GODE EA SIA:
IDA:IWANE GALA

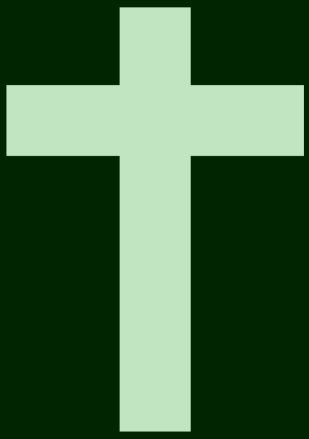

The Holy Bible in the Bedamuni language of Papua New Guinea

GODE EA SIA: IDA:IWANE GALA
The Holy Bible in the Bedamuni language of Papua New Guinea
Buk Baibel long tok ples Bedamuni

Copyright © 2000 Tom Hoey

Language: Bedamuni (Beami)

Translation by: Tom Hoey

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2024-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 8 May 2024
28e512c8-4603-5063-83de-bc2fd6fa3b51

Contents

MUI 1
GADILI ASI 78
Gobele Salasu 144
IDISU 190
Mousese ea Malasu 248
YOSIUA 304
BISISU 340
LUDI 377
1 SA:MIUELE 383
2 Sa:miuele 433
1 Hina bagade 477
2 Hina bagade 528
1 Hou Olelesu 577
2 Hou Olelesu 623
ESELA 679
Nihemaia 695
Eseda 720
Yoube 732
Gesami Hea:su 783
Malasu 926
Da:i Dione Dawa:i Olelesu 972
Soloumane ea Gesami 985
AISAIA 994
YELEMAIA 1087
Fofagini Disu 1176
ISIGIELE 1187
Da:niele 1261
HOSIA 1289
YOUELE 1303
A:IMOSE 1310
Oubadaia 1322
Youna 1325
Maiga 1329
Na:ihame 1338
Ha:bagage 1343
SEFANAIA 1348
Ha:ga:iai 1353
Segalaia 1356
Malagai 1372
Ma:diu 1378
Maga 1439
Luge 1477
Yone 1542

Asunasi Dunu Ilia Hou 1588
Louma 1648
1 Golidia 1678
2 Golidia 1705
Gala:isia 1722
Efesase 1733
Filibai 1743
Golosia 1750
1 Desalounia 1757
2 Desalounia 1763
1 Dimodi 1767
2 DIMODI 1775
Daidase 1781
Failimone 1785
Hibulu 1787
Ya:mese 1809
1 Bida 1817
2 Bida 1825
1 Yone 1830
2Yone 1838
3Yone 1840
Yude 1842
Wamolegei Sia: Olelesu 1845

MUI

(Da:i Sia: - Genesis; Modu - Genese; Bisini - Stat)

Mui buga dio ea dawaloma:ne da "degabo hemosu." Amo buga da mu amola osobo bagade liligi huluane ea hahamoi amo olelesa. Amola dunu fi ea hemosu, wadela:i hou amola se nabasu da osobo bagadega doaga:i amo olelesa. Mui buga ea olelesu da aduna agoane diala:-

1 Sia:alalo 1 asili 11. Osobo bagade hahamosu amola dunu fi hahamosu. Sia: dedei da A:da:me amola Ibi, Ga:ine amola A:ibele, Nowa: amola Hano Bagade, Ba:ibele Diasu Sedade Gagagula Heda:i.

2 Sia:alalo 12 asili 50. Amo da Isala:ili Fi ilia aowalali olelesa. Isala:ili bisi dunu da A:ibalaha:me. E da Godema dafawaneyale dawa:su amola nabasu hou hamosu. Amalalu, A:ibalaha:me egefe Aisage amola ea aowa Ya:igobe (eno dio Isala:ili), ela sia: dedei diala. Amalalu, Ya:igobe ea dunu mano fagoyale galu amo da Isala:ili fi fagoyale galu ilima edalali esalu, amo ilia hou olelesa. Mui Buga da Ya:igobe ea mano afadafa Yousefe ea hou bagadewane olelesa. Amo sia: ganodini, Ya:igobe ea fi da Idibidi sogega asili, esalu. Mui meloa da dunu fi ilia hou olelesa. Be meloa bai bagade da Gode Ea hamoi olelesa. Degabo olelesu da Gode da liligi huluane hahamoi dagoi. Buga fa:no bega: da Gode da Ea fi dunuma bagade asigisa, E da ili hamedafa yolesisa. E da Ea fi ilima bisili ahoa. E da wadela:i dunuma fofada:nanu, se iaha. E da hou huluane amoga, Ea fi ilima olelesa amola fidisa. Amo buga da dunu fi ilia dafawaneyale dawa:su hou olelesa amola dafawaneyale dawa:su hou mae bogole, asigilama:ne olelesa.

Sia: Dedei

1 Mu amola Osobo Bagade Hahamosu
amola Dunu Fi Hahamosu...Sia:alalo 1:1 - 2:25
2 Wadela:i Hou amola Se Nabasu
amo ea Hemosu...Sia:alalo 3:1-24
3 A:da:me ea eso amogainini
Nowa: ea eso amoga doaga:i...Sia:alalo 4:1 - 5:32
4 Nowa: ea hou amola Hano Bagade
da Osobo Bagadega Misi...Sia:alalo 6:1 - 10:32
5 Ba:ibele Diasu Gagagula Heda:i...Sia:alalo 11:1-9
6 Sieme ea eso amogainini A:ibala:me
ea eso amoga doaga:i...Sia:alalo 11:10-32
7 Aowalali Olelesu amo A:ibalaha:me,
Aisage amola Ya:igobe...Sia:alalo 12:1-35:29
8 Iso egaga Fifi Misi...Sia:alalo 36:1-43
9 Yousefe amola Yolalali...Sia:alalo 37:1-45:28
10 Isala:ili Fi da Idibidi Sogega Esalu...Sia:alalo 46:1-50:26

MUI

Gode da Osobo Bagade amola Mu Hahamoi

1 Musa: hemonega, bisili esoga, Gode da mu amola osobo bagade degabo hahamoi.

2 Osobo bagade da liligi hame galu. Hano gafululi hamonana fawane amo gasi dunasi ganodini ba:i. Gode Ea A:silibu da hano dabua gadodidi

lalalu. 3 *Amalalu, Gode E amane sia:i, “Hadigi misa.” Ea sia:beba:le, hadigi misi dagoi. 4 Gode da hadigi amo hahawane ba:i. Amalalu, E da hadigi amola gasi dunasi afafai. 5 Hadigi amoma E da “eso” dio asuli. Gasi dunasi amoma E da “gasi” dio asuli. Daeya asili, hahabe doaga:i, amo eso age da baligi dagoi ba:i.

6-8 †Amalalu, Gode da hamoma:ne sia:beba:le, hisi sogebi amo hano amoga gududili amola hano gadodili amo afafama:ne misi.

Hisi sogebi amoma E da ‘mu’ dio asuli. Daeya asili hahabe doaga:i, amo eso ageyadu da baligi dagoi ba:i.

9 Amalalu, Gode E amane hamoma:ne sia:i, “Hano amo mu hagudu gala amo gilisili, osobo hafoga:i ba:ma:ne misa!” E amane sia:beba:le, osobo da ba:i dagoi. 10 Osobo hafoga:i amoma Gode da ‘Osobo’ dio asuli. Amola hano gilisi amoma E da ‘Hano Wayabo Bagade’ dio asuli. Gode da Ea hamoi da noga:idafa ba:i. 11 Amalalu, Gode da amane hamoma:ne sia:i, “Osobo amoga ifa amola gisi heda:ma. Ifa amola gisi ilia aligi hou defele dulu amola fage legema:ne heda:ma:ma!” Amalalu, Gode Ea hamoma:ne sia:i defele ba:i. 12 Gisi amo ilia aligi defele fage legei amola ifa amo ilia aligi defele dulu (amo ganodini fage ba:i) legei da osoboga heda:i. Gode da Ea hamoi noga:idafa ba:i. 13 Daeya asili, hahabe doaga:i, amo eso osoda da baligi dagoi ba:i.

14 Amola Gode E amane hamoma:ne sia:i, “Mu amoga, gamali amo da gasi amola eso afafamusa:, eso, ode, anegagi oubi amola gibu dasu oubi, amo huluanema defei dawa:ma:ne, gamali misa! 15 Gamali da mu amoga nenanebeba:le, osobo bagadega hadigi imunu galebe.” Amo hamoma:ne sia:beba:le, gamali ba:i. 16 Gode da gamali bagade aduna hahamoi. Eso da ha ouligima:ne amola oubi da gasi ouligima:ne, E hahamoi. Amola E da gasumuni hahamoi dagoi. 17 Gode da amo gamali osobo bagadega hadigi olelema:ne muagadodi ligisi. 18 Eso amola gasi amoma ouligisu dialoma:ne, amola hadigi amola gasi amo afafamusa:, E da amo gamali ligisi. Gode da Ea hamoi noga:idafa ba:i. 19 Daeya asili, hahabe doaga:i, amo eso biyadu da baligi dagoi ba:i.

20 Amalalu Gode da amane hamoma:ne sia:i “Hano ganodini esalebe fi osea:idafa hano wayabo huluane nabama:ne misa! Hisi amo ganodini amola sio fi da amo nabama:ne misa!” 21 Amola Gode da menabo bagadedafa hahamoi amola hano ganodini esalebe fi liligi, amola sio fi huluane hahamoi dagoi. Amola Gode da Ea hahamoi huluane hahawane ba:i. 22 E da amo fi huluane ilima hahawane dogolegema:ne sia:i. Hano ganodini fi liligi ilima ilia mano lale, hano wayabo bagade nabama:ne amola sio fi osobo bagadega gilisima:ne, E da ilima mano lama:ne sia:i.

23 Daeya asili hahabe doaga:i, amo eso bi da baligi dagoi ba:i.

24 Amalalu, Gode amane hamoma:ne sia:i, “Esalebe liligi amo lai gebo, ohe fi amola liligi huluane da osoboba:le lafia:dalebe, amo ilia fi defele osoboga misa!” E da hamoma:ne sia:beba:le, huluane ba:i dagoi. 25 Gode da ohe fi ilia fi defele, lai gebo amola liligi osoboba:le lafia:dalebe, amo huluane ilia fi defele hahamoi. Gode da Ea hahamoi liligi huluane hahawane ba:i.

26 ‡Amalalu, Gode amane hamoma:ne sia:i, “Ninia wali dunu fi amo ninia: agoaila hamomu. Dunu fi ilia da hano wayabo bagade menabo

* **1:3:** 2 Golidia 4:6 † **1:6-8:** 2 Bida 3:5 ‡ **1:26:** 1 Golidia 11:7

fi, sio fi mu amo ganodini esala, ohe fi amola osobo bagade liligi huluane osoboba:le lafia:dalebe, ilia da amo huluanema ouligisu esalumu.”
27 §Amaiba:le, Gode da dunu amo Ea hou defele hamoma:ne, hamoi dagoi.
E da dunu fi amo dunu amola uda hamoi dagoi.
28 Gode da elama hahawane dogolegema:ne sia:i. E da elama amane
hamoma:ne sia:i, “Ali gilisili fima! Mano bagohame lale, osobo bagade
nabalesima! Osobo bagade, hano wayabo bagade menabo fi, mu amo
ganodini sio fi, amola liligi huluane osoboba:le lafia:dalebe ilima alia
ouligisa esaloma!” 29 Amalalu, Gode amane sia:i, “Osobo bagade amo
ganodini, gisi amola ifa amo da fage legesa, liligi huluane amo ali moma:ne
Na da alima iaha.” 30 Amola E eno amane sia:i, “Na da mola:ya:i gisi
liligi huluane amo osobo bagade ohe fi amola sio fi mu amo ganodini
amola liligi osoboba:le lafia:dalebe, ilia moma:ne ilima iaha.” E da amo
sia:beba:le amo hou da doaga:i dagoi ba:i. 31 Gode da Ea hahamoi liligi
huluane ba:i dagoiba:le, E da huluane noga:idafa ba:i. Amola daeya asili,
hahabe doaga:i, amo eso gafe da baligi dagoi ba:i.

2

1 Amalalu mu amola osobo bagade, amo da liligi gilisisu bagadedafa,
amo huluane da hahamoi dagoi ba:i. 2 *Eso fesu da doaga:beba:le, Gode
da Ea hahamoi huluane dagobe ba:i. Amaiba:le, E da eso fesu amoga
hawa: hamosu yolesili, helefi. 3 Amola Gode da eso fesu amoma hahawane
dogolegema:ne sia:i, amola amo eso E da eso eno amoga afafane. E da Ea
hawa: hamonanu, eso fesu amoga helefibiba:le, eso fesu afafane, hadigi
eso modale ligiagai. 4 Osobo bagade amola mu liligi huluane da agoane
hamoi.

Idini Ifabi

Be Hina Gode da osobo amola mu degabo hahamonanu, 5 fage da sono
hame heda:iba:le, ifa amola gisi, da hame ba:i. Bai amo esoha E da gibu
hame iasi galu. Amola osobo dogoma:ne, ouligisu dunu da hame ba:i. 6 Be
hano amo da osobo hagudu galu, amo da heda:le, osoboba:le ai ahoasu.
7 †Amalalu, Hina Gode da osobo lale, dunu hamoi. Amo dunu ea mi
amoga E da mifo i. Amalalu, dunu da esalebe ba:i.
8 Amalalu, gusu soge amo ganodini, amo da Idini soge, Hina Gode da
ifabi bugi. Gode da dunu Ea hamoi, amo ifabi ganodini asunasi. 9 ‡Amo
ifabi ganodini, Gode da ifa ida:iwane amo da fage ida:iwane legesa, amo
osea:idafa ifabi ganodini bugi. Ifabi dogoa amogai da mae bogole Fifi
Ahoanusu ifa amola ifa eno da ea fage nasea dunuma noga:i hou amola
wadela:i hou amo afafane dawa:digisu olelesu, amo ifa aduna lelebe ba:i.
10 Idini soge amo ganodini hano afadafa ba:i. Amo hano da bugi liligi
amoma hano iasu. Idini soge yolesili, amo hano da adimi hamone, bu
hano biyaduyale hamoi.
11 Hano age amo ea dio da Bisone. Amo hano da Hafila soge amo
ganodini ahoa.
12 (Amo soge ganodini da gouli ida:iwane gala, gabusiga: manoma amola
igi ida:iwane gala.) 13 Hano ageyadu ea dio da Gihone. Amo hano da Guse

§ **1:27:** Mui 5:1-2 * **2:2:** Hibulu 4:4, 10Gadili Asi 20:11 † **2:7:** 1 Golidia 15:45 ‡ **2:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 2:7, 22:2, 22:14

soge amo ganodini ahoa. 14 Hano osoda ea dio da Daigalisi. Amo da Asilia
soge gusu la:ididili ahoa. Hano biyadu amo ea dio da Iufala:idisi.
15 Amalalu, Hina Gode da dunu amo Idini Ifabi amo ea osobo dogoma:ne
amola sosodo ouligima:ne asunasi. 16 Gode da dunuma amane hamoma:ne
sia:i, “Ifa huluane ifabi ganodini bugi amo fage faili manu da defea. 17 Be
ifa afadafa fawane amo ifa da hou da noga:i o wadela:i amo dawa:digisu
iaha, amo ifa fage nasea, di da amo esohaga bogomu.”
18 Amalalu, Hina Gode da amane sia:i, “Dunu hisu da esalumu da defea
hame galebe. Na da na:iyado dunu e fidima:ne hamomu.” 19 Amola Gode
da osobo gasa:le, ganumugini, ohe fi amola sio fi hahamoi. Amalalu, E da
amo fi huluane, dunu da ilima dio asulima:ne, oule misi. A:da:me da ilima
dio asuliba:le, ilia da amo dio lai dagoi.
20 Amaiba:le, A:da:me da lai gebo amola sio fi amola ohe fi huluane ilima
dio asuli. Be A:da:me fidima:ne, na:iyado fidisu dunu defele afae da hame
ba:i.
21 Amaiba:le, Hina Gode hamobeba:le, A:da:me da golai nanabunina asi
dialoba, Gode da ea didifi afadafa gulalelale, hu amola bu madelagili gilisi
dagoi ba:i.
22 Gode da dunu ea didifi gulale, amoga uda hamone, ema oule misi.
23 Amalalu, dunu da amane sia:i, “Defea! Wali na fi dunu eno da esala.
Ea gasa da na gasa amoga lai, amola ea hu da na hu amoga lai. E da dunu
amoga lalegaiba:le, ea dio da ‘uda’.”
24 §Amaiba:le, dunu da ea ada amola ea ame yolesili, ea udama
madelagili hu afadafa hamosa.
25 Dunu amola uda ela da da:i nabado ba:i. Be ela da hame gogosia:i.

3

Osobo Bagade Dunu Hame Nabasu Hou

1 *Hina Gode Ea hahamoi fi liligi amoga, sania ea hohonosu dawa:digisu
da liligi huluane amo ilia dawa:su baligi dagoi ba:i. Sania da udama amane
sia:i, “Ifa huluane ifabi ganodini bugi amo ea fage mae moma:ne, amo
sema Gode da dafawane ilegebela:?”
2 Uda da bu adole i, “Ani da ifa huluane ifabi ganodini bugi amo ea
fage faili manu da defea. 3 Be ifa afadafa fawane ifabi dogoa bugi, amo
ea fage Gode da mae moma:ne, amola mae digili ba:ma:ne sia:i. Amane
hamosea, ania da bogosu ba:mu!” 4 Sania da bu adole i, “Amo da ogogosa!
Alia da hame bogomu! 5 Alia da amo fage nasea, alia da hou noga:i amola
wadela:i amo dawa:beba:le, bu Gode agoane defele ba:mu. Alia da amo
hamosa:besa:le, Gode da ali bogomu sia:i!”
6 Uda da amo ifa fage da ha:i manu noga:iwane ba:beba:le, amola ea
ba:su da noga:i, amo dawa:beba:le amola amo nasea dawa:su bagade lamu
amo dawa:beba:le, e da amo ifa fage faili mai. Eno e da egoa ema gilisili
esalu, ema iabeba:le, e mai dagoi. 7 Na dagole, ela asigi dawa:su si fadegai
dagoi ba:i. Ela da da:i nabado amo dawa:beba:le, ela da figi ifa lubi amo
nodomene, ela da:i nabado dedeboi.

---

§ **2:24:** Ma:diu 19:5; Maga 10:7-8; 1 Golidia 6:16; Efesase 5:31 * **3:1:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:9; 20:2

8 Daeya, ela da Hina Gode ifabi ganodini ahoabe nabi. Ela da ifa
adodoboi amoga wamoaligi. 9 Be Hina Gode da A:da:mema amane wele
sia:i, “Di da habila:?”
10 A:da:me da bu adole i, “Di da ifabi ganodini ahoanebe amo na da nabi.
Na da beda:iba:le wamoaligi. Na da da:i nabado amo dawa:beba:le beda:i
galu.”
11 Gode da bu adole ba:i, “Di da da:i nabado nowa adobela:? Ifa fage
amo na da dima mae moma:ne sia:i, amo di da maibala:?” 12 Dunu da bu
adole i, “Uda amo Dia da nama i, e da amo ifa fage nama iabeba:le, na da
mai dagoi.”
13 †Hina Gode da udama amane adole ba:i, “Di da abuliba:le agoane
hamobela:?” Uda da bu adole i, “Sania da nama ogogoiba:le, na da mai
dagoi.”

Gode Ea Fofada:su

14 Amalalu, Hina Gode da sania amoma amane sia:i, “Di da Na se iasu
lamu galebe. Dima gagabusu aligima:ne da ohe fi huluane amo ilima
gagabusu bagadewane baligimu. Wali mae yolesili di da dia hagomoga
sugi masunu. Di da osobo fawane naha esalumu. 15 ‡Na hamobeba:le,
di amola uda da ha laiwane esalumu. Ea Mano amola dia mano da mae
yolesili ha laiwane esalumu. Uda ea Mano da dia dialuma goudamu, amola
di da ea Mano amo Ea emo gufi gasomanu.”
16 Amola udama E amane sia:i, “Di da abula agui ba:sea amola mano
lalelegesea, dia se nabasu Na da bu bagade hamomu. Be amo mae dawa:le,
di da diguama fima:ne hanamu. Be e da dima hinawane esalumu.”
17 §Dunuma E amane sia:i, “Dia uda ea sia: nababeba:le, di ifa fage
amo Na da mae moma:ne sia:i liligi, amo di da mai dagoi. Di da agoane
hamobeba:le, Na da osobo amoga gagabusu aligima:ne ilegemu. Di da se
nabawane gasa bagade hawa: hamobeba:le fawane, osoboga ha:i manu
lamu. 18 Osoboa aya: gaga:nomei gisi heda:le, di da osoboga udigili
heda:i liligi amo fawane manu galebe. 19 Di da gasa bagadewane finumu
asili, hawa: hamobeba:le fawane, dia ha:i manu osoboga lamu. Di da
osobo amoga hamoiba:le, bu osoboga doaga:sea fawane amo hou da
dagoiwane ba:mu. Bai di da osobo amoga hamoi dagoi, amola di da
osoboga buhagimu!”
20 A:da:me da idua da dunu fifi asi gala ilima ame esalumu ba:i.
Amaiba:le, e da idua ema Ibi dio asuli.
21 Hina Gode da ohe fi gadofo amoga abula amo A:da:me amola idua ela
dedeboma:ne, Gode Hi hahamoi.

Gode da A:da:me amola Ibi Gadili Sefasi

22 **Amalalu, Hina Gode E amane sia:i, “Dunu da hou noga:i amola
hou wadela:i amo afafane dawa:su lai dagoiba:le, e da Nini defele hamoi
dagoi. E da Mae Bogole Fifi Ahoanusu ifa amo ea fage nasea eso huluane
esalalalumu, amo hamosa:besa:le, ninia ea logo hedofamu da defea.”
23 Amaiba:le, Hina Gode da dunu Idini Ifabi amoga ela esalu, amo gadili
sefasi. Gode da osobo amoga dunu ea da:i hodo hahamoi, amola amo
osobo ouligima:ne amola dogoma:ne, e asunasi.

---

† **3:13:** 2 Golidia 11:3; 1 Dimodi 2:14 ‡ **3:15:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:17; 1 Yone 3:8 § **3:17:** Hibulu 6:8 ** **3:22:** Wamolegei Sia: Olelesu 22:14

24 Amalalu, Idini Ifabi gusu la:ididili, Gode da ‘selubimi’ dunu asunasi, amola gegesu gobiha:i bagade lalu agoane amo da gusu, gudu amola ga amo fefeloasu, amo E da asunasi. Dunu eno da mae bogole Fifi Ahoanusu ifa amoma doaga:sa:besa:le, E agoane hamoi.

4

Ga:ine amola A:ibele

1 A:da:me amola idua Ibi da gilisili golai (elesu sogelai). Amalalu Ibi da abula agui ba:i amola ea mano Ga:ine lalelegei. Ibi da amane sia:i, “Hina Gode da fidibiba:le, na da dunu mano lalelegei!” 2 Fa:no Ibi da Ga:ine eya amo A:ibele lalelegei. A:ibele da sibi amola goudi ouligisu. Ga:ine da ifabi ouligisu esalu.

3 Asili, Ga:ine da ha:i manu amo ea ifabiga lai, amo Hina Godema gaguli misi. 4 *Be A:ibele da ea sibi ilima degabo lalelegei sefena gala, amo lale, ea liligi noga:idafa Hina Godema gaguli misi. Hina Gode da A:ibele amola ea iasu amo hahawane ba:i. 5 Be E da Ga:ine amola ea gaguli masu liligi hahawane hame ba:i. Amaiba:le, Ga:ine da mi hanai galu. E da hagusa:ili, ea dialuma fili sa:i. 6 Amalalu, Hina Gode da Ga:inema amane sia:i, “Di da abuliba:le ougibala:? Dia odagi da abuliga hagusa:ila:? 7 Di da hou moloidafa hamoi ganiaba, Na da di lalegagula:loba. Be amai hame galea, wadela:i hou da gasonasu ohe fi defele dia logo holeiga dima doagala:musa: esalebe ba:mu. Wadela:i hou da di osa:le heda:musa: dawa:lala. Be di da wadela:i hou osa:le heda:mu da defea.”

8 †Ga:ine da eya A:ibelema amane sia:i, “Ani sogega ahoa:di!” Ela da sogega asili, Ga:ine da A:ibele sogoba:le, medole legei dagoi.

9 Amalalu, Hina Gode da Ga:inema adole ba:i, “Dia eya A:ibele da habila:?”

Ga:ine da bu adole i, “Na da hame dawa:! Na da naeya amo ea ouligisu dunula:?”

10 ‡Hina Gode da amane sia:, “Di da adi hamobela:? Dia eya amoea maga:me osoboga sogoadigi, amo dabema:ne Nama wele sia:nana. 11 Wali gagabui da dima aligi gala. Di da wali osoboa ifabi hawa: hamomu da hamedei. Bai osobo amoga di da diaeya ea maga:me dia loboga sogadigi, amo fedege agoane mai dagoiba:le. 12 Di da osobo gidinasea, osobo da dima ha:i manu hame imunu. Di da mae aligili, diasu hamedene, osobo bagadega udigili lalumu.”

13 Ga:ine da Hina Godema amane sia:i, “Na da amo se iasu lamu da hamedei.

14 Wali eso Di da na soge fisili masa:ne sefasilala. Na da Di gadenene esalumu hamedei agoane ba:sa. Na da osobo bagadega mae aligili lalumu. Nowa da na ba:sea, ilia da na medole legemu.”

15 Be Hina Gode da ema amane sia:i, “Hame mabu! Nowa da Ga:ine fane legesea, Na da ema fesuale agoane dabemu.” Amalalu, Hina Gode da ilegesu dawa:digisu, amo nowa da Ga:ine ba:sea, medole legemu da sema bagade, amo E da Ga:inema ilegei dagoi. 16 Amalalu, Ga:ine da Hina Gode amo yolesili, e da soge Node (dawa:loma:ne da ‘Udigili Lala’) amo da Idini sogega gusudili gala, amoga esalumusa: asi.

Ga:ine Egaga Fi

---

* **4:4:** Hibulu 11:4 † **4:8:** Ma:diu 23:35; Luge 11:51; 1 Yone 3:12 ‡ **4:10:** Hibulu 12:24

17 Ga:ine da ea udala gilisili golale (soge lalu), e da abula agui, Inage
lalelegei. Ga:ine da amo esoga moilai bai bagade gagulalebe ba:i. Amoga
e da ea mano Inage, amo ea dio asuli. 18 Inage da mano lai amo ea dio
Aila:de. Aila:de da mano lai amo ea dio Mihiuya:iele. Mihiuya:iele ea mano
da Midiusa:iele amola Midiusa:iele ea mano da La:imege. 19 La:imege da
uda aduna lai. Afae da A:ida, eno da Sila. 20 A:ida da mano lai amo ea dio
amo Ya:iba:le. Ea manolali da abula diasu ganodini esalu amola ilia da lai
gebo fi ouligisu. 21 Ya:iba:le eya da Yuba:le. Ea mano da gesami hea:su
dusu liligi amo sani baidama, fulabosu dusu amola dusu hou eno hamosu.
22 Sila da mano lalelegei amo ea dio da Diubale-Ga:ine. E da ouli amola
balase hahamonanu, hawa: hamosu liligi hahamoi. Diubale-Ga:ine amo
ea dalusi da Na:iama.
23 La:imege da ea uda aduna elama amane sia:i, “A:ida amola Sila! Na
sia: nabima! Goi afae amo da na faiba:le, na da amo goi fanelegei dagoi.
24 Gode da amane sia:i, ‘Nowa da Ga:ine fasea, e da Gode Ea se iasu
baligili fesuale agoane ba:mu.’ Be na sia: da nowa La:imege fasea, e da se
baligili 77 agoane ba:mu.”

Sede amola Inosie

25 A:da:me amola idua bu gilisili golai. Amalalu, idua da dunu mano
lai. E da amo manoma Sede dio asuli. E amane sia:i, “Ga:ine da A:ibele
amo medole legei. Amaiba:le, ea sogebi lama:ne, Gode da mano eno nama
i dagoi.” 26 Sede amola da dunu mano lalelegei amo ea dio Inosie. Amo
esoga, osobo bagade dunu fi da muni Godema dawa:le, Ea Dioba:le nodone
sia:ne gadosu.

5

A:da:me ea Mano Fifi Misi
(1 Hou Olelesu 1:1-4)

1 *A:da:me ea fi amo ilia hou da hagudu dedei. (Gode da dunu fi
hamonoba, E da Hi hou defele ili hamoi dagoi. 2 †E da dunu fi amo dunu
amola uda hahamoi. E da elama hahawane sia:i. Hahamoi dagoiba:le e
da elama ‘dunu fi’ dio asuli.) 3 A:da:me da ode 130 esalu, dunu mano
A:da:me ea ba:su defele lalelegei. E da amo manoma Sede dio asuli. 4 Sede
da lalelegelalu, A:da:me da ode 800 eno esalu. Ema da dunu manolali eno
amola uda manolali eno lalelegei. 5 A:da:me da ode 930 esalu, bogoi dagoi.
6 Sede da ode 105 esalu, ea mano Inosie da lalelegei. 7 Inosie da
lalelegelalu, Sede da ode 807 eno esalu. Ema dunu manolali eno amola
uda manolali eno lalelegei. 8 Sede da gilisili ode 912 esalu, bogoi. 9 Inosie
da ode 90 esalu, ea mano Gina:ne da lalelegei.
10 Gina:ne da lalelegelalu, Inosie da ode 815 eno esalu. E da dunu
manolali eno amola uda manolali eno lai. 11 Inosie da gilisili ode 905
esalu, bogoi.
12 Gina:ne da ode 70 esalu, ea mano Maha:ilalele da lalelegei.
13 Maha:ilalele da lalelegelalu, Gina:ne da ode 840 eno esalu. Amo ode
amoga e da dunu manolali eno amola uda manolali eno lai. 14 Gina:ne da
gilisili ode 910 esalu, bogoi.
15 Maha:ilalele da ode 65 esalu, ea mano Ya:ilede da lalelegei. 16 Ya:ilede
da lalelegelalu, Maha:ilalele da ode 830 eno esalu. Amo ode ganodini dunu

* **5:1:** Mui 1:27-28 † **5:2:** Ma:diu 19:4; Maga 10:6

manolali eno amola uda manolali eno ea ema lalelegei. 17 Maha:ilalele da gilisili ode 895 esalu, bogoi.
18 Ya:ilede da ode 162 esalu, ea mano Inage da lalelegei. 19 Inage da lalelegelalu, Ya:ilede da ode 800 eno esalu. Amo ode ganodini e da dunu manolali eno amola uda manolali eno lai. 20 Ya:ilede da gilisili ode 962 esalu, bogoi dagoi.
21 Inage da ode 65esalu, ea mano Midusala lalelegei. 22 Midusala da lalelegelalu, Inage da 300 ode amoga gilisili Gode amola lalu. Ema dunu manolali eno amola uda manolali eno da lalelegei. 23 Inage da gilisili ode 365 esalu. 24 ‡Inage da gilisili Gode amola lalu. Amalalu, e da osobo bagadega alalolesi. Bai Gode da Inage mae bogole, lale gadoi dagoi.
25 Midusala da ode 187 esalu, ea mano La:imege da lalelegei. 26 La:imege da lalelegelalu, Midusala da ode 782 eno esalu. Amo ode ganodini e da dunu manolali eno amola uda manolali eno lai. 27 Midusala da gilisili ode 969 esalu, bogoi. 28 La:imege da ode 182 esalu, ea dunu mano da lalelegei. 29 E da amo manoma Nowa: dio asuli. E amane sia:i, “Gode da osobo amoma gagabusu aligima:ne ilegei dagoiba:le, ninia da se nabawane hawa: hamonana. Be amo mano da ninia dogo denesimu.” 30 Nowa: da lalelegelalu, La:imege da ode 595 esalu. Amo odega e da dunu manolali eno amola uda manolali eno lai. 31 La:imege da gilisili ode 777 esalu, bogoi.
32 Nowa: da ode 500 esalu. Amalalu, ea dunu manolali Sieme, Ha:me amola Ya:ifede da lalelegei.

6

Osobo Bagade Dunu Ilia Wadela:i Hou Bagade

1 *Osobo bagadega dunu fi idi da bagade heda:i. Uda mano da ilima lalelegeloba,
2 Gode egefelali da dunu fi ilia uda manolali hahawane ba:loba, ilia hanaiga amo uda mano lasu. 3 Amalalu Hina Gode da amane sia:i, “Na A:silibu da dunu ilima eso huluane hame gegenanumu. Bau osobo bagade dunu ilia bogosu dawa:. Ilia da wali ode 120 fawane esalumu.
4 †Amo esoga, amola fa:no, dunu bagade amo ilia dio da Nefilime da osobo bagadega esalu. Gode egefelali amola osobo bagade dunu ilia uda manolali da gilisili golaiba:le, amo dunu bagade da lalelegei. Amo dunu da gasa bagade hamobeba:le, dunu huluane da ilia hou nabi dagoi.
5 ‡Hina Gode da osobo bagade dunu ilia wadela:i hou bagade amo ba:lalu. Ilia asigi dawa:su da wadela:lesi dagoi. Ilia dogo ganodini wadela:i hou fawane dawa:lalu. Amo Gode da ba:i dagoi.
6 Hina Gode da Ea musa: hou amo E da osobo bagadega esaloma:ne dunu fi hamoi, amo E da higale ba:i. Ea dogo ganodini se bagade nabi.
7 Amaiba:le Gode da amane sia:i. “Na da dunu fi hamoi dagoi be wali Na da huluane medole legemu. Dunu huluane, ohe fi, sania fi amola sio fi huluane Na da hamoiba:le hahawane hame gala. Amaiba:le, Na da huluane fane legemu.” 8 Be Hina Gode da dunu afae amo Nowa:, hahawane ba:i.
(Amabela:? Sede egefelali - ilia da lafidili Gode dawa:i udigili sia:bela:?.)

Nowa:

‡ **5:24:** Hibulu 11:5; Yude 1:14 * **6:1:** Yoube 1:6, 2:1 † **6:4:** Idisu 13:33 ‡ **6:5:** Ma:diu 24:37; Luge 17:26; 1 Bida 3:20

9 §Nowa: ea sia: dedei da agoane. Nowa: da hou moloidafa dunu, e
da wadela:i hame dawa:i. Ea fi amo ganodini, e da ida:iwane Gode amola
gilisili lalu. 10 Nowa: da dunu mano udiana esalu amo Sieme, Ha:me amola
Ya:ifede. 11 Be osobo bagadega dunu fi huluane ilia hou da wadela:lesi
dagoi. Gegene nimi dasu bagade fawane ba:i.
12 Dunu huluane da ilia hou wadela:lesiba:le, Gode da osobo bagade
gugunufinisi dagoi ba:i.
13 Amaiba:le, Gode da Nowa:ma amane sia:i, “Na da dunu fi huluane
ebelema:ne medole legemu. Ilia hamobeba:le, osobo bagade da nimi
bagade hou amola gegesu, amoga nabai gala. Amaiba:le, na da dunu fi
amola osobo bagade gilisili gugunufinisimu.
14 Amaiba:le, di dusagai bagade amo ‘saibalase’ ifa amoga hamoma.
Amo ganodini sesei hamoma. Ganodini amola gadili ea gadofo amoga
edele agoai legema. 15 Dia dusagai agoane hiougima. Ea afo sedade defei
da 133 mida amola ea da:iyamogoa dunumuni defei da 22 mida amola ea
da:iyamogoa gado defei 13 mida.
16 Gadodili figisu hamoma! Dusagai ea dobea fesa heda:le, figisu mae
doaga:le dibi 44 sedamida agoane yolesima. Dusagai la:idi logo ga:su
hamoma amola hada:i fa:i udiana agoane hamoma.
17 Na da esalebe liligi mu hagudu esala amo huluane mifo labe liligi
wadela:ma:ne, hano bagade osobo bagadega iasimu. Osobo bagadega
esalebe liligi huluane da bogogia:mu. 18 Be Na da dima gousa:su hamomu.
Amalalu, di, dia manolali, dia uda, amola dia mano ilia uda da dusagai
bagade ganodini golili sa:ima:mu.
19 Di esalebe liligi hisu hisu amo aduna - gawali amola aseme, amo
esaloma:ne dusagai ganodini oule masa. 20 Sio fi hisu hisu aduna
aduna, ohe fi huluane aduna aduna, amola fi huluane da osoboga sugi
ahoabe, amo huluane da aduna aduna di ouligima:ne, dima doaga:mu.
21 Ha:i manu liligi huluane amola, di amola osobo bagade ohe fi huluane
moma:ne, amo gilisima. 22 **Nowa: da Gode Ea hamoma:ne sia:i defele,
huluane hamoi dagoi.

7

Hano Bagade da Osobo Bagade Dedeboi

1 Amalalu, Hina Gode da Nowa:ma amane sia:i, “Di amola dia sosogo
fi huluane, amo dusagai bagade amoga golili sa:ima. Bai waha esalebe fi
amo ganodini, Na da di fawane hahawane ba:i. 2 Ohe fi hisu hisu liligi ledo
hamedei amo gawali amola aseme amo fesuale agoane dusagai ganodini
oule masa. Amola liligi ledo gala amo gawali amola aseme aduna aduna
fawane oule masa. 3 Amola sio fi hisu hisu mae bogole osobo bagadega
esaloma:ne, amo fesuale gawali amola aseme dusagai ganodini oule masa.
4 Eso fesuale aligili, Na da gibu bagade osobo bagadega iasimu. Gibu da
eso 40 amola gasi 40 sa:imu. Amoga na da esalebe liligi huluane Na hamoi,
amo huluane osobo bagadega mugululi fasimu. 5 Nowa: da Gode Ea
hamoma:ne sia:i liligi huluane hamoi. 6 Hano bagade da osobo bagadega
doaga:loba, Nowa: da ode 600 agoane ba:i.

---

§ **6:9:** 2 Bida 2:5 ** **6:22:** Hibulu 11:7

7 *Amola Nowa:, ea manolali, ea uda amola ea mano ilia uda da hano
bagade fisimusa:, dusagai ganodini fila heda:i. 8 Ledo hamedei ohe fi amola
ledo gala liligi aduna aduna, sio fi, osoboa sugi ahoasu liligi, 9 gawali amola
aseme amo huluane Nowa:ma misini, dusagai ganodini fila heda:i. Gode
da Nowa:ma hamoma:ne sia:i, amo defele hamoi dagoi ba:i. 10 Amola eso
fesuale aligili galu, hano bagade da moi bagadega doaga:i.
11 †Nowa: da ode 600 esalu. Amo ode ganodini, oubi ageyadu amola eso
17 - amo esoga, hano osobo hagudu dialu amo da fudagala:i amola mu amo
ganodini gibu ea logo ga:su da fudagala:le, doasi dagoi. 12 Eso 40 amola gasi
40 amoga gibu da osobo bagadega sa:i. 13 Amo esoga, Nowa: amola egefe
udiana Sieme, Ha:me amola Ya:ifede, ea uda amola egefe ilia uda huluane
da dusagaiga fila heda:i. 14 Ilia da ohe fi hisu hisu, lai gebo amola sigua
amola sania fi ilia osoboga sugi ahoa, amola sio fi huluane ilia da ougiga
hagili ahoabe, amo huluane ilia da ganodini oule asi. 15 Gawali, aseme
amola esalebe liligi huluane da mifo laha, amo huluane da Nowa:ma
misini, dusagaiga fila heda:i. 16 Ohe fi da ganodini ahoa amo huluane
da gawali, aseme amola esalebe liligi huluanedafa, Gode da Nowa:ma sia:i
amo defele. Amalalu, Nowa: da ganodini asi amola Gode da dusagai logo
ga:si dagoi.
17 Gibu bagade da osobo bagadega sa:ili, eso 40 amanega dalu. Hano
da leda:le, dusagai gaguia gadole bila sedagawane gado heda:i. 18 Hano da
bagade hamoi amola bagade heda:i. Dusagai da hano da:iya mae magufale
lalu. 19 Hano da bagade heda:le, goumi huluane mu haguduga dialu da
dedeboi dagoi ba:i. 20 Hano bagade heda:le, goumi huluane dedebole, bu
7 mida agoane heda:i. 21 Osobo bagadega esalebe liligi huluane, amo lai
gebo, sogega esalu ohe fi, sio fi amola dunu fi huluane da bogogia:i dagoi.
22 Liligi huluane da hafoga:i osobo bagadega esalu amola mifo lasu,, amo
huluane da bogogia:i dagoi. 23 Osobo bagadega esalebe liligi huluane da
fadegale fasi dagoi ba:i. Dunu, ohe fi, osoboga sugi ahoasu liligi amola
sio fi osobo bagadega hame ba:i. Be Nowa: hi fawane amola ea sosogo fi
dusagai ganodini esalu, ilia fawane esalebe ba:i. 24 Hano bagade da osobo
bagade dedeboi dialu eso 150 agoane dialebe ba:i.

8

Hano Bagade da Hai

1 Be Gode da Nowa:, ohe fi amola lai gebo fi dusagai ganodini esalu,
amo hame gogolei. E da fo amo osobo bagadega asunasi. Amalalu, hano
da halalu. 2 Hano hagudu dialu amo ea logo amola mu ea logo ga:si dagoi
ba:i. Gibu da muagado dasu logo ga:i.
3 Hano da osobo bagade yolesili halalu. Eso 150 da dagoloba, hano da
hai dagoi ba:i. 4 Eso 17 amola oubi fesu amoga, dusagai da A:lala:de Goumi
amo da:iya ligisibi ba:i. 5 Hano da mae yolesili hala dalu. Amalalu eso age
amola oubi nabu amoga, goumi ilia dabuagado bi da ba:i dagoi.
6 Eso 40 asili, Nowa: da fo misa:ne agenesi, e musa: hamoi liligi amo
doasi. 7 E da sio ea dio amo ‘la:ifene’, amo gadili asunasi. Amo sio da
wa:le asili lalalu, hano da hafoga:i dagoiba:le fawane yolesi. 8 Amalalu,
Nowa: da ‘dafe’ sio amo hano ea hasu hou ba:ma:ne asunasi. 9 Be hano

* **7:7:** Ma:diu 24:37-39; Luge 17:27 † **7:11:** 2 Bida 3:6

da osobo huluane dedeboiba:le, ‘dafe’ da fila sa:imu gogolei. Amaiba:le, e da Nowa: dusagai ganodini ema buhagi. Nowa: da ea lobo da:legale amola dafe laleguda:le, dusagai ganodini bu sanasi. 10 E da eso eno fesuale amo aligili, ‘dafe’ bu asunasi.

11 ‘Dafe’ da daeya amo ema bu misini, e da olife ifa lubi mini manebe ba:i. Amalalu, hano da hai dagoi, amo Nowa: da dawa:i galu. 12 E da eso eno fesuale amo aligili, ‘dafe’ bu asunasi. Be amo esoga ‘dafe’ da ema hame buhagi.

13 Eso age aligili, oubi age amo ode ganodini Nowa: da lalelegele, ea esalebe ode 601 amo gidigisia, hano da hai dagoi amola osobo bagade da hafoga:i dagoi ba:i. Nowa: da dusagai ea gisigisu fadegale, osobo da hafoga:i dagoi ba:i.

14 Eso No 27 amo oubi ageyadu amoga, osobo bagade da hafoga:idafa ba:i.

15 Amalalu, Gode da Nowa:ma amane sia:i, 16 “Di, dia uda, dia egefelali amola ilia uda, amo dusagai yolesili, osoboga aligila sa:ima! 17 Esalebe liligi dia ouligisu amo sio, ohe fi amola liligi da osoboga sugi ahoa, ilia da fi hamone osobo bagade bu nabama:ne, amo gadili oule masa. 18 Amaiba:le, Nowa:, egefe udiana, ea uda, amola egefelali ilia udalali, da gadili asili, osoboga aligila sa:i. 19 Ohe fi huluane amola liligi da osoboga sugi ahoasu amola sio fi huluane- liligi huluane osobo bagadega ahoanebe liligi da dusagai yolesili gadili asi. Ilia fi hisu hisu gilisisu hamone, gadili asi.

Nowa: da Gobele Salasu Hamoi

20 Amalalu, Nowa: da Hina Godema oloda hamoi. E da ledo hamedei ohe fi amola sio fi lale, gobele sali. 21 Hina Gode da amo gobele salasu ea gabusiga: nabi. E da Ea dogo ganodini agoane sia:i, “Osobo bagade dunu da degabo ea mano fonobahadi eso amola fa:no eso huluane wadela:i hou fawane dawa:lala. Be ea hou ba:beba:le, Na da hobea osobo bagadega gagabusu aligima:ne hame ilegemu. Amola esalebe liligi huluane Na waha medole legei dagoi, amo hou Na da bu hamedafa hamomu. 22 Osobo bagade da dialea, hawa: bugisu amola ha:i manu faisu, anegagi amola gia:su, esoi bagade oubi amola anegagi oubi amola, eso amola gasi da mae dagole dialumu.

9

Gode da Nowa:ma Gousa:su Hamoi

1 *Amalalu, Gode da Nowa: amola ea manolali ilima hahawane dogolegele sia:i. E amane sia:i, “Dilia mano bagohame lama. Dilia mano da osobo bagade soge huluane nabamu da defea. 2 Ohe fi, sio fi amola menabo fi amola esalebe fi amo da osoboba:le ahoa, ilia huluane da dilima beda:mu. Dilia da ohe fi huluane ilima hinawane esalumu.

3 Na da musa: dadami fawane dilima ha:i moma:ne i dagoi. Be wali, dilia da amo ohe, sio amola menabo fi liligi huluane manu da defea. Na da amo huluane dili ha:i moma:ne iaha.

4 †Be ha:i manu afadafa da dilima sema gala. Hu amo ganodini maga:me dialebe ba:sea, mae moma. Maga:me amo ganodini da esalusu gala. Amaiba:le, Na da amo liligi mae moma:ne sema ilegei. 5 Nowa dunu da dunu eno fane legesea da se iasu ba:mu. Ohe fi da dunu fane legesea,

* **9:1:** Mui 1:28 † **9:4:** Gobele Salasu 7:26-27, 17:10-14, 19:26; Mousese ea Malasu 12:16, 12:23, 15:23

amoma se iasu ima:ne, fane legema. 6 ‡Osobo bagade dunu ilia da Gode
Ea hou agoane hamoi dagoi. Amaiba:le, osobo bagade dunu da eno dunu
fane legesea, amo dunu ema se iasu da eno osobo bagade dunu amoga
fane legemu.

7 §Dilia mano bagohame osobo bagade nabama:ne lama.

8 Amalalu, Gode da Nowa: amola ea mano ilima amane sia:i, 9 "Na
gousa:su Na da dilima amola diligaga fa:no lalelegemu mano dilima
ilegesa. 10 Na da dilima amola esalebe liligi huluane, ohe fi amola sio
fi - huluane amo dusagaiga gaga:i, amoma Na gousa:su hamosa. 11 Na
gousa:su dilima da amo sia: ganodini gala. Hano bagade da esalebe liligi
huluane bu hame fane legemu. Hano bagade da osobo bagade bu hame
gugunufinisimu. 12 Wali na eso huluane dialumu gousa:su dilima amola
esalebe liligi huluane amoma Na da dawa:digima:ne olelesu imunu.

13 Na da mu mobi ganodini dadi agoane (sona:ni) legemu. Amo da
Na osobo bagadega gousa:su dawa:ma:ne agoane dawa:digima:ne olelesu
gala. 14 Na da mu amo mu mobiga dedebosea, amola dilia da sona:ni
sisiga:i ba:sea,

15 Na da Na musa: dafawane sia: bu dawa:mu. Amo da osobo bagadega
esalebe liligi huluane medoma:ne, hano bagade da bu hamedafa misunu.

16 Sona:ni da mu mobi ganodini ba:sea, Na da Na eso huluane mae
mugululi gousa:su Na da esalebe liligi osobo bagadega esala hamoi, amo bu
dawa:ma. 17 Na da osobo bagadega esalebe liligi huluane ilima dafawane
ilegele sia:i amo dawa:digima:ne olelesu da amo."

Nowa: amola Egefelali

18 Nowa: egefe udiana amo dusagaiga gadili asi da Sieme, Ha:me amola
Ya:ifede. (Ha:me da Ga:ina:ne ea eda.) 19 Nowa: ea mano udiana da osobo
bagade esalebe fi osobo bagadega afagogoi, amo huluane ilima aowalali
esalu.

20 Nowa: da ifabi ouligisu dunu. E da degabo osobo bagadega waini efe
sagasu. 21 E da waini hano nanu, feloai ba:i. Amalalu, e da abula gisa:le,
da:i nabadowane ea abula diasu ganodini dialu. 22 Ha:me (Ga:ina:ne eda)
da ea eda da:i nabado ba:i dagoi. E gadili asili, amo hou ea ola Sieme
amola Ya:ifede elama olelei. 23 Be Sieme amola Ya:ifede da abula lale,
ela gida amoga ligisili bagidiliwane misini, Nowa: ea da:i nabado dedeboi
dagoi. Ela da Nowa: ea da:i nabado mae ba:ma:ne, ela odagi ga ba:legale
misi. 24 Nowa: da bu wa:legadole, adini ba:i bu hedofai ba:i. E da Ha:me
(Ga:ina:ne eda) amo ea hou nabi dagoi. 25 E amane sia:i,

"Ga:ina:ne amoma da gagabui aligi dagoi.
E da ea yolalali ilia udigili hawa: hamosu dunu esalumu.

26 Gode da Sieme ea Hina Gode! Godema hahawane dogolegele nodoma!
Ga:ina:ne da Sieme ea udigili hawa: hamosu dunu esaloma:mu.

27 Gode da Ya:ifede ea fi bu bagade heda:ma:ne fidimu da defea.
Ya:ifede da Sieme ea abula diasu gilisisu ganodini esalumu da defea.
Amola Ga:ina:ne da Ya:ifede ea udigili hawa: hamosu dunu esa-
loma:mu."

28 Hano bagade amo misini, fa:no Nowa: da ode 350 eno esalu.
29 Amalalu, e bogoi. E da ode 950 agoane esalu bogoi.

---

‡ **9:6:** Gadili Asi 20:13; Mui 1:26 § **9:7:** Mui 1:28

10

Nowa: egefelali Iligaga Fifi Misi

1 Hano bagade da yolesili, Nowa: ea mano Sieme, Ha:me amola Ya:ifede
da manolali lai.
2 Ya:ifede egefelali da agoane lalelegei. Ya:ifede ea mano da Goume,
Ma:igoge, Ma:dai, Ya:ifa:ne, Diubale, Misege amola Dila:se. 3 Goume ea
dunu mano da A:segena:se, Laifa:de amola Dougama. 4 Ya:ifa:ne egefelali
da Ilaisia, Dasise, Gidimi amola Loudanimi. 5 (Amo mano ilia fi da dusagai
ouligisu hou hamone ilia fifi asi gala asili sia: hisu hisu hamosu).
6 Ha:me egefelali da Gusia, Misala:ime, Fade amola Ga:ina:ne. 7 Gusia
egefelali da Seba, Ha:fila, Sa:bada, Lama amola Sa:bediga. Lama egefela
da Siba amola Dida:ne.
8 Gusia ea mano eno da Nimilode. E da asigilaloba, nimi bagade gegesu
dunu hamoi.
9 E da Hina Gode ba:ma:ne benea ahoasu dunu gasa bagade hamoi.
Amaiba:le, musa: dunu da amane sia:su, "Hina Gode da di benea ahoasu
dunu Nimilode defele hamomu da defea." 10 Moilai bai bagade ea soge
Siaina ganodini da Ba:bilone, Elege, A:ga:de amola Ga:lene. 11 Amo soge
yolesili, e da Asilia sogega asi. Amoga e da moilai bai bagade eno
hahamone gagai amo Ninefe, Lihoubode, Ga:ila,
12 amola Lisene. La:idi da Ninefe, la:idi da Ga:ila amola Lisene da moilai
bai bagadedafa dogoa galu.
13 Misala:ime ea mano da Ludaide fi, Anamaide fi, Lehabaide fi,
Na:baduhaide fi,
14 Badalusaide fi, Gasaluhaide fi (amo fi amoga Filisidini fi da misi) amola
Ga:fadolaide fi.
15 Ga:ina:ne ea mano da Saidone (ea magobo mano), Hidaide fi,
16 Yebiusaide fi, A:moulaide fi, Gegasiaide fi, 17 Haifaide fi, Agaide fi,
Sainaide fi, 18 Afadaide fi, Semalaide fi, Ha:imadaide fi. Fa:no Ga:ina:ne fi
dunu huluane da afafai. 19 Ga:ina:ne fi ilia soge olei da asili amo Saidone
moilai bai bagade asili Gela asili Ga:isa moilai bai bagadega doaga:i.
Amalalu, soge olei da Sodame moilai bai bagadega asili, Goumola moilai
bai bagade amola A:dama moilai bai bagade amola Siboimi moilai bai
bagade baligili, La:isia moilai bai bagadega doaga:i. 20 Amo dedei da Ha:me
ea mano - ilia fi amola sia: hisu hisu amola sogebi da sosogo bagade ba:i.
21 Sieme da Ya:ifede ea ola esalu. Sieme da Hibulu dunu fi huluane amo
ilia aowalali eda. 22 Sieme egefelali da Ila:me, A:sie, Afa:gasa:de, Lade
amola A:ila:me.
23 A:ila:me egefelali da Ase, Hale, Gidie amola Misiege. 24 Afa:gasa:de ea
mano da Sila amola Sila ea mano da Ibe. 25 Ibe da dunu mano aduna lai.
Afae ea dio amo Bilege (Bai e esalea osobo bagade da afafai ba:i). Bilege
ea eya dio amo Yogada:ne.
26 Yogada:ne ea mano da A:lamouda:de, Silefe, Ha:isama:ifede, Yila,
27 Hadoula:me, Usa:le, Digala, 28 Ouba:le, Abima:ile, Siba,
29 Oufe, Ha:fila amola Youba:be. Amo huluane da Yogada:ne ea mano.
30 Ilia esalebe soge da goumi gusudi soge ea ole da Misia alalo asili Sifa
doaga:i. 31 Amo dedei da Sieme ea mano - ilia fi, sia: hisu hisu, ilia sogebi
amola ilia soge da bagade ba:i.
32 Huluane da Nowa: ea mano ilia fi amo ilia sosogo fi amo ganodini
amola fi gilisisu ilia hamoi. Amo fi amoga fi gilisisu huluane da hano
bagade fa:no hamone, afafane osobo bagade nabasu.

11

Ba:ibele Diasu Sedade Gagagula Heda:i

1 Amo esoga, osobo bagade dunu fi da sia: hisu hisu hame galu. Ilia
huluane da sia: afadafa fawane galu. 2 Dunu fi huluane da eso maba
gusudili ahoanu, umi soge ea dio amo Ba:bilone ba:i. Amo ganodini ilia fi
dialu.
3 Ilia da amane gilisili sia: dasu, "Defea! Ninia osobo ganumugini,
gobele, igi agoai 'baligi' hamone, diasu gagumu.' Amola amo liligi 'baligi'
ilia da edele amoga madelagisu.
4 Amalalu, ilia da amane sia:i, "Ninia moilai bai bagade hamomu. Amo
ganodini ninia da diasu sedade gagagula heda:i amo da Hebene amoga
doaga:mu liligi gagumu. Ninia dio bagade hamomu. Ninia fi da osobo
bagade soge huluane amoga afafasa:besa:le agoane hamomu.
5 Be Hina Gode da moilai bai bagade amola diasu gado gagagula heda:i
amo dunu da hamonanu, amo ba:la gudu sa:i.
6 E amane sia:i, "Ilia da fi afadafa amola sia: afadafa gala. Amo ilia da
muni hamobeba:le, hobea huluane ilia hanaiga hamomusa: dawa:mu.
7 Defea! Ninia da gudu sa:ili, ilia sia: ededenagia:mu. Amasea, ilia sia:
hisu hisu amoga sia:sea, nabimu gogolemu." 8 Amaiba:le, Gode da dunu
fi afagogole, osobo bagade dedeboma:ne asunasi. Ilia amo diasu gagagula
heda:i gagumu yolesi dagoi.
9 Amaiba:le, amo diasu ilia da Ba:ibele dio asuli. Bai amoga Hina Gode da
ilia sia: hisu hisu hamoi, amola ili afagogole, osobo bagade soge huluane
fima:ne asunasi.

Sieme Egaga Fifi Misi

10 Sieme ea mano da hagudu dedei. Hano bagade da yolesili, ode
aduna asili, Sieme da ode 100 esalu, ea dunu mano amo Aba:sa:de da
lalelegei. 11 Amalalu, Sieme da ode 500 eno esalu. Amoga e da manolali
eno lalelelegei.
12 Aba:sa:de da ode 35 esalu, dunu mano amo ea dio Sila amo lai. 13 Fa:no
e da ode 403 eno esalu amola amoga manolali eno lalelelegei.
14 Sila da ode 30 esalu, dunu mano ea dio Ibe amo lai. 15 Fa:no e da ode
430 eno esalu. Amoga e da manolali eno lalelelegei.
16 Ibe da ode 34 esalu, dunu mano amo ea dio Bilege lai. 17 Fa:no Ibe
da ode 430 eno esalu. Amo odega e da egefelali eno lalelelegei amola uda
manolali eno lalelelegei.
18 Bilege da ode 30 esalu, dunu mano ea dio amo Liu lai. 19 Bilege da Liu
lai amalu ode 209 eno esalu. Amoga e da egefelali eno lalelelegei amola
uda manolali eno lalelelegei.
20 Liu da ode 32 esalu, dunu mano ea dio amo Silage lai. 21 Liu da
Silage lai amalu fa:no e da ode 207 esalu. Amoga e da dunu manolali
eno lalelelegei amola uda manolali eno lalelelegei.
22 Silage da ode 30 esalu, dunu mano ea dio amo Na:iho lai. 23 Silage da
Na:iho lai amalu fa:no e da ode 200 eno esalu. Amoga e da dunu manolali
eno lalelelegei amola uda manolali eno lalelelegei.
24 Na:iho da ode 29 esalu, dunu mano ea dio amo Dila lai. 25 E da Dila
lai amalu fa:no ode 119 esalu. Amoga, e da dunu manolali eno lalelelegei
amola uda manolali eno lalelelegei.
26 Dila da ode 70 esalu, dunu mano udiana lai amo A:ibala:me, Na:iho
amola Ha:ila:ne.

Dila Egaga Fi

27 Dila egaga fi da agoane. Ea mano da A:ibala:me, Na:iho amola Halane. Halane ea mano da Lode. 28 Halane da ea moilaidafa (moilai dio da E, Ba:bilone soge ganodini dialu) amoga bogoi. E bogoloba, ea ada Dila da esalebe ba:i. 29 A:ibala:me da Selai lai amola Na:iho da Miliga lai. Miliga ea ada da Halane. Halane idiwi eno da Isiga.

30 Selai da aligime esalu. Mano lamu hamedei ba:i.

31 Dila da egefe A:ibala:me, eaowa Lode (Halane ea mano) amola ea nawi Selai (A:ibala:me idua) amo oule asili, Ba:bilone soge moilai amo E yolesili, Ga:ina:ne sogega doaga:musa: asi. Be ilia da Halane sogega doaga:le, fi galu. 32 Dila da amogawi bogoi. Ea esalu ode idi da 205 ba:i.

12

Gode da A:ibala:mema Misa:ne Sia:i

1 *Gode da A:ibala:mema amane adole i, “Dia soge, dia fi amola dia ada diasu amo yolesili, soge enoga masa. Dia fimu soge na da dima olelemu. 2 Na da dima mano bagohame imunu. Dia mano fifi misunu da hobea bagadewane fi dialumu. Na da dima hahawane dogolegemu amola dia dio gasi gadomu.

3 †Nowa dunu da dima hahawane dogolegele fidisia,
amo dunu Na da hahawane dogolegele fidimu.
Be nowa dunu da dima gagabusu aligima:ne sia:sea,
Na da ilima gagabusu aligima:ne sia:mu.
Dia hou amo ganodini na da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ilima hahawane dogolegesu imunu.”

4 A:ibala:me da ode 75 lai dagoi. Amalalu e da Gode Ea adoi defele Ha:ila:ne moilai yolesili asi. Lode amola da sigi asi. 5 A:ibala:me da ea uda Selai, eaowa Lode amola ea liligi gagui huluane aguni amola ea udigili hawa: hamosu dunu amo e da Ha:ila:ne moilaiga lai, amo huluane oule asili, Ga:ina:ne moilaiga doaga:musa: asi. Ahoana, ilia da Ga:ina:ne sogega doaga:i. 6 A:ibala:me da Ga:ina:ne soge ganodini ahoanu, sema ifa amo ea dio Mole amo Siegeme moilai bai bagade ganodini galu amoga doaga:i. (amo esoga Ga:ina:ne dunu da amo soge ganodini esalu) 7 ‡Gode da A:ibala:mema misini amane sia:i, “Na da amo soge, digaga fi ilima imunu.” Amalalu, A:ibala:me da Hina Gode ba:i dagoiba:le, e da Godema nodoma:ne oloda hamoi dagoi.

8 Amalalu, e da ga (south) asili, goumi soge amo da Bedele moilaiga gusu dialu, amoga abula diasu gagui. Ea moilai da Bedele moilai amo guma: amola A:iai moilai gusuli dogoa dialebe ba:i. Amo sogebiga e da oloda eno hamone, Godema nodoi.

9 Amalalu e da amo soge yolesili, sogebi eno amola sogebi eno amoga asili Ga:ina:ne soge ga (south) la:ididili doaga:musa: ahoanu.

A:ibala:me da Idibidi Sogega Esalu

10 Gibu da hame sa:iba:le, ha:i bagade doaga:i. Ha:i bagadeba:le, A:ibala:me da Idibidi sogega fonobahadi esalumusa: asi. 11 E da Idibidi soge bega: doaga:loba, e da idua Selai ema amane sia:i, “Di da uda ida:iwane ba:sa amo na dawa:. 12 Idibidi dunu da di ba:sea amane sia:mu, ‘Amo da ea uda.’ Amasea, ilia da na fane legemu be di esaloma:ne

---

* **12:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:2-3; Hibulu 11:8 † **12:3:** Gala:isia 3:8 ‡ **12:7:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:5; Gala:isia 3:16

yolesimu. 13 §Amaiba:le di da na dalusi ilima sia:ma. Amasea, ilia nama
hahawane hamomu amola ilia dima asigiba:le, na hame fane legemu.
14 A:ibala:me da Idibidi sogega doaga:loba, Idibidi dunu da Selai da uda
isisima:goi ba:i. 15 Felou ea hou ouligisu dunu da Selai ba:loba, ilia da ea
hou Felouma nodoi. Amanoba Felou da Selai ea diasu esalumusa: oule
misi. 16 Felou da Selaima dawa:beba:le, Felou da A:ibala:me hahawane
fidi. Amalalu, A:ibala:me da sibi, bulamagau, dougi (gawali amola aseme),
hawa: hamosu (dunu amola uda) amola ga:mele lai.
17 Be Hina Gode da Felou amola ea diasuga esalebe fi ilima olo bagade
iasi. E da A:ibala:me ea uda Selai laiba:le, amo olo iasi.
18 Amaiba:le, Felou da A:ibala:me ema misa:ne sia:i. E amane sia:i, "Di
da nama adi hamobela:? Amo da dia uda. Abuli hame adobela:? 19 Di
da abuli 'amo da na dalusi!' sia:bela:? amalalu amo uda na da lai dagoi.
Defea! Dia uda da goea. Lale masa!"
20 Felou da ea ouligisu hina dunu ilima sia:beba:le, ilia A:ibala:me amola
idua amola ea gagui liligi huluane gadili asunasi dagoi.

13

A:ibala:me amola Lodela Afafai

1 A:ibala:me da Idibidi yolesili, gano asili, Ga:ina:ne soge amo ga (south)
la:idi doaga:i. E da ea uda amola Lode oule, ea liligi huluane aguni asi.
2 A:ibala:me da bagade gagui dunu esalu. E da sibi, goudi, bulamagau,
silifa amola gouli bagohame gagui galu. 3 Amalalu, amo soge yolesili asili,
e da eno soge eno soge amoga asili, Bedele moilaiga doaga:musa: logo
amoga asi. E da sogebi amo Bedele amola A:iai dogoa dialu, amoga e da
musa: abula diasu moilai gaguia, amoga doaga:i dagoi. 4 Amo sogebi e
da musa: oloda gagui galu. E da amo sogebi Hina Godema nodone sia:ne
gadoi amola Hina Gode Ea Dioba:le Ema wei.
5 Lode da sibi, goudi, amola bulamagau gaguiwane, A:ibala:mela lalu.
Ea sosogo fi dunu amola ea hawa: hamosu dunu amogawi esalebe ba:i.
6 Amaiba:le, lai gebo bagohame esalebeba:le, ela da gilisili esaloma:ne
sogebi amola gisi da fonabahadi ba:i.
7 Amaiba:le, A:ibala:me ea lai gebo ouligisu dunu amola Lode ea lai gebo
ouligisu dunu da sia:ga gegei. (Amo esoga, Ga:ina:ne fi amola Bilese fi da
amo soge ganodini esalu)
8 Amalalu, A:ibala:me da Lodema amane sia:i, "Ani da fidafa. Amaiba:le,
ania hawa: hamosu dunu sia:ga gegemu da defea hame galebe.
9 Ania afafamu da defea. Di fawane sia:ma! Dia hanai soge, di ilegema.
Di da guma: soge lamusa: dawa:sea, defea, na da gusu lamu. Di da
gusu lamusa: dawa:sea, na da guma: lamu." 10 *Lode da la:ididili amola
la:ididili ba:lalu, e da Yodane Hano bega: soge huluane amo asili Soua
moilaiga doaga:i. Amo hano la:ididili umi ida:iwane soge da hano bagade
dialu, Idini Ifabi amola Idibidi soge amo defele ba:i. (Amo esoga Gode da
Sodame amola Goumola hame wadela:lesi)
11 Amaiba:le, Lode da Yodane Hano umi soge lamusa: ilegei. E da eso
maba la:ididili amoga asili, A:ibala:mema afafai.
12 A:ibala:me da Ga:ina:ne sogega esalu. Be Lode da moilale gagai amo
Yodane Hano umiga dialu, amo dogoa fi galu. E da Sodame moilai bai

§ **12:13:** Mui 20:2, 26:7 * **13:10:** Mui 2:10

bagade gadenenewane fi. 13 Sodame dunu da Gode Ea hou higa:iba:le, wadela:i bagade hamosu dunu fi ba:i.

A:ibala:me da Hibalone sogega Asi

14 Lode da afafane asi ba:loba, Hina Gode da A:ibala:mema amane sia:i, “Defea! Di soge huluane ba:ma! Eso maba la:ididili amola eso dabe gududili huluane ba:ma.

15 †Amo soge huluanedafa Na da di amola digaga lalelegemu fi ilima imunu. Amo soge da di amola dia fi eso huluane mae yolesili dilia soge dialumu. 16 Na da dima mano bagohame imunu. Osobo bagade dunu da ilia idi idimu hamedeiwane ba:mu. Osobo dou afae afae idimu da hamedei. Amo defele digaga mano lalelegemu amo idimu da hamedei ba:mu. 17 Na da amo soge huluane dima imunu. Amaiba:le, amo soge huluane abodela masa. 18 Amalalu, A:ibala:me da ea abula diasu mugululi, asili amo sema ifa ea dio amo Ma:malei amo Hibalone moilai bai bagade gadenene fi galu. Amogai e da Godema gobele salasu fafai (oloda) hamoi.

14

A:ibala:me da Lode Gaga:i

1 Amo esoga soge hina bagade dunu biyadu amo A:malafele (Saina hina bagade), A:lioge (Ela:isa soge hina bagade), Gedola:ioume (Ila:me soge hina bagade) amola Daida:le (Goimi soge hina bagade), 2 ilia da soge hina bagade dunu biyale gala ilima gegei. Amo hina bagade dunu da Bila (Sodame hina bagade), Besia (Goumola hina bagade), Siaina:be (A:dama hina bagade), Siemibe (Siboimi hina bagade) amola hina bagade amo da Bila (eno dio Soua) moilai bai bagade ouligisu. 3 Amo soge hina bagade dunu ilia da gilisili gegemusa:, Sidimi soge (amo da la:idi goumi la:idi goumi, dogoa umi) amo ganodini gilisi. Amo sogega, sali hano wayabo bagade (Bogoi Hano Wayabo) ba:i. 4 Ode 12 amoga, Gedola:ioume da ilima hina bagade esalu. Be ode 13 amoga, ilia da ea hina hou higa:iba:le, odoga:ne, ea hina hou yolesimusa: dawa:i galu.

5 Ode 14 amoga, Gedola:ioume amola ea fidisu hina bagade dunu da asili, gegene, dunu fi biyaduyale amo hasali. Amo fi da Lefa:ime (ilia soge da A:sadelode Gana:ime), Susimi fi (ilia soge da Ha:me), amola Imimi fi (amo fi udiana ilia da Giliada:ime umi sogega hasalasi), 6 amola Houlaide fi (ilia soge da agolo soge amo Sie). Amo dunu ilia da sefasili, Elebalane wadela:i hafoga:i soge bega: fisi. 7 Amalalu, Gedola:ioume amola ea fidisu dunu da sinidigili, Enemisaba:de (eno dio Ga:idsie) amoga asi. Amoga ilia da Ama:legaide dunu huluane hasalili, ilia soge fedele lai. Ilia da A:moulaide dunu amo da Ha:sasoneda:ima moilai bai bagade amo ganodini esalu, amo hasalasi dagoi.

8 Amalalu Sodame hina bagade, Goumola hina bagade, A:dama hina bagade, Seloimi hina bagade, Bila (Soua) hina bagade amola ilia dadi gagui huluane da misini, Sidimi umiga gegemusa: dada:lele gilisi. 9 Ilia da Gedola:ioume (Ila:me hina bagade), Daida:le (Goimi hina bagade), A:malafele (Saina hina bagade), A:lioge (Ela:isa hina bagade), ilima gegemusa: misi. Hina bagade dunu biyale gala da hina bagade dunu biyaduyale gala ilima gegemusa: dawa:i. 10 Sidimi umi da uli dogoi amo edele agoai liligi amoga nabai, bagohame dialebe ba:i. Sodame hina bagade amola Goumola hina bagade hobeale ahoanoba, ilia dadi gagui

† **13:15:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:5

dunu mogili da amo uli dogoi ganodini dafai, mogili da goumiga hobeale asi. 11 Soge hina bagade biyaduyale ilia da Sodame amola Goumola, ilia liligi amola ilia ha:i manu huluane lale, gaguli asi dagoi. 12 Lode da Sodame moilaiga esalu. Amo gegesu dunu da Lode amola ea liligi huluane gagulaligili asi.

13 Dunu afae ilia afugili asi amo da hobea:i, e da A:ibala:me (Hibulu hina bagade) ema amo hou adole i. A:ibala:me da Ma:malei (A:moulaide dunu) amo ea sema ifa soge ganodini esalu. Ma:malei eya da Esagole amola A:ine. Ilia da gilisili A:ibala:me amola lalu. 14 A:ibala:me da ea fi dunu Lode amo ilia afugili lai nababeba:le, e da dunu 318 amo da ea fi ganodini lalelegei, amo lale amola hina bagade dunu biyaduyale galu ilima fa:no bobogele, Da:ne sogega doaga:i. 15 Gasi ganodini, A:ibala:me da ea fi dunu afafane, gegene, amo dunu sefasilalu, Houba moilai [Dama:sagase moilai bai bagadega gagoe (north) dialu] amoga fawane fisi. 16 E da liligi wamolai huluane bu lai. E da ea fi dunu Lode, ea liligi, uda huluane amola eno dunu huluane bu oule misi.

Melegisedege da A:ibala:me Hahawane Dogolegele Ilegei

17 A:ibala:me da Gedola:ioume amola ea fidisu hina bagade dunu huluane fane lelegelalu, buhagimusa: logoga ahoanoba, Sodame hina bagade dunu da A:ibala:me gousa:musa:, Sia:ife umi (eno dio da 'hina bagade ilia umi') amoga misi. 18 *Amalalu, Sa:ileme moilai bai bagade (amo ea dio da wali Yelusaleme) amo ea hina bagade dunu ea dio amo Melegisidege da agi amola waini gaguli misi. Melegisidege da Gode Gadodafa amo Ea gobele salasu dunu esalu. 19 Melegisidege da Gode da A:ibala:me hahawane dogolegele ima:ne amane sia:i, "Gode Gadodafa Hebene amola osobo bagade Hahamosu amo da A:ibala:me hahawane dogolegele ilegesu imunu da defea.

20 Amola Gode Gadodafa da dima ha lai amo di osa:le heda:ma:ne dima i dagoiba:le, Ema hahawane nodomu da defea." Amalalu, A:ibala:me da Melegisidegema 'daide' (ea gegene lai liligi 10 agoane momogili afadafa) i dagoi.

21 Sodame hina bagade dunu da A:ibala:mema amane sia:i, "Na da na fi dunu amola uda bu lamu. Be di liligi huluane disu lama."

22 Be A:ibala:me da Sodame hina bagade ema bu adole i, "Na da Hina Gode Gadodafa, osobo bagade Hahamosu Ema dafawanedafa ilegele sia:sa. 23 Na da dia liligi hamedafa lamu. Liligi fonobahadi afae, nodomesu efe o emo salasu ea la:gisu, na da hame lamu. Di da fa:no, 'Na iabeba:le, A:ibala:me da bagade gagui.' Di da amo sia:sa:besa:le na da hame lamu. 24 Be na fi dunu ilia ha:i manu mai amola eno fi amo da na sigi asi - amo A:ine fi, Esagole fi amola Ma:malei fi dunu - ilia fawane da ilia bidi defele lamu da defea."

15

Gode da A:ibala:mema Gousa:su Hamoi

1 Amo hou fa:no, A:ibala:me da Gode sia: esala ba:su ganodini nabi. Gode da amane sia:i, "A:ibala:me! Mae beda:ma! Na da dima Gaga:su esala. Na da dima baligili bidi ida:iwane imunu."

---

* **14:18:** Hibulu 7:1-10

2 Be A:ibala:me da bu adole i, “Ouligisu Hina Bagadedafa! Di da nama
habodane ima:bela:? Na da mano hame lai. Na bogosea, na hawa: hamosu
dunu, Dama:sagase dunu amo Elia:isa amo da na nana liligi huluane
lamu.” 3 Amola A:ibala:me amane sia:i, “Di da mano nama hame iba:le,
na hawa: hamosu dunu fawane da na nana liligi huluane lamu.”
4 Amalalu, Hina Gode Ea sia: ema amane misi, “Amo dunu da dia
nana liligi hamedafa lamu. Be diagofedafa amo dia da:i hodo hamoi, hi
fawane da dia nana liligi lamu.” 5 *Gode da A:ibala:me gadili oule asili,
amane sia:i, “Muagado ba:legadoma! Gasumuni idima! Be huluane idimu
da hamedei.” Amalalu, E da ema amane sia:i, “Dia mano ilia da amo
gasumuni ilia idi defele ba:mu.”
6 †A:ibala:me da Hina Gode dafawaneyale dawa:i galu. Amaiba:le, Gode
da A:ibala:me ea hou moloidafa hamoi defele ba:i.
7 E da bu A:ibala:mema amane sia:i, “Na da Hina Godedafa. Na
da di Ga:ladia fi moilai bai bagade E, amoga fisili masa:ne, amo soge
lalegagumusa: guiguda: oule misi.”
8 Be A:ibala:me amane sia:i, “Hina Gode Ouligisudafa! Na da amo soge
lalegagumusa: habodane dawa:ma:bela:?”
9 Amaiba:le, Hina Gode da ema amane sia:i, “Di bulamagau aseme, goudi
amola sibi gawali amo huluane da ode osodoyale baligi, amo gaguli misa.
Amola ‘dafe’ sio amola musuni sio gaguli misa. 10 A:ibala:me da amo liligi
huluane gaguli misini, dogoa oudahida:le, la:idi afae la:idili ligisili, eno
afae eno la:idili legei. Be sio e da dogoa hame oudahida:i. 11 Amalalu, gasa
bagade sio buhiba eno ilia da amo liligi wamolamusa: misi. Be A:ibala:me
da amo sio sefasi.
12 ‡Eso da daloba, A:ibala:me da golai nanabunina asi ba:i. Amoga e da
gasi dunasi bagade ba:beba:le, bagadewane beda:i galu. 13 §Amalalu, Hina
Gode da ema amane sia:i, “Hou noga:le dawa:ma! Dia fa:no lalelegemu
fi da eno dunu ilia soge ganodini, udigili hawa: hamosu dunu agoane
esalumu. Ode 400 agoane, ilia da amo soge ganodini se nabawane
esalumu. 14 **Be Na da fa:no ilima se iabe dunu fi ilima se iasu bidi
imunu. Dia fi da fa:no amo soge yolesili, gadili masunu. Ilia da liligi
bagade gagumu. 15 Be di da ode bagohame esalu, gagoalumu, olofoiwane
dia aowalali amoga bu masunu. Dia da:i hodo da bogole, uli dogoi ganodini
ba:mu. 16 Be dia fi da asili, fi biyaduyale fifilai dagosea, ilia da guiguda: bu
misunu. A:moulaide dunu ilia wadela:i hou da Na se iasu defei lama:ne
amoga hame doaga:iba:le, dia fi da ode agoane aligili, bu misunu. 17 Eso da
gudu sa:i dagoi, amola gasi da doaga:loba, ganagu amoga mobi heda:lebe
ba:i amola hanu gadodili nene, amo da lai gebo hu dadega:i gilisisu amo
ganodini udigili asi. 18 ††Amo esoga, Hina Gode da A:ibala:mema gousa:su
hamoi. E amane sia:i, “Soge amo ea defei da Idibidi hano asili hano
bagadedafa ea dio amo Iufala:idisi amoga doaga:le, amo soge huluane Na
da dia mano fi ilima iaha. 19 Amo soge ganodini dunu fi esalebe da Ginaide,
Genisaide, Gadamunaide, 20 Hidaide, Belisaide, Lefa:ide, 21 A:moulaide,
Ga:ina:naide, Gegasaide amola Yebusaide - amo dunu fi huluane ilia soge,
Na da digaga fi ilima imunu.”

---

* **15:5:** Louma 4:18; Hibulu 11:12 † **15:6:** Louma 4:3; Gala:isia 3:6; Ya:mese 2:23 ‡ **15:12:** Yoube 4:13, 4:14 § **15:13:** Gadili Asi 1:1-14; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:6 ** **15:14:** Gadili Asi 12:40-41; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:7 †† **15:18:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:5

16

Ha:iga amola Isiama:ile

1 A:ibala:me idua Selai da ema mano hame lai. E da aligime esalu.
Be Idibidi hawa: hamosu a:fini ea dio amo Ha:iga da Selai ea fidisu
esalu. 2 Amaiba:le Selai da A:bala:mema amane sia:i, "Hina Gode da
hamobeba:le, na da mano lamu hamedei. Di amola na hawa: hamosu
a:fini gilisili golama. Amo hou hamobeba:le, na da mano lamu."
A:ibala:me da Selai ea sia: da defea dawa:i. 3 Amaiba:le, A:ibala:me da
Ga:ina:ne soge ganodini ode 10 esalu, Selai da ea Idibidi hawa: hamosu
a:fini amo Ha:iga amo A:ibala:me ema doaga:ma:ne, ema i dagoi. 4 E da
Ha:iga amola gilisili golale, Ha:iga da mano lale abula agui ba:i. Ha:iga da
ea abula agui dawa:beba:le, hidale ea hina Selai amo higale ba:i.
5 Amalalu, Selai da A:ibala:mema amane sia:i, "Di fawane da wadela:le
hamobeba:le, na da se naba. Na da na hawa: hamosu a:fini dima i dagoi.
Amola wali e da abula agui amo dawa:beba:le, nama higasa. Hina Gode
Hifawane da sia:mu. Na hou da defeala: o dia hou da defeala:? Na hihi
gala mabu."
6 A:ibala:me da bu adole i, "Defea! Dia hawa: hamosu a:fini da dia lobo
ganodini gagui. Dia hanaiga ema hamoma." Amalalu, Selai da Ha:igama
se iasu. Ha:iga da se nababeba:le, hobea:i.
7 Hobeale, e da gu hano amo logo gadenene galu doaga:i. Amoga, a:igele
dunu da ema misi. 8 E da Ha:igama amane sia:i, "Ha:iga! Selai ea hawa:
hamosu a:fini! Di da habidili misibala:? Amola habidili masa:bela:?"
Ha:iga da bu adole i, "Na da na ouligisu Selai amo yolesimusa:
hobealala."
9 Hina Gode Ea a:igele dunu da Ha:igama amane sia:i, "Dia hinama
buhagili, ea sia: noga:le nabima!" 10 E eno amane sia:i, "Na da dia mano
fi bagadedafa hamomu. Amaiba:le, ilia idimu defei da hamedei agoane
ba:mu." 11 Hina Gode Ea a:igele dunu da eno ema amane sia:i, "Dia
hagomo ganodini da mano esala. Di da dunu mano lalelegemu. Hina
Gode da dia se nabasu nababeba:le, di da ema Isiama:ile dio asulima.
12 E da nimi dougi defele ba:mu. E da dunu huluane ilima ha lai ba:mu.
Amola dunu huluane da ema ha lai ba:mu. E da eaeya huluane ilima ha
laiwane ba:mu."
13 Ha:iga da Hina Godema eno dio asuli. E amane sia:i, "Di da 'Gode na
Ba:lala'. Na da wali 'Gode na Ba:lala', amo ba:i dagoi." 14 Amaiba:le, hano
nasu amo da Ga:idisie amola Bilede dogoa diala-amoma ilia dio sia:sa amo.
"Esalebe Hina Gode E da na ba:lala amo Ea Hano."
15 *Amalalu, Ha:iga da A:ibala:mema dunu mano lalelegei. A:ibala:me
da amo mano e lai ema Isiama:ile dio asuli. 16 Ha:iga da A:ibala:mema
mano i, amo esoga A:ibala:me ea lalelegele ode esalu defei da 86 galu.

17

Gadofo Damusu Gousa:su

1 A:ibala:me ea lalelegei ode 99 da gidigiloba, Hina Gode da ema misini,
amane sia:i, "Na da Gode Bagadedafa. Di da Na hadigi ganodini ahoanoma
amola hou moloidafa fawane hamoma. 2 Na da ania gousa:su hamoi
amo dafawane hamomu. Na da digaga dunu bagohame dima imunu."
3 A:ibala:me da beguduli ea odagiga osobo digila sa:i. Amalalu, Gode da

* **16:15:** Gala:isia 4:22

ema amane sia:i, 4 “Na gousa:su dima da agoane. Di da dunu fi bagohame
ilima eda agoane ba:mu. 5 *Na da di dunu fi bagohame ilima eda hamoi
dagoiba:le, wali dia dio da A:ibala:me hame, be bu afadenene A:ibalaha:me
hamoi dagoi. 6 Di da mano bagohame lamu. Di da dunu fi bagohame lamu,
amola fi hina bagade dunu bagohame di da lamu.
7 †Na gousa:su Na da di amola digaga mano dilima Na da hamomu, da
mae dagole dialalalumu. Na da dia Gode esalumu amola digaga mano
huluane ilia Gode esalumu.
8 ‡Di da wali Ga:ina:ne soge ganodini ga fi dunu agoane ba:sa. Be
amo soge huluane, di eso huluane mae yolesili gagulaloma:ne, Na da di
amola dia fa:no lalelegemu manolali dilima imunu. Amola Na da ilia Gode
esalumu.”
9 Amalalu, Gode da A:ibalaha:mema amane sia:i, “Be di da Na gousa:su
noga:le ouligima. Di amola digaga fa:no lalelegemu fi. 10 §Na gousa:su
dima amola dia manolali ilima - amo gousa:su di noga:le agoane
ouligima. Dunu huluane dia fi amo ganodini da ilia gadofo damuma:mu.
11 Dilia huluane gadofo damuma:mu. Amo da Na gousa:su dilima amo
dawa:digima:ne olelesu gala. 12 Dunu huluane dia fi ganodini fa:no
lalelegesea, dunu mano huluane da lalelegesea, eso godoane fisili ilia
gadofo damuma:mu. Amo da huluanedafa - dia fi amo ganodini lalelegei
amola dunu mano ga fi amoga bidilai, amo huluane. 13 Dia fi amo ganodini
lalelegei o ga fi ilima bidi lai - huluane. Na gousa:su defei dilia hu amo
ganodini hamoi da eso huluane mae dagole dialalalumu. Amo da Na
dilima gousa:su hamoi dagoi olelesa. 14 Be nowa dunu da dia fi amo
ganodini ea hu gadofo hame damui ba:sea, amo dunu da Na gousa:su fi
dagoiba:le, fadegale fasima.”
15 Gode da A:ibalaha:mema eno amane sia:i, “Dia uda Selai ema Selai dio
bu mae sia:ma. Ea dio da wali Sela. 16 Na da ema hahawane dogolegele
ilegemu. Amola e da diagofe lalelegemu. E da dunu fi bagohame ilima
eme esalumu. Dunu fi hina dunu bagohame da ema lalelegemu.”
17 A:ibalaha:me da beguduli ea odagiga osobo digila sa:ili, hahawane
bagade ousu. E da ea dogo ganodini amane sia:i, “Dunu da 100 ode
lai, amo mano lamu da defelela:? Sela amola da ode 90 lai dagoiba:le,
mano lama:bela:?” 18 E da Godema amane adole ba:i, “Isiama:ile da na fi
ganodini na sogebi lamu da defeala:?” 19 Be Gode bu adole i, “Hame mabu!
Dia uda Sela da dia manodafa dia da:i amoga hamoi, amo lalelegemu. Di
da ema Aisage dio asulima. Na da Na gousa:su ema amola egaga mano
ilima hamoi, amo hamedafa yolesimu. Amo gousa:su da mae dagole eso
huluane dialalalusu liligi.
20 Dia adole ba:su amo Isiama:ile fidima:ne Na da nabi dagoi. Amaiba:le,
Na da ema amola hahawane dogolegele ilegemu. Na da ema mano
bagohame imunu. Ema da fi hina bagade dunu fagoyale amo lalelegemu,
amola ea mano da dunu fi bagadedafa hamomu. 21 Be Na gousa:sudafa da
dia mano Aisage ema dialumu. Waha oubi wewaba amo ode enoga e da
Selama lalelegemu.” 22 Gode da A:ibalaha:mema sia:i dagoiba:le, yolesili
asi.
23 Amo esoga A:ibalaha:me da hedolo nabasu hou hamoi. E da Isiama:ile
amola ea fi dunu huluane amola dunu da ea fi amo ganodini lalelegei

* **17:5:** Louma 4:17 † **17:7:** Luge 1:55 ‡ **17:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:5 § **17:10:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:8; Louma 4:11

amola udigili hawa: hamosu dunu e bidi lai, amo huluane ilia gadofo damui. 24 A:ibalaha:me da lalelegele, ode 99 doaga:le, gadofo damui. 25 Amola Isiama:ile da ea ode 13 amoga gadofo damui ba:i.
26 A:ibalaha:me amola egefe Isiama:ile ela da eso afae ganodini gadofo damui.
27 Amola dunu huluane A:ibalaha:me ea sosogo fi ganodini-amo da ea fi ganodini lalelegei, amola ga fi dunu e da bidilai dagoi-huluane da e amola gilisili gadofo damui ba:i.

18

Dunu Udiana da Sofe Misi

1 A:ibalaha:me da Ma:melei soge amo sema ifa bagade lelebe sogebi esalu. Eso gia:beba:le, e da ea abula diasu logo holei gadenene filasa:i esalu. Amalalu, Hina Gode da ema doaga:i. 2 *A:ibalaha:me da ba:legadole, dunu udiana gadenene lelebe ba:i. Ba:loba, e da hedolowane ili yosia:musa: asi, amola ilima begudui. 3 E amane sia:i, "Hina! Dilia da na hahawane ba:i galea, mae baligili masa. 4 Na da hano gaguli misa:ne sia:mu. Amoga dilia emo dodofelalu, amo ifa ea ougiga helefima. 5 Na da dilia hawa: hamosu dunu defele esala. Dilia gasa bu lama:ne, na da dilima ha:i manu imunu da defeala:?"
Ilia da bu adole i, "Defea! Dia sia:i defele hamoma!"
6 Amaiba:le, A:ibalaha:me da hedolowane ea abula diasua golili sa:i. E da Selama amane sia:i, "Hedolo! Falaua 22 lida amo lale, bibiagole amola gobele agi ga:gi hamoma."
7 Amalalu, A:ibalaha:me da ea lai gebo gilisisu amoga hehenane, bulamagau mano gasono ida:iwane lale, ea hawa: hamosu dunuma i. Amo da hedolowane hahamoi.
8 Amalalu, e da dodo maga:me haei, dodo maga:me amola bulamagau mano gobei, amo gaguli misini, sofe misi dunu ili amo moma:ne ligisi. Ilia da ha:i nanoba, e da ifa ea ougiga ilima gadenene lelu.
9 Ilia da ema amane adole ba:i, "Dia uda Sela da habila:?"
A:ibalaha:me da bu adole i, "E da abula diasu ganodini esala."
10 †Amalalu, Hina Gode da amane sia:i, "Na da waha oubi sesegeyale uduli, dafawane dima misunu. Dia uda Sela da dunu mano lalelegemu."
Sela da abula diasu holei amo Hina Gode Ea baligiga galu amoga sia: lalabolalu.
11 A:ibalaha:me amola Sela da da:i hamoi dagoiba:le, Sela da mano lamu ode defei amo baligi dagoi ba:i. 12 ‡Amaiba:le, Sela da ea dogo ganodini ousu. Ea asigi dawa:su ganodini, e amane dawa:i, "Na da:i da wadela:lesi dagoi amola nagoa da da:i hamoi. Na da habodane amo hahawane hou ba:ma:bela:?" 13 Amalalu, Hina Gode da A:ibalaha:mema amane sia:i, "Sela da abuliba:le oune amane sia:i, 'Na da da:i hamoiba:le, habodane mano lalelegema:bela:?' 14 §Gasa bagade liligi hamomu da Godema hamedebela:? Na da oubi sesegeyale uduli, eso ilegei defele na dima olelei, bu misunu. Amola Sela da dunu mano lalelegemu." 15 Sela da beda:iba:le, ogogoi. E amane sia:i, "Na da hame oui." Be Hina Gode da amane sia:i, "Be di da oui dagoi."

A:ibalaha:me da Sodame Gaga:musa: Edegei

---

* **18:2:** Hibulu 13:2 † **18:10:** Louma 9:9 ‡ **18:12:** 1 Bida 3:6 § **18:14:** Luge 1:37

16 Sofe misi dunu da masusa: wa:legadoloba, ilia da ba:le gaidi Sodame
ba:i. Ilia da logoga ahoanoba, A:ibalaha:me da ili sigi asi. 17 Amalalu,
Hina Gode da Hima amane sia:i, “Na da waha hou hamomu amo
A:ibalaha:mema wamolegema:bela:?
18 A:ibalaha:me ea fi da fi bagade amola gasa bagade hamomu. Ea
houba:le, osobo bagade fifi asi gala huluane da hahawane dogolegele
ilegesu ba:mu. 19 Bai Na da e ilegei dagoi. E da ea mano noga:le olelema:ne
amola ea fi dunu da hou moloidafa amola dafawanedafa amo olelema:ne,
Na da e ilegei. Amai galea, Na da Na hahawane ilegele sia:i liligi huluane
ema imunu.”
20 Amalalu, Hina Gode da amane sia:i, “Na da Sodame amola Goumola
ela fi wadela:idafa hou amo nabi. 21 Amaiba:le, Na da ilia hou ba:ma:ne
amo da nabi liligi defele ganabela:? Amo Na da ba:la masunu. Hame galea
Na da dawa:mu.”
22 Sofe misi dunu da sinidigili, Sodame moilaiga doaga:musa: asi. Be
A:ibalaha:me da mae fisili Hina Gode Ea midadi lelu. 23 Amalalu, e da
Hina Godema misini, amane sia:i, “Di da dafawane gilisili ida:iwane dunu
amola wadela:i hamosu dunu ili fane legema:bela:? 24 Amabela:? Dunu
ida:iwane 50 agoane amo moilai bai bagade ganodini esalabala? Amai
galea, Di da amo dunu ilia hou dawa:beba:le, amo moilai bai bagade
fadegale fasima:bela:? 25 Na da agoane dawa:. Di da dunu ida:iwane
amola wadela:i hamosu dunu gilisili hou afadafa fawane hamomu da
hamedei gala. Amo hou da Dima hame gala. Osobo bagade fifi asi gala
ilima Fofada:su Dunudafa, E da hou moloidafa fawane hamoma:bela:? Na
agoane dawa:. E da moloidafa hou fawane hamomu.”
26 Hina Gode da bu amane sia:i, “Na da Sodame moilai bai bagade gan-
odini dunu ida:iwane gala 50 agoane ba:sea, Na da ilia hou dawa:beba:le,
Sodame huluane hame gugunufinisimu.”
27 Amalalu, A:ibalaha:me da bu sia:i, “Na da osobo amola nasubu, amo
fawane. Be na da mae beda:iwane, Hina Godema sia:i dagoiba:le, na da bu
sia:mu. 28 Di da Sodame moilai bai bagade ganodini, dunu ida:iwane 45
fawane ba:sea, Di da 50 defei amo ganodini wadela:i hamosu dunu biyale
fawane ba:sea, moilai wadela:ma:bela:?”
E bu adole i, “Na da dunu ida:iwane 45 fawane ba:sea, moilai hame
gugunufinisimu.”
29 A:ibalaha:me da eno amane sia:i, “Be 40 fawane ba:sea, adi
hamoma:bela:?”
E amane sia:i, “Amo 40 ilia hou dawa:beba:le, Na da moilai bai bagade
hame wadela:mu.”
30 Amalalu, A:ibalaha:me da amane sia:i, “Hina Gode! Nama mae
ougima, be na da Dima bu sia:mu. Dunu 30 fawane ida:iwane esalea adi
hamoma:bela:?”
E bu adole i, “Na da 30 ba:sea, moilai hame gugunufinisimu.”
31 A:ibalaha:me da amane sia:i, “Defea! Na da wali mae beda:iwane Hina
Gode Ema sia:i dagoi. Be 20 fawane ba:sea?”
E bu adole i, “Moloi dunu 20 ba:sea, Na da hame wadela:mu.”
32 A:ibalaha:me da amane sia:i, “Hina Gode! Nama mae ougima, be na
da afadafa fawane eno Dima sia:mu. Dunu 10 ida:iwane fawane ba:sea,
adi hamoma:bela:?”
Hina Gode da bu adole i, “Dunu 10 ilia hou ida:iwane ba:sea, Na da
amo moilai hame gugunufinisimu.”

33 Hina Gode amola A:ibalaha:me, ela gilisili sia: dasu da dagoloba, Hina
Gode da fisili asi amola A:ibalaha:me da hi diasuga buhagi.

19

Sodame Moilai Fi ilia Wadela:i Hou

1 Baloga, amo a:igele dunu aduna da Sodame moilai bai bagade logo holei
amoga doaga:loba, Lode amo logo holei gadenene filasa:i esalebe ba:i. E
da a:igele ba:loba, wa:legadole, elama asili begudui. 2 E da elama amane
sia:i, "Hina aduna! Na da alia hawa: hamosu dunu. Na diasuga misa! Alia
emo dodofelalu, na diasuga golama. Hahabedafa, alia da wa:legadole, alia
logoga masunu da defea.
Be ela da bu adole i, "Hame mabu! Ania da gadili amo moilai gilisisu
sogebi ganodini golamu."
3 Be Lode da gasawane elama sia:nanu, ela da ea diasuga sigi asi. Lode
da ea hawa: hamosu dunu ema agi gobema, amola ha:i manu eno amo
sofe misi dunuma ima:ne sia:i. Amo ha:i manu hamonanu, a:igele dunu
da mai dagoi.
4 Ela da golamusa: dawa:i galu, be hidadea Sodame dunu da diasu
sisiga:i. Sodame dunu huluane, amo goi amola dunu da:i huluane gilisi.
5 *Ilia da Lodema bagadewane wele sia:i, "Dunu da dia diasuga golamusa:
misi da habila:? Gadili oule misa!" Sodame dunu da amo dununa wadela:i
adole lasu hou hamomusa: hanaiba:le, amane sia:i.
6 Be Lode da gadili asili, logo ga:su amo ea baligidu ga:si dagoi. 7 E da
ilima amane sia:i, "Na:iyado! Na da dilima bagadewane edegesa! Amo
wadela:i hou mae hamoma!
8 Na da uda mano aduna esala. Ela da dunuga hame dawa:digi. Na da
ela gadili oule misini, dilima imunu da defea. Dilia da elama dilia hanai
hamomu da defea. Be amo dunu aduna mae wadela:ma. Na da ela na
diasuga aowasa. Na da ela gaga:mu da defea."
9 Be ilia da Lodema amane sia:i, "Di da ga fi dunu fawane! Ninia
logo mae ga:ma! Di da ninima olelemu da defea hame galebe. Di da
ninia logo hedofasea, ninia da di baligiliwane wadela:mu." Ilia da Lode
fulifasilalu, misini, logo mugulumusa: dawa:i galu. 10 Be a:igele sofe misi
dunu aduna da lobolele, Lode amo diasu ganodini hiougili, logo ga:si dagoi.
11 †Amalalu, ela da amo Sodame dunu ilia si dofolesi dagoi. Ilia da logo
ba:mu hamedeiwane ba:i.

Lode da Sodame Moilai Yolesi

12 Amalalu, amo dunu aduna da Lodema amane sia:i, "Di da fi dunu
eno esalea, amo dunu mano, uda mano, bai, o fi dunu eno diasu ganodini
esala, amo mugululi gadili masa:ne sia:ma. 13 Ani da amo soge huluane
wadela:mu galebe. Hina Gode da ilia wadela:i hou huluane nabi dagoi. E
da ani Sodame moilai bai bagade wadela:musa: asunasi dagoi."
14 Amalalu, Lode da dunu amo da ea uda mano fa:no lamusa: sia:si dunu
ilima asili, amane sia:i, "Hedolo! Moilai bai bagade yolesima! Hina Gode
Bagade da amo soge gugunufinisimu!" Be ilia da ea sia: da gagaoui dunu
ea sia: defele dawa:i galu.
15 Eso maba amoga, a:igele dunu da Lode hedolo fisili masa:ne sia:i. Elea
da amane sia:i, "Hedolo! Dia uda amola uda mano aduna oule asili, gadili
masa. Moilai bai bagade da gugunufinisimu gala. Dilia bogosa:besa:le,

* **19:5:** Bisisu 19:22-24 † **19:11:** 2 Hina Bagade 6:18

hedolo masa!” 16 ‡Lode da hedolo hame asi. Be Hina Gode da ema asigiba:le, a:igele dunu aduna da e, ea uda, amola ea uda mano aduna, amo lobolele, diasu yolesili, gadili oule asi.
17 Amalalu, a:igele dunu afae da amane sia:i, “Hedolodafa hobeale masa! Mae beba:ma amola umiga mae aligima! Dilia bogosa:besa:le, goumiga hobeale masa!”
18 Be Lode da amane sia:i, “Hame mabu, hina! 19 Di da nama asigiba:le, na esalusu gaga:i dagoi. Be goumi da sedade. Amaiba:le, na da asili, goumiga mae doaga:le, soge wadela:mu da nama doaga:le, na da bogomu.
20 Amo moilai fonobahadi ba:ma! Amo da fonobahadi gadenei. Na da amoga masa:ne di sia:ma. Amo da moilai fonobahadi fawane. Amo ganodini na da gaga:su ba:mu.”
21 A:igele da bu adole i, “Defea! Amo da defea! Na da amo moilai hame wadela:mu.
22 Be hedolo masa! Hehenama! Dia da amo moilaiga doaga:sea fawane soge wadela:mu.”
Lode da amo moilai da fonobahadi sia:beba:le, ilia da amo moilaiga Soua (fonobahadi) dio asuli.

Sodame amola Goumola da Gugunufinisi Dagoi

23 Lode da Soua moilaiga doaga:loba, eso heda:lebe ba:i. 24 §Amalalu, Hina Gode da lalu amola gia:i igi gibu agoane Sodame amola Goumola amo moilai bai bagade elama iasi. 25 Amo moilai bai bagade aduna, umi soge huluane, dunu fi, gisi amola ifa huluane da gugunufinisi dagoi, hamedafa ba:i. 26 **Be Lode ea uda da logoga beba:beba:le, e da bogole, sali gelo ifa agoai lelebe ba:i. 27 Amalalu, hahabedafa, A:ibalaha:me da wa:legadole, asili, sogebi amoga e amola Hina Gode da gilisili sia: dasu amoga doaga:i. 28 E da ba:le gaidili, umi soge bagade, Sodame amola Goumola ela sogebi ba:lalu. Be mobi bagade amo da gobele nasu bagade ea mobi defele, amo fawane ba:i. 29 Amaiba:le, Gode da umi soge moilai bai bagade gugunufinisi galu, E da A:ibalaha:me amo dawa:i galu. E da Lode esaloma:ne gadili oule asi. Be Lode ea esalu moilai bai bagade, E da wadela:lesi dagoi.

Lode amola Idiwi Aduna

30 Lode amola idiwi a:fini aduna da beda:iba:le, Soua moilai yolesili, goumi soge ganodini fi esalu. Ilia da magufu gele gelabo amo ganodini esalu. 31 Eso afaega, magobo uda mano da ea eya ema amane sia:i, “Ani ada da da:i hamoi dagoi. Guiguda: da dunu amo osobo bagade dunu huluane ilia hou defele, anima gilisili golamu da hamedei. 32 Amaiba:le, ania da adama waini hano imunu. E da amo nasea, feloale hamosea, ania da ema gilisili golamu. Mano lasea, ninia fi da hame udumu.” 33 Amo gasia, ela da waini hano amo edama i. Amalalu, magobo uda mano da asili edama gilisili golai. Be Lode da waini hano ba:ibale, ea mano ema misi, amola e wa:legadoi amo hame dawa:i.
34 Aya amo magobo uda mano da eya ema amane sia:i, “Aya gasia na da adama gilisili golai. Wali gasia ani da eno ema waini hano imunu amola di ema gilisili golama. Amalalu, ninia fi da hame udumu.” 35 Amalalu, gasia, ela da Lodema waini hano i. Magobo bagia uda mano da asili, edama gilisili golai. Amo gasia amola, Lode da ea mano ema misini, bu

‡ **19:16:** 2 Bida 2:7 § **19:24:** Ma:diu 10:15, 11:23-24; Luge 10:12, 17:29; 2 Bida 2:6; Yude 1:7
** **19:26:** Luge 17:32

wa:legadoi, hame dawa:i galu. 36 Amaiba:le, Lode ea uda mano aduna da
eda hamoiba:le, abula agui ba:i. 37 Magobo uda mano da dunu mano lai.
E da amoma Moua:be dio asuli. Moua:be da Moua:be dunu fi ilima eda
esalu.
38 Magobo bagia uda mano amola da dunu mano lai. E da ema Benami
dio asuli. Benami ea lalelegei fi da wali esalebe A:monaide fi.

20

A:ibalaha:me amola Abimelege

1 A:ibalaha:me da Ma:melei soge yolesili, Ga:ina:ne soge ga (south)
la:idiga asi. E da diasu aduna amo Ga:idesie amola Sie amoga dogoa moilai
bai bagade ea dio amo Gila esalu. 2 *Amoga, A:ibalaha:me da ea uda Sela
amo da ea dalusi sia:i. Amalalu, Gila hina bagade dunu amo Abimelege
da Sela ema misa:ne sia:i. E da ea diasuga esaloma:ne lai. 3 Be Gode da
simasia ganodini Abimelegema amane sia:i, “Di da bogoi dunu defele. Bai
amo uda di da lai, amo da dunu eno idua.” 4 Be Abimelege da Sela amoma
hame doaga:i galu. Amaiba:le, e amane sia:i, “Hina Gode! Di da fi amo
wadela:le hame hamoi amo wadela:ma:bela:? 5 A:ibalaha:me da nama
amane sia:i, ‘E da na dalusi,’ amola uda da nama amane sia:i, ‘E da na
ola’. Na da amo sia: da dafawane dawa:beba:le, wadela:le hame hamoi.”
6 Amalalu, Gode da amo simasia ganodini ema amane sia:i, “Dafawane!
Na dawa:. Di da asigi dawa:su dodofei dagoi amoga hamoi. Amaiba:le, Na
da dia wadela:i hamomu logo damui dagoi. Bai di da e mae digili ba:ma:ne,
Na da amo logo ga:i.
7 Be wali amo dunu ea uda ema bu ima. E da balofede dunu amola e
da di fidima:ne sia:ne gadomu. Amasea, di da hame bogole esalumu. Be
ema bu hame iasea, di amola dia fi huluane da bogogia:mu, amo noga:le
dawa:ma.”
8 Hahabedafa, Abimelege da ea eagene ouligisu dunu huluane misa:ne
sia:i. Amo hou huluane ilima olelelalu, ilia da bagadewane beda:i.
9 Amalalu, Abimelege da A:ibalaha:me misa:ne sia:i. E da ema amane sia:i,
“Di da ninima adi hamobela:? Dia hou hamoiba:le, na amola na fi da se
bagade nabi. Na da dima adi wadela:i hou hamobela:? Di da ninima hou
hamoi da defea hame.” 10 Amola Abimelege da A:ibalaha:mema amane
adole ba:i, “Adi baiga di da amo hou hamobela:?”
11 A:ibalaha:me da bu adole i, “Na da na dogo ganodini amane sia:i, ‘Amo
soge ganodini, dunu fi da Godema hame beda:sa. Ilia da na uda ba:sea, na
fane legemu.’
12 Amola, amo uda da dafawane na dalusi. E da na ada ea mano be eme
ea mano hame. Amola amo na da lai dagoi. 13 Amola Gode da nama nada
ea fi amo fisili ga masa:ne sia:noba, na da Selama amane sia:i, ‘Di da dia
nama asigi hou agoane olelema. Soge huluane ani ahoasea, na hou agoane
olelema; E da na ola!’ ”
14 Amalalu, Abimelege da sibi, bulamagau, udigili hawa: hamosu dunu
amola udigili hawa: hamosu uda, amo oule misini, A:ibalaha:mema i.
Amola ea uda Sela amo ema bu i. 15 Amola Abimelege da ema amane
sia:i, “Na soge huluane ba:ma. Dia hanaiga amogai fima.” 16 E da Selama
amane sia:i, “Na da dia olama silifa muni 1000 amo iaha. Amo da dunu

* **20:2:** Mui 12:13, 26:7

huluane ilima di da wadela:i hame hamoi amo olelema:ne. Dunu huluane da di da wadela:i hame hamoi amo dawa:mu."
17 Amalalu, A:ibalaha:me da Godema sia:ne gadoi. Amola Gode da Abimelege, ea uda amola ea udigili hawa: hamosu a:fini huluane uhinisi dagoi. Amalalu, ilia da mano eno bu lamu hou dawa:i. 18 Bai Hina Gode da A:ibalaha:me idua Selama asigiba:le, Abimelege ea fi uda ilia mano lamu logo amo huluane ga:si dagoi. Be wali bu doasi.

21

Aisage da Lalelegei

1 Hina Gode da Ea ilegele sia:i defele Selama hahawane hamoi. 2 *Amo eso defei, Gode da sia:i defele, Sela da abula agui amola dunu mano lalelegei. A:ibalaha:me da da:i hamone, amo esoga Sela da ema dunu mano lai. 3 Amo dunu mano Sela da ema lai, A:ibalaha:me da dio asuli amo Aisage. 4 †Aisage da eso godoane esalu, A:ibalaha:me da Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, ea gadofo damui. 5 Aisage da lalelegeloba, A:ibalaha:me ea ode esalu da ode 100 ba:i. 6 Sela da amane sia:i, "Gode da nama hahawane ousu i. Dunu huluane amo hou nabasea da hahawaneba:le, ilia da na amola gilisili oumu." 7 E eno amane sia:i, "Dunu da Sela da manoma dodo maga:me imunu hamedei liligi agoane sia:mu galu. Be na da A:ibalaha:me ea da:i hamoi esoga ema dunu mano lai." 8 Aisage da asigilalasi amola ea:me ea dodo nasu fisi. Amo esoga, A:ibalaha:me da lolo nasu bagade hamoi.

A:ibalaha:me da Ha:iga amola Isama:ile ga Asunasi

9 Isiama:ile (amo Idibidi hawa: hamosu uda Ha:iga ea mano) da Aisagema habosesele hedei. 10 ‡Sela da amo hou ba:beba:le, A:ibalaha:mema amane sia:i, "Amo udigili hawa: hamosu uda amola ea mano sefasima. Amo uda ea mano da dia nana liligi amola muni la:idi lamu da defea hame galebe. Nagofe Aisage hi fawane lamu da defea." 11 Amo sia: nababeba:le, A:ibalaha:me da se bagade nabi. Bai Isiama:ile amola da ea mano galu. 12 §Be Gode da A:ibalaha:mema amane sia:i, "Isiama:ile amola dia udigili hawa: hamosu uda Ha:iga ela hou dawa:beba:le, mae da:i dioma. Sela ea sia: defele hamoma. Dia fidafa da Aisagema lalelegemu. 13 Be Na da udigili hawa: hamosu uda ea mano ema mano bagohame imunu. E amola da fi bagade hamomu. Bai e amola da dia mano."
14 Aya hahabedafa, A:ibalaha:me da ha:i manu amola gadofo houga:i hano nasu hano amoga nabai, amo Ha:igama i. E da Isiama:ile amo Ha:iga ea baligi da:iya ligisili, ela asunasi. Ha:iga da asili, Biasiba wadela:i hafoga:i soge ganodini udigili lalu. 15 Hano amo da gadofo houga:i dialu amo huluane da ebele ba:loba, e da mano ifa fonobahadi hagudu ligisili, 16 asili, dadi gala:i ea defei amoga asili, fi galu. E amane dawa:i, "Na da na mano bogomu ba:mu higasa." E da muni esala dinanu.
17 Gode da mano ea dibi nabi dagoi. Gode Ea a:igele dunu da Hebene amoga Ha:igama welalu, amane sia:i, "Ha:iga! Di da abuli da:i diobela:? Mae beda:ma! Gode da mano ea dibi nabi dagoi. 18 Di da dia mano lobolele wa:lesima. Na da ea lalelegemu fi bagade hamomu." 19 Amalalu, Gode da Ha:iga ea si fadegale, e da hano uli dou ba:i. Amaiba:le, e da asili

* **21:2:** Hibulu 11:11 † **21:4:** Mui 17:12; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:8 ‡ **21:10:** Gala:isia 4:29-30 § **21:12:** Louma 9:7; Hibulu 11:18

gadofo houga:i amo hanoga nabalu, ea manoma i. 20 Asili, amo mano da
asigilaloba, Gode da noga:le fidi. E da hano hame wadela:i soge ganodini
esalu. E da dadiga gala:su hou bagade dawa:i. 21 E da Balane wadela:i
hafoga:i soge amo ganodini esalea, ea:me da Idibidi uda Isiama:ile lama:ne
hogole, ema i.

Biasiba Gousa:su

22 Amo esoga, Abimelege amola ea dadi gagui ouligisu dunu amo Faigole,
da A:ibalaha:mema amane sia:i, “Dia hou huluane amo ganodini Gode da
noga:le fidilala.
23 Amaiba:le, wali nama gousa:su hamoma. Gode ba:ma:ne, moloidafa
sia:ma! Di da na mano amola nagaga fi ilima hame ogogomu amola hame
hohonomu, amane ilegele sia:ma! Di da nama amola na soge amo di da
sofe misi defele ganodini esala, amoma asigi hou na da dima olelei defele
hamoma.”
24 A:ibalaha:me da amane sia:i, “Na da amane dafawane ilegesa!”
25 Amalalu, A:ibalaha:me da Abimelegema egai. Bai Abimelege ea
hawa: hamosu dunu ilia da hano uli dou gegene gasawane lai. Amola
A:ibalaha:me da amo hou higale ba:i. 26 Be Abimelege da bu adole i, “Na
da hame dawa:! Nowa da hamobela:? Di da nama hame adoi. Na da
wahadafa nabi.” 27 Amaiba:le, A:ibalaha:me da sibi amola bulamagau lale
Abimelegema i. Ela da gousa:su hamoi dagoi. 28 A:ibalaha:me da sibi mano
aseme fesuale gala ea sibi gilisisu amoma afafai.
29 Amola Abimelege da A:ibalaha:mema amane adole ba:i, “Amo sibi
mano aseme fesuale gala di da afafai, amo ea bai da adila:?”
30 A:ibalaha:me da bu adole i, “Amo sibi mano fesuale gala, di lama!
Amo da na amo hano uli dou nisu dogoi, amo dafawane dawa:ma:ne, amo
sibi da ba:su ilegei gala.”
31 Amaiba:le, amo hano uli dou ea dio da Biasiba. Bai amo dunu aduna
da gasa bagade gousa:su amogai hamoi galu.
32 **Biasiba amoga ilia gousa:su hamonanu, Abimelege amola ea dadi
gagui ouligisu dunu amo Faigole, da Filisidini fi ilia sogega buhagi.
33 A:ibalaha:me da ‘da:malisigi’ ifa Biasiba sogega bugi. Amoga e da Hina
Gode, Eso huluane Esalalalusu Gode, Ema nodone sia:ne gadoi. 34 Amola
A:ibalaha:me da Filisidini soge amo ganodini ode bagohame esalu.

22

Gode da A:ibalaha:mema ea Mano Gobele Salasu Hamoma:ne Sia:i

1 *Eso enoga, Gode da A:ibalaha:me ea hou adoba:ma:ne, ema amane
sia:i, “A:ibalaha:me!” A:ibalaha:me da bu adole i, “Na wea!”
2 †Gode da ema amane sia:i, “Defea! Di da mano afadafa fawane
gala. Amo dia dogolegei mano Aisage lale, oule asili, Molaia sogega
doaga:ma. Goe sogega Na da goumi dima olelemu. Amo heda:le, dia
mano gobele salasu hou hamoma:ne, medole legele, laluga gobele salima.”
3 Golale hahabe, A:ibalaha:me da nedigili, liligi ea dougi da:iya ligisili,
gobele salasu hou hamomusa: lalu ifa habele, ea mano amola hawa:
hamosu ayeligi aduna, Molaia sogega doaga:musa: oule asi. 4 Eso udiana
ahoanu, A:ibalaha:me da amo sogebi sedagawane dialebe ba:i. 5 Amalalu,
A:ibalaha:me da ea hawa: hamosu dunu elama amane sia:i, “Ali gui

** **21:32:** Mui 26:26 * **22:1:** Hibulu 11:17-19 † **22:2:** 2 Hou Olelesu 3:1

esaloma! Dougi ouligima! Na amola nagofe da amo sogega Godema nodone sia:ne gadolalu, bu misunu.” 6 Amalalu, A:ibalaha:me da lalu ifa habei amo Aisagema gisa masa:ne i. A:ibalaha:me da lalu dasu amola gobihei gisa asili, ela da goumiba:le heda:i. Ela da gilisili ahoana, 7 Aisage da edama amane sia:i, “Ada!”

A:ibalaha:me da bu adole i, “Nagofe! Adi laha?”

Aisage da amane sia:i, “Laludai amola lalu habei diala. Be sibi mano, gobele salasu hou hamoma:ne amo da habila:?”

8 A:ibalaha:me da bu adole i, “Nagofe! Gode Hi da ani gobele salimusa:, sibi mano imunu!” Amalalu, ela da gilisili bu ahoanu.

9 ‡Elea da Gode Ea musa: adoi sogebiga doaga:loba, A:ibalaha:me da gelega oloda hamone, lalu habei oloda da:iya ligisili, ea mano ea emo amola lobo la:gili, amo da:iya ligisi. 10 Amalalu, A:ibalaha:me da ea mano medole legemusa:, gobihei gaguia gadoi.

11 Be muagado, Hina Gode Ea a:igele dunu da gagabole ha:giwane wele sia:i,

“A:ibalaha:me! A:ibalaha:me!” E bu adole i, “Na wea!”

12 A:igele da amane sia:i, “Dia mano mae medoma! E se nabima:ne mae fama! Di da dia mano Nama imunu hame hihi galu. Amaiba:le, di da Godema beda:i amola nabasu hou dawa:, amo Na da ba:i dagoi.”

13 Amalalu, A:ibalaha:me da ea si ba:le ga:le, sibi gawali amo ea hono da ifa amoga lala:gi lelebe ba:i. Amaiba:le, e da ea mano mae medole, amo sibi lale, medole legele, gobele salasu hamoi.

14 A:ibalaha:me da amo sogebi ‘Yehoufayaila’ dio asuli. Goe dio dawaloma:ne da, “Hina Gode Hi da hahawane imunu!” Wali eso amola, dunu da amane sia:sa, “Hina Gode da Hi goumi da:iya hahawane imunu.”

15 Amalalu, Gode Ea a:igele dunu da Hebeneganini A:ibalaha:mema bu sia:i, 16 §“Di da Na sia: nabawane hamobeba:le, amola dia dogolegei mano Nama imunusa: hame hihiba:le, Na da Na Dioba:le agoane ilegele sia:sa. Na da dima bagadewane hahawane dogolegele ilegemu.

17 **Na da digaga fi mano ilia da gasumuni ilia idi defele, amola sa:iboso idi defei defele hamomu. Dia fi da ilia ha lai dunu amo hasalasimu.

18 ††Di da Na hamoma:ne sia: nababeba:le, osobo bagade fifi asi gala huluane, da Nama Na da di hahawane dogolegele ilegei defele, ilima hahawane dogolegele ilegesu ima:ne adole ba:mu.” 19 Amalalu, A:ibalaha:me da ea hawa: hamosu dunu elama buhagili, ilia gilisili Biasiba moilaiga asi. Amola A:ibalaha:me da Biasiba amo ganodini esalu.

Na:iho egefe

20 Fa:no, dunu eno da A:ibalaha:mema amane sia:i, “Miliga da mano lai. E da dia eya Na:iho ema dunu mano godoane lai. 21 Magobo dunu mano da Use. Ea eyalali da Buse, Gemuele (ea mano da Alame), 22 Gisede, Ha:iso, Bilada:se, Yidala:fe amola Bediuele. 23 Bediuele da uda mano lai, amo Lebega. Amo dunu mano godoane ilia ame da Miliga, amola ilia eda da A:ibalaha:me eya amo Na:iho.

24 Na:iho ea gidisedagi uda amo ea dio amo Liuma, da dunu manolali lai. Ilia dio da Diba, Ga:iha:me, Da:iha:se amola Ma:iaga.

---

‡ **22:9:** Ya:mese 2:21 § **22:16:** Hibulu 6:13-14 ** **22:17:** Hibulu 11:12 †† **22:18:** Asunasi Dunu Ilia Hou 3:25

23

Sela da Bogoi

1 Sela da ode 127 esalu. 2 Amalalu, e da Hibalone moilai bai bagade,
Ga:ina:ne soge ganodini, amoga bogoi. A:ibalaha:me da amoga ea udama
asigiba:le, dimusa: asi.
3 Amalalu, A:ibalaha:me da ea uda bogoi da:i hodo amoga ouesalu,
wa:legadole Hidaide dunuma asili, amane sia:i, 4 *"Na da dilia fi amo
ganodini ga fi dunu esala. Na uda bogoi uli dogoma:ne, soge fonobahadi
nama bidi lama."
5 Hidaide dunu da A:ibalaha:mema bu adole i, 6 "Ada! Ninia sia: nabima!
Di da ninima gasa bagade ouligisu dunu agoane. Ninia bogoi uli dogoi
sogebiga, uli dogoi noga:idafa lama. Ninia huluane da baligili noga:idafa
uli dogoi dima imunu hame higamu."
7 Amalalu, A:ibalaha:me da wa:legadole, amo soge esalebe dunu amo
Hidaide, ilima begudui. 8 E da ilima amane sia:i, "Dilia da na bogoi uli
dogomusa: hahawane ba:i galea, defea, dilia Ifalone (Souha ea mano)
amoma na fidima:ne adole ba:ma. 9 Ea soge la:idi ganodini da Ma:gafila
gele gelabo. Amo e da gaguiba:le, e da amo ea muni defei na da dilia fi amo
ganodini na bogoi uli dogomusa: bidi lama:ne, dilia ema adole ba:ma."
10 Ifalone e da amo Hidaide fi dunu ea fi ganodini esalebe ba:i. Ilia
huluane da moilai logo holeiga gilisi. E da Hidaide dunu huluane
nabima:ne, A:ibalaha:mema amane adole i, 11 "Hame mabu ada! Na sia:
nabima! Amo soge amola gele gelabo amo ganodini diala, na da udigili
dima imunu. Na dunu huluane ba:ma:ne, na da dima iaha. Dia bogoi
amoga uli dogoma!"
12 A:ibalaha:me da amo soge fi dunu ilima bu begudui, 13 Ilia huluane
nabima:ne, e da Ifalonema amane sia:i, "Na da dilima na sia: nabima:ne
edegesa. Na da amo soge huluane ea ilegei amo defele bidi lamu. Amo
muni lama. Na da na bogoi amoga uli dogomu galebe."
14 Ifalone da A:ibalaha:mema bu adole i, 15 "Ada! Nabima! Amo soge
bidi lamu defei da silifa fage 400 fawane. Amo muni da anima hamedei
liligi. Dia bogoi uli dogoma!" 16 A:ibalaha:me da Ifalone ea sia:i hahawane
ba:i. E da Hidaide dunu huluane ba:ma:ne, muni ea sia:i defele Ifalonema
i. Defei da silifa fage 400 amo ea dioi ilegei defele da bidiga lasu dunu
ilia hou defele i. 17 Amaiba:le, Ifalone ea sogebi amo da Ma:gafila soge
ganodini Ma:melei soge gadenene, - sogebi, gele gelabo amo ganodini
dialu amola ifa huluane amo sogebi ganodini, huluane A:ibalaha:me da lai
dagoi. 18 Hidaide dunu huluane logo holeiga gilisi da amo hou ba:beba:le,
amo soge da wali A:ibalaha:me ea soge ilegei.
19 Amalalu, A:ibalaha:me da ea uda Sela amo gele gelabo Ma:gafila sogebi
ganodini (Ga:ina:ne soge ganodini) uli dogone sali. 20 Amola Ma:gafila
sogebi amola gele gelabo amo ganodini gala musa: da Hidaide dunu da
gagui, amo A:ibalaha:me ea fi bogoi uli dogomusa: bidi lai dagoi.

24

Aisage da Uda Lai

1 A:ibalaha:me da ode bagohame lai dagoiba:le, da:idafa ba:su. Be
Hina Gode da ea hou huluane amo ganodini hahawane dogolegelewane

* **23:4:** Hibulu 11:9; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:16

fidilalusu. 2 E da ea da:i hamoi hawa: hamosu dunu (amo da ea liligi
huluane ouligisu) ema amane sia:i, “Dia lobo amo na masele hagudu
ligisili, dafawane ilegele sia:ma! 3 Na da agoane hanai galebe. Di da Hina
Gode amo da Hebene Hina amola osobo bagade Hina, amo Ea Dioba:le
gasa bagade sia:ma. Di da Ga:ina:ne fi (amo ganodini na da wali esala)
amoga nagofe uda lama:ne mae ilegema. 4 Be na musa: fi sogega asili, na
fidafa amo ganodini hogolalu, nagofe Aisage uda lama:ne, a:fini sia:sima!”

5 Ea hawa: hamosu dunu da bu adole ba:i, “Be amo uda da na amola bu
sigi misunu hihi galea, na da adi hamoma:bela:? Na da dia mano amo dia
musa: sogega bu oule masa:bela:?”

6 Be A:ibalaha:me da amane sia:i, “Hame mabu! Di amoga nagofe bu
mae oule masa!

7 Hina Gode amo Hebene amoga Hina esala, e da na ada amo ea diasu
amola na soge yolesili ga masa:ne sia:ne, nama gasawane amane sia:i, ‘Na
da dafawane ilegele sia:sa! Na da amo soge (Ga:ina:ne) digaga fi ilima
imunu.’ Amo Gode da Ea a:igele dunu dima bisimusa: asunasimu. Bai di
da amo sogega nagofema ima:ne uda lamu defele ba:mu.

8 Be uda da di guiguda: oule misunu amo higasea, defea, dia da nama
Gode Ea Dioba:le sia:i, amo na da bu hame dawa:mu. Be na mano maedafa
bu oule masa.”

9 Amaiba:le, hawa: hamosu dunu da ea hina A:ibalaha:me amo ea
masele hagudu ea lobo ligisili, Gode Ea Dioba:le gasa bagade amo liligi
hamoma:ne ilegele sia:i.

10 Amalalu, hawa: hamosu dunu da ea hina ga:mele nabuane gala amo
lale, ea hina ea liligi noga:iwane aguni, gadili asi. E da Alame Nahalaime
soge amoga doaga:musa: asili, Na:iho moilaiga doaga:i. 11 Hano uli dogoi
moilai gadili sogebi gala amoga doaga:loba, ea sia:beba:le, ga:mele da
muguni bugi. Eso dabe da gadenenewane ba:i. Amoha, uda ilia hou da
hano uli dogoi amoga hano dima:ne hiougimusa: ahoasu.

12 Amalalu, e da Godema amane sia:ne gadoi, “Hina Godedafa! Na hina
A:ibalaha:me amo ea Gode! Na hawa: hamosu hahawane dagoma:ne Di
fidima, amola na hina A:ibalaha:mema dia asigi hou olelema.

13 Ba:ma! Na da amo hano nasu ulidou gadenene lela amola amo moilai
dunu ilia uda mano da hano dimusa: manebe.

14 Na da agoane hanai gala. Na da a:finima ‘Dia hano disu amo na hano
moma:ne ligisima.’ sia:sea, amola e da amane sia:sea, ‘Defea! Moma!
Amola na da dia ga:mele moma:ne hano dili imunu.’ Amo hou ba:sea, Hina
Gode da amo a:fini na hina ea mano lama:ne ilegei dagoi na da dawa:mu.
Amola Di da na hinama asigi hou olelei dagoi, amo na da dawa:mu.”

15 E da sia:ne gadolaloba, Lebega da misini, ea hano ganagu amo gisa
manebe ba:i. Lebega da Bediuele ea idiwi, amola Bediuele ea:me da
A:ibalaha:me ola Na:iho amo idua, ea dio amo Miliga. 16 Lebega ea ba:su
da noga:idafa ba:i. E da a:fini galu. Dunu afae da e amola gilisili hame
golai. E da hano nasua asili, ea ganagu nabalesili, bu heda:i.

17 A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu da hedolo ema misini, amane
sia:i, “Na da dia ganagu amoga hano fonobahadi manu da defeala:?”

18 A:fini da amane sia:i, “Defea! Ada! Di moma!” Amalalu, e da ganagu
ligisili, ea lobo ganodini gaguli, ema hano i. 19 Hano dili ianu, e amane sia:i,
“Na da dia ga:mele moma:ne amola hano dili imunu. Ilia sadi dagoiba:le
fawane yolesimu.”

20 Amaiba:le, e da ea ganagu amo hano ga:mele hano nasu ganodini
sogasalili, hano uli dogoi amoga hehenane, hano eno dili, ga:mele sadi
dagoiba:le yolesi.
21 A:ibalaha:me hawa: hamosu dunu da ouiya:le esalu. Gode da ea
ahoabe bai amo noga:le fidi amo dawa:musa:gini, E da amo a:fini ea hou
ha:giwane ba:lalu.
22 Ga:mele da hano na dagoloba, A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu
da mi bione gala:su gouliga hamoi amo Lebega ea mi ga:i, amola gouli
lobofasele fei. Mi bione gala:su ea dioi defei da gala:me biyale agoane
amola fesuale fesu da gala:me 100agoane. 23 Amalalu, A:ibalaha:me
ea hawa: hamosu dunu da ema amane adole ba:i, "Di da nowa ea
manola:? Nama adoma! Dia ada diasu amo ganodini nini golama:ne
sogebi ganabela:? 24 A:fini da bu adole i, "Na da Bediuele ea mano.
Bediuele da Na:iho amola idua Miliga ela mano." 25 Amalalu, e bu adole
i, "Ninia diasua da gisi ha:i manu bagohame gala. Amola dilia gasia
golama:ne, sogebi bagade gala.
26 Amalalu, hawa: hamosu dunu e da beguduli, Hina Godema nodone
sia:ne gadoi.
27 E amane sia:i, "Na da Hina Gode dio nodone gaguia gadosa. Na hina
A:ibalaha:me, amo ea Gode da ema asigi hou hame yolesi. Be Hina Gode
da na bisili asili, nama na hina ea fi dunu ilia diasu noga:le olelei.
28 Lebega da hehenane, ea ame fi ilima amo hou olelei. 29 Lebega ea
ola amo ea dio La:iba:ne esalu. La:iba:ne da hehenane, hano nasu amoga
doaga:musa: asi. 30 E da Lebega lai liligi, amo mi bione ga:i amola gouli
lobofasele fei ba:i dagoi. E da Lebega ea sia: nabi dagoi. Amabeba:le, e
da asili, A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu ea ga:mele amo hano nasu
gadenene lelebe ba:i. 31 E amane sia:i, "Hina Gode da dima hahawane
dogolegele ilegesa. Misa! Di da abuli gadili lela. Na da di golama:ne amola
ga:mele golama:ne diasu hahamoi dagoi."
32 Amaiba:le, dunu da diasuga asi. La:iba:ne da ga:mele amoga liligi
lale ligisi. E da gisi amola ha:i manu ga:mele ilima gaguli misi, amola
A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu amola ea fidisu dunu ilia emo
dodofema:ne, hano dili i. 33 Amalalu, amo dunu ha:i moma:ne, ilia da ha:i
manu gaguli misi. Be e amane sia:i, Na da na sia:ne iasu sia:i dagoiba:le
fawane, ha:i manu.
La:iba:ne da amane sia:i, "Defea! Ninima adoma!"
34 Amaiba:le, e amane sia:i, "Na da A:ibalaha:me ea hawa: hamosu
dunu. 35 Hina Gode da na hina amo hahawane dogolegelewane bagade
fidibiba:le, e da wali bagade gagui dunu esala. Gode da ema sibi,
bulamagau, silifa, gouli, hawa: hamosu dunu, hawa: hamosu uda, ga:mele,
amola dougi ema i dagoi.
36 Ea uda Sela da da:i hamoi be ema dunu mano da lalelegei. Na hina
da amo manoma ea gagui huluane i dagoi. 37 Na hina da logeiba:le, na da
Gode Ea Dioba:le gasa bagade ilegele sia:i. Na hina da amane sia:i, "Na
da Ga:ina:ne fi amo ganodini esala. Be amoga nagofe uda lama:ne, uda
mae sia:sima. 38 Be na ada ea sosogo fi amola na fidafa ilima nagofe ea
uda lala masa.' 39 Amalalu, na da na hinama amane adole ba:i, "Be amo
uda da na amola bu sigi misunu hihi galea, na adi hamoma:bela:?" 40 E da
nama bu adole i, 'Hina Godedafa, amo Ea sia: na eso huluane naba, E di
fidima:ne Ea a:igele dunu asunasimu. Di na fidafa, amola na ada ea sosogo
fi amoga uda na mano ea lama:ne sia:sima. 41 Dia gasa bagade sia: amo

mae hamoma:ne, logo afadafa fawane gala. Di da na fi ilima asili amola ilia amo uda dima imunu higasea, defea, yolema.'

42 Na da wali eso hano nasu uli dogoi amoga doaga:loba, na amane sia:ne gadoi, 'Hina Gode! Na hina A:ibalaha:me ea Gode! Dia na wali hou hamobe fidima! 43 Na da hano nasu uli dogoiga esala. A:fini afae hano dimusa: masea, e da nama ea ganagu, hano dili ima:ne na da adole ba:mu. 44 E da amo iasea amola baligili na ga:mele ilima hano imunusa: sia:sea, amo da na hina ea mano lama:ne a:fini Di ilegei dagoi, na dawa:mu.' 45 Na sia:ne gadoi da hame dagoloba, Lebega da hano ganagu gisa manebe ba:i. E hano nasu amoga hano dimusa: sa:i. Na ema amane sia:i, 'Na da dima edegesa. Hano nama ima.' 46 E hedolo ea ganagu gisi, amo osoba ligisili, amane sia:i, 'Defea! Moma! Na da dia ga:mele amola ilima hano dili imunu.' Amalalu, na hano mai, amola e da ga:mele ilima hano i. 47 Na ema amane adole ba:i, 'Dia ada nowala:?' E bu adole i, 'Na ada da Bediuele amo Na:iho amola Miliga ela mano.' Amalalu, na da ea mi amoga mi bione gala:su amola ea lobofasele fei. 48 Na muguni bugili Hina Godema nodone sia:ne gadoi. Na da Hina Godedafa, na hina A:ibalaha:me ea Gode, amo Ea Dio nodone gaguia gadoi. E da moloiwane na hina ea fi amoga doaga:musa: logo olelei dagoiba:le amola na hina ea mano uda lamu amo noga:le oleleiba:le, na nodoi. 49 Defea! Dilia da moloiwane na hina ea hanai hamomusa: dawa:i galea, nama adoma. Be higa:i galea, amo nama adoma. Amasea, na da fa:no hamomu, amo na da sia:mu.

50 La:iba:ne amola Bediuele da bu adole i, "Amo hou Hina Gode Hi hamoiba:le, ninia sia:mu da hamedei. 51 Lebega da amogai lela. Lale masa. Hina Godedafa Ea sia: defele, e da dia hina ea mano ema fimu da defea." 52 A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu da amo sia: nabaloba, beguduli, Hina Godema nodone sia:ne gadoi. 53 Amalalu, ea liligi amoga e da abula, silifa, gouli amola muni bagade igi lale, Lebegama i. E da muni bagade liligi Lebega ea ola amola ea:mema i.

54 Amalalu, A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu amola ea fidisu dunu da ha:i amola hano nanu golai. Hahabe, nedigili, wa:legadole, e amane sia:i, "Dilia na hina ema na bu asunasima!"

55 Be Lebega ea ola amola ea:me da amane sia:i, "A:fini da hi afae o eso nabuane gala amo gui esalumu da defea. Amolalu masunu da defea."

56 Be e da bu adole i, "Ninia ouesalumu mae sia:ma. Bai Hina Gode da na sofe ahoasu amola hamobe noga:le didili fidi. Na da na hina ema bu masunu da defea."

57 Ilia da bu adole i, "Ninia da a:fini misa:ne sia:mu. Ea sia: nabimu da defea."

58 Amaiba:le, ilia da Lebega misa:ne sia:i. Ilia da ema amane adole ba:i, "Di da amo dunu sigi masa:bela:?"

E bu adole i, "Ma!"

59 Amabeba:le, ilia da Lebega amola ea hawa: hamosu uda da:i, amo A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu, amola ea fidisu dunu amo sigi masa:ne sia:i.

60 Amola ilia da Lebegama amo hahawane dogolegele sia:su sia:i,

"Di, ninia dalusi, dunu fi osea:idafa ilima ame esaloma!
Dima lalelegei fi da ilima ha lai dunu, ilima osa:le heda:mu da defea!"

61 Amalalu, Lebega amola ea a:fini fidisu huluane da liligi momagele, ga:mele da:iya fila heda:le, A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu sigi asi. A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu da Lebega oule asi.

62 Aisage da dunu hame esalebe hafoga:i soge amo ea dio da “Gode Esala
da na Ba:lala amo Ea Hano Nasu Uli Dogoi.” amogai misini esalebe ba:i.
Amo da Ga:ina:ne soge ga (south) la:idi dialu.
63 E da baloga amo odagiaba sogega ahoanoba, ga:mele manebe ba:i.
64 Lebega da Aisage ba:loba, ga:mele amoga esalu, gudu aligila sa:i. 65 E
da A:ibalaha:me hawa: hamosu dunu ema amane adole ba:i, “Amo dunu
ninima manebe da nowala:?”
A:ibalaha:me ea hawa: hamosu dunu da bu adole i, “E da na hina.”
Amaiba:le, Lebega da ea dialuma abula lale, ea odagi dedeboi.
66 Amalalu, hawa: hamosu dunu da ea hamoi huluane Aisagema olelei.
67 Amalalu, Aisage da Lebega lale, abula diasu amo ea:me Sela musa: esalu
amoga oule misi. Aisage da Lebegama bagade asigi galu. Ea:me Sela da
bogoi dagoiba:le e da da:i dioi galu. Be Lebega laiba:le ea dogo denesi.

25

A:ibalaha:me egaga Fi Eno
(1 Hou Olelesu 1:32-33)

1 A:ibalaha:me da uda eno lai amo ea dio da Gedula. 2 Gedula da
A:ibalaha:mema mano eno lai. Ilia dio da Simala:ne, Yogasia:ne, Mida:ne,
Midia:ne, Isaba:ge, amola Siua. 3 Yogasia:ne ea mano da Siba amola
Dida:ne. Didane ea mano fifi asi da Asiulaide fi, Ledusaide fi, amola
Liumaide fi. 4 Midia:ne ea mano fifi da Ifa, Ife, Ha:noge, Abaida, amola
Eleda:ia. Amo huluane da Gedula ea mano fifi asi esalu.
5 A:ibalaha:me da bogoloba, ea nana liligi huluane amo Aisagema i. 6 Be
e da esala, e da mano amo ea uda eno ema lai, ilima e da hahawane iasu
liligi i. Amalalu, e da amo manolali, Aisage fisima:ne, gusu soge amoga
asunasi.

A:ibalaha:me da Bogoi

7 A:ibalaha:me da ode bagohame amo 175 esalu. 8 Amalalu, e da mifo
lalusu amo fisili, bogoi. E da ea aowalali dunu ilima buhagi. 9 Ea mano
aduna (Aisage amola Isiama:ile) da Ma:gafila gele gelabo (Ma:melei amoga
gusudili gala) amo ganodini uli dogone Sali. Musa: Ifalone (Hidaide dunu
Souha ea mano) da amo sogebi gagui galu.
10 *A:ibalaha:me da musa: amo sogebi, Hidaide dunuma bidi lai. Amoga
A:ibalaha:me amola ea uda Sela gilisili uli dogoi ba:i. 11 A:ibalaha:me da
bogoi dagoi. Amo fa:no, Gode da A:ibalaha:me egefe amo Aisage hahawane
dogolegele ilegele fidi. Aisage da amo esoga “Esalebe Gode da na Ba:lala
Hano Uli Dou” amo gadenene esalu. Isiama:ile Egaga Fifi Misi

(1 Hou Olelesu 1:28-31)

12 A:ibalaha:me ea mano eno amo Isiama:ile, da Sela ea udigili hawa:
hamosu Idibidi uda amo Ha:iga amoga lai. Ea hou da hagudu dedei diala.
13 Isiama:ile egefelali ilia dio da dedei. Hidadea da magobo, amola fa:no
magobo bagia, amola dogoa, amola ufi agoane dedei. Magobo mano da
Niba:iode, amalu Gide amalu A:dabili, amalu Mibasa:me, amalu 14 Misima
amalu Duma amalu Ma:sa amalu 15 Ha:ida:de amalu Dima amalu Yide
amalu Na:ifisi amalu Gedima. 16 Amo da Isiama:ile egefelali. Ilia da fi
gidayale gala ilia aowalali fi esalu. Ilia dio amo ilia da ilia moilai amola
fisisu amoma asuli dagoi. 17 Isiama:ile da ode 137 esalu. Amalalu, e da
mifo labe fisili, bogoi dagoi.

---

* **25:10:** Mui 23:3-16

18 Isiama:ile ea lalelegei fi da soge amo da Idibidi amoma gusu galu
amola logo Asilia moilaiga ahoasu gadenene dialu. Amo soge da Hafila
soge amola Sioua hafoga:i soge amo dogoa dialebe ba:i. Amo dunu fi da
A:ibalaha:me ea mano eno ilima hame gilisi.

Ya:igobe amola Iso da Lalelegei

19 A:ibalaha:me egefe Aisage ea sia: dedei da agoane. 20 Aisage da ode 40
esalu, e da Lebega (Bediuele, A:ila:mia dunu Badane Alame sogega esalu
amo ea mano amola A:ila:mia dunu La:iba:ne amo ea dalusi) amo lai dagoi.
21 Aisage ea uda da aligime esalu. Amaiba:le Aisage da Godema sia:ne
gadoi. Gode da amo sia:ne gadosu nabi, amola Lebega da abula agui ba:i.
22 Lebega da mano aduna lalelegemu galu. Be amo mano aduna da mae
lalelegele, ea hagomo ganodini esala gegenanu. Lebega da fofogadigili
Hina Godema amane adole ba:i, “Amo hou da abuli nama doaga:bela:?”

23 †Hina Gode da ema bu adole i,
“Fi aduna da dia hagomo ganodini esala.
Dima da fi aduna lalelegemu.
Afae da eno ea gasa baligimu.
Magobo mano da eya ea hawa: hamosu dunu ba:mu.”

24 Amalalu, Lebega da dunu mano aduna lalelegei. 25 Bisili lai da
haliga:me agoane ba:i. Ea gadofo da hinabo bagade galu. Amaiba:le ilia da
ema Iso dio asuli. 26 Fa:no mabe mano da Iso amo ea emo muguni amoga
gagui dalebe ba:i. Amaiba:le, ilia da ema Ya:igobe dio asuli. Ela lalelegei
eso amoga Aisage da ode 60 lai dagoi.

Iso da ea Magobo Mano Nana Liligi amo Eyama Bidi Lai

27 Ela asigilaloba, Iso da benea ahoasu hou bagade dawa:i. E da gadili
odagiabaga lalumu hanai galu. Be Ya:igobe e da asaboi dunu. E da diasuga
esalumusa: hanai galu.

28 Aisage da Iso ea dadi gala:i liligi manusa: hanaiba:le, Isoma bagade
hahawane galu. Be Lebega ea dogolegei mano da Ya:igobe.

29 Eso afaega Ya:igobe da da:iyene amola hano gilisili gobele, ha:i manu
ida:iwane hamoi. Iso logo sedagaga benea ahoabeba:le, bagadewane
ha:iba:le, sidimu agoaiwane, diasuga doaga:i.

30 “Hedolo! Na bogosa:besa:le, amo yoi ha:i manu nama ima,” Iso da
Ya:igobema amane sia:i. (Amaiba:le, ilia da ema Idome [Yoi] dio asuli.)

31 Ya:igobe da ema amane sia:i, “Defea! Be hidadea dia magobo mano
lamu nana liligi ilegei, amo nama lama:ne sia:ma.” 32 Iso e bu adole i,
“Defea! Amo lama! Na bogosea, amo liligi da hamedei liligi agoane ba:mu.
Be ha:i manu ima!”

33 ‡Ya:igobe da bu adole i, “Hidadea di da magobo mano nana liligi ilegei
amo nama imunu gasa bagade ilegele sia:ma!” Amaiba:le, Iso da amo
magobo mano lamu nana liligi ilegei huluane Ya:igobema ima:ne, gasa
bagade ilegele sia:i.

34 Amalalu, Ya:igobe da agi amola da:iyene hano amo Isoma i. E da
amo nanu, wa:legadole yolesili asi. Iso da ea magobo mano lamu nana
hahawane liligi ilegei amo hamedei liligi agoane dawa:beba:le, udigili fisi.

26

Aisage amola Abimelege

† **25:23:** Louma 9:12 ‡ **25:33:** Hibulu 22:16

1 Soge huluane da ha:i bagade eno ba:i. Musa:, A:ibalaha:me ea esoga
ha:i bagade ba:i, be amo da eno. Aisage da Abimelege amo Filisidini
hina bagade Gila moilai bai bagade ganodini esalu, ema asi. 2 Hina
Gode da Aisagema misini, amane sia:i, "Idibidi amoga mae masa. Be na
olelemu soge amo ganodini esaloma. 3 *Amo soge ganodini fonobahadi
ouesaloma. Amalalu, Na amola gilisili esalumu amola dima hahawane
dogolegele fidimu. Bai Na da amo soge huluane Na da dima amola dia
fa:no lalelegemu fi ilima imunu. Na da gousa:su dia ada A:ibalaha:mema
hamoi, amo Na da didili hamomu. 4 Na da digaga fi dunu amo gasumuni
ilia idi defele hamomu. Amo soge huluane ilima imunu. Amola ilia
houba:le, osobo bagade fifi asi gala huluane da hahawane dogolegele hou
ba:mu. 5 Bai A:ibalaha:me da Na sia: nabasu. E da Na hanai amola Na
Sema amola Na hamoma:ne sia:i huluane mae fili, nabasu hou hamosu.
6 Amaiba:le, Aisage da Gila moilai bai bagade ganodini esalu. 7 †Amo
soge dunu da ea uda ea hou ema adole ba:loba, e da amane sia:i, "E da
na dalusi." E da, "Amo da na uda" sia:musa: bagade beda:i galu. Bai
e agoane dawa:i, "Amo soge dunu da Lebega da na uda dawa:sea, na
fane legemu. Bai e da noga:iwane ba:sa." 8 Aisage amogai eso bagohame
esaloba, Filisidini hina bagade dunu Abimelege, da ea fo misa:ne agenesi
amoga gududili ba:loba, Aisage ea uda Lebega amo nonogonanebe ba:i.
9 Amaiba:le, Abimelege da Aisagema misa:ne sia:i. E da amane sia:i,
"Amo da dia uda. Di da abuli, 'amo da na dalusi' sia:bela:?"
Aisage da ema bu adole i, "Na da enoga medosa:besa:le, agoane
hamoi."
10 Amalalu, Abimelege da amane sia:i, "Di da ninima adi hamobela:?
Ninia fi dunu afae da ema gilisili golai ganiaba, ninia huluane da wadela:i
dunu fi ba:la:loba."
11 Amaiba:le, Abimelege da ea fi dunu ilima amane sia:i, "Nowa da amo
dunu o ea uda wadela:sea, amo dunu ninia fane legemu."
12 Aisage da amo soge ganodini, ha:i manu bugi. Hina Gode da hahawane
dogolegelewane fidibiba:le, amo bugi da ha:i manu bagade legei. 13 E da
bagade gagui dunu agoane ba:i. Ea gagui da asigilabeba:le, ea gagui da
bagadedafa ba:i. 14 E sibi, goudi amola bulamagau bagohame gaguiba:le,
Filisidini dunu da e mudale ba:i.
15 Amaiba:le, Filisidini dunu da hano uli dogoi huluane amo ea ada
hawa: hamosu dunu da A:ibalaha:me ea esoga dogoi, amo huluane ga:si.
Ilia huluane osoboga nabasu.
16 Amalalu, Abimelege da Aisagema amane sia:i, "Di nini yolesili masa!
Bai di da gasa bagade hamoi dagoi." 17 Amaiba:le, Aisage da amo soge
yolesili, Gila Fago amoga esalu. 18 Amoga hano uli dogoi amo A:ibalaha:me
ea esoga dogoi be Filisidini dunu da ga:i, amo Aisage bu doasi. Amola
dio A:ibalaha:me da amo uli dogoi amoma asuli, amo dio Aisage bu asuli.
19 Aisage da umi amo ganodini dogolalu, noga:iwane hano ba:i. 20 Be Gila
sibi ouligisu dunu da Aisage ea sibi ouligisu dunu ilima sia:ga gegei. Ilia
amane sia:i, "Amo hano da ninia:." Amaiba:le, e da amo hanoma "Sia:ga
Gegesu" dio asuli.
21 Amalalu ilia da hano uli dou eno dogoi. Be ilia amoga eno sia:ga
gegei. Amaiba:le, e da amo hanoma Sidina (Ha Lai) dio asuli. 22 Bu asili, e
da hano uli eno dogoi. Amoga ilia da hame sia:ga gegei. Amaiba:le, e da
amo hano uli dogoima Lihoubode (Hahawane Halegale Lala) dio asuli. E

* **26:3:** Mui 22:16-18 † **26:7:** Mui 12:13, 20:2

amane sia:i, “Wali Hina Gode da sogebi defele ninima ia dagoiba:le, ninia da hahawane soge ganodini udigili lala.”
23 Amoga asili, e da Biasiba amoga asi. 24 Amo gasia, Hina Gode da ema misini amane sia:i, “Na da dia ada A:ibalaha:me amo ea Gode esala. Mae beda:ma! Na da di amola gilisili lala. Na da Na hawa: hamosu dunu A:ibalaha:mema hahawane sia:beba:le, Na dima hahawane dogolegele hamomu amola digaga lalelegemu fi amo bagade hamomu.” 25 Aisage da amo sogega oloda hamone, Hina Godema nodone sia:ne gadoi. E amoga abula diasu gagui, amola ea hawa: hamosu dunu da hano uli dogoi.

Aisage amola Abimelege da Gousa:su Hamoi

26 ‡Abimelege, ea fidisu dunu Ahusa:de amola ea dadi gagui dunu hina amo Fa:igole da Gila moilai bai bagade yolesili, Aisagema doaga:i. 27 Amalalu, Aisage ema amane adole ba:i, “Di da musa: nama ha laiba:le, dia soge fisili masa:ne nama sia:i dagoi. Amaiba:le, di abuliba:le nama waha misi?”
28 Ilia bu adole i, “Wali ninia dawa:! Hina Gode da dia fidisu esala. Ninia wali gousa:sudafa hamomu da defea.
29 Di ninima se maedafa ima:ne sia:ma. Ninia da dima se hame i, amo defele di da nini fidimu da defea. Ninia da dima asigi hou hamonanu, dia ga masa:ne logo doasi dagoi. Amola wali Hina Gode da dima hahawane dogolegele ilegei dagoi.” 30 Aisage da ili moma:ne, lolo nasu hamoi. Ilia huluane ha:i amola waini hano mai dagoi.
31 Aya hahabedafa, Aisage amola Filisidini dunu da gousa:su hamoi. Aisage da ilima “asigibio” sia:nanu, ilia olofole agoane afafai. 32 Amo esoga, Aisage ea hawa: hamosu dunu da ema misini, ilia da hano uli dogoi amo olelei. Ilia da amane sia:i, “Ninia hano ba:i dagoi.” 33 E da amo hano Siba (“hou ilegele sia:” o eno dawaloma:ne da “fesuale hano”). Biasiba da amoga ea dio lai dagoi.

Iso da Ga Fi Uda Lai

34 Iso da ode 40 lai dagoi. Amalalu, e da Hidaide a:fini aduna lai dagoi. Afae ea dio da Yudide amo Bieli ea mano. Eno da Basemade amo Ilone ea mano. 35 Aisage amola Lebega da amo hou ba:beba:le, se bagade nabasu.

27

Aisage da Ya:igobema ea Magobo Mano Nana Lama:ne Hahawane Dogolegele Sia:i

1 Aisage da da:idafa hamoi galu. Ea si amola da dofoi dagoi. Eso afaega e da ea magobo mano misa:ne sia:i. E da ema amane sia:i, “Nagofe!”
Iso bu adole i, “Na wea!”
2 Aisage da amane sia:i, “Na da da:i hamoi dagoi. Na bogomu eso hame dawa:.
3 Dia dadi lale, sogega asili, na moma:ne sigua ohe fi afae fane legema. 4 Amalalu, ha:i manu amo na hanai liligi gobelalu, nama gaguli misa. Na da amo nanu, magobo mano amoma Gode Ea hahawane dogolegele ilegema:ne defele nana sia:su, amo dima imunu.
5 Lebega da Aisage amo Isoma sia: daloba nabi dagoi. Amaiba:le, Iso da benea ahoanoba, 6 e da Ya:igobema amane sia:i, ‘Na da wali dia ada Isoma sia: dalebe nabi. E amane sia:i, 7 ‘Sigua ohe amo na moma:ne gaguli misa.

‡ **26:26:** Mui 21:22

Na da amo ha:i nanu, na da bogomu gadeneiba:le, Gode ba:ma:ne dima magobo mano hahawane dogolegele ilegema:ne nana sia: imunu.'
8 Defea! Nagofe! Nabima! Na da hou dima olelemu.
9 Di da goudi gilisisu amoga asili, goudi mano aduna sefena gala amo lama. Amo na da gobele, dia ada ea hanai ha:i manu hamomu. 10 Amalalu, e moma:ne di gaguli masa. E da mae bogole, magobo mano hahawane dogolegele ilegema:ne nana sia: dima imunu.
11 Be Ya:igobe da ea:mema bu adole i, "Di dawa:! Iso ea gadofo da hinabo bagade gala. Be na da:i da hinabo hame. 12 Na ada da na gadofo digili ba:sea, e da na ogogoi dawa:mu. Amasea na da hahawane dogolegele ilegesu sia: mae ba:le, gagabusu aligi dagoi fawane ba:mu.
13 Ea:me bu adole i, "Nagofe! Gagabui aligisu da doaga:sea, amo da dima hame be nama fawane doaga:mu. Na sia: defele hamoma. Di goudi amo nama gaguli misa."
14 Amaiba:le, e da goudi lala asili, ema bu gaguli misi. Lebega da Aisage ea hanai ha:i manu gobei. 15 Amalalu, Lebega da Iso ea abula noga:i amo da diasu ganodini dialu, amo lale, Ya:igobema idiniginisi. 16 E da goudi ea gadofo amo Ya:igobe ea laboso amola ea ogomagi, amoga ligisi. 17 E da ha:i manu hedai gala, amola agi gobei Ya:igobema i.
18 Amalalu, Ya:igobe da ea adama asili, amane sia:i, "Ada!"
Aisage da bu adole ba:i, "Di da na mano habola:?"
19 Ya:igobe da bu adole i, "Na da dia magobo mano amo Iso. Na da dia hamoma:ne sia:i amo hamoi dagoi. Di wa:lefima. Hu amo na da dima gaguli misi, moma. Amasea, ada! Dia hahawane dogolegele sia: sia:musa: sia:i amo sia:ne ima."
20 Aisage da amane adole ba:i, "Nagofe! Di da habodane hedolodafa amo ha:i manu ba:bala:?"
Ya:igobe da bu adole i, "Dia Hina Gode da fidibiba:le, na da hedolo ba:i."
21 Aisage da Ya:igobema amane sia:i, "Na da di digili ba:musa:, gadenene misa. Di da dafawane Isola:?" 22 Ya:igobe da ea ada gadenene misi. Aisage da ea gadofo digili ba:lalu, amane sia:i, "Dia sia: da Ya:igobe ea sia: defele naba, be dia laboso da Iso ea laboso defele digili ba:sa." 23 Ya:igobe ea laboso da hinabo bagade Iso ea laboso defele amo dawa:beba:le, e da lelu dunu da Ya:igobe hame dawa:i galu. E da ema Gode da hahawane dogolegele fidima:ne magobo mano nana sia: defei imunusa: dawa:i.
24 Be e bu adole ba:i, "Di da dafawane Isola:?"
"Ma," Ya:igobe bu adole i.
25 Aisage da amane sia:i, "Ohe hu afae nama gaguli misa. Amo nanu na da dima hahawane dogolegele misa:ne hou sia: imunu." Ya:igobe da amo ha:i manu gaguli misi amola waini hano gaguli misi.
26 Amalalu, ea ada da ema amane sia:i, "Gadenene misa, nagofe! Nama nonogoma!" 27 *E da nonogomusa: manoba, Aisage da ea abula naba ba:i. E da ema hahawane dogolegele misa:ne hou nana sia: sia:i dagoi. E amane sia:i, "Na mano ea naba ba:su da gisi soge amo Gode da hahawane hamoi, amo ea gabusiga: defele gala. 28 Gode da dima hebene doasili, oubi baea dima imunu da defea. E da dia soge osobo amo ha:i manu bagade heda:ma:ne hahamomu. E da gagoma amola waini hano bagohame dima imunu da defea. 29 †Dunu fifi asi gala da dima hawa: hamosu dunu ba:mu

* **27:27:** Hibulu 11:20 † **27:29:** Mui 12:3

da defea. Dunu huluane da dima begudumu, amola di da dia fi dunu ilima hinawane esalumu. Dia:me ea mano da dima begudumu da defea. Dunu da dima gagabusu aligima:ne sia:sea, ilima gagabusu aligimu da defea, amola nowa da dima hahawane dogolegele sia:sea, ilia amola da hahawane dogolegele iasu ba:mu da defea."

Iso da Magobo Mano Hahawane Dogolegele Sia: Lama:ne Edegei

30 Aisage da Ya:igobema hahawane dogolegele magobo mano nana misa:ne sia: i dagoi. Amanoba, Ya:igobe da yolesili asi. Amola Iso da benea ahoanu, misi dagoi.

31 E amola da ha:i manu ida:iwane gobele, ea adama gaguli misi. E da adama amane sia:i, "Di wa:lefima! Hu amo na da dima gaguli misi moma! Amasea, ada dia hahawane dogolegele sia: sia:musa: nana sia:i amo sia:ne ima."

32 Aisage da amane adole ba:i, "Di da nowala:?"
E da bu adole i, "Na da dia magobo mano Iso."

33 Aisage da bagade yaguguli, amane adole ba:i, "Amaiba:le, nowa da ohe medole, nama gaguli misibala:? Wahadafa, di mae misini na da mai dagoi. Na da magobo mano hahawane dogolegele nana sia: ema iabeba:le, amo da mae yolesili dialalalumu."

34 Amo nabaloba, Iso da digini wele sia:i, "Ada! Dia hahawane dogolegele misa:ne nana sia: nama amola ima!"

35 Be Aisage da bu adole i, "Diaeya da misini nama ogogoi dagoi. E da dia hahawane dogolegele misa:ne hou nana sia: amo wamolai dagoi."

36 ‡Iso da amane sia:i, "E da musa: amola wali nama ogogoi. Ea dio da Ya:igobe (ogogosu gagusu) dafawane. E na magobo mano nana liligi amo lai amola wali e da nama hahawane dogolegele misa:ne sia: amo wamolai dagoi. Di da hahawane dogolegele misa:ne hou sia: afadafa nama ima:ne ganabela:?"

37 Aisage e bu adole i, "Na da e amo dima hina hamoi dagoi amola ea fi ema udigili hawa: hamosu dunu esaloma:ne, na hamoi dagoi. Na da gagoma amola waini hano ema i dagoi. Na dima eno imunu hamedei ba:sa."

38 §Iso da mae yolesili, Aisagema edegelalu. "Ada! Hahawane dogolegele misa:ne hou sia: afadafa nama ima! Di da afadafa fawane gaguila:?" E muni dinanu.

39 **Amalalu, Aisage ema amane sia:i,
"Dia da mu amoga oubi baea hame ba:mu.
Ha:i manu soge noga:i hame ba:mu.

40 ††Di da gobihei bagadega gegesea fawane
ha:i manu amola esalebe diasu amola ba:mu.
Di da diaeya amo ea udigili hawa: hamosu dunu ba:mu.
Be di da ea sia: mae nabawane odoga:sea, ea ouligisu yolesimu."

41 Aisage da Ya:igobema hahawane dogolegele misa:ne hou sia:i dagoiba:le, Iso da Ya:igobe bagade higasu. E amane dawa:i, "Na ada ea bogomu da gadenei. Amasea, ema asigi didiga:su dagosea, na da Ya:igobe fane legemu."

42 Be Lebega da Iso ea ilegesu nabaloba, e da Ya:igobe misa:ne sia:ne, ema amane sia:i, "Nabima! Dia ola Iso da dima dabemu. E da di fane legemusa: dawa:lala.

---

‡ **27:36:** Mui 25:29-34 § **27:38:** Hibulu 12:17 ** **27:39:** Hibulu 11:20 †† **27:40:** Mui 36:8; 2 Hina Bagade 8:20

43 Nagofe! Na sia: noga:le nabima! Di da na ola La:iba:ne, ea diasu
amo Halane soge ganodini diala, amoga masa. 44 Dia ola ea ougi amo
gumima:ne, La:iba:ne ea diasuga ouesaloma. 45 Dia ola da di da ema hamoi
gogolesea, na da di guiguda: oule misa:ne, dunu eno dima asunasimu. Na
da na mano aduna eso afae amo ganodini fisimu bagadewane higasa."

Aisage da Ya:igobe amo La:iba:ne ea Diasuga Asunasi

46 Lebega da Aisagema amane sia:i, "Na da Iso ea ga fi uda lai amo ela
houga bagade helebe. Ya:igobe da amo Hidaide uda lasea, na da bogomu
da defea."

28

1 Amaiba:le, Aisage da Ya:igobe misa:ne sia:i. E da ema hahawane
dogolegele sia:i. E amane sia:i, "Di da Ga:ina:ne a:fini mae lama! 2 Be
di da Mesoubouda:imia soge amo dia aowa Bediuele ea soge amoga
masa. Amogai, di da dia daiya La:iba:ne, amo ea uda mano afae lama.
3 Gode Bagadedafa da dia lasu hou hahawane dogolegele hamomu amola
dima mano bagohame imunu da defea. Amasea, di da fifi asi gala
bagohame ilima ada agoane ba:mu da defea. 4 *Gode da A:ibalaha:me
hahawane dogolegele fidi dagoi. Amo defele, E da di amola digaga fi dilima
hahawane dogolegele fidimu da defea. Dia wali esalebe soge amo Gode
da A:ibalaha:mema i, amo soge di lamu da defea." 5 Amalalu, Aisage da
Ya:igobe amo Mesoubouda:imia sogega asunasi. E da La:iba:nema asunasi.
La:iba:ne da Bediuele (A:ila:mia dunu) amo ea mano esalu. E da Lebega
(Ya:igobe amola Iso ame) amo ea ola.

Iso da Uda Eno Lai

6 Aisage da Ya:igobema hahawane dogolegele sia:i, amola Badane Alame
amoga uda lamusa: asunasi, amo huluane Iso da nabi dagoi. E eno amane
nabi amo Aisage da Ya:igobema amane sia:i, "Ga:ina:ne uda maedafa
lama." 7 Ya:igobe da ada amola ame ela sia: nababeba:le, Badane Alame
sogega asi dagoi, amo amola e da ba:i. 8 Amanoba, e da ea ada da Ga:ina:ne
uda hahawane hame ba:i amo dawa:i galu. 9 Amaiba:le, e da Isiama:ile
(A:ibalaha:me ea mano) ema asili, amola Ma:ihala:de (Niba:iode ea dalusi)
amo lai dagoi. Ma:ihala:de da Isiama:ile ea idiwi galu.

Ya:igobe da Bedele Sogega Simasia Ba:i

10 Ya:igobe da Biasiba moilai yolesili, Halane moilaiga doaga:musa: asi.
11 Eso dabe, daeya, e da sogebi afae doaga:le, gele afae lale, busafugulu
hamone, gola midi.

12 †E simasia ba:i. E fa:gu bagade, osoboga bugila dalebe ba:i. Fa:gu
ea banuguma, Hebene muagado doaga:i. Gode Ea a:igele dunu bagohame
fa:guba:le gado heda:lebe amola gudu dalebe ba:i.

13 ‡Amalalu, e da Hina Gode ema dafulili lelebe ba:i. Hina Gode da
Ya:igobema amane sia:, "Na da dia ada A:ibalaha:me ea Gode, amola
Aisage ea Gode. Dia gola midi soge na digili imunu. 14 §Dia mano ilia da
osobo ea su idi defele agoane heda:mu. Dia fi ilia da soge guma:goe amola
gusugoe, ga (south) amola ga (north) amo huluane nabamu. Na da dia fi
amo ganodini hawa: hamosea, dunu fifi asi gala huluane da hahawane
dogolegesu bagade ba:mu. 15 Mae gogolema! Dilia da habidili ahoasea, Na

---

* **28:4:** Mui 17:4-8 † **28:12:** Yone 1:51 ‡ **28:13:** Mui 13:14-15 § **28:14:** Mui 12:3, 22:18

amola da di gaga:musa: oule masunu. Fa:nowane Na da di amo sogega bu oule misunu. Na da di mae yolesili, Na ilegele sia:i liligi huluane didili hamomu.”

16 Ya:igobe da bu nedigili amane sia:i, “Dafawane! Hina Gode da gui soge ganodini esala. E da guiguda: esala, be na da hame dawa:i galu.” 17 E da bagade beda:i galu amola amane sia:i, “Amo soge ganodini na da bagade beda:i. Amo da Gode Ea diasu. Dafawane! Amo da Hebene heda:su logo holei gala.”

18 Golale hahabe, Ya:igobe da wa:legadole, gele ea busafugului amo lale, Godema dawa:ma:ne wanonesi. E da amo gele wanonesisu Godema modale ligiagama:ne, amo da:iya olife susuligi sogadigi. 19 Amo sogebiga e da Bedele dio asuli. (Moilai amo sogebi galu da musa: Luse)

20 Amalalu, Ya:igobe da Godema amane ilegele sia:i, “Dafawane! Di da na masunu logo noga:le ouligisia, amola na ha:i manu amola na abula nama iasea,

21 amola na da hahawane na ada diasuga bu doaga:sea, Di da na Godedafa esaloma:ne, na da ilegesa.

22 Amo wanonesisu na Dima dawa:digima:ne bugi da Dima nodone sia:ne gadosu sogebi agoane. Amola Dia nama iasu liligi na da nabuane momogili, afadafa Dima bu imunu.”

29

Ya:igobe da La:iba:ne ea Diasuga Doaga:i

1 Ya:igobe da asili, eso maba la:idi soge amoga asi. 2 E da hano nasu uli dou gisi soge ganodini diala, amoga doaga:i. Amo uli dogoi gadenene, sibi gilisisu udiana dialebe ba:i. Sibi gilisisu da amo uli dogoiga hano nasu. Uli dogoi da gele bagadega ga:i dagoi.

3 Hou da agoane galu. Sibi gilisisu da uli dogoiga doaga:laloba, sibi ouligisu dunu da gele bagade amo bebesole, hano nasu amo sibima olelesu. Hano nanu, sibi ouligisu da uli dogoi gele bagadega bu ga:su.

4 Ya:igobe da sibi ouligisu dunuma amane adole ba:i, “Dilia da habidili misibila:?”

Ilia da bu adole i, “Ninia da Halane soge dunu.”

5 E da bu adole ba:i, “Dilia da La:iba:ne, Na:iho ea aowa amo dawa:bela:?”

“Ma! Ninia dawa:!” ilia amane sia:i.

6 Ya:igobe amane adole ba:i, “E da hahawane esalabala?”

Ilia bu adole i, “E da hahawane esala! Ba:ma! Idiwi La:isele, La:iba:ne ea uda mano a:fini da ea sibi gilisisu oule manebe goea!”

7 Ya:igobe da amane sia:i, “Wali da esomogoa fawane. Amaiba:le, sibi amo diasuga gilisimu da hamedei. Dilia sibi ilima hano dili ianu, bu gisi sogega oule masunu da defea.”

8 Ilia da bu adole i, “Amai da hame hamomu! Sibi gilisisu huluane da doaga:sea fawane, ninia da gele bagade bebesole, sibi ilima hano dili imunu.”

9 Ya:igobe da ilima sia: daloba, La:isele da ea sibi gilisisu oule misini, doaga:i dagoi.

10 Ya:igobe da La:isele amo ea daiya La:iba:ne ea sibi oule manebe ba:loba, e da hano nasu uli dogoi amoga asili, gele bebesole, sibi ilima hano dili i.

11 Amalalu, e da La:isele amo nonogoi, amola hahawane bagadeba:le,
dinanu. 12 E da La:iselema amane adole i, “Na da dia ada esoa:bi, Lebega
ea mano.”
La:isele da ea ada amo adomusa: hehenane asi. 13 La:iba:ne da esoa:bi
Ya:igobe misi dagoi amo nababeba:le, hehenane, ema doaga:le, nonogone,
hi diasuga oule asi. Ya:igobe da ea hou huluane ema olelei. 14 Amalalu,
La:iba:ne da amane sia:i, “Dafawane! Di da na fi dunu maga:me afae
amoga hamoi.” Ya:igobe da oubi afae amoga ea diasuga esalu.

Ya:igobe da La:isele amola Lia lama:ne, La:iba:nema Hawa: Hamosu

15 La:iba:ne da Ya:igobema amane sia:i, “Di da na fi dunuba:le na hawa:
hamosu udigili hamomu da defea hame galebe. Di da bidi habodayane
lama:bela:?”
16 La:iba:ne da uda mano aduna esala. Magobo mano da Lia amola eno
da La:isele.
17 Lia ea si da gasa hame galu. Be La:isele ea da:i hodo da noga:iwane
ba:i.
18 Ya:igobe da La:iselema bagade magesa:i. Amaiba:le e da La:iba:nema
amane sia:i, “Na da La:isele amo lamusa:, ode fesuale dima hawa:
hamomu da defeala:?”
19 La:iba:ne da bu adole i, “Na da dunu enoma imunu higa:i. Dima
fawane imunu. Nama ouesaloma!” 20 Ya:igobe da ode fesuale La:isele
lama:ne hawa: hamosu. E da ema bagade asigiba:le, amo ode da eso
bagahame defele ba:i.
21 Amalalu, Ya:igobe da La:iba:nema amane sia:i, “Na ode da gidigi dagoi.
Na da dia mano lamu galebe.” 22 Amaiba:le, La:iba:ne da uda lasu lolo
Nasu bagade hamoi. E da dunu huluane misa:ne sia:i. 23 Be gasia, e da
La:isele fisili, Lia amo Ya:igobema oule misi. Amalalu, Ya:igobe da Lia
amo gilisili golai. 24 (La:iba:ne da ea udigili hawa: hamosu a:fini Siliba
amo Lia hi hawa: hamomusa:gini i dagoi.) 25 Golale hahabe, Ya:igobe da
uda da ema gilisili golai da La:isele hame be Lia ba:i. E da La:iba:nema
asili amane sia:i, “Di da abuli amo hou nama hamobela:? Na da La:isele
lamusa: hawa: hamoi dagoi. Di da abuliba:le nama ogogobela:?”
26 La:iba:ne da bu adole i, “Ninia hou guiguda: da ninia magobo uda
mano bisili dunuga lama:ne iaha. Fa:no eno uda mano iaha. 27 Be uda lasu
lolo nasu hi afae da dagosea, defea, na da La:isele amola dima imunu. Be
amo lama:ne, di da na hawa: hamosu ode fesuale eno hamoma.”
28 Ya:igobe da amo hamomu sia:i. Amalalu, hi afae aligili, La:iba:ne da ea
mano La:isele amo ema i. 29 (La:iba:ne da ea udigili hawa: hamosu a:fini
ea dio amo Biliha amo La:isele fidimusa: i.) 30 Ya:igobe da La:isele amo
gilisili golai. Ea magesa:i hou ema da ea asigi hou Lia ema baligi dagoi.
Amalalu, e da La:iba:ne ea hawa: hamosu ode fesuale eno hamoi.

Ya:igobe ea Manolali Lai

31 Hina Gode da Ya:igobe ea hou amo La:iselema bagade asigi amola
Liama fonobahadi asigi amo ba:beba:le, Gode da Liama mano lama:ne
logo fodoi. Be La:isele da aligime esalu. 32 Lia da abula agui, dunu mano
lalelegei. E amane sia:i, “Hina Gode da na se nabasu ba:i dagoi. Wali
nagoa da nama asigimu.” Amaiba:le, e da dio asuli amo Liubene (Se
Nabasu Ba:i) 33 Amalalu, e da bu eno abula agui ba:i. Dunu mano eno da
lalelegele, Lia da amane sia:i, “Hina Gode da Ya:igobe da nama hame asigi

amo nababeba:le, mano nama i.” Amaiba:le, amo manoma e da Simione (Nabasu dunu) dio asuli.

34 E da bu eno abula agui. Dunu mano eno lai. E amane sia:i, “Wali na da dunu mano udiana laiba:le, nagoa da nama la:gi dagoi ba:mu.” Amaiba:le, e da amo manoma Lifai (La:gi) dio asuli. 35 Amalalu, e da abula agui, dunu mano eno lai. E da amane sia:i, “Wali na da Hina Godema nodomu.” Amaiba:le, e da amo manoma Yuda (Nodosu) dio asuli. Amalalu, e da mano lasu yolesi.

30

1 Be La:isele da Ya:igobe ea mano hame laiba:le ea dalusima mudasu ba:i. E da Ya:igobema amane sia:i, “Di da nama mano hame iasea na da bogomu.” 2 La:isele ea sia: nababeba:le, Ya:igobe da ougi ba:i. E amane sia:i, “Na da Gode Ea sogebi lamu da hamedei galebe. Hi fawane da dia mano lamu logo ga:sisa.” 3 La:isele da amane sia:i, “Di da na udigili hawa: hamosu a:fini Biliha, amo lama. Di amola e gilisili golama. Amasea, e da mano lasea, na da amo mano ea ame esalumu.” 4 E da Biliha amo egoama i. Amalalu, Ya:igobe da e amola gilisili golai. 5 Biliha da abula agui, dunu mano lalelegei. 6 La:isele da amane sia:i, “Gode da na fidima:ne fofada:i dagoi. E da na sia:ne gadosu nabalu, dunu mano nama i dagoi.” Amaiba:le, e da ea manoma Da:ne (Fidima:ne fofada:su) dio asuli dagoi. 7 Biliha da bu abula agui, Ya:igobe ea dunu mano eno amola lalelegei. 8 La:isele da amane sia:i, “Na da na dalusima bagadewane gegei galu. Be na da osa:le heda:i dagoi. Amaiba:le e da amo manoma Na:badalai (Gegesu) dio asuli.

9 Lia da ea mano lamu logo ga:i dagoi amo dawa:beba:le, e da ea udigili hawa: hamosu a:fini Siliba amo Ya:igobema i. 10 Amalalu, Siliba da Ya:igobe ea dunu mano lalelegei. 11 Lia da amane sia:i, “Na da hahawane udigili lai!” Amaiba:le e da Ga:de (Hahawane udigili Lai) dio ema asuli. 12 Siliba da Ya:igobe ea dunu mano eno lai.

13 Lia da amane sia:i, “Na da hahawane bagade! Eno uda da na da hahawane sia:mu. Amaiba:le, e da amo manoma A:sie (Hahawane) dio asuli.

14 Widi faisu eso amoga, Liubene da gisi sogega asili, sogea liligi amo mano lasu fidisu liligi ilia da dawa:i galu, (ma:nadala:igi) amo fili, ea:me Liama gaguli misi. La:isele da Lia ema amane sia:i, “Dia mano ea sogea lai liligi amo mogili nama ima.”

15 Lia da bu adole i, “Di da nagoa wamolai dagoi. Amo da hamedei liligi di da dawa:bela:? Be wali di da na mano ea sogea liligi amo amola lamusa: dawa:lala.

La:isele da amane sia:i, “Di da dia mano ea sogea liligi amo nama iasea, di amola Ya:igobe da wali gasia gilisili golamu da defea.”

16 Daeya, Ya:igobe da ifabi amoga misini, Lia da logoga e yosia:musa: asi. Lia da amane sia:i, “Ania da wali gasia gilisili golamu galebe. Na da na mano ea sogea amoga di bidi lai dagoi.” Amaiba:le, Ya:igobe da e amola gilisili golai.

17 Gode da Lia ea sia:ne gadosu nabi dagoi. E da abula agui, Ya:igobe ea dunu mano eno - amo da mano bi gala lalelegei. 18 Lia da amane sia:i, “Na da na hawa: hamosu a:fini nagoama i dagoiba:le, Gode da nama hahawane bidi i dagoi. Amaiba:le, e da ea manoma Isiga (Dunu Bidiga Lai) amo dio asuli. 19 Lia da bu abula agui ba:i. E da Ya:igobe ea dunu mano gafe lalelegei dagoi. 20 E amane sia:i, “Gode da nama hahawane udigili iasu

i dagoi. Wali, na da nagoama dunu mano gafeyale ia dagoiba:le, e da na hahawane lamu. Amaiba:le, e da amo manoma Sebiulane (Hahawane Iasu Lai) dio asuli. 21 Fa:no, Lia da uda mano lai dagoi. E da ema Daina dio asuli.

22 Amalalu, Gode da bu La:isele dawa:i. E da ea sia:ne gadosu nabi. E da ea mano lamu logo doasi dagoi. 23 E da abula agui, dunu mano lalelegei. E amane sia:i, "Gode da nama dunu mano ia dagoiba:le, na gogosiasu fadegai dagoi. 24 E da nama eno dunu mano imunu da defea. Amaiba:le, e da amo manoma Yousefe (Eno imunu da defea) dio asuli.

Ya:igobe amola La:iba:ne da Hawa: Hamomusa:gini Sia: Dalu Ilegei

25 Yousefe da lalelegei dagoloba, Ya:igobe da La:iba:nema amane sia:i, "Na da na diasuga masunu. Na masa:ne logo doasima. 26 Na uda amola mano amo na da dia hawa: hamosu hamoiba:le bidi lai, amo huluane nama ianu na da masunu galebe. Di dawa:. Na da dia hawa: hamosu noga:le hamoi. 27 La:iba:ne da ema amane sia:i, "Na da ba:la:lusu dunu agoane. Na agoane ba:i. Dia hawa: hamobeba:le, Gode da nama hahawane dogolegele hamoi. 28 Dima bidi imunu defei, amo di fawane sia:ma. Amasea, na da amo dima imunu"

29 Ya:igobe da amane sia:i, "Di da na hawa: hamosu dawa:. Na da dia sibi noga:le ouligisu. Amaiba:le, ilia idi da noga:le heda:i amola di da bagade gaguiwane ba:sa.

30 Musa: na da mae misini, dia sibi da bagahame galu. Be wali bagohame ba:sa. Na da fidibiba:le, Gode da dima hahawane dogolegele fidisu. Wali na da ni liligi amo dawa:mu."

31 La:iba:ne da amane sia:i, "Na da dima adi ima:bela:?" Ya:igobe da bu adole i, "Na da muni hame lamu. Di da na adole ba:su hahawane ba:sea, na da dia sibi bu ouligimu.

32 Be wali eso na da dia sibi fi amoga bunumai sibi mano, amola goudi hoholei o daginisisi, amo huluane na da lamu. Amo bidi fawane na da lamu. 33 Amola hobea di da na hou hedolo ba:mu. Di da na hou ba:la masea, hoholei o daginisisi hame hamoi goudi o bunumai hame sibi ba:sea, amo da wamolai dagoi di da dawa:mu."

34 La:iba:ne da bu adole i, "Defea! Dia sia: defele ninia da hamomu." 35 Be amo eso La:iba:ne da goudi gawali hoholei amola aseme fifi amola daginisisi huluane, amola bunumai sibi amo fadegale, egefelali ili ouligima:ne oule asi. 36 Amalalu, e da Ya:igobe fisili, eso udiana asili, eno sogega doaga:i. Be Ya:igobe da La:iba:ne ea sibi eno ouligisu.

37 Ya:igobe da ifa amoda lale, ea gadofo mogili amo gobiheiga gagaselele, amoda da ahea:iai amola bunumai, amo fifi agoane ba:i. 38 Amo ifa amoda e da sibi gilisisu ilia hano nasu ofodo gadenene ligisi. Bai fofoi ohe da hano na misini, mano lama:ne agusu. 39 Amaiba:le, goudi da mano hamoma:ne ifa ba:le gaidiga hamosu, ilia mano da fa:no lalelegeloba hoholei amola fifi daginisisi ba:su. 40 Ya:igobe da sibi amola goudi afafai. Sibi da mano lasu hou hamonoba, e da ea sibi amo La:iba:ne ea fifi amola bunumai lai gebo amo ba:la masa:ne olelei. Amalalu, ea lai gebo da bagade hamoi, amola e da ea lai gebo fi amo La:iba:ne ea lai gebo fi ilima afafai.

41 Noga:i dagumui lai gebo da mano lama:ne hamonoba, e da ifa hamoi ilia ba:ma:ne hano ofodo gadenene ligisisu. 42 Be gasa hame lai gebo da mano lama:ne hamonanoba, e da ifa hame ligisisu. Amalalu, La:iba:ne ea lai gebo da gasa hame ba:i. Be Ya:igobe ea lai gebo huluane da gasa bagade

dagumui ba:i. 43 Amalalu, Ya:igobe da bagade gagui dunu agoane ba:i. E da sibi gilisisu bagohame, udigili hawa: hamosu dunu, ga:mele, lai gebo, sibi, amola dougi bagohame gagui galu.

31

Ya:igobe da La:iba:ne Yolesili, Hobea:i

1 Ya:igobe da La:iba:ne egefelali ilia sia:i amane, “Ya:igobe da ninia ada ea gagui huluane wamolai dagoi. Ea gagui huluane da ninia ada ea musa: gagui liligi,” amo sia: Ya:igobe da nabi. 2 Musa: La:iba:ne da ema asigisu be wali da hame asigi, amo amola e da ba:i galu. 3 Amalalu, Hina Gode da ema amane sia:i, “Dia ada amola dia fi dunu ilia sogega buhagima. Na da di sigi masunu.”

4 Amaiba:le, Ya:igobe da La:isele amola Lia amo ela da gisi odagiaba sogebi amo ganodini ea sibi gilisili dialebe ba:i, amoga e yosia:musa: misa:ne sia:i. 5 E da elama amane sia:i, “Alia ada da ea musa: hou fisili, wali nama hame asigisa, na da ba:i dagoi. Be na ada ea Gode da na fidimusa: lelu.

6 Alia dawa:! Na da na gasa huluane amoga dia ada ea hawa: hamosu. 7 Be e da nama ogogoi. Amola e da na muni logo nabuane afadenei. Be Gode da fidibiba:le, e da na hame wadela:lesi. 8 La:iba:ne da, ‘Daginisisi gadofo goudi da dia bidi lamu gala’ amo sia:noba, goudi huluane da daginisisi agoane lalelegei. Amola e da, ‘gadofo fifi hamoi goudi amola da dia bidi lamu gala’ amo sia:noba, goudi huluane da gadofo fifi agoane ba:i. 9 Gode da dia ada gebo fi huluane fadegale, nama i dagoi.

10 Eso afaega, eso amoga lai ohe fi da mano lasu hou hamosa, amo esoga na da simasia ba:i agoane, goudi gawali huluane da aseme ilima mano lama:ne hamomusa: doaga:loba, ilia huluane da fifi amola daginisisi amola hoholei agoane ba:i. 11 Simasia ganodini, Gode Ea a:igele dunu da nama amane sia:i, ‘Ya:igobe!’ Na bu adole i, ‘Na wea!’ 12 Amalalu, E da amane sia:i, ‘Ba:le gadoma! Goudi gawali huluane da mano lasu hou hamosa, huluane da fifi amola daginisisi amola hoholei fawane. Na da La:iba:ne ea hou dima hamonana, amo Na ba:i dagoiba:le, amo hou hamoi dagoi.

13 *Na da Bedele (amoga di da igi busafugulu modale ligiagamusa:, olife susuligi sogadigili, gasa bagade Nama fa:no bobogema:ne sia:i) amo sogebi Gode esala. Wahadafa dia liligi momagele, amo soge yolesili dia sogedafa amoga buhagima.’ ”

14 La:isele amola Lia da Ya:igobema bu adole i, “Ania ada ema ani nana liligi lamu da hamedei. 15 Ea da ani ga fi agoane ba:sa. E da ani bidi lai dagoi amola wali e da muni huluane ani bidi lama:ne lai, amo huluane e da ha:digi dagoi. 16 Muni amola liligi huluane amo Gode da La:iba:nema fadegai, amo huluane da ninia: amola ninia mano ilia:. Di Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoma.”

17-18 Amalalu Ya:igobe da ea liligi huluane momagele, ea ada ea diasu Ga:ina:ne soge ganodini amoga buhagimusa: momagei. E da ea mano huluane amola ea uda ga:mele da:iya fila heda:ma:ne sia:i. Ea sibi amola ea goudi gilisisu, e bisima:ne sefasi. E da liligi huluane e da Mesoubouda:imia sogega lai, amo gaguli asi. 19 La:iba:ne da ea sibi hinabo damumusa: asi dagoi ba:i. La:isele da ea ada ea loboga hamoi ogogosu

* **31:13:** Mui 28:18-22

‘gode’ liligi amo wamolai. 20 Ya:igobe amola da La:iba:nema ogogoi. E
da hobea:i be La:iba:ne hame adoi. 21 Amaiba:le, ea liligi huluane gaguli,
e da hobea:i. E da Iufala:idisi Hano degele, Gilia:de goumi soge amoga
doaga:musa: asi.

La:iba:ne da Ya:igobe Se Bobogei

22 Eso udiana asili, La:iba:ne da Ya:igobe ea hobea:i nabi. 23 E da
ea fi dunu sigi asili, eso fesuale fa:no bobogele, Gilia:de goumi sogega,
Ya:igobema doaga:i.

24 Amalalu, La:iba:ne da simasia, Gode da ema amane sia:i, “Dawa:ma!
Ya:igobema maedafa baduguma!” 25 La:iba:ne da Ya:igobema doaga:loba,
Ya:igobe da ea abula diasu Gilia:de goumi soge amo ganodini gagui dialebe
ba:i. La:iba:ne amola ea fi dunu da amoga ilia abula diasu gaguli esalu.

26 Amalalu, La:iba:ne da Ya:igobema amane sia:i, “Di da abuliba:le nama
ogogoi, amola na uda mano amo uda da gasawane gegei ganodini suguli
lai defele, hiouginana asi dagoi. 27 Abuli nama ogogole, mae adole udigili
hobea:i. Di da nama adole ba:loba, na da di hahawane asigi gesami
hea:su amola sani baidama amola eno liligi dusa asili, di asunasila:loba.
28 Di udigili hobea:iba:le, na mano amola na aowa asigibio nonogomu da
hamedei ba:i. Amo da gagaoui hou di da hamoi. 29 Na da di wadela:musa:
gasa gala. Be aya gasia Gode da nama sisasu. E da di mae badugama:ne,
nama sia:i. 30 Di da dia sogedafa amoga buhagimu hanaiba:le fisili asi, amo
na dawa:. Be di da abuliba:le na fi loboga hamoi ‘gode’ liligi wamolabala?”
31 Ya:igobe da bu adole i, “Di da dia uda mano amo bu samogesa:besa:le,
na hobea:i. 32 Be nowa da dia loboga hamoi ‘gode’ liligi wamolai, amo
ninia da fane legemu. Wali ninia fi dunu da ba:su dunu esala. Di hogoi
helema. Adi liligi da dia liligi ba:sea, defea, bu lama.” La:isele da La:iba:ne
ea ‘gode’ liligi wamolai, amo Ya:igobe da hame dawa:i galu.

33 La:iba:ne da asili, Ya:igobe ea abula diasu ganodini hogoi. Amalalu,
e da Lia abula diasuga asi, amola udigili hawa: hamosu uda aduna amo
ela diasu. Be ea ‘gode’ liligi hame ba:i. Amalalu, e da La:isele ea diasuga
asi. 34 La:isele da amo ‘gode’ liligi lale, ga:mele ea baligiga legesu esa amo
ganodini salawane, amo da:iya fi galu. La:iba:ne da abula diasu huluane
hogoi helele, hame ba:i. 35 La:isele da ea adama amane sia:i, “Ada! Nama
mae ougima! Na da wa:legadomu gogolei galebe. Na da oubiga sioi fi
galebe,” e ogogole amane sia:i. La:iba:ne da hogoi helele, be ea loboga
hamoi ‘gode’ hame ba:i.

36 Amalalu, Ya:igobe da mi hanai galu. E ougili amane sia:i, “Na da adi
wadela:i hou hamobela:? Na da adi sema fibiba:le, di da nama benea
ahoasu dunu defele nama se bobogebela:? 37 Di da na liligi ganodini hogoi
helebeba:le, dia liligi ba:bela:? Amai galea, gadili ligisili, dia dunu amola
na dunu da fofada:lalu, ninia da moloidafa dunu ba:mu. 38 Na da wali
ode 20 agoane, dia hawa: hamosu. Dia sibi amola dia goudi da mano
bagohame lai dagoi. Sibi gawali dia sibi gilisisu amo ganodini esalebe, na
da hamedafa mai. 39 Sibi da gasonasu ohe fi amoga medole legei ba:loba,
na da nisu dabe i. Na da na hou dodofemusa: amo medole legei liligi dima
hame gaguli misi. Esoga o gasi ganodini, liligi wamolai ba:loba, di da nama
fawane dabe lai dagoi. 40 Eso bagohame na da se nabi. Esoga eso gia:i
bagade amola gasi ganodini anegagi. Na da golamu gogolei. 41 Amo hou da
ode 20 agoane na da dia sogega esalu, agoaiwane ba:i. Ode 14 na da dia uda
mano aduna bidi lama:ne udigili hawa: hamosu. Ode 6 amoga na da dia

lai gebo gilisisu ouligisu. Na da na sibi amola goudi gilisisu lama:ne hawa: hamosu. Di amola da amo ganodini na bidi nabuane agoane afadenei. 42 Na ada A:ibalaha:me amola Aisage ela Gode da na hame fidi ganiaba, di da na udigili bidi mae lalewane asunasila:loba. Be Gode da na se nabasu amola na hawa: hamosu ba:i dagoi. Aya gasia E da dima gagabole sia:ne, Ea fofada:su hamoi dima olelei dagoi."

Ya:igobe amola La:iba:ne da Gousa:su Hamoi

43 La:iba:ne da Ya:igobema bu adole i, "Amo uda da na mano esala. Ilia manolali da na manolali. Lai gebo gilisisu huluane guiguda: goe da na:. Liligi huluane di guiguda: ba:sa, amo da na liligi. Be na da na mano amola ilia mano gagumusa: hamedei ba:sa. 44 Amaiba:le, na da dima gousa:su hamomu gala. Ninia amo mae gogolema:ne, igi gilisili bi ilegele hamomu da defea."

45 Amaiba:le, Ya:igobe da igi afae lale, wanonesisu hamoma:ne ligisi. 46 Ea sia:beba:le, ea dunu da igi eno gilisili, bi hamoi. Amalalu, amo igi gilisi bi dafulili, ilia da lolo mai. 47 La:iba:ne da amo igi bi dio asuli amo Yiga Sa:ihaduda. Ya:igobe da amo igi bi dio eno asuli amo Ga:liede. (Hibulu sia: - Mae Gogolema:ne Bi Gagui).

48 La:iba:ne da Ya:igobema amane sia:i, "Amo igi bi da anima mae gogolema:ne ilegei dialumu." Amaiba:le, amo sogebi ea dio da Ga:liede.

49 La:iba:ne da eno amane sia:i, "Ania da afafamuba:le, Gode da ani noga:le ba:mu da defea." Amaiba:le, amo sogebi dio eno da Misiba. (Ba:su Sogebi). 50 La:iba:ne e da amane sia:i, "Di da na uda mano wadela:lesisia o eno uda lasea, ania da afafamuba:le na da hame dawa:mu. Be mae gogolema. Gode da ani ba:lala. 51 Igi bi na hamoi da goea. Amola amo da mae gogolema:ne igi diala. 52 Amo igi bi amola igi ilegei da agoane olelesa. Na da di doagala:musa: masea, amo igi bi baligimu da sema bagade. Amola di da nama doagala:musa: ahoasea, amo baligimu da sema bagade. 53 A:ibalaha:me ea Gode amola Na:iho ea Gode da anima fofada:su dunu esala." Amalalu Ya:igobe da Gode (Ema ea eda Aisage da nodone sia:ne gadosu) amo Ea Dioba:le, amo sema noga:le dawa:ma:ne, dafawane ilegele sia:i. 54 E da ohe afae fane, gobele salasu hou amo goumia hamone, ea fi dunu amo lolo moma:ne sia:i. Ha:i nanu, ilia amo gasia goumi da:iya esalu. 55 Hahabedafa, La:iba:ne da ea aowa huluane amola ea uda mano ilima asigibio nonogonanu, hi diasuga buhagimusa: fisili asi.

32

Ya:igobe da Iso Gousa:musa: momagei

1 Ya:igobe da logoga ahoanoba, a:igele dunu ilia da ema doaga:i. 2 Amo ba:beba:le e amane sia:i, "Amo sogebi da Gode Ea Aligibi Sogebi." Amaiba:le, e da amo sogebi dio asuli amo Ma:ihana:ime.

3 Ya:igobe da sia: adole iasu dunu, ili da e bisimusa:, Iso amo gousa:musa: asunasi. Iso da Idome sogega esalu. 4 Ya:igobe da sia: adole iasu dunu ilima amane olelei, "Isoma amane sia:ma, 'Na, Ya:igobe, dia nabasu hawa: hamosu dunu da na hina Isoma sia: iaha. Na da La:iba:nema ouesalu, hedolo hame buhagi be wali buhagisa. 5 Na da bulamagau, dougi, sibi, goudi, amola udigili hawa: hamosu dunu gagui gala. Na da di hahawane ba:ma:ne dima sia: adole iaha.' "

6 Sia: adole iasu dunu da Ya:igobema bu misini, amane sia:i, "Ninia da dia ola Iso ema doaga:i. E da wali dima doaga:musa:, logoga ahoanebe. E

da dunu 400 agoane oule maha.” 7 Ya:igobe da beda:i bagade amola da:i
dioi. Ema misi dunu, sibi, goudi, bulamagau, amola ga:mele, e da afafane
gilisisu aduna hamoi. 8 E amane dawa:i, “Iso da na bisili gilisisu amoga
doagala:ma:ne masea, - amabela:? - na eno gilisisu da se mae nabawane
hobeama:bela:?”
9 Amalalu Ya:igobe da amane sia:ne gadoi, “Na aowa A:ibalaha:me amola
na ada Aisage, amo elea Gode! Na sia: nabima! Hina Gode, Di da nama
na soge amola na fi dunu amoga buhagima:ne sia:noba, Di da na noga:le
fidima:ne sia:i. 10 Na hou da wadela:i, be Di da nama asigi hou noga:idafa
olelei. Na da dagulu fawane gaguli, Yodane hano degei, be wali na da
buhagili, amo gilisisu aduna gaguiwane bu maha.
11 Gode! Dia na gaga:ma! Na da na ola Isoba:le bagade beda:i
galebe. E da ninima doagala:sa:besa:le amola nini huluane amola uda
amola mano wadela:sa:besa:le na da bagade beda:i. 12 *Di da musa: na
logo hahamoma:ne sia:i. Amola nama mano idimu hamedei amo sa:i
hano wayabo bagade bega: amo idi defele amo imunu sia:i. Amo mae
gogolema.”
13-15 Amo gasi afae amo sogebi esalu, Ya:igobe da ea lai gebo fi mogili,
hahawane udigili iasu Isoma imunusa: dawa:i. E da goudi aseme 200,
goudi gawali 20, sibi aseme 200, sibi gawali 20, ga:mele aseme dodo
maga:me gala 30, amola ilia mano, bulamagau aseme 40, bulamagau
gawali 10, dougi aseme 20 amola gawali 10, amo huluane Isoma imunusa:
afafai. 16 E da gilisisu afae afae hamone, amo afae afaega hawa: hamosu
dunu afae ouligima:ne sia:i. E da amane sia:i, “Nama bisili masa. Gilisisu
afae asili, dibi yolesima. Amalalu, gilisisu eno amola eno agoaiwane masa.
17 E da bisili ahoasu hawa: hamosu dunu ilima amane sia:i, “Na ola Iso da
dima doaga:sea, e da dima, ‘Dia hina da nowala:? Di da habi ahoa? Lai
gebo fi di da amoga fa:no bobogesa. Amo da nowa eala:?’ amane adole
ba:sea, 18 di agoane adole ima, ‘Amo huluane da dia hawa: hamosu dunu
Ya:igobe amo ea:. Amo huluane e da ea hina Isoma iaha. Ya:igobe hisu da
fa:no maha.’ ” 19 Ya:igobe da amo sia: defele gilisisu ouligisu dunu ageyadu
amola gilisisu ouligisu dunu osoda amola gilisisu ouligisu huluane ilima
amo defele olelei. E amane sia:i, “Dilia Isoma amane sia:ma, 20 ‘Defea! Dia
hawa: hamosu dunu Ya:igobe da ninima gadenene fa:no maha.’ ” Ya:igobe
da agoane dawa:lalu, “Amabela:? Na da hahawane udigili iasu ema iasea,
e da olofosu ba:ma:bela:? Amasea, e da na gogolema:ne olofoma:bela:?”
21 E da amo hahawane udigili iasu bisili asunasi. Amalalu e da amo sogebi
abula diasuga esalu.

Ya:igobe da Godema Ouga:ne Ludui

22 Amo gasia, Ya:igobe da wa:legadole, ea uda aduna, ea gidisedagi uda
aduna, ea dunu mano gidayale gala, amo huluane Ya:boge Hano degemusa:
oule asi. 23 E da amo huluane asunasili, ea liligi huluane asunasi. 24 †Be
hisu da hame asi.
Amalalu, dunu afae da ema misini ema ouga:ne ludui. Ludulalu, gasia
huluane mae yolesili, ludui. 25 Ya:igobe da gasa bagadewane ludubiba:le,
amo dunu da ema osa:le heda:mu hamedeiwane ba:i. Amaiba:le, e da
Ya:igobe ea masele digili ba:beba:le, Ya:igobe ea masele momoge dagai
dagoi ba:i. 26 Amalalu, amo dunu da Ya:igobema amane sia:i, “Nama
yolesima! Eso da heda:i dagoi.”

---

* **32:12:** Mui 22:17 † **32:24:** Hosia 12:3-4

Be Ya:igobe da bu adole i, “Di da nama hahawane dogolegele fidimusa: sia:beba:le fawane, na da yolesimu.” 27 Dunu da Ya:igobema amane adole ba:i, “Dia dio da nowala:?” E bu adole i, “Ya:igobe!”
28 ‡Amalalu amo dunu da amane sia:i, “Defea! Dia dio da wali Ya:igobe hame. Dia dio da wali Isala:ili. Bai di da Godema amola osobo bagade dunuma ouga:ne ludulalu, hasali dagoi.”
29 §Ya:igobe da amane sia:i, “Dia dio nama adoma!”
Be E bu adole i, “Dia da abuliba:le Na dio adole ba:sala:?” Amalalu, e da amogai Ya:igobema hahawane dogolegele lama:ne sia:i.
30 Amaiba:le, Ya:igobe da amo sogebiga Biniele dio asuli. E amane sia:i, “Bai na da Gode Ea odagi ba:i dagoi, be na hame bogoi.” 31 E da Biniele baligili, eso da heda:i dagoi ba:i. Ea masele momoge dagaiba:le, e da gasuga:igili ahoanu.
32 Amaiba:le, musa: amola wali Isala:ili dunu da masele momoge huluane hame naha. Bai Biniele sogega musa: Gode da Ya:igobe (Isala:ili) amo ea masele momoge dagai. (Isala:ili dawa:loma:ne da ‘E da Godema ludusa.”)

33

Ya:igobe da Iso Gousa:i

1 Ya:igobe da Iso amola dunu 400 agoane logoga ahoanebe ba:i. Amaiba:le, e da ea mano huluane afafane, Lia, La:isele amola ea gidisedagi uda aduna, amo ouligima:ne ilima i. 2 E da gidisedagi uda amola ela mano bisimusa: asunasili, Lia amola ea mano fa:no, amola fa:nodafa La:isele amola Yousefe amola asunasi.
3 Ya:igobe da bisili, ea ola gadenene doaga:loba, fesuale agoane osoboga begudui.
4 Be Iso da hehenane, Ya:igobe ouga:ne nonogoi. Ela da bagadewane dinanu. 5 Iso da ba:le ga:le, uda amola mano ba:beba:le, amane sia:i, “Amo dima sigi maha da nowala:?” Ya:igobe da bu adole i “Ada! Amo da mano, Gode da nama hahawaneba:le nama i.” 6 Amalalu, gidisedagi uda aduna amola ela mano da misini begudui.
7 Amalalu Lia amola ea mano misini amola fa:no Yousefe amola La:isele da misini, huluane da begudui.
8 Iso da amane adole ba:i, “Be amo gilisisu eno da nama misi. Amo da adila:?”
Ya:igobe da bu adole i, “Amo da di hahawane ba:ma:ne, na da asunasi.”
9 Be Iso da amane sia:i, “Be na da defele gagui gala. Dia liligi di fawane gaguma!”
10 Be Ya:igobe da amane sia:i, “Di da na hou hahawane ba:sea, na udigili hahawane iasu lalegaguma. Amo na da dima ha:giwane edegesa. Bai di da na hahawane ba:beba:le, dia odagi da nama Gode Ea odagi agoane ba:sa. 11 Gode da nama asigiba:le, nama bagade i dagoi. Na da sadiba:le, amo hahawane udigili iasu di lalegaguma.” Ya:igobe da ha:giwane sia:beba:le, Iso da ea iasu lai.
12 Amalalu, Iso da amane sia:i, “Defea! Hadiga! Ani liligi momagele, ahoa:di! Na da dili bisili masunu.”
13 Be Ya:igobe da bu adole i, “Di dawa:! Mano ilia da gasa hame galebe amola sibi, eno lai gebo fi amola ilia mano na da dawa:lala. Eso afaiwane

‡ **32:28:** Mui 35:10 § **32:29:** Bisisu 13:17-18

ninia amo gasawane sefasisia, ilia huluane bogogia:mu. 14 Di bisili masa. Na da gebewane fa:no bobogemu. Na da ilia gasa defele, lai gebo fi amola mano oule asili, Idome diasuga dima bu gilisimu."
15 Iso da bu sia:i, "Amasea na da na dunu mogili di ouligima:ne yolesimu." Be Ya:igobe da bu adole i, "Mae dawa:ma! Na hanai da di da nama asigisa amo fawane hanai!" 16 Amalalu, amo esoga, Iso da Idome sogega doaga:musa: asi.
17 Be Ya:igobe da Sagode sogega asili, diasu gagui. Amola ea lai gebo golama:ne, diasu eno gaguli gagai. Amaiba:le, ilia amo diasuga Sagode dio asuli.
18 Ya:igobe da Mesoubouda:imia sogega buhagiloba, e da hahawane Siegeme moilai bai bagade (Ga:ina:ne soge amo ganodini) amoga doaga:loba, e da sogebi Siegeme moilai bai bagade gadenene amoga ea abula diasu gilisisu gagui galu. 19 *E da amo ifabi sogebi bidi lama:ne, Ha:imo (Siegeme eda) amo egaga fi ilima silifa muni fage 100 amoga bidi lai. 20 Amoga e da oloda hamoi. Amo oloda e da dio asuli amo Ele Elouhe (Isala:ili fi ilia Gode Ea Dio).

34

Siegeme dunu da Daina Wadela:lesi

1 Eso afaega, Daina (Ya:igobe amola Lia ela mano) da Ga:ina:ne uda amo ba:musa: sofe asi. 2 Siegeme (Haifaide dunu ea dio Ha:imo, amo ea mano) da amo sogega ouligisu dunu esalu. E da Daina ba:beba:le, gasawane doaga:le wadela:lesi dagoi. 3 Be e da Daina hahawane bagade magesa:i ba:i. E da ema bagade magesa:i, amola Daina da ema bu asigimu e da hanai galu. 4 E da ea ada Ha:imo ema amane sia:i, "Na da agoane hanai. Amo a:fini na da dafawane lamu hanai gala. Amo logo di hahamoma."
5 Ya:igobe da idiwi gogosia:ma:ne wadela:lesi dagoi, amo nabi dagoi. Be egefelali da sogega sibi ouligisa esalebeba:le, e da ili bu misunu ouesalu. 6 Siegeme eda Ha:imo da Ya:igobema sia: sa:imusa: misi. 7 Sia:nanoba, Ya:igobe egefelali da misini doaga:i. Siegeme da wadela:i hou amoga ilima gogosiasu i, amola Ya:igobe ea uda mano wadela:lesi, amo nababeba:le, ilia da mi hanai galu. 8 Ha:imo da Ya:igobema amane sia:i, "Na mano Siegeme da didiwima bagade magesa:i. E amo lama:ne, logo hamoma.
9 Ninia gousa:su hamomu da defea. Amoga ninia fi amola dia fi hahawane uda lasu hou hamomu da defea. 10 Amasea, dilia da ninia soge ganodini esalumu da defea. Dilia da dili hanaiga fima, bidi lama, amola soge lama."
11 Amalalu, Siegeme da Daina eda amola yolalali ilima amane sia:i, "Dilia da nama amo hahawane hamosea, na da dilima liligi dilia hanaiga imunu. 12 Dilia lamu hanai, amo nama adoma. Bidi bagade dilia hanaiga defei ilegema. Na da amo a:fini lama:ne dilia da sia:sea, na da dilima dili hanai defele imunu."
13 Siegeme da ilia dalusi Daina amo wadela:lesiba:le, Ya:igobe egefe ilia da Siegeme amola ea ada Ha:imo elama hohonomusa: dawa:le, amane bu adole i. 14 Ilia da ema amane sia:i, "Ninia dalusi amo gadofo hame damui dunu amoga lamu da hamedei. Amo da ninima gogosiasu liligi. 15 Be dia fi dunu huluane da ilia gadofo damusia, amo hamobeba:le fawane ninia dalusi lamu defele ba:mu. 16 Amasea, ninia fi amola dia fi uda lasu hou

* **33:19:** Yosiua 24:32; Yone 4:5

hamomu. Ninia dilia gilisisu amo ganodini fimu, amalalu ninia amola dilia da fi afadafa hamomu. 17 Be dili amo higasea, amola gadofo damusu hame lalegagusia, defea, ninia da ninia dalusi lale, fisili masunu." 18 Amo hou Ha:imo amola egefe Siegeme da hahawane ba:i. 19 Amo ayeligi da Ya:igobe idiwi ema bagade asigiba:le hedolowane amo hou hamomusa: dawa:i galu. Siegeme da ea fi amo ganodini bisili mimogo dunu esalu.

20 Ha:imo amola ea mano Siegeme da diasu holei fofada:su gilisisu sogebi asili, ilia fi dunuma amane sia:i, 21 "Amo dunu ilia da ninima asigisa. Ilia da nini soge ganodini udigili esalumu da defea. Ninia soge da bagade amola ili amola nini gilisili esalumu defele ba:sa. Ninia ilia uda mano lamu, amola ilia da ninia uda mano lamu da defea.

22 Be ilia da gadofo damuiba:le, ninia dunu huluane da gadofo damusia fawane ilia da ninima gilisimu. 23 Ilia da ninima gilisisia, ilia lai gebo fi amola ilia liligi huluane da ninia liligi dialumu. Amaiba:le, ilia da ninima gilisimusa:, ninia sia:mu da defea."

24 Moilai bai bagade dunu huluane da Ha:imo amola Siegeme ela sia: da defea dawa:i. Amalalu, dunu huluane ilia gadofo damui dagoi.

25 Eso udiana aligili, Siegeme dunu huluane da gadofo damuiba:le se nabaloba, Ya:igobe egefe aduna amo Simione amola Lifai (Daina yolala), ela da gegesu gobihei bagade gaguli, wamowane moilai ganodini asili, Siegeme dunu huluane fane legei dagoi. 26 Ela da Ha:imo amola Siegeme fane legei. Amalalu, ela da Daina amo Siegeme ea diasuga fadegale, hiouginana asi. 27 Dunu huluane fane legelalu, Ya:igobe egefelali eno da ilia dalusi wadela:lesi dabe lama:ne, moilai liligi huluane sasamogene lai dagoi. 28 Ilia da sibi amola goudi, bulamagau, dougi, liligi amo soge amola diasu ganodini dialu, amo huluane sasamogene lai dagoi. 29 Ilia da noga:i liligi huluane, uda amola mano huluane gagulaligili asi.

30 Ya:igobe da Simione amola Lifai elama amane sia:i, "Alia houba:le, na da se nabi dagoi. Wali Ga:ina:ne dunu, Belesaide dunu amola dunu huluane amo soge ganodini esala da nama bagade higamu. Na dunu da bagahame gala. Ilia da huluane gilisili nama doagala:sea, na fi huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu."

31 Be ilia da bu adole i, "Ilia da ninia dalusi udigili wadela:i aheda:i uda defele hamomu da ninima hamedei."

35

Gode da Bedele sogega Ya:igobe Hahawane Dogolegele Ima:ne Sia:i

1 *Gode da Ya:igobema amane sia:i, "Di da Bedele sogega hedolo asili, esaloma. Amoga Nama oloda hamoma. Na da Gode amo di da Isoba:le hobealoba, Na da dima misi."

2 Amaiba:le, Ya:igobe da ea sosogo fi amola dunu huluane ema gilisi, ilima amane sia:i, "Ga loboga hamoi 'gode' liligi dilia gagui amo huluane fadegale fasima. Dilia nigima: dodofelalu, abula gaheabolo salima. 3 Ninia da amo soge yolesili, Bedele moilaiga masunu. Amoga na da Gode amo da na se nabasu ganodini fidi, amola na lalebe soge huluane E da gilisili lala, amoga na da oloda hamomu. 4 Amaiba:le, ilia da loboga hamoi 'gode' liligi amola gegagulu ilia ge ganodini sali, amo huluane duga:le, Ya:igobema i. Ya:igobe da amo liligi huluane 'ouge' ifa Siegeme soge ganodini amo haguduga uli dogone sali.

* **35:1:** Mui 28:11-17

5 Amalalu, ilia da logoga asili, moilai dunu huluane gadenene esalu da
beda:i bagade ba:i. Ilia da beda:iba:le, Ya:igobe ea fi hame se bobogei.
6 Ya:igobe amola ea fi huluane da Luse (wali ea dio da Bedele), Ga:ina:ne
soge ganodini amoga doaga:i.
7 Amoga e da oloda hamone amola amo soge dio eno asuli amo Ele
Bedele. Bai amoga e da ea olaba:le hobeale ahoanoba, Gode da ema misi.
8 Lebega ea hawa: hamosu uda amo Debola da amoga bogoi. Ea da:i
hodo ilia da 'ouge' ifa Bedele sogebi amoga ga (south) dialu, amo hagudu
uli dogone sali. Amaiba:le, amo ifaga ilia da 'Disu Ouge Ifa' dio asuli.
9 Ya:igobe da Mesoubouda:imia yolesili, bu Ga:ina:ne sogega bu misini,
Gode da ema bu misini, ema hahawane dogolegele fidima:ne sia:i. 10 †Gode
da ema amane sia:i, "Dia dio da Ya:igobe, be amo fa:no dia dio da Isala:ili."
Amaiba:le, Gode da ema Isala:ili dio asuli. 11 ‡Amola Gode da ema amane
sia:i, "Na da Gode Bagadedafa! Di mano bagohame lalelegema! Digaga fi
da fifi asi gala bagohame ba:mu, amola di da hina bagade dunu ilima aowa
ba:mu. 12 Soge Na da A:ibalaha:me amola Aisage elama i dagoi, amo na da
dima imunu. Amola fa:no digaga fibi ilima imunu." 13 Amalalu, Gode da
yolesili asi. 14 §Amogawi, Gode da amo sogebiga ema sia:musa: misiba:le,
Ya:igobe da wanonesisu gele bugili, amo Godema modale ligiagama:ne,
amo da:iya waini amola olife susuligi sogadigi. 15 E da amo sogebiga dio
asuli, amo Bedele.

La:isele da Bogoi

16 Ya:igobe amola ea sosogo fi da Bedele yolesili, logoga ahoanoba,
Efala:de amoga mae doaga:le, La:isele da mano lamusa: se nabi. E da
mano lalelegemu logebeba:le, gasa bagade ba:i. 17 Mano lamusa: se
bagade nabaloba, mano lasu fidisu uda da ema amane sia:i, "La:isele! Mae
beda:ma! Dunu mano da lalelegei dagoi. 18 Be La:isele da bogolalu, amola
mifo laha da gadenene dagoloba, ea manoma dio asuli amo Benoni. Be
Ya:igobe da ema Bediamini dio asuli.
19 La:isele da bogoi. Ilia da ea da:i hodo Efala:de moilai logo ahoasu
dafulili uli dogoi. Amo moilai ea dio wali da Bedeleheme. 20 Ya:igobe da
dawa:ma:ne gele wanonesisu amoga bugi, amola wali amo da La:isele ea
uli dogoi amoga dawa:ma:ne diala. 21 Ya:igobe da asili, diasu gagagula
heda:i, ea dio Ede amo baligili, ea abula diasu gagui.

Ya:igobe egefelali
(1 Hou Olelesu 2:1-2)

22 **Ya:igobe da amo soge ganodini esaloba, ea mano Liubene da misini,
Ya:igobe ea gidesedagi uda amo Biliha ema gilisili golai. Ya:igobe da amo
hou nababeba:le, mi hanai galu.
Ya:igobe ea dunu mano da fagoyale galu. 23 Lia ea dunu manolali da
Liubene (Ya:igobe ea magobo mano) Simione, Lifai, Yuda, Isiga amola
Sebiulane.
24 La:isele ea dunu manola da Yousefe amola Bediamini. 25 La:isele
ea hawa: hamosu uda Biliha amo ea dunu manola da Da:ne amola
Na:badalai. 26 Lia ea hawa: hamosu uda Siliba amo ea dunu manola
da Ga:de amola A:sie. Amo dunu mano ilia da Mesoubouda:imia sogega
lalelegei.

---

† **35:10:** Mui 32:28 ‡ **35:11:** Mui 17:4-8 § **35:14:** Mui 28:18-19 ** **35:22:** Mui 49:4

Aisage da Bogoi

27 ††Aisage da Ma:melei amo Hibalone moilaiga gadenene esalu. Amoga Ya:igobe da asi. 28 Aisage da lalelegele, ode 180 esalu. 29 E da amo ode bagohame lai dagoloba, bogoi. Ea mano Iso amola Ya:igobe da ea da:i hodo uli dogone sali.

36

Iso egaga Fifi Misi
(1 Hou Olelesu 1:34-37)

1 Iso (eno dio da Idome) ea mano fi da hagudu dedei. 2 *Iso da Ga:ina:ne uda lai. Amo da A:ida (Hidaide dunu Ilone idiwi) amola Ouholibama (A:ina [Haifaide dunu Sibeone ea mano] amo idiwi), 3 †amola Isiama:ile idiwi Basemade (Neba:iode eya).

4 A:ida da Elifa:se lalelegei. Basemade da Leuele lalelegei. 5 Ouholibama da Yeuse, Yalame amola Gola lalelegei. Amo Iso ea mano huluane da Ga:ina:ne soge ganodini lalelegei.

6 Amalalu, Iso da ea uda, egefe, idiwi, ea fi huluane, ea lai gebo, amola ea liligi huluane e da Ga:ina:ne sogega lai, amo huluane lale, ea eya Ya:igobe amo yolesili asili, soge enoga asi. 7 Bai soge amoga e amola Ya:igobe amoga esalu da fonobahadi ba:i. Lai gebo fi da bagade heda:iba:le, ela gilisili esalumu da hamedei ba:i. 8 Amaiba:le, Iso da Idome goumi sogega esalu.

9 Iso amo Idome dunu ilia eda, amo ea mano da agoane. 10-13 Iso idua A:ida da ema dunu mano afae lai amo Elifa:se. Elifa:se da dunu manolali lalelegei amo Dimane, Ouma, Sifou, Ga:idame, amola Giha:se. Uda eno amo Dimina da ema eno mano lai amo A:malege.

Iso idua Basemade da ema dunu mano lalelegei amo Leuele. Leuele da dunu mano biyaduyale lai amo Na:ihade, Sila, Siama amola Misa.

14 Iso idua Ouholibama da dunu mano udiana lalelegei amo Yeuse, Yalame amola Gola.

15 Iso ea dunu fifi misi da agoane. Iso ea magobo mano Elifa:se da amo hagudu dedei fi ilima eda esalu amo Dimane, Ouma, Sifou amola Gina:se, 16 Gola, Gadame amola A:malege. Amo huluane da Iso idua A:ida ea mano.

17 Iso ea mano Leuele amo ema mabe fi da Na:ihade, Sila, Siama amola Misa. Amo huluane da Iso idua Ba:sema:de ea mano. 18 Iso ea fi amo e da idua Ouholibama (A:ina idiwi) amoga lai da Yeuese, Yalame amola Gola. 19 Amo fi huluane da Iso egaga fi dunu.

Sie Egaga Fifi Misi
(1 Hou Olelesu 1:38-42)

20-21 Musa: fi Idome soge ganodini da afafane fifi misi hamoi. Ilia eda da Sie (Holaide dunu). Amo ea mano fifi misi da Louda:ine, Sahouba:le, Sibiane, A:ina, Disione, Ise amola Disia:ne.

22 Louda:ine ea mano fi da Houlai amola Hima:ne. (Louda:ine ea dalusi da Dimina)

23 Siouba:le ea mano fifi misi da A:lafa:ne, Ma:naha:de, Iba:le, Sifou amola Ouna:me.

24 Sibione da mano aduna lai amo A:iya amola A:ina. (A:ina da wadela:i hafoga:i soge ganodini ea eda ea dougi ouligilaloba, gia:i hano uli dogoi gilisi ba:i.) 25-26 A:ina ea mano da Disione amola Disione ea mano fifi misi

---

†† **35:27:** Mui 13:18 * **36:2:** Mui 26:34 † **36:3:** Mui 28:9

da Hemeda:ne, Eseba:ne, Idela:ne amola Gila:ne. A:ina ea uda mano da Ouholibama.

27 Ise ea mano fifi misi da Bilihane, Sa:iafa:ne, amola A:iga:ne.

28 Disia:ne ea mano fi da Ase amola A:ila:ne.

29-30 Houlaide fi Idome soge ganodini esalu da Louda:ine, Sahouba:le, Sibiane, A:ina, Disione, Ise amola Disia:ne.

Idome hina bagade Dunu
(1 Hou Olelesu 1:43-54)

31-39 Isala:ili soge da hina bagade hame galu. Amo esoga, Idome soge ganodini, hagudu dedei dunu da hina bagade esalu.

hina bagade dio Ilia Soge
1 Bila (Bio ea mano) Dinihaba
2 Youbabe (Sila ea mano) Bosala
3 Husia:me Dima:ne
4 Ha:ida:de (Bidade ea mano. E da Moua:be soge ganodini Midianaide dunu
fi fanelegei.) Ea soge da...A:ifide
5 Sa:mila Ma:saliga
6 Siole Lihoubode (Hano Bega Gala)
7 Bale Ha:ina:ne (A:gabo ea mano)
8 Ha:idade (ea uda da Mehedabele amo Ma:idalede ea mano amola Mesa:iha:be ea aowa) Ea soge da...Ba:ie

40-43 Iso egaga fi da Idome fi hagudu dedei. Ilia dio da Dimina, A:lifa, Yidede, Ouholibama, Ila, Bainone, Gina:se, Dima:ne, Mibisa, Magadiele amola Ila:mea. Amo fi huluane da ilia esalebe soge amoga ilia fi dio asuli.

37

Yousefe amola Yolalali

1 Ya:igobe da soge amo ea eda da musa: amo ganodini esalu (Ga:ina:ne), amogawi esalu. 2 Ya:igobe ea sosogo fi ilia hou dedei da agoane.

Yousefe da lalelegele, ode 17 esalu, ayeligi ba:i. E amola yolalali (ilia da Ya:igobe ea gidisedagi uda Biliha amola Siliba elea mano), amo da gilisili Ya:igobe ea sibi amola goudi ouligisu. E da ea olalali ilia wadela:i hou ba:beba:le, ea edama sia:ne iasu olelei.

3 Yousefe da Ya:igobe ea da:i hamoi esoga lalelegeiba:le, Ya:igobe ea asigi hou ema da ea asigi hou amo Yousefe yolalali ilima baligisu. E abula ida:iwane hamone, Yousefema i.

4 Yousefe ea yolalali da Ya:igobe ea asigi hou Yousefema da ea asigi ilima baligi amo ba:beba:le, mudasu hamoi. Ilia da Yousefema bagade higasu. Ilia da ema asigiwane sia:mu hamedeiwane ba:i.

5 Eso afaega, Yousefe da simasia ba:i. Amo e da ea yolalalima olelebeba:le, ilia da bu baligili ema mi hanai galu.

6 E da ilima amane sia:i, “Nabima! Na da agoane simasia ba:i. 7 Ninia huluane da widi sagai amo ganodini widi la:gi dudalebe ba:i. Amalalu, na widi la:gi da wa:legadole moloiwane lelu. Amalalu, dilia widi la:gi da na widi la:gi amoga sisiga:le, begudui.”

8 Ea yolalali da ema amane adole ba:i, “Di da ninima hina bagade esalumu dawa:bela:?” Amaiba:le, e da simasia ba:beba:le amola amoga sia:beba:le, ilia da ema baligili mi hanai galu. 9 Amalalu, Yousefe da eno simasia ba:i. E da ea yolalali ilima amane sia:i, “Na da eno simasia ba:i. Amo ganodini, na da eso, oubi amola gasumuni gidayale gala, huluane nama begudulalebe ba:i.” 10 Amo simasia ba:i e da ea adama olelei. Ea

eda da ema gagabole sia:i, “Amo da adi simasia ba:sula:? Dia ame, dia yolalali amola na da dima misini, beguduma:bela:?”

11 *Yousefe ea yolalali da ema mudale dawa:i, be ea ada da amo liligi huluane ea asigi dawa:su ganodini dawa:lalu.

Ilia da Yousefe Midia:ne Fi Dunu ilima Bidilai

12 Eso afaega, Yousefe yolalali da Siegeme sogega ilia eda ea lai gebo fi amo ouligimusa: asi dagoi ba:i. 13 Ya:igobe da Yousefema amane sia:i, “Dia yolalali ilia da Siegeme sogega lai gebo gilisisu ouligilala. Di amoga masa!”

Yousefe da amane bu adole i, “Na masunu!”

14 Ea ada da ema amane sia:i, “Defea! Masa! Dia yolalali da hahawane esalabala? Sibi gilisisu da hahawanela:? Amo huluane abodemusa: masa. Amasea, amo sia:ne iasu bu nama iamisa.” Ea eda da Hibalone Fago esalu.

E da Yousefe asunasiba:le, Yousefe da asili, Siegeme sogega doaga:i. 15 E da amo sogega udigili laloba, dunu afae da e ba:loba amane sia:i, “Di da adi hogosala:?”

16 Yousefe da bu adole i, “Na da nolalali amo ilia lai gebo gilisisu ouligilala, amo hogosa. Di da ili ba:bela:?

17 Amo dunu bu adole i, “Ilia da fisili asi dagoi. Ilia sia: na da nabi, amo ilia da Douda:ne sogega masusa: dawa:i galu.” Amaiba:le, Yousefe da ea yolalali ilima fa:no bobogele, Douda:ne sogega ilima doaga:i.

18 Ilia da Yousefe sedagaga manebe ba:beba:le, e fane legemusa: gilisili sia: dasu.

19 Ilia gilisili sia: dasu, amane, “Amo simasia ba:su dunu da manebe goea! 20 Defea! Ninia da medole legele amola ea da:i hodo amo hafoga:i hano uli dogoi amo ganodini ha:digimu. Ninia da gasonasu ohe fi da e medole legei sia:mu. Amasea, ea simasia ba:i liligi da hamedei liligi ba:mu.”

21 Liubene da amo sia: nababeba:le, Yousefe gaga:musa: dawa:i galu. E amane sia:i, “Ninia da e hame fane legemu.

22 Be udigili amo hafoga:i uli dogoi amo ganodini sanasimu. Be ema se mae ima.” E da Yousefe gaga:le, ea edama bu oule masusa: ilegei galu. 23 Yousefe da ea yolalali ilima doaga:loba, ilia da ea nina: hamoi abula sedade amo fadegai.

24 Amalalu, ilia da Yousefe amo hafoga:i uli dogoi amo ganodini sanasi.

25 Ilia da ha:i nanoba, Isiama:ile (Midia:ne) fi dunu amo Gilia:de soge fisili Idibidi amoga doaga:musa: logoga ahoanebe ba:i. Ilia ga:mele da hedama:ne fodole nasu amola gamali agui ahoanebe ba:i. 26 Yuda da ea eya ilima amane sia:i, “Ninia eya amo medole legele amola amo hou dedebomu da ninima fidisu liligi hame. 27 Ninia da Yousefe amo Isiama:ile dunu ilima bidi lamu da defea. Amane hamosea, ninia da ema se hame imunu. E da ninia eya ninia hu amola maga:me afae hamoi.” Amane dawa:lalu, ea eya ilia da gilisili defea dawa:i.

28 †Amalalu, Midia:ne bidi lasu dunu da doaga:loba, Yousefe yolalali da Yousefe amo uli dogoiga fadegale, silifa 20 amoga Yousefe Isiama:ile dunu ilima bidi lai. Amalalu, Isiama:ile dunu da Yousefe Idibidi sogega afugili asi.

29 Liubene da uli dogoiga bu misini, Yousefe da amo ganodini hame esalu ba:beba:le, bagadewane da:i dione, ea abula gadelai.

---

* **37:11:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:9 † **37:28:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:9

30 E da yolalali ilima bu misini amane sia:i, “Goi da uli dogoiga hame. Na da adi hamoma:bela:?”
31 Amalalu, ilia da goudi medole legele, Yousefe ea abula goudi ea maga:me amo ganodini gela sa:i.
32 Ilia da amo abula ilia adama gaguli asili, amane sia:i, “Ninia da amo ba:i dagoi. Amo da dia gofe ea abulala:?”
33 Ya:igobe da amo abula dawa:i galu. E amane sia:i, “Amo da Yousefe ea:. Gasonasu ohe fi da nagofe Yousefe medole legele ea da:i dadegale fasi dagoi.”
34 Ya:igobe da se bagade nababeba:le, ea abula gadelale, eboboi abula ea da:i amoga sali. E da ea manoma asigiba:le, eso bagohame digini lalalusu.
35 Egefelali amola idiwi huluane da ema ea dogo denesima:ne doaga:i, be e da dogo denesimu amola olofomu hamedei ba:i. E amane sia:i, “Na da mae yolesili, da:i dione amola dinana bogomu.” Amaiba:le, ea da:i dioi e da mae yolesili da:i diolalu.
36 Be Idibidi sogega, Midia:ne dunu da Yousefe amo Bodifa (hina bagade dunu ea sosodo aligisu dunu ilima hina dunu) ema bidi lai dagoi.

38

Yuda amola Da:ima

1 Amalu, Yuda da yolalali amo yolesili, ea na:iyado Hila (Adala:me moilai dunu) amo ea moilaiga esalumusa: asi. 2 Amoga e da Ga:ina:ne a:fini, (Siua ea mano) amo gousa:i. Amo a:fini e da lai dagoi. 3 E da ema dunu mano lai amo ea dio E. 4 Yuda idua da bu abula agui ba:i. E da eno dunu mano lai. E da ema dio asuli amo Ouna:ne.
5 Amalalu, e da dunu mano eno lai amo Sila. Amo mano da lalelegeloba, Yuda da A:gasibi moilaiga esalebe ba:i.
6 Ea magobo mano E, amo ea lama:ne, Yuda da a:fini ea dio amo Da:ima ilegei. 7 Be E (Yuda ea mano) da wadela:i hamosu dunu. Hina Gode da ea hou hahawane hame ba:i. Amaiba:le, Gode da E fane legei dagoi.
8 Amalalu, Yuda da E ea eya Ouna:ne ema amane sia:i, “Di amola dia ola didalo amo gilisili golama. Dia ola da mano buga:i ba:ma:ne, houdafa ema hamoma.” 9 Be Ouna:ne da amo mano lalelegemu da ea mano hame ba:mu amo dawa:i galu. Amaiba:le, e da ea ola didalo amoga gilisisia, e da ea ami udigili osoboga sogadigi. Ea ola mano buga:i da hame lalelegema:ne, agoane hamoi.
10 Hina Gode da amo hou hahawane hame ba:i. Amaiba:le, Gode da Ouna:ne amola fane legei.
11 Amalalu, Yuda da ea awa Da:ima ema amane sia:i, “Di da dia ada amo ea diasuga buhagima. Nagofe Sila amo da asigilama:ne, ouesaloma.” E da Sila amola ea ola defele Godema fane legemu amo beda:iba:le amane sia:i. Amalu, Da:ima da ea diasuga buhagi.
12 Fa:no agoane, Yuda ea uda da bogoi. E da didigia:lalu, Yuda amola ea na:iyado Hila (Adala:me dunu) da Dimina sogega asi. Amoga Yuda ea sibi da hinabo damunanebe ba:i. 13 Dunu eno da Da:imama ea awa Yuda amo da Dimina ea sibi hinabo damumusa: ahoanebe olelei dagoi. 14 Amaiba:le, Da:ima da ea didalo abula afadenene, ea odagi amo abula sawa: figisu amoga dedebole, Ina:ime moilai logo holeiga fi esalu. Ina:ime da Dimina ahoasu logoga dialu. Yuda ea ufi mano Sila, da asigilai dagoi, be e da Da:ima hame lai, amo Da:ima da dawa:i galu.

15 Yuda da Da:ima ba:beba:le, ea odagi da dedeboiba:le, e da aie heda:i
uda amo dawa:i galu. 16 Yuda da logo bega: ema asili, amane adole ba:i,
“Defea! Di bidi lamu defei da adila:?” (Amo da ea awa e da hame dawa:i
galu.)
Da:ima da ema amane adole ba:i, “Di da nama adi ima:bela:?”
17 E bu adole i, “Na da goudi mano dima iasimu.”
Da:ima da amane sia:i, “Defea! Be liligi fonobahadi amo goudi fa:no
iasimu ilegema:ne hidadea nama ima.” 18 E bu adole ba:i, “Na da adi
ima:bela:?”
E bu adole i, “Dia ilegei hamomusa: gobele ga:su amola ea efe amola
dia dagulu di gaguli mabe amo nama ima.” Amo liligi e da Da:imama i.
Amalalu, ela da gilisili golai, amola Da:ima da abula agui ba:i. 19 Da:ima
da ea diasuga asili, ea abula sawa: figisu fadegale, ea didalo eboboi abula
bu sali.
20 Yuda da goudi iasima:ne, amola ea liligi i amo Da:imama bu
samogema:ne, ea na:iyado Hila amo asunasi. Be Hila da hogoi helele, amo
uda hame ba:i. 21 E da Ina:ime dunu ilima amane adole ba:i, “Aie heda:i
uda amo da logo bega: esalu, amo da habila:?”
Ilia bu adole i, “Guiguda: da aie heda:i uda hamedafa esalu.”
22 E da Yudama buhagili amane sia:i, “Na da hogoi helele hame ba:i.
Moilai dunu da aie heda:i uda hamedafa esalu sia:i.”
23 Yuda da amane sia:i, “Defea! Mae dawa:ma! E da na liligi lamu da
defea. Dunu eno da ninima oufesega:mu da defea hame. Na da ema bidi
imunusa: dawa:i galu. Be di da e hame ba:i.”
24 Oubi udiana asili, dunu afae da Yudama amane sia:i, “Dia awa Da:ima
da wadela:le hamoi. E da wali abula agui ba:sa.”
Yuda da amane sia:i, “E gadili oule asili, bogoma:ne laluga ulugagima.”
25 Ilia da e gadili gaguli asili, e da ea awa Yuda ema sia: adole iasi, “Amo
liligi amo gobele ga:su, ea efe amola dagulu ba:ma! Amo liligi ea eda amo
hamoiba:le na da abula agui ba:sa.”
26 Yuda da amo liligi da ea liligi dawa:i galu. E amane sia:i, “Dafawane!
Ea hou da defea. Nisu da wadela:le hamoi. Na gofe Sila amo e lama:ne
sia:mu da defea galu.” Amalalu, Yuda da Da:imama bu hamedafa gilisili
golai.
27 Ea mano lamu eso da doaga:loba, e da mano aduna lamu agoane
ba:i. 28 E da mano lalaloba, mano afae da ea lobo gadili ligiagai. Mano
lasu fidisu uda da amoga yoi efe la:gili amane sia:i, “Amo da magobo
lalelegei.” 29 Be e da ea lobo bu hiougia ganone amola ea na:iyado da
magobo lalelegei. Amalalu, mano lasu fidisu uda da amane sia:i, “Di da
agoane gadili bosona asi!” Amaiba:le, ilia da ema Bilese (gadili bosona
ahoa) dio asuli. 30 Amalalu, ea eya amo ea lobo da haliga:me efe la:gi, amo
da lalelegei. Ilia da ema dio amo Sila (eso mabe haliga:i ba:sa) asuli.

39

Yousefe amola Bodifa

1 Isiama:ile fi dunu da Yousefe amo Idibidi sogega oule asili, Bodifa
(Idibidi hina bagade dunu ea sosodo aligisu dunu ilima hina dunu) ema
bidi lai dagoi. 2 *Hina Gode da Yousefe noga:le fidilalu. Ea hawa: hamosu
da noga:idafa ba:i. E da ea Idibidi hina ea diasu ganodini esalu. 3 Bodifa da

* **39:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:9

Hina Gode da Yousefe noga:le fidi amola ea hawa: hamosu da noga:idafa, amo ba:i dagoi. 4 Bodifa da ema hahawane bagade. E da Yousefe amo ea fidisu dunu ea diasu amola liligi huluane, amo ouligima:ne hamoi dagoi. 5 Amalalu, Yousefe dawa:beba:le, Hina Gode da amo Idibidi dunuma hahawane dogolegele hamoi. Liligi huluane ea diasu ganodini amola ea soge ganodini,, Gode da noga:le fidi. 6 Bodifa da ea hou huluane ouligima:ne, Yousefema sia:i. Bodifa da liligi huluane mae dawa:le, ea ha:i manu fawane dawa:i galu.

Yousefe ea da:i amola ea odagi, da ida:iwane ba:su.

7 Asili, Bodifa idua da Yousefe amo hanaiwane ba:lalu. E da ema gilisili golama:ne adole ba:lalu.

8 Yousefe da, “Hame mabu!” sia:i. Yousefe da ema amane sia:i, “Na da ouligibiba:le, na hina da ea diasu amola liligi amo hame dawa:lala. E da na ea liligi huluane ouligima:ne ilegei dagoi.

9 Na da amo diasu ganodini, e defele hina hou hamosa. Liligi huluane e da nama i, be di fawane nama hame i. Na da habodane amo wadela:i hou hamoma:bela:? Na da habodane Godema wadela:le hamoma:bela:?” 10 Bodifa idua da eso huluane mae fisili Yousefe da ema gilisili golamusa: sia:su, be Yousefe da ea sia: hame nabi. 11 Be eso afaega, Yousefe da ea diasu ganodini ea hawa: hamosu hamoma:ne golili sa:ili, hawa: hamosu dunu eno hamedafa ba:i.

12 Bodifa idua da Yousefe ea abula gaguli, amane sia:i, “Nama gilisili golama!” Be e da ea abula fadegale, gadili hobea:i dagoi. Ea abula da Bodifa idua ea lobo ganodini gagui dialebe ba:i. 13 E da Yousefe ea abula fisili gadili hobea:i dagoi amo ba:loba, 14 e da ea hawa: hamosu dunu ilima welalu, amane sia:i, “Ba:ma! Amo Hibulu dunu nagoa da diasuga oule misi, amo da ninima gadele hamosa. E da na seseiga golili misini, na gasawane hi aie heda:le na wadela:lesimusa: dawa:i galu. Be na da bagade a:i gusa:i.

15 E da na a:i gusa:i nababeba:le, ea abula fisili gadili hobea:i dagoi.”

16 Amo abula gaguli, e da Yousefe ea hina amo bu misa:ne ouesalu. 17 Amalalu, e da Bodifama ea musa: sia:i defele olelei, amane, “Amo Hibulu udigili hawa: hamosu dunu di guiguda: oule misi da na sesei golili misini, nama hi aie heda:le wadela:le hamomusa: dawa:i galu.

18 Be na da bagade a:i gusa:ne, e da ea abula fisili, gadili hobea:i dagoi.”

19 Yousefe ea hina (Bodifa) da bagadewane mi hanai galu.

20 Ea sia:beba:le, ilia Yousefe afugili, se iasu diasu (amo ganodini Idibidi hina bagade dunu da wadela:i hamosu dunu sanasu) amo ganodini ha:digili, Yousefe da amo ganodini esalu. 21 †Be Hina Gode da Yousefe hahawane dogolegele fidisu. Amola se iasu diasu ouligisu dunu da Yousefe ea hou hahawane ba:i. 22 E da Yousefe amo se iasu diasu hamosu dunu huluanema, ouligisu hamoi dagoi. Hou huluane amo se iasu diasu ganodini hamosu, amo huluane Yousefe hi da ouligilalu. 23 Se iasu diasu ouligisu hina da liligi huluane hame dawa:lalu. Bai Hina Gode da Yousefe noga:le fidisu. Ea hou huluane e da noga:le hamoi amola hahawane ba:i.

40

Yousefe da Se iasu diasu Dunu Aduna amo elea Simasia Ba:i amo ea Bai Olelei

† **39:21:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:9

1 Asili, eso enoga, Idibidi hina bagade (Felou) amo ea waini ouligisu dunu
amola ea agi hamosu dunu, da hina bagade ougima:ne hou hamoi. 2 Hina
bagade da amo dunu aduna elama ougi bagade. 3 E da amo dunu se iasu
diasu ganodini ha:digi. Ela da se iasu diasu ouligisu hina dunu ea diasu
ganodini esalu. Yousefe amola da amo diasu ganodini esalebe ba:i. 4 Ela
da eso bagohame amo se iasu diasu ganodini esalu. Se iasu diasu ouligisu
hina da sia:beba:le, Yousefe da amo dunuma hawa: hamosu dunu esalu.
5 Gasi afaega, hina bagade ea waini ouligisu dunu da simasia ba:i amola
agi ouligisu dunu da eno simasia ba:i. Amo simasia ba:i da bai hisu hisu
galu. 6 Hahabe, Yousefe da elama misini, ela da da:i dioi esalebe ba:i. 7 E
da elama amane adole ba:i, “Alia da abuli da:i dione esalabala?”
8 Ela da bu adole i, “Ania da hisu hisu simasia ba:i. Be amo ea bai
olelemusa:, dunu da guiguda: hame esala.”
Yousefe da amane sia:i, “Gode Hi fawane da simasia ba:su bai olelemusa:
gasa iaha. Alia simasia ba:su amo nama adoma.” 9 Amalalu, waini hano
ouligisu da amane sia:i, “Na simasia ba:i amo ganodini na da waini efe na
midadi lelebe ba:i. 10 Waini efe da amoda udiana dialu. Lubi da misini
amola mosoi amola fage misini yoi ba:i. 11 Na da Felou ea faigelei gagui
dialebe ba:i. Amaiba:le, na da waini fage lale, labugili, waini hano amo
Felou ea faigelei ganodini salawane, Felou ea lobo ganodini ligisi.”
12 Yousefe da ema amane sia:i, “Bai da agoane diala. Waini amoda
udiana da dawa:loma:ne eso udiana. 13 Eso udiana asili, Felou da dia se
iasu diasu logo doasili, dia musa: hawa: hamosu dima bu imunu. Di da
dia musa: hou defele, ema waini faigelei imunu. 14 Be di hahawane dia
musa: hawa: hamosu bu lasea, dia na mae gogolema. Na se iasu diasu
logo doasima:ne Felouma sia:ma. 15 Na da musa: Hibulu sogega enoga
gasawane gagulaligi, mugululi asi dagoi ba:i, amola Idibidi soge ganodini
wadela:i hou se iasu diasu ganodini salima:ne hamedafa hamoi.”
16 Bisili agi hamosu dunu da waini ouligisu ea simasia ba:i da hahawane
olelei, amo ba:beba:le e da Yousefema amane sia:i, “Na amola da simasia
ba:i. Na da na dialuma da:iya agi daba udiana gaguli ahoanebe ba:i.
17 Daba amo gadodili diala amo ganodini da Felou ea agi gobei hisu hisu
dialebe ba:i. Amola sio da amo nanebe ba:i.”
18 Yousefe da bu adole i, “Simasia ba:i ea bai da agoane. Daba udiana
da eso udiana.
19 Eso udiana asili, Felou da dia se iasu diasu logo doasimu. E da dia
dialuma damuni fasima:ne sia:mu. Amasea, e da dia da:i hodo amo ifaga
hegoa:nesili, sio da misini dia hu na dagomu.”
20 Eso udiana da asili, Felou ea lalelegesu eso amoga e da ea hou ouligisu
dunu ilima lolo nasu bagade hamoi. E da waini hano ouligisu dunu amola
agi hamosu dunu, ela se iasu diasu logo doasili, ea ouligisu dunu huluane
ba:ma:ne oule misi. 21 E da waini hano ouligisu dunuma ea musa: hawa:
hamosu bu i dagoi. 22 Be bisili agi hamosu dunu amo e da fane legei dagoi.
Hou huluane Yousefe adoi defele ba:i dagoi. 23 Be waini hano ouligisu dunu
da Yousefema bu hame dawa:i. E da Yousefe gogolei.

41

Yousefe da Felou Simasia Ba:i Bai Olelei

1 Ode aduna asili, Felou da simasia ba:i. E da Naile Hano bega: lelebe
dawa:i galu.

2 Amalalu, bulamagau sefena bagade amo fesuale gala da hano yolesili,
saga: ganodini gisi nanebe ba:i. 3 Amalalu, bulamagau eno fesuale gala
be geloga:idafa agoane, da hano yolesili eno bulamagau gadenene lelebe
ba:i. 4 Amola bulamagau geloga:i da bulamagau sefena gala amo fane mai
dagoi. Amalalu, Felou da nedigi. 5 E da bu eno golale, bu simasia ba:i. E da
gagoma fage fesuale gala amo nabai, yoi amola noga:iwane ba:su gagoma
da:i afadafa amoga legebe ba:i. 6 Amalalu, e da gagoma eno fesuale gala,
amo foga fabeba:le, wadela:i amola faselai ba:i. 7 Amalalu, faselai gagoma
da misini, gagoma noga:iwane na dagoi. Felou da nedigili, amola amo da
simasia ba:su fawane dawa:i galu. 8 *Hahabe e da da:i dioiwane dawa:lalu.
Amaiba:le, e da Idibidi bagade dawa:su dunu amola fefedoasu dawa: dunu
huluane ema misa:ne sia:i. Ea simasia ba:i amo ilima olelei. Be amo ea
bai ema olelemu da ilima hamedei.
9 Amalalu, waini hano ouligisu dunu da Felouma amane sia:i, “Na da
wali na wadela:i hou bu dawa:lala. 10 Di da musa: bisili agi hamosu
dunu amola na, anima ougi galu. Di da ani se iasu diasu ouligisu dunu
amo ea diasu ganodini sanasi. 11 Gasi afaega ani da simasia ba:i. Amo
da bai hisu hisu galu. 12 Hibulu goi amo da se iasu diasu ouligisu dunu,
ea hawa: hamosu dunu, da amogai esalu. Ania da ania simasia ba:su
ema olelebeba:le, e da amo ea bai hisu hisu anima moloiwane olelei.
13 Amalalu, ea hou olelei defele ba:i dagoi. Di da na musa: hawa: hamosu
nama bu i dagoi be bisili agi hamosu dunu di da medole legei.”
14 Felou da Yousefe misa:ne sia:i. Ilia da e se iasu diasuga fisili, Felou
ea diasuga oule misi. E da mayabo waga:ne, abula afadenene, Felouma
doaga:i. 15 Felou da ema amane sia:i, “Na da simasia ba:i be dunu huluane
da amo ea bai hame dawa:. Dunu eno da nama adoi, di da simasia ba:su
bai bagade dawa:.”
16 Yousefe da bu adole i, “Nisu hame! Be Gode da amo ea bai noga:le
olelemu.”
17 Felou da amane sia:i, “Na da simasia ba:i agoane. Na da Naile Hano
bega: lelebe dawa:i galu. 18 Amalalu, bulamagau sefena bagade amo
fesuale gala da hano yolesili, saga: ganodini gisi nanebe ba:i. 19 Amalalu,
bulamagau eno fesuale gala be sefena hamedafa, geloga:i agoane, da
hano yolesili, heda:i. Bulamagau amo wadela:i defele na da Idibidi amo
ganodini hamedafa ba:su.
20 Geloga:i bulamagau da bulamagau eno, sefena gala, amo fane mai
dagoi. 21 Be ilia da sefena bulamagau mai dagoi, amo dawa:mu da
hamedei. Ilia bu noga:i hame amola geloga:i agoane ba:i. Amalalu, na
da nedigi. 22 Amola na da simasia eno ba:i. Na da gagoma fage fesuale
gala amo nabai, yoi amola noga:iwane da:i afadafa amoga legebe ba:i.
23 Amalalu, na da gagoma fage eno fesuale gala, amo foga fabeba:le,
wadela:i amola faselai ba:i. 24 Amola faselai gagoma da misini, gagoma
noga:iwane na dagoi. Na da amo fefedoasu dawa: dunu ilima olelei. Be
ilia da bai olelemu gogolei.”
25 Yousefe da Felouma amane sia:i, “Amo simasia ba:su aduna da
bai afadafa olelesa. Gode da Ea fa:no hamomu dima olelei dagoi.
26 Bulamagau sefena gala fesuale da ode fesuale gala. Gagoma fage
noga:idafa fesuale amola da ode fesuale gala. Bai da afadafa.

* **41:8:** Da:niele 2:2

27 Bulamagau geloga:i gala amola gagoma fage faselai fesuale gala da
ode fesuale gala amo ganodini osobo bagade da ha:i bagade ba:mu. 28 Na
da dima sia:i defele - Gode da Ea fa:no hamomu dima olelei. 29 Ode fesuale
amoga, ha:i manu legei Idibidi soge ganodini da bagadedafa ba:mu. 30 Be
amo fa:no ninia da ode fesuale gala amoga ha:i bagadedafa ba:mu. Osobo
bagade da wadela:lesi dagoi ba:mu. Ode noga:iwane da gogolei dagoi
ba:mu. 31 Ha:i da bagadeba:le, osobo bagade da se nabimu, amola ode
noga:i da gogolei dagoi ba:mu. 32 Gode da aduna olelebeba:le, E da amo
hou hame afadenene, dafawanedafa hamomu, amo olelesa.
33 Amaiba:le, di da dunu afae amo bagade dawa:su dunu amola
ba:la:lusu dawa: dunu amo soge ouligimusa: ilegemu da defea. 34 Eno
ouligisu dunu amola ilegemu da defea. Ode noga:iwane amoga, ha:i manu
legei amoga biyale fifili, fifi afadafa Felou hi lamu da defea. 35 Di ouligisu
dunuma ilia da ode noga:iwane ganodini amo ha:i manu huluane lidili,
diasu ganodini ligisili, noga:le ouligima:mu. 36 Amo ha:i manu da ode
wadela:i fesuale gala Idibidima misunu, amoga dunu ili mae bogoma:ne
amo manu. Amasea, dunu da hame ha:ga bogogia:mu."

Felou da Yousefe Idibidi Ouligisu Dunu Ilegei

37 Felou amola ea ouligisu dunu da amo hou hahawane ba:i. 38 Felou da
ilima amane sia:i, "Dunu eno da Yousefe ea hou baligimu ninia da hame
ba:mu. Bai Gode Ea A:silibu da ea dogo ganodini esala."
39 Felou da Yousefema amane sia:i, "Gode da amo hou dima olelei dagoi.
Amaiba:le, dia dawa:su amola ba:la:lusu hou da dunu huluane ilia hou
baligi dagoi amo ninia dawa:. 40 †Na da di Idibidi soge ouligima:ne ilegesa.
Na fi dunu huluane da dia sia: nabimu. Dia hina hou da dunu huluane
ilima baligimu. Na fawane, di da hame baligimu. 41 Di da Idibidi soge
huluane ouligima:ne, na da dima ouligisu hina ilegesa."
42 ‡Felou da ea lobo sogo gasisalasu (amoga ea gobele ga:su da dedei)
amo gisa:i, Yousefe ea lobo sogo amoga gasisali. E da abula ida:iwane
Yousefema idinigisi amola gouli sia:ine amo Yousefe ea galogoaga sisiga:le
sanasi.
43 E da ea No. 2 'sa:liode' hosiga hiougi amo Yousefe da ahoanoma:ne,
ema i. Amola ea dadi gagui dunu da Yousefema bisili asili, amane welalu,
"Gasigama! Logo fodoma!" Amola Yousefe da Idibidi soge huluane
ouligima:ne, ouligisu hina hamoi dagoi ba:i.
44 Felou da ema amane sia:i, "Na da Idibidi hina bagade. Be Idibidi soge
ganodini, dunu huluane da dia sia: fawane nabimu." 45-46 E da Yousefema
eno Idibidi dio asuli amo Sa:bina:de Bania. Amola e da Boudifela (ogogosu
'gode' One amoma gobele salasu dunu Hilioubalisi moilai bai bagadega
esalu) amo idiwi A:sena:de, amo Yousefe lama:ne ema i. Amola, Yousefe
da Idibidi soge huluane amoga lalu.
47 Yousefe da ea lalelegei ode30amoga Felou (Idibidi hina bagade) amo
ea hawa: muni hamosu. E da Felou ea diasua fi gilisisu fisili, Idibidi soge
huluane amoga lalu. Ode noga:iwane amoga, ha:i manu legei da bagade
ba:i. 48 Amo huluane Yousefe da lale, moilai bai bagadega gaguli misini,
amoga liligi ligisisua salasu. Ha:i manu soge moilai bai bagade sisiga:i
dialu, amo ea ha:i manu fai e da amo moilai bai bagade ganodini sali.
49 Widi amola gagoma bagadedafa laiba:le, Yousefe da amo ea defei ba:mu

† **41:40:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:10 ‡ **41:42:** Da:niele 5:29

yolesi. Gagoma da sa:i amo hano wayabo bagade bega: diala, amo ea defei defele ba:i.
50 Ha: bagade da osobo bagadega mae doaga:le, Yousefe da A:sena:dema dunu mano aduna lai. 51 E amane sia:i, “Gode da na se nabasu na ada amola fi fisiba:le, amo E da na gogolema:ne fadegai dagoi.” Amaiba:le, e da ea magobo mano ema Ma:na:se (gogolema:ne hamosa) dio asuli. 52 E eno amane sia:i, “Gode da na se nabasu soge amo ganodini mano nama i.” Amaiba:le, e da ea magobo bagia mano ema Ifala:ime (manolali iaha) dio asuli.
53 Ode ida:iwane fesuale gala Idibidi soge ganodini da gidigi dagoi. 54 §Amola ha:i bagade ode, Yousefe ea sia:i defele da mui. Soge huluanedafa da ha:i bagade ba:i. Be Idibidi soge ganodini, ha:i manu defele dialebe ba:i. 55 Idibidi dunu da degabo ha:i nabaloba, ilia da Felouma e da ilima ha:i manu ima:ne wei dagoi. Amalalu, e da ili Yousefema ha:i manu lama:ne masa:ne sia:i. 56 **Ha: bagade da bu bagade ba:i. Soge huluane da ha: bagade ba:i. Amaiba:le, Yousefe da liligi legesu doasili, Idibidi dunuma widi amola gagoma bidi lai. 57 Osobo bagade fifi asi gala dunu huluane da ha:i manu bidi lamusa:, Idibidi sogega Yousefema misi. Bai ha: bagade da osobo bagade soge huluane amoga doaga:i dagoi.

42

Yousefe Yolalali da Idibidi sogega Ha:i Manu Bidi Lamusa: Misi

1 Ya:igobe da gagoma Idibidi dialebe amo nababeba:le, egefelali ilima amane sia:i, “Dilia da abuli udigili esalabala? 2 *Na da nabi gagoma Idibidi sogega diala. Ninia da ha:iba:le bogosa:besa:le, amoga lala masa.” 3 Amaiba:le, Yousefe ea yolalali nabuane gala da Idibidi sogega gagoma bidi lamusa: asi dagoi. 4 Be e da se nabasa:besa:le, Ya:igobe da Yousefe eya Bediamini amo hame asunasi.
5 Ga:ina:ne soge da ha:i bagadeba:le, Ya:igobe egefelali da eno dunu gilisili, gagoma ha:i manu bidi lama:ne misi. 6 Yousefe, Idibidi ouligisu hina dunu, da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ilima gagoma bidi lalu. Amaiba:le, Yousefe yolalali da ema misini, ilia odagi osoboa digimusa: begudui. 7 Yousefe da ea yolalali ba:beba:le, ili dawa:i galu. Be e da ogogole, e da ili hame dawa:i agoane hamoi. E da gasa fiwane ilima adole ba:i, “Dilia da habidili misibala:?” Ilia da bu adole i, “Ninia da Ga:ina:ne sogega ha:i manu bidi lamusa: misi.”
8 Yousefe da ea yolalali dawa:i. Be e da ilia eya amo ilia da hame dawa:i. 9 †E da ilima musa: simasia ba:su amo bu dawa:i. E ilima amane sia:i, “Dilia da desega ahoasu dunu. Dilia da Idibidi soge amo ninia habidili gasa hame gala amo ba:la misi.”
10 Be ilia bu adole i, “Hame mabu, hina! Ninia da dia udigili hawa: hamosu dunu defele, ha:i manu bidi lamusa: misi.
11 Ninia huluane da olalali esala. Ninia da desega ahoasu dunu hame. Ninia huluane da moloi dunu.”
12 Yousefe bu adole i, “Hame mabu! Dilia da ninia soge amo ea gasa hame hou ba:la misi dagoi.”

---

§ **41:54:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:11 ** **41:56:** Yone 2:5 * **42:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:12 † **42:9:** Mui 37:5-10

13 Ilia bu amane sia:i, “Ninia da olalali fagoyale galu. Ninia da dunu
afae Ga:ina:ne soge ganodini amo ea manolali gala. Be eya afae da bogoi,
amola ufi dunu mano da ninia eda amola esala.”
14 Yousefe da bu adole i, “Na sia:i defele dilia da desega ahoasu dunu.
15 Na dilima adoba:su hou hamomu. Felou ea dioba:le, na da agoane
sia:sa. Dilia fa:no lalelegei eya da guiguda: hame manoba, dilia da
guiguda: hamedafa yolesimu.
16 Dilia fi dunu afae e lala masa:ma! Dilia eno huluane da guiguda: se
iasu diasu ganodini esalumu. Dilia sia: da dafawane o dafawane hame,
amo ninia ba:mu.”
17 Amalalu, e da ili se iasu diasu ganodini sali. Amoga ilia eso udiana
esalu.
18 Eso udiana amoga Yousefe da ilima amane sia:i, “Na da Godema beda:i
dunu. Dilia liligi afadafa hamosea fawane, na da dili hame fane legemu.
19 Dilia sia: da dafawane olelema:ne, dunu afae fawane da se iasu diasu
ganodini esalumu. Dilia eno da dilia ha:i bagade fi ilima ha:i manu dilia lai
gaguli masa. 20 Amasea, dilia fa:no lalelegei eya amo guiguda: oule misa.
Amasea, dilia da hame ogogoi, na da dawa:mu amola na da dili hame fane
legemu.”
Amo da defea ilia sia:i dagoi. 21 Ilia gilisili sia: dasu, “Dafawane! Wali
ninia se nabasu da dabe agoane ninia eya ema wadela:le hamoiba:le lasa.
E da ninima e fidima:ne se nabawane edegei, be ninia da hame nabi.
Amaiba:le, ninia wali dabe agoane se naba.” 22 ‡Liubene da amane sia:i,
“Na da goi maedafa wadela:ma:ne sia:i; be dilia da hame nabi. Wali ea
bogoi amoga ninia da dabe laha.” 23 Yousefe da ilia sia: huluane dawa:i.
Be amo hou ilia da hame dawa:i. Ilia da ema sia:noba, sia: adole iasu
dunu, amoga fawane sia:su. 24 Yousefe da ili yolesili, disu. Amalalu, e da
ilima bu misini, ilima sia: dasu. Ea sia:beba:le, ea dadi gagui da Simiane
lale, ilia huluane ba:ma:ne lala:gi dagoi.

Yousefe Yolalali da Ga:ina:ne Sogega buhagi

25 Yousefe da sia:beba:le, ea hawa: hamosu dunu da ilia esa amo gagoma
amoga nabalesi. Ilia da Yousefe yolalali ilia esa afae afae amo ganodini,
silifa muni ilia musa: i, amo sali. Amola ilia da ha:i manu ilia logoga
ahoasea moma:ne, ilima i. 26 Amalalu, Yousefe yolalali da ilia gagoma
lai, amo ilia dougi baligiga ligisili, yolesili asi. 27 Asili, ilia da sogebi amo
golamusa: ouesalu, dunu afae da ea dougi amo ha:i manu imunusa: ea
esa doasilaloba, ea muni amo gagoma gadodili ligisi dialebe ba:i. 28 E
da yolalalima amane sia:i, “Na muni ilia da nama bu i. Amo da na esa
ganodini dialebe ba:sa.” Ilia bagade beda:i galu. Ilia da gilisili amane sia:
dasu, “Gode da anima adi hamobela:?”
29 Ilia da eda Ya:igobema doaga:loba, ilia da hou huluane ilima misi amo
huluane ema amane adoi, 30 “Idibidi ouligisu hina dunu da ninima gasa
bagade ougiwane sia:i. E da nini ea soge wadela:musa:, desega ahoanebe
sia:i. 31 Be ninia ema bu adole i, ‘Ninia da desega ahoasu dunu hame. Ninia
moloidafa dunu. 32 Ninia da olalali fagoyale galu. Ninia dunu afae amo
egefelali gala. Ninia eya da bogoi amola fa:no lalelegei eya da ninia eda
amola Ga:ina:ne soge ganodini esala.’ 33 Amalalu, Idibidi hina da amane
sia:i, ‘Dilia da moloidafa dunu o hame, amo ninia da amoga ba:mu. Dunu
afadafa da nama ouesalumu. Eno da dilia ha:i bagade fi ilima ha:i manu

‡ **42:22:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:12

gaguli masa. 34 Dia eya fa:no lalelegei, amo nama oule misa. Amasea, dilia da desega ahoasu dunu hame be moloidafa amo na da dawa:mu. Na da dilia ola dilima bu imunu. Amola dilia da guiguda: bidi lasu hamomusa: ouesalumu da defea."

35 Amalalu, ilia da gagoma esa ganodini sali amo huluane gugudili legeiya, ilia huluane muni ganodini sali dialebe ba:i. Amo ba:beba:le, ilia, amola ilia eda Ya:igobe, da bagade beda:i galu. 36 Ilia eda da ilima amane sia:i, "Dilia da na mano huluane fisimu, amo dilia da hanabala:? Yousefe da fisi dagoi. Simiane da fisi dagoi. Wali dilia da Bediamini fadegamusa: dawa:lala. Ni fawane da se naba."

37 Liubene da ea edama amane sia:i, "Na da Bediamini dima bu hame oule masea, di da na dunu mano aduna fane legemu da defea. Na ouligima:ne, Bediamini nama ima. Na da e bu oule misunu."

38 Be Ya:igobe da amane sia:i, "Na gofe da dili sigi masunu hamedei. Ea ola da bogoi amola hisu da esala. E da logoga se nabasa:besa:le, hamedafa masunu. Na da dunu da:i hamoi dagoi. Di da amo se nabasu nama iasea, na bogomu."

43

Yousefe Yolalali amola Bediamini da Idibidi Sogega bu Asi

1 Ga:ina:ne soge ganodini ha:i da bu bagade heda:lebe ba:i. 2 Ya:igobe ea fi da gagoma huluane Idibidiga lai, amo na dagoloba, Ya:igobe da egefelali ilima amane sia:i, "Dilia Idibidi amoga ha:i manu fonobahadi bidi lamusa: masa."

3 Yuda da ema amane sia:i, "Idibidi ouligisu hina da gasa bagade sisasu ninima sia:i. Ninia da eya hame oule masea, ea odagi hamedafa ba:mu sia:i. 4 Be di da ninia eya ninia oule masunu defele ba:sea, ninia da ha:i manu bidi lala masunu. 5 Be amo di higasea, ninia da hame masunu. Bai ouligisu hina da ninia eya hame oule masea, ea odagi hame ba:mu amane sia:i." 6 Ya:igobe da amane sia:i, "Dilia abuliba:le nama se bagade iaha. Abuliba:le, dilia da eya eno esala amo ema olelebela:?"

7 Ilia da bu adole i, "Ouligisu hina da ninia sosogo fi ilia hou, bagadewane adole ba:lalu amane, 'Dilia eda wali esalabala? Dilia da eya eno esalabala?' Ninia da ema adole hame imunu da hamedei. Ninia da habodane e da 'Dilia eya guiguda: oule misa' sia:mu amo dawa:bela:?"

8 Yuda da ea edama amane sia:i, "Na oule masa:ne, goi asunasili ninia wahadafa masunu. Amasea ninia huluane da hame ha:ga bogomu. 9 E da se hame nabimu, amo na da gasa bagade sia:sa. Na da amo goi hahawane hame bu oule masea, defea, di da nama eso huluane nisu da wadela:le hamoi sia:mu da defea. 10 Be wali, ninia guiguda: sia: dalebe hame ouesalu ganiaba, ninia da Idibidi sogega aduna asili bu misini hamona:noba."

11 Amalalu, ilia eda Isala:ili da ilima amane sia:i, "Defea! Amai galea dilia agoane hamoma. Dia liligi amo ganodini, ninia soge ha:i manu ida:iwane ouligisu hina ema ima:ne gaguli masa. Amo gamali fonobahadi, agime hano, hedama:ne fodole nasu, molobe, amola 'alamode' fage. 12 Amola muni dilia musa: gaguli asi amo adunawane gaguli masa. Bai muni da dilia esa amo ganodini sinidigi dagoi ba:i, amo dilia bu gaguli masa. Amabela:? Ilia giadofale bu iasu. 13 Dilia eya lale, hedolo bu masa.

14 Gode Bagadedafa da amo Idibidi ouligisu dunu nama asigima:ne
hamomu da defea. Amasea, e da Bediamini amola dilia ola eno nama
bu imunu. Be na da na mano fisimu galea, defea, na da fisimu."
15 Amaiba:le, olalali da hahawane udigili iasu liligi amola muni aduna
gala gaguli asili, Bediamini amola Idibidi diasuga doaga:musa: asi. Amoga
doaga:loba, ilia da Yousefema asi. 16 Yousefe da Bediamini da yolalali amo
gilisili misi amo ba:beba:le, ea diasu hawa: hamosu dunu ilia ouligisu
dunuma amane sia:i, "Di amo dunu na diasuga oule masa. Esomogoa ilia
da na amola gilisi ha:i manu. Amaiba:le, fofoi ohe amo medole legele,
gobema." 17 Amo hawa: hamosu dunu da Yousefe ea sia:i defele hamoi. E
da Ya:igobe manolali amo Yousefe diasuga oule asi.
18 Ilia da amo diasuga oule asili, bagadewane beda:i galu. Ilia amane
dawa:i, "Muni ninia esa amo ganodini bu dialebe ba:beba:le, ilia da
nini guiguda: oule ahoa. Amasea, ilia da sinidigili, ninima gasawane
doagala:le, ninia dougi lale amola nini udigili hawa: hamosu dunu
hamomu." 19 Amaiba:le, ilia da diasu logo holeiga, hawa: hamosu dunu
ilia ouligisu dunuma amane sia:i, 20 "Ada! Ninia da musa: guiguda: ha:i
manu bidi lala misi. 21 Be ninia da ninia diasuga buhagimusa: logoga
golamusa: oualigi, ninia esa doasiloba, ninia muni musa: dima i, ninia
esa amo ganodini dialebe ba:i. Huluane da galu. Amo ninia da dima bu
gaguli misi. 22 Ninia da eno muni amola ha:i manu eno bidi lamusa:, gaguli
misi. Nowa da amo muni ninia esa ganodini salibala:?. Amo ninia hame
dawa:."
23 Be ouligibi hawa: hamosu dunu da amane sia:, "Mae dawa:ma! Mae
beda:ma! Dilia Gode - Dilia ada ea Gode amo da dilia muni dilia esa
ganodini salibala:? Na da dilia muni lai dagoi." Amalalu, e da Simiane
ilima oule misi.
24 Hawa: hamosu ouligisu dunu da olalali huluane diasu ganodini oule
asi. E da ilia emo dodofema:ne, hano ilima i. E da ilia dougi ilima ha:i
manu i. 25 Ilia da Yousefema hahawane ima:ne, ilia iasu liligi momagei. Bai
hawa: hamosu dunu amo da ilia da Yousefe amola gilisili ha:i manu, amo
ilima olelei dagoi. 26 Yousefe da ea diasuga doaga:loba, ilia da hahawane
udigili iasu amo diasu ganodini gaguli misini, ema i. Amola ilia da
Yousefema osoboga begudui. 27 E da ilia hou ilima adole ba:i. Amalalu,
e amane sia:i, "Dilia ada da:i hamoi dilia nama adoi? E da hahawane
esalabala?"
28 Ilia da bu adole i, "Dia fonoboi hawa: hamosu dunu ninia ada da
hahawane esala." Amalalu, ilia da muguni bugili, ema begudui.
29 Yousefe da ea eya Bediamini ba:loba, amane sia:i, "Amo da dilia nama
adoi dilia fa:no lalelegei eyala:? Na gofe! Gode da di hahawane dogolegele
fidimu da defea."
30 Amalalu, Yousefe da hedolowane fisili asi. E da ea dogo ganodini
ea eyama bagade asigiba:le, dimusa: dawa:i galu. Ilia da ea dibi
ba:sa:besa:le, e da ea sesei amoga asili, dinanu. 31 Fa:no, e da ea odagi
dodofelalu amola ea dogo bu denesilalu, e da bu misini, ha:i manu
ima:ne sia:i. 32 Yousefe da fafai afae, amola yolalali da fafai enoga ha:i
mai. Idibidi dunu da Hibulu dunu ilima gilisili ha:i manu da gogosiasu
liligi, Idibidi dunu da dawa:i galu. 33 Yolalali da fafai amoga fibi ba:i.
Ilia da Yousefe ba:le gusuli esafulubi ba:i. Yousefe da sia:beba:le, ilia
lalelegei defele olalali, eyalali, dadalele fi. Idibidi ouligisu hina da ilia
lalelegei dadalesu dawa:beba:le dadalesu hamoi, amo ba:beba:le, ilia da

bagadewane fofogadigili, enoenoma ba:lafui. 34 Hawa: hamosu dunu da Yousefe ea fafai amoga ha:i manu lale, ilima i. Amola Bediamini hisu ilia da ha:i manu biyale gala bagade ema i. Amaiba:le, ilia amola Yousefe, da ha:i bagade mai amola waini hano bagade nanu feloabe ba:i.

44

Faigelei Fisi

1 Yousefe da ea hawa: hamosu hina dunuma amane sia:i, "Di da amo dunu ilia esa, ilia gasa gaguli masunu defele, nabama. Amola, dunu hisu hisu ilia muni i, amo bu ilia esa ganodini salima. 2 Na silifa faigelei amo ufi mano amo ea esa ganodini ea muni amola salima." Hawa: hamosu dunu da Yousefe ea sia: defele hamoi. 3 Hahabedafa, ilia da amo olalali amola ilia dougi, ilia soge buhagimusa: asunasi. 4 Ilia da fonobahadi logoga asili, Yousefe da ea diasu hawa: hamosu hina dunuma amane sia:i, "Hedolo! Ilima fa:no bobogema! Ilima doaga:sea, amane adole ba:ma, "Dilia da abuli hou ida:iwane amoga dabe agoane wadela:i hou hamosala:? 5 Dilia da abuli na hina ea silifa faigelei amo wamolabala? E da amoga waini naha amola amoga ba:la:lusu hou hamosa. Dilia da wadela:i bagade hamoi dagoi."

6 Yousefe ea hawa: hamosu dunu da yolalali ilima fa:no bobogele, madelala heda:i. E da Yousefe ea sia: ilima bu sia:i. 7 Ilia da ema bu adole i, "Ada! Adi baiga di da ninima agoane sia:sala:? Ninia agoane hou da hamedafa hamosa. 8 Di dawa:. Muni amo ninia esa ganodini dialebe ba:i, amo ninia Ga:ina:ne sogega bu gaguli misi. Ninia da dia hina diasuga silifa amola gouli, abuli wamolama:bela:?

9 Ada! Ninia dunu afae da amo faigelei wamolai ba:sea, amo medole legema. Amai ba:sea, ninia eno huluane da dia udigili hawa: hamosu dunu esalumu."

10 E bu adole i, "Defea! Be faigelei wamolasu dunu, hi fawane da udigili hawa: hamosu dunu esalumu. Dilia eno huluane da ahoanumu."

11 Amaiba:le, ilia da esa huluane osoboga ligisili, ilia huluane da esa hisu hisu doalegele, esa lafi ifalesisi.

12 Yousefe hawa: hamosu dunu da esa huluane hogoi helei. E da degabo magobo mano ea esa hogole, asili huluane hogole, ufi mano Bediamini ema doaga:i. Ilia da Bediamini ea esa ganodini silifa faigelei dialebe ba:i. 13 Olalali da se nababeba:le, ilia abula gadelale, ilia liligi amo dougi baligiga ligisili, Yousefe ea diasuga buhagi.

14 Amoga doaga:loba, Yousefe esalebe ba:i. Ilia da ema begudui. 15 Yousefe da ilima amane sia:i, "Dilia da adi hamobela:? Na da ba:la:lusu hou hamobeba:le, amo hou hedolo dawa:i. Amo dilia hame dawa:bela:?"

16 Yuda da bu adole i, "Ada! Ninia da adi sia:ma:bela:? Ninia hou dodofemu da hamedei. Gode da ninia wadela:i hou dedeboi amo hadigiga gaguli misi. Afae amo faigelei ea esa ganodini ba:i amo fawane hame, be ninia huluane da dia udigili hawa: hamosu dunu esalumu."

17 Be Yousefe da amane sia:i, "Hame mabu! Na da agoane hamedafa hamomu. Faigelei gagui hi fawane da na udigili hawa: hamosu dunu esalumu. Dilia eno huluane da hahawane dilia eda ea diasuga bu masunu."

Yuda da Bediamini Gaga:musa: Dawa:i

18 Yuda da Yousefema misini, amane sia:i, “Ada! Na da dima sia:sa:imu
galebe! Nama mae ougima! Na da di Idibidi hina bagade amo defele ba:sa.
19 Di da ninima adole ba:i, ‘Dilia da ada o olalali eno esalabala?’ 20 Ninia
da bu adole i, ‘Ninia da ada da:i hamoi esala amola eya amo da ada ea da:i
hamoi esoga lalelegei, e amola da esala. Amo goi ea ola da bogoi amola
wali hi fawane da ea ame ea mano afadafa esala. Ea ada da ema bagade
asigisa.’ 21 Ada! Di da amo goi nini guiguda: di ba:ma:ne, oule misa:ne
sia:i. 22 Amola ninia da amo goi da ea ada yolesimu da hamedei sia:i.
Amai ganiaba, ea ada da bogola:loba. 23 Amalalu di da amane sia:i, ‘Dilia
eyadafa da dilia amola sigi hame masea, dilia da na odagi hame ba:mu.’
24 Nini da ninia adama bu asili, dia sia: ema adoi. 25 Amanoba, e da
ninima ha:i manu fonobahadi bidi lamusa: bu masa:ne sia:i. 26 Ninia da
ema bu adole i, ‘Ninia bu masunu da hamedei. Ninia eyadafa amo hame
oule ahoasea, amo dunu ea odagi hame ba:mu. Ninia eya sigi ahoasea
fawane masunu gala.’ 27 Ninia ada ninima amane sia:i, ‘Dilia dawa:. Na
uda La:isele da nama dunu mano aduna fawane lai.
28 Afadafa da fisi dagoi. E da gasonasu ohe fi amoga medole legebela:?
E da asi amola amo na da bu hame ba:i. 29 Na da ufi mano afae fawane
esala. Be amo dilia oule ahoasea, e da se nabasea, na da:i hamoiba:le, se
bagade dili nama i amo nababeba:le, bogomu.’
30-31 Amaiba:le, ada! Na amo goi fisili adama bu asili, e da goi hame oule
misi amo ba:sea, bogomu. Ea esalusu amola amo goi ea esalusu da gilisili
lala:gi agoane diala. E da:idafa hamoiba:le, ninia da amo se nabasu ema
iasea, e da bogomu. 32 Na amola da na esalusu fisima:ne, dafawanedafa
amo goi bu oule misa:ne sia:i. Na amo goi hame oule masea, eso huluane
ni fawane da wadela:le hamoi, amo e da sia:mu da defea, ema adoi dagoi.
33 Wali ada! Na da amo goi ea sogebi lale, ni fawane da dia udigili hawa:
hamosu dunu esalumu. E amola ea olalali, ilia buhagimu da defea. 34 Na
amola amo goi ani mae asili, nisu na adama masunu da hamedei. Na ada
da amo se nabimu, na da hamedafa ba:mu!” Yuda e amane sia:i.

45

Yousefe da ea Yolalali Ilima e da Ilia eyale Sia:i

1 *Yousefe da dimusa: dawa:beba:le, bu ea hawa: hamosu da amo hou
ba:sa:besa:le, e da ili huluane amo sesei fisima:ne sia:i. E da ea yolalali
ilima e da Yousefe adoloba, dunu eno da hame ba:i. 2 E bagadewane
dibiba:le, Idibidi dunu ilia da nabi. Amalalu, ilia da amo sia:ne iasu
Felou ea diasuga adola asi. 3 Yousefe da ea yolalali ilima amane sia:i,
“Na da Yousefe. Na ada da wali hahawane esalabala?” Be ea yolalali
da amo sia: nababeba:le, ilia da bagadewane beda:iba:le, bu adole imunu
da ilima hamedei. 4 Be Yousefe da ilima amane sia:i, “Nolalali! Dilia nama
gadenena misa!” Ilia da misini, e eno adole i, “Na da dilia eya Yousefe
amo dilia Idibidi sogega bidi lai. 5 Dilia mae fofogadigima, amola mae da:i
dioma! Amola dilia wadela:i houba:le, wadela:i fawane ninima doaga:i,
mae dawa:ma! Gode Hi da dilia loboga, na guiguda: eno dunu ilia esalusu
gaga:ma:ne, asunasi dagoi. 6 Wali da ha:i bagade ode ageyadu fawane.
Ode biyale gala eno amoga osobo da hame gidinamu amo ha:i manu hame
faimu, amo hou ba:mu. 7 Gode da na amo dili bisili masunusa:, asunasi
dagoi. Bai E da dili amola diligaga fa:no lalelegemu mano, amo bogomu

* **45:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:13

higa:i hodosa. 8 Amaiba:le houdafa da dilia na guiguda: hame asunasi.
Gode Hifawane da na asunasi. Gode hamobeba:le, na da wali Felou ea
bisili ouligisu hina dunu hamoi dagoi. Na da ea soge huluane ouligisa. Na
da Idibidi fi huluane ilima hina esala.
9 †Amaiba:le, hedolo na adama buhagili, ema ea mano Yousefe amane
sia:sa amo adoma, 'Gode da na Idibidi dunu huluanema hina bagade
hamoi dagoi. Wahadafa nama misa. 10 Di da Gousiene sogega na gadenene
fimu da defea. Di, dia mano, dia aowa, dia sibi, dia goudi, dia bulamagau
amola dia liligi gagui huluane. 11 Di da Gousiene sogega esalea, na da di
ouligisa esalumu, amo dawa:ma. Wali ha:i bagade ode biyale gala eno
ba:mu. Di, dia sosogo fi, amola dia lai gebo, amo huluane ha:ga bogomu
na bagadewane higa:i hodosa."
12 Yousefe da eno amane sia:i, "Defea! Wali dilia huluane amola di
Bediamini, da noga:le dawa:. Na da dafawane Yousefe e. 13 Na ada noga:le
adoma amane, 'Na da guiguda: Idibidi soge ganodini gasa bagade gala.
Dilia ba:i liligi huluane ema adoma. Amasea, hedolowane e nama oule
misa.' " 14 E da Bediamini ha:giwane nonogone dinanu. Bediamini amola
Yousefe nonogone dinanu. 15 Amanoba, dinanuwane, e da yolalali huluane
ouga:ne, nonogoi. Amalalu, yolalali da ema sia: dasu.
16 Felou ea diasu fi da Yousefe yolalali da ema doaga:i, amo nababeba:le,
hahawane ba:i. 17 Felou da Yousefema amane sia:i, "Diolalali ilima amane
sia:ma, ilia da ilia ohe baligiga ha:i manu legele, hedolowane Ga:ina:ne
sogega buhagima. 18 Amalalu, ilia ada amola fi huluane, guiguda: bu oule
misa. Na da soge baligili ida:iwane Idibidi soge ganodini, amo ilima imunu.
Ilia baligiliwane hahawane esalusu ba:mu. 19 Ilia Idibidi gaguli fula ahoasu
(bulamagau amoga hiougi) amoga ilia uda amola mano fonobahadi, amoga
fila heda:ma:ne, amo oule masunu da defea. Ilia eda amola, bu oule
misa:ne sia:ma. 20 Ilia liligi eno ilia sogega fisibiba:le, ilima mae da:i
dioma:ne sia:ma. Liligi baligili ida:iwane Idibidi soge ganodini amo ninia
da ilima imunu." 21 Ya:igobe ea mano da amo sia: defele hamosu. Yousefe
da ilima gaguli fula ahoasu i, amola ilia logoga moma:ne ha:i manu i. 22 E
da abula afadafa salima:ne, ilima afae afae i. Be Bediaminima e da abula
biyale salima:ne i, amola silifa muni fage 300 agoane i. 23 E da ea adama
dougi nabuane gala amo da:iya, Idibidi liligi ida:iwane gala ligisi, amo
asunasi. Amola e da dougi nabuane eno amo da:iya gagoma, bali, agi
amola logoga moma:ne ha:i manu eno i. 24 E da yolalali asunasi. E da
ilima amane sia:i, "Dilia logoga ahoasea, mae sia:ga gegema!"
25 Ilia Idibidi yolesili, ilia eda Ya:igobe amo Ga:ina:ne sogega esalu, ema
buhagi.
26 Ilia ema amane sia:i, "Yousefe da esala. E da Idibidi fi huluane ilima
hina esala." Ya:igobe da bogomuwane fofogadigili, ilia sia: dafawaneyale
dawa:mu hamedei ba:i.
27 Be ilia Yousefe ea sia: huluane ema olelebeba:le, amola gaguli fula
ahoasu Yousefe da e Idibidi sogega oule masa:ne iasi amo ba:beba:le, e da
uhi. 28 E amane sia:i, "Na gofe Yousefe da esala! Na da Godema eno hame
adole ba:mu! Na da mae bogole e ba:la masunu!"

46

Ya:igobe amola ea Fi da Idibidi Sogega Asi

† **45:9:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:14

1 Ya:igobe da ea liligi huluane momagele, Bia Siba amoga asi. Amogai, e
da ea ada Aisage ea Gode Ema nodone gobele salasu hamoi. 2 Gasia, e da
Gode esalebe ba:i. Gode da ema amane sia:i, “Ya:igobe! Ya:igobe!”
E bu adole i, “Na wea!”
3 Gode da amane sia:i, “Na da Gode, amo dia ada ea Gode. Di da Idibidi
amoga masunu, mae beda:ma. Amogai, na digaga manolali ilima gasa
bagade fi hamomu.
4 Na ani Idibidi sogega masunu. Fa:no digaga mano fi amo Na da
Ga:ina:ne sogega guiguda: bu oule misunu. Di bogosea, Yousefe amola
da dia bogosu ba:mu.”
5 Amalalu, Ya:igobe da Bia Siba fisili asi. Egefelali da Ya:igobe amola ilia
mano fonobahadi amola ilia uda, amo gaguli fula ahoasu Felou da ilima
iasi amoga fila heda:le, oule asi. 6 *Ilia liligi amola lai gebo huluane, amo
ilia Ga:ina:ne sogega lai, amo huluane ilia gaguli asili, Idibidi diasuga asi.
Ya:igobe da egaga mano fi huluane oule asi.
7 Amo da egefelali, ea aowalali, idiwilali amola ea uda mano aowalali.
8 Ya:igobe ea sosogo fi e da Idibidi sogega oule asi, ilia dio da hagudu
dedei amo, ea magobo manoLiubene, 9 Liubene egefelali amo Ha:inage,
Ba:liu, Heselone amola Gami, 10 Simiane. Simiane egefelali amo da
Yimiuele, Ya:imini, Ouha:de, Ya:igini, Souha amola Sia:iule (amo da
Ga:ina:ne uda ea mano).
11 Lifai. Lifai egefelali amo da Gesiome, Gouha:de amola Milalai. 12 Yuda.
Yuda egefelali amo da Sila, Bilese, Sela, (Yuda ea mano eno amo E amola
Ouna:ne, ela da Ga:ina:ne sogega bogoi.), Bilese egefela Heselone amola
Ha:imale. 13 Amola Ya:igobe ea manoIsiga. Isiga egefelali da Doula, Bua,
Ya:isiabe amola Simolone.
14 Ya:igobe ea mano enoSebiulane. Sebiulane egefelali da Silede, Ilone,
amola Yalili. 15 Amo da Ya:igobe ea dunu mano e da Lia amoma lai,
Mesoubouda:imia soge amo ganodini. E da uda mano amola lai amo Daina.
Ya:igobe ea mano e da Lia amoma lai iligaga fi idi da33agoane.
16 Amola Ya:igobe ea mano eno amoGa:de. Ga:de egefelali da Sifone,
Ha:gai, Sinunai, Esebone, Ilai, A:ilode amola Alilai. 17 Ya:igobe ea mano
eno amoA:sie, amola A:sie egefelali da Imina, Isua, Isuai, Bilaia amola ilia
dalusi Sela. Bilaia egefela amo da Hibe amola Ma:legiele. 18 Amo16dedei
Ya:igobe da Siliba amo udigili hawa: hamosu a:fini La:iba:ne da idiwi Lia
amoma i, amoga Ya:igobe da egaga fi amo manolali 16 agoane lai.
19 Ya:igobe idua La:isele da dunu mano aduna lalelegei, amo Yousefe
amola Bediamini. 20 †Idibidi sogega, Yousefeda dunu mano aduna lai
amoMa:na:seamolaIfala:ime. Amo mano e da A:sena:de (Boudifela amo
Hilioubalisi moilai bai bagade gobele salasu dunu amo idiwi) amoma lai.
21 Bediamini. Bediamini egefelali da Bila, Bige, A:sabele, Gila,
Na:iama:ne, Ehai, Lose, Mabimi, Habimi amola Ade. 22 Amo 14 da Ya:igobe
egaga mano fi La:isele amoma misi.
23 Ya:igobe egefeDa:ne amola ea mano Hiusimi. 24 Ya:igobe ege-
feNa:badalai. Na:badalai egefelali da Yasiele, Gunai, Yise amola Sileme.
25 Amo dunu fesuale dedei Ya:igobe da Biliha udigili hawa: hamosu a:fini
amo La:iba:ne da idiwi La:isele amoma i, Ya:igobe da ema lai. 26 Ya:igobe
egaga fi amo da Idibidi sogega asi ilia idi da 66 agoane. Egefe ilia uda da

* **46:6:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:15 † **46:20:** Mui 41:50-52

amo defei ganodini hame idi. 27 ‡Yousefe da Idibidi sogega dunu mano aduna lai. Amaiba:le, Ya:igobe ea fi huluane da Idibidi sogega asi amo ilia idi defei da 70 agoane.

Ya:igobe amola ea Sosogo Fi da Idibidi Sogega Esalu

28 Ya:igobe da Yuda amo Yousefema bisili gousa:musa: masa:ne, asunasi. E da Yousefe amo Ya:igobe Gousiene sogega yosia:musa: misa:ne sia:i. Ilia da doaga:loba,

29 Yousefe da ea 'sa:liode' fila heda:le, ea ada yosia:musa: asi. Doaga:beba:le, Yousefe da ea ada nonogone, mae yolesili dinanu. 30 Ya:igobe da Yousefema amane sia:i, "Defea! Na da wali bogomu defele esala. Bai na da dia odagi bu ba:i, amola di da hahawane esala na dawa:."

31 Amalalu, Yousefe da yolalali ilima amane sia:i, "Na da Felouma adomu. Nolalali amola na ada ea sosogo fi huluane musa: Ga:ina:ne sogega esalu, da misi dagoi, amo na da adomu.

32 Na da ema agoane adomu. Dilia da ohe ouligisu dunu esala. Amola dilia da dilia lai gebo huluane amola liligi huluane oule misi dagoi.

33 Felou da dilima misa:ne sia:sea, amola dilima dili adi hawa: hamosa adole ba:sea, 34 ema moloiwane olelema agoane. 'Ninia da ninia esalebe ganodini mae fisili lai gebo ouligisu. Ninia aowalalia hou defele agoane hamosa.' Amasea, e da dili Gousiene soge ganodini hahawane fima:ne sia:mu.' (Idibidi dunu ilia hou da ilia lai gebo ouligisu dunu ilima gilisimu higasu. Amo dawa:beba:le, Yousefe e da amo sia: sia:musa: sia:i.)

47

1 Amaiba:le, Yousefe da yolalali biyale gala amo Felouma oule asi. E da Felouma amane sia:i, "Na ada amola nolalali da Ga:ina:ne soge fisili guiguda: misi. Ilia lai gebo amola gagui liligi huluane oule misi. Ilia da wali Gousiene sogega esala." 2 Amalalu, e da yolalali ili Felouma gousa:ma:ne oule misi. 3 Felou da ilima amane adole ba:i, "Dilia da adi hawa: hamosala:?"

Ilia da bu adole i, "Ninia da ninia aowalali defele, lai gebo fi ouligisu dunu esala.

4 Ninia soge Ga:ina:ne amoga ha:i bagade ganebeba:le, ninia lai gebo da gisi hamedafa. Amaiba:le, ninia da amo soge guiguda: fimusa: misi. Ninia da Gousiene soge amo ganodini fimusa:, nini da dima ha:giwane edegesa."

5 Felou da Yousefema amane sia:i, "Dia eda amola diolalali ili da doaga:beba:le,

6 Idibidi soge huluane da ilia soge. Gousiene soge da Idibidi soge bisili noga:i gala. Ilia da amogai fimu da defea. Amola ilia fi amo ganodini lai gebo ouligisu dunu ida:iwane esalea, defea, amo dunu da na lai gebo ouligima:ne sia:ma."

7 Amalalu, Yousefe da ea ada Ya:igobe amo Felouma gousa:musa: oule misi. Ya:igobe da Felouma amane sia:i, "Gode da di hahawane dogolegele fidimu da defea."

8 Felou da Ya:igobema amane sia:i, "Dia lalelegele, ode habodayane esalabela:?"

9 Ya:igobe da bu adole i, "Na da wali ode 130 amoga udigili lalu. Na aowalali da ode bagohame hahawane lalu. Be na esalebe ode da bagahame, amola se nabasu galu."

‡ **46:27:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:14

10 Ya:igobe da Felouma Gode e hahawane dogolegele fidima:ne amola
“asigibio”, sia:nanu, yolesili asi. 11 Amalalu, Yousefe da fidibiba:le, ea ada
amo yolalali ilia da Idibidi ganodini hahawane fi. Ilia da Felou ea sia:
defele, moilai La:mesisi amo gadenene fi galu.
12 Yousefe da ea ada amola yolalali ilima amola ea ada fi huluane amola
mano fa:nodafa lalelegei, ilima ha:i manu i. Ha: Bagade
13 Soge huluane amo ganodini da ha: bagade ba:i. Ha:i manu hamedafa
ba:i. Idibidi dunu amola Ga:ina:ne dunu huluane da ha:iba:le, gasa hame
ba:i. 14 Ilia da gagoma amola bali amo muniga lai. Amo muni Yousefe da
Felou ea diasuga gaguli asi.
15 Muni huluane Idibidi amola Ga:ina:ne amo ganodini ebelei ba:loba,
Idibidi dunu da Yousefema misini, amane sia:i, “Ninima ha:i manu ima!
Nini bogogia:sa:besa:le fidima! Ninia muni da ebelei dagoi!”
16 Yousefe da ilima bu adole i, “Dilia lai gebo oule misa. Dilia muni
ebeleiba:le, na da dilia lai gebo bidi lale, ha:i manu amoga dabemu.”
17 Amaiba:le, ilia da ilia lai gebo amo Yousefema oule misi amola e da
ilia hosi, sibi, goudi, bulamagau, dougi, amo lale, ilima ha:i manu dabe i.
18 Amo ode da gidigili, eno ba:loba, ilia da Yousefema misini amane sia:i
“Ninia muni da ebelei dagoi amola ninia lai gebo huluane di da lai dagoi.
Amo ninia da dima hame wamolegemu. Wali dima imunu liligi da hame.
Ninia da:i hodo amola ninia soge fawane diala.
19 Nini bogogia:sa:besa:le, nini fidima. Ninia soge da ha:i manu mae
bugili, udigili dialumu da defea hame. Ninia da:i hodo amola ninia soge,
bidi lama. Ninia da Felou ea udigili hawa: hamosu dunu esalumu amola e
da ninia soge gagumu. Nini mae bogoma:ne ha:i manu ninima ima. Amola
ninia sogega bu sagama:ne, hawa: bugima:ne ninima ima.”
20 Yousefe da soge huluane Idibidi ganodini amo bidi lale, Felouma i.
Ha: da gasa bagadeba:le Idibidi dunu huluanedafa da ilia soge gagumu
hamedeiwane ba:i. Soge huluane da Felou ea soge fawane ba:i. 21 Amola
Yousefe da Idibidi dunu huluanedafa, amo udigili hawa: hamosu dunu
hamoi. 22 Soge afae afae, e da hame bidi lai. Amo da gobele salasu dunu
ilia soge. Felou da ili esaloma:ne, muni ilima i. Amaiba:le, ilia da ili soge
hame bidi lai. 23 Yousefe da dunu huluane ilima amane sia:i, “Ba:ma! Na
da Felouma ima:ne, dilia da:i hodo amola dilia soge bidi lai dagoi. Amo
hawa: dilia sogega bu sagamusa:, amo lama. 24 Be ha:i manu faisu eso
amoga dilia gagoma amola bali biyale fifili, afadafa Felouma ima. Eno
hame i diala amo dili hawa: bugimusa:amola dilia amola dilia sosogo fi,
amo moma:ne lama.” 25 Ilia bu adole i, “Di da nini esalusu gaga:i dagoi. Di
da nini noga:le fidi. Ninia Felou ea udigili hawa: hamosu dunu esalumu
da defea.”
26 Amaiba:le, Yousefe da sema hamoi, amane, ‘Idibidi soge ganodini, ha:i
manu fai huluane ilia da biyale fifili, amo afadafa Felouma ima:ne sia:i.
Amo sema da wali diala. Be Felou da gobele salasu dunu ilia soge fawane
hame lalegagui.

Ya:igobe ea Fa:no Edegesu

27 Isala:ili dunu da Idibidi ganodini Gousiene sogega esalu, mano
bagohame lai, amola bagade gagui dunu ba:i. 28 Ya:igobe da Idibidi soge
ganodini ode 17 esalu. E da ode 147 amoga doaga:i. 29 *Ea bogomu eso

* **47:29:** Mui 49:29-32, 50:6

gadenei ba:loba, e da eagofe Yousefe amo misa:ne sia:ne, ema amane sia:i, “Dia lobo amo na masele hagudu ligisima. Nama dafawanedafa ilegele sia:ma, amo di da na da:i hodo Idibidi soge ganodini hame uli dogomu. 30 Na da na aowalali amo ilia uli dogosu amo gadenene dialumu hanai galebe. Na da:i hodo di gaguli asili, ilia uli dogoi sogebi amoga na uli dogoma.”

Yousefe da bu adole i, “Na da dia sia:i defele hamomu.”

31 Ya:igobe da amane sia:i, “Gode ba:ma:ne, di da dia sia:i defele hamoma:ne dafawane ilegele sia:ma!” Yousefe da amo dafawane ilegele sia:i, amola Ya:igobe da ea dia heda:su da:iya nodoi.

48

Ya:igobe da Ifala:ime amola Ma:na:se elama Gode da Ela hahawane dogolegele Fidima:ne Sia:i

1 Eso enoga Ya:igobe da olo madelai ba:i. Amola ilia da Yousefema adoi. Yousefe da egefe aduna amo Ma:na:se amola Ifala:ime, amo Ya:igobema oule asi. 2 Ya:igobe da Yousefe e ba:la misi sia: nababeba:le, e da ea gasa fili, dia heda:su fafai da:iya wa:le fi. 3 *Ya:igobe da Yousefema amane sia:i, “Gode Bagadedafa da Luse soge amo ganodini nama misini amola E da na hahawane dogolegele fidima:ne sia:i. 4 E da nama amane sia:i, ‘Na da dima mano bagohame imunu amola digaga lalelegei manolali da fi bagohame hamomu. Amo soge Na da dia mano fifi misi ilima imunu. Ilia da amo soge eso huluane mae fisili gagulalumu.’ ”

5 Ya:igobe da eno amane sia:i, “Yousefe! Dia gofe aduna amo na da guiguda: mae misini dima lalelegei, amo da na mano. Ifala:ime amola Ma:na:se da Liubene amola Simiane amo defele, na mano gala. 6 Di da dunu mano eno lalelegesea, ilia da na mano defele hame ba:mu. Ilia nana liligi lamu da Ifala:ime amola Ma:na:se ela fi amoga lamu. 7 †Na da dia ame La:isele amo dawa:beba:le agoane hamosa. Na da Mesoubouda:imia soge fisili, logoga manebeba:le, e da Efala:de moilai gadenene guiguda: Ga:ina:ne soge ganodini bogoi dagoi. E bogobeba:le, na da se bagade nabi. Na da Efala:de ahoasu logo bega: ea da:i hodo uli dogone sali.” (Efala:de ea dio da wali Bedeleheme.)

8 Ya:igobe da Yousefe egefela ba:beba:le, amane adole ba:i, “Amo goi da nowala:?”

9 Yousefe da bu adole i, “Amo da nagofela. Gode da Idibidi soge guiguda: amo ganodini, amo mano nama i dagoi.”

Ya:igobe da amane sia:i, “Ela nama oule misa! Na da elama Gode da ela hahawane dogolegele fidima:ne sia:mu.” 10 Ya:igobe da da:i hamoiba:le, ea si da wadela:i galu. E da noga:le ba:mu gogolei. Yousefe da amo goi aduna ema oule misini, e da ela ouga:ne nonogoi. 11 Ya:igobe da Yousefema amane sia:i, “Na da dia odagi bu hame ba:mu dawa:i galu. Be wali Gode da fidibiba:le, na da di amola dia mano ba:i dagoi.”

12 Amalalu, Yousefe da ea mano aduna Ya:igobe ea masele da:iya fene esalu amo lale, e da beguduli ea odagi osobo digila sa:i.

13 Yousefe da Ifala:ime amo Ya:igobe ea lobo fofadi leloma:ne oule asi amola Ma:na:se amo Ya:igobe ea lobodafa amoga leloma:ne oule asi. 14 Be Ya:igobe da ea lobo ele gaduli giawale, ea lobodafa amo Ifala:ime (e da

* **48:3:** Mui 28:13-14 † **48:7:** Mui 35:16-19

fa:no lalelegei mano) ea dialuma da:iya ligisi amola ea lobo fofadi amo magobo mano Ma:na:se ea dialuma da:iya ligisi.
15 Amalalu, e da Godema E da Yousefe hahawane dogolegele fidima:ne sia:i, amane, “Gode (na ada A:ibalaha:me amola Aisage da Ema hawa: hamosu)
E da amo goi aduna hahawane dogolegele fidimu da defea.
Gode da mae yolesili musa: amola wahadafa
nama bisili logo olelemusa: ahoasu.
16 A:igele amo da na mae se nabima:ne gaga:su,
e da ela hahawane dogolegele fidimu da defea.
Na dio amola na ada A:ibalaha:me amola Aisage elea dio,
da amo goi ela fi ganodini dialalalumu da defea.
Ilima mano bagohame lalelegemu
amola iligaga fi dunu bagohame ba:mu da defea.”
17 Yousefe da ea ada ea lobodafa amo Ifala:ime ea dialuma da:iya ligisi amo ba:loba, da:i dioi galu. Amaiba:le, e da ea ada lobodafa amo Ifala:ime dialuma fisili Ma:na:se ea dialuma da:iya ligisima:ne, gagui. 18 E da ea adama amane sia:i, “Agoane hame, ada! Ma:na:se da magobo mano. Dia lobodafa ea dialuma da:iya ligisima.”
19 Be ea ada da amane hame hamoi. E amane sia:i, “Na gofe! Na dawa:! Ma:na:se ea lalelegemu fi amola da fi bagade hamomu. Be magobo baligia da ea hou baligimu. Egaga fi lalelegemu da baligili bagade ba:mu.”
20 ‡Amaiba:le, amo esoga, Ya:igobe da elama Gode da hahawane dogolegele fidima:ne ilegele sia:i dagoi. E amane sia:i, “Isala:ili dunu da eno dunuma Gode hahawane dogolegele fidima:ne sia:sea, ilia da alia dioba:le sia:mu. Ilia da agoane sia:mu, Gode da dilia hou afadenene, bu Ifala:ime amola Ma:na:se ela hou defele hamomu da defea.” Ya:igobe da agoane Ifala:ime bisili amola Ma:na:se fa:no ilegei.
21 Amalalu, Ya:igobe da Yousefema amane sia:i, “Di da waha ba:sa. Na da bogomu galebe. Be Gode da di mae fisili, dia aowalali amo ilia sogega bu oule masunu.
22 Siegeme soge ida:iwane gala amo na da A:moulaide dunuma gegesu gobihei bagade amola dadi amoga gegeiba:le, samogene gagulaligi. Amo soge na da diolalalima hame imunu. Na da amo dima fawane imunu.”

49

Ya:igobe da Fada:i Sia:ne Ianu Bogoi

1 Ya:igobe da egefe huluane misa:ne sia:ne, ilima amane sia:i, “Gadenene gilisima. Na da dilima fa:no misunu hou olelemu.
2 Ya:igobe egefelali! Gilisima amola nabima!
Dilia ada Isala:ili amo ea sia: nabima!
3 Liubene! Di da na magobo mano amola na gasa gala.
Na da asigilaloba, di da na magobo mano lalelegei.
Dia gasa da na mano huluane ilia gasa baligi dagoi.
4 Di da gasa bagade hano neda:i agoane.
Be dia hou da baligi bagade hame ba:mu.
Bai di da dia eda diaheda:su fafai wadela:lesi.
Di da na gidisedagi uda amola gilisili golai.
5 Simiane amola Lifai da eyalali amola olalali fi esala.

‡ **48:20:** Hibulu 11:21

Ela da ela gegesu liligi amoga gegenana, mi hanane gasa fisa.
6 Na da ela wamolegei sia: dasu gilisisu amoma hame gilisimu.
Bai ela da ougiba:le, dunu medole lelegei amola ela da hedemusa:
bulamagau gawali ili gasuga:igimusa: emo dina:fi dai.
7 Ela ougi da gia:i bagade amola dodona:gi gala.
Amaiba:le, ela ougi amoma na da gagabui aligima:ne ilegesa.
Na da ela fi afafane, Isala:ili soge huluane amola Isala:ili fi huluane
amo ganodini ela fi da afafane esalebe ba:mu.
8 Yuda! Diolalali ili da dima nodomu.
Di da dima ha lai dunu amo ilia galogoa gagusu.
Diolalali ilia da dima begudumu.
9 *Yuda da laione wa:me defele esala.
E da ohe fi fane legelalu, hi diasuga bu asili, golai dialebe ba:sa.
Dunu huluane da e didilisimusa: beda:i bagade.
10 Yuda da Hina Bagadedafa amo ea dagulu gagui dagoi ba:mu.
Egaga lalelegei manolali da eso huluane hina bagade dunu esalumu.
Dunu fi eno da ema dabe ima:ne, gaguli misunu,
amola nabasu hou hamoma:ne, ema begudumu.
11 E da ea dougi amo waini efe baligili ida:iwane gala amo ilima la:gisisa.
E da ea abula amo waini hano (maga:me agoane ba:sa) amo ganodini
dodofesa.
12 E da waini bagade nabeba:le, ea si da maga:me agoane ba:sa.
E da dodo maga:me nabeba:le, ea bese da ahea:iai agoane ba:sa.
13 Sebiulane da hano wayabo bagade bega: esalumu.
Dusagai bagade da ea hano bega: hahawane misunu.
Ea soge da asili, ea dagomusa: alalo da Saidone moilai bai bagade
ba:mu.
14 Isiga ea hou da dougi (amo da udigili ea baligiga legesu
esa amo dogoa golai dialebe) ea hou hame baligisa.
15 Be e da helefisu soge hahawane ba:sa.
Amola soge huluane da noga:idafa e da dawa:sa.
Amaiba:le, e da dioi liligi gaguli masa:ne beguduli ahoa.
Dunu eno da ema gasa fili logebeba:le, e da udigili hawa: hamosu
dunu ba:mu.
16 Da:ne da ea fi ilima ouligisu dunu esalumu.
Ea fi dunu ilia da Isala:ili dunu fi eno amo defele ba:mu.
17 Da:ne da gasonasu sa:ya:be amo da logo bega: dialebe agoane ba:mu.
Amo sa:ya:be da hosi ea emo gufi gasonasea,
dunu da hosi da:iya fila heda:i da baligidudili dafamu.
18 Hina Gode! Na da Dia gaga:sudafa ba:ma:ne ouesala.
19 Ga:de! Wamolasu dunu gilisisu da Ga:dema doagala:musa: misunu.
Be Ga:de da sinidigili ili se bobogemu.
20 A:sie ea soge amoga ha:i manu ida:iwane ba:mu.
E da ha:i manu hina bagade dunu moma:ne defele, amo sagale faimu.
E da sagale nasu dunu noga:iwane ba:mu.
21 Na:badalai da ‘dia’ ohe fi amo da udigili hehenane lala, amo defele
ba:sa.
Amo ‘dia’ da mano ida:iwane lalelegesa.
22 Yousefe da udigili lalebe dougi amo da gufi hano gadenene esalebe
agoane ba:sa.

* **49:9:** Idisu 24:9; Wamolegei Sia: Olelesu 5:5

Amola udigili lalebe hosi mano agologa esalebe agoane ba:sa.
23 Ema ha lai dunu da nimiwane ema doagala:musa: mabe.
Ilia da dadiga gala:musa: ema se bobogesa.
24 Be e da ea dadi mae yaguguiwane gagusa.
Amola Ya:igobe ea Gode Bagadedafa da Ea Gasaga ea loboga gasa iaha.
Gode da Isala:ili fi ilima Fidisu amola Sibi Ouligisu esala.
25 Dia ada amo ea Gode da dima Fidisu esala.
Gode Bagadedafa da dima hahawane dogolegele fidilala amane.
Gibu da gadodili osoboa daha. Gufi hano da osobo hagudu gala.
Di da bulamagau bagohame amola mano bagohame gala.
Amo da Gode Ea dima hahawane dogolegele fidisu.
26 Eno da fage (widi, bali, gagoma, naisi) amola sogea
amola hahawane dogolegele fidisu E da dima iaha
da musa: hemonega hamoi goumi amola liligi ida:iwane gala
amo mae mugululi dialalalumu agolo ganodini gala.
Yousefe da amo hahawane dogolegele fidisu hou ba:ma:ne,
na da Godema sia:ne gadosa.
Yousefe ea hou da hisuba:le, e da yolalali ilima afafai dagoi ba:sa.
27 Bediamini da gasonasu wa:me (wufi) defele esala.
Hahabe amola daeya, e da fane legesa amola gasonaha."
28 Gadodili dedei da Isala:ili fi fagoyale galu. Amo sia: dedei da Ya:igobe ea fada:i sia:, ea bogomu gadenenanoba, ea mano afae afae ilima asigibio sia:ma:ne sia:i.

Ya:igobe ea Bogoi amola Uli Dogone Sali

29 Ya:igobe da egefe ilima amane sia:i, "Na da wali bogole, na aowalali ilima gilisimu. Amaiba:le, na da:i hodo dilia na eda ilia uli dogosu amo gele gelabo amo Ifalone (Hidaide dunu) ea ifabi ganodini diala, amoga na da:i uli dogone salima.
30 †Amo soge da Ma:gafila amo Ga:ina:ne soge ganodini amola Ma:melei moilaiga eso maba gusudili amoga diala. A:ibalaha:me da amo gele gelabo, ifabi amola bogoi uli dogosu hamoma:ne, Ifalonema bidi lai dagoi.
31 ‡Amogai ilia da A:ibalaha:me amola idua Sela uli dogone sali. Amogai ilia da Aisage amola idua Lebega uli dogoi. Amola amogai na da Lia uli dogone sali. 32 Amo ifabi amola gele gelabo da Hidaide dunu amoga bidi lai. Amogai na da:i hodo uli dogone salima." 33 §Ya:igobe da egefe ilima ea fada:i sia: huluane dagoloba, e da diaguduli, bogoi dagoi.

50

1 Yousefe da ea adama ouga:nana sa:ili dinanu. E da ea ada odagi dinanuwane nonogosu. 2 Amalalu, Yousefe da hawa: hamosu dunu ilima amo ea ada da:i hodo, hedolo hame dasama:ne, gabusiga: manoma legema:ne sia:i. 3 Ilia hou defele, eso40amoga ilia da ea da:i hodo mae dasama:ne hahamoi. Idibidi dunu da eso 70 amoga Ya:igobema asigiba:le didigia:i.
4 Didigia:su eso da dagoloba, Yousefe da Felou ea eagene ouligisu dunu ilima amane sia:i, "Amo sia: dili Felouma adosima, 5 *'Na ada ea bogomu da gadenenoba, e da nama na da ea da:i hodo amo uli dogoi Ga:ina:ne soge ganodini hi hahamoi, amogai na da e uli dogoma:ne sia:i. Na da amo

† **49:30:** Mui 23:3-20 ‡ **49:31:** Mui 25:9-10, 35:29 § **49:33:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:15
* **50:5:** Mui 47:29-31

hamoma:ne ilegele sia:i dagoi. Amaiba:le, na da na ada uli dogomusa: asili, amalu bu sinidigimu da defeala:?' "
6 Felou da bu adole i, "Defea! Dia sia:i defele, dia ada uli dogone salimusa: masa."
7 Amalalu, Yousefe da ea ada uli dogomusa: asi. Felou ea eagene ouligisu dunu huluane, ea hina fi huluane, amola Idibidi asigilai bagade dunu huluane, ilia da Yousefe sigi asi. 8 Yousefe ea fi huluane, yolalali amola ea ada fi huluane da Yousefe sigi asi. Ilia mano fonobahadi, ilia sibi, goudi amola bulamagau, amo fawane da Gousiene sogega ouesalu. 9 Dunu eno da 'sa:liode' fila heda:le, Yousefe sigi asi, amola eno da hosi fila heda:le asi. Gilisisu da bagadedafa ba:i.
10 Ilia da gala:ine dadabisu soge (amoga ilia da widi amola bali gisi fabeba:le fage lasu) amo A:ida:de (Yodane Hano amoga gusudili diala) amoga doaga:loba, ilia da mae fisili didigia:lalu. Eso fesuale, Yousefe da didigia:su gilisisu hou ouligi. 11 Ga:ina:ne fi dunu da amo didigia:su hou A:ida:de sogebi ganodini hamonanebe ba:loba, ilia da amane sia:i, "Idibidi dunu da da:i dione didigia:su bagade hamonanebe goea." Amaiba:le, ilia da amo sogebi amoma dio asuli amo A:ibele Misala:ime. (Idibidi didigia:su)
12 Amalalu, Ya:igobe egefelali da ea hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi.
13 †Ilia da ea da:i hodo gaguli asili, Ma:gafila gele gelabo (Ma:melei moilaiga gusudili ifabi, amo A:ibalaha:me da ea fi uli dogomusa: amo Ifalone Hidaide dunuma bidilai) amo ganodini uli dogoi. 14 Yousefe da ea ada uli dogolalu, e amola yolalali amola dunu huluane da ea ada uli dogomusa: Yousefe sigi asi, amo huluane da Idibidi sogega buhagi.

Yousefe da Yolalali ilima Mae Beda:ma:ne Sia:i

15 Ilia ada bogosu amo fa:no, Yousefe yolalali ili amane sia:i, "Yousefe da ninima higasala:? Ninia da ema se bagade iasu. E da ninima dabe ima:bela:?" 16 Amaiba:le, ilia da sia: adole iasu dunu amoga Yousefema amane adosi, "Ninia ada mae bogole,
17 e da ninima nini da dima amane adole ba:ma:ne sia:i, 'Diolalali ilia da dima wadela:le bagade hamoi. Be wali na da dima edegesa. Dia ili wadela:i hou gogolema:ne olofoma.' Ninia da nini ada ea Gode hawa: hamosu dunu esala. Amaiba:le, dia nini wadela:i hou gogolema:ne olofoma." Amo sia: adosi Yousefe da nababeba:le, bagadewane dinanu.
18 Amalalu, yolalali ilisu da ema misini, ema beguduli amane sia:i, "Ninia da dia hawa: hamosu dunu esalebe wea."
19 Be Yousefe da bu adole i, "Mae beda:ma! Na da Gode Ea sogebi lamu da hamedei galebe. 20 Dilia da nama wadela:le hamomusa: dawa:i. Be Gode da amo hou afadenene, bu hou ida:iwane hamosu. Bai E da dunu bagohame waha esalu amo ilia esalusu gaga:musa: dawa:i galu. 21 Dilima beda:ma:ne liligi da hamedafa gala. Na da dili amola dilia mano asigiwane ouligimu." Amaiba:le, ilia da ea asigi sia: nabalu, ilia dogo da bu denesi dagoi ba:i.

Yousefe ea Bogosu

22 Yousefe amola ea ada fi da Idibidi soge ganodini esalalalu, e da lalelegele, ode 110 esalu bogoi. 23 Ea esalusu ganodini, e da Ifala:ime ea mano amola ea aowa ba:i dagoi. E da Ma:na:se ea mano Ma:igili, amo ea mano yosia:i. 24 E da yolalalima amane sia:i, "Na da gadenene bogomu

† **50:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:16

galebe. Be mae beda:ma. Gode da dili noga:le ouligimu. E da dili amo sogega fisili masa:ne gadili oule asili amola soge amo E da A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilima ima:ne dafawane ilegele sia:i, E da amo soge dilima imunu." 25 ‡Amalalu, Yousefe da ea fi dunuma amane sia:i, "Dilia dafawanedafa amane ilegele sia:ma, amane, Gode da dilia amo sogega oule ahoasea, dilia na da:i hodo amoga gaguli masa:ne sia:ma." 26 Amalalu, Yousefe da Idibidi soge ganodini bogoi dagoi. E lalelegele, ode 110 defele gidigili, bogoi. Amalalu, ilia da ea da:i hodo mae dasama:ne manoma legelalu, bogoi gagili ganodini sali.
Sia: Ama Dagoi

‡ **50:25:** Gadili Asi 13:19; Ya:mese 24:32; Hibulu 11:22

GADILI ASI

(Da:i Sia: - Exodus; Modu - Esodo; Bisini - Kisim Bek)

Hidadea Sia:

Gadili Asi Buga da hou bagade Isala:ili fi amo ganodini olelesa. Ilia da Idibidi soge ganodini udigili hawa: hamosu dunu esalu. Gadili Asi buga da ilia amoga gadili asi olelesa. Buga da sia: bagade biyaduyale gala olelesa:-

l Hibulu (Isala:ili) dunu Idibidi ganodini da ilia udigili hawa: hamosu logo doasi dagoi ba:i.

2 Ilia Sainai Goumiga logoga ahoasu.

3 Gode da Sainai Goumia ea fi dunuma gousa:su hamosu. E da ilia hou huluane ouligima:ne, Ea hamoma:ne sia:i ilima i.

4 Gode da sia:beba:le, ilia da Ema nodomusa:, Abula Diasu gagui (Da:bena:gele) amola liligi amo ganodini sali. Gode da gobele salasu dunu momogili gagai, ilima hamoma:ne sia:i amola Godema nodosu amola gobele salasu hamoma:ne sia:i ilima olelei.

Sia: Dedei Diala

l Isala:ili dunu da Idibidi soge ganodini esalu, ilia udigili hawa: hamosu logo doasi dagoiba:le, halegale ga asi...Sia:alalo 1:1-15:21

(a) Idibidi soge ganodini, udigili hawa: hamosu dunu esalu—Sia:alalo1:1-22

(b) Mousese da lalelegei amola ea goihadini eso————————-Sia:alalo2:1-4:31

(c) Mousese amola Elane da Idibidi hina bagade (Felou) amoma Fofada:i——————————Sia:alalo5:1-11:10

(d) Baligili Gadodili Ahoasu (Baligisu) amola Idibidi yolesili gadili asi——————————————-Sia:alalo12:1-15:21

2 Maga:me Hano Wayabo fisili, asili,
Sainai Goumiga doaga:i...Sia:alalo 14:22-18:27

3 Gode Ea Sema amola Ea Gousa:su...Sia:alalo 19:1-24:18

4 Gode Ea Abula Diasu (Da:bena:gele),
Godema Nodosu amola Gobele Salasu
Hamoma:ne sia:i...Sia:alalo 25:1-40:38

GADILI ASI

Isala:ili Dunu da Idibidi soge ganodini Se Bagade Nabi

1 *Ya:igobe egefelali ilia da e gilisili Idibidi sogega asi ilia dio da,
2 Liubene, Simiane, Lifai, Yuda,
3 Isiga, Sebiulane, Bediamini,
4 Da:ne, Na:fadalai, Ga:de amola A:sie.
5 Ya:igobe egaga fi huluane ilia idi da 70. Egefe Yousefe da Idibidi ganodini esalu.
6 Ode da asili, Yousefe amola yolalali da bogoi. Amola eno dunu huluane ili defele lalelegei da bogoi. 7 †Be iligaga fi (Isala:ili fi dunu) da mano bagohame lalelegei. Ilia idi da bagade heda:i amola ilia da gasa fi agoane ba:i. Idibidi soge da Isala:ili dunu amoga nabaiwane ba:i.
8 ‡Amalalu, Felou gaheabolo da Idibidi soge ganodini hina bagade

* **1:1:** Mui 46:8-27 † **1:7:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:17 ‡ **1:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:18

esalebe ba:i. E da Yousefe hame dawa:i galu. 9 E da ea fi ilima amane sia:i,
“Wali Isala:ili dunu da bagohame amola gasa bagade ba:sa. Ilia da ninima
hasalasimu agoai galebe. 10 §Ninima ha lai dunu da ninima doagala:sea,
Isala:ili dunu da ninima ha lai dunu gilisisa:besa:le amola Idibidi yolesili
hobeasa:besa:le, ninia ili idi amo fonoboma:ne logo hogomu da defea.
11 Amaiba:le, Idibidi dunu da gasa fi ouligisu dunu Isala:ili dunu udigili
gasa bagade hawa: hamosu hamoma:ne ilima asunasi. Isala:ili dunu da
moilai bai bagade aduna amo Bidome amola La:misisi gagui. Amo moilai
bai bagade aduna da Felou ea liligi ligisisu agoane ba:i. 12 Idibidi dunu da
Isala:ili dunu fi baligili se nabasu i. Be Isala:ili fi da hame fonoboi. Ilia bu
baligili heda:i amola Idibidi soge huluane amoga fi bagade ba:i. 13-14 Idibidi
dunu da Isala:ili dunuma beda:i galu. Amaiba:le, ilia da Isala:ili dunu
se nabima:ne, ilima gasa fi hamone, ili da udigili hawa: hamosu dunu
ba:i. Idibidi fi da Isala:ili dunu ilia diasu gaguma:ne amola ifabi hawa:
hamoma:ne logei. Ilia da Isala:ili dunuma hamedafa asigisu.

15 Amalalu, Idibidi Felou da Sifala amola Bua (amo da mano lasu fidisu
uda aduna ela da Hibulu uda fidisu) elama amane sia:i, 16 “Alia da Hibulu
uda ilia mano lalelegesu hou fidisia, mano lai da dunu mano ba:sea, amo
fanelegema. Be uda mano ba:sea, mae fanelegema.” 17 Be mano lasu fidisu
uda da Godema dawa:i. Amaiba:le, ela da Felou ea sia: hame nabi. Ela
da dunu mano hame fanelegei. 18 Amaiba:le, Felou da mano lasu fidisu
uda ema misa:ne sia:ne, elama amane sia:i, “Alia da abuliba:le agoane
hamosala:? Abuliba:le dunu mano hame fanelegesala:?”

19 Ela da bu adole i, “Hibulu uda da Idibidi uda defele hame hamosa.
Ilia mano da hedolowane lalelegesa. Ania da mae doaga:le, ilia mano da
lalelegei dagoi ba:sa.”

20-21 Mano lasu fidisu uda da Godema beda:iba:le, Gode da ela hahawane
ba:i. Gode da elama sosogo fi mano i dagoi. Isala:ili dunu ilia idi da bu
bagade heda:i amola ilia gasa bagade fi agoane ba:i. 22 **Amo ba:beba:le,
Felou da ea fi dunu huluane ilima hamoma:ne sia:i hamoi dagoi. E amane
sia:i, “Dilia Hibulu dunu mano gaheabolo lalelegei ba:sea, amo lale, Naile
hano amoga bogoma:ne ha:digima. Uda mano fawane mae fanelelegema.”

2

1 Amo esoga, Lifai fi dunu afae da Lifai fi a:fini lai. 2 *Amo uda da ema
dunu mano lalelegei. E da ea mano da noga:i mano ba:beba:le, e da oubi
udiana amoga mano wamolegei. 3 Be bu wamolegemu hamedei ba:loba,
e da daba saga: amoga amuni lale, hano da amoga mae ha:ina sa:ima:ne
edele amoga legei. E da ea mano amo ganodini sanasili, Naile hano bega:
saga: sedade amo ganodini ligisi.

4 Mano dudubu ea dalusi da fonobahadi sedagawane fa:no misunu hou
ba:musa: lelu.

5 Felou idiwi da hano ulimusa: misi. Ea hawa: hamosu a:fini ilia da
hano bega: lalu. E da daba amo saga: ganodini dialebe ba:i. E da ea
udigili hawa: hamosu a:fini afae amo lama:ne asunasi. 6 Felou idiwi da
daba ea figisu doagadole, dunu mano dudubu ganodini dialebe ba:i. E da
dinanu amola Felou idiwi da e asigili ba:i. E amane sia:i, “Amo da Hibulu
mano esala.”

---

§ **1:10:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:19 ** **1:22:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:19 * **2:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:20; Hibulu 11:23

7 Amalalu, amo mano dududu ea dalusi da Felou idiwi ema amane adole
ba:i, “Na da Hibulu uda amo di fidima:ne, amo manoma dodo ima:ne
misa:ne sia:mu da defeala:?
8 Felou idiwi da bu adole i, “Defea! Amo misa:ne sia:ma.” Amalalu,
mano ea dalusi da asili, mano dududu hi amedafa ema oule misi.
9 Felou idiwi da amo udama amane sia:i, “Di amo mano dududu lale,
nama bu imunusa: ouligima. Na da dima bidi imunu.” Amalalu, e da
mano dududu lale, dodo ianu. 10 †Fa:no, mano da fonobahadi asigilaloba,
ea ame da e Felou idiwima bu oule asi. Amalalu, e da amo mano fofoi
dagoi. E da hima adole i, “Na da amo mano hano ganodini dialu lai.
Amaiba:le, na da ema Mousese dio asula.” (Mousese dawa:loma:ne Idibidi
sia:ga da ‘lalelegei’ amola Hibulu sia:ga da ‘ganodini dialu lai.’)

Mousese da Midia:ne Sogega hobea:i

11 ‡Mousese da asigi laloba, e da ea fi dunu (Hibulu dunu) amo ba:musa:
sofe asi. E da Idibidi dunu da ilima gasa fili, hawa: hamosu gasa bagade
ilima i, amo ba:i dagoi. Amola Idibidi dunu afae e da Mousese ea fi Hibulu
dunu amo fanelegei dagoi, amo Mousese da ba:i dagoi.

12 §Mousese da la:idi ba:lega, la:idi ba:lega hogolalu, dunu eno hame
ba:beba:le, e da amo Idibidi dunu fanelegele, ea da:i hodo wamolegemusa:,
sa:i boso amoga uli dogone sali. 13 Aya esoga, e da bu asili, Hibulu dunu
aduna gegenanebe ba:i. E da giadofale hamoi dunuma amane sia:i, “Dia
da abuliba:le dia Hibulu na:iyado fananala:?”
14 Amo dunu da bu adole i, “Di da ninia fofada:su dunu amola ouligisu
dunu, nowa da hamobela:? Di da aya Idibidi dunu medole legei amo defele
na amola medole legema:bela:?” Amalalu, Mousese da beda:i ba:i. E da
ea dogo ganodini amane sia:i “Dunu huluane da na hamoi dawa: dagoi.”
15-16 **Felou da amo hou nababeba:le, e da Mousese fanelegema:ne sia:i,
be Mousese da hobeale asili, Midia:ne sogega wamoaligimusa: asi. Eso
afaega, Mousese da hano nasu uli dogoi gadenene esalu. Yedelou (Midia:ne
gobele salasu dunu) amo ea uda mano fesuale gala da ilia ada ea sibi
amola goudi, hano nasu ofodoga nabama:ne, hano dimusa: misi. 17 Be sibi
ouligisu dunu eno da Yedelou ea uda manolali sefasi. Amalalu, Mousese
da ili gaga:musa: misini, ilia lai gebo amoma ima:ne hano dili i.
18 Ilia da ilia adama bu misini, e fofogadigili ilima amane, adole ba:i,
“Dilia da habodane hedolo bu misibala:?”
19 Ilia da bu adole i, “Sibi ouligisu dunu da nini sefasisia, Idibidi dunu
afae da nini gaga:i dagoi. Amola e da ninia lai gebo moma:ne, hano dili i.”
20 Yedelou da ea idiwi amoma amane adole ba:i, “E da habila:? Dilia da
abuliba:le e gadili leloma:ne yolesila:? Masa! E da nini gilisili ha:i manusa:
misa:ne sia:ma.”
21 Amaiba:le, Mousese da Midia:ne soge ganodini esalumusa: dawa:i
galu. Amalalu, Yedelou da idiwi Siboula e lama:ne Mousesema i dagoi.
22 Siboula da ema dunu mano lalelegei. Mousese da ea dogo ganodini
amane sia:i, “Na da amo soge ganodini ga fi esala. Amaiba:le, amo
manoma na da Gesiome (ga fi dunu) dio asula.”
23 Ode eno ilia da gidigili, Idibidi hina bagade (Felou) da bogoi. Be gasa
bagade udigili hawa: hamosu hamobeba:le, Isala:ili dunu da gogonomane,

---

† **2:10:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:21 ‡ **2:11:** Hibulu 11:24 § **2:12:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:23-28 ** **2:15-16:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:29; Hibulu 11:27

Gode fidima:ne dinanawane wesu. 24 ††Gode da ilia dinanawane wesu nabi dagoi. E da Ea gousa:su, amo E da A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilima hamoi bu dawa:i. 25 E da Isala:ili dunu amo ilia se nabawane udigili hawa: hamosu ba:i dagoi. Amola E da ilima bagade asigisu.

3

Gode da Mousese Misa:ne Wei

1 Eso afaega, Mousese da Yedelou (Midia:ne gobele salasu dunu) amo ea sibi amola goudi ouligisa esalu. E da amo lai gebo gilisisu wadela:i hafoga:i soge amoga oule asili, hadigi goumi amo Sainai, amoga doaga:i. 2 *Amogai, Hina Gode Ea a:igele dunu da lalu gona:su agoane hamoi, ifa fonobahadi ganodini dialebe ba:i. Mousese da amo ifa laluga nenanu be hame nei dagoi ba:i. 3 E da fofogadigili amane dawa:i "Amo ifa laluga nenanebe abuliba:le nei dagoi hame ba:sala:? Na da gadenene ba:la masunu."

4 Hina Gode da Mousese gadenene manebe ba:loba, E da ifa fonobahadi amo ganodini lelu, amoga amane sia:i, "Mousese! Mousese!"

Mousese da bu adole i, "Na da wea!"

5 Gode amane sia:i "Bu gadenene mae misa. Dia emo salasu fadegama. Bai di da hadigi osobo amo da:iya lela. 6 Na da dia aowalali amo A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilia Gode esala." Amaiba:le, Mousese da Gode Ea odagi ba:mu bagade beda:iba:le, ea odagi dedeboi.

7 Amalalu, Hina Gode da amane sia:i, "Idibidi dunu da mae asigili Na fi dunuma gasa fi hamonana, amo Na da ba:i dagoi. Ilia da ilia hame asigi udigili hawa: hamosu ouligisu dunu iliba:le gaga:ma:ne Nama wesu, Na da nabi dagoi. Na da ilia se nabasu huluane dawa:. 8 Amaiba:le, Na da ili Idibidi dunuma gaga:musa: misi dagoi. Na da Na fi amo Idibidi soge ganodini esala amo fisili masa:ne gadili hiougili, soge bagade noga:idafa amoga asunasimu. Amo soge ganodini wali dunu fi esala da Ga:ina:ne dunu fi, Hidaide dunu, A:moulaide, Belesaide, Haifaide amola Yebusaide, amo fi esala.

9 Na da dafawane Na fi ilia dinana wele sia:be nabi dagoi. Amola Idibidi fi da ilima banenesili hamonana Na da ba:i dagoi. 10 Na da wali di Felouma asunasimu. Bai di da Na fi bisili Idibidi soge fisili masa:ne gadili oule masunu.

11 Be Mousese da Godema amane sia:i, "Na da hamedei dunu agoane. Na da habodane Felouma asili Isala:ili dunu Idibidi sogega gadili oule masa:bela:?

12 Gode da bu adole i, "Na ani esalumu. Di da Na fi dunu Idibidi sogega gadili oule asili, di da guiguda: goumia Nama nodone sia:ne gadomu. Amo hou da Nisu da di asunasi dagoi dawa:digima:ne olelesu dialebe ba:mu."

13 †Be Mousese da bu adole i, "Na da Isala:ili dunu ilima ahoasea amola ilima amane sia:sea, 'Ninia aowalalia Gode da na asunasi,' ilia da nama amane adole ba:mu, 'Ea Dio da nowala:?' Amaiba:le, na da ilima adi adole ima:bela:?"

14 ‡Gode da amane sia:i. "Na da Nisu Esala amola Esalu amola Esalumu. Di Isala:ili dunuma adoma, Dunu Ea Dio da "Na da Na" (dawa:loma:ne da "Na da Esala amola Esalu amola Esalumu") E da na dilima asunasi dagoi." Amola Gode da eno amane sia:i,

---

†† **2:24:** Mui 15:13-14 * **3:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:30-34 † **3:13:** Gadili Asi 6:2-3 ‡ **3:14:** Wamolegei Sia: Olelesu 1:4,8

15 “Ilima amane adoma, ‘Na, Hina Gode, ilia aowalalia Gode,
A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilia Gode, da di ilima asunasi dagoi.
Amo da Na Dio eso huluane mae fisili dialumu. Iligaga fi huluane
fa:no lalelegesea da amo Dio Nama sia:mu. 16 Masa! Isala:ili dunu fi
ouligisu dunu huluane gilisima. Ilima amo Na, Hina Gode, ilia aowalalia
Gode, A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilia Gode, da dima misi dagoi,
amo adoma. Ilima amane adoma, Na da ilima misini amola Idibidi
fi ilima banenesisu hamosu huluane Na da ba:i dagoi. 17 Na da ili
Idibidi soge ganodini se nabawane esala, amoga fisili masa:ne gadili
hiougimu. Amasea, Na da soge noga:idafa, fedege agoane amo ganodini
dodo maga:me amola agime hano da hano agoane a:i ahoa, (amo ganodini
wali Ga:ina:ne dunu, Hidaide dunu, A:moulaide dunu, Belesaide dunu,
Haifaide dunu amola Yebusaide dunu wali amogai esala), amo sogega Na
da Isala:ili dunu fi oule masunu.
18 Na fi dunu da dia sia: nabimu. Amasea, di da Isala:ili fi ouligisu dunu
amo Felouma oule masa. Ema amane sia:ma, ‘Hina Gode, Hibulu dunu
ilia Gode, da ninima misi dagoi. Di wali ninia logo doasima. Ninia da
wadela:i hafoga:i soge, amoga eso udiana ahoasea, ninia Hina Godema
gobele salasu hou hamomusa:gini masunu galebe.
19 Be Idibidi hina bagade (Felou) da dilia logo hame doasimu. Na da ema
gasa bagade logebeba:le fawane e da dilia logo doasimu. 20 Amaiba:le, Na
da Idibidi dunuma Na gasa bagade hou olelemu. Na da Idibidi fi ilima
se bagade imunu. Musa: hame ba:i beda:su liligi ilima olelemu. Amasea,
dilia ga masa:ne, e da dilia logo doasimu.
21 §Na da hamobeba:le, Idibidi dunu da dilima nodomu. Amasea,
Na fi dunu da gadili ahoasea, ilia da mae gaguiwane hame masunu.
22 Be Isala:ili uda huluane da ilia Idibidi gadenene fi amola Idibidi uda
ilia diasuganodini esala, amoma asili, abula, gouli amola silifa amo
edegemusa: masunu. Amasea, amo liligi ilia da ilia dunu mano amola uda
mano ilima imunu. Amasea, ilia da Idibidi ilia noga:i gagui liligi gadili
gaguli masunu,” Gode da amane sia:i.

4

Gode da Musa: Hame Ba:su Hou Hamoma:ne Gasa Bagade amo Mousesema I

1 Amalalu, Mousese da Hina Godema amane adole i, “Be Isala:ili dunu
da na sia: dafawaneyale hame dawa:sea amola na sia: hame nabasea, na
da adi hamoma:bela:? Ilia da Di da nama hame misi amo sia:sea, na da
adi hamoma:bela:?”
2 Amaiba:le, Hina Gode da ema amane adole ba:i, “Dia loboga gagui da
adila:?”
E bu adole i, “Amo da dagulu.”
3 Hina Gode da amane sia:i, “Amo dagulu osoboga ligia guduma!”
Mousese da ligia guduli, dagulu da afadenene bu sa:ya:be hamoi. Amalalu,
Mousese da beda:iba:le amoga hobea:i. 4 Amalalu, Hina Gode da
Mousesema amane sia:i, “Defea! Dia lobo ligia guduli, sa:ya:be ea la:go
gaguli gaguia gadoma.” Amaiba:le, Mousese da ea lobo ligia guduli,
sa:ya:be gaguli, sa:ya:be da bu afadenene dagulu ba:i. 5 Hina Gode da
amane sia:i, “Di da Isala:ili dunu ba:ma:ne amo hou hamoma. Ilia da
Hina Gode amo ilia aowalalia Gode, A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe

§ **3:21:** Gadili Asi 12:35-36

ilia Gode, da dima misi dagoi, ilia da amo dafawaneyale dawa:ma:ne amo hou hamoma."
6 Hina Gode da Mousesema eno amane sia:i, "Dia lobo amo dia abula ganodini wamo salima." Mousese da Gode Ea sia:i defele hamoi. E da ea lobo bu duga:le, amo da aiya bagade moloba: agoai ba:i. ('lebelosi' oloi).
7 Amalalu, Hina Gode da amane sia:i, "Dia lobo bu dia abula ganodini wamo salima." E da agoane hamoi. E lobo bu duga:le, aiya huluane da bahoi dagoi ba:i amola ea lobo gadofo da ea da:i hodo eno defele ba:i.
8 Hina Gode da amane sia:i, "Ilia da dia hidadea hamoi musa: hame ba:su hou amo dafawaneyale hame dawa:sea, ilia da amo hou ba:sea, dia sia: dafawaneyale dawa:mu.
9 Be ilia amo musa: hame ba:su hou aduna ba:sea, dia sia: dafawaneyale hame dawa:sea, defea, Naile Hano amoga hano lale, hafoga:i osoboga sogadigima. Amasea, hano da afadenene, bu maga:me hamoi dagoi ba:mu."
10 Be Mousese da amane sia:i, "Hame mabu, Hina! Dia na mae asunasima! Na da sia: noga:le adole imunu hame dawa:. Di da nama sia:beba:le, na hou da hame afadenei. Na sia: da noga:i hame, dioi bagade gala."
11 Be Hina Gode da ema bu adole i, "Nowa da osobo bagade dunuma lafi iahabela:? Nowa da dunu ge ga:i o sia: hamedei hamosala:? Nowa da dunu ba:ma:ne si iaha o mae ba:ma:ne si dofosala:? Amo da Ni fawane. Na fawane da Hina Gode! 12 Di wali masa! Na da dia sia: fidimu amola di adole ima:ne, Na da dima sia: imunu."
13 Be Mousese da bu adole i, "Hame mabu, Hina! Eno dunu asunasima."
14 Amo sia: nababeba:le, Hina Gode da Mousesema ougi galu. E amane sia:i, "Defea! Dia ola Elane (Lifai fi dunu) amo dawa:ma. Ea sia: da noga:iwane Na dawa:. E da wali di yosia:musa: logoga manebe. E da di hahawane ba:mu. 15 Di sia:musa: dawa:i, amo ema sia:ma. Na da alia sia:be amo fidimu amola ali da eno dunu olelema:ne, alima sia: olelemu. 16 E da dia lafi defele esalebe ba:mu. E da Isala:ili dunu ilima dia sia: olelemu. Amasea, di da Hina Gode defele, e da sia: adole imunusa: ema olelemu. 17 Di ahoasea, amo dagulu gaguli masa. Di da amo daguluga musa: hame ba:su hou hamomu."

Mousese da Idibidi Sogega Buhagi

18 Amalalu, Mousese da esoa: Yedelouma asili, amane sia:i, "Na da na fi Idibidi soge ganodini amo ilia hou ba:la masunu da defeala:?" Yedelou da defea sia:ne, Mousesema hahawane 'asigibio' sia:i.
19 Mousese da Midia:ne soge ganodini esaloba, Hina Gode da ema amane sia:i dagoi, "Dia Idibidi sogega buhagima. Dunu huluane da di fanelegemusa: dawa:i amo da bogoi dagoi." 20 Amaiba:le, Mousese da idua amola egefe aduna amo dougi amoga fila heda:ma:ne hamone, Idibidi sogega doaga:musa: oule asi. Mousese da dagulu amo Gode da gaguli masa:ne sia:i, amo gaguli asi.
21 Hina Gode da bu Mousesema amane sia:i, "Di da wali Idibidi sogega buhagimuba:le, di da Idibidi hina bagade (Felou) ba:ma:ne, musa: hame ba:su hou dia hamoma:ne Na da dima gasa i, amo huluane hamoma. Be na da Felou ea dogo igi agoane hamomu. Amaiba:le, e da Na fi dunu ilia gadili masunu logo hame doasimu.
22 Amasea, di da ema amane sia:ma, 'Hina Gode da amane sia:sa; Isala:ili da Na magobo mano. 23 Na da dima nagofe Nama nodone sia:ne gadomusa:

gadili masa:ne, logo doasima:ne sia:i. Be di da higa:i galu. Amaiba:le, Na da wali dia magobo dunu mano fanelegemu.' "
24 Mousese da Idibidiga doaga:musa: logoga ahoanoba, sogebi afae amogai ouesalu golai. Amogai, Hina Gode da ema misini, Mousese fanelegemusa: dawa:i. 25-26 Be Mousese idua Siboula da debesu sua:ne, egefe gadofo damuni, amo Mousese ea emo da:iya ligisi. Gadofo damusu hou dawa:beba:le, e da Mousesema amane sia:i, "Di da nama maga:me egoa agoane galebe!" Amaiba:le, Hina Gode da Mousese hame fanelegei.
27 Be Hina Gode da Elanema amane sia:i dagoi, "Di wadela:i hafoga:i soge amoga masa. Amogai, di Mousese gousa:ma." Amaiba:le, e da hadigi goumi (Sainai Goumi) amogai Mousese gousa:i. E da Mousese gousa:le, nonogoi. 28 Amalalu, Mousese da Hina Gode ea adoi huluane (E da Idibidi sogega buhagima:ne sia:i) amo Elanema olelei. Amola musa: hame ba:su hou Hina Gode da e hamoma:ne sia:i, amo Elanema olelei. 29 Amaiba:le, Mousese amola Elane ela da Idibidi sogega asi. Amogai, ilia da Isala:ili ouligisu dunu huluane gilisi. 30 Elane da ilima hou huluane Hina Gode da Mousesema sia:i amo ilima olelei. Dunu huluane ba:ma:ne, Mousese da musa: hame ba:su hou huluane hamosu. 31 Amalalu, Isala:ili dunu fi da dafawaneyale dawa:i. Ilia Hina Gode da ilima misi dagoi amola ilia se nabasu huluane E da ba:i dagoi, amo dafawaneyale dawa:i. Amo dawa:beba:le, ilia da beguduli, Godema nodone sia:ne gadoi.

5

Mousese amola Elane da Idibidi hina bagade (Felou) amoma Fofada:i

1 Amalalu, Mousese amola Elane da Felouma misini, ema amane sia:i, "Hina Gode da amane sia:sa, 'Na fi dunu ga masa:ne, ilia logo doasima. Ilia da Nama nodone sia:ne gadomusa:, wadela:i hafoga:i soge ganodini hahawane gilisisu hamomu galebe.' "
2 Felou da bu adole i, "Hina Gode da nowala:? Na da abuliba:le Ea sia: nabalu, Isala:ili dunu udigili ahoanoma:ne logo doasima:bela:? Na da Hina Gode hame dawa:. Isala:ili dunu ilia da hame gadili masunu."
3 Mousese amola Elane da amane sia:i, "Hibulu dunu ilia Gode da anima misi. Ninia da eso udiana wadela:i soge ganodini asili, Hina Godema gobele salasu hamomu hanai. Agoane hame hamosea, Hina Gode da olo bagade o gegesu bagade amoga nini fanelegemu."
4 Felou da Mousese amola Elane elama amane sia:i, "Ani da abuliba:le, Isala:ili udigili hawa: hamosu dunuma ilia hawa: hamosu fisimusa: sia:sala:? Ilia bu hawa: hamomusa: sia:ma. 5 Dilia Isala:ili fi dunu idi da Idibidi dunu ilia idi amo baligi dagoi. Amola wali alia da ilia hawa: hamosu logo damumusa: dawa:lala."
6 Amo esoha Felou da Idibidi ouligisu dunu amola Isala:ili ouligisu dunu ilima amane sia:i, 7 "Dilia Isala:ili dunuma ilia ga:i (osoboga hamoi igi) hamoma:ne gisi mae ima. Ilisu gisi hogola masa:ne sia:ma. 8 Be ilia da osoboga hamoi igi idi da hame fonobomu. Ilia da waha hamosa defele hamomu. Ilia hawa: hamosu da fonobahadi fawane. Ilia da hawa: hamosu higa:iba:le, ilia da gadili ilia Godema gobele salasu hamoma:ne nama adole ba:lala. 9 Hawa: hamosu gasa bagade ilima olelema. Amasea, ilia da ogogosu sia: amo nabimu hamedeiwane ba:mu."
10 Idibidi hawa: hamosu ouligisu dunu amola Isala:ili ouligisu dunu da asili, Isala:ili dunuma amane sia:i, "Felou da dilima gisi eno hame imunu sia:i. 11 E da dilisu gisi hogoma:ne amola ga:i dilia waha idi defele

hamoma:ne sia:sa.” 12 Amaiba:le, Isala:ili dunu da Idibidi soge huluane
amoga gisi hogola asi. 13 Idibidi gasa bagade ouligisu dunu da ili musa:
ga:i idi defele hamoma:ne, ilima gasa bagade hamoi. 14 Idibidi ouligisu
dunu ilia da Isala:ili ouligisu dunu (ilima ilia hawa: hamosu ouligima:ne
sia:i) amo bagade fananu. Ilia gasa fili amane sia:i, “Dilia da abuliba:le
dilia musa: ga:i (osoboga hamoi igi) idi amo hame hamosala:?”
15 Amalalu, Isala:ili ouligisu dunu ilia da Felouma asili amane sia:i, “Hina
bagade! Di da abuliba:le ninima agoane hamosala:? 16 Ilia da ninima gisi
hame iaha. Be ninia musa: ga:i idi defele hamoma:ne ilia da gasa fili sia:sa.
Amola, wali ilia da nini fanana. Ninia hame, be dia fi dunu da giadofasa.”
17 Be Felou bu adole i, “Dilia da hawa: hamosu higa:iba:le, gadili dia
Hina Godema gobele salasu hamoma:ne nama adole ba:sa. 18 Wali hawa:
hamomusa: masa! Ninia da gisi dilima hame imunu. Be dilia musa: idi
amo defele hamoma.” 19 Amo sia: nababeba:le, Isala:ili hawa: hamosu
ouligisu dunu da bidi hamosu da Isala:ili dunuma doaga:i dagoi dawa:i
galu. Bai ilia ouligisu dunu da ilia musa: hamoi defele amo hamoma:ne
sia:i dagoi. 20 Ilia da Felou ea diasu fisili gadili ahoanoba, Mousese amola
Elane ili misunu ouesalebe ba:i. 21 Ilia da Mousese amola Elane elama
amane sia:i, “Alia hamobeba:le, Felou amola ea hina ouligisu dunu da
nini bagade higasa. Hina Gode da amo hou ba:i dagoi amola E da alima
se imunu. Alia da amo hou hamobeba:le, alia da Idibidi dunu nini
fanelegema:ne abalosu logo fodoi dagoi.”

Mousese da Hina Godema Da:i Dione Sia:i

22 Amalalu, Mousese da Hina Godema sinidigili amane sia:i, “Hina Gode!
Dia da abuliba:le Dia fi dunuma se nabasisala:? Dia da abuliba:le na
guiguda: asunasibala:?
23 Na da Dia sia: Felouma olelemusa: asiba:le, e da eso huluane ilima se
bagade iaha. Amola Di da ili fidima:ne hamedafa hamoi!”

6

1 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Wali Na Felouma gasa
fili logesea, e da Na fi dunu ilia logo doasimu, amo di da ba:mu. Na da e
logemuba:le, e da ili ea sogega fisili masa:ne sefasimu.”

Gode da Mousese Wei

2 *Amola Gode da Mousesema amane sia:i, “Na da Hina Gode. 3 Na
da A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilima misini, ilia da Na Dio Gode
Bagadedafa dawa:i galu. Be Na da Na Dio Hina Gode (Hibulu sia: Yawe)
amo ilima hame olelei.
4 Be Na da ilima gousa:su hamoi. Ilia da Ga:ina:ne soge amo ganodini
ga fi agoane esalu. Be Na da Ga:ina:ne soge huluane ilima imunu ilegele
sia:i. 5 Idibidi dunu da Isala:ili fi amo udigili hawa: hamosu dunu hamoi
dagoi. Wali Na da ilia gogonomasu amola se nabasu nabi dagoi. Na musa:
gousa:su Na da bu dawa:lala. 6 Amaiba:le, dia Na sia: Isala:ili dunuma
olelema, amane, ‘Na da Hina Gode. Na da dili gaga:mu amola dili Idibidi
dunuma udigili hawa: hamosu amo fisima:ne logo doasimu. Na da Na
gasa bagade lobodafa ligia gadole, ilima bagadedafa se nabasimu. Amola
Na da dili gaga:mu. 7 Na da dili Na fi hamomu amola Na da dilia Gode
esalumu. Na da dilia Idibidi soge ganodini udigili hawa: hamosu amo logo

* **6:2:** Mui 17:1, 28:3, 35:11; Gadili Asi 3:13-15

doasisia, dilia da Na da Hina Godedafa amo dawa:mu. 8 Na da dili amo soge Na da hemonega A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilima ima:ne ilegele sia:i, amo sogega Na da dili oule masunu. Na da amo soge dili lalegaguma:ne, dilima imunu. Na da Hina Gode!' " 9 Mousese da amo sia: huluane Isala:ili dunuma olelei. Be ilia da gasa bagade udigili hawa: hamosu hamobeba:le, ilia a:silibu da gasa hame ba:i. Amaiba:le, ilia da Mousese ea sia: dafawaneyale hame dawa:i.

10 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 11 "Di Felouma e da Isala:ili dunu ilia gadili masunu logo doasima:ne amo sia:na masa!"

12 Be Mousese da bu adole i, "Isala:ili dunu huluane da na sia: hame naba. Amaiba:le, Idibidi hina bagade dunu da abuliba:le na sia: nabima:bela:? Na sia: da dioi bagade, noga:i hame."

13 Be Hina Gode da gasa bagade Mousese amola Elane elama amane hamoma:ne sia:i, "Isala:ili dunu amola Felou ilima Na dima hamoma:ne sia: da agoane, 'Na da gasa bagade dima adoi dagoi. Di Isala:ili dunu amo Idibidi soge yolesili gadili masa:ne bisili oule masa.' "

Mousese amola Elane ela Sosogo Fi

14 Ya:igobe ea magobo mano Liubene da egefe biyaduyale lalelegei amo Ha:inoge, Ba:liu, Heselane amola Gami. Iligaga fi da ilia dio lai dagoi. 15 Simiane egefe da gafeyale galu amo Yemiuele, Ya:imini, Ouha:de, Ya:igini, Souha amola Sia:iule (amo da Ga:ina:ne uda ea mano). Iligaga fi da ilia dio lai dagoi. 16 †Lifai egefe da osodayale galu amo Gesiome, Gouha:de amola Milalai. Iligaga fi da ilia dio lai dagoi. Lifai da ode 137 esalu bogoi. 17 Gesiome egefe da aduna galu. Ela da Libinai amola Simia:i. Elama da elegaga fi dunu bagohame lalelegei. 18 Gouha:de egefe da biyaduyale galu amo A:mala:me, Isaha, Hibalone amola Asaiele. Gouha:de da ode 133 esalu, bogoi. 19 Milalai egefe da aduna galu amo Malai amola Musiai. Amo dedei da Lifai ea fi amola iligaga fi. 20 A:mala:me da ea ada dalusi amo Yogebede lai dagoi. E da egefe Elane amola Mousese lalelegei. A:mala:me da ode 137 esalu bogoi. 21 Isaha egefe da osodayale galu amo Goula, Nifege amola Sigalai. 22 Asaiele da egefe osodayale galu. Ilia dio da Misia:ili, Elasa:ifa:ne amola Sidala:i. 23 Elane da Ilisiba (A:minada:be idiwi amola Nasione ea dalusi) amo lai dagoi. E da egefe biyaduyale lalelegei amo Na:ida:be, Abaihu, Elia:isa amola Idima. 24 Goula da egefe osodayale galu amo A:se, Elaga:ina amola Abaia:sa:fe. Ilia da Goula fi ilima aowalali esalu.

25 Elane egefe Elia:isa da Budiele idiwi lai dagoi. E da ema egefe Finia:se lalelegei. Amo dunu dedei da Lifai ea fi dunu ilima ada esalu.

26 Gode da Mousese amola Elane elama amane sia:i dagoi, "Ali bisili Isala:ili dunu fi huluane Idibidi sogega gadili oule masa." 27 Ela da Idibidi hina bagade (Felou) amoma e da Isala:ili dunu gagui amo fisidigili, ili masa:ne logo doasima:ne sia:i.

Hina Gode da Mousese amola Elane elama Hamoma:ne Sia:i

28 Hina Gode da Idibidi soge ganodini Mousesema sia:noba, 29 E da amane sia:i, "Na da Hina Gode! Na dima sia:mu huluane, amo Felouma alofele adoma!"

30 Be Mousese da bu adole i, "Di dawa:! Na da sia: adole iasu noga:i hame dunu. Felou da abuliba:le na sia: nabima:bela:?"

† **6:16:** Idisu 3:17-20, 26:57-58; 1 Hou Olelesu 6:16-19

7

1 Be Hina Gode amane sia:i, “Na da hamobeba:le, Felou da dia hou
afadenene Gode Ea hou defele hamoi ba:mu. Amola dia ola Elane da dia
balofede dunu agoane Felouma alofele sia:mu. 2 Na dima adomu huluane
Elanema bu adoma. Amasea, e da Felouma Na fi dunu gadili masa:ne
ilia se iasu diasu logo doasima:ne sia:mu. 3 *- 4 Be Na da Felou ea dogo
igi agoane hame nabasu hamomu. Na da beda:su hou bagade Idibidi soge
ganodini hamomu. Be e da Isala:ili dunu ilia logo hame doasimu. Amasea,
Na da Idibidi fi ilima se bagade iasimu, amola Nisu da bisili Na dunu fi
huluane amo sogega gadili oule masunu.

5 Amasea, Na da Idibidi dunuma gegene, Isala:ili fi huluane gadili oule
ahoasea, Idibidi dunu da Na da Hina Godedafa dawa:mu.” 6 Mousese
amola Elane da Hina Gode ea adoi huluane hamoi dagoi. 7 Ela da Felouma
sia: dasu amo esoga Mousese ea ode da 80 galu amola Elane ea ode da 83.

Elane Ea Dagulu

8 Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane sia:i, 9 “Felou
da alima alia sia: ado ba:musa: musa: hame ba:su gasa bagade hou
hamoma:ne sia:sea, Elanema agoane sia:ma. E da ea dagulu amo Felou
ea midadi osoboga ligia guduli, dagulu da afadenene bu saya:be ba:mu.”

10 Mousese amola Elane da Felouma asili, Hina Gode Ea sia:i defele
hamosu. Elane da ea dagulu amo Felou amola ea eagene ouligisu dunu
ilia midadi ligia guduli, dagulu da afadenene, sa:ya:be hamoi.

11 Amalalu, Felou da ea bagade dawa:su dunu amola ea fefedoasu dunu
ili misa:ne sia:i. Ilia da ilia gasaga Elane ea hou defele hamosu.

12 Ilia da ilia dagulu ligia guduli, dagulu ilia da afadenene bu sa:ya:be
ba:i. Be Elane ea dagulu da ilia dagulu huluane da:gi dagoi. 13 Be Hina
Gode Ea sia:i defele, Felou ea dogo da ga:nasi dagoi. E da Mousese amola
Elane ela sia: hamedafa nabi.

Se Nabasu da Idibidi Dunuma Doaga:i

14 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Felou ea dogo da
gawamaga:i dagoi. E da sia: hame naba amola e da Na fi dunu ilia logo
hame doasisa.

15 Amaiba:le, hahabe e da Naile Hanoga ahoasea, di e ba:la masa. Dagulu
amo da afadenene saya:be hamoi, amo gaguli asili, hano bega: e ba:musa:
ouesaloma.

16 Amasea, Felouma amane sia:ma, “Hibulu dunu ilia Hina Gode da na
dima asunasi. E da dima amane sia:sa, ‘Di da Na fi dunu gagui amo ilia
Nama wadela:i hafoga:i soge ganodini nodone sia:ne gadomusa: masa:ne,
ili fisidigima.’ Be di da Ea sia: hame nabasu. 17 †Be wali, Hina Gode da
dima amane sia:sa, ‘Na hou hamobe ba:sea, di da Na da Hina Godedafa
dawa:mu. Na da amo daguluga hano amo famu. Amasea, hano da
afadenene bu maga:me ba:mu. 18 Menabo huluane da bogogia:mu amola
hano huluane da gaha bagade nababeba:le, Idibidi dunu da amo hano
manu hamedei ba:mu.’ ”

19 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Elanema e da ea dagulu lale,
ea lobo amo Idibidi hano amola wayabo huluane dabuagadodi ilua:ma:ne
sia:ma. Amasea, hano huluane da afadenene maga:me hamomu. Amola

* **7:3:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:36 † **7:17:** Wamolegei Sia: Olelesu 16:4

Idibidi soge huluane amoga, hano huluane amola hano ofodo amola ganaguga ganodini hano di, amo huluane da maga:me fawane ba:mu."

20 Amalalu, Mousese amola Elane da Hina Gode Ea sia:i defele hamoi. Felou amola ea eagene ouligisu dunu ba:ma:ne, Elane da ea dagulu gaguia gadole, hano dabua fai dagoi. Amalalu, hano da bu maga:me hamoi. 21 Menabo fi hano ganodini da bogogia:le, gaha bagade heda:i. Idibidi dunu da amo hano manu hamedei ba:i. Idibidi soge huluane amo ganodini, maga:me bagade ba:i. 22 Amalalu, Felou ea fefedoasu dunu da amo hou defele hamoi. Amola Felou ea dogo bu ga:nasi hamoi. Hina Gode Ea sia:i defele, e da Mousese amola Elane ela sia: hame nabi. 23 Be amo baligili, e da sinidigili, amo hou mae dawa:le, hi diasuga bu asi. 24 Idibidi dunu da hanodafa manu hamedei ba:beba:le, ilia da hano bega: hano manusa: uli dogosu. 25 Hina Gode da Idibidi hano fai. Amalalu, eso fesu da baligi dagoi ba:i.

8

Guama

1 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Felouma masa! Ema amane sia:ma, "Hina Gode da amane sia:sa, 'Na dunu fi di gagui amo Nama nodone sia:ne gadomusa: fisidigima. 2 Di da higasea, Na da dia sogega se iasimu. Soge huluane da guama amoga dedeboi dagoi ba:mu. 3 Naile Hano da guama amoga nabaidafa ba:mu. Amasea, guama da hano yolesili, dia diasu amola dia debea amoga heda:mu. Ilia da dia eagene ouligisu dunu amola ilia diasuga masunu. Amola ilia dilia ha:i manu ofodo amola gobele nasu amo ganodini ba:mu. 4 Ilia da di, dia fi dunu amola dia ouligisu dunu ilima soagala:le, fila heda:mu.

5 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Di Elanema ea dagulu lale, hano amola hano logo amola hano wayabo huluane amo da:iya ea dagulu ligia gadoma:ne sia:ma. Guama da heda:le, Idibidi soge huluane dedeboma:ne sia:ma."

6 Amalalu, Elane da ea dagulu hano da:iya ligia gadoi. Amola guama da heda:le, Idibidi soge huluane dedeboi.

7 Be Felou ea fefedoasu dawa: dunu da ilia hou hamobeba:le, guama da heda:i.

8 Felou da Mousese amola Elane misa:ne sia:i. E da elama amane sia:i, "Alia Hina Godema E da amo guama sefasima:ne sia:ne gadoma. Amasea, na da dia fi ilia da Godema gobele salasu hou hamoma:ne, logo doasimu."

9 Mousese da bu adole i, "Na da di, dia ouligisu dunu amola dia fi dunu amo fidima:ne hahawane Godema sia:ne gadomu. Na sia:ne gadoma:ne, di eso ilegema. Amasea, guama huluane da fadegale, Naile Hano amo ganodini fawane guama ba:mu."

10 Felou da bu adole i, "Dia na fidima:ne, aya sia:ne gadoma!"

Mousese da amane sia:i, "Dia adole ba:i defele na da hamomu. Amasea, 'gode' eno ninia Hina Gode defele da hamedafa gala, amo di da dawa:mu. 11 Di, dia eagene ouligisu dunu amola dia fi huluane da guama afia:i dagoi ba:mu. Naile Hano ganodini fawane da guama ba:mu. 12 Amalalu, Mousese amola Elane da Felou yolesili, asili Hina Gode da guama sefasima:ne, Ema sia:ne gadoi. 13 Hina Gode da Mousese ea sia:ne gadoi defele hamoi. Guama huluane diasu amola gagoi amola ifabi amo ganodini

esafulu da bogogia:i dagoi. 14 Idibidi dunu da guama bogoi amo gilisili ligisi biba heda:i dialu. Soge huluane da gaha bagade nabi.
15 Be Felou da guama bogoi dagoi ba:beba:le, ea dogo da bu igi agoane hamoi. Hina Gode Ea sia:i defele, e da Mousese amola Elane ela sia: hame nabi.

Mimini

16 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Di Elanema amane sia:ma. E da ea daguluga osoba fama. Amasea osobo su Idibidi soge huluane amo ganodini da afadenene mimini ba:mu." 17 Amaiba:le, Elane da ea daguluga osobo fai. Osobo su Idibidi soge ganodini huluane da afadenene mimini hamoi. Ilia da dunu amola ohe fi amo da:iya fila heda:le dedeboi dagoi.
18 Idibidi fefedoasu dunu da gasa fili mimini hamomusa: hamonanu. Be hamedei. Mimini da bagohame soge huluane ganodini ba:i.
19 *Idibidi fefedoasu dunu da Felouma amane sia:i, "Gode Hi da amo hou hamoi." Be Felou ea dogo da ga:nasi hamoi. E da Hina Gode Ea sia:i defele, Mousese amola Elane ela sia: hame nabi.

Fane Bagohame Misi

20 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Hahabedafa, Felou da Naile Hano amoga ahoanumu. Di ema ba:la masa. Ema amane sia:ma, 'Hina Gode da agoane sia:sa, Na fi dunu da Nama nodone sia:ne gadomusa:, di ili ga masa:ne fisidigima.
21 Na da dima sisasa. Di da fisidigimu higasea, Na da dima se nabasu imunu. Na da fane dima amola dia eagene ouligisu dunuma amola dia fi dunu huluane ilima asunasimu. Idibidi dunu ilia diasu huluane da fane amoga nabai ba:mu. Amola Idibidi soge osobo huluane da fane amoga dedeboi dagoi ba:mu. 22-23 Be Gousiene amo Na fi ilia esalebe soge amoga Na da fane hame asunasimu. Di da Na, Hina Gode, da amo hou hamonanebe dawa:ma:ne, Na da Na fi amola dia fi hisu ba:sa. Amo musa: hame ba:su hou da aya ba:mu." 24 Hina Gode da fane gilisisu bagohame amo Felou ea diasuga amola eagene ouligisu dunu ilia diasuga asunasi. Fane idimu hamedeidafa misiba:le, Idibidi soge huluane da gugunufinisi dagoi ba:i.
25 Amalalu, Felou da Mousese amola Elane ema misa:ne sia:i. E da elama amane sia:i, "Defea! Dilia Hina Godema gobele salasu hou hamoma:ne, Idibidi soge ganodini hamomusa: masa."
26 Be Mousese da bu adole i, "Agoane hamosea da moloi hame ba:mu. Ninia ohe fi amo gobele salasu hamoma:ne medole legesea, Idibidi dunu da higa:i ba:mu. Amo hou ninia Idibidi dunu ilia siga ba:ma:ne hamosea, ilia da amo hou higa:iba:le, nini igiga gala:le legemu." 27 Logo afae fawane gala. Ninia da eso udiana amo wadela:i hafoga:i soge ganodini ga ahoasea, ninia Hina Gode Ea sia: defele, Ema gobele salasu hamomu."
28 Felou da amane sia:i, "Defea! Dilia Hina Godema gobele salasu hamoma:ne, wadela:i hafoga:i sogega masunu da defea. Be sedagaga mae masa. Amola na fidima:ne Godema sia:ne gadoma."
29 Mousese da bu adole i, "Na da ga ahoasea, na da Hina Godema E da fane amo dima, dia eagene ouligisu dunuma amola dia fi huluane ilima fisili sefasima:ne sia:mu. Be di da ninia fi ilia Hina Godema gobele salasu hamoma:ne masunu logo damumusa:, ninima bu mae ogogoma."

* **8:19:** Luge 11:20

30 Mousese da Felou yolesili asili, Godema sia:ne gadoi. 31 Amola Hina
Gode da Mousese ea adole ba:su defele hamoi dagoi. Fane huluane da
Felou, ea eagene ouligisu dunu amola ea fi dunu huluane yolesi dagoi.
Fane afae esalebe da hamedafa ba:i. 32 Be Felou da bu eno ea dogo ga:nasi
hamoi. E da Isala:ili dunu ga fisili masa:ne hame fisidigi.

9

Ohe Fi da Bogogia:i

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Felouma masa! Ema amane
adoma, Hibulu dunu ilia Hina Gode da amane sia:sa, Na fi dunu da Nama
nodone sia:ne gadomusa:, amo fisidigima. 2 Be di da ili fisidigimu higasea,
3 Na da dima se nabasu imunu agoane. Na da dia lai gebo huluane
amo hosi, dougi, ga:mele, bulamagau, sibi amola goudi ilima olo bagade
madelama:ne iasimu. 4 Na da Isala:ili dunuma hisu hamomu. Ilia ohe fi
huluane da hame olomu amola afaedafa da hame bogomu. 5 Na da aya
amo hou hamoma:ne ilegei dagoi."

6 Aya Hina Gode da Ea sia:i defele hamoi dagoi. Idibidi dunu ilia ohe fi
(lai gebo) huluane da bogogia:i. Be Isala:ili ohe da afae hamedafa bogoi.
7 Felou da ea fi dunuma adi hou da doaga:bayale adole ba:i. Isala:ili ohe
da afae hamedafa bogoi, ilia da ema adole i. Be Felou ea dogo da ga:nasi
hamoiba:le, e da Isala:ili fi ilia fisili masunu logo doasimu hame dawa:i.

Dului

8 Amalalu, Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane sia:i, "Lalu
amoga nasubu dia lobo ganodini gaguma. Mousese da lalu didi amoga
nasubu su gasa:le gaguli Felou ea lelebe ba:le gaidi gasa:le galagadoma.
9 Amo nasubu su da asili, Idibidi soge huluane dedebomu. Amasea nasubu
su da dulusu bagohame hamomu. Amo dului da guhi hodole dasea, aiya
bagade dunu huluane ilia da:i amoga madelale ba:mu." 10 *Amaiba:le,
Mousese amola Elane da nasubu su lale, Felou ea ba:le gaidi lelu. Mousese
da amo nasubu su gasa:le galagadole, su da dunu amola ohe fi ilima dului
hamosu. Dului da guhi hodole sa:ili, aiya bagade hamosu. 11 Felou ea
fefedoasu dunu da Mousesema misunu hamedei. Ilia da Idibidi dunu
huluane defele, dului amoga dedeboi dagoi ba:i. 12 Be Hina Gode da Felou
ea dogo bu ga:nasi hamoi amola Hina Gode Ea sia:i defele, e da Mousese
amola Elane ela sia: hame nabi.

Mugene (Anegagi gibu igi agoai hamoi)

13 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Hahabedafa,
Felouma masa! Ema amane sia:ma, 'Hibulu fi ilia Hina Godema nodone
sia:ne gadomusa:, amo fisidigima. 14 Be wali di higasea, Na da dia eagene
ouligisu dunu amola dia fi dunu ilima se nabasu baligili imunu. Osobo
bagadega eno da Na defele hame esala, amo di dawa:ma:ne Na da dima
se nabasu imunu.

15 Na da di amola dia fi dilima olo bagade ia ganiaba, dilia huluane da
bogogia:la:loba.

16 †Be osobo bagade dunu huluanedafa Na gasa dawa:ma:ne Na da dili
hame medole legei. 17 Be di da gasa fi hamosa lela. Di da Na fi dunu
fisidigimu higasa.

---

* **9:10:** Wamolegei Sia: Olelesu 16:12 † **9:16:** Louma 9:17

18 Amaiba:le, Na da aya wewaba mugene gibu agoane imunu. Amo
mugene imunu da Idibidi sogega musa: misi amo bagadewane baligimu.
19 Dia hawa: hamosu dunu ilima olelema. Ilia da dia ohe fi amola liligi
gadili diala amo diasu ganodini gaguli misa:ne sia:ma. Be dunu amola ohe
fi gadili esalebe ba:sea da mugene amoga fabeba:le bogogia:mu."
20 Felou ea eagene ouligisu dunu mogili da Hina Gode Ea sia:
nababeba:le, beda:ga, ohe fi amola udigili hawa: hamosu dunu ganodini
oule misi. 21 Be oda da Hina Gode Ea sisasu hame nabi. Ilia da ohe fi amola
udigili hawa: hamosu dunu gadili esaloma:ne yolesi.
22 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Dia lobo ligia
gadosea, mugene da Idibidi soge huluane amoga sa:imu. Mugene da
dunu, ohe fi amola gisi huluane amoga sa:imu. 23 Amaiba:le, Mousese da
ea dagulu muga ligia gadoi. Amalalu, Hina Gode da gugelebe, mugene
amola ha:ha:na osobo bagadega iasi. 24 ‡E da mugene gibula bobodoi
iasi. Ha:ha:na la:didili la:didili asili bagadedafa ba:i. Amola amo gibula
bobodobe da musa: Idibidi sogega misi amo bagadewane baligi. 25 Idibidi
soge huluane amo ganodini, mugene da liligi huluane ganodini hame
sali, dunu amola ohe fi fai dagoi. Mugene da gisi amola ifa huluane fili
gugunufinisi dagoi. 26 Be Gousiene soge amo Isala:ili fi esalebe soge amoga
fawane mugene da hame sa:i.
27 Felou da Mousese amola Elane elama ema misa:ne sia:i. E da elama
amane sia:i, "Wali na da wadela:le hamoi dagoi. Hina Gode Hi fawane
da moloidafa. Na amola na fi dunu da giadofai. 28 Hina Godema sia:ne
gadoma. Ninia da gugelebe amola mugene gibula bobodobe amoma
bagade helebe. Na da dafawane dili fisidigima:ne ilegele sia:sa. Dilia da
goeguda: bu hame esalumu.
29 Mousese da ema amane sia:i, "Na da moilai bai bagadega gadili
ahoasea, na da lobo ligia gadole Hina Godema sia:ne gadomu. Amasea, di
da osobo bagade da Hina Gode Ea soge fawane amo dawa:ma:ne, gugelebe
da yolesimu amola mugene da yolesimu. 30 Be di amola dia eagene ouligisu
dunu da Hina Godema hame beda:i, amo na dawa:."
31 'Fala:gese' (flax - amoga ilia da abula amunisu efe hamosu) da sogea
hamonanu. Amaiba:le, huluane da mugene amoga gugunufinisi dagoi.
Bali gala:ine amola da yoiba:le mugene amoga gugunufinisi ba:i. 32 Be
widi da fage hame legeiba:le, hame gugunufinisi.
33 Mousese da Felou yolesili, moilai bai bagade amo gadili asili, ea lobo
ligia gadole Hina Godema sia:ne gadoi. Amalalu, gugelebe, mugene amola
gibu bagade huluane da yolesi dagoi. 34 Be Felou da amo hou ba:loba,
bu wadela:le hamoi. E amola ea eagene ouligisu dunu da bu higale
gawamaga:i. 35 Hina Gode da Mousese ea lafidili sia:i amo defele, Felou da
Isala:ili dunu hame fisidigi.

10

Danuba:
1 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Felou ba:la masa! Na
da e amola ea eagene ouligisu dunu ilia dogo ga:nasi agoane hamoi. Bai
Na da ilia gilisisu ganodini musa: hame ba:su gasa bagade hou hamomusa:
dawa:lala. 2 Bai eno da dilia fa:no dilia mano amola aowa ilima Na
da musa: hame ba:su hou hamobeba:le, Idibidi dunu da gagaoui dunu

‡ **9:24:** Wamolegei Sia: Olelesu 8:7, 16:21

agoane ba:i, amo dilia da diligaga fi ilima olelemu. Dilia huluane da Na da Hinadafa amo dawa:mu."
3 Amaiba:le, Mousese amola Elane da Felouma asili, amane sia:i, "Hibulu dunu ilia Hina Gode da amane sia:sa, 'Di da habogala Na sia: nabima:bela:? Di da Na fi dunu Nama nodone sia:ne gadoma:ne amo fisidigima. 4 Be di da higasea Na da aya danuba: dilima se nabasu ima:ne asunasimu. 5 Danuba: da bagohamedafa ba:mu. Ilia da osobo huluane dedebomu. Ilia da liligi huluane amo mugene da hame gugunufinisi amola ifa huluane hame wadela:lesi amo na dagomu. 6 Ilia dia diasu amola dia ouligisu dunu ilia diasu huluane nabamu. Ilia dilima se nabasu imunu da dilia musa: ba:i liligi huluane baligimu.' " Amo sia:nanu, Mousese da Felou yolesili asi.
7 Felou ea eagene ouligisu dunu ilia da ema amane sia:i, "Amo dunu da habowali seda ninima se nabasu ima:bela:? Di Isala:ili dunu ilia Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: fisidigima. Ninia Idibidi soge da gugunufinisi dagoi."
8 Amaiba:le, ilia da Mousese amola Elane amo Felouma oule misi. Felou da elama amane sia:i, "Defea! Dilia da dilia Hina Godema sia:ne gadomusa: masunu da defea. Be nowa da masa:bala:?"
9 Mousese da amane adole i, "Ninia huluane, dunu, uda, mano amola da:i hamoi da masunu. Ninia da ninia dunu mano, ninia uda mano, ninia sibi, goudi amola bulamagau huluane oule masunu. Bai ninia da lolo nasu gilisisu Hina Godema nodomusa: hamomu."
10 Felou da amane sia:i, "Na da Hina Gode Ea Dioba:le gasa bagade sia:sa. Dilia da dilia uda amola mano hamedafa oule masunu. Ninia ba:i dagoi. Dilia da odoga:su hou hamomusa: dawa:lala. 11 Hame mabu! Dilia amo hanai galea, dunu fawane da dilia Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: masa!" Amo sia:beba:le, Idibidi dunu da Mousese amola Elane ela Felou fisimusa:, gadili sefasi.
12 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Danuba: misa:ne sia:musa:, dia lobo amo Idibidi soge da:iya amoga ligia gadoma. Ilia da misini, liligi huluane mugene amoga hame gugunufinisi, amo ilia da na dagomu. 13 Amaiba:le, Mousese da ea dagulu ligia gadole, Hina Gode da fo amo gusudili misi da amo eso amola gasi ganodini Idibidi sogega fofosu. Hahabe aya danuba: foga gaguli misi doaga:i dagoi ba:i. 14 *Ilia da gilisisu osea:le misi amola soge huluane dedeboi dagoi. Ilia idi bagadedafa amo da musa: hame ba:su amola amo defele bu hamedafa ba:mu. 15 Ilia da osobo huluane dedeboiba:le, osobo da bunumai agoane ba:i. Ilia da liligi huluane amo mugene da hame gugunufinisi amola ifa fage dialu huluane na dagoi. Mola:ya:i liligi amo ifa o gisi da:iya Idibidi soge ganodini da hamedafa ba:i.
16 Amalalu, Felou da hedolowane Mousese amola Elane ema misa:ne sia:i. E da elama amane sia:i, "Na da Hina Gode amola alima wadela:le hamoi dagoi. 17 Be wali afadafa fawane na wadela:i hou gogolema:ne olofoma. Ali Hina Godema E da amo bogosu se nabasu fadegale fasima:ne sia:ma. 18 Mousese da Felou yolesili asili, Hina Godema sia:ne gadoi. 19 Amalalu, Gode da gusudili mabe fo afadenene, bu guma:dini mabe fo hamoi. Amo da danuba: fi huluane lale Suese (Gulf) amo foga mini asi. Danuba: afadafa da Idibidi soge ganodini esalebe hame ba:i. 20 Be Hina Gode da Felou ea hou bu ga:nasi hamone, e da Isala:ili dunu hame fisidigi.

* **10:14:** Wamolegei Sia: Olelesu 9:2-3

Gasi Dunasi Bagade Ba:i

21 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Dia lobo muagado ligia gadoma. Amasea, gasi dunasi bagadedafa da Idibidi soge huluane dedebomu.”
22 †Mousese da ea lobo muagado ligia gadole, gasi dunasi bagadedafa da Idibidi soge ganodini eso udianaga dialebe ba:i. 23 Idibidi dunu huluane da ilia na:iyado dunu ba:mu gogolei amola amo eso udianaga ilia da diasu fisili gadili masunu hamedei ba:i. Be Isala:ili dunu ilia esalebe soge ganodini hadigi galebe ba:i.
24 Felou da Mousese ema misa:ne sia:i. E da ema amane sia:i, “Defea! Di da Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: masunu da defea. Dilia uda amola mano masunu da defea. Be dilia sibi, goudi amola bulamagau da guiguda: esaloma:mu.”
25 Be Mousese da bu adole i, “Agoane hamomu ganiaba, di da ninima ohe fi ninia Hina Godema gobele salasu hamoma:ne ia:noba.
26 Hame mabu! Ninia ahoasea ninia da ohe fi huluane amola oule masunu. Ninisu da Hina Godema nodomusa:, ohe fi afae afae amo ilegema. Amola ninia da Hina Godema gobele salasu sogebi amoga doaga:sea fawane, ohe fi ilegemusa: dawa:mu.”
27 Hina Gode da Felou ea dogo bu ga:nasi hamoi amola e da Isala:ili fi fisidigimu higa:i. 28 E da ougili Mousesema amane sia:i, “Dia odagi na siga mae ba:ma:ne, masa! Na da di bu ba:mu higa:i gala mabu! Eso enoga na da di bu ba:sea, di da bogomu!”
29 Mousese da bu adole i, “Di da dafawane sia:i dagoi! Di da na hamedafa bu ba:mu.”

11

Mousese da Idibidi Magobo Mano Huluane da Bogoma:ne Sia:i

1 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Na da Felou (Idibidi hina bagade) amola ea fi dunu ilima eno afae fawane se nabasu imunu. Amo ba:sea, e da dili fisidigimu. Amo baligili, e da dili gadili sefasimu. 2 Be wali Isala:ili dunuma sia:ma. Ilia da Idibidi na:iyado ilima gouli, silifa amola muni liligi ilima ima:ne sia:ma.”
3 Hina Gode da Idibidi dunu ilia asigi dawa:su afadenene, ilia da Isala:ili dunuma nodone dawa:i. Idibidi eagene ouligisu dunu amola dunu huluane da Mousese da dunu mimogo bagadedafa dawa:i.
4 Amalalu, Mousese da Felouma amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Na da gasimogoa gadenene Idibidi soge ganodini lafidalomusa: masunu. 5 Amola magobo mano huluane Idibidi soge ganodini esalebe da bogogia:mu. Felou ea magobo mano (e da fa:no Idibidi hina bagade hamomu galu) amola udigili hawa: hamosu uda (amo da gagoma goudasa) ilia magobo mano huludafa da bogogia:mu. Amola bulamagau huluane ilia magobo mano da bogomu. 6 Idibidi soge ganodini didigia:su bagadedafa nabimu. Agoai didigia:su da musa: hame ba:i amola hobea bu hamedafa ba:mu. 7 Be Isala:ili fi da se hame nabimu. Wa:me da ilima amola ilia ohe fi ilima hame yeyamu. Amasea, Na da Isala:ili dunu da hisu amola Idibidi dunu da hisu amo ba:sa, amo dilia da dawa:mu.” 8 Mousese da ea sia: dagomusa:, amane sia:i, “Dia ouligisu hina dunu huluane da nama misini, nama beguduli, na da na fi dunu lale gadili oule masa:ne

† **10:22:** Gesami Hea:su 105:28; Wamolegei Sia: Olelesu 16:10

nama ha:giwane edegemu. Amalalu, na da yolesili masunu." Amalalu, Mousese da bagadewane ougili, Felou yolesili asi.

9 Be Hina Gode da musa: Mousesema sia:i dagoi, "Felou da mae fisili, dia sia: hamedafa nabimu. Bai Na da Idibidi soge ganodini Na musa: hame ba:su hou eno amo soge ganodini hamomu galebe." 10 Mousese amola Elane da amo musa: hame ba:su hou huluane Felou ba:ma:ne hamosu. Be Hina Gode da ea hou gawamaga:i agoane hamoi. Amola e da Isala:ili dunu ea soge fisili gadili masa:ne hame fisidigi.

12

Baligisu

1 *Hina Gode da Idibidi soge ganodini, Mousese amola Elane elama amane sia:i,

2 "Wali oubi da dilima oubi age ode huluane amoga ganumu. 3 Isala:ili dunu gilisisu amoma agoane olelema, 'Wali oubi amoga eso nabuane amoga diasu afae afae esalebe sosogo fi eda da sibi mano o goudi mano afae ilegema:ma. 4 Be ea sosogo fi da fonobahadi amola ohe afae huluane manu hamedei ba:sea, defea, e amola ea dafulisu na:iyado sosogo fi da amo ohe fifili, dunu ilia idi amola ilia manu defele, gilisili manu.

5 Sibi o goudi ilegema. Be gawali amo da noga:idafa, aiya amola nigima: amola wadela:i hame galu amo fawane ilegema. 6 Amasea, eso 14 (ge), age oubiga, daeya, Isala:ili dunu huluane da amo ilegei ohe medole legema:mu.

7 Isala:ili dunu da maga:me mogili lale, diasu amo ganodini ohe ilia da manu, amo diasu logo holei mimogoa gadodili, la:ididili amola la:ididili maga:mega ulasima:mu.

8 Amo gasia, sibi o goudi ea hu amo gobele, mola: agoane amola agi (yisidi hame sali) gilisili moma. 9 Hu da hame gobei (gahea) o hano ganodini egei mae moma. Be ohe mae dadega:le, dialuma, emo amola iga huluane gilisili gogo gobema. 10 Hahabe doaga:sea, hu huluane da na dagoi ba:ma:mu. Be fonobahadi hame mae dialebe ba:sea, amo laluga gobele salima. 11 Dilia amo hedolowane moma. Dilia gadili masa:ne defele, abula salawane, emo salasu salawane amola dagulu dilia lobo ganodini gaguiwane ouesaloma. Amo lolo nabe da Na Hina Godema nodoma:ne Baligisu (Gadodili Baligisu) Lolo Nabe.

12 Amo gasi ganodini Na da Idibidi soge huluane amo ganodini masunu. Na da dunu amola ohe fi magobo mano huluane fanelegemu. Amola Na da Idibidi ogogosu 'gode' huluanema se nabasu imunu. Na da Hina Godedafa!

13 Maga:me amo dilia logo holei mimogodiga ulasi da dilia Isala:ili dunu dilia esalebe diasu ilegei gala. Na da maga:me ba:sea, Na da dili gadodili baligimu amola Na da Idibidi dunuma se nabasu iasia Na da dilima se hame imunu. 14 †Dilia da amo Lolo Nasu amo da hadigi gilisisu hamoma:mu. Na, Hina Gode, da hou bagadedafa hamoi. Amo dilia mae gogolema:ne amo Baligisu Lolo Nasu ode huluane mae yolesili hamonanoma."

Agi Yisidi Hame Sali Nasu

15 Hina Gode da amane sia:i, "Eso fesu ganodini dilia agi amo yisidi da ganodini sali, amo mae moma. Yisidi hame sali agi fawane moma. Eso

---

* **12:1:** Gobele Salasu 23:5; Idisu 9:1-5, 28:16; Mousese ea Malasu 16:1-2 † **12:14:** Gadili Asi 23:15, 34:18; Gobele Salasu 23:6-8; Idisu 28:17-25; Mousese ea Malasu 16:3-8

agega, dilia yisidi huluane dilia diasu ganodini diala amo ha:digima. Amo eso fesuale ganodini nowa da yisidi sali agi nasea, e da Na fi amoga fadegai dagoi ba:mu. 16 Eso age amo ganodini dilia da nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Amo eso fesuale amoga dilia mae hawa: hamoma. Be ha:i manu hahamomu da defea. 17 Amo gilisisu mae yolesili ode huluane amoga hamoma. Bai amo esoga, Na da dili Idibidi soge fisimusa:, gadili oule asi, amo dawa:ma.
18 Eso 14 oubi age amo daeya asili eso 21 daeya, amo eso fesualega, dilia da agi yisidi sali amo mae moma. 19-20 Amo eso fesualega, yisidi dilia diasu ganodini ba:mu da sema bagade. Bai nowa dunu amo Isala:ili o ga fi dunu da yisidi sali agi nasea, e da Na fi amoga fadegai dagoi ba:mu."

Degabo Baligisu Lolo Nasu Hamoi

21 Mousese da Isala:ili ouligisu dunu huluane ema misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i, "Dilia huluane da sibi mano o goudi mano ilegele, amo medole legema. Dilia sosogo fi da Baligisu Lolo Nasu hamoma:ne, 22 dilia ohe medole legei amo ea maga:me ofodo ganodini salima. Amasea, hisobe lubi amo maga:me ganodini gele, dilia diasu logo holei amo gadodili amola mimogodi la:didili amola eno la:didili ulasima. Amola dilia da diasu ganodini gagili sali agoane esaloma. Dunu huluane da daeya asili hahabe, diasu mae yolesili amo ganodini ouesaloma:mu. 23 ‡Hina Gode da Idibidi sogega magobo mano fanelegemusa: ahoasea, E da maga:me dilia logo holei gadodili amola mimogodi la:didili la:didili ulasi ba:sea, E da Gugunufinisisu A:igele ema dilia diasu ganodini dili medoma:ne mae golili sa:ima:ne sia:mu. 24 Dilia amola dilia mano da amo hamoma:ne sia:i eso huluane nabawane hamoma. 25 Dilia da soge amo Hina Gode da dilima imunu ilegele sia:i, amoga golili dasea, dilia da Baligisu (Gadodili Baligisu) Lolo Nasu hamoma. 26 Dilia mano da dilima, amane adole ba:sea, 'Amo hou ea bai da adi baila:?' 27 Dilia bu adole ima, 'Amo da Baligisu Lolo Nasu gobele salasu, Hina Godema nodomusa: nini hamosa. E da Idibidi soge ganodini, Isala:ili dunu diasu amo gadodili baligi dagoi. E da Idibidi dunu medole legei be E da nini gaga:i dagoi,' " Mousese da amane sia:i.
Isala:ili dunu da muguni bugili, Hina Godema nodone sia:ne gadoi. 28 Amalalu, ilia da asili, Hina Gode da Mousese amola Elane elama adoi defele hamoi dagoi.

Idibidi Magobo Mano da Bogogia:i

29 §Gasimogoa, Hina Gode da magobo mano huluane Idibidi soge ganodini esalu, amo medole lelegei. Felou ea magobo mano (amo da hina bagade hamomu galu) amola se iasu diasu ganodini sali dunu ilia magobo mano huluane, E da medole lelegei. Amola ohe fi ilia magobo mano huluane da medole legei dagoi ba:i. 30 Amo gasia, Felou, ea eagene ouligisu dunu amola Idibidi dunu huluane da didilisi dagoi ba:i. Idibidi soge huluane amo ganodini da didigia:su bagade nabi. Bai diasu huluanedafa afae mae fisili, amo ganodini da dunu bogoi dagoi ba:i.
31 Amo gasia, Felou da Mousese amola Elane elama misa:ne sia:i. E elama amane sia:i, "Gadili masa! Ali amola Isala:ili fi masa! Na soge yolesili masa! Dilia adole ba:i defele, Hina Godema nodomusa: masa!
32 Dilia sibi, goudi amola bulamagau lale, gadili masa! Amola Gode da na hahawane dogolegema:ne, Ema sia:ne gadoma."

---

‡ **12:23:** Hibulu 11:28 § **12:29:** Gadili Asi 4:22-32

33 Idibidi dunu da Isala:ili dunuma hedolowane masa:ne sia:i. Ilia amane
sia:i, “Dilia ga hame ahoasea, ninia huluane da bogogia:i dagoi ba:mu.”
34 Amaiba:le, Isala:ili dunu da yisidi hame sali hame gobei agi amo
ilia gobele nasu ofodo ganodini sali, amo abulaga dedebole gisa asi.
35 **Isala:ili dunu da Mousese ea sia: defele Idibidi dunuma gouli, silifa
amola abula edegei dagoi.
36 Hina Gode da Idibidi dunu ilia hou afadeneiba:le, ilia da Isala:ili
dunuma esega beda:i galu. Amaiba:le, ilia da Isala:ili dunuma ilia edegei
liligi iasu. Amola Isala:ili dunu da Idibidi dunu ilia noga:i liligi huluane
gaguli asi dagoi.

Isala:ili Fi da Idibidi Soge Yolesi

37 Isala:ili dunu da La:misisi moilai bai bagade yolesili, emoga asili,
Sagode moilaiga doaga:musa: asi. Dunu ilia idi da 600,000 agoane. Amola
uda amola mano bagohame gadili asi, be ilia defei hame idi. 38 Dunu
eno bagohame, sibi, goudi amola bulamagau osea:idafa ilia da oule asi.
39 Ilia da yisidi hame sali agi amo logoga gobei. Ilia da Idibidi soge
amoga hedolowane sefasiba:le, ilia Idibidi soge ganodini ha:i manu logoga
manusa: hahamomu amola yisidi ilia falaua ganodini salimu hamedei ba:i.
40 ††Isala:ili dunu da Idibidi soge ganodini ode 430 esalu. 41 Eso amoga
ode 430 da gidigi ba:loba, Hina Gode Ea fi huluane da Idibidi yolesili
gadili asi. 42 Amo gasia, Hina Gode da mae golale, Ea fi dunu Idibidi
soge amoga fadegale ga oule masa:ne sosodo aligi ba:i. Amo gasia, ode
huluane ganodini Isala:ili dunu da Hina Godema nodone dawa:ma:ne,
sosodo aligilalebe ligiagasa.

Baligisu Hamoma:ne Sia:i

43 Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane sia:i, “Baligisu
hamoma:ne sia: da amo:- Ga fi dunu da Baligisu Lolo hame manu. 44 Be
dilia da udigili bidi hame lasu hawa: hamosu dunu lasea, e da Baligisu
manu da defea. Be hidadea ea gadofo damuma:mu. 45 Sofe misi o bidi
lamu hawa: hamosu dunu da hame manu. 46 ‡‡Dilia Lolo Nasu ha:i manu
amo huluanedafa da diasu afadafa fawane amo ganodini moma. Gadili
mae gaguli masa. Amola, ohe gobei amo ea gasa mae fima. 47 Isala:ili fi
huluane da gilisisu hamone, amo lolo manu. 48 Be gadofo hame damui
dunu da hame manu. Be ga fi dunu da dilia soge ganodini esalea, amola e
da Hina Godema nodomusa: Baligisu Lolo manu hanai galea, dilia hidadea
dunu huluane ea sosogo fi amo ganodini ilia gadofo damuma. Amasea,
amo dunu da Isala:ili dunu lalelegei defele ba:ma. Amasea, e da Baligisu
lolo manu da defea. 49 Be Isala:ili dunudafa amola ga fi dunu dilima gilisi,
amo huluane da defele Baligisu Lolo Nasu hamoma:ne sia:i nabawane
hamoma:mu. 50 Isala:ili dunu huluane da nabasu hou hamosu. Ilia da
Hina Gode Ea Mousese amola Elane elama adoi defele hamosu.
51 Amo esoga Hina Gode da Isala:ili fi huluane Idibidi sogega fisili
masa:ne, gadili oule asi.

13

Magobo Mano amo Hina Godema Imunusa:, Mogili Gagale Ilegesu.

** **12:35:** Gadili Asi 3:21-22 †† **12:40:** Mui 15:13; Gala:isia 3:17 ‡‡ **12:46:** Idisu 9:12; Yone 19:36

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 *"Magobo dunu mano huluane,
Na ouligima:ne Nama ima. Bai Isala:ili dunu mano magobo huluane amola
ohe fi magobo gawali huluane da Na:.

Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu

3 Mousese da Isala:ili dunu ilima amane sia:i, "Wali eso mae gogolema.
Dilia da Idibidi ganodini se nabawane udigili hawa: hamosu dunu esalu.
Be wali eso dilia da gadili misi. Hina Gode Ea gasa bagade amoga dili
fisili masa:ne asunasi. Agi yisidi sali amo mae moma. 4 Dilia da wali eso
oubi age amoga (oubi dio da Abibi) Idibidi soge yolesili gadili ahoa. 5 Hina
Gode da dafawane sia:i. E da Ga:ina:naide, Hidaide, A:moulaide, Haifaide
amola Yebusaide amo dunu fi huluane ilia soge dilima imunu ilegele sia:i.
E da dili amo soge noga:idafa amoga oule ahoasea, dilia da wali lolo nabe
gilisisu ode huluane oubi age amoga hamoma. 6 Eso fesuale amoga dilia
yisidi hame sali agi fawane moma. Eso fesu amoga dilia Hina Godema
nodomusa: gilisima. 7 Eso fesuale ganodini dilia yisidi sali agi maedafa
moma. Dilia soge ganodini, yisidi amola agi yisidi sali liligi da sema
bagade. 8 Ode huluane, amo gilisisu dilia hemosea, dilia egefe ilima dilia
da Hina Gode Ea dili Idibidi yolesili gadili masa:ne fidisu amo dawa:ma:ne,
agoane hamoma amo dilia egefelali ilima olelema. 9 Amo gilisisu da dilima
liligi dilia loboga o odagiga ga:i agoai gala ba:mu. Dilia da Hina Gode Ea
hou (E da Ea gasa bagade amoga dili Idibidi sogega fisili masa:ne asunasi)
amo bu dawa:sea, dilia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i idimu amola
dawa:ma:ne sia:mu.
10 Dilia eso ilegei ode huluane amoga, amo lolo nabe gilisisu hamoma.

Magobo Mano

11 Hina Gode da dilia aowalali ilima, E da dili Ga:ina:naide fi ilia soge
ganodini oule misunu ilegele sia:i. Amo E da hamomu. E da amo soge
dilima iasea, 12 †dilia da magobo dunu mano huluane Ema ima. Ohe fi
magobo gawali huluane da Gode Ea: liligi. 13 Be magobo gawali dougi amo
dilia Ema bu bidi lama:mu. Dilia dougi bu lale, sibi mano Godema ima. Be
dilia da dougi bu lamu higasea, defea, ea galogoa fima. Dilia dunu magobo
mano amo huluane Godema bu bidi lama:mu. 14 Hobea, dia gofe da dima
amo hou ea bai adole ba:sea, ema bu adole ima, 'Ninia da musa: Idibidi
soge ganodini udigili hawa: hamosu dunu esalu. Be Hina Gode Ea gasa
bagade amoga E da nini fisili masa:ne gadili asunasi dagoi. 15 Idibidi hina
bagade (Felou) da gasa fili ninia fisidigimu higaloba, Hina Gode da magobo
dunu mano huluane Idibidi soge ganodini esalu, dunu amola ohe medole
legei dagoi. Amaiba:le, ninia da wali ohe mano magobo gawali huluane
Godema gobele salasu iaha. Be magobo dunu mano huluane ninia bu bidi
laha. 16 Amo hou ninia hamonana da ninia liligi ninia lobo o odagia ga:i
agoai ganumu. Amo dawa:sea, ninia Hina Gode da Ea gasa bagade amoga
nini Idibidi soge fisili masa:ne gadili asunasi dagoi dawa:sa.' "

Mumobi Mogomogoi amola Lalu Sawa: Mogomogoi

17 Idibidi hina bagade (Felou) da Isala:ili dunu gadili masa:ne fisidigiloba,
Gode da ili logo dunumuni (amo da hano wayabo bagade bega: Filisidia
sogega ahoasu) amoga hame oule asi. Gode da amane dawa:i, "Isala:ili
dunu da se nabasea amola gegesu ba:sea, ilia asigi dawa:su sinidigili,
Idibidi sogega bu hagimu Na higa:i hodosa."

---

* **13:2:** Idisu 3:13; Luge 2:23 † **13:12:** Gadili Asi 34:19-20; Luge 2:23

18 Amaiba:le E da guga:loi ahoasu amo da wadela:i hafoga:i sogega asili
Maga:me Hanoga doaga:musa:, amo logoga oule asi. Isala:ili dunu da ilia
gegesu liligi gaguiwane ahoasu.
19 ‡Mousese da Yousefe ea bogoi da:i hodo gaguli asi. Yousefe da esaloba,
e da Isala:ili dunuma amane sia:i dagoi, “Gode da dili gaga:sea, amola dilia
ga ahoasea, na da:i hodo amola gaguli masa.”
20 Isala:ili dunu da Sagode moilai yolesili, asili, wadela:i hafoga:i soge
bega: doaga:i. Ilia da Ida:me sogega abula diasu gilisisu gaguli, ouesalu.
21 Esoga, Hina Gode da mumobi mogomogoi amo ganodini logo olele-
musa:, ili bisili asi. Amola gasi ganodini E da lalu sawa: mogomogoi
ganodini ilima hadigi olelemusa: bisili asi. Amalalu, ilia da eso amola gasia
amoga hahawane ahoasu. 22 Eso huluane, mumobi mogomogoi da Isala:ili
dunu bisili ahoanebe ba:i. Amola gasia huluane lalu sawa: mogomogoi
agoane ili bisili ahoanebe ba:i.

14

Maga:me Hano Wayabo Degei

1 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Isala:ili dunuma
sinidigima:ne sia:ma. Ilia da Baihahailode sogebi (amo da Migidole amola
Maga:me Hano Wayabo amoga dogoa sogebi amola Ba:ilisifone gadenene
galu) amoga ouesaloma:mu. 3 Felou da Isala:ili dunu da udigili sogega
lalebe amola wadela:i hafoga:i soge ilia logo ga:i dagoi, amo e da dawa:mu.
4 Na da Felou ea odagi bu igi agoane hamomu. E da dilima doagala:le, se
bobogemu. Be Na da Felou amola ea dadi gagui dunu hasalasimu. Amo
ba:sea, Idibidi dunu da Na da Hinadafa amo dawa:mu.” Isala:ili dunu da
Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi.
5 Idibidi dunu da Felouma, Isala:ili dunu huluane da hobea:i dagoi olelei.
Amalalu, e amola ea eagene ouligisu dunu da ilia asigi dawa:su sinidigili,
amane sia:i, “Ninia da abuliba:le Isala:ili fi fisidigibala:? Ninia bidi mae
lale udigili hawa: hamosu dunu fisi dagoi.” 6 Amaiba:le, Felou da ea
gegesu sa:liode, ea dadi gagui dunu amola gegesu liligi huluane momagele,
7 e amola sa:liode da:iya fila heda:i noga:i dadi gagui dunu 600 agoane
amola ilia ouligisu dunu, Isala:ili dunuma fa:no bobogei. 8 Isala:ili dunu da
hahawane ahoanu. Be Hina Gode da Felou ea dogo ga:nasi hamoi amola e
da Isala:ili dunuma se bobogei. 9 Idibidi dadi gagui wa:i, hosi, sa:liode
amola sa:liode ouligisu dunu da Isala:ili dunuma se bobogei. Isala:ili
dunu da Maga:me Hano Wayabo bega: Baihahailode amola Ba:ilisifone
amo gadenene abula diasu gaguli ouesalu. Amogai, Idibidi dunu da ilima
doagala:musa: doaga:i. 10 Isala:ili dunu da Felou amola ea dadi gagui dunu
ilima doagala:musa: manebe ba:loba, ili beda:i bagade ba:i. Ilia da Hina
Godema ili fidima:ne bagade wele sia:su.
11 Ilia da Mousesema amane sia:i, “Bogoi uli dogomu da Idibidi sogega
hame galula:? Di da abuliba:le nini bogomusa:, amo wadela:i sogega
oule misibala:? Di da nini Idibidi sogega fisili masa:ne asunasiba:le,
nini gugunufinisi dagoi. 12 Ninia da mae gadili asi amo esoga ninima
misunu hou dima olelei dagoi. Ninia da di nini bu Idibidi dunu udigili
hawa: hamomusa: yolesima, amo dima sia:i dagoi. Ninia da udigili hawa:
hamone amola wadela:i hafoga:i soge amo ganodini hame bogomu da
defea galu.” 13 Mousese da bu adole i, “Mae beda:ma! Leloma! Amasea,

‡ **13:19:** Mui 50:25; Yosiua 24:32

dilia da wali eso Hina Gode Ea gasa bagade Gaga:su hou ba:mu. Dilia da amo Idibidi dunu bu hamedafa ba:mu. 14 Hina Gode Hi da dilia gegesu hamomu. Dilia hame! Dilia leloma!”

15 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Di da abuliba:le Na fidisu lama:ne, adole ba:musa: dinanala:? Isala:ili dunuma ilia gaba:i masa:ne sia:ma! 16 Dia dagulu amo hano da:iya ligiagama. Hano da dogoa damuna asili osobo logo hamoi, hano hamedei dialebe ba:mu. Amasea, Isala:ili dunu da amo hafoga:i osobo logo amoga Maga:me Hano Wayabo degele masunu. 17 Be Na da Felou ea dogo ga:nasi hamobeba:le, e da Isala:ili dunu amo hano logo hamoi ganodini ilima se bobogemu. Amasea Na da Felou, ea dadi gagui dunu, ea sa:liode amola ea sa:liode ouligisu dunu ili hasalasimu.

18 Amasea, Na da Idibidi dunu hasanasisia, ilia da Na da Hina Godedafa amo dawa:mu.”

19 Amalalu, Gode Ea a:igele dunu Isala:ili gilisisu amoga bisili ahoasu amo fisili, asili Isala:ili dunu ilia baligiduga asi. Mumobi mogomogoi da asili, 20 Isala:ili gilisisu baligiduga asili, Idibidi amola Isala:ili afafane gaga:su agoane hamoi. Mumobi dedeboiba:le, Idibidi dunu da gasi dunasi fawane ba:i. Be la:didili Isala:ili dunu da hadigi ba:i. Amoga afafaiba:le, Idibidi dadi gagui da Isala:ili dadi gagui amoga doagala:musa: misunu hamedei ba:i. 21 Mousese da ea lobo hano da:iya ligia gadolaloba, Hina Gode da gasa bagade fo gusudili mabe amoga hano sefasi. Fo da gasi mae yolesili fofolalu, osobo logo hafoga:i dagoi ba:i. Hano da la:didili la:didili dogoa damuna asi. 22 *Isala:ili dunu da amo hafoga:i osobo logo amoga asili, Maga:me Hano Wayabo degei. Hano da la:didili amola la:didili dobea sali agoane ba:i. 23 Idibidi dadi gagui, hosi amola sa:liode huluane da Isala:ili dunuma doagala:musa: ilima se bobogele, hano wayabo bagade golili sa:i. 24 Be eso mabe gadenenoba, Hina Gode mumobi mogomogoi amola lalu amo gadodili esalu da gudu ba:leguduli, Idibidi dadi gagui dunu wa:i ba:i dagoi. Ilia da beda:i bagadeba:le, ededenagia:i. 25 Gode da hamobeba:le, ilia sa:liode emo da bosona sa:ili, bai agoane ba:i. Ilia da bu masunu gogolei. Idibidi dunu da amane sia:i, “Hina Gode da Isala:ili dunumagale ninima gegenana! Hadiga! Ninia hobeamu da defea.”

26 Be Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Dia lobo amo hano da:iya bu ligiagama. Amalalu, hano da bu sinidigili, Idibidi dunu, ilia sa:liode amola genonesisu dunu huluane dedebomu.” 27 Amaiba:le, Mousese da ea lobo hano da:iya ligia gadole, amola eso mabe amoga hano da ea musa: defei amoga sinidigi dagoi. Idibidi dunu da hobeamu logo hogoi helei. Be Hina Gode da ili hano bagadega dedeboi. 28 Hano da sinidigili, sa:liode, sa:liode fila heda:i dunu amola Idibidi dadi gagui ilia Isala:ili dunuma se bobogei, amo huluane dedeboi dagoi. Idibidi dunu afae esalebe hame ba:i.

29 Be Isala:ili dunu huluane da hafoga:i logoga emoga asili, hano bagade degei dagoi. Hano da la:didili, la:didili dobea sali agoane ba:i.

30 Amo esoga, Hina Gode da Isala:ili dunu amo Idibidi dunuma gaga:i dagoi, amola Isala:ili dunu da Idibidi dunu ilia bogoi da:i hodo hano bagade bega: dialebe ba:i.

31 Hina Gode da Ea gasa bagade amoga Idibidi dadi gagui hasali dagoi. Isala:ili dunu da amo hou ba:beba:le, Godema beda:i galu. Amola ilia da Hina Gode ea hou dafawaneyale dawa:i. Amola Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese, amo ea hou dafawaneyale dawa:i.

* **14:22:** 1 Golidia 10:1-2; Hibulu 11:29

15

Mousese ea Gesami Hea:su

1 *Amalalu, Mousese amola Isala:ili dunu da Hina Godema gesami hea:i amane,
"Na da Hina Godema gesami hea:mu. Bai E da hasalasu bagade hamoi dagoi. E da hosi amola amoga fila heda:i dunu hano bagadega ha:digi dagoi.
2 †Hina Gode da na gasa bagade Gaga:su dunu E da na gaga:i dagoi.
E da na Gode amola na da Ema nodomu E da na ada ea Gode,
amola E da Ea hou bagadedafa hamobeba:le na da gesami hea:mu
3 Hina Gode da gegesu dunu.
Ea Dio da Hina Godedafa.
4 E da Idibidi dadi gagui gilisisu amola ilia sa:liode hanoga gala:digi.
Idibidi dadi gagui ouligisu dunu noga:idafa
da Maga:me Hano Wayabo amoga bogole gela sa:i.
5 Hano bagade nugududafa da ilia da:i hodo dedeboi dagoi.
Ilia da igi agoane gela sa:ili, hano haguduga doaga:i.
6 Hina Gode! Dia lobodafa da gasa bagadeba:le, ninia beda:iwane ba:sa.
Dia lobodafa da ha lai dunu amo fifili goudasa.
7 Di da hadigi amola hahawane Dima ha lai amo wadela:sa.
Dia ougi da lalu defele. Dima ha lai ilia da samaso bioi defele
Dia laluga ulagisa.
8 Di da hano bagadega fulaboiba:le, hano da gafululi bi hamoi.
Hano da wa:legadole, dobea salidi agoane ba:i.
Hano hagududafa da ga:nasi amola hafoga:i agoane ba:i.
9 Ha lai da amane sia:i, 'Na da ilima doagala:musa: se bobogele, baligimu.
Na da ilia liligi huluane lale, afafane, ni hanaiga lamu.
Na da na gegesu gobihei bagade duga:le gadole, ilia liligi huluane samogele lamu.'
10 Be Hina Gode, Di da mifo afadafa fulabosea,
Idibidi dunu huluane da hanoga na dagoi ba:i.
Hano bagade beda:su liligi amo ganodini, ilia da lede (dioi bagade ouli liligi)
amo defele gela sa:i dagoi.
11 Hina Gode! Di da 'gode' liligi huluane bagadewane baligi dagoi.
Dia hadigi da dunu huluane ilia hou bagadewane baligisa.
Di da musa: hame ba:su gasa bagade hou hamomusa: defele esala.
Eno dunu da Dia hou defele hamomu hamedei agoane ba:sa.
12 Di da Dia lobodafa ligia gadoloba,
osobo bagade da ninima ha lai amo da:gi dagoi.
13 Dia musa: sia:i defele, Di da dunu Di gaga:i,
ilima bisili ahoanu, oule asi dagoi.
Dia gasaga, Di da ilima logo olelemu.
Amola Dia hadigi soge amoga oule masunu.
14 Dunu fifilai da nabimu.
Amola, ilia beda:iba:le, yagugumu.
Filisidini dunu da beda:ga bogomuwane.
15 Idome hina bagade dunu da beda:i bagade ba:mu.

* **15:1:** Wamolegei Sia: Olelesu 15:3 † **15:2:** Gesami Hea:su 118:14; Aisaia 12:2

Moua:be gasa bagade dunu da beda:iba:le yagugumu.
Ga:ina:ne dunu da ilia gesa:i hou fisili, beda:i bagade ba:mu.
16 Ilia huluanema beda:su hou bagade da doaga:i dagoi.
Ilia da Dia gasa, Hina Gode, ba:lala.
Amabeba:le, ilia da gogaya:i agoane lela.
Amogainini Dia fi dunu amo Di da ilia se iasu diasu logo doasili,
ga masa:ne asunasi, ilia da mogodigili ahoanebe ba:sea.
17 Hina Gode! Di da goumi amoga Dia fisu hamoma:ne ilegei dagoi.
Amoga Di da dia fi oule asili ilia fima:ne hahamonana.
Amogai da Debolo Diasu gagui dagoi.
18 Di, Hina Gode, da eso huluane Hina Bagadedafa esalalalumu."

Milia:me Ea Gesami Hea:su

19 Isala:ili dunu da osobo hafoga:i amoga asili Maga:me Hano Wayabo degei dagoi. Be Idibidi dunu, hosi, sa:liode amola sa:liode genonesisu dunu da amo logoga ahoanoba, Hina Gode da hano sinidigili, ilia huluane dedeboi dagoi ba:i.

20 Ba:la:lusu uda amo Milia:me (Elane ea dalusi) da hina gisani amo lai amola Isala:ili uda huluane da ema fa:no bobogei. Ilia da gisani gaguli sisiogola afia:i.

21 Milia:me da ilima amane gesami hea:i,
"Hina Godema gesami hea:ma.
Bai E da hahawane baligili hasalasu hamoi dagoi.
E da hosi amola ilima fila heda:i dunu,
amo hano wayabo bagadega ha:digi dagoi."

Hano Gamogai

22 Amalalu, Mousese da bisili asili, Isala:ili dunu Maga:me Hano Wayabo yolesili, Siua wadela:i hafoga:i soge amoga oule asi. Eso udiana ilia da wadela:i soge ganodini lalu, be hano hame ba:i. 23 Amalalu, ilia sogebi ea dio amo Mala amoga doaga:i. Be amogai hano da gamogaiba:le, manu da hamedei ba:i. Amaiba:le, ilia amo sogebiga Mala (Gamogai) dio asuli. 24 Isala:ili dunu da da:i dioiba:le Mousesema gegene i. Ilia da amane sia:i, "Ninia da adi hano moma:bela:?" 25 Mousese da ha:giwane Hina Godema sia:ne gadoi. Amalalu, Hina Gode da ema ifa olelei. Mousese da amo ifa hano ganodini ha:digili, hano da afadenene, bu noga:iwane ba:i.

Amogai, Hina Gode da ili hahawane esaloma:ne sema eno ilima i dagoi amola ilima ado ba:su hou hamosu. 26 E amane sia:i, "Dilia da dafawane nabasu hou hamosea amola moloidafa hou hamobeba:le Na hamoma:ne sia:i huluane amoma fa:no bobogesea, Na da dilima se nabasu hame imunu. Dilia da olo bagade na da Idibidi dunuma i, amo hame ba:mu. Na da Hina Gode, dili Uhinisisu Dunu."

27 Isala:ili dunu da bu asili, Ilimi sogega doaga:i. Amogai gufi hano fana:iyado amola gumudi agoai ifa 70 ba:i. Amogai ilia da hano gadenene abula diasu gilisisu gaguli esalu.

16

Isala:ili dunu da 'ma:na' amola Gowa:ili Sio Ba:i

1 Isala:ili fi huluane da Ilimi soge yolesili, logoga asi. Ilia da Idibidi yolesili oubi aduna logoga asi. Eso ba: (15) amo oubi ganodini, ilia da wadela:i hafoga:i soge amo Sini amoga doaga:i. La:di da Ilimi amola la:di da Sainai. Sini soge da mogoa dialu.

2 Amogai, wadela:i soge amoga, ilia da Mousese amola Elane elama sia:ga
gegene egai. 3 Ilia da elama amane sia:i, “Hina Gode da nini huluane
Idibidi soge ganodini medole legemu da defea galu. Amogai ninia da fili,
hu amola ha:i manu eno, ninia hanai amo defele manusa: dawa:i galu. Be
alia da nini amo wadela:i hafoga:i soge amoga ha:ga bogoma:ne oule misi
dagoi.”
4 *Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Na da wali agoane hamomu.
Ha:i manu da gibu agoane muagado dilima sanasimu. Dunu da eso
huluane ilia amo esoga nasu defele ha:i manu lidimusa: masunu. Amasea,
Na da ilia hou ado ba:mu. Ilia da Na sia: nabawane hamoma:bela:? 5 Eso
gafe amoga, ilia da eso aduna defele ha:i manu diasuga gaguli misa:ma.”
6 Amaiba:le, Mousese amola Elane da Isala:ili dunu huluane ilima amane
sia:i, “Wali daeya dilia Hina Gode da dili Idibidi sogega fisili masa:ne
asunasili, guiguda: oule misi, amo dilia da noga:le dawa:mu. 7 Hahabe
dilia da Hina Gode Ea hadigi sinenemigi bagade ba:mu. E da dilia Ema
sia:ga egasu nabi dagoi. Dafawane! Amo egasu da Godema sia:ga gegesu.
Ania da Ea sia: nabawane hamosu fawane.” 8 Amalalu, Mousese da amane
sia:i, “Hina Gode da daeya hu dilima imunu amola hahabe agi dilia hanai
defele amo dilima imunu. Bai E da dilia Ema egasu nabi dagoi. Dilia da
anima sia:ga gegesea, dilia da dafawane Hina Gode Ema fawane sia:ga
gegesa.”
9 Mousese da Elanema amane sia:i, “Isala:ili dunu fi huluane misa:ne
amola Gode ba:ma:ne leloma:ne sia:ma. Bai E da ilia egasu nabi dagoi.”
10 Elane da Isala:ili dunu fi huluane ilima sia:noba, ilia da delegili wadela:i
soge amoga ba:le, hedolowane Hina Gode Ea hadigi sinenemigi baligili
bagadedafa mumobi ganodini dialebe ba:i.
11 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 12 “Na da Isala:ili dunu ilia
egasu nabi dagoi. Ilia da daeya hu manu ba:mu amola hahabe agi ilia
sadimusa: defele ba:mu, amo ilima adoma. Amasea, ilia da Na da ilia
Hina Gode, amo dawa:mu.”
13 Daeya, sio fi ilia dio ‘gowa:ili’ amo wa:i bagadewane da misini amola
ilia abula moilai dedeboi dagoi. Amola hahabe oubi baiya agoane ilia
esalebe sogega sa:i dagoi ba:i. 14 Oubi baiya da esoga hafoga:loba, liligi
amo da sua: agi fonobahadi amo osoboga dialebe ba:i. Amo liligi da asaboi
mugene o gagoma fage agoane ba:i.
15 †Isala:ili dunu da amo ba:loba, amo ea hou hame dawa:beba:le, amane
gilisili sia: dasu, “Goe adila:?” (‘ma:na’ dawa:loma:ne da “Goe adila:?”)
Mousese da ilima bu adole i, “Amo da ha:i manu Hina Gode da dilima i
dagoi.
16 Hina Gode da agoane sia:sa. Dili da dili manu defele amo liligi lidima.
Dunu amola uda amola mano afae afae ofodo fonobahadi (‘lida’ aduna
defei agoane) amo defele lama:mu.” 17 Isala:ili dunu da Mousese ea sia:
defele hamoi. Oda da bagade lidi, oda da fonobahadi lidi. 18 ‡Be lidi
liligi ea defei ba:loba, dunu da bagade lidi da baligili lai dagoi hame ba:i
amola nowa da fonobahadi lidi amo ea lai da defele ba:i dagoi. Dunu
huluane da e sadima:ne lai dagoi ba:i. 19 Mousese da ilima amane sia:i,
“Amo ha:i manu aya manusa: mae ligisima.” 20 Be oda da Mousese ea
sia: mae nabawane, ha:i manu mogili aya manusa: ligisi. Be aya hahabe
amo da dasaiba:le gaha bagade nabi amola ifidi amoga nabai ba:i. Amo

* **16:4:** Yone 6:31 † **16:15:** 1 Golidia 10:3 ‡ **16:18:** 2 Golidia 8:15

ba:beba:le, Mousese da ilima ougi galu. 21 Hahabe huluane, dunu huluane da e sadima:ne, ‘ma:na’ lidi dagoi. Amola eso da gia:noba, hame lidi liligi osoboga dialu da daeane ebelei ba:i.

22 Eso gafe amoga ilia da eso aduna moma:ne defele dunu afae afae da ofodo fonobahadi aduna lidi (‘lida’ biyadu agoane). Isala:ili asigilai ouligisu ilia da Mousesema amo hou adola misi. 23 §Amola e da ilima amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Aya eso fesu eso da Ema dawa:ma:ne helefisu eso ganumu.’ Wali eso dilia hanaiga ha:i manu gobema amola gia:ma. Ha:i manu hame mai diala amo aya manusa: ligisima.” 24 Ilia da Mousese ea sia: defele hamoi. Ha:i manu hame mai dialu ilia da aya manusa: ligisi. Amo da hame dasai amola ifidi da amoga hame sa:i.

25 Mousese da amane sia:i, “Amo ha:i manu wali wega moma. Bai wali da Sa:bade eso, amo helefisu eso Hina Godema dawa:ma:ne hamoi. Dilia diasu gadili ha:i manu hame ba:mu. 26 Dilia da eso gafeyale gala amoga ha:i manu lidima. Be eso fesu amoga, amo da helefisu eso, amola dilia da ha:i manu hame ba:mu.” 27 Be eso fesu amoga, dunu mogili da gadili ha:i manu hogola asi. Be amo ilia hame ba:i. 28 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Isala:ili fi da habogala gasa fi hou fisili Na sia: noga:le nabima:bela:? 29 Mae gogolema! Na, Hina Gode, da dilima helefisu eso i dagoi. Amaiba:le, Na da eso gafeyale amoga mae fisili dilima ha:i manu eso adunaga moma:ne defele dilima imunu. Dunu huluanedafa da eso fesu amoga hi diasu mae fisili, helefima:ne esaloma:mu.

30 Amaiba:le, Isala:ili dunu da eso fesu amoga hawa: hame hamosu.

31 **Isala:ili dunu da amo ha:i manu ‘ma:na’ dio asuli. E da fage ahea:ya:i fonobahadi agoane ba:i. Ea gamini nasu da agi gobei amola agime hano gilisi agoane ba:i.

32 Mousese da amane sia:i, “Hina Gode da ninima amane sia:i, ‘Ma:na’ mogili diligaga fi ba:ma:ne la:didili ligisima. Ilia ha:i manu amo Hina Gode da dilia Idibidi sogega gadili oule asili, wadela:i soge amoga dilia moma:ne i, amo ilia ba:mu da defea.”

33 ††Amalalu, Mousese da Elanema amane sia:i, “Di ofodo agoai osoboga hamoi ‘lida’ aduna defei agoane amo lale, ‘ma:na’ amo ganodini salima. Amalalu, Hina Gode ba:ma:ne noga:le ligisima. Amasea, fa:no ninigaga fi da amo liligi ba:mu.” 34 Hina Gode da Mousesema sia:i amo defele, Elane da amo lale, dialoma:ne Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea ba:le gaidiga ligisi.

35 ‡‡Isala:ili dunu da ode 40 eno amoga ‘ma:na’ nasu. Amogainini ilia Ga:ina:ne sogega doaga:le esalu. 36 (Amo esoga, hafoga:i sema defei ilegei da 20 ‘lida’ agoane ba:i.)

17

Magufu Damana Fanoba, Hano Sa:i (Idisu 20:1-13)

1 *Isala:ili fi huluane da wadela:i hafoga:i soge Sini amo yolesili, asili, Hina Gode Ea Sia: defele soge eno eno amoga asi. Ilia da Lefidimi sogega

§ **16:23:** Gadili Asi 20:8-11 ** **16:31:** Idisu 11:7-8 †† **16:33:** Hibulu 9:4 ‡‡ **16:35:** Ya:mese 5:12 * **17:1:** Idisu 20:2-13

fonobahadi fimusa: esalu, be hano manu hame ba:i. 2 Ilia da Mousesema egane, amane sia:i, “Ninia moma:ne hano ninima ima.”

Mousese da bu adole i, “Dilia da abuliba:le egale sia:ga gegesala:? Dilia abuliba:le Hina Godema ado ba:su hou hamosala:?”

3 Be Isala:ili dunu da bagadewane hano hanai galu. Ilia da Mousesema mae fisili sia:ga gegenanu. Ilia da amane sia:i, “Di da abuliba:le nini Idibidi sogega fisili asunasili, guiguda: oule misibala:? Di da nini, ninia mano amola ninia lai gebo fanelegemu hanabela:?” 4 Mousese da ha:giwane Godema amane digini sia:ne gadoi, “Isala:ili dunu fi da na igiga medole legemusa: gadenenewane momagele esala. Na da ilima adi hamoma:bela:?”

5 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Di Isala:ili fi ouligisu dunu mogili oule asili, Isala:ili fi ilima bisili masa. Dia dagulu amoga di da Naile Hano fai, amo gaguli masa. 6 Di da Na, Sainai Goumi gadenene dia midadi igi da:iya lelebe ba:mu. Di da amo igiga misini, dia daguluga magufu damana fane, hano nawa:li dunu huluane moma:ne defele, magufudi manebe ba:mu.” Mousese da amo hou Isala:ili dunu huluane ba:ma:ne hamoi.

7 Amo sogebi amoma ilia dio aduna asuli, amo Ma:sa amola Meliba. (dawa:loma:ne da ‘ado ba:su’ amola ‘sia:ga gegesu’). Bai amoga Isala:ili dunu da sia:ga gegei amola Hina Godema ado ba:su hou hamoi. Ilia da amane adole ba:i, “Hina Gode da ninimagale esalabala?”

Isala:ili Dunu da A:malege Dunu ilima Gegei

8 Isala:ili dunu da Lefidimi sogega esaloba, A:malege dunu da ili doagala:i.

9 Mousese da Yosiuama amane sia:i, “Dia dunu aya A:malege dunuma gegemusa: ilegema. Na da dagulu amo Gode da na gaguli masa:ne sia:i, amo gaguiwane na da agolo da:iya lelumu.” 10 Yosiua da Mousese ea sia:i defele hamoi. E da A:malege dunuma gegemusa: asi. Mousese, Elane amola He da agoloba:le heda:i. 11 Amalalu, Mousese da ea lobo gaguia gadoloba, Isala:ili dunu da A:malege dunuma hasali. Be Mousese da ea lobo bu ligia gudusia, A:malege dunu da bu gasa bagade ludubiba:le, Isala:ili dunuma hasalimu ba:i. 12 Mousese ea lobo da helebeba:le, Elane amola He da igi bagade amo da:iya Mousese fima:ne, gaguli misi dagoi. Ela da Mousese la:didili amola la:didili dafulili leluwane, Mousese ea lobo mae ligia guduma:ne, ea lobo gaguia gadole gagui. Amo hou hamonana, eso dabeba:le fawane yolesi. 13 Amo hou hamobeba:le, Yosiua da A:malege dunu hasali dagoi. 14 †Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Dilia da A:malege dunu ilima hasali amo mae gogolema:ne di amo hou meloaga dedene legema. Amola Yosiuama adoma. Na da A:malege dunu huluane osobo bagadega mae ba:ma:ne, ili dafawane gugunufinisimu.” 15 Mousese da amogai oloda bi hamone, amoma dio asuli amo, “Hina Gode da na eso Gosagisu.” 16 E amane sia:i, “Dunu da Gode Ea Fisu amoma gegemusa: dawa:i galu. Amaiba:le, Hina Gode da A:malege dunu ilima mae yolesili eso huluane gegenanumu.”

18

Yedelou da Mousesema Sofe Misi

† **17:14:** Mousese ea Malasu 25:17-19; 1 Sa:miuele 15:2-9

1 Mousese esoa: Yedelou (Midia:ne gobele salasu dunu) da Gode da
Mousese amola Isala:ili fi dunu Idibidi sogega gadili oule misini, noga:le
fidisu, amo huluane nabi. 2-4 *- Amaiba:le, e da Mousesema sofe misi.
E da Mousese idua Siboula (Mousese da musa: e Midia:ne sogega fisi)
amola ea mano aduna amo Gesiome amola Elia:isa oule misi. (Mousese da
musa: sia:i dagoi, “Na da Midia:ne soge ganodini ga fi esala.” Amaiba:le,
e da egefema Gesiome (ga fi dunu) dio asuli. E da eno sia:i, “Na ada ea
Gode da fidibiba:le, na da Idibidi hina bagade amoga hame fanelegei ba:i.
Amaiba:le, egefe eno amoma e da Elia:isa [Gode da na fidilala] amo dio
asuli.) 5 Mousese da wadela:i hafoga:i soge hadigi goumi gadenene amogai
esalu. Amoga, Yedelou da Mousese idua amola egefela oule misi. 6 E da
mae doaga:le, Mousesema sia: adole iasi. 7 Amaiba:le, Mousese da ema
yosia:musa: asili, ema beguduli amola nonogoi. Ela, “Di da hahawane
esalala:?,” sia:nanu, ela da Mousese ea Abula Diasu ganodini golili sa:i.
8 Mousese da Yedelouma Hina Gode Ea hou hamobe Felouma amola Idibidi
dunuma amola Isala:ili dunu gaga:ma:ne amo huluane olelei dagoi. E
da Isala:ili dunu logoga ahoanebe se nabasu amola Hina Gode Ea fidisu
huluane olelei.
9 Yedelou da amo sia: huluane hahawane nabi. 10 E amane sia:i. “Hina
Godema nodoma! E da di amola Ea fi huluane noga:le fidi. E da ili
Felou amola Idibidi dunu ilima gaga:ne, ilia se iasu diasu logo doasi dagoi.
Godema nodoma! 11 Idibidi dunu da Isala:ili dunuma higale hamobeba:le,
Hina Gode da amo hou hamoi dagoi. Amaiba:le, Hina Gode Ea hou da eno
‘gode’ liligi ilia hou bagade baligisa, amo na da wali dawa:.”
12 Amalalu, Yedelou da gobele salasu ohe amo mae fifili gogo gobemusa:,
Godema imunusa: gaguli misi. Amola e da eno gobele salasu liligi gaguli
misi. Elane amola Isala:ili fi ouligisu dunu huluane da Yedelou gilisili,
Godema nodone sia:ne gadomusa:, sema lolo manusa: asi.

Mousese da Fofada:su Ouligisu Dunu Ilegei (Mousese Ea Malasu 1:9-18)

13 Aya esoga, Mousese da Isala:ili dunu fi ilia sia:ga gegesu liligi fo-
fada:nanu. E da hahabe fofada:nanu, mae yolesili gasimu galu. 14 Yedelou
da Mousese ea hawa: hamosu bagade ba:beba:le, amane adole ba:i, “Di
abuliba:le disu amo dia fi dunu agoane fidisala. Disu da hamonana amola
dunu huluane eso huluane hahabe asili gasi, dima fofada:musa: lela.”
15 Mousese da amane sia:i, “Na da agoane hamomu da defea. Dunu ilia
da Gode Ea hanai amo dawa:musa:gini nama maha. 16 Dunu aduna da
sia:ga gegesu galea, ela da nama maha. Amasea, na da elama afae da
moloi amola eno da giadofai amo elama olelesa. Amola na da Gode Ea
hamoma:ne sia:i elama olelesa.”
17 Amalalu, Yedelou da amane sia:i, “Di da giadofale hamosa. 18 Di da
dia da:i hodo amola eno dunu ilia da:i hodo wadela:mu. Disu hamomu
da hamedei. 19 Na da dima fada:i sia: noga:i imunu. Amasea, Gode da di
fidimu. Di da dunu ilia sia:ga gegesu nabimu amola Gode amola ili dogoa
agoane alofesu dunu esalumu da defea. 20 Di da Gode Ea hamoma:ne
sia:i ilima olelemu amola ilia habodane esalumu amola hawa: hamosu
ilima olelemu amo huluane da defea. 21 Be amo baligili, di da dunu noga:i
bagade dawa:su dunu ilegele, ilia da dunu huluane ilima ouligisu hina
dunu ilegemu da defea. Ilia dunu fi idi 1000 amola dunu fi idi 100 amola
idi 50 amola idi 10 amola ilima ouligisu hina ilegema:mu. Godema beda:i

* **18:2-4:** Gadili Asi 2:21-22

dunu fawane lama amola dunu da hano suligisu hou hame dawa: dunu, amo fawane ilegema. 22 Ilia mae yolesili fofada:su ouligisu dunu agoane hawa: hamoma:mu. Hou da gasa bagade ba:sea, ilia da di hahamoma:ne, dima adola misunu da defea. Be liligi fonobahadi ilisu da fofada:mu da defea. Ilia da dia dioi bagade liligi gilisili gaguli ahoasea, dia dioi liligi da bu fofoi ba:mu. 23 Di da Gode Ea sia: defele agoane hamosea, di da bogomuwane hele hame nabimu amola dunu huluane da ilia sia:ga gegei huluane hahamoi dagoi ba:sea, ilia diasuga hahawane masunu."

24 Mousese da Yedelou ea olelesu nabi dagoi. 25 E da Isala:ili fi amoga noga:i dawa:su dunu ilegei. E da dunu idi 1000 amola idi 100 amola idi 50 amola idi 10 ilima ouligisu hina dunu ilegei. 26 Ilia da mae yolesili fofada:su ouligisu hawa: hamosu. Gasa bagade fofada:su, ilia da Mousesema ia misi. Be ilisu da fonobahadi liligi hahamoi.

27 Amalalu, Mousese da Yedelouma "asigibio" sia:nanu, Yedelou da hi diasuga buhagi.

19

Isala:ili Dunu Fi da Sainai Goumia Esalu

1-2 Isala:ili dunu fi da Lefidimi soge yolesili, asili, eso age oubi osoda (amoga ilia Idibidi yolesili fa:no) ilia da Sainai wadela:i hafoga:i soge amoga doaga:i. Ilia da Sainai Goumi ea bai gadenene, ilia abula diasu huluane gaguli esalu. 3 Amalalu, Mousese da Gode gousa:musa:, goumiba:le heda:i.

Hina Gode da goumi amoga wesu. E da amane sia:i, "Dia Isala:ili fi dunu, Ya:igobe egaga fi, ilima amane sia:ma; 4 Na! Hina Gode! Na da Idibidi dunuma gasa bagade hamoi. Buhiba da ea mano amo ea ougia da:iya gaguli ahoa. Amo defele, Na da dili guiguda gaguli misi. Amo huluane dilia da ba:i dagoi. 5 *Wali, dilia da Na sia: noga:le nabasea, amola Na gousa:su noga:le ouligisia, Na da dili Na fidafa hamomu. Osobo bagade huluanedafa da Na:. Be dilia da Na ilegei fidafa esalumu. 6 †Dilia da Nisu Na fi Nama gobele salasu hou hamoma:ne Na ilegei dagoi." 7 Amalalu, Mousese da sa:ili, ouligisu dunu huluane gilisili, ilima Hina Gode Ea sia: defele adoi dagoi. 8 Amalalu, dunu huluane gilisili amane sia:i, "Ninia da Hina Gode Ea sia:i amo defele nabawane hamomu." Mousese da amo hou Hina Godema adole i.

9 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Na da mumobi haguli bagade amoga dima sia:mu. Amasea, dunu huluane da Na dima sia: dalebe nabasea, dia hou fa:no dafawaneyale dawa:mu."

Mousese da Isala:ili dunu fi ilia bu adole iasu amo Hina Godema olelei dagoi.

10 Amola Hina Gode da ema amane sia:i, "Di da dunu fi ilima amane olelema. Ilia wali amola aya Nama nodone sia:ne gadomusa:, ledo liligi huluane dodofema:mu. Ilia da abula noga:le dodofema:mu. 11 Gasida ilia huluane dodofei dagole ha:esalebe ba:mu. Gasida Na da gudu sa:ili, Sainai Goumi da:iya lelebe ba:mu. 12 ‡Dia goumi sisiga:le, alalo ilegema. Isala:ili dunu ilia da amo alalo mae giadofama:ne sia:ma. Ilia da goumiba:le mae heda:ma:ne amola gadenene mae misa:ne, amo ilima adoma. Nowa dunu da ea emoga goumi da:iya osa:le heda:sea, amo fanelegema. 13 Amo dunu

* **19:5:** 1 Bida 2:9Mousese ea Malasu 4:20, 7:6, 26:18; Daidase 2:14 † **19:6:** Wamolegei Sia: Olelesu 1:6, 5:10 ‡ **19:12:** Hibulu 12:18-20

igiga medoma o dadiga gala:ma. Be dunu eno da ea da:i maedafa digili ba:ma:ne sia:ma. Amo hou da dunu amola ohe fi ilima hamoma. Udigili fanelegei dagoi ba:mu. Be dalabede fulabosu nabasea, dunu fi da goumiga masunu da defea."

14 Amalalu, Mousese da goumiba:le sa:ili, dunu fi da Godema nodone sia:ne gadomusa:, ha:esaloma:ne sia:i. Amaiba:le, ilia da abula dodofei. 15 Amola Mousese da ilima amane sia:i, "Dilia! Gasida dilia ha:esaloma! Amola, amoga ha:esalumusa:, uda amola dunu gilisili mae golama."

16 §Eso osodaga, hahabe, gugelebe amola ha:ha:na ba:i. Goumi da:iya mumobi bagade ba:i amola dalabede gasa bagade fulaboi nabi. Dunu huluane abula diasu gaguli gagai ganodini da bagade beda:iba:le, yagugui. 17 **Mousese da ea fi dunu bisili, diasu gadili Godema gousa:musa: oule asi. Ilia da goumi ea bai amoga asili lelu. 18 Sainai Goumi da lalu mobi amoga dedeboi dagoi ba:i. Bai Hina Gode da lalu defele goumiga sa:i dagoi. Mobi da lalu bagade ea mobi defele heda:i amola dunu huluane da bagadewane yagugui.

19 Dalabede ea fulabosu da bu baligili bagade nabi. Mousese da sia:i, amola Gode da gugelebe amoga ema bu adole i. 20 Hina Gode da Sainai Goumi amo da:iya gadodili sa:i. E da amogai misa:ne Mousesema sia:i. Mousese da goumiba:le heda:i.

21 Amalalu, Hina Gode da ema amane sia:i, "Di gudu sa:ili, dunu fi ilima sisasu olelema. Ilia da sisiga:i alalo ilegei mae giadofama:ne sia:ma. Amai galea, ilia da bagohame bogomu. 22 Gobele salasu dunu amola! Ilia Nama gadenene misunu dawa:sea, hidadea ilia ledo noga:le dodofema:mu. Amane hame hamosea, Na da ilima se nabasu imunu." 23 Mousese da Hina Godema amane sia:i, "Ninia dunu fi da goumiba:le heda:mu da hamedei. Bai Di da ninima amane adoi. Goumi da afafai dagoi, sema gala. Dia da ninima goumi bai sisiga:le, alalo ilegema:ne sia:i dagoi.

24 Hina Gode da bu adole i, "Di gudu sa:ili, Elane guiguda: oule misa. Be gobele salasu dunu amola dunu eno huluane amo sisiga:i alalo ilegei mae giadofama:ne sia:ma. Ilia da amo giadofasea, Na da ilima se nabasu imunu."

25 Amalalu, Mousese da gudu sa:ili, Hina Gode Ea sia:i amo ilima adoi dagoi.

20

Gode Ea Hamoma:ne Sia:i Nabuane Gala (Mousese Ea Malasu 5:1-21)

1 Gode da amane sia:i, 2 "Na da dilia Hina Gode. Dilia da Idibidi soge ganodini udigili hawa: hamosu dunu esalu. Be Na da dili gadili oule asi.

3 (1) Dilia eno 'gode' agoane liligi ilima mae nodone sia:ne gadoma.

4 *(2) Dilia Godema dawa:ma:ne, osobo bagade liligi agoaila o mu amoga agoaila maedafa hamoma. 5 †Loboga hamoi 'gode' liligi ilima mae beguduma amola mae nodone sia:ne gadoma. Bai Na da dilia Hina Gode amola Na da nowa da Na defele hi dawa:sa, amo dunu higasa. Nowa da Na

§ **19:16:** Wamolegei Sia: Olelesu 4:5 ** **19:17:** Mousese ea Malasu 4:11-12 * **20:4:** Gadili Asi 34:17; Gobele Salasu 19:4; Mousese ea Malasu 4:15-18, 27:15 † **20:5:** Gadili Asi 34:6-7; Idisu 14:18; Mousese ea Malasu 7:9-10

higasea, ema Na da se nabasu imunu amola egaga fi amo asili fi osodayale amola biyaduyale egaga fi ilima se nabasu imunu.
6 Be nowa da Nama asigi galea amola Na hamoma:ne sia:i nabawane hamosea, Na da ema amola egaga fi osea:idafa ilima asigi hou olelemu.
7 ‡(3) Na Dio amo mae giadofale sia:ma amola udigili mae sia:ma. Na, Hina Gode da nowa Na Dio udigili sia:sea, ilima se nabasu imunu.
8 §(4) Sa:bade eso da hadigi eso. Amaiba:le, Sa:bade eso ea hou mae giadofama!
9 **Eso gafeyale gala amoga hawa: hamoma. 10 Be eso fesu da Nama dawa:ma:ne helefisu eso gala. Amo esoga, dunu huluanedafa da hawa: hamosu hame hamoma:mu. Amo di, dia mano, dia udigili hawa: hamosu dunu, dia ohe fi amola ga fi dunu dia soge ganodini esala huluanedafa, mae hawa: hamoma:mu. 11 ††Na, Hina Gode da eso gafeyale gala amoga osobo bagade, mu, wayabo bagade amola amo ganodini liligi huluane hamoi dagoi. Be eso fesu amoga Na da helefi dagoi. Amaiba:le, Na da Sa:bade eso hahawane dogolegei amola sema hadigi ilegei dagoi.
12 ‡‡(5) Dia ada amola ame elama nodone asigima. Bai di agoane hamosea, di da soge amo Na da dilima imunu, amo ganodini ode bagohame esalumu.
13 §§(6) Eno dunu mae medole legema.
14 ***(7) Inia uda mae adole lama.
15 †††(8) Wamolasu hou mae hamoma.
16 ‡‡‡(9) Eno dunu amo mae ogogole diwaneya udidima.
17 §§§(10) Dia dogo ganodini inia liligi lamusa:ne mae dawa:ma. Eno dunu ea diasu o ea uda o ea udigili hawa: hamosu dunu o ea dougi o liligi huluanedafa amo mae hananelamusa: dawa:ma.

Isala:ili Dunu Fi da Beda:i (Mousese Ea Malasu 5:22-33)

18 *Dunu huluane da gugelebe amola dalabede fulabosu nabaloba, amola ha:ha:na amola goumia lalu mobi ba:loba, ilia da beda:iba:le yagugui amola sedagawane lelu.
19 Ilia da Mousesema amane sia:i, “Di da ninima sia:sea, ninia da nabimu. Be ninia da bogosa:besa:le, Gode da ninima sia:mu ninia higa:i.”
20 Mousese da bu adole i, “Mae beda:ma! Gode da dilima ado ba:musa: misi dagoi. E da dilia hou amo dilia da Ea sia: noga:le nabima:bela:? amola wadela:i hou hame hamoma:bela:? E da amo ado ba:musa: misi.”
21 Be dunu huluane da gadenene hame misi, sedagawane lelu. Mousese hi fawane da bunumai mumobi mogomogoi Gode esalebe sogebi amo gadenene asi.

Oloda Bi Hamoma:ne Sia:i

---

‡ **20:7:** Gobele Salasu 19:12 § **20:8:** Gadili Asi 16:23-30, 31:12-14 ** **20:9:** Gadili Asi 23:12, 31:15, 34:21, 35:2; Gobele Salasu 23:3 †† **20:11:** Mui 2:1-3; Gadili Asi 31:17 ‡‡ **20:12:** Mousese ea Malasu; Ma:diu 15:4, 19:19; Maga 7:10, 10:19; Luge 18:20; Efesase 6:2, 6:3 §§ **20:13:** Mui 9:6; Gobele Salasu 24:17; Ma:diu 5:21, 19:18; Maga 10:19; Luge 18:20; Louma 13:9; Ya:mese 2:11 *** **20:14:** Gobele Salasu 20:10; Ma:diu 5:27; Maga 10:19; Luge 18:20; Louma 13:9; Ya:mese 2:11 ††† **20:15:** Gobele Salasu 19:11; Ma:diu 19:18; Maga 10:19; Luge 18:20; Louma 13:9 ‡‡‡ **20:16:** Gadili Asi 23:1; Ma:diu 19:18; Maga 10:19; Luge 18:20 §§§ **20:17:** Louma 7:7, 13:9 * **20:18:** Hibulu 12:18-19

22 Hina Gode da Mousese amo Isala:ili dunuma amane sia:musa: sia:i,
“Na, Hina Gode da Hebene amoga dilima sia:i. Amo dilia da ba:i dagoi.
23 Dilia gouli o silifa ‘gode’ agoane liligi ilima nodone sia:ne gadomusa:
maedafa hamoma. 24 Dilia osobo ganumugini, oloda bi hamoma. Amo
da:iya, dilia sibi amola bulamagau gobele salasu hamoma:ne amola dilia
gilisili na:iyado hahawane hamoma:ne, gogo gobele salima. Adi sogebi
dilia Nama nodone sia:ne gadomusa: Na da ilegesea, Na da dilima
hahawane fidimusa: misunu. 25 †Dilia da Nama oloda igiga hamosea, amo
igi mae debema o hedofama. Di da igi gobihei o eno liligi amoga hedofasea,
Nama imunu da hamedei. 26 Oloda hamosea, amo da:iya heda:ma:ne fa:gu
mae hamoma. Di da amo heda:sea dia gogosiasu ba:sa:besa:le, fa:gu mae
gaguma.”

21

Udigili Hawa: Hamosu Dunu (Mousese Ea Malasu 15:12-18)

1 Hina Gode da eno amane sia:i, “Isala:ili dunuma amo hamoma:ne sia:i
olelema;
2 *Di da Hibulu udigili hawa: hamosu dunu bidi lasea, e da ode gafeyale
amoga dia hawa: hamomu. Ode fesu amoga, e da hahawane halegale
ahoanoma:ne, ea logo doasima. E da dima dabe hame ima:mu. 3 E da dia
hawa: hamosu lasea uda hamelai galea, e da ahoasea, uda mae lalewane
masunu. Be e da dia hawa: hamosu lasea udalai galea, defea, e da ahoasea
uda amola oule masunu. 4 Ea ouligisu dunu da ema uda ia galea, amo e da
amo udama dunu mano o uda mano lalelegesea, amo uda amola ea mano
da ea hina ea:. Udigili hawa: hamosu dunu hi fawane da fisili masunu.
5 Be amo udigili hawa: hamosu dunu da ea ouligisu dunu, ea uda amola ea
mano amoma e da asigi amola e da udigili halegale ahoanumu higa:i amo
sia:sea, 6 amasea, ea ouligisu dunu da amo dunu sia:ne gadosu diasuga
oule masunu. Amogai, ouligisu dunu da amo udigili hawa: hamosu dunu
logo holei mimogodi ifa dafulili leloma:ne sia:ma:mu. Amasea, ouligisu
dunu da amo dunu ea ge gala:mu. Amo ilegei hamoi dagoiba:le, udigili
hawa: hamosu dunu da ea ouligisu dunu mae fisili, eso huluane amaiwane
dialumu.
7 Be dunu da idiwi udigili hawa: hamoma:ne bidi lasea, idiwi da ode fesu
amoga dunu ilia hou defele, halegale hame masunu. 8 Dunu eno da amo
a:fini uda la:musa: bidi lasea, be fa:no e da higasea, e da amo uda ga fi
dunuma bu bidi lamu da sema bagade. E da amo uda ea adama fawane bu
bidi lama:mu. Bai e da amo udama asigiwane hame hamoiba:le. 9 Dunu
da egefe lama:ne, udigili hawa: hamosu a:fini amo bidi lasea, e da amo
a:fini idiwi defele noga:le ouligima:mu. 10 Dunu da uda aduna lasea, e da
ea musa: lai udama ha:i manu amola abula ema asigi hou e da musa: ema
i defele, bu ima:mu. 11 Be e da amo hou hame hamosea, e da ea musa: uda
hahawane udigili masa:ne sia:ma:mu. E da bidi hamedafa lamu.

Fasu Hou Sema

12 †Nowa dunu da dunu eno fanelegesea, amo dunu fanelegema. 13 ‡Be e
da mae ougili giadofale eno dunu medosea, e da hobeale, Dabe Fasa:besa:le

† **20:25:** Mousese ea Malasu 27:5-7; Yosiua 8:31 * **21:2:** Gobele Salasu 25:39-46 † **21:12:** Gobele Salasu 24:17 ‡ **21:13:** Idisu 35:10-34; Mousese ea Malasu 19:1-13; Yosiua 20:1-9

Gaga:su Moilai bai bagade amoga masunu da defea. Na da amo Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade ilegemu. Amogai, e da se nabasu hame ba:mu. 14 Be dunu da ougiliwane dunu eno fanelegesea, amo dunu medole legema. E da Na oloda hi gaga:ma:ne hobeasea, ema mae asigima. Amo fanelegesu dunu medole legema.

15 Nowa da ea ada o ea ame amo fasea, amo medole legema.

16 §Nowa da dunu amo bidi lamusa: o udigili hawa: hamosu dunu hamoma:ne gasa fili gagulaligisia, amo dunu fanelegema.

17 **Nowa da ea ada o ame elama gagabusu aligima:ne sia:sea, amo fanelegema.

18-19 "Dunu da gegesea, amola dunu afae da dunu eno ea lobo usunawane fasea o igiga fasea, be amo dunu da hame bogosea, ema se nabasu mae ima. Be dunu e da fai dagoi, amo da ea debea da:iya golasea, be fa:no e da dagulu gaguiwane gadili ahoanebe dawa:sea, dunu da ema fai amo e da ea hawa: hamosu bidi oloiba:le fisi, amo huluane ema imunu. Amola e da amo dunu noga:le ouligimu. E da uhinisi dagoiba:le fawane ouligisu yolesimu.

20 Dunu da ifa lale, ea udigili hawa: hamosu dunu o uda amo fabeba:le, udigili hawa: hamosu da hedolowane bogosea, amo dunuma se nabasu ima. 21 Be amo udigili hawa: hamosu dunu o uda da eso afae o aduna esalu bogosea, ouligisu dunuma se nabasu mae ima. E da ea bidi lai amo fisi dagoiba:le, amo da ema se nabasu defele lai gala.

22 Dunu da gilisili gegesea, amola uda abula agui da se nababeba:le, mano ea hagomo ganodini gala amo fisisia, be eno se hame nabasea, dunu da se nabasu i amo da amo uda egoa ea sia: defele dabe imunu. Be fofada:su dunuma fofada:nanu, dabe imunu. 23 Be amo uda hi da se bagade nabasea, dabe da esalusu fisi amo defele esalusu dabe imunu.

24 ††Si wadela:sea, wadela:su dunu ea si dabe duga:ma. Bese gusia, dabe ea bese guma. Lobo o emo wadela:sea, amo dunu defele dabema. 25 Laluga gia:sia, dabe gia:sima. Fa:gi o fofonomasu hamosea, dabe defele ima.

26 Dunu da ea udigili hawa: hamosu dunu o uda amo ea si fabeba:le si wadela:sea, e da dabe ima:ne amo udigili hawa: hamosu uda o dunu amo hahawane halegale masa:ne logo doasima:mu. 27 E da fabeba:le bese wadela:sea, e da amo udigili hawa: hamosu dunu o uda amoma dabe ima:ne ea logo doasima:mu.

Lai Gebo Ouligisu Sema

28 "Bulamagau gawali da ea bese amoga dunu fabeba:le dunu da bogosea, amo bulamagau gawali igiga fanelegema. Ea hu amo mae moma. Be ea ouligisu dunu ema se nabasu mae ima. 29 Be amo bulamagau gawali da musa: mae fisili dunuma doagala:musa: dawa:lalu ganiaba amola ea ouligisu dunu da sisasu nabalu, amo bulamagau gagoi ganodini hame ouligisu, amo bulamagau da ea besega dunu fanelegesea, bulamagau igiga medole legema amola ea ouligisu dunu fanelegema.

30 Be eno dunu da bulamagau ouligisu amo ea esalusu gaga:musa: muni dabe imunu da defea sia:sea, defea, e da muni bagade huluane ima:ne sia:ma. 31 Bulamagau gawali da dunu mano o uda mano fanelegesea, amo sema da defele diala. 32 Bulamagau gawali da udigili hawa: hamosu dunu

§ **21:16:** Mousese ea Malasu 24:7 ** **21:17:** Gobele Salasu 20:9; Ma:diu 15:4; Maga 7:10
†† **21:24:** Gobele Salasu 24:19-20; Ma:diu 5:38

o uda fanelegesea, bulamagau ea ouligisu dunu da hawa: hamosu dunu o uda ea ouligisu amoma silifa fage muni 30 agoane imunu. Be bulamagau gawali amo igiga gala:le, medole legema.

33 Dunu afae da uli dogoi amo ea ga:lu fadegasea, o e da uli dogone ga:lu hame figisia amola bulamagau gawali o dougi da amo ganodini bosona dasea, 34 e da ohe ea ouligisu amoma muni dabe defele imunu. Be e da ohe medoi, amo gagumu. 35 Dunu afae ea bulamagau gawali da dunu eno ea bulamagau gawali fanelegesea, amo dunu aduna da bulamagau gawali hame bogoi amo bidi lale, muni amo afafane, afae da la:di lamu eno da eno la:di lamu. Ela da bulamagau bogoi amo ea hu dadega:le, la:di la:di lamu. 36 Be amo bulamagau gawali da musa: mae fisili, eno bulamagau doagala:musa: dawa:lala ganiaba amola ea ouligisu dunu da gagoi ganodini hame ouligisu, amo dunu da bogoi bulamagau ouligisu dunuma bulamagau gawali esala imunu. Be e da bulamagau bogoi amo manusa: lamu.

22

Dabe Bu Imunu Sema

1 Dunu afae da sibi afae o bulamagau afae wamolale amo fanelegesea o bidi lasea, e da bulamagau ouligisu dunuma bulamagau biyale gala dabe bu imunu o sibi ouligisu dunuma sibi biyaduyale agoane dabe bu imunu. 2-4 E da ea wamolai liligi dabe defele bu imunu. Be e da muni o liligi hame galea, dilia amo dunu udigili hawa: hamoma:ne bidi lama:ne iasima. Be sibi o bulamagau e da hame fanelegei o bidilai, ea ouligisu amoga bu samogesea, wamolasu dunu da dabe afae wamolasea, aduna eno dabe imunu.

Wamolasu dunu da gasia diasu gadelale, liligi wamolamusa: ganodini ahoasea, nowa dunu da amo wamolasu fanelegesea e da fanelegesu dunu agoane hame ba:mu. Be amo hou esoga hamosea, e da fanelegesu dunu agoane ba:mu.

5 Dunu afae ea ohe fi da ea ifabi o waini efe sagai amo ganodini gisi nanebe ba:sea, e da amo noga:le hame ouligisia amola ilia da asili eno dunu ea ha:i manu bugi amo wadela:sea, ohe fi eda da amo ha:i manu gugunufinisi defele hi ha:i manu amo dunuma ima:mu.

6 Dunu afae da ea sogebi amoga lalu didisia amola amo lalu da asili eno dunu ea ifabi ganodini widi o gagoma sagai o widi faili lala:gili ligi amo nesea, dunu da lalu didi da amo liligi gugunufinisi defele dabe imunu.

7 Dunu afae da eno dunu ea muni o noga:i liligi amo ea diasuga ouligimu sia:sea, amola wamolasu dunu da amo liligi ea diasuga wamolasea, dilia amo wamolasu dunu ba:sea, e da ea wamolai amo aduna defele dabe bu imunu. 8 Be wamolasu dunu hame ba:sea, dunu da amo noga:i liligi ouligi amo dilia sia:ne gadosu diasuga oule masa. Amogai e da Gode Dioba:le amo liligi hi da hame wamolai dafawane ilegele sia:ma:mu.

9 Sia:ga gegesu huluane amo bai da bulamagau o dougi, dunu aduna da amo sia:ga gegesu galea, ela da amo sia:ga gegesu sia:ne gadosu diasuga hahamomu. Gode da giadofai hamosu dunu olelemu. Amola giadofai hamosu dunu da eno dunuma dabe adunawane imunu.

10 Dunu afae da eno dunu ea dougi o bulamagau o sibi o eno ohe amo ouligimusa: sia:sea amola e da amo ohe ouligisia, ohe da bogosea o se nabasea o eno fi da ea fi amoga doagala:sea, amo ohe da wamolai dagoi ba:sea amola ba:su dunu da amo hou hame ba:i galea,

11 amo ohe ouligisu dunu da sia:ne gadosu diasuga asili, e da Gode
ba:ma:ne dafawane amane sia:mu, ‘Na da amo ohe hame wamolai.’
Fofada:su dunu da ouligisu dunu ohe hame wamolai ba:sea, defea, e da
ohe edama dabe hame imunu. Ohe eda hi da amo ohe fisi dagoi ba:mu.
12 Be amo ohe da wamolai dagoi ba:sea, ouligisu dunu da ohe eda amoma
dabe imunu. 13 Amo ohe da soge ohe fi amoga fanelegei ba:sea, ouligisu da
amo ohe ea da:i hodo dodosa:i amo ba:su dunu ba:ma:ne gaguli misunu.
Amasea, e da ohe sigua fi amoga medoi liligi amo ohe edama dabe hame
imunu.
14 Dunu afadafa da eno dunu ea ohe amo hawa: hamomusa: amola fa:no
ema bu imunusa: bidi lasea, (da:i sia: ‘hire’) amola ohe ea ouligisu dunu
maeba:le lelea, amo ohe da se nabasea o bogosea, amo dunu da ohe edama
dabe imunu. 15 Be ohe eda da esalea amo ohe da se nabasea o bogosea
amola ohe eda hi ba:sea, lai dunu da ohe ea dabe hame imunu. E da muni
bidi ia dagoiba:le, amo hou da hahamoi dagoi ba:mu.

Moloidafa Hou Sema amola Godema Dawa:su Sema

16 *Dunu afae da dunuga hamelai a:fini amo gilisili golale wadela:sea, e
da amo a:fini ea lamu dabe imunu. Amola e da amo a:fini hedolo dafawane
lama:mu. 17 Be amo a:fini ea ada da amo a:fini ema imunu higasea, e da
ea ada amoma a:fini dunuga hamelai ea dabe defele ea adama imunu.
18 †Nowa uda da fefedoasu o bosa:ga:su hou hamosea, amo medole
legema.
19 ‡Nowa dunu da ohe fi aseme amoma uda adole lasu hou agoane
hamosea, amo medole legema.
20 §Nowa dunu da eno ogogosu ‘gode’ amoma gobele salasu hamosea,
amo dunu fanelegema. Na, Hina Gode, Nama fawane gobele salasu
hamoma.
21 **Dilia da Idibidi soge ganodini ga fi dunu esalu, amo mae gogolema.
Amaiba:le, ga fi dunu ilima se nabasu mae ima. 22 Dilia didalo amola
guluba: mano ilima se nabasu mae ima. 23 Dilia da amoma se nabasu iasea,
ilia da Nama fidima:ne digini wesea, amasea ilia wesu Na da nabimu. 24 Na
da dilima ougimu amola dili gegesu amo ganodini dili fanelegemu. Dilia
uda da didaloi ba:mu amola dilia mano da guluba:i dagoi ba:mu.
25 ††Dilia da hame gagui dunuma muni amo e da dima fa:no dabema:ne
iasea, e bu iasea su muni eno amola gilisili ima:ne mae sia:ma. 26 ‡‡Di da
muni amo dunu e da dima fa:no dabema:ne ema iasea, amo e bu ima:ne
ea anegagi abula amo ilegema:ne di lasea, hedolowane eso da mae sa:ili
daeya amoga ea anegagi abula ema bu ima.
27 Bai e da ea da:i dogoloma:ne anegagi abula eno hame. E da noga:le
golama:ne adi eno salima:bela:? E da Na fidima:ne Nama wesea, Na
da ea sia: nabimu. Bai Na hou da asigi hou amola Na da gogolema:ne
olofosu dawa:. 28 §§Dilia Gode Ea hou da noga:i hame amane mae sia:ma,
amola dilia fi ouligisu dunu ilima gagabusu aligima:ne mae sia:ma. 29 Dilia

---

* **22:16:** Mousese ea Malasu 22:28-29 † **22:18:** Mousese ea Malasu 18:10-11 ‡ **22:19:** Gobele Salasu 18:23, 20:15-16; Mousese ea Malasu 27:21 § **22:20:** Mousese ea Malasu 17:2-7 ** **22:21:** Gadili Asi 23:9; Gobele Salasu 19:33-34; Mousese ea Malasu24:17-18, 27:19 †† **22:25:** Gobele Salasu 25:35-38; Mousese ea Malasu 15:7-11, 23:19-20 ‡‡ **22:26:** Mousese ea Malasu 24:10-13 §§ **22:28:** Asunasi Dunu Ilia Hou 23:5

hahawane udigili iasu Na adoi defele Nama ima. Amo da widi, gagoma, waini hano amola olife susuligi. Amola dilia magobo mano Nama ima.
30 Dilia bulamagau amola sibi amo ilia magobo mano Nama ima. Magobo mano gawali da ea ame amoga eso fesuale esalumu. Amasea, eso godo amoga amo gawali magobo mano Nama ima. 31 ***Dilia da Na fi esala. Amaiba:le, ohe da ohe sigua amoga gasonabeba:le bogoi, amo ea hu dilia mae moma. Be amo fisili, wa:megili ima.

23

Moloidafa Fofada:su Hou

1 *Dilia ogogosu sia: amola baligidu sia: mae sia:ma. Dilia giadofale hamosu dunu amo fidimusa:, mae ogogole sia:ma. 2 Ogogosu amola wadela:i hamosu dunu ilia idi da moloi hamosu dunu ilia idi baligisia, dilia da ogogosu amola wadela:i hamosu dunu bagohame ilima mae fa:no bobogema. Ilia da ogogobeba:le, moloidafa fofada:su wadela:sea, ilima mae fa:no bobogema. 3 †Hame gagui dunu da wadela:i hou hamobeba:le fofada:sea, e da liligi hame gaguiba:le, ema baligiliwane mae asigima. Emagale mae fofada:ma.
4 ‡Dima ha lai dunu amo ea bulamagau o dougi da ea la:gi fadegale, udigili lalebe ba:sea, di da amo ema bu oule masa. 5 Ea dougi baligiga dioi bagade liligi ligisiba:le da dafai dagoi ba:sea, di da dima ha lai dunu amo ea dougi ea emoga bu wa:lesima:ne fidima. Di mae udigili yolesili masa.
6 §Hame gagui dunu da fofada:su dunuma fofada:sea, e da moloidafa hou ba:ma:ne, noga:le ouligima. 7 Mae ogogole diwaneya udidima. Dunu da wadela:le hame hamoi, amo udigili mae fanelegema. Nowa da amo wadela:i hou hamosea, Na da ema se imunusa: fofada:su hamomu. 8 Hano suligi hou mae hamoma. Hano suligi hou da dunu ilia moloidafa hou amo mae ba:ma:ne si dofosa. Amola hano suligi da moloi hamosu dunu amo ilia hou wadela:sa.
9 **Dilia da Idibidi soge ganodini ga fi dunu esalu, amo mae gogolema. Amaiba:le, ga fi dunu ilima mae se ima.

Ode Fesu amola Eso Fesu

10 ††Dilia da ode gafeyale amoga dilia sogega ha:i manu sagama amola ha:i manu faima. 11 Be ode fesu amoga dilia sogega ha:i manu mae sagama amo ha:i manu mae faima. Hame gagui dunu da ha:i manu amoga dialebe ba:sea, ilia amo ha:i manu lamu amola soge ohe fi da eno hame fai dialebe manu da defea. Amo hou defele dilia da waini sagai amola olife ifa sagai hamoma.
12 ‡‡Hi aligi amoga eso gafeyale amoga hawa: hamoma. Be eso fesu amoga mae hawa: hamoma. Bai amo esoga, dilia udigili hawa: hamosu dunu, ga fi dilima hawa: hamosa amola dilia lai gebo helefimu da defea. 13 Na sia: huluane Na, Hina Gode da dilima olelei, amo noga:le nabima.

*** **22:31:** Gobele Salasu 17:15 * **23:1:** Gadili Asi 20:16; Gobele Salasu 19:11-12; Mousese ea Malasu 5:20 † **23:3:** Gobele Salasu 19:15 ‡ **23:4:** Mousese ea Malasu 22:1-4 § **23:6:** Gobele Salasu 19:15; Mousese ea Malasu 16:19 ** **23:9:** Gadili Asi 22:21; Gobele Salasu 19:33-34; Mousese ea Malasu 24:17-18, 27:19 †† **23:10:** Gobele Salasu 25:1-7 ‡‡ **23:12:** Gadili Asi 20:9-11, 31:115, 34:21, 35:2; Gobele Salasu 23:3; Mousese ea Malasu 5:13-14

Eno ‘gode’ agoane liligi ilima mae sia:ne gadoma. Ilia dio amola maedafa sia:ma.

Lolo Nasu Gilisisu Bagade Udiana (Gadili Asi 34:18-26; Mousese Ea Malasu 16:1-17)

14 Ode huluane amoga, dilia Nama nodomusa: Lolo Nasu gilisisu udiana hamoma.
15 §§Oubi ea dio Abibi, amoga dilia musa: da Idibidi yolesili gadili asi, dilia da Yisidi Hame Sali Agi gilisisu Na dilima olelei defele hamoma. Amo gilisisu eso fesu amoga, agi amoga yisidi sali amo mae moma. Eso huluane, dilia da Nama nodomusa: masea, Nama iasu liligi gaguli misa.
16 ***Dilia da degabo widi amola gagoma amo ha:i manu faimusa: dawa:sea, Ha:i Manu Gaheabolo Fai Lolo Nasu bagade hamoma.
Dilia da ifa fage, waini fage amo dilia sagai amola waini sagai amoga faimusa: dawa:sea, Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu bagade hamoma.
17 Dilia da ode huluane amo Gilisisu udiana gala amoga dilia da gilisisia, dunu huluane da Nama nodone sia:ne gadomusa: misa:ne sia:ma. Na da dilia Hina Gode. 18 Dilia da Nama ohe gobele salasu iasea, agi amo ganodini yisidi sali, amo Nama mae ima. Amo ohe gobele sali ilia sefe huluane gobesima. Dilia sefe udigili mae yolesima. Hahabe doaga:sea amo sefe da gobesi dagoi ba:mu.
19 †††Ode huluane dilia widi amola gagoma bisili fai amo dilia Hina Gode ea diasuga gaguli misa.
Dilia sibi o goudi mano amo ea ame ea dodo maga:me amo ganodini mae gobema.

Gode Ea Hahawane Fidisu amola Hamoma:ne Sia:i

20 Dilia da logoga ahoasea, Na da a:igele amo dili bisimusa: amola ouligimusa: asunasimu. E da soge amo dilia fima:ne Na da hahamoi, amoga E da dili oule masunu.
21 Dilia Ea sia: noga:le nabima. Ema higale mae hamoma amola mae odoga:ma. Bai Na da E asunasiba:le, E da Ema odoga:su hame gogolema:ne olofomu. 22 Be dilia da Ea sia: noga:le nabasea, amola Na adoi defele hamosea, Na da dilima ha lai dunu huluane ilima gegemu.
23 Na a:igele dunu da dilima bisili, amo A:moulaide dunu, Hidaide dunu, Belisaide dunu, Ga:ina:naide dunu, Haifaide dunu amola Yebusaide dunu amo ilia sogega dili oule masunu. Amasea Na da amo dunu fi huluane gugunufinisimu. 24 Dilia da ilia ‘gode’ liligi ilima mae beguduma. Amola ilima mae nodone sia:ne gadoma amola ilia sia:ne gadosu hou mae lalegaguma. Ilia ‘gode’ liligi gugunufinisima amola ilia sia:ne gadosu gele duni bugi huluane goudane salima.
25 Dilia da Nama fawane nodone sia:ne gadosea, Na da dilima ha:i manu amola hano noga:i amo dilima imunu. Amola Na da dilia olo huluane fadegale fasimu. 26 Dilia soge ganodini, abula agui uda da mano dududu ea hagomo ganodini hamedafa fisimu. Amola uda huluane da mano lamu. Dilia ode bagohame esaloma:ne, na da amo logo hamomu.
27 Na da hamobeba:le, dilima ha lai dunu da Nama bagade beda:mu. Dunu eno da dilima gegesea, Na da ili ededenagia:ma:ne hamomu amola ilia dilima beda:iba:le, hobeamu. 28 Dilima ha lai amo hobeama:ne, Na

§§ **23:15:** Gadili Asi 12:14-20; Gobele Salasu 23:6-8; Idisu 28:17-25 *** **23:16:** Gobele Salasu 23: 15-21, 23:39-43; Idisu 28:26-31 ††† **23:19:** Mousese ea Malasu 26:2, 14:21; Gadili Asi 34:26;

da ilima beda:su hou imunu. Dilia da gaba:i ahoasea, Na da Haifaide, Ga:ina:naide amola Hidaide amo dunu fi gadili sefasimu. 29 Na da ode afadafa amoga ili hame sefasimu. Amai ganiaba soge da fisi dagoi ba:la:loba amola gasonasu ohe fi da heda:le dilima gegena:noba. 30 Be Na da gebewane amo dunu fi gadili sefasimu. Amasea, dilia fi dunu ilia idi da amo soge huluane fimusa: defele ba:sea, ilia huluane sefasi dagoi ba:mu. 31 Na da dilia soge alalo defei agoane hamomu. Soge da Agaba Wayabo Adobo muni asili, Medidala:inia Wayabo Bagade amoga doaga:mu. La:di da wadela:i hafoga:i soge amoga asili Iufala:idisi Hano amoga doaga:mu. Na da dilima gasa imunu. Amasea, dilia amo dunu fi ilia da wali amo soge ganodini esala ilima gasa fili, dilia amo soge ganodini golili dasea, amo dunu gadili sefasimu. 32 Dilia da ilima o ilia 'gode' liligi ilima gousa:su maedafa hamoma. 33 Dilia da amo dunu ilia da dilia soge ganodini bu esaloma:ne logo maedafa doasima. Ilia da dilia soge ganodini bu esalea, ilia da dilia hou wadela:mu. Amola dilia da Nama wadela:le hamoma:ne, ilia da dili logemu. Dilia da ilia 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadosea, amo da dilima sani bagade agoane ba:mu." Hina Gode da amo hamoma:ne sia:i huluane Isala:ili dunuma olelei.

24

Godema Gousa:su da Maga:mega Ilegei

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Di, Elane, Na:ida:be, Abaihu amola Isala:ili asigilai ouligisu dunu 70, goumiba:le heda:le, Nama misa. Be dilia da fonobahadi Nama sedagawane esalea, dilia da Nama nodomusa: beguduma. 2 Di fawane, eno dunu hame, di Nama gadenene misa. Dunudafa da goumiba:le hame heda:mu."

3 Mousese da asili, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i liligi amola sema huluane dunu huluane ilima olelei. Ilia gilisili amane sia:i, "Ninia da Hina Gode Ea sia: huluane nabawane hamomu." 4 Mousese da Hina Gode Ea sia:i liligi huluane meloaga dedene legei dagoi. Aya hahabedafa, e da goumi ea bai gadenene oloda hamoi. E da Isala:ili fi fagoyale gala amo ilegema:ne, igi fagoyale gala ligisi. 5 Amalalu, e da ayeligi dunu asunasili, ilia da Hina Godema gobele salasu hamoma:ne ohe gobesi, amola Hina Godema hahawane gousa:musa: bulamagau gobele salasu. 6 Mousese da ohe ilia maga:me dogoa mogili la:di afae ofodo gilisi ganodini sali. La:di eno e da oloda amoga ha:digi. 7 Amalalu, e da gousa:su buga (amo ganodini Gode Ea sema dedei dagoi ba:i) amo lale, ea dedei amo dunu huluane nabima:ne idi. Ilia da amane sia:i, "Ninia da Hina Gode Ea sia:i liligi huluane nabawane hamomu."

8 *Amalalu, Mousese da maga:me amo ofodo ganodini diala, amo lale, dunuma adagaga:la:su. E amane sia:i, "Hina Gode da dilima gousa:su hamonoba, E da amo hamoma:ne sia:i dilima i dagoi. Amo maga:me da amo gousa:su ilegesa."

9 Mousese, Elane, Na:ida:be, Abaihu amola Isala:ili asigilai ouligisu dunu 70 agoane da goumiba:le heda:le, 10 ilia Isala:ili Gode ba:i dagoi. Ea emo hagudu da igi noga:idafa (Sa:faia - amo da mola:ya:i mu amo defele ba:su) amoga fa:i. 11 Gode da amo Isala:ili asigilai dunu hame gugunufinisi. Ilia da Gode ba:i dagoi. Amalalu, ilia da amo sogebiga gilisili ha:i manu amola waini mai.

* **24:8:** Ma:diu 26:28; Maga 14:24; Luge 22:20; 1 Golidia 11:25; Hibulu 10:29, 9:19-20

Mousese da Sainai Goumia Esalu

12 Hina Gode da Mousesema amane sia:i “Di da goumiba:le heda:le,
Nama misa. Di da guiguda: esalea, Na da igi gasui aduna amoga Na
da Isala:ili dunuma olelema:ne dedei, amo Na digili imunu.” 13 Mousese
amola ea fidisu dunu Yosiua da momagele, Mousese da hadigi goumiba:le
heda:musa: ha: esalu. 14 Mousese da Isala:ili asigilai dunuma amane sia:i,
“Dilia da ninia abula diasu gagui sogebi amoga ouesaloma. Elane amola
He ela da dili sigi esala. Nowa da sia:ga gegesu galea, elama masa:ne
sia:ma.”
15 Mousese da Sainai Goumiba:le heda:le, goumi da mumobi amoga
dedeboi dagoi ba:i. 16-17 Hina Gode Ea hadigi si nenemegi da goumiga
sa:i dagoi. Isala:ili dunu da amo hadigi lalu agoane goumi da:iya gado
nenanebe ba:i. Mumobi haguli da goumi eso gafeyale gala amoga
goumi dedeboi dagoi ba:i. Eso fesu amoga, Hina Gode mumobi amoga
Mousesema wei. 18 †Mousese da goumiba:le heda:le, mumobi amo
ganodini golili sa:i. E da eso 40 amola gasi 40 amogai esalu.

25

Hina Gode da Dunu Ilia Hadigi Abula Diasu Hamoma:ne Liligi Ima:ne Sia:i

(Gadili Asi 35:4-9)

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 Di Isala:ili dunuma ilia da
Nama iasu hamoma:ne sia:ma. Ilia da Nama imunusa: dawa:lalu, amo
iasu di lama. 3 Ilia da Nama agoane liligi imunu da defea. Gouli, silifa,
balase, 4 abula, gobiaha:i (amo da mola:ya:i, yoi), abula goudi hinabo
amoga hamoi, 5 sibi gawali ea gadofo yoi amoga ulasi, bulamagau gadofo,
aga:isia ifa, 6 gamali hano amo gamali ganodini salimusa:, gabusiga: liligi
amo sogadigisu susuligi ganodini salimusa:, laluga gobesimusa: gabusiga:
liligi, 7 igi noga:i gala (ganilia:ne) amola igi eno noga:i amo gobele salasu
dunu ea ‘ifode’ (bidegiga salasu) amola bidegi gaga:su amo ganodini
salimusa:.
8 Isala:ili dunuma ilia da Na ilia gilisisu ganodini esaloma:ne, amo hadigi
Abula Diasu gaguma:ne sia:ma. 9 Amo Abula Diasu amola Diasu ganodini
liligi huluane amo Na da dima olelemu defele hamoma.

Gode Ea Gousa:su Sema Gagili

(Gadili Asi 37:1-9)

10 Dilia ‘aga:isia’ ifa amoga Gagili noga:i hamoma. Ea sedade fe defei
amo110sedimida hamoma. Ea fe defei la:didili da 66 sedimida hamoma.
Amola ea gadodili defei da 66 sedimida. 11 Amo Gagili ganodini amola
gadili gouliga dedeboma.
12 Lobo sogo gasisalasu defele 4 agoane gouliga hamoma. Amo
da Gagili ea emoga madelagimu. Ilia da amo Gagili gaguli masa:ne
hamoma. 13 Gagili la:gili gaguli masa:ne, ‘aga:isia’ ifa amo hamone gouliga
dedeboma. 14 Amo ifa dilia da gasisalasu amo Gagili la:didili salawane
gaguli masa. 15 Be amo ifa da gasisalasu ganodini salalalu, maedafa
duga:ma. 16 Na da igi gasui aduna amoga sema bagade dedemu. Amo
Na da dima iasea, di amo Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ganodini salima.

† **24:18:** Mousese ea Malasu 9:9

17 *Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amoga gouli ga:lu hamoma. Amo
ga:lu ea fe defei da 110 sedimida ba:mu amola ea la:didili fe defei amo
66 sedimida hamoma. 18 Dilia ougia gala ‘sielabe’ aduna amo gouliga
hamoma. 19 Ela da ga:lu la:didili leloma:ne amola ga:lu amoga madelagi
leloma:ne hamoma. 20 Amo ougia gala ‘sielabe’ aduna da ga:lu da:iya
sisima: hodole esala defele hamoma. Ela da ougia ligiagale ga:lu amo
dedebomusa: dialebe ba:mu. 21 Di da igi gasui aduna amo Gode Ea
Gousa:su Sema Gagili ganodini salimu. Amasea, ga:lu ga:sima. 22 Na da
ga:lu da:iya amo dima gousa:musa: misunu. Amola Na da amo da:iya
ougia gala ‘sielabe’ aduna la:didili lela amo dogoa Na da lelumu amola Na
sema huluane di Isala:ili dunuma alofele olelema:ne, dima imunu.

Godema Imunu Agi Ea Fafai (Gadili Asi 37:10-16)

23 Dilia aga:isia ifa lale, fafai hamoma. Amo ea defei da sedade fe da
88 sedimida hamoma. Dunumuni fe da 44 sedimida defema. Amola gado
lelebe defei da 66 sedimida defema. 24 Dilia amo fafai gouli noga:i amoga
dedeboma. Amola ea fe amoga gouli oulegesu legema. 25 Fafai ea fe amoga
oulegesu gouli amo ea ba:de da 75 milimida hamoma. 26 Amo fafai gaguli
masa:ne gasisalasu biyaduyale gouliga hamone amo fafai ea bada sagai
ilia bai gadenene fafai amoga madelagima. 27 Amo gasisalasu da oulegesu
ea fe amo gadenene hamoma. 28 Amo fafai gaguli masa:ne ea ifa aga:isia
ifa amoga hamone, gouliga dedeboma. 29 Ofodo, faigelei amola hano buni
amo waini iasu hou hamoma:ne, amo huluane gouliga hamoma. 30 †Amo
fafai, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo ea midadi ligisima. Amola sema
agi ga:gi dilia da Nama imunu liligi da eso huluane mae fisili fafai da:iya
dialebe ba:mu.

Gamali amola ea Bai (Gadili Asi 37:17-24)

31 Gamali bai amo gouliga hamoma. Ea bai amola ea damo da gouliga
hamoma. Amo noga:i ba:ma:ne dilia sogea amola falegai liligi amo gouliga
hamone, ilia da amo gamali bai amoga madelagi dagoi ba:mu. 32 Gamali
ea bai da heda:le, sagulufale, amoda gafeyale gala, udiana da la:di, udiana
eno da la:didili ba:mu. 33 Amo amoda gafeyale gala afae afae da falegai
liligi, ‘alamode’ ea sogea defele amoga legei ba:mu.

34 Gamali damo gadodili da falegai biyaduyale gala ‘alamode’ agoane
amoga legei ba:mu. 35 Sogea afadafa amo amoda ilia sagulufai hagudu
damoga legemusa: hamoma. 36 Sogea, amoda amola gamali bai da
mae afafane gouli liligi afadafa amoga hamoma. 37 Gamali damo amola
amoda amoga ligisimusa:, gamali fesuale gala hamoma. Ilia ba:le gaidi
hadigima:ne, gamali bai amoga ligisima. 38 Gamali ea dida amola bianoi
ofodo amo gouliga hamoma. 39 Amo gamali amola ea liligi huluane
hamoma:ne, gouli ea dioi defei 35 gilogala:me agoane, amo lama. 40 ‡Amo
liligi noga:le amola gebewane hamoma. Na da goumia dima hamoma:ne
sia:i, amo defele hamoma.”

---

* **25:17:** Hibulu 9:5 † **25:30:** Gobele Salasu 24:5-8 ‡ **25:40:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:44; Hibulu 8:5

26

Gode Ea Abula Diasu Gaguma:ne Sia:i
(Gadili Asi 36:8-38)

1 Gode da eno amane sia:i, “Nama Abula Diasu (Da:bena:gele) gaguma. Abula Diasu ea gano la:di agoane hamoma. Abula nabuane gala amo da:iya sibi hinabo gobiaha:i, mola:ya:i amola oga:iyei amola yoi amoga amunima. Dilia ougia gala ‘sielabe’ agoai liligi amo abula da:iya dedene amunima. 2 Amo abula nabuane gala ea defei amo mida fagoyale agoane gala amola la:di da mida ageyaduyale agoane gala, amo defele hamoma. 3 Abula biyale gala amo disimusa: nodomema. Amola eno biyale gala amo defele hamoma. 4 Abula mola:ya:i amoga gasisalasu agoane hamoma. Amo gasisalasu, dilia abula afae hamoi amo ea gadili fe amoga nodomema. Amola abula eno defele hamoma. 5 Abula afae gilisi amoga gasisalasu 50 agoane nodomema. Amola abula gilisi enoga gasisalasu 50 eno musa: abula defele amoga nodomema.

6 Ma:go 50agoane amo abula gilisi aduna madelagima:ne amo gouliga hamoma.

7 Abula Diasu dabua gadili dedebomusa:, abula gidayale gala amo goudi hinabo amoga hamoma. 8 Amo abula gidayale gala afae afae ea defei da mida 13 sedade fe amola mida aduna ea dunumuni fe amo defele hamoma. 9 Amo abula biyaduyale gala disimusa: nodomema. Amola eno biyale gala amo disimusa: nodomema. Abula gafe amo disisu ganodini, amo selefale, Abula Diasu ea midadi dedeboma. 10 Amo dedebosu abula aduna hamoi afae amoga gasisalasu 50 agoane la:diga nodomema amola afae eno amoga gasisalasu 50 agoane ea la:diga nodomema. 11 Ma:go 50 balasega hamoma. Amo gasisalasu ganodini amo abula disisu madelagima:ne amola dedebosu afadafa hamoma:ne, salima. 12 Abula da amo Abula Diasu ea fe baligisa amo Abula Diasu ea baligiduga gosagisima. 13 Abula da Abula Diasu la:di la:di fe sedade amo 50 sedimida agoane baligi ba:mu. Amo da fe la:di la:di amoga dedebomu.

14 Dedebosu eno aduna gadili dedeboma:ne hamoma. Afadafa da sibi gawali gadofo yoi maga:mega ulasi amoga hamoma. Eno da bulamagau gadofo noga:iwane amoga hamoma.

15 Abula Diasu ea dobea hamoma:ne, aga:isia ifa amoga abula:ime hamoma.

16 Amo dobea abula:ime ea defei da golasu ifa la:di mida ageyaduyale gala amola dunumuni disisu la:di da 66 sedimida. 17 Abula:ime madelagimu liligi da golasu ifa amoga ifa da amo liligi bugima:ne fonobahadi baligimu. Abula:ime huluane madelagima:ne agoane hamoma. 18 Abula Diasu ea gano la:di dobea gaguma:ne abula:ime 20 hamoma.

19 Amo abula:ime bugima:ne, silifa bai amo ganodini gelabo gala 40 agoane hamoma. Amo da abula:ime afae afae hagudu aduna ligisima. 20-21 Abula Diasu ea gano la:di eno dobea gaguma:ne, dobea liligi (abula:ime) 20 eno amola silifa bai eno 40 (aduna aduna abula:ime afae afae hagudu ligisima:ne) amola hamoma. 22 Abula Diasu baligidu la:di amoga bugima:ne, abula:ime gafeyale gala hamoma. 23 Amola abula:ime aduna sisigagala:su (corner) aduna la:di amola la:di disila afufuma:ne hamoma. 24 Amo sisigagala:su (corner) abula:ime ela bai da la:di abula:ime amoga disila afufuli amasea gadodili heda:sea, huluane noga:le madelagili disima. 25 Amasea Abula Diasu baligidu la:di da abula:ime godoane gala

amola silifa bai 16 amo da aduna aduna abula:ime afae afae hagudu ligisi ba:mu. 26-27 Aga:isia ifa amoga dobea gagoi noga:le la:gimusa: hamoma. Sedade la:di gadili amoga biyaduyale gala ifa hamoma. Eno sedade la:di gadili eno biyaduyale gala hamoma. Amola baligidu la:di guma:dini amoga legema:ne, biyaduyale eno hamoma.

28 Abula:ime huluane da silifa bai amoga bugisia, amo ifa bulufalegele madelagima. Dogoa bulufalegei ifa da sedade la:di amo ea defei defemu. 29 Abula:ime huluane amo gouliga dedeboma. Amoga, gouli gasisalasu madelagima. Bulufalegei ifa da amo gasisalasu ganodini salimu. Amola bulufalegei ifa gouliga dedeboma. 30 Amo Abula Diasu (Da:bena:gele) ea fedege Na da Goumia dima olelei. Amo defele di noga:le hahamoma.

31 Abula noga:iwane Abula Diasu ganodini gosagisimusa: lama. Amoga sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi, 'sielabe' fedege agoane amunima. 32 Golasu ifa biyaduyale gala aga:isia ifa amoga hamoma amola gouliga dedeboma. Amo ifaga ma:go la:gilisima. Amola golasu ifa amo silifa bai gelabo ifa salasu amoga salima. Abula noga:i amo golasu ifa ma:goga gosagisima. 33 *Abula amo ma:go da Abula Diasu gado dedebosu ma:go hagudu gosagisima. Abula ea baligiduga Gode Ea Gousa:su Sema Gagili (amo ganodini da sema dedei igi gasui aduna) amo ligisima. Abula da dogoa gosagi dialebe ba:mu. La:di da Hadigi Malei Sesei, la:di da Hadigidafa Momei Sesei. Amola abula da dogoa gigeigi dialebe ba:mu. 34 Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ga:luga ga:ma. 35 Hadigidafa Momei Sesei gadili (Hadigi Malei Sesei ganodini) amo ea ga (north) la:di guga fafai hamoi ligisima amola gamali bai amo ea ga (south) la:di guga ligisima.

36 Da:bena:gele Abula Diasu amo ea logo holei amoga gosagisima:ne, abula noga:i hamoma. Amoga sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amunima. 37 Amo abula gosagisima:ne golasu ifa biyale gala aga:isia ifa amoga hamoma. Amo ifa gouliga dedeboma amola gouli ma:go amoga la:gilisima. Amola amo golasu ifa bugima:ne, balase ifa salasu bai biyale gala hamoma.

27

Oloda
(Gadili Asi 38:1-7)

1 Hina Gode da eno amane sia:i "Aga:isia ifa lale, oloda hamoma. Amo da ofodo agoane ea la:di fe defei da 2.2 mida amola la:di fe da 2.2 mida. Ea gadodili heda:su da 1.3 mida ba:mu. 2 Oloda ea sisigagala:su (corner) biyaduyale gadili amoga da bulamagau ea 'hono' (bese) agoane heda:musa: hamoma. Ilia da oloda amoga noga:le madelagi dagoi ba:mu. Amo huluane balasega dedeboma. 3 Sefe amola nasubu gilisi amo fadegama:ne, ofodo hamoma. Amola safala amola ofodo amola ma:go amola bianoi ofodo amo lalu gaguli masa:ne amo huluane balasega hamoma.

4 - 5 Nasubu da gudu sa:ima:ne, balase liligi amo ganodini gelabo bagohame hamoma. Amo liligi oloda ea gadodili legesu hagudu amo oloda ea bada sagai amoga lala:gilisima. Oloda ea hegomai biyaduyale gala amoga gasisalasu oloda gaguli masa:ne lala:gilisima.

6 Amo oloda gaguli masa:ne, aga:isia ifa aduna hamoma. Amo ifa aduna balasega dedeboma.

---

* **26:33:** Hibulu 6:19, 9:3-5

7 Amo ifa gasisalasu oloda la:di la:di hamoi, amo ganodini salima.
8 Dilia oloda amo aga:isia ifa da:fe amoga ofodo agoane hamoma. Bai gudu mae fema, be gelabo bagohame ba:mu da defea. Na da goumi da:iya dima hamoma:ne sia:i amo defele noga:le hamoma.

Gagoi amo Da:bena:gele Abula Diasu sisiga:le Gagomusa: Hamoma:ne Sia:i
(Gadili Asi 38:9-20)
9 Na Da:bena:gele Abula Diasu amo gagomusa: abula gagoi hamoma. Ga (south) la:di guga amoga abula ea sedade defei 44 mida amo hamone gosagisima. 10 Amo abula golasu ifa balasega hamoi 20 amo bai balasega hamoi 20 amo ganodini bugi amoga gosagisima. Golasu ifa amoga ma:go amola bulufalegei dagulu agoane da silifa amoga hamoi ba:mu. 11 Amo defele ga (north) la:di guga amoga hamoma.
12 Guma:dini, abula ea defei da 22 mida amo golasu ifa nabuane gala amola bai nabuane gala, amoga gosagisima. 13 Gusudili amo da logo holei ea sogebi gagoi da guma:dini defele 22 mida defei ba:mu. 14-15 Logo holei da dogoa ba:mu. Ea la:diga da gagoi abula 6.6 mida defei ba:mu. Eno la:diga da amo defele ba:mu. Abula da la:di golasu ifa udiana amola bai udiana amoga gosagisi ba:mu. La:di da amo defele ba:mu.
16 Logo holeidafa da abula 9 mida defei amoga hamoma. Amo abula amoga sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amoga amunima. Golasu ifa biyaduyale gala amola bai biyaduyale gala amoga gosagisima. 17 Gagoi golasu ifa huluane da silifa dagulu bulufalegei agoane gilisili disi dagoi ba:mu. Ilia ma:go da silifa amoga hamoma amola ilia golasu ifa sagasu bai amo balasega hamoma. 18 Gagoi ea defei da agoane. Sedade defei da 44 mida. Dunumuni defei da 22 mida. Amola ea gado heda:su defei da 2.2 mida agoane ba:mu. Abula gosagisu da abula noga:i ahea:ya:i amoga hamoma. Amola golasu ifa sagasu bai amo balasega hamoma. 19 Liligi huluane Da:bena:gele Abula Diasu amoga sali, ea golasu ifa amola gagoi ea golasu ifa huluane, balasega hamoma.

Gamali Ouligisu Hou
(Gobele Salasu 24:1-4)
20 Isala:ili dunu noga:le olelema. Ilia da olife susuligi noga:idafa amo gamali daeya huluane ulagisimusa: gaguli misa:ne sia:ma. Bai ilia da daeya huluane amo gamali ulagimu. 21 Elane amola egefelali da amo gamali Da:bena:gele Abula Diasu ganodini ligisima:ne sia:ma. Ea sogebi da Hadigidafa Momei Sesei abula gadili amola Hadigi Malei Sesei ganodini dialebe ba:mu. Ilia da daeya amo gamali ulagisia gamali da ulagilalu hadigimu Na esalebe sogebi amo ganodini. Amo hamoma:ne sia:i ilegei da Isala:ili dunu amola iligaga fi huluanema mae yolesili, eso huluane hamoma:ne dialumu."

28

Gobele Salasu Dunu Ilia Abula Salasu Liligi
(Gadili Asi 39:1-7)
1 Gode da eno amane sia:i, "Dia ola Elane amola egefelali amo Na:ida:be, Abaihu, Elia:isa amola Idama amo misa:ne sia:ma. Ilia da Nama gobele salasu hawa: hamosu hamoma:ne, Isala:ili dunu fi eno ilima afafama.
2 Abula noga:iwane dia ola Elane salima:ne hahamoma. E da amo ga:sea,

mimogo amola isisima:goi ba:mu. 3 Na da abula hahamosu dunu mogili
ilima noga:le hawa: hamoma:ne, gasa i dagoi. Amo misa:ne sia:ne, ilia da
Elane ea abula noga:i amo hamomu. Bai Na da e Na gobele salasu hawa:
hamomusa: ilegemu gala. 4 Ilima amane adoma, 'Dilia bidegi dedebosu,
'ifode', abuladafa, da:i salasu amoga da dedene amuni, abula habuga
amola abula bulu amo hahamoma. Amo liligi Elane amola egefelali da
Nama gobele salasu hawa: hamoma:ne salimusa:, noga:le hamoma. 5 Amo
bagade dawa:su abula hahamosu dunu da sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei
amola yoi amola gouli gobiaha:i amola abula noga:idafa amoga gobele
salasu dunu ilia abula hahamomu.

6 Ilia da 'ifode' amo sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi, amola
abula noga:i amoga hamomu. Noga:i ba:ma:ne ilia da abula amo da:iya
dedene amunimu. 7 Bulu aduna amo da 'ifode' amo gobele salasu dunu
ea gida adunaga la:gilisimusa: hamoma.

8 Abula bulu da 'ifode' amoma madelagi ba:mu. 9 'Ganilia:ne' igi aduna
noga:iwane lale, amoga Ya:igobe egefelali fagoyale gala ilia dio dedema.

10 Magobo mano hidadea dedema. Amalu, magobo bagia amalu amo
baligia asili ufi mano dedema. 11 Igi dedesu dunu noga:idafa da amo hawa:
hamoma:ne sia:ma. Amo igi gouli bai hahamone, amo ganodini salima.
12 Amasea, amo igi da 'ifode' bulu amo gida da:iya lala:gilisima. Amasea,
Elane da Isala:ili fi huluane ilia dio amo gisa masunu. Amola, Na, Hina
Gode, Na da mae yolesili, Na fi dunu dawa:lalumu.

13 Gouli bai aduna hamone, 14 gouli sia:ine aduna, gobiaha:i defele bione
hamone, amo baiga lala:gilisima.

Bidegi Gaga:su Abula
(Gadili Asi 39:8-21)

15 Gobele salasu Ouligisu dunu amo salima:ne bidegi gaga:su amoga
e da Gode Ea hanai dawa:mu, amo 'ifode' ea sibi hinabo abula amola
amunisu amo defele hamoma. 16 Amo ea defei da la:di afae da 22 sedimida
amola la:di eno da defele 22 sedimida. Amo abula dogoa selefale abula
aduna agoane ba:mu. 17 Amoga igi noga:iwane dadalesu biyaduyale gala
bulufalegele la:gilisima. Dadalesu age ganodini, igi udiana amo 'lubi',
'douba:se' amola 'ganede' la:gilisima. 18 Dadalesu ageyadu ganodini igi
udiana eno amo 'emelalede', 'sa:faia' amola 'daimode' la:gilisima.

19 Dadalesu osoda ganodini igi udiana amo 'degaoise', 'a:gade' amola
'a:midiside' la:gilisima. 20 Dadalesu biyadu amo ganodini igi udiana
eno amo 'belile', 'ganilia:ne' amola 'ya:sabe' la:gilisima. Amo noga:i igi
huluane afae afae gouli bai amoga madelagima. 21 Amo igi fagoyale gala
huluane afae afae amoga Ya:igobe egefelali ilia dio huluane dedema. Amo
dio da Isala:ili fi fagoyale gala ilia dio. 22 Bidegi gaga:su amoga gouli sia:ine
gobiaha:i defele bione lala:gilisima. 23 Gouli gasisalasu aduna gouliga
hamoi amo bidegi gaga:su ea gado hegomai aduna amoga lala:gilisima.

24 Gouli sia:ine aduna amo gasisalasuga lala:gilisima. 25 Gouli sia:ine
aduna eno bidi amo gouli bai aduna amoga lala:gilisima. Amasea, ilia da
'ifode' ea gida bulu amoga lala:gilisi ba:mu.

26 Amasea, gouli gasisalasu aduna eno hamone, bidegi gaga:su ea gudu
hegomai aduna ganodini 'ifode' dafulili amoga lala:gilisima. 27 Gouli
gasisalasu aduna eno hamone, amo da 'ifode' ea gida bulu ea gududi bulu
eno amoga gadodili lala:gilisima.

28 Bidegi gaga:su amo ea gasisalasu amo ‘ifode’ ea gasisalasu amoga
mola:ya:i gobiaha:i amoga lala:gilisima. Bai agoane hamosea, Bidegi
Gaga:su da bulu gadodili dialumu. Amola e da hoholei hame ba:mu.
29 Elane da Hadigi Malei Sesei amo ganodini golili dasea, e da Bidegi
Gaga:su amoga Isala:ili fi ilia dio dedei ea dogo gadenene salawane golili
sa:imu. Amaiba:le, Na, Hina Gode da Na fi eso huluane mae yolesili
dawa:lalumu.
30 *Igi aduna amo Ulimi amola Damini amo Bidegi Gaga:su ganodini
salima. Amasea, Elane da Hadigi Malei Sesei (amo ganodini Hina Gode da
esalebe) amo ganodini masea e da ea dogo dafulili Ulimi amola Damini
gaguli misunu. Amasea, e da Na da Na fi dunu ilia hou hamoma:ne ilegei,
amo dawa:digimu.

Gobele Salasu Dunu Ilia Abula Salasu Eno (Gadili Asi 39:22-31)

31 Hina Gode da eno amane sia:i, “Gobele salasu dunu ilia abula
amo ‘ifode’ dedebosu da sibi hinabo mola:ya:i amoga fawane hamoma.
32 Gobele salasu dunu ilia dialuma salimusa: gelabo da abula ganodini
ba:mu. Amo gelabo da mae gadelama:ne ea fe amo gasa ima:ne
noga:le amunima. 33-34 Abula ea fe gudu diala amoga ‘bomigala:nidi’
ifa fage agoane liligi sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amoga
hamoi lala:gilisima. Sibi hinabo hamoi ‘bomigala:nidi’ afadafa amalalu,
gouli belo afadafa amalalu, ‘bomigala:nidi’ eno agoane fega lala:gilisima.
35 Elane da gobele salasu hawa: hamosea, e da amo abula salawane
hamomu. E da Na ba:ma:ne Hadigidafa Momei Sesei ganodini golili dasea
o gadili ahoasea, belo sia: da nabimuba:le, e da fanelegei dagoi hame
ba:mu.
36 Noga:i ba:su liligi gouliga hamoma. Amo da:iya agoane dedema, “Hina
Godema hadigi hamoma:ne mogili gagai dagoi.” 37 Amo nina: hamoi liligi
Elane ea abula habuga ba:le gaidiga lala:gilisima. 38 Isala:ili dunu da Na,
Hina Gode, hahawane udigili iasu Nama imunu, be eso enoga ilia da
giadofale Nama imunu. Be Na da ilia hahawane udigili iasu hahawane
lama:ne, Elane da amo nina: hamoi liligi ea odagi da:iya ligisi gaguli
ahoanumu.
39 Elane ea da:i salasu amo abula noga:iwane amoga hamoma. Ea
habuga amola abula bulu amo abula noga:iwane amoga hamoma. Abula
bulu amo da:iya sibi hinabo amoga amunima.
40 Da:i salasu, abula bulu amola habuga, Elane egefelali salima:ne
hamoma. Ilia da mimogo amola dunu eno amoga fonobahadi afafane
momogili gagai, amo ba:ma:ne hamoma. 41 Amo abula liligi huluane, di
amo dia ola Elane amola egefelali ilima gasisa:lima. Amasea, ilia da Na
gobele salasu dunu hawa: hamomusa: momogili gagama:ne, ilia dialuma
da:iya olife susuligi sogadigima. 42 Ilia selefa dunumuni, abula amoga
hamoma. Amo selefa da ilia hagomo asili ilia masele amoga doaga:mu.
Ilia sema mae ba:ma:ne agoane hamoma. 43 Elane amola egefelali da
eso huluane Na Abula Diasu ganodini golili dasea o oloda amoga gobele
salasu hamoma:ne amo gadenene masea, ilia da amo selefa salawane
misunu. Bai ilia da ilia sema olelesea, fanelegei dagoi ba:sa:besa:le, agoane
hamomu da defea. Amo da sema amo Elane amola egaga fi da mae yolesili
hamonanoma:mu.

---

* **28:30:** Idisu 27:21; Mousese ea Malasu 33:8; Isigiele 2:63; Nihemaia 7:65

29

Hina Gode da Elane amola egefelali, Gobele Salasu Hawa: Hamoma:ne Momogili gagama:ne Sia:i
(Gobele Salasu 8:1-36)

1 Hina Gode da eno amane sia:i, “Di da Elane amola egefelali, Nama gobele salasu hawa: hamoma:ne, agoane momogili gagale ilegema. Bulamagau gawali afadafa waha debe amola sibi gawali aduna amo da aiya o eno ledo hamedei, amo lama. 2 Widi falaua noga:idafa (yisidi hame sali) amo lale, mogili olife susuligi gilisili ga:gi hamoma. Mogili olife susuligi mae salawane ga:gi hamoma. Mogili belawagi agoane hamone, olife susuligi amoga ulasima. 3 Amo daba ganodini salima. Dilia da bulamagau gawali amola sibi gawali aduna Nama gobele salasu hamosea, amo ga:gi hamoi Nama ima.

4 Elane amola egefelali Na Abula Diasu Holeiga oule misa. Ilia da hanoga ulima:ne sia:ma. 5 Amasea, Elane amoma gobele salasu abula huluane gasisa:lima. Amo da da:i salasu, abula da ‘ifode’ hagudu sala, ‘ifode’, Bidegi Gaga:su amola bulu.

6 Abula habuga ema figisima amola hadigi nina: hamoi liligi (amoga dedei da “Hina Godema hadigi hamoma:ne mogili gagai dagoi”) amo habuga amoga lala:gilisima.

7 Amasea, olife susuligi (Gobele salasu dunu ilegesu liligi) amo lale, amo ea dialuma da:iya sogadigili, gobele salasu dunu ligiagale ilegema.

8 Elane egefelali oule misini, ilima da:i salasu gasisa:lima. 9 Ilia hagomo sisiga:musa:, abula bulu legema amola habuga ilia dialumaga lala:gilisima. Di Elane amola egefelali amola iligaga fi da Nama mae yolesili gobele salasu hawa: hamonanoma:ne, ili momogili gagale ilegema. 10 Bulamagau gawali amo Abula Diasu ea ba:le gaidiga oule misini, Elane amola egefelali da ea dialuma da:iya ilia lobo ligisima:ne sia:ma. 11 Abula Diasu holei gadenene, Na, Hina Gode Na ba:le gaidiga amogai bulamagau gawali fanelegema.

12 Bulamagau gawali ea maga:me mogili lale, dia lobosogo amoga oloda ea ‘hono’ amoga legema. Maga:me oda huluane amo oloda ea bai amoga sogadigima.

13 Amasea, bulamagau ea oso sefe amo da iga dedebosa, habe noga:i la:di amola fogome ganumu aduna ela sefe amo lale, oloda da:iya gobesima. 14 Be bulamagau gawali ea hu, ea gadofo amola ea iga huluane dilia abula diasu gilisisu (fisisu) amoga gadili gaguli asili, gobesima. Amo da gobele salasu Nama iaha amo gobele salasu dunu ilia wadela:i hou fadegale fasima:ne hamosa. 15 Sibi gawali afadafa lale, Elane amola egefelali ilia lobo amo ea dialuma da:iya ligisima:ne sia:ma. 16 Amasea, amo sibi medole legele, ea maga:me amo oloda ea la:di biyaduyale gala amoga adagala:ma.

17 Sibi gawali amo ea da:i hodo dasega:ma. Ea iga amola baligidu emo dodofelalu, ea hodo dasega:i amola dialuma amo da:iya ligisima. 18 *Amo sibi gawali oloda da:iya gobele salasu Nama iasu hamoma:ne, amo gobesima. Na da amo gobele iasu ea gabusiga: hahawane nabimu.

19 Sibi gawali eno (gobele salasu dunu mogili gagale hamoma:ne sibi) amo lale, Elane amola egefelali ilia lobo amo ea dialuma da:iya ligisima:ne sia:ma. 20 Amasea amo sibi medole legele, ea maga:me mogili amo Elane amola egefelali ilia ge hedefo lobodafa la:didili, ilia lobodafa ea bi amola

* **29:18:** Efesase 5:2; Filibai 4:18

ilia emodafa ea bi amoga legema. Maga:me oda amo oloda ea la:di biyaduyale gala amoga adagala:ma. 21 Maga:me oloda da:iya diala amo mogili lale, ilegesu susuligi mogili lale, amo Elane amola egefelali ilia da:i hodo amola ilia abula amoga adagala:ma. Amasea, e amola egefelali da Nama momogili gagai dagoi ba:mu.

22 Sibi gawali ea sefe la:go, oso sefe amo da iga dedebosa, habe noga:i la:di, fogome ganumu aduna amola ela sefe dedebosu amola emodafa amo gobiheiga damuni fasima.

23 Daba amo ganodini agi ga:gi da Nama iasu diala, amoga agi afae olife susuligi gilisi, agi afae susuligi hame sali amola agi afae belowagi agoane hamoi, amo lama.

24 Amo ha:i manu huluane amo Elane amola egefelali ilia lobo ganodini ligisima. Ilia da amo Nama iasu ida:iwane gala modale ligiagama:ne sia:ma. 25 Amasea, amo ha:i manu ilima bu lale, oloda da:iya, musa: gobele iasu amo gadodili gobesima. Amo da Nama ha:i manu gobele iasu. Na da ea gabusiga: hahawane nabimu. 26 Amo sibi gawali ea bidegi lale, Nama iasu baligili noga:i hamoma:ne momodale ligiagama. Amo bidegi di moma:ne lama.

27 Dilia da gobele salasu dunu gobele salasu hawa: hamoma:ne momogili gagasea, sibi gawali dilia gobele salasu dunu ilegemusa: gobele sala amo ea bidegi amola ea maseledafa, dilia Nama hahawane ima:ne ilegema. Amasea, gobele salasu dunu ilia da amo moma:ne la:didili ligisima. 28 Na da Na asigi dawa:su hame afadenemu. Na fi dunu da ilia gobele iasu hamosea, ilia da bidegi amola maseledafa amo gobele salasu dunuma imunu. Amo da Na fi dunu ilia Nama hahawane iasu gala.

29 Elane da bogosea, ea gobele salasu abula amo egefelali ilia gobele salasu ilegesea salima:ne, ilima ima. 30 Elane nowa egefe da ea sogebi labeba:le, Abula Diasu Hadigi Malei Sesei amo ganodini hawa: hamomusa:gini golili daha, amo da Elane ea abula eso fesuale salawane esalumu. 31 Sibi gawali amo Elane amola egefelali ilegemusa: medole legei, amo ea hu lale, hadigi sogebi amoga egema. 32 Ilia da amo amola agi daba ganodini dialebe, Na Abula Diasu amo ea logo holeiga moma:ne sia:ma. 33 Ha:i manu amo ilia gobele salasu ilegesu gilisisu ganodini hamoi, amo ilia da manu. Amo ha:i manu da hadigi hamoiba:le, gobele salasu dunu fawane da manu.

34 Be aya hahabe doaga:sea, hu o agi mogili hame mai dialebe ba:sea, amo gobele salima. Amo da hadigi hamoiba:le, manu da sema bagade.

35 Elane amola egefelali gobele salasu dunu momogili gagama:ne, amo hou Na sia:i defele eso fesuale amoga noga:le hamoma. 36 Amo eso fesuale ganodini, eso afae afae huluane wadela:i hou gogolema:ne olofoma:ne, bulamagau gawali afadafa gobele salasu hamoma:ne medole legema. 37 Eso afae amo hamoma, amola aya eso eno medole legema, asili eso fesuale hamosea fisima. Amasea, oloda da hadigidafa ledo hamedei agoane ba:mu. Amola ea hadigi da gasa bagadeba:le, nowa dunu o liligi da amo oloda digili ba:sea, e da se nabasu ba:mu.

Eso Huluane Gobele Iasu (Idisu 28:1-8)

38 Eso huluane mae yolesili, dilia da sibi mano aduna amo da ode afadafa esalu amo medole legele oloda da:iya gobele salima. 39 Sibi mano afadafa amo hahabe gobele salima. Eno da daeya gobele salima. 40 Sibi mano

hahabe gobele salasea, amo gilisili widi falaua l gilogala:me amola ‘lida’ afae olife susuligi ima. Amola waini ‘lida’ afae amo Hina Godema ima:ne sogadigima. 41 Daeya amo sibi mano eno gobele salasea, hahabe defele widi falaua, olife susuligi amola waini amo gilisili ima. Amo da ha:i manu Na, Hina Godema iasu. Na da amo gabusiga: hahawane naba. 42 Amo eso huluane mae yolesili, amo gobele salasu gobei dilia Na Abula Diasu Holeiga Nama iasu hamonanoma. Na da amo Logo Holeiga Na fi dunu gousa:le, ilima sia: sa:imu. 43 Na da amogai Na fi Isala:ili amo gousa:mu. Amola Na hadigi sinenemegi da amo sogebi hadigi hamomu. 44 Na da Abula Diasu amola oloda amo hadigi hamomu. Amola Na da Elane amola egefelali eno dunuma afafane, ilia Na gobele salasu hawa: hamoma:ne, momogili gagale ilegemu. 45 Na da Isala:ili fi dunu ilia gilisisu ganodini esalumu amola Na da ilia Gode esalebe ba:mu. 46 Na da ilia Hina Gode amola Na da ilia gilisisu ganodini esalumusa:, Idibidi sogega fisili masa:ne gadili asunasi, amo ilia da dawa:mu. Na da ilia Hina Gode!”

30

Hina Gode da Oloda amoga Gabusiga: Manoma Gobesima:ne Sia:i (Gadili Asi 37:25-28)

1 Hina Gode da eno amane sia:i, “Dia oloda amoga gabusiga: manoma gobesimusa:, amo aga:isia ifaga hamoma. 2 Amo ea bulufai defei la:di da 45 sedimida, la:di da 45 sedimida amola gado defei da 90 sedimida. Gadodili hegomai biyaduyale gala amoga oloda madelagiwane bulamagau ea hono defele biyaduyale hamoma.

3 Amo ea dabuagado amola la:di biyaduyale gala amola ea ‘hono’ amo gouliga dedeboma. Oloda gagili sisiga:musa:, gouli fugalegei lala:gilisima. 4 Amo oloda gaguli masa:ne, gouli gasisalasu aduna hamone, fugalegei amo hagudu la:di amola la:di, gaguli ahoasu ifa amoga sanasima:ne lala:gilisima. 5 Gaguli ahoasu ifa amo aga:isia ifa amoga hamone, gouliga dedeboma. 6 Amo oloda da abula amo da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea ba:le gaidiga gosagisi diala amo gadili ligisima. Na da amo sogebi dili gousa:la misunu. 7 Hahabe huluane, Elane da gamali amo hahamomusa: masea, e da gabusiga: manoma amo oloda da:iya gobesima:ne sia:ma. 8 E da daeya gamali ulagisia, amo defele hamoma:ne sia:ma. Amo gabusiga: manoma gobesisu hou da eso huluane mae yolesili hamonanoma:ne sia:ma. 9 Amo oloda da:iya dilia eno sema hamoi manoma o ohe fi iasu o widi o gagoma maedafa gobesima. Amoga waini iasu mae sogadigima. 10 Eso afadafa ode huluane amoga, Elane da amo oloda agoane dodofema:ne sia:ma. E da oloda ea ‘hono’ biyaduyale gala amoga ohe da wadela:i hou gogolema:ne olofoma:ne gobele salasu hou hamoi dagoi amo ea maga:me oloda hono amoga legemu. Amo da ode huluane amoga fifilamu huluane mae yolesili hamonanumu. Amo oloda da hadigidafa Na, Hina Gode, Nama i dagoi ba:mu.”

Hina Gode Ea Abula Diasu Su Lasu Hou

11 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 12 “Di da Isala:ili dunu ilia idi abodesea, ilia amo esoga se mae nabima:ne, dunu huluane da ilia esalusu haboda:i defele, su Nama ima:mu. 13 *Dunu huluane amo idisia da muni defei ilegei (dioi defei 6 gala:me) amo huluane Nama ima:ne sia:ma.

* **30:13:** Gadili Asi 38:25-26; Ma:diu 17:24

14 Dunu huluane idi, ilia da lalelegele, ode 20 amo baligi da amo su ima:mu.
15 Ilia esalusu agoane bidi lasea, bagade gagui dunu da baligili hame imunu amola hame gagui dunu da muni hagudu amo hame imunu. Huluane da defele imunu.
16 Amo su muni Isala:ili dunuma lale, Na Abula Diasu (Da:bena:gele) amo noga:le ouligima:ne bidi lama. Amo su da Na fi dunu ilia mae bogoma:ne imunu. Amasea, Na da ili gaga:mu."

Ofodo Balasega Hamoi

17 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 18 †"Balase ofodo amola balase bai gilisili hamoma. Amo da Abula Diasu gadili Abula Diasu amola Oloda bagade amo dogoa sogebiga ligisima. Amo ganodini hano sogasalima.
19 Elane amola egefelali da amogai ilia lobo amola emo dodofemu. 20 Ilia da Na Abula Diasu amo ganodini golili dasea o oloda da:iya ha:i manu gobele iasu hamomusa: dawa:sea, ilia hidadea amogai bogosu se nabasu mae ba:ma:ne, lobo amola emo dodofema:ne sia:ma. 21 Amo sema ilia amola iligaga fi da eso huluane mae yolesili hamonanoma:ne sia:ma.

Ligiagasu Susuligi

22 ‡Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 23 "Di da gabusiga: hedama:ne fodole nasu noga:i lale - amo 'me' hano ea dioi defei da 6 gilogala:me amola gabusiga: 'sinamone' amo ea dioi defei da 3 gilogala:me amola gabusiga: ode ea dioi defei da 3 gilogala:me,
24 amola 'ga:sia' ea dioi defei da 6 gilogala:me. (huluane amo dioi defeidafa amoga defema.) Amoga olife susuligi 4 lida agoane gilisima.
25 Amo liligi gilisili, hadigi ilegesu susuligi gabusiga: manoma defele bibiagone hamoma. 26-28 Amo susuligi amoga Na Abula Diasu, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili, Hadigi Fafai amola ea liligi, Gamali Bai amola ea liligi, Gabusiga: Manoma Gobesisu oloda amola ea liligi, oloda amoga gobele salasu ilia da hamosa amola ea liligi, dodofesu ofodo amola ea bai, amo liligi huluane amoma susuligi sogadigili, momodale ligiagama. 29 Amo liligi huluane agoane hamobeba:le da hadigidafa dagoi ba:mu. Amasea, nowa dunu o eno liligi da amo liligi digili ba:sea, e da amo hadigi ea gasaga se nabasu ba:mu. 30 Amasea, Elane amola egefelali ilima susuligi sogadigili, ilia Na gobele salasu hamoma:ne momogili gagama. 31 Isala:ili fi dunuma amane sia:ma, 'Amo hadigi ilegesu susuligi da Na hawa: hamosu dunu ilegemusa: eso huluane mae yolesili ilegemu. 32 Dunudafa amoga udigili mae sogadigima. Amola amo susuligi defele eno mae hamoma. Bai amo susuligi da hadigidafa, amola dilia da amo da hadigi ba:ma. 33 Nowa dunu da susuligi amo defele hamosa o udigili gobele salasu hame dunu ilima sogadigisia, amo dunu da Na fi amoga fadegale fasi dagoi ba: mu.' "

Gabusiga: Manoma

34 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Hedama:ne fodole nasu, amo 'sada:gedi', 'oniga', 'galabaname' amola 'fala:gesese' noga:i, amo lama.
35 Amo bibiagone, gabusiga: manoma hamoma. Amo mae dasama:ne, sali salima. 36 Mogili lale, goudane, su fonobahadidafa hamoma. Amo Na Abula Diasu ganodini gaguli misini, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo ea ba:le gaidiga adagala:ma. 37 Dilia da amo gabusiga: manoma defele udigili mae hahamoma. Amo da hadigi hamoi liligi Nama iasu. 38 Nowa da

† **30:18:** Gadili Asi 38:8 ‡ **30:22:** Gadili Asi 37:29

amo defele gabusiga: manoma hi da:i gabusiga:ma:ne hamosea, e da Na fi amoga fadegai dagoi ba:mu," Hina Gode da amo sia: huluane Mousesema olelei.

31

Hina Gode Ea Abula Diasu Hahamosu Dunu
(Gadili Asi 35:30—36:1)

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 "Na da Bisa:liele (Uli egefe amola He ea aowa), Yuda fi dunu, amo ilegei. 3 Na da Na A:silibu amoga ema gasa nabaiwane i. Na da ema bagade dawa:su hou i dagoi. Na da e hawa: hamosu noga:iwane hamoma:ne, ema gasa i. 4 E da gouli, silifa amola balase amoga liligi noga:iwane hamosu dawa:.

5 E da igi noga:iwane hamone liligi ida:iwane hahamosu dawa:. E da ifa hedofale, ida:iwane liligi hamomusa: dawa:. Bai Na da amo hawa: hamomusa:gini, Na A:silibu Ea gasa ema i dagoi. 6 Amola Na eno dunu afae e fidima:ne ilegei. E da Ouhoulia:be, Ahisama:ge ea mano (Da:ne fi dunu). Amola Na da eno noga:i hawa: hamosu dunu, ilia da Na sia:i liligi noga:le hahamoma:ne, ilima gasa i dagoi. 7 Na Hadigi Abula Diasu, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili, ea ga:lu, liligi huluane Abula Diasu ganodini,

8 fafai amola ea liligi, gouliga hamoi gamali bai amola ea genonesisu liligi, gabusiga: manoma gobesisu oloda, 9 ohe gobele salasu oloda amola ea liligi, dodofesu ofodo amola ea bai, 10 Elane amola egefelali ilia abula ida:iwane gala amo ilia da Na hawa: hamosea salimu, 11 ilegesu susuligi amola gabusiga: manoma Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini gobesimusa:, amo liligi huluane hahamosea, hawa: hamosu dunu ilia da Na dima hamoma:ne sia:i defele, noga:le hahamoma:ne sia:ma."

Helefisu Eso - Sa:bade

12 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 13 "Isala:ili dunu ilima amane adoma, 'Sa:bade eso da Na helefisu eso. Amaiba:le, Sa:bade eso noga:le dawa:ma. Bai Sa:bade eso da dunu huluane ba:ma:ne, dawa:digima:ne olelesu diala. Amo ilegei da Na, Hina Gode da dili Na fidafa hamoi dagoi amo olelesa. 14 Amo eso da hadigi hamoiba:le, noga:le dawa:ma. Nowa da amo eso mae dawa:le, udigili hawa: hamosea, amo dunu medole legema. 15 *Dilia da eso gafeyale gala amoga dilia hawa: hamosu hamomu da defea. Be eso fesu da hadigi eso - Na esodafa. Nowa da amo esoga hawa: hamosea, amo dunu da fanelegei dagoi ba:mu. 16 Amo eso da Na Gousa:su amo dawa:digima:ne olelesu gala. Amaiba:le, Isala:ili dunu! Dilia amo sema noga:le dawa:ma! 17 †Amo dawa:digima:ne olelesu da eso huluane dialumu. Bai Na, Hina Gode, da eso gafeyale gala amoga osobo bagade amola mu hahamoi dagoi. Be eso fesu amoga, Na da hawa: hamosu yolesili, helefi.' "

18 Gode da Sainai Goumia Mousesema Ea sia: dagoloba, E da igi gasui aduna amoga E da Hisu Ea hamoma:ne sia:i dedei, amo Mousesema i dagoi.

32

Bulamagau Gawali Mano Gouliga Hamoi
(Mousese Ea Malasu 9:6-29)

---

* **31:15:** Gadili Asi 20:8-11, 23:12, 34:21, 35:2; Gobele Salasu 23:3; Mousese ea Malasu 5:12-14
† **31:17:** Gadili Asi 20:11

1 *Be Mousese da Sainai Goumia eso bagohame esalu. Isala:ili dunu da
amo hou ba:beba:le, ilia Elanema misini amane sia: dasu, “Amo dunu
Mousese, e da nini Idibidi sogega gadili bisili oule misi. Adi hou da ema
doaga:bela:? Amaiba:le, ‘gode’ liligi ninima bisili masunusa: hamoma!”
2 Elane da ilima amane sia:i, “Gouli gegagulu bagedigi amo da dilia
uda, egefe amola didiwi ilia gega sali, amo fadegale, nama gaguli misa.”
3 Amalalu, dunu huluane da ilia gouli gegagulu bagedigi gasisalasu
huluane fadegale, Elanema gaguli misi. 4 †E da amo liligi lale, laluga
daeane amola osobo dogone, bulamagau ea agoaila hamone, amo ganodini
gouli daei sogadigili, gouli bulamagau gawali hamoi.
Dunu huluane da hahawane amane sia:i, “Isala:ili! Amo da ninia ‘gode’.
E da nini Idibidi soge amoga ga masa:ne bisili oule asi.
5 Amalalu, Elane da gouli bulamagau mano gawali amo ea ba:le gaidiga
oloda hamoi. E amane sia:i, “Aya ninia da gilisisu bagade Hina Godema
nodoma:ne hamomu.”
6 ‡Hahabedafa ilia ohe amo gobele salasu amola eno olofoma:ne iasu
manusa: amola hamoma:ne gaguli misi. Isala:ili dunu da lolo nasu bagade
hamoi. Amoga ilia waini hano bagade mai, wadela:i hou amola wadela:i
uda adole lasu hou bagade hamosu.
7 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Hadiga! Hedolo gudu sa:ima!
Dia fi amo di da Idibidiga fisili masa:ne gadili oule asi, amo da wadela:i
hou hamoi dagoi amola ilia da Na yolesi dagoi. 8 Na da hou amo ilia da
hamoma:ne ilima sia:i, amo ilia da fisili dafai dagoi. Ilia da bulamagau
mano gawali gouli daeane amoga hamone, amoma nodone sia:ne gadoi
amola gobele salasu hamoi dagoi. Ilia da amo da ilia ‘gode’, e da ili Idibidi
sogega fisili masa:ne asunasi amo sia: daha. 9 Ilia dogo da igi agoane
gawamaga:i dagoi amo Na dawa:. 10 Amaiba:le, Na logo mae damuma.
Na da amo dunu fi ilima ougi bagadeba:le, ili huluane gugunufinisimu.
Amasea, Na da di amola digaga fi amoga fifi asi bagade hamomu. 11 §Be
Mousese da Hina Godema ha:giwane edegei. E amane sia:i, “Hina Gode!
Di da Dia gasa bagade amoga dia fi Idibidi sogega esalu amo gaga:le, fisili
masa:ne asunasili, guiguda: oule misi. Ilima baligiliwane mae ougima!
12 Idibidi dunu da Di da dia fi amo goumia dafawanedafa medole
legemusa: gadili oule misi, amo ilia sia:sa:besa:le, Dia ougi fisima. Dia
asigi dawa:su sinidigili, Dia fi mae gugunufinisima! 13 **Dia hawa: hamosu
dunu A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe bu dawa:ma! Di da ilima iligaga
fi ilia idi da gasumuni muagado gala amo defele ilima ima:ne sia:i, amola
Ga:ina:ne soge ilia amo ganodini eso huluane esalalaloma:ne ilima ima:ne
ilegele sia:i. Amo Di bu dawa:ma!”
14 Amaiba:le, Hina Gode da Ea asigi dawa:su afadenene, Ea fi dunu Ea
musa: gugunufinisimu sia:i hame hamoi.
15 Mousese da igi gasui amo da:iya Gode Ea hamoma:ne sia:i da la:di
la:di dedei, amo goumiba:le gaguli asili gudu sa:i. 16 Gode Hi da amo igi
gasui hamoi amola Hi da amo da:iya Ea hamoma:ne sia:i dedei. 17 Yosiua
da Isala:ili dunu ilia welalu nabaloba, Mousesema amane sia:i, “Na da uda
ulisalasu amola hududusu abula diasu gilisisu ganodini naba.”
18 Be Mousese da bu adole i, “Amo ea nabe da nimi baligisu o digini
hobeasu agoane hame naba. Amo da gesami hea:su agoane naba.”

---

* **32:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:40 † **32:4:** 1 Hina bagade 12:28; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:41
‡ **32:6:** 1 Golidia 10:7 § **32:11:** Idisu 14:13-19 ** **32:13:** Mui 22:16-17, 17:8

19 Mousese da abula diasu gilisisu gadenene doaga:loba, e da gouli
bulamagau mano gawali amola dunu gosa:lalebe ba:i. Amalalu, e da ougi
bagade ba:i. Amogai, goumi ea bai amogai, e da igi gasui aduna gaguli
ahoanebe amo gisalu gala:beba:le, igi gasui da goudana asi ba:i. 20 E da
gouli bulamagau mano gawali ilia hamoi, amo lale, daeane, goudane su
agoane hamone amola hano gilisili bibiagoi. Amalalu, e da Isala:ili dunu
amo moma:ne logei. 21 E da Elanema amane sia:i, "Dia hamobeba:le, amo
dunu da wadela:i hou bagadedafa hamoi dagoi. Amo hamoma:ne, ilia da
dima adi hamobela:?"
22 Elane da bu adole i, "Nama mae ougima! Amo dunu da wadela:i hou
hamomusa: bagade hanai gala. Amo di dawa:! 23 Ilia da nama amane sia:i,
'Mousese da nini Idibidi sogega gadili oule misi. Be ema hou doaga:i ninia
hame dawa:. Amaiba:le, 'gode' liligi nini bisimusa: hamoma.' 24 Na da
ilima ilia gouli noga:i liligi amo nama gaguli misa:ne sia:i. Amalalu, nowa
da amai galea da amo fadegale nama i. Na da amo liligi laluga ha:digiloba,
amo gouli bulamagau mano gawali da udigili gadili misi!"
25 Mousese da Elane ba:loba, Elane da dunu huluane ilia da hina:
sia: mae nabawane ilima ha lai dunu ba:ma:ne gagaoui agoane hamoi,
Mousese da amo ba:i dagoi.
26 Amaiba:le, e da abula diasu gilisisu amo logo holeiga lelu, amane
wei, "Nowa da Hina Godemagale fa:no bobogemusa: dawa:sea, guiguda:
misa!" Amalalu, Lifai fi dunu huluane da ema misi.
27 Mousese da ilima amane sia:i, "Isala:ili Hina Gode da dilima amane
sia:sa, 'Dilia huluane dilia gegesu gobihei bagade amo afoga salawane
masa. Abula diasu gilisisu amo ganodini logo holei la:di amoga logo holei
eno la:diga asili, dilia olalali amola dilia na:iyado ili medole legema.' "
28 Lifai fi dunu da Mousese ea sia: nabawane hamoi. Amo esoga ilia da
dunu 3000 agoane medole legei. 29 Mousese da Lifai fi dunuma amane sia:i,
"Wali eso dilisu da dilia Hina Godema gobele salasu hawa: hamomusa:
ilegei dagoi. Dilia da dilia egefelali amola olalali fanelegei dagoiba:le, amo
hamoi dagoi amola Hina Gode Ea hahawane fidisu lai dagoi."
30 Aya, Mousese da Isala:ili dunuma amane sia:i, "Dilia da wadela:i hou
bagadedafa hamoi dagoi. Be na da wali Hina Gode Ea goumi amoga
bu heda:mu. Amabela:? Na sia:beba:le, E da dilia hou gogolema:ne
olofoma:bela:?" 31 Amalalu, Mousese da Hina Godema bu asili, Ema amane
sia:i, "Amo dunu da wadela:i hou bagade hamoi dagoi. Ilia da 'gode'
liligi gouliga hamone, ema nodone sia:ne gadosu. 32 ††Ilia wadela:i hou
Di gogolema:ne olofoma:ne, na da Dima edegesa. Be hamedei galea, Buga
amo ganodini Di da Dia fi dio dedei, amoga na dio fadegama."
33 Hina Gode da bu adole i, "Nowa dunu da Nama wadela:le hamoi, amo
fawane Na da ilia dio Na Bugaga dedei fadegamu. 34 Be wali masa! Di bisili
asili, Na fi dunu amo soge Na dima adoi, amoga oule masa. Mae gogolema!
Na a:igele dunu da logo olelemusa:, dili bisili masunu. Be eso enoga, amo
dunu ilia da wadela:i hou hamosea, Na da ilima se nabasu imunu."
35 Amaiba:le, Hina Gode da Isala:ili dunuma olo bagade iasi. Bai ilia da
gasa fili logebeba:le, Elane da gouli bulamagau mano gawali hamoi dagoi.

33

Hina Gode da Isala:ili Dunu Sainai Goumi Yolesima:ne Sia:i

†† **32:32:** Gesami Hea:su 69:28; Wamolegei Sia: Olelesu 3:5

1 *Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Di amola dunu fi amo di da
Idibidi sogega gadili masa:ne oule misi. Amo sogebi yolesili, soge amo
Na da A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe iligaga fi amola ilima imunu
ilegele sia:i, amoga masa. 2 Na da a:igele dunu dilima logo olelemusa:
asunasimu. Amola dilia da amo sogega fima:ne, Na da Ga:ina:naide,
A:moulaide, Hidaide, Belesaide, Haifaide amola Yebusaide, amo dunu fi
huluane sefasimu. 3 Dilia da soge noga:idafa, fedege agoane amo ganodini
dodo maga:me amola agime hano da hano agoane yogodaha, amoga ahoa.
Be Na da dili hame sigi masunu. Bai dilia da dogo gawamaga:i dunu,
amola Na da dili logoga dafawanedafa fanelegesa:besa:le, hame masunu.”
4 Isala:ili dunu da amo sia: nabaloba, da:i dioiba:le dinanu. Ilia da se
nababeba:le, bu hame nina: hamoi. 5 Bai Hina Gode da Mousesema
amane sia:i, “Isala:ili dunuma adoma, ‘Dilia da hame nabasu dunu. Na
da fa:bihadi fawane dili oule ahoa ganiaba, Na da dafawane dili medole
legela:loba. Wali dilia nina: hamoi igi noga:i huluane fadegama. Na da
fa:no dilima adi hamoma:beyale dawa:ma.” 6 Amaiba:le, Isala:ili dunu da
Sainai Goumi yolesili, fa:no bu hame nina: hamoi.

Hina Gode Ea Abula Diasu (Da:bena:gele)

7 Eso huluane Isala:ili dunu da ilia Abula Diasu gaguloba, Mousese
da Gode Ea Abula Diasu (Da:bena:gele) amo abula diasu gilisisu gadili
fonobahadi sedagawane gagusu. Ilia da amo Abula Diasu, “Hina Gode
Ea amo ganodini Esalebe Diasu” amo dio asuli. Nowa da Hina Godema
sia: sa:imusa: dawa:loba, e da amoga ahoasu.

8 Mousese da Gode Ea Abula Diasuga ahoanoba, dunu huluane da ilia
abula diasu holeiga lelebe ba:su. Ilia da Mousese ea Gode Ea Abula
Diasu ganodini golili dasu ba:su. 9 Mousese da ganodini golili sa:i dagoi
ba:loba, mumobi da gudu sa:ili, Da:bena:gele ea logo holeiga dialebe ba:su.
Amalalu, Hina Gode da mumobi haguli amoga Mousesema sia: dalebe
ba:su. 10 Dunu huluane da mumobi Gode Ea Abula Diasu logo holei amoga
dialebe ba:loba, ilia da hedolowane begudusu. 11 Hina Gode da Mousesema
sisima hodole, dunu da ea na:iyadoma sia: daha amo defele sia: dasu.
Amalalu, Mousese da bu Isala:ili abula diasu gilisisu amoga buhagisu.
Be Mousese ea ayeligi fidisu, amo Yosiua (Nane egefe) da Gode Ea Abula
Diasuga esalusu.

Hina Gode da Ea Fi Dunu Sigi Esaloma:ne Ilegele Sia:i

12 Mousese da Hina Godema amane sia:i, “Dafawane! Di da nama amo
dunu Ga:ina:ne sogega bisili oule masa:ne sia:i. Be nama oule masunu
dunu da nowa, amo di nama hame adoi. Di na noga:le dawa: amola na
hou hahawane ba:sa, amo Di da adoi dagoi. 13 Amaiba:le, Di da nama
hahawane galea, Dia fa:no hamomu hou nama olelema. Na udigili hame
adole ba:sa. Be na da Dia hawa: hamosu noga:le hamoma:ne amola, Di
da na hahawane ba:ma:ne, adole ba:sa. Amo dunu fi da Dia dunu fidafa
hamoma:ne, Di ilegei dagoi. Amo mae gogolema!”

14 Hina Gode da amane sia:i, “Na da ani masunu. Na da dima hasalasu
hou imunu.”

15 Mousese da bu adole i, “Di da ninia hame sigi ahoasea, Di da
amo sogebi fisimusa: nini gadili mae asunasima. 16 Di da nini hame
sigi ahoasea, Di da nama amola Dia fi ilima hahawane gala, nowa da

* **33:1:** Mui 12:7, 26:3, 28:13

dawa:ma:bela:? Be Di da ninima gilisili ahoasea, dunu huluane da ninia da fi hisu, dunu fi huluane eno amoga afafai, dunu huluane da dawa:mu.”
17 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Na da di noga:le dawa:, amola Na da dima hahawane gala. Amaiba:le, Na da dia adole ba:i defele hamomu.”
18 Amalalu, Mousese da Ema amane adole ba:i, “Na da Dia hadigi sinenemegi amo ba:mu hanai galebe.”
19 †Hina Gode da bu adole i, “Defea! Na da Na hadigi hou di ba:ma:ne olelemu. Na hadigi Dio amola dima adomu. Na da Gode Hinadafa. Na da nowa dunu gogolema:ne olofomusa: dawa:sea, Na da gogolema:ne olofomu. Nowa dunuma Na da asigima:ne dawa:sea, Na da ema asigimu.
20 Na da Na odagi dima hame olelemu. Bai nowa Na odagi ba:sea, e da bogomu.
21 Be amo gele da Na dafulili diala. Amoga di leloma. 22 Amasea, Na hadigi sinenemegi da baligisia, Na da di gele gelabo ganodini sanasili, Na loboga dedebomu. Amasea, Na da baligimu. 23 Amasea, Na da Na lobo bu lalegamu. Di da Na baligi ba:mu be Na odagi ba:mu da sema gala.”

34

Igi Gasui Aduna Eno Hamoi
(Mousese Ea Malasu 10:1-5)

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Di igi gasui eno aduna musa: hamoi defele hedofama. Na da amo da:iya sia: da musa: gasui aduna di goudanasi, amo gaheabolo amoga bu dedemu. 2 Di aya hahabe, momagele, Sainai Goumiba:le heda:le, gadodili Na gousa:ma. 3 Dunu eno da hame sigi masunu, di fawane. Dunu da goumia esalebe hamedafa ba:mu. Sibi amola bulamagau amola da goumi baiga gisi nanebe da sema bagade.
4 Amaiba:le, Mousese da igi gasui aduna eno hedofale, hahabedafa amo gaguli asili, Sainai Goumiba:le heda:i, Hina Gode Ea sia:i defele. 5 Hina Gode da mumobi ganodini gudu sa:ili, Mousese gadenene lelu. E da Mousesema Ea hadigi Dio olelei, amo Hina Gode. 6 *Amalalu, Hina Gode da Mousese ea ba:le gaidiga baligili asili, amane wele sia:i, “Na da Hina Gode. Na da gogolema:ne olofosu amola asigi hou baligili dawa:. Na da hedolo hame ougisa. Na da asigi hou dawa: amola mae fisili ouligisu hou dawa:. 7 Na da Na sia: sia:i amo mae gogole, fifilai osea:i ilima Na sia:i defele hamosa. Na da wadela:i hou amola ledo hou gogolema:ne olofosa. Be Na da eda amola eme ela wadela:i houba:le, ela mano amola aowalali amola agoane iligaga fifilai osoda amola biyadu ilima se nabasu imunu. Na da amo hame gogolemu.”
8 Mousese da hedolowane osoba beguduli, Godema nodoiwane sia:ne gadoi. 9 E amane sia:i, “Hina Gode! Di da dafawane nama hahawane galea, Di da nini sigi masa:ne na Dima edegesa. Amo dunu fi da hame nabasu fi. Be ninia wadela:i hou amola ninia ledo amo gogolema:ne olofole, ninia da Dia fidafa esaloma:ne, Di sia:ma.”

Gousa:su Bu Hahamoi
(Gadili Asi 23:14-19; Mousese Ea Malasu 7:1-5,16,17)

10 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Na da wali Isala:ili dunuma gousa:su hamomu. Ilia ba:ma:ne, Na da hou musa: osobo bagadega fifilai

† **33:19:** Louma 9:15 * **34:6:** Gadili Asi 20:5-6; Idisu 14:18; Mousese ea Malasu 5:9-10, 7:9-10

huluane amo ganodini da hamedafa ba:su, gasa bagade hou hamomu. Na da hou bagadedafa dia fi amo ganodini hamomuba:le, dunu huluane da Na Hina Gode, Na da gasa bagade hawa: hamosu dawa:, amo dawa:mu. 11 Dilia da hamoma:ne sia:i Na da wali eso dilima iaha, amo noga:le nabawane hamoma. Dilia da gaba:i ahoasea, Na da A:moulaide, Ga:ina:naide, Hidaide, Belisaide, Haifaide amola Yebusaide amo dunu fi ili sefasimu.

12 Dilia amo soge dilia da ganodini masunu ea esalebe fi dunu ilima gousa:su maedafa hamoma. Ilima gousa:su da dilima bogosu sani agoane ba:mu. 13 †Be amo mae hamone, ilia oloda huluane muguluma, ilia hadigi duni bugi ifa gugunufinisima amola ilia loboga hamoi liligi. ilia uda 'gode' liligi Asila amoma nodomusa: hamoi, amo hedofama.

14 Eno 'godema' mae nodone sia:ne gadoma. Bai Na, Hina Gode da 'gode' liligi eno ilima mudasa. 15 Dilia amo soge fi dunu gilisili gousa:su maedafa hamoma. Ilia da ilia ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadosea amola ilima gobele salasu hamosea, ilia da dili amoma gilisima:ne sia:mu. Amasea, dilia ha:i manu ilia ogogosu 'gode' liligi amo gobele sanasima:ne lai, amo dili moma:ne ado ba:su sani agoane ba:mu.

16 Dilia mano da amo ga fi uda lasa:besa:le, amola ilia sia:beba:le dilia mano da Na fisili, ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadosa:besa:le, amo dunu fi ilima gousa:su maedafa hamoma.

17 ‡Dilia 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadomusa:, 'ouli' amoga mae hamoma.

18 §Agi Yisidi Hame Sali amo Lolo Nasu gilisisu noga:le dawa:ma. Na musa: sia:i defele, dilia da eso fesuale gala oubi Abibi ganodini, yisidi hame sali agi amo fawane moma. Bai amo oubi ganodini dilia da Idibidi soge yolesi. 19 **Magobo dunu mano amola ohe magobo mano gawali huluane da Na:. 20 ††Be magobo dougi mano gawali amo sibi mano amoga bu bidi lama. Be hame bidi lasea, dougi ea mugi dugima. Dunu magobo mano huluane bu bidi lama. Dunu huluane da Nama masea, udigili mae misa! Be hahawane udigili iasu gaguli misa!

21 ‡‡Eso gafeyale ganodini hawa: hamoma. Be eso fesu amoga mae hawa: hamoma. Osobo gidinasuga dogosu eso amola ha:i manu faisu eso da hisu hame ba:mu. Amo hou wali hamoma:ne sia:i defele hamoma. Eso fesu huluane amoga mae hawa: hamoma.

22 §§Ha:i Manu Gaheabolo Fai Lolo Nasu gilisisu amo dilia widi degabo faisia hamoma. Amola, ha:i manu yoi fage amo degabo faisia, Sogega Fasela Diasuga Lolo Nasu bagade hamoma.

23 Ode huluane amoga dilia gilisisu udiana hamoma. Amoga dilia dunu huluane da Na, Isala:ili Hina Gode, Nama nodone sia:ne gadomusa: misa:ne sia:ma. 24 Na da dili Ga:ina:ne soge golili misa:ne amo soge fi dunu huluane gadili sefasisia amola dilia soge bu bagade hamosea, amo fa:no, dilia amo gilisisu hamosea, amo esoga ga fi da dilia soge bu lamusa: dilima hame doagala:mu.

---

† **34:13:** Mousese ea Malasu 16:21 ‡ **34:17:** Gadili Asi 20:4; Gobele Salasu 19:4; Mousese ea Malasu 5:8, 27:15 § **34:18:** Gadili Asi 12:14-20; Gobele Salasu 23:6-8; Idisu 28:16-25 ** **34:19:** Gadili Asi 13:2 †† **34:20:** Gadili Asi 13:13 ‡‡ **34:21:** Gadili Asi 20:9-10, 23:12, 31:15, 35:2; Gobele Salasu 23:3; Mousese ea Malasu 5:13-14 §§ **34:22:** Gobele Salasu 23:15-211, 23:39-43; Idisu 28:26-31

25 ***Dilia da Nama ohe gobele salasu iasea, agi amo ganodini da yisidi
sali, amo Nama mae ima. Amola Baligisu Lolo Manusa: ohe fi medoi amo
ea hu hame mai diala, amo aya hahabe manusa: mae gaguma. Huluane
gobesima.
26 †††Ode huluane dilia widi amola gagoma degabo fai amo dilia Hina
Gode Ea diasuga gaguli misa.
Dilia sibi o goudi mano amo ea ame ea dodo maga:me amo ganodini
mae gobema.”
27 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Amo sia: huluane noga:le
dedema. Amo sia: da gousa:su Na da di amola Isala:ili dunuma hamosa,
amo sia: da amo gousa:su ea bai agoane gala.” 28 Mousese da Hina Godema
eso 40 amola gasi 40 ha:i mae nawane esalu. E da igi gasui amo da:iya amo
Gousa:su sia: dedei dagoi - amo da Gode Ea Hamoma:ne sia:i Nabuane
Gala.

Mousese da Sainai Goumiba:le Gudu Sa:i

29 ‡‡‡Mousese da Gode Ea Hamoma:ne sia:i Nabuane Gala amo gagui-
wane Sainai Goumiba:le gudu sa:ili, e da Hina Godema sia: dabeba:le,
ea odagi da hadigiwane ba:i. Be e da amo hame dawa:i galu. 30 Elane
amola dunu huluane da Mousesema ba:lalu, ea odagi da hadigi ba:beba:le,
ema bagadewane beda:iba:le, ema gadenene masunu hamedei ba:i. 31 Be
Mousese da ilima misa:ne wei. Amalalu, Elane amola Isala:ili asigilai
ouligisu dunu da ema asili, ema sia: dasu. 32 Amalalu, Isala:ili dunu
huluane da ema sisiga:le gilisili, Mousese da hamoma:ne sia:i huluane
Gode da Sainai Goumia ema i, amo ilima olelei. 33 Mousese da ilima
sia: dasu dagoloba, e da ea odagi abula asaboi amoga dedeboi dagoi.
34 Mousese da Hina Gode Ea Abula Diasu amo Godema sia: sa:imusa: golili
daloba, e da amo abula sawa: figisu gisa:su. E da gadili bu manoba, e da
Isala:ili dunuma Gode Ea sia:i huluane ilima olelesu. 35 Ilia da ea odagi da
hadigi hamoi dagoi ba:su. Amalalu, e da amo abula sawa: figisu amoga ea
odagi bu dedebosu. E da enoga Hina Godema bu sia: sa:imusa: ahoanoba
fawane bu gisa:su.

35

Sa:bade Hamoma:ne Sia:i

1 Mousese da Isala:ili dunu fi huluane gilisima:ne sia:i. Amalalu, e da
ilima amane sia:i, “Hina Gode da dilima amane sia:sa, 2 *‘Dilia da hialigi
amoga eso gafeyale gala amoga dilia da hawa: hamomu da defea. Be
eso fesu amo da Na hadigi eso Nama modale ligiagai dagoi. Amo esoga
dilia helefima. Nowa da Sa:bade esoga hawa: hamosea, amo fanelegema.
3 Hawa: hamosu maedafa hamoma. Sa:bade esoga, dilia diasu ganodini,
lalu mae didima.’ ”

Gode Ea Abula Diasu Hahawane Udigili Iasu Hamoma:ne Sia:i
(Gadili Asi 25:1-9)

4 Mousese da Isala:ili dunu huluane ilima amane sia:i, “Hina Gode da
dilima amane sia:sa, 5 ‘Hina Godema hahawane udigili iasu gaguli misa.
Nowa dunu da hanai galea, e da hahawane udigili iasu amo gouli o silifa
o balase amo gaguli misa.

*** **34:25:** Gadili Asi 12:10 ††† **34:26:** Mousese ea Malasu 26:2, 14:21 ‡‡‡ **34:29:** 2 Golidia 3: 7-16 * **35:2:** Gadili Asi 20:8-11, 23:12, 31:15, 34:21; Gobele Salasu 23:3; Mousese ea Malasu 5:12-14

6 Eno da abula noga:iwane o sibi hinabo mola:ya:i o oga:iyei o yoi. Eno
da abula goudi hinabo amoga hamoi. 7 Sibi gawali gadofo ulasi, bulamagau
gadofo, aga:isia ifa,
8 gamali susuligi, hedama:ne fodole nasu amo ilegesu susuligi amola
gabusiga: manoma amoga gilisimusa:. 9 Eno da 'ganilia:ne' amola eno
igi noga:idafa amo gobele salasu Ouligisu dunu ea 'ifode' amola Bidegi
Gaga:su ganodini salimusa:.' "

Hina Gode Ea Hadigi Abula Diasu Liligi (Gadili Asi 39:32-43)

10 Mousese da Gode Ea sia: eno Isala:ili dunuma amane adole i, "Hawa:
hamosu dunu ida:iwane dilia gilisisu ganodini esalebe, ilia da misini amola
Gode Ea hamoma:ne sia:i liligi huluane hamomu da defea. 11 Amo da
Gode Ea Abula Diasu, ea dedebosu liligi huluane, ea ma:go, abula:ime,
bulufalegei dududawalo, golasu ifa, amo ea bai huluane, 12 Gode Ea
Gousa:su Sema Gagili, ea gaguli ahoasu ifa, ea ga:lu amola abula amo
da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili wamolegesu, 13 fafai, ea ifa amola ea
liligi huluane, agi ga:gi Godema iasu, 14 gamali bai amola ea liligi, gamali,
gamali susuligi, 15 gabusiga: manoma amo gobesisu oloda amola ea gaguli
ahoasu ifa, ilegesu susuligi, gabusiga: manoma, Gode Ea Abula Diasu logo
holei abula ga:su,
16 gobele salasu oloda, ea balasega hamoi gigiadomai, ea ifa amola
liligi huluane, dodofesu ofodo amola ea bai, 17 gagoi gaga:su abula amola
ea golasu ifa amola ilia bai huluane, gagoi ea logo holei ga:su abula,
18 Abula Diasu amola Gagoi ilia udidisu ifa sagasu amola efe udidisu,
19 abula ida:iwane gobele salasu dunu da Hadigi Malei Sesei ganodini
hawa: hamosea salasu amola hadigi abula Elane amola egefelali sala."
Mousese da amo huluane hamoma:ne sia:i.

Isala:ili Dunu da Ilia Hahawane Udigili Iasu Liligi Gaguli Misi

20 Isala:ili dunu da yolesili asili, 21 amola huluane da hanai galea,
hahawane udigili iasu amo Hina Gode Ea Abula Diasu hahamoma:ne Ema
gaguli misi. Ilia da liligi huluane, amo da Hina Godema nodone sia:ne
gadomusa: amola gobele salasu dunu ilia abula hamomusa:, amo gaguli
misi. 22 Nowa da hanai galea, dunu amola uda da nina: hamosu liligi
amo gouli gedusu, abula bagedigi, igi noga:i, gouli gisa:gini amola gouli
nina: hamosu liligi huluane Hina Godema ima:ne gaguli misi. 23 Nowa da
abula noga:iwane o sibi hinabo mola:ya:i o oga:iyei o yoi o goudi hinaboga
hamoi abula o sibi gawali gadofo ulasi o bulamagau gadofo amo liligi
gagui dialebe, amo gaguli misi. 24 Amola nowa da silifa o balase gagui
galea, ilia da ilia hahawane udigili iasu Hina Godema gaguli misi. Amola
nowa da aga:isia ifa Hina Gode Ea liligi hahamoma:ne defele gala da amo
gaguli misi. 25 Bagade dawa:su hawa: hamosu uda da abula nodomesu efe
ahea:ya:i noga:iwane amola nodomesu efe amo mola:ya:i, oga:iyei amola
yoi sibi hinabo amo gobiaha:i agoane hamoi amo gaguli misi. 26 Ilia da
goudi hinabo amoga efe hamosu. 27 Isala:ili fi asigilai ouligisu dunu da
'ganilia:ne' amola igi ida:iwane eno, amo 'ifode' amola Bidegi Gaga:su
amo ganodini salimusa: gaguli misi. 28 Amola ilia da hedama:ne fodole
nasu, gamali susuligi, ligiagasu susuligi amola gabusiga: manoma susuligi
gaguli misi dagoi. 29 Nowa Isala:ili dunu da hanai galea da Hina Gode da

Mousesema sia:i defele, Ea Abula Diasu hawa: hamomusa:gini, hahawane udigili iasu Hina Godema gaguli misi dagoi.

Ea Abula Diasu Gaguma:ne, Hina Gode da Hawa: Hamosu Dunu Ilegei (Gadili Asi 31:1-11)

30 Mousese da Isala:ili dunuma amane sia:i, “Hina Gode da Bisa:liele (Uli egefe amola He ea aowa - Yuda fi dunu) amo ilegei dagoi. 31 E da Ea A:silibu ea gasa Ema i dagoi. E da Gode Ea A:silibu Hadigidafa amo Ea gasa lai dagoiba:le, hawa: hamosu bagade dawa:, amola liligi huluane noga:idafa hamoma:ne e da gasa gala. 32 E da gouli, silifa amola balase amoga liligi ida:iwane hamomu dawa:, amola amoga osa:le dedesu hou noga:idafa dawa:. 33 E da igi ida:iwane gala amo hedofasu hou amola amoga osa:le dedesu hou noga:le dawa:. E da ifa oso gasa:su hou noga:le dawa: amola liligi huluane hahamomusa:, e da dawa:lai amola gasa gala. 34 Hina Gode da ema amola Ouhoulia:be (Ahisama:ge ea mano - Da:ne fi dunu) elama bagade dawa:su hou i dagoi. Ela da Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafaga gasa lai dagoiba:le, ela da eno dunuma amo hou olelemu defele esala. 35 Ela da hawa: hamosu huluane hamomusa: gasa bagade gala. Amo da osa:le dedesu hou, hawa: hamomusa: meloa ilegele dedesu, abula amunisu amola sibi hinabo efe mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amunasu hou amola abula hou eno. Ilia da hawa: hamosu huluane dawa:, amola liligi hamoma:ne ilegesu dedesu bagade dawa:.”

36

1 Mousese da eno amane sia:i, “Bisa:liele, Ouhoulia:be amola hawa: hamosu dunu eno amoga Hina Gode da bagade dawa:su amola liligi huluane Ea Hadigi Malei Sesei gagumusa: amo hamomusa: E da ilima defele i, amo dunu da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoma:ne, Gode da sia:sa.”

Isala:ili Dunu da Hahawane Udigili Iasu Liligi Bagohame Gaguli Misi

2 Mousese da Bisa:liele, Ouhoulia:be amola noga:i hawa: hamosu dunu eno amo da Hina Gode Ea gasa iasu lai amola Gode Ea hawa: hamosu hamomu hanai galu, amo dunu misa:ne wei. Mousese da ilima hawa: muni hamoma:ne sia:i. 3 Ilia da Mousese ea loboga amo hahawane udigili iasu liligi Isala:ili dunu da Abula Diasu gaguma:ne gaguli misi, amo lai dagoi. Be hahabe huluane, Isala:ili dunu da mae yolesili, hahawane udigili iasu liligi Mousesema gaguli masu. 4 Amalalu, bagade dawa:su hawa: hamosu dunu da Mousesema asili, 5 ema amane sia:i, “Isala:ili dunu ilia gaguli manebe da Hina Gode Ea liligi hamomusa: sia:i amo baligisa.”

6 Amalalu, Mousese da Isala:ili abula diasu gilisisu amoga sia: adole iasi amane, “Hina Gode Ea Abula Diasu gaguma:ne, eno liligi mae ima. Defele gala!” Amalalu, Isala:ili dunu da eno hahawane udigili iasu hame gaguli misi. 7 Ilia gaguli misi dagoi da amo hawa: hamosu dagomusa: defele ba:i amola baligimu ba:i.

Ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu Gagui (Gadili Asi 26:1-37)

8 Baligili bagade dawa:su hawa: hamosu dunu da Hina Gode Ea Abula Diasu gagui. Ilia da abula noga:i nabuane gala amo da:iya sibi hinabo gobiaha:i mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amoga ‘sielabe’ agoane amo abula dedene amuni amo lale hamoi.

9 Amo abula nabuane gala ea defei da mida fagoyale gala amola la:di da mida ageyaduyale gala amo defele ba:i. 10 Ilia da abula biyale gala amo disimusa: nodomei. Amola eno biyale gala amo defele hamoi. 11 Ilia da abula mola:ya:i amoga gasisalasu agoane hamoi. Amo gasisalasu, ilia da abula afae hamoi amo ea gadili fe amoga nodomei. Amola abula eno defele hamoi. 12 Ilia da abula afae gilisi amoga gasisalasu 50 agoane nodomei. Amola abula gilisi enoga gasisalasu 50 eno No1abula defele amoga nodomei. 13 Ilia da ma:go 50 amo abula gilisi aduna madelagima:ne amo gouliga hamoi.

14 Amalalu, ilia da Abula Diasu dabua gadili dedebomusa:, abula gidayale gala amo goudi hinabo amoga hamoi. 15 Ilia da amo abula gidayale gala afae afae ea defei da mida 13 sedade fe amola mida aduna ea dunumuni fe amo defele hamoi. 16 Ilia da amo abula biyaduyale gala disimusa: nodomei. Amola eno biyale gala amo disimusa: nodomei. 17 Ilia da amo dedebosu abula aduna hamoi afae amoga gasisalasu 50 agoane la:diga nodomei amola afae eno amoga gasisalasu 50 agoane ea la:diga nodomei.

18 Ilia da ma:go 50 balasega hamoi. Amo gasisalasu ganodini amo abula disisu madelagima:ne amola dedebosu afadafa hamoma:ne, ilia da sali dagoi. 19 Ilia da dedebosu eno aduna gadili dedeboma:ne hamoi. Afadafa da sibi gawali gadofo yoi maga:mega ulasi amoga hamoi. Eno da bulamagau gadofo noga:iwane amoga hamoi.

20 Ilia da Abula Diasu ea dobea hamoma:ne, aga:isia ifa amoga abula:ime hamoi.

21 Ilia da amo dobea abula:ime ea defei da golasu ifa la:di mida ageyaduyale gala amola dunumuni disisu la:di da 66 sedimida agoane hamoi. 22 Ilia da dobea gagumu liligi (abula:ime) da golasu ifa amoga ifa da amo liligi bugima:ne fonobahadi baligima:ne hamoi. Ilia da abula:ime huluane agoane hamoi. 23 Ilia da Abula Diasu ea ga (south) la:di dobea gaguma:ne, dobea liligi (abula:ime) 20 hamoi dagoi. 24 Ilia da amo abula:ime bugima:ne, silifa bai 40 agoane hamoi. Ilia da amo da abula:ime afae afae hagudu aduna ligisimusa: defele hamoi. 25-26 Ilia da Abula Diasu ea ga (north) la:di eno dobea gaguma:ne, dobea liligi (abula:ime) 20 eno amola silifa bai eno 40 (aduna aduna abula:ime afae afae hagudu ligisima:ne) amola hamoi. 27 Ilia da Abula Diasu baligidu la:di amoga bugima:ne, abula:ime gafeyale gala hamoi. 28 Amola ilia da abula:ime aduna hegomai aduna la:di amola la:di amola disila afufuma:ne hamoi.

29 Ilia da amo hegomai abula:ime ela bai da la:di abula:ime amoga disila afufuli amasea gadodili heda:sa, huluane noga:le madelagili disi. 30 Amalalu, Abula Diasu baligidu la:di da abula:ime godoane gala amola silifa bai 16 amo da aduna aduna abula:ime afae afae hagudu ligisi ba:i.

31 Ilia da aga:isia ifa amoga dobea gagoi noga:le lala:gimusa: hamoi. Ilia da sedade la:di gadili amoga biyale gala ifa hamoi. 32 Amola eno sedade la:di gadili eno biyale gala hamoi amola baligidu la:di guma:dini amoga legema:ne, biyale eno hamoi.

33 Ilia da abula:ime huluane da silifa bai amoga bugisia, amo ifa bulufalegele madelagi. Dogoa bulufalegei ifa da sedade la:di amo ea defei defele ba:i. 34 Ilia da abula:ime huluane amo gouliga dedeboi. Ilia da amoga, gouli gasisalasu madelagi. Ilia da bulufalegei ifa dududawalo

agoane amo gasisalasu ganodini sali dagoi amola ilia da bulufalegei ifa gouliga dedeboi dagoi.

35 Ilia da abula noga:iwane Abula Diasu ganodini gosagisimusa: hamoi. Amoga ilia da sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi 'sielabe' agoaila amuni. 36 Ilia da golasu ifa biyaduyale gala aga:isia ifa amoga hamoi amo gouliga dedeboi. Ilia da amo ifaga ma:go lala:gilisi. Amola ilia da golasu ifa amo silifa bai gelabo ifa salasu amoga sali.

37 Ilia da Da:bena:gele Abula Diasu amo ea logo holei amoga gosag-isima:ne, abula noga:i hamoi. Amoga ilia da sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amuni. 38 Ilia da amo abula gosagisima:ne, golasu ifa biyale gala aga:isia ifa amoga hamoi. Amo ifa ilia da gouliga dedeboi amola gouli ma:go amoga lala:gilisi. Amola ilia da amo golasu ifa bugima:ne, balase ifa salasu bai biyale gala hamoi.

37

Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili Hamoi
(Gadili Asi 25:10-22)

1 Bisa:liele da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo 'aga:isia' ifa amoga noga:le hamoi. Ea defei amo da fe defei da 110 sedimida hamoi. Ea fe defei la:didili e da 66 sedimida hamoi. Amola ea gadodili defei da 66 sedimida ba:i. 2 E da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ganodini amola gadili gouliga dedeboi. Amola e da gouli oulegesu amo sisiga:musa: hamoi. 3 E da lobo sogo gasisalasu defele biyaduyale agoane gouliga hamoi. E da amo Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea emoga madelagi. Ilia da amo Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli masa:ne, e hamoi. 4 E da Gaga:su Gaga lala:gili gaguli masa:ne, 'aga:isia' ifa amo hamone gouliga dedeboi. 5 E da amo ifa ilia da gasisalasu amo gagili la:didili salawane gaguli masa:ne hamoi. 6 E da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo ga:ma:ne gouli ga:lu hamoi. Amo ga:lu ea fe defei da 110sedimida ba:i amola ea la:didili fe defei amo 66 sedimida hamoi. 7 E da 'sielabe' aduna ougia gala amo gouliga hamoi. 8 E da ela ga:lu la:didili la:didili leloma:ne amola ga:lu amoga madelagi leloma:ne hamoi. 9 Amo ougia gala 'sielabe' aduna da ga:lu da:iya sisima hodole esala defele hamoi. Ela da ougia ligiagale, ga:lu amo dedebomusa: dialebe ba:i.

Agi Godema Ima:ne ea Fafai
(Gadili Asi 25:23-30)

10 E da 'aga:isia' ifa lale, fafai hamoi. Amo ea defei da sedade fe da 88 sedimida hamoi. Dunumuni fe da 44 sedimida defei. Amola gado lelebe defei da 66 sedimida defei. 11 E da amo fafai gouli noga:i amoga dedeboi. Amola ea fe amoga gouli oulegesu legei. 12 E da fafai ea fe amo gadodili dobea fei agoane hamoi. Fei ea defei da 75 milimida agoane. Amola e da gouli oulegesu amo fei sisiga:musa: hamoi dagoi.

13 E da amo fafai gaguli masa:ne gasisalasu biyaduyale gouliga hamone amo fafai ea bada sagai ilia bai gadenene fafai amoga madelagi. 14 E da amo gasisalasu fafai ea fei amo gadenene hamosu. 15 E da amo fafai gaguli masa:ne, ea ifa aga:isia ifa amoga hamone, gouliga dedeboi. 16 E da ofodo, faigelei amola hano buni amoga waini iasu hou hamoma:ne, amo huluane gouliga hamoi.

Gamali amola ea Bai
(Gadili Asi 25:31-40)

17 E da gamali bai amo gouliga hamoi. E da gamali bai amola ea damo
gouliga hamoi. E da amo noga:i ba:ma:ne sogea amola falegai liligi amo
gouliga hamone, ilia da amo gamali bai amoga madelagi dagoi ba:i.
18 Gamali ea bai da heda:le, sagulufale, amoda gafeyale gala, udiana da
la:di udiana eno da la:didili ba:i.
19 Amo amoda gafeyale gala afae afae da mosoi liligi udiana 'alamode'
ea sogea defele amoga legei ba:i.
20 Gamali damo gadodili da mosoi biyaduyale gala 'alamode' agoane
amoga legei ba:i. 21 E da sogea afadafa amo amoda ilia sagulufai hagudu
damoga legemusa: hamoi. 22 E da sogea, amoda amola gamali bai mae
afafane gouli liligi afadafa amoga hamoi.
23 E da gamali bai amola amoda amoga ligisimusa:, gamali fesuale gala
hamoi. Ilia hadigi da ba:le gaidiga hadigimusa:, gamali bai amoga ligisi.
E da gamali ea dida amola bianoi ofodo amo gouliga hamoi. 24 E da amo
gamali bai amola ea liligi huluane hamoma:ne, gouli ea dioi defei da 35
gilogala:me amoga hamoi.

Bisa:liele da Oloda amoga Gabusiga: Manoma Gobesima:ne Hamoi
(Gadili Asi 30:1-5)

25 E da oloda amoga gabusiga: manoma gobesimusa:, amo aga:isia ifa
amoga hamoi. E da amo ea bulufai defei la:di da 45 sedimida, la:di
da 45 sedimida amola gado defei da 90 sedimida agoane hamoi. E da
gadodili hegomai biyaduyale gala amoga oloda madelagiwane bulamagau
ea 'hono' defele biyaduyale hamoi. 26 E da amo ea dabuagado, la:di
biyaduyale gala amola ea 'hono' amo gouliga dedeboi. Amola e da amo
oloda sisiga:musa: gouli oulegesu lala:gilisi. 27 E da amo oloda gaguli
masa:ne, gouli gasisalasu aduna hamone, oulegesu amo hagudu la:di
amola la:di amola gaguli ahoasu ifa amoga sanasima:ne lala:gilisi. 28 E
da gaguli ahoasu ifa amo aga:isia ifaga hamone, gouliga dedeboi.

E da Ilegesu Susuligi amola Gabusiga: Manoma Hamoi
(Gadili Asi 30:22-28)

29 *Amola e da hadigi ilegesu susuligi amola gabusiga: manoma hamoi
dagoi.

38

Gobele Salasu Oloda
(Gadili Asi 27:1-8)

1 Ohe iasu gobesimusa: e da aga:isia ifa lale, oloda hamoi. Amo da gagili
agoane ea la:di fe defei da 2.2 mida amola la:di fe da 2.2 mida. Ea gadodili
heda:su da 1.3 mida ba:i. 2 E da oloda ea hegomai biyaduyale gadili amoga
bulamagau ea 'hono' agoane heda:musa: hamoi. Ilia da oloda amoga
noga:le madelagi dagoi ba:i. Amo huluane e da balasega dedeboi. 3 E da
sefe amola nasubu gilisi amo fadegama:ne, ofodo hamoi. Amola 'safala',
ofodo, ma:go amola bianoi ofodo amo lalu gaguli masa:ne, amo huluane
balasega hamoi. 4 - 5 E da nasubu amo gudu sa:ima:ne, gigiadamoi hamoi.
E da amo liligi oloda ea gadodili legesu hagudu amo oloda ea bada sagai
amoga lala:gilisi. E da oloda ea hegomai biyaduyale gala amoga gasisalasu

* **37:29:** Gadili Asi 30:22-38

oloda gaguli masa:ne lala:gilisi. 6 E da amo oloda gaguli masa:ne, aga:isia ifa aduna hamoi. E da amo ifa aduna balasega dedeboi. 7 E da amo ifa gasisalasu oloda la:di la:di hamoi, amo ganodini sali. E da oloda amo aga:isia ifa da:fe amoga gagili agoane hamoi.

Balase Dodofesu Ofodo Hamoi
(Gadili Asi 30:1-18)

8 *E da balase dodofesu ofodo amola ea balase bai hamoi. Uda da Hina Gode Ea Abula Diasu Holeiga hawa: hamonanu amo ilia daiya ba:su lale, amoga ofodo hamoi.

E da Gagoi amo Da:bena:gele Abula Diasu sisiga:le Gagomusa: Hamoi
(Gadili Asi 27:9-19)

9 E da Da:bena:gele Abula Diasu amo gagomusa: abula gagoi hamoi. E da ga (south) la:di guga amoga abula noga:idafa ea sedade defei 44 mida amo hamone gosagisi. 10 E da amo abula gosagisimusa: golasu ifa balasega hamoi 20 amola bai salasu balasega hamoi 20 amola hamoi dagoi. Golasu ifa amoga ma:go amola bulufalegei dududawalo agoane da silifa amoga hamoi ba:i. 11 E da amo defele ga (north) la:di guga amoga hamoi. 12 Guma:dini, e da abula ea defei da 22 mida amo golasu ifa nabuane gala amola bai nabuane gala, amoga gosagisi. 13 Gusudili amo da logo holei ea sogebi gagoi da guma:dini defele 22 mida defei ba:i. 14-15 Logo holei da dogoa ba:i. Ea la:diga da gagoi abula 6.6 mida defei ba:i. Eno la:diga da amo defele ba:i. Abula da la:di golasu ifa udiana amola bai udiana amoga gosagisi ba:i. La:di da amo defele ba:i. 16 Abula huluane amo gagomusa: gosagisi da abula noga:i ahea:ya:i amoga hamoi dagoi. 17 Gagoi golasu ifa huluane da silifa dagulu bulufalegei agoane gilisili disi dagoi ba:i. 18 Logo holeidafa da abula 9 mida la:di amola 2 mida gado heda:i la:di amo defei amoga hamoi. Amo abula amoga sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amoga amuni ba:i. 19 Amo abula da golasu ifa biyaduyale gala amola ilia bai biyaduyale gala amoga gosagisi ba:i. Ilia ma:go amola habuga dududawalo agoane da silifa amoga hamoi. 20 Abula Diasu amola gagoi ilia golasu ifa sagasu da balasega hamoi dagoi ba:i.

Ouli Liligi Amoga ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu Liligi Hahamosu

21 Hina Gode Ea Hadigi Abula Diasu amo ganodini igi gasui aduna amo da:iya da Gode Ea Sema nabuane gala dedei dagoi ba:i. Abula diasu liligi hamomusa:gini, Mousese da liligi lama:ne dedene legema:ne sia:i. Lifai fi dunu da amo dedene legei. Ilia ouligisu dunu da Elane egefe Idama galu. Ouli liligi lai amo ilia defei da hagudu dedei diala.

22 Bisa:liele (Uli egefe amola He ea aowa - Yuda fi dunu) da Hina Gode Ea liligi hamoma:ne sia:i amo huluane hamoi dagoi. 23 Ea fidisu dunu, Ouhoulia:be (Ahisama:ge egefe - Da:ne fi dunu) da ouli, igi amola ohe gadofo amoga dedesu hou dawa:su. E da hawa: hamoma:ne, osa:le dedesu dawa:i amola abula amoga sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amo amunasu hou dawa:i.

24 Gouli huluane amo Hina Godema Ea Hadigi Abula Diasu gaguma:ne iasu ea dioi defei (Amo da dioi defeidafa amoga ba:i) da 1,000 gilogala:me ba:i. 25 †Silifa amo ilia Isala:ili dunu afae afae ilima lai ea dioi defei (amo amola ilia da dioi defeidafa amoga ba:i) da 3,430 gilogala:me ba:i. 26 ‡Ilia

* **38:8:** Gadili Asi 30:18 † **38:25:** Gadili Asi 30:11-16 ‡ **38:26:** Ma:diu 17:24

da dunu ilia idi defele dunu huluane afae afae ilima lai. Amola ilia da dioi defeidafa amo esoga ilia da ilegei amoga dioi defei ba:i. Ilia da Isala:ili dunu idisia dunu ode 20 lalelegei amola amo baligi da idi 603,550 ba:i.

27-28 Ilia da silifa mogili, dioi defei 3,400 gilogala:me amo lale, amoga bai 100 agoane gala amo Hadigi Malei Sesei amola ea abula bugima:ne hamoi. Bai afae afae hamoma:ne, ilia da gouli 34 gilogala:me amoga hamoi. Silifa 30 gilogala:me hame lai dialu, amoga Bisa:liele da bulufalegesu dududawalo, golasu ifa ma:go amola golasu ifa habuga hamoi dagoi. 29 Balase amo da Hina Godema modale ligiagale i, amo ea dioi defei da 2,425 gilogala:me ba:i. 30 E da amo balase amoga Hina Gode Ea Abula Diasu logo holei ifa amo ea bai, amola balase oloda, ea gigiadomai, oloda ea liligi huluane,

31 gagoi golasu ifa ilia sagasu bai, Hadigi Abula Diasu ea udidisu ifa amola gagoi ea udidisu ifa, amo huluane e da amo balasega hamoi.

39

Ilia da Gobele Salasu Dunu Ilia Abula Salasu Liligi Hamoi
(Gadili Asi 28:1-14)

1 Ilia da sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amo gouli gobiaha:i amola abula noga:idafa amoga gobele salasu dunu ilia da Hadigi Malei Sesei ganodini hawa: hamosea sala, hahamoi dagoi. Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i defele ilia da Elane ea gobele salasu abula hamoi. 2 Ilia da ‘ifode’ amo abula noga:i amola sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola yoi amoga hamoi. Noga:i ba:ma:ne ilia da abula amoga fedege amuni. 3 Ilia da gouli amo ha:maga fane, oudahida:le, efe agoane hamone, amo ilia da ahea:ya:i abula amola sibi hinabo amo ganodini amunasu. 4 Ilia da bulu aduna amo da ‘ifode’ amo gobele salasu dunu ea gida adunaga lala:gilisimusa: hamoi. 5 Amola Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i defele, abula bulu da ‘ifode’ amoma madelagi ba:i. 6 Ilia da ‘ganilia:ne’ igi aduna noga:iwane lale, amoga Ya:igobe egefelali fagoyale gala ilia dio dedene, gouli bai amoga ligisili madelagi.

7 Amalalu, ilia da amo igi, ‘ifode’ gida bulu amo da:iya lala:gilisi. Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i defele, Isala:ili fi huluane ilia dio da gobele salasu Ouligisu dunu ea gida da:iya dialebe ba:i.

Bidegi Gaga:su Abula Hamoi
(Gadili Asi 28:15-30)

8 Ilia da gobele salasu Ouligisu dunu amo salima:ne, bidegi gaga:su amo ‘ifode’ ea sibi hinabo amola abula amuni, amo defele hamoi. 9 Amo ea defei da la:di afae da 22 sedimida amola la:di eno da defele 22 sedimida. Amo abula dogoa selefale abula aduna agoane ba:i. 10 Amoga igi noga:iwane dadalesu biyaduyale gala bulufalegele lala:gilisi dagoi ba:i. Dadalesu age ganodini, igi udiana amo ‘lubi’, ‘douba:se’ amola ganede lala:gilisi ba:i. 11 Dadalesu ageyadu ganodini igi udiana eno amo emelalede, ‘sa:faia’ amola ‘daimode’ lala:gilisi dagoi ba:i. 12 Dadalesu osoda ganodini igi udiana amo ‘degaoise’, ‘a:gade’ amola ‘a:midiside’ lala:gilisi dagoi ba:i. 13 Dadalesu biyadu amo ganodini igi udiana eno amo ‘belile’, ‘ganilia:ne’ amola ‘ya:sabe’ lala:gilisi dagoi ba:i. Amo noga:i igi huluane afae afae gouli bai amoga madelagi bidegi gaga:su bagedigi dialebe ba:i. 14 Ilia da amo igi fagoyale gala huluane afae afae amoga Ya:igobe egefelali ilia dio huluane dedei. Amo dio da Isala:ili fi fagoyale

gala ilia dio olelesu. 15 Ilia da bidegi gaga:su amoga gouli sia:ine gobiaha:i
defele bione lala:gilisi.
16 Ilia da gouli gasisalasu aduna gouliga hamoi amo bidegi gaga:su ea
gado hegomai aduna amoga lala:gilisi. 17 Ilia da gouli sia:ine aduna amo
gasisalasuga lala:gilisi.
18 Ilia da gouli sia:ine aduna eno bidi amo gouli bai aduna amoga
lala:gilisi. Amalalu, ilia da 'ifode' ea gida bulu amoga lala:gilisi ba:i.
19 Amalalu, ilia da gouli gasisalasu aduna eno hamone, bidegi gaga:su
ea gudu hegomai aduna ganodini 'ifode' dafulili amoga lala:gilisi. 20 Ilia
da gouli gasisalasu aduna eno hamone, amo da 'ifode' ea gida bulu ea
guduga bulu eno amoga gadodili lala:gilisi. 21 Ilia da Hina Gode Ea
Mousesema hamoma:ne sia:i defele, bidegi gaga:su amo ea gasisalasu
amola 'ifode' ea gasisalasu amoga mola:ya:i gobiaha:i amoga lala:gilisi.
Agoane hamobeba:le, bidegi gaga:su da bulu gadodili hame hoholei dialebe
ba:i.

Ilia da Gobele salasu dunu Ilia Salasu Eno Hamoi (Gadili Asi 28:31-43)

22 Ilia da gobele salasu dunu ea abula amo 'ifode' dedebosu da sibi
hinabo mola:ya:i amoga hamoi. 23 Gobele salasu dunu ea dialuma
salimusa: gelabo da amo abula ganodini ba:i. Ilia da amo gelabo mae
gadelama:ne ea fe amo gasa ima:ne, noga:le amuni. 24-26 Ilia da Hina
Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i defele, abula ea fe gudu diala amoga
'bomigala:nidi' ifa fage agoane liligi sibi hinabo mola:ya:i, oga:iyei amola
yoi amoga hamoi amola gouli belo lala:gilisi. Ilia da sibi hinabo hamoi
'bomigala:nidi' afadafa amalalu, gouli belo afadafa agoane fega lala:gilisi.
27 Ilia da Elane amola egefelali amo ilia da:i salasu hamoi, 28 amola ilia
da habuga amola selefa ili salima:ne hamoi. 29 Amola ilia da abula bulu
noga:iwane amoga hamoi amola amoga sibi hinabo gobiaha:i mola:ya:i,
oga:iyei amola yoi amuni. Ilia da Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne
sia:i defele hamoi dagoi. 30 Ilia da noga:i ba:su bagedigi liligi gouliga hamoi.
Amo da:iya ilia da agoane dedei, "Hina Godema mogili gagai dagoi."
31 Ilia da amo bagedigi gobele salasu dunu ea abula habuga ba:le gaidiga
mola:ya:i efe amoga lala:gilisi. Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i,
amo defele ilia da hamoi dagoi.

Hawa: Hamosu Huluane Hamoi Dagoi Ba:i (Gadili Asi 35:10-19)

32 Hina Gode Ea Abula Diasu amo hawa: hamosu huluane da hamoi
dagoi ba:i. Isala:ili dunu da Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i
defele huluane hamoi dagoi. 33-34 Ilia da liligi huluane Mousesema gaguli
misi. Amo da Gode Ea Abula Diasu (Da:bena:gele), ea dedebosu, ea ga
dedebosu, ea ma:go, abula:ime, bulufalegei ifa, golasu ifa, amo ea bai
huluane, 35 Gode Ea Gousa:su Sema Gagili, igi gasui amo ganodini sali,
ea gaguli ahoasu ifa, ea ga:lu, 36 fafai amola ea ifa amola ea liligi huluane,
Godema agi iasu liligi, 37 gamali bai gouliga hamoi, gamali amola ea liligi
huluane, gamali susuligi, 38 gabusiga: manoma gobesisu oloda amola ea
gaguli ahoasu ifa, ligiagasu susuligi, gabusiga: manoma, Gode Ea Abula
Diasu logo holei abula ga:su,
39 gobele salasu oloda balasega hamoi, ea gigiadomai, ea gaguli ahoasu
ifa amola liligi huluane, dodofesu ofodo amola ea bai, 40 gagoi gaga:su

abula amola ea golasu ifa amola ilia bai huluane, gagoi ea logo holei ga:su abula, Abula Diasu gagoi amola ilia udidisu ifa sagasu amola efe udidisu, Abula Diasu ea liligi huluane, 41 abula ida:iwane gobele salasu dunu da Hadigi Malei Sesei ganodini hawa: hamosea ilia da amo sala amola hadigi abula Elane amola egefelali da sala amo huluane hamoi. 42 Hina Gode da amo hawa: hamosu Mousesema hamoma:ne sia:i dagoi. Amola Isala:ili dunu da Ea sia:i defele noga:le hamoi dagoi. 43 Mousese da ilia hamoi huluane abodei. E da ilia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi ba:i. Amaiba:le, e da Gode da ili hahawane dogolegele fidima:ne, Godema sia:ne gadoi.

40

Mousese da Hina Gode Ea Hadigi Abula Diasu amola Liligi Huluane Hahamone, Godema Momodale Ligiagai

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Eso age amo oubi age amoga Hina Gode Ea Hadigi Abula Diasu amo gaguma. 3 Amo ganodini, di Gode Ea Gousa:su Sema Gagili (amo ganodini Hamoma:ne sia:i Nabuane Gala gasui aduna diala) ligisili, ea ba:le gaidiga amo abula gosagisima. 4 Fafai amo ganodini gaguli misa. Amo da:iya ea liligi ligisima. Amola gamali bai ganodini gaguli misini, gamali amo bai da:iya ligisima. 5 Gouli gabusiga: manoma gobesisu oloda amo Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea wamolegesu abula ba:le gaidiga ligisima. Amola Abula Diasu ea logo holeiga abula gosagisima. 6 Abula Diasu ea ba:le gaidiga amo gobele salasu oloda ligisima.

7 Dodofesu ofodo amo oloda amola Abula Diasu dogoa sogebi amoga ligisima. Amo ganodini hano sogasalili nabama. 8 Sisiga:su gagoi amo gaguli, ea logo holeiga ea abula gosagisima.

9 Amasea, Abula Diasu amola ea liligi huluane amoga hadigi susuligi sogadigima. Di da agoane momodale ligiagasea, Hadigi Abula Diasu da modale ligiagai dagoi ba:mu.

10 Amasea, oloda amola ea liligi huluane amoga susuligi sogadigili, momodale ligiagama. 11 Amo defele, dodofesu ofodo amola ea bai momodale ligiagama.

12 Di da Elane amola egefelali Hadigi Abula Diasu ea logo holeiga oule misini, ilima hano ulima:ne sia:ma. 13 Elane amoma ea gobele salasu dunu abula gasisa:lima. Susuligi sogadigili, e da Nama gobele salasu hawa: hamoma:ne e mogili gagama.

14 Ea egefelali amola oule misini, ilima da:i salasu gasisa:lima. 15 Amasea, ilia ada defele, ilia da Nama gobele salasu hawa: hamoma:ne, ligiagasu susuligi ilia dialuma da:iya sogadigili, ili momogili gagama. Amo da ilia amola iligaga fi mae yolesili gobele salasu dunu hawa: hamonanoma:ne momogili gagai dagoi ba:mu.

16 Mousese da Gode Ea hamoma:ne sia:i defele huluane hamoi dagoi. 17 Amaiba:le, ilia da Idibidi soge fisili, ode ageyadu ahoanu, eso age amola oubi age ganodini, Hina Gode Ea Hadigi Abula Diasu da gagui dagoi dialebe ba:i. 18 Mousese da Hadigi Abula Diasu ea bai huluane ligisili, ea abula:ime huluane bugi, ea bulufalegei dududawalo ligisi amola ea golasu ifa bugi. 19 E da Abula Diasuga amo abula dedebosu gisigi amola dabuagado dedebosu eno gisigi. E da Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi.

20 Amalalu, e da igi gasui aduna lale, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili
ganodini sali. E da gaguli ahoasu ifa amo Gode Ea Gousa:su Sema Gagili
ea gasisalasu ganodini sali amola Gagili ea ga:lu figisi dagoi. 21 Amalalu, e
da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Abula Diasu ganodini sali amola ea
wamolegesu abula amo gosagisi. Amo hamobeba:le, e da Gode Ea Gousa:su
Sema Gagili wamolegele gaga:le, Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi.
22 E da fafai amo Abula Diasu ganodini ga (north) la:didili gaga:su abula
amo gadili ligisi. 23 E da fafai da:iya Godema iasu agi, Gode Ea hamoma:ne
sia:i defele ligisi.
24 E da gamali bai amo Abula Diasu ganodini ga (south) la:di amoga
ligisi. Fafai da la:di amola gamali bai da la:didili dialebe ba:i. 25 Amola
Hina Gode Ea midadi Ea Diasu amo ganodini e da gamali ulagisi, Gode Ea
hamoma:ne sia:i defele. 26 E da gouli oloda Abula Diasu ganodini gaga:su
abula ea ba:le gaidiga ligisi. 27 Amo da:iya e da gabusiga: manoma gobesi.
E da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. 28 E da Abula Diasu ea
logo holei amoga ga:su abula gosagisi. 29 Amo ga:su abula ea ba:le gaidiga,
e da gobele salasu oloda ligisi. Amo da:iya e da ohe fi amola widi amola
gagoma gobele salasu iasu amo gobesi. 30 E da Dodofesu Ofodo amo oloda
amola Abula Diasu dogoa sogebi amoga ligisi. Amo ganodini e da hano
sogasalasili, nabalesi.
31 Amogai, Elane amola egefelali da ilia lobo amola emo dodofesu. 32 Ilia
da Abula Diasu ganodini golili daloba amola oloda amoga heda:loba, ilia
da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, ilia lobo amola emo dodofesu.
33 Mousese da Abula Diasu amola oloda sisiga:su gagoi amo gagui dagoi.
Amola, gagoi ea logo holeiga abula ga:su gosagi. Amaiba:le, e da hawa:
hamosu huluane dagolesi.

Mumobi da Hina Gode Ea Abula Diasu Dedeboi (Idisu 9:15-23)

34 *Amalalu, mumobi da Abula Diasu amo dedeboi amola Hina Gode Ea
Esalebe agoane hadigi sinenemegi gala da Abula Diasu ganodini dialebe
ba:i. 35 Amaiba:le, Mousese da Abula Diasu ganodini golili masunu
hamedei ba:i. 36 Isala:ili dunu da ilia abula diasu gilisisu amo ganodini
esalusu. Mumobi da gadodili heda:le asili, amo fawane ba:beba:le ilia
da mugululi eno sogega asi. 37 Be mumobi da Abula Diasu dedebomusa:
dialebe ba:loba, ilia da mae mugululi esalebe ba:i. 38 Ilia da sogega
ode bagohame lafiadalebe ba:i. Amo ode huluanega, Hina Gode Ea
Esalebe mumobi Abula Diasu da:iya gadodili dialebe ba:i, amola gasia lalu
nenanebe Abula Diasu amo da:iya gadodili dialebe ba:i.
Sia: Ama Dagoi

* **40:34:** 1Hina Bagade 8:10-11; Aisaia 6:4; Isigiele 43:4-5; Wamolegei Sia: Olelesu 15:8

Gobele Salasu

(Da:i Sia:-Leviticus; Modu-Levitiko; Bisini-Wok Pris)

Hidadea Sia:

Gobele Salasu Buga ganodini amo Isala:ili dunu ilia musa: gobele salasu hou amola Godema nodone sia:ne gadosu hou amo dedei dagoi ba:sa. Amola Gobele Salasu dunu ilia da amo hou ouligibiba:le, ilia hou amola da amo buga ganodini dedei diala.

Sia: bagade amo buga ganodini dedei da Gode Ea hadigi hou (da:i sia: "holiness"). Gode da musa: Isala:ili fi dunu amo Ea Fidafa ilegei dagoi. Amola ilia da Ema hahawane gousa:lewane esaloma:ne, E da ilima gobele salasu hou amola nodoma:ne sia:ne gadosu hou ilegei. Amo hou da "Gobele Salasu Buga" ganodini dedei diala. Musa: Gode da "Isala:ili Fi ilia Hadigi Godedafa." Ema gadenenewane amola olofoiwane esaloma:ne, gobele salasu hou amola nodone sia:ne gadosu hou amo ganodini dedei, amo Gode Hi fawane da ilegei. Wali, Gode Ea Fidafa dunu da Isala:ili fi dunu amola Dienadaile fi dunu gilisi (osobo bagade fifi asi gala huluane). Nowa dunu o uda o mano da Yesu Gelesu (Gode Egefedafa) amo ea hou dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, Ema fa:no bobogesea, e da Gode Ea Fidafa amo ganodini esalebe ba:sa.

Wali, ninia Yesuma fa:no bobogesu dunu, da gobele salasu hou amola nodone sia:ne gadosu hou hagudu dedei diala, amo defele hame hamosa. Bai Yesu Gelesu da Ea maga:mega "Gaheabolo Gousa:su" hamoi dagoi. Be A:silibu hou amola Godema nodone asigi dawa:su hou amola Godema beda:su hou haguduga dedei, amo huluane ninia da hamonana. Amaiba:le, amo buga idisia, ninia da noga:le dawa:le, a:silibu amola asigi dawa:su sia: hogoi helemu da defea. Be ninia da giadofale dawa:sa:besa:le, noga:le dawa:mu da defea. Mogili da Gode Ea hou noga:le hame dawa:beba:le, ilia da Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da musa: defele, Gode Ea hamoma:ne sia:i huluane Gobele Salasu Buga ganodini dedei, amo huluane defele hamomu, ilia da giadofale olelesa. Be hamoma:ne sia:i afae Gobele Salasu 20:27 da agoane dedei:- "Nowa dunu o uda da gesami dasu hou hamosea (bogoi a:silibu ilima sia:sa), amo dilia (Gode Ea fi dunu) dilia amo dunu igiga gala:le, medole legema. Agoai dunu, hisu wadela:i hamobeba:le da bogosu ba:mu." Be Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da wali agoai dunu hame medole legesa. Gobele Salasu 20:10 "Dunu da Isala:ili dunu eno ea uda amo inia uda adole lasu hou hamosea, dilia (Gode Ea fi dunu) amo dunu amola uda gilisili medole legema." Be Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia da wali agoai dunu o uda hame medole legesa. Bai Louma 12:19 da agoane dedei diala:- "Na fawane da dabemu. Na da dabe imunu, Hina Gode da amane sia:sa." Wali Gode Hi fawane se iasu iaha.

Amola Yesu da mololе olelei, ninia wali GAHEABOLO Gousa:su amo ganodini hawa: hamonana. (Ma:diu 26:28, Maga 14:24, Luge 22:20, 1 Golidia 11:25 Hibulu 8:8, Hibulu 9:15, Hibulu 12:24). E da sema ha:i manu Gobele Salasu Buga ganodini dedei amo da wali sema dialebe hame sia:i. (Maga 7:19, 1 Dimodi 4:3-4, Asunasi Dunu Ilia hou 10:9-16, Asunasi Dunu Ilia hou 15).

Sia: afae ida:iwane amo buga ganodini dedei diala da Gobele Salasu Sia:alalo 19:18 "Dilia da:i amoma asigi hou defele, dilia na:iyado ema asigima." Yesu Gelesu da amo hamoma:ne sia:i da No2 baligi bagade Gode

Ea Sia: ganodini dedei diala sia:i. (Ma:diu 22:39, Maga 12:31, Luge 10:27, Louma 13:9, Gala:isia 5:14, Ya:mese 2:8)

Amola No 1 da 'Dilia dogoga, dilia a:silibuga, amola dilia asigi dawa:suga, Hina Godema asigima!' (Mousese ea Malasu 6:5, Ma:diu 22:37, Maga 12:30, Luge 10:27)

Gobele Salasu Hamoma:ne Iasu (Offerings)

Da:i Sia: ...Bedamuni Sia:
Burnt Offering...Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu
Fellowship Offering...Hahawane Gilisili Olofole Iasu
Grain Offering...Hina Godema Gala:ine Iasu
Sin Offering...Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu
Guilt Offering...Mae Dawa:le Wadela:i Hamoi Iasu
Repayment Offering...Dabe Ima:ne Iasu

Sia: Dedei

1 Gobele Salasu amola
Godema Iasu Sema...Sia:alalo 1:1-7:38
2 Hina Gode da Elane amola egefelali
Gobele Salasu Hawa: Hamoma:ne Ligiagai...Sia:alalo 8:1-10:20
3 Dunu da Ledo Hamoiba:le,
Dodofesu amola bu Hahamosu Hou Sema...Sia:alalo 11:1-15:33
4 Ha lai amoma Bu Gousa:su Eso
(Godema bu Gousa:su Eso) ...Sia:alalo 16:1-34
5 Hadigi Hou Esalusu amola Nodone
Sia:ne Gadosu Malasu...Sia:alalo 17:1-27:34

Gobele Salasu

Gobele Salasu Mae Fifili Gobei

1 Hina Gode da Ea Abula Diasuga esala, Mousesema misa:ne wele sia:i. E da Mousesema amo gobele salasu iasu sema olelei. 2 "Isala:ili dunu da gobele salasu hou hamomusa: dawa:sea, ilia da agoane hamoma:ne sia:ma, 'Nowa da ohe gobele salasu imunusa: dawa:sea, e da ea bulamagau afae o sibi afae o goudi afae lale ima:mu. 3 E da ea bulamagau afae gobele salimusa: dawa:sea, e da bulamagau gawali afae ida:iwane gala, ledo hamedafa gala, gaguli misa:ne sia:ma. Hina Gode da amo dunu hahawane gousa:ma:ne, e da amo bulamagau gawali, Gode Ea Abula Diasu amo ea holeiga ima:ne sia:ma. 4 Amo dunu da ea lobo amo bulamagau gawali ea dialuma da:iya ligisima:mu. Amasea, Hina Gode da amo bulamagau gobele salasu liligi amo dunu ea wadela:i hou fadegale fasima:ne sia:mu. 5 E da amogawi bulamagau medole legema:mu. Amola Elane ea gobele salasu dunu ilia da bulamagau ea maga:me lale, Hina Godema imunu. Amasea, ilia da amo maga:me oloda (amo da Abula Diasu ea holeiga diala) amo ea la:idi biyadu gala amoga sogaga:la:gaganomu. 6 Amasea, gobele salasu iabe dunu, e da bulamagau ea gadofo houga:le, ea da:i hodo dadega:mu. 7 Amola gobele salasu dunu ilia da oloda da:iya lalu habei gilisili, didima:mu. 8 Ilia da amo ohe ea dadega:i fifi (huluane, dialuma amola sefe) laluga ligisimu. 9 Gobele salasu iabe dunu da ohe ea iga amola emo amo dodofemu. Amasea, gobele salasu ouligisu dunu da amo liligi huluanedafa oloda da:iya gobesimu. Hina Gode da amo ha:i manu gobele salasu iasu ea gabusiga: hahawane naba.

10 Isala:ili dunu afae da sibi o goudi gobele salimusa: dawa:sea, e
da gawali ida:iwane gala, ledo hamedei, ilegema:ne sia:ma. 11 E da
amo ohe oloda la:idi gagoe (north) amoga medole legemu. Amasea,
gobele salasu dunu da ea maga:me oloda ea la:idi biyaduyale gala amoga
sogaga:la:gaganoma:mu. 12 Amasea, dunu hi da amo ohe ea da:i hodo
dadega:le, gobele salasu ouligisu dunu da dadega:i fifi (huluane, amola
dialuma amola sefe) amo laluma gobesimu. 13 Gobele salasu iabe dunu da
amo ohe ea iga amola emo dodofemu. Amasea, gobele salasu ouligisu
dunu da amo gobele salasu Hina Godema ianu, oloda da:iya laluma
gobesimu. Hina Gode da amo ha:i manu gobele salasu ea gabusiga:
hahawane naba.
14 Isala:ili dunu da sio amo gobele salasu imunusa: dawa:sea, e da dafe
sio o musuni gaguli misa:ne sia:ma. 15 Gobele salasu ouligisu dunu da amo
sio oloda amogawi Hina Godema ianu, ea asogoa dugini, ea dialuma amo
oloda da:iya gobesimu. E da ea maga:me oloda beba:le soga:sisimu. 16 E
da sio ea wa amola amo ganodini liligi dialebe fadegale, oloda ea gusudili
la:idiga (nasubu ligisisu) amoga galagamu. 17 E da sio ea ougia aduna
dodobole gaguli, amo mae fadegale, ea da:i hodo dudugale, mae dadega:le,
amo oloda da:iya gobesimu. Hina Gode da amo ha:i manu gobele salasu
ea gabusiga: hahawane naba.

2

Hina Godema Gala:ine Iasu

1 Nowa da ‘gala:ine’ iasu Hina Godema imunusa: dawa:sea, e da hidadea
amo ‘gala:ine’ goudale, falaua hamoma:ne sia:ma. E da amoga olife
susuligi amola gabusiga: manoma legelalu, 2 gobele salasu dunu (Elane
egefelali) ilima gaguli misa:ne sia:ma. Amasea, gobele salasu ouligisu dunu
da ea loboga falaua fonobahadi amola olife susuligi fonobahadi amola
gabusiga: manoma huluane amo lale, oloda da:iya gobesimu. Amo liligi
fonobahadi da dawa:digima:ne olelesu amane; liligi huluanedafa da Hina
Godema ia dagoi olelesa! Hina Gode da amo ha:i manu gobele salasu
ea gabusiga: hahawane naba. 3 Amo ‘gala:ine’ iasu hame gobei diala da
gobele salasu dunu ilia ha:i manu liligi. Amo ‘gala:ine’ da hadigidafa liligi.
Bai amo da ha:i manu Godema imunusa: liligi, amoga lai dagoi.

4 Be ‘gala:ine’ gobele salasu liligi da agi ga:gi gobele nasu amo ganodini
gobei galea, amo agi ga:gi hamosea, amoga ‘yisidi’ mae gilisima. Amo
gobele salasu da ‘agi ga:gi’ (falaua amola olife susuligi, gilisi amoga hamoi)
o belowagi amo olife susuligiga legei da defea.

5 Be dilia da agi ga:gi amoga gobei gobele salasu imunusa: dawa:sea,
falaua amola olife susuligi gilisima, be amoga ‘yisidi’ mae gilisima. 6 Amo
liligi gilisili, ununuguni, amola gobele salasu iasea, amoga olife susuligi
sogadigima.

7 Be dilia da agi ga:gi ofodo ganodini gobei, imunusa: dawa:sea, falaua
amola olife susuligi gilisili hamoma. 8 Amo gobei Hina Godema imunusa:
gaguli misini, gobele salasu Ouligisu dunu ema ima:mu. Amasea, e da
oloda amoga gaguli masunu. 9 E da amo liligi fifili, fonobahadi fifi amo
oloda da:iya gobesimu. Amo da dawa:digima:ne olelesu amane, ‘Liligi
huluane da Hina Godema i dagoi’. Hina Gode da amo ha:i manu gobele
salasu ea gabusiga: hahawane naba. 10 Iasu liligi oloda da:iya hame gobei

dialea, amo huluane gobele salasu dunu ilia da lamu. Amo da hadigidafa liligi. Bai amo da Hina Godema imunusa: liligi, amoga lai dagoi.

11 'Gala:ine' gobele salasu liligi huluanedafa dilia Hina Godema iaha, amoga 'yisidi' maedafa gilisima. Ha:i manu amo dilia Hina Godema iaha, amoga agime hano amola 'yisidi' maedafa gilisima. Amo da sema bagade. 12 Dilia gagoma faisu eso doaga:sea, muni fai gagoma amo Hina Godema imunusa: gaguli misa. Be amo oloda da:iya mae gobesima. 13 Dilia 'gala:ine' Godema iasu liligi huluane amo da:iya deme (sali) legema. Bai deme da dili amola Gode da Gousa:su hamoi dagoi amo dawa:digima:ne olelesu diala. (Dilia Godema gobele salasu liligi huluane amoga deme legema).

14 Dilia da gagoma degabo fai amo Hina Godema gaguli masea, gagoma gobei o gagoma goudai amo Ema ima. 15 Amoga olife susuligi gilisima, amola gabusiga: manoma legema. 16 Amasea, gobele salasu dunu e da dawa:digima:ne olelesu ha:i manu fifi amola gabusiga: manoma huluane gobesima:mu. Amo da Hina Godema ha:i manu iasu liligi gala.

3

Hahawane Gilisili Olofole Iasu

1 Nowa dunu da ea ohe amo Godema Hahawane Gilisili Olofole Iasu imunusa: dawa:sea, e da bulamagau gawali o aseme ida:iwane, ledo hamedei ima:ne sia:ma.

2 Amo dunu da bulamagau Hina Gode Ea Abula Diasu amo holeiga oule ahoasea, bulamagau ea dialuma da:iya ea lobo ligisilalu, amo bulamagau medole legemu. Amasea, Elane gobele salasu dunu, ilia da bulamagau ea maga:me oloda ea la:idi biyaduyale gala amoga sogaga:la:gaganomu. 3 - 4 Ilia da amo ohe dasega:le, ea dialumagaisa, ea fogome, ea sefe amola ea habe la:idi ida:iwane gala, amo ha:i manu iasu Hina Godema ima:ne olelemu. 5 Gobele salasu dunu da amo ha:i manu iasu liligi amola gobele salasu liligi huluane gilisili oloda da:iya gobesimu. Hina Gode da amo ha:i manu gobele salasu amo ea gabusiga: hahawane naba.

6 Dilia da sibi o goudi amo Hahawane Gilisili Olofole Iasu imunusa: dawa:sea, gawali o aseme amo ida:iwane gala amola ledo hamedafa gala ilegema. 7 Dunu afae da sibi imunusa: dawa:sea, 8 e da Abula Diasu ea midadi amo sibi ea dialuma da:iya ea lobo ligisili, medole legemu. Gobele salasu dunu ilia da ea maga:me amo oloda ea la:idi biyaduyale gala amoga sogaga:la:gaganomu. 9 - 10 Amasea, ilia da sibi ea sefe, ea sefe la:go amola dialumagaisa, ea fogome ganumui amola sefe amoga gilisi, amola habe ea la:idi noga:i, amo huluane ha:i manu iasu agoane Hina Godema imunu. 11 Gobele salasu ouligisu dunu da amo liligi huluane amo Hina Godema ha:i manu gobele iasu ima:ne, oloda da:iya gobesimu.

12 Dunu afae da goudi Godema imunusa: dawa:sea, 13 e da amo goudi ea dialuma da:iya ea lobo ligisilalu, Abula Diasu ea midadi medole legemu. Gobele salasu dunu ilia da ea maga:me amo oloda ea la:idi biyaduyale gala amoga sogaga:la:gaganomu.

14 - 15 Amola e da dialumagaisa amola fogome ganumui amola sefe amoga dialebe, amola habe ea la:idi noga:i amo huluane ha:i manu iasu agoane, Hina Godema imunu.

16 Gobele salasu dunu da amo liligi huluane lale, oloda da:iya gobesima:mu. Amo da ha:i manu iasu amola Hina Gode da amo hahawane ba:sa. Sefe huluane da Hina Gode Ea:. 17 Isala:ili dunu da sefe amola maga:me

hamedafa manu. Amo da sema bagade amola Isala:ili dunu huluane ilia habi esalea, amo sema noga:le ouligima:ne sia:ma.

4

Mae Dawa:le Wadela:i Hamoi Iasu

1 Hina Gode da Mousesema e da Isala:ili dunuma amane alofele sia:ma:ne sia:i,
2 "Nowa da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i hame dawa:beba:le giadofai galea, e da amane hamoma:mu,
3 Gobele salasu Ouligisu dunu da giadofabeba:le, fofada:su da Isala:ili dunu huluane ilima doaga:sea, e da bulamagau mano gawali (noga:idafa, ledo hamedei) ea giadofabeba:le dabe ima:ne, Hina Godema gobele salimu.
4 E da bulamagau gawali amo Abula Diasu holeiga oule asili, ea dialuma da:iya ea lobo ligisili, Hina Gode ba:ma:ne amo bulamagau medole legemu.
5 Amasea, gobele salasu hina dunu da bulamagau ea maga:me mogili lale, Abula Diasua golili gaguli masunu. 6 E da ea lobo sogo maga:mega gele, amo maga:me hadigi Abula (amo da Abula Diasu afafaia) ea midadi fesuale agoane foga:gagala:mu. 7 Amasea, e da maga:me eno amo hono da gabusiga: manoma oloda ea hegomaiga gala amoga foga:gagala:mu. E da maga:me eno diala amo oloda (Abula Diasu holeiga diala amola amoga ilia da gobele salasu liligi gobesisa) amo ea baiga sogadigimu. 8 - 9 E da amo bulamagau ea sefe, sefe da iga dedebosa (oso sefe), fogome ganumui amola ilia sefe amola habe ea la:idi noga:iwane, amo lale, 10 oloda (amoga ilia da gobele salasu liligi gobesisa) amo da:iya gobesimu. E da Hahawane Gilisili Olofole Iasu ohe ea sefe gobesisu amo defele gobesimu. 11 Be amo bulamagau ea gadofo, ea hu huluane, ea emo amola ea iga huluane, 12 e da abula diasu gilisisu amoga gadili gaguli asili, ledo hamedei sogebi (amoga ilia da nasubu duduli fasisu) amogai nema:ne gobesimu.
13 Be Isala:ili fi dunu huluane da hame dawa:beba:le Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i afae giadofasea, 14 ilia wadela:i hou hamoi ilia dawa:sea, ilia huluane da bulamagau mano gawali ilia Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne, Hina Gode Ea Abula Diasu amoga oule masunu.
15 Isala:ili fi ilia ouligisu dunu da bulamagau ea dialuma da:iya ilia lobo ligisili, amogawi medole legemu. 16 Gobele Salasu hina dunu da bulamagau ea maga:me mogili lale, Abula Diasu ganodini gaguli misunu.
17 E da ea lobo sogo maga:me ganodini gele, hadigi Abula ea midadi fesuale agoane foga:gagala:mu. 18 Amasea, e da maga:me eno amo hono da gabusiga: manoma oloda ea hegomaiga gala, amoga foga:gagala:mu. E da maga:me eno diala amo oloda (Abula Diasu holeiga diala amola amoga ilia da gobele salasu liligi gobesisa) amo ea baiga sogadigimu.
19 Amasea, e da sefe huluane lale, oloda da:iya gobesimu. 20 E da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne gobele salasu defele, amo bulamagau gobele salimu. Amasea, Isala:ili fi dunu ilia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu. 21 Amasea, e da hi Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne, bulamagau amo abula diasu gilisisu gadili gaguli asili gobesisa, amo defele e amo bulamagau gobesimu. Amo gobele salasu da Isala:ili fi dunu huluane ilia wadela:i hou dodofema:ne hamosa.
22 Be fi ouligisu dunu da hame hanaiba:le amola hame dawa:beba:le, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i afae giadofasea, 23 dunu eno da e da

giadofai ema olelesea, e da goudi gawali ida:iwane ledo hamedei, gaguli misa:ne sia:ma. 24 E da amo goudi ea dialuma da:iya ea lobo ligisili, oloda ea gagoe (north) la:idi, (amoga ohe gobele salasu hamoma:ne ilia medole legebe) amoga medole legemu. Amo gobele salasu iasu da ouligisu dunu ea wadela:i hou fadegale fasima:ne hamosa. 25 Gobele salasu dunu da ea lobo sogo maga:me ganodini gele, hono amo oloda hegomaiga gala amoga legelu amola maga:me eno diala amo oloda ea baiga sogadigimu. 26 Amasea, e da Hahawane Gilisili Olofole Iasu ohe ilia sefe gobesibi defele, amo goudi ea sefe huluane oloda da:iya gobesimu. Gobele salasu dunu da amomane fi ouligisu dunu ea Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne, gobele salasu hamomu. Amasea, ea wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu.

27 Be dunudafa da mae dawa:le, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i afae giadofale, wadela:i hou hamosea, 28 dunu eno da ea giadofai amo ema olelesea, e da goudi aseme noga:idafa, ledo hamedei, amo Godema ima:ne gaguli misa:ne sia:ma. 29 E da amo goudi ea dialuma da:iya ea lobo ligisili, oloda ea gagoe (north) la:ididili (amoga ilia da gobele salasu ohe medole legesu) amoga medole legemu. 30 Gobele salasu dunu da ea lobo sogo amo goudi ea maga:me ganodini gele, hono amo oloda ea hegomaiga dialebe amo foga:gagala:mu. Amola maga:me eno diala amo oloda ea baiga sogadigimu.

31 Amasea, e da goudi aseme ea sefe huluane bosolimu (ilia da ohe Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne medole legei sefe fadegasu defele). Amasea, e da amo sefe oloda da:iya gobesimu. Hina Gode da amo gobele salasu gabusiga: hahawane naba. Gobele salasu dunu da agoane hamosea, e da amo dunu ea wadela:i hou hamoi dabe iaha. Amola amo dunu da gogolema:ne olofosu ba:mu.

32 Dunu da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu imunusa:, sibi gaguli masea, e da sibi aseme ida:iwane ledo hamedei gaguli misunu da defea. 33 E da amo sibi ea dialuma da:iya ea lobo ligisili, oloda ea gagoe (north) la:ididili (amoga ilia da gobele salasu ohe medole lelegesu) amoga medole legemu. 34 Gobele salasu dunu da ea lobo sogo amo sibi ea maga:me ganodini gele, hono amo oloda ea hegomaiga diala amoga legemu. Amola maga:me eno diala amo oloda ea baiga sogadigimu.

35 Amasea, e da sibi aseme ea sefe huluane duga:le (ilia da sibi Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne medole legei ea sefe duga:su defele), amo sefe amola ha:i manu iasu Hina Godema i, amo gilisili gobesimu. Agoane hamobeba:le, gobele salasu dunu da amo dunu ea wadela:i hou hamoi ea dabe iaha. Amasea, amo dunu ea wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu.

5

Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu

1 Dilia hou hagudu dedei diala ba:sea, Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:- Fofada:su ouligisu dunu da dunu afae amo fofada:su diasuga hou e da ba:i o nabi amo olelemusa: misa:ne sia:sea, amola amo dunu da ea ba:i o nabi liligi noga:le hame olelesea, amo dunu da wadela:le hamoiba:le, fofada:mu gala. 2 Dunu da mae dawa:le, Isala:ili sema ganodini ledo hamoi liligi digili ba:sea (ledo hamoi liligi afae da bogoi

ohe, digili ba:su agoane) amo dunu da ea hamoi dawa:digisia, e da ledo hamoi dagole, fofada:mu gala.

3 Dunu da mae dawa:le, ledo hamoi liligi dunu ea da:i hodo amoga misi, amo digili ba:sea, amo dunu da hi hamoi dawa:sea, e da ledo hamoi dagoi ba:mu.

4 Nowa dunu da udigili dafawanedafa sia: ilegesea, e da ea giadofai dawa:sea, e da fofada:mu amola wadela:i hou gogolema:ne olofosu dabe imunu galebe ba:mu.

5 Dunu da wadela:i hou hamoi dagoiba:le, e da ea wadela:i hou sisane fofada:ma:ne sia:ma. 6 Amasea, e da ea Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne, e da Hina Gode Ema ima:ne, sibi o goudi aseme gaguli misa:ne sia:ma. Gobele salasu dunu da amo ohe, dunu ea wadela:i hou gogolema:ne olofomusa:, gobele salimu.

7 Be dunu da sibi o goudi bidi lamu hamedei ba:sea, e da ea Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne, ‘dafe’ sio aduna o musuni sio aduna gaguli misunu da defea. Afae da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu amola eno da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne iasu agoane ba:mu. 8 E da ela gobele salasu dunu ema gaguli misunu. Gobele salasu dunu da hidadea sio afae Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne lale, ea asogoa dugimu. Be ea dialuma hame dugini fasimu.

9 E da ea maga:me mogili oloda ea la:ididili foga:gagala:mu. Maga:me eno diala, e da oloda baiga sogadigimu. Amo da wadela:i hou fadegama:ne iasu gala. 10 Amasea e da sio eno lale, sema defele, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu hamomu. Gobele salasu dunu da agoai dunu ea wadela:i hou dedeboma:ne gobele salabeba:le, amo dunu da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu.

11 Be amo dunu da ‘dafe’ sio o musuni sio aduna bidi lamu hamedei ba:sea, e da falaua gilougala:me afae ea Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne gaguli misunu. Amo da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu, gala:ine iasu hame. Amaiba:le, e da amoga olife susuligi amola gabusiga: manoma hame legemu.

12 E da amo falaua, gobele salasu dunu ema gaguli misini, gobele salasu dunu da amo huluane da Hina Godema i dagoi olelema:ne, lobo gagui afadafa lale, oloda da:iya ha:i manu iasu agoane gobesimu. Amo da wadela:i hou fadegama:ne iasu. 13 Gobele salasu dunu da agoane amo dunu ea wadela:i hou fadegama:ne, gobele salasu hamomu. Amasea, amo dunu ea wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu. Gala:ine Iasu defele, falaua eno hame gobei dialebe da gobele salasu dunu ea:.”

Dabe Ima:ne Iasu

14 Hina Gode da amo hagudu dedei hamoma:ne sia:i amo Mousesema i. 15 “Dunu da Hina Godema muni o liligi imunusa: ilegesea, be mae dawa:le, gogoleiwane amo dabe hame iasea, e da Dabe Ima:ne iasu gaguli misa:ne sia:ma. Amo da sibi o goudi gawali ida:iwane ledo hamedei. Ilia sema ilegei defele, amo ea muni defei sia:mu. 16 E da muni o liligi musa: imunusa: ilegei amo huluane imunu. Amola amoga e da 20% gilisimu. E da sibi o goudi amo gobele salasu dunu ema imunu. Amasea, gobele salasu dunu da amo ohe amo dunu ea Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne gobele sanasimu. Amasea, amo dunu da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu.

17 Nowa dunu da mae dawa:le, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i afae
giadofasea, e da wadela:le hamoi dagoi ba:mu, amola e da dabe imunu
gala. 18 E da ea Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ima:ne, gobele
salasu dunu ema sibi o goudi gawali ledo hamedei, amo gaguli misa:mu.
Amo ea bidi lamu defei da Isala:ili fi ilia bidi lama:ne sema defele ilegemu.
Gobele salasu dunu da wadela:i hou amo dunu da mae dawa:le hamoi amo
fadegama:ne, amo ohe gobele salimu. Amasea, amo dunu ea wadela:i hou
da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu. 19 Amo gobele salasu da amo dunu ea
Hina Godema wadela:le hamoi Ema Dabe Ima:ne Iasu agoane ba:mu."

6

1 *Hina Gode da amo hagudu dedei hamoma:ne sia:i, amo Mousesema i.
2 "Nowa dunu da ea Isala:ili na:iyado dunu ema wadela:le hamosea, e da
amo hou hamobeba:le, Hina Godema wadela:le hamosa. Amola e da Hina
Godema dabe imunu gala. Amo wadela:i hou da e da inia liligi wamolai
o eno dunuma ogogoiba:le ea liligi lai, o eno dunu da hi bu lamusa: ema
liligi iasea, e da amo liligi bu hame iaha, 3 o eno dunu da liligi fisisia,
e da amo liligi ba:sea be ogogole hame ba:i sia:sa. 4 - 5 Dunu da amo
wadela:i hou afae hamosea, e da liligi wadela:le lai dagoiba:le, e da dabe
imunu gala. Ilia da ema fofada:ne, ea giadofai ba:sea, amo esoga e da ea
liligi lai eda ema ea wamolai liligi ea muni defei amola eno20% imunu
gala. 6 Amola ea wadela:i hou Hina Godema Dabe Ima:ne, gobele salasu
hamoma:ne, e da gobele salasu dunuma sibi gawali o goudi gawali ledo
hamedei gaguli misunu. Amo ea bidi lamu defei ilia da bidi lama:ne sema
defele ilegemu. 7 Gobele salasu dunu da amo dunu ea wadela:i hou hamoi
ea dabe gobele salasu hamomu. Amasea, amo dunu ea wadela:i hou da
gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu."

Ohe Mae Fifili Gobele Salasu (Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu)

8-9 Hina Gode da Mousesema e da Elane amola egefelalima amo gobele
salasu sema olelema:ne sia:i. Ilia da gobele salasu liligi gasi amoga
oloda da:iya yolesimu amola lalu da mae ha:ba:dole nenanebe ba:mu.
10 Amasea, gobele salasu dunu, ea abula amola selefa dunumuni salawane,
sefe nasubu hamoi oloda da:iya diala amo fadegale, oloda ea bai la:idiga
ligisimu. 11 Amasea, e da ea abula afadenene, amo nasubu lale, abula diasu
gilisisu amoga gadili gaguli asili, ledo hame hamoi sema sogebi amoga
ligisimu. 12 Lalu oloda da:iya diala da maedafa ha:ba:doma:ne sia:ma.
Hahabe huluane, gobele salasu dunu da lalu ifa amoga ligisili, amo da:iya
gobele salasu liligi ligisimu amola Hahawane Gilisili Olofole Iasu liligi ea
sefe amo gobesimu.
13 Lalu oloda da:iya da maedafa haba:doma:ne sia:ma.

Hina Godema Gala:ine Iasu

14 Hina Godema Gala:ine Iasu ima:ne hamoma:ne sia:i da hagudu dedei.
"Elane fi gobele salasu dunu da oloda midadi Hina Gode Ema Gala:ine Iasu
imunu. 15 Amasea, e da lobo afaega falaua amola susuligi gasa:le, amoga
gabusiga: manoma legele, amola huluanedafa da Hina Godema ia dagoi
olelema:ne, amo lobo afaega gasa:i liligi oloda da:iya gobesimu. Hina Gode
da amo iasu ea gabusiga: hahawane naba. 16 - 17 Gobele salasu dunu ilia
da falaua amola susuligi hame gobei diala, amo manu. Ilia da amoga yisidi

* **6:1:** Idisu 5:5-8

mae gilisili, agi ga:gi hamoma:ne gobemu. Amola ilia hadigi sogebi (Abula Diasu ea gagoi) amo ganodini, Hina Gode ba:ma:ne, manu. Bai Hina Gode da amo Ha:i Manu Iasu la:idi amo gobele salasu dunuma ia dagoi. Amo da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne gobele iasu amola Dabe Ima:ne gobele iasu defele, hadigi dagoi ba:sa. 18 Wali amola eso huluanedafa, Elane ea dunu iligaga fi dunu da amo ha:i iasu da gasa bagade hadigi hamoiba:le, eno dunu da amo digili ba:sea, se bagade nabimu.

19 Hina Gode da Mousesema hagudu dedei hamoma:ne sia:i Elane gobele salasu dunu ilegema:ne olelei. 20 Elane gobele salasu dunu da ea ilegesu eso amoga Hina Godema falaua gilougala:me afae (eso huluane gala:ine iasu ea defei defele) amo ima:ne gaguli misa:ne sia:i. E da dogoa fifili, la:idi afae hahabe imunu amola la:idi eno daeya imunu. 21 E da falaua amoga susuligi gilisili agi gobesu agoai amoga gobele, goudale, gala:ine iasu defele Hina Godema imunu. Hina Gode da amo ea gabusiga: hahawane naba. 22 Hina Gode da amo hou mae yolesili hamonanumu sia:i. Elane egaga fi dunu huluane amo da gobele salasu hawa: hamoma:ne ilegeiba:le, da amo hou hamonanumu. Amo Gala:ine Iasu huludafa da Hina Godema gobele salimusa:, oloda da:iya gobesima:ne sia:i. 23 Gobele salasu dunu da Gala:ine Iasu iabeba:le, e da amo ea la:idi hamedafa manu. Huluanedafa da oloda da:iya, gobesi dagoi ba:mu.

Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu

24 Hina Gode da Mousesema, 25 e da Elane amola egefelalima Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne sia:i hagudu dedei olelema:ne sia:i. Ilia da ohe amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu medole legesea, oloda ea gagoe (north) la:ididili (amoga ilia da gobeidafa gobele salasu ohe medole legesa) amoga medole legema:ne sia:i. Amo Iasu da hadigidafa iasu. 26 Amo ohe gobele salasu dunu da hadigi sogebi (Hina Gode Ea Abula Diasu gagoi) amo ganodini amo ohe manu.

27 Be nowa dunu o liligi da amo medole legei ohe ea hu digili ba:sea, e da se nabimu. Bai amo hu da gasa bagade hadigi hamoi dagoi. Be amo ea maga:me da abula amoga foga:gagala:be ba:sea, amo abula hadigi sogebi amo ganodini dodofema:mu. 28 Ilia da amo hu osoboga hamoi ofodo ganodini egesea, amo goudama:ne sia:ma. Amola gula ofodo ganodini egesea, amo noga:le dodofema:mu. 29 Nowa da gobele salasu fi dunu esalea da amo iasu manu defea. Amo iasu da hadigidafa. 30 Be amo ohe ea maga:me mogili Abula Diasu ganodini wadela:i hou fadegama:ne gaguli misi dagoi ba:sea, amo ohe ea hu manu da sema bagade. Huluane gobele salasu hamoma:ne sia:ma.

7

Dabe Ima:ne Iasu

1 Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu hou da hadigidafa. Hagudu da ilia hamoma:ne sia:i dedei diala. 2 Dilia Dabe Ima:ne Iasu ohe amo oloda ea gagoe (north) la:idi (amoga ilia da gobele salasu ohe medole legesa) amoga medole legele, ea maga:me amo oloda ea la:idi la:idi biyaduyale gala amoga sogaga:la:gaganoma:mu.

3 - 4 Amasea, ea sefe huluane amola ea sefe la:go amola dialumagaisa amola ea fogome ganumui amola sefe amoga diala amola habe ea la:idi noga:iwane gala amo dasega:le, oloda da:iya gobesima:mu. 5 Gobele salasu dunu da oloda da:iya sefe huluane Hina Godema Dabe Ima:ne Iasu

hamoma:ne, gobesima:mu. 6 Nowa da gobele salasu dunu fi amo ganodini
gawali gala da amo manu da defea. Be amo da hadigi sogebi amo ganodini
manu da defea. Bai amo iasu da hadigidafa.
7 Hamoma:ne sia:i afadafa da Dabe Ima:ne Iasu amola Wadela:i Hou
Da:be Ima:ne Iasu amoga ouligisa. Amo da nowa gobele salasu dunu da
gobele salasu hamoi galea, amo hu da ea:. 8 Gobele salasu dunu da ohe
Hina Godema ima:ne gobele salasea, e da amo ea gadofo lamu. 9 Gala:ine
Iasu amola amo da gobele nasu ganodini gobei o ofodo ganodini o agi
gobesu agoai da:iya gobei amo ha:i manu huluane da gobele salasu dunu
amo da Godema gobele sali, amo ea:. 10 Be Gala:ine Iasu hame gobei
(susuligi gilisi o hafoga:i) amo huluane da Elane gobele salasu dunu fi
ilia:. Amo fifili defele ima:mu.

Hahawane Gilisili Olofole Iasu

11 Hagudu da Hahawane Gilisili Olofole Iasu Hina Godema ima:ne
hamoma:ne sia:i dedei diala. 12 Nowa dunu da Godema nodoma:ne amo
Iasu imunusa: dawa:sea, e da ohe gobele salimusa: amola agi ga:gi (yisidi
hame gilisi) gaguli misa:mu. Amo agi ga:gi da falaua amola olife susuligi
amoga hamoi o belowagi amoga olife susuligi da legei o falaua ga:gi amola
olife susuligi gilisi amoga hamoi. 13 Amola eno, e da agi ga:gi yisidi hame
gilisi amo gobei gaguli misa:mu. 14 E da agi ga:gi hisu hisu amo fifili, Hina
Godema dawa:ma:ne Ema imunu. Amo agi ga:gi da gobele salasu dunu
amo da ohe ea maga:me lale, oloda la:idiga sogaga:la:gaganosa, amo dunu
ea:. 15 Ohe ea hu da eso amoga e da gobele sali amo mai dagoi ba:ma:mu.
Golale, hahabe, eno hu hame mai dialumu da sema bagade.
16 Be dunu da ea sia: ilegei dafawaneyale ba:ma:ne o udigili hahawane
ima:ne, Hahawane Gilisili Olofole Iasu gaguli masea, amo esoga ha:i manu
hame mai diala, amo aya esoga manu da defea. 17 Be hu da eso osodayale
dialebe ba:sea, amo gobesima:mu. 18 Be dunu da eso osodayale amoga hu
nasea, Gode da iabe dunu ea iasu hame lamu. Hina Gode da ea wadela:i
hou hame gogolema:ne olofomu. Be E da amo iasu ledo hamoi dagoi
ba:mu. Amola nowa dunu da amo nasea, se nabimu. 19 Be ledo hamoi
liligi da Godema Iasu hu amo digili ba:sea, amo hu mae moma:ne sia:ma.
Amo hu gobesima:mu. Nowa dunu da Hina Gode Ea sema defele dodofei
dagoi ba:sea, da Godema Iasu bu manu defele ba:mu. 20 Be nowa da ledo
gala hame dodofei ba:sea, amo hu nasea, e da Gode Ea Fidafa amoga afafai
dagoi ba:mu. 21 Amola, nowa da ledo hamoi liligi (dunuga o ohega hamoi)
digili ba:lu, amo hu udigili nasea, e amola da Gode Ea Fidafa amoga afafai
dagoi ba:mu.
22 Hina Gode da Mousesema (Isala:ili fi dunuma alofele ima:ne) hagudu
dedei hamoma:ne sia:i olelei. 23 Bulamagau, sibi amola goudi, ilia sefe
maedafa moma:ne sia:ma. 24 Ohe amo da hisu bogoi o sigua ohega medole
legei, amo ea sefe mae moma:ne sia:ma. Be ea sefe eno hou hamomusa:
lamu da defea. 25 Nowa da ohe amo Hina Godema ha:i manu iasu imunusa:
ilegei galu, amo ea sefe nasea da Gode Ea Fidafa amoga afafai dagoi ba:mu.
26 *Isala:ili dunu da habodili esalea, sio o ohe ilia maga:me manu da
sema bagade.
27 Nowa da amo sema wadela:sea, da Gode Ea Fidafa amoga afafai dagoi
ba:mu.

---

* **7:26:** Mui 9:4; Gobele Salasu 17:10-14, 19:26; Mousese ea Malasu 12:16, 12:23, 15:23

28 Amola Hina Gode da Mousesema Isala:ili fi dunuma alofele ima:ne
amo hagudu dedei hamoma:ne sia:i olelei. 29 Nowa da Hahawane Gilisili
Olofole Iasu imunusa: dawa:sea, e da amo fifilalu, fifi afae Hina Godema
imunusa: gaguli misa:mu. 30 E da amo hi loboga ha:i manu iasu gaguli
misa:mu. E da amo ohe ea sefe amola ea bidegi gaguli misini, Hina Godema
ima:ne sia:ma. 31 Gobele salasu dunu da sefe amo oloda da:iya gobesimu.
Be bidegi amo da gobele salasu dunu ea:. 32 - 33 Amo ohe ea emodafa e da
gobele salasu dunu amo da maga:me amola sefe Hahawane Gilisili Olofole
Ima:ne iaha, amo ema imunu. 34 Ohe ea bidegi amola emodafa amo ele
da iasu noga:idafa amo Hina Gode da Isala:ili fi dunu ilima lale, gobele
salasu fi dunu ilima iaha. Amo hou da mae yolesili, dialumu. 35 Amo da
ha:i manu Hina Godema iasu, amo fifili, Elane amola egefelali, amo ilia
gobele salasu dunu ilegesu eso amoga iasu. 36 Amo esoga, Hina Gode da
Isala:ili dunu ilima ilia da iasu fifili, amo fifi gobele salasu dunuma ima:ne
sia:i. Amo hamoma:ne sia:i da Isala:ili dunu ilima fa:no eso huluane mae
yolesili, ouligima:ne sia:ma

37 Defea! Amo da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu, Gala:ine Iasu, Wadela:i
Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu, Mae Dawa:le Wadela:i Hamoi Iasu,
Dabe Ima:ne Iasu amola Hahawane Gilisili Olofole Iasu ilia hamoma:ne
sia:i huluane dedei diala.

38 Sainai Goumi, hafoga:i soge ganodini, amogawi Hina Gode da amo
hamoma:ne sia:i huluane Mousesema i dagoi. Eso amoga E da Isala:ili
dunu ilia iasu ima:ne sia:i, E da amo hamoma:ne sia:i Mousesema i.

8

Ilia da Elane amola egefelali Gobele Salasu Hawa: Hamoma:ne Momogili Gagai

(Gadili Asi 29:1-37)

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Dia Elane amola egefelali
amo Na Abula Diasu logo holeiga oule misa. Gobele salasu abula amola
ligiagasu susuligi, bulamagau mano (gawali) Wadela:i Hou Gogolema:ne
Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne, sibi gawali aduna amola daba
yisidi hame sali agi ga:gi amoga nabai, gaguli misa. 3 Amasea, dunu fi
huluane amogawi gilisima:ne sia:ma.”

4 Mousese da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. Amasea, fi
dunu huluane da gilisi dagosea, 5 e da ilima amane sia:i, “Na da wali Hina
Gode Ea hamoma:ne sia:i liligi amo hamomu.”

6 Mousese da Elane amola egefelali ba:le gaidiga oule misini, ilima
ilia da sema defele hanoga ulima:ne sia:i. 7 E da Elanema da:i salasu
amola abula gasisa:li. Amola abula eno bululisi. Amola e da ea bidegiga
Ifode gasisa:li, amola amo ea nodomei bulu amoga ga:si. 8 E da bidegi
ea dedebosu gasisa:lili, amo ganodini Ulimi amola Damini sali. 9 E da
ea dialumaga habuga figisi amola amo ea midadi gouliga nina: hamosu
mogili gagasu dawa:digima:ne olelesu sema liligi amo la:gi. E da Hina
Gode ea hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi.

10 Amasea, Mousese da ligiagasu susuligi lale, Hina Gode Ea Abula Diasu
amola liligi huluane amo ganodini dialu amoga legei dagoi. Amasea,
liligi huluane da Hina Godema momodale ligiagai dagoi ba:i. 11 Amasea
e da susuligi mogili lale, fesuale agoane oloda amola ea liligi amola
ofodo bagade amola ea bai amoga Hina Godema momodale ligiagama:ne,

foga:gagala:i. 12 E da Elane mogili gagamusa:, susuligi mogili ea dialuma amo da:iya, sogadigi. 13 Amasea, Mousese da Elane egefelali oule misini, ilima da:i salasu amola abula bulu gasisali, amola ilia dialumaga habuga figisi-Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi.

14 Amasea, Mousese da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne, bulamagau mano gawali amo oule misini, Elane amola egefelali da ilia lobo ea dialuma da:iya ligisi. 15 Mousese da amo bulamagau medole legele, ea maga:me mogili lale, ea lobo sogo amoga 'hono' oloda ea hegomaiga diala amoga sema modale ligiagama:ne ilegei. Amasea, eno maga:me dialu amo e da oloda ea baiga sogadigi-oloda modale ligiagama:ne amola ledo fadegama:ne. 16 Mousese da dialumagaisa, habe ea la:idi noga:i, fogome ganumui amola sefe amoga diala amo lale, oloda da:iya gobesi.

17 E da bulamagau ea da:i hodo eno dialu, - ea gadofo, ea hu amola ea iga huluane - amo lale, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, abula diasu gilisisu gadili gobesi dagoi.

18 Amasea, Mousese da sibi gawali amo Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salimusa: oule misini, Elane amola egefelali da ilia lobo ea dialuma da:iya ligisi.

19 Mousese da amo sibi gawali medole legele, ea maga:me amo oloda ea afo biyaduyale gala amoga sogaga:la:gaganoi. 20 - 21 E da sibi gawali amo dadega:le, ea iga amola emo hanoga dodofele, amola sefe amola sibi gawali ea da:i hodo huluane, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, gobesi. Amo Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu da Ha:i Manu Iasu agoane ba:i, amola ea gabusiga: amo Hina Gode da hahawane nabi.

22 Amasea, Mousese da sibi gawali eno, gobele salasu dunu ili momogili gagama:ne, (amo da Ligiagasu Iasu) amo oule misini, Elane amola egefelali da ilia lobo amo ea dialuma da:iya ligisi. 23 Mousese da amo sibi gawali medole legele, ea maga:me mogili lale, amo Elane ea lobodafadi ge gehahaya amola ea lobodafadi bi amola ea emodafadi bi amoga legei. 24 Amasea, Mousese da Elane egefelali amo oule misini, maga:me mogili lale, ilia lobodafa la:idi ge gehahaya amola ilia lobodafa bi amola ilia emodafa bi amoga legei. Amasea, e da maga:me eno dialu amo oloda ea afo biyaduyale amoga sogaga:la:gaganoi. 25 E da sefe huluane, la:go bai, dialumagaisa, habe ea la:idi noga:i, fogome ganumui amola ela sefe amola emodafa amo lai. 26 Amasea, e da agi ga:gi amoga yisidi hame sali Godema iasu, daba ganodini sali, amoga e da agi ga:gi afadafa lale, amola ga:gi eno susuligi amoga hamoi amola belowagi afae lale, amo sefe huluane amola emodafa amo da:iya ligisi. 27 E da amo ha:i manu huluane Elane amola egefelalia loboga ligisili, ilia da amo hahawane iasudafa agoane, Hina Godema ima:ne olelei. 28 Amasea, Mousese da ilima amo ha:i manu bu lale, oloda da:iya, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gadodili, ili momogili gagama:ne, gobesi dagoi. Amo da ha:i manu iasu, amola ea gabusiga: amo Hina Gode da hahawane nabi. 29 Amasea, Mousese da sibi gawali ea sogogea lale, Hina Godema i dagoi. Amo sogogea da ligiagasu gobele salasu sibi gawali, amo Mousese hi iabe gala. Mousese da hou huluane Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi.

30 Amola, Mousese da ligiagasu susuligi mogili amola maga:me oloda da:iya dialu mogili amo lale, Elane amola egefelalia abula amoga fo-gaga:gala:i. E da amo hou amoga ili Godema momogili gagai dagoi.

31 Mousese da Elanema amane sia:i, “Hu amo Hina Gode Ea Abula Diasu
logo holeiga gaguli masa. Amoga gobele moma! Amola agi ga:gi amo da
ligiagasu iasu daba ganodini diala, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele,
moma. 32 Hu o agi ga:gi hame mai galea, amo laluga gobesima. 33 Dilia
da Abula Diasu logo holeiga eso fesuale gala, amogawi esalu, ligiagasu
sema hou huluane hamoi dagosea fawane yolesimu. 34 Hina Gode da
dilia wali eso hou hamobe amo hamoma:ne sia:i. Bai dilia wadela:i hou
fadegamusa:. 35 Dilia mae yolesili, Abula Diasu ea logo holeiga eso amola
gasi, fesuale agoane ouesaloma. Amane hame hamosea, dilia da bogosu
ba:mu. Hina Gode da amo hou hamoma:ne, nama sia:i dagoi. 36 Amaiba:le,
Elane amola egefelali da Hina Gode Ea Mousesema sia:i liligi huluane
hamoi dagoi.

9

Elane da Gobele Salasu Hou Hamoi

1 Ilegesu sema hou huluane hamoi dagobeba:le, Mousese da Elane amola
egefelali amola Isala:ili ouligisu dunu ema misa:ne sia:i. 2 E da Elanema
amane sia:i, “Bulamagau mano gawali amola sibi gawali (noga:idafa amola
ledo hamedei) amo lale, Hina Godema gobele salimusa: ima. Bulamagau
da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu amola sibi gawali da
Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobeidafa gobele salasu ba:mu. 3 Amasea,
Isala:ili dunu da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele
sanasima:ne, goudi gawali lama:ne sia:ma. Amola bulamagau amo da
lalelegele, ode afae esalu amola sibi amo da lalelegele, ode afae esalu (amo
da noga:idafa, ledo hamedei) Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobeidafa
gobele salasu hamoma:ne sia:ma. 4 Amola ilia da bulamagau gawali amola
sibi gawali Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne sia:ma. Ilia da
Gala:ine Iasu (amoga susuligi da gilisi) amoga gilisili, Hina Godema gobele
sanasimu. Ilia da amo hou wali eso hamoma:ne sia:ma. Bai Hina Gode
da wali eso ilia E ba:ma:ne misunu.” 5 Ilia da Mousese ea sia:i liligi
huluane amo Abula Diasu ea midadi amoga gaguli misi dagoi. Amola fi
dunu huluane da gilisili, Hina Godema nodone sia:ne gadoi. 6 Mousese
da amane sia:i, “Hina Gode Ea hadigi sinenemegi dilima doaga:ma:ne,
E da dilia amo hou hamoma:ne sia:i.” 7 *Amasea, e da Elanema amane
sia:i, “Di oloda amoga asili, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu
amola Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu amo Hina
Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, fi dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne,
hamoma.

8 Elane da oloda amoga asili, hi wadela:i hou fadegama:ne, Wadela:i
Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoi. 9 Elane egefelali
da maga:me ema gaguli misi. E da amo ganodini ea lobo sogo gele, ‘hono’
amo da oloda ea hegomaiga gala amoga legei. Maga:me eno dialu amo e
da oloda ea baiga sogadigi.

10 Amasea, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, e da oloda da:iya
amoga sefe amola fogome ganumui amola habe ea la:idi noga:i amo gobesi.
11 Be hu amola gadofo e da abula diasu gilisisu gadili gobesi.

12 Amasea, e da hi wadela:i hou hahamoma:ne, Wadela:i Hou Dabe
Ima:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne, amo ohe medole legei. Egefelali
da amo ea maga:me ema gaguli misini, e da oloda ea la:idi biyadu amoga

* **9:7:** Hibulu 7:27

sogaga:la:gaganoi. 13 Ilia da amo ohe ea dialuma amola eno dadega:i oda amo ema ianu, e da oloda da:iya gobesi.

14 Amasea, e da iga amola emo amo dodofelalu, oloda da:iya Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu liligi amo gado gobesi.

15 Amalalu, Elane da dunudafa ilia iasu amo gobele sali. E da goudi (amo dunudafa ilia mae dawa:le wadela:i hou fadegama:ne gobele salasu hamoma:ne) amo lale, medole legele, hi Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu defele ia dagoi. 16 Amola e da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu ohe amo lale, sema defele Hina Godema iasu. 17 E da Gala:ine Iasu gobele salima:ne, lobo afaega falaua gasa:le lale, amola oloda da:iya gobesi. (amo ilia da eso huluane Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu amoga gilisi.) 18 †E da bulamagau gawali amola sibi gawali amo dunudafa ilia Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne medole legei. Egefelalia da maga:me ema gaguli misini, e da amo oloda ea afo biyaduyale amoga sogaga:la:gaganoi. 19 Elane da bulamagau gawali amola sibi gawali ea sefe liligi lale,

20 ohe ela bidegi da:iya ligisili huluane oloda amoga gaguli asi. E da sefe amo oloda da:iya gobesili, 21 Mousese Ea hamoma:ne sia:i defele, bulamagau gawali amola sibi gawali amo ela sogogea amola emodafa amo gobele salasu dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoma:ne, Hina Godema iasudafa ima:ne i.

22 ‡Elane da gobele salasu hou huluane hamoi dagosea, e da dunu huluane amo da:iya ea lobo ligia gadole, Gode da ilima hahawane dogolegema:ne sia:ne gadoi. Amasea, e da gudu sa:i. 23 Mousese amola Elane da Hina Gode Ea Abula Diasu ganodini golili sa:i. Ela da bu gadili misini, ela da Godema E da dunu huluane ilima hahawane dogolegema:ne adole ba:i. Amola Hina Gode da amogawi esala amo olelema:ne, ilia da Hina Gode Ea sinenemegi hadigi ba:i. 24 Amasea, hedolodafa, Hina Gode da lalu iasu. Amo lalu da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu liligi amola sefe liligi oloda da:iya dialebe amo nei dagoi. Dunu huluane da amo ba:beba:le, bagadewane welalu, ilia odagi osoba begugudui.

10

Na:ida:be amola Abaihiu Elea Wadela:i Hou

1 Elane egefela, Na:ida:be amola Abaihiu afae afae da lalu ofodo lale, amo ganodini laluso salawane, gabusiga: manoma sogadigili, Hina Godema imunusa: asi. Be amo lalu da hadigi hame galu. Bai Hina Gode da amo Ema ima:ne hame sia:i.

2 Amaiba:le, hedolodafa, Hina Gode da lalu iasili, ela da Hina Gode Ea midadi, laluga nei dagole, bogoidafa ba:i. 3 Amasea, Mousese da Elanema amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:i, ‘Nowa da Nama hawa: hamomusa: dawa:sea da Na hadigi amoma beda:iwane dawa:ma:ne sia:ma. Na dunu da Nama nodoiwane dawa:mu da defea.’ Amaiba:le, amo hou da wali doaga:i dagoi.” Be Elane da ouiya:lewane esalu.

4 Mousese da Misa:iele amola Elisa:ifa:ne (ela da Elane ea aowa Asaiele amo egefela) ela da ema misa:ne sia:ne, elama amane sia:i, “Misa! Alia awa amo elea da:i hodo sema abula diasuga lale, abula diasu gilisisu gadili gaguli masa.” 5 Amaiba:le, Mousese Ea hamoma:ne sia:i defele, ela da

† **9:18:** Gobele Salasu 3:1-11 ‡ **9:22:** Idisu 6:22-26

misini, abula amo bogoi amoga sali amo gaguli, bogoi abula diasu gilisisu gadili gaguli asi.
6 Amasea, Mousese da Elane amola egefela Elia:isa amola Idama ilima amane sia:i, “Dilia dialuma hinabo noga:le fesega:ma, amola dilia hiawini disu mae hamoma, abula mae gadelama. Dilia hiawini disu olelesea, dilia da bogomu, amola Hina Gode da Isala:ili fi huluane ilima ougi bagade ba:mu. Be dilia na:iyado Isala:ili dunu, ilia da dunu amo da Hina Gode Ea lalu iasi amoga bogoi, amo dawa:beba:le hiawini dimu da defea. 7 Be dilia bogosa:besa:le, Abula Diasu ea holei mae yolesima. Bai dilia da Hina Gode Ea momogili gagasu susuligi amoga mogili gagai dagoi.” Amaiba:le, ilia da Mousese Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi.

Gobele Salasu Dunu Ilima Hamoma:ne sia:i

8 Hina Gode da Elanema amane sia:i, 9 “Di amola dia gofelali da Na Abula Diasu ganodini golili sa:imusa: dawa:sea, adini o waini hano hidadea manu da sema bagade. Dilia da amo nasea, bogomu. Amo sema digaga fi huluane fa:no noga:le ouligima:ne sia:ma. 10 Dia da liligi amo da Gode Ea liligi amola osobo bagade hou hamomusa: liligi amo afafane, ilegema. Sema dodofei dagoi liligi amola ledo hamoi liligi amo afafama. 11 Amola di Isala:ili fi dunu ilima sema huluane Na da dilima alofele imunusa: Mousesema olelei, amo huluane olelema.” 12 *Mousese da Elane amola egefela hame bogoi esalu (Elia:isa amola Idama) ilima amane sia:i, “Ha:i manu Hina Godema i, amoma Gala:ine Iasu diala amo lale, agi ga:gi (yisidi hame sali) hamone, oloda la:ididili lelu moma. Bai amo iasu da hadigidafa.
13 Amo liligi hadigi sogebi amoga moma. Amo ha:i manu Hina Godema i ea la:idi fifi da dilia:. Hina Gode da amo nama sia:i dagoi. 14 †Amola dilia amola dilia sosogo fi da ohe bidegi amola emo amo Hina Godema i, (amola E da alofele gobele salasu dunuma iasu) amo manu da defea. Dilia da sema dodofei dagoi sogebi amoga manu da defea. Isala:ili dunu da amo Hahawane Gilisili Olofole Iasu iaha. Amola sogogea amola emo fifi da gobele salasu dunu dilia:. 15 Ilia da sefe amo Ha:i Manu Iasu Hina Godema imunusa: gaguli masea, gilisili sogogea amola emo gaguli misunu. Hina Gode Ea sia: defele, amo liligi fifi da eso huluane mae yolele, dilia amola dilia mano dilia:..”
16 Mousese da goudi amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne, amo ea hou adole ba:i. Ilia da amo da gobesi dagoi olelei. Amo nababeba:le, Mousese da Elia:isa amola Idama elama ougi bagade galu. E amane sia:i,
17 ‡“Alia da abuliba:le amo gobele salasu sema sogebi amoga hame maibala:? Amo gobele salasu da hadigidafa. Bai Hina Gode da dunu fi ilia wadela:i hou fadegama:ne, amo dilima i. 18 Amo gobele salasu ea maga:me da sema Abula Diasu ganodini hame gaguli misi ba:i. Amaiba:le, dilia da na hamoma:ne sia:i defele, hadigi sema sogebi amoga manu da defea galu.”
19 Elane da bu adole i, “Isala:ili dunu da wali eso, ilia Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu amola Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu amo Hina Godema i dagoi. Be amo hou (ea mano aduna medole legei ba:i) amo da nama doaga:i dagoi. Na da wali eso Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu ha:i manu

* **10:12:** Gobele Salasu 6:14-18 † **10:14:** Gobele Salasu 7:30-34 ‡ **10:17:** Gobele Salasu 6:24-26

nanoba, Hina Gode da hahawane ba:la:lobala:?” 20 Mousese da amo sia:
nababeba:le, ea ougi yolesili, bu Elane ea hou hahawane ba:i.

11

Ohe Moma:ne Ledo Hamoi amola Ledo Hame
(Mousese Ea Malasu 14:3-21)

1 Hina Gode da hagudu dedei hamoma:ne sia:i amo ela da Isala:ili fi
dunuma alofele ima:ne, Mousese amola Elane elama olelei. 2 - 3 “Dilia da
osoboga esalebe ohe amo ilia da emo wadobo gala amola ha:i manu da
ea esaga dialu bu hi aduga:le naha, amo huluane manu da defea. 4-6 Be
ga:mele amola igi haguha fisu dauwa: amola mila amo mae moma. Ilia
da dilia sema amo ganodini, ledo hamoi dagoi. Bai ilia da ha:i manu da ea
esaga dialu bu hi aduga:le naha be ilia da emo wadobo hame gala. 7 Amola
gebo mae moma. Bai ilia da ledo hamoi dagoi. Ilia da emo wadobo gala be
ilia ha:i manu ea esaga dialu bu hi aduga:le hame naha. 8 Amo ohe mae
moma. Amola ilia bogoi da:i hodo amo mae digili ba:ma. Bai ilia da sema
ledo hamoi dagoi.

9 Dilia menabo amo da gagi gala, amo manu da defea. 10 Be hano
ganodini esalebe liligi amo da gagi hame enemei gala, amo manu da sema
bagade. 11 Dilia amo liligi sema ledo hamoi dagoi ba:mu. Dilia amo mae
moma amola ilia bogoi da:i hodo mae digili ba:ma. 12 Hano ganodini
esalebe liligi amo da gagi hame, enemei, amo maedafa moma.

13-19 Dilia hagudu dedei sio mae moma: Buhiba, gugunia, ogolo,
‘fa:legone’, ‘basade’, ‘faladiue’, ‘galou’, ‘osadaligi’, ‘sigale’, ‘sidogi’,
‘helane’, ‘beliga:ne’, ‘gomola:de’, ‘hubou’, gamo.

20 Gedama fi agoai amo da ougia gala, amo da ledo hamoiba:le, mae
moma. 21 Be gedama fi agoai liligi amo da hadiasa, amo da ledo hameba:le,
manu da defea. 22 Dilia sage fi, danuba: amola soni manu da defea. 23 Be
fonobahadi liligi amo da ougia gala amola liligi da sugi ahoa, amo huluane
da ledo hamoiba:le, mae moma.

24-28 Nowa da hagudu dedei ohe ilia bogoi da:i hodo digili ba:sea, da ledo
hamoi ba:mu. (Daeya doaga:sea fawane, bu dodofei dagoi ba:mu.) Ledo
hamoi ohe da ohe huluane da ga:nasi emo (hoofs) gala. (Be ohe amo da
ga:nasi emo gala, amola emo wadobo gala amola ha:i manu da ea esaga
dialu bu hi aduga:le naha da defea.) Ohe amo da emo biyadu gala amola
ea emo da nana:i gala da ledo gala. Nowa da amo ohe ea bogoi da:i hodo
gaguli ahoasea, e da ea abula dodofema:mu. Be e da ledo hamoi dagoiba:le,
daeya doaga:sea fawane, bu dodofei dagoi ba:mu.

29 - 30 Dauwa fi, a:ginibuni amola agoai liligi huluane, amola goma:fi
huluane, amo dilia ledo hamoi dagoi ba:ma:mu. 31 Nowa da ili o ilia bogoi
da:i hodo digili ba:sea, da ledo hamoi dagoi ba:mu. Daeya doaga:beba:le
fawane, bu dodofei dagoi ba:mu.

32 Amola amo liligi ilia bogoi da:i hodo da eno liligi amo da:iya dasea,
amo liligi amola da ledo hamoi dagoi ba:mu. Amo bogoi da:i hodo da
ifa liligi o abula liligi o bulamagau gadofo o esa liligi amoga dasea, liligi
da ledo hamoi dagoi ba:mu. Amo liligi dodofemusa: dawa:sea, hano
ganodini gema. Be e da ledo hamoi dagoiba:le, daeya doaga:sea fawane bu
ledo hamedei hamoi ba:mu. 33 Amola ledo hamoi ohe ilia bogoi hodo da
osoboga hamoi ofodo amo ganodini dasea, liligi amo ofodo ganodini sali
da ledo hamoi dagoi ba:mu. Amola osoboga hamoi ofodo amo goudama.

34 Amola dilia da amo ledo hamoi ofodo amoga hano sogadigili, amola
amo hano da ha:i manu amoga dasea, amo da ledo hamoi dagoi ba:mu. Bai
amo ofodo ganodini, hano sali da ledo hamoi dagoi. 35 Adi liligi amoga amo
bogoi da:i hodo dasea da ledo hamoi dagoi. Dilia osoboga hamoi gobele
nasu amo goudale fasima. 36 Be gu hano amola hano ofodo sugi bagade da
ledo hame hamomu. Be amo bogoi da:i hodo da liligi eno huluane digili
ba:sea, amo liligi huluane da ledo hamoi dagoi ba:mu. 37 Be amo liligi ilia
bogoi da:i hodo da hawa: oso amoga dasea, amo oso da ledo hame hamoi
ba:mu. 38 Be oso da hano ganodini gene dialea, amo bogoi da:i hodo da
amoga dasea, oso da ledo hamoi dagoi ba:mu. 39 Ledo hame hamoi ohe
da bogosea, nowa da amo ohe digili ba:sea da ledo hamoi dagoi ba:mu.
Daeya doaga:sea fawane bu dodofei dagoi ba:mu.
40 Amola nowa da amo ohe dadega:i amoga nasea, e da ea abula huluane
dodofema:mu. Be e da ledo hamoi dagoi ba:mu. Daeya doaga:sea fawane
bu noga:i ba:mu. Be nowa da amo ohe ea bogoi da:i hodo gaguli ahoasea,
ea abula dodofema:mu. Be e da ledo hamone, daeya doaga:sea fawane
yolesimu.
41 Dilia ohe fonobahadi amo da osoboga gagasi ahoasea, mae moma.
42 Ohe fonobahadi da gagasi ahoasea o emo biyadu amoga ahoasea o emo
osea:i amoga ahoasea, 43 dilia da ledo hamoi dagoi ba:sa:besa:le, maedafa
moma. 44 *Na da dilia Hina Godedafa amola Na hou da hadigidafa.
Amaiba:le, dilia hou amola da hadigi ba:mu da defea. 45 Na da Hina Gode!
Amola Na da dili Idibidi sogega fadegale fasili, gadili oule asi. Bai Na da
dilia Gode esalumusa: hanai galu. Na hou da hadigiba:le, dilia hou amola
da hadigi ba:mu da defea.
46 Amo olelei liligi da sema amo ohe amola sio - liligi da hano ganodini
esala amola liligi amo da osobo da:iya ahoa - amo ilia nasu hou olelesa.
47 Dilia noga:le dawa:ma! Ledo sema hamoi liligi amola ledo hame hamoi
liligi noga:le afafama! Ohe amo manu da defea amola ohe amo da manu
sema gala, amo noga:le afafama.

12

Uda amo da Mano Lalelegesea, Dodofesu Hou

1 Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i eno Isala:ili dunu alofele
ilegema:ne sia:i. 2 "Uda da dunu mano lalelegesea, e da eso fesuale amoga,
ea sioi fisu sema defele, ledo hamoi dagoi ba:mu. 3 *Eso godoane gala, dilia
ea mano ea ewa gadofo damuma. 4 Amasea, amo uda ea maga:me da gudu
sa:iba:le, e da eso33 eno amoga ledo hamoi ba:mu. E da hadigi liligi mae
digili ba:ma:ne sia:ma. Amola e da Sema Abula Diasu amo ganodini hame
golili masunu. Be ea dodofesu hou huluane da hamoi dagoiba:le fawane,
ganodini masunu da defea.
5 Uda da uda mano lalelegesea, e da eso14 amoga, ea sioi fisu defele, ledo
hamoi dagoi ba:mu. Amasea, ea maga:me da gudu sa:iba:le, e da eso66eno
amoga, ledo hamoi dagoi ba:mu.
6 Ea ledo hamoi eso da dagobeba:le, (dunu mano o uda mano lalelegesea)
e da sibi mano amo da lalelegele, ode afae esalu, Wadela:i Hou Dabe
Ima:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne amola musuni o dafe sio Wadela:i
Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne amo Hina

* **11:44:** Gobele Salasu 19:2; 1 Bida 1:16 * **12:3:** Mui 17:12; Luge 2:21

Gode Ea Abula Diasu ea logo holeiga gaguli misini, gobele salasu dunu
ema ima:ne sia:ma. 7 Gobele salasu dunu da ea iasu amo Hina Godema
imunu. Amola e da ea ledo hamoi amo bu hahamoma:ne, hou hamonanu,
e da fofoloi dagoi ba:mu. Uda da mano lalelegesea, amo hou hamoma:ne
sia:ma.
8 †Be uda da hame gaguiba:le, sibi mano gaguli misunu hamedei ba:sea,
e da musuni aduna o dafe sio aduna gaguli misa:ne sia:ma. Afae da
Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma:ne amola afae da Wadela:i Hou
Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne. Amasea, gobele
salasu dunu da amo uda ea ledo hou hahamoma:ne hahamonanu, uda da
ledo hamedei ba:mu.

13

Gadofo Oloi Hahamosu Hamoma:ne sia:i

1 Hina Gode da Mousese amola Elanema amane sia:i, 2 “Nowa da ea
gadofo amoga dului o aiya o fofai amo da bagade olobe ba:sea, amo dunu
Elane fi gobele salasu dunuma oule misa. 3 Gobele salasu dunu da amo
aiya liligi noga:le ba:ma:mu. Hinabo amo aiya ganodini da ahea:iai ba:sea
amola aiya da gadofo haguduga sa:i dagoi ba:sea, amo olo da gadofo olo
bagade dawa:ma. Amola gobele salasu dunu da amo gadofo olo dunu da
ledo hamoi dagoi sia:ma:mu. 4 Be amo aiya da ahea:iai ba:sea, amola amo
aiya da gadofo sisiga:le diala amoga haguduga hame ba:sea, amola hinabo
amo aiya ganodini da ahea:iai hame hamoi galea, gobele salasu dunu da
amo dunu eno dunuma mae gilisili, hisu esaloma:ne sia:mu. 5 Amasea, eso
fesuga, gobele salasu dunu da amo dunu ea hou bu ba:mu. E da amo aiya
da ea musa: hou defele dialebe ba:sea, e da amo dunu eso fesuale eno
hisu esaloma:ne sia:mu. 6 Gobele salasu dunu da eso fesuga, amo dunu bu
ba:mu. Aiya da udigili diala be hame bagai agoane ba:sea, e da amo dunu
da ledo hamedei sia:mu. Amo da aiya fawane. E da ea abula dodofelalu,
ledo hamedei agoane esalumu. 7 Be gobele salasu dunu da amo dunu da
ledo hamedei sia:sea, amola fa:no aiya da bu bagade hamosea, e da bu
gobele salasu dunu ba:la masa:ne sia:ma.
8 Gobele salasu dunu da amo dunu, bu ba:lalu, aiya da bu bagai ba:sea,
e da amo dunu da ledo hamoi dagoi ilegemu. Bai ea gadofo oloi da eno
dunu madelama:ne bagade gala.
9 Nowa da eno dunu madelama:ne gadofo olo bagade gala, gobele salasu
dunuma oule misa:mu. 10 E da amo dunu noga:le ba:mu. Ea gadofo amoga
ahea:iai aiya amo ganodini hinabo da ahea:iai amola guhi galebe ba:sea,
11 amo da gadofo olo bagadeba:le, gobele salasu dunu da amo dunu da
ledo hamoi dagoi sia:mu. E da hisu esaloma:ne hame sia:mu. Bai dunu
huluane da e da ledo hamoi dagoi dawa:mu.
12 Be gadofo olo da bagade hamosea amola dunu ea da:i hodo
huluanedafa dedebosea, 13 gobele salasu dunu da amo dunu bu ba:mu.
Gadofo olo da ea da:i huluanedafa dedeboi dagoi ba:sea, e da amo dunu
da a:silibu ledo hamedei sia:mu. Gadofo huluanedafa da ahea:iai hamoi
dagoiba:le, e da amo dunu da ledo hamedei sia:mu. 14 Be aiyadafa ea da:i
amoga ba:sea, e da hedolodafa ledo hamoi dagoi ba:mu.
15 Gobele salasu dunu da amo dunu bu ba:mu. E da aiyadafa ba:sea,
amo dunu da ledo hamoi dagoi sia:mu. Bai aiyadafa ealeme ea bai da amo

† **12:8:** Luge 2:24

dunu da eno dunuma madelama:ne, gadofo olo bagade lai dagoi. 16 Be aiya da bu bahole, ahea:iai bu ba:sea, e da bu gobele salasu dunuma masunu. 17 Gobele salasu dunu da e bu ba:mu. Aiya da bahole, bu ahea:iai ba:sea, amo dunu da bu ledo hamedei e da sia:mu.

18 Nowa dunu da dului galea, amola amo da bu uhisia, 19 be fa:no ahea:iai fofai o ahea:iai amola yoi daginisi da dului ea musa: sogebi amogai ba:sea, e da gobele salasu dunu ema masa:ne sia:mu. 20 Gobele salasu dunu da amo dunu ea hou ba:mu. Amo daginisi da gadofo amoga hagudu agoane asi ba:sea amola hinabo amo ganodini gala da ahea:iai hamoi dagoiba:le, gobele salasu dunu da amo dunu da ledo hamoi dagoi sia:mu. Bai e da gadofo olo bagade da dului ganodini mui dagoi dawa:mu. 21 Be gobele salasu da hinabo amo daginisi ganodini da ahea:iai hame hamoi, amola daginisi da gadofo haguduga hame sa:i be fonobahadi ahea:iai agoane hamoi amo ba:sea, e da amo dunu eno dunuma mae gilisima:ne hisu esaloma:ne sia:mu. 22 Be amo daginisi da bu bagai ba:sea, gobele salasu dunu da amo dunuma ledo hamoi dagoi sia:mu. Amo da olodafa. 23 Be amo daginisi da mae afadenene bagai hame hamosea, amo da dului ea bahoi fawane ilia da dawa:mu. Gobele salasu dunu da amo dunu da ledo hamedei hamoi dagoi sia:mu.

24 Be nowa dunu da laluga nesea, ea hu gahe da ahea:iai o yoi agoane ba:sea,

25 gobele salasu dunu da amo dunu ba:mu. Hinabo da laluga nei sogebi ganodini gala da ahea:iai hamoi amola amo sogebi da gadofo eno amoga hagudu ba:sea, gadofo olo bagade da amo sogebi ganodini mui dagoi ilia dawa:mu. Amaiba:le, gobele salasu da amo dunu da ledo hamoi dagoi sia:mu. 26 Be hinabo da ahea:iai hame hamoi amola amo sogebi da gadofo eno amoga hagudu hame basea, gobele salasu dunu da amo dunu eso fesuale hisu esaloma:ne sia:mu. 27 E da amo dunu eso fesuga bu ba:mu. Amo aiya da bu bagade hamonanebe ba:sea, e da amo dunu da ledo hamoi dagoi sia:mu. Bai amo da gadofo olo bagade eno dunuma madelasa:besa:le sia:mu. 28 Be amo aiya da mae afadenene, ahea:iai agoane dialebe ba:sea, amo da gadofo olo hame ilia dawa:mu. Gobele salasu dunu da amo dunu da ledo hamedei sia:mu. Bai amo da laluga nei baho fawane ba:mu.

29 Dunu o uda da ea dialuma o magado amoga aiya ba:sea, 30 gobele salasu dunu da amo noga:le ba:mu. Amo da gadofo eno amoga hagudu ba:sea, amola amo ganodini hinabo da bua: amola bagahame fawane galea, ea oloi da gadofo olo bagade dawa:mu. Gobele salasu dunu da amo dunu da ledo hamoi dagoi sia:mu. 31 Be gobele salasu dunu da amo dunu ea hou ba:sea, amola aiya da eno sisiga:i gadofo amoga hagudu hame gala, be hinabo noga:i da amo ganodini hame galea, e da amo dunu hisu esaloma:ne sia:mu. 32 Eso fesu amoga gobele salasu dunu da amo aiya bu ba:mu. Amo aiya da bu bagade hame hamoi ba:sea amola amo ganodini bua: hinabo hame galea, 33 oloi dunu da gadofo amo aiya sisiga:i diala amoga hinabo waga:mu. Gobele salasu dunu da amo dunu eso fesuale eno hisu esaloma:ne sia:mu. 34 Eso fesuga, gobele salasu dunu da amo dunu bu ba:mu. Ea aiya da bu bagai hame hamoi ba:sea amola e da sisiga:i gadofo amoga hagudu hame ba:sea, e da amo dunu da ledo hamedei hamoi dagoi sia:mu. Amo dunu da ea abula dodofelalu, dodofei dagoi ba:mu. 35 Be gobele salasu da amo dunu ledo hamedei hamoi sia:nanu, fa:no aiya da bu bagade hamosea, 36 gobele salasu dunu da amo dunu bu ba:mu. Aiya da

bu bagade hamoi ba:sea, e da bua: hinabo hame hogomu. Bai amo dunu da dafawane ledo hamoi dagoi ba:sa. 37 Be gobele salasu da amo aiya da bu bagai hame hamoi hi dawa:sea amola aiya ganodini oloi hame hinabo heda:lebe ba:sea, aiya da bahoi dagoi dawa:ma. Amola gobele salasu dunu da amo dunu da sema ganodini ledo hamedei hamoi dagoi sia:mu.

38 Dunu o uda da ea gadofo amoga ahea:iai daginisi ba:sea, 39 gobele salasu dunu da amo dunu o uda ea hou hogoi helema:ne sia:mu. Be daginisi da noga:le dafahame ahea:iai agoane ba:sea, amo daginisi da fonobahadi gadofo wadela:su liligi. Be amo dunu da sema ganodini ledo hamedei.

40 - 41 Dunu da ea dialuma amoga midadi o baligia, hinabo fisisia, amo da ea hou ledo hamedei. 42 Be yoi ahea:iai aiya da ea dialuma gianai amoga madelasea, amo da gadofo olo bagade dawa:ma. 43 Gobele salasu dunu da ea hou ba:mu. Amola yoi agoane ahea:iai aiya ba:sea, 44 e da amo dunu da ledo hamoi dagoi sia:mu. Bai ea dialuma amoga, gadofo olo bagade da madelai dagoiba:le.

45 Nowa dunu da gadofo oloi bagade galea, e da abula gadelai fawane ga:mu, e da ea dialuma hinabo hame fesega:mu amola e da ea mi amola lafi dedebole, agoane wele sia:mu “Ledo hamoi dagoi! Ledo hamoi dagoi!” 46 Olo da ema madelai hame uhi galea, e da ledo hamoi dagoi ba:mu. Amola e da dunu ilia esalebe amoga gadili fawane esalu, eno dunu ilima hame gilisimu.

Gagoba: Iga Giagala:i Sema

47 Dunu o uda ilia salasu abula (wulo o godeni) amoga gagoba: iga giagala:i ba:sea,

48 o abula eno o bulamagau gadofo o liligi ohe gadofo amoga hamoi, amoga gagoba: iga giagala:i ba:sea, 49 amo gagoba: iga giagala:i da yoi o golofoyei ba:sea, amo da gagoba: iga giagala:i ai ahoana galebeya dawa:ma. Amola amo liligi gobele salasu dunuma olelema. 50 Gobele salasu dunu da amo liligi ba:lalu, la:ididili ligisili, eso fesuale agoane yolesi dialumu. 51 Eso fesuga e da amo liligi bu ba:mu. Gagoba: iga giagala:i da bu ai ahoabe ba:sea, amo liligi da ledo hamoi dagoi sia:mu. 52 Gobele salasu da amo liligi laluga ulagimu. Bai amo da ai ahoabe gagoba: iga giagala:i amola sema da agoai liligi laluga ulagima.

53 Be gobele salasu dunu da liligi ba:sea, gagoba: iga giagala:i da hame ai ahoabe ba:sea, 54 e da amo liligi dodofema:ne sia:nanu, eso fesuale eno amoga bu ligisimu.

55 Amasea, e da amo liligi bu ba:mu. Gagoba: iga giagala:i da bu hame ai ahoa be ea da:i afadenesu hou da hame afadenei ba:sea, amo liligi da ledo hamoi dagoi e da sia:mu. Amo liligi da habodili dasai galea-midadi o baligia – laluga gobesima. 56 Be e da amo liligi bu ba:sea, gagoba: iga giagala:i da gudu sa:ili hamedei agoane ba:sea, e da gagoba: iga giagala:i sogebi amo abula o bulamagau gadofo amoga gadelale fasimu.

57 Amasea, gagoba: iga giagala:i da amo liligiga bu ba:sea, liligi ea eda da amo laluga gobesima:mu. 58 Be e da liligi dodofebeba:le, gagoba: iga giagala:i daginisi da fadegai dagoi ba:sea, e da amo liligi bu dodofesea, e da ledo hame hamoi dagoi ba:mu.

59 Amo dedei da sema, amo gagoba: iga giagala:i da abula (wulo o godeni ha:i) o ohe gadofo amoga madelai ba:sea hahamoma:ne sia:mu.

14

Dunu da Gadofo Oloi Uhisia, Ledo Hamedei Hamosa

1-2 *Hina Gode da Mousesema dunu da gadofo oloi uhibiba:le, ledo hamedei hamoma:ne amane olelei, “Eso amoga ilia da amo dunu da ledo hamedei hamoi dagoi sia:sea, ilia da amo dunu gobele salasu dunu ema oule masunu. 3 Gobele salasu dunu da dunu ilia esalebe amoga gadili oule asili, ea hou ba:mu. Ea oloi da uhi dagoi ba:sea,

4 gobele salasu dunu da ledo hamedei sio aduna amola dolo ifa dudiai amola yoi efe amola ‘hisobe’ amoda lulubila, amo ema gaguli misa:ne sia:mu. 5 Amasea, gobele salasu dunu da sia:beba:le, ilia da sio afae amo osoboga hamoi ofodo amo ganodini si hano sali, amo gadodili medole legemu. 6 Gobele salasu dunu da sio eno lale, amo amola dolo ifa amola yoi efe amola ‘hisobe’ amoda musa: sio ea maga:me ganodini gemu. 7 E da amo maga:me fesuale agoane dunu amo da gadofo oloi bagade galu amoga fogaga:ga:la:mu. Amasea, e da amo dunu da ledo hamedei hamoi dagoi sia:mu. Amasea, e da sio hame medoi amo hahawane hagili masa:ne yolesimu. 8 Dunu amo da gadofo oloi bagade galu da hi abula dodofelalu, ea hinabo huluane waga:mu amola hano ulimu. Amasea, e da ledo hamedei hamoi dagoi ba:mu. E da diasu gilisisu ganodini misunu da defea, be e da ea abula diasu amoga gadili eso fesuale esalumu.

9 Eso fesuga e da bu ea dialuma amola maya:bo amola si hinabo amola hinabo huluane ea da:iga dialebe amo waga:mu. E da ea abula dodofelalu, hano ulimu. Amasea, e da ledo hamedei hamoi dagoi ba:mu.

10 Eso godo amoga e da gawali sibi mano aduna amola aseme sibi mano afadafa (amo da ode afaega lalelegei amola noga:idafa ledo hamedei) amola3 gilougala:me falaua amo da olife susuligi amola bibiagone gilisi, amola1/3 lida olife susuligi, amo gaguli misunu. 11 Amasea, gobele salasu dunu da amo dunu amola ea gobele salasu liligi, amo Hina Gode Ea Abula Diasu logo holeiga oule masunu. 12 Amasea, gobele salasu dunu da gawali sibi mano afae amola1/3lida olife susuligi amola Hina Godema Iasu dabe ima:ne imunu. Amo da gobele salasu dunu ea Hina Godema iasu liligi. 13 E da sogebi amoga ilia ohe Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofosu Iasu gobele salasu amola ohe Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma:ne medole legesa, amo sogebiga amo gawali sibi mano medole legemu. Bai Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu iasu amola Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu amo defele, Dabe Ima:ne Iasu da gobele salasu dunu ea liligi, amola hadigidafa gala. 14 Gobele salasu dunu da sibi mano ea maga:me mogili lale, dunu amo e da ledo hamedei hamomusa: dawa:sa, amo ea lobodafadi gehahaya amola ea lobodafa bi amola ea emodafa bi amoga legemu.

15 Gobele salasu dunu da olife susuligi mogili lale, hi lobo fofadi gafe amoga sogadigimu. 16 E da ea lobodafa lobosogo amo susuligi ganodini gele, Hina Gode ba:ma:ne fesuale agoane fogaga:ga:lamu. 17 E da susuligi ea lobodafa gafe ganodini diala amoga mogili lale, amola sibi mano ea maga:me mogili lale, dunu amo e da ledo hamedei hamomusa: dawa:sa, amo ea lobodafadi gehahaya amola ea lobodafa bi amola ea emodafa bi amoga legemu. 18 Gobele salasu dunu da susuligi eno ea lobodafa gafe

* **14:1-2:** Ma:diu 8:4; Maga 1:44; Luge 5:14; 17:14

da:iya diala amo huluane dunu ea dialuma amoga sogadigimu. E da amo dunu sema dodofei dagoi hamoma:ne agoane hamoma:mu.

19 Amasea, gobele salasu dunu da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hou hamomu, amola ledo hamedei hamoma:ne hou hamomu. Amalalu, e da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma:ne, amo ohe medole legemu. 20 Amola e da amo ohe amola 'gala:ine' iasu gilisili oloda da:iya gobele salimu. E da amomane dodofesu hou hamomu. Amasea, musa: ledo hamoi dunu amo da ledo hame hamoi dagoi sia:mu.

21 Be dunu da hame gaguiwane galea amola musa: sia:i liligi gaguli misunu hamedei ba:sea, e da ea hou hahamomusa:, sibi mano afadafa fawane gobele salasu dunu Hina Godema ima:ne gaguli misunu. Amola e da1 gilougala:me falaua olife susuligi amoga gilisi amola1/3 lida olife susuligi amo gala:ine iasu gaguli misunu. 22 E da dafe sio aduna o musuni sio aduna amola gaguli misunu. Sio afae da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu amola sio eno da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma:ne. 23 Ea dodofesu hou eso godoane gala amoga e da amo liligi gobele salasu dunu Hina Gode Ea Abula diasu logo holeiga gaguli misunu. 24 Gobele salasu dunu da sibi mano amola olife susuligi lale, gobele salasu dunu ea iasudafa agoane Hina Godema imunu. 25 E da sibi mano medole legele, amo ea maga:me mogili lale, dunu ea lobodafadi gehahaya amola ea lobodafa bi amola ea emodafa bi amoga legemu. 26 Gobele salasu dunu da susuligi mogili ea lobo fofadi gafe amoga sogadigili, 27 amola ea lobodafa lobosogo amo susuligi ganodini gele, Hina Gode ba:ma:ne, amo susuligi fesuale agoane fogaga:gala:mu. 28 E da susuligi mogili amo sogebi e da maga:me legei, amoga legemu; amo dunu ea gedafa gehahaya amola ea lobodafa bi amola ea emodafa bi amoga. 29 Susuligi eno diala amo e da dunu ea dialuma da:iya sogadigimu. E da agoane amo dunu ledo hamedei hamoma:ne hou hamoma:mu. 30 Amasea, e da dafe sio afae o musuni sio afae amo iasu hamomu.

31 Sio afae da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu amola sio eno da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu. E da gala:ine iasu amola gilisili gobele salasu hamomu. E da agoane amo dunu ledo hamedei hamoma:ne hou hamomu. 32 Amo sema da dunu amoga gadofo oloi bagade madelai, e bu ledo hamedei hamoma:ne hanai be hame gaguiba:le, sema liligi huluane imunu hamedei ba:sea. Hou da agoane gala.

Diasu Ganodini Gagoba: Iga Giagala:i Ba:sea

33-34 Hina Gode da Mousese amola Elanema hamoma:ne sia:i eno olelei. Ilia da diasu ganodini amo gagoba: iga giagala:i bagade ba:sea, agoane hamoma:ne sia:i. (Amo sema, Hina Gode da Isala:ili dunu ilima Ga:ina:ne soge ia dagosea, amola ilia da amo ganodini fila ahoasea, agoane hamoma:ne sia:i). 35 "Nowa dunu da hi diasu ganodini gagoba: iga giagala:i ba:sea, e da gobele salasu dunu ema olelemusa: masa:ne sia:ma. 36 Gobele salasu dunu da liligi huluane amo diasu ganodini diala, gadili fadegama:ne sia:mu. Amasea, e da amo gagoba: iga giagala:i ba:la masunu. Be liligi huluane gadili hame fadegasea, e da amo liligi huluane da ledo gala hamoi dagoi sia:mu. Amasea, e da amo diasuga, 37 gagoba: iga giagala:i ba:la masunu. E da yoi o mola:iyai daginisi amo diasu ea dobea amoga nuisa ahoabe ba:sea, 38 e da amo diasu yolesili, logo ga:silalu, eso fesuale yolesimu. 39 Eso fesuga e da bu misini, diasu bu ba:mu. Gagoba: iga giagala:i da bu ai ahoabe ba:sea, 40 e da igi amoga gagoba: iga giagala:i

dialebe, amo fadegale, gadili ledo gala sogebi moilai gadili dialebe amoga ha:digima:ne sia:mu. 41 Amasea, e da sia:beba:le, ilia da dobea amogili huluane baholesisilalu, amo liligi amola ledo gala hamoi sogebi moilai gadili dialebe amoga galagamu. 42 Amasea, ilia da igi eno musa: igi galagai ilia sogebi amoga legemu amola dobea amoga bu gaheabonone bahoseselesimu.

43 Be amo hou huluane hamoi dagosea amola fa:no gagoba: iga giagala:i da amo diasuga bu ba:sea, 44 gobele salasu dunu da bu ba:la masunu. Gagoba: iga giagala:i da bu ai ahoabe ba:sea, diasu da ledo hamoi dagoi, e da sia:mu. 45 Amasea, amo diasu mugululi, ea igi amola ea ifa amola ea bahoseselesi huluane ledo gala sogebi moilai gadili dialebe amoga gaguli masa:ne sia:mu. 46 Be diasu da logo hamoi dialea, nowa da ganodini golili dasea da ledo hamoi dagoi ba:mu. Daeya doaga:sea fawane bu dodofei dagoi ba:mu. 47 Amola nowa da amo diasu ganodini golala dasea o ha:i nasea, e da ea abula huluanedodofema:ne sia:ma.

48 Be agoai diasu da bahosesema:ne gaheabolo legebeba:le, gobele salasu dunu ba:la masea, gagoba: iga giagala:i da hamewane ba:sea, e da amo diasu da ledo hamedei hamoi dagoi sia:mu. Bai gagoba: iga giagala:i huluane da fadegai dagoiba:le.

49 Amo diasu da sema ganodini ledo hamedei, amo hamoma:ne, e da sio aduna amola dolo ifa amola yoi efe amola ‘hisobe’ amoda fonobahadi lamu. 50 Amasea, e da sio afae amo osoboga hamoi ofodo amo ganodini nasegagi gu hano sali, amo gadodili medole legemu. 51 Amasea, e da dolo ifa amola ‘hisobe’, amola yoi efe, amola sio hame medoi amo lale, sio eno ea maga:me amola gu hano amo ganodini gemu. Amola e da amo maga:mega, diasu amoga fesuale agoane fogaga:gala:mu. 52 E da amomane, sio ea maga:me amola nasegagi gu hano amola sio hame medoi amola dolo ifa amola hisobe amola yoi efe amoga diasu da ledo hamedei hamoi dagoi hamomu.

53 Amasea, e da sio hame medoi amo hagili masa:ne, logo doasimu. E da amo ledo fadegama:ne hou hamosea, diasu da ledo hamedei, dodofei dagoi sia:mu.

54 Amo da gadofo olo bagade ea sema dedei dagoi. 55 - 56 Gadofo olo amola aiya amola dului amola gagolobale gala:i. Amola gagoba: iga giagala:i abula o diasu ganodini gala. 57 Amo sema dawa:beba:le, dilia da liligi da ledo gala o ledo hamedei noga:le dawa:mu.

15

Ledo Gala Liligi da Dunu ea Da:i amoga gadili Ahoa

1 Hina Gode da Mousese amola Elanema hamoma:ne sia:i eno olelei. 2 E da ela Isala:ili dunu ilima amane olelema:ne sia:i. “Nowa dunu da ea ewa amoga guhi agoane gadili ahoasea, amo guhi da ledo gala dawa:ma! 3 Guhi da gadili ahoasea o ewa ea gelabo ga:sea, amo da ledo gala dawa:ma. 4 E da golasu fafai amoga golasea, amo amola da ledo hamoi dagoi dawa:ma. 5 - 6 Nowa da ea debea digili ba:sea o ea fibi sogebi amoga fisia da ea abula dodofelalu amola hano ulima:mu. Amo dunu da ledo gala hamoi dagoiba:le, daeya doaga:sea fawane e da bu noga:le dodofei ba:mu.

7 Nowa da dunu ea ewa amoga guhi gadili ahoasea, amo digili ba:sea, e amola da ea abula dodofemu amola hano ulimu amola ledo gala hamoi dagoi ba:ma:mu. Daeya doaga:sea fawane, bu dodofei dagoi ba:mu. 8 Dunu

da guhi gadili ahoabe amo da eno dunuma defo adugala:sea, amo dunu amola da ledo gala hamoi dagoi ba:mu. E da ea abula dodofemu amola e da hano ulimu amola daeya doaga:sea fawane bu sema amo ganodini dodofei dagoi ba:mu. 9 Dunu amo da guhi gadili ahoa, amo da hosi da:iya fila heda:ma:ne fisu o fisudafa amoga fisia, amo fisu da gugunufinisili ledo hamoi dagoi ba:mu. 10 Nowa da fisu amoga amo dunu da fisu digili ba:sea, e da ledo hamoi dagoi ba:mu. Daeya doaga:sea fawane bu ledo hamedei ba:mu. Nowa da liligi amoga amo dunu da fisia amo gaguli ahoasea, e da ea abula dodofemu amola hano ulimu amola daeya fawane ea ledo hamoi hou yolesimu. 11 Dunu da guhi gadili ahoabe amola ea lobo mae dodofele, eno dunu digili ba:sea, amo dunu da ea abula dodofemu amola hano ulimu amola ledo gala hamosa. Daeya doaga:sea fawane yolesimu. 12 Amola guhi gadili ahoabe dunu da osoboga hamoi ofodo amo digili ba:sea, amo goudale fasima:ne sia:ma. Amola ifaga hamoi yaeya amo dodofema.

13 Amo dunu ea oloi da uhisia, e da eso fesuale esalu, ea abula dodofemu, amola hi da nasegagi gu hano amoga ulimu. Amasea, e da ledo hamedei hamoi dagoi ba:mu.

14 Eso godoga e da ‘dafe’ sio aduna o musuni aduna amo gobele salasu dunuma ima:ne, Hina Gode Ea abula diasu logo holeiga gaguli misa:mu. 15 Gobele salasu dunu da sio afae Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salimusa: hamomu amola sio eno da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamomu. E da amo dunu ea ledo fadegale, sema amoga e da dodofei dagoi ba:mu.

16 Dunu da ea ami gadili ahoasea, e da ea da:i huluane hano ulimu, amola e da ledo hamoi dagoi ba:mu. Daeya doaga:sea fawane yolesimu.

17 Ea ami da abula o ohe gadofo liligi amoga dasea, amo noga:le dodofemu amola amo liligi da ledo hamone, daeya doaga:sea fawane bu ledo hamedei ba:mu. 18 Dunu amola uda da gilisili golasea, ela da hano ulimu amola ledo hamoiba:le, daeya doaga:sea fawane ledo hamedei hamoi ba:mu.

19 Uda da oubi ganodini sioi fisu doaga:sea, e da eso fesuale ledo hamoi dagoi ba:mu. Nowa da amo uda digili ba:sea da ledo hamoi dagoi ba:mu. Daeya doaga:sea fawane e da bu ledo hamedei ba:mu. 20 Uda da ea sioi fisu ganodini, liligi huluane amoga e da fisia o golasea da ledo hamoi dagoi ba:mu.

21-23 Nowa da ea golasu o fisu amoga e da fi o golai amo digili ba:sea, e da ea abula dodofemu amola hano ulimu amola ledo hamoi gala dialumu amoganini daeya. 24 Nowa dunu da amo uda ea sioi fisu esoga ema gilisili golasea, e amola da ea ledo ema madelabeba:le, ledo gala eso fesuale agoane dialumu. Amola ea golasu o debea amoga e da golasea da ledo hamoi dagoi ba:mu.

25 Amola uda da ea sioi fisu baligili, maga:me ahoabe ba:sea, e da ea oubi sioi fisu defele, maga:me ea ahoabe eso defele ledo hamoi dagoi ba:mu. 26 Ea debea o henela:gi amoga e da diaha o fisu amo huluane da ledo hamoi dagoi ba:mu. 27 Nowa da ea debea o fisu liligi digili ba:sea, amo da ledo hamoi dagoi ba:mu. E da ea abula dodofemu amola hano ulimu. Daeya doaga:sea fawane, bu ledo hamedei ba:mu. 28 Ea maga:me ahoabe dagosea, e da eso fesuale ouesalu, bu ledo hamedei ba:mu. 29 Eso godo amoga e da ‘dafe’ sio aduna o musuni aduna lale, gobele salasu dunu Hina Gode Ea abula diasu logo holeiga esala amoga gaguli masunu. 30 Gobele

salasu dunu da sio afadafa amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamomu. Amola sio eno da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamomu. Amasea, amo uda da sema dodofei dagoi ba:mu." 31 Hina Gode da Mousesema sisasu olelei. Dunu o uda da ledo hamoiba:le, ilia da Ea Abula Diasu ilia diasu gilisisu dogoa dialebe, amo ledo hamosa:besa:le, amoga mae misa:ne sia:i. Ilia amoga ledowane udigili doaga:sea, ili fane legema:ne sia:i.
32 Amo dedei sema da sema amo dunu da guhi gadili ahoa o ami gadili ahoa,
33 amola uda da ea sioi fisu o dunu da ledo hamoi uda amoga gilisili golasa, amo ilia hou olelesa.

16

Bu Gousa:su Eso (Maga:mega Bidi Lai)

1 Elane egefe aduna da hadigi hame lalu amo Hina Godema iabeba:le, Hina Gode da ela medole legei dagoi. Amo fa:no, Hina Gode da Mousesema sia:i. 2 *E da amane sia:i, "Dia ola Elanema sia:ma. E da ea hanaiga Hadigidafa Momei Sesei ganodini udigili golili mae sa:ima:ne sia:ma. E da eso amo da Na ilegei, amoga fawane Abula Gosagisi amo baligili Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini masa:ne sia:ma. Bai Na da amogawi mu mobi amo ganodini Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea ga:su gadodili esalebe ba:mu. Elane da amo sia: nabawane hame hamosea, e da medole legei dagoi ba:mu. 3 †E da Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini udigili hame sa:imu. Be e da hidadea bulamagau mano gawali, Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne amola gawali sibi amo Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma:ne, gaguli misa:ne sia:ma."
4 Amasea, Hina Gode da eno olelesu i, amane, "Elane da Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini golili masunusa: dawa:sea, e da hidadea hano ulimu amola gobele salasu dunu abula (amo da ahea:iai abula, dunumuni selefa, bulu amola habuga abula) amo salima:ne sia:ma.
5 Isala:ili fi dunu da Elanema goudi gawali aduna Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne amola sibi gawali afae Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma:ne ima:mu. 6 E da ea wadela:i hou amola ea sosogo fi dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne, bulamagau gawali gobele salimu.
7 Amasea, e da goudi aduna Hina Gode Ea Abula Diasu logo holeiga oule masunu.
8 Amogawi, e da igi aduna (afae da Hina Gode Ea: amola eno da Fadegamusa: Ahoasu Goudi amo ea:) amoga ululuasu ado ba:mu. 9 Elane da goudi amo Hina Godema ilegei amo medole legele, Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:mu. 10 Be goudi eno Fadegamusa: Ahoasu Goudi ema ilegei amo e da Hina Godema mae medole ima:mu. Amo goudi e da wadela:i hafoga:i soge Isala:ili dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne asunasimu.
11 Elane amola ea sosogo fi ilia wadela:i hou fadegama:ne, bulamagau gawali amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne, medole legema:mu 12 E da yaeya amo laluso amoga nabai oloda amoga lale amola lobo aduna gabusiga: manoma amoga nabai, Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini gaguli misa:mu. 13 Amogawi, Hina

* **16:2:** Hibulu 6:19 † **16:3:** Hibulu 9:7

Gode ba:ma:ne, e da gabusiga: manoma laluga gobesimu. Gabusiga: manoma ea mobi da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea ga:lu amo uligimu. Bai Elane da Gagili ga:lu amo ea ba:iaba, e da bogola:loba. 14 E da bulamagau gawali ea maga:me mogili lale, ea lobo sogo amoga Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ga:lu ea midadi amoga fogaga:gala:mu. Amola fesuale agoane, e da maga:me Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea midadi fogaga:ga:la:mu.

15 ‡Amalalu, e da Isala:ili dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne, goudi medole legele, ea maga:me amo Hadigidafa Momei Sesei ganodini gaguli misini, bulamagau ea maga:me defele, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea ga:lu amola Gode Ea Gousa:su Sema Gagili midadi amoga foga:gala:mu. 16 E da agoane sema hamomu. Isala:ili dunu da ledo hamoi dagoiba:le, Hadigidafa Momei Sesei gugunufinisi. Be amo gobele salasu hamobeba:le, e da amo ledo amola Isala:ili fi dunu ilia wadela:i hou fadegasa. E da amo hou Hina Gode Ea Abula diasu ganodini hamomu. Bai Abula Diasu da diasu gilisisu dogoa amogawi dana. Amola Hina Gode da diasu gilisisu da ledo gala hamoi dagoi ba:sa. 17 Elane hisu da Hadigidafa Momei Sesei ledo fadegama:ne masunu. Eno dunu da hamedafa golili sa:imu. E, ea sosogo fi amola Isala:ili dunu huluane ilia wadela:i hou fadegama:ne hou hamoi dagosea, 18 e da gadili oloda amoga ilia ohe gobesisu amoga ledo fadegama:ne masunu. E da bulamagau gawali amola goudi ela maga:me mogili lale, oloda hegomai ea ‘hono’ amoga fogaga:ga:la:mu. 19 Ea lobo sogo amoga e da maga:me mogili fesuale agoane oloda da:iya fogaga:gala:mu. E da agoane oloda dodofemu. Isala:ili dunu ilia wadela:i hou hamobeba:le, oloda amo ledo hamoi dagoi. Be Elane da amo noga:lesimu amola bu hadigi agoane hamonesimu.

Fadegamusa: Ahoasu Goudi (Dawaloma:ne da hi wadela:i hame hamoi be dunu eno ilia wadela:i hou amomagai)

20 Elane da Hadigidafa Momei Sesei amola Hina Gode Ea Abula Diasu bu hahamoma:ne hou hamoi dagosea, e da Hina Godema amo hame medoi goudi (Fadegamusa: Ahoasu Goudi) ilegei imunu. 21 E da ea lobo aduna amo goudi ea dialuma amoga ligisili, Isala:ili dunu ilia wadela:i hou amola odoga:su hou huluane fofada:ma:ne olelemu. E da agoane amo wadela:i hou Isala:ili dunu ilima fadegale, bu goudi ea dialumaga ligisimu. Amasea, dunu amo ilia da ilegei, da amo goudi wadela:i hafoga:i sogega sefasima:mu. 22 Goudi da Isala:ili dunu ilia wadela:i hou huluane gaguli asili, dunu hame esalebe sogega gaguli masunu. 23 §Amasea, Elane da Abula Diasuga golili sa:ili, ea gobele salasu abula (amo e da Hadigidafa Momei Sesei ganodini masunusa: hidadea sali) amo gigisa:le, amogawi yolesimu. 24 E da hadigi ledo hamedei sogebi amoga hano ulimu amola ea abuladafa gasisalimu. Amalalu, e da gadili asili, ea wadela:i hou amola ea fi dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamomu. 25 E oloda da:iya Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne, sefe amo gobesimu. 26 Dunu amo da Fadegamusa: Ahoasu Goudi amo wadela:i hafoga:i sogega sefasi, e da ea abula dodofelalu, hano ulimu. Amasea, e da diasu gilisisu amoga bu misunu. 27 **Ilia da bulamagau amola goudi (amo ela maga:me da wadela:i

‡ **16:15:** Hibulu 9:12 § **16:23:** Isigiele 44:19 ** **16:27:** Hibulu 13:11

hou fadegama:ne, Elane da Hadigidafa Momei Sesei ganodini gaguli misi) amo diasu gilisisu gadili gaguli asili, gobesimu. Ilia da gadofo, hu amola iga huluane gobesimu.

28 Ilegei dunu da amo gobesu hou hamoi dagosea, e da ea abula dodofelalu, hano ulimu. Amasea, e da diasu gilisisu amoga buhagimu da defea.

Bu Gousa:su Eso Hou

29 ††Wali eso amola hobea eso huluane amo sema noga:le ouligima. Oubi fesu amoga amola eso nabu, Isala:ili dunu amola ga fi ilia fi amo ganodini esalebe, da ha:i mae nawane helefima:ne sia:ma. 30 Amo eso afaega, hou amo da ilia wadela:i hou fadegama:ne, ilia da bu ledo hamedei ba:ma:ne, hamoma:mu. 31 Amo eso da hadigidafa eso ilegei. Amoga, ilia da ha:i hame manu amola hawa: hamosu hamedafa hamomu. Amo hamoma:ne sia:i dilia eso huluane mae yolesili hamonanoma.

32 Gobele salasu Ouligisu dunu (amo da noga:le mogili gagai amola ea ada ea sogebi lai dagoi) e da ledo fadegama:ne hou hamomu. E da ea gobele salasu abula gasisalili,

33 hou amo da Hadigidafa Momei Sesei, oloda, gobele salasu fi dunu amola Isala:ili dunu huluane, amo fofoloma:ne hamomu. 34 Amo hamoma:ne sia:i dilia mae yolesili, eso huluane hamonanoma. Ode huluane amoga amo hou Isala:ili dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne, hamonanoma." Amaiba:le, Mousese da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi.

17

Maga:me Manu da Sema Bagade

1-2 Hina Gode da Mousesema, e da Elane, egefela amola Isala:ili dunu huluane ilima amane alofele sia:ma:ne sia:i, 3 - 4 "Isala:ili dunu da bulamagau o sibi o goudi amo Hina Godema ima:ne medole legesea, be Hina Gode Ea Abula Diasu logo holeiga hame medole legesea, e da Sema gugunufinisi dagoi ba:mu. E da maga:me masa:ne, liligi medole legei dagoi. Amaiba:le, dilia amo dunu Gode Ea fi amoga fadegama.

5 Amo sia: ea bai da Isala:ili dunu amo da musa: sogega ohe medole legei, ilia da wali amo ohe Hina Godema oule misunu. Ilia da gobele salasu dunu Hina Gode Ea Abula Diasu logo holeiga esala, ema ohe gaguli misini, Hahawane Gilisili Olofole Iasu gobele salasu hamomusa: medole legema:mu. 6 Gobele salasu dunu da maga:me amo oloda Abula Diasu logo holeiga dialebe amo ea la:idiga sogaga:la:le gaganomu. Amola amo ohe ilia sefe, e da Hina Gode hahawane nabima:ne, oloda da:iya gobesimu. 7 Isala:ili dunu da Hina Godema hohonoi. Bai ilia da sogega ilia ohe amo goudi wadela:i a:silibu ema nodomusa: gobele salasu. Be wali amo hou yolesima. Ilia da eso huluane mae yolesili, sema amo da Hina Gode ilima olelei, amo nabawane hamoma:ne sia:ma.

8 Nowa Isala:ili dunu o ga fi dunu ilia fi amo ganodini esala, da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu o gobele salasu eno, 9 amo Godema ima:ne, be Hina Gode Abula Diasu logo holeiga hame gaguli masea, amo dunu ea logo damuma amola bu Gode Ea fi dunu esalebe hame ba:ma:mu.

---

†† **16:29:** Gobele Salasu 23:26-32; Idisu 29:7-11

10 *Nowa Isala:ili dunu o ga fi dunu ilia fi ganodini esala, amo da hu amoga da maga:me dialebe amo nasea, Hina Gode da amo dunuma ha lai hamomu amola e da Hina Gode Ea fi dunu amoga fadegai dagoi ba:mu. 11 †Esalebe liligi huluanedafa ilia esalusu da maga:me amo ganodini diala. Amaiba:le, Hina Gode da gasa bagadewane, ohe ilia maga:me dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne, oloda da:iya fawane sogadigima:ne sia:i. Maga:me da esalusu liligi, amola amo da dunu ilia wadela:i hou fadegamusa: dawa:. 12 Amaiba:le, Hina Gode da Isala:ili dunu ilima gasa bagadewane, ilia amola ga fi ilia fi ganodini esala da hu amo ganodini da maga:me, amo mae moma:ne sia:i.

13 Isala:ili dunu o ga fi dunu ilia fi ganodini esala, amo da ohe o sio (sema amo ganodini ledo hamedei liligi) amo benea asili medole legesea, e da amo ea maga:me osoboga sogadigili, osoboga dedebomu. 14 Esalebe liligi huluanedafa ilia esalusu da maga:me amo ganodini diala. Amaiba:le, Hina Gode da Isala:ili dunuma olelei dagoi. Ilia da hu amo ganodini da maga:me, amo mae moma:ne sia:i. Amola nowa da amo hu nasea, e da Hina Gode Ea fi amoga fadegai dagoi ba:mu.

15 Nowa dunu, Isala:ili fi dunu o ga fi dunu da ohe fi hi bogoi o sigua enoga medole legei, amo ea hu nasea, e da ea abula dodofemu amola hano ulimu. E da ledo hamoi dagoiba:le, daeya doaga:sea fawane bu dodofei dagoi ba:mu. 16 E da amo sema hame hamosea, hisu wadela:le hamobeba:le, se iasu ba:mu.

18

Uda Lasu Hou Sema

1-2 Hina Gode da Mousesema e da Isala:ili dunu ilima amane sia:ma:ne sia:i, “Na da dilia Hina Gode! 3 Dilia da musa: Idibidi fi ilia soge ganodini esalu amola Na da wali dili Ga:ina:ne sogega oule ahoa. Be amo dunu fi ilia hou mae fa:no bobogema.

4 Na sema amola Na hamoma:ne sia:i liligi amoma fa:no bobogema. Bai Na da dilia Hina Gode. 5 *Hou huluane amola sema Na da dilima iaha, amoma fa:no bobogema. Agoane hamosea, dilia da dilisu esalusu gaga:mu. Na da Hina Godedafa.”

6 Hina Gode da haguduga dedei hamoma:ne sia:i olelei, “Dilia sosogo fi ilima gilisili mae golama. 7 Dia ame ema maedafa gilisili golama. Bai dia ada da gogosiamu. Dia ame gogosiama:ne hamomu da sema bagade. 8 †Dia ada gogosiasa:besa:le, ea uda eno ilima gilisili golamu da sema bagade. 9 ‡Dia dalusi o fi dalusi ilima gilisili golamu da sema bagade. E da dia diasuga bugili i, o eno sogebi bugili i galea, amo sema da defele gala. Ilima mae gilisili golama. 10 Didiwi ea uda mano ema mae gilisili golama. Amo hou da dima gogosiasu liligi. 11 Dia dalusi adagili amola ame higagai, ilima mae gilisili golama. Bai e da dia dalusidafa. 12 §- 13 Dia awa o biya amoma gilisili mae golama. 14 Dia adabi o ada o baba o daya amo ea udama gilisili mae golama. Bai e amola da dia awadafa. 15 **Dia gofe ea idua ema gilisili

---

* **17:10:** Mui 9:4; Gobele Salasu 7:26-27, 19:26; Mousese ea Malasu 12:16, 12:23, 15:23 † **17:11:** Hibulu 9:22 * **18:5:** Nihemaia 9:29; Isigiele 18:9, 20:11-13; Luge 10:28; Louma 10:5; Gala:isia 3:12 † **18:8:** Gobele Salasu 20:11; Mousese ea Malasu 22:30, 27:20 ‡ **18:9:** Gobele Salasu 20:17; Mousese ea Malasu 27:22 § **18:12:** Gobele Salasu 20:19-20 ** **18:15:** Gobele Salasu 20:12

mae golama. 16 ††Dia ola o diaea uda ilima gilisili mae golama. 17 ‡‡Dia uda amoma di gilisili golai amo ea uda mano o aowailima mae gilisili golama. Bai amo da dia fidafa. Amasa:besa:le, sema bagade gala. 18 Dia udadafa esalea, di da dibae lamu da sema bagade.

19 §§Uda da sioi fisia, ema gilisili mae golama. Bai e da sema ganodini, ledo hamoi dagoi. 20 ***Dunu eno ea uda ema mae gilisili golama. Bai amo hou hamosea, di ledo hamoi dagoi ba:mu. 21 †††Dilia da dilia mano amo ogogosu ‘gode’ Moulege ema nodone sia:ne gadomusa:, gobele salasu hamoma:ne mae ima. Bai amo hou da Hina Gode Ea Dio wadela:mu. 22 ‡‡‡Dunu da dunu eno gilisili golamu (sama da ea sama adole lamu) da sema bagadedafa. Gode da amo hou bagade higasa. 23 §§§Dunu o uda da ohe amoma hademu da sema bagadedafa. Amo hou hamosea, di da ledo hamoi dagoi ba:mu.

24 Dilia da amo hou hamosea, ledo gala hamoi dagoi, amasa:besa:le, amo hou huluane mae hamoma. Gode Ea hou hame dawa:su dunu da amo ledo bagade hou hamosu. Amo dunu da Ga:ina:ne soge amo ganodini esalu. Be wali, dili amo ganodini golili sa:ima:ne, Hina Gode da amo dunu gadili sefasilala. 25 Ilia hou da Ga:ina:ne soge amo ledo gala hamoi dagoi. Amaiba:le, Hina Gode da amo sogega se iaha. Amola fedege agoane, Hina Gode hamobeba:le, soge da ea musa: fi dunu higale ili isolala.

26 - 27 Ilia da amo wadela:idafa hou hamobeba:le, ilia soge ledo gala hamoi dagoi. Be dilia da agoaiwane mae hamoma. Dilia huluane, Isala:ili dunu amola ga fi dili gilisili esala, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i liligi amola sema huluane amoma fa:no bobogema. 28 Amasea soge da hame lalegagui dunu dili bisili amo soge ganodini amo higale fadegai amo defele, soge da dilima higale hame fadegamu. 29 Dilia dawa:! Nowa da amo wadela:idafa hou afae hamosea, e da Gode Ea Fidafa dunu agoane hame ba:mu.”

30 Amola Hina Gode da eno amane sia:i, “Na hamoma:ne sia:i liligi amoma fa:no bobogema! Dunu amo da dili bisili amo soge ganodini esalu, ilia hou amoma mae fa:no bobogema. Dilia amo hou agoane hamosea, ledo gala hamoi dagoi ba:mu. Amaiba:le, amo hou maedafa hamoma. Na da dilia Hina Godedafa!”

19

Hadigi Hou amola Moloidafa Hou Sema

1-2 *Hina Gode da Mousesema e da alofele Isala:ili dunu ilima sia:ma:ne sia:i, “Dilia hadigi agoane hamoma. Bai Na, dilia Hina Gode, da Hadigidafa gala. 3 †Dilia huluane afae afae amo dilia ada amola ame elama nodone dawa:ma. Amola Na sema defele, Sa:bade eso noga:le ouligima. Na da dilia Hina Gode! 4 ‡Dilia Na mae yolesima. Amola eno loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima nodone mae sia:ne gadoma. Ogogosu ‘gode’ ouli amoga mae hamoma amola ilima mae nodone sia:ne gadoma. Na da dilia Hina Gode!

---

†† **18:16:** Mousese ea Malasu 20:21 ‡‡ **18:17:** Gobele Salasu 20:14; Mousese ea Malasu 27:23 §§ **18:19:** Gobele Salasu 20:18 *** **18:20:** Gobele Salasu 20:10 ††† **18:21:** Gobele Salasu 20:1-5 ‡‡‡ **18:22:** Gobele Salasu 20:13 §§§ **18:23:** Gadili Asi 22:19; Gobele Salasu 20:15-16; Mousese ea Malasu 27:21 * **19:1-2:** Gobele Salasu 11:44-45; 1 Bida 1:16 † **19:3:** Gadili Asi 20:12, 20:8; Mousese ea Malasu 5:16,5:12 ‡ **19:4:** Gobele Salasu 26:1; Gadili Asi 20:223, 34:17; Mousese ea Malasu 17:25

5 Dilia Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne, ohe medole legesea,
sema huluane Na dilima i, amoma fa:no bobogema. Amasea, Na da dilia
iasu hahawane lamu. 6 Amo iasu ea hu da eso amoga e da medole legei
o aya eso agoane moma:ne sia:mu. Be eso osoda amoga hu hame mai
dialebe ba:sea, amo laluga gobesima.
7 Bai amo hu da ledo hamoi dagoi. Amola dunu afae da amo hu nasea,
Na da iasu huluane hame lamu. 8 Nowa da agoaiwane nasea, e da amo
liligi Nama ilegei amo da udigili liligi olelesa. Amaiba:le, amo dunu da Na
fidafa amoga fadegai dagoi ba:mu.
9 §Dilia da dilia ifabi gamisia, gagoma da bega: sagai, amo mae faima.
Amo gagoma udigili dialebe, amo lama:ne, mae sinidigima. 10 Amola dilia
waini sagai faisia, amoga waini fage fisi dialebe amo lamusa:, bu mae
sinidigima. Hame gagui dunu amola ga fi amo moma:ne yolesima. Na da
dilia Hina Gode!
11 **Wamolasu amola ogogosu hou maedafa hamoma. 12 ††Dilia udigili
Na Dioba:le sia: mae ilegema. Amo hou da Na Dio wadela:sa. Na da dilia
Hina Gode.
13 ‡‡Dilia eno dunu ea hou wadela:ma:ne o ea liligi lamusa:, mae
ogogoma. Amola mae wamolama! Nowa da dia hawa: hamosu hamoi
galea, ea bidi hedolo ema ima. Gasi afae mae iawane oualigimu da defea
hame. 14 §§Ge wadela:i dunu ema gagabusu aligima:ne mae ilegema.
Amola si dofoi dunu da sadenane dafasa:besa:le, dafama:ne liligi ea logoga
mae ligisima. Nama beda:ma! Na da dilia Hina Gode.
15 ***Fofada:su hou amo ganodini moloidafa amola defele hamoma.
Hame gagui dunu ilima baligili mae dawa:ma amola bagade gagui dunu
ilima mae beda:ma. 16 Eno dunu ea hou gugunufinisima:ne, ogogole
mae sia:ma. Amola fofada:su dunu da eno dunuma bogoma:ne fofada:su
hamosea di da amo dunu gaga:musa: dawa: lai sia: galea, amo mae
beda:iwane sia:ma. Na da dilia Hina Gode.
17 †††Eno dunuma mae higama. Be alia da sia:ga gegesu galea, di
da wadela:i hou hamosa:besa:le, hedolowane hou hahamoma. 18 ‡‡‡Eno
dunuma dabe lama:ne mae dawa:ma amola eno dunu mae higama. Be
dia da:i amoma asigi hou amo defele dia na:iyadoma asigima. Na da dilia
Hina Gode.
19 §§§Na sema nabawane hamoma. Lai gebo hisu hisu amo mano
lama:ne mae gilisima. Hawa: aduna ifabi afae ganodini mae sagama.
Abula aduna amoga da:i salasu mae nodomema.
20 Dunu da udigili hawa: hamosu uda amo eno dunuma ea gidisedagi
uda hamoma:ne, bidi lamusa: ilegei galea, be amo dunu da ema muni
hame i galea, hina dunu da ea hawa: hamosu uda ema gilisili golasea,
dilia e amola amo uda mae medole legema. Bai e da ea udigili hawa:
hamosu uda amola ea bidi hame lai. Be ela da se iasu ba:mu. 21 Amo
dunu da Dabe Ima:ne gobele salasu hamoma:ne, sibi gawali amo Na Abula
Diasu logo holeiga gaguli misa:ne sia:ma. 22 Amasea, amoga gobele salasu

---

§ **19:9:** Gobele Salasu 27:15; Mousese ea Malasu 24:19-22 ** **19:11:** Gadili Asi 20:15-16; Mousese ea Malasu 5:19-20 †† **19:12:** Gadili Asi 20:7; Mousese ea Malasu 5:11; Ma:diu 5:33 ‡‡ **19:13:** Mousese ea Malasu 24:14-15 §§ **19:14:** Mousese ea Malasu 27:18 *** **19:15:** Gadili Asi 23:6-8; Mousese ea Malasu 16:19 ††† **19:17:** Ma:diu 18:15 ‡‡‡ **19:18:** Ma:diu 5:43, 19:19, 22:39; Maga 12:31; Luge 10:27; Louma 13:9; Gala:isia 5:14; Ya:mese 2:8 §§§ **19:19:** Mousese ea Malasu 22:9-11

dunu da ledo gala dodofesu hou amo dunu ea wadela:i hou fadegama:ne hamomu. Amasea Gode da ea wadela:i hou gogolema:ne olofomu.
23 Dilia da Ga:ina:ne soge amoga golili dasea, amola ha:i manu ifa bugisia, ode udiana amoga ea fage legei da ledo gala dawa:ma. Amo ode udiana ganodini, dilia da amo ifa ea fage mae moma. 24 Ode biyadu amoga, amo ifa ea fage huluane, Hina Godema imunusa: ilegema. Dilia da Na, Hina Gode, Nama nodomusa: agoane hamoma. 25 Be ode biyale gala amoga, dilia amo ifa ea fage manu da defea. Dilia agoane hamosea, dilia ifa da fage baligili legemu. Na da dilia Hina Gode.
26 *Hu amo ganodini da maga:me dialebe, mae moma. Wadela:i fefedoasu hou mae hamoma! 27 †Dilia dialuma hinabo la:ididili diala, amo mae damuni fasima, amola dilia maya:bo fe mae dadamuma. 28 Gugui dedesu hou mae hamoma amola bogoi ilima asigiba:le, dilia da:i amoga mi defesu mae fa:ginisima. Na da Hina Godedafa.
29 ‡Dilia uda mano amo ogogosu ‘gode’ ea debolo diasuga hina da:i bidi lasu uda agoane maedafa hamoma. Amo hou da ili wadela:mu. Be dilia da agoane hamosea, dilia da Na yolesili, eno ogogosu ‘gode’ amoma fa:no bobogele, soge da wadela:i hamosu amoga nabaiwane ba:mu. 30 §Sa:bade eso noga:le dawa:ma. Amola sogebi amogawi dunu da Nama nodone sia:ne gadosa, amoma nodone dawa:ma. Na da Hina Gode.
31 **Dunu amo da bogoi a:silibu amoma fada:i sia: hogosa, amoma mae gilisima. Agoane hamosea, dilia da ledo gala hamoi dagoi ba:mu. Na da dilia Hina Gode.
32 Asigilai, da:i hamoi dunu amola uda ilima nodone dawa:ma. Nama beda:ma. Na da Hina Godedafa. 33 ††Dilia ga fi dunu dilia soge ganodini esala, ilima asigiwane hamoma. 34 Dilia da dilia Isala:ili na:iyado dunu ilima hamosu defele ilima hamoma. Bu dawa:ma! Dilia amola da musa: ga fi agoane Idibidi soge ganodini esalu. Na da dilia Hina Gode. 35 ‡‡Dilia eno dunuma ogogole mae hamoma. Ogogosu dioi defei ba:su liligi (scales) amola sedade ilegesu amola idisu liligi, amoga ogogole mae hamoma. 36 Moloiwane ado ba:su liligi amola dioi ba:su liligi amola sedade ilegesu liligi, amoga fawane hawa: hamoma. Na da dilia Hina Gode amola Na da dili Idibidi sogega fisili masa:ne gadili asunasi. 37 Na sema amola Na hamoma:ne sia:i liligi huluane nabawane hamoma. Bai Na da Hina Godedafa.”

20

Hame Nabasu Hou Se Iasu

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Isala:ili dunu ilima amane sia:ma, Nowa Isala:ili dunu o ga fi dunu Isala:ili soge ganodini esala, amo da ea mano Moulege (ogogosu ‘gode’) ema iasea, medole legema. Isala:ili esalebe dunu da amo dunu igiga medole legema:ne sia:ma. 3 Na da amo dunuma ea ha lai dunu agoane ba:mu amola Na da e ea fi ilima fadegamu. Bai e da ea mano ogogosu ‘gode’ Moulege ema gobele salimusa:

---

* **19:26:** Mui 9:4; Gobele Salasu 7:26-27, 17:10-14; Mousese ea Malasu 12:16,23; 15:23; 18:10 † **19:27:** Gobele Salasu 21:5; Mousese ea Malasu 14:1 ‡ **19:29:** Mousese ea Malasu 23:17 § **19:30:** Gobele Salasu 26:2 ** **19:31:** Mousese ea Malasu 18:11; 1 Sa:miuele 28:3; 2 Hina Bagade 23:4 Aisaia 8:19 †† **19:33:** Gadili Asi 22:21; Mousese ea Malasu 24:17-18, 27:19 ‡‡ **19:35:** Mousese ea Malasu 25:13-16; Malasu 20:10; Isigiele 45:10

ia dagoiba:le, e da Na hadigi sogebi gugunufinisi dagoi amola Na hadigi
Dio amo gugunufinisi. 4 Dunu afae da ea mano afae Moulege ema iasea,
amola Isala:ili fi dunu da mae dawa:le, amo dunu hame medole legesea,
5 Na da amo dunu amola ea sosogo fi ilima mi hanane ba:mu amola e
amola eno dunu huluane amo da ea hou fa:no bobogele, ogogosu 'gode'
Moulege ema dawa:sa, amo huluane Na da Na fi dunu defele hamedafa
ba:mu.

6 Nowa da hou dawa:musa:, gesami dasu (amo da bogoi a:silibu hogosa)
amoga ahoasea, Na da amo dunu ea fi amoga fadegale fasimu. 7 Dilia hou
hadigiwane ouligima. Bai Na, dilia Hina Gode, da hadigi. 8 Na sema noga:le
nabima! Bai Na da Hina Gode amola Ni fawane da dilia hou hadigima:ne
hamosa.' " 9 *Hina Gode da eno hamoma:ne sia:i olelei, amane, "Nowa
da ea eda o ame elama gagabusu aligima:ne ilegesea, amo dunu medole
legema. E da hi hou hamobeba:le fawane bogomu.

10 †Dunu da Isala:ili dunu eno ea uda amo inia uda adole lasu hou
hamosea, dilia amo dunu amola uda gilisili medole legema. 11 ‡Dunu
da ea eda idua afae gilisili golasea, e da ea eda gogosiama:ne wadela:le
hamosa. E amola amo uda gilisili medole legema. Elesu da wadela:i hou
hamobeba:le fawane bogosu ba:mu. 12 §Dunu da egefe idua amola gilisili
golasea, dilia ela medole legema. Ela da fi ganodini lasu hou hamobeba:le,
bogosu ba:mu. 13 **Dunu da eno dunu amo sama da ea sama adole lasu
hou hamosea, amo da gogosiasu wadela:idafa hou. Dilia ela gilisili medole
legema. Elesu da wadela:i hamobeba:le, bogosu ba:mu. 14 ††Dunu da uda
amola amo ea idiwi amo gilisili lasea, dilia amo udiana medole legema.
Bai amo da gogosiasu liligi bagade amola amo hou dilia fi amo ganodini
da sema bagade - hamedei. 15 ‡‡Dunu da ohe amo hadesea, e amola amo
ohe medole legema. 16 Amola uda da ohe amoma hademusa: dawa:sea,
amo uda amola ohe gilisili medole legema. Ela wadela:i hou hamomu
hanaiba:le, se iasu bogosu lamu. 17 §§Dunu da ea dalusidafa o fi ada afae
amola eme afafai amo lasea, ela dunu huluane ba:ma:ne gogosiasu lamu
amola gadili sefasi dagoi ba:mu. E da ea dalusi gilisili golai dagoiba:le, se
iasu ba:mu. 18 ***Dunu da uda ea oubi sioi fisu amoga ema gilisili golasea,
dilia ela gadili sefasima. Bai ilia da ledo gala hamoi sema amo gugunufinisi
dagoi.

19 †††Dunu da ea awa ema gilisili golasea, ela da fi ganodini wadela:i uda
lasu hou hamobeba:le, amo hou ea se iasu lamu. 20 Dunu da ea adabi
ea uda amola edaiya idua amo gilisili golasea, e da ea adabi o edaiya ea
hou wadela:lesiba:le, e amola amo uda da se iasu ba:mu. Ela da mano
lalelegemu hamedei ba:mu. 21 ‡‡‡Dunu da ea ola o eya idua lasea, ilia
da mano mae lalelegele, aligime esalu, bogomu. E da ea ola o eya ea
hou wadela:lesiba:le amola ledo hamoi gala sema wadela:lesiba:le, se iasu
ba:mu.

---

* **20:9:** Gadili Asi 21:17; Ma:diu 15:4; Maga 7:10 † **20:10:** Gadili Asi 20:14; Gobele Salasu 18:20; Mousese ea Malasu 5:18 ‡ **20:11:** Gobele Salasu 18:8; Mousese ea Malasu 22:30, 27:20 § **20:12:** Gobele Salasu 18:15 ** **20:13:** Gobele Salasu 18:22 †† **20:14:** Gobele Salasu 18:17; Mousese ea Malasu 27:23 ‡‡ **20:15:** Gadili Asi 22:19; Gobele Salasu 18:23; Mousese ea Malasu 27:21 §§ **20:17:** Gobele Salasu 18:9; Mousese ea Malasu 27:22 *** **20:18:** Gobele Salasu 18:19 ††† **20:19:** Gobele Salasu 18:12-14 ‡‡‡ **20:21:** Gobele Salasu 18:16

22 Hina Gode da amane sia:i, “Na hamoma:ne sia:i liligi amola sema
huluane amoma noga:le fa:no bobogema. Amo hamosea, Ga:ina:ne
soge (amoga Na da dili oule ahoa) da dili higale hame fadegamu.
23 Dilia Ga:ina:ne sogega esalebe dunu ilia hou mae lalegaguma! Na
da amo hame lalegagui dunu gadili sefasilala. Ilia wadela:i hou bagade
hamonanebeba:le, Na higale isomu agoai galebe. 24 Be amo soge noga:i
amola nasegagi Na da dilima ima:ne ilegei dagoi. Amola Na da dilima
imunu. Na da dilia Hina Gode. Amola Na da dilia fi amo fifi asi gala eno
amoga mogili gagai.
25 Amaiba:le, dilia sio amola ohe fi amo da sema ganodini ledo gala
amola sio amola ohe amo da ledo hamedei, amo afafama. Ledo gala sio
amola ohe mae moma. Na da amo da ledo gala sia:beba:le, dilia da amo
nasea ledo gala hamoi dagoi ba:sa:besa:le, mae moma. 26 Dilia da Na: fi
dunu amola hadigi hamoi dagoi ba:mu. Dilia Na fidafa dunu esaloma:ne,
Na da dili amo fifi asi gala eno ilima afafai dagoi.
27 Nowa dunu o uda da gesami dasu hou hamosea (bogoi a:silibu ilima
sia:sa), amo dilia igiga gala:le, medole legema. Agoai dunu, hisu wadela:i
hamobeba:le da bogosu ba:mu.”

21

Gobele Salasu Dunu Ilia Hadigi Hou

1 Hina Gode da Mousesema, e da Elane gobele salasu dunu ilima
alofele sia:ma:ne sia:i, “Gobele salasu dunu ea fi dunu bogosea, e da ledo
gala hamosa:besa:le amo dunu ea ‘idigisa’ lolo Nasu amoma maedafa
gilisima:mu. 2 - 3 Be ea ame o ada o egefe o idiwi o ola eya o dalusi ea
diasu ganodini esala, amo bogosea e da ea bogosu dawa:su gilisisu amoga
gilisimu da defea. 4 Be uda lasu hou amoga dunu o uda da ea fi amoma
gilisi, e da ledo gala hamosa:besa:le, amo bogosu dawa:ma:ne hou amoma
hame gilisimu.
5 *Gobele salasu dunu da ea dialuma hinabo mogili hame waga:mu
amola ea maya:bo fe hame waga:mu amola e da ea da:i dioi asigi hou
olelema:ne, e da ea da:i hame mi defemu. 6 E da ea hou huluane amo
ganodini hadigi ba:mu. E da Na Dio hame wadela:ma:mu. 7 Gobele salasu
dunu da uda lasea, e da hina: da:i bidi lasu uda o uda amo da eno dunuma
dawa:digi o uda amoda enoga lai fisiagai, agoai uda hame lamu.
8 Gobele salasu dunu da ha:i manu gobele salasu liligi Nama iaha.
Amaiba:le, dunu eno da gobele salasu dunu da hadigi hamoi dagoi
dawa:mu da defea. Na da Hina Gode! Na da hadigidafa amola Na da
Na fi dunu amo hadigi hamosa. 9 Gobele salasu dunu ea idiwi da hina:
da:i bidi lasea, e da ea ada gogosiama:ne ea hou wadela:lesiba:le, laluga
gobelesili medole legema:mu.
10 Ilia da gobele salasu Ouligisu dunu amo ea dialumaga ilegesu susuligi
sogadigi dagoi amola gobele salasu abula gasisalima:ne ilegei dagoi.
Amaiba:le, dunu da bogosea, e da ea dialuma hinabo mae fesega:ne, ea
da:i dioi olelema:ne abula gadelamu, amo hou e da hame hamomu. 11 -
12 E da Na hadigi hou hamoma:ne, Nama ilegei dagoi. Amaiba:le, e da
ledo gala hamoma:ne, hou huluane hame hamomu. Amola e da Na sema
Abula Diasu amo ledo gala hamosa:besa:le, e da Na diasu fisili, diasu amo

* **21:5:** Gobele Salasu 19:27-28; Mousese ea Malasu 14:1

ganodini bogoi da dialebe amoga masunu da sema bagade. Ea ada o ame amola da bogosea, e da ilia dialebe diasu amoga hame masunu. 13 E da a:fini, dunu hame dawa:digi amo fawane lamu. 14 E da uda didalo o dunu enoga lai fisiagai uda o hina: da:i bidi lasu uda amo hame lamu. E da ea fidafa a:fini dunu hame dawa:digi amo fawane lama:mu. 15 Ea mano da hadigi hamoi dagoi ba:mu da defea. Be e da uda udigili lasea, ea mano da sema ganodini ledo gala hamoi dagoi ba:mu. Na da Hina Gode amola Na da Gobele Salasu Ouligisu dunu mogili gagale hadigi hamoi dagoi."

16-17 Hina Gode da Mousesema, e da Elanema amane sia:ma:ne sia:i, "Digaga fi amo afae da ea da:i hodo liligi da wadela:i ba:sea, e da ha:i manu iasu Nama imunu da defea hame. Amo sema da wali amola eso huluane dialalalumu. 18 Nowa da ea da:i hodo liligi afae da wadela:i ba:sea, e da ha:i manu gobele salasu Nama hame imunu. Si dofoi dunu amola emo gasuga:igi o da:i wadela:lesi amo huluane, 19 lobo o emo afoi dunu,

20 baligi fele heda:i o samoi dunu, si oloi o gadofo oloi o gulusu danai, 21 Elane egaga fi amo ganodini da da:i wadela:i amo da ha:i manu gobele salasu Nama hame imunu.

22 Agoai dunu da ha:i manu Nama iasu liligi amo manu da defea. E da hadigi ha:i manu iasu amola hadigidafa ha:i manu iasu amo manu da defea. 23 Be ea da:i da fonobahadi wadela:iba:le, e da Sema Abula (amo da Hadigi Malei Sesei amola Hadigidafa Momei Sesei afafasa) amola oloda amo gadenene hame misunu. E da amo hadigi liligi ledo gala hamosa:besa:le, gadenene hame misunu. Bai Na da Hina Gode amola Na da amo liligi hadigima:ne hamosa."

24 Amo sia: huluane, Mousese da Elane, egefela amola Isala:ili dunu ilima olelei.

22

Hina Godema Gobele Salasu da Hadigi

1-2 Hina Gode da Mousesema, e da Elane amola egefela elama amane sia:ma:ne sia:i, "Na Dio mae wadela:ma! Amaiba:le, sema iasu amo da Isala:ili dunu da Nama ima:ne ilegesa, amo nodone dawa:ma. Na da Hina Gode! 3 Diligaga fi dunu afae da ledo gala hamoi galea, amola e da sema iasu amo Isala:ili dunu da Nama ima:ne ilegei, amo gadenene masea, e bu oloda hawa: hamosu hamoma:ne hamedafa heda:mu. Amo sema da eso huluane dialumu. Na da Hina Gode!

4 - 5 Elane egaga fi dunu da gadofo olo bagade madelasea o ea da:i amoga guhi gadili ahoasea, e da sema iasu ha:i manu amo hame manu. E da ledo gala hamoiba:le, bu ledo hamedei ba:sea fawane bu manu. Gobele salasu dunu da ledo gala liligi (amo da bogoi da:i hodo gadenene dialu) amo digili ba:sea o ea da:iga ami gadili ahoasea, o e da ledo gala ohe o dunu digili ba:sea, e amola da ledo gala hamoi dagoi ba:mu.

6 Gobele salasu dunu da agoai hamosea, e da ledo hamone, daeya doaga:sea fawane bu ledo hamedei ba:mu. Be amogala e da sema ha:i manu iasu manusa: dawa:sea, e da hidadea hano ulimu. 7 Eso dasea, e da sema dodofei dagoi ba:mu. Amasea, e da sema ha:i manu iasu (amo da ea ha:i manu) amo manu da defea. 8 E da ohe amo da hisu bogoi o sigua amoga medole legei, amo ea hu hame manu - sema gala. Agoai hamoi ganiaba, e da ledo gala hamona:noba. Na da Hina Gode!

9 Gobele salasu dunu huluane da hamoma:ne sia:i Na iligili i, amo noga:le fa:no bobogema:ma. Agoane hame hamomu ganiaba, ilia da wadela:le

hamoiba:le, bogola:loba. Bai ilia da Na hamoma:ne sia:i i, amo hame nabala:loba. Na da Hina Gode amola Na da ili hadigima:ne hamosa.

10 Gobele salasu fi dunu fawane da sema ha:i manu iasu manu da defea. Eno dunu huluane (amola nowa da gobele salasu dunu ea diasu ganodini esala o ea hawa: hamosu dunu), ilia da hamedafa manu - sema bagade.

11 Be gobele salasu dunu ea udigili hawa: hamosu dunu (ea muniga bidi lai o ea diasu ganodini lalelegei), ilia da ha:i manu gobele salasu dunuma i, amo manu da defea.

12 Gobele salasu dunu ea idiwi amo da hame gobele salasu dunu amoma fisia, da sema ha:i manu iasu amo hame manu. 13 Be gobele salasu dunu ea idiwi amo da didalo hamoi o dunuga fisiagai, amo da mano hame amola ea eda bu ouligima:ne ea diasuga bu masea, e da sema ha:i manu ea gobele salasu eda hi iabe amo manu da defea.

14 Be dunu eno (amo da gobele salasu dunu ea sosogo fi dunu hame) amo da mae dawa:le, sema ha:i manu iasu mogili nasea, e da amo ea bidi lasu idi defele amola20% eno amo gobele salasu dunuma bu dabe imunu. 15 - 16 Gobele salasu dunu da sema ha:i manu iasu amo ledo gala hamosa:besa:le, ilia da eno hame ilegei dunu amo moma:ne, logo hame doasima:mu. Bai amo hame ilegei dunu da wadela:i hou hamomu ganiaba, se iasu ba:mu ganuma:loba. Na da Hina Gode amola Na da gobele salasu iasu liligi hadigi hamoma:ne hamosa.

17 - 18 Hina Gode da Mousesema e da Elane, egefela amola Isala:ili dunu huluane ilima hamoma:ne sia:i hagudu dedei ilima olelema:ne sia:i. “Isala:ili dunu o ga fi Isala:ili soge ganodini esala, amo da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu iasea (e da amo ima:ne ilegei o Godema hahawaneba:le udigili iaha) e da ohe noga:idafa wadela:i hame gala fawane ima:ne sia:ma. 19 Ohe amo da gawali amola wadela:i hamedafa gala, amo fawane imunu. 20 *Be dilia da wadela:i gala ohe amo imunusa: dawa:sea, Hina Gode da amo iasu hame lamu. 21 Nowa da Hahawane Gilisili Olofole Iasu Hina Godema imunusa: dawa:sea, (e da amo imunusa: ilegei o Godema hahawaneba:le, udigili iaha) amo ohe amola da wadela:i hame gala liligi fawane ima.

22 Ohe amo da si dofoi o emo gasuga:igi o fofa:gi o aiya o baho gala, agoai ohe Hina Godema mae ima. Amola agoai ohe amo ha:i manu iasu oloda da:iya mae gobesima.

23 Dilia ohe amo da noga:le hame alei o fonobahadi wadela:i amo hahawane udigili iasu agoane imunu da defea, be gobele salasu ilegei agoane mae ima. 24 Amola ohe amo ea gulusu da lologoi o fa:ginisi o fofonomai o danai, agoai ohe Hina Godema mae ima. Isala:ili soge ganodini, amo iasu hou da sema bagade.

25 Dilia ha:i manu iasu imunusa:, ohe amo dilia da ga fi amoga lai mae ima. Hina Gode da amo ohe da wadela:i ba:mu, amola e da amo hame lamu.

26 - 27 Bulamagau mano o sibi mano o goudi mano da lalelegesea, e da ea ame amola gilisili eso fesuale esalumu. Amalalu, amo lale, ha:i manu gobele iasu hamoma:ne imunu da defea.

28 Bulamagau amola ea mano o sibi amola ea mano o goudi amola ea mano amo eso afaega gilisili gobele salasu hamomusa: mae hamoma. 29 Hina Gode da dili hahawane gousa:ma:ne, dilia Ema nodomusa: gobele

* **22:20:** Mousese ea Malasu 17:1

salasu iasea, sema hamoi amo noga:le fa:no bobogema. 30 Amo ha:i manu iabe goe, eso amoga dilima i, amoga fawane moma. Golale hahabe manusa:, mae yolesima.
31 Hina Gode da amane sia:i, “Na sema amo nabawane hamoma! Na da Hina Gode!
32 Na Hadigi Dio amo mae wadela:ma. Isala:ili dunu huluane da Na Hadigi amo sia:ma:mu. Na da Hina Gode amola Na da dilia hadigi hamoma:ne hamosa. 33 Na da dilia Gode esaloma:ne, dili Idibidi sogega fisili masa:ne asunasi. Na da Hina Gode!

23

Hina Godema Dawa:ma:ne Gilisisu

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Isala:ili dunu ilima amane sia:ma, ‘Na, Hina Gode, da dilia lolo nasu ilegei dagoi. Ilia da amo sema gilisisu esoha Nama nodone sia:ne gadomusa: gilisima:ne sia:ma.

Sa:bade

3 *Dilia eso gafeyale ganodini hawa: hamoma. Be eso fesu amo da Sa:bade eso. Amoga dilia helefima amola sema defele gilisima. Dilia hawa: mae hamoma. Dilia da habi esalea, amo da Hina Gode Ea Sa:bade eso dawa:ma. 4 Dilia amo hagudu dedei gilisisu da ilia eso ilegei, amo Isala:ili dunuma olelema.

Baligisu (Baligimusa: Ahoasu) amola Yisidi Hame Sali Agi Ga:gi (Idisu 28:16-25)

5 †Eso14 oubi age amoga, daeya, eso dasea, dilia Baligisu Lolo Nasu, Hina Godema nodomusa: hemoma. 6 ‡Eso15amoga, yisidi hame sali Agi ga:gi Lolo Nasu da muni hemoma. Amo hamosea, dilia eso fesuale amoga, yisidi hame sali agi ga:gi fawane manu. 7 Eso age amo gilisisu ganodini, dilia da Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Dilia hawa: hamosudafa amo mae hamoma. 8 Eso fesuale amoga, dilia ha:i manu gobele salasu Hina Godema ima. Eso fesu da doaga:sea, dilia bu nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Be dilia hawa: hamosudafa amo mae hamoma.

Ha:i Manu Gamibi Mui Lolo Nasu

9-10 Dilia da soge amo Hina Gode da dilima iabe, amo ganodini masea, dilia gagoma faisia, bisili fai gagoma gilisi amo gobele salasu dunu ema gaguli masa.
11 Hina Gode da dili hahawane gousa:ma:ne, gobele salasu dunu da amo gagoma iasu gilisili dobole gagai Hina Godema imunu. Gobele salasu dunu da Sa:bade eso asili, eso fa:no mabe amoga gagoma gilisili dobole gagai Godema imunu.
12 Eso amoga dilia gala:ine gilisili dobole gagai iabe, amo esoga ode afaega lalelegei sibi mano gawali (ledo hamedei liligi) amo Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu hamoma.
13 Amo hamosea, dilia falaua gilougala:me aduna agoane amola olife susuligi gilisi amo ha:i manu iasu agoane ima. Amo iasu ea gabusiga: Hina Gode da hahawane naba. Amomawaini hano lida afae agoane gilisili ima. 14 Dilia gagoma gaheabolo (gahe o gobei o agi ga:gi) amo mae moma.

---

* **23:3:** Gadili Asi 20:8-10, 23:12, 31:15, 34:21; 35:2; Mousese ea Malasu 5:12-14 † **23:5:** Gadili Asi 12:1-13; Mousese ea Malasu 16:1-2 ‡ **23:6:** Gadili Asi 12:14-20, 23:15, 34:18; Mousese ea Malasu 16:3-8

Be hidadea amo Godema ianu, fa:no moma. Amo hamoma:ne sia:i dilia amola diligaga fi mae yolesili, eso huluane noga:le fa:no bobogema.

Ha:i Manu Gamibi Lolo Nasu (Bedegosidi) (Idisu 28:26-31)

15 §Dilia da Sa:bade eso amoga gagoma gilisili dobole gagai Hina Godema gaguli misi, amo fa:no, hialigi fesuale idima. 16 Eso 50 (amo eso da Sa:bade fesuale gala fa:no) amoga, Hina Godema eno gaheabolo gagoma gilisi amo ima. 17 Sosogo fi huluane da afae afae agi ga:gi aduna, Hina Godema baligisu iasu ima:ne gaguli misa:ne sia:ma. Agi ga:gi afae afae da falaua gilougala:me aduna agoane amola yisidi gilisi gobei. Amo da gagoma gaheabolo fai Hina Godema iasu liligi. 18 Agi ga:gi iasea, Isala:ili fi dunu da gilisili sibi amo da lalelegele, ode afae esalu mano fesuale gala amola bulamagau gawali afadafa amola goudi aduna (huluane da da:i noga:idafa) amo Hina Godema Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne imunu. Ilia da Gala:ine Iasu amola Waini hano iasu amo gobele salasu amoga gilisimu. Amo gobele salasu ea gabusiga:, Hina Gode da hahawane naba. 19 Amola, dilia goudi gawali afae Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gobele salasu hamoma:ne ima. Amola gawali sibi mano aduna Hahawane Gilisili Olofole Iasu gobele salasu hamoma:ne, ima.

20 Gobele salasu dunu da agi ga:gi amola sibi mano aduna amo Hina Godema imunusa: olelema:mu. Amo da baligili iasu amola gobele salasu dunu da amo manu. Amo iasu liligi da hadigi. 21 Amo esoga dilia hawa: hamosudafa mae hamoma. Be Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Diligaga fi da eso huluane mae yolesili ilia habi esalea, amo hamoma:ne sia:i noga:le fa:no bobogema:ne sia:ma. 22 **Dilia ifabi amoga ha:i manu faisia, gagoma amola gala:ine sogebi bega: galea, amo mae faima amola gagoma fonobahadi hame lai diala, amo lamusa: mae sinidigima. Hame gagui dunu amola ga fi dunu amo ea lama:ne yolesima. Hina Gode da dilia Godedafa.

Gaheabolo Odega Gilisisu (Dalabede Fulabosu Dusu Lolo Nasu) (Idisu 29:1-6)

23-24 Eso age amo oubi fesuga, helefisu hamoma. Dalabede dusia, dilia Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. 25 Ha:i manu gobele salasu amo Hina Godema ima. Amola dilia hawa: hamosudafa mae hamoma.

Bu Gousa:su Eso (Dabe Imunu Eso) (Idisu 29:7-11)

26-27 Eso nabu gala oubi fesuga, dilia dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne Bu Gousa:su Eso gilisisu hamoma. Amo esoga ha:i maedafa moma. Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: amola ha:i manu iasu Ema imunusa:, gilisima. 28 Amo esoga, dilia hawa: hamosu mae hamoma. Bai amo eso dilia da hou amo da wadela:i fadegamusa: hamosu gala. 29 Dunu afae da amo esoga ha:i nasea, e da Gode Ea fidafa amoga fadegai dagoi ba:mu. 30 Amola nowa da amo esoga hawa: hamosea, Hina Gode Hisu da amo dunu medole legemu. 31 Amo hamoma:ne sia:i da dili amola diligaga fi huluane ilia habi esalebe, amo ilia fa:no bobogema:ne hamoi. 32 Eso sesege

§ **23:15:** Gadili Asi 23:16, 34:22; Mousese ea Malasu 16:9-12 ** **23:22:** Gobele Salasu 19:9-10; Mousese ea Malasu 24:19-22

amo oubi ganodini, eso dasea, amogainini eso nabu amoga eso dasea, dilia ha:i mae nawane helefima.

Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu
(Idisu 29:12-40)

33-34 Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu da eso15 oubi fesuga hemoma. Amola eso fesuale hamonanu dagoma. 35 Eso age amoga Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Amo esoga, dilia hawa: hamosudafa mae hamoma. 36 Eso fesuale amoga eso afae afaega, dilia ha:i manu gobele salasu ima. Eso godo amoga dilia bu nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Amola amo esoga dilia hawa: hamosu mae hamoma. 37 (Amo lolo Nasu gilisisu huluane da dilia Hina Gode Ea nodoma:ne gilisisu liligi. Amola amo ganodini dilia da Ema ha:i manu iasu, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu, Gala:ine Iasu, gobele salasu eno amola waini hano iasu eso afae afaega sema defele hamosa. 38 Dilia Sa:bade eso hamoma:ne sia:i defele amola iasu hamoma:ne sia:i defele, ilegei iasu amola hahawane udigili asigili iasu eso huluane Hina Godema iabe. Be lolo Nasu gilisisu ganodini, iasu eno amo olelei amo ima:mu.)

39 Dilia da ifabi ha:i manu fai dagosea, Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu eso fesuale ganodini hamoma. Eso15 oubi fesuga muni hemoma. Eso age amo lolo nasu ganodini da baligili helefisu hamoma:mu. 40 Amo esoga, ifa fage noga:idafa dilia ifa amoga faima. Amola gumudi lubi amola lubi noga:i gala ifa amoda lale, dilia Hina Godema nodomusa: gilisisu hamoma. 41 Dilia eso fesuale amoga hahawane gilisima. Amo gilisisu, dili amola diligaga fi da mae yolesili, eso huluane hamonanoma:ne sia:ma. 42 Isala:ili dunu huluane da eso fesuale amoga, sogega fasela diasu ganodini esalumu. 43 Bai diligaga fi ilia Hina Gode da Isala:ili dunu amo Idibidi sogega fisili masa:ne asunasia, ilia da soge diasu ganodini fawane esaloma:ne sia:i, amo diligaga fi dawa:ma:ne. E da dilia Hina Gode. 44 Mousese da agoane Isala:ili dunu ilima hamoma:ne sia:i olelei. Ilia da Hina Gode Ea nodoma:ne amo Lolo Nasu Gilisisu huluane olelei.

24

Gamali Ouligisu Hou
(Gadili Asi 27:20-21)

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Isala:ili dunu ilima amane sia:ma, ‘Gamali amo da Hina Gode Ea Abula Diasu ganodini da mae ha:ba:dole noga:le nenanoma:ne, olife susuligi noga:idafa gaguli misa. 3 Daeya huluane, Elane da gamali noga:le nenanoma:ne anegagini, e da hahabe fawane bu ha:ba:domu. Gamali da Hina Gode ba:ma:ne, abula Gode Ea Gousa:su Sema Gagili midadi gala, amo gadili nenanebe ba:mu. Amo hamoma:ne sia:i dilia eso huluane mae yolesili hamonanoma.

4 Elane da gamali amo da gamali bai gouliga hamoi dialebe, amo noga:le ouligima:mu. Ilia da mae ha:ba:dole, Hina Gode ba:ma:ne nenanoma:ne, Elane da noga:le ouligima:ne sia:ma.

Agi ga:gi Godema Iabe

5 *Dilia falaua gilougala:me12 agoane lale, amoga agi ga:gi gobema. 6 Agi ga:gi amo afafane, dadalesu aduna (dadalesu afae afae da agi ga:gi gafeyale gala ba:mu) fafai gouliga hamoi Hina Gode ba:ma:ne gala, amoga ligisima.

* **24:5:** Gadili Asi 25:30

7 Agi ga:gi dadalesu afae afae amoga gabusiga: manoma legemu. Amo da
Hina Gode agi ga:gi mae lale, gabusiga: manoma lama:ne, Ema ha:i manu
iasu defele imunu. 8 Sa:bade eso huluane, mae yolesili, agi ga:gi amo Hina
Gode ba:ma:ne agoane ligisima. Isala:ili dunu fi ilia da eso huluane mae
yolesili amo hamoma:ne sia:i hamonanoma:mu. 9 †Amo agi ga:gi da Elane
amola egaga fi ilia ha:i nasu. Ilia da hadigi sogebi amo ganodini manu.
Bai amo da ha:i manu mogili hadigi hamoi Hina Godema olema:ne, gobele
salasu dunu moma:ne iasu.

Wadela:le Sia:su Dunu da Se Iasu Ba:i

10-11 Dunu afae esalu, amo ea eda da Idibidi dunu amola ea ame da
Isala:ili uda (ea dio da Siloumidi amola ea ada da Dibili, Da:ne fi dunu).
Amo dunu da abula diasu gilisisu ganodini, Isala:ili dunu ilima sia:ga gegei.
Amo sia:ga gegesu ganodini, e da Godema gagabusu aligima:ne ilegei.
Amaiba:le, ilia da amo dunu Mousesema oule asi.
12 Ilia da sosodolasu dunu amo ouligima:ne sia:ne, Hina Gode Ea olelesu
lama:ne ouesala.
13 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 14 "Dilia amo dunu fisisu
diasu gadili oule masa. Nowa huluane da amo dunu gagabusu aligima:ne
ilegei nababeba:le, ea wadela:i hou olelema:ne, ilia lobo ea dialuma da:iya
ligisima:ne sia:ma. Amasea, fi dunu huluane da e igiga medole legema:mu.
15 Amasea, Isala:ili dunu ilima olelema. Nowa da Godema gagabusu
aligima:ne ilegesea da agoane se iasu ba:mu. 16 E da bogosu ba:mu. Nowa
Isala:ili dunu o ga fi dunu Isala:ili soge ganodini esalebe, amo da Hina
Godema gagabusu aligima:ne ilegesea, Isala:ili fi ilia da amo dunu igiga
medole legei ba:mu.
17 ‡Nowa da eno dunu ea hanaiga medole legesea, amo da medole legei
dagoi ba:mu.
18 Amola nowa da inia ea ohe amo medole legesea, e da amo ohe defele
ohe ea eda ema bu ima:ne sia:ma. Hou da esalusu afae lasea, esalusu amo
defele dabe imunu gala.
19 Nowa dunu da eno dunuma se iasea, dilia da ea se i amo defele ema se
ima. 20 §E da dunu eno ea gasa fisia, ea gasa defele gasa fima. E da dunu
eno ea si afae wadela:sea, ea si afae amo dabe wadela:lesima. E da dunu
eno ea bese gusia, ea bese amo dabele guma. E da dunu eno ema se iasu,
amo defele ema se ima. 21 Nowa da ohe medole legesea, e da ohe eno ea
medoi defele dabe ima:ne sia:ma. Be nowa da dunu medole legesea, dilia
amo dabe medole legema. 22 **Amo sema da dilia huluane, Isala:ili dunu
amola ga fi dilia fi amo ganodini esala, amo Na da dili huluane noga:le
hamoma:ne olelei dagoi. Bai, Na da dilia Hina Gode!"
23 Amo sia: Mousese da Isala:ili fi dunu ilima olelei. Amasea, ilia da
amo dunu diasu gilisisu amoga gadili oule asili, igiga gala:le, medole legei
dagoi. Isala:ili fi dunu da agoane Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne
sia:i amo hamoi dagoi.

25

Ode Fesu Amoga Hou
(Mousese Ea Malasu 15:1-11)

† **24:9:** Ma:diu 12:4; Maga 2:26; Luge 6:4 ‡ **24:17:** Gadili Asi 21:12 § **24:20:** Gadili Asi 21:23-25; Mousese ea Malasu 19:21; Ma:diu 5:38 ** **24:22:** Idisu 15:16

1 *Hina Gode da Sainai Goumia, Mousesema amane sia:i, 2 “Isala:ili fi
dunuma amane sia:ma, ‘Dilia soge amo Hina Gode da dilima iabe, amo
ganodini golili dasea, dilia Hina Gode Ea nodoma:ne, ode fesuga osobo mae
gidinama. 3 Dilia ode gafeyale ganodini osoboga hawa: bugima, dilia waini
sagai amoda damuni fasima, amola ha:i manu faima. 4 Be ode fesuga,
dilia soge hedofasima. Amo ode da Hina Gode Ea nodoma:ne ilegei dagoi.
Dilia ifabia hawa: mae sagama amola dilia waini efe amoda mae damuni
fasima. 5 Gagoma da hisu heda:sea, amo mae faima. Amola dilia waini
sagai (amoda hame damuni fasi) amoga waini fage mae faima. Bai amo
ode da helefisudafa ode. 6 - 7 Amo ode ganodini, osobo da hame dogoi
ba:mu. Be dilia amola dilia udigili hawa: hamosu dunu amola bidi lamusa:
hawa: hamosu dunu amola ga fi dunu dilima gilisili esala, amola dilia lai
gebo amola sigua ohe amo da dilia sogega ha:i manu defele ba:mu. Ha:i
manu liligi huluane dilia sogega heda:lebe, amo manu da defea.

Bu Sagosu Ode

8 Dilia da ode fesuale amo idili, amo fesuale agoane asili, ode49 asi dagoi
ba:mu.
9 Amo odega (ode50) eso nabu oubi fesuga, Bu Gousa:su Esoga, dunu amo
da soge huluane ganodini ‘dalabede’ duma:ne asunasima. 10 Dilia agoane
hamosea, ode50amoga hahawane udigili ahoasu hou, sogega esalebe dunu
huluane ilima ilegemu. Amo ode ganodini, soge huluane amo da eno
dunuma bidi lai galea, amo soge ea musa: ada o egaga fi ilima bu ima:ne
sia:ma. Amola nowa da udigili hawa: hamomusa: enoga bidi lai esalea,
amo da ea fidafama buhagima:ne, logo doasima. 11 Dilia amo ode ganodini,
dilia sogega hawa: mae bugima, gagoma hisu heda:lebe, amo mae faima,
amola dilia waini sagai (amoda hame damuni fasi) amoga fage mae faima.
12 Amo ode huluane da sema hamoi dagoi ode. Ha:i manu da dilia sogega
hisu heda:beba:le, amo fawane moma.
13 Amo ode ganodini, soge huluane amo da eno dunuma bidi lai galea,
ea musa: ada ema ima. 14 Amaiba:le, dilia da dilia Isala:ili na:iyado ilima
osobo bidi lasea, moloiwane hamoma. 15 Bidi lasu defei amo da ode asili
Bu Sagosu Ode amoga doaga:su idi amo defele ilegemu da defea. 16 Bu
Sagosu Ode doaga:ma:ne, ode bagohame gala ba:sea, bidi lasu defei da
bagade hamoma. Be ode bagahame fawane gala ba:sea, bidi lasu defei
da fonobahadi ba:mu. Bai ode amoga ha:i manu faimu gala, amo ea idi
amoga dilia bidi laha. 17 Dilia Isala:ili na:iyado dunu ilima mae ogogoma.
Be dilia Hina Godema beda:ma!”

Ode Fesuga Se Ba:ma:bela:?

18 “Dilia soge amo ganodini gaga:iwane esaloma:ne, Hina Gode Ea
hamoma:ne sia:i liligi amola sema huluane noga:le nabima. 19 Dilia soge
da ha:i manu noga:le legemu. Dilia hanai defele, dilia da ha:i manu lamu
amola soge ganodini gaga:iwane esalumu.
20 Be dunu afae da agoane adole ba:ma:bela:le, ‘Ninia da ode fesu amoga
ha:i manu hame bugisia amola hame faisia, adi moma:bela:? 21 ‘Na, Hina
Gode, da ode gafe amoga dilia soge amo ganodini hahawane hamomuba:le,
dilia sogega ha:i manu ode adunaga moma:ne defele da heda:mu. 22 Dilia
ode godo ganodini ha:i manu bu bugisia, dilia ha:i manu ode gafe ganodini

* **25:1:** Gadili Asi 23:10-11

fai, amo nanebe ba:mu. Amola amo ha:i manu da mae dagole, dilia da ode godo bugi liligi faili manu.

Soge amola Liligi Bu Imunu

23 Dilia soge da dilia sogedafa hame. Amaiba:le, eno dunu amoma bidi lamudafa da hamedei. Dilia soge da Gode Ea soge. Dilia da amo sogega ouligisu dunu fawane.

24 Dilia da soge amo bidi lasea, musa: soge eda amo hi lamu defele gala. Amo noga:le dawa:ma! 25 Isala:ili dunu da hame gaguiba:le, ili esaloma:ne ea soge bidi lamu amo fawane da logo galea, e gadenenedafa sosogo fi dunu fawane lamu da defea.

26 Be dunu da gadenene sosogo fi dunu hame galea, e da fa:no muni eno lasea, hi bu lamu defele agoane ba:mu. 27 Amai galea, e da ea musa: soge lai dunuma dabe amo ode da asili Bu Sagosu Ode amoga doaga:mu amo ea idi defele ima:ne sia:ma. Bai e da soge bu hame bidi lai ganiaba, e da Bu Sagosu Ode amoga udigili lala:loba. 28 Be e da ea soge bu bidi lamu defele hame ba:sea, soge bidi lai dunu da amo soge gagulaligimu. Amola Bu Sagosu Ode amoga, e da udigili musa: gagui dunuma imunu.

29 Dunu da diasu gagili sali moilai amo ganodini gala, amo bidi lasea, e da ode afae amoga bu bidi lamusa: dawa:sea, bu bidi lamu da defea. 30 Be amo ode ganodini, e da ea diasu bu hame bidi lasea, amo diasu da gaheabolo gagui dunu amola egaga fi dunu ilia diasudafa ba:ma:mu. Musa: gagui dunu da Bu Sagosu Ode amoga, amo diasu bu hame samogemu. 31 Be hou amo diasu hame gagili sali moilai ganodini dialebe da bugili nasu sogebi ea hou defele ba:mu. Musa: eda da bu bidi lamusa: dawa:sea, e da bu bidi lamu da defea, amola Bu Sagosu Ode amoga, gagui dunu da amo diasu ea musa: eda ema udigili bu imunu. 32 Be Lifai dunu da moilai bai bagade ilima ilegei amo ganodini ilia soge o diasu enoga lai amo bu samogene bidi lamusa: dawa:sea, ilia bu bidi lamu da defea. 33 Amo moilai ganodini, Lifai dunu da diasu bidi lasea amola bu samogene hame bidi lasea, amo diasu Bu Sagosu Ode ganodini, Lifai dunuma bu udigili ima:mu. Bai diasu amo da Lifai dunu ilia moilai ganodini gagubi amo da Lifai dunu ilia: fawane. 34 Be ohe ha:i nasu soge, Lifai dunu ilia moilai sisiga:le diala, amo da hamedafa bidi lamu. Bai amo soge da Lifai dunu ilia eso huluane gaguma:ne dialumu.

Hame Gagui Dunuma Bidi Bu Ima:ne Iasu

35 †Dilia Isala:ili na:iyado dunu dili gadenene esala da hame gaguiwane hamosea amola ea labe lamu hamedei ba:sea, dilia bidi lamusa: hawa: hamosu dunu defele, e da dilima gadenene esaloma:ne, ema ima. 36 Bidi bu ima:ne iabeba:le, amoga dabe eno mae lama. Be Gode Ea sia: nabima amola e da dilima bu gadenene esaloma:ne, logo doasima. 37 ‡Dilia ema bidi bu ima:ne iasea, amoga dabe eno mae lama amola ema ha:i manu bidi lasea, amo ha:i manu ea lasu ilegei defele fawane lama. 38 Bai amo da dilia Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i gala. Hina Gode da dilima Ga:ina:ne soge ima:ne, amola dilia Hina Gode esaloma:ne, dili Idibidi sogega fisili masa:ne asunasi dagoi.

Udigili Hawa: Hamosu Dunu Halegale Masa:ne Logo Doasisu

† **25:35:** Mousese ea Malasu 15:7-8 ‡ **25:37:** Gadili Asi 22:25; Mousese ea Malasu 23:19-20

39 §Dilia Isala:ili na:iyado dunu dilia fi amo ganodini esala da ea bidi
fisili, hame gagui hamoiba:le, dilia udigili hawa: hamomusa:gini dilima
ea da:i bidi lasea, ema udigili hawa: hamosu dunu defele hamoma:ne
mae sia:ma. 40 E da dia bidiga hawa: hamosu dunu defele dia hawa:
hamonanu, Bu Sagosu Ode amoga yolesimu. 41 Amo odega, e amola
ea mano da di yolesili, ea fidafa amola ea aowalali ilia soge amoga
buhagima:ne yolesima. 42 Isala:ili dunu ilia da Hina Gode Ea udigili hawa:
hamosu dunu. E da ili Idibidi sogega guiguda: oule misi. Amaiba:le,
Isala:ili fi dunu amo eno dunuma ea udigili hawa: hamomusa: bidi lamu
da sema gala. 43 Ilima ougiliwane mae hamoma. Be Godema beda:ma.
44 Dilia da udigili hawa: hamosu dunu lamu hanai galea, fifi asi gala dilima
sisiga:le esala amoga bidi lama. 45 Amola ga fi dunu dilima gilisili esalea,
ilia mano amo dilia udigili hawa: hamomusa:gini lamu da defea. Amo
mano dilia sogega lalelegei, amo dilia gagui liligi hamoma:ne lamu da
defea. 46 Amola dilia bogosea, dilia mano da amo udigili hawa: hamosu
dunu lama:ne sia:ma. Be dilia Isala:ili na:iyado dunu ilima ougili mae
hamoma.
47 Ga fi dunu dili amola gilisili esalebe da bagade gaguiwane ba:sea,
amola dilia Isala:ili na:iyado dunu da hame gaguiba:le, ea da:i amo ga fi
dunu o ea sosogo fi dunu ilima bidi lasea, 48 - 49 fa:no ea ola o eya ea adabi
amola daiya o ea gawia o ea fidafa dunu da e bu bidi lamusa: dawa:sea,
amo da e bu samogene lama:ne logo doasima:mu. O hi da bidi lale bu
hi da:i bidi lamu da defea. 50 E da ga fi dunu ea da:i bidi lai, ema fada:i
fofada:ma:mu. Amasea, ela da ode amoga ea bidi lai ode asili Bu Sagosu
Ode amoga doaga:ma:ne idimu. Amola e bu yolesima:ne, dabe da bidiga
hawa: hamosu dunuma iasu defele ilegemu. 51-53 Dunu da dunu fi enoga
bidiga lai, be ea fi dunu ili da e bu bidiga lamu hanai. Amaiba:le, ilia
da Bu Sagosu Ode doaga:ma:ne, ea hawa: hamosu esalumu ode fisiagai
amo fawane idilalu, bidi imunu. Amo bidi defei da dunu ea odega hawa:
hamosu bidi defele ba:mu, amola ea hina da ema ougiliwane hamomu
da sema bagade. 54 Be e da amo hou defele ea udigili hawa: hamosu
hame yolesea, e da Bu Sagosu Ode amoga hahawane yolesima:ne logo
doasima:ne sia:ma. 55 Isala:ili dunu da eso huluane udigili hawa: hamosu
dunu esalumu da hamedei. Bai ilia da Hina Gode Ea udigili hawa: hamosu
dunu esala. E da ili Idibidi sogega fisili masa:ne guiguda: oule misi. E da
ilia Hina Gode!

26

Nabasu Hou Hamobeba:le Hahawane Ba:mu (Mousese Ea Malasu 7:12-24; 28:1-14)

1 *Hina Gode da amane sia:i, "Dilia nodone sia:ne gadomusa:, loboga
hamoi liligi, igiga hamoi golasu ifa agoane liligi amola osole dedei igi,
amo mae hamoma. Bai Na da dilia Hina Gode! 2 Nama nodomusa: lolo
Nasu gilisisu huluane noga:le dawa:ma amola Nama nodone sia:ne gadosu
sogebi amo nodoma. Na da Hina Gode!
3 †Dilia da Na hamoma:ne sia:i amola Na sema amoma noga:le fa:no
bobogesea,

---

§ **25:39:** Gadili Asi 21:2-6; Mousese ea Malasu 15:12-18 * **26:1:** Gobele Salasu 19:4; Gadili Asi 20:4; Mousese ea Malasu 5:8, 16:21-22, 27:1 † **26:3:** Mousese ea Malasu 11:13-15, 28:1-4

4 Na da dilima eso defele gibu imunu. Amasea, dilia sogega dilia da
ha:i manu heda:lebe ba:mu, amola dilia ifa amoga fage legei dagoi ba:mu.
5 Dilia ha:i manu faimu da bagadedafa ba:mu. Dilia da gagoma failalu,
mae dagole waini fage faimu ba:mu. Amola dilia da waini fage failalu, bu
gagoma hawa: bugima:ne eso da doaga:i dagoi ba:mu. Dilia da sadima:ne,
ha:i manu bagade ba:mu amola dilia soge ganodini gaga:iwane esalumu.
6 Na da dilia soge ganodini dilima olofosu imunu. Amola dilia da
enoba:le mae beda:iwane hahawane golamu. Na da gasonasu sigua ohe
dilia soge ganodini mae misa:ne sefasimu, amola dilia da gegesu bu hame
ba:mu. 7 Dilia da dilia ha lai hasalimu. 8 Dilia dunu biyale gala da ha
lai dunu100 amo hasalimu. Amola dilia dunu100 da ha lai dunu10,000
hasalimu. 9 Na da dilima hahawane hamomu amola mano bagohame
dilima imunu. Na da Na gousa:su dilima hamoi amo noga:le ouligimu.
10 Dilia da ha:i manu bagadedafa faimuba:le, dilia ha:i manu ode afaega
defele ba:mu. Amasea, musa: fai ha:i manu da dialebeba:le, dilia da
gaheabolo ha:i manu faisia, diasu ganodini legemusa:, musa: ha:i manu
fai bagade dialebeba:le da ha:digimu agoai ba:mu. 11 Na da Na sema Abula
Diasu ganodini, dilia fi dogoa esalumu. Amola Na da dili hame yolesimu.
12 ‡Na amola da dili gilisili esalumu. Na da dilia Gode esalumu amola dilia
da Na fidafa dunu esalumu. 13 Na, dilia Hina Gode, da dilia udigili hawa:
hamosu dunu bu mae esaloma:ne, dili Idibidi sogega fisili masa:ne asunasi.
Gasa bagade dunu da dili banenesi galu. Be dilia hahawane, dialuma mae
fili sa:ili, gadili laloma:ne, Na da amo ilia gasa gugunufinisi dagoi.”

Hame Nabasu Hou Dabe da Se Iasu.
(Mousese Ea Malasu 28:15-68)

14 §Hina Gode da amane sia:i, “Dilia da Na hamoma:ne sia:i hame
nabasea, dilia da Na se iasu ba:mu. 15 Dilia da higa:iba:le, Na hamoma:ne
sia:i amola Na sema amoma hame fa:no bobogesea, amola gousa:su
Na dilima hamoi amo wadela:sea, 16 Na da dilima se imunu. Na da
gugunufinisisu liligi dilima iasimu. olo bagade amola asugi amo da dilia
si wadela:mu amola dili da bogosu dilima madelai ba:mu. Dilia da ha:i
manu hawa: bugimu be udigili bugimu. Bai dilia ha lai dunu da dilima
hasalasili, dilia ha:i manu bugi huluane manu. 17 Na da sinidigili dilima ha
lai hamomu. Amaiba:le, dilia da enoga hasalasi dagoi ba:mu amola dilima
higa:i dunu da dili ouligimu. Dilia da bagade beda:iba:le, dunu eno da dili
hame sefasibi amomane dilia da udigili hobea:le masunu.
18 Be amo se iasu ba:sea, dilia da Nama hame sinidigili nabasu hou hame
hamosea, Na da fesuale agoane baligili dilima se imunu. 19 Na da dilia
gasa fi hidasu hou amo gugunufinisisimu. Gibu da hame sa:imu amola
dilia osobo da ga:nasi gula agoane hamomu. 20 Dilia gasa bagade hawa:
hamosu da dilia hou hame fidimu. Bai dilia soge da ha:i manu hame
legemu amola dilia ifa da fage hame legemu.
21 Amola dilia bu hame nabasu hou hamonanebe ba:sea, Na da bu
dilia se iasu fesuale eno agoane imunu. 22 Na da medosu sigua ohe
dilima asunasimu. Ilia da dilia mano medole legemu amola dilia lai gebo
gugunufinisimu. Amola dilia bogogia:mubale, dunu bagahame fawane
esalebe ba:mu. Logo huluane da dunu hame ahoanebeba:le, yaloi ba:mu.
23 Be dilia amo se iasu lai dagosea, bu Na hamoma:ne sia:i bu hame
nabasea, 24 Na da sinidigili, se iasu fesuale eno agoane baligili dilima

‡ **26:12:** 2 Golidia 6:16 § **26:14:** Mousese ea Malasu 28:15-68

imunu. 25 Dilia da Na gousa:su wadela:lesiba:le, Na da dilima gegesu iasimu. Amola dilia moilai amo ganodini gagili salimusa: agoane gilisisia, Na da olo amo uhinisimu hamedei dilima imunu. Amasea, bu gegemu gogoleba:le, dilia da dilia ha lai ilima dili gagulaligima:ne amola fama:ne olemu. 26 Na da dilia ha:i manu logo hedofamu. Amasea, uda nabuane gala da ilia agi ga:gi hamoma:ne, gobele nasu afae fawane defele ba:mu. Ilia fonobahadi fifili dilima imunu. Amola dilia huluane na dagosea, bu ha:i bagade ba:mu.

27 Amalalu, dilia Nama halale Na hamoma:ne sia:i hame nabasea, 28 Na da ougili dilima gegene, se iasu fesuale eno baligili dilima imunu. 29 Dilia ha:i bagade nababeba:le, dilia manodafa amo hei manusa: dawa:mu. 30 Dilia nodone sia:ne gadosu sogebi agologa diala amo Na da gugunufinisimu. Na da dilia gabusiga: manoma oloda amo mugulumu amola dilia bogoi da:i hodo amo dilia loboga hamoi ogogosu 'gode' dafai amo da:iya ha:digimu. 31 Na da dilima bagade higale, dilia moilai gugunufinisimu. Na da dilia nodone sia:ne gadosu sogebi gugunufinisimu amola dilia gobele salasu liligi hame lamu. 32 Na da dilia soge dafawanedafa gugunufinisimu. Amaiba:le, dilia ha lai da dilia soge gesowai, amo ba:sea, bagadewane fofogadigimu.

33 Na da gegesu dilima iasimu amola ga fifi asi gala ilia sogega dili afagogomu. Dilia soge da dunu hame esalebe ba:mu amola dilia moilai huluane mugululi gugunufinisi dagoi ba:mu. 34 - 35 Amasea, Isala:ili soge da ode bagohame helefisu ba:mu (amo helefisu dilia da dilia sogega hame iasu). Soge da ouligisu dunu hamedene udigili dialumu. Dilia da mugululi asili, dilia ha lai dunu ilia soge ganodini esalea, soge da damunisi dialumu.

36 Na da hamobeba:le, dilia mugululi asi dunu da bagadewane beda:mu. Amasea, dilia da ifa lubi foga ahoa fane gulibagebe nabasea, hobea:mu. Dilia ha lai da gegesu ganodini dili sefasibi amo defele hobea:mu, amola ha lai da dilima gadenei ba:sea, dilia da udigili dafamu. 37 Ha lai da dili hame sefasisia, dilia da eno enoma legagala:le dafamu. Amola dilia ha lai ilima dabe gegemu hamedei ba:mu. 38 Dilia da mugululi asili, dilia ha lai ilia soge ganodini bogomu. Fedege agoane, dilia ha lai ilia sogega na dagoi ba:mu. 39 Dilia dunu afae afae dilia ha lai ilia soge ganodini hame bogoi esalebe, da da:i dione geloga:gia:mu. Bai dilia amola dilia aowalali da wadela:i hou hamosu.

40 - 41 Be diligaga fi ilia amola ilia aowalali (amo da Nama ha lai amola lelebeba:le, Na da ilima ha lale, ilia ha lai dunu sogega esaloma:ne, mugululi masa:ne sia:i) ilia wadela:i hou fofada:mu. Hobea, diligaga fi da ilia hou fonobosea, amola ilia wadela:i hou amola odoga:su hou amo ea dabe huluane ilia da hamoi dagosea, ilia da fofada:mu.

42 **Amasea, Na da Na gousa:su Na da Ya:igobe, Aisage amola A:ibalaha:me ilima hamoi, amo Na da bu dawa:mu. Na da Na fidafa ilima Isala:ili soge imunu ilegei, Na da bu gaheabolo ilegemu. 43 Be hidadea, amo soge da hahawane damunisili, dunu hamedafa amo ganodini esalebe ba:mu. Amola Na fi dunu da Na hamoma:ne sia:i amola Na sema higale yolesiba:le, ilia amo dabe huluanedafa hamomu. 44 Be amo eso amo-lawane, ilia da ilia ha lai soge ganodini esalea, Na da Na fi dafawanedafa hame yolesimu amola dafawanedafa hame gugunufinisimu. Amai hamoi ganiaba, Na gousa:su da ilima dagolesila:loba. Be Na da ilia Hina Godedafa.

** **26:42:** Mui 28:13-14, 26:3-4, 17:7-8

45 Na da musa: Na fi amo Idibidi sogega fisili masa:ne asunasiba:le, Na da
fifi asi gala huluane ilima Na gasa olelei. Amoha, Na da ilia aowalali ilima
gousa:su hamoi. Amo gousa:su Na da bu gaheabolo ilegemu. Bai Na, Hina
Gode, da ilia Godedafa esaloma:ne."
46 Amo dedei da sema amola Gode Ea hamoma:ne sia:i, amo Hina Gode
da Sainai Goumia, Mousesema olelei, amo e da bu Isala:ili dunuma alofele
ima:ne.

27

Hina Godema Iasu Liligi Sema

1 Hina Gode da Mousesema amane hamoma:ne sia:i, 2 "Isala:ili dunu
ilima amane sia:ma," Nowa da Godema imunusa:, dunu ilegesea, e da amo
dunu bu samogene lamu da defea. Be e da amo dunu ea dabe defele
imunu. 3-7 Dabe lamu defei da hagudu dedei,
asigilai dunu amo da ode20 asili ode60 doaga:i, ea dabe lamu defei da silifa
fage50agoane
asigilai uda ea dabe lamu defei da silifa fage30 agoane
goi amo da ode5 asili20 doaga:i, ea dabe lamu defei da silifa fage20agoane
uda mano ea dabe lamu defei da silifa fage10 agoane
dunu mano dududu (ode oasili5) ea dabe lamu defei da silifa fage5agoane
uda mano dududu ea dabe lamu defei da silifa fage3 agoane
asigilai dunu amo da ode60 baligi, ea dabe lamu defei da silifa
fage15agoane
asigilai uda amo daode60baligi amo ea dabe lamu defei da silifa
fage10agoane.
8 Be dunu da eno dunu ilegei amola hame gaguiba:le, bu defei amo defele
lamu hamedei ba:sea, e da ea ilegei dunu o uda, gobele salasu dunu ema
oule masa:ne sia:ma. Amasea, gobele salasu dunu da ilegei hamoi dunu
ea gagui defele, dabe lamu defei haguduga ilegemu.
9 - 10 Be dunu da Hina Godema imunusa:, ohe noga:i ilegesea, e da amo
ohe afadenene eno ohe imunu da hamedei. Bai Hina Godema ilegei iasu
da sema gala. E da ohe afadenene, eno imunusa: dawa:sea, amo ohe
aduna da Hina Gode Ea:. 11 Be ilegei liligi amo da ledo galebe ohe (Hina
Gode da agoai liligi hame laha) amo galea, dunu da amo ohe gobele salasu
dunuma gaguli masunu. 12 Gobele salasu dunu da amo ohe ea hou defele
lamu defei ilegemu. Amo lamu defei afadenemu da hamedei galebe.
13 Iasu dunu da amo ohe bu bidi lamusa: dawa:sea, e da bidi lamu defei
amola20% eno amola bidi lamusa: imunu.
14 Nowa dunu da ea diasu Hina Godema imunusa: ilegesea, gobele salasu
dunu da amo diasu ea hou defele, bidi lamu defele ilegemu. Amo bidi
lamu defei afadenemu da hamedei. 15 Be dunu amo diasu imunusa: ilegei
da amo diasu bu bidi lamusa: dawa:sea, e da diasu ea bidi lamu defei
amola20% eno amola amoga bu bidi lamu.
16 Dunu da Hina Godema imunusa: ea soge ilegesea, amo ea bidi
lamu defei da fage hawa: amo sogea bugima:ne ea defei agoane ba:mu.
Idi da bali hawa:20gilougala:me afae afae da silifa fage nabuane amoga
lamu. 17 Be Bu Sagosu Ode doaga:sea, amolalu e da hedolo Hina Godema
imunusa: ilegesea, amo ea bu lamusa: defei da huluanedafa.
18 Be e da fa:nowane ilegesea, gobele salasu dunu da ode asili, Bu Sagosu
Ode doaga:mu, amo ode idilalu ea bu bidi lamu defei ilegemu. 19 Dunu amo

da musa: amo soge Hina Godema ilegei, e da bu bidi lamusa: dawa:sea, e da amo ea bidi lamu defei amola eno20% amoga bu bidi lamu. 20 Be amo dunu da amo soge Hina Godema bu mae bidi lale, eno dunuma bidi lasea, e da amo soge bu hamedafa bidi lamu - sema gala.

21 Bu Sagosu Ode eno doaga:sea, amo soge da Hina Gode Ea: liligi, eso huluane enoga mae bidi lama:ne, hamoi dagoi ba:mu. Gobele salasu dunu ilia da amo soge gagumu. 22 Dunu da soge bidi lale, Hina Godema amo soge imunusa: ilegesea,

23 gobele salasu dunu da ode asili Bu Sagosu Ode amoga doaga:mu, amo ode idilalu, amo soge bidi lamu defei ilegemu. Amasea, amo dunu da defei amo defele amo esodafaga hedolo imunu. Bidi i amo da Hina Gode Ea:.

24 Bu Sagosu Ode amoga, soge da ea musa: eda o egaga fi ilima bu sinidigili ima:mu.

25 Bidi lamu defei da Isala:ili fi bidi lasu sema ilegei defele hamoi dagoi ba:mu.

26 Isala:ili sema amo ganodini, magobo lalelegei huluane da Hina Gode Ea:. Amaiba:le, dilia da magobo amo hahawane udigili iasu hamomu da hamedei. Bai amo da Hina Gode Ea: liligi. Bulamagau mano o sibi mano o goudi mano da Hina Gode Ea:.

27 Be ledo gala ohe amo da ilegei hame ohe ea bidi lasu defei defele amola eno20% amola amoga bu bidi lamu da defea. Be ea eda da bu hame bidi lasea, gobele salasu dunu da eno dunuma ea lamu defei ilegei amoga bidi lamu da defea.

28 *Be liligi o dunu o ohe o soge da bu hame lamusa: Hina Godema ilegesea, amo bu samogemu da hamedei. Bai amo liligi da eso huluane Hina Gode Ea:. 29 Dunu amola da medole legemusa: Hina Godema ilegei, amo bu lamu da hamedei. Amo da medole legemu fawane. 30 †Sogega heda:i ha:i manu huluane, (gala:ine amola ifa fage) amo nabuane momogili, afae da Hina Gode Ea:. 31 Nowa da Hina Gode Ea liligi bu lamusa: dawa:sea, e da amo ea bidi lamu defei defele amola eno20% amoga bu lamu. 32 Lai gebo ilia idi nabuane ganodini, afae da Hina Gode Ea:. 33 Amo ohe ea eda da amo nabuane idi amo ganodini, wadela:i ohe fawane Hina Godema imunu da sema bagade. Amola ohe noga:i amo da Hina Godema ilegei, amo afadenene eno imunu da sema bagade. Amai hamosea., amo ohe aduna da Hina Gode Ea: ba:mu, amola ela bu bidi lamu da hamedei.

34 Hina Gode da amo hamoma:ne sia:i huluane Sainai Goumia Mousesema i. E da Isala:ili fi dunu ilima alofele ima:ne, Mousesema sia:si.

Sia: Ama Dagoi

* **27:28:** Idisu 18:14 † **27:30:** Idisu 18:21; Mousese ea Malasu14:22-29 (Hina Gode da Yeligou moilai bai bagade dunu medole legemusa: ilegei. Bai ilia wadela:i hou da nabaidafa ba:i. Amaiba:le, Isala:ili dunu da Yeligou dunu huluane medole legei dagoi. (Yosiua 6:17-18, 21.)

IDISU

(Da:i Sia: - Numbers; Modu - Numera; Bisini - Namba)

Hidadea Sia:

Isala:ili dunu ilia da Sainai Goumi soge fisili, ode 40 amoga wadela:i hafoga:i soge ganodini lalalu, soge amo Gode da ilima imunusa: ilegei amo ea eso mabadi gusudi alalo amoga doaga:i. Idisu Buga da ilia hou amo ode amoga hamoi olelesa.

Amo buga ea dio da Idisu. Bai amo ganodini, Mousese da Sainai Goumi sogega, Isala:ili dunu huluane idi. Amola ode 40 asili, ilia da Moua:be soge, Yodane Hano gusu la:idi amoga doaga:lalu, idisu eno hamoi. Isala:ili dunu da Sainai Goumi fisili, Ga:idesie Bania (amo da Ga:ina:ne soge ea ga (south) alalo bega: gala) amoga doaga:i. Be amo esoga ilia da Gode Ea ilegei sogega hame golili sa:i. Ilia da ode bagohame amo soge ganodini esalu, asili, Yodane Hano gusudili bega: doaga:i. Ilia fi mogili da amo sogega fi esalu. Eno huluane da Yodane Hano degele, Ga:ina:ne soge ganodini golili sa:imusa: momagei.

Idisu Buga da Isala:ili fi ilia hou olelesa. Eso bagohame ilia da da:i dioi galu amola logo gasa bagade ba:beba:le, beda:iwane esalu. Ilia da Godema amola Mousese (Gode da e Isala:ili dunu bisilua hamoma:ne ilegei dagoi) amoma eso bagohame odoga:su. Be Gode da ilia hame nabasu amola gasa hame hou mae dawa:le, ilima asigiwane hamosu. Eso enoga, E da ilima se iasu, be ilia da bu sinidigiba:le, E da ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoi. Amola Idisu Buga ganodini, ninia Mousese da Godema asigisa amola ea fi dunuma asigisa, amo hou ba:sa.

Gobele Salasu afae afae ilia dio da agoane dedei

Gobei Iasu (Burnt Offering) ...Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu
Gala:ine Iasu (Grain Offering) ...Hina Godema Gala:ine Iasu
Gilisisu Iasu (Fellowship Offering) ...Hahawane Gilisili Olofole Iasu
Wadela:i Hou Iasu (Sin Offering) ...Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu
Mae Dawa:le Wadela:i Hamoi Iasu...Mae Dawa:le Wadela:i Hamoi (Guilt Offering - Offering for Unintentional Sin) Iasu
Eno Dunuma Wadela:le Hamoiba:le Iasu...Dabe Ima:ne Iasu (Repayment Offering)

Sia: Dedei

1 Isala:ili fi Dunu da Sainai Goumi fisimusa: momagei...Sia:alalo 1:1-9:23
  (a) Fi Idisu No. 1 hamoi...Sia:alalo 1:1-4:49
  (b) Malasu amola Hamoma:ne sia:i...Sia:alalo 5:1-8:26
  (c) Baligisu Lolo Nasu No. 2...Sia:alalo 9:1-23
2 Ilia da Sainai Goumi fisili, Moua:be sogega Doaga:i...Sia:alalo 10:1-21:35
3 Ilia hou Moua:be soge ganodini Hahamosu...Sia:alalo 22:1-32:42
4 Isala:ili Dunu da Idibidi soge fisili, Moua:be amoga Doaga:i...Sia:alalo 33:1-49
5 Isala:ili Dunu da Yodane Hano Degemusa: Momagei Amaiba:le, Mousese da ilima Fada:i Sia: Sia:i...Sia:alalo 33:50-36:13

Ilia da Isala:ili Fi Idisu No. 1 Hamoi

1 *Eso age amola oubi ageyadu amoga Isala:ili dunu ilia da Idibidi yolesi ode ageyadu ganodini, Hina Gode da Ea Abula Diasu, Sainai hafoga:i soge ganodini diala, amo ganodini Mousesema sia:i. 2-3 E da amane sia:i, "Di amola Elane amo Isala:ili dunu ilia sosogo fi amola fidafa amoga idisu hamoma. Dunu huluane amo da ode 20 lalelegele esalu, amola ode 20 baligi, amola ilia da dadi gagui hawa: hamomusa: defele esala, amo huluane ilia dio dedema. 4 Fi huluane afae afae ilia bisilua ali fidima:ne sia:ma. 5-16 Fi amoga bisilua, amo hawa: hamomusa: ilia fi dunu amoga ilegei, ilia dio da haguduga dedei diala;

Fi ...Fi Bisilua
Liubene...Elaise (Siedia egefe)
Simiane... Sieliumiele (Siulisia:dai egefe)
Yuda...Na:iasione (Aminada:be egefe)
Isaga...Nida:niele (Sua egefe)
Sebiulane...Ilaia:be (Hilone egefe)
Ifala:ime...Ilisiama (Amihade egefe)
Ma:na:se...Ga:maliele (Bedase egefe)
Bediamini...Abaida:ne (Gidioni egefe)
Da:ne...Ahaise (Amisia:da:ia; egefe)
A:sie...Ba:igiele (Ogela:ne egefe)
Ga:de...Ilaiasa:fe (Diuele egefe)
Na:fadalai...Ahaila (Ina:ne egefe)

17 Amo dunu fagoyale gala, ilia da Mousese amola Elane fidi. Ilia, da 18 eso age amola oubi ageyadu amoga Isala:ili fi huluane gilisimusa: wele sia:i. Amalalu, ilia da ilia fi amola sosogo fi huluane afafane, ilia dio huluane dedei. Dunu amo da ode 20 lalelegele esalu amola amo baligi ilia da ilia dio dedene idi. 19 Hina Gode Ea sia:i defele, ilia da hamoi dagoi. Mousese da amo dunu idisu, Sainai hafoga:i soge ganodini hamoi. 20-46 Dunu amo da ode 20 lalelegele esalu, amola amo baligi, amo da dadi gagumu defele ba:loba, amo huluane ilia fi amola sosogo fi defele dedei dagoi ba:i. Ilia da Liubene (Ya:igobe ea mano magobo) hidadea dedei.

Idi huluane da agoane:-

Fi ...Idisu
Liubene ...46,500
Simiane ...59,300
Ga:de ...45,650
Yuda ...74,600
Isaga ...54,400
Sebiulane ...57,400
Ifala:ime ...40,500
Ma:na:se ...32,200
Bediamini ...35,400
Da:ne ...62,700
A:sie ...41,500
Na:fadalai ...53,400
Huluane gilisi idi da ...603,550

47 Lifai fi da eno dunu fi ilima gilisili hame dedei. 48 Bai Hina Gode da Mousesema amane sia:i dagoi, 49 "Di da dunu amo da dadi gagumu defele gala dedesea, Lifai fi dunu mae dedema. 50 Be Lifai fi dunu amo

* **1:1:** Idisu 26:1-51

ilia Na abula diasu amola hawa: hamosu liligi ganodini sali amo huluane ouligima:ne sia:ma. Ilia da Na abula diasu amola liligi huluane gaguli masunu. Ilia da amo abula diasu ganodini hawa: hamomu amola ilia fisu diasu amoga sisiga:le gagumu. 51 Dilia fisisu mugululi masusa: dawa:sea, Lifai dunu da amo mugululi, gaguli ahoasea, gaheabolo sogebi amoga bu gagumu. Be eno dunu da abula diasuga gadenenewane doaga:sea, amo dunu medole legema. 52 Be Isala:ili fi dunu huluane da fisisu higagale gaguli gagamu. Ilia da fi afae afae amanewane ilia abula diasu ilisu eso gosa:gisu abula haguduga gagumu.

53 Be Lifai fi da Na Abula Diasu noga:le ouligima:ne, amogai sisiga:le fimu. Eno dunu da gadenene masea, Na ougi da Isala:ili fi fasa:besa:le, agoane noga:le ouligima."

54 Amaiba:le, Isala:ili dunu da Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i huluane defele hamoi.

2

Isala:ili Dunu Fi da agoane Fifi Lasu

1 Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane hamoma:ne sia:i, 2 "Isala:ili dunu da ilia abula diasu gilisisu hamosea, dunu huluane da ea fi gosa:gisu amo haguduga gaguli fima:mu. Ilia abula diasu huluane amo Na Abula Diasu sisiga:le gaguma:ne sia:ma. 3-9 Eso maba gusudili la:idi amoga Yuda fi ilia eso gosa:gisu hagudu, fi haguduga dedei ilia amola ilia ouligisu dunu da fima:mu.

Fi Ouligisu Dunu Idisu
Yuda Na:iasione (Aminada:be egefe) 74,600
Isaga Nida:niele (Sua egefe) 54,400
Sebiulane Ilaia:be (Hilone egefe) 57,400
Huluane da 186,400

Isala:ili dunu da mogodigili ahoasea, Yuda fi da bisili mogodigima:mu.

10-16 Ga (south) la:idi amoga Liubene fi dunu da fi afae afae ilia amola ilia ouligisu dunu ilia eso gosa:gisu haguduga fima:mu, agoane,

Fi Ouligisu Dunu Idisu
Liubene Elaise (Siedia egefe) 46,500
Simiane Sieliumiele (Siulisia:dai egefe) 59,300
Ga:de Ilaiasa:fe (Diuele egefe) 45,650
Huluane da 151,450

Liubene ea fi da No 2, Yuda bagia, mogodigili masunu.

17 Yuda amola Liubene ilima gilisili fi da bisili mogodigili masunu. Fa:nodafa, fi amo da Ifala:ime amola Ga:de gilisi da mogodigimu. Dogoa, Lifai fi dunu da Na Abula Diasu gaguli mogodigimu.

18-24 Eso dabe guma:dini la:idi, Ifala:ime fi dunu amola ilia ouligisu dunu da ilia gilisi mogi amo ganodini agoane fima:mu.

Fi Ouligisu Dunu Idisu
Ifala:ime Ilisiama (Amihade egefe) 40,500
Ma:na:se Ga:maliele (Bedase egefe) 32,200
Bediamini Abaida:ne (Gidioni egefe) 35,400
Huluane da 108,100

Ifala:ime fi da No 3 agoane, Lifai dunu ili baligia mogodigima:mu.

25-31 Ga (north) la:idi amoga, Da:ne fi dunu amola ilia ouligisu dunu da ilia gilisisu mogi amo ganodini agoane fima:mu.

Fi Ouligisu Dunu Idisu
Da:ne Ahaise (Amisia:da:iai egefe) 62,700
A:sie Ba:igiele (Ogela:ne egefe) 41,500
Na:fadalai Ahaila (Ina:ne egefe) 53,400
Huluane da 157,600
Da:ne ea fi gilisisu da fa:nodafa mogodigima:mu.
32 Isala:ili dunu huluane amo da ilia fi afae afae amo ganodini gilisili
dedei, ilia idi da 603,550 ba:i. 33 Be Hina Gode da Mousesema hamoma:ne
sia:i defele, ilia da Isala:ili dunu idisia, Lifai dunu gilisili hame idili dedei.
34 Amaiba:le, Isala:ili dunu da Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne
sia:i liligi huluane hamoi. Ilia da fisia, ilia eso gosa:gisu hagudu fi. Amola
ilia da mogodigisia, dunu huluane da hi fi amo gilisili mogodigisu

3

Elane Egefelali

1 Hina Gode da Sainai Goumia Elane amola Mousesema sia:i. Amo esoga,
ela sosogo fi da agoane galu. 2 *Elane egefelali da biyaduyale galu. Ilia
dio, magobo Na:ida:be. Amo baligia da Abaihiu, Elia:isa amola ufidafa
da Idama. 3 Ilia huluane da gobele salasu dunu hamoma:ne susuligi
legele, momogili gagai dagoi ba:i. 4 †Be Na:ida:be amola Abaihiu da sia:
mae nabane, hame hadigi lalu amo Sainai hafoga:i sogega Hina Godema
imunusa: dawa:beba:le, Hina Gode da ela medole legei. Ela da mano
hame. Amaiba:le, Elane da esalea, Elia:isa amola Idama da eda Elane
esalebeba:le, gobele salasu dunu hawa: hamonanu.

Lifai dunu amo Gobele Salasu Dunu ilia hawa: hamoma:ne Momogili Gagai

5 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 6 “Lifai fi dunu oule misini,
ilia da gobele salasu dunu Elane amo ea hawa: hamoma:ne, Lifai dunu
momogili gagama. 7 Ilia da Na Abula Diasu ouligima:ne hawa: hamomu
amola gobele salasu dunu amola fi dunu huluane fidima:ne, ilelegema.
8 Ilia da liligi huluane Na Abula Diasu ganodini sali amo huluane ouligimu.
Amola Isala:ili dunu huluane fidima:ne, hawa: hamomu. 9 Ilia da eno
hawa: hamosu hame hamomu. Ilia da Elane amola ea mano fawane
fidimu.
10 Be dia Elane amola ea mano amo elea gobele salasu hawa: hamosu
fawane hamoma:ne ilegema. Be nowa dunu eno da ilia hawa: hamosu
amo udigili hamomusa: dawa:sea, amo medole legema!
11 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 12-13 ‡“Na da wali Lifai fi amo
Na dunu fi ilegei dagoi. Na da Idibidi dunu ilia mano magobo huluane
medole legeiba:le, Na da Isala:ili mano magobo huluanedafa amola ohe fi
mano magobo huluane, amo Na hawa: hamomusa:gini ilegele momogili
gagai dagoi. Be Isala:ili magobo huluane mae lale, Na da wali Lifai fi dunu
huluane lalegagumu. Ilia da Na fi dunu esalumu. Bai Na da Hina Gode.

Ilia da Lifai Dunu Idi

14-15 Sainai hafoga:i soge ganodini, Hina Gode da Mousese amola Lifai
dunu huluane, dunu mano amo da oubi afae lalelegele esala, amola dunu
eno huluane, ilia fi amola sosogo fi defele, idili, dedema:ne sia:i. 16 Mousese

* **3:2:** Idisu 26:20 † **3:4:** Gobele Salasu 10:1-2; Idisu 26:61 ‡ **3:12-13:** Gadili Asi 13:2

da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. 17-20 Lifai da dunu mano udiana galu. Ilia dio da Gesione, Gouha:de amola Milalai. Ilia da amo dio udiana ilia fi udiana ilima asuli. Gesione da dunu mano aduna galu. Elea dio da Libini amola Simiai. Gouha:de da dunu mano biyaduyale galu. Ilia dio da A:mala:me, Isiha, Hibalone amola Asaiele. Milalai da dunu mano aduna galu. Elea dio da Malai amola Musiai. Iligaga fi da amo dunu ilia dio lai dagoi.

21 Libini amola Simiai elea sosogo fi da Gesione fi hamoi galu. 22 Amo fi dunu huluane amo da lalelegele, oubi afae baligi, ilia idi da 7,500! 23 Amo fi ilia fisisu sogebi da Hina Gode Ea Abula Diasu amoga guma:dini ilegei galu. 24 Ilia ouligisudafa da Ilaiasa:fe (La:iele egefe) galu. 25-26 Ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu liligi huluane ouligima:ne ilegei. Amo da ea ganodini dedebosu, ea gadili dedebosu abula amo ea logo holei dedebosu, gagoi amo Abula Diasu amola oloda sisiga:su amo ea abula liligi, amola gagoi logo holei amo ea abula dedebosu. Ilia da amo liligi hahamoma:ne, ouligisu.

27 A:mala:me, Isiha, Hibalone amola Asaiele, amo ilia sosogo fi da Gouha:de fi hamoi. 28 Amo fi ilia dunu mano huluane lalelegele, oubi afae baligi, ilia idi da 8,600.

29 Amo fi ilia fisisu sogebi da Hina Gode Ea Abula Diasu gadili (south) ilegei dagoi ba:i. 30 Ilia ouligisudafa da Elisa:ifa:ne (Asaiele egefe) galu. 31 Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili, fafai, gamali bai, oloda huluane, hawa: hamosu liligi amo gobele salasu dunu da Hadigi Malei Sesei amoga hamosu amola Hadigidafa Momei Sesei logo holei ea abula, amo huluane noga:le ouligima:ne ilegei.

32 Lifai fi dunu ilia bisilua da Elia:isa (Gobele salasu dunu Elane ea mano). E da dunu huluane amo da Hadigi Malei Sesei hawa: hamosu hamoma:ne ouligisu.

33 Malai amola Musiai ela sosogo fi da Milalai fi hamoi galu. 34 Amo fi dunu huluane lalelegele, oubi afae baligili, ilia idi da 6,200. 35 Amo fi ilia fisisu sogebi da Hina Gode Ea Abula diasuga ga (north) agoane, ilegei dagoi ba:i. Ilia ouligisudafa da Siuliele (A:biha:ile egefe) galu. 36 Mousese da amo fi dunu ilia Abula Diasu amo gagui liligi, golasu ifa, fa:i liligi amola disisili hahamomusa: liligi huluane amo ouligima:ne ilegei. 37 Amola ilia hawa: hamosu da gadili gagoi ea golasu ifa, amo ea bai, duni bugisu amola efe huluane ouligima:ne sia:i.

38 Mousese, Elane amola egefelali ilia fisisu da Hina Gode Ea Abula Diasu midadi, eso mabe gusudili ilegei. Ilisu da Isala:ili dunu fidima:ne, Hadigi Malei Sesei amo ganodini hawa: hamonanu. Be dunu eno da amo hawa: hamomusa: dawa:i ganiaba, ilia amo dunu medole legemusa: ilegei. 39 Hina Gode da ema sia:beba:le, Mousese da dunu huluane amo da lalelegele, oubi afae baligiba:le, ilia dunu momogi defele idili gagale dedei. Ilia idi huluane da 22,000.

Lifai Dunu da Isala:ili Mano Magobo Ilia Sogebi Lai

40-41 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Isala:ili dunu ilia mano magobo huluanedafa da Na:. Amaiba:le, Isala:ili magobo dunu mano amo da oubi afae baligi, amo dedema. Be amo mae lale, Na da Lifai fi huluane amo lamu. Na da Hina Gode! Amola Isala:ili ohe fi mano magobo huluane mae lale, Na da Lifai fi dunu ilia ohe huluanedafa lamu.” 42-43 Mousese da Hina Gode Ea sia: nababeba:le, Isala:ili dunu ilia mano magobo huluane amo da lalelegele, oubi afae baligi galea, ilia dio huluane dedei. Ilia

idi huluane da 22,273 agoane ba:i. 44 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 45 “Wali, Isala:ili magobo dunu mano huluane ilia sogebi lama:ne, Lifai fi dunu huluane ilegele, Nama ima. Amola Isala:ili dunu ilia ohe fofoi mano magobo ilia sogebi lama:ne, Lifai fi dunu ilia ohe fofoi mano magobo huluanedafa ilegele, Nama ima. 46 Be Isala:ili dunu ilia dunu mano magobo ilia idi da Lifai fi dunu huluane ilia idi273agoane baligisa. Amaiba:le, di amo 273 dunu bu bidi lama. 47 Bidi lasu ilegesu amo defele Isala:ili ilia dunu mano magobo amo silifa biyale gala amoga bu bidi lama. 48 Amo muni lale amo Elane amola egefelali ilima ima:mu.” 49 Mousese da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi. 50-51 E da silifa fage 1,365 amo lale, Elane amola egefelali ilima i.

4

Lifai fi Gouha:de, amo ilia Hawa: Hamosu.

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Lifai fi Gouha:de, amo ilia fi huluane amola sosogo fi huluane gilisili, afae afae idima. 3 Dunu huluane da lalelegele, ode30baligi be ode50 hame baligi, amola ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu amo ganodini hawa: hamomu defele ba:sea, amo dedema. 4 Ilia hawa: hamosu da hadigidafa liligi ouligimusa: gala.”

5 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Fisisu fisili, logoga masunu eso da doaga:sea, Elane amola egefelali da Na Abula Diasu ganodini golili sa:ili, abula amo da Sema Gagili midadi diala amo fadegale, amoga Sema Gagili dedeboma:ne sia:ma.

6 Ilia da bulamagau gadofo noga:i amoga dedebole, amola amo da:iya haisewe abula ligisilalu, gaguli ahoasu ifa salima:mu.

7 Ilia da Godema agi imunusa: fafai amo da:iya haisewe abula fadegale gale ligisimu. Amo da:iya ilia da ofodo, gabusiga: manoma ofodo, iasu faigelei amola ganagu amo ganodini ilia waini iaha, amo huluane ligisimu. Amo fafai da:iya, eso huluane mae fisili dilia da agi ligisi dialoma:ma. 8 Amo huluane da:iya, ilia da yoi abula fadegale gale ligisilalu, bulamagau gadofo noga:i amoga dedebole, gaguli ahoasu ifa amo ilia salasu ganodini salimu. 9 Ilia da haisewe abula lale, gamali bugisu bai, gamali, nasu dida, beanoi ofodo amola olife susuligi ofodo huluane amo dedebomu. 10 Ilia da amo liligi huluane bulamagau gadofo abenai noga:i amo ganodini sosone la:la:gili aloi da:iya ligisimu.

11 Amasea, ilia da gouliga hamoi oloda, amo da:iya haisewe abula amoga dedebomu amola bulamagau gadofoga dedebomu. Amola amo gaguli masa:ne, gaguli ahoasu ifa amo salimu. 12 Ilia da Hadigi Malei Sesei hawa: hamosu liligi huluane lale, haisewe abula amoga la:la:gili, bulamagau gadofo abenai noga:i amoga dedebomu. Amasea, ilia da amo liligi gaguli ahoasu fafai amoga ligisimu. 13 Ilia da sefe amola nasubu oloda da:iya diala amo gasa:le gale amola oloda da:iya ogaiya:i abula fadegale amoga dedebomu. 14 Ilia da amo da:iya, oloda hawa: hamosu liligi huluane ligisimu. Amo da lalu ofodo, ma:go, safala amola faigelei huluane. Amasea, ilia da amo huluane bulamagau gadofo amoga dedebole, gaguli ahoasu ifa salimu. 15 Fisisu fisili masunu eso da doaga:sea, Elane amola egefelali da hadigi liligi huluane dedeboi dagoiba:le fawane, Gouha:de fi dunu da amo liligi gaguli masunusa: misunu da defea. Be Gouha:de fi dunu da amo hadigi liligi digili ba:mu da sema bagade. Agoane hamosea,

ilia da bogomu. Isala:ili dunu da Hina Gode Ea Abula Diasu eno sogega gaguli ahoasea, Gouha:de fi dunu ilia hawa: hamosu da agoaiwane gala.
16 Elia:isa (Elane, gobele salasu dunu amo ea mano) da Abula Diasu huluane, gamali ea susuligi, gabusiga: manoma, gala:ine iasu, ilegesu susuligi amola liligi huluane Abula Diasu ganodini Hina Godema ilegei amo huluane ouligimu.
17 Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane sia:i, 18-19 "Gouha:de fi dunu da bogosa:besa:le, ilia da hadigidafa hamoi liligi amo gadenene mae misa:ne sia:ma. Be amo hou ilima mae doaga:ma:ne, Elane amola egefelali da Abula Diasu ganodini golili sa:ili, dunu afae afae ea hawa: hamosu ilegele sia:mu. 20 Be Gouha:de fi dunu da Abula diasu golili sa:ili, gobele salasu dunu ilia da amo hadigidafa liligi gaguli masa:ne momagelalebe ba:sea, ilia da bogomu.

Lifai fi Gesione amo Ilia Hawa: Hamosu.

21 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 22 "Lifai fi Gesione amo ilia fi amola sosogo fi gilisili idima. 23 Amola dunu huluane da lalelegele, ode 30baligi be ode 50hame baligi, amola ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu ganodini hawa: hamomu defele ba:sea, amo dedema. 24 Ilia hawa: hamosu da hagudu dedei liligi amo gaguli masa:ne, sia:ma. 25 Abula Diasu amola ea ganodini dedebosu liligi; ea gadili dedebosu liligi; bulamagau gadofo noga:i gadodili diala amola Abula Diasu logo holei ga:su abula,
26 gagoi amo da Abula Diasu amola oloda sisiga:i amo ea abula amola efe, amola gagoi logo holei ga:su abula amola amo liligi huluane amola disisu liligi huluane. Ilia amo hawa: huluane hamoma:ne ilegema. 27 Mousese amola Elane da Gesione fi ilima amo hou ilia noga:le ouligisu hamoma:ne ilegei. 28 Gesione ilia hawa: hamosu Abula Diasu ganodini da agoaiwane galu. Idama (Gobele salasu dunu Elane egefe) da ilia hawa: hamosu ouligimu."

Lifai Fi Milalai Ilia Hawa: Hamosu

29 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Lifai fi Milalai amo ilia fi amola sosogo fi gilisili idima. 30 Amola dunu huluane da lalelegele, ode30 baligi be ode50hame baligisa, amola ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu ganodini hawa: hamomu defele ba:sea, amo dedema. 31 Ilia hawa: hamosu da hagudu dedei liligi gaguli masa:ne, ilegema. Abula Diasu gagumusa: ifa, golasu ifa, golasu ifa ilia bai, amola Abula Diasu ea bai. 32 Abula Diasu ea sisiga:su gagoi ifa, ifa bai, duni bugisu huluane, efe amola liligi huluane amoga ilia da Abula Diasu amola gagoi gagusu. Milalai fi dunu afae afae hi liligi gaguli masa:ne ilegema." 33 Milalai fi dunu ilia Abula Diasu ouligisu hou da agoaiwane gala. Idama (gobele salasu dunu, Elane egefe) da ilia hawa: hamosu ouligima:mu."

Ilia da Lifai fi Dunu Idi

34-48 Hina Gode da hamoma:ne sia:beba:le, Mousese, Elane amola Isala:ili ouligisu dunu da Lifai fi udiana (Gouha:de, Gesione amola Milalai) amo ilia dunu idi. Ilia da fi huluane amola sosogo fi huluane gilisili idi. Dunu huluane da lalelegele, ode 30baligi be ode 50hame baligi, amo da Hina Gode Ea Abula Diasu ganodini hawa: hamomu defele ba:loba, ilia da idili dedei. Idi da agoane ba:i.

Fi Idi
Gouha:de 2,750

Gesione 2,630
Milalai 3,200
Idi huluane 8,580

49 Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i amo defele ilia dunu huluanedafa afae afae idili dedei. Amola Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i defele, ilia da dunu huluanedafa afae afae, amoma hi hawa: hamosu amola liligi gaguli masa:ne olelei dagoi.

5

Dunu Ledo Hamoi

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 "Di Isala:ili dunuma ilia da ilia fisisu amoga dunu huluane da gadofo oloi o ilia da:iga guhi gadili ahoa o bogoi da:i hodo digili ba:beba:le ledo hamoi, amo dunu gadili masa:ne sia:ma. 3 Amo sema hamoi ledo gala dunu da fisisu amo ganodini Na da Na fi dunu gilisili esala, amo wadela:sa:besa:le, gadili asunasima." 4 Isala:ili dunu da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nababeba:le, ledo hamoi dunu huluane gadili fadegale fasi.

Wadela:i Hou Hamobeba:le, Dabe Iasu

5 *- 6 Hina Gode da Mousesema, e da Isala:ili dunuma amane alofele sia:ma:ne sia:i, "Nowa dunu da Hina Gode Ea hou fisili, eno dunuma wadela:i hou hamosea, 7 e da ea wadela:i hou fofada:lalu, liligi lai amo dunu amoma e da wadela:le hamoi ema bu imunu amola eno20% gilisili imunu. 8 Be amo dunu da bogoi dagoi ba:sea, amola ea sosogo gadenenedafa dunu hame esalea, ea dabe iasu amo Hina Godema ima. Gobele salasu dunu da amo dabe lamu. Be dunu da wadela:le hamobeba:le, ledo hamoi galea, e bu dodofei dagoi ba:ma:ne, sibi gawali gobele salasu imunu amola waha dedei eno imunu. 9 Amola Isala:ili dunu da eno liligi Godema iasea, ilia da gobele salasu dunu afae ema iasea, amo gobele salasu dunu da amo iasu lamu. 10 Gobele salasu dunu afae afae da iasu ema i, amo lamu.

Dunu da Ea Asigi Dawa:su Ganodini Ea Uda da Wadela:le Hamoi Dawa:sea

11-15 Hina Gode da Mousesema e da Isala:ili dunu ilima alofele sia:ma:ne sia:i, "Dunu afae da ea asigi dawa:su ganodini, ea uda da eno dunu gilisili wadela:le hamoi amo hihini dawa:sea be bai noga:le hame dawa: - bai ea uda da amo hou wamolegei amola ba:su dunu hame galu-o uda da wadela:le hame hamoi be egoa da udigili e da wadela:le hamobayale hihini dawa:sea, amo dunu da ea uda gobele salasu dunuma oule masa:ne sia:ma. Amola e da Godema ima:ne, amo bali falaua gilogala:me afae amo gaguli misa:mu. Be amoga e da olife susuligi o gabusiga: manoma hame sogagala:mu. Bai amo da egoa e da ea uda wadela:le hamoi dawa:beba:le, bu amo hou hadigi ganodini gaguli misa:ne dawa:su, amo ea iasu.

16 Gobele salasu dunu da amo uda oule asili, e da oloda midadi amoga leloma:ne sia:ma:mu. 17 E da hadigi hano lale, osoboga hamoi ofodo amo ganodini sogadigimu. Amasea, e da osobo gulu amo da Hina Gode Ea Abula Diasu ganodini diala amo lale, amo hano gamogama:ne salimu. 18 Amasea, e da amo uda ea dialumasa fesega:mu amola ea lobo ganodini falaua iasu ligisimu. Gobele salasu dunu da ofodo amo ganodini da gamoga:i gagabusu ilegesu hano amo ea lobo ganodini gagumu.

* **5:5:** Gobele Salasu 6:1-7

19 Amasea, gobele salasu dunu da amo udama, e da ema dafawaneyale
ilegema:ne dabe sia:musa: sia:mu. E da amane sia:mu, “Di da wadela:le
inia dunu adole lasu hame hamoi galea, gagabusu ilegesu amo hano da
hamosea da dima se hame imunu. 20 Be di da wadela:le inia dunu adole
lasu hamoi galea, 21 Hina Gode da di amo dia fi amo ganodini gagabui ilegei
dagoi hamomu. E da dia sema liligi amo nonobomu amola dia hagomo
didigagima:ne hamomu da defea. 22 Amo hano da dia hagomoga sa:ili, dia
hagomo da didigagimu amola dia sema da nonobomu.”
Amasea, uda da amane sia:mu, “Defea! Hina Gode da amane hamomu
da defea.”
23 Amasea, gobele salasu dunu da amo gagabui ilegesu dedene, e da amo
dedei dodofele, gamoga:i hano faigelei amo ganodini salimu. 24 Gobele
salasu dunu da amo uda da se ima:ne, gamoga:i hano amo moma:ne
sia:mu. Be hidadea, 25 e da falaua iasu amo uda ea loboga lale, ea lobo
iluale, oloda da:iya Hina Godema imunu. 26 Amasea, e da amo falaua
lobo afaega gasa:le, oloda da:iya gobele salimu. Amasea, e da amo uda
hano moma:ne sia:mu. 27 E da wadela:le hamoi galea, amo hano da
ema se bagade imunu. Ea hagomo da didigagimu amola ea sema da
nonobomu. Ea dio da ea fi ganodini gagabui ilegei dagoi ba:mu. 28 Be
e da wadela:le hame hamoi galea, e da se hame nabimu, amola e da fa:no
mano lalelegemu defele ba:mu.
29-30 Dunu da mudale, ea uda da eno dunu amola wadela:le hamoi
giadofale dawa:sea, amo sema da gala. Ilia da uda amo oloda midadi
leloma:ne sia:ne, gobele salasu dunu da amo hou huluane hamomu.
31 Egoa da fofada:su se iasu hame ba:mu, be uda da dafawane wadela:le
hamoi dagoi ba:sea, fofada:ne, se lamu.

6

Na:salaide Dunu Ilia Sema

1-3 *Hina Gode da Mousesema e da Isala:ili dunu ilima amane alofele
sia:ma:ne sia:i, “Nowa dunu o uda da Na:salaide hamoma:ne amola Hina
Godema fawane fa:no bobogema:ne dafawaneyale ilegesea, e da waini
hano amola adini hamedafa manu. E da hano amo da waini fagega hamoi,
waini fage amola hafoga:i waini fage huluane hamedafa manu. 4 E da
Na:salaide ilegei hou amo ganodini esalea, e da waini fage liligi, oso amola
gadofo huluanedafa hame manu. Amo da ema sema gala.
5 E da Na:salaide ilegei hou amo ganodini esalea, e da ea dialuma hinabo
luga hamedafa damumu amola ea maya:bo hame waga:mu. E da eso
huluane Hina Godema ilegei esoga ea ilegesu amoga la:la:gi dagoi agoane
ba:mu. Amola ea dialuma amola ea maya:bo da udigili agoane alemu.
6-7 Na:salaide dunu ea dialuma hinabo, e da Godema ilegei amo ilegesu
olelesu agoane gala. Amaiba:le, e da ledo hamosa:besa:le, bogoi da:i hodo
gadenene masunu da ema sema bagade. Dafawane! Amola ea ada o
ame, yolalia o dalusilali bogosea, e da amo da:i hodo gadenene hamedafa
masunu. 8 E da Na:salaide dunu esalea, e da Hina Godema ilegele mogiligai
dagoi ba:mu.
9 Be Na:salaide dunu da dunu amo da hedolo bogosea, amo gadenene
lelebeba:le, e da eso fesuale ouesalu, amasea dialuma hinabo amola ea
maya:bo waga:ma:mu. Amasea, ea ledo hamoi da fadegai dagoi ba:mu.

* **6:1-3:** Luge 1:15

10 Eso godo amoga, e da ‘dafe’ sio aduna o musuni aduna amo Hina
Gode Ea Abula Diasu logo holeiga gaguli misini, gobele salasu dunu
ema imunu. 11 Gobele salasu dunu da sio afadafa amo Wadela:i Hou
Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamomu amola sio eno amo Wadela:i Hou
Dabe Ima:ne Iasu agoane hamomu. Amo dunu da bogoi da:i hodo
gadenene ahoabeba:le, ledo hamoi, amo dodofema:ne agoane hamosa.
Amo esoga, amo dunu da ea dialuma hinabo bu Godema Na:salaide hou
defele mogiligale ilegemu. 12 E da Hina Godema ea Na:salaide eso hamosu
bu mogiligale ilegemu. E da musa: eso hamoi amo da bu hame dawa:mu.
Bai ea dialuma hinabo mogili gagale ilegei da ledo hamoi dagoi. E da Dabe
Iasu hamoma:ne, sibi mano ode afae lalelegei, amo gaguli misunu.

13 †Na:salaide dunu da ea ilegei eso huluane hamoi dagosea, e da
agoane hamomu. E da Hina Gode Ea Abula Diasu logo holeiga asili,
14 ohe udiana noga:i (ledo hamedei) amo Hina Godema imunu. Amo da
ode afae lalelegele esala gawali sibi mano Wadela:i Hou Dabe Ima:ne
Iasu hamoma:ne; amola ode afae lalelegei aseme sibi mano Wadela:i
Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne amola sibi gawali amo
Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne. 15 Amola e da daba amo
ganodini da agi ga:gini gagai (yisidi hame gala) imunu. Amo agi da
gadugagi ba:mu amola falaua amola olife susuligi gilisili bibiagoi amoga
hamoi. Amola ga:gi abenai amoga olife susuligi da unasi amola e da
gala:ine amola waini hano ilegei iasu gaguli misa:mu. 16 Gobele salasu
dunu da amo liligi huluane Hina Godema imunu. Amola e da Wadela:i
Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu amola Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu
amo gobele salimu. 17 E da Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne, sibi
gawali amola agi sali daba amo gilisili imunu. Amola, e da gala:ine amola
waini hano imunu. 18 Na:salaide dunu da Abula Diasu logo holeiga asili,
ea dialuma hinabo waga:ne, lalu amoga Hahawane Gilisili Olofole Iasu
da hamonanebe, amoga ligisima:mu. 19 Amasea, sibi gawali ea bea dagai
da gobei dagosea, gobele salasu dunu da amo amola gadugagi agi ga:gi
afae amola belowagi dabaga lale, Na:salaide dunu amo ea lobo ganodini
ligisimu.

20 Amasea, gobele salasu dunu da amo liligi, Hina Godema imunu. Ilia
da gobele salasu dunuma ima:ne, hadigi iasu agoane hamoi. E da amo
liligi amola sibi gawali ea bidegi amola emo (Isala:ili sema ganodini, amo
da gobele salasu dunu ea:) amo lamu. Amo fa:no, Na:salaide dunu da
waini manu defea.

21 Amo dedei liligi da Na:salaide dunu ilia sema. Be Na:salaide dunu
da Na:salaide sema amo baligimusa: ilegele sia:sea, amola baligili iasu
imunusa:ilegesea, e da amo baligi ilegei defele noga:le hamoma:mu.

Gobele Salasu Dunu Ilia Hahawane Dogolegele Sia:

22-23 Hina Gode da Mousesema e da Elane amola egefelali ilima alofele
sia:ma:ne sia:i, “Dilia da Isala:ili dunuma, ili hahawane esaloma:ne
hahawane dogolegele sia:sea, amane sia:ma, 24 ‘Hina Gode da dilima
hahawane dogolegele hamomu amola dili noga:le ouligimu da defea.
25 Hina Gode da dilima asigimu amola dilima gogolema:ne olofosu hou
olelemu da defea. 26 Hina Gode da dili hahawane ba:mu amola dilima
olofosu imunu da defea.’ ”

† **6:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 21:23-24

27 Amola, Hina Gode da amane sia:i, “Elane amola ea mano da Na Dioba:le, Isala:ili dunuma hahawane dogolegele hamoma:ne sia: iasea, Na amola da ilima hahawane dogolegele hamomu.”

7

Isala:ili Ouligisu Dunu Ilia Iabe

1 Eso amoga Mousese da Hina Gode Ea Abula Diasu amo gaguli dagoloba, e da Abula Diasu amola ea hawa: hamosu liligi amola oloda amola ea hawa: hamosu liligi amoga susuligi sogadigili, Hina Godema momodale ligiagale ilegei. 2 Amalalu, fi ouligisu dunu (amo da Isala:ili fi amo ganodini ouligisu dunu esalu amola ilia da idili dedesu hou ouligisu), 3-4 ilia da Hina Godema ima:ne, liligi gaguli misi. Ilia da gaguli fula ahoasu gafeyale amola bulamagau fagoyale gaguli misi (amo da ouligisu dunu aduna da gaguli fula ahoasu afae amola ouligisu dunu afae afae da bulamagau afae afae gaguli misi). Ilia da amo liligi ianu, amola Hina Gode da Mousesema amane sia:i,

5 “Amo liligi lale, bu Lifai dunuma ima. Ilia Abula Diasu ganodini hawa: hamoi bidi lama:ne defele, ilima ima.” 6 Amaiba:le, Mousese da gaguli fula ahoasu amola bulamagau amo Lifai dunuma i. 7 E da gaguli fula ahoasu aduna amola bulamagau biyaduyale amo Gesione fi ilima i. 8 E da gaguli fula ahoasu biyaduyale amola bulamagau godoane amo Milalai fi ilima i. E da Idama (Elane ea mano) amo hawa: hamosu huluane ouligima:ne sia:i. 9 Be Mousese da Gouha:de fi ilima gaguli fula ahoasu amola bulamagau hame i. Bai sema liligi amo ilia da ouligisu, amo ilia da gisawane fawane gaguli ahoasu.

10 Amola Isala:ili ouligisu dunu da hahawane oloda modale ligiagama:ne, iasu liligi gaguli misi. Ilia da amo liligi oloda amoga ima:ne momagei dagoi ba:loba,

11 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Ilima amane olelema, ‘Eso fagoyale gala amoga, eso afae afae, ouligisu dunu afae afae da ea iasu oloda modale ligiagale ilegema:ne’ sia:ma.” 12-83 Ilia da ilia iasu afae afae agoane i;

Eso Fi Ouligisu
1 Yuda Na:iasione (Aminida:be egefe)
2 Isaga Nida:niele (Sua egefe)
3 Sebiulane Ilaia:be (Hilone egefe)
4 Liubene Elaise (Siendiua egefe)
5 Simiane Sieliumiele (Siulisia:dai egefe)
6 Ga:de Ilaiasa:fe (Diuele egefe)
7 Ifala:ime Ilisiama (Aminihade egefe)
8 Ma:na:se Gama:iliele (Bedase egefe
9 Bediamini Abaida:ne (Gidiouni egefe)
10 Da:ne Ahaisa (Amisia:dai egefe)
11 A:sie Ba:idiele (Ogela:ne egefe)
12 Na:fadalai Ahaila (Ina:ne egefe)

Ilia huluane da iasu afae afae defele gaguli misi. Amo da,

Silifa ofodo fonobahadi afae - ea dioi defei da 1.5 gilogala:me amola silifa ofodo bagade afae - ea dioi defei da 800 gala:me - ela afae afae da falaua amola susuligi (Gala:ine Iasu) amoga nabai galu.

Gouliga hamoi ofodo afae - ea dioi defei da 110 gala:me. Amo da gabusiga: manoma amoga nabai galu.

Bulamagau gawali waha debe agoai afae amola ode afae lai sibi mano afae, amo da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma:ne. Goudi afae amo da Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne. Amola bulamagau gawali aduna, sibi gawali biyale, goudi biyale amola ode afae lai sibi mano biyale gala amo da Hahawane Gilisili Olofele Gobele Salasu hamoma:ne gaguli misi.

84-88 Ouligisu dunu fagoyale gala da amo liligi oloda ilegema:ne gaguli misi. Liligi huluane gilisili da agoane ba:i. Silifa ofodo fonobahadi fagoyale amola silifa ofodo bagade fagoyale gala. Gilisili, ilia dioi defei ba:su da 27.6 gilogala:me; Gouliga hamoi ofodo fagoyale gala gabusiga: manoma amoga nabai. Ilia dioi defei huluane da 1.32 gilogala:me; Bulamagau gawali fagoyale gala, amola gala:ine amoga ilia da gilisili Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu hamosu; Goudi fagoyale gala, amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne gobele salasu hamoma:ne. Bulamagau gawali 24 agoane, sibi gawali 60 agoane, goudi 60 agoane amola ode afae lalelegei sibi mano 60 agoane (amo da Hahawane Gilisili OlofeleGobele salasu hamoma:ne gaguli misi.)

89 Mousese da Hina Godema sia:musa:, Abula Diasu golili daloba, e da Hina Gode amo Ea Gousa:su Sema Gagili ea ga:lu gadodili liligi aduna ougia hamoi gala, amo elea dibidi amodili, ema dabe sia:neyabe nabi.

8

Gamali Ilia Sogebiga Ligisi

1 *Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Elanema amane olelema. ‘E da gamali fesuale amo ilia baiga ligisisia, amo gamali ilia hadigi da midadi hadigima:ne, agoane bugima:ne sia:ma.’ ” 3 Elane da amo sia: nababeba:le, gamali ea ba:le gaidi amodili gamali ea baiga amoi ilia midadi amoga bugi. 4 Gadodili asili ea baiga, gamali bai da gouli amo ha:maga dabagala:i agoane ba:i. Bai Hina Gode da amo hamosu ilegei Mousesema olelei.

Ilia da Lifai dunu Ilia Wadela:i Hou Hahamonanu, Momogili Gagale Ilegei

5 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 6 “Dia Lifai dunu amo Isala:ili dunu eno amoga afafama. Amola ilia ledo doga:ma:ne agoane hamoma. 7 Ilia da:i hodo hinabo huluane waga:ma:ne amola abula huluane dodofema:ne sia:ma. Amasea, ilia da sema defele, ledo hamedei hamoi dagoi ba:mu. 8 Amasea, ilia da bulamagau gawali waha debe amola Gala:ine Iasu (falaua amola olife susuligi gilisi) amo lama:ne sia:ma. Amola di bulamagau gawali eno Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne lama. 9 Amasea, Isala:ili dunu huluane gilisima:ne sia:ma. Amola Lifai dunu amo Na Abula Diasu midadi leloma:ne sia:ma. 10 Isala:ili dunu huluane da ilia lobo Lifai dunu ilia dialuma da:iya ligisima:mu. 11 Amasea, Lifai dunu da Nama hahawane iasu, Na hawa: hamosu hamoma:ne, Elane da ili momogili gagale ilegema:mu. 12 Amasea, Lifai dunu da ilia lobo bulamagau aduna ela dialuma da:iya ligisimu. Ilia da bulamagau afae amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne

* **8:1:** Gadili Asi 25:31-40, 37:17-224

Iasu hamoma:ne imunu amola eno da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma:mu.
13 Dia Lifai dunu amo Nama noga:idafa fi hamoma:ne momogili gagale ilegema. Amola Elane amola ea mano ilima ouligima:ne ilegema. 14 Lifai dunu ilia da Na fidafa esaloma:ne, Isala:ili fi ilima mogima. 15 Di da Lifai dunu ledo hamedei esaloma:ne ilegei dagosea, ilia da Na Abula diasu amo ganodini hawa: hamomu defele ba:mu.
16 Na da Lifai dunu amo Isala:ili mano magobo huluane ilia sogebi lama:ne ilegei dagoi. Ili da Na: fawane. 17 †Na da Idibidi fi ilia mano magobo huluane fane legeloba, Na da Isala:ili dunu fi amola ohe fi mano magobo huluane Na: fawane esaloma:ne ilegei dagoi. 18 Be wali Na da Isala:ili mano magobo mae lale, Lifai fi dunu huluane Na: fawane esaloma:ne ilegele laha. 19 Amola Isala:ili dunu ilia da Lifai dunu huluane amo Elane amola ea mano ilima ima:ne, Na da ilegesa. Ilia da Isala:ili dunu ilia hawa: hamosu Abula Diasu amo ganodini hamomu. Bai Isala:ili dunu eno da Hadigi Malei Sesei gadenene masea, ilia da gugunufinisi dagoi ba:sa:besa:le, agoane hamosa."
20 Amaiba:le, Mousese, Elane amola Isala:ili dunu huluane da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, Lifai dunu momogili gagale ilegei. 21 Lifai dunu da ilia da:i hano ulalu, ilia abula dodofei. Amasea, Elane da ili Hina Godema iasu noga:i ima:ne, momogili gagale ilegei. E amola ledo hamedei hamoma:ne hou ilima hamoi.
22 Isala:ili dunu da hou huluane Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i, amo huluane Lifai dunuma hamoi. Amaiba:le, Lifai dunu da Elane amola ea mano ilia ouligisu hagudu amo Abula Diasu hawa: hamosu hamoma:ne defele ba:i.
23 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 24 "Lifai dunu da ode 25 baligisia, Na Abula Diasu ganodini hawa: hamoma:mu. 25 E da ode 50 gidigisia, ea hawa: hamosu fisima:mu. 26 Amo ode fa:no, e da ea Lifai sama amo Abula Diasu ganodini fidimu da defea, be hisu da hame hamomu. Di da Lifai dunu ilia hawa: hamosu amo defele ouligima."

9

Baligisu Lolo Nasu Ageyadu Gala

1 *Oubi age amoga Isala:ili dunu da Idibidi soge fisili, gadili asili ode ageyadu amoga, Hina Gode da Sainai Hafoga:i Soge ganodini Mousesema amane sia:i,
2-3 "Wali oubi, eso 14amoga eso dabe galu, Isala:ili dunu da Baligisu Lolo Nasu amo sema huluane defele hamoma:ma." 4 Amaiba:le, Mousese da Isala:ili dunu huluane Baligisu Lolo Nasu hamoma:ne sia:i. 5 Ilia da eso dabe amoga eso 14amola oubi age ganodini, Sainai Hafoga:i Soge ganodini, Baligisu Lolo Nasu hamoi. Ilia da Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i huluane defele hamoi.
6 Be dunu mogili da bogoi da:i hodo digili ba:i dagobeba:le, amo esoha Baligisu Lolo manu hamedei ba:i. Ilia da Mousese amola Elanema asili amane sia:i, 7 "Ninia da bogoi da:i hodo digili ba:iba:le, ledo hamoi dagoi. Be abuliba:le, ninia Isala:ili dunu eno defele, Hina Godema gobele salasu hamomu defele hame ba:sala:?"

† **8:17:** Gadili Asi 13:2 * **9:1:** Gadili Asi 12:1-13

8 Mousese da bu adole i, “Waha aligima! Na da Hina Gode Ea sia:
nabimu!”
9 Hina Gode da Mousesema, e da Isala:ili dunuma alofele sia:ma:ne sia:i,
10 “Dilia amola diligaga fi da bogoi digili ba:beba:le ledo hamoi ganiaba o
ga sedaga sogega lala, be Baligisu Lolo manu hanai galea, 11 dilia da ilegei
oubi fisili, oubi eno ageyadu amoga eso 14amoga daeya manu da defea.
Amo nasea, agi yisidi hame sali fawane amola gamoga:i hedama:ne fodole
nasu fawane gilisili moma. 12 †Ha:i manu aya manusa: mae yolesima.
Amola ohe ea gasa afae maedafa fima. Baligisu Lolo Nasu ea sema huluane
defele moma. 13 Be nowa dunu da ledo hamedei amola soge sedade amoga
hame asi, be Baligisu Lolo Nasu hame hamobe ba:sea, di amo dunu Na fi
ilima fadegale fasima. Bai e da Lolo Nasu esoha, Nama gobele salasu hame
hamoi. E da hisu wadela:le hamoiba:le, se nabimu.
14 Ga fi dunu Isala:ili fi amo ganodini esalea da Baligisu Lolo Nasu
hamomu hanai galea, e da amo Baligisu ea sema huluane hamoma:ne
sia:ma. Dunu huluanedafa, Isala:ili dunu amola ga fi dunu, da amo sema
huluane defele hamosea, Baligisu Lolo manu.

Lalu Mu Mobi Ganumu
(Gadili Asi 40:34-38)

15-16 Esoha amoga ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu hiougi, mu mobi
ganumu da misini, Abula Diasu dedeboi dagoi. Gasi ganodini, amo mu
mobi ganumu da lalu agoane ba:i. 17 Mu mobi ganumu da gado heda:loba,
Isala:ili dunu da ilia fisisu mugululi asili, amola mu mobi ganumu da
bisili asili bu sa:i dagoi ba:loba, amo sogebiga ilia da fisisu bu gagusu.
18 Hina Gode Ea sia:beba:le, ilia da fisisu mugululi ahoasu, amola E da bu
sia:beba:le, ilia da fisisu bu hiougisu. Mu mobi ganumu da ilia fisisu da:iya
gadodili dialebeba:le, ilia da fisisu ganodini ouesalu. 19 Mu mobi ganumu
da eso bagohame ilia fisisu da:iya gadodili dialebeba:le, ilia da Hina Gode
Ea hamoma:ne sia:i defele, ouesalu. 20 Eso enoga, mumobi ganumu da eso
bagahame ilia fisisu da:iya gadodili dialebe ba:i. Be ilia da fisisu ganodini
ouesaloba o fisisu mugululi ahoanoba, ilia da Hina Gode Ea olelei defele
fawane hamoi. 21 Eso enoga, mumobi ganumu da daeya ilia fisisu da:iya
gadodili dialu hahabe bu bisili asi ba:su. Be mumobi ganumu da gadodili
heda:le, ahoanoba, ilia amola da ahoasu. 22 Mumobi ganumu da eso aduna
o oubi afae o ode afae baligili, amo ea aligisu eso defele ilia da ouesalusu.
Be mumobi ganumu da gadodili heda:be ba:loba, ilia da ahoasu. 23 Ilia
da fisisu hiougisu amola fisisu mugulusu, amo Hina Gode da Mousese ea
lafidili ilima hamoma:ne sia:i defele hamoi.

10

Silifaga Hamoi Dalabede

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Silifa dabagala:le dalabede
aduna hahamoma. Amoga, Isala:ili dunu gilisima:ne amola fisisu mugu-
luma:ne eso olelema.
3 Dalabede aduna dusia, ela ga: da badilia lalaba ahoasea, amo
da Isala:ili dunu huluanedafa da dima, Na Abula Diasu logo holeiga
gilisima:ne, dawa:digima:ne dusa.

† **9:12:** Gadili Asi 12:46; Yone 19:36

4 Be dalabede afae fawane dusia, fi ouligisu dunu fawane da gilisima:ne
galebeya dawa:ma. 5 Dalabede aduna da dunumugini dusia, fi amo da
fisisu eso mabe la:ididili esala da gadili masa:ne sia:ma. 6 Be dalabede
da dunumugini aduna agoane dusia, fi amo da ga (south) la:idili esala da
gadili masa:ne sia:ma. Amaiba:le, dilia da dalabede da dunumuni agoane
dusu nabasea, fisisu mugulumusa: momagema:ma.
7 Be dilia Isala:ili dunu huluane gilisimusa: dawa:sea, sedagiliwane
dalabede fulaboma:ma.
8 Gobele salasu dunu (Elane ea mano) da dalabede fulaboma:ne sia:ma.
Eso huluane, mae fisili, amo hamoma:ne sia:i noga:le ouligima. 9 Dilia
soge ganodini, gegesu ba:beba:le, ha lai dunu da dilima doagala:sea, dilia
gegemusa:gini, dalabede duma. Na, dilia Hina Gode, da dili fidimu amola
dilia ha lai dunu dili mae hasalima:ne gaga:mu.
10 Amola dilia hahawane eso amoga dilia Oubi Gaheabolo Lolo Nasu
amola Hina Godema dawa:ma:ne Lolo Nasu eno amoga, dilia Wadela:i
Hou Dabe Ima:ne Iasu amola Hahawane Gilisili Olofole Iasu hahamosea,
dalabede fulaboma. Amasea, Na da dili fidimu. Bai Na da dilia Hina Gode."

Isala:ili Dunu da Mugululi, Mogodigili Asi

11 Eso 20 amola oubi ageyadu amola ode ageyadu ganodini, Hina Gode
da mumobi ganumu Ea Abula Diasu gadodili dialu amo gaguia gadole asi.
12 Isala:ili fi dunu da Sainai hafoga:i soge amo fisili asi. Mumobi ganumu
da ahoanu, Ba:ila:ne hafoga:i sogega oulelu.
13 Amaiba:le, ilia da Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i defele,
degabo agoane asi. 14 Amola eso huluane ahoabeba:le, ilia da hou ilegei
defele ahoasu. Dunu fi amo da Yuda fi ilima gilisi da eso gosagisu fa:no,
fi eno fi eno ahoasu. Na:iasione (Aminida:be ea egefe) da amo gilisisu
ouligisu. 15 Nida:niele (Sua ea egefe) da Isaga fi amo ouligisu. 16 Ilia:be
(Hilone ea mano) da Sebiulane fi amo ouligisu.
17 Amalalu, ilia da Gode Ea Abula Diasu mugululi, Gesione amola Milalai
fi dunu da amo gaguli ahoasu.
18 Amalalu, fi amo da Liubene fi ilima fa:no bobogesu, ilia da gilisisu eno
eno agoane ahoasu. Elaise (Siediua egefe) da ili ouligisu. 19 Sieliumiele
(Siulisia:dai egefe) da Simione fi amo ouligisu. 20 Ilaiasa:fe (Diuele egefe)
da Ga:de fi ouligisu.
21 Amalalu, Lifai fi amo Gouha:de da sema liligi gaguli ahoasu. Ilia da
asili, fisisu sogebi eno amoga doaga:loba, Gode Ea Abula Diasu bu hiougili
dagoi ba:su.
22 Lifai fi da asi dagoi ba:loba, fi gilisisu amo da Ifala:ime fi da ouligisu
da logoga ahoanebe ba:su. Ilia ouligisu dunu da Ilisiama (Amihade egefe)
ba:i.
23 Amo gilisisu ganodini, Gama:iliele (Bedase egefe) da Ma:na:se fi amo
ouligisu.
24 Amola Abaida:ne (Gidioni egefe) da Bediamini fi amo ouligisu.
25 Fa:nodafa, fi amo da Da:ne fi gilisili fi da ilia eso gosa:gisu fa:no
bobogele ahoasu. Ilia da fi huluane ilia fa:no sosodo ouligisu dunu
agoane ba:i. Amo gilisisu ilia ouligisu dunu da Ahaisa (Amisia:dai egefe).
26 Ba:idiele (Ogela:ne egefe) da A:sie fi amo ouligisu. 27 Amola Ahaila
(Ina:ne egefe) da Na:fadalai fi amo ouligisu. 28 Isala:ili dunu da ilia fisisu
yolesili, logoga ahoanoba, agoane fi eno fi eno agoane mogodigili ahoasu.

29 Mousese da ea bae amo Houba:be (Midiane dunu Yedelou egefe) ema amane sia:i, “Ninia da soge amo Hina Gode da ninima imunusa: ilegei, amoga doaga:musa: masunu. E da Isala:ili dunu hahawane bagade gaguiwane esalumusa: ilegele sia:i. Amaiba:le, di ani masunu. Ninia da di amola gilisili hahawane bagade gaguiwane hou ba:mu.”
30 Be Houba:be da bu adole i, “Hame mabu! Na da ni sogega buhagimu.”
31 Be Mousese da ema ha:giwane edegei, “Dia nini mae yolesima! Di da hafoga:i soge ganodini nini hahawane fima:ne, sogebi huluane dawa:. Dia ninima logo olelema:ne misa. Hina Gode da ninima hahawane bagade imunusa: sia:i. 32 Di amola ninia gilisili ahoasea, ninia da gilisili Gode Ea hahawane dogolegele iabe hou amo ba:mu.”

Isala:ili Dunu da Mogodigili Ahoasu

33 Isala:ili dunu da hadigi goumi Sainai amo fisili asili, eso udiana agoane logoga asi. Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ilima fisisu sogebi hogomusa:, bisili ahoanebe ba:su. 34 Hou da eso huluane agoane ba:i. Ilia da fisisu fisili ahoabeba:le, Hina Gode Ea mu mobi ganumu da esoga ili gadodili lelebe ba:i.
35 *Eso huluane ilia da Sema Gagili amo gaguli ahoabeba:le, Mousese da amane sia:su, ‘Hina Gode! Di wa:legadoma! Dia ha lai dunu amo afagogolisima! Dima higa:i dunu hobeama:ne, sefasima!” 36 Amola Sema Gagili da oulelea, e da amane sia:su, “Hina Gode! Dia Isala:ili dunu sosogo fi osea:i, ilima buhagima!”

11

Dabila Sogebi

1 Isala:ili dunu da se nababeba:le, Hina Godema sia:ga gegei. Hina Gode da ilia egasu sia: nababeba:le, ougi ba:i. E da ilima lalu i. Amo lalu da ilia gilisisu ganodini nenanu, ilia fisisu la:idi afae gugunufinisi dagoi. 2 Isala:ili dunu da Mousesema, ili fidima:ne dini wele sia:i. Amalalu, Mousese da Hina Godema sia:ne gadoi. Amalalu, lalu da haba:doi. 3 Amaiba:le, ilia da amo sogebi amoga Dabila dio asuli. Bai amogawi Hina Gode Ea lalu da ilia gilisisu ganodini nenemegiwane nenanu.

Mousese da Ouligisu Dunu 70agoane Ilegei

4 Isala:ili dunu da logoga ahoanoba, ga fi dunu mogili amola da ili gilisili lalu. Ilia da hu manusa: bagade hanai galu. Amola Isala:ili dunu ilia amola da egai. Ilia amane egane sia:i, “Ninia da hu manu da defea. 5 Idibidi soge ganodini ninia da menabo ninia hanai defele bidi mae iawane mai dagoi. Ha:i manu, doagi, agilima, ‘ligi’, ania:ni amola galu ninia mai, amo bu dawa:ma. 6 Be wali ninia gasa da hamedei. Wali ninia da ha:i manu hame gala. Eso huluane ninia da ‘ma:na’ fawane naha!”
7 *(‘Ma:na’ da oso fonobahadi agoane ba:i. E da ahea:iai amola bua: gilisi agoane ba:i. 8-9 †‘Ma:na’ da oubi baeya amola gilisili fisisu amogai gasia sa:i. Golale hahabe, Isala:ili dunu da asili, ‘ma:na’ goudane o fa:ne ‘falaua’ hamosu. Amalalu, ilia da amo liligi egegele, ga:gisu. Ea heda da agi amo olife susuligiga gilisili gobei agoane ba:i.)
10 Isala:ili dunu huluane da ilia abula diasu logo holei gadenene gilisili egane sia: dasu. Amola Mousese da amo sia: nabi. Hina Gode da ilima

* **10:35:** Gesami Hea:su 68:1 * **11:7:** Gadili Asi 16:31 † **11:8-9:** Gadili Asi 16:13-15

ougi bagadeba:le, Mousese amola da se nabi. 11 E da Hina Godema amane sia:i, “Di da abuliba:le nama se ibala:? Abuliba:le, Di da nama hahawane hame gala. Dia da abuliba:le amo dunu ouligima:ne na ilegebela:? 12 Na da amo dunu hame hahamoi. Ili da na hame hahamone lalelegei. Na da amo dunu ouga:ne, mano dudubu agoane ouga:ne asili, soge amo Di da ilia aowalali ilima ima:ne ilegele sia:i, amoga masunu da defea hame. Di abuliba:le, na agoane hamoma:ne sia:sala:? 13 Na da habodili hu amo dunu huluane defele moma:ne lama:bela:? Ilia da mae fisili egane hu manusa: edegelala. 14 Na nisu amo dunu ouligimu da hamedei. Hawa: hamosu bagadeba:le, amo da hamedei. 15 Di da nama agoane hamomu na higa:i. Nama asigima! Dia na fane legema! Amasea, na da Dia nama dodona:gi hou bu hame ba:mu.”

16 Hina Gode da Mousesema amane sia:i “Dunu noga:idafa (dunu eno da amo dunu da ouligisu dunu noga:iwane dawa:sa) agoai dunu 70 agoane gagadole, Nama Na abula diasuga oule misini, dima dafulili leloma:ne sia:ma. 17 Na da gudu sa:ili amogawi dima sia:mu. Amola Na da A:silibu Na dima i amoga lale, ilima imunu. Amasea, di fawane da Isala:ili dunu hame ouligimu. Be ilia amola di gilisili dilia Isala:ili dunu ouligima:mu. 18 Amola wali, Isala:ili dunuma amane olelema, ‘Aya misunu hou momagema:ne, dilia hou dodofema. Dilia da hu manu ba:mu. Hina Gode da dilia egane hu manusa: hanai sia: amola dilia da Idibidi soge ganodini baligili hahawane ba:i, amo egasu sia: E da nabi dagoi. Wali, Hina Gode, da dilima hu moma:ne imunu, amola dilia da amo moma! 19 Dilia da amo esohaga afae o aduna o biyale o nabuane o20 amogamusu fawane hame manu. 20 Be oubi afae amoga, dilia da eso huluane sadini manu. Amasea, dilia da hu mai amoga sadiba:le, hu da fedege agoane dilia ge gelabadili hulu aduga:le sa:imu, amola dilia da oloiba:le isomu. Bai dilia da Hina Gode (E da dilia gilisisu ganodini esala) amo higasu, amola dilia da egane Ema dilia da Idibidi soge fisimu da defea hame galu amane sia:dasu.” 21 Mousese da Hina Godema amane sia:i, “Na da dunu 600,000 agoane ouligilala. Amola Di da ilima oubi afae amoga manu defele hu imunu sia:sa. 22 Bulamagau amola sibi amo ilia sadini moma:ne defele medole legemu ba:ma:bela:? Menabo huluane wayabo bagade ganodini diala da ili sadini moma:ne defelela:?” 23 Hina Gode da ema bu adole i, “Di adi dawa:bela:? Na gasa da baligili bagade hamela:? Na sia:i liligi da ba:ma:bela:? O hame ba:ma:bela:? Di da hedolowane ba:mu!”

24 Amalalu, Mousese da gadili asili, Isala:ili dunu ilima Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i alofele i. E da ouligisu dunu 70 gagadole, Abula Diasu sisiga:le leloma:ne sia:i.

25 Amalalu, Hina Gode da mu mobi ganodini gudu sa:ili, ema sia:i. E da A:silibu amo E da musa: Mousesema i, amo Ea gasa lale, ouligisu dunu 70 ilima i. A:silibu da amo ouligisu dunuma aligila sa:ili, ilia da Gode Sia: Alofesu dunu (balofede) agoane afadafa fawane wele, bu hame wei.

26 Be ouligisu dunu 70 gilisisu amo ganodini, dunu aduna amo Eleda:de amola Mida:de, ela da fisisu mae yolele, Abula Diasu amoga hame asi ba:i. Be fisisu amo ganodini, A:silibu da elama aligila sa:ili, ela amola balofede dunu agoane wele ba:la:lusu.

27 Isala:ili ayeligi afae da hehenane, Eleda:de amola Mida:de elea hou amo Mousesema olelei.

28 Amalalu, Yosiua (Nane egefe. E da ea ayeligi eso amogainini muni,
amo esoga doaga:le, Mousese ea fidisu dunu esalusu) e da Mousesema
amane sia:i, “Hina! Amo dunu ilia logo hedofama!”
29 Be Mousese da bu adole i, “Di da na hou dawa:beba:le mudasala:? Mae
dawa:ma! Na da agoane hanai! Hina Gode da Ea A:silibu amo Ea fi dunu
huluane ilima ianu, ilia huluane balofede dunu agoane wele ba:la:lumu
da defea.” 30 Amalalu, Mousese amola ouligisu dunu 70 da fisisu amoga
buhagi.

Hina Gode da ‘gawa:ile’ Sio Asunasi

31 Amalalu, hedolowane, Hina Gode da fo asunasi. Amo fo da ‘gawa:ile’
sio hano wayabo bagade amogainini oule misi. Ilia da osobo gadenene
(mida afae fisia guduli) hagili misi. Ilia da fisisu amo sisiga:le, bulagila sa:i.
Ilia bulagila asi da gusudili, guma:dini amola la:idi amola la:idi huluane
da gilomida bagohame baligi.
32 Amaiba:le, amo eso amola amo gasia, amola golale eso enoga, Isala:ili
dunu da hawa: hamonanu amola ‘gawa:ile’ sio gaguiagagai. Ilia huluane
afae afae da 1,000 gilogala:me defei baligi gagadoi. Ilia da ilia fisisu
sisiga:le, amo sio ilia hodo gufunanesili eso hougi.
33 Be sio ea hu da ilia lafia hame mai dialobawane, Hina Gode Ea ougi
heda:le, E da olo bagade se dabe ilima i. 34 Ilia da amo sogebi amoma
dio asuli amo ‘Gibalode Ha:da:ifa’ (dawa:loma:ne da ‘Hanaiba:le Bogoi Uli
Dogosu’). Bai amogawi ilia da dunu amo da hu baligili hanai, amo ilia
bogoi da:i hodo uli dogoi.
35 Isala:ili dunu da amo sogebi fisili, asili, Hasilode sogega doaga:le, fisisu
hamoi.

12

Milia:me da Se Iasu Ba:i

1 Mousese da Giusiai soge uda lale esalu. Amaiba:le, Milia:me amola
Elane da amoga hahawane hameba:le, egane sia:i. 2 Ela da amane sia:i,
“Hina Gode da Mousese ea lafidili fawane sia:bela:? Hame mabu! E
da ania lafidili amola sia:dasu:.” Hina Gode da elea egasu sia: nabi.
3 (Mousese da bodogi dunu esalu, gasa fi hame dawa:i. Ea bodogi hou
da osobo bagade dunu eno huluane ilia asaboi hou baligi dagoi.)
4 Hedolowane, Hina Gode da Mousese, Elane amola Milia:me ilima
amane sia:i “Dilia udiana! Gadili misa! Na Abula Diasuga misa!” Ilia
da asi. 5 Hina Gode da mu mobi ganumu ganodini gudu sa:ili, Abula Diasu
ea logo holeiga lelu, amane wei, “Elane! Milia:me!” Ela da elea midadi
aliaguda:i. 6 Hina Gode da amane sia:i, “Na alima sia:be goe nabima!
Balofede dunu ilia da dilia gilisisu ganodini esalea, ili da Na ba:ma:ne,
Na da ilia esala ba:su ganodini maha amola ilia simasia ganodini ilima
sia:sa.
7 *Be Na da Na hawa: hamosu dunu Mousesema sia:sea, hou hisu
da ba:sa. Na da e amo Na Isala:ili fi dunu huluane ouligima:ne ilegei.
8 Amaiba:le, Na da ea odagia moloiwane idinamasu agoane mae dawa:le
sia:sa. E da Na da:i defele ba:i dagoi. Alia da Na hawa: hamosu dunu ema
ha laiwane sia:mu da defea hame!”
9 Hina Gode da elama ougi galu. Amaiba:le, E da ahoanoba, 10 amola mu
ganumu da Abula Diasu fisili, Milia:me ea gadofo da lebolosi oloi madelale,

* **12:7:** Hibulu 3:2

ahea:iai agoane ba:i. Elane da ea dalusi amo lebolosiga dedeboi ba:beba:le,
11 e da Mousesema amane sia:i, “Hina! Fidima! Ania da gagaoui agoane
wadela:le hamoi. Be ania se bagade nabima:ne, logo mae doasima. 12 E da
liligi bogoiwane lalelegei amo ea hu la:idi dasaidafa ba:sa, agoane ba:mu
da defea hame. Dia amo logo hedofama!”
13 Amaiba:le, Mousese da Hina Godema amane wei, “Gode! E uhin-
isima!”
14 †Hina Gode da bu adole i, “Ea ada da ea odagia defo adugagala:i
ganiaba, e da ea gogosiasu dawa:ma:ne eso fesuale agoane dialumu.
Amaiba:le, e da fisisu gadili eso fesuale esaloma:ne, sefasima. Amalalu,
e ganodini oule misunu da defea.” 15 Ilia da Milia:me fisisu gadili oule
asili, fisisu logo ga:le fisiagai. E da eso fesuale gadili ouesalu, amalalu ilia
da e bu ganodini oule misi. Amalalu, ilia da bu logoga ahoasu.
16 Ilia da Hasilode soge fisili asili, wadela:i hafoga:i soge ea dio Ba:ila:ne
amo ganodini ilia abula fisisu bu hiougi.

13

Desega Ahoasu Dunu
(Mousese Ea Malasu 1:19-33)

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Isala:ili fi fagoyale gala afae
afae amoga ouligisu dunu afae ilegema. Amalalu, amo dunu fagoyale
ilia da Ga:ina:ne soge (amo Na da Isala:ili dunuma imunu gala) amo ea
hou hogoma:ne, desega masa:ne asunasima.” 3-15 Mousese da Gode Ea
hamoma:ne sia:i nabi dagoi. Ilia da Ba:ila:ne wadela:i sogega esalu amola
amogawi e da amo ouligisu dunu asunasi.

Fi Ouligisu Dunu (Desega Masa:ne Asunasi)
Liubene Sia:miua (Sa:ge ea mano)
Simione Sia:ifa:de (Houlai ea mano)
Yuda Ga:ilebe (Yifane ea mano)
Isaga Aiga:le (Yousefe ea mano)
Ifala:ime Housia (Nane ea mano)
Bediamini Ba:ladai (La:ifiu ea mano)
Sebiulane Ga:diele (Soudai ea mano)
Ma:na:se Ga:dai (Susai ea mano)
Da:ne A:miele (Gima:li ea mano)
A:sie Sidie (Maigele ea mano)
Na:fadalai Nabi (Fofosai ea mano)
Ga:de Giuele (Ma:igai ea mano)

16 Amo dunu dedei da desega ahoasu dunu amo Mousese da Ga:ina:ne
soge ba:la masa:ne asunasi. Mousese da Housia (Nane ea mano) ea dio
afadenene, Yosiua dio asuli.
17 Mousese da desega ahoasu dunu asunasilaloba, e da ilima amane sia:i,
“Guiguda:nini asili, ga (north) amoga masa. Asili, Ga:ina:ne ga (south)
sogega doaga:le, amalu agolo sogega ba:la masa. 18 Soge ea hou ba:ma.
Dunu amo ganodini esalebe ilia idi hogoma. Amola ilia da gasa bagade o
gasa hame amo hou hogole ba:ma.
19 Osobo da ha:i manu heda:mu noga:i o wadela:i hogole ba:ma. Amola
dunu da udigili moilai ganodini esala o gasawane gagili sali esala, amo
hogoma.

† **12:14:** Idisu 5:2-3

20 Osobo da nasegagila:? Soge amoga da ifa ganabela:? Amo huluane
hogole ba:ma. Amola fage amo sogega galebe, amo bu gaguli misa. (amo
oubi ganodini, waini fage da muni yoi agoane hamosu.)
21 Amaiba:le, ilegei dunu ilia da ga (north) amoga asili, soge amo da ga
(south) diala soge amo wadela:i soge Sini amoga muni asili, Lihoube moilai
(Ha:ima:de adobo gigadofa ahoasu gadenene) amoga doaga:i. 22 Ilia da
hidadea soge ea ga (south) la:idi asili, Hibalone moilai bai bagade amoga
doaga:i. Amogawi, dunu bagadedafa fi dunu ilia dio amo da A:ina:ge,
amo iligaga fi (Ahaima:ne, Siesai amola Da:lamai) esalebe ba:i. (Ilia
da hemonega Hibalone moilai bai bagade hiouginanawane ode fesuale
agoane gidigili, Soua:ne moilai bai bagade Idibidi soge ganodini gagui).
23 Desega ahoasu dunu da Esiegole Fago amoga doaga:le, ilia da waini efe
amoda damuni fasili gaguli asi. Amo amodaga legei da waini fage gagabu
bagade galu. Amo da dioi bagadeba:le, dunu aduna da amo ifaga la:gili,
gisawene ahoasu. Ilia eno ifa fage amo 'bomegala:nade' amola 'figi' gaguli
misi. 24 (Amo soge ea dio da Esiegole Fago - dawa:loma:ne da 'waini fage
gagabu' - Bai amogawi Isala:ili dunu da waini fage damuni fasi).
25-26 Desega ahoasu dunu da eso 40amoga soge hogolalu, bu Mousese,
Elane amola Isala:ili dunu Ga:idesie soge, wadela:i hafoga:i soge Ba:ila:ne
amo ganodini esala, amoga buhagi. Ilia ba:i liligi huluane olelei amola
waini fage gagabu ilia gaguli misi, amo olei. 27 Ilia da Mousesema amane
sia:i, "Ninia da soge huluane noga:le ba:i. Osobo da noga:i amola nasegagi.
Amo soge ea ha:i manu fage afae da goea. 28 Be dunu fi amogawi esalebe da
gasa bagade ba:i. Amola ilia moilai da gasa bagade gagui amola gagili sali
agoane hamoi dagoi. Amola ninia da bagadedafa dunu fi, amo A:ina:ge
egaga fi, amogawi esalebe ba:beba:le bagade hihini ba:i. 29 A:malege
fi da amo soge ea ga (south) la:idi esala. Amola agolo soge ganodini,
Hidaide dunu fi, Yebiusaide amola A:moulaide dunu esalebe ba:sa. Amola
Medidela:inia Hano Wayabo Bagade bega: amola Yodane Hano bega:,
amogawi Ga:ina:ne dunu da fi esala.
30 Isala:ili dunu da Mousesema egane sia:beba:le, Ga:ilebe da ilima
ouiya:ma:ne sia:i. E amane sia:i, "Ninia wahadafa ilima doagala:mu da
defea. Ninia gasa da amo soge hasalimu defele gala." 31 Be desega ahoasu
dunu amo da Ga:ilebe ili gilisili asi, ilia amane sia:i, "Hame mabu! Ninia
da gasa hame. Amo dunu doagala:mu da hamedei. Amo dunu ilia gasa da
ninia gasa baligi dagoi." 32 Amaiba:le ilia da eno Isala:ili dunuma ilia soge
ba:i amoga ogogole ba:i sia:ne olelei. Ilia amane sia:i, "Amo soge da ha:i
bagade. Ha:i manu heda:i da esalebe dunu amo sadimu hamedei. Dunu
huluane ninia ba:i da sedadedafa.
33 *Ninia da A:ina:ge egaga fi dunu bagadedafa ba:i. Ninia da ilia da:i
ba:beba:le, ninia da:i da danuba: agoane defele dawa:i. Amola ilia da nini
ba:beba:le, danuba: defele agoane dawa:i.

14

Isala:ili Dunu da Egasu

1 Amo gasia, daeya asili hahabe, Isala:ili dunu da se nabawane dinanu.
2 Ilia da Mousese amola Elane elama eganewane agoane sia:dasu. Ilia
da amane sia:i, "Ninia da Idibidi sogega o guiguda: hafoga:i soge amo

* **13:33:** Mui 6:4

ganodini bogomu da defea galu. 3 Hina Gode da abuliba:le nini Ga:ina:ne
sogega oule ahoabela:? Ninia da gegesu ganodini medole legei dagoi ba:mu
amola ninia uda amola mano huluane gagulaligi dagoi ba:mu. Ninia da
Idibidi sogega buhagimu da defea. 4 Amaiba:le, ilia da gilisili amane
sia:dasu, "Defea! Ninia da gaheabolo ouligisu dunu eno ilegele, Idibidi
sogega buhagimu."
5 Amalalu, Mousese amola Elane ela da dunu gilisisu ilia midadi osoboga
begudui.
6 Amola Yosiua (Nane egefe) amola Ga:ilebe (Yifane egefe), desega
ahoasu dunu aduna, ela da se nababeba:le, abula gadelale, 7 Isala:ili
dunuma amane sia:i, "Soge ninia ba:i amo da soge noga:iwanedafa. 8 Hina
Gode da ninia hou hahawane ba:sea, E da nini amoga oule asili, amola amo
soge ida:iwane amola nasegagi ninima imunu.
9 *Dilia! Hina Godema mae odoga:ma! Amola dunu fi amogawi esala
ilima mae beda:ma! Ninia da ilima hedolowane hasalimu. Hina Gode
da nini esala. Amola e da ogogosu 'gode' liligi amo da ili gagui, E da
amo hasali dagoi. Amaiba:le, mae beda:ma!" 10 Isala:ili dunu huluane
da Mousese, Elane, Ga:ilebe amola Yosiua amo ili igiga medole legemusa:,
magagisu. Be hedolodafa, Hina Gode Ea sinenemegi hadigi da Abula Diasu
gadodili doaga:i. Amola Isala:ili da Gode Ea sinenemegi hadigi ba:i.

Mousese da Isala:ili Dunu Gaga:ma:ne Sia:ne Gadoi

11 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Amo dunu da bu habowali
seda Nama higa:ma:bela:? Na da ilia gilisisu ganodini, gasa bagade degabo
ba:i hou bagohame hamosu. Be ilia da Na hou dafawaneyale hame
dawa:sa. 12 Na da ili wadela:lesima:ne, olo bagade ilima iasimu. Be Na da
di amo dunu fi da Isala:ili fi ilia idi amola ilia gasa amo bagade baligisa,
amo hamomu. Amola di da amo gaheabolo fi ilima ada esalumu." 13 †Be
Mousese da Hina Godema bu adole i, "Di da Dia gasaga amo dunu Idibidi
fisili masa:ne, goeguda: oule misi. Idibidi dunu da Dia hou waha sia:i amo
Dia dunu fi ilima hamoi amo nabasea, 14 ilia da dunu amo da Ga:ina:ne
soge ganodini esala, ilima olelemu. Ga:ina:ne dunu da Dia hou nabi dagoi.
Di, Hina Gode, da nini esala. Dia mobi ganumu da ninima gadodili aligisia,
Di, Hina Gode da esalebe amo ba:beba:le, dunu huluane dawa:. Ilia da ba:i
dagoi. Di da esoga mu mobi ganumu ganodini bisili ahoa amola gasia, lalu
ganumu ganodini bisili ahoa. 15 Be Di da wali Dia fi dunu huluane medole
legesea, dunu fi amo da Dia gasa bagade hou nabi dagoi, amo ilia da amane
sia:mu, 16 'Di da hafoga:i soge ganodini Dia fi dunu medole legei. Bai Di
da soge amo Di ilima ima:ne ilegei, amoga oule masunu hamedei ba:i.
17 Amaiba:le, wali Hina Gode, na da Dima edegesa. Dia gasa bagade
hou ninima olelema. Dia musa: ilegele sia:i defele hamoma. 18 ‡Bai Di
amane sia:i, 'Na, Hina Gode, da hedolo hame ougisa. Na da asigi hou
bagade olelesa. Amola wadela:i hou amola lelesu hou amo gogolema:ne
olofosa. Be ada amola ame da wadela:le hamosea, Na da mano amola
elagaga fifi ahoabe osoda amola amo baligi biyadu fifi ahoabe ilima se
dabe imunu.' 19 Wali, Hina Gode, Dia noga:iwane gasa bagade hou amola
Dia afadenemusa: hame dawa: asigi hou defele, amo dunu ilia wadela:i
hou gogolema:ne olofoma. Ilia da Idibidi fisili, asili, goeguda: doaga:le,

---

* **14:9:** Hibulu 3:16 † **14:13:** Gadili Asi 32:11-14 ‡ **14:18:** Gadili Asi 20:5-6, 34:6-7; Mousese ea Malasu 5:9-10, 7:9-10

Di da ilia hou gogolema:ne olofoi. Amo defele, ilia wali hou hamoi amo
gogolema:ne olofoma."
20 Hina Gode da bu adole i, "Dia adole ba:su defele, Na da ilia hou
gogolema:ne olofomu. 21 §Be Na da dafawane ilegele sia:sa. Na da
esala amola Na da osobo bagade nabasa, amo da dafawane. Amo defele,
22 Isala:ili dunu huluanedafa da Ga:ina:ne soge ganodini mae golili sa:ili,
bogomu. Ilia da Na sinenemegi hadigi ba:i dagoi. Ilia da Na degabo ba:i
gasa bagade hou Na da Idibidi amola hafoga:i soge ganodini hamoi, amo
huluane ba:i dagoi. Be ilia da Na ilima ougima:ne, hame nabasu hou
bagade hamonanu. 23 Ilia da soge amo Na da ilia aowalali ilima imunu
ilegele sia:i, amo ganodini hamedafa golili sa:imu. Dunu huluane Nama
higasu, ilia da ganodini hamedafa masunu. 24 **- 25 Be Na hawa: hamosu
dunu Ga:ilebe, amo ea hou da hisu. E da Nama fuligala:su hou hame
yolesi. Na da soge amo e da hogola asi, amo ganodini oule masunu. Egaga
fi da Ga:ina:ne soge (amo ganodini wali A:malege dunu amola Ga:ina:ne
dunu esala) amo noga:le gagumu. Be dilia huluane, sinidigili, hafoga:i soge
Agaba Gogomai la:idiga gala, amoga masa."

Isala:ili Dunu da Egabeba:le, Hina Gode da ilima Se Dabe Iasu

26 Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane sia:i, 27 "Amo
wadela:i dunu da habowali seda Nama egane sia: sia:nanoma:bela:? Na da
ilia egane sia: bagade nabala helebe. 28 Wali, ilima agoane adole ima, 'Na
da esalebe amo defele, dima dafawane agoane sia:sa. Na da dilia adole
ba:su defele dilima hamomu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi. 29 ††Dilia
da bogomu amola dilia da:i hodo da amo hafoga:i sogega afagogoi dagoi
ba:mu. Dunu huluane amo da lalelegele, ode20 baligi da Ga:ina:ne soge
ganodini hame golili sai:mu. Bai dilia da Nama egane sia:dalu. 30 Na da
dili amo soge ganodini hahawane esaloma:ne sia:i. Be dilia afaega da
hamedafa agoai hamomu. Ga:ilebe amola Yosiua, ela fawane da ganodini
masunu. 31 Dilia da dilia mano da ha lai dunuga gagulaligi dagoi ba:mu,
amane sia:i. Be Na da dilia mano amo soge dilia higasu amo ganodini
oule masunu. Amola ilia da amo ganodini hahawane fimu. 32 Be dilia
da guiguda: amo hafoga:i soge ganodini bogomu. 33 ‡‡Dilia mano da
wadela:i hafoga:i soge ganodini ode 40 amoga udigili lalumu. Ilia da dilia
dafawaneyale hame dawa:su houba:le, se nabimu. Dilia huluane da bogoi
dagoiba:le fawane, amo hou fisi dagoi ba:mu. 34 Dilia da ode 40 amoga,
dilia wadela:i hou dabe se nabasu ba:mu. Dilia da eso40 amoga, Ga:ina:ne
soge ea hou ba:i. Amo eso idi defele, dilia da ode 40 se nabimu. Na da
dilima ha lai hamoi dagoi, amola dilia da amo hou dawa:mu. 35 Na da
dafawane sia:sa! Dilia da wadela:i hamosu dunu amola Nama ha lamusa:
gilisi. Amaiba:le, Na da amo hou dilima hamomu. Goeguda: hafoga:i soge
ganodini, dilia huluane da bogogia:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi!"
36-37 Desega ahoasu dunu amo Mousese da Ga:ina:ne soge ea hou
ba:lamasa:ne asunasi, ilia da bu misini ogogole ba:i amane sia:ne i
dagoiba:le, Isala:ili dunu da Hina Godema egane sia:i. Amaiba:le, Hina
Gode da ilima olo bagade iabeba:le, ilia da bogogia:i. 38 Desega ahoasu
dunu fagoyale gala da musa: asi. Be Yosiua amola Ga:ilebe ela fawane
hame bogoi.

---

§ **14:21:** Hibulu 3:18 ** **14:24:** Yosiua 14:9-12 †† **14:29:** Hibulu 3:17 ‡‡ **14:33:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:36

Isala:ili Dunu da Ilila: Gasaga Ga:ina:ne Fi Hasalimu Dawa:i (Mousese Ea Malasu 1:41-46)

39 Mousese da Hina Gode Ea sia:i amo Isala:ili dunuma olelebeba:le, ilia da ha:giwane didigia:i. 40 Golale hahabedafa, ilia da Ga:ina:ne agolo soge amoga doagala:le golili sa:imusa: asi. Ilia da amane sia:i, "Dafawane! Ninia da wali soge amo Hina Gode da ninima olelei, amoga masunu. Ninia da wadela:le hamoi dagoi."

41 Be Mousese da amane sia:i, "Amaiba:le, dilia da abuliba:le wali bu Hina Godema hame nabasu hou hamosala:? Dilia da hame didili hamoi ba:mu. 42 Mae masa! Hina Gode da dilia gilisili hame esala. Dilia ha lai da dili hasalimu. 43 Dilia da A:malege amola Ga:ina:ne dunu gegesu ganodini ba:le ganosea, dilia amo gegesu ganodini bogogia:mu. Hina Gode da dili hame fidimu. Bai dilia Ema fa:no bobogemu higasu."

44 Be ilia da Mousese ea sia: mae nabawane, gasa fili, Ga:ina:ne agolo sogega asi. Be Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amola Mousese da mae asili, fisisu ganodini dialebe ba:i. 45 Amalalu, A:malege dunu amola Ga:ina:ne dunu amogawi esalu da ilima doagala:le, ili hasali dagoi. Ilia da Isala:ili dunu sefasili, fa:no bobogele, Homa moilai bai bagade amoga doaga:beba:le fawane fisiagai.

15

Gobele Salasu Hamoma:ne Sia:

1-2 Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i. E da amo sema Isala:ili dunu da soge E da ilima imunu amo ganodini noga:le fa:no bobogema:ne sia:i. Hamoma:ne sia:i da agoane, 3 "Bulamagau gawali, sibi gawali sibi o goudi da Hina Godema Gobei Iasu (Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu) o dafawane ilegele sia:i hahamoma:ne gobele salasu o udigili iasu o Godema nodoma:ne lolo Nasu iasu amo Hina Godema imunu da defea. Hina Gode da amo ha:i manu iasu gabusiga: agoane hahawane naba. 4-5 Nowa da sibi o goudi Hina Godema Gobei Iasu hamoma:ne gaguli masea, e da ohe afae gaguli masea, gilisili gilogala:me afae falaua amola olife susuligi lida afae amola waini hano lida afae gaguli misa:ne sia:ma. 6-7 Sibi gawali iasea, falaua gilogala:me aduna amola olife susuligi 1 1/2 lida (gala:ine iasu) amola waini hano 1 1/2 lida gaguli misa:ne sia:ma. Hina Gode da amo iasu ea gabusiga: hahawane naba. 8 Dilia bulamagau gawali gobei iasu o dafawane ilegei sia: hahamoma:ne o Hahawane Gilisili Olofole Iasu Hina Godema iasea, 9-10 gala:ine iasu amo falaua3 gilogala:me amola olife susuligi 2 lida amola waini hano 2 lida gilisili ima. Amo gobele salasu ea gabusiga: amo Hina Gode da hahawane naba.

11 Amola bulamagau gawali o sibi gawali o sibi o goudi iasea, amo liligi gilisili ima.

12 Ohe afae iasu baligisia, gilisili iasu amola amo defele baligili ima. 13 Isala:ili dunudafa da ha:i manu iasu Hina Gode ea gabusiga: hahawane nabima:ne amo iasea, agoane ima:ne sia:ma. 14 Amola ga fi dunu dilia fi amo ganodini esala (eso huluane esaloma:ne o sofe misi fawane), e da Hina Godema gabusiga: hahawane nabima:ne ha:i manu iasu iasea, e amola da amo hamoma:ne sia:i defele hamomu. 15 Isala:ili dunu amola ga fi dilia fi amo ganodini esala dilia amo hamoma:ne sia:i mae fisili, eso huluane hamonanoma:mu. Dilia Isala:ili dunu amola ga fi dunu da hisu

hame - Hina Gode da dilia huluane defele ba:sa. 16 *Hamoma:ne sia:i amola
malasu da dili huluane defele agoane dialumu.
17-18 Hina Gode da Mousesema eno hamoma:ne sia:i. E da amo
hamoma:ne sia:i Isala:ili dunu da soge E da ilima imunu amo ganodini
noga:le fa:no bobogema:ne sia:i. Hamoma:ne sia:i da agoane. 19 Ha:i manu
Ga:ina:ne sogega heda:i amo nasea, mogili amo Hina Godema imunusa:
la:ididili ligisima. 20 Dilia agi gobesea, bisili ga:gi gagoma gaheabolo amoga
hamoi, amo Hina Godema iasudafa hamoma:ne ima. Amo Ema iasea,
gagoma dilia faili daba sali, amo iasu defele Ema ima. 21 Dilia amo agi
gobei iasu amo eso huluane mae fisili sema agoane hamonanoma:mu.
22 Be dunu da mae hanane amola mae dawa:le, sema amo Hina Gode
da Mousesema i, amo mogili hame hamosea, 23 amola eso enoga hobea,
Isala:ili dunu fi da Hina Gode Ea Mousesema sia:i liligi amo hame hamosea,
24 ilia hame dawa:beba:le, giadofale hamoi galea, agoane hamoma. Ilia da
bulamagau gawali gobei iasu (Hina Gode da gabusiga: agoane hahawane
nabima:ne) gobele salima:ne sia:ma. Amoga ilia da gala:ine iasu amola
waini iasu sema defele imunu. Amola amoga ilia da goudi gawali Wadela:i
Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu gilisimu. 25 Gobele salasu dunu da
Isala:ili fi dodofema:ne hou hamonanu, ilia wadela:i hou da gogolema:ne
olofoi dagoi ba:mu. Bai ilia da mae dawa:le giadofai amola ilia Wadela:i
Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu ilia da Ha:i Manu iasu agoane Hina
Godema i. 26 Isala:ili fi dunu huluane amola ga fi ilia gilisisu ganodini esala
da gogolema:ne olofosu ba:mu. Bai dunu huluanedafa da amo giadofasu
hamoi dagoi.
27 †Dunu afae fawane da mae dawa:le giadofasea, e da ode afae
lalelegei goudi aseme amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu
amo ima:mu. 28 Gobele salasu dunu da oloda amoga asili, amo dunu ea
wadela:i hou fadegama:ne, wadela:i hou dodofesu hou hamomu. Amasea,
amo dunu da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu.
29 Dunu huluanedafa, Isala:ili dunudafa o ga fi Isala:ili ganodini misi
esala, e da mae dawa:le giadofasea, da amo sema hamomu. 30 Be nowa
dunu, Isala:ili dunudafa o ga fi Isala:ili fi ganodini misi esala, da hi dawa:i
amoane wadela:i hou hamosea, e da Hina Gode Ea hou higabeba:le, medole
legei dagoi ba:ma:mu. 31 Bai e da Hina Gode Ea sia:i liligi higale, Ea sema
afae hame hamoi. E da hi giadofale hamobeba:le, bogosu ba:mu.

Dunu Afae da Sa:bade Eso Sema Wadela:lesi

32 Eso afaega, Isala:ili dunu fi da wadela:i hafoga:i sogega esaloba, dunu
afae da Sa:bade esoga lalu habelalebe ba:i. 33 Ilia da amo dunu Mousese,
Elane amola Isala:ili fi gilisisu amoga oule misi. 34 Ilia da amo dunu mae
hobeama:ne, sosodo ouligisu dunuga ouligima:ne sia:i. Bai ilia da amo
dunuma adi hou hamoma:bela:le gogolei.
35 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Amo dunu medole
legema! Isala:ili fi dunu huluanedafa da amo dunu fisisu gadili oule
asili igiga gala:le, medole legema:ne sia:ma.” 36 Amaiba:le, Hina Gode Ea
hamoma:ne sia:i defele, Isala:ili fi dunu huluane da amo dunu fisisu gadili
oule asili, igiga gala:le, medole legei.

Sosofe Malasu

* **15:16:** Gobele Salasu 24:22 † **15:27:** Gobele Salasu 4:27-31

37 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 38 ‡“Isala:ili dunuma amane
sia:ma, ‘Dilia abula hegomai fe amoga sosofe nodomema. Sosofe
huluane amoga haisewe efe la:gima. Eso huluane mae fisili, amo hou
hamonanoma:ma. 39 Amo sosofe ilia bai da Na sema bu dawa:ma:ne
dialumu. Amo ba:sea, dilia da Na sema bu dawa:le, nabawane hamomu.
Amasea, dilia da Nama fa:no bobogesu fisili, dilia hanai amoga fa:no
bobogesu amo hamedafa hamomu. 40 Sosofe ba:sea, dilia da Na sia:i liligi
huluane noga:le hamoma:ne bu dawa:mu. Amola, dilia da dafawane Na:
fi dunu fawane esalumu. 41 Na da dilia Hina Gode! Na da dilia Gode
esaloma:ne, dili Idibidi sogega fisili masa:ne, ga oule asi. Na da Hina
Gode!”

16

Goula, Da:idia:ne amola Abaila:me

1-2 *Goula (e da Aisiha ea mano amola ea fi da Lifai amola ea sosogo fi
da Gouha:de), e da gasa fili, Mousesema odoga:i. Liubene fi dunu udiana
(Ilaia:be ea mano aduna amo Da:idia:ne, Abaila:me amola Bilede ea mano
amo One) amola Isala:ili fi ouligisu dunu 250 (Isala:ili fi dunuga ilegei
ouligisu dunu) ilia da Goula gilisili Mousesema odoga:i. 3 Ilia da Mousese
amola Elane ela midadi gilisili, amane sia:i, “Alia hou da gasa fili, baligi
dagoi! Ninia fi dunu huluane da Hina Gode Ea:! Amola Hina Gode da
nini huluane gilisili esala! Amaiba:le, Mousese, di abuliba:le ninima hina
agoane hamosala:?”

4 Mousese da amo sia: nababeba:le, hi osoboga gala:lasa:ili, Godema
sia:ne gadoi.

5 Amasea, e da Goula amola ema fa:no bobogesu dunu ilima amane
sia:i, “Aya hahabe, Hina Gode da nowa da Ea: fidafa, amo olelemu. E
da Ea ilegei dunu, Ema oloda gadenene doaga:ma:ne logo doasimu. 6-7 Aya
hahabe, dilia amola dilia fa:no bobogesu dunu, amo lalu gasa:le legesu
ofodo lale, amo ganodini laluoso amola gabusiga: manoma salawane,
oloda amoma gaguli misa. Amasea, ninia da Hina Gode Ea ilegei dunu
dawa:mu. Dilia Lifai dunu, dilia fawane da gasa fili baligi dagoi!”

8 Mousese da bu Goula ema amane sia:i, “Dilia Lifai dunu! Nabima!
9 Isala:ili Gode da dili eno Isala:ili fi amoga afafai dagoi. Bai dilia da
Ema misini, Hina Gode Ea Abula Diasu ganodini hawa: hamoma:ne
amola Isala:ili fi ilima fidisu hou hamoma:ne E da dilima ilegei. Dilia adi
dawa:bela:? Amo da hamedei hou, dilia dawa:bela:?

10 Hina Gode da amo gadodafa nodoma:ne hou dilima i dagoi. Be amo
mae dawa:le, dilia da gobele salasu hou amola lamusa: dawa:lala. 11 Dilia
da Elanema egane sia:sea, dilia da ema hame egasa. Be dilia dafawane
Hina Gode Ema egane odoga:sa.”

12 Amalalu, Mousese da Da:ida:ne amola Abaila:me ela ema misa:ne
sia:si. Be ela da amane sia:i, “Ania da hame misunu! 13 Di da nini Idibidi
nasegagi soge amoga fisili masa:ne, goeguda: wadela:i soge ganodini
medole legema:ne oule misi. Amo da defeala:? Be amo baligili, di
abuliba:le ninima hina agoane hamosala:? 14 Di da ninima nasegagi soge
amola soge amola waini sagai ninia gaguma:ne hamedafa i. Amola wali
di da ninima ogogomusa: dawa:lala. Ania da hamedafa misunu.”

---

‡ **15:38:** Mousese ea Malasu 22:12 * **16:1-2:** Yude 1:11

15 Mousese da ougi bagade ba:i. E da Hina Godema amane sia:i “Amo
dunu da Dima iasu gaguli masea, mae lama! Na da ilia dunu afae amoma
wadela:le hamedafa hamoi. Na da ilia dougi afae hamedafa lai.”
16 Mousese da Goula ema amane sia:i, “Aya, di amola dia 250 fa:no
bobogesu dunu amo Hina Gode Ea Abula Diasuga misa. Elane amola da
amogawi esalebe ba:mu.
17 Dilia afae afae laluoso gasa:le legesu lale, gabusiga: manoma amoga
ligisili, oloda amoga gaguli misini, olelema.” 18 Amaiba:le, ilia da dunu
afae afae da ilia laluoso gasa:le legesu lale, amo ganodini laluoso amola
gabusiga: manoma salawane, ilia amola Mousese amola Elane da Abula
Diasu holeiga lelu. 19 Amalalu, Goula da Isala:ili fi huluane gilisili,
ilia da Mousese amola Elane ela midadi Abula Diasu ea logo holeiga
lelu. Amalalu, hedolowane, Hina Gode E esalagalebeia dawa:loma:ne
sinenemegi hadigi da dunu huluane ba:ma:ne misi. 20 Hina Gode da
Mousese amola Elanema amane sia:i, 21 “Masa! Amo dunuma mae
gilisima! Na da wahadafa ili dafawanedafa wadela:lesimu!”
22 Be Mousese amola Elane da osoboga mi bugila sa:ili, beguduli, amane
sia:i, “Gode! Di da esalusu huluane ea bai gala. Dunu afae fawane da
wadela:le hamoiba:le, Di da fi dunu huluane ilima ougima:bela:?”
23 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 24 “Dunu huluane ilia da Goula,
Da:ida:ne amola Abaila:me ilia abula diasu yolesili, sogebi enoga masa:ne
sia:ma!”
25 Amalalu, Mousese, amola Isala:ili ouligisu dunu, ilia da Da:ida:ne
amola Abaila:me elama asi. 26 Mousese da Isala:ili dunu ilima amane
sia:i, “Amo wadela:i hamosu dunu ilia abula diasu yolesili, gadenene
mae leloma! Ilia liligi huluanedafa mae digili ba:ma! Dilia agoane hame
hamosea, dilia da ilia wadela:i hamoiba:le bogobe defele, dilia amola da
bogomu.” 27 Amaiba:le, Isala:ili dunu da Goula, Da:ida:ne amola Abaila:me
ilia abula diasu yolesili asi.
Da:ida:ne amola Abaila:me da ilia abula diasuga gadili asili, ela, elea uda
amola mano da abula diasu logo holeiga lelebe ba:i. 28 Mousese da Isala:ili
dunu ilima amane sia:i, “Dilia waha ba:mu liligi amoga, Hina Gode da na
amo hou hamoma:ne asunasi amo dawa:mu. Amola na da na hanaiga
hame hamoi amo dawa:mu. 29 Amo dunu da osobo bagade dunu ilia
esalusu hou defele, Gode Ea se dabe mae lale, udigili bogosea, defea, Hina
Gode da na hame asunasi dawa:ma. 30 Be Hina Gode da hou musa: hame
ba:i hamosea, amola osobo ea lafi da dagale, dunu amola ilia liligi huluane
amo mogo salasea, amola ilia esaleawane udigili bogoi sogega gudu dasea,
amo dunu da Hina Gode da ilima higale yolesi dagoi dilia da dawa:mu.”
31 Mousese da sia:i dagoloba, hedolowane Da:ida:ne amola Abaila:me ela
lelebe hagudu dialu osobo da lafi agoane dagale gai. 32 Osobo da ela amola
elea sosogo fi amola Goula ea fa:no bobogesu dunu amola ilia liligi huluane
amo mogosali dagoi. 33 Amaiba:le, ilia amola ilia liligi huluane da mae
bogole, bogoi sogega gudu sa:i. Ilia gudu sa:i dagoloba, osobo ea lafi da
bu ga:si. Ilia da bu hamedafa ba:i. 34 Isala:ili dunu huluane da disa wesu
nababeba:le, hobea:i. Ilia da amane wei, “Hobea:ma! Osobo da nini amola
mogosalasa:besa:le, hehenama!” 35 Amalalu, Hina Gode da lalu iasi. Amo
da nene gadole, dunu250 amo da gabusiga: manoma i, amo huluane nei
dagoi.

Laluoso Gasa:le Legesu

36 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 37 “Elia:isa (gobele
salasu dunu Elane egefe) ema, e da balase laluoso gasa:le legesu amo dunu
laluga nei ilia da:i hodo amo lale, laluoso amo da ilia laluoso gasa:le legesu
ganodini diala amo soge enoga afagogoma:ne sia:ma! Bai amo laluoso
gasa:le legesu da hadigi ilegei gala.
38 Ilia da Hina Gode Ea oloda amoga i dagoiba:le, hadigi hamoi dagoi.
Amaiba:le, amo dunu (ilia da wadela:le hamoiba:le medole legei dagoi ba:i)
amo ilia laluoso gasa:le legesu lale, dadabili, abenale da:fe hamone, amoga
oloda dedebosu hamoma. Amo da Isala:ili dunuma sisasu dawa:loma:ne
agoane ba:mu.” 39 Amaiba:le, gobele salasu dunu Elia:isa da laluoso
gasa:le legesu lale, da:fe abenai hamoma:ne sia:i. Amalalu, ilia da amoga
oloda dedeboi dagoi. 40 Amo da Isala:ili dunu ilima sisasu agoane ba:i.
Sisasu da Elane egaga fi, ilia fawane da Hina Godema gabusiga: manoma
ulagima:ne, oloda amoga doaga:mu da defea. Be eno dunu da amai
hamonanu, e da Goula amola ea fa:no bobogesu dunu amo wadela:lesi
dagoi ba:mu. Amo hou, Hina Gode da Mousesema, e da Elia:isama alofele
sia:ma:ne sia:i.

Elane da Isala:ili Dunu Gaga:i

41 Eso eno aya amoga, Isala:ili fi dunu huluane da Mousese amola Elane
elama egane sia:i, “Alia da Hina Gode Ea fi dunu mogili medole legei.”
42 Ilia da Mousese amola Elane elama egane sia:musa: gilisi dagoloba, ilia
da Abula Diasu ba:musa: sinidigisia, Mu Mobi Ganumu da Abula Diasu
dedeboi amola Hina Gode Esalebe dawa:digima:ne sinenemegi hadigi misi
dialebe ba:i. 43 Mousese amola Elane da asili, Abula Diasu ea midadi lelu.
44 Amola Hina Gode da Mousesema amane sia:i,
45 “Masa! Amo dunu yolesima! Na da amogawi wahadafa ili
wadela:lesimu!” Mousese amola Elane ela da odagi osoboa beguduli,
46 Mousese da Elanema amane sia:i, “Dia laluoso gasa:le legesu lale,
oloda amoga laluoso lale, laluoso gasa:le legesu ganodini ligisili, gabusiga:
manoma amo laluoso da:iya salima. Amasea hedolowane Isala:ili dunuma
gaguli asili, dodofesu hou ilima hamomu. Hedolo! Hina Gode Ea ougi da
heda:le, asi dagoi. Olo bagade da dunu fi ganodini mui dagoi.” 47 Elane da
Mousese ea sia: nababeba:le, ea laluoso gasa:le legesu lale, Isala:ili dunu
gilisisu dogoa amo gusu hehenaiya heda:i. E da olo bagade da mui dagoi
ba:beba:le, gabusiga: manoma amo laluoso ligisili, dodofesu hou dunu ili
dodofema:ne hamoi dagoi. 48 Amo hou da olo bagade madelai amo ea logo
hedofai. Amalu, Elane da esala dunu la:idi amola bogoi dunu la:idi amoga
dogoa lelebe ba:i. 49 Dunu da olo bagadeba:le bogogia:i ilia idi da 14,700.
Eno da Goula ea lelesuba:le bogoi ili da gilisili hame idi. 50 Olo bagade da
hedofai dagoi ba:loba, Elane da Mousese Abula Diasu logo holeiga esaloba
amogai buhagi.

17

Elane ea Galiamo

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Isala:ili dunuma ilia da dima
galiamo fagoyale gala ima:ne sia:ma. Amo galiamo da afae afae Isala:ili fi
ouligisu dunu fagoyale gala ilia galiamo agoane. Amo dunu ilia dio afae
afae amo galiamo damana dedema. 3 Amola galiamo amo da Lifai fi ilia
galiamo amoga Elane ea dio dedema. Fi ouligisu dunu afae afae da galiamo
afae dialebe ba:mu. 4 Amo galiamo Na Abula Diasuga gaguli misini, Gode

Ea Gousa:su Sema Gagili (amoga Na da di gousa:sa) amo midadi ligisima.
5 Amasea Na ilegei dunu ea galiamo da fadagala:mu. Amo hamobeba:le,
Na da Isala:ili dunu ilia mae fisili dima egane sia:su amo hedofamu."

6 Amaiba:le, Mousese da Isala:ili dunuma sia:beba:le, ilia ouligisu dunu
afae afae da ema galiamo i. Amo galiamo da fi fagoyale afae afae
gala, ilia:. Amola ilia da Elane ea galiamo amo galiamo enoma gilisi.
7 Amalalu, Mousese da galiamo huluane Abula Diasu amo Hina Gode Ea
Sema Gousa:su Gagili midadi amoga ligisi.

8 *Aya eso amoga, Mousese da Abula Diasu ganodini golili sa:ili, Elane ea
galiamo (amo da Lifai fi ilia galiamo) amo da fadagala:i dagoi ba:i. Amo da
yebese hamone, sogea hamone, 'alamode' fage legei dagoi ba:i. 9 Mousese
da galiamo huluane gaguli asili, Isala:ili dunuma olei. Ilia da hou doaga:i
amo ba:lalu, ilia ouligisu dunu afae afae da ilia galiamo bu ili ladi.

10 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Elane ea galiamo amo Gode
Ea Gousa:su Sema Gagili ganodini bu salima. Amo da Isala:ili odoga:su
dunuma sisasu agoane dialoma:mu. Sisasu da ilia da egasu sia: hame
hedofasea, bogomu."

11 Mousese da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi.

12 Isala:ili dunu da Mousesema amane sia:i, "Ninia da gugunufinisi dagoi.
13 Nowa da Abula Diasu gadenene fawane masea, e da bogomu. Amaiba:le
ninia huluane da bogogia:mu agoai galebe."

18

Gobele Salasu Dunu amola Lifai Dunu Ilia Hawa: Hamosu

1 Hina Gode da Elanema amane sia:i, "Dunu da Na Abula Diasu ganodini
giadofale hawa: hamosea, di amola dia mano amola Lifai dunu da se
dabe nabimu. Be dilia gobele salasu hawa: hamosu ganodini giadofale
hamosea, di amola dia mano fawane da se dabe iasu ba:mu. 2 Dia fi
dunu, Lifai dunu, amo di amola dia mano, Abula Diasu hawa: hamosu
fidima:ne oule misa. 3 Ilia da dia hawa: hamosu noga:le hamoma:ne
sia:ma, amola Abula Diasu hawa: hamosu noga:le hamoma:ne sia:ma. Be
Hadigi liligi Hadigi Malei Sesei ganodini diala amola Oloda, ilia da hame
digili ba:mu. Ilia da amo liligi digili ba:sea, ili amola di, gilisili medole
legei dagoi ba:mu. 4 Ilia da di amola gilisili hawa: hamomu, amola Abula
Diasu hawa: hamosu huluane amo noga:le hamoma:ne sia:ma. Be hame
dawa:su dunu da di gilisili mae hamoma:ne sia:ma. Amo da hamedei. 5 Di
amola diagefelali fawane da Hadigi Malei Sesei amola Oloda amo hawa:
hamosu hamomu. Bai Na ougi da Isala:ili dunuma bu heda:sa:besa:le,
dilisu fawane hamoma. 6 Na da Isala:ili fi amo ganodini, dia fi Lifai dunu
amo ilegele, dima hahawane iasu agoane, dima iaha. Ilia da Abula Diasu
ganodini hawa: hamoma:ne, Nama momogili gagai dagoi. 7 Be Na da di
amola dia mano, dilisu da Oloda amola Hadigidafa Momei Sesei amoga
gobele salasu hawa: hamosu hamoma:ne ilegei dagoi. Amo hawa: hamosu
da dilia hawa: hamosu fawane. Bai gobele salasu hou Na da hahawane
iasu fedege agoane dilima fawane i dagoi. Hame dawa:su amola hame
ilegei dunu da hadigi liligi gadenene masea, amo dunu medole legema."

Gobele Salasu Dunu ilia Ha:i Manu Iasu

* **17:8:** Hibulu 9:4

8 Hina Gode da Elanema amane sia:i, “Dawa:ma! Na da ha:i manu liligi Nama i amo da gobele salimusa: hame gobele sali, amo huluane Na da dima iaha. Amo da di amola digaga fi mae fisili, eso huluane lamu. 9 Hadigidafa iasu amo da oloda da:iya hame gobele sali, amo liligi haguduga dedei da dia: :- Gala:ine Iasu; Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu; Dabe Imunu Iasu. Liligi huluane Nama hadigi iasu hamoma:ne i, da di amola dia gofelali, dilia:. 10 Dilia amo liligi hadigi sogebi ganodini moma. Amo dunuga fawane manu. Amo liligi da hadigi gala dawa:ma.

11 Amola eno hahawane iasu liligi amo Isala:ili dunu da Nama iaha, amo di da lamu. Na da eso huluane, mae fisili di amola dia gofelali amola didiwilali ilima iaha. Dia sosogo fi huluane ledo dodofei dagoiba:le fawane amo manu da defea.

12 Na da baligili noga:i degabo fai ha:i manu amo Isala:ili dunu da Nama ode huluane amoga iaha, amo Na da dilima iaha. Amo da olife susuligi, waini hano amola gagoma.

13 Amo huluane da dia liligi ba:mu. Dia sosogo fi huluane ledo hamedei, da amo manu defea. 14 *Liligi huluane Isala:ili soge ganodini amo ilia da Nama udigili momodale ligiagale ilegei, amo da dia:.

15 Magobo dunu mano o magobo ohe mano amo Isala:ili dunu da Nama iaha, amo da dia:. Be dunu ilia da mano magobo bu bidi lamusa: dawa:sea, amo di bidiga lama:ne ilegema. Amola magobo ohe amo da sema ganodini ledo hamoi, amo amolawane bidiga lama:ne ilegema. 16 Mano lalelegele, oubi afae doaga:sea, Isala:ili ilia malasu defele, silifa fage biyale gala amoga bu bidiga lama:ne ilegema:ma! 17 Be magobo bulamagau, sibi amola goudi amo dunu ilia da bu bidi lamu da hamedei. Ilia da dafawane Na: liligi fawane amola amo dilia gobele salima. Ilia maga:me amo oloda la:idi amoga galagama amola ilia sefe amo gobesima. Na da amo gobei gabusiga: hahawane nabimu. 18 Ilia hu da dia:. Amola sogogea amola baligili noga:i iasu ea lobodafadi emo amola da dia:.

19 Na da di, dia gofelali amola didiwilali ilima baligili noga:i iasu Isala:ili dunu da Nama iaha, amo imunu. Amo da gousa:su (fimu da hamedei) Na da di amola digaga fi ilima hamoi dagoi.” 20 Hina Gode da Elanema amane sia:i, “Di da soge o diasu amo digaga fi ilima imunusa: hame lamu. Amola, soge afae Isala:ili soge ganodini da dima ilegei hame ba:mu. Bai Na, Hina Gode, da dia esaloma:ne liligi huluane defele esala.”

Lifai Dunu ilia Gagumu Liligi

21 †Hina Gode da amane sia:i “Na da Lifai fi dunu ilima ‘daide’ (lai liligi huluane nabuane mogili, afae) amo huluane Isala:ili dunu da Nama iaha, amo Lifai dunu ilima i dagoi. Ilia da Na Abula Diasu ouligima:ne hawa: hamobeba:le, Na da amo bidi ilima iaha. 22 Isala:ili dunu eno da Na Abula Diasu gadenene hamedafa misunu. Bai ilia da bogosu se dabe iasu lasa:besa:le. 23 Waha winini, Lifai dunu ilia fawane da Na Abula Diasu ouligimu. Amola, noga:le hame ouligisia, Na da ilima fawane sia:mu. Amo da eso huluane dialumu sema amola amo sema da digaga fi ilima dialumu. Lifai dunu da soge o diasu Isala:ili soge ganodini hame gagui dialumu. 24 Bai Na da ilima ‘daide’ amo Isala:ili dunu da Nama iaha, amo ilima

* **18:14:** Gobele Salasu 27:28 † **18:21:** Gobele Salasu 27:30-33; Mousese ea Malasu 14:22-29

i dagoi. Amaiba:le Na da ili da Isala:ili soge ganodini liligi hame gagui dialumu, ilima sia:i dagoi.

Lifai Dunu Ilia Daide

25 Hina Gode da Mousesema amane hamoma:ne sia:i, 26 “Lifai dunu ilima amane sia:ma, ‘Dilia da Isala:ili dunu ilima ‘daide’ amo Hina Gode da dili lama:ne sia:i, amo lasea, dilia amoga ‘daide’ amo bu Hina Godema ima. 27 Na da dilia iasu amo ifabi ouligisu dunu ea iasu (gagoma gaheabolo amola waini hano gaheabolo) amo defele ba:mu. 28 Amo iasu (Isala:ili dunu ilia ‘daide’ dilima i) da Hina Gode Ea:. Amola amoga dilia ‘daide’ lale, gobele salasu dunu Elanema ima:ma. 29 Amo liligi noga:idafa fawane, amoga amo ‘daide’ lama. 30 Ifabi ouligisu dunu da ‘daide’ ia dagosea, eno la:idi hi gagusa. Amo defele dilia ‘daide’ noga:idafa la:idi amo Hina Godema (amola Elanema) ia dagosea, eno la:idi dilisu lama. 31 Dilia amola dilia sosogo fi da nasu sogebi mae dawa:le, udigili manu da defea. Bai amo da dilia hawa: hamosu Abula Diasu ganodini, amo ea bidi lasu gala. 32 Dilia da amo huluane nasea, wadela:i hame hou hamosa. Be hidadea baligili noga:idafa ‘daide’ Hina Godema ima. Be Isala:ili dunu ilia hadigi sema iasu noga:le dawa:ma. Dilia da Hina Godema Ea baligili noga:idafa ‘daide’ hidadea mae iawane, amo liligi manu da sema bagade. Agoane hamosea, dilia da medole legei dagoi ba:mu.”

19

Yoi Bulamagau Aseme ea Nasubu

1 Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane sia:i, 2 “Isala:ili dunu ilima hamoma:ne sia: amane olelema, ‘Yoi bulamagau aseme amo da afae hame lologoi amola hawa: hamosu hame hamoi, amo oule misini, 3 gobele salasu dunu Elia:isa ema ima. Amasea, amo bulamagau fisisu gadili oule asili, Elia:isa ba:ma:ne, medole legema. 4 Amasea, Elia:isa da bulamagau ea maga:me mogili lale, amola ea lobo sogo amoga Abula Diasu midadi amodili fogaga:la:ma:ne sia:ma. 5 Amo ohe ea da:i hodo huluane (amola gadofo, hu, maga:me amola gaisa) amo gobele salasu dunu ba:ma:ne, gobesima. 6 Amasea, gobele salasu dunu da ‘dolo’ ifa, ‘hisobe’ amoda fili lai amola yoi efe amo lale, bulamagau yoi lalu ganodini amo da:iya galagamu. 7 Amolalu, e da ea abula dodofele, hano hi da:i damana sogagala:le amalu e da bu fisisu amo ganodini golili sa:imu da defea. Be e da ledo hamoi dagoi ba:mu. Daeya doaga:beba:le fawane, bu dodofei dagoi ba:mu.

8 Dunu amo da bulamagau aseme gobele sali, e amola da ea abula dodofele, hano hi da:i amoga sogagala:mu. Be e da ledo hamoi dagoi ba:mu. Daeya doaga:beba:le fawane, bu dodofei dagoi ba:mu. 9 *Amasea, dunu eno (amo da sema ganodini dodofei dagoi dunu), e da bulamagau ea nasubu gagadole, ledo hamedei sogebi amoga gaguli masa:mu. Ilia da nasubu amogawi ouligimu, amasea Isala:ili dunu da amo lale, hano amo da sema ledo dodofema:ne hamosa, amoga gilisimu. Amo hou da wadela:i hou fadegama:ne hamosa. 10 Dunu amo da nasubu gagadoi, amo dunu da ea abula dodofemu. Be e da ledo hamoiba:le, daeya doaga:sea bu ledo hamedei ba:mu. Amo sema da eso huluane dialumu. Isala:ili dunu amola ga fi dunu ili gilisili esalebe, da amo sema defele dawa:laloma:mu.

* **19:9:** Hibulu 9:13

Bogoi Da:i Hodo Digili Ba:sea

11 Nowa da bogoi da:i hodo digili basea da eso fesuale agoane ledo hamoi
gala esalumu. 12 E da eso osodaga dodofesu hano amoga dodofemu, amola
eso fesu amoga bu amoga dodofelalu, ledo hamedei agoane ba:mu. Be e
da eso osoda amola eso fesu amoga hame dodofesea, e da ledo hamoi gala
agoane esalumu. 13 Nowa da bogoi da:i hodo digili ba:sea amola sema
dodofesu hou hame hamosea, e da ledo hamoi dagoi ba:mu. Bai sema
dodofesu hano da ema hame sogagala:i. E da Hina Gode Ea Abula Diasu
amo wadela:lesisa. Amola amo dunu ilia da Gode Ea fi dunu hame sia:mu.
14 Dunu afae da abula diasu ganodini bogosea, nowa dunu da e bogoloba
amo abula diasu ganodini esalea, o nowa da amo abula diasu ganodini
golili dasea, da eso fesuale amoga, ledo hamoi dagoi ba:mu. 15 Amola
ofodo amola ganagu amo abula diasu ganodini gala, amo da ga:lu hame
galea, amo da ledo hamoi dagoi ba:mu. 16 Nowa dunu amo da medole
legei o hisu fawane da diasu gadili bogoi amo digili ba:sea, amola nowa
da dunu ea gasa o bogoi uli dogosu amo digili ba:sea, amo dunu da ledo
hamone, eso fesuale agoane esalumu.

17 Amo ledo hamoi hou fadegama:ne, yoi bulamagau (amo da wadela:i
hou fadegama:ne medole legei) amo ea nasubu mogili lale, ofodo ganodini
salawane, hano gaheabolo noga:i amoga gilisima. 18 Dunu amo da sema
ganodini ledo hamedei, e da hidadea hisobe amoda fili lale, hano ganodini
gele, amola amo hano ea abula diasu, amola amo ganodini liligi amola
dunu huluane, amoga ilima fogaga:ga:la:mu. Amalalu, dunu amo da ledo
hamedei, da amo hano, dunu afae amo da dunu gasa o dunu bogoi da:i
hodo o bogoi uli dogosu amo digili ba:i, ema foga:ga:la:mu. 19 Eso osodoga
amola eso fesu amoga, ledo hame hamoi dunu da hano amo ledo hamoi
dunu amoga fogaga:ga:la:mu. Eso fesu amoga, ledo hame hamoi dunu da
amo dunu dafawane dodofemu. E da ea abula dodofelalu, ea da:iga hano
sogagala:le, eso dasea e da sema ganodini dafawane dodofei dagoi ba:mu.
20 Nowa dunu da sema ganodini ledo hamoi dagosea, be sema dodofesu
hou hame hamosea, e da ledo hamoi dagoiba:le, amaiwane dialumu. Bai
sema dodofesu hano da ea da:iga hame gufagagala:i. E da Hina Gode
Ea Abula Diasu ledo hamoiba:le, wadela:sa. Amola amo dunu da Gode
Ea fi dunu, maedafa sia:ma. 21 Amo sema dilia eso huluane mae fisili
hamonanoma. Dunu amo da dodofesu hano eno ledo hamoi dunuma
foga:ga:la:sa, amo amola da ea abula dodofema:ne sia:ma. Nowa da amo
dodofesu hano digili ba:sea, da ledo hamoi dagoiba:le, daeya doaga:sea
fawane bu dodofei dagoi ba:mu. 22 Adi liligi amo ledo hamoi dunu da digili
ba:sea da ledo hamoi dialumu. Amola nowa da amo liligi digili ba:sea,
e amola da ledo hamoi dagoi ba:mu, amola daeya doaga:sea fawane bu
dodofei dagoi ba:mu.

20

Hou da Ga:idesie Soge amoga Doaga:i
(Gadili Asi 17:1-7)

1 Oubi age ganodini, Isala:ili fi dunu huluane da wadela:i hafoga:i soge
amo Sini amoga doaga:le, Ga:idesie sogebi amoga fi dialu. Amogawi,
Milia:me da bogole, ilia da ea da:i uli dogone sali.

2 *Ilia fisisu sogebi amoga hano hame dialebe ba:i. Amaiba:le, Isala:ili
dunu da Mousese amola Elane elama gegedole, 3 egane sia:i “Ninia da ninia
fi Isala:ili dunu eno defele, Hina Gode Ea Abula Diasu midadi bogomu
da defea galu. 4 Di da abuliba:le nini amo wadela:i hafoga:i sogega oule
misibala:? Dia da nini amola ninia ohe fi guiguda: bogoma:ne, goeguda:
oule misibala:? 5 Amo soge da wadela:idafa. Ha:i manu heda:mu da
hamedei. Gagoma da hame - figi fage da hame - waini fage da hame -
‘bomegala:nede’ fage da hame. Hano amola da hame gala. Di abuliba:le
nini Idibidi sogega fisili masa:ne, guiguda: oule misibala:?” 6 Mousese
amola Elane da Isala:ili dunu ilia gilisisu fisili, Abula Diasu ea holeiga lelu.
Ela da beguduli osoboga mi bugila sa:i. Amalalu, Hina Gode Ea esalebe
dawa:loma:ne sinenemegi hadigi da misini, ela da amo ba:i. 7 Hina Gode
da Mousesema amane sia:i,
8 “Galiamo amo da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili midadi diala, amo
lale, di, Elane amo Isala:ili dunu gilisima:ne sia:ma. Amasea, ilia huluane
ba:ma:ne, amo igi amoma sia:ma. Amasea, hano da amodili musa:
gala:mu. Di da agoane hamosea, hano amo da gele musa: gala:le, dunu
huluane amola ilia ohe da amo moma:ma.”
9 Mousese da Hina Gode Ea sia:i defele, asili, galiamo lai. 10 E amola
Elane da Isala:ili fi dunu huluane amo gele midadi gilisi. Amola, Mousese
da amane sia:i, “Dilia odoga:su dunu! Nabima! Ania da dili hano moma:ne
amo gele fana:dula:?”
11 Amalalu, Mousese da galiamo gaguia gadole, gele adunawane fai
dagoi. Hano musa:su bagade musa:gala:le amola dunu huluane amola
ohe da hano amo maiba:le sadi.
12 Be Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane gagabuli sia:i,
“Alia da Isala:ili dunu amo soge Na da ilima ima:ne ilegele sia:i amoga
hame oule masunu. Bai alia dafawaneyale dawa:su hou da gasa hame
amola alia da Na hadigi gasa hou amo Isala:ili dunu ba:ma:ne, hame
olelei.”
13 Amo hou da Meliba sogebi (dawa:loma:ne da ‘egasu’) amoga ba:i.
Amogawi Isala:ili dunu da Hina Godema egai amola E da ilima Ea hadigi
hou olelei.

Idome hina bagade da Isala:ili Dunu ilia ea Soge Baligimu Logo Hedofai

14 Mousese da Ga:idesie sogega sia:ne iasu dunu Idome hina bagade ema
asunasi. Ilia da amane sia:i, “Amo sia:ne iasu da dia ‘fi dunu’, Isala:ili fi
dunu amoga misi. Ninia se nabasu di dawa:. 15 Ninia aowalali dunu da
Idibidi sogega asili, amogawi ode bagohame esalu. Idibidi dunu da ninia
aowalali amola nini se nabima:ne ninima hamosu. 16 Amola ninia da Hina
Godema Ea nini fidima:ne dini wesu. E da ninia wei amo nabi. E da a:igele
dunu asunasili, amo da nini Idibidi sogega fisili masa:ne gadili oule asi.
Wali ninia da Ga:idesie sogebi dia soge alalo amoga esala. 17 Ninia da dia
sogedili baligili masunu hanai galebe. Dia ninima logo doasima. Ninia
amola ninia ohe da logoba:le fawane masunu. Ninia da dia ifabi amola
waini sagai amo ganodini hame masunu amola dia hano nasu amoga hame
manu. Ninia da logoba:le fawane, dia sogedili baligimu.” 18 Be Idome dunu
da bu adole i, “Dilia da hamedafa ninia sogedili masunu. Dilia da amane
hamosea, ninia da gadili mogodigili, dilima doagala:mu.”
19 Isala:ili dunu da amane sia:i, “Ninia da logo bagade amoga fawane
masunu. Amola ninia o ninia ohe da dilia hano nasea, ninia da amo dabe

* **20:2:** Gadili Asi 17:1-7

dilima imunu. Ninia da logodili fodoma:ne fasimusa: fawane sia:sa." 20 Be Idome dunu da bu adole i, "Hame mabu!" Amalalu, ilia da dadi gagui dunu bagohame gilisili, gadili mogodigili asili, Isala:ili dunu doagala:musa: asi. 21 Idome dunu da Isala:ili dunu ilia sogega fadoma:ne masunu logo ga:iba:le, ilia da sinidigili, logo enoga asi.

Elane da Bogoi

22 Isala:ili fi dunu huluane da Ga:idesie fisili, Ho Goumiga doaga:i. 23 Ho Goumi da Idome soge alalo gadenene gala. Amogawi, Hina Gode da Mousese amola Elane elama amane sia:i, 24 "Elane da soge amo Na da Isala:ili fi ilima imunu ilegei, amoga e da amo soge ganodini hame masunu. E da bogomu. Bai alia da Meliba sogega Na sia:i amo lelei. 25 Elane amola egefe Elia:isa amo Ho Goumiba:le heda:ma:ne oule masa.

26 Amogawi, Elane ea gobele salasu abula gisa:le, Elia:isa ema gasisalasima."

27 Mousese da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi. Ilia da Isala:ili dunu huluane ba:ma:ne, Ho Goumiba:le heda:i. 28 †Amogawi, Mousese da Elane ea gobele salasu abula gisa:le, bu Elia:isa ema gasisali. Amogawi, Ho Goumi da:iya dabuagado, Elane da bogoi dagoi. Amalalu, Mousese amola Elia:isa da bu gudu sa:i.

29 Isala:ili dunu huluane da Elane ea bogoi nababeba:le, eso30amoga, e dawa:ha heawini didigia:lalu.

21

Isala:ili Dunu da Ga:ina:ne Dunu Hasali

1 *A:ila:de moilai bai bagade (ga (south) Ga:ina:ne soge ganodini gala) amo ea hina bagade da Isala:ili dunu da A:dalime logoga manebe nababeba:le, e da ili doagala:le, mogili suguli lai. 2 Amalalu, Isala:ili dunu da Hina Godema amane dafawaneyale ilegele sia:i, "Di da amo dunu hasalima:ne, nini logo doasisia, ninia da dafawanedafa amo dunu amola ilia moilai huluane Dima momodale ligiagale ilegele, huluane gugunufinisimu." 3 Hina Gode da ilia sia: nababeba:le, E da ili fidi amola ilia da Ga:ina:ne dunu hasali dagoi. Amaiba:le, Isala:ili dunu da amo dunu amola ilia moilai huluane dafawane wadela:lesi. Ilia da amo soge 'Homa' (dawa:loma:ne da wadela:lesisu) dio asuli.

Sania Balasega Hamoi

4 †Isala:ili dunu da Idome sogega sisiga:ma:ne, Ho Goumi fisili, logo amo da Agaba Gogomai doaga:musa: asi. Be logoga ahoanoba, ilia da bu da:i dione, egasu. 5 ‡Ilia da Godema amola Mousesema amane egai, "Dia abuliba:le nini Idibidi sogega fisili masa:ne, amo wadela:i ha:i manu amola hano hame hafoga:i sogega nini bogoma:ne, nini oule misibala:?"

6 Amalalu, Hina Gode da wadela:i medosu sania Isala:ili dunuma asunasi. Isala:ili dunu bagohame da amoga gasomaiba:le, bogogia:i.

7 Isala:ili dunu da Mousesema misini, amane sia:i, "Dafawane! Ninia da di amola Hina Gode alima ougili egane sia:beba:le, wadela:i bagade hamoi. Wali, Hina Gode da amo sania fadegama:ne, Ema sia:ne gadoma!" Amaiba:le, Isala:ili dunu fidima:ne, Mousese da sia:ne gadoi.

---

† **20:28:** Gadili Asi 29:29; Idisu 33:38; Mousese ea Malasu 10:6 * **21:1:** Idisu 33:40 † **21:4:** Mousese ea Malasu 2:1 ‡ **21:5:** 1 Golidia 10:9

8 Amalalu, Hina Gode da Mousesema e da balasega sania hamoma:ne
sia:i. E da amo sania, ifa amoga gosagisima:ne sia:i. Amalalu, nowa dunu
da saniaga gasomai galea, e da amo sania ifaga gosagisi ba:beba:le, e da
uhi dagoi ba:mu.
9 §Amaiba:le, Mousese da balasega sania hamone, ifaga gosa:gisi. Nowa
da sania amoga gasomai galea, e da amo sania balasega hamoi ba:loba,
uhinisi dagoi ba:i.

Isala:ili Dunu da Moua:be Dunu Ilia Fago Sogega Asi

10 Isala:ili dunu da bu asili, Oubode sogebi fonobahadi ouesalu, 11 asili,
ilia da wadela:i hafoga:i soge Moua:be soge ea gusu la:idi diala, A:balime
sogebi amoga fi esalu. 12 Amalalu, bu asili, ilia da Silede Fago amoga fi
galu. 13 Amo yolesili, asili, ilia da Anone Hano ea ga (north) bega: fisisu
hamoi. Amo sogebi da wadela:i hafoga:i soge A:moulaide soge ganodini
diala. (Anone Hano da alalo amo da Moua:be soge amola A:moulaide
soge afafasa.) 14 Amaiba:le, 'Hina Gode Ea Gegesu Buga' amo ganodini
da agoane dedei gala, "moilai Wahebe amo da Soufa soge ganodini amola
fago soge ganodini amola Anone Hano, 15 amola fago ilia bega: asili A
moilai amola Moua:be alalo defei gadenene diala."
16 Amo yolesili, ilia da sogebi ea dio amo Si Hano amoga asi. Amogawi,
Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Dunu huluane gilisima! Amasea,
Na da ilima hano imunu!"
17 Amo esoga, Isala:ili dunu da amane gesami hea:i,
"Si hano! Dilia hano hamoma!
Amasea, ninia da amo hano gesami hea:suga yosia:mu!
18 Amo si hano uli dogoi
da hina bagade ilia mano amola ouligisu dunu ilia dogoi.
Ilia da hina bagade ea galiamo amoga,
amola ilia dagulu amoga dogoi."
Isala:ili dunu da wadela:i hafoga:i soge yolesili, Ma:dana sogega asi.
19 Amo yolesili, ilia da Naha:iliele sogebiga asili esalu, asili Ba:imode sogega
asi. 20 Amalalu, ilia da Ba:imode fisili, asili, Moua:be dunu ilia sogega asi.
Amo soge da Bisiga Goumi ea gouha dialu. Midadi da wadela:i hafoga:i
soge ba:i.

Isala:ili da hina bagade Saihone amola hina bagade Oge Hasali (Mousese Ea Malasu 2:26—3:11)

21 Amalalu, Isala:ili dunu da A:moulaide hina bagade Saihone ema
sia:ne iasu dunu asunasi. 22 Ilia da amane sia:i, "Ninia da dia sogedili
baligili masa:ne, ninima logo doasima! Ninia amola ninia ohe da logo
bagade hame yolesimu. Ninia da dia ifabi amola waini sagai amoga hame
heda:mu. Ninia da dia hano uli dogoi amoga, hano hame manu. Ninia da
dia soge ganodini, logodili fodoma:ne fasimusa: fawane ahoanumu."
23 Be Saihone da Isala:ili dunu ilia logo hedofai dagoi. E da ea dadi
gagui dunu gagadole, gadili asili, Ya:iha:se sogebi wadela:i hafoga:i sogega
amogawi Isala:ili dunu doagala:i. 24 Be Isala:ili dunu da amo gegesu
ganodini, ilia ha lai dunu bagohame medole legei. Ilia da A:moulaide
soge amo Anone Hano asili Ya:boge Hano amo soge dogoa dialu huluane
fedelale, fi dialu. Ya:boge Hano da A:monaide dunu fi ilia soge alalo
defei gala. Ilia da amo hame giadofai, bai A:monaide dunu da amo alalo

§ **21:9:** 2 Hina Bagade 18:4; Yone 3:14

defei gasawane gaga:su. 25 Isala:ili dunu da A:moulaide dunu ilia moilai huluane amo doagala:le, fedelai dagole, amo ganodini fi. Ilia da Hesiabone amola moilai huluane amo sisiga:le dialu, fedelai dagoi. 26 Hesiabone da A:moulaide hina bagade Saihone, amo ea bisili moilai bai bagade. Saihone da musa: Moua:be hina bagade ema gegei galu. E da ea soge huluane asili Anone hano, amo huluane fedelai dagoi.

27 Amaiba:le, gesami hea:su dunu da amane gesami hea:sa,
‘Hesiabone moilai bai bagade, hina bagade Saihone ea moilai,
amoga misa.
Ninia da amo moilai bu hiougi
amola bu hahamoi dagoi ba:mu, amo hanai gala.

28 **Hemonega, Saihone ea dadi gagui dunu
da lalu ea ahoabe defele, Hesiabone moilai bai bagadega asi.
Ea dadi gagui dunu da lalu agoane,
A moilai bai bagade Moua:be soge ganodini wadela:lesi,
amola Anone Hano ea banuguma agolo soge
da lalu nebe agoane nei dagoi.

29 Moua:be fi dunu! Dilia da se bagade naba!
Dilia ogogosu ‘gode’ Gimosie amoma nodone sia:ne gadosu dunu!
Dilia da wadela:lesi dagoi.
Dilia ‘gode’ da dilia dunu amo mugululi asi dunu hamoma:ne,
logo doasi dagoi.
Amola dilia uda ilia da A:moulaide hina bagade
ea udigili hawa: hamosu uda hamoi.

30 Be wali iligaga fi da wadela:lesi dagoi.
Soge amo da Hesiaboneganini muni asili Daibone
amola Noufa (Mediba gadenene),
amo soge huluane ganodini fi,
iligaga fi da wadela:lesi dagoi ba:sa.”

31 Amaiba:le, Isala:ili fi dunu da A:moulaide fi dunu ilia soge ganodini fi.

32 Amola Mousese da Ya:isa moilai bai bagade doagala:ma:ne, logo noga:i amo hogomusa:, desega ahoasu dunu asunasi. Isala:ili dunu da Ya:isa moilai bai bagade amola e sisiga:le dialu moilai huluane amo moilai doagala:le fedelai dagoi. Ilia da A:moulaide dunu amogawi esalu amo sefasi dagoi. 33 Amalalu, Isala:ili dunu da sinidigili, Ba:isia:ne sogega doaga:musa: logoga asi. Oge (Ba:isia:ne hina bagade) da ea dadi gagui dunu gagadole, Edeliai moilai bai bagadega Isala:ili dunu ilima doagala:musa:, mogodigili asi. 34 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Ema mae beda:ma! Na da di amo Oge amola ea dunu huluane amola ea soge amo hasalima:ne, Na da amo hou dima imunu. Dia da Saihone, A:moulaide hina bagade amo da Hesiabone amoga ouligisu hou hamosu, dia da ema hamoi defele, Oge ema hamoma.”

35 Amaiba:le, Isala:ili dunu da Oge amola egefelali amola ea fi dunu huluanedafa medole lelegei dagoi. Dunu afae esalebe hame ba:i. Amalalu, ilia da ea soge gesowale fi dialu.

22

Moua:be hina bagade da Ba:ila:me ema Misa:ne Sia:si

** **21:28:** Yelemaia48:45-46

1 Isala:ili dunu da bu asili, Moua:be umi soge amo Yodane Hano ea eso
mabe la:idi, Yeligou moilai bai bagade la:idila la:idilale diala, amogawi ilia
fisisu hamoi.
2 Moua:be hina bagade Ba:ila:ge (Sibo egefe), e da Isala:ili ilia hou
amo A:moulaide dunuma hamoi amola ilia idi bagade nababeba:le, 3 e
amola ea fi dunu huluane da bagadewane beda:i galu. 4 Moua:be dunu
da Midia:ne fi dunu ilima amane sia:i, "Bulamagau gawali da gisi bugi
ganodini gisi na ebelesa, amo defele Isala:ili fi bagade da ninia liligi
huluane wadela:lesimu." 5 *Amaiba:le, hina bagade Ba:ila:ge da sia:ne iasu
dunu ilia Ba:ila:me (Bio egefe, e da Bidio moilai Amoue soge Iufala:idisi
Hano gadenene esalu), amo dunu ema misa:ne sia:si. Sia:ne iasu dunu da
Ba:ila:ge ea sia: amane sia:si, "Di da amo liligi dawa:ma:ne na da sia:sisa.
Dunu fi bagade da Idibidi sogega goeguda: misi dagoi. Amo dunu da
soge huluane amoga a:i ahoa, amola ilia da ninia soge huluane lamusa:
magagisa. 6 Ilia idi da ninia idi baligi dagoi. Amaiba:le, di goeguda: misini,
na fidima:ne ilima gagabusu aligima:ne ilegema. Amasea, amabela:? ninia
da ilima hasalimu amola ninia soge fisimusa: ili sefasimu. Na dawa:! Di
da dunu hahawane esaloma:ne sia:sea, ilia da hahawane esalumu, amola
di da ilima gagabusu aligima:ne ilegesea, amo gagabusu da ilima aligi
dialumu."
7 Amaiba:le, Moua:be amola Midia:ne ouligisu dunu da amo gagabusu
ilegesu dabe sia: amo gaguli asili, Ba:ila:mema doaga:le, Ba:ila:ge ea sia:
ema sia:ne i. 8 Ba:ila:me da ilima amane sia:i, "Wali guiguda: golale, aya na
da Hina Gode Ea nama sia:mu, amo dilima olelemu." Amaiba:le, Moua:be
ouligisu dunu da Ba:ila:me ili esalu.
9 Gode da Ba:ila:mema misini, amane sia:i, "Amo dunu dili esalebe da
nowa dunula:?" 10 Ba:ila:me da bu adole i, "Moua:be hina bagade Ba:ila:ge
da ili nama amane olelema:ne asunasi, 11 'Dunu fi amo da Idibidi sogega
misi da soge huluane amoga a:i ahoa. E da agoane hanai gala, amo na da
gagubusu ilima aligima:ne ilegemu. Amasea, e da ilima doagala:le, gadili
sefasimusa: dawa:mu."
12 Gode da Ba:ila:mema amane sia:i, "Amo dunu mae sigi masa! Amola
Isala:ili fi dunu ilima gagabui aligima:ne mae ilegema! Bai Na da ilima
hahawane dogolegele hou ilegele i dagoi." 13 Golale, hahabe, Ba:ila:me da
Ba:ila:ge ea sia:ne iasu dunuma asili, amane sia:i, "Dilia diasuga buhagima!
Hina Gode da, na dili mae sigi masa:ne sia:i dagoi."
14 Amaiba:le, ilia da Ba:ila:ge ema buhagili, Ba:ila:me da ili mae sigi
misa:ne sia:i amo ema olelei.
15 Amalalu, Ba:ila:ge da sia:ne iasu dunu ilia idi da musa: asi dagoi, amo
ilia hou da musa: asi hou ilia baligi, amo asunasi. 16 Ilia da Ba:ila:mema
asili, Ba:ila:ge ea sia: ema amane alofele i, "Na dima ha:giwane edegesa.
Misa! Logo ga:su liligi mae dawa:ma! 17 Na da bidi bagadewane dima
imunu, amola dia hanai adole ba:su huluane hamomu. Na dima ha:giwane
edegesa. Misa! Amola na fidima:ne amo Isala:ili dunu fi ilima gagabui
aligima:ne ilegema."
18 Be Ba:ila:me da bu adole i, "Ba:ila:ge da silifa amola gouli ea hina
bagade diasu ganodini amo huluanedafa nama ianoba, na da Hina Gode
Ea sia: fonobahadi afae fawane giadofamu da nama hamedei gala:loba.

* **22:5:** Idisu 31:8; 2 Bida 2:15-16; Yude 1:11

19 Be dilia musa: misi dunu defele, wali gasia goeguda: esaloma. Bai
na da Hina Godema bu adole ba:mu. Amabela:? E da nama sia: eno
ganabela:?"
20 Amo gasia, Gode da Ba:ila:mema misini, amane sia:i, "Amo dunu da
dia ili sigi masa:ne sia:musa: misi galea, defea, dia liligi momagele, ili sigi
masa. Be Na hamoma:ne sia:i defele amo fawane hamoma."
21 Amaiba:le, hahabe, Ba:ila:me da ea dougi amo da:iya fa:le fisu amo
lala:gilalu, fila heda:le, Moua:be ouligisu dunu amola sigi asi.

Ba:ila:me amola ea Dougi

22 Ba:ila:me da ahoabeba:le, Gode da ougi ba:i. Amaiba:le, Ba:ila:me da
ea dougi da:iya fila heda:le, ea hawa: hamosu dunu aduna amola gilisili:
logoga ahoanoba, Hina Gode Ea a:igele dunu da ea logo hedofamusa:, logo
dogoa lelu.
23 Dougi da a:igele dunu gegesu gobihei bagade gaguliwane lelebe
ba:beba:le, e da logo fisili, bu la:ididili sega sa:i. Ba:ila:me da ea dougi
fananu, bu logoga logei.
24 Amalalu, a:igele dunu da logo donoboi amo da waini efe sagai amo
da igiga gagoi, amo dibiga asili, lelu. 25 Dougi da a:igele ba:beba:le, logo
la:idi amoga bobogala:le, Ba:ila:me ea emo da igiga gagoi amo damana
fanasili gigidinai. Ba:ila:me da bu enowane dougi fai. 26 A:igele da eno
ba:le gaidi asili, donoboidafa logo sogebi, la:ididili amola la:ididili baligimu
hamedei sogebi, amoga lelu. 27 Dougi da bu a:igele dunu ba:beba:le,
osoboga diagudui. Ba:ila:me ea ougi bagade heda:le, e da dougi amo ea
galiamoga fananu.
28 Amalalu, Hina Gode da dougi amoma, dunuga sia:be agoane sia:ma:ne,
gasa i. Dougi da Ba:ila:mema amane sia:i, "Na da dima adi hamobela:? Di
da abuliba:le, na udiana agoane udigili fabela:?"
29 Ba:ila:me da bu adole i, "Bai di da na gagaoui dunu agoane ba:ma:ne,
hamoi dagoi! Na da gegesu gobihei bagade gagui ganiaba, na da di medole
legela:loba."
30 Dougi da bu adole i, "Na da dia dougi amola dia esalusu ganodini di
da eso huluane nama fila heda:le ahoanusu. Na da amo hou musa: dima
hamobela:?" Ba:ila:me da bu adole i, "Hame mabu!"
31 Amalalu, Hina Gode da Ba:ila:mema amo a:igele dunu gegesu gobihei
bagade gaguiwane lelebe amo ba:ma:ne, e si doasi. Amalalu, Ba:ila:me da
hina: odagi osoba guduli gala:lasa:i.
32 A:igele da ema amane sia:i, "Dia abuliba:le udiana agoane dia dougi
fabela:? Na da dia logo hedofamusa: misi dagoi! Bai di da amodili masunu
da defea hame galebe.
33 Be dia dougi da na ba:lalu udiana agoane sinidigi. E da agoai
hame hamosa ganiaba, na da di fane legela:loba, amola dougi hame fane
legela:loba."
34 Ba:ila:me da bu adole i, "Na da wadela:le hamoi dagoi. Di da na logo
hedofamusa: logoga lelu, na da hame dawa:i galu. Be di da na bu masunu
da defea hame dawa:sea, na da na diasuga buhagimu." 35 Be a:igele da
ema amane sia:i, "Di mae buhagili, amo dunu sigi masa. Be na dima
adomu liligi fawane sia:ma!" Amaiba:le, Ba:ila:me da Moua:be ouligisu
dunu amola bu sigi asi.

Ba:ila:ge da Ba:ila:me Hahawane Yosia:i

36 Ba:ila:ge da Ba:ila:me ea manebe sia: nababeba:le, e da A moilai
bai bagade (Anone Hano bega: amola Moua:be soge alalo amoga dialu)
amoga Ba:ila:me yosia:musa: asi. 37 Ba:ila:ge da Ba:ila:mema amane sia:i,
"Dia abuliba:le na da musa: misa:ne sia:i amoga hame misibala:? Dia adi
dawa:bela:? Na da dima bidi defele imunu hamedebela:?" 38 Ba:ila:me da
bu adole i, "Na da wali misi dagoi! Dafawanela:? Be na da gasa hamedei.
Na da Gode Ea nama sia:i liligi fawane sia:mu, amo fawane gasa gala."
39 Amalalu, Ba:ila:me amola Ba:ila:ge da Gilia:de Husode moilai amoga
asili, 40 Ba:ila:ge da bulamagau amola sibi medole legele, amo ea hu mogili
Ba:ila:me amola ouligisu dunu amo ili gilisili moma:ne ema i.

Ba:ila:me ea Ba:la:lusu Age Gala

41 Golale, hahabe, Ba:ila:ge da Ba:ila:me amo Ba:imode Ba:ile (gado
sogebi) amoga oule asi. Amoga, Ba:ila:me da Isala:ili fi dunu mogili
ba:musa: dawa:i.

23

1 Ba:ila:me da Ba:ila:gema amane sia:i, "Na hou fidima:ne, goeguda:
oloda agoane gaguma. Amola bulamagau gawali fesuale amola sibi gawali
fesuale agoane, goeguda: gaguli misa!"

2 Ba:ila:ge da ea sia:i defele hamoi. Ba:ila:ge amola Ba:ila:me ela da
bulamagau gawali amola sibi gawali amo oloda afae afae amoga gobele
sali. 3 Amalalu, Ba:ila:me da Ba:ila:gema amane sia:i, "Goeguda: dia gobei
iasu gadenene leloma. Na da asili, Hina Gode da nama gousa:ma:bela:le,
amo na da hogomu. Ea nama sia:mu liligi huluane na da dima olelemu."
Amaiba:le, e da hisu agoloba:le heda:le, agolo da:iya gado lelu, 4 Gode da
ema misi. Ba:ila:me da Godema amane sia:i, "Na da oloda fesuale gaguli,
amo afae afae da:iya bulamagau gawali amola sibi gawali amo gobele
sali." 5 Hina Gode da Ba:ila:mema ea sia:mu liligi olelelalu, Ba:ila:gema
bu sia:musa: asunasi. 6 Amaiba:le, e da buhagili, Ba:ila:ge amola Moua:be
ouligisu dunu huluane ea gobei iasu gadenene lelebe ba:i.

7 Ba:ila:me da ea ba:la:lusu amoga amane sia:i,
"Ba:ila:ge, Moua:be hina da na goeguda: oule misi.
Na da eso mabe goumi soge, Silia soge amoga misi.
'Na fidima:ne sia:musa: misa' e sia:i.
'Isala:ili fi dunu ilima gagabusu aligima:ne ilegema!'

8 Be na da habodane Gode Ea gagabui hame ilegei dunu ilima gagabusu
aligima:ne ilegema:bela:?
Na da habodane amo dunu fi wadela:lesima:ne sia:ma:bela:?
Bai Gode da amo dunu fi wadela:lesima:ne hame sia:i.

9 Na da gado heda:le, gele da:iya amogai aligili, amo fi ba:sa.
Na da agolo da:iya gadonini ili ba:lala. Ilia da fi amo da hisu esala.
Ilia dawa:! Hina Gode da ilima hahawane dogolegelema:ne hou, eno
fifi asi
gala ilima hahawanedogolegele hou baligisa,
amo ilima i dagoi.

10 Isala:ili fi iligaga fi da osobo su agoane, bagohameba:le,
ilia dunu idimu da hamedei.
Na da bogosea, na da Gode Ea fi dunu afae defele bogomu da defea.
Na da bogosea, na da olofole, dunu moloidafa bogomu da defea gala."

11 Amalalu, Ba:ila:ge da Ba:ila:mema amane sia:i, "Di da nama adi
hamobela:? Na da di na ha lai dunu ilima gagabui aligima:ne ilegemusa:

goeguda: oule misi. Be di da amo mae hamone, ilima hahawane
dogolegele hou fawane aligima:ne ilegei dagoi."
12 Ba:ila:me da bu adole i, "Na da Hina Gode Ea nama sia:i liligi amo
fawane adomusa: dawa:!"

Ba:ila:me ea Ba:la:lusu Ageyadu Gala

13 Amalalu, Ba:ila:ge da Ba:ila:mema amane sia:i, "Eno sogebi amoga
nama sigi misa. Amogawi, di da Isala:ili dunu ba:lalu, na fidima:ne, ilima
gagabusu aligima:ne ilegema." 14 E da Ba:ila:me amo Soufime sogebi Bisiga
Goumi gadodili diala amoga oule asi. Amola amogawi e da oloda fesuale
gaguli amola amo afae afae amoga bulamagau gawali amola sibi gawali
gobele sali. 15 Ba:ila:me da Ba:ila:gema amane sia:i, "Goeguda: dia gobei
iasu gadenene leloma. Amola na da ga (south) asili, Gode gousa:mu."
16 Hina Gode da Ba:ila:mema misini, ea sia:mu liligi ema olelei. E da amo
Ba:ila:gema olelema:ne, bu asunasi. 17 Amaiba:le, Ba:ila:me da buhagili,
Ba:ila:ge amola Moua:be ouligisu dunu, ea gobei iasu gadenene lelebe ba:i.
Ba:ila:ge da Hina Gode Ea sia:ne iasu amo ema adole ba:i. 18 Amalalu,
Ba:ila:me da ea ba:la:lusu amane sia:i, "Ba:ila:ge, Sibo ea mano! Misa!
Na sia: nabima!
19 Osobo bagade dunu da ogogosu dawa:.
Be Gode da ogogosu hamedafa dawa.
Osobo bagade dunu da ilia asigi dawa:su hedolo afadenesa.
Be Gode da agoai hame dawa:.
Gode da Ea ilegei sia: amo huluane hamosa.
E da sia:sea, Ea sia:i liligi da hamoi dagoi ba:sa.
20 E da nama hahawane dogolegele sia: fawane sia:ma:ne sia:i.
Amo Gode da hahawane dogolegele aligima:ne sia:sea, na da amo sia:
bu afadenemu hame dawa:.
21 Na da agoane ba:sa.
Isala:ili fi ilia hobea misunu hou amo ganodini da se nabasu
amola bidi hamosu hame ba:mu.
Bai Hina Gode, ilia Gode, da ili esala.
E da ilia Hina Bagadedafa, ilia da amane wele sisia:sa.
22 Gode da ili Idibidi sogega fisili masa:ne, goeguda: oule misi.
E da sigua bulamagau defele, ili fidima:ne gegenana.
23 Isala:ili dunu hasalimusa: da wamuni dawa:su
o yagono hou hamomu da hamedei.
Wali dunu huluane da Isala:ili ea hou ba:sea amane sia:mu, 'Ba:ma!
Gode Ea hamoi ba:ma!'
24 Isala:ili fi da gasa bagade laione wa:me agoane.
E da mae helefili, hu dodosa:sa amola naha
amola medole legei liligi ea maga:me naha.
Mai dagoiba:le fawane helefisa."
25 Amalalu, Ba:ila:ge da Ba:ila:mema amane sia:i, "Di da Isala:ili dunu
ilima gagabusu aligima:ne ilegemusa: higasa. Defea! Be ilima hahawane
dogolegele hou maedafa aligima:ne ilegema!" 26 Be Ba:ila:me da amane bu
adole i, "Na da dima sia:i dagoi! Na da Hina Gode nama sia:i liligi fawane
hamomusa: defele gala!"

Ba:ila:me ea Ba:la:lusu Osoda Gala

27 Ba:ila:ge da amane sia:i, "Ania da eno sogebi amoga ahoa:di! Ama-
bela:? Gode da di amoga Isala:ili dunu gagabusu aligima:ne ilegemusa:,

amogawi dia logo doasima:bela:?” 28 Amaiba:le, e da Ba:ila:me amo oule
asili, Bio Goumi amoba:le heda:i. Amogawi, wadela:i hafoga:i soge da elea
midadi gududi ba:i. 29 Ba:ila:me da ema amane sia:i, “Goeguda: oloda
fesuale agoane gaguli, nama bulamagau gawali fesuale gala amola sibi
gawali fesuale gala amo gaguli misa.” 30 Ba:ila:ge da ea sia:i defele hamoi.
E da oloda afae afae amoga bulamagau gawali afae amola sibi gawali afae
gobele sali.

24

1 Be wali, Ba:ila:me da Hina Gode da Ea Isala:ili dunu ilima hahawane do-
golegele aligima:ne ilegemu fawane hanai, amo e dawa:i galu. Amaiba:le,
ea musa: hou defele hame hamoi. E da dawa:digima:ne olelesu liligi amo
hogomusa: hame asi. E da hafoga:i soge ba:musa: sinidigili, 2 Isala:ili dunu
ilia fisisu ba:i. E da ilia sosogo fi afae afae dafulili esalebe ba:i. Gode Ea
A:silibu Hadigidafa da ema aligila sa:ili, 3 e da amo ba:la:lusu sia:i,

“Ba:ila:me, Bio ea mano, da moloiwane ba:sa.
Ea sia: da agoane gala.
4 Nowa da Gode Ea sia:dalebe nababela:?
Na da si godonasini agoane sosodosa.
Na da esala ba:lala, Gode Bagadedafa da nama olelesa.
5 Isala:ili ilia abula diasu da isisima:goi ba:sa.
6 Ilia da gumudi yobo dadalei sedade defele.
O ifabi hano bega: bugi agoane ba:sa.
Ilia da gabusiga: ifa Hina Gode Ea bugi defele,
o dolo ifa, hano bega: lelebe agoane ba:sa.
7 Ilia da gibu dabe bagade ba:mu.
Ilia da hawa: amo nasegagi hano bagade soge ganodini bugimu.
Ilia hina bagade da A:iga:ge ea hou bagadewane baligimu.
Ea ouligisu hou da soge bagohame amoga heda:mu.
8 Gode da ili Idibidi sogega fisili masa:ne, oule misi.
E da sigua bulamagau defele, ili fidima:ne gegenana.
Ilia da ilia ha lai dunu amo na dagosa.
Ilia da ilia gasa goudasa amola ilia dadi wadela:lesisa.
9 *Isala:ili fi da gasa bagade laione wa:me agoane.
E da golai dialea, dunu eno da beda:iba:le, hamedafa didilisisa.
Nowa da Isala:ili hahawane dogolegelewane aligima:ne ilegesea,
da Gode Ea hahawane dogolegesu ba:mu.
Amola nowa da Isala:ili ilima gagabusu aligima:ne ilegesea,
da amo gagabusu sinidigili hihima aligima:ne ilegei dagoi ba:mu.”

10 Ba:ila:ge da ougili ea lobo usuna gaguli, Ba:ila:mema amane sia:i, “Na
da di na ha lai dunu amo gagabusu aligima:ne ilegema sia:i. Be udiana
agoane di da amo mae hamone, ilima Gode Ea hahawane dogolegesu hou
aligima:ne sia:i dagoi. 11 Dia diasuga masa! Na da dima bidi bagade imunu
sia:i. Be Hina Gode da dia amo bidi lama:ne logo hedofai dagoi.”

12 Ba:ila:me da bu adole i, “Na da sia:ne iasu dunu di nama asunasi
ilima olelei, amane, 13 ‘Ba:ila:ge da silifa amola gouli ea hina bagade
diasu ganodini gala amo huluanedafa nama ia:noba, na da ni hanaiga
Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i fonobahadi nama sia:i amo giadofamu da
hamedela:loba. Na da Hina Gode Ea nama sia:i liligi fawane bu sia:mu.”

* **24:9:** Mui 49:9, 12:3

Ba:ila:me da Ba:la:lusu Dagomusa: Eno Sia:i

14 Ba:ila:me da Ba:ila:gema amane sia:i, “Na da wali na fidafa amoga
buhagimu. Be hidadea, na da dima sisasu sia:mu. Amalu da fa:no
Isala:ili dunu ilia hou dia fi dunuma hamomu, amo na da dima sia:mu.”
15 Amalalu, e da amo ba:la:lusu amane sia:i,
“Ba:ila:me, Bio ea mano, da moloiwane ba:sa.
Ea sia: da agoane gala.
16 Na da Gode Ea sia: dalebe naba.
Na da si godonasini agoane sosodosa.
Na da esalebe ba:lala, Gode Bagadedafa da nama olelesa.
17 Na da hobea misunu hou ba:la:lala. Na da Isala:ili fi ba:sa.
Hina Bagade dunu, hadigi bagade gasumuni agoai, amo fi ganodini
heda:lebe ba:mu.
E da ofa:su gasumuni defele Isala:ili sogega misunu.
E da Moua:be ouligisu dunu famu
amola Sede soge dunu amo banenesimu.
18 E da ea ha lai dunu Idome sogega esala amo hasalili,
ilia soge huluane suguli lamu.
Amola Isala:ili dunu da hasaliliwane masunu.
19 Isala:ili fi dunu da ilia ha lai amo osa:le heda:le,
dunu hame bogoi esalebe, amo huluane fane legemu.”
20 Amalalu, Ba:ila:ge da ea esala ba:su amo ganodini A:malege fi ba:lalu,
amane ba:la:lusu sia:i,
“A:malege ea gasa bagade hou da eno fi huluane baligi dagoi.
Be fa:no e da gugunufinisi dagoi ba:mu.”
21 Amalalu, Ba:ila:ge da ea esalebe ba:su amo ganodini, Ginaide dunu fi
ba:i.
E da amo ba:la:lusu sia:i,
“Dia esalebe sogebi da gaga:i dagoi.
Sio ea bibi da gafulu bagade amoga bibiba:le,
eno liligiga wadela:lesimu hamedei.
22 Be dilia Ginaide dunu da gugunufinisi dagoi ba:mu.
Bai Asilia dunu da dili doagala:le, suguli lamu.”
23 Ba:ila:me da eno ba:la:lusu amane sia:i,
“Dunu da gadili (north) amogawi gilisilalebe da nowa dunula:?
24 Doagala:su golili dasu dunu da Saibalase sogega,
dusagai ganodini manebe ba:mu.
Ilia da Asilia amola Ibe amo hasalimu.
Be Saibalase dunu amola da fa:no gugunufinisi dagoi ba:mu.”
25 Amalalu, Ba:ila:me da momagele, hi diasuga buhagi. Amola Ba:ila:ge
da hi logoga asi.

25

Isala:ili Dunu da Bio Sogega Esalu

1 Isala:ili dunu da Sidimi Fago amoga esaloba, Isala:ili dunu ilia da
Moua:be uda hiougili, gilisili golai. 2 Amo uda ilia da Isala:ili dunu ilia
gobele salasu lolo nasu (amogawi ilia da Moua:be ogogosu ‘gode’ amoga
nodone sia:ne gadosu) amoga hiougi. Isala:ili dunu da ha:i manu mai
amola ogogosu Bio ‘gode’ Ba:ile, amoma nodone sia:ne gadoi. 3 Amaiba:le,
Hina Gode da ougi bagade ba:i. 4 E da Mousesema amane sia:i, “Na sia:

nabima! Isala:ili ouligisu dunu huluane lale, dunu huluane ba:ma:ne medole legema. Amasea, Na da Isala:ili dunu ilima Na ougi fisimu."
5 Mousese da ouligisu dunu ilima amane sia:i, "Dilia afae afae amo dilia fi amo ganodini nowa da Bio ogogosu 'gode' Ba:ile ema nodone sia:ne gadolala, amo medole legema."
6 Mousese amola Isala:ili dunu huluane da da:i dioiwane, Hina Gode Ea Abula diasu holeiga didiga:lalu. Isala:ili dunu afae da Mousese amola Isala:ili dunu huluane ba:ma:ne, Midia:ne uda hi abula diasu ganodini hiougili asi. 7 Finia:se (Elia:isa egefe amola Elane ea aowa) amo ba:beba:le, wa:legadole, dunu gilisisu yolesiagai. E da goge agei lale, 8 amo dunu amola uda bobogele, abula diasu golili sa:ili, ea goge agei amoga ela gilisili sone, medole legei. Amane hamobeba:le, olo bagade amo da Isala:ili fi wadela:lesilalu, amo da hedofai dagoi ba:i. 9 Be amo olo ganodini, Isala:ili dunu 24,000 agoane da bogogia:i dagoi ba:i.
10 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 11 "Finia:se ea hamobeba:le, Na da Isala:ili dunuma ougi amo gumi dagoi. E da eno 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadosu hou higale, Nama fawane nodone sia:ne gadomusa: dawa:i. Amaiba:le Na da ougili Isala:ili dunu huluane hame gugunufinisi. 12 Amaiba:le ema adoma. Na da ema gousa:su amo da eso huluanedafa dialoma:ne hamomu. 13 E amola egaga fi da eso huluane mae fisili, gobele salasu dunu fi esalumu. Bai e da eno 'gode' liligi mae dawa:le, baligiliwane Na fuligala:i. Amola ea hamobeba:le, Isala:ili dunu da ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi ba:i."
14 Isala:ili dunu amo da Midia:ne uda gilisili medole legei ba:i amo ea dio da Similai (Sailiu egefe. Sailiu da sosogo fi Simione fi amo ganodini bisilua dunu galu).
15 Midia:ne uda ea dio amo da Gosabai. Ea ada da Se. E da Midia:ne fi gilisisu ilia hina esalu.
16 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 17 "Midia:ne fi amo doagala:le, ili gugunufinisima! 18 Bai ilia da Bio sogega dilima ogogoiba:le, Isala:ili fi wadela:lesi. Amola Gosabai amo da olo bagade eso Bio sogega amo ganodini medole legei ba:i, e da ogogoiba:le, Isala:ili dunu da se bagade nabi."

26

Dunu Fi Idisu Ageyaduyale Gala

1 *Olo bagade da hedofai galu, Hina Gode da Mousese amola Elia:isa (Elane egefe) ilima amane sia:i, 2 "Isala:ili fi ganodini, sosogo fi huluane, dunu amo da ode20doaga:i amola baligi, amola dadi gagui hou hamomu defele ba:sea, amo huluane idili dedema." 3-4 Mousese amola Elia:isa da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nababeba:le, dunu da lalelegele, ode 20 doaga:i amola baligi amo huluane gagadomusa:, wele sia:i. Ilia da Moua:be umi soge Yodane Hano gusu bega: gilisi. Yeligou moilai bai bagade da hano na:iyadodili ba:i.
Isala:ili dunu amo da Idibidi soge fisili, ga misi, da agoane:-
5-6 Liubene fi (Liubene da Ya:igobe ea mano magobo). Liubene ea sosogo fi da Ha:inoge, Pa:liu, Heselone amola Gami. 7 Amo fi dunu idi da 43,730 dunu agoane.

* **26:1:** Idisu 1:1-46

8-9 Pa:liu egaga fi da Ilaia:be, ea mano Nemiuele, Da:ida:ne amola
Abaila:me (Isala:ili dunu fi da Da:ida:ne amola Abaila:me ilegei. Ilia da
Goula ea fa:no bobogesu dunu gilisili, Hina Godema odoga:i. 10 Osobo da
ea lafi dagale gale, ili mogosali dagoi. Lalu da dunu 250 medole legeiya,
ilia amola Goula amola ema fa:no bobogesu dunu huluane da bogogia:i.
Ilima doaga:i hou da Isala:ili dunu huluane ilima sisasu agoane galu. 11 Be
Goula egefelali da hame medole legei ba:i.)
12-13 Simione fi. Amo fi ea sosogo fi da Nemiuele, Ya:imine, Ya:igini, Sela
amola Sia:iale. 14 Amo fi ilia idi da 22,200 dunu agoane.
15-17 Ga:de fi. Amo fi ea sosogo fi da Sifone, Ha:gai, Siounai, Osinai, Ilai,
A:ilode amola Alilai. 18 Amo fi dunu ilia idi da 40,500 agoane.
19-21 Yuda fi. Amo fi ea sosogo fi da Sila, Bilese, Sela, Heselone amola
Ha:imale. (Yuda egefe aduna amo E amola Ouna:ne da musa: Ga:ina:ne
sogega bogoi.)
22 Amo fi dunu ilia idi da dunu 76,500 agoane ba:i.
23-24 Isaga fi. Amo fi ea sosogo fi da Doula, Biua, Ya:isiabe amola Similone.
25 Amo fi dunu ilia idi da 64,300 agoane ba:i.
26 Sebiulane fi. Amo ea sosogo fi da Silede, Ilone amola Yaliele. 27 Amo
fi dunu ilia idi da 60,500 agoane ba:i.
28 Yousefe ea fi. Egefe aduna da Ma:na:se amola Ifala:ime.
29 Ma:na:se fi. Ma:na:se egefe Ma:ige amo egefe da Gilia:de. Gilia:de
egaga sosogo fi da agoane galu. 30-32 Aiesa, Hilege, A:saliele, Siegeme,
Siemaida amola Hife.
33 Hife egefe Siloufiha:de da egefe hame galu- be idiwi fawane galu. Ilia
dio da Mala, Nowa, Hogola, Miliga amola Desa. 34 Amo fi huluane ilia idi
da 52,700 dunu agoane ba:i.
35 Ifala:ime fi. Amo fi ea sosogo fi da Sioudila, Biga amola Da:iha:ne.
36 Sioudila ea egaga sosogo fi da Ila:ne. 37 Ifala:ime sosogo fi huluane ilia
idi da 32,500 agoane ba:i. Ma:na:se amola Ifala:ime fi huluane da Yousefe
egaga fi.
38-40 Bediamini fi. Amo fi ea sosogo fi da Bila, A:siebele, Ahailame,
Siefufa:me, Hiufa:me, Ade amola Na:ima:ne. Ade amola Na:ima:ne da Bila
egaga fi. 41 Amo fi ilia idi da 64,400 agoane ba:i.
42 Da:ne fi. Ea sosogo fi afae da Hiusimi. 43 Amo fi ea idi da 64,000
agoane.
44 A:sie fi. Amo ea sosogo fi da Imina, Isifi, Bilaia, Hibe amola Ma:lagiele.
45 Hibe amola Ma:lagiele fi da Bilaia egaga fi galu. 46 Amola A:sie da idiwi
afae galu. Ea dio amo da Sila. 47 Amo fi ilia idi da 53,400 dunu agoane ba:i.
48-49 Na:fadalai fi. Amo fi ea sosogo fi da Yasiele, Giunai, Yisa amola
Sileme.
50 Amo fi ilia idi da 45,400 dunu agoane ba:i. 51 Isala:ili dunu huluane
gilisili idi da 601,730 agoane. 52 †Hina Gode da Mousesema amane sia:i,
53 “Soge fifili, Isala:ili dunu ilia idi defele ilima ima. 54-56 Ululuasu hedesu
amoga soge fifima. Fi bagade ilima soge fifi bagade ima. Amola fi
fonobahadi ilima soge fifi fonobahadi ima.”
57 Lifai fi ea sosogo fi da Gesione, Gouha:de amola Milalai. 58 Iligaga fi
da sosogo fi fonobahadi amo Libini, Hibalone, Malai, Miusiai amola Goula.
Gouha:de egefe da A:mala:me. 59 A:mala:me da Lifai idiwi Yogebede (e

† **26:52:** Idisu 34:13; Yosiua 14:1-2

da Idibidi sogega lalelegei) amo lai. Yogebede da A:mala:me ema dunu mano aduna amo Elane, Mousese amola uda mano afae amo Milia:me lai. 60 ‡Elane da egefe biyaduyale galu. Ilia da Na:ida:be, Abaihu, Elia:isa amola Idama. 61 §Na:ida:be amola Abaihu da hadigi hamedei lalu amo Hina Godema imunusa: dawa:beba:le, bogoi dagoi. 62 Lifai fi dunu da oubi afae lalelegei amola amo baligi, ilia idi da 23,000 agoane. Ilia da eno Isala:ili dunuma gilisili hame dedei - hisu dedei. Bai ilia da Isala:ili soge ganodini liligi afae ilima hame i galu.

63 Mousese amola Elia:isa da Moua:be umi Yodane Hano bega: Yeligou moilai bai bagade amoga na:iyadodili diala, amo ganodini Isala:ili dunu huluane dedene ba:loba, ilia da amo fi dunu huluane dedei dagoi. 64 Mousese amola Elane da musa: Sainai Hafoga:i Sogega Isala:ili dunu huluane dedei. Be wali dedena sa:i amo ganodini, musa: dedei dunu afae esalebe hame ba:i. 65 **Bai Hina Gode da ilia huluane da wadela:i hafoga:i soge ganodini bogogia:ima:ne sia:i dagoi. Amola, Ea sia:i defele, ilia da huluane bogogia:i. Ga:ilebe (Yifane egefe) amola Yosiua (Nane egefe), ela fawane esalebe ba:i.

27

Siloufiha:de ea Idiwilali

1 Yousefe egefe da Ma:na:se. Ma:na:se egefe da Ma:ige. Ma:ige egefe da Gilia:de. Gilia:de egefe da Hife amola Hife egefe da Siloufiha:de. Siloufiha:de ea idiwilali ilia dio da Mala, Nowa, Hogola, Miliga amola Desa. 2 Ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu holeiga asili, Mousese amola gobele salasu dunu Elia:isa, amola Isala:ili ouligisu dunu amola Isala:ili dunu huluane, ilia midadi lelu, amane sia:i, 3 “Ninia ada e da dunu mano mae lalelegele, wadela:i hafoga:i sogega bogoi dagoi. Goula amola ea fa:no bobogesu dunu da Hina Godema lelelaloba, ninia ada da ilima hame gilisi. E da hi wadela:i hou hamoiba:le fawane bogoi. 4 Ninia ada ea dio da Isala:ili soge ganodini abuliba:le bu hame ba:mu, bai e da egefe hame. Ninia ada ea fi dunu defele, soge ninima ima!”

5 Mousese da ilia adole ba:su amo Hina Godema olelei. 6 Amola, Hina Gode da ema amane sia:i, 7 *“Defea! Siloufiha:de ea idiwilali ilia adole ba:su da moloi! Edalalia fi amo ganodini, soge ilima ima! Ea lamu liligi amo ilima imunu da defea.

8 Amola, Isala:ili dunuma amane olelema. Dunu da dunu mano mae lalelegele bogosea, idiwi da eda soge lama:ne sia:ma. 9 Be e da idiwi hame galea, ea yolali da ea liligi lamu. 10 E da yolali hame galea, ea eda ea yolali da ea liligi lamu. 11 Be e da yolali amola eda yolali hame galea, ea gadenenedafa fi dunu da amo lale gagumu. Isala:ili dunu da amo hou sema hamoi dagoi noga:le dawa:ma:ne sia:ma. Na, Hina Gode, da dima hamoma:ne sia:i dagoi, amo defele hamoma.”

Hina Gode da Yosiua amo Mousese ea Sogebi Lama:ne Ilegei (Mousese Ea Malasu 31:1-8)

12 †Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Dia A:balime Goumiba:le heda:le, soge amo Na da Isala:ili dunuma iaha, amo huluane ba:ma! 13 Di da amo ba:lalu, dia ola Elane defele, di da bogomu. 14 Bai ali da Na

‡ **26:60:** Idisu 3:2 § **26:61:** Gobele Salasu 10:1-2; Idisu 3:4 ** **26:65:** Idisu 14:26-35 * **27:7:** Idisu 36:2 † **27:12:** Mousese ea Malasu 3:23-27,32:48-52

Sini hafoga:i soge ganodini hamoma:ne sia:i amoma odoga:i. Isala:ili dunu huluane da Meliba sogega Nama egane sia:noba, di da Na hadigi gasa bagade hou ili dafawaneyale dawa:ma:ne hame olelei." (Meliba da Ga:idesie gu hano Sini hafoga:i soge ganodini, amogawi diala)

15 Mousese da amane sia:ne gadoi, 16 "Hina Gode! Di da esalusu huluanedafa ea bai gala! Dunu amo da Isala:ili dunu noga:le ouligimusa: dawa:, amo ilegema!

17 ‡Dunu amo da gegesu ganodini ilia bisili masunu dawa:, amo ilegema. Dia fidafa da sibi amo sibi ouligisu dunu hame, amo agoane ba:sa:besa:le, ouligisu dunu ilegema!"

18 §Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Yosiua (Nane egefe) hawa: hamosu dawa: dunu, amo lale, dia lobo amo ea dialuma da:iya ligisima. 19 E da gobele salasu dunu Elia:isa amola Isala:ili fi dunu gilisisu amo ilia midadi leloma:ne sia:ma. Amasea ili huluane ba:ma:ne, e da dia sogebi lai dagoi amane wele sisia:ma.

20 Isala:ili fi dunu da ea sia: nabalu, noga:le hamoma:ne, dia gasa bagade ouligisu hou mogili ema ima. 21 **E da gobele salasu dunu Elia:isa ea fidisu hahawane dawa:mu. Amola Elia:isa da Iulimi amola Damimi amo ba:beba:le, Na hanai dawa:mu. Amane hamobeba:le, Elia:isa da hou huluane amo ganodini, Yosiua amola Isala:ili fi dunu huluane ilima olelemu."

22 Mousese da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi. Ea sia:beba:le, Yosiua da Elia:isa amola Isala:ili fi huluane ilia midadi lelu. 23 ††Hina Gode Ea sia:i defele, Mousese da ea lobo Yosiua ea dialuma da:iya ligisili, Yosiua da ea sogebi lai dagoi amane wele sisia:i.

28

Gobele Salasu amo Eso Huluane Iaha (Gadili Asi 29:38-46)

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 "Isala:ili dunu ilima ilia da sema defele, ha:i manu iasu amo Na da hahawane ba:sa, amo Nama ima:ne sia:ma. 3 Ha:i manu iasu agoane Hina Godema ima. Eso huluane, dilia da sibi mano gawali aduna ledo hamedei amo da ode afadafa esalu, amo gobele salima. 4 Hahabe, sibi mano afae amo gobele salima. Eno da daeya gobele salima. 5 Amo sibi mano gobesea, gilisili widi falaua1gilogala:me amola1lida olife susuligi noga:i amo ima. 6 Amo da eso huluane iasu liligi. Dafawanedafa gogo gobesima. Isala:ili dunu da musa: degabo amo iasu Sainai Goumia ha:i manu iasu agoane i. Na da amo ea gabusiga: hahawane nabi.

7 Hahabe sibi mano gobele salasea, waini hano 1lida amo oloda amoga soga:sima. Amo da waini hano iasu. 8 Daeya eno sibi mano amo hahabe hamoi defele hamoma. Amola waini hano defele ima. Amo amola da ha:i manu iasu. Hina Gode da amo ea gabusiga: hahawane naba.

Sa:bade Iasu

9 Sa:bade eso amoga sibi mano gawali aduna ode afae lalelegei, ledo hamedei amo ima. Amoga2 gilogala:me widi falaua (olife susuligi bibiogoi) amola waini iasu gilisima. 10 Amo Gobei Iasu (Wadela:i Hou Dabe Ima:ne

‡ **27:17:** 1 Hina Bagade 22:17; Isigiele 34:5; Ma:diu 9:36, Maga 6:34 § **27:18:** Gadili Asi 24:13
** **27:21:** Gadili Asi 28:30; 1 Sa:miuele 14:41, 28:6 †† **27:23:** Mousese ea Malasu 31:23

Iasu), dilia Sa:bade eso huluane hamoma. Amola amo esoha, eso huluane hamosu iasu amola ea waini hano iasu amo gilisili hamoma.

Eso Age Oubi Huluane ganodini Iasu

11 Eso age oubi huluane ganodini, Hina Godema Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu hamoma. Amo da bulamagau gawali waha debe aduna, sibi gawali afae amola sibi mano gawali ode afae lalelegei fesuale, huluane da ledo hamedei noga:i fawane, amo ima. 12 Gala:ine Iasu da falaua amola olife susuligi gilisi. Bulamagau gawali afae afae amoga widi falaua3 gilogala:me gilisima. Sibi gawali amoga 2 gilogala:me falaua gilisima. 13 Sibi mano gawali afae afae amoga1 gilogala:me falaua gilisima. Amo Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu da ha:i manu iasu, amola amoga ea gabusiga: Hina Gode da hahawane naba. 14 Waini iasu da agoane imunu. Bulamagau gawali afae afae amoga2lida waini hano. Sibi gawali amoga1 1/2lida waini hano. Amola sibi mano afae afae amoga 1 lida waini hano ima. Malasu da agoane gala. Oubi huluane eso age amoga, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobei agoane hamoma:mu. 15 Amola eso huluane Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu amola waini hano iasu amoga goudi gawali afae amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu amo hamoma.

Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu amo ea Gobele Iasu (Gobele Salasu 23:5-14)

16 *Baligisu Lolo Nasu amo da Hina Godema nodoma:ne hamosa, amo da eso 14oubi age amoga hamoma. 17 †Eso 15 amoga, Hina Godema dawa:ma:ne gilisisu hamoma. Amo gilisisu eso fesuale hamoma, amola amoga dilia agi da yisidi hame sali liligi fawane manu. 18 Eso age amoga gilisisu da, Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Amo esoha, hawa: hamosu mae hamoma. 19 Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salima. Amo da Hina Godema ha:i manu iasu. Amo iasu da bulamagau gawali waha debe aduna, sibi gawali afae amola ode afae lalelegei sibi mano gawali. Amo liligi da noga:idafa ledo hamedei liligi fawane. 20 Amola sia:i liligi gala:ine iasu amo falaua amola olife susuligi gilisi ima. Bulamagau gawali amoga gilogala:me udiana gilisima amola sibi gawali amoga gilogala:me aduna gilisima,

21 amola sibi mano afae afae amoga gilogala:me afadafa gilisima.

22 Amola goudi gawali afae, Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne, ima. Amo da Isala:ili dunu ilia ledo hamoi dodofema:ne hamosa. 23 Amo da gilisili eso huluane Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu (Gobei Iasu) amola hamoma.

24 Amo defele, Hina Godema ha:i manu iasu ima! Amo ea gabusiga:, E da hahawane naba. Amola eso huluane Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu amola waini iasu gilisili hamoma. 25 Eso fesu ganodini, Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Amola amo esoga hawa: hamosu mae hamoma.

Ha:i Manu Gaheabolo Fai Gilisisu amo Gobele Iasu (Gobele Salasu 23:15-22)

26 ‡Ha:i Manu Gaheabolo Fai Lolo Nasu gilisisu amoga, eso agega, dilia da gagoma gaheabolo iasu Hina Godema iasea, Ema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Hawa: hamosudafa mae hamoma. 27 Hina Gode amo gabusiga:

---

* **28:16:** Gadili Asi 12:1-13; Mousese ea Malasu 16:1-2 † **28:17:** Gadili Asi 12: 14-20, 23:15, 34:18; Mousese ea Malasu 16:3-8 ‡ **28:26:** Gadili Asi 23:16, 34:22; Mousese ea Malasu 16:9-12

hahawane nabima:ne, Ema Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu (gobei) agoane ima amo bulamagau gawali waha debe aduna, sibi gawali afae amola sibi mano gawali ode afae lalelegei fesuale gala, amo huluane da noga:i ledo hamedei fawane ima. 28 Amola sia:i liligi Gala:ine Iasu, amo falaua amola olife susuligi gilisili ima. Bulamagau gawali amoga gilogala:me udiana gilisima amola sibi gawali amoga gilogala:me aduna gilisima, 29 amola sibi mano afae afae amoga gilogala:me afadafa gilisima. 30 Amola goudi gawali afae Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne, ima. Amo da Isala:ili dunu ilia ledo hamoi dodofema:ne hamosa. 31 Amo amola waini hano iasu, amola eso huluane Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu (Gobei Iasu) amola Gala:ine Iasu amo gilisili ima.

29

Gaheabolo Odega Gilisisu (Dalabede Fulabosu Dusu Lolo Nasu) amo Gobele Salasu
(Gobele Salasu 23:23-25)

1 Oubi fesu amola eso age amoga dilia Hina Godema nodone sia:ne gadoma:ne gilisima. Hawa: hamosudafa mae hamoma. Amo esoha, dalabede duma. 2 Hina Godema Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu (Gobei Iasu) ima, E da amo ea gabusiga: hahawane nabima:ne. Amo da bulamagau gawali waha debe afae, goudi gawali afae amola sibi mano gawali, ode afae lalelegei, fesuale gala. Huluane da noga:i, ledo hamedei ba:mu. 3 Amola sia:i liligi Gala:ine Iasu, amo falaua amola olife susuligi gilisi ima. Bulamagau gawali amoga gilogala:me udiana gilisima amola sibi gawali amoga gilogala:me aduna gilisima, 4 amola sibi mano afae afae amoga gilogala:me afadafa gilisima. 5 Amola goudi gawali afae Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne ima. Amo da Isala:ili dunu ilia ledo hamoi dodofema:ne hamosa.

6 Amo da gilisili eso huluane Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu Gobei (gala:ine iasu amola waini hano iasu amoga gilisi) amola hamoma. Amo ha:i manu iasu gabusiga: da Hina Gode Ea hahawane nabima:ne hamosa.

Bu Gousa:su Eso Gobele Salasu
(Gobele Salasu 23:26-32)

7 *Eso nabu amola oubi fesu amoga, Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Amo esoha, ha:i mae moma amola hawa: hamosu mae hamoma. 8 Hina Godema Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu Gobei ima. E da amo ea gabusiga: hahawane nabima:ne. Amo da bulamagau gawali waha debe afae, sibi gawali afae amola sibi mano ode afae lalelegei fesuale gala. Huluane da noga:i, ledo hamedei ba:mu.

9 Amola hamoma:ne sia:i liligi Gala:ine Iasu amo falaua amola olife susuligi gilisi ima. Bulamagau gawali afae afae amoga gilogala:me udiana gilisima. Sibi gawali amoga gilogala:me aduna gilisima, 10 amola sibi mano afae afae amoga gilogala:me afadafa gilisima. 11 Amola goudi gawali afae eno Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne ima. Amo da gilisili goudi amo da dunu ilia ledo hamoi dodofema:ne hamoma. Amola eso huluane Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu Gobei (gala:ine iasu amola waini hano iasu amoga gilisi) amo huluane iasu hamoma.

* **29:7:** Gobele Salasu 16:29-34

Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu
(Gobele Salasu 23:33-44)

12 †Oubi fesuga, eso 15 amoga, Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima. Eso fesuale amoga, Hina Godema nodoma:ne gilisima, amola hawa: hamosu mae hamoma. 13 Amo gilisisuga eso age amoga Hina Godema ha:i manu iasu, ea gabusiga: E da hahawane nabima:ne, gobele salima. Amo da bulamagau gawali waha debe13 agoane, sibi gawali aduna amola sibi mano gawali ode afae lalelegei 14agoane. Huluane da noga:idafa, ledo hamedei ba:mu. 14 Amola hamoma:ne sia:i liligi Gala:ine Iasu, amo falaua amola olife susuligi gilisi ima. Bulamagau afae afae amoga gilogala:me udiana gilisima. Sibi gawali afae afae amoga gilogala:me aduna gilisima,

15 amola sibi mano afae afae amoga gilogala:me afadafa gilisima, amola waini hano ilegei iasu gilisima. 16 Amola goudi gawali afae amo Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu hamoma:ne ima. Amo da gilisili eso huluane Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu Gobei (gala:ine iasu amola waini hano iasu amoga gilisi) amola hamoma.

17 Eso ageyadu amoga bulamagau gawali waha debe fagoyale gala amola sibi gawali aduna amola sibi mano gawali ode afae lalelegei 14, huluane noga:i ledo hamedei, amo ima. 18-19 Iasu amo da eso age amoga gobele sali, amo defele amola gilisili ima.

20 Eso osoda amoga bulamagau gawali waha debe gidayale gala amola sibi gawali aduna amola sibi mano gawali ode afae lalelegei 14, huluane noga:i, ledo hamedei, amo ima. 21-22 Iasu amo da eso age amoga gobele sali, amo defele amola gilisili ima.

23 Eso biyadu amoga, bulamagau gawali waha debe nabuane gala, amola sibi gawali aduna, amola sibi mano gawali ode afae lalelegei 14, huluane noga:i, ledo hamedei, amo ima. 24-25 Iasu amo da eso age amoga gobele sali, amo defele amola gilisili ima.

26 Eso bi amoga, bulamagau gawali waha debe sesegeyale gala, sibi gawali aduna amola sibi mano gawali ode afae lalelegei geyale gala, huluane noga:i, ledo hamedei, amo ima. 27-28 Iasu huluane amo da eso age amoga gobele sali, amo defele amola gilisili ima. 29 Eso gafe amoga, bulamagau gawali waha debe godoane gala, sibi gawali aduna amola sibi mano gawali14 amo da ode afae lalelegei, huluane noga:i, ledo hamedei, amo ima. 30-31 Iasu huluane amo da eso age amoga gobele sali, amo defele gilisili ima. 32 Eso fesu amoga, bulamagau gawali waha debe fesuale gala, sibi gawali aduna amola sibi mano gawali14 amo da ode afae lalelegei, huluane noga:i ledo hamedei, amo ima. 33-34 Iasu huluane amo da eso age amoga gobele sali, amo defele gilisili ima. 35 Eso godo amoga, Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisili, hawa: hamosu mae hamoma. 36 Hina Godema Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu, ha:i manu iasu, E da amo ea gabusiga: hahawane nabima:ne, amo Ema ima. Amo da bulamagau gawali waha debe afae, sibi gawali afae amola sibi mano gawali ode afae lalelegei fesuale gala, huluane da noga:i, ledo hamedei, amo ima. 37-38 Iasu huluane amo da eso age amoga gobele sali, amo defele gilisili ima.

39 Amo huluane da malasu dilia da Gobei Iasu (Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu) amola Hina Godema Gala:ine Iasu, Waini Hano Iasu amola

† **29:12:** Gobele Salasu 23:34; Mousese ea Malasu 16:13-15

Hahawane Gilisili Olofole Iasu dilia da Lolo Nasu Gilisisu ilegei amoga hamoma:ne i. Amo iasu liligi dilia hahawane udigili Iasu amo dilia ilegele sia:i, o udigili imunusa: dawa:sa, amoma gilisima.

40 Amaiba:le, Mousese da Hina Gode ema hamoma:ne sia:i liligi huluane, amo Isala:ili dunu ilima alofele adole i.

30

Sia: Ilegei Malasu

1 Mousese da amo malasu Isala:ili fi ilia ouligisu dunu ilima olelei.
2 *Dunu da liligi amo Hina Godema imunusa: sia:ne ilegesea o hou afae maedafa hamoma:ne sia:ne ilegesea, e da amo dafawane sia: mae giadofale, hi hamoma:ne sia:i huluane defele hamoma:mu.
3 Uda a:fini da ea ada diasu ganodini esalea, e da Hina Godema liligi imunusa: ilegesea o hou afae hame hamomu ilegesea, 4 ea ada da amo nababeba:le, logo hedofamusa: hame sia:sea, e da ea hamomusa: liligi huluanedafa hamoma:mu. 5 Be ea ada da amo nababeba:le, amo hamoma:ne ilegele sia:i mae hamoma:ne sia:sea, e da amo hamoma:ne sia:i ilegei hame hamomu. Hina Gode da ea hamoma:ne sia:i ilegei giadofai ba:sea, e gogolema:ne olofomu. Bai ea ada da e amo mae hamoma:ne, logo hedofai dagoi.
6 A:fini gawa hame fi amo da hamomusa: sia: ilegesea, (dawa:iwane o udigili mae dawa:iwane) o hou maedafa hamoma:ne ilegele sia:sa, be amoane e da dunuga lai dagoi ba:sea, 7 egoa da logo hedofale hame sia:sea, e da ea ilegele hamomusa: sia:i liligi huluane defele hamoma:mu. 8 Be egoa da amo ilegele hamomusa: sia:i mae hamoma:ne sia:sea, e da ea ilegei hamoma:ne sia:i amo yolesimu da defea. Amasea, Hina Gode da ea hou gogolema:ne olofomu.
9 Uda didalo o uda egoa fisiagai da hamomusa: sia: ilegesea, e da amo sia:i huluane dafawane hamoma:mu, amola e da hou afae hame hamomusa: ilegele sia:sea, e da amo defele hamoma:mu.
10 Uda amo da egoa gala, e da hamomusa: sia: ilegesea o hou afae hame hamomusa: ilegele sia:sea, 11 egoa da amo sia: nabasea, ea logo hame hedofasea, e da ea hamomusa: sia:i ilegei huluane defele hamoma:mu.
12 Be egoa da ea ilegei sia:i amo nababeba:le, amo sia:i mae hamomusa: sia:sea, e da ea hamomusa: ilegei sia:i hame hamomu da defea. Hina Gode da ea giadofai amo gogolema:ne olofomu. Bai egoa da ea ilegei sia:i mae hamomusa: sia:i dagoi. 13 Egoa da ea hamomusa: ilegei sia:i o hou afae mae hamomusa: ilegele sia:i amo logo hedofamusa: defele gala. 14 Be egoa da amo hamomusa: ilegele sia:i nabasea, eso afae aligili, hame hihini sia:i ba:sea, amasea amo uda da ea ilegele sia:i defele hamomusa: sia:ma. Egoa da eso amoga e da ilegele sia:i nabasea, hame hedofama:ne sia:beba:le, e da amo ilegele sia:i da defea fedege agoane sia:i dagoi. 15 Be e da fa:no agoane, amo hamomusa: ilegele sia:i liligi logo hedofasea, amo ilegele hamomusa: sia:i da hame hamoi ba:sea, giadofai da egoa ea: fawane amola e da amoga se dabe lamu.
16 Hina Gode da Mousesema amo sema i. Amo sema da ilegele hamomusa: sia:i amo da gawa hame fi a:fini da eda diasua esala amola dunuga lai uda, amo elea hou olelesa.

* **30:2:** Mousese ea Malasu 23:21-23; Ma:diu 5:33

31

Isala:ili Dunu da Midia:ne Fi ilima Dabe I

1 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 “Midia:ne dunu da Isala:ili fi ilima wadela:le hamoi. Amaiba:le, ilima se dabe iasu ima. Amo hamonanu, di da bogosu ba:mu.”

3 Amaiba:le, Mousese da Isala:ili dunu ilima amane sia:i, “Gegemusa: momagema! Dilia da Midia:ne fi doagala:le, amola ilia da Hina Godema wadela:le hamobeba:le, ilima se dabe ima. 4 Isala:ili fi afae afae amoga 1000 dunu agoane gegemusa: asunasima.”

5 Amaiba:le, Isala:ili fi afae afae da dunu 1000 agoane ilegei. Huluane da dunu 12,000 amola huluane da gegemusa: momagei. 6 Mousese da amo dunu gegemusa: asunasi. E da Finia:se (Elia:isa, gobele salasu dunu amo egefe) amo dunu ili bisimusa: asunasi. E da Hina Gode Abula Diasu sema liligi gaguli asi amola dawa:digisu wesu dalabede amola gaguli asi. 7 Ilia da Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i defele, Midia:ne dunu doagala:le, dunu huluane medole legei dagoi.

8 Ilia da Midia:ne hina bagade biyale gala amo Ifai, Legeme, Sua, Hua amola Liba, medole legei. Amola ilia da Ba:ila:me (Bio egefe) amo medole legei.

9 Isala:ili dunu da Midia:ne uda amola mano huluane doagala:le lai, amola ilia bulamagau amola ohe fi huluane lai. Ilia liligi amola muni huluane lale, 10 ilia moilai amola fisisu huluane laluga ulagi. 11 Ilia da liligi lai amola Midia:ne uda amola mano amola ohe huluane amo lale, 12 Mousese, Elia:isa amola Isala:ili dunu huluane ilima oule misi. Isala:ili dunu ilia fisisu, da Moua:be umiga, Yodane hano eso mabe bega: dialebe ba:i. Yeligou moilai bai bagade da hano na:iyadodili ba:i.

Isala:ili Gegesu Wa:i Buhagi

13 Mousese, Elia:isa amola Isala:ili ouligisu dunu huluane da fisisu fisili, dadi gagui dunu yosia:musa: gadili asi. 14 Mousese da dadi gagui ouligisu dunu (amo da gegemusa: asili sinidigi. Ilia afae afae da dadi gagui gilisisu bagade amola fonobahadi amo ouligi) ilima ougi galu. 15 E da ilima adole ba:i, “Dilia da abuliba:le uda huluane esaloma:ne fisiagabela:? 16 *Bu dawa:ma! Amo uda ilia da Ba:ila:me ea olelesu amo fa:no bobogele, Bio goumi amogawi, Isala:ili dunu Hina Gode Ea hou fisima:ne olelei. Olo bagade Hina Gode Ea fi dunuma misi, amo ea bai da goea. 17 Wali goi huluane amola uda amo da dunuma gilisili golai huluane, amo medole legema. 18 Be dilia lama:ne, uda mano amola uda da dunuma gilisili hame golai, amo esaloma:ne fisiagama.

19 Amola dilia! Nowa da dunu medole legei o bogoi da:i hodo digili ba:i galea, dilia fisisu gadili eso fesuale esaloma. Eso osoda amola eso fesu amoga dilia da:i amola uda amo dilia samogele lai amo huluane sema dodofesu hou hamoma. 20 Amola dilia abula huluane amola liligi amo da bulamagau gadofo o goudi hinabo o ifa amoga hamoi amo huluane sema dodofesu hou hamoma.”

21 Gobele salasu dunu Elia:isa da gegena asi buhagi dunuma amane sia:i, “Malasu amo Hina Gode da Mousesema i da goea. 22-23 Liligi huluane amo da nemu gogolei (gouli, silifa, balase, gula, dini, lede, amola enoenoi) dilia lalu gobele dodofemu. Liligi huluane enoenoi, dilia sema dodofesu hano

* **31:16:** Idisu 25:1-9

amoga dodofema. 24 Eso fesu amoga dilia abula dodofema. Amasea dilia
da sema dodofei dagoiba:le, fisisu amo ganodini sa:ima:ne logo doasi dagoi
ba:mu."

Liligi Lai amo Momogili Sagoi

25 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 26 "Di, Elia:isa amola Isala:ili
fi ouligisu dunu huluane da lai liligi huluane (amo da uda amola ohe
samogele lai) amo idima. 27 Lai liligi amo dogoadafa momogima. Na:iyado
mogi amo dadi gagui dunu iligili ima, amola na:iyado la:idi da Isala:ili
dunu huluanema ima. 28 Dadi gagui ilia lai amoga Hina Godema ima:ne
agoane lama. Udigili hawa: hamosu uda 500 gilisisu afae afae amoga uda
afae ima. Amola sibi, bulamagau, dougi amola goudi 500 gilisisu amoga
ohe afae defele ima. 29 Amo liligi Hina Godema iasudafa ima:ne, gobele
salasu dunu Elia:isa ema ima. 30 Isala:ili dunu eno ilia lai liligi amoga
udigili hawa: hamosu uda 50 gilisisu afae afae amoga uda afae ima amola
bulamagau, dougi, sibi amola goudi 50 gilisisu afae afae amoga ohe afae
defele ima. Lifai dunu da Hina Gode Ea Abula Diasu ouligisa. Amo liligi
ilima ima. 31 Mousese amola Elia:isa da Hina Gode Ea hamomusa: sia:i
amo defele hamoi.

32-35 Dadi gagui dunu da liligi lai mogili ilisu gagui. Eno liligi ea dedena
sa:i da agoane:- Sibi amola goudi 675,000; bulamagau 72,000; dougi 61,000
amola dunuga hame dawa:digi uda 32,000. 36-40 Dadi gagui ilia dogoa fifi
mogi da:-

Sibi amola goudi 337,500 (Hina Godema iasu da 675);
Bulamagau 36,000 (Hina Godema iasu da 72);
Dougi 30,500 (Hina Godema iasu da 61);
dunuga hame dawa:digi uda 16,000 (Hina Godema iasu da 32).

41 Amaiba:le, Mousese da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, Hina
Godema iasudafa ima:ne, amo ilegei liligi Elia:isa ema i dagoi.

42-46 Isala:ili fi dunu huluane ilima dogoa fifi mogi da dadi gagui dunu
ilia lai defele ba:i, agoane:-

Sibi amola goudi 337,500;
bulamagau 36,000;
dougi 30,500;
dunuga gilisili hame golai uda 16,000.

47 Amoga Mousese da Hina Gode Ea sia:i defele 50 gilisisu afae afae
amoga afae lale, Lifai dunu (amo da Hina Gode Ea Abula Diasu ouligisu)
ilima i.

48 Amasea, dadi gagui ouligisu dunu (amo da Midia:ne dunuma gegesu
ganodini, Isala:ili dadi gagui ouligi) ilia da Mousesema asili, 49 ema sia:ne
i, "Hina! Ninia da dadi gagui dunu amo nini ouligilalu, amo huluane idili
dagole, afae hame fisiagai ba:i.

50 Amaiba:le, ninia da gouliga nina: hamoi liligi, amola nabu, lobo fasele
fesu, lobosogo salasu, gegagulu amola bida ga:su ninia lai, amo gaguli
manebe goea. Hina Gode da nini gaga:iba:le, amola E da fa:no nini esalusu
gaga:ma:ne, ninia da amo liligi Ema iaha." 51 Mousese amola Elia:isa da
amo liligi lai. Huluane da nina: hamoi liligi fawane gala. 52 Isala:ili dadi
gagui ouligisu dunu ilia iabe huluane da gadenenewane 200 gilogala:me
dioi defei amoma doaga:i. 53 Be dadi gagui dunudafa da ilia lai liligi, ilila:
gagulaligi. 54 Amaiba:le, Hina Gode da Isala:ili dunu gaga:ma:ne, Mousese
amola Elia:isa da gouli liligi huluane Hina Gode Ea Abula Diasuga gaguli
asi.

32

Isala:ili Fi mogili da Yodane Hano Eso Midadi heda:su Gusudili Fi (Mousese Ea Malasu 3:12-22)

1 Liubene fi amola Ga:de fi ilia ohe fofoi da bagohamedafa. Ilia da
Ya:isa amola Gilia:de soge da ohe fofomu noga:idafa ba:beba:le, 2 ilia da
Mousese, Elia:isa amola Isala:ili ouligisu dunu ilima asili, amane sia:i,
3-4 "Hina Gode da fidibiba:le, Isala:ili dunu da amo soge (moilai A:dalode,
Daibone, Ya:isa, Nimila, Hesiabone, Ilia:ile, Sibima, Nibou amola Bione)
amo huluane fedelai dagoi. Amola ninia ba:loba amo soge da ohe fofomu
noga:idafa ba:sa. 5 Amaiba:le, ninia dilima edegesa. Ninia gaguli fima:ne,
amo soge ninima ima. Nini da Yodane Hano degele, na:iyadodili amo lale
fima:ne mae sia:ma." 6 Mousese da bu adole i, "Dilia fidafa Isala:ili dunu da
gegena ahoasea, dilia da guiguda: esalumu da defeala:? 7 Isala:ili dunu da
Yodane Hano degele, soge amo Hina Gode da ilima ilegele i, amo ganodini
fimu. Dilia da abuliba:le ili dogoa da:i dioma:ne sia:sala:? 8 *Dilia musa:
ada ilia agoane hamoi. Na da Ga:idesie Bania amogawi ili Ga:ina:ne soge
hogoma:ne, asunasi. 9 Ilia da asili, soge hogolalu, Esiegole Fago amoga
doaga:i. Be ilia da buhagili, Isala:ili dunu da soge amo Hina Gode da ilima
i, amo ganodini mae masa:ne, ilia dogo ganodini da:i dioma:ne egane sia:i.
10 †Amo esoga, Hina Gode da ougi ba:i. E da amane ilegele sia:i, 11 'Na da
dafawane ilegele sia:sa. Dunu huluane amo da Idibidi sogega misi amola
lalelegesu ode 20 fisiagai amola amo ode idi baligili esala, ilia da soge amo
Na da A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilima ima:ne ilegele sia:i, ilia
da amo ganodini hamedafa masunu. Bai ilia da Nama hagai galu.' 12 Amo
da Isala:ili asigilai dunu huluanedafa. Be Ga:ilebe (Yifane, Ginesaide dunu
amo egefe) amola Yosiua (Nane egefe) ela fawane da ganodini masunu.
Bai ela fawane da Hina Godema hame hagai galu.

13 Hina Gode da Isala:ili dunu ilima ougi galu. Ea hamobeba:le, ilia da
wadela:i hafoga:i soge amo ganodini ode 40 agoane udigili lalu. Amalalu,
dunu huluanedafa da Ema ougima:ne hamoiba:le, ili da bogogia:i dagoi
ba:i. 14 Amola wali dilia da ilia sogebi lai dagoi. Dilia da wadela:i fi
gaheabolo amola dilia hame nabasu hou hamomuba:le, Hina Gode da
bu Isala:ili fi ilima mihanane ougimu. 15 Dilia Liubene amola Ga:de fi
dunu da wali Ema fa:no bobogemu higasea, E da bu Isala:ili dunu huluane
wadela:i hafoga:i soge ganodini udigili laloma:ne yolesimu. Amola ilia da
gugunufinisi dagoi ba:mu. Bai dilia hamobeba:le."

16 Liubene amola Ga:de dunu da Mousesema misini, amane sia:i, "Ninia
bisili ninia sibi gaga:ma:ne, gelega gagoma:ne amola ninia sosogo fi
esaloma:ne osobo dogomusa:, logo doasima. 17 Amasea, ninia da ninia
Isala:ili fi eno ilima gilisili gegemusa: masunu. Ninia da ilia doagala:su
amo bisili masunu amola mae fisili, ilia da ilia sogedafa amo lale fi dagosea
fawane buhagimu. Be ninia da amo gegemusa: ahoasea, ninia uda amola
mano da goeguda: gagili sali moilai amo ganodini esalumu. Ilia amogawi
fi dunu amoga hahawane gaga:i dagoi ba:mu. 18 Ninia da ninia diasudafa
amoguda: hedolo hame buhagimu. Be Isala:ili dunu oda ilia huluane
da ilima ilegei soge amo lai dagobeba:le fawane buhagimu. 19 Ilia da
Yodane Hano na:iyadodili soge lasea, ninia da hame lamu. Bai ninia
da Yodane Hano eso midadi heda:su gusudili lai dagoi." 20 Mousese da

* **32:8:** Idisu 13:17-33 † **32:10:** Idisu 14:26-35

bu adole i, “Dilia adomusa: fawane hanai galea, guiguda: Hina Gode
ba:ma:ne, dilia gegena masusa: momagema! 21 Dilia gegesu dunu huluane
da Yodane Hano degemu. Amasea, Hina Gode da ili ouligimu. Ilia da
ilia ha lai amo doagala:le, amola Hina Gode da ili hasalili, 22 ilia soge
huluane lale gagamu. Amalalu, dilia buhagimu da defea. Bai dilia da
dia Hina Godema amola dilia Isala:ili fi hamoma:ne ilegei amo hamoi
dagoi ba:mu. Amasea, Hina Gode da amo soge Yodane Hano eso midadi
heda:su gusudili gala, da dilia sogedafa sia:mu. 23 Be na da dilima sisasu
olelesa. Dilia da dilia hamomusa: sia:i ilegei amo giadofale hamosea, dilia
Hina Godema wadela:le hamoi dagoi ba:mu. Sia: noga:le dawa:ma! Dilia
wadela:i hou hamosea, Hina Godema wamolegemu da hamedei ba:mu.
24 Amaiba:le, dilia moilai dogoma amola sibi gagoi hamoma. Be dilia
hamomusa: ilegele sia:i, amo noga:le hamoma.” 25 Ga:de amola Liubene
fi dunu da Mousesema amane sia:i, “Hina! Ninia da dia hamoma:ne sia:i
defele hamomu. 26 Ninia uda, mano, bulamagau amola sibi da Gilia:de
soge moilai goeguda: esaloma:mu. 27 Be ninia huluane da Hina Godema
fa:no bobogele gegemusa: momageiwane esala. Ninia da dia sia:i defele,
Yodane Hano degele, gegena masunu.” 28 ‡Amaiba:le, Mousese da Elia:isa,
Yosiua amola eno Isala:ili ouligisu dunu ilima amane hamoma:ne sia:i,
29 “Ga:de amola Liubene fi dunu da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:sea,
amola gegemusa: Yodane Hano degesea, amola ilia da dili fidisia, amola
Ga:ina:ne soge fi hasalasea, Gilia:de soge amo ilia gagulaligima:ne ilima
ima.

30 Be ilia da dili gilisili gegemusa: Yodane Hano hame degesea, defea, ilia
da dili defele Ga:ina:ne soge ganodini ilima ilegei soge mogi amo lamu.”

31 Ga:de amola Liubene fi dunu da bu adole i, “Hina! Ninia da Hina Gode
Ea hamoma:ne sia:i amo defele hamomu. 32 Ninia da guiguda: Yodane
Hano eso midadi heda:su gusudili soge amo gagulaligima:ne, Hina Gode
Ea hamoma:ne sia:i amo fa:no bobogele, Yodane Hano degele, Ga:ina:ne
soge fi dunuma gegemusa: masunu.”

33 Amaiba:le, Mousese da Ga:de amola Liubene fi amola Ma:na:se
fi dogoa mogi la:idili, ilima A:moulaide hina bagade Saihone amola
Ba:isia:ne hina bagade Oge amo ela soge huluane ilima ilegele i. E
da amo soge ea moilai huluane amola soge amoga sisiga:le diala, amo
huluane ilima i. 34-36 Ga:de fi dunu da musa: gagili sali moilai mugului
(amo Daibone, A:dalode, Aloua, A:dalodi Sioufa:ne, Ya:isa, Yogebiha, Bede
Nimila, amola Bede Ha:ila:ne) amo huluane bu hiougi. 37-38 Liubene fi
dunu da moilai amo Hesiabone, Ilia:ile, Giliada:ime, Nibou, Ba:ile Mione
amola Sibima bu gagui. Ilia da moilai huluane amo ilia bu gagui amoma
dio gaheabolo asuli. 39 Ma:ige (Ma:na:se egefe) amo ea fi da Gilia:de soge
doagala:le, golili sa:ili, gesowale lai. Ilia da A:moulaide dunu amogawi
esalu amo gadili sefasi. 40 Amaiba:le, Mousese da Gilia:de soge amo Ma:ige
fi ilima i. Amola ilia da amogawi esalu.

41 Ya:ie (Ma:na:se fi dunu) da moilai mogili doagala:le lai. E da amo
moilai amoma ‘Ya:ie ea Moilai’ dio asuli. 42 Nouba da Gina:de moilai
bai bagade amola moilai huluane amoga sisiga:le dialu, amo doagala:le
gesowale lai. E da Gina:de moilai amoma hina: dio Nouba amo asuli.

‡ **32:28:** Yosiua 1:12-15

33

Isala:ili Dunu Ilia Idibidi Fisili, Moua:be amoma Doaga:musa: Ahoasu

1 Isala:ili dunu da Idibidi soge fisili, Mousese amola Elane elama fa:no bobogele, Moua:be sogega doaga:i. Amo sia: dedene legei da Isala:ili dunu ilia fisisu hamoi sogebi dio olelesa.

2 Hina Gode da hamoma:ne sia:beba:le, ilia da fisisu gaheabolo huluane hamonoba, Mousese da amo sogebi ea dio dedena sa:i.

3 Isala:ili dunu da musa: degabo Baligisu Lolo Nasu gesafo, oubi age amola eso 15 amoga, Idibidi soge yolesi. Hina Gode da ili gaga:la asi, amola ilia di Idibidi dunu huluane ba:ma:ne, Lea:misisi moilai bai bagade yolesi. 4 Idibidi dunu da ilia mano magobo huluane uli dogolalebe ba:i. Bai Hina Gode da ili huluane medole lelegei. Hina Gode Ea gasa da ogogosu Idibidi 'gode' ilia gasa baligi dagoi, amo olelema:ne E da agoane hamoi.

5 Isala:ili dunu ilia da Lea:misisi yolesili, asili Sagode sogebi amogai fisisu hamoi.

6 Amalu, asili, ilia da wadela:i hafoga:i soge bega:, Ida:me sogebi amoga fisisu gagui.

7 Amoga, ilia da sinidigili, Baihahailode sogebi (Ba:ile Sifone amoga eso midadi heda:su diala) Migidole soge gadenene fisisu gagui. 8 Ilia da Baihahailode soge yolesili, Maga:me Hano degele, wadela:i hafoga:i soge amo Sioua amoga asi. Amalu, eso udiana agoane ahoana, ilia da Mala sogebi amoga doaga:i. 9 Amo yolesili, ilia da Ilime sogega asili, fisisu gagui. Bai amogai da hano bubuga:su fagoyale gala amola gumudi sala 70 agoane ba:i.

10 Ilime amo yolesili asili, ilia da Maga:me Hano Wayabo gadenene fisisu gagui.

11 Amo yolesili, ilia da Sini wadela:i hafoga:i sogega asili, fisisu eno gagui.

12 Amalalu, ilia da Dofoga fisisu gagui. 13 Amola amo yolesili asili, A:ilasia amoga fi. 14 Amalu asili, ilia da Lefidimi sogega asi. Amogawi, ilia da hano manu hame ba:i.

15-37 Lefidimi yolesili, ilia da asili, fa:no agoane, Ho Goumiga doaga:i. Ilia da amo logoga ahoanoba, sogebi hagudu dedei amogawi fisisu gagui agoane:- Sainai Hafoga:i Soge, Gibalode Ha:da:ifa (dio dawa:loma:ne da 'Hanaiba:le Bogoi Uli Dogosu'), Hasilode, Lidima, Limone Belese, Libina, Lisa, Gihila:ida, Sia:ifa Goumi, Halaida, Ma:gilode, Da:iha:de, Dila, Midiga, Ha:siamouna, Mousilode, Bene Ya:iaga:ne, Ho Ha:gidiga:de, Yodebada, Abalouna, Isionegiba, Sine wadela:i hafoga:i soge, (Ga:idesie) amola Ho Goumi (amo da Idome soge bega: diala.) 38 *- 39 Hina Gode da amo hamoma:ne sia:beba:le, gobele salasu dunu Elane da Ho Goumiba:le heda:i. Amogawi, e da bogoi. Ea fifi misi ode da123. E da eso age amola oubi bi amola ode 40 (amoga Isala:ili dunu da Idibidi soge yolesi) amo ganodini bogoi.

40 †A:ila:de soge (Ga:ina:ne soge ga [south] la:idiga gala) amo ea hina bagade da Isala:ili dunu ilia manaeabe nabi. 41-49 Isala:ili dunu da Ho Goumi yolesili, asili, fa:no agoane Moua:be umiga doaga:i. Ilia da amo logoga ahoanoba, sogebi haguduga dedei amogawi fisisu gagui:- Sa:lamouna, Biunone, Oubode, A:balimi (mugului moilai Moua:be soge ganodini dialu.), Daibone Ga:de, A:lamane Dibilada:ime, A:balimi Goumi (Nibou Goumi gadenene diala) amola Moua:be umi soge. Moua:be umi

* **33:38:** Idisu 20:22-28; Mousese ea Malasu 10:6, 32:50 † **33:40:** Idisu 21:1

da Yodane Hano eso midadi heda:su gusudili dialebe ba:i. Bede Yesemode moilai da la:idi amola A:ibele Sidimi sogebi da eno la:idi, Moua:be umi da dogoa dialebe ba:i. Amola Yeligou moilai bai bagade da Yodane Hano eso dabe guma:dini la:idi ba:i.

Hina Gode da Isala:ili Dunuma Ga:ina:ne Hasalasu Hou Olelei

50 Amogawi, Moua:be umi sogega (amo da Yodane Hano guma:dini ba:i amola Yeligou moilai bai bagade da hano guma:dini dialu), 51 Hina Gode da Mousesema, e da Isala:ili dunu ilima amane hamoma:ne sia:i, "Dilia da Yodane Hano degele, Ga:ina:ne sogega golili dasea, 52 Ga:ina:ne sogega esalebe dunu huluane amo gadili sefasima. Dilia da ilia loboga hamoi gele amola gula liligi amola ilia ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu sogebi huluane wadela:lesima. 53 Ilia soge huluane doagala:le gesowale lama. Amola amo ganodini fima. Bai amo soge Na da dilima iaha.

54 ‡Ululuasu hedele, soge huluane fifili, Isala:ili fi eno eno ilima ima. Fi bagade ilima soge bagade ima amola fi fonobahadi ilima soge fonobahadi ima. 55 Be dilia da Ga:ina:ne fi esalebe dunu huluane hame gadili sefasisia, dilia da se nabimu. Ilia dilima sia:be dilia afoga gaganomeiga sobe agoane ba:mu. Ilia da dilima gegemu. 56 Dilia da amo dunu gadili hame sefasisia, Na da ili gugunufinisimusa: ilegei, amo defele dili gugunufinisimu.

34

Soge Alalo

1 Hina Gode da Mousesema, e da Isala:ili dunuma amane sia:ma:ne sia:i, 2 "Dilia da Ga:ina:ne sogega dasea, dilia soge alalo da agoai ba:mu:- 3 Gadili (south) alalo da Sini hafoga:i soge amogai muni, Idome alalo beba:le heda:mu. Amo alalo da gusudili Bogoi Hano Wayabo Bagade ga (south) bidiga amogai musa:. 4 Amasea, amo alalo da gadili (south) sinidigili, A:gala:bimi Bobaligila asili, Sini soge baligili, Ga:idesie Bania amoga doaga:le, ga (north) amola guma:dini sinidigili, Ha:isa A:da baligili, A:samone sogega doaga:le, 5 amasea, sinidigili, umi amo da Idibidi soge alalo amola Medidela:inia Hano Wayabo Bagadega diala, amoga dagomu.

6 Dilia soge guma:dini alalo da Medidela:inia Hano Wayabo Bagade fawane.

7-9 Ga (north) alalo da Medidela:inia Hano Wayabo Bagade amoga muni, Ho Goumiga doaga:le, amasea Ha:ima:de Bobaligila ga asili, Sida:de amola Sifalone baligili, Ha:isa Ina:ne moilai amoga dagomu. 10 Eso midadi heda:su gusudili alalo da Ha:isa Inane amoga muni, asili, Sifa:me sogebiga doaga:le, 11 gadili (south) amoga asili, Libila (amo da A:ine amoga gusudili gala) amo baligili, agolo amo da Ga:lili Hano Wayabo gusudili bega: diala amoga doaga:le, 12 Yodane Hano ea ga (south) bega: asili, Bogoi Hano Wayabo amoga dagomu. Amo da dilia soge alalo biyaduyale gala ba:mu."

13 *Amaiba:le, Mousese da Isala:ili dunu ilima amane sia:i, "Dilia da ululuasu hedesea, amo soge dilima ilegei ba:mu. Hina Gode da amo soge Isala:ili fi sesege amola eno fi afae mogili aduna hamoi, (9 1/2) amoga ilegele I. 14 †Liubene amola Ga:de fi amola Ma:na:se fi dogoa mogi (gusudili fima:ne) da ilia sosogo fi defele ilia soge fifi lai dagoi. 15 Ilia da soge Yodane Hano eso midadi heda:su gusudili la:idiga lai dagoi. Yeligou moilai bai bagade da hano na:iyadodili dialebe ba:sa."

---

‡ **33:54:** Idisu 26:54-56 * **34:13:** Idisu 26:52-56 † **34:14:** Yosiua 14:1-5

Hina Gode da Soge Fifili Imunusa: Ouligisu Dunu Ilegei

16 Hina Gode da Mousesema amane sia:i,
17 "Gobele salasu dunu Elia:isa amola Yosiua (Nane egefe) da soge fifili,
Isala:ili dunuma ima:mu. 18 Amola ela soge fifili sagosu fidima:ne, Isala:ili
fi afae afae amoga ouligisu dunu afae ilegema." 19-28 Hina Gode da amo
hou hamoma:ne, amo dunu ilegei:-

Fi Ouligisu Dunu
Yuda Ga:ilebe (Yifane egefe)
Simione Sieliumiele (Amihade egefe)
Bediamini Ilaida:de (Gisilone egefe)
Da:ne Bugai (Yogelai egefe)
Ma:na:se Ha:niele (Ifode egefe)
Ifala:ime Gemiuele (Sifida:ne egefe)
Sebiulane Ilisa:ifa:ne (Bana:ge egefe)
Isiga Ba:ladiele (A:sa:ne egefe)
A:sie Aha:ihade (Silamai egefe)
Na:fadalai Bedahele (Amihade egefe)

29 Hina Gode da amo dunu ilia da Ga:ina:ne soge fifili, Isala:ili dunuma
sagoma:ne, ilegei dagoi.

35

Hina Gode da Lifai Dunu ilima Moilai Bai Bagade Ilelegei

1 *Isala:ili dunu da Moua:be umi sogega esalu. Yodane Hano da ilima
guma:dini ba:i amola Yeligou moilai bai bagade da hano guma:dini dialu.
Moua:be umiga, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 2 "Isala:ili dunuma
adoma. Ilia soge amola liligi lai amoga ilia da moilai mogili amola
ohega ha:i manu soge amo moilai sisiga:le diala, amo Lifai dunu da
amogawi esaloma:ne, ilima sagoma:ne sia:ma. 3 Lifai dunu da amo moilai
gagulaligimu amola ilia da amo ganodini esalumu. Ilia da ohega ha:i
manu soge ilia bulamagau amola eno ohe fofoi amo ganodini laloma:ne
gagulaligimu. 4 Ohega ha:i manu soge da moilai gagoi amoga muni,
gadili asili, 450 mida defei la:ididili amola la:ididili masa:ne ba:mu.
5 Amasea, amo alalo defei da hegomai biyaduyale ba:mu. Amola la:idi
defei biyaduyale afae afae ea defei da 900 mida ba:mu. Amola moilai
bai bagade da amo sogebi ea dogoadafa ba:mu. 6 Dilia Lifai dunu ilima
Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade gafeyale gala ima. Amogawi,
dunu da eno dunu momabo giadofale medole legesea, e da amo Dabe
Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagadega hobeale ahoasea, gaga:i dagoi
ba:mu. Amola, dilia Lifai dunu ilima moilai bai bagade 42 eno ima.
7 Amola gilisili, amo moilai bai bagade ilia ohega ha:i manu soge ilima
ima. Ilima iasu huluane da moilai bai bagade 48 agoane ba:mu.
8 Dilia Isala:ili fi afae afae ilia soge ganodini, Lifai dunu ilima moilai bai
bagade ima. Soge bagade amo ganodini, moilai bai bagade bagohame ima.
Soge fonobahadi amo ganodini, moilai bai bagade bagahame ima.

Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai Bai Bagade
(Mousese Ea Malasu 19:1-13; Yosiua 20:1-9)

* **35:1:** Yosiua 21:1-42

9 †Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 10 “Isala:ili dunuma amane
sia:ma, ‘Dilia Yodane Hano degele, Ga:ina:ne sogega dasea, 11 Dabe
Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade amogawi dunu da eno dunu
momabo giadofale fane legesea, amoga hobeamusa: ilegema.
12 Amogawi, e da bogoi dunu ea maga:me dabe imunu fi dunu amoga
gaga:su ba:mu. Dunu da eno dunu medole legesea, amo dunu huluane
ba:ma:ne mae fofada:ne medole legemu da sema bagade. 13 Moilai bai
bagade gafeyale gala amo ilegema. 14 Moilai bai bagade udiana amo
Yodane Hano gusudili ilegema. Amola moilai bai bagade udiana eno
Yodane Hano guma:dini ilegema. 15 Amo moilai bai bagade ilia da Isala:ili
dunudafa amola ga fi dunu (amo da Isala:ili soge ganodini dafawane fi
esala o sofe misi fawane esala) amo ilima Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai
bai bagade dialebe ba:mu. Nowa da momabo giadofale eno dunu fane
legesea, e da amo moilai bai bagade amoga hobeale masunu logo ba:mu.
16-18 Be dunu afae da gegesu liligi (gula o gele o ifaga hamoi) amoga
dunu eno fane legesea, e da fasudafa hou hamobeba:le, dilia amo dunu
fane legema. 19 Bogoi dunu ea sosogo fi gadenene esalebe dunu da amo
fane legesu dunuma dabe fane legema:ne sia:ma. E da amo fasu dunu
ba:sea, fane legemu da defea.
20 Dunu afae da eno dunu higabeba:le, amo dunu gisalu gala:le o igi
o ifaga gala:le medole legesea, e da fasudafa hamobeba:le, dilia medole
legema. 21 O e da lobo usunawene fabeba:le, eno dunu medole legesea, e
da fasudafa hamobeba:le, amo dunu medole legema. Bogoi dunu ea sosogo
fi gadenenedafa esalebe dunu da amo fasu dunu medole legema:ne sia:ma.
E da amo fasu dunu ba:sea, fane legemu da defea.
22 Be dunu da eno dunuma mae higale amola momabo giadofale amo
dunu gisalu gala:sea o igi o ifaga gala:le medole legesea, 23 o e da eno
dunu mae ba:le, e da igi galagaiga dunu amo da ea ha lai hame, e da
ema se imunu hame hanai, amo dunu momabo giadofale medole legesea,
24 agoai hou ba:sea, Isala:ili dunu da ilima fofada:sea, ilia da momabo
giadofale fasu dunu gaga:mu. Amola maga:me dabe imunu dunuma amo
dunu mae medole legema:ne sia:ma:mu. 25 Isala:ili fi dunu huluane da
bogoi dunu ea gadenene fi esalebe dunu amo momabo giadofale medole
legesu dunu mae medoma:ne, amo gaga:ma:ne sia:ma. Be ilia da amo
dunu Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade amoga e da hobea:i,
amoga bu oule masa:ne sia:ma. Amogawi e da esalumu. Gobele salasu
Ouligisu Dunu, (amo esoga hawa: hamonana dunu), e da bogosea fawane
yolesimu. 26 Be momabo giadofale fane legesu dunu da Dabe Fasa:besa:le
Gaga:su Moilai bai bagade (amoga e da hobea:i), amo udigili yolesisia,
27 amola bogoi dunu ea gadenene fi esalebe dabesu dunu da amo dunu
ba:beba:le, e medole legesea, amo dabe iasu da fane legesudafa agoane
hame ba:mu.
28 Momabo gaidofale fane legesu dunu da dafawane Dabe Fasa:besa:le
Gaga:su Moilai bai bagade ganodini esalebe da gadili mae asili esa-
loma:mu. Gobele salasu Ouligisu Dunu da bogoi dagoiba:le fawane,
e da Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade yolesili, hi diasuga
buhagima:mu. 29 Amo malasu da dilia amola diligaga fi, dilia habidili
esalea, amo hamoma:ne hamoi dagoi.
30 ‡Dunu da fane legesu hou hamosea, dilia fofada:lalu, ba:su dunu

† **35:9:** Mousese ea Malasu 19:2-4; Yosiua 20:1-9 ‡ **35:30:** Mousese ea Malasu 17:6, 19:15

adunaga o osea:iga dafawane ilia ba:i dagoi sia: amo nababeba:le fawane, amo dunu medole legema. Ba:su dunu afaega fawane nabi sia:sea, dilia amo dunu medole legemu da hamedei. 31 Be fane legesu dunu ea se iasu da e medole legemu fawane. E da bidi subiba:le, amo yolesimu da hamedei. 32 Amola Isala:ili dunu da Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade amoga hobea:i ba:sea, amola e da gobele salasu Ouligisu Dunu mae bogole, e da su ianu, hi diasua buhagimusa: dawa:sea, dilia da ea logo hedofama. 33 Dilia da dilia esalebe soge amo ledo hamosa:besa:le, amo logo mae doasima. Fane legesu hou da soge gugunufinisisa. Amola amo ledo hamoi sema dodofesu hou da afadafa fawane. Amo da fane legesu dunu amo medole legemu fawane. 34 Dilia esalebe soge amo ledo hamoma:ne, mae wadela:lesima. Bai Na da Hina Gode, amola Na da Isala:ili fi ganodini esalebeba:le."

36

Lai Uda Ilia Nana Liligi Lasu

1 Gilia:de fi (Gilia:de da Ma:ige egefe amola Ma:na:se [Yousefe egefe] amo ea aowa esalu) amo ea sosogo ilia bisili ouligisu dunu da Mousese amola eno Isala:ili ouligisu dunu ilima asili, 2 *amane sia:i, "Hina Gode da dilia ululuasu hedele Isala:ili dunuma soge ima:ne sia:i. Amola E da eno sia:i amo dilia ninia fi dunu Siloufiha:de amo ea soge amola liligi amo idiwima ima:ne sia:i. 3 Be noga:le dawa:ma! Ilia da eno dunu fi ilima fisia, ilia liligi da amo fi ilima masunu. Amasea, ninia liligi lai da fonoboi dagoi ba:mu. 4 Amola Bu Sagosu Ode (amoga liligi amola soge bidi lai da musa: gagui dunu ilima bu ahoa) amoga Siloufiha:de ea idiwilali ilia liligi da mae afadenema:ne, amo fi fawane ilia liligi ba:mu. Amola amo liligi da nini, Ma:na:se fi, amoga fisi dagoi ba:mu."

5 Amaiba:le, Mousese da Isala:ili dunu ilima Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i amo amane olelei, "Ma:na:se fi dunu ilia sia:i da dafawane. 6 Amaiba:le, Hina Gode da amane sia:sa, 'Siloufiha:de ea idiwilali da ilia hanai defele gawa fima:mu. Be ilia da ilia fidafa dunu fawane ilima fimu. 7 Isala:ili dunu huluane ilia liligi da ilila: fidafa ganodini dialumu. 8 Nowa uda da nana liligi amo lasea, e da ea fidafa dunu fawane ema fima:mu. Amo hamobeba:le, Isala:ili dunu huluane da ea aowalali edalalia nana liligi fawane lamu. 9 Liligi amola soge da eno fi ilima hame gaguli masunu. Fi huluane afae afae da ilila: liligi fawane gagulaligimu.' "

10-11 Amaiba:le, Siloufiha:de ea idiwilali (Mala, Desa, Hogola amola Miliga) ilia da Hina Gode Ea Mousesema hamoma:ne sia:i defele hamoi. Ilia da ilia gawiya hamoi, ilima fawane gawa fi. 12 Ilia da Ma:na:se (Yousefe egefe) amo fi ganodini fawane gawa fi. Amalalu, ilia liligi amola soge da ilia ada ea fi ganodini dialusu.

13 Amo malasu amola sema dedei, amo Hina Gode da Isala:ili dunuma Mousese ea lafidili sia:ne i. Ilia da Moua:be umi, Yodane Hano eso midadi heda:su gusudili esala, amo sema huluane nabi. Amola Yeligou da hano ahoaba guma:dini dialebe ba:i.

Sia: ama dagoi

* **36:2:** Idisu 27:7

Mousese ea Malasu

(Da:i Sia: - Deuteronomy; Modu - Deuteronomi; Bisini - Lo)

Hidadea Sia:

Dedesu dunu da Mousese. Hidadea sia: amola sia: dagosu amo eno dunu da dedei.

Isala:ili dunu da hame nabasu hou hamobeba:le, ode 40 amoga hafoga:i wadela:i soge amo ganodini lalu. Ilia da Moua:be soge ganodini esalu amola Gode da ili Ga:ina:ne soge amo ganodini golili sa:ima:ne ilia logo bu doasimusa: dawa:i. Amaiba:le, ilia da bu Gode sia: giadofasa:besa:le, Mousese da ilima sia: bagade olelei. Amo sia: da Mousese ea Malasu buga ganodini dedei diala.

Liligi bagade amo buga ganodini dedei da agoane:-

1 Mousese da hou amo ode 40 ganodini ba:i amo ilima bu olelei. Gode da wadela:i soge amo ganodini ili noga:le ouligi, amo e da ilima bu sia:i. Ilia da Gode mae yolesili nabasu hou hamoma:ne e da ilima bu sia:i.

2 Mousese da Gode Ea Hamoma:ne sia:i Nabuane Gala amo bu olelei. E da God Ea Sema No 1 bu bagade olelei. Amo da ilia da Gode Ema fawane fa:no bobogemu olelesa. Amalalu, e da sema eno amo da Isala:ili dunu ilia da Ga:ina:ne soge lasea, nabawane hamoma:ne sia:i.

3 Mousese da Gode Ea Gousa:su amo Isala:ili dunuma bu olelei, amola ilia da amo bu noga:le nabima:ne sia:i.

4 E da Yosiua amo Mousese ea sogebi lale, Isala:ili dunu ilima bisili masusa: ilegei dagoi. Mousese da Gode Ea fidisu hou nodoma:ne gesami hea:i. E da Gode da Isala:ili dunu fi noga:le fidima:ne sia:i. Amalalu, Mousese da Moua:be soge ganodini (amo da Yodane Hano amoga gusu gala) bogoi dagoi.

Sia: bagadedafa amo buga ganodini da Gode da Ea ilegei fi (Isala:ili) gaga:i dagoi amola hahawane udigili fidisu. Bai E da ilima asigisu. Ilia da esalusudafa amola Gode Ea hahawane udigili fidisu amo ba:ma:ne, ilia da Gode Ea hou mae gogolele, Ema asigi hou amola nabasu hou hamoma:ne, Mousese da ha:giwane olelei.

Sia: No1 amo buga ganodini da Sia:alalo 6:4-6. Amo sema dedei. Yesu da sema baligi bagade sia:i dagoi (Ma:diu 22:37; Maga 12:30; Luge 10:27) “Dilia dogo huluane amola dilia a:silibu huluane amola dilia asigi dawa:su huluane, dilia amoga Hina Godema asigima.”

Sia: Dedei Diala

1 Mousese ea sia: Age...Sia:alalo 1:1-4:49
2 Mousese ea sia: Ageyadu...Sia:alalo 5:1-26:19
(a) Gode Ea Hamoma:ne sia:i Nabuane Gala...Sia:alalo 5:1-10:22
(b) Sema, Hamoma:ne sia:i amola Sisasu...Sia:alalo 11:1-26:19
3 Ga:ina:ne Soge ganodini Golili
Masunu Fada:i Sia:...Sia:alalo 27:1-28:68
4 Gousa:su Hou bu Hahamoi...Sia:alalo 29:1-30:20
5 Mousese Bogoma:ne Dagosu Sia:...Sia:alalo 31:1-33
6 Mousese Bogosu...Sia:alalo 34:1-12

Mousese ea Malasu

1 Amo buga ganodini da Mousese ea sia: dedei diala. Amo sia: e da
Isala:ili dunu ilia da wadela:i soge Yodane Hano amoga gusu ganodini
esalu ilima sia:i. Ilia da Yodane Hano sogebi dio amo Sufe amo ganodini
esalu. (Sufe da dogoa dialu. La:idi da Balane hafoga:i soge galu, la:idi da
Dofele moilai, La:ibane moilai, Ha:selode moilai amola Disahabe moilai.)
2 (Eso gidayale gala emoga ahoasea, dilia da Sainai goumi yolesili, Idome
agolo soge amoga asili, Ga:idesie Bania amoga doaga:mu.)
3 Isala:ili dunu da Idibidi yolesili ode 40 agoane wadela:i soge ganodini
lalu. Eso age, oubi gida amola ode 40 amoga Mousese da Gode Ea olelei
liligi huluane Isala:ili fi ilima olelei. 4 *Hina Gode da hina bagade Saihone
(A:moulaide dunu ouligisu musa: Hesiabone moilai bai bagade ganodini
esalu) amola hina bagade Oge (Ba:isane dunu ouligisu musa: da Asadalode
amola Edelei, amo moilai ganodini esalu), amo fane legei dagoi. Amo fa:no
Mousese da sia: olelei. 5 Isala:ili dunu da Moua:be soge (Yodane Hano
amoga gusu galu) amo ganodini esalu.
Amo esoga Mousese da Gode Ea olelesu amola Ea Sema ilima muni
olelesu. 6 E amane sia:i “Ninia da Sainai Goumia esaloba, Hina Gode da
ninima amane sia:i, ‘Dilia da amo goumia esala helesa. 7 Dilia abula diasu
mugululi, masa. Dilia A:moulaide dunu ilia agolo soge amola eno soge amo
da amo sisiga:i amoga masa. Dilia Yodane Hano fago soge amola agolo
soge amola gano soge amola Medidela:inia Wayabo Bagade bega: amoga
masa. Ga:ina:ne soge baligili, asili Lebanone Goumi baligili, Iufala:idisi
Hano bagade amoga doaga:ma. 8 Amo soge huluane Na, dilia Hina Gode,
da dilia aowalali dunu amo A:ibalaha:me, Aisage, Ya:igobe amola iligaga
fi ilima imunu sia:i. Dilia amo sogega fimusa: lala masa.’ ”

Mousese da Fofada:su Dunu Ilegei (Gadili Asi 18:13-27)

9 Mousese da Isala:ili dunuma amane sia:i “Ninia da Sainai Goumiga
esaloba na da dilima amane sia:i, ‘Nisu da dilima ouligisu amola hina
esalumu da hamedei. Hawa: hamosu da bagadedafa. 10 Dilia Hina Gode
da dilia fi bagade hamobeba:le, dilia idi da wali gasumuni muagado gala
amo ilia idi defele ba:sa. 11 Hina Gode, dilia aowalalia Gode, Ea sia:i defele
da dilia idi bu bagade hamone, afadafa da 1000 hamomu da defea, amola
liligi bagade dilima imunu da defea. 12 Be nisu da habodane dia sia:ga
gegesu amola dioi bagade hou hahamoma:bela:? 13 Amaiba:le, dilia fi hisu
hisu dunu amo da bagade dawa:su dunu amoga ilegema. Amasea, amo
dunu da dilima ouligisu amola hina esaloma:ne, na da ilegemu.’ 14 Amo
na da sia:i amola dilia da amo hou da noga:i sia:i dagoi. 15 Amaiba:le, na
da asigilai amola bagade dawa:su dunu, dilia fi hisu hisu amoga lale, dili
ouligima:ne ilegei. Mogili da dunu 1000 ouligi, mogili da 100 ouligi, mogili
da 50 ouligi amola mogili da 10 ouligi. Amola na da eno ouligisu dunu,
dilia fi huluane ganodini ilegei.
16 Amo esoga na da amo ouligisu dunuma amane sia:i, ‘Dilia fi amo
ganodini sia:ga gegesu amola sia: eno heda:sea, dilia amo sia: noga:le
nabima. Sia: huluane moloiwane fofada:ma. Isala:ili fidafa dunu amola
ga fi dilia fi amo ganodini esalebe, amo huluane defele fofada:ma. 17 Dunu
hisu hisu ilima hisu hisuwane mae fofada:ma. Dunu huluanedafa ilima
defele fofada:ma. Dunu huluane ilima mae beda:ma. Dilia fofada:su da
dunuga hame hamoi, be Gode Hi fawane da amo fofada:su olelesa. Be sia:

* **1:4:** Idisu 21:21-35

da baligili gasa bagade ba:sea, amo dilia nama fofada:musa: gaguli misa. Amasea, na da sia:mu.' 18 Amo esoga amola na da dilia hawa: hamosu eno dilima olelei dagoi."

Mousese da Ga:idesie Bania Soge amoga Desega Ahoasu Dunu Asunasi (Idisu 13:1-33)

19 Mousese da eno amane sia:i, "Ninia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. Ninia da Sainai Goumi yolesili, wadela:i hafoga:i soge bagade amo baligili asili, A:moulaide agolo sogega asili, Ga:idesie Bania amoga doaga:i. 20 - 21 Amogawi na da dilima amane sia:i, 'Dilia da wali A:moulaide dunu ilia agolo sogega doaga:i dagoi. Hina Gode, ninia aowalali ilia Gode, da amo soge ninima iaha. Ba:ma! Soge da goea. Gode Ea sia: defele, amo sogega fimusa: lala masa. Mae gigiluma amola mae beda:ma!"

22 Be dilia da nama misini amane sia:i, 'Ninia da desega ahoasu dunu amo soge ba:ma:ne, ninima bisili masunusa: asunasimu da defea. Ilia da ninima masunu logo amola amo soge fi ilia hou, ninima olelema:mu.'

23 Amo hou na da hahawane ba:i. Amaiba:le, na da dilia fi fagoyale gala afae afae amoga dunu afae lale, huluane desega ahoasu dunu fagoyale gala ilelegei. 24 Ilia da agolo sogega asili, hou hogolalu, Esegole Fago amoga doaga:i. 25 Amoga ilia ifa fage lale, ninima gaguli misi. Ilia da soge ea hou ninima olelei. Soge amo Hina Gode da ninima iaha amo da noga:idafa, ilia sia:i.

26 †Be dilia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i amoga odoga:i dagoi. Dilia da amo soge ganodini golili sa:imu higa:i galu. 27 Dilia da gilisili higale sia: dasu. Dilia da amane sia:i, 'Hina Gode da nini higasa. E da nini amo A:moulaide dunu ilia nini medole legemusa:, Idibidi sogega fisili masa:ne ilima i. 28 Ninia abuliba:le amo sogega masa:bela:? Ninia da bagade beda:i. Ninia desega ahoasu asunasi amo da ninima agoane olelei:, amo soge dunu ilia sedade amola ilia gasa amola da ninia bagade baligisa. Ilia moilai gagoi da muagado heda:sa. Dunu baligili bagadedafa ilia da amo soge ganodini esalebe ba:i.'

29 Be na da dilima amane sia:i, 'Amo dunuba:le mae beda:ma. 30 Hina Gode da dilima bisili masunu, E da dili fidili gegemu. E da Idibidi soge ganodini dili fidi amo defele fidimu. 31 ‡Amola E da wadela:i hafoga:i soge amo ganodini dili fidi amo defele fidimu. E da mae yolesili eda da ea gofe ouga:ne oule ahoa, amo defele dili amo sogega doaga:musa: noga:le ouligi.'

32 §Be dilia da na sia: mae nabawane, Hina Gode Ea hou dafawaneyale hame dawa:i. 33 E da eso huluane dilima bisili, dilia golamu sogebi olelesu. E da dilima logo olelemusa: gasia lalu sawa: agoai amo ganodini bisili asi amola esoga mu mobi agoai mogomogoi amo ganodini bisili asi. Be dilia da Ea hou dafawaneyale hame dawa:i.

Hina Gode da Isala:ili Dunuma Se Iasu (Idisu 14:20-45)

34 **Hina Gode da dilia egane sia: nababeba:le, ougi ba:i. E da moloiwane amane sia:i, 35 'Dunu afae amo wadela:i fi ganodini da amo soge noga:i Na da dilia aowalali ilima imunu sia:i, amo ganodini da hame masunu. 36 Ga:ilebe (Yefane ea mano), hi fawane da golili sa:imu. E da

† **1:26:** Mousese ea Malasu 9:23; Hibulu 3:16 ‡ **1:31:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:18 § **1:32:** Hibulu 3:19 ** **1:34:** Hibulu 3:18

Na hame yolesiba:le, Na da e amola ea mano, soge e da ba:i ilima imunu.’
37 Amola dilia houba:le, Hina Gode da nama ougi galu. E nama amane
sia:i, ‘Mousese! Di da amo soge ganodini hame masunu. 38 Be dia fidisu
dunu Yosiua (Nane egefe) amo ea dogo denesima:ne di fidima. E da Isala:ili
dunu amo soge lala masa:ne, bisili masunu.’
39 Amalalu, Hina Gode da nini huluanema amane sia:i, ‘Dilia mano
da hame asigilaiba:le, wadela:i hou amola hou noga:i afafamusa: hame
dawa:. Dilia da giadofale dilima ha lai dunu da dilia mano gasawane
gagumu sia:i. Be ilia fawane da soge ganodini masunu. Na da amo
soge ilima imunu amola ilia fawane da amo ganodini fimusa: masunu.
40 Be dilia! Dilia sinidigima! Dilia da hafoga:i wadela:i soge amoga masa.
Maga:me Hano Wayabo Bagade ahoasu, amo logoga masa.’
41 Be dilia da nama amane sia:i ‘Dafawane! Ninia Godema wadela:le
hamoi dagoi. Be wali ninia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele
doagala:musa: heda:mu. Amalalu, dunu huluane da ea gegesu liligi
salawane, dilia da agolo sogega gegemusa: masunu da asaboi liligi dawa:i
galu.
42 Amola Hina Gode da nama amane sia:i, ‘Isala:ili dunuma ilia da mae
doagala:la masa:ne sia:ma. Bai Na amola da dili gilisili hame masunu.
Dilima ha lai dunu da bu gegesea, dilia da se bagade nabasa:besa:le, mae
masa:ne sia:ma.’ 43 Amaiba:le, na da dilima sia:i dagoi. Be dilia da na
sia: hame nabi amola Gode Ea hamoma:ne sia:i liligi nabimu higa:i galu.
Dilisu hanaiga hidale agolo sogega heda:i. 44 Amalalu, A:moulaide dunu
amo agolo soge ganodini esalu da dilima doagala:le, agime ilia hou defele
dili sefasi. Ilia da Idome sogega dili fane legei amola dili sefasili, Homa
moilai bai bagade amoga doaga:le fawane yolesi. 45 Amalalu, dilia da bu
misini, Godema bagadewane dinanu. Be Gode da dilia disu hamedafa nabi.

Isala:ili Dunu da Ode 40Wadela:i Hafoga:i Soge amo Ganodini Esalu

46 Amalalu, ninia da Ga:idesie sogega eso bagohame esalu,

2

1 *ninia da sinidigili, wadela:i hafoga:i soge amoga asi. Gode da nama
sia:beba:le, ninia da Maga:me Hano Wayabo ahoasu amoga asili, eso
bagohame Idome agolo soge sisiga:le ahoanu.
2 Amola Hina Gode da nama amane sia:i, 3 ‘Amo agolo soge sisiga:le bu
udigili mae laloma. Sinidigili, gadili heda:ma. 4 †Isala:ili dunuma amane
sia:ma, Dilia da dilia fi dunu, Iso egaga fi Idome agolo soge amo ganodini
esala, ilia soge ganodini golili sa:ili, baligimu. Ilia da dilima beda:mu. 5 Be
dilia da ilima mae gegema. Na da ilia soge fonobahadi fawane dilima
hamedafa imunu. Amo Idome soge huluane Na da Iso egaga fi ilima i
dagoi. 6 Be dilia da ha:i manu amola hano, ilima bidiga lamu da defea.’ ”
7 Mousese da eno amane sia:i, “Dilia mae gogolema! Hina Gode da dilia
hou huluane hahawane fidi. Dilia da wadela:i hafoga:i soge amo ganodini
ahoanoba, E da dili noga:le ouligi. Amo ode40wali gidigi amoga E da mae
yolesili, dilia liligi huluane dilima i dagoi. 8 Ninia Gode Ea sia: nababeba:le,
asili, logo amo da Ila:de moilai amola Isionegiba moilai yolesili Maga:me
Hanoga doaga:sa, amo logo ninia da yolesili guma:dini ahoanu, Moua:be
sogega asi. 9 ‡Hina Gode da nama amane sia:i, ‘Dilia da Moua:be dunu

* **2:1:** Idisu 21:4 † **2:4:** Mui 36:8 ‡ **2:9:** Mui 19:37

(Lode egaga fi) ilima mae gegema amola ilima se mae ima. Na da Aa moilai ilima i dagoi amola ilia soge Na da dilima hame imunu,' " Mousese da amane sia:i.
10 (Dunu fi bagadedafa da Aa moilaiga esalu. Ilia fi dio da Imimi. Ilia sedade olei da dunu bagade eno amo A:nagimi fi ilia sedade olei defele ba:i. 11 Eno dunu da Imimi amola A:nagimi gilisili da Lefa:ime [dunu sedade bagade] dio asuli. Be Moua:be dunu da ilima Imimi dio asuli. 12 Musa: Holaide dunu da Idome soge ganodini esalu. Be Iso egaga fi da amo dunu sefasili, fane legei dagoi. Amalalu, ilisu da amo soge ganodini fi. Isala:ili dunu fi da fa:no Ga:ina:ne sogega [Gode da ilima i] ilima ha lai dunu sefasi, amo defele Iso egaga fi da Holaide dunu sefasi.)
13 Mousese da eno amane sia:i, "Amalalu, Gode Ea sia:beba:le ninia da Silede Hano amo degei dagoi. 14 §Ninia da musa: Ga:idesie Bania fisili, ode38gidigili, amo hou ba:i. Amo ode ganodini Gode Ea sia:i defele ninia musa: dadi gagui amola asigilai gegesu dunu, huluane da bogoi dagoi ba:i. 15 Gode da ilima ha laiwane esalebeba:le, E da mae yolesili ili fane legelalu, huluane da hame ba:i.
16 Amalalu, musa: asigilai gegesu dunu huluane ninia fi ganodini da bogoi dagoi ba:loba, 17 Hina Gode da nama amane sia:i, 18 'Wali eso dilia Moua:be soge golili sa:ili, Aa moilai bai bagade ahoasu amoga baligima. 19 **Amalalu dilia da A:mone dunu (Lode egaga fi) ilia soge gadenene ba:mu. Be ilima mae gegema amola sia:ga mae gegema. Bai Na da amo soge Lode egaga fi ilima ia dagoiba:le, Na da amo soge dilima hame imunu.
20 (Amo soge ea dio eno da Lefa:ime [dunu sedade bagade musa: amoga esalu ilia dio]. Be A:monaide dunu da amo dunuma Sa:masamimi dio asuli. 21 Ilia sedade olei da A:nagimi dunu defele ba:i. Ilia da dunu bagohame amola bagade fi dialu. Be Gode da amo dunu fi fane legei dagoi. Amalalu, A:mone fi dunu da ilia soge gesowale fi galu.
22 Hina Gode da amo hou defele Idome dunu (ilia da Iso egaga fi wali Idome agolo sogega esala) amo fidimusa: hamoi. E da Holaide dunu fane legei dagoi. Amalalu, Idome dunu da ilia soge gesowale fi galu. Ilia wali amola amogai esala. 23 Soge amo da Medidela:inia Wayabo Bagade bega: diala, amoga dunu fi musa: Galidi Oga esalu ilia da fi galu. Musa: dunu fi amogai esalu da A:ifimi. Ilia da soge huluane asili, Ga:isa moilai bai bagadega doaga:le esalu. Be Galidi dunu da ili fane legele, ilia soge huluane gesowale fi galu.)
24 Mousese da eno amane sia:i, "Ninia da Moua:be soge golili sa:ili, baligili, Hina Gode da ninima amane sia:i, 'Hadiga! Anone hano degema. Na da Saihone (A:moulaide ouligisu dunu ea soge da Hesiabone), e amola ea soge dilima i dagoi. Dilia ema doagala:ma amola ea soge gesowale fima. 25 Na (Hina Gode) Na gasaga, dunu huluane da dilia fiba:le beda:mu. Dilia dio fawane sia:sea, dunu huluane da yaguguli beda:mu.' "

Isala:ili Fi da hina bagade Saihone Fane Legei (Idisu 21:21-30)

26 "Amalalu, ninia da Gedimode wadela:i soge amo ganodini esalu, na da Hesiabone hina bagade Saihone ema sia: adole iasu dunu asunasi. Ilia da ema olofomusa: amane sia:i, 27 'Ninia da dia soge baligili masusa: dawa:lala. Ninia da moloiwane baligimu amola logo hame yolesimu.

§ **2:14:** Idisu 14:28-35 ** **2:19:** Mui 19:38

28 Ninia ha:i amola hano manu lamu amo bidi imunu. Ninia da dia soge
baligili masunu fawane. 29 Amalalu, ninia da Yodane Hano degele, soge
amo ninia Hina Gode da ninima iaha amo ganodini fimu. Iso egaga fi
Idome soge ganodini esalu amola Moua:be dunu Aa ganodini esalu, da
mae higale, ninia da ilia soge baligili masunu da defea sia:i.'
30 Be hina bagade Saihone da ninia baligili masunu logo ga:i dagoi. Ninia
da Saihone fane legele ea soge lamusa: Hina Gode da ea hou gasa fi agoane
hamoi. Ninia da wali ea soge amogai fi diala.
31 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, 'Ba:ma! Na da hina bagade
Saihone amola ea fi gasa hame agoane hamoi dagoi. Dilia ea soge gesowale
fima.' 32 Saihone amola ea dadi gagui dunu huluane da Ya:iha:se soge
gadenene ninima gegemusa: misi.
33 Be Hina Gode da ninima gasa i. Ninia da Saihone amola egefe, ea dunu
huluane medole legei dagoi. 34 Amo esoga, ninia da moilai huluane lale
mugului dagoi. Ninia da dunu, uda amola mano, huluane medole legei
dagoi. 35 Ninia ilia bulamagau huluane lai amola liligi huluane moilai
ganodini amo lai dagoi. 36 Ninia Hina Gode da ninia logo fodoiba:le, ninia
moilai huluane amo Aloua (amo da Anone fago bega: dialu) amola moilai
eno Anone fago ganodini dogoa dialu amola eno moilai huluane asili,
Gilia:de sogega doaga:le, huluane lai dagoi. Moilai huluane ilia sisiga:le
gagoi da ninima gasa hame agoai ba:i. 37 Be ninia A:monaide dunu ilia
soge amola soge amo Ya:boge Hano bega: dialu amola moilai agolo soge
ganodini dialu amola soge huluane Hina Gode da ninima mae masa:ne
sia:i, amoga ninia da hame asi."

3

Isala:ili Dunu da hina bagade Oge Fane Legei
(Idisu 21:31-35)

Mousese da eno amane sia:i,
1 "Amalalu, ninia da gusudili asili, Ba:isia:ne sogega doaga:i. Hina
bagade Oge amola ea fi dunu huluane da ea soge fisili, gadili mogodigili,
Edelei moilai bai bagade gadenene ninima doagala:musa: misi. 2 Be Hina
Gode da nama amane sia:i, 'Ema mae beda:ma. Na da Oge, ea dunu
amola ea soge huluane dilima imunu. Dilia da A:moulaide hina bagade
Saihone (e da Hesiabone soge ouligisu esalu) ema hou hamoi amo defele,
amo Ogema hamoma. 3 Hina Gode da hina bagade Oge amola ea dunu fi,
ninima i dagoi. Amola, ninia da huluane medole legei dagoi. 4 Ninia da
moilai huluane lai dagoi - afae da hame fisi. Ninia da moilai60agoane
lai dagoi. Ninia da Agobe soge (amoga Ba:isia:ne hina bagade Oge da
ouligisu esalu) amo huluane lai dagoi. 5 Amo moilai huluane da gagili
sali - dobea bagade amola logo ga:su gasa bagade amola ifa bagade da
amo logo ga:su logo hamoi. Moilai fonobahadi bagohame amola da dobea
hame dialu. 6 Ninia da Hesiabone hina bagade Saihone ema hamoi defele
moilai huluane mugululi, dunu, uda amola mano, huluane medole lelegei
dagoi. 7 Ninia da bulamagau huluane lai amola liligi huluane moilai amo
ganodini dialu lai dagoi.
8 Amo esoga, ninia da A:moulaide hina bagade dunu aduna amoga
soge da Yodane Hano gusudili Anone Hano asili Hemone Goumi amoga
doaga:le, amo soge huluane elama lai. 9 (Saidouniane dunu da Hemone
Goumi amoga Silione dio asula amola A:moulaide dunu da Sine sia:sa.)

10 Ninia da Ba:isia:ne hina bagade Oge amo ea soge huluane lai dagoi.
Moilai huluane fele da:iya dialu, Gilia:de soge, Ba:isia:ne soge amola soge
huluane eso maba la:ididili asili, Sa:lega moilai amola Edelei moilai bai
bagade amoga doaga:le, huluane lai dagoi." Mousese da amane sia:i.
11 (Hina bagade Oge da Lefa:ime fi ea dagosu dunu - eno hame ba:i. Ea
bogosu gagili da gelega hamoi. Ea olei da 42 mida amola ba:de olei da
gadenene 2 mida. Amo gagili da wali A:mone soge moilai bai bagade La:ba
amo ganodini diala.)

Isala:ili Fi Mogili da Yodane Hano Eso Mabe Gusudili fi (Idisu 32:1-42)

12 Mousese da eno amane sia:i, "Ninia da amo soge lai dagoloba, na da
soge amo da Aloua moilai, Anone Hano gadenene gadili dialu, Gilia:de
agolo soge la:idi amola moilai huluane, amo Liubene fi amola Ga:de fi,
ilima i. 13 Na da eno la:idi Gilia:de soge amola Ba:isia:ne soge, amo Mana:se
fi la:ididili (Eso Mabe Ma:na:se) ilima i. Amo da Agobe soge bagade musa:
hina bagade Oge da ouligi. (Ba:isia:ne soge da defele Lefa:ime soge ilia da
sia:su.)" 14 Mana:se fi dunu afae amo Ya:ie, e da Agobe soge bagade amo
lai. Agobe soge da Ba:isia:ne soge amo ganodini asili Gesue amola Maga,
amo soge ea la:idi olei amoga doaga:i. E da amo moilai huluane amoma
hi dio asuli amola wali ilia Ya:ie moilai sia:sa.)

15 Mousese da eno amane sia:i, "Gilia:de soge amo na da Mana:se fi amo
ea sosogo fi afae amo Ma:ige fi ilima i. 16 Amola na da soge ea olei da
Gilia:de asili Anone Hano amoga doaga:i, amo soge na da Liubene fi amola
Ga:de fi, ilima i. Hano dogoa da ilia ga (south) olei amola ga (north) olei
da Ya:boge Hano (amo da A:monaide fi ilia la:idi olei amola) 17 Eso dabe
la:idi ilia soge da asili Yodane Hano amoga doaga:i. Ea olei da ga Ga:lili
Hano Wayabo asili Bogoi Hano Wayabo gano amola eso mabe olei da Bisiga
Goumi.

18 *Amo esoha na da ilima olelei, 'Ninia Hina Gode da amo soge Yodane
Hano eso maba la:idi dili gesowale fima:ne i dagoi. Amaiba:le, dilia gegesu
dunuma ilia gegesu liligi momagema:mu. Ilia da eno Isala:ili fi ili soge
gesowale fima:ne amo fidima:ne bisili masusa: asunasima:ma. 19 Dilia uda
amola mano amola bulamagau, (dilia da bulamagau bagohame gagusa, na
dawa:), ilia fawane da moilai na da dilima ilegei amo ganodini esalumu.
20 Dilia da guiguda: olofoiwane esala. Amaiba:le, dilia Isala:ili diolalali
noga:le fidima. Ilia da soge amo Hina Gode da ilima iaha, amo gesowale
fi dagole, olofoiwane esalebeba:le fawane yolesima. Amasea, dilia da amo
soge na da dilima ilegei amoga buhagima.'

21 Amalalu, na da Yosiuama amane sia:i, 'Di da Hina Gode Ea hou hamoi
amo hina bagade dunu aduna Saihone amola Oge elama, amo di da ba:i
dagoi. Amola E da nowa dunu ea soge di da doagala:musa: ahoasea, amo
defele ilima hamomu. 22 Ilima mae beda:ma. Bai dia Hina Gode Hi da dia
gegesu hamomu."

Gode da Mousese Ga:ina:ne Soge Ganodini masa:ne Logo Ga:i dagoi

23 †Mousese da eno amane sia:i, "Amo esoha na da Godema ha:giwane
amane sia:ne gadoi, 24 'Hina Bagade Gode! Na dawa:! Di da gasa bagade
hawa: hamomu galebe. Di da amo hawa: hamosu ea degabo fawane
nama olelei. Eno 'gode' o a:silibu muagado o osobo bagadega esalebe da

* **3:18:** Yosiua 1:12-15 † **3:23:** Idisu 27:12-14; Mousese ea Malasu 32:48-52

agoaiwane hou hamomu hamedei. 25 Hina Gode! Na da Yodane Hano degema:ne, logo doasima. Na da osobo noga:idafa na:iyadodili diala, goumi soge ida:iwane amola Lebanone Goumi, amo ba:mu hanai galebe.'
26 Be dilia hou dawa:beba:le, Hina Gode da nama ougi galu amola E da na sia: hame nabi. Be E da nama amane sia:i, 'Dagoi! Amo bu mae sia:ma!
27 Di Bisiga Goumiba:le heda:le, gadodafa leloma. Di la:idi ga (south), la:idi ga (north), eso mabe gusudili amola eso dabe guma:dini, ba:ma. Gebewane noga:le ba:ma. Bai di da Yodane Hano hamedafa degemu. 28 Di Yosiuama noga:le olelema. Ema gasa ima amola ea dogo denesima. Hi fawane da Isala:ili dunu bisili, dia waha ba:mu sogega gesowale fimusa: oule masunu.'
29 Amalalu, ninia da fago soge (Bedebio moilai amo ea la:ididili gala) amo ganodini esalu."

4

Mousese da Isala:ili Dunuma Ilia Nabasu Hou Hamoma:ne sia:i

1 Amalalu, Mousese da Isala:ili dunuma amane sia:i, "Dilia da sema huluane na da waha dilima olelelala, amo huluane nabawane hamosea, dilia da esalumu, amola dilia soge amo dilia aowalali ilia Hina Gode da dilima iaha, amo dilia da gesowale fimu.

2 *Na sema dilima olelesa amoga eno sema mae gilisima, amola amoga mae fadegama. Na da Hina Gode Ea sema dilima i dagoi. Amo huluane nabima. 3 †Dilisu da Hina Gode Ea hou Bio Goumia ba:i dagoi. E da dunu huluane amo da ogogosu 'gode' Ba:ile amoma nodone sia:ne gadosu, amo huluane gugunufinisi dagoi. 4 Be nowa da dilia Hina Godema fa:no bobogesu hou hame fisi da wali esoga esala.

5 Na da na Hina Gode nama hamoma:ne sia:i defele, sema huluane dilima olelei dagoi. Dilia da wali Ga:ina:ne soge doagala:le, gesowale fimu. Amo ganodini, amo sema huluane nabawane hamoma. 6 Dilia amo sema mae yolesili nabawane hamosea, dilia da eno osobo bagade fi dunu ilima, dilia bagade dawa:su hou olelemu. Ilia da amo sema nabasea, ilia da amane sia:mu, 'Amo Isala:ili dunu da bagade. Ilia asigi dawa:su hou da bagadedafa.'

7 Ninia da fidisu hanai galea o se nabasea, ninia Hina Gode da nini fidimusa: gadenene esala ba:sa. Ninia da Ema fidima:ne wele adosea, E da hedolo fidimusa: maha. Eno dunu fi huluane, amola bagadedafa fi huluane, da agoaiwane Gode hame gala. 8 Na da wali sema moloidafa amola noga:idafa dilima olelei. Eno dunu fi huluane fonobahadi amola bagadedafa, huluane da agoaiwane sema hame gala. 9 Dawa:ma! Ha:esaloma! Dilia da osobo bagadega esalea, dilia siga ba:i liligi mae gogolema. Dilia mano amola dilia aowa ilima olelema. 10 Dilia da Sainai Goumia Hina Gode amo Ea midadi lelu. E da nama amane sia:i, 'Dunu fi huluane gilisima. Na hanai da Na dima sia:mu liligi ilia huluane nabimu. Amasea Na da ilima nabasu hou olelemu. Ilia da osobo bagadega esalea, Nama nabasu hou hamomu da defea. Amola ilia da ilia manoma Nama beda:su hou olelemu da defea.'
11 ‡Dilia da asili goumi ea baiga lelu. Goumi da bunumai mobi bagade amoga dedeboi dagoi amola lalu bagade ea gona:su da muagado heda:i.

---

* **4:2:** Wamolegei Sia: Olelesu 22:18-19 † **4:3:** Idisu 25:1-9 ‡ **4:11:** Gadili Asi 19:16-18; Hibulu 12:18-19

Amo hou dilia manoma olelema. 12 Hina Gode da lalu ganodini esalebe,
amoga E da dilima sia:i. Dilia da Ea sia: nabi be hodo hame ba:i. Amo
amola dilia manoma olelema. 13 §Hina Gode da dilima logo olelei. Dilia
da Gousa:su amo E da dilima hamoi amo noga:le fa:no bobogema:ne,
Hamoma:ne Sia:i Nabuane Gala E da gele gasui aduna da:iya dedei amo
nabawane hamoma E sia:i. Amo sia: huluane dilia manoma olelema.
14 **Hina Gode da nama dilima sema huluane soge wali dilia gesowale
fimu amo ganodini fa:no bobogemu amo dilima olelema:ne sia:i."

Loboga Hamoi 'gode' Liligi Mae Dawa:ma:ne Sisasu

15 Mousese da eno amane sia:i, "Hina Gode da Sainai Goumia lalu amo
ganodini esalebe dilima sia:noba, dilia da hodo hame ba:i. Amaiba:le, dilia
hahawane esaloma:ne, noga:le dawa:ma! 16 ††Wadela:le hamomusa: dilia
loboga hamoi 'gode' agoaila: liligi maedafa hamoma. 17 ‡‡Dunu agoai o
uda agoai o ohe fi o sio o 18 sania o menabo agoaiwane liligi amoma sia:ne
gadomusa:, mae hedofale hamoma. 19 Amola dilia da eno ilia dafama:ne
olelesu nabasea, liligi dilia da mu amo ganodini ba:sa amoma mae nodone
sia:ne gadoma. Amo da eso amola oubi amola gasumuni. Hina Gode da
amo liligi osobo bagade fifi asi gala ilima i dagoi. 20 §§Be dilia da hisu.
Dilia da Idibidi soge ganodini lalu bagade defele ganodini esalu. Amoga
Hina Gode da dili fadegai. E da dilia Ea Fidafa (wali dilia da Ea Fidafa
esala) amo hamoma:ne dili gadili oule asi. 21 ***Dilia houba:le, Hina Gode
da nama ougi galu. E da nama moloiwane olelei, na da Yodane Hano mae
degele, soge noga:idafa E da dilima iaha amo ganodini hamedafa masunu.
22 Na da guiguda: bogomu amola hano hamedafa degemu. Be dilia da amo
hano degemu amola amo soge noga:idafa gesowale fimu. 23 Be dawa:ma!
Dilia gousa:su amo Hina Gode da dilima hamoi amo mae gogolema. E da
dilima loboga hamoi 'gode' liligi maedafa hedofama, amo sema noga:le
fa:no bobogema:ne sia:i. 24 †††Bai dilia Hina Gode da lalu bagade defele
esala. E da Hi sogebi lamu hanai dunu, ilima bagade higalala.

25 Dilia da amo soge ganodini ode bagohame esalu, mano amola aowa
lai dagoi ba:sea, amo esoga amola wadela:i loboga hamoi 'gode' liligi ea
hodo defele mae hamoma. Bai amo hou Hina Gode Ea siga da wadela:idafa
ba:sa, amola E da mi hanamu. 26 Na da wali fedege agoane mu amola osobo
bagade, dilima ba:su dunu defele adosa. Dilia da na sia: noga:le hame
nabasea, dilia fi da amo soge ganodini eso bagahame fawane esalebe,
hedolowane alalolesi dagoi ba:mu. Dilia da soge Yodane Hano la:idi amo
dilia da waha gesowale fimu soge amo ganodini ode bagahame fawane
esalumu. Dilia fi da dafawanedafa gugunufinisi dagoi ba:mu. 27 ‡‡‡Hina
Gode da dilia eno fifi asi gala amo ganodini esaloma:ne galadigimu. Amo
ganodini dilia dunu da bagahame fawane esalumu. 28 Amo ga fifi asi gala
ilia soge ganodini esalea, dilia da ogogosu 'gode' liligi, osobo bagade dunu
ilia loboga hamoi liligi amoga hawa: hamomu. Amo liligi da ifa amola
igi, amoga hamoi. Ilia siga hame ba:sa, hame naba, ha:i manu hame
naha amola miga hame naba ba:sa. 29 §§§Amo ga fifi asi gala ganodini

---

§ **4:13:** Gadili Asi 31:18, 34:28; Mousese ea Malasu 9:10 ** **4:14:** Gadili Asi 21:1 †† **4:16:** Gadili Asi 20:4; Gobele Salasu 26:1; Mousese ea Malasu 5:8, 27:15 ‡‡ **4:17:** Louma 1:23 §§ **4:20:** Gadili Asi 19:5; Mousese ea Malasu 7:6, 14:2, 26:18; Daidase 2:14; 1 Bida 2:9 *** **4:21:** Idisu 20:12 ††† **4:24:** Hibulu 12:29 ‡‡‡ **4:27:** Mousese ea Malasu 28:36 §§§ **4:29:** Yelemaia 29:13

dilia da dilia Hina Gode hogoi helemu. Dilia da dilia dogo amola asigi dawa:su huluane amoga hogoi helesea, dilia da E bu ba:mu. 30 Dilia se bagade nabasea amola na waha sia:i liligi dilia ba:sea, ouesalu, dilia da Hina Godema sinidigili, Ea sia: bu nabimu.

31 Hina Gode da gogolema:ne olofosu bagade dawa:. E da dili hamedafa yolesimu amola dili hame gugunufinisimu. Amola E da gousa:su amo Hisu dilia aowalali ilima hamoi amo hamedafa gogolemu.

32 Musa: hemone dilia da hame lalelegei eso amoga Gode da dunu fi osobo bagadega fima:ne hamoi, amo eso ea hou hogoi helema. Osobo bagade soge huluane amo ganodini hogoi helema. Amo bagade hou Gode da waha hamobe da musa: ba:bela:? Dunu da amo hou hamoi amo nabibala:? Hame mabu! 33 Dunu fi afae da Gode laluga ilima sia:i dilia defele nabi, amo bu esalebe ba:bela:? Hame mabu! 34 Eno 'gode' liligi da mae beda:iwane dunu fi afae amo eno dunu fi amoga fisili masa:ne, ea fidafa hamoi, dilia Hina Gode da Idibidi soge dilima hamoi defele, eno 'gode' da agoane hamobela:? Hame mabu! Dilia siga ba:ma:ne E da Ea gasa bagadega hamoi. E da olo bagade amola gegesu bagade hamoi. E da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu amola beda:su bagade liligi hamoi dagoi. 35 *Hina Gode Hisu da Gode - eno hame - amo dilima olelema:ne, Hina Gode da amane hamoi. 36 E da dilima olelema:ne, Hebene soge amoga dilima sia:i. Amola osobo bagadega E da Ea Hadigi lalu dilima olelei, amola amoga dilima sia:i. 37 E da dilia aowalali ilima asigiba:le, dili ilegei, amola Hisu da Ea gasa bagade amoga dili Idibidi soge fisili masa:ne gadili hiougi. 38 Dilia da gusuba:i ahoanoba, E da dunu fi amo ilia idi amola gasa da dili baligi, amo sefasi. Bai E da dili amo ilia soge ganodini (amo da wali dilia soge) oule masunu hanai galu. 39 Amaiba:le, wali eso maedafa gogolema! Hina Gode da Gododafa Hebene ganodini amola osobo bagadega. Eno 'gode' da hamedafa. 40 Dilia Ea sema huluane na da wali eso dilima olelei, amo nabawane hamosea, dilia amola diligaga fi da hahawane esalumu. Amola dilia da mae fisili, amo soge dilia Hina Gode da dili eso huluane amo ganodini esalalaloma:ne dilima iaha, amo ganodini esalalalumu."

Mousese da Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai Bai Bagade Yodane Hano Eso Mabadili Ilegei

41 †Amalalu, Mousese da moilai bai bagade udiana Yodane Hano eso maba gusudili ilegei. 42 Amo moilai bai bagade da Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade. Nowa dunu da ea ha lai dunu hame amomane mae ougili giadofale medole legesea, e da amo moilaiga hobeale ahoasea, maga:me dabe iasu dunu amoga mae medole legele, gaga:su ba:mu. 43 Liubene fi dunu ilia Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade da Bisa (hafoga:i bi da:iya umi sogega dialu). Ga:de fi dunu ilia Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade da Lamode (Gilia:de soge amo ganodini). Amola Eso Mabadili Mana:se fi dunu ilia Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade da Golane (Ba:isia:ne soge amo ganodini).

Mousese da Gode Ea Hamoma:ne sia:i Nabuane Gala amo Isala:ili dunuma Olelei

44 Mousese da Gode Ea sema amola Ea olelei huluane Isala:ili dunu fi ilima i.

---

* **4:35:** Maga 12:32 † **4:41:** Yosiua 20:8-9

45 - 46 Ilia da Idibidi soge yolesili, fago soge Yodane Hano eso mabe
la:ididili Bedebio la:ididili esaloba, amo sema ilima olelei. Amo soge
da musa: hina bagade Saihone, A:moulaide ouligisu musa: Hesiabone
moilaiga esalu, amo ea soge. Mousese amola Isala:ili dunu fi da Idibidi soge
yolesili amo hina bagade dunu hasali. 47 Ilia da ea soge gesowale fi amola
hina bagade Oge (Ba:isia:ne soge ouligisu, e amola da A:moulaide dunu
Yodane Hano eso mabe la:ididili esalu) amo ea soge fedelale fi. 48 Amo
soge da Aloua moilai (Anone Hano bega: dialu) amo oleiga asili Silione
Goumi (eno dio Hemone Goumi) amoga doaga:i. 49 Soge huluane Yodane
Hano eso mabe bega: ga (north) asili Bogoi Hano Wayabo doaga:i amola
eso mabe amoga asili Bisiga Goumi amoga doaga:i, amo soge huluane da
ilia lai soge ganodini dialu.

5

Gode Ea Hamoma:ne Sia:i Nabuane Gala
(Gadili Asi 20:1-17)

1 Mousese da Isala:ili dunu huluane gilisili, ilima amane sia:i, “Isala:ili
fi huluane. Nabima! Na da wali eso, sema huluane dilima imunu. Amo
noga:le dawa:ma amola nabawane hamoma. 2 Ninia Hina Gode da Sainai
Goumia gousa:su hamoi. 3 Amo gousa:su da ninia ada amoga fawane hame
hamoi. Be ninia huluane wali eso esalebe, ninima amolawane hamoi.
4 Amo goumia Hina Gode da amo esoha lalu amoga dilia odagia sia:i. 5 Amo
esoha dilia da amo laluba:le beda:i amola goumiba:le heda:mu hamedei
ba:i. Amaiba:le dilia da la:idi amola Hina Gode da la:idi amo na da dogoa,
Hina Gode Ea sia: dilima alofele olelemusa: lelu. Hina Gode da amane
sia:i, 6 ‘Na da dilia Hina Gode. Dilia da Idibidi soge ganodini udigili hawa:
hamosu dunu esalu. Be na da dili gaga:le, gadili oule asi.

7 Dilia eno ‘gode’ agoane liligi amoma mae nodone sia:ne gadoma.

8 *Liligi amo da mu amo ganodini o osobo bagade amo ganodini o hano
osobo bagade hagudu dialu amo defele, loboga hamoi liligi mae hedofale
hamoma. 9 †Loboga hamoi ‘gode’ liligi amoma mae beguduma amola ilima
mae nodone sia:ne gadoma. Bai Na da dilia Hina Gode amola Na da nowa
da Na defele hi dawa:sea, Na higasa. Nowa da Na higasea, amoma Na da
se nabasu imunu amola egaga fi amo asili fi osodayale amola biyaduyale
egaga fi ilima se nabasu imunu. 10 Be nowa da Nama asigi galea amola Na
sema nabawane hamosea, Na da ema amola egaga fi osea:idafa ilima Na
asigi hou olelemu.

11 ‡Na Dio amo mae giadofale sia:ma amola udigili mae sia:ma. Na, Hina
Gode da nowa Na Dio udigili sia:sea, ilima se nabasu imunu.

12 §Sa:bade eso da hadigi eso. Amaiba:le, Na, dilia Hina Gode, Na
hamoma:ne sia:i defele, Sa:bade eso bagade dawa:ma amola ea hadigi
noga:le ouligima. 13 **Eso gafeyale gala da dilia hawa: hamosu eso.
14 Be eso fesu da Nama dawa:ma:ne helefisu eso gala. Amo esoga dunu
huluanedafa da hawa: hamosu hame hamoma:mu. Amo dilia amola dilia
mano amola dilia udigili hawa: hamosu dunu amola dilia ohe fi amola ga fi
dunu dilia soge ganodini esala, huluanedafa mae hawa: hamoma. 15 Dilia
da musa: udigili hawa: hamosu dunu Idibidi soge ganodini esalu. Amola

---

* **5:8:** Gobele Salasu 26:1; Mousese ea Malasu 4:15-18, 27:15 † **5:9:** Gadili Asi 34:6-7; Idisu 14:18; Mousese ea Malasu 7:9-10 ‡ **5:11:** Gobele Salasu 19:12 § **5:12:** Gadili Asi 16:23-30, 31:12-14 ** **5:13:** Gadili Asi 23:12, 31:15, 34:21, 35:2; Gobele Salasu 23:3

Na, dilia Hina Gode, Na gasa bagadega dili gaga:i, amo mae gogolema.
Amaiba:le, Na da dilima Sa:bade eso noga:le ouligima:ne sia:sa.

16 ††Dilia ada amola ame elama nodone asigima. Bai dilia agoane
hamosea, hahawane ba:mu amola soge amo Na da dilima iaha amo
ganodini ode bagohame esalumu.

17 ‡‡Eno dunu mae medole legema.

18 §§Inia uda mae adole lama.

19 ***Wamolasu hou mae hamoma.

20 †††Mae ogogoma.

21 ‡‡‡Dilia dogo ganodini inia liligi hanaiwane mae ba:ma. Eno dunu ea
diasu, ea uda, ea udigili hawa: hamosu dunu, ea dougi, ea bulamagau o
liligi huluanedafa, amo hanane lamusa: mae dawa:ma.'

22 §§§Hina Gode da amo hamoma:ne sia:i huluane dilia da goumia
gilisila:loba, dilima i. E da lalu amola mobi bagade, amo ganodini sia:
bagadega sia:i, amola amo hamoma:ne sia:i fawane - eno dilima hame
olelei. Amalalu, E da amo hamoma:ne sia:i, gele gasui aduna amoga
dedene, nama i dagoi.

Isala:ili Fi da Bagade Beda:i (Gadili Asi 20:18-21)

23 Goumi huluane da laluga nenanebe ba:loba amola sia: da gasi
ganodini misi amo nabaloba, dilia asigilai amola fi ouligisu dunu da
nama misini, 24 amane sia:i 'Ninia Hina Gode Ea sia: lalu ganodini misi
nabi dagoi. Amoga E da Ea gasa bagade amola Ea hadigi, ninima olelei
dagoi. Ninia wali eso ba:i dagoi. Gode da osobo bagade dunuma sia:sea,
amo dunu da mae bogole bu esalumu defele gala. 25 Be ninia da bu
bogosa:besa:le, abuliba:le amo sia: bu nabima:bela:? Lalu bagade da nini
gugunufinisimu. Ninia da ninia Hina Gode Ea sia: bu nabasea, dafawane
bogomu.

26 Osobo bagade dunu afae da Gode Esalebe amo Ea sia: laluga misi,
amo nabaloba, bu esalebe ba:bela:? Hame mabu!

27 Mousese! Di bu sinidigima! Ninia Hina Gode Ea sia: huluane nabima.
Amasea, ninima bu misini, Ea sia: huluane ninima alofele olelema. Ninia
da nabimu amola hamomu!'

28 Hina Gode da dilia sia: nabaloba, nama amane sia:i, 'Na da ilia sia:
nabi dagoi. Amo da moloi. 29 Ilia da eso huluane agoaiwane dawa:mu, Na
da hanai. Ilia da eso huluane Nama nodone Na sia: nabawane hamomu
da defea. Amasea, ilia da eso huluane ilia amola iligaga fi da hahawane
esalumu. 30 Di masa amola ilia da ilia abula diasu bu sinidigima:ne
sia:ma. 31 Be di! Mousese! Di guiguda: esalu, Na da Na sema amola
hamoma:ne sia:i huluane dima olelemu. Amasea, amo huluane di alofele
ilima olelema. Bai ilia da amo huluane soge Na da ilima iaha amo ganodini
fa:no bobogemu da defea.'

---

†† **5:16:** Mousese ea Malasu 27:16; Ma:diu 15:4, 19:19; Maga 7:10, 10:19; Luge 18:20; Efesase 6:2, 6:3 ‡‡ **5:17:** Mui 9:6; Gobele Salasu 24:17; Ma:diu 5:21, 19:18; Maga 10:19; Luge 18:20; Louma 13:9; Ya:mese 2:11 §§ **5:18:** Gobele Salasu 20:10; Ma:diu 5:27, 19:18; Maga 10:19; Luge 18:20; Louma 13:9; Ya:mese 2:11 *** **5:19:** Gobele Salasu 19:11; Ma:diu 19:18; Maga 10:19; Luge 18:20; Louma 13:19 ††† **5:20:** Gadili Asi 23:1; Ma:diu 19:18; Maga 10:19; Luge 18:20 ‡‡‡ **5:21:** Louma 7:7, 13:9 §§§ **5:22:** Hibulu 12:18-19

32 Isala:ili dunu fi! Dawa:ma! Dilia Hina Gode Ea sia: dilima sia:i amo huluane nabawane hamoma. Sema afae amoma hame nabasu hou maedafa hamoma.
33 Huluane nabasu hou hamoma. Amasea, dilia da hahawane ba:mu amola soge dilia da waha gesowale fimu amo ganodini mae fisili esalalalumu."

6

Sema Baligi Bagade

1 "Amo da sema huluane dilia Hina Gode da na dilima olelema:ne sia:i. Dilia soge dilia wali gesowale fimu amo ganodini, amo sema nabawane hamoma. 2 Dilia amola diligaga fi, da amo soge ganodini ode bagohame esaloma:ne, dilia Hina Gode Ema nodoma, amola Ea sema na da wali dilima iaha amo nabawane hamoma. 3 Isala:ili dunu! Amo sema noga:le nabima amola hamoma. Amasea, dilia da hahawane ba:mu amola dilia da gasa bagade fi hamone amola dilia aowalali ilia Hina Gode Ea sia: defele, amo soge noga:idafa amo ganodini esalumu

4 *Isala:ili fi! Noga:le dawa:ma! Hina Gode E fawane da ninia Gode. 5 †Dilia dogo huluane amoga, dilia a:silibu huluane amoga amola dilia gasa huluane amoga, dilia Hina Godema asigima. 6 ‡Amo hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima iaha, amo maedafa gogolema. 7 Dilia mano ilima olelema. Amo sema noga:le dawa:ma:ne, eso huluane amo sema dilia lafidili sia:ma - dilia moilaiga esalea, ga ahoasea, helefisia amola hawa: hamosea, dawa:ma:ne sia:ma. 8 Sema dedei amo dilia lobo amoga la:gima amola dilia odagiga dawa:ma:ne legema. 9 Dilia moilai logo holei mimogodi ifa amoga amo sema dedema amola dilia gagoi logo ga:su amoga dedema.

Hame Nabasu Hou Sisasu

10 §Dilia Hina Gode da dilia aowalali A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilima hahawane imunu sia:i, amo defele, E da dilima soge amoga da bagade gagui moilai bai bagade (amo dilia loboga hame gagui) amo dilima imunu. 11 Amo ganodini, diasu da liligi dilia hame ligisi amoga nabaiwane ba:mu. Dilia da hano nasu uli dogoi dilia da hame dogoi amo ba:mu. Amola waini sagai amola olife ifa sagai amo dilia da hame sagai ba:mu. Hina Gode da dili amo soge ganodini oule ahoasea, amola dilia da sadi dagoi ba:sea, 12 Hina Gode mae gogolema. Dilia da musa: Idibidi soge ganodini udigili hawa: hamosu dunu esalu amola Hina Gode da dili gaga:i.
13 **Dilia Hina Godema beda:ma! Ema fawane nodone sia:ne gadoma. Amola hahawane hou o liligi imunusa: ilegesea, Ea Dioba:le fawane hamoma. 14 Eno ogogosu 'gode' liligi (amoma eno fi dunu dili fi sisiga:le esala da sia:ne gadosa), amoma maedafa nodone sia:ne gadoma. 15 Be dilia da amo liligima nodone sia:ne gadosea, Gode Ea ougi bagade da dilima lalu agoane doagala:mu amola dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu. Bai dilia Gode dili amola gilisili esala da eno liligi Ea sogebi lamu bagadewane higasa.
16 ††Dilia da Masa sogega Godema ado ba:su hou hamoi. Agoaiwane bu mae hamoma.

---

* **6:4:** Maga 12:29 † **6:5:** Ma:diu 22:37; Maga 12:30; Luge 10:27 ‡ **6:6:** Mousese ea Malasu 11:18-20 § **6:10:** Mui 12:7, 26:3, 28:13 ** **6:13:** Ma:diu 4:10; Luge 4:8 †† **6:16:** Ma:diu 4:7; Luge 4:12; Gadili Asi 17:1-7

17 Sema huluane E da dilima i amo noga:le hamoma. 18 Adi hou Hina
Gode da moloi amola noga:i sia:sea, amo hou dilia hamoma. Amasea, dilia
da hahawane ba:mu. Dilia da soge noga:i amo Hina Gode da dilia aowalali
ilima imunu ilegele sia:i, amo dilia da amo gesowale fimu defele ba:mu.
19 Amola Gode Ea dilima ilegele sia:i defele, dilia da dilima ha lai dunu
amo gadili sefasimu.
20 Fa:nohobea, dilia mano da dilima amane adole ba:mu, 'Ninia Hina
Gode da abuliba:le amo sema huluane nabawane hamoma:ne sia:bela:?'
21 Amasea, ilima amane adoma, 'Ninia da Idibidi hina bagade dunu ea
udigili hawa: hamosu dunu esalu. Be Hina Gode da Ea gasa bagade
amoga nini gaga:i. 22 Ninia siga ninia ba:i dagoi. E da musa: hame ba:su
hou Ea gasa bagade amoga hamoi. E da Idibidi dunu beda:ma:ne, ilima,
ilia eagene ouligisu dunu amola Idibidi hina bagade amoma hamoi. 23 E
da nini Idibidi sogega fisili masa:ne, amo nini guiguda: amo soge E da
ninia aowalali ilima imunu ilegele sia:i, amo ninima imunusa: oule misi.
24 Amalalu, ninia Hina Gode da ninima amo sema huluane nabima:ne
amola Ema beda:ma:ne sia:i. Amane hamonanu, E da eso huluane ninia
fi noga:le ouligimu amola ninia mae ha:ne bagade gaguiwane esaloma:ne
fidimu. 25 Ninia da mae yolesili, Gode Ea sema ninima i amo huluane
noga:le nabasea, E da ninima hahawane ganumu.' "

7

Hina Gode Ea Fidafa
(Gadili Asi 34:11-16)

1 *Mousese da eno amane sia:i, "Dilia Hina Gode da dili soge amo dilia da
gesowale fimu amoga oule misini, fi bagohame amo ganodini esalebe, E da
gadili sefasimu. Dilia da gusuba:i ahoasea, E da fi fesuale gala amo huluane
ilia idi amola ilia gasa da dilia baligisa, amo E da gadili sefasimu. Amo
fi da Hidaide, Gegasaide, A:moulaide, Ga:ina:naide, Belesaide, Haifaide
amola Yebiusaide. 2 Dilia Hina Gode da amo dunu fi dilima iasea, dilia
amo huluane medole legema. Ilima gousa:su mae hamoma amola ilima
mae asigima. 3 Ilima uda lasu mae hamoma amola dilia mano da ilima
uda lasu hou hamedafa hamoma:mu. 4 Bai agoai hamosea, ilia da dilia
mano Hina Godema fadegasea, eno ogogosu 'gode' liligi amoma nodone
sia:ne gadomusa: oule masunu. Amasea, Hina Gode da dilima ougimu
amola dili hedolo gugunufinisimu.
5 †Amaiba:le, ilia oloda huluane muguluma. Ilia sema mogomogoi gele
amoma sia:ne gadosu liligi goudanesima. Ilia ogogosu uda 'gode' A:sela ea
olei liligi amo abima amola ilia loboga hamoi ogogosu 'gode' liligi laluga
ulagisima. 6 ‡Bai dilia da dilia Hina Gode Ea Fidafa. E da osobo bagade fifi
asi gala huluane ba:lalu, dilisu Ea fidafa hamoma:ne ilegei dagoi.
7 E da dilia idi da osobo bagade fi huluane eno ilia idi baligiba:le, dili
Ea fi hamoma:ne hame ilegei. Bai dilia da osobo bagade fifi asi gala amo
ganodini fonobahadidafa fi ba:i. Eno fi huluane ilia idi da dilia idi baligi.
8 Be Hina Gode da dilima asigi amola E da Ea musa: sia:i amo dilia aowalali
ilima ilegele sia:i amo hamomusa: hanai galu. Amaiba:le, E da dilia musa:
Idibidi hina bagade ea se iasu diasu udigili hawa: hamonanu, dili halegale

---

* **7:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:19 † **7:5:** Mousese ea Malasu 12:3 ‡ **7:6:** Gadili Asi 19:5; Mousese ea Malasu 4:20, 14:2, 26:18; Daidase 2:14; 1 Bida 2:9

masa:ne, amo logo doasi dagoi. 9 §Dilia Hina Gode Hisu da Godedafa amola E da Ea fi yolesimu hame dawa:. Amo mae gogolema. E da Ea gousa:su noga:le ouligimu amola E mae yolesili asigi hou amo E da Ema asigi dunu amola nabasu dunu egaga fifi misunu idi amo1000 asili ilima olelemu. 10 Be E da hedolowane Ema higa:i dunuma se nabasu imunu. 11 Amaiba:le, dilia na olelei liligi huluane nabawane hamoma. Dilia sema huluane na da wali eso dilima olelei, amoma fa:no bobogema.

Nabasu Hou Hamosea, Gode Ea Hahawane Dogolegesu Ba:mu (Mousese Ea Malasu 28:1-14)

12 **Dilia da mae yolesili amo hamoma:ne sia:i nabawane hamosea, dilia Hina Gode amola da Ea gousa:su dilima i amo noga:le ouligimu. Amola E da dilia aowalali ilima dafawane ilegele sia:i defele, E da Ea asigidafa hou mae yolesili dilima olelemu. 13 E da dilima asigimu amola hahawane dogolegelewane imunu. Dilia idi da heda:mu amola dilia mano bagohame lalelegemu. E da dilia ifabi amoma hahawane dogolegele hamomu. Amasea dilia da gagoma, waini amola olife susuligi bagade ba:mu. E da dili hahawane fidili, bulamagau amola sibi bagohame dilima imunu. E da dilima amo hahawane dogolegele hou hamomu. E da amo hou soge amo E da dilia aowalali ilima imunu ilegele sia:i, amo ganodini hamomu. 14 Ea hahawane fidisu hou dilima da amo hou eno fifi asi gala hamosu bagadewane baligimu. Dilia amola dilia ohe fi da aligime hamedafa ba:mu. 15 Dilia da mae oloma:ne, Hina Gode da dili gaga:mu. Dilia olo bagade Idibidi soge ganodini madelai amo da dilima hame madelamu. Be E da dilima ha lai dunu ilima amo olo madelama:ne imunu. 16 Gode da dunu fi mogili dilia gasaga ilima hasalasima:ne, dilima imunu. Amo dunu fi ilima mae asigili wadela:ma. Dilia da bogosa:besa:le, ilia ogogosu ‘gode’ma mae nodone sia:ne gadoma. 17 Amo dunu fi ilia idi da dilia idi amo baligiba:le, dilia da ili sefasimu da hamedei mae dawa:ma. 18 Ilima mae beda:ma! Hina Gode da Idibidi Hina amola ea dunu fi ilima gasa bagade hou hamoi. Amo mae gogolema. 19 Se nabasu bagade da ilima doaga:i. Amo dilia da siga ba:i dagoiba:le mae gogolema. Hina Gode da dilia se iasu diasu logo doasima:ne, gasa bagadedafa hawa: hamosu amo amola mae gogolema. E da Idibidi dunu fi gugunufinisi dagoi. Amo defele E da dunu fi amo dilia da wali ilima beda:i, E da amo dunu gugunufinisimu. 20 Ea hamobeba:le, ilia da beda:iba:le, ededenale hobeamu. Ilia da hobeale, wamoaligimusa: dawa:mu, be E da amo huluane gugunufinisimu.

21 Amaiba:le, amo dunu fi ilima mae beda:ma. Hina Gode da dili fidimusa: esala. E da Gode bagadedafa amola dunu huluane da Ema beda:mu da defea.

22 Dilia da gusuba:i ahoasea, E da amo dunu fi huluane afae afae gadili sefasimu. Dilia da eso afae amo ganodini amo dunu fi gugunufinisimu hamedei ba:mu. Amai galea gasonasu ohe fi ilia idi da heda:le, dili gugunufinisimu. 23 Be Hina Gode da dilima ha lai amo dili gugunufinisima:ne dilima imunu. Ilia da bagadewane ededenale beda:lalu, gugunufinisi dagoi ba:mu. 24 E da ilia hina bagade dunu dilia gasaga ilima hamoma:ne dilima imunu. Dilia da amo medole legemu amola ilia dio gogolei dagoi ba:mu. 25 Dilia da ilia loboga hamoi ‘gode’ liligi huluane laluga ulagisima. Silifa, gouli amola amo liligi ganodini diala mae hanaiwane ba:ma amola mae

§ **7:9:** Gadili Asi 20:5-6, 34:6-7; Idisu 14:18; Mousese ea Malasu 5:9-10 ** **7:12:** Mousese ea Malasu 11:13-17

lama. Amane hamosea, amo da dilima bogosu liligi agoaiwane gala. Bai Hina Gode da loboga hamoi ogogosu ‘gode’ liligi ilima sia:ne gadosu hou bagadewane higasa. 26 Dilia amo loboga hamoi ‘gode’ liligi amo dilia diasu ganodini mae gaguli misa. Agoane hamosea, Gode Ea gagabusu da dilima aligima:ne madelamu. Hina Gode da amo liligima Ea gagabusu aligima:ne ilegei dagoi. Amaiba:le, dilia amola amo liligi higamu da defea.

8

Soge Noga:i amo Gesowale Fimu

1 Dilia mae yolesili, sema huluane na da wali eso dilima i, amo nabawane hamoma. Amasea dilia da mae bogole, dilia dunu fi idi heda:le, amo soge Hina Gode da dilia aowalali ima:ne ilegele sia:i, dilia da gesowale fimu. 2 Hina Gode da dilima bisili, ode40 40 amoga, logo sedade wadela:i hafoga:i soge amo ganodini oule asi. Dilia da Ea sia: nabawane hamoma:ne amo ado ba:musa:, E da gasa bagade hou dilima i. 3 *E da dilima ha:i bagade iasu. Amalalu, E da ha:i manu amo dilia amola dilia aowalali da musa: hame mai amo dilima i. Bai dilia da dunu da osobo bagade ha:i manu amoga fawane hame esalumu be Hina Gode Ea sia: huluane amoga esalumu, amo dilia dawa:ma:ne E da hamosu. 4 Amo ode40ganodini, dilia abula da hame dasasu amola dilia emo da hame fofasu. 5 Hina Gode da osobo bagade ada defele dilima olelesu amola se nabasu iaha. Amo mae gogolema. 6 Amaiba:le, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoma. Ea sema defele esaloma amola Ea sia: noga:le nabima. 7 Dilia Hina Gode da soge noga:idafa amo ganodini dili oule ahoa. Amo soge da bubuga:su hano noga:iwane amola hano nawali osobo hagudu diala amo da fago soge amola agolo soge amoga sogadigisa. 8 Amo sogega, widi, bali, waini fage, figi, bomegala:nidi, olife amola agime hani bagade ba:sa. 9 Amo soge ganodini dilia da hamedafa ha:mu amola dilia hanai huluane ba:mu. Amo soge ea gele ganodini aione (ouli) bagade ba:mu, amola ea agologa dilia da uli dogole balase gula ba:mu. 10 Dilia hanai defele ha:i manu bagade ba:mu amola Hina Gode da dilima soge noga:idafa ia dagoiba:le, dilia da Ema nodone sia:mu.”

Isala:ili Dunu da Hina Gode Gogolesa:besa:le, Mousese da Sisasu I

11 †Mousese da eno amane sia:i, “Dilia Hina Gode maedafa gogolema. Ea sema huluane (amo na da wali eso dilima iaha), afae mae yolesili noga:le nabawane hamoma.

12 Dilia da ha:i manu dilia hanai defele ba:sea amola dilia diasu noga:iwane amo ganodini esaloma:ne amo gagui dagosea, 13 amola dilia sibi, bulamagau, silifa amola gouli da bagade hamoi dagoi ba:sea, 14 noga:le dawa:ma! Dilia da bu gasa fi hamone Hina Gode amo da dilia Idibidi sogega se iasu diasu hamosu halegale masa:ne amo doasi dagoi, amo gogolesa:besa:le dawa:ma! 15 Hina Gode da dili amo bagade wadela:idafa hafoga:i soge amo ganodini saya:be amola gamaloa bagohame ba:i, amo ganodini E da dili oule ahoasu. Amo hano hame soge ganodini, E hamobeba:le, ga:nasi igi amoga hano nawali da dilima hano sogadigi. 16 Amo hafoga:i soge ganodini, E da dili moma:ne ma:na (dilia aowalali da amo ha:i manu hame ba:i) amo dilima i. E da dili ado ba:ma:ne, gasa bagade hou dilima i. Bai E da fa:no dilima hahawane dogolegelewane

* **8:3:** Ma:diu 4:4; Luge 4:4 † **8:11:** Hosia 13:5-6

bagade hamomusa: dawa:i. 17 Amaiba:le, dilia da dilisu gasa amoga bagade gagui dunu agoane ba:sa, amo maedafa dawa:ma. 18 Dilia da bagade gagui agoane ba:ma:ne, Hina Gode Hi fawane da Hi gasa dilima iaha. Amo mae gogolema! E da Ea musa: gousa:su hou E da dilia aowalalia hamoi, amo mae fisima:ne dawa:beba:le agoane hamosa. 19 Dilia Hina Gode gogolele, sinidigili eno ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadole, ilia hawa: hamosu hamomusa: mae dawa:ma. Agoane hamosea, na da wali dilima sisasu olelesa. Dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu.

20 Dilia da Hina Gode amo hame nabasea, dilia da dunu fi amo dilia da gusuba:i ahoasea Gode da gugunufinisimu, amo defele dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu.

9

Isala:ili Fi Ilia Hame Nabasu Hou

1 Isala:ili fi nabima! Wali eso dilia da Yodane Hano degemusa: ouesala. Dilia da dunu fi amo ilia idi da dilia idi amo baligisa, amo ilia soge gesowale fimu. Ilia moilai bai bagade da bagadedafa, amola ilia gagili sali dobea da muagado agoane heda:sa.

2 Dunu da sedade amola gasa bagade. Ilia da dunu bagade amola dilia da nabi eno dunu da ilima hasalasimu da hamedei. 3 Be wali dilisu da ba:mu. Hina Gode da nimi bagade lalu defele dilima bisimu. Dilia da gusuba:i ahoasea, E da ili fane legemu. Amasea, E da dilima ilegele sia:i defele, dilia da ili gadili sefasili, hedolowane gugunufinisimu.

4 Be Hina Gode da dili fidima:ne amo dunu fi gadili sefasi dagoi ba:sea, E da dilisu hou noga:idafa hamoiba:le, dili gesowale fimusa: ganodini oule misi mae sia:ma. Hame mabu! Hina Gode da amo dunu fi da wadela:idafa hamobeba:le, E da amo dunu fi gadili sefasimu. 5 Hina Gode da dilia amo fi ilia soge lama:ne, logo doasisa. Be bai dilia da dunu ida:iwane amola hou noga:i fawane hamosa amo hame. Amo dunu fi da wadela:idafaba:le amola Hina Gode da Ea musa dilia aowalali A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilima ilegele sia:i dagoiba:le, E da amo dunu fi gadili sefasimu. 6 Dilia dabe ida:iwane lama:ne noga:le hamoi dagoiba:le, Hina Gode da amo soge dilima iaha, amo mae dawa:ma! Hame mabu! Dilia da hame nabasu dunu fi.

7 Dilia hou hamobeba:le, Hina Gode da hafoga:i soge ganodini ougi bagade galu. Amo mae gogolema! Dilia da Idibidi soge fisili, amo esoganini dilia da Gode Ea sia: hame nabasu. 8 Amola Sainai Goumi amoga dilia hou hamobeba:le, Hina Gode da dilima ougi galu. E da dili gugunufinisimusa: amo defele ougi galu. 9 *Na da gele gasui amoga Hina Gode Ea gousa:su E dilima hamoi dedei dagoi, amo lamusa: goumiba:le heda:i. Na da amogawi eso 40amola gasi 40, ha:i amola hano mae nawane esalu.

10 Amalalu, Hina Gode da gele gasui aduna nama i. Amoga Ea sia: E da musa: dilia da goumia gilisisu E da laluga amodili dilima sia:i, amo Ea loboga gele gasuiga dedei ba:i.

11 Dafawane! Amo eso 40amola gasi 40da dagoloba, Hina Gode da amo gousa:su E da gele gasuiga dedei amo nama i. 12 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, 'Hedolo! Goumiba:le sa:ima! Bai dia fi amo di da Idibidi soge yolesimusa: gadili oule asi amo da ilia hou gugunufinisi dagoi. Ilia da

* **9:9:** Gadili Asi 24:18

Na sia: mae nabawane, sinidigili, loboga hamoi ‘gode’ liligi amoma sia:ne gadomusa: hamoi dagoi.’
13 Hina Gode da eno nama amane sia:i, ‘Amo dunu ilia ga:nasi hame nabasu hou Na dawa:! 14 Na logo mae damuma! Na da amo dunu fi fane legemu. Amasea, fa:no dunu huluane da amo fi bu hame dawa:mu. Amasea, Na da di amo dunu fi guiguda: esala ilia idi amola ilia gasa baligisu, fi gaheabolo dia fi hamomu.’
15 Amalalu, na da sinidigili, gele gasui aduna amoga gousa:su dedei amo gaguiwane goumiba:le sa:i. Lalu gona:su amo goumia manebe ba:i.
16 Dilia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i amo hame nabasu amola bulamagau mano gouliga hamoi dagoi, amo na ba:i dagoi.
17 Amaiba:le, dilia midadi na da gele gasui amo galaguduli goudane dagoi.
18 Amalalu, na da osoboga diasa:ili, na odagi osoboga doaga:le, eso 40amola gasi 40, ha:i amola hano mae nawane, Hina Gode ba:ma:ne ouesalu. Bai dilia da Hina Godema ougima:ne wadela:le hamoi. 19 †Hina Gode Ea ougi da gia:i bagadeba:le, E da dili huluane gugunufinisimusa: dawa:i. Amaiba:le, na da bagadewane beda:i galu. Be Hina Gode da na sia: bu nabi.
20 Hina Gode da Elanema ougiba:le, E da Elane amola medole legemusa: defele ba:i. Amaiba:le, na da Elane gaga:musa: sia:ne gadoi.
21 Na da dilia hamoi liligi, amo wadela:i gouli bulamagau mano agoaila:, amo lale, lalu ganodini galadigi. Amalalu, amo liligi goudane, osobo su agoane hamone, hano amo da goumia dasu amo ganodini galadigi.
22 ‡Amola dilia da Hina Gode ougima:ne eno hamoi. Dilia da Dabila, Masa amola Gibalode Ha:da:iafa amo sogega agoane hamosu. 23 §Amola Ga:idesie Bania sogega, Hina Gode da soge E da dilima iaha amo dili lamusa: asunahoa, dilia da Ea sia: bu hame nabasu. Dilia da Ea sia: dafawaneyale hame dawa:su amola Ea sia: hame nabasu.
24 Eso huluane amoga na da dili dawa:, dilia da Hina Godema odoga:su hou hamosu.
25 Amaiba:le, na da odagi osoboga diasa:ili, Hina Gode Ea midadi esalu. Bai E da dili gugunufinisimusa: dawa:beba:le, na da agoane hamosu. 26 Amola na da amane sia:ne gadoi, ‘Hina Gode Bagadedafa. Dia fi dunu mae gugunufinisima. Amo fi Di fawane da Dia gasa bagade amoga gaga:le, Idibidi sogega fisili masa:ne gadili oule asi. 27 Dia hawa: hamosu dunu amo A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ili bu dawa:ma. Amola amo dunu fi ilia hame nabasu amola ga:nasi si dofoi hou mae dawa:ma. 28 Idibidi dunu da Di da Dia fi dunu amo Dia sia:i soge amo ganodini oule masunu da hamedei, amo ilia da sia:sa:besa:le, Dia fi mae wadela:ma. Di da Dia fi ilima higabeba:le, Di da ili medole legemusa: wadela:i hafoga:i sogega oule asi dagoi, ilia da sia:mu. 29 Bu dawa:ma! Amo fi Di da Dia fidafa hamoma:ne ilegei dagoi. Di da amo fi Dia gasa bagade amoga Idibidi sogega fisili masa:ne gadili oule asi.’ ”

10

Mousese da Gode Ea Hamoma:ne sia:i Gele Gasui bu Lai (Gadili Asi 34:1-10)

---

† **9:19:** Hibulu 12:21 ‡ **9:22:** Idisu 11:3, 11:34; Gadili Asi 17:7 § **9:23:** Idisu 13:17, 13:31; Mousese eaMalasu 1:21, 1:26; Hibulu 3:16

1 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, ‘Di gele gasui aduna eno
musa: hamoi defele bu hedofama. Amola ifa gagili amo gele gasui
salima:ne hamoma. Amola goumiba:le heda:le Nama misa. 2 Amasea, Na
musa: gele gasui di da goudane fasi, amoga dedei Na da dia gaheabolo
hamoi gele gasuiga bu dedemu. Amasea, amo di ifa Gagili ganodini salima.
3 Amaiba:le, na da aga:isia ifa amoga gagili hamoi. Na da gele gasui
aduna musa: liligi defele hamone, bu goumiba:le heda:le gaguli asi.
4 Amalalu, Hina Gode da Ea musa: dedei defele amo gele gasuiga bu dedei.
Amo da Ea Hamoma:ne Sia:i Nabuane Gala, E da musa: dilia goumia
gilisisu E da lalu amo ganodini esala dilima sia:i. E da amo gele gasui
nama ianu, 5 na da sinidigili bu goumiba:le sa:i. Amalalu, Hina Gode da
nama sia:i amo defele, na da amo gele gasui ifa Gagili ganodini sali. Ela
da amo ganodini dialu amola wali diala.”
6 *(Isala:ili dunu da Ya:ganaide gu hano yolesili Mousila moilaiga asi.
Amogawi Elane da bogoi. Ilia da ea da:i hodo uli dogone, egefe Elia:isa da
ea gobele salasu dunu sogebi lai. 7 Ilia da Mousila yolesili asili Gadagouda
baligili Yodebada sogega doaga:i. Amogawi, ilia hano bagohame ba:i.
8 †Amo esoha, ilia da goumia esalu, Hina Gode da Lifai fi ilia hawa: hamosu
ilegei, amane, ilia da Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli masunu
amola Hina Gode Ea midadi leluwane hawa: hamomu, amola Ea Dioba:le,
hahawane dogolegele hou olelemu. Amo hawa: hamosu ilia da wali amola
hamonana. 9 Isala:ili dunu huluane da soge amola liligi gagusa. Be amo
defele, Lifai fi da ilisu soge o liligi o ilia ada liligi amo hame gagusa. Bai
dilia Hina Gode ilima sia:i defele, ilia gagui da Hina Gode fawane.)
10 ‡Mousese da eno amane sia:i, “Na musa: hamoi defele, na da goumia
eso 40amola gasi 40ouesalu. Amola amo esoga, Hina Gode da na sia: nabi.
E da dili gugunufinisimu hame hanai galu. 11 Hina Gode da nama amane
sia:i, “Masa! Na fi dunu da soge amo Na da ilia aowalali ilima imunu
ilegele sia:i, ilia da amo gesowale fima:ne, di ilima bisili oule masa!”

Hina Godema Beda:ma

12 Wali Isala:ili dunu fi! Nabima! Hina Gode da dilima amane sia:sa,
‘Hina Godema beda:ma amola Ema nodone sia:ne gadoma! Ea hou amoma
fa:no bobogema! Dilia dogo huluane, dilia asigi dawa:su huluane amola
dilia da:i hodo huluane amoga Hina Gode Ea hawa: hamosu hahawane
hamoma! 13 Amola Hina Gode Ea sia: amola sema dili hahawane
fidima:ne, na da wali eso dilima iaha, amo huluane nabawane hamoma.
14 Dilia Hina Gode da mu, Hebene huluane, osobo bagade amola liligi
huluane amo ganodini diala, amo E da huluane gagusa. 15 Be Hina Gode
da dilia aowalali ilima bagadewane asigi galu. Amaiba:le, E da dunu fi eno
huluane mae dawa:le, dilia aowalali iligaga fi (dilia) amo ilegei. Wali eso
amo hou da diala.
16 Fedege agoane, dilia dogo gadofo damuma! Dilia gawamaga:i hou
yolesima.
17 §Bai dilia Hina Gode da ‘gode’ liligi huluane baligisa amola E da
ouligisu dunu huluane baligisa. E da Gode bagadedafa amola Ema
beda:mu da defea. E da dunu huluane defele ba:sa. E da dunu afae baligili
fidima:ne sefe hame laha amola hano hame suligisa. 18 E da guluba: mano

* **10:6:** Idisu 20:28, 33:38 † **10:8:** Idisu 3:5-8 ‡ **10:10:** Gadili Asi 34:28 § **10:17:** Dimodi 6:15; Wamolegei Sia: Olelesu 17:14, 19:16; Asunasi Dunu Ilia Hou 10:34; Louma 2:11; Gala:isia 2:6; Efesase 6:9

noga:le fidima:ne amola didalo huluane asigiwane fidima:ne sia:sa. E da ga fi dunu ilima asigiba:le, ema ha:i manu amola abula iaha. 19 Amaiba:le, dilia amolawane ga fi dunu ilima asigima. Bai dilia musa: da ga fi dunu Idibidi soge ganodini esalu. 20 Dilia Hina Godema beda:ma amola Ea hawa: hamosu hamoma. Dilia Gode gasa bagade lalegaguma. Dilia ilegele sia:sea, Hina Gode Ea Dioba:le sia:ma. 21 E da dilia Gode, dilia nodosu liligi. E da musa: gasa bagade musa: hame ba:su hou hamoi dagoi. Amo dilia siga ba:i dagoi. 22 **70Dilia aowalalia fi da musa: Idibidi sogega gudu ahoanoba, ilia idi da70 fawane ba:i. Be wali dilia Hina Gode da hamobeba:le, dilia idi da gasumuni muagado gala amo ilia idi defele ba:sa.

11

Hina Godema Asigima. Ea Sia: Nabima

1 Dilia Hina Godema asigima. Ea sia:, Ea sema amola Ea hamoma:ne sia:i liligi amo noga:le nabima. 2 Wali dawa:ma! Dilia mano da Hina Gode Ea Hina hou hame ba:i. Ilia da Ea hadigi amola Ea lobo ea gasa bagade hou amola Ea dilima se iasu hame ba:i. 3 *E da musa: hame ba:su gasa bagade hou amola Idibidi soge ganodini Idibidi hina bagade (Felou) amola Idibidi fi huluane ilima gasa bagade hamosu. 4 †Amola E da Idibidi dadi gagui dunu, hosi amola gaguli fula ahoasu (sa:liode) huluane fane legei, amola Maga:me Hano Wayabo Bagade amo ea hanoga ili dedeboi. Ilia da dili fane legemusa: fa:no bobogei be Hina Gode da ili fane lelegele gugunufinisidafa. 5 Dilia Hina Gode da wadela:i hafoga:i soge amo ganodini dili noga:le ouligili asili guiguda: oule misi. 6 ‡E da Da:idane amola Abailame (Liubenaide dunu Iliabe amo ea mano) amo fane legei. Osobo da lafi agoane doasili, ela amola elea sosogo fi amola elea abula diasu amola elea liligi huluane mai dagoi. 7 Amo huluane dilia mano da hame ba:i, be amo gasa bagade hou Hina Gode da hamoi dilia da dilisu siga ba:i dagoi.

Gode Ea Ilegele Sia:i Imunu Soge Ganodini, Hahawane Dogolegele Iasu amola Gagabusu

8 Amaiba:le, dilia da Yodane Hano degele, soge amo gesowale fimu, amo hamomusa: gasa lama:ne, na wali eso olelesu Gode Ea Sema amo huluane nabawane hamoma. 9 Amo soge da noga:idafa fedege agoane dodo maga:me amola agime hani da hano nawa:li agoane ahoa. Amo soge Hina Gode da dilia aowalali ilima imunusa: ilegele sia:i. Amo ganodini dilia eso bagohame esaloma:ne, Hina Gode Ea sema nabawane hamoma. 10 Soge dilia waha golili masunu soge da Idibidi soge agoai hame. Amogawi dilia da hawa: bugili dilia dadami bugi defele emoga hano logo hahamoi amola gasa bagade hawa: hamosu. 11 Be soge dilia da wali Yodane Hano degele amo gesowale fimu da agolo amola umi gilisi soge. Ea hano da gibu muagado maha.

12 Dilia Hina Gode da amo soge ouligisa. Dilia Hina Gode da mae yolesili ode gaheabolo lasea asili ode gidigisia, amo soge Ea siga ba:lala.

13 §Amaiba:le, dilia da mae yolesili, hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima iaha, amo noga:le nabasea (amo da dilia dogo huluane, dilia asigi

** **10:22:** Mui 46:27; 15:5, 22:17 * **11:3:** Gadili Asi 7:8 - 12:13 † **11:4:** Gadili Asi 14:28
‡ **11:6:** Idisu 16:31-32 § **11:13:** Gobele Salasu 26:3-5; Mousese ea Malasu 7:12-16, 28:1-14

dawa:su amola da:i hodo huluane amoga dilia Hina Godema asigima),
14 amasea, E da gibu amo ea oubi dabe defele dilima imunu. Amasea, dilia
da ha:i manu faimu, amo widi, waini amola olife susuligi lamu. 15 Na da
dilia bulamagau moma:ne, gisi dilia soge ganodini imunu. Amasea, dilia
da ha:i nanu sadimu. 16 Be dawa:ma! Eno dunu ilia sia: nabasea dilia
da sinidigili ogogosu 'gode' liligi ilima nodone begudumu, amasa:besa:le
dawa:ma.
17 Amane hamosea, Hina Gode Ea ougi dilima da gia:iwane ba:mu. E da
mu ea logo ga:simu. Gibu da hame sa:imuba:le, osobo da ha:i manu hame
heda:mu. Amasea, Gode da dilima soge noga:iwane iaha, be amogawi dilia
da hedolo bogogia:mu.
18 **Dilia! Amo hamoma:ne sia:i esa agoane sala, dilia dogo amola dilia
asigi dawa:su amo ganodini salimu. Amo sia: ilegesu agoane dilia lobo
amola dilia odagi amoga la:gimu.
19 Dilia mano ilima olelema. Dilia da dilia moilai ganodini fi dialea, dilia
logoga ahoasea, dilia golasea amola dilia bu wa:legadosea, eso huluane
amo hamoma:ne sia:sa:ima. 20 Dilia logo holei mimogodilali amoga
dedema amola dilia gagoi logo ga:su amoga dedema. 21 Agoane hamosea,
dilia amola diligaga fi amola da soge amo Hina Gode da dilia aowalali
ilima imunu ilegele sia:i, amo ganodini eso bagohame esalumu. Mu da eso
bagohamedafa osobo bagade amo gadodili dialumu. Amo eso idi defele,
dilia da amo sogega esalumu.
22 Dilia da sema na da wali dilima iaha (dilia Hina Godema asigima, Ema
noga:le fa:no bobogema amola Ea hou noga:le lalegaguma) amo noga:le
hamosea, 23 Hina Gode da dilia gusuba:i ahoasea, amo dunu fi gadili
sefasimu. Dilia da dunu fi amo ilia idi amola ilia gasa da dilia idi amola
gasa baligisa amo sefasili, ilia soge gesowale fimu.
24 ††Adi sogebi dilia da emoga osa:gisia, amo soge da dilia soge lai dagoi
ba:mu. Dilia soge da wadela:i hafoga:i soge amoga asili Iufala:idese Hano
doaga:le, asili guma: hano wayabo bagade amoga doaga:mu. 25 Dunu
eno da dilima bu gegemu hamedeiwane ba:mu. Dilia adi sogega masunu,
dilia Hina Gode Ea dilima ilegele sia:i defele, da dunu fi huluane dilima
beda:ma:ne hamomu.
26 Ba:ma! Na da dilima la:ididili hahawane dogolegesu hou amola
la:ididili gagabusu aligima:ne hou olelesa. 27 Dilia da dilia Hina Gode Ea
hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima olelesa amo nabawane hamosea,
dilia da hahawane dogolegele fidisu hou, amo ba:mu. 28 Be dilia da Hina
Gode Ea hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima olelesa, amo hame nabasea
amola sinidigili eno ogogosu 'gode' liligi ilima fa:no bobogesea - gagabusu
aligibi ba:mu. 29 ‡‡Dilia Hina Gode da dili oule ahoasea, dilia soge ganodini
doaga:sea, dilia Gelisime Goumiga heda:le, hahawane dogolegele hou
amogawi sia:ma. Amola Iba:le Goumi amoga heda:le, gagabusu aligima:ne
hou amo olelema. 30 Dilia dawa:. Amo goumi aduna da Yodane Hano
naiyadodili diala. Dilia da eso dabe amoga ahoasea, sema ifa bagade amo
da Moule soge ganodini lela, amo gadenene ba:mu. Amo ifa bagade da
Ga:ina:ne fi ilia soge (A:laba soge Giliga:le soge gadenene) amo ganodini
diala. 31 Be dilia da Yodane Hano degele, soge amo dilia Hina Gode da
dilima iaha, amo gesowale fima:ne momagele ouesala. Dilia da amo soge

** **11:18:** Mousese ea Malasu 6:6-9 †† **11:24:** Yosiua 1:3-5 ‡‡ **11:29:** Mousese ea Malasu 27:11-14; Yosiua 8:33-35

lale, fi dagosea, 32 dawa:ma! Amo sia: amola sema huluane na da wali eso
dilima olelesa, amo huluane noga:le nabawane hamoma.

12

Godema Nodomusa: Sogebi Afadafa Ilegema

1 Amo da Hina Gode Ea malasu. Dila da soge (dilia aowalalia Hina Gode
da dili gesowale fima:ne dilima iaha) amo ganodini esalea, amo malasu
amola hamoma:ne sia:i mae yolesili fa:no bobogema. 2 Dunu fi amo ilia
soge dilia da lamu da ilia ogogosu 'gode' liligi amo goumia, eno agologa
amola ifa hagudu amoga nodone sia:ne gadosa. Dilia amo sogebi huluane
gugunufinisima. 3 *Ilia oloda huluane goudane gugunufinisima. Ilia sema
igi amo goudama. Ilia A:sela ifa momomogoi amo laluga gobema. Ilia
loboga hamoi ogogosu 'gode' liligi abusa:ma amola ilia ogogosu 'gode' ilia
dio amo sogebi ganodini bu mae dawa:ma:ne gugunufinisima.
4 Dilia da dilia Hina Godema nodone sia:ne gadosea, ilia hou defele mae
hamoma.
5 Be dilia Hina Gode da dilia fi huluane amo ganodini sogebi afae
ilegemu. Amoga E da esalumu amola E da Ea Dio ilegemu. Amo sogebiga,
dilia Hina Godema nodone sia:ne gadoma. 6 Amoga, dilia laluga gobei
iasu, gobele salasu, 'daide' (dilia gagui liligi nabuane mogili, afae Godema
imunu iasu liligi), dilia imunu ilegele sia:i liligi, dilia hahawane udigili iasu
amola dilia ohe fi magobo mano amo huluane gaguli misa.
7 Hina Gode da dilima hahawane dogolegesu hou bagade i dagoi. Dilia
amola dilia sosogo fi da E ba:ma:ne, ha:i manu noga:iwane dilia hawa:
hamobeba:le lai amo manu.
8 Amo esoha dilia musa: hou defele mae hamoma. Musa: asili wali
dilia da nodone sia:ne gadosu hou dilisu hanaiga hamosu. 9 Bai dilia da
soge amo dilia Hina Gode da dilima dili olofoiwane esaloma:ne iaha amo
ganodini hame golili sa:i. 10 Dilia da Yodane Hano degesea, Hina Gode
da dili amo soge gesowale fima:ne dili fidimu. E da dilima ha lai ilima
dili gaga:mu amola dilia da olofoiwane esalumu. 11 Hina Gode da sogebi
afadafa amoga dilia da Ema nodosu hou hamoma:ne ilegemu. Amogawi
na sia:i liligi huluane Ema gaguli misa. Amo da dilia gobele salasu liligi,
dilia 'daide', hahawane udigili iasu amola noga:i iasu dilia da Godema
imunusa: ilegele sia:i.
12 Dilia, dilia mano, dilia hawa: hamosu dunu amola Lifai dunu dilia
moilai ganodini esala, amo huluane Gode hahawane ba:ma:ne, hahawane
hamoma. Lifai dunu da ilisu soge hame gagubiba:le, ilima dawa:ma.
13 Dilia gobele salasu amo udigili dilia hanaiga sogebi enoenoi amoga mae
ima. 14 Be sogebi afadafa Hina Gode Ea ilegei sogebi, dilia fi afae ilia soge
ganodini amoga dilia gobele salasu ima. Amo sogebi dilia gobei iasu ima
amola na hamoma:ne sia:i liligi huluane hamoma.
15 Be dilia esalebe sogebi amo ganodini dilia ohe fi medole legele manu
da defea. Hina Gode E dilima iasu defele manu da defea. Dilia huluane
(ledo hamoi dunu amola ledo hame hamoi defele), huluane manu da
defea. Amo hu dilia 'dia' o 'a:deloubi' medole legei defele moma. 16 †Be
ilia maga:me mae moma. Ilia maga:me amo dilia hano agoane osoboga
sogadigima. 17 Dilia Hina Godema iasu liligi amo huluane dilia esalebe

---

* **12:3:** Mousese ea Malasu 7:5 † **12:16:** Mui 9:4; Gobele Salasu 7:26-27, 17:10-14, 19:26; Mousese ea Malasu 15:23

sogebi amoga mae moma. Amo da dilia gagoma ‘daide’, waini, dilia olife susuligi, dilia bulamagau, sibi, magobo mano, dilia Godema hahawane udigili iasu sia:i amola iasu liligi eno huluane. 18 Dilia, dilia mano, dilia hawa: hamosu dunu amola Lifai dunu dilia moilai ganodini esala, amo iasu liligi dilia Hina Gode ba:ma:ne Ea ilegei nodone sia:ne gadosu sogebi amo ganodini fawane moma. Amola dilia hamoi huluane dawa:beba:le, dilia amogawi hahawane ba:ma. 19 Amola dilia soge amo ganodini esalea, Lifai dunu mae gogolema.

20 Dilia Hina Gode da Ea sia:i defele dilia soge bu bagade hamosea, dilia ohe hu hanai galea defele moma. 21 Be nodosu sogebi amo Hina Gode da ilegei, amo da dilia sogebi amoga sedade ba:sea, defea, bulamagau o sibi amo Hina Gode da dilima i, amo medole legele dilia diasuga manu da defea. Na da amo dilima sia:i dagoi. 22 Dunu huluane, ledo gala o ledo hamedei, huluane manu da defea. Amo hu dilia ‘dia’ o ‘a:deloubi’ medole legei amo defele moma. 23 ‡Be hu amo ganodini maga:me diala, amo mae moma. Bai esalusu da maga:me amo ganodini diala amola dilia esalusu amola hu gilisili manu da defea hame. 24 Dilia maga:me ha:i manu agoane mae moma. Be amo hano agoane osoboga sogadigima. 25 Dilia da amo hamoma:ne sia:i noga:le nabasea, dilia amola diligaga fi da hahawane ahoanumu amola Hina Gode da dilia hou hahawane ba:mu. 26 Dilia Hina Godema imunu ilegele sia:i liligi amo huluane ilegei nodosu sogebi amoga gaguli masa. 27 Amogawi gobele salasu liligi ima. Dilia amo liligi Hina Gode Ea oloda da:iya gogo gobele salima. Amola gobele salasu eno amo dilia ohe hu manu amola maga:me oloda da:iya sogadigimu amo amola ima. 28 Dilia mae yolesili, na hamoma:ne sia:i huluane noga:le nabawane hamoma. Amasea, dilia amola diligaga fi da hahawane esalumu. Bai Hina Gode da amo moloidafa hou hahawane ba:sa.

Loboga Hamoi Ogogosu ‘gode’ Sisasu

29 Dilia da amo dunu fi ilia sogega golili dasea, dilia Hina Gode da amo fi huluane gugunufinisimu. Amasea, dilia amo sogega osobo dogone fimu. 30 Hina Gode da amo dunu fi huluane gugunufinisi dagosea, dawa:ma! Dilia da bogosu ba:sa:besa:le, ilia sia:ne gadosu hou mae lalegaguma. Ilia ogogosu ‘gode’ ilima sia:ne gadosu hou amo dilia hamomusa:, mae hogoma. 31 Dilia Hina Godema sia:ne gadosea amola nodosea, ilia hou defele mae hamoma. Bai ilia sia:ne gadosu amo ganodini ilia wadela:idafa hou (Gode da amo hou higasa) amo hamosa. Ilia hou afae da ilia da ilila: manolali oloda da:iya laluga gobele sala.

32 §Na sia:i huluane noga:le nabawane hamoma. Amoga hou eno mae gilisima amola amoga hou eno mae fadegale fasima.

13

1 Dilia da ba:mu! Ba:la:lusu dunu o simasia ba:i amo ea bai dawa:su dunu da musa: hame ba:su hou hamomu dilima olelesea, 2 e da dilia eno ogogosu ‘gode’ liligi dilia musa: hame dawa:i ilima nodone fa:no bobogema:ne e da dilima olelesea, amo dunu ea sia: mae nabima. Amola ea sia:i liligi da dafawane doaga:sea, mae nabima. 3 Bai Hina Gode da ea ogogosu hou amoga dilia hou ado ba:lala. E da dilia dogo huluane amoma Godema asigima:bela:le ba:ma:ne Hina Gode da agoane ado ba:lala. 4 Hina

‡ **12:23:** Gobele Salasu 17:10-14 § **12:32:** Mousese ea Malasu 4:2; Wamolegei Sia: Olelesu 22:18-19

Godema fa:no bobogema amola nodoma. Ea sema amola hamoma:ne sia:i nabima. Hina Gode mae fisima amola Ema nodoma. 5 Be simasia ba:i ea bai olelesu dunu o ba:la:lusu dunu da Hina Gode (amo da dilia Idibidi sogega gaga:i amola gadili masa:ne fadegai) amo yolesili Ema gegemusa: sia:sea, amo dunu fane legema. Bai agoai dunu da wadela:i. E da dilia esalusu Gode Ea sema amo ganodini amo yolesimusa: dilima olelesa. Amo wadela:i hou dilia fi amoga fadegamusa:, amo dunu medole legemu. 6 Amabela:? Dia ola o dia gofe o didiwi o dia dima asigi uda, o dia na:iyadodafa da wamowane di ogogosu 'gode' liligi amo di amola dilia aowalali fi da musa: ilima hame sia:ne gadosu, amoma nodone sia:ne gadomusa: dima olelemu.

7 Amabela:? Amo dunu afae da dilia dunu ilia dilima gadenene esala o dunu ilia sedadewane esala, amo ilia ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadomusa: sia:mu. 8 Be amo dunu ea sia: maedafa nabima. Amo dunuma mae asigima amola mae gaga:ma. 9 E medole legema. Di bisili e igiga gala:le medoma, amasea dunu huluane e medole legema:ne sia:ma. 10 E bogoma:ne igiga gala:le medole legema. Bai e da dilia Hina Gode amo da dilia Idibidi soge ganodini se iasu diasu hawa: hamosu amo doasi dagoi, amoga e da fadegamusa: dawa:i galu. 11 Amasea, dilia amo wadela:i dunu medole legesea, Isala:ili fi dunu huluane da amo hou nabimu. Amasea, ilia da beda:iba:le, agoai wadela:i hou bu hame hamomu.

12 Dilia da diasu amo Hina Gode da dilima imunu, amo ganodini esalea, 13 dilia fi hamedei dunu eno da ogogole diasu afae fi dunu ilima ilia ogogosu 'gode' liligi musa: dilia hame dawa:i amoma fa:no bobogema:ne sia:i dagoi, amo nabasea, 14 bai noga:le hogoma. Amo sia: da dafawaneyale ba:sea, 15 amo moilaiga esalebe dunu huluane amola ilia lai gebo huluane fane lelegema. Ilia moilai huluane mugululi gugunufinisima. 16 Ilia liligi huluane moilai dogoa sogebi amoga gilisili, laluga ulagima. Amasea, diasu huluane Godema gobele salasu hamoma:ne laluga gobesima. Amo moilai da mugului dagoi dialumu - eso huluane dialu bu mae gaguma. 17 Gode da amoga gagabusu aligima:ne hamoi dagoiba:le, dilia amoga gagumusa: liligi maedafa lama. Amasea, Gode da ea gia:i bagade ougi yolesili bu dilima asigimu. E da dilima asigimu amola E da dilia aowalali ilima sia:i defele, dilia idi bu bagadewane hamomu.

18 Dilia da Ea hamoma:ne sia:i huluane na dilima olelei, amo nabawane hamosea, E da agoane hamomu.

14

Dunu Bogoi Idigisu Ganodini Sema Sia:

1 *Dilia da Hina Gode Ea Fi dunu. Amaiba:le, dilia dunu bogobeba:le, didiga:sea, dilia da:i gobiheiga mae abigima amola dilia dialuma mae ougelema. 2 †Dilia da Hina Gode Ea: dunu fi. E da dunu fifi asi gala amo huluane hodole, dilima fawane ilegei dagoi.

Ledo Gala amola Ledo Hamedei Ohe Fi (Gobele Salasu 11:1-47)

---

* **14:1:** Gobele Salasu 19:28; 21:5 † **14:2:** Gadili Asi 19:5-6; Mousese ea Malasu 4:20, 7:6, 26:18; Daidase 2:14; 1 Bida 2:9

3 Hina Gode da ha:i manu da ledo gala ilegei galea, amo mae moma.
4 Ohe fi dilia manu da defea da bulamagau, sibi, goudi, 5 dia, soge sibi,
soge goudi, a:deloubi amola
6 adi ohe fi ilia emo sasafo adobo amola ilia gisi hedesini esaga salawane
aduga:le guda:le bu hi naha. 7 Be ohe fi ilia emo da sasafo adobo, be ilia
gisi hedesini esaga salawane aduga:le guda:le bu hi hame naha, amo da
sema - mae moma. ‘Ga:mele’, ‘la:bidi’ amola ‘igi ba:dege’ da ledoba:le mae
moma. Ilia ha:i manu da hedesini esaga salawane aduga:le guda:le bu hi
naha, be ilia emo da sasafo adobo hame. 8 Gebodafa mae moma. Ilia da
ledo gala. Ilia da emo sasafo adobo gala be ilia ha:i manu da hedesini esaga
salawane aduga:le guda:le bu hi naha hame hamosa. Agoaiwane ledo ohe
fi amo mae moma amola ilia bogoi da:i hodo mae digili ba:ma. 9 Menabo
amo da aiya galebe, amo dilia manu da defea. 10 Be hano ganodini esalebe
fi huluane da aiya hame gala amo mae moma. Amo da dilima ledo gala.
11 Ledo hamedei sio fi dilia manu da defea. 12-18 Be amo dedei sio mae
moma - buhiba, sia, sedia, waialima sononi, wida, aowa ahea, ‘gala:ini’,
‘beliga:ne’ amola ganeba. 19 Amola agime, gugu, aowaba amola huluane
agoaiwane liligi ougia galebe da dilima ledo gala. Amo huluane mae
moma. 20 Be ledo hamedei agoaiwane liligi dilia manu da defea.
21 ‡Ohe fi da hi bogoi, amo mae moma. Ga fi dunu dilia fi amo ganodini
esala amo ilia manu da defea. O hou eno dilia da ohe hisu bogoi amo ga fi
dunu eno ilima bidi lama. Be dilia da Hina Gode Ea fidafa. Amaiba:le, mae
moma. Dilia sibi o goudi mano amo ea ame ea dodo maga:me ganodini
mae gobema.”

‘Daide’ Sema

22 § “Dilia ‘daide’ la:ididili ligisima. Amo da dilia ifabi ha:i manu legei
nabuane fifili afadafa Godema ima. 23 Amasea, Hina Gode Ea dilia Ema
nodomusa: ilegei sogebi afae amoga asili, Ea midadi dilia gagoma, waini,
olife susuligi, bulamagau magobo amola sibi magobo amo nabuane fifili
afae moma. Dilia eso huluane Hina Godema nodoma:ne hamoma. 24 Be
Godema nodomu sogebi da dilia diasu baligili sedade ba:sea, amola ‘daide’
amo Gode da dima hahawane i amo da amoga gaguli masunu da hamedei
ba:sea, agoane hamoma. 25 Dia ha:i manu ‘daide’ bidi lale, muni fawane
Godema nodone sia:ne gadosu sogebi amoga gaguli masa. 26 Amogawi,
amo muniga dilia hanai lama. Ohe hu, sibi mano, waini hano o agoai
hano - amo lale, dilia Hina Gode ba:ma:ne, dilia amola dilia sosogo fi da
hahawane moma:mu.
27 Dilia Lifai dunu dilia moilai ganodini esala amo mae gogolema. Bai ilia
da soge hame gagusa. 28 Ode osodayale huluane gidigisia, dilia ha:i manu
legei ‘daide’ amo gaguli misini dilia moilai amo ganodini legema. 29 Amo
ha:i manu da Lifai (bai ilia da soge hame gagusa), ga fi, guluba: mano
amola didalo dilia moilai ganodini esala amo moma:ne gilisima. Ilia da
misini ilia hanaiga manu. Dilia da agoane hamosea, Hina Gode da dilia
hawa: hamosu huluane hahawane dogolegelewane fidimu.

15

Ode Fesu
(Gobele Salasu 25:1-7)

‡ **14:21:** Gadili Asi 23:19, 34:26 § **14:22:** Gobele Salasu 27:30-33; Idisu 18:21

1 Ode fesuyale huluane da gidigisia, nowa dunu da dima muni imunu
galea, ea udigili lai bu ima:ne lai amo yolesima - mae lama. 2 Agoane
hamoma. Nowa da ea na:iyado Isala:ili dunu ilima muni bu lama:ne ia
dagoi galea, e da amo bu ima:ne lai udugili yolele, hamedafa lamu. Hina
Gode Hisu da amo bu ima:ne lai da mugului dagoi sia:sa. 3 Ga fi dunu
da dilima bu ima:ne lai galea, amo muni lamu da defea. Be dilia Isala:ili
fidafa dunu ilima udigili lai bu ima:ne lai muni mae lama.
4 - 5 Dilia Hina Gode da soge amo E da dilima iaha amo ganodini dilima
hahawane dogolegelewane hamomu. Dilia da Hina Gode noga:le nabasea
amola hamoma:ne sia:i huluane na da wali eso dilima olelesa, amo noga:le
fa:no bobogesea, dilia fi dunu afae da hame gaguiwane hame ba:mu.
6 Hina Gode da Ea ilegele sia:i defele dili hahawane dogolegelewane
fidimu. Dilia da dunu fi bagohame ilima muni bu lama:ne imunu. Be dilia
da eno dunu fi ilima muni hame edegemu. Dilia da dunu fi bagohame
ilima hinawane esalumu. Be dunu fi eno da dili hame ouligimu. 7 *Hina
Gode da amo soge dilima iaha. Be dilia na:iyado Isala:ili dunu afae amo
soge ganodini da:i dione hame gaguiwane esalebe ba:sea, defea, amo dunu
fidima. Mae hihima! 8 Be ema asigiba:le, ea hanai amo defele e da fa:no
dima bu ima:ne noga:le ima. 9 Be ode amoga udigili lai bu ima:ne lai da
fadegamu (Bu Sagosu Ode) amo da gadeneiba:le, di da ema imunu higa:i
amo mae dawa:ma. Agoai wadela:i asigi dawa:su mae dawa:ma. Di da
ema hame imunu sia:sea, e da dia higa:i hou Hina Godema wemu. Amasea,
Hina Gode da di da wadela:i hou hamoi dagoi defele ba:mu. 10 Mae hihini,
dia gagui mae dawa:le, ema hahawane ima. Amasea, Hina Gode da dia hou
huluane hahawane dogolegelewane fidimu. 11 †Eso huluane Isala:ili dunu
mogili da hame gaguiwane amola ha:i manu amola liligi hame gaguiwane
ba:mu. Amaiba:le, na da dilima gasawane sia:sa. Ilima mae hihiniwane
bagade ima.

Udigili Hawa: Hamosu Dunu (Gadili Asi 21:1-11)

12 ‡Dia na:iyado Isala:ili dunu o uda da dia hawa: hamomusa: hisu
ea da:i hodo dima bidi lasea, e da ode gafeyale dia hawa: hamosea, e
da hahawane halegale masa:ne, ea logo doasima. Ode fesu amoga, e
da hahawane halegale laloma:ne, ema masa:ne sia:ma. 13 Di da ea logo
doasisia, e da udigili hame gaguiwane masunu da hamedei.
14 Be liligi amo sibi, gagoma, waini amola Hina Gode da dima hahawane
iasu liligi, amo fifili mogili ema hahawane ima. 15 Mae gogolema! Dilia
da musa: ldibidi soge ganodini udigili hawa: hamosu dunu esalu. Be dilia
Hina Gode da dili gadili masa:ne logo hamoi dagoi. Amo dawa:beba:le, na
da amo gasa bagade sia: dilima olelesa.
16 Be dia udigili hawa: hamosu dunu da di amola dia sosogo fi dilima
asigiba:le, gadili masunu higasea, 17 defea, amo dunu dia diasu logo ga:su
amoga oule ahoasea, ea ge gala:su amoga doasili logo ga:suga gala:ma.
Amasea, e da esalea, e da mae yolesili, dia udigili hawa: hamosu dunu
esalumu. Dia udigili hawa: hamosu uda amo defele hamoma. 18 Be dia
udigili hawa: hamosu dunu gadili masa:ne logo doasimu mae hihima. Bai
e da ode gafeyale amoga gasa bagade hawa: hamobeba:le, muni lasu hawa:
hamosu dunu amo ea bidi dogoa mogili, la:idi fawane amoga hamosu.

* **15:7:** Gobele Salasu 25:35 † **15:11:** Ma:diu 26:11; Maga 14:7; Yone 12:8 ‡ **15:12:** Gobele Salasu 25:39-46

Dilia da mae hihini, agoane hamosea, dilia Hina Gode da dilia hou huluane hahawane dogolegelewane fidimu.

Magobo Bulamagau amola Sibi

19 §Dilia da magobo bulamagau mano amola sibi mano huluane Hina Godema ima:ne ilegema. Amo bulamagau mano da hawa: hamosu hame hamomu amola sibi ilia hinabo mae damuni fasima. 20 Be amo huluane dilia Hina Gode ba:ma:ne, Ema sia:ne gadomusa: sogebi afae ilegei amoga dilia moma. 21 Be amo ohe amo ganodini wadela:i o bahoi o emo gasuga:igi o si dofoi ba:sea, amo da Hina Godema gobele salasu hamoma:ne mae ilegema. 22 Dilia da amo wadela:i ohe amo dilia moilaiga moma. Dilia da ledo gala o ledo hamedei, mae dawa:ma. Dilia dia o eno ohe naha, amo defele, dilia da amo bulamagau o sibi dilia diasuga udigili moma. 23 **Be ilia maga:me mae moma. Be amo hano agoane udigili osoboga sogadigima.

16

Baligisu Lolo Nasu
(Gadili Asi 12:1-20)

1 *Dilia Hina Godema nodone dawa:ma:ne, Abibi oubi amoga Baligisu Lolo Nasu hamoma. Amo oubi ganodini E da gasi afae dili Idibidi sogega esalu amodili gadili masa:ne fadegai. 2 Dilia Hina Godema sia:ne gadomusa: sogebi E da ilegei, amoga masa. Amogawi, dilia sibi o bulamagau afae amo Hina Godema nodomusa: Baligisu Lolo moma:ne, medole legema. 3 Amo lolo nasea, agi amo yisidi gilisi amo mae moma. Eso fesuale amoga dilia da yisidi hame sali agi moma. Dilia da musa: Idibidi soge hedolowane fisimusa: momagele mai, amo defele moma. Dilia da musa: Idibidi soge ganodini se bagade nabasu be eso afaega dilia gadili asi. Amo se nabasu dawa:ma:ne, amo agi (se nabasu agi) moma. 4 Eso fesuale amoga Isala:ili dunu ilia diasu ganodini, yisidi da hamedafa ba:mu. Amola eso age amoga, ohe medole legei amo ea hu da amo gasi ganodini huluanedafa manu. Golale hahabe amo ea hu da hamedafa ba:mu.

5 - 6 Hina Godema sia:ne gadomusa: sogebi ilegei amoga Baligisu Lolo Nasu ohe medole legema. Soge amo dilia Hina Gode da dilima iaha, amo ganodini sogebi eno amoga mae medole legema - ilegei sogebi fawane. Eso dabe galu amoga dilia Idibidi soge fisi. Amaiba:le, eso dabe amoga Baligisu ohe medole legema. 7 Amo hu hano ganodini gobema amola ilegei sogebi amoga moma. Golale hahabe, dilia diasuga bu masa. 8 Eso gafeyale ganodini, yisidi hame sali agi moma. Amasea, eso fesu amoga, hawa: hamosu mae hamoma, be dilia Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisima.

Ha:i Manu Gamibi Lolo Nasu (Bedigosidi)
(Gadili Asi 34:22; Gobele Salasu 23:15-21)

9 †Dilia da gagoma faisu eso doaga:sea, fa:no hi fesuale idima. 10 Amasea, dilia Hina Godema nodomusa:, Ha:i Manu Gamibi Lolo Nasu (Bedigosidi) hamoma. E da dilima hahawane udigili iasu, amo dawa:le Ema ima:ne, hahawane udigili iasu Ema gaguli misa. 11 Dilia, dilia mano, dilia hawa:

§ **15:19:** Gadili Asi 13:12 ** **15:23:** Mui 9:4; Gobele Salasu 7:26-27, 17:10-14, 19:26; Mousese ea Malasu 12:16, 12:23 * **16:1:** Gadili Asi 12:1-20; Gobele Salasu 23:5-8; Idisu 28:16-25 † **16:9:** Gobele Salasu 23:15-21; Idisu 28:26-31

hamosu dunu, Lifai dunu, ga fi dunu, guluba: mano amola didalo dilia moilai ganodini esala, amo huluane dilia Hina Gode ba:ma:ne, Ea ilegei nodomusa: sogebi amo ganodini hahawane gilisima. 12 Amo gasa bagade sia: noga:le nabima. Dilia da musa: Idibidi soge ganodini udigili hawa: hamosu dunu esalu. Amaiba:le, mae gogolema.

Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu (Gobele Salasu 23:33-43)

13 ‡Dilia da gagoma huluane fai dagosea amola waini huluane hamoi dagosea, eso fesuale amoga Fasela Diasuga Lolo Nasu Gilisisu hahawane hamoma. 14 Dilia, dilia mano, dilia hawa: hamosu dunu, Lifai dunu, ga fi dunu, guluba: mano amola didalo dilia moilai ganodini esala, amo huluane hahawane gilisima. 15 Dilia Hina Godema nodomusa:, eso fesuale amoga amo Lolo Nasu gilisisu hahawane hamoma. Bai Hina Gode da dilia ha:i manu faisu amola dilia hawa: hamosu hahawane dogolegelewane fidi dagoi.

16 Dilia Isala:ili fi dunu huluane da ode huluane amoga udianawane Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: Ea ilegei sogebiga gilisima:ne sia:ma. Amo Lolo Nasu udiana da:

1. Baligisu Lolo Nasu Gilisisu
2. Ha:i Manu Gamibi Lolo Nasu Gilisisu
3. Sogega Fasela Diasuga Lolo Nasu Gilisisu.

17 Amo gilisisu amoma dunu huluane da hahawane iasu gaguli misa:ne sia:ma. Dilia Hina Gode da dunu hisu hisu ilima hahawane dogolegelewane iabe, amo defele e da gaguli misunu da defea.

Moloidafa Fofada:su Hou

18 Moilai huluane amo dilia Hina Gode da dilima iasea, amo ganodini fofada:su dunu amola ouligisu dunu ilegema. Amo dunu da dunu huluane ilima defele fofada:mu. 19 §Ilia da moloidafa fofada:su hou mae yolesili, dunu eno da bagade eno da hamedei agoane hamedafa ba:mu. Ilia da moloidafa fofada:su yolesima:ne, hano suligi mae lama:mu. Bai hano suligi da bagade dawa:su dunu amola moloidafa dunu amo ilia si wadela:sa, amola ilia fofada:su da moloi hame ba:mu. 20 Be dilia da dunu huluane defele ba:ma amola hou huluane moloidafa hamoma. Amasea, dilia da soge amo dilia Hina Gode da dilima iaha, amo huluane gesowale fimu amola amo ganodini eso huluane esalumu. 21 **Dilia da dilia Hina Godema oloda hamosea, amoga dafulili leloma:ne ifa uda ‘gode’ agoane liligi ea dio A:sela mae bugima. 22 ††Amola loboga hamoi ogogosu ‘gode’ igi mogomogoi amoma sia:ne gadomusa: mae hamoma. Hina Gode da agoai liligi bagadewane higasa.

17

1 Dilia Hina Godema gobele salimusa:, wadela:i o bahoi bulamagau o sibi mae ima. Hina Gode da amo hou higasa.

2 Dilia moilai amo ganodini dunu o uda afae da Hina Godema wadela:le hamosea amola Ea gousa:su gugunufinisisia, 3 *e da eno ogogosu ‘gode’ liligi o eso o oubi o gasumuni, Gode Ea sia: wadela:musa: ilima nodone sia:ne gadosea, 4 amo sia: nabasea, dilia bai dawa:ma:ne noga:le hogoma.

---

‡ **16:13:** Gobele Salasu 23:33-36, 23:39-43; Idisu 29:12-38 § **16:19:** Gadili Asi 23:6-8; Gobele Salasu 19:15 ** **16:21:** Gadili Asi 34:13 †† **16:22:** Gobele Salasu 26:1 * **17:3:** Gadili Asi 22:20

Amo wadela:i hou da dafawane Isala:ili soge ganodini hamoi dagoi ba:sea,
5 amo dunu moilai gadili oule asili, igiga gala:le, medole legema. 6 †Be
hedolo mae medole legema. Ba:su dunu aduna o aduna baligi da ea
wadela:i hou dafawane ba:i dagoiba:le fawane, medole legema. Be dunu
afae fawane da ba:su dunu esalea, mae medole legema. 7 ‡Ba:su dunu
da degabo amo dunu medole legema:ne, igiga gala:ma:ma. Amasea, dunu
huluane da amo igiga medomu. Amasea, dilia da wadela:i hou Isala:ili
amo ganodini fadegale fasimu.

Fofada:su Hou Bagade

8 Be moilai fofada:su dunu da fofada:su eno da ilima hamedei agoane
ba:sea - amo da medole legesu o sogega gegesu o fasu - dilia da amo dunu
dilia Hina Gode Ea ilegei sogebi amoga oule masa. 9 Dilia gobele salasu
dunu (Lifai dunu) amola fofada:su dunu bagade amoga adole ba:musa:
masa. Ilia da fofada:lalu, sia: dilima olelemu. 10 Ilia da Hina Gode Ea ilegei
sogebi amogawi dilima hou olelemu. Dawa:ma! Dilia ilia sia: huluane
defele hamoma. 11 Ilia da sema amola hou huluane dilima olelemu. Ilia
olelei defele, noga:le hamoma. Lobodafa la:ididili o lobo fofadi la:ididili
amoga mae masa be moloidafa gusuba:i masa. 12 Be nowa dunu da
fofada:su bagade dunu o gobele salasu dunu (amo da Godema hawa:
hamonana) amo higasea, amo dunu dilia medole legema. Amo wadela:i
hou Isala:ili fi ganodini diala, dilia fadegale fasima. 13 Dunu huluane da
amo hou nababeba:le, beda:mu. Amasea, ilia da amo higasu hou bu hame
hamomu.

hina bagade dunu ilima Hamoma:ne sia:i

14 §Dilia da soge amo dilia Hina Gode da dilima iaha amo ganodini fi
dagosea, dilia da na:iyado fi dilima gadenene esala defele hina bagade
dunu ilegemusa: dawa:mu.

15 Be dilia hina bagade ilegemusa: dawa:sea, noga:le dawa:ma! Hina
Gode Ea ilegei dunu fawane lama. Dilia fidafa dunu fawane lama. Ga fi
dunu amo maedafa ilegema.

16 **Amo hina bagade dunu da hosi bagohame hame gagumu. Amola
e da ea fi dunu hosi bidi lama:ne Idibidi sogega hame asunasimu. Bai
Hina Gode da Ea fi dunu da Idibidi sogega hamedafa buhagima:ne sia:i
dagoi. 17 ††Hina bagade dunu da uda bagohame, amo hame lama:mu.
Bai e da Hina Gode Ea hou fisisa:besa:le, uda eno hame lama:mu. E da
silifa, gouli amola muni bagade hame lama:mu. 18 E da hina bagade
hawa: hamosu lalegagusia, e da Gode Ea sema amola Ea olelesu (amo
Lifai gobele salasu dunu ilia gagusa) amo huluane dedene gaguma:mu.
19 E da amo buga lalegaguli, eso huluane idilalumu. Amasea, e da amo
dawa:le Hina Godema nodone dawa:mu amola mae yolesili, Gode Ea sia:
defele lalumu. 20 Amasea, e da gasa fi hou mae hamone, ea hou da ea
na:iyado Isala:ili fi amo baligisa e da hame dawa:mu. E da Gode Ea
sia: amo giadofamu da hamedei ba:mu. E da hina bagade ouligisu hou
ode bagohame hamoma:mu. Amola ea mano da Isala:ili dunu ilima hina
bagade ouligisu dunu ode bagohame esalumu.

---

† **17:6:** Idisu 35:30; Mousese ea Malasu; Ma:diu 18:16; 2 Golidia 13:1; 1 Dimodi 5:19; Hibulu 10:28

‡ **17:7:** 1 Golidia 5:13 § **17:14:** 1 Sa:miuele 8:5 ** **17:16:** 1 Hina bagade 10:28; 2 Hou Olelesu 1:16, 9:28 †† **17:17:** 1 Hina bagade 11:1-8, 10:14-22, 14:27; 2 Hou Olelesu 1:15, 9:27

18

Gobele Salasu Dunu Ilia Labe

1 Lifai fi (Gobele Salasu dunu fi) amo dunu da Isala:ili soge amo ganodini
soge hame gagumu. Be ilia labe amola ha:i manu da eno dunu ilia Hina
Godema hahawane udigili iasu amola gobele salasu liligi i. 2 *Lifai fi da
eno dunu fi defele soge lai amo hame lamu. Be Hina Gode Ea sia:i defele
ilia da Hina Gode Ea gobele salasu hamobeba:le, hahawane gaguiwane
ba:mu.
3 Isala:ili dunu da bulamagau o sibi Hina Godema gobele salasea, ilia da
amo ea gida, magado amola hagomo amo gobele salasu dunuma imunu.
4 Amola gobele salasu dunu (Lifai fi dunu) da degabo lai gagoma, waini,
olife susuligi amola sibi hinabo lamu. 5 Dilia fi amo ganodini, Hina Gode
da Lifai fi amo eso huluane Ema gobele salasu dunu hawa: hamomusa:gini
ilegei dagoi.
6 Nowa Lifai dunu da hanai galea, e da hi moilai Isala:ili soge ganodini
amo yolesili, Godema nodone sia:ne gadosu sogebi afae Gode da ilegei
amoga masunu da defea.
7 Amogawi e da Lifai dunu eno amoga hawa: hamonana amo defele e
da hawa: hamomu da defea. 8 E da eno gobele salasu dunu defele ha:i
manu lamu amola ea sosogo fi da ema ha:i manu o eno liligi iasisia, e da
amo huluane lamu da defea.

Gode Ea Hou Hame Lalegagui Dunu Ilia Hou Agoane Mae Hamoma

9 Dilia soge amo dilia Hina Gode da dilima iaha amo ganodini masea,
dilia dunu fi waha amo ganodini esala amo ilia wadela:idafa hou defele
mae hamoma:mu. 10 †Dilia mano amo ilia oloda da:iya mae laluga
gobesima. Amola dilia fi dunu oda da wamuni dawa:su o yagono hou
maedafa hamoma:mu. 11 ‡Amola ilia gabi amoma hame dawa:mu amola
gesami dasu hou da dilima sema bagade. 12 Amo hou huluane da
wadela:idafa amola Hina Gode da amo hou higasa. Ga:ina:ne soge dunu
da amo wadela:i hou hamonana. Amaiba:le, dilia da ilia soge ganodini
gusuba:i ahoasea, Hina Gode da amo dunu gadili sefasimu. 13 §Dilia
moloidafa mae fisili, Hina Gode Ea sia: nabawane hamoma.”

Hina Gode da Balofede Dunu Asunasima:ne Sia:i

14 Amalalu, Mousese da eno amane sia:i, “Ga:ina:ne dunu wali dilia
gesowale fimu soge ganodini esala da gesami dasu amola wadela:i
ba:la:lusu dunu ilia sia: naba. Be dilia Hina Gode da amo hou da dilima
sema bagade sia:sa. 15 **Be fa:no, E da balofede dunu na (Mousese) defele,
dilia fi dunu, amo dilima asunasimu. Dilia ea sia: noga:le nabima. 16 Dilia
da musa: Sainai gilisilalu, dilia da Hina Godema bu “mae sia:ma” amola
Ea hadigi bu mae ba:ma:ne sia:i. Bai dilia da bogosa:besa:le, bagade beda:i.
17 Amaiba:le, Hina Gode da Goumia nama amane sia:i, ‘Ilia da
dawa:iwane adole ba:i. 18 Na da Isala:ili fi balofede dunu, di agoane,
ilima asunasimu. E da Na sia: amo Isala:ili dunuma olelemu. 19 ††E da Na
Dioba:le sia:mu amola nowa dunu da ea sia: hame nabasea, Na da ema
se dabe imunu. 20 Be balofede dunu afae da hi sia: fawane Na sia: mae
nabawane, ogogole Na Dioba:le sia:sea, defea, amo dunu medole legema.

---

* **18:2:** Idisu 18:20 † **18:10:** Goblele Salasu 19:26; Gadili Asi 22:18 ‡ **18:11:** Gobele Salasu 19:31 § **18:13:** Ma:diu 5:48 ** **18:15:** Asunasi Dunu Ilia Hou 3:22, 7:37 †† **18:19:** Asunasi Dunu Ilia Hou 3:23

Amola balofede dunu da eno ogogosu ‘gode’ liligi amo ilia dioba:le sia:sea, amo dunu medole legema. 21 Amabela:? Dilia da gilisili sia: dasea agoane, ‘Ninia da habodane balofede dunu da ogogole Gode Ea sia: mae nabawane hi sia: fawane olelesa, amo habodane dawa:ma:bela:?’ 22 Dilia da agoane dawa:mu. Balofede dunu da Hina Gode Ea Dioba:le amo hou da fa:no misunu sia:sa amola amo hou da hame doaga:sea, defea, amo dunu da Gode Ea sia: hame olelesa dawa:ma. E da hisu hi asigi dawa:su fawane olelesa amola dilia ema mae beda:ma.

19

Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai Bai Bagade
(Idisu 35:9-34; Yosiua 20:1-9)

1 *Hina Gode da dunu fi amo da wali soge amo E da dilima iaha amo ganodini esala, amo E da gugunufinisimu. Amasea, dilia da ilia moilai bai bagade amola ilia diasu huluane lale, amo ganodini fimu. 2 - 3 Amo fa:no, dilia da amo soge fifili, soge udiana agoane ilegema. Amo udiana afae afae soge dogoa ganodini moilai bai bagade afae ilegema. Amasea, dunu da mae ougili giadofale dunu eno medole legesea, e da hehenane amo moilai bai bagade ganodini gaga:su ba:mu. 4 Dunu afae da dunu eno ema ha lai dunu hame be dunu eno mae ougili giadofale medole legesea, e da amo moilaiga hobeale ahoasea, gaga:su ba:mu. 5 Fedege sia: agoane, dunu aduna da iwilaga ifa aba ahoasea, afae da ifa abasea goahei ea dialuma da da:ba:ga duga:gala:le eno dunu medole legesea, ifa abasu dunu da hobeale Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade udiana amo afaega masunu da defea. 6 Moilai bai bagade udiana ilegemu da defea. Be moilai bai bagade afae fawane ilegesea, dunu da amoga hobeale ahoasea logo sedade ba:mu. Amasea, maga:me dabe imunu dunu da amo dunu baligisia, ougiba:le medole legemu. Be amo da defea hame. Bai amo dunu da ougiba:le o hanaiba:le ea na:iyado hame medole legei be mae ougili giadofale fawane medoi. 7 Amaiba:le, na da dilima sia:sa. Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade udiana ilegema.

8 Dilia Hina Gode da dilia aowalali ilima ilegele sia:i defele dilia soge bu bagade hamosea, amola dilima imunu ilegele sia:i soge huluane dilima i dagosea, 9 dilia moilai bai bagade udiana eno ilegema. (Dilia da na sia:i liligi huluane noga:le nabasea amola dilia Hina Godema asigisia amola Ea olelesu defele esalea, E da amo soge dilima imunu.) 10 Wadela:i hame hamosu dunu da udigili bogosa:besa:le, amola dilia da soge Hina Gode da dilima iaha amo ganodini wadela:i hame hamosu dunu udigili medole legesa:besa:le, Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilale bai bagade ilegema.

11 Be dunu afae da ougiba:le amola hanaiba:le ema ha lai dunu medole legesea amola ea maga:me da ahoa, amasea e da Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagadega hi esalusu gaga:musa: ahoasea, 12 amo dunu hi moilai asigilai dunu ilia da e da ilima misa:ne sia:mu. Amasea, ilia da medole bogoi dunu amo ea fi dabe iasu dunu ema imunu. Amola amo dunu da fasu dunu medole legemu. 13 Agoai dunuma mae asigima. Amo fasu dunu da Isala:ili fi ganodini esalumu hamedei. Dilia da hahawane hou ba:ma:ne, amo dunu medole legema.

Musa: Soge Alalo Ilegei

* **19:1:** Yosiua 20:1-9

14 †Dilia na:iyado dunu ea soge alalo amo mae afadenema. Amo ilegei
ilia da musa: hemonega soge amo dilia Hina Gode da dilima iaha amo
ganodini hamosu.

Ba:su Dunu

15 ‡Dunu afae fawane da ba:i dagoiba:le, dunu da wadela:le hamoi dagoi
mae sia:ma. Ba:su dunu aduna o amo idi baligi ilia da wadela:i hou
hamoi ba:i dagoi sia:sea fawane fofada:ma. 16 Be dunu afae da eno dunu
gugunufinisimusa:, ogogole e da wadela:i hamoi dagoi sia:sea, 17 ela da
Gode Ea ilegei sogebi amoga asili, gobele salasu dunu amola fofada:su
dunu (amo esoga ilegei), ilia da amo dunu ilima fofada:mu. 18 Fofada:su
dunu da amo hou noga:le fofada:mu. Be amo dunu da ogogole ea na:iyado
Isala:ili dunu amo wadela:musa: sia:i dagoi ba:sea, 19 e da se nabasu
amo se nabasu eno dunuma e da ogogoi defele lamu galu, amo lamu.
Amasea, dilia da wadela:i hou fadegamu. 20 Amo hou, dunu huluane da
nabimu. Amasea, ilia da beda:iba:le, agoai wadela:i hou bu hamedafa
ba:mu. 21 §Amo hou amoma mae asigima. Dunu da eno dunu medole
legesea, amo dunu medole legema. E da eno ea si wadela:sea, ea si amola
wadela:ma. Eno ea bese gusia, ea bese guma. Eno ea emo wadela:sea, ea
emo wadela:ma.

20

Gegemusa: Ahoasea

1 Dilia da dilima ha lai dunu amoga gegemusa: ahoasea, ilia hosi
bagade amola sa:liode bagohame amola dunu bagohame dilia dunu idi
amo bagade baligisa, amo ba:sea mae beda:ma. Bai dilia Hina Gode amo
da dili Idibidi soge fisimusa: guiguda: oule misi, Hi da dili sigi masunu.
2 Dilia da gegemusa: ahoasea, gobele salasu dunu da misini, dilia gegesu
dunu ilima sia:ma:mu. 3 E da agoane sia:mu, “Isala:ili dunu nabima! Dilia
da wali eso dilima ha lai dunu ilima gegemusa: ahoa. Dilia mae beda:ma!
Dilia beda:iba:le mae hobeama. 4 Bai dilia Hina Gode Hi da dilimagale
gegesu fidimusa: sigi ahoa. Amaiba:le, dilia da dilima ha lai hasalimu.”
5 Dadi gagui ouligisu dunu da gegesu dunu ilima amane sia:ma:mu, ‘Nowa
dunu da diasu gaheabolo gagui be doasima:ne hame lolo mai, e da ea
diasu doasima:ne buhagimu da defea. E da bogosea eno dunu da ea diasu
doasisa:besa:le, e da buhagimu da defea. 6 Nowa dunu da waini sagai dagoi
be amo ea ha:i manu hame mai. E amola buhagimu da defea. E da gegesu
amo ganodini bogosea amola eno dunu ea waini hahawane nasa:besa:le,
buhagimu da defea. 7 Nowa dunu da uda lama:ne sia:si be hame lai galea,
e amola da buhagili amo uda lamu da defea. E da gegesu amo ganodini
bogosea amola eno dunu ea uda lasa:besa:le, buhagimu da defea.’
8 Amasea, dadi gagui ouligisu dunu da eno amane sia:ma:mu, ‘Nowa
dunu da ea dogo hame denesi amola beda:i galea buhagimu da defea. Ea
na:iyado dunu da ea beda:i hou ba:sea, ilia amola da beda:sa:besa:le, ilia
buhagimu da defea.’ 9 Ouligisu dunu da gegesu dunuma sia:i dagosea,
ilia da amo gegesu dunu afae afae lale, ilia da ouligisu hawa: hamoma:ne
ilegemu. 10 Dilia da moilai bai bagade amoga gegemusa: ahoasea, amo fi

† **19:14:** Mousese ea Malasu 27:17 ‡ **19:15:** Idisu 35:30; Mousese ea Malasu 17:6; Ma:diu 18:16; Yone 8:17; 2 Golodia 13:1; 1 Dimodi 5:19; Hibulu 10:28 § **19:21:** Gadili Asi 21:23-25; Gobele Salasu 24:19-20; Ma:diu 5:38

dunu da gegemu hihiba:le olofomusa: dawa:bela:le adole ba:ma. 11 Ilia da gegemu hihi galea amola olofomusa: dawa:sea, amola ilia logo ga:su doasisia, defea, amo dunu mae medole, lale, ilia da dilia udigili hawa: hamosu dunu esalumu. 12 Be ilia da olofosu higasea, amola dilima bu gegemusa: dawa:sea, defea, amo moilaiga doagala:musa: masa.

13 Dilia Hina Gode da amo moilai bai bagade dilima iasea, dilia dunu huluane amo ganodini esala amo gobiheiga medole legema. 14 Be uda, mano, ohe fi amola liligi huluane amo moilai bai bagade ganodini diala, amo dilia lama. Dilia Hina Gode da amo liligi dilima ia dagoiba:le, dilia lama. 15 Moilai bai bagade da dilia gesowale fimu soge amoga gadenene hame galea, dilia amo hou ilima hamoma.

16 Be dilia moilai bai bagade amo da soge dilia Hina Gode da dilima iaha amo ganodini diala-amo fedele lasea, dilia amo moilai bai bagade ganodini liligi huluane da mifo naha amo medole legema. 17 Dilia ili huluane gugunufinisima. Amo da Hidaide, A:moulaide, Ga:ina:naide, Belesaide, Haifaide amola Yebiusaide. Amo huluane, dilia Hina Gode da dilima sia:i defele, medole legema. 18 Bai ilia wadela:idafa hou ilia da ogogosu ‘gode’ liligi ilima sia:ne gadosu hamosea, dilima olelesa:besa:le, dilia da dilia Hina Godema wadela:le hamosa:besa:le, agoane hamoma.

19 Dilia da moilai bai bagade amoga doagala:sea, amola hedolo hame hasalasisia, amo moilai bai bagade ea ha:i manu ifa goaheiga mae abima. Be ilia fage faili moma. Ifa da dunu hame. Amaiba:le, mae hedofama. 20 Be ifa eno amo da ha:i manu fage hame legesa, amo abimu da defea. Amoga dilia da moilai bai bagade mugulumusa:, fafai hamone, moilai bai bagade da dafai dagoi ba:sea fawane yolesima.

21

Medole Legesu Nowa Hamoi Hame Dawa:sea

1 Dilia da dunu medole legei amo ea da:i hodo soge amo dilia Hina Gode da dili gesowale fima:ne iaha, amo ganodini dialebe ba:sea, amola e medole legei dunu hame dawa:sea, 2 dilia asigilai dunu amola fofada:su dunu da asili amola sedade defei bogoi da:i hodo ea dialebe sogebi asili, gadenene moilai huluane amoga ba:mu. 3 Amasea, moilai gadenenedafa amo ea asigilai dunu da bulamagau udini amo da hawa: hame hamosu amola amoga youge hame sali, amo lale, 4 umi sogebi amoga osobo da hame dogoi (amola hame ebelesu hano gadenene dialebe) amoga oule asili, bulamagau ea galogoa fimu. 5 Gobele salasu dunu (Lifai ea mano), ilia amolawane da amogawi masa:mu. Bai dilia Hina Gode da amo dunu Hi hawa: hamomusa: amola Hi Dioba:le, hahawane fidisu hou imunusa: amola sia:ga gegesu amola fasu amo ganodini fofada:su hamomusa:, ilegei dagoi. 6 Amasea, moilai gadenenedafa asigilai dunu da bulamagau udini ea galogoa da fi dagoi, amo da:iya ilia lobo dodofemu. 7 Ilia da amane sia:mu, ‘Ninia lobo da amo medole legesu hame hamoi. Amola ninia si da amo hou hamedafa ba:i. 8 Hina Gode! Amo dabe Dia Isala:ili fi da iaha, amo lama. Di da amo fi bu bidi lai dagoi. Amaiba:le, ilia da wadela:i hame hamosu dunu medole legei amo mae dawa:ma.’ Amasea, maga:me asi amo dabe hamoi dagoi ba:mu. 9 Amaiba:le, dilia da Hina Gode Ea sia:i defele hamoi dagoiba:le, E da amo medole legesuba:le dilima hame fofada:mu.

Ha lai Dunu Ilia Uda Gagulaligi

10 Dilia Hina Gode da dili fidibiba:le, dilima ha lai amo hasalasisia, amola
dilia da udigili hawa: hamosu dunu lasea, 11 udigili hawa: hamosu dunu
fi ganodini uda noga:i ba:sea, dilia da amo lamu da defea. 12 Amo uda
dia diasuga oule asili, ea dialuma hinabo waga:ma:ne amola ea lobo ifi
damuma:ne sia:ma. 13 E da ea musa: abula fadegamu. E da oubi afadafa
dia diasu ganodini, ea ada amola ame dawa:le didiga:lalu, di da amo uda
lamu da defea. 14 Be amo uda lai di da fa:no hahawane hame ba:sea, e da
hahawane halegale masa:ne logo doasima. Be di da amo uda gasawane lai
dagoiba:le, di da e bidi lamu o udigili hawa: hamosu hamoma:ne sia:mu
da hamedei.

Magobo Mano Ea Nana Liligi Lamu

15 Dunu afae da uda aduna lai galea amola e da uda afaema asigisa
amola enoma hame asigisa. Be aduna da dunu mano lalelegesa. Magobo
mano da uda amoma e da hame asigisa ea mano galea, 16 amo dunu da
ea soge amola liligi ea nana ima:ne ilegesea, e da magobo mano imunu
liligi amo uda amoma e da asigisa ea mano amoma ima:ne ilegemu da
hamedei. 17 E da uda amoma e da hame asigisa amo ea mano da ea
magobo mano dawa:mu. Amasea, e da amo magobo mano ea imunu
aduna defele ilegemu. Bai magobo manodafa da eda ea gasa defei agoane
olelesa. Magobo mano ea iasu da ema dialumu da defea.

Hame Nabasu Dunu Mano

18 Dunu da hame nabasu dunu mano amo da eda amola eme, ela da ema
sia:sea ela sia: hame naba, agoai mano esalea, 19 eda amola eme da amo
mano gaguli, asigilai dunu moilai logo holeiga esala amoma oule masa:mu.
20 Ela da asigilai dunuma amane sia:mu, ‘Ania mano da gasa bagade amola
sia: nabasu hame dawa:. E da ania: sia: hamedafa naba. Ea hou da noga:i
hame amola e da adini bagade naha.’ 21 Amasea, moilai dunu huluane da
amo dunu mano igiga medole legele, amo wadela:i hou dilia da fadegale
fasimu. Dunu huluane Isala:ili soge ganodini da amo hou nababeba:le,
beda:mu.

Sema Eno

22 Dunu da wadela:i hou hamobeba:le, medole legele ea da:i hodo da ifa
bugi amoga hegoa:nesi dagoi ba:sea, 23 *ea da:i hodo da gasia amogawi
dialumu da hamedei. Bai bogoi da:i hodo ifaga hegoa:nesi Gode da ba:sea,
sogega gagabusu aligima:ne imunu. Dilia da soge amo dilia Hina Gode da
dilima iaha, amo mae wadela:ma:ne, amo da:i hodo uli dogone salima.

22

1 *Dilia da na:iyado Isala:ili fi dunu amo ea bulamagau o sibi amo udigili
lalebe ba:sea, udigili mae yolesima. Be ema bu oule masa. 2 Be ea eda
da sedagadafa esalea, o ea eda di da hame dawa: ganiaba, amo sibi o
bulamagau amo dia diasuga oule masa. Ea eda da amo hogola masea,
ema ima. 3 Di da dougi udigili lalebe ba:sea, o abula fisi dagoi ba:sea, o
eno liligi amo dia na:iyado Isala:ili fi da fisi amo ba:sea, amo hou defele
hamoma. 4 Dia na:iyado Isala:ili fi ea dougi o bulamagau da dafasea, udigili
mae yolesima. Amo ohe da bu wa:legadoma:ne, fidima. 5 Uda da dunu ea
abula salimu da sema bagade. Amola dunu da uda ea abula salimu da

* **21:23:** Gala:isia 3:13 * **22:1:** Gadili Asi 23:4-5

sema bagade. Dilia Hina Gode da dunu amo da agoai hamosea, ilima ougi bagade.
6 Di da sio musugai ifa ganodini o osoboga dialebe amola amo da:iya eme da oso da:iya dialebe o ea mano amola gilisili esalebe ba:sea, amo sio eme mae lama. 7 Sio mano lamu da defea be eme da hahawane masa:ne yolesima. Amasea, dilia da hahawane gaguiwane ode bagohame esalumu.
8 Di da diasu gaheabolo gagusia, amo diasu figisu bega: gagoi hamoma. Amasea, dunu da dia diasu gadodili dafane bogosea di da giaodofale hamoi amo ilia sia:mu da hamedei. 9 †Dilia waini sagai amo ganodini, ha:i manu eno mae bugima. Dilia agoane hamosea, waini amola eno ha:i manu amo ganodini bugi, huluane mae faili moma. Amo da sema bagade.
10 Bulamagau amola dougi osobo dogomusa: gilisili la:gimu da sema gala.
11 Abula amunasea, wulo amola “godeni” mae gilisili amunima.
12 ‡Dilia abula hegomai biyaduyale gala amoga sosofe nodomema.

Uda Lasu Sema

13 Dunu da a:fini lasea amola fa:no e da amo a:fini higasea, 14 e da amo a:finima ogogole fofada:musa: e da eno dunuma gilisili golale fa:no ema fi, amo ogogole sia:sea,
15 amai galea, a:fini ea ada amola ame da diaheda:su abula amo a:fini ea maga:mega madelagi amo lale amola fofada:musa: moilai ouligisu dunuma olelemu. Bai maga:me da amo a:fini da musa: eno dunuma hame golai olelesa. 16 Amo a:fini ea eda da moilai ouligisu dunuma amane sia:mu, ‘Na da nadiwi amo dunu ea lama:ne ema i dagoi. Be wali e da nadiwi higasa. 17 E da ogogole na idiwi da dunu enoga lai amalu ema fi amane sia:sa. Be amo dawa:digima:ne olelesu ba:ma. Ea uda lasu diaheda:su abula da maga:me madelagi ba:ma!’ 18 Amasea, moilai ouligisu dunu da amo ogogosu dunu famu. 19 Amola ilia da amo dunuma e da silifa muni fage100 dabe amo a:fini ea edama ima:ne sia:mu. Bai e da Isala:ili a:fini gogosiama:ne gugunufinisi dagoi. Amola amo a:fini e da hame fadegamu, be e da esalea, amo a:fini da ea uda esalumu.
20 Be amo dunu ea fofada:su ilia da dafawane ba:sea, amola uda lasu abula da maga:me hame galea, 21 amasea, ilia da amo a:fini ea eda diasu logo holeiga gaguli asili, moilai dunu huluane da amo a:fini igiga medole legemu. E da ea eda diasuga esalea, mae lawane udigili dunuma fiba:le Isala:ili soge ganodini wadela:idafa hamosu. Amo hou hamosea, dilia da wadela:i hou fadegamu.
22 Dunu da inia uda adole lasea, ela gilisili golabe ba:sea, amo dunu amola uda amola medole legema. Dilia agoane wadela:idafa hou fadegamu. 23 Dilia moilai ganodini dunu da udigili a:fini amo da eno dunu lamusa: ilegei amo ela gilisili golabe ba:sea,
24 ela moilai gadili oule asili, medole legema. A:fini da moilai ganodini eno dunu gadenene esala be fidimusa: hame webeba:le, ea hanaiga wadela:le hamoiba:le, e da bogomu. Amola dunu da a:fini enoga lamusa: ilegei amo gugunufinisisia, e amola da bogomu. Dilia da agoane hamosea, wadela:i hou fadegamu.
25 Be sogega o ifabiga dunu da a:fini eno dunu lamusa: sia:si amoga doaga:sea gugunufinisisia, amo dunu fawane medole legema. 26 Be a:fini

† **22:9:** Gobele Salasu 19:19 ‡ **22:12:** Idisu 15:37-41

da wadela:le hame hamoiba:le, ema se mae ima. Amo hou da dunu da eno dunu doagala:sea medole legesu amo hou defele. 27 Bai amo dunu da sogega amo a:fini gugunufinisi. E da dunu eno fidimusa: wei dagoi, be fidisu dunu hame ba:i. 28 §Be dilia dunu da a:fini (amo da eno dunuga lamusa: hame ilegei) amo gugunufinisi ba:sea, 29 e da a:fini ea edama uda lasu bidi (silifa muni fage 50) imunu. Amola e da amo a:fini gasawane gugunufinisiba:le, e da amo a:fini dafawane lamu. E da esalea, amo uda hamedafa fadegamu. 30 **Dunu da ea eda ea uda ema wadela:musa: doaga:mu da sema bagade. Bai e da ea eda gogosiama:ne gugunufinisisa:besa:le, amo da sema bagade.

23

Hina Gode Ea Fi ilima Afafasu

1 Nowa dunu da ea gulusu danai o ea ewa damuni fasi da Hina Gode Ea fi ilima gilisimu da sema bagade.

2 Fa mano da Hina Gode Ea Fi ilima hame gilisimu. Amola amo fa mano ea mano da Gode Ea Fi ilima hame gilisimu.

3 *A:monaide dunu, Moua:be dunu amola ilia mano amola iligaga fi huluane da Gode Ea Fi ilima afafai dagoi. 4 †Dilia da Idibidi soge fisili, logoga ahoanoba, ilia da dilima hano amola ha:i manu hame i. Amola dilima gagabusu aligima:ne, ilia da Bio ea mano Ba:ila:me (ea moilai bai bagade da Bedo moilai Mesoubouda:imia soge ganodini diala) amo bidiga lai dagoi. 5 ‡Be dilia Hina Gode da Ba:ilame ea sia: hame nabi. Be E da amo gagabusu afadenene bu hahawane dogolegele fidisu dilima i. Bai E da dilima asigisa.

6 Dilia da fi esalea, amo dunu fi mae fidima amola ilima mae asigima.

7 Idome dunu amo mae higama. Ilia da dilia fi dunu. Amola Idibidi dunu mae higama. Musa: dili da ilia soge ganodini esalu. 8 Sosogo fifi masunu udiana agoane asili, Idibidi dunu iligaga fi dunu ilia da Hina Gode Ea Fi amoma gilisimu da defea.

Gegesu Ganodini Ledo Dodofesu

9 Dilia gegesea, dilia ha wa:i fisisu ganodini esalea, ledo liligi huluane mae digili ba:ma. 10 Dunu da gasia ea da:i amoga ami udigili ahoabeba:le, e da ledo agoane ba:sea, e da ha wa:i fisisu amoga gadili masunu amola amo gasi ganodini bu hame misa:mu. 11 Aya daeya agoane e da dodofelalu, eso dasea bu ha wa:i fisisu amo golili misunu da defea.

12 Dilia fonobahadi diasu amoga masa:ne, sogebi amo ha wa:i fisisu gadili ilegema.

13 Dilia liligi amo ganodini, ifa daba: gaguli masa. Amoga dilia da iga gia ahoasea uli dogone, iga amo dedeboma. 14 Dilia ha wa:i fisisu sogebi da ledo hame ba:ma:mu. Bai dilia Hina Gode da dili fidima:ne amola dili gaga:ma:ne, dilia fi amo ganodini esala. Amaiba:le, Hina Gode da ledo o wadela:i hou ba:sea, dili fisisa:besa:le, ledo liligi ba:mu da sema bagade.

Sema Enoenoi

§ **22:28:** Gadili Asi 22:16-117 ** **22:30:** Gobele Salasu 18:8, 20:11; Mousese ea Malasu 27:20
* **23:3:** Nihemaia 13:1-2 † **23:4:** Idisu 22:1-6 ‡ **23:5:** Idisu 23:7 - 24:9

15 Udigili hawa: hamosu dunu da ea ouligisu yolesili dima gaga:musa:
hobeasea, e buhagima:ne mae asunasima. 16 Be e da ea hanai moilai amo
ganodini fimu da defea. Amola ema ougili mae hamoma.

17 §Isala:ili dunu o uda da ogogosu debolo diasu ganodini aheda:le
wadela:i uda lasu hou hamomu da sema bagade. 18 Amola muni amo
aheda:i hawa: hamosu hamoiba:le lai da Gode Ea diasu ganodini, dilia
Godema imunu ilegele sia:iba:le amo Godema imunu da sema bagade.
Bai Gode da udigili wadela:i debolo uda lasu dunu amola aheda:i uda
bagade higasa. 19 **Dilia da dilia na:iyado Isala:ili dunu ilima muni bu
fa:no lama:ne iasea, eno muni (interest) amola gilisili mae lama. 20 Dilia
da ga fi dunuma muni bu ima:ne iasea, gilisili dabe amolawane lamu da
defea, be dilia na:iyado Isala:ili dunu ilima hamomu da sema gala. Dilia
amo sema nabawane hamosea, dilia Hina Gode da soge dilia da gesowale
fimu amo ganodini dilia hou huluane hahawane dogolegelewane fidimu.

21 ††Dilia Hina Godema hou hamomu ilegele sia:sea, defea, dilia sia:i liligi
hedolowane hamoma. Hina Gode da dilia sia:i liligi nabi amola dilia da
Ema ogogomu higasa. Hame hamosea, amo da dima wadela:i hou. 22 Dilia
da Godema hou hamomu hame ilegele sia:sea, amo da wadela:i hame.
23 Be ilegele sia:sea, dawa:ma! Dilia sia:i liligi noga:le hamoma.

24 Di da dunu eno ea waini sagai ganodini logoga ahoasea, dia hanai
defele waini fage faili manu da defea. Be waini fage amo faili, dia esa
ganodini gaguli masunu da sema bagade. 25 Di da dunu eno ea gagoma
bugi soge amo ganodini logoga ahoasea, dia loboga gagoma faili manu da
defea. Be gagoma gobihei amoga damusia da sema bagade.

24

Uda Fadegasu amola Uda Bu Lasu Hou

1 *Hou eno dawa:ma! Dunu da uda lasea be fa:no ea hou amo ganodini
wadela:i ba:sea, e da amo uda fadegamusa: dawa:sa. Amasea, e da uda
fadegasu meloa dedene ea udama ianu, ea diasuga fisili masa:ne sia:sa.
2 Amo uda da eno dunuma fisia,

3 amasea amo dunu da amo uda amola higabeba:le, e amola uda
fadegasu meloa dedene, e masa:ne sia:sa. O amo uda egoa ageyadu da
bogosea, 4 amai galea, ea musa: egoa da amo uda bu lamu da sema bagade.
Amo uda da ledo hamoi dagoi, e da ba:mu. E da amo uda bu lai ganiaba,
Hina Gode da amo hou da wadela:i ba:la:loba. Soge amo dilia Hina Gode da
dilima iaha, amo ganodini agoai wadela:i hou hamomu da sema bagade.

Sema Eno

5 Dunu da gaheabolo agoane uda lasea, e da gegemusa: masunu o eagene
hawa: hamosu hamomu da hamedei. E da ode afae amoga agoai hawa:
hamosu mae hamone, udigili hi diasuga ea uda hahawane ouligima:ne
esalumu. 6 Dilia da eno dunuma muni bu lama:ne iasea, e da bu ima:ne
ilegemusa: ea goudasu igi amoga e da ea gagoma goudasa, amo mae lama.
Bai agoai hamosea, dilia da ea sosogo fi ilia ha:i manu logo wadela:mu.

---

§ **23:17:** Gobele Salasu 19:29 ** **23:19:** Gadili Asi 22:25; Mousese ea Malasu 15:7-11 †† **23:21:** Idisu 30:1-16; Ma:diu 5:33 * **24:1:** Ma:diu 5:31, 19:7; Maga 10:4

7 †Nowa dunu da gasawane ea na:iyado Isala:ili dunu afugili, udigili hawa: hamomusa: logesea, amo dunu medole legema. Agoai wadela:i hou fadegama.

8 ‡Dilia da gadofo olo (lebolosi) amo madelasea, dawa:ma! Dilia gobele salasu dunu ilia olelesu defele hamoma. Na da ilima olelei defele amoma fa:no bobogemu. 9 §Dilia da Idibidi yolesili, logoga ahoanoba, dilia Hina Gode da Milia:me ema hamoi amo bu dawa:ma. 10 **Di da dunu enoma muni bu lama:ne iasea, amola e bu ima:ne ilegemusa: dima abula imunu galea, amo lamusa: ea diasu ganodini mae golili sa:ima. 11 Be gadili ouesalu, e da dima amo abula gaguli misa:ne ouesaloma. 12 E da hame gagui dunu esalea, amo abula gasi ganodini mae gagulaligima. 13 Be daeya huluane amo abula e golamusa: figima:ne, ema bu ima. Amasea, e da dima nodomu amola Gode da di hahawane ba:mu. 14 ††Hame gagui Isala:ili dunu o ga fi dunu dilia moilaiya esala, ilima ogogole mae hamoma. 15 Eso huluane, eso da hame dasea, amo ea eso bidi ema ima. E da muni lamu dawa:beba:le, amola ha:i manu amola eno liligi muniga lamu gogoleiba:le, ima. Be ema hame iasea, e da Gode da dima se ima:ne, Godema wemu. Amola di da wadela:i hou hamoi dagoi ba:mu.

16 ‡‡Mano da wadela:i hou hamobeba:le, eda mae medole legema. Amola eda wadela:i hou hamobeba:le, mano mae medole legema. Dunu huluane hisu hisu da hi wadela:i hou hamoiba:le fawane fofada:ne, medole legema:mu.

17 §§Dilia ga fi, guluba: mano amola dunu eno huluane ilima moloidafa fofada:su hou defele ouligima. Amola didalo da muni lai amo bu ima:ne ilegemusa:, ea abula mae lama. 18 Dawa:ma! Dilia da musa: Idibidi soge ganodini udigili hawa: hamosu dunu esalu. Be dilia Hina Gode da dilia halegale masa:ne, dilia se iasu logo doasi dagoi. Amaiba:le, na da amo hamoma:ne sia:i dilima olelei.

19 ***Dilia da dilia ifabi amo ganodini ha:i manu faisia amola ha:i manu fai fonobahadi hame lai ba:sea, amo lamusa: bu mae hagima. Be ga fi dunu, guluba: mano amola didalo ili lama:ne yolesima. Amasea, dilia Hina Gode da dilia hawa: hamosu huluane hahawane dogolegelewane fidimu. 20 Dilia olife fage faima:ne, ifa amoda fasea, bu eno mae fama. Be olife fage hame fai amo ga fi dunu, guluba: mano amola didalo amo lama:ne yolesima. 21 Dilia waini sagaiga waini fage faisia, eno yolesi faimusa: bu mae misa. Be hame fai waini fage amo ga fi, guluba: mano amola didalo amo lama:ne yolesima. 22 Dawa:ma! Dilia da musa: Idibidi sogega udigili hawa: hamosu dunu esalu. Amaiba:le, na da amo hamoma:ne sia:i dilima sia:sa.

25

1 Dunu da sia:ga gegesea, ilia da amo gegesu fofada:musa: fofada:su sogebi amoga ahoasea amola fofada:su dunu da fofada:lalu, wadela:i hame hamosu dunu hahawane halegale masa:ne sia:sea be wadela:i hamosu dunu amo se imunusa: sia:sea,

---

† **24:7:** Gadili Asi 21:16 ‡ **24:8:** Gobele Salasu 13:1 - 14:54 § **24:9:** Idisu 12:10 ** **24:10:** Gadili Asi 22:26-27 †† **24:14:** Gobele Salasu 19:13 ‡‡ **24:16:** 2 Hina bagade 14:6; 2 Hou Olelesu 25:4; Isigiele 18:20 §§ **24:17:** Gadili Asi 23:9; Gobele Salasu 19:33-34; Mousese ea Malasu 27:19 *** **24:19:** Gobele Salasu 19:9-10, 23:22

2 fofada:sea, wadela:i hamosu dunu da fegasuga famusa: ilia da ilegesea,
fofada:su dunu da amo dunu diasa:imusa: sia:sea, e da fegasu fasu idi ea
wadela:i hou amo defele lamu. 3 *Be fofada:su dunu da amo dunuma
efegasuga fasu idi amo 40baligi hame imunu. E da fegasuga fasu 40baligi
lasea, dilia fi dunu da dunu huluane ba:ma:ne, gugunufinisi dagoi ba:mu.
4 †Bulamagau da gagoma oso fadegama:ne, gagoma fai amoma osa:la
ahoasea, amo e da gagoma mae moma:ne, ea lafi mae la:gilisima.

Olalali Ilia Hou

5 ‡Olalali aduna da soge afae amoga esalea, afae da dunu mano mae
lalelegele bogosea, ea didalo da sosogo fi eno dunu amoga hame fima:mu.
Be egoa ola o eya da amo didalo lale ea esoa: ea hou ema hamomu.
6 Amasea, ea magobo mano da egoa bogoi amo ea dio lale, ea dio da Isala:ili
fi amoga hame fisimu. 7 §Be dunu da yolalali didalo amo lamu higasea,
amo didalo da asigilai dunu moilai logo holeiga esala amoga asili amane
sia:mu, 'Nagoa yolaliya da yolalali amo ea dio Isala:ili fi amo ganodini
dialumu higasa. E da nama bae sia:mu higasa.' 8 Amasea, moilai asigilai
da amo dunu ilima misa:ne sia:sea, ema sia:mu. Be e da amo hou mae
fisili, 'Amo uda na da hame lamu,' sia:sea, 9 Yolalalia didalo da asigilai
dunu ba:ma:ne, ea emo salasu afae fadegale, ea odagi amoga defo aduga:le,
amane sia:mu, 'Ninia da dunu da yolalali fi hame hamosa ilima agoane
hamosa.' 10 Amasea, amo dunu ea fi Isala:ili soge amo ganodini ilia da
'Emo Salasu Fadegai Fi' ilima sia:mu.

Sema Eno

11 Dunu aduna da gegesea amola dunu afae ea uda da egoa fidimusa:,
eno dunu ea gulusu gaguba:sea, 12 ema mae asigima. Ea lobo damuni
fasima.
13 **- 14 Dilia da dioi ilegei o hano defei ilegei hamosea, mae ogogoma.
15 Be moloidafa defei amola ilegei hamoma. Bai agoane hamosea, dilia
da ode bagohame soge amo dilia Hina Gode da dilima iaha amo ganodini
esalumu. 16 Dilia Hina Gode da nowa dunu da ogogosu o moloihame hou
hamosea, bagadewane higasa.

Mousese da Isala:ili Dunuma A:malege Fi Medole Legema:ne Sia:i

17 ††Musa: dilia da Idibidi soge yolesili, logoga ahoanoba, A:malege dunu
da dilima wadela:le hamosu. Amo bu dawa:ma! 18 Dilia da da:i dioi
amola bagade helei galea, ilia da dunu helebeba:le fa:no bobogei, amo
hedofai. Ilia da Godema beda:su hou hame dawa:i. 19 Mae gogolema!
Dilia Hina Gode da soge E da dili gesowale fima:ne iaha, amo ganodini
dilima ha lai huluane hasali dagoiba:le, dilia helefisu ba:sea, amo A:malege
dunu huluane fane legema. Amasea, fa:no dunu fi da ilia dio hamedafa
dawa:mu.

26

Ha:i Manu Gamibi Iasu

1 Dilia da soge amo dilia Hina Gode da dilima iaha, amo lai dagosea
amola amo ganodini fi dagosea, 2 *ha:i manu dilia da soge amo dilia Hina

---

* **25:3:** 2 Golidia 11:24 † **25:4:** 1 Golidia 9:8; 1 Dimodi 5:18 ‡ **25:5:** Ma:diu 22:24; Maga 12:19; Luge 20:28 § **25:7:** Ludi 4:7-8 ** **25:13:** Gobele Salasu 19:35-36 †† **25:17:** Gadili Asi 17:8-14; 1 Sa:miuele 15:2-9 * **26:2:** Gadili Asi 23:19

Gode da dilima iaha amo ha:i manu degabo fai lale, daba ganodini salima.
Amasea, sogebi Godema nodomusa: E da ilegei, amoga masa. 3 Gobele
salasu dunu da amo esoha ouligisu hou hamonana, ema amane sia:ma,
'Na da wali sia:sa, na da soge amo Gode da ninia aowalali ilima imunu
ilegele sia:i, amoga na da misi dagoi.'
4 Amasea, gobele salasu dunu da dima daba lale, dilia Hina Gode amo Ea
oloda midadi ligisimu. 5 Amasea di da Hina Godema amane sia:mu, "Na
aowalali ada da udigili lalebe A:lamiane dunu. Ea fi da bagahame amola
e da Idibidi sogega asili fi. Amogawi, ea fi da bagade hamosu amola gasa
bagade ba:i. 6 Be Idibidi dunu da ninima se bagade iasu. Ninia da ilia
udigili hawa: hamosu dunu esalu, se bagade nabasu.
7 Amalalu, ninia da ninia aowalalia Hina Godema se nabawane wesu.
Amola Hina Gode da ninia wesu nabi dagoi. E da ninia se nabasu amola
ninia gasa bagade udigili hawa: hamosu ba:i dagoi. 8 Amaiba:le, Hina Gode
da gasa bagadewane nini Idibidi sogega fisili masa:ne, guiguda: oule misi.
E da gasa bagade musa: hame ba:su hou, amoga nini oule misi. Amola
dunu huluane da bagade beda:i. 9 E da amo noga:i sogega oule misi. Amo
soge noga:i ganodini da fedege agoane bulamagau dodo maga:me amola
agime hani bagade hano agoane a:i ahoabe. 10 Amola wali Hina Gode, na
da ha:i manu degabo fai Di da ninima i liligi, amo dilima imunusa: gaguli
misi.' Amasea daba amo dia Hina Gode Ea midadi ligisima amola Ema
beguduma.
11 Amasea, dilia, dilia sosogo fi, Lifai dunu amola ga fi dilia fi ganodini
esala da liligi huluane noga:iwane dilia Hina Gode da dilima amola dilia
fi ilima i, amo dawa:beba:le, hahawane nodomu.
12 †Ode osoda da 'daide' ode. Amo ode ganodini dilia liligi lai huluane
nabuane fifili, la:idi afae ligisili Lifai dunu, ga fi dunu, guluba: mano amola
didalo dilia diasu ganodini esala, ilima sadima:ne ima. 13 Amasea, dilia
Hina Godema amane sia:ma, 'Sema 'daide' liligi afae da na diasu ganodini
hame diala. Na da Dima i ha:i manu lale, Lifai dunu, ga fi dunu, guluba:
mano amola didalo ilima Dia sia:i defele i dagoi. Dia sia:i huluane na
da fa:no bobogei amola afae da hame gogolei. 14 Na da na Hina Gode
Ea sia: huluane nabi dagoi. Na da dunu bogoiba:le dinanoba, Dima i
ha:i manu hame mai. Na da ledo galea hame mai amola bogoi dunuma
dawa:ma:ne hame i. Hina Gode! Na da Dia 'daide' imunu hamoma:ne
sia:i huluane defele hamoi dagoi. 15 Di da Dia Hadigi Diasu Hebene amo
ganodini esala. Amoga, Di ba:le guduli, amola Dia fi Isala:ili amola soge
(amo ganodini da fedege agoane bulamagau dodo maga:me amola agime
hani bagade hano agoane a:i ahoabe) amo Di da musa: ninia aowalali ilima
ima:ne ilegele sia:i defele, ninima i dagoi, amo hahawane dogolegelewane
fidima:ne sia:ma.'

Hina Gode Ea Hamoma:ne Sia:i Amoma Fa:no Bobogema

16 Dilia Hina Gode da wali eso amo Ea hamoma:ne sia:i amola Ea sema
fa:no bobogema:ne sia:sa. Dilia dogoga amola dilia asigi dawa:suga, amo
noga:le nabawane hamoma. 17 Dilia da wali eso, Hina Gode da dilia
Godedafa sia:i dagoi. Dilia da Ea hamoma:ne sia:i noga:le nabimu amola
Ea Sema huluane hamomu amo dilia da ilegele sia:i dagoi. 18 ‡Wali eso
Hina Gode da Ea musa: ilegele sia:i defele, dilia da Ea fidafa sia:i. Amola E

† **26:12:** Mousese ea Malasu 14:28-29 ‡ **26:18:** Gadili asi 19:5; Mousese ea Malasu 4:20, 7:6, 14:2; Daidase 2:14; 1 Bida 2:9

da dili Ea sema noga:le nabawane hamoma:ne sia:sa. 19 E da dilia fi amo fi huluane E da hamoi amo baligimusa: hamomu. Dilia hou hamomuba:le, dunu fi eno da Gode Ea Dio hadigi gala ba:mu amola Ema nodomu. Dilia da Ea ilegele sia:i defele, Ea: fidafa ba:mu.

27

Gode Ea Sema Igi Da:iya Dedei

1 Amalalu, Mousese amola Isala:ili ouligisu dunu huluane da Isala:ili dunuma amane sia:i, "Na sia: huluane na wali eso dilima olelesa, amo noga:le nabima. 2 *Dilia da Yodane Hano degesea amola soge dilia Hina Gode da dilima iaha amo ganodini ahoasea, amo esoha igi bagade ili lale ligisima. Amo igi ili da:iya 'balasada' legema.

3 Amo da:iya na olelesu huluane amola sema huluane dedema. Dilia da noga:i soge (fedege sia: agoane bulamagau dodo maga:me amola agime hani amoga nabai gala) amo dilia aowalali ilia Hina Gode da dilima imunu ilegele sia:i, amo ganodini ahoasea,

4 amola dilia da Yodane Hano na:iyado bega: doaga:i dagosea, amo igi na da wali dilima olelesa, Iba:le Goumia ligisima amola 'balasada' amoga dedeboma. 5 †Amoga, dilia Hina Gode amoga nodone sia:ne gadomusa:, igi oloda hamoma. Be amo igi ouli gobihei o goahei amoga mae hedofama. 6 Dilia Hina Gode Ea oloda huluane da igi hame hedofai amoga hamoma. Amo oloda da:iya Godema ima:ne, ohe gobele salima.

7 Amogawi, dilia gobele salasu hamoma amola Hahawane Gilisili Olofole Iasu gobele salasu hamoma amola amo hu gobei dilia Hina Gode ba:ma:ne hahawane moma amola Ema nodoma. 8 Amola, dilia igi 'balasada' amoga dedeboi amo da:iya Gode Ea sema huluane noga:le dedema."

9 Amalalu, Mousese amola gobele salasu dunu (Lifai fi dunu) da Isala:ili fi huluane ilima amane sia:i, "Isala:ili fi ouiya:ma! Nabima! Dilia da wali dilia Hina Gode Ea fidafa hamoi dagoi. 10 Dilia Hina Gode nabima. Ea hamoma:ne sia:i amola Ea sema na da wali eso dilima iaha, amoma noga:le fa:no bobogema."

Iba:le Goumia Hame Nabasu Hou Amoma Gagabusu

11 Amo esoga, Mousese da ilima amane hamoma:ne sia:i, 12 ‡"Dilia da Yodane Hano degele dagosea, Isala:ili fi gafeyale da Gelisime Goumi da:iya, dunu huluane hahawane dogolegelewane fidima:ne amo sia:musa: leloma. Amo fi gafeyale da Simiane, Lifai, Yuda, Isiga, Yousefe amola Bediamini. 13 Amola Isala:ili fi gafeyale eno da Iba:le Goumia gagabusu aligima:ne sia:musa: leloma:mu. Amo fi gafeyale da Liubene, Ga:de, A:sie, Sebiulane, Da:ne amola Na:fadalai. 14 Lifai dunu da Isala:ili dunu huluane ilima ha:giwane amane sia:ma:mu,

15 §'Hina Gode da loboga hamoi ogogosu 'gode' liligi bagadewane higasa. Nowa dunu da agoai liligi igi o ifa o ouli amoga hamosea amola wamowane amoma sia:ne gadosea, amo dunuma gagabusu da aligima:ne dialoma:mu'. Amasea, dunu huluane da 'Ama' sia:ma:mu.

---

* **27:2:** Yosiua 8:30-32 † **27:5:** Gadili Asi 20:25 ‡ **27:12:** Mousese ea Malasu 11:29; Yosiua 8:33-35 § **27:15:** Gadili Asi 20:4, 34:17; Gobele Salasu 19:4, 26:1; Mousese ea Malasu 4:15-18, 5:8

16 **‘Nowa dunu da ea ada o ea ame elama wadela:le hamosea da
gagabusu aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu huluane da ‘Ama’
sia:mu.
17 ††‘Nowa dunu da ea na:iyado amo ea soge olei igi fadegasea, gagabusu
da ema aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu huluane da ‘Ama’ sia:mu.
18 ‡‡‘Nowa dunu da si dofoi dunuma logo ogogole olelesea, gagabusu da
ema aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu huluane da ‘Ama’ sia:mu.
19 §§‘Nowa dunu da ga fi, guluba: mano amola didalo ilia fofada:su hame
fidisia, gagabusu da amo dunuma aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu
huluane da ‘Ama’ sia:ma:mu.
20 ***‘Nowa dunu da ea eda idua gilisili golasea, gagabusu da ema
aligima:ne dialoma:mu. Bai e da ea eda diaheda:su amo wadela:sa.’
Amasea, dunu huluane da ‘Ama’ sia:mu.
21 †††‘Nowa dunu da ohe hadesea, gagabusu da ema aligima:ne di-
aloma:mu.’ Amasea, dunu huluane da ‘Ama’ sia:ma:mu
22 ‡‡‡‘Nowa dunu da ea dalusi (ea eda o ea ame idiwi) amoma gilisili
golasea, gagabusu da ema aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu huluane
da ‘Ama’ sia:mu.
23 §§§‘Nowa dunu da idua ea ame ema gilisili golasea, gagabusu da ema
aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu huluane da ‘Ama’ sia:mu.
24 ‘Nowa dunu da ea na:iyado amo wamowane medole legesea, gagabusu
da ema aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu huluane da ‘Ama’ sia:mu.
25 ‘Nowa dunu da dunu ida:iwane amo medole legemusa:, muni lasea,
gagabusu da ema aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu huluane da
‘Ama’ sia:mu.
26 *‘Nowa dunu da amo sema sia: huluane, amoma hame fa:no
bobogesea, gagabusu da ema aligima:ne dialoma:mu.’ Amasea, dunu
huluane da ‘Ama’ sia:ma:mu.

28

Nabasu Hou Hamobeba:le, Hina Gode Ea Hahawane Dogolegesu Ba:mu (Gobele Salasu 26:3-13; Mousese Ea Malasu 7:12-24)

1 *Dilia da dafawanedafa dilia Hina Gode Ea sia: nabasea amola Ea
hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima olelesa amo huluanema noga:le
fa:no bobogesea, dilia Hina Gode da sogebi amo osobo bagade fi huluane
ilia sogebi baligisa amo dilima imunu. 2 Dilia Hina Gode noga:le nabasea,
dilia da amo hahawane dogolegele hou huluane ba:lalumu.
3 Dilia da moilai bai bagade ganodini amola soge ganodini, Hina Gode
Ea hahawane dogolegele fidisu ba:mu.
4 Dilia mano da hahawane dogolegele fidisu ba:mu amola dilia ha:i manu
bugi, dilia ohe mano, dilia bulamagau mano amola dilia sibi mano huluane
da Hina Gode Ea hahawane dogolegele fidisu ba:mu.
5 Dilia ha:i manu fai esa ganodini sali amola ha:i manu huluane, Hina
Gode da hahawane dogolegelewane fidimu.

** **27:16:** Gadili Asi 20:12; Mousese ea Malasu 5:16 †† **27:17:** Mousese ea Malasu 19:14 ‡‡ **27:18:** Gobele Salasu 19:14 §§ **27:19:** Gadili Asi 22:21, 23:9; Gobele Salasu 19:33-34; Mousese ea Malasu 24:17-18 *** **27:20:** Gobele Salasu 18:8, 20:11; Mousese ea Malasu 22:30 ††† **27:21:** Gadili Asi 22:19; Gobele Salasu 18:23, 20:15 ‡‡‡ **27:22:** Gobele Salasu 18:9, 20:17 §§§ **27:23:** Gobele Salasu 18:17, 20:14 * **27:26:** Gala:isia 3:10 * **28:1:** Mousese ea Malasu 11:13-17

6 Dilia da gadili ahoasea amola ganodini bu masea, dilia hou huluanedafa dilia Hina Gode da hahawane dogolegele fidimu.
7 Dilima ha lai dunu da dilima doagala:sea, dilia Hina Gode da amo sefasimu. Ilia da dilima logo afaega doagala:musa: misunu be logo osea:i amoga diliba:le hobeamu.
8 Dilia Hina Gode da dilia hawa: hamosu hahawane dogolegelewane fidimu. E da dilia diasu amo gagoma amoga nabalesimu. Soge amo E da dilima iaha, amo ganodini E da dili hahawane dogolegele fidimu.
9 Dilia da dilia Hina Gode amo noga:le nabasea amola Ea sema amoma noga:le fa:no bobogesea, E da Ea ilegele sia:i defele, dili Ea fidafa dialoma:ne hamomu. 10 Amasea, osobo bagade fifi asi gala huluane da dilia da Hina Gode Ea Dio lai dagoi amo ba:mu. Ilia da diliba:le beda:mu.
11 Hina Gode da soge amo E da dilia aowalalia imunu ilegele sia:i, amo ganodini dilima mano bagohame, bulamagau bagohame amola ha:i manu bagade imunu. 12 Mu da Hina Gode Ea liligi ligisisu agoane. Amo ganodini gibu hano bagade diala. Amo E da dilima doasili, gibu bagade dilima imunu. Amasea, E da dilia loboga hamoi amo huluane hahawane dogolegelemu. Dilia da fi eno bagohame ilima muni bu lama:ne imunu, be fi afae amoga ilima bu ima:ne hame lamu.
13 Dilia Hina Gode da hamobeba:le, dilia fi eno ilima ouligisu agoane ba:mu be fi eno ilima hame fa:no bobogemu. Dilia Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima olelesa, amo noga:le nabasea, dilia da eso huluane mae dafane hahawane masunu. 14 Be amo hamoma:ne sia:i mae yolesima. Eno ogogosu ‘gode’ liligi ilima mae sia:ne gadoma amola ilima mae hawa: hamoma.

Hame Nabasu Hamosu ea Dabe (Gobele Salasu 26:14-46)

15 Be dilia Hina Gode Ea sia: hame nabasea, amola Ea hamoma:ne sia:i amola sema na da wali eso olelesa, amoma noga:le hame bobogesea, amo gagabusu da dilima aligima:ne doaga:mu.
16 Hina Gode da dilia moilai amola dilia moifufu gagabusu aligima:ne hamomu.
17 Hina Gode da dilia gagoma bugi amola ha:i manu faili gobei gagabusu aligima:ne hamomu.
18 Hina Gode da gagabusu aligima:ne sia:beba:le, dilia mano da bagahame ba:mu amola dilia ha:i manu bugi da wadela:iwane ba:mu amola dilia bulamagau amola sibi da bagahame ba:mu.
19 Hina Gode da dilia hou hamosa huluane gagabusu aligima:ne hamomu.
20 Dilia da wadela:le hamosea amola Hina Gode higasea, Hina Gode da dilia hou huluane gagabusu aligima:ne hamomu. Dilia da bidi hamosu, ededenasu, se nabasu amola da:i diosu fawane ba:mu. Amasea, dilia fi da hedolowane gugunufinisidafa ba:mu. 21 Hina Gode da dilima olo iasilalumu, iasilalumu, amasea, soge dilia wali gesowale fimu soge amo ganodini dilia fi dunu afae da hame ba:mu. 22 Hina Gode da olo, asugi amola dului amoga dili famu. Ha:i bagade amola gia:i bagade fo da dilia ha:i manu bugi wadela:mu. Amo se nabasu da dilima dialumu, amasea dilia da bogogia:mu.
23 Gibu da hame sa:imu amola dilia osobo da ouli agoane ga:nasi bagade ba:mu.

24 Hina Gode da gibu afadenene, gulu amola sa:i amola fo bagade fawane iasimu. Amasea, dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu.
25 Hina Gode da dilima ha lai dunu fidimuba:le, ilia da dili hasalimu. Dilia da logo afaega ilima doagala:musa: masunu be logo osea:i amoga iliba:le hobeamu. Osobo bagade fifi asi gala da dilima doaga:i hou ba:beba:le, bagadewane beda:mu. 26 Dilia da bogosea, sio amola sigua da dilia da:i hodo manusa: misunu. Amola dunu amo sefasimu da hame ba:mu. 27 Hina Gode da musa: Idibidi dunuma dului iasu amo defele E da dilima dului imunu. Dilia da aiya bagohame ba:mu. Dilia da aiya hehea: bagohame amola ogoga: bagade ba:mu bu uhimu da hamedei ba:mu. 28 Hina Gode da dili doula masa:ne hamomu. E da dilia si dofomu amola dilia da ededenale masunu.
29 Dilia da eso hadigi ganodini si dofoi dunu agoane masunu. Dilia logo hogosea hame ba:mu. Dilia hou huluane amo ganodini hahawane hame ba:mu amola hame gaguiwane lalumu. Dunu eno da dili banenesimu amola dilia liligi wamolamu. Amola dilia da fidisu dunu hame ba:mu.
30 Di da a:fini lama:ne sia:sisia, dunu eno da amo a:fini gagulaligili wadela:mu. Di da diasu gagusia, amo ganodini hame fimu. Di da waini efe sagamu be amo ea fage hame faili manu. 31 Eno dunu da dilia ba:ma:ne, dilia bulamagau medole legemu, be amo ea hu dilia da hame manu. Dilia ba:ma:ne, eno dunu da dilia dougi hiougili ga masunu, be dilima bu hame oule misunu. Eno dunu da dilia sibi amo dilima ha lai dunuma imunu amola enoga bu samogemu da hamedei bamu. 32 Dilia dunu mano amola uda mano huluane udigili hawa: hamomusa:gini ga fi dunuma i dagoi ba:mu. Eso huluane, dilia mano bu misa:ne dilia da gasa hameba:le ba:lalumu, be ilia da bu hame misunu. 33 Ga fi afae da ha:i manu (amo dilia da gasa bagade hawa: hamobeba:le bugi) amo huluane lamu. Be ilia da dilima se nabasu fawane imunu. 34 Dilia da se bagade nababeba:le, gogolele doula masunu. 35 Hina Gode da dilia emoga aiya bagohame dedebomu. Dilia da:i hodo huluane dului amoga dedeboi dagoi ba:mu amola amo da uhimu hamedei ba:mu.
36 Hina Gode da hamobeba:le, dilia amola dilia hina bagade da dilia sogega fisili masa:ne, ga fi soge (amo ganodini dilia amola dilia aowalali da musa: hame ba:i) amoga asi dagoi ba:mu. Dilia da amo ganodini ogogosu ‘gode’ liligi ifaga amola igiga hamoi, ilima hawa: hamomu. 37 Soge hisu hisu amoga Hina Gode da dili sefasimu, amo ganodini amo fi dunu da dilima doaga:i hou ba:sea fofogadigimu. Ilia da dilima bagadewane oufesega:mu.
38 Dilia da ha:i manu oso bagade bugimu be ha:i manu fonobahadi fawane faimu. Bai danuba: ilia da amo huluane manu. 39 Dilia da waini sagamu amola ouligimu be waini fage hame manu. Bai ifidi da waini efe manu. 40 Olife ifa da dilia soge ganodini bagohame ba:mu. Be dilia olife susuligi hame ba:mu. Bai olife fage huluane da fadegale sa:imu. 41 Dilia da dunu mano amola uda mano ba:mu. Be huluane gegesu ganodini udigili hawa: hamomusa: afugili hiouginana asi dagoi ba:mu.
42 Dilia ifa amola ha:i manu bugi huluane, danuba: fi amoga mai dagoi ba:mu.
43 Ga fi dunu dilia soge ganodini esala, ilia gasa hou da heda:mu. Be dilia gasa da gudu sa:imu. 44 Ilia da dilima bu lama:ne muni imunu ba:mu, be dilia da ilima imunu hamedei ba:mu. Fa:no, ilia da dilima ouligisu esalumu.

45 Amo se nabasu huluane dilia ba:mu. Amo da mae fisili dialumu. Dilia da gugunufinisi dagoi ba:sea fawane fisimu. Bai dilia Hina Gode Ea sia: amola Ea sema hame nabasu. 46 Amo se nabasu da agoane olelemu. Gode Ea fofada:su amola Ea se iasu da dilima amola diligaga fi dilima hame fisimusa: doaga:i dagoi. 47 Hina Gode da hou huluane amo ganodini dili hahawane dogolegelewane fidisu. Be dilia da Ema hahawane hawa: hamomu higasu. 48 Amaiba:le, dilima ha lai dunu amo Hina Gode da dilima gegemusa: asula ahoa, ilima dilia da hawa: hamomu. Dilia da hano hanai, ha:i amola da:i nabado ba:mu. Hina Gode da dilima banenesisu imunu amo mae fisili, dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu. 49 Hina Gode da dilima doagala:musa: dunu fi sedade esala amo ilia sia: dilia hame dawa:, dili wadela:musa: oule misunu. Ilia da buhiba defele dilima doagala:musa: gogili sa:imu. 50 Ilia da gasa fi bagade hamomu. Ilia da dunu huluane gaheabolo amola da:i hamoi ilima defele hame asigimu. 51 Ilia da dilia ohe amola ha:i manu bugi huluane manu. Amasea, dilia da ha:beba:le bogogia:mu. Ilia da gagoma, waini hano, olife susuligi, ohe amola sibi huluane ebelemu. Amasea, dilia da bogomu. 52 Ilia da moilai huluane amo dilia Hina Gode da dilima iaha, amo huluane ilia da doagala:mu. Gagoi bagade amo da hame dafamu dilia dafawaneyale dawa:su, amo huluane ilia da mugulumu.

53 Dilima ha lai da dilia moilai amoga gegesea, dilia da bagadewane ha:beba:le, mano amo dilia Hina Gode da dilima i, amo dilia da medole manu. 54 - 55 Dunu noga:i amo da ouligisu hamoma:ne lalelegei, e amola da gegesu ganodini se bagade nababeba:le, ha:i manu eno hameba:le, ea mano mogili medole manu. Bai e da ha:i manu eno hame ganumu. E da amo ha:i manu, yolalali o ea uda amoma e da asigisa, o ea mano enoma hame imunu. 56 - 57 †Amola uda noga:i musa: hahawane lalelegei, e da muni bagade gaguiba:le, emoga masunu gogolei, e amola da agoaiwane hamomu. Dilima ha lai dunu da dilia moilai doagala:sea, amo uda da wamowane mano gaheabolo lalelegei amo manu amola e da mano fisu amola manu. E da egoa ema e da asigisa amola ea mano eno amola ilima hame imunu.

58 Dilia da Gode Ea olelesu amo buga ganodini dedei amoma noga:le hame fa:no bobogesea, amola dilia Hina Gode Ea noga:idafa amola beda:ma:ne Dio amoma hame nodosea, 59 E da dilia amola diligaga fi amoma olo uhimu hamedei imunu. 60 Dilia da Idibidi soge ganodini olo wadela:idafa madelai. Amo huluane E da dilima bu imunu amola dilia da hamedafa bu uhimu. 61 E da eno olo bagohame amo da Gode Ea sema amola olelesu buga amo ganodini hame dedei liligi amo dilima iasimu. Amola dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu. 62 Dilia da gasumuni muagado gala amo ilia idi defele heda:sea, dilia da dilia Hina Godema nabasu hou hame hamobeba:le, huluane bogogia:mu. Afae afae fawane esalebe ba:mu. 63 Hina Gode da hahawane hamobeba:le, dilia hou da hahawane heda:i amola dilia idi da bagohame hamoi. Amo defele E da hahawane dili wadela:le, soge amo dilia da wali gesowale fimu amoga fadegamu. 64 Hina Gode da dili sefasili, afafane, fifi asi gala huluane amo ganodini fima:ne afagogomu. Amo ganodini dilia ogogosu ‘gode’ liligi ifaga amola igiga hamoi liligi amo dilia amola dilia aowalali da musa: hame sia:ne gadosu, amo liligi ilima hawa: hamomu. 65 Dilia da hahawane helefisu hamedafa ba:mu. Dilisu gaguma:ne, dilia da soge hamedafa

† **28:57:** 2 Hina bagade 6:28-29; Fofagini Disu4:10

ba:mu. Hina Gode da hamobeba:le, dilia da bagadewane se nabimu amola hobea misunu hou dawa:beba:le baligili da:i dione heawiniwane esalumu.
66 Eso huluane, gugunufinisisu da dilima doaga:mu agoai ganumu. Dilia da eso huluane amola gasi huluane bogosa:besa:le, bagade beda:mu. 67 Dilia da beda:iba:le, dilia dogo da gologolomu. Dilia da se bagade nabimu. Hahabe dilia da hedolo daeyagima:ne dawa:mu. Be daeya dilia da hahabe hedolo misa:ne dawa:mu.
68 Hina Gode da musa: dilia Idibidi sogega hame buhagimu sia:i. Be E da dili dusagai bagade amo ganodini Idibidi sogega bu asunasimu. Amogawi dilisu da udigili hawa: hamomusa:gini, dilia da:i hodo dilia ha lai dunuma bidi lamusa: dawa:mu, be ilia da dili bidi lamu higamu.

29

Hina Gode da Moua:be Soge ganodini Isala:ili Dunuma Gousa:su Hamoi

1 Hina Gode da Moua:be soge ganodini Mousesema e da Isala:ili dunuma gousa:su hamoma:ne sia:i. Amo gousa:su E da musa: gousa:su Sainai Goumia hamoi amoga gilisi. Amo gousa:su ea hou da haguduga dedei diala. 2 Mousese da Isala:ili dunu huluane gilisima:ne sia:ne, ilima amane sia:i, "Dilia da Hina Gode Ea hou amo Idibidi hina bagade amola ea ouligisu dunu amola ea soge amoma hamoi, ba:i dagoi. 3 Dilia da olo bagade, musa: hame ba:su hou amola gasa bagade hou Hina Gode Ea hamoi, amo huluane ba:i. 4 Be Hina Gode da dili dawa:ma:ne amola noga:le nabima:ne, dilima asigi dawa:su amola ge noga:iwane hame i. 5 Ode 40amoga Hina Gode da wadela:i hafoga:i soge ganodini dili oule ahoasu. Dilia abula amola emo salasu da hame wadela:lesi. 6 Dilia da agi moma:ne amola waini hano o eno agoai hano moma:ne hame ba:i. Be Hina Gode da dilia liligi huluane dilima iasu. Bai E da dilia Godedafa, amo dilima olelemusa: agoane hamosu.
7 *Ninia da wali esalebe sogega doaga:loba, Hesiabone fi hina bagade (Saihone) amola Ba:isia:ne hina bagade (Oge) da ninima gegemusa: misi. Be amo dunu ninia da hasali dagoi. 8 †Ninia da ilia soge lale, fifili, Liubene fi, Ga:de fi amola Yousefe ea fi la:idi amo Ma:na:se, ilima i. 9 Dilia! Dilia hahawane didili hawa: hamoma:ne, amo gousa:su sia: huluane noga:le nabawane hamoma.
10 - 11 Wali eso, dilia huluane, dilia hina bagade dunu, ouligisu dunu, dunu, uda, mano amola ga fi dunu (ilia da dilia fi amo ganodini esala amola lalu habesa amola hano nasu gaguli maha) dilia huluane da dilia Hina Gode midadi lela. 12 Dilia da wali eso amo gousa:su dilia Hina Gode da dilima hamonana, amo hamomusa: amola fa:no bobogema:ne sia:musa: lela. 13 Bai Hina Gode, E da musa: dilia aowalali A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe ilima ilegele sia:i defele, E da wali dilia Gode esala amola dilia da wali Ea Fidafa, E da sia:sa. 14 Be amo gousa:su amola amoma nabasu hou da dilima fawane hame. 15 Be amo gousa:su da nini huluane wali guiguda: lela, ninima amola ninigaga fi wali hame lalelegei ilima E da hamosa.
16 Dilia dawa:! Dilia da musa: Idibidi soge ganodini esalea amola fa:no eno dunu fi ilia soge ganodini lalea, amo esalebe fi ilia hou dawa: dagoi. 17 Dilia da ilia wadela:i loboga hamoi ifa, igi, silifa amola gouli amoga hamoi ogogosu 'gode' ba:i dagoi.

---

* **29:7:** Idisu 21:21-30, 21:31-35 † **29:8:** Idisu 32:33

18 ‡Dawa:ma! Noga:le ouligima! Dunu o uda o sosogo fi o fi guiguda: lela amo da ninia Hina Gode yolesili, eno fi ilia ogogosu ‘gode’ liligi ilima nodone sia:ne gadomu da hamedei. Amo hou da fedege sia: agoane idifi da heda:le, gamogai bogosu ifa hamosa. 19 Dunu afae wali eso lela da amo gousa:su sema nabasea, be hi hanai gasa fi fawane hamobeba:le hahawane ba:musa: dawa:sa, amo ba:sa:besa:le dawa:ma! Amo hou da dili huluane gugunufinisimu, noga:i hamosu dunu amola wadela:i hamosu dunu defele wadela:mu. 20 Hina Gode da agoaiwane dunu hame gogolema:ne olofomu. Be e da Hina Gode Ea gia:i bagade ougi hou amo ba:mu. Amasea, se iasu hou huluane amo buga ganodini dedei da ema doaga:mu. Hina Gode da amo dunu dafawane wadela:mu.

21 Isala:ili fi huluane da beda:iwane dawa:ma:ne, Hina Gode da gagabusu huluane gousa:su ganodini Hina Gode Ea olelesu buga ganodini dedei, amo gagabusu huluane E da agoai dunuma aligima:ne imunu.

22 Hobea diligaga fi amola ga fi soge sedagaga misi da se nabasu amo Hina Gode da dilia sogega iasi amo ba:mu. 23 §Dilia soge huluane da gugunufinisi dagoi, salafa amola sali amoga dedeboi dagoi ba:mu. Ha:i manu da hame bugi amola wadela:i gagalobo da heda:mu gogolemu. Dilia soge da Sodame, Gomoula, A:dama amola Seboimi, (amo moilai Gode da gia:iwane ougiba:le gugunufinisi), amo defele ba:mu. 24 Amasea, fifi asi gala dunu da amane adole ba:mu, ‘Hina Gode da abuli ilia sogega agoane hamobela:? E da abuliba:le ilima gia:iwane ougibala:?’ 25 Amola bu adole iasu da agoane, ‘Bai Hina Gode Ea fi dunu da gousa:su (amo E da ilia aowalali Idibidi sogega fadegaloba, ilima hamoi) amo gugunufinisi dagoi. 26 Ilia eno ogogosu ‘gode’ liligi amo ilia musa: hame dawa:i amola Hina Gode da ilima mae nodone sia:ne gadoma:ne sia:i, amo ogogosu liligi ilima hawa: hamosu.

27 Amaiba:le, Hina Gode da Ea fi dunuma ougi galu amola ilima se nabasu amo buga ganodini dedei ilima iasu. 28 Hina Gode da gia:i bagade ougi ba:i. E da ougiba:le, ili sogega fadegale, ga fi dunu ilia sogega sefasili, ilia da wali eso amogawi esala.’

29 Ninia Hina Gode da liligi mogili wamolegesa. Amo ouligibi hou da Ea:. Be E da Ea Sema amola hamoma:ne sia:i mae wamolegele, ninima olelei, amola nini eso huluane ouligima:ne, ninima i. Amaiba:le ninia amola ninigaga fi da amo sema amola hamoma:ne sia:i mae yolesili nabalumu da defea.”

30

Hina Godema Sinidigisu Hou

1 Na da wali logo aduna dilima olelei. Afae da Hahawane dogolegele aligima:ne logo, eno da gagabusu aligima:ne logo. Na sia:i liligi da dilima doaga:sea, amola dilia da ga fi (amoga Hina Gode da dili afagogomu) amo ganodini esalea, dilia da logo aduna na da dilima olelei amo bu dawa:mu. 2 Dilia amola diligaga fi da Hina Godema bu sinidigisia amola Ea hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima olelesa amo noga:le nabawane hamosea, 3 amasea dilia Hina Gode da dili gogolema:ne olofomu. E da fifi asi gala amoga E da dili afagogomu, amoga E da bu fadegale, dilia sogega bu oule misini, dili bu hahawane bagade gaguiwane esaloma:ne fidimu.

‡ **29:18:** Hibulu 12:15 § **29:23:** Mui 19:24-25

4 Dilia da osobo bagade bega: bega: afagogoi ba:sea, dilia Hina Gode da
dili bu gilisili, buhagima:ne oule misunu.

5 Amasea, dilia da soge amo ganodini dilia aowalali da musa: esalu,
amo ganodini dilia da bu fimu. Amola dilia hou huluane amola dilia idi
da dilia aowalali ilia musa: hou amola idi bagadewane baligimu. 6 Dilia
Hina Gode da nabasu dogo amo dilima amola diligaga fi ilima imunu.
Amaiba:le, dilia da dilia dogo huluane amoga Godema asigimu amola
dilia da amo soge ganodini esalalalumu. 7 Amola E da gagabusu huluane
sinidigili, dilima ha lai ilia dili bagadewane higasu amola se iasu, E da
amo gagabusu aligima:ne ilima imunu. 8 Amola dilia da bu Ema nabasu
hou hamomu amola Ea hamoma:ne sia:i huluane na da wali eso dilima
olelesa, amo huluane nabawane hamomu. 9 Hina Gode da dilia labe hou
huluane hahawane fidimu. Dilia da mano bagohame, ohe fi bagohame
amola ha:i manu bagade ba:mu. E da hahawane dilia aowalali fidisu amo
defele dili fidimuba:le, hahawane ba:mu. 10 Be dilia da Ea sia: noga:le
nabasea amola Ea sema huluane Ea olelesu buga ganodini dedei amoga
noga:le fa:no bobogesea fawane, amo hahawane hou ba:mu. Dilia da dilia
dogo huluane amoga Ema sinidigisia, amo hou ba:mu.

11 Hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima olelelala da gasa bagade
hame amola dilima hamedei liligi hame. 12 *Amo sia: da muagado hame
gala. Dilia amo dawa:ma:ne, 'Nowa da muagado heda:le amo sia: ninia
nabima:ne gaguli misa:bela:?' amane sia:mu da hamedei. 13 Amola amo
sia: da hano wayabo bagade na:iyado bega: hame gala. Dilia da amo
dawa:ma:ne, 'Nowa da hano wayabo bagade degele, amo sia: ninia nabalu
fa:no bobogemusa: gaguli misa:bela:?' amo sia:mu da hamedei. 14 Hame
mabu! Amo sia: da dilima gadenene diala. Dilia noga:le nabima:ne, amo
sia: da dilia lafi ganodini amola dilia dogo ganodini diala.

15 Na da wali logo aduna dilia afae lalegaguma:ne, dilima olelesa.
Logo afae da noga:i, eno da wadela:i. Afae da Esalusu, eno da Bogosu.
16 Dilia da dilia Hina Gode amo Ea hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima
olelesa amo nabasea, dilia da Ema asigisia, Ema nabasu hou hamosea
amola Ea sema amola hamoma:ne sia:i huluane amoma fa:no bobogesea,
amasea dilia labe hou huluane da hahawane heda:mu amola dilia idi
da bagade heda:mu. Dilia Hina Gode da soge amoga dilia da gesowale
fimu amo ganodini dili hahawane dogolegelewane fidimu. 17 Be dilia
da hame nabasea, amola nabasu hou higasea amola eno dunu fa:no
bobogebeba:le, eno ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadosea, 18 na
da wali guiguda: sisasu dilima olelesa. Dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu.
Amo soge Yodane Hano bega: dilia da gesowale fimu, amo ganodini
dilia ode bagahame fawane esalumu. 19 Amaiba:le, na da wali dili afae
lalegaguma:ne logo aduna olelesa. Afae da Esalusu, eno da Bogosu. Afae
da Gode Ea hahawane dogolegelewane fidisu, eno da Gode Ea gagabusu
aligima:ne ilegesu. Wali, na da Hebene amola osobo bagade amoma
ilia fedege sia: agoane amo dilima hou ba:su dunu elama wele sia:sa.
Amaiba:le, dilia Esalusu lalegaguma. 20 †Dilia Hina Godema asigima! Ema
nabasu hou hamoma amola mae yolesima! Amasea, dilia amola diligaga fi
da ode bagohame, soge amo Hina Gode da dilia aowalali eda A:ibalaha:me,
Aisage amola Ya:igobe ilima imunu ilegele sia:i, amo ganodini esalumu.

* **30:12:** Louma 10:6-8 † **30:20:** Mui 12:7, 26:3, 28:13

31

Yosiua da Mousese ea Sogebi Lai

1 Mousese da sia: eno Isala:ili dunu ilima amane sia:i, 2 *"Na da
lalelegele, wali ode 120amoga doaga:i. Na da dilima bu ouligisu hou
hamomu da hamedei. Bai Hina Gode da na Yodane Hano hame degemu
amo nama sia:i dagoi. 3 Dilia da amo soge gesowale fima:ne, dilia
Hina Gode da dili bisili, dunu fi wali amo soge ganodini esala amo
gugunufinisimu. Yosiua da Hina Gode Ea sia:i defele, dilima ouligisu dunu
esalumu.
4 †Hina Gode da A:moulaide hina bagade aduna amo Saihone amola
Oge amo hasali amola ilia soge gugunufinisi. Amo defele, e da amo
dunu gugunufinisimu. 5 Hina Gode da fidimuba:le, dilia da amo dunuma
hasalimu, amola ilima na olelei hou hamomu. 6 Mae beba:le, amola mae
beda:iwane, amo dunu fane legema. Dilia Gode, Hina Gode Hisu da dili
fidila masunu. E da dili hame fisimu, hame yolesimu.
7 Amalalu, Mousese da Yosiua ema misa:ne sia:ne, Isala:ili dunu huluane
nabima:ne ema amane sia:i, "Di gasa bagadewane, mae beda:iwane masa.
Di da bisili ahoasu dunu. Di bisili ahoasea, Isala:ili dunu amo soge Hina
Gode da ilia aowalali ilima imunu sia:i, amo ganodini oule masa. 8 ‡Hina
Gode Hi fawane dili bisimusa: masunu. E da dili hamedafa yolesimu.
Amaiba:le dia dogo denesi mae fisima amola mae beda:ma."

Ode Fesuale Gidigili, Sema Amola Hamoma:ne Sia:i Idima

9 Amalalu, Mousese da Gode Ea sema dedene, gobele salasu dunu (Lifai
dunu - amo da Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ouligisu dunu) amola
Isala:ili ouligisu dunu, ilima i. 10 §E da ilima amane sia:i, "Ode fesuale
huluane gidigisia, Bu Sagosu Ode da doaga:sea, dilia Sogega Fasela Diasuga
Lolo Nasu hamosea, amo sema dedei idima.
11 Isala:ili dunu da dilia Hina Godema Ea ilegei sogebiga Ema nodone
sia:ne gadomusa: masea, ilima idili ima.
12 Dunu, uda, mano amola ga fi dunu dilia moilai amo ganodini esala,
ilia da dilia Hina Godema nodosu dawa:ma:ne amola Ea olelesu noga:le
fa:no bobogema:ne, amo huluane gilisima:ne sia:ma. 13 Amasea, diligaga
fi amo da dilia Hina Gode Ea Sema hame nabi, amo da nabimu. Amola
nababeba:le, ilia da soge Yodane Hano na:iyado bega: diala amoga dilia
da gesowale fimu, ilia amo ganodini esalea, Hina Godema nabasu hou
dawa:mu."

Hina Gode da Mousesema Sia: Dagomusa: Sia:i

14 Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Dia bogomu da
gadenei. Yosiua amo nama misa:ne sia:ma. Da:bena:gele diasuga e oule
misa. Bai Na da ema hamoma:ne sia:su gala." Mousese amola Yosiua da
Hina Gode Ea Abula Diasu (Da:bena:gele) amoga asi. 15 Amola Hina Gode
da mu mobi agoai mogomogoi amo ganodini Da:bena:gele ea logo holei
dafulili lelu.
16 Hina Gode da Mousesema amane sia:i, "Dia bogomu da gadenei. Amo
fa:no, Isala:ili dunu da Na yolesili, Na gousa:su ilima hamoi amo ilia da
yolesimu. Ilia da Na yolesili, ogogosu wadela:i 'gode' liligi amo dunu ilia
da soge ilia da gesowale fimu amo ganodini ilia 'gode' liligi ilima nodone

---

* **31:2:** Idisu 20:12 † **31:4:** Idisu 21:21-35 ‡ **31:8:** Yosiua 1:5; Hibulu 13:5 § **31:10:** Mousese ea Malasu 15:12, 16:13-15

sia:ne gadomu. 17 Amo hou doaga:sea, Na da ilima ougimu. Na da ili yolesimu amola ilia da gugunufinisi dagoi ba:mu. Ilia da se nabasu bagade ba:mu. Amasea, amo se nabasu ea bai da Na da ilima hame esalebeba:le ilima maha, ilia da dawa:mu. 18 Amola Na da ili hamedafa fidimu. Bai ilia da wadela:i hamomu amola ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadomu.

19 Wali amo gesami hea:su dedema. Amo gesami Isala:ili dunuma olelema. Amola amo gesami da ilia da wadela:i hou hamosea, ba:su agoane dialumu. 20 Na da ilia aowalali ilima sia:i defele, amo dunu amo noga:idafa nasegagi soge amo ganodini oule masunu. Amo ganodini ilia ha:i manu bagadeba:le sadimu amola ilia da hahawane esalumu. Be ilia da sinidigili, eno ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadomu. Ilia da Na higamu amola Na gousa:su yolesimu. 21 Amola gugunufinisisu bagohame da ilima doaga:mu, be amo gesami ilia da hame gogolemu. Amola amo gesami da mae fisili, ba:su dunu agoai dialumu. Na da wali soge amo Na da ilima imunu ilegele sia:i, amo ganodini hame oule asi. Be Na da ilia asigi dawa:su dawa:.

22 Amo eso Mousese da amo gesami dedene, Isala:ili dunuma olelei.

23 **Amalalu, Hina Gode da Yosiua (Nane egefe) ema amane sia:i, "Mae beda:ma amola gasa fili hamoma! Di da Isala:ili fi dunu soge amo Na da ilima imunusa: ilegele sia:i, amoga bisili oule masunu! Amola Na da di sigi masunu!"

24 Mousese da Gode Ea Sema huluane buga ganodini dedei. E da sema afae hame fisi.

25 Dedei dagoloba, e da gobele salasu dunu (Lifai dunu) amo da Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ouligisu, ilima amane sia:i, 26 "Amo Gode Ea Sema buga lale, dilia Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili dafulili ligisima. Bai amo da Isala:ili dunuma fofada:su ba:su liligi agoai galebe. 27 Ilia da gasa fi amola odoga:su fi, amo na dawa:. Na da esalea, ilia da Hina Godema hame nabasu odoga:su hou hamosu. Amola na da bogosea, ilia da baligili odoga:su gasa fi hamomu. 28 Dilia fi hina dunu amola ouligisu dunu huluane na midadi gilisima:ne sia:ma. Na da Hebene amola osobo bagade ilima ba:su dunu agoane hamoma:ne sia:mu. 29 Na bogosea, fa:no Isala:ili dunu da wadela:le bagade hamomu amola na olelesu higamu, amo na dawa:. Amola ilia da Hina Godema hame nabasu hou hamomuba:le, E da ilima ougimu. Amaiba:le, ilia da se bagade nabimu.

Mousese ea Gesami

30 Amasea, Mousese da amo gesami huluane sia:i. Amola dunu huluane da naba esalu.

32

1 "Osobo bagade amola mu! Na sia: noga:le nabima!
2 Na olelesu da gibu dadadi agoane sa:imu
amola osobo bagadega oubi baea agoane dialumu.
Na sia: da gibu gisia dahabe defele sa:imu.
Asaboi gibu da asaboi gisiga daha agoane.
3 Na da Hina Gode Ea Dio amoma nodomu.
Amola Ea fi dunu da Ea noga:idafa gasa bagade hou olelemu.
4 Hina Gode da dilia gasa bagade Gaga:su Dunu.
Ea hou huluane ganodini da noga:idafa amola moloidafa fawane ba:sa.

** **31:23:** Idisu 27:23; Yosiua 1:6

E da yolesimu hame dawa:. E da dafawanedafa hou hamosa.
E da moloidafa fawane hamosa.
5 Be dilia da moloi hou hame dawa:. Dilia amo hou hedolo fisisa.
Dilia da wadela:i amola ogogosu bagade dawa:.
Dilia da Ea fi dunu esalumu defele hame agoai ba:sa.
6 Dilia gagaoui amola asigi dawa:su hame fi!
Dilia Hina Godema agoane hamomu da defeala:? Hame mabu!
Bai E da dilia Ada, dili Hahamosu Dunu.
Ea hamobeba:le, dilia da fi gasa bagade hamoi.
7 Musa: hemone eso bu dawa:ma!
Musa: hou hamoi amo dilia ada ilima adole ba:ma!
Musa: hemonega hou ba:i amo dawa:ma:ne,
dilia da:i hamoi dunuma adole ba:ma!
8 *Hina Gode Gasa Bagade da fifi asi gala ilia soge olei ilegei dagoi.
E da dunu fi esaloma:ne ilia soge ilegei.
E da Isala:ili ea mano ilia idi defele amo soge huluane ilegei.
9 Be Ya:igobe egaga fi, E da Ea fidafa hamoma:ne ilegei.
10 E da Ya:igobe ea fi amo hafoga:i amola ha:i manu hame soge
amo ganodini hogole ba:i.
Amo soge da wadela:idafa, foga fai dagoi.
E da amo fi Ea si amoga ouligisu hou defele,
ili noga:le gaga:i amola ouligi.
11 Buhiba da ea sio bibi dusa:le fasisia
amola ea mano gadodili fananea
amola ea ougia amo mano da:ma:ne wa:sa,
ea mano gaguli ahoa,
12 amo defele Hina Gode Hisu da Ea fi bisili oule asi.
Ga fi dunu ilia ogogosu ‘gode’ liligi da ilima hame sigi asi.
13 E da hamobeba:le, ilia da goumi soge ouligisu
amola ilia da soge ha:i manu bugi amo nasu.
E da agime hani igi ganodini sali
amola olife susuligi igi agologa lai ili moma:ne, ilima i.
14 Ilia bulamagau amola goudi da dodo maga:me bagade iasu.
Ilia sibi, goudi amola bulamagau da eno baligili, noga:idafa ba:i.
Amola widi amola waini eno baligili, noga:i nasu.
15 Hina Gode Ea fi dunu da bagade gaguiwane ba:i.
Be gasa fi amola odoga:su hou da heda:i.
Ilia da sefe bagade sadi bagadewane ba:i.
Ilia da ili Hahamosu Gode yolesi dagoi.
Ilia gasa bagade Gaga:su Gode higale yolesiagai.
16 Ilia loboga hamoi ‘gode’ ogogosu liligi
amoma sia:ne gadosu hou ba:beba:le,
Hina Gode da mudale ba:i.
E da ilia wadela:i hou ba:beba:le, ougi bagade ba:i.
17 †Ilia da ogogosu ‘gode’ liligi amoma gobele salasu hou hamosu.
Isala:ili dunu da hame nabasu hou hamone,
gaheabolo ‘gode’ liligi amo ilia aowalali da hame dawa:i,
ilima gobele salasu hou hamosu.
18 Be ilia Gode, ilia gasa bagade Gaga:su Gode amo da esalusu ilima i,
amo ilia da gogolei.

* **32:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:26 † **32:17:** 1 Golidia 10:20

19 Hina Gode da amo hou ba:beba:le, ougi bagade ba:i.
E da egefelali amola idiwilali yolesi.
20 E amane sia:i, “Na da ili bu hame fidimu.
Amasea, amo hame nabasu wadela:i hamosu dunu
ilima adi hou da doaga:ma:bela:? Na da ba:mu.
21 ‡Ilia da loboga hamoi ‘gode’ liligi dawa:beba:le, Na da ougi ba:i.
Ilia ogogosu ‘gode’ liligi (amo da ‘gode’ hame) ilima dawa:beba:le,
Na da mudale ba:i.
Amaiba:le, Na da hamedei fi amo ili ougima:ne
amola gagaoui fi ili mudama:ne, amo ilima asunasimu.
22 Na ougi da lalu agoane heda:mu.
Liligi huluane osobo bagadega diala da amoga nene dagomu.
Amo lalu da bogoi sogega doaga:le, goumi ea bai huluane nene dagomu.
23 Na da se nabasu idimu gogolei ilima imunu.
Na da Na dadi huluane amoga ili doagala:le gala:mu.
24 Ilia da ha:iba:le amola asugiba:le bogogia:mu.
Na da sigua amola gasonasu ohe fi ilima doagala:ma:ne asunasimu.
Amola saya:be ilima gasomoma:ne asunasimu.
25 Gegesu ganodini ilia da moilai logoga bogomu.
Ilia diasu ganodini bagade beda:mu.
Ayeligi amola a:fini da bogogia:mu.
Mano dubusa amola da:i hamoi dunu da bogogia:mu.
26 Na amo fi huluane, ilia dio bu mae dawa:ma:ne,
dafawane gugunufinisi dagoma:ne dawa:i galu.
27 Be ilima ha lai ilisu da Na fi gugunufinisimu, amo ilia da dawa:sa:besa:le,
Na da huluane hame gugunufinisi. Bai Nisu da Na fi gugunufinisi.’
28 Isala:ili da gagaoui fi. Ilia da asigi dawa:su hamedafa gala.
29 Eno dunu fi da ili hasali. Be ilia da amo hou ea bai hame ba:sa.
Ilia da hou ilima doaga:i amo ea bai hamedafa dawa:.
30 Dunu 1000agoane da abuliba:le dunu afaega hasalila:?
Dunu 10,000 agoane da abuliba:le dunu adunaga fane legebala:?
Bai Hina Gode, ilia Gode, da ili yolesi dagoi.
Ilia gasa bagade Gode da ili yolesiagai.
31 Ilima ha lai dunu da ilisu ogogosu ‘gode’ liligi da gasa hame amo dawa:be.
Ilia da Isala:ili Gode amo Ea gasa bagade defele hame gala.
32 Ilima ha lai fi da Sodame amola Gomoula fi amo defele, wadela:idafa.
Ilia da waini efe amo da gamogai
amola medosu waini legesa defele ba:sa.
33 Ilia da waini hano amo saya:be ea medosu defo amoga hamoi defele.
34 Hina Gode da Isala:ili fi ilima ha lai dunu ilia hou hame gogolesa.
E da ilima se iasu ima:ne eso amo doaga:ma:ne ouesala.
35 §Hina Gode da ilima dabe imunu.
E da ilima se imunu. Ilia dafasu eso da doaga:mu.
Ilia gugunufinisimu eso da gadenei.
36 **Hina Gode da Ea fi dunu gaga:mu.
E da ilisu gasa da dagoi ba:sea amola ilisu da ili fidimu gogoleiba:le,

‡ **32:21:** 1 Golidia 10:22; Louma 10:19 § **32:35:** Louma 12:19; Hibulu 10:30 ** **32:36:** Gesami Hea:su 135:14

E da ilima gogolema:ne olofosu imunu.

37 Amasea, Hina Gode da Ea fi dunuma amane adole ba:mu,
"Amo gasa bagade 'gode' liligi dilia dafawaneyale dawa:i, amo da habila:?

38 Dilia da dilia gobele salasu sefe amo ili moma:ne i,
amola ilima waini hano moma:ne olei.
Ilia da wali dili fidima:ne hehenaia misunu da defea.

39 Na fawane da Godedafa. Eno 'gode' liligi huluane da ogogosu.
Na da medole legesu amola Na da esalusu iaha.
Na da fa:gisa amola Na da uhinisisa.
Na hawa: hamosu logo enoga hedofamu da hamedei.

40 - 41 Na da Gode Esala. Na da Na lobo amo Hebene amoga ligia gadole amane sia:sa, Na hadigi gobihei Na da debesa.
Moloidafa hou Na da hamomu.
Na da Nama ha lai dunu dabemu
amola Nama higa:i dunu ilima se imunu.

42 Na dadi amoga da ilia maga:me bagade dialebeba:le, dadabimu.
Amola Na gegesu gobihei bagade
da nowa Nama gegesea amo medole legemu.
Na da nowama da Nama gegesea, ema hame asigimu.
Fa:gi hamoi dunu amola se iasu diasu hamosu dunu huluane da bogogia:mu.'

43 ††Fifi asi gala huluane! Dilia Hina Gode Ea Fi ilima nodoma:mu.
Nowa da ili medole legesea, E da ilima se iaha.
E da Ema ha lai dunu amo dabesa.
Amola Ea fi dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofosa."

44 Mousese amola Yosiua (Nane ea mano) da Isala:ili dunu huluane nabima:ne, amo gesami olelei.

Mousese ea Dagosu Sia:

45 Mousese da Gode Ea olelesu amo Isala:ili dunuma olelei dagosea, 46 e da amane sia:i, "Hamoma:ne sia:i na da wali eso dilima olelei amo huluane noga:le nabima. Dilia mano da Gode Ea olelesu amo mae fisili, noga:le fa:no bobogema:ne, amo sia: ilima bu olelema. 47 Amo olelesu da hamedei liligi hame. Ilia da dilia esalusudafa. Amo noga:le nabasea, dilia da ode bagohame Yodane Hano na:iyado bega: soge dilia gesowale fimu soge, amo ganodini esalumu.

48 ‡‡Amo esoha Hina Gode da Mousesema amane sia:i, 49 "Di A:balime Goumiga gilisisu (Moua:be soge ganodini, Yeligou moilai bai bagade gadenene) amoga masa. Nibou Goumiba:le heda:le, Ga:ina:ne soge amo Na da Isala:ili dunuma iaha, amo ba:ma. 50 Dia ola Elane da Ho Goumia bogoi amo defele di da Nibou Goumia bogomu.

51 Bai ali da Isala:ili dunu huluane ba:ma:ne, Na Dio hame gaguia gadoi. Di da Meliba hano (Ga:idesie soge gadenene, wadela:i soge Sine ganodini) amoga esalea, dunu huluane ba:ma:ne Na Dio hame gaguia gadoi. 52 Di da sedagawane amo soge ba:mu, be soge amo Na da Isala:ili dunuma iaha, amo ganodini hame masunu," Hina Gode da amane sia:i.

---

†† **32:43:** Louma 15:10; Wamolegei Sia: Olelesu 19:2 ‡‡ **32:48:** Idisu 27:12-14; Mousese ea Malasu 3:23-27

33

Mousese da Isala:ili Fi Huluane Ilia da Hina Gode Ea Hahawane Dogolegele Fidisu Ba:ma:ne Sia:i

1 Mousese, Gode Ea fa:no bobogesu dunu, ea bogomu gadeneloba, da Isala:ili fi huluane amo hahawane dogolegele fidisu ba:ma:ne sia:i, amane,

2 “Hina Gode da Sainai Goumi amoga misi. E da eso mabe agoai Idome sogega heda:i. E da Balane Goumia Ea fi dunuma Ea hadigi olelei. A:igele dunu 10,000agoane da E sigi misi. Ilia da Ea lobodafa dafulili lalu bagade agoane ba:i.

3 Hina Gode da Ea fi dunuma asigisa. E da Ema fa:no bobogesu dunu gaga:lala. Amaiba:le, ninia da Ea emoga begudusa amola Ea hamoma:ne sia:i amoma fa:no bobogesa.

4 Ninia da Sema amo Mousese da ninima i, amoma fa:no bobogesa. Amoma ninia nodosa amola amo da ninia gagui liligi huluane bagadewane baligisa.

5 Isala:ili fi dunu ilia amola ilia ouligisu dunu da gilisibiba:le, ilia da Hina Gode ilima Hina Bagade hamoi.”

6 Mousese daLiubenefi ilia hou amane olelei, “Liubene fi dunu da bagahame esala. Be ilia da hamedafa bogomu da defea.”

7 E daYudafi ilia hou amane olelei, “Hina Gode! Ilia Di fidimusa: webeba:le, nabima! Dia ili eno Isala:ili fi ilima bu gilisima! Hina Gode, ilima ha lai da ilima hasalasisa:besa:le, ilia gegesu fidima!

8 *E daLifaifi ilia hou amane olelei, “Hina Gode! Dia noga:i hawa: hamosu dunu, amo Lifai fi da Dia hanai ninima olelesa. Ilia Iulimi amola Damini ba:sea, olelesa. Di da Masa hano amoga ilia hou adole ba:su amola Meliba hano amoga ilia dafawaneyale dawa:su hou ba:i dagoi. 9 Ilia Dima asigi hou da ilia eda, ame, olalali amola manolali ilima asigi hou baligi. Ilia da Dia sia:i amo nabawane hamoi amola Dia gousa:su hame yolesi.

10 Ilia da Dia fi Dia sema amoma fa:no bobogema:ne olelemu. Ilia da Dia oloda da:iya gobele salasu hamomu. 11 Ilia fi da gasa bagade heda:ma:ne, Di, Hina Gode, fidima. Ilia hou hahawane ba:ma. Ilima ha lai amo bu mae wa:legadoma:ne, gugunufinisima.” 12 E daBediaminifi ilia hou amane olelei, “Amo fi ilima Hina Gode da asigisa amola gaga:sa. E da eso huluane ili ouligisa. E da ilia gilisisu ganodini esalebe.

13 E daYousefefi ilia hou amane olelei, “Hina Gode da Yousefe ea soge amo gibuga hahawane dogolegele fidimu da defea. Amola hano osobo hagudu diala amo ema imunu da defea.

14 E da noga:le fidibiba:le, ea fi da ha:i manu fage noga:iwane oubi huluane amoga ba:mu da defea. 15 Hina Gode da ilia goumi E hemone hamoi, amo ha:i manu fage amoga dedebomu da defea. 16 Ilia soge da noga:i liligi amoga nabai ba:mu da defea. Liligi huluane amo Hina Gode musa: ifa fonobahadi laluga nenanu amo ganodini Mousesema sia:i, amo da hahawane dogolegelewane fidibiba:le liligi huluane da noga:i ba:mu. Yousefe da yolalali fi amo ganodini dialuma agoane hamoiba:le, amo hahawane dogolegele fidisu hou da ema doaga:mu da defea.

17 Yousefe da magobo bulamagau mano gawali defele gasa bagade gala. E da bulamagau sigua bese (hono) gala. Ea hono da fedege agoane fi ilia dunu osea:i gala-Mana:seamolaIfala:imeilia dunu osea:idafa gala. Amo

* **33:8:** Gadili Asi 28:30, 17:7; Idisu 20:13

hono amoga e da fifi asi gala huluane sone, osobo bagade bega: bega: fuli fasisa."
18 E daSebiulane fi amolaIsagafi ilia hou amane olelei, "Sebiulane da hano wayabo bagadega ahoasea, hahawane ba:mu da defea. Amola Isaga fi dunu da ilia soge ganodini esalea, ilia gagui da hahawane heda:ma:mu.
19 Ilia da ga fi dunu amo ilia goumi sogega misa:ne sia:sa amola amogawi gobele salasu defele hamosa. Ilia labe huluane ilia hano wayabo bagade bega: amola hano bagade ganodini laha."
20 E daGa:defi ilia hou amane olelei, "Hina Gode da Ga:de ea soge bagade hamoiba:le, Ema nodomu da defea. Ga:de da gasonasu laione wa:me agoane dunu eno ilia lobo o dialuma amo gasona. 21 Ga:de fi da soge baligili noga:i amo ilisu fima:ne ilegei. Na da ouligisu dunu ea sogebi defele ema i dagoi. Isala:ili fi ouligisu dunu da gilisisia, Ga:de fi dunu da Hina Gode Ea sia: amola Ea sema amoma noga:le fa:no bobogei."
22 E daDa:nefi ilia hou agoane olelei, "Da:ne da laione wa:me mano agoane. E da Ba:isia:ne sogega soagala:sa."
23 E daNa:fadalaifi ilia hou amane olelei, "Na:fadalai da Hina Gode Ea hahawane dogolegele fidisu hou bagadewane ba:sa. Ilia soge da Ga:lili Hano Wayabo amoga ga (south) amodili ahoa."
24 E daA:siefi ilia hou amane olelei, "A:sie ilima hahawane dogolegele fidisu hou da eno fi ilima hahawane dogolegele fidisu hou baligisa. Yolalali da ema asigimu da defea amola ea soge amo ganodini olife ifa bagohame ba:mu da defea. 25 Ea moilai amo da ouli logo ga:suga gaga:mu da defea amola e da amo moilai ganodini olofoiwane hahawane esalumu da defea."
26 Isala:ili dunu! Dilia Gode da eno 'gode' liligi bagadewane baligisa. E da hadigiwane, mu amoga fila heda:le, mumobi amoga fila heda:le dili fidima:ne maha.
27 Eso huluane Esalalalumu Gode da dilia Gaga:su. Ea eso huluane esalalalumu lobo da dili gaguiba:le, hame yolesimu. Dilia da gusuba:i ahoasea, Hi da dilima ha lai amo sefasi. E da dili amo dunu huluane gugunufinisima:ne sia:i. 28 Amaiba:le, Ya:igobe egaga fi da soge amo gagoma amola waini amoga nabai gala amola gibuga noga:le hahamoi amo ganodini olofoiwane esalumu.
29 Isala:ili fi! Dilia da hahawane bagade. Hina Gode da dili gaga:i dagoiba:le, dunu fi dili defele da hame gala. Hina Gode Hisu da dilia gaga:su liligi amola dilia gegesu gobihei. Hisu da dili gaga:mu amola dilia ha lai dunuma gegebeba:le, dilia da ili hasalimu. Dilima ha lai dunu da dilima, 'Ninima asigima!' sia:na misunu amola dilia da ili osa:gili banenesimu.

34

Mousese ea Bogosu

1 Mousese da Moua:be umi soge yolesili, Nibou Goumi sogega asi. Amogawi e da Bisiga Goumi (Yeligou moilai bai bagadega gusu gala) amoba:le heda:i. Amogawi Hina Gode da soge huluane ema olelei amane; Gilia:de soge amo da asili, ga (north) asili Da:ne moilaiga doaga:i; 2 Na:fadalai soge huluane; Ifala:ime amola Mana:se ilia soge; Yuda fi ilia soge amo da asili, Medidela:inia Hano Wayabo Bagade guma:goe doaga:i; 3 Yuda fi ilia ga (south) soge, umi soge amo da Soua moilai bai bagadega asili Yeligou moilai bai bagade (amo ganodini da fasela agoane

ifa bagohame ba:i) amoga doaga:sa. 4 *Amalalu, Hina Gode da Mousesema amane sia:i, “Amo da soge Na da hemonega A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe amo iligaga fi ilima imunu ilegele sia:i. Di amo soge ba:mu, amo Na da olelei dagoi. Be di da amo ganodini hame masunu.”

5 Amalalu, Mousese, Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu, da amo Moua:be soge ganodini, Hina Gode Ea sia:i defele, bogoi dagoi. 6 Hina Gode Hisu da Moua:be umi sogebi Bedebio moilai gadenene la:ididili amo ganodini Mousese ea da:i hodo uli dogone sali. Be dunu da ea uli dogoi sogebi hame dawa:i, amola wali hame dawa:.

7 120Mousese da lalelegele, ode120 gidigili bogoi. Be e bogoloba, ea si da wadela:i hame amola ea gasa da hame wadela:lesi. 8 Isala:ili dunu da Mousese dawa:beba:le, eso 30 Moua:be umi amo ganodini didiga:su olei defele didiga:lalu yolesi.

9 Amola Yosiua (Nane egefe) da asigi dawa:su noga:i amoga nabai galu. Bai Mousese da ema ea lobo ligisi galu. Amaiba:le, Isala:ili dunu da ea sia: nabasu. Ilia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i E da Mousesema olelei, amoma fa:no bobogei.

10 †Fa:no agoane, balofede dunu Mousese defele da Isala:ili soge ganodini hame heda:i. Hina Gode da Mousese ea odagia moloiwane sia:su. 11 Hina Gode da e asunasiba:le, e da Idibidi soge ganodini musa: hame ba:i dawa:digima:ne olelesu amola hou eno hamosu. E da amo hou Felou amola ea ouligisu dunu amola Idibidi dunu huluane ilima amane hamoi. Mousese bagia, balofede dunu afae da ea hou defele hamedafa hamosu. 12 Mousese da Isala:ili dunu huluane ba:ma:ne gasa bagadedafa beda:ma:ne amola hamomu hamedei liligi hamoi. Fa:no agoai, balofede dunu eno da amo hou defele hamomu da hamedei.

Sia: Ama Dagoi

* **34:4:** Mui 12:7, 26:3, 28:13 † **34:10:** Gadili Asi 33:11

YOSIUA

(Da:i Sia: - Joshua; Modu - Iosua; Bisini - Josua)

Yosiua buga da musa: hemonega gegesu olelesa. Mousese da noga:le bisili asi amola Isala:ili dunu ouligibiba:le, Gode da Isala:ili fi dunu amo Idibidi sogega fisili masa:ne gadili oule asi, ilia da hame nabasu hou hamobeba:le, ode 40 amoga wadela:i hafoga:i soge amo ganodini lalu. Hame nabasu asigilai dunu huluane da wadela:i hafoga:i sogega bogogia:i dagoiba:le, Gode da Isala:ili dunu ilia da Ea ilegele imunu sia:i soge (Ga:ina:ne) amo ganodini masa:ne, logo bu doasi. Mousese da bogobeba:le, gaheabolo ouligisu dunu Yosiua da Mousese ea sogebi lai dagoi. Liligi bagade amo buga ganodini dedei da Isala:ili dunu da Yodane Hano degei, Yeligou moilai bai bagade da mugululi dafai, A:iai moilai bai bagadega gegesu bagade amola Gode da Ea musa: gousa:su Isala:ili dunuma bu hahamoi. Yosiua dio da Galigi sia: ganodini Yesu.

Sia: bagade amola noga:idafa da Yosiua 24:15 amo ganodini diala amo, "Wali eso dilia nowama fa:no bobogele hawa: hamomu, amo sia:ma. Be na amola na sosogo fi da Hina Gode Ea hawa: hamomu."

Sia: dedei

1 Isala:ili Dunu da Ga:ina:ne Esalebe
Fi Dunu Fane Legelalu, Soge Lai...Sia:alalo 1:1-12:24
2 Ilia da soge Fifili, Fi afae afae ilima i ...Sia:alalo 13:1-21:45
(a) Soge da Yodane hanoga eso mabadi la:idi iasu...Sia:alalo 13:1-33
(b) Soge amo Yodane hanoga eso dabe la:idi, amo iasu...Sia:alalo 14:1-19:51
(c) Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade... ...Sia:alalo 20:1-9
(d) Lifai dunu ilia moilai bai bagade...Sia:alalo 21:1-45
3 Eso mabadi soge lai dunu fi da ilia sogega bu asi...Sia:alalo 22:1-34
4 Yosiua da Bogomu gadeneiba:le,
asigibio amola sisasu olelei...Sia:alalo 23:1-16
5 Siegeme moilai bai bagadega ilia da
Gousa:su bu hahamoi...Sia:alalo 24:1-33

Yosiua

Hina Gode da Yosiuama Sia:i

1 Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da bogoi dagoloba, Hina Gode da Mousese ea fidisu dunu amo Yosiua (Nane egefe) ema sia:i. 2 E amane sia:i, "Na hawa: hamosu dunu Mousese da bogoi dagoi. Defea! Di amola Isala:ili dunu huluane, dilia liligi momagele, Yodane Hano degele, soge amo Na da dilima iaha amo ganodini golili sa:ima. 3 *Na da Mousesema sia:i defele, Na da di amola Na fi dunu huluane dilima soge huluane dilia osa:gimu, amo dilima imunu. 4 Dilia soge alalo da wadela:i hafoga:i soge ga (south) diala amoga asili Lebanone Goumi ga (north) doaga:mu. Eso mabadi la:idi Iufala:idisi Hano amoga asili dilia Hidaide dunu ilia soge huluane lale, eso dabe la:idi Medidela:inia Hano Wayabo Bagade amoga doaga:mu. 5 †Yosiua! Di esalea, eno dunu da di hasalimu hamedei ba:mu. Na da Mousese fidi, amo defele eso huluane

* **1:3:** Mousese ea Malasu 11: 24-25 † **1:5:** Mousese ea Malasu 31:6; 31:8; Hibulu 13:5

di fidimu. Na da di hamedafa fisimu. 6 ‡Di gasa bagade mae beda:iwane esaloma. Na fi dunu da soge, Na da ilia aowalali ilima imunu ilegele sia:i, amo gesowale fisia, di da ilima bisili ahoasu ouligisu dunu esalumu. 7 Be di gasa bagade mae beda:iwane esaloma. Hamoma:ne sia:i huluane Na hawa: hamosu dunu Mousese da dima i, amo nabawane hamoma. Dia hou huluane hahawane ba:ma:ne, amo hamoma:ne sia:i huluane noga:le fa:no bobogema. 8 Dilia da Nama nodone sia:ne gadosea, eso huluane amo sema buga idima. Eso amola gasi, ea bai hogole ba:ma. Liligi huluane amo ganodini dedei noga:le nabima. Amasea, dilia da bagade gagui amola hou huluane didili hamone, hahawane ba:mu. 9 Mae gogolema! Na da di gasa bagade amola mae beda:iwane hamoma:ne sia:i. Mae da:i dioma amola mae beda:ma! Bai Na, dilia Hina Gode, Na da dilia ahoabe huluane amo sigi ahoa.

Yosiua da Isala:ili Dunuma Sia:i.

10 Amalalu, Yosiua da Isala:ili fi ouligisu dunu ilima amane sia:i, 11 “Abula diasu gilisisu amo ganodini asili, Isala:ili dunuma amane sia:ma, ‘Ha:i manu momagema. Bai eso udiana asili dilia da Yodane Hano degele, soge amo dilia Hina Gode da dilima iaha amo gesowale fimu.’

12 §Yosiua da fi mogili amo Liubene, Ga:de amola Eso Mabadi la:idi Mana:se fi ilima amane sia:i, 13 “Dawa:ma! Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da dilia Hina Gode da soge Yodane Hano dilia wali lela amo eso mabadi la:idi amo, dili fima:ne dilima imunu sia:i. 14 Dilia uda, mano amola ohe fi da guiguda: esaloma. Be dilia dadi gagui dunu ilia gegesu liligi gaguli, dilia eno na:iyado Isala:ili dunu amo fidima:ne, ilima bisili hano degema. 15 Ilia da Yodane Hano eso dabe la:idi soge amo dilia Hina Gode da ilima i, amo gesowale fima:ne dilia fidima. Ilia da amo soge lai dagosea, dilia buhagili, soge Yodane Hano eso mabadi la:idi amo Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da dilima i, amo ganodini fima.”

16 Isala:ili dunu da Yosiuama bu adole i, “Defea! Ninia da dia sia:i huluane hamomu. Dia adi sogega nini asunahoasea, ninia da amogai masunu. 17 Ninia da Mousese ea sia: nabasu, amo defele dia sia: nabimu. Amola dia Hina Gode da Mousese fidi amo defele E da di fidimu da defea. 18 Nowa da dia sia: hame nabasea, amo dunu ninia da medole legemu. Be di gasa bagade amola mae beda:iwane hamoma!”

2

Yosiua da Desega Ahoasu Dunu Yeligou Moilai Bai Bagadega Asunasi

1 *Ilia da Aga:isia sogebi abula diasu gilisisu ganodini esalu. Amalalu, Yosiua da desega ahoasu dunu aduna asunasi. E da ela da wamowane Ga:ina:ne soge amola baligili Yeligou moilai bai bagade, amo hou ba:la masa:ne sia:i. Yeligou moilai bai bagadega doaga:le, ela da wadela:i hamosu uda (hina: da:i bidi lasu uda) ea dio amo La:iha:be, amo ea diasu ganodini gasi afadafa midi. 2 Yeligou Hina bagade da amo gasia, Isala:ili dunu da ilia soge desega ba:la misi, amo sia:ne iasu nabi dagoi.

3 Amaiba:le, e da La:iha:bema amane sia:si, “Dunu dia diasuga esala da ninia soge desega misi. Amo dunu, gadili oule misa.”

4-6 Be La:iha:be da amane sia:i, “Dafawane! Dunu da na diasuga misi dagoi. Be ilia da habidili misi na da hame dawa:i galu. Eso dabe amoga

‡ **1:6:** Mousese ea Malasu 31:6-7; 31:23 § **1:12:** Idisu 32:28-32; Mousese ea Malasu 3:18-20; Yosiua 22:1-6 * **2:1:** Hibulu 11:31; Ya:mese 2:25

moilai bai bagade logo ga:su da hame ga:si galu, amo dunu da fisili asi. Ilia masunu soge nama hame adoi. Be dilia da ilima hedolo fa:no bobogesea, afugili lamu." (Be La:iha:be da desega ahoasu dunu ea diasu gadodili saga: ligisisu bi amo hagudu wamoaligi.)

7 Hina bagade ea hawa: hamosu dunu da moilai bai bagade fisili amalalu logo da ga:si dagoi ba:i. Ilia da Isala:ili desega ahoasu dunu hogomusa:, logoga ahoanoba, logo da Yodane Hano degesu amoga doaga:i dagoiba:le fawane yolesi.

8 Desega ahoasu dunu da golamusa: dawa:i be hidadea La:iha:be da diasu gado amoga heda:le, 9 elama amane sia:i, "Hina Gode da amo soge dilima i amo na dawa:. Dunu huluane na soge ganodini da diliba:le bagade beda:i. 10 †Hina Gode da dili Idibidi sogega fisili masa:ne gadili oule asili, dilia midadi Maga:me Hano Wayabo hafoga:i dagoi amo ninia nabi. Ninia nabi dilia da A:moulaide hina bagade aduna Yodane eso mabadi la:idi, amo Saihone amola Oge medole legei. 11 Dilia hou nababeba:le, ninia da bagadewane beda:i. Diliba:le, ninia gasa huluane fisi dagoi ba:i. Dilia Hina Gode da Hebene amola osobo bagade amoma Hinadafa esala.

12 Wali, Hina Gode Ea Dioba:le, alia da na alima asigi hou defele, alia da na sosogo fi ilima asigima:ne ilegele sia:ma. Amola na da alia sia: dafawaneyale dawa:ma:ne, dawa:digima:ne olelesu nama ima. 13 Dilia da na ada, na ame, na olalali, na dalusi huluane amola ilia sosogo fi huluane, amo dilia da gaga:ma:ne ilegele sia:ma. Nini mae medole legema.

14 Desega ahoasu dunu da bu adole i, "Defea! Di da hame bogomu. Di da ania esalusu anima iba:le, ania da dilia esalusu dabe agoane imunu. Di da dunu eno ania hou hamedafa adosea, Hina Gode da amo soge ninima iasea, ani da dafawane ilegele sia:sa, di da se hame nabimu."

15 La:iha:be da diasu amo moilai bai bagade gagoi gadodili gagui galu. Amaiba:le, e da fo misa:ne agenesi doasili, desega ahoasu dunu aduna efega bagele, osoboga sanasi.

16 E amane sia:i, "Hina bagade ea hawa: hamosu dunu da ali ba:sa:besa:le, agolo sogega masa. Amogawi, eso udiana amoga wamoaligili, hogosu dunu da guiguda: bu misi dagoiba:le, bu masa."

17 Desega ahoasu dunu da ema amane sia:i, "Ania dima dafawane sia:i amo ania da hame gogolemu. 18 Di agoane hamoma. Ninia da dia soge doagala:sea, amo fo misa:ne agenesi di da ani sanasi, amoga amo yoi efe bagesima. Dia ada, ame, yolalali amola dia sosogo fi huluane, amo dia diasu ganodini gilisima:ne sia:ma.

19 Be nowa da diasu gadili ahoasea, ea bogosu da hi hamoiba:le bogoi ba:mu - ninia hame. Be nowa da dia diasu ganodini sali ba:sea amo bogosea, amo bogoi da ninima dabe lamu agoai galebe. 20 Be, di da amo hou eno dunuma olelesea, defea, ninia amo ilegele sia:i fisili, di hame gaga:mu." 21 La:iha:be da ela sia:i hahawane naba ba:lalu, ela asunasi. Ela da asi dagoloba, e da yoi efe, amo ea fo misa:ne agenesi amoga bagesi dagoi.

22 Desega ahoasu dunu da agolo sogega asili, wamoaligi. 23 Yeligou hina bagade ea hawa: hamosu dunu da eso udianaga ela hogolalu be hame ba:beba:le, Yeligou diasuga buhagi. Amalalu, desega ahoasu dunu aduna da agolo soge fisili, hano degele, Yosiua ema buhagi. Ela da elama doaga:i hou huluane amo Yosiuama olelei. 24 Amalalu ela amane sia:i, "Hina Gode

† **2:10:** Gadili Asi 14:21; Idisu 21:21-35

da amo soge huluane ninima i dagoi, amo ania da dafawaneyale dawa:be. Dunu huluane amo ganodini esala da niniba:le bagadewane beda:i."

3

Isala:ili Dunu Da Yodane Hano Degei

1 Golale, hahabedafa, Yosiua amola Isala:ili dunu da wa:legadole, abula diasu Aga:isia sogebiga galu amo fisili, Yodane hano bega: asi. Amogawi, ilia da fili, Yodane Hano degemusa: ouesalu. 2 Eso udiana asili, ouligisu dunu da abula diasu gilisisu amo golili asili, 3 dunu huluane ilima amane sia:i, "Dilia gobele salasu dunu amo dilia Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo gaguli ahoanebe ba:sea, abula diasu mugululi, ilima fa:no bobogema. 4 Dilia da amoga musa: hame ahoasu. Amaiba:le, ilia da logo dilima olelemu. Be Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gadenene mae masa. 1gilomida fisili, sedagaga fa:no bobogema."

5 Yosiua da dunu huluane ilima amane sia:i, "Dilia ledo dodofema. Bai aya Hina Gode da dilia gilisisu ganodini gasa bagade hou hamomu."

6 Amalalu, e da gobele salasu dunu amo Gode Ea Gousa:su Sema Gagili lale, dunu huluane bisili masa:ne sia:i. Ilia da amo hamoi.

7 Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, "Na da wali muni hamosea, Isala:ili dunu da dima beda:iwane nodomu amola Na da Mousesema fidi amo defele dima fidilala amo dawa:mu. 8 Gobele salasu dunu da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli ahoa ilima ilia da Yodane Hano amoga doaga:sea, ilia da amo hano ganodini asili, hano be gadenene leloma:ne sia:ma."

9 Amalalu, Yosiua da dunu huluane ilima amane sia:i, "Guiguda: misa! Dilia Hina Gode Ea sia: nabima. 10 Dilia da gusuba:i ahoasea, E da dafawane Ga:ina:naide, Hidaide, Haifaide, Belesaide, Gegasiaide, A:moulaide amola Yebiusaide dunu huluane sefasimu. 11 Hina Gode (osobo bagade fifi asi gala ilima Hina esala) amo Ea Gousa:su Sema Gagili da dili bisili Yodane Hano degesea, dilia da Esalalalebe Gode da dilia gilisisu ganodini esala dawa:mu. 12 Wali dunu fagoyale gala ilegema. Isala:ili fi fagoyale gala afae afae amoga dunu afae ilegema. 13 Gobele salasu amo da osobo bagade fifi asi gala amo Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli ahoa amo da ilia emo hano ganodini osa:gisia, Yodane Hano da ea ahoabe fisili, hano da sogebi afae amo ganodini agolo agoane hamomu."

14 - 15 Amo eso da ha:i manu gamibi eso ba:i, amola hano da bagadewane nedei. Isala:ili dunu da ilia esalebe fisili, Yodane Hano degemusa: ahoanoba, gobele salasu dunu da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli bisili asi. Gobele salasu dunu da hano amo ganodini ahoanoba,

16 hano da ea ahoabe fisili, sogebi afae amo A:dame moilai bai bagade Sa:leda:ne moilai gadenei amoga agolo bi agoane hamoi. Be Yodane Hano ea ahoabe Bogoi Hano Wayabo amoga da fisi dagoi. Dunu huluane da osobo hafoga:i amoga degei. Ilia da Yeligou moilai bai bagade gadenene degei. 17 Isala:ili dunu huluane da hafoga:i osobo amoga degelaloba, gobele salasu dunu ilia da Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli asili, hafoga:i osobo Yodane Hano dogoa amoga lelu. Dunu huluane da degei dagoiba:le yolesi.

4

Dawa:loma:ne Igi Wanonesisu

1 Isala:ili fi dunu huluane da Yodane Hano degei dagoloba, Hina Gode
da Yosiuama amane sia:i, 2 “Dunu fagoyale, Isala:ili fi fagoyale amoga
afae afae amo ilegema. 3 Ilia da igi fagoyale Yodane Hano dogoa gobele
salasu dunu ilia lelu sogebi gala, amo lale dilia wali gasia esalebego amoga
legema:ne sia:ma.”

4 Amalalu, Yosiua da dunu fagoyale gala e da ilegei, ilima misa:ne sia:i.
5 E da ilima amane sia:i, “Dilia Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo
bisili, Yodane Hano amo ganodini masa. Dilia afae afae igi gisa masa.
Amo da Isala:ili fi fagoyale gala afae afae igi afae gala. 6 Amo igi ba:sea,
Isala:ili dunu da Hina Gode Ea hamoi amo bu dawa:mu. Hobea, dilia
mano da amo igi gilisi ea bai amo dilima adole ba:sea, 7 dilia da amo
bai olelemu, amo Isala:ili fi amola Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da
hano degemusa: dawa:loba, hano ea ahoabe da yolesi dagoi. Isala:ili dunu
da amo igi ba:sea, ilia da guiguda: hou amo dawa:lalumu.”

8 Dunu ilegei da Yosiua ea sia: nabi. Hina Gode da Yosiuama sia:i amo
defele, ilia da igi fagoyale gala (Isala:ili fi afae afae igi afae gala) amo
Yodane Hano dogoa lale, ilia golamu sogebi amoga gisa asili ligisi. 9 Amola
Yosiua da igi fagoyale gala eno amo gobele salasu ilia Gode Ea Gousa:su
Sema Gagili gaguli lelu sogebi Yodane Hano dogoa amoga legesu. (Amo
igi da wali amogawi diala.) 10 Gobele salasu dunu da Yodane Hano dogoa
liligi huluane Hina Gode da Yosiua Isala:ili dunuma hamoma:ne sia:i, amo
hamoi dagoi. Ilia da Yodane Hano dogoa ba:musa: lelu. Mousese da amo
hou hamoma:ne sia:i. Dunu huluane da hedolo degei dagoi. 11 Ilia da
huluane na:iyado bega: doaga:loba, gobele salasu dunu da dunu eno bisili,
Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo gaguli asi.

12 Mousese ea sia:i defele, Liubene fi, Ga:de fi amola Mana:se fi la:idi
ilia da gegesu liligi gaguli, dunu eno bisili degei. 13 Hina Gode ba:ma:ne
dunu 40,000 ilia gegesu liligi gaguli, Yodane Hano degele, umi soge Yeligou
moilai bai bagade gadenene amoga doaga:i. 14 Hina Gode da amo eso
hou hamobeba:le, Isala:ili dunu da Yosiua da gasa bagade mimogo dunu
dawa:i. E da esalea, ilia da Mousesema dawa:i defele, Yosiuama nodosu.

15 Amalalu, Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, 16 “Gobele salasu
dunu amo da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli ahoa, ilima ilia da
Yodane Hano fisili osoboga heda:ma:ne sia:ma.” 17 Yosiua da agoane sia:i.
18 Gobele salasu dunu da hano bega: doaga:le heda:loba, hano da bu
ahoasu amola bu bagade nedei.

19 Eso nabuga amola oubi age amoga, Isala:ili dunu da Yodane Hano
degele, Giliga:le soge (Yeligou moilai bai bagade amo ea eso mabadi la:idi
gala) amoga ilia abula diasu gaguli gagai. 20 Amogawi Yosiua da igi
fagoyale gala e Yodane Hanoga lai, amo legei. 21 E da Isala:ili dunuma
amane sia:i, “Hobea dilia mano da amo igi ilia bai dilima adole ba:sea,
22 dilia da esoha amoga Isala:ili dunu da Yodane Hano amo osobo hafoga:i
amoga degei ilima olelema. 23 Dilia Hina Gode da Maga:me Hano Wayabo
amo hafoga:i, amo defele Yodane Hano dili degema:ne hafoga:i, amo ilima
olelema.

24 Amo hou ba:beba:le, osobo bagade fifi asi gala huluane da Hina Gode
Ea gasa bagade hou dawa:mu, amola dilia da mae fisili eso huluane dilia
Hina Godema nodonanumu.”

5

1 A:moulaide hina bagade dunu huluane Yodane Hano eso dabe
na:iyadodili amola Ga:ina:naide hina bagade dunu Medidela:inia Wayabo
bega: esalu da Hina Gode da Isala:ili dunu degemusa:, Yodane Hano
hafoga:i dagoi amo nabi. Ilia da bagadewane beda:i amola ilia gasa da
fisi dagoi ba:i.

Giliga:le Sogega, Isala:ili Dunu da Ilia Gadofo Damui

2 Amalalu, Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, "Gasa bagade igi debele,
gobihei hamone, Isala:ili dunu ilia gadofo damuma." 3 Amaiba:le, Yosiua
da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. E da sogebi amoga ilia da
Gadofo Damusu Agolo dio asuli, amoga Isala:ili dunu huluane ilia gadofo
damui. 4-6 *Ilia gadofo damusu bai da agoane. Ilia da Idibidi soge fisili asi
amo esoga, dunu huluane ilia gadofo damui dagoi ba:i. Be ilia da wadela:i
hafoga:i soge ode 40 amoga udigili ahoanoba, dunu mano huluane da
gadofo hame damusu. Amo ode 40 da gidigisia, gegesu dawa: dunu
huluane amo da Idibidi fisili masa:ne asi, amo huluane da Hina Gode Ea
sia: hame nababeba:le, bogogia:i dagoi. Hina Gode Ea sia:i defele, ilia da
soge ida:iwane gala E da ilia aowalali ilima ilegele imunu sia:i, hamedafa
ba:i. 7 Amo dunu ilia mano da gadofo hame damusu. Yosiua da amo
gaheabolo fi dunu ilia gadofo damui.

8 Ilia gadofo damui dagoloba, Isala:ili fi dunu huluane da abula diasu
gilisisu amoga ilia fa:gi bahoma:ne ouesalu. 9 Hina Gode da Yosiuama
amane sia:i, "Dilia da Idibidi soge amo ganodini udigili se iasu hawa:
hamobeba:le, gogosiasu lai. Na da wali eso amo gogosiasu bebesole,
fadegai dagoi." Amaiba:le, ilia amo sogebiga Giliga:le dio asuli. Amola
amo dio da wali eso diala. (Giliga:le ea dawa:loma:ne da "bebesole fadegai
dagoi")

10 †Isala:ili dunu da Giliga:le sogebi, umi soge Yeligou moilai bai bagade
gadenene amoga esalea, ilia da amo oubi ganodini eso14 amoga Baligisu
Lolo mai. 11 Nanu, aya esoga ilia da degabo ha:i manu Ga:ina:ne soge
ganodini lai amo mai. Amo da gagoma gobei amola yisidi hame sali
agi ga:gi. 12 ‡"Ma:na" amo ea gudu dasu da fisi, amola Isala:ili dunu da
"ma:na" bu hame ba:i. Amo eso amola fa:no ilia da ha:i manu amo da
Ga:ina:ne soge ganodini gamini fawane nasu.

Yosiua amola Gegesu Gobihei Bagade Gagui Dunu

13 Yosiua da Yeligou moilai bai bagade gadenene lelea, e da dunu gegesu
gobihei bagade gaguli ea midadi lelebe ba:i. Yosiua da Ema asili, amane
sia:i, "Dia da ninimagale dadi gagui dunu o ninima ha lai esalabala?"
14 Dunu da bu adole i, "Hame mabu! Na da Hina Gode Ea gegesu
dunu amo ilia Hina esalebe." Yosiua da Hina Ema nodoma:ne osoboga
diasa:ili, amane sia:i, "Hina! Na da dia hawa: hamosu dunu. Na da adi
hamoma:bela:?"

15 Amasea, Hina Gode Ea gegesu dunu ilia Hina da ema amane sia:i, "Dia
emo salasu fadegama. Di da hadigi sogebi amoga lela!" Yosiua da ea sia:i
defele hamoi.

6

Yeligou Moilai Bai Bagade da Dafai

---

* **5:4-6:** Idisu 14:28-35 † **5:10:** Gadili Asi 12:1-13 ‡ **5:12:** Gadili Asi 16:35

1 Yeligou dunu da Isala:ili fi dunu ilima beda:iba:le, ilia moilai bai bagade
gagoi logo ga:su da noga:le ga:i dagoi ba:i. Dunu da gadili masunu o
ganodini misunu da hamedei. 2 Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, "Na
da Yeligou moilai bai bagade amola Yeligou hina bagade amola ea dadi
gagui dunu huluane dima imunu. 3 Di amola dia dadi gagui dunu amo
sisiga:le masa. Eso gafeyale ganodini agoane hamoma.

4 Gobele salasu dunu fesuale amo afae afae dalabede gaguli da Gode
Ea Gousa:su Sema Gagili amoga bisili masunu. Eso fesuga dilia da
Yeligou moilai bai bagade amo fesuale agoane sisiga:ma. Amola ahoasea,
gobele salasu dunu da dalabede fulaboma:mu. 5 Amasea, ilia da dalabede
ha:giwane sedagawane afadafa fulaboma:mu. Amo nabasea, dunu
huluane da gilisili ha:giwane wele sia:ma:mu. Amasea, Yeligou moilai bai
bagade gagoi amo da mugululi dagoi ba:mu. Amasea, dilia dadi gagui
dunu huluane da hedolo moilai bai bagade fane legemusa: masa:mu."

6 Yosiua da gobele salasu dunu gilisili ilima amane sia:i, "Dilia Gode Ea
Gousa:su Sema Gagili lale, dili dunu fesuale dalabede gaguiwane amoga
bisili masa."

7 Amalalu, e da dunu huluane ilima amane sia:i, "Defea! Gusuba:i masa!
Ilegei dunu dadi gaguiwane Gode Ea Gousa:su Sema Gagili bisima. Eno
dunu huluane fa:no bobogele moilai sisiga:ma."

8 - 9 Yosiua ea sia:i defele, ilegei sosodo aligisu dunu da bisili, fa:no
gobele salasu dunu fesuale da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli amola
dalabede fulabosa asi. Amola fa:no dunu huluane da asili, Yeligou moilai
bai bagade sisiga:le asi. Dalabede sia: bagade nabi.

10 Be Yosiua da dunu huluane ilima ouiya:ma:ne sia:beba:le, e da ilima
bu sia:beba:le fawane wele sia:ma:ne sia:i. 11 Dunu da Hina Gode Ea
Gousa:su Sema Gagili gaguli afae fawane moilai bai bagade sisiga:mu sia:i.
Amalalu, ilia da abula diasu gilisisuga bu misini, golai.

12 - 13 Yosiua da golale, hahabedafa wa:legadole, gobele salasu amola
dadi gagui da ilia musa: hamoi defele, Yeligou moilai bai bagade sisiga:i.
Ilegei dadi gagui bisili, amalalu gobele salasu fesuale dalabede fulabolala
asi, amalu gobele salasu dunu Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli
asili, fa:no dunu huluane. Dalabede da fulabosa dalebe nabi. 14 Eso
ageyaduga ilia da Yeligou moilai bai bagade afae fawane sisiga:le, abula
diasuga buhagi. Ilia da eso gafeyale amoga agoane hou hamosu.

15 Eso fesuga ilia da hahabedafa wa:legadole, ilia musa: hou defele
Yeligou moilai bai bagade amo fesuale agoane sisiga:i.

16 Amo esoha, ilia da fesuale sisiga:lala, Yosiua da dunu huluane wele
sia:ma:ne sia:i. E da ilima amane sia:i, "Hina Gode da Yeligou moilai bai
bagade dilima i dagoi.

17 Moilai bai bagade amola liligi huluane amo ganodini diala amo
Godema gobele salasu agoane ima:ne, wadela:lesima. Be hina: da:i bidi
lasu uda La:iha:be amola ea sosogo fi, amo fawane mae medole legema.
Bai e da ninia desega ahoasu dunu ela wamolegei. 18 Be liligi huluane
wadela:lesima. Dilia liligi mae lama. Agoane hamosea, Isala:ili dunu
huluane da se bagade nabimu.

19 Be liligi eno amo da silifa, gouli o balasi amoga hamoi, amo huluane
da Hina Godema ima:ne ilegei. Amo huluane dilia Hina Gode Ea muni
ligisisu ganodini salima.

20 *Amasea, gobele salasu dunu da dalabede fulaboi. Amo nababeba:le,
dunu huluane da ha:giwane wele sia:i. Amalalu, Yeligou ea gagoi da
mugululi sa:i dagoi. Amalalu, Isala:ili dadi gagui dunu huluane da
moloiwane agoloba:le heda:le, Yeligou moilai bai bagade doagala:le lai
dagoi. 21 Ilia da dunu, uda amola mano huluane moilai bai bagade
ganodini esala, amo gobiheiga medole legei dagoi. Ilia da bulamagau, sibi
amola dougi huluane medole legei.
22 Amalalu, Yosiua da musa: desega ahoasu dunu aduna elama amane
sia:i, "Alia amo musa: wadela:i hamosu uda amo ea diasuga asili, e amola
ea sosogo fi ali da ema sia:i defele, gadili oule misa." 23 Amaiba:le, ela
da asili, La:iha:be, ea eda, ame, yolalali amola sosogo fi gadili oule misi.
Ili gaga:ma:ne, ela da sosogo fi amola ilia udigili hawa: hamosu dunu
amo Isala:ili abula diasu gilisisuga oule asi. 24 Amalalu, Isala:ili dunu da
Yeligou moilai bai bagade amola liligi huluane amo ganodini diala amo
laluga gobesi dagoi. Be liligi amo gouli, silifa, balasi amola amoga hamoi
huluane ilia da lale, Hina Gode Ea muni ligisisu ganodini sali. 25 †Be Yosiua
da musa: wadela:le hamosu uda La:iha:be amola ea sosogo fi hame medole
legei. Bai e da desega ahoasu dunu amo Yosiua da Yeligou moilai bai
bagadega asunasi, amo wamoaligi. (La:iha:be egaga fi da Isala:ili soge
ganodini esalu amola wali eso esalebe.)
26 ‡Amo esoha, Yosiua da sisasu olelei, amane, "Nowa dunu da Yeligou
moilai bai bagade bu gagusia da Hina Gode Ea gagabusu aligima:ne ba:mu.
Nowa da amo moilai bai bagade ea bai gagusia da ea magobo mano fisi
dagoi ba:mu. Amola nowa da amo moilai bai bagade ea gagoi logo ga:su
gagusia da ea ufi mano fisi dagoi ba:mu."
27 Hina Gode da Yosiua fidimusa: sigi esalu. Soge huluane amo ganodini,
dunu huluane da Yosiua ea gasa bagade hou nabi dagoi.

7

A:iga:ne ea Wadela:i Hou

1 Hina Gode da Isala:ili dunuma ilia da liligi huluanedafa
wadela:lesima:ne amola Ema ilegei liligi mae wamolama:ne sia:i dagoi.
Be ilia da Ea sia: hame nabi. Dunu ea dio amo A:iga:ne da liligi wamolai
dagoi. (A:iga:ne da Gami egefe amola Sa:badai ea aowa. E da Sila sosogo
fi Yuda fi amo ganodini esalu.)
2 Yosiua da asunasiba:le, Isala:ili desega ahoasu dunu da Yeligou
fisili, A:iai moilai bai bagade (Bedele moilai ea eso mabadi la:idi diala,
Beda:ifene moilai gadenei) amo ea hou hogola asi. Ba:lalu, 3 ilia da
Yosiuama buhagili, amane sia:i, "A:iai da moilai bai fonobahadi fawane.
Dadi gagui dunu huluane amoga doagala:musa:, mae asunasima. 3000 o
2000 dunu amo fawane da amo moilai wadela:lesimu da defea."
4 Amaiba:le, Isala:ili dadi gagui dunu 3000 agoane da A:iai moilaiga
doagala:musa: asi. Be ilia se nabi, amola beba:le bu hobea:i. 5 A:iai dunu
da moilai bai bagade gagoi logo ga:su amoga ilima gegene, ili sefasili igi
lamu sogebi amoga sefasi. Isala:ili dunu da agoloba:le sa:ili hobeale, A:iai
dunu da Isala:ili dunu 36amo medole legei. Amalalu, Isala:ili dunu da ilia
gasa fisili bagadewane beda:i.
6 Yosiua amola Isala:ili dunu da se nababeba:le, ilia abula gadelale,
Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili midadi osoboga diasa:i. Ilia da:i

* **6:20:** Hibulu 11:30 † **6:25:** Hibulu 11:31 ‡ **6:26:** 1 Hina Bagade 16:34

dioi olelema:ne, ilia dialuma amo osobo gulu amoga dedebole amo esoga
osoboga diasa:i dialu. 7 Amola Yosiua da amane sia:i, “Hinadafa Gode!
Dia da abuliba:le nini Yodane Hano degema:ne oule misibala:? Nini
A:moulaide dunu amoga wadela:musa: oule misibala:? Ninia Yodane
Hano na:iyado bega: esalumu da defea galu. 8 Hina Gode! Isala:ili dunu
da ilima ha lai dunu amoga hobea:iba:le, na da adi sia:ma:bela:?
9 Ga:ina:ne dunu amola dunu huluane amo soge ganodini esala da amo
sia: nababeba:le, nini sisiga:le, nini huluane medole legemu. Amasea,
ninia da Dia Dio nodone gaga:ma:ne, Dia da adi hamoma:bela:?”
10 Be Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, “Wa:legadoma! Di da
abuliba:le osoboga udigili diahala:? 11 Isala:ili fi da wadela:le hamoi dagoi.
Ilia da Na Gousa:su amo ilia noga:le bobogema:ne Na sia:i, amo wadela:lesi
dagoi. Ilia da liligi mogili Nama gobele sanasimusa: ilegei, amo lai dagoi.
Ilia da wamolai amola ogogoi, amola liligi wamolai amo ilia liligi ganodini
sali. 12 Amaiba:le, Isala:ili dunu da ilima ha lai dunuma hasalimu gogolesa.
Ilia da beba:le hobeasa. Bai ilisu da wali wadela:musa: ilegei dagoi. Amo
liligi wamolai dilia hame fadegale fasisia, Na da dili hame sigi masunu.
13 Wale gadoma! Dunu huluane da Nama misa:ne, ilia dodofema:ne
sia:ma. Dilia da amo liligi hame fadegale fasisia, dilia da dilima ha lai ilima
gegemu da hamedei agoane ba:mu. 14 Hahabe dilia fi afae afae Nama oule
misa. Na da fi afae ilegemu. Amo fi ilegei da sosogo fi afae afae Nama
oule misa:ne sia:ma. Amasea, na da dunu afae ilegemu. 15 Amo dunu Na
da wamolasu dunu ilegemu. Amo dunu amola ea sosogo fi amola ea liligi
huluane, laluga gobesima. Bai e da Na Gousa:su wadela:lesi dagoi, amola
gogosiasu bagade Isala:ili fi ilima i.”
16 Hahabedafa, Yosiua da Isala:ili dunu huluane fi afae afae oule misini,
Yuda fi da ilegei dagoi ba:i. 17 E da Yuda fi amo ganodini afae afae amo
oule misini, Sila ea fi ilegei dagoi ba:i. Amo da sosogo fi afae afae misini,
Sa:badai ea sosogo fi ilegei dagoi ba:i. 18 Amalalu, Yosiua da Sa:badai ea
sosogo fi dunu afae afae oule misini, A:iga:ne (Gami egefe amola Sa:badai
ea aowa) amo ilegei dagoi ba:i. 19 Yosiua da A:iga:nema amane sia:i, “Na
gofe! Isala:ili Hina Gode ba:ma:ne, dafawane sia: olelema. Dia hamoi
olelema. Nama amo hou mae wamolegema.”
20 A:iga:ne da bu adole i, “Dafawane! Na Isala:ili Hina Godema wadela:le
hamoi. Na da agoane hamoi. 21 Ninia liligi lai amo ganodini, na da
Ba:balounia abula, silifa2gilogala:me agoane amola gouli 1/2 gilogala:me
baligi amo ba:i dagoi. Na da amo bagade hanaiba:le, lai dagoi. Dilia da na
abula diasu ganodini amo liligi uli dogoi ganodini wamolegei dagoi ba:mu.
Silifa da eno liligi hagudu dialebe ba:mu.”
22 Amaiba:le, Yosiua da dunu mogili asunasi. Ilia da hehenane, wamolai
liligi amo A:iga:ne ea abula diasu ganodini wamolegei dagoi ba:i. Amola
silifa da hagudu dialebe ba:i. 23 Amo liligi huluane ilia da A:iga:ne abula
diasuga gadili gaguli asili, Yosiua amola Isala:ili dunu huluane da gaguli
asili, Hina Gode ba:ma:ne ligisi. 24 Yosiua amola Isala:ili dunu huluane
da A:iga:ne, silifa, abula, gouli amola A:iga:ne ea dunu amola uda mano
huluane, ea bulamagau, ea dougi, ea sibi amola ea abula diasu amo gaguli,
Bidi Hamosu Fago sogebiga hiouginana asi. 25 Amola Yosiua da amane sia:i,
“Dia da abuliba:le amo se nabasu ninima iaha. Hina Gode da wali dima se
imunu.” Amalalu, dunu huluane da A:iga:ne igiga medole legei. Ilia da ea
sosogo fi amola ea liligi huluane igiga medole lelegele, laluga gobesi. 26 Ilia
da ea da:i hodo amo igi ligisisu bagade amoga dedeboi. Amo igi ligisisu da

wali eso dialebe. Amaiba:le, amo fago sogebi ea dio da wali Bidi Hamosu Fago. Amalalu, Hina Gode da Ea gia:i bagade ougi fisi.

8

Isala:ili Dunu da A:iai Diasu Doagala:le Lale, Wadela:lesi Dagoi

1 Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, “Dia dadi gagui dunu huluane oule asili, A:iai diasuga heda:ma. Mae da:i dioma amola mae beda:ma. Na da fidimuba:le, di da A:iai hina bagade hasalimu. Di da ea dunu fi, ea moilai bai bagade amola ea soge huluane lamu. 2 Dilia da Yeligou amola Yeligou hina bagadema hamoi amo defele A:iai amola ea hina bagadema defele hamoma. Be wali, liligi amola ohe fi amo ganodini diala amo dilisu lamu. Be ilia fofogadigima:ne, ilia fa:no bega: doagala:musa: masa.

3 Amaiba:le, Yosiua amola ea dadi gagui dunu da A:iai diasu doagala:musa: momogi. E da ea dadi gagui dunu amo 30,000 ilegele, gasi ganodini gadili asunasi.

4 E da ilima amane sia:i, “Dilia A:iai diasu na:iyado bega: fonobahadi gadenenewane wamoaligima. Ilima doagala:musa: momagema. 5 Na amola na dunu da moilai bai bagadega doagala:musa: misunu. A:iai dunu da ninima gegemusa: masea, ninia da musa: hamoi defele ogogole sinidigili iliba:le hobeamu. 6 Ilia da ninima fa:no bobogemu amola ninia da ili moilai bai bagade fisima:ne bisili hobeamu. Ninia da musa: hamoi defele ilima hobealala, amo ilia da dawa:mu. 7 Amasea, dilia da dilia wamoaligi sogebi fisili, moilai bai bagadega doagala:le lamu. Hina Gode da amo dilima imunu. 8 Dilia moilai bai bagade huluane lai dagosea, amo Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, laluga gobesima. Na da dilima sia:i dagoi.”

9 Amalalu, Yosiua da amo dunu gadili asunasili, ilia da ilia wamoaligi sogebiga asili, ouesalu. Amo sogebi da A:iai amoga eso dabe la:idi A:iai amola Bedele amoga dogoa dialu. Yosiua da amo gasia abula diasu gilisisuga esalu.

10 Hahabedafa, Yosiua da wa:legadole, ea dadi gagui dunu gilisi. Amalalu, e amola Isala:ili ouligisu dunu da dadi gagui dunu bisili, A:iai moilai bai bagadega oule asi.

11 Dadi gagui dunu da A:iai moilai bai bagade logo holei bagade amoga doaga:musa: asili, ilia da gano la:idi amoga ha wa:i fisu gagui. Ilia da agologa esalu amola A:iai da agolo eno amoga dialu. Dogoa da fago soge ba:i.

12 Yosiua da5000 dunu agoane lale, ilia da A:iai ea eso dabe la:idi (A:iai amola Bedele dogoa) amoga wamoaligi. 13 Dadi gagui da A:iai moilai bai bagadega doagala:musa: esalu. Bisili ha wa:i fisu esalebe dunu da gano la:idi dialu amola eno dunu da eso dabe la:ididili wamoaligili esalu. Yosiua da amo gasia umiga esalu.

14 A:iai hina bagade dunu da Yosiua ea dunu ba:beba:le, hedolowane hamoi. E amola ea dunu huluane da Yodane umiga gadili asili, ilia da musa: sogebi Isala:ili dunuma gegei amoga bu gegemusa: dawa:i galu. Be Isala:ili dunu da ea baligiga doagala:musa: esalu, amo e da hame dawa:i galu. 15 Yosiua amola ea dunu da ogogole A:iai dunuma hobeamusa:, hafoga:i sogega hehenai. 16 A:iai hina bagade da ea dunu huludafa Yosiua ea dunu sefasimusa: masa:ne sia:i. Ilia da hehenane, ilia moilai bai bagade da baligidu beba:loba da sedagawane ba:i. 17 A:iai dunu huluanedafa da

Isala:ili dunu sefasi. A:iai moilai bai bagade logo da doasi dagoi amola gaga:su dunu hamedafa ba:i.
18 Amalalu, Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, “Dia goge agei amo A:iai moilai bai bagadega sogiagama. Na da amo moilai bai bagade dima imunu.” Yosiua da amo sia:i defele hamoi. 19 E da ea lobo ligia gadole, Isala:ili dunu da ilia wamoaligisu hedolo fisili, moilai bai bagadega hehenane, lai dagoi. Ilia da hedolowane A:iai moilai bai bagade ulagimusa: lalu didi. 20 A:iai dunu da beba:loba, lalu mobi heda:lebe muagado doaga:i amo ba:i. Isala:ili dunu da hafoga:i sogega hehenai amo da sinidigili ilima doagala:musa: mabeba:le, ilia da hobeamu logo hame ba:i. 21 Yosiua amola ea dunu da eno dunu da A:iai moilai bai bagade lale, laluga gobesi amo ba:beba:le, sinidigili, A:iai dunu fane legemusa: asi. 22 Isala:ili dunu A:iai moilai bai bagade ganodini esalu da amo gegesu fidimusa: misi. Amalalu, A:iai dunu da Isala:ili dunu amoma sisiga:i dagoi ba:i. A:iai dunu afae da hame hobea:i, huluane bogogia:i dagoi ba:i. 23 Be A:iai hina bagade da hame bogoi. Isala:ili dunu da amo hina bagade lale, afugili, Yosiuama hiouginana asi.
24 Isala:ili dunu da A:iai dunu huluane amo wadela:i soge amo ganodini medole legei dagoi. Amalalu, ilia da sinidigili, A:iai moilai bai bagade ganodini esalebe dunu, uda amola mano huluane medole legei. 25 - 26 Yosiua da ea goge agei amo A:iai moilai bai bagadega sogiagai mae fisili, dunu huluanedafa da medole legei dagoiba:le fawane yolesi. A:iai ganodini esalebe huluane da bogogia:i. Idi da dunu 12,000 agoane amola uda. 27 Hina Gode da Yosiuama sia:i defele, Isala:ili dunu ilisu da ohe fi amola liligi amo moilai bai bagade ganodini galu gagulaligimusa: lai. 28 Yosiua da A:iai moilai bai bagade laluga gobesi amola wadela:lesi dagoi. Wali eso, amo moilai bai bagade da amaiwane diala. 29 E da A:iai hina bagade ifaga hegoa:nesili, ea da:i hodo daeya doaga:ma:ne yolesi. Eso dabe amoga, e da amo hina bagade ea da:i hodo fadegama:ne sia:i. Amo lale, ilia da moilai bai bagade holeiga gisalugala:i. Ilia da ea da:i hodo amo igi ligisisu bagadega dedeboi. Amo igi ligisisu da wali eso amogawi diala.

Yosiua da Iba:le Goumia Sema Idi

30 *Amasea, Yosiua da Iba:le Goumia, Isala:ili fi ilia Hina Godema oloda hamoi.
31 †Amo oloda, e da Mousese, Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu amo ea olelei defele gagui. Mousese hamoma:ne sia:i defele, “oloda igiga hamoi be amo igi da gobihei o goahei amoga hame hedofai ba:mu.” Amo oloda da:iya, ilia da Hina Godema gobele salasu gobesi amola ilia da Hahawane Gilisili Olofole Iasu Godema i. 32 Amogawi, Isala:ili dunu huluane ba:lalu, Yosiua da sema amo Mousese da dedei, amo igi gasui enoga bu dedei. 33 ‡Isala:ili dunu, ilia hina dunu, ouligisu dunu, ilia fofada:su dunu amola ilia gilisisu ganodini esalebe ga fi dunu da Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili la:ididili amola la:ididili lelu. Ilia da gobele salasu dunu amo da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gagui, amo ilia odagia ba:sa lelu. Isala:ili dunu dogoa mogili, la:idi da Gelesime Goumi ilia baligiga ba:i, la:idi da Iba:le Goumi ilia baligiga ba:i. Ilia da Gode Ea hahawane dogolegele fidisu lama:ne, Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da ili amo hou hamoma:ne musa: sia:i dagoi. 34 Amalalu, Yosiua da dunu huluane

* **8:30:** Mousese ea Malasu 27:2-8 † **8:31:** Gadili Asi 20:25 ‡ **8:33:** Mousese ea Malasu 11:29; 27:11-14

nabima:ne, Sema huluane idi dagoi. E da hahawane dogolegele fidisu sia: huluane amola gagabusu aligima:ne sia: huluane Sema buga ganodini dedei amo defele idi.
35 Yosiua da Mousese ea hamoma:ne sia:i amo huluanedafa dunu gilisisu (amo gilisisu ganodini, dunu, uda, mano amola ga fi dunu huluane esalebe ba:i) ilima idi dagoi.

9

Gibionaide Dunu da Yosiuama Ogogoi

1 Yodane Hano eso dabe la:idi hina bagade dunu huluane da Isala:ili dunu ilia gasa bagade hasalasu hou nabi dagoi. Amo hou ilia da goumi soge ganodini, umi soge Medidela:inia Wayabo Bagade bega: amola soge gano asili Lebanone sogega doaga:i, amo esalebe dunu huluane da Isala:ili dunu ilia hou nabi. Amo hina bagade dunu ilia fi da Hidaide, A:moulaide, Ga:ina:naide, Belesaide, Haifaide amola Yebiusaide. 2 Amo hina bagade dunu da gilisili, Yosiua amola Isala:ili dunu ilima gegemusa: gilisi.
3 Be Gibionaide dunu (ilia da Haifaide fi dunu) ilia da Yosiua ea hou amo Yeligou amola A:iai amoma hamoi nababeba:le, 4 ilia da Yosiuama ogogomusa: dawa:i galu. Ilia da ha:i manu lale, ilia dougi da:iya esa wadela:lesi dagoi amola waini gadofo gadelale nodomei ligisi. 5 Ilia da abula wadela:i amola hea emo salasu wadela:iba:le nodomei gasisali. 6 Amalalu, ilia da Isala:ili abula diasu gilisisu Giliga:le amoga gala amoga asili, Yosiua amola Isala:ili dunu ilima amane sia:i, "Ninia da soge sedagaga misi. Ninia da dilima gousa:su hamomu galebe."
7 *Be Isala:ili dunu da amane sia:i, "Ninia da dilima gousa:su abuliga hamoma:bela:? Amabela:? Dilia da gadenene esalabala?"
8 Ilia da Yosiuama amane sia:i, "Ninia da dia hawa: hamosu dunu esala." Yosiua da ilima amane adole ba:i, "Dilia da nowala:? Dilia da habidili misibala:?"
9 Amalalu, ilia da amo sia: ema olelei, "Ninia da dilia Hina Gode Ea hou nababeba:le, soge sedade amoga misi dagoi. Ninia da Ea hou Idibidi soge ganodini hamoi, 10 †amola E da A:moulaide hina bagade aduna Yodane Hano eso mabadi la:idiga esalu (amo da Hesiabone hina bagade amo ea dio Saihone amola Ba:isia:ne hina bagade Asiadalode moilai bai bagadega esalu amo ea dio Oge) Hina Gode da elama hamoi, amo ninia nabi.
11 Ninia ouligisu dunu amola fi dunu huluane ninia soge ganodini esala da nini ha:i manu momagele, dima gousa:musa: masa:ne sia:i. Ilia da nini da dima hawa: hamomusa: sia:ne, dilima gousa:su hamoma:ne sia:i. 12 Ninia agi ga:gi ba:ma! Ninia da dilima gousa:musa: nini soge fisili, amo agi ga:gi da gugumi ba:i. Ba:ma! Wali amo da hafoga:i amola moloba: fi dagoi. 13 Ninia da waini amo waini gadofo ganodini sogasalaloba, waini gadofo da gaheabolo ba:i. Be wali ilia da gadelai. Ninia sedagaga misiba:le ninia abula amola emo salasu da hea hamoi dagoi." 14 Isala:ili dunu da ilima ha:i manu lai, be ilia hou dawa:ma:ne Hina Godema hame adole ba:i. 15 Yosiua da hahawane gousa:su ilima hamoi amola amo dunu hame medole legei. Isala:ili ouligisu dunu da dafawane amo gousa:su hame fisima:ne ilegele sia:i.
16 Be eso udiana asili, Isala:ili dunu da Gibionaide dunu da gadenene fi amo nabi dagoi. 17 Amaiba:le, Isala:ili dunu da asili, eso udiana asili

* **9:7:** Gadili Asi 23:32; 34:12; Mousese ea Malasu 7:2 † **9:10:** Idisu 21:21-35

ilia esalebe moilale bai bagadega doaga:i. Amo moilale gagai bai bagade ilia dio da Gibione, Gifaila, Bialode amola Gilia:de Yialimi. 18 Be Isala:ili ouligisu dunu da Hina Gode Ea Dioba:le amo dunu hame medomu ilegele sia:i dagoiba:le, ilia da amo dunu medole legemu hamedei ba:i. Isala:ili dunu huluane da ilia ouligisu dunuma sia:ga gegei. 19 Be Isala:ili ouligisu dunu da bu adole i, "Ninia da Isala:ili Hina Gode Ea Dioba:le amo dunuma sia:i dagoiba:le, ninia da ilima se imunu hamedei. 20 Ninia sia:i dagoiba:le, amo dunu hame medole legemu. Amai hame galea, Gode da ninima se imunu. 21 Ilia da esalumu da defea. Be ilia da ninia lalu habei amola hano nasu gaguli misunu."

22 Yosiua da Isala:ili dunuma ilia da Gibionaide dunu ema oule misa:ne sia:i. E da ilima amane adole ba:i, "Dilia da abuliba:le ninima ogogobela:? Dilia gadenene esalebeba:le, abuliba:le sedagaga esala sia:bela:? 23 Dilia da agoane hamoiba:le, Gode da dilima ougi, se imunu. Dilia fi da mae fisili, eso huluane udigili hawa: hamosu dunu esalumu. Dilia da na Gode Ea modale ligiagai diasuga lalu habele amola hano dili gaguli misunu.

24 Ilia da bu adole i, "Ninia da sia: amo dilia Hina Gode da Ea hawa: hamosu dunu Mousese ema soge huluane lama amola amo ganodini fi dunu huluane medole legema sia:i dagoi, amo nababeba:le ninia da agoane hamoi. Ninia da dilima bagade beda:iba:le amola nini da bogosa:besa:le amo ogogosu hamoi. 25 Be wali ninia da dia lobo ganodini gagui gala. Dia asigi dawa:su defele ninima hamoma." 26 Amaiba:le Yosiua da agoane hamoi. E da Gibionaide dunu gaga:i amola Isala:ili dunuma amo mae medoma:ne sia:i. 27 Be e da ili da udigili hawa: hamoma:ne sia:i. Ilia da Isala:ili dunuma amola Hina Gode Ea oloda amoga lalu habele, amola hano dili gaguli misi. Amola mae fisili hamonanu, ilia da wali eso amola Hina Godema nodomusa: sogebi E da ilegei, amoga ilia da amo udigili hawa: hamonana.

10

Isala:ili Dunu da A:moulaide Dunu Fane Legei

1 Yelusaleme hina bagade amo Adounaisidege da Yosiua da Yeligou mugululi ea hina bagade fane legei amo defele A:iai mugululi, ea hina bagade medole legei, amo nabi dagoi. E da Gibione dunu da Isala:ili dunuma gousa:su hamone, ilia fi amo ganodini esala amola nabi. 2 Yelusaleme dunu fi da bagadewane beda:i. Bai Gibione da moilai bai bagade. Gibione da moilai huluane hina bagade gala amo defele galu. Ilia dadi gagui dunu da gasa bagade amola Gibione moilai ea defei da A:iai moilai defei baligiligai. 3 Amaiba:le, Adounaisidege da Hibalone hina bagade Houha:me, Yamade hina bagade Ba:ila:me, La:igisi hina bagade Yafaia amola Egelone hina bagade Dibe ilima sia: adole iasi, amane, 4 "Nama fidila misa. Gibione moilai bai bagade dunu da Yosiua amola Isala:ili dunu ilima gousa:su hamoiba:le, na da Gibione doagala:musa: masunu." 5 Amo A:moulaide hina bagade biyale gala amo Yelusaleme hina bagade, Yamade hina bagade, La:igisi hina bagade amola Egelone hina bagade, ilia da gilisili Gibione moilai bai bagade sisiga:le, doagala:i. 6 Gibione dunu da Yosiua (Giliga:le abula moilaiga esalu) ema sia: adole iasi, "Nini mae fisima! Wahadafa nini gaga:la misa! Agolo sogega esala A:moulaide hina bagade huluane da gilisili ninima doagala:i dagoi."

7 Amaiba:le, Yosiua amola ea dadi gagui dunu huluane (noga:idafa dadi gagui amola da asi) da Giliga:le yolesi. 8 Hina Gode da Yosiuama amane

sia:i, “Ilima mae beda:ma. Na da dima hasalasu hou i dagoi. Dunu afae
da dima bu gasawane gegemu hamedei ba:mu.” 9 Daeya wa:le ahoanoba
hadigi, Yosiua amola ea dadi gagui dunu da Giliga:le fisili, Gibione moilai
bai bagadega asi. Ilia da A:moulaide dunu ilima hedolowane doagala:loba,
A:moulaide dunu da fofogadigi. 10 Hina Gode da hamoiba:le, A:moulaide
dunu da Isala:ili dadi gagui dunu ba:loba, bagade beda:iba:le hobea:i.
Isala:ili dadi gagui da ili bagohame Gibione moilai bai bagadega medole
legele, sefasi. Sefasili, ilia da goumi adobo logo amo Bede Houlone amoga
sefasili, Asiga moilai amola Ma:gida moilaiga doaga:i. 11 A:moulaide dunu
da goumi logoga Isala:ili dadi gagui ilima hobeale ahoananoba, Hina Gode
da hamoiba:le, gibu mugene da ilima sa:ili mae fisili Asiga ahoasu amoga
sa:i. Amola mugene igi amoga medole legei idi da Isala:ili dunuga medole
legei idi amo baligi dagoi.
12 Amo esoha Hina Gode da hamoiba:le, Isala:ili dunu da A:moulaide
dunuma hasali. Amola amo esoha, Isala:ili dunu huluane ba:ma:ne, Yosiua
da Hina Gode hamoma:ne amane sia:i, “Eso! Di Gibione moilaiga gadodili
leloma. Oubi! Di A:iyalone Fago amoga gadodili leloma.” 13 *Amalalu, eso
da mae asili, oulelu amola oubi da mae asili, oulelu. Isala:ili dunu da ilima
ha lai hasali dagoiba:le fawane bu asi. Amo hou da Ya:isa buga ganodini
dedei diala. Eso da mu dogoa amo ganodini lelu, eso afaega hame sa:i.
14 Amo hou amo Hina Gode da osobo bagade dunu ea sia:ne ba:su, musa:
da hame ba:su amola fa:no amo hame ba:su. Hina Gode da Isala:ili fi
fidima:ne gegei.
15 Amalalu, Yosiua amola ea dadi gagui dunu da Giliga:le abula diasu
gilisisuga buhagi.

Yosiua da A:moulaide hina bagade Biyale Gala Gagulaligi

16 Be A:moulaide hina bagade biyale gala da hobeale, Ma:gida sogebi
gele gelabo amo ganodini wamoaligi. 17 Dunu eno da amo ba:i dagoi. Ilia
wamoaligisu ilia da Yosiuama olelei. 18 E amane sia:i, “Gele gelabo amo
ea logo holei igi bagadega ga:sima. Ouligisu dunu amo logo ouligima:ne
sia:ma. 19 Be dilia amogawi mae esaloma. Ninima ha lai amo sefasili ilia
baligiga fane legema. Ilia moilai bai bagadega buhagimu logo hedofama.
Dilia Hina Gode da fidibiba:le, dilia da amo dunu hasali dagoi.” 20 Yosiua
amola Isala:ili dunu da amo dunu fane legei dagoi. Be mogili da ilia moilai
bai bagade gagoi amo ganodini hobeale, ilia hame fane legei. 21 Amalalu,
Yosiua ea dunu huluane da hahawane Ma:gida abula diasu gilisisuga bu
misi. Amalalu, amo soge dunu huluane da beda:iba:le, Isala:ili dunuma
lasogole sia:mu bagadewane beda:i galu.
22 Amalalu, Yosiua da amane sia:i, “Gele gelabo logo doasili, amo hina
bagade biyale gala nama oule misa.” 23 Amaiba:le, ilia da gele gelabo
doasili, Yelusaleme, Hibalone, Yamade, La:igisi amola Egelone amoea hina
bagade dunu gadili hiouginana asili, 24 Yosiuama oule misi. Amalalu,
Yosiua da Isala:ili dunu huluane amola dadi gagui ouligisu dunu huluane
da e sigi asi, amo ilia emo amo hina bagade dunu ilia gonomagi da:iya
osa:la heda:ma:ne sia:i. Ilia amo hamoi dagoi.
25 Amalalu, Yosiua da ea dadi gagui hina dunuma amane sia:i, “Dilia mae
beda:ma mae da:i dioma. Gasa bagadewane amola hahawane hamoma.
Bai Hina Gode da dilima ha lai dunu huluane ninia wali hamoi defele
hamomu.” 26 Amalalu, Yosiua da amo hina bagade biyale gala medole

* **10:13:** 2 Sa:miuele 1:18

legele, ilia da:i hodo ifa biyale gala amoga hegoa:nesi. Ilia da amogawi hegoa:nesili dialu, eso dabe galu bu lai. 27 Eso dabe amoga Yosiua da sia:beba:le, ilia da hina bagade dunu amo ilia da:i hodo ifaga fadegale, gele gelabo amo ganodini musa: hina bagade da wamoaligi amoga ha:digi. Ilia da gele bagade bagohame amoga gele gelabo ea logo holeiga dedeboi. Amo gele da wali eso amaiwane diala.

Yosiua da A:moulaide Soge Eno Lai

28 Yosiua da amo esoga, Ma:gida moilai bai bagade amola ea hina bagade doagala:le, fedele lai. Dunu huluane amo ganodini esalu e da medole legei. Dunu afae esalebe hame ba:i. E da Yeligou hina bagade ema hamoi defele, Ma:gida hina bagadema hamoi. 29 Amalalu, Yosiua amola ea dadi gagui dunu da Ma:gida fisili, Libina moilai bai bagadega doagala:i. 30 Hina Gode da fidibiba:le, Isala:ili dunu da amo moilai amola ea hina bagade hasali. Ilia dunu afae amoma hame asigiwane, huludafa fane legei. Ilia da Yeligou hina bagade ema hamoi amo defele Libina hina bagadema hamoi dagoi.

31 Amalalu, Yosiua da Libina fisili, La:igisi moilai bai bagade amo sisiga:le, doagala:i. 32 Eso ageyaduga, Hina Gode da fidibiba:le, Isala:ili dunu da La:igisi hasali. Ilia da Libina amoga hamoi defele dunu afae moilai ganodini amoma hame asigiwane, huludafa fane legei. 33 Houla:me (Gise moilai bai bagade hina bagade) da La:igisi dunu fidimusa: misi, be Yosiua da e amola ea dadi gagui dunu hasali. Dunu afae esalebe hame ba:i.

34 Amalalu, Yosiua amola ea dadi gagui dunu da La:igisi fisili, Egelone moilaiga asili, amo moilai sisiga:le, doagala:i. 35 Amo eso afaega ilia da moilai lai. Ilia da La:igisi fi ilima hamoi defele, dunu huluanedafa medole legei.

36 Amalalu, Yosiua amola ea dadi gagui dunu da Egelone moilai fisili, agolo sogega asili, Hibalone moilai bai bagadega doagala:i. 37 Ilia da Hibalone lale, amo hina bagade dunu, amogai esalebe dunu huluane amola dunu huluane moilai sisiga:le ganodini esalu, medole legei. Yosiua ea sia:beba:le, ilia da Egelone moilai amoma hamoi defele, amo moilai gugunufinisi. Dunu afae amo ganodini esalebe hame ba:i.

38 Amalalu, Yosiua amola ea dadi gagui da sinidigili, Dibe moilaiga doagala:i. 39 E da amo moilai, ea hina bagade amola dunu huluane moilale sisiga:le dialu amo ganodini esalu lai dagoi. Yosiua da Hibalone, Libina amola ela hina bagade dunu ilima hamoi defele, e da Dibe amola ea hina bagade amoma hamoi. E da ilia dunu huluane medole legei dagoi.

40 Yosiua da soge huluane hasali. E da hina bagade huluane, amo agolo soge hina bagade, eso mabadi soge hina bagade, eso dabe agolo fonobahadi hina bagade amola hafoga:i soge ga (south) dialebe hina bagade huluane fane legei. E da dunu huludafa medole legei dagoi. Bai Isala:ili Hina Gode da amo hamoma:ne sia:beba:le. 41 Yosiua da soge huluane lai. Amo da ga (south) Ga:idese Bania asili Ga:isa (amo da wayabo bagade bega:), Gousiene soge huluane ga (north) asili, Gibione moilai bai bagadega doaga:i. 42 Isala:ili Hina Gode da ili fidimusa: gegeiba:le, Yosiua da amo hina bagade amola ilia soge huluane hasali dagoi. 43 Amalalu, Yosiua amola ea dadi gagui dunu da Giliga:le abula diasu gilisisuga buhagi.

11

Yosiua da Ya:ibini amola ea Fidisu Fi Dunu Hasali

1-3 Ha:iso moilai bai bagade hina bagade amo Ya:ibini da Isala:ili dunu ilia eno fi ilima hasalasu hou nabi dagoi. Amalalu e da eno hina bagade dunuma Isala:ili dunuma gegemusa: sia: adole iasi. E da amo dunuma misa:ne sia:i amo, Ma:idone hina bagade (ea dio da Youba:be), Similone hina bagade, Agasa:fe hina bagade, hina bagade dunu gano agolo sogega esalu amola Yodane Fagoga (Ga:lili Hano Wayabo ga (south) gala) esalu, hina bagade dunu agolo fonobahadiga esalu, hina bagade dunu wayabo bagade bega: Do moilai gadenene esalu, Ga:ina:ne dunu Yodane bega: esalu, A:moulaide dunu, Hidaide dunu, Belisaide dunu, agolo sogega esalu Yebiusaide dunu amola Haifaide dunu Hemone Goumi bai, Misiba soge ganodini esalu. E da amo dunu huluanema misa:ne sia:i. 4 Ilia da ilia dadi gagui dunu huluane oule misi. Ilia idi da sa:i su hano wayabo bagade bega: diala amo ea idi defele ba:i. Ilia da hosi bagohame amola sa:liode bagohame gagui galu. 5 Amo hina bagade huluane da ilia dadi gagui dunu gilisili, Isala:ili dunu ilima gegemusa:, Milome Hano amoga abula diasu gilisisu gagui.

6 Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, “Iliba:le mae beda:ma! Aya eso amo dunu huluane Na da Isala:ili fidima:ne fane legemu. Dilia da ilia hosi emo dina:fe damuma amola ilia sa:liode laluga gobesima.” 7 Amaiba:le, Yosiua amola ea dunu huluane da amo dunu fofogadigima:ne, wamodafa Milome Hanoa amogai ilima doagala:i. 8 Hina Gode da fidibiba:le, Isala:ili dunu da hasali. Ilia da amo dunu sefasili, ga (north) asili, Misilifode Ma:imi amola Saidone amoga sefasi. Amola eso mabadi amoga Misiba Fagoga sefasi. Ilia da gegenanu, amalu Isala:ilima ha lai dunu afae esalebe hame ba:i.

9 Yosiua da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. E da ilia hosi emo dina:fe damui amola ilia sa:liode laluga gobesi.

10 Amalalu, Yosiua da sinidigili, Ha:iso moilai bai bagade lale, amo ea hina bagade dunu medole legei. (Amo esoga Ha:iso fi ilia gasa da eno fi amo sogega esalu ilia gasa baligisu). 11 Ilia da Ha:iso moilai bai bagade laluga gobesili, ea dunu huluane medole legei dagoi.

12 Mousese, Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu amo ea hamoma:ne sia:i defele, Yosiua da amo moilai amola ilia hina bagade lale, dunu huluanedafa medole lelegei.

13 Ha:iso moilai bai bagade da osobo bi amoga gagui, amo Yosiua da laluga gobesi. Be moilai eno amo osobo bi da:iya gagui, amo e da laluga hame gobesi. 14 Isala:ili dunu da liligi noga:i amola ohe fi amo moilaiga fefedele lai. Be dunu fi huluane ilia da medole legei. Afae esalebe da hame ba:i. 15 Hina Gode da musa: Ea hamoma:ne sia:i amo Ea hawa: hamosu dunu Mousesema olelei. Amalalu, Mousese da Yosiuama olelei amola Yosiua da nabawane hamosu. Yosiua da Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i, amo huluane hamoi dagoi.

Yosiua ea Soge Lai

16 Yosiua da soge huluane lai dagoi. Amo da goumi soge, agolo fonobahadi soge ga (north) amola ga (south). Gousiene soge amola amoga ga (south) hafoga:i soge. Amola Yodane Hano Fago soge huluane lai dagoi. 17 - 18 Soge ea lai da Ha:ila:ge Goumi (ga (south) Idome gadenei) asili Ba:ia:laga:ide amoga doaga:i, (Lebanone Fago amo Hemone Goumia ga

(south) dialu). Yosiua da ode bagohame amoga amo soge hina bagade dunuma gegei galu. Be huluane e da gagulaligili, medole legei. 19 Moilai bai bagade afae fawane da Isala:ili fi ilima olofomusa: gousa:su hamoi. Amo da Gibione (amo ganodini Haifaide dunu mogili esalu). Be Yosiua da moilai eno huluane hasali. 20 *Hina Gode Hisu da amo dunu Isala:ili dunuma gegemusa:, ilia dogo ga:nasi dagoi. Bai E da Isala:ili dunu da amo dunu huluane mae asigili medole legema:ne, Hina Gode da ili ilegei dagoi. Hina Gode da amo hou huluane hamoma:ne, Mousesema sia:i dagoi.

21 Amo esoha Yosiua da dunu fi (dunu bagade amola sedadedafa) ilia dio A:nagimi amo gugunufinisi. Ilia da goumi soge amo Hibalone, Dibe, A:ina:be amola goumi soge Yuda amola Isala:ili fi ilia soge amoga esalu. Yosiua da ilia amola ilia moilai bai bagade gugunufinisi dagoi. 22 Yosiua da A:nagimi dunu huluane fane legeiba:le, A:nagimi dunu afae da Isala:ili soge ganodini esalebe hame ba:i. Be afae afae da Ga:isa, Ga:de amola A:siadode amo ganodini esalebe ba:i. 23 Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i defele, Yosiua da soge huluane lai. E da amo soge Isala:ili dunu gaguma:ne, amo fifili, ilia fi afae afae ilima i. Amalalu, Isala:ili dunu da gegesu fisili, helefi.

12

Hina bagade Dunu Amo Mousese da Hasali

1 *Isala:ili dunu da soge amo Yodane Hano eso mabadi la:idi amo lai dagoi. Amo da Anone Fago asili Yodane Fago asili Hemone Goumia doaga:i. Ilia da hina bagade aduna fane legei. 2 Afadafa da Saihone. E da A:moulaide hina bagade Hesiabone moilai bai bagadega esalu. Ea soge da Gilia:de la:idi amola Aloue (Anone Fago bega: dialu) asili Ya:boge Hano (amo hano da A:mone soge bega: alalo hamosu). 3 Amo soge ganodini, Yodane Fago (Ga:lili Hano Wayabo amoga ga asili Bedeyesimode [Bogoi Hano Wayabo amoga eso mabadi la:idi dialu] asili Bisiga Goumia doaga:i.)

4 Isala:ili dunu da Ba:isa:ne hina bagade amo Oge fane legei. Oge da fi Lefa:ime (gadenene ebelei fi) dunu. E da A:siadalode amola Edeliai ouligi. 5 Ea ouligisu soge ganodini da Hemone Goumi, Sa:lega amola Ba:isa:ne soge (amo da asili Gise amola Ma:iaga alaloga doaga:i) amola Gilia:de la:idi (eno la:idi Hesiabone hina bagade Saihone da gagui), amo soge ba:i dagoi.

6 †Mousese amola Isala:ili dunu da amo hina bagade aduna fane legei dagoi. Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da ela soge amo Liubene fi, Ga:de fi amola eso mabadi la:idi Ma:na:se fi ilima i dagoi.

Hina bagade Dunu amo Yosiua Da Hasali

7 Yosiua amola Isala:ili dunu da hina bagade huluane soge amo Yodane Hano ea eso dabe la:ididili esalebe, amo fane legei dagoi. Amo soge da Ba:ia:la Ga:de (Lebanone Fagoga galu) amoga ga asili Ha:ila:ge Goumi alaloga doaga:i. Yosiua da amo soge fifili, Isala:ili dunu eso huluane gaguma:ne, ilima i. 8 Amo soge ganodini, agolo soge, eso dabe agolo fonobahadi soge, Yodane Fago, ea agolo, eso mabadi goumi soge amola ga (south) dialebe hafoga:i soge ba:i. Amo soge ganodini, musa: da Hidaide, A:moulaide, Ga:ina:naide, Belesaide, Haifaide amola Yebiusaide

---

* **11:20:** Mousese ea Malasu 7:16 * **12:1:** Idisu 21:21-35; Mousese ea Malasu 2:26 - 3:11
† **12:6:** Idisu 32:33; Mousese ea Malasu 3:12

dunu esalebe ba:i. 9 Isala:ili dunu da moilai bai bagade hagudu dedei ilia
hina bagade hasali, amo,
10 Yelusaleme amola Hibalone,
11 Yamade amola La:igisi,
12 Egelone amola Gise,
13 Dibe amola Gide,
14 Homa amola A:ila:de,
15 Libina amola Adala:me,
16 Ma:gida amola Bedele,
17 Da:bua amola Hife,
18 A:ifege amola La:sa:ilone,
19 Ma:idone amola Ha:iso,
20 Similone Milone amola Agasa:fe,
21 Da:ianage amola Megidou,
22 Gidese amola Yogeniame (Gamele soge ganodini),
23 Do (wayabo bagade bega:) amola Gouimi,
24 amola Dusa. Huluane ilia da hina bagade31 agoane hasali.

13

Isala:ili Fi Ilia Soge Lai. Be Eno Soge Hame Lai Dialebe Ba:i

1 Yosiua da da:i hamoi galu. Hina Gode da ema amane sia:i, “Di da da:i
hamoi dagoi. Be dilia da soge eno hame lai amo bagohame lamu gala.
2 Amo da Filisidia soge, Gesua amola 3 ga (south) soge amo A:ifimi soge.
(soge amo da Sayaiho Hano Idibidi alaloa gala, amo gano asili Egelone
alalo amoga doaga:le da Ga:ina:ne dunu ilia soge. Filisidini hina bagade
dunu da Ga:isa, A:siedode, A:siegelone, Ga:de amola Egelone amo moilai
bai bagade gagaiga esalu). 4 Eno soge hame lai da Ga:ina:ne dunu ilia
soge amola Mia:ila (amo soge musa: Saidounia dunu gagui). Soge da asili
A:ifege moilai bai bagade, A:moulaide soge la:idi alalo amoga doaga:sa.
5 Eno da Gibalaide dunu ilia soge amola Lebanone soge eso mabe la:idi
amo da asili Ba:ia:la Ga:de (Hemone Goumia ga diala) asili Ha:ma:de Logo
amoga doaga:sa. 6 *Amo soge ganodini da Saidounia dunu esalebe. Ilia
da goumi soge Lebanone Goumi amola Misilifode Ma:imi amo soge dogoa
esala. Isala:ili dunu da gaba:i ahoasea, na da amo dunu gadili sefasimu.
Na hamoma:ne sia:i defele, di amo soge fifili, Isala:ili dunuma ima. 7 Wali
amo soge fifili Isala:ili fi eno sesegeyale gala amola Mana:se fi la:idi, ilia
da eso huluane gaguma:ne, ilima ima.”

Yodane Hano Eso Mabadi Soge amo Fifi

8 †Liubene fi, Ga:de fi amola Eso Mabadi gusudili Mana:se fi da soge amo
Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da ilima i amo Yodane Hano
eso mabadi la:idi amo da lai dagoi. 9 Ilia soge da Aloue moilai (Anone Fago
bega: gala) amoga asi. Umi soge huluane Mediba amoga Daibone amoga
doaga:le da ilia soge lai. 10 Amo soge da A:mone dunu ilia soge alaloga
asi. Musa:, A:moulaide hina bagade ea dio amo Saihone (e da Hesiabone
moilaiga hina bagade esalu) da moilai bai bagade huluane amo ganodini
dialu ouligisu. 11 Ilia soge ganodini da Gilia:de, Gesua amola Ma:iaga soge.
Amola Hemone Goumi huluane amola Ba:isa:ne soge la:idi (amo ea bega:
alalo da Sa:lega) da ilia soge ganodini dialebe ba:i. 12 Eno da hina bagade

* **13:6:** Idisu 33:54 † **13:8:** Idisu 32:33; Mousese ea Malasu 3:12

Oge ea soge. (Oge da Lifa:ime dunu fi gadenene ebelei ba:loba, ilima hina bagade galu. E da A:siadalode moilai bai bagade amola Edeliai moilai bai bagade ouligisu). Mousese da amo dunuma hasalili, gadili sefasi. 13 Be Isala:ili dunu da Gise amola Ma:iaga moilai fi dunu hame sefasi. Ilia da Isala:ili fi amo ganodini wali esala.

14 ‡Mousese da Lifai fi ilima soge hame i. Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i amo defele, ilia labe da gobele salasu Isala:ili Hina Gode Ea oloda da:iya ligisi amo la:idi lasu.

Soge Liubenema i

15 Mousese da soge fifili, fifi afae amo Liubene fi gaguma:ne ilima i. 16 Ilia soge ganodini da Aloue (Anone Fago bega: dialu) amola moilai fago dogoa diala soge huluane amo Mediba sisiga:su, 17 Hesiabone, Dibone, Ba:imode Ba:iale, Bede Ba:ialemione, 18 Ya:ihase, Gedimode, Mefa:iade, 19 Giliada:imi, Sibima, Silede, Sia:iha, (amo da agologa gagui fago soge ganodini) 20 Bedebio, Bisiga Goumi la:idi amola Bede Yesimode. 21 Ilia soge amo ganodini da moilai huluane bi da:iya umiga gagui amola A:moulaide hina bagade dunu Saihone (e da Hesiabone moilaiga esalu) amo ea musa: soge huluane. Mousese da amo hina bagade amola Midia:ne hina bagade dunu (Ifai, Legeme, Sua, Hua amola Liba) amo huluane hasali. Amo hina bagade huluane da hina bagade Saihone ea soge ouligisu. 22 Isala:ili dunu da amo fi huluane fane legei amola ba:la:lusu dunu Ba:ila:me (Bio ea mano) medole legei. 23 Liubene fi ilia eso dabe alalo da Yodane Hano. Amo moilai amola moilai bai bagade huluane, Mousese da Liubene fi gaguma:ne ilima i.

Soge amo Ga:de Fi Ilima i.

24 Mousese da soge fifi afae amo Ga:de fi gaguma:ne ilima i. 25 Ilia soge ganodini da Ya:ise amola moilai bai bagade huluane Gilia:de soge ganodini amola A:mone soge la:idi (alalo da La:ba moilai eso dabe la:idi amo Aloue) 26 Ilia soge da Hesiabone amoga asili La:imade Misibe amola Bedounimi amoga doaga:i. Amola Ma:ihana:imi asili Loudiba alalo amoga doaga:i. 27 Yodane Fago amo ganodini ilia moilai amola moilai bagade lai da Bede Ha:ila:me, Bedenimila, Sagode, Sa:ifone amola Hesiabone hina bagade (Saihone) amo ea soge la:idi. Ilia eso dabe alalo da Yodane Hano amo da asili Ga:lili Hano Wayabo amoga doaga:i. 28 Amo dedei da moilai amola moilai bagade amola sogebi Mousese da Ga:de fi dunu gaguma:ne ilima i.

Soge amo da Eso Mabadi Mana:se fi (Yodane Hano eso mabadi la:idi esalu fi) ilima i

29 Mousese da soge fifi afae eno Eso Mabadi Mana:se fi gaguma:ne ilima i dagoi.

30 Ilia soge da Ma:ihana:imi amoga asi. Ilia da Oge, Ba:isa:ne hina bagade dunu - amo ea soge huluane lai. Amola ilia da Ya:ie sogebi amo Ba:isa:ne soge amo ganodini, moilai fonobahadi 60 agoane lai. 31 Ilia da Gilia:de la:idi, A:siadalode amola Edeliai (amo moilai bai bagade aduna da hina bagade Oge ea soge Ba:isa:ne amo ganodini) amo lai. Amo soge huluane, Mousese da Ma:iga (Mana:se egefe) amo egaga fi ilima i.

‡ **13:14:** Mousese ea Malasu 18:1

32 Mousese da Moua:be umi amo ganodini esalea, soge amo Yeligou
amola Yodane Hano eso mabadi la:idi galu agoane fifili iasu. 33 §Be
Mousese da Lifai fi ilima soge hame i. Ilia labe da gobele salasu Isala:ili
Hina Godema iasu liligi amo la:idi ilia da lamu, Mousese da sia:i galu.

14

Yodane Hano Eso Dabe La:idi Soge amo Fifili Iasu

1 Isala:ili gobele salasu dunu Elia:isa, Yosiua (Nane egefe) amola Isala:ili
fi ouligisu dunu da Ga:ina:ne soge amo Yodane Hano eso dabe la:idi
amo agoane fifili, Isala:ili fi ilima i. 2 *Isala:ili fi amo sesegeyale amola
eno fi dogoa mogili la:idi Ma:na:se amola da soge amo Yodane Hano eso
dabe la:idi lai. Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i defele, ilia da
ululuasu hamobeba:le, soge alalo ilegei.
3 †- 4 Mousese da soge amo Yodane Hano eso mabadi la:idi amo fi aduna
amola eno fi dogoa mogili la:idi (Ifala:ime) ilima i dagoi ba:i. (Yousefe
egaga fi da fi aduna hamoi amo Mana:se amola Ifala:ime). Be Mousese da
Lifai dunu ilima soge hame i. Be ilia da moilai amola sogebi ilia bulamagau
amola ohe fi esaloma:ne lai. 5 Hina Gode da Mousesema hamoma:ne sia:i
defele, Isala:ili dunu da soge fifili iasu.

Ga:ilebe da Hibalone Moilai Bai Bagade Lai

6 ‡Eso afaega, Yuda fi dunu mogili da Giliga:le moilaiga Yosiuama misi.
Dunu afae, amo Ga:ilebe (Ginesaide dunu Yefane egefe) da Yosiuama
amane sia:i, “Di dawa:! Hina Gode da Ga:idese Bania amoga di amola
na ania hou amo Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousesema olelei. 7 §Hina
Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da Ga:idese Bania amoga na amo
Ga:ina:ne soge desega masa:ne asuna ahoanoba, na da ode 40 gidigi dagoi.
Na da ema sia:i moloiwane bu adole i. 8 Be dunu eno na sigi asi da
ogogole olelebeba:le, ninia fi dunu da bagade beda:su. Be na da mae fisili,
na Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamosu. 9 **Na da agoane
hamobeba:le, Mousese da na amola na mano da soge amoga na da emoga
osa:gi amo lamu sia:i. 10 Be wali ba:ma! Hina Gode da Mousesema amo
sia:nanu, ode45 da gidigi dagoi. Amo ode ganodini, Isala:ili fi da wadela:i
hafoga:i soge amo ganodini udigili lalu. Be Hina Gode Ea sia:i defele da na
fidibiba:le, na da hame bogoi. Na da lalelegele ode85 gidigi dagoi,
11 amola na gasa da na gasa amo eso Mousese da na asunasi amo defele
gala. Na da gegemusa: amola eno hawa: hamomusa: gasa defele gala.
12 Na da Ga:ina:ne soge ea hou noga:le olelei. Amo esoga Hina Gode da
agolo soge nama imunu ilegele sia:i. Amaiba:le, amo soge nama ima. Ninia
da amo eso A:nagimi dunu bagade da moilai bai bagade ganodini gagoi
gagagula heda:i gagili sali, amo dilima olelei. Be Hina Gode Ea sia:i defele,
E da na fidisia, na da amo dunu gadili sefasimu.”
13 Gode da Ga:ilebe (Yifane egefe) amo hahawane dogolegelewane
fidima:ne, Yosiua da Godema sia:ne gadoi. E da Hibalone moilai bai bagade
amo gaguma:ne ema i. 14 Amola wali Ga:ilebe (Ginesaide dunu Yifane
amo egefe) amo egaga fi da Hibalone gagulala. Bai e da mae fisili Isala:ili

§ **13:33:** Idisu 18:20; Mousese ea Malasu 18:2 * **14:2:** Idisu 26:52-56; 34:13 † **14:3:** Idisu 32:33; 34:14-15; Mousese ea Malasu 3:12-17 ‡ **14:6:** Idisu 14:30 § **14:7:** Idisu 13:1-30 ** **14:9:** Idisu 14:24

Hina Gode amo nabalu. 15 Hibalone ea musa: dio da "Aba ea Moilai Bai Bagade." (Aba da musa: A:nagimi dunu baligili gasa bagade dunu). Amalalu, Ga:ina:ne soge da gegesu fisili, olofosu ba:i.

15

Yuda fi da Ilia Soge Lai

1 Yuda fi da ilia soge lai agoane; Soge da ga (south) asili, Sini wadela:i soge amoga Idome alaloga doaga:i. 2 Amo alalo da Bogoi Hano Wayabo ea ga alalo, 3 ga asili, A:gala:bimi goumi logoga asili, Sini sogega doaga:i. Alalo da Ga:idese Bania amoga ga asili, Hesalone baligili, A:da moilaiga asili, amalu Gaga sogega asi. 4 Amalalu, alalo da A:samone sogebiga asili, hano amo da Idibidi soge alalo amoga asili, Medidela:inia Hano Wayabo Bagade amoga doaga:i. Amo da Yuda dunu ilia ga alalo.

5 Eso mabadi alalo da Bogoi Hano Wayabo bega: asili, YodaneHano idimi amoga doaga:i. 6 Ga (north) alalo da Yodane Hano idimi amoga asili, Bede Hogala doaga:le, ga (north) asili, goumi soge amo da Yodane Hano ga (north) asi. Amalalu, alalo da Bouha:ne Gele amoga asili (Bouha:ne da Liubene egefe) 7 Bidi Hamosu Fago amoga asili, Dibe moilai baligili, Giliga:le moilai (amo da Adamimi goumi logo fago ga (south) la:idi dialebe) amoga baligili, Enesemese hano bubuga:su baligili, Enelougele asili, 8 Hinome Fago (agolo amo fago la:idiga gala amoga Yebiusaide dunu fi da Yelusaleme gagui galu) amo baligili, alalo da Hinome Fago ea eso dabe la:idi amoga asili Lifa:ime Fago ga (north) la:idiga asi. 9 Amalu, alalo da Nefedona Hano Bubuga:su amoga asili, moilai amo da Efelone Goumi gadenene amoga asi. Amalu, alalo da sinidigili, Gilia:de Yialimi moilai baligili, 10 bu sinidigili, Idome agolo soge amoga asili, Yialimi goumi amoga eso dabe la:ididili asili, Bedesimese amola Dimina baligili, 11 agolo amo Egelone ga (north) la:idiga gala, amoga asili, amalu Sigilone amola Ba:iala Goumi baligili, Ya:minia moilaiga asili, Medidela:inia Hano Wayabo Bagadega doaga:i. 12 Medidela:inia Hano Wayabo Bagade da Yuda fi ilia soge eso dabe alalo hamoi. Amo alalo ganodini, Yuda fi dunu da esalu.

Ga:ilebe da Hibalone amola Dibe Hasali (Bisisu 1:11-15)

13 *Hina Gode da Yosiuama sia:i amo defele, e da Yuda fi ilia soge fifili, la:idi amo Ga:ilebe (Yefane, Yuda fi dunu ea mano) ilima i. E da Hibalone moilai bai bagade (musa: A:ina:ge ea mano Aba da amo moilai gagui) amo Ga:ilebema i. 14 Ga:ilebe da A:ina:ge egaga fi (amo da Sisai, Ahaima:ne amola Da:lamai fi dialu) amo gadili sefasi.

15 Amoga asili e da Dibe moilai fi amo doagala:musa: asi (Dibe ea musa: dio da Gilia:de Sefe) 16 Ga:ilebe da amane sia:i, "Nowa dunu da Gilia:de Sefe amo gegene lasea, na da nadiwi ema imunu." 17 Odeniele amo Ga:ilebe eya Gina:se ea mano da amo moilai lai dagoi. Amaiba:le, Ga:ilebe da ea idiwi A:igasa: amo ema i. 18 Ea uda lamu esoha, Odeniele da A:igasa: ema ea edama soge adole ba:ma:ne sia:i. A:igasa da dougiga fila heda:i amoga osoboga sa:i. Ga:ilebe da ema amane sia:i, "Di adi laha?"

19 E da bu adole i, "Na dima edegesu gala. Na da hano bubuga:su hanai gala. Soge di da nama i da hafoga:i soge amo ganodini gala." Amaiba:le, Ga:ilebe da gadodili amola gududili dialebe hano bubuga:su ema i dagoi.

---

* **15:13:** Bisisu 1:20

Yuda fi Ilia Moilai

20 Soge amo Yuda fi dunu da gaguma:ne lai da amo; 21 Moilai ga (south)
galu ilia lai (Idome alalo gadenei) da Ga:basiele, Ide, Ya:ige, 22 Gaina,
Daimouna, A:ida:da,
23 Gidese, Ha:iso, Idena:ne, 24 Sife, Dileme, Bialode, 25 Ha:iso, Hada:da,
Giliode, Heselone, 26 A:imame, Sima, Molada, 27 Ha:isa Ga:da, Hesiemone,
Bedefilede,
28 Ha:isa Siuale, Biasiba, Bisiadia, 29 Ba:ila, Aimi, Iseme, 30 Eledoula:de,
Gisili, Homa, 31 Sigila:ge, Ma:dama:na, Sa:nasa:na, 32 Leba:iode, Silihimi,
A:ini amola Limone. Ilia da moilai bai bagade29 agoane, Idome alalo
gadenene lai dagoi. Amola ilia da moilai fonobahadi amo moilai bai
bagade sisiga:le dialu lai dagoi. 33-36 Amola ilia da agolo fonobahadi
soge amo ganodini moilai bai bagade14 agoane amola moilai fonobahadi
amo sisiga:le dialu lai. Amo moilai da Eseda:iole, Soula, A:sena, Sanoua,
Enega:neme, Dabua, Ina:me, Yamade, Adala:me, Sougo, Asiga, Siala:ime,
A:dida:ime amola Gedila.
37-41 Yuda fi dunu da moilai bai bagade eno16agoane amola moilai
fonobahadi ili sisiga:le dialu lai. Amo moilai da Sina:ne, Hada:sia,
Migida:liga:ole, Dilia:ne, Misiba, Yogedili, La:igisi, Bosaga:ole, Egelone,
Ga:bone, Lama:me, Gidilisi, Gidelode, Bededa:igone, Na:ima amola
Ma:gida.
42-44 Ilia da moilai bai bagade eno9agoane amola ilima sisiga:le dialu
moilai lai. Amo da Libina, Ida, A:isa:ne, Ifida, A:sena, Nisibi, Gaila, A:gasibi
amola Malisia.
45 Amola ilia da Egelone soge amola moilai amo ganodini dialu huluane
lai.
46 Amola moilai huluane A:siedode gadenene amo da Egelone sogega
asili Medidela:inia Hano Wayabo Bagade alalo amoga doaga:i.
47 Amola A:siedode, Ga:isa amola sisiga:le dialu moilai huluane ilia da
lai. Ilia soge lai da asili, hano da Idibidi la:idi alalo hamoi amo amola
Medidela:inia Hano Wayabo Bagade amoga doaga:i.
48-51 Moilai bai bagade 11eno amola sisiga:le dialu moilai amo agolo soge
ganodini galu ilia da lai, amo Sia:ime, Ya:de, Sougo Da:na, Gilia:de Sebe,
A:ina:be, Esedamua, A:inimi, Gousiene, Houlone amola Gailou. 52-54 Moilai
bai bagade sesege eno amola sisiga:le dialu moilai ilia da lai, amo A:la:be,
Duma, Esia:ne, Ya:iname, Bede Dabua, A:figa, Hamada, Hibalone amola
Sio.
55-57 Amola moilai bai bagade eno nabuane agoane amola sisiga:le dialu
moilai fonobahadi ilia da lai, amo Ma:ione, Gamele, Sife, Yada, Yeseliele,
Yogedia:me, Sanoua, Ga:ini, Gibia amola Dimina.
58-59 Moilai bai bagade eno da Ha:lahale, Bedese, Gido, Ma:lade,
Bedea:inode amola Eledigone - moilai bai bagade gafeyale gala amola ilima
sisiga:le dialu moilai fonobahadi.
60 Gilia:de Ba:ile amola La:ba - moilai bai bagade aduna amola ilima
sisiga:i dialu moilai fonobahadi.
61-62 Wadela:i hafoga:i soge amo ganodini ilia da moilai bai bagade
gafeyale eno amola ilia sisiga:le dialu moilai lai. Amo da Bede A:laba,
Midini, Sega:iga, Nibisia:ne, Soli amola Enegidai.
63 †Be Yuda fi dunu da Yebiusaide dunu Yelusaleme moilai bai bagade
ganodini esalu, amo gadili sefasimu hamedeiwane ba:i. Amola Yebiusaide

† **15:63:** Bisisu 1:21; 2 Sa:miuele 5:6; 1 Hou Olelesu 11:4

dunu da wali Yelusaleme moilai bai bagadega, Yuda dunu gilisili esalebe ba:sa.

16

Ifala:ime Fi amola Eso Dabe Mana:se fi da ilia Soge Lai

1 Soge amo da Yousefe egaga fi ilima ilegei da agoane. Ga (south) alalo da Yodane Hano amo Yeligou moilai bai bagade gadenene ba:i. Alalo da Yeligou Bubuga:su hano amo eso mabadi la:idi ba:i. Amoga asili alalo da wadela:i sogega asili, agolo sogega asili, Bedele moilaiga doaga:i. 2 Bedele moilai baligili, alalo da Lase moilaiga asili A:dalode A:da moilaiga doaga:i. (Agaide dunu da amo moilaiga esalu.)

3 Amalu, alalo da eso dabe la:idi amoga asili Ya:felidaide dunu ilia soge Bede Holone soge amo ganodini doaga:i. Amalu, ilia soge alalo da Gisa soge baligili, Medidela:inia Hano Wayabo amoga doaga:i.

4 Yousefe egaga fi (Ifala:me fi amola Eso Dabe Ma:na:se fi) da amo soge lai dagoi.

Ifala:ime Soge

5 Ifala:ime fi dunu ilia soge alalo da A:dalode A:da amoga eso mabadi la:idi asili gadodili Bede Houlone baligili, 6 Medidela:inia Hano Wayabo Bagade amoga doaga:i. Migimida moilai da ilia sogega gano ba:i. Eso mabadi la:ididili, alalo da selefale asili Da:ina:de Siailou eso mabadi la:ididili baligili, Yanoua moilaiga doaga:i.

7 Amoga asili, alalo da A:dalode amola Na:iala baligili, Yeligou moilai bai bagade amola Yodane Hano doaga:i. 8 Alalo da eso dabe la:idi amo Dabua fisili, Gana Hano amoga asili, Medidela:inia Hano amoga doaga:i. 9 Ifala:ime fi da amo soge lai. Amola ilia da moilai afae afae amo Eso Dabe Ma:na:se fi ilia soge alalo ganodini amo lai dagoi.

10 *Be ilia da Ga:ina:ne fi dunu Gisa soge amo ganodini esalu, amo gadili hame sefasi. Amaiba:le, Ga:ina:ne fi dunu da Ifala:ime fi amo ganodini wali esala. Be ilia da udigili bidi mae lawane hawa: hamosu dunu esala.

17

Eso Dabe Ma:na:se ilia Soge

1 Soge eno Yodane Hano eso dabe la:idi ilia da Yousefe ea magobo mano Ma:na:se amo egaga fi mogili ilima ilegei. Gilia:de ea eda amo Ma:ige da Ma:na:se ea magobo mano. E da gegesu ganodini mae beda:iwane gegei. Amaiba:le, Mousese da Yodane eso mabadi la:idi soge amo Gilia:de amola Ba:isa:ne ema i dagoi. 2 Be soge amo Yodane Hano eso dabe la:idi diala amo Ma:na:se fi eno da lai dagoi. Amo fi da Ma:na:se (Yousefe egefe) amo egaga fi. Ilia dio da A:ibaise, Hilege, A:seliele, Siegeme, Hife amola Siemaida. Amola ilia da ilia sosogo fi ilima bisilua gala.

3 Siloufiha:de (e da Hife ea mano amola Hife da Gilia:de ea mano. Gilia:de da Ma:ige ea mano amola Ma:ige da Ma:na:se ea mano) da dunu mano hame. E da uda mano fawane lai. Ilia dio da Mala, Nowa, Hogola, Miliga amola Desa. 4 *Ilia da Elia:isa (gobele salasu dunu), Yosiua (Nane ea mano) amola Isala:ili ouligisu dunu ilima misini, amane sia:i, "Hina Gode da Mousesema, e da nini amo ninia dunu fi defele, soge mogili ninima ima:ne sia:i." Amaiba:le, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, ilia da

* **16:10:** Bisisu 1:29 * **17:4:** Idisu 27:1-7

dunu fi defele, Siloufiha:de ea idiwilali ilima soge i. 5 Amaiba:le, Eso Mabe
Ma:na:se fi da Yodane Hano eso mabe la:idi amoga Gilia:de amola Ba:isa:ne
soge lai. Amola ilia da soge fifi nabuane gala eno lai. 6 Bai Ma:na:se egaga
fi dunu da soge lai amola egaga fi uda da soge eno lai.
7 Ma:na:se ea soge alalo da A:sie fi ilia soge amoga asili, Migimida moilai
(Siegeme moilai bai bagadega eso mabadi la:idi) amoga doaga:i. Amalu,
alalo da ga (south) asili, Eneda:biua dunu fi ilia soge sisiga:i. 8 Soge da
Da:biua moilai bai bagadega sisiga:le dialu da Ma:na:se egaga fi ilia soge.
Be Da:biua moilai bai bagade da soge alalo amoga dialu amola moilai amo
Ifala:ime egaga fi da gagui.
9 Alalo da asili Gana Hano amoga doaga:i. Moilai amo hano ga (south)
dialu da Ifala:ime ea moilai. Be soge amo Ma:na:se da gagui. Ma:na:se
soge alalo da hano ga (north) asili, Medidela:inia Hano Wayabo Bagade
amoga doaga:i. 10 Ifala:ime da ga (south) dialu amola Ma:na:se da ga
(north) dialu. Ilia eso dabe alalo da Medidela:inia Hano Wayabo Bagade.
A:sie da ga (north) eso dabe la:idi dialu amola Isaga da ga (north) eso
mabadi la:idi dialu. 11 Ma:na:se da Isaga amola A:sie ela soge ganodini
moilai bai bagade gagui galu. Amo da Bede Sia:ne, Ibilia:me, Do (amo
da hano wayabo bagade bega:), Enedo, Da:ina:ge, Megidou amola moilai
ilima sisiga:le dialu. 12 †Be Ma:na:se fi dunu da Ga:ina:ne dunu amo moilai
bai bagade ganodini esalu amo gadili sefasimusa: hamedei agoane ba:i.
13 Isala:ili dunu ilia gasa da heda:i be amo dunu hame sefasi. Be ilia da
amo dunu udigili hawa: hamomusa: logei.

Ifala:ime fi amola Eso Dabe Ma:na:se fi da Soge Eno Edegei

14 Yousefe egaga fi dunu da Yosiuama amane sia:i, “Di da abuliba:le
ninima soge afadafa fawane ibala:? Hina Gode da nini hahawane
fidibiba:le, ninia fi da bagade hamoi dagoi.”
15 Yosiua da ilima bu adole i, “Dilia da dunu bagohameba:le amola
Ifala:ime agolo soge da fonobahadi ba:beba:le, defea, iwila soge amo
Belesaide dunu amola Lefa:ime dunu ilia sogega asili, moi dogone, dilia
sogebi hahamoma.”
16 Ilia da bu adole i, “Dafawane! Agolo soge da nini huluane fima:ne
fonobahadi ba:sa. Be Ga:ina:naide dunu umi sogega esala da ouli sa:liode
gala. Ilia da Bede Sia:ne amola Yeseliele Fago amo ganodini esala amola
gasa bagade ba:sa.”
17 Yosiua da Ifala:ime fi amola Eso Dabe Ma:na:se fi ilima amane sia:i,
“Dafawane! Dilia da dunu bagohame fi. Amola dilia da gasa bagade. Dilia
soge fifi amo afadafa baligimu da defea. 18 Dilia da agolo soge huluane
lamu da defea. Amo da iwila gala, be dilia da ifa huluane a:le fasili
huluane lamu. Dafawane! Ga:ina:ne dunu da gasa bagade amola ilia da
ouli sa:liode gala. Be amo mae dawa:le, dilia da amo dunu huluane gadili
sefasimu.”

18

Soge Eno Huluane Ilia Fifili I

1 Isala:ili dunu da soge huluane hasali dagosea, ilia huluane Siailou
moilaiga gilisili, Hina Gode Ea Da:bena:gele abula diasu gagui. 2 Be Isala:ili
fi fesuale amo da ilia soge hame ilegei ba:i. 3 Amaiba:le, Yosiua da Isala:ili

† **17:12:** Bisisu 1:27-28

dunuma amane sia:i, “Dilia aowalali ilia Hina Gode da soge dilima i dagoi. Dilia da abuliba:le amo soge hedolo hame gesowale fibala:? 4 Dunu fi afae afae amo dunu udiana nama ilegema. Na da ili soge huluane ilia da lamusa: hanai gala amo dedema:ne na da asunasimu. Amasea, ilia da nama buhagima:mu. 5 Ninia da soge fifili, fesuale agoane ilegemu. Yuda fi da hi soge ga (south) amo ganodini esalumu. Amola Yousefe ea fi da hi soge ga (north) amo ganodini esalumu. 6 Amo soge alalo fesuale ilia hou noga:le dedema. Amasea, ninia da Hina Gode Ea hanai dawa:ma:ne, ululuale hedesu ilegesu ea hou ba:mu. 7 Lifai dunu da dili lai defele, soge hame lamu. Bai Hina Gode da ilima gobele salasu hawa: hamomusa: ilegei dagoi. Amola Ga:de, Liubene amola Eso Mabadi Ma:na:se da ilia soge Yodane Hano eso mabadi la:idi amo lai dagoi. Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da amo ilima i dagoi.”

8 Yosiua da soge abodema:ne ahoasu dunu ilima amane sia:i, “Defea! Asili, soge huluane ea hou ba:lalu noga:le dedema. Amasea, nama bu misa. Amasea, ninia Hina Gode Ea hanai ba:ma:ne, ilegesu ululuasu hou hamomu.” Ilia da amo nabalu asi. 9 Ilia soge huluane ba:i. Ilia soge amo fesuale fifili, moilai huluane ilia dio dedei. Amalalu, ilia da Yosiua amo Da:bena:gele abula diasu Siailou amoga esalu, ema buhagi.

10 Yosiua da Hina Gode Ea hanai ba:ma:ne, igi ululuasu ilegesu hou hamoi. E da Isala:ili fi amo da soge hame lai, amoga soge fifili, ilegei dagoi.

Bediamini Fi ilia Soge

11 Bediamini fi da hidadea ilia soge lai. Ilia soge lai da Yuda fi amola Yousefe ea fi amo dogoa dialebe ba:i. 12 Ga (south) ilia alalo da Yodane Hano amoga asili, agolo heda:le, Yeligou ga (south) asili, amalalu selefale eso dabe la:idi asili, agolo sogega asili hafoga:i sogebi Bedeha:ifene, amoga doaga:i. 13 Amalu ilia alalo da agolo sogega asili, Lase (eno dio da Bedele) ga (north) asili, A:dalode A:da amoga asi. A:dalode A:da da goumi amo Bede Holone amoga ga (south) galu, amogai dialu. 14 Amalu, alalo da selefale, amo goumi ea eso dabe la:idi ga (south) asili Gilia:de Ba:iale (Yuda dunu fi ilia moilai) amoga doaga:i. Amo da guma: la:idi soge alalo. 15 Ga (south) alalo da Gilia:de Yialimi bega: asili, Nefedoua Hano Bubuga:su amoga doaga:i.

16 Amoga asili, alalo da goumi (amo da Lefa:ime Fago gano diala amola amoga diala da Hinome Fago ba:sa) amo ea baiga asili, ga (south) Hinome Fago amo ganodini asili, Yebiusaide goumiga asili, Enelougele doaga:musa: asili, 17 selefale bu ga (north) Enesemese baligili, Gelilode ilegesu alalo (Adamimi adobo gigadofa ahoasu gadenei) amoga asi. Amalu, alalo da asili Bouha:ne Gele amoga doaga:i. (Bouha:ne da Liubene ea mano). 18 Fele da:iya amoga asili, goumi (amoga dilia da Yodane Fago ba:sa) amoga ga (north) asili, Yodane Fagoga gudu sa:ili, 19 Bede Hogola ga (north) asili, Yodane Hano da Bogoi Hano Wayabo idimi amoga doaga:sa. Amo da ga (south) alalo.

20 Eso mabadi alalo da Yodane Hano. Amo da Bediamini fi dunu ilia alalo huluane.

21 Moilai bai bagade amo Bediamini fi ilia lai da Yeligou, Bede Hogola, Emege Gesisi, 22 Bede A:la:ba, Semala:imi, Bedele, 23 A:ifimi, Ba:ila, Ofala,

24 Gifaha:mouni, Ofini amola Giba. Amo da moilai bai bagade fagoyale galu amola moilai fonobahadi ili sisiga:le dialu. 25-28 Amola ilia da moilai

bai bagade eno lai, amola amo sisiga:le dialu moilai fonobahadi. Ilia lai da Gibione, Lama, Bialode, Misiba, Gifaila, Mousa, Legeme, Ebaiele, Da:lala, Sila, Ha:ilefe, Yibase (eno dio da Yelusaleme), Gibia amola Gilia:de Yialimi. Amo dedei da soge huluane Bediamini fi ilia fi huluane da lai dagoi.

19

Simione Fi Ilia Soge

1 Soge ilegesu ageyadu, amo Simione fi da lai dagoi. Ilia soge da asili, Yuda fi ilia soge ganodini asi. 2 *Ilia da moilai bai bagade amola moilai fonobahadi amo sisiga:le dialu lai dagoi. Moilai bai bagade ilia lai da Biasiba, Siba, Molada, 3 Ha:isa Siuale, Ba:iala, Iseme, 4 Eledoula:de, Beduele, Homa, 5 Sigila:ge, Bede Magabode, Ha:isa Susa, 6 Bede Leba:iode amola Sialuhene.

7 Amola ilia da moilai bai bagade biyadu eno amola moilai fonobahadi amo sisiga:le dialu lai, amo A:ini, Limone, Ida amola A:isa:ne. 8 Simione ilia soge lai amo ganodini moilai huluane asili Ba:ilade Bia (eno dio da Lama) ga (north) ba:i. 9 Yuda fi da soge bagade baligili lai. Amaiba:le, Yuda fi soge la:idi ilia fadegale bu Simione fi ilima i.

Sebiulane Fi ilia Soge Ilegei

10 Soge ilegesu osoda amo ilia da Sebiulane fi ilima i. Ilia soge lai da asili, Sa:ilidi moilaiga doaga:i. 11 Amalu, alalo da eso dabe la:ididili asili, Dabasede amola hano Yogonia:me moilai eso mabadi la:ididili diala amo baligili, Ma:lala moilaiga doaga:i.

12 Sa:ilidi baligili, eso mabadi la:idi amoga asili, Gisalode Da:ibe ea alalo amo baligili, Dabela:de baligili, Ya:ifia doaga:i. 13 Amoga eso mabadili asili, Ga:idehifa amola Ede Ga:isini baligili, selefale Nia amola Limone amoga asi. 14 Ga (north) alalo da selefale, Ha:nadone amoga asili, Ifadahele Fago amoga doaga:i. 15 - 16 Sebiulane fi dunu da gesowale fima:ne, soge amo ganodini da moilai bai bagade fagoyale gala amola moilai fonobahadi amo sisiga:le dialu lai. Moilai dedei amola Ga:da:de, Na:ihalale, Similone, Idala amola Bedeleheme ilia da lai dagoi.

Isaga fi ilia Soge Ilegei

17 Ilia da soge ilegesu biyadu Isaga fi ilima i. 18-23 Ilia soge ganodini da moilai bai bagade galu amola moilai fonobahadi eno sisiga:le dialu ba:i. Ilia soge alalo da Yodane Hano amoga doaga:i. Ilia moilai da Yeselile, Gisalode, Siuneme, Ha:fala:ime, Siaihone, Ana:ihalade, La:bidi, Gisione, Ibese, Limede, Enega:neme, Eneha:da, Bedeba:sese, Da:ibo, Sia:ihasuma amola Bede Simese.

A:sie Fi ilia Soge Ilegei

24 Ilia da soge ilegesu bi amo A:sie fi ilima i. 25 A:sie fi da amo moilai bai bagade lai dagoi. Helegade, Ha:ilai, Bidene, Agasia:fe, 26 Ala:melege, A:ima:de amola Misia:le. A:sie fi ilia eso mabadi la:idi alalo da Gamele Goumi amola Siaiholibina:de hano amo gadenene asi. 27 Alalo da eso mabadi amoga selefale, Bededa:igone amola Sebiulane fi ilia soge amola Ifadahele Fago baligili, ga (north) amo asili, Bede Imege amola Niaiele baligili, Ga:ibale, 28 Ibalone, Lihoube, Ha:mone amola Ga:ina baligili, Saidone moilai bai bagadega doaga:i. 29 Amalu, alalo da selefale, La:ima

* **19:2:** 1 Hou Olelesu 4:28-33

moilai baligili, gagili sali moilai bai bagade Daia, amoga doaga:i. Amalu, alalo da bu selefale, Housa moilai bai bagade baligili, Medidela:inia Hano Wayabo amoga doaga:i. Ilia moilai bai bagade eno lai da Maha:ilabe, A:gasibi, Uma, A:ifege amola Lihoube.

30 Moilai bai bagade huluane ilia idi da 22 amola ilima sisiga:le dialu moilai fonobahadi.

31 A:sie fi da ilia soge ilegei amo ganodini moilai bai bagade22 agoane lai, amola moilale gagai fonobahadi amo sisiga:le dialu lai dagoi.

Na:fadalai fi ilia Soge Ilegesu

32 Soge ilegesu gafe, amo Na:fadalai fi huluane ilia lai. 33 Amo soge ea alalo da Hilefe moilaiga asili, ouge ifa Sa:ina:imi sogebiga galu amo baligili asili, A:da:minegebe, Ya:beniele amola La:igame baligili, Yodane Hano amoga doaga:i.

34 Amogawi alalo da selefale eso dabe la:idiga asili, A:senode Da:ibo amola Hagoge baligi. Amalalu, Sebiulane da amo alaloga ga (south) ba:i, A:sie da alaloga eso dabe la:idiga ba:i, amola Yodane Hano da alaloga eso mabadi la:idiga ba:i. 35 Gagili sali moilai bai bagade da Sidimi, Se, Ha:ma:de, La:ga:ide, Ginilede, 36 A:dama, La:ima, Ha:iso, 37 Gidese, Edeli, Eneha:iso, 38 Ailone, Migadalele, Houleme, Beda:ina:de amola Bedesemese. 39 Amo huluane da19 moilai bai bagade amola moilai fonobahadi amo19 sisiga:le dialu. Huluane da Na:fadalai fi ilia soge gaguma:ne lai, amo ganodini dialu.

Da:ne fi ilia Soge Ilegei

40 Soge ilegesu fesu amo Da:ne fi huluane da lai. 41 Ilia soge ilegei amo ganodini amo moilai ba:i. Amo Soula, Eseda:iole, Esimese,. 42 Sia:ilibimi, A:iyalone, Idala,

43 Ilone, Dimina, Egelone, 44 Eledigi, Gibidone, Ba:ialade, 45 Yihade, Benebila:ge, Ga:idelimane, 46 Miyagone, Lagone amola soge amo da Yoba moilai sisiga:i.

47 †Da:ne fi dunu da ilia soge gesowale fimu da gasa bagade ba:i. Amaiba:le, ilia da La:isie moilaiga musa: asi. Ilia da amo moilai hasalale, dunu huluane medole lelegele, moilai amo lai dagoi. Ilia da La:isie dio fadegale, amo moilaiga ilia aowalali amo Da:ne ea dio asuli. 48 Amo moilai bai bagade dedei huluane amola moilai fonobahadi ili sisiga:le dialu da soge amo Da:ne fi ilia da fima:ne lai, amo ganodini dialebe ba:i.

Soge Ilegesu Dagomusa:gini, Isala:ili Dunu da Moilai Yosiuama I

49 Isala:ili dunu da soge huluane fifili sagoi dagoloba, ilia da Nane egefe Yosiua ema sogebi i. 50 Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, ilia da Yosiua ea adole ba:i moilai bai bagade ema i. Amo da Dimina:de Sila, Ifala:ime agolo soge amo ganodini dialu. Yosiua da amo moilai bu gaguli, amo ganodini fi. 51 Elia:isa (gobele salasu dunu), Nane egefe Yosiua amola Isala:ili fi ilia ouligisu dunu da igi ilegesu ululuasu hou amoga soge fifili ilegei. Hina Gode da amo ilegesu hou ouligima:ne, ilia da Hina Gode Ea Da:bena:gele abula diasu amo Siailou ea logo holeiga hamoi. Ilia da agoane soge fifili ilegei dagoi.

---

† **19:47:** Bisisu 18:27-29

20

Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade

1 *Amalalu, Hina Gode da Yosiuama amane sia:i, 2 “Isala:ili dunuma amane sia:ma, ‘Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade amo Na da Mousese e da dilima alofele olelema:ne sia:i, amo ilegema. 3 Nowa dunu da mae ougili giadofale eno dunu fane legesea, e da maga:me dabe iasu dunu amoga medole legesa:besa:le, amo Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagadega hobeamu da defea. 4 E da Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade afae amoga hobeale asili, fofada:su sogebi amo moilai bai bagade ea logo holeiga asili, moilai bai bagade ouligisu dunu ilima hou da ema doaga:i olelemu. Amasea, ilia da ema logo doasili, e amo moilai bai bagade ganodini esaloma:ne, ea golasu hogomu. 5 Be maga:me dabe lamu dunu da ema fa:no bobogele, amo moilai bai bagadega doaga:sea, Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade fi dunu da gaga:i dunu amo dabe lamu dunuma hame imunu. Ilia da amo dunu gaga:mu. Bai e da mae ougili, hame dawa:iwane amo dunu mae ougili giadofale medole legei. 6 E da amo Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade ganodini esalu, dunu huluane ba:ma:ne fofada:sea amola Gobele salasu Ouligisu dunu da bogosea, e da hi moilai amoga e da hobea:i, amoga buhagimu da defea.’ ”

7 Amaiba:le, ilia da Yodane Hano eso dabe la:idi, Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade udiana ilegei. Amo da Gidese (Ga:lili soge ganodini Na:fadalai agolo sogega galu), Siegeme (Ifala:ime agolo soge ganodini) amola Hibalone (Yuda agolo soge ganodini.) 8 Yodane Hano eso mabadi la:idi, ilia hafoga:i soge Yeligou eso mabadi la:idiga galu, amoga Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade udiana ilegei. Amo da Bise (Liubene ea soge ganodini), La:imode (Gilia:de soge ganodini - amo da Ga:de fi ilia soge) amola Goula:ne (Ba:isa:ne sogebi ganodini - amo da Ma:na:se fi ilia soge).

9 Amo da Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade ilegei, Isala:ili dunu o ga fi ilia fi ganodini esalu amo gaga:musa:. Nowa dunu da mae hanaiwane, mae ougili dunu eno giadofale fane legesea, e da maga:me dabe iasu dunuma gaga:musa: amo moilaiga masa:mu. Amo dunu da maga:me dabe iasu dunu amoga medole legemu da hamedei. E da dunu huluane ba:ma:ne fofada:sea, hi da hi hanaiga medole legei amo ba:sea fawane hame gaga:mu.

21

Lifai Fi Dunu Ilia Moilai Bai Bagade

1 Lifai fi ouligisu dunu da gobele salasu dunu Elia:isa, Yosiua (Nane egefe) amola Isala:ili dunu fi huluane ilia ouligisu dunu ilima misi. 2 *Amogawi, Siailou sogebi amo Ga:ina:ne soge ganodini, ilia da ilima amane sia:i, “Hina Gode da Mousesema ninia da moilai bai bagade amo ganodini esaloma:ne amola amo sisiga:le ninia ohe fi soge amola ninima ima:ne sia:i.” 3 Amaiba:le, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i amo defele, Isala:ili dunu da Lifai dunuma moilai bai bagade amola sogebi ilia soge amo ganodini mogili, ilegele, ilima i. 4 Ilia degabo amo Lifai fi afae amo Gouha:de fi ilima moilale i. Gobele salasu dunu Elane egaga fi ilima ilia da

* **20:1:** Idisu 35:9-34; Mousese ea Malasu 4:41-43; 19:1-13 * **21:2:** Idisu 35:1-8

moilai bai bagade galoyale amo Yuda, Simione amola Bediamini ilia soge amo ganodini i.
5 Gouha:de fi enoma ilia da moilai bai bagade nabuane gala Ifala:ime, Da:ne amola Eso Dabe la:idi Ma:na:se ilia soge ganodini galu i.
6 Ilia da moilai bai bagade galoyale amo Isaga, A:sie, Na:fadalai amola Eso Mabadi la:idi Ma:na:se fi ilia soge ganodini galu, amo Gesione fi ilima i.
7 Ilia da moilai bai bagade fagoyale amo Liubene, Ga:de amola Sebiulane ilia soge ganodini galu, amo Milalai fi ilima i.
8 Isala:ili dunu da ululuale ilegele, amo moilai amola sisiga:le dialu ohe fi soge, Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele Lifai fi dunuma i.
9 - 10 Ilegesu age. Moilai bai bagade amo da Yuda soge amola Simione soge amo ganodini dialu, ilia da Elane egaga fi afae amo Gouha:de dunu (ilia da Lifai egaga fi) moilai bai bagade dio da hagudu dedei. 11 Ilia da Aba (Aba da A:nege eda) amo moilai bai bagade ea dio wali da Hibalone, Yuda agolo soge ganodini gala, amo amola ohe fi soge amo sisiga:le dialu lai dagoi. 12 Be amo moilai bai bagade ea soge amola ea moilai fonobahadi huluane da Yefane ea mano Ga:ilebe ema ia dagoi ba:i.
13 Gobele salasu dunu Elane egaga fi da Hibalone (Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade afae) amo lale amola eno moilale bai bagade lai amo Libina,
14 Ya:de, Esedimou, 15 Houlone, Dibe, 16 Aini, Yada amola Bedesimese amola ilima sisiga:le dialu ohe fi soge lai. Ilia da Yuda amola Simione fi ilima moilai bai bagade sesegeyale lai dagoi. 17 Bediamini soge amoga ilia da moilai bai bagade biyaduyale lai amo Gibione, Giba, 18 A:nadode amola A:lamone amola amo moilai bai bagade sisiga:le dialu ohe fi sogebi. 19 Huluane da galoyale moilai bai bagade amola ilima sisiga:le dialu ohe fi sogebi. Gobele salasu dunu, Elane egaga fi da amo moilai bai bagade lai dagoi.
20 Eno Lifai sosogo fi Gouha:de fi amo ganodini esalu, ilia da Ifala:ime fi ilima moilale bai bagade lai. 21 Ilia da moilai bai bagade biyaduyale lai. Amo da Siegeme amola ea ohe fi sogebi, (Siegeme da Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai Ifala:ime agolo soge ganodini galu), Gisa, 22 Gibasa:ime amola Bede Houlone amola amo moilai ilia sisiga:le dialu ohe fi sogebi. 23 Ilia da Da:ne ea soge amoma moilai bai bagade biyaduyale lai. Amo da Eledige, Gibidone,
24 A:iyalone amola Ga:idelimane amola ilima sisiga:le dialu ohe fi sogebi amo lai.
25 Ilia da Eso Dabe Mana:se fi ilima moilai bai bagade aduna lai amo Da:iana:ge amola Ga:idelima:ne amola amoma sisiga:le dialu ohe fi sogebi. 26 Amo sosogo fi Gouha:de fi amo ganodini esalu da moilai bai bagade nabuane gala huluane amola amo moilai bai bagade ilia ohe fi sogebi lai.
27 Lifai gilisisu eno amo Gesione dunu da Eso Mabadi Ma:na:se fi ilima moilai bai bagade aduna lai. Amo da Goula:ne (Ba:isa:ne soge ganodini, Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade afadafa) amola Bisidila amola ela sisiga:le dialebe ohe fi sogebi. 28 Ilia da Isaga fi ilima moilai bai bagade biyaduyale amola ilima sisiga:i ohe fi sogebi lai. Amo da Gisione, Da:bela:de, 29 Yamade amola Enega:nimi. 30 Ilia da A:sie fi ilima moilai bai bagade biyaduyale amola ilima sisiga:le dialu ohe fi sogebi lai. Amo da Maisa:le, A:badone, 31 Helegade amola Lihoube.

32 Ilia da Na:fadalai fi soge ilima moilai bai bagade udiana amola ilia
ohe fi sogebi lai. Amo da Ga:lili soge ganodini Gedese (Dabe Fasa:besa:le
Gaga:su Moilai bai bagade afae), Ha:modedo amola Gada:ne. 33 Gesione
fi ilia fi huluane da moilai bai bagade galoyale gala amola ilia ohe fi ha:i
nasu sogebi lai dagoi.
34 Lifai fi eno da Milalai fi. Ilia da Sebiulane soge amoga moilai bai
bagade amola ilia ohe fi ha:i nasu sogebi biyaduyale lai dagoi. Amo da
Yogenia:me, Gada, 35 Dimina amola Na:ihala:le.
36 Ilia da Liubene fi soge amoga moilai bai bagade biyaduyale amola
ilia ohe fi ha:i nasu sogebi lai. Amo da Bisa, Ya:iha:se, 37 Gedimode amola
Mefa:ide. 38 Ilia da Ga:de fi soge amoga moilai bai bagade biyaduyale
amola ilia ohe fi ha:i nasu sogebi lai. Amo da La:imode, Ma:ihana:imi,
39 Hesiabone amola Ya:isa. 40 Milalai fi ilima iasu huluane da moilai bai
bagade nabuane ilegele i dagoi. 41 - 42 Soge amo Isala:ili dunu da lai amoga
ilia da fifili, mogili Lifai dunuma i. Ilia da moilai bai bagade amola gebo
fi ha:i nasu sogebi amo moilai sisiga:le dialu amo 48agoane Lifai dunuma
i dagoi.

Isala:ili da Soge Huluane Gesowale Fima:ne Lai

43 Amaiba:le, Hina Gode da soge huluane amo e da ilia aowalali ilima
imunu ilegele sia:i, amo Isala:ili fi ilima i. Ilia soge huluane lale, moi dogole
hahawane fi.
44 Hina Gode da ilia aowalali ilima ilegele sia:i defele, E da ilima olofosu
amola helefisu i. Ilima ha lai afae da ilima hasalimu hamedei ba:i. Bai
Hina Gode da ilima hasalasu hou i dagoi. 45 Hina Gode da Isala:ili dunuma
Ea ilegele sia:i liligi amo huluane afae mae fisili, hahamoi dagoi.

22

Yosiua da Eso Mabadi La:idi Isala:ili Fi amo Ilia Sogega Asunasi

1 Amalalu, Yosiua da Liubene fi, Ga:de fi amola Eso Mabadi la:idi
Mana:se fi huluane gilisima:ne sia:i. 2 *E da ilima amane sia:i, “Dilia da
liligi huluane amo Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese dilima
hamoma:ne sia:i amo huluane hamoi dagoi. Amola dilia da na hamoma:ne
sia:i huluane nabasu. 3 Eso huluane, dilia da dilia na:iyado Isala:ili
dunu amo hame yolesi. Dilia da dawa:iwane Gode Ea sia: nabawane
hamonanusu. 4 Be wali, dilia Hina Gode da Ea ilegele sia:i defele, dilia
Isala:ili yolalali ilima olofosu i dagoi. Amaiba:le, soge amo Yodane Hano
eso mabadi la:idi amo dilia ilegei amola Hina Gode Ea hawa: hamosu
dunu Mousese da dilima i, amo sogega buhagima. 5 Dilia hamoma:ne sia:i
amo Mousese da dilima olelei amo noga:le nabima. Dilia Hina Godema
asigima, Ea hanai hamoma, Ea hamoma:ne sia:i noga:le nabima amola
mae fisili, dilia dogoga, dilia asigi dawa:suga amola dilia da:i hodo huluane
amoga Ea hawa: asigiwane hamoma. 6-8 Yosiua da ili asunasi. E da Gode
Ea hahawane dogolegelewane fidisu ilima sia:i. E amane sia:i, “Dilia da
bagadewane gaguiwane dilia sogega masunu. Dilia da ohe fi, silifa, gouli,
balasi, ouli amola abula bagohame gala. Dilia sogega ahoasea, dilia fi
dunu eno ilima dilia liligi dilima ha lai dunuma lai amo mogili ilima ima.”
Amalalu, ilia da fisili ilia sogega masunusa: asi. Mousese da soge amo
Yodane Hano eso mabadi la:idi amo mogili Ma:na:se fi la:idi ilima i. Be

* **22:2:** Idisu 32:20-32; Yosiua 1:12-15

Ma:na:se fi la:idi eno ilima Yosiua da soge Yodane eso dabe la:idi amo ilima i. Amola e da soge eno Isala:ili fi ilima i.

9 Amaiba:le, Liubene, Ga:de amola Eso Mabadi Mana:se, amo fi dunu da ilia sogega buhagi. Ilia da Siailou moilai bai bagade Ga:ina:ne soge ganodini, amoga Isala:ili dunu eno fisili, ilia soge amoga doaga:musa: asi. Ilia soge da Gilia:de. Ilia da amo soge, Hina Gode da Mousesema sia:i defele, lai dagoi.

Yodane Hano Bega Oloda Hamoi

10 Liubene fi, Ga:de fi amola Eso Mabadi Ma:na:se fi da Gilailode sogebiga doaga:loba (Gilailode da Yodane Hano eso dabe la:idi galu), ilia da hano bega: oloda bagade hamoi. 11 Ba:su dunu da Isala:ili fi dunu eno ilima amane sia:ne iasu, "Nabima! Liubene, Ga:de amola Eso Mabadi Mana:se amo fi dunu da Gilailode sogebi amo Yodane ninia la:idi amoga oloda hamoi dagoi." 12 Isala:ili dunu da amo sia: nababeba:le, dunu huluane da Siailou moilaiga amo eso mabadili fi ilima gegemusa: gilisi.

13 Amalalu, Isala:ili dunu da gobele salasu dunu Elia:isa amo ea mano Finia:se, amo Liubene, Ga:de amola Eso Mabadi Ma:na:se fi dunuma sia:ma:ne asunasi. 14 Isala:ili bisilua dunu nabuane gala da Finia:se sigi asi. Eso dabe laidi fi nabuane gala da afae afae fi bisilua dunu afadafa ilia fi amoga asunasi. 15 Ilia da Liubene, Ga:de amola Eso Mabadi Mana:se fi dunu ilia soge Gilia:de amoga doaga:i. 16 †Ilia da eso mabadi la:idi fi ilima amane sia:i, "Hina Gode Ea fi gilisi huluane da amane sia:sa, 'Dilia da abuliba:le Isala:ili Hina Godema amo wadela:i hou hamobela:? Dilisu da oloda hamobeba:le, Gode Ea sia: hame nabasu. Dilia da Ema fa:no bobogesu hou yolesi dagoi. 17 ‡Ninia wadela:i hou Bio goumia hamoi amo bu dawa:ma! Hina Gode da ninima olo bagade iabeba:le, ninia se bagade nabi. Amo se nabasu da wali diala. Bu wadela:le hamomu da hamedei. 18 Dilia da wali Ema fa:no bobogemu higama:bela:? Dilia da wali eso Ema odoga:sea, E da aya Isala:ili dunu huluane ilima ougimu. 19 Defea! Dilia soge amo ganodini dilia da Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: defele hame o ledo gala ba:sea, Hina Gode Ea soge eso dabe la:ididili (amo ganodini Ea Da:bena:gele abula diasu diala), amoga misa. Ninia gilisisu ganodini soge ilegema. Be dilia Godema hame nabasu hou hamosa:besa:le amola E da ninia da hame nabasu dunu dawa:sa:besa:le, ninia Hina Godema oloda eno mae hamoma. Ea olodadafa da gagui dagoi. 20 §Sela ea mano A:iga:ne bu dawa:ma! E da Gode Ea sia:i amo liligi huluane da wadela:musa: ilegei dagoi, amo hame nabasu. Ea wadela:i houba:le, Hina Gode da Isala:ili dunu huluanema se iasu. A:iga:ne fawane hame be eno dunu amolawane, da ea wadela:le hou hamoiba:le bogoi."

21 Liubene, Ga:de amola Eso Mabadi Ma:na:se fi dunu da Yodane Hano eso dabe la:idi fi amo bisilua dunuma bu adole i, 22 "Gasa Bagadedafa Gode da Hinadafa! Gasa Bagadedafa Gode da Hina Godedafa! Ninia amo hou hamoi E dawa:, amola dilia amolawane dawa:mu ninia da hanai. Ninia da hame nabasu hou hamoi ganiaba amola dafawaneyale dawa:su hou fisiagai ganiaba, dilia da nini medole legemu da defea gala:loba. 23 Ninia da Hina Gode Ea sia: mae nabawane ninisu oloda gobele sanasimusa: o gagoma amola hahawane gilisisu iasu hahamoma:ne hamoi ganiaba, Hina Gode Hisu da ninima se imunu da defea gala:loba. 24 Be hame mabu! Diligaga fi da hobea ninigaga fi ilima sia:sa:besa:le, ninia da beda:iba:le

† **22:16:** Mousese ea Malasu 12:13-14 ‡ **22:17:** Idisu 25:1-9 § **22:20:** Yosiua 7:1-26

agoane hamosu. Ilia da ninigaga fi ilima agoane sia:sa:besa:le amane, ‘Ninia Isala:ili Hina Gode da dilia Gode hame. 25 E da Yodane Hano alalo amo da afafasu alalo, ninia amola dilia Liubene amola Ga:de amo afafama:ne ilegei dagoi.’ Amasea, diligaga fi da ninigaga fi ilia Hina Godema nodone sia:ne gadosu logo hedofasa:besa:le, ninia agoane hamoi.

26 Amaiba:le, ninia da oloda hamoi. Gobele salimusa: o Hina Godema iasu hamoma:ne hame hamoi. 27 Be amo da ninima, dilima amola ninigaga fi huluane ilima dawa:digima:ne olelesu agoane dialoma:ne hamoi. Amo wanonesisu ea olelesu da ninia eso mabadi fi da dafawane Hina Gode Ea ilegei sogebi amoga Ea hadigi abula diasuga Ema nodone sia:ne gadolala amola Ema Hahawane Gilisili Olofole Iasu amola Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu iaha. Diligaga fi da ninigaga fi Hina Godema afafai, amo ilia sia:sa:besa:le agoane hamoi. 28 Ninia da agoane dawa:i galu. Amo hou fa:no agoane ba:loba, ninigaga fi da amane sia:la:loba, ‘Ba:ma! Ninia aowalali da oloda amo Hina Gode Ea olodadafa defele hamosu. Amo da hahawane iasu o gobele salasu hamoma:ne hame hamoi. Be ninia dunu amola dilia dunu nini huluanema dawa:digima:ne olelesu dialoma:ne.’ 29 Ninia da Hina Godema odoga:su hou hame hamomu. Ninia da Hina Godema fa:no bobogesu hou fisili, oloda amo da:iya Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu amola Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne hamedafa hamomu. Ninia olodadafa afae fawane da ninia Hina Gode Ea olodadafa amo da Ea esalebe Da:bena:gele abula diasu ea midadi lela.”

30 Gobele salasu dunu Finia:se amola Isala:ili fi eso dabe la:idi esalebe bisilua dunu nabuane gala da Liubene, Ga:de amola Eso Mabadi Ma:na:se fi dunu ilia sia: nababeba:le, olofoi galu. 31 Gobele salasu dunu Elia:isa ea mano Finia:se, da ilima amane sia:i, “Wali ninia dawa:! Hina Gode da nini sigi esala! Dafawane! Dilia da Ema hame nabasu hou hame hamoi. Amaiba:le, Isala:ili da Hina Gode Ea se iasu hame ba:mu.”

32 Amalalu, Finia:se amola Isala:ili bisilua dunu da Liubene fi amola Ga:de fi Gilia:de sogega esalu fisili, Ga:ina:ne sogega buhagi. 33 Isala:ili dunu da hahawane ba:i amola Godema nodosu. Ilia musa: sia: amo gegemusa: amola soge amoga Liubene dunu amola Ga:de dunu da fi galu amo wadela:musa:, amo sia: yolesi dagoi.

34 Liubene fi dunu amola Ga:de fi dunu da amane sia:i, “Amo oloda da Hina Gode da Godedafa amo ninia huluanema dawa:digima:ne olelesu ba:su agoane.” Amaiba:le, ilia amo olodama “Dawa:digima:ne Olelesu Ba:su” dio asuli.

23

Yosiua da Isala:ili Dunuma Asigibio Sia:i

1 Fa:nodafa, Isala:ili dunu da ilima ha lai dunu huluane hasali dagoloba, Hina Gode da ilima olofosu helefisu i. Amo esoha, Yosiua da da:idafa hamoi dagoi.

2 Amaiba:le, e da Isala:ili dunu huluane, asigilai, ouligisu dunu amola fofada:su dunu amo huluane gilisili, ilima amane sia:i, “Na da wali da:idafa hamoi dagoi. 3 Dilia Hina Gode da dili fidima:ne, dilima ha lai dunuma hamoi, amo dilia da ba:i dagoi. Hina Gode, Hi fawane da dili fidima:ne, dilimagale gegenanu. 4 Na da dilia gaguma:ne, soge huluane ninia dunu fi da doagala:le lai (soge da eso mabadi la:idi Yodane Hano alalo asili eso dabe la:idi da Medidela:inia Hano Wayabo Bagade) amo dilima ilegei dagoi.

Amola dunu fi ninia wali hame hasali, amo ilia soge dili gaguma:ne, na da ilegei dagoi.
5 Dilia da amo dunuma gegemusa: ahoasea, dilia Hina Gode da amo dunu sefasimu. Dilia Hina Gode Ea ilegele sia:i defele, dilia da ilia soge lalegagumu. 6 Amaiba:le, hamoma:ne sia:i huluane Mousese Sema Buga ganodini dedei amo nabawane hamoma. Afae mae fisima! 7 Amasea, dilia da Ga:ina:ne soge dunu hame bogoi esala, ilima hame gilisimu. Dilia da ilia ogogosu ‘gode’ liligi ilia dio hame sia:mu amola ilegele sia:musa: dawa:sea, ilia dioba:le hame sia:mu amola amo ogogosu ‘gode’ liligi ilima hame sia:ne gadomu amola ilima hame begudumu. 8 Be amo hou fisili, dilia da musa: amoganini wali hou defele, Hina Godema dafawaneyale dawa:le fa:no bobogema.
9 Hina Gode da dili hasalima:ne, gasa bagade dunu fi amo sefasi dagoi. Dunu afae da dilima bu gegemu hamedei ba:i. 10 *Dilia dunu afae da gegebeba:le, eno 1000 agoane da hobeasa. Bai Hina Gode Ea ilegele sia:i defele, dili fidima:ne gegenana.
11 Amaiba:le, dawa:ma! Dilia Hina Godema asigima! 12 Dilia da houdafa fisili, amola Ga:ina:ne fi dunu dilia gilisisu ganodini esala ilima gilisisia, amola ilia uda lasea,
13 noga:le dawa:ma! Dilia Hina Gode da amo dunu sefasisu amo fisimu. Be amo dunu da dilima sani agoane amola fegasu efe amola aya: gaga:nomei dilia si wadela:musa: amola amoga dilia se bagade nabimu. Amasea, dilia da se nabalu, asili, dilia dunu afae amo soge noga:i dilia Hina Gode da dilima i, amo ganodini da hamedafa ba:mu.
14 Wali, na bogomu eso da doaga:i dagoi. Dilia huluane dilia dogo ganodini amola dilia asigi dawa:su ganodini dawa:. Dilia Hina Gode da liligi ida:iwane dilima imunu ilegele sia:i, amo huluane dilima i dagoi. Ea sia:i liligi huluane E da hamoi dagoi. Ea ilegele sia:i liligi afae da hame fisi. 15 Be E da Ea ilegele sia:i liligi huluanedafa amo hamoi, amo defele Ea sisasu huluane E da hamomu. 16 Dilia da gousa:su amo dilia Hina Gode da dili nabawane hamoma:ne sia:i, amo wadela:sea, amola dilia da eno ogogosu ‘gode’ liligi ilima sia:ne gadosea amola hawa: hamosea, Hina Gode da ougili dilima se imunu amola dilia dunu afae amo noga:i soge E da dilima i, amo ganodini esalebe hamedafa ba:mu.”

24

Yosiua da Siegeme Moilai Bai Bagadega Isala:ili Dunuma Sia:i

1 Yosiua da Isala:ili fi huluane Siegeme moilai bai bagadega gilisi. E da asigilai dunu, ouligisu dunu, fofada:su dunu amola Isala:ili ouligisu dunu misa:ne sia:i. Ilia da Hina Godema misi. 2 *Yosiua da dunu huluanema amane sia:i, “Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode da amane sia:sa, ‘Hemonega dilia aowalali da Iufala:idisi Hano na:iyadodili esalu, eno ogogosu ‘gode’ liligi ilima sia:ne gadosu. Dilia siba eda afae da Dila, A:ibalaha:me amola Na:iho ela eda. 3 †Amalalu, Na da dilia siba eda A:ibalaha:me amo soge Iufala:idisi Hano na:iyado amoga lale, amola Ga:ina:ne soge amoga oule asi. Na da ema egaga fi bagohame i. Na da Aisage ema i. 4 ‡Na da Aisagema, Ya:igobe amola Iso i. Na da Isoma amo Idome agolo soge i.

---

* **23:10:** Mousese ea Malasu 32:30; 3:22 * **24:2:** Mui 11:27 † **24:3:** Mui 12:1-9; 21:1-3
‡ **24:4:** Mui 25:24-26; 36:8; 46:1-7; Mousese ea Malasu 2:5

Be dilia aowa Ya:igobe amola ea mano da Idibidi sogega sa:i. 5 §Fa:no Na
da Mousese amola Elane asunasili, Idibidi dunuma se bagade iasu. Be
Na da dili gadili oule asi. 6 **Na da dilia aowalali Idibidi sogega fisili
masa:ne, gadili oule misi. Idibidi dunu ilia dadi gagui amola sa:liode
da:iya fila heda:i dunu da dilia aowalali fane legemusa: fa:no bobogei.
Be dilia aowalali da Maga:me Hano Wayabo amoga doaga:loba, 7 ilia da
Na fidima:ne Nama wele sia:i. Na da ili amola Idibidi dunu afafamusa:,
gasi bagade hamoi. Na da hamobeba:le, hano da Idibidi dunu dedebole,
ilia da huluane gela sa:ili, bogogia:i. Na hou Idibidi dunuma hamoi, amo
huluane dilia dawa:. Dilia da hafoga:i wadela:i soge amo ganodini ode
bagohame esalu. 8 ††Amalalu, Na da dili A:moulaide dunu ilia soge Yodane
Hano ea eso mabadi la:idi amoga oule misi. Ilia da dilima gegei, be Na
da dili fidibiba:le, dilia amo dunu fane legei. Dilia da ilia soge lai amola
dilia da gusuba:i ahoanoba, Na da amo dunu wadela:lesi. 9 ‡‡Amalalu,
Moua:be hina bagade dunu, Sibo ea mano Ba:ila:ge da dilima gegei. E da
Ba:ila:me (Bio ea mano) ema e da dilima gagabusu aligima:ne sia: adole
iasi. 10 Be Na da Ba:ila:me ea sia: hame nabi. Amaiba:le, e da dilima Na da
dili hahawane dogolegelewane fidima:ne sia:i. Na da agoane Ba:ila:ge dili
hame wadela:ma:ne dili gaga:i. 11 §§Dilia da Yodane Hano degele, Yeligou
moilai bai bagadega doaga:i. Yeligou dunu da dilima gegei. A:moulaide
dunu, Belisaide dunu, Ga:ina:naide dunu, Hidaide dunu, Gegasiaide dunu,
Haifaide dunu amola Yebiusaide dunu huluane da dilima gegei. Be Na da
fidibiba:le, dilia da amo huluane hasali dagoi.

12 ***Dilia da gusuba:i ahoanoba, Na da ili beda:ma:ne hamosu. Dilia da
A:moulaide hina bagade aduna gadili sefasima:ne, Na da agoane hamoi.
Dilia gegesu gobihei amola dadi da amo hasalasu hou hame hamosu.
13 †††Na da soge amo dilia da hame dogosu amola moilai bai bagade dilia
da hame gagui amo dilima i. Wali dilia da amo soge ganodini esala amola
waini efe amo dilia hame sagai amoga dilia da waini fage naha amola olife
ifa amo dilia hame bugi amoga olife fage naha.' "

14 Yosiua da bu amane sia:i, "Amaiba:le, Godema nodoma amola mae
fisili, hahawane Ea hawa: hamosu hamoma. Ogogosu 'gode' liligi amo
dilia aowalali da Mesoubouda:imia amola Idibidi amo ganodini ilima
hawa: hamosu, amo ha:digili, Hina Godema fawane hawa: hamoma. 15 Be
dilia Ema hawa: hamomusa: hame hanai galea, defea, wali eso dilia da
nowama hawa: hamomusa: dawa:sea, sia:ma! Dilia da ogogosu 'gode'
liligi amo dilia aowalali da Mesoubouda:imia sogega sia:ne gadosu amo
dilia da dafawaneyale dawa:le, lalegaguma:bela:? O A:moulaide (ilia soge
ganodini dilia da wali esala) amo dunu ilia 'gode' liligi lalegaguma:bela:?
Be na amola na sosogo fi da Hina Gode amo Ea hawa: hamosu fawane
hamomu."

16 Dunu huluane da bu adole i, "Ninia da eno 'gode' liligi ilima hawa:
hamoma:ne, Hina Godedafa hamedafa fisimu. 17 Ninia Hina Gode da ninia
aowalali amola nini amo Idibidi soge (amo ganodini ninia da udigili se
nabawane hawa: hamosu) amoga fadegai dagoi. Ea musa: hame ba:su
gasa bagade hou ninia ba:i dagoi. Ninia da dunu fi eno amoga baligili
asili, E da eso huluane nini gaga:i. 18 Ninia da amo soge ganodini golili

§ **24:5:** Gadili Asi 3:1 - 12:42 ** **24:6:** Gadili Asi 14:1-31 †† **24:8:** Idisu 21:21-35 ‡‡ **24:9:** Idisu 22:1 - 24:25 §§ **24:11:** Yosiua 3:14-17. 6:1-21 *** **24:12:** Gadili Asi 23:28; Mousese ea Malasu 7:20 ††† **24:13:** Mousese ea Malasu 6:10-11

sa:ili, Hina Gode da A:moulaide dunu amo ganodini esalu gadili sefasi. Amaiba:le, ninia da Hina Godema fa:no bobogemu hanai. E da ninia Gode."
19 Yosiua da dunu huluanema amane sia:i, "Be dilia Hina Gode Ea hawa: hamosu hamomu da hamedei. E da hadigi Gode amola E da dilia hame nabasu hou hame gogolema:ne olofomu. E da mudasu Gode, E da dili eno 'gode' liligi ilima fa:no bobogema:ne hamedafa ba:mu. 20 Amola dilia da E fisili, ga fi 'gode' liligi ilima fa:no bobogesea, E da dilima sinidigili se bagade imunu. E da musa: dilima hahawane amola asigisu, be fa:no E da dili wadela:lesimu."
21 Dunu huluane da Yosiuama amane sia:i, "Hame mabu! Ninia da dafawane Hina Godema fa:no bobogemu."
22 Yosiua da ilima bu adole i, "Dilisu da dilila: ba:su dunu esala. Dilia da Hina Godema fa:no bobogema:ne ilegei dagoi." Ilia da amane sia:i, "Dafawane! Nini fawane da amo hou ba:su dunu."
23 Yosiua da amane sia:i, "Amaiba:le, amo ga fi 'gode' liligi dilia gagusa, amo fadegale fisima. Amola Isala:ili Hina Godema dafawane fa:no bobogema:ne ilegele sia:ma!"
24 Amalalu, dunu huluane da Yosiuama amane sia:i, "Ninia da ninia Hina Godema fa:no bobogele, Ea hawa: hamomu. Ninia da Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamomu."
25 Amaiba:le, Yosiua da amo esoha ilima gousa:su hamoi. Siegeme moilai bai bagadega e da sema amola hamoma:ne sia:i ilima i. 26 Yosiua da amo hamoma:ne sia:i, amo Hina Gode Ea Sema Buga ganodini dedei. Amalalu, e da gele bagade lale, ouge ifa Hina Gode Ea hadigi sogebi ganodini dialu, amo hagudu ligisi. 27 E da dunu huluanema amane sia:i, "Amo gele da ninia dawa:digima:ne ba:su olei agoane. Amo gele da sia: huluane Hina Gode da ninima sia:i, amo nabi dagoi. Amaiba:le, dilia da dilia Godema odoga:su hou hamosa:besa:le, amo gele da dilima ba:su olei agoane."
28 Amalalu, Yosiua da dunu huluane gadili asunasi. Amola ilia huluane da ilia sogedafa amoga asi.

Yosiua amola Elia:isa da Bogoi

29 Amalalu, Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu, Nane egefe Yosiua, da bogoi dagoi. E da lalelegele, ode 110 gidigi. 30 ‡‡‡Ilia da ea soge ganodini ea da:i hodo uli dogone sali. Ea soge da Dimina:de Sila amo Ifala:ime agolo soge Ga:ia:se Goumi amo gano galu.
31 Yosiua da esalea, Isala:ili dunu da Hina Godema noga:le fa:no bobogei. Yosiua da bogoloba, Isala:ili ouligisu dunu amo da Hina Gode Ea Isala:ili fidisu hou ba:i dagoi, amo dunu da esalea, Isala:ili dunu da Hina Godema noga:le fa:no bobogei.
32 §§§Yousefe ea da:i hodo amo Isala:ili dunu da Idibidi sogega gaguli misi, amo ilia da Siegeme moilai bai bagadega uli dogoi. Ilia da sogebi amo Ya:igobe da Ha:imo (Siegeme ea mano) amo ea manoma silifa fage 100 amoga lai, amo ganodini uli dogoi. Amo sogebi, Yousefe egaga fi da ilia edama nana lai.
33 Elia:isa (Elane ea mano) amola da bogoi. Ilia da ea da:i hodo amo Gibia moilai (Ifala:ime agolo soge ganodini dialu. Amo moilai ilia da Elia:isa egefe Finia:se ema i dagoi) amoga uli dogone sali.

---

‡‡‡ **24:30:** Yosiua 19:49-50 §§§ **24:32:** Mui 33:19; 50:24-25; Gadili Asi 13:19; Yone 4:5; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:16

Sia: Ama Dagoi Yosiua 24:15 “Wali eso, dilia da nowama fa:no bobogele, hawa: hamomusa: dawa:sea, sia:ma! Be na amola na sosogo fi da Hina Gode amo Ea hawa: hamosu fawane hamomu.”

BISISU

(Da:i Sia: - Judges; Modu - Gunalaia Taudia; Bisini - Hetman)

Hidadea Sia:

Bisisu Buga da Isala:ili dunu ilia hou Ga:ina:ne soge ganodini olelesa. Ilia da bu Gode Ea hou noga:le lalegaguiba:le, Gode da ili noga:le fidi. Ilia da Ga:ina:ne soge fi ilima doagala:lalu, Ga:ina:ne soge huluane lai dagole, amo ganodini fi esalu. Amo esoga, ilia da hina bagade hame galu, be bisisu da Isala:ili fi ouligisu. Amo ouligisu dunu da fofada:su hou fawane hame hamosu, be ilia da dadi gagui dunu ilima bisilua esalu. Bisisu afae ea dio amo Sa:masane da gasa bagade hou hamosu. Ea sia: da Sia:alalo 13 asili 16 amo ganodini dedei diala.

Bai bagade amo buga ganodini dedei diala da Isala:ili dunu da mae hohonone Godema fa:no bobogebeba:le, ilia da hahawane esalu. Be ilia da Gode Ea hou fisiagale, amola hame nabasu hou hamobeba:le, ilia da hedolowane wadela:lesi dagoi ba:i. Gode da wadela:i hou amoma gilisimu da hamedeiba:le, E da Isala:ili dunu fi amo yolesi dagoi. Amalalu, ilima ha lai dunu da ili hasalasi. Be Gode Ea hou da asigidafa, amola E da gogolema:ne olofosu bagade dawa:. Amaiba:le, amo buga ganodini ninia da Isala:ili dunu ilia dafasu fawane hame ba:sa. Be ilia da ilia wadela:i hou amoma gogosia:iba:le, fofada:loba, amola Godema sinidigibiba:le, Gode da hedolowane ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoi, amola ilia da hahawane gaga:su ba:i dagoi.

Sia: dedei

Ga:ina:ne Soge Ganodini Hou

1 Amalalu, Yosiua da bogoi...Sia:alalo 1:1 - 2:10
2 Isala:ili Bisisu Dunu...Sia:alalo 2:11 - 16:31
3 Eno hou da Isala:ili Dunuma Doaga:i...Sia:alalo 17:1 - 21:25

Bisisu

Yuda fi amola Simiane fi da hina bagade Adounaibisege Gagulaligi

1 Yosiua da bogobeba:le, Isala:ili fi dunu ilia da Hina Godema amane adole ba:i, “Ninia fi habo da bisili Ga:ina:ne dunuma doagala:ma:bela:?”

2 Hina Gode da bu adole i, “Yuda fi da bisili doagala:musa: masunu da defea. Ilia da amo soge amoma ouligisu esaloma:ne, Na da hamomu.” 3 Yuda fi dunu da Simiane dunu ilima amane sia:i, “Ania da soge anima ilegei amogai wa:i asili, Ga:ina:ne dunuma gegemu. Amalalu, ninia da dili sigi asili, soge da dilima ilegei amoga doagala:musa: masunu.”

4 Amaiba:le, Simiane fi amola Yuda fi da gilisili gegemusa: asi. Hina Gode da ela fidibiba:le, ela da Ga:ina:ne dunu amola Belisaide dunu ili hasalasi. Ilia da Bisege moilaiga 10,000 dunu agoane fane legei dagoi. 5 Amogai, ilia da hina bagade Adounaibisege ba:le, ema gegei. 6 E da hobea:i, be ilia da ema fa:no bobogele, gagulaligi. Ilia da ea lobo bi amola emo bi damuni fasi dagoi. 7 Adounaibisege da amane sia:i, “Na da hina bagade70agoane ilia lobo bi amola emo bi damuni fasili, ilia da na ha:i manu fafai haguduga daladaloba nasu. Na da ilima hamoi defele, wali Gode da nama hamoi

dagoi.” Ilia da e Yelusaleme moilai bai bagadega oule asili, amola amogai e da bogoi dagoi.

Yuda fi dunu da Yelusaleme Moilai bai bagade amola Hibalone Moilai bai bagade Hasasali

8 Yuda fi dunu da Yelusaleme moilai bai bagade amo doagala:le, suguli lai dagoi. Ilia da dunu huluane medole legele, moilai amo laluga ulagisi dagoi. 9 Amalalu, ilia da Ga:ina:ne dunu (amo da agolo soge, goumi fonobahadi soge amola hafoga:i soge gagoe (south) dialu amo ganodini esalu), ilima doagala:musa: asi. 10 Ilia da Ga:ina:ne dunu amo da Hibalone moilai bai bagade (ea musa: dio da Gilia:de Aba) amo ganodini esalu amoga doagala:musa: wa:i asi. Amogawi, ilia da Sisai sosogo fi, Ahaima:ne sosogo fi amola Da:lamai sosogo fi, ili hasasali.

Odeniele da Dibe Moilai bai bagade amo Hasali (Yosiua 15:13-19)

11 Amalalu, Yuda fi dunu da Dibe moilai bai bagade (amo esoga Dibe ea dio da Gilia:de Sifa) amoga doagala:musa: wa:i asi. 12 Yuda dunu afae ea dio amo Ga:ilebe da amane sia:i, “Nowa dunu da Gilia:de Sifa moilai bai bagade fi ili hasalasisia, na da nadiwi A:igasa: ema imunu.” 13 Ga:ilebe eya Gina:se amo ea mano Odeniele da amo moilai amo hasali dagoi. Amaiba:le, Ga:ilebe da idiwi A:igasa:, ea lama:ne i dagoi.

14 Uda lamu eso amoga, Odeniele da A:igasa: ema e da ea edama soge edegema:ne ha:giwane sia:i dagoi. A:igasa: da dougi da:iya fila heda:i amoga aligila sa:ili, Ga:ilebe da ema, “Di da adi lamu?” amane sia:i. 15 A:igasa: da bu adole i, “Na da dima gu hano lamu galebe. Soge amo di da nama i, da hafoga:i soge amo ganodini diala.” Amaiba:le, Ga:ilebe da ema agoloa gado amola umia gudu gu hano ema i dagoi.

Yuda Fi amola Bediamini Fi Ilia Hasalasu Hou

16 Mousese aowa (Ginaide dunu) amo egaga fi dunu da Yuda dunu sigi Yeligou moilai bai bagade (amo ganodini gumudi sala bagohame ba:i) amo fisili, asili wadela:i hafoga:i sogebi ea dio amo A:ila:de (Yuda soge amo ganodini) A:malege dunu amola gilisili esalu. 17 Yuda fi dunu da Simiane fi dunu amola gilisili wa:le asili, Ga:ina:ne dunu Sifa:de moilaiga fi dunu amo doagala:le, hasali. Ilia da amo moilai gagabusu aligima:ne ilegele, wadela:lesi dagoi. Amola ilia amoma dio gaheabolo asuli, amo Homa.

18 - 19 Hina Gode da Yuda dunu fidibiba:le, ilia da agolo soge huluane suguli lai dagoi. Be moilai bai bagade amo Ga:isa, A:siegelone, Egelone amola soge amo moilai bai bagade sisiga:i, ilia da hame suguli lai. Amo moilai dunu fi hano wayabo bega: esalu, da ouli sa:liode bagohame gagui. Amaiba:le, Isala:ili dunu da amo fi dunu gadili sefasimu hamedei ba:i. 20 *Mousese ea sia:i defele, ilia da Hibalone moilai bai bagade amo Ga:ilebema i dagoi. Ga:ilebe da amo moilaiga A:ina:ge egaga fi udiana galu, amo gadili sefasi. 21 †Be Bediamini fi dunu da Yebiusaide dunu Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini esalu, hame sefasi. Amola wali eso, Yebiusaide dunu amola Bediamini fi dunu da Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini gilisili esala.

Ifala:ime Fi dunu amola Ma:na:se Fi dunu da Bedele Moilai Hasali

* **1:20:** Yosiua 15:13-14 † **1:21:** Yosiua 15:63; 2 Sa:miuele 5:6; 1 Hou Olelesu 11:4

22-23 Ifala:ime fi dunu amola Ma:na:se fi dunu da Bedele moilai (amo esoga, ea dio da Lase) amoma doagala:musa: wa:i asi. Hina Gode da ili fidi. Ilia desega ahoasu dunu asunasi. 24 Ilia da dunu afae Bedele moilai fisili ahoanebe ba:i. Ilia da ema amane sia:i, "Di da Bedele moilai ganodini golili sa:imu logo ninima olelesea, ninia da dima se hame imunu." 25 Amaiba:le, e da golili sa:imu logo ilima olelei. Ifala:ime dunu amola Ma:na:se dunu ilia da dunu, uda amola mano huluane amo moilai ganodini esalu, amo medole legei dagoi. Be ilia da dunu amo da ilima logo olelei, amola ea sosogo fi hame fane legei.

26 Fa:no, e da Hidaide sogega asili amogai moilale fi. Amoga e da Lase dio asuli amola amo dio da amo moilai bai bagade ea dio wali diala.

Dunu Fi amo Isala:ili dunu ilia Gadili Hame Sefasi

27 ‡Ma:na:se fi da dunu amo da moilai bai bagade amo Bede Sia:ne, Da:inage, Do, Ibilia:me, Megidoa amola eno gadenene moilai amo ganodini esalu hame sefasi. Be Ga:ina:ne dunu da amo moilai bai bagade ganodini esalu. 28 Be Isala:ili dunu ilia gasa heda:le, ilia da amo Ga:ina:ne dunu ilia udigili hawa: hamosu dunu hamoma:ne logei. Be ilia da amo dunu huluane gadili hame sefasi. 29 §Ifala:ime fi dunu da Ga:ina:ne dunu amo Gise moilai bai bagade ganodini esalu, amo gadili hame sefasi. Amaiba:le, Ga:ina:ne da Ifala:ime dunu amola gilisili esalebe ba:i. 30 Sebiulane fi dunu da dunu amo da Gidalone moilai bai bagade amola Na:ihalale moilai bai bagade amo ganodini esalu, gadili hame sefasi. Amaiba:le, amo moilai bai bagade ganodini, Ga:ina:ne dunu da Isala:ili dunu gilisili esalu, amola ilia da Isala:ili dunu ilia udigili sesele hawa: hamosu dunu agoane esalu. 31 A:sie fi dunu da dunu amo da A:gou, Saidone, Ala:be, A:gasibi, Heleba, A:ifege amola Lihoube amo moilai bai bagade ganodini esalu, hame sefasi. 32 Be A:sie fi dunu da Ga:ina:ne dunu gadili hame sefasiba:le, amo dunu gilisili esalebe ba:i. 33 Na:fadalai fi dunu da dunu amo da Bede Semese moilai bai bagade amola Bede A:ina:de moilai bai bagade amo ganodini esalu, hame sefasi. Be Na:fadalai fi dunu da amo Ga:ina:ne dunu gilisili esalu, amo da ilia udigili sesele hawa: hamosu dunu hamoi dagoi. 34 Be A:moulaide dunu da Isala:ili fi afadafa (amo da Da:ne) ilia noga:i umi sogega misunu logo ga:i dagoi. Amola Da:ne fi dunu da agolo sogega esalu. 35 Amola A:moulaide dunu da mae fisili, moilai amo A:idialone, Sia:ilibimi amola Hilese Goumi amoga esalu. Be Ifala:ime fi amola Ma:na:se fi da ilima ouligisu esalebe ba:i amola ilia da amo Isala:ili fi ilia udigili hawa: hamonanu.

36 Sila moilai bai bagadega gagoedi (north), Idomaide dunu fi ilia soge alalo da A:gala:bimi goumi adobo gigadofa ahoasu amodili asi.

2

Hina Gode Ea A:igele Dunu da Bougimi Sogega Misi

1 Hina Gode Ea a:igele dunu da Giliga:le fisili Bougimi sogega asili, Isala:ili dunuma amane sia:i, "Na da dili Idibidi sogega esalu amo fisili masa:ne samogele, oule asili, soge amo Na da dilia aowalali ilima imunu ilegele sia:i, amoga oule asi. Na da amane sia:i, 'Na da gousa:su hou dilima hamoi, amo hamedafa yolesimu. 2 *Be dilia gousa:su eno Ga:ina:ne soge fi

‡ **1:27:** Yosiua 17:11-13 § **1:29:** Yosiua 16:10 * **2:2:** Gadili Asi 34:12-13; Mousese ea Malasu 7:2-5

dunuma maedafa hamoma. Ilia oloda amo dilia mugululi wadela:lesima.’ Be dilia da Na sia: hamedafa nabasu. 3 Amaiba:le, dilia da gusuba:i ahoasea, Na da amo dunu gadili hame sefasimu. Ilia da dilima ha laiwane esalumu, amola ilia ogogole ‘gode’ liligi ilima nodone sia:ne gadosu hou da fedege sia: agoane dilima sani dialumu.” 4 A:igele dunu da amo sia: sia:beba:le, Isala:ili dunu huluane da dinanu. 5 Amaiba:le, ilia da amo sogega Bougimi (disu) dio asuli. Amogawi, ilia da Hina Godema gobele salasu hamosu.

Yosiua da Bogoi

6 Yosiua da Isala:ili dunu asunasili, ilia da afae afae amo sogebi ilima ilegei, amo gesowale fimusa: asi. 7 Yosiua da esalea, amola e da bogoloba, ouligisu dunu da ilia siga Hina Gode Ea Isala:ili fidimusa: gasa bagade hou ba:i, amo dunu amola esalea, Isala:ili dunu da Hina Godema fa:no bobogei. 8 Amalalu, Hina Gode ea hawa: hamosu dunu Yosiua (Nane egefe) da ea esalu ode110amo gidigisia, bogoi dagoi. 9 †Ilia da ea da:i hodo amo hihima ilegei soge amoga uli dogone sali. Amo soge da Dimina:de Sila moilai Ifala:ime agolo soge ganodini, Ga:ia:sie Goumi amoga gagoe (north) dialu.

10 Amo musa: fifi misi dunu huluanedafa da bogogia:i dagoi. Amola fa:no fifi misi dunu ilia da Hina Gode Ea gasa bagade Isala:ili dunuma fidi amo gogolei, amola Hina Gode hamedafa dawa:i.

Isala:ili Dunu Fi da Hina Godema Nodone Sia:ne Gadosu Hou Yolesi

11 Amalalu, Isala:ili dunu da Godema wadela:le hamoi. Ilia da ogogosu ‘gode’ liligi ilia dio amo Ba:ile ilima fa:no bobogesu. 12 Hina Gode, amo da ilia aowalalia Gode, amola E da ili Idibidi sogega fisili masa:ne asunasi. Be ilia da Hina Gode yolesili, amo hame lalegagui dunu ilia soge ganodini esalu, amo ilia ‘gode’ liligi amoma nodone sia:ne gadosu. Ilia da amo ogogosu ‘gode’ liligi ilima dawa:le begudubiba:le, Hina Gode da ougi bagade ba:i. 13 Ilia da Hina Godema nodone sia:ne gadosu hou fisili, Ba:ile amola A:sadalode ogogosu ‘gode’ amoma fa:no bobogei.

14 Amaiba:le Hina Gode da ougi bagade ba:i. Ilima ha lai dunu da ilima doagala:musa: amola ilia liligi wamolamusa: manoba, Hina Gode da ilia logo hame hedofai. E da Isala:ili dunu hame fidibiba:le, ilia ha lai dunu da ilima sisiga:le disi, amo da ili hasalasi. Isala:ili dunu da ilima bu gegemu hamedeiwane ba:i. 15 Hina Gode Ea sia:i defele, ilia da gegemusa: ahoanoba, Hina Gode da ilima gegebe ba:i. Ilia da se bagade nabi.

16 Amalalu, Hina Gode da bisisu dunu Isala:ili dunuma i. Bisisu dunu da gasa bagade gegebeba:le, ilia da Isala:ili dunu ilia ha lai dunu ilima gaga:i. 17 Be Isala:ili dunu da ilia bisisu dunu sia: hame nabasu. Ilia Hina Gode Ea hou fisili, eno ‘gode’ liligi ilima hawa: hamosu. Ilia aowalali eda ilia da Hina Gode Ea sema amoma fa:no bobogesu. Be gaheabolo fi dunu da amo hou hedolowane yolesi. 18 Eso bagohame, Hina Gode da Isala:ili dunuma bisisu iasu. Amo bisisu dunu da esalea, Hina Gode da e fidibiba:le, Isala:ili dunu ilia ha lai dunu ilima gaga:i. Hina Gode da ilia se nabasu amola gogonomasu amo nababeba:le, E da ilima asigiba:le, ili gaga:i. 19 Be bisisu da bogoloba, Isala:ili dunu da ilia musa: wadela:i hou amoma sinidigili, ilia wadela:i hou da ilia ada ilia wadela:i hou baligisu. Ilia da ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu, amola hawa: hamosu. Ilia da musa: wadela:i hou hamedafa yolesi. 20 Amo ba:beba:le, Hina Gode da Isala:ili

† **2:9:** Yosiua 19:49-50

fi ilima ougi bagade ba:lalu, amane sia:i, “Amo dunu da gousa:su amo Na da ilia aowalali ilima noga:le nabima:ne sia:i, amo ilia da Na sia: hame nababeba:le, wadela:lesi dagoi. 21 Amaiba:le, dunu fi da Yosiua esalebe eso amoga, Ga:ina:ne soge ganodini ba:i, amo Na da gadili hame sefasimu. 22 Na da wali esalebe Isala:ili dunu da ilia aowalali defele Nama fa:no bobogema:bela:? amo adoba:ma:ne, Na da ilima ha lai dunu Ga:ina:ne soge ganodini fima:ne yolesimu.”

23 Amaiba:le, amo dunu fi da Isala:ili soge ganodini bu esaloma:ne, Hina Gode da logo doasi dagoi. Hina Gode Ea hamobeba:le, Yosiua da amo dunuma hame hasali, amola Yosiua da bogoloba, Hina Gode da amo dunu gadili hame sefasi.

3

Dunu Fi da Ga:ina:ne Soge Ganodini Esalu

1 Amaiba:le, Isala:ili dunu amo da Ga:ina:ne soge ganodini gegesu hame ba:i, amo dunu adoba:ma:ne, Hina Gode da Ga:ina:ne fi mogili gadili hame sefasi. 2 E da Isala:ili fi gaheabolo amo da gegesu hame ba:i ilima gegesu hou olelema:ne, amo fi gadili hame sefasi. 3 Ga:ina:ne soge fi da soge amoga esalebe ba:i, da haguduga dedei diala. Filisidini moilai bai bagade biyale gala, Ga:ina:ne dunu huluane, Saidonia dunu amola Haifaide dunu (ilia soge alalo da Ba:ile Hemone Goumi asili Ha:ima:de Goumi ahoasu doaga:i. Amo soge da Lebanone Goumi soge) 4 Hina Gode da amo dunu fi ilia Isala:ili dunu ilima adoba:ma:ne, Isala:ili soge ganodini yolesi. Isala:ili dunu ilia da sema amo Hina Gode da Mousesema i, amola e da ilia aowalali ilima alofele olelei, amo ilia fa:no bobogema:beyale adoba:musa: yolesi. 5 Amaiba:le, Isala:ili dunu da dunu fi eno amo Ga:ina:ne, Hidaide, A:moulaide, Belesaide, Haifaide amola Yebiusaide amo gilisili fi galu. 6 Ilia da gilisili uda lasu hou hamosu amola amo dunu ilia ‘gode’ liligi ilima nodone sia:ne gadosu.

Odeniele

7 Isala:ili dunu da ilia Hina Gode gogolei. Ilia da wadela:le hamosu amola ilia ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi amo Ba:ile amola Asila, amoma nodone sia:ne gadosu. 8 Amaiba:le, Hina Gode da Isala:ili fi ilia hou ba:beba:le, ougi bagade ba:i. E da Gusia:ne Lisada:ime (Mesoubouda:imia hina bagade) ili hasalasima:ne, amo ea logo doasi dagoi. E da Isala:ili dunuma ode godoane (8) amoga hina bagade esalu.

9 Amalalu, Isala:ili dunu da Hina Godema dinanuwane wele sia:beba:le, E da gaga:su dunu ilima asunasi. Amo da Odeniele, Ga:ilebe eya Ginase egefe. 10 Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ea dogo ganodini aligila sa:ili, e da Isala:ili bisisu dunu hamoi. Odeniele da gegemusa: asili, amola Hina Gode da fidibiba:le, e da Mesoubouda:imia hina bagade amo hasalasili, sefasi. 11 Isala:ili soge da ode40amoga, olofosu ba:i dagoi. Amalalu, Odeniele da bogoi.

Ihade

12 Isala:ili dunu da bu eno Hina Godema wadela:le hamoi. Amaiba:le, Hina Gode da Moua:be hina bagade ea dio amo Egelone amo fidibiba:le, ea gasa da Isala:ili fi ilia gasa baligi dagoi. 13 Egelone da A:mounaide dunu amola A:malege dunu gilisili, Isala:ili fi hasalasi. Ilia da Yeligou moilai bai bagade (amo ganodini gumudi sala agoai bagohame ba:i) amo suguli lai dagoi. 14 Egelone da Isala:ili dunu ilima ode 18amoga ouligisu esalu.

15 Amalalu, Isala:ili dunu da dinanuwane, Hina Godema wele sia:beba:le,
E da gaga:su dunu eno ilima asunasi. Ea dio amo da Ihade. E da ea lobo
fofadi amoga hawa: hamosu. E da Bediamini fi dunu Gila amo egefe.
Isala:ili dunu da Ihade, amo Moua:be hina bagade Egelone ema udigili
su iasu ima:ne asunasi. 16 Ihade da gegesu gobihei bagade (ea sedade
defei da 50sedamida) fe la:idi amola la:idi mei amo hamone, ea lobodafa
afoga ea abula haguduga wamo la:gi dagoi. 17 Amalalu, e da su iasu liligi
amo Egelonema gaguli asi. Egelone da dunu basului bagade. 18 Ihade da
iasu liligi Egelonema ia dagoiba:le, e da dunu amo da su liligi gaguli misi,
ilima ilia da ilia moilaiga bu masa:ne sia:i. 19 Be Ihade hisu da hedofai
igi Giliga:le moilai gadenene amoga doaga:le, Egelonema buhagili, ema
amane sia:i, "Hina bagade! Na da dima wamolegei sia: sia:mu galebe."
Amaiba:le, hina bagade da ea hawa: hamosu dunuma amane sia:i, "Masa!
Ania fawane esalumu." Amola ilia da huluane gadili asi.

20 Amalalu, hina bagade hisu da anegagi sesei ea diasu gadodili diala
amo ganodini fibi ba:i. Ihade da ema asili, amane sia:i, "Na da Gode Ea
sia: dima adomu." Hina bagade da wa:legadoi. 21 Ihade da ea lobo fofadini
amoga gobihei bagade amo duga:le gadole, Egelone ea hagomo damana
sone, 22 badofale, gadili asi. Amaiba:le, Egelone ea sefe da bosonagala:le
gobihei geda amo dedeboi ba:i. Be gobihei da mae duga:gala:le, medene
gasaga gagulaligi dialebe ba:i. 23 Amalalu, Ihade da gadili asili, diasu logo
noga:le ga:sili, fisili asi. 24 Egelone hawa: hamosu dunu da misini, logo
ga:i dagoi ba:beba:le, hina bagade da fonobahadi diasuga asi dagoi, dawa:i
galu. 25 Ilia da ouesalu, be hina bagade da logo hedolo hame doasiba:le,
ilia da gi lale, logo doasi. Amalalu, ilia hina bagade amo hada:i fa:i amoga
diasa:ili, bogoi dialebe ba:i. 26 Ilia da ouesaloba, Ihade da hobea:i dagoi.
E da Giliga:le hedofai igi amo baligili, Sia:ila sogebiga doaga:i. 27 E da
amogawi Ifala:ime agolo sogega doaga:loba, e da Isala:ili dunu gegemusa:
gilisima:ne, dalabede dusu. Amalalu, e da Isala:ili dunu bisili oule asili, ilia
da agolo soge fisili, umiga sa:i. 28 E amane sia:i, "Nama fa:no bobogema.
Hina Gode da dilia ha lai dunu amo Moua:be dunu, ili hasalasima:ne
hamoi dagoi." Amaiba:le, ilia da Ihade amoma fa:no bobogele, ilia da
hano degesu sogebi (amoga Moua:be dunu da Yodane degemusa: dawa:i)
amo lai dagoi. Amalalu, ilia da Moua:be dunu huluane fane legei dagoi.
Moua:be dunu afadafa da Yodane Hano hame degei.

29 Amo esoha, ilia da Moua:be dadi gagui dunu noga:i amo 10,000 agoane
medole legei dagoi. Afae da hame hobea:i. 30 Amo esoha, Isala:ili dunu da
Moua:be fi ili hasali dagoi. Amalalu, ilia soge ganodini, ilia da ode 80
olofosu fawane ba:i.

Sia:maga

31 Fa:no, bisisu dunu eno Sia:maga (A:ina:de egefe) da Isala:ili dunu
ouligisu. E amola da Isala:ili dunu gaga:i. E da Filisidini dunu 600 agoane
amo bulamagau masa:ne sesu ifa, amoga fane legei.

4

Debola amola Bela:ge

1 Ihade da bogobeba:le, Isala:ili dunu da bu eno Hina Godema wadela:i
hou hamosu. 2 Amaiba:le, Hina Gode da logo doasibiba:le, Ya:ibini
(Ga:ina:ne hina bagade amo da Ha:iso moilai bai bagade ouligisu) da ili
hasali. Ya:ibini ea dadi gagui ouligisu da Sisela. E da Halosede Dienadaile

moilaiga esalu. 3 Ya:ibini da sa:liode ouliga hamoi amo 900 gagui galu. E da ougiwane gasafiwane ode 20 amoga Isala:ili dunu ouligisu. Amalalu, Isala:ili dunu da Hina Godema fidima:ne wele sia:i dagoi.

4 Uda afae amo ea dio Debola (La:bidode idua) da balofede uda (Gode Sia: alofesu uda) esalu. E da Isala:ili dunu ilima fofada:su ouligisu esalu. 5 Ea hou da agoane. Lama amola Bedele moilai gilisisu Ifala:ime agolo soge ganodini gala, amo dogoa sogebi gumudi agoai ifa ea ougia e da fili, Isala:ili dunu da ea fidisu sia: lamusa: masu

6 Eso afaega, e da Bela:ge (Abinoa:me egefe. E da Gidese moilai bai bagade, Na:fadalai soge ganodini esalu) amo ema misa:ne sia:i. Debola da ema amane sia:i, "Hina Gode, Isala:ili dunu ilia Gode, da dima amane hamoma:ne sia:sa, 'Di da Na:fadalai fi amola Sebiula:ne fi amoga dunu 10,000 lale, ili Da:ibo Goumiga oule masa. 7 Na da Ya:ibini ea dadi gagui hina ouligisu Sisela amo dilima gegema:ne Gisione Hano amoga oule misunu. E da sa:liode amola dadi gagui bagohame gagui dialebe ba:mu. Be Na da di fidimuba:le, di da e hasalimu.' "

8 Amalalu, Bela:ge da Debolama bu adole i, "Di da na sigi ahoasea, na da masunu. Be di da hame sigi ahoasea, na da hame masunu."

9 Debola da amane sia:i, "Defea! Na da ani masunu. Be di da Sisela amoma hasali, ilia da hame sia:mu. Bai Hina Gode da Sisela amo uda afae amoma medole legema:ne imunu." Amaiba:le, Debola da Bela:ge sigi asili, Gedese moilai bai bagadega doaga:musa: asi. 10 Bela:ge da Sebiula:ne fi amola Na:fadalai fi amo Gedese moilai bai bagadega misa:ne wele sia:i. Amola dunu 10,000 da ema fa:no bobogei. Debola da e sigi asi. 11 Amo esoha, Ginaide dunu ea dio amo Hibe da Ginaide dunu eno fisili, ea hawa:i fisu diasu amo Gidese moilai gadenene gagui. E da ouge ifa Sa:na:nimi sogega amo gadenene falifai. Ginaide dunu da Houba:be (Mousese ea bai) amo egaga fi.

12 Sisela da Bela:ge da Da:ibo Goumiga asi, amo nabi dagoi. 13 Amalalu, e da ea sa:liode 900 agoane amola ea dadi gagui dunu huluane Halosede Dienadaile amoma misa:ne wele sia:i. Amalalu, e da ili Gisione Hano amoga asunasi. 14 Amalalu, Debola da Bela:gema amane sia:i, "Masa! Hina Gode da di oule bisili ahoa. Wali eso E da Sisela hasalima:ne hou dima i dagoi." Amaiba:le, Bela:ge da ea 10,000 dunu amo Da:ibo Goumi hagudu amoga oule asi. 15 Bela:ge amola ea dadi gagui da Siselama doagala:loba, Hina Gode da hamobeba:le, Sisela, ea sa:liode amola dadi gagui da beda:iba:le uguguli doula agoane asi. Sisela da ea sa:liode amo fisili, emoga hobea:i.

16 Bela:ge da sa:liode amola dadi gagui huluane sefasili, Halosiede Dienadaile amoga doaga:i. E da Sisela ea dadi gagui dunu huluane medole legei. Dunu afae esalebe hame ba:i. 17 Sisela da hobeale, Ya:iele (Ginaide dunu Hibe amo idua) amo ea abula diasuga doaga:i. Bai Ha:iso hina bagade Ya:ibini amola Hibe ea sosogo fi da olofoiwane esalu. 18 Ya:iele da gadili asili, Sisela amoma amane sia:i, "Na abula diasu ganodini golili misa. Mae beda:ma!" Amaiba:le, e da ganodini golili sa:ili, Ya:iele da e wamoaligimusa:, abulaga dedeboi. 19 E da Ya:ielema amane sia:i, "Na da hano hanai galebe. Hano nama ima." Ya:iele da goudi gadofo nodomeiga gebo dodo maga:me disu amo doasili, ema dodo maga:me i. Amalalu, e da Sisela wamoaligima:ne, bu dedebosi. 20 E da Ya:ielema amane sia:i, "Di da abula diasu logo ga:su amogawi ouleloma. Dunu da misini amola 'dunu da esalabela:iya' adole ba:sea, 'hameyeiya' fawane sia:ma." 21 Sisela e da

bagadewane helebeba:le, gola dialebe ba:i. Amalalu, Ya:iele e da wamo gogoli misini, ha:ma amola abula diasu gagumusa: goge agei lale, Sisela ea dialuma gele dabaga dabasalili, osoboga doasa:i ba:i. 22 Bela:ge da Sisela hogomusa: manoba, Ya:iele da ema gadili yosia:musa: ahoanoba, amane sia:i, "Guiguda: misa! Na da dunu di hogosa, amo dima olelemu." Amaiba:le, e da abula diasu ganodini golili sa:ili, Sisela amo ea dialuma sone osoboga dabagala:le, bogoi dagoi dialebe ba:i.

23 Amo esohaga, Gode da fidiba:le, Isala:ili dunu da Ya:ibini, Ga:ina:ne hina bagade amo hasalasi. 24 Ilia da mae yolesili gebe minibagei ahoanawane, ilia ha lai dunu da huluane gugunufinisi dagoi ba:i.

5

1 Amo esohaga, Debola amola Bela:ge (Abinoa:me egefe) da amo gesami hea:i.

2 "Hina Godema nodoma!
Isala:ili dunu da gegemusa: dawa:iou,
ilia da gegesu hahawane fidimu sia:i.

3 Dilia hina bagade nabima!
Noga:le dawa:ma! Na da ninia Isala:ili Hina Godema
gesami hea:mu amola gesami hea:su liligi dumu.

4 Hina Gode! Di da Sie goumi fisili, amola Idome soge amoga ahoanoba,
osobo bagade da fofogolalu yagugui
amola gibu da muagadodili sa:i.
Dafawane, hano da mu mobi amo ganodini dialu,
osobo bagadega sa:i.

5 *Sainai Hina Gode da manebeba:le,
goumi huluane da fofogoi.
Hina Gode! Isala:ili dunu ilia Gode!

6 Sia:maga (Anade egefe) amola Ya:iele da esalea,
dunu amola ga:mele amola bidi lasu dunu
da Isala:ili sogega hame misi.
Ilia da logo fonobahadi la:ididili asi.

7 Debola! Isala:ili moilai gilisisu da dunu hame esalebe agoane ba:i.
Amalalu, di da misi. Di da Isala:ili fi ilia ame defele misi dagoi.

8 Isala:ili dunu da gaheabolo ogogosu 'gode' liligi ilima fa:no boboge-beba:le,
gegesu bagade ilia soge ganodini ba:i.
Isala:ili dunu 40,000 agoane gilisi amo ganodini,
lobo danoma:ne gala:su goge agei
amola da:igene gaga:su liligi hame ba:i.

9 Na da Isala:ili ouligisu dunu ilima bagade asigisa.
Amola dunu da mae hihini hahawane fidimusa: misi,
na da ilima bagade asigisa. Hina Godema nodoma!

10 Dilia! Dunu da ahea:iya:i dougi amoga fila heda:su dunu!
Amo sia: olelema!
Amola dili emoga fawane ahoasu dunu! Dilia sia:ma!

11 Nabima! Dunu bagohame da gu hano amogai gilisili wele sia:nana.
Ilia da Hina Gode Ea hasalasu hou
amola Isala:ili dunu ilia hasalasu hou olelesa.
Amalalu, Hina Gode Ea fi dunu da ilia moilai fisili,
mogodigili gudu sa:i.

* **5:5:** Gadili Asi 19:18

12 Debola! Bisima! Bisima!
Gesami hea:ma! Bisima!
Bela:ge, Abinoa:me egefe di!
Ba:le gaidi godiwane masa!
Dia ha lai dunu di afugili lai, amo oule masa!
13 Amalalu, fa:no noga:le bobogesu dunu
da ilia ouligisu dunuma gagadomusa: gudu sa:i.
Ilia da gegemusa: momagele, Hina Godema gilisi.
14 Ilia da Ifala:ime soge fisili, fagoa gudu misi.
Ilia da Bediamini fi dunu ilima fa:no bobogei.
Dadi gagui ouligisu dunu da Ma:igie soge fisili misi.
Amola, ilia fidisu ouligisu dunu da Sebiula:ne sogega misi.
15 Isaga fi ouligisu dunu da Debola amo sigi misi.
Dafawane! Isaga fi da misi dagoi.
Bela:ge da misiba:le, ilia da ema fa:no bobogele, fagoa gudu doaga:i.
Be Liubene fi dunu da afafai.
Ilia da misunu o hame misunu, hame dawa:i galu.
16 Ilia da abuliba:le mae misini, sibi ouligima:ne ouesalula:?
Ilia abuliba:le, sibi ouligisu dunu
sibima wele sia:su amo nabima:ne, ouesalula:?
Ma! Liubene fi da afafai dagoi ba:i.
Ilia da misunu o hame misunu, hame dawa:i galu.
17 Ga:de fi dunu da Yodane Hano eso mabe la:ididili esalebe ba:i.
Da:ne fi dunu da ilia dusagai ouligima:ne esalebe ba:i.
A:sie fi dunu da hano bagade bega: ouesalebe ba:i.
18 Be Sebiula:ne fi dunu amola Na:fadalai dunu da bogosa:besa:le mae dawa:le,
gegesu amoga gilisi.
19 Hina bagade dunu da Da:ina:ge moilai bai bagade,
Megido Hano bega: dialu, amoga gegemusa: misi.
Ga:ina:ne hina bagade dunu da gegei, be hame hasalasiba:le,
silifa noga:i liligi hame gaguli asi.
20 Fedege sia: agoane, gasumuni da muagado asili, amoga gegei.
Ilia da hina bagade Sisela ema gegei.
21 Gaisione Hano da filigala:le neda:le,
amo dunu huluane mini asili, gaguli asi.
Na da gasawane mogodigili masunu!
22 Amalalu, hosi da hehenane misini,
osoboga ha:giwane osa:i.
23 Hina Gode Ea a:igele dunu da amane sia:sa,
“Milose soge amo aligima:ne gagabuma.
Dunu huluane amogawi esala, amo aligima:ne gagabuma.
Ilia da Hina Godemagale gegemusa: hame misi.”
24 Hibe (Ginaide dunu) amo ea uda da hahawane bagade.
E da uda huluane abula diasu amo ganodini esalebe uda,
amo ilia hahawane hou baligisa.
25 Sisela da ema hano edegei. Be e da dodo maga:me ema i.
E da gebo sefe gugu, yaeya noga:iwane amo ganodini sali,
gaguli misini ema i.
26 E da abula diasu goge agei, lobo afae amo ganodini gaguli,
hawa: hamosu dunu ea ha:ma, lobo eno amo ganodini gagui.

E da Sisela fane, ea dialuma goudai.
E da ea dialuma amo abula goge agei amoga soi dagoi.
27 E da muguni bugili, diasa:ili,
amo uda ea emo gadenene osoboga sa:ili, bogoi dagoi.
28 Sisela ea ame da fo misa:ne agenesi amoga ba:i.
E da ifa gigiadomai hobea:ga gadili ba:lalu.
E amane adole ba:i, “Ea sa:liode da abuliba:le hedolo hame maha?
Ea hosi da abuliba:le hedolo hame buhagisala:?”
29 Ea bagade dawa:su fidisu uda ilia da ema amane adole i,
amola e da hisu hima adole ialala, amane,
30 “Ilia da liligi lama:ne amola afafane ima:ne hogolala.
Dadi gagui dunu da afae afae a:fini afae o aduna lamu.
Sisela da abula ida:iwane lamu. Amola abula ida:iwane amuni liligi,
ea uda galogoa gisa:gima:ne, amo lamusa: hogolala.”
31 Hina Gode! Dima ha lai dunu huluane da
Sisela ea bogoi defele bogomu da defea. Be Dima dogolegei dunu
da eso mabe ea diga:i defele diga:mu da defea.”
Amalalu, Isala:ili soge ganodini da ode 40 amoga olofosu fawane ba:i.

6

Gidione

1 Isala:ili dunu ilia da Hina Godema bu wadela:le hamoi. Amaiba:le, E da Midia:ne dunu ilia Isala:ili dunu ode fesuale amoga wadela:lesima:ne logo doasi dagoi.

2 Midia:ne fi dunu ilia gasa da Isala:ili fi ilia gasa baligi. Amaiba:le, Isala:ili fi dunu da magufu gelabo amola eno wamoaligisu sogebi agolo ganodini amoga wamoaligisu.

3 Eso huluane, Isala:ili fi dunu da hawa: sagaloba, Midia:ne fi dunu, A:malege fi dunu amola eno hafoga:i sogega fi dunu da gilisili ilima doagala:le gegesu. 4 Ilia da hou agoane hamosu. Ilia da Isala:ili soge amoga fisisu. Amalalu, ilia da Isala:ili dunu ilia sagai amo fana asili, gugaga asili, Ga:isa moilaiga doaga:su. Ilia da Isala:ili dunu ilia sibi, bulamagau amola dougi wamolalusu. Amaiba:le, Isala:ili dunu da liligi hamedene esalusu.

5 Midia:ne dunu bagohame ilia idi da danuba: wa:i defele ba:i, ilia da Isala:ili soge amoga ilia ohe fi oule misini, ilia abula diasu gagusu. Ilia amola ilia ga:mele da idimu hamedeiwane ba:i. Ilia da misini, soge huluane wadela:lesisu.

6 Isala:ili dunu da gasa hameba:le, ilia logo hedofamusa: gasa bagade ba:i.

7 Amalalu, Isala:ili dunu da se nababeba:le, Hina Godema wele sia:i. Ilia da Gode Ea fidima:ne, Midia:ne dunu ilia logo hedofama:ne wele sia:i. 8 Hina Gode da ilima balofede dunu asunasi. Balofede dunu e da ilima amane sia:i, “Isala:ili fi dunu ilia Hina Gode da amane sia:sa, ‘Dilia da hemonega Idibidi soge ganodini udigili lobo lala:gi agoai hawa: hamonanu. Be Na da dili fisili masa:ne gadili oule asi. 9 Idibidi dunu da dili mae wadela:ma:ne, Na da dili gaga:i. Amola Ga:ina:ne sogega fi dunu da dili mae wadela:ma:ne, Na da dili gaga:i. Dilia da gusuba:i heda:loba, Na da amo dunu sefasisu. Amola Na da ilia soge amo dilima i dagoi. 10 Na da dilia Hina Godedafa, amo Na da dilima olelei. Amola dilia da A:moulaide dunu, (dilia wali ilia soge ganodini esala) amo ilia ogogosu ‘gode’ liligi

ilima mae sia:ne gadoma:ne, Na da sia:i dagoi. Be dilia da Na sia: hame nabi.' "

11 Amalalu, Hina Gode Ea a:igele dunu da Ofala moilai bai bagadega misini, "ouge" ifa amo ea ougiha esalu. Amo ifa da Youa:se (A:ibisa fi dunu) amo ea ifa falifai galu. Youa:se egefe Gidione da Midia:ne dunu ilia ba:sa:besa:le, wamowane widi ha:i manu gisi amo afafama:ne, waini hano hamosu diasu amo ganodini widi gisi dabalebe ba:i.

12 Hina Gode Ea a:igele dunu da ema misini, amane sia:i, "Gasa bagade nimi dunu! Hina Gode da ali esala." 13 Gidione da bu adole i, "Na da dima adole ba:mu gala. Hina Gode da nini esala, di da sia:sa. Amaiba:le amo se nabasu da abuliba:le ninima doaga:bela:? Ninia ada ilia da Hina Gode Ea gasa bagade hou amo ninima olelei. E da Idibidi sogega nini fisili masa:ne gadili asunasi. Be wali Hina Gode da Midia:ne dunu nini wadela:lesima:ne, fisi dagoi." 14 Amalalu, Hina Gode da Gidione ea hamoma:ne, ema amane olelei, "Dina: gasaga masa! Midia:ne dunu ilia Isala:ili fi mae wadela:ma:ne, di gaga:ma! Na Nisu fawane, da di asunasisa." 15 Gidione da bu adole i, "Na da habodane Isala:ili fi gaga:ma:bela:? Na sosogo fi da Mana:se fi amo ganodini gogaya:i gala. Amola na da na sosogo fi amo ganodini bodogidafa." 16 Hina Gode da ema bu adole i, "Na da di fidimuba:le, di da amo hamomusa: dawa:mu. Di da Midia:ne dunu huluane hasalili dagomu." 17 Gidione ea bu adole i, "Di da nama nodosa galea, na da Di dafawane Hina Gode esala, amo dawa:ma:ne, dawa:digisu hou amo nama olelema. 18 Dafawane! Di da na mae yolesili ouleloma. Na da Dima gobele salasu ha:i manu gaguli misunu," Gidione amane sia:i. Hina Gode Ea amane sia:i, "Na da di ouesalea, amogainini di bu misunu." 19 Amaiba:le, Gidione da hi diasua golili sa:ili, goudi mano sefena afae fane, falaua ea dioi defei da10gilougala:me amo lale, yisidi mae legele, agi ga:gi hamoi. E da goudi hu dabaga salawane, gugu gasa:le, ofodo ganodini salawane, gaguli, Hina Gode a:igele dunu "ouge" ifa baiya lelebe amogili iasi.

20 A:igele dunu da Gidionema amane sia:i, "Hu amola agi ga:gi lale, igi goe da:iya ligisili, amo da:iya gugu soga:sima." Gidione da amo defele hamoi dagoi. 21 Amalalu, Hina Gode Ea a:igele dunu da ea lobo ligiagale, galiamo ea lobo ganodini gagui, amo ea bidiga, e da hu amola agi ga:gi digilisi. Amalalu, lalu da igi da:iya wiligadole, hu amola agi ga:gi nene dagoi. Amalalu, a:igele dunu da asi, hame ba:i. 22 Amaiba:le, Gidione hamugini ba:loba, amo da Hina Gode ea a:igele dunu dawa:i galu. Amola e da bagadewane fofogadigili, beda:ne amane sia:i, "Hina Gode Bagadedafa! Na da Dia a:igele dunu ea odagi amola na odagi migadenei ba:i." 23 Hina Gode da ema amane sia:i, "Asaboma! Mae beda:ma! Di da hame bogomu." 24 Gidione da Godema gobele salasu fafai (oloda) amogawi gagui. Amoga, e da amo dio asuli, "Hina Gode da Olofosudafa." Amo fafai da wali Ofala moilai bai bagadega sagasi dana. (Ofala da A:ibisa fi dunu ilia moilai eno galu). 25 Amo gasia, Hina Gode da Gidionema amane sia:i, "Dia ada ea bulamagau gawali amola eno bulamagau gawali ode fesuale gala lela, amo lama. Dia ada ea gobele salasu fafai Ba:ilema sia:ne gadomusa: gagui, amo mugululi salima. Amola ogogosu 'gode' ifaga hahamoi uda Asila, amola Ba:ile, ela dafulili lelebe go abasalima. 26 Dia Hina Godema gobele salasu fafai noga:idafa, goe bi da:iya gaguma. Amalu bulamagau gawali ageyadu

e lale, ea da:i hodo huluane gobele salima. Amo gobele salimusa: di Asila ifa abasali lalu amoga lale dididi gobele salima."
27 Amaiba:le, Gidione ea hawa: hamosu dunu mogili, nabuane agoane lale, amola e da Hina Gode Ea ema adoi amo hamoi. E da ea sosogo fi amola ea moilai fi ilima beda:iba:le, yoga hamomu hamedei ba:i. Amaiba:le, e da gasia fawane hamoi.
28 Moilai fi dunu da hahabedafa wa:legadole, ilia da gobele salasu fafai Ba:ilema sia:ne gadomusa: gagui, amola Asila ea ifa abasali dagoi ba:i. Amola bulamagau ageyadu amo da gobele salasu fafai (Gidione ea gagui liligi) amo da:iya gobele sali dagoi, ilia ba:i. 29 Amalalu, ilia amane sia:i, "Nowa dunu da amo hou hamobela:? Ilia amane lalabilaloba, Youa:se ea mano Gidione ea hamoi, ilia ba:i. 30 Amalalu, ilia da Youa:sema amane sia:i, "Diagofe ninia fane legemusa: guiguda: oule misa. E da Ba:ile gobele salasu fafai amo mugululi sali amola Asila hou dawa:ma:ne liligi amoga dafulili dialu amo abasali." 31 Be Youa:se da dunu huluane ilia da ema fofada:nanu, ilima amane sia:i, "Dilia da Ba:ile amoma gasala:? Dilia amola e gaga:sala:? Nowa da ema gale lela, amo da hahabe fane legei dagoi ba:mu. Ba:ile da Godedafa galea, defea, e da hisu hina: gaga:mu. Amo gobele salasu fafai mugululi sali da ea: liligi fawane, dilia: hame." 32 Amalalu, amohaga amola fa:no ilia da Gidione ea dio da Yeluba:ile, ilia da amane sia: dasu. Bai Youa:se da amane sia:i, "Ba:ile ea da hisu hina: gaga:mu da defea. Gobele salasu fafai mugululi sali da ea: liligi fawane."
33 Amalalu, Midia:naide fi dunu, A:malege fi dunu amola hafoga:i sogega fi dunu huluane gilisili mogodigili asili, Yodane hano amo degele, Yeseliele fago amogai hawa:i fisu. 34 Hina Gode Ea A:silibu da Gidione amoma noga:le seselalu, A:ibisa sosogo fi dunu ilia ema fa:no bobogema:ne, Gidione da dalabede fulaboi. 35 E da sia: adola ahoasu dunu ilia Mana:se fi dunu da ema fa:no bobogema:ne, adole lama:ne asunasi. E da sia: adola ahoasu dunu A:sie, Sebiulane amola Na:fadalai amo fi dunu ilima adoma:ne asunasi. Amalu, ilia misini, ema madelai. 36 Amalalu, Gidione da Godema amane sia:i, "Dia da amane sia:ba:, Isala:ili fi gaga:ma:ne, Dia da nama fidisu imunu sia:i. 37 Defea! Na da sibi hinabo houga:i amo houga:i widi dabasu osobo da:iya amogai ligisimu. Be hahabe sibi hinabo houga:i da:iya oubi baeaga nanegai galea, be osobo da:iya da oubi baea hame ba:lalu, Isala:ili dunu fi amo na gaga:ma:ne, Dia da dafawane fidimusa: ilegei, amo na da dawa:mu." 38 Goe da dididi agoane hamoi ba:i. Golale hahabedafa Gidione da wa:legadole, e da ofodo lale ligisili, sibi hinabo houga:i amo lale, oubi baea sibi hinaboga nanegai dialu amo ofodo gelaba ganodini dugini sali. Ofodo da amo hanoga nabaidafa ba:i.
39 Amalalu, Gidione da Hina Godema amane sia:i, "Hina Gode! Dia nama mae ougima. Na da adoba:su afadafa eno hamomu da defeala:? Be ha afaega musa: agoane hamosea, sibi hinabo houga:i da hafoga:i amola osobo da nanegai agoane ba:mu da defea." 40 Amo gasia Gode da amo liligi dididiwane hamoi. Golale hahabe, sibi hinabo houga:i da hafoga:i ba:i, be osobo da oubi baeaga nanegai dialebe ba:i.

7

Gidione ea da Midia:ne Fi Dunu amo Hasali

1 Eso afaega, Gidione amola ea dadi gagui dunu huluane hahabedafa wa:legadole, wa:i asili, Ha:ilode hano bubuga:su amo gadenene ha wa:i fi.

Midia:ne fi dunu ilia hawa:i fisu da Isala:ili fi ilia fisisu amo gadili guga
Moule Agolo fago amo gadenene dialebe, amogawi ba:i. 2 Hina Gode da
Gidionema amane sia:i, “Na da dilia Midia:ne fi dunu ili hasalasima:ne
fidimu. Be di sigi aligisu dunu da bagohamedafa ba:sa. Isala:ili dunu ilia
da ilisu Midia:ne fi dunu hasali, amo sia:sa:besa:le, amola Nama hame
nodosa:besa:le, 3 *Isala:ili dunuma amane sia:ma, ‘Nowa dunu da beda:i
galea, e da ea diasuga buhagimu da defea. Be ninia mogili da Gilia:de
Goumia esalumu.’ ” Amaiba:le, dunu22,000 agoane da ilia diasuga buhagi.
Be dunu 10,000 da ouesalu.
4 Amalalu, Hina Gode da Gidionema amane sia:i, “Wali amola dia dunu
idi da bagohamedafa ba:sa. Dia ili huluane hanoa gudu amogai oule
sa:ima. Amogai na da ili momogilisimu. Na da dunu afae dia sigi masa:ne
sia:sea, e da masunu. Be Na da eno dunu mae masa:ne sia:sea, e da hame
masunu.” 5 Gidione da ea dunu amo hanoa oule sa:ili, Hina Gode da ema
amane sia:i, “Nowa dunu ilia da wa:me agoane hano leba:le nasea, amola
nowa ilia da muguni bugili hano nosone nasea, amo dia mogima.”
6 Dunu 300 agoane da hano amo loboga ofodalu leba:le nasu. Be dunu
eno huluane da muguni bugili, hano nosona dasu.
7 Hina Gode Ea da Gidionema amane sia:i, “Na da di fidimuba:le, di
amola dunu 300 amo da hano loboga ofodalu leba:le nasu, amo fawane
da Midia:ne dunu fi ili hasalasimu. Eno dunu huluane ilia diasuga
buhagima:ne sia:ma.” 8 Amalalu, Gidione da amo dunu 300 amo fawane
esaloma:ne sia:i. Eno huluane e da ilia diasuga buhagima:ne asunasi. Be
Gidione amola amo dunu 300 da liligi sagosu, amola dalabede huluane
gegedole legei.
9 Amo gasia, Hina Gode da Gidionema amane sia:i, “Wa:legadole,
Midia:ne hawa:i fisu amo doagala:ma! Na fidimuba:le, dia da ili osa:la
heda:mu. 10 Be di da beda:iba:le, doagala:mu hamedei ba:sea, di amola
dia hawa: hamosu dunu Fiula, Midia:ne dunu ilia fia amo gudu sa:ima.
11 Amogawi, alia da ilia fada:i sia: dalebe nabimu. Amasea di da
ilima mae beda:iwane doagala:mu.” Amaiba:le, Gidione amola ea hawa:
hamosu dunu Fiula da ilia ha lai dunu hawa:i fisu bega: gudu sa:i.
12 Midia:ne fi dunu, A:malege fi dunu amola hafoga:i soge fi dunu da fago
ganodini fiafia:i esalebe ba:i. Ilia wa:i da danuba: wa:i agoane ba:i. Idimu
hamedei agoai ba:i. Ilia ga:mele idi da sa:iboso hano wayabo bagade bega:
dialebe amo defele ba:i. 13 Gidione da Midia:ne awali asili fisisu amoga
doaga:loba, e da Midia:ne dunu afae ea fi dunu ilima ea simasia ba:i liligi
adolalebe nabi. E da amane adolalu, “Na da simasia agoane ba:i. Bali
agi ga:gi gasui da bebesola asili, ninia fisisu amo ganodini misini, abula
diasu afadafa fai. Abula diasu da mugululi sa:ili, bana:na sa:i ba:i.” 14 Ea fi
dunu da ema bu adole i, “Dafawane! Goe da Isala:ili dunu Gidione, Youa:se
egefe amo ea gegesu gobihei sedade olelesa. Bai eno da hame gala. Gode
da Gidione ninia Midia:ne fi dadi gagui huluane ili hasalasima:ne, logo
doasi dagoi.”
15 Gidione da amo simasia ba:i amola amo ea bai nabaloba, e da ea
muguni dudugini sa:ili, Godema nodone sia:ne gadoi. Amalalu, e da
Isala:ili dunu ilia awalia asili fisisu amoga bu asili, Isala:ili dunu ilima
amane sia:i, “Wa:legadoma! Hina Gode da nini Midia:ne dadi gagui ilima
osa:la heda:ma:ne logo doasi dagoi.” 16 E da ea fi dunu 300 amo udiana
agoane momogi. E da dunu huluane afae afae ilima dalabede amola

* **7:3:** Mousese ea Malasu 20:8

ganagu osoboga hamoi i dagoi. 17 E da ilima amane sia:i, “Na da Midia:ne
fisisu bidiga doaga:sea, dilia na hou ba:lalu amo defele hamoma. 18 Na
amola na dunu gilisisu da ninia dalabede fulabosea, dilia amola hawa:i fisu
fiafia:le esala amo sisiga:le, dilia dalabede fulabole, bagadewane amane
wele sia:ma, ‘Ninia da Hina Gode amola Gidione elamagale gegesa.’ ”
19 Gidione amola ema fa:no bobogesu dunu 100 agoane da gasimoga
Midia:ne amola A:malege ilia fisisu bega: doaga:i. Ilia amo fisisu sosodo
aligisu dunu da afadenei dagoi ba:i. Amalalu, ilia da dalabede fulaboi
amola osobo ganagu ilia lobo ganodini gagui amo goudai. 20 Gidione
ea fi aduna eno da amo defele hamoi. Ilia da ilia hanu amo ilia lobo
fofadi amoga gaguli amola ilia dalabede lobodafa amo ganodini gaguli,
amane wele sia:i, “Gobihei bagade Hina Gode amola Gidione elamagale
gegemusa: gala.” 21 Gidione ea fi dunu da fisisu sisiga:le lelu. Amola
ha lai dadi gagui dunu da beda:iba:le, wele sia:nanu, hobea:i. 22 Gidione
ea dunu da dalabede fulabolalu, Hina Gode da Midia:ne dunu ilia dogo
ganodini olelebeba:le, ilia da sama eno ea sama amoma doagala:i. Ilia
da Sa:leda:ne moilaiga doaga:musa: asili, Bedesida moilai amola A:ibele
Mihoula moilai (Da:bade soge gadenene) amoga doaga:i. 23 Amalalu
Gidione da Na:fadalai fi, A:sie fi amola Mana:se fi aduna ilima misa:ne
sia:nanu, ilia da Midia:ne dunu sebobogelalu. 24 Gidione da sia: adola
ahoasu dunu asunasi. Ilia da Ifala:ime agolo soge amoga lalu, amane sia:i,
“Midia:ne dunuma gegemusa:, gudu sa:ima. Ilia da Yodane Hano amola
hano huluane asili Bedebala amoga doaga:sa, amo ilia mae degema:ne,
noga:le ouligima.” Ilia da Ifala:ime dunu huluane gagadomusa: sia:i,
amola ilia da hano huluane amo Yodane Hano amola hano huluane asili,
Bedebala amoga doaga:su, amo huluane gagulaligi. 25 Ilia da Midia:ne
hina dunu aduna amo Oulebe amola Siebe gagulaligi. Ilia da Oulebe amo
Oulebe Igi sogebi amoga fuga:i. Amola ilia da Siebe amo Siebe Waini Fage
Labugisu amoga fuga:i. Ilia da mae fisili, Midia:ne dunu sefasilalu. Gidione
da asili, Yodane Hano ea eso mabe la:idi amoga esalu. Isala:ili dunu da
Oulebe amola Siebe ela dialuma damuni, gaguli asili, Gidionema i.

8

Gidione da Midia:ne Dunu Fi Hasali Dagoi

1 Amalalu, Ifala:ime fi dunu da Gidionema amane sia:i, “Di da Midia:ne
fi ilima gegemusa: ahoanoba, abuliba:le nini misa:ne hame wele sia:bela:?
Abuliba:le nini se nabima:ne agoane hamobela:?” Ilia da da:i dione egai.
2 Be Gidione da ilima bu adole i, “Mae dawa:ma! Dilia hamoi hou da na
hamoi bagade baligisa. Dilia fidisu da na fi dunu huluane ilia fidisu amo
bagade baligisa. 3 *Dilia Gode Ea gasa lai dagoiba:le, Midia:ne ouligisu
dunu aduna amo Oulebe amola Siebe fane legei dagoi. Na da dilia gasa
bagade hou defele hamomu hamedei agoane ba:i.” E da amo sia:beba:le,
Ifala:ime dunu ilia ougi bu gumi ba:i. 4 Gidione amola ea dadi gagui (ilia
idi da 300) da Yodane Hano amoga doaga:le degei dagoi. Ilia da bagade
helei ba:i, be mae fisili ilia ha lai dunu sefasilalu. 5 Ilia da Sagode moilaiga
doaga:loba, Gidione da Sagode dunu ilima amane sia:i, “Ha:i manu ninima
ima. Na dunu da bagade helebe. Na da Midia:ne fi hina bagade dunu
aduna amo Siba amola Sa:lamana sefasilala.” 6 Be Sagode moilai ouligisu
dunu da Gidionema bu adole i, “Ninia abuliba:le dia dadi gagui dunuma

* **8:3:** Gesami Hea:su 83:11

ha:i manu ima:bela:? Di da wali Siba amola Sa:lamana hame gagui.”
7 Amaiba:le, Gidione da amane sia:i, “Defea! Hina Gode da na fidimuba:le,
na da Siba amola Sa:lamana gagumu. Amasea, na da dili aya: gaga:nomei
hafoga:i sogega lai amoga famu.”

8 Gidione da bu asili, Beniuele moilaiga doaga:i. E da Sagode moilai dunu
amoga edegei defele Beniuele dunuma adole ba:i. Be Beniuele dunu da
Sagode dunu ilia hou defele, ha:i manu hame imunu sia:i. 9 Amaiba:le,
Gidione da ilima amane sia:i, “Defea! Na da na ha lai ili hasalasili,
hahawane bu misunu. Amalalu, na da dilia diasu gado gagagula heda:i
amo mugulumu.” 10 Siba amola Sa:lamana elea dadi gagui dunu huluane
da Gago moilai bai bagadega gilisibi ba:i. Amo esoga, ilia hafoga:i soge
dadi gagui dunu idi da 15,000 fawane ba:i. Eno dadi gagui dunu amo
120,000 da medole legei dagoi ba:i. 11 Gidione da logo amo hafoga:i
soge bega: Nouba moilai amola Yogebiha moilaiga eso mabadi la:ididili
dialu, amo logoga asi. E da hedolowane Siba amola Sa:lamana ilia dadi
gagui wa:i ilima doagala:le, ilia da fofogadigi. 12 Midia:ne hina bagade
dunu aduna amo Siba amola Sa:lamana da hobea:i. Be Gidione da elama
doagala:le bobogele, ela gagulaligi. Amalalu, ela dadi gagui dunu huluane
da beda:iba:le, hobea:i 13 Gidione da hasaliba:le, bu misini, Helese fago
ahoasu amoga asili, 14 e da Sagode moilai goi amo gaguli, ema ea fi dunu
ilia hou adole ba:i. Amo goi da Sagode moilai ouligisu dunu bagade
77amo ilia dio dedei. 15 Amalalu, Gidione da Sagode dunu ilima asili,
amane sia:i, “Siba amola Sa:lamana da goea. Na da amo dunu hame
gaguiba:le, dilia da na dadi gagui dunu hele nababe, ilima ha:i manu
imunu higa:i.” 16 Amalalu e da hafoga:i soge aya: gaga:nomei liligi lale,
amoga Sagode ouligisu dunu se ima:ne fasu. 17 Amola e da diasu gagagula
gado heda:i, Beniuele moilaiga mugululi amola Beniuele dunu medole
legei dagoi. 18 Amalalu, Gidione da Siba amola Sa:lamana elama amane
adole ba:i, “Alia da Da:ibo moilaiga dunu medole legei. Alia da nowa dunu
medole legebela:?” Ela bu adole i, “Ilia da di agoane ba:i. Huluane da hina
bagade ea mano defele agoane ba:i.” 19 Gidione da amane sia:i, “Ilia da
nolalalia galu, na:medafa ea mano. Na da dafawane sia:sa. Alia da amo
hame medole legei ganiaba, na da ali amola hame medole legela:loba.”
20 Amalalu, e da ea magobo mano ea dio amo Yeda, amoma amane sia:i,
“Defea! Dia ela medole legema!” Be amo goi da ea gegesu gobihei bagade
hame duga:le gagui. E da hame asigilaiba:le, beda:i. 21 Amalalu, Siba amola
Sa:lamana da Gidionema amane sia:i, “Defea! Disu ani medole legema.
Dunudafa da dunudafa ea hawa: hamosu hamomu da defea.” Amaiba:le,
Gidione da Siba amola Sa:lamana medole legei dagoi. E da liligi noga:i amo
ela ga:mele ilia galogoa amoga gisa:gisi dialu amo lai dagoi. 22 Amalalu,
Isala:ili dunu huluane da Gidionema amane sia:i, “Di amola hobea digaga
fi da ninima ouligisuwane esalumu da defea. Di da nini amo Midia:ne
dunu iliga gaga:i dagoi.”

23 Be Gidione da bu adole i, “Na da dilima ouligisuwane hame esalumu.
Amola nagofe da dilima ouligisuwane hame esalumu. Be Hina Gode Hi
fawane da dilima Hina ba:mu.” 24 E da eno amane sia:i “Na da dilima afae
fawane edegesa. Dilia gedu bagedigi Midia:ne dunu ilima lai, amo huluane
nama ima.” (Midia:ne dunu da hafoga:i soge dunu fi huluane defele
gouli gedu bagedigili salasu.) 25 Dunu huluane da bu adole i, “Ninia da
hahawane amo liligi dima imunuyo.” Ilia da abula ligisili, dunu huluane

da amo da:iya geabagedigisu ilia lai ligisi. 26 Gidione da gouli gedu bagedigi
lai dagoi. Ilia dioi defei da 210 gilogala:me gadenene doaga:i. Ilia da eno
liligi Gidionema i, amo bagedigi, gisa:gini sali amola ogaya:i abula musa:
Midia:ne hina bagade dunu da gasi salasu amola gehea:la ilia da ga:mele ea
galogoa ga:si. 27 Gidione da amo gouli lale, ogogosu ‘gode’ agoaila loboga
hamone, ea moilaidafa Ofala amo ganodini bugisi. Isala:ili dunu huluane
iliawa da Gode fisili, Ofala moilai bai bagadega amo loboga hamoi liligima
sia:ne gadomusa: asi. Amo liligi da Gidione amola ea sosogo fi ilima sani
agoane ba:i.
28 Amaiba:le, Isala:ili dunu da Midia:ne dunu ili hasalasi amola fa:no
Midia:ne dunu da gasa hame ba:i. Amalalu, ode 40 eno amoga, Isala:ili
dunu da olofosu ba:i. Amo ode 40 gidigili, Gidione da bogoi dagoi.

Gidione da Bogoi

29 Gidione da hina: moilaidafa amoga buhagili esalu. 30 E da uda
bagohame lale, dunu mano 70agoane lalelegei. 31 E da uda eno lai. Amo da
gidisedagi uda e da Siegeme moilaiga lai. Amo uda da dunu mano lalelegei.
Gidione da amo manoma Abimelege dio asuli. 32 Gidione (Youa:se egefe)
da ode bagohame gidigili bogoi. Ilia da ea da:i hodo amo ea eda Youa:se
ea bogoi uli dogosu Ofala moilai bai bagade (Abiese fi ilia moilai) amoga
dialu, amo ganodini sali. 33 Gidione da bogoloba, Isala:ili dunu ilia da
bu Gode fisili, Ba:ile ema nodone sia:ne gadoi. Ilia da ema ‘Ba:ile da
Gousa:su Hamoi’ dio asuli, amola e da ilia ‘gode’dafa ilia da sia:su. 34 Ilia
Hina Godedafa da ilima sisiga:i ha lai dunu ilima gaga:i dagoi. Be amo
mae dawa:le, ilia da Hina Godema hawa: hamosu yolesi dagoi. 35 Amola
Gidione da Isala:ili dunu fidima:ne, hawa: hamosu ida:iwane hamoi. Be
ilia da Gidione ea sosogo fi ilima hame nodoi.

9

Abimelege

1 Gidione egefe amo Abimelege (Gidione ea gidisedagi uda ea mano) da
Siegeme moilai bai bagadega asi. Ea ame ea sosogo fi da amogawi esalu.
E da ilima amane sia:i,
2 “Siegeme dunu ilima amane adole ba:ma, ‘Dilima ouligisuwane
esaloma:ne dilia da nowa hanabela:? Gidione egefe70da dilima ouligisu
esalumu da defeala:? O dunu afadafa fawane da defeala:? Mae gogolema!
Abimelege da dilia fidafa dunu. Dilia hu amola maga:me afadafa fawane
hamoi galu.’ ” 3 Abimelege ame ea sosogo fi da amo sia: Siegeme dunuma
sia: dasu. Amola Siegeme dunu da Abimelege ema fa:no bobogemusa:
dawa:i galu. Bai Abimelege da ilia sosogo fi dunu esalu, ilia ba:i. 4 Ilia da
Ba:ile gousa:su hamoi amo ea debolo diasuga, muni silifa fage 70 agoane
lale, Abimelegema i. Abimelege da hamedei wadela:i hamosu dunu e
fidima:ne sia:i amola, ilima amo muni i. 5 E da ea ada diasu Ofala moilai
bai bagadega dialu amoga asili, igi afae amo da:iya ea yolali (Gidione egefe)
70 agoane huluane medole legei dagoi. Be Youda:me (Gidione ea ufidafa
mano) da wamoaligili, esalebe ba:i. 6 Amalalu, Siegeme dunu huluane da
gilisili, sema ouge ifa Siegeme sogega lelu amoga asili, Abimelege hina
bagade ilegei dagoi. 7 Youda:me da amo sia: nababeba:le, asili, Gelesime
Goumi amo da:iya gado lelu, amane wele sia:i, “Dilia Siegeme dunu! Na
sia: nabima! Amasea, Gode da dilia sia: nabima:bela:?

8 Eso afaega, ifa huluane da gilisili, ilia hina bagade ilegema:ne gilisi.
Ilia da olife ifa amoma amane sia:i, ‘Di ninia hina bagade hamoma.’ 9 Be
olife ifa da bu adole i, ‘Hame mabu! Na fage amoga dunu ilia susuligi
amo ‘gode’ amola osobo bagade dunu ilima nodomusa: laha. Be na da
dili ouligisia, susuligi bu hamomu da hamedeiwane ba:mu.’ 10 Amalalu,
ifa eno ilia da figi ifa amoma amane sia:i, ‘Di misini, ninia hina bagade
hamoma.’ 11 Be figi ifa da bu adole i, ‘Hame mabu! Na da dili ouligisia,
noga:i hedai fage bu legemu da hamedeiwane ba:mu.’ 12 Amalalu, ifa ilia
da waini efe amoma amane sia:i, ‘Di misini, ninia hina bagade hamoma.’
13 Be waini efe da bu adole i, ‘Hame mabu! Na waini hano da ‘gode’ ili
amola osobo bagade dunu amo nasea hahawane ba:sa. Be na da dilia
ouligisia, waini hano bu imunu hamedeiwane ba:mu.’

14 Amalalu, ifa huluane da aya: gaga:nomei legei ifa fonobahadi amoma
amane sia:i, ‘Di misa! Ninia hina bagade hamoma.’ 15 Aya: gaga:nomei
legei ifa da bu adole i, ‘Defea! Dilia da dafawane na dilia hina bagade
hamomu hanai galea, misa amola na ougia hagudua aligima. Dilia agoane
hame hamosea, na aya: gaga:nomei legei amoda amoga lalu da gadili
nenanebe ba:mu. Amola amo lalu da Lebanone soge dolo ifa huluane
nene dagomu.’ ” 16 Youda:me da eno amane sia:i, “Dilia da Abimelege hina
bagade hamoma:ne ilegebeba:le, noga:i amola moloiwane hamobela:?
Gidione amola ea sosogo fi da hou noga:idafa hamosu. Be dilia da amo
nodone dawa:beba:le, amo hou hamobela:? 17 Na ada da dili gaga:ma:ne
fidili gegei dagoi. Amo mae gogolema! E da ea esalusu mae dawa:le,
dili Midia:ne dunu ilima gaga:ma:ne fidili gegei. 18 Be wali esoga dilia
da na ada sosogo fi amo wadela:lesi dagoi. Dilia da ea mano 70 amo
huluane igi afadafa da:iya medole legei dagoi. Abimelege da Gidione
ea hawa: hamosu uda amo ea mano. Be e da dilia sosogo fiba:le, dilia
da e Isala:ili dunu ouligima:ne, ema ilegei dagoi. 19 Amaiba:le amo hou
dilia da Gidione amola ea sosogo fi ilima wali eso hamoi, amo da hou
noga:i amola moloi ba:sea, defea, dilia Abimelege ema hahawane galoma.
Amola e da dilima hahawane ganumu da defea. 20 Be amai hame galea,
defea, lalu da Abimelege amoga nene, Siegeme dunu amola Bedemilou
dunu nene dagoi ba:mu da defea. Amola lalu da Siegeme dunu amola
Bedemilou dunu amoga nene, Abimelege amola nei dagoi ba:mu da defea.”
21 Amalalu, Youda:me da ea ola Abimelege ema beda:iba:le, hobeale, asili,
Bie sogega doaga:le, esalu. 22 Abimelege da ode udiana amoga Isala:ili
soge ouligisu. 23 Amalalu, Gode da Abimelege amola Siegeme dunu ela
da sia:ga gegema:ne hamoi. Ilia da Abimelege fisili, ema ha laiwane ba:i.
24 Abimelege amola Siegeme dunu (ilia da Abimelege fidi amola ea dogo
denesi) ilia da Gidione ea manoni 70 agoane fufuga:i. Ilia da amo wadela:i
hou se iasu dabe lama:ne, Gode da ilima afafasu hou i. 25 Siegeme dunu
da goumi gadodili Abimelege fuga:ma:ne logo la:ididili wamoaligisu. Nowa
dunu da logoga ahoanoba, ilia da amo dunu ilia liligi wamolasu. Eno dunu
da amo hou Abimelegema olelei. 26 Amalalu, Ga:ile (Ebede ea egefe) amola
yolalali da Siegeme sogega misi. Siegeme dunu da ema fa:no bobogei.
27 Ilia huluane da ilia waini sagai amoga asili, waini fage faili, waini hano
hamone, lolo nasu gilisisu hamoi. Ilia da ilia ogogosu ‘gode’ ea debolo
diasu amo ganodini golili sa:ili, ha:i mai, waini hano mai amola Abimelege
ea hou gadele sia: dasu. 28 Ga:ile da amane sia:i, “Ninia hou da adi houla:?
Ninia abuliba:le Abimelege ea hawa: hamosala:? E da nowala:? E da

Gidione ea mano fawane. Sibale da ea sia: naba, be ninia da abuliba:le ema fa:no bobogesala:? Dilia aowalalia eda amo Ha:imo da dilia fi muni hemosu. Ema fa:no bobogemu da defea. 29 Na da dilia fi ilima ouligisu ganiaba, na da Abimelege amo sefasila:loba. Na da ema, 'Dia dadi gagui gilisisu hahamoma! Gadili asili ninima gegema!' na da ema sia:na:noba." 30 Siegeme moilai bai bagade ouligisu dunu amo Sibale, da Ga:ile ea sia: nababeba:le, mi hanai galu.

31 Abimelege da Aluma sogega esalu. Sibale da ema adola ahoasu dunu asunasi. Ilia da ema amane sia:i, "Ga:ile (Ebede egefe) amola yolali da Siegeme moilai bai bagadega doaga:i. Ilia da di Siegeme golili sa:imu logo ga:simu. 32 Amaiba:le, di amola dima fa:no bobogesu dunu amo gasia wa:legadole, moifufu ganodini wamoaligima.

33 Aya hahabe, eso mabe amoga wa:legadole amola moilai bai bagadega doagala:ma. Amasea, Ga:ile amola ea dunu da dilima gegemusa: gadili ahoasea, dia ha:giwane ili fama."

34 Amaiba:le, Abimelege amola ea dunu huluane da gasia asili, Siegeme moilai bai bagadega gadili wamoaligi. Ilia da gilisisu biyadu gala hamoi. 35 Abimelege amola ea dunu da Ga:ile gadili misini moilai bai bagade logo ga:su amoga lelebe ba:loba, ilia da ilia wamoaligisu sogebi fisili, wa:legadoi. 36 Ga:ile da amo dunu ba:le, Sibalema amane sia:i, "Hodoma! Dunu da goumi gado fisili manebe goea!" Sibale da bu adole i, "Amo da dunu hame. Amo da baba goumia digaga:la:i fawane." 37 Be Ga:ile da bu sia:i, "Hodoma! Dunu da goumi felea gado manebegoea. Amola gilisisu eno da logo amo da ba:la:lusu dunu ilia ouge ifa amoga maha amoga manebe na ba:sa."

38 Amalalu, Sibale da ema amane sia:i, "Defea! Dia gasa fi sia: da wali habila:? Dia gasa fili, ninia abuliba:le amo dunu Abimelege ea hawa: hamosala:? sia:i dagoi. Amo dunu wali manebe da dunu dia hihini lasogoi dagoi. Di gadili asili, ilima gegema."

39 Ga:ile da Siegeme dunu gadili oule asili, Abimelege amoma gegei. 40 Ga:ile hobea:i amola Abimelege da e sefasi. Dunu bagohame da moilai logo ga:su amoga fa:faginisi bagade ba:i. 41 Abimelege da Aluma moilaiga esalu. Amola Sibale da Ga:ile amola yolali gadili sefasi. Amaiba:le, ilia bu Siegeme moilai amo ganodini esalumu hamedeiwane ba:i. 42 Aya amoha, Abimelege da Siegeme dunu da ilia ifabi amoga masusa: dawa:i, e da amane nabi. 43 Amaiba:le, e da ea dunu afafane, gilisisu udiana hamone, ifabi ganodini wamoaligili, ouesalu. E da Siegeme dunu moilaiga gadili manebe ba:loba, e da ea wamoaligisu fisili, ili medomusa: misi. 44 Abimelege amola ea gilisisu da hehenane, moilai bai bagade logo ga:su amo ouligimusa: ahoanoba, ea eno gilisisu aduna da Siegeme dunu ifabia esalu amoga doagala:le, huluane medole legei dagoi.

45 Amo esoga ilia mae fisili gegenanu. Abimelege da Siegeme moilai amo lai dagoi. E da dunu huluane medole legele, diasu huluane mugululi, osobo amo deme amoga dedeboi. 46 Be Siegeme ouligisu dunu da gasa bagade diasu amo ganodini gagili sali ba:i. Ilia da amo hou nababeba:le, hehenane gasa bagade 'Ba:ile da Gousa:su Hamoi' ea debolo diasu ganodini gagili sali. 47-48 Ilia da amo debolo diasu ganodini gagili sali amo nababeba:le, Abimelege da Sa:lamoune Goumi amoga ea dunu oule asi. Amalalu, e da goaha:i lale, ifa amoda damuni, amo gisa asi. Ea dunu da amo defele hedolo hamoma:ne, e sia:i. 49 Amaiba:le, dunu huluane da ifa amoda

damui. Amalalu, ilia da Abimelege amoma fa:no bobogele, ifa huluane amo Ba:ile gasa bagade diasu amo ea baiga ligisili, lalu didi. Lalu da amo diasu nene dagoi. Dunu amola uda (1,000 agoane) huluane amo diasu ganodini esalu da bogogia:i dagoi. 50 Amalalu, Abimelege da Dibese moilai bai bagadega asili, sisiga:le, lai dagoi. 51 Amo moilai ganodini, gasa bagade diasu sedade gado gagagula heda:lebe ba:i. Dibese dunu, uda amola ilia ouligisu dunu da amoga hehenai. Ilia da golili sa:ili, logo ga:le, diasu figisu gadodafa amoga asi. 52 Abimelege da amo sedade diasu gado gagagula heda:i doagala:musa: misini, e da amo logo ga:suga laluga ulagimusa: asi. 53 *Be uda afae da igi bagade (amoga ilia da widi goudasu) amo gududili sanasili, Abimelege ea dialuma gasa goudai. 54 Amalalu, Abimelege da goi dunu (amo da Abimelege ea gegesu liligi gaguli ahoasu) amo ema misa:ne sia:ne, amane adoi, "Dia gegesu gobihei bagade duga:le gadole, na medole legemu. Dunu eno ilia da Abimelege udaga medole legei amo sia:mu na higa:i gala mabu." Amaiba:le, amo goi da Abimelege gegesu gobiheiga sone, e bogoi. 55 Isala:ili dunu da Abimelege bogoi dagoi ba:beba:le, ilia diasuga buhagi.

56 Gode da agoaiwane Abimelegema dabe i. Bai e da ea yolalali 70 amo medole legeiba:le, ea ada Gidionema wadela:i bagade hamosu. 57 Amola Siegeme dunu da wadela:i bagade hamobeba:le, Gode da ilima se iasu. Gidione egefe amo Youda:me da ilima gagabusu aligima:ne i, amo defele ba:i dagoi.

10

Doula

1 Abimelege da bogoi dagoloba, Doula (Bua ea mano amola Doudou ea aowa) da Isala:ili dunu amo gaga:musa: misi. Doula da Isaga fi dunu galu. E da Sia:ime moilai bai bagade Ifala:ime agolo soge ganodini esalu. 2 E da Isala:ili dunu huluane ode 23 amanega ouligisu. Amanoba, e da bogole, Sia:ime moilai bai bagade amo ganodini uli dogone sali.

Ya:ie

3 Doula da bogobeba:le, Gilia:de dunu ea dio amo Ya:ie, da Isala:ili fi ouligima:ne misi. E da Isala:ili dunu ode 22 amoga ouligisu. 4 Ea dunu mano 30 agoane esalu. Ilia da dougi 30 amo da:iya fila heda:su. Ilia da Gilia:de soge amo ganodini moilai bai bagade 30 agoane lai. Amo moilai bai bagade da wali amola da Ya:ie ea moilai ilia da sia:sa. 5 Ya:ie da bogole, ilia da ea da:i hodo Ga:imone sogega uli dogone sali.

Yefeda

6 Isala:ili dunu da Hina Godema bu wadela:le hamoi. Ilia da ogogosu 'gode' liligi amo Ba:ile amola A:sadade elama nodone sia:ne gadoi. Amola ilia da Silia, Saidone, Moua:be, A:mone amola Filisidia dunu fi ilia ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadoi. Ilia Hina Gode amo fisili, Ema hame nodone sia:ne gadoi. 7 Amaiba:le, Hina Gode da Isala:ili dunu ilima ougi galu. E da Filisidini dunu amola A:mounaide dunu ili hasalima:ne, logo doasi dagoi. 8 Amo dunu da ode 18 amoga, Isala:ili dunu da A:moulaide soge Yodane Hano eso mabadili la:idi Gilia:de soge ganodini esalu, ilima gegene, se bagade iasu. 9 Amo hou baligili, A:mounaide dunu da Yodane Hano degele, Yuda fi, Bediamini fi amola Ifala:ime fi ilima gegesu. Isala:ili

* **9:53:** 2 Sa:miuele 11:21

dunu da se bagade nabasu. 10 Amalalu, Isala:ili dunu da Hina Godema
se nabawane wele sia:i. Ilia da amane sia:i, “Dafawane! Ninia da Dima
wadela:le hamoi. Di da ninia Godedafa, be ninia da Di fisili, ogogosu
Ba:ile ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu.” 11 Hina Gode da ilia wele sia:i
nabi. E da ilima bu adole i, amane, “Musa:, Idibidi dunu, A:moulaide
dunu, A:mounaide dunu, Filisidini dunu, 12 Saidounia dunu, Ama:legaide
dunu amola Ma:ionaide dunu da musa: dilima se bagade iasu. Dilia da
Nama wele sia:beba:le, Na da hedolo dili fidila misi amola ili dili mae
hasalasima:ne, dili gaga:i. 13 Be dilia da amo hou mae dawa:le, Na fisili,
ogogosu ‘gode’ liligi ilima nodone sia:ne gadosu. Amaiba:le, Na da dili
bu hame gaga:mu. 14 Dilia ogogosu ‘gode’ liligi ilima fa:no bobogemu
hanaiba:le, defea, ilima wele sia:ma. Dilia se nabasea, ilia da dili gaga:mu
da defea.” 15 Be Isala:ili dunu da Hina Godema amane sia:i, “Dafawane!
Ninia da wadela:le hamoi dagoi. Dia hanaiga, ninima hamoma. Be wali
eso nini gaga:ma.”

16 Amalalu, Isala:ili dunu da ga fi ilia ‘gode’ liligi ilia lai, amo fadegale,
Hina Godema fawane fa:no bobogei. Amola Hina Gode da ilia se nabasu
ba:beba:le, ilima asigiba:le se nabi. 17 Amalalu, A:mounaide dadi gagui
gilisisu da ilima gegemusa: misini, Gilia:de sogega fi dialu. Isala:ili dunu
huluane da gilisili, Misiba moilai Gilia:de soge ganodini amoga, ilia awalia
ahoasu moilai gagui. 18 Amogawi Isala:ili fi ouligisu dunu huluane da
gilisili sia: dasu, amane, “Ninia A:mounaide dunu ilima gegesea, nowa
da ninima bisili ilibi gagui hamoma:bela:? Nowa dunu ninia da ilibi
gaguma:ne ilegesea, e da Gilia:de soge ganodini esalebe dunu huluane
ilima ouligisu ba:mu.”

11

1 Yefeda da mae beda:iwane gasa bagade dadi gagui dunu esalu. E da
Gilia:de sogega esalu. Ea ame da wadela:i hamosu uda (ea da:i hodo bidi
lasu uda). Ea ada dio da Gilia:de. 2 Gilia:de da dunu mano eno esalu.
Ilia da ea udadafa amoga lalelegei. Ilia da asigilaloba, Yefeda amo ilia
diasuga sefasi. Ilia da ema amane sia:i, “Di da ninia ada ea nana liligi
hame lamu. Bai di da wamomano. Di da uda eno ea mano.” 3 Yefeda da
yolali ilima hobeale, Dobe soge ganodini esalu. Amogawi, udigili esalebe
dunu eno da ema gilisili, ilia da gilisili lalu. 4 Amo fa:no, A:mounaide
dunu da Isala:ili dunuma gegemusa: misi. 5 Amo hou da doaga:beba:le,
Gilia:de soge ouligisu dunu da Yefeda bu oule misa:ne, Dobe sogega asi.
6 Ilia amane sia:i, “Ninia da A:mounaide dunu ilima noga:le gegemusa:gini,
di da ninima bisili ilibi gaguma.” 7 Be Yefeda da bu adole i, “Dilia da nama
bagadewane higabeba:le, na ada ea diasuga sefasi dagoi. Amaiba:le, dilia
da wali se nababeba:le, abuliba:le nama misibala:?” 8 Ilia da Yefedama
bu adole i, “Ninia da di da nini A:mounaide dunuma gegemusa: ouligimu
amola Gilia:de dunu huluane ilima ouligisu esalumu, amo hanaiba:le, wali
dima misi.” 9 Yefeda da ilima amane sia:i, “Dilia da na amo na sogega
A:mounaide dunu ilima gegemusa: oule ahoasea, amola Hina Gode da
fidibiba:le, ninia da amo dunuma hasalasisia, na da dilima ouligisu dunu
esalumu.” 10 Ilia da bu adole i, “Defea! Hina Gode ba:ma:ne, ninia da di,
ninia ouligisu hamoma:ne ilegele sia:sa.” 11 Amaiba:le, Yefeda da Gilia:de
ouligisu dunu amo sigi asi. Ilia da Yefeda ilia ouligisu amo hamoi. Yefeda
ea musa: sia:i, amo huluane e da Misiba moilai amo ganodini, Hina Gode
nabima:ne, bu sia:i.

12 Amalalu, Yefeda da sia: adole iasu dunu amo A:mone hina bagade
ema asunasi. Ilia ema amane adole ba:i, “Di da abuliba:le ninima
gegesala:? Di da abuliba:le ninima gegemusa: ninia soge ganodini golili
sa:i?” 13 A:mounaide hina bagade da Yefeda ea asunasi adole iasu dunuma
bu adole i, “Isala:ili dunu da Idibidi soge fisili, ga asili, ilia da na soge amo
ea defei da Anone Hano asili Ya:boge Hano amola Yodane Hano amoga
doaga:i, amo soge Isala:ili dunu da wamolai. Dilia amo soge bu mae
gegenane, nama bu ima.” 14 Be Yefeda da eno adole iasu dunu A:mounaide
hina bagade ema asunasi.

15 Ilia da ema amane sia:i, “Dia sia:i amo Isala:ili dunu da Moua:be
soge amola A:mone soge wamolai da ogogosa. 16 Hou da agoane ba:i.
Isala:ili dunu da Idibidi soge fisili, ilia da hafoga:i wadela:i soge amo
ganodini asili, Maga:me Hano Wayabo amoga doaga:i. Asili, ilia da
Ga:idese sogega doaga:i. 17 *Amalalu, ilia da Idome hina bagade ema sia:
adola masa:ne dunu asunasi. Ilia da Isala:ili dunu da ea soge amoga golili
sa:ili baligimusa: adole ba:i. Be Idome hina bagade da ilia sia: hame nabi.
Amalalu, ilia da Moua:be hina bagade amane adole ba:i. Be e amola da
ilia logo ga:i dagoi. Amaiba:le, Isala:ili dunu da Ga:idese amoga bu esalu.
18 †Amalalu, ilia da wadela:i hafoga:i soge amo ganodini bu ahoanu, ilia
da Idome soge amola Moua:be soge mae golili sa:ili, la:ididili asili, ilia
da Anone Hano na:iyadodili (Moua:be soge amo eso mabe la:idiga diala)
amoga doaga:i. Ilia da amoga abula moilai gaguli esalu be Anone Hano
hame degei. Bai amo hano da Moua:be soge ea eso mabe defei galu.

19 ‡Amalalu, Isala:ili dunu da A:moulaide hina bagade Hesiabone moilai
bai bagade ganodini esalu ea dio amo Saihone ema sia: adola ahoasu
dunu asunasi. Ilia da ilia soge amoga doaga:musa:, ea soge golili sa:ili,
baligimusa: adole ba:i. 20 Be Saihone da “hame mabu” sia:i. E da ea
dadi gagui dunu huluane gilisili, Ya:iha:se sogega fiafiale fi. Amalalu, e
da Isala:ili dunuma doagala:i. 21 Be Isala:ili ilia Hina Gode da fidibiba:le,
ilia da Saihone amola ea dadi gagui dunu hasali. Amalalu, Isala:ili dunu
da A:moulaide dunu huluane amo sogega esalu ilia soge huluane lai dagoi.
22 Ilia da A:moulaide soge huluane gesowale fi. Soge defei da gagoe (south)
Anone Hano amola gagoe (north) da Ya:boge Hano. Eso mabadili alalo da
hafoga:i wadela:i soge amola eso dabe la:idi alalo da Yodane Hano.

23 Amaiba:le, Hina Gode Hisu da Ea fi dunu (Isala:ili fi) amo soge ili
gesowale fima:ne, A:moulaide dunu sefasi dagoi. 24 Di da amo soge bu
samogema:bela:? Hame mabu! Dia ‘gode’ liligi amo Gimose da soge dilima
i, amo dia gagumu da defea. Be liligi amola soge huluane amo ninia Hina
Gode da ninima i, amo huluane ninia da gagumu. 25 §Moua:be hina bagade
amo Bela:ge (Sibo egefe) e da Isala:ili fi ilima gegemusa: logebela:? Hame
mabu! E da eso afaega ninima gegebela:? Hame mabu! Di da ea hou
baligisa amo dawa:sala:?

26 Isala:ili dunu da ode 300 amoga Hesiabone, Aloue amola eno moilai
amo sisiga:sa moilai Anone Hano bega: diala, amo ganodini esalu. Di da
abuliba:le amo ode ganodini amo soge bu hame samogebela:? 27 Hame
mabu! Na da dima wadela:le hame hamoi. Di da nama gegemusa:
dawa:beba:le, wadela:le hamosa. Hina Gode Hisu da fofada:su dunu. E da
wali eso Isala:ili dunu da moloi o A:mounaide dunu da moloi, Hi fawane

* **11:17:** Idisu 20:14-21 † **11:18:** Idisu 21:4 ‡ **11:19:** Idisu 21:21-24 § **11:25:** Idisu 22:1-6

da sia:mu.” 28 Be A:mounaide hina bagade da Yefeda ea adole iasisu amo hame nabi.
29 Amalalu, Hina Gode Ea A:silibu da Yefeda amoma aligila sa:i. E da asili, Gilia:de soge amola Mana:se soge baligili, Misiba moilai (Gilia:de soge ganodini) amoga buhagi. Amalalu, e da A:mone sogega asi. 30 E da Hina Godema amane sia:i, “Dia fidimuba:le, na da A:mounaide dunu fane legesea, 31 na da na diasuga bu masea, adi liligi nama yosia:musa: na diasu logoga masea, na da amo Dima gobele salasu hamoma:ne gobele salimu.” 32 Amalalu, Yefeda da A:mounaide dunuma gegemusa:, hano degei dagoi. Amola Hina Gode da fidibiba:le, e da A:mounaide dunu hasali dagoi. 33 E da ilima doagala:i. E da Aloue moilai amola soge amo da Minidi moilai sisiga:i, amola moilai bai bagade huluane da20amoma doagala:le, A:mounaide dunu sefasili, A:ibele Gelamimi moilai bai bagadega doaga:i. Isala:ili dunu da A:mounaide dunu hasali amola ilia da A:mounaide dunu osea:i medole legei.

Yefeda Idiwi

34 Yefeda da Misiba moilaiga buhagili, idiwi da ilibu dusa amola gagafola, hahawane ema yosia:musa: manebe ba:i. E da ea mano afadafa fawane esalu.
35 **Yefeda da idiwi ba:beba:le, se bagade nabi. E da ea abula gadelale, amane sia:i, “Nadiwi! Na da diba:le se bagadedafa naba! Bai na da Hina Godema dafawane hamomusa: ilegele sia:i dagoiba:le, bu afadenemu da hamedei galebe.” 36 Idiwi da ema bu adole i, “Na ada! Di da Hina Godema amane hamoma:ne ilegele sia:i dagoi. Hina Gode da dia ha lai dunu amo A:mounaide dunu amo fane legei dagoi. Amaiba:le, di da dia musa: Godema sia:i amo hou nama hamomu da defea. 37 Be na da liligi afadafa dima edegesa. Na da oubi aduna amoga agolo soge ganodini ahoanumu amola na na:iyado huluane gilisili dimu da defeala:? Bai na da dunuma hamedafa fimu.”
38 Yefeda da amane sia:i, “Defea! Di masa! Oubi aduna amoga agoane hamoma.” Amalalu, e amola ea na:iyado a:fini eno ilia da agolo sogega asili, dinanu. Bai e da dunuga mae lale, mano mae lalelegele bogomu dawa:beba:le dinanu. 39 Oubi aduna uduli, e da ea ada ema buhagili, ea eda e Hina Godema ilegele sia:i defele ema hamoi dagoi. Yefeda idiwi da dunuma gilisili mae golale bogoi. Isala:ili dunu da amo dawa:beba:le, agoane hou hamonana. 40 Ode huluane ganodini, Isala:ili a:fini huluane da sogega asili, eso biyadu amoga Yefeda (Gilia:de dunu) ea idiwi amo dawa:le, dinana.

12

Yefeda amola Ifala:ime Fi

1 Ifala:ime dunu da ilia dadi gagui dunu huluane gilisi. Ilia da Yodane Hano degele, Sa:ifone sogega asili, Yefeda ema amane sia:i, “Di da abuli ninima mae adole, udigili disu A:mounaide dunuma gegemusa: asibala:?. Ninia da dia diasu amola di gilisili laluga ulagimu.” 2 Yefeda da ilima amane sia:i, “Na amola na fi dunu da A:mounaide dunuma gegesu bagade ba:i. Na da dilima wele sia:i dagoi, be dilia da na hame fidi. 3 Dilia da na hame fidimu, amo na ba:beba:le, na da na bogomu mae dawa:le, Yodane Hano degele, A:mounaide dunu ilima gegei. Hina Gode da fidibiba:le,

** **11:35:** Idisu 30:2

ninia da ili hasalasi. Amaiba:le, dilia da abuliba:le wali nama gegemusa: misibala:?" 4 Amalalu, Yefeda da Gilia:de dunu huluane gilisili, Ifala:ime fi ilima gegei. Gilia:de dunu da Ifala:ime dunu hasali. Bai Ifala:ime dunu da amane sia:i galu, "Dilia Gilia:de dunu da musa: Ifala:ime fi amola Mana:se fi - ninia fi, be afafane hohonosu hou hamoi." 5 Gilia:de dunu da Yodane hano degesu huluane amo Ifala:ime sogega ahoasu, amo huluane lai dagoi. Amalalu, Ifala:ime dunu da hano degesu amoga degemusa: dawa:loba, Gilia:de dunu da ema amane adole ba:su, "Di da Ifala:ime dunula:?" E da "Hame mabu," sia:noba, 6 ilia da ema amane sia:i, "Defea! Di Sibolede sia:ma." E da sia: hisu amo "Sibolede" amo giadofale sia:noba, ilia da amo dunu gaguli, Yodane Hano degesu amoga medole legei. Amohaga, ilia da Ifala:ime dunu 42,000 medole legei dagoi. 7 Yefeda da ode gafeyale amoga, Isala:ili ouligisu. Amalalu e da bogole, ilia da ea da:i hodo amo ea moilaidafa Gilia:de soge ganodini, uli dogone sali.

Ibisa:ne, Ilone amola A:badone

8 Yefeda bagia, Ibisa:ne (Bedeleheme dunu) da Isala:ili fi ouligisu. 9 E da dunu mano30amola uda mano 30agoane esalu. Ea uda mano amo ga sosogo fi amo ilia lama:ne asunasiagai. Amola amo dabe uda mano30agoane egefelali ili lama:ne oule misi. Ibisa:ne da ode fesuale amoga, Isala:ili fi ouligisu. 10 Amalalu, Ibisa:ne da bogoi. Ilia da ea da:i hodo Bedeleheme moilai amo ganodini uli dogone sali.

11 Amalalu, Ilone (Sebiulane fi dunu) da ode nabuane amoga, Isala:ili dunu ouligisu.

12 Amalalu, Ilone bogole, ilia da ea da:i hodo amo A:idialone moilai (Sebiulane soge ganodini) amogai uli dogone sali. 13 Ilone bagia, A:badone (Hilele egefe. E da Bailadone moilaiga esalu.) e da Isala:ili fi ouligisu. 14 E da Isala:ili dunu ode godoane amoga ouligisu. A:badone da dunu mano40 amola ea aowa30 esalu. Ilia da dougi 70 amo da:iya fila heda:le, ahoasu. 15 Amalalu, A:badone (Hilele egefe) da bogole, ilia da ea da:i hodo amo Bailadone moilai amo ganodini uli dogone sali. Bailadone moilai da A:ma:legaide agolo soge ganodini, Ifala:ime ilia gagui soge alalo amo ganodini dialebe ba:i.

13

Sa:masane

1 Isala:ili dunu da bu Hina Godema wadela:le hamoi. Amaiba:le, E da ilima se iasu. Gode da Filisidini dunu fidibiba:le, ilia da Isala:ili fi ilima ode 40 amoga hinawane esalu. 2 Amogalu, dunu ea dio amo Manoua esalu, e da Soula moilai bai bagadega esalu. E da Da:ne fi dunu. Ea uda da mano mae lalewane, aligime esalu. 3 Hina Gode Ea a:igele dunu da ema misini, amane sia:i, "Di da aligime esalu, be wali di da abula aguni, mano lalelegemu. 4 Dawa:ma! Waini hano, adini amola sema ha:i manu mae moma. 5 *Dia mano lalelegesea, ea dialuma hinabo mae damuma. Eso huluane yolesi dialoma. Bai e da eno dunuma afafane, Gode Ea ilegele momogili gagai Na:salaide dunu esalumu. E da Isala:ili dunuma gaga:su dunu ba:mu. Ilia da Filisidini ouligisu fisili, hahawane laloma:ne, e da hamomu." 6 Amalalu, amo uda da asili, egoa amoma amane sia:i, "Gode Ea hawa: hamosu dunu da nama misi. E da Gode Ea a:igele dunu, gasa

* **13:5:** Idisu 6:1-5

bagade agoane ba:i. E da habidili misi, na da ema hame adole ba:i. Amola e da ea dio amo nama hame adole i. 7 Be e da nama agoane olelei. Na da abula agui ba:mu, amola dunu mano lalelegemu. E da nama, na da waini hano amola adini mae moma:ne sia:i, amola sema ha:i manu mae nawane sia:i. Bai amo dunu mano lalelegemu da Godema i mano, e da ea esalebe eso huluane amoga momogili gagai Na:salaide dunu esalumu." 8 Amalalu, Manoua da Godema sia:ne gadoi, amane, "Hina Gode na da Dima adole ba:sa. Dia hawa: hamosu dunu Di da asunasi, amo ania mano lalelegesea ani da adi hamoma:bela:, amo anima olema:ne, dia hawa: hamosu dunu bu asunasima."

9 Gode da Manoua ea adole ba:i defele hamoi dagoi. Manoua idua da ifabia ga esalu, amola a:igele dunu da ema misi. Be Manoua da amoga hame lelu. 10 Amaiba:le, uda da hehenane, ema amane sia:i, "Ba:la misa! Dunu da gasida nama misi, amo da nama bu misi dagoi." 11 Manoua da wa:legadole, idua asi fa:no bobogei. E da a:igele dunu ema amane sia:i, "Na uda amoma sia: dalu, amo dunu da dila:?" A:igele da bu adole i, "Ma!" 12 Amalalu, Manoua da amane sia:i, "Dia sia:i amo didibi ania ba:sea, amo dunu mano da adi hamoma:bela:? Ea esalebe ahoanusu hou da haboda:i esaloma:bela:?" 13 A:igele da bu adole i, "Dia uda da na sia:i huluane defele hamoma:mu. 14 Waini efe fage ha:i manu liligi huluane mae moma:ne, na da sia:i. E da waini hano amola adini sema ha:i manu maedafa moma:ne, na sia:i. Na sia:i liligi huluanedafa, ea hamoma:ne sia:ma." 15 - 16 Manoua da amo dunu da Gode Ea a:igele dunu amo hame dawa:i. Amaiba:le, e da ema amane sia:i, "Wahadafa mae masa. Ania da goudi mano dima imunusa:, gobemu." Be a:igele dunu da bu adole i, "Na da hame ahoasea, dia ha:i manu hame manu. Be di da goudi mano gobemusa: dawa:sea, defea, amo Hina Godema imunusa: gobele salima." 17 Manoua da a:igele dunuma amane sia:i, "Dia dio anima adoma. Bai dia sia: da dafawaneyale ba:sea, ania da dia dio amoma nodomusa: adomu." 18 †Be a:igele dunu da bu adole i, "Dia da abuli na dio dawa:musa: hanabela:. Na dio da fofogadigisu bagade liligi."

19 Amalalu, Manoua da goudi mano lale, amo amola gagoma gilisili oloda da:iya Hina Godema ima:ne, gobele sali. Amalalu, Manoua amola idua da balalebe lelu, Hina Gode da gasa bagade musa: hame ba:i hou hamoi. 20 - 21 Lalu gona:su da oloda amoga heda:lebe ba:loba, Manoua amola idua da agoane ba:i. Hina Gode Ea a:igele dunu da lalu gona:su amo ganodini Hebene diasuga heda:lebe ba:i. Amalalu, Manoua da amo dunu da Hina Gode Ea a:igele dunu dawa:iou. E amola ea uda da osoboga diasa:ili, ilia odagi da osoboga doaga:i. Ela da amo a:igele dunu bu hame ba:i. 22 Manoua da iduama amane sia:i, "Ania da dafawane bogomu galebe. Bai ania da Gode ba:i dagoi."

23 Be ea uda da amane sia:i, "Hina Gode da ani medomu hanai ganiaba, E da ania gobele salasu hame lala:loba. Amola E da Ea adoi liligi amola hou anima hame olelela:loba." 24 Uda da dunu mano lalelegei. E da ema Sa:masane dio asuli. Amo mano da asigilalu, amola Hina Gode da e hahawane dogolegelewane fidisu. 25 E da Da:ne ea fifilasu moilai amo ganodini esaloba (amo sogebi da Soula amola Esadoule dogoa dialu) amoga Hina Gode da Ea gasaga ema muni gasa bagade iasu.

† **13:18:** Mui 32:29

14

Sa:masane amola Dimina Moilai A:fini

1 Eso afaega, Sa:masane da Dimina moilaiga asili, Filisidini a:fini afadafa
ba:i. 2 E da ea diasuga buhagili, ea eda amola ame elama amane sia:i, “Na
da Dimina moilaiga Filisidini a:fini ba:i dagoi. Na da amo lamu hanai
galebe. Amo lamusa:, ali amo a:fini nagili logela masa.” 3 Be ea eda amola
ame ela da amane sia:i, “Di da abuliba:le Gode Ea Hou hame lalegagui
Filisidini fi uda lamusa: hanabela:? Ninia fi amoga uda hogole lamu
da defea!” Be Sa:masane da bu adole i, “Na da amo a:fini hanai. Na
da e fawane lamusa: dawa:.” 4 Hina Gode da hame lalegagui Filisidini
dunu ilima gegemusa: logo hogoi helebeba:le, E da Sa:masane ea asigi
dawa:su ganodini agoane hamosu. Bai amo esoga, Filisidini dunu da
Isala:ili soge ouligisu. Be Sa:masane eda amola ame da amo hou hame
dawa:iou. 5 Amaiba:le Sa:masane da ea eda amola ame Dimina moilaiga
sigi asi. Ilia da waini sagai ganodini asili, Sa:masane da laione wa:me
waha debe gasala amo ea gesenenanebe nabi.

6 Hedolowane, Sa:masane da Hina Gode Ea gasa bagade lai. E da amo
laione amo goudi mano defele, ea loboga medole legele, magado gowa:i.
Be amo hou e da ea ada amola ea ame elama hame adole i.

7 Amalalu, e da amo a:fini amoma asili, sia: sa:i. E da amo a:fini hanai.

8 Eso didia asili, e da amo a:fini lamusa: bu asi. E da logoga asili, amo
logo fisili, laione wa:me e da medole legei amo ba:la asi. E da laione ea
da:i hodo ganodini agime fila heda:i amola agime hano dialebe fofogadigili
ba:i. 9 E da amo agime hano lale, logoga ahoa nana asi. Amalalu, e da ea
ada amola ame elama asili, agime hano mogili elama i. Ela da mai dagoi.
Be Sa:masane da amo agime hano laione bogoi ea da:i hodo amoga lai, e
da elama hame olelei. 10 Ea eda da a:fini ea diasuga asi. Amola amoga
Sa:masane da lolo nasu hamoi. Bai amo esoga, ayeligi dunu da amo hou
hamonanusu.

11 Filisidini dunu da Sa:masane ba:beba:le, ilia da Filisidini ayeligi 30
agoane e sigi esaloma:ne, asunasi.

12 - 13 Sa:masane da ilima amane sia:i, “Na da dilima idinamasu adole
ba:ma:bela:? Uda lasu lolo nasu eso fesuale amoga, dilia da amo sia: ea
bai nama adole iasea, na da dilima afae afae dilima abula noga:i amola
abula salasu imunu. Be dilia amo ea bai hame dawa:sea, dilia da nama
afae afae abula amola abula salasu noga:iwane ima.” Ilia da ema bu adole
i, “Defea! Dia idinamasu ninima adole ima. Ninia nabimu hanai.”

14 E da ilima amane sia:i, “Liligi da ha:i manu naha amo ea hagomodini
amoga ha:i manu da misi. Amola gasa bagade liligi amo ea hagomodini
amoga da hedai liligi misi.” Eso udiana da asili, be amo idinamasu ea bai
ilia da hogoi helele hame dawa:i.

15 Eso biyaduga ilia da Sa:masane idua ema amane sia:i, “Diguama
ogogoma. E da ninima amo idinamasu ea bai ninima olelema:ne agoane
hamoma. Be dia agoane hame hamosea, ninia da dia ada diasu amo laluga
ulagili salimu, amola di gilisili gobele salimu. Dafawane! Ania da nini liligi
wamolamusa:, ninima guiguda: misa:ne sia:i.”

16 Amalalu, Sa:masane idua da ema digini asili, amane sia:i, “Di da
nama hame asigisa. Di da nama higasa. Di da na dogolegei fi dunu amo
idinamasu sia: adole ba:i. Be amo ea bai nama hame olelei.” Sa:masane
da ema bu adole i, “Na da amo ea bai na ada amola ame elama hame
olelei. Amaiba:le, na da abuli dima adole ima:bela:?”

17 Amo lolo nasu eso fesuale amoga, Sa:masane idua da dinanawane ema adole ba:i. Be eso fesuale gala amoga, e da mae fisili sia:ga gegenabeba:le, Sa:masane da amo idinamasu ea bai ema olelei. Amalalu, e da Filisidini dunuma olelei. 18 Amalalu, eso fesu ganodini, eso dabe gadenenoba, Filisidini dunu da Sa:masane amoma amane sia:i, "Ha:i manu eno da hani ea hedai hame baligisa. Amola eno liligi ea gasa da laione wa:me ea gasa hame baligisa." Sa:masane da bu adole i, "Dilia da na uda ea hou amo ganodini hame hamonoba, amo hedesu sia: bai hame dawa:la:loba." 19 Amalalu, hedolowane e da Hina Gode Ea gasa bagade lai. E da A:siegelone moilaiga asili, dunu 30 agoane amo medole legei. E da amo dunu ilia abula gigisa:le sasali, dunu amo da idinamasu ea bai olelei, ilima i dagoi. Amalalu, e da ougiwane hamonanu hi diasuga asi. 20 Amola fa:no, Filisidini a:fini amo Sa:masane ea lai, amo ea ada da bu dunu eno Sa:masane e uda gaguli lasu lolo nasu fidisu dunu amogili lama:ne i.

15

1 Fa:no agoane widi faimu esoga, Sa:masane da ea uda ba:la asi. E da goudi mano ema imunusa: gaguli asi. E da amo uda ea ada ema amane sia:i, "Na da na uda ea diasuga golili sa:imu." Be eda da mae masa:ne sia:i. 2 E da Sa:masane ema amane sia:i, "Na da dia nadiwi dafawane higa:i amo dawa:iou. Amaiba:le, na da e amo dia dogolegei ema i dagoi. Be di da ea eya a:fini noga:idafa lamu da defea." 3 Be Sa:masane da ougili amane sia:i, "Defea! Na da wali Filisidini dunuma mae dawa:le gasa bagade hamomu."

4 Amaiba:le, e da asili, fogisi 300 agoane gagadole lai. E da fogisi aduna aduna la:goga gilisili la:gili, ilia la:gisu bagele amoga hanu bagesi. 5 Amalalu, e da hanu ulagisili, fogisi da Filisidini ilia gagoma ifabi amoga masa:ne asunasisiagai. E da amo hou hamobeba:le, Filisidini dunu ilia gagoma hame fai dialu, amola olife ifa huluane laluga nene dagoi ba:i. 6 Filisidini dunu ilia da amo hou nowa da hamobela: adole ba:loba, ilia da Sa:masane da hamoi sia:i nabi. Bai Dimina dunu amo esoa: da ea udalai amo samogene, ea dogolegei ema i dagoiba:le. Amalalu, Filisidini dunu da amo uda lale, medole laluga gobesi. Amola ilia da ea ada diasu laluga ulagili sali. 7 Sa:masane da ilima amane sia:i, "Dilia da hou agoane hamonanebeba:le, na da Gode ba:ma:ne dafawane sia:sa. Na da mae fisidigili, dilima dabe imunu." 8 E da ilima doagala:le, bagohame medole legei. Amalalu, e da asili, magufu gelabo Ida:me gafulu ganodini galu, amo ganodini esalu.

Sa:masane da Filisidini Dunu amo hasalasi

9 Filisidini dunu da misini, ilia hawa:i fisu Yuda soge ganodini gaguli esalu. Amalalu, ilia da Lihi sogega doagala:i. 10 Yuda dunu da ilima amane adole ba:i, "Dilia da abuliba:le ninima doagala:sala:?" Ilia da bu adole i, "Ninia da Sa:masane amo afugili lale, ea hou ninima hamoi amo defele, ema agoane hamomusa: misi dagoi."

11 Amaiba:le, Yuda dunu 3,000 da Ida:me gafulu ganodini magufu gelabo amoga asili, Sa:masane ema amane sia:i, "Filisidini dunu da ninia ouligisu dunu. Amo di da hame dawa:bela:? Di da abuliba:le amo hou ninima hamobela:?" Sa:masane da bu adole i, "Na da ilia hamoi amo dabe fawane bu dabe ga:i." 12 Ilia da amane sia:i, "Ninia da di afugili la:gili ilima ima:ne misi dagoi." Sa:masane da ilima amane sia:i, "Dilisu da na hame medole legemu, amo nama dafawane sia:ma." 13 Ilia da bu adole i, "Defea! Ninia da di la:gili ilima imunu amo fawane. Be ninia da di

hame medole legemu." Amaiba:le, ilia da Sa:masane efe gaheabolo aduna amoga la:gili, magufu gelabo fisili, Lihi moilaiga oule asi. 14 E da Lihi sogega doaga:musa:, logoba:le ahoanu, Filisidini da e gagumusa: bululusa doagala:i. E da hedolowane, Hina Gode Ea gasa bagade lai dagoi. Gasa bagade efe ea lobo la:gisu amo e da dadamunisi. La:gisu da gobia ha:i amo laluga nei dagoi agoane ba:i.

15 Amalalu, e da dougi ayawane bogoi, ea magado gasa ba:i. E da amo gaguia gadole, amoga dunu 1,000 medole legei. 16 Amaiba:le, Sa:masane da amane gesami hea:i, "Na da dougi ea magado gasa amoga dunu 1,000 medole legei. Dougi ea magado gasa amoga na da dunu bagohame medole, ili bogoi da:i hodo amoga gagadole bi baheda:i bagohame hamosu." 17 Amalalu, e da dougi magado gasa ha:digi dagoi. Ilia da amo hou doaga:i sogebi amoma Lamade Lihi dio asuli.

18 Amalalu, Sa:masane da hano bagade hanai ba:i. E da Hina Godema amane wele sia:su, "Di da fidibiba:le, na da baligiliwane hasalasi. Be wali na da hano hanaiba:le bogomu galebe, amola hame lalegagui Filisidini dunu ilia da na gagulaligimu amo da defeala:?"

19 Amalalu, Gode da Lihi sogega hano osobo hagudu dialu amo doasili, hano da heda:lebe ba:i. Sa:masane da amo hano nanu, bu uhibi ba:i. Amaiba:le, ilia da amo hano amoma Hagole (bai da 'wele sia:su') dio asuli. Amo hano da wali Lihi sogega diala. 20 Filisidini dunu da Isala:ili soge ouligisu. Be ode 20 amoga, Isala:ili dunu da Sa:masane ema fa:no bobogei.

16

Sa:masane da Ga:isa Moilai Bai Bagadega Esalu

1 Eso afaega, Sa:masane da Filisidini moilai bai bagade ea dio Ga:isa amoga asili, wadela:i hamosu uda gousa:i. E da amo uda gilisili golai. 2 Ga:isa dunu fi da Sa:masane da esalebe nababeba:le, ilia da amo moilai bai bagade sisiga:le, moilai logo ga:su amoga e gagumusa: oulelu. Ilia da gasi ganodini ouiya:le lelu. Ilia agoane dawa:iou, "Ninia da oulelu, hahabedafa Sa:masane medole legemu." 3 Be Sa:masane da golale, gasimogoa wa:legadole, e da moilai logo ga:su bagade (ga:su huluane, ifa amola logo huluane) amo mugululi fasili, gisawane, agolo amoga dunu da Hibalone moilai bai bagade ba:su, amoga gaguli asi.

Sa:masane amola Dilaila

4 Amalalu, Sa:masane da uda Solege fago amo ganodini esalu ea dio amo Dilaila, ema asigiba:le, lamusa: dawa:iou. 5 Filisidini hina bagade biyale gala da Dilaila ema misini, amane sia:i, "Di Sa:masane hohonoma. Ninia da habodane e lale, la:gima:ne amola ea hou amoga hasalasima:ne, amo hogoi helema. Amalalu, ninia afae afae dima 1,100 silifa fage imunu." 6 Amaiba:le, Dilaila da Sa:masanema amane sia:i, "Na da dima edegesa. Dia gasa bagade hou da habidili mahabela:? Dunu da di la:gili, dia gasa hedofamusa: da habodane hamoma:bela:?" 7 Sa:masane da bu adole i, "Ilia da gahe hame bioi gaheabolo dadi gosalo fesuale gala amoga na la:gisia, na da dunu eno defele gasa hame ba:mu." 8 Amaiba:le, Filisidini hina bagade da Dilaila ema gahe hame bioi gaheabolo dadi gosalo fesuale gaguli misi. Amoga, e da Sa:masane la:gi dagoi.

9 Dilaila da sia:beba:le, dunu eno da diasu la:ididili sesei ganodini wamo ouesalebe ba:i. E gasa bagade wele sia:i, "Sa:masane! Filisidini dunu da manebe goea!" Be Sa:masane da amo dadi gosalo hedolo fi. Ilia da gobea

ha:i laluga nei dibi agoane hedolowane fi. Amaiba:le, Filisidini dunu da ea gasa bagade wamolegei bai hame dawa:i. 10 Dilaila da Sa:masane ema amane sia:i, “Di da nama ogogoiba:le, na da gagaoui dunu agoai ba:sa. Nama moloiwane adoma. Dia gasa hedofama:ne, dunu da habodane di la:gima:bela:?” 11 E bu adole i, “Ilia da efe gaheabolo (amoga liligi da musa: hame la:gi) amoga na la:gisia, na da eno dunu defele, gasa hame ba:mu.”

12 Amaiba:le, Dilaila da efe gaheabolo lale, Sa:masane la:gi dagoi. Amalalu, e da gasa bagade wele sia:i, “Sa:masane! Filisidini dunu da manebe!” Dunu eno da diasu la:ididili wamo ouesalebe ba:i. Be Sa:masane da amo efe dasai gobea ha:i defele fi.

13 Dilaila da Sa:masane ema amane sia:i, “Di da nama bu ogogoiba:le, na da gagaoui dunu agoane ba:sa. Dunu da habodane di lagima:bela:?” Sa:masane da bu adole i, “Di da na dialumasa fesuale amo amunasuga amunasea amola mae fadegala masa:ne ifa amoga nodomenesisia, na da dunu eno defele gasa hame ba:mu.” 14 Dilaila da Sa:masane amo ea masele da:iya, fene golama:ne susui. Amalalu, e da ea dialumasa fesuale amo amunasuga amuni. Mae fadegama:ne, e da ifaga nodomenesi. Amalalu, e da bagade wele sia:i, “Sa:masane! Filisidini dunu da manebe!” Be e da nedigili, ea dialuma hinabo amuni amo fadegai dagoi. 15 Amalalu, Dilaila da ema amane sia:i, “Di da habodane nama asigisa amo sia:sala:? Di da udiana agoane nama ogogoiba:le, na da gagaoui agoane ba:sa. Dia gasa bagade hou amo ea wamolegei bai, da nama hame olelei.” 16 Eso huluane mae fisili, e da Sa:masanema adole ba:lalu. E da eso huluane sia:ga gegenabeba:le, Sa:masane da hele bagade nabi. 17 Helebeba:le, e da moloiwane ea gasa bagade hou amo ea wamolegei bai ema olelei. E amane sia:i, “Na dialuma hinabo da hamedafa damusu. Na lalelegei eso amoga na da Na:salaide hou hamoma:ne, ilia da na Godema i. Na dialuma hinabo da damui dagoi ba:sea, na da dunu eno defele, gasa hame ba:mu.”

18 Dilaila da Sa:masane da ema moloidafa olelei dagoi ba:i. Amaiba:le, e da Filisidini hina bagade ema sia: adole iasi, amane, “Afadafa fawane bu misa! E da nama moloiwane olelei!” Amalalu, ilia da misini, muni dabe ema ima:ne gaguli misi.

19 Dilaila da Sa:masane ea masele da:iya fene golama:ne sususu. Amalalu, e da dunu eno misa:ne wele sia:i. Amo dunu da Sa:masane ea dialuma sa fesuale gala damuni fasi. Amalalu, Dilaila da Sa:masane ougima:ne, ema gadele sia:su. Bai Sa:masane ea gasa da fisi dagoi ba:i.

20 Amalalu, Dilaila da amane wele sia:i, “Sa:masane! Filisidini dunu da manebe!” E da nedigili, amane dawa:i, “Na da musa: agoane hahawane masunu.” Be Hina Gode da e yolesi dagoi, amo e da hame dawa:iou. 21 Amalalu, Filisidini dunu da Sa:masane afugili, ea si aduna duga:le fasi. Ilia da e Ga:isa moilaiga oule asili, balase sia:inega la:gili, ema se iasu diasu hawa: hamomusa: logei. E se iasu diasu ganodini gagoma amola widi goudalalu. 22 Be ea dialuma hinabo da muni bu heda:lalebe ba:i.

Sa:masane da Bogoi

23 Filisidini hina bagade huluane da hahawane lolo manusa: amola ilia ogogosu ‘gode’ amo Da:igone ema gobele salasu bagade ima:ne gilisi dagoi. Ilia da amane gesami hea:i, “Ninia ‘gode’ da fidibiba:le, ninia da ninia ha lai dunu Sa:masane hasali.”

24 - 25 Ilia da hahawane gilisili hedebeba:le, amane sia:i, “Sa:masane misa:ne wele sia:ma! E da nini hahawane ba:ma:ne hedemu da defea.”

Ilia da Sa:masane se iasu diasuga gadili oule misini, ilia da hahawane ba:ma:ne hedema:ne sia:i. Ilia da e da igi dunibugi bagade aduna dogoa leloma:ne sia:i. Filisidini dunu da Sa:masane ba:loba, ilia da ilia ‘gode’ma bagadewane nodomusa: gesami hea:i, amane, “Amo dunu da ninia soge wadela:lesi amola ninia dunu bagohame medole legei. Be ninia ‘gode’ da hamobeba:le, ninia da e hasali dagoi.” 26 Goi afae da Sa:masane lobolele, oule ahoasu. Sa:masane da ema amane sia:i, “Na da dunibugi amoga diasu da gagui amo digili ba:mu galebe. Na da ilima baligisiagamu hanai galebe.” 27 Amo diasu ganodini da dunu amola uda bagohame gilisili esalebe ba:i. Filisidini hina bagade biyale gala huluane esalebe ba:i. Diasu ea figisu da:iya dunu amola uda 3,000 agoane esalebe ba:i. Ilia da Sa:masane ba:lalu amola ilia hahawane ba:ma:ne, e se nabawane hedemusa: bagadewane wele sia:su. 28 Amalalu, Sa:masane da Godema sia:ne gadoi, amane, “Hina Gode Bagadedafa! Dia na bu dawa:loma! Na da ha:giwane Dima edegesa. Di nama na gasa bagade hou bu afaewane nama ima. Amasea, na da afadafa fabeba:le amo Filisidini dunu da na si duga:le fasi ilima dabemu.” 29 Amaiba:le, Sa:masane dadunibugibagade aduna diasu dogoa dialu amo afae da lobodafa eno lobo fofadi amoga gaguli, gasawane fusu. 30 E amane wele sia:i, “Na amola Filisidini dunu da gilisili bogomu da defea.” E da gasa bagade fubiba:le, diasu da mugululi, Filisidini hina bagade biyale gala amola dunu huluane amoga fana sa:i. Huluane da bogogia:i. Sa:masane da ea bogoi eso amoga da Filisidini dunu medole legei amo ilia idi da ea esalebe eso amoga medole legei amo ilia idi baligi dagoi. 31 Ea yolali amola ea sosogo fi dunu eno da ea da:i hodo lala misi. Amo ilia gaguli, ea eda Manoua amo ea bogoi salasu Soula amola Esedoule dogoa sogebi dialu, amoga uli dogone sali. Sa:masane da ode 20amoga Isala:ili dunu ilia ouligisu esalu.

17

Maiga Ea Loboga Hamoi ‘gode’ agoaila

1 Eso afaega Ifala:ime agolo soge ganodini, dunu afae ea dio amo Maiga esalu.

2 Maiga da ea amema amane sia:i, “Musa: dunu afae da dima silifa fage 1,100 wamolaloba, di da amo dunuma gagabusu aligima:ne ilegei. Amo na da nabi. Be wali, di ba:ma. Na da amo muni gagusa. Amo wamolasu dunu da na.” Ea ame da amane sia:i, “Nagofe! Hina Gode da dima hahawane dogolegele hamomu da defea.” 3 E da amo muni ea amema bu i. Ea ame da amane sia:i, “Amo gagabusu aligima:ne da na mano ema doaga:sa:besa:le, na da amo silifa Hina Godema imunu. Amoga ninia da ifa ‘gode’ hamone, silifa amoga dedebomu. Na da amo silifa dima bu iaha.” 4 Amalalu, e da ea amema bu i. Ea ame da silifa fage 200 amo lale, gula hahamosu dunuma i. E da ifa amo osole dedene, ogogosu loboga hamoi ‘gode’ hamone, silifa amoga dedeboi. Ilia da amo loboga hamoi liligi Maiga ea diasu ganodini ligisi. 5 Amo dunu Maiga da hi sia:ne gadosu diasu gagui galu. E da loboga hamoi ‘gode’ eno amola “ifode” (gobele salasu dunu ea da:i salasu) hamone, ea dunu mano afae amo gobele salasu hawa: hamoma:ne ilegei. 6 *Amo esoga, hina bagade dunu da Isala:ili soge ganodini hame esalu. Dunu huluane da afae afae hi hanaiga fawane hamosu. 7 Amo esoha, Lifai fi ayeligi afae da Bedeleheme moilai Yuda soge ganodini esalu. 8 E

* **17:6:** Bisisu 21:25

da Bedeleheme fisili, fimu soge hogomusa: asi. E da ahoanoba, Maiga ea diasu Ifala:ime agolo soge ganodini galu, amoga doaga:i. 9 Maiga da ema amane adole ba:i, “Di da habidili misibala:?” E bu adole i, “Na da Lifai fi dunu. Na da Bedeleheme moilai Yuda soge ganodini amoga esalu. Na da fimu sogebi hogosa.” 10 Maiga da ema amane sia:i, “Na sigi esaloma! Di da na fidisu dunu amola gobele salasu dunu esalumu da defea. Na da dima silifa fage nabuane gala amola dia abula amola ha:i manu imunu.” 11 Lifai ayeligi da Maigama esaloma:ne sia:i. E da egefe agoane hamosu. 12 Maiga da ema gobele salasu hawa: hamosu ilegei amola e da Maiga ea diasu ganodini esalu. 13 Maiga da amane sia:i, “Defea! Wali Lifai dunu da na gobele salasu dunu esala. Amaiba:le, na dawa:! Hina Gode da na hou amola na liligi huluane hahawane dogolegele hahamomu.”

18

Maiga amola Da:ne Fi

1 Amo esoha, hina bagade dunu Isala:ili soge ganodini esalebe hame ba:i. Isala:ili fi dunu da ilia soge ilegei amo lai dagoi. Be Da:ne fi da soge hame lai. Amaiba:le, ilia da soge gesowale fima:ne hogoi helesu. 2 Da:ne dunu da ilia sosogo fi amoga bagade dawa:su dunu biyale gala amo soge hogomusa: ilegei. Ilia da amo dunu, Soula moilai bai bagade amola Esadoule soge, amoga asunasi. Ilia da Ifala:ime agolo sogega doaga:loba, Maiga ea diasuga golai. 3 Amoga esalea, ilia da gobele salasu ayeligi ea sia: hisu nababeba:le, e da Lifai dunu ilia dawa:i galu. Ilia da ema asili, amane adole ba:i, “Di da guiguda: adi hamosala:? Nowa da di guiguda: oule misibala:?” 4 E bu adole i, “Na da Maiga ea hawa: hamonana. Na da ea gobele salasu hawa: hamonanebeba:le, e da nama bidi iaha.” 5 Ilia da ema bu adole i, amane, “Di Godema adole ba:ma. Ninia da logoga ahoasea, hahawane ba:ma:bela:?” 6 Gobele salasu dunu da ilima bu adole i, “Mae dawa:ma! Dilia da se hame nabimu. Dilia ahoasea, Hina Gode da dili noga:le ouligilalumu.” 7 Amaiba:le, amo dunu biyale gala da fisili, asili, La:isi moilaiga doaga:i. Ilia da La:isi dunu ilia hou ba:i. Ilia da Saidounia dunu defele, hahawane, olofoiwane esalu. Ilia hanai huluane, ilia da gagui dagoi. Ilia da eno dunuma hame gegenai. Ilia da Saidounia dunu gadenene hame esalu. Ilia da eno dunu fi ilima hame gilisisu. 8 Dunu biyale gala da ilia moilaidafa amo Soula amola Esedoule amoga bu doaga:loba, ilia fi dunu da ilia ba:i liligi ilima adoma:ne sia:i. 9 Ilia da bu adole i, “Misa! Ninia La:isi moilai fi doagala:mu da defea. Ninia da ilia soge ba:i dagoi. Soge da noga:idafa. Dilia! Udigili mae esaloma! Hedolo! Amoga asili, amo soge gesowale fima. 10 Amoga asili dilia da ba:mu. Dunu eno da ilima doagala:mu ilia hame dawa:. Soge da bagadedafa. Amo ganodini da dilia hanai huluane ba:mu. Gode da amo soge dilima i dagoi.” 11 Amaiba:le, Da:ne fi dunu 600 da gegema:ne momagele, Soula amola Esedoule fisili asi. 12 Ilia da sogebi amo Gilia:de Yialimi moilai bai bagade Yuda soge ganodini amo ea eso dabe la:ididili amoga abula diasu gaguli esalu. Amaiba:le, amo sogebi ea dio wali da Da:ne Abula Fisisu. 13 Amo sogebi fisili asili, ilia da Maiga ea diasu Ifala:ime agolo soge ganodini gala, amoga doaga:i.

14 Amalalu, dunu biyale gala musa: da La:isi soge hogola asi, ilia dogolegei dunuma amane sia:i, “Diasu afae guiguda: da ifaga hamoi ‘gode’ agoaila amo silifaga dedeboi, amo dilia dawa:bela:? ‘gode’ agoaila eno

amola gala amola ‘ifode’ gala. Ninia da adi hamoma:bela:?” 15 Amaiba:le, ilia da Lifai ayeligi ea esalebe Maiga diasu ganodini asili, Lifai ea hou ema adole ba:i. 16 Amoha, Da:ne dadi gagui 600, gegemusa: momagei dagoi, da diasu gagoi ga:suga lelebe ba:i. 17 Desega ahoasu dunu biyale gala da diasu ganodini golili sa:ili, ilia da ifa ‘gode’ agoaila silifaga dedeboi, amola ‘gode’ agoaila eno huluane amola “ifode” lai dagoi. Lifai gobele salasu dunu amola dadi gagui dunu 600 agoane da logo holei gadenene lelu. 18 Dunu da Maiga diasuga, sema liligi wamolamusa: ahoanoba, gobele salasu dunu da ilima amane adole ba:i, “Dilia da adi hamosala:?” 19 Ilia bu adole i, “Ouiya:ma! Maedafa sia:ma! Di amola nini sigi masa! Di da ninia gobele salasu dunu hamomu da defea. Di da dunu afae ea sosogo fi fonobahadi ilima gobele salasu hawa: hamomu da defea hame. Be di da Isala:ili fidafa bagade huluane ilima gobele salasu hawa: hamomu da defea.” 20 Amo hou, gobele salasu dunu da hahawane ba:i. Amaiba:le, e da sema liligi huluane gaguli, ili sigi asi.

21 Ilia sinidigili, logoga asi. Ilia mano, bulamagau amola liligi da ili bisili asi. 22 Ilia da fonobahadi sedade asili, Maiga da ea gadenene fi dunu huluane amo dunuma gegemusa: fa:no bobogei. Ilia da Da:ne dunuma doaga:le, 23 ilima wele sia:i dagoi. Da:ne dunu da sinidigili, Maiga ema amane adole ba:i, “Adi hou? Dunu bagade da abuli misibala:?” 24 Maiga da bu adole i, “Giadofai dilia dawa:. Dilia da na gobele salasu dunu amola ‘gode’ liligi na hamoi amo huluane lale, asi dagoi. Na da liligi eno hame galebe.” 25 Da:ne dunu da ema bu adole i, “Di da ouiya:mu da defea. Bai agoane hame hamosea, ninia dunu da di doagala:mu. Amasea, di amola dia sosogo fi huluane da bogogia:mu.” 26 Amalalu, Da:ne dunu da bu logoga ahoanu. Maiga da ba:i dagoi, ilia gasa da ea gasa baligi dagoi. Amaiba:le, e da sinidigili, hi diasuga buhagi.

27 - 28 Da:ne dunu da gobele salasu dunu amola Maiga ea hamoi liligi huluane lalu, asili, La:isi moilai doagala:i. La:isi dunu da olofoiwane, asaboiwane noga:i dunu esalu. Ilia da fago amo ganodini esalu. Amo fago ganodini moilai eno galu amo Bedelihobe. Da:ne dunu da La:isi dunu, uda amola mano huluane medole legei. Ilia diasu huluane ilia da laluga ulagisi. La:isi dunu da gaga:su dunu hame ba:i. Bai ilia da Saidone sogega sedagawane esalu amola ilia eno dunu fi ilima hame gilisisu. Da:ne dunu da La:isi moilai bu gaguli, amo ganodini fi. 29 Amo moilai dio La:isi ilia da fisili bu Da:ne dio asuli. Ilia siba eda Da:ne amo Ya:igobe ea mano, amo dawa:le ilia amo dio asuli.

30 Da:ne dunu da moilai ganodini ogogosu ‘gode’ ilia lai amoma nodone sia:ne gadomusa: bugisi. Yonada:ne (Gesiome egefe amola Mousese ea aowa) da Da:ne fi amo ganodini gobele salasu hawa: hamosu. Egaga fi amola da e bagia amo hawa: hamonanu. Yuda dunu huluane da mugululi asi dagoiba:le fawane fisi. 31 Isala:ili dunu da Abula Diasu Siailou sogebiga gagui amoga Godema nodone sia:ne gadosu. Be amo Abula Diasu da dialea, Maiga ea ogogosu ‘gode’ da Da:ne moilai ganodini dialebe ba:i.

19

Lifai Dunu amola Ea Gidisedagi Uda

1 Amo esoha, Isala:ili da hina bagade hame galu. Lifai dunu afadafa da Ifala:ime agolo soge ganodini esalu. E da Bedeleheme moilai, Yuda soge ganodini, amoga ea gidisedagi uda a:fini (amo da ea udadafa hame be

ema gilisili golamusa: eno lai) amo hamomusa: lai. 2 Be amo uda da Lifai dunuma ougiba:le, hobea:i dagoi. E da ea eda ea diasu Bedeleheme moilai ganodini, amoga buhagili, oubi biyaduyale gala esalu.

3 Amalalu, Lifai dunu da e bu lamusa: dawa:i galu. E da ea hawa: hamosu dunu amola dougi aduna amo uda ea eda diasuga oule asi. Ea uda da eda diasu logo doasi amola ea eda da Lifai dunu hahawane aowai. 4 Eda da ema esaloma:ne sia:i. Amaiba:le, e da eso udiana ouesalu. E amola ea uda da amo diasuga ha:i mai amola amogai gasi udiana golai. 5 Eso biyadu amoga hahabedafa ela da nedigili, logoga masunusa: liligi momagei. Be uda ea eda da Lifai dunu ema amane sia:i, "Hidadea fonobahadi ha:i moma. Amo da dima gasa imunu. Fa:no masunu da defea."

6 Amaiba:le, amo dunu aduna da fili, ha:i mai amola waini hano mai. Amalalu, uda ea eda da ema amane sia:i, "Guiguda: hahawane golama!" 7 Lifai dunu da masunusa: wale gadoi. Be uda ea eda da ema ha:giwane esaloma:ne sia:beba:le, e da eno gasi amoga goegawi golai. 8 Golale, eso bi hahabedafa, e da masunusa: dawa:i galu. Be uda ea eda da amane sia:i, "Hidadea ha:i moma. Esomogoa agoane masunu da defea." Amaiba:le, amo dunu aduna da ha:i mai. 9 Lifai dunu amola ea gidisedagi uda amola ea hawa: hamosu dunu da masusa: dawa:beba:le, eda da amane sia:i, "Daeya da gadenesa. Dilia gasimu galebe. Guiguda: hahawane golama. Hahabedafa dia diasuga masunu da defea." 10 - 11 Be Lifai dunu da gasi eno amoga golamu higa:i galu. Amaiba:le, e, ea gidisedagi uda, ela hawa: hamosu dunu amola dougi aduna (fisu amo da:iya ligisibi ba:i) logoga asi. Ilia da Yibase (Yelusaleme) gadenene doaga:loba, gasi gadenene ba:i. Amaiba:le, hawa: hamosu dunu da amane sia:i, "Ninia da amo Yibase moilai bai bagade ganodini golamu da defea." 12 - 13 Be ea ouligisu da amane sia:i, "Isala:ili dunu hame esalebe moilai bai bagade ganodini golamu da defea hame. Ninia da amo moilai baligili, Gibia o Lama moilaiga golamu." 14 Amaiba:le, ilia da Yibase moilai bai bagade (Yelusaleme) baligili, Gibia moilai Bediamini fi ilia soge ganodini, amoga doaga:i. Amoha eso dabe ba:i. 15 Ilia da logo fisili, diasuga golamusa: asi. Ilia da moilai dogoa sogebi amoga asili, be dunu da ili aowamusa: hame sia:i. 16 Ilia da amoga esaloba, dunu da:i da ea ifabi amoga hawa: hamonanu, ilima doaga:i. E da musa: Ifala:ime agolo soge amoga esalu. Be amoga mugululi, Gibia moilaiga misi esalu. (Eno dunu huluane amogawi esalu da Bediamini dunu). 17 Dunu da:i da Lifai dunu moilai dogoa sogebi amoga esalebe ba:beba:le, e amane sia:i, "Di da habidili misibala:? Amola di da habidili masa:bela:?" 18 Lifai dunu da bu adole i, "Ninia da Bedeleheme moilai Yuda soge gadili asili, wali ninia da ninia diasu Ifala:ime agolo soge amoga buhagisa. Guiguda: dunu eno da ninima golama:ne sogebi hame olei.

19 Ninia da dougi ea ha:i manu gala. Amola ninia da ha:i manu amola waini hano, na amola na gidisedagi uda amola na hawa: hamosu dunu manu defele gala. Be amo mae dawa:le, dunu da ninima golamu sogebi hame olei." 20 Dunu da:i da amane sia:i, "Dilia da na diasuga golamu da defea. Na da hahawane dili ouligimu. Dilia da gadili moilai dogoa sogebi amoga golamu da hamedei." 21 Amaiba:le, e da ili ea diasuga oule asili, ilia dougi amoma ha:i manu i. Ilia da emo dodofelalu, ha:i mai. 22 *Ilia da hahawane da:i dunu ea diasu ganodini esalu. Amalalu, dunu amo sama

* **19:22:** Mui 19:5-8

ea sama adole lasu dunu da diasu sisiga:le, logo ga:suga bagade fasu. Ilia da dunu da:i ema amane sia:i, “Dunu da dia diasuga misi, amo gadili oule masa. Ninia da ema adole lasu hou hamomu.” 23 Be dunu da:i da gadili asili, ilima amane sia:i, “Na na:iyado! Hame mabu! Amo wadela:idafa hou ema mae hamoma. Na da amo dunu na diasuga aowasa.

24 Ba:ma! Ea gidisedagi uda amola na uda mano dunu hame fi da esalebe. Na da ela gadili oule misini, dilia hanai hou elama hamoma. Be amo dunuma amo wadela:i hou mae hamoma.” 25 Be wadela:i adole lasu dunu da ea sia: hame nabi. Amaiba:le, Lifai dunu da ea gidisedagi uda lale, gadili oule asili, ilima i. Ilia da gasi ganodini, mae fisili, amo uda wadela:lesi amola ilia hanaiga wadela:idafa hou hamonanu, hahabe fawane yolesi.

26 Hahabedafa, uda da dunu da:i ea diasu amoga egoa esalu, amo logo ga:suga misini, diasa:i. Eso misi digagala:be galu e da amogai dialebe ba:i. 27 Egoa da nedigili, e da masusa: logo doasili, ea gidisedagi uda osoboga diasa:i, ea lobo logo ga:su gagumusa: molole guda:i dialebe ba:i. 28 E amane sia:i, “Wa:legadoma! Ninia da ahoa:di!” Be e da bu hame ado baoui. Amaiba:le, e da ea bogoi da:i hodo amo dougi da:iya ligisili, hi diasuga asi. 29 †E da hi diasuga doaga:loba, ganodini golili sa:ili, gobihei lai. Amoga e da ea gidisedagi uda ea da:i hodo dadega:le, hu amola gasa fagoyale agoane ligiagagale, afae afae amo, e da Isala:ili fi fagoyale gala ilima iasi. 30 Dunu huluane da amo hou ba:beba:le bagadewane fofogadigi. Ilia amane sia:i, “Ninia agoai hou da hamedafa ba:i. Ninia da Idibidi soge yolesili, amogainini wali, agoai hou hamedafa ba:su. Ninia amo hou hahamomu da defea. Hahamomusa:gini ninia adi hou hamoma:bela:?”

20

Isala:ili Dunu da Gegemusa:gini Momagei

1 Isala:ili dunu huluane da Gode ba:ma:ne, Misiba moilaiga gilisi. Ilia da Isala:ili soge huluane amoga misi - gagoe (north) moilai Da:ne asili gagoe (south) moilai bai bagade Biasiba amoga doaga:le, huluane da misi. Eso mabe soge Gilia:de amola amoga ilia da misi. 2 Amo Gode Ea fi gilisisu amoga Isala:ili ouligisu dunu huluane da misi. Amola emoga ahoasu dadi gagui dunu 400,000 agoane da gilisi. 3 Bediamini fi dunu da Isala:ili dunu huluane da Misiba moilaiga gilisi dagoi amo nabi. Isala:ili dunu da amane adole ba:i, “Amo wadela:i hou da habodane hamobela:?” 4 Lifai dunu amo ea gidisedagi uda da medole legei ba:i, amane adole i, “Na gidisedagi uda amola na da Gibia moilai bai bagade Bediamini soge amoga golamusa: asi. 5 Gibia dunu da nama doagala:musa: misini, ania diasu sisiga:i. Ilia da na medole legemusa: dawa:i. Be amo hou fisili, ilia da na uda wadela:lesilalu, e medole legei. 6 Na da ea bogoi da:i hodo lale, dadega:le, amola wa:i afae afae amo Isala:ili fi fagoyale gala ilima iasi. Amo dunu da wadela:idafa hou ninia fi amo ganodini hamoi dagoi. 7 Dilia huluane guiguda: da Isala:ili dunu. Amo hou hahamoma:ne, ninia da adi hamoma:bela:?” 8 Dunu huluane da wa:legadole, amane sia:i, “Ninia huluane, abula diasu ganodini esalebe dunu amola diasudafa amo ganodini esalebe, ninia huluane da nini diasuga bu hame masunu.

9 Ninia da agoane hamomu. Ninia da dunu amo Gibiama doagala:musa: ilegema:ne, ado ululuasu hedesu hou hamomu. 10 Ninia dunu fi amo

† **19:29:** 1 Sa:miuele 11:7

ganodini 1/10 (nabuane fifili afadafa gala) da ha:i manu amo dadi gagui dunuma imunu. Eno dunu huluane da Gibia fi ilima se ima:ne masunu.” 11 Amaiba:le, Isala:ili dunu huluane da gilisili, bai afadafa hamomusa: gilisi. Amo da Gibia ilima doagala:musa: gilisi.

12 Isala:ili fi da sia: adola ahoasu dunu amo Bediamini soge huluane amo ganodini asunasi. Ilia da amane adole ba:i, “Amo wadela:idafa hou dilia hamoi, ea bai da adi baila:? 13 Wali amo Gibia wadela:i hamosu dunu ninima ima. Ninia da amo dunu medole legele, amo wadela:i hou amo Isala:ili fi ganodini gala fadegale fasimu.” Be Bediamini dunu da Isala:ili fi eno ilia sia: hame nabi. 14 Be Bediamini moilai huluane amoga ilia da misini, Gibia moilaiga Isala:ili fi eno, amoga gegemusa: doaga:i dagoi.

15 - 16 Amo esohaga, ilia moilai bai bagadega ilia da dadi gagui 26,000 agoane amo misa:ne wele sia:i. Amola Gibia esalebe dunu da dadi gagui dunu amo da ilia lobo fofadi amoga gegesu, amo 700 agoane gilisi. Ilia da ga:muga: dadi amoga ilia dialuma hinabo afae amo igiga gala:loba, hamedafa giadofasu. 17 Isala:ili fi oda da dadi gagui 400,000 agoane gilisi.

Isala:ili Fi Oda da Bediamini Fi ilima Gegei

18 Isala:ili dunu da Godema sia:ne gadosu sogebi amo Bedele amoga asili, Hina Godema amane adole ba:i, “Adi fi da Bediamini fi hidadea doagala:ma:bela:?” Hina Gode da bu adole i, “Yuda fi!” 19 Amaiba:le, Isala:ili dunu da hahabe asili, Gibia moilai gadenene ilia hawa:i fisu hamone esalu. 20 Ilia Bediamini dadi gagui doagala:musa: asili, Gibia moilai da ilia midadi ba:i. 21 Bediamini dadi gagui da Gibia amoga misini, doagala:le, amo esoga 22,000 Isala:ili dadi gagui dunu medole legei.

22 - 23 Amalalu, Isala:ili dunu da sia:ne gadosu sogebi amoga asili, Hina Gode ba:ma:ne bagadewane dinanu, asili, daeya doaga:i. Ilia da Hina Godema amane adole ba:i, “Ninia bu eno ninia olalali Bediamini dunu ilima doagala:ma:bela:?” Hina Gode da bu adole i, “Ama!” Amaiba:le, Isala:ili dadi gagui da ilia dogo denesi ba:i. Ilia da Gibia moilaiga asili, ilia dadi gagui aya agoane Bediamini dunuma gegemusa: lelu.

24 Ilia da enowane Bediamini dunuma doagala:musa: mogodigili asi. 25 Be musa: gegei defele, Bediamini dunu da Gibia fisili, ilima doagala:le, Isala:ili dadi gagui 18,000 (ili da noga:le gegema:ne olelei) amo medole lelegei dagoi ba:i. 26 Amalalu, Isala:ili dunu huluane da Bedele moilaiga didiga:musa: asi. Ilia Hina Gode ba:ma:ne ha:i mae nawane esaloba, daeya gamai. Ilia Hina Godema Hahawane Gilisili Olofole Iasu gobele salasu hamoi amola gobele salasu ohe oda gogo gobele sali. 27 - 28 Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da amo esoga Bedele sogebi galu. Finia:se (Ilia:isa ea egefe amola Elane ea aowa) da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ouligisu. Isala:ili dunu da Hina Godema bu adole ba:i, “Ninia da ninia olalali Bediamini dunu ilima bu gegemusa: masa:bela:? O ninia fisima:bela:?” Hina Gode da bu adole i, “Gegema! Aya Na da fidimuba:le, dilia da ili hasalimu.” 29 Amaiba:le, Isala:ili dunu da dadi gagui dunu Gibia moilaiga sisiga:le, wamoaligima:ne asunasi. 30 Amalalu, eso osodaga, ilia musa: hou defele, ilia da Bediamini dunuma doagala:musa: asili, Gibia ea midadi dada:lei. 31 Bediamini dunu da gegemusa:, moilai gadili asili, Isala:ili dunu sefasimusa: fa:no bobogei. Musa: agoane ilia da umi soge Bedele ahoasu amola Gibia ahoasu la:ididili amo ganodini Isala:ili dunu muni medole legelalu. Ilia da Isala:ili dadi gagui30agoane medole legei. 32 Bediamini dunu ilisu amane sia:i, “Defea! Ninia da musa: agoane, Isala:ili dunu

hasali.” Be Isala:ili dunu da ili gadili, logoga oule asili, musa: medole legemusa: dawa:i galu. 33 Amaiba:le, Isala:ili dadi gagui gilisisudafa da hobeale, bu Ba:ile Da:ima sogega bu gilisi. Amalalu, Isala:ili dunu amo da Gibia sisiga:i, da ilia wamoaligisu gele sogebi ganodini galu amo fisili, Gibia amoma doagala:musa: hehenai. 34 Amo dunu idi da 10,000. Ilia da Isala:ili fi amo ganodini dadi gagui noga:iwane ilegei. Ilia da Gibia doagala:i amola gegesu da gasa bagade ba:i. Bediamini dunu da fofogadigi. Ilia gugunufinisisu eso da doaga:i dagoi ilia hame dawa:i galu. 35 Amo esoha, Hina Gode da fidibiba:le, Isala:ili dunu da Bediamini dadi gagui dunu ili hasalasi. Ilia da dunu 25,100 agoane medole legei dagoi.
36 Amola Bediamini dunu da dafai dagoi, ilisu dawa:i.

Isala:ili Fi Ilia Hasalasu Hou

Isala:ili dadi gagui gilisisu bagade da Bediamini dunu amoba:le hobea:i. Bai ilia dawa:i da dunu ilia da Gibia sisiga:le wamoaligimusa: asunasi, amo da ili fidimusa: ilia dawa:i. 37 Amo dunu da ilia wamoaligisu fisili, hedolowane Gibia moilaiga hehenai. Ilia da dunu huluane amo moilai ganodini esalu, medole legei dagoi. 38 Isala:ili dadi gagui gilisisu bagade amola wamoaligisu dunu da musa: gilisili sia: daloba, dawa:ma:ne hahamosu agoane hahamoi. Ilia da lalu mobi mogomogoi agoane bagade Gibia amoga heda:lebe ba:beba:le, 39 Isala:ili dadi gagui da Bediamini dunu ilima hobealalu, ilia da sinidigimu sia:i. Amo hou da doaga:loba, Bediamini dunu da Isala:ili dunu 30 agoane medole legei dagoi ba:i. Bediamini dunu da amane sia:i, “Defea! Ninia da musa: agoane defele Isala:ili dunuma bu hasali dagoi.” 40 Amalalu, dawa:ma:ne hahamosu amo lalu mobi mogomogoi agoane amo Gibia amoga heda:lebe ba:i. Bediamini dunu da beba:le, fofogadigili, moilai huluane laluga nenanebe ba:i.
41 Amalalu, Isala:ili dadi gagui da sinidigi. Bediamini dunu da bagadewane beda:i. Ilia da dafai dagoi, ilisu da dawa:i galu. 42 Ilia da Isala:ili dunu amoba:le hobea:i. Be ilia da sani amo ganodini agoane ba:i. Ba:i da Isala:ili dunu amo Gibia moilaiga gadili ahoanebe da ilia la:idi amo doagala:i. Amalalu, ilia da Bediamini dunu wadela:lesi dagoi. 43 Isala:ili dunu da Bediamini dunu amo sani ganodini gagui galu. Ilia da mae fisili medole legelalu, amo dunu sefasili, sogebi amo Gibia ea eso mabadi la:ididili gala amoga doaga:i. 44 Isala:ili dunu da Bediamini dadi gagui noga:iwane amo 18,000 agoane medole legei. 45 Bediamini dunu hame bogoi amo da hobeale, umi soge amo Limone Gele gadenene amoga hobea:i. Be Isala:ili da ilima doagala:le, 5,000 eno logoga medole legei. Ilia da bu sefasili, Ga:idoume sogebi amoga doaga:le, 2,000 eno medole legei. 46 Amo esoga, Isala:ili dunu da Bediamini dadi gagui dunu noga:iwane, huluane 25,000 agoane medole legei. 47 Be dunu 600 agoane da hobeale, Limone Gele soge amoga asili, Isala:ili dunu da ili hame medole legei. Amo sogega, ilia da oubi biyaduyale gala esalu. 48 Isala:ili dunu da sinidigili, Bediamini fi dunu eno huluane medole legei. Ilia da dunu, uda, mano amola ohe fi huluane medole lelegei dagoi. Ilia da moilai huluane amo soge ganodini dialu amo laluga ulagisi.

21

Bediamini Fi Dunu ilia Uda Lasu Uda

1 Isala:ili dunu da Misiba moilaiga musa: gilisiliba, ilia da Hina Gode ba:ma:ne, gasa bagade sema hamosu, amane, “Ninia uda mano amo

Bediamini dunu da hamedafa lamu.” 2 Amalalu, ilia da Bedele moilaiga
asili, amola Gode ba:ma:ne eso amo ganodini fili, asili daeya ha:giwane
didiga:lalu. 3 Ilia amane disu, “Isala:ili Hina Gode! Amo hou da abuliba:le
doaga:bela:? Abuliba:le Bediamini fi da Isala:ili sogega gadenenewane
fisi dagoi ba:sala:?” 4 Golale, hahabedafa ilia da gilisili Hahawane Gilisili
Olofole gobele salasu amola ohe hodo amo oloda, ilia hamoi, amo da:iya
gogo gobele sali. 5 Ilia da amane adole ba:i, “Isala:ili fi amo ganodini,
sosogo fi afae da Misiba sogega Godema gilisisu amoga hame misibala:?”
(Ilia da musa: gasa bagade sema hamosu. Amo nowa fi da Misiba moilai
gilisisu amoga hame misi ganiaba, ilia da amo dunu ili medole legela:loba.)
6 Isala:ili dunu da bu ilia olalali Bediamini dunu ilima asigi galu. Ilia da
amane sia:i, “Wali eso, Isala:ili fi afadafa da fisi dagoi. 7 Ninia da Bediamini
dunu esala, amoga uda ima:ne adi hamoma:bela:? Bai ninia Hina Godema
sema bagade hamoi dagoi, amo ninia uda mano ilima hamedafa imunu.”
8 Ilia da nowa gilisisu da Misiba gilisisuga hame misi, amo adole ba:loba,
dunu da Ya:ibese moilai Gilia:de soge ganodini esalu, amo da hame misi
ilia da nabi. 9 Amola ilia da dadi gagui gilisima:ne dio wele sia:noba,
Ya:ibese dunu da hame misi. 10 Amaiba:le, ilia da 1,200 gasa bagade dunu
amo Ya:ibese moilaiga asunasi. Ilia da ilima amane sia:i, “Ya:ibese dunu
huluane, uda amola mano medole legema. 11 Dunu huluane, dunu mano
amola uda huluane amo da dunuma fi, amo huluane medole legema.”

12 Ya:ibese moilai ganodini, ilia da a:fini amola uda mano amo da
dunuma hame gilisili golai, 400 agoane ba:i. Ilia da amo Siailou abula
moilai Ga:ina:ne soge ganodini, amoga oule misi. 13 Amalalu, Isala:ili
gilisisu da Bediamini dunu amo da Limone Gelega esalu, ilima sia: adole
iasi. Ilia da gegesu fisili, olofole gousa:su hamoma:ne sia:i. 14 Bediamini
dunu da bu misini, Isala:ili fi eno da Ya:ibese uda mano ilia hame medole
legei amo ilima i. Be ilima iabe idi da defele hame ba:i. 15 Hina Gode
da Isala:ili fi ilia habelegele fi afadafa, amo da afafai dagoiba:le, ilia da
Bediamini dunuma asigi galu. 16 Amaiba:le, ilia ouligisu dunu da amane
sia:i, “Uda eno da Bediamini fi ganodini hame esala. Ninia da habodane
ilia uda lamusa: ilima ima:bela:?

17 Isala:ili da fi fagoyale gala. Afadafa fisimu da hamedei. Bediamini
fi esaloma:ne, ninia logo hogoi helemu da defea. 18 Be ilia da ninia uda
mano lamu da hamedei. Bai ninia da sema bagade hamoi. Nowa da ea
uda mano Bediamini dunuma iasea, ninia da ema gagabusu aligima:ne
ilegei dagoi.” 19 Amalalu, ilia da agoane dawa:i, “Hina Gode Ea Lolo
Nasu Siailou moilaiga da gadenesa galebe.” (Siailou da Bedelehemega
gagoe (north) gala. E da Lebouna amoga gagoe (south) amola logo
amo da Bedele fisili Siegeme doaga:sa amo ea eso mabe la:idiga gala.)
20 Ilia da Bediamini dunuma amane sia:i, “Dilia waini efe sogebi amo
ganodini wamoaligili, ouesaloma. 21 Siailou a:fini ilia da lolo nasu ganodini
gosa:musa: masea, dilia waini efe aligisu fisili, dilia afae afae uda lamusa:
ha:giwane gagulaligima. Amola amo uda dilia Bediamini sogega bu oule
masa. 22 Be ilia eda o olalali da dilima sia:ga gegemusa : masea, ilima
amane sia:ma, ‘Ninia da amo a:fini ili lamu da defeala:? Bai ninia da
gegesu ganodini amo a:fini hame lai. Amola dilia da amo uda mano
ninima udigili hame iba:le, dilia sema hamoi amo hame wadela:lesiba:le,
gagabusu aligima:ne dilima hame dialumu.’ ” 23 Bediamini dunu da ilia
sia:i defele hamoi. Ilia da afae afae Siailou a:fini amo da siogolalu amo

lale, gisawane asi. Ilia da ilia sogega asili, ilia moilai bu gaguli, fi galu.
24 Amola Isala:ili fi dunu eno da fisili asili, ilia fi amola sosogo fi da ilia
sogedafa amoga buhagi. 25 *Amo esoha, Isala:ili soge ganodini da hina
bagade dunu hame esalu. Dunu huluane da afae afae hi hanaiga fawane
hamosu.

Sia: Ama Dagoi

* **21:25:** Bisisu 17:6

LUDI

(Da:i Sia: - Ruth; Modu - Ruta; Bisini - Rut)

Hidadea Sia:

Ludi Buga da Bisisu Buga amo ea eso dedei amoga dedei galu. Ludi da Moua:be uda amo Isala:ili dunuga lai. Amo dunu da bogole, Ludi da ea esoa: ame ema bagade asigiba:le, hame yolesi. E amola da Isala:ili Hina Gode amo Ea hou lalegagui, hame yolesi. Fa:no e da Isala:ili fi amo ganodini egoa gaheabolo ba:i. Amalalu, fa:no ea aowa Da:ibidi lalelegele, Isala:ili fi amoga hina bagade hamoi.

Bisisu Buga ganodini, Isala:ili dunu da Gode fisiba:le se bagade nabi, amo ninia da ba:sa. Be Ludi Buga ganodini, ga fi a:fini (Ludi) da Isala:ili Godema sinidigili, Gode Ea fi dunuma gilisi, amo hahawane bagade ba:i, amo ninia ba:sa. Amola Yesu Ea aowalali fi amo ganodini ninia da Boua:se amola Ludi elea dio ba:sa.

Sia: Dedei

1 Na:ioumi amola Ludi
da Bedeleheme Moilaiga buhagi...Sia:alalo 1:1-22
2 Ludi da Boua:se Gousa:i...Sia:alalo 2:1 - 3:18
3 Boua:se da Ludi Lai...Sia:alalo 4:1-22

Ludi

Ilimelege amola Ea Sosogo Fi, Ilia Isala:ili Sogega Mugululi, Moua:be Soge amoga Asi

1-2 Musa: hemonega, Isala:ili hina bagade amo mae hamone, bisisu dunu ilia Isala:ili soge ouligibiga, amo soge da ha:i bagade galu. Be dunu afae ea dio amo Ilimelege esalu, E da Efala:de sosogo fi amoga galu, amola E da Yuda soge amo ganodini, Bedeleheme moilaiga esalusu. Amalu Ea uda Na:ioumi amola elea dunu mano aduna Malone amola Gilione, ilia da Yuda soge yolesili, Moua:be sogega asili esalusu. Ilia da amogai esalu, 3 Ilimelege e bogoi, amola Na:ioumi e da ea dunu mano ilisu fawane esalusu. 4 Be ela da Moua:be fi uda a:fini amo Oba amola Ludi elea lai. Amalu ode nabuane agoane galagale, 5 Malone amola Gilione ela bogoi. Amalu Na:ioumi e da gawa o mano hamedene hisu esalu. Na:ioumi amola Ludi ela Bedeleheme Moilaiga buhagi. 6 Eso enoga Na:ioumi e da amane nabi, Hina Gode e da Ea dunu fi ilima hahawane dogolegele amo gamisu noga:i amola ha:i manu sagale moma:ne bagade ilima i. Amabeba:le e amola esoa:, ilia Moua:be soge amoga masunusa: liligi momagei. 7 Ilia gilisili Yuda sogega sinidigi, be logoga ahoanoba,

8 Na:ioumi e da esoa: elama amane sia:i, “Sinidigili amola dia:me ali esaloma. Ali da nama amola bogogia:i dunu ilima asigi bagade hamoi. Gode da alima amo defele asigimu na da hanai. 9 Amola Hina Gode da ali noga:le asigiba:le ali afae afae bu dunuma fimu amola diasu lamu da defea.” Be Na:ioumi ea ela nonogone asigibio sia:i. Be amomane ilia didiga:le, 10 amola ema amane sia:i, “Hame mabu! Ninia da gilisili dia dunu fi ilima masunu.”

11 “Nadiwi alia da sinidigima!” Na:ioumi e sia:i. “Abuliba:le alia nana gilisili misunusa: sia:bela:? Alia amola da na dunu mano eno galabeale

amoma fimusa: mabela:? 12 Bu sinidigima! Na da da:i hamoi dagoiba:le,
bu gawa hame fimu galebe. Be na dawa:loba da na da wali gasi ganodini
gawa fili amola dunu mano lai galea, 13 ali da amo mano asigilama:ne
ouesaloma:bela:? O amo hou da alia eno dunu fimusa: yolema:bela?
Hame mabu, nadiwi! Amo da amane hame hamomu. Hina Gode da nama
baligifa:i. Amaiba:le na da alima asigisa." 14 Bu ilia da muni didigia:i.
Amalu Oba ea uda esoa: amo nonogoi amola asigibio sia:i. Amalalu bu
sinidigi. Be Ludi da e gagulaligi. 15 Be Na:ioumi ema amane sia:i "Ludi,
di bai da ea dunuma bu ogobele asili amola ilia ogogosu 'gode'ma asi.
Di e amola gilisili moilaiga ogobema." 16 Be Ludi da amane sia:i, "Di da
na di yolesima:ne, mae sia:ma! Na da ani masunu, di habi ahoasea na
masunu. Habi di fisia, na gilisili fifi masunu. Dia dunu fi amo da na dunu
fi ganumu amola dia Gode amo da na Gode ganumu. 17 Di habi bogosea,
na amogai bogomu amola na da amogai uli dogone salimu. Di amola na
ania bogobeba:le fawane da afafamu. Amai hame galea, Gode da nama
baligili se dabe imunu da defea." 18 Be Na:ioumi ea Ludi ba:loba e da
ele masunusa: hanai bagade ba:i, be amaiba:le ea liligi eno hame sia:i.
19 Ilia ahoana amola Bedeleheme moilaiga doaga:i. Amola ilia doaga:loba,
moilai fi dunu ilia bagade nodoi amola hahawane ba:i. Ilia fofogadigili
amane sia:i;, "Goe da dafawane Na:ioumila:?" 20 Amola Na:ioumi e amane
sia:i, "Na dio Na:ioumi mae sia:ma! Be na da Mala sia:ma! Bai Gode
Bagadedafa Ea nama se iasu. 21 Na gui yolesiba, na da liligi bagohame
galu. Be amomane Hina Gode Ea na oule bu sinidigili, na liligi hame
gaguli misi. Abuliba:le nama Na:ioumi sia:sala:? Hina Gode Bagadedafa da
nama fofada:nanu nama bidi hamosu ia dagoi." 22 Amo da bu Na:ioumi ea
Moua:be sogega buhagi. Esoa: Ludi (Moua:be uda) amola da misi. Amola
ela da bu Bedeleheme moilaiga doaga:loba, 'bali' ha:i manu gamisu eso da
doaga:i dagoi ba:i.

2

Ludi e da Boua:se amo ea Sogega Hawa: Hamosu

1 Na:ioumi ea sosogo fi ea dio amo Boua:se, amo da mimogo noga:i
dunu amola liligi bagade gagui dunu galu. Amo dunu da Na:ioumi egoa
Ilimelege ea sosogo fi dunu amoga. 2 *Be ha afaega Ludi e Na:ioumima
amane sia:i, "Na amola da ifabia asili gagoma faili gaguli misunu. Na
dafawaneyale dawa:be, dunu afae da na ba:le amola ea na amogai, e amola
gilisili hawa: hamoma:ya sia:mu." Na:ioumi e bu sinidigili sia:ne i, "Defea!
Nadiwi, di masa!" 3 Amanoba Ludi e ifabia asi amola e da hobea misini,
hawa: hamosu dunu ilia gagoma yolesi amo fa:no fofaisa misi. Amo hawa:
hamosu hou doaga:i amo da Boua:se ea ifabia amai.

4 Esoha afaega, Boua:se e Bedeleheme sogega ganini misini, hawa:
hamosu dunuma hahawane dogolegele sia: sa:i. "Hina Gode da dilima
ouesaloma!" ea amane sia:i. Amola ilia da ema bu adole i, "Hina Gode
di amola hahawane dogolegele fidima!" 5 Boua:se da ea hawa: hamosu
ouligisu hina ema adole ba:i, "Agoe da nowa uda a:finila:?" 6 Ouligisu
hina dunu da amane adole i, "E da sogebi enoga fi uda a:fini amola da
Na:ioumi sigi misi. Moua:be sogega ganini misi.

7 Ea amola nama adole ba:le, e amola da gagoma ifabi amoga hawa:
hamosu dunu bisili hobea faisa bobogemu ea sia:i. E da hahabega

* **2:2:** Gobele Salasu 19:9-10; Mousese ea Malasu 24:19

mae yolesili hawa: hamone, waha fonobahadi fawane hisiha hele esalu.
8 Boua:se e Ludima sia:i, “Na dima fada:i sia:sa. Di gagoma faisia,
enodiniga mae faima amola gui fawane faima. Amo di da goe uda bisili
goegami hawa: hamonanoma. 9 Ili amola ba:la:loma. Ilia fage amo faisia,
ilima gilisima. Na amola da na dunu ilima adoi, ‘Amo a:finima mae se
nabasima.’ Be mae dawa:ma, di hano hanasea, hano ilia ofodoga di goga
moma.” 10 Ludi e muguni bugilasa:ili amola ea odagi osobo digili, amola
e da Boua:se ema sia:i, “Abuliba:le dia nama bagade dawa:lalosabala:?
Abuliba:le dia da ga fi dunu eno digini mabe ema asigili fidisu hou
hamobela:?” 11 Boua:se da amane sia:i, “Na nabi da di da dia disoa: amo
bagade fidisa ea sia:i, digua bogobeba:le. Na dawa: di da dia ada amola dia
ame amola dia soge huluane fisili misini, dunu fi dia hame dawa: amola
fimusa: misi. 12 Di Ema hawa: hamoiba:le, Hina Gode da di bidi imunu
da defea. Amola di da Isala:ili Hina Gode Ea gaga:su hou lalegagumusa:
misi dagoiba:le, E da dima bidi bagade imunu da defea. 13 Ludi e sia:i, “Di
da nama bagade asigisa amola hahawane. Dia na hahawane hamoma:ne
di da na bisili noga:le sia: dasu. Amo da na da dia hawa: hamosu dunu
fonobahadi hame defei amomane.” 14 Amogalu, Boua:se e Ludima sia:i,
“Misa amola agi fonobahadi a:le, gele moma.” Amanoba e da Boua:se ea
hawa: hamosu dunu amola gilisili ha:i manu mai. Boua:se da ema gagoma
gala:ine gobei i. Ha:i amo nanu, e sadini, ha:i manu oda gilisi dialebe ba:i.
15 - 16 E da gagoma faila asi laloba, Boua:se da ea hawa: hamosu dunu ilima
sia: sia:i, “Ea faili amola gilisi dobomu da defea, amola ema sia: eno mae
sia:ma e yolema:ne da. Be amola gagoma doboi oda ea faima:ne yolesima.”
17 Be Ludi e gagoma huluane gagadolaloba, daeya doaga:le, ifabi ganodini
amalu ba:loba, gagoma ea dioi defei da 10gilogala:me agoane doaga:i. 18 E
da gagoma ladilalu, moilaiga doaga:le, esoa: da:i ema ea faisu hou olelei
amola ha:i manu ea nanu dialebe amo ema i.

19 Na:ioumi da ema adole ba:i, “Dia goe da habi faibala:? Nowa ea ifabia,
di da hawa: hamonanula:? Gode Ea da dunu ali hawa: hamonanu amo
hahawane dogolegele fidimu da defea!” Be Ludi e Na:ioumima sia:ne i,
“Na da dunu afae ea dio Boua:se, ea ifabia hawa: hamonanu.

20 †“Hina Gode da Boua:se hahawane dogolegele fidimu da defea!”
Na:ioumi amane sia:i. “Hina Gode da dunu fifi ahoanebe amola bogogia:i
dunu ilima Ea hamoma:ne sia:i, amo da mae fisili hamosa.” Amola e bu
sia:i, “Amo dunu da ninia gadenene sosogo fi, amo da ninia fi dunudafa.”
21 Ludi e sia:i, “Defeadafa e da nama amane sia:i, ‘Na hawa: hamosu go
bisili hawa: hamoma amola gamisu hawa: hamone dagoma.’ ”

22 Na:ioumi ea Ludima sia:i, “Ma, nadiwi! Amo da defeawane, di da
Boua:se ea ifabia uda eno gilisili hamoiba:le. Be dima ougila:loba di enoga
ifabi hawa: hamoi ganiaba.” 23 Amanoba, Ludi e ili bisili hawa: hamoi
amola gagoma failalu, amalalu bali amola widi huluane gamibi dagoi ba:i.
Amola e da esoa: amo bisili fifi lai.

3

Ludi e da Gawa Fimu Ba:i

1 Fifilai helele amola Na:ioumi ea Ludima amane sia:i, “Na da di gawa
fima:ne hogomu galebe, be amo da di diasu ganoma:ne. 2 Dawa:ma goe
dunu Boua:se, amo ea fi uda di bisili hawa: hamonanu amo da ania sosogo

† **2:20:** Gobele Salasu 25:25

fi. Waha di nabima! Wali daeya ea amola bali gadofo fane sosogamu.
3 Amaiba:le, di da hano ulima. Amola dia abula noga:idafa salima. Amalu
bali amola sosoga:ba amoga masa, be ahoasea dia da:i wamolegema. E da
ha:i mai dagosea fawane, di ba:mu da defea. 4 Be e dia ahoasea, defea di
dawa:ma, e habi golabeyale, amola e sima midi galea, asili amola e dedeboi
amo houga:le, ea emo gadenene diasa:ima. Ea da dima adole imunu, adi
hamoma:ne."
5 Ludi da bu adole i, "Dia adi sia:sea, na da huluane hamomu."
6 Amanoba, Ludi e bali gadofo sosoga:ba asili, esoa: ame ea ema sia:i amo
defele hamoi. 7 Be Boua:se e ha:i amola hano nanu ba:loba, e hahawane
ba:i. E da bali dabole ligisila asili gola midi. Ludi e da gebewane misini
abula ea emoga sosoi amo houga:le, ea emo osa:suha golai.
8 Be gasia Boua:se da fofogadigili wa:legadole amola delegili ba:loba, uda
a:fini ea emo gadenene. dia misi dialebe ba:i. 9 "Di nowala:?" e amane
adole ba:i. Ludi da bu adole i, "Amo da na, Ludi, dia hawa: hamosu a:fini.
Dia abula fe bidiga amo na da:i dedeboma. Bai di da dia fi gaga:su dunu
galebe. Amola dafawane dia na lama."
10 Boua:se da amane sia:i, "Hina Gode da di hahawane dogolegele fidimu
da defea. Hou waha dia hamoi amo da dia musa: disoa: ema hamoi baligi
dagoi. Di da goi ayeligi gasa bagade gagui o hame gagui esala, amo hogomu
logo gala, be di da hame hogoi.
11 Dunu fi huluane di dawa:, di da uda defeadafa. Amaiba:le mae
beda:ma! Amo na dia adi liligi nama adi adole ba:sea na digili imunu.
12 *Dia dafawane sia:sa, na da dia sosogo fi afadafa amola na di ouligimu.
Be dunu afadafa amo da Ilimelege ea liligi lamusa: sosogo fi amoga gala.
13 Waha di gui esaloma, amola aya hahabe na asili amo dunu ea hanai hou
amo ba:la masunu. Be e di ouligimu sia:sea, defea!. Be ea di higasea, na
di ba:la misunu. Na sia: goe da dafawane. Hina Gode Bagade E da dawa:.
Amola waha da di golale, hadigimu." 14 Amanoba, Ludi e Boua:se ea emo
gadenene golai. Hame hadigia, Ludi wa:legadole asi amo dunu ilia hame
ba:i. Bai Boua:se da Ludi da gasia ea emo gadenene golai dialu, dunu eno
dawa:mu e higa:i galu. 15 Amanoba, Boua:se e Ludi ema amane adoi, "Dia
abula lale fa:si, fadegale gama." Amabeba:le, ea abula amo fa:si, amola
Boua:se ea bali amo abula da:iya gugudili ligisi. Amola ea dioi defei amo
20 gilogala:me agoane galu. Amanoba, Boua:se ea Ludi e fidili ea gida
da:iya gisasi. Amalu Ludi da ea moilaiga buhagi. 16 E diasuga doaga:loba,
esoa: eme da ema naba ba:i, "Nadiwi! Dia da habodane hamobela:?" Ludi
e da Boua:se ea ema fidi hou amo olelei. 17 E bu sia:i, "Ea amola nama
amane sia:i, na da udigili dima bu masunu da hame galebe. Amanoba, e
da amo bali ha:i manu nama i." 18 Na:ioumi da ema amane sia:i, "Di waha
ouligima, Ludi! Goe hahamobe ba:ma. Boua:se e da hamedafa yolemu
sia:i. E da amo hou huluane hahamone dagomu."

4

Boua:se e Ludi Lai

1 Boua:se e sia: sa:imusa: gilisibi sogebi amoga asili amola logo gadenene
amogai esalu. Amogai esaloba amola Ilimelege ea gadenene fi dunu (bu
bidi lasu fi dunu ilia da sia:su - da:i sia: da 'kinsman-redeemer) amo
mafiadalebe ba:i. Amola Boua:se ea e wele sia:i, "Na na:iyado! Di fila misa.

* **3:12:** Ludi 2:20

Na da sia: fonobahadi sia:mu gala.” Amalalu, e da misini fi. 2 Amanoba,
Boua:se e bu bidi lasu dunu amo e da musa: sia:i ema amane sia:i, “Di
gui fila misa.” Amanoba, e da misini bulagi. 3 Amalalu, Boua:se da moilai
ouligisu dunu nabuane lale, Ilimelege ea bu bidi lasu fi dunu ema amane
sia:i, “Na:ioumi da waha Moua:be soge yolesili, misi dagoi. E da ania
sosogo fi dunu Ilimelege amo ea soge bidi lamu hanai galebe. 4 Amaiba:le,
na dima sia:be goea, be di hanai galea, goe soge di lama. Fada:i dunu
nabuane agoane ilia dia sia: nabima:ne sia:ma. Be higa:i galea amo higa:i
fawane sia:ma. Bai di da hanai galea, di da lamu defele gala. Be dia
higasea, na da lamu defele gala.” Ilimelege ea bu bidi lasu fi dunu e da
amane sia:i, “Na da lamu!”
5 Boua:se e amane sia:i;, “Defeadafa! Be dia Na:ioumi ea soge lasea, di
da Ludi (Moua:be uda didalo) amola bidiga lasa. Amasea, amo soge da
bogoi ea sosogo fi amo ganodini dialumu. 6 Amanoba, bu bidi lasu fi dunu
da amane sia:i, “Amai galea, na amola soge agoe bidiga lamu, be amo
da agoane, na mano ilia soge hame galumu. Amaiba:le dia lama. Be Na
da bu hame lamu.” 7 *Amo esoha ilia da hou agoane hamosu. Isala:ili
ilia sia: sa:imusa: o bu afadenemusa: ilia amola da hou agoane hamosu.
Dunu afae da ea emo salasu gisa:le, dunu eno igili iasu. Amo hou da
Isala:ili fi dunu ilia hou. Ilia da bidi lasu hou ilegema:ne agoane hamosu.
8 Amabeba:le, amola Ilimilege ea bu bidi lasu fi dunu da Boua:se ema
amane sia:i, “Di bidiga lama!” E da ea emo salasu gisa:le amola Boua:sema
i. 9 Amalalu, Boua:se e dunu fada:i ilima amola oda esalebe dunu ilima
amane adoi, “Dilia huluane ba:ma! Amola waha da na Na:ioumi ea soge
amo Ilimelege amola ea mano Gilione amola Malone ilia soge, amo na
bidiga lai dagoi. 10 †Amola na da sia: fonobahadi sia:mu gala. Na agoane
dawa:. Ludi e da na uda esalumu da defea. Ludi amo uda da Moua:be
dunu fi amola Malone ea lai galu, be Malone e bogobeba:le yolesi. Na da
Ludi lamu hanai galebe, amola Malone ea sosogo fi da ea soge gaguiwane
dialumu. Amola egaga fi da ea fidafa amola ea moilaidafa amo ganodini
fifi lamu. Amola amo hou hahamoi amo dili huluane ba:i ama. 11 ‡Dunu
huluane ilia amane sia:i, “Defea! Amo ilegele hou ninia da ba:i dagoi.”
Amola fada:i dunu huluane da amane sia:i, “Goe uda waha dia diasu
ganodini misi, amo da Hina Gode amo Hi fawane da La:isele amola Lia
elea esoa: fi Isala:ili fi ganodini hamoi defele ema hamomu. Ela da
Ya:igobema mano bagohame lai. Ludi da ela defele hamomu da defea.
Amola difawane da liligi bagade gagui agoane hamoma. Efala:de fi amo
ganodini amola di da Bedeleheme moilai fi ganodini fada:i dunu agoane
esaloma.
12 §Amola dia sosogo fi da bagadewane heda:mu da defea. Di da amo
a:fini didalo lasea, Hina Gode da alima mano bagohame imunu da defea.
Amasea, dia sosogo fi da Yuda amola Da:ima elea mano Bilese amo ea
sosogo fi hamoi amo defele ba:mu.

Boua:se amola Egaga Fi Hamosa Misi Hou Amo

13 Amanoba Boua:se ea Ludi lale, ea diasuga oule asi. Be Hina Gode
da ema hahawane dogolegele amola asigili hamobeba:le, e abula agui ba:i
amola dunu mano lalelegei. 14 Uda ilia da misini, Na:ioumima amane sia:i,
“Hahawane Hina Godema nodoma! E da waha dia aowa lalelegei amo da

---

* **4:7:** Mousese ea Malasu 25:9 † **4:10:** Mousese ea Malasu 25:5-6 ‡ **4:11:** Mui 29:31
§ **4:12:** Mui 38:27-30

di ouligima:ne. Amola amo mano da Isala:ili fi amo ganodini gasa bagade esaluma:mu. 15 Disoa: ea amola da dima asigisa amola ea dima fidisu hou da dunu mano fesuale gala ilia fidisu hou baligi dagoi. Amola e da wali dima aowa i dagoi. Amo da dia da:i hamobe amo ganodini e da di noga:le ouligimu." 16 Na:ioumi ea mano amo seba:le, amola noga:le fofoi. 17 Amola uda gadenene fi misini, mano ea dio Oubede asuli. Ilia dunu huluane ilima adoi, "Na:ioumi e da dunu mano lalelegei dagoi!" Amola Oubede da asigilale amola mano ea dio amo Yesi lai. Yesi da Da:ibidi lalelegei. 18-22 Goe da Bilese ea sosogo fi asili Da:ibidima doaga:i hou. Bilese amo da Heselone ea ada, Heselone e da Lame ea ada, Lame da A:minada:be ea ada, A:minada:be e da Nasone ea ada, Nasone da Sa:lamone ea ada, Sa:lamone da Boua:se ea ada, Oubede da Yesi ea ada, amola Yesi e da Da:ibidi ea ada. Amo fi da amane fifi misi goa.

Sia: ama dagoi

1 SA:MIUELE

(Da:i Sia: - 1 Samuel; Modu - 1 Samuela; Bisini - 1 Samuel)

Hidadea Sia:

Bisisu Buga amo ganodini, bisisu dunu da Isala:ili fi dunu ouligisu. Sa:miuele da fa:nodafa bisisu ouligisu dunu esalu. Amalalu, Isala:ili dunu da hina bagade ilegemusa: dawa:i galu. 1 Sa:miuele Buga da amo hou olelesa.

Amo esoga, Isala:ili fi da ilia hou afadenene, hina bagade amo fifi asi gala eno ilia hou defele lai dagoi. 1 Sa:miuele Buga da dunu udiana ilia hou bagade olelesa.

1 Sa:miuele - fa:nodafa bisisu dunu.
2 Solo - Isala:ili fi ilia degabo hina bagade.
3 Da:ibidi - da Solo bagia, hina bagade hou lai. Be ea hou dedei da Sa:miuele amola Solo ela hou dedei amoga gilisi ba:sa.

1 Sa:miuele Buga da Musa: Gousa:su Buga eno defele, Gode Ea hahawane dogolegele didili hamosu hou olelesa. Osobo bagade dunu da Ea hou nabawane hamosea, hahawane ba:mu, be hame nabasu hou hamosea, se nabaha.

1 Sa:miuele 2:30 amo ganodini, Hina Gode da gobele salasu dunu ea dio amo Ilai ema agoane olelesa, “Nowa da Nama nodone dawa:digisia, Na amola da amo dunu nodone dawa:digimu. Be nowa da Na higasea, Na da e higamu.”

1 Sa:miuele Buga dedesu dunu da Isala:ili dunu ilia hina bagade lai, amo hou fonobahadi hahawane hame ba:su. Bai Isala:ili dunu fi ilia Hina Bagadedafa da Hina Gode fawane. Be ilia da Ema ha:giwane adole ba:beba:le, E da ili ouligima:ne, osobo bagade hina bagade ilegei. Bai bagade da hina bagade amola fi dunu huluane da Gode Ea Ouligisu Houdafa amo hagudu esala. Ea hamoma:ne sia:i da agoane gala. Dunu huluane, bagade gagui amola hame gagui, ouligisu dunu amola fa:no bobogesu dunu, huluane defele da Ouligisudafa Hina Gode Ea ouligisu hou hagudu esala amola Ea moloidafa hou hamonana esalumu da defea, E sia:i.

Sia: Dedei

1 Sa:miuele da Isala:ili Fi Bisisu Esala...Sia:alalo 1:1 - 7:17
2 Solo da Hina bagade Ilegei...Sia:alalo 8:1 - 10:27
3 Solo ea Degabo Ouligisu Ode...Sia:alalo 11:1 - 15:35
4 Da:ibidi amola Solo...Sia:alalo 16:1 - 30:31
5 Solo amola egefelali Bogogia:i...Sia:alalo 31:1 – 13

1 Sa:miuele

Elega:ina amola ea Sosogo da Siailou Moilaiga Esalu

1 Goumi soge amoga Ifala:ime fifi lai dunu ilia da La:ima moilaiga fi dialu. Amogai dunu afae Elega:ina esalu. E da Yilouha:me ea mano, amola ea aowa da Ilaihu galu. Ea sosogo fi da Douhu fi amoga galu, be fidafa da Safe. 2 Elega:ina da uda aduna lai galu. Elea dio da Ha:na amola Binina. Binina da mano gilisi galu, be Ha:na da aligime esalu. 3 Elega:ina da ode huluane Siailou moilaiga Hina Gode Bagadedafa Ema nodone sia:ne gadomusa:,

amola gobele sala ahoasu. Amogawi, Ilai ea mano aduna amo Hofenai amola Finia:se da Hina Gode Ea gobele salasu ouligisu dunu esalu.

4 Elega:ina da ea gobele salasu liligi ianoba, e da heda:sini na:iyadodi afae Bininama iasu, amola eno afae Binina ea manogili sagosu. 5 Elega:ina da Ha:na ema bagade asigisu, be amomane ema heda:sini afae afae fawane ianusu. Bai Hina Gode da Ha:na ema mano hame i. 6 Binina da Ha:na ema hame asigisu. E da Ha:na ema da:da:losu. Bai Hina Gode da Ha:na aligime hamonesi, e da Ha:nama da:da:losu.

7 Amanemusu hamonana ode bagohame gidigisa asi. Ilia da Hina Gode Ea diasuga ahoanoba, Binina da Ha:na da:i dioma:ne gadesu amola da:da:losu hamobeba:le, Ha:na bagadewane da:i dione amola disu amola ha:i manu gobei amoga hamedafa nasu. 8 Be egoa Elega:ina da Ha:nama agoane adole ba:su, "Ha:na! Abuliba:le di da dinana amola ha:i manu gobei hame nahala:? Abuliba:le di da eso huluane da:i dioiwane ba:sala:? Di da nama asigi hou da dunu mano nabuane gala ilima asigi hou da hame baligiyale dawa:bela:?"

Ha:na amola Ilai

9-10 Eso afaega, Hina Gode Ea diasu Siailou moilaiga amo ganodini ha:i nanu fisiagale, Ha:na da wa:legadole, e da bagade da:i dione amola Hina Godema sia:ne gadosa ha:gidafa dinanu. Amogalu, gobele salasu ouligisu dunu Ilai da logo holei gadenenewane hi fisu fafai da:iya esalu.

11 *Ha:na da Hina Godema amane ilegele sia:i, "Hina Gode Bagadedafa! Nama ba:ma! Na da Dia hawa: hamosu uda! Na da:i dioi ba:ma, amola na mae gogolema! Dia nagili mano ima! Amasea, amo mano na da Dima bu mogili gagale imunu, amalu ea dialuma hinabo hamedafa damunisimu." 12 Ha:na da agoane Hina Godema sia:ne gadosa aligili bagadewane sia:ne gadolalusu. Amola Ilai da Ha:na ea lafi sosodolalu. 13 Ha:na da sadoga sia:ne gadosu. Ea lafi da fafudalu be sia: da hame nabi. Amaiba:le, Ilai da amo uda adini nanu, feloabeyale dawa:lu, 14 amola Ha:nama amane sia:i, "Yolema! Adini nanu di dunu eno ilia ba:ma:ne mae hidama. Adini nanu yolesili, bu gahegima."

15 Ha:na da bu adole i, "Esega! Na da we adini maiga hame feloasa. Na da hiawini, na da:i dioi huluane Hina Godema olelelala. 16 Na da hamedei udayale mae dawa:ma. Na agoane sia:ne gadoi. Bai na bagade da:i dioiba:le fawane, agoane sia:ne gadoi."

17 Ilai da amane sia:i, "Hahawane masa! Amola Isala:ili Gode da dia hanai adole ba:i liligi dima imunu da defea."

18 Ha:na da bu adole i, "Di da eso huluane nama asabole dawa:lumu da defea." Amalalu, e da asili, ha:i nanu, ea da:i dioi fisi dagoi ba:i.

Sa:miuele ea Lalelegei amola Godema Mogili Gagai

19 Amalu, golale hahabedafa, Elega:ina amola ea sosogo huluane da wa:legadole, Hina Godema nodone sia:ne gadolalu, ili La:ima moilaiga buhagi. Elega:ina da idua Ha:nala gilisili golai, amola Hina Gode da Ha:na ea sia:ne gadoi adole ba:i defele ema i.

20 Amalu, Ha:na da abula agui esalu, dunu mano lalelegei. Ha:na da ea mano ea dio Sa:miuele asuli. Sa:miuele amo dawa:loma:ne da "Na da e lama:ne, Hina Godema adole ba:i."

21 Elega:ina amola ea sosogo fi ilia da odegamusu Siailou moilaiga Godema gobele sala ahoasu, be amo eso da doaga:iba:le, e da liligi eno

* **1:11:** Idisu 6:5

ida:iwane galamusu Godema gobele salimusa: ilegei. 22 Be amo asi amoga
Ha:na da hame asi. E da egoama amane sia:i, “Na mano da dodo nanu
yolesea, na da Hina Gode Ea diasuga asula masunu. Amogai e da eso
huluane esaloma:ne.” 23 Amalalu, Elega:ina da bu adole i, “Defea! Dia
hanai habo da defea galea amo hamoma. Diasua esala, dodo nanusu
yolesea fawane Gode Ea diasuga masa. Amola Hina Gode da dia ilegele
mogili gagai sia:i amo dafawane hamomu da defea.” Amaiba:le, Ha:na da
diasua esalu, mano ouligilalu.
24 Ha:na da manoma dodo ianu yolei galu, e da Sa:miuele Siailou
moilaiga oule asi. Amogai e da bulamagau gawali ode udiana gidigi adole
amola agi10 gilogala:me agoane amola ohe gadofoga hamoi esaga waini
hano dili sali amo gaguli asi. 25 Ili da bulamagau fane ligisilalu, mano
amo oule Ilaima asi. 26 Ha:na da Ilaima amane sia:i, “Ae esega! Dia da
na dawa:bela:? Na da uda musa: dia ba:i gui Hina Godema sia:ne gadosa
lelebe ba:i.
27 Na da goe mano nama ima:ne Hina Godema adole ba:lalu, amaiba:le
E da nagili mano i amo wea. 28 Amaiba:le, na da amo mano Hina Godema
ia misi. Amalu ea fifi ahoanusu huluane da Hina Gode Hifawane da
ouligilalumu,” Ha:na da amane sia:i. Amalu, ilia da goega gilisili Hina
Godema nodone sia:ne gadoi.

2

Ha:na ea Sia:ne Gadosu

1 *Ha:na da Godema amane sia:ne gadoi,
“Hina Gode da na dogo ganodini hahawane hou nabalesi dagoi.
Na da Ea nama hamoi amoga hahawane bagadedafa gala.
Na da na ha lai dunu amoba:le ousa.
Gode da nama bagade fidibiba:le, na da hahawane bagade.
2 Dunu afae da Hina Gode Ea hadigi agoai da hamedafa gala, E agoai
hamedafa gala.
Ea ouligibi agoane enoga da hamedafa ouligisa.
3 Dilia ha:gi hidabe go yolema!
Amola dilia hidale nodosu sia: yolesili ouiya:ma!
Bai Hina Gode da liligi huluanedafa dawa:.
Amola E da dunu ilia hamoi huluane defele fofada:nana.
4 Nimi bagade gegesu dunu ilia oulali da fili fasisa.
Be asaboi dunu da bu gasa fisa.
5 Ha:su hame dawa: dunu da bu ha:beba:le,
ha:i manu lama:ne hawa: hamosa.
Be ha:su dunu da bu hame ha:sa.
Dunuga lai aligime uda da wali mano fesuale lalelegesa.
Be mano galusulu uda ea mano huluane da hagia:sa.
6 Hina Gode da fane legesa amola bu wa:lesisu dawa:.
E da dunu bogoi sogega asunasisa,
amola amo bu sinidigima:ne oule maha.
7 E da dunu oda liligi bagade gaguma:ne hamosa,
amola oda mae gaguiwane esaloma:ne hamosa.
E da oda fonobonesisa amola oda bagalesisa.
8 Hina Gode da hame gagui dunu gulu dabolei dialu,
amo gaguia gadolesisa, amola sugui dunu

* **2:1:** Luge 1:46-55

ilia da:i dioi fisima:ne wa:legadolesisa.
Ea hamobeba:le, sugui dunu da hina bagade ea mano
amoma na:iyado agoane esala amola dunu eno da ilima nodone dawa:digisa.
Osobo bagade ea baidafa da Hina Gode Ea:.
Amo da:iya E da osobo bagade hahamoi.
9 Hina Gode da Ema molole fa:no bobogesu dunu ilia esalusu noga:le ouligisa.
Be wadela:i hamosu dunu da gasi ganodini alalolesisa.
Amaiba:le, dunu da hi gasaga hasalimusa: hame dawa:.
10 Hina Gode da Ema ha lai dunu huluane wadela:lesimu.
Ilia da Ea ougi sia: gugelebe bagade agoane Hebene gadodili dabe nabimu.
Hina Gode da osobo bagade fi dunu huluane ilima fofada:mu.
E da Ea hina bagade dunu ilima gasa imunu.
E da Ea ilegei hina bagade amo hasalima:ne hamomu."
11 Amalalu, Elega:ina da La:ima moilaiga buhagi. Be goi Sa:miuele da Siailou moilaiga esalu. E da Hina Gode Ea hawa: hamosu, amola gobele salasu dunu Ilai da e ouligisu.

Ilai Egefela

12 Ilai egefela da wadela:i hamosu dunu. Elea da Hina Gode Ea sia: hamedafa nabasu. 13 - 14 Amola sema gobele salasu dunu ilia enoma edegemusa: hamoi, elea da amoma hame fa:no bobogesu. Be amomane dunu da ilia Godema iasu gobele salaloba, amo gebo hu da ladalea, gobele salasu dunu ea hawa: hamosu ilia da misini ofodo gelaba gobei amo da gelaboga guili nasuga gadufili lale, gobele salasu dunu ilia fawane da amo nasu. Isala:ili dunu huluane da Siailou moilaiga gobele salasu ima:ne masu, da amo udigili wamolale nasu hou ba:i. 15 Amola, hamoma:ne sia:i eno gala da gobele salasu ohe ea sefe ofene fasili, laluma gobesisu. Be amo hamoma:ne sia:i mae dawa:le, gobele salasu hawa: hamosu dunu ela da Isala:ili dunuma amane sia:su, "Gobele salasu dunu da hu gahe hi houma:ne, nama ima. E da sosobenega gobei higamu."
16 Be dunu da dabe bu adole iasea, "Ninia da sema defele, sefe hidadea suli sa:ima:ma, amasea fa:no dia hanai lama!" Be gobele salasu ea hawa: hamosu dunu elea amane sia:su, "Abola! Wahadafa nama ima! Dia amane hame hamosea, na da ni gasa fili logele samogemu." 17 Goe Ilai egefela wadela:i hou hamosu amo Hina Gode da bagadewane higale ba:i. Bai elea da Hina Godema iasu liligi amo da bai hameyale dawa:beba:le, gugunufinisisu.

Sa:miuele da Siailou Moilaiga Esalu

18 Wahamusu goihadi Sa:miuele da sema mida:gisa:gisu abula salawane, Hina Gode Ea hawa: hamonanu. 19 Ode huluane ea:me Ha:na da abula fonobahadi amunanu, amola egoala Godema odegamusu gobele sala ahoabe, amoga abula eagofe Sa:miuelegili gaguli ahoasu. 20 Amalalu, Ilai da Elega:ina amola iduama Gode Ea Dioba:le nodoma:ne sia:su, amola Elega:inama amane sia:i, "Hina Gode da di amola dia uda alima mano alia Godema i, amo ea sogebi lama:ne, mano eno imunu da defea."
Amalalu Elega:ina amola Ha:nala da ela diasuga bu ahoasu.
21 Hina Gode da Ha:na hahawane dogolegele fidibiba:le, e da dunu mano udiana amola uda mano aduna eno lalelegei. Goihadi Sa:miuele da Hina Gode Ea hawa: hamonana asigilai.

Ilai amola egefela

22 Ilai da da:i hamone esalu. E da eso huluane ea mano elea Isala:ili
dunuma wadela:le hamobe nabalusu. Elea da uda da Hina Gode Ea abula
diasu logo holeiga hawa: hamonanu, amo amola gilisili golale, adole
lasu. 23 Amaiba:le, Ilai da ea mano elama amane sia:i, “Abuliba:le alia
da wadela:i hou agoane hamosala:? Dunu huluane ilia da wadela:i hou
alia hamobego huluane nama alofele iaha. 24 Ada alia:! Go yolesima! Amo
hou Hina Gode Ea fi dunu da sia: sia:dalebe da wadela:idafa. 25 Dunu da
dunu enoma wadela:le hamosea, Gode da amo dunu gaga:musa: dawa:.
Be dunu da Hina Godema wadela:le hamosea, nowa da gaga:ma:bela:?”

Be Ilai ea mano elea da eda sia: hame nabasu. Bai Hina Gode da ele
fane legemusa: ilegei dagoi.

26 †Be goihadi Sa:miuele da Hina Godema amola dunu enoma hahawane
asaboiwane asigilalu.

Ba:la:lusu Dunu da Ilai ea Sosogo Fi ilima Fa:no Misunu Hou Ema Olelei

27 Balofede dunu (Gode Sia: Alofesu dunu) da Ilaima Hina Gode Ea
adole iasu amane olelei, “Musa: dia aowa Elane amola ea sosogo fi ilia
Idibidi hina bagade ea udigili hawa: hamonanoba, Na da Elanema Na
hou olelei. 28 ‡Na da Isala:ili fi ili huluane ba:lalu, Elane ea fi fawane ilia
oloda hawa: hamoma:ne, amola gabusiga: manoma ulagima:ne, amola
Na hanai dawa:ma:ne Ifode (Bidegi Ga:su) salima:ne, ea fi ilegei. Amola
ilia da oloda gobele salasu ha:i manu la:idi lale manusa:, Na da logo doasi
dagoi. 29 Na da Na fi ilima ilia Nama gobele salasu amola udigili iasu
ima:ne sia:i. Abuliba:le di da dia manoma nodone dawa:lala, be Nama
hame dawa:sala:? Bai ela da ela musu alema:ne, gobele salasu amo Na
fi da Nama iaha, amoga hedesi ida:iwane fawane lale naha, amo di da
elea logo hame hedofasa. 30 Na da Isala:ili fi ilia Hina Gode! Na da
musa: dia sosogo amola dia fidafa da eso huluane Na gobele salasu hawa:
hamonanumu ilegei dagoi. Be Na da waha agoane sia:sa, dia Nama gobele
salabe bu hame hamomu. Be wali nowa da Nama nodone dawa:digisia,
Na da amo dunuma nodone dawa:digimu. Amola nowa da Na higasea, Na
da higamu. 31 Nabima! Na da dia sosogo fi amola dia fidafa amo ganodini
goimusu fane lelegemu eso da gadenesa. Amasea, dia fi ganodini dunu
afae da esala hame da:i hamomu. 32 Amola di da da:i diomu, amola Na da
Isala:ili fi dunu eno amo Na fidibi ba:sea, di da mudabe ba:mu. Be dia fi
amo ganodini dunu afaega da esala hame da:i hamomu. 33 Be amomane
Na da digaga afadafa esaloma:mu, amalu e da Nama gobele salasu dunu
esaloma:mu. Be amomane e da si wadela:le amola baligiliwane da:i diomu.
Amola dia sosogo fi huluane da se bagade nabawane bogogia:mu.

34 §Dia mano aduna amo Hofenai amola Finia:se ela da ele galu eso
afaega bogomu. Amasea, dia da Na sia:i amo da dafawane galebeya
dawa:mu.

35 Na da gobele salasu dunu afae ilegemu. E da eso huluane Nama
molole fa:no bobogemu amola Na hanai huluane hamomu. Na da ema
egaga fi imunu. Ilia da Na ilegei hina bagade ema noga:le hawa: hamomu.
36 Amola digaga fi dunu hame bogoi esala, da amo gobele salasu dunuma
muni amola ha:i manu edegemusa: masunu. Amola ilia da ha:i manu
lama:ne, gobele salasu dunuma fidima:ne, ha:giwane adole ba:mu.

---

† **2:26:** Luge 2:52 ‡ **2:28:** Gadili Asi 28:1-4; Gobele Salasu 7:35-36 § **2:34:** 1 Sa:miuele 4:11

3

Hina Gode da Sa:miuelema Doaga:i

1 Amo eso galu, goihadi Sa:miuele da Ilai hi olelelaleamusu e da Hina
Gode Ea hawa: hamosu. Amo esoha, Hina Gode da Ea fi dunuma
bagade hame sia:i. Amola esala ba:su bagahamedafa ba:i. 2 Ilai ea si da
gadenenewane dofoi dagoi ba:i. Gasi afaega e da hina: seseiga golai dialu.
3 Sa:miuele da Gode Ea diasu (amo ganodini da Gode Ea Sema Gousa:su
Gagili galu) amo ganodini golai dialu. Hehebolo mabe galu, gamali da
nenanobawane, 4 Hina Gode da Sa:miuelema wele sia:i. E da bu adole i,
"Wae!" 5 Amalu, e da Ilaima hehenaiya asili, ema adole ba:i, "Dia na wele
sia:i amo na da wea!"

Be Ilai da bu adole i, "Na da di hame wele sia:i. Di bu golala masa."
Amane sia:beba:le, Sa:miuele da bu golala asi.

6 - 7 Hina Gode da Sa:miuelema bu eno wele sia:i. Be Sa:miuele da amo
da Hina Gode Ea wele sia:sayale hame dawa:i. Bai Hina Gode da musa:
ema afae hame sia:su. Amaiba:le, e da wa:legadole, Ilaima asili, amane
sia:i, "Dia na wele sia:i amo na da wea."

Be Ilai da bu adole i, "Nagofe! Di na hame wele sia:i. Bu golala masa."

8 Hina Gode da Sa:miuelema bu osoda wele sia:i. Amaiba:le, e da
wa:legadole, Ilaima asili, amane sia:i, "Dia na wele sia:i amo na da wea."
Amalalu, Ilai da Hina Gode da Sa:miuelema wele sia:sa galebeya dawa:digi.
9 Amaiba:le, e da Sa:miuelema amane sia:i, "Di bu golala masa. Be Hina
Gode da dima bu wele sia:sea, amane sia:ma, "Hina Gode! Dia sia:ma! Dia
hawa: hamosu dunu na da Dia sia: lalabolalebe wea." Amalu Sa:miuele
da bu golala asi.

10 Hina Gode da bu misini, lelu. Hi musa: wele sia:i amanewane
Sa:miuelema bu wele sia:i. "Sa:miuele! Sa:miuele!"

Amalalu Sa:miuele da bu adole i, "Hina Gode! Dia sia:ma! Dia hawa:
hamosu dunu da Dia sia: lalabolalebe wea."

11 Hina Gode da ema amane sia:i, "Eso afaega, Na da Isala:ili dunu fi
ilima se dabe baligili imunu. Dunu huluane da amo hou nababeba:le,
dogo giolasimu. 12 Amo esohaga, Na da Ilai ea sosogo fi ilima gagabusu
aligima:ne sia:i, amo huluanedafa hamomu. 13 Na da Ilaima adoi dagoi,
Na da ea sosogo fi ilima mae yolele se dabe dafawane gebe ianumu. Bai
ea mano da Nama lasogole sia:i. Ilai da amo wadela:i hou hamobe dawa:i
galu, be logo hame hedofasu. 14 Amaiba:le Na da Ilai ea sosogo fi ilima
dafawanedafa amane sia:sa. Gobele salasu huluane amola udigili iasu
huluane da amo wadela:idafa hou gogolema:ne olofomusa: defele hame
ba:mu. Ilia da Na se dabe iasu fawane ba:mu."

15 Sa:miuele da golai dialobawane soge hadigi ba:i. Amalalu, e da
wa:legadole, Hina Gode Ea diasu logo dui. E da ea ba:i liligi Ilaima adomu
beda:i galu. 16 Ilai da Sa:miuelema wele sia:i, "Sa:miuele! Nagofe!"

Sa:miuele da bu adole i, "Wae!"

17 Ilai da ema amane adole ba:i, "Hina Gode da dima adi sia:bela:?
Liligi afae nama mae wamolegema. Dia sia: afae Gode Ea dima adoi amo
afae hame adosea, E da dima gasa bagade se dabe imunu." 18 Amaiba:le,
Sa:miuele da Gode Ea sia:i afae mae wamolegele, e da Gode Ea sia:i liligi
huluanedafa Ilaima adodole i. Amalalu, Ilai da amane sia:i, "E da Hina
Gode. E da Ea adi hamomusa: dawa:sea, E da hamomu."

19 Sa:miuele da asigilaloba, Hina Gode da e amola gilisili lalusu. Hina
Gode da hamobeba:le, Sa:miuele ea sia:be huluane da defele doaga:su.

20 Amaiba:le Isala:ili fi la:idi bega: amola la:idi bega: fifilai, ilia da
Sa:miuele da dafawane Hina Gode Ea balofede dunu galebeya dawa:digisu.
21 Hina Gode da musa: Siailou moilaiga Sa:miuelema misini, ema sia:
dasu. Amola E da amogai eso bagohame gebewane doaga:ga:su amola
sia: olelelalusu. Amalalu, Sa:miuele da sia:beba:le, Isala:ili dunu huluane
da ea sia: nabalusu.

4

Filisidini Dunu da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili Fedei

1 Amo esoha Filisidini fi dunu ilia da Isala:ili fi dunuma gegena masusa:
wa:le asi. Amaiba:le, Isala:ili fi dunu da dabe gegemusa: gilisilalu. Isala:ili
dunu ilia Ebenisa soge gadenene ilia ha wa:i fisisu gagui. Amola Filisidini
dunu ilia da A:ifege moilai bai bagadega ha wa:i fisisu gagui. 2 Filisidini
dunu ilia da Isala:ili dunuma doagala:le, bagadewane susa:ili gegei. Gegei
da geala asili, fa:no ba:loba, Isala:ili dunu da bagadewane fefedei gia:i ba:i.
Isala:ili dunu da 4000 agoane bogogia:i dagoi ba:i.

3 Amalalu, Isala:ili dadi gagui dunu hame bogoi esalebe da Isala:ili
ilia ha wa:i fisisu bu manoba, Isala:ili ouligisu dunu ilia da amane sia:i,
"Abuliba:le Hina Gode da Filisidini dunu ninima hasalasima:ne wali logo
doasibala:? Be wali ninia da Siailou moilaiga asili, Hina Gode Ea Gousa:su
Sema Gagili lale, amalu ninia da amo gisawene gilisili gegena masunu.
Amasea, Hina Gode da ninia ha lai ninima mae hasalasima:ne gaga:mu."
4 *Amaiba:le, ilia Gode Ea Gousa:su Sema Gagili (amo ea bai da fedege Hina
Gode Bagadedafa Ea gadodafa ida:iwane Fisu), amo gisa misa:ne asunasi.
Ilia da amo Gagili gisa manoba, Ilai egefela Hofinai amola Finia:se da oule
misi.

5 Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da gisa misini doaga:loba, Isala:ili
dunu huluane da ha:giwane nodone wele sia:beba:le, osobo bagade da
fogoi. 6 Filisidini dunu ilia da Hina Godema nodosu sia: amo huhududabe
agoai amo nababeba:le, amane sia:i, "Nabima! Hibulu ha wa:i fisisu
huhududabe goma. Gomo da abolebela:?" Ilia da nabagaloba Hina Gode
Ea Gousa:su Gagili da Hibulu ha wa:i fisisu gisa misi sia:be nababeba:le,
7 ilia da bagade beda:i galu. Ilia da amane sia:i, 'gode' afae da ilia ha
wa:i fisisuga doaga:i dagoi. Ninimone da wadela:mu wea! Agoaiwane
hou ninima da musa: hame doaga:i. 8 Ilia 'gode'lali da gasa bagadeba:le,
ninimone da nowa gaga:ma:bela:? Amo 'gode'lali da hafoga:i sogega
Idibidi dunu huluane medole legei.

9 Filisidini dunu! Gasa fima:i! Hame amaiada, Hibulu dunu ilia da
ninia udigili hawa: hamosu dunu esalebe ba:i. Amo defele ninia da ilia
udigili hawa: hamosu dunu agoai esaloma:bela:? Amasa:besa:gini gasa
fili, nimiwane gegema!"

10 Filisidini dunu ili da gasa filiwane gegebeba:le, Isala:ili dunu osa:la
heda:i dagoi. Isala:ili dunu mogili da ilia diasuga hobeale afia:i. Amalu
ba:loba, dunu fai bogogia:i da bagadedafa ba:i. Isala:ili dunu da ba:loba,
30,000 agoane bogogia:i dagoi ba:i.

11 Filisidini dunu da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili samogei dagoi. Amola
Ilai egefela Hofenai amola Finia:se, ela da ele galu medole legei dagoi ba:i.

Ilai ea Bogoi

* **4:4:** Gadili Asi 25:22

12 Bediamini fi dunu afae da gegesu soge fisili, amogalamusu hobeale
hehenaia ahoana, Siailou moilaiga doaga:i. Ea da:i dioi dawa:digima:ne,
e da abula gadelai amola dialuma da:iya osobo duduli gala:i ba:i. 13 E
da doaga:le ba:loba, Ilai da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo fawane
bagade dada:wa:sa, logo bega: hi fisu fafai da:iya fili, si godonasia
sosodosa esalebe ba:i. Amo dunu da amo fefedei sia: moilai fi dunuma
sisia:i lai. Amalalu, dunu huluane beda:ga bulili didigia:i. 14 Ilai da
amo bulibi nababeba:le, e da amane adole ba:i, "Gomo da abuliga
sia: gomo wali heda:sala:?" Amo dunu da Ilaima amo sia: adomusa:
hedolowane hehenai. 15 (Ilai da ode98gadenenewane gidigimuba:le, ea
si da gadenenewane dofoidafa.) 16 Amo dunu da Ilaima amane sia:i, "Na
da gegenanua amonini wali hobeale misi wea."

Ilai da ema adole ba:i, "Nagofe! Abuli hamoi!"

17 Sia: adola ahoasu dunu da amane sia:i, "Isala:ili dunu da Filisidini
dunu amoba:le hobeale afia:i. Amo gegesu da ninima hasalasidafa.
Amogalu, dia gofela Hofenai amola Finia:sela da fai bogoi dagoi, amola
Gode Ea Sema Gousa:su Gagili da ha lai dunuga fedei dagoi ba:i."

18 Be amo dunu da Gode Ea Sema Gousa:su Gagili amo ha lai dunuga
fedei sia:beba:le, Ilai da baliguduli muwane sa:ili, logo holei bega: gala:la
sa:i. E da da:i hamoi amola basuluiba:le, ea mugi dugini gala:le, e bogoi.
E da Isala:ili soge amo ganodini ode 40 agoane bisisu dunu esalu.

Finia:se ea Uda Didalo Bogoi

19 Ilai egefe Finia:se idua da abula aguiba:le, mano lalelegemu da gadenei
ba:i. E da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo da fedelai dagoi amola ea
nawi Ilai amola egoa Finia:se da bogoi dagoi nababeba:le, e da hedolowane
asili, mano lamusa: se nabalu, mano lalelegei. 20 E da sega bogolaloba, ea
fidisu uda ilia ema amane sia:i, "Di mae beda:ma! Be di da dunu mano
lalelegei dagoi." Be e da mae nabawene amola ilia sia: hame alofei. 21 E
da mano amo ea dio Igabode asuli. Amo dio ea dawa:loma:ne da "Gode
Ea hadigi da Isala:ili fi fisiagai." Bai Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da
ha lai dunuga fedei dagoi, amola ea nawi amola egoa da bogoi, amo e
dawa:beba:le sia:i. 22 E amane sia:i, "Gode Ea hadigi da Isala:ili fi fisiagai
dagoi. Bai Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da fedei dagoi ba:i."

5

Gode E Gousa:su Sema Gagili da Filisidini Fi Dunu Ilia Soge Ganodini Dialu

1 Filisidini dunu ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili fedelalu, gaguli
Ebenisa sogega amoinini ili moilai sogebi A:siedode moilai bai bagadega
gisa asi. 2 Ilia ogogosu 'gode' Da:igone amo ea debolo diasu ganodini gisa
heda:le, ogogosu 'gode' Da:igone loboga hahamoi bugisi bega: amogai
dafulili bugisi. 3 Amalu, golale hahabe, A:siedode dunu ilia ba:loba, ilia
ogogosu 'gode' Da:igone da muwane sa:ili, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili
mi dududi mi guduli gala:la asi dialebe ba:i. Amalalu ilia da lale, bu
hi musa: dialua amogai bugisi. 4 Amalu, bu golale hahabe ba:loba, ilia
ogogosu 'gode' Da:igone da bu muwane sa:ili, Gode Ea Gousa:su Sema
Gagili midududi mi guduli muwane sa:i dialebe ba:i. Waha da gasa bagade,
ogogosu 'gode' Da:igone ea dialuma amola ea lobo aduna da elegalu
dagale, dogona asili, logo holei gagili dasu amoga dialebe ba:i, be da:i
hodo fawane dialebe ba:i. 5 (Wali amolawane, ogogosu 'gode' Da:igonema

gobele salasu dunu amola ema fa:no bobogesu A:siedode dunu ilia waha da amola gagili dasu amoga ayale giadofale ahoa.) 6 Gode da A:siedode fi ilima se dabe iasu amola da:i diosu ili beda:ma:ne bagadewane i.

E da A:siedode fi amola ilia sisiga:le esalebe fi ili galu se nabima:ne, momahoi bagade iasi.

7 A:siedode dunu ilia da se nabasu amo ilima doaga:i ba:loba, ilia da amane sia:i, "Isala:ili Gode da ninima amola ninia 'gode' Da:igonema se dabe iaha. Ninia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili guiwane hame dialoma:mu."

8 Amaiba:le ilia da Filisidini fi hina bagade dunu biyale amo misa:ne adosisi. Amola ilima amane adole ba:i, "Ninia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amoga adi hamoma:bela:?"

Ilia amane sia:i, "Amo Isala:ili Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Ga:de moilai bai bagadega gisa masa." Amalalu, ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili, amo Ga:de moilai bai bagadega gisa asi. 9 Be amo Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da doaga:le, Gode da Ga:de moilai bai bagade soge amoga se nabasu bagadedafa i. Amaiba:le momahoi amola bagade heda:le, goi dunu amola asigilai dunu, gilisili defele momadelai. 10 Amaiba:le ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili eno Filisidini moilai bai bagade amo Egelone, amoga gisa asi, be amo Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da Egolonega amoi doaga:loba, dunu ilia da bagadewane udugia:dusa:i, "Ilia da nini bogogia:ma:ne, amo Isala:ili Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da wali ninima gisa misi dagoi!" 11 Amaiba:le, ilia da Filisidini ouligisu dunu huluane misa:ne bu wele sia:i, amalu ilima amane sia:i, "Amo Isala:ili Gode Ea Gousa:su Sema Gagili hina: sogedafa amoga bu sinidigili, ililima iagama. Amasea, nini amola ninia sosogo fi da mae bogogia:ma:ne." Be amomane moilai bai bagade amo ganodini ilia da bagadewane beda:i. Bai Gode da ilima se nabasu defele ianebeba:le. 12 Amola dunu se nabasu ilima doaga:i, be hame bogogia:i, ilima momahoi dialebe ba:i. Amola ilia da ilia ogogosu 'gode' amo ili fidima:ne sia:ne gagadosu.

6

Gode Ea Gousa:su Sema Gagili Da Buhagi

1 Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da oubi fesuale agoane Filisidini soge ganodini dialu fa:no, 2 dunu ilia da gobele salasu dunu amola fefedoasu dunu ili misa:ne wele sia:i, amalu amane sia:i, "Ninia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili abuli hamoma:bela:? Be ninia da hi dialua amoga iagasea, adila gilisili iagama:bela:?

3 Ilia da bu adole i, "Be dilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili Isala:ili fi ilima iagasea, dafawanedafa su agoai dilia wadela:i hou dabe ima:ne Ema udigili iasu afae ima. Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da su amo da:iya hame legele da hamedafa iagamu. Agoane hamosea ninia se nabasu da gahegimu, amola Ea ninima se nabasu gebewane ianusu bai da nini ba:lu dawa:digimu."

4 "Ninia da adi su legele iagama:bela:?"

Dunu ilia da adole boba:i. Ilia da adole i, "Filisidini hina bagade dunu biyale amo defele gouli hamoi momahoi biyale amola Filisidini hina bagade dunu defegagale gouliga hamoi ilogoso amane ima. Bai Hina Gode da amo se nabasu dili huluanema amola hina bagade dunu biyale amo huluane iagagai. 5 Ilogoso amola momahoi olo da dilia soge wadela:lala. Amaiba:le, dilia amo liligi defele gouliga hamomu da defea. Amola Isala:ili

Godema nodone dawa:digima. Amabela:? E da se bagade dima, dilia ‘gode’ amola dilia sogema iaha, amo yolesima:bela:? 6 Dilia Idibidi hina bagade amola Idibidi dunu ilia hame nabasu hou defele maedafa hamoma. Mae gogolema, Gode da Idibidi dunu ilia dawa:su doulasili, Isala:ili da Idibidi yolesili asi amo. 7 Di da gaguli fula ahoasu gaheabolo hahamoma. Amola bulamagau aseme aduna, ela damana gomenesili afae hame hiougisi, gaguli fula ahoasu gaheabolo hahamoi amo lale, bulamagau aduna amo damana gomenesili, bulamagau elea mano ela ha:i manu diasu amoga bu sinidigili oule masa. 8 Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili lale, gaguli fula ahoasu amo da:iya ligisima. Amalu beba:le gouliga hahamoi liligi gagili eno amo ganodini salima. Amo gouliga hahamoi liligi da dilia wadela:i hou hamoi dabe susa. Amo bulamagau da hisu masa:ne fisidigima. 9 Amalu bulamagau ea ahoabe habodi ahoabeyale sosodoma. Ela da Bedesiamese moilaiga ahoasea, amo da Isala:ili Gode Ea, ninima se dabe iaha dawa:mu. Be amane hamobe hame ba:sea, amo da Gode Ea ilegei hame, be hisu udigili doaga:i, ninia da dawa:mu.”

10 Ilia da hamoma:ne sia:i liligi huluane hamoi. Bulamagau aseme aduna lale, bulamagauga hiougisu hahamoi gaguli fula ahoasu lale, bulamagau damana gomenesi amalu bulamagau elea mano ela ha:i manu diasu amoga bu sinidigili oule asi. 11 Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli fula ahoasu gelaba ganodini sali. Amola gouliga hahamoi momahoi amola ilogoso gagili eno ganodini sali, amo gilisili gaguli fula ahoasu gelaba sali. 12 Bulamagau da Bedesiamese moilaiga doaga:musa: mae giadofalewane asi. Ilia da ahoa gogona: afia:i. Amalalu Filisidini hina bagade dunu biyale, ilia da fa:no bobogele asili, soge ole Bedesiamese amogainisi.

13 Bedesiamese dunu ilia da fagoa widi bugi amo failalebe ba:i. Ilia da fofogadigili gadoba:le gadoloba, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ba:i. Ilia da amo bu ba:beba:le, baligili bagade nodoi. 14 Bulamagau da gaguli fula ahoasu hiougilala misini, Yosiua (Bedesiamese moilaiga esalebe dunu) amo ea osobo moilalegai gele bagade bega: amoi yolesi. Dunu ilia da asili, goaheiga gaguli fula ahoasu ifaga hahamoi amo heda:sini sali, amalu bulamagau aduna amo fane, Hina Godema Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele sali. 15 Lifai dunu ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amola gouliga hahamoi liligi gagili eno amo ganodini sali amola gaguia gadole gele bagade da:iya amoga bugisi. Amalu Bedesiamese dunu ilia da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobei salasu amola eno gobele salasu Hina Godema hamoi. 16 Filisidini hina bagade dunu biyale ilia da amo hamobe sosodolalu, amogalawane ili moilai bai bagade Egelonega buhagi.

17 Filisidini hina bagade dunu da momahoi biyale amo defele gouliga hamoi biyale amo Godema iasi, amo da ilia wadela:i hou dabe lama:ne. Hina bagade dunu afae da moilai bai bagade fi afae afae ouligisa, amo da A:siedode, Ga:isa, A:siegelone, Ga:de amola Egelone, amo hina bagade dunu afae afae da momahoi afae defele iasi. 18 Ilia da gouliga hamoi ilogoso fofonobo amolawane iasi, moilai fi biyale amo da Filisidini hina bagade da ouligi afae afae higagale gouliga hamoi iasi. Amo da dunu hawa: hamosu lai gagoi ganodini fi amola diasua fi gagoi hamega gadili esafulubi huluanedafa gouliga hamoi liligi higagale iasi. Ilia da gagili sali moilai amola hame gagili sali moilai ouligisu. Gele bagade Bedesiamese dunu Yosiua ea soge ganodini amo da:iya ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ligisi, amo gele da gebewane dana, wali amo hou olelema:ne diala.

19 Hina Gode da Bedesiamese dunu 70 agoane fane legei. Bai ilia Gode
Ea Gousa:su Sema Gagili ganodini udigili ba:beba:le. Amola dunu ilia da
da:i diosu bagadewane nabalu, bai Gode da ilima dunu fane legesu amo
se nabasu iba:le.

Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da Gilia:de Yialimi Moilai bai bagadega Dialebe Ba:i

20 Amalalu Bedesiamese dunu da amane sia:i, "Nowa da Hadigidafa Hina
Gode Ea midadi leloma:ne defele galoma:bela:? Bai E da Hadigidafa. E da
guiguda: mae esaloma:ne, ninia E habodili asunasima:bela:?" 21 Ilia da
sia: Gilia:de Yialimi dunuma agoane sia:si, "Filisidini dunu ilia da Gode
Ea Gousa:su Sema Gagili da buhagili gaguli misi diala. Dilia guigudu lala
misa."

7

1 *Amaiba:le, Gilia:de Yialimi dunu ilia Gode Ea Gousa:su Sema Gagili
gisawene, dunu ea dio amo Abinada:be, agolo damana esalusu amo
ea diasua gisa asi. Ilia da Abinada:be egefe amo ea dio Elia:isa, amo
ouligima:ne ilegei.

Sa:miuele da Isala:ili Fi Ouligisu

2 Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da Gilia:de Yialimi moilai bai bagadega
dialoba, ode 20 agoane baligi. Amogalu, Isala:ili dunu da Gode Ea ili
fidima:ne dinanusu.
3 - 4 Sa:miuele da Isala:ili dunuma amane sia:i, "Dilia da dilia dogoga
amola asigi dawa:suga Godema sinidigimusa: dawa:sea, dilia ogogosu
'gode' loboga hamoi amola loboga hamoi A:sedade liligi huluane lale
fasima. Dilia Hina Godema fawane fa:no bobogema:ne ilegema, amola
Ema fawane nodone sia:ne gadoma. Amasea E da dili Filisidini dunu
ilia gasaga banei dialebe da fadegamu." Amaiba:le Isala:ili dunu ilia
da ogogole 'gode' Ba:ile amola Asedodema sia:ne gadosu yolesili, amola
loboga hamoi liligi huluane mugululi fasili, dafawane Hina Gode Hima
fawane nodone sia:ne gadoi.
5 Amalu Sa:miuele da Isala:ili dunu huluane Misiba soge amogai ili
ba:musa: gilisima:ne adosisi. E agoane sia:si, "Na da dili fidima:ne, amogai
Godema sia:ne gadomu." 6 Amaiba:le Isala:ili dunu ilia da huluane Misiba
soge amoga gilisi dagoi. Amalu ilia da hano dili, Godema ima:ne sogadigili,
amo esoha ha:i mae nawane esalu. Ilia da amane sia:i, "Ninia da Godema
wadela:le hamoi dagoi." (Misiba moilaiga Sa:miuele da Isala:ili dunu ha:ini
fima:ne hahamonanusu).
7 Isala:ili dunu da Misibaga gilisi sia:be amo Filisidini dunu ilia
nababeba:le, Filisidini hina bagade dunu biyale ilia da Isala:ili dunuma
gegena masusa: asi. Isala:ili dunu ilia da amo sia: nababeba:le,
bagadewane beda:i, 8 amalu Sa:miuelema amane sia:i, "Gebewane ninia
Hina Godema sia:ne gadolaloma, nini Filisidini dunu ilia fasa:besa:le.
9 Sa:miuele da sibi waha denanu fane, gogowane Godema gobele sali.
Amalu e da Isala:ili fi dunu fidima:ne, Godema sia:ne gadoi, amaiba:le
Gode da ea sia:ne gadoi nabi. 10 Sa:miuele da Godema gobele salaloba,
Filisidini dunu da Isala:ili dunu doaga:la:musa: gagadenena misi dagoi
ba:i. Amo galuwane Gode da muagadodili gugelebe bagade, ili beda:ma:ne,
ilima iasi. Amaiba:le, Filisidini ilia da masunu gogolele, ededenane

* **7:1:** 2 Sa:miuele 6:2-4; 1 Hou Olelesu 13:5-7

beda:ga doula lafia:lu. 11 Amalalu, Isala:ili dunu ilia da Misibaganini mogodigili, Filisidini dunu fofana asili Bedega moilai gadenene yolesi.
12 Amalalu, Sa:miuele da gele lale, Misiba moilai gale Siene moilai gale dogoa amogai ligisili, amalu amane sia:i, "Gode da ninima noga:le fifidila misi," amalu amo gele ia dio da 'Fidisu Gele' asuli. 13 Amaiba:le Isala:ili dunu ilia da Filisidini dunuma osa:la heda:i dagoi. Sa:miuele da esalebe galu ilia da Isala:ili sogega bu hame misi. Bai Hina Gode da ilia logo damuiba:le. 14 Isala:ili fi ilia moilai bai bagade musa: Filisidini ilia samogei galu, Egelone amola Ga:de amola dogoa soge huluane, amo huluane Isala:ili da bu samogei. Amaiba:le, Isala:ili fi da ilia soge huluanedafa bu gagui dagoi ba:i. Amalu Isala:ili dunu amola Ga:ina:ne dunu, ilia da bu dogolegele fi.
15 Sa:miuele ea fifi ahoanusu amo defele, hifawane Isala:ili dunu ouligilalu. 16 Ode huluane e da Bedele, Giliga:le amola Misiba moilai soge amoga asili sia: moloi fawane olelelalu, ilia sia:ga gegei bu ha:ini fima:ne hahamoi. 17 Amalu e da bu hi fifilasu La:ima moilaiga buhagisu. Amolawane hifawane da amogai fofada:su bisisu esalu. La:ima moilaiga e da Hina Godema gobele salimusa: oloda gagui.

8

Isala:ili Dunu Ilia da hina bagade Lama:ne Adole Ba:i

1 Sa:miuele da da:i hamobeba:le, e da egefela Isala:ili fi ilima fofada:su dunu ilegei. 2 Ea magobo mano ea dio da Youele amola amo baligia mano ea dio da Abaidia. Youele amola Abaidia ela da Biasiba moilai amo ganodini bisisu dunu esalu. 3 Be elea da eda ea hamoma:ne adodigi amane hame hamosu. Elea da munima fawane bagade hanai galu. Amaiba:le ela ogogole hano sulugili amalu fofada:nanu molole dafawaneyale hame hawa: hamoi.
4 Amalu, Isala:ili ouligisu hina ilia da gilisilalu, Sa:miuelema afia:i, La:ima moilaiga.
5 *Amalu ema amane sia:i, "Ba:ma! Di da da:i hamosa, amola dia mano ilia da dia hamobe amo defele hame hamosa. Amaiba:le, hina bagade dunu afae nini ouligilaloma:ne dia ilegema. Amasea sogebi eno ilia hina bagade galebe, amo defele ninia da hina bagade esaloma:ne."
6 Sa:miuele da ilia hina bagade eno lamusa: adole ba:beba:le, da:i dione ougi. Amaiba:le, e da Godema sia:ne gadoi. 7 Amola Hina Gode da amane sia:i, "Dunu ilia dima sia:be huluane noga:le nabima. Ilia da dima hame higa:i. Be ilia Hina Bagade da Na. Amaiba:le ilia da Nama higasa.
8 Musa:ganini, Na da ilia Idibidi sogega esalu amo fadegalesiliba, ilia da nama baligifa:le, ogogosu 'gode' ilima sia:ne gadosu. Amola musa: ilia da nama agoane hamosu, amo defele ilia da wali dima hamosa. 9 Amaiba:le ilia sia: nabima. Be ilia nabima:ne, gasa bagade sisasu ilima sia:ma. Amola ilia hina bagade ea ilima hamomu hou noga:le olelema."
10 Sa:miuele da dunu ema hina bagade eno lamusa: adola masu, ilima Gode Ea ema sia:i liligi huluane alofele i. 11 "Dilia hina bagade ilegemu da dilima agoane hamomu," Sa:miuele da dili i. "E da dilia mano ili ea dadi gagui dunu hamoma:mu amola oda da ea gegesu sa:liode ouligisu dunu ba:mu, amola oda ea gegesu hosiga fila heda:i dunu ba:mu. Amola oda da ea sa:liode bisili heda:le hehenasu dunu ba:mu. 12 E da dunu oda

* **8:5:** Mousese ea Malasu 17:14

ouligisu hamomusa: ilegelesili, amoea dunu 1,000 agoane ouligima:mu, amola oda da dunu 50 amo ouligima:mu. E da dunu oda ea moi gidinasuga dogoma:mu amola ea ha:i manu sagai faima:mu. E da dunu oda ea gegesu dadi debema:mu amola sa:liode hamoma:mu. 13 Dilia uda mano ilia da gabusiga:na manoma hahamomu amola Ea ha:i manu gobele iasu hamomu amola ha:i manu momagelalumu amo ilegemu. 14 E da dilia osobo noga:idafa, efe bugi amola olife bugi amo lale, ea eagene ouligisu dunu ilima imunu. 15 E da dilia gagoma amola waini fage amo nabuane fifili, afadafa lale dilia fofada:su ouligisu, amola eno ouligisu dunu iligili imunu. 16 E da dilia hawa: hamosu dunu amola dilia hanaidafa bulamagau amola dougi lale, ea hawa: hamosu hamoma:ne lamu. 17 E da dilia ohe fofoi nabuane momogili afadafa udigili lamu. Amola dilia da bu ea hawa: hamosu dunu esaloma:mu. 18 Amo eso da doaga:sea dilia da da:i dione egagia:mu amo da hina bagade dunu dilia hanaiga labe amo ia baiga, be Gode da dilia egabe hame nabimu."

19 Be Isala:ili dunu ilia da Sa:miuelema nabasu hou hame hamoi, be amane sia:i, "Hame! Ninia da hina bagade lamu hanai. 20 Amasea ninia da sogebi eno ili agoai defele ba:mu, ninia hina bagade hi fawane da nini ouligili, amola hifawane bisili gegena afufumu." 21 Sa:miuele da ilia sia: huluanedafa noga:le nabalu bu asili Hina Godema alofele i. 22 Hina Gode da amane sia:i, "Ili sia:i defele ilima hina bagade ima." Amalu Sa:miuele da dunu huluane da ili fifilasua afia:ma:ne adoi.

9

Solo da Sa:miuele Gousa:i

1 A:ibiele ea mano Gisa da Bediamini egaga fi amoga galu. Gisa da mimogoa dunu galu. A:ibiele da Silo ea mano galu. Gisa ea sosogo fi da Bigoula:de amola fidafa da Afaia. 2 Gisa da dunu mano galu, ea dio da Solo. Solo da goi ayeligi galu. Amoga Isala:ili dunu, e amai defele da afae hame galu. Solo da dunu heda:le aligi amola ea da:da:loiwane ba:su da Isala:ili dunu eno huluane baligi.

3 Solo ea eda Gisa ea dougi da fisi ba:i. Amaiba:le, Gisa da Soloma amane sia:i, "Hawa: hamosu dunu afae lale, dougi fisi hogola masa." 4 Ilia da agolo soge, Ifala:ime sogedili amola Sialaisia soge la:idili amo hohogola asi be dougi da hame ba:i. Amaiba:le, ilia da baligili Sia:ilime sogebi la:ididili hohogola asi, be dougi da amoga hame ba:i. Amalu ilia da Bediamini ea fifilasu sogebidili hohogola asi be hame ba:i.

5 Ilia da hohogola misini, Safe ea fifilasua amoi doaga:loba, Solo da ea hawa: hamosu dunuma amane sia:i, "Ninia da nini fifilasua sinidigimu. Ada da dougi yoleiba:le dadawa:lu yolele, bu niniha dadawa:lala ganumu." 6 Hawa: hamosu dunu da bu adole i, "Asa! Wele sia:gai moilai fi dunu afae da dunu ilia ema bagade nodosa amola ea sia: naba, bai ea sia:be liligi huluane defele didisa. Ninia da amo dunuma ahoa:di. Amasea e da dougi ea esalebe soge ninima olelemu."

7 Solo da amane adole ba:i, "Ninia da ema ahoasea, ninia da adi liligi igili ima:bela:? Ninia da ha:i manu ninia esaga dialebe afae hamegala, amola ninia da igili imunu liligi afae hamewane."

8 Hawa: hamosu dunu da bu adole i, "Na da muni gasa fonobahadi afae gala. Na da amoane imunu, amalu e da dougi ea esalebe soge amo ninima olelemu."

9-11 Solo da amane adole i, “Dia dawa:i go defeawane! Ninia ahoa:di.” Amalu ilia da hadigi dawa:su dunu ea esalebe soge amoga asi. Ilia da moilai fi amoga doaga:musa: agoloba:le heda:la, uda a:fini ilia hano dila mafiadalebe gousa:i. Ilia da uda a:fini ema adole ba:i. “Ba:la:lusu dunu da moilaiga esalabala?”

(amo eso galu ilia da balofede dunuma ‘ba:la:lusu’ sia:su, amola nowa dunu da Godema adole ba:musa: dawa:sea, ilia da amane sia:su, “Ninia da ba:la:lusuma ahoa:di.”)

12 - 13 Uda a:fini ilima adole i, “Ma! E da esala! Dafawane! E da dili ahoaba gogusu. Dilia da hedolo ahoasea, dilia da e ba:mu. Dilia da moilai ganodini dasea, dilia e ba:mu. E da wali moilaiga doaga:i, bai dunu ilia da oloda da:iya agolo damana gobele salimu. Amoga hiougi dunu da ha:i mae nane, e doaga:ma:ne ouesala. Bai ea hidadea gobele sala sia:ne gadomu. Dilia waha ahoasea, e da agoloa gado hame heda:i galeawane, dilia da e ba:mu.” 14 Amaiba:le, Solo amola ea hawa: hamosu dunu ilia moilai ganodini sa:i. Ilia ganodini golili daha ba:loba, Sa:miuele da oloda da:iya gobele salimusa: ahoanebe ba:i.

15 Be aya Hina Gode da Sa:miuelema amane sia:i galu, 16 “Aya wewaba Na da Bediamini ea sosogo fi amoga dunu afae dima asunasimu. E da Na dunu fi Isala:ili ouligima:ne ema ilegele amalu ea dialuma da:iya susuligi soga:sima. Amalu, e da Filisidini ilia Isala:ili dunuma osa:la hedasa:besa:le gaga:mu. Na da Isala:ili dunu ilia se nababe ba:i, amola Na da ilia se naba didigia:be amola Nama fidima:ne wele sia:su nabi.”

17 Sa:miuele da Solo ba:loba, Hina Gode da ema agoane sia:i, “Dunu Na dima adolalu amo da goea! E da Na Isala:ili dunu ouligimu.” 18 Sa:miuele da logo golili dasu gadenene leloba, Solo da e ba:le, ema heda:i, amalu adole ba:i, “Dia sia:ma! Ba:la:lusu dunu da habi esalabala?”

19 Sa:miuele da bu adole i, “Ba:la:lusu dunu da na wea. Nodone sia:ne gadosu sogebiga gado ali hidadea bisili ahoanoma. Ali galu nini gilisili ha:i manu. Aya hahabe na da dia adole ba:i amo huluane na dima adodole ianu, na da ali da logoga masa:ne sia:mu.

20 Be dougi eso udianaga yolei galu, amo da mae dawa:ma, amo da ba:i dagoi. Be Isala:ili dunu ilia hanai bagadedafa amo da adila:? Amo da di. Di amola dia ada ea sosogo fi.”

21 Solo da adole i, “Na da Bediamini fi amogaga fi dunu. Amo fi da Isala:ili fi ganodini sosogo fi fonobahadidafa. Amola na fi ganodini, na sosogo fawane da mimogo hame. Abuliba:le di da nama agoane sia:bela:?”

22 Amalalu, Sa:miuele da Solo amola ea hawa: hamosu dunu oule, sesei bagade ganodini oule heda:i. Amalu fisu noga:idafa amo da:iya fima:ne adoi. Amola, sesei ganodini hiougi dunu misi da 30 agoane ba:i. 23 Sa:miuele da ha:i manu gobesu dunuma amane sia:i, “Gebo hu a:i na dima hamega ligisiagama:ne iasi, amo gaguli misa.”

24 Amaiba:le ha:i manu gobesu dunu da masele dagai lale, gaguli misini, Solo baia soiyasi. Sa:miuele da amane sia:i “Ba:ma! Hu a:i na digili ligisi dialu amo da goea. Moma! Amo da na digili, dunu na hiougi amo masea amola moma:ne ligisi galu.” Amaiba:le, Solo da Sa:miuelela gilisili amo esoga ha:i mai. 25 Ilia da gilisili sia:ne gadosu sogebia amoinini moilaiga gudu sa:ili, ilia da Solo golama:ne diasu figi da:iya wibi fofa:lesi, 26 amalu Solo da amo gado golai.

Sa:miuele da Isala:ili Ouligisu Hamoma:ne, Solo Ea Dialuma Da:iya Susuligi Soga:sili, e Mogili Gagai

Hahabedafa, Sa:miuele da Solo diasu gadodili golai dialu, ema wele sia:i “Wa:legadoma! Amola na da di masa:ne asunasimu.” Solo da wa:legadole, e amola Sa:miuele ele galu logoga asi. 27 Ilia da asili moilai bega: doaga:beba:le, Sa:miuele da Soloma amane sia:i, “Dia hawa: hamosu dunu da fisili hidadea ahoanoma:ne adoma!” Amalalu hawa: hamosu dunu da hidadea ahoanoba, Sa:miuele da bu sia:i, “Waha wi fonobahadi aligima, na da Gode Ea sia:i amo dima adodole imunu.”

10

1 Amalu Sa:miuele da olife susuligi di, amo lale Solo ea dialuma da:iya soga:sili, Solo nonogolalu, amane sia:i, “Hina Gode da Ea fi dunu Isala:ili amo ouligima:ne, di mogili gagale ilegei dagoi. Di da Ea dunu fi ouligili amola ha lai dunuga gegenana hasalasisa:besa:le, noga:le gaga:mu. Amola dia da dafawaneyale dawa:ma:ne, Gode da Ea fi dunu gaga:ma:ne dima ilegei dagoi, amo dawa:digisu olelesu ba:ma. 2 Dia da na wali yolesisia, Bediamini soge ganodini, Selesa moilaiga amoi La:isele uli dogoia goi dunu aduna gousa:mu. Elea da dima adomu, dougi dia hogolalu amo da ba:i. Be dia ada da dougi yolei amoga bu hame da:i diosa, be diha fawane da:i diosa, amola e da gebewane di abulibaiyale adole ba:la, ‘Na da na manoma adi hamoma:bela:?’ 3 Di da amoinini ahoana Dabe sogebia sema ifa baia doaga:mu. Amogai dunu udiana da Bedele moilaiga Godema gobele sala afia:lebe ba:mu. Dunu afae e da goudi mano udiana oule manebe ba:mu. Eno amoea da agi gobei udiana agui ba:mu. Amola osoda da gadofo nodomei esa waini hano di nabane aguni manebe ba:mu. 4 Ilia da dima hahawane yosia:mu amo ilia agi gobei higagale, digili aduna imunu, amasea amo da dia lama.

5 Amalu di da Gode Ea agolo Gibia moilai gadenene amoga asili, Filisidini ilia ha wa:i diasu dialoba amoga doaga:mu. Gibia moilai logo holeiga di da balofede dunu gadigiwane, agoloa gadenene Godema oloda da:iya gobele salalu manebe ba:mu. Ilia da sani baidama, ilibu amola buni fulabosa dusa manebe ba:mu. Ilia da gafosa amola gesami hea:dudalebe ba:mu. 6 Hedolole asili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa da dia da:i ganodini aligila sa:ili, Ea di ouligimu, amalu di da ilia gafobe amoga madelale gafomu amola dia da:i da afadenei ba:mu.

7 Amo liligi dima doaga:sea, Gode Ea dima olelebe ba:sea amanewane hamoma.

8 Di da na bisili Giliga:lega masunu. Amoga na da di gousa:le amola gobele salawane sia:ne gadosu hamomu, amola gilisili sia:ne gadosu hamomu. Amogai eso fesuale ouesalu, amasea na misini dima amane hamoma:ne sia:mu.”

9 Solo da Sa:miuele yolesili masunusa: deligi galoba, Gode da Soloma hou eno i. Amola hou huluane Sa:miuele ea Soloma adoi huluane eso amogala doaga:i. 10 Solo amola ea hawa: hamosu dunu ela da Gibiaga doaga:loba, balofede dunu gilisili dialu da e yosia:i. Be Gode Ea A:silibu da ema aliligila sa:iba:le, e da hedolole fasili balofede dunu oda amola bubuiya gamofogolalebe ba:i. 11 Dunu amo da musa: Solo dawa:i, ilia da Solo ea hamobe ba:le amola ilisu adole ba:i, “Gisa ea mano goe da abuli hamobela:? Solo da balofede dunu hamobela:?” 12 *Dunu amoi fifilasu da amane adole ba:i, “Ma! Balofede dunu oda goe da nowala:? Dia dawa:loba da ilia eda da nowala:?” Amaiba:le, sia: ilia da wali sia: da, “Solo amola da

* **10:12:** 1 Sa:miuele 19:23-24

dafawane balofede dunu hamobela:?" amo sia: da amoga mui. 13 Solo da bubuluba gagaousa: lai dagoloba, e da agologa, gobele salasu oloda da:iya amoga gado heda:i.

14 Solo ea aeyama da Solo amola ea hawa: hamosu dunu ba:beba:le, elama adole ba:i, "Alia da habi lalu?"

Solo da dabe adole i, "Ania da dougi hohogola lalu. Ania da dougi hame ba:beba:le, ania da Sa:miuelema ba:la asi."

15 Solo ea aeyama da ema adole ba:i, "Amola e da alima adi sia:be?"

16 Solo da bu adole i, "E da anima amane sia:i. Ohe da ba:i dagoi." Be e da ea aeyamama, Sa:miuele ea Solo da hina bagade dunu hamoma:ma sia:i, amo da ema hame adoi.

Solo Da hina bagade Hamoi Amo Odagia Ba:i

17 Sa:miuele da dunu huluane Misiba moilaiga Hina Godema gilisima:ne sia:i.

18 Amalu e da ilima amane sia:i, "Isala:ili ilia Hina Gode da dilima amane sia:sa, 'Na da dili Idibidi soge ganodini esalu fadegalesi, amola Idibidi dunu ilia dili wadela:lesisa:besa:le, Na da gaga:i dagoi, amola dunu eno fi ilia dili banenesima:ne hamonanu, Na da gaga:i dagoi. 19 Na da dia Gode, Na fawane dilima se nabasu amola gasa bagade hou mabe amoga gaga:su, be wali dili da Na higale amola dilia dilisu hina bagade eno lamusa: Nama adole ba:i. Defeawane, amaiba:le dilia fisili dilia fi afae afae amola sosogo fi afae afae ladili Hina Gode midadi gegedoma.' "

20 Amalu, Sa:miuele da sosogo fi huluane gegedola misa:ne sia:i, amalu Hina Gode da Bediamini ea sosogo fi ilegei. 21 Amalu, Sa:miuele da Bediamini egaga fi dunu amo fawane ema gasiguda:ma:ne sia:i, amalu Ma:dili ea sosogo fi amo gadili aliagalesi ba:i. Amalu Ma:dili ea sosogo fi dunu ilia bu gasiguda:i, amola Solo, Gisa ea mano da bu gadili aliagai ba:i. Ilia da Solo hohogola lai, be e hame ba:beba:le, 22 ilia da Hina Godema adole ba:i, "Dunu eno da ganabela:?" Hina Gode da adole i, "Solo da liligi sagomusa: lidili gala:su diasuha gadili wamoaligisa."

23 Amalalu, ilia da hehenaia asili, dunu aligi dogoa Solo lelu amo oule misi. Amo ilia ba:loba, e da dunu sedadedafa, ela defele da afae hame ba:i. 24 Sa:miuele da dunu ilima amane sia:i, "Hina Gode Ea lama:ne ilegei dunu amo da goea! Wegai da dunu niniga da e agoai afae hame."

Dunu huluane da wele sia:i, "Hina bagade da mae bogole, sedagawane fifi ahoanumu da defea!"

25 Sa:miuele da hina bagade ea hawa: hamosu amola eno ouligisu hou bai amo meloa da:iya dedene, sogebi hadigidafa amoga ligisi. Amalu dunu huluane afia:ma:ne sia:i.

26 Solo amolawane bu Gibiaga, buhagi. Gasa bagade dunu oda Gode ili dogoga digilisili gasa i dunu amolawane Solo fisili asi. 27 Be dunu oda noga:le hame dadawa:su dunu ilia da amane sia:i, "Dunu goea da ninima adi liligi ida:iwane gala hamoma:bela:?" Ilia da Soloma higale, igili hahawane udigili iasu liligi afae ema hame gaguli misi.

11

Solo da A:mone Fi Dunu Hasali

1 Oubi afae baligili gomane, A:mone hina bagade Na:iha:sie da ea dadi gagui dunu bisili asili Gilia:de fi ganodini Ya:ibese moilai bai bagade fi ilima gegemusa: asi. Ya:ibese dunu da Na:iha:siema amane sia:i, "Dia ninima gousa:su hamoma. Amasea, dia da nini ouligima:mu."

2 Na:iha:sie da bu adole i, “Na da dilima gousa:su hamomu be hou afae
fawane fa:no bobogemu. Na da dilia dunu huluane ilia lobodafadini si
duga:le fasima:ne sia:sea fawane, na da dilima gousa:su hamomu. Amasea
Isala:ili fi huluane da gogosiamu!”
3 Ya:ibese ouligisu hina ilia da amane sia:i, “Ninima eso fesuale ima!
Amo esoga ninia da Isala:ili fi ganodini amo sia: sisa:i lamu. Amasea, ninia
da fidisu dunu hame ba:sea, dima dia sia:i defele gousa:su hamomu.”
4 Amo sia: da Gibiaga Solo ea esaloba amoi doaga:i, amola amo sia: ilia
sia:noba, dunu ilia da amo sia: nababeba:le hedolo dafawane heawini
didigia:i. 5 Amogalu, Solo hi bugi sogeanini ea bulamagau amola daeya hi
diasu guda: mana didigia:be nababeba:le, e da adole ba:i, “Abuli hamoi?
Abuliga dunu huluane da didigia:sala:” Ilia da sia: Ya:ibeseganini gaguli
misi sia: amo adodole i. 6 Solo da amo sia: nababeba:le, Gode Ea A:silibu
Hadigidafa da ema aligila sa:ili amola Solo da bagadewane ougi. 7 E da
bulamagau gawali aduna fane, fofonobone dadamui. Amalu bulamagau
dadamui amo huluane sia: adola ahoasu dunu ilima i. Solo da sia:
adodola ahoasu dunu ilima, amo bulamagau dadamui agoane Isala:ili fi
soge huluanema olelela lama:ne iasi. Amoga ilia da dawa:digima:ne, e
da amo sisasu sia:si, “Nowa dunu da Solo amola Sa:miuele elea gegena
ahoabe amoga hame madelasea, ilia ohe fofoi amoga da agoane hamomu.”
Sia: adola ahoasu dunu ilia da agoane sisia: Isala:ili soge ganodini lai.
Isala:ili dunu ilia da Hina Gode Ea ilima adi hamoma:bela:le beda:i, amola
ilia huluanedafa Soloma gilisili mafia:i. 8 Solo da dunu huluane Bisege
moilaiga gegedolesi, dunu da ba:loba 300,000 agoane da Isala:ili dunu
amola 30,000 agoane da Yuda dunu agoane ba:i. 9 Ilia da Ya:ibese dunu
sia: adola misi ilima amane sia:i, “Dia dunuma sia:ma. Aya eso dagobe
galu ili da gaga:i ba:mu.” Ya:ibese dunu ilia da amo sia: nababeba:le, ilia
da baligili bagade nodoi. 10 Amalu ilia da Na:iha:siema amane sia:i, “Aya
da dia nini lama:mu, amalu di adi hanai ninima hamomusa: dawa:sea,
hamoma:mu.”
11 Amo gasia, Solo da ea dadi gagui dunu udiana mogi. Golale,
hahabedafa, ilia da ha lai diasua hehenaia gugudili sa:ili, A:mone dunu
huluane doagala:le, eso dogoa, A:mone dunu huluane da medole legei
dagoi ba:i. Dunu hame bogogia:i esafulu, ilia da afagogole, dunu hisu
hobeale afia:i.
12 Isala:ili dunu ilia da Sa:miuelema amane sia:i, “Dunu amo da Solo
ea hina hamoma:ne hame dawa:i amo da habila:? Amo dunu ninia
fanelegemusa:, ninima oule misa!”
13 Be Solo da amane sia:i, “Ninia da dunu afae da wali hamedafa fane
legemu. Bai wali eso, Hina Gode da Isala:ili dunu gaga:i dagoi.” 14 Amalu,
Sa:miuele da ilima amane sia:i, “Ninia da bu Giliga:lega gilisili, bu Solo da
ninia hina bagade asulimu.”
15 Amaiba:le, ilia da huluane Giliga:le moilaiga asili, hadigi sogea amoi
Solo da ilia hina bagade asuli. Ilia da Hahawane Gilisili Olofole Iasu gobele
salasu hamonanu, Solo amola Isala:ili dunu huluane ilia da hahawane
gilisisu hamoi.

12

Sa:miuele Ea Asigi Sia:

1 Amalalu, Sa:miuele da Isala:ili dunuma amane sia:i, “Na da dilia hanai
liligi nama adole ba:i amo na da dilima i. Na dili ouligima:ne hina bagade

dilima i. 2 Amola wali amo dunu da dili esala, amoea ouligimu. Be na da da:i hamone gago aligi, amola na mano da dili goyo. Na da goiga ganini dili ouligisa mana, waha wea da:i hamoi.

3 Na da wea. Na da dilima adi liligi giadofale hamoi galea, Hina Gode Ea si da:iya amola hina bagade dunu ni ilegei dunu amo ea si da:iya nima adoma. Na da inia bulamagau o inia dougi wamolabala?. Na da inia: liligi bidi fa:no imunusa: udigili labala: o inia liligi bagade amoane bidi fonobahadi ianu labala? Na da enoga hano suligi sia: nabibala:? Na da adi liligi na afae giadofale hamoi galea, na da dabe imunu."

4 Dunu ilia da bu adole i, "Afae hamedafa, dia da ninima bidi fa:no imunusa: liligi hame lai, amola ninia liligi bidi fonobahadiga hame lai, amola dia da ninia liligi afae hame lai, amola dia da nini hamedafa igabosu."

5 Sa:miuele da adole i, "Hina Gode amola na ilegei hina bagade dunu, amo elea fawane da ba:le, dilia da na da moloidafa dunu sia:i dagoi." Isala:ili dunu da bu adole i, "Dafawane! Hina Gode da ninima ba:su dunu esala."

6 *Sa:miuele da gebe amanewane sisia: asi, "Hina Gode Hifawane da Mousesema amola Elanema ilegei. Hifawane da dilia aowalali Idibidi soge ganodini esalu amo fadegalesi. 7 Waha dilia aligia gowane leloma, amola na da dilima Hina Gode Ea midadi diwaneya udidimu. Na da Hina Gode Ea liligi noga:i hamoi amo dilima amola dilia aowalalima hamoi amo olelemu. 8 †Ya:igobe amola ea sosogo ilia da Idibidi sogega ahoanoba, Idibidi dunu ilia da ilima bagadewane igaboi, amola dilia aowalalia da Gode Ea fidima:ne didigia:i. Amabeba:le, Gode da Mousese amo Elane asunasiagai. Elawa da dili Idibidi soge ganodini esalu amo oule misini sogebi gui ha:ini fima:ne asunasi dagoi. 9 ‡Be Isala:ili dunu da ilia Hina Gode amo gogolei dagoi. Amaiba:le Gode da Filisidini dunu amola Moua:be hina bagade amola Ha:isou moilai bai bagade fi ilia dadi gagui dunu ouligisu dunu ea dio amo Sisela, amo dilia Isala:ili aowalali dununa hasalasima:ne, logo doasi dagoi. 10 §Amalu dilia aowalalia da Gode Ea fidima:ne dinana agoane sia:su, "Ninia da wadela:i hou hamoi, bai Hina Gode Dima baligifa:le, ogogole 'gode' Ba:ile amola A:siedalode elamama sia:ne gadosu. Ninima ha lai dunu ilia nini osa:la heda:sa:besa:le nini gaga:ma, amasea, ninia da Dima nodone sia:ne gadomu! 11 **Amabeba:le, Gode da Gidione dilima afugisiagai, amalu Bela:ge afugisi amalu Yefeda afugisi amalu fa:nodafa, na afugisi. Ninia fawane da defegagale dili ha lai dunuga osa:la hedasa:besa:le, dili gaga:i amoga dilia da hahawane esalusu.

12 ††Be dilia da ba:loba, A:mone fi ilia hina bagade dunu Na:ihase da gadenenewane dili doaga:la:muba:le, dilia Gode amo higale, dilia da nama hina bagade dunu eno dili ouligilaloma:ne lamusa: nama adole ba:i!

13 Be waha hina bagade dunu dili hanaiga lai amo goea, dili da amo adole ba:i, amo waha Hina Gode da e dilima i dagoi. 14 Dilia da Godema lalegaguli, Ea sia: nabasea, Ema sia:ne gadosea, Ea Sema dedei huluane fa:no bobogesea, amola dilia hina bagade dunu amola dilia da Hina Gode Ema fawane fa:no bobogesea, dilia da hahawane fifi ahoanumu. 15 Be dilia da Hina Gode Ea sia: amo mae nabawene, amola Ea hamoma:ne sia:i

---

* **12:6:** Gadili Asi 6:26 † **12:8:** Gadili Asi 2:23 ‡ **12:9:** Bisisu 4:2; 13:1; 3:12 § **12:10:** Bisisu 10:10-15 ** **12:11:** Bisisu 7:1; 4:6; 11:29; 1 Sa:miuele 3:20 †† **12:12:** 1 Sa:miuele 8:19

amo hame hamosea, E da dilima amola dilia hina bagade dunuma, ha lai ganumu.

16 Amaiba:le moloiwane lelawane aligima. Amasea, Gode da dilima gasa bagade hou hamobe, dilia da ba:mu. 17 Waha da esoi bagade. Dafawanela:? Be na da Hina Godema sia:ne gadomu, amola Hina Gode da gugelele amola gibu imunu. Amo liligi defele doaga:sea, dilia da hina bagade dunu lamusa: adole ba:beba:le, dilia da Hina Godema wadela:le hamoi amo dili dawa:digimu."

18 Amalalu, Sa:miuele da Hina Godema sia:ne gadoi, amola, amo-galawane Hina Gode da gugelele amola gibu i. Amaiba:le dunu ilia da Hina Godema amola Sa:miuelema bagadewane beda:i. 19 Amola ilia da Sa:miuelema amane sia:i, "Dafawane, dia Hina Bagade Gode Ema nini fidima:ne sia:ne gadoma, amasea nini da mae bogoma:ne gaga:i dagoi ba:mu. Waha ninia da dawa:digisa, ninia da wadela:i hou bagade hamosu, amo hamosawane ninia da hina bagade dunu eno lamusa: adole ba:beba:le, wadela:i hou hamoi dagoi."

20 Sa:miuele da bu adole i "Mae beda:ma! Be amomane dilia da wadela:i hou hamoi dagoi. Be Hina Gode ea hou lalegagui mae yolesima. Be dilia dogoga amola asigi dawa:suga, Hina Godema dafawaneyale dawa:ma. 21 Ogogole 'gode' ilima mae fa:no bobogema. Ilia da dili hame fidimu amola hame gaga:mu. Bai amo da dafawane Gode hame. 22 Hina Gode da noga:le dadawa:lu, Ea hamomusa: ilegei, amola E da dili fisiagamu hamedafa dawa:. Bai E da dili Ea fidafa hamomusa: ilegei dagoi. 23 Be na dili fidima:ne, Hina Godema hame sia:ne gadolala ganiaba, na da Hina Godema wadela:le hamona:noba. Hina Gode! Na da amo sia:ne gadosu fisimu higa:i gala mabu! Be amomane na da dilima hou ida:iwane olelemu da defea. 24 Be dilia Hina Gode Ea sia: mae yolesili, nabawane hamoma. Dilia Ea gasa bagade hou dili fidima:ne hamoi amo bu dawa:ma. 25 Be dilia da gebewane wadela:i hou hamonanea, Hina Gode da dilia amola dilia hina bagade dunu gugunufinisimu."

13

Isala:ili Dunu ilia Filisidini Dunuma Gegei

1 Solo da lalelegele, ode 30 agoane esalu, e da hina bagade dunu hamoi. E da hina bagade hamone, Isala:ili dunu ouligilala, ode 42 baligi. 2 Solo da dunu 3,000 agoane ilegei. Dunu 2,000 agoane da hi oule Bedele goumi sogega amola Migema:se sogega. Amalu dunu l,000 eno Solo da ea mano Yonada:ne oule masa:ne, Gibia moilai (Bediamini fi ilia soge ganodini galu) amoga asunasi. Amalu Solo da dadi gagui oda amo, ili diasua buhagima:ne sia:i.

3 Yonada:ne da Giba sogega, Filisidini dadi gagui dunu ouligisu dunu fane legei dagoi. Filisidini dunu huluane da amo hou nabi dagoi. Amalalu, Solo da Hibulu dunu huluane gegesu amoma misa:ne sia:i. Ea sia: adole iasu dunu ilia da Isala:ili fifilai huluane nabima:ne, dalabede fulabosu. 4 Ilia da Isala:ili dunu huluane amo Solo da Filisidini dadi gagui ouligisu dunu fanelegei dagoi olelei. Amola Filisidini dunu da Isala:ili dunu bagade higasa, amola olelei. Amaiba:le, dunu ilia da Solo ea ili Giliga:lega masa:ne sia:si, amoga nabawene asi.

5 Filisidini dunu ilia da Isala:ili dunuma gegemusa: wa:i. Ilia da hosiga hiougisu sa:liode 30,000 agoane ba:i, amola hosi da:iya fila heda:i

gegesu dunu 6,000 agoane ba:i, amola dadi gagui dunu da gilisidafa idimu hamedei, hano bega: bosoda:i afae afae ea idi defele ba:i. Ilia da Migema:se moilai (amo da Beda:ifane moilaiga gusudili galu) amoga asili, ha wa:i fisisu gagui. 6 Amalalu, Filisidini dunu da Isala:ili dunuma gasa fili, doagala:i. Gasa bagade gegebeba:le, Isala:ili dunu da bu dabe gegemu hamedei ba:i. Ilia hobeale, mogili da magufu gelabo amola uli dogoi amola gele sogebi, amola hano si amo ganodini wamoaligi. 7 Dunu oda da Yodane Hano degele, Ga:de amola Gilia:de ilia ouligisu soge ole amo alofele asi. Solo da Giliga:lega esalu, amola dadi gagui dunu amola eno dunu ema gilisi da bagadewane beda:ga yagugududalu. 8 *Solo da Sa:miuele Giliga:lega misunu sia:si amo misa:bela:le eso fesuale agoane Giliga:lega ouesalu, be Sa:miuele da hame misi. Dunu oda ilia da Solo ea mae ba:ma:ne wamo hobeale afia:i. 9 Amaiba:le, Solo da ilima amane sia:i, “Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu liligi amola Hahawane Gilisili Olofole gobele salasu liligi nama gaguli misa.” Amalalu, e da amo liligi gobele sali. 10 Gobele sali amo dagomu galu, Sa:miuele da doaga:i. Solo da Sa:miuele yosia:musa: amola sia:gadomusa: asi. 11 Be Sa:miuele da amane sia:i, “Dia da adi hamobela:?”

Solo da adole i, “Dunu ilia da naba:le hobeale gogosa, amola di da di misunusa: ilegele sia:i amo defele hame misi. Amaia amoiwane da Filisidini dadi gagui dunu da nini doaga:la:musa:, Migema:sega gilisilala. 12 Amaiba:le na dawa:i amo da Filisidini ilia Giliga:lega wi nama doaga:la:ma:bela:le dawa:i, amola na da ilima hasalasima:ne, Hina Godema hame adole ba:i. Amaiba:le na dawa:i, amo da gobele salasu gobele salimusa: dawa:i.”

13 “Di da gagaoulewane hamoi galu,” Sa:miuele da adole i. “Di da dia Hina Gode Ea hamoma:ne dima olelei, amo defele hame hamoi. Di da amo hamoma:ne sia:i Hina Gode Ea dima i, amo defele hamosu ganiaba, di da Isala:ili ouligili fifi asi bagade sedagila:loba. 14 †Be waha da dia gebewane hame ouligisa ahoanumu. Bai dia Hina Gode Ea sia: defele hame hamoi, amola Gode da Ea hanai dunu eno hogole, amo ea da hina bagade hamone Isala:ili dunu ouligimu.”

15 Sa:miuele da Giliga:le yolesili asi dagoi. Solo da ea dadi gagui dunu ilima madelale gegemusa: ahoabeba:le, dunu oda da ea baligiga aligili fa:no bobogei. Ilia da Giliga:leganini Gibiaga (Bediamini ea ouligisu soge amo ganodini) amoga asili doaga:i. Solo da e fisili asi dunu amo abodele ba:i, e da ba:loba dunu da 600 agoane ba:i. 16 Solo, ea mano Yonada:ne amola ea dadi gagui dunu ilia da wa:i asili Gibaga ha wa:i fisisu gaguli fi. (amo da Bediamini ea ouligibi soge amo ganodini) Be Filisidini ilia ha wa:i fisisu da Migema:sega galu. 17 Filisidini ilia da Migema:seganini Isala:ili dunu doaga:la:musa: udiana mogili asi. Mogili afae da Ofala moilai bai bagade (Sioule soge ganodini) amoga doagala:musa: asi, 18 mogili da Bedehoulone moilaigadi asi amola mogi da soge alalo amo da Sibouimi Fago amola hafoga:i soge amoga gadodili dialebe amoga asi.

19 Isala:ili dunu afaega da gulaga dadi hahamosu hame dawa:i galu, bai Filisidini dunu ilia da Hibulu dunu ilia gegesu gobihei sedade amola gegesu dadi debesa:besa:le, sema bagade ilegei. 20 (Isala:ili dunu ilia da Filisidini dunuma asili, ilia osobo gidinasu, goahei amola gisi nosu amo debemusa: ahoasu. 21 Debesea, bidi adosu da gasa fonobahadi afaega

* **13:8:** 1 Sa:miuele 10:8 † **13:14:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:22

da goahei debesu amola bulamagau sese ahoasu ifa seda debesu, amola gasa adunaga osobo gidinasu amola moi dogosu debesu). 22 Gegesu amoga Isala:ili dadi gagui iliga da Solo amola ea mano Yonada:ne elea fawane da gegesu gobihei sedade amola goge agei gagui.

23 Filisidini dunu ilia da dadi gagui mogili Migema:sega Adobo Gigiadofa Ahoasu amo sosodo aligima:ne asunasi.

14

Yonada:ne Da Mae Beda:ne Gesa:i Hou Hamoi

1 Eso afaega Yonada:ne da ayeligi amo da ea gegesu liligi gagagula ahoasu, ema amane adoi, “Anisu Filisidini ilia ha wa:i fisisu amoga ahoa:di” Be Yonada:ne da eda Soloma hame adoi. 2 Solo da Migalone sogebi (Gibia moilai gadenenewane) amoga ‘bomegala:nide’ ifa hagudu esalu. Dunu 600 agoane da e fisili esalu. 3 Gobele salasu dunu amo da ‘ifode’ gaguli ahoasu amo da Ahaidia. E da Igabode ea ola Ahaidabe amo ea mano. Ahaidabe da Finia:se, Ilai (Hina Gode Ea gobele salasu dunu Siailou moilaiga esalu) ea mano amo ea aowa galu. Dunu ilia da Yonada:ne da asi dagoi amo hame nabi.

4 Yonada:ne da Fisilidini ha wa:i fisisuga masusa: dawa:i. Amoga ahoasu logo da Migema:se Adobo Gigiadofa Ahoasu. Amo ahoasu logoga, igi agesoi aduna la:idi la:idili dialebe ba:i. Eno amo ea dio da Bousese, amola eno amo ea dio da Sine. 5 Afae da ga (north) logo bega: amodili Migima:sega ba:legale danu, amola eno da ga (south) logo bega: amodili Gibaga ba:legale danu.

6 Yonada:ne da goi ayeligi ema amane sia:i, “Ania da galuli Gode Ea hou hame dawa: Filisidini dunu ilia ha wa:i fisisuga ahoa:di. Hina Gode da ani fidima:bela:? Ani da anisuba:le, mae dawa:ma. Hina Gode da ani fidisia, ani da dafawane ili hasalimu.”

7 Goi ayeligi da bu adole i, “Dia da adi hamomusa: dawa:sea, na da ani galu hamomu. Na da dimagai lela!”

8 Yonada:ne da amane sia:i, “Defea! Ania da galuli giadofale gale, Filisidini dunu ilia da ani ba:ma:mu. 9 Be ilia da anima ili misa:ne ouligima:ne sia:sea, ani da amogaiwane oulelumu. 10 Be ilia da ani ilima masa:ne sia:sea, ani da ilima masunu. Bai Hina Gode da anima ili hasalima:ne, dawa:digisu olelesa, ania da dawa:digimu.”

11 Amaiba:le, elea da Filisidini dunu ilia ela ba:ma:ne odagi olei. Amola Filisidini dunu ilia amane sia:i, “Ba:ma! Hibulu dunu oda da ilia wamoaligisu uli dogoi amodili maha.” 12 Amalalu, ilia da Yonada:ne amola goi ayeligi elama amane wele sia:i, “Guiguda: misa! Ninia da alima adomu gala.”

Yonada:ne da goi ayeligima, amane sia:i, “Na bobogema! Hina Gode da Isala:ili dunu ilia Filisidini dunuma hasalima:ne logo doasi dagoi.” 13 Yonada:ne da adobo logodili muguniga lobo ososa: heda:i. Amola ayeligi da e bobogei. Yonada:ne da Filisidini dunu doagala:le, fane sali. Amola goi ayeligi da ili medole legei.

14 Yonada:ne amola goi ayeligi da sogebi fonobahadi amo ganodini, dunu 20 agoane medole legei. 15 Filisidini dunu huluane amo soge ganodini esalu da bagadewane beda:gia:i. Fana ahoasu dunu amola dadi gagui dunu ha wa:i fisisuga esalu da beda:ga hesei. Gode da hamobeba:le, osobo da fogole amola dunu huluane da beda:ga bulila lafia:i.

Isala:ili Dunu da Filisidini dunu Hasali

16 Solo ea logo sosodo ouligisu dunu da Gibia moilai (Bediamini ea ouligi
soge ganodini) amogai Filisidini dunu ilia beda:ga doula lafia:lebe ba:i.
17 Amaiba:le, Solo da ea dunuma sia:i, “Ninia dadi gagui dunu idili ba:ma.
Nowa da hameyale ba:ma!” Ilia da idili ba:loba, Yonada:ne amola ayeligi
dunu amo da ea gegesu liligi gagusisu hame ba:i. 18 Solo da gobele salasu
dunu Ahaidia ema amane sia:i, “Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli
misa. (Amo esoha Abaidia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Isala:ili
dunuma bisili gaguli ahoasu.) 19 Solo da gobele salasu dunu ema sia:
daloba, Filisidini dunu ilia ha wa:i fisisu dadoula lafia:su da bagadewane
alelasi. Amaiba:le, Solo da Ahaidiama amane sia:i, “Hina Godema adole
ba:mu da dibi hame gala.”

20 Amalalu, Solo amola ea dadi gagui dunu da mogodigili Filisidini dadi
gagui dunu ilima doagala:musa: heda:i. Be Filisidini dunu da dadoula
lafia:le, ili gobele gegei.

21 Hibulu dunu mogili da musa: hohonone, Isala:ili ha wa:i fisili,
Filisidini dunu amogale gegei. Be amo dunu da sinidigili bu Solo amola
Yonada:ne elama bu madelale gegei.

22 Hibulu dunu mogili Ifala:ime agolo sogega wamoaligili esalu, da
Filisidini dunu da hobeabe nababeba:le, ilia wamoaligisu yolesili, Filisidini
dunu doagala:i. 23 Amo esoha, Hina Gode da Isala:ili fi gaga:i dagoi. Amola,
ilia da Filisidini dunu se bobogelala, Beda:ifane moilai baligi.

Gegenanu Fa:no Doaga:i Hou

24 Amo esohaga, Isala:ili dunu da ha:ga gasa hamedei galu. Bai Solo ea
ili ha:i mae moma:ne, sema bagade ilegei. E amane sia:i, “Na ha lai ilima
dabe i dagoiba:le fawane, bu ha:i moma.” Amaiba:le, amo esoha, Isala:ili
dunu da ha:i hamedafa mai.

25 Ilia da iwilaga mana ba:loba, agime hano bagade ba:i. 26 Iwila da
agime hano bagadedafa dialebe, be ilia da Solo ea ilima gasa bagade
gagabusu aligima:ne sema ilegei amoma beda:iba:le, hamedafa mai. 27 Be
Yonada:ne da eda ea sema ilegei amo hame nabi galu. Amaiba:le, e da ea
galiamoga sone lale, agime diasu gelaba sone, agime hano mai. 28 Be dunu
afae da Yonada:nema amane sia:i, “Ninia huluane da ha:ga gasa hamedei
gala. Bai diada da nini beda:ma:ne gasa bagade sema ilegei. E da amane
sia:i, “Nowa da wali eso ha:i nasea, amo dunuma da gagabusu aligima:ne
dialumu.”

29 Yonada:ne da bu adole i, “Na ada da ninia fi dunu wadela:ma:ne
giadofale bagade hamoi. Ba:ma! Na da agime hano maiba:le, hahawane
wea! 30 Ninia fi dunu da ha:i manu ilia ha lai ilima lai, amo hahawane
manu da defea galu. Amaiyaba, Filisidini dunu eno bagohame medole
legela:loba!”

31 Amo esoha, Isala:ili dunu da Filisidini dunu hasali. Gegesu da
Migema:se amogai muni, gegegena asili, A:idialone moilaiga doaga:i.
Amogala, Isala:ili dunu da ha:ga bagadewane goaiya:igia:i. 32 Amaiba:le,
ilia da hehenaiya afia:le, ha lai dunuma sasamogei liligi lale, sibi amola
bulamagau medole, maga:mena gahea mai.

33 *Dunu eno da Soloma amane adoi, “Ba:ma! Dunu ilia da Hina Godema
wadela:le bagade hamosa. Bai ilia da ohe hu gahea nabeba:le.”

---

* **14:33:** Mui 9:4; Gobele Salasu 7:26-27; 17:10-14;19:26; Mousese ea Malasu 12:16; 12:23; 15:23

Solo da bagade halale sia:i, “Dilia da hohonosu dunu! Gele bagade nama
fefedogole guda:ma!” 34 Amalalu, e da eno gasa bagade hamoma:ne sia:i,
“Dunu gilisia amoga asili, ilia sibi amola bulamagau huluane guiguda: oule
misa:ne sia:ma. Ilia da guiguda: medole moma:ne sia:ma! Ilia da Hina
Godema bu wadela:le hamosa:besa:le, ohe hu gahea maedafa moma:ne
sia:ma!” Amaiba:le, amogala gasia ilia huluane ilila: ohe amogai oule
misini, medole lelegei. 35 Solo da Hina Godema gobele salasu oloda hamoi.
E da musa: afae hame gagusu, amo degabo gagui.
36 Solo da ea dunu fi amane adoi, “Ninia gasia gudu sa:ili Filisidini
dunu doagala:le, ili huluane medole legele amola ilia liligi sasamogele lale,
amananeawane hehebolo misa:mu.”
Ilia da bu adole i, “Dia adi noga:i dawa:sea, amane hamoma.”
Be gobele salasu dunu e da amane sia:i, “Ninia hidadea Godema adole
ba:mu!”
37 Amaiba:le, Solo da Godema adole ba:i, “Na da Filisidini dunu amo
doagala:la:dula:? Di da ninia ilima hasalima:ne fidima:bela:?” Be amogala
Gode da dabe hame adole i. 38 Amalalu, Solo da Isala:ili dunu ilia ouligisu
dunuma amane sia:i, “Guiguda: misini, wali adi wadela:i hou hamobela:le,
adole boba:ma! 39 Na da Hina Gode amo da Isala:ili fi hasalasu hou iaha,
amo Ea Dioba:le, amane sia:sa. Nowa da amo wadela:i hou hamoi galea,
ninia da medole legemu. Na mano Yonada:ne ea galea da e amolawane
medole legemu.” Be dunu huluane da ouiya:i. 40 Amalalu, Solo da ilima
amane sia:i, “Dilia huluane ga (south) la:diga aligima. Na amola Yonada:ne
ania da gui aligimu.”
Ilia bu adole ba:i, “Dia adi noga:i dawa:sea, amane hamoma.”
41 †Solo da Isala:ili Hina Godema amane sia:i, “Hina Gode! Di da
abuliba:le na dima adole ba:i amoma dabe hame adole i? Isala:ili Hina
Gode! Ninia sema igi aduna ba:sea, Dia amo bai ninima adole ima. Na
o Yonada:ne da wadela:le hamoi galea, Iulimi igi amoga olelema. Be
Isala:ili fi dunu eno da wadela:le hamoi galea, Damimi igi amoga olelema.”
Amo adoba:su hamobeba:le, ilia Isala:ili dunu enoga hame, be Solo amola
Yonada:ne ela fawane wadela:le hamoi ba:i. 42 Amalalu, Solo da amane
sia:i, “Defea! Na o Yonada:ne ania galebeyale adoba:ma.” Amane hamone
ba:loba, Yonada:ne hi da wadela:le hamoi ba:i. 43 Amalalu, Solo da
Yonada:nema adole ba:i, “Nagofe! Dia abuli hamoi!”
Yonada:ne bu adole i, “Na da agime hano fonobahadi fawane mai. Na
da wea! Na da bogomusa: momagele lela!”
44 Solo da ema amane sia:i, “Ninia da di medole legemu! Be ninia da di
hame medole legesea, Gode da na fane legemu da defea!”
45 Be Isala:ili dunu ilia da Soloma amane sia:i, “Yonada:ne da Isala:ili
dunu ilia Filisidini dunuma hasalima:ne, logo noga:le doasi. Amaiba:le, e
medole legemu da defea hame. Ninia da Esalalalusu Gode Ea Dioba:le gasa
bagade ilegele sia:sa. E da dialuma hinabo afae hamedafa fisimu. Ea wali
eso hamobe, e da Gode Ea fidibiba:le fawane hamoi.” Amaiba:le, Isala:ili
dunu da e gaga:iba:le, Yonada:ne da hame medole legei ba:i. 46 Amalu
fa:no, Solo da Filisidini dunuma sefasilalu yolesili, ilia da ilia sogedafa
amoga buhagi.

Solo da Isala:ili Soge Ouligisu amola ea Sosogo Fi ilia Hou

47 Solo da Isala:ili fi ilia hina bagade ilegei amo fa:no e da ea ha lai
huluane ilima gegenanu. Ea ha lai da Moua:be fi, A:mone fi, Idome fi,

† **14:41:** Idisu 27:21; 1 Sa:miuele 28:6

Souba hina bagade amola Filisidini hina bagade. 48 E da mae beda:ne, nimi bagadewane gegei. A:malege dunu da gasa bagade, be Solo da amo fi amola hasali. Dunu bagohame da Isala:ili dunuma doagala:musa: misi, be Solo da ea fi dunu gaga:i.

49 Solo egefelalia dio da Yonada:ne, Isifi amola Ma:lagisua. Ea uda mano magobo lalelegei da Milabe, amola fa:no lalelegei mano da Miga:le. 50 Ea uda dio da Ahinoua:me (Ahima:ia:se ea idiwi). Ea dadi gagui dunu ouligisu dunu da ea gawia A:bena (Solo ea ayama Ne amo egefe) galu. 51 Solo ea ada Gisa amola A:bena ea ada Ne, ela da A:ibele egefela. 52 Eso huluane e da esalea, Solo da Filisidini dunuma gegesu bagadewane ba:i. E da habogala gasa bagade amola hame beda:su dunu ba:loba, e da amo dunu ea dadi gagui hamoma:ne ilegesu.

15

Isala:ili Dunu da A:malege Dunu ilima Gegei

1 *Sa:miuele da Soloma amane sia:i, “Hina Gode da na amo dia Isala:ili dunu ilia hina bagade mogiligale ilegei da susuligi sogadigima:ne asunasi. Waha, dia Hina Gode Bagadedafa Ea adobe nabima! 2 †Hina Gode da A:malege dunuma se dabe imunu. Bai Isala:ili dunu da Idibidi soge fisili, gadili ahoanoba, A:malege ilia aowalali da ilima gegei. 3 Dilia! Asili, A:malege dunuma doagala:le, liligi ilia galebe amo huluane wadela:lesima. Liligi afae mae yolesili, dunu amola uda, mano, mano dudubu, bulamagau, sibi, ga:mele amola dougi, huluanedafa fane lelegele ebelema!”

4 Solo da ea dadi gagui dunu huluane Dileme moilaiga wele sia:ne guda:le, abedei. Isala:ili dadi gagui dunu da 200,000 agoane ba:i, amola Yuda dadi gagui dunu da 10,000 agoane ba:i. 5 Amalalu, Solo amola ea dunu da A:malege moilai afae amoga hano hai logoga asili, logoa legei dialu. 6 Ginaide dunu da A:malege dunu gilisibi ba:i. Be Isala:ili dunu da Idibidi fisili ga ahoanoba, Ginaide ilia aowalali da ilima asigiba:le, fidi. Amaiba:le, Solo da ilima sisane sia:i, “Na da dili amola A:malege dunu gilisili fane legesa:besa:le, ili yolesima!” Amaiba:le, Ginaide dunu da A:malege dunu yolesili, asi.

7 Solo da A:malege dunu hasali. Ilia gegesu da Ha:fila sogega muni gegegena ahoana, Sioua hafoga:i sogega doaga:i. (Sioua da Idibidi sogega gusudili ba:i). 8 E da A:malege hina bagade A:iga:ge mae medole legele gagui, be ea fi dunu eno huluane medole lelegei. 9 Be Solo amola ea dunu da A:iga:ge hame medole legei amola ilia da noga:idafa sibi, bulamagau, bulamagau mano amola sibi mano hame medole legei. Amola liligi noga:idafa ilia hame wadela:lesi. Ilia wadela:i amola hamedei liligi fawane wadela:lesisi.

Hina Gode da Solo ea hina bagade Hawa: Hamosu Hagai

10 Hina Gode da Sa:miuelema amane sia:i, 11 “Na da Soloma hina hawa: hamosu iabeba:le higasa. E da Nama baligi fa:i amola Na hamoma:ne sia:i huluane giadofai.” Sa:miuele da ougi bagade ba:i. E da gasia Godema dini iana hadigi. 12 Golale, hahabedafa, e da Solo hogola asi. Be Solo da Gamele Goumi amoga asi sia:be, e da nabi. Amogawi, Solo da ea hamoi dawa:loma:ne igi wanonesilalu, Giliga:le moilaiga asi. 13 Amoga

* **15:1:** 1 Sa:miuele 10:1 † **15:2:** Gadili Asi 17:8-14; Mousese ea Malasu 25:17-19

asili, Sa:miuele da Soloma heda:le, Solo da ema amane sia:i, “Sa:miuele! Hina Gode da dima hahawane dogolegele hamomu da defea! Na da Hina Gode Ea sia: defele hamoi!”
14 Sa:miuele da adole ba:i, “Amaiba:le, abuliba:le na da bulamagau gona:be amola sibi ga:ga:be nabasala:?
15 Solo da dabe adole i, “Na dunu ilia da amo liligi A:malege dunu ilima samogele lai. Ilia da sibi amola bulamagau noga:idafa amo dia Hina Godema gobele salimusa: modalesili, oda amo huluane gugunufinisi dagoi.”
16 Sa:miuele da amane sia:i, “Yolema! Amalu, na da dima Hina Gode Ea nama gasia adoi amo na dima adomu.”
Solo e amane sia:i, “Nama adole ima!”
17 Sa:miuele da bu adole i, “Di da musa: hamedei dunu disu dawa:lalu. Be di da wali Isala:ili fi dunu huluane ilima ouligisu dunu esala. Hina Gode da dima Isala:ili dunu ilia hina bagade hamoma:ne, susuligi sogagala:le, mogili gagai. 18 Amola E da dia wadela:idafa A:malege dunu huluane amo gugunufinisima:ne sia:si. 19 Amaiba:le, dia da abuliba:le Ea sia: hame nababela:? Dia da abuliba:le momabo nagoma:ia asili liligi uasuli lidibala:? Dia da abuliba:le Hina Gode Ea hahawane hame ba:ma:ne hamobela:?”
20 Solo da bu adole i, “Na da Hina Gode Ea sia:i defele hamoi. Na da Ea sia:i defele asili, hina bagade A:iga:ge goeguda: oule misini amola A:malege dunu huluane fane lelegei. 21 Be na dunu ilia da sibi amola bulamagau noga:idafa, ilia samogele hame medole legei. Be ilia da amo dia Hina Godema gobele salimusa:, Giliga:lega goeguda: oule misi.”
22 Sa:miuele da amane sia:i. “Hina Gode Ea baligisu hamoma:ne hanai amo da habola:? Nabasu hou o Godema iasu amola gobele salasu hou amola:? Hina Godema nabasu hou da ema noga:idafa sibi gobele salasu hou baligisa. 23 Ema odaga:su hou da wadela:i gabi dawa:su hou defele gala. Amola dodona:gi hou da wadela:idafa loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu hou defele gala. Di da Hina Gode Ea sia:i higale, amo hame nababeba:le, E da di hina bagade hamomu logo hedofai dagoi.”
24 Solo da bu adole i, “Dafawane! Na da wadela:le hamoi dagoi. Na da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i amola dia nama adoi amo giadofai dagoi. Na da nama fa:no bobogei dunu ilima beda:iba:le, ilia hanaiga fawane hamoi. 25 Be waha! Na dima edegesa! Na wadela:i hou gogolema:ne olofoma. Amola na da Hina Godema nodone sia:ne gadomusa:, dia na Giliga:lega sigi masa.”
26 Be Sa:miuele da bu adole i, “Na da ani hame buhagimu. Bai di da Hina Gode Ea sia:i higale, hame nababeba:le, E da di hina bagade hamomu logo hedofai dagoi.”
27 ‡Amalalu, Sa:miuele da masusa: delegiagaloba, Solo da ea abulaga gagulaligili, ea abula gadelai. 28 Sa:miuele da ema amane sia:i, “Wali Hina Gode da Isala:ili fi hina bagade hou amo dima dialu amo dusa:le, eno dunu dia hou baligi ema i dagoi.
29 Isala:ili ilia Hina Gode Hadigidafa da ogogosu hame dawa:, amola Ea asigi dawa:su hame afadenesa. E da dunu hame. E da Ea asigi dawa:su hamedafa afadenesa.” 30 Solo da adole i, “Na da wadela:le hamoi dagoi. Be Isala:ili fi asigilai dunu amola dunu huluane da nama nodoma:ne,

‡ **15:27:** 1 Sa:miuele 28:17; 1 Hina Bagade 11:30-31

nama asigima. Na da dia Hina Godema nodone sia:ne gadomusa:, dia na buhagima:ne sigi masa." 31 Amaiba:le, Sa:miuele ele galu Giliga:le moilaiga buhagi. Amola Solo da Hina Godema nodone sia:ne gadoi.

32 Sa:miuele da amane sia:i, "A:malege ilia hina bagade A:iga:ge nama goeguda: oule misa." A:iga:ge da beda:ga iagugusa ema misi. E agoane dawa:i, "Na bogoma:beya:le dawa:i amo da baligi dagoi." 33 Be Sa:miuele da amane sia:i, "Dia gegesu gobihei da uda bagohame ilia mano medole legei dagoi. Waha dia:me ea mano da medole legei dagoi ba:mu." Amalalu, e da Giliga:le gobele salasu fafai (oloda) midadi, A:iga:ge fane, heda:sini fofonobone fasi.

34 Amalalu, Sa:miuele da La:ima moilaiga asi. Amola hina bagade Solo da hi moilai Gibiaga asi. 35 Sa:miuele ea esalusu amogalu, Solo bu hame ba:i. Be e da eha fofagisu. Amola Hina Gode da musa: Solo Isala:ili ouligima:ne ilegeiba:le, da:i dioi galu.

16

Sa:miuele da Da:ibidi Isala:ili ilia hina bagade Hamoma:ne, Susuligi Sogagala:le, e Mogili Gagai

1 Hina Gode da Sa:miuelema amane sia:i, "Di da habowali seda Solo ea hou dawa:beba:le da:i dione fofaginanoma:bela:? E da Isala:ili dunu ilima hina bagade bu mae esaloma:ne, Na da ea logo hedofai dagoi. Be wali di olife susuligi lale, Bedeleheme moilaiga dunu ea dio amo Yesi ea diasuga masa. Bai Na da egefe afae Isala:ili hina bagade hamoma:ne ilegei dagoi.

2 Sa:miuele da amane sia:i, "Na da agoane habodane hamoma:bela:? Solo da amo nabasea, ea da na fane legemu!"

Hina Gode da bu adole i, "Di da bulamagau mano gaguli asili, amo Hina Godema gobele salimusa: misi sia:ma. 3 Amo gobele salabe amoga Yesi misa:ne sia:ne, amola Na da dima agoane hamoma:ya adomu. Di da dunu Na dima adomu, amo hina bagade hamoma:ne susuligi sogagala:le ilegema!"

4 Sa:miuele da Hina Gode Ea adoi defele hamoi. E da Bedeleheme moilaiga asili, moilai ouligisu dunu da beda:ga yagugusa ema misini, amane adole ba:i, "Ba:la:lusu! Di da olofomusa: sofe misibala:?"

5 "Ma!" e da adole i. "Na da Hina Godema gobele salimusa: misi. Dilia ledo dodofelalu, nini masunu." Amola Yesi amola egefe ilia ledo dodofelalu, amo gobele salabe amoga misa:ne sia:i.

6 Ilia da doaga:beba:le, Sa:miuele da Yesi egefe Ilaia:be ba:i. Hisu amane sia:i, "Amo dunu da Hina Gode ba:ma:ne lela. Dafawane ewane Hina Gode da ilegei dagoi."

7 Be Hina Gode da ema amane sia:i, "E goi sedade amola ayeligi noga:i ba:sa amo mae dawa:ma. Na da amo dunu hame ilegei. Bai Na da dunu ilia asigi dawa:suga ilegebe agoane, hame ilegesa. Osobo bagade dunu da dabuagado hou, amo ba:lu ilegesa. Be Na da dunu ea dogo ganodini ba:lu, ilegesa."

8 Amalalu, Yesi da egefe eno Abinada:be wele sia:ne, amo Sa:miuelema oule misi. Be Sa:miuele da amane sia:i, "Go hame! Hina Gode da goma hame ilegei." 9 Amalalu, Yesi da egefe eno amo Siama oule misi. Be Sa:miuele da amane sia:i, "Hame! Hina Gode da goma amolawane hame ilegei." 10 Amanemusu hamonana, Yesi da egefe fesuale amo huluane Sa:miuelema oule misi. Amola Sa:miuele da ema amane sia:i, "Hina Gode da golalima afae hame ilegei."

11 Amalalu, e da Yesima adole ba:i, “Di da mano eno ganabela:?”
Yesi da bu adole i, “Na da mano afae ufidafa gala. Be e da eno sogega sibi ouligilala.”
Sa:miuele da amane sia:i, “E goeguda: misa:ne sia:ma. E da goeguda: doaga:sea fawane, ninia da Godema gobele salasu imunu.”
12 Amaiba:le, Yesi da amo mano lala misa:ne sia:si. Amo goi da manebe ba:loba, e da goi ayeligi da:da:loi amola ela:menesi goi ba:i, amola ea si da nenemeginisi ba:i. Hina Gode da Sa:miuelema amane sia:i, “Goefa galu! Ema ilegelesima!” 13 Sa:miuele da olife susuligi lale, Da:ibidi yolalali ilia midadi amo Da:ibidima unasi. Amo galuwane, Hina Gode Ea A:silibu da Da:ibidi ea da:iga aligila sa:ili, amola ela gilisi amo esoha amola amoinini amoga esalusu. Amalu, Sa:miuele da La:imaga buhagi.

Da:ibidi da Solo ea Hawa: Hamonanu

14 Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Solo yolesili amola Hina Gode da wadela:i a:silibu Soloma asunasi. Amoga se nababeba:le, Solo da bagadewane gagaba:gilalu. 15 Solo ea hawa: hamosu dunu da ema amane sia:i, “Ninia dawa:, Hina Gode da wadela:i a:silibu dima asunasi, amola amoga di da se nabane gagaba:gilalu.
16 Amaiba:le, hina! Dia da ninima sia:sea, ninia da sani baidama dusu dawa: dunu hogomu. Amasea, wadela:i a:silibu da dima masea, amo dunu da sani baidama dunigala:mu, amasea di da bu noga:mu.”
17 Solo da amane sia:i, “Defea! Dunu amo da sani baidama noga:le dubi hogole, nama oule misa.”
18 Solo ea hawa: hamosu dunu afae da amane sia:i “Bedeleheme moilaiga Yesi egefe afae da sani baidama dusu bagade dawa:. E da gasa bagade amola ayeligi dunu. E da dadi gagui dunu noga:i amola sia: sia:mu defele esala. Hina Gode da ela esala.”
19 Amaiba:le, Solo da Yesima sia: agoane sia:na masa:ne dunu asunasi, “Yesi! Dia mano Da:ibidi amo sibi ouligilalebe, go nama misa:ne asunasima.” 20 Yesi da Da:ibidima goudi mano afae amola dougi afae (amo da:iya agi gobei lidili legele) amola waini hano bulamagau gadofo dabaga sali afae amo huluane iasisili, Soloma masa:ne, asunasi. 21 Da:ibidi da Soloma misini doaga:le, ea hawa: hamosu amo hamonanu. Solo da Da:ibidima bagadewane dogolegei. E da Da:ibidi amo ea gegesu liligi gaguli ahoasu dunu hamoma:ne ilegei. 22 Amalalu, Solo da Yesima sia: amane sia:si, “Na da Da:ibidima dogolegei. E da na hawa: hamosu ganodini esaloma:ma.”
23 Amogainini, Gode Ea da wadela:i a:silibu amo Soloma asunasi, amo mabe ba:loba, Da:ibidi da ea sani baidama lale, dusu. Amalalu, wadela:i a:silibu da Solo yolesili, e da bu noga:le, amola defea hamosu.

17

Goulaia:de da Isala:ili Dunu Ema Gegema:ne Sia:i

1 Filisidini dunu da Isala:ili dunuma gegemusa:, Sougou moilai, Yuda soge ganodini, amoga gilisi. Ilia da Sougou moilaigale Asiga moilai bai bagadegale, sogebi dio Ifesida:mine amogai awalia wa:i fi. 2 Solo amola Isala:ili dunu da mogodigili asili, Ila fago amogai awalia asi wa:i fi. Amogai ilia da Filisidini dunuma gegemusa: momagei. 3 Filisidini dunu ilia da na:iyado goaga dadalele aliligi amola Isala:ili dunu ilia da la:idi goa amoga dadalei. Ili dogoa amogai da hano fago dialu.

4 Dunu ea dio amo Goulaia:de (Ga:de moilai bai bagade fi dunu), e
da Filisidini awalia wa:i amogainini misini, Isala:ili dunuma gegemusa:
manebe ba:i. E da dunu sedadedafa, 3 mida defei gadenene ba:i. 5 Amola
e da balasega hamoi da:igene ga:su ea dioi defei 57 gilougala:me agoane
ga:i, amola balasega hamoi habuga figisi. 6 Ea emo gia:ni da balasega
hamoi liligi amoga ga:i amola e da balasega hamoi goge agei gisawane
ahoanebe ba:i. 7 Ea goge agei ea gadugagi defei da abula amunasu masini
fanu ea defei amo defele galu, amola goge agei si da gulaga hamoi amo ea
dioi defei da7gilogala:me agoane ba:i. Dadi gagui dunu afae da ea da:igene
ga:su hamoi gisawane hina midududi ahoanebe ba:i. 8 Goulaia:de da amoi
aligili, Isala:ili dunuma wele sia:i, “Dilia da gogai adi hamonanebela:?
Abuli ludumusa: dadalebela:? Na da Filisidini dunu, be dilia da Solo ea
udigili hawa: hamosu dunu fawane. Dilia dunu afae nama gegena misa:ne
ilegema.” 9 E da na hasalawene medole legesea, ninia da dilia udigili hawa:
hamosu dunu esalumu. Be na da e hasalawene medole legesea, dilia da
ninia udigili hawa: hamosu dunu esalumu. 10 Waha na da Isala:ili dadi
gagui dunuma gegemusa: lelebe wea. Dilia dunu afae ani dabemusa:
misa:ne ilegema.” 11 Solo amola ea dunu ilia da amo sia: nababeba:le,
bagadewane beda:gia:i.

Da:ibidi da Solo ea awalia Wa:i Fisisu amogai Madelai

12 Da:ibidi da Yesi ea mano galu. Amola Yesi da Efala:de fi dunu. Ea
moilai da Bedeleheme, amo da Yuda soge ganodini. Yesi egefelali da
godoane galu. Amola Solo ea Isala:ili ouligibi galu, Yesi da da:i hamoi
ba:i. 13 Ea magobo mano udiana da Solo ili galu gegena asi. Ea magobo
mano da Ilaia:be. Amo baligia da Abinada:be amola amo baligia da Siama.
14 Da:ibidi da ufidafa mano galu, be yolalali udiana da Sololali esalu.
15 Da:ibidi da ili yolesili, Bedelehemega eda ea sibi mano fofoia ouligila
afufulalusu.

16 Goulaia:de da Isala:ili dunuma eso huluane hahabe amola daeya
gebewane gegena afufulala eso 40 agoane baligi.

17 Ha afaega Yesi da Da:ibidima amane sia:i, “Di da widi ha:i manu
egegele gobei dabaga sali ea dioi defei10 gilougala:me amola agi ga:gi
gobei nabuane agoane, go gaguli hedolo diolalalima awalia fi diasua
masa. 18 Amola dodo maga:mega hamoi gou nabuane gala, amo dadi
gagui ouligisu dunuma ima:ne gaguli masa. Diolalali ilia hamonanebe hou
ba:lu, ilia hamonanebe hou na dawa:digima:ne, liligi nama gaguli misa.
19 Isala:ili hina bagade Solo, yolalali amola eno Isala:ili dunu huluane ilia
da Ila fago amo gudu Filisidini dunu bisili gegenana.”

20 Da:ibidi da golale, hahabedafa wa:legadole, sibi enoga ouligima:ne
yolesilalu, Yesi ea sia:i defele, ha:i manu adoi amo gaguli asi. E da
Isala:ili awali fia amogai doaga:loba, Isala:ili dadi gagui huluduusa
gegena ahoanebe ba:i. 21 Isala:ili dadi gagui dunu amola Filisidini dadi
gagui dunu ilia da gegemusa:, soge lale gagale, sisima: sodole lelefulubi
ba:i. 22 Da:ibidi da ha:i manu gagui, amo ha:i manu ouligisu ilima iasilalu,
gegesu alalo da:iya gusu hehenane asili, yolalali defea esalabela:le naba
ba:i.

23 E da ilima sia:nanoba, Goulaia:de da hi musa: amasu amane misini,
Isala:ili dunu ema dabemusa:, dunu afae ilegema:ne sia:i. Amola, amo sia:
Da:ibidi da nabi.

24 Isala:ili dunu da Goulaia:de ba:beba:le, beda:ga hobeale afia:i. 25 Ilia
da ilisu amane adosa:i, “Ema ba:ma! Ea dabemusa: sia: amo nabima!
Hina Solo da nowa dunu Goulaia:de goma medole legesea, amogili bidi
bagade imunusa: ilegei diala. Amola e da amo dunuma idiwi imunu,
amola ea eda ea fi dunuma su (‘da:gisi’) hame edegemu.”
26 Da:ibidi da dunu e gadenene lelu ilima adole ba:i, “Nowa dunu da amo
Filisidini dunu fane legele, Isala:ili dunu ilia gogosiasu we fadegalesisia,
adi bidi lama:bela:? Amo Filisidini dunu da Gode Ea hou hamedafa
dawa:. E da abuliba:le Esalebe Gode Ea dadi gagui wa:i ilima hasalimusa:
sia:sala:?” 27 Amalalu, ilia da ema nowa dunu da Goulaia:de fane legesea,
bidi lamu amo adodole i.
28 Ilaia:be, Da:ibidi eaola magobo da Da:ibidi eno dunuma sia: dalebe
nabi. E da Da:ibidima ougili amane sia:i, “Di da goega:i adi hamo-
nanebela:? Dia sibi hisu wadela:ia lelefulubi amo nowa da ouligisala:?
Di da sia: lelesu mano agoai! Di da gegebe ba:musa: fawane misi!”
29 Da:ibidi da amane sia:i, “Na da waha adi hamobela:? Na da adole ba:su
hame adole ba:mu galula:?” 30 E da dunu enoma ba:leganone, ea musa:
sia:i defele adole ba:i. Amola dunu huluane e da ilima adole ba:loba, ilia
da musa: nabi sia:i amo defele ema bu adole i.
31 Dunu oda ilia da Da:ibidi ea sia:i nabalu, Soloma adoi. Solo da Da:ibidi
ema misa:ne sia:si.
32 Da:ibidi da Soloma amane sia:i, “Hina noga:i bagade! Dunu da amo
Filisidini dunuba:le beda:mu da defea hame. Na da ema gegena masunu.”
33 Solo bu adole i, “Hame amamu! Dia da ema habodane gegema:bela:?
Di da goi fonobahadidafa. Be e da musa: ganini dadi gagui dunu esalusu.”
34 Da:ibidi da amane sia:i, “Hina noga:i bagade! Na da nada ea sibi
ouligilala. Laione wa:me o bea wa:me da na sibi mano mini ahoa,
35 na da fa:no bobogele asili, doagala:le, amola sibi mano amo samogesa.
Amola laione wa:me o bea da na doagala:sea, na da ea galogoa gaguli fane
legesa. 36 Na da laione wa:me amola bea wa:me fane legesu dawa:. Amola
na da amanewane amo Gode Ea hou higa:i Filisidini dunu (e da Esalebe
Godedafa Ea dadi gagui wa:i amo hasalimusa: halale sia:sa) amo defele
fane legemu.
37 Hina Gode da na laione wa:me amola bea wa:me amo na fasa:besa:le
noga:le gaga:i. Amaiba:le, e da na Filisidini dunu amo ea fasa:besa:le
amanewane gaga:mu.” Solo da amane sia:i, “Amai galea defea!
Masa! Hina Gode ali masunu da defea.”
38 Solo da hina da:igene ga:su salasu amo gigisa:le, Da:ibidi ea ga:ma:ne i.
E da balasega hamoi habuga Da:ibidi ea dialuma da:iya figisi. 39 Da:ibidi da
Solo ea gegesu gobihei sedade amo lale, sogoha:bisini adoba:le, ahoa ba:i.
Be hamedeiba:le, bu gigisa:le fasi. Bai e da afae amai hame gaga:suba:le.
E da Soloma amane sia:i, “Na da welawane gegemu hame wea. Na da goai
hame dawa:digi.” Amaiba:le, e da hulu gigisa:le fasi. 40 E da hi sibi ouligisu
galiamo lale gadole, amo gele fofoloi biyale hanoa dialebe lalegadole, hina
esaga sali. E da ea ga:muga: dadi gaguli, Goulaia:dema gagadenena heda:i.

Da:ibidi Da Goulaia:de Hasalasi

41 Filisidini dunu da muni Da:ibidima gagadenena manebe ba:i, amola
ea da:igene ga:su gagusu dunu da bisili ahoanebe ba:i. E da gebewane
gagadenena manu.
42 Goulaia:de da Da:ibidi noga:le ba:loba, e da Da:ibidi higale ba:i. Bai e
da goi ayeligi noga:idafa ba:i. 43 E Da:ibidima amane sia:i, “Ifa agoega

da abulimusa:la:? Di adi dawa:bela:? Na da wa:mela:?" Amola e da Da:ibidima ea ogogosu 'gode' ea dioba:le gogosele gagabuli sia:i. 44 E da Da:ibidima amane sia:i, "Misa! Na da dia da:i hodo sio amola ohe ilia moma:ne imunu."

45 Da:ibidi da bu adole i, "Di da nama gegesu gobihei sedade, goge agei bagade amola goge agei fonobahadi gagaguli gegena maha. Be na da Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili dadi gagui wa:i amo di da hidale hasalimusa: sia:i, amo Ea Dioba:le dima gegena maha. 46 Wali esogawane, Hina Gode da Ea gasaga di na lobo da:iya legela heda:mu. Na da di hasalasimu amola dia dialuma damuni fasimu. Amola na da Filisidini dadi gagui dunu ilia da:i hodo sio fi amola ohe fi ilia moma:ne imunu. Amalalu, osobo bagade fifi asi gala huluane da Isala:ili dunu da Gode galebeya dawa:mu. 47 Amola dunu huluane goeguda: esalebe da Hina Gode da Ea fi gaga:musa: gegesea, gegesu gobihei sedade amola goge agei amoga hame gegesa. E da gegesea, Ea fawane da hasalasa. Amola E da dili huluane ninia lobo da:iya legela heda:mu."

48 Goulaia:de da bu Da:ibidima gadenena heda:i, amola Da:ibidi da hedolowane Filisidini gegesu alalo da:iya gusu hehenane ema gegemusa: heda:i. 49 E da hina: esa gelaba lobo sa:ili, gele lale gadole, amoga ga:muga: dadi dili Goulaia:dema fisia gusui. Gele da heda:le, Goulaia:de ea odagia ludawene, gasa fili, e da mi guduli gala:la sa:i.

50 *Amaimo, gegesu gobihei amoga mae gegene, Da:ibidi da hasalawene ga:muga: dadiga gala:le legei. 51 †Da:ibidi da ema hehenane gusuli, e da:iya aligila heda:le, Goulaia:de ea gegesu gobihei ea salasu amoga duga:le gadole, Goulaia:de ea dialuma damuni fasili, medole legei.

Filisidini dunu da ilia bisilua da bogoi dagoi ba:beba:le, ilia da hobeale afia:i.

52 Isala:ili amola Yuda dunu da halale ili se bobogei. Ilia da Filisidini dunu da faiga amola helega logoba:le sidigia:i. Gegesu da misini Sia:iala:ime moilai doaga:mu logoga ahoana, Ga:de moilai bai bagade amola Egelone moilai bai bagadega doaga:i.

53 Isala:ili dunu da Filisidini dunu se bobogelalu misini, Filisidini ilia ha wa:i fisisu liligi huluane halale lidi.

54 Da:ibidi da Goulaia:de ea dialuma lale gadole, Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asi. Be Goulaia:de ea gegesu liligi, e da ea abula diasu amo ganodini ligisi.

A:bena da Da:ibidi Soloma Oule Asi

55 Solo da Da:ibidi amo Goulaia:dema gegemusa: ahoanebe ba:loba, e da ea dadi gagui ouligisu dunu A:benama amane adole ba:i, "A:bena! Amo da nowa ea manola:?"

A:bena da bu adole i, "Hina noga:idafa! Na da hame dawa:!"

56 Solo da amane sia:i, "Amai galea, naba masa!"

57 Amaiba:le, Da:ibidi da Goulaia:de medole legelalu, fisisu amoga buhagisia, A:bena da e Soloma oule asi. Da:ibidi da Goulaia:de ea dialuma gaguli ahoanebe ba:i.

58 Solo da ema adole ba:i, "Goi ayeligi dunu! Di da nowa ea manola:? Da:ibidi da bu adole i, "Na da dia hawa: hamosu dunu, Bedeleheme dunu Yesi amo ea mano wea!"

---

* **17:50:** 2 Sa:miuele 21:19 † **17:51:** 1 Sa:miuele 21:29

18

1 Solo amola Da:ibidi ela da sia: sa:i dagoi. Amalalu fa:no, Solo egefe
Yonada:ne da Da:ibidima bagade oso dogone asigimusa: hanaiba:le, e da
hina: da:i hodo amoma asigi amo defele Da:ibidima dogolegei. 2 Amogala,
Solo da Da:ibidi hi diasua mae masa:ne gagulaligi. 3 Yonada:ne da
Da:ibidima dogolegebeba:le, e da eso huluane mae yolesili, Da:ibidi ea
dogolegei sama esaloma:ne, sia:ga ilegei dagoi. 4 E da abula hi ga:i amo
gisa:le amola hina: da:igene ga:ne, gegesu gobihei sedade, oulali, amola
bulu huluane gigisa:le, Da:ibidima i. 5 Solo da Da:ibidima hawa: hamosu i.
Da:ibidi da amo hawa: hamosu noga:le hamobeba:le, Solo da Da:ibidi ea
dadi gagui ouligisu dunu hamoma:ne ilegei. Amo ba:beba:le, Solo ea dadi
gagui dunu amola ilia ouligisu dunu huluane da bagade nodoi.

Solo Da Da:ibidima Mudasu Hamoi

6 Da:ibidi da Goulaia:de fane legelalu, e amola dadi gagui dunu da ilia
sogega buhagilaloba, Isala:ili moilaia fi uda huluane da Solo gousa:musa:
misi. Ilia da nodosu gesami hea:su amola sisiogola amola ilibu amola sani
baidama dududu sa:i. 7 *Uda ilia da nodone amane gesami hea:i, "Solo
da ha lai dunu 1,000 baligili gale fane legei dagoi. Be Da:ibidi da ha lai
dunu 10,000 baligili gale fane legei." 8 Solo da amane hea:be nabimu hihi
galu. E da bagadewane ougi galu. E amane sia:i, "Ilia da Da:ibidi da 10,000
baligili gale fane legei be na da 1,000 baligili gale fawane fane legei sia:sa.
Agoane hamosea, ilia na fadegale, Da:ibidi hina bagade hamoma:bela:?"
9 Amaiba:le, Solo da amo esoha amogainini Da:ibidima mudasu, amola
Da:ibidi ea hou hamobe higale dawa:i.
10 Golale hahabe, wadela:i a:silibu Gode Ea asunasi, amo da hedolowane
Solo ea da:iga aligila sa:i. Amalu, e da elabusu dunu agoane hi diasua esala
gagaba:gilalu. Da:ibidi da hi eso hulu amasu amane sani baidama dusa:
esalu. Solo da goge agei gagui dialu. 11 Solo da hisu amane sia:i, "Na da
Da:ibidi dobeala bobodole gala:le danoma:nesimu." Amalu, e da aduna
agoane gala:i. Be Da:ibidi da ele galu giadofai dagoi.
12 Solo da Da:ibidiba:le beda:i. Bai Hina Gode da e yolesiagale,
Da:ibidima galu.
13 Amaiba:le, Solo da Da:ibidi dadi gagui dunu 1,000 ouligila masa:ne ga
asunasiagai. Da:ibidi da ea dadi gagui dunu oule, gegena asi. 14 E da hi
musa: hamoi amanewane ha lai dunuma hasalasi. Bai Hina Gode da ela
galuba:le. 15 Solo da Da:ibidi ea didili hasalasu hamobe hou dawa:digili, bu
bagadewane beda:i. 16 Be Isala:ili amola Yuda dunu huluane da Da:ibidima
bagadewane dogolegesu. Bai ea ouligisu hou e da noga:le didili hamoi.

Da:ibidi Da Solo Ea Idiwi Lai

17 Amalu, Solo da Da:ibidima amane sia:i, "Na magobo uda mano Mila:be
da goea. Dia da na hawa: hamosu noga:le hamosea amola di da dadi gagui
noga:idafa agoane Hina Gode Ea gegesu hamosea, na da e digili lama:mu.
(Solo da amane dawa:lu, amane hamosea, e da Da:ibidima ea mae fane
legele, Filisidini dunu da Da:ibidi fane legema:bela:le dawa:i.)
18 Da:ibidi da dabe adole i, "Na da nowala:, amoga na da hina bagade
ea esoa: hamoma:bela:?" 19 Be Mila:be da Da:ibidima asulimu eso
da doaga:loba, ilia da Da:ibidima mae asunawene bu dunu eno ea dio
A:idalia:le (Mihoula moilai dunu) amogili i.

* **18:7:** 1 Sa:miuele 21:11; 29:5

20 Be Solo ea uda mano eno Maiga:le da Da:ibidima mageseiba:le ema
fimusa: hanai galu. Solo da amo nababeba:le, nodoi. 21 Solo da hisu amane
sia:i, "Na da Da:ibidi saniga sa:ima:ne, Maiga:le amo ema imunu. Amasea,
Da:ibidi da Filisidini dunu ilia fane legei dagoi ba:mu." Amalalu, Solo da
bu Da:ibidima amane sia:i, "Ani da nasoa: hamomu." 22 Solo da ea ouligisu
dunu ilima ilia wamowane Da:ibidima amane sia:ma:ne sia:i, "Hina amola
ea ouligisu dunu huluane da dima hahawane gala. Di da waha ea idiwi
lamu da defea."
23 Amaiba:le, ilia amo sia: Da:ibidima sia:i. E bu adole i, "Na da hina
bagadema esoa: hamomu da defele hame galebe. Bai na da hame gagui
dunu amola hamedei dunu agoai galebe."
24 Ouligisu dunu da Da:ibidi ea sia:i amo Soloma alofele i. 25 Amalalu,
Solo da ilima bu eno ema amane sia:ma:ne olelei, "Hina bagade da ea
uda mano dabe ima:ne amo fawane lamu. Ea ha lai ilima dabe ima:ne,
Filisidini dunu 100 ilia ewa gadofo damuni fasili, ema ima." (Solo da
amanewane Filisidini dunu da Da:ibidi medole legema:ne ilegei). 26 Solo
ea ouligisu dunu da Da:ibidi ea sia:i Soloma alofele i. Da:ibidi da Solo esoa:
hamomu dawa:beba:le, hahawane bagade galu. Uda lamu eso ilegei amo
hidadea, 27 Da:ibidi amola ea dunu da asili, Filisidini dunu 200 amo fane
legei. E da ilia ewa gadofo damuni fasili, hina bagadema gaguli asili, hina
bagade ea esoa: hamoma:ne ema idili i. Amaiba:le, Solo da ea uda mano
Maiga:le lama:ne Da:ibidigili i.
28 Solo da mololе dawa:digili amola Hina Gode da Da:ibidi ela esala.
Amola ea mano Maiga:le da Da:ibidima magesei ba:i. 29 Amaiba:le, Solo
da Da:ibidiba:le bu baligili beda:i. E da amo esoha amogainini, Da:ibidima
ha laiwane esalu.
30 Filisidini dunu da misini, Isala:ili dunuma gegesu. Be gegesu huluane
amo ganodini, Da:ibidi ea hasalasisu hou da Solo ea dadi gagui ouligisu
dunu eno ilia hou baligisu. Amabeba:le, dunu huluane da Da:ibidima
nodone dawa:digi.

19

Solo Da Da:ibidi Fane Legemusa: Logo Hogosu

1 Solo da egefe Yonada:ne amola ea ouligisu dunu huluane ilima e da
Da:ibidi fane legemusa: sia: ilegei. Be Yonada:ne da Da:ibidima bagade
dogolegei galu.
2 Amaiba:le, Yonada:ne da Da:ibidima amane sia:i, "Na ada da di fane
legemusa: logo hogolala. Aya hahabe noga:le dawa:ma! Wamoaligisu soge
hogole, amogawi esaloma! 3 Na da ada ani asili, dia wamoaligi dialebe
amo gadenene aligili, dimadi sia: na adama sia:mu. Na da dima hamomu
sia: nabasea, amo dima adomu." 4 Yonada:ne da Soloma Da:ibidi ea hou
nodone olelei. E amane sia:i, "Ada! Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidima
mae giadofale hamoma. E da dima giadofale hamedafa hamoi. Be e da
dima giadofale mae hamone, e da dima fidisu hou baligili bagadedafa
hamoi. 5 E da ea esalusu mae dawa:le, Goulaia:de fane legei. Amalalu,
Hina Gode da Isala:ili fi ilia baligili hasalasimusa: hamonesi. Di da amo
ba:loba, nodoi. Amaiba:le, di da abuliba:le hame giadofasu dunu amo bai
hamedenewane fane legemusa: dawa:bela:?"
6 Solo da Yonada:ne ea sia: nababeba:le, dafawaneyale dawa:i. E da Hina
Gode Ea Dioba:le, Da:ibidi ea hame fane legemu ilegele sia:i. 7 Amaiba:le,
Yonada:ne da Da:ibidi wele guda:le, Solo ea sia:i liligi huluane ema adole i.

Amalalu, e da Da:ibidi amo Soloma oule asili, Da:ibidi da ea musa: hamoi defele bu Solo ea hawa: hamosu.
8 Filisidini dunu amola Isala:ili dunu da bu gegei. Da:ibidi da ilima doagala:le, ilima noga:le hasalasibiba:le, Filisidini dunu da hobeale afia:su.
9 Ha afaega, wadela:i a:silibu Hina Godemadi misi da Soloma aligila sa:i. E da hi diasua goge agei hi loboa gaguli esalu, amo Da:ibidi da amoga ea sani baidama dusa esalu. 10 Solo da ea goge agei amoga Da:ibidi dobeala bobodole danoma:nesimusa: gala:le ba:i. Be Da:ibidi da giadofale, goge agei da dobea damana nudasi. Da:ibidi da hame ludiba:le, hobeale asi.
11 *Amogala gasiawane, Solo da Da:ibidi ea diasu ba:lesili hahabe fama:ne, hawa: hamosu dunu asunasi. Da:ibidi idua Maiga:le da ema amane sisa:i, "Di da wali gasia hame hobeale dasea, aya medole legei dagoi ba:mu."
12 Maiga:le da Da:ibidi fo misa:ne agenesi gelabodi amoga gudu asunasia guduli, e da hobea:i. 13 Amalu, e da dununa hamoi ogogosu 'gode' liligi diasua bugisi amo lale, diaheda:su da:iya diasili, goudi hinaboga hamoi dialuma fugululisili, abula sosonesi.
14 Solo ea dunu da Da:ibidi lala manoba, Maiga:le da ilima amane sia:i, "E da oloi diala." 15 Be Solo da ea hawa: hamosu dunu ilia siga Da:ibidi oloi dialebe ba:ma:ne bu asunasi. E ilima amane sia:i, "Ea diaheda:su da:iya dialebe, amo goeguda: gaguli misa. Amasea, na da e medole legemu."
16 Ilia da ganodini sa:ili ba:loba, dununa hahamoi liligi amo da goudi hinaboga hamoi busafugululi diasi dialebe ba:i. 17 Solo da Maiga:lema adole ba:i, "Di da abuliba:le na ha lai hobeama:ne nama ogogobela:?" Maiga:le da bu adole i, "Na da e hobeama:ne hame fidisia, e da na fane legemu sia:i."
18 Da:ibidi da hobeale, La:ima sogega, Sa:miuelema asili, Solo ea ema hamoi liligi huluane ema adole i. Amalu, e amola Sa:miuele ela da Na:iode amoma asili esalu.
19 Solo da Da:ibidi amo da Na:iode sogebi, La:ima soge amo ganodini esalebe nabi.
20 Amaiba:le, e da dunu amo Da:ibidi gagula masa:ne asunasi. Ilia da asili ba:loba, Sa:miuele hi ouligili balofede dunu huluane gilisi da hoahoasa gogosa: dalebe ba:i. Amalu, Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Solo ea dunu ilima aliligila dabeba:le, ilia amola da momadelale hoahoasa gogosa: dusa:i. 21 Solo da amo sia: nababeba:le, e da dunu eno dewane asunasi. Be ilia amola da amanewane momadelale hoahoasa gogosa: dusa:i. E da dunu mogi osoda eno asunasi, be ilia da amanewane hamoi.
22 Amalalu, Solo hi bisili La:ima soge amoga masusa: asi. E da hano si bagade Sigu sogebiga dialu amoga doaga:le, Sa:miuele amola Da:ibidi da habia:le nababa:loba, ela da Na:iode sogega esalayabe nabi. 23 Solo da amoga ahoanoba, Gode Ea A:silibu da ema aligila sa:ili, e da hoahoasa gogosa: ahoana, Na:iode sogebiga doaga:i. 24 †Solo da Sa:miuele ea si da:iyawane hoahoasa, abula huluane gigisa:le fasili gogosa: lalu, amo esoha amola gasia e da da:i nabado solegadole gebewane dialu. (Amo hou hamobeba:le, fa:no dunu da amane sia: dasu, "Solo da balofede dunu hamobela:?")

20

Yonada:ne da Da:ibidi Fidi

* **19:11:** Gesami Hea:su 59 Dialuma Sia: † **19:24:** 1 Sa:miuele 10:11-12

1 Amalu, Da:ibidi da Na:iode sogebi La:ima soge ganodini esalu, amoga
hobeale, Yonada:nema asi. “Na da adi hamobela:?” e da adole ba:i, “Na
da adi wadela:i hou hamobela:? Na da adi wadela:i hou hamobeba:le, dia
ada da na fane legemusa: hanabela:?”
2 Yonada:ne da bu adole i, “Dia da wadela:i hame hamoi! Di da hame
bogomu. Na ada da ea hamobe huluane, bagade amola fonobahadi amo
nama olelesa. E da dima hamomu nama hame wamolegemu.”
3 Be Da:ibidi da bu adole i, “Dia ada da dia nama dogolegei noga:ledafa
dawa:. Amaiba:le, di da se nabasa:besa:le, e da na fane legemu ilegei dima
hame adomusa: dawa:i. Na da Hina Gode Ea Dioba:le dima sia:sa! Na da
bogomu gadeneidafa galu.”
4 Yonada:ne da amane sia:i, “Na da dia adi liligi hamoma:ne sia:sea,
hamomu.”
5 *Da:ibidi da bu adole i, “Aya da Oubi Gaheabolo Lolo Nasu gala. Na da
hina bagade ani ha:i manu galu. Be dia defea galea, na da hawa: hamosu
moilaia amoi wamo esaleawane, gasida daeya doaga:ma:ne ouesalumu.
6 Dia ada da na amo ea ha:i nasu fafai amoga hame esalebe ba:sea, ema
amane sia:ma, ‘Da:ibidi da ea sosogo huluane ilia ode huluane gobele
salasu Bedeleheme moilaiga masunu hanaiba:le, nama e masa:bela:le
adole ba:i.’ 7 E da defea sia:sea, na da gaga:i dagoi ba:mu. Be e da
ougisia, e da na wadela:ma:ne dawa:lala, amo dia dawa:ma. 8 Di da
amanewane na noga:le fidima. Amola sema ilegei dia nama hamoma:ne
sia:i, amo dawa:loma. Be na da dafawane wadela:le hamoi ganiaba,
diwane na fanelegema. Abulimusa: di adama na fanelegema:ne ema oule
masa:bela:?”
9 Yonada:ne da bu adole i, “Amanewane maedafa dawa:ma! Na da na
ada ea di fane legema:ne dawa:lala ganiaba, na da dima adola:loba.”
10 Amalalu, Da:ibidi da amane adole ba:i, “Dia ada da dima ougiliwane
dabe sia:ne iasea, nowa da amo nama adoma:bela:?”
11 Yonada:ne bu adole i, “Ani soge genebogelaga ahoa:di.” Amalu, ela da
asi.
12 Amalu Yonada:ne da Da:ibidima amane sia:i, “Isala:ili ilia Hina Gode
da anima ba:su dunu esala! Aya amola gasida wewaba, na da adama adole
ba:mu. E dima sia:be amo noga:i galea, na da dima sia: sia:simu. 13 Be
e da dima se imunu agoai ba:sea, amo amolawane na da dima olelemu,
amola di gaga:iwane asunasiagamu. Na agoane hame hamosea, Hina Gode
da na fane legemu da defea. Amola Hina Gode na adama galu amane ali
ganumu. 14 Amola na da mae bogole esalea, dafawane sema dia ilegei amo
noga:le dawa:loma, amola na mae yolesima. Be na da bogosea, 15 †dia
na sosogo mae yolesili gebewane dialoma:ma. Amola Hina Gode da dia
ha lai huluane gugunufinisisia, 16 amo hamomusa: dabele ilegei da mae
mugululi dialoma:ma. Be di amo ani ilegei fisia, Hina Gode da dima se
dabe imunu.” 17 Enowane, Yonada:ne da Da:ibidima sia:beba:le, Da:ibidi
da ema dogolegeiwane esaloma:ne ilegei. Bai Yonada:ne da hina: da:ima
asigibi defele Da:ibidima dogolegei. 18 Amalalu, Yonada:ne da ema amane
sia:i, “Aya da Oubi Gaheabolo Lolo Nasu doaga:muba:le, dia da amoga
hame heda:i ba:sea, dunu ilia da dawa:digimu.
19 Gasida amoga di da hamewane misi ba:sea, ilia da baligili
dawa:digimu. Amaiba:le, di musa: wamoaligia amoga asili, gele gegedole
legei amo baligia bu wamoaligima.

---

* **20:5:** Idisu 28:11 † **20:15:** 2 Sa:miuele 9:1

20 Amalu na da igadunuma: gala:su defele, gele gegedole legei amoma
dadiga udiana gala:mu. 21 Amasea, na da na hawa: hamosu dunuma, e da
amo dadi udiana hogola masa:ne adomu. Amola na da ema, 'Ba:ma! Dadi
da dima guidili diafula. Amo lidima!' amane sia:sea di da gaga:iba:le,
aliaguda:ma. Na da Esalebe Hina Gode Ea Dioba:le dafawane sia:sa. Di
da se nabasu hamedafa ba:mu. 22 Be na da ema, 'Dadi da dima la:idi
gadili galebe,' amane sia:sea, di da masa. Bai Hina Gode da di ga masa:ne
asunasiagasa. 23 Amola ania da sema ani dabele ilegei amo da Hina Gode
Ea da dafawane ani gebewane gagulaligili dialoma:mu."

24 Amaiba:le, Da:ibidi da soge genebogelaga wamoaligi. Oubi Gaheabolo
Lolo Nabe amoga, hina bagade Solo da ha:i nabe amoga misi. 25 E da dobea
fei bega: hi musa: fisua amoi fi. A:bena da ela dafulili fi. Amola Yonada:ne
da Soloma sisima:sodole fi. Be Da:ibidi ea fili sogebiga hame esalebe ba:i.
26 Be amo esoha, Solo da Da:ibidi hame ba:beba:le, sia: hame sia:i. Bai e
dawa:loba, "Liligi da ema doaga:i, amola e da wadela:i ledo hamobela:?"
27 Be diahabe, Oubi Gaheabolo Lolo Nabe gesafo, Da:ibidi da gebewane
ea fisuga hame esalebeba:le, Solo da Yonada:nema adole ba:i, "Abuliba:le
Da:ibidi da aya amola wali lolo nabe wega hame misibala:?"

28 Yonada:ne da bu adole i, "E da Bedelehemega masusa: nama adole
boba:i. 29 E amane sia:i, 'Dafawane na masa:ma! Bai na sosogo da
Bedelehemega gobele salasu lolo manu. Amola na ola da na amoga
masa:ne sia:i. Amaiba:le, di da ani hamelegei galea, na sosogolali ba:la
masa:ma!' Amaiba:le, e da wali hi fisua amoi esalebe hame ba:sa,"

30 Solo da Yonada:nema ougiliwane amane sia:i, "Dia fa mano! Waha na
dawa:sa, di da Da:ibidimagale, amola di da diame ali galu gogosiama:ne
hamosa!. 31 Dia hame dawa:bela:? Da:ibidi da mae bogole esalebe ba:sea,
amogalu di da Isala:ili sogega hina bagade sogebi lamu da hamedei ba:mu.
Waha di asili, e gaguli goeguda: oule misa. E da bogoma:mu!"

32 Yonada:ne da bu adole, "E da abuliba:le bogoma:bela:? E da adi
hamobela:?"

33 Amo galu, Yonada:ne bogoma:ne, Solo da goge agei Yonada:ne gala:i.
Amabeba:le, Yonada:ne da eda ea Da:ibidi fane legemusa: dawa:i diala
galebeya dawa:i. 34 Yonada:ne da fafai bega: esalu, bagadewane ougili
wa:legadoi. Amo esoha da eso ageyadu Oubi Gaheabolo Lolo Nabe
ganodini, amola amogala Yonada:ne da ha:i hame mai. E da Da:ibidi
ea se nabasu dawa:beba:le, baligili bagadewane da:i dioi galu. Bai Solo
da Da:ibidima ougili sisa:noi. 35 Amalu, hahabe Yonada:ne da yolaia
Da:ibidima doaga:musa: asi, ele sia:i amo defele hamomusa:, e da goi afae
oule asi.

36 E da amo goi ema amane sia:i, "Dadi na gala:be we hehenaia asili
lala masa!" Amo goi da hehenaloba, Yonada:ne da dadi amoga goi amo
baligima:ne galagusui.

37 Goi da asili, dadi bugilasa:ia amogai doaga:loba, Yonada:ne da ema
wele sia:i, "Dadi da afae gusuwane! 38 Hedolo! Gogai udigili mae leloma!"
Goi da dadi gaguia gadole, e ouligisu dunuma gaguli misi. 39 E da amo ea
fedege hame dawa:i. Yonada:ne amola Da:ibidi elesu fawane amo fedege
dawa:i galu. 40 Yonada:ne da ea gegesu liligi gigisa:le, goi ema iasisili,
moilai fiaga gaguli masa:ne sia:i.

41 Goi amo asili fa:no, Da:ibidi da gele gegedole legei baligia gadili
amodili misini, muguni bugili, amola mi osoba gudu udiana agoane dia
gugudui. Ele galu Da:ibidi amola Yonada:ne da ele gobele nonogosa

dinanu. Amola Da:ibidi ea da:i diosu da Yonada:ne ea da:i diosu baligi.
42 Amalu, Yonada:ne da Da:ibidima amane sia:i, “Gode da ali ganumu.
Hina Gode da di amola na amola digaga fi amola nagaga fi ani dabele, ani
hamomusia:ne sema ilegei noga:le ouligima:ne hamoma:mu.” Amalalu,
Da:ibidi da asi. Amola Yonada:ne da moilaiga buhagi.

21

Da:ibidi Da Soloba:le Hobea:i

1 *Da:ibidi da Ahimelege (gobele salasu dunu) Noube moilai bai
bagadega esalu, amoga asi. Ahimelege da hisu yaguguli ema gousa:musa:
misini, amane adole ba:i, “Di da abuliba:le disuwane goeguda: misibala:?”
2 Da:ibidi da bu adole i, “Na da hina bagade ea hamobegawane goeguda:
misi. E da na hamoma:ne asunasi we enoma mae sia:ma:ne sia:i. Be na
dunu oda ni ilegei sogea nama doaga:ma:ne adosi. 3 Di da adi ha:i manu
ganabela:? Di da nama agi gobei biyale galea o eno liligi gagui galea, nama
ima.”
4 Ahimelege da amane sia:i, “Na da agi ga:gi gobei udigili dialebe hame.
Be Godema gobele salimusa: sema liligi fawane gala. Dia dunu da uda
fisili, gilisili hame golai galea, defea digili moma.”
5 Da:ibidi da bu adole i, “Defea! Na dunu da uda fisili, gilisili hame golai.
Ninia da eso huluane hina bagade ea hawa: hamoma:ne ahoasea, sema
defele udama hame doaga:sa. Wali hamobe da bagadeba:le, ninia da ledo
mae hamoma:ne, amo sema baligili dawa:sa.”
6 †Amaiba:le, gobele salasu dunu da sema agi ga:gi gobei amo Da:ibidima
i. Bai sema agi gobei Godema ianu, (amo da gaheabolo agi gobei legema:ne,
musa: agi ga:gi da sema fafai amoga fadegai ba:i) amo fawane dialebe ba:i.
7 (Solo ea laigebo fofoi bisilua ouligisu dunu, Idome soge dunu ea dio
amo Douege, da amo esoha amogawi esalu. Bai e da Gode Ea sema hawa:
hamosu hamoma:ne misi.)
8 Da:ibidi da Ahimelegema amane sia:i, “Di da goge agei o gegesu gobihei
sedade nama imunu ganoma:bela:? Hina bagade da nama hedolowane
masa:ne sia:beba:le, na da gegesu gobihei o gegesu liligi eno gagumu
hamedei ba:i.”
9 ‡Ahimelege da bu adole i, “Na da Filisidini dunu Goulaia:de (amo di da
Ila fagoga fane legei) amo ea gegesu gobihei fawane gala. Amo da Ifode
baligia abulaga lala:gili diala. Di hanai galea, lama. Gegesu liligi eno da
hame. Afa gofawane!”

Da:ibidi da amane sia:i, “Nama ima! Amo gobihei da noga:idafa. Baligisu
liligi da hame gala.”
10 Amaiba:le, Da:ibidi da asi. E da Soloba:le hobeale asili, Ga:de moilai
bai bagade hina bagade A:igise ema doaga:i. 11 §Hina bagade A:igise ea
eagene ouligisu dunu da ema amane sia:i, “Amo dunu da Isala:ili soge hina
bagade Da:ibidi. Amo dunu ea hou olelema:ne, uda da siogolala amane
gesami hea:i, ‘Solo da 1,000 baligili gale fane legei, be Da:ibidi da 10,000
baligili gale fanelegei.” 12 **Da:ibidi da ilia amane sia:dabe nababeba:le,
oso dogone beda:i. Amola e da hina bagade A:igiseba:le bagadewane
beda:i. 13 ††Amaiba:le, habogala dunu da e gadenena manebe ba:loba, e da
ogogole doulasi elabusu dunu agoane hamosu, amola ilia da e gagulaligili

* **21:1:** Ma:diu 12:3-4; Maga 2:25-26; Luge 6:3 † **21:6:** Gobele Salasu 24:5-9 ‡ **21:9:** Sa:miuele 17:51 § **21:11:** 1 Sa:miuele 18:7; 29:5 ** **21:12:** Gesami Hea:su 56 Dialuma Sia: †† **21:13:** Gesami Hea:su 34 Dialuma Sia:

ba:su, be e da bu gagaba:gisu. E da moilai logo ga:su damana udigili dedesu amola lafidi defo sasia:le, mayabo damana bodola:i. 14 Amaiba:le, A:igise da ea eagene ouligisu dunu ilima amane sia:i, “Ba:ma! Amo dunu da doulasi dagoi. Dilia da abuliba:le e nama oule misibala:? 15 Na da doulasi dunu bagohame ouligisa. Abuliba:le eno agoaiwane nina: diasua guiguda:, nama ougima:ne oule mahabela:?”

22

Gobele Salasu Dunu Huluane da Fane Legei Dagoi Ba:i

1 *Da:ibidi da Ga:de moilaiga hobeale, magufu gelaba Adalame moilai gadenene amoga asi. Ea olalali amola sosogo fi eno da e amogawi esalebe nababeba:le, ilia da ema madelamusa: asi. 2 Amola dunu 400 eno, mogili da enoga banenesi, mogili da hame gagui, mogili da enoma dabe imunu gala o hahawane hame esala, ilia Da:ibidima madelale, e da ilia bisilua hamoi.

3 Da:ibidi da amo sogebi yolesili, Misiba moilai Moua:be soge ganodini amoga asi. E da Moua:be hina bagade ema amane sia:i, “Dafawane! Dia na ada amola ame ela misini dilimagai esalawane, na da Gode Ea nama adi hamomu ganabela:le, hogoma:ma.” 4 Amaiba:le, Da:ibidi da ea ada amola ame Moua:be hina bagade ea ouligima:ne yolesilalu, Da:ibidi da Adalame magufu gelaba wamoaligili esalu defele, ela da amogawi esalu. 5 Amalalu, balofede dunu Ga:de da Da:ibidima misini, amane sia:i, “Gui maedafa esaloma! Hedolodafa Yuda sogega masa!” Amaiba:le, Da:ibidi da yolesili amola Helede iwilaga asi.

6 Eso afaega, Solo da Gibia sogega agolo damana ea goge agei hi loboga gaguli amola ea dadi gagui ouligisu dunu ilia e beba:le sisiga:le aligili, ‘da:malisige’ ifa ougiha esalu. E da Da:ibidi amola ea dunu ili ba:i sia:be nabi galu. 7 Amola e da ea dadi gagui ouligisu dunuma amane sia:i, “Dilia Bediamini dunu nabima! Dilia adi dawa:bela:? Da:ibidi da dili huluanema soge amola waini efe sagai ima:bela:? E da dili huluane ea dadi gagui ouligisu dunu hamonesima:bela:? 8 Amo dawa:beba:le, dilia da na sogebi lamusa: wamo sia:ga ilegesala:? Dilia afaega da nama nina: manodafa amoea Da:ibidima gilisi amo nama hame sia:i. Afaega da nama hame asigisa amola Da:ibidi ninia: dunudafa da wahadafa na fane legema:ne logo hogolala. Amola na manodafa da Da:ibidi e noga:le denesima:ne sisasa.”

9 †Douege da Solo amola ea ouligisu dunu amo ili gilisili lelefula. E amane sia:i, “Na da Da:ibidi amo Noube moilai bai bagadega, Ahaidabe egefe Ahimelege ema ahoanebe ba:i. 10 Ahimelege da Hina Godema Da:ibidi da adi hamoma:bela:le adole ba:i. Amalalu, e da Da:ibidima ha:i manu amola Filisidini dunu Goulaia:de ea gegesu gobihei i.”

11 Amaiba:le, Solo da gobele salasu dunu Ahimelege amola ea sosogo fi huluane (amo amola da Noube gobele salasu dunu esalu) amo huluane lala masa:ne sia:sili, amola ilia da Soloma mafia:i. 12 Solo da Ahimelegema amane sia:i, “Ahimelege nabima!”

Ahimelege da bu adole i, “Hina! Na da dia hawa: hamosu dunu wea!”

13 Solo da ema adole ba:i, “Abuliba:le, di amola Da:ibidi ali da na sogebi lamusa: sia:ga ilegesala:? Abuliba:le, di da ha:i manu amola gegesu

---

* **22:1:** Gesami Hea:su 57 Dialuma Sia:; Gesami Hea:su 142 Dialuma Sia: † **22:9:** 1 Sa:miuele 21:7-9; Gesami Hea:su 52 Dialuma Sia:

gobihei ianu, Godema Da:ibidi ea hawa: hamoma:ne adole ba:bela:? E da wali nama ogobele amola na fane legemusa: logo hogolala." 14 Ahimelege da bu adole i, "Da:ibidi da dia baligili moloidafa hawa: hamosu ouligisu dunu. E da disoa:dafa, dia da:i ouligisu dunu ilia hina gala. Amola dia diasua fi amola hawa: hamosu dunu huluane da ema nodosa.

15 Dafawane! Na da e fidima:ne, Godema sia:ne gadolesi, amola amo da degabo hame galu. Be na amola na sosogo da dia sogebi lamusa: wamowane ilegemu hame dawa:. Hina noga:idafa! Dia da niniagoane diwaneya udidimu da defea hame."

16 Solo da amane sia:i, "Ahimelege! Di amola dia sosogo huluane da bogogia:mu."

17 Amalalu, e da da:igene ouligisu dunu e gadenene lelefulubi ilima amane sia:i, "Hina Gode Ea gobele salasu dunu medole legema! Bai ilia amola Da:ibidi da gilisili wamowane ilegele, Da:ibidi ea hobea:i amo nama mae olelele, ilia ogogole hame dawa:be sia:i, be ilia da dawa:i galu." Be da:igene ouligisu dunu ilia da lobo lalegadole, Hina Gode Ea gobele salasu dunu fane legemu higa:iba:le, hame hamoi. 18 Amaiba:le, Solo da Douegema amane sia:i, "Dia ili fane legema!" Amalalu, Douege da ili huluane fane legei. Amo esoha e da gobele salasu dunu85 (huluane da Ifode gaguli ahoasu defele esalu) amo hulu fane legei dagoi. 19 Amola Solo da dunu huluane gobele salasu dunu ilia moilai Noube amoga esalebe, amo huluane fane legema:ne sia:i. Dunu amola uda amola mano, mano dududu, bulamagau, dougi, sibi-huluanedafa da fane legei dagoi ba:i.

20 Be Ahimelege egefe afae ea dio amo Abaia:da e hobeale asili, Da:ibidima madelai.

21 E da Da:ibidima Solo ea da Hina Gode Ea gobele salasu dunu fane legei, amo adodole i. 22 Da:ibidi da ema amane sia:i, "Amohaga na da Douege esalebe ba:loba, na da dawa:digi, e da Soloma adomu galebeya dawa:i galu. Amaiba:le, na giadofale hamobeba:le, dia sosogo huluane da bogogia:i. 23 Ani esala:di! Mae beda:ma! Solo da di amola na fane legemusa: hanai. Be di da ani esalea gaga:i ba:mu."

23

Da:ibidi da Giaila Moilai Gaga:i

1 Filisidini dunu da Giaila moilai amo doagala:lalu, gagoma gaheabolo fai amo wamolalu. Da:ibidi da amo sia: nabi. 2 Amaiba:le, e da Hina Godema amane adole ba:i, "Na da asili Filisidini dunu doagala:ma:bela:?"

Hina Gode da bu adole i, "Ma! Ili doagala:ma amola Giaila gaga:ma!"

3 Be Da:ibidi ea dunu da ema amane sia:i, "Guiwane Yuda sogega da nini beda:ma:ne ha lai liligi defele gala. Be ninia da Giaila amoga Filisidini dadi gagui doagala:musa: ahoasea, baligili se nabimu." 4 Amaiba:le, Da:ibidi da bu Hina Godema adole ba:i. Amola Hina Gode da ema amane sia:i, "Masa! Giaila moilaiga doagala:musa: masa! Bai Na da di Filisidini dunu hasalasimusa: hamomu."

5 Amaiba:le, Da:ibidi amola ea dunu da Giaila moilaiga asili, Filisidini dunuma doagala:i. Ilia da Filisidini dunu bagohame fane lelegele, ilia laigebo huluane sasamogei. Amowane, Da:ibidi da Giaila moilai gaga:i.

6 Abaia:da (Ahimelege egefe) da hobeale, Da:ibidima Giaila moilaiga madelaloba, e da 'Ifode' gaguli asi. 7 Solo da Da:ibidi da Giaila amoga asi nababeba:le, e amane sia:i, "Gode da Da:ibidi amo na gasaga fama:ne,

nama i dagoi. Da:ibidi da gagili sali moilai amo ganodini asiba:le, hisu hi sanenesi dagoi." 8 Amaiba:le, Solo da ea dadi gagui dunu gegemusa: misa:ne wele sia:i. Ilia da Giaila amoma doagala:le, Da:ibidi amola ea dunu amoga gagili salawane esalu, ilima gegemusa: dawa:i galu. 9 Da:ibidi da Solo ema doagala:musa: ilegelalu, amo nababeba:le, e da gobele salasu dunu Abaia:da ema amane sia:i, "Ifode amo goeguda: gaguli misa!" 10 Amalalu, Da:ibidi amane sia:i, "Isala:ili ilia Hina Gode! Na da nabi amo na hamobega, Solo da Giaila amoga misini, moilai wadela:lesimusa: ilegelala. 11 Amo hamosea, Giaila fi dunu da na Soloma ima:bela:? Na nabi defele, Solo da misa:bela:? Isala:ili Hina Gode! Na da Dima edegesa! Nama adole ima!"

Hina Gode da amane adole i, "Solo da misunu!"

12 Da:ibidi da bu adole ba:i, "Giaila fi dunu da Solo samogema:ne, na ema ima:bela:?"

Hina Gode da adole i, "Ilia da di ema imunu!"

13 Amaiba:le, Da:ibidi amola ea dunu (huluane da 600 agoane) da hedolowane Giaila yolesili, gadili ahoanu. Solo da Da:ibidi da Giaila amoga hobea:i, amo sia: nababeba:le, e da ea musa: ilegei yolesiagai.

Da:ibidi da Agolo Sogega Esalu

14 Da:ibidi da agolo soge (wadela:i hafoga:i soge Sife moilai bai bagade gadenene gala) amo ganodini wamoaligi lalu. Solo da mae yolesili, Da:ibidi hogolalu. Be Hina Gode da Da:ibidi gaga:su. 15 Da:ibidi e da Solo ea e medole legemu galebeya dawa:lebe, amo hi dawa:i galu. E da Houlese sogebi wadela:i hafoga:i soge Sife moilai bai bagade gadenene esalu. 16 Yonada:ne da Da:ibidi ea dogo denesima:ne, amola Gode da e gaga:ma:ne esala amo olelema:ne, amoga asi. 17 E da Da:ibidima amane sia:i, "Mae beda:ma! Na ada Solo da di wadela:lesimu hamedei ba:mu. E da noga:le dawa:, amo di da fa:no ea hina bagade sogebi lamu, amola na da dia baligia hina ba:mu." 18 *Ela da eso huluane dogolegele esaloma:ne sema ilegei. Da:ibidi da Houlese amoga esalu, amola Yonada:ne da hi diasuga asi.

19 †Sife fi dunu mogili da Gibia moilaiga Soloma asili ema amane sia:i, "Da:ibidi da ninia soge Houlese amo ganodini wamoaligisa. E da Ha:sila Goumi amo Yuda soge ga (south) la:idili esala. 20 Hina bagade noga:idafa! Di da e gagulaligimu bagade hanai, amo ninia dawa:. Amaiba:le, ninia sogega misa. Amasea, ninia da di amo dunu gagulaligima:ne, logo doasimu." 21 Solo da ilima amane nodoi, "Dilia da nama asigiwane hamobeba:le, Hina Gode da dilima hahawane dogolegele hamomu da defea.

22 Dilia ea wamoaligisu bu noga:le ba:ma:ne masa. Nowa da e ba:i galea, amo hogoma. Bai ea ogogole dawa:digisu hou, amo na da nabi. 23 Ea wamoaligisu sogebi huluane noga:le hogolalu, nama sia:legema. Amasea, na da nini masunu. E da dilia sogea amogaiwane esalea, na da ema fa:no bobogele gagulaligimu. Hedolo hame ba:sea, na da Yuda soge huluanedafa hogomu."

24 Amalalu, Sife fi dunu da yolesili, ilia da Solo bisili Sife sogega buhagi. Da:ibidi amola ea dunu da Ma:ione hafoga:i soge, wadela:i fago Yuda soge ga (south) la:ididili amoga esalebe ba:i. 25 Solo amola ea dunu da Da:ibidi hogola asi. Be Da:ibidi amo nababeba:le, gele agolo Ma:ione wadela:i

* **23:18:** 1 Sa:miuele 18:3 † **23:19:** Gesami Hea:su 54 Dialuma Sia:

hafoga:i soge amo ganodini diala, amoga asili esalu. Solo da Da:ibidi amo sogebia esalebe nabaloba, ema fa:no bobogemusa: asi.
26 Solo amola ea dunu da agolo la:idi esalu, amola Da:ibidi da agolo amogawane la:ididili esalebe ba:i. Da:ibidi amola ea dunu da hehenaia hobealebe ba:i. Bai Solo da ili gagulaligimu gadenene ba:i. 27 Be amoha, sia:ne iasu dunu da Soloma doaga:le, ema amane sia:i, "Wahadafa buhagima! Filisidini dunu da ninia sogega doagala:le, golili daha." 28 Amaiba:le, Solo da Da:ibidi sefasilalu yolesili, buhagili, Filisidini dunuma gegemusa: asi. Amaiba:le, ilia da amo agolo dio "Afafasu Agolo" asuli.
29 Da:ibidi da amo soge yolesili, Enegedi sogega wamoaligimusa: asili, esalu.

24

Da:ibidi da Solo Fane Legemu Logo Ba:i be Hame Fai

1 Solo da Filisidini dunuma gegenanu buhagi. Ilia da Soloma Da:ibidi da wadela:i hafoga:i soge Enegedi gadenene esala:ba:ya ema olelei. 2 Solo da Isala:ili dadi gagui dunu baligili noga:idafa 3,000 agoane oule asili, soge ea dio amo Sigua Goudi Gele amoga gusudili, Da:ibidi amola e dunu hogolalu. 3 *E da logoga sibi gagoi gadenene magufu gelaba amoga misini, iga gimusa: asili, amo ganodini golili sa:i. Amo magufu gelaba ganodini, Da:ibidi amola ea dunu da guma:dafa wamoaligi dialu. 4 Da:ibidi ea dunu da ema amane sia:i, "Dia logo da doasi diala. Hina Gode da dia ha lai dunu dia lobo da:iya ima:ne sia:i, amo wali di da dia hanaiga ema hamomu logo doasi dagoi." Da:ibidi da gebe gogoli asili, Solo ea abula fe hedofalai. Solo da ema amane hamobe hi hame dawa:i.
5 Be amalu Da:ibidi ea asigi dawa:su ganodini se nabi. 6 †E da ea dunu ilima amane sia:i, "Na da dunu amo Hina Gode Ea hina bagade hamoma:ne ilegei, ema se imunu da defea hame. Hina Gode da na ema se imunu logo hedofamu da defea. Bai e da Hina Gode Ea ilegei dunuba:le." 7 Da:ibidi da amane sia:beba:le, ea dunu da Soloma doagalamusa: dawa:i bu yolesi.
Solo da wa:legadole, magufu gelabo yolesili, logoga asi.
8 Amalalu, Da:ibidi da ema fa:no bobogele, gadili asili, ema wele sia:i, "Hina bagade noga:idafa!" Solo da beba:i. Da:ibidi da Solo nodoma:ne osoboga begudili, 9 amane sia:i, "Dia abuliba:le ogogosu dunu amo ilia na da dima se imunusa: logo hogosu, amo ilia sia:be nabasala:? 10 Disu da ba:lala. Wahadafa magufu gelaba ganodini, Hina Gode da hamobeba:le, na da na hanaiga dima hamomu logo doasi dagoi ba:i. Be na da dima asigiba:le, dima se fonobahadi imunusa: hame dawa:i. Bai Hina Gode da di hina bagade hamomusa: ilegei. 11 Na ada! Ba:ma! Na da dia abula fonobahadi damui gagui diala. Na da di fane legemu galu, be na da goe fawane damuni lai. Amo hou ba:beba:le, na da dima hamedafa lelelemu amola dima se hamedafa imunu, di amo noga:le dawa:ma. Na da dima wadela:le hamedafa imunu, di amo noga:le dawa:ma. Na da dima wadela:le hamedafa hamoi. Be di da na fane legemusa: awelala. 12 Hina Gode da ania hou fofada:nanu, nowa da wadela:le hamoi E da sia:mu. Na da dima se hamedafa imunu. Amaiba:le, di da nama se bagade iabeba:le, Hina Gode da dima se dabe imunu da defea.

---

* **24:3:** Gesami Hea:su 57 Dialuma Sia:; Gesami Hea:su 142 Dialuma Sia: † **24:6:** 1 Sa:miuele 26:11

13 Di da musa: sia:su amo dawa:, ‘Wadela:i dunu fawane da wadela:le
hamosa.’ Amaiba:le, na da dima se hame imunu. 14 ‡Isala:ili hina bagade
da hamedei liligi fane legemusa: dawa:lala. Na da hamedei, wa:me bogoi
amola dede amo agoaiwane gala.
15 Hina Gode Hi fawane da fofada:nanu, nowa da moloi amola nowa da
giadofai sia:mu. E da amo liligi hogolalu, di amo na mae fane legema:ne,
na gaga:ma:mu.”
16 Da:ibidi da sia:i dagole, Solo da amane sia:i, “Nagofe! Da:ibidi! Amo
da dafawane dila:?” Amola e da muni dinanu. 17 Amalalu, e da Da:ibidima
amane sia:i, “Dafawane! Di da moloi amola na da giadofai. Di da nama
noga:le hamosu, be na da dima wadela:le hamoi. 18 Wali eso, dia da
nama asigi hou olelei dagoi. Bai Hina Gode da na amo dia loboga i dagoi,
be di da na hame fane legei. 19 Dunu da ea ha lai gagusia, e da amo
dunu mae hobeale fane legesa. Be di da hame amai. Di da waha nama
hamobeba:le, Hina Gode da dima hahawane dogolegele hamomu da defea.
20 Wali na fada:ne dawa:. Di da Isala:ili hina bagade hamomu amola hina
bagadewane gebewane esalumu. 21 Be na dunu da na dio amola na sosogo
ilia dio amo gogolesa:besa:le, Hina Gode Ea Dioba:le di da nagaga fi mae
fane legema:ne ilegele sia:ma.” 22 Da:ibidi da amaiwane ilegele sia:i.
Amalalu, Solo da hi diasuga buhagi. Amola Da:ibidi amola ea dunu da
ilia wamoaligisua buhagi.

25

Sa:miuele ea Bogoi

1 Sa:miuele da bogoi. Amola Isala:ili fi dunu huluane da ema asigiba:le
idigimusa: gilisi. Ilia da moi hi lai (La:ima) amogai e uli dogone sali.

Da:ibidi amola A:biga:ile

Amolalu, Da:ibidi da wadela:i hafoga:i soge Ba:ila:ne amoga asi. 2 -
3 Amogawi, Ga:ilebe fi dunu ea dio amo Na:iba:le da Ma:ione moilaiga
esalebe ba:i. E da Gamele moilai gadenene dialebe soge gagui. E da bagade
gagui dunu. E da sibi 3,000 agoane amola goudi 1,000 agoane gagui galu.
Ea uda da isisima:goi ba:i amola bagade dawa:su ba:i. Be Na:iba:le da uasu
amola hedolo mi hanasu dunu agoane ba:i.
Na:iba:le da Gamele amoga ea sibi hinabo dadamunanebe ba:i, 4 amola
Da:ibidi da wadela:i hafoga:i soge ganodini esalu, amo hou nabi.
5 Amaiba:le, e da ayeligi dunu nabuane amo Na:iba:lema hahawane
sia: sia:ma:ne, Gamele moilaiga asunasi. 6 E da ili Na:iba:lema amane
sia:ma:ne sia:i, “Sama! Da:ibidi da dima, dia sosogo amola dili huluane
dilima ea asigi sia: sia:sisa. 7 E da nabi amo di da dia sibi ilia hinabo
dadamusa: esala. Ea hanai da dia sibi ouligisu da nini esala amola ninia da
ilima se hame iasu, di da amo dawa:mu e da hanai. Ilia da Gamele amogai
esaloba, ilia liligi afae wamolai hame ba:i. 8 Di da dia hawa: hamosu dunu
ilima adole ba:sea, ilia da amo defele dima olelemu. Ninia da lolo nabe
esoga dima misi wea. Di da nini aowama:ne, Da:ibidi da dima edegesa.
Nini amola dia na:iyado Da:ibidi fidima:ne, dia imunu amo ninima ima.”
9 Da:ibidi ea dunu da Da:ibidi ea sia: amo Na:iba:lema olelelalu, ouesalu.
10 Na:iba:le da aligili, amalu amane adole i, “Da:ibidi da nowala:? Na
da ea dio hamedafa nabi. We galu ninia soge da hobeale asi udigili hawa:
hamosu dunu amoga nabai gala! 11 Na da na agi gobei, hano amola ohe

‡ **24:14:** 1 Sa:miuele 26:20

na da na sibi hinabo dadamusu dunugili ima:ne fanelegei, amo lale, dunu amo da habodili misi na hame dawa:, amogili hamedafa imunu!”

12 Da:ibidi ea dunu da ema buhagili, Na:iba:le ea sia:i ema adodole i. 13 Da:ibidi da ea dunuma amane sia:i, “Dilia! Gegesu gobihei salawane idinigima!” Amalalu, ilia da amane hamoi. Da:ibidi amola da ea gegesu gobihei idiniginisi. E amola ea dunu 400 agoane da Na:iba:le e doagala:musa: asi. Ea dunu eno 200 agoane da ilia liligi ouligima:ne, Ba:ila:ne sogega ouesalu.

14 Na:iba:le ea hawa: hamosu dunu afae da Na:iba:le idua A:biga:ilema amane sia:i, “Di da nabibala:? Da:ibidi da hafoga:i sogega asigi sia: ninia hina ema sia:si. Be e da bu Da:ibidima ougili sisa:noi. 15 Be Da:ibidi amola ea dunu da ninima obenane hamoi. Ilia da ninima se hame iasu. Amola ninia da ili amola sogega gilisili esalea, ninia da liligi afae wamolai hamedafa ba:i. 16 Ninia da sibi wa:i ouligisa esalea, ilia da yoga amola gasia, ninima noga:le gaga:su. 17 Amo hou noga:le dawa:lalu, dia hamomu ilegema. Ea hamobeba:le, ninia hina amola ea sosogo huluane da se bagade nabimu agoai galebe. E da gasa fi bagade hamobeba:le, e da dunu eno ilia sia: hamedafa naba.”

18 A:biga:ile da hedolowane agi ga:gi 200 amola bulamagau gadofoga hamoi daba waini hano nabai aduna, sibi houi biyale, gagoma egegei17 gilogala:me, waini fage gagabu fofogai 100 agoane amola figi ifa fage fofogai ga:gi 200 agoane amo lale, dougi da:iya lidili lelegesa lai. 19 Amalalu, e da ea hawa: hamosu dunu ilima amane sia:i, “Dilia bisili masa! Na da fa:no bobogemu.” Be e da egoa ema hamedafa sia:i.

20 E da dougi da:iya fila heda:le, agolo goulole aliagaloba, hedolowane Da:ibidi amola ea dunu migadenene manebe ba:i. 21 Da:ibidi amane dadawa:lu, “Na da abuliba:le amo dunu ea liligi hafoga:i sogega ouligi-lalula:? E da liligi afae wamolai hamedafa ba:i. Be na da e fidibiba:le, e da nama wadela:i bidi dabe iaha. 22 Na da hame hadigia amo dunu huluane hame fane lelegesea, Hina Gode da na fane legemu da defea.”

23 A:biga:ile da Da:ibidi ba:beba:le, hedolowane dougi da:iya esalu alia gudui amalu hi gobele Da:ibidi ea emo bega: osoba gala:la sa:ili, 24 amola ema amane sia:i, “Dafawane hina! Na sia: nabima! Na da amo da:i diosu dabe lala! 25 Na:iba:le da noga:i hame dunu! Ea sia: mae nabima! Dafawane! E da ea dio dawa:loma:ne defele gagaoui dunu esala! Hina! Dia hawa: hamosu dunu da doaga:loba, na da amogawi hame galu. 26 Dia ha lai dunuma dabele fane legemu logo, Hina Gode E da hedofai. Amola wali na da Hina Gode Ea Dioba:le amane sia:sa, dia ha lai amola dunu huluane da dima se imunusa: dawa:lala, amo da Na:iba:le ea se iasu lamu defele, se iasu ba:mu.

27 Dafawane hina! Na dima udigili imunusa: gaguli misi goe lale, dia dunuma ima.

28 Dafawane hina! Na da wadela:i hou hamoi galea, amo gogolema:ne olofoma. Hina Gode da di amola digaga fi hina bagade hamomu. Bai di Ea gegesu hamonana. Amola di da esalea, wadela:i hou hamedafa hamomu. 29 Nowa da dima doagala:le, fane legemusa: dawa:sea, dia Hina Gode da dunu da gobolo gene ouligibi defele, di gaga:mu. Be dia ha lai dunu amo Hina Gode da dunu da ifa badaga ga:muga: dadiga gele fodole gala:be defele, galagamu. 30 Amola Hina Gode da dima amo noga:i hou huluane E ilegei amo hamone dagosea, amola di Isala:ili hina bagade hamoi dagosea,

31 amola di da dia hamobeba:le, dia asigi dawa:su ganodini se hame
nabimu. Bai di da dabele dunu hame fai amola udigili hame fai. Amola
Hina Gode da dima hahawane dogolegele hou hamoi dagosea, dafawane
na amola mae gogolema."
32 Da:ibidi da A:biga:ilema amane sia:i, "Hina Godema nodoma! Isala:ili
Gode da wali eso di nama asunasiba:le, Ema nodomu da defea. 33 Di da
wali eso noga:le dawa:beba:le, noga:le hamoi. Na da wadela:i medole
legesu hou amola dabe medole legesu hou dawa:i galu. Be di da amo
logo hedofaiba:le, na Godema nodosa. 34 Na dima se imunusa: dawa:i.
Be Hina Gode da amo logo hedofai. Be na Esalebe Isala:ili Gode amo Ea
Dioba:le amane dafawane sia:sa. Di da hedolowane nama doaga:musa:
hame misi ganiaba, hahabe galu Na:iba:le ea dunu huluane da bogogia:i
dagoi ba:la:loba." 35 Amalalu, Da:ibidi da A:biga:ile ea gaguli misi liligi amo
lai. E ema amane sia:i, "Dina: diasuga buhagima. Amola mae dawa:ma!
Na dia hanai defele hamomu."
36 A:biga:ile da Na:iba:lema buhagi. E da lolo nabe amo hina bagade ea
lolo nabe defele nanebe ba:i. E da feloai amola hahawane galu. Amaiba:le,
A:biga:ile e da ea hamoi ema mae adole, golale hahabe fawane adoi.
37 Amalalu, e da feloai gumibiba:le, A:biga:ile e da liligi huluane ema
adodole i. Na:iba:le da bagade olole, da:i hulu gadoi dagoi ba:i. 38 Eso
nabuyane baligili, Hina Gode da Na:iba:le fane, e bogoi.
39 Da:ibidi da Na:iba:le bogoi nababeba:le, amane sia:i, "Hina Godema
nodosa! Na:iba:le da nama sisa:nobeba:le, Hina Gode da ema dabe i.
Amola, na Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu, na da wadela:le mae
hamoma:ne E da gaga:i. Hina Gode da Na:iba:le hina: wadela:i houga
se iasi."
Amalalu, Da:ibidi da A:biga:ile lama:ne sia: sia:si. 40 Da:ibidi ea
hawa: hamosu dunu ilia da Gamele amoga asili, A:biga:ilema amane
sia:i, "Da:ibidi da di lamu sia:beba:le, e da ninia di lala masa:ne asunasi."
41 A:biga:ile da osoboa beguduli, amane sia:i, "Na da ea hawa: hamosu uda.
Na da ea hawa: hamosu dunu ilia emo dodofemusa: momageiwane esala."
42 E da hedolo wa:legadole, ea dougi da:iya fila heda:i. E amola ea hawa:
hamosu a:fini biyale gala, da Da:ibidi ea hawa: hamosu dunu ili bisili
asili, amola Da:ibidi ema fi. 43 Da:ibidi da musa: Ahinoua:me (Yeseliele
uda) amo lai galu, amola waha da A:biga:ile amowane ea uda hamoi.
44 *Amabe galuwane, Solo da ea uda mano Ma:iga:le amo da Da:ibidi igili
i galobawane, bu Ba:ladai (Ga:lime moilai dunu La:ise, amo egefe) amogili
i galu.

26

Da:ibidi da Bu Solo Fane Legemu Logo Ba:i be Hame Fai

1 *Sife dunu oda da Gibiaga Soloma misini amola Da:ibidi da Ha:sila
Goumi (Yuda hafoga:i soge bega:) amoga wamoaligili esala, amo olelei.
2 Solo da bisili, Isala:ili dadi gagui noga:idafa 3,000 agoane oule asili, Sife
hafoga:i soge amoga Da:ibidi hogola asi. 3 Ilia Ha:sila Goumi logoa awalia
asi esalu. Da:ibidi da gebewane hafoga:i soge amogai esaloba, Solo da e
hogola misi, amo dawa:digi. 4 Amaiba:le, Da:ibidi da desega ahoasu dunu
asunasili, ilia da ba:loba, Solo da dafawane amoga esalebe ba:i.

* **25:44:** 2 Sa:miuele 3:14-16 * **26:1:** Gesami Hea:su 54 Dialuma Sia:

5 E da amogalu hedolowane asili, Solo amola ea dadi gagui ouligisu
bisilua, A:bena (Ne egefe) ili dialebe amo ba:i. Solo da wa:i fia dogoa amoi
golai dialoba, amola ea dadi gagui dunu da e sisiga:le didalai dialebe ba:i.
6 Amalalu, Da:ibidi da A:himelege (Hidaide dunu) amola Youa:be ea eya
Abisia:i (ela ame da Selouaia) elama amane adole ba:i, "Aliga afae da nowa
da ani Solo ea wa:i fia amoga masa:bela:?" Abisia:i da, "Na masunu!" e
amane sia:i.
7 Amaiba:le, amogala gasia, Da:ibidi amola Abisia:i ela da Solo awali fia
golili sa:ili ba:loba, Solo da mogoadafa golai dialebe ba:i. Solo ea goge agei
dialuma bega: bugisili dialebe ba:i. A:bena amola ea dadi gagui dunu da
Solo sisiga:le golaigia:i dialebe ba:i.
8 Abisia:i da Da:ibidima amane sia:i, "Gode da dia ha lai dunu wali gasia
dia lobo da:iya iasi. Wali, na da dia sia:sea, hina: goge agei amoga hina:
sone badofale osobola gadenesimu. Na da adunane hame somu!"
9 Be Da:ibidi da amane sia:i, "Di da ema se maedafa ima:ma. Hina Gode
da nowa da ea ilegei hina bagade ema se iasea, amo dunuma Hina Gode
da dafawane se bagade imunu." 10 Da:ibidi da eno sia:i, "Esalebe Hina
Gode amo Ea Dioba:le, na dawa:, Solo ea bogosudafa eso da doaga:sea o e
da gegesu ganodini fane legei dagoi ba:sea, Hina Gode Hifawane da e fane
legei dagoi ba:mu. 11 †Hina Gode Ea ilegei hina bagade dunu ema se ima:ne
sia:mu na da higamu! Ania da Solo ea goge agei amola hano nasu faigelei
lale, gaguli ahoa:di." 12 Amalalu, Da:ibidi da Solo ea goge agei amola hano
nasu ganagu hina: dialuma bega: dialu amo lale, e amola Abisia:i ela da
asi. Hina Gode da Solo amola ea dunuma nabunini golama:ne ilima i,
amaiba:le ilia da nabunini golagia:iba:le, dunu afaega da wa:legadole elea
amo hamobe hame nabi amola hame ba:i.
13 Amalu Da:ibidi da na:iyado fago amo degele na:iyado agolo bia
gadodafa e famu hamedeia gado aligili, Solo ea dadi gagui amola A:bena
ilima amane wele sia:i,
14 "A:bena! Dia da na sia: nababela:?"
A:bena da amane sia:i, "Gomo da nowa hina bagade nedigima:ne wele
sia:bela:?"
15 Da:ibidi da amane sia:i, "A:bena, di da Isala:ili ganodini ouligisu
bagade dunu. Amaiba:le, di da abuliba:le di hina bagade amo dia hame
gaga:bela:? Wahawane dunu enoga da dia awalia wa:i fia gogai di ouligisu,
go fane legemusa: misi galu. 16 A:bena! Di da dia hawa: hamosu afae
giadofai dagoi. Na da Esalebe Hina Gode Ea Dioba:le ilegesa. Dilia huluane
bogoma:ne fofada:mu da defea. Bai dilia hina amo Hina Gode da hina
bagade ilegei, amo dilia da noga:le hame gaga:i. Ba:ma! Hina bagade ea
goge agei da habila:? Ea hano buni ganagu hina: dialuma bega: dialu,
amo da habila:?"
17 Solo da amo sia:i da Da:ibidi ea sia: galebeyale dawa:i. E amane adole
ba:i, "Da:ibidi! Nagofe! Amo da dila:?"
"Ma! Hina bagade!" Da:ibidi da adole i. 18 Amola e da eno amane
sisia:asi, "Hina! Abuliba:le di da na, dia hawa: hamosu dunu amo
sefasisala:? Na da adi hamobela:? Na da adi wadela:i hou hamobela:?
19 Hina noga:idafa! Na sia:be amo nabima! Di da Hina Gode Ea sia:
nababeba:le, nama ha lai hamoi galeawane, Ema gobele salasu hamosea,
E da Ea asigi dawa:su afadenemu. Be osobo bagade dunu ilia sia:
nababeba:le, di da nama ha lai hamoi galea, Hina Gode da ilima gogosele

† **26:11:** 1 Sa:miuele 24:26

gagabusu ilima aligimu da defea. Bai ilia hamoiba:le, na da Hina Gode Ea sogega sefasi dagoi ba:sa. Amola na da ga soge amo ganodini ogogosu ‘gode’, ilima nodone sia:ne gadosu logo fawane ba:sa. 20 Ga sogega Hina Godema afafai dagoi amoga na fane legemu logo mae doasima. Na da hamedei dede agoane gala. Isala:ili hina bagade da abuliba:le na fane legema:ne mahabela:? E da abuliba:le, ilia soge sio awela ahoabe amo defele, na awela ahoabela:?”

21 Solo da bu adole i, “Dafawane! Na da wadela:le hamoi dagoi. Da:ibidi! Nagofe! Buhagima! Na da dima se bu hame imunu. Bai di da wali gasia na esalusu gaga:i dagoi. Na da gagaoui agoane hamoi dagoi! Na da wadela:idafa hou hamoi dagoi.”

22 Da:ibidi da bu adole i, “Hina noga:idafa! Dia goge agei da goea! Dia dunu afaega amo lala misa:ne sia:ma. 23 Hina Gode da nowa amo da mae yolesili, moloidafa hou hamosea, ema bidi noga:i iaha. E da wali eso di na lobo da:iya iasi, be E da di hina bagade ilegeiba:le, na da dima se hame i. 24 Na da wali eso dima asigiba:le, di hame fuga:i, amo defele Hina Gode da nama amanewane hamomu amola nama bidi hamosu huluane amoga gaga:mu da defea.”

25 Solo da Da:ibidima amane sia:i, “Nagofe! Gode da dima hahawane dogolegele hamomu da defea! Di da dia hamomu huluane amo ganodini didili hamomu.”

Amaiba:le, Da:ibidi da yolesili asi, amola Solo da hi diasuga buhagi.

27

Da:ibidi Da Filisidini Dunu Gilisili Esalu

1 Da:ibidi da hisu amane sia:i, “Eso afae enoga Solo da na fane legemu. Na hamomu noga:idafa da Filisidini dunu ilia sogega hobeale masunu. Amasea, Solo da Isala:ili soge ganodini na hogolalu yolesimu, amola na da gaga:i dagoi ba:mu.

2 Amaiba:le, Da:ibidi ea 600 dadi gagui dunu ilia da amo galuwane Ga:de moilaia hina bagade A:igise (Ma:ioge egefe) ema asi. 3 Da:ibidi, ea dunu amola ilia sosogo fi huluane da Ga:de moilaiga ha:ini fi. Da:ibidi da ea uda aduna amo Ahinoua:me, (Yeselielega fi uda) amola Gamele amoga misi uda A:biga:ile, Na:iba:le ea didalo, amo ela oule asi. 4 Solo da Da:ibidi Ga:de moilai bai bagadega hobea:i nababeba:le, e da Da:ibidi hogolalu yolesi.

5 Da:ibidi da A:igisema amane sia:i, “Di da na sama galea, na amo ganodini esalumusa: moilai fonobahadi nama ima. Na da ani moilai bai bagade amo ganodini esalumu da hamedei galebe.” 6 Amaiba:le, A:igise da Sigala:ge moilai ema i. Amohaganini, Yuda hina bagade dunu ilia da gebewane Sigala:ge moilai bai bagade gagulala. 7 Da:ibidi da Filisidini soge amo ganodini oubi 16 agoane esalu.

8 Amo esoga, Da:ibidi amola ea gegesu dunu ilia da Gisie, Gesi amola A:malege fi dunu (amo da amo soge ganodini gebewane esalu) ilima doagagala:lu. E da ilia sogega doagagala:lu asili, Sie soge baligili, Idibidi sogega doaga:su. 9 E da dunu amola uda huluane fane lelegele dagole, amalu ilia sibi, bulamagau, dougi, ga:mele amola abula amolawane sasamogene gaguli asi. Amalu e da A:igisema buhagisu. 10 Amalalu, A:igise da ema adole boba:lusu, “Di da waha habidili doagala:la asibala:?” Amola Da:ibidi da ema e da Yuda ga (south) sogega o Yilamiele fi ilia sogega o Ginaide fi ilia esalebe sogega doagala:musa: asi, amo bu adole iasu.

11 Da:ibidi ea hou da, e da dunu amola uda huluanedafa fane lelegelalusu.
Amalalu, dunu asili, Ga:de fi ilima Da:ibidi ea houdafa hamoi olelemu
da hamedafa galu. Da:ibidi da Ga:de sogega esaloba, amo hou gebewane
hamonanusu. 12 Be A:igise da Da:ibidi ea hou da moloidafa dawa:beba:le,
hisu amane sia:i, "Hina: dunu fi Isala:ili ilia da Da:ibidi bagadewane
higabeba:le, e da eso huluane na hawa: hamosa gebewane esalumu."

28

1 Fa:no, eso enoga Filisidini dunu ilia da Isala:ili fi ilima gegemusa:, dadi
gagui dunu gilisi. Amola A:igise da Da:ibidima amane sia:i, "Dafawane! Di
amola dia dunu da namagale Isala:ili dunuma gegemu."

2 Da:ibidi da amane sia:i, "Ma! Dafawane! Na da dia hawa: hamosu
dunu. Amola di da na hamobe di siga disu ba:mu."

A:igise da amane sia:i, "Defea! Na da di na da:i gaga:su dunu hamomu."

Solo da Bosa:ga:su Udama Adole Ba:i

3 *Sa:miuele da bogoi dagoi amola Isala:ili dunu ilia bogoi didigia:lalu
amola hina: moilaidafa La:ima amoga uli dogoi. Solo da wadela:i
ba:la:lusu dunu, gesami dasu amola bosa:ga:su uda amola dunu amo
Isala:ili sogega sefasi dagoi ba:i. 4 Filisidini dadi gagui dunu da mogodigili
asili amola Siouneme moilai gadenene wa:i fi esalu. Solo da Isala:ili dadi
gagui dunu gilisili, Giliboua Goumia awalia wa:i fi esalu. 5 Solo da Filisidini
dadi gagui gilisibi ba:loba, e da baligili beda:i galu.

6 †Amaiba:le, e da Hina Godema adi hamoma:bela:le adole ba:i. Be
Hina Gode da ema golaia ba:su amola Iulimi amola Damimi amoga amola
balofede dunu ilia sia: amoga dabe hame adole i. 7 Amalalu, Solo
da ea eagene ouligisu dunuma amane sia:i, "Bosa:ga:su uda afae nagili
hogolesima. Amalalu na da ema adole ba:la masunu."

Ilia da ema amane adole i, "Bosa:ga:su uda da Enedo moilaiga esala."

8 Amaiba:le, Solo da enoga e dawa:digisa:besa:le, hina: da:i afadenei. E
abula eno salawane, gasibi galu e amola dunu aduna eno, amo uda ba:la
asi. E amo udama amane sia:i, "Bogoi a:silibuma adole ba:lalu, hobea
misunu hou nama olelema. Dunu ea dio na sia:mu, amo ea a:silibu misa:ne
sia:ma."

9 Bosa:ga:su uda da Soloma bu adole i, "Dia da abuliba:le na bogosu
logo fodosala:? Di da hina bagade Solo ea hamobe hame dawa:sala:? E
da ba:la:lusu dunu amola bosa:ga:su dunu amola uda huluane Isala:ili
sogega sefasi dagoi." 10 Amalalu, Solo da dafawanedafa sia: amane ilegei,
"Esalebe Hina Gode amo Ea Dioba:le, di da amo hou hamosea, se iasu
hamedafa ba:mu, amo na da ilegesa."

11 Uda da bu adole ba:i, "Na da di ba:ma:ne, nowa bogoi dunu amo
misa:ne sia:ma:bela:?" Solo da adole i, "Sa:miuele!"

12 Be uda da Sa:miuele manebe ba:beba:le, a:a:ia gusa:nu, Soloma amane
sia:i, "Di da abuliba:le nama ogogobela:? Di da hina bagade Solofa galu
galebe!"

13 Hina bagade Solo da ema amane sia:i, "Mae beda:ma! Di da adi
ba:sala:?"

Uda da bu adole i, "Na da a:silibu osoba gudunini heda:lebe ba:sa!"

14 E bu adole ba:i, "Amo da adi agoane ba:sala:?"

---

* **28:3:** 1 Sa:miuele 25:1; Gobele Salasu 20:27; Mousese ea Malasu 18:10-11; † **28:6:** Idisu 27:21

Uda da amane sia:i, “Amo da dunu da:i hamoi agoai heda:lebe.” “E da abula amoga idinigi galebe.” Amalalu, Solo da amo bogoi a:silibu da Sa:miuele galebeya dawa:digi. Amola e da ema nodomusa:, osoba begudui.

15 Sa:miuele da Soloma amane sia:i, “Dia da abuliba:le na didilisibala:? Dia da abuliba:le na buhagima:ne hamobela:?”

Solo da bu adole i, “Bidi hamosu bagade da nama doaga:i dagoi. Filisidini dunu da nama gegenana amola Gode da na yolesi dagoi. E da nama golaia amola balofede dunumadi na adole ba:su amo nama dabe hame adole iaha. Amaiba:le, na da dima wele sia:na misi. Di da nama, na hamomu liligi olelema!”

16 Sa:miuele da amane sia:i, “Hina Gode da di yolesili, bu dimawane ha lai dagoi. Amaiba:le, di da abuliba:le na misa:ne wele sia:bela:? 17 ‡Hina Gode da na lafidili dima olelei liligi amo hamoi dagoi. E da dia hina bagade hou amo dima fadegale, Da:ibidima i dagoi. 18 §Di da Hina Gode Ea sia:i amo mae nabawane, A:malege dunu amola ilia liligi huluane wadela:ma:nedafa hame hamoi. Hina Gode Ea wali dima hamobe amo ea bai da goea. 19 E da di amola Isala:ili fi amo ali Filisidini dunu ilia lobo da:iya imunu. Aya eso, di amola diagofelali da nama gilisimu. Amola Hina Gode da Isala:ili dadi gagui wa:i amo Filisidini dunu ilia lobo da:iya imunu.”

20 Amogalu, hedolowane Solo da osoba gala:la sa:ili, mogosusuli dialebe ba:i. E da Sa:miuele ea sia:beba:le baligili beda:i galu. E da amo esoha amola gasia ha:i hame maiba:le, gasa hame ba:i. 21 Uda da ema asili, e da baligili beda:i amo ba:beba:le, e amane sia:i, “Dafawane, Hina! Na da dia adole ba:i amo hamobeba:le, na esalusu gadenenewane udidimu agoai ba:i. 22 Dafawane, wali na dima adoleba:be amo dia hamoma. Na da digili ha:i manu hamoma:ne sia:ma. Di da bu gasa lama:ne, ha:i manu da defea.” 23 Solo da ha:i hame manu sia:i. Be ea eagene ouligisu dunu da e ha:i moma:ne logei. E da ouesalu, amalalu ilia sia: nababeba:le, osoba dialu wa:legadole, dia heda:su fafai amoga fila heda:i. 24 Uda da hedolowane bulamagau mano (amo da sefe fima:ne, e da diasu ganodini ha:i manu iasu) amo fane legei. E da agi lale, hahamonanu, yisidi mae salawane gobei. 25 E da amo ha:i manu Solo amola ea ouligisu dunu ilia moma:ne, ilia midadi ligisi. Amalu, ilia da amo mai. Amola ilia amo gasia yolesili asi.

29

Filisidini Dunu da Da:ibidi Ilimagale Mae Gegema:ne Sia:i

1 Filisidini dunu da ilia dadi gagui dunu huluane A:ifege moilai bai bagadega gilisi. Amola Isala:ili dunu da si hano Yeseliele Fago ganodini galu, amo gadenene awalia wa:i fi. 2 Filisidini hina bagade biyale gala ilia dadi gagui da (mogili idi 100 amola mogili idi eno amo 1,000) ilia da mogodigili asi. Da:ibidi amola ea dunu da ili baligili hina bagade A:igisema gilisili mogodigili asi. 3 Filisidini dadi gagui ouligisu dunu da ili ba:loba, amane adole ba:i, “Amo Hibulu dunu da abuliba:le misibala:?”

A:igise da bu adole i, “Amo da Da:ibidi, Isala:ili hina bagade Solo ea eagene ouligisu dunu afae. E da eso bagohame ani esalu. E da nama misi eso amogainini misini wali eso amoga, na da ea hou amo ganodini giadofasu hamedafa ba:su.”

---

‡ **28:17:** 1 Sa:miuele 15:28 § **28:18:** 1 Sa:miuele 15:3-9

4 Be Filisidini ouligisu dunu da ougili A:igisema amane sia:i, “Amo
dunu da moilai amo dia igili i, amoga buhagima:ne asunasima! E
da nini bisili mae gegena masa:ne, ea logo hedofama! E da gegesu
ganodini sinidigili, ninima gegesa:besa:le. E da ea hina bagade ea bu ema
hahawane ba:ma:ne, ninia dunu fane legema:ne agoane hamosa:besa:le, e
buhagima:ne sia:ma. 5 *Bai amo dunu da Da:ibidi. Amola ea hou amoma
nodoma:ne, Isala:ili uda da sisiogola gesami amane hea:i, “Solo da 1,000
baligili gale fane legei be Da:ibidi da 10,000 baligili gale fane legei.”
6 A:igise da Da:ibidi ema misa:ne wele sia:ne, amane sia:i, “Na da Esalebe
Isala:ili Gode Ea Dioba:le amane sia:sa. Di da na mae yolesili, dia na fuli
gala:su. Di da ani gegemusa: masunu, na da defea. Di da nama misi
esoha amogainini, wali eso amoga na da dia hou amo ganodini giadofasu
hamedafa ba:su. Be eno Filisidini hina bagade da di hahawane hame ba:sa.
7 Amaiba:le, ilia dima ougisa:besa:le, di diasuga olofole buhagima.”
8 Da:ibidi da bu adole i, “Hina! Na da adi wadela:i hou hamobela:? Di
da dia sia:i defele, na da muni dia hawa: hamoi amogainini misini wali
esoha amoga, na hou amo ganodini wadela:i hou hame ba:i galea, di da na
ouligisu amola na hina bagadeba:le, na da abuliba:le ani dia ha lai ilima
gegena masunu da hamedeila:?”
9 A:igise da amane sia:i, “Dafawane! Na da dia sia:i defele dawa:sa!
Di da Gode Ea a:igele dunu defele na fuligala:lala. Be hina bagade eno
ilia da di nini bisili mae gegena masa:ne sia:sa. 10 Amaiba:le, Da:ibidi! Aya
hahabe, dilia huluane Solo yolesili, nama misi dunu da hedolo wa:legadole,
hadigibi galu we soge yolesili masa.”
11 Amaiba:le, Da:ibidi amola ea dunu da golale, hahabedafa Filisidini
sogega doaga:musa: asi. Amola Filisidini dunu da Yeseliele amoga asi.

30

Da:ibidi da A:malege Dunuma Gegei

1-2 Eso aduna baligili, Da:ibidi amola ea dunu da Sigela:ge moilai bai
bagadega doaga:i. Be A:malege dunu da Yuda ga (south) soge amola
Sigela:ge amoga doagala:le, diasu huluane laluga ulagisili nei dagoi, be
uda huluane gaguli gagai dagoi ba:i. Ilia da uda amola mano hame fane
legei, be yolesili, ilia da huluane oule asi dagoi.
3 Da:ibidi amola ea dunu da doaga:loba, ilia da moilai amo laluga nei
amola ilia uda, dunu mano amola uda mano huluane gaguli asi dagoi ba:i.
4 Da:ibidi amola ea dunu da muni hedolo mae yolele dinanawane gasa
hamedene goaia:igia:i ba:i. 5 *Da:ibidi ea uda aduna (Ahinoume amola
A:biga:ile), ela da ele gaguli asi dagoi ba:i.
6 Bidi hamosu bagadedafa da Da:ibidima doaga:i dagoi. Bai ea dunu
da ilia mano fisili gagaiba:le, ilia da baligili da:i dioi galu. Amola ilia
Da:ibidi amo igiga fane legemusa: magagi. Da:ibidi da bagadewane da:i
dioi, be Hina Gode da ea dogo denesinisi. 7 †Da:ibidi da gobele salasu dunu
Abaia:da (Ahimelege egefe) ema amane sia:i, “ ‘Ifode’ amo nama gaguli
misa!” Abaia:da da amo ema gaguli misi. 8 Da:ibidi da Hina Godema
amane adole ba:i, “Na da amo ha wa:i dunuma fa:no bobogela:dula:?
Amola na da ili baligiama:bela:?”

---

* **29:5:** 1 Sa:miuele 18:7; 21:11 * **30:5:** 1 Sa:miuele 25:42-43 † **30:7:** 1 Sa:miuele 22:20-23

Hina Gode da bu adole i, “Ilima fa:no bobogema! Dia da ili baligiamu, amola ili huluane gagulaligili bu sasamogemu.”

9 Amaiba:le, Da:ibidi amola ea dunu 600 agoane da muni asili, Biso Hano amoga doaga:le, ea dunu mogili da amogawi ouesalu. 10 Da:ibidi amola ea dunu 400 agoane da gebewane ahoanu. Be mogi 200 eno da helebeba:le, hano degemu hamedei ba:i. Amaiba:le, ilia da amogawi ouesalu. 11 Da:ibidi ea dunu da Idibidi goi sogega esalebe ba:i. Ilia da e amo Da:ibidima oule asi. Ilia da ema ha:i manu amola hano i. 12 Ilia da figi ifa fage hafoga:i amola waini fage hafoga:i gagabu aduna igili i. Be e da eso udiana ha:i hame mai galuba:le, e da amo ha:i manu i, amo nanoba ea gasa da bu denesi dagoi ba:i. 13 Da:ibidi da ema amane adole ba:i, “Dia hina da nowala:? Amola di da habidili misibala:?”

E bu adole i, “Na da Idibidi dunu, amola na da A:malege dunu afae ea udigili hawa: hamosu dunu. Na da oloiba:le, eso udiana baligili, na hina da na yolesiagai. 14 Amo esoha, ninia da Gelediaide dunu ilia soge (Ga:ilebe fi ilia soge, Yuda ga [south] la:idiga gala) amoga ha wa:i ahoana, Sigela:ge moilai bai bagade amo laluga ulagi.”

15 Da:ibidi da ema adole ba:i, “Di da na oule amo ha wa:i dunu asi amo olela masa:bela:?”

Idibidi goi da bu adole i, “Di da Gode Ea Dioba:le na mae fane legele amola na hina ema bu hame imunu ilegele sia:sea, na da bisili dili oule olela masunu.” 16 Amalalu, e da Da:ibidi bisili ilima oule asi.

A:malege ha wa:i ahoasu dunu da sogebi bagade amo ganodini ha:i naha amola adini naha amola hahawane hamosa afagogoi ba:i. Bai ilia da liligi bagadedafa Filisidini soge amola Yuda soge amoga lai dagoiba:le. 17 Aya hahabe, eso mabe galu, Da:ibidi da ili doagala:le, ilima gegenana, daeya doaga:i. A:malege goi 400 agoane da ga:mele da:iya fila heda:le, hobea:iba:le, gaga:i dagoi ba:i. Be eno huluane, Da:ibidi amola ea dunu ilia da fane lelegei. 18 Da:ibidi da uda, mano amola liligi huluane amo A:malege dunu ilia lai, amo hulu samogei. Ea uda aduna amola da hi samogei. 19 Liligi afae bu hame samogei da hamedafa ba:i. Da:ibidi da ea dunu ilia dunu mano, uda mano amola liligi A:malege dunu ilia lai, amo huluanedafa bu samogei. 20 E da lai ohe wa:i amola huluane bu samogei. Ea dunu da amo ohe wa:i bisilisili sesesela asi. Ilia da amane sia:i, “Amo liligi huluane da Da:ibidi ea:!” 21 Amalalu, Da:ibidi da dunu 200 amo da helebeba:le, mae gegena asili, Biso Hano bega: esafulu, ilima buhagi. Ilia da Da:ibidi amola ea dunu gousa:musa: misi, amola Da:ibidi da ilima asili, hahawane yosia:i.

22 Be ea dunu mogili, hedolo mi hahanabe amola hamedei dunu, da Da:ibidima amane sia:i, “Amo dunu 200 da nini hame asiba:le, ninia da ilima liligi lai hame ima:mu. Ilia da ilia uda amola mano amo fawane lale masa:ne sia:ma.”

23 Be Da:ibidi da bu adole i, “Nolalali dilia:! Hina Gode da amo liligi ninima ia dagoiba:le, dilia sia:i defele hamomu da hamedei. E da nini gaga:i, amola ninia ha wa:i ahoabe dunu amo hasalasima:ne hamoi dagoi. 24 Nowa da dilia sia: nabima:bela:? Dunu huluane da liligi defele lamu. Nowa da ninia liligi ouligili esalu galea, ilia da gegena ahoasu dunu ilia labe defele lamu.” 25 Da:ibidi da amo hou Isala:ili soge ganodini sema dialoma:ne sia:i. Amola amogainini amo sema da Isala:ili sogega diala.

26 Da:ibidi da Sigela:ge amoga bu misini, e da ea lai liligi mogili amo ea sama Yuda ouligisu dunu ilima i. E da ilima amane sia:si, “Amo da dilima hahawane udigili iasu liligi. Ninia da amo Hina Gode Ea ha lai ilima lai.”

27-31 E da amo liligi Bedele dunu amola La:ima (Yuda ga [south] sogega diala) amo dunu, amola Ya:da, Aloua, Sifemode, Esiedemoua, Lagale, Homa, Bolasia:ne, A:ida:ge amola Hibalone amo moilai dunuma i. Amola e da Yilamiele fi dunu amola Ginaide fi dunu amolalima i. E da sogebi amoga e amola ea dunu ilia afufulalusu, ilima I.

31

Solo amola Egefelali da Bogoi
(1 Hou Olelesu 10:1-12)

1 Filisidini dunu da Giliboua Goumia, Isala:ili dunuma gegei. Isala:ili dunu bagohame da amogawi fane lelegei dagoi ba:i. Eno Isala:ili dunu huluane, Solo amola eagofelali da hobea:i. 2 Be Filisidini da ilima fa:no bobogele, baligia aligi. Ilia da Solo eagofelali udiana amo Yonada:ne, Abinada:be amola Ma:legisioua amolali fane lelegei. 3 Gegesu bagade da Solo sisiga:le disi ba:i. Solo da ha lai ilia dadiga sasanone bagadedafa fofa:ginisi ba:i. 4 E da goi ayeligi amo da ea gegesu liligi gaguli ahoasu, ema amane sia:i, “Amo Gode hame dawa: Filisidini dunu da nama hidale haboseselalu fane legesa:besa:le, dia gegesu gobihei duga:le gadole, na fane legema.” Be goi ayeligi da baligili beda:iba:le, agoane hame hamoi. Amaiba:le Solo da hi gegesu gobihei lale, amo da:iya hi gobele soma:ne dia heda:i. 5 Goi ayeligi da Solo bogoi dagoi ba:loba, e amolawane da hi gegesu gobihei lale, amo da:iya hi gobele soma:ne dia heda:le, Solo ele galu bogoi. 6 Solo, eagofelali udiana amola amo goi ayeligi da agoaiwane ili galu bogoi. Amo esoha, Solo ea dunu huluanedafa da bogogia:i. 7 Isala:ili dunu huluane da Yeseliele Fago na:iyadodili esalu, amola Yodane Hano amoga gusudili esalu, ilia da Isala:ili dadi gagui wa:i da hobea:i amola Solo amola eagofelali da fane legei dagoi-amo sia: nababeba:le, ilia moilai yolesili, hobea:i dagoi. Amalalu, Filisidini dunu da ilia moilaiga misini, amo ganodini gesowale fi.

8 Gegenanu fa:no, eso enoga, Filisidini dunu da bogogia:i dunu ilia da:iga liligi gigisa:la misi. Ilia Solo amola eagofelali udiana ilia bogoi da:i hodo Giliboua Goumia dialebe ba:i. 9 Ilia da Solo ea dialuma damuni fasili, ea da:igene ga:su amo gisa:le fasi. Amalalu, ilia da sia: adola ahoasu dunu ilima Solo ea dialuma amola da:igene ga:su gaguiwane, amo hahawane sia: ilia ogogosu ‘gode’ amola Filisidini dunu huluane ilima sisia: lama:ne asunasi. 10 Amalalu, ilia da Solo ea gegesu liligi amo ilia uda ogogosu ‘gode’ A:sadade, amo ea debolo diasua amo ganodini sali. Amola ilia da Solo ea da:i hodo amo Bedesia:ne moilai bai bagade ea gagoi dobea amoga dabagala:lesi.

11 Ya:ibesie moilai bai bagade (Gilia:de soge ganodini) amo dunu da Filisidini dunu amo hou hamoi nababeba:le, 12 ilia baligili gesa:i dunu da muni asili, mogodigili lala hadigi, Bedesia:ne amoga doaga:i. Ilia da Solo amola eagofelali ilia da:i hodo dobea damana dabagala:i amo fadegale, Ya:ibesie moilai bai bagade amoga bu gaguli asili, amogawi laluga gobele sasali. 13 Amalalu, ilia da ilia bogoi gasa ladili, moilai bai bagade ganodini ‘da:malisige’ ifa haguha uli dogone sasali. Ilia da ha:i mae nawane, eso fesuale ouesalu.

Sia: ama dagoi

2 Sa:miuele

(Da:i Sia: - 2 Samuel; Modu - 2 Samuela; Bisini - 2 Samuel)

Hidadea Sia:

2 Sa:miuele buga dedei da 1 Sa:miuele sia: amoga fa:no mabe hou olelesa. Amo buga da Da:ibidi ea Isala:ili fi ouligisu hou olelesa. E da degabo Yuda soge (gagoe [south] gala) ouligisu (Sia:alalo1-4) amola fa:no amoga Isala:ili soge (gagoe [north] gala) gilisili, Isala:ili soge huluanedafa ouligisu. Ga fi dunu amola Isala:ili dunu mogili da Da:ibidima ha laiba:le, ema bagade gegei. Be e da amo ha lai dunuma hasalili heda:i.

2 Sa:miuele Buga ganodini, ninia da Da:ibidi ea hou ba:sa. E da Hina Gode Ea hou dogolegele dafawaneyale dawa:i. Amola ea hamobeba:le, ea fi dunu da ema asigiwane fa:no bobogei. Be eso enoga e da nimi bagade mae asigiwane hamosu. Ea hanaiga, e da wadela:idafa hou hamoi. Be Hina Gode Ea balofede (Gode Sia: Alofesu Dunu) Na:ida:ne, da ema diwaneya udidisia, e da Godema fofada:i, amola Gode da ema se dabe iabeba:le, Da:ibidi da hame hihisu.

Isala:ili dunu da Da:ibidi ea esalusu amola ea hawa: hamosu amo nodone dawa:digi. Amaiba:le, fa:no ilia da se nabaloba, amola ilia da eno hina bagade ilegemu hanai ganoba, ilia da Da:ibidi egaga fi dunu Da:ibidi agoane ilegemusa: dawa:lusu. Yesu Gelesu Ea:me Meli amola Ea fofosu ada Yousefela da Da:ibidi egaga fi esalu.

Sia: Dedei

1 Da:ibidi da Yuda soge ouligisu...Sia:alalo1:1 - 4:12
2 Da:ibidi da Isala:ili soge huluane ouligisu...Sia:alalo5:1 - 24:25
(a) Degabo odegamusu...Sia:alalo 5:1 - 10:19
(b) Da:ibidi amola Ba:desiba...Sia:alalo 11:1 - 12:25
(c) Se nabasu amola bidi doaga:su...Sia:alalo 12:26 - 20:26
(d) Fa:no odegamusu...Sia:alalo 21:1 - 24:25

2 Sa:miuele

Da:ibidi da Solo ea Bogoi Sia:be Nabi

1 Solo da bogoloba, Da:ibidi da A:malege fi dunu ilima hasalasilalu, Sigela:ge moilai bai bagadega buhagili, eso aduna esalu. 2 Amalalu, diahabe goi ayeligi afae da Solo ea fisisu awali diasu amoganini manebe ba:i. Ea da:i dioi dawa:digima:ne, e abula gadelale amola e da osobo ea dialuma da:iya duduli gala:i ba:i. E da Da:ibidima misini, ema nodone dawa:digima:ne osoboga beguduli diasa:i. 3 Da:ibidi da ema amane adole ba:i, “Di da habogainini misibala:?”

Ayeligi da bu adole i, “Na da Isala:ili ilia ha wa:i fisisu amoganini hobeale misi.”

4 Da:ibidi da amane sia:i, “Di da gegei amo hou huluane nama adodole ima.” Ayeligi dunu da amane sia:i, “Ninia dadi gagui dunu da huluane gegesu amoba:le hobeale asi dagoi. Amaiba:le, ninia dunu da bagohame bogogia:i dagoi. Solo amola ea mano Yonada:ne da elegalu bogoi dagoi.”

5 Da:ibidi da ema adole ba:i, “Di da Solo amola Yonada:ne ela bogoi da habodane dawa:bela:?”

6 *Ayeligi da bu adole i, “Na da Giliboua agolo amo da:iya lela ba:i, Solo
da ea gogega udidili lelebe ba:i, amola ha lai dunu ilia sa:liode, amola
dunu ilia da hosi da:iya fila heda:i amola da gagadenena ahoanebe ba:i.
7 Amalu Solo da beba:loba, na ba:beba:le, e da nama wele sia:i. Na da bu
ema adole i `Wae! Ada!’ 8 E da na nowayale naba ba:i. Na da bu adole i,
`Na da A:malege dunu.’ 9 Amalu e da amane sia:i, `Di da guiguda: misini,
na fane legema! Na da baligiliwane fane odahida:iba:le, na da bogomu
gadenei esala.’ 10 Amaiba:le, na da ema gadenena heda:le, e fane legei
dagoi. Bai na dawa:loba ea bogomu asigi dawa:su amo gisigisia, bogomu
agoane ba:i. Amanoba na da ea dialuma da:iya habuga amola ea lobofasele
fei huluane lale, dima gaguli misi wea!”

11 Da:ibidi da da:i dione fofagiba:le, ea abula huluane gagadelai. Amola
ea fi dunu ilia da amo defele ilila: abula gagadelai. 12 Ilia da Hina Gode Ea
fi Isala:ili dunu bagohame amola Solo amola Yonada:ne ilia da bogogia:i
amo dawa:beba:le, ilia da ha:i mae nawane didigia:lala soge gasi.

13 Da:ibidi da amo sia: gaguli misi ayeligi ema adole ba:i, “Di da nowa
fi dunula:?” E da bu adole i, “Na da A:malege fi dunu, be amomane na da
soge dia ouligi amo ganodini esala.”

14 Da:ibidi da ema amane adole ba:i, “Abuliba:le di da Hina Gode Ea
ilegei Hina bagade amo fane legemu amo hame beda:bela:?” 15 Amalu,
Da:ibidi da ea dunu afae misa:ne sia:i, amalu ema amane sia:i, “Goe dunu
fane legema!” Amabeba:le, e da amo ayeligi fane legei dagoi. 16 Amola
Da:ibidi da A:malege dunu bogolala amo ba:lu, e da amane sia:i, “Di
bogoma:ne di fawane olela misi dagoi. Di da Hina Gode Ea ilegei hina
bagade amo dia fane legei sia:i dagoiba:le, di fawane da dima bogoma:ne
fofada:i dagoi.”

Da:ibidi da Solo amola egefe Yonada:ne ela Bogobeba:le Fofagini Disu Gesami Hea:i

17 Da:ibidi da Solo amola egefe Yonada:ne elama asigili, goe fofagini
disu gesami hea:i. 18 †Amola Da:ibidi da amo gesami ilia da Yuda dunu
fi huluane ilima olelema:ne sia:i. (Amo gesami da Ya:isia Buga ganodini
dialoma:ne dedene legei.)

19 “Isala:ili agolo amo da:iya ninia ouligisu dunu da bogogia:i dagoi.
Ninia gasa bagadedafa dadi gagui dunu bagohame
da amogai dafane bogoi dagoi.

20 Ga:de moilai bai bagadega amola Asegelone logoga maedafa adole
gama.
Filisidini uda ilia hahawane nodosa:besa:le, mae adole gama.
Wadela:i fi ilia idiwi ilia gadele osa:besa:le, mae sia:ma.

21 Giliboua agolo amoga da gibu amola oubi mogele hamedafa sa:imu
da defea.
Giliboua bugili nasu soge amoga ha:i manu hamedafa heda:mu da
defea.
Ninia gasa bagade dadi gagui dunu ilia ibidigi
da ilia gogosiasu olelema:ne amogai diafula.
Be Solo ea ibidigi da doga:le susuligi amoga legesu, be wali da hame
legesa.

22 Yonada:ne ea dadi da giolasi galu.

---

* **1:6:** 1 Sa:miuele 31:1-6; 1 Hou Olelesu 10:1-6 † **1:18:** Yosiua 10:13

Be Solo ea gegesu gobihei sedadega mae dawa:le,
buluduli fane legele, maga:me bususu dawa:i.
23 Solo amola Yonada:ne ela da noga:idafa amola hahawanedafa galu.
Ele galu esalu, amola ele galu bogoi.
Ela da buhiba ea hagili ahoasu baligi,
amola elea gasa da laione wa:me ea gasa baligi dagoi.
24 Dilia Isala:ili uda! Dilia huluane Soloma asigiba:le dadawa:loma.
E da dilima abula yoi noga:idafa dilima ga:ma:ne i.
Amola e da dili nina: hamoma:ne, gouli amola igi ida:iwane dilima iasu.
25 Ninia gesa:i dadi gagui dunu ilia da dafane bogogia:i.
Ilia da gegenana bogogia:i.
Yonada:ne da agolo amoga dafane bogoi diala.
26 Naeya Yonada:ne! Na da diha fofagini disa.
Di da na dogolegeidafa galu.
Amola di da nama dogolegeidafa galu.
Dia nama dogolegesu hou da udama magedasu hou amo da baligili ba:su.
27 Gesa:i dadi gagui da dafane bogoi dagoi.
Ilia gegesu liligi da udigili fisili, gugunufinisi dagoi ba:sa."

2

Da:ibidi da Yuda hina bagade Hawa: Hamoma:ne Ilegei

1 Amalu fa:no Da:ibidi da Hina Godema amane adole ba:i, "Na da asili, Yuda moilai afae ouligimu da defeala:?"
Hina Gode da bu adole i, "Ma! Ouligima!"
Da:ibidi da bu adole ba:i, "Habola:?"
Hina Gode da bu adole i, "Hibalone!"

2 *Amaiba:le Da:ibidi da ea uda aduna Hibalone moilai bai bagadega oule asi. Ea iduala da Ahinoua:me (e da Yeseliele moilai bai bagadega fi uda) amola A:biga:ile (Na:iba:le ea didalo Gamele moilaiga misi.) 3 Amola e da ea dunu fi amola ilia sosogo fi huluane oule asili, amola ilia da Hibalone moilai bai bagade amo ganodini fifilai dagoi.

4 †- 5 Amalu, Yuda dunu ilia Hibalone moilai bai bagadega misini doaga:le, Da:ibidi da Yuda dunu ilia hina bagade galebe ilia dawa:digima:ne susuligi unasili, e ilegei dagoi. Ya:ibese moilai bai bagade (Gilia:de soge amo ganodini gala) amo fifi lai dunu da Solo ea da:i hodo uligai dagoi.

Da:ibidi da amo sia:be nababeba:le, sia: adola ahoasu dunu ilia amane sia: adola masa:ne asunasi dagoi, "Dilia da dilia hina bogoi ema nodone uligai dagoiba:le, Hina Gode da dilima hahawane dogolegele hamomu da defea. 6 Amalu waha amola hobea Hina Gode da dilima mae fisili hahawane dogolegele hamomu da defea. Dilia da na noga:le fidibiba:le, na amola da dili noga:le fidimu. 7 Gasa fima! Amola hahawane galoma! Dilia hina bagade Solo da bogoi dagoi, amola Yuda dunu ilia da na amo hina bagade hawa: hamoma:ne ilegei dagoi."

Esiabousiede da Isala:ili hina bagade Hamoma:ne Ilegei

* **2:2:** 1 Sa:miuele 25:42-43 † **2:4:** 1 Sa:miuele 31:11-13

8 Solo ea dadi gagui ilia bisilua A:bena (Ne egefe) amola Esiabousiede (Solo egefe), ela da gegesua hobeale, Yoda:ne hano degele, Ma:ihana:ime sogega asi.
9 Amogai, A:bena da Esiabousiede ea hina bagade hawa: hamoma:ne ilegei, amalu Gilia:de soge huluane amola A:sie, Yeseliele, Ifala:ime, Bediamini, amola Isala:ili huluane ouligima:ne sia:i. 10 Esiabousiede da lalelegele, ode 40 gidigili esalu, Isala:ili ouligisu hawa: hamosu lai. Amola e da Isala:ili soge ode aduna ouligi. Be Yuda fi da Da:ibidi ema fa:no bobogesu. 11 Amola e da Hibalone moilai bai bagadega esala, Yuda ouligilalu, ode fesuale amola oubi gafeale gidigi.

Isala:ili Fi amola Yuda Fi ela Gegei

12 A:bena amola Esiabousiede ea baligia aligili eagene ouligisu dunu, ilia da amo Ma:ihana:ime soge amo ganodini asili, moilai bai bagade Gibione amoga asili, hano ulasu dogoi bega: doaga:i. 13 Amoga ilia da Youa:be (ea ame da Seluaia) amola Da:ibidi ea eagene ouligisu dunu oda hano na:iyadodili fi dialebe ba:i. 14 A:bena da Youa:bema amane sia:i, “Dia fi goi mogili da ninia fi goi mogili ilima hedele gegemala:di.” Youa:be da bu adole i, “Defea!”
15 Amaiba:le, Esiabousiede ea Bediamini fi dunu fagoyale gala da Da:ibidi ea fi dunu fagoyale gala ilima gegei.
16 Dunu afae afae da defele ilia ha lai dunu ilia dialumagia ili defele gaguli, ilia gobiheiga galu afoa sone, dunu huluane24agoane galu dafane bogoi ba:i. Amaiba:le, Gibione moilai bai bagade amo ganodini, amo soge dawa:loma:ne ilia da “Gegesu Gobihei Sogebi” sia:sa.
17 Amalalu, bagadedafa gegesu da mui. Amola Da:ibidi ea dunu da A:bena amola Isala:ili dunu hasali dagoi. 18 Selouaia ea mano udiana ilia da amogawi esalebe ba:i. Ilia dio da Youa:be, Abisia:i, amola A:sahele. A:sahele da sigua ohe ‘dia’ amo defele hehenasu dawa:i galu. 19 E da A:benama molo dounananu, doagala:musa: hehenaia bobogei. 20 A:bena da beba:le amane sia:i, “A:sahele! Amo da dila:?” “Ma!” e bu adole i.
21 A:bena da amane sia:i, “Na bobogebe go yolesima! Di dadi gagui ayeligi afae amoga se bobogele, ea gagui liligi lama.” Be A:sahele da mae yolesili ema fa:no bobogelalu.
22 A:bena da bu enowane A:sahelema amane sia:i, “Na bobogebe go yolesima! Abuliba:le di da na di fuga:ma:ne hamosala:? Na da di fane legesea, dia ola Youa:be ea odagi na da habodane bu ba:ma:bela:?” 23 Be A:sahele da hame yolesi. Amaiba:le, A:bena da ea goge agei baligidu olele guma:noba, goge agei da A:sahele hagomoa sone badofale baligia, gadili asi ba:i. A:sahele da osoba gala:lasa:ili, bogoi dialebe ba:i. Amola dunu huluane amogai misini, ilia da e dialebe ba:loba, ili amogawi dufugili aliligi.
24 Be Youa:be amola Abisia:i da muni A:bena ema bobogei. Asili, eso daba guma:di ilia da A:ima agolo (amo da Gaia moilaiga gusudili diala. Gaia moilai da logo amo da Gibione hafoga:i sogega ahoasu bega: diala).
25 Bediamini fi dunu da bu A:benama gale gilisi. Ilia da agolo da:iya lelu.
26 A:bena da Youa:bema amane wele sia:i, “Ninia abuliba:le mae fisili, eso huluane gegenanoma:bela:? Amane hamosea, ninia da da:i diosu fawane ba:mu. Ninia da dilia fi dunu! Di da habogala dia fi dunu ilia nini sefasisu yolesima:ne sia:ma:bela:?”

27 Youa:be da bu adole i, “Na da Esalebe Gode Ea Dioba:le amane ilegesa. Di da amane hame sia:i ganiaba, na da dilima gebewane bobogelalawane, aya hahabe fawane yolesila:loba.” 28 Amalalu, Youa:be da ea dunu Isala:ili dunuma bobogesa yolesimu dawa:digima:ne, dalabede fulaboi. Amalalu, gegesu da fisi dagoi ba:i.
29 Amo gasia amogainini aya hahabe, A:bena amola ea dunu ilia da Yodane Fagoa gududili ahoanu, Yodane hano degele, esomogoadafa Ma:ihana:ime sogega doaga:i.
30 Youa:be da doagala:musa: bobogelalu fisiagaloba, e da ea dunu huluane gegedole, A:sahele amola dunu 19 eno esalebe hame ba:i. 31 Be Bediamini fi dunu (A:bena ea dunu) amo 360 agoane da Da:ibidi ea dunu amolalia fane legei dagoi ba:i. 32 Youa:be amola ea dunu da A:sahele ea bogoi da:i hodo lale, ea sosogo fi uli gelaba Bedeleheme moilaiga amo ganodini sali. Amalalu, ilia da amo gasi ganodini mogodigili, lafiadala, hadigibi galu Hibalone moilai bai bagadega doaga:i.

3

1 Isala:ili dunu mogili da Da:ibidi ea fi fuligala:su. Mogili da Solo egaga fi fuligala:su. Amaiba:le, gegesu da bagade heda:i. Da:ibidima fuligala:su fi ilia gasa da heda:lalu, be ea ha lai ilia gasa da gududafa sa:i.

Da:ibidi egefelali

2 Da:ibidi egefelali gafeyale gala da Hibalone moilai bai bagade amo ganodini lalelelegei. Magobo mano da A:manone (ea:me da Yeseliele uda amo ea dio amo Ahinoua:me). 3 Amo baligia da Gilia:be (ea:me da Gamele uda, Na:iba:le ea didalo, ea dio amo A:biga:ile). Amo baligia da A:basalome (ea:me da Gisie hina bagade Da:lama:i ea idiwi, amo Ma:iaga). 4 Amo baligia da Adounaidia (ea:me da Ha:gide). Amo baligia da Siefada:ia (ea:me da Abaida:le). 5 Ufidafa da Idilia:me (ea:me da Egela). Amo dunu mano huluane da Hibalone moilai bai bagadegamusu lalelelegei galu.

A:bena da Da:ibidima Gilisi

6 Da:ibidima fuligala:su dunu amola Solo ea sosogo fi fuligala:su dunu ele gegenanu. A:bena da Solo ea sosogo fi fuligala:su fi amo ganodini gasawane heda:lebe ba:i.
7 Eso afaega, Esiabousiede (Solo egefe) e da A:bena da Solo ea gidisedagi uda Lisiba (A:ia ea mano) amola gilisili golaiba:le, diwaneya udidi. 8 Amoga, A:bena da ougi bagade ba:i. E amane sia:i, “Di da dawa:loba na da Soloma baligi fa:ma:bela:? Di da dawa:loba na da Yuda dunu ilia hawa: hamobe hamosala:? Na da muni amogainini dia ada Solo amola yolalali amola ea sama huluane, ili fawane fuligala:su. Amola Da:ibidi da dili mae hasalima:ne, na da hamosu. Be wali di da ogogole na da udama doaga:i sia:sa. 9 *- 10 Hina Gode da Da:ibidima, E da Isala:ili hina bagade hou Solo amola egaga fi amoga fadegale, Da:ibidi da Isala:ili amola Yuda soge huluanedafa ouligima:ne hina bagade hamomu ilegei. Wali, na da amo hou dafawanedafa ba:ma:ne hame hamosea, Gode da na fane legemu da defea.” 11 Esiabousiede da A:benaba:le bagadewane beda:i. E da bu adole imunu hamedei ba:i.
12 Amogalu, Da:ibidi da Hibalone moilai bai bagadega esalu. A:bena da ema adola ahoasu dunu ema amane sia:na masa:ne asunasi, “Nowa

* **3:9:** 1Sa:miuele 15:28

da ninia soge ouligima:bela:? Nama gousa:su hamoma. Amasea, Isala:ili
dunu huluane di fuligala:ma:ne, na da di fidimu." 13 Da:ibidi da bu adole
i, "Defea! Dia liligi afae fawane hamosea, na da ani gousa:su hamomu. Di
da na ba:la masea, Solo idiwi Maiga:le, amo nama oule misa."
14 †Amola Da:ibidi da sia: adola ahoasu dunu Esiabousiede ema amane
sia:ma:ne sia:si, "Na uda Maiga:le nama bu ima. Na da Filisidini dunu 100
ilia ewa gadofo amo uda lama:ne dabe i galu."
15 Amaiba:le, Esiabousiede da Maiga:le amo ea egoa Ba:ladiele (La:ise
egefe) amo ea lai amo sugui. 16 Ba:ladiele da diginiwane Maiga:lema fa:no
bobogele, Bahiulimi moilaiga doaga:i. Amalalu, A:bena da ema amane
sia:i, "Di diasua buhagima!" Amanobamone, e da buhagi.
17 A:bena da Isala:ili ouligisu dunu ilima asili, amane sia:i, "Dilia da
eso bagohame amoga Da:ibidi dilia hina bagade hamoma:ne hananusu.
18 Wali, amo hamoma! Hina Gode Ea sia:i bu dawa:ma! E amane sia:i,
`Na da na hawa: hamosu dunu Da:ibidi amo ea loboga, Na fi Isala:ili dunu
amo Filisidini dunu amola ilia ha lai dunu huluane ili mae hasalima:ne
gaga:mu.' "
19 Amola A:bena da amanewane Bediamini fi dunuma sia:i.
Amalalu, e da Hibalone amoga asili, e da Bediamini amola Isala:ili dunu
ilia hamomu sia:i, amo Da:ibidima olelei.
20 A:bena amola ea dunu 20 agoane da Hibalone moilai bai bagadega
Da:ibidima misi. Da:ibidi ili aowama:ne lolo nasu hamoi. 21 A:bena da
Da:ibidima amane adole i, "Hina noga:idafa! Na da wali asili, Isala:ili
dunu huluane di fuligala:ma:ne hamomu. Amasea, ilia huluane da di hina
bagade hamoma:ne sia:mu. Amola dia hanai defele, di da Isala:ili soge
huluanedafa ouligima:mu." Da:ibidi da A:bena da se hamedafa nabima:ne,
gaga:su sia: ilegei.

Youa:be da A:bena Fane Legei

22 Amalu fa:no, Youa:be amola Da:ibidi ea ouligisu dunu eno da ha wa:i
asili, liligi lai bagadedafa gagaguli buhagi. Be ilia da A:bena Hibalone
amoga esalebe hame ba:i. Bai Da:ibidi da A:benama e da se hamedafa
nabima:ne, gaga:su sia: ilegele, hi diasua masa:ne asunasi. 23 Youa:be
amola ea dunu da doaga:le nabagaloba, A:bena da Da:ibidima misini
amola Da:ibidi da e se mae nabima:ne ilegelalu hi diasua masa:ne asunasi,
amo ilia nabi. 24 Amaiba:le, Youa:be da hina bagade ema asili amane sia:i,
"Di da adi hamobela:? A:bena da dima misi. Dia abuliba:le e udigili
masa:ne logo doasibala:? 25 E da dima ogogomusa: misi. Amola dia
hamobe amola ahoabe huluane abedemusa: misi. Di da ea hou dawa:!"
26 Youa:be da Da:ibidi yolesilalu, sia: adola ahoasu dunu, amo A:bena bu
misa:ne sia:ma:ne asunasi. Ilia da A:bena amo Sila si hano esalebe ba:loba,
e bu oule misi. Be Da:ibidi da amo hou hame dawa:i galu.
27 A:bena da Hibalone logo holeiga doaga:loba, Youa:be da logo bega:
ema ogogole wamo sia: sia:musia:ne oule aliagale, e gobiheiga hagomo
sone legei. Amola A:bena da medole legei dagoi ba:i. Bai e da Youa:be
eya A:sahele fane legei. 28 Da:ibidi da amane hamoi sia: nababeba:le, e
da amane sia:i, "Hina Gode da dawa:! Na amola na baligia aligi dunu
huluane, ninia da A:bena e hamedafa fane legei. 29 Gode da Youa:be amola
ea sosogo fi huluane ilima amo hou ea dabe se iasu ilima imunu da defea.
Egaga fifi misunu amo ganodini, dunu afae da gadofo olo bagade o wadela:i
uda lasu olo bagade o dunu da gasa hameba:le uda ea hawa: fawane

† **3:14:** 1 Sa:miuele 18:27

hamomu dawa: o dunu da gegesu ganodini fane legei o dunu da ha:i bagade, agoaiwane dunu ba:mu da defea. Gode da Youa:be fi ilima amane se dabe imunu da defea." 30 Youa:be amola eaeya Abisia:i da amanewane A:bena dabe i. Bai e da ela eya A:sahele amo Gibione gegesu ganodini fane legei.

Ilia da A:bena Uli dogoi

31 Amalalu, Da:ibidi da Youa:be amola ea dunu ilia da abula gagadelale, amola abula wadela:i ebobolesi sasalili, A:benaha fofagini didigia:ma:ne sia:i. Bogoi uli dogomusa: gilisisu amoga, hina bagade Da:ibidi da bogoi doufa da:iya gisa ahoabe amoga fa:no bobogei. 32 Ilia da A:bena amo Hibalone moilai bai bagadega uli dogoi. Da:ibidi amola dunu huluane da uli dogoi bega: didigia:sa esafulu. 33 Da:ibidi da A:benaha asigili fofagi gesami amane hea:i, "A:bena da abuliba:le gagaoui dunuga bogosu defele bagobela:? 34 Ea lobo da hame la:gi ba:i. Ea emo da hame la:gi ba:i. E da dunu amo wadela:i hamosu dunuga medole legei, amo defele bogoi." Amalalu, dunu huluane eha da bu didiga:i. 35 Amo esoha, dunu da gebewane Da:ibidi e ha:i moma:ne sia:i. Be e da dafawane amane ilegele sia:i, "Na da wali eso amoga ha:i nasea, Gode da na fane legemu da defea." 36 Ilia da amo hou ba:lalu, hahawane ba:i. Dafawane! Ilia da hina bagade Da:ibidi ea hamobe huluane hahawane ba:i. 37 Da:ibidi ea fi dunu huluane, amola Isala:ili fi dunu huluane da hina bagade da A:bena fane legei amo hamedafa fidi, amo noga:le dawa:i galu. 38 Hina bagade da ea eagene ouligisu dunuma amane sia:i, "Dilia! Noga:le dawa:ma! Wali eso, Isala:ili soge ouligisu dunu bagade da bogoi dagoi.

39 Gode da na hina bagade hamoma:ne ilegei dagoi. Be wali eso na da gasa hamedene gogaya:i ba:sa. Selouaia egefelali da baligili bidi hamobeba:le, na higasa. Hina Gode da ilia wadela:i hamoi defele, se dabe ilima imunu da defea."

4

Esiabousiede da Fane Legei Ba:i

1 Solo egefe ea dio amo Esiabousiede, e da Youa:be da Hibalone moilai bai bagadega A:bena fane legei, amo sia: nababeba:le, e da beda:i galu. Isala:ili dunu huluane amola da beda:gia:i. 2 Esiabousiede ea ouligisu dunu aduna da ha wa:i ahoasu dunu gilisisu amoga bisilua hina galu. Elea dio da Ba:iana amola Liga:be (Limone egefela), ela da Bialode moilai Bediamini fi ilia soge ganodini esalu. Bialode da Bediamini moilaiga gilisili idi dagoi sia:i. 3 Bialode musa: fi dunu da hobeale, Gida:ime moilaiga asi. Amogawi ilia da gebewane esafulu.

4 *Solo egaga fi dunu eno da Yonada:ne egefe ea dio amo Mifibousiede. E da lalelegele, ode biyale gidigili, fa:no Solo amola Yonada:ne ela bogoi sia:be ea nabi. Solo amola Yonada:ne ela bogoi sia: da Yeseliele amoga misi nabaloba, Mifibousiede ea ouligisu uda da e gaguli hobea:i. Be e da hedolowane hobealala, mano gagui habonane sa:i. Amalalu, e da gasuga:igi hamoi.

5 Liga:be amola Ba:iana da Esiabousiede ea diasuga doaga:musa: ahoana, esomogoa doaga:i. Esiabousiede da esomogoa helefimusa: golai dialebe ba:i. 6 Ea logo holei ouligisu uda da widi hodo gisi amoga

* **4:4:** 2 Sa:miuele 9:3

afafananu, da feloaiba:le golai dialebe ba:i. Amaiba:le, Liga:be amola Ba:iana da diasu ganodini golili sa:i.

7 Ganodini ahoana, ela da Esiabousiede ea sesei amoga asili, Esiabousiede golai dialoba, e fane legei. Amalalu, ela da ea dialuma damuni fasili, amo gaguli, Yodane Fago gududili amo gasia ahoanu. 8 Ela da Hibalone moilai bai bagadega doaga:le, Esiabousiede ea dialuma amo hina bagade Da:ibidi igili i. Ela da ema amane sia:i, "Dia ha lai dunu Solo da di medole legemusa: logo hogoi helei. Egefe ea dialuma da goea. Wali eso, Hina Gode da di Solo amola egaga fi ilima dabe ima:ne, dima logo doasi dagoi.

9 Da:ibidi da elama bu adole i, "Esalebe Hina Gode da se nabasu nama manebe amo hidadea ba:beba:le, Ea da eso huluane na gaga:lalu. Ea Dioba:le, na da sia: ilegesa.

10 †Musa: sia: adola ahoasu dunu afae da Sigela:ge moilai bai bagadega nama misini amola Solo ea bogoi amo nama adobeba:le, e da nama hahawane sia: adomusa: mabeyale dawa:i. Be na da amo dunu gagulaligili, e fane legema:ne sia:i. E da nama hahawane sia: adola misi dawa:i galu. Be amo sia: da na higa:i. Amaiba:le, na da e fane legei. Na da ema dabe agoane i. 11 Be wadela:i hamosu dunu da dunu eno wadela:le hame hamosu, amo e golai dialea fane legei amo na da alima baligili dabe imunu. Alia da amo dunu fane legeiba:le, na da alima dabe imunu. Alia odagi da osobo bagadega bu hamedafa ba:mu." 12 Amalalu, Da:ibidi da sia:beba:le, ea dadi gagui dunu da Liga:be amola Ba:iana fane legele, elea lobo amola emo dadamuni fasili, ela da:i hodo Hibalone hano wayabo gadenene hegoa:nesi. Ilia da Esiabousiede ea dialuma lale, A:bena ea uli dogoi gelabo Hibalone moilai bai bagadega dialu, amo ganodini sali.

5

Da:ibidi da Isala:ili amola Yuda Fi Ilia hina bagade Hamoi (1 Hou Olelesu 11:1-9; 14:1-7)

1 Amalalu, Isala:ili fi huluane da Hibalone moilai bai bagadega Da:ibidima misini, ema amane sia:i, "Ninia da di defele maga:me amola hu afadafa fawane gala.

2 Musaga, Solo da ninia hina bagade esaloba, di da Isala:ili dunu oule gegena ahoasu. Amola, Hina Gode da di Ea fi bisilua amola ouligisu hamoma:ne, ilegei dagoi."

3 Amaiba:le, Isala:ili ouligisu dunu huluane da Hibalone moilai bai bagadega Da:ibidima misi. E amola ilia da gousa:su sema hamoi. Ilia da Da:ibidima susuligi sogagala:le, e Isala:ili hina bagade hamoma:ne ilegei.

4 *Da:ibidi da lalelegele, ode30agoane gidigili esalu, hina bagade hawa: hamosu bai muni hamoi. E da ode 40 agoane Isala:ili fi ouligilalu. 5 E da Hibalone moilai bai bagadega esalu, Yuda soge ode fesuale amola oubi gafeyale agoane ouligi. Amola e da Yelusaleme moilai bai bagade amoga esalu, ode33 agoane Isala:ili amola Yuda gilisili ouligisu.

6 †Hina Da:ibidi amola ea dunu da Yelusaleme moilai bai bagade doagala:musa: asi. Yebiusaide dunu da amogawi esalu. Ilia da Da:ibidi da ilima hasalimu da hamedei agoane dawa:i. Ilia da ema amane sia:i, "Di da ninia moilaiga doagala:le golili sa:imu da hamedeidafa. Si dofoi

† **4:10:** 2 Sa:miuele 1:1-16 * **5:4:** 1 Hina bagade 2:11; 1 Hou Olelesu 3:4; 29:27 † **5:6:** Yosiua 15:63; Bisisu 1:21

dunu amola gasuga:igi dunu da dia nini mae hasalima:ne gaga:mu da defele ba:mu.” 7 (Be Da:ibidi da ilia gagili sali moilai amo Saione amoma gegenanu fedele lai. Fa:no ilia da amo moilai dio “Da:ibidi ea Moilai Bai Bagade” asuli.)

8 Amo esoha, Da:ibidi da ea dunuma amane sia:i, “Dunu mogili amo da na defele Yebiusaide dunuma higabeba:le, ili fuga:musa: hanabela:? Amai galea, amo hano osobaha golili ahoasu logo amoga heda:le, amo hahani si dofoi amola gasuga:igi dunu doagala:ma.” (Amaiba:le, dunu da wali agoane sia:sa, “Si dofoi amola gasuga:igi dunu da Hina Gode Ea diasu ganodini golili sa:imu hamedei gala.”)

9 Da:ibidi da gagili sali moilai doagala:le fefedei dagolalu, e da amo ganodini esalusu. E da amo moilai dio “Da:ibidi ea Moilai Bai Bagade” asuli. E da sogebi amo da agolo gusudili dialebe (amoga ilia da osobo dogone fa:su) amogai muni sisiga:le moilai bai bagade diasu gagui. 10 Ea gasa da heda:lalu. Bai Hina Gode Bagadedafa da e fidisu.

11 Daia soge hina bagade amo Haila:me, da Da:ibidima bidi lasu dunu asunasi. E da Da:ibidima dolo ifa bagohame i. Amola e da Da:ibidi fidima:ne, diasu gagusu dunu amola gelega diasu gagusu dunu ema asunasi. 12 Amaiba:le, Da:ibidi da amane dawa:i. Hina Gode da ema hina bagade hou hahamoi dagoi. Amola Hina Gode da Ea fi ilima asigiba:le, Da:ibidi e hina bagade hou amoga hasalima:ne amola bagade gagusu dunu fi esaloma:ne hamoi.

13 Da:ibidi da Hibalone moilai bai bagade amo yolesili, Yelusaleme moilai bai bagadega fimusa: asi. Amogalu, e da gidisedagi uda enoenoia amola udadafa enoenoia lai. Amola e da dunu mano amola uda mano enoenoia lalelelegei. 14-16 E da Yelusaleme moilai bai bagadega esaloba, mano dedei goelali lalelelegei, ilia dio da Sia:miua, Sioubabe, Na:ida:ne, Soloumane, Ibaha, Elisiua, Nifege, Yafaia, Ilisiama, Ilaiada amola Ilifelede.

Da:ibidi da Filisidini Dunu Hasali (1 Hou Olelesu 14:8-17)

17 Filisidini dunu da Da:ibidi Isala:ili hina bagade hamoi, amo sia: nabi. Amaiba:le, ilia dadi gagui wa:i da Da:ibidi suguli lamusa: muni ahoanu. Da:ibidi da amo hou nababeba:le, gagili sali sogebi amoga asi. 18 Filisidini dunu da Lifa:ime Fago amoga misini gesowai. 19 Da:ibidi da Hina Godema amane adole ba:i. “Na da Filisidini dunu doagala:ma:bela:? Di da nama hasalasu hou ima:bela:? Hina Gode da ema bu adole i, “Defea! Doagala:ma! Na da dia ili hasalima:ne hamomu.”

20 Amaiba:le, Da:ibidi da Ba:ile Bila:isimi sogega asili, Filisidini dunu hasali dagoi. E amane sia:i, “Hina Gode da hano heda:le fugagala:be amo defele, na ha lai ili hasali dagoi.” Amaiba:le, ilia da amo sogebi amoga dio “Ba:ile Bila:isimi” asuli. (Amo dawa:loma:ne da “Hasalasu dawa: hina”) 21 Filisidini dunu da hobea:iba:le, ilia da ilia loboga hamoi ogogosu ‘gode’ amo fisili, hobea:i. Da:ibidi amola ea dunu da amo gaguli asi.

22 Amalalu, Filisidini dunu da Lifa:ime Fagoga bu heda:le, amoga bu gesowale fi dagoi. 23 Da:ibidi da bu Hina Godema adole ba:i. Amola Hina Gode da ema bu amane adole i, “Guiguda: amoga ili mae doagala:ma! Be na:iyadodili asili, `bolosa:me’ ifa labo aliligi amo gadenene sogebi amoga doagala:musa: momagema.

24 Di da ifa balu amoga mogodigisu emo goba gala:be nabasea, doagala:ma. Bai Na da dilima bisili, Filisidini dadi gagui wa:i amo hasalimusa:

mogodigili hidadea asi ba:mu.” 25 Da:ibidi da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. E da Filisidini dunu amo Giba moilai bai bagadega muni sefasili, Gisa moilaiga sefasi dagoi.

6

Ilia da Gousa:su Sema Gagili amo Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Gaguli Misi
(1 Hou Olelesu 13:1-14; 15:25—16:6,43)

1 Da:ibidi da bu Isala:ili dadi gagui dunu noga:i amo gilisimusa: bu wele sia:i. Ilia idi da dunu 30,000 agoane. 2 *E da ili bisili, Ba:ila agolo, Yuda soge ganodini, amoga oule asi. Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili (amoga da Hina Gode Bagadedafa Ea Dio gala. Ea Fisu da `selabimi’ amoga gadodili ba:sa,) amo bu gaguli misa:ne asi.

3 †Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Abinada:be ea diasu agolo da:iya galu amoga lale, gaguli fula ahoasu gaheabolo bulamagauga hiougima:ne, amo da:iya ligisi. Asa amola Ahaiou (Abinada:be egefela) da amo gaguli fula ahoasu ea ahoabe amo adonana ahoanu.

4 Ahaiou da bisili ahoanu.

5 Da:ibidi amola Isala:ili dunu huluane da Hina Gode Ea nodoma:ne, gogosa: amola gesami hea:sa ahoanebe ba:i. Ilia da sani baidama, ilibu, gesolo dabi, amola gisanidulu amo dudududaha ahoasu.

6 Ilia da Na:igone widi dadabisu sogebi doaga:loba, bulamagau da didigaboi. Asa da ea lobo ligiagale, Gousa:su Sema Gagili mae sa:ima:ne banene gagui. 7 Amogaluwane hedolo, Hina Gode da Asama ougi. E da Asa fane legei. Bai e da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amoma nodoiba:le, e da hame beda:i. Asa da amogawi Gousa:su Sema Gagili dafulili bogoi dagoi. 8 Amaiba:le, amogainini amo sogebi ea dio da `Bilese Asa’ dialu. (Amo ea dawa:loma:ne da “Asa ea se Iasu”). Hina Gode da ougili Asa medole legeiba:le, Da:ibidi amola da ougi bagade ba:i.

9 Amalalu, Da:ibidi da Hina Godeba:le beda:i galu. E da amane sia:i, “Na da habodane Gousa:su Sema Gagili amo bu gaguli masa:bela:?” 10 Amaiba:le, e da amo Yelusaleme moilai bai bagadega hame gaguli masunu dawa:i. E da logo yolesili, dunu ea dio amo Oubede Idome (Ga:de moilai bai bagade dunu) amo ea diasuga Gousa:su Sema Gagili gaguli asi. 11 ‡Gousa:su Sema Gagili amo da amogawi oubi udiana dialu. Amola Hina Gode da Oubede Idome amola ea sosogo fi ilima hahawane dogolegele hamoi. 12 Hina Da:ibidi da Oubede Idome amola ea sosogo fi da Gousa:su Sema Gagili ouligibiba:le, Hina Gode Ea ilima amola ilia gagui amoma hahawane dogolegele hamosu, amo nabi. Amaiba:le, e da gilisisu bagade hamone, Gousa:su Sema Gagili amo Oubede Idome ea diasuga lale, bu Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asi.

13 Da:ibidi da dunu amo da Gousa:su Sema Gagili gaguli ahoasu, ilia da emo gafeyale osa:le gale aligima:ne sia:i. Amalalu, e da bulamagau gawali amola sefena bulamagau mano Godema gobele sali. 14 Da:ibidi da ahea:iai abula buluale gale banene idiniginisi. E da Hina Godema nodone, ea gasa defele bagadewane giginisa lai.

15 Amola e amola Isala:ili dunu huluane ilia da nodone wele sisa:ne amola `dalabede’ fulabolalu, ilia da Gousa:su Sema Gagili Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asi.

---

* **6:2:** Gadili Asi 25:22 † **6:3:** 1 Sa:miuele 7:1-2 ‡ **6:11:** 1 Hou Olelesu 26:4-5

16 Ilia da Gousa:su Sema Gagili amo Yelusaleme ganodini gaguli
ahoanoba, Solo idiwi Maiga:le da fo misa:ne agenesi amoga gadili
ba:lu, hina bagade Da:ibidi giginisa lalebe amola soagala:ga gadolalebe
ba:beba:le, e higale ba:i. 17 Ilia da Gousa:su Sema Gagili amo gaguli misini,
abula diasu amo Da:ibidi ea hamoi, amo ganodini ligisi. Amalalu, Da:ibidi
da Hina Godema gobele salasu amola Hahawane Gilisili olofole Iasu amo
hamoi. 18 E da gobele salasu hamoi dagoloba, e da Hina Gode Bagadedafa
Ea Dioba:le, ea fi dunuma hahawane dogolegele sia:i. 19 §Amola e da ili
huluane ilima ha:i manu sagoi. E da Isala:ili dunu amola uda huluane afae
afae ilima agi ga:gi afae amola hu damui gobele gala:i afae amola fofogai
waini fage mogili ilima sagoi. Amalalu, dunu huluane da ilia diasuga
buhagi.
20 Amogalu fa:no, Da:ibidi da hi diasu ea sosogo fi gousa:musa:
ahoanoba, Maiga:le da gadili e ba:la misi. E amane sia:i, "Isala:ili hina
bagade da wali eso ea dio gaguia gadoma:ne hidale bagade hamoi! E da
gagaoui dunu agoane, ea ouligisu dunu ilia hawa: hamosu a:fini ba:ma:ne,
ea abula gisa:le fasi!"
21 Da:ibidi da bu adole i, "Na da Hina Godema nodone gigini. Bai E da dia
ada, ea sosogo amo fisili, na Ea fi Isala:ili ouligima:ne ilegei dagoi. Amola
na da mae yolesili, Hina Godema nodoma:ne bu gigininimu. 22 Amola bu
gogosiasu ba:mu. Di da na da hamedei dunu dawa:mu. Be amo ouligisu
dunu ilia hawa: hamosu a:fini da na nodone ba:mu." 23 Solo idiwi Maiga:le
da gebewane aligime esalu.

7

Na:ida:ne da Da:ibidima Gode Ea Sia: Sia:si (1 Hou Olelesu 17:1-15)

1 Hina bagade Da:ibidi da hina bagade diasu amo ganodini esalu. Amola
Hina Gode da ea ha lai dunu ilia e mae hasalima:ne gaga:i. 2 Amalalu,
hina bagade da balofede (Gode Sia: Alofesu Dunu) ea dio amo Na:ida:ne
ema amane sia:i, "Na da diasu noga:i amo dolo ifaga hamoi, amo ganodini
hahawane esala. Be Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da udigili abula diasu
ganodini diala!"
3 Na:idane da bu adole i, "Dia hanai defele hamoma! Bai Hina Gode da
ani esala."
4 Be amo gasia, Hina Gode da Na:ida:nema amane sia:i, 5 "Dia asili,
na hawa: hamosu dunu Da:ibidi ema amane sia:ma, `Di da Debolo amo
ganodini Na da esalumu, amo gaguma:ne, Na da di hame ilegei. 6 Na da
Isala:ili fi dunu Idibidi soge esalu amo gaga:lalu amogainini wali, Na da
Debolo diasu ganodini hame esalu. Be na da abula diasu ganodini fawane
esalu. 7 Na da Isala:ili dunu eso bagohame nini ahoanoba, Na da ouligisu
dunu amo Na da ilegei ema, `dilia da abuliba:le nama dolo ifa amoga hamoi
Debolo diasu hame gaguila:?' amane hamedafa adole ba:su.
8 Amaiba:le, Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi ema amane sia:ma, `Na,
Hina Gode Bagadedafa, da di sogega sibi ouligilalu amo lale, Na fi dunu
Isala:ili amo ouligima:ne hina bagade hamoi. 9 Di da habodili ahoanoba,
Na da ani galu ahoasu galu. Amola di da gusuba:i mogodigili ahoabeba:le,
Na da dia ha lai dunu hasalasu. Na da di osobo bagade baligili bagade
ouligisu dunu defele, dunu eno dima nodoma:ne hamomu.

§ **6:19:** 1 Hou Olelesu 16:43

10 - 11 Na da Na fi Isala:ili dunu esaloma:ne sogebi ilegele, ilia hahawane
fima:ne hamoi dagoi. Ilia da amogawi enoga mae banenesili esalumu. Ilia
da amo soge ganodini golili sa:ili amogainini wali eso, nimi bagade ha lai
dunu da ilima doagala:lebe ba:su. Be amo hou da bu hame ba:mu. Na
da dia ha lai dima mae hasalasima:ne, Na da di gaga:ma:ne dafawane
ilegesa. Amola Na da dima digaga fi imunu. 12 *Di bogosea amola dia
aowalali dunu ilima gilisili uli dogoi ba:sea, Na da diagofe afae hina bagade
hamoma:mu. Amola Na da ea hina bagade hou amoma gasa imunu.
13 E da Na Debolo diasu gagumu, amola ea ouligisu da eso huluane fifi
ahoanoma:ne, amo Na da ilegesa.
14 †Na da ea ada esalumu, amola e da nagofe esalumu. E da wadela:le
hamosea, Na da ada egefe ema dawa:ma:ne se iabe defele, ema se imunu.
15 Na da di hina bagade hamoma:ne, Solo fadegai. Be Na da Soloma
Na fuligala:su hou fadegai, amo defele diagofe ema Na fuligala:su hou
hamedafa fadegamu. 16 ‡Digaga fi da mae dagole, osobo bagadega esalebe
ba:mu. Amola digaga fi ilia hina bagade hou da eso huluane fifi ahoanumu.
Amola dia hina bagade hou da hamedafa dagomu."
17 Na:ida:ne da liligi huluane amo Gode da ema olelei, amo huluane
Da:ibidima alofele olelei.

Da:ibidi da Godema Nodone Sia:ne Gadoi (1 Hou Olelesu 17:16-27)

18 Amalalu, hina bagade Da:ibidi da Hina Gode Ea Abula Diasu amo
ganodini golili sa:ili, amane sia:ne gadosa esalu. "Ouligisudafa Hina Gode!
Di da nama hou noga:idafa hamoi dagoi. Be na amola na sosogo fi da Dia
fidisu lamu defele hame agoai ba:sa. 19 Be wali Ouligisudafa Hina Gode!
Di da baligili hamosa. Di da nagaga fa:no misunu dunu fi amo noga:le
fidima:ne ilegesa. Amola Ouligisudafa Hina Gode! Di da amo na ba:ma:ne
hamosa. 20 Na da Dima adi sia:ma:bela:? Na da Dia hawa: hamosu
dunu! Amola Dia na dawa:! 21 Di da amo hou hamomu hanaiba:le amola
ilegeiba:le hamoi. Di da nama olelema:ne amo hou hamoi. 22 Ouligisudafa
Hina Gode! Di da bagadedafa! Dunu eno Di agoai da hamedafa! Di
fawane da Godedafa! Ninia eso huluane amo dawa:i galu. 23 §Eno fi
Isala:ili fi agoai da osobo bagadega hame gala. Isala:ili fi dunu da musa:
Idibidi sogega udigili hawa: hamosu dunu esalu. Be Di da ili Dia fidafa
dunu hamoma:ne, ili gaga:i. Di da ili fidima:ne, baligili gasa bagade
hamobeba:le, osobo bagade fifi asi gala huluane da Dia hou nodone dawa:.
Dia fi dunu amo Di da Dia fidafa hamoma:ne, Idibidi sogega fisili masa:ne
asunasi, ilia da gusuba:i ahoabeba:le, Di da fifi asi gala amola ilia ogogosu
'gode' amo sefasilalu. 24 Dia da Isala:ili fi amo Dia Fidafa eso huluane
esaloma:ne hamoi dagoi. Hina Gode! Di da ilia Godedafa hamoi dagoi.
25 Amola wali, Hina Godedafa, Dia nama amola nagaga fi ninima
hamomusa: ilegele sia:i, amo huluane hamoma. 26 Dunu huluane da Dia
gasa bagade hou dawa:mu. Amola ilia da amane sia:mu, `Ouligisudafa
Hina Gode da Isala:ili fi dunu ilia Gode esala'. Amola Dia da na hina
bagade ouligisu hou eso huluane dialoma:ne hamomu.

---

* **7:12:** Gesami Hea:su 89:3-4; 132:11; Yone 7:42; Asunasi Dunu Ilia Hou 2:30 † **7:14:** Gesami Hea:su 89:26-27; 2 Golidia 6:18; Hibulu 1:5 ‡ **7:16:** Gesami Hea:su 89:36-37 § **7:23:** Mousese ea Malasu 4:34

27 Hina Gode Bagadedafa! Isala:ili fi ilia Gode! Na da Dima agoane sia:ne
gadobeba:le hame beda:sa. Bai na da Dia hawa: hamosu dunu, amola Di
da amo hou huluane nama olelei. Amola nagaga fi dunu da hina bagade
hamomu, Di sia:i dagoi.
28 Wali, Ouligisudafa Hina Gode! Di da Godedafa! Di da nama noga:le
ilegei amola Dia ilegesu huluane, Di da dafawane hamosa. 29 Na da
Dima edegesa. Di da mae fisili nagaga fi ilima hahawane ba:ma:ne,
ilima hahawane dogolegele hamoma. Di, Ouligisudafa Hina Gode! Di da
amo hamoma:ne ilegei dagoi. Amola Di da eso huluane nagaga fi ilima
hahawane dogolegele hamomu."

8

Da:ibidi ea Dadi Gagui Wa:i Hasalasisisu
(1 Hou Olelesu 18:1-17)

1 Amogalu fa:no, hina bagade Da:ibidi da bu Filisidini dunu doagala:le,
ili hasali. Amasea, Filisidini dunu ilia Isala:ili sogega ouligisu hou da ne
gumi ba:i.
2 Amasea, Da:ibidi da Moua:be dunu hasali. E da Moua:be dunu amo
Isala:ili ilia gagulaliligi, amalu osoba diasisima:ne sia:i. Amalu udiana
hidadea diasisi, amoga e da aduna fane legei. Amaiba:le, e da Moua:be
fi dunu ilima ouligisu hamoi, amola ilima su lidisu.
3 Amasea, e da Ha:da:disa (Lihoube egefe. E da Silia soge fonobahadi
amo Souba amoga hina bagade galu) amo hasali. Ha:da:disa da soge
Iufala:idisi Hano gusudili ouligilalu. Be mafua dunu da lelebeba:le, e da
amoga ouligisu yolesi. E da amo sogega ouligisu hou bu lamusa: ahoanoba,
Da:ibidi da e doagala:i. 4 Da:ibidi da ea dadi gagui dunu hosi da:iya
fila heda:i 1700 agoane gagulaligi, amola emoga ahoasu dadi gagui dunu
20,000 gagulaligi. E da hosi idi, amo da sa:liode 100 agoane hiougima:ne
defele gala, amo gagulaligi. E da hosi eno huluane mae masa:ne, ilia emo
dina:fe dadamunisisi.
5 Silia fi dunu Dama:sagase moilai bai bagadega esalu da hina bagade
Ha:da:disa fuligala:ma:ne, dadi gagui wa:i asunasi. Be Da:ibidi da amo wa:i
doagala:le, 22,000 dunu fanelegei. 6 Amasea, e da ilia soge ganodini ha wa:i
fisu diasu gilisisu gaguli gagai. E da ili ouligibiba:le, ilima su lidisu. Hina
Gode da Da:ibidi fidibiba:le, e da habi ahoanoba, hasalasu hou fawane
ba:su. 7 Da:ibidi da gouliga hamoi da:igene ga:su amo Ha:da:disa ea eagene
ouligisu dunu ilia gaguli ahoasu, amo samogene, Yelusaleme moilai bai
bagadega gaguli asi. 8 Amola e da `balase' bagadedafa Bida amola Biloudai
(amo moilai bai bagade aduna Ha:da:disa ea ouligisu) amoga samogei.
9 Ha:ima:de soge hina bagade ea dio amo Doui, e da Da:ibidi amo
Ha:da:disa ea dadi gagui wa:i hasali, amo sia: nabi. 10 Amaiba:le, e da
egefe Youla:me amo Da:ibidima nodone sia:ma:ne asunasi. Bai Da:ibidi da
Ha:da:disa hasali, amola Doui da eso bagohame Ha:da:disama gegenanusu.
Youla:me da gouli, silifa amola balase amoga hamoi liligi Da:ibidima gaguli
asili, ema hahawane i. 11 - 12 Hina bagade Da:ibidi da amo liligi amola
eno silifa amola gouli e da fifi asi eno amo hasili (Idome amola Moua:be,
A:mone, Filisidini, A:malege) amoga samogei, amo gilisili, Hina Godema
sia:ne gadoma:ne ilegei. Amola e da liligi amo e da Ha:da:disa amoma
samogei, mogili Hina Godema ima:ne ilegei.

13 *Da:ibidi da Deme Fago ganodini amo Idome dunu 18,000 agoane fane
legei. E da amo gegenanu buhagisia, dunu da ea dio bu baligili gaguia
gadosu. 14 E da Idome soge ganodini, dadi gagui fisisu diasu gilisisu gaguli
gagai, amola e da Idome dunu ouligisu. Hina Gode da Da:ibidi fidibiba:le,
e da habidili ahoanu, hasalasisu hou fawane ba:i.
15 Da:ibidi da Isala:ili soge huluanedafa ouligisu. E da ouligibiba:le, ea fi
dunu da moloidafa hou fawane ba:i. 16 Youa:be (ea ame da Selouaia) e da
dadi gagui wa:i ilia hina galu. Yihosiafa:de (Ahailade egefe) da sia: dedei
ouligisu galu. 17 Sa:idoge (Ahaidabe egefe) amola Ahimelege (Abaia:da
egefe) da gobele salasu dunu esalu. Hina bagade fi sia: dedesu dunu
da Sila:ia galu. 18 Bina:ia (Yihoiada egefe) da Da:ibidi ea da:igene sosodo
aligisu dunuma ouligisu galu. Amola Da:ibidi egefelali da gobele salasu
dunu hamoi.

9

Da:ibidi amola Mifibousiede

1 *Eso afaega, Da:ibidi da amane adole ba:i, “Solo ea sosogo fi dunu afae
da esalabala? Amai galea, na da Yonada:nema asigiba:le, ema asigi hou
olelemu hanai gala.”
2 Solo ea sosogo fi hawa: hamosu dunu afae amo ea dio Siba da esalebe
ba:i. Ilia da e Da:ibidima masa:ne sia:i. Da:ibidi da ema amane adole ba:i,
“Di da Sibala:?” E bu adole i, “Ma! Hina noga:idafa! Na da dia hawa:
hamosu dunu!”
3 †Hina bagade Da:ibidi da ema amane adole ba:i, “Solo ea sosogo fi
dunu afae esalabala? Na da na Godema ilegei defele, agoai dunuma asigi
hou olelemusa: dawa:lala.” Siba da bu adole i, “Yonada:ne egefe afadafa
fawane da esala. E da gasuga:igi gala.”
4 Da:ibidi da adole ba:i, “E da habidili esalabala?” Siba da adole i, “E da
Loudiba sogega, Ma:ige (A:miele egefe) amo ea diasua esala.” 5 Amaiba:le,
Da:ibidi da Mifibousiede ema misa:ne sia:si. 6 Mifibousiede (Yonada:ne
egefe amola Solo ea aowa) da doaga:loba, e da Da:ibidima nodoma:ne, e
midadi begudui. Da:ibidi da amane sia:i, “Mifibousiede!” E bu adole i,
“Hina noga:idafa! Na da dia hawa: hamosu dunu!”
7 Da:ibidi da amane sia:i, “Mae beda:ma! Na da dia ada Yonada:ne
dawa:beba:le, dima asigiwane hamomu. Na da soge huluane amo dia
aowa ea gagui, amo dima bu imunu. Amola di da eso huluane na diasuga
ha:i manu da defea.”
8 Mifibousiede da bu beguduli, amane sia:i, “Hina noga:idafa! Na hou
da wa:me bogoi amo ilia hou hame baligisa. Nama da noga:i hou agoai da
hame hamomu galu.”
9 Amalalu, Da:ibidi da Solo ea hawa: hamosu dunu, Siba, amo ema
misa:ne wele sia:ne, ema amane sia:i, “Na da dia hina ea aowa amo
Mifibousiede, ema liligi huluane amo Solo amola ea sosogo ilia musa:
gagui liligi, amo ema bu imunu. 10 Di amola diagofelali amola dia hawa:
hamosu dunu da Solo ea sosogo fi ilima ha:i manu ima:ne, ea soge amoga
ha:i manu bugimu amola dadamini gaguli misa. Be Mifibousiede e fawane
da eso hulu nina: ha:i nasu fafai amogai nasu hamomu.” (Siba egefelali
da15agoane ba:i, amola ea hawa: hamosu dunu da 20 agoane esalu).

---

* **8:13:** Gesami Hea:su 60 Title * **9:1:** 1 Sa:miuele 20:15-17 † **9:3:** 2 Sa:miuele 4:4

11 Siba da bu adole i, “Hina noga:idafa! Na da dia hamoma:ne sia:i huluane amo defele hamomu!” Amaiba:le, Mifibousiede da hina bagade egefelali defele, Da:ibidi ea ha:i nasu fafai amoga fili, ha:i nasu.

12 Mifibousiede da goi mano ea dio Maiga esalu. Siba ea sosogo huluane da Mifibousiede ea hawa: hamosu lai. 13 Amalalu, Mifibousiede (ea emo aduna da gasuga:igi galu) e da Yelusaleme moilai bai bagadega esalu. E da ea ha:i manu huluane amo hina bagade ea ha:i nasu fafai amoga nasu.

10

Da:ibidi da A:mone amola Silia Dadi Gagui Hasasali
(1 Hou Olelesu 19:1-19)

1 Amogalu fa:no, A:mone soge hina bagade amo Na:iha:se da bogoi. Egefe Ha:inane da ea hina bagade sogebi lai. 2 Hina bagade Da:ibidi da amane sia:i, “Ha:inane ea ada Na:iha:se da nama asigi galu. Amaiba:le, na da ea mano ema asigimu da defea.” Amaiba:le, Da:ibidi da sia: adola ahoasu dunu, ili da ea asigi sia: sia:ma:ne, Ha:inanema asunasi. 3 Ilia A:mone sogega doaga:loba, A:mone ouligisu dunu ilia da hina bagadema amane sia:i, “Di adi dawa:bela:? Da:ibidi da dia adama nodone dawa:beba:le, amo dunu dima asigi sia: sia:ma:ne asunasibala:? Hame mabu! Amo da desega ahoasu dunu amo Da:ibidi da nini hasalima:ne, ninia soge hou amo hogomusa: asunasi.”

4 Ha:inane da Da:ibidi ea sia: adola ahoasu dunu ili gagulaligili, ilia mayabo la:idi waga:ne, ilia abula mugagili damunisili, ili buhagima:ne asunasi. 5 Ilia da buhagimu bagadewane gogosia:i. Da:ibidi da amane hamoi nababeba:le, e da ilima amane sia:si, “Dilia Yeligou moilai bai bagadega ouesalu, dilia mayabo bu sa:i galea buhagima!”

6 A:mone dunu da ilia da Da:ibidi ilia ha lai hamoi dagoi dawa:i. Amaiba:le, ilia da Bedelihobe moilai amola Souba moilaiga Silia dadi gagui dunu 20,000 amola Dobe sogega dadi gagui dunu 12,000 agoane wele guda:i. Amola ilia da Ma:iga soge hina bagade amola ea dadi gagui 1,000 agoane wele guda:i. 7 Da:ibidi da amo hou nababeba:le, e da Youa:be amola Isala:ili dadi gagui wa:i huluane ilima gegema:ne asunasi. 8 A:mone dadi gagui dunu da gadili mogodigili, ilia da La:ba (ilia moilai bai bagade) amo ea logo holei gadenene dadalei. Silia dadi gagui dunu amola Dobe amola Ma:iaga dunu ilia da sogebi genebagela asia, amogai dadalei.

9 Youa:be da ba:loba, ea ha lai da midadi amola bagia ema doagala:mu ba:i. Amaiba:le, e da Isala:ili dadi gagui dunu baligili noga:idafa amo ilegele, ilia da Silia dadi gagui dunu ilima ba:le gusuli aligima:ne asunasi. 10 E da ea eya Abisia:i amo Isala:ili dadi gagui dunu eno ouligima:ne sia:i. Abisia:i da sia:beba:le, amo Isala:ili dadi gagui da A:mone dunu ilima ba:le gusuli dadalei. 11 Youa:be da Abisia:i ema amane sia:i, “Di da Silia dunu na hasalimusa: heda:be ba:sea, na fidila misa. Amola na da A:mone dunu di hasalimusa: heda:be ba:sea, na da di fidila masunu. 12 Di mae beda:ne gasa fima! Ninia fi dunu amola Gode Ea moilai bai bagade huluane gaga:musa:, gasa fili hamoma. Amola Hina Gode Ea hamomusa: ilegei, amo ba:mu da defea!” 13 Youa:be amola ea dunu da doagala:musa: gusuba:i manebeba:le, Silia dunu ilia da hobea:i. 14 A:mone dunu da Silia dunu hobealebe ba:lu, ilia da Abisia:i ema hobeale, moilai amo ganodini hehenane golili sa:i. Amalalu, Youa:be da A:mone dunuma gegenanu yolesili, Yelusaleme moilai bai bagadega buhagi.

15 Silia dunu da Isala:ili dunu da ili hasali dagoi amo dawa:loba, ilia da
ilia dadi gagui dunu huluanedafa gilisima:ne wele sia:i. 16 Hina bagade
Ha:da:disa da Silia dunu huluane amo Iufala:idisi Hano gusudili esalu,
amo ema misa:ne sia:si. Ilia da Hila:me sogega misi. Sioubage (Souba hina
bagade Ha:da:disa, amo ea dadi gagui wa:i ouligisudafa dunu galu) da ili
ouligisu. 17 Da:ibidi da amo sia: nababeba:le, e da Isala:ili dadi gagui dunu
gilisili, Yodane Hano degele, Hila:me sogega mogodigili asi. Amogawi, Silia
dunu da ilima ba:le gusuli dadalele, gegesu da mui. 18 Isala:ili dunu da Silia
dunuma gegesa fula se bobogei. Da:ibidi amola ea dunu da Silia sa:liode
amoga fila heda:i dunu 700 agoane amola hosi da:iya fila heda:i dunu
40,000 agoane fane lelegei. Ilia da Sioubage (ilia ha lai ouligisudafa) amo
fa:ginisili, e da gegesu sogebi amogawi bogoi. 19 Hina bagade Ha:da:disa
da eno hina bagade fonobahadi ouligisu. Ilia da Isala:ili dunu da ilima
hasali dagoi ba:i. Amaiba:le, ilia da Isala:ili dunuma olofomusa: gousa:i.
Amalalu, Isala:ili dunu da ili ouligilalu. Amola Silia dunu da beda:iba:le,
bu A:mone dunu hame fidisu.

11

Da:ibidi amola Ba:desiba

1 *Woufo misini, fa:no odemaha, amogalu hina bagade ilia da gegena
ahoasu, Da:ibidi da Youa:be amola ea dadi gagui ouligisu dunu amola
Isala:ili dadi gagui wa:i, amo gadili asunasi. Ilia da A:mone dunu
hasali amola La:ba moilai bai bagadega doagala:lalu. Be Da:ibidi hi da
Yelusaleme amoga ouesalu.

2 Eso afaega, daeya agoane, Da:ibidi da golai dialu wa:legadole, hina
bagade diasu gadodili fa:i da:iya heda:i. E da amo da:iya ahoanoba, e da
uda amo hano ulalebe ba:i. Amo uda da isisima:goi ba:i. 3 Amaiba:le, e
da amo uda da nowayale hogomusa:, adola ahoasu dunu asunasi. Amo
ea hogole ba:loba, amo uda da Ba:desiba, amo Ilaia:me ea idiwi amola
Hidaide dunu Iulaia ea idua, e da nabi. 4 Da:ibidi da adola ahoasu dunu
ilima amo uda ema oule misa:ne asunasi. Ilia da ema oule misini, ela
da gilisili golai. (Amo uda da oubiga wamo fisu dagoiba:le, e da sema
dodofesu defele hamoi dagoi ba:i). Amalalu, amo uda da hi diasua buhagi.

5 Amogalu fa:no, Ba:desiba hi ba:loba, e da abula agui ba:i. E da
Da:ibidima, e amane hamoi amo adola masa:ne sia:si.

6 Amalalu, Da:ibidi da Youa:bema amane sia: sia:si, “Hidaide dunu
Iulaia amo nama misa:ne asunasima!” Amaiba:le, Youa:be da Iulaia amo
Da:ibidima masa:ne adola asi.

7 Iulaia da doaga:loba, Da:ibidi da ema Youa:be amola Isala:ili dadi gagui
ilia da habodane esalabeyale, amola gegesu da habodane hamonanebeyale
adole ba:i.

8 Amalalu, Da:ibidi da Iulaia ema amane sia:i, “Di diasua fonobahadi
helefimusa: masa!” Iulaia da fisili asili, Da:ibidi da udigili iasu amo ea
diasuga iasi. 9 Be Iulaia da hi diasua hame asi. E da hina bagade diasu logo
holeiga, hina bagade ea sosodo aligisu dunu ili gilisili golai. 10 Da:ibidi da
Iulaia e hi diasu hame asi amo nababeba:le, e da ema amane adole ba:i,
“Di da eso bagohame ga esalu buhagi. Abuliba:le di da di diasua hame
asibala:?”

11 Iulaia da bu adole i, “Isala:ili dunu amola Yuda dunu da ga gegesa
esala. Amola Gousa:su Sema Gagili da ili diala. Na ouligisudafa dunu

* **11:1:** 1 Hou Olelesu 20:1

Youa:be amola ea afoha ouligisu dunu ilia da udigili sogega golasa. Na da habodane na diasu ha:i amola hano naha amola na uda ani gilisili golama:ne masa:ne sia:ma:bela:? Sema legei amo huluane amoga na da ilegesa! Na da agoaiwane hamomu hamedei ba:sa!"

12 Amaiba:le, Da:ibidi da amane sia:i, "Amai galea, wali eso guiguda: ouesalu, amola na da aya di bu asunasimu." Amaiba:le, Iulaia da amo esohaga amola aya esoha Yelusaleme moilai bai bagadega esalu. 13 Da:ibidi da ela gilisili ha:i manusa: hiougi. E da ema adini bagade iabeba:le, Iulaia da feloai. Be amo gasia amola, Iulaia da hi diasua mae asili, hina bagade sosodo aligisu dunu ilia sesei amo ganodini hina: abula sosone diasu amo da:iya golai.

14 Golale, hahabe, Da:ibidi da Youa:bema meloa dedei amo, Iulaia ema iasi.

15 E amane dedene i, "Di Iulaia amo gegesu bisili dadaleia amogusu asunasima. Amasea, ha lai dunu ilia e fane legema:ne, adodigilisima." 16 Amaiba:le, Youa:be da La:ba moilai bai bagadega doagala:lalu, e da Iulaia e sogebi amo ganodini ha lai dunu da gasa bagade gegebe hi dawa: amoga asunasi. 17 Ha lai dunu da moilaiga gadili asili, Youa:be ea dadi gagui wa:i doagala:i. Da:ibidi ea dadi gagui dunu ouligisu dunu mogili da fane legei dagoi ba:i. Amola Iulaia da fane legei dagoi ba:i.

18 Amalalu, Youa:be da gegesu ea hou olelema:ne, Da:ibidima sia: sia:si. 19 E da sia: adola ahoasu dunuma amane sia:i, "Di da hina bagade ema gegesu ahoabe hou olelelalu, 20 amabela:, e da ougili dima amane adole ba:ma:bela:, `Dilia da abuliba:le moilai gadenene gegemusa: asi. Ilia da dilima dobea amodili gala:mu, amo dilia da hame dawa:bela:? 21 †Abimelege (Gidione egefe) amo ea fane legei hou bu dawa:ma! Dibese moilaiga uda afae dobea da:iya esalu da widi goudasu gele galaguduli e fane legei. Amaiba:le, dilia da abuliba:le dobea gadenene asibala:?' Hina bagade da dima agoane adole ba:sea, ema amane adoma, `Dia dadi gagui ouligisu dunu Iulaia, amola da fane legei dagoi ba:i.' " 22 Amaiba:le, sia: adola ahoasu dunu da Da:ibidima asili, Youa:be ea sia:i defele ema olelei. 23 E amane sia:i, "Ha lai dunu ilia gasa da ninia gasa baligi. Ilia da moilai fisili, ninima gegemusa: misi. Be ninia da ili fula ilila: moilai logo holei gelaba gano sese sa:i.

24 Amalalu, ilia da moilai dobea amodili nini dadiga gagala:i. Amola, hina noga:i! Dia dadi gagui ouligisu mogili da fane legei ba:i. Amola dia ouligisu Iulaia amola da fane legei dagoi ba:i." 25 Da:ibidi da sia: adola ahoasu dunuma amane sia:i, "Di Youa:be ea dogo denesima:ma. E mae da:i dioma:ne sia:ma. Bai nowa da gegesu ganodini fane legei dagoi ba:mu, amo ninia dawa:mu da hamedei. E da moilai amo bu gasa bagade doagala:le, hasalima:ne ema sia:ma."

26 Bedesiba da egoa fane legei dagoi sia: amo nababeba:le, heawini disa esalu.

27 Heawini dinana eso da dagoloba, Da:ibidi da Ba:desiba amo hina bagade diasuga misa:ne sia:si. E da Ba:desiba lai, amola ela dunu mano lalelegei. Be Hina Gode da Da:ibidi ea hamoi amo higale ba:i.

12

Na:ida:ne ea Sia:beba:le, Da:ibidi da Godema Sinidigi

† **11:21:** Bisisu 9:53

1 *Hina Gode da balofede dunu Na:ida:ne amo Da:ibidima sia:ma:ne
asunasi. Na:ida:ne da Da:ibidima asili, ema amane sia:i, “Dunu aduna
da moilai afae amogawi esalu. Dunu afae da bagade gagui. Be dunu eno
da hamedafa gaguiwane hahane esalu.
2 Bagade gagui dunu da bulamagau bagohame amola sibi bagohame
gagui galu.
3 Be hame gagui dunu da sibi mano afae fawane galu. Amo e da enoma
bidiga lai galu. E da amo fofole, sibi da hame gagui dunu ea mano defele hi
diasua hina: mano amola sibi mano amo gilisili, e da hina: ha:i manudafa
ema iasu. E da hina: faigelei amoga hano nasu. E da amo sibi mano hi
fene gagui dialusu. Sibi mano da idiwi agoane esalu.
4 Eso afaega, sofe misi dunu afae da bagade gagui dunu ea diasuga
doaga:i. Bagade gagui dunu da ema aowamusa: dawa:i, be hina: ohe
amoga medomu higa:i galu. Amaiba:le, e da hame gagui dunu ea sibi
mano samogene, medole legele, gobele, sofemisi dunugili moma:ne i.”
5 Bagade gagui dunu ea hou nababeba:le, Da:ibidi da ougi bagade
ba:i. E amane sia:, “Na da Fifi Ahoanusu Hina Gode Ea Dioba:le amane
ilegesa. Amo hamobe dunu da bogomu da defea. 6 E da amo hame gagui
dunuma hame asigiba:le, e da ea hamoi defele ema biyaduyale agoane
dabe ima:mu.”
7 Na:ida:ne da Da:ibidima amane sia:i, “Amo dunu da di fawane. Amola
Isala:ili fi ilia Hina Gode da amane sia:sa, `Na da di Isala:ili hina bagade
hamoi dagoi. Amola Na da di Soloma gaga:i dagoi. 8 Na da ea hina bagade
hou amola ea idualali amo samogene, dima i. Na da di Isala:ili amola Yuda
ouligima:ne ilegei. Be amo iasu da defele hame ba:i ganiaba, Na da dima
aduna agoaiwane bu ia:noba.
9 Amaiba:le, di da abuliba:le Na sia:i hame nabasula:? Di abuliba:le amo
wadela:idafa hou hamobela:? Dia sia:beba:le, Iulaia da gegesu ganodini
fane legei dagoi ba:i. Di da A:mone dunu e medole legema:ne, logo doasi
dagoi. Amalalu, di da ea uda lai. 10 Wali, dia fifi masunu amo ganodini,
digaga fi mogili da se nabawane fane legei dagoi ba:mu. Bai di da Na sia:i
hame nabasu, amola Iulaia ea uda laiba:le. 11 †Na dafawane ilegesa! Dia
sosogo fi dunu da dima bidi hamosu bagade ima:ne, Na da hamomu. Na
dia udalali amo dima samogene, eno dunuma imunu. E da eso hayoga,
dunu huluane ba:lea, ili adole lamu. Amola di da amo hou ba:mu. 12 Di da
wamowane wadela:le hamoi. Be Na da dima se iasu hou amo eso hadigia,
Isala:ili dunu huluane ba:ma:ne, hamomu.’ ”
13 Da:ibidi da amane sia:i, “Dafawane! Na da Hina Godema wadela:le
hamoi dagoi.” Na:ida:ne da bu adole i, “Hina Gode da dima gogolema:ne
olofoi. Di da hame bogomu.
14 Be dia mano da bogomu. Bai di da amane hamobeba:le, di da Hina
Godema mae nodone, higasu.” 15 Amanoba, Na:ida:ne da hi diasuga asi.

Da:ibidi egefe da Bogoi

Hina Gode da hamobeba:le, Iulaia idua amoma Da:ibidima ea mano
lalesi, mano da oloi bagade ba:i. 16 Da:ibidi da mano uhima:ne, Godema
sia:ne gadoi. E da ha:i manu bagade higasu amola gasi huluane, hi sesei
amo ganodini, hada:i da:iya dialusu. 17 Ea eagene ouligisu dunu da ema
asili, e wa:legadoma:ne sia:i. Be e da hame wa:legadoi, amola ili gilisili ha:i
manu hamedafa mai. 18 Hi afae aligili, mano da bogoi. Da:ibidi ea eagene

* **12:1:** Gesami Hea:su 51 Dialuma Sia: † **12:11:** 2 Sa:miuele 16:22

ouligisu dunu da ema adomu beda:i galu. Ilia da amane sia:i, “Mano da esaloba, ninia da Da:ibidima sia:noba, e da ninima bu hame adole iasu. Amaiba:le, ninia da habodane mano da bogoi, ema adoma:bela:? E da hi gobele hima se iasa:besa:le, ninia da hedolo hame adomu.”

19 Be Da:ibidi da ili gilisili sadoga sia: dabe ba:beba:le, e da mano da bogoi dawa:i galu. Amaiba:le, e da ilima amane adole ba:i, “Mano da bogobela:?” Ilia bu adole i, “Ma! E da bogoi dagoi.”

20 Da:ibidi da hada:i da:iya dialu wa:legadole, hano ulalu, ea dialuma hinabo fesega:nu, abula afadenei. Amalalu, e da asili, Hina Gode Ea diasu ganodini Ema nodone sia:ne gadoi. E da hina bagade diasuga buhagili, ha:i manusa: adole ba:i. Ilia da ha:i manu ema gaguli misini, e da amogaluwane hedolo mai. 21 Ea eagene ouligisu dunu da ema amane sia:, “Ninia amo hou gogolesa. Mano esalea, di da ema asigiba:le, dinanu amola ha:i mae nawane esalu. Be e da bogobeba:le, di hedolowane wa:legadole, ha:i mai!” 22 Da:ibidi da bu adole i, “Ma! E da esaloba na da dinanu amola ha:i mae nawane esalu. Na da Hina Gode Ea nama asigima:bela:le amola mano ea bogomu logo hedofama:bela:le amane hamoi. 23 Be e bogoi dagoiba:le, na da bu ha:i mae nawane esalumu da bai hame gala. Na da amo mano bu esaloma:ne hamomu da hamedei. Na da fa:no ema masunu, be e nama buhagimu da hamedei.”

Soloumane da Lalelegei

24 Amalalu, Da:ibidi da idua Ba:desiba ea dogo denesi. E da ela gilisili golale, amalu dunu mano eno lalelegei. Da:ibidi da amo mano ea dio Soloumane asuli. Hina Gode da amo manoma asigi galu. 25 E da balofede dunu Na:ida:nema, e da amo mano ea dio Yedidaia (dawa:loma:ne da `Hina Gode da ema asigisa’) amo asulima:ne sia:i. Bai Hina Gode da ema asigi galu.

Da:ibidi da La:ba Fefedele Lai (1 Hou Olelesu 20:1-3)

26 Be Youa:be da La:ba (A:mone sogega moilai bai bagade) amo doagala:lalu. Amo fedele lamu da gadenei ba:i. 27 E da Da:ibidima sia: adola ahoasu dunu ilia ema amane sia:na masa:ne asunasi, “Na da La:ba doagala:lalu, amo ea hano sagai huluane sasamogene lai dagoi. 28 Amaiba:le, dia dadi gagui dunu gagadole, disu amo moilai doagala:le fefedele lama. Bai dunu da na hame be difa fefedele lai dagoi, amo sia:mu da defea.” 29 Amaiba:le, Da:ibidi da ea dadi gagui dunu gagadole, La:ba moilai bai bagade amo doagala:lalu fefedele lai. 30 E da A:mone loboga hamoi ogogosu ‘gode’ Miligome, amo ea dialumaga gouli habuga lai. Amo habuga ea dioi defei da 35 gilougala:me agoane amola amoga gele noga:idafa legei ba:i. Da:ibidi da amo gele noga:i habuga lale, ea habuga da:iya legei. Amola amo moilaiga e da liligi bagohame odagiaba lasu. 31 Amalalu, e da La:ba dunu huluane udigili hawa: hamoma:ne logei. E logebeba:le, ilia da sasahei, gula uwasu amola goahei amoga hamosu amola diasu gagumusa: osoboga `baligi’ hamosu. E da A:mone soge moilale gagaiga esalebe dunu amo huluane hawa: hamoma:ne logei. Amalalu, e amola ea dunu da Yelusaleme moilaiga buhagi.

13

A:manone amola Da:ima

1 Da:ibidi egefe A:basalome da uda a:fini elafi ea dio amo Da:ima esalu. Da:ibidi egefe eno amo A:manone da ema bagade magesa:i ba:i. 2 E da ema bagadedafa mageseiba:le, olosu. Bai e da amo a:fini lamu da hamedei agoane ba:i. Da:ima da dunu hame dawa:digiba:le, dunuma gousa:mu da hamedei agoane ba:i. 3 Be A:manone ea sama da sia: fusulasu dunu ea dio amo Yonada:be (Da:ibidi eya Sia:ma amo egefe).

4 Yonada:be da A:manone ema amane sia:i, "Di da hina bagade egefe! Be eso huluane na di da:i dioiwane esalebe ba:sa. Adi baiga agoane hamobela:?" A:manone da bu adole i, "Na da Da:ima, na ola A:basalome ea dalusi ema bagadewane magedaha."

5 Yonada:be da A:manonema amane sia:i, "Di ogogolewane oloiyale hamoma. Dia ada da di ba:la masea, ema amane sia:ma, `Dafawane! Na dalusi Da:ima ea nama ha:i manu ia misa:ne sia:ma. Na da hisu amo ha:i manu hahamone, nama ia misa:ne hanai gala.' " 6 Amaiba:le, A:manone da ogogole oloiyale hamone, golala asi. Hina bagade Da:ibidi da e ba:la manoba, e da Da:ibidima amane sia:i. "Su! Dafawane! Na dalusi Da:ima nama ha:i manu ia misa:ne sia:ma. Na da hisu amo falaua ga:gi afae afae amo hamone, nama ima:ne hanai gala." 7 Amaiba:le, Da:ibidi da Da:ima hina bagade diasua esalu, ema amane sia: sia:si, "Dia A:manone ea diasuga asili, igili moma:ne ha:i manu hamoma." 8 Da:ima da A:manone ea diasuga asili ba:loba, e da dialebe ba:i. A:manone da Da:ima ema ba:lobawane, e da falaua ga:gini egegei. Amalalu, e da amo ga:gi egegei amo lidili momagei. 9 E da A:manone moma:ne egegele ga:gi amo yaeya da:iya gugudili sali. Be e da amo hame mai. Be e amane sia:i, "Dunu huluane ga masa:ne sia:ma!" Amalalu, eno dunu huluane da fisili asi. 10 Amalalu, e da Da:ima ema amane sia:i, "Falaua ga:gi amo na dia heda:sua guda: gaguli misini, disu amo nama ima!" Da:ima da falaua ga:gi lale, ema asi. 11 E da falaua ga:gi ema ianoba, e da Da:ima gagulaligili, ema amane sia:i, "Guda: misa, ani gilisili golala:di." 12 Da:ima da amane sia:i, "Hame mabu! Na da amo wadela:i gogosiasu bagade hou hamoma:ne, na mae logema! Amo da wadela:idafa! 13 Amane hamosea, na da gogosiabeba:le, na dialuma fili sa:ili, bu molole gadomu hamedei ba:mu! Di amola! Di da Isala:ili soge ganodini gogosia:i dagoi ba:mu amola dunu huluane di higamu. Na dafawane dima sia:sa! Hina bagadema adole ba:ma! E da dafawane na digili lama:ne imunu." 14 Be e da ea sia: hame nabi. Amola ea gasa da ea gasa baligiba:le, e da Da:ima gagulaligili, e gahea hiougi.

15 Amalalu, A:manone da Da:ima ema oso dogone bagadewane higasu. Ema higasu hou da ea musa: ema magesei hou amo baligidafa. E da Da:imama amane higale sia:i, "Gadili masa!"

16 Da:ima da amane sia:i, "Hame mabu! Di da amanewane na gadili sefasisia, amo da wali hamoi wadela:i hou amo bagadewane baligimu." Be A:manone da ea sia: hame nabi. 17 E da ea hawa: hamosu dunu misa:ne wele sia:ne, ema amane sia:i, "Na da amo uda mae ba:ma:ne, gadili asunasima! E gadili ha:digima amola bu mae misa:ne logo ga:ma!" 18 A:manone ea hawa: hamosu dunu da Da:ima gaguli gadili sefasilalu logo ga:si. Da:ima da abula sedade na:na:wei amo ga:i. Amo esoha, hina bagade ea idiwi dunuga hame lai, ilia da agoai abula salawane esalu. 19 Da:ima da ea dialuma da:iya nasubu duduli gala:le, ea abula gadelai. Ea odagi loboga dofoga:le, digini asi. 20 Ea ola A:basalome da e ba:loba, amane adole ba:i, "A:manone da dima se iabela:? Na dalusi! Bagadewane mae dawa:ma! E

da dia dialifidafa esala. Amaiba:le, dunu enoma mae adoma." Amaiba:le, Da:ima da da:i dione amola olobo seda asili, A:basalome ea diasuga esalu.

21 Hina bagade Da:ibidi da amo hamobe nababeba:le, ougi bagadedafa ba:i.

22 Amola A:basalome da A:manone ea dalusi gahea hiougi dagoi dawa:beba:le, e bagade higabeba:le, ema da sia: hamedafa sia: dasu.

A:basalome da A:manonema Dabe I

23 Ode aduna gidigilalu, A:basalome ea hawa: hamosu dunu ilia Ba:iele Ha:iso sogega (Ifala:ime moilai gadenene) ea sibi hinabo dadamusa: esalu. A:basalome da amoga hina bagade egefelali huluane misa:ne hiougi. 24 E da hina bagade Da:ibidima amane sia:i, "Hina noga:idafa! Na hawa: hamosu dunu da na sibi ilia hinabo dadamunana. Di amola dia eagene ouligisu dunu amo lolo nabema misunu da defea. Misa!" 25 Hina bagade da bu adole i, "Hame mabu, nagofe! Ninia huluane ahoasea, di da gasa bagade ba:mu." A:basalome da Da:ibidi misa:ne gebewane mae yolele sia:nanu, be Da:ibidi da hame misunu sia:i. Amalalu, e da A:basalome fisili masa:ne sia:i. 26 Be A:basalome da amane sia:i, "Defea! Be di hame masea, naeya A:manone misa:ne logo doasima." Hina bagade da bu adole i, "E da abuliba:le masa:bela:?"

27 Be A:basalome da mae yolesili gebewane sia:nanu, amaiba:le Da:ibidi da A:manone amola egefelali huluane masunu da defea sia:i. A:basalome da ha:i nasu amo hina bagade ea manu defele ba:i, amo hahamoi. 28 E da ea hawa: hamosu dunu ilima amane sia:i, "Dilia noga:le ba:ma! A:manone da adini baligili na dagoi galea, na da dilima sia:sea, e fane legema. Mae gigiluma! Na da amo nisu hamoi fawane sia:mu. Mae gigiluli, gasa fili, hedolo fama." 29 Amaiba:le, A:basalome ea hawa: hamosu dunu ilia da ea sia:i defele, A:manone fane legei. Da:ibidi egefelali eno huluane da ilia `miule' (dougi agoai) amo da:iya fila heda:le, hobea:i.

30 Ilia da ilia diasua buhagimusa:, logoga ahoanoba, Da:ibidi da amane sia: nabi, "A:basalome da dia egefe huluane amo fane lelegei dagoi - afae esalebe hame ba:sa."

31 Hina bagade da se bagadedafa nababeba:le, wa:legadole, ea abula gadelale, hi osoboga gala:la sa:i. Hawa: hamosu dunu amola e da ili gilisili esalu, da ilia abula amola gadelai. 32 Be Yonada:be (Da:ibidi ea ola Sia:ma amo egefe) da amane sia:i, "Hina noga:idafa! Ilia da dia mano huluanedafa hame fane legei. A:manone e fawane da bogoi dagoi. Ninia da A:basalome ea odagi ba:beba:le, e da amo esoha ganodini A:manone da ea dalusi Da:ima gahea hiougi, amoga e da A:manone fane legemusa: ilegei, amo ninia da dawa:i. 33 Amaiba:le, sia: amo da diagofelali huluane da fane legei dagoi, amo sia: dafawaneyale mae dawa:ma. A:manone, e fawane da fane legei dagoi."

34 Amo galuwane, A:basalome da hobea:i dagoi ba:i. Amola amo-galuwane, dadi gagui dunu amo da sosodo aligisa esalu, e da ba:loba, dunu gilisi bagade, logo amo da Holona:ime moilaiga masu, amoga agoloba:le gudu dalebe ba:i. E da hina bagade ema asili, ea ba:i liligi ema olelei. 35 Yonada:be da Da:ibidima amane sia:i, "Na sia:i defele, diagofelali da manebe goea!" 36 E da amane sia:na:noba, Da:ibidi egefelali da golili sa:i. Ilia da muni dibiba:le, Da:ibidi amola ea eagene ouligisu dunu huluane da ha:giwane didigia:i.

37 *- 38 A:basalome da hobeale, Gisie hina bagade Da:lama:i (A:mihade egefe) ema asili, ode udiana ele ouesalu. Da:ibidi da eso bagohame eagofe A:manoneha asigiba:le, heawini dinanusu. 39 Be e da A:manoneha dinanusu yolesiagaloba, e da bu A:basalomeha fofagisu.

14

Youa:be da A:basalome Da:ibidima Buhagima:ne Hahamoi

1 Youa:be da Da:ibidi da A:basalomeha fofagi gala, amo dawa:i. 2 Amaiba:le, e da bagade dawa:su uda Degoua moilaia esalu, amo ema misa:ne sia:si. Amo uda da ema doaga:loba, e da udama amane sia:i, "Di ogogole dinanuyale dawa:ma:ne agoane hamoma. Dawa:digima:ne abula eboboi ga:ma. Dia dialuma hinabo mae fesega:ma! Di da udaga gebewane heawini dinanebe defele hamoma! 3 Amasea, hina bagade ema asili, na dima adomu amo ema sia:ma." Amalalu, Youa:be da ema amo sia: sia:ma:ne olelei. 4 Amo uda da hina bagadema asili, ema nodoma:ne osobaga beguduli, amane sia:i, "Hina noga:idafa! Dia na fidima!"

5 Da:ibidi da ema amane sia:i, "Di adilamusa:la:?" Uda da bu adole i, "Hina! Na da hame gagui didalo. Nagoa da bogoi dagoi. 6 Hina! Na da nagofe aduna galu. Eso afaega, ela da bugili nasu sogega sia:ga gegei. Ela afafama:ne gaga:mu dunu afae hame ba:i. Amola nagofe afae da eno amo ea fane legei dagoi. 7 Amola wali, hina, na sosogo huluane da nama mae asigili, nagofe eno amo ilia fuga:musa:, ilima ima:ne sia:sa. Bai e da ea hobe medole legei, ilia sia:sa. Ilia da amane hamosea, na da mano hamedafa esalebe ba:mu. Amai galea, nama dafawane hamoma:beyale dawa:lusu huluane da fisi dagoi ba:mu. Amola, nagoa ea dio da osobo bagadega hame adolalumu."

8 Hina bagade da bu adole i, "Di diasuga buhagima. Na da amo liligi hahamomu."

9 Uda da amane sia:i, "Hina noga:i! Dia adi hamosea, na sosogo amola na da amo ninia hamoi fawane sia:mu. Di amola hina bagade ea sosogo amola da giadofale hamedafa hamoi ba:mu."

10 Hina bagade da bu adole i, "Nowa dunu da dima magagisia, amo nama oule misa! Amasea, amo dunu da dima bu se nabasu hamedafa imunu."

11 Uda da amane sia:i, "Hina noga:idafa! Na sosogo fi dunu afae amo da nagofe ea bogoi dabe imunusa: ilegei. E da nagofe eno fane legele amola musa: wadela:i hou da baligi dagoi ba:sa:besa:le, di da dia Hina Godema sia:ne gadoma." Da:ibidi da bu adole i, "Na da Fifi Ahoanusu Hina Gode Ea Dioba:le amane ilegesa. Diagofe da se hamedafa nabimu."

12 Uda da amane sia:i, "Hina noga:idafa! Na da eno afae fawane sia:mu da defeala:?" E bu adole i, "Defea! Sia:ma!"

13 Uda da Da:ibidima amane sia:i, "Dia da abuliba:le Gode Ea fi dunuma wadela:le hamosala:? Dia da abuliba:le dia mano mugululi asi amo ea buhagimu logo hame doasibala:? Di da dia waha sia:i amoga dia hou fofada:nanu, disu da giadofai dagoi sia:sa. 14 Ninia huluanedafa da bogosu ba:mu. Ninia da hano osoboga adasa:i agoane, bu lamu da hamedei. Gode Hi amolawane da bogoi dunu bu esaloma:ne hame hamosa. Be di, hina bagade, da dunu mugululi asi, amo ea buhagimu logo doasimusa: dawa:.

15 Hina noga:idafa! Na da dima sia:na misi, amo ea bai da na sosogo ilia da nama magagi. Amaiba:le, na da nisu amoma na dima asili sia:ma:ne

* **13:37:** 2 Sa:miuele 3:3

dawa:i. Di da na adole ba:su hamoma:ne, na da dawa:i galu. 16 Na da amane dawa:i, `Hina bagade da na sia: nabimu. Amola e da dunu amo da nagofe fuga:musa: amola na sosogodafa soge amo Gode da Ea fi ilima i, amoga fadegamusa: dawa:lala, hina bagade da amo dunuma nagofe mae fuga:ma:ne gemu,' na agoane dawa:i. 17 *Na da nisu sia:i, `Dafawane, hina noga:idafa! Dia dafawane ilegesu da na gaga:mu.' Bai hina bagade da Gode Ea a:igele agoane amola e da hou ida:iwane amola wadela:i hou amo afafamusa: dawa:. Dia Hina Gode da ali esalumu da defea!"

18 Hina bagade da bu adole i, "Na da dima adole ba:mu gala. Sia: huluanedafa molole olelema!" Uda da amane sia:i, "Hina noga:idafa! Dia hanaiga nama adole ba:ma!"

19 Da:ibidi da ema amane adole ba:i. "Di da Youa:be ea sia:beba:le, amo hou hamobela:?" E bu adole i, "Hina noga:idafa! Na da sema liligi huluane amoba:le sia:sa. Na da dima molole adole imunu logo fawane ba:sa. Dafawane! Dia eagene ouligisu dunu Youa:be, hi da na dima agoane sia:ma:ne sia:i. 20 Be e da hou moloma:ne agoane hamoi. Hina noga:idafa! Di da Gode Ea a:igele dunu defele asigi dawa:su bagade gala. Di da liligi hamonanebe huluane dawa:."

21 Amogalu fa:no, hina bagade da Youa:bema amane sia:i, "Na da dia hanai hamoma:ne ilegei dagoi. Dia asili, goi ayeligi A:basalome lalalu, guiguda: oule misa!"

22 Youa:be da Da:ibidima nodoma:ne, ea midadi osoba gala:la sa:ili, amane sia:i, "Hina noga:idafa! Hina Gode da dima hahawane dogolegele hamomu da defea! Di da na adole ba:i defele hamomuba:le, di da nama hahawane gala, amo na dawa:."

23 Amalalu, e da wa:legadole, Gesie sogega asili, A:basalome amo Yelusaleme moilai bai bagadega bu oule misi. 24 Be hina bagade da A:basalome e hina bagade diasu amoga mae golama:ne sia:i. Da:ibidi da amane sia:i, "Na da ea odagi hamedafa ba:mu galebe." Amaiba:le, A:basalome da hi diasua esalu. E da hina bagade hame ba:la asi.

A:basalome amola Da:ibidi Ela da bu Gousa:i

25 A:basalome ea da:i da noga:iwane ba:su. Isala:ili soge ganodini, dunu eno e agoai hame ba:i. Ea dialuma gadonini sa:ili, emoa guduli da bobonomai fawane ba:su.

26 Ea dialuma hinabo da gesoma agoane amola e da ode huluane amoga afaega ea dialuma hinabo dadamusu. Bai ea hinabo da sedadedafa amola dioi bagade ba:su. Amo hinabo ea dioi defei, da ilia hina bagade ea ilegei defele ba:su. Defei da gilougala:me aduna agoane ba:su. 27 A:basalome da egefelali udiana amola idiwi afae galu. Ea idiwi ea dio amo da Da:ima. E da isisima:goi ba:su uda esalu.

28 A:basalome da ode adunaga, hina bagade mae ba:le, Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esalu. 29 Amalalu, A:basalome da Youa:be ema misa:ne sia:i. E da Youa:be amo A:basalome ea hou olelema:ne, hina bagadema asunasimusa: dawa:i galu. Be Youa:be da ema hame misi. A:basalome da bu Youa:be ema misa:ne sia:i, be Youa:be da bu hame misunu sia:i. 30 Amaiba:le, A:basalome da ea hawa: hamosu dunu ilima amane sia:i, "Ba:ma! Youa:be ea bugili nasu soge da na soge bega: gala. Amo ganodini da `bali' bugi dialebe. Dilia amoga asili laluga ulugagisima!" Amaiba:le, ilia da asili bugili nasu soge laluga ulugagisi.

* **14:17:** 2 Sa:miuele 19:27

31 Youa:be da A:basalome ea diasuga asili, ougili amane adole ba:i, “Dia hawa: hamosu dunu da abuliba:le na bugili nasu soge ulugagibala:?”
32 A:basalome da bu adole i, “Bai na da di nama misa:ne sia:i. Be di da hame misi. Na da di hina bagade ema asunasili, ema na sia: amane adole ba:ma:ne dawa:i, `Na da abuliba:le Gesie soge fisili, guiguda: misibala:? Na amogawi esalumu da defea galu.” Amola A:basalome da eno amane sia:i, “Dia da na amo hina bagade ba:ma:ne, logo hamoma. Be e da na wadela:i hamosu dunu agoai ba:sea, e da na fane legema:ne sia:mu da defea.”
33 Amaiba:le, Youa:be da hina bagade Da:ibidima asili, A:basalome ea sia:i liligi olelei. Hina bagade e da A:basalome ema misa:ne sia:i. A:basalome da ema asili, ea midadi osoba begudui. Hina bagade da ema hahawane yosia:le, nonogoi.

15

A:basalome da Odoga:su Ilegei

1 Amogalu fa:no, A:basalome da `sa:liode’ amola hosi lai. Amola ema sosodo aligisu dunu 50agoane masa:ne ilegei. 2 E da hou agoane hamonanusu. E da hahabedafa wa:legadole, asili, moilai holei bega: gadenene lelusu. Nowa da sia:ga gegeiba:le hina bagade ea hahamoma:ne manoba, A:basalome da ema misa:ne wele guda:le, e da habidili misibayale adole ba:su. Amalalu, dunu da ea fi amo sia:noba,
3 A:basalome da ema agoane sia:su, “Defea! Sema ilegei da di fidimu gala. Be hina bagade ea alofele iasu dunu, dia se nabasu nabima:ne, da hame gala.” 4 Amalalu, A:basalome da eno gilisili amane sia:su, “Hina bagade da na fofada:su dunu ilegemu da defea galu. Amai galea, nowa da sia:ga gegesu o fofada:mu ganiaba da nama misini, moloidafa fofada:su na lobo da:iya ba:la:loba.” 5 Agoai dunu da A:basalomema begudumusa: manoba, e da amo dunu sogoba:le guda:le nonogosu. 6 A:basalome da amo hou amo Isala:ili dunu huluanedafa amo ili hina bagadema moloidafa hou lama:ne misi dunu, ilima amane hamosu. Amalalu, Isala:ili dunu da Da:ibidima fuligala:su hou fisili, bu A:basalome fuligala:i.
7 Ode biyaduyale da gidigili, A:basalome da hina bagade Da:ibidima amane sia:i, “Ada! Na da Hibalone amoga asili, na Hina Godema ilegei amo hamomusa: masa:ne, dia na logo doasima. 8 Na da Gisie soge (Silia soge bagade amo ganodini) amogawi esalea, na da Hina Gode da na Yelusaleme moilai bai bagadega oule ahoabeba:le, na da Hibalone moilai bai bagadega Ema nodone sia:ne gadoma:ne ilegei.”
9 Hina bagade da amane sia:i, “Olofole masa!” Amaiba:le, A:basalome da Hibalone moilai bai bagadega asi. 10 Be amogawi e da sia: adola ahoasu dunu Isala:ili fi huluane ilima agoane sisia:i lama:ne asunasi, “Dilia dalabede ilia fulabobe nabasea, amane wele sia:ma, `A:basalome da Hibalone moilai bai bagadega, Isala:ili ilia hina bagade hamoi dagoi.’ ”
11 Dunu 200 agoane da A:basalome ili hiougiba:le, Yelusaleme moilai bai bagade fisili, Hibalone moilai bai bagadega asi ba:i. Ilia da A:basalome ea odoga:su ilegei amo hamedafa dawa:i galu, amola e hame fuligala:i.
12 Amola A:basalome da gobele salasu hamonanoba, e da Gailou moilaiga Ahidoufele (hina bagade Da:ibidi ea fada:i sia:ne iasu dunu afae) amo ema misa:ne sia:si. Hina bagade Da:ibidi amo fadegama:ne ilegesu dunu da heda:le amola A:basalome ea fa:no bobogesu dunu ili idi amolawane da heda:lalebe ba:i.

Da:ibidi da Yelusaleme Fisili Hobea:i

13 Sia: adola ahoasu dunu da Da:ibidima amane sia:i, “Isala:ili dunu da
A:basalome amo fuligala:musa: ilegelala.”
14 Amaiba:le, Da:ibidi da ea eagene ouligisu dunu amo da e fidisa
Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, ilima amane sia:i, “Ninia wahadafa
A:basalomeba:le hobeala:di. Hadiga! E da hedolo misini, nini hasalalu
amola dunu huluane moilaiga esalebe fane legesa:besa:le, ninia hedo-
lodafa hobeale ahoa:di.”
15 Ilia da bu adole i, “Defea! Hina noga:idafa! Ninia da dia sia:i defele
hamomusa: momagei dagoi.”
16 Amaiba:le, hina bagade amola ea sosogo fi huluane amola ea eagene
ouligisu dunu huluane da fisili asi. Be e da ea gidisedagi uda nabuane
gala, hina bagade ea diasu ouligima:ne yolesi.
17 Hina bagade amola ea dunu da moilai fisili ahoanoba, ilia da diasu
fa:nogadafa amogawi aliligi.
18 Ea eagene ouligisu dunu huluane ili dadafulili lelefulu. Amola hina
bagade ea da:i sosodo aligisu dunu da ea midadi baligili asi. Dadi gagui
dunu600 agoane (amo da musa: Ga:de soge fisili, Da:ibidima fa:no bobogei)
ilia amola Da:ibidi midadi baligili asi. 19 Hina bagade da ilia ouligisu dunu
amo Ida:iai ema amane sia:i, “Di da abuliba:le ani ahoabela:? Buhagili,
amalu gaheabolo hina bagade ali aligima! Di da ga fi dunu, amola dia
sogedafa fisili guiguda: mugululi misi dunu agoai esala.
20 Di da eso bagahame guiguda: esalu. Amaiba:le, di da ani udigili
ahoanumu da hamedei. Na da na doaga:mu sogebi hamedafa dawa:.
Buhagima! Amola dia fi dunu amola bu oule masa! Amola Hina Gode
da di mae fisili, dima asigilalumu da defea.”
21 Be Ida:iai da bu adole i, “Hina noga:idafa! Na da Hina Gode Ea Dioba:le
dafawane ilegesa. Na da di adi sogega ahoasea, ani masunu. Di da bogosea,
ani galu bogomu. Be na da di hamedafa yolesimu.”
22 Da:ibidi da amane adole i, “Defea! Mogodigili masa!” Amaiba:le,
Ida:iai amola ea dunu amola ilia sosogo da bu ahoanu. 23 Da:ibidi ea fa:no
bobogesu dunu da ga ahoanoba, dunu huluane da ha:giwane dinanu. Hina
bagade da ea dunu bisili, Gidalone hano fonobahadi degele, ilia gilisili
hafoga:i sogega ahoanebe ba:i.
24 Gobele salasu dunu amo Sa:idoge amola Lifai fi dunu amo Gousa:su
Sema Gagili gaguli ahoanebe ba:i. Ilia amo ligisili, dunu huluanedafa da
moilai yolesi dagoi ba:loba fawane bu gaguia gadoi. Gobele salasu dunu
Abaia:da amola da amogawi esalebe ba:i.
25 Amalalu, hina bagade da Sa:idogema amane sia:i, “Gousa:su Sema
Gagili amo moilai bai bagadega bu gaguli masa. Hina Gode da nama
hahawane galea, E da na Gousa:su Sema Gagili amola amo ea ilegei sogebi
amo ba:la masa:ne logo doasimu.
26 Be E da nama hahawane hame galea - defea - E da nama Ea hanaiga
hamomu da defea.” 27 Amola Da:ibidi da Sa:idogema eno amane sia:i,
“Di da ba:la:lusu dunula:? Diagofe Ahima:ia:se amola Abaia:da egefe amo
Yonada:ne amo lalalu, olofole moilai bai bagadega buhagima. 28 Amogalu,
na da hafoga:i soge ganodini, hano degesu gadenene sogebi amogawi dilia
sia: nabimusa: ouesalumu.” 29 Amaiba:le, Sa:idoge amola Abaia:da da
Gousa:su Sema Gagili amo Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asili,
amogawi ouesalu.

30 Da:ibidi da digini asili, Olife Goumiba:le heda:i. E da ea emo salasu
mae salawane amola ea da:i dioi olelema:ne, ea dialuma dedeboiwane asi.
Amola dunu huluane ema fa:no bobogebe da ilia dialuma hulu dedebole
digini afia:lebe ba:i. 31 Ilia da Da:ibidima amane olelei, "Ahidoufele da
A:basalome ea odoga:su hou amoga gilisi." Amalalu, Da:ibidi da amane
sia:ne gadoi, "Hina Gode! Dia Ahidoufele ea fada:i sia:ne iasu sia: amo
afadenene, gagaoui dunu ea sia: agoane hamoma:ma."
32 Olife Goumi da:iya gado da nodone sia:ne gadosu sogebi dialebe ba:i.
Da:ibidi da amogawi doaga:loba, ea samadafa amo Agaide dunu ea dio
amo Hiusiai da ema misi. Ea da abula gagadelale ga:ne, amola ea dialuma
da:iya osobo uli ba:i. 33 Da:ibidi da ema amane sia:i, "Di da ani ahoasea,
na hame fidimu. 34 Be dia na fidimusa: dawa:sea, agoane hamoma. Di
Yelusaleme moilai bai bagadega buhagili, A:basalomema amane olelema,
`Na da diada mae yolesili, fuligala:iwane hawa: hamonanu, amo defele na
da di fidimu.' amane sia:ma. Amasea, Ahidoufele da A:basalomema fada:i
sia: sia:sea, di da ema amo sia:ga mae fa:no bobogema:ne sia:ma. 35 Di
da gobele salasu dunu Sa:idoge amola Abaia:da amogawi esalebe ba:mu.
Sia: huluane di da hina bagade diasua nababe, amo elama olelema. 36 Elea
egefela amo Ahima:ia:se amola Yonada:ne amo da ili galu esala. Amaiba:le,
di da hina bagade diasua fada:i sia: nabasea, ela da amo nama adomusa:,
asunasima."
37 Amaiba:le, Da:ibidi ea sama Hiusiai da Yelusaleme moilai bai
bagadega buhagi. E doaga:be amo galu, A:basalome doaga:lebe ba:i.

16

Da:ibidi amola Saiba

1 *Da:ibidi da agolo da:iya heda:le, fonobahadi baligili, Mifibousiede ea
hawa: hamosu dunu amo Saiba, da ema hedolowane doaga:i. E da dougi
aduna oule misi. Amo da:iya da falaua ga:gi 200amola waini fage fofogai
gagabu 100agoane amola gaheabolo ifa fage gagabu amola bulamagau
gadofoga hamoi daba, waini hanoga nabai, amo dougi da:iya diafulubi
ba:i. 2 Hina bagade Da:ibidi da ema amane adole ba:i, "Dia da amo liligi
huluane adi hamomusa: gaguli misibala:?" Saiba da bu adole i, "Hina
noga:idafa! Dougi da dia sosogo fi ili fila heda:le masa:ne oule misi. Falaua
ga:gi amola ifa fage da dia dunu ilia moma:ne amola waini hano da ilia
wadela:i sogega ahoana hele nabasea, amo moma:ne gaguli misi."
3 †Da:ibidi da amane adole ba:i, "Dia hina Solo amo ea aowa Mifibousiede
da habila:?" Saiba da bu adole i, "E da Yelusaleme amo ganodini ouesala.
Bai Isala:ili dunu da ea aowa Solo ea hina bagade hou, amo ema bu imunu,
amo e da dafawaneyale dawa:sa."
4 Hina bagade da Saibama amane sia:i, "Na da Mifibousiede ea musa:
gagui huluane dima iaha." Saiba da bu adole i, "Hina noga:idafa! Na da
dia hawa: hamosu dunu esala. Na da eso huluane di hahawane ba:ma:ne
hamomu da defea."

Da:ibidi amola Simiai

5 Da:ibidi da Bahiulimi moilaiga doaga:loba, Solo ea fi dunu afae, amo
Simiai (Gila egefe) da ougiba:le misini, e da ilima gagabusu aligima:ne sia:
sisia: asi.

---

* **16:1:** 2 Sa:miuele 9:9-10 † **16:3:** 2 Sa:miuele 19:26-27

6 Simiai da muni Da:ibidi amola ea eagene ouligisu ilima igiga gagala:lu.
Da:ibidi ea dunu amola ea da:i sosodo aligisu dunu da Da:ibidi sisiga:le
lelu, be e da amo mae dawa:le, igiga gagala:i. 7 Simiai da gagabui
aligima:ne ilegele, amane sia:i, "Gadili masa! Gadili masa! Di da fasu
dunu! Di da wadela:i hamosu dunu! 8 Di da Solo ea hina bagade hou
samogei. Amola, di da Solo ea sosogo fi bagohame fane legeiba:le, Hina
Gode da dima se iaha. Hina Gode da hina bagade hou dima fadegale, dia
mano A:basalome igili i dagoi. Di fane legesu dunu! Di da wadela:lesi
dagoi ba:sa!"
9 Abisia:i (ea ame da Selouaia) da hina bagadema amane sia:i, "Hina
noga:idafa! Di abuliba:le, amo wa:me dima gagabui aligisa, amo ea logo
hame hedofasala:? Dia na asili, ea dialuma damuni fasima:ne sia:ma!"
10 Hina bagade da Abisia:i amola ea ola Youa:be elama amane sia:i, "Amo
da alia liligi hame! E da nama gagabusa galea, Hina Gode da ema amane
hamoma:ne adoiba:le, amo hou ea bai ema adole ba:mu da hamedei."
11 Amola Da:ibidi da Abisia:i amola ea eagene ouligisu dunu huluane ilima
amane sia:i, "Nagofedafa da na fane legemusa: logo hogolala. Amaiba:le,
amo Bediamini dunu ea hou ba:beba:le, mae fofogadigima! Hina Gode da
adobeba:le, e da nama gagabusu aligima:ne sia:sa. Amaiba:le, ema mae
sia:ma. E da amo hou hamomu da defea. 12 Amabela:? Hina Gode da
na da:i dioi bagade ba:ma:bela:? Amasea, e da amo gagabusu aligima:ne
fadegale, nama hahawane hou ima:bela:?" 13 Amaiba:le, Da:ibidi amola
ea dunu da bu logoga ahoanu. Simiai da ili galu agolo bega: ahoanu. E da
ilima gagabusa amola, ilima igi amola osoboga gagala:sa ahoanu. 14 Hina
bagade amola ea dunu huluane da hele nabawane, Yoda:ne Hano amoga
doaga:i. Amogawi ilia da helefi.

A:basalome da Yelusalemega Esalu

15 A:basalome amola ema fa:no bobogebe Isala:ili dunu huluane da
Yelusaleme moilai bai bagadega golili sa:i. Ahidoufele da ili galuwane golili
sa:i. 16 Hiusiai (Da:ibidi ea sama) da A:basalomema doaga:le, amane wele
sia:i, "Hina bagade! Gebe esaloma:mu! Gebe esaloma:mu!"
17 A:basalome da ema amane sia:i, "Di da dia sama Da:ibidi fisiagabela:?
Di abuliba:le ali hame asibala:?"
18 Hiusiai da bu adole i, "Na da habodane e amola ahoabela:? Na da dunu
amo Hina Gode da ilegei amola Isala:ili dunu huluane ilimagale ahoa. Na
da ani esalumu. 19 Na da na hina eagofe amo ea hawa: fawane hamomu
da defea. Na da dia ada ea hawa: hamoi amo defele dia hawa: hamomu."
20 Amalalu, A:basalome da delegili, Ahidoufelema amane sia:i, "Wali
ninia huluane da guiguda: esalebe goea! Di da ninia hamoma:ne, adi
fada:i sia: sia:sala:?"
21 Ahidoufele da ema bu adole i, "Dia asili, dia ada ea gidisedagi uda amo
e da hina bagade diasu ouligimusa: guiguda: yolesi, amo huluane adole
lama. Amasea, Isala:ili dunu da dia ada da dia ha lai dunu, amo noga:le
dawa:mu. Amola dima fa:no bobogesu dunu da dogo denesi ba:mu."
22 ‡Amaiba:le, ilia da hina bagade diasu gadodili fa:i amo da:iya abula
diasu gagui. Amogawi, dunu huluane ba:ma:ne, A:basalome da ea ada ea
gidisedagi uda huluane adole lai. 23 Amo esoga, nowa da Ahidoufele ea
fada:i sia: nabaloba, ilia da amo sia: da Gode Ea sia: defele dafawaneyale
dawa:su. Da:ibidi amola A:basalome da amo sia: fa:no bobogesu.

‡ **16:22:** 2 Sa:miuele 12:11-12

17

Hiusiai da A:basalome Dafama:ne Olelei

1 Amogalu, Ahidoufele da A:basalomema amane sia:, “Na da dunu 12,000
agoane ilegele, wali gasia Da:ibidima doagala:musa: bobogema:ne sia:ma.
2 E da helebeba:le amola da:i dioiba:le, na da hedolo ema doagala:le, ea
dunu huluane da hobeamu. Amasea, na da hina bagade fawane fane
legemu. 3 Amasea, na da ea dunu huluane dima oule misunu. Ilia da
uda hobeale asili bu fila mabe amo defele bu manebe ba:mu. Dunu afae
fawane fane legemu da defea. Eno huluane da gaga:i dagoi ba:mu.”
4 A:basalome amola Isala:ili ouligisu dunu huluane da amo fada:i sia:
hahawane nabi. 5 A:basalome da amane sia:i, “Wali Hiusiai amo misa:ne
wele sia:ma. Ninia da ea sia: nabimu.” 6 Hiusiai da doaga:loba,
A:basalome da ema amane sia:i, “Ahidoufele da ninima amo fada:i sia:
sia:i. Ninia amo sia: fa:no bobogema:bela:? O amai hame galea, dia ninima
logo olelema.”
7 Hiusiai da bu adole i, “Fada:i sia: amo Ahidoufele da wali dilima i, amo
da noga:i hame. 8 Dilia dawa:! Da:ibidi amola ea dunu da nimi bagade
gegesu dunu. Dunu da ‘bea’ emega ea mano wamolasea, ‘bea’ da ougi
bagade ba:sa. Amo defele, Da:ibidi amola ea dunu da ougi bagade gala.
Dia ada da bagade dawa:su dadi gagui dunu. E da gasia ea dunu amo gilisili
hame ouesala. 9 Amabela:? E da wahadafa magufu gelabo o eno sogebi
amo ganodini wamo aligili esalabala? Da:ibidi da dia dunu doagala:sea,
amola nowa da amo sia: nabasea, Da:ibidi da dia dunu hasali dagoi, amo
sia:mu.
10 Amasea, Isala:ili nimi bagade gegesu dunu, amo da laione wa:me
defele beda:su hame dawa:, ilia amola da beda:igia:mu. Bai Isala:ili dunu
huluanedafa da dia ada da dadi gagui dunu noga:idafa, amola ea dunu da
nimi bagade gegesu dunu, amo ilia da dawa:mu.
11 Na fada:i sia: da agoane. Di Isala:ili dunu huluanedafa, soge bega:
asili eno bega: doaga:le, huluane lidili gegedoma. Ilia da sa:i hano wayabo
bagade bega: gala, amo ea su idi agoane ba:mu. Amola disu bisili, ilima
gegemusa: oule masa. 12 Ninia Da:ibidi ea esalebe sogebi hogolalu, e da
nini mabe ea mae ba:le, e doagala:mu. E amola ea dunu huluanedafa da
fane legei dagoi ba:mu. 13 E da hobeale, moilai bai bagade ganodini golili
dasea, ninia dunu da amoga efe gaguli asili, amo moilai bai bagade, fago
hagudu gala amoga hiougili gudumu. Amo moilai bai bagade ea musa:
dialebe sogebi agolo da:iya, amoga igi afae dialebe hame ba:mu.”
14 A:basalome amola Isala:ili dunu huluane da amane sia:i, “Hiusiai ea
fada:i sia:i da noga:i amola Ahidoufele ea sia:i baligisa.” Hina Gode da
A:basalome amola Isala:ili dunu ilia da Ahidoufele ea fada:i sia: noga:i
amoma mae fa:no bobogema:ne ilegei. Bai E da A:basalome dafama:ne
logo hamoi.

Da:ibidi da Sisasu Sia: Nababeba:le Hobea:i

15 Amalalu, Hiusiai da gobele salasu dunu Sa:idoge amola Abaia:da
elama fada:i sia: e da A:basalome amola Isala:ili ouligisu dunuma i, amola
fada:i sia: amo Ahidoufele ea i, amo elama olelei. 16 Hiusiai da eno
amane sia:i, “Hadiga! Da:ibidima sia: sia:sima. E da gasia hano degesu
hafoga:i sogega galu, amoga mae ouesaloma:ne sia:ma. Be e amola ea
dunu da A:basalome ea dadi gagui dunuga gagulaligili fane legesa:besa:le,
e wahadafa Yoda:ne Hano degema:ne sia:ma.”

17 Abaia:da egefe Yonada:ne amola Sa:idoge egefe Ahima:ia:se ela da
Enelougele hano nasu uli dogoi Yelusaleme bega: galu amoga ouesalebe
ba:i. Bai ela da se nabasa:besa:le, molai bai bagade golili sa:imu da
hamedei ba:i. Hawa: hamosu a:fini da eso huluane Yelusalemega hamobe
hou elama olelemusa: ahoasu. Amalalu, ela da Da:ibidima alofele
adomusa: ahoasu. 18 Be eso afaega, goi afae da ela ba:le, A:basalomema
adoi. Amaiba:le, ela da hehenane Bahiulimi dunu ea diasu ganodini
wamoaligi. Ea diasu gadenene da hano uli dogoi dialebe ba:i. Ela da amo
ganodini sa:ili, wamoaligi. 19 Bahiulimi dunu ea idua da amo uli dogoi
dedeboi. Amola dunu da amo mae ba:ma:ne, dedebosu abulaga figisili,
amo da:iya gagoma afagogolesi.

20 A:basalome ea eagene ouligisu dunu da amo diasuga misini, udama
amane adole ba:i, "Ahima:ia:se amola Yonada:ne da habila:?" E bu adole i,
"Ela da hano degei dagoi." A:basalome ea dunu da ela hogoi, be hame ba:i.
Amaiba:le, ilia da Yelusalemega buhagi. 21 Ilia da yolesilalu, Ahima:ia:se
amola Yonada:ne da uli dogoia gudunini heda:le, hina bagade Da:ibidima
sia:musa: asi. Ela da Ahidoufele ea A:basalomema hamoma:ne ilegei
Da:ibidima olelelalu, amane sia:i, "Hadiga! Hano degema!" 22 Amaiba:le,
Da:ibidi amola ea dunu da muni Yoda:ne Hano degelalu, hadigibi galu
degele asi dagoi ba:i.

23 Ahidoufele da A:basalome amola ea dunu da ea fada:i sia: amoga
hame fa:no bobogei ba:loba, e da ea dougi da:iya fisu legele, amoga fila
heda:le, hi moilaidafa amoga buhagi. Amalalu, e da ea liligi huluane
hahamonanu, hi gobele galogoaga gomene hegoa:nesili, bogoi dagoi. Ilia
da ea da:i hodo amo ea sosogo fi ilia uli dogoiga sali. 24 A:basalome amola
Isala:ili dunu da Yoda:ne Hano degei dagoloba, Da:ibidi da Ma:ihana:ime
sogega doaga:i dagoi ba:i. 25 (A:basalome da Ama:isa amo Youa:be ea dadi
gagui wa:i ouligisu sogebi lama:ne ilegei dagoi. Ama:isa da Isiama:ile fi
dunu Yidie egefe. Ea ame da A:biga:ile, Na:iha:se ea idiwi amola Youa:be
ea ame Selouaia amo ea hobe). 26 A:basalome amola ea dunu da Gilia:de
soge ganodini awali wa:i fi dialu.

27 Da:ibidi da Ma:ihana:ime amoga doaga:loba, Sioubai (Na:iha:se egefe.
E da La:ba moilai bai bagade A:mone sogega gala amoga misi) amola
Ma:ige (Loudiba dunu A:miele egefe) amola Basila:iai (e da Lougilimi
moilai Gilia:de sogega misi) ilia da Da:ibidi yosia:musa: misi. 28 - 29 Ilia da
yaeya amola osoboga hamoi ofodo amola golasu liligi amola ha:i manu,
amo Da:ibidi amola ea dunuma ima:ne gaguli misi. Ilia da widi amola
bali, falaua, gagoma gobei, da:iyene, da:iyene eno, agime hano, gou, dodo
maga:me sefe, amola sibi gaguli misi. Bai Da:ibidi amola ea dunu da
hafoga:i sogega ahoanebeba:le, ha:i amola hano hanai amola helei galu,
amo ilia da dawa:i.

18

Da:ibidi ea Dadi Gagui da A:basalome Hasali amola e Fane Legei

1 Hina bagade Da:ibidi da ea dunu huluane gegedole, afafane, dunu
gilisisu idi afae afae amo da 1,000 amola gilisisu eno ilia idi afae afae da 100
agoane ilegele gagai. Amo gilisisu ouligima:ne, e da ouligisu dunu ilegele
gagai. 2 Amalalu, e da gilisisu udiana hamone, ili gadili asunasi. Gilisisu
udiana ilia ouligisu dunu da Youa:be amola ea eya Abisia:i amola Ga:de
dunu Idai. Amola Da:ibidi da amane sia:i, "Na amola nini masunu." 3 Be

ilia da bu adole i, “Di da nini hame masunu. Ninisu da beba:le hobeasea, o ninia dogoa mogili fane legei ba:sea, ninia ha lai da hame dawa:mu. Be di da nini dunu 10,000 agoanega fawane defele ba:sa. Di da guiguda: moilaiga esalu, ninima fidisu asunasima:ne, ouesalumu da defea.”

4 Da:ibidi da amane sia:i, “Dilia da amo hou da baligili noga:i dawa:beba:le, na da hamomu.” Amalalu, e da logo holei bega: `leloba, ea dunu gilisisu mogili da 1,000 idi amola mogili da 100 idi, amo da gadili mogodigili asi. 5 E da Youa:be amola Abisia:i amola Idai ilima amane sia:i, “Dilia nama asigiba:le, ayeligi A:basalome ema se mae ima.” Dadi gagui dunu huluane da sia: amo Da:ibidi da ea ouligisu dunuma sia:i, amo nabi. 6 Da:ibidi ea dadi gagui wa:i da sogega asili, Ifala:ime iwilaga Isala:ili dunuma gegei.

7 Da:ibidi ea dunu da Isala:ili dunu hasali. Ilia gasa bagadewane Isala:ili dunuma hasalasi. Amo esoha, dunu 20,000 agoane da fane lelegei dagoi ba:i. 8 Gegesu da soge huluane amo ganodini asi. Dunu amo da iwila ganodini bogoi ilia idi da dunu gegesu ganodini bogoi ilia idi baligi dagoi.

9 A:basalome da `miule’ amoga fila heda:le ahoanoba, hedolowane Da:ibidi ea dunu mogili ema manebe ba:i. Ea `miule’ da hehenane, `ouge’ ifaha golili asili, A:basalome ea dialuma da ifa amodaga gaguiagai. Miule da bu hehenai, be A:basalome da ea dialuma ifa amodaga fodosili hamefufua hegoa:i dialebe ba:i. 10 Da:ibidi ea dunu afae da amo ba:lu, Youa:bema amane adola asi, “Hina! Na da A:basalome `ouge’ ifaga fodosili hegoa:i dialebe ba:i!”

11 Youa:be da bu adole i, “Dia ba:beba:le, abuliga amogaiwane e hame fane legebela:? Na nisu da dima silifa fage nabuane amola bulu ia:noba!”

12 Be amo dunu da bu adole i, “Di da silifa fage 1,000 agoane nama i ganiaba, na da hina bagade egefema hame wadela:lesila:loba. Ninia huluane da hina bagade di amola Abisia:i amola Idai dilima amane sia:be nabi, `Dilia nama asigiba:le, ayeligi A:basalomema se mae ima!’ 13 Be na da hina bagade ea sia:i mae nabawane A:basalome fane legesa ganiaba, hina bagade da amo naba:loba (e da liligi hamobe huluane naba) amaiba:le dia da na hame gaga:la:loba ba:mu.”

14 Youa:be da amane sia:i, “Na da di amo hamoma:ne bu hame aligimu!” A:basalome da `ouge’ ifaga hegoa:nesi dialebe ba:le, amola Youa:be da goge agei udiana lale amoga ea bida:igia soi. 15 Amalalu, Youa:be ea dadi gagui dunu nabuane gala da gadenene misini, A:basalome bogoma:ne dabuasilisi.

16 Youa:be da sia:beba:le, ilia dalabede amo gegesu dagolesima:ne fulaboi. Amola Youa:be ea dadi gagui dunu da Isala:ili dunuma se bobogelalu yolesili buhagi. 17 Ilia da A:basalome ea da:i hodo lale, oso dogone uli dogoi ganodini sanasili, igi gegedole legei bagade, amoga dedebosi. Isala:ili dunu huluane da hobeale, afagogole, hi diasuga buhagi. 18 A:basalome da mae bogole esalebe galu, e da ea hamoi dawa:loma:ne, hina bagade Fagoga igiga wanonesi. Bai e da dunu mano hame amola egefe ea dio osobo bagade sia:numu hame galu. Amaiba:le, e da amo dawa:loma:ne igi wanoi amoma hina: dio asunasi. Amola amogainini wali, amoga ilia da `A:basalome ea dawa:digima:ne igi Wanoi’ amo dio sia:sa.

Da:ibidi da A:basalome Bogoi Nabi

19 Amalalu, Ahima:ia:se (Sa:idoge egefe) da Youa:bema amane sia:i, “Na
da hina bagadema hehenane, sia: ida:iwane amo da Hina Gode da ea ha
lai ema mae hasalima:ne e gaga:i, na da amo sia: adola masa:ne sia:ma”
20 Youa:be da bu adole i, “Hame mabu! Di da wali eso sia: ida:iwane
adomusa: hame masunu. Eso enoga da defea be wali eso hame. Bai hina
bagade egefe da bogoi dagoi.”
21 Amalalu, e da ea udigili hawa: hamosu dunu (Suda:ne soge dunu) ema
amane sia:i, “Di hina bagade ema asili, dia ba:i liligi amo ema olelema.”
Udigili hawa: hamosu dunu da begudili, hehenane asi.
22 Be Ahima:ia:se da ea edegei mae fisili, bu sia:i, “Na da fa:no mabe
hou hame dawa:sa. Be na amola da amo sia: adomusa: masa:ne sia:ma.”
Youa:be da adole ba:i, “Nagofe! Dia abuliba:le amo hou hamomusa:
hanabela:? Di da amoga bidi hame lamu.” 23 Ahima:ia:se da amane sia:i,
“Na da fa:no mabe hou mae dawa:le masunu hanai galebe!” “Defea!
Masa!” Youa:be da sia:i. Amaiba:le, Ahima:ia:se da Yoda:ne Fago gudu
hehenaia sa:ili, hedolowane udigili hawa: hamosu dunu ea ahoabe baligi.
24 Da:ibidi da sogebi amo da gano golili ganosu amola ga golili ganosu
dogoa gala, amogawi fi esalebe ba:i. Sosodo aligisu dunu da moilai dobea
da:iya gado heda:le, logo holei dabua fafai amo da:iya lelu. E da gadili
ba:le galoba, dunu afae hehenanebe ba:i.
25 E da hina bagadema gudu wele sia:ne guduli, hina bagade da ema
amane sia:i, “E da hisu mabeba:le, sia: noga:i adomusa: maha.” Hehenasu
dunu da gebewane gagadenena manebe ba:i.
26 Amalalu, sosodo aligisu dunu da eno dunu hisu hehenanebe ba:i. E
da logo holei ouligisu dunuma gudu wele sia:ne gudui, “Ba:ma! Dunu eno
da hehenaiya manebe goea!” Hina bagade da bu adole i, “E amolawane
da sia: ida:iwane adola maha.”
27 Sosodo aligisu dunu da amane sia:i, “Na ba:loba bisili mabe dunu
da Ahima:ia:se e agoai hehenanebe.” Hina bagade da amane sia:i, “E da
dunu noga:i. Amola e da sia: ida:iwane adola maha.” 28 Ahima:ia:se da
hina bagadema asigi sia: yosia:nu, hi gobele hina bagade midadi osoba
gala:la sa:ili, amane sia:, “Dia Hina Godema nodoma! Bai E da di, hina
noga:i, dia ha lai odoga:be dunu amo hasalima:ne hamoi dagoi.”
29 Hina bagade da adole ba:i, “Ayeligi A:basalome da hahawane
gaga:bela:?” Ahima:ia:se da bu adole i, “Hina! Dia ouligisu dunu Youa:be
da na asunasi mana ba:loba, na da dunu bagohame bulisa lafia:lebe ba:i,
be amo ea bai na da hame dawa:i.”
30 Hina bagade da amane sia:i, “Gagoe aligila masa!” Amola e da
amogawi asili, lelu. 31 Amalalu, Suda:ne udigili hawa: hamosu dunu da
doaga:le, hina bagadema amane sia:i, “Hina noga:idafa! Na da dima sia:
ida:iwane adola misi. Wali eso, Hina Gode da dima, dia ha lai lelesu dunu
hasalima:ne hamoi dagoi.”
32 Hina bagade da amane adole ba:i, “Ayeligi A:basalome da gaga:bala:”?
Udigili hawa: hamosu dunu da bu adole i, “Hina! Ema hamoi hou defele,
dia ha lai amola dima odoga:su dunu huluane, ilima amane hamoi dagoi
ba:mu da defea!”
33 Ea mano da bogoi nababeba:le, Da:ibidi da baligiliwane da:i dione,
sesei amo da logo holeiga gadodili gala, amoga asili, dinanu. E da ahoa
ha:giwane disa amane wele sia:i, “Nagofe! A:basalome! Nagofe! Nagofe!
Di mae bogole, na fawane bogomu da defea galu! Nagofe! A:basalome,
nagofe!”

19

Youa:be da Da:ibidima Gagabole Sia:i

1 Hina bagade Da:ibidi da A:basalome dawa:beba:le, digini amola
fofagini ahoanu. Youa:be da amo hou nabi dagoi. 2 Amola Da:ibidi ea
dunu da Isala:ili dunu hasaliba:le hahawane galu, be ilia amo fisili bu da:i
dioi galu. Bai ilia nabagaloba hina bagade da ea mano dawa:le, digini
amola fofagini ahoanu amo nabi. 3 Ilia da dadi gagui dunu gegesu amoga
hobea:iba:le gogosiasu, amo defele ouiya:le moilaiga buhagili, golili sa:i.
4 Hina bagade da ea odagi dedebole, ha:giwane amane dinanu, "Nagofe!
Nagofe! Nagofe, A:basalome! A:basalome nagofe!"
5 Youa:be da hina bagade ea diasuga asili, ema amane sia:i, "Dia dunu da
dia esalusu amola diagofelali amola didiwilali amola dia udalali amola dia
gidisedagi udalali amo huluane gaga:i dagoi. Be wali eso, dia da giadofale,
ili gogosiama:ne hamoi. 6 Di da dunu dima asigibi, ilima ha lai hamosa.
Amola di da dia ha lai dunu fuligala:sa. Di da moloiwane olelei dagoi, di da
dia dadi gagui ouligisu dunu amola dadi gagui dunu amo ilia da hamedei
dunu, amo dia da dawa:sa. Na da ba:loba, A:basalome e wali esala ganiaba
amola ninia huluane da bogogia:i ganiaba, di da hahawane ba:la:loba.
7 Defea! Di wahadafa dia dunu ilia dogo denisima:ne masa! Na da
Hina Gode Ea Dioba:le amane ilegele sia:sa. Di da amane hame hamomu
ganiaba, aya hahabe ilia huluane da di yolesi dagoi ba:mu. Amo hou da
doaga:sea, dia lalelegei eso amogainini wali bidi hamosu ba:su da amo
bagadewane baligimu."
8 Amalalu, hina bagade da wa:legadole, asili, logo holei bega: esalu. E
da amogawi esala nababeba:le, ea dunu da ema gilisimusa: misi.

Da:ibidi da Muni Yelusalemega Buhagi

Amogalu, Isala:ili dunu huluane da hobeale, afagogole, hi diasua buhagi
dagoi ba:i.
9 Ilia da Isala:ili soge huluane amo ganodini muni sia:ga gegenanu.
Ilisu amane sia:sa:i, "Hina bagade Da:ibidi da ninia ha laiga nini mae
hasalima:ne gaga:i. E da Filisidini dunu ilia nini mae hasalima:ne, nini
gaga:i. Be wali e da A:basalomeba:le hobeale, soge yolesi dagoi. 10 Ninia
da A:basalome hina bagade hamoma:ne susuligi sogagala:le ilegei. Be e
da gegesu ganodini fane legei dagoi ba:i. Amaiba:le, hina bagade Da:ibidi,
amo bu oule misunu da defea."
11 Isala:ili dunu ilia sia:dalebe, amo hina bagade Da:ibidi nabi.
Amaiba:le, e da gobele salasu dunu Sa:idoge amola Abaia:da amo Yuda
ouligisu dunuma amane adole ba:ma:ne asunasi, "Dilia da abuliba:le
fa:nodafa hina bagade bu oule misa:ne dawa:sala:? 12 Dilia da na fidafa
dunu - na hu amola na maga:me defele gala. Amaiba:le, dilia abuliba:le
fa:nodafa na bu oule misa:ne dawa:bela:?" 13 Amola Da:ibidi da ilima, ilia
da Ama:isa ema amane sia:ma:ne sia:i, "Di da na fi dunu. Na da dadi gagui
dunu ouligisudafa Youa:be amo fadegale, ea sogebi lama:ne dima ilegemu.
Na da amo hame hamosea, Gode da na fane legemu da defea." 14 Da:ibidi
da amane sia:beba:le, Yuda dunu da dafawane e fuligala:ma:ne dawa:i
galu. Amaiba:le, ilia da e amola ea ouligisu dunu amo bu misa:ne sia:
sia:si. 15 Da:ibidi da buhagilaloba, Yuda dunu da Yoda:ne Hano amogawi
e yosia:i. Ilia da Giliga:le moilaia, Da:ibidi e Yoda:ne Hano degebe amo
ouligimusa: misi dagoi ba:i. 16 *Amogaluwane, Bediamini dunu amo

* **19:16:** 2 Sa:miuele 16:5-13

Simiai (Bahiulimi dunu Gila amo egefe) e da Yoda:ne Hanoa, hina bagade
Da:ibidi yosia:musa: hehenai. 17 E da amoga Bediamini fi dunu 1,000
agoane oule misi. Amola Solo ea musa: hawa: hamosu dunu amo Saiba,
da misi. E da egefelali15 agoane amola hawa: hamosu dunu 20 agoane
oule misi. Hina bagade da Yoda:ne Hano amoga mae doaga:le, ilia hidadea
doaga:i dagoi ba:i. 18 Ilia da hina bagade ea mano amola hawa: hamosu
dunu amo huluane hano degebe ouligimusa:, amola hina bagade ea hanai
hamoma:ne, hano na:iyado ganodini degele lala asi.

Da:ibidi da Simiaima Asigi Hou Olelei

Hina bagade da hano degemusa: momageloba, Simiai da hi gobele
Da:ibidi ea midadi osoba gala:la sa:ili, ema amane sia:i, 19 "Hina
noga:idafa! Na da Yelusaleme moilai bai bagadega di yolesi esoha
amogala wadela:le bagade hamoi, amo gogolema:ne olofoma. Amo bu
mae dawa:ma amola gogolema! 20 Dafawane! Na dawa:! Na da wadela:le
hamoi dagoi. Be amo dawa:beba:le, na da ga (north) fi huluane bisili, wali
eso di, hina noga:i, gousa:musa: misi."

21 Abisia:i (Selouaia egefe) da amane sia:i, "Simiai amo fane legemu da
defea. Bai Simiai da Hina Gode Ea hina bagade hamoma:ne ilegei dunu
ema gagabusu aligima:ne sia:i."

22 Be Da:ibidi da Abisia:i amola ea ola Youa:be elama amane sia:i, "Nowa
da dima adole ba:bela:? Ali da nama bidi hamosu iahabela:? Na fawane
da wali Isala:ili hina bagade gala. Amola wali eso, Isala:ili dunu afae da
fane legesu hamedafa ba:mu."

23 Amola e da Simiaima amane sia:i, "Na da dafawane na sia:ga ilegesa.
Ilia da di hamedafa fane legemu."

Da:ibidi da Mifibousiedema Asigi Hou Olelei

24 †Amalalu, Mifibousiede (Solo ea aowa) da Da:ibidi yosia:musa: misi.
E da Da:ibidi Yelusaleme yolesia amogainini e da ea ha lai hasalalu bu
misini, ea emo hame dodofei, amola ea mayabo hame dafogei, amola ea
abula hame dodofei ba:i.

25 Mifibousiede da Yelusalemega misini, Da:ibidima doaga:i. Hina
bagade Da:ibidi da ema amane sia:i, "Mifibousiede! Di abuliba:le ani hame
asibala:? Abuliga?"

26 E bu adole i, "Hina noga:idafa! Di dawa:! Na da gasuga:igi gala. Na
da ani masusa:, na da na hawa: hamosu dunu ema na dougi da:iya fisu
legema:ne sia:i. Be e da na hohonoi dagoi. 27 Hina noga:idafa! E da na
hou ogogolewane dima olelei. Be di da Gode Ea a:igele dunu defele esala.
Amaiba:le, di da hou amo dia moloiwane ba:sea, amo hamoma. 28 Na ada
ea sosogo ilia hamobeba:le, di ili huluane fane lelegemu da defea galu.
Be amo mae dawa:le, di da na dia ha:i nasu fafaiga ha:i moma:ne ilegei.
Amaiba:le na da di, hina noga:idafa, dima bu edegemu na da defele hame
gala."

29 Hina bagade da bu adole i, "Bu mae sia:ma! Na da di amola Saiba
ani da gilisili Solo ea musa: gagui liligi amo momagele gaguma:ne ilegei
dagoi."

30 Mifibousiede da amane sia:i, "Saiba igili huluane lama:ne sia:ma! Be
di hina noga:idafa, di da gaga:iwane buhagi dagoiba:le, na hanai da gumi
dagoi."

---

† **19:24:** 2 Sa:miuele 9:1-13; 16:1-4

Da:ibidi da Basila:iaima Asigi Hou Olelei

31 ‡Gilia:de dunu Basila:iai amola da Lougilimi moilaiga hina bagade
Yoda:ne Hano degema:ne fidimusa: misi galu. 32 Basila:iai da dunu da:i
hamoi, ode80agoane gidigi ba:i. E da bagade gagui dunu. Hina bagade da
Mahana:ime amoga esaloba, e da e ha:i manu defele ema iasu. 33 Hina
bagade da ema amane sia:i, “Di Yelusaleme moilai bai bagadega ani
masunu. Amasea, na da di ouligisu hamomu.”
34 Be Basila:iai da bu adole i, “Na bogomu da gadeneidafa. Amaiba:le,
hina noga:idafa, na ani Yelusalemega masunu da defea hame. 35 Na esala
ode80 agoane gidigili amola liligi huluane da na obenasu hame iaha. Na
ha:i manu amola waini nasea, heda hamedei gala, amola gesami hea:su
dunu ilia hea:be na hame naba. Na ani ahoasea, di, hina bagade da
dioi fawane ba:mu. 36 Na da agoane bidi bagade lamu da defele hame
gala. Amaiba:le, na da Yoda:ne Hano baligili, fonobahadi fawane masunu.
37 Amaiba:le, Na diasua buhagili, na da na ada amola ame ela uli dogoia
gadenene bogoma:ne, dia na logo hamoma. Nagofe Gimiha:me da goea! E
da dia hawa: hamomu. Hina noga:idafa, e sigi masa amola dia hanaiga e
fidima:ne hamoma.”
38 Hina bagade da ema bu adole i, “Na da e sigi asili amola dia hanai
defele ema hamomu. Amola, di fidima:ne, dia adi adole ba:sea, na da
hamomu.” 39 Amalalu, Da:ibidi amola ea dunu huluane da Yoda:ne Hano
degei. E da Basila:iai amo nonogole, e Gode Ea hahawane dogolegele
ba:ma:ne ilegele sia:i. Amalalu, Basila:iai da hi diasua buhagi.

Yuda Dunu amola Isala:ili Dunu da Mudale Sia:ga Gegei

40 Hina bagade da hano degei. Yuda dunu huluane amola Isala:ili dunu
dogoa mogili da ea degebe ouligi. Da:ibidi da asili, Giliga:lega doaga:i. E da
Gimiha:me sigi asi. 41 Amalalu, Isala:ili dunu huluane da hina bagadema
asili ema amane sia:i, “Hina noga:idafa! Ninia gawialali amo Yuda fi dunu
da abuliba:le di lale, amola di amola dia sosogo amola dia dunu amo
Yoda:ne hano degema:ne ouligibala:?”
42 Yuda dunu huluane da bu adole i, “Bai hina bagade da ninia fi
dunuba:le, ninia agoane hamoi. Be dilia da amoga abuliba:le ougibala:? E
da ninia ha:i manu maiba:le, bidi hame i, amola ninima hamedafa i.”
43 Isala:ili dunu ilia bu adole i, “E da dilia fi dunu. Be ninia da Da:ibidima
gagusu da dilia gagusu nabuane agoane baligisa. Dilia da abuliba:le nini
da hamedei dunu dawa:sala:? Ninia da muni hina bagade bu bisili oule
misa:ne dawa:i. Amo mae gogolema!” Be Yuda dunu da gasa fili, ilia sia:ga
gegei da Isala:ili dunu ilia sia: baligi.

20

Siba ea Odoga:su Hou

1 *Giliga:le moilai ganodini da wadela:i hamedei dunu ea dio amo Siba
esalebe ba:i. E da Bediamini fi dunu, amola ea ada da Bigilai. E da
dalabede fulabole, amane wele sia:i, “Da:ibidi fadegama! Ninia ema hame
fa:no bobogemu! Isala:ili dunu! Nini diasua afia:la:di!” 2 Amaiba:le,
Isala:ili dunu da Da:ibidima fa:no bobogelalu fisiagale, Sibama fa:no
bobogei. Be Yuda dunu da Da:ibidi fuligala:lalu mae fisili, Da:ibidima

‡ **19:31:** 2 Sa:miuele 17:27-29 * **20:1:** 1 Hina bagade 12:16; 2 Hou Olelesu 10:16

fa:no bobogele, Yoda:ne Hano fisili, asili, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:i.

3 †Da:ibidi da ea hina bagade diasu Yelusaleme ganodini gala amoga doaga:le, e da ea gidisedagi uda nabuane gala amo e da hina bagade diasu ouligima:ne yolesi, amo oule asili, sosodo aligisu dunu ili ouligima:ne ilegei. E da ilia hanai liligi huluane defele momagele ilima i, be e da ili gilisili hame golai. Ilia da amo esoha amogainini ilia bogosu eso huluane didalo agoane gadofele esalu. 4 Hina bagade da Ama:isama amane sia:i, "Yuda dunu huluane gilisima:ne sia:ma! Amasea, ili huluane guiguda: oule misa. Gasidawane guiguda: doaga:ma!" 5 Ama:isa da Yuda dunu misa:ne wele sia:na asi. Be e da hina bagade ea ilegei esoha amogalawane hame misi ba:i.

6 Amaiba:le, hina bagade da Abisia:ima amane sia:i, "A:basalome da ninima bidi hamosu bagade iasu. Be Siba da amo baligimusa: hamomu. Na dunu lidili, Siba se bobogema. E da gagili sali moilaiga asili, niniba:le hobeale asi dagoi ba:sa:besa:le, bobogema." 7 Amaiba:le, Youa:be ea dunu amola hina bagade ea da:i sosodo ouligisu dunu, amola dadi gagui dunu huluane da Yelusaleme fisili, Abisia:i amoma fa:no bobogele, Siba famusa: asi. 8 Ilia da gele bagade Gibione moilai bai bagade soge ganodini gala amoga doaga:loba, Ama:isa da ilima yosia:i. Youa:be da gegemusa: liligi gaga:ne, ea gegesu gobihei bagade da ea salasu ganodini sanawene buluga idiniginisi ba:i. E da midadi ahoanoba, ea gobihei da hisu osoba hololе sa:i. 9 Youa:be da Ama:isama amane sia:i, "Sama! Di da defeala:?" E da Ama:isa nonogomusa:, ea mayabo amo ea lobodafa amoga gagui. 10 Ama:isa da gegesu gobihei amo Youa:be ea lobofofadiga gagui amo hame dawa:i galu. Youa:be da ea gobiheiga ea hagomo sone, ea iga huluane da osoboga gugudili sa:i. E da amo galu hedolowane bogoi amola Youa:be da e bu famu da bai hame ba:i. Amalalu, Youa:be amola ea eya Abisia:i da bu Siba famusa: se bobogei. 11 Youa:be ea dunu afae da Ama:isa ea bogoi da:i hodo gadenene lela, amane wele sia:i, "Nowa da Youa:be amola Da:ibidi elamagai galea, Youa:bema fa:no bobogema!" 12 Ama:isa ea da:i hodo da maga:mega dedebole, logo dogoa dialebe ba:i. Youa:be ea dunu huluane da amogai aliligisimusa: amanebe ba:i. Amaiba:le, e da da:i hodo amo logoa dialu amo hiougili, bugili nasu sogebia ligisiagalisi, abula sosone diasu amoga dedebolesi. 13 Ama:isa ea da:i hodo da logoa dialu amo lalefasi ba:loba, dunu huluane da Youa:bema fa:no bobogele, Siba se bobogei.

14 Siba da Isala:ili fi huluane ilia sogega fodomane fasili, e da A:ibele Bede Ma:iaga moilaiga doaga:i. Bigilai fi dunu huluane da gilisili, ema fa:no bobogele, moilaia ganodini golili sa:i. 15 Youa:be ea dunu ilia da Siba amo da amogawi esala, amo nababeba:le, ilia da asili amo moilai doagala:lesi. Ilia da moilai gagoi dobea gadenene osobo gasa:le lelegela heda:su hamoi, amola dobea mugululi sa:ima:ne amo hagududili osobo dogone hugalolesi. 16 Bagade dawa:su uda da amo moilaiga esalu. E da dobea da:iya gado aligili amane wele sia:i, "Nabima! Nabima! Youa:be goeguda: misa:ne sia:ma! Na da ema sia:mu gala." 17 Youa:be da amoga asili, uda da ema amane sia:i, "Di da Youa:bela:?" Youa:be da bu adole i, "Ma! Amo da na!" Uda da amane sia:i, "Hina! Na sia: nabima!" Youa:be da bu adole i, "Na da nabala!"

18 Uda da amane sia:i, "Musa: hemonega ilia da amane sia:su, `Dilia asili, A:ibele moilai bai bagadega dilima adole iasu nabamasa!' amola ilia da amanewane hamosu.

---

† **20:3:** 2 Sa:miuele 16:22

19 Ninia moilai da moilai noga:idafa. Ea olofosu hou amola fuli gala:su
hou da Isala:ili moilai huluane ilia hou baligisa. Dia da abuliba:le
ninia moilai wadela:musa: hamosala:? Di da Hina Gode Ea gagui liligi
wadela:musa: hanabela:?"
20 Youa:be da bu adole i, "Hame mabu! Na da dia moilai hamedafa
wadela:lesimu.
21 Ninia da amo hamedafa ilegei. Be dunu ea dio amo Siba (Ifala:ime
agolo soge dunu Bigilai amo egefe) e da muni hina bagade Da:ibidima
lelesu hamosu. Amo dunu afae na lobo da:iya ima. Amasea, na da dia
moilaiga doagala:lalu fisili masunu." Uda da amane sia:i, "Ninia da ea
dialuma damuni fasili, dobea dabudili dima galagudumu."
22 Amanoba, e da moilai dunuma asili, ea ilegei amo ilima olelei.
Amalalu, ilia da Siba ea dialuma damuni fasili, dobea dabudili, Youa:bema
galagudui. Youa:be da ea dunu amo doagala:lalu fisimusa: olelema:ne,
dalabede fulaboi. Ilia da ilia diasua buhagi. Amola Youa:be da hina bagade
Yelusaleme ganodini esalu, ema buhagi.

Da:ibidi ea Ouligisu Dunu Fi

23 Isala:ili dadi gagui wa:i ouligisudafa da Youa:be. Da:ibidi ea da:igene
sosodo aligisu dunuma ouligisudafa da Bina:ia (Yihoiada egefe). 24 Udigili
hawa: hamosu dunu ilia ouligisu dunu da Adounaila:me. Sia: dedei
ouligisu dunu da Yihosiafa:de (Ahilade egefe). 25 Fada:i sia: dedesu
ouligisu dunu da Sifa. Gobele salasu dunu da Sa:idoge amola Abaia:da.
26 Amola Yie moilai dunu A:ila amo da Da:ibidi ea gobele salasu dunu
esalu.

21

Ilia da Solo egaga Fi Dunu Fane Lelegei

1 Da:ibidi ea Isala:ili soge ouligibi ganodini, ha:i bagade ba:i. Amo da
mae yolele dialu, ode udiana gidigi. Amaiba:le, Da:ibidi da Hina Godema
amo ea bai adole ba:i. Hina Gode da ema bu adole i, "Solo amola ea sosogo
da wadela:i fane legesu hou hamosu. E da Gibione fi dunu medole lelegei
dagoi." 2 *(Gibione dunu da Isala:ili fi hame. Ilia da A:moulaide fi mogi
fonobahadi. Amola Isala:ili fi da Gibione dunuma gousa:su hamone, ili
gaga:ma:ne ilegei. Be Solo da amo ilegesu mae dawa:le, Gibione fi medole
legemusa: dawa:i. Bai e da Isala:ili amola Yuda fi fawane esaloma:ne
dawa:i galu). 3 Amaiba:le, Da:ibidi da Gibione fi dunu ema misa:ne sia:nu,
ilima amane sia:i, "Na da dili fidima:ne adi hamoma:bela:? Isala:ili dunu
da dilima wadela:le bagade hamoi. Na da amoba:le dabe hamomusa:
dawa:lala. Amasea, dilia da Hina Gode Ea fi dunu hahawane dogolegele
ba:ma:ne sia:mu."
4 Ilia da bu adole i, "Ninia Solo amola ea sosogo ilima gegei da silifa o
gouli amoga dabemu da hamedei. Amola ninia da udigili Isala:ili dunu
afae fane legemu higasa." Da:ibidi da amane adole ba:i, "Amaiba:le, na da
dili fidima:ne, adi hamoma:bela:?"
5 Ilia da bu adole i, "Solo da nini huluane wadela:le gugunufinisilalu,
niniga afae Isala:ili soge ganodini mae esaloma:ne hanai galu. 6 Amaiba:le,
Solo egaga fi dunu fesuale amo ninima ima. Amasea, Hina Gode da amo
ba:ma:ne, ninia da amo dunu Solo (Hina Gode Ea ilegei hina bagade) amo

* **21:2:** Yosiua 9:3-15

ea moilai Gibia, amoga hegoa:nesisimu." Da:ibidi da amane sia:i, "Na da ili dilima imunu."
7 †Be Da:ibidi amola Yonada:ne elea dabele hamomu sia:ne sema ilegei amo baiga e da Solo ea aowa Mifibousiede, Yonada:ne ea mano amo hegoa:nesima:ne, ilima hame i. 8 ‡Be Da:ibidi da Amounai amola Mifibousiede (ela da Solo ea mano. Elea ame da A:iya ea idiwi Lisiba), amola Solo ea uda mano Mila:be egefe biyale (amo e da Basila:iai ea mano A:idilia:le, Mehoula soge dunu amo elea mano) amo huluane oule afia:i.
9 Da:ibidi da ili Gibione dunugili i. Ilia da amo dunu Hina Gode ba:ma:ne, goumi da:iya hegoa:nesisi. Amo dunu fesuale da ili galuwane bogogia:i. Amo esoha woufo geabe galu amola bali gagobe galu, ilia amo dunu fane legei dagoi.
10 Amalalu, Solo ea gidisedagi uda ea dio amo Lisiba (A:iya ea idiwi) da eboboi abula lale, gele da:iya (amoga bogoi da:i hodo dialebe ba:i), e amogai abula diasu gagui. E da amogai esalobawane, bali bugi da muni gami. Amo esohaga e da sio amo bogoi da:i hodo mae moma:ne sefasisu. Amola gasia e da amo sigua ohega mae moma:ne sefasisu.
11 Da:ibidi da Lisiba ea hamoi nababeba:le, 12 §e da asili, Solo amola egefe Yonada:ne amo elea gasa, Ya:ibese moilai bai bagade Gilia:de soge fi dunuma dialu, amo hi lai dagoi. (Ya:ibese dunu da musa: elea gasa amo Bede Sia:ne moilai fi mogoa amogai wamolai. Filisidini dunu da amo esoha, ilia da Solo amola Yonada:ne Giliboua Goumia fane legeiya, ilia da ela da:i hodo amogawi hegoa:nesi). 13 Da:ibidi da Solo amola Yonada:ne elea gasa lale, amola dunu fesuale hegoa:nesi amo ilia gasa amolawane lidili, 14 amalalu, ilia da Yonada:ne amola Solo elea gasa amo lale, Solo ea eda Gisia ea uli dogoi (amo da Sila moilai Bediamini soge ganodini galu) amo ganodini sanasi. Ilia hina bagade ea sia:i defele hamoi dagoi. Amalalu, ilia da ilia soge amo fidima:ne sia:ne gadoloba, Gode da ilia hanai liligi ilima I.

Isala:ili Dunu da Filisidini Dunu bu Bagade Gegei (1 Hou Olelesu 20:4-8)

15 Filisidini dunu amola Isala:ili dunu da eno gegesu ba:i. Da:ibidi amola ea dunu da Filisidini dunuma gegemusa: asi. Gegesu afae amoga, Da:ibidi da hele nabi.
16 Filisidini dunu bagadedafa ea dio amo Isabaibinobe (e da balase gegesu goge agei bagade ea dioi defei da 3.5 gilogala:me gaguli ahoasu, amola gaheabolo gegesu gobihei sedade ga:i ba:i) e da Da:ibidi fane legemusa: dawa:i. 17 **Be Abisia:i (ea ame da Selouaia), e Da:ibidi gaga:musa: misi. E da amo dunu bagade doagala:le, fane legei. Amalalu, Da:ibidi ea dunu ilia da ema amane sia:i, "Di gegemusa: bu maedafa masa:ne, dafawane ilegema!" Ilia da amane sia:i, "Bai di da Isala:ili sogega hobea misunu hahawane hou dafawane hamoma:beyale ouligisu dunu esalu. Amola, ninia da di fisimu higa:i."
18 Amogalu fa:no, Isala:ili dunu da Filisidini dunuma Gobe sogega gegei. Amo gegesu ganodini, Hiusia fi dunu amo Sibigai, ea da dunu bagade ea dio amo Sa:fe fane legei.

---

† **21:7:** 1 Sa:miuele 20:15-17; 2 Sa:miuele 9:1-7 ‡ **21:8:** 1 Sa:miuele 18:19 § **21:12:** 1 Sa:miuele 31:8-13 ** **21:17:** 1 Hina bagade 11:36; Gesami Hea:su 132:17

19 Isala:ili da Filisidini dunuma Gobe sogega eno gegei. Amoga
Eleha:ina:ne (Bedeleheme dunu Yie amo egefe) da Ga:de dunu Goulaia:de
(1 Hou Olelesu 20:5 da Goulaia:de eya sia:sa) amo fane legei. Ea goge agei
ea gadugagi defei da abula amunasu masini fanu ea defei amo defele galu.
20 Amalalu, gegesu eno da Ga:de moilai ba:i. Amogawi, dunu bagadedafa
esalu. E da gegemu bagade hanai galusu. Ea lobo da afae afae lobosogo
gafeyale galu amola ea emo afae afae amoga emo sasafo gafeyale galu.
21 E da Isala:ili dunuma gegene halasu. Amalalu, Yonada:ne (Da:ibidi ea
ola Sia:ma amo egefe) da e fane legei.
22 Amo Filisidini dunu biyaduyale da Ga:de fi dunu bagadedafa (La:fa)
amo egaga fi dunu. Amola Da:ibidi amola ea dunu da ili fane legei dagoi.

22

Da:ibidi ea Hasalasu Gesami
(Gesami Hea:su 18)

1 Hina Gode da Da:ibidi amo Solo amola ea ha lai eno amoga gaga:loba,
Da:ibidi da Hina Godema amane gesami hea:i.
2 “Hina Gode da na gaga:sudafa.
E da nama gasa bagade gagili salasu agoane.
3 Na Gode da na gaga:sudafa.
E da na gasa bagade gagoi dialebe.
E da na gaga:sa amola na da E guga esalea,
enoga wadela:mu da hamedei. E da gaga:su liligi agoaiga na gaga:sa.
4 Na da Hina Godema wele sia:sea,
E da na ha lai ilima na gaga:sa.
Hina Godema nodoma!
5 Na bogomu gadenenewane ba:i.
Wadela:su liligi hano fugala:i agoane da na dedebomu galu.
6 Na bogomu da gadenenewane ba:i.
Bogoi uli dogoi da sani agoane dili dialu.
7 Na da se nababeba:le, Hina Godema wele sia:i dagoi.
Na da E na fidima:ne wele sia:i.
E da Ea Debolo diasu ganodini na fidima:ne wele sia:su nabi dagoi.
8 Amalalu, osobo bagade da fofogoi.
Goumi ilia bai amola da igugui.
Bai Gode da ougi bagade ba:i.
9 Ea mi gelabo amoga lalu mobi ahoanebe ba:i.
Ea lafidili, lalu sawa: amola nasubu su nenanebe gilisili ahoanebe ba:i.
10 E da mu alalo gadelai amola mu mobi gasimiginisi gala
amo da:iya osoboga Ea emo hagudu dialebe ba:i.
11 E da liligi hedofo galebe amoga fila heda:le hehenaia ahoanebe ba:i.
E da fedege agoane fo da hedofo galebe
amoga fila heda:le ahoanebe ba:i.
12 E da gasimigi amoga uligi ba:i.
Mu mobi gadugagi amo da hanoga nabai, amoga E sisiga:i dagoi.
13 Muge igi agoai amola lalu gona:su digagala:su
amola da ha:ha:na bagade amoga misini mu mobi gasimigi
amo dugagale dalebe ba:i.
14 Amalalu, Hina Gode Ea sia: da muagado gugelebe agoane nabi.
Dunu huluane da Gode Gadodafa Ea sia: nabi.

15 E da Ea dadi dili fisiagagai. E da ea ha lai dunu huluane afagogoi.
E da ha:ha:na digagala:su amoga gala:beba:le, ilia da hobea:i dagoi.
16 Hina Gode! Di da Dima ha lai ilima gagabole sia:noba
amola ilima ougiba:le gasa bagade sia:noba,
hano wayabo bagade da hale hafoga:i dagoi ba:i.
Osobo bagade ea bai huluane ba:i dagoi.
17 Hina Gode da ea lobo gudu da:le guduli, na gagulaligi,
amola hano lugudu bagade amoga na hiougili gadoi.
18 Na ha lai dunu da gasa bagade. Ilia da na bagade higasa. Be ilia da nama doagala:loba, Hina Gode da na gaga:i.
19 Na da se nabaloba, ilia da na doagala:musa: misi,
be amomane Hina Gode da na gaga:i.
20 E da nama hahawaneba:le, na gaga:i.
21 Na da moloidafa hou fawane hamobeba:le,
amola na da wadela:i hou hame hamobeba:le, amola nama bidi ida:iwane iaha.
22 Na da Gode Ea sema dedei amoma fa:no bobogesu
amola Godema fa:no bobogei na da hame buhagi.
23 Na da Ea hamoma:ne sia:i huluane nabawane hamosu
amola Ea sia: nababeba:le hame nabasu hou hame hamosu.
24 Na da afuda:le hame hamoi amola moloi hou fawane hamonanu.
Hina Gode da na hou dawa:.
25 Amo na hou dawa:beba:le, E da nama bidi ida:iwane iaha.
Bai na da wadela:le hamedafa hamosa, amo E dawa:.
26 Hina Gode! Nowa dunu da Dima mae fisili,
Dia hou dafawaneyale dawa:iwane hamonanea,
Di da amo dunu amola hamedafa yolesimu.
Di da nowa dunu moloidafa ba:sea, amo dunu hahawane fidisa.
27 Di da ledo hamedei fofoloi dunu ilima fofoloi ba:sa.
Be wadela:i hamosu dunu Di higasa.
28 Nowa dunu amo ea hou hi fonobosea, Di da amo dunu gaga:sa.
Be nowa da ilila: hou hidale gaguia gadobe, amo Di da banenesisa.
29 Hina Gode! Di da nama hadigi iaha.
Amola gasimigi Dia fadegale fasisa.
30 Di da nama gasa amo na ha lai dunuma ili doagala:ma:ne defele gala, amo iaha.
Amola gasa amo ha lai dunu ilia gagoi amo muguluma:ne defele gala,
Dia da nama iaha.
31 Gode Ea hou da noga:idafa amola moloidafa.
Ea adi hamomusa: sia:sea, E da hamosa.
Nowa dunu da Ea gaga:su Ema lala masea,
E da da:igene gaga:su liligi defele, amo dunu ea ha lai dunuma gaga:sa.
32 Hina Gode Hi fawane da Godedafa.
Hi fawane da ninia gaga:su dunu.
33 Gode Hi fawane da nama gasa iaha amola na da logoba:le ahoasea,
E da na noga:le ouligisa.
34 *E da na goumiba:le noga:le heda:ma:ne, na emo
amo ‘dia’ gebo ea emo defele hamosa. Amola na da goumiga ahoasea,
E da na mae dafama:ne noga:le ouligisa.
35 E da gegesu hou nama olelesa.

* **22:34:** Hibulu 3:19

Na da gasa bagade oulali amoga gegema:ne, E da nama gasa iaha.
36 Hina Gode! Di da na gaga:lala.
Dia ouligisu hou da na fidibiba:le, eno dunu da nama nodosa.
Dia gasa fawane da na gaga:i dagoi.
37 Dia fidibiba:le, na da na ha lai amoga hame gagulaligi ba:i. Na da hamedafa dafai.
38 Na da na ha lai dunu sefasili, gagulaligisa.
Amasea, gegesu mae fisili, ilia da wadela:lesi dagoi ba:sea fawane yolesisa.
39 Na da ili fane legesea, ilia da bu wa:legadomu gogolesa.
Ilia da na emo gadenene dafasea, hasalasi dagoi ba:sa.
40 Di fawane da na gegema:ne nimi iaha
amola na ha lai dunuma hasalasima:ne gasa iaha.
41 Dia hamobeba:le, na ha lai da naba:le hobeasa.
Nowa da nama higasa, na da gugunufinisisa.
42 Ilia da fidima:ne diginiwane wele sia:sa.
Be gaga:su dunu hame ba:sa.
Ilia da Hina Godema wele sia:sa, be E da hame alofesa.
43 Na da ili gagoudane amola ilia gulu dou hamone da fo misini doga:le fasisa.
Ilia da fafu logoga dialebe agoane ba:sa amola na da ilima ososa:gisa.
44 Hame nabasu dunu da nama hasalimusa: dawa:i. Be Di da na gaga:i.
Di da na fifi asi gala ilima hina bagade hamoi.
Amola dunu fi na da musa: hame dawa:i, amo na da ouligisa.
45 Ga soge fi dunu da nama beguduli,
na sia: nabawane fa:no bobogesa.
46 Ilia da beda:ga ilia gasa bagade gagoi
amo fisili yaguguiwane gadili maha.
47 Hina Gode da esala. Na Gaga:su dunuma nodoma!
Na Gaga:su Gode amo Ea gasa bagade hou amo dunu huluanema olelema.
48 Ea da na ha lai ilima hasalasimusa: nama gasa iaha.
Na da dunu fi ilima hasalasimusa:, E da amo dunu fi banenesisa.
49 E da na gaga:sa. Hina Gode! Na da nama ha lai ilima hasalasimusa:
Dia da hamosa.
Amola nimi bagade dunu nama mae doagala:ma:ne, Dia da na gaga:sa.
50 †Amaiba:le, na da dunu fifi asi gala amo ganodini Dima nodosa.
Na da Dima nodone gesami hea:sa.
51 Gode da Ea hina bagade ilegei ema hasalasu hou bagade iaha.
Hina bagade dunu amo E da ilegei,
ema Ea asigidafa hou da mae fisili diala.
E da Da:ibidi amola egaga fi ilima
Ea asigidafa hou mae fisili eso huluane olelelalumu.

23

Da:ibidi Ea Bogomu Galu Fada:i Sia: amola Gagadasu Sia: Sia:i

1 Gode da Da:ibidi (Yesi egefe) amo ea hou bagalesi. Ya:igobe ea Gode da Da:ibidi hina bagade hamoma:ne ilegei. Da:ibidi da Isala:ili dunu

† **22:50:** Louma 15:9

ilia hea:ma:ne, gesami noga:idafa hamosu. Da:ibidi ea fada:i sia: amola gagadasu sia: da goea.

2 "Hina Gode Ea A:silibu da na lafidili sia:sa. Ea adole iasu da na lafi gadofo da:iya gala.

3 Isala:ili Gaga:su Dunu da nama amane sia:i, `Hina bagade amo da moloidafa ouligisu hou hamosea, amola Gode Ea Sia: nabawane defele ouligisia,

4 e da eso amo gibu dalu hahabe mu mobi hamedeiya eso da gisi da:iya digagala:sea gigidudabe amo defele ba:sa.'

5 Amola Gode da amaiwane nagaga fi ilima hahawane dogolegele hamomu. Bai E da nama eso huluane dialoma:ne gousa:su hamoi. Amo gousa:su fimu da hamedei, amola Ea ilegesu amo da afadenemu hame gala. Na hanai da amo fawane. Na hasalasu da goea. Amola Gode da amo hasalasu dafawane nama imunu.

6 Be Gode hame dawa: dunu da aya: gaganomei amo ilia udigili ha:digibi agoai gala. Dunu da amo loboga udigili digili ba:mu da hamedei.

7 Be digili ba:musa: dawa:sea, ouli hawa: hamosu liligi o goge agei, amoga fawane digili ba:mu da defea. Be Gode hame dawa: wadela:i dunu da laluga nei dagoi ba:mu."

Da:ibidi ea Gasa Bagade Dadi Gagui Dunu (1 Hou Olelesu 11:10-41)

8 Da:ibidi ea gasa bagade dadi gagui dunu ilia dio da amo, - bisi da Yousebe Basiebede (Da:gimoune dunu). E da "Dunu Udiana" gilisisu amoga ouligisu esalu. E da gegesu ganodini ea goge ageiga gegei. Amola e da gegesu afae amo ganodini dunu 800 agoane fane legei.

9 E bagia "Dunu Udiana" gilisisu ganodini da Elia:isa (Ahou fi dunu Doudou amo egefe). Eso afaega, e amola Da:ibidi da Filisidini dunu ilima gegemusa: momagele gilisili, ilima dabemusa: logei. Isala:ili dunu oda ilia da hagai, 10 be Elia:isa da hame hagai. E da Filisidini dunuma gegenanu, gegenanawane ea lobo da gadaya:iba:le, e da ea gegesu gobihei gagui fadegamu gogole ba:i. Amo esoha, Hina Gode da hasalasu bagade hamoi. Gegenanu, Isala:ili dunu da Elia:isa ea lelu sogebi amoga buhagili, bogoi dunu ilia da:igene ga:su liligi gigisa:i.

11 Dunu osoda "Dunu Udiana" gilisisu ganodini da Sia:ma (Hala soge dunu, A:igi amo egefe). Filisidini dunu da Lihai soge (amoga da:iyene bugisu soge ba:i) amoga gilisibi ba:i. Isala:ili dunu da Filisidini dunuba:le hobea:i. 12 Be Sia:ma da mae hagale, bugili nasu soge ganodini lelu. E da amo sogebi gaga:le, Filisidini dunu fane legei. Amo esoha, Hina Gode da hasalasu bagade hamoi.

13 Bugi da muni gamimu gadenebe galu, dunu udiana amo "Dunu 30" gilisisu amo yolesili, asili, Adala:me magufu gelaba, Da:ibidi ea esalebe sogebi, amoga doaga:i. Filisidini gilisisu afae da Lefa:ime Fago ganodini wa:i fi esalebe ba:i. 14 Amo esoha, Da:ibidi da agologa gagili sali ba:i. Amola, Filisidini dunu gilisisu eno da Bedeleheme moilai gesowale lale, amogawi esalebe ba:i. 15 Da:ibidi da hi diasudafa fofagiba:le, amane sia:i, "Na da na hano hanai gala. Na hanai bagade da dunu afae da hano nasu uli dogoi Bedeleheme logo holei bega: gala, amoga na manusa: hano dili gaguli misia:be."

16 Gasa bagade dadi gagui dunu udiana da Filisidini dunu ilia wa:i fi amodili fodomane fasili, hano nasu uli dogoi amoga hano dili, Da:ibidima

gaguli misi. Be Da:ibidi da amo hame mai. Be e da Hina Godema iasu hamoma:ne, osoba sogadigi.

17 E amane sia:i, "Hina Gode! Amo hano na manu da hamedeidafa! Bai amo da, amo dunu ilia maga:me nabe defele ba:mu. Ilia da ilia esalusu fisima:ne agoane lala asi." Amaiba:le, e da amo hano hame manu sia:i. Amo gasa bagade gesa:i dadi gagui dunu udiana da amo hou huluane hamosu.

30 18 Youa:be ea eya Abisia:i (ilia ame da Selouaia) da "Gasa Bagade Dunu30" gilisisu ilia ouligisu dunu. E da ea goge agei amoga dunu 300 ilima gegenanu, ili huluane medole legei. Amalalu, dunu huluane da e da gasa bagade dunu, amo sia: lalaba asi.

19 E da "Gasa Bagade Dunu 30" gilisisu amo ganodini baligili gasa bagade dunuba:le e da ilia ouligisu dunu hamoi. Be "Dunu Udiana" gilisisu amo ilia nodoma:ne gasa bagade hou da ea hou baligisu amo lalaba asi.

20 Gabasili moilai bai bagade dunu Bina:ia (Yihoiada egefe) da nodoma:ne gasa bagade dadi gagui dunu eno galu. E da gesa:i hou bagohame hamoi. Afae da e da Moua:be gasa bagade gegesu dunu aduna fane legei. Anegagi eso afaega, e da uli dogoi bagade amo gudu sa:ili, laione wa:me medole legei.

21 Amola e da Idibidi dunu afae bagade amo goge agei gagui, amo fane legei. Bina:ia da ogoma gaguli, Idibidi dunu amo doagala:le, ea loboga goge agei gagui amo suguli amogawane hina: fane legei. 22-23 Bina:ia ea gesa:i hou da agoai galu. E da "Gasa Bagade Dunu 30" gilisisu amo ganodini baligisu dunu agoane ba:i, be "Dunu Udiana" gilisisu dunu eno da ea hou baligisu. Da:ibidi da Bina:ia amo ea da:igene sosodo aligisu dunu ouligisu hamoi.

24-39 Dunu eno amo "Gasa Bagade Dunu 30" gilisisu ganodini da amo :-

A:sahele (Youa:be ea eya)

Eleha:ina:ne (Bedeleheme dunu amola Doudou egefe)

Sia:ma amola Ilaiga (Ha:ilode soge dunu)

Hilese (Bilaide dunu) A:ila (Degoua dunu Igesie amo egefe) A:ibisa (A:nadode dunu) Mibunai (Hiusia dunu) Sa:lamoune (Ahou dunu) Maha:la:iai (Nidoufa dunu) Hilebe (Nidoufa moilai bai bagade dunu Ba:iana amo egefe) Idai (Bediamini soge moilai Gibia dunu ea dio amo Laibai amo egefe) Bina:ia (Biladone dunu) Hida:iai (e da fago soge Ga:ia:se gadenene amoga misi) Abaia:lebone (A:laba amoga misi) A:sama:ifede (Bahiulimi moilai dunu) Ilaiaba (Sia:ialebone moilai dunu) Ya:isiene egefelali Yonada:ne Sia:ma (Ha:ila moilai dunu) A:ihaia:me (Ha:ila moilai dunu Sia:ila amo egefe) Ilifelede (Ma:iaga soge dunu Aha:sabai amo egefe) Ilaia:me (Gailou moilai dunu Ahidoufele egefe) Hisalou (Gamele dunu) Ba:ialai (A:la:be dunu) Aiga:le (Souba soge dunu Na:ida:ne amo egefe)

Ba:ini (Ga:de moilai dunu)

Silege (A:mone fi dunu)

Na:ihalai (e da Bialode sogega misi amola e da Youa:be ea da:igene ga:su liligigaguli ahoasu)

A:ila amola Ga:ilebe (ela da Ya:da moilaiga misi)

Iulaia (Hidaide dunu)

Huluane da gasa bagade dadi gagui dunu37 agoane ba:i.

24

Da:ibidi da Dunu Fi Idisu Hamoi
(1 Hou Olelesu 21:1-27)

1 Eso afaega, Hina Gode da bu Isala:ili fi ilima ougi galu. E da Da:ibidi
ilima bidi hamosu doaga:ma:ne hamoi. Hina Gode da ema amane sia:i,
"Masa! Isala:ili amola Yuda fi dunu idima." 2 Amaiba:le, Da:ibidi da dadi
gagui wa:i ouligisudafa amo Youa:be, ema amane sia:i, "Di amola dia afoha
ouligisu dunu huluane amo Isala:ili fi huluane fodomane fasisa asili muni
na:iyado soge bega: asili na:iyado bega: doaga:le amola dunu huluane
idima. Na da ili idi dawa:mu hanai gala."

3 Be Youa:be da amane adole i, "Hina noga:idafa! Dia Hina Gode da
Isala:ili dunu ilia idi amo bagalesili, bu afae da 100 ba:ma:ne hamomu
da defea. Amola amo dafawane ba:ma:ne, di da esalumu da defea. Be
di, hina noga:idafa, abuliba:le amo hamomusa: hanabela:?" 4 Be Da:ibidi
da Youa:be amola ea afoha ouligisu dunu ea sia:i nabawane hamoma:ne
logei. Ilia da e fisili, Isala:ili dunu idimusa: asi.

5 Ilia da Yoda:ne Hano degele, Aloua moilai ga (south) la:idi amoga fi
dialu. (Aloua da Ga:de soge ganodini, fago dogoa dialebe ba:i). Amogainini
asili, ilia ga (north) Ya:isa moilai bai bagadega asi. 6 Amo yolesili, ilia
da Gilia:de baligili, Ga:idese soge (Hidaide fi soge amo ganodini dialebe)
amoga doaga:i. Amalalu, ilia da Da:ne moilaiga asili, amola bu guma:dini,
Saidone moilai bai bagadega asi. 7 Amalalu, ilia da bu ga (south) asili, gagili
sali moilai bai bagade Daia amoga doaga:i. Amalalu, ilia da Haifaide dunu
amola Ga:ina:ne dunu ilia moilai huluane amoga asili, amola ilia ahoabe
dagomusa:, Biasiba moilai bai bagade (Yuda ga [south] soge ganodini diala)
amoga doaga:i. 8 Ilia da oubi sesegeyale amola eso 20 amoga ahoanu, ilia
da Yelusalemega buhagi. Ilia da soge huluanedafa amo ganodini ahoanu
dagoi ba:i. 9 Ilia da hina bagadema amo dunu huluane amo da gegemusa:
defele esalu, amo ilia idi ema sia:ne iasu. Ilia idi da Isala:ili dunu 800,000
amola Yuda dunu 500,000.

10 Be Da:ibidi da amo dunu fi idisu lai dagobeba:le, e da ea asigi dawa:su
ganodini se nabalu, Hina Godema amane sia:i, "Na da amo hamobeba:le,
wadela:le bagadedafa hamoi. Dafawane! Na da gagaoui agoane hamoi
dagoi. Na gogolema:ne olofoma."

11 - 12 Hina Gode da Ga:de (Da:ibidi ea balofede dunu) ema amane sia:i,
"Di Da:ibidima asili, amola ema Na da ilegesu udiana ema olelemu. Amo
ilegesu hi da ilegesea, amo Na da ema hamomu." Golale hahabe, Da:ibidi
da wa:legadole, amola amogalu, 13 Ga:de da ema asili, Hina Gode Ea sia:i
ema alofele i. E da Da:ibidima amane adole ba:i, "Di da adi ilegesala:?
Dia soge amo ganodini ode udiana ha:mu ilegema:bela:? O oubi udiana
amoga dia ha lai da di hasalabeba:le, di sefasimu, amo ilegema:bela:? O eso
udiana olo bagade di dia sogega ba:mu, amo ilegema:bela:? Di dawa:lalu,
nama adole ima. Amasea, na da Hina Godema alofele adole imunu."

14 Da:ibidi da bu adole i, "Na da bidi hamosu bagadedafa amoga sisiga:i.
Be na da osobo bagade dunuga se nabimu higa:i. Hina Gode Hisu da
ninima se imunu da defea. Bai e da asigisa, amola gogolema:ne olofosu
dawa:." 15 Amaiba:le, Hina Gode da olo bagade Isala:ili dunuma iasi.
Olo da amogala hahabe muni, Gode ea ilegei eso idi ganodini ba:i. Olo
da Isala:ili soge bega: asili, la:idi bega: doaga:le, amola Isala:ili dunu
70,000 da bogogia:i ba:i. 16 Hina Gode Ea a:igele dunu da Yelusaleme
wadela:lesimu amo galuwane, Hina Gode da da:i dione, a:igele dunuma
sia:i, "Aligima! Bu mae wadela:lesima." Amogalu, a:igele dunu da
Yebiusaide dunu ea dio amo Alona ea widi dabasu sogebi amoga lelebe
ba:i.

17 Da:ibidi da a:igele amo da Isala:ili dunuma se ianabe amo ba:i. E da
Hina Godema amane sia:i, “Na fawane da wadela:le hamoi. Amo hahani
dunu da adi hamobela:? Di da na amola na sosogo ninima se imunu da
defea galu.”
18 Amo eso amagalawane, Ga:de da Da:ibidima asili, amane sia:i,
“Dia Alona ea widi dabasu amoga asili, Hina Godema gobele salimusa:,
oloda gaguma.” 19 Da:ibidi da Hina Gode Ea sia: Ga:demadi misi, amo
nababeba:le, asi. 20 Alona da ba:le guduli, hina bagade amola ea ouligisu
dunu ema manebe ba:i. E da Da:ibidi midadi amoga hi gobele osoba
gala:la sa:ili, 21 amane adole ba:i, “Hina noga:idafa! Dia abuliba:le guiguda:
misibala:?” Da:ibidi da bu adole i, “Na da dia widi dabasu sogebi amogawi
amo olo hedofama:ne, Hina Godema oloda hamomusa:, amo bidi lama:ne
misi.”
22 Alona da amane sia:i, “Defea, hina noga:idafa! Lama! Amola dia
hanaiga Hina Godema gobele salima. Amola na bulamagau di oloda da:iya
gobele salimusa: lama. Ilia `youge’ amola dabasu ifa amo lalu didima:ne
lama.” 23 Alona da amo liligi huluane amo hina bagadema udigili i. E da
ema amane sia:i, “Dia Hina Gode da dia iasu hahawane lamu da defea.”
24 Be hina bagade da bu adole i, “Hame mabu! Na da amo liligi ea bidi
defele dima imunu. Liligi amo na da bidi mae iawene udigili lai, amo na
da na Hina Godema hame gobele salimu.” Amola, e da widi dabasu sogebi
amola bulamagau, amo silifa fage 50amoga bidi lai. 25 Amalalu, e da Hina
Godema oloda gaguli, amola amo da:iya Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu
amola Hahawane Olofosu Gobele Salasu hamosu. Hina Gode da Da:ibidi ea
sia:ne gadosu nababeba:le, dabe adole i. Amola olo bagade Isala:ili sogega
dialu da hedofai dagoi ba:i.
Sia: ama dagoi

1 Hina bagade

(Da:i Sia: - 1 Kings; Modu - 1 King Taudia; Bisini - 1 King)

Hidadea Sia:

1 Hina bagade Buga da Isala:ili fi ilia hina bagade dunu ilia hou olelesa. Amo buga da 1 amola 2 Samiuele Buga dedei fa:no dedei galu.

Sia: udiana agoane dedei gala.

1 Soloumane da Isala:ili amola Yuda fi ilima hina bagade ilegei. Amola ea ada Da:ibidi da bogoi.

2 Soloumane ea ouligisu hou. E da Yelusaleme moilai bai bagadega Debolo diasu gagui.

3 Isala:ili amola Yuda da afafai. Amola 1 Hina bagade Buga da ela hina bagade dunu ilia hou olelelalu, ode 900 Y.H.M. doaga:le, fisi.

1 amola 2 hina bagade Buga ganodini, ninia da Isala:ili amola Yuda fi elea hina bagade dunu hou ba:sa. Ilia da noga:le Godema fa:no bobogebeba:le, Isala:ili amola Yuda fi da hahawane, gaguiwane esalu. Be ilia da Gode Ea hou fisiagai ganiaba, hame nabasu hou amola loboga hamoi ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu hou da doaga:i, amola ilia fi da gugunufinisila:loba. Ga (north) fi (Isala:ili) ilia hina bagade huluane da dafai dagoi amola ga (south) fi (Yuda) ilia hina bagade mogili da noga:le hamoi amola mogili da dafai dagoi.

Amola 1 Hina bagade Buga ganodini, ninia Gode Ea balofede dunu (Gode Sia: Alofesu dunu) ilia hou ba:sa. Ilia da mae beda:iwane Isala:ili fi amola Yuda fi ilima sisasu bagade sisai. Ilia da dunu huluane ilima ogogole ‘gode’ma mae sia:ne gadoma:ne amola Gode Ea Sia: nabawane hamoma:ne sia:i. Amo buga ganodini, balofede dunu afae amo Ilaidia, ea hou huluane dedei. Sia:alalo 18 amo ganodini dedei da, e da Ba:ile gobele salasu dunu bagohame ilima gegei.

Sia: Dedei

1 Da:ibidi ea ouligisu hawa: hamonanusu dagoi...Sia:alalo 1:1 - 2:12
2 Soloumane da Isala:ili ouligisu hou lai...Sia:alalo 2:13-46
3 Soloumane ea ouligisu hou...Sia:alalo 3:1 - 11:43
  (a) Ea muni ouligisu ode...Sia:alalo 3:1 - 4:34
  (b) Debolo diasu gagui...Sia:alalo 5:1 - 8:66
  (c) Ode fa:noga ouligisu hou...Sia:alalo 9:1 - 11:43
4 Isala:ili fi da mogi...Sia:alalo 12:1 - 22:53
  (a) Ga (north) fi da seselai... Sia:alalo 12:1 - 14:20
  (b) Isala:ili amola Yuda fi
  elea hina bagade dunu...Sia:alalo 14:21 - 16:34
  (c) Balofede dunu Ilaidia...Sia:alalo 17:1 - 19:21
  (d) Isala:ili hina bagade A:iha:be... ...Sia:alalo 20:1 - 22:40
  (e) Yuda hina bagade Yihosiafa:de
  amola Isala:ili hina bagade A:ihasaia...Sia:alalo 22:41 - 53

1 Hina bagade

Hina bagade Da:ibidi da Da:i Hamoi

1 Hina bagade Da:ibidi da da:i hamone fisi. Ea hawa: hamosu dunu da e abulaga sosonesi. Be amomane e da hame dogoloi. 2 Amaiba:le,

ea hawa: hamosu ouligisu dunu, da ema amane sia:i, “Hina! Ninia uda a:fini afae di ouligisa esaloma:ne hogomu. E da di anegagi gumima:ne, di gadenene golasu hamoma:mu.” 3 Ilia da Isala:ili soge fi huluane amo ganodini uda a:fini afae noga:idafa hohogola lafia:i. Amalalu, ilia da Siuneme soge ganodini, uda a:fini noga:idafa ea dio A:bisia:ge ba:le, amola hina bagadema oule misi. 4 E da uda a:fini isisima:goi ba:i. E da hina bagade noga:le ouligi. Be amomane ela da:iga hame gilisi.

A:dounaidia da Isala:ili hina bagade Hou Lamusa: Higobele Ilegei

5-6 *A:basalome da bogoloba, A:dounaidia (Da:ibidi amola Ha:gide elea mano) da Da:ibidi ea magobo mano fawane esalu. E da dunu isisima:goidafa esalu. Eso huluane, A:dounaidia da giadofaloba, Da:ibidi da mae hahamone udigili yolesisu. E da hina bagade hou lamusa: hanai galu. E da hisu sa:liode amola hosi amola sigi aligisu dunu 50 agoane, e fidima:ne lai. 7 E da Youa:be (ea ame da Seluaia) amola gobele salasu dunu Abaia:da, ela e fidima:ne gilisili sia: dasu. Amola ela da e fuligala:musa: sia:i.

8 Be gobele salasu dunu Sa:idoge, Bina:ia (Yihoiada ea mano), ba:la:lusu dunu Na:ida:ne, Simiai, Liai amola Da:ibidi ea da:i ouligisu dunu, ilia da A:dounaidia emagai hame galu.

9 Eso afaega, A:dounaidia da sibi, bulamagau amola sefena gala bulamagau mano amo Sania Magufu (Enelougele hano bubuga:su bega: gadenene) Godema gobele sali. E da hina bagade Da:ibidi egefelali oda amola Da:ibidi ea hawa: hamosu dunu Yuda soge amo ganodini esala, amo gobele salasu lolo nabe amoga misa:ne hiougi. 10 Be ea hobe Soloumane, ba:la:lusu dunu Na:ida:ne, Bina:ia amola Da:ibidi ea da:i ouligisu dunu, amo e da hame hiougi.

Ilia da Soloumane hina bagade Hamoi

11 †Amalalu, Na:ida:ne da Ba:desiba (Soloumane ea ame) ema asili, amane adole ba:i, “Ha:gide ea mano A:dounaidia da higobele hina bagade hamoi, amo di da hame nabibala:? Amola hina bagade Da:ibidi da amo hamedafa nabi galu. 12 Di da dia esalusu amola dia mano Soloumane ea esalusu gaga:musa: hanai galea, na da dima sisamu. 13 Hedolo hina Da:ibidima asili amane adole ba:ma! ‘Hina bagade! Di da nama dafawane ilegele sia:i, amo na mano Soloumane da dia hina bagade sogebi lamusa: sia:i. Amaiba:le, abuliba:le A:dounaidia da hina bagade hamobela:?’ ”

14 Na:ida:ne da eno amane sisia: asi, “Amasea, di da hina Da:ibidi ali gilisili sia: dalea, na da ganodini misini, dia sia: da dafawane sia:mu.”

15 Amaiba:le, Ba:desiba da hina bagade ea golala ahoasu ganodini e ba:la asi. E da da:idafa hamoiba:le, Siuneme a:fini A:bisia:ge e ouligilalebe ba:i. 16 Ba:desiba da hina bagade ea midadi gududafa begudui. Da:ibidi da ema amane adole ba:i, “Di da adi lamusa: misibala:?”

17 E bu adole i, “Hina bagade! Di da Hina Gode Ea Dioba:le nama amane ilegele sia:i. Na mano Soloumane da di bagia hina bagade hamomu. 18 Be A:dounaidia e da hina bagade hamoi dagoi. Amola di da amo hou hamedafa nabi. 19 E da bulamagau gawali, sibi amola bulamagau mano sefena amo bagohame Godema gobele sali. Amola e da dia mano oda, gobele salasu dunu Abaia:da amola dia dadi gagui wa:i ouligisu dunu Youa:be, ili amo gobele salasu lolo amoga misa:ne hiougi. Be e da dia

* **1:5-6:** 2 Sa:miuele 3:4 † **1:11:** 2 Sa:miuele 12:24

mano Soloumane misa:ne hame hiougi. 20 Hina bagade! Isala:ili fi dunu
huluane ilia hanai da di da dia bagia manebe hina amo di ilima adoma:ne
dawa:lala. 21 Be di da mae adole bogosea, ilia da na mano Soloumane
anima wadela:i hamosu dunu ilia se nabasu defele anima se nabasu
imunu."
22 E da gebe adodalobawane, Na:ida:ne da hina bagade diasuga doaga:i.
23 Ilia da hina bagadema gobele salasu dunu da amogai esala sia:beba:le,
Na:ida:ne da golili sa:ili, hina bagade ea midadi gududafa begudui.
24 Amalu e da amane sia:i, "Hina bagade! Di da A:dounaidia e dia bagia
hina hamoma:ne sisia:i labala? 25 Wali esoga e da asili, bulamagau gawali,
sibi, amola bulamagau mano sefena gala amo bagohame gobele sala asi. E
da diagofelali huluane amola dia dadi gagui wa:i ouligisu dunu Youa:be
amola gobele salasu dunu Abaia:da amo huluane lolo nabega misa:ne
sia:i. Amola wahadafa ilia da lolo naha bagadewane amane welala,
'Hina bagade A:dounaidia da sedadewane esalumu da defea!' 26 Be hina!
E da na, gobele salasu Sa:idoge, Bina:ia amola Soloumane, nini hame
hiougiya:ba:. 27 Hina bagade! Di da amo dafawane adobela:? Amola
amo hamobeba:le, dia bagia manebe dunu ea dio amo dia eagene ouligisu
dunuma hame adobela:?"
28 Hina bagade Da:ibidi da amane sia:i, "Ba:desiba da bu misa:ne
sia:ma!" Amalalu, e da misini, ea midadi aligi. 29 Amalalu, Da:ibidi da ema
amane sia:i, "Hina Gode, na bidi hamosu Gaga:su dunu, amo Ea Dioba:le,
na da dima dafawane ilegele sia:sa.
30 Wali eso, na musa: Isala:ili fi ilia Hina Gode Ea Dioba:le dima ilegele
sia:i, amo na da dafawane hamomu. Diagofe Soloumane da dafawane na
bagia hina bagade hamomu."
31 Ba:desiba da gududafa beguduli, amane sia:i, "Na hina bagade! Di da
eso huluane esalumu da defea!"
32 Amalalu, hina Da:ibidi da Sa:idoge, Na:ida:ne amola Bina:ia ili ema
misa:ne sia:si. Ilia da ema doaga:le, 33 e da ilima amane sia:i, "Dilia
asili, na diasu ouligisu dunu ili amola oule masa. Na mano Soloumane
da nina: 'miule' (dougi agoai) amo da:iya fila heda:le, Gaihone hano
bubuga:su amogudu oule masa. 34 Amogawi, Sa:idoge amola Na:ida:ne
alia Soloumane da Isala:ili ilia hina bagade hamoma:ne, susuligi amoga
soga:gala:lesima. Amasea, dalabede fulabole, amane wele sia:ma, 'Hina
bagade Soloumane da sedadewane esaloma:ma!' 35 E da na fisuga fimusa:
buhagili goeguda: masea, dilia e bobogema. E da na bagia hina bagade
hamomu. Bai na da e fawane, Isala:ili fi amola Yuda fi ouligima:ne ilegei
dagoi."
36 Bina:ia da bu adole i, "Amanewane hamomu! Amola dia Hina Gode da
amo dafawane hamoma:mu. 37 Hina Gode da di, hina bagade, amo noga:le
fidisu. E da amo defele, Soloumane noga:le fidimu da defea. Amola E
fidibiba:le, Soloumane ea ouligisu da bagadewane gaguiba:le, dia ouligisu
hou baligimu da defea."
38 Amaiba:le, Sa:idoge, Na:ida:ne, Bina:ia amola hina bagade ea da:i
ouligisu dunu da Soloumane amo hina bagade Da:ibidi ea miule da:iya
fisili, oule, Gaihone hano bubuga:su amoga oule asi. 39 Sa:idoge da olife
susuligi buniga di (amo e da musa: Hina Gode Ea abula diasuga lai)
amo lale, Soloumane amoga soga:gala:le, e mogili gagale ilegei. Ilia da
dalabede fulabole amola dunu huluane da amane wele sia:i, "Hina bagade
Soloumane da sedadewane esaloma:mu." 40 Amalalu, ilia huluane da

e bobogele, hahawane wele sia:i, amola fulabosu baidama fulaboi. Ilia bagadewane gugulubiba:le, osobo da fofogoi.

41 A:dounaidia amola ea hiougi dunu da lolo mai gilalaloba, ilia da gugulubi amo nabi. Amola Youa:be da dalabede fulabobe nababeba:le, e da amane adole ba:i, “Amo moilai ganodini gugulubi ea bai da adila:?” 42 E da sia: dagomusa: gala, Yonada:ne (gobele salasu A:baia:da ea mano) da doaga:i. A:dounaidia da ema amane sia:i, “Misa! Di da dunu noga:idafa. Di da sia: noga:idafa gaguli maha ganumu.”

43 Yonada:ne da amane sia:i, “Sia: noga:idafa hame. Hina bagade Da:ibidi da Soloumane hina bagade hamonesi dagoi. 44 E da Sa:idoge, Na:ida:ne, Bina:ia amola ea da:i ouligisu dunu amo Soloumane oule masa:ne asunasi. Ilia da Soloumane hina bagade ea miule fila heda:ma:ne fisi. 45 Amola Sa:idoge amola Na:ida:ne da Gaihone hano bubuga:su amoga Soloumanema susuligi soga:gala:le ilegei. Amalalu ilia da moilai ganodini golili sa:ili, hahawaneba:le bagade wele sia:i. Dunu huluane da wali bagadewane hahawane dogolegesa. Waha gugulubi dia nabi amo da goa.

46 Soloumane da wali hina bagade esala. 47 Sia: eno da hina bagade hawa: hamosu dunu da hina bagade Da:ibidima asigi sia: sia:musa: asili, ilia amane sia:i, ‘Dia Gode da dunu ilia dima nodone dawa:digi hou amo baligili Soloumanema imunu da defea. Amola dia ouligisu da bagade gaguiwane ba:i. Be Soloumane ea ouligisu da amo baligimu da defea.’ Amalalu, hina bagade Da:ibidi da ea dia heda:su da:iya Godema nodone sia:ne gadomusa: beguduli, 48 amane sia:ne gadoi, ‘Ninia Isala:ili Hina Godema nodone sia:na:di! Bai E da wali nagaga fifi misi afae amo na bagia hina bagade hamoma:ne hamoi. Amola na da mae bogole, amo hou ba:musa:, E da logo doasi dagoi.’ ”

49 Amalalu, A:dounaidia ea hiougi dunu da beda:igia:le, amola ilia huluane wa:legadole, afagogole, afia:i. 50 A:dounaidia da Soloumaneba:le bagade beda:ne, Hina Gode Ea Abula Diasuga asili, oloda hegomai da:iya ‘hono’ biyaduyale, e da amo gaguli lelebe ba:i. 51 Ilia da hina bagade Soloumanema amane sia:i, “A:dounaidia da diba:le beda:ga oloda ea ‘hono’ gaguiwane esala,’ amane ema sia:i. Amola A:dounaidia ea sia: amo da agoane sia:i, “Na da amo gagui mae fisili, hina bagade Soloumane da na hame medole legema:ne ilegele sia:beba:le fawane fisimu,” amane ilia da Soloumanema sia:i.

52 Soloumane da bu adole i, “E da nama noga:le fa:no bobogesea, na da ea dialuma hinabo afaewane hame wadela:lesimu. Be e da noga:le hame bobogesea, e da bogosu ba:mu.” 53 Amalalu, hina bagade Soloumane da A:dounaidia ema misa:ne sia:si. Ea hawa: hamosu dunu da A:dounaidia oloda amoga lale, hina bagadema oule asi. A:dounaidia da hina bagadema asili, ema gududafa begudui. Hina bagade da ema amane sia:i, “Di diasua ahoabada!”

2

Da:ibidi da Bogomusa: Gala, Soloumanema Fada:i Sia: Sia:su

1 Da:ibidi da bogomu galu, e da ea mano Soloumane ema misa:ne sia:i. E da ema dagomusa: fada:i sia:su amane sia:i, 2 “Na bogomu eso da doaga:i. Di mae beda:ne, gasa fili aligima. 3 Amola dia Hina Gode Ea hamoma:ne sia:be amo defele hamoma. Ea sema amola hamoma:ne sia:i Mousese ea Sema Buga ganodini dedei, amo defele hamoma. Di da amane hamosea,

di da habodili ahoasea amola di adi hamosea, hahawane ba:mu. 4 Hina Gode da nama amane ilegele sia:i, ‘Digaga fi da Na sia: amo mae fisili dafawane noga:le nabawane hamosea, ilia da Isala:ili fi ouligilalumu. Di da Ea sia: nabawane hamosea, Hina Gode da amo ilegele sia:i dafawane dima hamomu.

5 *Eno adomu gala. Dia dawa: amo Youa:be da Isala:ili dadi gagui wa:i ouligisu dunu aduna, (Ne ea mano A:bena amola Yidie ea mano Ama:isa) medole legeiba:le, na hou wadela:lesi. Ela da gegesu esoga dunu eno ha lai dunu medole legei. Be Youa:be da olofosu esoga amo dunu elama dabe i. E da wadela:i hame hamosu dunu medole legei. Be waha da amo se nabasu na fawane da naba. 6 Dia hamomu amo di dawa:. Amo dunu medole legema:ma.

7 †Be Gilia:de dunu Basila:iai egefelali ilima asigima, amola ili ouligima. Bai na da diaola A:basalomema hobeabeba:le, ilia da nama asigi galu.

8 ‡Dunu eno dawa:ma-amo Simiai (Gila ea mano, e da Bahiulimi moilai Bediamini soge ganodini esalu). Na da Ma:ihana:ime sogega ahoanoba, e da nama gasa bagadewane gagabui aligima:ne ilegei. Be na da buhagilaloba, e da Yodane Hano amogai na gousa:i. Amola na da Hina Gode Ea Dioba:le, e hame medole legemu, amane dafawane ilegele sia:i. 9 Be di da ema dawama:ne se dabe ima. Dia hamomu amo di dawa:. Amo dunu medole legema:ne sia:ma.”

Da:ibidi ea Bogosu

10 Da:ibidi da bogole, ilia da ea da:i hodo Da:ibidi Moilai Bai Bagade ganodini uli dogonesi. 11 §E da Isala:ili soge ode 40 agoane ouligisu hamoi. Amo ouligisu ganodini, e da ode fesuale agoane Hibalone moilai bai bagadega esala ouligilalu, amola ode 33 agoane Yelusaleme moilai bai bagadega esala ouligisu hamoi. 12 **Soloumane da eda Da:ibidi ea bagia hina bagade hou lai. Ea ouligilalusu da gasa bagade ba:i.

A:dounaidia ea Bogosu

13 Amalalu, A:dounaidia (ea ame da Ha:gide) da Ba:desiba (Soloumane eme) ema asi. Ba:desiba da ema amane sia:i, “Di da olofolewane nama misibala:?”

E bu adole i, “Ma! Na da olofoiwane misi.” 14 Amalalu, e da amane sisa: asi, “Na da dima adole ba:mu gala.” Ba:desiba da amane adole ba:i, “Di da adi sia:ma:bela:?”

15 E bu adole i, “Di dawa:. Na da hina bagade hou lamu da defea galu. Amola Isala:ili dunu huluane da na Isala:ili fi ouligima:ne dawa:i galu. Be hou eno da doaga:i. Amola Hina Gode Ea hanaiba:le, naeya da hina bagade hou lai dagoi. 16 Amola wali na da adole ba:su afae fawane gala. Na hanai logo mae hedofama.”

Ba:desiba da bu adole ba:i, “Dia hanai da adila:?”

17 ††E bu adole i, “Hina bagade Soloumanema amane adole ba:ma (e da dia adole ba:mu hame hedofamu) ‘Siuneme a:fini A:bisia:ge amo A:dounaidia lama:ne ima.’ ”

18 Ba:desiba da amane sia:i, “Defeawane! Na da hina bagadema dia hanai amo adosimu.”

---

* **2:5:** 2 Sa:miuele 3:27; 20:10 † **2:7:** 2 Sa:miuele 17:27-29 ‡ **2:8:** 2 Sa:miuele 16:5-13; 19:16-23 § **2:11:** 2 Sa:miuele 5:4-5; 1 Hou Olelesu 3:4 ** **2:12:** 1 Hou Olelesu 29:23 †† **2:17:** 1 Hina bagade 1:3-4

19 Amaiba:le, Ba:desiba da A:dounaidia ea adole ba:su adosimusa:, hina
bagademe asi. Hina bagade da ea ame yosia:musa:, wa:legadole begudui.
Amalalu, e da ea fisuga fili, amola e da fisu eno gaguli misa:ne sia:i. Amoga
Ba:desiba da ea lobodafa la:ididili fi. 20 E amane sia:i, "Na da dima adole
ba:su fonobahadi gala. Na hanai logo mae hedofama."
Soloumane da amane adole ba:i, "Defea, ame! Dia hanai da adila:? Na
da dia hanai hame hihimu."
21 E bu adole i, "A:fini A:bisia:ge amo dia ola A:dounaidia lama:ne ema
ima."
22 Hina bagade da amane sia:i, "Dia abuliba:le A:bisia:ge amo ema
ima:ne sia:sala:? Di da agoane sia:beba:le, di da defele na hina bagade hou
ema ima:ne sia:sa. Bai e da naola. Amola gobele salasu dunu A:baia:da
amola Youa:be da e fuligala:sa."
23 Amalalu, Soloumane da Hina Gode Ea Dioba:le dafawane ilegele
sia:i, "A:dounaidia da amo adole ba:beba:le, na da e dabema:ne medole
legema:ne sia:sa. Na da amo hame hamosea, Gode da na medole legemu
da defea. 24 Hina Gode da hamobeba:le, na da gasa fili, na ada Da:ibidi ea
hina bagade fisu amoga hahawane ouligilala. Gode da Ea ilegele sia:i hame
gogolei. E da Isala:ili ouligisu hou, na amola nagaga fi ninima i dagoi. Na
da Hina Gode Esala amo Ea Dioba:le dafawane ilegele sia:sa. Wali esodafa,
A:dounaidia da medole legei dagoi ba:mu."
25 Amaiba:le, hina bagade Soloumane da sia:beba:le, Bina:ia da gadili
asili, A:dounaidia medole legei.

Soloumane da A:baia:da Sefasi amola Youa:be Medole Legei

26 ‡‡Amalalu, hina bagade Soloumane da gobele salasu dunu
A:baia:dama amane sia:i, "Dia soge gabolo lai A:nadode amoga masa. Na
da di medole legemu da defea gala, be na wahadafa di hame medole
legemu. Bai di da na ada Da:ibidi musa: se nabaloba, di da e fidilalu
amola Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo ouligilalu."
27 §§Amalalu, Soloumane da A:baia:da ea Hina Godema gobele salasu
hawa: hamonanu amo fadegai. Amola Hina Gode da musa: Siailou
moilaiga sia:i, (1 Sa:miuele 2:27-36 amo gobele salasu dunu Ilai amola ea fi
da wadela:lesi dagoi ba:mu), amo sia: da didili hamoi dagoi ba:i. 28 Youa:be
da amo hou nabi dagoi. (E da A:dounaidia fuligala:lalu be A:basalome
hame fuligala:i.) Amaiba:le, e da Hina Gode Abula Diasuga hobeale, oloda
hegomai da:iya 'hono' amo gagui. 29 Soloumane da Youa:be da Hina Gode
Abula Diasuga hobeale, oloda 'hono' gagulalebe, amo sia: nababeba:le, e
da sia: adole iasu dunu ema asunasi. E da Youa:bema ea hobea:i bai amo
adole ba:i. Youa:be da bu adole i, "Na da Hina Gode na gaga:ma:ne hobea:i.
Bai na Soloumaneba:le beda:i." Amaiba:le, Soloumane da Youa:be medole
legemusa:, Bina:ia asunasi. 30 E da Hina Gode Ea Abula Diasuga asili,
Youa:bema amane sia:i, "Hina bagade da dima gadili misa amane sia:sa."
Youa:be da bu adole i, "Hame mabu! Na da guiguda: bogomu." Bina:ia
da hina bagademe buhagili, Youa:be ea sia:i ema olelei. 31 Soloumane da
amane sia:i, "Youa:be ea sia:i defele hamoma. Amogawi e medole legema
amola ea da:i hodo uli dogoma. Youa:be da wadela:i hame hamosu dunu
medole legebeba:le, dunu huluane da Da:ibidi amola ea fi ilima ougili
fofogadigi. Be e bogosea, ninia da amo se bu hame nabimu. 32 Hina
Gode da Youa:bema se iasu imunu. Bai e da na ada Da:ibidima mae adole,

‡‡ **2:26:** 2 Sa:miuele 15:24; 1 Sa:miuele 22:20-23 §§ **2:27:** 1 Sa:miuele 2:27-36

wadela:i hame hamosu dunu aduna (ela hou noga:i da Youa:be ea hou baligi) amo medole legei. Amo dunu da A:bena (Isala:ili dadi gagui wa:i ouligisudafa) amola Ama:isa (Yuda dadi gagui wa:i ouligisudafa).

33 Amo medole legesu hou ea se dabe iasu da mae fisili, eso huluane, Youa:be amola ea fi ilima doaga:ga:la:lumu. Be Hina Gode da mae fisili, eso huluane Da:ibidi ea fi amo da ea fisuga fisia, ilima hahawane dogolegesu hou amola hasalasisu hou imunu."

34 Amaiba:le, Bina:ia da Hina Gode Abula Diasuga asili, Youa:be medole legei. Ilia da ea da:i hodo ea moilai sogega uli dogone sali. 35 Soloumane da Bina:iama, Youa:be ea sogebi (dadi gagui wa:i ouligisu) i dagoi. Amola e da gobele salasu sogebi (A:baia:da musa: ouligisu) amo Sa:idogema i dagoi.

Simiai ea Bogosu

36 Amalalu, hina bagade da Simiai ema misa:ne sia:i. E da ema amane sia:i, "Dia diasu amo guiguda: Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini gaguma. Amogawi esaloma amola moilai mae yolesima. 37 Be di da moilaiga ga asili, Gidalone Hano amo baligisia, di da bogosu ba:mu. Amola di da dia hamobeba:le fawane amo se dabe iasu ba:mu." 38 Simiai da amane sia:i, "Defea hina bagade! Na da dia sia:i defele hamomu." Amaiba:le, e da eso bagohame Yelusaleme amo ganodini esalu. 39 Be ode udiana gidigili, ea udigili hawa: hamosu dunu aduna da hobeale, Ga:de soge hina bagade A:igisi (Ma:iaga ea mano) ema asi. Simiai da ela da Ga:de sogega doaga:i nababeba:le, 40 e da ea dougi da:iya fisu ligisili, fila heda:le, ea udigili hawa: hamosu dunu hogomusa:, Ga:de soge hina bagade A:igisima asi. E da ea udigili hawa: hamosu dunu ba:beba:le, ela ea diasuga bu oule misi. 41 Soloumane da ea hamoi nababeba:le,

42 e da ema misa:ne sia:sili, ema amane sia:i, "Na sia:beba:le, di da Hina Gode Ea Dioba:le amo Yelusaleme hamedafa yolesima:ne ilegele sia:i. Amola na da dima sisane sia:i, di da Yelusaleme yolesea, dafawane bogomu. Di da amo sia: dafawaneyale ilegei amola na sia: nabawane hamoma:ne sia:i. 43 Amaiba:le, di da abuliba:le dia ilegele sia:i wadela:lesibala:? Amola na hamoma:ne sia:i hame nabibala:? 44 Di da na ada Da:ibidima wadela:le bagade hamoi. Amo di dawa:. Amaiba:le, Hina Gode da dima dawa:ma:ne se dabe imunu. 45 Be E da nama hahawane dogolegele imunu amola Da:ibidi ea hina bagade ouligisu hou da gasa fili, eso huluane dialumu." 46 Amalalu, hina bagade da Bina:iama hamoma:ne sia:beba:le, e da ga asili, Simiai medole legei. Amalalu, Soloumane da gasa fili, Isala:ili ouligisu hou gaguiwane ba:i.

3

Soloumane da Bagade Dawa:su Hou Lama:ne Sia:ne Gadoi (2 Hou Olelesu 1:3-12)

1 Soloumane da Idibidi hina bagade ea uda mano lai. Amalalu, Isala:ili amola Idibidi da gilisili hamoma:ne, gousa:su ilegei. E da amo uda Da:ibidi Moilai Bai Bagade amo ganodini esalomusa: oule misi. Bai e da ea hina bagade diasudafa amola Debolo amola Yelusaleme gagoi amo hame gagui dagoi dialebe ba:i. 2 Hina Gode Ea Debolo Diasu da hame gagui galu. Amaiba:le, Isala:ili dunu da oloda hisu hisu amoga gobele salasu hou hamonanu. 3 Soloumane da Hina Godema asigisu amola e da ea ada Da:ibidi ea hamoma:ne sia:i amoma fa:no bobogelalu. Be e da gilisili ohe

medole legele, amola sogebi hisu hisu amoga oloda da:iya gobele salasu hamonanusu.
4 Eso afaega e da Gibione moilai bai bagadega gobele salimusa: asi. Bai amogawi diala da oloda amoga dunu huluane da dawa:digi. Soloumane da musa: amo oloda da:iya Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu osea:idafa hamosu. 5 Amo gasia, e da simasia Hina Gode ba:i. Hina Gode da ema amane adole ba:i, "Dia hanai da Na dima adi ima:bela:?"
6 Soloumane da bu adole i, "Di da eso huluane Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidima asigi bagade hou hamonanu. Amola eso huluane e da Dima asigiba:le, moloidafa hou hamonanusu. Amola Di da Dia ema asigidafa hou da mae fisili dialebeba:le, amo olelema:ne, ema dunu mano i dagoi. Amola amo egefe da e bagia Isala:ili ouligilala.
7 Hina Gode! Na da mano fonobahadi defele amola na da ouligisu hou hame dawa:. Be Di da logo doasiba:le, na da na ada bagia hina bagade ouligisu hou lai dagoi. 8 Na da wea. Na da Dia ilegei fi ganodini esala. Dia fi dunu wali da bagohame esala, idimu hamedei gala. 9 Amaiba:le, na da amo dunu fi moloiwane ouligima:ne amola hou moloi amola noga:i hame hou afafaea dawa:ma:ne, bagade dawa:su asigi hou defele nama ima. Amai hame galea, na da Dia fi noga:i amola bagade, amo ouligimu hamedei ba:mu."
10 Soloumane da amane adole ba:beba:le, Hina Gode da hahawane ba:i.
11 - 12 Amaiba:le, E da ema amane sia:i, "Na da dia adole ba:i amo dima imunu. Na da bagade asigi dawa:su, amo osobo bagade dunu da di bisili misi, amola dima fa:noga manebe ba:mu, ilia asigi dawa:su bagadewane baligisa, Na da dima imunu. Bai di da sedagili esalusu amola liligi bagade amola dima ha lai ilia bogosu amo mae adole ba:le, di da asigi dawa:su Na fi mololе ouligima:ne fawane adole ba:i.
13 Amola Na da dia hame adole ba:i liligi amo gilisili dima imunu. Di da esalea, di da eso huluane bagade gaguiwane ba:mu amola dunu eno da dima nodone dawa:digimu. Amo hou Na dima imunu, amo da eno hina bagade ilia hou baligimu. 14 Amola di da Na sia: nabawane hamosea, amola Na sema amola hamoma:ne sia:i dia ada Da:ibidi ea hou defele noga:le fa:no bobogesea, Na da dima ode sedadewane esaloma:ne imunu."
15 Soloumane da nedigili, Gode da ea simasi ganodini ema sia:i, amo dawa:i. Amalalu, e da Yelusaleme moilai bai bagadega asili, Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili midadi leluwane, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu amola Hahawane Gilisili Olofele Iasu amo gobele salasu hou Hina Godema nodoma:ne hamoi. Amalalu, e da ea eagene hawa: hamosu dunu huluane amo hiougili, lolo nasu hamoi.

Soloumane da Fofada:su Liligi Gasa Bagade amo Hahamoi

16 Eso afaega, hina: da:i bidi lasu uda aduna da hina bagade Soloumanema misi.
17 Afae da ema amane sia:i, "Hina bagade! Amo uda amola na, ani da diasu afaega esala. Na da amo diasuga dunu mano lalelegei. Amo uda amola da ani galu esalu.
18 Na mano lalelegelalu, eso aduna asili, e amola da dunu mano lalelegei. Anisu fawane da amo diasu ganodini esalebe ba:i. Eno dunu hame.
19 Amalalu, gasi afaega, e golai delegili galoba, ea mano hi banene, dia heda:le, ea mano bogoi ba:i. 20 Na da amo gasia golai dialoba, e da wa:legadole amola na mano na afo guga dialu amo lale, ea debea amoga

gaguli asi. Amalalu, e da ea mano bogoi amo fedoale na debea amo da:iya ligisi.
21 Golale, hahabe, na nedigili amo na manoma ha:i manu imunusa: dawa:i. Be mano bogoi fawane ba:i. Na da amo mano noga:le ba:loba, amo da na mano hame na dawa:i galu." 22 Be uda eno da amane sia:i, "Hame mabu! Esalebe mano da na:! Bogoi mano da dia: fawane!"
Be bisili sia:i uda da bu adole i, "Hame mabu! Bogoi mano da dia:! Esalebe mano da na:!"
Ela da agoaiwane hina bagade ea midadi aligili sia:ga gei.
23 Amalalu, hina bagade Soloumane da elama amane sia:i, "Alia da esalebe mano amo eno dia: sia:sa, amola bogoi mano da eno dia: amane sia:ga gesa." 24 E da ema gegesu gobihei bagade gaguli misa:ne sia:i. Ilia da amo gaguli misini, 25 e amane sia:i, "Esalebe mano amo dogoa damuni, la:idi afae amo uda afae ema ima amola la:idi eno amo uda enoma ima."
26 Be mano ea amedafa da amane sia:i, "Hina bagade! Hame mabu! Mano mae medole legema! Amo udama ima!" Bai e da ea manodafa ema dogolegele dawa:i galu.
Be uda eno da amane sia:i, "Defea! Amo mano uda afae ema mae ima. Amo mano dogoa hedofamu da defea."
27 Amalalu, Soloumane da amane sia:i, "Mano mae medole legema! Uda amo da bisili sia:i, ema ima. Bai e da amo mano ea amedafa."
28 Isala:ili dunu huluane da Soloumane ea fofada:su sia:i liligi nababeba:le, ilia da ema nodone dawa:digi. Bai ilia da amo galu, Gode da ema bagade dawa:su amo sia:ga gegesu hahamoma:ne hou defele ema i dagoi, amo dawa:i galu.

4

Soloumane ea eagene Hawa: Hamosu Dunu

1 Soloumane da Isala:ili fi huluane ouligilalusu. 2 Amola ea eagene hawa: hamosu dunu bagade da amo:-
Gobele salasu ouligisu-A:salaia (Sa:idoge egefe)
3 Hina bagade ea dedesu dunu-Elihoulefe amola Ahaidia (ela da Siaisia ea mano)
Dedene legei ouligisu dunu-Yihosiafa:de (Ahailade ea mano)
4 Dadi gagui wa:i ouligisu dunu-Bina:ia (Yihoida egefe)
Gobele Salasu dunu-Sa:idoge amola A:baia:da
5 Soge afae afae ouligisu dunu ilia bai ouligisu dunu-A:salaia (Na:ida:ne ea egefe)
Hina bagade fada:i sia: fidisu dunu-gobele salasu dunu Sa:iba:de (Na:ida:ne ea egefe)
6 Hina bagade diasu hawa: hamosu dunu ilia ouligisu dunu-Ahaisia
Udigili hawa:hamosu dunu ilia ouligisu dunu-A:dounaila:me (A:bada egefe)
7 Soloumane da Isala:ili soge ganodini, sogebi ouligisu bai dunu fagoyale gala amo ilegei. Ilia hawa: hamosu da afae afae ode huluane ganodini, ilia oubi afaega hina bagade amola ea diasua esalebe dunu ilima ha:i manu, amo ilia dunu fi amoga lale iasu.
8 Amo sogebi bai ouligisu dunu fagoyale amola ilia ouligi sogebi bai dio da haguduga dedei.
Ouligisu Dunu Sogebi Bai

Benehe - Ifala:ime agolo soge
9 Benedege - Ma:iga:se, Sia:ilibimi, Bede Simese, Ilone
amola Bede Ha:ila:ne (huluane da moilai bai bagade).
10 Benehisidi - Alubode amola Sougo (moilai bai bagade) amola Hife soge
huluane.
11 Benabinada:be (e da Soloumane ea uda mano Da:ifa:de lai dagoi)
- Do soge huluane.
12 Ba:iana (Ahailade egefe)
- Da:ianage amola Megidou (moilale gagai bai bagade),
Amola soge huluane amo da Bedesia:ne soge amola Sa:leda:ne
moilaigadenene galu. Amo soge da Yeseliele
moilai bai bagadega ga (south) asili, A:ibele Mihoula amola
Yogomia:ime moilale gagai bai bagadega doaga:i.
13 Benegiba - La:imode moilai bai bagade (Gilia:de soge ganodini) amola
moilai Gilia:de soge ganodini amo Ya:ie fi da gagui. (Ya:ie da
Ma:na:se ea fi). Amola moilai huluane Agobe sogebi
(Ba:isia:ne soge ganodini) amo ganodini e ouligi. Ea ouligibi
huluane da moilai bagade 60 agoane. Ilia da gasa bagade gagili
sali amola ilia logo ga:su da balasega hamoi galiamo agoai liligi
amoga ga:i.
14 Ahinada:be (Idou egefe)
- Ma:ihana:ime soge
15 Ahima:ia:se (e da Soloumane uda mano eno amo Ba:sema:de lai)
- Na:fadalai soge
16 Ba:iana (Hiusiai egefe)
- A:sie soge amola Bialode moilai
17 Yihosiafa:de (Balua egefe)
- Isaga soge
18 Simiai (Ila egefe)
- Bediamini soge
19 Giba (Ulai egefe)
- Gilia:de soge (musa: A:moulaide hina bagade Saihone amola
Ba:isia:ne hina bagade Ogo da Gilia:de soge ouligisu)
Amo dunu fagoyale gala afae afae da Isala:ili sogebi bai huluane ouligisu.
Amola ilia da ouligisudafa hina dunu afae eno gala. E da Isala:ili soge
huluane ouligi.

Soloumane da Bagade Gaguiwane Ouligilalu

20 Yuda amola Isala:ili dunu ilia idi da sa:iboso gasei amo hano wayabo
bagade bega: gala amo idi defele ba:su. Ilia da ha:i manu amola hano
hahawane nanu, hahawane esalu. 21 *Soloumane ea ouligisu ganodini,
eno fi amo da Iufala:idisi Hano bega: asili Filisidini soge amola Idibidi
alalo amoga doaga:le, amo fi huluane Soloumane da ouligi. Ilia da ema su
ianu, ea esalusu huluane ganodini, ea sia: nabawane hamosu. 22 - 23 Eso
huluane, eso afae afae amoga, Soloumane da ea diasua esalebe dunu ilia
moma:ne, hagudu dedei liligi lai :- noga:idafa falaua- 5,000 lida agoane,
gala:ine goudai-10,000 lida agoane, bulamagau (amo ilia da diasu ganodini
alema:ne ha:i manu iasu)- 10, bulamagau amo da gisi bugi nana alei-20,
sibi-100, amola ‘dia’ ohe, ‘gasele’, ‘lobage’ amola ‘gagala’.

* **4:21:** Mui 15:18; 2 Hou Olelesu 9:26

24 Soloumane da soge huluane amo da Iufala:idisi Hano guma:dini gala
amo huluane ouligi. Ea soge da Difisa (hano degesu) amogainini guma:dini
asili Ga:isa moilai bai bagadega doaga:i. Hina bagade huluane Iufala:idisi
Hano amo guma:dini esalu da eha esalu. E amola ea na:iyado fi da olofole
esalu. 25 E da esaloba, dunu fi huluane Yuda soge amola Isala:ili soge amo
ganodini esalu da gaga:iba:le, hahawane esalu. Sosogo fi higagale da ilila:
waini efe amola figi ifa defe gagai.
26 †Soloumane da 'sa:liode' hosi ilia sesei 40,000 agoane galu, amola
dadi gagui dunu ilia fila heda:ma:ne hosi 12,000 agoane galu. 27 Ea
sogebi bai ouligisu dunu fagoyale da higagale ea oubi ilegei amoga hina
bagade amoma ha:i manu, e amola dunu huluane ea diasua esala defele
moma:ne, ema i. 28 Amola sogebi bai ouligisu dunu ilia da higagale, bali
gala:ine amola gisi ilima ilegei defele, 'sa:liode' hosi amola hiougisu ohe
ilia moma:ne iasu.
29 Gode da Soloumanema asigi dawa:su bagadedafa amola ea dogo
ganodini dawa:su bagade i. Ea asigi dawa:su da defemu hamedei
ba:i. 30 Soloumane ea asigi dawa:su da bagadedafaba:le, gusudili bagade
dawa:su dunu amola Idibidi bagade dawa:su dunu ilia dawa:su baligi
dagoi. 31 ‡Ea asigi dawa:su da dunu huluanedafa ilia asigi dawa:su amo
baligi dagoi. Ea asigi dawa:su da Ida:ne (Eselahaide dunu) amola Ma:ihole
egefelali (Hima:ne, Galagole amola Dada:), amo dunu huluane ilia asigi
dawa:su baligi dagoi. Dunu huluane e beba:le fifi asi da ea bagade
dawa:su hou amo lalaba asi. 32 §E da malasu sia: 3,000 agoane hahamoi
amola gesami 1,000 agoane baligili hahamoi. 33 E da ifa amola ifalabo
amoma gogosele sia: asi. E da Lebanone dolo ifa amola 'hisobe' amo da
dobeaba:le heda:i amo ea hou gogosele sisa: asi. E da ohe fi, sio fi, hanome,
goma:, sania enoenoi amola menabo fi huluane ilia hou gogosele sisa: asi.
34 Osobo bagade hina bagade ilia da ea hina bagade hou nababeba:le, amo
sia: naba masa:ne, dunu ema asunasisi.

5

Soloumane da Debolo Diasu Gagumusa: Momagei (2 Hou Olelesu 2:1-18)

1 Daia moilai bai bagade hina bagade Haila:me da eso huluane Da:ibidi
ela dogolegei galusu. E da Soloumane ea eda Da:ibidi bagia hina bagade
hou lai amo nababeba:le, e da ema sia: alofele iasu dunu asunasi.
2 Soloumane da Haila:mema amane dabe sia:si, 3 "Di dawa:, Na ada Da:ibidi
da mae fisili, ha lai fi dunu la:ididili, la:ididili ilima gegenanu. Hina Gode
da ea ha lai dunu huluanema hasalasimusa: hamoi. Be bagadewane
gegeiba:le, e da ea Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: Debolo diasu
gagumu hamedei ba:i. 4 Be waha na Hina Gode da na soge alalo ganodini
fi ilima olofosu i dagoi. Na da nama ha lai hame amola dunu fi enoga
nama doagala:le gegemu da hame gala. 5 *Hina Gode da na ada Da:ibidima
amane ilegei, 'Na da diagofe di bagia hina bagade ilegei. Ea da Nagili
Debolo diasu gagumu.' Amola waha na da amo Hina Godema nodone
sia:ne gadosu Debolo diasu gagumusa: dawa:.

---

† **4:26:** 1 Hina bagade 10:26; 2 Hou Olelesu 1:14; 9:25 ‡ **4:31:** Gesami Hea:su 89 Title § **4:32:** Malasu 1:1; 10:1; 25:1; Soloumane ea Gesami 1:1 * **5:5:** 2 Sa:miuele 7:12-13; 1 Hou Olelesu 17:11-12

6 Amaiba:le, dia hawa: hamosu dunu amo Lebanone sogega dolo ifa
abusa:ne asunasima. Na dunu da ili bisili hawa: hamoma:mu, amola di da
adi bidi adosea, na da dia hawa: hamosu dunuma imunu. Dia da noga:le
dawa:. Na dunu da dia dunu ilia ifa abusa:su dawa:, amo defele hame
dawa:.
7 Haila:me da Soloumane ea sia:i nababeba:le, hahawane bagade ba:i.
E amane sia:i, "Wali eso, Hina Godema nodoma! Bai E da Da:ibidima e
bagia Isala:ili fi noga:idafa amo ouligima:ne, bagade dawa:su egefema i
dagoi. 8 Amalalu, Haila:me da Soloumanema amane sia: sia:si, "Na da dia
sia: sia:si amo nabi dagoi. Na da dia adole ba:i amo hamomusa: momagei
dagoi. Na da dolo ifa amola 'baine' ifa digili imunu.
9 Na hawa: hamosu dunu da Lebanone sogeganini ifa lale, hano wayabo
bagade amo gudu hiougilala dafia:le, simi amunawene, amalu hanoba:le
sua:sa sa:ili, hano bega: sogebi amo di da ilegesea, amogawi doaga:mu.
Amogawi, na dunu ilia da simi fadegale, dia dunu ilia da amo ifa ouligimu.
Diawane, na dunu iligili ha:i manu sagoma."
10 Amaiba:le, Haila:me da Soloumanema ea hanai defele, dolo amola
'baine' ifa abusa:le i. 11 Amola Soloumane da widi gala:ine 1,000
'dane' agoane (dioi baligidafa) amola olife susuligi noga:idafa 400,000 lida
agoane, Haila:me ea hawa: hamosu dunu ili moma:ne, Haila:mema i.
12 Hina Gode da Ea hamomusa: ilegei amo mae gogolele dialu, amo
Soloumanema bagade dawa:su i. Haila:me amola Soloumane ela da olofole
hahawane esalu. Ela da fefedele nasu hamoi.
13 Hina bagade Soloumane da gasa fili, Isala:ili soge huluane amoga
udigili hawa: hamosu dunu 30,000 agoane hawa: hamoma:ne sesei. 14 †E
da A:dounaila:mema amo udigili hawa: hamosu dunu ouligima:ne ilegei.
E da amo 30,000 dunu udiana 10,000 agoane momogi. Amo mogi udiana
afae afae da Lebanone sogega esalea, oubi afae uduli, bu Isala:ili sogega
oubi aduna esalomusa: buhagisu. 15 Amola Soloumane da 80,000 dunu
enowane agolo sogega magufu damusu hawa: hamoma:ne asunasi. Amola
dunu eno 70,000 agoane ilia da amo magufu damui gisima:ne asunasi.
16 Amola ilia hawa: hamosu amo ouligima:ne, e da sesesu dunu3,300
agoane asunasi. 17 Hina bagade Soloumane da hamoma:ne sia:beba:le,
ilia da Debolo bai fa:musa:, igi bagade noga:idafa hahamoi. 18 Soloumane
amola Haila:me elea hawa: hamosu dunu, amola Giba:le moilai ganodini
fi dunu, ilia Debolo diasu gagumusa:, gele amola ifa amola momagele legei.

6

Soloumane da Debolo Diasu Gagui

1 Isala:ili fi da Idibidi soge yolesili, ode 480 agoane gidigili amola ode
biyadu Soloumane ea ouligibi galu, oubi ageyadu (Sife oubi) amoga,
Soloumane da Debolo hawa: hamosu mui. 2 Debolo ea gelaba ganodini
defei sedade da 27 mida, ba:de defei da 9 mida amola gagagula heda:i defei
da 13.5 mida. 3 Debolo ea golili dasu sesei sedade defei da 4.5 mida amola
amo ea ba:de defei da 9 mida. 4 Debolo ea dobea ganodini, fo misa:ne
agenesi ba:i. Amo ilia gadili defei da ganodini defei baligi ba:i.
5 Debolo gadili dobea (la:ididili amola baligidu galu) amoga segagi
dialebe ba:i. Ilia da udiana agoane gagagula heda:i ba:i. Amo afae afae
ea gagagula heda:i defei da 2.2 mida. 6 Amo diasu ganodini, sesei huluane

† **5:14:** 1 Hina bagade 12:18

hagudu gagui ganodini ea ba:de defei da 2.2 mida, dogoa gagui ea ba:de defei da 2.7 mida amola gadodafa gagui ea ba:de defei da 3.1 mida. Debolo diasudafa ea dobea fefela heda:i hagudu defei da gadugagi amola gado heda:su fa:gu agoane fofonobona gado heda:i. Amo gagui ea bai da segagi gagui ilia da fofa:gusa heda:i amo da:iya fima:ne hahamoi. Amalalu, segagi sesei ilia dawalo da debolo dobea hame badofale afufui.

7 Debolo gagumusa:, ilia da gele amo gele hahamosu sogebi amoga fawane hahamoi. Amaiba:le, ilia da Debolo diasu gaguloba, ha:ma amola goahei amola eno gula hawa: hamosu liligi ilia gadenagadenabe da hame nabasu.

8 Hagududafa segagi ea golili dasu da Debolo ga (south) la:ididili dialebe ba:i. Amoga, fa:gu da dogoa segagi amola gadodafa segagi amoga heda:musa: dialebe ba:i.

9 Amaiba:le, hina bagade Soloumane da Debolo diasu gagui dagoi ba:i. E da Debolo diasu dia:ne gala:i amo dawalo amola gaga:i amo dolo ifaga hamoi. 10 Segagi udiana agoane afae afae ilia gagagula heda:i ea defei da 2.2 mida. Ilia da Debolo dobea gadili gagui amola dolo ifa dawalo amoga Debolo dobea damana disi.

11 Hina Gode da Soloumanema amane sia:i, 12 “Di da Na sema amola Na hamoma:ne sia:i amo defele hamosea, Na da dia ada Da:ibidima hamomusa: ilegei huluane dima hamomu. 13 Na da Na Isala:ili fi dunu ili bisili Debolo diasu dia gagulalebe, amo ganodini esalumu. Amola Na da ili hamedafa yolesimu.”

14 Amaiba:le, Soloumane da Debolo diasu gagulalu, amo dagoi.

Debolo Ganodini Liligi (2 Hou Olelesu 3:8-14)

15 Debolo diasu dobea ganodini da dolo ifa gaga:iga fele sali. Hada:i da ‘baine’ ifa amoga fa:i. 16 *Ganodini sesei ea dio da Hadigidafa Momei Sesei da Debolo diasu bagia guma:didili gagui dialebe ba:i. Amo sesei sedade defei da9 mida. Amola dolo ifa gaga:i da hada:i da:iya gudunini heda:le, dia:ne gala:i amoga disisi. 17 Sesei eno (Hadigi Malei Sesei) amo da Hadigidafa Momei Sesei ea midadi galu. Ea sedade defei da18 mida agoane galu. 18 Dolo ifa gaga:i amo damana da ganagu amola sogea fafalegaila dedenesisi. Debolo diasu ganodini, dobea huluanedafa da dolo ifa ga:i ba:dedafa amoga dedeboiba:le, gelega dobea sali da ba:mu gogolei. 19 Debolo diasu bagia guma:dini amo ganodini sesei gagui dialebe ba:i. Amo ganodini ilia da Hina Gode Ea Sema Gousa:su Gagili ligisimusa: gagui. 20 Amo sesei sedade defei da 9 mida agoane amola ba:de defei da 9 mida amola gagagula heda:i defei da 9 mida. Amo huluane da gouliga dedeboi. Oloda da dolo ifa gaga:iga dedeboi ba:i.

21 Debolo diasu amo ganodini huluane da gouliga dedeboi ba:i. Hadigidafa Momei Sesei amola da gouliga dedeboi. Amola ea golili dasu logo da gouliga hahamoi sia:inega ga:i. 22 †Debolo diasu ganodini huluanedafa da gouliga dedeboi. Amola oloda amo da Hadigidafa Momei Sesei ganodini galu da gouliga dedeboi ba:i.

23 ‡Sio ougia gala liligi (sielabimi) olife ifa amoga hamoi da Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini ligisi dialebe ba:i. Ela afae afae sedade defei da 4.4 mida. 24-26 Ela defei amola damui defei da afaididi ba:i. Ela afae afae da

* **6:16:** Gadili Asi 26:33-34 † **6:22:** Gadili Asi 30:1-3 ‡ **6:23:** Gadili Asi 25:18-20

sio ougia aduna galu. Amo ougia ilia sedade defei da 2.2 mida. Amaiba:le, ela la:idi ougia feganini asili la:idi fega doaga:i da 4.4 mida agoane. 27 Ela da Hadigidafa Momei Sesei ganodini dafulili ligisi dialebe ba:i. Amola ela ougia da:legai aduna da sesei dogoa amoga di dialebe ba:i. Amola ela ougia eno aduna da sesei ea dobea amoga digi ba:i. 28 Amo ougia hamoi liligi aduna da gouliga dedeboi.

29 Hadigidafa Momei Sesei amola Hadigi Malei Sesei elea dobea huluane da ougia hamoi liligi amola gumudilabo amola sogea fafalegai amoga dedenesisi. 30 Hada:i fa:i amolawane da gouliga dedeboi.

31 Hadigidafa Momei Sesei ea golili dasu logoga, seselefasu logo ga:su da olife ifaga hamoi dialebe ba:i. Logo holei dabua gadodili da agesone gadoi ba:i. 32 Amo logo ga:su da ougia hamoi liligi amola gumudilabo amola sogea fafalegai amoga dedenesisi ba:i. Logo ga:su amola ougia hamoi liligi amola gumudilabo huluane amo da gouliga dedeboi ba:i. 33 Debolo diasu ea golili dasudafa logo holei amo da olife ifaga hamoi.

34 Amo logo holei da seselefasu logo ga:su aduna, amo ‘baine’ ifaga hamoi, amoga ga:i. 35 Amo logo ga:su damana da ougia hamoi liligi, gumudilabo amola sogea fafalegai amoga dedenesisi. Amo huluane da gouliga dedeboi.

36 Debolo diasu midadi amoga ilia da gagole disi. Ilia da gele udiana fofa:la heda:le, amalu dolo ifa ga:i beano fa:lalu bu gele udiana fofa:le, dolo ifa eno ga:i beano fa:i, amo heda:i.

37 Ilia da oubi ageyadu (Sife oubi) amola ode biyadu Soloumane ea ouligilaloba, Debolo diasu ea bai fa:i. 38 Oubi godo (Bulu oubi) amola ode gida Soloumane ea ouligilaloba, Debolo diasu da ili gagumusa: dawa:i, amo defele gaguli dagoi ba:i. Soloumane da ode fesuale agoanega Debolo diasu gaguli dagoi.

7

Soloumane ea hina bagade Diasu Gagui

1 Soloumane da hina: hisu diasu amolawane gagui. E da amo gagulalobawane, ode 13 agoane gidigi. 2 - 3 Amo diasu ganodini, gilisili sia: dasu sesei bagade (amoga ilia da Lebanone Iwila Sesei dio asuli) dialebe ba:i. Ea sedade defei da 44 mida, ba:de defei da 22 mida amola gagagula heda:i defei da 13.5 mida. Amo ganodini, dolo ifa udiana dadalele bugi dialebe ba:i. Dadalei afae afae amoga da dolo ifa 15 agoane ba:i. Amo da:iya da dolo ifa dawalo bulufalegei ba:i. Amola dia:ne gala:i da dolo ifa dawalo da:iya gadodili figisi. 4 Dobea fei la:idi la:idilale da fo misa:ne agenesi udiana dadalei.

5 Logo holei huluane amola fo misa:ne agenesi huluane da holei galu, amola fo misa:ne agenesi dadalei udiana dobea afae ganodini da agenesi dobea la:idili ganodini gala amo dabedabei.

6 Eno sesei (Duni Bugi Sesei) ea sedade defei da 22 mida amola ba:de defei da 13.5 mida. Amo la:ididili, segagi dolo ifa duni bugi amoga gagui ba:i.

7 Fisu Sesei (eno dio da Fofada:su Sesei) amo ganodini Soloumane da fofada:su hamoi. Amo sesei da dolo ifa gaga:iga hada:i amoganini heda:le, dawalo amoga doaga:i.

8 *Soloumane hina: hisu sesei da gagoi, Fofada:su Sesei baligiduli amo
ganodini gagui ba:i. Amo da diasu eno huluane defele ba:i. E da diasu eno
amaiwane, Idibidi hina bagade ea uda mano ea lai, amogili esaloma:ne
gagui.
9 Amo diasu huluane, Gagoi Bagade amola, huluanedafa da baiga
gudunini heda:le, me duduga doaga:le, gele noga:idafa amoga gagui. Ilia
da gele amo gele magufu hahamosu sogebi amogai hahamoi. Amo gele
ilia da la:idi sasaheiga damui. 10 Diasu bai da gele bagade, gele hahamosu
sogebi amogai hahamoi, amoga fa:i. Gele mogili sedade defei da 3.5 mida,
mogili da 4 mida. 11 Gele bai fa:i amo da:iya ilia da gele eno, defele damui
liligi, amo ligisi. Amola amo da:iya ilia da dolo ifa dawalo ligisi. 12 Hina
bagade diasu gagoi, amola Debolo diasu ganodini gagoi amola Debolo
diasu golili dasu sesei, ilia dobea da gele udiana fofa:la heda:le, amalu
dolo ifa ga:i beano fa:lalu, bu gele udiana fofa:le, dolo ifa eno ga:i, beano
fa:i, amoma heda:i.

Hiula:me ea Hawa: Hamosu

13 Hina bagade Soloumane da dunu afae ea dio Hiula:me, amo ema
misa:ne sia:si. Hiula:me da Daia moilai bai bagadega esalu. E da balase
hawa: hamosu bagadedafa dawa:su lai. 14 Ea eda da musa: Daia moilai bai
bagadega esalu, bogoi. E amola da balase hawa: hamosu bagade dawa:i
galu. Ea:me da Na:fadalai fi amoga misi. Hiula:me da liligi hahamosu hou
bagadedafa dawa:i. Hina bagade Soloumane da e balase hawa: hamosu
huluane ouligima:ne sia:beba:le, e da hamomu sia:i.

Balasega Hamoi Duni Bugi Aduna (2 Hou Olelesu 3:15-17)

15 Hiula:me da balase gobele daeane, duni bugi aduna hahamoi. Ela
afae afae sedade defei da 8 mida, amola ela bululisi defei da5.3 mida.
Amo ifa duni bugi, e da Debolo Diasu ea golili dasu midadi bugisi.
16 Amola e da balasega hamoi bada aduna, amo da golasu ifa duni bugi
gadodili ligisima:ne hahamoi. Amo elea sedade defei, afae afae da 2.2
mida. 17 - 18 Golasu ifa duni bugi dabuagado da sia:inega amuni amola
'bomegala:nede', fage balasega hamoi aduna dadalei amoga nina: hamoi.
19 Bada aduna da 'lili' sogea falegai ea ba:su defele ba:i. Amo 'lili' sogea
falegai ea sedade defei da 1.8 mida. 20 Ilia da wagebei sogebi sia:inega
amuni gadodili dialebe, amo da:iya ligisi dialebe ba:i. 'Bomegala:nede'
dadalesu aduna (amo ganodini da 'bomegala:nede' 200 dialebe ba:i) amo
da daba sisiga:le dialebe ba:i.
21 Hiula:me da amo balasega hamoi duni bugi amo Debolo diasu golili
dasu midadi amogai bugi. Afae amo da ga (south) la:idi dialu ea dio da
Ya:igini amola eno ga (north) la:idi dialu ea dio da Boua:se. 22 Amola
'lili' sogea falegai agoai daba da balasega hamoi duni bugi amoga gadodili
dialebe ba:i.
Amalalu, balasega hamoi duni bugi amo hawa: hamosu da dagoi ba:i.

Ofodo Sugi Bagade Balasega Hamoi (2 Hou Olelesu 4:2-5)

23 Hiula:me da balasega sisiga:le ofodo sugi bagade hamoi. Amo ea
gulula sa:i defei da2.2 mida amola ea sisiga:i amo da:iya bulufai defei
da 4.4 mida, amola ea bululisi defei da 13.5 mida. 24 Ofodo sugi dabu

* **7:8:** 1 Hina bagade 3:1

feba:le balasega hamoi ganagu dadalei aduna dialebe ba:i. Amo da gilisili ofodo sugi hamoi dagoi. 25 Ofodo sugi da balasega hamoi bulamagau gawali nabuane gala ilia baligi da:iya ligisi dialebe ba:i. Balasega hamoi bulamagau da udiana guma:dini, eno udiana gusudili, eno udiana da gadili (north) eno la:idi gadili (south) agoane ba:le gagai. 26 Ofodo sugi ea fe gadugagi defei da 75 milimida. Ea fe gadodili da bene gagai. Ea nabai defei da 40,000 lida agoane.

Gaguli Fula Ahoasu Balasega Hamoi Gagili

27 Amola Hiula:me da gaguli fula ahoasu nabuane gala balasega hamoi. Ilia afae afae sedade defei da1.8 mida amola ba:de defei da 1.8 mida amola gagagula heda:i defei da 1.3 mida. 28 Gaga:i beano amo da:iya ilia da banene sisiga:i. 29 Amo damana, laione wa:me amola bulamagau gawali amola ougia hamoi liligi dedenesili dialebe ba:i. Amola bulamagau gawali amola laione wa:me dedei amo gadodili amola gududili, lala:bolole dedenesi dialebe ba:i. 30 Gaguli fula ahoasu afae afae da emo sisiga:i balasega hamoi biyaduyale gala (ilia da balasega hamoi migibiga gasisi) ea hegomai biyadu amoga balasega hamoi ofodo isu dialebe ba:i. Amo ofodo isu da lala:bolole dedenesisisu amoga nina: hamoi.

31 Gaguli fula ahoasu dabuagado da sisiga:i ofodo udidisu dialu. (Amo da:iya ofodo ligisima:ne) Amo da fula ahoasu amoga 450 milimida heda:i amola fula ahoasu ganodini 175 milimida gudu sa:i. Amoga gobiheiga dedenesisi dialebe ba:i.

32 Emo sisiga:i ilia sedade defei da 625 milimida agoane. Ilia da balasega hamoi gaga:i hagudu dialebe ba:i amola ilia migibi da gaguli fula ahoasu madelagili hamoi.

33 Emo sisiga:i da ‘sa:liode’ emo sisiga:i agoane ba:i. Ilia migibi amola emofe sisiga:i amola udidili gagai amola modo huluane da balasega hamoi.

34 Gaguli fula ahoasu gududili amoga da udidisu ageyadu madelale dialebe ba:i.

35 Gaguli fula ahoasu dabuagado da sisiga:i fesu ea ba:de defei 225 milimida amo madelagi dialebe ba:i.

36 Udidisu amola gaga:i huluane da ougia hamoi liligi amola laione wa:me amola gumudilabo dedenesisu amoga nina: hamoi. Amola amo sisiga:le da lala:bolole dedenesisi dialebe ba:i. 37 Gaguli fula ahoasu da musa: amaiwane defele hamoi. Ilia huluane da afaididi ba:i.

38 †Amolawane Hiula:me da ofodo nabuane gala gaguli fula ahoasuga ligisima:ne balasega hamoi. Ofodo huluane afae afae ilia sisiga:i dogoa bulufai defei da 1,800 milimida amola 800 lida dili sali nabai ba:i. 39 E da gaguli fula ahoasu biyale amo Debolo Diasu amoga ga (south) la:ididili ligisi amola biyale eno amo ga (north) amoga ligisi. Amalu e da ofodo sugi bagade amo Debolo Diasu ea gusudili amola gadili (south) dogoa hegomai amo gadenene ligisi.

Debolo Liligi Dedena Sa:i
(2 Hou Olelesu 4:11—5:1)

40-45 Hiula:me amolawane da gobele nasu ofodo amola ‘safala’ amola ofodo eno hahamosu. E da Hina Gode Ea Debolo Diasu gagusu hawa: hamosu amo hina bagade Soloumane da hamoma:ne olelei, amo huluane hamone dagoi. Ea hahamoi liligi da amo :-

Balasega golasu ifa duni bugi aduna

† **7:38:** Gadili Asi 30:17-21

‘Lili’ sogea falegai agoaila bada aduna (golasu ifa duni bugi gadodili ligisima:ne
hamoi)
sia:ine amuni amogawi dedenesisi
Balasega hamoi ‘bomegala:nede’ 400 amo da dada:lei biyadu ganodini afae afae
100 idi da bada da:iya dedenesisi dialu
Gaguli fula ahoasu nabuane gala
Ofodo nabuane gala
Ofodo sugi bagade
Bulamagau gawali balasega hamoi fagoyale gala amo da ofodo sugi bagade udidima:ne hamoi Gobele nasu ofodo, safala amola ofodo eno.
Amo Debolo diasu hawa: hamosu liligi huluane, hina bagadeSoloumane da Hiula:mema hamoma:ne sia:i, da balase ela:mema:ne giga:su amoga hahamoi.
46 Hina bagade da sia:beba:le, ilia da amo liligi huluane liligi hahamosu diasu (amo da Sagode moilai amola Sa:leda:ne moilai ela dogoa Yodane Fagoa dialu) amogai hahamosu. 47 Soloumane da amo balasega hamoi liligi ilia dioi defei hame lai. Bai ilia dioi defei da dioi bagadeba:le, defemu hamedei ba:i. Amaiba:le, ilia dioi defei amo dunu ilia hamedafa dawa:i.
48 ‡Amolawane, Soloumane da sia:beba:le, ilia da Debolo liligi eno gouliga hamoi. Amo da oloda amola agi ga:gi Godema imunusa: ligisisu fafai, 49 §gamali bai nabuane gala (amo da Hadigidafa Momei Sesei amo midadi sagasi danebe ba:i. (Biyale da ga (south) amola eno biyale da ga (north) dialebe ba:i), sogea falegai, gamali, dida,
50 faigelei, gamali haba:dosu, ofodo, gabusiga: manoma ofodo, lalu oso gaguli ahoasu yaeya, Hadigidafa Momei Sesei logo ga:su ilia benoagisu amola Debolo Diasu logo ga:su gadili huluane. Amo liligi huluane da gouliga hahamoi.
51 **Hina bagade Soloumane da Debolo Diasu hawa: hamosu huluane dagobeba:le, e da liligi huluane amo ea ada Da:ibidi da Hina Godema imunusa: modale ligiagai (silifa, gouli amola eno liligi huluane), amo liligi e da liligi legesu sesene gagai amo ganodini ligisisi.

8

Ilia da Gousa:su Sema Gagili amo Debolo Diasuga Gaguli Misi (2 Hou Olelesu 5:2—6:2)

1 *Amalalu, Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Debolo Diasuga gaguli misa:ne, hina bagade Soloumane da Isala:ili fi amola sosogo fi ouligisu dunu huluane Yelusaleme moilai bai bagade ilima misa:ne sia:si. Sema Gagili da Da:ibidi Moilai Bai Bagade (Saione) amoga dialebe ba:i.
2 †Ilia da oubi fesuga (amo oubi ea dio da Eda:nimi-amo oubiga ilia da Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu hamosu) amogai gilisi. 3 Ouligisu dunu huluane da gilisibiba:le, gobele salasu dunu ilia da Gousa:su Sema Gagili gaguia gadole, 4 ilia da amo Debolo Diasuga gisa asi. Lifai dunu fi amola gobele salasu dunu ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu amola amo diasu ea liligi huluane Debolo diasuga gagaguli asi. 5 Hina bagade

‡ **7:48:** Gadili Asi 30:1-3; 25:23-30 § **7:49:** Gadili Asi 25:31-40 ** **7:51:** 2 Sa:miuele 8:11; 1 Hou Olelesu 18:11 * **8:1:** 2 Sa:miuele 6:12-16; 1 Hou Olelesu 15:25-29 † **8:2:** Gobele Salasu 23:34

Soloumane amola Isala:ili dunu fi huluane da Gousa:su Sema Gagili midadi
gilisili, amola sibi amola bulamagau idimu gogolei amo Hina Godema
gobele sasali. 6 Amalalu, gobele salasu dunu ilia da Gousa:su Sema Gagili
amo gisawane, Debolo Diasu ganodini heda:le, Hadigidafa Momei Sesei
amo ganodini ougia hamoi liligi amo hagududili ligisi. 7 Elea ougia da:legai
amo da Gousa:su Sema Gagili amola ea gisa ahoasu ifa amo dedeboi ba:i.
8 Dunu amo da Hadigidafa Momei Sesei midadi lelefulu da gisa ahoasu
ifa elea bidi amo ba:mu dawa:i galu. Be dunu enodini lelefulubi ilia da
ba:mu gogolei. (Amo gisa ahoasu ifa da wali diala) 9 ‡Gousa:su Sema Gagili
ganodini da gele gasui aduna (amo Isala:ili dunu da Idibidi soge yolesili,
Sainai Goumia doaga:le, Hina Gode da ilima Gousa:su hamone, amo gele
gasui da:iya dedei. Amola Mousese da amo gele, Gousa:su Sema Gagili
ganodini sali) amo gele gasui aduna fawane Sema Gagili ganodini dialebe
ba:i.
10 §Gobele salasu dunu da Debolo diasu yolesili ahoanebeba:le, Debolo
diasu da hedolodafa mumobi amo ganodini nabai ba:i. 11 Hina Gode
da amo mumobi ganodini esalebeba:le, mumobi da sinenemegi ba:i.
Amaiba:le, gobele salasu dunu da ilia hawa: hamomusa: bu heda:mu
hamedei ba:i.
12 **Amalalu, Soloumane da Godema sia:ne gadoi,
"Hina Gode! Di da muagado eso bugisi.
Be amowane, Di da mumobi amola gasi ganodini esaloma:ne ilegei.
13 Be waha na da Di eso huluane amo ganodini gebewane esaloma:ne
Debolo diasu ida:idafa gagui dagoi."

Soloumane da Isala:ili Dunuma Sia: Adosi (2 Hou Olelesu 6:3-11)

14 Dunu huluane da ea midadi lelefuluba, hina bagade Soloumane da
ilima ba:le ganone, amola Gode da ilima hahawane dogolegele nodoma:ne,
Godema adole ba:i.
15 E amane sia:i, "Isala:ili ilia Hina Godema nodoma! E da Ea hamomusa:
na ada Da:ibidima ilegei amo hamoi dagoi. Hina Gode da musa: amane
ilegei,
16 ††'Musa:ganini, Na da Isala:ili dunu Idibidi sogega fisili masa:ne gadili
oule asi. Be Na da Isala:ili soge huluane amo ganodini moilaia amogai
Nama nodone sia:ne gadosu hamoma:ne, Debolo diasu gaguma:ne afae
hame ilegei. Be Na da Da:ibidi di fawane Na dunu fi ouligima:ne ilegei.' "
17 ‡‡Amola Soloumane da eno amane sia:i, "Na ada Da:ibidi da Isala:ili
ilia Hina Godema nodone sia:ne gadosu Debolo diasu gaguma:ne ilegei.
18 Be Hina Gode da ema amane sia:i, 'Di da Na Debolo Diasu gagumu
hanaiba:le, Na da dima hahawane dogolegele ba:sa. 19 §§Be amomane
dia da amo hame gagumu. Dia gofedafa, hi fawane da Nagili Debolo Diasu
gagumu.' 20 Amola wali, Hina Gode Ea hamoma:ne ilegei amo E da hamoi
dagoi. Na da na ada bagia, Isala:ili fi ilia ouligisu dunu esala. Amola na da
Isala:ili Hina Godema nodone sia:ne gadomusa:, Debolo Diasu gagui dagoi.
21 Amolawane, na da Debolo Diasu ganodini Gousa:su Sema Gagili (gele
gasui aduna amoga Hina Gode Ea Gousa:su, E da musa: ninia aowalali

‡ **8:9:** Mousese ea Malasu 10:5 § **8:10:** Gadili Asi 40:34-35 ** **8:12:** Gesami Hea:su 18:11; 97:2 †† **8:16:** 2 Sa:miuele 7:4-11; 1 Hou Olelesu 17:3-10 ‡‡ **8:17:** 2 Sa:miuele 7:1-3; 1 Hou Olelesu 17:1-2 §§ **8:19:** 2 Sa:miuele 7:12-13; 1 Hou Olelesu 17:11-12

Idibidi sogega fisili masa:ne gadili oule ahoanoba ilima hamoi, ela da amo ganodini gala) amo ea sogebi hahamoi.”

Soloumane ea Godema Sia:ne Gadosu (2 Hou Olelesu 6:12-42)

22 Amalalu, dunu huluane ilia odagiaba, Soloumane da asili, oloda midadi aligili, ea lobo gaguia gadole, 23 amane sia:ne gadoi, “Isala:ili Hina Gode! Osobo bagadega amola muagado da Gode Di agoai eno hamedafa. Di da Dia fi ilima gousa:su hamoi amo hame gogolesa. Ilia da Dia hamoma:ne sia:i mololedafa nabawane hamosea, Di da Dia asigidafa hou ilima olelesa. 24 Dia na ada Da:ibidima hamomusa: ilegele sia:i amo huluane hamoi dagoi. Wali esoga amo sia:i huluanedafa da hamone dagoi. 25 ***Waha, Isala:ili Hina Gode! Di da na ada Da:ibidima eno ilegele sia:i amo da eso huluane ea fi da ea hou defele, Dima dawa:iwane fa:no bobogesea, ea fi afae da mae fisili, Isala:ili fi ouligisu esalumu. Di da amo ilegele sia:i hamoma:ne, na da Dima sia:ne gadosa.

26 Amaiba:le, waha Isala:ili Gode! Di da liligi huluane amo Dia da na ada Da:ibidi, Dia hawa: hamosu dunu, ema ilegele sia:i, amo dafawanedafa hamoma:ma.

27 †††Be Gode Di da osobo bagadega esalumu dawa:bela:? Muagado huluane da Di amo ganodini esaloma:ne defele hame ba:sa. Amaiba:le, ninia da habodane Di esaloma:ne, Debolo Diasu defele gaguma:bela:? 28 Hina Gode! Na da Dia hawa: hamosu dunu. Na sia:ne gadosu nabima, amola na wali esoga adole ba:i liligi hahamoma. 29 ‡‡‡Di da amo Debolo Diasuga, dunu ilia da Dima nodone sia:ne gadomusa: ilegei. Amaiba:le, Dia Debolo Diasu eso amola gasi ganodini noga:le ouligima. Na da amo Debolo Diasuga ba:le ganone sia:ne gadosea, Dia na sia:ne gadosu nabima. 30 Na amola Dia fi dunu da amo sogebi ba:le ganone sia:ne gadosea, ninia sia:ne gadosu nabima. Dia diasu Hebene ganodini amoga nabalu, ninia wadela:i hou gogolema:ne olofoma.

31 Ilia da dunu afae ema e da eno dunuma wadela:le hamoi amo diwaneya udidisia, amola amo dunu Dia oloda amo Debolo ganodini amoga e da wadela:le hame hamoi dafawane ilegele sia:musa: oule masea, 32 Hina Gode! Dia Hebene soge ganodini amoga nabima, amola Dia hawa: hamosu dunuma fofada:ma. Wadela:i hamosu dunuma ea hamoi defele ema dawa:ma:ne se dabe ima. Amola moloidafa dunu da giadofale hame hamoi ba:beba:le, fisidigima.

33 Dia Isala:ili fi dunu Dima wadela:le hamoiba:le, ilima ha lai dunu da ili hasalasisia, amola ilia da amo Debolo Diasuga misini, ilia hou fonobone, Dima gogolema:ne olofosu adole ba:sea, 34 Di Hebene diasu amogado nabima. Dia fi dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofole, amola soge amo Di da ilia aowalalima i, amoga bu oule misa.

35 Dia fi dunu ilia da Dima wadela:le hamoiba:le, Di da gibu mae sa:ima:ne hamosea, amola fa:no ilia da sinidigili, amo Debolo Diasu ba:le ganone, asabolewane Dima sia:ne gadosea, 36 Dia Hebene gadodili amoga nabima. Isala:ili hina bagade amola ea fi dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoma. Amola ilima moloidafa hou hamoma:ne olelema. Amasea, Hina Gode! Dia soge amo Di da Dia fi eso huluane gaguma:ne i, amoga gibu iasima.

*** **8:25:** 1 Hina bagade 2:4 ††† **8:27:** 2 Hou Olelesu 2:6 ‡‡‡ **8:29:** Mousese ea Malasu 12:11

37 Dia soge ganodini, ha: amola olo bagade i masea, o fo dogoloi da
ha:i manu bugi fane salasea, o danuba: wa:iga bugi nasea, o Dia fi ilia
ha lai dunu da ilima doagala:sea, o olosu enoienoi ilima madelasea, 38 ilia
Dima sia:ne gadobe amo nabima. Amola Dia Isala:ili dunu oda ilia da
da:i dioi bagade nababeba:le, ilia lobo amo Debolo Diasudili molole gusuli
sia:ne gadosea, 39 ilia sia:ne gagadodudabe nabima. Dia Hebene diasuga
amogai esala nabima, amola ili fidili, gogolema:ne olofoma. Dia fawane
da dunu ilia dogo ganodini asigi dawa:su dawa:. Dunu huluane afae afae
hina: hou defele hima dabe ima. 40 Bai Dia fi dunu da soge (amo Di da
ninia aowalalima i) amo soge ganodini esalea, ilia da Dia hamoma:ne sia:i
nabawane hamoma:ne, Dia agoane hamoma.

41 - 42 Ga fi dunu afae soge sedagaga esala, da Dia hou bagade amola hou
noga:idafa Di da Dia fi ilima hamoi, amo nababeba:le amo Debolo Diasuga
Dima nodone sia:ne gadomusa: masea, 43 amo ea sia:ne gadosu nabima.
Dia esalebe soge Hebene amoga ea sia:ne gadosu nabima, amola ea adole
ba:su hamoma. Amasea, fifi asi gala huluane da Di dawa:digimu amola
Dia Isala:ili fi defele ilia da Dia sia: nabawane hamomu. Amasea, ilia da
amo Debolo Diasu na gagui amo da Dima nodone sia:ne gadomusa: ilegei
sogebi, amo noga:le dawa:mu.

44 Di da Dia fi amola ilia da ilima ha lai dunu ilima doagala:musa: sia:sea,
amo ili habi esalea, amo Debolo Di ilegei amola na Di ganodini esaloma:ne
gagui, amodili sia:ne gadosea, 45 ilia sia:ne gadosu nabima. Dia Hebene
soge amoi esala, ilia sia:ne gadosu nabima amola hasalasu ilima ima.

46 Dia fi dunu da Dima wadela:le hamosea, (amola dunu huluanedafa da
wadela:i hou hamomusa: dawa:) amola Di da ilima ougiba:le, ilia ha lai
ilima hasalasima:ne amola ili eno soge sedagaga mugululi masa:ne, amo
logo doasisia, 47 Dia fi dunu ilia sia:ne gadosu nabima. Ilia da amo soge
sedaga ganodini esala amogawi sinidigili, Dima sia:ne gadosea, amola ilia
wadela:idafa hou Dima fofada:sea, Hina Gode! Ilia sia:ne gadosu nabima.
48 Ilia da amo sedaga soge ganodini dafawane Dima sinidigisia, amola Dia
ilegei moilai amola amo Debolo diasu na Digili imunusa: gagui, amodili
ba:le ganone, sia:ne gadosea, 49 ilia sia:ne gadosu nabima. Dia Hebene
diasu amoga ilia sia:ne gadosu nabima. Amola ilima asigima. 50 Dia ili
wadela:i hou amola Dima lelesu hou amo gogolema:ne olofoma. Amola
ilia ha lai dunu da ilima asigiwane hamoma:ne, Dia hamoma. 51 Ilia da
Dia fidafa dunu. Ilia da musa: Idibidi soge (amogai ilia esalebe da lalu
gona:su heda:be ganodini esalebe agoai) amo ganodini esalu. Be Di da ili
amoga fisili masa:ne, gadili asunasi.

52 Ouligisudafa Hina Gode! Di da eso huluane mae fisili, Dia Isala:ili fi
dunu amola ilia hina bagade, amo hahawane ba:mu da defea. Amola ilia
da habogala Di ili fidima:ne Dima wele adole ba:sea, ilia sia:ne gadosu
nabima. 53 Bai Di da fifi asi gala huluane amoga, Isala:ili fi fawane Dia
fidafa hamoma:ne ilegei. Amola Di da ilia aowalali amo Idibidi sogega fisili
masa:ne, gadili oule manoba, Di da Mousesema, e da amo hou huluane
ilima alofele sia:ma:ne sia:i."

Dagomusa: Godema Sia:ne Gadosu

54 Soloumane da Hina Godema sia:ne gadoi dagole, fa:no e da muguni
bugili amola lobo molole gadole dialu amo wa:legadole, oloda midadi lelu.
55 E da ha:gi wele sia:ne, Hina Godema E da dunu aliligi dialebe huluane

ilima hahawane dogolegele hamoma:ne sia:i. 56 §§§E da amane sia:i, “Hina
Godema nodoma! E da Ea imunusa: ilegele sia:i amo defele, ea fi dunuma
olofosu i. E da Ea ilegele sia:i osea:idafa (amo E da Isala:ili dunuma alofele
sia:ma:ne, Mousesema sia:si) amo huluanedafa E da hamoi dagoi. 57 Hina
Gode da ninia aowalali bisili esalu, amo defele E da nini bisili esalumu
da defea. E da nini hamedafa yolesimu da defea. 58 E da nini Ema
nabawane hamoma:ne hamomu da defea. Bai E amane hamosea, ninia
da Ea nini esaloma:ne hanai amo defele esalumu. Amola ninia da sema
amola hamoma:ne sia:i E da ninia aowalalima i, amo huluane nabawane
hamomu. 59 Ninia Hina Gode da eso huluane amo sia:ne gadosu amola
adole ba:su na da ema sia:i, amo dawa:lumu da defea. E da eso huluane
Isala:ili dunu fi amola ilia hina bagade ema ilia eso afae afae lamudafa
defele, ilima asigimu da defea. 60 Amasea, fifi asi gala dunu huluane
da Hina Gode Hifawane da Godedafa dawa:mu. Eno Gode da hamedafa.
61 Amola dilia, Ea fi dunu, dilia eso huluane ninia Hina Godema mae fisili
fa:no bobogemu da defea. Amola dilia wali esoga hamobe defele, Ea sema
amola hamoma:ne sia:i amo nabawane hamomu da defea.”

Ilia da Debolo Diasu Godema Modale Ligiagai
(2 Hou Olelesu 7:4-10)

62 Amalalu, hina bagade Soloumane amola dunu huluane amogawi
esalu, ilia da Godema gobele sali. 63 E da bulamagau 22,000 amola
sibi120,000 Hahawane Gilisili Olofele Iasu hamoma:ne gobele sasali.
Ilia da agoanewane Debolo Diasu Godema modale ligiagai. 64 Ha
amogalawane, e da Debolo gagoi dogoa amola sogebi amo da Debolo
midadi galu, amo huluane Godema modale ligiagai. Amalalu, e da
amogawi gobele salasu ohe gogo gobesi amola Hina Godema Gala:ine Iasu
amola Hahawane Gilisili Olofele Iasu ohe liligi ilia sefe, amo huluane
gobele sasali. Bai amo iasu bagadedafa da balasega hamoi oloda da:iya
gobele salimu da hamedei ba:i.

65 Debolo Diasu amogawi, Soloumane amola Isala:ili fi dunu huluane da
eso fesuale amoga, Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu hamoi. Dunu
gilisisu da bagadedafa ba:i. Ilia da soge sedagaganini misi-ga (north) da
Ha:ima:de Bobaligila amola ga (south) da Idibidi alalo-amoga amola amo
ganodini soge huluanedafa amoga ilia da misi. 66 Eso godoane, Soloumane
da dunu huluane ilia diasuga buhagima:ne asunasi. Ilia huluane ema
nodone sia:ne, ilia diasuga hahawane buhagi. Bai hahawane dogolegele
hou bagade amo Hina Gode da Ea hawa: hamosu dunu Da:ibidima amola
Ea fi Isala:ili dunuma i dagoi, amo ilia da dawa:i.

9

Gode da bu Soloumanema Misi
(2 Hou Olelesu 7:11-22)

1 Hina bagade Soloumane da Debolo diasu amola hina bagade diasu
amola ea gagumusa: dawa:i liligi huluane, amo gagui dagoloba, 2 *Hina
Gode da musa: Gibionega ema misi, amo defele ema bu misi. 3 Hina Gode
da ema amane sia:i, “Na da dia sia:ne gadosu nabi dagoi. Na da amo
Debolo (amo di da dunu ilia amo ganodini Nama sia:ne gadomusa: gagui)
amo Debolo da hadigiwane dialoma:ne Na ilegesa. Na da eso huluane,

§§§ **8:56:** Mousese ea Malasu 12:10; Yosiua 21:44-45 * **9:2:** 1 Hina bagade 3:5; 2 Hou Olelesu 1:7

mae fisili, amo Debolo ouligimu amola gaga:mu. 4 Di da moloidafawane,
dia ada Da:ibidi defele, Na hawa: hamosu noga:le hamosea, amola Na
sema amola Na hamoma:ne sia:i amo nabawane hamosea, 5 †Na da dia
ada Da:ibidima sia:i ilegei (amo da ea fi da mae fisili, Isala:ili fi ouligibi
ba:mu) amo huluane hamomu.
6 Be di, o digaga fi da Nama fa:no bobogelalu yolesisia, amola Na sema
amola Na hamoma:ne sia:i dilima i, nabawane hame hamone, eno ogogosu
'gode' liligi ilima fa:no bobogesea, 7 Na da Na fi dunu Isala:ili, amo soge
Na da ilima i, amoga fadegamu. Amolawane, Na da amo Debolo (amo
Na da wali dili Nama nodone sia:ne gadomusa: eso huluane hahawane
dialoma:ne ilegei) Na da amo Debolo fisidigimu. Amasea, fifi asi gala dunu
huluane da Isala:ili dunuma gadele amola igabonesisimu.
8 ‡Amo Debolo Diasu da mugululi, mebui dagoi ba:mu. Amola dunu
huluane amodili baligili ahoasea, ilia da gilulasili, fofogadigimu. Ilia da
amane adole ba:mu, 'Abuliba:le, Hina Gode da amo soge amola Debolo
Diasu amoma agoane hamobela:?'
9 Amasea, eno dunu ilia da amane adole imunu, 'Isala:ili dunu ilia Hina
Gode da musa: ilia aowalali Idibidi sogega esalu amo fisili masa:ne, ilia
hahawane ga masa:ne oule asi. Be ilia da amo mae dawa:le, ilia Hina Gode
Ea hou yolesi dagoi. Ilia da ogogosu 'gode'ma fa:no bobogei amola ilima
nodone sia:ne gadosu. Hina Gode Ea ilima gugunufinisisu iabe ea bai da
goea.' "

Soloumane ea Hou Eno
(2 Hou Olelesu 8:1-18)

10 Soloumane da ode 20 amoga Debolo Diasu amola hina bagade
diasu gagulalu, gagui dagoi ba:i. 11 Daia soge hina bagade Haila:me da
Soloumane ea hanai defele, dolo ifa amola 'baine' ifa amola gouli bagade
ema iasi. Debolo Diasu da gagui dagobeba:le, hina bagade Soloumane da
moilai 20 agoane Ga:lili soge ganodini, amo Haila:mema i. 12 Haila:me
da amo moilai abedela asi. Be e da amo moilai huluane higa:i ba:i.
13 Amaiba:le, e da Soloumanema bobolele amane sia:i, "Naeya! Di da amo
moilai nama i dagobela:?" Amaiba:le, amo sogega ilia da Ga:ibale dio asuli.
Ea dawa:loma:ne da "hamedei soge." 14 Haila:me da Soloumanema gouli
defei 'dane' biyaduyale gadenene iasi dagoi.

Soloumane ea Hawa: Hamosu Eno
(2 Hou Olelesu 8:3-18)

15 Hina bagade Soloumane da Debolo diasu amola hina bagade diasu
gaguma:ne, amola osobo amo moilai gusudili gala gasa:le lelegema:ne,
amola moilai gagoi gaguma:ne, udigili hawa: hamosu dunu sesesu. Amola
Ha:iso, Megidou amola Gise moilale bai bagade gagai amo ilia gaguma:ne,
e da udigili hawa: hamosu sesei.
16 (Musa: Idibidi hina bagade da Gise moilai bai bagade doagala:le
fefedei. E da amogai fi huluane medole lelegele, diasu huluane laluga
ulagisi. Amalalu, ea uda mano da Soloumanema filiba, e da amo moilai,
ea uda manoma i. 17 Amola Soloumane da amo moilai bu buga:le gagui).
Amola Soloumane da sia:beba:le, ea udigili hawa: hamosu dunu da Gudu
Bede Houlone, 18 Ba:ila:de amola Da:ima moilale bai bagade gagai hafoga:i
soge ganodini, amo bu buga:le gagui. 19 Amola ilia da moilai bai bagade
(amo ganodini Soloumane da ea liligi ligisisu) amo gagui. Amola moilai

† **9:5:** 1 Hina bagade 2:4 ‡ **9:8:** 2 Hina bagade 25:9; 2 Hou Olelesu 36:19

bai bagade amo ganodini e da ea ‘sa:liode’ amola hosi ouligi, amola liligi huluane e da Yelusaleme moilai bai bagade amola Lebanone soge amola ea ouligibi soge huluane ganodini e gagumusa: dawa:i, amo huluane ilia da gagui.

20 - 21 Isala:ili dunu ilia da Ga:ina:ne dunu ilia soge gesowaloba, ilia da Ga:ina:ne dunu oda mogili hame medole legei galu. Amo dunu iligaga fi dunu amo Soloumane ea udigili hawa: hamoma:ne sesesu. Amo dunu fi da A:moulaide, Hidaide, Belisaide, Haifaide amola Yebiusaide. Amo iligaga fi da udigili hamonanu, amoganini wali amola, udigili hawa: hamonana. 22 Be Soloumane da Isala:ili dunudafa amo udigili hawa: hamoma:ne hame sesesu. E da ili huluane ea dadi gagui dunu amola eagene ouligisu dunu amola dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola ‘sa:liode’ amola hosi fila heda:su dunu hamosu.

23 Udigili hawa: hamosu dunu da Soloumane ea moilai amola diasu gagubi hawa: hamosu hamoi. Amola ouligisu dunu 550 agoane da ili sesele ouligisu.

24 Soloumane ea idua (Idibidi hina bagade ea idiwi) da Da:ibidi Moilai Bai Bagade yolesili, hina bagade diasu amo Soloumane da igili gagui, amoga ahoabeba:le, Soloumane da Yelusaleme moilai bai bagade gusu la:ididili soge amoga osobo gasa:le sali.

25 §Ode afae amoga udianane, Soloumane da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu amola Hahawane Gilisili Olofele Iasu, amo oloda e da Hina Godema gagui, amo da:iya gobele sali. Amola e da Hina Gode hahawane nabima:ne, gabusiga: manoma gobele sali. E da agoanewane Debolo gagui dagoi.

26 Amola hina bagade Soloumane da dusagai gilisi amo Isionegiba moilaiga gagui. Isionegiba da Ila:de moilai bai bagade gadenene amola Ila:de da Idome soge ganodini Agaba Gogomai bega: dialebe ba:i. 27 Hina bagade Haila:me da bagade dawa:su dusagai hawa: hamosu dunu, amo Soloumane ea hawa: hamosu dunu fidimusa:, asunasi. 28 Ilia amo dusagane gagai amo ganodini foga mini asili, Oufe sogega doaga:i. Amoga ilia da Soloumanema gouli defei 12 ‘dane’ agoane gaguli misi.

10

Siba Sogega Uda hina bagade (2 Hou Olelesu 9:1-12)

1 *Siba sogega uda hina bagade da Soloumane ea gasa bagade hou nababeba:le, e da Yelusaleme moilai bai bagadega ema gasa bagadewane adoba:musa: misi. 2 E da ea fidisu dunu amola uda bagohame oule misi. Amola ga:mele amo da:iya da hedama:ne fodole nasu amola nina: hamomusa: noga:idafa igi amola gouli bagadedafa, amo e da oule misi. E da Soloumanema gousa:beba:le, e da ea asigi dawa:su defele, Soloumanema bagadewane adole ba:i. 3 E da amo adole ba:su huluane defele bu adole i. Adole ba:su afaidafa e bu adole imunu hamedei da hamedafa galu. 4 Siba sogega uda hina bagade da Soloumane ea bagade dawa:su nabi. E da hina bagade diasu ea gagui liligi, amo ba:i dagoi. 5 E da ha:i manu amo hina bagade diasu ea esalebe dunu ilia da nasu amola Soloumane ea eagene ouligisu dunu ilia diasu amola ea hawa: hamosu dunu ilia hamobe amola ilia afaididi salasu abula amola hawa: hamosu dunu amo da ea lolo nabe ganodini e fidi amola gobele salasu hou e da

§ **9:25:** Gadili Asi 23:17; 34:23; Mousese ea Malasu 16:16 * **10:1:** Ma:diu 12:42; Luge 11:31

Debolo Diasuga hamoi, amo huluane ba:beba:le, Siba uda hina da baligili fofogadigi. 6 E da hina bagade Soloumanema amane sia:i, “Na sogega esaloba, na da dia hou amola bagade dawa:su hou nabi dagoi. Na da wali ba:sa-amo huluane da dafawanedafa. 7 Be amo na da dafawaneyale hame dawa:beba:le, na da nisu amo ba:musa:, guiguda: misunusa: dawa:i. Be dia hou la:idi fonobahadi fawane na da nabi. Dia bagade dawa:su amola gaguiwane hou da nama adoi amo bagade baligisa. 8 Dia uda ilia da hahawane bagade esala. Amola dia hawa: hamosu dunu da eso huluane dili esalebeba:le amola dia sia: nabalebeba:le, ilia amola da hahawane bagade. 9 Dia Hina Godema nodoma! E da Dima hahawane bagade hou amo olelema:ne, di Isala:ili fi amo ouligima:ne ilegei. E da Isala:ili fi ilima eso huluane mae fisili asigimuba:le, e da di Ea sema noga:le ouligima:ne amola Isala:ili molole ouligima:ne, ilegei dagoi.”

10 Siba sogega uda hina bagade da hina bagade Soloumanema iasu liligi e da gaguli misi, amo ema i. Amo da gouli defei ‘dane’ biyaduyale gadenei amola hedama:ne fodole nasu amola nina: hamosu noga:idafa igi bagohame. Hedama:ne fodole nasu amo e da ema i da, eno dunu musa: ema iasu amo bagadewane baligi.

11 (Haila:me ea dusagai gilisi da Oufe sogega gouli bagade gaguli misi. Amola ilia da amoga ‘yunibe’ ifa amola nina: hamosu igi bagohamedafa gaguli misi. 12 Soloumane da amo ‘yunibe’ ifa bouma:ne fele salasu Debolo diasu ganodini hahamoi. Amola amoga e da sani baidama amola ‘laia’ amo gesami hea:su dunu fidima:ne hahamoi. Amo ‘yunibe’ ifa da noga:idafa. Dunu da musa: agoai liligi Isala:ili amoga hame gaguli misi. Amola fa:no, agoai liligi da Isala:ili sogega hamedafa ba:i.)

13 Hina bagade Soloumane da Siba soge uda hina bagade ema ea adole ba:i liligi huluane ema i. Amola ea hou da sofe misi dunu huluane ilima bagade udigili hahawane iasu ianu. Amo huluane defele e da Siba hina bagade udama i. Amalalu, uda hina bagade amola ea hawa: hamosu dunu da Siba sogega buhagi.

Hina bagade Soloumane ea Bagade Gagui (2 Hou Olelesu 9:13-28)

14 Ode huluane hina bagade Soloumane da gouli defei 20 ‘dane’ gadenene lasu.

15 Amola e da bidi lasu ouligisu dunugili su (‘da:gisi’) lai. E da bidi lasu hou hamobeba:le eno baligili gale lai. Amola e da Ala:ibia hina bagade ilima su lai, amola Isala:ili gilisisu soge bai ouligisu dunuma su lai.

16 Soloumane da sia:beba:le, ilia da da:igene ga:su bagade 200 agoane hahamoi. Amo afae afaega ilia da gouli defei 6 gilougala:me agoane amoga dedebole legele gagai. 17 Amolawane, e da da:igene ga:su fonobahadi 300 agoane hamone, ilima gouli defei 2 gilougala:me gadenene, amoga dedebole legele gagai. Ea sia:beba:le, ilia da amo da:igene ga:su huluane Lebanone Iwila Sesei amo ganodini sali. 18 Amolawane, ea hamoma:ne sia:beba:le, ilia da fisu bagadedafa hamoi. Amo fisu la:ididili da ‘aifoli’ amoga dedeboi amola eno la:idi da gouli noga:idafa amoga dedeboi. 19 - 20 Amo fisu da:iya heda:su fofa:gui da gafeyale ba:i. Fa:gu afae afae amo ea bidiga huluane da laione wa:me agoaila dedenesisi ba:i. Amo gilisili da laione agoaila fagoyale galu ba:i. Fisi baligiadili da bulamagau gawali ea dialuma agoaila dedenesisi ba:i. Amola fisu ea lobo ligisisu aduna la:idi

gadili da laione agoaila dedenesisi ba:i. Fisu amo agoai da fifi asi gala huluane amo ganodini afae hamedafa ba:i.

21 Soloumane ea hano nasu faigelei huluane da gouligamusu hahamoi. Amola gobele nasu liligi amola gasa:le nasu liligi huluane Lebanone Iwila Sesei amo ganodini dialu da gouligamusu hahamoi. Liligi afae da silifaga hame hahamoi. Bai Soloumane ea esalebe eso amoga, ilia da silifa bagade hame hanai galu. 22 Soloumane da dusagane gagai gilisisu amo da gilisili Haila:me ea dusagane gagai gilisisu, hano wayabo bagade ahoanu. Ode udiana gidigili, ea dusagane gagai gilisisu da gouli, silifa, ‘aifoli’ amola ‘magi’ ohe gaguiwane, ema buhagisu.

23 Hina bagade Soloumane ea bagade dawa:su hou amola bagade gagui hou da osobo bagadega hina bagade huluane ilia hou baligi dagoi ba:i. 24 Amola fifi asi gala huluane da bagade dawa:su amo Gode da ema i, amo nabimusa:, ema misunu hanai galu.

25 Ode huluane mae fisili, ilia da e ba:la momafulalu, bidi gagulimusu masu. Ilia da silifa, gouli, abula, gegesu liligi, hedama:ne fodole nasu, hosi amola ‘miule’ amo gagaguli mafia:su. 26 †Soloumane da gegemusa:gini, sa:liode 1,400 agoane amola dadi gagui dunu fila heda:ma:ne hosi 12,000 agoane gagadoi. Mogili e da Yelusaleme moilai bai bagadega dialoma:ne yolesi. Amola mogili e da moilai oda enoienoi amoga dialoma:ne yolesisi.

27 ‡Soloumane ea ouligibi ganodini, silifa da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini bagadewane dialebeba:le, udigili gele agoai diafulubi ba:i. Amola dolo ifa da gilisidafaba:le, ‘sigamo’ udigili ifa Yuda agolo sogega lelefulubi ilia idi defele agoai ba:i. 28 §Hina bagade ea bidi lasu ouligisu dunu da Musa:li amola Silisia soge amoga hosi bidi lale, Isala:ili sogega oule misi. 29 Amola ilia da ‘sa:liode’ amo Idibidi sogega bidi lai. Ilia da Hidaide amola Silia hina bagade ilima hosi amola ‘sa:liode’ bidiga lama:ne legei. Bidi lasu defei da ‘sa:liode’ afae silifa fofaga:i 600 agoane amola hosi afae da silifa fofaga:i 150 agoane.

11

Soloumane da Godema Baligi Fa:i

1 *Soloumane da ga fi uda bagohame dogolegelesu. E da Idibidi hina bagade ea idiwi lai. Amola e da Hidaide uda, Moua:be uda, A:mone uda, Idome uda, Saidone uda amo bagohame lai. 2 †Hina Gode da musa: Isala:ili dunuma ilia amo fi uda mae lama:ne sia:i. Bai ilia da amo uda lalalu, ilia da eno ogogosu ‘gode’ma fa:no bobosa:besa:le, E da amo mae lama:ne sia:i. Be Soloumane da amo hamoma:ne sia:i mae dawa:le, amo uda lai dagoi. 3 Soloumane da fifi asi gala hina bagade ilia idiwi 700 agoane lai, amola e da gidisedagi uda eno 300 agoane lai. E da ea uda ilia hamobe hou, amoga Godema baligi fa:i. 4 Amola e da da:i hamobeba:le, e da ea uda ilima fa:no bobogebeba:le, eno ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu. Ea ada Da:ibidi da ea Hina Godema mae fisili, fa:no bobogesu. Be Soloumane da amane hame hamoi. 5 E da Saidone soge uda ogogosu ‘gode’ A:siadalode, amola A:mone fi ilia wadela:idafa ogogosu ‘gode’ Moulege, elama nodone sia:ne gadoi. 6 E da Hina Godema wadela:le bagade hamoi. E da ea ada

† **10:26:** 1 Hina bagade 4:26 ‡ **10:27:** Mousese ea Malasu17:17 § **10:28:** Mousese ea Malasu 17:16 * **11:1:** Mousese ea Malasu 17:17 † **11:2:** Gadili Asi 34:16; Mousese ea Malasu 7:3-4

Da:ibidi ea Godema dafawaneyale dawa:su hou defele hame hamosu. 7 E da goumi amo da Yelusaleme moilai bai bagadega gusu gala, amo da:iya Gimosie ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadoma:ne, amola Moua:be fi ilia wadela:idafa ogogosu ‘gode’, amola A:mone fi ilia wadela:idafa ogogosu ‘gode’ Moulege, ilima sia:ne gadomusa: sogebi gagui dagoi. 8 Amola ea ga fi uda ilia da ilila: ogogosu ‘gode’ma gabusiga: manoma amola ohe gobele salima:ne, e da nodone sia:ne gadosu sogebi gagui dagoi.

9 - 10 Isala:ili fi dunu ilia Hina Gode E da musa: eso aduna agoane Soloumanema misini, ema e da ga fi dunu ilia ogogosu ‘gode’ma maedafa nodone sia:ne gadoma:ne sia:i. Be Soloumane da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i hame nabi. E da Hina Godema baligi fa:i. Amaiba:le, Hina Gode da Soloumanema ougi galu. 11 E da Soloumanema amane sia:i, “Dia hanaiba:le ani gousa:su amo yolesiba:le amola Na hamoma:ne sia:i amo nabawane hame hamobeba:le, Na da dia Isala:ili fi ouligisu amo fisili masa:ne, dia eagene ouligisu dunu afae ema imunusa:, dafawane ilegesa. 12 Be Na dia ada Da:ibidima asigiba:le, Na da dia esalusu amo ganodini hame hamomu. Be dia mano ea ouligibi eso amoga hamomu. 13 Be ouligibi huluanedafa, Na da ema hame fadegamu-la:idi fawane. Na da Na hawa: hamosu dunu Da:ibidima amola Na ilegei moilai Yelusaleme amoma asigiba:le, Na da fi afae diagofe ea ouligima:ne fisiagamu.”

Soloumanema Ha Lai

14 Amaiba:le, Hina Gode da hamobeba:le, Idome hina bagade fi dunu afae Ha:ida:de, da Soloumanema ha lasu. 15 - 16 Musa:dafa, Da:ibidi da Idome fi hasalaloba, Da:ibidi ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu Youa:be, da Idome sogega bogoi dunu ilia da:i hodo uli dogomusa: asi. Youa:be amola ea dunu da Idome soge ganodini oubi gafeale esalu. Amola amo oubi ganodini ilia da Idome dunumusu huluanedafa medole lelegei. 17 Be Ha:ida:de amola ea ada Idome ea hawa: hamosu dunu mogili da Idibidi sogega hobeale asili, esalebe ba:i. (Amo eso galu Ha:ida:de da mano fonobo, hame asigilai galu). 18 Ilia da Midia:ne soge fisili, Ba:ila:ne soge amoga asi. Amogawi, eno dunu da ilima gilisili, ilia da Idibidi sogega asili, Idibidi hina bagadema doaga:i. E da Ha:ida:dema soge amola diasu amola ha:i manu i. 19 Ha:ida:de amola Idibidi hina bagade ela da dogolegei, amola hina bagade da ea uda Dabinisi ea aba amo igili lama:ne, Ha:ida:dema i. 20 Ha:ida:de ea uda da dunu mano lalelegei. E dio da Giniuba:de, amola hina bagade uda da amo mano hina bagade diasu ganodini esala bugili i. E da amogawi hina bagade ea dunu manolali gilisili esalu.

21 Amalalu, Da:ibidi da bogoi, amola ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu Youa:be da bogoi. Ha:ida:de da amo sia: nababeba:le, e da hina bagademe amane sia:i, “Na da nina: sogedafa amoga masa:ne yolesima.”

22 Hina bagade da bu adole ba:i, “Di da abuliba:le dina: sogedafa amoga bu masusa: hanabela:? Na da dima liligi afae hame iabela:?”

Ha:ida:de da amane sia:i, “Na masa:ne fawane yolesima.” Amalalu, e da ea sogedafa amoga buhagi. Bai Ha:ida:de da Idome fi ilia hina bagadeba:le, e da Isala:ili fi ilima wadela:idafa nimi bagade ha lai dunu esalu. 23 Amola Gode da hamobeba:le, Lisone (Ilaia egefe) da Soloumanema ha lasu hamoi. Lisone da ea hina (Souba hina bagade Ha:da:disa) amoba:le hobeale sa:i. 24 Amalalu, ea da wamolasu gilisisu dunu ilia hina dunu hamoi. (Da:ibidi da Ha:da:disa hasali, amalu ea Silia fidisu dunu huluane medole lelegei. Amalu fa:no Lisone ea hou da ba:i). Lisone amola ea wamolasu gilisi dunu

da Dama:sagase moilaiga esalumusa: asi. Amogawi, ema fa:no bobogesu dunu da e Silia hina bagade hamoi. 25 E da Soloumane ea esalusu huluane amo ganodini, ema ha lasu.

Gode da Yeleboua:mema Dafawane Ilegele Sia:i

26 Dunu eno da hina bagade Soloumanema baligi fa:i. Amo da Soloumane ea eagene ouligisu dunu afae, Yelouboua:me (e da Niba:de egefe amola e da Selida moilai Ifala:ime soge amodili misi). Ea:me didalo ea dio da Selua. 27 Ea lelele hamosu bai amo da :-

Soloumane da Yelusaleme moilai bai bagade gusudili osobo gasa:le salawene amola moilai gagoi mugului amo bu hahamonanebe ba:i. 28 Yelouboua:me da noga:idafa hawa: hamosu dunu ayeligi. Soloumane da ea gasa bagade hawa: hamonanu ba:beba:le, e da Yelouboua:me amo udigili hawa: hamosu dunu Ma:na:se soge amola Ifala:ime soge ganodini, amo huluane ouligima:ne sia:i. 29 Eso afaega, Yelouboua:me da Yelusaleme moilai bai bagade fisili ahoanoba, balofede dunu Ahaidia (e da Siailou moilai esalu) amo e da logoa gousa:i. Ela da elesudafa esalebe ba:i. 30 Ahaidia da abula gaheabolo hi ga:i amo gisa:le fasili, fagoyale agoane gagadelale gagai. 31 E da Yelouboua:mema amane sia:i, “Gagadelai nabuane amo di lama. Bai Isala:ili Hina Gode da dima amane sia:sa, ‘Na Soloumanema Isala:ili ouligisu hou amo fadegamu amola Isala:ili fi nabuane agoane dima imunu. 32 Na da Na hawa: hamosu dunu Da:ibidima amola Yelusaleme (moilai Na da Isala:ili soge ganodini Na moilai bai bagadedafa ilegei) amoma asigiba:le, Na da Soloumanema fi afae yolesimu.

33 Soloumane da Nama hagaiba:le amola ogogole ‘gode’ (Saidone fi ilia ‘gode’ A:siadalode amola Moua:be fi ilia ‘gode’ Gimosie amola A:mone fi ilia ‘gode’ Moulege) ilima nodone sia:ne gadobeba:le, Na da amane hamomu. Soloumane da Nama hame nabasu hou hamoi. Ea ada Da:ibidi da Na sema amola hamoma:ne sia:i noga:le hamoi. Be Soloumane da amane hame hamone, giadofale bagade hamoi.

34 Be Na da Isala:ili ouligisu huluanedafa Soloumanema hame fadegamu. Na da ea esalebe amo ganodini, ea ouligisu hame fadegamu. Na da Na hawa: hamosu dunu Da:ibidima asigiba:le amane hamomu. Na da Da:ibidi ilegele lai amola e da Na sema amola hamoma:ne sia:su amo nabawane hamoi. 35 Na da Soloumane ea mano ea Isala:ili ouligimu hou amo fadegale, amola dunu fi nabuane gala amo dima imunu.

36 Be Na da Soloumane ea mano ema fi afae fawane ouligilaloma:ne yolesimu. Be Na da Yelusaleme moilai bai bagade Nama nodone sia:ne gadosu moilai ilegeiba:le, Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi ea fifi manebe da mae fisili, eso huluane Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esalebe ba:mu. 37 Yelouboua:me! Na da dima Isala:ili ilia hina bagade hamoma:mu. Amasea, di soge fifi asi soge huluane di hanai amo ouligima:mu. 38 Di da dafawanedafa Na sema huluane nabawane hamosea, amola Na da dima hamoma:ne sia:i, amo Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi ea hamosu agoane hamobe Na da ba:sea, Na da Da:ibidima hamoi amo defele digaga fa:no manebe, ilia da di bagia noga:le ouligisu hamoma:ne hamomu. 39 Soloumane da wadela:i hou hamobeba:le, Na da Da:ibidi ea fi manebe ilima dawa:ma:ne se dabe imunu. Be eso huluane hame amanumu.” 40 Amaiba:le Soloumane da Yelouboua:me fane legemusa: dawa:i. Be e da Idibidi sogega hina bagade Siaisia:gema hobeale asili, esaloba, Soloumane da bogoi.

Soloumane ea Bogoi
(2 Hou Olelesu 9:29-31)

41 Hou huluane amo Soloumane hamoi, ea hawa: hamosu amola ea
bagade dawa:su hou, da ‘Soloumane ea Hamonanusu Buga’ ganodini
dedene legei. 42 E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 40 agoane
Isala:ili fi ouligisu. 43 E da bogole, Da:ibidi Moilai Bai Bagade amo ganodini
uli dogonesali. Eagofe Lihouboua:me da e bagia Isala:ili hina bagade
hamoi.

12

Isala:ili ga (north) Fi Ilia da Ilisu Ouligimusa: Dawa:beba:le Lelei
(2 Hou Olelesu 10:1-19)

1 Isala:ili ga (north) fi dunu huluane da Lihouboua:me hina bagade
hamomusa:, Siegeme moilaiga gilisila misi. Lihouboua:me da amoga asi.
2 Be Yelouboua:me (Niba:de egefe-e da Soloumaneba:le Idibidi sogega
hobea:i) e da amo hou nababeba:le, Idibidi soge fisili, buhagi. 3 Isala:ili
ga (north) fi huluane da e ilima misa:ne sia:na asi. Amalalu, ilia da gilisili
Lihouboua:mema asili, amane sia:i, 4 “Dia ada Soloumane da ninima gasa
fili hamobeba:le, ninia dioi bagade nabasu. Di da amo gasa fili olelesu hou
fisili, amola ninia dioi hagilisisia, amola nini asabole esaloma:ne hamosea,
ninia da dima molole fa:no bobogemu.”

5 Lihouboua:me da bu adole i, “Eso udiana esalu, bu masea, na da dilima
bu adole imunu.” Amaiba:le, ilia da fisili asi.

6 Hina bagade Lihouboua:me da asigilai dunu (amo da musa: ea ada
Soloumane ea fada:i sia: fidisu dunu) ilima amane adole ba:i, “Dilia adi
dawa:bela:? Na da amo dunuma adi adole ima:bela:?”

7 Ilia amane adole i, “Di da amo dunu fi noga:le fidimusa: dawa:sea,
di ilia adole ba:su amoma asigiwane bu adole ima. Amasea ilia da eso
huluane dima molole hawa: hamomu.”

8 Be Lihouboua:me da asigilai dunu, ilia fada:i sia: hame nabi. Be
amomane e da ayeligi dunu e ili gilisili asigilai, ilia sia: fawane nabi. Bai
e da ayeligi dunu ili amo ea fada:i sia: fidisu dunu hamoi. 9 E da ilima
amane adole ba:i, “Dilia da nama adi hamoma:ne sia:sala:? Amo dunu ilia
da nama, ilia asabole esaloma:ne hamoma:ne sia:daha. Na da ilima adi
sia:ma:bela:?”

10 Ilia da bu adole i, “Di ilima amane adole ima, ‘Dilia da na ada da gasa
fili hamosu dawa:sala:? Hame mabu! Na lobo sogo fonobahadi ea defei
da na ada ea buluga:su dedei amo baligisa.’ 11 Amola ilima eno adole ima,
‘Dafawane! Na ada da dili dioi bagade nabima:ne hamoi. Be na da dioi
bagade baligili dilima imunu. Na ada da dili fegasu efe amoga fai. Be na
da fegasu efe bagadedafa amoga dili famu!’ ”

12 Eso udiana baligili, Yelouboua:me amola dunu huluane, hina bagade
Lihouboua:me ea hamoma:ne sia:i defele, ema sinidigi. 13 Lihouboua:me
da asigilai dunu ilia fada:i sia: mae dawa:le, dunu huluane ilima gasa
fili sia:i. 14 E da ayeligi ilia fada:i sia: defele sia:i. E amane sia:i. “Dilia
da na ada da gasa fili hamosu dawa:sala:? Hame mabu! Na lobo sogo
fonobahadi ea gadugagi defei da na ada ea buluga:su gadugagi defei amo
baligisa. Dafawane! Na ada da dili dioi bagade nabima:ne hamoi. Be na
da dioi bagade baligili dilima imunu. Na ada da dili fegasu efe amoga fai.
Be na da bulamagau sesema:ne fegasu efe bagadedafa amoga dili famu!’ ”

15 Hina Gode Ea hanaiga, hou amo E da Siailou balofede dunu Abaidia
ea lafidili amo Yelouboua:me (Niba:de egefe) ema sia:i, amo doaga:i dagoi
ba:i. Hina bagade Lihouboua:me da dunu fi ilima gasa fili hamoi, amo ea
bai da goea.
16 *Dunu huluane da hina bagade da ilia sia: nabimu higa:i, amo
ba:beba:le, ilia da amane halale sia:i, "Da:ibidi amola ea sosogo fi
fisiagama! Ilia da nini hamedafa fidisu! Isala:ili dunu! Ninia da afia:la:di!
Lihouboua:me hisu ouligima:ma!"
Isala:ili dunu da amanewane odoga:i. 17 Amola Lihouboua:me da dunu
fi Yuda soge ganodini, amo fawane ouligimu ba:i.
18 Amalalu, hina bagade Lihouboua:me da udigili sesei hawa: hamosu
dunu ilia ouligisu dunu A:dounaila:me amo Isala:ili dunuma asunasi.
Be ilia da e igiga gala:le legei. Amo ba:beba:le, Lihouboua:me da ea
'sa:liode' amo da:iya fila heda:le, Yelusaleme moilai bai bagadega hobeale
asi. 19 Amo eso fa:no, Isala:ili ga (north) fi dunu da Da:ibidi ea ouligisu
sosogo fi ilima lelele esalu.
20 Isala:ili dunu, Yelouboua:me da Idibidiga esalu buhagi, amo
nababeba:le, ilia da e ilia gilisili fada:i sia:su amoga misa:ne hiougi. Amola
ilia da e Isala:ili hina bagade hamoi. Be Yuda fi dunu, ilia fawane da
Da:ibidi ea fi ilima fa:no bobogei.

Siema:ia ea Ba:la:lusu
(2 Hou Olelesu 11:1-4)

21 Lihouboua:me da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:loba, e da
baligili noga:i dadi gagui dunu 180,000 agoane, amo Yuda amola Bediamini
fi ilima gilisi. E da gegene, bu ga (north) Isala:ili fi ili bu ouligimusa:
dawa:i. 22 Be Gode da ba:la:lusu dunu (balofede) Siema:ia ema amane
sia:i, 23 "Lihouboua:me amola Yuda amola Bediamini fi dunu huluane
ilima amane sia:sima, 24 'Dilia fidafa Isala:ili dunu mae doagala:ma! Dilia
huluane diasuga masa! Hou da wali doaga:i amo da Na hanaiga doaga:i."
Ilia huluane da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nabi dagoi, amola ilia
diasuga buhagi.

Yelouboua:me da Hina Godema Baligi Fa:i

25 Isala:ili hina bagade Yelouboua:me da Siegeme moilai Ifala:ime agolo
sogega dialu, amo gagili sali, amola amo ganodini fonobahadi esalu.
Amalalu, e da amo soge fisili, asili, Beniuele moilai gagili sali. 26 - 27 E da
hisu amane dawa:i, "Na fi dunu da Yelusaleme moilai bai bagadega amo
Hina Godema Debolo diasu ganodini gobele salimusa: ahoasea, ilia da
sinidigili, hina bagade Lihouboua:mema fa:no bobogele, na fane legemu."
28 †E da amo dawa:lalu, bulamagau mano gawali aduna gouliga hahamoi.
E da ea fi dunuma amane sia:i, "Dilia da Godema nodone sia:ne gadomusa:,
Yelusalemega afufulala helebe. Isala:ili dunu! Dilia 'gode' da dili Idibidi
sogega fisili masa:ne, guiguda oule misi da goea!" 29 E da gouliga hamoi
bulamagau gawali mano afae Bedele moilaiga bugisi amola eno Da:ne
sogega bugisi. 30 Amaiba:le, Isala:ili fi dunu da Bedele amola Da:ne
amoga nodone sia:ne gadomusa: ahoanebeba:le, wadela:le bagade hamoi.
31 Amolawane, Yelouboua:me da nodone sia:ne gadosu sogebi bagohame
amo agolo da:iya hahamosu. Amola, ea Lifai fi dunu hame, amo gobele
salasu hawa: hamoma:ne udigili ilelegei.

---

* **12:16:** 2 Sa:miuele 20:1 † **12:28:** Gadili Asi 32:4

Balofede Dunu da Bedele Moilaiga Nodone Sia:ne Gadosu Hou da Wadela:i ea Sia:i

32 ‡Yelouboua:me ea sia:beba:le, Isala:ili dunu da eso 15 amola oubi godoane amoga Yuda sogega dunu fi ilia lolo nabe amo defele, lolo nasu hamoi. E da gouliga hamoi bulamagau gawali, amo ea hamoi liligi, amoma nodone sia:ne gadomusa:, Bedele oloda da:iya gobele salasu hamoi. Amola gobele salasu dunu amo da nodone sia:ne gadosu sogebi e hamoi amoga hawa: hamonanu, amo huluanema e da ili Bedele moilaiga esaloma:ne sia:i. 33 E da eso 15 amola oubi godoane amo ilegele, Bedele moilaiga asili, oloda da:iya gobele salasu hamoi. E da amanewane, Isala:ili fi dunu ilia hahawane lolo nasu, hisu da ilegei.

13

1 Hina Gode da hamoma:ne sia:beba:le, Yuda balofede dunu da Bedele moilaiga asi. Yelouboua:me da oloda midadi, gobele salasu hamomusa: leloba, e doaga:i.

2 *Hina Gode Ea hamoma:ne sia:su defele, balofede dunu da oloda amoma diwaneya udidi, “Oloda! Oloda! Hina Gode da amane sia:sa, ‘Mano afae da Da:ibidi ea sosogo fi ganodini lalelegemu. Ilia da ema Yousaia dio asulimu. E da di da:iya wadela:i gobele salasu dunu (amo da di da:iya hame ilegei gobele salasu hamosa) amo huluane medole legemu, amola di da:iya dunu ilia gasa gobesimu.’ 3 Amola nasubu amo da:iya dialebe, da afagogoi dagoi ba:mu. Amasea, Hina Gode da na lafidili sia:i dagoi, amo dilia da dafawaneyale dawa:mu.”

4 Hina bagade Yelouboua:me da amo nababeba:le, ema lobo sogole, amane sia:i, “Amo dunu gagulaligima!” Amalalu, hedolodafawane hina bagade ea lobo da gagawamagili, selefale guda:mu gogolei. 5 Amalalu, balofede dunu da Hina Gode Ea Dioba:le sia: defele, oloda da hedolodafawane mugululi sa:i, amola nasubu da osoboga gugudili sa:i dagoi ba:i. 6 Hina bagade Yelouboua:me da balofede dunuma amane sia:i, “Dia Hina Godema sia:ne gadoma! E da na lobo bu noga:ma:ne adole ba:ma!” Balofede dunu da Hina Godema sia:ne gadobeba:le, hina bagade ea lobo da bu segegili noga:i ba:i. 7 Amalalu, hina bagade da balofede dunuma amane sia:i, “Na diasuga ha:i na misa. Dia hamobeba:le, na da dima bidi imunu.”

8 Be balofede dunu da bu adole i, “Di da dia gagui liligi huluane dogoa fifili, la:idi nama iasea, na da ani ha:i manu amola hano hamedafa manu. 9 Bai Hina Gode da nama na da ha:i manu amola hano hamedafa moma:ne sia:i. Amola E da nama, na da na misi logo fisili, logo enoga buhagima:ne sia:i.” 10 Amaiba:le, e da ea misi logo yolesili, logo enoga asi.

Bedele balofede Da:i Hamoi

11 Amo esohaga, da:i hamoi balofede dunu da Bedele moilaiga esalebe ba:i. Ea manolali da ema misini, Yuda balofede ea hou amola e hina bagade Yeleboua:mema sia:i, amo ema olelei. 12 Da:i hamoi balofede da ilima amane adole ba:i, “E da habidili asibala:?” Ilia da ea asi logo ema olelei. 13 E da ilima amane sia:i, “Na fisu amo dougi da:iya ligisima.” Ilia amane hamone, e da ea dougi da:iya fila heda:le, Yuda balofede dunu ea asi logoga, ema fa:no bobogei. 14 E da asili, Yuda balofede amo ‘ouge’ ifa

‡ **12:32:** Gobele Salasu 23:33-34 * **13:2:** 2 Hina bagade 23:15-16

ea ougihagudu amogai esalebe ba:i. E da ema amane adole ba:i, “Di da Yuda sogega misi balofede dunula:?”

E bu adole i, “Na da wea!”

15 Da:i hamoi balofede da amane sia:i, “Na diasuga ha:i na misa.”

16 Be Yuda balofede dunu da bu adole i, “Na da dia diasuga asili, dia na aowamu da hamedei. Amola na da ani gilisili ha:i amola hano manu da hamedei. 17 Bai Hina Gode da nama amane hamoma:ne sia:i, ‘Ha:i manu amola hano maedafa moma! Amola dia masunu logo amoga maedafa buhagima.’ ”

18 Amalalu, Bedele da:i hamoi balofede dunu da amane sia:i, “Na, amola, da di agoai balofede dunu. Amola Hina Gode da sia:beba:le, a:igele dunu da nama sia:i, ‘Yuda balofede dunu amo dia diasuga oule asili, aowama.” Be da:i hamoi balofede da ogogole sia:i.

19 Amaiba:le, Yuda ‘balofede’ dunu da da:i hamoi balofede dunu ea diasuga ha:i na asi. 20 Ela da fafaiga ha:i na esaloba, Hina Gode Ea sia:dafa da da:i hamoi balofedema misi. 21 E da Yuda balofede dunuma amane wele sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Di da Na hamoma:ne sia:i amo nabawane hame hamoi. 22 Na da dima ha:i manu amo soge ganodini mae moma:ne sia:i. Be di da sinidigili, amogawi ha:i manu mai dagoi. Amaiba:le, di da medole legei dagoi ba:mu. Amola dia bogoi da:i hodo da dia sosogo fi ilia bogoi uli dogosu sogebi amoga hame uli dogoi ba:mu.’ ”

23 Ela ha:i mai dagoloba, da:i hamoi balofede da fisu amo Yuda balofede ea dougi da:iya ligisili, 24 e da fila heda:le, asi. E da logoga ahoanoba, laione wa:me da ema doagala:le, fane legei. Ea da:i hodo da logoa dialebe ba:i. Amola dougi amola laione da gadenene lelebe ba:i. 25 Dunu oda da logoga baligili ahoanoba, Yuda balofede e bogoi da:i hodo logoga dialebe amola laione wa:me e gadenene lelebe ba:i. Ilia da bu asili, Bedele diasuga doaga:le, ilia ba:i liligi adodoi.

26 Da:i hamoi balofede dunu, e da amo hou nababeba:le, e da amane sia:i, “Amo bogoi dunu da balofede amo da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i amo nabawane hame hamoi. Amaiba:le, Hina Gode Ea musa: sia:i defele, laione wa:mega e doagala:le, medole legema:ne asunasi.” 27 Amalalu, e da ea manolalima amane sia:i, “Na dougi da:iya fisu figisima.” Ilia amanewane hamoi. 28 E da dougi da:iya fila heda:le, ahoana, balofede dunu ea bogoi da:i hodo logoga dialebe ba:i. Laione wa:me da gadenene lelebe ba:i. Laione wa:me da ea bogoi da:i hodo hame mai, amoia dougi hame doagala:i. 29 Da:i hamoi balofede dunu da Yuda balofede ea bogoi da:i hodo gaguia gadole, dougi da:iya ligisili, Bedele moilaiga fofagini dimusa: amola uli dogomusa: bu gaguli misi.

30 E da Yuda balofede ea bogoi da:i hodo amo hina: bogoi uli dogosu sogebiga uli dogoi. Amola e amola egefelali da amane fofagini di, “Naeya! Naeya!” amane didigia:i. 31 Uli dogolalu, da:i hamoi balofede da egefelalima amane sia:i, “Na da bogosea, dilia na da:i hodo amo uli dogoi ganodini, amo ea da:i hodo dafulilisima. 32 E da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:beba:le, e da Bedele oloda amola Samelia soge moilai nodone sia:ne gadosu sogebi, amoma diwaneya udidi. Amola ea sia:i liligi huluane da dafawanedafa doaga:i dagoi ba:mu.”

Yelouboua:me ea Wadela:idafa Hamosu

33 Amalalu, hina bagade Yelouboua:me da ea wadela:i hou mae fisili, udigili sosogo fi dunu amoga gobele salasu dunu ili ea oloda gagui amoga

hawa: hamoma:ne ilegei. Nowa dunu da gobele salasu hawa: hamomusa: hanai galea, e da amo ilegesu.
34 Amane wadela:le hamobeba:le, ea sosogo fi ilia Isala:ilima ouligisu hou da gugunufinisi dagoi, amola fa:no osobo bagadega bu hame ba:i.

14

Yelouboua:me egefe da Bogoi

1 Amogalu, hina bagade Yelouboua:me egefe Abaidia da olo madelai.
2 Yelouboua:me da ea udama amane sia:i, “Dunu eno ilia da di mae dawa:digima:ne, dia da:i afadenene amola Siailou moilaiga masa. Amogai balofede dunu Ahaidia da esala. E da musa: na da Isala:ili ouligisu hamomu sia:i. 3 Di agi ga:gi nabuane amola falaua fofaga:i eno amola agime hano di amo igili imunusa: gaguli masa. Ema amane adole ba:ma, ‘Ania mano oloi da esaloma:bela:?’ Amasea, e da ania mano ea hou dima olelemu.”
4 Amaiba:le, e da Ahaidia ea diasu Siailou moilaiga dialoba, amoga asi. Ahaidia da da:i hamoiba:le, ea si da dofoi dagoi. 5 Yelouboua:me ea uda da ema ea mano oloi hou adole ba:la mana, e dawa:i galu. Bai Hina Gode da ema adoi galu. Amola Hina Gode da Ahaidia ea sia: amo sia:ma:ne olelei.
Yelouboua:me ea uda da doaga:le, e da uda enoyale dawa:ma:ne afadenei. 6 Be Ahaidia da e logo ga:su golili mabe nababeba:le, e amane sia:i, “Misa! Na dawa:, di da Yelouboua:me ea uda. Di da abuliba:le uda enoyale dawa:ma:ne, dia da:i afadenebela:? Na da di da:i dioma:ne sia:mu gala. 7 Di asili, Yelouboua:mema amane sia:ma, ‘Isala:ili Hina Gode da dima amane sia:sa, Na da Isala:ili dunu fi amo ganodini di ilegele, di Na Isala:ili fi dunu ouligima:ne ilegei. 8 Na da ouligisu hou amo Da:ibidi ea fifi manebe ilima fadegale, dima i. Da:ibidi da Na hawa: hamosu maedafa fisili, Na hamoma:ne sia:i amola Na hanai amo huluane defele hamoi. Be di da amane hame hamoi. 9 Musa: Isala:ili ouligisu dunu ilia wadela:le hamosu. Be dia wadela:i hou da ilia wadela:i hou baligi dagoi. Di da Nama baligi fa:le amola Na ougima:ne, ogogole ‘gode’ ilima sia:ne gadomusa:, ifa, gele amola gula amoga hahamosu.
10 *Amaiba:le, Na da dia sosogo fi huluane gugunufinisimu. Na da digaga dunu, asigilai amola goi, amo huluane fane lelegemu. Na da amane hamobeba:le, dia sosogo fi da hamedafa ba:mu. Ilia da iga gasa:le fasi agoai ba:mu. 11 Dia sosogo fi dunu afae da moilai ganodini bogosea, ea bogoi da:i hodo da wa:mega mai dagoi ba:mu. Amola sogega oda bogosea, buhibaga mai dagoi ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”
12 Amola, Ahaidia da Yelouboua:me iduama eno amane sia:i, “Be di, dia diasuga masa! Dia moilaiga doaga:le dasea, dia mano da bogomu. 13 Isala:ili fi dunu huluane ilia da eha didigia:lalu, uli dogonesimu. Yelouboua:me ea sosogo fi amoga da e fawane noga:ledafa uli dogonesi ba:mu. Bai ema fawane, Isala:ili Hina Gode da nodosa.
14 Hina Gode da Isala:ili fi ouligima:ne, hina bagade eno ilegemu. E da Yelouboua:me ea sosogo fi ouligisu hou dagolesimu. 15 Hina Gode da Isala:ili dunu fima dawa:ma:ne se dabe imunu. Isala:ili dunu fi da saga: amo hano ganodini dialebe amo foga fananebe agoai ba:mu. E da ifa bai duga:su agoane Isala:ili dunu duga:le ilia sogedafa (amo E da ilia aowalalima i) amoga fisili masa:ne, soge amo da Iufala:idisi Hano na:iyado,

* **14:10:** 1 Hina bagade 15:29

amoga afagogolesisimu. Bai ilia da Hina Gode ougima:ne, ogogosu uda ‘gode’ Asila liligi loboga hamoi. 16 Hina Gode da Isala:ili fi fisiagamu. Bai Yelouboua:me da wadela:le hamoi amola Isala:ili dunu fi wadela:le hamoma:ne oule asi.”

17 Yelouboua:me idua da Desa moilai bai bagadega buhagi. E da ea moilaiga golili daloba, ea mano da bogoi. 18 Isala:ili dunu da, Hina Gode Ea hawa: hamosu balofede dunu Ahaidia ea lafidili sia:i defele, eha didigia:lalu, uli dogone sali.

Yelouboua:me ea Bogosu

19 Hina bagade Yelouboua:me ea hamoi hou (ea gegesu amola ea ouligisu hou) amo huluane da ‘Isala:ili fi hina bagade ilia Hamonanu Meloa’ amo ganodini dedene legei. 20 Yelouboua:me da Isala:ili dunu fi ouligilaloba, ode22 agoane gidigi. E da bogole, uli dogonesibiba:le, eagofe Na:ida:be da e bagia hina bagade hou lai.

Yuda Fi Dunu ilia hina bagade Lihouboua:me (2 Hou Olelesu 11:5—12:15)

21 Soloumane ea mano Lihouboua:me da lalelegele, ode 41 agoane esalu, Yuda soge fi ilia hina bagade hamoi. Amola, e da Yelusaleme moilai bai bagade (amo moilai fawane, Hina Gode da Isala:ili moilai huluane amoga Ema nodone sia:ne gadoma:ne ilegei) amo ganodini esala, ode 17 agoane Yuda fi ouligilalu. Lihouboua:me ea eme da Na:ima (A:mone fi uda).

22 Yuda fi dunu da Hina Godema wadela:le hamoi, amola E ougima:ne wadela:i hou amo da ilia aowalalia wadela:i hou hamosu, amo bagade baligi. 23 †Ilia da ogogole ‘gode’ma nodone sia:ne gadomusa: sogebi hahamoi. Ilia da agolaga amola ifa ougiha, amogai uda ogogole ‘gode’ Asila agoaila hahamoi amola igi golasu ifa duni bugi agoaila gagui. 24 ‡Wadela:idafa hou da dunu amola uda ilia hina: da:i bidi lasu hou agoane wadela:i nodone sia:ne gadosu sogebi, amogai hamosu. Musa: Isala:ili dunu fi da Ga:ina:ne soge lamusa: gusuba:le ahoanoba, Hina Gode da Ga:ina:ne soge fi dunu gadili sefasi. Bai Ga:ina:ne dunu da gogosiasu wadela:i hou bagade hamonanebe ba:i. Amola fa:no, Lihouboua:me ea ouligibi galu, Yuda dunu amola da ilia wadela:i hou defele hamoi.

25 §Ode biyale, Lihouboua:me ea ouligibi ganodini, Idibidi hina bagade Sisia:ge da Yelusaleme doagala:i. 26 **E da noga:idafa liligi Debolo diasu amola hina bagade diasu amo ganodini diafulu, amola Soloumane ea gouliga hamoi da:igene ga:su, amo huluane lale, gagaguli asi. 27 Amo bu ga:musa:, hina bagade Lihouboua:me da da:igene ga:su ‘balasega’ hahamonanu, eagene ouligisu dunu amo da hina bagade ea diasu ganodini dasu logo ga:su, amo sosodo aligisu, ilima ilia ouligima:ne, iasi. 28 Eso huluane, hina bagade da Debolo diasuga heda:loba, sosodo ouligisu dunu da amo da:igene ga:su gaguli heda:su, amalu bu manoba ilia da sosodo ouligisu sesei amo ganodini ligisisu.

29 Hou huluane amo hina bagade Lihouboua:me hamoi da “Yuda hina bagade ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei. 30 Amo esoga, Lihouboua:me ea oule fi amola Yelouboua:me ea oule fi ili da gegenanu. 31 Lihouboua:me da bogoi, amola ilia ea bogoi da:i hodo da Da:ibidi ea

† **14:23:** 2 Hina bagade 17:9-10 ‡ **14:24:** Mousese ea Malasu 23:17 § **14:25:** 2 Hou Olelesu 12:2-8 ** **14:26:** 1 Hina bagade 10:16-17; 2 Hou Olelesu 9:15-16

Moilaiga hina bagade ilia dogonesisu sogebi amoga uli dogone sali. Eagofe Abaidia da e bagia, Yuda dunu hina bagade hamoi.

15

Yuda Fi Dunu Ilia hina bagade Abaidia
(2 Hou Olelesu 13:1—14:1)

1 Isala:ili fi ilia hina bagade Yelouboua:me da ode18 ouligilalu, Abaidia
da Yuda fi ilia hina bagade hamoi. 2 E da ode udiana Yelusaleme moilai
bai bagadega esala, Yuda fi ouligilalu. Ea ame da Ma:iaga (A:basolome
ea idiwi). 3 E da ea ada ea wadela:i hou hamosu defele hamoi. Ea ada
aowa Da:ibidi da mae fisili, Hina Godema fa:no bobogelalu. Be e da amo
defele hame hamoi. 4 *Be ea Hina Gode da Da:ibidima asigiba:le, Hina
Gode da Abaidiama e bagia Yuda fi ilia hina dunu hamoma:ne amola
Yelusaleme ganodini esaloma:ne amola gaga:ma:ne, Abaidiama mano i.
5 †Hina Gode da agoane hamoi bai Da:ibidi da Ema nodoma:ne hamoi
amola Ema Ea hamoma:ne sia:i amoga hame nabasu hou hame hamoi.
E da hame nabasu hou afae fawane hamoi. Amo e da Iulaia (Hidaide
dunu) ema fawane wadela:le hamoi. 6 ‡Gegesu mui amo da Lihouboua:me
amola Yelouboua:me ela ouligibi ganodini ba:i, amo da Abaidia ea esalusu
amo galu gebewane gegenanusu. 7 Amola Abaidia ea hamonanusu hou
huluane da "Yuda hina bagade ilia Hamonanusu Meloa' amo ganodini
dedene legei.

8 Abaidia da bogobeba:le, Da:ibidi Moilai Bai Bagade amo ganodini uli
dogone sali.

Amola, egefe A:isa da e bagia, Yuda fi ilia hina bagade hamoi.

Yuda fi ilia hina bagade A:isa
(2 Hou Olelesu 15:16—16:6)

9 Isala:ili hina bagade Yelouboua:me da ode 20 Isala:ili soge ouligilalu,
A:isa da Yuda fi ilia hina bagade hamoi. 10 E da Yelusaleme moilai bai
bagadega esala, ode 41agoanega, Isala:ili fi ouligilalu. Ea aya: da Ma:iga
(A:basalome ea idiwi). 11 A:isa da Hina Gode Ea nodoma:ne, ea aowa
Da:ibidi ea hamoi amo defele hamoi. 12 §E da Yuda Soge ganodini hina:
da:iga bidi lasu uda amola dunu huluane amo da ogogole 'gode' loboga
hahamoi, ilima nodone sia:ne gadolalu, amo huluane gadili sefafasi. A:isa
da ogogole loboga hamoi 'gode' ea adalalia hahamoi, amo huluane gadili
fadegale fafasi.

13 A:isa da ea aya: Ma:iga (e da 'uda hina bagade eme', ilia da sia:su) ea
sogebi amo fadegai. Bai Ma:iga da gogosiasu bagade liligi (mano lama:ne
ogogole uda 'gode', Asila ema sia:ne gadosu-amo agoaila) amo hahamoi.
A:isa da amo loboga hamoi liligi amo dadamuni sanawene, Gidalone Fago
amoga ulagili sali. 14 A:isa da ogogole 'gode'ma nodone sia:ne gadosu
sogebi bagohame mugului. Be mogili hame wadela:lesi. Be e da Hina
Godema mololewane fa:no bobogelalu. 15 E da Debolo diasu ganodini,
liligi huluane ea ada da Godema ilegele i, amola gouli amola silifa liligi
e da hisu Godema ilegele i, amo huluane Debolo diasu ganodini ligisi.

16 Yuda hina bagade A:isa amola Isala:ili hina bagade Ba:iasia da ela
ouligibi amo ganodini, gebewane gegenanusu. 17 Ba:iasia da Yuda soge
doagala:le, golili sa:ili, e da Yuda gadili ahoasu logo ga:ma:ne, muni La:ima

---

* **15:4:** 1 Hina bagade 11:36 † **15:5:** 2 Sa:miuele 11:1-27 ‡ **15:6:** 2 Hou Olelesu 13:3-21
§ **15:12:** 2 Hou Olelesu 15:8-15

moilai gagili sali. 18 Amaiba:le, hina bagade A:isa da silifa amola gouli
huluane Debolo amola hina bagade diasu amo ganodini hame lai dialebe
ba:i, amo lale, ea eagene ouligisu dunu ilia Dama:saga:se moilai, Silia hina
bagade Beneha:ida:de (Da:balimone egefe amola Hisione ea aowa) ema
imunusa: gaguli masa:ne sia:i. Amola e da ilia ema amane sia:ma:ne sia:si,
19 "Ani da anianini, ania adalali defele, dogolegemu da defea. Amo silifa
amola gouli da digili hahawane udigili iasu. Wali di amola Isala:ili hina
bagade Ba:iasia alialisu gousa:su hamoi amo damuma. Amasea, e da ea
dadi gagui dunu na soge ganodini asunasili esala, amo fadegale fasima."
20 Hina bagade Beneha:ida:de da A:isa ea sia:i hahawane ba:i. Amaiba:le,
e da ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola dadi gagui dunu ilia Isala:ili
moilale gagale fi amo ilima doagala:ma:ne, asunasi. Ilia da Aidione, Da:ne,
A:ibele Bede Ma:iga moilale gagai, amola Ga:lili Hano Wayabo beba:le soge
amola Na:fadalai soge huluane fefedele lai. 21 Hina bagade Ba:iasia da amo
hamoi sia: nababeba:le, La:ima moilai gagili salalu, amo yolesili, Desa
moilai bai bagadega asi.
22 Amalalu, hina bagade A:isa da Yuda soge ganodini amo dunu
huluanedafa da igi amola gele amoga Ba:iasia da La:ima gagili sali, amo
gaguli masa:ne sia:si. Amo liligi lale, A:isa da Bediamini soge moilai Giba
amola Misiba moilai, amo gagili sali.
23 Hou huluane hina bagade A:isa hamoi, ea gesa:i hamonanu amola
moilai bai bagade e da gagili sali, amo huluane da "Yuda hina bagade ilia
Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei. Be e da da:i hamobeba:le,
e da olobeba:le, emo gasuga:igi.
24 A:isa da bogobeba:le, ilia da e hina bagade uli dogosu sogebi, Da:ibidi
Moilai Bai Bagade, amo ganodini dogone sali. Amola egefe Yihosiafa:de e
da A:isa e bagia hina bagade hou lai.

Isala:ili fi hina bagade Na:ida:be

25 Yuda hina bagade A:isa da ode ageyadu Yuda fi ouligilalu, Na:ida:be
(hina bagade Yelouboua:me egefe) e da Isala:ili ouligisu hina bagade
hamoi. E da ode aduna ouligilalu. 26 E da ea ada ea hou defele, Hina
Godema wadela:le hamoi. Amola e da Isala:ili dunu wadela:le hamoma:ne,
oule asi. 27 Ba:iasia (Isaga fi dunu amola Ahaidia egefe) e da Na:ida:be
medomusa:, sadoga sia:dalu ilegei. Na:ida:be amola ea dadi gagui wa:i,
ilia da Filisidini fi moilai bai bagade Gibidonega doagala:loba, Ba:iasia da
Na:ida:be medole legei. 28 Amo hou da Yuda hina bagade A:isa ea ouligibi
ode osodayale amoga ba:i. Amaiba:le, Ba:iasia da Na:ida:be bagia Yuda
hina bagade hamoi. 29 **Ha amogalawane, e da muni Yelouboua:me ea
sosogo fi medole lelegelalu. Hina Gode da Ea hawa: hamosu balofede dunu
Ahaidia (Siailou moilai fi dunu) amo ea lafidili sia:i defele, Yelouboua:me
ea sosogo fi dunu huluanedafa da medole legei dagoi ba:i. 30 Amo
hou doaga:i ea bai da Yelouboua:me da Isala:ili Hina Gode ougima:ne,
wadela:le bagade hamoi, amola Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne oule asi.
31 Na:ida:be ea hamoi huluane da "Isala:ili hina bagade ilia Hamonanusu
Meloa" amo ganodini dedene legei. 32 Yuda hina bagade A:isa amola
Isala:ili hina bagade Ba:iasia ela da elawa ouligisu eso amoga gebewane
gegenanusu.

Isala:ili hina bagade Ba:iasia

** **15:29:** 1 Hina bagade 14:10

33 Yuda hina bagade A:isa ea ouligibi ode osodayale ganodini, Ba:iasia (Ahaidia egefe) da Isala:ili ilia hina bagade hamoi. E da Desa amo ganodini esala, ode 24agoane ouligilalu. 34 E da hina bagade Yelouboua:me ea hidadea hamoi defele, Hina Godema wadela:le hamonanu, amola Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne oule asi.

16

1 Hina Gode da balofede dunu Yihiu (Hanainai egefe) ema e da Ba:iasiama amane sia:ma:ne sia:si, 2 “Di da dunu hamedei agoai ba:i. Be Na da di Na fi Isala:ili ouligima:ne ilegei. Be wali di da Yelouboua:me ea hamoi defele, Na fi wadela:le hamoma:ne oule asi dagoi. Ilia da wadela:le hamobeba:le, Na ougi hou da heda:sa.

3 Amaiba:le, Na da Yelouboua:me ea sosogo fi amo wadela:lesi dagoi, amo defele Na da dia sosogo fi wadela:lesimu. 4 Dia sosogo fi afae da moilai ganodini bogosea da wa:mega mai dagoi ba:mu. Amola sogebi genebogelaga bogosea, buhibaga na dagoi ba:mu.”

5 Ba:iasia ea hamonanu huluane, amola ea gesa:i hamosu da “Isala:ili hina bagade ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei. 6 Ba:iasia da bogole, Desa moilai bai bagadega uli dogone sali. Egefe Ila da eda bagia, hina bagade hamoi.

7 Hina Gode Ea sia:sia:si, amo E da balofede Yihiu ea lafidili Ba:iasia amola ea sosogo fi ilima sia:i, bai Ba:iasia da Hina Godema wadela:le bagade hamobeba:le, agoane sia:i. E da hina bagade Yelouboua:me musa: hamosu defele wadela:le bagade hamobeba:le, Hina Gode da ema ougi galu. Be amo fawane hame. E amolawane Yelouboua:me ea sosogo fi huluane medole legeiba:le, Hina Gode da ougi ba:i.

Isala:ili hina bagade Ila

8 Yuda hina bagade A:isa da Yuda fi ode 26 agoane ouligilalu, Ila (Ba:iasia egefe) da Isala:ili ilia hina bagade hamoi. E da Desa moilaiga esala, ode aduna Isala:ili fi ouligilalu. 9 Similai da hina bagade Ila ea ‘sa:liode’ wa:i mogili, la:idi ouligisu dunu ba:i. E da Ila medole legema:ne, sadoga sia:dalu ilegei. Eso afaega Desa moilaiga, Ila da dunu ea dio amo Asa (e da hina bagade diasu ouligisu) amo ea diasuga adini maiga feloai. 10 Similai da amo diasu golili sa:ili, Ila medole legei. Amalalu, e da Ila bagia Isala:ili hina bagade hamoi. Amo hou da Yuda hina bagade A:isa ea Yuda fi ode 27 ouligilalu, ba:i.

11 Similai da hina bagade hamonoba, e da Ba:iasia ea sosogo fi amo ganodini dunumusu huluane medole lelegei. Amola Ba:iasia sosogo fi ilia sasamalali huluane medole legei. 12 Amaiba:le Hina Gode da balofede dunu Yihiu ea lafidili Ba:iasiama sia:i amo defele, Similai da Ba:iasia ea sosogo fi huluane medole legei. 13 Bai ilia da wadela:i ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadobeba:le, amola ilia da Isala:ili fi dunu amo wadela:i hou hamoma:ne oule asi. Ba:iasia amola egefe Ila, elea da Isala:ili ilia Hina Gode Ea ougima:ne, agoane hamoi. 14 Liligi huluane Ila ea hamoi da “Isala:ili hina bagade ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

Isala:ili hina bagade Similai

15 Yuda hina bagade A:isa da ode 27 agoane Yuda fi ouligilalu, Similai da Desa moilaiga esala, Isala:ili fi eso fesuale fawane ouligi. Isala:ili dadi gagui wa:i da Gibidone moilai bai bagade, Filisidini soge ganodini,

amo doagala:lebe ba:i. 16 Ilia da Similai da Isala:ili hina bagade
medoma:ne sadoga sia:sa:ili, e medole legei dagoi, amo nababeba:le, ilia
esalusuadafa amoga ilia dadi gagui wa:i ouligisu Omelima Isala:ili hina
bagade hamoma:ne ilegei. 17 Omeli amola ea dadi gagui wa:i da Gibidone
doagala:lalu yolesili, asili, Desa moilai doagala:i. 18 Similai da ba:loba,
moilai mogi na:iyado hasalabeba:le, e da hina bagade diasu ganodini
gagili sali sesei amogano golili sa:ili, hina bagade ea diasu ulagisilalu, amo
lalu gona:su da:iya hina: bogola sa:i. 19 E da Hina Godema bagadewane
wadela:le hamoi. Amaiba:le, e da bogoi dagoi. Ea da Yelouboua:me
defele, wadela:le hamoi amola Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne, oule asi.
Amaiba:le, Hina Gode da ema hahawane hame ba:i. 20 Similai ea hou
huluane amola e da Ila medoma:ne sadoga ilegele, Ila medole legei, amo da
“Isala:ili hina bagade ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

Isala:ili hina bagade Omeli

21 Isala:ili dunu fi da dogoa mogi. Oda ilia da Dibini (Gina:de egefe) amo
hina bagade hamoma:ne dawa:i, amola oda ilia da Omeli hanai. 22 Amo
sia:dalu fa:no, Omelima hanai dunu ilia baligi. Dibini da bogobeba:le,
Omeli da hina bagade dunu hamoi. 23 Amaiba:le, Yuda fi ilia hina bagade
A:isa da Yuda fi ode31 ouligilalu, Omeli da Isala:ili hina bagade hamoi.
E da ode fagoyale ouligilalu. Bisili ode gafeyale agoanega, e da Desa
moilaiga esala, ouligilalu. 24 Amalalu, e da Samelia agolo amo silifa fage
6,000 agoane amoga dunu ea dio amo Simia ema bidi lai. Omeli da amo
agolo gagili salalu, amogai moilai gaheabolo gagui. E da musa: agolo gagui
dunu Simia ea dio dabua, amoma Samelia dio asuli. 25 Omeli da Hina
Godema wadela:le hamoi da musa: Isala:ili hina bagade dunu huluane
ilia wadela:i hou baligi. 26 E da Yelouboua:me ea hou defele, Isala:ili
Hina Gode ougima:ne, wadela:le bagade hamoi, amola Isala:ili fi wadela:le
hamoma:ne oule asi. 27 Hou huluane Omeli da hamonanusu, amola ea
hamoi liligi huluane da “Isala:ili hina bagade ilia Hamonanu Meloa” amo
ganodini dedene legei. 28 Omeli da bogole, Samelia soge ganodini uli
dogone sali. Amola egefe A:iha:be da eda bagia hina bagade hamoi.

Isala:ili hina bagade A:iha:be

29 Yuda hina bagade A:isa da Yuda soge ode 38 agoane ouligilalu,
A:iha:be (Omeli egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia soge
amo ganodini ode 22 agoane, Isala:ili ouligilalu. 30 E da Hina Godema
wadela:le hamoi, amo da musa: Isala:ili hina bagade ilia wadela:i hou
huluane baligi dagoi. 31 E da Yelouboua:me ea wadela:i hou hamoi defele
hamoi, amola amo baligi. E da baligiliwane wadela:i hamonanu asili,
Yesebele (Saidone hina bagade Edeba:ile ea idiwi) amo lale, Ba:ile ogogosu
‘gode’ma nodone sia:ne gadosu. 32 E da Samelia soge ganodini, Ba:ilema
nodone sia:ne gadoma:ne, debolo diasu gaguli, Ba:ilema oloda hamone,
amo debolo diasu ganodini sali. 33 Amola e da ogogole uda ‘gode’ Asila
agoaila hahamone, bugisi. E da Isala:ili Hina Gode Ea ougima:ne wadela:le
hamoi, da musa: Isala:ili hina bagade Gode Ea ougima:ne wadela:i hou
hamoi amo baligidafa. 34 *Ea ouligilaloba, Bedele dunu Haiyele da Yeligou
moilai bai bagade bu gagui. Hina Gode da Yosiua (Nane egefe) amo ea
lafidili sia:i defele, Haiyele da Yeligou ea bai fa:loba, ea magobo mano

* **16:34:** Yosiua 6:26

Abaila:me fisi. Amola e da moilai gagoi logo ga:su hamonoba, ea ufi mano Sigabe fisi dagoi ba:i.

17

Ilaidia Esalebe galu Esoi

1 *Balofede dunu ea dio amo Ilaidia (e da Disiabe moilai Gilia:de soge ganodini amoga misi) e da hina bagade A:iha:be ema amane sia:i, “Na da Isala:ili Hina Gode Esala amo Ea hawa: hamosu dunu. Amola Ea Dioba:le, na da amane sia:sa. We galu, ode aduna o udiana agoanega, oubi baeya o gibu da hame ba:mu. Be na da bu gibu sa:ima:ne sia:beba:le fawane bu sa:imu.”
2 Amalalu, Hina Gode da Ilaidiama amane sia:i, 3 “Amo sogebi yolesili, gusudili asili, Gilede Hano amo da Yodane Hano gusudili gala, amogai wamoaligima. 4 Di da amo hanoga hano manu. Amola Na da ilima hamoma:ne sia:beba:le, da: sio agoai da amogawi dima ha:i manu gaguli hagili masu hamomu.”
5 Ilaidia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamone, asili, Gilede Hano gadenene esalu. 6 E da amo hanoga hano nanu, amola da: sio agoai da hahabe amola daeya huluane, ema agi amola ohe hu gaguli masu. 7 Amalalu fa:no, gibu da hame sa:iba:le, Gilede Hano da hafoga:i dagoi ba:i.

Ilaidia amola Sa:lefa:de moilaiga Esalu Didalo

8 Amalalu, Hina Gode da Ilaidiama amane sia:i, 9 †“Wali, di Sa:lefa:de moilai, Saidone moilai gadenene, amoga asili, esaloma. Na da uda didalo amogawi esala, amoea digili ha:i manu ima:ne, Na da sia:i dagoi.” 10 Amaiba:le, Ilaidia da asili, Sa:lefa:de moilaiga doaga:i. E da moilai logo ga:sua doaga:le, didalo amo da lalu habei gagadolalebe ba:i. E da amo didaloma amane sia:i, “Na hano manusa: nafae hano dili ima.” 11 Didalo da hano dimusa: ahoanoba, Ilaidia da ema amane wele sia:i, “Na da agi amola hano na manusa: gaguli misa!” 12 Didalo da bu adole i, “Na da dia Hina Gode Esala, amo Ea Dioba:le dafawane ilegele sia:sa. Na da agi hamedafa gala. Na da ofodo ganodini, falaua gasa:i afae amola ganagu ganodini olife susuligi di fonobahadidafa, amo fawane gala. Na da lalu habemusa: guiguda: misi. Amasea, na da na diasuga asili, ha:i manu na gagui amo nagofe ania manusa: momagemu. Amalalu, ha:i manu eno hameba:le, ania da ha:ga bogomu.”
13 Ilaidia da ema amane sia:i, “Mae da:i dioma! Dia ha:i manu gobema! Be hidadea, nagili manusa:, dia ha:i manu gagui amoga lale, agi fonobahadi ga:gini, nama gaguli misa. Amasea, eno dialebe amoga di amola dia mano ali manusa: gobema. 14 Bai, Isala:ili Hina Gode da amane sia:sa, ‘Ofodo amo ganodini falaua da hame ebelemu, amola ganagu amo ganodini susuligi di da hame ebelei dialeawane, Na, Hina Gode da gibu iabeba:le fawane, ebelei dagoi ba:mu.’ ”
15 Didalo da asili, Ilaidia ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. Amalalu, ilia huluane da eso bagohame ha:i manu defele mai. 16 Hina Gode da Ilaidia ea lafidili sia:i, amo defele, ofodo ganodini falaua amola ganagu ganodini susuligi di da ebelemu hamedafa ba:i.

---

* **17:1:** Ya:mese 5:17 † **17:9:** Luge 4:25-26

17 Amalalu, fa:no, didalo egefe da olo madelai. E da mae uhini, gebewane
ololalawane bogoi. 18 Didalo da Ilaidiama amane sia:i, “Di! Gode fi dunu!
Dia da abuliba:le nama agoane hamobela:? Di da Godema na wadela:i hou
na bu dawa:ma:ne adomusa:, amola na mano ea bogosu logo doasimusa:,
guiguda: misibala:?”
19 Ilaidia da amane sia:i, “Dia mano nama ima!” E da didalo ea mano
loboga lale, ea lobo sesege da:iya ouga:ne, fa:guba:le heda:le, ea esalebe
sesei amo ganodini, ea diaheda:su da:iya ligisi. 20 Amalalu, e da ha:giwane
Godema sia:ne gadoi, “Na Hina Gode! Di da abuliba:le amo didaloma se
nabima:ne amo hou hamobela:? E da nama asigiba:le, na noga:le ouligi.
Be wali Di da ea mano fane legei dagoi.” 21 ‡Amalalu, e da udiana agoane
bogoi da:iya mogosusuli diaheda:le, amane sia:ne gadoi, “Na Hina Gode!
Amo mano bu esaloma:ne uhinisima!” 22 Hina Gode da Ilaidia ea sia:ne
gadosu nababeba:le, ea adole ba:i defele, mano da uhinisi, bu mifo lai.
23 Ilaidia da amo mano gaguli, fa:guba:le gudu sa:ili, ea amema bu oule
asi. E da didaloma amane sia:i, “Ba:ma! Diagofe da esalebe wea!” 24 Didalo
da bu adole i, “Dafawane! Na da wali dafawaneyale dawa:be! Di da Gode
Ea fi dunudafa, amola Hina Gode da dafawane dia lafidili sia:sa.”

18

Ilaidia amola Ba:ile Ogogosu ‘balofede’ Dunu

1 Amalalu, ode osodayale gibu hame daha eso agoanega, Hina Gode
da Ilaidiama amane sia:i, “Di asili, hina bagade A:iha:bema doaga:ma!
Amasea, Na da gibu iasimu.” 2 Amaiba:le, Ilaidia da muni asi.
Samelia soge ganodini, esoiba:le, ha:i da baligili bagadedafa ba:i.
3 Amaiba:le, A:iha:be da hina bagade diasu ouligisu dunu Oubadaiama,
ema misa:ne sia:i. (Oubadaia da noga:le Hina Godema nodone sia:ne
gadosu dawa:i. 4 Yesebele da Hina Gode Ea balofede dunu ili gebe-
wane medole legelaloba, Oubadaia da balofede dunu 100 agoane lale,
dogoa mogili gilisisu 50 aduna hamone, magufu gelabo aduna ganodini
wamoaligimusa: oule asili, ilima ha:i manu amola hano gaguli masu.)
5 A:iha:be da Oubadaiama amane sia:i, “Ani ahoa:di! Ania da hano
bubuga:su amola hano logo huluane soge ganodini ba:la masunu. Ania da
Isala:ili dunu ilia hosi amola miule esalomusa: defele gisi hogola masunu.
Amabela:? Ninia ohe afae da hame medole legei ba:ma:bela:?” 6 Ela da
sia:dalu, ela afae afae hogola masunu soge ilegei. Amalalu, ela da logo
higagale asi.
7 Oubadaia da logoga ahoanoba, hedolowane Ilaidia ba:i. E da ea odagi
dawa:beba:le, ea midadi gududafa beguduli, amane adole ba:i, “Hina!
Amo da dila:?”
8 E bu adole i, “Dafawane! Na da Ilaidia wea! Di asili, dia hina bagade
ema na da guiguda: esala:ba:ya adoma!”
9 Oubadaia da amane adole i, “Na da adi hamobela:? Dia da abuliba:le
na hina bagade A:iha:be, ea na fane legema:ne logo fodosala:? 10 Dia
Hina Gode Esala amo Ea Dioba:le na da dafawane ilegele sia:sa. A:iha:be
da osobo bagadega fifi asi gala huluane amo ganodini, di hogoi helei.
Soge fi ouligisu dunu afae da di da ea soge ganodini hame esala sia:ne
iasu ianoba, A:iha:be da amo hina bagade, e da di hamedafa ba:i, amo
dafawane ilegele sia:musa: sia:i. 11 Amaiba:le, di da abuliba:le nama di

‡ **17:21:** 2 Hina bagade 4:34-35

da goega:i esala, amane ema sia:na masa:ne sia:bela:? 12 Na da ahoasea, amola Hina Gode Ea A:silibu da di eno hame dawa: sogega oule ahoasea, na da adi hamoma:bela:? Amane hamosea, na da A:iha:bema, di da goega:i esala amo adole, e da di goega:i esalebe hame ba:sea, na medole legemu. Di bu dawa:ma! Na goi fonobahadiga ganini, Hina Godema noga:le nodone sia:ne gadosu dawa:i. 13 Yesebele da Hina Gode Ea balofede dunu ili gebewane medole legelaloba, na da balofede dunu 100 agoane lale, dogoa mogili gilisisu idi 50 aduna hamone, magufu gelabo aduna ganodini wamoaligimusa: oule asili, ilima ha:i manu amola hano gaguli masu. Amo di da hame nabibala:?

14 Amaiba:le, di da abuli na hina bagadema, di da goega:i esala:ba:ya adoma:ne, nama sia:sala:? E da na medole legemu!"

15 Ilaidia da bu adole i, "Na da Hina Gode Bagadedafa Esala amo Ea hawa: hamonana. Amola na da Ea Dioba:le dafawane ilegele sia:sa. Na da wali esoga, hina bagadema odagi olemu."

16 Amaiba:le, Oubadaia da hina bagade A:iha:bema asili, ema Ilaidia da esala:ba:ya adoi. Amalu, A:iha:be da Ilaidia gousa:musa: asi. 17 A:iha:be da Ilaidia ba:beba:le, amane sia:i, "Agoea esalebe! Di da Isala:ili soge ganodini bidi hamosu dunu oda ilia hamosu bagadewane baligisa." 18 Ilaidia da bu adole i, "Na da bidi hamosu dunudafa hame. Be di amola dia ada alia da bidi hamosu dunu. Di da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i amo mae nabawane hamone, ogogole 'gode' Ba:ile agoaila hahamoi amoma nodone sia:ne gadolala.

19 Waha Isala:ili dunu huluane na gousa:musa:, Gamele Goumi amoga misa:ne sia:ma. Ilia da Ba:ile balofede dunu 450 agoane amola ogogole uda 'gode' Asila ea balofede dunu 400 agoane amo da hina bagade uda Yesebele ea fuligala:be, amo huluane oule misa."

20 Amaiba:le, A:iha:be da Isala:ili dunu huluane amola Ba:ile balofede dunu huluane, Gamele Goumia gilisima:ne sia:i. 21 Ilaidia da dunu huluanema asili, amane sia:i, "Dilia da habo wali seda 'gode' aduna elama fa:no bobogemusa: dadawa:loma:bela:? Dilia da Hina Gode da Godedafa dawa:sea, Ema nodone sia:ne gadoma! Be dilia da Ba:ile da Godedafa dawa:sea, ema nodone sia:ne gadoma!" Be Isala:ili dunu da sia: afae hamedafa sia:i. 22 Amalalu, Ilaidia da amane sia:i, "Na fawane da Hina Gode Ea balofede dunudafa esala. Be Ba:ile ea balofede dunu da 450 agoane esala. 23 Bulamagau gawali aduna gaguli misa! Ba:ile balofede dunu ilia da afae lale, medole, dasega:le, lalu habei da:iya ligisima. Be lalu mae ulagima. Na da bulamagau eno amoga ilia hamoi amo defele hamomu. 24 Amalu, Ba:ile balofede dunu da ilia 'gode'ma sia:ne gadoma:ma. Amola na da Hina Godema sia:ne gadomu. Amalu, nowa ea hahamoi lalu nene gala:be ba:sea, amo ilia 'gode' da Godedafa esalebe dawa:mu." Dunu huluane da amo hamomu hou hahawane nababeba:le, wele sia:i.

25 Ilaidia da Ba:ile balofede dunuma amane sia:i, "Dilia da dunu bagohameba:le, dili hidadea, bulamagau gawali lale, hahamoma. Dilia 'gode'ma sia:ne gadoma, be lalu habei mae ulagisima."

26 Ilia da bulamagau gawali amo da ilima gaguli misi, amo lale hahamoi. Amalu, Ba:ilema sia:ne gadolalobawane, esomogoa doaga:i. Ilia da amane wele sia:i, "Ba:ile! Ba:ile! Ninia sia:ne gadobe nabima:i!" Amola, ilia da oloda ilia gagili, amo sisiga:le, gagafodudalu. Be amomane, Ba:ile da ilima dabe hame adole i.

27 Esomogoadafa, Ilaidia da iliba:le lalasogole oufesega:nu. E amane
sia:i, “Bu ha:giwane sia:ne gadoma! E da ‘gode’! E da olobolala ganumu
o baeya sowana ganumu. O e da logoba:le asi ganumu. O e da golai diala
ganumu. Amo didilisima!”
28 Amaiba:le, balofede dunu da bu ha:giwane sia:ne gadole amola
ilia hou defele, ili gobele gobihei amola nusi amoga fofa:ginanobawane,
maga:me da a:idafia:i. 29 Ilia da dadoula sisiga:sa lafia:lalobawane, baloga
doaga:i. Be dabe adole iasu sia: da afae hame nabi.
30 Amalalu, Ilaidia da dunu huluanema amane sia:i, “Nama gadenena
misa.” Ilia da Ilaidiama gilisila misi. E da Hina Gode Ea oloda mugului,
amo bu hahamoi. 31 *E da gele fagoyale gala lai. Amo gele afae afae da
Ya:igobe (Hina Gode da ema Isala:ili dio asuli) amo ea mano afae afae
dawa:ma:ne, lai. 32 Amo gelega, e da Hina Godema nodone sia:ne gadosu
oloda bu hahamoi. Oloda sisiga:le, e da hano logo amoga hano soga:sali
amo nabai defei da 15 lida.
33 Amalu, e da oloda da:iya, lalu habei ligisili, bulamagau dasega:le,
fofonobone dadamuni ligisi. E amane sia:i, “Dilia da osoboga hamoi ofodo
bagade biyaduyale amoga hano dili, amo bulamagau gobele salimu amo
da:iya amola lalu habei da:iya sogaga:la:ma.” Ilia da amo defele hamoi.
34 E amane sia:i, “Bu hamoma!” Ilia da amane hamoi. E amane sia:i, “Bu
hamoma!” Amola ilia da amane hamoi.
35 Hano da gudu sa:ili, oloda sisiga:le, hano logo nabalesi.
36 - 37 Baloga, ilia gobele salasu hamoma:ne ilegebe, balofede Ilaidia da
oloda amoga asili, amane sia:ne gadoi, “Hina Gode! A:ibalaha:me amola
Aisage amola Ya:igobe ilia Gode! Di da Isala:ili Godedafa, amola na da Dia
hawa: hamosu dunu, amola na wali hamoi da Dia hamoma:ne sia:beba:le
hamoi, Isala:ili dunu da amo huluane dafawaneyale dawa:ma:ne, Dia na
adole ba:su sia:ne gadosu amoma dabe adole ima. Hina Gode! Nama bu
adole ima. Isala:ili dunu da Di, Hina Gode, da Godedafa amola Di da ili
Dima bu hiougilala, amo ilia da dawa:ma:ne, na sia:ne gadosu amo dabe
adole ima.”
38 Hina Gode da lalu gudu sanasi. Lalu da gobele salasu bulamagau
amola lalu habei amola gele amola osobo huluane nene dagoi. Amola hano
amo hano logo ganodini dialu amo huluane hafoga:i dagoi ba:i. 39 Dunu
huluane da amo hou ba:beba:le, ilisu osoba gala:la sa:i. Ilia amane wele
sia:i, “Hina Gode da Godedafa! Hina Gode Hisu da Godedafa!”
40 Ilaidia da amane hamoma:ne sia:i, “Ba:ile balofede dunu gagu-
lalililigima! Dunu afae da maedafa hobeama:ma!” Isala:ili dunu da Ba:ile
balofede dunu huluane gagulalililigi. Amola Ilaidia da ili oule, Gaisione
Hanoga sa:ili, ili huluane fane lelegei.

Esoi da Fisi

41 Amalalu, Ilaidia da hina bagade A:iha:bema amane sia:i, “Waha ha:i
namasa! Na da gibu bagade olamabe naba!” 42 †A:iha:be da ha:i na
ahoanoba, Ilaidia da Gamele Goumi da:iya heda:le, beguduli, osoboga
muguni adoba dialuma bugi. 43 E da ea hawa: hamosu dunuma amane
sia:i, “Di da asili, hano wayabo bagade amoga ba:le gama!”
Ea hawa: hamosu dunu da amo ba:la asili, bu misini, amane sia:i, “Na
da liligi hamedafa ba:i.” Ilaidia da ema fesuale agoane ba:la afufuma:ne
sia:i. 44 E da afufulala fesu amoga ba:la asi, bu misini, amane sia:i, “Na da

* **18:31:** Mui 32:28; 35:10 † **18:42:** Ya:mese 5:18

mobi fonobahadi, dunu ea lobo agoai, amo baligili hame, be agoai fawane hano wayabo gudunini gado heda:lebe ba:i."

Ilaidia da ea hawa: hamosu dunuma amane sia:i, "hina bagade A:iha:bema asili, ea masunu logo gibuga ga:sa:besa:le, ea 'sa:liode' lale, amo da:iya fila heda:le, hi diasua hedolo masa:ne sia:ma."

45 Fonobahadi aligili, mu da mobiga gasili gala:i ba:i, amola fo da muni misi amola gibu bagade da muni sa:i. A:iha:be da ea 'sa:liode' da:iya fila heda:le, Yeseliele moilai bai bagadega buhagi. 46 Hina Bagade Gode Ea gasa da misini, Ilaidiama doaga:i. Ilaidia da ea abula hina: bulu ga:sua ha:gidafa idiniginanu, A:iha:be fa:nonesilalu, ea bisili hehenaiya ahoana, Yeseliele amoma doaga:i.

19

Ilaidia da Sainai Goumia Asi

1 Hina bagade A:iha:be da idua Yesebelema, Ilaidia ea hamoi liligi, amola e da Ba:ile balofede dunu huluane fane lelegei, amo ema adodoi. 2 Yesebele da Ilaidiama amane sia:si, "Na da aya eso waha goegalu defele, dia balofede dunuma hamoi, amo defele dima hamoi dagoi ba:mu. Be na da amane hame hamosea, 'gode' ilia da na fane legemu da defea." 3 Ilaidia da beda:iba:le, ea esalusu gaga:ma:ne hobea:i. E da ea hawa: hamosu dunu oule asili, Biasiba moilai, Yuda soge ganodini, amoga hobea:i.

Amogawi Ilaidia da ea hawa: hamosu dunu yolesili, 4 *dunu hame esalebe hafoga:i soge golili sa:ili, eso afaega emoga asi. E da aligili, ifa ougiha fili, da:i dioiba:le, hi bogomusa: hanai galu. E da amane sia:ne gadoi, "Hina Gode! Na da:i dioi da baligidafa! Na esalusu dagolesima! Na bogomu da defea gala."

5 E da ifa ougiha diasa:ili, golai dagoi. Hedololewane, a:igele dunu da ema digilisili, amane sia:i, "Nedigili, ha:i moma!" 6 E ba:le gagalalu amola ba:loba, agi ga:gi amola osoboga hamoi ofodo amoga hano di, ea dialuma gadenene dialebe ba:i. E da amo nanu, bu diagudui. 7 Hina Gode ea a:igele dunu bu enowane misini, e didilisili, amane sia:i, "Nedigili ha:i moma! Hame amaia:da, dia masunu logo da sedadeba:le, di da gasa hame ba:mu." 8 Ilaidia da wa:legadole, ha:i amola hano mai. Ha:i na dagoiba:le, ea gasa bu lale, eso40 agoane ahoana, hadigi Goumi Sainai amoga doaga:i. 9 Amogawi, e da magufu gelabo ganodini golili sa:ili, gasi afae golai.

Hedololewane, Hina Gode da ema amane adoi, "Ilaidia! Di da goega:i adi hamonanala:?" 10 †E da bu adole i, "Hina Gode Bagadedafa! Na da eso huluane Dia hawa: hamosu fawane hamonanusu. Be Isala:ili dunu ilia da Dima Gousa:su Sema amo fili, Dia oloda mugululi, amola Dia balofede dunu huluane medole lelegei. Na fawane esala! Amola wali ilia da na fane legemusa: logo hogolala."

11 Hina Gode da ema amane sia:i, "Gadili asili, goumi da:iya gado, Na midadi aligima!" Amalalu, Hina Gode da baligili ahoanoba, E da gasa bagade fo, amo da agolo dogoa a:ma:ne amola magufu huluane gagoudane sa:ima:ne iasi. Be Hina Gode da fo amo ganodini hame esalu. Fo manu da yolele, bebeda:nima misi. Be Hina Gode da bebeda:nima amo ganodini hame esalu. 12 Bebeda:nima manu fisili, lalu misi. Be Hina Gode da lalu ganodini hame esalu. Lalu nenanu fa:no, sadoga sia:be fonobahadi nabi.

---

* **19:4:** Youna4:3 † **19:10:** Louma 11:3

13 Ilaidia da amo nababeba:le, e da ea odagi ea abulaga dedebole, magufu
gelabo logo holeiga asili, aligi. Sia: da ema amane sia:be nabi, “Ilaidia! Di
da gui adi hamonanala:?”
14 E da bu adole i, “Hina Gode Bagadedafa! Na da eso huluane Dia hawa:
hamosu fawane hamonanusu. Be Isala:ili dunu ilia da Dima Gousa:su
Sema amo fili, Dia oloda mugululi, amola Dia balofede dunu huluane
medole lelegei. Na fawane esala! Amola wali ilia da na fane legemusa:
logo hogolala.”
15 ‡Hina Gode da amane sia:i, “Hafoga:i soge Dama:saga:se moilai
bai bagade gadenene, amoga asili, amalu amo ganodini golili sa:ili,
Ha:sa:iele amo Silia soge fi hina bagade hamoma:ne susuligi sogagala:le
ilegema! 16 §Amola Yihiu (Nimisiai egefe) Isala:ili fi ilia hina bagade
hamoma:ne, susuligi sogagala:le ilegema. Amola Ilaisia (e da Sia:ifa:de
egefe A:ibele Mihoula moilaiga misi) amo di bagia balofede hamoma:ne,
susuligi sogagala:le ilegema. 17 Nowa da Ha:sa:iele ea hame fane legei
esalebe ba:sea, Yihiu da fane legemu, amola nowa da Yihiu ea hame fane
legei esalebe ba:sea, Ilaisia ea fane legemu. 18 **Be Na da Isala:ili soge
ganodini dunu 7,000 agoane esaloma:ne ilegei. Amo huluane da Nama
fa:no bobogesu hame yolesi, amola Ba:ilema hame begudui, amola ea
loboga hamoi agoaila hame nonogosu.”

Gode da Ilaisia Misa:ne Wei

19 Ilaidia da asili, Ilaisia amo bulamagau mogi bisili osobo gidinanebe
ba:i. Bulamagau momogi gidanesi ilia da e fa:nonesili bisili osobo
gidinanebe ba:i. Ilaidia da ea abula gisa:le, Ilaisiama ga:si. 20 Ilaisia da ea
bulamagau yolesilalu, Ilaidia boboge hehenaia asili, amane sia:i, “Na da
na ada amola na:me elama nonogone asigi sia: sia:nu, na da ani masunu
da defeala:?”
Ilaidia da bu adole i, “Defea! Buhagima! Na da di hame segesa!”
21 Amalalu, Ilaisia da asili, ea bulamagau mogi amo fane lelegele, ilia
‘youge’ ifa amo lalu didili, amoga gobei. E da bulamagau hu ea fi dunu
ilima sagolalu, ili mai. Amalu, e da Ilaidia fidisu dunu hamomusa:, ema
fa:no bobogei.

20

Silia Fi Dunu Bisili Gegei

1 Silia hina bagade Beneha:ida:de da ea dadi gagui dunu huluane
gagadoi. Soge ouligisu dunu eno32 agoane ilia da fuligala:musa: dadi
gagui dunu da ilia hosi da:iya fila heda:fia:i. Ilia da gusu ba:i mogodigili
heda:fia:le, Samelia moilai bai bagadega doaga:i. 2 E da sia: adola ahoasu
dunu ilia Isala:ili hina bagade A:iha:be moilai ganodini esalebe, ema
adoma:ne asunasi. Ilia da ema amane sia:i, “Hina bagade Beneha:ida:de
da dima amane hamoma:ne sia:sa, 3 ‘Dia silifa amola gouli huluane, amola
dilia udalali amola baligili gasa bagade manolali amo huluane ema ima.’ ”
4 A:iha:be da bu adole i, “Na hina Beneha:ida:dema amane adoma, ‘Defea
mabu! E da na amola na gagui huluane fedelamu da defea.’ ”
5 Amalalu, Beneha:ida:de ea adola ahoasu dunu ilia da bu A:iha:bema
misini, Beneha:ida:de ea adole iasu sia: amo eno amane sia:i, “Na da dima
dia silifa amola gouli amola udalali amola manolali huluane nama ima:ne

‡ **19:15:** 2 Hina bagade 8:7-13 § **19:16:** 2 Hina bagade 9:1-6 ** **19:18:** Louma 11:4

sia:i. 6 Be wali na da na dadi gagui ouligisu dunu ili asunasimu. Ilia da dia hina bagade diasu amola dia eagene ouligisu dunu ilia diasu huluane amo ganodini hogole, liligi huluane da noga:i, amo ilia ba:sea, ladili ebelemu. Ilia da aya eso we waba, misunu."

7 Hina bagade A:iha:be da ea soge ouligisu dunu huluane ema misa:ne sia:ne, ilima amane sia:i, "Amo dunu da nini wadela:lesimusa: dawa:lebe, amo dilia da ba:sa. E da na udalali amola manolali amola na silifa amola gouli fefedelamusa:, nama sia:si. Amola na da amo igili imunu sia:i."

8 Ouligisu dunu ilia amola dunu huluane, da amane sia:i, "Ea sia: mae nabima! Ema agoane hamoma:ne mae sia:ma!" 9 Amaiba:le, A:iha:be da Beneha:ida:de ea sia: adosi dunu ilima amane sia:i, "Na hina Beneha:ida:de ema amane sia:ma, 'Na da dia musa: adole ba:su hamoma:ne sia:i. Be dia hamoma:ne sia:i ageyadu amo na da hame hamomu.' "

Adola ahoasu dunu ilia da fisili asili, amalalu sia: eno ema adola misi.

10 Beneha:ida:de da amane sia:si, "Na da dunu bagohamedafa amo dia moilai mugulumusa: oule misunuba:le, ilia da moilai mugului isu amo ilia loboa gaguli masunu defele ba:mu. Na da amane hame hamosea, 'gode' ilia da na fane legemu da defea."

11 Hina bagade A:iha:be da bu adole i, "Hina bagade Beneha:ida:dema amane sia:sima, 'Dadi gagui dunudafa da hidadea hasalasilalu amalu fa:no da hidale sia:sa, be bisili da hame sia:sa.' "

12 Beneha:ida:de amola ema fuligala:su dunu ilia ouligisu dunu, ilia da ilia abula diasu ganodini adini nanebe ba:loba, A:iha:be ea adole iasu nabi. Beneha:ida:de da ea dadi gagui dunu ilia da moilai bai bagade doagala:musa: momagema:ne sia:i. Amaiba:le, ilia da ilia doagala:mu sogebi amoga huluane asi.

13 Be amogalu, balofede dunu afae da hina bagade A:iha:bema asili, amane sia:i, "Hina Gode da amane sia:sa, 'Silia dadi gagui wa:i bagadedafa, amoba:le mae beda:ma! Na da wali eso dima hasalasu hou imunu. Amasea, Na da Hina Godedafa, dia da dawa:mu.' "

14 A:iha:be da amane adole ba:i, "Ilima doagala:sea, nowa da bisilua hamoma:bela:?" Balofede dunu da bu adole i, "Hina Gode da amane sia:sa, 'Ayeligi dadi gagui dunu ilia da bisili doagala:mu. Amola soge bai ouligisu dunu ilia da ayeligi ouligimu.' " Hina bagade da bu adole bai, "Be dadi gagui wa:i ouligisudafa da nowala:?"

Balofede dunu da bu adole i, "Difa!"

15 Amaiba:le, hina bagade da ayeligi dadi gagui dunu amo da soge bai ouligisu dunu hagudu gala, amo huluane gilisimusa: wei. Ilia idi da 232 agoane. Amalalu, e da Isala:ili dadi gagui dunu huluane amo gilisima:ne wei. Ilia idi da dunu 7,000 agoane.

16 Doagala:su da esomogoa mui. Beneha:ida:de amola ea fuligala:su dunu (huluane ilia idi da 32 agoane) ilia da ilia abula diasu ganodini adini nanebeba:le, bai muni feloai agoai ba:i. 17 Isala:ili ayeligi dadi gagui dunu da bisili gusuba:le doagala:musa: asi. Beneha:ida:de da desega ahoasu dunu asunasi. Ilia da ema buhagili misini, ema ilia ba:i amo sia:ne i, "Isala:ili dadi gagui gilisisu da Samelia sogega manebe."

18 Beneha:ida:de da ilima amane sia:i, "Amo dunu da gegemusa: o olofoi adole ba:musa: maha. Be amo mae dawa:le, ili mae medoleawane, udigili gagulaliligima!"

19 Isala:ili ayeligi dadi gagui dunu da doagala:musa: bisili asi. Isala:ili dadi gagui dunu wa:i da ilima fa:no bobogei. 20 Dunu afae afae da ele

dabele gegebe dunu amo afae afae fane legei. Silia dadi gagui dunu ilia da hobeabeba:le, Isala:ili dunu da ilima fa:no bobogele sefasi. Be Beneha:ida:de amola hosi da:iya fila heda:i dadi gagui dunu mogili, ilia da hosi da:iya fila heda:le, hobeahadafa hobea:i. 21 Hina bagade A:iha:be da bisili gegesu amoga aligila misini, Silia hosi amola 'sa:liode' fefedelale, Silia dunu hasalasi.

22 Amalalu, balofede dunu da hina bagade A:iha:bema asili, amane sia:i, "Di buhagili, dia dadi gagui wa:i amo gasa fima:ne wiwima. Amola dawa:iwane, Isala:ili soge gaga:musa: ilegema. Bai woufo galu, Silia hina bagade da dilima bu doagala:musa: misunu.

Silia Fi Dunu ilia da Isala:ili Fi Dunuma Eno Doagala:i

23 Hina bagade Beneha:ida:de ea eagene ouligisu dunu da ema amane sia:i, "Isala:ili dunu ilia da nini hasalasu amo ea bai da Isala:ili fi dunu ilia 'gode' huluane da goumi 'gode'. Be ninia da umiga ilima gegesea, ninia da dafawane ili hasalisimu.

24 Wali ninia fuligala:su ouligisu dunu 32 agoane, amo fadegama. Dadi gagui wa:i ouligisu dunu, ilia sogebi huluane lama:ne, hamoma. 25 Amasea, dadi gagui wa:i (wa:i amo da di fisili hobea:i defele, amo hosi amola 'sa:liode' idi defele) amo gilisima:ma. Ninia da Isala:ili dunuma umiga gegemu, amola wali ili hasalasimu."

Hina bagade Beneha:ida:de da ilia sia: hahawane nabi, amola ilia fada:i sia: defele hamomusa: dawa:i. 26 Asili, woufo amogalu, e da ea dadi gagui dunu gilisima:ne wei, amola ilia da ea hamoma:ne sia:beba:le, A:ifege moilaiga, Isala:ili dunu doagala:musa:, mogodigili asi. 27 A:iha:be da Isala:ili dadi gagui dunu gilisima:ne wele, ilima gegesu liligi i. Ilia da gadili mogodigili asili, ha wa:i diasu gilisisu aduna hamone, Silia dadi gagui wa:i ilima ba:le gusuli fi dialu. Isala:ili dadi gagui gilisisu da goudi wa:i aduna fonobahadidafa agoai ba:i. Bai Silia dadi gagui dunu wa:i da bagadedafa amo sogebi bagade amoga fiafiasa asi dialebe ba:i.

28 Balofede dunu afae da hina bagade A:iha:bema asili, amane sia:i, "Hina Gode da amane sia:sa, 'Silia dunu da Na da agolo ouligisu 'gode' fawane, amola umi ouligimu hame dawa:. Amaiba:le, Na da dili, ilia dadi gagui wa:i bagadedafa amo hasalasimusa: hamomu. Amasea, di amola dia fi dunu, dilia da Na da Hina Godedafa dawa:mu.' "

29 Eso fesuale, Silia amola Isala:ili dunu da ilia ha wa:i diasu gilisisu ganodini ba:le gusuliwane esalu. Eso fesu ganodini, gegesu da mui. Isala:ili dadi gagui dunu ilia da Silia dunu 100,000 agoane medole legei. 30 Silia dunu hame bogoi esalebe, da A:ifege moilaiga hobea:i. Be amogawi, moilai dobea fei sisiga:i da mugululi sa:ili, Silia dunu 27,000 agoane banei.

Beneha:ida:de da moilai bai bagadega hobeale, diasu ganodini sesei amo ganodini wamoaligi. 31 Ea eagene ouligisu dunu da ema asili, amane sia:i, "Ninia nabi, amo Isala:ili hina bagade, ilia da asigili gogolema:ne olofosu hou dawa:. Ninia da eboboi abula ninia bulualesisili, amola efe galoaga la:la:bololesisili, Isala:ili hina bagadema masa:ne di sia:ma. Amabela:? E da di esaloma:ne yolesima:bela:?" 32 Amaiba:le, ilia da eboboi abula bulualisisili, amola efe galoaga la:la:bololesisili A:iha:bema asili, amane sia:i, "Dia hawa: hamosu dunu Beneha:ida:de, e da 'Na mae fama:ia' hi segesa."

A:iha:be da bu adole i, "E da hame bogoi esalabala? Defea mabu! E da na fi dunu agoane ba:sa."

33 Beneha:ida:de da sia: noga:idafa hogobeba:le, A:iha:be da ‘na fi dunu’ sia:beba:le, ilia da hedolowane hahawane sia:i, “Dafawane! Dia sia:i defele, Beneha:ida:de da dia fi dunu agoane!”
A:iha:be da amane hamoma:ne sia:i, “E nama oule misa!” Beneha:ida:de da ema doaga:loba, A:iha:be da ela gilisili ‘sa:liode’ amo da:iya fila heda:musa:, e hiougi.
34 Beneha:ida:de da A:iha:bema amane sia:i, “Na da moilai huluane amo na ada da dia adama fedele lai, amo dima bu imunu. Amola na ada da Samelia moilai bai bagade amo ganodini bidi lasu ouligisu bai hamoi, amo defele di da Dama:saga:se moilaiga agoane hamomu da defea.” A:iha:be da bu adole i, “Defea! Di da agoane ilegeiba:le, na da di masa:ne sesalimu.” Ela da gilisili bu mae gegema:ne ilegele sia:ne, A:iha:be da Beneha:ida:de udigili masa:ne sesali.

Balofede Dunu da A:iha:bema Diwane Udidi

35 Hina Gode da amane hamoma:ne sia:beba:le, balofede dunu ilia gilisisu ganodini, balofede dunu afae da ea sama balofede dunu amo ea e fama:ne sia:i. Be ea sama da e famu higa:iba:le, hame fai. 36 *Amaiba:le, balofede dunu da ea samama amane sia:i, “Di da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i hame nababeba:le, di da na yolesili, hedolowane laione wa:mega fane legei dagoi ba:mu.” Amalalu, amo balofede dunu da fisili, ahoabeba:le, laione wa:me da misini, e medole legei.
37 Amalalu, balofede dunu (amo da ea samama e fama:ne sia:i), amo da eno dunuma amane sia:i, “Na fama!” Amo dunu da amane hamoi. E da balofede dunu ea odagia ha:gi fabeba:le, balofede da se nabi. 38 Balofede dunu da ea odagia abula gadelai amoga la:la:gili (amo da ea ba:su afadenema:ne hamoi) asili, Isala:ili hina bagade baligili masa:ne, logo bega: ouesalu. 39 Hina bagade da e baligimusa: ahoanoba, balofede da ema amane wele sia:i, “Hina bagade! Na da gegesu ganodini gegenanoba, dadi gagui dunu afae da ha lai dunu gagulaligili, nama oule misini, amane sia:i, ‘Amo dunu noga:le sosodo aligima! Be di da noga:le hame sosodo aligisia amola e da dafawane hobeasea, di da dabe ima:ne, medole legei dagoi ba:mu. O amai hame galea, dabe silifa fage 3,000 agoane ima.’ 40 Be na da eno hawa: hamosu hamobeba:le, amo dunu da hobeale asi.”
Hina bagade da bu adole i, “Disu da dia dawa:ma:ne dabe se imunu sia:i dagoi. Di da dabe imunu galebe.”
41 Balofede dunu da ea odagia abula ga:i, amo gadelale fasibi ba:loba, hina bagade da e da balofede dunu afae dawa:i. 42 Amalalu, balofede da hina bagadema amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Na da di Beneha:ida:de medole legema:ne sia:i. Be di da e masa:ne, sesali. Amaiba:le, di da amo dabele, medole legei dagoi ba:mu. Amola dia dadi gagui wa:i da Silia dadi gagui wa:i hobeale masa:ne sesaliba:le, ilia da gugunufinisi dagoi ba:mu.’ ”
43 Hina bagade da da:i dioi bagadewane, Samelia sogega buhagi.

21

Na:ibode ea Waini Efe Sagai

1 Hina bagade A:iha:be ea diasu (Yeseliele Moilai bai bagade ganodini galu) amo gadenene, waini efe sagai ba:i. Amo waini efe sagasu eda ea dio da Na:ibode. 2 Eso afaega, A:iha:be da Na:ibodema amane sia:i, “Dia

* **20:36:** 1 Hina bagade 13:24

waini efe sagai nama bidi lama. Amo sogebi da na hina bagade diasu gadenene gala. Na da amoga bou sagamu hanai. Na da waini efe sagai eno noga:idafa o dia sagai bidi lasu defele dima imunu."
3 Be Na:ibode da bu adole i, "Na aowalalia waini efe sagai nana da nagili i. Na da amo dima iasea, Hina Gode da hahawane hame ba:mu."
4 Na:ibode da ema amane sia:beba:le, A:iha:be da da:i dioi amola ougiwane hi diasua buhagi. E da ea diaheda:su amoga diaheda:le, diasu dobea damana ba:le ganone, ha:i mae nawene, da:i dioiwane dialu. 5 Ea uda Yesebele da ema asili, amane adole ba:i, "Di da abuliba:le da:i diobela:? Abuliba:le di da ha:i hame nabela:?"
6 E bu adole i, "Bai Na:ibode da nama sia:i. Na da ea waini efe sagai ema bidi lama:ne o amo lale, eno sagai ema ima:ne sia:i. Be e da nama hame imunu sia:i."
7 Yesebele da bu adole i, "Di da hina bagadela:? Dia olobose da ahoanebe amo yolesili, hahawane ha:i moma. Na da Na:ibode ea waini sagai lale, dima imunu."
8 Amalalu, Yesebele da meloa dedene, amoga A:iha:be ea dio dedene, eagene ouligisu dunu amola mimogo dunu ilima iasi. 9 Meloa dedei amoga da amane sia:i ba:i, "Ha:i mae nawene esalumusa:, eso ilegema. Dunu huluane gilisima:ne sia:ne, Na:ibodema nodoma:ne sogebi ema ima. 10 Dodona:gi dunu aduna lama. Ela da ea odagia diwaneya udidima:ne, elama sia:ma. Ela da e da Godema amola hina bagadema gagabusu aligima:ne hamoi dagoi sia:mu. Amasea, e moilaiga gadili oule asili, igiga medole legema."
11 Eagene ouligisu dunu amola mimogo dunu da Yesebele ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. 12 Ilia da ha:i mae nawene esalumusa: eso ilegele, dunu huluane gilisima:ne wele sia:ne, Na:ibodema nodoma:ne, sogebi ema i. 13 Dodona:gi dunu aduna da Na:ibode da Gode amola hina bagade elama gagabusu aligima:ne ilegei, amo sia:beba:le, ilia da Na:ibode, moilaia gadili oule asili, e igiga gala:le medole legei.
14 Ilia da Yesebelema amane sia:si, "Na:ibode da medole legei dagoi."
15 Amo sia:si da Yesebelema doaga:loba, e da A:iha:bema amane sia:i, "Na:ibode da bogoi dagoi. E da ea waini efe sagai dima bidi lamu higa:i galu. Wali di asili, amo udigili lama." 16 Hedolowane, A:iha:be da waini efe sagai lamusa: asi.
17 Amalalu, Hina Gode da Disiabe moilaiga misi balofede dunu Ilaidiama amane sia:i, 18 "Di Samelia hina bagade A:iha:bema masa. E da Na:ibode ea waini efe sagai amo lamusa: esalebe. Di da e amogai ba:mu. 19 *Ema amane sia:ma, 'Hina Gode da dima amane sia:sa; Di da Na:ibode medole legelalu, ea sagai huluane lama:bela:? Amo sogebia, wa:me da Na:ibode ea maga:me helowa:le ebelei dagoi ba:i. Amola amo sogebigadafa amogaiwane, ilia da dia maga:me helowa:mu.' "
20 A:iha:be da Ilaidia ba:loba, e amane sia:i, "Nama ha lai dunu! Dia da na ba:ila:?"
Ilaidia da amane sia:i, "Ma! Hina Gode da wadela:i hou ba:mu bagade higasa. Be di da wadela:i hou fawane hamomusa:, disu ilegei dagoi. 21 Amaiba:le, Hina Gode da dima amane sia:sa, 'Na da gugunufinisisu hou dima imunu. Na da di medole legemu, amola dia sosogo fi ganodini dunumusu huluanedafa medole legemu. 22 Dia sosogo fi da hina bagade Yelouboua:me (Niba:de egefe), ea sosogo fi defele ba:mu, amola hina

* **21:19:** 1 Hina bagade 22:38

bagade Ba:iasia (Ahaidia egefe) ea sosogo fi defele ba:mu. Bai di da Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne oule asiba:le, Na ougi da heda:i dagoi.'
23 †Amola Hina Gode da Yesebele ema fa:no misunu hou amane olelesa, 'Ea bogoi da:i hodo amo Yeseliele moilai bai bagade logoa wa:mega na dagoi ba:mu.' 24 Dia sosogo fi afae da moilai ganodini bogosea da wa:mega mai dagoi ba:mu. Amola oda sogebi genebogelaga bogosea, buhibaga na dagoi ba:mu."

25 (Hou amo da Hina Gode wadela:idafa ba:sa, dunu bagohame da hamosu. Be A:iha:be ea wadela:i hamobe da dunu huluanedafa ilia wadela:i hou baligi dagoi ba:i. Ea uda Yesebele da ea wadela:i hou hamoma:ne seseiba:le, e agoane hamoi. 26 E da baligilidafa gogosiasu wadela:i hou hamoi. Musa: Isala:ili dunu da Ga:ina:ne soge lamusa: gusuba:le ahoanoba, Hina Gode da A:moulaide dunu gadili sefasi. Bai A:moulaide dunu da loboga hamoi ogogole 'gode' agoaila amoma nodone sia:ne gadoi. Amola A:iha:be da amanewane hamoi.) 27 Ilaidia da sia:nu fisiagaloba, A:iha:be da abula gadelale, gisa:le fasilalu, eboboi abula ga:i. E da ha:i manu hohobole, eboboi abula ga:ne golai, amola da:i diowane odagi hagulasa:ili ahoanu.

28 Hina Gode da Ilaidiama amane sia:i, 29 "Di da A:iha:be ea Nama asaboi hou ea wali hamoi amo ba:bela:? E da amane hamobeba:le, Na da e esalea, gugunufinisisu hou hame hamomu. Be egefe ea esalebe esoga, Na da A:iha:be ea sosogo fi ilima gugunufinisisu hou iasimu."

22

Balofede Dunu Maiga:ia da A:iha:bema Sisai
(2 Hou Olelesu 18:2-27)

1 Amogalu, ode aduna da gidigili, Isala:ili fi amola Silia fi ela da hahawane olofole esalu. 2 Be ode osoda amoga, Yuda hina bagade Yihosiafa:de da Isala:ili hina bagade A:iha:be ba:la asi.

3 A:iha:be da ea eagene ouligisu dunuma amane adole ba:i, "La:imode moilai bai bagade Gilia:de soge ganodini da ninia moilai, amo Silia hina bagade ea fedelai. Ninia da abuliba:le amo nini hame samogene labala?"
4 Amola A:iha:be da Yihosiafa:dema amane adole ba:i, "Di da ani asili, La:imode doagala:ma:bela:?"

Yihosiafa:de da amane sia:i, "Na da dia momagei defele momagei dagoi, amola na dadi gagui dunu amola hosi da:iya fila heda:le gegesu dunu da momagei dagoi. 5 Be hidadea ani da Hina Godema adole ba:la:di."

6 Amaiba:le, A:iha:be da balofede dunu huluane, 400 gomane, ema misa:ne wele, ilima amane adole ba:i, "Na da La:imode doagala:musa: ahoa:ne? O mae ahoa:ne?"

Ilia da bu adole i, "Defea! Doagala:ma! Hina Gode da dima hasalasu imunu!"

7 Be Yihosiafa:de da adole ba:i, "Balofede dunu eno da Hina Godema adole ba:mu ganabela:?" 8 A:iha:be da bu adole i, "Afae fawane esala. E da Maiga:ia (Imila egefe). Be na da e higa:i hodosa. Bai e da nama fa:no misunu hou noga:idafa hamedafa olelesa. E da wadela:i liligi amo fawane ba:la:la."

Yihosiafa:de da bu adole i, "Di da agoane hame sia:mu galu!"

9 Amalalu, A:iha:be da eagene ouligisu dunuma Maiga:ia hedolowane lala masa:ne sia:i.

† **21:23:** 2 Hina bagade 9:36

10 Hina bagade aduna da elea hina bagade abula ga:newane, ela fisu
da:iya, ‘gala:ine’ dabasu sogebi, Samelia gagoi logo holei gadili, esalebe
ba:i. Amola balofede dunu huluane da elea midadi, fa:no misunu hou
olelelalebe ba:i. 11 Balofede dunu afae amo Sedegaia (Gina:iana egefe) da
ouliga bulamagau ‘hono’ agoaila hamone, A:iha:bema amane sia:i, “Hina
Gode da amane sia:sa, ‘Goega alia da Silia dunuma gegene, dafawanedafa
ili hasalasimu.’ ” 12 Balofede oda ilia huluane da amo defele sia:i. Ilia
da amane sia:i, “La:imode doagala:musa: mogodigili masa! Alia da ili
hasalimu. Hina Gode da ili hasalima:ne, alima hasalasu imunu.”
13 Amogalu, eagene ouligisu dunu amo da Maiga:iama misa:ne sia:musa:
asi, da ema amane sia:i, “Balofede dunu oda huluane da ba:la:lebeba:le,
hina bagade da hasalasima:ne sia:sa. Di amola da amanewane sia:mu da
defea.”
14 Be Maiga:ia da bu adole i, “Hina Gode Esala amo Ea Dioba:le, na da
amane ilegele sia:sa! E nama adomu amo fawane, na da bu alofele sia:mu.”
15 E da hina bagade A:iha:be ea midadi doaga:loba, hina bagade da ema
amane adole ba:i, “Maiga:ia! Na amola hina bagade Yihosiafa:de ania da
La:imode doagala:musa: ahoa:ne? O mae ahoa:ne?” Maiga:ia da bu adole
i, “Defea! Doagala:ma! Di da dafawane hasalasimu. Hina Gode da dima
hasalasu imunu.”
16 Be A:iha:be da bu adole i, “Di da Hina Gode Ea Dioba:le nama sia:sea,
dafawane sia: fawane sia:ma! Na da amo dima adolala helei.”
17 *Maiga:ia da bu adole i, “Na da Isala:ili dadi gagui wa:i amo sibi wa:i
amo da sibi ouligisu dunu hame gala, amo defele agolo sogega afagogoi
dagoi, ba:sa. Amola Hina Gode da amane sia:i, ‘Amo dunu da bisilua hame.
Ilia da olofole ilia diasuga buhagima:ma!’ ”
18 A:iha:be da Yihosiafa:dema amane sia:i, “Na da dima sia:i dagoi. E
da nama ba:la:lusu hou olelesea, fa:no misunu hou noga:idafa hamedafa
olelesa. E da gugunufinisisu fawane ba:lala.” 19 †Maiga:ia da eno amane
sia:i, “Wali Hina Gode Ea sia:be nabima! Na da Hina Gode amo Hebene
ganodini Ea Fisu da:iya esalebe ba:i. Hebene ganodini esalebe a:silibu
huluane da Hina Gode ili dadafulili lelefulubi ba:i.
20 Hina Gode da amane adole ba:i, ‘Nowa da A:iha:be enoga medole
legema:ne, La:imodega masa:ne, ema ogogoma:bela:?’ Hebene esalebe
a:silibu, ilia da uduli gafole sia: dalu. 21 Be a:silibu afae da aliaguda:le,
Hina Godema gadenena asili, amane sia:i, ‘Na da ema ogogomu.’ 22 Hina
Gode da amane adole ba:i, ‘Habodane ogogoma:bela:?’ A:silibu da bu adole
i, ‘Na da asili, A:iha:be ea balofede dunu da ema ogogoma:ne, hamomu.’
Hina Gode da amane sia:i, ‘Defea! Ema ogogomusa: masa! Di da ema
dafawane ogogomu.’ ”
23 Amo sia: dagomusa:, Maiga:ia da amane sia:i, “Amo hou da doaga:i
dagoi. Hina Gode da ilima hamobeba:le, dia balofede dunu da dima ogogoi.
Be Hina Gode Hisu da dima gugunufinisisu imunusa: ilegei dagoi!”
24 Amalalu, balofede dunu Sedegaia da Maiga:iama asili, ea odagia
loboga ba:danoma:nu, ema amane adole ba:i, “Habogala Hina Gode Ea
A:silibu da dima sia:musa:, na yolesibala:?”
25 Maiga:ia da bu adole i, “Di da bagia dialebe sesei afae amo ganodini
wamoaligimusa: ahoasea, amo dawa:mu.” 26 Amalalu, hina bagade
A:iha:be da ea eagene ouligisu dunu afae ema amane sia:i, “Maiga:ia

* **22:17:** Idisu 27:17; Ma:diu 9:36; Maga 6:34 † **22:19:** Yoube1:6; Aisaia 6:1

gagulaligili, amola moilai bai bagade ouligisu dunu A:mone, amola hina bagade mano Youa:se, elama oule masa.
27 Ela da e se iasu diasu ganodini hiougili sanasima:ne sia:ma. Amola ema agi amola hano fawane ima:ne sia:ma. Amalalu, na da hahawane bu masea, na da ema adi hamoma:bela:le ba:mu”
28 Maiga:ia da ha:giwane amane sia:i, “Di da hahawane buhagisia, Hina Gode da na lafidili hame sia:i, amo dawa:ma!” Amola e eno amane sia:i, “Dilia huluane! Na sia:i amo noga:le nabima!”

A:iha:be ea Bogosu
(2 Hou Olelesu 18:28-34)
29 Amalalu, Isala:ili hina bagade A:iha:be, amola Yuda hina bagade Yihosiafa:de, ela da La:imode moilai bai bagade Gilia:de soge ganodini gala, amo doagala:musa: asi.
30 A:iha:be da Yihosiafa:dema amane sia:i, “Ania da gegemusa: ahoanea, na da na da:i afadenemu. Be di da dina: hina bagade abula ga:newane masa.” Amalalu, Isala:ili hina bagade da da:i afadeneiwane, gegemusa: asi.
31 Silia hina bagade da musa: ea ‘sa:liode’ ouligisu dunu32 agoane, ilia da dunu eno mae dawa:le, Isala:ili hina bagade fawane doagala:ma:ne sia:i.
32 Ilia da Yuda hina bagade Yihosiafa:de ba:beba:le, ilia da e da Isala:ili hina bagadeyale ilia dawa:i galu. Amaiba:le, ilia da e doagala:musa: sinidigi. Be e da ha:giwane webeba:le, 33 ilia Yihosiafa:de da Isala:ili hina bagade hame, amo dawa:beba:le, ilia da ema doagala:musa: ahoanu amo yolesi. 34 Be Silia dadi gagui dunu afae da udigili dadiga gala:i amomane, sou da hina bagade A:iha:be ea da:igene ga:su amo dibiga ea da:i damana ludi. E da ea ‘sa:liode’ masa:ne efe gagusu dunuma amane wei, “Na da gala:i wea! Sinidigima! Gegesu yolesima!”
35 Gegesu da gegegena ahoanobawane, hina bagade A:iha:be da ea ‘sa:liode’ da:iya, Silia dadi gagui wa:i ilima ba:le gusuliwane udidili lelebe ba:i. E gala:i amoga maga:me da a:idalobawane, ‘sa:liode’ aligisu fa:i amo dedebole, daeya galu e da bogoi.
36 Eso dabe galu, Isala:ili dadi gagui wa:i ouligisu dunu, ilia da Isala:ili dadi gagui dunu dada:lei ilima amane wele sia:i, “Dilia afafai amo dilila: sogedafa amola moilaidafa amoga bu sinididigima!”
37 Hina bagade A:iha:be da amanewane bogoi. Ilia da ea da:i hodo amo Samelia moilai bai bagadega gaguli asili, uli dogonesi. 38 Ilia da Samelia hano wayabo (amogawi hina: da:iga bidi lasu uda ili gobele dodofesu) amoga ea ‘sa:liode’ dodofei. Amogawi, Hina Gode Ea sia:i defele, wa:me da ea maga:me helowa:le mai.
39 Hou eno huluane hina bagade A:iha:be ea hamoi, amola ea hina bagade diasu ganodini ‘aifoli’ amoga nina: hamoi amola moilai huluane ea gaguli gagai, amo hou huluane da ‘Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa’ amo ganodini dedene legei.
40 E bogobeba:le, egefe A:ihasaia, da e bagia Isala:ili hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade Yihosiafa:de
(2 Hou Olelesu 20:31—21:1)
41 Isala:ili hina bagade A:iha:be da ode biyaduyale ouligilalu, Yihosiafa:de (A:isa egefe) da Yuda hina bagade hamoi. 42 Yihosiafa:de da lalelegele, ode 35esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da ode25agoanega Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, Yuda soge fi

ouligilalu. Ea:me da Asiuba (Siailihai ea idiwi) 43 Ea eda A:isa da ea bisili
hamoi defele, e da Hina Gode hahawane ba:ma:ne, moloidafa hou hamoi.
Be nodone sia:ne gadosu sogebi ilia da hame wadela:lesi ba:i, amola Yuda
dunu ilia da mae fisili, amogawi ohe amola gabusiga: manoma gobele
salalusu.
44 Yihosiafa:de amola Isala:ili hina bagade ela da bu mae gegene, olofole
esalumusa:, ilegele sia:i.
45 Yihosiafa:de ea hou eno huluane, ea nimi gesa:i hou amola gegesu
amo ea gegei, amo huluane da 'Yuda hina bagade ilia Hamonanu Meloa',
amo ganodini dedene legei.
46 E da hina da:iga bidi lasu dunu amola uda amo da ogogosu 'gode'
ilia oloda (amo oloda Yihosiafa:de eda A:isa da mae mugululi dialebe ba:i)
amoga nodone sia:ne gadosu, amo dunu amola uda e da huluane fadegale,
soge enoga sefasi.
47 Idome soge da hina bagade ouligisu dunu hame galu. Be Yuda hina
bagade da ea afoha hawa: hamosu dunu, amo Idome soge ouligima:ne
ilegei.
48 Hina bagade Yihosiafa:de ea hamoma:ne sia:beba:le, ilia da dusagai
bagade, hano wayabo bagade da:iya foga mini, Oufe sogega gouli lamusa:,
masa:ne hamoi. Be amo huluane da Isionegiba moilaiga mugului
dagoiba:le, foga hamedafa mini asi.
49 Amalalu, Isala:ili hina bagade A:ihasaia da ea dunu ilia da Yihosiafa:de
ea dunu gilisili dusagaiga masa:ne, Yihosiafa:dema sia:i. Be Yihosiafa:de
da ili mae masa:ne sia:i.
50 Yihosiafa:de da bogole, hina bagade bogoi uli dogosu sogebi Da:ibidi
Moilai Bai Bagadega dogonesi. Amola egefe Yihoula:me da e bagia Yuda
hina bagade hamoi.

Isala:ili hina bagade A:ihasaia

51 Yuda hina bagade Yihosiafa:de da ode 17 amoga ouligilalu, A:ihasaia
(A:iha:be egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia moilai
bai bagadega esala, ode aduna agoane Isala:ili ouligilalu. 52 E da ea
ada A:iha:be ea wadela:i hou hamosu defele, amola ea:me Yesebele
amola Isala:ili hina bagade Yelouboua:me (amo da Isala:ili dunu wadela:le
hamoma:ne oule asi) amo ilia hou defele, A:ihasaia da Hina Godema
wadela:le hamosu. 53 E da Ba:ilema nodone sia:ne gadoi amola Ba:ile ea
hawa: hamosu. Ea ada ea bisili hamoi defele, e da Isala:ili Hina Gode
ougima:ne wadela:le hamoi. Sia: ama dagoi

2 Hina bagade

(Da:i Sia: - 2 Kings; Modu - 2 King Taudia; Bisini - 2 King)

Hidadea Sia:

2 Hina bagade buga da Isala:ili fi amola Yuda fi ilia 1 Hina bagade buga ganodini dedei sia: amo fa:no misi hou dili iaha.

2 Hina bagade buga da sia: dili iasu aduna olelesa :-

1 Ouligisu soge fi aduna amo elea hou hamoi ode 900 Y.H.M. asili ode 722 Y.H.M. (amo odega, Samelia da dafai amola ga (north) Isala:ili da dafai dagoi ba:i).

2 Yuda soge fi ilia hou - ode amo da Isala:ili fi da dafane dagoi amogainini Ba:bilounia hina bagade Nebiuga:denese da Yelusaleme moilai bai bagade fedelale, gugunufinisi dagoi. (ode 586 Y.H.M.)

2 Hina bagade buga da sia: dagomusa:, Gedalaia da Ba:bilounia fi hagudu amo Yuda soge fi ouligisu, amola Yuda hina bagade Yehoiagini da se iasu diasu Ba:bilounia soge ganodini esalu, ea masa:ne logo doasibi ba:i. Isala:ili amola Yuda ela hina bagade amola dunu fi huluane da Hina Gode Ea sia: nabawane hame hamobeba:le, gugunufinisisudafa da ilima doaga:i. Ba:bilounia hina bagade da Yelusaleme moilai bai bagade mugululi, amola Yuda dunu bagohame mugululi gadili oule ahoanoba, Yu fi dunu huluane da dafai dagoi ba:i.

Balofede (Gode Sia: Alofesu dunu) dunu afae ea hou da 2 Hina bagade buga amo ganodini bagadewane dedei. Ea dio da Ilaisia amola e da balofede (Gode Sia: Alofesu dunu) Ilaidia amo e bagia balofede hamoi.

Sia: Dedei

1 Isala:ili Fi da Momogi...Sia:alalo 1:1-17:41
(a) Balofede dunu Ilaisia...Sia:alalo 1:1-8:15
(b) Isala:ili amola Yuda hina bagade...Sia:alalo 8:16-17:4
(c) Samelia da dafai...Sia:alalo 17:5-41
2 Yuda Soge Fi...Sia:alalo 18:1-25:30
(a) Hesegaia ea ouligibi asili
Yousaia ea ouligibi...Sia:alalo 18:1-21:26
(b) Yousaia ea ouligibi...Sia:alalo 22:1-23:30
(c) Yuda soge fi
fa:nodafa hina bagade dunu...Sia:alalo 23:31-24:20
(d) Yelusaleme moilai bai bagade
da mugului bai...Sia:alalo 25:1-30

2 Hina bagade

Ilaidia amola Isala:ili hina bagade A:ihasaia

1 Isala:ili hina bagade A:iha:be da bogoi. Amogalu fa:no Moua:be soge fi dunu da Isala:ili fi ilima odoga:i.

2 Isala:ili hina bagade A:ihasaia da ea hina bagade diasu Samelia ganodini, amo da:iya gadonini osoba gudu gala:la sa:ili, se bagade nabi. Amaiba:le, e da sia: adola ahoasu dunu amo Filisidini soge ganodini Egelone moilai bai bagade fi ilia ogogosu ‘gode’ Ba:ilesibabe, ema e da uhima:bela:le o hame uhima:bela:le, amo adole ba:ma:ne asunasi. 3 Be

Hina Gode Ea a:igele dunu da Disiabe balofede dunu Ilaidia, e da amo adola ahoasu dunu ilima amane adole ba:ma:ne sia:i, “Dilia da abuliba:le Egelone fi ilia ‘gode’ Ba:ilesibabe amo ea fada:i sia: naba ahoabela:? Bai Isala:ili soge ganodini Gode hame esala, dilia dawa:sala:? 4 Hina bagade A:ihasaiama amane sia:ma, ‘Hina Gode da amane sia:sa, Di da dia se nabi amo mae uhini, di da bogomu.’ ” Ilaidia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. 5 Amaiba:le, sia: adola ahoasu dunu ilia da hina bagadema buhagi. Hina bagade da amane sia:i, “Dilia abuliba:le buhagibala:?”

6 Ilia bu adole i, “Ninia da logoa dunu gousa:le, e da nini dima buhagili misini, Hina Gode dima sia:i liligi dima adoma:ne sia:i. Hina Gode da amane sia:i, ‘Di da abuliba:le Egelone fi ilia ‘gode’ Ba:ilesibabe amo ea fada:i sia: naba ahoabela:? Bai Isala:ili soge ganodini Gode hame esala, dilia dawa:sala:? Di da dia se nabi amo mae uhini, di da bogomu.’ ”

7 Hina bagade A:ihasaia da ilima amane adole ba:i, “Dunu e da haboda:i ganabela:?”

8 Ilia bu adole i, “E da ohe gadofoga hamoi abula ga:ne amola bulamagau gadofoga bulu ga:i ba:i.” Hina bagade da ha:giwane adole i, “Go da Ilaidia goa!”

9 Amalalu, e da dadi gagui ouligisu dunu afae amola dadi gagui dunu 50 agoane Ilaidia lala masa:ne asunasi. Dadi gagui ouligisu dunu da asili, ba:loba, Ilaidia da agolo da:iya esalebe ba:i. E da Ilaidiama amane sia:i, “Gode Ea hawa: hamosu dunu! Hina bagade da di gudu sa:ima:ne sia:sa.”

10 Ilaidia da bu adole i, “Defea! Na da Gode Ea dunu galea, lalu da muagadonini sa:ili, di amola dia dunu fane legei ba:mu.” Hedololewane, lalu da sa:ili, ouligisu dunu amola ea dadi gagui dunu nene dagoi.

11 Hina bagade da ouligisu dunu eno amola dadi gagui 50 agoane Ilaidiama heda:ma:ne asunasi. Amoga asili, ouligisu dunu da amane sia:i, “Gode Ea dunu! Hina bagade da di wahadafa sa:ima:ne sia:sa!”

12 Ilaidia da bu adole i, “Defea! Na da Gode Ea dunu galea, lalu da muagadonini sa:ili, di amola dia dunu fane legei ba:mu.” Hedololewane, lalu da sa:ili, ouligisu dunu amola ea dadi gagui dunu nene dagoi.

13 Eno agoane, hina bagade da ouligisu dunu amola dadi gagui dunu 50 agoane asunasi. Ouligisu dunu e da agoloba:le heda:le, Ilaidia ea midadi muguni bugili, ha:giwane amane adole ba:i, “Gode Ea dunu! Di da nama amola na dunuma asigima! Nini mae medole legema! 14 Ouligisu dunu aduna musa: misi amola ilia dunu da muagadodini lalu misini, amo nene dagoi ba:i. Be nama asigima!”

15 Hina Gode Ea a:igele dunu da Ilaidiama amane sia:i, “Ali gilisili sa:ima! Amola mae beda:ma!” Amaiba:le, Ilaidia da ouligisu dunu ela A:ihasaia ema asili, 16 ema amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, “Di da abuliba:le amo Egelone ‘gode’ Ba:ilesibabe ema ea fada:i sia: nabimusa:, sia: adole ahoasu dunu asunasibala:? Bai Isala:ili soge ganodini Gode hame esala, di dawa:sala:? Di da amo hamobeba:le, mae uhini bogomu.”

17 Hina Gode da Ilaidia ea lafidili sia:i defele, A:ihasaia da bogoi. A:ihasaia da egefelali hame galu. Amaiba:le, eaeya Youla:me da e bagia hina bagade hamoi. E da Yuda hina bagade Yihoula:me (Yihosiafa:de egefe) ea ouligibi ode aduna ouligilalu, Isala:ili hina bagade hamoi.

18 Hina bagade A:ihasaia ea hamoi liligi oda amo huluane da “Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

2

Gode da Ilaidia Hebenega Oule Heda:i

1 Hina Gode da Ilaidia foga ononosu amoga Hebenega oule heda:mu eso da doaga:lalu, Ilaidia amola Ilaisia da Giliga:le moilai fisili asi. 2 Logoa ahoana, Ilaidia da Ilaisiama amane sia:i, “Waha gui leloma! Hina Gode da nama Bedele moilaiga masa:ne sia:i.” Be Ilaisia da bu adole i, “Na da Hina Gode da esala amola di da esala, amo dafawaneyale dawa:beba:le, na da dafawane ilegele sia:sa. Na da di hamedafa yolesimu.” Amaiba:le, ela da ahoana, Bedele moilaiga doaga:i.

3 Bedelega esalebe balofede dunu gilisi, ilia da Ilaisiama misini, ema amane adole ba:i, “Hina Gode da dia hina wali eso dima fadegamu, amo di da hame dawa:bela:?” Ilaisia da bu adole i, “Ma! Na dawa:! Be amoga ninia da hame sia:mu.”

4 Amalalu, Ilaidia da Ilaisiama amane sia:i, “Waha gui leloma! Hina Gode da nama Yeligou moilai bai bagadega masa:ne sia:i.” Be Ilaisia da bu adole i, “Na da Hina Gode da esala amola di da esala, amo dafawaneya:le dawa:beba:le, na da dafawane ilegele sia:sa. Na da di hamedafa yolesimu.” Amaiba:le, ela da ahoana, Yeligou moilai bai bagadega doaga:i.

5 Yeligou moilai bai bagadega esalebe balofede dunu gilisi, ilia da Ilaisiama misini, ema amane adole ba:i, “Hina Gode da dia hina wali eso dima fadegamu, amo di da hame dawa:bela:?” Ilaisia da bu adole i, “Ma! Na dawa:! Be amoga ninia da hame sia:mu.”

6 Amalalu, Ilaidia da Ilaisiama amane sia:i, “Waha gui leloma! Hina Gode da nama Yodane Hanoga masa:ne sia:i.” Be Ilaisia da bu adole i, “Na da Hina Gode da esala amola di da esala, amo dafawaneya:le dawa:beba:le, na da dafawane ilegele sia:sa. Na da di hamedafa yolesimu.” Amaiba:le, ela da bu ahoanu. 7 Balofede dunu 50 agoane da elama Yodane Hanoga boboge asi. Ilaidia amola Ilaisia da hano bega: doaga:le lelu, amola balofede dunu 50 agoane da ela gasigale lelefulu. 8 Amalalu, Ilaidia da hina: abula gisa:le, biobione, amoga hano da:iya fai. Hano da dogoa mogili ahoabeba:le, ela da amo hafoga:i osobo da:iba:le la:idi ganodini asi. 9 Amoga, Ilaidia da Ilaisiama amane sia:i, “Na da masunusa: gala. Be hidadea, dia hanai amo na da dima hamoma:ne dawa:i, amo nama adoma!” Ilaisia da bu adole i, “Na da di bagia balofededafa esaloma:ne, dia a:silibu gasa bagade hou baligiliwane nama ima.” 10 Ilaidia da bu adole i, “Dia adole ba:i amo imunu da gasa bagade gala. Be na da dima lale fasimu hou amo ba:sea, di da dia adole ba:i amo lamu. Be amo di da hame ba:sea, hame lamu.”

11 Ela da ahoana amo sia:dada asi. Amalalu, hedololewane, lalu agoane ‘sa:liode’, laluga hamoi hosiga hiougi, ela dibiga misini, ela afafalalu, amola Ilaidia da foga ononosu ganodini, Hebene sogega oule heda:lebe ba:i.

12 Ilaisia da amo hou ba:beba:le, Ilaidiama amane wele sia:i, “Na ada! Na ada! Isala:ili fi dunu ilia gasa bagade gaga:su dunu! Di da asi dagoi!” Amola e da Ilaidia bu hame ba:i. Ilaisia da fofagiba:le, ea abula gisa:le, dogoa gadelai. 13 Amalalu, e da Ilaidia abula (amo da Ilaidia da gisa:le sanasi) amo lale, bu gaguli asili, Yodane Hano bega: aligi.

14 E da Ilaidia ea abula amoga hano da:iya fane, amane sia:i, “Ilaidia ea Hina Gode da habila:?” Amalu, e da hano da:iya eno fabeba:le, hano da dogoa mogilasi. Amaiba:le, e da amo hafoga:i osobo da:iba:le, la:idi ganodini asi. 15 Balofede gilisi 50 agoane esalu da ea hou ba:beba:le, amane

sia:i, “Ilaidia ea gasa da Ilaisiama madelai dagoi!” Ilia da e yosia:musa: asili, ea midadi beguduli,

16 amane sia:i, “Ninia da gasa bagade dunu 50 agoane gui lela. Ninia da dia hina hogola ahoa:di! Amabela:? Hina Gode Ea A:silibu da e gaguli asili, goumi afae da:iya o fago ganodini ligisibala:?” Ilaisia da ilima amane sia:i, “Hame mabu! Dilia mae masa!”

17 Be ilia da gebewane ema adoleboba:lobawane, fa:no e da ili masa:ne sia:i. Amo balofede dunu da asili, soge huluane hohogola lafia:lobawane, eso udiana baligi. Be Ilaidia hame ba:i. 18 Amalalu, ilia da Ilaisia, Yeligou moilai bai bagadega ouesala, ema buhagini misi. E da ilima amane sia:i, “Na da dilima mae masa:ne hame adoi galula:?”

Ilaisia ea Musa: Hame Ba:i Gasa Bagade Hou

19 Yeligou moilai bai bagade fi dunu oda ilia da Ilaisiama asili, ema amane sia:i, “Hina! Di dawa:! Ninia moilai da noga:idafa. Be hano da wadela:iba:le, dunu da olole bogosa amola uda da mano baladigisa.

20 Ilaisia da amane hamoma:ne sia:i, “Osoboga hamoi ofodo gaheabolo amo ganodini, deme salima. Amalalu, amo nama gaguli misa.” Ilia da ea sia:i defele hamoi.

21 Ilaisia da ofodo lale, hano bubuga:su amoga asili, deme amo hanoga sanasili, amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Na da waha amo hano noga:sa! Fa:no amoga bogosu o baladigisu bu hame ba:mu.’ ” 22 Amalu, Ilaisia ea sia:i defele, amo hano da amo esoha fa:no, noga:idafa ba:i.

23 Ilaisia da Bedele moilaiga masa:ne Yeligou moilai bai bagade fisili, logoa ahoanoba, goi oda ilia da moilai afae amoga misini, ema oufesega:le amane wele sia:i, “Di! Busagi gianai dunu! Gado heda:ma! Gado heda:ma!” 24 Ilaisia da sinidigili, ilima beba:le ougili sosodole, amola ilima Hina Gode Ea Dioba:le gagabusu aligima:ne, ilegele sia:i. Amalalu, gasa bagade bea aseme aduna da iwilaganini misini, amo goi42agoane mini amola ifiga adodogone a:le dodosa:ne fasi.

25 Ilaisia da bu asili, Gamele Goumiga doaga:i. Amalu, fa:no e da Samelia sogega buhagi.

3

Isala:ili Fi amola Moua:be Fi Ela Gegei

1 Yuda hina bagade Yihosiafa:de da ode18 ouligilalu, Youla:me (A:iha:be egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia moilai bai bagade amo ganodini esala, ode fagoyale agoane Isala:ili ouligi. 2 E da Hina Godema wadela:le hamoi, be ea ada amola eme Yesebele, elea wadela:i hou hamoi amo defeledafa hame hamoi. E da Ba:ilema nodone sia:ne gadosu ‘gode’ agoaila, amo eda ea hamoi, amo mugululi sali.

3 Be amomane, hina bagade Yelouboua:me (Niba:de egefe) amo ea hou defele, e da Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne oule asili, amola amo hou fisimusa: hame dawa:i.

4 Moua:be hina bagade Misia da sibi fofole ouligi. Ode huluane, e da ea lasu su dabe iasu, 100,000 sibi mano amola 100,000 sibi ilia hinabo goloi, amo Isala:ili hina bagade ema iasu. 5 Be Isala:ili hina bagade A:iha:be da bogobeba:le, Misia da Isala:ili fi ilima odoga:i. 6 Isala:ili hina bagade da hedolowane Samelia yolesili, ea dadi gagui dunu gagadoi. 7 E da Yuda hina bagade Yihosiafa:dema sia: amane adosi, “Moua:be hina bagade da nama odoga:sa. Di da nama madelale ema gegema:bela:?” Hina bagade

Yihosiafa:de da amane bu adole i, “Ma! Amamuda! Na amola na dunu amola na fila heda:le gegesu hosi da dia hanai defele hamomu. 8 Ninia da logo habidili asili, doagala:ma:bela:?” Youla:me da bu adole i, “Ninia da logo sedade, Idome hafoga:i sogedili masunu!”

9 Amaiba:le, hina bagade Youla:me amola Yuda hina bagade amola Idome hina bagade da wa:le asi. Eso fesuale agoane mogodigili ahoanoba, hano di da ebeleiba:le, dunu amola ohe da hano manu hame ba:i. 10 Hina bagade Yelouboua:me da amane sia:i, “Waiye! Ninimone masunu hamedei! Hina Gode da hina bagade dunu udiana ninima, nini Moua:be hina bagade nini hasalasimusa: gegedolesibala:!”

11 Hina bagade Yihosiafa:de da amane adole ba:i, “Goegai balofede dunu afae, ea da Hina Godema adole ba:mu ganabela:?” Hina bagade Youla:me ea dadi gagui ouligisu dunu afae da amane adole i, “Ilaisia (Sia:ifa:de egefe) da goegai lela. E da Ilaidia ea afoha hawa: hamosu dunu galu.”

12 Yihosiafa:de da amane sia:i, “E da dafawane balofede dunudafa!” Amalalu, hina bagade dunu udiana da Ilaisiama afia:i.

13 Ilaisia da Isala:ili hina bagadema amane sia:i, “Abuliba:le na da di fidima:bela:? Di da asili, dia ada amola ame ilia balofede eno ilima adole ba:i. Ilima adole ba:la masa.” Youla:me da amane adole i, “Hame mabu! Hina Gode Hi fawane da nini hina bagade udiana amo Moua:be hina bagade nini hasalasimusa: asunasi.”

14 Ilaisia da bu adole i, “Na da Hina Gode Esalebe Ea hawa: hamosa. Amo Ea Dioba:le, na da amane ilegele sia:sa. Na da dia fidisu dunu, Yuda hina bagade Yihosiafa:de, ema asigiba:le fawane, di fidimu. 15 Wali, sani baidama dusu dunu, nama oule misa!” Sani baidama dusu dunu da ea sani baidama dunanoba, Hina Gode da Ilaisiama Ea gasa i. 16 E amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Amo hano logo hafogai ganodini, hano ogai bagohame ogane gagama! 17 Dilia da gibu amola fo afae hamedafa ba:mu. Be amo hafogai hano logo da hanoga nabai ba:mu. Amola di, amola dia ohe wa:i, amola liligi gaguli ahoasu ohe, ilia da hano manu gilisi ba:mu.” 18 Ilaisia da eno amane sia:i, “Be amo hou hamomu da Hina Godema da asaboi gala. Amolawane, e da dilima Moua:bema hasalasisu hou imunu. 19 Dilia da ilia gagili sanawene moilai noga:idafa huluane amo hasalasilalu, samogene lamu. Dilia da ilia ifa dulu faili nasu huluane abusa:le salimu. Dilia da ilia hano nasu huluane lelesimu. Amola ilia nasegagi ha:i bugili nasu soge huluane gelega dedebole, gugunufinisimu.”

20 Golale hahabe, hahabe gobele salalusu eso defele, hano da Idome sogeganini a:imisini, osobo dedeboi.

21 Moua:be dunu da hina bagade udiana ili doagala:musa: misi dagoi nababeba:le, ilia dunu huluane amo da gegesu liligi gaguli ahoasu dawa:, amo ilima misa:ne sia:nu, Isala:ili soge alalo amoga dadalema:ne sia:i. 22 Ilia da hahabe galu wa:legadole, eso da hano da:iya digagala:i amo da ma:ga:me agoai ba:i. 23 Moua:be dunu da amane sia:i, “Amo da maga:me! Ha lai wa:i udiana ilia da ili gobele gegeiba:le, huluane medole legei ba:sa. Ninia da ilia ha wa:i fisisuga liligi samogemusa: ahoa:di!”

24 Be ilia da Isala:ili ha wa:i fisisua doaga:loba, Isala:ili dunu da ilima doagala:le, ili misibudili se bobogei. Ilia da ili se bobogele, Moua:be fi dunu medole lelegele,

25 amola ilia moilai gugunufinisi. Ilia da nasegagi sogebi amo baligilala, Isala:ili dunu huluane afae afae da amoga gelega gaga:lala, nasegagi ha:i manu bugili nasu soge huluane da gelega dedeboi ba:i. Amola ilia da hano

bubuga:su huluane lelesisili amola ifa dulu faili nasu huluane abusa:le sali. Amalalu, fa:nodafa, Moua:be soge moilai bai bagade Ge Helese amo fawane dialebe ba:i. Isala:ili ga:muga: dadi gagui dunu da amo moilai sisiga:le, doagala:i.

26 Moua:be hina bagade da gegesu amoga e da hasalabe ba:beba:le, e da gegesu gobihei gagui dunu 7,000 agoane oule asili, ha wa:i dadalei amodili Silia hina bagade ema hobeale masusa: dawa:i. Be hamedei ba:i. 27 Amaiba:le, e da ea magobo mano lale (amo da e bagia hina bagade hamomu galu) amo medole legele, Moua:be ogogole 'gode'ma, moilai gagoi da:iya gobele sali. Isala:ili dunu da amo ba:beba:le, bagade beda:igia:i. Amaiba:le, ilia da moilai fisili, ilia sogedafa buhagi.

4

Ilaisia da Uda Didalo Hahani amo Fidi

1 Balofede gilisisu amoga balofede afae ea uda didalo da Ilaisiama asili, amane sia:i, "Hina! Nagoa da bogoi. Di da dawa:! E da Godema nabasu dunu galu. Be wali, dunu afae amo nagoa ea lai dabe amo dabe lamusa: da na dunu mano aduna amo ea udigili hawa: hamoma:ne, amo lala misi dagoi."

2 Ilaisia da bu adole ba:i, "Na da di fidima:ne, adi hamoma:bela:? Dia diasuga da adi liligi ganabela:?" E bu adole i, "Na da liligi hamedafa gala. Be na da olife susuligi disu osoboga hamoi ofodo afae fawane gala." 3 Ilaisia da ema amane sia:i, "Di da dia na:iyado fi dunu ilima asili, ilima osoboga hamoi ofodo hame di gilisidafa, amo da ilima fa:no imunusa: lidila masa.

4 Amalu, di amola dia mano, dilia da diasu gelabo ganodini sa:ili, logo ga:sili, muni olife susuligi osoboga hamoi ofodo amo nabama:ne, sogasasalima. Afae afae da nabai ba:sea, hisu ligiagagama."

5 Amaiba:le, didalo amola ea mano ilia diasu ganodini sa:ili, logo ga:silalu, olife susuligi osoboga hamoi ofodo fonobahadiga di, amo lale, ea mano da ema gaguli manu, eme da osoboga hamoi ofodo boboga amo gelaba sogasasali.

6 Huluane da nabaiba:le, eme da ea manoma eno ganabela:le adole ba:i. Ea mano afae da amane adole i, "Amo fawane galu! Eno hame!" Amalalu, olife susuligi sogasalalu da ebelei ba:i. 7 Didalo da balofede dunu Ilaisiama bu asili, Ilaisia da ema amane sia:i, "Olife susuligi di da bidi lale, dia lai dabe hame i dialebe, amo ima! Amalu, fa:no di da bidi di amola dia mano dilia lamu defele dialebe ba:mu."

Ilaisia amola Siuneme Moilai Bagade Gagui Uda

8 Eso afaega, Ilaisia da Siuneme moilaiga asili, amoga esalebe bagade gagui uda ba:i. Bagade gagui uda da Ilaisia ha:i manusa: hiougi. Amalalu, e da eso huluane Siuneme moilaia ahoanoba, e da ea diasua fawane ha:i nafufusu. 9 Bagade gagui uda da egoama amane sia:i, "Na dawa:, amo dunu ania diasua momafunanebe, amo da Gode Ea hadigi dunu. 10 Ania da diasu da:iya gadodi fonobahadi sesene, amogai diaheda:su ligisili amola dedesu fisu fafale, amola fila heda:su fafale, amola amo ganodini gamali bugisimu. E da habogala anima masea, e da amogai esalusu hamoma:mu."

11 Eso afaega Ilaisia da Siunemega buhagili, ea sesei amoga helefimusa: heda:i. 12 E da ea hawa: hamosu dunu Gihaisai, amo bagade gagui uda amo ema misa:ne sia:ma:ne asunasi. Uda da ema doaga:loba, 13 Ilaisia da

Gihaisaima amane sia:i, “E da ninia hanaidafa huluane noga:le i. Amo dabe agoane, ania da e habodane fidima:bela:? Amabela:? Na da hina bagade o dadi gagui wa:i ouligisu amoma ea hou nodone olelema:ne masa:bela:?” Be uda da bu adole i, “Na da wali esaloma:ne liligi defele da na fidafa amo ganodini diala. Na da defeawane esala!”

14 Ilaisia da Gihaisaima amane adole ba:i, “Amaiba:le, na da e fidima:ne adi hamoma:bela:?” E da bu adole i, “E da egefe hame. Amola egoa da da:i hamoi.”

15 Ilaisia da amane sia:i, “E guiguda: misa:ne sia:ma!” Didalo da misini, logo holeiga aligi. 16 Ilaisia da ema amane sia:i, “Ode enoga wali wewaba, di da dunu mano ouga:mu.” E fofogadigili amane sia:i, “Ae! Agoane mae ogogoma! Bai di da Gode Ea dunu.”

17 Be Ilaisia ea sia:i defele, ode enoga amo galuwane, e da dunu mano lalelegei.

18 Ode bobaligila asili fa:no, bugi gamisu esoga, amo dunu mano ha afaega hahabe, edala hawa: hamomusa: asi. Eda da bugi gamisu hawa: hamosu dunu ili bisili hawa: hamonanu. 19 Hedololewane, e da edama amane wele sia:i, “Na dialuma sebe! Na dialuma sebe!” Eda da ea hawa: hamosu dunuma amane sia:i, “Amo mano emema ouga:ne gaguli masa.” 20 Hawa: hamosu dunu da ea:mema ouga:ne gaguli asi. Ea:me da e emo da:iya fei dialobawane esomogoa doaga:loba, mano da bogoi 21 Eme da mano ouga:ne heda:le, Ilaisia ea sesei amo ganodini ea diaheda:su da:iya ligisi. Amalu, asili logo ga:si. 22 E da egoa misa:ne wele, ema amane sia:i, “Dia hawa: hamosu dunu amo dougi afae goeguda: oule misa:ne sia:ma! Na da balofede Ilaisia ba:la masunu. Na da e ba:lalu hedolo bu misunu.”

23 Egoa da ema amane adole ba:i, “Abuliba:le di da wali esoga masa:bela:? Wali da Sa:bade hame amola Oubi Gaheabolo Lolo Nabe eso hame!” Uda da bu adole i, “Mae dawa:ma!” 24 Ea sia:beba:le, ilia dougi da:iya fisu ligisi. E da hawa: hamosu dunuma amane sia:i, “Dougi da hehenama:ne sesemasa! Na sia:beba:le fawane, gebe masa!”

25 E da asili, Ilaisia ea esalebe sogebi, Gamele Goumiga doaga:i. Ilaisia da uda e sedagawane manebe ba:le, ea hawa: hamosu dunu Gihaisaima amane sia:i, “Ba:ma! Siuneme uda da manebe goea! 26 Hedolo ema asili, amola adi hou e amola egoa amola ea manoma doagabela:le naba ba:ma.” Uda da Gihaisaima, hou huluane ema gala da defea sia:i. 27 Be e da Ilaisiama misini, e da ea midadi beguduli, ea emo gagui. Gihaisai da e fuli gamusa: amai, be Ilaisia da amane sia:i, “E yolesima! E da bagadedafa da:i dioi amo di da hame ba:sala:? Amola Hina Gode da amo hou nama hamedafa adoi.”

28 Uda da ema amane sia:i, “Hina! Na da dunu mano lamusa: adole ba:bela:? Na da dima na hanai dawa:i, amo mae gaguia gadoma:ne sia:i!”

29 Ilaisia da Gihaisaima ba:le ganone, amane sia:i, “Hedolodafa! Na galiamo lale, hedolo masa. Di da logoa ahoana dunu gousa:sea, amo bisili mae sia:sa:ima! Hedolodafa asili, diasua doaga:le, na galiamo lale, mano bogoi amo dabua gadodili gagulaligima.”

30 Uda da Ilaisiama amane sia:i, “Na da Hina Gode da esala amola di da esala, amo dafawaneyale dawa:beba:le, agoane ilegele sia:sa. Na da di hamedafa yolesimu!” Amaiba:le, ele galu buhagi. 31 Gihaisai da hidadea asili, Ilaisia ea galiamo amo bogoi mano dabua gado gagulaligi. Be mano da sia: afae o fogobe hame ba:i. Amaiba:le, Gihaisai da Ilaisia

logoa gousa:musa: buhagili asili, ema amane sia:i, “Amo mano da hame wa:legadoi.”
32 Ilaisia da doaga:le, e da hisu sesei ganodini sa:ili ba:loba, mano bogoi da diaheda:su fafai da:iya dialebe ba:i. 33 E da logo ga:sili, Hina Godema sia:ne gadoi.
34 Amalu e da bogoi mano da:iya mogosusuli, migagadenene, diaheda:i. 35 Ilaisia da wa:legadole, sesei ganodini lalu, amalu bu asili, bogoi da:iya, hi musa: hamoi, amo defele bu hamoi. Amo mano da fesuale agoane hadisia:nanu, ea si fadegai. 36 Ilaisia da Gihaisaima wele, mano amo ea eme wema:ne sia:i. Eme da manoba, Ilaisia da ema amane sia:i, “Diagofe da goea!” 37 E da Ilaisia ea midadi osoba gudu ea odagi digili dia:sa:i. Amalu egefe lale, oule asi.

Musa: Hame Ba:su Hou Eno Aduna

38 Eso afaega, ha: bagade amo sogega doaga:i. Ilaisia da Giliga:le moilaiga buhagi. E da balofede gilisisu olelelaloba, e da ea hawa: hamosu dunuma, lalu didili, gobele nasu ofodo bagade amo ganodini, hu amola dadami gilisili bibiogone, gobema:ne sia:i. 39 Dunu afae da hedama:ne fodole nasu lamusa:, sogega asi. E da ganagu efe ba:beba:le, ea gaguli misunu defele, ganagu faili, gaguli asili, abenane dadamuni, gobele nasu ofodo ganodini salawene, eno ha:i manu amoma gilisilisi. Be amo ganagu ilia hou, e da mae dawa:le agoane hamoi. 40 Ilia da hu amola dadami bibiogone gobei amo manusa: soga:sasali. Be ilia da amo na ba:lalu, Ilaisiama ha:giwane sia:i, “Bogosu liligi da gobele nasu ofodo ganodini gala!” Amalu, ilia da amo ha:i manu hamedei ba:i. 41 Ilaisia da amane sia:i, “Falaua (gala:ine goudai) gaguli misa!” E da amo lale, gobele nasu ganodini sanasili, amane sia:i, “Ilia moma:ne, hu amola dadami bibiogoi eno soga:salima!” Ilia da lale naba:loba, noga:idafa ba:i.
42 Eso enoga, dunu afae da Ba:ile Sia:lisia moilaiga Ilaisiama misini, ema agi ga:gi 20 agoane (amo da amo odega bali degabo gami amoga hamoi) amola wahawane fai gala:ine fage, gaguli misi. Ilaisia da ea hawa: hamosu dunuma, e da amo balofede dunu gilisisu ilia manusa:, ima:ne sia:i. 43 Be ea hawa: hamosu dunu da bu adole i, “Amo ha:i manu da dunu 100 agoanega sadima:ne manu defele hame ba:mu.” Be Ilaisia da amane sia:i, “Ili moma:ne, ilima ima! Bai Hina Gode da amane sia:sa, ‘Ilia da sadini nanu, eno hame mai dialebe ba:mu.’ ” 44 Amaiba:le, Ilaisia ea hawa: hamosu dunu da amo ha:i manu ilia midadi ligisilalu, amola Hina Gode Ea sia:i defele, ilia huluane da nanu sadiba:le, oda hame mai dialebe ba:i.

5

Hina Gode da Na:ima:ne ea Oloi Uhinisi

1 Na:ima:ne da Silia dadi gagui wa:i ouligisudafa esalu. Silia hina bagade da Na:ima:ne ea houba:le, bagadewane nodone dawa:i. Bai Hina Gode da fidibiba:le, Na:ima:ne ea dadi gagui wa:i da ilima ha lai huluanema hasasali. E da dadi gagui dunu noga:idafa. Be amomane e da lebolosi aiya madelai. 2 Eso afaega, Silia dunu da Isala:ili fi doagala:loba, ilia da Isala:ili uda mano fonobahadi amo gagulaligili, Silia sogega oule asi. Silia soge ganodini, amo uda mano da Na:ima:ne idua ea hawa: hamosu.
3 Eso afaega e da ea hina (Na:ima:ne idua) ema amane sia:i, “Na hanai da na ouligisu dunu Na:ima:ne da Samelia sogega esalebe balofede dunu

Ilaisia, amo ba:la masunu da defea. E da ea oloi uhinisimu dawa:.”
4 Na:ima:ne da amo uda mano ea sia:be nababeba:le, e da Silia hina
bagademe asili, amo uda mano ea sia:i amo ema olelei.

5 Silia hina bagade da ema amane sia:i, “Di Isala:ili hina bagademe
asili, na meloa dedei amo ema ima!” Amaiba:le, Na:ima:ne da asi. E da
silifa fage 30,000 agoane amola gouli fage 6,000 agoane, amola ga:su abula
noga:idafa nabuane agoane gaguli asi. 6 Meloa dedei ea gaguli asi amoga
da amane dedei dialebe ba:i, “Na dadi gagui wa:i ouligisu dunu Na:ima:ne
da amo meloa dedei gaguli misi. Na hanai da ea oloi, dia uhinisima:mu!”

7 Isala:ili hina bagade da amo meloa idilalu, e da da:i dione fofogadigili,
ea abula gadelale, amane sia:i, “Abuliba:le, Silia hina bagade da nama na
da amo dunu ea oloi uhinisima:ne sia:sala:? E da na Godeyale dawa:bela:?
Na da bogoi dunu bu uhinisimu dawa:bela:? Na da Gode hame! Na
dawa:loba, e da nama gegemusa: logo hogolala.”

8 Balofede dunu Ilaisia da amo hou nababeba:le, e da Isala:ili hina
bagademe amane sia:si, “Di da abuliba:le fofogadigili da:i diobela:? Amo
dunu nama asunasima! Na da ema, balofede dunu da Isala:ili soge
ganodini esala, amo ema olelemu.”

9 Amaiba:le, Na:ima:ne amola ea hosi amola ‘sa:liode’ da asili, Ilaisia ea
diasu logo holei gadenene aligi. 10 Ilaisia da hawa: hamosu dunu afae,
Na:ima:nema amane adola masa:ne asunasi, “Di da asili, Yodane Hano
amoga fesuale agoane ulima! Amasea, dia oloi da uhi dagoi ba:mu.” 11 Be
Na:ima:ne da amo sia: nabalu, ougi bagadeba:le, asi. E amane sia:i, “Na
da agoane dawa:i! Ilaisia hisu da gadili, nama misini, ea Hina Godema
sia:ne gadolalu, ea lobo na oloi da:iya gadodili sisiga:lu, na oloi uhinisimu
da defea galu. 12 Aba:na Hano amola Faba Hano amo ilia da ninia Silia
soge moilai bai bagade Dama:saga:se amoga, Isala:ili hano huluane ilia
hou baligisa! Na da amo ganodini ulalu, uhi ba:mu da defea galu!”

13 Na:ima:ne ea hawa: hamosu dunu da ema asili, amane sia:i, “Hina!
Balofede dunu da dima gasa bagade liligi hamoma:ne sia:noba, di da amo
hamona:noba! Amaiba:le, asaboi liligi ea sia:i, amo defele hano ulima,
amo hamonanu, uhinisi ba:mu da defea.”

14 Amaiba:le, Na:ima:ne da Ilaisia ea hamoma:ne sia:i defele, Yodane
Hanoa asili, fesuale agoane ulalu, ea oloi da uhi dagoi ba:i. Ea da:i da
noga:idafa amola bobonomane, mano fonobahadi ea da:i defele bai.

15 Na:ima:ne amola ea dunu huluane da Ilaisiama buhagili, e da
Ilaisia:ma amane sia:i, “Na da wali dawa:, Godedafa da Isala:ili fi ilia Gode
fawane! Eno da hame gala! Amaiba:le, hina! Na da hahawane iasu dima
imunu!”

16 Ilaisia da bu adole i, “Na da Hina Gode, Ea hawa: hamosu hamonana.
Amo Ea Dioba:le na da dafawane ilegele sia:sa. Na da dia hahawane iabe
liligi amo hamedafa lamu.” Na:ima:ne da ea iabe lama:ne ouwalei, be
Ilaisia da hamedafa lamu sia:i.

17 Amaiba:le, Na:ima:ne da amane sia:i, “Defea! Di da na hahawane
iasu amo hame labeba:le, na da miule aduna amo da:iya ligisimu defele,
osobo lale, na sogega bu gaguli masunu da defeala:? Bai wali winini,
na da eno ‘gode’ma gobele salasu hou hamedafa hamomu. Na da Hina
Godedafa, Ema fawane gobele salimu. 18 Amola, na da agoane hanai gala.
Na hina (Silia hina bagade) ani da Limone (Silia ‘gode’) amo ea debolo
diasuga, ema nodone sia:ne gadomusa: ahoasea, Hina Gode da amo hou
gogolema:ne olofomu na da hanai. Amabela:? E da amo hou gogolema:ne
olofoma:bela:?”

19 Ilaisia da amane sia:i, “Di hahawane olofole masa!” Amalu, Na:ima:ne
da fisili, asi. E da logoga asi mae sedagiliwane ahoanoba, 20 Ilaisia ea hawa:
hamosu dunu Gihaisai, da hisu asigi dawa:su ganodini amane dawa:i, “Na
hina e da Na:ima:ne ea ema bidi amo mae iawane, udigili masa:ne, logo
doasi dagoi. E da Na:ima:ne ea imunusa: sia:i amo lamu da defea galu. Na
da Hina Gode Esala Ea Dioba:le agoane ilegesa. Na da ema fa:no bobogele,
bidi ea gaguli buhagilalebe, amo na lamu.” 21 Amaiba:le, e da Na:ima:ne
asi fa:no bobogei. Na:ima:ne da dunu ema hehenaia fa:no bobogelalebe
ba:loba, e da e gousa:musa: ea ‘sa:liode’ da:iya esalu, amo gudu aliaguduli,
ema amane adole ba:i, “Adi giadofabela:?”

22 Gihaisai da bu adole i, “Giadofai hame! Be na hina da dima amane
sia:sima:ne, na asunasi. ‘Ifala:ime agolo soge amogai, balofede gilisisu
amoga, balofede dunu aduna da wahawane doaga:i dagoi. E da dia amo
dunuma silifa fage 3,000 agoane amola ga:su abula noga:idafa aduna,
elama ima:ne sia:sa.”

23 Na:ima:ne da bu adole i, “Defeadafa! Be di silifa fage 6,000 agoane
lama!” E da amo lama:ne ouwalei. Na:ima:ne da silifa fage esa aduna
ganodini sanawene lala:gi. Amola e da esa amola ga:su abula noga:idafa
aduna amo ea hawa: hamosu dunu aduna elama ianu, ela Gihaisai bisili
masa:ne asunasi. 24 Ilia da agolo amoga Ilaisia da esalu, amoga doaga:loba,
Gihaisai da esa aduna elama lale, hi diasu ganodini gaguli asili, ligisi.
Amalalu, e da Na:ima:ne ea hawa: hamosu dunu buhagima:ne asunasi.

25 Gihaisai da diasua buhagilaloba, Ilaisia da ema amane adole ba:i, “Di
da habidili asibala:?” E bu adole i, “Hina! Na da enodini hame asi!”

26 Be Ilaisia da amane sia:i, “Na:ima:ne da ea ‘sa:liode’ fila heda:lu, di
gousa:musa: gudu aliagudusia, na a:silibu da amogawi esalebeba:le, hou
huluane ba:i dagoi. Wewaba amo muni amola abula amola olife sagai,
waini sagai, sibi, bulamagau amola hawa: hamosu dunu bidi agoane lamu
da defea hame gala. 27 Wali, Na:ima:ne ea oloi da dima madelamu. Amola
di amola digaga fi da eso huluane amo olo madelale esalumu.” Gihaisai
da fisili asili, Na:ima:ne ea musa: lebelosi olo amo madelai dagoi ba:i. Ea
da:i gadofo da anegagi ofo defele, ahea:iyaidafa ba:i.

6

Ilia da Goaha:i Duga:le Fisi bu Lai

1 Eso afaega, balofede gilisi ilia da ilia ouligisu hina Ilaisiama asili, ema
egane sia:i, “Ninia esalebe soge amo da fonobahadidafa. 2 Nini da Yodane
Hano gadenene, ifa abusa:le, amo sogebia amogai fifi lama:ne, ninima logo
doasima.” Ilaisia da amane sia:i, “Defea mabu!”

3 Balofede dunu afae da e amola ili gilisili masa:ne sia:i. E da masunu
sia:i. 4 Ilia da gilisili asi. Ilia da Yodane Hanoga doaga:le, bai muni hawa:
hamoi. 5 Dunu afae da ifa abaloba, hedololewane ea ouli goahei hodo da
duga:le, hanoa gela sa:i. E da Ilaisiama amane sia:i, “Hina! Na da adi
hamoma:bela:? Amo goahei da na: hame! Inia goahei!”

6 Ilaisia amane adole ba:i, “Habi sa:ibala:?” Dunu da amo sogebi ema
olei. Amalalu, Ilaisia da ifa damuni lale, hanoa gudu galagudui. Amanoba,
goahei hodo da bila heda:i.

7 Ilaisia da amane sia:i, “Lale gadoma!” Amola dunu da lobo molole gale,
goahei hodo lai.

Silia Dadi Gagui Wa:i da Hasali Dagoi Ba:i

8 Silia hina bagade da Isala:ili fi ilima gegei. E da ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu ilima fada:i sia:ne, ha wa:i fisisu diasu gagumusa:, sogebi hogole ba:i. 9 Be Ilaisia da Isala:ili hina bagade ea dawa:digima:ne, e da amo sogebi mae gadenena masa:ne sia:i. Bai amogawi, Silia dunu da logo ligi dialu. 10 Amaiba:le, Isala:ili hina bagade da amo soge beba:le fi dialebe dunu amo ilia dawa:digima:ne adolalu, ilia da dawa:digili sasanega:i. Amo hou da ha afafaiga ba:i.

11 Silia hina bagade da amo hou nababeba:le, da:i dione ougi ba:i. E da ea dadi gagui wa:i ouligisu ilima wele guguda:le, ilima amane sia:i, "Diliga afae da Isala:ili hina bagademagai da nowala:?"

12 Dunu afae da bu adole i, "Hina bagade! Dunu afae da emagai da hame. Balofede dunu Ilaisia da sia: amo di da dia sesei ganodini wamowane sia:be, amo huluane Isala:ili hina bagadema olelesa."

13 Silia hina bagade da amane sia:i, "Ilaisia da habi esalabela:le hogoma! Amasea, na da e gagulaligimu!" Ilia da ema Ilaisia da Douda:ne moilai bai bagadega esala, amane sia:beba:le, 14 e da dadi gagui wa:i bagadedafa amola 'sa:liode' amola hosi amoga asunasi. Ilia da gasia moilai bai bagadega doaga:le, eale disi. 15 Golale, hahabedafa, Ilaisia ea hawa: hamosu dunu da wa:legadole, diasu hamega gadili asili, ba:loba, Silia dadi gagui wa:i amola ilia hosi amola 'sa:liode', amo moilai bai bagade eale disi dialebe ba:i. E da Ilaisiama bu asili, amane wele sia:i, "Hina! Nini da wali gamugimu galebe! Ninia da adi hamoma:bela:?"

16 Ilaisia bu adole i, "Made! Mae beda:ma! Ninimagai idi da ilimagai idi baligisa!"

17 Amalalu, Ilaisia da amane sia:ne gadoi, "Hina Gode! E da noga:le ba:ma:ne, ea si fadegalesima." Hina Gode da ea sia:ne gadosu nabalu, amola Ilaisia ea hawa: hamosu dunu da ba:le gadoloba, agolo da:iya amogai Ilaisia e sisiga:le, hosi amola laluga hamoi 'sa:liode' amoga dedeboi ba:i. 18 Silia dunu da Isala:ili dunuma doagala:loba, Ilaisia da amane sia:ne gadoi, "Hina Gode! Amo dunu ilia si wadela:lesima!" Hina Gode da ea sia:ne gadoi nabalu, ilia si wadela:lesisi.

19 Amalu, Ilaisia da ilima asili, amane sia:i, "Dilia logo giadofale misi. Moilai dilia hogolalu, amo da goe hame galu. Na bobogemisa! Na da dilia hogolalu dunu ilima oule masunu." Amalu, e da ili Samelia moilai bai bagadega oule asi.

20 Ilia da moilaiga golili daloba, Ilaisia da amane sia:ne gadoi, "Hina Gode! Ilia noga:le ba:ma:ne, ilia si fadegalesima!" Hina Gode da ea sia:ne gadosu nabalu, ilia si fadegalesisi. Amalu, ilia ba:loba, ilia da Samelia ganodini lelefulubi ba:i.

21 Isala:ili hina bagade da Silia dunu ba:beba:le, e da Ilaisiama amane adole ba:i, "Hina! Na da amo fane lelegela:dula:? Na da ili fane lelegela:dula:?"

22 E da bu adole i, "Hame mabu! Di da gegesu ganodini dunu gagulaligi amo da hame medole legesa. Ilima ha:i manu amola hano ianu, ilia hina bagadema masa:ne, fisididigima." 23 Amaiba:le, Isala:ili hina bagade da ili gilisili lolo nanu, ilia Silia hina bagadema bu masa:ne, asunasi. Amogainini, Silia dunu da Isala:ili sogega doagala:su yolesi.

Silia hina bagade Beneha:ida:de da Samelia Doagala:i

24 Amogalu, fa:no Silia hina bagade Beneha:ida:de da ea dadi gagui dunu huluanedafa, Isala:ili sogega doagala:musa: oule asi. E da Samelia moilai

bai bagade doagala:i. 25 Amoga eso bagohame doagala:beba:le, Samelia
fi da ha:i bagade ba:i. Amaiba:le, ilia da dougi ea dialuma silifa fage 80
agoanega lasu, amola dafe sio iga 200 gala:me da silifa fage biyalega lasu.
26 Isala:ili hina bagade da moilai gagoi da:iba:le laloba, uda afae da ema
amane wele sia:i, “Hina bagade! Na fidima!”
27 E bu adole i, “Hina Gode da di hame fidimu galea, na da dima adi fidisu
hamoma:bela:? Na da widi amola waini ganabela:? Hame gala! 28 Di da
adi bidi hamoi?” Uda da dabe adole i, “Ha afaega, uda goea da na mano
ani manusa: adoi, amalu ea mano amo ha enoga manu sia:i. 29 Amaiba:le,
ania da na mano lale, gobele mai. Be ha enoga na da ea mano ani manusa:
adole ba:i. Be e da ea mano wamolegela asi ba:i.”
30 Amo nabalawane, hina bagade da fofogadigili da:i dioiba:le, ea abula
gisa:le, gadelale fasi. Dunu amo da gagoi bega:, e gadenene lefulu, ilia
da ba:loba e da eboboi abula ea abula ha gano ga:i ba:i. 31 E ha:giwane
wele sia:i, “Wali, eso mae sa:ili, na da Ilaisia ea dialuma damuni fasimu.
Amane hame hamosea, Hina Gode da na fane legemu da defea!” 32 Amalu
e da Ilaisia lala masa:ne, sia: adola ahoasu dunu asunasi. Amo galuwane,
Ilaisia da ea diasu ganodini asigilai dunu ema sofe misi amo bisili esafulu.
Hina bagade ea sia: adola masu dunu da hame doaga:i galobawane,
Ilaisia da asigilai dunu ilima amane sia:i, “Amo fane legesu dunu (Isala:ili
hina bagade) da na fane legemusa:, dunu asunasi. Amaiba:le, e da gui
doaga:sea, e ganodini mae misa:ne, logo ga:sima. Hina bagade hisu da ea
baligia aligili misunu.” 33 E da amo sia:ne fisiagalobawane, hina bagade
da doaga:le, amane sia:i, “Hina Gode Hisu fawane da amo bidi hamosu
ninima i. Na da abuliba:le, E da liligi hahamoma:ne, ouesaloma:bela:?”

7

1 Ilaisia da bu adole i, “Hina Gode Ea sia: nabima! ‘Aya wewaba, di da
Samelia ganodini widi noga:idafa dioi defei5 gilo o bali dioi defei 10 gilo
amo silifa fage afaega lamu.’ ”
2 Isala:ili hina bagade ea hisu hawa: hamosu dunu da Ilaisiama amane
sia:i. “Amane hamomu da hamedei! Hina Gode Hisu fawane da gala:ine
hedolodafa iasea, amolawane hame ba:mu!” Ilaisia da amane sia:i, “Di da
amo hou doaga:be ba:mu, amasea, di da amo ha:i manu amoga hamedafa
manu.”

Silia Dadi Gagui Wa:i Ilia Da Hobeale Asi

3 Dunu biyaduyale gala, ilia da lebolosi olo da madelaiba:le, se
nabawane, ilia da Samelia logo holei gadili esafulubi ba:i. Ilia da ilisu
amane sia:sa:i, “Ninia abuliba:le goegai ouesafula, bogoma:bela:? 4 Ninia
da moilai bai bagade ganodini masunu da hamedei. Bai amogawi,
ninia da ha:ga bogomu. Ninia da gui esalea amolawane bogogia:mu.
Amaiba:le, ninia da Silia ha wa:i fisisua ahoa:di. Amabela:? Ilia nini
medole legema:bela:? Be amomane ilia da ninima asigili, hame medole
legema:bela:?”
5 Amaiba:le, soge gasibi galu, ilia da Silia wa:i fisisua asili, doaga:loba,
dunu esalebe afae hame ba:i. 6 Hina Gode da hamobeba:le, Silia dadi
gagui dunu da dadi gagui wa:i bagadedafa amola ‘sa:liode’ amola hosi
ilia gusuba:i ahoana gugudabe defele nabi dagoi. Ilia da agoane dawa:i,
amo Isala:ili hina bagade da Hidaide amola Idibidi hina bagade ilia dadi
gagui wa:i, amo Silia fi ilima doagala:musa:, bidi ianu gegemusa: hiougi.

7 Amaiba:le, amo daeya Silia dunu da ilia esalusu gaga:ma:ne, hobea:i dagoi. Ilia da ilia abula diasu, hosi amola dougi amo huluane yolesisili, hobea:i dagoi. Ilia fisisu da udigili dialebe ba:i. 8 Lebolosi oloi dunu biyaduyale, ilia fisisu bega: doaga:loba, ilia da abula diasu afae amo ganodini golili sa:ili, ha:i manu amola waini hano dialebe amo nanu, silifa amola gouli amola abula ilia ba:i amo huluane gagaguli, wamolegela asi. Amalalu, ilia abula diasu enoga golili sa:ili, amanewane hamoi. 9 Be amalu ilia ilisu amane sia:sa:i, "Ninia agoane hamomu da defea hame gala! Ninia da sia: noga:i nababeba:le, ninisu fawane amo dawa:mu da defea hame. Ninia mae adole hahabe adosea, ninia dafawanedafa se iasu ba:mu. Ninia da wahadafa asili, hina bagade diasu ganodini esalebe dunuma olelela ahoa:di!" 10 Amaiba:le, ilia Silia ha wa:i fisisu fisili, bu Samelia moilai bai bagadega asi. Doaga:le, ilia da logo ga:sua sosodo aligisu dunu ilima amane wele sia:i, "Ninia da Silia wa:i fisu asili, be dunu afae hame ba:i, amola sia: hame nabi. Hosi amola dougi da gomenesisi dialebe ba:i. Amola abula diasu huluane da udigili dialebe ba:i.

11 Sosodo aligisu dunu da amo sia: sisia:i labeba:le, amo sia: da hina bagade ea diasu ganodini sia:legei. 12 Gasi da dialobawane, hina bagade da ea diaheda:su da:iyanini wa:legadole, ea eagene ouligisu dunuma amane sia:i. "Na da Silia dunu ilia ninima hamomusa: ilegelalebe amo adomu! Ilia da waha goega:i ha:i amo dawa:i dagoi. Amaiba:le, ilia da ha wa:i fisisu yolesili, sogega wamo ouligimusa: afia:i. Ilia agoane dawa:sa. Ninia da moilai yolesili, ha:i manu hogola ahoanea, ilia nini gagulaligili, ninia moilai gesowale lamu. Ilia da amane ilegei."

13 Ea eagene ouligisu dunu afae da amane sia:i, "Ninia da udigili esalea, dunu huluane moilaiga esalebe, ilia da dunu da bogoi dagoi defele, gugunufinisisu fawane ba:mu. Amaiba:le, ninia da dunu oda amola hosi hame bogoi esala, amo biyale, amo hou ea bai hogomusa:, asunasimu da defea." 14 Ilia da dunu oda ilegele, hina bagade da ili 'sa:liode' ganodini fila heda:iwane amo Silia dunu ilia fisisu mugului hou bai hogoma:ne asunasi. 15 Dunu da Yodane Hanoga hogola asi. Ilia da Silia dadi gagui dunu ilia da hobea:iba:le ilia abula amola gegesu liligi fisi, amo logo bega: udigili dialebe ba:i. Amalalu, ilia da buhagili, Isala:ili hina bagadema, ilia ba:i liligi amo adodoi. 16 Samelia fi dunu da gadili hehenaia asili, Silia ha wa:i fisisu liligi huluane fefedele lai. Amola Hina Gode Ea sia:i defele, widi noga:idafa dioi defei 5 gilo o bali dioi defei 10 gilo agoane da silifa fage afaega lasu.

17 Isala:ili hina bagade da moilai logo ga:su ouligima:ne, ea hisu hawa: hamosu dunu ilegei. Musa: hina bagade da Ilaisia ea sia: nabimusa: asi. Amola amo hisu ouligisu dunu da Ilaisia ea sia:i defele, dunuga osa:le heda:iba:le, bogoi ba:i. 18 Ilaisia da hina bagadema amane adoi galu, amo eso aya wewaba, e da Samelia ganodini widi noga:idafa dioi defei 5 gilo o bali dioi defei10 gilo da, silifa fage afae amaiga lasu ba:ma:ne sia:i. 19 Be ouligisu dunu da musa: amoga bu adole i, "Amane hamomu da hamedei. Hina Gode Hisu fawane da gibu hedolodafa iasea, dia waha adoi hou da hame ba:mu." 20 Amola amo hou da dafawane ema doaga:i dagoi. E da logo ga:su gadenene, dunu gilisi amolalia hasalasi dagoiba:le, bogoidafa ba:i. Bai e da dafane, dunu eno da e da:iya ososa:gilisi.

8

Siuneme Esalu Uda da Bu Misi

1 Ilaisia da musa: Siunemega esalu uda (amo ea mano bogoi e da uhinisi)
ema, Hina Gode da ha:i bagade Isala:ili sogega iasimu amo olelei. E da
amane sia:i, “Amo ha:i bagade da ode fesuale agoane dialumu. Di amola
dia sosogo fi amo Isala:ili soge fisili, asili, eno sogega esalumusa: masa.”
2 Siuneme uda da ea hamoma:ne sia:i nababeba:le, e da ea sosogo fi amo
Filisidini fi ilia sogega oule asili, amogawi ode fesuale esalu.

3 Ha:i bagade ode fesuale gidigibiba:le, e da Isala:ili sogega buhagili,
hina bagadema asili, e da ea diasu amola soge, amo hima bu ima:ne adole
ba:i. 4 E da Isala:ili hina bagadema doaga:loba, e amola Ilaisia ea hawa:
hamosu dunu Gihaisai ela gilisili sia: dalebe ba:i. Hina bagade da Ilaisia
ea musa: hame ba:i gasa bagade hou amo dawa:mu hanai. 5 Gihaisai da
hina bagadema, Ilaisia ea bogoi dunu bu esaloma:ne hamoi sia: adodoloba,
Siuneme uda da misini, hina bagadema ea adole ba:su adole ba:i. Gihaisai
da hina bagadema amane sia:i, “Hina bagade! Uda amo ea hou na dima
olelei amola egefe amo bogoi amola Ilaisia da bu uhinisi, ela da goea!”
6 Isala:ili hina bagade da Siuneme udama adole ba:beba:le, uda da Gihaisai
ea sia:be da dafawane sia:i. Amaiba:le, hina bagade da eagene ouligisu
dunu afae amo ema misa:ne sia:ne, e da Siuneme udama ea musa: gagui
huluane, amola ha:i manu ea sogega bugi, amola e soge enoga esaloba ode
fesuale amoga ea lai defei, amo huluane hima bu ima:ne sia:i.

Ilaisia amola Silia hina bagade Beneha:ida:de

7 Silia hina bagade Beneha:ida:de da Dama:sagase moilai bai bagade
ganodini oloi dialu. Amogalu, Ilaisia da Dama:saga:se moilaiga asi.
Beneha:ida:de da Ilaisia amogai esala sia:be nababeba:le, 8 e da ea eagene
ouligisu dunu Ha:sa:iele, ema amane sia:i, “Di balofede dunuma hahawane
iasu iasili, ema amane adole ba:ma, ‘Di Hina Godema adole ba:ma,
amo hina bagade ea oloi da uhima:bela:le?” 9 Amaiba:le, Ha:sa:iele da
Dama:saga:sega masusa: liligi noga:idafa ga:mele40agoane amo da:iya
ligisili, Ilaisiama asi. Ha:sa:iele da Ilaisia gousa:le, ema amane sia:i, “Dia
hawa: hamosu dunu hina bagade Beneha:ida:de da dima amane adole
ba:ma:ne, na asunasi, ‘Na oloi da uhima:bela: o hame uhima:bela:?’ ”

10 Ilaisia da bu adole i, “Hina Gode da nama amane olelei, ‘e da
bogomu’. Be di ema asili, e da uhimu, ema amane adoma!” 11 Amalalu,
Ilaisia da Ha:sa:ielema fofogadigili nani sosodoaligili, Ha:sa:iele da beda:i.
Hedolowane, Ilaisia da doleledane di.

12 Ha:sa:iele da ema adole ba:i, “Hina! Di da abuliba:le disala:?” Ilaisia
da bu adole i, “Bai na da gugunufinisisu hou amo di da Isala:ili fi dunuma
hamomu, amo dawa:. Di da ilia gagili sali moilai laluga ulagimu. Amola
ilia ayeligi noga:idafa huluane medole lelegemu, amola ilia mano huluane
fufuga:le lelegemu. Amola ilia uda abula agui huluane oda hihidamu.”

13 Ha:sa:iele da bu adole ba:i, “Na da habodane agoane gasa bagade hou
hamoma:bela:? Na da hamedei dunu fawane!” Ilaisia da bu adole i, “Hina
Gode da nama amane olelei. Di da Silia hina bagade hamomu.”

14 Ha:sa:iele da Beneha:ida:dema buhagi. Beneha:ida:de da ema amane
adole ba:i, “Ilaisia da adi sia:bela:?” Ha:sa:iele da bu adole i, “E da di
uhimu sia:i.” 15 Be aya amoga, Ha:sa:iele da abula sosone diasu lale, hano
gele, hina bagade ea midofoga:le gagulaligili, medole legei dagoi. Amola
Ha:sa:iele da Beneha:ida:de bagia, Silia hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade Yihoula:me
(2 Hou Olelesu 21:1-20)

16 Isala:ili hina bagade Youla:me (A:iha:be egefe) amo da ode biyale
ouligilalu, Yihoula:me (Yihosiafa:de egefe) da Yuda hina bagade hamoi.
17 Amo esoha e da lalelegele, ode 32 agoane esalu. E da Yelusaleme moilai
bai bagadega esala, ode godoaneagoane Yuda soge ouligilalu. 18 Ea uda
da A:iha:be ea idiwi. Amola Yihoula:me da A:iha:be ea sosogo fi amola
Isala:ili hina bagade ilia hou defele, wadela:le bagade hamoi. E da Hina
Godema wadela:le hamoi. 19 Be Hina Gode da Yuda fi gugunufinisimu
higa:i. Bai E da musa: Da:ibidi amola egaga sosogo fi da mae fisili, Yuda fi
ouligilaloma:ne ilegele sia:i dagoi.
20 Yihoula:me da Yuda fi ouligilalebe, Idome fi dunu da Yudama
odoga:ne, ilisu ilia fi ouligi. 21 Amaiba:le, Yihoula:me amola ea 'sa:liode'
fila heda:i dadi gagui dunu da Sa:ie moilaiga gegemusa: asi. Amogawi,
Idome dadi gagui wa:i da Yihoula:me ea dadi gagui wa:i amo eale disi.
Yihoula:me amola ea 'sa:liode' ouligisu dunu da eale disi amomane fili,
hobeale asi. Yuda dadi gagui dunu huluane da afogogole, afae afae hi
diasua buhagi. 22 Amoganini, Idome fi da ilisu ouligisu. Amola Yihoula:me
ea ouligilalu, Libina moilai bai bagade fi da ema odoga:i.
23 Yihoula:me ea hou eno huluane da "Yuda hina bagade ilia Hamonanu
Meloa" amo ganodini dedene legei. 24 Yihoula:me da bogoi amola hina
bagade ilia bogoi uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai Bai Bagade ganodini
uli dogonesi. Egefe A:ihasaia da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade A:ihasaia
(2 Hou Olelesu 22:1-6)

25 Isala:ili hina bagade Youla:me (A:iha:be egefe) da ode fagoyale Isala:ili
ouligilalu, A:ihasaia (Yihoula:me egefe) da Yuda fi ilia hina bagade hamoi.
26 E da lalelegele ode22 agoane esalu, Yuda hina bagade hamoi. E da
Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode afae fawane Yuda fi ouligilalu.
Ea:me da A:dalaia (Isala:ili hina bagade A:iha:be ea idiwi amola Isala:ili
hina bagade Omeli amo ea aowa).
27 A:ihasaia ea ame da hina bagade A:iha:be ea idiwiba:le, e da A:iha:be
ea sosogo fi defele, Hina Godema wadela:le hamoi.
28 Yuda hina bagade A:ihasaia amola Isala:ili hina bagade Youla:me ela
da gilisili, Silia hina bagade Ha:sa:ielema gegei. Ilia dadi gagui wa:i da
La:imode moilai bai bagade, Gilia:de soge ganodini, amogai migagadenene
gegei. Youla:me da amogai gegenana, gala:i ba:i. 29 E da e gala:i fa:gi
bahoma:ne, Yeseliele moilai bai bagadega buhagi. Amola A:ihasaia da
amoga e ba:la asi.

9

Balofede Dunu da Yihiu, Isala:ili Fi ilia hina bagade Hamoma:ne ema Susuligi Sogagala:le Ilegei

1 Amogaluwane, balofede dunu Ilaisia da ayeligi balofede dunu afae
wele guda:le, ema amane sia:i, "Di da momagele, La:imode moilai bai
bagade, Gilia:de soge ganodini, amoga masa. Amo osoboga hamoi ofodo
olife susuligi di nabai, amo gaguli masa. 2 Di da amoga doaga:sea,
Yihiu (Yihosiafa:de egefe amola Nimisa:i ea aowa) hogoma. Dunu ili asi
amo esafulia, efa oule, enoga hame heda:su sesei amoga oule heda:ma.

3 Amogai, di da olife susuligi, Yihiu ea dialuma da:iya sogagala:le, amane
sia:ma, ‘Hina Gode da amane sia:sa, Na da di Na fi Isala:ili ilia hina bagade
ilegesa.’ Amasea, amo sogebi hedolowane fisili masa.”
4 Amaiba:le, ayeligi balofede dunu da La:imode moilai bai bagadega asi.
5 Amogai, e da dadi gagui wa:i ouligisu dunu, ilia da sia: sia:sa:imusa:
gilisibi ba:i. E amane sia:i, “Hina! Na da dima sia:sia:mu gala!” Yihiu
da amane adole ba:i, “Di da niniga afae nowama sia:mu gala?” E bu
adole i, “Hina! Dimafa sia:mu gala.” 6 Amalalu, ele galu diasu ganodini
golili sa:ili, amola ayeligi balofede dunu da Yihiu ea dialuma da:iya olife
susuligi sogagala:le, ema amane sia:i, “Isala:ili fi ilia Hina Gode da amane
sia:sa, ‘Na da di Na fi Isala:ili ilia hina bagade ilegesa. 7 Di da dia hina
(Isala:ili hina bagade, A:iha:be ea egefe) amo medole legema. Bai Na
da Yesebele, e da Na balofede dunu amola Na eno hawa: hamosu dunu
medole lelegeiba:le, Na da ema se dabe imunu.
8 A:iha:be ea sosogo fi amola egaga fi huluane da bogosu ba:mu. Na da
ea sosogo fi dunumusu huluanedafa, goi amola da:i hamoi amo huluane
ebelelesimu. 9 Na da Isala:ili fi hina bagade Yelouboua:me amola Isala:ili
hina bagade Ba:iasia ela sosogo fima hamoi defele, A:iha:be ea sosogo fima
hamomu.
10 Yesebele ea da:i hodo da mae dogone sanawene, Yeseliele sogega
wa:mega na dagoi ba:mu,’ ” Amo sia:nanu, ayeligi balofede dunu da sesei
yolesili, hobea:i.
11 Yihiu da ea na:iyado dadi gagui ouligisu dunu ilima bu asili, ilia da
ema amane adole ba:i, “Liligi huluane da defeala:? Amo gagaoui dunu
da dima adi hamosala:?” Yihiu da bu adole i, “Ea hamomusa: hanai amo
dilia dawa:.”
12 Ilia amane sia:i, “Hae! Ninia hame dawa:. Ea sia:i amo ninima adole
ima!” Yihiu da amane sia:i, “E da nama amane sia:i, ‘Hina Gode da amane
ilegesa, Na da di Isala:ili ilia hina bagade hamoma:ne susuligi sogagala:le
ilegesa!’ ”
13 Hedolodafa, Yihiu ea na:iyado dadi gagui ouligisu dunu, ilia da ilia
abula fa:gu da:iya gado, Yihiu amo da:iya aligima:ne, fa:sisili, dalabede
fulabole, amola ha:giwane amane wele sisia:i, “Yihiu da hina bagade
hamoi dagoi.”

Yihiu da Isala:ili hina bagade Youla:me Medole Legei

14-15 Amalalu, Yihiu da Isala:ili hina bagade Youla:me amo fane lege-
musa:, hohonosu wamo sia: hamoi. Hina bagade Youla:me da La:imode
sogega, Silia hina bagade Ha:sa:ilelema gegenana gala:i. Amo bahoma:ne,
e da Yeseliele moilai bai bagadega asili, esalu. Amaiba:le, Yihiu da ea
na:iyado dadi gagui ouligisu dunuma amane sia:i, “Dilia da namagai galea,
dunu mogili da La:imode fisili, Yeseliele fima sisane sia:sa:besa:le, logo
huluane noga:le sosodo aligima.” 16 Amalalu, Yihiu da ea ‘sa:liode’ da:iya
fila heda:le, Yeseliele moilai bai bagadega doaga:musa: asi. Youla:me e
gala:i da hame bahoi, amola Yuda hina bagade A:ihasaia da ema ba:la
misini, amogawi esalebe ba:i.
17 Sosodo ouligisu dunu afae, Yeseliele gagagula heda:i diasu gadodili
esala, da Yihiu amola ea dunu manebe ba:i. E da amane wele sia:i, “Na
ba:loba dunu da hosi da:iya fili heda:fia:lebe ba:sa.” Youla:me da bu adole
i, “Amo ilia da ha lai dunuyale o ninimagai dunuyale, amo ba:ma:ne,
hosiga fila heda:i dunu asunasima.”

18 Sia: adole ahoasu dunu da hosi da:iya fila heda:le asili, Yihuma doaga:le, ema amane sia:i, “Hina bagade da di da ninimagai o ninima ha lai dunuyale dawa:musa:, amo adole ba:ma:ne na asunasi.” Yihiu da bu adole i, “Amo da dia liligi hame. Na baligia aligili, nama fa:no bobogema!” Sosodo ouligisu dunu gagagula heda:i diasu gadodili esalu, da adola ahoasu dunu da Yihiu ea gilisisu doaga:le, bu hame maha, amane sia: legei.
19 Youla:me da sia: adola ahoasu dunu eno asunasili, e da Yihuma musa: adole ba:i defele, adole ba:i. Amola Yihiu da bu amane sia:i, “Amo da dia liligi hame. Na baligia aligili, nama fa:no bobogema!”
20 Sosodo ouligisu dunu da enowane sia: adola ahoasu da Yihiu ea gilisisu doaga:le, hame buhagi, amo sia:legei. Amola e eno amane sia:i, “Gilisisu bisili ahoabe dunu da ea ‘sa:liode’ fila heda:le amo dadousa dunu agoane ha:gi ahoa. E da Yihiu ea hou defele hamosa.”
21 Isala:ili hina bagade Youla:me da amane hamoma:ne sia:i, “Na ‘sa:liode’ momagema!” Ilia da amane hamoi. Youla:me amola Yuda hina bagade A:ihasaia, ela da elela: ‘sa:liode’ da:iya fila heda:le, Yihuma doaga:musa:, gadili asi. Ilia da sogebi amo musa: Na:ibode gagui, amoga Yihuma doaga:i.
22 Youla:me da ema amane adole ba:i, “Di da olofoiwane manabela:?” Yihiu da bu adole i, “Olofosu hamomu da hamedei. Bai wamuni dawa:su hou amola ogogole loboga hamoi ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu hou amo dia ame Yesebele ea bai muni hamoi, amo huluane dialebe ba:sa.”
23 Youla:me da ha:giwane wele sia:i, “A:ihasaia! Hohonosu hou da doaga:i dagoi!” E da ea ‘sa:liode’ delegima:ne hosi efega hiougia guda:i.
24 Yihiu da ea gasa defele oulali dili, souga gala:i. Sou da asili, Youla:me ea baligia ludili, ea dogo badofai. Youla:me da ea ‘sa:liode’ ganodini, gala:la sa:ili, bogoi dagoi. 25 Yihiu da ea fidisu dunu Bidigama amane sia:i, “Ea da:i hodo lale, Na:ibode ea musa: gagui sogega galagama! Di bu dawa:ma! Musa: ania da hosi da:iya fila heda:le, hina bagade Youla:me ea ada A:iha:be ea baligia ahoanoba, Hina Gode da A:iha:bema amane sia:i,
26 ‘Na da aya Na:ibode amola egefelali medole legei ba:i. Amola Na da amane dafawane hamoma:ne ilegele sia:sa, Na da ilia medole legei sogebi amoga, dima se dabe imunu.’ ” Yihiu da ea fidisu dunuma eno amane sia:i, “Amaiba:le, Youla:me ea da:i hodo lale, Hina Gode Ea ilegei sia: dafawane hamoma:ne, Na:ibode ea musa: gagui sogebi amoga galagama.”

Ilia da Yuda hina bagade A:ihasaia Medole Legei

27 Yuda hina bagade A:ihasaia da amo hou ba:beba:le, e da ea ‘sa:liode’ ganodini, Bede Ha:iga:nega doaga:musa: hobea:i. Yihiu da e baligia se bobogei. Yihiu da ea dunuma amane sia:i, “E amolawane medole legema!” A:ihasaia da ea ‘sa:liode’ ganodini, logo amo da Ge moilai (Ibia:me moilai gadenene) amoga asili, Yihiu ea dunu da e gala:i. Be e da bu asili, Migidou moilai bai bagadega doaga:le, bogoi. 28 A:ihasaia ea eagene ouligisu dunu da ea bogoi da:i hodo lale, ‘sa:liode’ da:iya ligisili, Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asili, hina bagade bogoi uli dogosu sogebi, Da:ibidi Moilai Bai Bagade ganodini, uli dogone sali.
29 Isala:ili hina bagade Youla:me (A:iha:be egefe) amo ea ouligibi ode gidayale ganodini, A:ihasaia da Yuda hina bagade hamoi.

Hina bagade Uda Yesebele da Medole Legei Ba:i

30 Yihiu da Yeseliele moilai bai bagadega doaga:i. Yesebele da hou doaga:i nababeba:le, ea si widasilale, ea dialuma hinabo nina: hahamone, fo misa:ne agenesidili lela, logoa gudu ba:le gudui. 31 Yihiu da moilai logo

holeiga golili manoba, Yesebele da amane wele sia:i, “Di Similai! Fane legesu dunu di! Abuliba:le guiguda: misi?”
32 Yihiu da ba:le gadole, amane wele sia:i, “Namagai da nowala:?” Hina bagade diasu ouligisu dunu aduna o udiana da fo misa:ne agenesidili ema gudu ba:le gudui.
33 Yihiu da ilima amane sia:i, “Amo uda galaguduma!” Ilia da Yesebele amo ouga:ne galagudui. Ea maga:me da dobea fei damana, amola hosi damana siagagala:i. Yihiu da ea ‘sa:liode’ da:iya fila heda:le amo uda ososa:gi. 34 Amalalu, Yihiu da hina bagade diasuga golili sa:ili, ha:i mai. Amogalu fawane, e da amane sia:i, “Amo gagabui aligi uda, uli dogone sanasima. Bai e da hina bagade idiwi.” 35 Be dunu da e uli dogomusa: asili, ea dialuma gasa amola ea lobo gasa amola emo gasa amo fawane diafulubi ba:i. 36 Ilia da amo Yihuma sia:legebeba:le, e da amane sia:i, “Hina Gode da ea hawa: hamosu dunu Ilaidiamadili sia:i defele, amo hou da doaga:i. Hina Gode da amane sia:i, ‘Yesebele ea da:i hodo da Yeseliele soge ganodini, wa:mega mai dagoi ba:mu. 37 Ea da:i hodo oda dialebe da iga safasi agoai ba:mu. Amasea, dunu afae da amo da Yesebele ea da:i hodo hamedafa dawa:mu,’ ”

10

A:iha:be Egaga Fifi Misi Dunu da Medole Legei Ba:i

1 Musa: Isala:ili hina bagade A:iha:be egaga fi misi dunu 70 agoane da Samelia ganodini esalebe ba:i. Yihiu da meloa dedene, amaiwane amo defele eno mogili hahamone, Samelia asigilai dunu amola moilai ouligisu dunu amola A:iha:be egaga fi misi dunu ilia ouligisu dunu, amo huluanema iasi. E dedei da amane dedei, 2 “Dilia da hina bagade A:iha:be egaga fifi misi dunu amo ouligisa. Dilia da ‘sa:liode’ amola hosi amola gegesu liligi gagui gala. Amaiba:le, amo meloa dedei da dilima doaga:sea,
3 dilia hedolowane baligili dawa:su hina bagade egaga fi dunu afae, dilia hina bagade hamoma:ne ilegema. Amasea, e gaga:ma:ne, ninima gegema!”
4 Samelia ouligisu dunu da bagadewane beda:gia:i. Ilia da amane sia:i, “Ninia da habodane Yihuma ha lale, gegema:bela:? Hina bagade Youla:me amola hina bagade A:ihasaia da e hasalasimu hamedei ba:i.” 5 Amaiba:le, hina bagade diasu ouligisu dunu amola moilai ouligisu dunu amola asigilai dunu amola A:iha:be egaga fi dunu ilia ouligisu dunu, ilia da Yihuma amane sia:si, “Ninia da dia hawa: hamosu dunu esala. Ninia da dia sia:be liligi defele hamomusa: momagele esala. Be ninia da hina bagade hame ilegemu. Dia adi hou da noga:i di dawa:sea, amo hamoma!”
6 Yihiu da ilima meloa eno dedene iasi, “Dilia da namagai galea, amola na hamoma:ne sia:i amo hamomusa: momagele esalea, hina bagade A:iha:be egaga fi dunu huluane ilia dialuma amo aya wewaba, Yeseliele moilai bai bagadega nama gaguli misa:!” (Samelia asigilai dunu, ilia da hina bagade A:iha:be egaga fifi misi dunu ouligisu. Asigilai dunu da ili bugili ianu.)
7 Yihiu ea meloa dedei da ilima doaga:loba, Samelia moilai bai bagade ouligisu dunu, ilia da A:iha:be egaga fi dunu 70 agoane huluane medole lelegele, ilia dialuma damuni fasili, daba ganodini salawene, Yeseliele moilai bai bagadega Yihuma iasi.
8 Ilia da Yihuma, A:iha:be egaga fi dunu ilia dialuma da gaguli misi dagoi adobeba:le, e da amo dialuma gasa huluane mogili aduna ligiagale moilai gagoi logo holei gadenene ligisi, dialeawane hahabe hadigima:ne

sia:i. 9 Golale hahabe, e da logo holeiga asili, amoga gilisi dunu ilima amane sia:i, “Ni fawane da hina bagade medole legema:ne wamo ilegele, amola e dafawane medole legei. Dilia hame! Be amo dunu amo nowa da medole legebela:? 10 Hina Gode da Ea balofede dunu Ilaisiamadili, hou huluane amo da A:iha:be egaga fima misunu hou, olelei dagoi. Amola ilia huluane da medole legeiba:le, amo hou da dafawane doaga:i dagoi dawa:ma!” 11 Amalalu, Yihiu da A:iha:be egaga sosogo fi huluane Yeseliele ganodini esala, amola ea eagene ouligisu dunu amola ea dogolegei amola ea gobele salasu dunu, ili huluanedafa, ea medole legei. Dunu afae esalebe da hamedafa ba:i.

Yihiu da hina bagade A:ihasaia ea Sosogo Fi Medole Lelegei

12 Yihiu da Yeseliele fisili, Samelia amoma doaga:musa: asi. Logoga ahoanoba, e da sogebi ea dio amo “Sibi Ouligisu Fisisu” amoga, 13 e da hina bagade A:ihasaia bogoi, amo ea sosogo fi oda ba:i. E da ilima amane adole ba:i, “Dili da nowala:?” Ilia da bu adole i, “Nini da A:ihasaia ea sosogo fi dunu. Ninia da hina bagade uda Yesebele ea manolali amola hina bagade sosogo fi eno Yeselielega esala, ilima asigi sia:saimusa: masunu.” 14 Yihiu da ea dunuma amane hamoma:ne sia:i, “Ili mae medole, gagulaligima!” Ilia da ili huluane gagulaligili, Yihiu da uli dogoi amogai dialu, amo gadenene ili huluane medole legei. Ilia idi da 42 agoane, amola dunu afae esalebe hame ba:i.

Yihiu da A:iha:be ea Sosogo Fi Dunu Hame Bogoi Esalu, amo Huluane Medole Lelegei

15 Yihiu da bu logoga ahoanoba, Yonada:be (Liga:be egefe) yosia:i. Yihiu da ema hahawane sia:ne, amane sia:i, “Ania asigi dawa:su da defele diala. Di da na fuli gala:ma:bela:?” Yonada:be da bu adole i, “Ma! Na da dimagai dialumu!” Yihiu da bu adole i, “Defea! Amaiba:le, gousa:la:di!” Ela da gousa:lu, Yihiu da Yonada:be ‘sa:liode’ da:iya fila heda:ma:ne, lobolele gadoi. 16 Yihiu da amane sia:i, “Ani ahoa:di! Di da na Hina Godema fawane fa:no bobogesu hou ba:mu!” Elea da ‘sa:liode’ da:iya fila heda:le, Samelia moilai bai bagadega doaga:le, 17 Yihiu da A:iha:be ea sosogo huluanedafa medole legei. E da dunu afae esaloma:ne hame yolesi. Amo hou Hina Gode da Ilaisiama olelei, amo defele doaga:i dagoi ba:i.

Yihiu da Ba:ilema Nodone Sia:ne Gadosu Dunu Huluane Medole Lelegei

18 Yihiu da Samelia fi dunu huluane gilisima:ne sia:ne, ilima amane sia:i, “Hina bagade A:iha:be da Ba:ilema fonobahadi hawa: hamonanu. Be na da Ba:ilema asigiba:le, baligiliwane ema hawa: hamomu. 19 Dilia Ba:ile ea balofede dunu amola ema nodone sia:ne gadosu dunu amola ea gobele salasu dunu huluanedafa guiguda: gilisima:ne sia:ma. Afae mae yolesima. Na da Ba:ilema gobele salasu bagadedafa hamomu. Amola nowa da hame masea, ninia da amo dunu medole legemu.” (Yihiu da ogogoi. E da Ba:ilema nodone sia:ne gadosu dunu huluane medole legemusa: ilegeiba:le, ili gilisima:ne sia:i) 20 Amalalu, Yihiu da amane hamoma:ne sia:i, “Ba:ilema nodoma:ne, nodone sia:ne gadomusa: eso bagadedafa ilegema!” Ilia da amo eso ilegei. 21 Amalu, Yihiu da Isala:ili soge huluane ganodini dunu huluane da amo nodone sia:ne gadosu amoga misa:ne sia:si. Ba:ilema nodone sia:ne gadosu dunu huluanedafa da misi. Ilia huluane da Ba:ile ea debolo diasu ganodini golili sa:ili, debolo diasu da

nabaidafa ba:i. 22 Amalalu, Yihiu da Ba:ile gobele salasu dunu amo da
sema abula ouligi, amo sema abula lale, nodone sia:ne gadosu dunu iligili
ima:ne sia:i.
23 Amalalu, Yihiu hisu da Yonada:be (Liga:be egefe) oule, debolo diasu
ganodini golili sa:ili, dunu amo ganodini gilisi dialu ilima amane sia:i,
"Gilisisu ganodini hogoma! Ba:ilema nodone sia:ne gadosu dunu fawane
esaloma:ne sia:ma. Hina Godema nodone sia:ne gadosu dunu da goegai
mae esaloma:ne sia:ma." 24 Amalalu, e amola Yonada:be da Ba:ilema
gobele salimusa: golili sa:i. E da musa: dunu 80 agoane debolo gadili
hamega leloma:ne ilegele, ilima amane sia:i, "Dilia amo dunu huluane
fane legema. Nowa da dunu afae esaloma:ne yolesisia, e da dabele, medole
legei dagoi ba:mu!"
25 Yihiu da gobele salasu liligi ianu, sosodo aligisu dunu amola dadi
gagui wa:i ouligisu dunu ilima amane sia:i, "Ganodini golili sa:ili, dunu
huluanedafa medole legema! Afae da maedafa hobeama:ma!" Ilia da
gegesu gobihei duga:le gadole, ganodini golili sa:ili, Ba:ilema nodone sia:ne
gadosu dunu huluanedafa medole lelegele, ilia da:i hodo moiya gadili
hiougili sasali. 26 Ilia da duni bugi ifa (amo da sema galu) amogai diala,
amo gadili gaguli asili, laluga ulagili sali. 27 Ilia da amaiwane sema ifa duni
bugi amola debolo diasu amo wadela:lesi. Ilia da debolo ea hou afadenene
bu iga giasu diasu hamoi. Amola amo da wali amaiwane diala. (Amo da
eso dedei amoga amaiwane diala)
28 Yihiu da amanewane Isala:ili soge ganodini, Ba:ilema nodone sia:ne
gadosu hou gugunufinisi dagoi. 29 Be e da hina bagade Yelouboua:me (amo
da gouliga hamoi bulamagau gawali mano aduna Bedele moilai amola
Da:ne moilai ligisiba:le, Isala:ili dunu fi wadela:le hamoma:ne oule asi)
Yihiu da ea hou defele hamoi. 30 Hina Gode da Yihuma amane sia:i,
"Di da Na hamoma:ne hanai huluane A:iha:be egaga fima hamoi dagoi.
Amaiba:le, Na da dima dafawane ilegele sia:sa. Digaga fifi misi biyadu
amo, ilia da Isala:ili hina bagade hamomu." 31 Be Yihiu da dafawanedafa
nabasu hou hame hamoi. E da Isala:ili Hina Gode Ea Sema amo noga:le
hame hamoi. Be amomane e da Yelouboua:me (amo da Isala:ili fi dunu
wadela:le hamoma:ne, oule asi) amo ea hou defele hamoi.

Yihiu ea Bogosu

32-33 Amogalu Hina Gode da muni Isala:ili soge fonoboma:ne hamoi. Silia
hina bagade Ha:sa:iele da Isala:ili soge amo da Yodane Hano gusudili diala,
ga (south) asili, Aloua moilai (Anone Hano bega: diala) amo huluane
hasali. Amo soge ganodini, Gilia:de amola Ba:isia:ne soge dialebe ba:i.
Amola amo ganodini, Ga:de fi amola Liubene fi amola Gusu Ma:na:se fi,
ilia da amo soge ganodini esalebe ba:i.
34 Yihiu ea hou eno huluane, amola ea nimi gesa:i hou da "Isala:ili hina
bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei. 35 Yihiu da
bogole, Samelia moilai bai bagadega uli dogone sali. Egefe Yihouaha:se,
da e bagia Isala:ili hina bagade hamoi.
36 Yihiu da Samelia moilai bai bagadega esala, ode 28 agoanega Isala:ili
fi ouligilalu.

11

A:dalaia amola Youa:se
(2 Hou Olelesu 22:10—23:15)

1 Hina bagade A:ihasaia ea ame A:dalaia da egefe da medole legei
nababeba:le, e da hina bagade ea sosogo fi dunu huluane medole
legema:ne sia:si. 2 A:ihasaia egefe Youa:se e fawane da hame medole legei
ba:i. Ilia da e amola eno sosogo fi dunu fane legemusa: misini, ea awa
Yihosiba (hina bagade Yihoula:me ea idiwi amola A:ihasaia ea dalusi) e
da Youa:se gei. E da Youa:se amola ea ouligisu uda amo dia ahoasu sesei
Debolo ganodini amoga oule asili, amola A:dalaia ea mae ba:ma:ne, ela
wamolegei. Amalalu, ilia da Youa:se hame medole legei. 3 Yihosiba da ode
gafeyale agoanega Youa:se ouligi. A:dalaia da Yuda fi ouligilaloba, Youa:se
da Debolo diasu ganodini wamoaligili esalebe ba:i, amola Yihosiba da e
ouligi.

4 Be ode fesuga, gobele salasu dunu Yihoida da hina bagade uda ea
da:igene sosodo aligisu dunu amola hina bagade diasu sosodo aligisu
dunu ilia hina dunu, ilima Debolo diasua misa:ne sia:i. Amogawi, e da
sia:beba:le, ilia da ea hamomu liligi amo fidima:ne dafawane ilegele sia:i.
E da hina bagade A:ihasaia egefe Youa:se wamo esalu, amo ilima olei. 5 - 6 E
da ilima amane hamoma:ne sia:i, “Dilia da Sa:bade eso hawa: hamomusa:
masea, mogi udiana amoga eno da hina bagade uda ea diasu sosodo
aligima:ne sia:ma! Mogi udiana amoga, eno da Se Logo Ga:suga sosodo
aligima:ne sia:ma! Amola mogi udiana amoga, eno da logo ga:su sosodo
aligisu dunu ilia baligia sosodo aligima:ne sia:ma! 7 Be sosodo aligisu
dunu gilisisu aduna amo da Sa:bade esoga helefisia, ilia da hina bagade
Youa:se gemusa:, Debolo diasu sosodo aligima:ne sia:ma! 8 Dilia da gegesu
gobihei duga:le gadolewane, hina bagade Youa:se noga:le gema:mu! E da
habidili ahoasea, dili e sigi masa. Nowa da dilima gadenena masea, medole
legema!”

9 Ouligisu dunu ilia da Yihoida ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. Ilia
da ilia dunu, gilisisu amo da Sa:bade esoga helefi amola gilisisu amo
da Sa:bade esoga hawa: hamonanu, amo huluane Yihoidama oule asi.
10 Yihoida da musa: hina bagade Da:ibidi ea goge agei amola ludasa:besa:le
gaga:su liligi huluane Debolo diasu ganodini modaligi, amo lale, ouligisu
dunu ilima i. 11 Amola e da dunu ilia gegesu gobihei duga:le gadole, amo
hina bagade Youa:se gemusa:, Debolo diasu midadi sisiga:le dadalema:ne
asunasi. 12 Amalalu, Yihoida da Youa:se amo gadili oule asili, hina bagade
habuga ea dialuma da:iya figisili, meloa amo ganodini da hina bagade
ilia sema dedei ema i. Amalalu, e da Youa:se ea dialuma da:iya susuligi
sogagala:le, e Yuda hina bagade hamoma:ne ilegei. Dunu huluane da lobo
fane, amane wele sia:i, “Hina bagade da sedagili esalumu da defea!”

13 Hina bagade uda A:dalaia da sosodo aligisu dunu amola gilisi dialu
dunu ilia nodosa gugulubi amo nababeba:le, e da hehenaia Debolo diasuga
doaga:loba, dunu bagohame amogawi gilisi dialebe ba:i. 14 Amogawi, e da
hina bagade gaheabolo, Yuda fi ilia hou defele, golasu ifa bagade Debolo
Diasu logo holeiga dialu, amo dafulili lelebe ba:i. Ouligisu dunu huluane
amola dalabede dusu dunu ilia da e sisiga:le lelefulu. Amola dunu huluane
da hahawane wele sia:nanebe amola dalabede fulabolalebe ba:i. A:dalaia
da bagadewane da:i dioiba:le, ea abula gadelale, ha:giwane amane wele
sia:i, “Hohonosu! Hohonosu da doaga:i dagoi.”

15 Yihoida da A:dalaia amo Debolo diasu sogebi ganodini medole legei
ba:mu higa:i galu. Amaiba:le e da dadi gagui wa:i ouligisu dunu ilima
amane hamoma:ne sia:i, “A:dalaia amo sosodo aligisu dunu ilia dadalei
dogoa amoga gadili oule masa. Nowa da e gemusa: hamosea, amo medole

legema!” 16 Ilia da A:dalaia gagulaligili, hina bagade diasuga gaguli oule asili, Hosi Logo Ga:sua amogai, e medole legei dagoi.

Yihoida da Yuda Fi ilia Hou Afadenei
(2 Hou Olelesu 23:16-21)

17 Gobele salasu dunu Yihoida da amane hamoma:ne sia:beba:le, hina bagade Youa:se amola Yuda fi dunu da Hina Godema ilia da Ea fidafa fawane esaloma:ne, dafawane ilegele sia:su hamoi. Amola Yihoida da sia:beba:le, Yuda fi dunu da, ilia hina bagade noga:le fuli gala:ma:ne, dafawane ilegele sia:su. 18 Amalalu, dunu huluane da ogogosu ‘gode’ Ba:ile ea debolo diasuga asili, amo mugululi, wadela:lesi. Ilia da oloda amola loboga hamoi ‘gode’ agoaila huluane gugunufinisi. Amola ilia da oloda amo ilia midadi, Ba:ile gobele salasu dunu Ma:da:ne, medole legei dagoi. Yihoida da sosodo aligisu dunu Debolo Diasu ouligima:ne asunasi. 19 Amalalu, e amola dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola hina bagade da:i sosodo aligisu dunu, ilia da hina bagade amo Debolo diasu fisili, hina bagade diasuga oule asi. Dunu huluane da ili bobogei. Youa:se da Sosodo Aligisu Logo Ga:su amoga hina bagade diasu golili sa:ili, hina bagade fisu amoga fila heda:i. 20 Dunu huluane da hahawane bagade ba:i. Moilai fi da ouiya:i dialebe ba:i. Bai A:dalaia da hina bagade diasu ganodini fane legei ba:i.

21 Youa:se da lalelegele, ode fesuale esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi.

12

Yuda hina bagade Youa:se
(2 Hou Olelesu 24:1-16)

1 Isala:ili hina bagade Yihiu da Isala:ili soge ode fesuale ouligilalu, Youa:se da muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esala, ode 40agoanega Yuda fi ouligilalu. Ea ame da Biasiba moilai uda galu, ea dio amo Sibia.

2 Youa:se ea esalusu huluane amoga, Hina Gode hahawane ba:ma:ne hou hamonanusu. Bai gobele salasu dunu Yihoida da hou noga:idafa ema olelei. 3 Be e da Gode Ea hou hame lalegagui dunu ilia ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi, amo hame wadela:lesi, amola amogawi Yuda fi dunu mogili da ohe amola gabusiga: manoma gobele sasalilalu.

4 Youa:se da gobele salasu dunu ili ema misa:ne sia:ne, ilia da muni amo da Debolo diasuga gobele salimusa: lai, amola hahawane udigili iasu muni, amo huluane momagele lelegema:ne sia:i. 5 Gobele salasu dunu afae afae ilia da muni ouligisu dunu ilia muni ilima i amoga lale, ilia da Debolo liligi wadela:lesi amo ba:sea, bu hahamoma:ne, Youa:se ea sia:i.

6 Be Youa:se ea ouligibi ode23 agoane da doaga:loba, gobele salasu dunu ilia da bu hame hahamobeba:le, Debolo Diasu da hame hahamoi dialebe ba:i. 7 Amaiba:le, Youa:se da Yihoida amola gobele salasu dunu huluane ema misa:ne sia:ne, amola ilima amane adole ba:i, “Dilia da abuliba:le Debolo Diasu bu hame hahamosala:? Wali weganini, dilia muni lai amo mae modalegema! Dilia amo muni noga:le ouligima:ne, ouligisu dunuma ima.” 8 Gobele salasu dunu ilia da amane hamoma:ne sia:i, amola ilila: da Debolo Diasu bu hame hahamomu sia:i.

9 Amalalu, Yihoida da gagili lale, ga:lu da:iya gelabo doasili, gagili oloda bega: ligisi. Amo gagili da Debolo Diasu ea logo holei heda:su lobodafadini dialebe ba:i. Debolo Diasu logo holeiga gobele salasu hawa: hamosu dunu

da, dunu amo da nodone sia:ne gadomusa: misi, ilia muni lale, gagili ganodini salasu. 10 Ilia da amo gagili ganodini muni bagade ba:loba, hina bagade ea sia: dedesu dunu amola Gobele Salasu Hina dunu ela da misini, silifa fage lai amo idili, amola ea dioi defei ba:su. 11 - 12 Ilia da amo muni ea idi defele dedene, ilia amo muni Debolo Diasu hawa: hamosu ouligisu dunu ilima iasu. Amo dunu ilia da diasu gagusu dunu, gele goudasu dunu amola gele dadamusu dunu, ilima iasu. Amola ilia da ifa gaga:i, amola gele gadelalesa:i, amo bu hahamoma:ne, amola eno hawa: hamoma:ne, amo dabe iasu. 13 Be amo muniga ilia da silifa faigelei, ofodo, dalabede, gamali gesosu liligi, amola eno silifa o gouli liligi huluane, amo hahamobe dunu iligili muni hame iasu. 14 Muni huluanedafa da Debolo Diasu wadela:i buga:le hawa: hamosu dunu, iligili bidi imunusa: amola amo gagumu liligi fawane amo muniga lidisu. 15 Amo hawa: hamosu dunu ilia da moloidafa dunu. Amaiba:le, ilia da amo muni ea asi hou dedene legele hogomu hamedei ba:i. 16 Be muni amo Yuda dunu da wadela:i hou dabe gobele salasu iasu hamoma:ne i, amo da gagili ganodini hame salasu. Bai amo muni da gobele salasu dunu ilia: galu.

17 Amogalu, Silia hina bagade Ha:sa:iele da Ga:de moilai bai bagade doagala:le, hasali. Amalu, e da Yelusaleme doagala:musa: ilegei. 18 Yuda hina bagade Youa:se da iasu liligi huluane amo e bisili hina bagade Yihosiafa:de amola Yihoula:me amola A:ihasaia ilia Hina Godema imunusa: ilegei, amola hisu iasu, amola gouli huluane Debolo Diasu amola hina bagade diasu ganodini dialu, amo huluane lale, hina bagade Ha:sa:iele ema iasi. Amalalu, Ha:sa:iele da ea dadi gagui wa:i, amo Yelusaleme fisili, masa:ne sia:i.

19 Hina bagade Youa:se ea hamoi eno huluane da “Yuda hina bagade Ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

20 - 21 Hina bagade Youa:se ea eagene ouligisu dunu ilia da e medomusa: wamo sia: hahamoi. Ouligisu dunu aduna, amo Yosaga (Simia:de egefe) amola Yihosaba:de (Siouma egefe) ela da Sila sogega ahoasu logoa, diasu amo da osobo gasa:le lelegela heda:i Yelusaleme gusudili dialu, amo diasua Youa:se fane legei. Ilia da Youa:se amo hina bagade uli dogosu sogebi, Da:ibidi Moilai Bai Bagade ganodini, uli dogone sali. Youa:se egefe A:masaia da e bagia hina bagade hamoi.

13

Isala:ili hina bagade Yihouaha:se

1 Yuda hina bagade Youa:se (A:ihasaia egefe) da Yuda fi ode23 ouligilalu, Yihouaha:se (Yihiu egefe) da Isala:ili fi ilia hina bagade hamoi. E da Samelia moilai bai bagadega esala, ode 17 agoanega Isala:ili fi ouligilalu. 2 Yihouaha:se da musa: hina bagade Yelouboua:me defele, Hina Godema wadela:le hamoi, amola Isala:ili fi dunu ilia wadela:le hamoma:ne oule asi. E da ea wadela:i hou hamedafa yolesi.

3 Amaiba:le, Hina Gode da Isala:ili fi ilima ougi galu. Hina Gode da logo doasiba:le, Silia hina bagade Ha:sa:iele amola eagofe Beneha:ida:de da eso bagohame Isala:ili fi hasalalusu. 4 Amalalu, Yihouaha:se da Hina Godema sia:ne gadoi. Amola Hina Gode da Silia hina bagade da Isala:ili fima gasa fili, ilima se bagade iabe, amo dawa:beba:le, ea sia:ne gadosu nabi dagoi. 5 Hina Gode da Isala:ili fima gaga:su dunu asunasi. Silia fi da Isala:ili fima gasa fili hamoi, be amo gaga:su dunu da Isala:ili fi amo geiba:le, ilia da bu

olofole esalebe ba:i. 6 Be Isala:ili fi dunu da wadela:i hou amo hina bagade
Yelouboua:me da musa: ilia hamoma:ne oule asi, amo da mae yolesili, bu
hamonanu. Amola wadela:i uda ogogosu 'gode' Asila amo ea loboga hamoi
agoaila, da Samelia soge ganodini dialebe ba:i.
7 Yihouaha:se ea dadi gagui wa:i da wadela:lesi dagoi ba:i. Hosiga
fila heda:i dadi gagui 50 agoane amola 'sa:liode' nabuyane amola emoga
ahoasu dadi gagui dunu 10,000 agoane fawane esalebe ba:i. Bai eno
huluane, amo Silia hina bagade da gugunufinisi dagoi. E da ilima
hasalasili, osa:gili, ili ba:le osobo gulu defele ba:i.
8 Yihouaha:se ea hawa: hamosu eno amola ea gesa:i hamoi amo huluane
da "Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene
legei. 9 Yihouaha:se da bogole, Samelia sogega uli dogone sali. Egefe
Yihoua:se da e bagia, Isala:ili hina bagade hamoi.

Isala:ili hina bagade Yihoua:se

10 Yuda hina bagade Youa:se ea ouligibi ode37 amoga, Yihoua:se
(Yihouaha:se egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia moilai
bai bagadega esala, ode 16 agoanega Isala:ili fi ouligilalu. 11 E amolawane
da Hina Godema wadela:le hamoi. E da hina bagade Yelouboua:me amo
da Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne oule asi, amo ea hou defele hamosu.
12 Yihoua:se ea hawa: hamosu eno, amola Isala:ili da Yuda hina bagade
A:masaiama gegenoba, ea gesa:i hou, amo huluane da "Isala:ili hina
bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei. 13 Yihoua:se
da bogole, hina bagade bogoi uli dogosu sogebi Samelia soge ganodini,
amoga uli dogone sali. Egefe Yelouboua:me ea gona:su da e bagia, hina
bagade hamoi.

Ilaisia ea Bogosu

14 Balofede dunu Ilaisia da hame uhini bogosu olo madelai. E da
bogomusa: dialoba, Isala:ili hina bagade Yihoua:se da e ba:la asi. E da
disa amane sia:i, "Na ada! Na ada! Di da Isala:ili fi ilia gaga:sudafa dunu
galu!"
15 Ilaisia da ema amane hamoma:ne sia:i, "Dia dadi lama!" Yihoua:se da
dadi lai.
16 Ilaisia da ema amane sia:i, "Di amoga gala:musa: momagema!"
Yihoua:se da amane hamobeba:le, Ilaisia da hina: lobo amo hina bagade
ea lobo aduna da:iya ligisi.
17 Amalalu, Ilaisia da amane hamoma:ne sia:beba:le, hina bagade da
fo misa:ne agenesi amo da Silia sogedili ba:le gai, amo doasi. Ilaisia da
amane sia:i, "Dadiga gala:ma!" Hina bagade da gala:i dagoloba, balofede
Ilaisia da amane sia:i, "Di da Hina Gode Ea dadi gala! E da amo dadiga,
Silia hasalimu! Di da A:ifege moilaiga Silia fi doagala:le, gegenanu, ili
hasalimu."
18 Amalalu, Ilaisia da hina bagadema amane sia:i, "Sou doboi eno lale,
amoga osobo da:iya fama!" Hina bagade da udiana agoane osoba fane,
yolesi. 19 Amo ba:beba:le, Ilaisia da ougi ba:i. E da Yihoua:sema amane
sia:i, "Di da osoba gafeyale o fesuale agoane famu da defea galu. Amai
ganiaba, di da Silia dunu dafawanedafa hasalala:loba. Be wali di da gegesu
udiana fawane, amoga ili hasalimu."
20 Ilaisia da bogole, uli dogone sali. Ode huluane amoga, Moua:be dunu
gilisi ilia da Isala:ili sogega doagala:musa: golili dasu. 21 Eso afaega,
Isala:ili dunu oda da dunu bogoi uli dogone salaloba, ilia da Moua:be dunu

ilima gegemusa: manebe ba:beba:le, ilia da bogoi da:i hodo Ilaisia ea bogoi uli dogoi gelaba gudu galagudulalu, hobea:i. Bogoi da:i hodo da Ilaisia ea gasa digibiba:le, bogoi dunu da bu uhini wa:legadoi.

Isala:ili Fi amola Silia Fi Ela Gegei

22 Silia hina bagade Ha:sa:iele da Yihouaha:se ea ouligibi ode huluane amoga, Isala:ili fi doagala:le, ili banenesisu. 23 Be Hina Gode da Isala:ili fima asigiba:le, Ha:sa:iele da ili dafawanedafa hame gugunufinisisu. Hina Gode da Isala:ili fi fidisu. Bai E da Ea Gousa:su E da A:ibalaha:me amola Aisage amola Ya:igobe ilima hamoi, E da dawa:i galu. E da Ea fidifa hame gogolei.

24 Silia hina bagade da bogobeba:le, egefe Beneha:ida:de da e bagia, Silia hina bagade hamoi. 25 Amalalu, Isala:ili hina bagade Yihoua:se da udiana agoane Beneha:ida:de hasasali. Amola, e da moilai amo Beneha:ida:de da Yihouaha:se (Yihoua:se eda) amo ea ouligilaloba fefedelai, Yihoua:se da amo moilai huluane bu samogei.

14

Yuda hina bagade A:masaia
(2 Hou Olelesu 25:1-24)

1 Isala:ili hina bagade Yihoua:se (Yihouaha:se egefe) ea ouligibi ode aduna amoga, A:masaia (Youa:se egefe) da Yuda hina bagade hamoi. 2 E da lalelegele ode 25 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 29 agoanega Yuda fi ouligilalu. 3 E da Hina Gode hahawane ba:ma:ne hamoi. Be e da ea aowa, hina bagade Da:ibidi defele, hame hamoi. Be amomane, e da ea ada Youa:se ea hou defele hamoi. 4 E da Gode Ea hou hame lalegagui dunu ilia ogogole ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi amo hame mugului. Amola amogawi, dunu ilia da ohe amola gabusiga: manoma gobele sasalisu.

5 A:masaia da ea ouligisu hou gasawane lai dagoloba, e da eagene ouligisu dunu ilia da musa: ea ada medole legei, amo dabele huluane medole lelegei. 6 Be e da ilia mano hame medole lelegei. E da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i, Mousese ea Sema ganodini amane dedei, “Mano da wadela:i hou hamosea, ilia ada amola ame mae medole legema. Amola, edalali da wadela:i hou hamosea, manolali mae medole legema. Dunu da hi wadela:i hou hamoiba:le fawane, medole legei dagoi ba:mu”, amo dawa:beba:le, eagene ouligisu dunu ilia mano hame medole lelegei.

7 A:masaia da Idome dadi gagui dunu 10,000 agoane, Deme Fago ganodini fane lelegei. E da gegenana, Sila moilai bai bagade fedelale, amo moilai dio afadenene, bu Yogodiele dio asuli. Amo dio da wali diala.

8 Amalalu, A:masaia da Isala:ili hina bagade Yihoua:sema molole gegena misa:ne sia:si. 9 Be hina bagade Yihoua:se da ema bu dabe amane adosi, “Eso afaega aya: gaga:nomei ifa Lebanone Goumia dialu da dolo ifa amoma amane sia:si, ‘Didiwi amo nagofe igili lama:ne ima’. Be sigua ohe da baligili ahoanoba, aya: gaga:nomei ifa osa:la heda:le lologei. 10 Defea! A:masaia! Di da Idome dunu hasali dagoiba:le, disu da gasa fi amo di dawa:sa. Dunu da dima nodone dawa:beba:le, di eno gegemusa: mae dawa:le, dia sogedafa amoga hahawane esalumu da defea. Di da bidi hamosea, di amola dia fi dunu da gugunufinisisu ba:mu.” 11 Be A:masaia da Yihoua:se ea sia: nabimu higa:i. Amaiba:le, hina bagade Youa:se amola

ea dadi gagui dunu huluane da gadili mogodigili asili, Yuda soge ganodini Bede Simese moilaiga, A:masaiama gegei.

12 Isala:ili hina bagade Yihoua:se da A:masaia ea dadi gagui wa:i hasalabeba:le, ea dadi gagui dunu da ilila: diasua hobeale afia:i. 13 Yihoua:se da A:masaia gagulaligi. E da Yelusaleme doagala:musa: wa:i asili, gagoi amo da Ifala:ime Logo Ga:sua amonini asili, Hegomai Logo Ga:sua doaga:le amo ea sedade defei 200 mida gadenene agoai, amo huluane mugululi sali. 14 E da silifa amola gouli ea ba:be, amola Debolo Diasu ganodini hawa: hamosu liligi amola hina bagade diasu ganodini modai liligi amo huluane lale, Samelia moilai bai bagadega gaguli asi. Amola Yuda fi da ema bu mae doagala:ma:ne, e da Yuda dunu oda gagulaligili, Samelia sogega oule asi. Amo da Yuda fi ilima sisasu. Ilia da bu doagala:lalu, e da amo gagulaligi dunu medole legema:ne sia:i.

15 Yihoua:se ea hou eno huluane, amola e da Yuda hina bagade A:masaiama gegeloba, ea nimi hou, amo da "Isala:ili hina bagade Ilia Hawa: Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei. 16 Yihoua:se da bogoi amola hina bagade uli dogosu sogebi Samelia moilai bai bagade, amo ganodini uli dogone sali. Egefe Yelouboua:me (ea gona:su) da e bagia Isala:ili hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade A:masaia ea Bogosu (2 Hou Olelesu 25:25-28)

17 Isala:ili hina bagade Yihoua:se da bogoloba, Yuda hina bagade da ode 15 eno agoane bu esalu, bogoi. 18 A:masaia ea hou eno huluane da "Yuda hina bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei.

19 Yelusaleme dunu mogili da A:masaia medole legemusa: wamo sia: sa:ili ilegei. Amo sia: nababeba:le, A:masaia da La:igisi moilai bai bagadega hobea:i. Be ema ha lai dunu da ema fa:no bobogele, amola amogawi e medole legei. 20 Ea fi dunu ea da:i hodo hosi da:iya ligisili, Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asili, hina bagade uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai Bai Bagade ganodini uli dogone sali. 21 Amalalu, Yuda fi dunu da A:masaia egefe Asaia, amo ilima hina bagade hamoma:ne ilegei. Amogala, ea lalelegei ode da 16 agoane ba:i. 22 Ea ada bogole fa:no, Asaia da Ila:de moilai bu fedelale, amo buga:le gagui.

Isala:ili hina bagade Yelouboua:me ea Gona:su

23 Yuda hina bagade A:masaia (Youa:se egefe) da Yuda fi ode15agoanega ouligilalu, Yelouboua:me ea gona:su (Yihoua:se egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia moilai bai bagadega esala, ode 40 agoanega Isala:ili fi ouligilalu.

24 E da hina bagade Yelouboua:me (Niba:de egefe) amo da Isala:ili fi dunu ili wadela:le hamoma:ne oule asi, amo ea hou defele, Yelouboua:me ea gona:su da Hina Godema wadela:i hou hamosu. 25 E da soge huluane amo da ga (north) la:idi Ha:ima:de Adobo Gigadofa Ahoasu amoganini asili ga (south) Bogoi Hanoga doaga:i, amo soge huluane musa: fefedele lai, e da hasalalu bu lai. Musa: Isala:ili Hina Gode da ea hawa: hamosu dunu Youna (ea ada da Amidai amola e da Ga:de Hifa moilaiga misi) amodili amo hou huluane olelei.

26 Hina Gode da Isala:ili fi ilia bagadedafa se nabasu ba:i. Ilima fidisu dunu da hame galu. 27 Be Hina Gode da ili bu mae ba:ma:ne, dafawanedafa gugunufinisimu hame ilegei. Amaiba:le, E da hina bagade Yelouboua:me ea gona:su fidibiba:le, Ea fi gaga:i.

28 Yelouboua:me ea gona:su ea hawa: hamosu eno huluane amola ea
nimi fili gegesu hamoi, amola e da Isala:ili fi bu gaguma:ne, Dama:saga:se
amola Ha:ima:de moilai bai bagade ela bu fedele lai, amo huluane da
“Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.
29 Yelouboua:me ea gona:su da bogole, hina bagade bogoi uli dogosu sogebi
amo ganodini uli dogone sali. Egefe, Segalaia da e bagia, Isala:ili hina
bagade hamoi.

15

Yuda hina bagade Asaia
(2 Hou Olelesu 26:1-23)

1 Isala:ili hina bagade Yelouboua:me ea gona:su, amo ea ouligibi
ode27amoga, Asaia (A:masaia egefe) da Yuda hina bagade hamoi. 2 Asaia
da lalelegele, ode 16 esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da
Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode52 agoanega Yuda fi ouligilalu.
Ea ame da Yelusaleme uda, ea dio amo Yegoulaia. 3 E da ea ada ea hou
defele, Hina Gode hahawane ba:ma:ne, molole hamoi.
4 Be e da ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi amo hame
wadela:lesi. Amola amogawi, Yuda dunu ilia da ohe amola gabusiga:
manoma gobele salalusu.
5 Hina Gode da Asaiama lebolosi olo madelama:ne hamoi. Ea esalusu
ganodini amo olo da mae uhini madelaiwane dialusu. E da hisu diasu
enoga esalu. E da hina bagade ea hawa: hamosu amo hame hamosu. Be
egefe Youda:me da Yuda soge ouligilalu.
6 Asaia ea hawa: hamosu eno huluane da “Yuda hina bagade Ilia
Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei. 7 Asaia da bogole, hina
bagade bogoi uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai Bai Bagadega dogone sali.
Egefe Youda:me da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

Isala:ili hina bagade Segalaia

8 Yuda hina bagade Asaia ea ouligibi ode 38 amoga, Segalaia
(Yelouboua:me ea gona:su egefe) e da Isala:ili hina bagade hamoi. E
da Samelia moilai bai bagadega esala, oubi gafeyale fawane Isala:ili fi
ouligilalu. 9 E da ema bisili hina bagade dunu defele, Hina Godema
wadela:le hamoi. Hina bagade Yelouboua:me (Niba:de egefe) amo da
Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne oule asi. Segalaia da amo ea hou defele
hamoi.
10 Sia:lame (Ya:ibese egefe) da hina bagade Segalaia medomusa: wamo
sia:dasu. Amola e da Ibilia:me moilai bai bagadega, Segalaia medole
legei. Amalalu, Sia:lame da Segalaia bagia Isala:ili hina bagade hamoi.
11 Segalaia ea hawa: hamosu eno da “Isala:ili hina bagade Ilia Hawa:
Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.
12 Amaiba:le, Hina Gode Ea musa: hina bagade Yihiuma amane
hamomusa: dafawane ilegele sia: da defele doaga:i. Hina Gode da ema
amane sia:i galu, “Digaga fifi manebe biyadu amo ilia da Isala:ili hina
bagade hamone gagamu.”

Isala:ili hina bagade Sia:lame

13 Yuda hina bagade Asaia da Yuda fi ode 39 agoane ouligilalu, Isala:ili
hina bagade Sia:lame (Ya:ibese egefe) da Isala:ili fi ilia hina bagade hamoi.

Amogai esala oubi afae amoga Samelia moilai bai bagadega esala Isala:ili fi ouligilalu.

14 Menaheme (Gaidai egefe) da Desa moilai fisili, Samelia moilai bai
bagadega asili, Sia:lame medole legei. Amola e da Sia:lame bagia Isala:ili
hina bagade hamoi.

15 Sia:lame ea hawa: hamonanu eno huluane, amola ea Segalaia
medomusa: sia:dasu, amo da "Isala:ili hina bagade Ilia Hawa: Hamonanu
Meloa," amo ganodini dedene legei. 16 Menaheme da Desa moilai fisili
logoa ahoanoba, e da Da:biua moilai amo ganodini esalebe fi dunu
huluane gugunufinisi. Amola e da Da:biua sisiga:le fi amola soge amo
huluane gugunufinisi. Bai e da amo moilai fi ilima gegeloba, ilia da hame
goaya:ibale, e da ili gugunufinisi. E da abula agui uda amolawane ilia
hagomo odahidale fasi.

Isala:ili hina bagade Menaheme

17 Yuda hina bagade Asaia da Yuda fi ode 39 agoane ouligilalu,
Menaheme (Gaidai egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia
moilai bai bagadega esala, ode nabuane agoanega Isala:ili fi ouligilalu.
18 E da Hina Godema wadela:le bagade hamoi. E da mae fisili, hina
bagade Yelouboua:me (e da Niba:de egefe amola e da Isala:ili fi wadela:le
hamoma:ne oule asi) amo ea hou defele, amanemusu wadela:le hamonana
bogoi. 19 Digala:de Bilisa (Asilia hina bagade) da Isala:ili doagala:le, Isala:ili
soge golili sa:i. Menaheme da ema silifa dioi defei 30 'dane' agoane ema
i. Bai e da Digala:de Bilisa da ema gasa ima:ne fuli gala:musa: dawa:i.

20 Menaheme da amo silifa lama:ne, Isala:ili bagade gagui dunu afae afae
da silifa fage 50 agoane ima:ne logei. Amalalu, Digala:de Bilisa da Isala:ili
soge fisili, hi sogega buhagi.

21 Menaheme ea hawa: hamosu eno huluane da "Isala:ili hina bagade
Ilia Hamonanu Meloa', amo ganodini dedene legei. 22 Menaheme da
bogole, uli dogone sali. Egefe Begahaia da e bagia, Isala:ili hina bagade
hamoi.

Isala:ili hina bagade Begahaia

23 Yuda hina bagade Asaia da Yuda fi ode 50 agoanega ouligilalu,
Begahaia (Menaheme egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia
moilai bai bagadega esala, ode aduna Isala:ili fi ouligilalu. 24 E amola da
hina bagade Yelouboua:me (amo da Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne oule
asi) amo ea hou defele, Hina Godema wadela:le hamoi. 25 Begahaia ea dadi
gagui wa:i ouligisu dunu afae ea dio amo Biga (Lemalaia egefe) da dunu
50 agoane gilisili, Begahaia medomusa: sia:sa:i. Ilia da Samelia moilai
bai bagadega hina bagade diasu ganodini gagili sali sesei, amo ganodini
Begahaia medole legei. Amalalu, Biga da Begahaia bagia, Isala:ili hina
bagade hamoi.

26 Begahaia ea hawa: hamosu eno huluane da "Isala:ili hina bagade Ilia
Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei.

Isala:ili hina bagade Biga

27 Yuda hina bagade Asaia da Yuda fi ode 52 agoane ouligilalu, Biga
(Lemalaia egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia moilai
bai bagadega esala, ode 20 agoanega Isala:ili fi ouligilalu. 28 E da hina

bagade Yelouboua:me (e da Niba:de egefe amola e da Isala:ili fi wadela:le hamoma:ne oule asi) amo ea hou defele, Hina Godema wadela:le hamoi.

29 Biga da Isala:ili fi ouligilaloba, Digala:de Bilisa (Asilia hina bagade) da Aidione amola A:ibele Bede Ma:iaga, Yanoua, Gidese, amola Ha:iso moilai bai bagade gagai ili fedelai. Amola e da Gilia:de amola Ga:lili amola Na:fadalai soge ili fedelai. Amo sogega esalu dunu huluane, e da gagulaligili, Asilia sogega udigili hawa: hamomusa: mugululi asunasi.

30 Yuda hina bagade Youda:me (Asaia egefe) ea ouligibi ode 20 amoga, Hia (Ila egefe) da Isala:ili hina bagade Biga medomusa: wamo sia:sa:ili, e medole legei dagoi. Amalalu, e da Biga bagia Isala:ili hina bagade hamoi. 31 Biga ea hawa: hamosu eno huluane da "Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei.

Yuda hina bagade Youda:me (2 Hou Olelesu 27:1-9)

32 Isala:ili hina bagade Biga (Lemalaia egefe) da ode aduna Isala:ili fi ouligilalu, Youda:me (Asaia egefe) da Yuda fi ilia hina bagade hamoi. 33 Youda:me da lalelegele ode 25 agoane esalu, e da muni Yuda fi ilia hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, Yuda fi amo ode 16 agoane ouligilalu. Ea ame da Yilusia (Sa:idoge ea idiwi). 34 Youda:me da ea ada Asaia ea hou dawa:le, e defele, Hina Gode hahawane ba:ma:ne, molole hamoi. 35 Be e da ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi amo hame mugului. Amola amogawi, dunu ilia da ohe amola gabusiga: manoma gobele salalusu. Youda:me da Debolo Diasu Ga (North) Logo Ga:su gagui.

36 Youda:me ea hawa: hamosu eno huluane da "Yuda hina bagade Ilia Hamonanu Meloa", amo ganodini dedene legei. 37 E da Yuda fi ouligilaloba, Hina Gode da bisili Silia hina bagade Lisini amola Isala:ili hina bagade Biga elea Yuda doagala:ma:ne asunasi. 38 Youda:me da bogobeba:le, hina bagade uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai Bai Bagade amo ganodini uli dogone sali. Amalu eagofe A:iha:se da e bagia, Isala:ili hina bagade hamoi.

16

Yuda Ouligisu Dunu - hina bagade A:iha:se (2 Hou Olelesu 28:1-27)

1 Isala:ili hina bagade Biga (Lemalaia egefe) amo ea ouligibi ode 17 amoga, A:iha:se (Youda:me egefe) da Yuda hina bagade hamoi. 2 A:iha:se da lalelegele, ode 20 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 16 agoanega Yuda fi ouligilalu. E da ea aowa hina bagade Da:ibidi ea molole hamosu hou defele hame hamoi. Be e da wadela:i hou hamobeba:le, Hina Gode da ema hahawane hame galu. 3 E da Isala:ili hina bagade ilia wadela:i hou defele hamoi. E da wadela:idafa hou amo Ga:ina:ne dunu ilia hamoi (Isala:ili dunu da Ga:ina:ne soge fedele lamusa: gusuba:i mogodigisia, Hina Gode da Ga:ina:ne dunu gadili sefasi) amo ilia hou defele hamoi. Bai e da hina: egefe amo ogogosu loboga hamoi 'gode' ilima nodone sia:ne gadomusa:, gobele sali. 4 E da ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi agolo da:iya galu, amola ifa huluane ilia ougiha galu amogai, A:iha:se da ohe amola gabusiga: manoma gobele salalusu.

5 Silia hina bagade, Lisini amola Isala:ili hina bagade Biga da Yelusaleme
doagala:le, eale disi, be ilia da A:iha:se hasalimu hamedei ba:i. 6 (Amogalu,
Idome hina bagade da Ila:de moilai bu fedelai. E da Yuda fi dunu Ila:de
moilai amo ganodini esalebe, amo gadili sefasi. Idome dunu da Ila:de
ganodini fimusa: heda:i. Amola amoganini ilia da wali amoga esala)
7 A:iha:se da sia: adola ahoasu dunu ili amo Asilia hina bagade Digala:de
Bilisa ema asunasi. Ilia da ema A:iha:se ea sia: da amane adosi, "Na da
dia dogolegei hawa: hamosu dunu! Silia hina bagade amola Isala:ili hina
bagade da nama doagala:lala! Di misini, na gaga:ma!" 8 A:iha:se da silifa
amola gouli, amo da Debolo Diasua dialu, amola hina bagade diasua dialu,
amo lale, Asilia hina bagadema iasi.
9 Digila:de Bilisa da A:iha:se ea adole ba:su nababeba:le, ea dadi gagui
dunu wa:i huluane gadili mogodigili asili, Dama:saga:se moilai bai bagade
doagala:i. E da moilai fedelale, hina bagade Lisini medole legele, amola
dunu fi huluane Ge sogega udigili hawa: hamomusa: mugululi asi.
10 Yuda hina bagade A:iha:se da Dama:saga:se moilai bai bagadega,
Digala:de Bilisa gousa:musa: asili, e da oloda amogawi dialu amo ba:i
dagoi. E da amo oloda agoaila defele, liligi huluanedafa hahamonanu,
amo hamone, gobele salasu dunu Iulaiama iasi.
11 Amaiba:le, gobele salasu dunu Iulaia da amo Dama:saga:se oloda
A:iha:se da Yelusalemema bu mae doaga:le, amo defele, eno hamoi.
12 A:iha:se da Yelusaleme moilai bai bagadega buhagili, oloda hamoi dagoi
ba:i. 13 Amaiba:le, e da amo da:iya ohe amola gala:ine iasu gobele salasu.
Amola amo da:iya waini hano iasu amola olofosu gilisisu iasu maga:me
soga:digi. 14 Balasega hamoi oloda amo da Hina Godema nodoma:ne ilegei
da Debolo Diasu amola gaheabolo oloda amo dogoa dibiga dialebe ba:i.
Amaiba:le, A:iha:se da Hina Gode Ea oloda fadegale, ea oloda ea ga (north)
bega: amoga gaguli asi. 15 Amalalu, e da Iulaiama amane hamoma:ne sia:i,
"Na oloda bagade amo da:iya hahabe wadela:i hou dabe iasu amola daeya
gala:ine iasu amola hina bagade amola dunu fi ilia wadela:i hou dabe iasu
amola gala:ine iasu amola dunu fi ilia waini iasu huluane, na oloda da:iya
gobele salima. Amola amogawi, gobele salasu ohe huluane ilia maga:me
soga:digima. Be Hina Gode Ea oloda balasega hamoi amoga na ba:la:lusu
hou hamoma:ne yolesima." 16 Iulaia da hina bagade ea hamoma:ne sia:i
defele hamoi.
17 Hina bagade A:iha:se da balasega hamoi gaguli fula ahoasu gagili
liligi (amoga ilia da Debolo ganodini hawa: hamosu) amo mugului amola
ofodo amo da:iya dialu, amo fadegale fasi. Amola e da balasega hamoi
ofodo sugi bagade amo balasega hamoi bulamagau ilia baligi da:iya dialu,
amo fadegale, bu gele baiga ligisi. 18 Amola e da Asilia hina bagade ema
nodoma:ne, e da Debolo Diasuga fafai amo da:iya ilia da hina bagade fisu
bugisi, amo fadegai amola hina bagade hina: Debolo Diasuga golili dasu
logo holei, amo ga:si dagoi.
19 Hina bagade A:iha:se ea hawa: hamonanu eno huluane da "Yuda hina
bagade Ilia Hamonanu Meloa," amo ganodini dedene legei. 20 A:iha:se
bogole, hina bagade bogoi uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai Bai Bagadega
uli dogone sali. Egefe Hesegaia da, e bagia, Yuda fi ilia hina bagade hamoi.

17

Isala:ili hina bagade Housia

1 Yuda hina bagade A:iha:se ea ouligibi ode fagoyale amoga, Housia
(Ila egefe) da Isala:ili hina bagade hamoi. E da Samelia moilai bai
bagadega esala, ode sesegeyale agoane Isala:ili fi ouligilalu. 2 E da Hina
Godema wadela:i hou hamoi. Be hina bagade ilia da musa: bisili Isala:ili
ouligilalu, amo ilia wadela:i hou defele amai hame. 3 Asilia hina bagade
Sia:lama:nisa da ema doagala:beba:le, Housia da goaya:i. Amalalu, e da
ode huluane amoga, Sia:lama:nisama su dabe i. 4 Be ode afaega, Housia
da sia: adola ahoasu dunu, ili Idibidi hina bagade Sou, amo ea fidisu adole
ba:ma:ne, asunasi. Amalalu, e da Asilia fima odega su dabe iasu bu hame
i. Sia:lama:nisa da amo nababeba:le, ea dunu ilia da Housia gagulaligili,
se iasu diasu ganodini sanasi.

Samelia Moilai Bai Bagade da Hasali Dagoi Ba:i

5 Amalalu, Sia:lama:nisa da Isala:ili soge doagala:le, golili sa:ili, Samelia
eale disi. E da ode udiana agoanega Samelia dunu doagala:la afufusu.
6 Amo ode ganodini, (Housia ea ouligibi ode sesegeyale gala) Asilia hina
bagade da Samelia hasalalu, fedelai. E da Isala:ili dunu udigili hawa:
hamoma:ne, Asilia sogega mugululi asi. Ea sia:beba:le, Isala:ili mugululi
asi dunu mogili da Ha:ila sogega fi galu, mogili da Gousa:ne soge (Ha:ibo
Hano gadenene) amola mogili da Midia soge moilai amo ganodini fi.

7 Samelia moilai bai bagade hasali ea bai da Isala:ili dunu ilia da ilia Hina
Godema wadela:le hamoi. Musa:, Hina Gode da ili Idibidi hina bagadema
gaga:le, Isala:ili dunu ilia Idibidi soge fisimusa: gadili oule asi. Be amo
mae dawa:le, ilia Ema wadela:le hamoi. Ilia da ogogosu ‘gode’ma nodone
sia:ne gadosu. 8 Ga:ina:ne soge fi musa: esalu dunu da wadela:i hou
bagadedafa hamobeba:le, Isala:ili dunu da gusuba:i mogodigili ahoanoba,
Hina Gode da Ga:ina:ne dunu gadili sefasi. Be Isala:ili fi dunu da Ga:ina:ne
fi ilia wadela:i hou defele hamoi. Amola Isala:ili hina bagade ilia da ga
fi ilia wadela:i hou hamoiba:le, Isala:ili fi dunu da amo fa:no bobogesu.
9 Isala:ili fi dunu da Hina Gode Ea higa:i ba:su hou, amo hamosu. Ilia
da ilia moilai huluane, fonobahadi amola bagade, amo ganodini ogogosu
‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi gaguli gagai. 10 Agolo huluane
da:iya amola ifa huluane ougiha, ilia da gele golasu ifa amola wadela:i
uda ‘gode’ Asila agoaila hahamone, bugisisi. 11 Wadela:i fi dunu amo Hina
Gode da Isala:ili sogega gadili sefasi, ilia wadela:i hou defele, Isala:ili dunu
da ogogosu ‘gode’ ilia oloda da:iya, gabusiga: manoma gobele salalusu.
Ilia wadela:le bagadewane hamobeba:le, Hina Gode da ougi bagade ba:i.
12 Hina Gode da ilima ogogole ‘gode’ agoai ilima mae nodone sia:ne
gadoma:ne sia:i. Be ilia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i hamedafa nabi.

13 Hina Gode da musa: Ea sia: adola ahoasu dunu amola balofede
dunu ili Isala:ili fi amola Yuda fi ilima sisane amane sia:ma:ne asunasi.
“Dilia wadela:i hou yolesili, Na hamoma:ne sia:i nabawane hamoma! Na
hamoma:ne sia:i huluane da Sema (amo Na da Na hawa: hamosu balofede
dunu ilia lafidili dilia aowalalima iasu) amo ganodini dedei diala.” 14 Be
ilia da nabasu hou hamedafa dawa:i. Ilia aowalalia da Hina Gode Ea hou
dafawaneyale hame dawa:i, amola Isala:ili fifi misi dunu da ilia hou defele,
gawamaga:i. 15 Ilia Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i hame nabasu. Ilia da
hamedei loboga hamoi ‘gode’ agoaila ilima nodone sia:ne gadoiba:le, ilisu
da hamedei dunu agoai ba:i. Ilia da fifilai ilia soge sisiga:le dialu, amo ilia
hou fa:no bobogei. Ilia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i, “Ga fi ilia hou
defele mae hamoma!” amo nabawane hame hamosu. 16 Ilia da ilia Hina

Gode Ea sema huluane fi dagoi. Ilia da amoma nodone sia:ne gadomusa:, bulamagau gawali mano aduna gouliga hamoi. Amola ilia da ogogosu uda ‘gode’ Asila e agoaila hamoi, amola gasumuni ilima nodone sia:ne gadosu, amola ogogosu ‘gode’ Ba:ilema hawa: hamosu. 17 Ilia da ilia dunu mano amola ilia uda mano amo ogogosu ‘gode’ma wadela:i hou dabe ima:ne, gobele salalusu. Ilia da gesami dasu amola wadela:i ba:la:lusu dunu, ilima fada:i sia: nabi. Ilia eno liligi mae dawa:le, Hina Gode ba:ma:ne, wadela:i hou fawane hamonanusu. Amaiba:le, Hina Gode da ougi ba:i. 18 Hina Gode da Isala:ili fi ilima ougiba:le, E da ili bu mae ba:ma:ne, ili mugululi ga asunasi. Yuda fi fawane da ilia soge ganodini esalebe ba:i. 19 Be Yuda fi amolawane da ilia Hina Gode Ea sema nabawane hame hamosu. Ilia da Isala:ili fi ilia hou lalegagui, amo ba:beba:le, defele hamoi. 20 Hina Gode da Isala:ili fi higale, ilima dawa:ma:ne se dabe i, amola E da logo doasiba:le, dodona:gi ha lai dunu da ilima se bagade iasu. Amalalu, E da ili bu mae ba:ma:ne, ili mugululi ga asunasi.

21 Hina Gode da Isala:ili mogili, na:iyado Isala:ili amola na:iyado Yuda hamonanu, Isala:ili fi da Yelouboua:me (Niba:de egefe) ilia hina bagade hamoi. Yelouboua:me da ili Hina Gode yolesima:ne hamoi, amola wadela:i hou baligili hamoma:ne, ili oule asi.

22 Ilia da Yelouboua:mema fa:no bobogele, wadela:i hou huluane ea hamosu, amo defele hamoi. 23 Amalalu, fa:no Hina Gode da E da musa: Ea balofede dunu amodili sisai defele, ili ba:mu higa:iba:le, ilia sogega fadegale, mugululi ga asunasi.

Asilia Dunu da Isala:ili Soge Ganodini Ha:ini Fi

24 Asilia hina bagade da Isala:ili dunu Samelia soge ganodini esalu, mugululi Asilia sogega asunasi. Amalalu, e da Asilia dunu amo da Ba:bilone, Giudia, Aifa, Ha:ima:de, Sefafa:ime amo ganodini esalu, amo dunu lale, ili huluane Samelia soge ganodini ha:ini fima:ne oule asi. Ilia da Samelia soge moilai huluane lale, amo ganodini ha:ini fi. 25 Ilia da degabo ha:ini fisia, ilia da Hina Godema hame nodone sia:ne gadosu. Amaiba:le, Hina Gode da laione wa:me asunasili, ili mogili fane legei.

26 Asilia hina bagade da dunu e da Samelia soge ganodini ha:ini fima:ne asunasi, amo da Samelia sogega Gode sema amo noga:le hame dawa:beba:le, amo Gode da ili medoma:ne laione wa:me asunasi, amane sia: nabi. 27 Amaiba:le, e da amane hamoma:ne sia:i, “Gobele salasu dunu amo nini gagulaligisa, niniga afae bu asunasima. E da Samelia sogega bu fimusa: ahoanoba, e da ninia dunuma, Samelia soge fi ilia sema noga:le olelema:ne sia:ma!” 28 Amaiba:le, Isala:ili mugululi asi gobele salasu dunu afae da Bedele moilaiga buhagi. Amogawi, e da dunu ilima Hina Godema nodone sia:ne gadosu hou olelei.

29 Be Asilia dunu amo da Samelia ganodini ha:ini fi, ilia da mae fisili, ilia loboga hamoi ‘gode’ liligi hamosu. Ilia da amo liligi ilima nodone sia:ne gadosu sogebi amo Isala:ili dunu da hamoi, amo ganodini sali. Momogi afae afae da loboga hamoi ‘gode’ afae afae ilia esalebe moilai ganodini hahamoi. 30 Ba:bilonega misi dunu da ogogosu ‘gode’ Sagode Binode amo agoaila hahamoi. Guidiaga misi dunu da ogogosu ‘gode’ Na:igale amo agoaila hahamoi. Ha:ima:dega misi dunu da ogogosu ‘gode’ Asiaima amo agoaila hahamoi. 31 Aifaga misi dunu da ogogosu ‘gode’ Nibiha:se amola Dada:ge elea agoaila hahamoi. Amola Sefafa:imega misi dunu da ilia ogogosu ‘gode’ aduna, Ana:melege amola A:dala:melege elama ilia

mano gobele salalusu. 32 Amo dunu huluane da Hina Godema amolawane
nodone sia:ne gadoi. Ilia da ilia gilisisu amoga dunu amo gobele salasu
dunu hamoma:ne udigili ilegei. Amo dunu da ilia ogogosu ‘gode’ oloda
amoga gobele salasu hou hamonanusu. 33 Amaiba:le, ilia da Hina Godema
nodone sia:ne gadosu, be ilia da soge fi amoga ilia misi, amo ilia hou defele,
ogogosu ‘gode’ ilima gilisili nodone sia:ne gadosu.
34 Amola ilia da amogainini wali eso amola ilia musa: hou hamonana.
Ilia da Hina Godema nodone sia:ne gadosu hame hamosa. Amola ilia da
sema amola hamoma:ne sia:i amo E da Ya:igobe (Gode da ema Isala:ili dio
asuli) amo egaga fima i, amo ilia da nabawane hame hamosa. 35 Hina
Gode da musa: Isala:ili dunuma gousa:su hamoi. Amola E da ilima amane
hamoma:ne sia:i, “Eno ‘gode’ ilima mae nodone sia:ne gadoma. Ilima
mae beguduma, amola ilima gobele salasu hou mae hamoma! 36 Na,
Hina Godedafa, da gasa bagadewane dili Idibidi sogega esalu, gadili oule
asi. Amaiba:le, dilia Na hamoma:ne sia:i fawane nabima! Dilia Nama
fawane beguduma, amola Nama fawane gobele salasu hamoma! 37 Dilia
eso huluane, sema amola hamoma:ne sia:i, Na da dilia dawa:ma:ne dedei,
amo huluane nabawane hamoma! Eno ‘gode’ma nabasu hou maedafa
hamoma! 38 Amola gousa:su amo Na da dilima hamoi, amo maedafa
gogolema! 39 Na da dilia Hina Godedafa! Na sia: fawane nabima! Amasea,
Na da dilima ha lai dunu amoga gaga:mu.” 40 Be eno Samelia sogega misi
dunu da Gode Ea Sia: nabimu higa:i. Ilia da mae fisili, ilia musa: hou
hamonanusu.
41 Amaiba:le, amo dunu da Hina Godema nodone sia:ne gadoi, amola
gilisili ilia ogogosu loboga hamoi ‘gode’, ilima nodone sia:ne gadosu.
Amola amogainini wali eso iligaga fi da amaiwane hamosa.

18

Yuda hina bagade Hesegaia
(2 Hou Olelesu 29:1-2; 31:1)

1 Isala:ili hina bagade Housia (Ila egefe) amo ea ouligibi ode osoda
amoga, Hesegaia (A:iha:se egefe) e da Yuda hina bagade hamoi. 2 Hesegaia
da lalelegele ode 25 esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola
e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, Isala:ili fi ode 29 agoanega
ouligilalu. Ea ame da Abaidia, Segalaia ea idiwi. 3 E da ea musa: aowa,
hina bagade Da:ibidi ea hou defele, Hina Gode hahawane ba:ma:ne, moloi
hou hamoi. 4 E da ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi huluane
wadela:lesi. E da wadela:i gele golasu ifa, amo fili sasali. Amola e da
wadela:i uda ‘gode’ Asila agoaila loboga hamoi ‘gode’ huluane damuni
fasi. Amola e da balasega hamoi sania (amo musa: Mousese hamoi
amola amoma ilia da Nehasiada:ne dio asuli) amo e da goudane fasi. Bai
musa: amoganini, Isala:ili dunu da giadofale amo liligima nodone sia:ne
gadoma:ne, gabusiga: manoma gobele salasu. 5 Hesegaia da Isala:ili fi
ilia Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, lalegagui dagoi. Yuda
soge ganodini, hina bagade e agoai da hame ba:su, amola fa:no e agoai
hame ba:i. 6 E da Hina Gode mae yolesili, hame nabasu hou hamedafa
hamoi. E da molole dawa:iwane amo hamoma:ne sia:i huluane Hina Gode
da Mousesema sia:i, amoma fa:no bobogei. 7 Amaiba:le, Hina Gode da e
fuligala:beba:le, ea hamobe huluane da didili hamoi ba:i. E da Asilia hina
bagade ema odoga:ne, amola ea hamoma:ne sia:i hame hamosu. 8 E da

Filisidini fi dunu hasali. E da ilia moilai (fonobahadi amola bagade, amola Ga:isa moilai bai bagade amola soge amoga sisiga:le dialu) amo huluane e da doagala:i.

9 Hesegaia ea ouligibi ode biyadu amoga (amo ode da Isala:ili hina bagade Housia ea ouligibi ode fesuale), amo odega Asilia hina bagade Sia:lama:nisa da Isala:ili doagala:le, Samelia moilai bai bagade eale disi. 10 Sia:lama:nisa da Samelia doagala:le, eale disili, ode udianaga hasali. Amo ode da Hesegaia ea ouligibi ode gafeyale amola Housia ea ouligibi ode sesegeyale, amogalu agoane hamosu. 11 Asilia hina bagade da Isala:ili dunu mugululi, udigili hawa: hamomusa:, Asilia sogega oule asi. E da amo dunu mogili Hala moilaiga, mogili Gousa:ne soge (Ha:ibo Hano gadenene) amola mogili Midia soge moilai, amolaliga fima:ne asunasisi.

12 Samelia fi dafai ea bai da, ilia da Isala:ili Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i hame nabasu. Ilia Gousa:su amo E da ilima hahamoi amo fi dagoi. Amola ilia da sema huluane amo Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousesemadili i, amo hame nabi. Ilia da amo huluane hame nabi, amola nabasu hou hame hamosu.

Asilia Dunu da Yelusaleme Fi Beda:ma:ne Badugusu (2 Hou Olelesu 32:1-19; Aisaia 36:1-22)

13 Yuda hina bagade Hesegaia ea ouligibi ode 14 amoga, Asilia hina bagade Sena:gelibi da Yuda soge gagili sali moilai ilima doagala:le, hasali. 14 Hesegaia da Sena:gelibi, La:igisi moilai bai bagade ganodini esala, ema amane sia:si, “Na da giadofale hamoi! Dia doagala:lalu yolesima! Amasea, bidi dia ima:ne sia:be defele, na da dima imunu.” Asilia hina bagade da bu dabe sia:si, “Silifa 10,000 gilo defei amola gouli 1,000 defei, amo nama iasima!”

15 Hesegaia da silifa huluane amo da Debolo diasu amola hina bagade diasu noga:i liligi ligisisu sesei ganodini dialu, amo huluane ema iasi.

16 Amola e da gouli amo da Debolo logo ga:su legei, amola gouli amogamusu logo ga:su golasu ifa dedeboi, amo huluane hosoga:le, Sena:gelibi ema iasi. 17 Asilia hina bagade da La:igisi amoga dadi gagui dunu wa:i bagade, Yelusaleme doagala:ma:ne asunasi. Ea baligili bagade eagene ouligisu dunu udiana da amo dadi gagui dunu wa:i ouligi. Ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:le, ilia da abula hahamosu dunu ilia hawa: hamosu sogebi logoga (hano amo da gadodili hano wayaboga fugala:le ha:ina dasu, amo logo gadenene dialu) amo sogebiga ilia da fi dialu. 18 Amalalu, ilia da hina bagade Hesegaia misa:ne sia:i. Hesegaia ea eagene ouligisu dunu udiana da gadili asi. Ilia da Ilaiagime (e da Hiligaia egefe. E da hina bagade diasu esalebe fi sia: dedesu dunu) amola Youa (A:isa:fe egefe. E da Hamonanu Meloa dedesu dunu). 19 Asilia ouligisu dunu afae da ilima amane adole ba:i, “Hina bagade Hesegaia da abuliba:le ninia da e hame hasalimu dawa:sala:?

20 Dilia adi dawa:bela:? Lafidili sia: fawane da gasa bagade dadi gagui wa:i amola gegesu bagade dawa:su hou amo hasalasima:bela:? Dilia da Asilia hina bagadema odoga:beba:le, nowa da dili fidima:bela:? 21 Dilia da Idibidi fi ilia dili fidima:ne dawa:lala! Be amo da fedege agoane dilia da saga: amoga galiamo hamosu defele. Amo da gasa hame galea da fili gala:le, dia lobo somu. Dunu ilia da Idibidi hina bagade ea fidisu lamu dawa:sea, e da amo defele ba:sa.”

22 Asilia ouligisu dunu da hidale eno amane sia:i, “Dilia da nama, dilia Hina Gode Ea fidisu lamu, amo sia:ma:bela:? Hesegaia da Yuda fi

dunu amola Yelusaleme dunu amo Yelusalemega fawane nodone sia:ne gadoma:ne olelesa. Be e da Hina Gode Ea oloda amola nodone sia:ne gadosu sogebi huluane gugunufinisi dagoi. 23 Na da Asilia hina bagade ea dioba:le, agoane bidi lasu ilegele sia:sa. Dilia da hosi da:iya fila heda:su dawa: dunu 2,000 agoane hogole ba:sea, na da dilima hosi 2,000 agoane imunu.

24 Fonobahadidafa Asilia ouligisu dunu ea hou da dilia hou bagade baligisa. Amaiba:le, dilia abuliba:le, Idibidi dunu da dilima 'sa:liode' amola hosi da:iya fila heda:su dadi gagui dunu, amo dilima asunasima:ne dawa:sala:? 25 Dilia adi dawa:bela:? Na da udigili, Hina Gode na mae fidiliwane, dilia soge doagala:bela:? Hame mabu! Hina Gode Hisu da na Yuda doagala:le, amo gugunufinisima:ne sia:i dagoi.

26 Amalalu, Ilaiagime, Siebena, amola Youa da Asilia ouligisu dunuma amane sia:i, "Hina! A:lama:iege sia:ga ninima sia:ma! Ninia amo sia: dawa:. Hibulu sia:ga mae sia:ma! Bai Yelusaleme dunu huluane gagoi da:iya fi dialebe, ilia da amo sia:ga: sia:be nabala."

27 Be Asilia ouligisu dunu da bu adole i, "Dilia da Asilia hina bagade da dili amola Yuda hina bagade dilima fawane asunasi dawa:sala:? Hame mabu! Na amolawane da dunu gagoi da:iya fi diala, ilima sia:sa. Bai dili defele, ilila: iga amola baeya nanebe ba:mu."

28 Amalalu, Asilia ouligisu dunu da wa:legadole, Hibulu sia:ga amane wele sia:i, "Asilia hina bagade ea dilima sia:be nabima! 29 E da dilima amane sisane sia:sa, 'Hesegaia da dilima ogogosu sia: mae nabima! Hesegaia da dili gaga:mu hame dawa:!

30 Amola e da dilima, Hina Gode Ea gaga:su hou dafawaneyale dawa:ma:ne sia:sea, ea sia: mae nabima! Hina Gode da dili gaga:le amola Asilia dadi gagui wa:i dilia moilai mae hasalima:ne logo ga:mu, amo mae dawa:ma! Hina Gode da dili fidimusa: hame dawa:! 31 Hesegaia ea sia: mae nabima! Asilia hina bagade da dilima amane hamoma:ne sia:sa, Dilia moilai fisili gadili ahoasea, dilia da goaya:ma! E da dili huluane dilisu waini sagaiga waini fage moma:ne amola figi sagaiga figi fage moma:ne amola si hanoga hano moma:ne, amo logo doasimu. 32 Amasea, Asilia hina bagade da dili mugululi, oule asili, dili soge, dilia soge agoai amo ganodini ha:ini fima:ne, oule masunu. Amogawi, dilia da waini hano moma:ne waini sagai amola agi ga:gi hamoma:ne gala:ine amola olife ifa sagai amola olife susuligi amola agime hano huluane dialebe ba:mu. Dilia da ea hamoma:ne sia:i nabawane hamosea, dilia da mae bogole, esalumu. Hesegaia, ea ogogosu sia: amoga da Hina Gode da dilia gaga:ma:bela:le mae dawa:ma! 33 Fifi asi gala oda ilia 'gode', ilia da Asilia hina bagade da ili mae hasalima:ne, gaga:bela:? Hame mabu! 34 Amo 'gode' huluane wali da habila:? Ha:ima:de fi ilia 'gode' amola Aba:de, Sefafa:ime, Hina, Ifai amo soge huluane ilia 'gode' huluane da habila:? Nowa da Samelia gaga:bela:? 35 Amo soge huluane ilia 'gode' ilia da ninia Asilia hina bagade mae hasalima:ne habogala gaga:bela:? Ili gaga:mu da hamedei ba:i. Amaiba:le, dilia abuliba:le Hina Gode da Yelusaleme gaga:mu defele esala, dawa:sala:?" 36 Yuda hina bagade Hesegaia ea sia:i defele, Yelusaleme fi dunu da ouiya:le esalu. Dunu afae da hame sia: baoui.

37 Amalalu, Ilaiagime amola Siebena amola Youa da da:i dioiba:le, ilia abula gadelale sali. Ilia da Yuda hina bagadema asili, Asilia ouligisu dunu ea sia:si, ema olelei.

19

Yuda hina bagade da Aisaia ea Fada:i Sia:su Lamusa: Adole Ba:i (Aisaia 37:1-7)

1 Yuda hina bagade Hesegaia da ilia sia:ne iasu nababeba:le, e da ea abula gadelale, eboboi abula salawane, Hina Gode Ea Debolo diasuga asi. 2 E da Ilaiagime (hina bagade diasu ouligisu dunu), Siebena (hina bagade diasuga esalebe fi ilia sia: dedene legesu dunu) amola asigilai gobele salasu dunu amo huluane balofede dunu Aisaia (A:imose egefe) ema asunasi. Ilia amola da eboboi abula salawene asi. 3 Hesegaia da adola ahoasu dunuma Aisaiama amane sia:sima:ne sia:i, "Wali eso da se nabasu eso bagadedafa! Ninia da se iasu naba amola gogosiasu da ninima doaga:i. Ninia da uda ilia mano lalelegemu gadenesea, gasa hameba:le, mano lamu hamedei, ninia da amo agoai ba:sa. 4 Asilia hina bagade da ea afoha ouligisu dunu amo Hina Godema gademusa: asunasi dagoi. Dia Hina Gode da amo gadesu sia: nabalu, amo gadesu sia:su dunuma se dabe imunu da defea. Amaiba:le, ninia dunu da hame bogoi esalebe, amo fidima:ne, dia Godema sia:ne gadoma."

5 Aisaia da hina bagade Hesegaia ea sia:si, nababeba:le, 6 e da ema bu dabe adole ima:ne amane sia:si, "Hina Gode da dima amane sia:sa, 'Asilia dunu da dili beda:ma:ne, Na da dili gaga:mu da hamedei sia:sa. Be ilia gasa fili sia:beba:le, mae beda:ma! 7 Na, Hina Gode da hamobeba:le, Asilia hina bagade da beda:ma:ne udigili sia: nababeba:le, hi sogega buhagimu. Amola Na da hamobeba:le, e da amogawi medole legei ba:mu.' "

Asilia Dunu da bu Gasa Fili Badugusu (Aisaia 37:8-20)

8 Asilia dadi gagui ouligisu dunu afae, da Asilia hina bagade amo La:igisi moilai bai bagade fisili, eno gadenene moilai Libina amoma doagala:musa: asi, amo nababeba:le, amogawi ema fada:i sia:sia:musa: asi. 9 Amola Asilia dunu da sia: amane sia:si nabi, Idioubia hina bagade da Idibidi dadi gagui dunu wa:i amo bisili, Asilia hina bagade ema doagala:musa: mana, amane sia:be nabi. Asilia hina bagade da amo sia: nababeba:le, e da Yuda hina bagade Hesegaiama meloa amane dedene iasi, 10 "Dilia 'gode' amo da dilia dafawaneyale dawa:sa, dilima ogogole, na da dili hame hasalimu sia:sa. Be amo ogogosu sia: mae nabima! 11 Dilia da sia: nabi, amo Asilia hina bagade da soge fi gugunufinisimusa: sia:sea, e da dafawane gugunufinisimu. Dilia da hobeale gaga:su ba:mu, mae dawa:ma! 12 Na aowalali ilia da Gousa:ne, Halane, amola Lisefe moilai huluane gugunufinisi. Amola Bede Idini fi dunu Dila:sa moilai ganodini esala, huluane medole legei. Ilia 'gode' da amo huluane gaga:mu hamedei ba:i. 13 Moilai Ha:ima:de amola Aba:de, Sefafa:ime, Hina, amola Ifai, ilia hina bagade ili da habila:?"

14 Yuda hina bagade Hesegaia da amo meloa dedei sia: adola ahoasu dunuma lale, idi. Amalalu, e da Debolo Diasuga asili, meloa amo Hina Gode Ea midadi ligisili,

15 amane sia:ne gadoi, "Isala:ili fi ilia Hina Gode! Di da Dia fisu da:iya, amo ougia hamoi liligi gadodili esalebe. Disu da Godedafa amola Di da fifi asi gala huluanedafa ouligisa. Disu da osobo bagade amola mu hahamoi. 16 Wali Hina Gode! Hou da ninima doaga:i ba:ma! Sena:gelibi da Di, Esalebe Godedafa, amo Dima gadele sia:be nabima! 17 Hina Gode! Ninia huluane dawa:! Asilia hina bagade ilia da fifi asi gala bagohame

gugunufinisi dagoi, amola ilia soge wadela:lesi. 18 Ilia da amo dunu fi ilia ‘gode’ huluane laluga ulagi. (Be amo ‘gode’ ilia da ‘gode’dafa hame - ilia da osobo bagade dunu ilia loboga ifa amola gelega hamoi liligi fawane). 19 Amaiba:le, wali ninia Hina Gode! Osobo bagade fifi asi gala huluanedafa, ilia da Di, Hina Gode da Godedafa, amo ilia dawa:ma:ne, Asilia dunu da nini mae hasalima:ne, nini gaga:ma!”

Aisaia da Yuda hina bagadema Sia: Adosi (Aisaia 37:21-38)

20 Amalalu, Aisaia da hina bagade Hesegaiama, Hina Gode da ema ea sia:ne gadosu amane adole ima:ne amo sia: amane sia:si, 21 “Hina Gode da amane sia:i dagoi, ‘Sena:galibi di! Yelusaleme moilai bai bagade da diba:le oufesega:sa. 22 Di da Na, Isala:ili ilia Hadigidafa Hina Gode, Nama mae nodone, gadele sia:beba:le, di da nowa dunula:? 23 Di da dia adola ahoasu dunu Nama hidale, di amola dia ‘sa:liode’ fila heda:i dunu da baligili heda:i Lebanone goumi huluane hasali dagoi, amo Nama hidale sia:musa: asunasi. Di da baligili heda:i dolo ifa amola ‘saibala:se’ ifa noga:idafa abusa:le, iwiladafa amoga doaga:i, amo Nama hidale sia:i. 24 Di da eno hidale, amo di da hano si dogone, ga fi dunu ilia soge ganodini hano dili mai, amola dia dadi gagui dunu da osa:giba:le, Naile Hano da hafoga:i dagoi ba:i, amo huluane di hidale sia:i.

25 Amo hou Na da hemonega ilegei, amo di da hame nabibala:? Amola wali Na ilegei hou Na da hamoi dagoi. Di da gagili sali moilai bagohame gugunufinisiba:le, ilia da isu ligisisu agoai ba:sa. Be amo hamoma:ne, Nisu fawane da dima gasa defele i. 26 Dunu amogawi esalu da gasa hamedafa ba:i. Ilia da bagadewane beda:i amola gasa hameba:le, sidi agoai dialebe ba:i. Ilia da gisi, logo bega: o diasu da:iya gadodili lelebe, amo da gia:i bagade fo, gusudili mabe amoga fabe, amo defele ba:i.

27 Be dia hou huluanedafa Na dawa:! Dia hamobe amola dia habidili ahoabe, amo huluane Na dawa:. Na da dia Nama nimi bagade ougi hou Na dawa:. 28 Na da dia ougi bagade hou amola gasa fi bagade hou amo sia:ne iasu, Na da lai dagoi. Amaiba:le, Na da wali dia mi ma:goga mi gala:mu, amola dia lafi ganodini gula misimu. Amola amoga, Na da di logo di misi amoga di buhagima:ne sesemu.”

29 Amalalu, Aisaia da hina bagade Hesegaiama amane sia:i, “Na da dima hobea misunu hou da dafawane doaga:mu, amo dawa:digima:ne olelesu dima imunu. Wali ode amola aya ode, dilia da udigili sogega heda:i gala:ine fawane manu. Be ode aduna baligili eno amoga, dilia da gala:ine bugili, gamimu amola waini efe sagai bugili, waini fage manu. 30 Yuda soge ganodini, dunu amo da hame bogoi esalebe ba:sea, ilia da bugi amo da difi osobo gududafa sa:i, amola fage noga:le legei, amo defele ba:mu.

31 Yelusaleme moilai bai bagadega amola Saione Goumia dunu hame bogoi, esalebe ba:mu. Bai Hina Gode da amo hou doaga:ma:ne, dafawane ilegei dagoi.

32 Amola Hina Gode da Asilia hina bagade ema misunu hou olelema:ne, amane sia:sa, ‘E da Yelusaleme hamedafa golili sa:imu. E da amoga dadi afae hamedafa gala:mu. Dadi gagui dunu da da:igene gaga:su liligi gaguiwane da, Yelusaleme gadenena hame misunu. Ilia da amoma doagala:musa:, osobo gasa:le lelegela hame heda:mu. 33 Asilia hina bagade da moilai ganodini mae golili sa:ili, hi misi logoga buhagimu. Bai Na, Hina Gode da amo sia:i dagoi. 34 Dunu da Nama nodoma:ne amola Na da Na

hawa: hamosu dunu Da:ibidima dafawane ilegele sia:beba:le, Na da amo moilai gaga:mu.” 35 Amo gasia, Hina Gode Ea a:igele dunu da Asilia ha wa:i fisisu amoga asili, Asilia dadi gagui dunu 185,000 agoane medole legei. Golale, hahabe, ilia huluane da osoboga bogogia:i dialebe ba:i. 36 Amalalu, Asili hina bagade Sena:galibi da Yuda soge fi doagala:lalu yolesili, Ninife moilai bagadega buhagi.

37 Eso afaega, e da ea ogogosu ‘gode’ Miseloge ea debolo diasua ema nodone sia:ne gadolaloba, egefe aduna amo A:dala:melege amola Sialisa da elea gegesu gobiheiga, Sena:galibi fane legele, Elala:de sogega hobea:i. Sena:galibi egefe eno, amo Isaha:done, da e bagia Asilia hina bagade hamoi.

20

Yuda hina bagade Hesegaia da Olo Madelale, bu Uhi (Aisaia 38:1-8, 21-22; 2 Hou Olelesu 32:24-26)

1 Amogalu, hina bagade Hesegaia da olo madelale, gadenenewane bogoi. Balofede dunu Aisaia (A:imose egefe) da e ba:la asili, ema amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Dia liligi huluane noga:le momagema. Bai di da hame uhimu. Di bogomuba:le momagema!’ ” 2 Hesegaia da delegili, dobea feiya ba:le ganone, amane sia:ne gadoi, 3 “Hina Gode! Dia na bu dawa:ma! Na da mae fisili, Dia hawa: molole hamonanu. Na da Dia hanai amo noga:le hamomusa: dawa:i galu.” Amalalu, e da muni ha:giwane dinanu.

4 Aisaia da hina bagade yolesi. Be e da ahoanoba, hina bagade diasu dogoa gagoi mae baligili, Hina Gode da ema sinidigima:ne sia:i. 5 Hina Gode da Aisaiama amane sia:i, “Na fi ouligisu dunu Hesegaia, ema buhagili, Na sia: ema amane sia:sima, ‘Na, Hina Gode, dia siba aowa Da:ibidi ea Gode, Na da dia sia:ne gadosu nabi amola dia dibi si hano ba:i dagoi. Na da di uhinisimu, amola eso udiana da asili, di da Debolo diasuga masunu. 6 Na da di ode 15eno esaloma:ne, logo doasimu. Na da Asilia hina bagade amo di amola Yelusaleme fi amo mae hasalasima:ne hamomu. Na da Yelusaleme gaga:mu. Bai Na da osobo bagade dunu da Nama nodomu Na hanai, amola Na da musa: Na hawa: hamosu dunu Da:ibidima dafawane ilegele sia:i.”

7 Amalalu, Aisaia da hina bagade ea ouligisu dunu ilima, ilia da figi fage daga:i, amo ea dului da:iya legema:ne sia:i. Amalalu, e da uhi dagoi ba:mu, e sia:i. 8 Hina bagade Hesegaia da amane sia:i, “Na da Hina Gode da na uhini, eso udiana asili na da Debolo diasuga masunu, amo na da dafawaneyale dawa:ma:ne, dawa:digima:ne olelesu nama olelema.”

9 Aisaia da bu adole i, “Hina Gode da di Ea ilegele sia:i amo dafawaneyale dawa:ma:ne, dima dawa:digima:ne olelesu imunu. Di da adi hanabela:? Baba da fa:gu da:iya eso ba:su amoga fa:gu bululufai nabuane bobaligila gusu masa:bela:? o fa:gu bululufai nabuane amo bobaligila guma: masa:bela:?”

10 Hesegaia da bu adole i, “Baba da fa:gu bululufai nabuane amo bobaligila gusu masunu da asaboi fawane. Di da amo bu bobaligila guma: masa:ne hamoma!”

11 Aisaia da Hina Godema sia:ne gadobeba:le, Hina Gode da hina bagade A:ihase ea hahamoi fa:gu ea baba amo da bululufai nabuane gala, amo bobaligila bu guma: buhagima:ne hamoi dagoi.

Ba:bilone Sogega Adola Ahoasu Dunu
(Aisaia 39:1-8)

12 Amogalu agoane, Ba:bilone hina bagade Milouda:ge Ba:lada:ne
(Ba:lada:ne egefe) da hina bagade Hesegaia ea oloi nababeba:le, ema meloa
dedene amola hahawane iasu liligi ema iasi. 13 Hesegaia da sia: adola
ahoasu dunu ili hahawane yosia:le, ea gagui liligi huluane ilima olelei.
E da ea silifa amola gouli, ea ha:i fodole nasu amola gabusiga: manoma
amola ea dadi gagui wa:i ilia gegesu liligi huluanedafa ea ouligibi soge amo
ganodini amola liligi ligisisu diasu huluane amo ganodini modaligi, amo
ilima olelei. 14 Amalalu, balofede dunu Aisaia da hina bagade Hesegaiama
asili, amane adole ba:i, "Amo dunu da habidili misibala:? Amola ilia da
dima adi sia:bela:?" Hesegaia da bu adole i, "Ilia da soge sedagaga misi.
Ilia da Ba:bilone sogega ninima misi."

15 Aisaia da amane adole ba:i, "Ilia da hina bagade diasu ganodini, adi
liligi ba:bela:?" Hesegaia da ema bu adole i, "Ilia da liligi huluanedafa ba:i
dagoi. Liligi huluanedafa, liligi ligisisu sesei ganodini dialebe, amo na da
ilima olelei."

16 Amalalu, Aisaia da hina bagadema amane sia:i, "Hina Gode
Bagadedafa da amane sia:sa, 17 'Eso da doaga:mu, amoga liligi huluanedafa
dia hina bagade diasu ganodini diala, amo liligi huluane dia siba aowa ilia
ligisisi, amo huluanedafa Ba:bilone sogega gaguli asi dagoi ba:mu. Liligi
guiguda: dialebe afae hame ba:mu. 18 Dia fidafa amoga fifi misi dunu
mogili da mugululi gaguli asi ba:mu. Ili da gulusu danane, udigili hawa:
hamosu dunu Ba:bilone hina bagade ea diasu ganodini hamonanebe
ba:mu."

19 Hina bagade Hesegaia da amo sia: nababeba:le, e da esaleawane,
olofosu amola gaga:su fawane ba:mu, amo dawa:i. Amaiba:le, e da amane
adole i, "Defea! Hina Gode Ea sia: adosi di nama i, amo da noga:i!"

Hesegaia ea Yuda Soge Ouligisu Dagosu
(2 Hou Olelesu 32:32-33)

20 Hina bagade Hesegaia ea hamonanu eno huluane, ea nimi gesa:i hawa:
hamosu, amola e da hano dialoma:ne hihiga:i amola osoboha logo amola
moilai ganodini hano yogo sa:ima:ne gagui, amo huluane da "Yuda hina
bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei. 21 Hesegaia da
bogoi, amola egefe Ma:na:se da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

21

Yuda hina bagade – Ma:na:se
(2 Hou Olelesu 33:1-20)

1 Ma:na:se da lalelegele, ode fagoyale esalu, ea Yuda ouligibi bai muni
hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, Yuda fi ode 55 agoanega
ouligilalu.

2 Ma:na:se da Hina Godema wadela:le hamoi. Ga:ina:ne sogega musa:
esalebe fi da baligili gogosiasu wadela:i hou hamobeba:le, Isala:ili dunu
da Ga:ina:ne soge golili sa:ili, gusuba:i ahoanoba, Hina Gode da Ga:ina:ne
fi gadili sefasi. Be Ma:na:se da amo fi ilia wadela:idafa hou amoma fa:no
bobogesu. 3 E da ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi, amo
ea ada Hesegaia da wadela:lesi, Ma:na:se da bu buga:le gagui. E da
Ba:ilema nodone sia:ne gadomusa:, oloda bagohame gagui. E da Isala:ili
hina bagade A:iha:be ea hou defele, ogogosu uda 'gode' Asila e agoaila

hahamoi. Amola Ma:na:se da gasumunima nodone sia:ne gadoi. 4 E da ogogosu ‘gode’ ilia oloda Debolo Diasu ganodini gagui. Hina Gode da musa: hamoma:ne sia:i, amo da Debolo Diasu ganodini, dunu da Ema fawane nodone sia:ne gadosu hamoma:ne sia:i.

5 Debolo Diasu gagoi aduna ganodini, e da oloda amo gasumunima nodone sia:ne gadomusa: gagui. 6 E da ogogosu ‘gode’ma egefe amo gobele sali. E da wadela:i ba:la:lusu hou hamosu. E da wamuni dawa:su hou hamosu amola gesami dasu ilia fada:i sia: nabalusu. E da Hina Godema bagadewane wadela:le hamobeba:le, Hina Gode da ougi ba:i. 7 E da wadela:i uda ‘gode’ Asila loboga hamoi agoaila, amo Debolo Diasu ganodini ligisi. Be Hina Gode da musa: Da:ibidi amola Da:ibidi ea mano Soloumane elama amane sia:i, “Guiguda: Yelusaleme ganodini, Na da amo Debolo ganodini sogebi ilegei. Amo sogebiga fawane, Isala:ili fi fagoyale gala da Nama fawane nodone sia:ne gadoma:ne, Na da ilegei. 8 Isala:ili fi dunu da Na hamoma:ne sia:i huluane nabawane hamosea, amola sema amo Na da Na hamosu dunu Mousesegili i, amo huluane ilia nabawane hamosea, Na da ili, amo soge Na da ilia aowalalima i, amoga enoga gadili sefasima:ne, logo hamedafa doasimu.” 9 Be Yuda fi dunu da Hina Gode Ea sia: nabawane hame hamosu. Amola Ma:na:se da ilia wadela:i hou (amo da musa: Ga:ina:ne fi da bagadewane wadela:le hamobeba:le, Isala:ili dunu da gusuba:i heda:loba, Hina Gode da Ga:ina:ne fi gadili sefasi) amo wadela:i hou baligili hamoma:ne, Ma:na:se da Yuda fi oule asi.

10 Hina Gode da ea hawa: hamosu balofede dunu ilimadili amane sia:i, 11 “Hina bagade Ma:na:se da amo gogosiasu, wadela:idafa hou hamoi dagoi. E da Ga:ina:ne dunu ilia wadela:i hou bagadewane baligi. E da ogogosu ‘gode’ loboga hamoiba:le, Yuda dunu wadela:le hamoma:ne oule asi dagoi. 12 Amaiba:le, Na, Isala:ili fi ilia Hina Gode, Na da Yuda fi amola Yelusaleme fi ilima gugunufinisisu bagadedafa iasimu. Amola eno fifi asi gala da amo hou nababeba:le, bagadewane fofogadigiba:le, sidimu agoai ba:mu. 13 Na da Samelia fi amola Isala:ili hina bagade A:iha:be amola egaga fi ilima se dabe iasu, amo defele Na da Yelusaleme fi ilima se dabe imunu. Na da Yelusaleme fi dunu huluanedafa fadegale fasimu. Amola fedege agoane, Yelusaleme da yaeya amo da dodofele, doga:le dagole, delegili fasi dagoi agoai ba:mu. 14 Na da dunu hame bogoi esalebe, amo yolesimu. Na da ili ha lai dunu, ilia gagulaligima:ne ilima imunu. Ilia ha lai da ili hasalalu, ilia liligi huluane lale, amola ilia soge wadela:lesimu. 15 Na fi dunu da Nama wadela:le hamoi, amola ilia aowalali da Idibidi soge fisili, gadili asili, amogainini wali eso, ilia da Na ougima:ne hamobeba:le, Na da amo se dabe ilima imunu.”

16 Ma:na:se da molole hamosu dunu bagohame medole legeiba:le, Yelusaleme logoga maga:me da hano logoga, hano ahoabe amo defele ba:i. Amolawane, e da Yuda fi dunu loboga hamoi ‘gode’ma nodone sia:ne gadomusa: oleleiba:le, e da ili Hina Godema wadela:le hamoma:ne oule asi.

17 Ma:na:se ea hawa: hamonanu eno amola ea wadela:i hou hamonanu eno huluane da “Yuda hina bagade Ilia Hawa: Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

18 Ma:na:se da bogole, hina bagade diasu bega: ifabi (Asaia ea ifabi) amo ganodini uli dogone sali. Egefe A:mone da e bagia, Yuda hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade A:mone
(2 Hou Olelesu 33:21-25)

19 A:mone da lalelegele, ode 22 agoane esalu, muni Yuda hina bagade
hamoi. E da Yelusaleme ganodini esala, ode aduna fawane Yuda fi
ouligilalu. Ea ame da Misialemede (Halase ea idiwi. E da Yodeba moilaiga
misi dunu.) 20 A:mone da ea ada Ma:na:se defele, Hina Godema wadela:i
hou hamosu. 21 E da ea ada ea hou amoma fa:no bobogele, loboga hamoi
ogogosu 'gode' ilima ea ada nodone sia:ne gadoi, e amolawane ilima
nodone sia:ne gadosu. 22 E da Hina Gode (ea aowalali ilia Gode) amo higale,
Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hame hamosu.
23 A:mone ea eagene ouligisu dunu ilia da e medoma:ne, wamo sia:dasu.
Amola ilia da hina bagade diasu ganodini, e medole legei dagoi. 24 Yuda
fi dunu da A:mone fasu dunu medole legei. Amola ea mano Yousaia da e
bagia hina bagade hamoi. 25 A:mone ea hawa: hamonanu eno huluane da,
"Yuda hina bagade Ilia Hawa: Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene
legei. 26 A:mone da Asaia ea ifabi sogebi amo ganodini uli dogone sali ba:i.
Egefe Yousaia da e bagia, Yuda hina bagade hamoi.

22

Yuda hina bagade Yousaia
(2 Hou Olelesu 34:1-2)

1 Yousaia da lalelegele, ode godoane esalu, e da muni Yuda hina bagade
hamoi. E da Yelusalemega esala, ode 31 agoanega Yuda fi ouligilalu. Ea
ame da Yedaida (Ada:ia ea idiwi. E da Bosaga:de moilaiga misi). 2 Yousaia
da Hina Gode hahawane ba:ma:ne hamoi. E da ea musa: aowa hina
bagade Da:ibidi ea hou defele, Gode Ea sema huluane nabawane hamosu.

Ilia da Gode Ea Sema Dedei Meloa bu Ba:i
(2 Hou Olelesu 34:8-28)

3 Yuda hina bagade Yousaia ea ouligibi ode 18 amoga, e da hina bagade
diasua amogai esalebe fi dunu ilia sia: dedesu dunu Sia:ifa:ne (A:salaia
egefe amola Misiala:me ea aowa) amo Debolo Diasuga asunasi. 4 E
da Sia:ifa:nema amane hamoma:ne sia:i, "Di gobele salasu Ouligisudafa
Hiligaia ema asili, muni amo da gobele salasu dunu da Debolo Diasu
logo holeiga hawa: hamonana, ilia da dunudafa ilima labe, muni dedene
legei amo lama. 5 Hiligaiama amane hamoma:ne sia:ma. E da muni lai,
amo dunu da Debolo Diasu amo bu buga:le gagusu ouligisu, ilima ima:ne
sia:ma. 6 Ouligisu dunu ilia da amo muni mogili diasu gagusu dunu
amola gelega hahamosu dunu ilima ima:ne sia:ma. Amola muni mogili
amoga ilia da ifa da:fe amola gele amo Debolo bu buga:le gagumusa:, bidi
lama:ne sia:ma. 7 Amo hawa: hamosu ouligisu dunu da moloidafa dunu.
Amaiba:le, amo muni ea ahoabe logo mae dedene legema."
8 Sia:ifa:ne da hina bagade ea hamoma:ne sia:si amo Hiligaiama olelei.
Hiligaia da Sia:ifa:nema amane sia:i, "Na da 'Gode Ea Sema Dedei Meloa'
amo Debolo ganodini dialebe ba:i dagoi." E da amo Meloa Sia:ifa:nema
ianu, Sia:ifa:ne da amo idi.
9 Amalalu, e da hina bagadema bu asili, amane sia:i, "Dia hawa: hamosu
dunu ilia da muni amo da Debolo Diasu ganodini dialu, amo lale, bu
buga:le gagusu ouligisu dunu ilima i dagoi." 10 Amalalu, e da eno amane
sia:i, "Na da meloa amo Hiligaia da nama i gagui diala." Amola e da amo
meloa hina bagade nabima:ne idi.

11 Hina bagade da meloa idibi nababeba:le, bagadewane fofogadigili da:i
dione, ea abula gadelale fasi. 12 Amola e da gobele salasu dunu Hiligaia
amola Ahaiga:me (Sia:ifa:ne egefe) amola A:gabo (Maigaia egefe) amola
sia: dedesu dunu Sia:ifa:ne amola hina bagade hina: hawa: hamosu dunu
A:sahaia, ilima amane hamoma:ne sia:i,
13 "Dilia asili, amo meloa ea olelesu bai dawa:ma:ne, Hina Gode Ea
fada:i sia: hogolalu, nama amola Yuda fi dunu huluanema adoma.
Ninia aowalali da amo meloa ea hamoma:ne sia:i amo nabawane hame
hamobeba:le, Hina Gode da ninima ougisa."
14 Hiligaia amola Ahaiga:me, A:gabo, Sia:ifa:ne, amola A:sahaia, ilia da
balofede uda amo da Yelusaleme la:idi gaheabolo gagui amo ganodini
esalu, ea dio amo Halada, amo ea fada:i sia: nabimusa: asi. (Halada egoa
Sia:lamee da Debolo Diasu hadigi abula amo ouligisu). Ilia da Haladama
amo meloa da ba:i dagoi olelei. 15 Halada da ilima amane sia:i, "Dilia
hina bagadema buhagili, Hina Gode Ea sia:si ema amane sia:ma, 16 'Na
da meloa amo hina bagade da idi, amoga dedei defele, Na da Yelusaleme
amola Yelusaleme fi dunu ilima se dabe imunu.
17 Ilia da Na higale, eno ogogosu 'gode'ma gobele salasu hamobeba:le, Na
ougima:ne hamoi dagoi. Na da Yelusaleme fi ilima Na ougi da gia:iwane
heda:i dagoi, amola bu gumimu da hamedei. 18 Be hina bagadema Na,
Isala:ili fi ilia Hina Gode, da amane sia:sa, 'Di da meloa ganodini dedei liligi
nabi dagoi. 19 Amola di da Na midadi sinidigili, dia hou fonobone, dia abula
gadelale, dinanu. Bai di da Na sia: amo Na da Yelusaleme amola amoga
fi dunu ilima se dabe imunu, amola Yelusaleme gugunufinisi dagoiba:le,
dunu ilia da amo beda:ne fofogadigili ba:mu, amola Yelusaleme dio amoga
gagabusu aligima:ne sia:mu, amo sia: nababeba:le, di da dia hou fonoboi.
Be Na da dia sia:ne gadosu nabi dagoi. 20 Amola se dabe iasu amo Na da
Yelusaleme fi ilima iasimu, amo da di amogai esalea, dia hame ba:mu. Na
da di fa:no olofole bogoma:ne, logo doasimu.' " Sia: adola ahoasu dunu,
ilia da amo sia:ne iasu hina bagade Yousaiama adomusa:, ema buhagi.

23

Yousaia da Ogogosu 'godema' Nodone Sia:ne Gadosu Hou Hedofai
(2 Hou Olelesu 34:3-7,29-33)

1 Yuda hina bagade Yousaia da Yuda soge fi amola Yelusaleme fi ilia
ouligisu dunu amo huluane gagadole, 2 ili amola gobele salasu dunu
huluane, amola balofede dunu huluane amola fi dunu huluanedafa
(bagade gagui dunu amola hame gagui dunu) ilia da Debolo Diasuga gilisili
asi. Ilia si da:iya, hina bagade Yousaia da Gousa:su Meloa amo ilia da
Debolo Diasu ba:i, amo ganodini dedei huluane ilima idili i. 3 E da hina
bagade duni bugi amo dafulili lelu, e da Hina Gode Ea sia: nabawane
hamomusa:, dafawane ilegele sia:i. E da mae fisili, ea dogo amola asigi
dawa:su huluane amoga, e da Hina Gode Ea sema amola hamoma:ne sia:i,
amoma fa:no bobogemusa:, dafawane ilegele sia:i. Amo hamoma:ne sia:i
amo da Gousa:su Meloa amo ganodini dedei, e da amo huluane nabawane
hamomusa:, dafawane ilegele sia:i. Amola dunu huluane da amo defele
hamomusa:, dafawane ilegele sia:i. 4 Amalalu, Yousaia da gobele salasu
ouligisudafa Hiligaia amola ea afoha gobele salasu dunu ili, amola Debolo
logo holeiga sosodo aligisu dunu ili, ilia da loboga hamoi liligi Debolo
ganodini dialu, amoga dunu da Ba:ile amola uda 'gode' Asila amola

gasumuni ilima nodone sia:ne gadosu, amo liligi huluane gadili gaguli masa:ne sia:i. Yuda hina bagade da amo liligi huluane moilai hamega Gidalone Fago gadenene, amo laluga gobele salalu, nasubu amo Bedele moilaiga gaguli masa:ne sia:i. 5 E da gobele salasu dunu, amo musa: Yuda hina bagade ilia da Yuda soge ganodini moilale gagai amola Yelusaleme gadenene dialu, amo ganodini ogogosu 'gode' oloda da:iya gobele salasu hamoma:ne ilegei,- gobele salasu dunu amo da Ba:ile amola eso amola oubi, amola gasumuni ilima gobele salalusu, amo huluane Yousaia da mugululi fasi. 6 E da wadela:i uda 'gode' Asila agoaila loboga hamoi amo Debolo ganodini dialu, amo gadili gaguli asili, moilai hamega Gidalone Fago gadenene laluga gobele, ea gasa ganumu amo huluane nasubu su agoane hamoma:ne dadabilalu, dunudafa ilia bogoi uli dogosu sogebi amo da:iya dudulisisi.

7 E da Debolo ganodini sesei dialu, amogawi hina: da:i bidi lasu uda amola dunu amogai esafulu, amo huluane wadela:lesi. (Amogawi, uda ilia da ogogole 'gode' Asilama nodoma:ne sia:ne gadomusa:, abula loboga amunasu.) 8 E da gobele salasu dunu amo da Yuda moilai hisu hisu ganodini esalu, amo huluane Yelusalemega oule misi. Amola Yuda soge huluane ganodini, e da oloda amo da:iya ilia gobele salalusu, amo huluane wadela:lesi. Amola e da oloda huluane amo da goudi wadela:i a:silibu amoma nodone sia:ne gadomusa: gagui, amo huluane Yousaia da gagoudane sasali. Amo oloda ilia da logo holei amo Yosiua (moilai ouligisu dunu) ea gagui, amo gadenene ba:i. Amola amo logo holei da moilai mimogo logo holei amo ea fofadidi dialebe ba:i. 9 Gobele salasu dunu moilai hisu hisu amoga esalu, amo e da mugululi fasilalu, amo gobele salasu dunu da Yelusalemega oule misini, ilia da Debolo ganodini mae hawa: hamoma:ne sia:i. Be ilia da yisidi hame sali agi, amo da ilia na:iyado gobele salasu hawa: hamosu dunu, ilima i, amo fawane da ilia moma:ne sia:i.

10 Hina bagade Yousaia amolawane da ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi Hinome Fago ganodini diala, ea dio amo Doubede Sogebi, amo wadela:lesi. Bai amogawi musa: dunu ilia da ilia dunu mano o uda mano amo ogogosu 'gode' Moulegema gobele sasalalusu. 11 Yousaia da hosi amolawane Yuda hina bagade ilia da esoma nodone sia:ne gadomusa: ilegei, amo huluane enodini asunasiagai. Amola esoma nodone sia:ne gadosu 'sa:liode', e da amo laluga gobele sali. (Amo 'sa:liode' ilia da Debolo gagoi ganodini, logo holei amola Na:ida:ne Milege (eagene ouligisu dunu bagade) ea diasu gadenene ouligi.) 12 Hina bagade Yousaia da oloda huluane amo Yuda hina bagade ilia da hina bagade diasu figisu da:iya, hina bagade A:iha:se ea sesei amo gadodili gagui, amola oloda huluane amo hina bagade Ma:na:se da Debolo gagoi aduna ganodini gagui, amo huluane e da gagoudane fasili, amola Gidalone Fagoa galagugudui. 13 Amola oloda huluane amo hina bagade Soloumane da Yelusalemega gusudili amola Olife Goumia gadili (south) amo wadela:idafa ogogosu loboga hamoi 'gode' (Saidone fi ilia uda 'gode' A:siadalode, Moua:be fi ilia 'gode' Gimosie, A:mone fi ilia 'gode' Moulege) ilima nodone sia:ne gadomusa: gagui, amo huluane Yousaia da wadela:lesi. 14 Hina bagade Yousaia da gelega hamoi momogoi huluane gagoudane sali, amola wadela:i uda 'gode' Asila ea loboga hamoi agoaila huluane abusa:le fasi. Ilia bugisisi osobo amo Yousaia da dunu gasaga dedebolesi.

15 Yousaia amolawane, e da ogogosu 'godema' nodone sia:ne gadosu sogebi amo hina bagade Yelouboua:me (Niba:de egefe. E da Isala:ili fi

wadela:le hamoma:ne oule asi) ea gagui liligi amo Yousaia da mugululi sali. Yousaia da oloda mugululi salalu, ilia gele gagoudane, su hamosu. Amola e da Asila e agoaila gobele sali.

16 Amalu Yousaia da agolo damana lela ba:legagaloba, dunu bogoi amo ilia gasa da gele gelaboga diafulubi ba:i. Ea sia:ga ilia da amo gasa gadili gaguli asili, oloda da:iya gobele sali. Yousaia da amo oloda agoane wadela:lesisi. Musa:, balofede dunu afae da lolo nabe amoga, hina bagade Yelouboua:me da amo oloda bega: dafulili lelebeba:le, amo hou huluane didili doaga:i. Hina bagade Yousaia da ba:le gagale, balofede dunu amo da musa: hou ba:la:lu, amo ea bogoi gele gelabo amo ba:i. 17 E amane adole ba:i, “Amo bogoi gele gelabo da nowa eala:? Bedele fi dunu da bu adole i, “Amo da balofede dunu, e da Yuda sogega misi amola dia wali olodaga hamobe amo ba:la:lu, amo balofede dunu bogoi amo ea: bogoi gele gelabo.”

18 Yousaia da amane sia:i, “Amanewane yolesima! Ea gasa mae muguluma!” Amaiba:le, ilia amo balofede ea gasa hame mugululi, amola balofede dunu eno amo da Samelia sogega misi, ea gasa amolawane hame mugului.

19 E da Samelia soge moilai huluane amo ganodini, ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi amo Isala:ili hina bagade ilia da hamobeba:le, Hina Gode da ougi bagade ba:i, Yousaia da Bedele moilaiga oloda hamoi mugululi fasi amo defele, amo oloda mugululi fasi. 20 Wadela:i gobele salasu dunu huluane, e da ilila: hawa: hamosu oloda da:iya medole legei. Amola oloda huluane amo wadela:ma:ne, e da amo da:iya dunu gasa udigili gobele sali. Amalu, e da Yelusalemega buhagi.

Yousaia da Baligisu Lolo Nasu Hamoi (2 Hou Olelesu 35:1-19)

21 Hina bagade Yousaia da Yuda fima, ilia da Hina Godema nodoma:ne, Baligisu Lolo Nasu amo Gousa:su Meloa ganodini dedei defele, amo hamoma:ne sia:i.

22 Musa: bisisu dunu da Isala:ili ouligilalu amoganini amo esoha, amoga Isala:ili amola Yuda hina bagade ilia da Baligisu Lolo Nasu hamosu amo defele hame hamosu.

23 Be wali, Yousaia ea ouligibi ode18 amoga, ilia da Yelusalemega Baligisu Lolo Nasu hamoi.

Yousaia da Hou Eno Afadenei

24 Hina bagade Yousaia da Meloa amo da gobele salasu Ouligisudafa Hiligaia Debolo Diasu ganodini ba:i, amo sema huluane meloa ganodini dedei, amoga molole fa:no bobogemusa: dawa:i. Amaiba:le, e da gesami dasu dunu amola wadela:i ba:la:lusu dunu amola diasua ogogosu ‘gode’ liligi, amola loboga hamoi ‘gode’, amola ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu liligi huluanedafa mugululi fasi. 25 Hina bagade e agoai da musa: hame ba:i. E da ea dogoga amola ea asigi dawa:suga amola ea gasa huluanedafa, amoga e da Hina Gode Ea hawa: hamosu hamonanu. E da Mousese ea sema huluane nabawane hamosu. Amola e fa:no, hina bagade, e agoai hame ba:i.

26 Be hina bagade Ma:na:se da musa: wadela:i hou bagade hamobeba:le, Hina Gode da Yuda fima ougi bagade heda:i, amola waha amolawane Ea ougi da hame gumi.

27 Hina Gode da amane sia:i, “Na da Isala:ili fima hamoi amo defele Na da
Yuda fima hamomu. Na da Yuda dunu bu mae ba:ma:ne, mugululi fasimu.
Amola Na da Yelusaleme amola Debolo Diasu, Na fi dunu da amogawi
Nama nodone sia:ne gadomusa: ilegei dagoi. Be wali Na da Yelusaleme
amola Debolo diasu amo higale, fisiagamu.”

Yousaia ea Ouligilalu amo Dagoi
(2 Hou Olelesu 35:20—36:1)

28 Yuda hina bagade Yousaia ea hawa: hamonanu eno huluane da “Yuda
hina bagade Ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei. 29 Yousaia
da Yuda fi ouligilaloba, Idibidi hina bagade Nigou da Asilia hina bagade
fidima:ne, ea dadi gagui wa:i amo Iufala:idisi Hanoga oule asi. Hina
bagade Yousaia da Migidou moilai bai bagadega Idibidi dadi gagui wa:i ilia
gusuba:i ahoasu amo hedofamusa: dawa:i, be amo gegesuga, e da medole
legei dagoi ba:i. 30 Ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu ilia da ea bogoi da:i
hodo amo ‘sa:liode’ da:iya ligisili, Yelusalemega bu gaguli misi. Amogawi,
ilia da ea da:i hodo amo hina bagade bogoi uli dogosu sogebi amo ganodini
uli dogone sali. Yuda fi dunu da Yousaia egefe Youaha:se amo hina bagade
hamoma:ne, susuligi sogala:le ilegei dagoi.

Yuda hina bagade Youaha:se
(2 Hou Olelesu 36:2-4)

31 Youaha:se da lalelegele, ode 23 esalu, e da muni Yuda hina bagade
hamoi. E da Yelusalemega esala, oubi osodayale agoane Yuda fi ouligilalu.
Ea ame da Hamiudale (Yelemaia ea idiwi. E da Libina moilai bai bagadega
misi.) 32 E da ea aowalali ilia hou defele, Hina Godema wadela:le hamoi.
33 Idibidi hina bagade Nigou da Libila moilai bai bagadega (Ha:ima:de
soge ganodini) amogawi Youaha:se gagulaligili, e da Yuda dunu ema silifa
defei 3,000 gilo amola gouli 30 gilo dabe ema ima:ne sia:i. 34 Hina bagade
Nigou da Yousaia egefe eno Ilaiagime, amo Yousaia bagia Yuda hina bagade
hamoi. E da Ilaiagime ea dio afadenene, bu Yihoiagimi dio ema asuli. Hina
bagade Nigou da Youaha:se amo Idibidi sogega oule asili, e da amogawi
bogoi.

Yuda hina bagade Yihoiagimi
(2 Hou Olelesu 36:5-8)

35 Idibidi hina bagade da Yuda fi ilia ema su dabe ima:ne sia:i. Amo
dabe hamomusa:, Yuda hina bagade Yihoiagimi da Yuda fi dunuma, liligi
ilia gagui amo defele su dabe ima:ne sia:i.

36 Yihoiagimi da lalelegele, ode 25 esalu, e da muni Yuda hina bagade
hamoi. E da Yelusalemega esala, ode gidayale agoane Yuda fi ouligilalu. Ea
ame da Sibiuda (Bida:ia ea idiwi. E da Luma moilaiga misi.) 37 Yihoiagimi
da ea aowalali fi defele, Hina Godema wadela:le hamoi.

24

1 Yihoiagimi da Yuda fi ouligilaloba, Ba:bilone hina bagade Nebiugede-
nese da Yuda soge doagala:le, golili sa:ili, hasali. Ode udianaga, Yihoiagime
da Nebiuga:denese ea ouligibi hagudu esalu. Be ode udiana da gidigili,
Yihoiagimi da odoga:i. 2 Hina Gode da gegesu liligi gagui dunu gilisisu amo
Yudama doagala:musa: amola gugunufinisimusa: asunasi. Amo gegesu
dunu da Ba:bilone, Silia, Moua:be, A:mone amo sogega misi dunu. Amo
hou doaga:i, Hina Gode da musa: Ea balofede dunu ilimadili hamomusa:
sia:i dagoi. 3 - 4 Hina Gode da amane hamoma:ne sia:beba:le, ha lai

dunu da Yuda fi gugunufinisimusa: misi. Yuda hina bagade Ma:na:se da Hina Godema wadela:le hamoiba:le, amola e da molole hamosu dunu bagohame medole legeiba:le, Hina Gode da Yuda fi dunu huluane Ea bu mae ba:ma:ne, mugululi gadili sefasi. E da Ma:na:se ea baligili bagade wadela:i hou hamobeba:le, Hina Gode da amo gogolema:ne olofomu hamedei ba:i.

5 Yihoiagimi ea hamonanu huluane da "Yuda hina bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei. 6 Yihoiagimi da bogole, egefe Yihoiagini da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

7 Idibidi hina bagade amola ea dadi gagui dunu wa:i da Idibidi sogedili bu gegemusa: mogodigili gadili hame asi. Bai amo esoha, Ba:bilone hina bagade da soge huluane amo Idibidi da musa: gagui, e da amo soge hasalalu, ouligi. Amo soge alalo da Iufala:idisi Hano amogainini asili Idibidi soge ga (north) alalo amoga doaga:i.

Yuda hina bagade Yihoiagini
(2 Hou Olelesu 36:9-10)

8 Yihoiagini da lalelegele, ode 18 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusalemega esala, oubi udiana agoane Yuda fi ouligilalu. Ea ame da Nihasiada (Elena:ida:ne ea idiwi. E da Yelusaleme uda.). 9 Yihoiagini da ea ada ea hamoi defele, Hina Godema wadela:le hamoi.

10 E da Yuda fi ouligilaloba, Ba:bilone dadi gagui dunu wa:i (hina bagade Nebiuga:denese ea eagene ouligisu dunu ilia da Ba:bilone dadi gagui wa:i ouligisu) ilia da Yelusaleme doagala:musa: mogodigili asili, Yelusaleme eale disi. 11 Ilia da eale disi doagala:loba, Nebiuga:denese da hisu Yelusalemega misi. 12 Amalalu, hina bagade Yihoiagini amola ea ame, egefe, ea dadi gagui ouligisu dunu amola ea hina bagade diasu ouligisu dunu, ilia da goaya:iba:le Ba:bilone dunuma gilisi. Nebiuga:denese da Ba:bilone fi ode godoane ouligilalu, e da Yihoiagini gagulaligi.

13 E da noga:idafa liligi huluane Debolo Diasu amola hina bagade diasu ganodini galu, amo huluane lale, Ba:bilone sogega gaguli asi. Hina Gode Ea musa: sia:i defele, Nebiuga:denese da Debolo Diasu gouliga hamoi hawa: hamosu liligi amo hina bagade Soloumane ea hamoi, amo huluane fifili, gaguli asi. 14 Nebiuga:denese da Yelusaleme fi dunu, hina bagade ea mano, ouligisudafa dunu, ouli hahamosu dunu, amola bagade dawa:su hawa: hamosu dunu, amo huluane da 10,000 agoane amo ili huluane e da gagulaligili, mugululi, Ba:bilone sogega oule asi. E da hamedafa gagui dunu fawane, Yuda sogega bu esaloma:ne, yolesi.

15 Nebiuga:denese da Yihoiagini amola ea ame, ea udalali, ea eagene ouligisu dunu ili, amola Yuda fi mimogo dunu huluane, amo Ba:bilone sogega udigili hawa: hamoma:ne hiouginana asi. 16 Nebiuga:denese da Yuda fi mimogo dunu huluane, (huluane da 7,000 agoane) amola bagade dawa:su hawa: hamosu dunu amola ouli hahamosu dunu (huluane da 1,000 agoane) amo huluane mugululi, Ba:bilone sogega oule asi. Ilia huluane da gasalai dunu, amola dadi gaguli gegemu defele ba:i.

17 Nebiuga:denese da Yihoiagini ea adabi Ma:danaia amo Yuda fi ilia hina bagade hamoi. E da Ma:danaia ea dio afadenene, bu Sedegaia dio ema asuli.

Yuda hina bagade Sedegaia
(2 Hou Olelesu 36:11-12; Yelemaia 52:1-3)

18 Sedegaia da lalelegele, ode 21 agoane esalu, e da muni Yuda hina
bagade hamoi. E da Yelusalemega esalu, ode gidayale agoane Yuda fi
ouligilalu. Ea ame da Hamiudale (Yelemaia ea idiwi. E da Libina uda
misi.) 19 Hina bagade Sedegaia da hina bagade Yihoiagini ea hamoi defele,
Hina Godema wadela:le hamoi. 20 Hina Gode da Yelusaleme fi amola Yuda
fi ilima ougi bagade heda:beba:le, E da ili ba:mu hihini mugululi, gadili
sefasi.

25

Yelusaleme da Dafai Dagoi
(2 Hou Olelesu 36:13-21; Yelemaia 52:3-11)

1 Sedegaia da Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denesema odoga:i.
Amaiba:le, eso nabu amola oubi nabu, Sedegaia ea ouligibi ode sesege
amoga, Nebiuga:denese da ea dadi gagui wa:i oule asili, Yelusaleme
doagala:musa: misi. Ilia da moilai hamega, ha wa:i amo fisilalu, doa-
gala:musa:, osobo gasa:le lelegela heda:i, 2 Ilia da eale disili, doagala:lalu,
Sedegaia ea ouligilaloba ode gida da doaga:i. 3 Amo odega, eso sesege
amola oubi biyadu amoga Yelusaleme dunu da ha:i manu hamedafa galu.
4 Amo esoga, Ba:bilone dadi gagui dunu da Yelusaleme gagoi dogoa fili,
ganodini golili sa:i. Ba:bilone dadi gagui dunu ilia da Yelusaleme eale disi
ba:i. Be Yuda dadi gagui dunu da gasia hobea:i. Ilia da hina bagade
ea ifabia amodili asili, logo holei amo da gagoi aduna di dialu amodili,
Yodane Fagoa doaga:musa: hobeale afia:i. 5 Be Ba:bilone dadi gagui wa:i
da hina bagade Sedegaia se bobogele, umi soge amo da Yeligou moilai
bai bagade gadenene, amoga e gagulaligi. Amalu, Sedegaia ea dadi gagui
dunu huluane da e fisiaga:lu, mugululi afia:i. 6 Ba:bilone dadi gagui dunu
da Sedegaia amo hina bagade Nebiuga:denese da Libila esalu, amoga e
oule asili, Nebiuga:denese da ema fofada:nanu, ema se bidi imunu ilegei.
7 Sedegaia da hi ba:lobawane, ilia da eagofelali fufuga:lelegei. Amalu,
Nebiuga:denese da sia:beba:le, ilia da Sedegaia ea si aduna duga:le fasilalu,
sia:inega la:gilalu, e Ba:bilone sogega hiouginana asi.

Debolo Diasu da Gugunufinisi Ba:i
(Yelemaia 52:12-23)

8 Eso fesu amola oubi bi, Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese ea
ouligibi ode 19 amoga, Nebiusala:ida:ne (hina bagade ea fada:i sia:ne iasu
dunu amola ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu) e da Yelusaleme doagala:la
sa:i. 9 E da Debolo Diasu amola hina bagade diasu amola mimogo dunu
Yelusalemega esafulu ilia diasu, amo huluane ulagili sali. 10 Ea dadi gagui
dunu da moilai gagoi mugululi sali. 11 Amalu, Nebiusala:ida:ne da dunu
oda hame hobea:i moilai ganodini esalu, amola hawa: hamosu bagade
dawa: dunu musa: hame mugululi asi amo huluane, amola dunu amo da
musa: Ba:bilone dadi gagui wa:i ilima hobeale madelala asi, amo huluane
e da Ba:bilone sogega hiouginana asi. 12 Be hamedafa gagui dunu, amo
da soge hame gagui, amo e da waini sagaiga amola ifabi amoga hawa:
hamoma:ne, e da Yuda sogega esaloma:ne yolesi.
13 Ba:bilone dadi gagui wa:i dunu da balasega hamoi duni bugi, amola
balasega hamoi gaguli fula ahoasu liligi amo Debolo Diasu ganodini
diafulu, amola balasega hamoi ofodo sugi, amo huluane fifili, Ba:bilone
sogega gaguli asi. 14 Ilia da safala amola nasubu gasa:su yaeya (amoga
ilia da oloda doa:su), gamali gesosu liligi, gobele salimusa: maga:me disu

ofodo, amola balasega hamoi Debolo hawa: hamosu liligi, amo huluane gagaguli afia:i. 15 Amola ilia da liligi huluane amo da gouliga hamoi o silifaga hamoi, amola ofodo sugi fonobahadi, amola lalu oso gaguli ahoasu yaeya, amo huluane amolawane gagaguli asi. 16 Balasega hamoi liligi amo hina bagade Soloumane da Debolo amogili sia:ne hahamoi, (duni bugi aduna, gaguli fula ahoasu huluane, amola ofodo sugi bagade) amo da dioi bagadeba:le, defemu hamedei ba:i.

17 Amo duni bugi aduna da ela defeledafa ba:i. Ela seda defei da 8 mida. Amola balasega hamoi bada amo ela seda defei da 1.3 mida. Amo bada ela sisiga:le da balasega hamoi gigiadomai. Amo da balasega hamoi bomegala:nidi fage amoga nina: hamoi ba:i.

Ilia da Yuda fi Dunu Ba:bilone Sogega Hiouginana Asi (Yelemaia 52:24-27)

18 Ba:bilone dadi gagui wa:i ouligisu dunu Nebiusala:ida:ne, e da gobele salasu Ouligisudafa Sela:ia, amola ea afoha gobele salasu dunu Sefenaia, amola Debolo ouligisu dunu mimogodafa udiana, amo huluane e da Ba:bilone sogega hiouginana asi.

19 Amola Yelusalemega, e da Yuda dadi gagui wa:i ouligisudafa, amola e fidisu dunu (e da dadi gagui wa:i hamonanu meloa dedei ouligisu), Yuda hina bagade ea fada:i sia:ne iasu dunu biyale gala, amola mimogo dunu eno 60 agoane, amo huluane hiouginana asi. 20 - 21 Nebiusala:ida:ne da ili huluane amo Ba:bilone hina bagade Libina moilai bai bagade (Ha:ima:de sogega gala) amoga esalu, ema hiouginana asi. Amogawi, hina bagade Nebiuga:denese da sia:beba:le, ilia amo dunu huluane bululufananu, medole lelegei. Ilia da amanewane Yuda fi dunu mugululi hiouginana asi.

Yuda soge Ouligisu Dunu Gedalaia (Yelemaia 40:7-9; 41:1-3)

22 Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese da Gedalaia (Ahaiga:me egefe amola Sia:ifa:ne ea aowa) Yuda soge ouligisu dunu hamoi. E da Gedalaiama Yuda dunu amo da Ba:bilonega mugululi hame asi, amo ouligima:ne sia:i. 23 Yuda dadi gagui wa:i ouligisu dunu amo da hamedafa goaiya:i, ilia amo sia: nababeba:le, ilia da Misiba moilaiga Gedalaiama madelai. Amo ouligisu dunu da Isiama:iele (Nedanaia egefe), Youha:ina:ne (Galia egefe), Sela:ia (Da:nahiumede egefe. E da Nidoufa dunu misi) amola Yesanaia (Ma:iaga dunu misi). 24 Gedalaia da ilima amane sia:i, “Ba:bilone ouligisu dunu ilima mae beda:ma! Amo soge ganodini ha:ini fili, Ba:bilone hina bagade ea hawa: hamosu hamoma. Amasea, dilia da hahawane ba:mu.”

25 Be amo odega, oubi fesu agoane, Isiama:iele (Nedanaia egefe amola Ilisiama ea aowa. E da hina bagade ea sosogo fi dunu), e da Misiba moilaiga dunu nabuane gala oule asili, Gedalaia doagala:le, e medole legei. Amola e da Yuda fi dunu amola Ba:bilone fi dunu Gedalaia bisili amogai esalu, amo huluane medole legei.

26 Amalalu, Isala:ili dunu, (bagade gagui amola hame gagui) ilia huluane amola dadi gagui ouligisu dunu huluane da amo soge fisili, Idibidi sogega hobea:i. Bai ilia da Ba:bilone dunuba:le beda:i galu.

Ilia da Yihoiagini Se Iasu Diasu Ganodini Esalu ga Masa:ne Logo Doasi (Yelemaia 52:31-34)

27 Ode afaega, Ifilimelouda:ge da Ba:bilone hina bagade hamoi. Amo odega, e da Yuda hina bagade Yihoiaginima asigiba:le, e da se iasu diasu ganodini esalu, ga masa:ne logo doasi. Ilia da Yihoiagini Ba:bilone sogega hiouginana asili, e da ode 37 agoane se iasu diasu ganodini esalu, amalu amo odega, eso 27 amola oubi fago, amoga Ba:bilone hina bagade da e se iasu diasu ganodini esalu amo logo doasi.

28 Ifilimelouda:ge da ema asigiwane hamoi. E da eno hina bagade dunu Ba:bilone sogega mugululi misi, ilima Yihoiagimi e bisilua dunu hamone ouligima:ne sogebi ema i. 29 Amaiba:le, Ifilimelouda:ge da sia:beba:le, Yihoiagini da ea se iasu diasua ga:su abula amo gisa:le, eno gaheabolo ga:i. Amola ea fifi manu amoga e da hina bagade e bisili ha:i mai. 30 Amola eso huluane, ea fifi manu amoga, ea esala lamu liligi defele, ilia da igili bidi iasu. Sia: ama dagoi

1 Hou Olelesu

(Da:i Sia: - 1 Chronicles; Modu - 1 Sivarai; Bisini - 1 Stori)

Hidadea Sia:

1 amola 2 Hou Olelesu Buga ela da hou huluane amo da 1 amola 2 Sa:miuele Buga amola 1 amola 2 hina bagade Buga amo ganodini dedene legei, bu olelesa, be bai eno olelesa. Hou Olelesu Buga sia: dedei da Isala:ili amola Yuda hina bagade ilia hou ea bai bagade aduna agoane olelesa:-

1 Isala:ili soge amola Yuda soge fi ilima gugunufinisisu amola bidi hamosu bagadedafa doaga:i. Be Gode da ilima Ea hahawane ilegele hamoma:ne sia:i hame gogolei. E da Yuda fi amo ganodini, Ea hahawane hawa: hamosu bu hamomusa: ilegei. Isala:ili dunu ilia da amo hou noga:le dawa:digima:ne, Hou Olelesu dedesu dunu e da Da:ibidi amola Soloumane ela gasa bagade hou olelei. E da Yihosiafa:de amola Hesigaia amola Yousaia ilia Godema sinidigima:ne hou amola malasu olelei amola dunu amo da Gode Ea hou mae fisili, hamonanu, amo ilia hou nodone olelei.

2 Hou Olelesu dedesu dunu da Godema nodone sia:ne gadosu hou Yelusaleme moilai bai bagade amola Debolo amo ganodini mui, amo olelei. E da gobele salasu dunu amola Lifai dunu ilia nodone sia:ne gadosu ouligisu hou olelei. Da:ibidi da muni Debolo nodone sia:ne gadosu hou hamosu. Be Debolo gagusu dunu da Soloumane.

Sia: Dedei

1 Musa: dunu fi ilia dio dedene legei...Sia:alalo 1:1 - 9:44
2 Solo Bogoi...Sia:alalo 10:1 – 14
3 Da:ibidi ea Ouligibi...Sia:alalo 11:1-29:30
(a) Da:ibidi ea Bidi Hamosu amola
ea gasa bagade hawa: hamosu...Sia:alalo 11:1 - 22:1
(b) Debolo Diasu gagumusa: Momagesu...Sia:alalo 22:2 - 29:30

1 Hou Olelesu

A:da:me ea Fifi Misini A:ibalaha:mema Doaga:i
(Mui 5:1-32; 10:1-32; 11:10-26)

1 A:da:me ea mano da Sede, Sede ea mano da Inosie, Inosie ea mano Ginane,
2 Ginane da Maha:ilaliele, Maha:ilaliele ea mano Ya:ilede, 3 Ya:ilede ea mano da Inage, Inage ea mano da Midiusela, Midiusela da La:imege 4 La:imege ea mano da Nowa:. Nowa: da dunu mano udiana galu. Ilia dio da Sieme, Ha:me amola Ya:ifede.
5 Ya:ifede egefelali da Gouma, Ma:igoge, Ma:da:i, Ya:ifa:ne, Diubale, Misiege, Dailase. Iligaga fi da ilia dio lai dagoi. 6 Gouma egaga fi da Asiegena:se fi, Laifa:de fi amola Dougama fi. 7 Ya:ifa:ne egaga fi da Ilaisia fi, Siba:ini fi, Saibalase fi, amola Loudisi fi.
8 Ha:me egefelali da Gusi, Misala:ime, Libia amola Ga:ina:ne. Iligaga fi da ilia dio lai dagoi. 9 Gusi egaga fi dunu da Siba, Ha:fila, Sa:bada, La:ima, Sa:bediga fi dialu. La:ima egaga fi dunu da Siba amola Dida:ne fi dialu. 10 (Gusi ea dunu mano afae da Nimalode. E da osobo bagadega bisilua ilibi gagusu dunu.) 11-12 Misala:ime egaga fi dunu da Liudaide, A:namaide, Liha:ibaide, Na:fadiuhaide, Ga:saliuhaide (iligaga fi dunu da Filisidini

dunu), amola Ga:fadolaide fi dunu esalu. 13-16 Ga:ina:ne egaga fi da Saidonaide (Saidone da Ga:ina:ne ea magobo mano) Hidaide, Yebiusaide, A:moulaide, Gegasiaide, Haifaide, Agaide, Sainaide, Afa:daide, Semalaide amola Ha:imadaide fi dialu.
17 Siemaide fi dunu. Sieme egefelali da Ila:me, A:sie, Afa:gasa:de, Lade amola A:ila:me. A:ila:me egefelali da Ase, Hale, Ga:de amola Misiege. 18 Afa:gasa:de ea mano da Sila amola Sila ea mano da Ibe. 19 Ibe da dunu mano aduna galu. Afae da Bilege (bai e esalebe galu, osobo bagade da momogi). Ibe ea dunu mano eno da Yogada:ne. 20 Yogada:ne egefelali da A:lamouda:de, Silefe, Ha:isama:ifede, Yela,
21 Hadoula:me, Iusa:le, Digila, 22 Ouba:le, Abima:ili, Siba, 23 Oufe, Ha:fila, Youba:be. Amo huluane da Yogada:ne ea manolali.
24 Siemema amogainini A:ibalaha:mema fifi manebe da agoane:- Sieme, Afa:gasa:de, Sila, 25 Ibe, Bilege, Liu, 26 Silage, Na:iho, Dila 27 amola A:ibala:me (Gode da ea dio bu afadenene, A:ibalaha:me asuli)

Isiama:ile egaga Fi (Mui 25:12-16)

28 A:ibalaha:me ea manona da Aisage amola Isiama:iele. 29 Elagaga fi dunu da Niba:iyode (Isiama:iele ea magobo mano), Gida, A:dabiele, Mibisa:me, 30 Maisiama, Duma, Ma:sa, Ha:ida:de, Dima, 31 Yide, Na:ifisie amola Gedima. Amo huluane da Isiama:iele egefelali.

Gediula Egaga Fi

32 A:ibalaha:me ea gidisedagi uda amo Gediula, ema mano lai da Simila:ne, Yogasia:ne, Mida:ne, Midia:ne, Isieba:ge amola Siua. Yogasia:ne ea dunu mano da Siba amola Dida:ne. 33 Midia:ne egefelali da Ifa, Ifia, Ha:inoge, Abaida amola Elada:ia. Amo huluane da Gediula egaga fi dialu.

Iso Egaga Fi (Mui 36:1-19)

34 A:ibalaha:me da Aisage ea ada. Aisage ea mano da Iso amola Isala:ili (ea musa: dio da Ya:igobe) 35 Iso egefelali da Ilaifa:se, Luele, Yiasia, Ya:iala:me amola Goula.
36 Ilaifa:se egefelali da Dima:ne, Ouma, Sifai, Ga:ida:me amola Gina:se. Ea uda eno amo Dimina, ela mano da A:malege. 37 Luele egefelali da Na:iha:de, Sela, Sia:ma amola Misa.

Idome Sogega Musa: Esalebe Fi (Mui 36:20-30)

38 Sie egefelali da Louda:ne, Siouba:le, Sibione, A:ina, Disione, Isa amola Daisia:ne. 39 Louda:ne egefelali da Houlai amola Houma:ne. Dimina da Louda:ne ea dalusi esalu.
40 Siouba:le egefelali da A:lefa:ne, Ma:naha:de, Iba:le, Sifou amola Ouna:me. Sibiane egefela da A:ia amola A:ina. 41 A:ina egefe da Daisione. Daisione egefelali da Hemeda:ne, Esiaba:ne, Idala:ne amola Gila:ne. 42 Ise egefelali da Biliha:ne, Saiafa:ne amola A:iga:ne. Daisia:ne egefela da Ase amola A:ila:ne.

Idome Soge hina bagade Dunu (Mui 36:20-30)

43 Isala:ili hina bagade mae ouligi esalebe eso amo galu, amo hina bagade da Idome soge ouligilalu :- Bila (Bio ea mano) - ea esalu moilai da Dimihaba.

44 Bila da bogoloba, Youba:be (Bosala moilai bai bagade dunu Sela amo ea mano) e da ea hina bagade sogebi lai.
45 Youba:be da bogoloba, Hiusia:me (e da Dima:naide sogega misi dunu) e da Youba:be bagia hina bagade hamoi.
46 Hiusia:me da bogoloba, Ha:ida:de da e bagia hina bagade hamoi. Ha:ida:de da Bida:de ea mano galu amola e da Moua:be soge ganodini Midia:ne dunu fi hasali. Ea esalu moilai bai bagade da A:ifidi.
47 Ha:ida:de da bogoloba, Sa:mala (Ma:seliga moilai bai bagade dunu) da e bagia hina bagade hamoi.
48 Sa:mala da bogoloba, Sia:iale da e bagia hina bagade hamoi. E da hano bega: dialebe moilai bai bagade, Lihoubode amoga misi.
49 Sia:iale da bogoloba, Ba:ile Ha:ina:ne (A:gabo ea mano) da e bagia hina bagade hamoi.
50 Ba:ile Ha:ina:ne da bogoloba, Ha:ida:de da e bagia hina bagade hamoi. Ea moilai dio da Ba:iu. Ea uda ea dio da Mehedabele (ea ame da Ma:idalede amola ea aya: da Mesa:iha:be).
51 Ha:ida:de amolawane bogoi. Idome soge hina bagade dunu ili bagia ouligisu dunu amolali da :- Dimina, Alafa, Yidede, 52 Aholiba:ima, Ila, Bainone, 53 Gina:se, Dima:ne, Mibisa, 54 Magadiele amola Aila:me. Amo huluane da Idome soge hina bagade dunu ili bagia ouligisu dunu galu.

2

Isala:ili Egefelali

1 Isala:ili egefelali da Liubene, Simiane, Lifai, Yuda, Isaga, Sebiulane, 2 Da:ne, Yousefe, Bediamini, Na:fadalai, Ga:de amola A:sie.

Yuda Egaga Fi

3 Yuda egefelali da E, Ouna:ne amola Sila. Amo mano udiana da Siua idiwi (e da Ga:ina:ne uda) ema lalelegei. Yuda ea magobo mano E, e da Gode ba:ma:ne, wadela:le bagade hamoi. Amaiba:le, Gode da e medole legei. 4 Yuda ea nawi (Da:ima) da Yuda ea mano aduna lalelegei. Ela dio da Bilese amola Sela. Yuda egefelali huluane ilia idi da biyale galu.
5 Bilase egefela da Heselone amola Ha:imale.
6 Sela egefelali da biyale galu. Ilia dio da Similai, Ida:ne, Hima:ne, Ga:lagole
amola Dada:.
7 *Gami egefe da A:iga. E da Godema ima:ne ilegei liligi wamolaiba:le, Isala:ili
fi da se bagade nabi.
8 Ida:ne egefe da A:salaia.
9 Heselone egefelali da Yilamiele, La:me amola Ga:ilebe.

La:me (Heselone egefe) Egaga Fi

10 La:me egefe da Aminada:be. Aminada:be egefe da Nasione. Nasione da Yuda fi ouligisu dunu esalu. 11 Nasione egefe da Sa:mone. Sa:mone egefe da Boua:se.
12 Boua:se egefe da Oubede amola Oubede egefe da Yesi.
13 Yesi ea magobo mano da Ilaia:be. Amo bagia da Abinada:be. Amo bagia eno da Simiai. 14 Biyadu da Nida:niele amola bi da La:da:iai. 15 Gafe

* **2:7:** Yosiua 7:1

da Ouseme amola fesu da Da:ibidi. 16 Ilia dalusila da Seluaia amola A:biga:ile. Seluaia ea mano osodayale da Abisia:i, Youa:be amola A:sahele.
17 A:biga:ile ea mano da Ama:isa. Ama:isa ea eda da Yidahe (Isama:ile fi dunu.)

Heselone egefe Ga:ilebe

18 Heselone egefe Ga:ilebe amola idua Asiuba amola Yeliode elea lalelegei mano da Yisie, Sioubabe amola Adone. 19 Asiuba da bogoloba, Ga:ilebe da Efalada lai. Ema mano lalelegei da He. 20 He egefe da Ulai amola Ulai egefe da Bisaliele.
21 Fa:no, Heselone da Gilia:de egefe Ma:ige amo idiwi gilisili golaiba:le, (Heselone da lalegele, ode 60 esalu, amo uda lai) amalu Sigabe da lalelegei. 22 Sigabe egefe da Ya:ie. Ya:ie da Gilia:de soge ganodini, moilai bai bagade23 agoane ouligisu. 23 (Be Gisie amola A:ila:me da Ha:ifode Ya:ie moilai amola Gina:de moilai bai bagade amola Gina:de moilai sisiga:i 60 agoane, amo huluane hasali.) Amo dunu huluane da Gilia:de ea mano amo Ma:ige egaga fifi misi.
24 Heselone da Ga:ilebe Efalada moilaiga bogoloba, ea uda Abaidia da Heselone ea mano A:sie lalelegei. A:sie egefe da Degoua galu.

Heselone ea Mano Yilamiele

25 Heselone ea magobo mano Yilamiele, amo egefelali da La:me (magobo), Biuna, Oulene, Ouseme amola Ahaidia. 26 Yilamiele da uda eno galu. Amo ea dio da A:dala. A:dala ea mano da Ouna:me. 27 Yilamiele ea magobo mano La:me amo egefelali da Ma:iase, Ya:imine amola Ige.
28 Ouna:me egefela da Sia:ma:iai amola Ya:ida. Sia:ma:iai egefela da Na:ida:be amola Abaisia.
29 Abaisia idua dio da A:biha:ile. A:biha:ile egefela da Aba:ne amola Moulide.
30 Na:ida:be egefela da Silede amola A:ba:ime. Silede da mano madele bogoi.
31 A:ba:ime ea mano da Isiai. Isiai ea mano da Sisiane. Sisiane egefe da Alai.
32 Sia:ma:iai eya da Ya:ida. Ya:ida egefela da Yidahe amola Yonada:ne. Ya:ida da mano madele bogoi.
33 Yonada:ne egefela da Bilede amola Sa:isa. Amo huluane da Yilamiele egaga fifi misi. 34 Sisiane da dunu mano madele, uda mano fawane galu. E da Idibidi hawa: hamosu dunu ea dio Ya:ila galu. 35 Sisiane da idiwi amo Ya:ila lama:ne asuli. Amo uda ea mano lalelegei ea dio da A:da:i. 36 A:da:i egefe da Na:ida:ne. Na:ida:ne ea egefe da Sa:iba:de. 37 Sa:iba:de egefe da Ifala:le. Ifala:le egefe da Oubede.
38 Oubede egefe da Yihiu. Yihiu egefe da A:salaia. 39 A:salaia egefe da Hilese. Hilese egefe da Elia:isa. 40 Elia:isa egefe da Sisimai. Sisimai egefe da Sia:lame.
41 Sia:lame egefe da Yegamaia, amola Yegamaia egefe da Ilisiama.

Ga:ilebe ea Sosogo Fi

42 Ga:ilebe da Yilamiele ea eya. Ga:ilebe ea magobo mano da Misia. Misia egefe da Sife. Sife egefe da Malisia. Malisia egefe da Hibalone.
43 Hibalone egefelali da Goula, Da:biua, Legeme amola Sima. 44 Sima egefe da La:iha:me. La:iha:me egefe da Yogiame. Legeme ea mano da Sia:ma:iai.

45 Sia:ma:iai egefe da Ma:ione amola Ma:ione egefe da Bede Se.
46 Ga:ilebe ea gidisedagi uda ea dio da Ifa. Ifa ea manolali da Ha:ila:ne, Mousa amola Ga:isese. Ga:isese ea eda da Ha:ila:ne.
47 Yahada:iai egefelali da Ligeme, Youda:me, Gisiane, Bilede, Ifa amola Sia:ia:fe.
48-49 Ga:ilebe ea gidisedagi uda eno ea dio da Ma:iaga. Ma:iaga ea manolali da Sibe, Dehana, Sia:ia:fe (Ma:dama:na ea eda) amola Sifa. Sifa egefela da Ma:siabina amola Gibia. Ga:ilebe idiwi da A:igasa. 50-51 Amo huluane da Ga:ilebe egaga fifi misi. Efala:de ea magobo mano da He. He egefelali da Siouba:le (Gilia:de Yialimi ea eda), Sa:lama (Bedeleheme ea eda) amola Ha:ilefe (Bede Ga:ida ea eda).
52-53 Gilia:de Yilimi egefe da Siouba:le. Siouba:le egaga fifi misi da Haloue, Mana:ihadaide fi dogoa mogi, amola sosogo fi eno amo Gilia:de Yilimi, Idalaide, Biudaide, Siuma:daide amola Misialaide. Amo sosogo fi ilima da Soula:daide amola Esiada:iolaide dunu fifi misi.
54-55 Sa:lama egaga fifi misi da Bedeleheme, Nidofadaide, A:dalodi Bede Youa:be, Mana:iha:daide fi dogoa mogi, Soulaide, sia: dedesu fi dunu amo da Ya:ibese sogega esalu, Daila:daide, Simia:daide amola Siuga:daide. Amo huluane da Ginaide fi dunu. Ilia da dunu ea dio amo Ha:ima:de amogaga fifi misi. Ha:ima:de da Liga:be sosogo fi ilia eda esalu.

3

Da:ibidi egefelali

1 Da:ibidi egefelali, Hibalone sogega lalelegei, ilia dio da :- A:manone da magobo mano, Da:ibidi idua Ahinoua:mema lalelegei. Ahinoua:me da Yeseliele uda galu. A:manone bagia, Da:niele da Da:ibidi idua eno, Gamele soge uda A:biga:ile ema lalelegei. 2 Da:niele bagia, A:basalome da Ma:iaga (Gisie soge hina bagade Da:lamai amoea idiwi) ema lalelegei. Da:ibidi egefe biyadu ea dio da A:dounaidia. E da Da:ibidi idua eno amo Ha:gide ema lalelegei.
3 Ea mano bi amo ea dio da Siefadaia. E da Abaida:le ema lalelegei. Amola Da:ibidi ea mano gafe ea dio da Idilia:me. E da Da:ibidi idua Egela ema lalelegei. 4 *Amo Da:ibidi ea mano gafeyale gala da Hibalone moilai bai bagadega lalelegei. Da:ibidi da ode fesuale amola oubi gafeyale gala, Hibalone moilai bai bagade ganodini, Yuda fi ouligisu. Da:ibidi da Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini esalu, Isala:ili fi ode33 agoanega ouligisu.
5-8 †E da Yelusaleme ganodini esaloba, egefelali amogawi lalelegei da Sia:miua, Sioubabe, Na:ida:ne, Soloumane (amo mano biyadu da A:miele idiwi amo Ba:desiba ema lalelegei), Ibaha, Elisiua, Ilifelede, Nouga, Nifege, Ya:ifia, Ilisiame, Ilaiada, Ilifelede - huluane da sesegeyale galu. 9 Amo mano huluane da Da:ibidi egefe galu. Amola e da mano eno amo ea gidisedagi udalali ilima lai. Amola amo dunu mano ilia dalusi da Da:ima.

Yuda hina bagade Dunu

10-14 Soloumane egefe da Lihouboua:me. Amalu ea mano da agoane fifi asi. Abaidia, A:isa, Yihosiufa:de, Yihoula:me, A:ihasaia, Yihoua:se, A:masia, A:salaia, Youda:me, A:ha:se, Hesigaia, Ma:na:se, A:manone amola Yousaia.

* **3:4:** 2 Sa:miuele 5:4-5; 1 Hina bagade 2:11; 1 Hou Olelesu 29:27 † **3:5-8:** 2 Sa:miuele 11:3

15 Yousaia egefelali da Youha:ina:ne (magobo), Yihoiagimi (amo bagia
mano), Sedegaia amola Sia:lame (ufi mano).
16 Yihoiagimi bagia hina bagade hamoi dunu da ea mano Yehoiagini
amola Sedegaia.
Yuda fi da Mugululi Asi. Amo fa:no hina bagade hamoi dunu da

Mugululi asi hina bagade dunu Yehoiagini egaga fi

17 Amo da Sia:ladiele (Yehoiagini ea mano), 18 Ma:lagaila:me, Bida:iya,
Sina:sa, Yegamaia, Hosiama amola Nedabaia.
19 Beda:iya egefela da Selababele amola Simiai. Selababele egefela da
Misiala:me amola Ha:nanaia. Ela dalusi da Sieloumidi. 20 Selababele
egefelali eno da Hasiuba, Ohele, Belegaia, Ha:sadia amola Yiusia:be Hisede.
21 Ha:nanaia egaga fifi misi da Beladaia, Yisa:ia amola Lifa:iya, Ana:ne,
Oubadaia amola Sieganaia (amo dunu biyaduyale gala ilia mano).
22 Sieganaia egaga fifi misi da Siema:iya amola egefelali, Ha:dase, Aiga:le,
Balaia, Nialaia amola Sia:ifa:de. Gilisili da gafeyale mabu. 23 Nialaia
egefelali da Eliounai, Hisigaia amola A:seliga:me. Gilisili da osodayale
mabu.
24 Eliounai egefelali da Houdafaia, Ilaiasibi, Bila:ia, A:gabe, Youha:ina:ne,
Dila:iya amola Ana:inai. Gilisili da fesuale mabu.

4

Yuda Sosogo Fi Eno

1 Yuda egaga fifi misi da Bilese, Heselone, Gami, He amola Siouba:le.
2 Siouba:le egefe da Lia:ia. Lia:ia egefe da Yaha:de. Yaha:de egefela
da Ahiuma:i amola La:iha:de. Amo sosogo fi ilia fidafa da Soula:daide.
3 Ida:me egefelali da Yeseliele, Isima amola Idiba:sie. Ilia dalusi ea dio da
Ha:silelebounai.
4 Beniuele egefe da Gido amola Isa egefe Hiusia. Amo huluane da
He egaga fifi misi. He da Efala:da ea magobo mano galu. He egefe da
Bedeleheme.
5 Degoua ea ada A:sie da uda aduna lai galu. Elea dio da Hila amola
Na:iala.
6 Na:iala mano lalelegei da Ahiusa:me, Hife, Demeni amola
Ha:iaha:isidalai.
7-8 Hila egefelali da Silede, Souha, Idana:ne amola Gouse. Gouse egefelali
da A:nabe, Soubiba amola Ahahele (Ha:ilame ea mano) amo ea sosogo fifi
asi dialu.
9 Ya:ibese ea hou da noga:idafa amola yolalia hou baligi esalu. Ea:me da
ema Ya:ibese dio asuli. E amane sia:i, “Na da e lalelegeloba, se nabi.”
10 Ya:ibese da Isala:ili fi ilia Godema amane wele sia:i, “Gode! Nama
hahawane dogolegele fidima! Amola na esalebe soge bagalesima! Na
fidima! Na se nabasa:besa:le noga:le gaga:ma!” Amola Gode da ea adole
ba:su defele fidi. 11 Siuha eya amo Gelabe egefe da Mihe. Mihe egefe da
Esiadone.
12 Esiadone egefelali da Bede Laifa, Basia amola Dihina. Dihina egefe
da Ilana:iha:se. Amo dunu da Liga fi dunu. 13 Gina:se egefela da
Odeniele amola Sila:ia. Odeniele egefela da Ha:ida:de amola Mionoudai.
14 Mionoudai egefe da Ofala. Sila:ia egefe da Youa:be. Youa:be da Ge
Halasimi moi lale fi. Ge Halasimi dawa:loma:ne da liligi hahamosu sogebi.

15 Yifane egefe Ga:ilebe amo egefelali da Ailiu, Ila amola Na:ia:me. Ila
egefe da Gina:se. 16 Yeha:lilele egefelali da Sife, Saifa, Dilia amola Asa:iliele.
17 Isala egefelali da Yidahe, Milede, Ifia amola Ya:ilone. Milede idua afae
ea lalelegei manoni da Milia:me, Sia:ma:iai amola Isiba:. Isiba: egefe da
Esiedimoua.
18 Milede idua eno (Yuda fi uda) ea lalelegei manolali da Ya:ilede (e da
Gido moi lale fi) Hibe (e da Sougo moilale fi) amola Yigiudiele (e da Sanoua
moi lale fi). 19 Houda:ia da Na:iha:me ea dalusi lai. Elagaga fi dunu da
Gamaide fi (ilia da Giaila moilaiga esalu) amola Ma:igadaide fi (ilia da
Esiedamoua moilaiga esalu) amane fifi misi.
20 Siaimone egefelali da A:manone, Lina, Bene Ha:ina:ne amola Dailone.
Isiai egaga fifi misi da Souhede amola Bene Souhede.
21-22 Yuda egefe Sila amo ea manolali da E (Liga ea eda), La:iada: (Malisia
ea eda), abula amunasu dunu fi amo da Bede A:siebia sogega fifi lasu,
Yougimi, dunu fi amo da Gosiba moilaiga esalu, Youa:sie (Moua:be soge
ouligisu dunu) amola Sa:ila:fe (Yasiubailiheme soge ouligisu dunu). Amo
sia: dedene legei da musa: hemonega dedei.
23 Amo dunu ilia da osoboga hamoi ofodo amola eno liligi hahamosu
dunu galu. Ilia da Nidaime amola Gedila moilaiga esalu. Ilia da amogawi,
hina bagade ea hawa: hamonanu.

Simiane egaga Fifi Misi

24 Simiane egaga fifi misi da Nemiuele, Ya:imine, Ya:ilibi, Sela amola
Siuale.
25 Siuale egefe da Sia:lame. Sia:lame egefe da Mibisa:me. Mibisa:me
egefe da Maisiama.
26 Maisiama egaga fifi misi da egefe Ha:imiuele, Ha:imuele egefe Sa:ge
amola Sa:ge egefe Simiai.
27 Simiai da egefelali 16 galu amola uda mano gafeyale galu. Be yolalalia
da mano bagahame galu. Amaiba:le, Yuda fi dunu idi da Simiane fi dunu
idi amo baligi dagoi.
28-31 *- Ilia moilai bai bagade ganodini esalu dio da Biasiba, Molada,
Ha:isa Siuale, Biliha, Iseme, Doula:de, Bediuele, Homa, Sigela:ge, Bede
Magabode, Ha:isa Susimi, Bede Bilai amola Sia:iala:ime. Ilia da amo moilai
bai bagadega esalu amogainini Da:ibidi ili ouligi. 32-33 Ilia esalebe soge
sisiga:le fifi lai da Ida:me, A:ini, Limone, Dagene, A:sia:ne (gilisili da moilai
biyale galu), amola moilai fonobahadi eno ili sisiga:i, fifi ahoanu, Ba:ialade
moilaiga doaga:i. Amo huluane da ilia ha:ini fi soge galu. Amola ilia fi
dunu ilia dio huluane dedene momagele legei dialu.
34-37 Dunu amo da ilia sosogo fi ilima ouligibi esalu da Misiouba:be,
Ya:melege, Yousia (A:masia mano), Youele, Yihiu (Yihiu ea eda da
Yosiabaia, Yosiabaia ea eda da Sila:ia amola Siila:ia ea eda da A:isiele),
Eliounai, Ya:iagouba, Yesiouha:ia, Asa:ia, A:idiele, Yesimaiele, Bena:ia
amola Sisa (Sisa ea eda da Sifai, Sifai eda da A:lone, A:lone eda da Yeda:ia,
Yeda:ia eda da Simili, Simili eda da Siema:ia.) 38 Dunu dio dabuagado dedei
da ilia sosogo fi ouligisu. Ilia sosogo fi da dunu bagade fi. 39 Ilia da Gila
moilai bai bagade bega: asili, fagoa eso maba gusu amodili, ilia ohe fi ha:i
manu soge amo hogola asi. 40 Ilia da nasegagi soge noga:idafa ba:i. Soge da
bagade amola lugului dialebe ba:i. Amo sogega musa: Ha:maide fi dunu

* **4:28-31:** Yosiua 19:2-8

da fifi lasu. 41 Dunu amo ilia dio da dabuagado dedei, ilia da Yuda hina bagade Hesigaia ea ouligisu eso amo galu misi. Ilia da Ha:maide amola Miunaide fi dunu ilima doagala:le, gugunufinisi dagoi. Wali amo fi dunu da hamedafa esala. Amalalu, ilia da amo soge lale, ilia ohe fi oule fi.

42 Amola Simiane fi dunu 500 agoane (ilia ouligisu dunu da Isiai egefelali amo Beladaia, Nialaia, Lifa:ia amola Asaiele) ilia da dunu amo da Sie goumi sogega esalu, amo doagala:i. 43 Ilia da A:ma:legaide dunu amo da hobea:i, ili fane legei dagoi. Amola ilia da amogaiwane fifi ahoanu.

5

Liubene Egaga Fifi Misi

1 *Liubene da Ya:igobe ea magobo mano. (E da ea ada ea gidisedagi uda afae amo adole laiba:le, Ya:igobe da ea magobo mano nana lamu ilegei amo ema imunu bugi. Amo nana da Yousefe ea lai. 2 †Yuda fi da gasa fili, eno fi huluane ouligima:ne, ouligisu dunu ilegei.) 3 Liubene da Ya:igobe ea magobo mano galu. Egefelali da Ha:inoge, Ba:liu, Heselone amola Gami.

4 Youele egaga fifi misi da Siema:ia, Siema:ia egefe Goge, Goge egefe Simiai,

5 Simiai egefe Maiga, Maiga egefe Lia:ia, Lia:ia egefe Ba:ile amola

6 ‡Ba:ile egefe Biela. Asilia hina bagade Digala:de Bilisa da Biela mugululi asi. Biela da Liubenaide fi ouligisu esalu.

7 Ilia sosogo fifi asi da agoane dedene legei. Yiaiele da bisilua galu. Amalu Segalaia,

8 Youele egefe da Sima, Sima egefe da A:isa:se, A:isa:se egefe da Bila. Ilia da soge amo da Aloua moilai amola Nibou amola Ba:ile Mione moilaiga dogoa dialu fi dialu.

9 Eso maba gusudili, ilia soge amo da ahoana hafoga:i sogega asili, Iufala:idisi Hano amoga doaga:i, amo sogega fi dialu. Bai ilia ohe fi Gilia:de soge ganodini fofoi da bagohamedafa ba:i.

10 Solo ea Isala:ili soge ouligibi esoga, ilia da Hagalaide dunu doagala:lalu, hasali dagoi. Ilia da Gilia:de soge amoga gusudili soge huluane amo ganodini Hagalaide dunu ilia diasu huluane sugui amola amo ganodini fi dialu.

Ga:de Egaga Fifi Misi

11 Ga:de fi dunu da Liubene fi gadenene dafulili fi dialebe ba:i. Ilia da Ba:isia:ne soge ganodini esalu amola soge alalo da Sa:lega amoga dialebe ba:i. 12 Youele da bisilua, amola ilibi bagia da Sia:fa:me. Amo fa:no, Ya:nai amola Sia:ifa:de da Ga:de fi Ba:isia:ne soge ganodini ouligisu.

13 Ilia sosogo fi dunu da Maiga:le, Misiala:me, Siba, Youla:iai, Ya:iga:ne, Sia amola Ibe. Huluane da fesuale mabu. 14 Amo huluane da A:biha:ile egefelali. A:biha:ile eda da Hiulai, Hiulai eda da Yaloua, Yaloua eda da Gilia:de, Gilia:de eda da Maiga:le, Maiga:le eda da Yisisia:iai, Yisisia:iai eda da Yadou amola Yadou eda da Base.

15 A:ihai (A:badaiele egefe amola Giunai ea aowa) e da ilia sosogo fi fada:i dunu esalu. 16 Ga:de fi dunu da Gilia:de soge, Ba:isia:ne soge, la:ididili dialebe moilai amola Sia:lane ohe fi ilia ha:i nasu soge, amo ganodini fi dialu. 17 Amo fi dunu huluane, ilia dio da Yuda hina bagade Youda:ne

---

* **5:1:** Mui 35:22; 49:3-4 † **5:2:** Mui 49:8-10 ‡ **5:6:** 2 Hina bagade 15:29

amola Isala:ili hina bagade Yelouboua:me elea ouligibi esoga, dedene legei dialu.

Guma:dini Esalebe Fi ilia Ha Wa:i

18 Liubene fi amola Ga:de fi amola Ma:na:se fi dogoa momogi fi, ilia dadi gagui dunu amo da gegemusa: momagei, ilia idi da 44,760 agoane. Ilia huluane da gasa bagade dunu. Ilia da da:igene gasu, gegesu gobihei amola oulali amo huluane amoga gegemusa: dawa:i. Ilia huluane da gegesu hou adoba:i dagoi. 19 Ilia da Ha:galaide, Yide, Na:ifisie amola Nouda:be, amo fi doagala:le, hasalasi. 20 Gode da ilia gegesu noga:le fidibiba:le, ilia da Ha:galaide fi dunu amola ilia fuli gala:su dunu huluane amo hasalasi. Bai ilia da gegesu ganodini, Godema wele sia:i. Ilia da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da ilia sia:ne gadosu amo nabawane didili hamoi.

21 Ilia da Ha:galaide fi ilia ohe fofoi huluane samogei dagoi. Ilia samogei da ga:mele 50,000 agoane, sibi 250,000 agoane amola dougi 2,000 agoane. Amola ilia da Ha:galaide dunu 100,000 agoane gagulaligili, hiouginana misi. 22 Amola ilia da eno Ha:galaide dunu bagohamedafa medole legei. Bai Gode da ilia gegesu noga:le fidi. Ilia amo soge lale fi amogainini ilia da mugululi asi ba:i.

Ma:na:se ea Sosogo Fi Dogoa Mogi

23 Ma:na:se sosogo fi dogoa mogi dunu da bagohame ba:i. Ilia da Ba:isia:ne, Ba:ile Hemone, Sine amola Hemone Goumi amo soge la:diga la:diga dogoa fifi lai.

24 Ma:na:se sosogo fi amoga fada:i dunu da Ifia, Isiai, Ilaiele, A:saliele, Yelemaia, Houdafaia amola Yadiele. Ilia da nimi gesa:i dadi gagui dunu amola mimogo dunu galu. Ilia da Ma:na:se sosogo fi fada:i dunu esalu. 25 Be ilia da ilia aowalalia Godema baligi fa:su. Ilia da Ga:ina:ne sogega gusuba:i ahoanoba, Gode da Ga:ina:ne ogogosu ‘gode’ liligi amo gugunufinisi. Be ilia da amo mae dawa:le, bu amo ogogosu ‘gode’ ilima fa:no bobogei. 26 §Amaiba:le, Isala:ili fi ilia Gode da Asilia soge hina bagade (Digala:de Bilisa) amo e da amo dunuma gegema:ne sesei. E da Liubene fi dunu, Ga:de fi dunu amola Ma:na:se fi dogoa mogi fi dunu huluane mugululi hiouginana asi. E da ili huluane Ha:ila, Ha:ibo, Hala amola Gousa:ne Hano, amo sogega hiougili asi. Ilia da wali amogawi fi diala.

6

Gobele Salasu Ouligisu Dunu Ilia Sosogo Fi

Lifai

1 Lifai egefelali da Gesione, Gouha:de amola Milalai. 2 Gouha:de egefelali da A:mala:me, Aisiha, Hibalone amola Asaiele. 3 A:mala:me manoni da Elane, Mousese amola Milia:me. Elane egefelali da Na:ida:be, Abaihiu, Elia:isa amola Idama.

4-14 Elia:isa egaga fifi misi dunu da Finia:se, Abisiua, Bugai, Asai, Selahaia, Mila:iode, A:malaia, Ahaidabe, Sa:idoge, Ahima:ia:se, A:salaia, Youha:ina:ne, A:salaia (e da Yelusaleme moilai bai bagadega Soloumane ea Debolo Diasu gagui amoga gobele salasu hawa: hamosu), A:malaia, Ahaidabe, Sa:idoge, Sia:la:me, Hiligaia, A:salaia, Sila:ia amola Yihosada:ge.

§ **5:26:** 2 Hina bagade15:19; 15:29; 17:6

15 Hina Gode da logo doasiba:le, hina bagade Nebiuga:denese da Yihosada:ge amola eno Yuda soge fi dunu amola Yelusaleme fi dunu amo mugululi asi.

Lifai egaga Fi Eno

16 *Lifai egefelali da Gesione, Gouha:de amola Milalai. 17 Gesione egefela da Libini amola Simiai. 18 Gouha:de egefelali da A:mala:me, Aisiha, Hibalone amola Asaiele. 19 Milalai egefela da Malai amola Miusiai.
20-21 Gesione egaga fifi misi da Libini, Yaha:de, Sima, Youa, Idou, Sela amola Yia:delai. 22-24 Gouha:de egaga fifi misi da Aminada:be, Goula, A:se, Da:iha:de, Iuele, Asaia amola Sia:iale. 25 Elega:ina egefela da Amasa:iai amola Ahimode.
26-27 Ahimode egaga fifi misi da Elega:ina, Soufai, Na:iha:de, Ilaia:be, Yilouha:me amola Elega:ina.
28 Sa:miuele da dunu mano aduna galu. Elea dio da Youele (magobo) amola Abaidia (ufi).
29-30 Milalai egaga fifi misi da Malai, Libini, Simiai, Asa, Simiai, Ha:gaia amola Asa:ia.

Debolo Gesami Hea:lalu Dusu Ouligisu Dunu

31 Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Yelusaleme nodone sia:ne gadosu abula diasu amoga gaguli misini, hina bagade Da:ibidi da gesami hea:su dusu liligi ouligima:ne, ouligisu dunu ilegei. 32 Ilia da Gode Ea Abula Diasu amoga hawa: hamonanu amogainini Soloumane da Debolo Diasudafa gagui. 33-38 Amo hawa: hamosu dunu ilia sosogo fi dio da Gouha:de. Gouha:de ea sosogo fi da :- Hima:ne (Youele egefe) da bisili gesami hea:la mabe amo ouligisu. Youele ea eda da Sa:miuele amola amo sosogo fi da Ya:igobe emadini amane fifi misi. Ya:igobe (Gode da ea dio afadenene, Isala:ili asuli), Lifai, Gouha:de, Aisiha, Goula, Ibaiasa:fe, A:sie, Da:iha:de, Sefanaia, A:salaia, Youele, Elega:ina, Ama:sa:iai, Ma:iha:de, Elega:ina, Safe, Doua, Ila:iele, Yilouha:me, Elega:ina, Sa:miuele, Youele amola Hima:ne.
39-43 A:isafe da amo bagia gesami hea:la mabe ouligisu. Ea sosogo da Lifai ema amogainini fifi misi. Lifai egefe da Gesione, amalu Ya:iha:de, Simiai, Sima, Ida:ne, Ada:iya, Sela, Edenai, Ma:legaia, Basiya, Maiga:le, Simiai, Belegaia, A:isa:fe amola Hima:ne.
44-47 Ida:ne da amo bagia gesami hea:la mabe eno ouligisu. Ea sosogo fi da Milalai. Milalai sosogo fi da Lifaima amogainini fifi misi agoane, Lifai, Milalai, Miusiai, Malai, Sime, Ba:ini, A:masai, Hiligaia, A:malu, Ha:sia:baia, Ma:lage, A:badai, Gisi amola Ida:ne.
48 Ilia da eno Lifai sosogo fi dunu amo Godema nodone sia:ne gadosu abula diasuga, eno hawa: hamoma:ne ilegei.

Elane Egaga Fifi Misi

49 Elane amola egaga fifi misi dunu ilia da gabusiga: manoma liligi amola Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu hou huluane ouligisu. Ilia da nodone sia:ne gadosu hou Hadigi Momei Sesei ganodini amola Isala:ili fi ilia wadela:i hou gogolema:ne olofosu gobele salasu hou, amo huluane ouligisu. Ilia da Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese ea musa: olelei, amo defele hamosu. 50-53 Elane egaga fifi misi da Elia:isa, Finia:se,

* **6:16:** Gadili Asi 6:16-19

Abisiua, Bugai, Asai, Selahaia, Mila:iode, A:malaia, Ahaidabe, Sa:idoge amola Ahima:ia:se.

Lifai Fi ilia Esalusu Soge

54 Elane egaga fifi misi dunu (ilima Lifai dio asuli) da Ga:ina:ne soge ganodini, ilila: sogedafa lai. Isala:ili fi da Gouha:de sosogo fi ilima soge bisili amoga na:iyado ilegelalu ilima i. 55 Amo soge ganodini, Yuda soge moilai bai bagade amo Hibalone amola Hibalone sisiga:i ohe fi ha:i nasu soge ba:i. 56 Be ifabi soge amola Hibalone sisiga:i moilai fonobahadi huluane, ilia da Yifane egefe Ga:ilebe ema i. 57-60 Moilai amo ilia da Elane egaga fi ilima ilegelalu i, da Hibalone (Dabe Fasa:besa:le gaga:su Moilai bai bagade), Libina, Ya:da, Esiedimoua, Hailene, Dibe, A:isa:ne amola Bedesimese. Amola ilia da Bediamini fi ilima moilai Gibione, Giba, A:lemede amola A:nadode amo samogele, Elane egaga fi ilima i. Amola moilai sisiga:i ohe fofoi fi ilia ha:i nasu soge lai. Amo moilai huluane ilia da Gouha:de sosogo fi amolalima i. Huluane gilisili da galolisi (13). 61 Gouha:de egaga fi dunu eno amolalima ilia da moilai nabuane (amo ilia da Ma:na:se fi dogoa mogi ilima lai) amo ilima i.

62 Ilia da Gesione egaga fi, moilai galolisi (13) amolalima i. Ilia da amo moilai Isaga fi, A:sie fi, Na:fadalai fi amola Ma:na:se fi dunu mogili Ba:isia:ne soge ganodini esalu, ilima lai. 63 Ilia da Liubene fi, Ga:de fi amo Siebulane fi amolalima moilai fagoyale gala lale, Milalai egaga fi afae afae amolalima i. 64 Isala:ili dunu da amo moilai huluane amola ilia ohe fofoi fi ha:i nasu soge amo Lifai sosogo fi amolalima i.

65 Ilia da musa: dedei moilai huluane, amo Yuda fi, Simiane fi amola Bediamini fi, amolalima lale, Lifai fi amolalima i.

66 Ilia da Gouha:de sosogo mogili, moilai amo ilia da Ifala:ime fi amolali lai, amo Gouha:dema i.

67-69 Ilia da Ifala:ime goumi soge moilai bai bagade amo Siegeme (Dabe Fasa:besa:le Gaga:su Moilai bai bagade), Gise, Yogomia:ime, Bede Houlene, A:idalone amola Ga:de Limane, amo moilai bai bagade amola ilia ohe fofoi ha:i nasu soge ilima i.

70 Amola Isala:ili dunu da Ma:na:se dogoa mogi fi ilima A:ne amola Bilia:me moilai bai bagade amola ilia ohe fofoi ilia ha:i nasu soge, amo lale, Gouha:de sosogo fi mogili amolalima i.

71 Gesione sosogo fi ilia soge ilegei da; Ma:na:se dogoa mogi fi amoga ilia da Goula:ne (Ba:isia:ne soge moilai amola A:siedalode amo ilia ohe fofoi fi ha:i nasu soge), amo ilegei.

72-73 Isaga fi amoga ilia da Gidese, Dabela:de, La:imode amola A:ineme moilai bai bagade ilia ohe fofoi fi ha:i nasu soge, amo ilegei.

74-75 A:sie fi amoga ilia da Ma:isia:le, A:badone, Hiugoge amola Lihoube, amola ilia ohe fofoi fi ha:i nasu soge, amo ilegei.

76 Na:fadalai fi amoga ilia da Gidese (Ga:lili soge moilai bai bagade), Ha:mone amola Giliada:ime, amola ilia ohe fofoi fi ha:i nasu soge, amo ilegei.

77 Milalai sosogo fi (Lifai fi la:di momogili fi dialu dunu) ilia soge ilegei da;

Sebiulane fi amoga ilia da Yogonia:me, Gada, Limone amola Daba amola ilia ohe fofoi fi ha:i nasu soge, amo ilegei. 78-79 Liubene fi (ilia da Yodane Hano bega:, Yeligou moilai bai bagadega gusudili esalu) amoga ilia da Bise

(hafoga:i sogega dialu), Yasa, Gedimode amola Mefa:ia:de amola ilia ohe fofoi fi ha:i nasu soge, amo ilegei.

80-81 Ga:de fi amoga ilia da La:imode (Gilia:de soge ganodini dialu), Ma:ihana:ime, Hesiabone amola Ya:isa amola ilia ohe fofoi fi ha:i nasu soge, amo ilegei.

7

Isaga

1 Isaga egefelali da Doula, Biua, Ya:isiabe amola Similone. Gilisili da biyaduyale galu.

2 Doula egefelali da Asai, Lifa:iya, Yiliele, Yama:iai, Yibisame amola Sa:miuele. Ilia huluane da ilia sosogo fima fada:i dunu. Da:ibidi ea ouligisu esoga, Doula egaga fi dadi gagui dunu dedene legei ilia idi da 22,600 agoane ba:i. 3 Asai egefe da Isalahaia. Isalahaia egefelali da Maiga:le, Oubadaia, Youele amola Isalahaia. Ili huluane da fada:i dunu esafulu.

4 Isalahaia. egaga fi dadi gagui dunu gegemusa: momagei, dedene legei ilia idi da 36,000 agoane ba:i. Bai ilia uda amola mano bagohame galu.

5 Isaga sosogo fi huluane ilia dadi gagui dunu huluane dedene legei, ilia idi da 87,000 agoane ba:i.

Bediamini

6 Bediamini egefe udiana da Bila, Biga amola Yidia:le.

7 Bila egefelali da Esebone, Asai, Asaiele, Yelimode amola Ailai. Huluane da biyale galu amola ili da ilia sosogo fi amolalia fada:i dunu esafulu. Ilia dadi gagui dunu dedene legei da 22,034 agoane

8-9 Biga egefelali da Simaila, Youa:sie, Elia:isa, Eliounai, Omeli, Yelimode, Abaidia, A:nadode amola A:lemede. Ilia fi meloa dedene legei amo ganodini, ilia fi fada:i dunu esafulu amola ilia dadi gagui wa:i idi 20,200 huluane dedene legei ba:i.

10-11 Yedaia:le egefe da Biliha:ne. Biliha:ne egefelali da Yeuse, Bediamini, Ihade, Ginana, Sida:ne, Dasisi amola Ahisiaha. Ilia huluane ilia sosogo fi amolalia fada:i dunu esafulu. Ilia dadi gagui dunu gegemusa: momagei, amo ilia idi da 17,200 agoane.

12 Siubaide sosogo amola Habaide sosogo amolawane ilia da Bediamini egaga fifi misi dunu. Da:ne egefe afae fawane da Hiusimi.

Na:fadalai

13 Na:fadalai egefelali da Yahasiele, Giunai, Yise amola Sia:lame. Ilia da Ya:igobe ea gidisedagi uda Biliha egaga fifi misi.

Ma:na:se

14 Ma:na:se egaga fifi misi da agoane galu. Ma:na:se ea A:lamia:ne sogega misi gidisedagi uda da A:saliele amola Ma:igie amo lalelegei. Ma:igie da Gilia:de ea eda.

15 Ma:igie da Habimi amola Siubimi elea fi amoga uda lai. Ea dalusi dio da Ma:iaga. Ma:na:se egaga fi dunu eno da Siloufiha:de. E da uda manomusu galu.

16 Ma:igie idua Ma:iaga da dunu mano aduna lalelegele, elama Bilese amola Silese dio asuli. Bilese egefela da Iula:me amola La:igeme.

17 Iula:me egefe da Bida:ne. Amo huluane da Gilia:de egaga fifi misi. Gilia:de eda da Ma:igie amola ea aowa da Ma:na:se.

18 Gilia:de ea dalusi Ha:moligede egefelali udiana da Aisiode, A:ibisa amola Mala.
19 Siemaida egefelali da Ahaia:ne, Siegeme, Ligai amola Anaia:me.

Ifala:ime Egaga Fifi Misi

20 Ifala:ime egaga fifi misi da Siudila, Bilede, Da:iha:de, Eliada, Da:iha:de,
21 Sa:iba:de amola Siudila. Ifala:ime egefelali da Siudila, Isa amola Elia:de. Be Isa amola Elia:de, ela da Ga:de fi ilia ohe fofoi wamolamusa: amananoba, medole legei dagoi ba:i. 22 Elea ada Ifala:ime da eso bagohame elaha dinanu. Ea fi dunu da ema dogo denesima:ne ba:la masu. 23 Amalalu, Ifala:ime da ea uda amola gilisili diabeba:le, ea uda da abula agui, dunu mano lalelegei. Ilia da ema Bilaia dio asuli. Bai bidi hamosu da ilia sosogoma misi dagoi. 24 Ifala:ime ea uda mano da Sila. E da Gado amola Gudu Bede-Houlone amola Asene-Siala amo moilai gagui.
25-27 Ifala:ime egefe eno da Lifa. Lifa egaga fifi misi da Lisiefe, Dila, Da:iha:me, La:iada:ne, Amihade, Ilisiama, Nane amola Yosiua. 28 Soge amo ilia da samogele fi da Bedele amo moilaiga sisiga:i amola soge da gusudili asili, Na:ila:nega alaloi amola guma:dini asili, Gida moilaiga alaloi. Amola ilia da Siegeme amola Aiya moilai bai bagade amola elama sisiga:i moilai huluane lai. 29 Ma:na:se egaga fifi misi dunu da Bede Sia:ne, Da:iana:ge, Megidou amola Do, amo moilai bai bagade amola ilima sisigai moilai fonobahadi huluane ouligisu. Yousefe (Ya:igobe egefe) amo egaga fifi misi, ilia da amo soge huluane amoga fifi lai dialu.

A:sie Egaga Fifi Misi

30 A:sie egaga fifi misi da agoane. Egefelali da Imina, Isifa, Isifi amola Bilaia. Ea uda mano da Sila.
31 Bilaia egefe da Hibe amola Ma:lagiele. (Ma:lagiele da Besa:ide moilai bai bagade gagui)
32 Hibe egefe udiana da Ya:felede, Siouma amola Houda:me. Amola ea uda mano da Siua.
33 Ya:falede amola da egefe udiana. Ilia da Ba:isa:ge, Himiha:le amola A:siefa:de.
34 Siouma egefelali da A:ihai, Louga, Haba amola A:ila:me. 35 Eya Hileme egefelali da Soufa, Imina, Silesia amola A:ima:le
36-37 Soufa egaga fifi misi da Siua, Hanefa, Siuale, Bilai, Imala, Bisa, Hode, Sia:ma, Silesia, Idala:me amola Bila.
38 Yidaha egaga fifi misi da Yifane, Bisiba amola A:ila
39 Ala egaga fifi misi da A:ila, Ha:niele amola Lisaia. 40 Amo huluane da A:sie egaga fifi misi galu. Ilia da ilia sosogo fi ilima fada:i dunu amola gasa bagade gegesu amola ouligisu dunu esafulu. A:sie egaga fifi misi amo ganodini da dadi gagui gegemusa: momagei dunu 26,000 agoane ba:i.

8

Bediamini Egaga Fifi Misi

1-2 Bediamini egefe biyale da Bila (magobo), A:siebele (bagia) Ahela, Nouha amola La:ifa.
3-5 Bila egaga fifi misi da A:da, Gila, Abaihade, Abisua, Na:ima:ne, Ahoua, Gila, Siefufa:me amola Hila:me. 6-7 Ihade egaga fifi misi da Na:ima:ne, Ahaidia amola Gila. Ilia huluane da sosogo fi (amo da musa: Giba sogega fifi lasu) amo ilia fada:i dunu. Be ilia da enoga sefasiba:le, bu Ma:na:ha:de

moilaiga fifi lai. Gila (Iusa amola Ahaihade elea ada) e da ili Ma:na:ha:de oule asi. 8-10 Sia:ihala:ime ea uda aduna (Hiusimi amola Ba:iala) amo fisiagai. E da fa:no Moua:be sogega fili, uda ea dio amo Houdesia lale, ema dunu mano fesuale lalelegei. Huluane da ilia sosogo amoga fada:i dunu esafulu.
11 E da Hiusimi ema dunu mano aduna lalelegei. Elea dio da Abaidabe amola Alaba:ia:le.
12 Alaba:ia:le egefelali da Ibe, Maisiama amola Sia:imede. Sia:mede da Ounou amola Lode moilai bai bagade amola elama sisiga:i moilai huluane gagui.

Bediamini Fifi Misi Dunu amo da Ga:de amola A:idialone amoga Fifi Lai

13 Bilaia amola Sima (sosogo fi fada:i dunu), elea fi da A:idialone moilai bai bagade amoga fi dialu, dunu amo da Ga:de moilai bai bagadega esalu, amo sefasi.
14-16 Bilaia egaga fifi misi mogili da Ahaiou, Sia:isia:ge, Yelimode, Sebadaia, A:ila:de, Ide, Maigele, Isiba amola Youha.

Bediamini Egaga Fifi Misi Dunu amo da Yelusalemega Fi Dialu

17-18 Alaba:ia:le egaga fifi misi mogili da Sebadaia, Misiala:me, Hisigi, Hibe, Isiamilai, Isilaia amola Youba:be. 19-21 Simiai egaga fifi misi mogili da Ya:igimi, Sigalai, Sa:badai, Elienai, Silidai, Ila:iele, A:da:iya, Bala:iaia amola Simila:de.
22-25 Sia:isia:ge egaga fifi misi mogili da Isiaba:ne, Ibe, Ila:iele, A:badone, Sigilai, Ha:ina:ne, Ha:nanaia, Ila:me, A:nadoudaidia, Ifedia amola Beniuele.
26-27 Yilouha:me egaga fifi misi mogili da Sia:masilai, Sihalaia, A:dalaia, Yalesaia, Ilaidia amola Sigilai 28 Amo da musa: sosogo fi ilia fada:i dunu amola iligaga fi dunu Yelusalemega fi dialu.

Bediamini Fifi Misi Dunu amo da Gibione amola Yelusaleme Ganodini Fi Dialu

29 Yiaiele da Gibione moilai bai bagade gaguli, amogawi fi dialu. Ea uda dio da Ma:iaga. 30-32 Egefelali da A:badone (magobo), Se, Gisia, Ba:ile, Ne, Na:ida:be, Gido, Ahaiou, Siga amola Migilode (Simiai ea eda). Iligaga fifi misi da Yelusalemega ilia sosogo eno gadenene fi dialu. Isala:ili hina bagade

Solo ea Sosogo Fifi Misi

33 Ne da Gisia ea eda amola Gisia da Solo ea eda. Solo egefelali da Yonada:ne, Ma:lagisua, Abinada:be amola Esiaba:ile.
34 Yonada:ne egefe da Melibiba:le. Melibiba:le egefe da Maiga. 35 Maiga egefelali da Baidone, Milege, Da:ilia amola A:iha:se.
36 A:iha:se egefe da Yihouada. Yihouada egefelali da A:lemede, A:sama:ifede amola Similai. Similai egefe da Mousa. 37 Mousa egefe da Binuai, Binuai egefe da La:ifa, La:ifa egefe da Elia:isa amola Elia:isa egefe da A:isele.
38 A:isele egefelali da A:seliga:me, Bougelu, Isiama:iele, Sialaia, Oubadaia amola Ha:ina:ne. Amo huluane da A:isele egefelali. 39 A:isele eya Esiege egefelali da Iula:me, Yeuse amola Ilifelede.
40 Iula:me egefelali da dadi gagui dunu noga:idafa. Amola ea aowalalia idi da 150 agoane galu. Dunu huluane gadodili dedei da Bediamini amoga fifi misi galu.

9

Isala:ili amola Yuda Dunu amo da Mugululi Asili Buhagi

1 Isala:ili dunu huluane ilia dio da ilia fifi misi defele, "Isala:ili hina bagade Meloa" amo ganodini, dedene legei dagoi ba:i. Be Ba:bilone dunu da Yuda dunu hasalasili, huluane Ba:bilone sogega mugululi hiouginana asi. Ilia da wadela:le hamoiba:le, Gode da ilima amane se iasu.

2 *Ilia da ilila: sogedafa amoga buhagiloba, bisili buhagi dunu da Isala:ili dunu, gobele salasu dunu, Lifai dunu amola Debolo hawa: hamosu dunu.

3 Yuda fi dunu, Bediamini fi dunu, Ifala:ime fi dunu amola Ma:na:se fi dunu da Yelusaleme moilai bai bagade amoga fila misi.

4-6 Yuda sosogo fi amo da Yelusalemega fila misi, ilia idi da 690 agoane. Yuda egefe Bilase amo egaga fi ilia ouligisu dunu da Iudai (ea ada da Amihade amola eaowa da Omeli). Ea aowala eno da Imilai amola Ba:inai. Yuda egefe Sila amo egaga fi ilia ouligisu dunu da Asaia. Yuda egefe Sela amo egaga fi ilia ouligisu dunu da Yiuele.

7-8 Bediamini fi dunu amo da Yelusaleme ganodini fifi lasu, ilia dio da Sa:la:iai (eda da Misiala:me, Misiala:me eda da Houdafaia, Houdafaia eda da Ha:siniua.), Ibinaia (eda da Yihoula:me), Ila (eda da Asai amola ea aowa da Migilai), Misiala:me (eda da Siefada:ia, Siefada:ia eda da Luele, Luele eda da Ibinaiya)

9 Yuda sosogo fi Yelusalemega fifi lasu ili idi da 956. Dunu huluane gadodili dedei da ilia sosogo fi ilima fada:i dunu esafulu.

Gobele Salasu Dunu amolali da Yelusalemega Fifi Lasu

10-12 Gobele salasu dunu amogai fifilasu da Yeda:ia, Yihoialibi, Ya:igimi, A:salaia (eda da Hiligaia. E da Debolo Diasua bisili ouligisu dunu, amola ea aowalali eno da Misiala:me, Sa:idoge, Mila:iode amola Ahaidabe), Ada:iya (Yilouha:me ea Mano. Ea aowalali mogili da Ba:sie amola Ma:legaia), Ma:iasiai (A:idiele ea mano. Ea aowalali mogili da Yasila, Misiala:me, Misilimode amola Ime). 13 Gobele salasu dunu (ilia da ilia sosogo fi ilima fada:i dunu) ilia idi da 1760. Ili da Debolo ganodini medenegini dadawa:le hamosu dunu fi dialu.

Lifai Fi Dunu Amo da Yelusalemega Fifi Lasu

14-16 Lifai fi dunu amo da Yelusalemega fifi lasu, ilia dio da Siemaia (Ea eda da Ha:siabe amola ea aowalali mogili da A:seliga:me, Ha:siabaia, Mila lai fi dunu), Ba:gibage, Hilese, Ga:ila:le, Ma:danaia (ea eda da Maiga amola ea aowalali mogili da Sigilai amola A:isa:fe), Oubadaia (ea eda da Siema:ia amola ea aowalali mogili da Ga:ila:le amola Yediuda:ne), Belegaia (ea eda da A:isa amola ea aowa da Elega:ina. E da Nidofadaide fi ilia soge ganodini esalu).

Debolo Sosodo Aligisu Dunu amo da Yelusalemega Fifi Lasu

17 Sosodo aligisu dunu amo da Yelusalemega fifi lasu, ilia dio da Sia:lame, A:gabe, Da:lamone amola Ahaima:ne. Ilia ouligisu dunu da Sia:lame galu.

18 Amogaluwane, ilia fi dunu da gusudili Hina Logo Ga:su sosodo aligima:ne lelu. Musa: ilia da Lifai dunu ilia sogega esalebe abula diasu gilisisu amo logo ga:suga sosodo aligisu. 19 Sia:ilame (Gouli ea mano amola Ibaiasa:fe eaowa) amola ea Goula sosogo fi dunu, ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu amo logo ga:su sosodo aligi. Ilia aowalali da musa: Hina Gode Ea Abula Diasu sosodo aligi, amo defele ilia da hamosu.

---

* **9:2:** Esela 2:27; Nihemaia 7:73

20 Musa:, Finia:se (Elia:isa egefe) da sosodo aligisu dunu fi amo ouligisu. Amola Hina Gode da e fidisu.
21 Segalaia (Misielemaia ea mano), e da Gilisisu Abula Diasu amo gagili dasu sosodo aligisu.
22 Dunu huluane amo da sosodo aligisu hawa: hamoma:ne ilegei, ilia idi da 212. Ilia da ilia fifi misi amola esalebe moilai defele dedene legei. Da:ibidi amola ba:la:lusu dunu Sa:miuele, ela da gagili dasu ouligisu dunu ilia hawa: hamosu ilegei. 23 Ilia amola iligaga fi da Hina Gode Ea Diasu gagili dasu ouligima:ne ilegei dagoi ba:i.
24 Gagili dasu sosodo aligisu dunu da Gode Ea Abula Diasu ea la:idi biyaduyale sosodo aligibi ba:i. Amo da gusu, guma:, ga (north) amola ga (south). 25 Ilia olalali moilai esalu, ilia da sosodo aligisu fidima:ne masu. Ilia da eso fesuale hawa: hamonanu, bu moilaiga ahoasu. 26 Be bisili gagili dasu sosodo ouligisu dunu (ilia da Lifai fi dunu), ilia da Gode Ea Diasu sesei amola muni salasu sesei huluane ouligima:ne ilegei dagoi.
27 Ilia da gasi huluane, Gode Ea Diasu sisiga:le lelusu. Ilia da logo ga:i doasu (gi) (amoga ilia hahabe huluane logo ga:i doasisu) amo ouligi.

Lifai Fi Dunu Eno

28 Mogili da hawa: hamosu liligi amoga ilia da Gode Ea Diasu ganodini nodone sia:ne gadosu, amo liligi ouligi. Ilia da amo liligi gadili gaguli ahoanoba amola bu ganodini gaguli manoba, amo noga:le ouligima:ne idisu. 29 Mogili da Gode Ea Diasu fafai liligi amola agi, waini hano, olife susuligi, gabusiga: manoma amola hedama:ne fodole nasu amo huluane ouligima:ne ilegei. 30 Be gobele salasu dunu mogili da hedama:ne fodole nasu bibiagosu hou ouligisu.
31 Lifai fi dunu ea dio amo Ma:didaia (e da Goula fi dunu ea dio Sia:lame ea mano) da Godema ima:ne agi ga:gisu gobema:ne ouligisu ilegei. 32 Ilia Goula fi olalali mogili da Sa:bade eso huluane amoga agi ga:gi fafai da:iya momagele legesu ouligima:ne ilegei.
33 Lifai fi dunu eno ilia da Debolo Diasua gesami hea:lala dusu ouligisu. Amo fi dunu ilia fada:i dunu da Debolo sesei amo ganodini esalu, eno hawa: hamoma:ne hame ilegei. Ilia da gasia amola yoga huluane, ilia dusu hamoma:ne momagele ouesalu.
34 Dunu huluane gadodili dedei, ilia sosogo fima fada:i dunu ilia fifi misi defele esalu. Ilia da ouligisu dunu Yelusaleme ganodini esalu.

Hina bagade Solo ea aowalali amola egaga Fifi Misi

35 Yiaiele da Gibione moilai bai bagade gaguli, amogawi fi dialu. Ea uda dio da Ma:iaga. 36-38 Egefelali da A:badone (magobo), Se, Gisia, Ba:ile, Ne, Na:ida:be, Gido, Ahaiou, Siga amola Migilode (Simiai ea eda). Iligaga fifi misi da Yelusalemega ilia sosogo eno gadenene fi dialu. 39 Ne da Gisia ea eda amola Gisia da Solo ea eda. Solo egefelali da Yonada:ne, Ma:lagisua, Abinada:be amola Esiaba:ile.
40 Yonada:ne egefe da Melibiba:le. Melibiba:le egefe da Maiga. 41 Maiga egefelali da Baidone, Milege, Da:ilia amola A:iha:se. 42 A:iha:se egefe da Ya:ila. Ya:ila egefelali da A:lemede, A:sama:ifede amola Similai. Similai egefe da Mousa.
43 Mousa egefe da Binuai, Binuai egefe da La:ifa, La:ifa egefe da Elia:isa amola Elia:isa egefe da A:isele. 44 A:isele egefelali da A:seliga:me, Bougelu,

Isiama:iele, Sialaia, Oubadaia amola Ha:ina:ne. Amo huluane da A:isele egefelali.

10

Solo da Bogoi
(1 Sa:miuele 31:1-13; 2 Sa:miuele 1:4-12)

1 Filisidini dunu da Giliboua Goumia, Isala:ili dunuma gegei. Isala:ili dunu bagohame da amogawi fane lelegei dagoi ba:i. Eno Isala:ili dunu huluane, Solo amola eagofelali amola da hobea:i. 2 Be Filisidini da ilima se bobogele, baligia aligi. Ilia da Solo eagofelali udiana amo Yonada:ne amola Abinada:be amola Ma:legisioua amolali fane lelegei. 3 Gegesu bagade da Solo sisiga:le disi ba:i. Solo da ha lai ilia dadiga sasanone bagadedafa fofa:ginisi ba:i. 4 E da goi ayeligi amo da ea gegesu liligi gaguli ahoasu, ema amane sia:i, "Amo Gode hame dawa: Filisidini dunu da nama hidale haboseselalu fane legesa:besa:le, dia gegesu gobihei duga:le gadole, na fane legema." Be goi ayeligi da baligili beda:iba:le, agoane hame hamoi. Amaiba:le Solo da hi gegesu gobihei lale, amo da:iya hi gobele soma:ne dia heda:i. 5 Goi ayeligi da Solo bogoi dagoi ba:loba, e amolawane da hi gegesu gobihei lale, amo da:iya hi gobele soma:ne dia heda:le, Solo ela galu bogoi. 6 Solo amola egefelali udiana amola amo goi ayeligi da agoaiwane ili galu bogoi. Amo esoha, Solo ea sosogo dunu huluanedafa da bogogia:i.

7 Isala:ili dunu huluane da Yeseliele Fago na:iyadodili esalu, amola Yodane Hano amoga gusudili esalu, ilia da Isala:ili dadi gagui wa:i da hobea:i amola Solo amola eagofelali da fane legei dagoi - amo sia: nababeba:le, ilia moilai huluane yolesili, hobea:i dagoi. Amalalu, Filisidini dunu da ilia moilaiga misini, amo ganodini gesowale fifi lai.

8 Gegenanu fa:no, ayawane, Filisidini dunu da bogogia:i dunu ilia da:iga liligi gigisa:la misi. Ilia Solo amola egefelali udiana ilia bogoi da:i hodo Giliboua Goumia dialebe ba:i. 9 Ilia da Solo ea dialuma damuni fasili, ea da:igene ga:su amo gisa:le fasi. Amalalu, ilia da sia: adola ahoasu dunu ilima Solo ea dialuma amola da:igene ga:su gaguiwane, amo hahawane sia: ilia ogogosu 'gode' amola Filisidini dunu huluane ilima sisia: lama:ne asunasi. 10 Amalalu, ilia da Solo ea gegesu liligi amo ilia ogogosu 'gode' amo ilia debolo diasua amo ganodini sali. Amola ilia da Solo ea dialuma amo ilia ogogosu 'gode' Da:igone ea debolo diasu ganodini gosagisi. 11 Ya:ibesie moilai (Gilia:de soge ganodini) amo dunu da Filisidini dunu da amo hou hamoi nababeba:le,

12 ilia baligili gesa:i dunu da muni asili, mogodigili lala hadigi, Bedesia:ne amoga doaga:i. Ilia da Solo amola eagofelali ilia da:i hodo, Ya:ibesie amoga bu gaguli asili, 'ouge' ifa haguha uli dogone sasali. Ilia da ha:i mae nawane, eso fesuale ouesalu.

13 *Solo da Hina Godema noga:le hame fa:no bobogeiba:le, bogoi dagoi. E da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hame hamosu. E da gesami dasu ea hou agoane, ea hamoma:ne logo hogomusa:, bogoi dunu ilia a:silibuma sia: sa:imusa: dawa:i. 14 E da Hina Gode Ea olelesu hame hogoi. Amaiba:le, Hina Gode da e fane legele, Isala:ili ouligisu hou amo Yesi ea mano Da:ibidima i.

---

* **10:13:** 1 Sa:miuele 13:8-14; 15:1-24; 28:7-8; Gobele Salasu 19:31; 20:6

11

Da:ibidi da Isala:ili amola Yuda ilia hina bagade Hamoi (2 Sa:miuele 5:1-10)

1 Amalalu, Isala:ili fi huluane da Hibalone moilaiga Da:ibidima misini, ema amane sia:i, “Ninia da di defele maga:me amola hu afadafa fawane gala. 2 Musa:ga, Solo da ninia hina bagade esaloba, di da Isala:ili dunu oule gegena ahoasu. Amola, Hina Gode da di Ea fi fada:i amola ouligisu hamoma:ne, ilegei dagoi.” 3 Amaiba:le, Isala:ili ouligisu dunu huluane da Hibalone moilaiga Da:ibidima misi. E amola ilia da gousa:su sema hamoi. Ilia da Da:ibidima susuligi sogagala:le, e Isala:ili hina bagade hamoma:ne ilegei. (Hina Gode da musa: amo hou Samiuele ea lafidili ilegele sia:i.)

4 *Hina bagade Da:ibidi amola Isala:ili dunu huluane da Yelusaleme moilai bai bagade doagala:musa: asi. Yebiusaide dunu da degabo Yelusalemega esalu amola amo esoga amogawi esalebe ba:i. Amogalu, Yelusaleme ea dio da Yibase. 5 Yebiusaide dunu ilia da Da:ibidi da ilima hasalimu da hamedei agoane dawa:i. Ilia da ema amane sia:i, “Di da ninia moilaiga doagala:le golili sa:imu da hamedeidafa.” Be Da:ibidi da ilia gagili sali moilai amo Saione amoma gegenanu fedele lai. Fa:no ilia da amo moilai dio “Da:ibidi Moilai Bai Bagade” asuli. 6 Amo esoha, Da:ibidi da ea dunuma amane sia:i, “Nowa dunu da bisili Yebiusaide dunu fane legeiya, na da e dadi gagui wa:i ouligisu dunu ilegemu.” Youa:be (ea ame da Seluaia) e da doagala:su amoga bisili asili, amola dadi gagui wa:i ouligisu hamoi galu. 7 Da:ibidi da amo gagili sali moilai amo ganodini esalumusa: asi. Amaiba:le, ilia da amo moilai dio “Da:ibidi Moilai Bai Bagade” asuli. 8 E da sogebi amo da agolo gusudili dialebe (amoga ilia da osobo dogone fa:su) amogai muni moilai diasu buga:ga:le gagui. Youa:be da Moilai la:idi bu buga:le gagui. 9 Da:ibidi ea gasa da heda:lalu. Bai Hina Gode Bagadedafa da e fidisu.

Da:ibidi ea Dadi Gagui Dunu Mimogo (2 Sa:miuele 23:8-39)

10 Da:ibidi ea gasa bagade dadi gagui dunu ilia dio da hagududili dedei. Ilia amola eno Isala:li fi dunu da Da:ibidi, Hina Gode Ea ilegele sia:i defele, hina bagade hamoma:ne fidi. Amola ea ouligibi gasawane dialoma:ne, ilia da Da:ibidi noga:le fuli gala:i.

11 Bisi da Yasioubia:me (Ha:gamoune fi dunu). E da “Dunu Udiana” gilisisu amoga ouligisu esalu. E da gegesu ganodini ea goge ageiga gegei. Amola e da gegesu afae amo ganodini dunu 300 agoane fane legei. 12 E bagia “Dunu Udiana” gilisisu ganodini da Elia:isa (Ahou fi dunu Doudou amo egefe). 13 Eso afaega, e amola Da:ibidi da Filisidini dunu gegemusa: momagele gilisili, Ba:se Da:mini sogega gegei. E da ‘bali’ ha:i manu bugi amo ganodini esaloba, Isala:ili dunu oda ilia da hagai. 14 Be Elia:isa da hame hagai. E amola ea dunu, ilia da bugi soge dogoa, Filisidini dunuma gegei. Amo esoha, Hina Gode da ema hasalasu hou bagade i.

15 Da:ibidi ea dadi gagui dunu da ouligisu dunu 30 agoane esalu. Eso afaega, ilia gilisisu amoga dunu udiana da fisili asili, Adala:me magufu gelaba, Da:ibidi ea esalebe sogebi, amoga doaga:i. Filisidini gilisisu afae da Lefa:ime Fago ganodini wa:i fi esalebe ba:i. 16 Amo esoha, Da:ibidi da agologa gagili sali ba:i. Amola, Filisidini dunu gilisisu eno da Bedeleheme

* **11:4:** Yosiua 15:63; Bisisu 1:21

moilai gesowale lale, amogawi esalebe ba:i. 17 Da:ibidi da hi moilaidafa fofagiba:le, amane sia:i, “Na da na hano hanai gala. Na hanai bagade da dunu afae da hano nasu uli dogoi Bedeleheme logo holei bega: gala, amoga na manusa: hano dili gaguli misia:be.” 18 Gasa bagade dadi gagui dunu “Udiana” da Filisidini dunu ilia wa:i fi amodili fadomane fasili, hano nasu uli dogoi amoga hano dili, Da:ibidima gaguli misi. Be Da:ibidi da amo hame mai. Be e da Hina Godema iasu hamoma:ne, osoba sogadigi. 19 E amane sia:i, “Hina Gode! Amo hano na manu da hamedeidafa! Bai amo da amo dunu ilia maga:me nabe defele ba:mu. Ilia da ilia esalusu fisima:ne agoane lala asi.” Amaiba:le, e da amo hano hame manu sia:i. Amo gasa bagade gesa:i dadi gagui dunu “Udiana” da amo hou huluane hamosu.

20 Youa:be ea eya Abisia:i (ilia ame da Selouaia) da “Gasa Bagade Dunu 30” gilisisu ilia ouligisu dunu. E da ea goge agei amoga dunu 300 ilima gegenanu, ili huluane medole legei. Amalalu, dunu huluane da e da gasa bagade dunu, amo sia: lalaba asi.

21 E da “Gasa Bagade Dunu 30” gilisisu amo ganodini baligili gasa bagade dunuba:le, e da ilia ouligisu dunu hamoi. Be “Dunu Udiana” gilisisu amo ilia nodoma:ne gasa bagade hou da ea hou baligisu amo lalaba asi.

22 Gabasili moilai bai bagade dunu Bina:ia (Yihoiada egefe) da nodoma:ne gasa bagade dadi gagui dunu eno galu. E da gesa:i hou bagohame hamoi. Afae da e da Moua:be gasa bagade gegesu dunu aduna fane legei. Anegagi eso afaega, e da uli dogoi bagade amo gudu sa:ili, laione wa:me medole legei. 23 Amola e da Idibidi dunu afae bagade (ea sedade defei da mida aduna baligi, amola e da goge agei bagadedafa gagui) amo fane legei. Bina:ia da ogoma gaguli, Idibidi dunu amo doagala:le, ea loboga goge agei gagui amo suguli, amogawane hina: fane legei. 24 Bina:ia ea gesa:i hou da agoai galu. E da “Gasa Bagade Dunu 30” gilisisu ganodini gegei. 25 E da “Gasa Bagade Dunu 30” gilisisu amo ganodini baligisu dunu agoane ba:i, be “Dunu Udiana” gilisisu dunu eno da ea hou baligisu. Da:ibidi da Bina:ia amo ea da:i sosodo aligisu dunu ouligima:ne ilegei.

26-47 Dunu eno amo “Gasa Bagade Dunu 30” gilisisu ganodini da amo :-
A:sahele (Youa:be ea eya)
Eleha:ina:ne (Bedeleheme dunu amola Doudou egefe)
Sia:ma (Ha:ilode soge dunu)
Hilese (Bilaide dunu)
A:ila (Degoua dunu Igesie amo egefe)
A:ibisa (A:nadode dunu)
Sibigai (Hiusia dunu)
Aila:iai (A:iho dunu)
Maha:la:iai (Nidoufa dunu)
Hilede (Nidoufa moilai dunu Ba:iana amo egefe)
Idai (Bediamini soge moilai Gibia dunu ea dio amo Laibai amo egefe)
Bina:ia (Biladone dunu)
Hiula:iai (e da fago soge Ga:ia:se gadenene amoga misi)
Abaia:lebone (A:laba amoga misi)
A:sama:ifede (Bahiulimi moilai dunu)
Ilaiaba (Sia:ialebone moilai dunu)
Ha:isieme egefelali
Yonada:ne (Sia:igi egefe. E da Ha:ilalaide dunu.)
A:ihaia:me (Ha:ila moilai dunu Sia:ila amo egefe)
Ilaiba:le (E amo ea mano)
Hife (Migiladaide dunu)

Ahaidia (Belonaide dunu)
Hisalou (Gamele dunu)
Na:ialai (Esebai egefe)
Youele (Na:ida:ne ea eya)
Mibiha (Ha:geli ea mano)
Silege (A:mone fi dunu)
Na:ihalai (e da Bialode moilaiga misi amola e da Youa:be ea da:igene ga:su liligi gaguli ahoasu)
A:ila amola Ga:ilebe (ela da Ya:da moilaiga misi)
Iulaia (Hidaide dunu)
Sa:iba:de (Ali ea mano)
A:dina (Sisa ea mano). E da Liubene Fi amo ganodini fada:i dunu esalu. E da dadi gagui dunu 30 agoane ouligi.
Ha:ina:ne (Ma:iaga ea mano)
Yosiafa:de (Midianaide dunu)
Yusaia (A:siedadaide dunu)
Sia:ima amola Yiaiele (ela da Houda:me egefela amola ele da Aloua amoga misi)
Yidaia:le amola Youha (ela da Simili egefela amola Disi amoga misi)
Ila:iele (Ma:ihafaide dunu)
Yelaibai amola Yosiafia (Ilina:ia:me egefela)
Idima (Moua:baide dunu)
Ilaiele, Oubede, amola Ya:isiele (Souba dunu)

12

Dadi Gagui Dunu da Da:ibidimagale Madelai

1 Da:ibidi da hina bagade Solo amoba:le, hobeale asili, Sigela:ge sogega esalu. Dadi gagui dunu amo da musa: gegesu ganodini Da:ibidi fidi, ilia da Da:ibidima madelai. 2 Ilia da Bediamini fi dunu. Solo amolawane da Bediamini fi dunu galu. Ilia da dadiga gala:su amola lobo ele galu amoga ga:musa: dadiga gala:su dawa:i. 3-7 Ilima ouligisu dunu da Ahaisa amola Youa:sie (elea eda da Gibia fi dunu Sima:ia). Amo dadi gagui dunu ilia dio da Yisele amola Bilede (elea eda da A:sama:ifede), Belaga, Yihiu (A:nadode fi dunu), Isiama:ia (e da Gibione fi dunu, noga:idafa dadi gagui dunu. E da gilisisu ea dio “Gasa Bagade Dunu 30” amo ganodini ouligisu dunu esalu.), Yelemaia, Yaha:isiele, Youha:ina:ne, Yosaba:de (Gedila fi dunu), Iliusa:iai, Yelimode, Bialaia, Siemalaia, Siefada:ia, (Halufaide dunu), Elega:ina, Isiahaia, Asa:iliele, Youisia, Yasioubia:me (Goula fi dunu), Youila amola Sebadaia (ela da Yihoula:me egefela amola ela da Gido moilaiga misi).

Ga:de Fi Dunu amo da Da:ibidima Fa:no Bobogei

8 Da:ibidi ea dadi gagui wa:i da hafoga:i soge gagili sali diasua esaloba, Ga:de fi gegesu noga:le dawa:i dunu da ema madelai. Ilia da medenegini dadawa:su da:igene ga:su amola dadi gagui dunu. Ilia nimi da laione wa:me gesenesu odagi agoai ba:i, amola dia ea fonomei agoai. 9-13 Ilia da mogodigili aliligi dialebe ba:i da Isa, Oubadaia, Ilia:be, Misima:na, Yelemaia, A:da:i, Ilaiele, Youha:inane, Elesa:iba:de, Yelemaia amola Magabanai.

14 Amo Ga:de fi dunu mogili da bisilua dadi gagui ouligisu dunu. Ilia da dadi gagui dunu 1,000 agoane ouligisu. Mogili da bisilua bagia dadi gagui ouligisu dunu. Ilia da dadi gagui dunu 100 agoane ouligisu. 15 Ode afaega,

oubi age amoga, (amo oubiga, Yodane Hano da bagade heda:le bi fananu) ilia da hano degei. Ilia da dunu huluane amo da fago amo da Yodane Hano gusudili amola guma:dini amogai fifi lasu dunu, amo huluane sefasi.

Bediamini amola Yuda Fi Dunu amo da Da:ibidima Fa:no Bobogei

16 Eso afaega Bediamini amola Yuda sosogo fi mogi da Da:ibidi ea esalebe gagili sali diasuga asi. 17 Da:ibidi da ili ba:la asili, ilima amane sia:i, "Dili da na fidimusa: maha galea, hahawane misini, ninima madelama. Na da dilima hame se nabasisu. Be dilia da na ha laima na hohonomusa: misi galea, ninia aowalalia Gode da amo hou dawa:mu. Amola E da dilima se iasu imunu."

18 Gode Ea A:silibu Hadigidafa da dunu afae ea dio Amasa:iai (e fa:no da "Gasa Bagade Dunu 30" amo ouligisu), ema aligila sa:i. E amane wele sia:i, "Da:ibidi! Yesi egefe! Nini da dimagai! Di amola di fidisu dunu da didili hamomu! Gode da dimagai esala!" Da:ibidi da ili yosia:ne, e dadi gagui wa:i amo ganodini ili bisilua hamoma:ne ilegei.

Ma:na:se Fi Dunu amo da Da:ibidima Fa:no Bobogei

19 Da:ibidi da Filisidini dunu gilisili, hina bagade Solo ema gegemusa:, mogodigili ahoanoba, Ma:na:se fi dunu mogili da Da:ibidima madelai. Be Da:ibidi da Filisidini dunu hame fidi. Bai Filisidini dunu da Da:ibidi da ili Soloma hohonomu dawa:sa:besa:le, ilia da e bu Sigela:ge moilai bai bagadega asunasi. 20 Da:ibidi da buhagilaloba, Ma:na:se fi dunu da ema madelai ilia dio da A:dana, Yosaba:de, Yidaia:le, Maigele, Yosaba:de, Ilaihu amola Silidai. Musa:, ilia huluane afae afae da Ma:na:se soge ganodini dadi gagui dunu 1,000 agoane ouligisu. 21 Ilia da Da:ibidi ea dadi gagui dunuma ouligisu hawa: hamosu. Bai ili huluane da medenegini dadawa:su dadi gagui dunu galu. Fa:no, ili da Isala:ili dadi gagui wa:i amo ganodini ouligisu hou hamonanu. 22 Gadenene eso huluane, dunu eno bagohame da Da:ibidi ea dadi gagui wa:i ilima madelasu. Amaiba:le, ea dadi gagui wa:i da hedolowane bagadedafa ba:i.

Da:ibidi ea Dadi Gagui Wa:i Dunu ilia Idi

23-37 Da:ibidi da Hibalone moilaiga esaloba, dadi gagui noga:le gegesu adoba:i dunu bagohame da ema madelai. Ilia da Da:ibidi fuli gala:le, Solo ea hina bagade sogebi lama:ne, fidimusa: ilegei. Bai Hina Gode da Da:ibidi hina bagade hamoma:ne ilegele sia:i. Ilia idi da:-

Yuda fi - 6,800 dadi gagui dunu. Ilia da da:igene ga:su ibi amola goge agei

gegemusa: medenegi dadawa:su dunu esalu.

Simione fi- 7,100 gegesu noga:le adoba:i dunu.

Lifai fi- 4,600 dadi gagui dunu:

Yihoiada (Elane egaga fi dunu) ema fa:no bobogesu dunu - 3,600 agoane.

Sa:idoge (noga:idafa gegesu ayeligi dunu) amo ea sosogo fi dunu - ouligisu dunu 22 agoane.

Bediamini fi (Solo ea fidafa) - dunu 3,000 agoane (Bediamini fi bagohame da Solo hame hagai)

Ifala:ime fi- dunu 20,800 agoane (ilia da ilia fi ganodini mimogo dunu ba:i)

Guma:dini Ma:na:se fi- dunu 18,000 agoane (ilia da Da:ibidi hina bagade hamoma:ne ilegei)

Isaga fi- ouligisu dunu 200 agoane amola ilima fa:no bobogesu dunu (amo ouligisu dunu da Isala:ili fi ilia fa:no hamomu hou bagadewane dawa:digi)

Sebiulane fi- dunu 50,000 agoane (ilia da Da:ibidima noga:le madelai amola gegesu liligi huluane amoga gegemusa: momagele esalu)

Na:fadalai fi- ouligisu dunu 1,000 agoane amola ilima fa:no bobogesu dunu 37,000 agoane. Huluane da goge agei amola da:igene ga:su gagui.)

Da:ne fi- dunu 28,600 agoane. Huluane da gegemusa: adoba:i dagoi.

A:sie fi- dunu 40,000 agoane. Ilia huluane da gegemusa: momagele esalu.

Isala:ili fi amo da Yodane Hano gusudili esalu.

Liubene fi, Ga:de fi amola Gusudili Ma:na:se fi - dunu 120,000 agoane. Ilia huluane da gegesu liligi huluane amoga gegemusa: ado ba:i dagoi, amola gegemusa: momagele esalu.

38 Amo dadi gagui dunu huluane da Da:ibidi amo Isala:ili fi huluane ilia hina bagade hamoma:ne, dafawane dawa:i galu. Ilia da gegemusa: momagele, Hibalone moilaiga misi. Amola Isala:ili dunu eno huluane da asigi dawa:su afadafa hamone, Da:ibidi hina bagade hamoma:ne dawa:i. 39 Ilia da Hibalone moilaiga doaga:le, Da:ibidima gilisili eso udiana lolo nabe hamoi. Ilia da ha:i manu amo ilia fi dunu da ilima ima:ne momagei, amo hahawane mai. 40 Ilia sedaga esalu fi dunu (gafi amo Isaga, Sebiulane amola Na:fadalai) amola gadenene fi dunu da dougi, ga:mele, miule amola bulamagau bagohame oule misi. Ilia bulamagau ilia baligi da:iya ligisili, ilia falaua, figi fage, hafoga:i waini fage, waini hano amola olife susuligi gaguli misi. Amola ilia da sibi amola bulamagau medole gobele manusa: oule misi. Isala:ili soge huluane ganodini, dunu da hahawane bagadeba:le, agoane hamosu.

13

Ilia Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Gilia:de Yialimi amoga Lai (2 Sa:miuele 6:1-11)

1 Hina bagade Da:ibidi da Isala:ili dadi gagui ouligisu dunu noga:i amo gilisimusa: bu wele sia:i. Ilia da dadi gagui dunu 1,000 agoane gilisi amola dunu 100 agoane gilisi amoga ouligisu dunu ba:i. 2 Amalalu, e da Isala:li dunu huluane ilima amane sia:i,

"Dilia da defea sia:sea, amola ninia Hina Gode da agoane hanai galea, ninia da dunu huluane amola gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu amo guiguda: nini gilisimusa: misa:ne sia:simu. 3 Amasea, ninia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili lala masunu. (Solo ea ouligibi esoga ilia da Sema Gagili bu gaguli misunu hame dawa:digi)."

4 Dunu huluane da Da:ibidi ea sia: hahawane nabi.

5 *Amaiba:le, Da:ibidi da Isala:ili dunu huluane gilisi. Ilia da soge amo da ga (south) Idibidi alaloa, asili Ha:ima:de adobo gigadofa ahoasu ga (north) diala, amo soge huluanega, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Gilia:de Yialimi moilaiga lale, Yelusalemega gaguli masa:ne, misi. 6 †Da:ibidi amola Isala:ili dunu huluane da Ba:ila moilai, Yuda soge ganodini, amoga asi. Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili (amoga da Hina Gode Bagadedafa Ea Dio gala. Ea Fisu da 'selabimi' amoga gadodili ba:sa,) amo bu gaguli misa:ne

* **13:5:** 1 Sa:miuele 7:1-2 † **13:6:** Gadili Asi 25:22

asi. 7 Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Abinada:be ea diasu
agolo da:iya galu amoga lale, gaguli fula ahoasu gaheabolo bulamagauga
hiougima:ne, amo da:iya ligisi. Asa amola Ahaiou (Abinada:be egefela)
da amo gaguli fula ahoasu ea ahoabe amo adonana ahoanu. 8 Da:ibidi
amola Isala:ili dunu huluane da Hina Gode Ea nodoma:ne, gogosa: amola
gesami hea:sa ahoanebe ba:i. Ilia da sani baidama, ilibu, giga:mesa, amola
dalabede amo dudududaha ahoasu.
9 Ilia da Siaidone widi dadibisu sogebi doaga:loba, bulamagau da
didigaboi. Asa da ea lobo ligiagale, Gousa:su Sema Gagili mae sa:ima:ne
banene gagui.
10 Amogaluwane hedolo, Hina Gode da Asama ougi. E da Asa fane legei.
Bai e da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo mae beda:ga digili ba:i. Asa
da amogawi Gousa:su Sema Gagili dafulili, Gode Ea midadi bogoi dagoi.
11 Amaiba:le, amogainini amo sogebi ea dio da 'Bilese Asa' dialu. (Amo
ea dawa:loma:ne da "Asa ea se Iasu"). Hina Gode da ougili Asa medole
legeiba:le, Da:ibidi amola da ougi bagade ba:i.
12 Amalalu, Da:ibidi da Hina Godeba:le beda:i galu. E da amane sia:i,
"Na da habodane Gousa:su Sema Gagili amo bu gaguli masa:bela:?"
13 Amaiba:le, e da amo Yelusaleme moilai bai bagadega hame gaguli
masunu dawa:i. E da logo yolesili, dunu ea dio amo Oubede Idome (Ga:de
moilai dunu) amo ea diasuga Gousa:su Sema Gagili gaguli asi. 14 ‡Gousa:su
Sema Gagili amo da amogawi oubi udiana dialu. Amola Hina Gode da
Oubede Idome amola ea sosogo fi ilima hahawane dogolegele hamoi.

14

(2 Sa:miuele 5:11-16)

Da:ibidi da Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Esalu

1 Daia soge hina bagade amo Haila:me, da Da:ibidima bidi lasu dunu
asunasi. E da Da:ibidima dolo ifa bagohame i. Amola e da Da:ibidi
fidima:ne, diasu gagusu dunu amola gelega diasu gagusu dunu ema
asunasi. 2 Amaiba:le, Da:ibidi da amane dawa:i. Hina Gode da ema hina
bagade hou hahamoi dagoi. Amola Hina Gode da Ea fi ilima asigiba:le,
Da:ibidi e hina bagade hou amoga hasalima:ne amola bagade gagusu dunu
fi esaloma:ne hamoi.
3 Da:ibidi da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, udadafa enoenoia
lai. Amola e da dunu mano amola, uda mano enoenoia lalelegei. 4-7 E da
Yelusaleme moilai bai bagadega esaloba, mano dedei goelali lalelelegei,
ilia dio da Sia:miua, Sioubabe, Na:ida:ne, Soloumane, Ibaha, Elisiua,
Eleba:ilede, Nouga, Nifege, Yafaia, Ilisiama, Bielaiada amola Ilifelede.

Da:ibidi da Filisidini dunu Hasali
(2 Sa:miuele 5:17-25)

8 Filisidini dunu da Da:ibidi Isala:ili hina bagade hamoi, amo sia: nabi.
Amaiba:le, ilia dadi gagui wa:i da Da:ibidi suguli lamusa: muni ahoanu.
Da:ibidi da amo hou nababeba:le, ili disimusa: mogodigili asi. 9 Filisidini
dunu da Lifa:ime Fago amoga misini gesowai. 10 Da:ibidi da Hina Godema
amane adole ba:i. "Na da Filisidini dunu doagala:ma:bela:? Di da nama
hasalasu hou ima:bela:?"
Hina Gode da ema bu adole i, "Defea! Doagala:ma! Na da dia ili
hasalima:ne hamomu."

---

‡ **13:14:** 1 Hou Olelesu 26:4-5

11 Amaiba:le, Da:ibidi da Ba:ile Bila:isimi moilaiga asili, Filisidini dunu hasali dagoi. E amane sia:i, “Hina Gode da hano heda:le fugagala:be amo defele, na ha lai ilima osa:la heda:i dagoi.” Amaiba:le, ilia da amo sogebi amoga dio “Ba:ile Bila:isimi” asuli. (Amo dawa:loma:ne da “Hasalasu dawa: hina”) 12 Filisidini dunu da hobea:iba:le, ilia da ilia loboga hamoi ogogosu ‘gode’ amo fisili, hobea:i. Da:ibidi amola ea dunu da amo gaguli asili, laluga gobele sali.

13 Amalalu, Filisidini dunu da Lifa:ime Fagoga bu heda:le, amoga bu gesowale fi dagoi. 14 Da:ibidi da bu Hina Godema adole ba:i. Amola Hina Gode da ema bu amane adole i, “Guiguda: amoga ili mae doagala:ma! Be na:iyadodili asili, ‘bolosa:me’ ifa labo aliligi amo gadenene sogebi amoga doagala:musa: momagema. 15 Di da ifa balu amoga mogodigisu emo goba gala:be nabasea, doagala:ma. Bai Na da dilima bisili, Filisidini dadi gagui wa:i amo hasalimusa: mogodigili hidadea asi ba:mu.” 16 Da:ibidi da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. E da Filisidini dunu amo Giba moilaiga muni sefasili, Gida moilaiga sefasi dagoi. 17 Dunu huluane da Da:ibidi ea nimi bagade hou nabi dagoi. Amola Hina Gode da hamobeba:le, fifi asi huluane da eba:le beda:i.

15

Isala:ili Dunu Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili Yelusalemega Gaguli Masa:ne Momagei

1 Da:ibidi da Da:ibidi Moilai Bai Bagade amo ganodini ea diasu gaguli gagai. Amola, e da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ligisimusa:, abula diasu gagui. 2 *Amalalu, e amane sia:i, “Lifai fi dunu, ilia fawane da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli masunu. Bai Gode da ilia amo gaguli masa:ne amola Ea hawa: eso huluane hamonanoma:ne ilegei. 3 Amaiba:le, Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli misa:ne, Da:ibidi da Isala:ili dunu huluane ema misa:ne sia:i.

4 Amalalu, e da Elane egaga fi dunu amola Lifai fi dunu huluane, ema misa:ne sia:i.

5 Lifai fi sosogo afae da Gouha:de sosogo fi. Gouha:de sosogo amoga, dunu ea dio amo Iuiele da misi. E da 120 dunu agoane ouligi.

6 Milalai sosogo amoga, Asa:ia da misi. E da dunu 220 agoane ouligi.

7 Gesione sosogo amoga, Youele da misi. E da dunu 130 agoane ouligi.

8 Elisa:ifa:ne sosogo amoga, Siema:ia da misi. E da dunu 200 agoane ouligi.

9 Hibalone sosogo amoga, Ilaiele da misi. E da dunu 80 agoane ouligi.

10 Asaiele sosogo amoga, Aminada:be da misi. E da dunu 112 agoane ouligi.

11 Da:ibidi da gobele salasu dunu Sa:idoge amola Abaia:da amola Lifai dunu gafeale (Iuliele, Asa:ia, Youele, Siema:ia, Ilaiele amola Aminada:be) amo ema misa:ne sia:i.

12 E da Lifai dunuma amane sia:i, “Dilia da Lifai sosogo fi ilima ouligisu dunu. Dilia amola dilia fi dunu, nigima: noga:le dodofema:ne, hano ulima! Bai dilia da Isala:ili Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili, amo na hamoi sogebiga gaguli misunu. 13 Ninia da musa: amo gaguli misunu galu. Be dilia da amo gaguli misa:ne hame madelaiba:le, ninia Hina Gode da ninima se iasu i. Bai ninia Ema nodone sia:ne gadosu hou da defele hame ba:i.

* **15:2:** Mousese ea Malasu 10:8

14 Amalalu, Isala:ili Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili gaguli masa:ne
momagemusa:, gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu ilia nigima: noga:le
dodofei.
15 †Lifai dunu da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i Mousese ea lafidili sia:i
defele, ilia da Gode Ea Gousa:su Sema gagili, doufale, lelegele gisawane
asi.
16 Da:ibidi da sia:beba:le, Lifai fi ouligisu dunu ilia da Lifai fi dunu mogili,
gesami hea:ma:ne amola sani baidama amola giga:mesa duma:ne ilegei.
17-21 Ilia da gesami hea:su fi amoga, dunu da balasega hamoi giga:mesa
duma:ne ilegei. Amo dunu da, Hima:ne (Youele egefe), Hima:ne sosogo
fi dunu A:isa:fe (Belegaia egefe) amola Milalai fi dunu Ida:ne (Giusia:ia
egefe). Amo dunu fidima:ne, ilia da hagudu dedei Lifai dunu amo sani
baidama hegesuane duma:ne, ilegei. Amo dunu da Segalaia, Ya:isiele,
Similamode, Yihaiele, Unai, Ilaia:be, Ma:iasia amola Bina:ia.
Hagumui sani baidama duma:ne, ilia da amo Lifai fi dunu ilegei
:- Ma:didaia, Ilaifelehiu, Miginia, A:isasaia amola Debolo Diasu sosodo
aligisu dunu (Oubede Idome amola Yiaiele).
22 Ilia da Lifai fi dusu liligi dawa: dunu huluane ouligima:ne, Belegaia,
Elega:ina, Oubede Idome amola Yiaiele amo ilegei. 23-24 Ilia da Gode
Ea Gousa:su Sema Gagili sosodo aligima:ne, Belegaia, Elega:ina, Oubede
Idome amola Yiaiele amo ilegei. Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema
Gagili midadi dalabede fulaboma:ne, gobele salasu dunu ilelegei. Ilia
da Siebanaia, Yosiafa:de, Nida:niele, Amasa:iai, Segalaia, Bina:ia amola
Elia:isa.

Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili Yelusalemega Gaguli Asi (2 Sa:miuele 6:12-22)

25 Hina bagade Da:ibidi, Isala:ili ouligisu dunu amola dadi gagui wa:i
ouligisu dunu da Oubede Idome ea diasuga Gode Ea Gousa:su Sema Gagili
lamusa: asi. E da hahawane gilisisu bagade hamone, Gousa:su Sema Gagili
amo Oubede Idome ea diasuga lale, bu Yelusaleme moilai bai bagadega
gaguli asi. 26 Gode da Lifai dunu amo da Sema Gagili gaguli masa:ne
esalu, amo noga:le fidima:ne, ilia da bulamagau gawali fesuale amola sibi
fesuale gala Godema gobele sali. 27 Da:ibidi, gesami hea:lala dusu dunu,
ilia ouligisu dunu Sienanaia amola Lifai dunu amo da Sema Gagili gaguli
ahoa, ili huluane da ahea:iai abula noga:idafa buluale gale idiniginisi.
Da:ibidi amola da ahea:iai abula Ifode (da:i salasu agoai) ga:i. 28 Amola e
amola Isala:ili dunu huluane ilia da nodone wele sisa:ne amola ‘dalabede’
fulabolala, edado fasu dunana, ilia da Gousa:su Sema Gagili Yelusaleme
moilai bai bagadega gaguli asi.
29 Ilia da Gousa:su Sema Gagili amo Yelusaleme ganodini gaguli
ahoanoba, Solo idiwi Maiga:le da fo misa:ne agenesi amoga gadili
ba:lu, hina bagade Da:ibidi giginisa lalebe amola soagala:ga gadolalebe
ba:beba:le, e higale ba:i.

16

1 Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo gaguli asili, Da:ibidi ea hamoi
Abula Diasu amo ganodini sali. Amalalu, ilia da gobele salasu amola
Hahawane Gilisili Olofole Iasu Godema nodoma:ne hamoi. 2 Da:ibidi da
ilia iasu liligi huluane gobele sanawene, e da Hina Gode Ea Dioba:le, Gode
da Isala:ili dunuma hahawane dogolegele ima:ne sia:ne gadoi. 3 E da ilima

† **15:15:** Gadili Asi 25:14

ha:i manu sagoi. E da Isala:ili dunu amola uda afae afae ilima agi ga:gi afae, hu dadamoi afae amola hafogai waini fage sagoi.
4 Da:ibidi da Lifai fi dunu mogili, Isala:ili fi ilia Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo midadi, Godema nodone sia:ne gadosu amola gesami hea:su amo ouligima:ne, ilegei. 5 E da A:isa:fe ouligisudafa ilegei (A:isa:fe da giga:mesa duma:ne ilegei). Ea fidisu dunu da Segalaia. Eno ouligisu dunu da, Yiaiele, Similamode, Yihaiele, Ma:didaia, Ilaia:be, Bina:ia, Oubede Idome amola Yiaiele. Amo dunu da sani baidama duma:ne ilegei. 6 Da:ibidi da gobele salasu dunu aduna amo Bina:ia amola Yaha:isiele, eso huluane Gode Ea Gousa:su Sema Gagili midadi dalabede fulaboma:ne ilegei. 7 Amo esoga, Da:ibidi da degabo agoane, A:isa:fe amola Lifai fi dunu eno, amo Godema nodone gesami hea:ma:ne ilegei.

Godema Nodone Gesami Hea:su (Gesami Hea:su 105:1-15; Gesami Hea:su 96:1-13; Gesami Hea:su 106:1, 47-48)

8 Hina Godema nodone sia:ma! Ea gasa bagade hou olelema!
Fifi asi gala huluane ilima Ea hamobe olelema!
9 Hina Godema nodone gesami hea:le ima!
Amola liligi noga:idafa Ea hamoi amo adodoma.
10 Nini da Ea fi dunuba:le, Ema nodoma.
Amola dunu huluane Ema fa:no bobogebe da nodone sia:ma:ma.
11 Hina Gode Ea fidima:ne masa,
amola Ema mae yolele nodonanoma.
12-13 Dilia da Gode Ea hawa: hamosu dunu A:ibalaha:me amola Ya:igobe,
Hi ilegele lai, egaga fifi mana.
Dilia da Gode Ea musa: degabo hame ba:su hou hamoi amo dawa:ma,
amola se imunusa: fofada:su Ea hamoi, amo bu dawa:ma.
14 Hina Gode da ninia Gode.
Ea hamoma:ne sia:i, E da osobo bagade fifi asi huluane ilima sia:i.
15 E da Ea Gousa:su Sema hamoi
amo eso huluane mae fisili ouligilalumu.
E hamomusa: ilegei da fifi manebe 1,000 agoane bobaligila misunu,
ilima dialumu.
16 *E da A:ibalahame amola Aisage elama hamomusa: ilegele sia:i,
amo E da gagui dialumu.
17 †Hina Gode da Ya:igobema
eso huluane dialoma:ne gousa:su hamoi.
18 E amane ilegele sia:i, “Na da Ga:ina:ne soge dima imunu.
Amo soge da di fawane gaguli dialumu.”
19 Gode Ea fi dunu da bagahame galu.
Ilia da Ga:ina:ne soge ganodini ga fi dunu agoane ba:i.
20 Ilia da soge enoga enogaia udigili lafiadalu.
21 ‡Be Gode da ili gaga:iba:le, eno fi da ili hame banenesi.
Ili gaga:ma:ne, Gode da eno hina bagade dunu ilima amane sia:i,
22 “Na ilegei hawa: hamosu dunu, ilima mae se nabasima.
Na balofede dunuma, mae digili ba:ma!”
23 Hina Godema gesami hea:le hahawane nodone sia:ma!
Osobo bagade fifi asi gala huluanema gesami hea:ma.
Eso huluane Ea nini gaga:i sia: noga:idafa amo sia:nanoma.

* **16:16:** Mui 12:7; 26:3 † **16:17:** Mui 28:13 ‡ **16:21:** Mui 20:3-7

24 Fifi asi galama Ea hadigi amodili ima.
E da fifi asi gala huluanema Ea gasa bagade hou
amo hamonanebeba:le, ilima sisia:ma.
25 Hina Gode da bagadedafaba:le, Ema baligili nodomu da defea.
Eno ‘gode’ da gudulisili, Ema fawane da baligili nodone dawa:mu da
defea.
26 Eno ‘gode’ fifi asi gala amoga galebe da ogogole ‘gode’ fawane,
be Hina Gode da mu huluane hahamoi.
27 Hadigi amola baligili gasa bagade da E sisiga:sa,
gasa bagade amola noga:idafa ba:su da Ea Debolo Diasu amo nabale
galei.
28 Osobo bagade dunu huluane!
Hina Godema nodone sia:ma!
Ea gasa bagade hou amola Ea hadigidafa amoma nodone sia:ma!
29 Hina Gode Ea hadigi Dio amoma nodone sia:ma.
Ea Debolo Diasu ganodini Ema iasu gaguli misa.
Hadigidafa Gode da amogawi doaga:sea, Ea midadi beguduma!
30 Fifi asi gala huluane!
Ema beda:iba:le, uguguma!
Osobo bagade da noga:le ligisiba:le, fogomu gogolei.
31 Osobo bagade amola mu, ali nodoma!
Fifi asi gala huluanema amane olelema, “Hina Gode da Hina
Bagadedafa!”
32 Hano wayabo bagade amola amo ganodini esalebe liligi huluane!
Huma!
Amola soge, di ganodini liligi dialebe huluane nodone sia:ma!
33 Hina Gode da osobo bagade ouligimusa: masea,
ifalabo aligi da nodone sia:mu.
E da defeledafa Ea moloidafa fofada:su amoga fifi asi huluane
ouligimu.
34 §Hina Godema nodoma! Hina Godema nodone sia:ma!
Bai E da noga:idafa, amola Ea asigi hou da mae fisili dialumu.
35 Hina Godema amane sia:ma, “Hina Gode! Ninia Gode! Nini gaga:ma!
Ninia da fifi asi gala amo ganodini esala,
amoga nini Isala:ili sogega buhagimusa: oule misa.
Amasea, ninia da Dia hadigi Dio amoma nodone sia:mu.”
36 Hina Godema nodoma! Isala:ili ilia Godema nodoma
Wali amola eso huluane mae fisili, Ema nodone sia:nanoma!
Amalalu, dunu huluane da “Ama” sia:ne, Hina Godema nodone sia:ne
gadoi.

Yelusaleme Moilai Bai Bagade amola Gibione Moilaiga Godema Nodone Sia:ne Gadosu Hou

37 Da:ibidi da A:isa:fe amola Lifai fi dunu, amo Gode Ea Gousa:su
Sema Gagili midadi, eso huluane hamobe nodone sia:ne gadosu hou, amo
ouligima:ne, ilegei.
38 Da:ibidi da Oubede Idome (Yediudane egefe) amola ea fi dunu
eno68agoane, amo dunu fidima:ne ilegei. Logo ga:su ouligisu dunu da
Housa amola Oubede Idome.

§ **16:34:** 2 Hou Olelesu 5:13; 7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Yelemaia 33:11

39 Be gobele salasu dunu Sa:idoge amola ea gobele salasu fi dunu, ilia da Gibione moilai bai bagadega (nodone sia:ne gadosu sogebi eno) Hina Godema nodone sia:ne gadosu hou ouligisu. 40 Ilia da amo dunu hahabe amola daeya, sema amo da Hina Gode da Isala:ili dunuma i, amo defele, ohe gogo gobele salimusa: ilegei. 41 Ilia da amo dunu fidima:ne, amola Hina Gode Ea mae fisili asigidafa hou dawa:ma:ne, Ema nodone gesami hea:ma:ne, Hima:ne, Yediudane amola eno dunu, ilegei. 42 Hima:ne amola Yediudane amolawane da dalabede amola giga:mesa amola dusu liligi eno amoga ilia da nodone gesami hea:su fidisu, amo ouligi. Yediudane ea fi dunu da logo ga:su sosodo aligisu hou amo ouligi.

43 **Amalalu, dunu huluane da ilia diasua buhagi. Amola Da:ibidi da ea diasu, ea sosogo gilisili esalumusa: buhagi.

17

Na:ida:ne da Da:ibidima Sia:sa:i
(2 Sa:miuele 7:1-17)

1 Hina bagade Da:ibidi da hina bagade diasu amo ganodini esalu. Eso afaega, e da balofede (Gode Sia: Alofesu Dunu) Na:ida:ne ema misa:ne sia:ne, ema amane sia:i, “Na da diasu noga:i amo dolo ifaga hamoi, amo ganodini hahawane esala. Be Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da udigili abula diasu ganodini diala!”

2 Na:idane da bu adole i, “Dia hanai defele hamoma! Bai Hina Gode da ani esala.”

3 Be amo gasia, Hina Gode da Na:ida:nema amane sia:i, 4 “Dia asili, na hawa: hamosu dunu Da:ibidi ema amane sia:ma, ‘Di da debolo amo ganodini Na da esalumu amo gaguma:ne, Na da di hame ilegei. 5 Na da Isala:ili fi dunu Idibidi sogea esalu amo gaga:lalu amogainini wali, Na da Debolo Diasu ganodini hame esalu. Be na da abula diasu ganodini fawane esalu. 6 Na da Isala:ili dunu eso bagohame nini ahoanoba, Na da ouligisu dunu amo Na da ilegei ilima, ‘dilia da abuliba:le nama dolo ifa amoga hamoi Debolo Diasu hame gaguila:?’ amane hamedafa adole ba:su.

7 Amaiba:le, Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi ema amane sia:ma, ‘Na, Hina Gode Bagadedafa, da dia sogega sibi ouligilalu amo lale, Na fi dunu Isala:ili amo ouligima:ne hina bagade hamoi. 8 Di da habodili ahoanoba, Na da ani galu ahoasu galu. Amola di da gusuba:i mogodigili ahoabeba:le, Na da dia ha lai dunu hasasalisu. Na da di osobo bagade baligili bagade ouligisu dunu defele, dunu eno dima nodoma:ne hamomu.

9-10 Na da Na fi Isala:ili dunu esaloma:ne sogebi ilegele, ilia hahawane fima:ne hamoi dagoi. Ilia da amogawi enoga mae banenesili esalumu. Ilia da amo soge ganodini golili sa:ili amogainini wali eso, nimi bagade ha lai dunu da ilima doagala:lebe ba:su. Be amo hou da bu hame ba:mu. Na da dia ha lai iliga mae hasalasima:ne, Na da di gaga:ma:ne dafawane ilegesa. Amola Na da dima digaga fi imunu. 11 Di bogosea amola dia aowalali dunu ilima gilisili uli dogoi ba:sea, Na da diagofe afae hina bagade hamoma:mu. Amola Na da ea hina bagade hou amoma gasa imunu. 12 E da Na Debolo Diasu gagumu, amola ea ouligisu da eso huluane fifi ahoanoma:ne, amo Na da ilegesa.

** **16:43:** 2 Sa:miuele 6:19-20

13 *Na da ea Ada esalumu, amola e da Nagofe esalumu. Na da di hina
bagade hamoma:ne, Solo fadegai. Be Na da Soloma Na fuligala:su hou
fadegai, amo defele diagofema Na fuligala:su hou hamedafa fadegamu.
14 E amola digaga fi da mae dagole, osobo bagadega esalebe ba:mu. Amola
digaga fi ilia hina bagade hou da eso huluane fifi ahoanumu. Amola dia
hina bagade hou da hamedafa dagomu."
15 Na:ida:ne da liligi huluane amo Gode da ema olelei, amo huluane
Da:ibidima alofele olelei.

Gode da Da:ibidi Hahawane Dogolegele Fidibiba:le, e da Godema Nodone Sia:ne Gadoi

(2 Sa:miuele 7:18-29)

16 Amalalu, hina bagade Da:ibidi da Hina Gode Ea Abula Diasu amo
ganodini golili sa:ili, amane sia:ne gadosa esalu. "Ouligisudafa Hina Gode!
Di da nama hou noga:idafa hamoi dagoi. Be na amola na sosogo fi da Dia
fidisu lamu defele hame agoai ba:sa. 17 Be wali Ouligisudafa Hina Gode!
Di da baligili hamosa. Di da nagaga fa:no misunu dunu fi amo noga:le
fidima:ne ilegesa. Amola Ouligisudafa Hina Gode! Di da amo na ba:ma:ne
hamosa. 18 Na da Dima adi sia:ma:bela:? Na da Dia hawa: hamosu
dunu! Amola Dia na dawa:! 19 Di da amo hou hamomu hanaiba:le amola
ilegeiba:le hamosu. Di da nama bagade hou misunu amo olelema:ne, amo
hou hamosu.
20 Ouligisudafa Hina Gode! Di da bagadedafa! Dunu eno Di agoai da
hamedafa! Di fawane da Godedafa! Ninia eso huluane amo dawa:i galu.
21 Eno fi Isala:ili fi agoai da osobo bagadega hame gala. Isala:ili fi dunu da
musa: Idibidi sogega udigili hawa: hamosu dunu esalu. Be Di da ili Dia
fidafa dunu hamoma:ne, ili gaga:i. Di da ili fidima:ne, baligili gasa bagade
hamobeba:le, osobo bagade fifi asi gala huluane da Dia hou nodone dawa:.
Dia fi dunu amo Di da Dia Fidafa hamoma:ne, Idibidi sogega fisili masa:ne
asunasi, ilia da gusuba:i ahoabeba:le, Di da fifi asi gala eno amo sefasilalu.
22 Dia da Isala:ili fi amo Dia Fidafa eso huluane esaloma:ne hamoi dagoi.
Hina Gode! Di da ilia Godedafa hamoi dagoi.
23 Amola wali, Hina Godedafa, Dia nama amola nagaga fi ilima
hamomusa: ilegele sia:i, amo huluane hamoma. 24 Dunu huluane da Dia
gasa bagade hou dawa:mu. Amola ilia da amane sia:mu, 'Ouligisudafa
Hina Gode da Isala:ili fi dunu ilia Gode esala'. Amola Dia da na hina
bagade ouligisu hou eso huluane dialoma:ne hamomu.
25 Hina Gode Bagadedafa! Isala:ili fi ilia Gode! Na da Dima agoane sia:ne
gadobeba:le hame beda:sa. Bai na da Dia hawa: hamosu dunu, amola Di
da amo hou huluane nama olelei. Amola nagaga fi dunu da hina bagade
hamomu, Di sia:i dagoi.
26 Wali, Ouligisudafa Hina Gode! Di da Godedafa! Di da nama noga:le
ilegele sia:i, amola Dia ilegesu huluane, Di da dafawane hamosa. 27 Na
da Dima edegesa. Di da mae fisili nagaga fi ilima hahawane dogolegele
ba:ma:ne, ilima hahawane dogolegele hamoma. Di, Ouligisudafa Hina
Gode! Di da amo hamoma:ne ilegei dagoi. Amola Di da eso huluane nagaga
fi ilima hahawane dogolegele hamomu."

* **17:13:** 2 Golidia 6:18; Hibulu 1:5

18

Da:ibidi da Fifi Asi Eno Hasali (2 Sa:miuele 8:1-18)

1 Amogalu fa:no, hina bagade Da:ibidi da bu Filisidini dunu doagala:le, ili hasali. Amalalu, Filisidini dunu ilia Isala:ili sogega ouligimusa: dawa:i da ne gumi ba:i.

2 Amalalu, Da:ibidi da Moua:be dunu hasali. Amaiba:le, e da Moua:be fi dunu ilima ouligisu hamoi, amola ilia da ema su (‘da:gisi’) iasu.

3 Amalalu, e da Ha:da:disa (E da Silia soge fonobahadi amo Souba amoga hina bagade galu) amo hasali. Ha:da:disa da soge Iufala:idisi Hano gusudili ouligilalu. Be mafua dunu da lelebeba:le, e da amoga ouligisu fisi. E da amo sogega ouligisu hou bu lamusa: ahoanoba, Da:ibidi da e doagala:i. 4 Da:ibidi da sa:liode 1,000 agoane, dadi gagui dunu hosi da:iya fila heda:i 7,000 agoane amola emoga ahoasu dadi gagui dunu 20,000 agoane gagulaligi. E da hosi idi, amo da sa:liode 100 agoane hiougima:ne defele gala, amo gagulaligi. E da hosi eno huluane mae masa:ne, ilia emo dina:fe dadamunisisi.

5 Silia fi dunu Dama:sagase moilai bai bagadega esalu da hina bagade Ha:da:disa fuli gala:ma:ne dadi gagui wa:i asunasi. Be Da:ibidi da amo wa:i doagala:le, 22,000 dunu fane lelegei. 6 Amalalu, e da ilia soge ganodini ha wa:i fisu diasu gilisisu gaguli gagai. E da ili ouligibiba:le, ilia da ema su (‘da:gisi’) iasu. Hina Gode da Da:ibidi fidibiba:le, e da habi ahoanoba, hasalasu hou fawane ba:su. 7 Da:ibidi da gouliga hamoi da:igene ga:su amo Ha:da:disa ea eagene ouligisu dunu ilia gaguli ahoasu, amo samogene, Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asi. 8 *Amola e da ‘balase’ bagadedafa Dibaha:de amola Gune (amo moilai bai bagade aduna Ha:da:disa ea ouligisu) amoga samogei. (Fa:no, Soloumane da Debolo Diasu ofodo sugi, duni bugi amola Debolo hawa: hamosu liligi, amo balasega hamoi)

9 Ha:ima:de soge hina bagade ea dio amo Doui, e da Da:ibidi da Ha:da:disa ea dadi gagui wa:i hasali, amo sia: nabi. 10 Amaiba:le, e da egefe Youla:me amo Da:ibidima nodone sia:ma:ne asunasi. Bai Da:ibidi da Ha:da:disa hasali, amola Doui da eso bagohame Ha:da:disama gegenanusu. Youla:me da gouli amola silifa amola balase amoga hamoi liligi Da:ibidima gaguli asili, ema hahawane i. 11 Hina bagade Da:ibidi da amo liligi amola eno silifa amola gouli e da fifi asi eno amo hasali (Idome, Moua:be, A:mone, Filisidini amola A:malege) amoga samogei, amo gilisili, Hina Godema nodone sia:ne gadoma:ne ilegei. Amola liligi amo e da Ha:da:disa amoma samogei, mogili agoane ilegei.

12 †Abisia:i (ea ame da Selouaia) da Deme Fago ganodini amo Idome dunu hasali dagoi. E da Idome dunu 18,000 agoane fane legei. 13 E da Idome soge ganodini, dadi gagui ha wa:i fisisu diasu gilisisu gaguli gagai, amola e da Idome dunu ouligisu. Hina Gode da Da:ibidi fidibiba:le, e da habidili ahoanoba, hasalasisu hou fawane ba:i.

Da:ibidi ea Eagene Ouligisu Dunu

14 Da:ibidi da Isala:ili soge huluanedafa ouligisu. E da ouligibiba:le, ea fi dunu da moloidafa hou fawane ba:i. 15 Abisia:i ola Youa:be, e da dadi gagui

---

* **18:8:** 1 Hina bagade 7:40-47; 2 Hou Olelesu 4:11-18 † **18:12:** Gesami Hea:su 60 Dialuma Sia:

wa:i ilia ouligisu galu. Yihosiafa:de (Ahailade egefe) da sia: dedei ouligisu galu. 16 Sa:idoge (Ahaidabe egefe) amola Ahimelege (Abaia:da egefe) da gobele salasu dunu esalu. Hina bagade fi sia: dedesu dunu da Sila:ia galu. 17 Bina:ia (Yihoiada egefe) da Da:ibidi ea da:igene sosodo aligisu dunuma ouligisu galu. Amola Da:ibidi ea egefelali da ea hawa: hamosu dunu mimogo hamoi.

19

Da:ibidi da A:mounaide amola Silia fi Dunu Hasali
(2 Sa:miuele 10:1-19)

1 Amogalu fa:no, A:mone soge hina bagade amo Na:iha:se da bogoi. Egefe Ha:inane da ea hina bagade sogebi lai. 2 Hina bagade Da:ibidi da amane sia:i, "Ha:inane ea ada Na:iha:se da nama asigi galu. Amaiba:le, na da ea mano ilima asigimu da defea." Amaiba:le, Da:ibidi da sia: adole ahoasu dunu, ea asigi sia: sia:ma:ne, Ha:inanema asunasi.

3 Ilia A:mone sogega doaga:loba, A:mone ouligisu dunu ilia da hina bagadema amane sia:i, "Di adi dawa:bela:? Da:ibidi da dia adama nodone dawa:beba:le, amo dunu dima asigi sia: sia:mane asunasibala:? Hame mabu! Amo da desega ahoasu dunu amo Da:ibidi da nini hasalima:ne, ninia soge hou amo abodele ba:musa: asunasi."

4 Amaiba:le, Ha:inane da Da:ibidi ea sia: adola ahoasu dunu amo gagulaligili, ilia mayabo la:idi waga:ne, ilia abula mugagili damunisili, ili buhagima:ne asunasi. 5 Ilia da buhagimu bagadewane gogosia:i. Da:ibidi da amane hamoi nababeba:le, e da ilima amane sia:si, "Dilia Yeligou moilai bai bagadega ouesalu, dilia mayabo bu sa:i galea, buhagima!"

6 Hina bagade Ha:inane amola A:mone dunu ilia da Da:ibidi ilia ha lai hamoi dagoi dawa:i. Amaiba:le, ilia da silifa 40 danese agoane, sa:liode amola amoga fila heda:su dunu bidi lama:ne, Gado Mesoubouda:imia soge amola Silia soge amo Ma:iaga amola Souba, ilima iasili wele guda:i. 7 Ilia bidiga lai fidisu dunu, amo sa:liode 32,000 agoane amola Ma:iaga hina bagade ea dadi gagui wa:i, ilia da Mediba moilai gadenene misini, wa:i fi esalebe ba:i.

8 Da:ibidi da amo hou nababeba:le, e da Youa:be amola Isala:ili dadi gagui wa:i huluane ilima gegemusa: asunasi. 9 A:mone dadi gagui dunu da gadili mogodigili, ilia da La:ba (ilia moilai bai bagade) amo ea logo holei gadenene dadalei. Amola hina bagade amo da ili fidimusa: misi, ilia dadi gagui dunu da sogebi genebogela asili, amogai dadalei.

10 Youa:be da ba:loba, ea ha lai da midadi amola bagia ema doagala:mu ba:i. Amaiba:le, e da Isala:ili dadi gagui dunu baligili noga:idafa amo ilegele, ilia da Silia dadi gagui dunu ilima ba:le gusuli aligima:ne asunasi. 11 E da ea eya Abisia:i amo Isala:ili dadi gagui dunu eno ouligima:ne sia:i. Abisia:i da sia:beba:le, amo Isala:ili dadi gagui da A:mone dunu ilima ba:le gusuli dadalei. 12 Youa:be da Abisia:ima amane sia:i, "Di da Silia dunu na hasalimusa: heda:be ba:sea, na fidila misa. Amola na da A:mone dunu di hasalimusa: heda:be ba:sea, na da di fidila masunu. 13 Di mae beda:ne gasa fima! Ninia fi dunu amola Gode Ea moilai huluane gaga:musa:, gasa fili hamoma. Amola Hina Gode Ea hamomusa: ilegei, amo ba:mu da defea!"

14 Youa:be amola ea dunu da doagala:musa: midadi manebeba:le, Silia dunu ilia da hobea:i. 15 A:mone dunu da Silia dunu hobealebe ba:lu, ilia da Abisia:i amoma hobeale, moilai amo ganodini hehenane golili sa:i.

Amalalu, Youa:be da A:mone dunuma gegenanu yolesili, Yelusaleme moilai bai bagadega buhagi.

16 Silia dunu da Isala:ili dunu ili hasali dagoi amo dawa:loba, ilia da ilia dadi gagui dunu huluanedafa gilisima:ne wele sia:i. Hina bagade Ha:da:disa da Silia dunu huluane amo Iufala:idisi Hano gusudili esalu, amo ema misa:ne sia:si. Ilia da Hila:me moilaiga misi. Sioubage (Souba hina bagade Ha:da:disa, amo ea dadi gagui wa:i ouligisudafa dunu galu) da ili ouligisu. 17 Da:ibidi da amo sia: nababeba:le, e da Isala:ili dadi gagui dunu gilisili, Yodane Hano degei. Amogawi, ea sia:beba:le, ilia da Silia dunu ilima ba:le gusuli dadalele, gegesu da mui. 18 Isala:ili dunu da Silia dunuma gegesa fula se bobogei. Da:ibidi amola ea dunu da Silia sa:liode amoga fila heda:i dunu 700 agoane amola emoga ahoasu dadi gagui dunu 40,000 agoane fane lelegei. Ilia da Sioubage (ilia ha lai ouligisudafa) amo fa:ginisili, e da gegesu sogebi amogawi bogoi.

19 Hina bagade Ha:da:disa da eno hina bagade fonobahadi ouligisu. Ilia da Isala:ili dunu da ilima hasali dagoi ba:i. Amaiba:le, ilia da Isala:ili dunuma olofomusa: gousa:i. Amalalu, Isala:ili dunu da ili ouligilalu. Amola Silia dunu da beda:iba:le, bu A:mone dunu fidimu higa:i galu.

20

Da:ibidi da La:ba Moilai Bai Bagade Hasanasi (2 Sa:miuele 12:26-31)

1 *Aya odega, woufo eso, hina bagade ilia gegemusa: hamonana eso amoga, Youa:be da A:mone soge doagala:le, La:ba moilai bai bagade eale disi. Be hina bagade Da:ibidi da Yelusalemega ouesalu. Ilia da La:ba doagala:le, gugunufinisi dagoi. 2 Ilia A:mone loboga hamoi ogogosu ‘gode’ Miligome, amo ea dialumaga gouli habuga lai. Amo habuga ea dioi defei da35 gilogala:me agoane amola amoga gele noga:idafa legei ba:i. Da:ibidi da amo gele noga:i habuga lale, ea habuga da:iya legei. Amola amo moilaiga e da liligi bagohame susugui. 3 Amalalu, e da La:ba dunu huluane udigili hawa: hamoma:ne logei. E logebeba:le, ilia da sasahei amola gula uwasu amola goahei amoga hamosu. E da A:mone soge moilai gagai esalebe dunu amo huluane hawa: hamoma:ne logei. Amalalu, e amola ea dunu da Yelusaleme moilai bai bagadega buhagi.

Filisidini Dunu Bagadedafa ilima Gegesu (2 Sa:miuele 21:15-22)

4 Amogalu fa:no, Isala:ili dunu da Filisidini dunuma Gisa sogega gegei. Amo gegesu ganodini, Hiusia fi dunu amo Sibigai, ea da dunu bagade ea dio amo Sa:fe fane legei, amola Isala:ili dunu da Filisidini dunu hasali.

5 †Isala:ili dunu da Filisidini dunuma eno gegei. Amoga Eleha:ina:ne (Bedeleheme dunu Yie amo egefe) da Ga:de dunu Goulaia:de eya Lamai, amo fane legei. Ea goge agei ea gadugagi defei da abula amunasu masini fanu ea defei amo defele galu.

6 Amalalu, gegesu eno da Ga:de moilai ba:i. Amogawi, dunu bagadedafa esalu. E da gegemu bagade hanai galusu. Ea lobo da afae afae lobosogo gafeyale galu amola ea emo afae afae amoga emo sasafo gafeyale galu. E da musa: hemonega dunu bagadedafa fi, iligaga fi dunu esalu. 7 E

* **20:1:** 2 Sa:miuele 11:1 † **20:5:** 1 Sa:miuele 17:4-7

da Isala:ili dunuma gegene halasu. Amalalu, Yonada:ne (Da:ibidi ea ola Sia:ma amo egefe) da e fane legei.
8 Amo Filisidini dunu osoda da Ga:de fi dunu bagadedafa amo iligaga fi dunu. Amola Da:ibidi amola ea dunu da ili fane legei dagoi.

21

Da:ibidi da Ea Fi Dunu Huluane Idi
(2 Sa:miuele 24:1-25)

1 Sa:ida:ne da Isala:ili fi ilima bidi hamosu ima:ne dawa:i galu. E da Da:ibidi ea asigi dawa:su ganodini hamobeba:le, Da:ibidi da Isala:ili fi dunu huluane idili dedemusa: dawa:i galu. 2 Amaiba:le, Da:ibidi da dadi gagui wa:i ouligisudafa amo Youa:be, amola ea afoha ouligisu dunu huluane ilima amane sia:i, "Isala:ili fi huluane fadomane fasisa asili muni na:iyado soge bega: asili na:iyado bega: doaga:le amola dunu huluane idima. Na da ili idi dawa:mu hanai gala."
3 Be Youa:be da amane adole i, "Hina noga:idafa! Dia Hina Gode da Isala:ili dunu ilia idi amo bagalesili, bu afae da 100 ba:ma:ne hamomu da defea. Amola amo dafawane ba:ma:ne, di da esalumu da defea. Be di, hina noga:idafa, ninia fi huluane da wadela:le hamosa:besa:le, abuliba:le amo hamomusa: hanabela:?" 4 Be Da:ibidi da Youa:be ea sia:i nabawane hamoma:ne logei. Youa:be da e fisili, Isala:ili dunu idimusa: asi. E da Isala:ili soge huluanedafa amo ganodini ahoanu, Yelusalemega buhagi. 5 E da hina bagadema amo dunu huluane amo da gegemusa: defele esalu, amo ilia idi ema sia:ne iasu. Ilia idi da Isala:ili dunu 1,100,000 agoane amola Yuda dunu 470,000 agoane. 6 Youa:be da hina bagade Da:ibidi ea hamoma:ne sia:i higa:iba:le, e da Lifai amola Bediamini fi dunu hame idili dedei.
7 Gode da amo hou hamoi hihini ba:i. Amaiba:le, e da Isala:ili fi ilima se iasu i.
8 Da:ibidi da Godema amane sia:i, "Na da amo hamobeba:le, wadela:le bagadedafa hamoi. Dafawane! Na da gagaoui agoane hamoi dagoi. Na gogolema:ne olofoma."
9 Hina Gode da Ga:de (Da:ibidi ea balofede dunu) ema amane sia:i, 10 "Di Da:ibidima asili, amola ema Na da ilegesu udiana ema olelemu. Amo ilegesu hi da ilegesea, amo Na da ema hamomu."
11 Ga:de da ema asili, Hina Gode Ea sia:i ema alofele i. E da Da:ibidima amane adole ba:i, "Di da adi ilegesala:? 12 Dia soge amo ganodini ha:i ode udiana ilegema:bela:? O oubi udiana amoga dia ha lai da di hasalabeba:le, di sefasimu, amo ilegema:bela:? O eso udiana Hina Gode da Ea gegesu gobiheiga dima doagala:mu amola olo bagade dia sogega madelama:ne, Ea a:igele dunu asunasimu, amo ilegema:bela:? Di dawa:lalu, nama adole ima. Amasea, na da Hina Godema alofele adole imunu."
13 Da:ibidi da bu adole i, "Na da bidi hamosu bagadedafa amoga sisiga:i. Be na da osobo bagade dunuga se nabimu higa:i. Hina Gode Hisu da ninima se imunu da defea. Bai e da asigisa, amola gogolema:ne olofosu dawa:."
14 Amaiba:le, Hina Gode da olo bagade Isala:ili dunuma iasi. Olo da amogala hahabe muni, Gode ea ilegei eso idi ganodini ba:i. Olo da Isala:ili soge bega: asili, la:idi bega: doaga:le, amola Isala:ili dunu 70,000 agoane da bogogia:i ba:i. 15 Hina Gode da Ea a:igele dunu Yelusaleme wadela:lesimusa: asunasi. Be Hina Gode ea asigi dawa:su afadenene, da:i

dione, a:igele dunuma sia:i, “Aligima! Bu mae wadela:lesima.” Amogalu, a:igele dunu da Yebiusaide dunu ea dio amo Alona ea widi dabasu sogebi amoga lelebe ba:i.

16 Da:ibidi da a:igele ea gegesu gobihei gaguiwane, Yelusaleme gu-
gunufinisimusa:, osobo gadodili hamefufua esalebe ba:i. Amalalu, Da:ibidi
amola Isala:ili ouligisu dunu - huluane da eboboi abulaga ga:i- ilia da
beguduli osoboga mi bugila sa:i. 17 Da:ibidi da Hina Godema amane
sia:i, “Gode! Na fawane da wadela:le hamoi. Na fawane da idili dedesu
hamoma:ne sia:i. Amo hahani dunu da adi hamobela:? Na Hina Gode! Di
da na amola na sosogo ninima se imunu da defea galu. Be Dia fi dunu
yolesima!”

18 Hina Gode Ea a:igele dunu da ema sia:beba:le, Ga:de da Da:ibidima
asili, amane sia:i, “Dia Alona ea widi dabasu amoga asili, Hina Godema
gobele salimusa:, oloda gaguma.” 19 Da:ibidi da Hina Gode Ea sia:
Ga:demadi misi, amo nababeba:le, asi.

20 Widi dabasu sogega, Alona amola egefe biyaduyale da widi dabalelebe
ba:i. Ilia da a:igele ba:beba:le, Alona egefelali da wamoaligimusa: hobea:i.
21 Alona da hina bagade manebe ba:beba:le, e da dabasu soge fisili,
beguduli osoboga mi bugila sa:i.

22 Da:ibidi da ema amane sia:i, “Dia widi dabasu sogebi nama bidi lama!
Bai amogawi amo olo hedofama:ne, na da Hina Godema oloda hamomusa:
misi. Na da amo sogebi ea bidi defele dima imunu.”

23 Alona da amane sia:i, “Defea, hina noga:idafa! Lama! Amola dia
hanaiga Hina Godema gobele salima. Amola na bulamagau di oloda da:iya
gobele salimusa: lama. Ilia ‘youge’ amola dabasu ifa amo lalu didima:ne
lama. Na da amo huluane udigili dima iaha.”

24 Be hina bagade da bu adole i, “Hame mabu! Na da amo liligi ea bidi
defele dima imunu. Liligi amo na da bidi mae iawane udigili lai, amo na da
na Hina Godema hame gobele salimu.” 25 Amola, e da widi dabasu sogebi,
amo gouli fage 600 agoanega bidi lai. 26 Amalalu, Da:ibidi da Hina Godema
oloda gaguli, amola amo da:iya Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu amola
Hahawane Gilisili Olofele Iasu hamosu. Da:ibidi da Hina Godema sia:ne
gadoi amola Hina Gode da Da:ibidi ea sia:ne gadosu nababeba:le, dabe
adole i. E da muagadodili, lalu amo gobele salasu liligi gobele salimusa:
iasi.

27 Hina Gode da Ea a:igele dunuma, ea gegesu gobihei bu salima:ne sia:i.
28 Amo hou ba:beba:le, Hina Gode da ea sia:ne gadosu amoma dabe adole
i, Da:ibidi da ba:i dagoi. Amaiba:le, e da Alona widi dadabisu sogebiga
oloda da:iya, gobele salasu.

29 Amo esoga, Hina Gode Ea Abula Diasu (Mousese da amo hafoga:i
sogega hamoi) amola oloda amoga ilia da gobele salasu, amo da Gibione
sia:ne gadosu sogebiga dialebe ba:i. 30 Be Da:ibidi da Godema nodone
sia:ne gadomusa:, Gibione soge amoga masunu hamedei ba:i. Bai e da
Hina Gode Ea a:igele dunu ea gegesu gobiheiba:le beda:i galu.

22

1 Amaiba:le, Da:ibidi da amane sia:i, “Ninia da goeguda: Hina Gode Ea
Debolo Diasu gagumu. Oloda amo da:iya Isala:ili dunu ilia gobele salimu,
da goeguda: dialebe ba:mu.

Ilia da Debolo Diasu Gagumusa: Momagei

2 Hina bagade Da:ibidi da sia:beba:le, ga fi dunu huluane Isala:ili soge
ganodini esalu, da gilisi. Da:ibidi da ilima hawa: hamosu olelei. Ilia mogili
da Debolo Diasu gaguma:ne, igi fofaga:ne fasilalu. 3 Da:ibidi da igogo
amola logo ga:su madelagisu liligi hahamoma:ne, ouli bagade gilisi. Amola
e da balase dioi defei idimu hamedei, Debolo Diasu gagumusa: i dagoi.
4 Ea sia:beba:le, Daia amola Saidone fi dunu, ilia da dolo ifa bagohame
ema gaguli misi. 5 Da:ibidi da amane dawa:i, "Na mano Soloumane da
Debolo noga:idafa gagumu da defea. Amola osobo bagade fifi asi gala,
ilia amo Debolo da mimogodafa dawa:mu da defea. Be Soloumane da goi
ayeligi agoane amola buludui galu. Amaiba:le, e da fa:no gaguma:ne, na
da hidadea liligi momagemu da defea." Amaiba:le, Da:ibidi da mae bogole,
Debolo guguma:ne liligi bagohame momagei.

6 E da egefe Soloumane ema misa:ne sia:ne, e da Isala:ili fi ilia Hina
Godema Debolo Diasu gaguma:ne sia:i. 7 *Da:ibidi da ema amane sia:i,
"Nagofe! Na da Hina Godema nodoma:ne, Ema Debolo Diasu gaguma:ne
dawa:i galu. 8 Be Hina Gode da na dunu bagohame medole legeiba:le,
amola gegesu bagohame hamoiba:le, na da Ema Debolo Diasu gagumu da
hamedei sia:i. 9 Be E da nama amane ilegele sia:i, 'Dia mano da olofoiwane,
Isala:ili fi ouligimu. Bai Na hamobeba:le, ea ha lai dunu da ema hame
gegemu. Ema Soloumane dio asulima. Bai e Isala:ili fi ouligisia, Na da
Isala:ili fi ilima olofosu hou amola gaga:su imunu. 10 E da Na Debolo Diasu
gagumu. E da Nagofe esalumu amola Na da ea Eda esalumu. Egaga fi da
mae fisili, Isala:ili fi ouligilalumu.' "

11 Da:ibidi da eno amane sia:i, "Nagofe! Dia Hina Gode da ali esalumu
da defea. E da Ea ilegele sia:i defele, di Debolo Diasu didili gaguma:ne, E
noga:le fidimu da defea.

12 Amola di da Hina Gode Ea Sema amola hamoma:ne sia:i dedei defele,
Isala:ili fi noga:le ouligima:ne, Hina Gode da dima bagade dawa:su imunu
da defea. 13 †Di da Isala:ili fi ilia Sema amo Hina Gode da Mousesema i, amo
huluane nabawane hamosea, di da didili hamomu. Di gasa fili, noga:le
hamoma. Amola liligi huluane amoma mae beda:ma. 14 Be Debolo Diasu
gaguma:ne, na liligi gilisi da gadenene gouli 3,000 danese agoane amola
silifa 30,000 danese agoane. Amola balase amola gula dioi defei idimu
hame gala. Na da igi bagohame amola ifa bagohame momagei dagoi. Be
di da eno lamu gala. 15-16 Dia hawa: hamosu dunu da bagohame gala.
Amo da igi fofaga:ne fasisu dunu, igiga diasu gagusu dunu, ifaga diasu
gagusu dunu amola medenegini hawa: hamosu dunu bagohame amo da
gouli, silifa balase amola gula amoga hawa: hamosu dawa:. Defea! Hawa:
muni hamoma! Amola Hina Gode ali esaloma!"

17 Da:ibidi da Isala:ili fi ouligisu dunu huluane, ili Soloumane fidima:ne
sia:i. 18 E amane sia:i, "Hina Gode da olofosudafa dilima i dagoi. E da na
fidibiba:le, na da dunu fi amo da musa: ninia soge ganodini esalu, amo
huluane hasalasi dagoi. Amola wali dilia amola Hina Gode da amo fi dunu
huluane ouligisa. 19 Wali dilia gasaga amola asigi dawa:suga, dilia Hina
Gode Ea hawa: fawane hamoma. Dilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili
amola eno liligi amoga dilia Ema nodone sia:ne gadosa, amo Ea diasudafa
ganodini ligisima:ne, Debolo Diasu muni gaguma."

---

* **22:7:** 2 Sa:miuele 7:1-16; 1 Hou Olelesu 17:1-14 † **22:13:** Yosiua 1:6-9

23

1 *Da:ibidi da da:idafa hamonoba, e da egefe Soloumane da Isala:ili fi
ilia hina bagade hamoi.

Lifai Fi ilia Hawa: Hamosu

2 Hina bagade Da:ibidi da Isala:ili fi ouligisu dunu amola gobele salasu
dunu amola Lifai fi dunu huluane gilisi. 3 E da Lifai fi dunumusu amo da
ode 30 agoane lalelegele esalu, amola ode 30 baligi, amo idimusa: ilia dio
dedei. Ili idi da 38,000 agoane ba:i.
4-5 Da:ibidi da ilima hawa: hamosu agoane ilelegei. Dunu 24,000 agoane
da Debolo Diasu ouligima:ne ilelegei. Dunu 6,000 agoane da dawa:musa:
dedene legesu ouligima:ne amola sia:ga gegesu fofada:su ouligima:ne
ilelegei. Dunu 4,000 agoane da sosodo aligisu ouligima:ne ilelegei. Dunu
4,000 agoane da gesami hea:sa dusu liligi amo Da:ibidi ea i, amoga Hina
Godema nodoma:ne ilelegei. 6 Da:ibidi da gilisisu udiana hamoma:ne, Lifai
fi dunu momogi. Amo gilisisu udiana da Gesione sosogo, Gouha:de sosogo
amola Milalai sosogo.

Gesione Sosogo Fi

7 Gesione ea mano aduna da La:ida:ne amola Simiai.
8 La:ida:ne ea mano udiana da Yihaiele, Sida:me amola Youele.
9 Simiai ea mano udiana da Siloumidi, Ha:isiele amola Ha:ila:ne. (Ilia da
La:ida:ne egaga fi ilima fada:i dunu esafulu)
10-11 Simiai ea mano biyaduale da Ya:iha:de (magobo mano), Saina,
Yeuse amola Bilaia da (ufi mano). Yeuese amola Bilaia elagaga fi da
bagahameba:le, ela gilisili sosogo afae fawane idi.

Gouha:de Sosogo Fi

12 Gouha:de ea mano biyaduale da A:mala:me, Aisiha, Hibalone amola
Asaiele.
13 †Ea magobo dunu mano da A:mala:me. A:mala:me, egefela da Elane
amola Mousese. (Elane amola egaga fi, ilia hawa: hamosu da agoane ilegei.
Ilia da Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: hadigi liligi amo ouligimu,
Godema nodoma:ne gabusiga: manoma gobele salimu, Ea hawa: hamomu,
amola Isala:ili dunuma Hina Gode Ea Dioba:le hahawane dogolegele hou
imunu, amo huluane hamoma:ne ilegei dagoi. 14 Be Gode Ea hawa:
hamosu dunu Mousesegefela, da Lifai fi amo ganodini idi.)
15 Mousese egefela da Gesiome amola Elia:isa.
16 Gesiome ea magobo mano da Sibiuele.
17 Elia:isa da dunu mano afadafa galu. Ea dio da Liha:baia. Be Liha:baia
egaga fi dunu da bagohame galu.
18 Gouha:de magobo bagia dunu mano da Aisiha. Aisiha egefe da
Siloumidi. E da ea sosogo fi ilima fada:i galu.
19 Gouha:de egefe Aisiha amo bagia da Hibalone. Hibalone egefelali da
Yelaia, A:malaia, Yaha:isiele amola Yega:mia:ne.
20 Gouha:de egefe ufi da Asaiele. Asaiele egefela da Maiga amola Yisaia:i.

Milalai Sosogo Fi

21 Milalai egefela da Malai amola Miusiai. Malai egefela da Elia:isa amola
Gisia.

---

* **23:1:** 1 Hina bagade 1:1-40 † **23:13:** Gadili Asi 28:1

22 Elia:isa da dunu mano hamedene, bogoi. E da uda manomusu galu.
Ea uda manoni da ilia elafi (Gisia egefelali) ilima fi.
23 Milalai egefe magobo bagia amo Miusiai egefelali da Malai, Ide amola
Yelimode.
24 Amo dunu huluane da Lifai egaga fifi misi. Ili huluane da ilia dio
amola ilia sosogo fi defele, dedene legei ba:i. Lifai egaga fi dunu amo da
ode 20 amola baligi, ilia huluane afae afae da Hina Gode Ea Debolo Diasu
ganodini hawa: hamonanu.
25 Da:ibidi da amane sia:i, "Isala:ili fi ilia Hina Gode da Ea fi ilima olofosu
i dagoi. Amola Hisu da Yelusaleme ganodini eso huluane esalalalumu.
26 ‡Amaiba:le, Lifai fi dunu ilia da Hina Gode Ea Hadigi Abula Diasu
amola liligi Godema nodone sia:ne gadomusa: hamoi, amo gaguli masunu
hawa: hamosu da hame gala." 27 Da:ibidi ea dagomusa:gini hamoma:ne
sia:beba:le, Lifai dunu huluane da ilia lalelegei ode 20 amoga doaga:loba,
hawa: hamoma:ne dedene legei. 28-32 §- Ilia da amo hawa: hamoma:ne
ilegei:-

(a) Elane egaga fi gobele salasu dunu, ilia Debolo Diasu ganodini Godema nodone sia:ne gadosu, amo fidima:ne ilegei.
(b) Debolo gagoi amola sesei huluane, amola hadigi Godema nodone sia:ne gadomusa: liligi huluane amo noga:le ouligima:ne ilegei.
(c) Ilia da Godema iasu liligi huluane ouligima:ne ilegei. Amo da agi, falaua, Yisidi hame sali belawagi, amola falaua amola olife susuligi gilisi iasu.
(d) Ilia da Debolo gobele salasu liligi huluane dioi defei amola sedade defei, amo ba:ma:ne ilegei.
(e) Ilia da hahabe, amola daeya, amola adi esoga Isala:ili dunu da Sa:bade gobele salasu amola Oubi Gaheabologa Lolo Nasu gobele salasu hamoi, Hina Godema nodone sia:ne gadosu hou, mae fisili hamonanoma:ne ilegei dagoi.
(f) Ilia da Hina Gode Ea Abula Diasu amola Debolo Diasu noga:le ouligima:ne ilegei. Amola ilia da ilia fi dunu amo Elane egaga fi gobele salasu dunu, amo ilia Debolo ganodini Godema nodone sia:ne gadosu hou fidima:ne, Lifai fi da ilegei dagoi ba:i.

24

Gobele Salasu Dunu ilima Hawa: Hamosu Ilegei

1 Elane egaga fi da agoane galu. Elane egefelali da Na:ida:be, Abaihiu,
Elia:isa amola Idama. 2 *Na:ida:be amola Abaihiu da elea ada mae bogole,
ela hidadea bogoi. Elagaga fi hameba:le, elea eya Elia:isa amola Idama da
gobele salasu dunu hamoi.
3 hina bagade Da:ibidi da Elane egaga fi ilima ilia hawa: hamosu
defele momogili ilegei. Sa:idoge (Elia:isa egaga fi dunu) amola Ahimelege
(Idama egaga fi dunu) ela da Da:ibidi fidi. 4 Da:ibidi da Elia:isa egaga fi
dunu momogili, gilisisu gilisi (16) agoane hamoi, amola Idama egaga fi
dunu momogili, gilisisu godoane (8) agoane hamoi. Bai Elia:isa egaga fi
dunumusu ilia idi da Idama egaga fi dunumusu ilia idi baligi.
5 Elia:isa amola Idama elagaga fi dunu mogili da Debolo Diasu ouligisu
dunu amola Gode Ea hou ouligisu dunu esalu. Amaiba:le, ilia da ilia hawa:

‡ **23:26:** Mousese ea Malasu 10:8 § **23:28-32:** Idisu 3:5-9 * **24:2:** Gobele Salasu 10:1-2

hamosu ilegema:ne, ululuasu. 6 Elia:isa amola Idama elagaga fi dunu huluane da afae afae ululuala heheda:fusu. Amalalu, Lifai sia: dedesu dunu Siemaia (Nida:niele egefe) da ilia dio dedene legei. Hina bagade Da:ibidi, ea eagene ouligisu dunu, gobele salasu dunu Sa:idoge, Abaia:da egefe Ahimelege amola gobele salasu sosogo fi amola Lifai fi ilia fada:i, amo huluane da ba:su dunu hamoi.

7-18 Ilia da sosogo fi 24 ilima hawa: hamosu agoane ilegei.

(1) Yihoialibi da bisili ilegei. Amalu, (2) Yedaia, (3) Ha:ilime, (4) Sioulimi, (5) Ma:lagaia, (6) Midiamini, (7) Ha:gose, (8) Abaidia, (9) Yesua, (10) Sieganaia, (11) Ilaiasibi, (12) Ya:igimi, (13) Haba, (14) Yisiebia:be, (15) Biliga, (16) Ime, (17) Hise, (18) A:fasisi, (19) Bedahaia, (20) Yihesigele, (21) Ya:igini, (22) Ga:imale, (23) Dila:iya, (24) Ma:iasia.

19 Amo dunu da ilia Debolo ganodini hawa: hamosu ilegei defele dedene legei ba:i. Ilia aowa Elane da Isala:ili Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nababeba:le, amo hawa: hamoma:ne sia:i.

Lifai Fi Dunu Ilia Dio Dedei

20-26 Lifai egaga fi ilia sosogo fada:i dunu amo ilia dio da hagudu dedei.

Yehedia (Sibiuele egefe. E da A:mala:me egaga fi dunu.)

Isihaia (Liha:baia egaga fi dunu) Ya:iha:de (Siloumode egefe. E da Isaha egaga fi dunu)

Hibalone egefelali amo da Yilaia (magobo mano), A:malaia, Yaha:isiele amola Yega:mia:me.

Sia:ime (Maiga egefe. E da Asaiele egaga fi dunu.)

Segalaia (Maiga eya Isihaia amo egefe. E da Asaiele egaga fi dunu.)

Malai, Miusiai amola Ya:iasaia (Milalai egaga fi dunu)

27 Ya:iasaia egefelali da Siouha:me, Sa:ge amola Ibilai. 28-29 Malai egefela da Elia:isa amola Gisia. Elia:isa da dunu mano hame galu. Be Gisa egefe afae fawane da Yilamiele. 30 Muisiai egefelali da Malai, Ide amola Yelimode.

Amo huluane da Lifai egaga fifi misi.

31 Sosogo fi afae afae ilia fada:i dunu amola ea eya afae, da ilia fi dunu Elane egaga fi gobele salasu dunu ilia hamoi defele, ilia hawa: hamosu ilegema:ne, ululuasu. Hina bagade Da:ibidi, ea eagene ouligisu dunu, Sa:idoge, Ahimelege amola gobele salasu sosogo fi amola Lifai fi ilia fada:i dunu, amo huluane da amo ilegesu hou ba:su dunu hamoi.

25

Debolo Diasu Gesami Hea:sa Dusu Dunu

1 Hina bagade Da:ibidi amola Lifai fi ilia fada:i dunu, ilia da Lifai sosogo fi amo A:isa:fe, Hima:ne amola Yediudane amo Godema nodone sia:ne gadosu gilisisu ouligima:ne ilegei. Ilia da Gode Ea sia: olelema:ne ilegei. Amola ilia da sia: olelesea, sani baidama amola giga:mesa duduna ahoanebe ba:mu galu.

Godema nodone sia:ne gadosu ouligisu dunu ilia dio amola ilia hawa: hamosu ilegei da hagudu dedei diala:-

2 A:isa:fe egefelali biyaduale amo da Sa:ge, Yousefe, Nedanaia amola A:salila. Ilia ouligisu dunu da A:isa:fe. Da:ibidi da hamoma:ne sia:noba, A:isa:fe da Gode Ea sia: olelelalu.

3 Yediudane egefelali gafeyale da Gedalaia, Silai, Yisa:ia, Simiai, Ha:siabaia amola Ma:didaia. Ilia da ilia eda ea sia: nabawane, Gode Ea

sia: olelelalu, amola gesa:mi hea:le, Hina Godema nodonanu. Ilia gesami hea:sa gilisili, sani baidama dubi nabi.

4 Hima:ne egefelali genesi (14) ilia dio da Bagaia, Ma:danaia, Asaiele, Sibiuele, Yelimode, Ha:nanaia, Hana:inai, Ilaida, Gida:ladai, Louma:madisi, Yosiabiga:sia, Ma:loudai, Houdie amola Maha:isiode. 5 Gode da Ea ilegele sia:i defele, hina bagade ea balofede dunu Hima:ne e gasa fili hamoma:ne, amo dunu mano genesi (14) amola uda mano udiana ema i. 6 Hima:ne egefe huluane da ilia eda sia: nababeba:le, giga:mesa amola sani baidama amo Debolo nodone sia:ne gadosu amola gesami hea:su fidimusa: dusu. A:sa:fe, Yediudane amola Hima:ne, ilia da hina bagade Da:ibidi ea hamoma:ne sia:i defele hamosu.

7 Amo dunu 24 agoane da medenegi dunu ba:i. Amola Lifai fi dunu ilima gilisi, huluane da 288 agoane, ilia da dusu liligi dawa:ma:ne, ado boba:i dagoi.

8 Dunu huluane, ayeligi amola da:i hamoi, medenegi dunu amola buludui dunu, huluane ilia ilegei hawa: hamosu dawa:ma:ne, ululuasu.

9-31 Amo dunu 288 agoane da ilia sosogo fi defele, gilisisu 24 agoane hamoma:ne, momogi ba:i. Gilisisu afae afae ilia idi da fagoane (12) ba:i amola gilisisu afae afaega, ouligisu dunu esalebe ba:i. Ilia da agoane hawa: hamosu.

(1) A:isa:fe sosogo fi dunu Yousefe da bisili hawa: hamosu. Amalu (2) Gedalaia, (3) Sa:ge, (4) Isilai, (5) Nedanaia, (6) Bagaia, (7) A:salela, (8) Yisa:ia, (9) Ma:danaia, (10) Simiai, (11) Asaiele, (12) Ha:siabaia, (13) Siuba:iele, (14) Ma:didaia, (15) Yelimode, (16) Ha:nanaia, (17) Yosiabiga:sia, (18) Ha:nani, (19) Ma:loudi, (20) Ilaiada, (21) Houdie, (22) Gida:lidai, (23) Maha:isiode, (24) Louma:madisi.

26

Debolo Diasu Sosodo Aligisu Dunu

1-3 Lifai fi Debolo Diasu sosodo aligisu dunu ilia dio amola hawa: hamosu ilegei da hagudu dedei diala. Gouladaide fi dunu Misielemaia (Gouli egefe amola A:isa:fe egaga fi dunu) amo egefelali fesuale da Segalaia (magobo mano), Yidaia:le, Sebadaia, Ya:daniele, Ila:me, Yihouha:ina:ne amola Eliounai.

4 *- 5 Gode da Oubede Idome ema hahawane dogolegele hamoi. E da ema dunu mano godoane i dagoi. Ilia dio da Siema:ia (magobo mano), Yihosaba:de, Youa, Sia:ga, Nida:niele, A:miele, Isaga amola Biuledai.

6-7 Oubede Idome egefe magobo Siema:ia egefelali gafeyale da Odinai, Lifa:iele, Oubede, Elesa:ibede, Ilaihiu amola Semagaia. Ilia da ilia fi ganodini mimogo dunu agoane ba:i. Ilaihiu amola Semagaia da baligiliwane medenegi dunu esalu.

8 Oubede Idome ea sosogo fi amoga dunu 62 noga:le adoba:i dunu da Debolo Diasu sosodo aligisu hawa: hamosu lai.

9 Misielemaia sosogo fi amoga dunu la:isi (18) noga:le adoba:i dunu da amo hawa: hamomusa: misi.

10-11 Milalai fi dunu Housa, amo ea sosogo fi dunu galolisi (13) agoane da Debolo sosodo aligisu hawa: hamosu. Housa egefelali da Hiligaia, Debalaia, Segalaia amola Similai (Similai da magobo hame, be amomane ea eda da e Milalai fi sosodo aligisu gilisisu amo ouligima:ne ilegei.)

* **26:4:** 2 Sa:miuele 6:11; 1 Hou Olelesu 13:14

12 Ilia da Debolo Diasu sosodo aligisu dunu, ilia sosogo fi defele momogi. Amola eno Lifai fi dunu defele, ilima Debolo Diasu ganodini hawa: hamoma:ne ilegei.
13 Sosogo fi afae afae, ilia idi mae dawa:le, logo ga:su habo ouligima:ne ilegemusa:, ululuasu.
14 Ululuabeba:le, Sielemaia da gusudili logo ga:su ouligima:ne ilegei. Egefe Segalaia da ga (north) logo ga:su ouligima:ne ilegei. Segalaia da fada:i noga:le sia:ne iasu dunu.
15 Oubede Idome da ga (south) logo ga:su ouligima:ne ilegei, amola egefelali da liligi legesu sesei amo ouligima:ne ilegei. 16 Asubimi amola Housa da guma:dini logo ga:su amola Sia:lesede Logo Ga:su (dabuagado logo ga:i dialebe ba:i) amo ouligima:ne ilegei. Ilia sosodo ouligisu hou da ilegei defele, afae hamone, eno hamoi. 17 Eso huluane, sosodo aligisu dunu gafeyale da gusudili logo ga:su ouligilalebe ba:i. Sosodo aligisu dunu biyaduale da ga (north) logo ga:su ouligilalebe ba:i. Amola ga (south) amoga biyaduale ouligilalebe ba:i. Sosodo aligisu dunu aduna da liligi legesu sesei afae ouligilalebe ba:i, amola eno aduna da liligi legesu sesei eno amo ouligilalebe ba:i.
18 Guma:dini gagoi amoga sosodo aligisu dunu biyaduale da logo ouligilalebe amola eno aduna da logo ga:su ouligilalebe ba:i. 19 Ilia da amo hawa: hamosu Goula amola Milalai fi elama ilegei.

Debolo Diasu Hawa: Hamosu Eno

20 Lifai fi dunu eno da Debolo Diasu muni salasu sesei amola Godema imunusa: ilegei liligi ligisisu sesei, amo ouligima:ne ilegei dagoi ba:i. 21 La:iada:ne (Gesiome egefe) egaga fifi misi sosogo afae da egefe Yihaielai ea sosogo fi. 22 La:iada:ne egefe aduna eno da Sida:me amola Youele. Ela da Debolo muni salasu sesei amola liligi ligisisu sesei huluane ouligima:ne ilegei.
23 Ilia da A:mala:me, Isaha, Hibalone amola Asaiele iligaga fi dunu amo hawa: hamoma:ne ilegei.
24 Mousese egefe Gesiome amo egaga fi dunu Sibiuele, e da Debolo Muni salasu sesei sosodo aligisu dunuma bisilua esalu. Ea fi dunu da, 25 Gesiome eya Elia:isa egefe da Liha:baia, Liha:baia egefe da Yisa:ia, Yisa:ia egefe da Youla:me, Youla:me egefe da Sigalai amola Sigalai egefe da Siloumidi. 26 Siloumidi amola ea sosogo fi dunu, ilia da liligi amo hina bagade Da:ibidi, fi fada:i dunu, fi ouligisu dunu amola dadi gagui ouligisu dunu da Godema momodale ligiagale iasu, amo ouligisu. 27 Dadi gagui ouligisu dunu da gegenana lidi liligi mogili, ilia Debolo Diasua hawa: hamoma:ne modale ligiagalesi. 28 Siloumidi amola ea sosogo fi dunu, ilia da liligi huluane Debolo Diasua hawa: hamoma:ne modale ligiagalesi, amo ouligisu. Liligi eno, musa: balofede dunu Sa:miuele, hina bagade Solo, Ne egefe A:bena amola Seluaia egefe Youa:be, ilia da Godema imunusa: modale ligiagalesi. Siloumidi da amo liligi huluane ouligisu.

Lifai Dunu Eno Ilia Hawa: Hamosu

29 Isaha egaga fifi misi dunu mogili, amo Ginanaia amola egefelali, ilia da dedene legesu hou amola Isala:ili dunu sia:ga gegesu fofada:su hou, amo ouligima:ne ilegei.
30 Hibalone egaga fi misi dunu mogili, amo Ha:siabaia amola ea fi dunu 1,700 agoane, (huluane da mimogo dunu), ilia da Isala:ili soge amo da Yodane Hano guma:dini diala, amo ganodini Godema nodone sia:ne

gadosu hou amola dunu fi ouligisu hou, amo huluane ouligima:ne ilegei.
31 Hibalone egaga fifi misi dunu ilia ouligisu dunu da Yelaia. Hina bagade
Da:ibidi ea ouligibi ode 40 amoga, ilia da Hibalone egaga fi ilia hou
haboda:i. Ilia da Hibalone fi medenegi dadi gagui dunu amo Ya:ise moilai
Gilia:de soge ganodini esalebe ba:i. 32 Hina bagade Da:ibidi da Yelaia ea
fi dunu 2,700 agoane ilegei. Ilia da Isala:ili soge amo da Yodane Ha:no
gusudili diala, (amo soge da Liubene, Ga:de amola Gusudili Ma:na:se fi ilia
soge) amo soge ganodini, Godema nodone sia:ne gadosu hou amola dunu
fi Gamane ouligisu hou, amo huluane ouligima:ne ilegei ba:i.

27

Dadi Gagui Wa:i amola Gamane Ouligisu Hou

1 Isala:ili fi ilia fifi asi bisilua dunu, amola ilia eagene ouligisu dunu amo
da Isala:ili soge ouligisu, ilia dio da hagudu dedei. Ode huluane, oubi afae
afae amoga, gilisisu afae afae da Isala:ili soge ouligisu. Gilisisu afae afae
amo ganodini, dunu 24,000 agoane ba:i. Amola gilisisu afae afae ouligisu,
ilia da oubi afae afaega ouligisu dunu ilegei. Ilia da dadi gagui wa:i hou
huluane ouligisu.

2-15 Oubiga gilisisu ouligisu dunu ilia dio da :-

Oubi Age - Yasioubia:me. E da Sa:badiele egefe amola Bilese sosogo fi dunu. Bilese sosogo fi da Yuda fi ganodini galu.

Oubi Ageyadu - Doudai. E da Ahouhaide egaga fi dunu. Ea bisibagia dunu da Migilode.

Oubi Osoda - Bina:ia (gobele salasu dunu Yihoiada egefe) E da gilisisu “Gasa Bagade Dunu 30” amoga bisilua galu. E bagia, egefe Amisaba:de da gilisisu “Gasa Bagade Dunu 30” bisilua hamoi.

Oubi Biyadu - A:sahele (Youa:be ea eya). Egefe Sebadaia da e bagia ea gilisisu ouligi.

Oubi Bi - Sia:mahade (Isala egaga fi dunu).

Oubi Gafe - A:ila (Igesie egefe. E da Degoa moilaiga misi.)

Oubi Fesu - Hilese (e da Ifala:ime fi dunu. E da Belounaide dunu.)

Oubi Godo - Sibigai (e da Sela sosogo fi dunu. Sela sosogo da Yuda fi amo ganodini galu.

Oubi Sesege - A:ibisa (e da A:nadode moilaiga misi. A:nadode da Bediamini fi ilia soge ganodini dialu.)

Oubi Nabu - Mahala:iai (e da Nidoufa moilaiga misi. E da Sela sosogo fi dunu.)

Oubi Gida - Bina:ia (e da Biladone moilaiga misi. Biladone da Ifala:ime f ilia ganodini dialu

Oubi Fago - Heledai (e da Nidoufa moilaiga misi. E da Odeniele egaga fi dunu.)

Isala:ili Fi Dunu Ilia Gamane Ouligisu Hou

16-22 Gamane eagene dunu amo da Isala:ili fi ouligisu, ilia dio da hagudu dedei.

FiEagene Ouligisu Dunu

Liubene Elia:isa (Sigalai egefe)

Simione Siefada:ia (Ma:iaga egefe)

Lifai Ha:siabaia (Gemiuele egefe)

Elane Sa:idoge

Yuda Ilaihiu (hina bagade Da:ibidi eaola afae)

Isaga Omeli (Maigele egefe)
Sebiulane Isiama:ia (Oubadaia egefe)
Na:fadalai Yelimode (A:saliele egefe)
Ifala:ime Housia (A:isasaia egefe)
Guma:dini Ma:na:se Youele (Bida:iya egefe)
Gusudili Ma:na:se Idou (Segalaia egefe)
Bediamini Ya:isiele (A:bena egefe)
Da:ne Asa:iliele (Yilouha:me egefe)

23 Hina bagade Da:ibidi da dunu amo lalelegele ode 20 amoga hame doaga:i, ilia dio idimusa: hame dedei. Bai Hina Gode da Isala:ili fi dunu ilia idi da gasumuni muagado lesula ili defele hamoma:ne ilegele sia:i dagoi. 24 *Youa:be (ea eme da Seluaia) e da Isala:ili fi ilia dio dedemusa: mui, be hame dedene dagoi. Amo dio dedesu hou hamobeba:le, Gode da Isala:ili fi ilima se iasu i. Amaiba:le, amo dio bisili idi da hina bagade Da:ibidi ea dedesu buga amo ganodini hame dedene legei ba:i.

Hina bagade ea Gagui Liligi Ouligisu Dunu

25-31 Dunu amo da hina bagade ea liligi ouligi, ilia dio da hagudu dedei.
Hina bagade ea LiligiOuligisu Dunu
Hina bagade ea liligi legesu sesei...A:sama:ifede (A:idele egefe)
Dunudafa ilia liligi legesu sesei...Yihonada:ne (Asaia egefe)
Ifabi hawa: hamosu dunu...Eselai (Gilabe egefe)
Waini efe sagai...Simiai (e da La:ima moilaiga misi)
Waini hano legesu sesei...Sa:badai (e da Sifa:me moilaiga misi)
Olife amola ‘sigamo’ ifa (guma:dini agolo sogega dialu) ...Ba:ile Ha:ina:ne (e da Gida moilaiga misi)
Olife susuligi legesu diasu...Youa:sie
Bulamagau Fofoi amo da Sia:lane umiga lesulu...Sidili (e da Sia:lane moilaiga misi)
Bulamagau Fofoi amo da fagoga lesulu...Sia:fa:de (A:dala:iai egefe)
Ga:mele...Oubili (Isama:ielaide dunu)
Dougi...Yediya (Milonodaide dunu)
Sibi amola Goudi...Ya:isisi (Ha:gelaide dunu)

Da:ibidi ea Fada:i Sia:su Dunu

32 Da:ibidi aeyama Yonada:ne da medenegi fada:i sia:ne iasu dunu esalu. E amola Yihaiele (Ha:gamounai egefe) da hina bagade egefelali ilia adoba:su hou ouligisu.

33 †Ahidoubele da Da:ibidima fada:i sia:ne iasu dunu esalu. Amola Hiusiai (Agaide dunu) da Da:ibidi ea na:iyado dunu amola ema fada:i sia:ne iasu dunu. 34 Ahidoubele da bogoloba, amogalu Abaia:da amola Yihoiada (Bina:ia egefe) da Da:ibidima fada:i sia:ne iasu dunu hamoi. Youa:be da hina bagade ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu esalu.

28

Da:ibidi da Debolo Diasu Hamoma:ne sia:i Olelei

1 Hina bagade Da:ibidi da Isala:ili fi ouligisu dunu huluane Yelusalemega gilisima:ne sia:i. Amaiba:le, fi ouligisu dunu huluane, Isala:ili soge eagene

* **27:24:** 2 Sa:miuele 24:1:1-15; 1 Hou Olelesu 21:1-14 † **27:33:** Mui 15:5; 22:17; 26:4

ouligisu dunu, sosogo fi ilia bisilua dunu, hina bagade amola egefelali, ilia liligi amola ohe fofoi ouligisu dunu, hina bagade diasu ouligisu dunu, dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola mimogo dunu huluane, ilia da Yelusaleme moilai bagadega gilisi. 2 *Da:ibidi da ilia midadi aligili, amane sia:i, "Na na:iyado! Na sia:be nabima! Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da ninia Hina Gode Ea emo ligisisu gala. Na da amo ligisima:ne, gasa bagade diasu gagumusa: dawa:i galu. Na da Ema nodoma:ne, agoai diasu gaguma:ne momagei. 3 Be Gode da amo diasu na mae gaguma:ne sia:i. Bai na da dadi gagui dunu, amola na da dunu bagohame medole lelegei. 4 Isala:ili fi ilia Hina Gode da na amola nagaga fi amo eso huluane Isala:ili fi ouligilaloma:ne ilegei dagoi. E da Isala:ili ouligima:ne, Yuda fi ilegei, amola Yuda fi amoga e da na ada ea sosogo fi ilegei. 5 E da nama dunu mano bagohame i, amola na sosogo fi amoga E da Isala:ili (Hina Gode Ea Hinadafa soge) amo ouligima:ne, Soloumane ilegei.

6 Hina Gode da nama amane sia:i, "Diagofe Soloumane, e da Na Debolo Diasu gagumu. E da Nagofe esaloma:ne, Na da e ilegei. Na da ea Eda agoane esalumu. 7 E da Na Sema amola hamoma:ne sia:i amo nabawane hamonana. E da mae fisili, ea wali hamobe hou hamonanea, Na da ea ouligibi eso huluane dialoma:ne hamomu."

8 Amaiba:le, na fi dunu! Ninia Gode amola Hina Gode Ea Isala:ili fi dunu huluane gilisi da na ba:su dunu esala! Na da dilima gasa bagadewane hamoma:ne sia:sa! Dilia da Isala:ili soge noga:idafa eso huluane gaguiwane esaloma:ne, amola amo diligaga fifi misunu ilima hahawane dogolegele ima:ne, nini Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i liligi huluane, dilia gebewane nabawane hamonanoma."

9 Amola Da:ibidi da Soloumanema amane sia:i, "Nagofe! Na da dima gasa bagadewane sia:sa! Dia ada ea Gode noga:le dafawaneyale dawa:ma! Dia gasa huluane amoga, amola dia asigi dawa:su huluane amoga, Hina Godema fa:no bobogema amola Ea hawa: hamoma. Hina Gode da ninia asigi dawa:su amola ninia hanai liligi huluane dawa:. Di da Ema ahoasea, E da di hahawane laleguda:mu. Be di da E higasea, E da di fisidigimu amola di bu hame lamu. 10 Noga:le dawa:ma! Hina Gode da di Ea hadigi Debolo Diasu gaguma:ne, ilegei dagoi. Amaiba:le, di gasa fili, gaguma!"

11 Da:ibidi da Soloumanema, Debolo Diasu amola liligi ligisisu sesei, sesei huluane amola Hadigi Momei Sesei (amo ganodini ninia wadela:i hou gogolema:ne olofosu ba:sa), amo huluane ilegesu dedei, ema i dagoi. 12 Amolawane, Da:ibidi da Debolo Diasu dogoa dibi fisi, sesei amo da dibi sisiga:mu, Debolo hawa: hamosu liligi ligisisu sesei amola hahawane iasu Hina Godema modale ligiagale i, amo ligisisu sesei, amo ilegesu dedei huluane Gode Ea A; silibu Hadigidafa da ema olelei, amo huluane e da Soloumanema i. 13 Amolawane, Da:ibidi da gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu ilia Debolo Diasu ouligisu hou amola Debolo hawa: hamosu liligi ouligima:ne hou ilegesu dedei, amo huluane Soloumanema i dagoi. 14 E da silifa amola gouli amo da Debolo hawa: hamoma:ne lai, amo dioi defei Soloumanema olelei.

15-16 E da gamali amola gamali bai, silifa fafai amoga ilia da agi ga:gi Godema imunusa: ligisi, amo hamoma:ne hou huluane Solouma:nema olelei.

* **28:2:** 2 Sa:miuele 7:1-16; 1 Hou Olelesu 17:1-14

17 Amolawane, e da gouli amola silifa amoga ilia da guili nasu, faigelei,
yaeya amola gaga hahamomu, amo dioi defei afae afae Soloumanema
olelei. 18 E da oloda amo da:iya ilia da gabusiga: manoma gobele
salimu amola ougia hamoi liligi (Selabe) amo da Gode Ea Gousa:su Sema
Gagili ga:lu agoane hamoi, amo gouliga hamoma:ne ilegei. E da amo
hamoma:ne, gouli defei Soloumanema olelei. 19 Hina bagade Da:ibidi da
amane sia:i, "Amo hamoma:ne ilegesu hou huluane, Hina Gode da nama
olelei dagoiba:le, na da amo dedene legei dagoi."
20 Hina bagade Da:ibidi da egefe Soloumanema amane sia:i, "Mae
beda:ma amola gasa fili hamoma. Bai muni hawa: hamoma! Liligi afae
da dia hawa: hamosu logo mae hedofa:ma:ma! Na da Hina Gode Ea hawa:
hamosu dunu, amola E da ali esalumu. E da di hame fisiagamu. E da di
ouligilaleawane, di da Debolo Diasu gaguli dagomu. 21 Na da gobele salasu
dunu amola Lifai fi dunu amo Debolo Diasu ganodini hawa: hamoma:ne
ilegei dagoi. Medenegi hawa: hamosu dunu amo da hawa: hamosu
hisu hisu bagade dawa:, ilia da di fidimusa: hanaiwane momagele esala.
Isala:ili fi dunu huluane amola ilia ouligisu dunu, ilia da dia hamoma:ne
sia:i nabawane hamomu."

29

Debolo Diasu Gaguma:ne, Hahawane Udigili Iasu

1 *Hina bagade Da:ibidi da Isala:ili dunu gilisi, ilima amane sia:i, "Hina
Gode da nagofe Soloumane amo Ea Debolo Diasu gaguma:ne ilegei dagoi.
Be e da ayeligidafa amola buludui dunu. Hawa: hamomu da gasa
bagadedafa. Bai amo Debolo da osobo bagade dunu ilia diasu hame, be
Hina Gode Ea Debolo Diasudafa. 2 Na da gasa fili, gouli, silifa, balase,
gula, ifa noga:i, igi noga:idafa, igi eno amola 'mabolo' igi, Debolo Diasu
gagumusa: gilisi dagoi. 3 Amola amo hou baligili, na da Gode Debolo Diasu
amoma asigiba:le, na liligidafa amo silifa amola gouli hahawane udigili
i. 4-5 Na da na liligidafa, amo gouli 90 danese amola silifa 220 danese,
amo hahawane udigili i. Amo da Debolo dobea amola liligi amo medenegi
hawa: hamosu dunu da fa:no hamomu, amo nina: hamoma:ne i dagoi.
Amaiba:le, nowa eno dunu da mae hihini, Hina Godema bagadewane
hahawane ima:bela:?"
6-7 Amalalu, sosogo fi ouligisu dunu, Isala:ili fi eagene ouligisu dunu, dadi
gagui wa:i ouligisu dunu amola hina bagade ea soge amola liligi ouligisu
dunu, ilia da Debolo Diasu gaguma:ne, amo liligi hahawane imunusa:
agoane ilegele sia:i; gouli 160 danese, silifa 310 danese, balase 620 danese
amola gula 3,400 danese. 8 Dunu amo da igi noga:idafa gagui, ilia da amo
Debolo Diasu muni salasu sesei amo ganodini ligisi. Lifai fi amola Gesione
sosogo fi dunu ea dio amo Yihaiele da muni salasu sesei ouligi.
9 Isala:ili dunu da mae hihini, Hina Godema hahawane udigili i. Iasu
liligi da bagadedafa, amola Isala:ili dunu da amo ba:beba:le, hahawane
bagade ba:i. Hina bagade Da:ibidi amolawane da hahawane bagade ba:i.

Da:ibidi da Godema Nodoi

10 Amogawi, Da:ibidi da dunu gilisisu ilia midadi, Hina Godema amane
nodone sia:i,
"Ninia aowa Ya:igobe ea Hina Gode!

* **29:1:** 1 Hou Olelesu 22:5

Dunu da eso huluane, mae fisili, Dima nodonanumu da defea.
11 †Hina Gode! Di da bagadedafa amola hadigidafa amola gasa
bagadedafa!
Liligi huluane Hebene ganodini amola osobo bagadega da Dia:
fawane.
Amola Di da fifi asi gala amola liligi huluane amoma Hina Bagade
esala.
12 Liligi amola muni huluane da Dimadi maha.
Di da Dia gasa bagadega, liligi huluane ouligisa.
Di da osobo bagade dunu ilia hou gasa bagade hamonanoma:ne dawa:.
13 Ninia Gode! Wali ninia Dima nodosa
amola Dia hadigidafa Dio amo nodone gaguia gadosa.
14 Be na amola na fi dunu da Dima bu imunu hamedei ba:sa. Bai
ninia gagui liligi huluane amo Di da hidadea ninima hahawane udigili
i. Amola ninia Dima iasu amo da Dia liligi fawane ninia Dima bu iaha.
15 Hina Gode! Di dawa:! Ninia da ninia aowalali defele, mugululi asi dunu
amola degabo misi dunu defele, osobo bagadega lala. Ninia esalebe eso da
hedolowane alalolesisu baba defele ba:sa, amola ninia mae bogoma:ne
hobeamu hamedei ba:sa. 16 Ninia Hina Gode! Ninia Dia Hadigi Dio
amoma nodonanumusa:, Debolo Diasu gagumusa:, amo liligi noga:idafa
gilisi dagoi. Be Dia da hidadea amo liligi huluane ninima i, amo huluane
da Dia: fawane. 17 Na dawa:! Di da dunu huluane ilia dogo amola asigi
dawa:su adoba:sa. Di da moloidafa hamobe dunu hahawane ba:sa. Na da
moloiwane amola mae hihini, amo liligi huluane Dima i dagoi. Amola na
ba:loba, Dia fi dunu goeguda: gilisi, ilia da hahawane udigili iasu Dima
gaguli misi. 18 Ninia aowalali A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe, ilia
Hina Gode! Dia fi dunu ilia dogo ganodini Dima mae fisili bagadewane
asigima:ne, amola dafawaneyale dawa:su hou noga:le lalegaguma:ne, Dia
ilima gasa ima.
19 Amola nagofe Soloumane da hanaiwane Dia hamoma:ne sia:be
nabawane hamoma:ne amola Debolo Diasu amo na da ilegesu momagei,
amo gaguma:ne, Dia ema gasa ima."
20 Amalalu, Da:ibidi da dunu gilisi ilima amane hamoma:ne sia:i, "Dilia
Hina Godema nodone sia:ma!" Amola dunu gilisi huluane da ilia aowalalia
Hina Godema nodone wele sia:i. Amola ilia da osoba beguduli, Hina Gode
amola hina bagade Da:ibidi elama nodoi.
21 Aya esoga, ilia da Hina Godema gobele salimusa:, ohe medole lelegele,
dunu ilia moma:ne iligili i. Amola ilia da bulamagau 1,000, sibi gawali
1,000 amola sibi mano 1,000, amo medole lelegele, oloda da:iya gobele
sasali. Ilia amolawane, da Godema imunusa:, waini hano gaguli misi.
22 Amaiba:le, amo esoga, dunu huluane da Gode Ea midadi ha:i manu
amola waini hano maiba:le, hahawane bagade ba:i.
Ilia da Soloumane ema bu enowane hina bagade ilegele sia:i. Ilia da Hina
Gode Ea Dioba:le, Soloumane ilia ouligisu dunu hamoma:ne, ea dialuma
da:iya susuligi sogaga:la:le, e mogili gagai. Amola Sa:idoge ilia gobele
salasu dunu mogili gai.
23 ‡Amaiba:le, Soloumane da ea eda bagia, Isala:ili fi ilia hina bagade
hamoi. E da hina bagade fi amo Hina Gode da hahamoi, amo ouligima:ne,
hina bagade hamoi. Soloumane da didili hamosu hina bagade dunu
galu. Amola Isala:ili fi dunu huluane da ea sia: nabawane hamosu.

† **29:11:** Ma:diu 6:13 ‡ **29:23:** 1 Hina bagade 2:12

24 Eagene ouligisu dunu, dadi gagui dunu amola Da:ibidi egefelali eno,
ilia da Soloumanema mae hagale, hahawane madelagima:ne ilegele sia:i.
25 Hina Gode da hamobeba:le, Soloumane ea hadigi hou da eno Isala:ili
ouligisu dunu ilia hadigi hou bagadewane baligi.

Da:ibidi ea Ouligisu Hou

26-27 §Da:ibidi da ode 40 agoanega, Isala:ili fi ouligilalusu. E da
Hibalonega esala, ode fesualega ouligilalu. Amola Yelusaleme moilai bai
bagadega esala, ode33agoanega ouligilalu. 28 E da da:idafa hamone bogoi.
E da bagade gagui galu, amola dunu da ema nodosu. E bagia, egefe
Soloumane da ea ouligisu sogebi lai dagoi.
29 Hina bagade Da:ibidi ea ouligibi hou, e da muni ouligilalu asili ea
bogosu, amo huluane da balofede dunu udiana, (Sa:miuele, Na:ida:ne
amola Ga:de) amo ilia meloa dedei ganodini dedene legei. 30 Amo dedene
legesu da ea ouligisu hou, ea gasa bagade hou, ema doaga:i hou amola
Isala:ili amola Isala:ili sisiga:i hina bagade fi ilima doaga:i hou, amo
huluane olelesa.
Sia: ama dagoi

§ **29:26-27:** 2 Sa:miuele 5:4-5; 1 Hou Olelesu 3:4

2 Hou Olelesu

(Da:i sia: - 2 Chronicles; Modu - 2 Sivarai; Bisini - 2 Stori)

Hidadea Sia:

2 Hou Olelesu Buga da 1 Hou Olelesu Buga amoga fa:no misi hou olelesa. Buga da Isala:ili hina bagade Soloumane, amo ea degabo ouligisu asili ea bogosu olelesa. Soloumane egefe amo Lihouboua:me, e da Soloumane bagia Isala:ili ouligisu hou lai. Be Niba:de egefe Yelebou:ame da ga (north) fi gagadole, odoga:su. Amalalu, 2 Hou Olelesu Buga da ga (south) fi (Yuda) amo ilia hou olelesa amogainini Yelusaleme moilai bai bagade da ode 586 Y.H.M. amoga dafai dagoi.

Sia: Dedei

1 Soloumane da Isala:ili Fi Ouligisu...Sia:alalo 1:1 asili Sia:alalo 9:31
(a) Ea bisili ouligisu hou...Sia:alalo 1:1-17
(b) Debolo Diasu Gagui...Sia:alalo 2:1 asili Sia:alalo 7:10
(c) Ea fa:no ouligisu hou... Sia:alalo 7:11 asili Sia:alalo 9:31
2 Ga (north) fi ilia odoga:i...Sia:alalo 10:1-19
3 Yuda fi hina bagade dunu...Sia:alalo 11:1 asili Sia:alalo 36:12
4 Yelusaleme moilai bai bagade da dafai...Sia:alalo 36:13-23

2 Hou Olelesu

Hina bagade Soloumane da Bagade Dawa:su Lama:ne, Godema Sia:ne Gadoi

(1 Hina 3:1-15)

1 Da:ibidi egefe Soloumane da Isala:ili fi ouligisu hou gasawane hamoi. Ea Hina Gode da e hahawane dogolegele fidi amola e gasa bagade esaloma:ne hamoi.

2 Hina bagade Soloumane da ea dadi gagui ouligisu dunu amo da 1000 dunu ouligi amola 100 dunu ouligi, eagene ouligisu dunu, sosogo fi bisilua dunu, amola Isala:ili dunu huluane, 3 ilima ili da Gibione moilai bai bagadega Godema nodone sia:ne gadomusa: masa:ne sia:i. Ilia da gobele salimusa: asi. Bai Hina Gode Ea Abula Diasu (Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da amo hafoga:i sogega hamoi) amogawi dialebe ba:i. 4 *(Be Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da Yelusalemega abula diasu amo ganodini dialebe ba:i. Hina bagade Da:ibidi da Sema Gagili amo Gilia:de Yielimi moilai bai bagadega lale, gaguli manoba, amo abula diasu gagui.). 5 †Amola balasega hamoi oloda amo Bisaliele (Ulai egefe amola Hua ea aowa) ea hamoi liligi, amo da Gibionega, Hina Gode Ea Abula Diasu midadi dialebe ba:i. Amogawi, hina bagade Soloumane amola Isala:ili dunu huluane da Hina Godema nodone sia:ne gadoi.

6 Soloumane da Hina Gode Ea Abula Diasu midadi, balasega hamoi oloda da:iya ohe 1000 agoane gogo gobele sali.

7 Amo gasia, Soloumane da simasia Hina Gode ba:i. Hina Gode da ema amane adole ba:i, “Dia hanai da Na dima adi ima:bela:?”

8 Soloumane da bu adole i, “Di da eso huluane Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidima asigi bagade hou hamonanu. Amola wali, Dia hamobeba:le, na

* **1:4:** 2 Sa:miuele 6:1-17; 1 Hou Olelesu 13:5-14; 15:25 - 16:1 † **1:5:** Gadili Asi 38:1-7

da e bagia Isala:ili ouligilala. 9 ‡Hina Gode! Dia na adama ilegele sia:i amo dafawane didili hamoma. Dia hamobeba:le, na fi dunu da wali bagohame esala, idimu hamedei gala ilima hina bagade esala. 10 Amaiba:le, na da amo dunu fi moloiwane ouligima:ne amola hou moloi amola noga:i hame hou afafaia dawa:ma:ne, bagade dawa:su asigi hou defele nama ima. Amai hame galea, na da Dia fi noga:i amola bagade, amo ouligimu hamedei ba:mu."

11-12 Soloumane da amane adole ba:beba:le, Hina Gode da hahawane ba:i. Amaiba:le, E da ema amane sia:i, "Na da dia adole ba:i amo dima imunu. Na da bagade asigi dawa:su, amo osobo bagade dunu da di bisili misi, amola dima fa:noga manebe ba:mu, ilia asigi dawa:su bagadewane baligisa, Na da dima imunu. Bai di da sedagili esalusu amola liligi bagade amola dima ha lai ilia bogosu amo mae adole ba:le, di da asigi dawa:su Na fi molole ouligima:ne fawane adole ba:i. Amola Na da dia hame adole ba:i liligi amo gilisili dima imunu. Di da esalea, di da eso huluane bagade gaguiwane ba:mu amola dunu eno da dima nodone dawa:digimu. Amo hou Na dima imunu, amo da eno hina bagade ilia hou baligimu."

Hina bagade Soloumane ea Bagade Gagui Hou amola Gasa Bagade Hou (1 Hina 10:26-29)

13 Amalalu, Soloumane da Gibione nodone sia:ne gadosu sogebi amola Hina Gode Ea Abula Diasu fisili, Yelusaleme moilai bai bagadega asili, Isala:ili fi ouligilalu.

14 §Soloumane da gegemusa:gini, sa:liode 1,400 agoane amola dadi gagui dunu fila heda:ma:ne hosi 12,000 agoane gagadoi. Mogili e da Yelusaleme moilai bai bagadega dialoma:ne yolesi. Amola mogili e da moilai oda enoenoi amoga dialoma:ne yolesisi.

15 Soloumane ea ouligibi ganodini, silifa da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini bagadewane dialebeba:le, udigili gele agoai diafulubi ba:i. Amola dolo ifa da gilisidafaba:le, 'sigamo' udigili ifa Yuda agolo sogega lelefulubi ilia idi defele agoai ba:i. 16 **Hina bagade ea bidi lasu ouligisu dunu da Musa:li amola Silisia soge amoga hosi bidi lale, Isala:ili sogega oule misi. 17 Amola ilia da 'sa:liode' amo Idibidi sogega bu bidi lama:ne bidi lai. Ilia da Hidaide amola Silia hina bagade ilima hosi amola 'sa:liode' bidiga lama:ne ilegei. Bidi lasu defei da 'sa:liode' afae silifa fofaga:i 600 agoane amola hosi afae da silifa fofaga:i 150 agoane.

2

Debolo Diasu Gaguma:ne Momagesu (1 Hina 5:1-18)

1 Hina bagade Soloumane da dunu ilia da Hina Godema nodone sia:ne gadoma:ne, Debolo Diasu gagumusa: ilegei. Amola hi amoga esaloma:ne, hi diasu gagumusa: ilegei. 2 Soloumane da 80,000 dunu enowane agolo sogega magufu damusu hawa: hamoma:ne asunasi. Amola dunu eno 70,000 agoane ilia da amo magufu damui gisima:ne asunasi. Amola ilia hawa: hamosu amo ouligima:ne, e da sesesu dunu 3,300 agoane asunasi.

3 Soloumane da Daia Soge hina bagade Haila:mema amane sia:si, "Di da na ada hina bagade Da:ibidima ea hina bagade diasu gaguma:ne, ema dolo ifa bidi lai. Wali, nama bidi lasu hamoma. 4 Wali na da na Hina Godema

‡ **1:9:** Mui 13:16; 28:14 § **1:14:** 1 Hina 4:26 ** **1:16:** Mousese ea Malasu 17:16

nodone sia:ne gadosu Debolo diasu gagumusa: ilegei dagoi Amo Debolo Diasu da hadigidafa diasu ba:mu. Amola amo ganodini, na amola na fi dunu da Ema nodomusa:, gabusiga: manoma gobele salimu, hadigi agi Ema imunu, amola hahabe, daeya, Sa:bade eso, Oubi Gaheabolo Lolo Nasu eso, amola eno Hina Godema nodone sia:ne gadosu eso huluane, amoha Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu hou hamomu. 5 Na da Debolo Diasu noga:idafa gagumusa: ilegesa. Bai ninia Gode da bagadedafa. E da eno ‘gode’ liligi bagadewane baligisa.

6 *Be osobo bagade dunu da dafawane Godema debolo gagumu hamedei ba:sa. Bai E da bagadedafaba:le mu bagadedafa da Ema fonobahadi agoai ba:sa. Amaiba:le, na da E amo ganodini esaloma:ne, habodane Debolo Diasu gaguma:bela:? Na gagumu liligi da Ema gabusiga: gobele salasu diasu fawane ba:mu gala. 7 Defea! Wali di dunu amo da gouli, silifa, balase, amola gula amoga dedesu hou noga:le dawa:, amola haisewe, oga:iyei, amola yoi abula amunasu hou noga:le dawa: - amo dunu nama asunasima. E amola Yuda amola Yelusaleme hawa: hamosu dunu amo na ada Da:ibidi ilegei, ilia da gilisili hawa: hamomu. 8 Na dawa:. Dia dunu ilia ifa abusa:su bagade dawa:. Amaiba:le, dolo, saibalase amola yunibe ifa Lebanone sogega abusale, nama iasima. Na da na hawa: hamosu dunu, dia fi dunuma fidima:ne asunasimu. 9 Ninia da ifa bagohame momagela:di. Bai Debolo Diasu na gagumu ilegei da bagade amola noga:idafa ba:mu. 10 Na da widi gala:ine 2,000 danese, bali gala:ine 2,000 ‘danese’ agoane, waini hano 400,000 lida agoane, amola olife susuligi noga:idafa 400,000 lida agoane, dia hawa: hamosu dunu ili moma:ne, dima iasimu.”

11 - 12 Hina bagade Haila:me da Soloumanema meloa agoane dedene iasi, “Wali eso, Hina Gode, mu amola osobo bagade Hahamosu Dunu, Ema nodoma! Bai E da Da:ibidima bagade dawa:su mano i dagoi. Amola e da wali Hina Gode Ea Debolo Diasu amola hina bagade diasu gagumusa: ilegei dagoi. 13 Na da bagade dawa:su hawa: hamosu dunu ea dio amo Hiula:me, amo dima asunasimu. 14 Ea ame da Da:ne fi uda amola ea ada da Daia sogega esalu dunu. E da gouli, silifa, balase, amola gula amoga dedesu hou noga:le dawa:, amola haisewe, oga:iyei, amola yoi abula amunasu hou noga:le dawa:. Dia da ema sia:sea, e da dia sia:i defele, amo liligiga hawa: hamomu. E amola dia medenegi hawa: hamosu dunu amo ilia dia ada Da:ibidi olelei, ilia gilisili hawa: hamomu da defea. 15 Amaiba:le, widi, bali, waini hano, amola olife susuligi, di ninima imunusa: ilegele sia:i liligi, amo ninima iasima. 16 Ninia da Lebanone goumi sogeganini, dolo ifa dia hanai defele abusa:le, hano wayabo bagade amogudu hiougilala dafia:le, simi amunawene, amalu hanoba:le sua:sa sa:ili, hano bega: moilai Yoba amogawi doaga:mu. Amogawi, na dunu ilia da liligi simiga fadegale, dia dunu ilia da amo ifa Yelusalemega gaguli masunu.”

Ilia Debolo Diasu Gagumusa: Bai Mui (1 Hina 6:1-38)

17 Hina bagade Soloumane da ea ada Da:ibidi ea musa: hamoi defele, ga fi dunu Isala:ili soge ganodini esalu, amo ilia dio idili dedei. Ilia idi da 153,600 agoane. 18 E da amo dunu mogili, hawa: hamosu ilima agoane ilegei:- E da dunu 70,000 agoane da ifa amola eno liligi gaguli masa:ne ilegei. E da dunu 80,000 agoane da agolo sogega, magufu damusu hawa:

* **2:6:** 1 Hina 8:27; 2 Hou Olelesu 6:18

hamoma:ne ilegei. Amola ilia hawa: hamosu amo noga:le ouligima:ne, e da sesesu dunu 3,300 agoane ilegei.

3

1 *Soloumane eda hina bagade Da:ibidi da musa: Yelusalemega, Moulaia Goumi da:iya, Debolo Diasu gaguma:ne sogebi momagei dagoi. Amo sogebi da musa: Yebiusaide dunu Ona:ne ea widi dadabisu sogebi galu. Amogawi hemonega, Hina Gode da Da:ibidima sia: sa:imusa: misi. 2 Ode biyaduga Soloumane ea ouligibi galu, oubi ageyadu (Sife oubi) amoga, Soloumane da Debolo hawa: hamosu mui. 3 Debolo Diasu ea gelaba ganodini defei sedade da27 mida, amola ba:de defei da 9 mida agoane.

4 Debolo ea golili dasu sesei ea ba:de defei da 9 mida amola gagagula heda:i da 54 mida Amo ganodini dobea huluane da gouliga dedeboi. 5 Debolo diasu amo ganodini huluane da gouliga dedeboi ba:i. Amola amoga gouliga gumudi dedesu amola gouliga hahamoi sia:inega ga:i. 6 Debolo Diasu ganodini, hina bagade da Bafa:ime sogega gouli amola igi noga:idafa lale amola amoga Debolo Diasu nina: hamoi. 7 Debolo dobea, sa, amola logo ga:su, e da gouliga dedeboi. Amola dobea amo damana, hawa: hamosu dunu da ougia hamoi liligi amola gumudilabo amola sogea fafalegai amoga dedenesisi. Amo huluane da gouliga dedeboi. 8 †Ganodini sesei ea dio da Hadigidafa Momei Sesei da Debolo diasu bagia guma:didili gagui dialebe ba:i. Amo sesei sedade defei da9mida amola ba:de defei 9 mida. Amo ea dobea dedeboma:ne, ilia da gouli 20 danese agoane ilegei. 9 Ilia gafesi hamoma:ne, gouli 600 gala:me agoane ilegei. Amola dabuagadodi sesei huluane da gouliga dedeboi.

10 ‡Hina bagade da sia:beba:le, ea hawa: hamosu dunu ilia da sio ougia galebe liligi olife ifa amoga hamone, Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini ligisi. Ela afae afae sedade defei da 4.4 mida. 11-13 Ela defei amola damui defei da afadidi ba:i. Ela afae afae da sio ougia aduna galu. Amo ougia afae afae ilia sedade defei da 2.2 mida. Amaiba:le, ela la:idi ougia feganini asili la:idi fega doaga:i da 4.4 mida agoane. Ela da Hadigidafa Momei Sesei ganodini dafulili ligisi dialebe ba:i. Amola ela ougia da:legai aduna da sesei dogoa amoga di dialebe ba:i. Amola ela ougia eno aduna da sesei ea dobea amoga digi ba:i. Amo ougia hamoi liligi aduna da gouliga dedeboi.

14 §Hadigidafa Momei Sesei amola Hadigi Malei Sesei amo afafamusa:, ilia da alalo abula hahamoi. Amo da haisewe, oga:iyei amola yoi abula amoga hamoi, amola amo damana ilia da ougia hamoi liligi dedene amuni.

Balasega Hamoi Duni Bugi Aduna (1 Hina 7:15-22)

15-17 Hina bagade da sia:beba:le, ilia da balasega hamoi golasu ifa duni bugi aduna gobele daiyane hahamoi. Ela afae afae sedade defei da 15.5 mida, amola ela bululisi defei da 5.3 mida. Amo golasu ifa duni bugi, e da Debolo Diasu ea golili dasu midadi ligisi. Amola e da balasega hamoi bada aduna, amo da golasu ifa duni bugi gadodili ligisima:ne hahamoi. Amo elea sedade defei, afae afae da 2.2 mida. Golasu ifa duni bugi dabuagado da sia:inega amuni amola ‘bomegala:nede’, fage balasega hamoi dadalei amoga nina: hamoi. Ilia da wagebei sogebi sia:inega amuni gadodili dialebe, amo da:iya ligisi dialebe ba:i. ‘Bomegala:nede’ dadalesu aduna

* **3:1:** Mui 22:22 † **3:8:** Gadili Asi 26:33-34 ‡ **3:10:** Gadili Asi 25:18-20 § **3:14:** Gadili Asi 26:31

(amo ganodini afae afae da ‘bomegala:nede’ 100 dialebe ba:i) amo da daba sisiga:le dialebe ba:i. Amo balasega hamoi golasu ifa duni bugi amo Debolo diasu golili dasu midadi amogai bugi. Afae amo da ga (south) la:idi dialu ea dio da Ya:igini amola eno ga (north) la:idi dialu ea dio da Boua:se.

4

(1 Hina 7:23-51)

1 *Hina bagade Soloumane da sia:beba:le, ilia da oloda amo ea ba:de amola seda defei da9 mida amola gagagula heda:i4.5mida, amo balasega hamoi. 2 Amola e balasega sisiga:le ofodo sugi bagade hamoi. Amo ea gulula sa:i defei da2.2mida amola

ea sisiga:i amo da:iya bulufai defei da 4.4 mida, amola ea bululisi defei da 13.5 mida.

3 - 4 Ofodo sugi dabu feba:le balasega hamoi ganagu dadalei aduna dialebe ba:i. Amo da gilisili ofodo sugi hamoi dagoi. Ofodo sugi da balasega hamoi bulamagau gawali nabuane gala ilia baligi da:iya ligisi dialebe ba:i. Balasega hamoi bulamagau da udiana guma:dini, eno udiana gusudili, eno udiana da gadili (north) eno la:idi gadili (south) agoane ba:le gagai. 5 Ofodo sugi ea fe gadugagi defei da75 milimida. Ea fe gadodili da bene gagai. Ea nabai defei da 40,000 lida agoane. 6 †Amolawane ilia da ofodo nabuane gala balasega hamoi. Ofodo huluane afae afae ilia sisiga:i dogoa bulufai defei da1,800milimida amola 800 lida dili sali nabai ba:i. Ilia ofodo biyale amo Debolo Diasu amoga ga (south) la:ididili ligisi amola biyale eno amo ga (north) amoga ligisi. Amo ofodoga ilia da gobele salimusa: ohe heda:si liligi dodofemusa: ilegei. Amola ilia da ofodo sugi bagade amo gobele salasu dunu ilia dodofema:ne ilegei.

7 ‡- 8 §Ilia da gouliga gamali bai nabuane, amola fafai nabuane hamone, Debolo Diasu bisili sesei amo ganodini ligisi. Sesei la:idi afaega gamali bai amola fafai nabuane ligisi, amola na:iyado la:idiga eno nabuane ligisi.

9 Gobele salasu dunu da amo ganodini hawa: hamoma:ne, ilia da Debolo ganodini gagoi hamoi amola gadili eno gagoi hamoi. Logo ga:su amo da gagoi afae enoga masa:ne dialu, amo ilia da balasega dedeboi. 10 Ilia da ofodo sugi bagade amo Debolo Diasua ga (south) amola gusu la:idi dogoa hegomai (da:i sia corner) ligisi.

11-16 Hiula:me amolawane da sosobeni amola ‘safala’ amola ofodo hahamosu. E da Hina Gode Ea Debolo Diasu gagusu hawa: hamosu amo hina bagade Soloumane da hamoma:ne olelei, amo huluane hamone dagoi. Ea hahamoi liligi da amo :-

Balasega golasu ifa duni bugi aduna
Wagebi sogea falegai agoai bada aduna (golasu ifa duni bugi gadodili ligisima:ne hamoi)
Sa:ini amuni amogawi dedenesisi
Balasega hamoi ‘bomegala:nede’ 400 agoane amo da dada:lei biyadu ganodini afae afae 100 idi da bada da:iya dedenesisi dialu
Gaguli fula ahoasu nabuane gala
Ofodo nabuane gala Ofodo sugi bagade

---

* **4:1:** Gadili Asi 27:1-2 † **4:6:** Gadili Asi 30:17-21 ‡ **4:7:** Gadili Asi 25:31-40 § **4:8:** Gadili Asi 25:23-30

Bulamagau gawali balasega hamoi fagoale gala amo da ofodo sugi bagade udidima:ne hamoi. Soloumane da Hiula:mema hamoma:ne sia:i, e da balase ela:mema:ne giga:su amoga hahamoi.

Huluane da Hina Gode Ea Debolo Diasu ganodini hawa: hamoma:ne hamoi.

17 Hina bagade da sia:beba:le, ilia da amo liligi huluane liligi hahamosu diasu (amo da Sagode moilai amola Sa:leda:ne moilai ela dogoa Yodane Fagoa dialu) amogai hahamosu. 18 Soloumane da amo balasega hamoi liligi ilia dioi defei hame lai. Bai ilia dioi defei da dioi bagadeba:le, defemu hamedei ba:i. Amaiba:le, ilia dioi defei amo dunu ilia hamedafa dawa:i. 19 Amolawane, Soloumane da sia:beba:le, ilia da Debolo liligi eno gouliga hamoi. Amo da oloda amola agi ga:gi Godema imunusa: ligisisu fafai, 20-22 gamali bai nabuane gala (amo da Hadigidafa Momei Sesei amo midadi sagasi danebe ba:i. (Biyale da ga (south) amola eno biyale da ga (north) dialebe ba:i), sogea falegai, gamali amola dida amola ofodo amola gamali haba:dosu amola ofodo, gabusiga: manoma ofodo, lalu oso gaguli ahoasu yaeya, Hadigidafa Momei Sesei logo ga:su ilia benoagisu amola

Debolo Diasu logo ga:su gadili huluane. Amo liligi huluane da gouliga hahamoi.

5

1 *Hina bagade Soloumane da Debolo Diasu hawa: hamosu huluane dagobeba:le, e da liligi huluane amo ea ada Da:ibidi da Hina Godema imunusa: momodale ligiagai (silifa amola gouli amola eno liligi huluane), amo liligi e da liligi ligisisu sesene gagai amo ganodini ligisisi.

Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili Debolo Diasuga Gaguli Misi (1 Hina 8:1-9)

2 †Amalalu, Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Debolo Diasuga gaguli masa:ne, hina bagade Soloumane da Isala:ili fi amola sosogo fi ouligisu dunu huluane Yelusaleme moilai bai bagade amoma misa:ne sia:si. Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da Da:ibidi Moilai bai bagade (Saione) amoga dialebe ba:i. 3 Ilia da oubi fesuga (amo oubi ea dio da Eda:nimi - amo oubiga ilia da Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu hamosu) amogai gilisi. 4 Ouligisu dunu huluane da gilisibiba:le, gobele salasu dunu ilia da Gousa:su Sema Gagili gaguia gadole, 5 ilia da amo Debolo Diasuga gisa asi. Lifai dunu fi amola gobele salasu dunu ilia amola da Hina Gode Ea Abula Diasu amola amo diasu ea liligi huluane Debolo diasuga gagaguli asi. 6 Hina bagade Soloumane amola Isala:ili dunu fi huluane da Gousa:su Sema Gagili midadi gilisili, amola sibi amola bulamagau idimu gogolei amo Hina Godema gobele sasali.

7 Amalalu, gobele salasu dunu ilia da Gousa:su Sema Gagili amo gisawane, Debolo Diasu ganodini heda:le, Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini ougia hamoi liligi amo hagududili ligisi. 8 Elea ougia da:legai amo da Gousa:su Sema Gagili amola ea gisa ahoasu ifa amo dedeboi ba:i. 9 Dunu amo da Hadigidafa Momei Sesei midadi lelefulu da gisa ahoasu ifa elea bidi amo ba:musa: dawa:i galu. Be dunu enodini lelefulubi ilia da ba:mu gogolei. (Amo gisa ahoasu ifa da wali eso diala) 10 ‡Gousa:su Sema Gagili ganodini da gele gasui aduna (amo Isala:ili dunu da Idibidi soge yolesili, Sainai Goumiga doaga:le, Hina Gode da ilima Gousa:su hamone,

---

* **5:1:** 2 Sa:miuele 8:11; 1 Hou Olelesu 18:11 † **5:2:** 2 Sa:miuele 6:12-15; 1 Hou Olelesu 15:25-28
‡ **5:10:** Mousese ea Malasu 10:15

amo gele gasui da:iya dedei. Amola Mousese da amo gele, Gousa:su Sema Gagili ganodini sali) amo gele gasui aduna fawane Sema Gagili ganodini dialebe ba:i.

Hina Gode Ea Hadigidafa da Debolo Diasu Nabalesi

11-14 §Gobele salasu dunu huluane gilisi, ilia sosogo mae dawa:le, da ilisu Godema momogili gagai dagoi ba:i. Amola Lifai fi dunu gesami hea:lala dusu dunu huluane da ahea:iai abulaga idiniginisi dagoi ba:i. Ilia dio da A:isa:fe, Hima:ne, amola Yediudane amola ilia fi dunu. Lifai fi dunu da sani baidama amola edado fasu gaguli, oloda bega: gusudili la:idi lelu. Ilima gilisili, gobele salasu dunu 120 agoane da dalabede fulabosa lelu. Gesami hea:lala dusu dunu da dalabede, edado fasu, amola eno dusu liligi amoga gesami hea:su dunu fidima:ne, gilisili liligi huluane noga:le dusu. Ilia da amane gesami hea:i,

"Hina Godema nodoma! Bai E da noga:idafa!
Amola Ea asigidafa hou da eso huluane dialumu!"

Gobele salasu dunu da Debolo Diasua fisili ahoanoba, Debolo Diasu da hedolodafa mumobi amoga nabai ba:i. Hina Gode da amo mumobi ganodini esalebeba:le, mumobi da sinenemegi ba:i. Amaiba:le, ilia da bu Godema nodone sia:ne gadosu hawa: hamomu hamedei ba:i.

6

(1 Hina 8:12-21)

1 Amalalu, Soloumane da Godema amane sia:ne gadoi, "Hina Gode! Di da muagado eso bugisi. Be amowane, di da mumobi amola gasi ganodini esaloma:ne ilegei. 2 Be waha na da Di eso huluane amo ganodini gebewane esaloma:ne, Debolo diasu ida:idafa gagui dagoi."

3 Dunu huluane da ea midadi lelefuluba, hina bagade Soloumane da ilima ba:le ganone, amola Gode da ilima hahawane dogolegele hamoma:ne, Godema adole ba:i.

4 *E amane sia:i, "Isala:ili ilia Hina Godema nodoma! E da Ea hamomusa: na ada Da:ibidima ilegei amo hamoi dagoi. Hina Gode da musa: amane ilegei,

5 'Musa:ganini, Na da Isala:ili dunu Idibidi sogega fadegale gadili oule asi. Be Na da Isala:ili soge huluane amo ganodini moilaia amogai Nama nodone sia:ne gadosu hamoma:ne, Debolo diasu gaguma:ne afae hame ilegei. Amola Na fi ouligima:ne, dunu afae hame ilegei. 6 Be wali Na da Da:ibidi di fawane Na dunu fi ouligima:ne ilegei, amola Yelusaleme moilai bai bagade, amo Nama nodone sia:ne gadomusa: sogebi ilegei dagoi.' "

7 Amola Soloumane da eno amane sia:i, "Na ada Da:ibidi da Isala:ili ilia Hina Godema nodone sia:ne gadosu Debolo diasu gaguma:ne ilegei. 8 Be Hina Gode da ema amane sia:i, 'Di da Na Debolo Diasu gagumu hanaiba:le, Na da dima hahawane ba:sa. Amo hou da moloi. 9 Be amomane dia da amo hame gagumu. Diagofedafa, hi fawane da Naba:le Debolo Diasu gagumu.'

10 Amola wali, Hina Gode Ea hamoma:ne ilegei amo E da hamoi dagoi. Na da na ada bagia, Isala:ili fi ilia ouligisu dunu esala. Amola na da Isala:ili Hina Godema nodone sia:ne gadomusa:, Debolo Diasu gagui dagoi. 11 Amolawane, na da Debolo Diasu ganodini Gousa:su Sema Gagili (gele gasui aduna amoga Hina Gode Ea Gousa:su, E da musa: ninia aowalali

§ **5:11-14:** Gadili Asi 40:34-35; 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 107:1; 116:1; 136:1; Yelemaia 33:11 * **6:4:** 2 Sa:miuele 7:1-13; 1 Hou Olelesu 17:1-12

Idibidi sogega fadegale gadili oule ahoanoba ilima hamoi, ela da amo ganodini gala) amo ligisi.”

Soloumane ea Godema Sia:ne Gadosu
(1 Hina 8:22-53)

12 Amalalu, dunu huluane ilia odagiaba, Soloumane da asili, oloda midadi aligili, ea lobo gaguia gadole, sia:ne gadoi. 13 (Soloumane da fafai balasega hamone, Debolo Diasu gagoi dogoa ligisi. Amo fafai ea seda defei da 2.4 mida amola ea ba:de da 2.4 mida amola ea gagagula heda:i da1.5 mida. E da amo fafaiga fila heda:le, dunu huluane ba:ma:ne, muguni bugili, ea lobo muga gaguia gadoi.) 14 E amane sia:ne gadoi, “Isala:ili Hina Gode! Osobo bagadega amola muagado da Gode Di agoai eno hamedafa. Di da Dia fi ilima gousa:su hamoi amo hame gogolesa. Ilia da Dia hamoma:ne sia:i mololedafa nabawane hamonoba, Di da Dia asigidafa hou ilima olelesa. 15 Dia na ada Da:ibidima hamomusa: ilegele sia:i amo huluane hamoi dagoi. Wali esoga amo sia:i huluanedafa da hamone dagoi. 16 †Waha, Isala:ili Hina Gode! Di da na ada Da:ibidima eno ilegele sia:i amo da eso huluane egaga fi da ea hou defele, Dima dawa:iwane fa:no bobogesea, egaga fi afae da mae fisili, Isala:ili fi ouligisu esalumu. Di da amo ilegele sia:i hamoma:ne, na da Dima sia:ne gadosa. 17 Amaiba:le, waha Isala:ili Gode! Di da liligi huluane amo Dia da na ada Da:ibidi, Dia hawa: hamosu dunu, ema ilegele sia:i, amo dafawanedafa hamoma:ma.

18 ‡Be Gode Di da osobo bagadega esalumu dawa:bela:? Muagado huluane da Di amo ganodini esaloma:ne defele hame ba:sa. Amaiba:le, ninia da habodane Di esaloma:ne, Debolo Diasu defele gaguma:bela:? 19 Hina Gode! Na da Dia hawa: hamosu dunu. Na sia:ne gadosu nabima, amola na wali esoga adole ba:i liligi hahamoma. 20 §Di da amo Debolo Diasuga, dunu ilia da Dima nodone sia:ne gadomusa: ilegei. Amaiba:le, Dia Debolo Diasu eso amola gasi ganodini noga:le ouligima. Na da amo Debolo Diasuga ba:le ganone sia:ne gadosea, Dia na sia:ne gadosu nabima. 21 Na amola Dia fi dunu da amo sogebi ba:le ganone sia:ne gadosea, ninia sia:ne gadosu nabima. Dia diasu Hebene ganodini amoga nabalu, ninia wadela:i hou gogolema:ne olofoma.

22 Ilia da dunu afae ema e da eno dunuma wadela:le hamoi amo diwane udidisia, amola amo dunu Dia oloda amo Debolo ganodini amoga e da wadela:le hame hamoi dafawane ilegele sia:musa: oule masea, 23 Hina Gode! Dia Hebene soge ganodini nabima, amola Dia hawa: hamosu dunuma fofada:ma. Wadela:i hamosu dunuma ea hamoi defele ema dawa:ma:ne se dabe ima. Amola moloidafa dunu da giadofale hame hamoi ba:beba:le, fisidigima.

24 Dia Isala:ili fi dunu Dima wadela:le hamoiba:le, ilima ha lai dunu da ili hasalasisia, amola ilia da amo Debolo Diasuga misini, ilia hou fonobone, Dima gogolema:ne olofosu adole ba:sea, 25 Di Hebene diasu amogado nabima. Dia fi dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofole, amola soge amo Di da ilia aowalalima i, amoga bu oule misa.

26 Dia fi dunu ilia da Dima wadela:le hamoiba:le, Di da gibu mae sa:ima:ne hamosea, amola fa:no ilia da sinidigili, amo Debolo Diasu ba:le ganone, asabolewane Dima sia:ne gadosea, 27 Dia Hebene gadodili nabima.

---

† **6:16:** 1 Hina 2:4 ‡ **6:18:** 2 Hou Olelesu 2:6 § **6:20:** Mousese ea Malasu 12:11

Isala:ili hina bagade amola ea fi dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoma. Amola ilima moloidafa hou hamoma:ne olelema. Amasea, Hina Gode! Dia soge amo Di da Dia fi eso huluane gaguma:ne i, amoga gibu iasima.

28 Dia soge ganodini, ha: amola olo bagade i masea, o fo dogoloi da ha:i manu bugi fane salasea, o danuba: wa:iga bugi nasea, o Dia fi ilia ha lai dunu da ilima doagala:sea, o olosu enoenoi ilima madelasea, 29 ilia Dima sia:ne gadobe amo nabima. Amola Dia Isala:ili dunu oda ilia da da:i dioi bagade nababeba:le, ilia lobo amo Debolo Diasudili molole gusuli sia:ne gadosea, 30 ilia sia:ne gagadodudabe nabima. Dia Hebene diasuga amoi esala nabima, amola ili fidili, gogolema:ne olofoma. Dia fawane da dunu ilia dogo ganodini asigi dawa:su dawa:. Dunu huluane afae afae hina: hou defele hima dabe ima. 31 Bai Dia fi dunu da soge (amo Di da ninia aowalalima i) amo soge ganodini esalea, ilia da Dia hamoma:ne sia:i nabawane hamoma:ne, Dia agoane hamoma.

32 - 33 Ga fi dunu ilia soge sedagaga esala, da Dia hou bagade amola hou noga:idafa Di

da Dia fi ilima hamoi, amo nababeba:le amo Debolo Diasuga Dima nodone sia:ne gadomusa: masea, amo ilia sia:ne gadosu nabima. Dia esalebe soge Hebene amoga ilia sia:ne gadosu nabima, amola ilia adole ba:su hamoma. Amasea, fifi asi gala huluane da Di dawa:digimu amola Dia Isala:ili fi defele ilia da Dia sia: nabawane hamomu. Amasea, ilia da amo Debolo Diasu na gagui amo da Dima nodone sia:ne gadomusa: ilegei sogebi, amo noga:le dawa:mu.

34 Di da Dia fi ilima ilia da ha lai dunu ili doagala:musa: sia:sea, amo ili habi esalea, amo Debolo Di ilegei amola na Di ganodini esaloma:ne gagui, amodili sia:ne gadosea,

35 ilia sia:ne gadosu nabima. Dia Hebene soge amoi esala, ilia sia:ne gadosu nabima amola hasalasu ilima ima.

36 Dia fi dunu da Dima wadela:le hamosea, (amola dunu huluanedafa da wadela:i hou hamomusa: dawa:) amola Di da ilima ougiba:le, ilia ha lai ilima hasalasima:ne amola ili eno soge sedagaga mugululi masa:ne, amo logo doasisia, 37 Dia fi dunu ilia sia:ne gadosu nabima. Ilia da amo soge sedaga ganodini esala amogawi sinidigili, Dima sia:ne gadosea, amola ilia wadela:idafa hou Dima fofada:sea, Hina Gode! Ilia sia:ne gadosu nabima. 38 Ilia da amo sedaga soge ganodini dafawane Dima sinidigisia, amola Dia ilegei moilai amola amo Debolo diasu na Digili imunusa: gagui, amodili ba:le ganone, sia:ne gadosea, 39 ilia sia:ne gadosu nabima. Dia Hebene diasu amoga ilia sia:ne gadosu nabima. Amola ilima asigima. Dia ili wadela:i hou amola Dima lelesu hou amo gogolema:ne olofoma.

40 Wali, na Gode! Ninima asigiwane ba:ma! Amola sia:ne gadosu ninia guiguda: hamoi amo nabima! 41 **Hina Gode! Di wa:legadole, gilisili Dia gasa olelesu Gousa:su Sema Gagili, Debolo Diasu ganodini eso huluane mae yolele esaloma:ne golili sa:ima! Dia gobele salasu dunu ilia hawa: hamosu huluane hahawane dogolegelesima! Amola Di da Dia fi dunu huluane noga:le fidibiba:le, ilia eso huluane hahawane esalumu da defea. 42 Hina Gode! Di da na hina bagade hamoma:ne ilegei dagoi. Dia na mae yolesima! Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidi ema asigidafa hou amo bu dawa:ma!”

** **6:41:** Gesami Hea:su 132:8-10

7

Ilia Debolo Diasu Modale Ligiagai (1 Hina 8:62-66)

1 *Hina bagade Soloumane ea sia:ne gadosu dagoloba, lalu da Hebeneganini misini, gobele salimusa: liligi huluane gobele sali dagoi. Amola Hina Gode Ea esalebe olelema:ne, Debolo da sinenemegi hadigi amoga nabai ba:i. 2 Debolo Diasu da sinenemegi hadigi amoga nabaiba:le, gobele salasu dunu da amo ganodini masunu hamedei ba:i. 3 †Isala:ili dunu da lalu Hebeneganini gudu dabe ba:beba:le, ilia da midadili dafane mi gududili gala:la sa:ili, Hina Gode Ea noga:idafa hou amola Ea mae fisili dialoma:ne asigidafa hou amoma nodoi. 4 Amalalu, Soloumane amola ea fi dunu huluane da Hina Godema gobele salasu hamoi. 5 E da bulamagau 22,000 agoane amola sibi 120,000 agoane Hahawane Gilisili Olofele Iasu hamoma:ne gobele sali. Ilia da agoanewane Debolo Diasu Godema modale ligiagai. 6 Gobele salasu dunu da sogebi ilima ilegei amogai lelu. Ilia odagia galu, Lifai fi dunu da lelu. Ilia dusu liligi amo Da:ibidi ilima i, amoga dulalu, amola Hina Godema nodomusa:, gesami amo,

"Hina Gode Ea asigidafa hou da eso huluane mae yolele, dialumu!", amo hea:i.

Dunu huluane da leloba, gobele salasu dunu da dalabede fulabolalu.

7 Soloumane da Debolo gagoi dogoa amola sogebi amo da Debolo midadi galu, amo huluane Godema modale ligiagai. Amalalu, e da amogawi gobele salasu ohe gogo gobesi amola Hina Godema Gala:ine Iasu amola Hahawane Gilisili Olofele Iasu ohe liligi ilia sefe, amo huluane gobele sali. Bai amo iasu bagadedafa da balasega hamoi oloda da:iya gobele salimu da hamedei ba:i.

8 Debolo Diasu amogawi, Soloumane amola Isala:ili fi dunu huluane da eso fesuale amoga, Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu hamoi. Dunu gilisisu da bagadedafa ba:i. Ilia da soge sedagaganini misi - ga (north) da Ha:ima:de Bobaligila amola ga (south) da Idibidi soge alalo-amoga amola amo ganodini soge huluanedafa amoga ilia da misi. 9 Ilia da eso godoane amoga, oloda modale ligiagama:ne esalebe ba:i. Amola ilia da eso godoane eno Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu hamoi. Amalalu, ilia dagomusa: lolo nanu, 10 golale hahabe, (eso 23, oubi fesuga), Soloumane da dunu huluane ilia diasuga buhagima:ne asunasi. Ilia huluane ema nodone sia:ne, ilia diasuga hahawane buhagi. Bai hahawane dogolegesu hou bagade amo Hina Gode da Ea hawa: hamosu dunu Da:ibidi amola egefe Soloumane amola Ea fi Isala:ili dunuma i dagoi, amo ilia da dawa:i.

Soloumane da Gode bu Ba:i (1 Hina 9:1-9)

11 Hina bagade Soloumane da Debolo diasu amola hina bagade diasu amola ea gagumusa: dawa:i liligi huluane, amo gagui dagoloba, 12 Hina Gode da musa: Gibione sogega ema misi, amo defele ema bu misi. Hina Gode da ema amane sia:i, "Na da dia sia:ne gadosu nabi dagoi. Na da amo Debolo (amo di da dunu ilia amo ganodini Nama sia:ne gadomusa: gagui) amo Debolo da hadigiwane dialoma:ne Na ilegesa. 13 Na da gibu logo ga:sea, o dunu ilia ha:i manu bugi moma:ne, danuba: asunasisia, o olo madelama:ne hamosea, 14 ilia da Nama sia:ne gadosea, amola ilia

* **7:1:** Gobele Salasu 9:23-24 † **7:3:** 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 107:1; 118:1;136:1; Yelemaia 33:11

wadela:i hou yolesea, Na da Hebenega nabimu amola ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomu, amola ilia bu bagade gaguiwane ba:ma:ne hamomu. 15 Na da amo Debolo Diasu noga:le ouligimu amola dilia amo ganodini sia:ne gadosu amoma dabe ima:ne momagele ouesalumu. 16 Bai amo Debolo Diasu Na da Nama eso huluane dialoma:ne nodone sia:ne gadosu diasu, amo Na da modale ligiagai dagoi. Na da eso huluane mae yolele, amo Diasu ouligilalumu. 17 Di da moloidafawane, dia ada Da:ibidi defele, Na hawa: hamosu noga:le hamosea, amola Na sema amola Na hamoma:ne sia:i amo nabawane hamosea, 18 ‡Na da dia ada Da:ibidima sia: ilegei (amo da egaga fi da mae fisili, Isala:ili fi ouligibi ba:mu) amo huluane hamomu. 19 Be di, o digaga fi da Nama fa:no bobogelalu yolesisia, amola Na sema amola Na hamoma:ne sia:i dilima i, nabawane hame hamone, eno ogogosu ‘gode’ liligi ilima fa:no bobogesea, 20 Na da Na fi dunu Isala:ili, amo soge Na da ilima i, amoga fadegamu. Amolawane, Na da amo Debolo (amo Na da wali dili Nama nodone sia:ne gadomusa: eso huluane hahawane dialoma:ne ilegei) Na da amo Debolo fisidigimu. Amasea, fifi asi gala dunu huluane da Isala:ili dunuma gadele amola igigabomu. 21 Amo Debolo Diasu da wali noga:idafa ba:sa. Be amo esoga, amo Debolo da mugululi, mebui dagoi ba:mu. Amola dunu huluane amodili baligili ahoasea, ilia da gilulasia fofogadigimu. Ilia da amane adole ba:mu, ‘Abuliba:le, Hina Gode da amo soge amola Debolo Diasu amoma agoane hamobela:?’

22 Amasea, eno dunu ilia da amane adole imunu, ‘Isala:ili dunu ilia Hina Gode da

musa: ilia aowalali Idibidi sogega esalu amo fadegale, ilia hahawane ga masa:ne oule asi. Be ilia da amo mae dawa:le, ilia Hina Gode Ea hou yolesi dagoi. Ilia da ogogosu ‘gode’ma fa:no bobogei amola ilima nodone sia:ne gadosu. Hina Gode Ea ilima gugunufinisisu iabe ea bai da goea.’ ”

8

Soloumane ea Hawa: Hamonanu
(1 Hina 9:10-28)

1 Soloumane da ode 20 amoga Debolo Diasu amola hina bagade diasu gagulalu, gagui dagoi ba:i. 2 E da moilai bai bagade amo Haila:me igili i, amo bu buga:le gaguli, Isala:ili dunu amo ganodini fila masa:ne, asunasi. 3 E da Ha:ima:de amola Souba soge sugui, 4 amola hafoga:i sogega moilai amo Da:damo gagili sali. E da Ha:ima:de soge liligi ligisisu moilai huluane amo bu buga:le gagui. 5 Moilai bai bagade eno e bu buga:le gagui ilia dio da Gado Bede Houlane amola Gudu Bede Houlone. (Ela da gagili sali moilai bai bagade. Amola ilia da ela logo ouli ifaga noga:le ga:simusa: dawa:i.)

6 Eno da Ba:ialade. Amo moilai bai bagade huluane ganodini, e da ea liligi lelegesu, amola ea hosi amola sa:liode dialoma:ne ilegei. E da hi hanaiga, diasu amola eno liligi, Yelusaleme amola Lebanone amola ea ouligisu soge huluane amo ganodini bagohame gagui. 7 - 8 Isala:ili dunu ilia da Ga:ina:ne dunu ilia soge gesowaloba, ilia da Ga:ina:ne dunu oda mogili hame medole legei galu. Amo dunu iligaga fi dunu amo Soloumane ea udigili hawa: hamoma:ne sesesu. Amo dunu fi da A:moulaide, Hidaide, Belisaide, Haifaide amola Yebiusaide. Amo iligaga fi da udigili hamonanu, amoganini wali amola, udigili hawa: hamonana. 9 Be Soloumane da Isala:ili dunudafa amo udigili hawa: hamoma:ne hame sesesu. E da ili

‡ **7:18:** 1 Hina 2:4

huluane ea dadi gagui wa:i dunu amola eagene ouligisu dunu amola dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola ‘sa:liode’ amola hosi fila heda:su dunu ili hamosu. 10 Udigili hawa: hamosu dunu da Soloumane ea moilai amola diasu gagubi hawa: hamosu hamoi. Amola ouligisu dunu 250 agoane da ili ouligili sesesu.

11 Soloumane da idua (Idibidi hina bagade idiwi) Da:ibidi Moilai bai bagade yolesili, hina bagade diasu amo Soloumane da igili gagui, amoga oule asi. Soloumane da amane sia:i, “E da Isala:ili hina bagade Da:ibidi ea diasu ganodini esalumu da hamedei. Bai adi sogebi Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da dialu ba:sea, da hadigi hamoi dagoi ba:sa.”

12 Soloumane da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu amola Hahawane Gilisili Olofole Iasu, amo oloda e da Hina Godema Debolo Diasu midadi gagui, amo da:iya gobele sali.

13 *E da Mousese Sema dedei defele, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu amo hadigi eso huluane hamosu. Amo hadigi eso da Sa:bade eso, oubi amola ode huluane, Oubi Gaheabolo Lolo Nasu, amola Lolo Nasu udiana ode huluane hamoi, amo Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu, Ha:i Manu Gaheabolo Fai Lolo Nasu amola Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu. 14 E da ea ada Da:ibidi (Gode Ea hawa: hamosu dunu) ea hamoma:ne sia:i defele, gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu amo da gobele salasu dunu ilia gesami hea:su fidi, amo ilia hawa: hamosu ilegei. Amola e da logo ga:su sosodo aligisu dunu ilia eso huluane hawa: hamosu ilegei. 15 Ilia da liligi ligisisu sesei hawa: hamosu amola hawa: hamosu eno huluane, amo hina bagade Da:ibidi ea

hamoma:ne sia:i liligi huluanedafa didili hamosu.

16 Amogalu, Soloumane ea hamonanu liligi da hamoi dagoi ba:i. Debolo Diasu bai mui asili Debolo Diasu gagui dagoloba, hawa: hamosu huluane da didili hamoi dagoi ba:i.

17 Amalalu, hina bagade Soloumane da Isionegiba moilai amola Ila:de moilaiga asi. Isionegiba amola Ila:de da Idome soge ganodini Agaba Gogomai bega: dialebe ba:i.

18 Hina bagade Haila:me da dusagai gilisi ema iasi. Amola e da bagade dawa:su dusagai hawa: hamosu dunu, amo Soloumane ea hawa: hamosu dunu fidimusa:, asunasi. (19) Ilia amo dusagane gagai amo ganodini foga mini asili, Oufe sogega doaga:i. Amoga ilia da Soloumanema gouli defei 12 danese agoane gaguli misi.

9

Siba Sogega Uda hina bagade da Sofe Misi (1 Hina 10:1-13)

1 *Siba sogega uda hina bagade da Soloumane ea gasa bagade hou nababeba:le, e da Yelusaleme moilai bai bagadega ema gasa bagadewane adoba:musa: misi. E da ea fidisu dunu amola uda bagohame oule misi. Amola ga:mele amo da:iya da hedama:ne fodole nasu amola nina: hamomusa: noga:idafa igi amola gouli bagadedafa, amo e da oule misi. E da Soloumanema gousa:beba:le, e da ea asigi dawa:su defele, Soloumanema bagadewane adole ba:i. 2 Soloumane da amo adole ba:su

* **8:13:** Idisu 28:9-10; 28:11-15; 28:16 - 29:39; Gadili Asi 23:14-17; 34:22-23; Mousese ea Malasu 16:16 * **9:1:** Ma:diu 12:42; Luge 11:31

huluane defele bu adole i. Adole ba:su afadafa e bu adole imunu hamedei da hamedafa galu.

3 Siba sogega uda hina bagade da Soloumane ea bagade dawa:su nabi. E da hina bagade diasu ea gagui liligi, amo ba:i dagoi. 4 E da ha:i manu amo hina bagade diasu ea esalebe dunu ilia da nasu amola Soloumane ea eagene ouligisu dunu ilia diasu amola ea hawa: hamosu dunu ilia hamobe amola ilia afaididi salasu abula amola hawa: hamosu dunu amo da ea lolo nabe ganodini e fidi amola gobele salasu hou e da Debolo Diasuga hamoi, amo huluane ba:beba:le, Siba uda hina da baligili fofogadigili, dogo gulugului ba:i.

5 E da hina bagade Soloumanema amane sia:i, “Na sogega esaloba, na da dia hou amola bagade dawa:su hou nabi dagoi. Na da wali ba:sa - amo huluane da dafawanedafa. 6 Be amo na da dafawaneyale hame dawa:beba:le, na da nisu amo ba:musa:, guiguda: misunusa: dawa:i. Be dia hou la:idi fonobahadi fawane na da nabi. Dia bagade dawa:su amola gaguiwane hou da nama adoi amo bagade baligisa. 7 Dia hawa: hamosu dunu da eso huluane dili esalebeba:le amola dia bagade dawa:su sia: nabalebeba:le, ilia da hahawane bagade. 8 Dia Hina Godema nodoma! E da Dima hahawane bagade hou amo olelema:ne, di Isala:ili fi amo ouligima:ne ilegei. E da Isala:ili fi ilima eso huluane mae fisili asigimuba:le, e da di Ea sema noga:le ouligima:ne amola Isala:ili molole ouligima:ne, ilegei dagoi.”

9 Siba sogega uda hina bagade da hina bagade Soloumanema iasu liligi e da gaguli misi, amo ema i. Amo da gouli defei danese biyaduyale gadenei amola hedama:ne fodole nasu amola nina: hamosu noga:idafa igi bagohame. Hedama:ne fodole nasu amo e da ema i da, eno dunu musa: ema iasu amo bagadewane baligi.

10 (Haila:me ea dusagai gilisi da Oufe sogega gouli bagade gaguli misi. Amola ilia da amoga ‘yunibe’ ifa amola nina: hamosu igi bagohamedafa gaguli misi. 11 Soloumane da amo ‘yunibe’ ifa amoga fa:gu amo Debolo Diasu amola hina bagade diasu ganodini hahamoi. Amola amoga e da sani baidama amola ‘laia’ amo gesami hea:su dunu fidima:ne hahamoi. Amo ‘yunibe’ ifa da noga:idafa. Dunu da musa: agoai liligi Isala:ili amoga hame gaguli misi. Amola fa:no, agoai liligi da Isala:ili sogega hamedafa ba:i.)

12 Hina bagade Soloumane da Siba soge uda hina bagade ema ea adole ba:i liligi huluane ema i. Amola Siba sogega uda hina bagade da ema hahawane dogolegele iasu iabeba:le, amo huluane defele e da Siba hina bagade udama i. Amalalu, uda hina bagade amola ea hawa: hamosu dunu da Siba sogega buhagi.

Hina bagade Soloumane ea Bagade Gagui (1 Hina 10:14-25)

13 Ode huluane hina bagade Soloumane da gouli defei danese 20 agoane baligili lasu. 14 Amola e da bidi lasu ouligisu dunuma su (‘da:gisi’) lai. E da bidi lasu hou hamobeba:le eno baligili gale lai. Amola Ala:ibia hina bagade amola Isala:ili gilisisu soge bai ouligisu dunuma bidi afadenei ianusu lai. 15 Soloumane da sia:beba:le, ilia da da:igene ga:su bagade 200 agoane hahamoi. Amo afae afaega ilia da gouli defei 6gilougala:me agoane amoga dedebole legele ga:i. 16 Amolawane, e da da:igene ga:su fonobahadi 300 agoane hamone, ilima gouli defei2 gilougala:me gadenene,

amoga dedebole legele gaga:i. Ea sia:beba:le, ilia da amo da:igene ga:su huluane Lebanone Iwila Sesei amo ganodini sali.

17 Amolawane, ea hamoma:ne sia:beba:le, ilia da fisu bagadedafa hamoi. Amo fisu la:ididili da 'aifoli' amoga dedeboi amola eno la:idi da gouli noga:idafa amoga dedeboi. 18 - 19 Amo fisu da:iya heda:su fofa:gui da gafeyale ba:i. Fa:gu afae afae amo ea bidiga huluane da laione wa:me agoaila dedenesisi ba:i. Amo gilisili da laione agoaila fagolisi galu ba:i. Fisu baligiadili da bulamagau gawali ea dialuma agoaila dedenesisi ba:i. Amola fisu ea lobo ligisisu aduna la:idi gadili da laione agoaila dedenesisi ba:i. Fisu amo agoai da fifi asi gala huluane amo ganodini afae hamedafa ba:i. 20 Soloumane ea hano nasu faigelei huluane da gouligamusu hahamoi. Amola gobele nasu liligi amola gasa:le nasu liligi huluane Lebanone Iwila Sesei amo ganodini dialu da gouligamusu hahamoi. Liligi afae da silifaga hame hahamoi. Bai Soloumane ea esalebe eso amoga, ilia da silifa bagade hame hanai galu. 21 Soloumane da dusagane gagai gilisisu amo da gilisili Haila:me ea dusagane gagai gilisisu, hano wayabo bagadega ahoanu. Ode udiana gidigili, ea dusagane gagai gilisisu da gouli, silifa, 'aifoli' amola 'magi' ohe gaguiwane, ema buhagisu.

22 Hina bagade Soloumane ea bagade dawa:su hou amola bagade gagui hou da osobo bagadega hina bagade huluane ilia hou baligi dagoi ba:i. 23 Amola fifi asi gala huluane da bagade dawa:su amo Gode da ema i, amo nabimusa:, ema misunu hanai galu.

24 Ode huluane mae fisili, ilia da e ba:la manoba, bidi gagulimusu masu. Ilia da silifa, gouli, abula, gegesu liligi, hedama:ne fodole nasu, hosi amola 'miule' amo gagaguli mafia:su.

25 †Soloumane da gegemusa:gini, sa:liode sesei 400 agoane amola dadi gagui dunu fila heda:ma:ne hosi 12,000 agoane gagadoi. Mogili e da Yelusaleme moilai bai bagadega dialoma:ne yolesi. Amola mogili e da moilai oda enoenoi amoga dialoma:ne yolesisi. 26 ‡E da hina bagade huluane amo da soge Iufala:idisi Hanoga asili Filisidini soge amola Idibidi alaloa doaga:i, amo ouligisu, e da ili huluanema ouligisudafa esalu.

27 Soloumane ea ouligibi ganodini, silifa da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini bagadewane dialebeba:le, udigili gele agoai diafulubi ba:i. Amola dolo ifa da gilisidafaba:le, 'sigamo' udigili ifa Yuda agolo sogega lelefulubi ilia idi defele agoai ba:i.

28 §Hina bagade ea bidi lasu ouligisu dunu da Musa:li amola Silisia soge amoga hosi bidi lale, Isala:ili sogega oule misi.

Soloumane ea Bogoi (1 Hina 11:41-43)

29 Hou huluane amo Soloumane hamoi, ea hawa: hamosu mui amola dagosu, amo da "Balofede dunu Na:ida:ne ea Hamonanusu Meloa, amola Siailou dunu Ahaidia ea Ba:la:lusu Meloa" amola "Balofede Dunu Idou ea Esalebe Ba:i Meloa", amo ganodini dedene legei. Amo meloa dedei ilia da amolawane da Isala:ili hina bagade Yeleboua:me ea hou olelesa. 30 E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode40agoane Isala:ili fi ouligisu. 31 E da bogole, Da:ibidi Moilai bai bagade amo ganodini uli dogonesali. Eagofe Lihouboua:me da e bagia Isala:ili hina bagade hamoi

† **9:25:** 1 Hina 4:26 ‡ **9:26:** Mui 15:18; 1 Hina 4:21 § **9:28:** Mousese ea Malasu 17:16

10

Isala:ili ga (north) Fi Ilia da Odoga:i
(1 Hina 12:1-20)

1 Isala:ili ga (north) fi dunu huluane da Lihouboua:me hina bagade
hamomusa:, Siegeme moilai bai bagadega gilisila misi. Lihouboua:me da
amoga asi. 2 Be Yelouboua:me (Niba:de egefe - e da Soloumaneba:le Idibidi
sogega hobea:i) e da amo hou nababeba:le, Idibidi soge fisili, buhagi.
3 Isala:ili ga (north) fi huluane da e ilima misa:ne sia:na asi. Amalalu,
ilia da gilisili Lihouboua:mema asili, amane sia:i,

4 "Dia ada Soloumane da ninima gasa fili hamobeba:le, ninia dioi bagade
nabasu.

Di da amo gasa fili olelesu hou fisili, amola ninia dioi hagilisisia, amola
nini asabole esaloma:ne hamosea, ninia da dima molole fa:no bobogemu."
5 Lihouboua:me da bu adole i, "Na da eso udiana esalu, bu masea, dilima
bu adole imunu." Amaiba:le, ilia da fisili asi. 6 Hina bagade Lihouboua:me
da asigilai dunu (amo da musa: ea ada Soloumane ea fada:i sia: fidisu
dunu) ilima amane adole ba:i, "Dilia adi dawa:bela:? Na da amo dunuma
adi adole ima:bela:?"

7 Ilia amane adole i, "Di da amo dunu fi noga:le fidimusa: dawa:sea,
di ilia adole ba:su amoma asigiwane bu adole ima. Amasea ilia da eso
huluane dima molole hawa: hamomu."

8 Be Lihouboua:me da asigilai dunu, ilia fada:i sia: hame nabi. Be
amomane e da ayeligi dunu e ili gilisili asigilai, ilia sia: fawane nabi. Bai
e da ayeligi dunu ili amo ea fada:i sia: fidisu dunu hamoi. 9 E da ilima
amane adole ba:i, "Dilia da nama adi hamoma:ne fada:ne sia:sala:? Amo
dunu ilia da nama, ilia asabole esaloma:ne hamoma:ne sia:sa. Na da ilima
adi sia:ma:bela:?"

10 Ilia da bu adole i, "Di ilima amane adole ima, 'Dilia da na ada da gasa
fili hamosu dawa:sala:? Hame mabu! Na lobo sogo fonobahadi ea defei
da na ada ea buluga:su dedei amo baligisa.' 11 Amola ilima eno adole ima,
'Dafawane! Na ada da dili dioi bagade nabima:ne hamoi. Be na da dioi
bagade baligili dilima imunu. Na ada da dili fegasu efe amoga fai. Be na
da fegasu efe bagadedafa amoga dili famu!' "

12 Eso osoda baligili, Yelouboua:me amola dunu huluane, hina bagade
Lihouboua:me ea hamoma:ne sia:i defele, ema sinidigi. 13 Lihouboua:me
da asigilai dunu ilia fada:i sia: mae dawa:le, dunu huluane ilima gasa
fili sia:i. 14 E da ayeligi ilia fada:i sia: defele sia:i. E amane sia:i. "Dilia
da na ada da gasa fili hamosu dawa:sala:? Hame mabu! Na lobo sogo
fonobahadi ea defei da na ada ea buluga:su defei amo baligisa. Dafawane!
Na ada da dili dioi bagade nabima:ne hamoi. Be na da dioi bagade baligili
dilima imunu. Na ada da dili fegasu efe amoga fai. Be na da fegasu
efe bagadedafa amoga dili famu!' " 15 Hina Gode Ea hanaiga, hou amo
E da Siailou Balofede (Gode Sia: Alofesu dunu) Abaidia ea lafidili amo
Yelouboua:me (Niba:de egefe) ema sia:i, amo doaga:i dagoi ba:i. Hina
bagade Lihouboua:me da dunu fi ilima gasa fili hamoi, amo ea bai da
goea.

16 *Dunu huluane da hina bagade da ilia sia: nabimu higa:i, amo
ba:beba:le, ilia da amane halale sia:i, "Da:ibidi amola ea sosogo fi

* **10:16:** 2 Sa:miuele 20:1

fisiagama! Ilia da nini hamedafa fidisu! Isala:ili dunu! Ninia da afia:la:di! Lihouboua:me hisu ouligima:ma!”

Isala:ili dunu da amanewane odoga:su. 17 Amola Lihouboua:me da dunu fi Yuda soge ganodini, amo fawane ouligimu ba:i.

18 Amalalu, hina bagade Lihouboua:me da udigili sesei hawa: hamosu dunu ilia ouligisu dunu A:dounaila:me amo Isala:ili dunuma asunasi. Be ilia da e igiga gala:le medole legei. Amo ba:beba:le, Lihouboua:me da ea ‘sa:liode’ amo da:iya fila heda:le, Yelusaleme moilai bai bagadega hobeale asi. 19 Amo eso fa:no, Isala:ili ga (north) fi dunu da Da:ibidi ea ouligisu sosogo fi ilima lelele esalu.

11

Siema:ia ea Ba:la:lusu (1 Hina 12:21-24)

1 Lihouboua:me da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:lalu, e da baligili noga:i dadi gagui dunu 180,000 agoane, amo Yuda amola Bediamini fi ilima gilisi. E da gegene, bu ga (north) Isala:ili fi ili bu ouligimusa: dawa:i. 2 Be Gode da Ea Sia: Alofesu dunu (balofede) Siema:ia ema amane sia:i, 3 “Lihouboua:me amola Yuda amola Bediamini fi dunu huluane ilima amane sia:sima, 4 ‘Dilia fidafa Isala:ili dunu ili mae doagala:ma! Dilia huluane diasuga masa! Hou da wali doaga:i amo da Na hanaiga doaga:i.” Ilia huluane da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nabi dagoi, amola ilia diasuga buhagi.

Lihouboua:me da Yuda moilale gagai amo Gagili Sali

5-10 Lihouboua:me da Yelusaleme ganodini esalu. Ea sia:beba:le, Yuda dunu da moilai bai bagade hagudu dedei, amo gagili sali:- Bedeleheme, Ida:me, Degoua, Bedese, Siougou, Adala:me, Ga:de, Malisia, Sife, A:doula:me, La:igisi, Asoga, Soula, A:idialone amola Hibalone. 11 E da amo huluane gasawane gagili sali, amola afae afae ouligima:ne, ouligisu dunu ilegei. Afae afae amo ganodini, e da ha:i manu, olife susuligi amola waini hano lidili legei. 12 Amola ea da da:igene ga:su amola goge agei, amo gagili sali moilai bai bagade ganodini lidili legei. E da Yuda fi amola Bediamini fi gasawane ouligima:ne agoane hamosu.

Gobele Salasu Dunu amola Lifai Fi Dunu da Yuda Sogega Misi

13 Gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu, ilia da Isala:ili soge fisili, ga (south) Yuda sogega misi. 14 Lifai fi dunu da ilia ohe fi ilia ha:i nasu soge amola eno soge fisili, Yuda sogega amola Yelusaleme moilai bai bagadega misi. Bai hina bagade Yelouboua:me amola e bagia dunu da ilia Hina Godema gobele salasu hawa: hamomu logo ga:i dagoi. 15 *Yelouboua:me da hi hanaiga, gobele salasu dunu amo da ogogosu ‘gode’ amola wadela:i a:silibu amola ea loboga hamoi bulamagau mano gawali agoai, ilima nodone sia:ne gadosu hou ouligima:ne, ili ilegei. 16 Isala:ili fi huluane amoga, nowa da Isala:ili Hina Godema moloiwane fa:no bobogemusa: dawa:i, ilia da Isala:ili soge fisili, Lifai fi dunuma fa:no bobogele, Yelusalemega asi. Bai ilia da ilia aowalalia Hina Godema gobele salasu hou hamomusa: hanai galu. 17 Amo dunu da Yuda fima gilisibiba:le, Yuda da gasa bagade ba:i. Ode udianaga, ilia da Soloumane

* **11:15:** 1 Hina 12:31

egefe Lihouboua:me fuligala:i. Amola ilia da hina bagade Da:ibidi amola hina bagade

Soloumane ela esalebe galu, amo defele, ilia da hahawane esalu.

Lihouboua:me ea Sosogo

18 Lihouboua:me da Ma:ihala:de lai. Ma:ihala:de ea ada da Yelimode (Da:ibidi egefe). Ea ame da A:biha:ile (Ilaia:be idiwi amola Yesi ea aiya:). 19 Lihouboua:me amola Ma:ihala:de elea dunu mano da Yeuse, Siemalaia amola Sa:iha:me. 20 Fa:no, Lihouboua:me da Ma:iaga (A:basalome idiwi) amo lai. Eleagefelali da Abaidia, A:da:i, Sisa amola Siloumode. 21 Lihouboua:me da udadafa 18 agoane lai amola gidisedagi uda 60 agoane lai. Egefelali idi da 28 agoane, amola idiwilali idi da 60 agoane. Hi dogolegeidafa uda da Ma:iaga. 22 Ma:iaga amola egefe Abaidia da Lihouboua:me ea dogolegeidafa. Amaiba:le, Lihouboua:me da Abaidia amo e bagia hina bagade hamoma:ne ilegei. 23 Lihouboua:me da dawa:iwane hamonanusu. E da egefelali ilima hawa: hamosu ilegei. Ea sia:beba:le, ilia da Yuda amola Bediamini soge amola gagili sali moilai bai bagade, amo ganodini ouligisu hawa: hamosu. E da liligi bagade ilima i, amola ilia lama:ne, uda bagohame ilima i.

12

Idibidi Dunu da Yuda Soge Doagala:le, Golili Sa:i
(1 Hina 14:25-28)

1 Lihouboua:me da gasa fili, ea ouligisu hou didili lalegagui dagoloba, e amola ea fi dunu da hedolowane, Hina Gode Ea Sema yolesiagai. 2 Ilia da Hina Godema baligi fa:iba:le, Lihouboua:me ea ouligibi ode bi amoga, ilia da se iasu ba:i. Idibidi hina bagade Siaisia:ge da Yelusaleme doagala:i. 3 Siaisia:ge ea dadi gagui wa:i da sa:liode 1,200 agoane, hosiga fila heda:i dadi gagui dunu 60,000 agoane amola dadi gagui dunu eno idimu hame gala. Ea dadi gagui dunu mogili da Libia, Sagimi amola Idioubia sogega misi. 4 E da Yuda gagili sali moilai bai bagade huluane susuguli, mogodigili ahoana, Yelusalemega doaga:i.

5 Balofede dunu Siema:ia da hina bagade Lihouboua:me amola Yuda ouligisu dunu (ili huluane da Siaisia:gema beda:iba:le, Yelusaleme ganodini gilisili esalebe ba:i) ilima asili, amane sia:i, “Hina Gode da dilima amane sia:ne iaha, ‘Dilia da Na fisiagaiba:le, Na da Siaisia:ge amo ea dili hasalima:ne, fisiagai dagoi.’ ”

6 Lihouboua:me amola Yuda ouligisu dunu da ilia wadela:i hou gogosiane fofada:i. Ilia amane sia:i, “Dafawane! Hina Gode Ea wali hamobe da moloidafa.”

7 Hina Gode da amo ba:beba:le, bu Siema:iama amane sia:i, “Ilia da ilia wadela:i hou gogosiane fofada:iba:le, Na da ili hame gugunufinisimu. Be Siaisia:ge da ili doagala:sea, ilia da gugunufinisidafa hame ba:mu. Na ougidafa hou da Yelusalemema hame doaga:mu. 8 Be Siaisia:ge da ili hasalimu. Nama hawa: hamosu hou amola osobo bagade ouligisu dunuma hawa: hamosu hou da hisu. Amo ilia da dawa:mu.”

9 *Hina bagade Siaisia:ge da Yelusalemega misini, e da Debolo Diasua amola hina bagade diasua, noga:i liligi huluane susugui. E da huluanedafa susugui dagoi, amola gouliga hamoi da:igene ga:su, Soloumane ea hamoi liligi, amo huluane susugui.

---

* **12:9:** 1 Hina 10:16-17; 2 Hou Olelesu 9:15-16

10 Amo buga:ma:ne, Lihouboua:me da eno da:igene ga:su, balasega
hamoi. E da amo ouligima:ne, logo ga:su sosodo aligisu dunu ilegei. 11 Eso
huluane, Lihouboua:me da Debolo Diasuga ahoasu, sosodo aligisu dunu
da da:igene ga:su gaguli ahoasu. Amalu, ilia da bu sosodo aligisu sesei
ganodini ligisisu. 12 E da Hina Gode Ea se iasu hame hihiba:le, Hina Gode
da e dafawanedafa hame gugunufinisi. Amola Yuda fi da bu hahawane
ba:i.

Lihouboua:me ea Ouligibi Hou.

13 Lihouboua:me da Yelusalemega esala, ea ouligisu hou hamosu. Ea
gasa da bu heda:i. E da lalelegele, ode 45 esalu, Yuda fima ouligisu
hou mui, amola e da Yelusalemega esala, ode 17 agoane Yuda fi ouligisu.
(Hina Gode da Isala:ili soge ganodini, Ema nodone sia:ne gadosu sogebi,
Yelusaleme moilai bai bagade, amo fawane ilegei.) Lihouboua:me ea ame
da Na:ima. Na:ima da A:mounaide uda.

14 Lihouboua:me da wadela:le hamosu. Bai e da Hina Gode Ea hanai
hou hame hogosu. 15 Lihouboua:me ea hou, e da muni hahamona asili
dagoi, amola ea sosogo fi ilia hou, amo da "Balofede Dunu Siema:ia ea
Hamonanu" meloa dedei amola "Balofede Dunu Idou ea Hamonanu"
meloa dedei amo ganodini dedene legei. Lihouboua:me da mae fisili,
Yelouboua:mema gegenanu. 16 Lihouboua:me da bogoloba, ilia da ea da:i
hodo amo Da:ibidi ea Moilai bai bagadega hina bagade ilia dogonesisu
sogebi amoga gele gelaboga sali. Egefe Abaidia da e bagia, Yuda fi dunu
ilia hina bagade hamoi.

13

Abaidia da Yelouboua:mema Gegei
(1 Hina 15:1-18)

1 Yelouboua:me da Isala:ili fi hina bagade hamone, ode 18 agoane
ouligilalu, Abaidia da Yuda hina bagade hamoi. 2 E da ode udiana
Yelusalemega esala, Yuda fi ouligisu. Ea ame da Ma:iaga (Iuliele idiwi).
E da Gibia moilai bai bagadega misi.

Abaidia amola Yelouboua:me da ha lale gegei. 3 Abaidia ea dadi gagui
dunu idi da 400,000 agoane. Ema gegemusa:, Yelouboua:me da dadi gagui
dunu 800,000 agoane gilisi.

4 Amo dadi gagui wa:i aduna da Ifala:ime agolo sogega wa:i fi. Hina
bagade Abaidia da Semala:imi goumia heda:le, Yeloubouma:ne amola
Isala:ili dunuma amane wele sia:i, "Na sia:be nabima! 5 Dilia amo hou
hame dawa:bela:? Isala:ili Hina Gode da eso huluane dialoma:ne gousa:su,
Da:ibidi amola egaga fi ilima hamoi. E amane ilegele sia:i, 'Da:ibidi amola
egaga fi da mae fisili, eso huluane Isala:ili fi ouligilalumu.

6 Be Yelouboua:me (Niba:de egefe) da ea hina bagade Soloumanema
odoga:i.

7 Fa:no, e da hamedei wadela:i hamosu dunu gilisili, ilia da Soloumane
egefe Lihouboua:me ema odoga:i. Lihouboua:me da ayeligi amola
buluduiba:le, ilima dabe gegemu hamedei ba:i. 8 Be wali di da nama
gegemusa: dawa:beba:le, di da ouligisu hou amo Hina Gode da Da:ibidi
amola egaga fi ilima ilegei, ilima gegemusa: dawa:lala. Di da dadi gagui
wa:i bagadedafa oule misi, amola gouliga hamoi bulamagau gawali agoai
Yelouboua:me ea loboga hamoi 'gode' amola gaguli misi.

9 Di da Hina Godema gobele salasu dunu Elane egaga fi amola Lifai fi
dunu huluane sefasi. Di da eno fifi lai dunu defele, dia hanaiga ogogosu
gobele salasu dunu ilegei. Nowa dunu da bulamagau gawali o sibi fesuale
agoane gaguli masea, di da e 'gobele salasu' dunu ilegesa. Amasea, e da
dia ogogosu loboga hamoi 'gode' ilima gobele salasu hou hamosa.
10 Be ninia da Hina Godedafa Ea hawa: hamonana. Ninia da E hame
fisiagai. Elane egaga fi dunu da gobele salasu hawa: hamonana, amola
Lifai fi dunu da ili fidisa.
11 Hahabe amola daeya huluane, ilia da Hina Godema gabusiga:
manoma gobele sala, amola oloda da:iya ohe gogo gobele sala. Ilia da agi
ga:gi Godema ima:ne, amo noga:le dodofei fafai da:iya ligisisa amola daeya
huluane gamali amo da gouliga hamoi bai da:iya lela, amo wa:sa. Ninia da
Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamonana. Be dilia da Hina Gode
fisiagai dagoi. 12 Gode Hisu da ninia bisilua, amola Ea gobele salasu dunu
da dalabede gaguiwane, ninia dima gegema:ne fulabomusa: momagele
lela. Isala:ili fi dunu! Dilia aowalalia Hina Godema mae gegema! Dilia
nini hasalimu da hamedei ba:mu."
13 Amogaluwane, Yelouboua:me da ea dadi gagui dunu mogili, ili Yuda
dadi gagui wa:i baligia logo legema:ne asunasi. E da eno dadi gagui amo
Yuda wa:i midadi doagala:ma:ne asunasi. 14 Yuda dadi gagui dunu da ba:le
gagaloba, ili eale disi ba:i. Ilia da Hina Godema ili fidima:ne disa wele
sia:i, amola gobele salasu dunu da dalabede fulaboi. 15 Yuda dadi gagui
dunu da ha:giwane wele sia:ne, Isala:ili dadi gagui wa:i doagala:i. Abaidia
hi bisili doagala:i. Gode da Yelouboua:me amola Isala:ili dadi gagui wa:i
hasali. 16 Isala:ili dunu da Yuda dadi gagui dunuba:le hobeale asi. Gode
da ili fidiba:le, Yuda dadi gagui ilia Isala:ili hasali. 17 Abaidia amola ea
dadi gagui wa:i da Isala:ili dadi gagui wa:i dafawanedafa hasali. Ilia da
Isala:ili bisilua dadi gagui dunu 500,000 agoane medole legei. 18 Yuda dunu
da ilia aowalalia Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, amo Ea
fidima:ne adole ba:beba:le, ilima ha lai dunu amo hasali dagoi ba:i.
19 Abaidia da Yelouboua:me ea dadi gagui wa:i se bobogele, Isala:ili
moilai bai bagade mogili susugui. Amo da Bedele, Yesiana, Ifalone amola
moilai fonobahadi amo sisiga:le dialu. 20 Yeleboua:me ea gasa da fisi ba:i.
Abaidia da Yuda soge ouligiloba, Yelouboua:me da ea gasa hou bu hame
lai. Fa:nowane, Hina Gode da e fane legei dagoi.
21 Be Abaidia ea gasa da bu bagade heda:i. E da uda ba:lisi (14) agoane
lai amola egefelali idi da 22 agoane amola idiwilali idi da silisi (16) agoane.
22 Abaidia ea eno hamonanusu amola ea sia: amo da "Balofede Dunu Idou
ea Hamonanu" meloa dedei amo ganodini dedene legei.

14

Hina bagade A:isa da Idioubia Fi Hasalasi

1 Hina bagade Abaidia da bogoloba, ilia da e Da:ibidi ea Moilai bai
bagadega hina bagade ilia bogoi salimusa: gele gelabo dogonesi dialu,
amoga sanasi. Abaidia da bogoloba, ea mano A:isa da hina bagade
hamobeba:le, Yuda dunu ilia ode nabuane agoane hahawane olofoiwane
esalu. 2 A:isa da Hina Gode, ea Godedafa amo e hahawane ba:ma:ne, hou
moloi amola noga:le hamosu. 3 A:isa da ga fi dunu ilia gobele salasu fafai
amola ogogosu 'gode'ma sia:ne gadosu sogebi amola ilia sema duni bugi
amo huluane mugululi fofasi. Amola ogogole 'gode' Asila agoaila loboga

hamoi, amo huluane abusa:le sasali. 4 A:isa e da Yuda dunuma, ilia Hina Gode, Ea hou defele hamoma:ne, fada:i sia:su. Ilia aowalalia Gode Ea olelei amola hamoma:ne sia:i defele, nabawane hamoma:ne fada:i sia:nanasu. 5 Bai e da moilai bagade ganodini ogogole 'gode'ma sia:ne gadosu sogebi amola gobele salasu fafai amo Yuda soge ganodini dialu, huluane mugululi fasi dagoiba:le, ea oule fi da hahawane bagade galu. 6 E da Yuda moilai bai bagade gagili sali. Amola e esalebe galu, Yuda moilai bai bagade huluane amo ganodini noga:le gagole gagai dagoiba:le, ode bagohame halasu mae ba:le hahawane esalusu, amola Hina Gode da ema hahawane olofosu hou i. 7 E da Yuda fi dunu ilima amane sia:i, "Niniamone moilai bagade huluane noga:le gagagola heda:le logo agenesisi amo ga:sisili banenesisila:di. Ninia da Hina Gode Ea sia: nabawane hamobeba:le, hahawane fi esala. Ea da nini noga:le ouligili noga:le gagagulasa." Amola ilia noga:le moi lale, diasu gaguli, didili fifi ahoanu. 8 Hina bagade A:isa ea dadi gagui wa:i da Yuda fi 300,000 agoane amola Bediamini fi dunu 280,000 agoane. Yuda fi dunu ilia da da:igene ga:su bagade amola goge agei gagui. Bediamini fi dunu da da:igene ga:su fonobahadi amola oulali gagui galu. Amo dunu huluanedafa da medenegini dadawa:su, amola noga:le adoba:i dunu galu.

9 Idioubia dunu ea dio amo Sila ea dadi gagui idimu hamedei dunu amola 'saliode' 300 agoane ilia Yuda fi ilima doagala:la misi. Ilia da gusuba:i mogodigili, Malisia moilai bai bagadega doaga:i. 10 A:isa da dabe gegena asi, amola gegesu sogebi Sefada Fago, Malisia moilai bai bagade gadenene amogawi wa:i fi dialu. 11 Hina Bagade A:isa ea Godema amane sia:ne gadoi, "Hina Bagade! Di da gasa hamedei dadi gagui dunu amo gasa bagade dadi gagui defele ili gasa lama:ne hamosu dawa:. Hina Gode! Waha Dia nini fidima! Bai ninia da Dima fawane dafawaneyale dawa:beba:le, amola Dia Dioba:le, amo dadi gagui bagohame ilima gegemusa: misi. Hina Bagade, Di da

ninia Godedafa. Dunu afaega Di hasalasimu hamedei."

12 A:isa ea dadi gagui dunu da Idioubia dadi gagui dunuma doagala:beba:le, Hina Gode da Idioubia dadi gagui hasalasi. 13 Idioubia dunu da hobea:iba:le, A:isa ea dadi gagui dunu da ili se bobogele, Gila moilai bai bagadega doaga:i. Amaiba:le, Idioubia dadi gagui dunu bagohame medole legeiba:le, sagisimu hamedei ba:i. Hina Gode amola Ea dadi gagui wa:i da ilia hasali dagoi. Amola dadi gagui dunu da liligi bagohame susugui. 14 Amalalu, A:isa ea dadi gagui dunu ilia da moilai amo da Gila gadenene dialu, amo huluane gugunufinisi. Bai dunu huluane da Hina Godeba:le bagadewane beda:i. Ilia da moilai huluane mugululi, liligi bagohame susugui. 15 Ilia da ohe oule fi dunu amo huluane doagala:le, amola sibi amola ga:mele bagohame susugulalu, Yelusaleme moilai bai bagadega buhagi.

15

A:isa Ga:ba Hou Hamoi

1-2 Gode Ea A:silibu da A:salaia (Oudede egefe) ema aligila sa:i. Amola e da hina bagade A:isa ba:musa: asi. E da amane wele sia:i. "Hina bagade A:isa! Amola Yuda fi amola Bediamini fi dunu huluane! Na sia: nabima! Dilia da Hina Godema noga:le fa:no bobogesea, E da dilima gamu. Dilia E hogosea, E ba:mu. Be dilia E baligi fa:sea, E da dili fisidigimu. 3 Eso bagohame, Isala:ili fi da Godedafa hamedene, gobele salasu olelesu dunu hamedene, amola sema hamedenewane esalu. 4 Be se nabasu da ilima

doaga:loba, ilia da Isala:ili Hina Godema bu sinidigi. Ilia da E hogolalu, ba:i dagoi.

5 Amo esoga, dunu da hahawane halegale lalumu hamedei ba:i. Bai bidi hamosu amola wili gala:su, amo soge huluane ganodini ba:i. 6 Fi afae da fi eno amo banenesi. Moilai bai bagade da eno moilai bai bagade amo banenesi. Bai Gode da amo se nabasu ilima i dagoi. 7 Be dilia da gasa fili, mae da:i dioma. Dilia hawa: hamobeba:le, bidi noga:i lamu."

8 A:isa da A:salaia (Oudede egefe) amo ea ba:la:lusu sia: nababeba:le, ea dogo denesi. E da ogogosu 'gode' loboga hamoi liligi huluane Yuda soge, Bediamini soge amola moilai bai bagade huluane e da Ifala:ime sogega susugui, amo ganodini dialu amo mugululi fasi. Amola e da Hina Gode oloda amo da Debolo Diasu gagoi ganodini dialu, amo bu dodoa:i.

9 Ifala:ime, Ma:na:se amola Simione fi dunu bagohame da Isala:ili fisili, A:isama gai. Bai ilia Hina Gode da A:isama gai ba:i. A:isa da ili huluane, amola Yuda amola Bediamini fi dunu ema misa:ne sia:i. 10 Ili huluane da oubi osoda amola ode 15 A:isa ea ouligibi galu, Yelusalemega gilisi. 11 Amo esoga, ilia da ilia susugui liligi mogili, Hina Godema gobele salasu hamoi. Ilia da bulamagau 700 agoane amola sibi 7,000 agoane gobele sali. 12 Ilia aowalalia Hina Godema ilia asigi dawa:su huluane, amola ilia a:silibu huluane, amoga Ema nodone sia:ne gadolaloma:ne, ilegele sia:i dagoi.

13 Nowa da ayeligi o da:i hamoi, dunu o uda, amo da Hina Godema nodone sia:ne gadomu hihisia, ilia da amo medole legema:ne sia:i. 14 Ilia da Hina Gode Ea Dioba:le, amo ilegele sia:su noga:le ouligima:ne wele sia:i. Amalalu, ilia ha:giwane wele sisia:sa, dalabede fulabosu. 15 Yuda dunu huluane da amo ilegele sia:su (gousa:su) noga:le hamoiba:le, hahawane bagade ba:i. Ilia da Hina Godema nodone sia:ne gadobeba:le, hahawane bagade ba:i. Hina Gode da ili lale sali, amola Ea hamobeba:le, ili sisiga:le fi da ili hame doagala:i. 16 Hina bagade A:isa da ea aiya: Ma:iaga amo sefasi. Bai e da ogogosu uda 'gode' Asila, ema nodone sia:ne gadoma:ne, wadela:idafa 'gode' liligi ea loboga hamoi. A:isa da amo loboga hamoi 'gode' aba sasalili, Gidalone Fagoga ulagisi. 17 A:isa da ea esalusu huluane ganodini, Hina Godema madelagili esalebe ba:i. Be ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu sogebi mogili, e da hame gugunufinisi. 18 E da noga:i liligi amo ea eda Abaidia da Godema modale ligiagale i, amola gouli amola silifa amo hisu da modale ligiagale i, amo huluane Debolo Diasu ganodini lidili legei. 19 Isala:ili fi da olofole esalu, amogainini A:isa ea ouligibi ode 35 da doaga:i.

16

Isala:ili Fi da Yuda Fi Doagala:i
(1 Hina 15:17-22)

1 Yuda hina bagade A:isa ea ouligibi ode36 amoga, Isala:ili hina bagade Ba:iasia da Yuda soge doagala:le, golili sa:ili, e da Yuda gadili ahoasu logo ga:ma:ne, muni La:ima moilai gagili sali. 2 Amaiba:le, hina bagade A:isa da silifa amola gouli huluane Debolo amola hina bagade diasu amo ganodini hame lai dialebe ba:i, amo lale, eagene ouligisu dunu ilia Dama:saga:se moilai bai bagade, Silia hina bagade Beneha:ida:de (Da:balimone egefe amola Hisione ea aowa) amoma imunusa: gaguli masa:ne sia:i. Amola e da ilia ema amane sia:ma:ne sia:si, 3 "Ani da anianini, ania adalali

defele, dogolegemu da defea. Amo silifa amola gouli da digili hahawane dogolegele iasu. Wali di amola Isala:ili hina bagade Ba:iasia alialisu gousa:su hamoi amo damuma. Amasea, e da ea dadi gagui na soge ganodini asunasili esala, amo fadegale fasimu."

4 Hina bagade Beneha:ida:de da A:isa ea sia:i hahawane ba:i. Amaiba:le, e da ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola dadi gagui dunu ilia Isala:ili moilale gagale fi amo ili doagala:ma:ne, asunasi. Ilia da Aidione, Da:ne, A:ibele Bede Ma:iga moilale gagai, amola Na:fadalai soge moilai bai bagade huluane (amo ganodini ilia liligi ligisisu) fefedele lai. 5 Hina bagade Ba:iasia da amo hamoi sia: nababeba:le, La:ima moilai gagili salalu, amo yolesili, fisili asi. 6 Amalalu, hina bagade A:isa da Yuda soge ganodini amo dunu huluanedafa da gele amoga Ba:iasia da La:ima gagili sali, amo gaguli masa:ne sia:si. Amo liligi lale, A:isa da Bediamini soge moilai bai bagade Giba amola Misiba moilai bai bagade, amo gagili sali.

Balofede Dunu Hana:inai

7 Amogalu, balofede dunu Hana:inai da hina bagade A:isama asili, amane sia:i, "Di da Hina Gode Ea fidisu dafawaneyale mae dawa:le, be Silia hina bagade ea fidisu fawane lai dagoiba:le, Isala:ili hina bagade ea dadi gagui wa:i da diba:le hobea:i dagoi.

8 Idioubia dunu amola Libia dunu ilia dadi gagui wa:i amolawane da bagadedafa ba:i, amola ilia sa:liode amola hosiga fila heda:i dunu da bagohame ba:i. Be di da Hina Gode Ea fidisu hou dafawaneyale dawa:beba:le, E da dima hasalasu hou i dagoi. 9 Hina Gode da osobo bagade fi huluane dadawa:le sosodo ouligisa. Amola E da nowa dunu Ema madelagi amola hame hagasea, ema gasa iaha. Di da gagaoule hamoi dagoi. Amaiba:le, wahawinini, di da gegenana ahoanumu." 10 Amo sia: nababeba:le, A:isa da ougi bagade ba:i. Ea sia:beba:le, ilia da balofede dunu sia:inega lagili yolesi. Amogalu, A:isa da muni Yuda fi dunu mogili ilima dodona:gi hou hamosu.

A:isa da Bogoi
(1 Hina 15:23-24)

11 Hou huluane hina bagade A:isa hamoi, ea muni hamoi asili ea bogosu, amo huluane da "Yuda hina bagade ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei.

12 A:isa ea ouligibi ode 39 amoga, e da olobeba:le, emo gasuga:igi. Be amomane, e da Hina Godema hame sinidigi. E da udigili manoma legesu dunu ilima e fidima:ne hogoi. 13 E da olole, ode aduna gidigili, bogoi. 14 Ilia da ea da:i hodo amo gele gelabo hisu dogoi Daibidi ea Moilai bai bagadega dialu, amo ganodini sali. Ilia da ha:i manu fodole nasu amola gabusiga: manoma ea da:i hodoma dogone salimusa: momagema:ne legei. Amola ema didigia:musa:, lalu bagadedafa didi.

17

Yihosiafa:de da hina bagade Hamoi

1-2 A:isa da bogoloba, egefe Yihosiafa:de da e bagia hina bagade hamoi. Isala:ili da ema gegesa:besa:le, e da Yuda gagili sali moilai bai bagade, Yuda soge, amola moilai bai bagade Ifala:ime soge ganodini (amo A:isa da susugui), amo gaga:musa:, dadi gagui dunu amo sosodo aligima:ne ilegei. 3 Hina Gode da Yihosiafa:de hahawane dogolegele fidi. Bai e da

ea ada ea degabo hamosu defele, ogogosu ‘gode’ Ba:ilema nodone hame
sia:ne gadoi. 4 E da ea ada ea Gode Ema fawane hawa: hamosu. E da
Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamosu, amola Isala:ili hina bagade
ilia hou defele hame hamosu. 5 Hina Gode da fidibiba:le, e da gasawane
Yuda fi ouligilalu. Ea fi dunu huluane da ema nodone iasu gaguli misi.
E da bagade gaguiwane ba:i, amola dunu huluane da ema nodoi. 6 E
da hanaiwane amola hahawane Hina Gode Ea hawa: hamonanu. E da
ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi huluane, amola ogogosu
uda ‘gode’ Asila agoai loboga hamoi liligi huluane Yuda soge ganodini
dialu, amo gugunufinisi.
7 E da Yuda fi ode udiana ouligilalu, eagene ouligisu dunu amo Yuda
moilai bai bagadega sia: olelema:ne asunasi. Ilia dio da Beneha:iele,
Oubadaia, Segalaia, Nida:niele amola Maga:ia. 8 Lifai fi dunu sesegeane
amola gobele salasu dunu aduna da amo olelesu dunu sigi asi. Lifai
fi dunu ilia dio da Siema:ia, Nedanaia, Sebadaia, A:sahele, Similamode,
Yihonada:ne, A:dounaidia, Doubaidia amola Doba:dounaidia. Gobele
salasu dunu da Ilisiama amola Yihoula:me. 9 Ilia da Hina Gode Ea Sema
dedei buga gaguli, Yuda moilai dunu fi huluane ilima olelela asi.

Yihosiafa:de ea Hou Bagade

10 Hina Gode da hamobeba:le, Yuda soge sisiga:le fifi asi huluane da
beda:iba:le, Yihosiafa:dema gegemu hamedei ba:i. 11 Filisidini fi dunu
mogili da Yihosiafa:dema silifa bagade amola eno hahawane iasu ema
gaguli misi. Amola A:la:be fi dunu mogili da ema sibi 7,700 agoane amola
goudi 7,700 agoane gaguli misi. 12 Amaiba:le, Yihosiafa:de ea gasa da bu
bagade heda:i. E da Yuda soge huluane amo ganodini gagili sali moilai
amola moilai bai bagade gagui. 13 Amogawi, e da liligi amola ha:i manu
osea:idafa lidili legei.
E da Yelusaleme ouligima:ne, medenegi ouligisu dunu fi afae afae amoga
lale, ilegei.
14 A:dana da Yuda sosogo fi dadi gagui dunu ouligisu. Ea dadi gagui
dunu ili idi da
300,000 agoane. 15 E bisibagia da Yihouha:ina:ne. E da dadi gagui dunu
280,000 agoane ouligi. 16 Yihouha:ina:ne bagia da A:masaia (Sigalai egefe).
E da dadi gagui dunu 200,000 agoane ouligi. (A:masaia da hahawane
Hina Gode Ea hawa: hamomusa: ilegele sia:i). 17 Iliada, dadi gagui dunu
noga:idafa, e Bediamini sosogo fi huluane ilia dadi gagui dunu ouligisu.
Ea dadi gagui dunu ili idi da 200,000 agoane. Ilia huluane da da:igene
ga:su amola oulali gaguli ahoasu. 18 E bisi bagia da Yihosaba:de. E da
dadi gagui dunu 180,000 agoane ouligi. Ilia huluane da gegesu liligi defele
gaguli ahoasu.
19 Amo dadi gagui dunu da Yelusaleme ganodini, hina bagade ea hawa:
hamonanu. Amolawane, e da eno dadi gagui dunu, amo eno Yuda soge
gagili sali moilai bai bagadega hawa: hamoma:ne, ilegei dagoi.

18

Balofede Dunu Maiga:ia da A:iha:bema Sisai (1 Hina 22:1-8)

1 Yuda hina bagade Yihosiafa:de da bagade gaguiwane amola mimogo
hamonoba, ea sia:beba:le, ea fi dunu afae da Isala:ili hina bagade A:iha:be
ea idiwi lai. 2 Ode mogili gidigili, amalalu Yihosiafa:de da Isala:ili hina

bagade A:iha:be ba:la asi. A:iha:be da Yihosiafa:de amola ea sigi misi dunuma nodomusa:, bulamagau amola sibi bagohame medole legele, lolo nasu bagade hamoi. E da Yihosiafa:dema, e da ela Gilia:de soge moilai La:imode moilai bai bagade doagala:la masa:ne fuligala:i.

3 Amola A:iha:be da Yihosiafa:dema amane adole ba:i, “Di da ani asili, La:imode doagala:ma:bela:?”

Yihosiafa:de da amane sia:i, “Na da dia momagei defele momagei dagoi, amola na dadi gagui dunu wa:i da momagei dagoi. Ninia da dima gilisimu. 4 Be hidadea ani da Hina Godema adole ba:la:di.’ ”

5 Amaiba:le, A:iha:be da balofede dunu huluane, 400 gomane, ema misa:ne wele, ilima amane adole ba:i, “Na da La:imode doagala:musa: ahoa:ne? O mae ahoa:ne?” Ilia da bu adole i, “Defea! Doagala:ma! Hina Gode da dima hasalasisu imunu!”

6 Be Yihosiafa:de da adole ba:i, “Balofede dunu eno Hina Godema adole ba:ma:ne ganabela:?”

7 A:iha:be da bu adole i, “Afae fawane esala. E da Maiga:ia (Imila egefe). Be na da ema higa:i hodosa. Bai e da nama fa:no misunu hou noga:idafa hamedafa olelesa. E da wadela:i liligi amo fawane ba:la:la.”

Yihosiafa:de da bu adole i, “Di da agoane hame sia:mu galu!”

8 Amalalu, A:iha:be da eagene ouligisu dunuma, Maiga:ia hedolowane lala masa:ne sia:i. 9 Hina bagade aduna da elea hina bagade abula ga:newane, ela fisu da:iya, ‘gala:ine’ dadabisu sogebi, Samelia moilai bai bagade gagoi logo holei gadili, esalebe ba:i. Amola balofede dunu huluane da elea midadi, fa:no misunu hou olelelalebe ba:i.

10 Balofede dunu afae amo Sedegaia (Gina:iana egefe) da ouliga bulamagau ‘hono’ agoai hamone, A:iha:bema amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Goega alia da Silia dunuma gegene, dafawanedafa ili hasalasimu.’ ” 11 Balofede dunu oda ilia huluane da amo defele sia:i. Ilia da amane sia:i, “La:imode doagala:musa: mogodigili masa! Alia da ili hasalimu. Hina Gode da ili hasalima:ne, alima hasalasu imunu.”

12 Amogalu, eagene ouligisu dunu amo da Maiga:iama misa:ne sia:musa: asi, da ema amane sia:i, “Balofede dunu oda huluane da ba:la:lebeba:le, hina bagade da hasalasima:ne sia:sa. Di amola da amanewane sia:mu da defea.”

13 Be Maiga:ia da bu adole i, “Hina Gode Esala amo Ea Dioba:le, na da amane ilegele sia:sa! E nama adomu amo fawane, na da bu alofele sia:mu.” 14 E da hina bagade A:iha:be ea midadi doaga:loba, hina bagade da ema amane adole ba:i, “Maiga:ia! Na amola hina bagade Yihosiafa:de ania da La:imode doagala:musa: ahoa:ne? O mae ahoa:ne?”

Maiga:ia da bu adole i, “Defea! Doagala:ma! Di da dafawane hasalimu. Hina Gode da dima hasalasisu imunu.”

15 Be A:iha:be da bu adole i, “Di da Hina Gode Ea Dioba:le nama sia:sea, dafawane sia: fawane sia:ma! Na da amo dima adolala helei.”

16 *Maiga:ia da bu adole i, “Na da Isala:ili dadi gagui wa:i amo sibi wa:i amo da sibi ouligisu dunu hame gala, amo defele agolo sogega afagogoi dagoi, ba:sa. Amola Hina Gode da amane sia:i, ‘Amo dunu da bisilua hame. Ilia da olofole ilia diasuga buhagima:ma!’ ”

17 A:iha:be da Yihosiafa:dema amane sia:i, “Na da dima sia:i dagoi. E da nama ba:la:lusu hou olelesea, fa:no misunu hou noga:idafa hamedafa olelesa. E da gugunufinisisu fawane ba:lala.”

* **18:16:** Idisu 27:17; Isigiele 34:5; Ma:diu 9:36; Maga 6:34

18 Maiga:ia da eno amane sia:i, “Wali Hina Gode Ea sia:be nabima! Na
da Hina Gode amo Hebene ganodini Ea Fisu da:iya esalebe ba:i. Hebene
ganodini esalebe a:silibu huluane da Hina Gode ili dadafulili lelefulubi
ba:i. 19 Hina Gode da amane adole ba:i, ‘Nowa da A:iha:be enoga medole
legema:ne, La:imode moilaiga masa:ne, ema ogogoma:bela:?’ Hebene
esalebe a:silibu, ilia uduligafole sia: dalu. 20 Be a:silibu afae da aliaguda:le,
Hina Godema gadenena asili, amane sia:i, ‘Na da ema ogogomu.’
21 Hina Gode da amane adole ba:i, ‘Habodane ogogoma:bela:?’ A:silibu
da bu adole i, ‘Na da asili, A:iha:be ea balofede dunu huluane ilia lafi
ganodini ogogosu a:silibu salasimu.’ Hina Gode da amane sia:i, ‘Defea!
Ema ogogomusa: masa! Di da ema dafawane didili ogogomu.’ ” 22 Amo
sia: dagomusa:, Maiga:ia da amane sia:i, “Amo hou da doaga:i dagoi.
Hina Gode da ilima hamobeba:le, dia balofede dunu da ilia lafidili dima
ogogoi. Be Hina Gode Hisu da dima gugunufinisisu imunusa: ilegei dagoi!”
23 Amalalu, balofede dunu Sedegaia da Maiga:iama asili, ea odagia loboga
ba:danoma:nu, ema amane adole ba:i, “Habogala Hina Gode Ea A:silibu
da dima sia:musa:, na yolesibala:?”
24 Maiga:ia da bu adole i, “Di da bagia dialebe sesei afae amo ganodini
wamoaligimusa: ahoasea, amo dawa:mu.”
25 Amalalu, hina bagade A:iha:be da ea eagene ouligisu dunu afae ema
amane sia:i, “Maiga:ia gagulaligili, amola moilai ouligisu dunu A:mone,
amola hina bagade mano Youa:sie, elama oule masa. 26 Ela da e se iasu
diasu ganodini hiougili sanasima:ne sia:ma. Amola ema agi amola hano
fawane ima:ne sia:ma. Amalalu, na da hahawane bu masea, na da ema
adi hamoma:bela:le ba:mu”
27 Maiga:ia da ha:giwane amane sia:i, “Di da hahawane buhagisia, Hina
Gode da na lafidili hame sia:i, amo dawa:ma!” Amola e eno amane sia:i,
“Dilia huluane! Na sia:i amo noga:le nabima!”

A:iha:be ea Bogosu
(1 Hina 22:29-35)

28 Amalalu, Isala:ili hina bagade A:iha:be, amola Yuda hina bagade
Yihosiafa:de, ela da La:imode moilai Gilia:de soge ganodini gala, amo
doagala:musa: asi.
29 A:iha:be da Yihosiafa:dema amane sia:i, “Ania da gegemusa: ahoanea,
na da na da:i afadenemu. Be di da dina: hina bagade abula ga:newane
masa.” Amalalu, Isala:ili hina bagade da da:i afadeneiwane, gegemusa:
asi.
30 Silia hina bagade da musa: ea ‘sa:liode’ ouligisu dunuma, ilia da
dunu eno mae dawa:le, Isala:ili hina bagade fawane doagala:ma:ne sia:i.
31 Ilia da Yuda hina bagade Yihosiafa:de ba:beba:le, ilia e da Isala:ili hina
bagadeyale dawa:i galu. Amaiba:le, ilia da e doagala:musa: sinidigi. Be
e da ha:giwane webeba:le, 32 ilia Yihosiafa:de da Isala:ili hina bagade
hame, amo dawa:beba:le, ilia da ema doagala:musa: ahoanu amo yolesi.
33 Be Silia dadi gagui dunu afae da udigili dadiga gala:i amomane, sou
da hina bagade A:iha:be ea da:igene ga:su amo dibiga ea da:i damana
ludi. E da ea ‘sa:liode’ masa:ne efe gagusu dunuma amane wei, “Na
da gala:i wea! Sinidigima! Gegesu yolesima!” 34 Gegesu da gegegena
ahoanobawane, hina bagade A:iha:be da ea ‘sa:liode’ da:iya, Silia dadi
gagui wa:i amoma ba:le gusuliwane udidili lelebe ba:i. E gala:i amoga
maga:me da a:idalobawane, ‘sa:liode’ aligisu fa:i amo dedebole, daeya galu
e da bogoi.

19

Balofede Dunu da Yihosiafa:dema Gagabole Sia:i

1 Hina bagade Yihosiafa:de da se mae nabawane, ea Yelusaleme diasua
hahawane buhagi. 2 Balofede dunu ea dio amo Yihiu, da e ba:musa: asili,
ema amane sia:i, “Di adi dawa:bela:? Di da wadela:i hamosu dunu fidimu
amola dunu amo da Hina Gode higasa, amo ilima gamu da defeala:? Dia
hamobeba:le, Hina Gode da dima ougisa.
3 Be dia hou amo ganodini da fonobahadi noga:i hou gala. Bai di
da uda ogogosu ‘gode’ Asila ema sia:ne gadoma:ne loboga hamoi liligi
huluane gugunufinisi dagoi. Amola di da Gode Ea hanai hou amo fa:no
bobogemusa: logo hogosu.”

Yihosiafa:de da Gaheabolo Hou Hamoi

4 Yihosiafa:de da Yelusalemega esalu. Be e da eso bagohame amoga Yuda
soge ganodini, ea fi dunu ba:musa: sofe ahoasu. Ea soge da ga (south)
Biasiba moilai bai bagade asili Ifala:ime soge ga (north) gala. E da ea fi
dunu ilia aowalalia Hina Godema bu sinidigima:ne ilima sia:i. 5 E da Yuda
gagili sali moilai bai bagade afae afae amo ganodini fofada:su dunu ilegei.
6 E da ilima amane hamoma:ne sia:i, “Dilia gebewane amola dawa:iwane
fofada:su hou hamoma. Dilia da osobo bagade dunu ilegeiba:le, hame
fofada:sa. Be dilia da Hina Gode Ea ilegeiba:le, fofada:sa. Amola dilia
da fofada:sea, Hina Gode da dili esala. 7 Hina Godema nodoma amola
dawa:iwane hamoma! Bai ninia Hina Gode da ogogosu hou amola hano
suligi hou amola hina: fima baligili asigi hou, amo huluane Gode Ea higa:i
hodosa.”
8 Yihosiafa:de da Yelusaleme ganodini fofada:su hawa: hamoma:ne, Lifai
fi dunu, gobele salasu dunu amola eno mimogo dunu, ilegei. Yuda dunu
da Hina Gode Ea Sema wadela:beba:le o soge sia:ga gegeiba:le, amo dunu
da fofada:su hou hamosu.
9 Yihosiafa:de da ilima amane hamoma:ne sia:i, “Dilia Hina Godema
nodonewane hawa: hamoma. Dilia hawa: hamosu huluane amo ganodini,
Ea hamoma:ne sia:i noga:le fa:no bobogema. 10 Dilia fi dunu da medole
legesu hou o eno Gode Ea Sema giadofasu hou dilima fofada:musa: masea,
ilia Hina Godema wadela:le hamosa:besa:le, ilia fofada:su ganodini hou
noga:idafa hamoma:ne, ilima olelema. Dilia agoane hame hamosea, Hina
Gode Ea ougidafa hou ba:mu. Be dilia hawa: dawa:iwane hamosea, se
hame nabimu. 11 Gobele salasu ouligisudafa, A:malaia da Godema sia:ne
gadosu fofada:su amola Gode Ea Sema amoma fofada:su amo huluane
ouligimu. Amola Yuda fi eagene ouligisudafa, Sebadaia (Isiama:iele egefe),
e da dunudafa ilia osobo bagade fofada:su hou ouligimu. Amola Lifai fi
dunu, da fofada:su ganodini sia:i liligi huluane didili hamoma:ne ouligimu.
Mae beda:iwane, amo hamoma:ne sia:i liligi didili hamoma! Amola Hina
Gode da moloidafa hou amoma gama:mu.”

20

Idomaide Dunu da Yuda Fi Doagala:i

1 Fa:no, Moua:be amola A:mone fi dunu ilia dadi gagui wa:i da ilia
na:iyado fidisu fi Miunimi amo gilisili, Yuda fi doaga:la:le, ilia soge golili
sa:i. 2 Sia: adola ahoasu dunu mogili, ilia da hina bagade Yihosiafa:dema
misini, amane sia:i, “Idome dadi gagui wa:i bagade da Bogoi Hano Wayabo

na:iyado amoga dima doagala:musa: maha. Ilia da Ha:sasoneda:ima (eno dio da Enegidai) amo hasalasili, susugui dagoi.

3 Yihosiafa:de da beda:ga, Hina Godema ea hamomu logo olelema:ne sia:ne gadoi. Amalalu, e da Yuda dunu huluane ha:i mae nawene esaloma:ne sia:i. 4 Yuda soge moilai bai bagade fi dunu mogili bagohame da Hina Gode Ea fidisu adole ba:ma:ne, Yelusalemega misi. 5 Ili amola Yelusaleme fi dunu da Debolo Diasu ea gaheabolo gagoi amo ganodini gilisi. Hina bagade Yihosiafa:de da ili midadi lelu, 6 ilia huluane nabima:ne, amane sia:ne gadoi," Ninia aowalalia Hina Gode! Di da Hebene ganodini esala, osobo bagadega fifi asi gala huluanedafa ouligisa! Di da baligili gasadafa amola dunu afae dima gegemu da hamedei. 7 *Di da ninia Gode! Dia fi dunu Isala:ili da amo soge ganodini golili daloba, Di da guiguda: esalebe fi dunu amo sefasili, amo soge dia

na:iyado A:ibalaha:me egaga fi dunu, ilia eso huluane amoga esaloma:ne, ilima i.

8 Ilia da amogawi esalu, Dima nodomusa:, Debolo Diasu gagui. 9 Ilia da dawa:i dagoi - gugunufinisisu da ilima se imunusa: doaga:sea - gegesu, olo bagade, ha: bagade, - ilia da amo Dima nodone sia:ne gadomusa: gagui Debolo Diasu midadi leluwane, Dima ili fidima:ne sia:ne gadoloba, Dia da ili sia:ne gadosu naba:loba amola ili gaga:la:loba. 10 †Be wali A:mone amola Moua:be amola Idome fi dunu da nini doagala:i dagoi. Ninia aowalali da Idibidi fisili, ga ahoanoba, Di da ilia soge ganodini mae masa:ne sia:i. Amaiba:le, ninia aowalali da ilia soge sisale, ili hame gugunufinisi.

11 Be wali ili da ninima agoane dabesa. Ilia da soge amo Dia ninima i, amoga nini sefasimusa: misi.

12 Dia da ninia Gode! Se iasu bagade ilima ima! Bai ninia da amo dadi gagui wa:i bagade ilima gegemu hamedei ba:sa. Ninia adi hamoma:beyale hamedafa dawa:. Be ninia Dia fidisu hogosa."

13 Yuda dunu, ilia uda amola mano, ilia huluane da Debolo Diasu ganodini lefulubi ba:i. 14 Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Lifai dunu afae gilisisu ganodini esalu. ema aligila sa:i. Ea dio da Yaha:isiele, Segalaia egefe. E da A:isa:fe egaga fi dunu amola ea fifi mabe da A:isa:fe, Ma:danaia, Yiaiele amola Bina:ia. 15 ‡Yaha:isiele da amane sia:i, "Hina bagade! Amola Yuda amola Yelusaleme fi dunu huluane! Hina Gode da amane sia:sa, 'Dilia mae beda:ma amola mae da:i dioma! Amo dadi gagui wa:i bagade ilima gegemu mae beda:ma!' Hina Gode Hi fawane da gegesu ouligimu. Dilia hame! 16 Aya, ilia da Sisi adobo gigadofa ahoasu amoga heda:sea, ili doagala:ma. Dilia da fago dibi amo da wadela:i hafoga:i soge Yiliuele moilai gadenene dialu, amogawi ilima wa:i disimu. 17 §Dilia da amo gegesu hame hamomu. Udigili dadalele ouesalumu. Amasea, dilia da Hina Gode dilima hasalasu iabe ba:mu. Yuda amola Yelusaleme fi dunu! Mae gigiluma amola mae beda:ma! Gegemusa: masa! Amola Hina Gode dili esaloma!" 18 Amalalu, hina bagade Yihosiafa:de da osoboga beguduli mi bugila sa:i. Amola dunu huluane da e gilisili beguduli, Hina Godema nodoi. 19 Lifai fi sosogo amo Gouha:de amola Goula, amo dunu da wa:legadole, ha:giwane Isala:ili Hina Godema nodone wele sia:i. 20 Hahabedafa, dunu huluane da wadela:i soge Degoua moilai gadenene dialu, amoga asi. Ilia da muni ahoanoba, Yihosiafa:de da ilima

* **20:7:** Aisaia 41:8; Ya:mese 2:23 † **20:10:** Mousese ea Malasu 2:4-19 ‡ **20:15:** Mousese ea Malasu 20:1-4 § **20:17:** Gadili Asi 14:13-14

amane sia:i, “Yuda amola Yelusaleme fi dunu! Dilia da dilia Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:sea, gasawane lelumu. Dilia Ea balofede dunu ilia sia:ne iasu dafawaneyale dawa:sea, didili hamomu. 21 Yihosiafa:de da dunu huluane ilia fada:i sia: nababeba:le, e da gesami hea:lala dusu dunuma, ilia abula amo da hadigi esoga ga:sa, amo ga:sili, dadi gagui wa:i bisili mogodigili, agoane gesami hea:ma:ne sia:i, ‘Hina Godema nodoma! Bai Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.

22 Ilia da muni gesami hea:lalu, Hina Gode Ea hamobeba:le, ilima doagala:mu dunu da beda:gia:i. 23 A:mone amola Moua:be fi dunu da Idome dadi gagui wa:i ilima doagala:le, dafawane gugunufinisi dagoi. Amalalu, A:mone amola Moua:be fi ilia sinidigili, ili gobele nimiwane gegei. 24 Yuda dadi gagui wa:i dunu da diasu gado gagagula heda:i, hafoga:i soge ganodini dialu, amoga doaga:loba, ilia ha lai ilima ba:loba, dunu huluane osoboga bogoi dialebe ba:i. Dunu afae hame bogoi esalebe hamedafa ba:i.

25 Yihosiafa:de da liligi sugumusa: doaga:loba, ilia da bulamagau bagohame, gegesu liligi, abula amola eno noga:idafa liligi dialebe ba:i. Ilia da eso udianaga, amo liligi sugumusa: esalu. Be liligi bagohameba:le, huluane lidimu hamedei ba:i. 26 Eso biyaduga, ilia da Belaga Fago amoga Hina Gode Ea hamobeba:le, Ema nodomusa: gilisi. Amaiba:le, ilia amo fagoga” Belaga “(nodosu) dio asuli. 27 Yihosiafa:de da ea dadi gagui wa:i hahawane Yelusalemega oule asi. Bai Hina Gode da ilima ha lai dunu hasasali dagoi. 28 Ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:loba, ilia da Debolo Diasuga mogodigili ahoanoba, gesami hea:lala dusu dunu da sani baidama dunanu amola dalabede fulabolalu. 29 Fifi asi gala huluane amo da Hina Gode da Isala:ili ha lai dunu hasasali dagoi, amo nabaloba, ilia bagadewane bedagia:i.

30 Amaiba:le, Yihosiafa:de da olofoiwane Isala:ili soge ouligi. Amola Gode da ea soge la:idi la:idi gaga:i dagoi.

Yihosiafa:de ea Ouligisu Dagosu (1 Hina 22:41-50)

31 Yihosiafa:de da lalelegele, ode 35 esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da ode 25 agoanega Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, Yuda soge fi ouligilalu. Ea:me da Asiuba (Siailihai idiwi) 32 Ea eda A:isa da ea bisili hamoi defele, e da Hina Gode hahawane ba:ma:ne, moloidafa hou hamoi. 33 Be ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu sogebi da hame gugunufinisi ba:i, amola Yuda dunu ilia asigi dawa:su amola gasa huluane amoga, ilia aowalalia Hina Godema hame bu sinidigi. 34 Yihosiafa:de ea hou eno huluane, ea muni ouligisu hou amola dagosu ouligisu hou, amo huluane da “Yihiu, Hana:inai egefe ea Hamonana Meloa”, buga eno amo “Yuda hina bagade ilia Hamonanu Meloa”, ea la:idiga dedei, amo ganodini dedene legei.

35 Eso afaega, Yuda hina bagade Yihosiafa:de da wadela:i hamosu Isala:ili hina bagade A:ihasaiama madelai. 36 Ela da gilisili, hano wayabo bagade bega: moilai Isionegiba, amoga hano wayabo bagade da:iya foga mini masa:ne dusagai gilisi hamoi.

37 Be Elaisa (Doudafa egefe. E da Malisia moilai bai bagadega misi) da Yihosiafa:dema amane sisane sia:i, “Di da A:ihasaiama madelaiba:le, Hina Gode da dia hamoi liligi gugunufinisimu.” Amalalu, amo dusagai huluane da mugului dagoiba:le, foga hamedafa mini asi.

21

1 Yihosiafa:de da bogole, ilia da ea da:i hodo hina bagade bogoi uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai bai bagadega gele gelabo ganodini sali. Amola egefe Yihoula:me da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade Yihoula:me
(2 Hina 8:17-24)

2 Yihoula:me, Yuda hina bagade egefe, ea yolali gafeyale da A:salaia, Yihaiele, Segalaia, A:salaia, Maigele amola Siefada:ia. 3 Ilia eda da gouli, silifa amola eno liligi noga:idafa bagohame ilima i. E da ili afae afae, Yuda gagili sali moilai bai bagade amo afae afae ouligima:ne, ilegei. Be Yihoula:me da ea magobo manoba:le, e da e bagia Yuda hina bagade hamoma:ne ilegei. 4 Yihoula:me da Yuda fi gasawane ouligi dagoi ba:loba, ea hamoma:ne sia:beba:le, ilia da Yihoula:me yolalali huluane amola eagene
ouligisu dunu mogili, fane lelegei dagoi.

5 Yihoula:me da lalelegele ode 32 agoane esalu, Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode godoane agoanega Yuda soge ouligilalu.

6 Ea uda da A:iha:be idiwi. Amola Yihoula:me da A:iha:be ea sosogo fi amola Isala:ili hina bagade ilia hou defele, wadela:le bagade hamoi. E da Hina Godema wadela:le hamoi. 7 *Be Hina Gode da Yuda fi gugunufinisimu higa:i. Bai E da musa: Da:ibidi amola egaga sosogo fi da mae fisili, Yuda fi ouligilaloma:ne ilegele sia:i dagoi.

8 †Yihoula:me da Yuda fi ouligilalebe, Idome fi dunu da Yudama odoga:ne, ilisu ilia fi ouligi. 9 Amaiba:le, Yihoula:me amola ea sa:liode fila heda:i dadi gagui dunu da Idome sogega gegemusa: asi. Amogawi, Idome dadi gagui wa:i da Yihoula:me ea dadi gagui wa:i amo eale disi. Yihoula:me amola ea sa:liode ouligisu dunu da eale disi amomane fili, hobeale asi. Yuda dadi gagui dunu huluane da afagogole, afae afae hi diasua buhagi. 10 Amogainini, Idome fi da ilisu ouligisu. Amola Yihoula:me ea ouligilalu, Libina moilai bai bagade fi da ema odoga:i. Bai e da ea aowalalia Hina Gode fisiagai dagoi. 11 Amomane e da Yuda goumi sogega ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi hamoi. Amola e da Yelusaleme amola Yuda fi dunu Hina Godema wadela:le hou hamoma:ne oule asi.

12 Balofede dunu Ilaidia da Yihoula:mema amane dedene iasi, “Dia aowa Da:ibidi ea Hina Gode da dima fofada:ne, se iasu imunu. Bai di da dia ada hina bagade Yihosiafa:de amola dia aowa hina bagade A:isa elea hou defele hame hamoi. 13 Be amomane, di da Isala:ili ouligisu dunu ilia wadela:i hou defele hamoi dagoi. A:iha:be amola e bagia hina bagade dunu da Isala:ili dunu baligi fa:su hou hamoma:ne oule asi. Di da amo defele, Yuda fi amola Yelusaleme fi dunu Godema baligi fa:musa: oule asi dagoi. Dia olalali ilia hou da dia hou baligi. Be dia sia:beba:le, ilia huluane da medole lelegei dagoi ba:sa. 14 Amaiba:le, Hina Gode da dia fi dunu, dia uda amola dia mano ilima se iasu bagade imunu, amola dia gagui liligi huluane gugunufinisimu 15 Amola gaisa olo bagade da dima madelale, eso huluane bu bagade heda:mu.”

16 A:la:be fi dunu amola Filisidini fi dunu mogili da Idioubia fi dunu hano wayabo bagade bega: esalu, amo gadenene fi esalu. Hina Gode da ilia asigi

---

* **21:7:** 1 Hina 11:36 † **21:8:** Mui 27:40

dawa:su ganodini hamobeba:le, ilia Yihoula:me doagala:i. 17 Ilia da Yuda soge doagala:le, golili sa:ili, hina bagade diasu liligi huluane suguli, amola hina bagade ea uda amola mano huluane hiouginana asi. Ea ufi mano A:ihasaia fawane hame gaguli asi.

18 Amalalu, Hina Gode da Yihoula:mema madelama:ne, se bagade gaisa olo ema iasi. 19 Ode adunaga, amo olo da bu bagade heda:le, ea gaisa da fudagala:le, gadili asili, amalalu hina bagade da se bagade nabawane bogoi dagoi. Ea fi dunu da ema mae fofagini, ea aowalalima didigia:mane lalu bagade didi, amo defele hame hamoi.

20 Yihoula:me da lalelegele ode32 agoane esalu, Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode godoane agoanega Yuda soge ouligilalu. E bogoiba:le, ea fi dunu da hame asigi. Ilia da e Da:ibidi Moilai bai bagade ganodini uli dogonesi. Be hina bagade ilia gele gelabo ganodini hame sali.

22

Yuda hina bagade A:ihasaia
(2 Hina 8:25-29; 9:21-28)

1 A:la:be fi dunu mogili da eno dunu Yuda fi doagala:musa: oule asili, hina bagade Yihoula:me egefe huluane medole legei. Be afae fawane hame medole legei, amo Yihoula:me ea ufi mano A:ihasaia. Amaiba:le, Yelusaleme fi dunu da Yihoula:me bagia, A:ihasaia hina bagade ilegei. 2 - 3 E da lalelegele ode 22 agoane esalu, Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode afae fawane Yuda fi ouligilalu. Ea:me da A:dalaia (Isala:ili hina bagade A:iha:be idiwi amola Isala:ili hina bagade Omeli amo ea aowa). A:ihasaia ea ame da hina bagade A:iha:be idiwiba:le, e da A:iha:be ea sosogo fi defele, Hina Godema wadela:le hamoi. Bai A:dalaia amola Omeli da e wadela:i hou hamoma:ne, ema fada:i sia:ne i. 4 E da Hina Godema wadela:le hamoi. Bai ea ada bogolalu, hina bagade A:iha:be ea fi dunu eno da ea fada:i sia:su dunu hamoi. Amola e da ilia fada:i sia: amoma fa:no bobegeiba:le, dafai dagoi.

5 A:ihasaia da ilia fada:i sia: fa:no bobogeiba:le, e amola Isala:ili hina bagade Youla:me ela da gilisili, Silia hina bagade Ha:sa:ielema gegei. Ilia dadi gagui wa:i da La:imode moilai, Gilia:de soge ganodini, amogai migagadenene gegei. Youla:me da amogai gegenana, gala:i ba:i. 6 E da e gala:i fa:gi bahoma:ne, Yeseliele moilai bai bagadega buhagi. Amola A:ihasaia da amoga e ba:la asi.

7 Gode da amo sofe mabe ganodini, A:ihasaia ea dafamu ilegei. A:ihasaia da amogawi esaloba, dunu ea dio amo Yihiu (Nimisiai egefe) da Youla:me doagala:i. Hina Gode da Yihiu amo A:iha:be ea wadela:i hina bagade fi gugunufinisimusa: ilegei dagoi. 8 Yihiu da Gode ema ilegei hawa: hamosu hamonanoba, e da Yuda fi ouligisu dunu amola A:ihasaia ea ayama mogili ba:i dagoi. Ilia da A:ihasaia sigi misi. Yihiu da ili huluane medole legei. 9 Yihiu ea fidisu dunu da A:ihasaia ea esalebe sogebi hogole, e Samelia soge ganodini wamoaligili esalebe ba:i. Ilia e Yihiuma hiouginana asili, amola e medole legei. Be ilia da ea da:i hodo ulidogonesi. Bai ilia da ea aowa Yihosiafa:de da hanaiwane Hina Gode Ea hawa: hamonanu, amo ilia bu dawa:i galu.

A:ihasaia ea fi dunu afae amo Yuda fi ouligimu da hamedafa ba:i.

Yuda hina bagade Uda A:dalaia
(2 Hina 11:1-3)

10 Hina bagade A:ihasaia ea ame A:dalaia da egefe da medole legei
nababeba:le, e da hina bagade ea sosogo fi dunu huluane medole
legema:ne sia:si.
11 A:ihasaia egefe Youa:sie e fawane da hame medole legei ba:i. Ilia
da e amola eno sosogo fi dunu fane legemusa: misini, ea awa Yihosiba
(hina bagade Yihoula:me idiwi amola A:ihasaia ea dalusi) e da Youa:sie
gei. E da Youa:sie amola ea ouligisu uda amo dia ahoasu sesei Debolo
ganodini amoga oule asili, amola A:dalaia ea mae ba:ma:ne, ela wamolegei.
Amalalu, ilia da Youa:sie hame medole legei. 12 Yihosiba da ode gafeyale
agoanega Youa:sie ouligi. A:dalaia da Yuda fi ouligilaloba, Youa:sie da
Debolo diasu ganodini wamoaligili esalebe ba:i, amola Yihosiba da e ouligi.

23

Ilia Yuda hina bagade Uda A:dalaia Medole Legei
(2 Hina 11:4-16)

1 Gobele salasu dunu Yihoida da ode gafeyale ouesalu, A:dalaia fadega-
musa: dawa:i. E da dadi gagui ouligisu dunu biyale e fidima:ne ilegei.
Ilia dio da A:salaia (Yihoula:me egefe), Isiama:iele (Yihouhaina:ne egefe),
A:salaia (Oubede egefe), Ma:iasia (Ada:iya egefe), amola Ilisiafa:de (Sigalai
egefe). 2 Ilia da Yuda moilai bai bagade amoga asili, Lifai fi dunu amola
sosogo fi huluane ilia ouligisu dunu amo bu Yelusalemega oule misi.
3 *Ilia huluane da Debolo Diasu ganodini gilisili, amogawi hina bagade
egefe Youa:sie, e hana bagade hawa: hamoma:ne ilegei. Yihoiada da ilima
amane sia:i,
"Hina bagade bogoi amo ea mano da goea! Hina Gode da hina bagade
Da:ibidi egaga fi dunu da hina bagade hamoma:ne ilegele sia:i. Amaiba:le,
Youa:sie da hina bagade hamomu. 4 Ninia da agoane hamomu. Dilia
gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu da Sa:bade eso hawa: hamomusa:
masea, mogi udiana amoga afae da Debolo Diasu Logo Ga:su sosodo
aligima:ne sia:ma! 5 Mogi udiana afae eno da hina bagade uda ea diasu
sosodo aligima:ne sia:ma! Mogi udiana amoga, eno da Debolo Bai Logo
Ga:suga sosodo aligima:ne sia:ma! Dunu huluane da Debolo Diasu gagoi
ganodini gilisima:ne sia:ma! 6 Gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu
amo da hawa: hamomusa: misi, ilia fawane da Debolo Diasu ganodini
golili sa:imu. Bai ilia fawane da nigima: dodofei. Eno dunu huluane da
Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, gadili aligima:mu. 7 Lifai fi dunu da
hina bagade sisiga:le leluwane, gegesu gobihei duga:le gadolewane, hina
bagade Youa:sie noga:le gema:mu! E da habidili ahoasea, dili e sigi masa.
Nowa da Debolo ganodini golili sa:imusa: dawa:sea, amo medole legema!"
8 Ouligisu dunu ilia da Yihoida ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. Ilia
da ilia dunu, gilisisu amo da Sa:bade esoga helefi amola gilisisu amo
da Sa:bade esoga hawa: hamonanu, amo huluane Yihoidama oule asi.
9 Yihoida da musa: hina bagade Da:ibidi ea goge agei amola ludasa:besa:le
da:igene ga:su liligi huluane Debolo diasu ganodini modaligi, amo lale,
ouligisu dunu ilima i. 10 Amola e da dunu ilia gegesu gobihei duga:le
gadole, amo hina bagade Youa:sie gemusa:, Debolo diasu midadi sisiga:le
dadalema:ne asunasi.

---

* **23:3:** 2 Sa:miuele 7:12

11 Amalalu, Yihoida da Youa:sie amo gadili oule asili, hina bagade habuga
ea dialuma da:iya figisili, meloa amo ganodini da hina bagade ilia sema
dedei ema i. Amalalu, e da Youa:sie ea dialuma da:iya susuligi sogagala:le,
e Yuda hina bagade hamoma:ne mogili gagale ilegei. Dunu huluane da
lobo fane, amane wele sia:i, "Hina bagade da sedagili esalumu da defea!"
12 Hina bagade uda A:dalaia da sosodo aligisu dunu amola gilisi dialu
dunu ilia nodosa gugulubi amo nababeba:le, e da hehenaia Debolo diasuga
doaga:loba, dunu bagohame amogawi gilisi dialebe ba:i. 13 Amogawi,
e da hina bagade gaheabolo, Yuda fi ilia hou defele, duni bugi bagade
Debolo Diasu logo holeiga dialu, amo dafulili lelebe ba:i. Ouligisu dunu
huluane amola dalabede fulabosu dunu ilia da e sisiga:le lelefulu. Amola
dunu huluane da hahawane wele sia:nanebe amola dalabede fulabolalebe
ba:i. A:dalaia da bagadewane da:i dioiba:le, ea abula gadelale, ha:giwane
amane wele sia:i, "Hohonosu! Hohonosu da doaga:i dagoi."
14 Yihoida da A:dalaia amo Debolo diasu sogebi ganodini medole legei
ba:mu higa:i galu. Amaiba:le e da dadi gagui wa:i ouligisu dunu ilima
amane hamoma:ne sia:i, "A:dalaia amo sosodo aligisu dunu ilia dadalei
dogoa amoga gadili oule masa. Nowa da e gesea, amo medole legema!"
15 Ilia da A:dalaia gagulaligili, hina bagade diasuga gaguli oule asili, Hosi
Logo Ga:sua amogai, e medole legei dagoi.

Yihoida da Yuda Fi ilia Hou Noga:ma:ne Afadenei
(2 Hina 11:17-20)

16 Gobele salasu dunu Yihoida da amane hamoma:ne sia:beba:le, hina
bagade Youa:sie amola Yuda fi dunu da Hina Godema ilia da Ea fidafa
fawane esaloma:ne, dafawane ilegele sia:su hamoi. 17 Amalalu, dunu
huluane da ogogosu 'gode' Ba:ile ea debolo diasuga asili, amo mugululi,
wadela:lesi. Ilia da oloda amola loboga hamoi 'gode' agoai liligi loboga
hamoi, amo huluane gugunufinisi. Amola ilia da oloda amo ilia midadi,
Ba:ile gobele salasu dunu Ma:da:ne, medole legei dagoi. 18 Yihoida da
gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu amo Debolo Diasu ouligima:ne
asunasi. E da ilima ilia da hina bagade Da:ibidi ilima ilegei hawa:
hamosu, amola Mousese ea Sema defele, Hina Godema gobele salasu hawa:
hamoma:ne sia:i. Amola ilia gesami hea:lala dusu hou amola lolo nasu
hou huluane ouligima:ne sia:i. 19 Amola Yihoiada da sosodo aligisu dunu
amo Debolo Logo Ga:su ouligima:ne ilegei. Ilia hawa: hamosu da nigima:
hamoi dunu Debolo ganodini golili dasa:besa:le, ilia logo ga:musa: ilegei.
20 Amalalu, e amola dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola hina bagade
da:i sosodo aligisu dunu, ilia da hina bagade amo Debolo diasu fisili, hina
bagade diasuga oule asi. Dunu huluane da ili bobogei. Youa:sie da Sosodo
Aligisu Logo Ga:su amoga hina bagade diasu golili sa:ili, hina bagade fisu
amoga fila heda:i. 21 Dunu huluane da hahawane bagade ba:i. Moilai bai
bagade da olofosu ba:i. Bai A:dalaia da gegesu gobiheiga fane legei dagoi
ba:i.

24

Yuda hina bagade Youa:sie
(2 Hina 12:1-16)

1 Youa:sie da lalelegele, ea ode fesu gidigili, Yuda hina bagade hamoi. E
da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esala, ode 40 agoanega Yuda fi
ouligilalu. Ea ame da Biasiba moilai uda galu, ea dio amo Sibia. 2 Yihoida

ea esalusu huluane amo ganodini, Youa:sie da Hina Gode hahawane
ba:ma:ne hou hamonanusu. Bai gobele salasu dunu Yihoida da hou
noga:idafa ema olelei. 3 Yihoiada da hina bagade Youa:sie idua aduna
ilegei. Elama dunu manolali amola uda manolali da lalelegei.
4 Amogalu fa:no, Youa:sie da Debolo Diasu dodoa:musa: dawa:i.
5 Youa:sie da gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu ili ema misa:ne
sia:ne, ilia da Yuda moilai huluane amoga asili, muni amo Debolo Diasu
dodoa:musa: lama:ne sia:i. E da ilima hedolo masa:ne sia:i. Be ilia hedolo
hame asi. 6 * Amaiba:le, Youa:sie da ilia ouligisu dunu Yihoida ema misa:ne
sia:ne, amola ema amane adole ba:i, "Na da Lifai dunuma, ilia da su lasu
(da:gisi) amo Hina Gode ea hawa: hamosu dunu Mousese da Hina Gode Ea
Abula Diasu ouligima:ne ilegei, amo Yuda amola Yelusaleme fima lama:ne
masa:ne sia:i. Ilia hame lala asiba:le, di da abuliba:le amo hou hame
ouligibala:?"
7 (Wadela:idafa uda A:dalaia ea fa:no bobogesu dunu da Debolo Diasu
wadela:lesi. Ilia da hadigi liligi mogili amo ogogosu 'gode' Ba:ilema nodone
sia:ne gadomusa: lai.)
8 Amalalu, Yihoida da hamoma:ne sia:beba:le, Lifai fi dunu da gagili
hamone, Debolo Diasu logo holeiga ligisi. 9 Ilia Yelusaleme amola Yuda
fi dunu huluanema, ilia da muni amo da Gode Ea hawa: hamosu dunu
Mousese da bisili hafoga:i sogega lidili amola lama:ne ilegei, amo defele
Hina Godema iamisa:ne sia:si. 10 Dunu amola ilia ouligisu dunu da amo
hou hahawane ba:i. Ilia da ilia su ('da:gisi') muni gaguli misini, gagili
nabalesi. 11 Eso huluane, Lifai dunu da amo gagili ouligisu dunuma gaguli
asi. Ilia da amo gagili ganodini muni bagade ba:loba, hina bagade ea sia:
dedesu dunu amola Gobele Salasu Hina dunu ea ilegei dunu, ela da misini,
muni lidilalu, gagili ea sogebiga bu ligisisu. Amaiba:le, ilia da muni bagade
gagadoi.
12 Amalalu, hina bagade amola Yihoiada da amo muni Debolo Diasu
hawa: hamosu ouligisu dunu ilima iasu. Amo dunu ilia da diasu gagusu
dunu, gele goudasu dunu amola gele dadamusu dunu, ilima iasu. Amola
ilia da ifa gaga:i, amola gele gadelale sa:i, amo bu hahamoma:ne, amola
eno hawa: hamoma:ne, amo dabe iasu. 13 Ilia huluane gasa fili, hawa:
hamone, Debolo Diasu da bu hahamoi dagoi ba:i. Debolo Diasu da ea
musa: gasa bagade gagui hou bu ba:i. 14 Debolo Diasu dodoa:su da hamoi
dagoloba, muni dialu ilia da hina bagade amola Yihoiada elama i. Amo
muniga ela da silifa ofodo, dalabede, gamali gesosu liligi, amola eno silifa
o gouli liligi huluane, amo hahamomusa: ilegei.

Youa:sie da Yihoiada ea Hou Fisiagai

Yihoiada da esaloba, ilia da Debolo Diasuga gobele salasu hou gebewane
hamonanu. 15 E da da:idafa hamone, ode 130 agoane gidigiloba, e da bogoi.
16 E da Isala:ili dunu fi amola Debolo Diasu hou noga:le fidi amola Gode
Ea hawa: hamosu noga:le hamoi. Amo dawa:le, ilia da ea da:i hodo amo
hina bagade gele gelabo Da:ibidi Moilai bai bagadega, amo ganodini sali.
17 Be Yihoiada da bogoloba, amogalu Yuda ouligisu dunu da Youa:sie
ilia fada:i sia: fa:no bobogemusa: fuligala:i. 18 Amaiba:le, Yuda dunu da
Debolo Diasu ganodini, ilia aowalalia Hina Godema nodone sia:ne gadosu
hou fisiagale, ogogosu loboga hamoi 'gode' amola wadela:i uda 'gode' Asila
agoai loboga hamoi liligi ilima muni nodone sia:ne gadosu hou hamosu.
Ilia da amo wadela:i hou hamobeba:le, Hina Gode Ea ougi hou da Yuda

* **24:6:** Gadili Asi 30:11-16

amola Yelusaleme fi ilima doaga:i. 19 Hina Gode da ilima balofede dunu, ili Ema sinidigima:ne sisasu ima:ne asunasi. Be ilia da amo sisasu hame nabi.
20 †Amalalu, Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Segalaia (gobele salasu dunu
Yihoiada egefe) amoga aligila sa:i. E da dunu huluane ilia midadi lelu, amane sia:i, "Hina Gode da amane sia:sa, 'Dilia abuliba:le Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i hame naba? Dilia da didili hame hamomu. Dilia da Hina Gode fisiagaiba:le, E amola da dili fisiagai dagoi.' " 21 Hina bagade Youa:sie da eno dunu gilisili, Segalaia fane legemusa: ilegei. Hina bagade da sia:beba:le, Yuda fi dunu da Hina Gode Ea Debolo Diasu gagoi ganodini, Segalaia igiga gala:le, medole legei dagoi. 22 Youa:sie da Segalaia eda Yihoiada ema mae fisili noga:le hawa: hamoi amo gogolei. Amola ea sia:beba:le, ilia Segalaia medole legei. Segalaia da bogolaloba, e amane wele sia:i, "Hina Gode da dia hamobe ba:ma:mu amola dima se iasu imunu da defea!"

Youa:sie ea Ouligisu Dagosu

23 Amo ode dogoa, Silia dadi gagui wa:i da Yuda amola Yelusaleme fi doagala:i. Ilia da ouligisu dunu huluane medole legei amola liligi bagohamedafa susuguli, Dama:sagase moilai bai bagadega gaguli asi. 24 Silia dadi gagui wa:i da fonobahadi fawane, be Hina Gode da ili fidibiba:le, ilia da Yuda fi dadi gagui wa:i bagadedafa amo hasali dagoi. Bai Yuda fi dunu da ilia aowalalia Hina Gode fisiagai dagoi. Hina bagade Youa:sie da agoane se iasu lai. 25 E da bagade fafa:ginisi ba:i. Amola ha lai dunu da ilia sogega bu ahoanoba, eagene ouligisu dunu aduna da ilegele, ea debea da:iya esala, e medole legei. Ela da gobele salasu dunu Yihoiada ea mano fasu dabe ima:ne e fane legei. Ilia da ea da:i hodo amo Da:ibidi Moilai bai bagadega ulidogone sali. Be hina bagade ilia bogoi gele gelabo ganodini hame sali. 26 (Dunu amo da ilegele e medole legei, elea dio da Sa:iba:de amola Yihosaba:de. Sa:iba:de da A:mone fi uda ea dio amo Simia:de amo egefe galu, amola Yihosaba:de da Moua:be fi uda ea dio amo Similidi amo egefe galu.) 27 Youa:sie egefelalia hou, amola balofede dunu ema gagabosu ba:la:lusu, amola ea Debolo Diasu dodoa:su hou, amo huluane da "Hina bagade buga Dedei ea Bai Olelesu Meloa" amo ganodini dedene legei. Youa:sie egefe A:masaia da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

25

Yuda hina bagade – A:masaia
(2 Hina 14:2-6)

1 A:masaia da lalelegele ode 25 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 29 agoanega Yuda fi ouligilalu. Ea eme da Yelusaleme fi uda ea dio amo Yihoua:da:ne. 2 E da Hina Gode hahawane ba:ma:ne hamoi. Be e da ea aowa, hina bagade Da:ibidi defele, hame hamoi.
3 A:masaia da ea ouligisu hou gasawane lai dagoloba, e da eagene ouligisu dunu ilia da musa: ea ada medole legei, amo dabele huluane medole lelegei. 4 *Be e da ilia manolali hame medole lelegei. E da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i, Mousese ea Sema ganodini amane dedei, "Manolali da wadela:i hou hamosea, ilia ada amola ame mae medole

† **24:20:** Ma:diu 23:35; Luge 11:51 * **25:4:** Mousese ea Malasu 24:16

legema. Amola, edalali da wadela:i hou hamosea, manolali mae medole legema. Dunu da hi wadela:i hou hamoiba:le fawane, medole legei dagoi ba:ma:mu!", amo dawa:beba:le, eagene ouligisu dunu ilia manolali hame medole lelegei.

Idome Fi ilima Gegesu (2 Hina 14:7)

5 Hina bagade A:masaia da Yuda amola Bediamini fi dunu huluane gilisili, ilia sosogo fi defele momogili, mogi idi 1000 agoane amola 100 agoane amoga ouligisu dunu ilegei. Ea dadi gagui wa:i da dunu huluane amo da lalelegele ode 20 esalu amola ode 20 baligi. Huluane idi da300,000agoane ba:i. Ilia da ilegei dunu fawane, amola ilia da goge agei amola da:igene ga:su amoga gegemusa:, medenegi dunu agoai ba:i.

6 Amola e da Isala:ili dadi gagui dunu eno 100,000 agoane, silifa osodayale 'danese' amowali iawane, e fidima:ne hiougi. 7 Be balofede dunu afae da hina bagade ema asili, amane sia:i, "Amo Isala:ili dadi gagui dunu maedafa oule masa! Hina Gode da amo ga (north) Isala:ili fi dunuma gai hame. 8 Ilia da dia gegesu noga:le fidima:beyale dia dawa:sa. Be Gode Hi fawane da di hasalasimu o hame hasalasimu hamosa. E da dia ha lai amoea di hasalima:ne, logo doasimu."

9 A:masaia da balofede dunuma amane adole ba:i, "Be na da ili hiougimusa:, silifa bidi bagohame i dagoi."

Balofede dunu da bu adole i, "Mae dawa:ma! Hina Gode da dima amo baligiliwane imunusa: dawa:." 10 Amaiba:le, A:masaia da hiougi dadi gagui dunu ilia diasua buhagima:ne sia:i. Ilia da Yuda fi dunuma bagade ougiliwane, ili diasua buhagima:ne asi.

11 - 12 A:masaia da hi dogo denesili, ea dadi gagui wa:i amo Deme Fagoga oule asi. Amogawi, ilia da gegene, Idome fi dadi gagui dunu 10,000 agoane medole legei amola eno 10,000 agoane gagulaligi. Ilia da amo dunu gafulu amo da Sila moilai bai bagade gadenene gala, amoga hiouginana asili, ili huluane bogoma:ne gafulua fulisasali.

13 Amogaluwane, Isala:ili fi dadi gagui dunu amo A:masaia da mae gegena misa:ne sia:i, ilia da Yuda soge moilai bai bagade Samelia amola Bede Houlane dogoa fifi lai amo huluane doagala:le, dunu 3,000 agoane medole legei amola liligi bagohame susugui.

14 A:masaia da Idome fi dunu hasalasili, buhagisia, e da Idome dunu ilia loboga hamoi ogogosu 'gode' liligi gaguli misi. E da amo liligi bugili, ilima nodone sia:ne gadoi amola ilima gabusiga: manoma gobele sali. 15 E da agoane hamobeba; le, Hina Gode da ougi ba:i. E da balofede dunu afae A:masaiama asunasi. Balofede dunu da ema ha:giwane amane adole ba:i, "Di da abuliba:le ga fi ilia ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadobela:? Di da dia fidafa wadela:sa. Amola amo ogogosu 'gode' da dia fidafa fi amo wadela:su hou amoga gaga:mu hamedei."

16 E sia:nanobawane, A:masaia da ea sia: dedebole, amane sia:i, "Di da hina bagade ea fada:i sia:su dunu hamobela:? Sia: yolema! Hame yolesea, na da di fane legema:ne sia:mu!"

Balofede dunu da sia: ouiya:i. Be hidadea, e amane sia:i, "Na da wali dawa:! Gode da di gugunufinisimusa: ilegei dagoi. Bai di da amo hou hamoi amola na fada:i sia: nabimu higa:i."

Yuda Fi da Isala:ili Fi ilima Gegei
(2 Hina 14:8-20)

17 Hina bagade A:masaia amola ea fada:i sia:su dunu da Isala:ili fi ilima gegemusa: ilegei. Amalu, A:masaia da Isala:ili hina bagade Yihoua:se (Yihouaha:se egefe amola Yihiu ea aowa) ema molole gegena misa:ne sia:si. 18 Be hina bagade Yihoua:se da ema bu dabe amane adosi, "Eso afaega aya: gaga:nomei ifa Lebanone Goumia dialu da dolo ifa amoma amane sia:si, 'Didiwi amo nagofe igili lama:ne ima'. Be sigua ohe da baligili ahoanoba, aya: gaga:nomei ifa osa:la heda:le lologei.

19 Defea! A:masaia! Di da Idome dunu hasali dagoiba:le, disu da gasa fi amo di hidale dawa:sa. Dunu da dima nodone dawa:beba:le, di eno gegemusa: mae dawa:le, dia sogedafa amoga hahawane esalumu da defea. Di da bidi hamosea, di amola dia fi dunu da gugunufinisisu ba:mu." 20 Be A:masaia da Yihoua:se ea sia: nabimu higa:i. Gode Ea hanai da Yihoua:sie da A:masaia hasalimu. Bai A:masaia da Idome loboga hamoi ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu. 21 Amaiba:le, Isala:ili hina bagade Youa:sie amola ea dadi gagui dunu huluane da gadili mogodigili asili, Yuda soge ganodini Bede Simese moilaiga, A:masaiama gegei. 22 Isala:ili hina bagade Yihoua:se da A:masaia ea dadi gagui wa:i hasalabeba:le, ea dadi gagui dunu da ilila: diasua hobeale afia:i.

23 Yihoua:se da A:masaia gagulaligili, e Yelusalemega hiouginana asi. E da Yelusaleme moilai bai bagade doagala:musa: wa:i asili, gagoi amo da Ifala:ime Logo Ga:sua amoganini asili, Hegomai Logo Ga:sua doaga:le amo ea sedade defei 200 mida gadenene agoai, amo huluane mugululi sali. 24 E da silifa amola gouli amola Debolo Diasu ganodini hawa: hamosu liligi (Oubede Idome egaga dunu da amo liligi sosodo aligisu) amola hina bagade diasu ganodini modai liligi amo huluane lale, Samelia moilai bai bagadega gaguli asi. Amola Yuda fi da ema bu mae doagala:ma:ne, e da Yuda dunu oda gagulaligili, Samelia sogega oule asi. Amo da Yuda fi ilima sisasu. Ilia da bu doagala:sea, e da amo gagulaligi dunu medole legema:ne sia:i. (hostages)

25 Isala:ili hina bagade Yihoua:se da bogoloba, Yuda hina bagade A:masaia da ode15eno agoane bu esalu, bogoi. 26 A:masaia ea hou eno huluane, ea muni ouligisu hou amola dagosu ouligisu hou, amo da "Yuda hina bagade amola Isala:ili hina bagade Ilia Hawa: Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei. 27 A:masaia da Hina Godema odoga:i amola amogalu Yelusaleme dunu mogili da A:masaia medole legemusa: wamo sia: sa:i. Amo sia: nababeba:le, A:masaia da La:igisi moilai bai bagadega hobea:i. Be ema ha lai dunu da ema fa:no bobogele, amola amogawi e medole legei. 28 Ea fi dunu ea da:i hodo hosi da:iya ligisili, Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asili, hina bagade gele gelabo sogebi Da:ibidi Moilai bai bagadega amo ganodini sali.

26

Yuda hina bagade Asaia
(2 Hina 14:21-22; 15:1-7)

1 Amalalu, Yuda fi dunu da A:masaia egefe Asaia, amo ilima hina bagade hamoma:ne ilegei. Amogala, ea lalelegei ode da 16 agoane ba:i. 2 (Ea ada bogole, fa:no, Asaia da Ila:de moilai bai bagade bu fedelale, amo buga:le gagui.)

3 Asaia da lalelegele, ode 16 esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 52 agoanega Yuda fi ouligilalu. Ea ame da Yelusaleme moilai bai bagade uda, ea dio amo Yegoulaia. 4 E da ea ada ea hou defele, Hina Gode hahawane ba:ma:ne, molole hamoi. 5 Ea Gode Ea Sia: fada:i sia:su dunu (Segalaia) da esaloba, e da mae fisili, Hina Godema noga:le fa:no bobogei. Amola Gode da ema hahawane dogolegele hamoi. 6 Asaia da Filisidini dunuma gegemusa: asi. E da moilai bai bagade amo Ga:de, Ya:bene amola A:siedode, ilia gagoi mugului dagoi. Amola A:siedode gadenene amola Filisidini soge huluane ganodini, gagili sali
moilai bai bagade gaguli gagai.
7 Gode da e fidiba:le, e da Filisidini dunu, A:la:be fi dunu ilia da Geba:iele soge ganodini esalu, amola Miunaide fi dunu huluane hasasali. 8 Asaia da A:mone fima dabe ima:ne, seselala lai. Asaia da nimi bagade hamoiba:le, dunu huluane amola Idibidi dunu da ea hou lalaba asi.
9 Asaia da Yelusaleme gagili sali amo bainasima:ne hamoi. E da Hegomai Logo Ga:su, Fago Logo Ga:su amola dobea fei sisigagala:i, amoga diasu gado gagagula heda:i. 10 E amolawane da ohe fofole sogega diasu gagili sali gado gagagula heda:i. Amola hano wayabo bagohame dogoi. Bai e da guma:dini agolo sogea amola umia amogai ohe fofoi bagohame ouligisu. E da hawa: hamone manusa: obenai bagadeba:le, e da dunu ilima agolo sogea waini sagama:ne amola nasegagi sogea bugili moma:ne, fada:i sia:ne iasu.
11 E da dadi gagui wa:i gegemusa: momagei bagadedafa galu. Dadi gagui wa:i ea hou amola idi amo sia: dedesu dunu Yiaiele amola Masa:ia ela dedene legesu. Ela ouligisu dunu da Ha:nanaia (e da hina bagade eagene dunu). 12 Asaia ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu ilia idi da 2,600 agoane. 13 Iliha dadi gagui dunu ilia idi da 307,500 agoane. Ilia huluane da hina bagade ea ha lai dunuma gegemusa: momagei. 14 Asaia da ea dadi gagui dunu ilima da:igene ga:su, goge agei, dialumagene ga:su habuga, da:igene ga:su bulu, oulali, dadi amola ga:muga: dadia gala:su gele, amo ilima iafui.
15 Yelusalemega, ea gegesu hahamosu dunu da liligi amoga ilia da diasu gado gagagula heda:i amola bai bagade gagoi dobea ea hegomaia amoga gele bagade gagala:su, amo hahamoi. Dunu fi huluanedafa da ea nimi bagade hou lalaba asi. Ea gasa da bu bagade heda:i. Bai Gode da e noga:le fidi.

Asaia da Gasa Fili, hina Hou Ofa:ibale, Se Iasu Lai

16 Be hina bagade Asaia da nimi bagade hamonoba, e da gasa fili, hina hou hi ofa:su. Amalalu, e da dafai. E da ea hina Godema odoga:ne, Debolo Diasua golili sa:ili, oloda da:iya gabusiga: manoma gobele salimusa: momagei. 17 Gobele salasu dunu A:salaia amola eno gasa bagade gobele salasu dunu 80 agoane, ilia da hina bagade ea logo hedofamusa:, ea bagia aligili asi. 18 *Ilia amane sia:i, "Asaia! Di da Hina Godema gabusiga: manoma gobele salasu hamoma:ne hame ilegei. Elane egaga fifi mabe gobele salasu dunu, ilia fawane da amo hawa: hamoma:ne momogili gagai galu. Amo Hadigi Malei Sesei yolesili, ga masa! Di da Hina Gode se nabima:ne hamoi dagoi. E da dima bu hahawane dogolegele hame hamomu."
19 Asaia da Debolo Diasu ganodini oloda bega:, gabusiga: manoma gobele salimusa: hanu wa:i gaguli lelu. E da gobele salasu dunu ilima ougi

* **26:18:** Gadili Asi 30:7-8; Idisu 3:10

bagade ba:i. Amogaluwane, ‘lebolosi’ olo da ea odagia madelai dagoi ba:i.
20 A:salaia amola gobele salasu dunu eno ilia da hina bagade ea odagia
sosodola aligili, bagade beda:i. Ilia da e Debolo Diasu fisili masa:ne sesei.
E da Hina Gode Ea se iasu lai dagoi, amo dawa:beba:le, hedolowane gadili
hobeale asi.
21 Amalu, hina bagade Asaia ea fifi ahoanebe amogalu, e da nigima:
madelai dagoi ba:i. E da bu Debolo Diasu ganodini heda:mu hamedei ba:i.
Bai Hina Gode Ea Sema defele, amo da ema sema legei galu. E da mae
hawa: hamone, hina: diasua udigili esalebe ba:i. Egefe Youda:me da Yuda
fi ouligisu. 22 Balofede dunu Aisaia (A:imose egefe) da hou eno amo hina
bagade Asaia hamoi, meloa ganodini dedene legei.
23 †Asaia da bogole, hina bagade bogoi uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai
bai bagadega dogone sali. Be e da ‘lebolosi’ olo madelaiba:le, hina bagade
ilia bogoi gele gelabo ganodini hame sali. Egefe Youda:me da e bagia Yuda
hina bagade hamoi.

27

Yuda hina bagade Youda:me
(2 Hina 15:32-38)

1 Youda:me da lalelegele, ode 25 agoane esalu, e da muni Yuda fi ilia hina
bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, Yuda fi amo
ode 16 agoanega ouligilalu. Ea ame da Yilusia (Sa:idoge idiwi). 2 Youda:me
da ea ada Asaia ea hou dawa:le, e defele, Hina Gode hahawane ba:ma:ne,
molole hamoi. Be ea ada giadofale, Debolo Diasua gabusiga: manoma
gobele sali. Youda:me da agoai hou hame hamoi. Be ea fi dunu da mae
fisili, gebewane wadela:i hou hamonanu.
3 Youda:me da Debolo Diasu ga (north) Logo Ga:su gagui. Amola e
da Yelusaleme gagoi dobea amo da Oufele sogebiga dialu, amo noga:le
dodoa:i. 4 E da Yuda goumi sogega moilai bai bagade gaguli gagai, amola
iwilaga gagili sali moilai amola gado gagagula heda:i diasu gaguli gagai.
5 E da A:mone hina bagade amola ea dadi gagui wa:i ilima gegene, ili
hasalasi. Amola e da ili logeiba:le, ilia da ode afae afae amo ode udiana
ganodini, su dabe agoane ema i:- silifa 3400 gilogala:me, widi gala:ine 1000
danese amola bali gala:ine 1000 danese. 6 Youda:me da noga:le gebewane
gasa fi. Bai e da mae fisili, ea Hina Gode Ea sia: nabawane hamosu.
7 Youda:me ea hawa: hamosu eno, ea gegesu hou amola ea ouligisu hou
huluane da “Isala:ili amola Yuda hina bagade Ilia Hamonanu Meloa”, amo
ganodini dedene legei. 8 Youda:me da lalelegelalu, ode 25 esalu Yuda soge
ouligisu hou lai dagoi. E da Yelusalemega esalu, ode16 agoanega Yuda
soge ouligilalu. 9 Youda:me da bogobeba:le, hina bagade uli dogosu sogebi
Da:ibidi Moilai bai bagade amo ganodini uli dogone sali ba:i. Amalu eagofe
A:iha:se da e bagia, Isala:ili hina bagade hamoi.

28

Yuda hina bagade A:iha:se
(2 Hina 16:1-4)

1 20A:iha:se da lalelegele, ode20 agoane esalu, e da muni Yuda hina
bagade hamoi, amola e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 16
agoanega Yuda fi ouligilalu. E da ea aowa hina bagade Da:ibidi ea molole

† **26:23:** Aisaia 6:1

hamosu hou defele hame hamoi. Be e da wadela:i hou hamobeba:le, Hina Gode da ema hahawane hame galu. 2 - 3 E da Isala:ili hina bagade ilia wadela:i hou defele hamoi. E da ogogosu ‘gode’ Ba:ile agoaila ouliga hamoi. E da wadela:idafa hou amo Ga:ina:ne dunu ilia hamoi (Isala:ili dunu da Ga:ina:ne soge fedele lamusa: gusuba:i mogodigisia, Hina Gode da Ga:ina:ne dunu gadili sefasi) amo ilia hou defele hamoi. Bai e da hina: egefe amo ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadomusa:, gobele sali. 4 E da ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi agolo da:iya galu, amola ifa huluane ilia ougiha galu amogai, A:iha:se da ohe amola gabusiga: manoma gobele salalusu.

Silia Fi amola Isala:ili Fi da Yuda hina bagade A:iha:sema Gegei (2 Hina 16:5)

5-6 *Hina bagade A:iha:se da wadela:le hamoiba:le, ea Hina Gode da logo doasiba:le, Silia hina bagade da e hasalasili, Yuda fi dunu bagohame gagulaligili, Dama:sagase moilai bai bagadega hiouginana asi. Amola Hina Gode da logo doasiba:le, Isala:ili hina bagade Biga (Lemalaia egefe), da A:iha:se hasalili, eso afae amoga, nimi bagade Yuda dadi gagui dunu 120,000 agoane medole legei. Yuda fi dunu da Isala:ili fi ilia aowalalia Hina Gode fisiagaiba:le, E da agoane hamoma:ne logo doa:si. 7 Isala:ili dadi gagui dunu afae, ea dio amo Sigalai, e da hina bagade A:iha:se egefe Ma:iasia, amola hina bagade diasu ouligisu dunu A:seliga:me, amola hina bagade ea bisi bagia dunu Elega:ina, amo huluane medole legei. 8 Yuda fi dunu da Isala:ili fi ilia fidafa dunu. Be amo mae dawa:le, Isala:ili dadi gagui dunu da uda amola mano 200,000 agoane suguli, Samelia sogega hiouginana asi. Amola ilia da Yuda fi ilia liligi bagohame suguli, gaguli asi.

Balofede dunu Oudede

9 Hina Gode Ea balofede dunu ea dio amo Oudede da Samelia moilai bai bagadega fifi lasu. Isala:ili dadi gagui wa:i amola ilia suguli lai Yuda fi dunu da moilai bai bagadega doaga:musa: ahoanoba, e da ilima doaga:le amane sia:i, “Dilia aowalalia Hina Gode da Yuda fi ilima ougiba:le, dilia ili hasalima:ne gasa dilima i. Be dilia da dodona:giwane ili medole lelegei. Amola amo hou Hina Gode da nabi dagoi.

10 Amola wali dilia da amo hou baligili, Yuda amola Yelusaleme fi dunu amola uda dilia udigili hawa: hamosu dunu hamoma:ne ilegesa. Dilia amola da dilia Hina Godema wadela:le hamoi dagoi. 11 Na sia: nabima! Go suguli lai dunu ilia da dilia olalali amola dia:lifilali. Ili udigili masa:ne, yolesima! Agoane hame hamosea, Hina Gode Ea ougi da heda:le, dilima se iasu imunu.”

12 Ga (north) Isala:ili bisili ouligisu dunu biyaduyale amolawane da dadi gagui dunu ilia hou gagaboi. Ilia dio da A:salaia (Youha:ina:ne egefe), Belegaia (Misilimode egefe), Yehisigaia (Sia:lame egefe) amola Ama:isa (Ha:dalai egefe). 13 Ilia amane sia:i, “Amo sugui dunu goeguda: mae oule misa. Ninia Hina Godema wadela:le hamobeba:le, E da ninima ougisa. Be ninia amo hou hamosea, E da ninima baligili ougimu amola se iasu ninima imunu.” 14 Amaiba:le, dadi gagui dunu da sugui dunu amo dunudafa amola ilia ouligisu dunu ili ouligima:ne ilima i. 15 Ilia da amo ouligisu dunu biyaduyale, ilia da abula amo da sugui liligiga galu, amo sugui dunuma bu ima:ne, ilegei. Ilia da abula, emo salasu, ha:i manu amola hano ili

* **28:5-6:** 2 Hina 16:5; Aisaia 7:1

moma:ne defele, ilima i. Amola ilia fofa:gi amo olife susuligiga legei. Nowa da gasa hameba:le, masunu gogolei, amo ilia dougi da:iya fisisi. Amalalu, ilia da sugui dunu huluane, Yeligou (fasela aligi moilai bai bagade) Yuda soge ganodini dialu, amo guda: oule asi. Amalalu, Isala:ili dunu ilia da Samelia sogega buhagi.

A:iha:se da Asilia Dunu Fi ilia e Fidima:ne Adole Ba:i
(2 Hina 16:7-9)

16-17 Idome fi dunu da bu muni Yuda fi doagala:lalu. Ilia da Yuda dunu bagohame susugui. Amaiba:le, hina bagade A:iha:se da Asilia hina bagade Digala:de Bilisa e fidila misa:ne adosi. 18 Amogalu, Filisidini dunu ilia da moilai amo da Yuda guma:dini agolo soge amola ga (south) sogega galu, amo doagala:lalu. Ilia da hagudu dedei moilai bai bagade suguli fi :- Bede Simese, A:dialone, Gidelode, Siougou, Dimina amola Gimisou amola moilai fonobahadi huluane ili sisiga:le dialu. 19 Hina bagade A:iha:se da Yuda fi ilima molole hame hamoi amola Hina Godema baligi fa:i. Amaiba:le, Hina Gode da Yuda fi ilima se iasu. 20 Be Asilia hina bagade da A:iha:se mae fidili, ema ha lale, e se lama:ne hamosu. 21 Amaiba:le, A:iha:se da Debolo Diasua amola hina bagade diasua amola ouligisu dunu ilia diasua, gouli lale, Asilia hina bagade ema i. Be amomane e da Yuda fi ili hame fidi.

A:iha:se ea Wadela:i Hou

22 A:iha:se da se baligili nababeba:le, wadela:i hou mae fisili, bu baligiliwane Hina Godema wadela:le hamonanusu. 23 E da Silia dunu amo da e hasalasi, ilia ogogosu ‘gode’ ilima gobele salasu hamosu. E amane sia:i, “Silia fi ilia ‘gode’ da ili noga:le fidi. Amaiba:le, na da amo ‘gode’ma gobele salasea, ilia da na fidima:bela:?” E da amo hou hamobeba:le, e amola ea fi dunu da gugunufinisi dagoi ba:i. 24 Amola e da Debolo Diasu liligi huluane lidili, goudane sasali. E da Debolo Diasu ga:sili, Yelusaleme sogebi huluane amo ganodini oloda bugisisi. 25 Yuda moilai huluane amo ganodini, e da ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu sogebi amogawi ilia da gabusiga: manoma ga fi ogogosu ‘gode’ma gobele salasu, agoai sogebi bagohame gagui. E da agoane hamobeba:le, ea aowalalia Hina Gode da ema ougi bagade galu.

26 Ea ouligisu amogalu, ea muni ouligisa asili dagosu galu, amo hamonanu da

“Yuda amola Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

27 †Hina bagade A:iha:se da bogole, Yelusaleme moilai bai bagade ganodini uli dogone sali. Be ilia da ea da:i hodo amo hina bagade ilia gele gelabo ganodini hame sali. Ea mano Hesigaia da e bagia, Yuda fi ilia hina bagade hamoi.

29

Yuda hina bagade Hesigaia
(2 Hina 18:1-3)

1 Hesigaia da lalelegele ode 25 gidigiloba, Yuda fi ilia hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagade esala, Yuda fi ode 29 agoanega ouligilalu. Ea ame da Abaidia (Segalaia idiwi). 2 E da ea aowa Da:ibidi defele, Hina Gode ba:ma:ne, moloidafa hou hamonanu.

† **28:27:** Aisaia 14:28

Debolo Diasu Ledo Dogale, Modale Ligiagai Ba:i

3 Hesigaia ea bai muni ouligi ode gidigili, ode eno amo, oubi agega, e
da Debolo Diasu logo doasili, logo ga:su dodoa:i. 4 E da gobele salasu
dunu amola Lifai fi dunu mogili, Debolo gusudili gagoi ganodini gilisi.
5 Amogawi, e da ilima amane sia:i, "Dilia huluane nigima: fadegama:ne,
hano ulalu, Gode Ea hawa: hamomusa: momogili gagama. Amola dilia
aowalalia Hina Gode Ea Debolo Diasu, amoga ledo liligi huluane fadegale,
bu modale ligiagama. 6 Ninia aowalalia, da Hina Godema baligi fa:su,
amola amo hou E da higa:i ba:su. Ilia da E fisiagai, amola sogebi Ea esalebe
amo baligi fa:su.

7 Ilia da Debolo logo ga:i amola gamali huluane ha:ba:doma:ne yolesi.
Ilia da Isala:ili Hina Gode Ea Debolo Diasu ganodini, gabusiga: manoma
hame gobele sali, amola Ema ohe hame gobele sali. 8 Amaiba:le, Hina
Gode da Yuda fi amola Yelusaleme fi ilima ougi galu. Amola ilima se
iasu ba:beba:le, dunu huluane da fofagadigi amola bagade beda:i. Amo
hou huluane dilia dawa:. 9 Ninia ada huluane da gegesu ganodini medole
lelegei dagoi ba:i. Ninia uda amola mano huluane mugululi, ga oule asi
ba:i.

10 Be wali, na da Isala:ili Hina Godema, gousa:su hamoma:ne ilegei dagoi.
Amalu, E da ninima bu hame ougimu. 11 Nagofelali! Mae aligima! Dilia
da Ema gabusiga: manoma gobele salima:ne, amola dunu huluane Ema
nodone sia:ne gadosu hou bisima:ne, Isala:ili Hina Gode da dili ilegei
dagoi."

12-14 Lifai fi dunu amogai esalu, ilia dio da :-

Sosogo Fi Lifai fi dunu amogai esalu
Gouha:de...Ma:iha:de (Amasa:iai egefe) amola Youele (A:salaia egefe)
Milalai...Gisia (Simina egefe) amola Idini (Youa egefe)
Gesione...Youa (Simina egefe) amola Idini (Youa egefe)
Elisa:ifane...Simili amola Yiaiele
A:isa:fe...Segalaia amola Ma:danaia
Hima:ne...Yihaiele amola Simiai
Yediudane...Siema:ia amola Asaiele

15 Amo dunu da ilia Lifai fi dunu eno gilisili, ilia huluane nigima: dodofei.
Amalalu, hina bagade ea hamoma:ne sia:i defele, ilia da Hina Gode Ea
Sema defele, bai muni Debolo Diasu nigima: dodofei. 16 Gobele salasu
dunu da Debolo Diasu nigima: dodofemusa:, Debolo diasua golili sa:i. Adi
liligi da Gode Ea Sema dedei ganodini olelei, nigima: ba:loba, ilia gadili
gaguli asi. Amogawi, Lifai fi da amo liligi lale, moilai hamega gadi gaguli
asili, Gidalone Fagoga ligisi.

17 Ilia da amo hawa:, oubi age amola eso agega muni hamonana, eso
godo amoga dagoi. Ilia Debolo Diasu amola higamuni nigima: dodofei.
Amalalu, ilia da eso eno godoane hawa: hamonanu, Debolo da Godema
nodone sia:ne gadoma:ne, momagei dagoi ba:i.

Ilia da Debolo Diasu Bu Modale Ligiagai

18 Lifai fi dunu da hina bagade Hesigaiama amane sia:ne iasu, "Ninia
da Debolo Diasu, liligi huluane ganodini diala, gobele salimusa: oloda, agi
ga:gi legemusa: fafai amola amo hawa: hamomusa: liligi, amo huluane
nigima: dodofei dagoi. 19 Hina bagade A:iha:se da Godema baligi fa:iba:le,
Debolo liligi bagohame gaguli asi. Be amo huluane, ninia da bu lale, gaguli

misini, nigima: dodofele, bu momodale ligiagai. Wali, amo liligi huluane da Hina Gode Ea oloda midadi diala."
20 Hina bagade Hesigaia da mae aligili, Yelusaleme mimogo dunu huluane gilisili, Debolo Diasua oule asi. 21 Ilia da hina bagade ea sosogo fi, amo ilia wadela:i hou fadegama:ne, amola Debolo Diasu nigima: dodofema:ne, bulamagau gawali fesuale, sibi fesuale, sibi mano fesuale amola goudi fesuale oule asi. Hina bagade Hesigaia da gobele salasu dunu (Elane egaga fi dunu) amola ilia amo ohe oloda da:iya gobele salima:ne sia:i. 22 Gobele salasu dunu da bisili bulamagau gawali medole lelegei. Amo bagia sibi medole lelegei amalu sibi mano medole lelegei. Ilia da amo gobele salasu liligi afae afae ea maga:me oloda da:iya fogagaga:la:i. 23 Fa:no fisimusa:, ilia goudi amo hina bagade amola eno Godema nodone sia:ne gadosu dunu ilima oule asi. Ilia da ilia lobo goudi ilia dialuma da:iya ligisi. 24 Amalalu, gobele salasu dunu da goudi medole lelegele, ilia maga:me amo Isala:ili fi dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne, oloda da:iya soga:si. Bai hina bagade ea hamoma:ne sia:i, da Isala:ili dunu huluane ilia wadela:i hou fadegama:ne, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne amola Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne gobele salasu hamoma:ne sia:i.

25 Hina Gode da musa: Da:ibidi ea balofede dunu Ga:de amola balofede dunu Na:ida:ne amo ela lafidili hamoma:ne sia:si Da:ibidima sia:i. Amo hamoma:ne sia:si defele, hina bagade Hesigaia da hamoi. E da Lifai dunu, ilia sani baidama amola edado fasu, amo gaguli Debolo Diasu ganodini leloma:ne sia:i. 26 Ilia gesami hea:lala dusu liligi da hina bagade Da:ibidi ea musa: dusu liligi agoai ba:i. Amola gobele salasu dunu da dalabede gaguli aliligi. 27 Hesigaia da sia:beba:le, ilia da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu Godema iamisi. Muni gobele salalalu, dunu huluane da Hina Godema nodosa gesami hea:i. Amola gesami hea:lala dusu liligi dunu da dalabede fulaboi, amola eno gesa:mi hea:lala dusu liligi dui. 28 Dunu huluane amogai gilisi da Godema nodone sia:ne gadosu amola gesami hea:su amoga momadelai. Gesami hea:lala dusu dunu da dunanobawane, gobele salasu liligi da nei dagoi ba:i.

29 Amalalu, hina bagade Hesigaia amola dunu huluane da muguni buguli, Godema nodone sia:ne gadoi. 30 Hina bagade amola Yuda fi ouligisu dunu da Lifai fi dunuma, ilia da nodone gesami hea:su, amo Da:ibidi amola balofede dunu A:isa:fe ela dedei liligi, amo gesami hea:ma:ne sia:i. Amaiba:le, dunu huluane da hahawane bagade, muguni bugi dialawane, Godema nodone gesami hea:lalu.

31 Hesigaia da dunu gilisi ilima amane sia:i, "Dilia da wali dodofei dagoiba:le, Hina Godema momogili gagai dagoi. Amaiba:le, dilia Hina Godema hahawane nodone ima:ne, Ema gobele salasu liligi gaguli misa. Dunu huluane da ea sia: nabawane hamoi. Mogili da ili hanaiba:le, ohe gobele salimusa: oule mafia:i. 32 Ilia da bulamagau gawali 70 agoane, sibi 100 agoane amola sibi mano 200 agoane, Hina Godema gobele salimusa: gaguli mafia:i. 33 Amola ilia da bulamagau gawali 600 agoane amola sibi 3,000 agoane, amo Godema gobele salimusa:, amola dunu moma:ne, oule misi.

34 Gobele salasu dunu da amo ohe huluane medole legemu defele hame ba:i. Amaiba:le, Lifai fi dunu da ilia fidibiba:le, hawa: hamoi da dagoi ba:i. Dagoloba, gobele salasu dunu eno mogili da nigima: dodofei dagoi ba:i. (Lifai fi dunu ilia nigima: dodofesu hou da gobele salasu ilia hou baligisu. Bai gobele salasu dunu mogili da noga:le hame dodofei.) 35 Gobele salasu

dunu da ohe gogo gobele sasalibi, amo hou ouligisu. Amola ilia da gobei ohe, amo dunu ilia moma:ne liligi, amoga sefe duga:le, laluma gobele sasalisu. Amola ilia da waini hano amo da ohe gobele salasu gilisili iasu, amogai soga:sisisu.

Ilia da agoane Debolo Diasu ganodini, nodone sia:ne gadosu hou bu hemoi. 36 Hina bagade Hesigaia amola dunu huluane da hahawane bagade ba:i. Bai Gode da amo hawa: hamosu hedolodafa hamoma:ne, ili noga:le fidi.

30

Baligisu Lolo Manusa: Momagesu Hou

1-3 *Yuda dunu da Baligisu Lolo Nasu esodafa oubi agega hamomu da hamedei ba:i. Bai gobele salasu dunu oda mogili da nigima: hame dodofei galu, amola dunudafa bagahame fawane da Yelusalemega gilisi ba:i. Amaiba:le, hina bagade Hesigaia, eagene ouligisu dunu, amola Yelusaleme dunu da gilisili sia: dalu, oubi ageyaduga hamomusa: ilegei. Hesigaia da Isala:ili amola Yuda dunu huluane, amo hou hamomusa: eso adosi. E da Ifala:ime amola Ma:na:se fi dunu, ilia Yelusaleme Debolo Diasua, Isala:ili Hina Godema nodomusa:, Baligisu Lolo Nasu hamoma:ne, ilima dadawa:le hiougi. 4 Hina bagade amola dunu huluane da ilia ilegei amoga hahawane galu. 5 Amaiba:le, ilia da Isala:ili fi dunu, amo da Da:ne ga (north) fi dunu asili Biasiba ga (south) fi dunu, huluane gilisili Baligisu Lolo Nasu, Hina Gode Ea Sema defele hamona misa:ne hiougi. 6 Hina bagade amola eagene ouligisu dunu da amane hamoma:ne sia:beba:le, sia: adola ahoasu dunu da Yuda amola Isala:ili soge huluane amoga asili, amane misa:ne sia:si, “Isala:ili fi dunu! Asilia dunu da dili huluane hasali. Be dilia da hame bogoi esala. Wali, dilia A:ibalaha:me amola Aisage amola Ya:igobe, ilia Hina Godema bu sinidigima! 7 Dilia! Dilia aowalali amola Isala:ili fi eno, ilia musa: baligi fa:su hou defele mae hamoma. Dilia ba:sa! E da ilima se iasu baligiliwane i. 8 Dilia sia:be mae nabawane, dilia hanaiga ilia hou defele, gawamaga:le mae hamoma. Be Hina Gode Ea sia: nabawane hamoma. Dilia Yelusaleme Debolo Diasu guiguda: misa. Bai dilia Hina Gode da amo Debolo Diasu eso huluane hadigiwane dialoma:ne hamoi. E da dilima bu mae ougima:ne, dilia Ema nodone sia:ne gadosu hamoma. 9 Dilia Hina Godema bu sinidigisia, ga fi dunu ilia da dili fi dunu mugululi oule asi, amo ilia da dili fi dunuma bu asigili, ilia buhagima:ne logo doasimu. Dilia Hina Gode da asigidafa amola hahawane hou hamosa. Dilia Ema bu sinidigisia, E da dili lale salimu.”

10 Adola ahoasu dunu da Ifala:ime amola Ma:na:se moilai bai bagade amola Sebiulane fi moilaiga asi. Be Isala:ili dunu da iliba:le lasogole oufesega:su. 11 Be A:sie, Ma:na:se amola Sebiulane fi dunu mogili ilia da ili sia: nabi, amola Yelusalemega masusa: obebenai galu. 12 Amola Gode da Yuda fi ilia hou amo ganodini hawa: hamobeba:le, Yuda fi dunu da asigi dawa:su afadafa hamone, Gode Ea hanai amo hamomusa: ilegei, Amaiba:le, ilia da hina bagade amola eagene ouligisu dunu ilia hamoma:ne sia:i nabawane hamoi.

Ilia Baligisu Lolo Nasu Hamoi

13 Oubi ageyaduga, dunu bagohamedafa da Yelusaleme moilai bai bagadega, Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu hamomusa: gilisi. 14 Ilia da

* **30:1-3:** Idisu 9:9-11

oloda huluane Yelusaleme ganodini dialu, amoga ilia da ogogosu ‘gode’ liligima ohe gobele salasu amola gabusiga: manoma gobele salasu, amo huluane mugululi, Gidalone Fagoga ha:digi.

15 Amola amo oubiga, eso ba: (14) amoga, ilia da Baligisu Lolo Nasu amoga gobele salimusa:, sibi mano medole legei. Gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu ilia da nigima: hame dodofei galea, ilia da bagadewane gogosiabeba:le, ilila: bu Godema momogili gagai. Amalalu, ilia da Debolo Diasua gobele salasu hou hamomu defele ba:i. 16 Ilia da Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese ea hamoma:ne sia:i defele, Debolo Diasu ganodini ilila: hawa: hamomusa: defele, lelu. Lifai dunu da gobele salasu maga:me amo gobele salasu dunuma ianu, ilia da oloda da:iya gufunanesi.

17 Dunu bagohame da nigima: hame dodofeiba:le, ilia da Baligisu sibi mano medole legemu hamedei ba:i. Amaiba:le, Lifai dunu da ilia sibi mano medole legele, Hina Godema ligiagale i. 18 Amola dunu bagohame mogili, amo da Ifala:ime, Ma:na:se, Isaga amola Sebiulane fi amoga misi, ilia da nigima: hame dodofei ba:i. Amaiba:le, ilia da Baligisu Lolo Nasu giadofale hamoi. Hina bagade Hesigaia da ili fidima:ne, amane sia:ne gadoi, 19 “Hina Gode! Ninia aowalalia Gode! Di da bagadewane asigiba:le, amo dunu ilia hou gogolema:ne olofoma! Bai ilia da nigima: gala, be ilia dogoga asigi dawa:su huluane amoga, ilia Dima nodone sia:ne gadosa.” 20 Hina Gode da Hesigaia ea sia:ne gadosu nabalu, dabe i. E da amo dunu gogolema:ne olofoi, amola ilima se iasu hame i. 21 Eso fesuale agoane, dunu ilia da Yelusalemega gilisi, ilia da hahawane Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu hamoi. Amo eso huluane, Lifai fi dunu amola gobele salasu dunu, ilia gasa huluane amoga Hina Godema nodosu. 22 Amola Lifai fi dunu da medenegiwane Hina Godema nodone sia:ne gadosu hou ouligibiba:le, Hesigaia da ilima nodone sia:i.

Ilia da Eso Fesuale Eno Lolo Nasu Hamoi

Ilia da eso fesuale, ilia aowalalia Hina Godema nodoma:ne, gobele salasu hamoi.

23 Amogalu, ilia huluane da eso eno fesuale, bu hahawane lolo moma:ne ilegei. Amaiba:le, ilia da amo hahawane hamoi. 24 Hina bagade da bulamagau gawali 1,000 agoane amola sibi 7,000 agoane amo dunu ilia medole moma:ne i. Amola eagene ouligisu dunu da bulamagau gawali 1,000 agoane amola sibi 10,000 agoane eno ilima i. Gobele salasu dunu bagohame da ilia nigima: dodofele, Godema mogili gagai.

25 Amaiba:le, Yuda dunu huluane, gobele salasu dunu, Lifai fi dunu, dunu ilia da ga (north) amoga misi, amola ga fi dunu ilia da Isala:ili amola Yuda amoga fila misi, amo huluane da hahawane bagade ba:su. 26 Yelusaleme moilai bai bagade da hahawane hou bagade amoga nabaiwane ba:i. Bai hina bagade Soloumane (Da:ibidi egefe) ea ouligisu eso, amogainini misi esoga, hou amo agoai da hamedafa ba:su. 27 Gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu da Hina Gode E dunu huluane gilisi ilima hahawane dogolegele ima:ne, Ema sia:ne gadoi. Amola Gode da Ea Diasu Hebene ganodini amoga ilia sia:ne gadosu nabalu, ili lale sali.

31

Hesigaia da Hina Godema Nodosu Hou bu Hahamoi

1 Lolo nasu dagoloba, Isala:ili fi dunu huluane da Yuda moilai bai bagade huluane amoga asili, ogogosu ‘gode’ma nodoma:ne duni bugi, ogogosu uda

‘gode’ Asila agoai loboga hamoi liligi, ogogosu ‘gode’ nodoma:ne oloda amola sogebi, amo huluane gugunufinisi dagoi. Ilia amo hou defele, Yuda soge, Bediamini, Ifala:ime amola Ma:na:se, amo soge huluane ganodini agoane hamonanu, ilia diasuga buhagi.

2 Hina bagade Hesigaia da gobele salasu dunu amola Lifai dunu ilia hawa: hamosu ilegesu, amo bu hahamoi. Ilia hawa: hamosu da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu ouligisu hou amola Debolo Diasu ganodini Hina Godema nodone sia:ne gadosu ouligisu hou. 3 *Hesigaia da hina: fofoi ohe fi amoga ohe hahabe amola daeya gobele salimusa:, gobele salasu ilia Sa:bade eso hamosu, Oubi Gaheabolo Lolo Nasu gobele salasu amola Lolo Nasu eno amo da Hina Gode Ea Sema ganodini dedei, amo huluane hamomusa: e da i.

4 †Amola, hina bagade da sia:beba:le, Yelusaleme fi dunu da hahawane dogolegele iasu, amo ilia da gobele salasu dunu amola Lifai fi dunuma ima:ne ilegei, amo ilima i. Bai amo da Lifai fi amola gobele salasu dunu ilia osobo bagade liligi mae dawa:le, Hina Gode Ea Sema dedei hou, amo fawane dawa:le hamomusa: logo doasi. 5 Hina bagade da amo hamoma:ne sia:beba:le, Isala:ili fi dunu da ilia gala:ine noga:idafa, waini hano, olife susuligi, agime hano, ifabia dadami amola fage amola ilia liligi huluanedafa nabuane mogi afae, amo huluane gaguli misi. 6 Dunu huluane ilia da Yuda moilai bai bagade ganodini esalu, ilia da ilia bulamagau amola sibi nabuane mogi, afae gaguli misi. Amola hahawane dogolegele iasu liligi, ilia Hina Godema modale ligiagale imunusa: gaguli misi. 7 Ilia da oubi osodaga hahawane dogolegele iasu hemone, amola oubi ageyadu eno amoga liligi bagadedafa iasu. 8 Hina bagade Hesigaia amola eagene ouligisu dunu da amo bagadedafa iasu ba:beba:le, Hina Godema amola Ea Isala:ili dunuma nodoi. 9 Hina bagade da gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu, ilima amo hahawane iasu hou gilisili sia: dasu.

10 Gobele salasu dunu ilia ouligisu dunu A:salaia (Sa:idoge egaga fi dunu) da ema amane sia:i, “Dunu da hahawane dogolegele iasu Debolo Diasuga muni gaguli misi amogainini wali, ninia da ha:i moma:ne defele ba:i dagoi. Amola eno hame mai bagade diala. Hina Gode da ninima hahawane dogolegele hamoiba:le, ninia da amo hou ba:sa.”

11 Hina bagade da hamoma:ne sia:beba:le, ilia da liligi ligisisu sesei Debolo Diasu sogebiga momagei. 12 Ilia da amo ganodini, hahawane dogolegele iasu liligi amola liligi nabuane mogili afae iasu, amo huluane lidili legei. Ilia da Lifai fi dunu ea dio Gononaia amo sesei ouligima:ne ilegei. Amola e bagia fidima:ne, ea eya Simiai ilegei.

13 Elaha hawa: hamoma:ne, ilia da Lifai fi dunu nabuane ilegei. Ilia dio da Yihaiele, A:isasaia, Na:iha:de, A:sahele, Yelimode, Yosaba:de, Ilaiele, Isimagaia, Ma:iha:de amola Bina:ia. Hina bagade Hesigaia amola gobele salasu ouligisu A:salaia, ela hamoma:ne sia:beba:le, amo hou huluane hamosu. 14 Ilia da Gouli (Imina egefe) amo Hina Godema hahawane dogolegele iamabe amo ouligima:ne ilegei. Gouli da Debolo Diasu gusudili logo ga:su sosodo aligisu dunu ilia bisilua esalu, amola e da amo iasu liligi lidili legei, amola eno dunuma bu iasu. 15 Moilai bai bagade oda amo ganodini gobele salasu dunu esalebe ba:i, amoga Lifai dunu eno da Gouli noga:le fidisu. Ilia dio da Idini, Miniamine, Yesua, Siema:ia, A:malaia amola Sieganaia. Ilia da ha:i manu i, amo momogili, ilia na:iyado Lifai fi

* **31:3:** Idisu 28:1 - 29:39 † **31:4:** Idisu 18:12-13; 18:21

dunuma (fi mae dawa:le) ilia hawa: hamosu defele, ilima iasu. 16 Ilia da dunu amo da lalelegele, ode30 esalu amola amo baligi, ilia eso huluane Debolo Diasu ganodini hawa: hamonanebe defele, ha:i manu ilima i. 17 Ilia da gobele salasu dunu, ilia sosogo fi afae afae amo defele, ilima hawa: hamosu ilegei. Amola Lifai fi dunu amo da lalelegele, ode20esalu amola amo baligi, ilia da amo dunu hawa: hamosu gilisisu afae afae amoma ili ilegele, hawa: hamosu ilegei. 18 Ili huluane amola ilia uda amola mano amola fofoi mano, idili dedei dagoi ba:i. Bai ilia da Debolo Diasu ganodini gasia o yoga udigili sema hawa: hamomusa: momagele ouesalumusa: ilegei. 19 Gobele salasu dunu amo da Elane egaga fi ilia moilai bai bagade ganodini esalu o ohe fofole nasu soge amo gadenene dialu amoga esalu, amo moloi dunu mogili da gobele salasu dunumusu amola Lifai fi dunu amo da fi idisu meloaga dedei, ilima ha:i manu sagosu.

20 Yuda soge huluane ganodini, hina bagade Hesigaia da ea Hina Gode hahawane ba:ma:ne fawane hamosu. 21 E da ea hawa: hamosu huluane didi hamosu. Bai ea da molole Debolo hawa: hamosu amola Gode Ea Sema amoma fa:no bobogebeba:le, e da ea Hina Godema madelagiwane amola asigiwane hamosu.

32

Asilia Dunu da Yelusaleme Fi Healelalu
(2 Hina 18:13-37; 19:14-19,35-37; Aisaia 36:1-22; 37:8-38)

1 Hina bagade Hesigaia da Hina Godema molole fa:no bobogei. Be amogalu, Asilia hina bagade Sena:galibi da Yuda fi doagala:i. E da gagili sali moilai bai bagade huluane eale disili, ea dadi gagui dunu ilia gagili sali dobea muguluma:ne sia:i.

2 Amola Sena:gelibi da Yelusaleme doagala:ma:ne ilegei. Hina bagade Hesigaia da amo hou dawa:loba, 3 - 4 e amola eagene ouligisu dunu da Asilia dunu ilia da Yelusaleme gadenene doaga:lalu, hano mae moma:ne logo hedofama:ne, hano logo Yelusaleme gadili galu, amo hedofamusa: dawa:i. Eagene ouligisu dunu da Yelusaleme fi dunu bagohame gadili oule asili, gu hano logo huluane hedofai. 5 Hina bagade da Yelusaleme bu gasawane gagili salima:ne, gagili sali dobea dodoa:i, amola amo da:iya diasu gado gagagula heda:su gaguli gagai. Amola e da gagoi gadili, eno dobea gagui. Amola e da gagili sali liligi amo da Yelusaleme musa: gagui gusudili dialu, be wali osobo gasa:le da:iya ligisi, amo dodoa:i. Amola e sia:beba:le, ilia da goge agei amola da:igene ga:su bagohame hamoi. 6 E da dadi gagui ouligisu dunu, ilia Yelusaleme fi dunu huluane ouligima:ne ilegei, amola ilia huluane sogebi amo da Yelusaleme logo ga:su gadenene dialu, amogawi gilisima:ne sia:i. 7 E da ilima amane sia:i, “Dilia gasa fili, amola Asilia hina bagade amola ea dadi gagui wa:i ilima mae beda:ma! Ninima gai gasa bagade hou da ema gai gasa hou, bagadewane baligisa. 8 Ea gasa da osobo bagade dunu ea gasa fawane. Be ninia Hina Gode da ninima gai esala. Amola E da nini fidimu amola ninima gale gegemu.” Dunu huluane da ilia hina bagade ea sia: nababeba:le, dogo denesi.

9 Amalu, fa:no, Sena:gelibi amola ea dadi gagui wa:i da La:igisi moilai bai bagadega esaloba, e da Hesigaia amola Yuda fi dunu ili gilisili Yelusalemega esalu, ilima amane sia:si, 10 “Na da Asilia hina bagade Sena:gelibi! Na da dilima adole ba:sa. Na da Yelusaleme eale disi dagoi. Dilia abuliba:le hame beda:sala:? 11 Hesigaia da dilima, dilia Hina Gode da

nini dilima mae hasalasima:ne, dili gaga:mu sia:sa. Be Hesigaia da dilima ogogosa. E da dili ha:ga amola hano hanaga bogoma:ne, logo doasisa.
12 Hesigaia hisu da Hina Godema nodone sia:ne gadosu sogebi amola oloda huluane gugunufinisili, Yuda fi dunu amola Yelusaleme fi dunu ilima oloda afae fawane amoga nodone sia:ne gadoma:ne amola gabusiga: manoma gobele salima:ne sia:i. 13 Dilia na aowalali, ilia eno fifi asi ilima hamosu amo dawa:sala:? Eno fifi asi gala dunu ilia ‘gode’ da Asilia hina bagade ili mae hasalima:ne, gaga:bela:? Hame mabu! 14 Amo fifi asi gala huluane ilia ‘gode’ da ninia ili mae hasalima:ne, hamedafa gaga:i. Amaiba:le, dilia abuliba:le dilia Gode da dili gaga:ma:ne dawa:sala:? 15 Hesigaia da dilima ogogosa. Ea sia: dafawaneyale mae dawa:ma. Fifi asi gala huluane ilia ‘gode’ da Asilia hina bagade ili mae hasalima:ne gaga:mu da hamedei ba:i. Amaiba:le, dilia Gode da dili gaga:mu hamedeidafa ba:mu.”
16 Asilia eagene ouligisu dunu ilia da baligili Hina Gode amola Hina Gode ea hawa: hamosu dunu Hesigaia elea hou lasogole sia:i. 17 Amola meloa amo Asilia hina bagade ea dedei, amo ganodini Isala:ili Hina Godema odoga:su sia: bagade ba:i, “Fifi asi gala huluane ilia ‘gode’ da na gasaga ili hasalima:ne hame gaga:i. Amola Hesigaia ea Gode da dili na mae hasalima:ne, hamedafa gaga:mu.” 18 Sena:gelibi eagene ouligisu dunu da amo sia: Hibulu sia:ga wele sia:i. Bai ilia da Yelusaleme fi dunu dobea da:iya esalu, amo ili beda:ma:ne amola da:i dioma:ne hamomusa: dawa:i galu. Amalalu, ilia da hedolowane moilai sugumusa: dawa:i. 19 Ilia da Yelusaleme hadigi Godedafa, amo da fifi asi gala eno ilia udigili ogogosu ‘gode’, amo ili defele dawa:iwane sia:dasu.
20 Amalalu, hina bagade Hesigaia amola balofede dunu Aisaia (A:imose egefe), ela da Godema sia:ne gadoi amola Godea ili fidima:ne Ema digini wele sia:i. 21 Hina Gode da a:igele dunu asunasili, e da Asilia dadi gagui dunu amola ilia ouligisu dunu medole legei. Amaiba:le, Asilia hina bagade da gogosiane, Asilia sogega buhagi. Eso afaega, e da ea ogogosu ‘gode’ ea debolo diasua esaloba, egefelali mogili da gegesu gobiheiga, e medole legei.
22 Hina Gode da agoane hina bagade Hesigaia amola Yelusaleme fi dunu huluane amo Asilia hina bagade Sena:gelibi amola Yuda fi ha lai dunu eno, ili mae hasalima:ne gaga:i dagoi. 23 Dunu bagohame da Yelusalemega, Hina Godema gobele salimusa: amola Hesigaiama hahawane dogolegele iasu liligi imunusa: misi. Ha amogainini, fifi asi gala dunu huluane da Hesigaiama nodone dawa:i.

Hesigaia ea Olo Madelai amola ea Gasa Fi Hou
(2 Hina 20:1-3,12-19; Aisaia 38:1-3; 39:1-8)

24 Amo galu, hina bagade Hesigaia da olole, bogomuwane galu. E Godema sia:ne gadoiba:le, Hina Gode da e uhinisima:ne, ema dawa:digima:ne olelesu i. 25 Be Hesigaia da gasa fili, Hina Gode Ea uhinisisu hou ba:beba:le, Godema hame nodoi. Amaiba:le, Yuda fi amola Yelusaleme fi da se nabi. 26 Be fa:nowane, Hesigaia amola Yelusaleme fi da ilia hou fofonoboi. Amaiba:le, Hesigaia esalebe galu, ilima se hame i.

Hesigaia ea Bagade Gagui Hou

27 Hina bagade Hesigaia da liligi bagade gaguiwane hamoi. Dunu huluane da ema nodosu. Ea sia:beba:le, ilia da liligi ligisisu sesei gaguia gagai. Amo ganodini, ilia da ea gouli, silifa, igi noga:idafa, ha:i manu

fodole nasu, da:igene ga:su amola eno noga:idafa liligi, ligisisu. 28 Amola ea sia:beba:le, ilia da liligi ligisisu diasu gaguia gagai. Amo ganodini, ilia da ea gala:ine, waini hano amola olife susuligi ligisisu. Amola ilia da ea bulamagau diasu gaguia gagai, amola sibi gagole gagai. 29 Eno amolawane, Gode da ema bulamagau amola sibi amola liligi bagohamedafa iabeba:le, e da moilai bai bagade eno bagohame gaguia gagai. 30 Hina bagade Hesigaia da Gihone Gu hano hihiga:le, ea hano logo eno hamegadili ogane, osobo hagududili, Yelusaleme gagoi ganodini doafasi. Hesigaia da ea hamosu defele huluane didili hamoi. 31 *Amola Ba:bilone alofele iasu dunu da musa: hame ba:su hou amo abedela manoba, (2 Hina 20:7-19), Gode da Hesigaia hi hanaiga hamoma:ne yolesi. Bai E da ea hou adoba:musa: dawa:i.

Hesigaia ea Yuda Soge Ouligisu Dagobe Galu

32 Hesigaia ea hamonanu eno, amola ea Hina Godema asigidafa hou, amo huluane da "Balofede Dunu Aisaia (A:imose egefe) ea Esala Ba:su Meloa" amola "Yuda amola Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei.

33 Hesigaia da bogole amola ilia ea da:i hodo gadodili sogebiga, hina bagade ilia gele gelabo ganodini sali. Yuda fi amola Yelusaleme fi dunu huluane da ema asigiba:le, ema nodomusa: gegedole fi. Egefe Ma:na:se da e bagia hina bagade hamoi.

33

Yuda hina bagade Ma:na:se (2 Hina 21:1-9)

1 Ma:na:se da lalelegele, ode fagoyale esalu, ea Yuda ouligisu bai muni hamoi. E da Yelusaleme moilaiga esala, Yuda fi ode 55 agoanega ouligilalu. 2 *Ma:na:se da Hina Godema wadela:le hamoi. Ga:ina:ne sogega musa: esalebe fi da baligili gogosiasu wadela:i hou hamobeba:le, Isala:ili dunu da Ga:ina:ne soge golili sa:ili, gusuba:i ahoanoba, Hina Gode da Ga:ina:ne fi gadili sefasi. Be Ma:na:se da amo fi ilia wadela:idafa hou amoma fa:no bobogesu. 3 E da ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi, amo ea ada Hesigaia da wadela:lesi, Ma:na:se da bu buga:le gagui. E da Ba:ilema nodone sia:ne gadomusa:, oloda bagohame gagui. E da Isala:ili hina bagade A:iha:be ea hou defele, ogogosu uda 'gode' Asila e agoaila hahamoi. Amola Ma:na:se da gasumunima nodone sia:ne gadoi. 4 †E da ogogosu 'gode' ilia oloda Debolo Diasu ganodini gagui. Hina Gode Ea musa: hamoma:ne sia:i, amo da Debolo Diasu ganodini, dunu da Ema fawane nodone sia:ne gadosu hamoma:ne sia:i. 5 Debolo Diasu gagoi aduna ganodini, e da oloda amo gasumunima nodone sia:ne gadomusa: gagui. 6 E da Hinome Fago ganodini, egefelali amo ogogosu 'gode'ma gobele sali. E da wadela:i ba:la:lusu hou hamosu. E da wamuni dawa:su hou hamosu amola gesami dasu ilia fada:i sia: nabalusu. E da Hina Godema bagadewane wadela:le hamobeba:le, Hina Gode Ea ougi da lalu agoane heda:i. 7 ‡E da wadela:i uda 'gode' Asila agoai loboga hamoi liligi, amo Debolo Diasu ganodini ligisi. Be Hina Gode da musa: Da:ibidi amola, Da:ibidi ea mano Soloumane elama amane sia:i, "Guiguda: Yelusaleme moilai bai bagade ganodini, Na da amo Debolo ganodini sogebi ilegei. Amo

---

* **32:31:** 2 Hina 20:7-19; Aisaia 39:1-8 * **33:2:** Yelemaia 15:4 † **33:4:** 2 Hou Olelesu 6:6
‡ **33:7:** 1 Hina 9:3-5; 2 Hou Olelesu 7:12-18

sogebiga fawane, Isala:ili fi fagoyale gala da Nama fawane nodone sia:ne gadoma:ne, Na da ilegei.

8 Isala:ili fi dunu da Na hamoma:ne sia:i huluane nabawane hamosea, amola sema amo Na da Na hamosu dunu Mousesegili i, amo huluane ilia nabawane hamosea, Na da ili, amo soge Na da ilia aowalalima i, amoga ili enoga gadili sefasima:ne, logo hamedafa doasimu." 9 Be Yuda fi dunu da Hina Gode Ea sia: nabawane hame hamosu. Amola Ma:na:se da ilia wadela:i hou (amo da musa: Ga:ina:ne fi da bagadewane wadela:le hamobeba:le, Isala:ili dunu da gusuba:i heda:loba, Hina Gode da Ga:ina:ne fi gadili sefasi) amo wadela:i hou baligili hamoma:ne, Ma:na:se da Yuda fi oule asi.

Ma:na:se da Godema Sinidigi

10 Hina Gode da Ma:na:se amola ea fi dunuma sisasu sia:i. Be ilia nabimu higa:i.

11 Amaiba:le, Hina Gode da logo doasiba:le, Asilia dadi gagui wa:i da Yuda fi doagala:i. Ilia da Ma:na:se gagulaligili, ea mi gelaba ma:go sanawane, sia:inega la:gili, Ba:bilone sogega hiouginana asi. 12 E se bagadewane nababeba:le, ea hou fonoboi. E da ea Hina Godema sinidigili, fidima:ne adole ba:su. 13 Gode da Ma:na:se ea sia:ne gadobe nabalu, e Yuda fi bu ouligima:ne, bu Yelusalemega asunasi. Amo hou ba:beba:le, Ma:na:se da Hina Gode da Godedafa dafawaneyale dawa:i.

14 Amalu fa:no, Ma:na:se da gadili dobea Da:ibidi Moilai bai bagadega gusudili dialu amo da fago Gihone Gu Hano gadenene dialu, amoga asili, Menabo Logo Ga:su amola moilai sogebi ea dio Oufele, amoga doaga:su, bu sedagili gagagula heda:i. Amola e da dadi gagui ouligisu dunu, amo da Yuda soge gagili sali moilai bai bagade afae afae ouligima:ne, ilegei dagoi. 15 E da ga fi ogogosu 'gode' amola loboga hamoi 'gode' agoaila liligi amo e da musa: ligisi, amo Debolo Diasuga gadili fadegai. Amo amola ogogosu 'gode'ma gobele salimusa: oloda amo da Debolo Diasu agolo dabua amola Yelusaleme sogebi enoga dialebe ba:i, amo huluane moilai hamega gadili gaguli asili, ha:digi dagoi. 16 Amola e da oloda amoga ilia musa: Hina Godema nodone sia:ne gadosu, amo bu dodoa:i. Amola e da amoga Hahawane Gilisili Olofole Iasu amola Godema Nodosu Iasu, amo gobele sali. E da Yuda fi dunu huluane, ilia Isala:ili Hina Godema nodone sia:ne gadoma:ne sia:i. 17 Yuda dunu da sogebi higagaia gebewane gobele salalasu. Be ilia da Hina Gode Ema fawane gobele salasu.

Ma:na:se ea Yuda Soge Ouligisu Dagobe Galu (2 Hina 21:17-18)

18 Ma:na:se ea hawa: hamonanu eno, ea Godema sia:ne gadosu amola balofede dunu amo da Isala:ili Hina Gode Ea Dioba:le ema sia:i, ilia sia:ne iasu, amo huluane da "Isala:ili hina bagade Ilia Hawa: Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei.

19 Hina bagade ea sia:ne gadosu, ema Gode Ea dabe iasu, ea Godema hame sinidigi esoga wadela:i hou hamoi, ea ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi, amola wadela:i uda 'gode' Asila agoai e da loboga hamoi, amo huluane da "Balofede Dunu ilia Hamonanu Meloa" ganodini dedene legei. 20 Ma:na:se da bogole, hina bagade diasua uli dogonesali. Egefe A:imone da e bagia, Yuda hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade A:imone
(2 Hina 21:19-26)

21 A:imone da lalelegele, ode 22 agoane esalu, bai muni Yuda hina
bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esala, ode
aduna fawane, Yuda fi ouligilalu 22 A:imone da ea ada Mana:se defele,
Hina Godema wadela:i hou hamosu. E da ea ada ea hou amoma fa:no
bobogele, loboga hamoi ogogosu 'gode' ilima ea ada nodone sia:ne gadoi,
e amolawane ilima nodone sia:ne gadosu. 23 Be ea ada da ea hou fonobone,
Hina Godema sinidigi. Be A:imone da agoane hame hamoi. E da ea ada
ea wadela:i hou amo baligi dagoi. 24 A:imone eagene ouligisu dunu ilia da
e medoma:ne, wamo sia:dasu. Amola ilia da hina bagade diasu ganodini,
e medole legei dagoi.
25 Yuda fi dunu da A:imone fasu dunu medole legei. Amola ilia da ea
mano Yousaia, e bagia hina bagade ilegei.

34

Yuda hina bagade Yousaia
(2 Hina 22:1-2)

1 *Yousaia da lalelegele, ode godoane esalu, e da bai muni Yuda hina
bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 31
agoanega Yuda fi ouligilalu.
2 Yousaia da Hina Gode hahawane ba:ma:ne hamoi. E da ea musa: aowa
hina bagade Da:ibidi ea hou defele, Gode Ea hamoma:ne sia:i huluane
nabawane hamosu.

Yousaia da Ogogosu 'gode'ma Nodone Sia:ne Gadosu Hou Gugunufinisi

3 Hina bagade ayeligi Yousaia ea ouligisu ode godoanega, e da muni
ea aowa hina bagade Da:ibidi ea Godema nodone sia:ne gadosu hou
hamosu. Ode biyaduyale eno da gidigili, e da bai muni ogogosu 'gode'ma
nodone sia:ne gadosu sogebi amola wadela:i uda 'gode' Asila agoai loboga
hamoi liligi amola eno wadela:i loboga hamoi 'gode' huluane bai muni
gugunufinisisu. 4 †Ea sia:beba:le, ilia da oloda amoga dunu da Ba:ilema
nodone sia:ne gadosu, amola eno gadenene gabusiga: manoma gobele
salasu oloda, amo gagoudane fasi. Ilia da Asila agoai liligi amola loboga
hamoi 'gode' huluane gagagoudane fasili, gulu agoane hamone, amola
dunu da ilima sia:ne gadosu, ilia ulidogone sali da:iya dudulisi.
5 ‡E da ogogosu gobele salasu dunu ilia gasa amo oloda amoga ilia da
musa: nodone sia:ne gadosu, amo da:iya gobele sali. Amo hamobeba:le, e
da Yuda amola Yelusaleme fi ilia nigima: fadegamusa: dodofei.
6 Amo hou defele, e da moilai bai bagade amola gugunufinisi soge amo
da Ma:na:se, Ifala:ime, Simione amola soge asili ga (north) Na:fadalaiga
doaga:sa, amo soge huluane ganodini hamosu. 7 E da ga (north) fi (Isala:ili)
ilia soge ganodini, oloda amola ogogosu uda 'gode' agoai loboga hamoi
liligi, amo huluane gagagoudane fasili, gulu agoane hamoi. E da gabusiga:
manoma gobele salimusa: hamoi oloda huluane gagagoudane fasi. Amalu,
e da Yelusalemega buhagi.

Ilia da Gode Ea Sema Dedei Buga Ba:i
(2 Hina 22:3-20)

---

* **34:1:** Yelemaia 3:6 † **34:4:** 2 Hina 21:3; 2 Hou Olelesu 33:3 ‡ **34:5:** 1 Hina 13:2

8 Yuda hina bagade Yousaia ea ouligibi ode 18 amoga, e da wadela:i
ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu hou huluane fadegaiba:le, Debolo
Diasu amola Yuda soge da nigima: dodofei dagoi ba:i. Amogalu, hina
bagade Yousaia da dunu udiana amo Debolo Diasu dodoa:ma:ne asunasi.
Ilia dio da Sia:ifa:ne (A:salaia egefe), Ma:iasia (Yelusaleme bisili ouligisu
dunu) amola Youa (Youaha:se egefe. E da eagene bisilua dunu). 9 Muni
amo Lifai dunu da Debolo Diasu ganodini lidi, ilia da gobele salasu
ouligisudafa Hiligaiama ianusu. (Amo muni ilia da Ifala:ime fi, Ma:na:se
fi amola Ga (north) Fi dunu eno, Yuda fi, Bediamini fi amola Yelusaleme
esalebe fi, ilima lidi.) 10 Ilia da amo muni lidi, amo dunu udiana da Debolo
Diasu amo bu buga:le gagusu ouligisu, ilima iasu. 11 Ouligisu dunu ilia da
amo muni mogili diasu gagusu dunu amola gelega hahamosu dunu ilima
iasu. Amola muni mogili amoga ilia da ifa da:fe amola gele amo Debolo bu
buga:le gagumusa:, bidi lama:ne sia:i. Bai Yuda hina bagade ilia da noga:le
hame ouligibiba:le, Debolo da dasai ba:i. 12 Amo hawa: hamosu ouligisu
dunu da moloidafa dunu. Ilima ouligisu dunu da Lifai fi dunu biyaduyale
gala. Ilia dio da Ya:iha:de amola Oubadaia (ela da Milalai sosogo fi dunu)
amola Segalaia amola Misiala:me (ela da Gouha:de sosogo fi dunu). Lifai
fi dunu huluane da medenegi gesami hea:lala dusu dunu ba:i.

13 Lifai fi dunu eno ilia da liligi gaguli ahoasu hawa: hamosu ouligisu,
amola oda da eno hawa: hamosu ouligisu.

14 Ilia da muni ea sesei amoga lidili ahoana, Hiligaia da Hina Gode Ea
Sema Dedei Meloa (Sema amo Gode da musa: Mousesema i) amo ba:i
dagoi.

15 Hiligaia da Sia:ifa:nema amane sia:i, “Na da ‘Gode Ea Sema Dedei
Meloa’ amo Debolo ganodini dialebe ba:i dagoi.” E da amo meloa
Sia:ifa:nema I.

16 Sia:ifa:ne da amo meloa hina bagadema gaguli asili, ema amane sia:i,
“Ninia da dia hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi. 17 Ninia da muni amo
da Debolo Diasu ganodini dialu, amo lale, bu buga:le gagusu dunu amola
ilia ouligisu dunu ilima i dagoi.”

18 Amalalu, e da eno amane sia:i, “Na da meloa amo Hiligaia da nama i
gagui diala.” Amola e da amo meloa hina bagade nabima:ne idi.

19 Hina bagade da meloa idibi nababeba:le, bagadewane fofogadigili, da:i
dione, ea abula gadelale fasi. 20 Amola e da gobele salasu dunu Hiligaia
amola Ahaiga:me (Sia:ifa:ne egefe) amola A:gabo (Maiga:ia egefe) amola
sia: dedesu dunu Sia:ifa:ne amola hina bagade hina: hawa: hamosu dunu
A:sahaia, ilima amane hamoma:ne sia:i,

21 “Dilia asili, amo meloa ea olelesu bai dawa:ma:ne, Hina Gode Ea fada:i
sia: hogolalu, nama amola dunu huluane amo da Isala:ili amola Yuda
soge ganodini hame mugului esala, ninima adoma. Ninia aowalali da amo
meloa ea hamoma:ne sia:i amo nabawane hame hamobeba:le, Hina Gode
da ninima ougisa.”

22 Hiligaia amola Ahaiga:me, A:gabo, Sia:ifa:ne, amola A:sahaia, ilia da
balofede uda amo da Yelusaleme moilai bai bagade la:idi gaheabolo gagui
amo ganodini esalu, ea dio amo Halada amo ea fada:i sia: nabimusa: asi.
(Halada egoa Sia:lamee da Debolo Diasu hadigi abula amo ouligisu). Ilia da
Haladama amo meloa da ba:i dagoi olelei. 23 Halada da ilima amane sia:i,
“Dilia hina bagadema buhagili, Hina Gode Ea sia:si ema amane sia:ma,
24 “Na da meloa amo hina bagade da idi, amoga gagabusu aligima:ne dedei
defele, Na da Yelusaleme moilai bai bagade amola Yelusaleme fi dunu ilima

se dabe imunu. 25 Ilia da Na higale, eno ogogosu ‘gode’ma gobele salasu
hamobeba:le, Na ougima:ne hamoi dagoi. Na da Yelusaleme fi ilima Na
ougi da gia:iwane heda:i dagoi, amola bu gumimu da hamedei.”
26 Be hina bagadema Na, Isala:ili fi ilia Hina Gode, da amane sia:sa, ‘Di
da meloa ganodini dedei liligi nabi dagoi. 27 Amola di da Na ba:ma:ne,
sinidigili, dia hou fonobone, dia abula gadelale, dinanu. Bai di da Na
sia: amo Na da Yelusaleme moilai bai bagade amola amoga fi dunu ilima
se dabe imunu, amola Yelusaleme gugunufinisi dagoiba:le, dunu ilia da
amo beda:ne fofogadigili ba:mu, amola Yelusaleme dio amoga gagabusu
aligima:ne sia:mu, amo sia: nababeba:le, di da dia hou fonoboi. Na da dia
sia:ne gadosu nabi dagoi. 28 Amola se dabe iasu amo Na da Yelusaleme fi
ilima iasimu, amo da di amogai esalea, dia hame ba:mu. Na da di fa:no
olofole bogoma:ne, logo doasimu.’ ” Sia: adola ahoasu dunu, ilia da amo
sia:ne iasu hina bagade
Yousaiama adomusa:, ema buhagi.

Yousaia da Hina Gode Ea Sia: Nabawane Hamoma:ne Ilegele Sia:i (2 Hina 23:1-20)

29 Yuda hina bagade Yousaia da Yuda soge fi amola Yelusaleme fi
ilia ouligisu dunu amo huluane gagadole, 30 ili amola gobele salasu
dunu huluane, amola balofede dunu huluane amola fi dunu huluanedafa
(bagade gagui dunu amola hame gagui dunu) ilia da Debolo Diasuga gilisili
asi. Ilia si da:iya, hina bagade Yousaia da Gousa:su Meloa amo ilia da
Debolo Diasu ba:i, amo ganodini dedei huluane ilima idili i. 31 E da hina
bagade duni bugi amo dafulili lelu, e da Hina Gode Ea sia: nabawane
hamomusa:, dafawane ilegele sia:i. E da mae fisili, ea dogo amola asigi
dawa:su huluane amoga, e da Hina Gode Ea sema amola hamoma:ne sia:i,
amoma fa:no bobogemusa:, dafawane ilegele sia:i. Amo hamoma:ne sia:i
amo da Gousa:su Meloa amo ganodini dedei, e da amo huluane nabawane
hamomusa:, dafawane ilegele sia:i. 32 Amola e da Bediamini fi amola
dunu huluane Yelusalemega esalu, amo defele hamomusa:, dafawane
ilegele sia:musa: lologei. Amaiba:le, Yelusaleme fi dunu da Gousa:su
amo ilia aowalalia Gode da ilima hamoi, amo hamoma:ne sia:i nabawane
hamomusa: sia:i. 33 Amalalu, Yousaia da wadela:idafa loboga hamoi
ogogosu ‘gode’ liligi huluane Isala:ili soge ganodini dialu, amo huluane
gugunufinisisu. Amo ea esalusu eso huluane ganodini, e da ea fi dunu ilia
aowalalia Hina Gode amo Ea hawa: hamosu hamoma:ne sesei.

35

Yousaia da Baligisu Lolo Nasu Hamoi (2 Hina 23:21-23)

1 Hina bagade Yousaia da Hina Godema nodone, Yelusalemega Baligisu
Lolo Nasu hamoi. Eso ba: (14), oubi agega, ilia da Lolo Nasu hamoma:ne,
ohe medole lelegei. 2 E da gobele salasu dunu, ilia Debolo Diasu ganodini
hawa: hamosu amo ilima ilegei. Amola amo noga:le hawa: hamoma:ne, e
da ilia dogo denesima:ne sia:i.
3 Amola e da Lifai fi dunu (ilia da Isala:ili fi ilima olelesu dunu, Hina
Gode Ea momogili gagai galu) ilima amane hamoma:ne sia:i, “Dilia Gode Ea
Hadigi Gousa:su Sema Gagili amo Debolo Diasu (hina bagade Soloumane,
Da:ibidi egefe ea gagui) amo ganodini ligisima. Dilia amo soge eno, soge
enoga gaguli ahoasu hou fisili, guiguda: dilia Hina Gode amola Ea fi Isala:ili

dunu ilima hawa: hamoma. 4 *Dilia sosogo fi defele, amola dilia hawa: hamosu amo hina bagade Da:ibidi amola egefe hina bagade Soloumane ela dilima ilegei, amo defele, Debolo Diasu ganodini hawa: hamoma.
5 Dilia Isala:ili sosogo fi afae afae noga:le fidima:ne momagema. 6 Dilia Baligisu Lolo Nasu sibi mano amola goudi huluane medole legema:ne momagema. Amaiba:le, Isala:ili fi dunu da hamoma:ne sia:i amo Hina Gode da Mousese ea lafidili, ninima i, amo noga:le fa:no bobogema:ne, dilia nigima: dodofema, amola gobele salimusa: ohe momagema."
7 Yuda fi dunu da Baligisu gobele salasu hamoma:ne, hina bagade Yousaia da hina: ohe fofoi wa:i amoga sibi, sibi mano amola goudi mano gilisi 30,000 agoane, amola bulamagau gawali 3,000 agoane i. 8 Yousaia eagene ouligisu dunu da gobele salasu ohe mogili, dunudafa, gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu ilima i. Amola Debolo Diasu ouligisu dunu amo gobele salasu dunuma sibi mano 2,600 agoane, goudi mano mogili amola bulamagau gawali 300 agoane amo gobele salima:ne ilima i. 9 Lifai fi ouligisu dunu amo Gononia, Siema:ia, Nida:niele (Siema:ia eya), Ha:siabaia, Yiaiele amola Yosaba:de - ilia da sibi mano amola goudi waha debe mogili 5000 agoane, amola bulamagau gawali 500 agoane - amo Lifai dunu ilia gobele salimusa: ilima i.
10 Baligisu Lolo Nasu liligi huluane da momagei dagoloba, hina bagade da amo hamoma:ne sia:beba:le, gobele salasu amola Lifai fi dunu da ilila: sogebiga dadalei.
11 Ilia da sibi mano amola goudi medole lelegelalu, Lifai fi dunu da ilia gadofo houga:i. Gobele salasu dunu da maga:me oloda da:iya fogagaga:la:i. 12 Amalalu, ilia da Mousese ea Sema dedei defele, Hina Godema gobele salimusa:, ilia da sosogo fi afae afae ilima amo ohe gogo fane i. 13 †Lifai fi dunu da God Ea hamoma:ne sia:i dedei defele, Baligisu gobele salasu ohe liligi amo laluma gobele gala:i. Amola ilia da hadigi iasu liligi amo gobele nasu ofodo, sosobeni amola gaga ganodini gobei. Amalalu, ilia hedolowane hu gobei amola dunu ilima sagoi. 14 Amalu, Lifai fi dunu da ili manusa:, amola Elane egaga fi gobele salasu dunu ili moma:ne, hu momagele legei. Bai gobele salasu dunu da hawa: hamonanawane gasi. Ilia da ohe mogili gogo gobele sali, amola eno ohe amoga sefe duga:i, amo gobele sali. 15 ‡Da:ibidi ea musa: hamoma:ne sia:i defele, Lifai fi amola A:isa:fe sosogo gesami hea:lala dusu dunu, ilia da ilila: hawa: hamosua lefulubi ba:i. Ilia dio da A:isa:fe, Hima:ne amola Yediudane (hina bagade ea balofede dunu). Debolo Diasu logo ga:su sosodo aligisu dunu da ilia sosodo aligisu sogebi fisili hame ahoasu. Bai Lifai fi dunu oda da Baligisu Lolo ilia moma:ne momagei. 16 Amaiba:le, hina bagade Yousaia ea hamoma:ne sia:i defele, ilia da Baligisu Lolo Nasu amola oloda da:iya gobele salasu hou, amo huluane ilia da Hina Godema nodomusa: hamoi.
17 §Eso fesuale amoga, Isala:ili fi dunu huluane Yelusalemega esalu, ilia da Baligisu Lolo Nasu amola Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu hahawane hamoi. 18 - 19 Balofede dunu Sa:miuele ea fifi misi eso amogalu, ilia agoane hamedafa hamosu. Isala:ili hina bagade musa: fifi masu, ilia da Baligisu Lolo Nasu amo hina bagade Yousaia, gobele salasu dunu, Lifai fi dunu amola Isala:ili amola Yuda amola Yelusaleme fi dunu ilia da Yousaia ea ouligisu ode 16 amoga hamoi, agoai afae hamedafa hamoi.

* **35:4:** 2 Hou Olelesu 8:14 † **35:13:** Gadili Asi 12:8-9 ‡ **35:15:** 1 Hou Olelesu 25:1 § **35:17:** Gadili Asi 12:1-20

Yousaia ea Ouligisu Dagosu
(2 Hina 23:28-30)

20 Hina bagade Yousaia da Debolo Diasu hou noga:le hahamoi. Amogalu,
Idibidi hina bagade Nigou da ea dadi gagui wa:i oule, Gagimisi moilai
bai bagade (Iufala:idisi Hano bega: dialu) amo doagala:musa: wa:i misi.
Yousaia da e gagabomusa: dawa:i.
21 Be Nigou da Yousaiama amo sia: adoma:ne sia:si, "Yuda hina bagade!
Amo gegesu na waha gegenanebe da dia liligi hame. Na da dima
hame gegena misi. Be na da na ha lai dunuma gegena misi. Amola
Gode da hedoloma:ne nama adoi. Gode da nama gaiba:le, E da di
gugunufinisisa:besa:le, na logo mae hedofama!" 22 Be Yousaia da dafawane
gegemusa: dawa:i. E da Gode Ea sia:, Nigou ea lafidili sia:be, amo nabimu
higa:i galu. Amaiba:le, e da ea da:i afadenene, Migidou umi amoga
gegemusa: asi.
23 Gegenana, Idibidi dunu da gala:gonoba, hina bagade Yousaia da ludi
dagoi. E da ea hawa: hamosu dunuma amane sia:i, "Na da se bagade
nababeba:le, na enodi gaguli masa!" 24 Ilia da e sa:liode da:iya dialu,
laleguduli, eno sa:liode da:iya ligisili, Yelusalemega gaguli asi. Amogawi,
e da bogobeba:le, ilia da ea da:i hodo amo hina
bagade ilia bogoi gele gelaba ligisila asi. Yuda fi dunu amola Yelusaleme
fi dunu
huluane da e bogoiba:le didigia:i.
25 Balofede dunu Yelemaia da Yousaia dawa:musa:, fofagini gesami
hahamoi. Wali, Isala:ili gesami hea:su dunu amola uda da Yousaia ea hou
dawa:beba:le, didigia:sea, ilia da amo gesami hea:sa. Amo gesami hea:su
da fofagini gesami hea:su dedei buga ganodini dedene legei dagoi.
26 Yousaia ea hamonanu huluane - ea Hina Godema asigi hou, ea Sema
amoma nabasu hou, 27 amola ea hawa: hamonanu hemosu asili dagosu -
amo huluane da "Isala:ili amola Yuda hina bagade ilia Hamonanu Meloa",
amo ganodini dedene legei.

36

Yuda hina bagade Youaha:se
(2 Hina 23:30-35)

1 Yuda fi dunu da Yousaia egefe Youaha:se, amo Yuda hina bagade ilegele,
Yelusalemega ema susuligi sogadigili, mogiligai. 2 Youaha:se da lalelegele,
ode 23 esalu, muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai
bai bagadega esala, oubi osodayale agoane Yuda fi ouligilalu. 3 Idibidi
hina bagade Nigou da Youaha:se gagulaligili, e da Yuda dunu ema silifa
defei 3,000 gilo amola gouli 30 gilo dabe ema ima:ne logei. 4 *Hina bagade
Nigou da Yousaia egefe eno Ilaiagime, amo Yousaia bagia Yuda hina bagade
hamoi. E da Ilaiagime ea dio afadenene, bu Yihoiagimi dio ema asuli.

Yuda hina bagade Yihoiagimi
(2 Hina 23:36—24:7)

5 †Yihoiagimi da lalelegele, ode 25 esalu, e da muni Yuda hina bagade
hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode gidayale
agoane Yuda fi ouligilalu. Yihoiagimi da Hina Godema wadela:le
hamoi. 6 ‡Yihoiagimi da Yuda fi ouligilaloba, Ba:bilone hina bagade

---

* **36:4:** Yelemaia 22:11-12 † **36:5:** Yelemaia 22:18-19; 26:1-6; 35:1-19 ‡ **36:6:** Yelemaia 25:1-38; 36:1-32; 45:1-5; Da:niele 1:1-2

Nebiuga:denese da Yuda soge doagala:le, golili sa:ili, hasali. E da Yihoiagimi gagulaligili sia:inega lagili, Ba:bilone sogega hiouginana asi.
7 Nebiuga:denese da Debolo Diasu noga:i liligi eno amo suguli, Ba:bilone sogega gaguli asili, ea hina bagade diasu ganodini ligisi. 8 Yihoiagimi ea hamonanu huluane amola ea wadela:idafa hou hamonanu da "Isala:ili amola Yuda fi hina bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei. Yihoiagimi da bogole, egefe Yihoiagini da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade Yihoiagini (2 Hina 24:8-17)

9 Yihoiagini da lalelegele, ode 18 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, oubi udiana agoane Yuda fi ouligilalu. Yihoiagini amolawane Hina Godema wadela:le hamoi. 10 §Woufo oubi doaga:loba, hina bagade Nebiuga:denese da Yihoiagini gagulaligili, Ba:bilone sogega hiouginana asi. E da noga:idafa liligi huluane Debolo Diasu ganodini galu, amo huluane lale, Ba:bilone sogega gaguli asi. Amalalu, Nebiuga:denese da Yihoiagini ea
adabi Sedegaia amo Yuda fi amola Yelusaleme fi ilia hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade Sedegaia (2 Hina 24:18-20; Yelemaia 52:1-3)

11 **Sedegaia da lalelegele, ode 21 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, ode gidayale agoane Yuda fi ouligilalu.
12 Hina bagade Sedegaia da Hina Godema wadela:le hamoi. E da gasa fili, Hina Gode Ea sia:ne iasu balofede dunu Yelemaia, amo ea sia: hame nabi.

Yelusaleme Moilai Bai Bagade da Dafai Dagoi (2 Hina 25:1-21; Yelemaia 52:3-11)

13 ††Hina bagade Nebiuga:denese da logebeba:le, Sedegaia da Gode Ea Dioba:le ema hame odoga:mu ilegele sia:i. Be Sedegaia da ema odoga:i. E da gasa fili, Isala:ili Hina Godema bu sinidigimu higa:i galu. 14 Amola Yuda fi ouligisu dunu, gobele salasu dunu, amola dunu huluane, ilia da ilima sisiga:i fifi asi defele, loboga hamoi ogogosu 'gode' liligi nodone sia:ne gadobeba:le, Debolo Diasu amo Hina Gode da Hadigi dialoma:ne ilegei, amo nigima:i. 15 Ilia aowalalia Hina Gode da ili amola Debolo Diasu gaga:musa: hanaiba:le, balofede dunu ilima sisama:ne gebewane asunahoasu.
16 Be ilia da Gode Ea adola ahoasu dunuma lasogole oufesega:su, amola Gode Ea sisasu hame nabasu. Amalalu, Hina Gode Ea ilima ougi da heda:le, amoga hobeamu hamedei ba:i. 17 ‡‡Amaiba:le, Hina Gode da Ba:bilone hina bagade ili doagala:musa:ne asunasi. Nebiuga:denese da Yuda ayeligi dunu amo Debolo Diasu ganodini ili medole legei. E da dunu huluane, ayeligi amola da:i hamoi, dunu o uda, oloi gala o dagumui, amo huluanema hame asigi. Gode da dunu huluane Nebiuga:denese ea lobo da:iya iasi.
18 Nebiuga:denese da Debolo Diasu liligi amola hina bagade amola eagene ouligisu dunu ilia liligi huluane susuguli, Babilone sogega gaguli asi. 19 §§E da Debolo Diasu amola moilai bai bagade huluane ulagili, amola

§ **36:10:** Yelemaia 22:24-30; 24:1-10; 29:1-2; 37:1; Isigiele17:12;17:13 ** **36:11:** Yelemaia 27:1-22; 28:1-17 †† **36:13:** Isigiele 17:15 ‡‡ **36:17:** Yelemaia 21:1-10; 34:1-5 §§ **36:19:** 1 Hina bagade 9:8

moilai bai bagade gagoi mugululi sali.
20 Amalu, e da dunu hame bogoi esalu, amo huluane Ba:bilone sogega
hiouginana asi. Amogawi, ilia da e amola egaga fi dunu ilia udigili hawa:
hamosu dunu esalu, amogainini Besia hina bagade da gasawane heda:i.
21 ***Amaiba:le, Hina Gode Ea balofede dunu Yelemaia ea lafidili sia:i amo
huluane dafawane hamoi dagoi ba:i. E da amane sia:i galu, "Ilia Sa:bade
ode helefisu hame hamobeba:le, Isala:ili soge da ode 70 agoane udigili
hamedei soge agoai dialebe ba:mu."

Sailase da Yu Dunuma Ilia Sogedafa amoga Buhagima:ne Sia:i (Esela 1:1-4)

22 Ode bisili amoga Sailase da Besia soge ouligisu, Hina Gode Ea balofede
dunu Yelemaia ema musa: sia:i liligi da amo defele doaga:i dagoi ba:i. Hina
Gode da Sailase ea asigi dawa:su olelebeba:le, Sailase da ea fidisu dunuma
ilia da sia: amo dedene, ea soge amo ganodini dunu huluane nabima:ne
idili ima:ne sia:i. Ea sia: da agoane dedei,
23 †††"Na, Sailase, Besia hina bagade da dilima amane hamoma:ne sia:sa.
Hina Gode, Hebene amoga Hina esala, E da na osobo bagade fifi asi gala
huluane ilima hina esaloma:ne hamoi dagoi. Amola E da na Yelusaleme
moilai bai bagade Yuda soge ganodini amoga Ea Debolo diasu gaguma:ne
ilegei. Defea! Dilia Gode Ea fi dunu huluane amoga masa! Amola Gode da
dili sigi ahoanumu da defea."
Sia ama dagoi

*** **36:21:** Yelemaia 25:11; 29:10, Gobele Salasu 26:40-45 ††† **36:23:** Aisaia 44:28

ESELA

(Da:i Sia: - Ezra; Modu - Esera; Bisini - Esra)

Hidadea Sia:

Esela buga da Hou Olelesu buga amoga fa:no dedei. Musa: Ba:bilone dunu da Yu fi dunu ilima gegeiba:le, ilia da Yu dunu huluane Ba:bilone sogega mugululi afugili asi. Esela buga da amo mugululi asi Yu dunu mogili ilia da Ba:bilone soge fisili, Yelusaleme moilai bai bagadega Godema nodone sia:ne gadosu hou bu hahamoma:ne asi, amo hou olelesa. Buga da amo hou agoane olelesa.

1 Yu mugululi asi dunu mogili ilia Sailase (Besia soge hina bagade) amo ea sia:beba:le, Ba:bilone soge fisili, Yuda sogega buhagi dagoi.

2 Ilia da Debolo diasu (musa: mugului) bu gagui amola doaligi, amola Yelusaleme moilai bai bagadega Godema nodone sia:ne gadosu hou bu hahamoi.

3 Ode bagohame gidigili, Esela da Yu dunu eno Yelusalemega oule asi. Esela da Gode Ea Sema amola hamoma:ne sia:i bagadewane dawa:i. E da Isala:ili dunu ilia da hou huluane Gode Ea hou defele bu hahamomusa:, bagade fidi.

Sia: Dedei

1 Mugululi asi dunu bisili Yuda soge amola
Yelusaleme moilai bai bagadega buhagisu...Sia:alalo 1:1-2:70
2 Debolo diasu mugului bu gagui
amola doaligi... ...Sia:alalo 3:1 - 6:22
3 Esela amola mugululi asi dunu eno mogili
da buhagi...Sia:alalo 7:1 - 10:44

ESELA

Sailase da Yu Dunuma Ilia Sogedafa amoma buhagima:ne Sia:i

1 *Ode bisili amoga Sailase da Besia soge ouligisu, Hina Gode Ea balofede (Gode Sia: Alofesu dunu) Yelemaiama musa: sia:i liligi da amo defele doaga:i dagoi ba:i. E da Sailase ea asigi dawa:su olelebeba:le, Sailase da ea fidisu dunuma ilia da sia: amo dedene, ea soge amo ganodini dunu huluane nabima:ne idili ima:ne sia:i. Ea sia: da agoane dedei,

2 †"Na, Sailase, Besia hina bagade da dilima sia:sa. Hina Gode, Hebene amoga Hina esala, amo da na osobo bagade fifi asi gala huluane ilima hina esaloma:ne hamoi dagoi. Amola E da na Yelusaleme moilai bai bagadega Ea Debolo diasu gaguma:ne sia:i. 3 Gode da dilia Ea hou lalegagui dunu huluane noga:le fidimu da defea. Dilia Yelusaleme moilai bai bagade amoga asili, Hina Gode Ea Debolo diasu mugului amo bu gaguma. Hina Gode da Isala:ili dunu ilia Gode amola ilia da Yelusaleme amo ganodini, Ema nodone sia:ne gadolala. 4 Gode Ea fi dunu ilia gadenene fi na:iyado dunu da mugululi asi dunu ilia masa:ne logo fidimu da defea. Ilia da silifa, gouli amola ohe fi ilia liligi gaguli masa:ne amola ilima imunu da defea. Amola Gode Ea Debolo diasu amo ganodini, Godema ima:ne liligi ilima imunu da defea."

---

* **1:1:** Yelemaia 25:11; 29:10 † **1:2:** Aisaia 44:28

5 Amalalu, Yuda fi bisilua dunu, Bediamini fi bisilua dunu, gobele salasu dunu, Lifai fi dunu amola dunu eno huluane amo Gode da ilia dogoga sia:i dunu, ilia da Yelusalemega Hina Gode Ea Debolo diasu gagumusa: masa:ne, liligi momagei dagoi.
6 Ilia na:iyado dunu da ili fidi. Ilia da ilima liligi bagohame iasu. Ilia da silifa yaeya, gouli, ha:i manu, ohe fi ilia liligi gaguli masa:ne amola noga:i liligi eno Debolo ganodini Godema ima:ne liligi, ilima iasu.
7 Musa:, hina bagade Nebiuga:denese da amo gouli, silifa amola ofodo amo lale, hina: ogogosu 'gode' ilia debolo diasu ganodini salasu. Sailase da amo liligi lale, Yu dunuma bu i. 8 Sailase da liligi huluane gaguli misini, Besia muni ouligisu dunu Midilida:de ema i. Midilida:de da amo liligi dedenanu, Yuda ouligisu dunu amo Sesebaisa ema i.
9-10 Liligi idi da agoane gala,
Gouliga hamoi ofodo (Godema iabe salasu) ...30
Silifaga hamoi ofodo (Godema iabe salasu) ...1,000
Ofodo eno...29
Gouli ofodo fonobahadi...30
Silifa ofodo fonobahadi...410
Eno sasali liligi...1,000
11 Amo liligi huluane gilisili da gouli amola silifa ofodo, amola sasali liligi eno 5400 agoane. Sesebaisa amola mugululi asi dunu eno da Ba:bilone fisili, Yelusalemega asili, ilia da amo liligi gaguli asi.

2

Isala:ili Fi Dunu ilia Yelusaleme Sogega buhagisu (Nihemaia 7:4-73)

1 Mugululi asi dunu bagohame da Ba:bilone soge fisili, Yelusaleme soge amola Yuda soge amoga buhagi. Ilia da ilia musa: moilaidafa amoga buhagi. Musa: Nebiuga:denese da amo mugululi asi dunu ilia sosogo fi lale, Ba:bilone sogega udigili hawa: hamomusa: mugululi oule asi. 2 Ilia bisilua dunu da Selubabele, Yosiua, Nihemaia, Sila:ia, Liela:iya, Modigai, Bilisia:ne, Misiba, Bigifa:i, Lihame amola Ba:iana. Isala:ili dunu ilia da mugululi asi fisili, Isala:ili sogega buhagi, amo ilia sosogo fi amola idi da hagudu dedei diala.
3-20 Fi Idi
Ba:ilose...2,172
Siefadia...372
A:ila...775
Ba:iha:de Moua:be
(Yesua, Youa:be amola elagaga fi) ...2,812
Ila:me...1,254
Sa:du...945
Sa:ga:iai...760
Ba:ini...642
Biba:iai...623
A:saga:de...1,222
A:dounaiga:me...666
Bigifa:i...2,056
A:idini...454
A:ida (eno dio da Hesigaia) ...98
Bisa:iai...323
Youla... 112

Ha:isiame...223
Giba...95

21-35 Amola dunu amo ilia aowalali da hagudu dedei moilai amo ganodini esalu, amo da buhagi. Moilai amola dunu da buhagi ilia idi da amo,

Moilai Dunu Idi
Bedeleheme...123
Nidoufa...56
A:nadode...128
A:sama:ifede...42
Gilia:de Yialimi, Gifaila amola Bialode...743
La:ima amola Giba...621
Misima:si...122
Bedele amola A:iai...223
Nibou...52
Ma:gebisi...156
Ila:me eno...1,254
Ha:ilime...320
Lode, Ha:ididi amola Ounou...725
Yeligou...345
Sina:ia...3,630

36-39 Gobele salasu fi ilia da mugululi asi fisili buhagi amo ilia dio amola ilia idi da hagudu dedei amo,

Gobele Salasu Fi... Idi
Yeda:iya (Yesua egaga fi) ...973
Imoia...1,052
Ba:sa...1,247
Ha:ilima...1,017

40-42 Lifai fi ilia da mugululi asi fisili buhagi amo ilia dio amola ilia idi da hagudu dedei amo,

Lifai Fi...Idi
Yesua amola Ga:demiele (amo da Houdafia egaga fi) ...74
Debolo gesami dunu (amo da A:isa:fe egaga fi) ...128
Debolo sosodo aligisu dunu (amo da Sia:lame, A:ida,
Da:lamone, A:gabe, Hadaida amola Sioubai amo iligaga fi) ...139

43-54 Amola Debolo hawa: hamosu fi da mugululi asi fisili buhagi amo ilia dio da hagudu dedei amo,

Saiha, Hasuba, Da:baiode, Gilose, Saiaha, Ba:idone, Lebana, Ha:iga:ba, A:gabe, Ha:iga:be, Sia:malai, Ha:ina:ne, Gidele, Ga:iha, Lia:iya, Lisini, Nigouda, Ga:sa:me, Usa, Basia, A:sana, Miunime, Mefisime, Bagebage, Hagufa, Hahe, Ba:selude, Mihaida, Hasia, Bagose, Sisela, Dima, Nesaia, amola Hadaifa. 55-57 Hina bagade Soloumane ea hawa: hamosu dunu ilia da mugululi asi fisili, buhagi, amo ilia dio da hagudu dedei amo, Soudai, Ha:soufelede, Biluda, Ya:iala, Dagone, Gidele, Siefadaia, Ha:dili, Bogilede, Ha:sebaime amola A:imi.

58 Debolo hawa: hamosu dunu amola Soloumane ea hawa: hamosu dunu amo iligaga fi da mugululi asi amo fisili, buhagi amo ilia idi huluane da 392.

59 - 60 Dunu idi 652 amo ilia da Isala:ili sosogo fi amo Dila:iya fi, Doubaia fi amola Nigouda fi (ilia da musa: moilai amo Dele Mila, Dele Hasa, Sielabe, A:da:ne amola Imaia amo ganodini esalu) ilia amola da mugululi asi fisili, buhagi. Be ilia da Isala:ili dunu iligaga fidafa amo dafawane idili olelemu da hamedei. Ilia dio dedei da fisi dagoi.

61 - 62 Amola gobele salasu fi eno da meloa dedei amo ilia da gobele salasudafa iligaga fi olelemu da hame gala, ilia dio da Haba:iya, Ha:gose amola Basila:iai. (Basila:iai gobele salasu fi ilia aowalali dunu da Basila:iai Gilia:de fi uda amo lai. E da ea aowa fi dio lai dagoi). Be amo dunu da ilia aowalali noga:le olelemu da hamedeiba:le, Isala:ili dunu da ili gobele salasu hamoma:ne hame ilegei.

63 *Yu eagene hina dunu da amo dunu ilia da Godema iasu ha:i manu amo mae moma:ne sia:i. Gobele salasu dunu da Ulimi igi amola Damini igi amo ea hou bu noga:le dawa:sea fawane amo ha:i manu da defea, e sia:i.

64-67 Musa: mugululi asi dunu da Isala:ili sogega buhagi amo ilia idi huluane da - 42,360. Amola amo dunu ilia hawa: hamosu dunu (dunu amola uda) amo ilia idi da 7,337. Amola dunu amola uda gesami hea:su amo gesami liligi dusu idi da 200. Ohe fi ilia oule asi idi da –

Hosi...736
Miule...245
Ga:mele...435
Dougi...6,720

68 Mugululi asi dunu buhagi amo da Hina Gode Ea Debolo diasu Yelusaleme amo ganodini amoga doaga:loba, fi ouligisu dunu mogili da Debolo amo ea musa: sogebiga bu gaguma:ne, liligi hahawane udigili iasu.

69 Ilia gasa amola ilia labe amo defele hahawane iasu. Amola ilia iasu idi huluane da amo,

Gouli...500 gilougala:me
Silifa...2,800 gilougala:me
Gobele salasu abula...100

70 †Gobele salasu dunu, Lifai dunu amola mogili eno dunu ilia da Yelusaleme amola gadenene sogebi amoga fi galu. Gesami hea:su dunu, Debolo sosodo aligisu dunu amola Debolo hawa: hamosu dunu da gadenene moilai amo ganodini fisu. Amola Isala:ili dunu eno huluane da ilia aowalali ilia moilai amo ganodini fi galu.

3

Ilia da Nodone Sia:ne Gadosu Hou bu Hahamoi

1 Oubi fesu da udui galu, Isala:ili dunu huluane da ilia moilaidafa amo ganodini fi dagoi ba:i. Amalalu, dunu amola uda huluane da Yelusalemega gilisi. 2 *Amola Yosiua (Yihosada:ge egefe), eno gobele salasu dunu amola Selubabele (Sia:diele egefe) amola ea sosogo fi da Isala:ili Hina Gode amo Ea oloda bu gagui. Bai ilia da Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese, amo ea Sema amola hamoma:ne sia:i dedei defele, amo oloda da:iya Godema gobele salasu hamomusa: dawa:i. 3 †Musa: mugululi asi dunu buhagi da dunu amo ilia musa: soge ganodini esala amoga beda:i. Be ilia da oloda amo ea musa: sogebi amoga bu gagui. Amalalu, ilia da bu hahabe huluane amola daeya huluane amoga gobele salasu hamosu. 4 ‡Ilia da Sogega Fasela Diasu Lolo Nabe amo sema defele hamosu. Eso huluane ilia da amo eso ea gobele salasu sema ganodini dedei amo gobei. 5 §Amola ilia eno gobele salasu amo ohe gogo gobesu, Oubi gaheabolo doaga:loba gobele salasu, Godema nodone sia:ne gadosu gilisisu amola Hina Godema

* **2:63:** Idisu 27:21 † **2:70:** 1 Hou Olelesu 9:2; Nihemiah 11:3 * **3:2:** Gadili Asi 27:1 † **3:3:** Idisu 28:1-8 ‡ **3:4:** Idisu 29:12-38 § **3:5:** Idisu 28:11 - 29:39

hahawane udigili iasu amo huluane ilia da hamosu. 6 Ilia da Debolo amo
bu gagumusa: hame hemoi. Be oubi fesuale gala bisili esoga, ilia da Hina
Godema gobele salasu hemosu.

Ilia Da Debolo Diasu Bu Gagui

7 Isala:ili dunu da Debolo diasu gagusu dunu (amo da igi hedofasu dunu
amola ifa hahamosu dunu) ilima ha:i manu, hano amola olife fage amoea
maga:me i. Amo liligi ilia da Daia moilai bai bagade amola Saidone moilai
bai bagadega, Lebanone soge dolo ifa bidi lama:ne iasi. Amo ifa da hano
wayabo amoga misini, Yoba moilaiga doaga:su. Amo hou da Besia hina
bagade Sailase amo ea sia:ga hamoi. 8 Amalalu, oubi ageyadu amo odega
fa:no ilia da Debolo ea sogebi Yelusalemega doaga:le, ilia da bisili hawa:
hamoi. Selubabele, Yosiua, eno Isala:ili dunu huluane, gobele salasu dunu
amola musa: mugululi asi buhagi dunu huluane da gilisili hawa: hamosu.
Ilia da Lifai dunu amo ilia esalebe ode 20 gidigi amola amo baligi, amo ilia
da Debolo diasu bu gagusu amo ouligima:ne sia:i. 9 Lifai dunu afae amo
Yesua, ea dunu mano, ea sosogo fi amola Ga:damiele amola egefe (ilia da
Houdafia fi dunu) ilia da gilisili Debolo bu gaguma:ne ouligisu. (Henada:de
fi Lifai dunu da ili fidisu.)

10 **Hawa: hamosu dunu ilia Debolo diasu bisili gagubiba:le, gobele
salasu dunu ilia abula salawane, dalabede dusu agoai amo ilia loboga
gagui, amola A:sa:fe da dadabisu gaguli, dusa lelu. Amola ilia da gilisili
Hina Godema nodone gesami hea:su amo da musa: Da:ibidi ea esoga
hamoi defele hamosu. 11 ††Ilia da Hina Godema nodone gesami hea:su,
ha:giwane hea:i amane, "Hina Gode da defeadafa. Ea Isala:ili dunuma
asigidafa hou da Fifi Ahoanusudafa." Debolo diasu ea bai amo gagusu
da wali hemobe ba:i. Amaiba:le ilia da ha:giwane gesami hea:su 12 Musa:
gobele salasu dunu, musa: Lifai dunu amola fi ouligisu hina dunu, mogili
ilia da musa: Debolo diasu ba:i. Ilia da Debolo diasu gaheabolo ea bai
gagubi ba:loba, fofagiba:le dinanu. Be eno dunu esalebe da bagadewane
nodone halasu. 13 Ilia Debolo diasu gagusu amo nodoi ba:beba:le, dunu
huluane da nodone bagadewane halale wele sia:nanu, badilia fi dunu
huluane nabima:ne. Amola, disu amola nodone halasu da afafane afae
nabimu hamedeiwane ba:i.

4

Ha lai Dunu Da Debolo Diasu Gagusu Amo Wadela:musa: Dawa:i

1 Yuda fi dunu amola Bediamini fi dunu ilia ha lai dunu da mugululi
asi dunu da buhagili, Isala:ili Hina Gode Ea Debolo diasu gagubi nabi.
2 *Amaiba:le, ilia da Selubabele amola Isala:ili fi ouligisu dunu ilima asili,
amane adole ba:i, "Ninia amola da Debolo diasu gagumusa: fidimu da
defeala:? Ninia Godema sia:ne gadosu da dilia Godema sia:ne gadosu amo
defele sia:ne gadosa. Amola Asilia hina bagade Isaha:done da sia:beba:le
ninia guiguda: misi, amo fa:no ninia da Godema gobele salasu hou
huluane hamonana."

3 Selubabele, Yosiua amola Isala:ili fi ouligisu dunu da ilima amane adole
i, "Ninia da Hina Gode Ea Debolo diasu gagusia, eno fidisu dunu hame
lamu. Ninisu amo Besia hina bagade Sailase amo ea sia:i defele, gagumu."

** **3:10:** 1 Hou Olelesu 25:1 †† **3:11:** 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13; 7:3; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Yelemaia 33:11 * **4:2:** 2 Hina Bagade 17:12-41

4 Amalalu, dunu da musa: Isala:ili sogega esalu da Yu dunu beda:ma:ne
gasa fi hamosu. Ilia da Yu dunu ilia Debolo gagumu hawa: hamosu
hedofamusa: dawa:i galu.
5 Ilia da Besia eagene dunu amo Yu dunu ilia Debolo gagusu hawa:
hamosu hedofama:ne, hano suligili muni ilima i. Amo hou ilia da Sailase
ea Besia soge ouligisia amola fa:no Da:liase da Besia soge ouligisia, amo
esoha ilia da mae fisili hamosu.

Ha lai Dunu Da Yelusaleme Amo Bu Gagusu Hedofamusa: Dawa:i

6 †Hina bagade amo Segesisi da Besia ouligisu hou lai dagoi. Ea ouligisu
degabo laloba, dunu amo Yuda soge amola Yelusaleme ganodini esalu,
ilima ha lai dunu da ilima fofada:musa: meloa dedene i.
7 Fa:no, hina bagade eno amo Adasegesisi da Besia soge ouligisia, ha
lai dunu amo Bisila:me, Mililida:de amola Da:ibia:le ilia da Adasegesisima
meloa dedene i. Amo meloa ilia da A:lama:ia:ge sia:ga dedei. Idisia, ilia
da bu Besia sia: amoga afadenema:ne sia:i.
8 Amola eagene hina dunu amo Lihame amola soge dedesu dunu amo
Simisai, ela da Adasegesisi ema Yelusaleme ea hou olelemusa: meloa
dedene i, amane,
9 "Lihame (eagene hina dunu), Simisai (soge dedesu dunu), ela fidisu
dunu, fofada:su dunu amola ouligisu dunu eno huluane (amo huluane
da musa: Ila:me soge moilai bai bagade amo Ilege, Ba:bilone amola Susa
amoga misi) amola 10 dunu eno amo gasa bagade hina Asoba:niba:le da
ilia moilaia mugululi, ilia da Samelia moilai bai bagade amola eno sogebi
Guma:dini Iufala:idisi Soge amo ganodini fima:ne oule asi, da amo meloa
dedene iaha."
11 Ilia da meloa agoane dedene i, "Ninia da di, hina bagade Adasegesisi,
ninia da dia hawa: hamosu dunu Guma:dini Iufala:idisi soge amo ganodini
esala, dima meloa dedene iaha.
12 Hina bagade! Di da Yelusaleme amoma doaga:i hou dawa:mu da defea.
Yu dunu da dia soge eno amoga misini, Yelusaleme amo ganodini fili, ilia
amo wadela:i amola hame nabasu moilai bai bagade amo bu gagulala. Ilia
amo moilai bai bagade gagoi gagulala amola ea gagui da gadenenewane
dagomu ba:sa. 13 Hina bagade! Amo moilai bu gagusia amola amoea
gagoi dagosea, Yu fi dunu da dima su muni iasu hou fisimu, amola dia su
labe da ebelemu agoai ba:mu. 14 Di da nini huluane ouligisa. Amaiba:le,
agoai hou doaga:mu ninia higa:i ba:mu. Ninia agoane dawa:, 15 di da dia
fidisu dunu ilima ilia meloa dedei dia aowalali ilia dedei, amo ganodini
hogoma:ne sia:ma. Di agoane hamosea, Yelusaleme soge dunu da eso
huluane mae fisili, hame nabasu hou hamosu di da ba:mu. Ilia gasa fi hou
hamobeba:le, hina bagade amola soge ouligisu dunu da se bagade nabi
amola ili ouligimu gasa bagade ba:i. Amaiba:le, amo moilai bai bagade
da wadela:lesi dagoi ba:i. 16 Amaiba:le ninia da agoane dawa:. Ilia da
amo moilai bai bagade amola ea gagoi bu gagusia, di hina bagade, da
Guma:dini Iufala:idisi soge ouligimu hamedeiwane ba:mu." Ilia da amo
meloa Adasegesisi ema dedene i.
17 Adasegesisi da ilima dabe meloa amane dedene i, "Dilia! Lihame
(eagene hina dunu), Simisai (soge dedesu dunu) amola ela fidisu dunu
Samelia soge amola Guma:dini Iufala:idisi soge amo ganodini esala. Asigi
sia: sia:sa!

† **4:6:** Eseda 1:1

18 Dilia nama meloa dedene iasi amo na sia: alofele iasu dunu da
afadenene, nama idili i. 19 Na sia:beba:le, na fidisu dunu da aowalali
ilia meloa dedei amo hogolala ba:i. Dafawane! Musa: amola amo fa:no,
Yelusaleme fi dunu da hina bagade ilia sia: hame nabasu, amola amo
ganodini hame nabasu dunu amola nimi bagade dunu bagohame ba:su.
20 Gasa bagade Ba:bilone hina dunu da Yelusaleme amola Guma:dini
Iufala:idisi soge huluane ouligisu. Ilia da su (da:gisi) muni amo dunuma
lasu.
21 Amaiba:le, amo dunuma ilia Yelusaleme bu gagusu go fisima:ne
sia:ma. Na da bu gaguma:ne sia:sea fawane, ilima bu gaguma:ne
sia:ma. 22 Ilia da na hou bu wadela:sa:besa:le, amo sia: hedolo adoma!"
Adasegesisi da amo meloa dedene iasi.
23 Sia: alofele iasu dunu da amo meloa Lihame amola Simisai amola ela
fidisu dunu ilima idili i. Ilia da Yelusalemega hedolo asili, Yu dunu ilia
moilai bai bagade gagusu logo hedofai dagoi.

Debolo Diasu Gagusu Hawa: Hamosu Da Bu Hemoi

24 ‡Debolo diasu bu gagusu logo da hedofaiba:le, ilia da hame hawa:
hamosu. Amalalu, hina bagade eno ea dio amo Da:liase da Besia soge
ouligisu hou lai. E da ode aduna ouligilalu,

5

1 *balofede dunu aduna amo Ha:ga:iai amola Segalia (Idou egefe) da
Isala:ili Gode amo Ea Dioba:le, Yu dunu Yuda soge amola Yelusaleme amo
ganodini esalu, ilima muni sia:su. 2 †Selubabele (Sia:ladiele egefe) amola
Yosiua (Yehosada:ge egefe) da balofede dunu ela sia: nabaloba, elea da
Debolo diasu Yelusaleme amo ganodini bu gagumusa:, bu hawa: hamosu
mui. Amo balofede dunu aduna da ela fidi.
3 Hedolodafa, Da:denai (Guma:dini Iufala:idisi eagene hina), Sidabosinai
amola ela na:iyado ouligisu dunu da Yelusalemega misini, gasawane
amane adole ba:i, "Dilia da nowa dunu ea sia:beba:le amo Debolo diasu
gagusala: amola hahamosala:?" 4 Amola ilia da dunu Debolo diasu
gagulalu amo dunu huluane ilia dio adole ba:i. 5 Be Gode da Yu ouligisu
dunu noga:le ouligibiba:le, Besia eagene dunu ilia da Da:liase ema meloa
dedene ianu amola ea adole iasu ba:beba:le fawane, Yu dunu ilia gagusu
logo bu hedofamusa: dawa:i. 6 Ilia da Da:liase ema dedene iasi amane,
7 "Hina bagade Da:liase! Di olofoiwane esalumu da defea. 8 Ninia sia:
nabima! Ninia da Yuda sogega asili, Yu dunu da Hina Bagade Gode Ea
Debolo diasu amo gagulalebe ba:i. Ilia da igi bagade amola ifa amo dobea
ganodini madelagi agoane gagulala. Ilia dawa:iwane amola noga:le hawa:
hamonana.
9 Amalalu, ninia da dunu fi ouligisu dunu ilima nowa da ilima Debolo
bu gaguma:ne amola hahamoma:ne ilima sia:bela:? amane adole ba:i.
10 Amola ninia da dima amo hawa: hamosu dunu ilia ouligisu dunu dio
olelemusa:, ninia da Yu dunu ilia ouligisu dio adole ba:i.
11 Ilia da ninima adole i, 'Nini da Gode (Hebene amola osobo bagade
amoma Hina Bagade) amo Ea hawa: hamosu dunu. Musa: hemonega,
gasa bagade Isala:ili ouligisu da amo Debolo diasu gagui amola hahamoi.
Ninia da amo diasu bu gagulala. 12 ‡Be ninia aowalali dunu da wadela:le

---

‡ **4:24:** Ha:ga:iai 1:1; Segalaia 1:1 * **5:1:** Ha:ga:iai 1:1; Segalaia 1:1 † **5:2:** Ha:ga:iai 1:12; Segalaia 4:6-9 ‡ **5:12:** 2 Hina Bagade 25:8-12; 2 Hou Olelesu 36:17-20; Yelemaia 52:12-15

hamoiba:le, Hebene Gode da ougi galu. Amaiba:le, Gode da ea logo fodobeba:le, Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese (e da Ga:ledia:ne fi dunu) da ninia fi dunuma hasalasi. E da Debolo diasu wadela:lesi amola dunu huluane mugululi Ba:bilone sogega masa:ne mugululi asi.
13 §Amalalu, hina bagade Sailase da Ba:bilone ouligisu hou laloba, ode bisili amoga, e da Debolo diasu bu gaguma:ne sia:i. 14 Musa: Nebiuga:denese da Yelusaleme Debolo amoga silifa ofodo amola gouli ofodo, amo lale, eno ogogole 'gode' liligi ea debolo Ba:bilone soge ganodini ligisi. Amo huluane, Sailase da Yu dunuma bu iasu. E da Sieseba:isa amo Yuda eagene hawa: hamomusa: ilegei amola amo liligi ema i. 15 Sailase da ema e da amo liligi bu Yelusaleme Debolo diasu ganodini salima:ne amola Debolo ea musa: sogebi amoga bu gaguma:ne sia:i. 16 Amaiba:le, Sieseba:isa da misini, Debolo ea bai hamoi. Amalalu, ninia da Debolo diasu gagulalu, be wali gagui da hame dagoi.
17 Defea! Hina bagade! Di da hanai galea, dia fidisu dunu da eagene ilia meloa dedei ganodini hogole ba:mu da defea. Sailase da amo Debolo diasu Yelusaleme amo ganodini bu gaguma:ne sia:bela: o hame sia:bela:, amo hogole ba:ma. Amasea, dia hanai amo ninima adoma," Yu dunu ilia da amane sia:i.

6

Sailase Ea Musa: Sia:i Dedei Dialebe bu Ba:i

1 Amaiba:le, hina bagade Da:liase da ea fidisu dunu ilia eagene meloa dedei Ba:bilone moilai bai bagade amo ganodini dialu, amo hogoma:ne sia:i. 2 Be ilia da Ba:bilone moilai bai bagade amo ganodini amo meloa dedei hame ba:i. Ilia da Egeba:da:na moilai bai bagade (Midia soge amo ganodini dialu) amoga bioi meloa dialebe ba:i. Amo ganodini, sia: amane dedei dialebe ba:i.
3 "Hina bagade Sailase da ea ode bisili ouligisu hou amoga, ilia da Yelusalemega Debolo diasu gobele salasu hamomusa: bu gaguma:ne sia:i. Amo Debolo gagusia, ea defei da 27 mida sedade defei amola 27 mida ba:de defei gaguma:ne sia:i. 4 E da Debolo dobea agoane gaguma:ne sia:i. Igi dada:lesu udiana hagudu legele bu ifa dada:lesu afae legema. Hawa: hamosu liligi amo bidi lasu muni huluane Besia eagene ilia fawane da imunu. 5 Amola gouli amola silifa ofodo, amo musa: Nebiuga:denese da Yelusaleme Debolo diasuga lale, Ba:bilone moilai bai bagadega gaguli asi, amo huluane ilia da amo liligi ea sogebidafa Yelusaleme Debolo amoga bu gaguli masa!" ilia da Sailase ea sia: agoane dedei dialebe ba:i.

Da:liase da Debolo Hawa: Hamosu Bu Hamoma:ne Sia:i

6 Amalalu, Da:liase da Yu dunuma sia: adole iasi, "Na da dili, Da:denai (Iufala:idisi Hano Guma:dini soge eagene ouligisu dunu), Sisabosinai amola dilia na:iyado ouligisu dunu Guma:dini Iufala:idisi soge ganodini esala, dilima meloa dedesa. 'Debolo diasu gadenene maedafa masa. 7 Amola, Debolo gagusu hou mae migelema. Yuda eagene ouligisu dunu amola Yu fi ouligisu dunu da Gode Ea Debolo diasu amo ea musa: sogebi amoga bu gagumu da defea. 8 Dilia amo dunu Debolo bu gaguma:ne fidima. Amo hawa: hamosu da mae yolele hedolo hehenane hawa: hamoma:ne, ilima muni amo ninia eagene muni Guma:dini Iufala:idisi sogega laha amo ilima hedolo ima. 9 Eso huluane, mae fisili, dilia

§ **5:13:** Esela 1:2-11

Yelusaleme gobele salasu dunu, ilia hanai dilima adolalu, amo defele ilima ima. Amo da bulamagau mano gawali o sibi o sibi mano Hebene Godema gobele salimusa: o widi o deme o waini o olife susuligi.

10 Yu dunu da Hebene Gode Ema gobele salasu Ea hanai defele Ema hamomusa: amola Gode da na amola na dunu mano hahawane dogolegele fidima:ne, ilia da Ema nodone sia:ne gadoma:ne, agoane hamoma. 11 Na da sia: eno sia:sa. Nowa dunu da amo sia: hame nabasea, dilia ifa ea diasuga dialu fadegale fasili, amalu agesone, amalu amo dunu ea da:i hagomoa soma. Amola ea diasu go da isu salasu hamoma. 12 Gode da osobo bagade dunu ilia Ema nodone sia:ne gadoma:ne, Yelusaleme moilai bai bagade amo ilegei dagoi. Amaiba:le, nowa dunu da na sia: dedei amo hame nabasea, o Debolo diasu wadela:musa: dawa:sea, Gode da amo dunu wadela:mu da defea. Na, Da:liase da amo sia: sia:iba:le, dilia amo sia: amoma noga:le fa:no bobogema.' "

Ilia Debolo Diasu Godema Sia:ne Gadosu Hamomusa: Modale Ligiagale Doaligi

13 Amalalu, Da:denai (eagene hina dunu), Sidabosinai amola ela na:iyado ouligisu dunu, ilia da Da:liase ea sia: defele hamoi. 14 *Yu ouligisu dunu da Debolo diasu gagusu hehenane hawa: hamonanu. Balofede dunu Ha:ga:iai amola Segalia da ilia dogo denesima:ne fidisu. Amalalu, Isala:ili Gode amola Besia hina bagade dunu udiana amo Sailase, Da:liase amola Adasegesisi, ilia hamoma:ne sia:i defele, Debolo diasu da gagui dagoi ba:i. 15 Eso udiana amo oubi ea dio amo Ada, amoga, ilia Debolo diasu gaguli dagoi. Amo ode da Da:liase ea Ba:bilone soge ouligisu ode gafeyale gidigi. 16 Amalalu, Isala:ili dunu huluane, amo gobele salasu dunu, Lifai dunu amola mugululi asi buhagi dunu huluane da hahawane bagade Debolo diasu Godema sia:ne gadosu hamomusa:, modale ligiagale doasi. 17 Amo hou hamoma:ne, ilia da bulamagau 100 agoane, sibi 200 agoane amola sibi mano 400 agoane, gobele salasu hamoma:ne iasu. Amola, Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu da goudi fagoyale gala. Amo da goudi afae da Isala:ili fi afae hi gagaia gaguli iasu. 18 Amola Mousese ea sema buga ganodini dedei defele, ilia gobele salasu dunu amola Lifai dunu ilima Debolo ouligisu hou Yelusaleme amo ganodini olelei.

Ilia da Baligisu Lolo Mai

19 †Mugululi asi buhagi dunu da eso14 oubi age amoga, amola ode ageyadu amoga ilia da buhagi - amo esoga ilia da Baligisu Lolo mai. 20 Gobele salasu dunu amola Lifai dunu da ilia ledo huluane dodofei amola ilia sema defele ledo hame agoai ba:i. Amola Lifai dunu da ilisu, gobele salasu dunu amola dunu huluane da mugululi asili buhagi, amo huluane ilia gobele salasu hamoma:ne, ohe fi medole legei. 21 Isala:ili dunu mugululi asi buhagi dunu amola musa: Gode Ea hou hame lalegagui ilia da dunu Isala:ili soge amo ganodini esalu amo ilia musa: hou fisili, Isala:ili Hina Godema nodone sia:ne gadomusa: sinidigi, amo dunu huluane da gobele salasu ha:i manu nasu.

22 Eso fesuale amoga, ilia da Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nabe hahawane hamosu. Hina Gode da fidibiba:le, Asilia hina bagade da ilima asigiba:le, e da ilia Isala:ili Gode Ea Debolo amo bu buga:le gagusu hou fidisu. Amaiba:le, Isala:ili dunu da hahawane bagade ba:i.

---

* **6:14:** Ha:ga:iai 1:1; Segalaia 1:1 † **6:19:** Gadili Asi 12:1-20

7

Esela da Yelusalemega Doaga:i

1 Ode bagohame gidigili, Adasegesisi da Besia hina bagade esalea, dunu
afadafa ea dio amo Esela da esalu. Ea aowalali aowa da musa: gobele
salasu hina ea dio amo Elane. Esela ea aowa fi da agoane esalusu.
2-5 Elane amoea mano da Elia:isa, amoea mano da Finia:se amoea mano
da Abisiua amalu Bugai, Usai, Selahaia, Mila:iode, A:salaia, A:malaia,
Ahaidabe, Sa:idoge, Sia:lame, Hiligaia, A:salaia, Sila:iya amalu Esela.
6-7 Esela da Isala:ili Hina Gode amo Ea sema Mousesegili dedene i, amo
noga:ledafa dawa:i galu. Esela ea Hina Gode da e hahawane dogolegele
fidisu. Amaiba:le, Besia hina bagade da ea adole ba:i liligi ema iasu.
Ode fesuale amo Adasegesisi da Besia ouligi, Esela da Ba:bilone soge fisili
Yelusaleme sogega gobele salasu dunu, Lifai dunu, Debolo diasu gesami
hea:su dunu, Debolo sosodo aligisu dunu amola Debolo hawa: hamosu
dunu, amo mogili gilisili oule asi. 8-9 Ilia da Ba:bilone soge yolesili asi
eso magobo amola oubi magobo amoga, Gode Ea fidibiba:le, eso magobo
amola oubi biyadu amoga Yelusalemega doaga:i. 10 Esela da eno liligi mae
dawa:le, eso huluane Hina Gode Ea sema amola hamoma:ne sia:i huluane
idilalu, amola defele hawa: hamosu. Amola Isala:ili dunu ilia noga:le
dawa:ma:ne, e da Gode Ea sema amola hamoma:ne sia:i ilima olelesu.

Adasegesisi da Meloa Dedene, Eselama I

11 Esela da gobele salasu dunu amola bagade dawa:su dunu. E da sema
amola hamoma:ne sia:i amo Hina Gode da Isala:ili dunuma i, amo huluane
bagade dawa:i. Adasegesisi da Eselama amo meloa dedene i.

12 "Na da Adasegesisi, Besia hina bagade. Na da di, Esela, gobele
salasu dunu amola Hebene Gode Ea sema bagade dawa:su dunu,
dima meloa dedene iaha.

13 Na sia: da na soge huluane ganodini, nowa Isala:ili dunu, gobele
salasu dunu amola Lifai dunu, nowa da dima sigi masusa: dawa:sea,
ilia da masunu da defea.

14 Na amola na gasolo dunu fesuale gala da di Yelusaleme amola
Yuda soge amoea hou abedema:ne asula ahoa. Di da dia Gode Ea
sema amola hamoma:ne sia:i amoma ouligisu dunu. Amaiba:le, amo
dunu ilia sema amoma nabasu hou ba:la masa. 15 Na amola na
gasolo dunu da gouli, silifa amola eno iasu liligi, Isala:ili Gode amo
Ea Debolo diasu da Yelusalemega diala amoga legemusa:, dilima
imunusa: dawa:lala. Amaiba:le, amo liligi, di lale, gaguli masa. 16 Di
ahoasea, gouli amola silifa dia Ba:bilone sogega lidi amo Godema
imunusa: Isala:ili dunu amola gobele salasu dunu amola ilia da ilia
Gode Ea Debolo diasu Yelusaleme ganodini amoma i, amo amola
gaguli masa.

17 Amo muniga, dawa:iwane bidi lama. Di bulamagau, sibi gawali, sibi
mano, gagoma amola waini, amo Yelusaleme Debolo diasu ganodini
oloda da:iya gobele salasu hamoma:ne, bidi lama. 18 Di da liligi
gouli amola silifa hame lai oda mogili dialebe ba:sea, dia fi dunu
ilia hanaiga, Gode Ea hanai defele, liligi lamu da defea. 19 Di da
ofodo huluane debolo diasu amo ganodini hawa: hamoma:ne dima
i, amo Yelusalemega doaga:sea, Godema ima. 20 Amola adi liligi eno
dia Debolo diasu amogili lamusa: hanai galea, amo liligi di hina
bagade ea muni lelegesu amoga lama.

21 Amola na da eagene muni ouligisu dunu Guma:dini Iufala:idisi soge
amo ganodini ilima amane sia:sa. ‘Esela gobele salasu dunu amola
Hebene Esalebe Gode Ea sema bagade dawa:su dunu amo da dilima
liligi adole ba:sea, hedolowane ema ima. 22 Huluane ima. Be silifa
ea dioi defei 3,400 gilogala:me, widi ea dioi defei 10,000 gilogala:me,
waini ea defei 2,000 lida amola olife susuligi ea defei 2,000 lida
amo defei mae baligima. Be deme ilia hanai defele ima. 23 Noga:le
dawa:ma! Liligi huluane Hebene Esalebe Gode da Ea Debolo diasu
ganodini legemusa: dawa:sea, amo ima. Bai, agoane hamosea, E
da hobea nama, amola fa:no mabe Besia hina bagade dunu ilima
hame ougimu. 24 Dilia eagene dunu! Dilia gobele salasu dunu, Lifai
dunu, gesami hea:su dunu, sosodo aligisu dunu amola debolo hawa:
hamosu dunu huluane ilima eagene su (da:gisi) maedafa lama.
25 Di, Esela! Gode da dima bagade dawa:su ia dagoiba:le, di
ouligisu dunu amola fofada:su dunu ilegema. Ilia da dunu
huluane Guma:dini Iufala:idisi soge ganodini Gode Ea sema amola
hamoma:ne sia:i amoma fa:no bobogesa, amo ouligima:ne sia:ma.
Amola nowa da Gode Ea sema hame dawa:sa, ilima amo sema
olelema.
26 Nowa dunu da Gode Ea sema o Besia eagene sema amo hame
nabasea, amo dunuma hedolowane se dabe ima. Ema agoane se
dabe ima. Medole legema o mugululi masa:ne, sefasima o ea liligi
huluane lama o se iasu diasu amo ganodini salima.”
Adadegesisi da amo meloa dedene, Eselama i.

Esela da Godema Nodosu

27 Esela e amane sia:i, “Ninia aowalali ilia Hina Godema nodoma! Gode
da Besia hina bagade ea dogo ganodini olelebeba:le, e da Hina Gode
Ea Debolo diasu Yelusaleme amo ganodini amo nodone fidisu. 28 Gode
da nama asigidafa hou hamobeba:le, Besia hina bagade, ea gasolo dunu
amola ea gasa bagade ouligisu dunu huluane da nama hahawane gala. Na
Hina Gode da na dogo denesiba:le, Isala:ili fi ouligisu dunu bagohame da
na sia:beba:le mugululi asi fisili, na sigi bu Isala:ili sogega buhagisa.

8

Dunu Mugululi Asi Buhagi

1 Isala:ili fi ilia mugululi asili hina bagade Adasegesisi ea ouligibi amo
galu, Esela amola gilisili Yelusaleme moilai bai bagadega buhagi, amo fi
ouligisu dunu ilia dio da hagudu dedei.

2-14 Gesiome da Finia:se fi ilima ouligisu esalu.
Da:niele da Idama fi ilima ouligisu esalu.
Ha:dase (Sieganaia egefe) da Da:ibidi fi ilima ouligisu esalu.
Segalia da Ba:ilose fi ilima ouligisu esalu. Ea fi dunu amo 150 da
e amola gilisili buhagi. Ilia aowalali dio da buga ganodini dedei
dialebe ba:i.
Elihouini (Selahaia egefe) da Ba:iha:de Moua:be fi ilima ouligisu esalu.
E da dunu 200 amo oule asi.
Sieganaia (Yaha:isiele egefe) da Sa:du fi ilima ouligisu esalu. E da dunu
300 oule asi.
Ebede (Yonada:ne egefe) da A:idini fi ilima ouligisu esalu. E da dunu
50 oule asi.

Yisa:ia (A:dalaia egefe) da Ilame fi ilima ouligisu esalu. E da dunu 70 oule asi. Sebadaia (Maigele egefe) da Siefadaia fi ilima ouligisu esalu. E da dunu 80 oule asi.
Oubadaia (Yihaiele egefe) da Youa:be fi ilima ouligisu esalu. E da dunu 218 oule asi.
Sieloumide (Yousifaia egefe) da Ba:inai fi ilima ouligisu esalu. E da dunu 160 oule asi.
Segalia (Biba:iai egefe) da Biba:iai fi ilima ouligisu esalu. E da dunu 28 oule asi.
Youha:ina:ne (Ha:gada:ne egefe) da A:saga:de fi ilima ouligisu esalu. E da dunu 110 oule asi.
Ilifelede, Yiuele amola Siema:iya da A:douniga:me fi ouligi. Ilia da dunu 60 oule asi. Be ilia da fa:no agoane buhagi.
Udai amola Sa:ge da Bigifa:i fi amo ouligi. Ela da dunu 70 oule asi.

Esela da Debolo Diasuga Hawa: Hamoma:ne, Lifai Dunu Ilegei

15 Na da amo dunu huluane gilisili, dunuga ogai hano amo da Aha:ifa moilaiga doaga:sa amo gadenene eso udiana esalu. Na da amogawi ba:loba, gobele salasu dunu mogili ba:i, be Lifai dunu hame ba:i. 16 Na da Isala:ili fi ouligisu dunu sesegeane amo nama misa:ne sia:i. Amo da Eliesa, Eliele, Siema:iya, Elena:ida:ne, Ya:ilibe, Elena:ida:ne, Na:ida:ne, Segalia amola Mesiala:me. Amola na da olelesu dunu aduna amo Yoialibe amola Elena:ida:ne amo nama misa:ne sia:i. 17 Na da amo dunu Gasifia moilai dunu fi gilisisu amo ilia ouligisu dunu Idou, amola ea fidisu dunu (amo da Debolo hawa: hamosu dunu), ilima ilia da ninima Gode Ea hawa: hamosu dunu debolo diasu ganodini hawa: hamoma:ne amo ninima asunasimu, amo adole ba:musa: na da amo dunu asunasi. 18 Gode da Ea Asigidafa Hou amoga fidibiba:le, ilia da Sielibaia, egefe amola yolalali gilisili 18agoane ninima asunasi. Sielibaia da Lifai fi dunu sosogo fi Milalai amo ganodini esalu. 19 Ilia da Milalai fi dunu aduna amo Hasiabaia, Yisa:ia amola ilia sosogo fi dunu 20 eno ninima asunasi. 20 Amola debolo hawa: hamosu dunu eno 220 agoane ilia da asunasi. Hina bagade Da:ibidi amola eagene ouligisu dunu da amo dunu ilia aowalali dunu amo ilia Lifai dunu fidima:ne ilegei dagoi. Ilia dio huluane da dedei dagoi ba:i.

Esela da Dunu Huluane Ha:i Mae Nawane Sia:ne Gadosu Ouligi

21 Aha:ifa dunuga ogai hano bega:, na da dunu huluane ilima ilia da ha:i mae nawane amola ilia hou fonobone, Godema sia:ne gadoma:ne sia:i. Amola ninia da logoga ahoasea, Gode da bisili masa:ne amola ninia amola ninia mano amola ninia liligi huluane amo gaga:ma:ne, ninia da Ema sia:ne gadoma:ne, na da sia:i. 22 Na da gogosia:iba:le, na da Adasegesisima e da nini gaga:ma:ne, dadi gagui gilisisu asunasima:ne hame sia:i. Bai na da musa: ema adoi, amo Gode da nowa dunu da Ea hou dafawaneyale dawa:sea, lalegagusea, E da amo dunu noga:le hahawane dogolegele fidisa. Be nowa da Ea hou higasea, E da hahawane hame ba:sa, amola amo dunuma se dabe iaha. 23 Amaiba:le, ninia da ha:i mae nawane Godema amo E da nini gaga:ma:ne sia:ne gadosu. Amola E da ninia sia:ne gadosu nabi.

Gode Ea Debolo Diasu Amoma Udigili Iasu Liligi

24 Gobele salasu hina dunu gilisisu amoga na da Sielibaia, Hasiabaia amola dunu eno nabuane gala amo ilegei. 25 Na da goe liligi ilia dioi defei ba:i, amo silifa, gouli amola ofodo amo Adasegesisi, ea fidisu dunu, eagene

ouligisu dunu amola Isala:ili fi dunu da Debolo fidima:ne i, amo na da gobele salasu dunuma i. 26 - 27 Na ilima i liligi amo da goea.

Silifa...22 dane
Silifa Ofodo 100...70 gilougala:me
Gouli...3,400 gilougala:me
Gouli ofodo 20...8.4 gilougala:me
Balasi ofodo (noga:idafa gouli defele) 2

28 Na da ilima amane sia:i, "Hina Gode da dilia aowalali fi ilia Godedafa. Amola dilia da Hina Gode Ea hadigi sema momogili gagai dunu. Amola silifa ofodo amola gouli ofodo, dilia da Ema hahawane udigili iasu gaguli misi, amo amola da Godema hadigi sema momodale ligiagai. 29 Amo liligi noga:le ouligilalea, Debolo diasuga doaga:ma. Amogawi, gobele salasu sesei amo ganodini, amo liligi gobele salasu ouligisu dunu, Lifai ouligisu amola Isala:ili fi Yelusaleme amo ganodini esala ilia ouligisu dunu ilima ima!" 30 Amaiba:le, gobele salasu dunu amola Lifai dunu ilia da silifa, gouli amola ofodo lale, Yelusaleme Debolo diasuga gaguli masa:ne ouligi.

Yelusalemega Buhagisu

31 Oubi magobo amoga, eso 12 amoga, ninia da Aha:ifa Hano (dunuga ogai hano) amo fisili, Yelusalemega doaga:musa: asi. Ninia Gode da nini sigi asi. Ha lai dunu da nini logo legesa:besa:le, nini ahoanoba, ninia Gode da noga:le ouligisu. 32 Ninia Yelusalemega doaga:le, eso udiana agoane helefi. 33 Amanoba, eso biyadu amoga ninia da Debolo diasuga heda:le, silifa amola gouli gaguli, gobele salasu dunu ea dio amo Melimode (Ulaia egefe) ema i. Melimode ema gilisi dunu da Elia:isa (Finia:se egefe) amola Lifai dunu aduna amo Yosaba:de (Yesua egefe) amola Mouadaia (Binuai egefe). 34 Ilia da liligi huluane idili, amola amo ilia dioi defei buga ganodini dedei.

35 Dunu huluane mugululi asi buhagi amo da Isala:ili Godema gobele salasu hamomusa: liligi gaguli misi. Ilia da Isala:ili dunu ilia wadela:i hou huluane bu hahamoma:ne, bulamagau gawali 12 agoane, sibi gawali 96 agoane amola sibi mano 77 agoane, amo gobele salasu hamoma:ne iasu. Amola ilisu ilia Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu, goudi 12 amo gobele salasu hamoma:ne i. Amo ohe fi huluane ilia Hina Godema gobele salasu hamoi dagoi. 36 Amola ilia da meloa dedei amo Adasegesisi da ilima i, amo ilia da Guma:dini Iufala:idisi eagene dunu amola ouligisu dunu ilima i. Amalu, amo dunu da ilima amola Debolo diasu sia:ne gadosu hawa: hamoma:ne fuligala:i.

9

Esela da Yu Dunu da Yu Hame Uda Lasu amo Nabi

1 Amalalu, Isala:ili fi ouligisu dunu mogili da nama sia:na misini, gobele salasu dunu amola Lifai dunu da dunu fi ilima na:iyado soge amo A:mone, Moua:be, Idibidi, Ga:ina:ne dunu, Hidaide dunu, Belisaide dunu, Yebiusaide dunu amola A:moulaide dunu ilima hame afafasu ilia sia:i. Ilia da amo dunu ilia wadela:idafa hou hamosu amoma fa:no bobogei dagoi. 2 Yu dunu da ga fi uda labeba:le, Gode Ea hadigi fi dunu da wadela:lesi dagoi ba:i. Be Yu ouligisu dunu amola ouligisu hina dunu, ilia amola da ga fi uda laiba:le, ilia da amo wadela:i hou amo ganodini baligili wadela:i hamosu dunu agoai ba:i. 3 Na da amo sia: nababeba:le, se bagade nabi. Na abula gadelale, na dialuma hinabo amola mayabo mogili golole fasili,

da:i dioi bagadewane esalu. 4 Na da amanewane da:i dione esaloba, daeya galu Godema gobele salasu da doaga:i. Amalalu, dunu da na esaloba, na guba:le sisiga:le aligi. Ilia da Isala:ili Godema bagade beda:i. Bai Gode da mugululi asi buhagi dunu ilia wadela:i hou ba:i dagoi, amola Ea sia: ilia da nabi.

5 Daeya gobele salasu hou da doaga:loba, na da ni musa: udigili esalua amoga da:i dione esalu, amoga wa:legadole, amola na abula gadelai ga:i amola na da muguni bugili, na Hina Godema lobo ligia gadole, Ema sia:ne gadoi. 6 Na da amane sia:i, "Na Gode! Na da bagadewane gogosia:iba:le, Dia hadigi amoma na dialuma molole gadomu hamedei agoane ba:sa. Ninia wadela:i hou da bagadedafa, fedege agoane bi hamone ninia dialuma baligili muagado heda:sa. 7 Musa: aowalali ilia fifi mana, wali wadela:i hou bu baligili bagadedafa ninia hamonana. Ninia wadela:i houba:le, ninia hina bagade dunu amola ninia gobele salasu dunu da ga fi hina bagade ilia baiga dafai dagoi. Ga fi dunu da ninia fi dunu medole legele, ilia liligi wamolai amola mogili udigili hawa: hamomusa: mugululi oule asi. Ninia wadela:i hou hamoiba:le, bagadewane gogosiasu, amola waha da amomane diala. Ninia Hina Gode! 8 Waha, eso fonobahadi amoga, Di da ninima asigiba:le, ninia se iasu diasuga fisili masa:ne gadili asunasi, wali ninia da Dia hadigidafa soge amoga gaga:iwane esala. Di da wali ninima hadigi ganodini udigili lalusu amola gaheabolo esalusu ninima i dagoi. 9 Nini da udigili se iasu diasua esalebe hawa: hamosu dunu agoai galu, be di da nini se iasu diasua esalebe hawa: hamoma:ne hame yolesi. Di da Besia hina bagade dunu ilia asigi dawa:su olelebeba:le, ilia da ninima asigisu. Ilia da nini hame fane legei. Be ninia da Dia Debolo musa: wadela:lesi dagoi, amo bu gagumusa: amola ninia Yuda soge amola Yelusaleme amo ganodini gaga:iwane esaloma:ne, ilia da logo doasi dagoi.

10 Be wali, Na Gode! Amo hou da doaga:beba:le, ninia da adi sia:ma:bela:? Ninia da Dia sema amola hamoma:ne sia:i bu hame nabasu. 11 Di da ilima olelebeba:le, Dia hawa: hamosu dunu amo balofede dunu, da amo sema amola hamoma:ne sia:i ninima olelei. Ilia da ninima adoi amane, soge amo ninia da gesowale fimu da ledo bagade soge. Ga:ina:ne dunu fi amo ganodini da wadela:i hou bagade hamobeba:le, soge huluanedafa da ledo bagade ba:i. 12 *Ilia da ninima amane sia:i, 'Dilia da amo soge ganodini hahawane esalumusa: dawa:sea, amola amo ganodini diligaga fi da eso huluane hahawane esaloma:ne ilima imunusa: dawa:sea, dilia amo soge fi ilia uda maedafa lama, amola ilia muni labe hou amola hou huluanedafa mae fidima,' balofede dunu da amane sia:i. 13 Ninia da wadela:i hou bagade hamobeba:le, se dabe iasu bagade lai. Be ninia Gode, ninia dawa:. Di da nini hame fane legei, amola ninia wadela:i hou se dabe iasu defele ninima hame i. 14 Amaiba:le, ninia da abuliba:le da Dia hamoma:ne sia:i bu mae nabawane, amo wadela:i fi ilia uda lama:bela:? Agoane hamosea, Dia ougi da heda:sea, nini huluane wadela:lesi dagoi ba:mu. Dunu afadafa esalebe hamedafa ba:mu. 15 Isala:ili Hina Gode! Di da moloidafa fofada:su dunu! Di da nini bogoma:ne hame fane legei! Ninia wadela:i hou Dima fofada:ne iaha! Ninia da Dia hadigi amoga misunu da ninima hamedei liligi agoai," Esela da amane sia:ne gadoi.

10

Ilia Ga Fi Uda Lai amo Fisiagamusa: Ilegei

* **9:12:** Gadili Asi 34:11-16; Mousese ea Malasu 7:1-5

1 Esela da Debolo midadia beguduli, dinanawane Isala:ili dunu ilia
wadela:i hou fofada:nanu, amalu Isala:ili fi gilisisu bagade amo dunu,
uda amola mano da guba:le sisiga:le ha:giwane didigia:lalu. 2 Amalalu,
Sieganaia (Yihaiele egefe amola Ilame fi dunu) da Esela ema amane sia:i,
“Ninia da Godema dafawaneyale dawa:su yolesi dagoi. Bai ninia da ga fi
uda lasu hou hamosu. Be Gode da Isala:ili dunu hame fisimu.
3 Waha, ninia da Godema dafawaneyale ilegele sia:mu da defea, amo
ninia da amo uda amola ilia mano fisiagamu da defea. Di amola eno dunu
da Gode Ea Sema amoga noga:le fa:no bobogesa. Amaiba:le, ninia da dilia
sia: defele hamomu. Ninia Gode Ea sema amola hamoma:ne sia:i amoma
noga:le fa:no bobogemu. 4 Be di fawane da amo hou olelema. Ninia da dia
baligia aligili fuligala:mu. Amaiba:le, amo defele masa:ne hamoma.
5 Amaiba:le, Esela da amo hou hamoi. Ea hamoma:ne sia:beba:le,
gobele salasu ouligisu huluane, Lifai fi ouligisu dunu huluane amola dunu
eno huluane da Gode Ea Dioba:le, Sieganaia ea sia:i amo defele ilegele
hamomu sia:i. 6 Amalalu Esela da Debolo midadi fisili asili, Ilaiasibi egefe
Yihouha:ina:ne amo ea diasu ganodini golili sa:ili, mugululi asi buhagi
dunu ilia wadela:i hou dawa:beba:le, amo gasia ha:i amola hano mae
nawane dinanu. 7 Ilia da Yelusaleme amola Yuda soge huluane amoga,
sia: amane lalaba lai, mugululi asi buhagi dunu huluane da Yelusalemega
gegedoma:ne sia:si. 8 Amo da Isala:ili ouligisu dunu ilia sia:i. Eso udiana
aligili, nowa dunu da hame masea, ea liligi huluane enoga lai dagoi ba:mu,
amola e da Isala:ili fi amoga fadegai dagoi ba:mu.
9 Eso udiana mae aligili, oubi sesege amola eso 20 amoga, dunu huluane
Yuda soge amola Bediamini soge amo ganodini esalu da Yelusalemega
gegedole, Debolo gagoi amo ganodini gilisili esalebe ba:i. Gibu bagade-
wane dasu amola dunu huluane da yagugui. Bai ilia da gibuga anegagi
amola gilisisu bai da bagadeba:le, ilia da beda:i.
10 Gobele salasu dunu Esela da wale gadole, ilima amane sia:i, “Dilia
da dafawaneyale hame dawa:su hou hamoi dagoi. Dilia da ga fi uda lai
dagoiba:le, Isala:ili fi amo ganodini wadela:i hou bagade dialebe ba:sa.
11 Amaiba:le, waha dilia wadela:i hou amo dilia aowalalia Hina Godema
fofada:ma! Amasea, E da dilima hahawane ba:mu. Dilia ga fi dunu
dilia soge ganodini esala ilima afafama. Amola dilia ga fi uda huluane
fisiagama!”
12 Dunu huluane da ha:giwane wele sia:i, amane, “Ninia da dia
hamoma:ne sia:i defele hamomu!” 13 Be ilia da eno amane sia:i, “Dunu
gilisi da bagadedafa amola gibu bagade daha. Ninia da udigili hamega
gadili lelemu da hamedei. Ninia da dunu bagohame amo wadela:i hou
hamoi dagoi. Amaiba:le, eso afaega o adunaga hahamomu da hamedei.
14 Ninia ouligisu dunu da Yelusalemega esalu amo hou ouligimu da defea.
Amasea, eso afae ilegemu da defea. Amoga, nowa dunu da ga fi uda
lai galea, e amola ea moilai ouligisu dunu amola fofada:su dunu gilisili
misunu da defea. Amasea, Gode da amo ninia wadela:i hou hamobeba:le
ougisa, amo E da yolesimu.” 15 Dunu huluane ilia da amo hou da defea
sia:i. Be A:sahele egefe Yonada:ne, Digifa egefe Yasiaia, Misiala:me amola
Sia:bidai (Lifai dunu), ilia da hame fuligala:su.
16 Be mugululi asi buhagi dunu huluane da amo hou fuligala:beba:le,
gobele salasu dunu Esela da fi ouligisu dunu mogili ilegele, ilia dio dedei
dagoi. Eso age oubi nabuane amoga, ilia da amo hou muni abodesu.

17 Oubi udiana fa:no amoga ilia da dunu huluane amo da ga fi uda lai,
amo ilia hou abodei.

Dunu da Ga Fi Uda Lai

18 Dunu da ga fi uda lai amo ilia dio da hagudu dedei.

Gobele salasu dunu da ga fi uda lai ilia fi dio da Yosiua amola ea yolalali
(Yihosada:ge egefe) fi. Amo dunu ilia ga fi uda lai ilia dio da Ma:iasiai,
Eleisa, Ya:ilibe amola Gedalaia.

19 Amo dunu ilia uda fisiagamusa: sia:i, amalu ilia sibi gawali Godema
gobele salasu hamoi, ilia wadela:i hou dodofema:ne. Eno dunu da ga fi
uda lai amo ilia fi dio amola ilia dio da hagudu dedei diala:-

20 Ime fi...Hana:inai amola Sebadaia.

21 Ha:ilime fi...Ma:iasiai, Ilaidia, Siema:iya, Yihaiele amola Asaia.

22 Ba:sie fi...Eliounai, Ma:iasisi, Isiama:iele, Nida:niele,
Yosaba:de amola Elasa.

23 Lifai fi dunu...Yosaba:de, Simiai, Gila:iya (eno dio da Gelida),
Bedahaia, Yuda amola Eleisa.

24 Gesami Hea:su fi...Ilaiasibi
Debolo sosodo aligisu fi...Sia:lame, Dileme amola Uli

25 Eno dunu amo da ga fi uda lai da amo,
Ba:ilose fi...Lamaia, Isaia, Ma:lagaia, Midiamini, Elia:isa,
Ma:lagaia amola Bina:ia

26 Ilame fi...Ma:danaia, Segalia, Yihaiele, A:badai, Yelemode
amola Ilaidia

27 Sa:du fi...Eliounai, Iliasibi, Ma:danaia, Yelemode, Sa:iba:de
amola Asaisa

28 Biba:iai fi...Yihoha:ina:ne, Ha:nanaia, Sa:ba:yai amola A:dalai

29 Ba:inai fi...Misiala:me, Ma:lage, Ada:iya, Ya:isiabe, Sia:le amola
Yelemode

30 Ba:iha:de Moua:be fi...A:dana, Gila:le, Bina:ia, Ma:iasiai, Ma:danaia,
Bisa:liele, Binuai amola Ma:na:se

31 - 32 Ha:ilime fi...Eleisa, Isiya, Ma:lagaia, Siema:iya, Simiane,
Bediamini, Ma:lage amola Siemalaiya

33 Ha:isiame fi...Ma:dina:yai, Ma:dada, Sa:iba:de, Ilifelede, Yelemai,
Ma:na:se amola Simiai

34-37 Ba:inai fi...Ma:yada:yai, A:mala:me, Iuele, Bina:ya, Bidiya,
Giluhi, Fana:ya, Melimode, Ilaiasibi, Ma:danaia,
Ma:dena:yai amola Ya:ya:su.

38-42 Binuai fi...Simiai, Sielemaia, Na:ida:ne, Ada:iya, Ma:gana:dibai,
Sia:isiai, Siala:yai, Asa:iliele, Sielemaia, Siemalaiya,
Sia:lame, A:malaia amola Yousefe

43 Nibou fi...Yiayele, Ma:didaia, Sa:iba:de, Sibaina, Ya:dai,
Youele amola Bina:ia

44 Amo dunu huluane da ga fi uda lai dagoi. Ilia da amo uda fisiagale,
amo uda amola ilia mano ga asunasi.

Sia: ama dagoi

Nihemaia

(Da:i Sia:-Nehemiah; Modu-Nehemia; Bisini-Nehemia)

Hidadea Sia:

Nihemaia Buga da biyaduyale momogi

1 Nihemaia da Yelusaleme moilai bagadega buhagi. Bai Besia hina bagade da Nihemaia da Yuda soge ouligima:ne asunasi.
2 Ilia da Yelusaleme moilai bai bagade amo ea gagoi dobea musa: mugului bu gagoi.
3 Isala:ili dunu ilia gilisisu ganodini, Esela da Gode Ea sema buga ganodini dedei amo idisu amola dunu bagohame ilia wadela:i hou hamoi amo Godema fofada:i.
4 Nihemaia da Yuda soge eagene ouligisu hou hamosu, amola Gode Ea fi ouligisu.

Sia: Dedei

(1) Nihemaia da Yelusaleme moilai bai bagadega Buhagi...Sia:alalo 1:1-2:20
(2) Ilia da Yelusaleme moilai bai bagade amo
ea gagoi dobea musa: mugului bu gagoi...Sia:alalo 3:1-7:73
(3) Ilia da Gode Ea sema idi amola Gode Ea
Gousa:su bu Hahamoi...Sia:alalo 8:1-10:39
(4) Nihemaia da Eno Hawa: Hamosu...Sia:alalo 11:1-13:31

Nihemaia

1 Amo sia: da Nihemaia (Ha:galaia egefe) amo ea hawa: hamosu olelesa.

Nihemaia da Yelusaleme moilai bai bagade amoma Asigisu

Adasegesisi da Besia soge amoga hina bagade esalu. Ea ouligisu hou ode20 amola oubi ea dio Gisilefe amoga, na, Nihemaia, na da Besia bisili moilai bai bagade amo Susa, amo ganodini esalebe ba:i. 2 Na olalali afae amo ea dio Hana:inai, e amola eno dunu gilisili da Yuda soge fisili, nama doaga:i. Na da Yelusaleme moilai bai bagade ea hou, amola ninia Yu fi musa: mugululi asi, Yuda sogega buhagi, amo ilia hou ilima adole ba:i. 3 Ilia da amo hou nama adole i. Musa: mugululi asi dunu mogili da bogoi dagoi. Be mogili da buhagili, Yuda soge ganodini esala, da se bagade nabawane esala. Ga fi dunu gadenene esala da Yu dunu amo higale ba:sa, ilia sia:i. Yelusaleme gagoi dobea amo musa: mugululi sa:i dagoi, amo da bu hame gagoi. Amola logo ga:su musa: laluga nei, amo da bu hame ga:si. 4 Na da amo sia: nababeba:le, fila sa:ili amola bagadewane dinanu.

Eso didia amoga, na da dinanuwane, ha:i mae nawane Godema sia:ne gadolalu.

5 Na da amane sia:ne gadoi, “Hina Gode Hebene ganodini esala! Di da bagadedafa amola ninia Diba:le beda:i bagade. Dia gousa:su, amo Di da Dima asigi amola nabasu dunu amo fidima:ne hamoi, amo Di da mae fisili dawa:lala. 6 Hina Gode! Na hou ba:ma amola na sia:ne gadosu nabima! Na da dia fi dunu amo Isala:ili fi dunu amola uda, na da gasi huluane amola eso huluane amoga ili fidima:ne, Dima sia:ne gadolala. Dafawane! Ninia Isala:ili dunu da wadela:le hamoi dagoi. Na amola na aowalali dunu da wadela:i hou hamoi dagoi. 7 Ninia da Dima wadela:i hou hamosu, amola

Dia sia: hame nabasu. Ninia Dia sema amo Di da dia hawa: hamosu dunu Mousese ea lafidili ninima i, amoma hame fa:no bobogesu. 8 *Dia da Mousesema sia:i liligi bu dawa:ma, amane, 'Dilia Isala:ili dunu da Na sia: hame nabasea, Na da dilia fi afagogole, ga fi dunu amo ganodini esaloma:ne sefasimu. 9 †Be amasea, dilia da Nama, Na dilima hamoma:ne sia:i defele Nama bu sinidigisia, Na da dili soge amoga Nama nodone sia:ne gadomusa: Na da ilegei, amo sogega Na da dili bu oule misunu,' Di da amane sia:i dagoi.

10 Hina Gode! Amo dunu da Dia hawa: hamosu dunu! Ilia da Dia ilegei fi dunu! Di da Dia gasa bagade amoga, amo fi dunu gaga:i dagoi. 11 Amaiba:le, na sia:ne gadosu amola Dia hawa: hamosu dunu eno ilia Dima nodomusa: dawa:, ilia sia:ne gadosu amola nabima. Hina bagade da na sia: noga:le nabima:ne, Di da ea dogo ganodini hawa: hamoma!" na amane sia:ne gadoi. Amo esoga na da Besia hina bagade amo ea waini hano iasu dunu esalu.

2

Nihemaia da Yelusalemega Asi

1 Oubi biyadu uduli, eso afaega hina bagade Adasegesisi da ea diasuga ha:i naha esaloba, na da waini ema gaguli misini iasu. Na da da:i dioiwane esalebe ba:i. Be e da musa: na hou amo ganodini fofagi hame ba:i. 2 Amaiba:le, e da nama amane adole ba:i, "Di da abuliba:le da:i dioiwane ba:sala:? Di da oloi hame. Amaiba:le di da hahawane hame ganabela:?" Na da ea sia: nababeba:le, fofogadigi. 3 *Na da ema bu adole i, "Hina bagade! Di eso huluane esalalalumu da defea. Moilai bai bagade amo ganodini na aowalali da bogole uli dogoi, amo da mugululi, wadela:lesi dagoi diala amola ea logo ga:su da laluga nei dagoi. Amaiba:le, na da da:i dioi."

4 Hina bagade da bu adole ba:i, "Di da adi hanai ganabela:?" Na da Gode Hebene ganodini esala Ema sia:ne gadole, 5 ema amane sia:i, "Di da na hahawane ba:sea amola na edegesu amo nama imunusa: dawa:sea, defea, na da Yuda soge ganodini moilaiga na aowalali da uli dogoi, amoga amo moilai mugului bu gagumusa: masa:ne, na logo doasima."

6 Hina bagade ea uda da e dafulili esalebe ba:i. Adasegesisi da na edegei amo hahawane nabi. E da nama amane adole ba:i, "Di da habowali asili esaloma:bela:? Amola habogala buhagima:bela:?" Na da na hou hamomu ema adole i.

7 Amalalu, na da ema eno adole ba:i amo, e da Iufala:idisi Guma:dini Soge eagene ouligisu dunu ilima meloa dedene nama imunusa: edegei. Amo meloa ganodini, e da amo dunuma, na da Yuda sogega masa:ne logo doasima:ne e da sia:mu, na edegei.

8 Na meloa dedei eno edegei. Amo da hina bagade ea ifa iwila ouligisu dunu A:isa:fema dedene ima:ne, na edegei. Amo meloa ganodini, e da A:isa:fe amoma e da ifa amo da logo ga:su gagoi dobea amo da Debolo diasu sisiga:sa, moilai bai bagade gagoi dobea amola diasu amo ganodini na da esalumu amo huluane gaguma:ne, e da amo nama ima:ne A:isa:fema adoma:ne, na da edegei. Gode da na noga:le fidibiba:le, na edegei huluane, hina bagade da nama i dagoi. 9 Adasegesisi da dadi gagui ouligisu dunu amola dadi gagui dunu gilisisu hosi amoga fila heda:i dunu, amo na fidila

* **1:8:** Gobele Salasu 26:33 † **1:9:** Mousese ea Malasu 30:1-5 * **2:3:** 2 Hina bagade 25:8-10; 2 Hou Olelesu 36:19; Yelemaia 52:12-14

asunasi. Na da asili, Iufala:idisi Guma:dini Sogega doaga:i. Amalalu, na da hina bagade ea meloa dedei amo eagene ouligisu dunuma i.

10 Be eagene dunu ea dio amo Sa:naba:la:de (e da moilai Bede Houlone amoga esalu) amola Doubaia (A:mone soge eagene ouligisu dunu) ela da dunu da Isala:ili dunu fidimusa: misi, amo sia: nababeba:le, mi hanai galu.

11 Na da baligili asili, Yelusalemega doaga:i. Eso udiana ouesalu, 12 Gode da nama Yelusaleme moilai amo fidima:ne sia:i, amo na dunu enoma hame adoi. Be gasimogoa, na da wa:legadole amola na fidisu dunu mogili oule asili, soge abodemusa: asi. Ohe afae amo dougi amoga na fila heda:i, ninia da amo fawane oule asi. 13 Be amo gasi da mae hagili dialobawane, na da moilai fisili, gagoi dobea logo ga:su amo ea dio da Fago Ga:su amoga guma:dini golili, gadili asili, Da:la:gone Hano bubuga:su amo baligili, Isu Salasu Logo Ga:su amoga doaga:i. Na da ahoana ba:loba, moilai gagoi dobea amo mugului amola logo ga:su laluga nei dagoi ba:i. 14 Amalalu, moilai ea eso mabe la:ididili, na da ganogoe (north) asili, Hano Bubuga:su Logo Ga:su amoga asili, hina bagade Wayabo amoga doaga:i. Be isu bagade dialebeba:le, dougi amoga na fila heda:i, da logo hame ba:beba:le, masunu gogolei. 15 Amaiba:le, na da Gidalone Fago amoga asili, gagoi dobea amo boba:la asi. Amalalu, na da buhagili, na musa: asi logoga amodili asili, Fago Logo Ga:su amoga moilaiga golili sa:i.

16 Yelusaleme eagene dunu amo ilia da na da habi asi, amola adi hamonana, ilia hame dawa:i. Amola na da na na:iyado Yu dunu, gobele salasu dunu amola hina dunu eno dunu ilia fa:no hawa: hamoma:ne amoma hame adosu. 17 Be wali na da ilima amane sia:i, "Yelusaleme moilai da mugului dagoiba:le, amola ea logo ga:su da wadela:lesi dagoiba:le, ninia se bagade naba. Ninia da amo gogosiasu fisili, gagoi dobea mugului bu gagomu da defea." 18 Amola Gode da na noga:le fidi amola hina bagade da nama asigiba:le fidi, nama na hanaiga hamoma:ne sia:i, amo amola na da ilima olelei. Amo sia: nababeba:le, ilia da amane nodone sia:i, "Ninia da bu buga:le muni hawa: hamola:di!" Amola ilia amo hawa: hamomusa:, liligi momagele ouesalu.

19 Be Sa:naba:la:de, Doubaia amola A:la:be dunu ea dio amo Giseme ilia da ninia hawa: hamomusa: sia: sa:i nabaloba, ilia da niniba:le oufesega:lu, amane sia:i, "Dia hamobe go da adi dawa:bela:? Di da eagene hina bagade ea sia: mae nabawane, ema odoga:sala:?"

20 Be na da bu adole i, "Hebene Gode da ninima gasa defele imunu. Ninia da Ea hawa: hamosu dunu. Amaiba:le, ninia da amo hawa: hamosu muni hamomu. Be Yelusaleme moilai amo ganodini, soge da dilima hame ilegei. Amola Isala:ili dunu ilia hou dilia hame dawa:."

3

Yelusaleme Gagoi Dobea Mugului Ilia da bu Gagosu

1 Ilia da Yelusaleme gagoi dobea mugului, agoane bu gagoi. Gobele Salasu ouligisu dunu Ilaiasibi, da Sibi Logo Ga:su amo bu hahamone ga:si. Ilia da amo logo ga:su modale ligiagale, ilia sogebi amoga bugisi dagoi. Ilia gagoi dobea amo da Diasu Gado Gagagula Heda:i ea dio '100' amoga asili, Diasu Gado Gagagula Heda:i eno amo ea dio da "Hana:niele", amoga doaga:i. Amo gagoi dobea ilia da dagole, Gode Ea hawa: hamomusa:gini modale ligiagai. 2 Gagoi dobea eno feadili legei amo Yeligou dunu da gagoi. Amola, eno feadili legei amo Imilai ea mano Sa:ge da gagoi. 3 Menabo Logo

Ga:su amo Ha:sina:ia ea fi da hahamone ga:si. Ilia da dudu dawalo amola ga:su legelalu, logo amo logo ga:su noga:le ga:ma:ne amola hahamoi dagoi.

4 Melimode (Iulaia egefe amola Ha:gose ea aowa) da feadili legei eno amo gagoi. Amola Misiala:me (Belegaia egefe amola Misiesabele ea aowa) da eno feadili legei gagoi. Amola Sa:idoge (Ba:iana egefe) da feadili legei eno gagoi.

5 Degoua moilai dunu da feadili legei eno gagoi. Be moilai mimogo dunu da ilima ilegei hawa: hamosu hamomu higaiba:le, ilia da hame hamosu.

6 Yoiada (Basia egefe) amola Misiala:me (Besoudia egefe) da Yesiana Logo Ga:su bu hahamone ga:si. Ilia da dudu dawalo amola ga:su legelalu, amo logo ga:su noga:le ga:ma:ne hahamoi.

7 Meladaia (Gibione moilai dunu), Ya:idone (Melinode moilai dunu), Gibione moilai dunu amola Misiba moilai dunu da feadili legei eno gagole, asili, Guma:dini Iufala:idisi eagene ouligisu dunu amo ea diasuga doaga:i.

8 Asaiele (Hahaia, gouli hahamosu dunu, amo egefe) da feadili legei eno gagoi. Ha:nanaia (gabusiga: manoma hamosu dunu) da feadili legei eno gagole, asili, Ba:de Gagoi Dobea amoga doaga:i.

9 Lifa:ya (He, amo da Yelusaleme soge la:idi eagene ouligisu dunu esala, amo egefe) da feadili legei eno gagoi.

10 Yeda:ia (Haloumafe egefe) da feadili legei eno gagoi. E da ea diasu gadenene gagosu. Ha:dase (Ha:sia:baniaia egefe) da feadili legei eno gagoi.

11 Ma:legaia (Ha:ilime egefe) amola Ha:siabe (Ba:iha:de Moua:be egefe) da feadili legei eno gagoi. Amola ela da gado gagagula heda:i Gobele Nasu Diasu gagui dagoi.

12 Sia:lame da Ha:louhesie (e da Yelusaleme moilai la:idi amoga ouligisu esalu) amo egefe. E da feadili legei eno gagoi. Ea uda mano ilia da ea hawa: hamosu fidisu.

13 Ha:inane amola Sanoua moilai dunu da Fago Logo Ga:su gagui. Ilia da logo ga:su legelalu, amola liligi amo noga:le ga:ma:ne legei. Amola ilia da gagoi dobea hahamonanu, 440mida asili, Isu Logo Ga:su amoga doaga:i.

14 Ma:legaia da Liga:be (e da Bede Ha:gileme Soge amo ganodini ouligisu esalu) amo egefe. E da Isu Logo Ga:su bu gagui. E da logo ga:su legelalu, amola liligi amo noga:le ga:ma:ne legei.

15 Sia:lame da Golohouse (e da Misiba soge ouligisu esalu) egefe esalu. E da Hano Bubuga:su Logo Ga:su bu gagui. E da logo holei dedebole, logo ga:su legelalu, amola liligi amo noga:le ga:ma:ne legei. Sila Hano Wayabo gadenene amola hina bagade ea ifabi gadenene, e da feadili legei gagole, asili, fa:gu amo da Da:ibidi Moilaiga heda:su amoga doaga:su.

16 Nihemaia da A:sabage (e da Bedese la:idi amoga ouligisu esalu) da feadili legei eno gagole asili, Da:ibidi ea bogoi gele gelabo, hano wayabo amola dadi gagui dunu ilia diasu amoga doaga:i.

Lifai Dunu da Gagoi Dobea amoga Hawa: Hamosu

17 Lifai dunu hagudu dedei da eno feadili legei mogili gagosu. Lihame (Ba:inai egefe) da feadili legei eno gagoi. Ha:siabaia (e da Giaila soge la:idi mogili ouligisu) da ea soge dunu ilia hawa: hamosu ilegei hifa hamoi. E da feadili legei eno gagoi.

18 Ba:fa:iai da Henadede (e da Giaila soge la:idi eno amoga ouligisu esalu) egefe esalu. E da feadili legei eno gagoi. 19 Ise da Yesua (e da Misiba soge ouligisu dunu) amo egefe esalu. E da feadili legei amo gegesu liligi ligisisu

diasu midadi dialu amo gagole, asili, gagoi dobea ea halowa:i sogebi amoga doaga:i.
20 Belage (Sa:ba:iai egefe) da eno feadili legei amo gagole, asili, amo gobele salasu Ouligisu dunu Ilaiasibi ea diasuga doaga:i.
21 Melimode (Iulaia egefe amola Ha:gose ea aowa) e da eno feadili legei gagole, asili, Ilaiasibi ea diasu la:idi enoga doaga:i.

Gobele salasu Dunu da Gagosu

22 Gobele salasu dunu ilia dio haguduga dedei amo da gagoi dobea feadili legei eno mogili gagoi. Gobele salasu dunu amo da Yelusaleme moilai gadenene esalu, da feadili legei mogili gagoi.
23 Bediamini amola Ha:siabe da feadili legei afae gagoi. Amo gagoi dobea da ela diasuga midadi lelebe ba:i.
24 Binuai (Henadede egefe) da eno feadili legei gagoi. Ea gagoi da A:salaia ea diasu fisili, gagoi dobea sisigagala:i amoga doaga:i.
25-26 Ba:ila:le (Iusai egefe) da eno feadili legei gagoi. Ea gagoi da gagoi dobea sisigagala:i amola hina bagade ea diasuga gado gagagula heda:i diasu sogebi sosodo aligisu dunu ilia gagoi dobea gadenene amoga asili, gagosu. Bida:ia (Ba:ilose egefe) da eno feadili legei gagoi. Amo gagoi dobea da eso mabe la:idi amoga asili, sogebi amo da Hano Logo Ga:su gadenene amola diasu gado gagagula heda:i amo ganodini sosodo aligisu dunu da Debolo diasu ouligisu, amo sogebiga doaga:i. (Amo sogebi da moilai sogebi ea dio amo Oufele amo gadenene dialu. Debolo hawa: hamosu dunu da Oufele sogebi amo ganodini esalebe ba:i.)

Eno Gagosu Dunu

27 Degoua moilai dunu da musa: feadili legei afadafa hamoi dagoi. Be ilia da feadili legei eno gagoi. Amo da diasu gado gagagula heda:i (Debolo sosodo aligisu diasu) amoga asili, gagoi dobea amo Oufele sogebi amo gadenene amoga doaga:i.
28 Gobele salasu dunu gilisisu afae da eno feadili legei gagoi. Amo da Hosi Logo Ga:su fisili, ganogoe asi. Gobele salasu dunu afae afae da hina: diasu midadi gagosu.
29 Sa:idoge (Ime egefe) da eno feadili legei amo hina: diasuga midadi gagoi. Amola Siema:ia (Sieganaia, Eso Mabe Logo Ga:su ouligisu dunu, amo egefe) da eno feadili legei gagoi.
30 Ha:nanaia (Sielemaia egefe) amola Ha:inane (Sa:ila:fe ea mano gafeyale lai) da eno feadili legei. Ilia da musa: eno feadili legei amo gagoi. Misiala:me (Belegaia egefe) da eno feadili legei gagoi. Amo da hina: diasu midadi ba:i.
31 Ma:legaia (e da gouli liligi hahamosu dunu) da feadili legei e gagoi. Ea gagoi da asili, diasu afae, amo da Mifiga:de Logo Ga:su sesei da gagoi dobea sisigagala:i gado da:iya gagui amola diasu amo da Debolo hawa: hamosu dunu amola bidi lasu dunu amo ganodini esalebe ba:i, ea gagoi da amoga doaga:i.
32 Gouli liligi hahamosu dunu amola bidi lasu dunu da feadili legei gagoi dobea dagomusa:, gagoi dagoi. Ilia gagoi da gagoi sisigagala:i sesei fisili, Sibi Logo Ga:su amoga doaga:i.

4

Yu Dunuma Ha lai da Gagoi Mugului bu Gagomu Hawa: Hamosu Hedofamusa: Dawa:i. Be Nihemaia da Ea Ha lai Dunu Baligi

1 Sa:naba:la:de da ninia Yu dunu da moilai gagosu gagobe amo
nababeba:le, e da ninima ougili bagadewane lasogole oufesega:su. 2 E da
ea dogolegei dunu odagiaba, amola Samelia dadi gagui dunu odagiaba,
amane sia:i, "Goe Yu hahaninisi dunu da adi hamosala:? Ilia da moilai
bu hahamomusa: dawa:bela:? Ilia Godema gobele salasu hamobeba:le,
eso afae amoga hawa: hamosu dagomusa: dawa:bela:? Amola, ilia da isu
laluga nei amoga diasu gagusu gele noga:i hamomusa: dawa:bela:?"
3 Doubaia amola da Sa:naba:la:de dafulili lelu. E amane sia:i, "Mae
dawa:ma! Ilia gagoi noga:i gagomu da hamedei! Fogisi fonobahadi da
ilia gagoi amo fuli fasimusa: defele ba:mu," e oufesega:ne amane sia:i.
4 Amo sia: nababeba:le, na da Godema sia:ne gadoi amane, "Gode! Dia
ilia oufesega:su nabima! Ilia oufesega:su amo ilima sinidigima! Di da
eno dunu ilia liligi wamolama:ne yolesima. Amola ha lai dunu da ili se
dabe hamoma:ne, sedaga sogega oule masa:ma. 5 Ilia wadela:i hou mae
gogolema:ne olofoma. Bai ilia da ninia moilai gagosu hawa: hamonanoba,
ilia da ninima lasogole oufesega:lala."
6 Amalalu, ninia da gagoi amo bu gagolalu. Fonobahadi hedolowane
ninia da gagolalu damana yolei defei amoga doaga:i. Bai dunu ilia da
hawa: hamomu hanai galu.
7 Sa:naba:la:de, Doubaia, A:la:be soge dunu, A:mone soge dunu
amola A:siedode soge dunu da ninia hehenane Yelusaleme gagoi gago-
lalebe amola dibi amo gagoi ganodini nini ga:simusa: ahoanebe amo
nababeba:le, ilia da ougi bagade ba:i.
8 Amaiba:le, ilia da Yelusaleme amoga doagala:musa: amola ninia hawa:
hamoi wadela:musa: sia: dasu. 9 Be ninia da ninia Godema sia:ne gadosu.
Amola ninia da eso amola gasi ganodini, sosodo aligisu dunu ili liligi
noga:le ouligima:ne, ilegei dagoi.
10 Yuda dunu da agoane gesami hea:su, "Ninia gisasu liligi da dioi
bagade, amola gisabeba:le ninia da gasa hamedesa. Wadela:i isu ninia
gisawene, gaguli ahoa da gilisidafa. Amaiba:le, ninia da moilai gagoi wali
eso habodane gaguma:bela:?"
11 Ninima ha lai dunu da sia: dasu amo ninia Yu dunu da ilia hamobe
da hame dawa:iyale ilia dawa:i. Ilia da ninima hedolo doagala:loba, nini
huluane medole legele amola ninia hawa: hamosu hedofamusa: dawa:i.
12 Be eso bagohame amoga, Yu dunu amo da ninia ha lai dunu gilisisu
ganodini esalu, amo da ninima misini, amo ha lai sia: dasu ninima sisasu
olelei. 13 Amaiba:le na da dunu ilima gegesu gobihei, goge agei amola
dadi, amo gegesu liligi ilima i. Amola ilia fi afae afae amo gagoi hame
gagoi dagoi sogebi amoga sosodo aligima:ne sia:i.
14 Na ba:loba da dunu da bagadewane da:i dioi. Amaiba:le, na da ilia
ouligisu dunu amola ouligisu hina dunu ilima amane sia:i, "Dilia ha lai
dunu amoba:le mae beda:ma. Hina Gode da gasa bagadedafa amola osobo
bagade dunu huluane da ema beda:sa. Amo dawa:sea, dilia fi dunu, dilia
mano, dilia uda amola dilia diasu amo gaga:ma:ne gegema." 15 Fa:no, ninia
ha lai dunu da ninia da ilia doagala:musa: sia: dasu nabi dagoi, amo ilia
da nabi. Gode da ilia wadela:i logo ga:i dagoi, amo ilia da dawa:i. Amalalu,
ninia huluane da gagoi bu gagomusa:, amoga buhagi.
16 Amo esoga amola fa:no, na hawa: hamosu dunu eno dogoa mogili
da gegesu liligi gaguli amola da:igene ga:ne, ninia ha lai dunu mabeale
sosodo ouligili oulelu, amola eno mogili da gagoi gagomusa: hawa:
hamosu. Amola ouligisu dunu da dunu huluane bagadewane fuligala:su.

17 Be hawa: hamonanu dunu amola liligi gaguli ahoasu dunu da agoane
hamosu. Ilia da lobo la:idi amoga dadi gagui amola lobo eno la:idi amoga
hawa: hamosu. 18 Amola dunu da gagosu hawa: hamonoba, ilia huluane
gegesu gobihei bagade bulua salawane hawa: hamonanu. Amola dunu
amo da "biugale" wele sia:su liligi ouligisu da ani dafulili aligi. 19 Na da
dunu amola ilia ouligisu dunu ilima amane sia:i, "Dilia hawa: hamosu
sogebi da bagadedafa amola dilia hisu hisuya hawa: hamonana. 20 Dilia
'biugale' wele sia:su nabasea, nama gilisila misa. Amola ninia Gode da nini
fidili gegemu," na amane sia:i. 21 Amaiba:le, eso huluane hadigibi galu,
dunu mogili da hawa: hamonanea, mogili da gegemusa: oulelu. Amalalu,
daeya gasili gasumuni aligibiba:le fisi.

22 Amo esoga, ouligisu dunu amo da Yelusaleme moilai amo ganodini
ouligilaleawane hadigima:ne na da sia:i dagoi. Bai ninia da gilisili esoga
hawa: hamomu amola gasia moilai amo sosodo aligimusa: dawa:i. 23 Na,
na ouligisu dunu, dadi gagui dunu amola hawa: hamosu dunu, ninia
golaloba, abula sali mae gisa:le amowane golasu amola ninia dadi amola
gegesu liligi loboga gaguiwane golasu.

5

Hame Gagui Dunu da Se Nabi

1 Fa:no, eso afaega, dunu amola uda bagohame da ilia Yu na:iyado dunu
ilima ougili fofada:su. 2 Mogili da amane sia:i, "Ninia da sosogo fi bagade.
Amaiba:le, ninima ha:i manu gagoma moma:ne imunu da defea."

3 Eno mogili da amane sia:i, "Ninia da ha:i mae nawene bogosa:besa:le,
ninia ifabi, waini sagai amola gagoma bidi lama:ne, amoga ninia eno
dunuma muni lai. Be amo muni lai fa:no dabema:ne iasu dabe hame
iasea, ilia da ninia ifabi amola waini sagai huluane samogemu."

4 Eno mogili da amane sia:i, "Ninia da eagene soge su (da:gisi) ima:ne
muni hame gala. Amaiba:le, amo muni ima:ne, ninia da eno dunu amoga
muni amo fa:no dabe ima:ne, ilima lai. 5 Ninia amola da Yu dunudafa.
Ninia mano da eno Yu dunu ilia mano defele esala. Be ninia da muni
hameba:le, ninia mano da udigili se dabe hawa: hamoma:ne, ninia da
enoma bidi lasa. Ninia uda mano mogili amo ninia bidi lai dagoi. Ninia
ifabi amola waini sagai da ilia samogeiba:le, ninia da gasa hame ba:sa."

6 Na da ilia sia: gesu nababeba:le, ougi bagade ba:i. 7 *Na da amo hou
hahamomusa: ilegei. Na da dunu fi ouligisu hina dunu amola ouligisu
dunu eno ilima gagabole sia:i, "Dilia da dilia diolalali amo banenesilala,"
na amane sia:i. Na da dunu huluane amo hou sia: sa:imusa: gilisima:ne
sia:i. 8 Na da amane sia:i, "Musa: ninia olalali Yu fi da muni hameba:le,
ilisu da ilia da:i hodo amo ga fi dunuma bidi lasu. Be ninia da wali ninia
gasa defele, amo dunu bu bidilala. Be wali dilia ouligisu dunu da hame
gagui dunu banenesibiba:le, dilia Yu yolalali da ilisu ga fi dunuma hame,
be eno Yu dunuma ilia da:i hodo udigili se dabe hawa: hamoma:ne bidi
lasa," na amane gagabole sia:i. Yu ouligisu dunu ilia bu adole imunu
gogoleiba:le, ouiya:i.

9 Amalalu, na amane sia:i, "Dilia hou wali hamosu da wadela:i. Dilia
Gode Ea sia: nabimu amola moloidafa hou hamomu da defea galu.
Amasea, ninima ha lai Dienadaile dunu, ninima oufesega:ma:ne bai hame
ba:mu galu. 10 Na da eno dunuma muni amola gagoma amo fa:no dabe

* **5:7:** Gadili Asi 22:25; Gobele Salasu 25:35-37; Mousese ea Malasu 23:19-20

bu hame lama:ne i dagoi. Amola na sama amola gilisili hawa: hamosu dunu da amo defele hamoi. Na hanai da ninia bu fa:no dabe lama:ne sia:su yolemu. 11 Ilia da dilima dabe imunu hou-amo muni o gagoma o waini o olife susuligi-amo huluane yolesima. Amola ilia liligi dabe dilia lai huluane ilima bu ima. Wahadafa amo ifabi, waini sagai, olife ifa sagai amola diasu huluane ilima bu ima," na sia:i.

12 Ouligisu dunu ilia bu adole i, "Defea! Dia sia: ninia nabi dagoi. Ninia da liligi lai bu ianu, dabe lamu galea amo dabe hame lamu." Na da gobele salasu dunu misa:ne sia:i. Amola gobele salasu dunu ba:ma:ne, ouligisu dunu da amo hou dafawane hamoma:ne, Hina Gode Ea Dio:ba:le ilegele sia:musa:, na da sia:i. 13 Amalalu, na da abula beano fonobahadi buluyale idinigi amo fadegale fasili, duduli fasi. Na da amane sia:i, "Nowa dunu da ea dafawane waha sia:i liligi hame hamosea, Gode da amo defele duduli fasimu. Gode da dilia diasu amola dilia gagui liligi huluane samogele, dilia da da:i nabado agoane ba:mu," na amane sia:i. Dunu huluane gilisili esalu da "Ama" sia:i amola Godema nodoi. Amola Yu ouligisu dunu da ilia dafawane ilegele sia:i defele hamosu.

Nihemaia da Hi Hou Mae Dawa:le, Eno Dunu Fidisu

14 Ode fagoyale gala, amo da Adasegesisi da Besia sogega hina bagade esalu ea ouligisu hou da ode 20 gidigi amo ode mui asili Adasegesisi ea ouligisu ode 32 gidigi, ode fagoyale amoga na da Yu sogega eagene ouligisudafa dunu esalu. Na amola na sosogo fi da ha:i manu amo eagene ouligisu ilima ilegei, amo manu da defea galu. Be ninia da hame nasu. 15 Eagene ouligisu dunu musa: na mae aligili, ilia hou hamoiba:le, Yu dunu da da:i dioi bagade nabi. Ilia da Yu dunuma eso huluane silifa muni fage 40 agoane ilia ha:i manu amola waini lamusa: edegesu. Ilia hawa: hamosu dunu amola da Yu dunu banenisisu. Be na hou da hisu hamoi. Bai na da Godema nodone fa:no bobogei. 16 Na da gagoi mugului amo bu gagomusa: fawane dawa:i galu. Na da soge lamu hame dawa:i galu. Na hawa: hamosu dunu amola da moilai gagoi fidi. 17 Eso huluane, Yu dunu 150 amola ilia ouligisu dunu da na diasuga ha:i namasu. Amola, ninia na:iyado ga fi dunu bagohame da misini, na diasuga ha:i nasu. 18 Eso huluane, na da bulamagau afae, sibi noga:idafa gafeyale amola gagala bagohame gobele moma:ne iasu. Be na da dunu ilia da:i diomu amo dawa:beba:le, eagene muni nama ilegei amo hame lasu.

19 Gode! Na da dima sia:ne gadosa. Na da dunu huluane fidima:ne hawa: hamosu amo mae gogolema. Amola nama hahawane ima.

6

Ilia da Nihemaia Wadela:musa: Wamo Sia:dasu

1 Sa:naba:la:de, Doubaia, Giseme amola eno ninima ha lai dunu ilia nabi da moilai gagoi da gagole dagoi amola gelabo afae hamedafa gala. Be ninia logo ga:su amo logo holeiga hame sagai. 2 Amaiba:le, Sa:naba:la:de amola Giseme ela da nama sia: adole iasi. Amo da na da ela amola sia: sa:imusa:, ilia moilai afae Ounou Umi ganodini dialu amoga misa:ne sia:i. Be ilia da na fane legemusa: ogogole misa:ne sia:i. 3 Na da ilima sia: alofele ia ahoasu dunu asunasili, ilima amane sia:i, "Na da hawa: hamosu bagadedafa hamonana. Na da dia sogega gudu sa:imu da hamedei. Na da dilima misa:ne, hawa: hamosu fisimu da noga:i hame galebe," na sia:i.

4 Ilia da amo sia: eso biyaduyale agoane adole guda:beba:le, na da ilima
na musa: sia:i defele adole ia gudui.
5 Amalalu, Sa:naba:la:de da ea sia: biyale amo nama adosi. Amo sia: da
meloa dedei, gobele legesu amoga hame ga:su. Ea hawa: hamosu dunu
afae da amo meloa dedei nama gaguli misi.
6 Sia: dedei da agoane ba:i, "Na da Sa:naba:la:de. Giseme da nama
adoi amo na:iyado dunu fi da di amola Yu fi dunu da Besia eagene amo
fisimusa: dawa:sa, amola di fawane da eagene ouligisu dunu aligimusa:
dawa:, na:iyado dunu fi da amane sia:daha. 7 Ilia eno sia: daha amane,
di da balofede (Gode Sia: alofesu dunu) ilima ilia da Yelusaleme moilai
amo ganodini di da Yuda hina bagade hamoi dagoi, amo sia:ma:ne sia:i.
Besia hina bagade da amo sia: nabimu. Amaiba:le, di amola na da amo
sia: sa:imusa:, gilisimu da defea," e amane dedei.
8 Na da ema bu dedene i, amane, "Sia: dia meloa dedene i amo huluane
da ogogosa. Amo sia: da di fawane lafia lale sia:i galebe."
9 Ilia da nini beda:ma:ne, amola hawa: hamosu yolema:ne, amo hou
hamoi. Be na Godema sia:ne gadobeba:le, Gode da nama gasa i.
10 Amo esoga, na da Siema:iya (Dila:iya egefe amola Mehedabele ea
aowa) amo ba:musa: asi. Bai e da ea diasu fisili gadili masunu da hamedei
galu. E da nama amane sia:i, "Di amola na ania da Hadigi Malei Sesei amo
Debolo diasu ganodini heda:le, logo ga:sili wamoaligimu. Bai dilima ha lai
da di fane legemusa:, udigili gasia misini fane legemu."
11 Na da ema bu adole i, "Na da dunu amo da hobeale, wamoaligisa,
agoai dunu hame. Na mae medole legema:ne amola na esalusu mae
fisima:ne, na da Debolo diasua wamo aligima:ne dawa:bela:, dia da na
wamo aligima:beale dawa:bela:? Hame mabu! Na da amane hame
hamomu!"
12 Amo sia: na da bu dadawa:loba, na amane dawa:i. Gode da
Siema:iyama hame adoi. Be Doubaia amola Sa:naba:la:de ela da amo sia:
adoma:ne ema muni i. 13 Ilia da na amo sia: nabaloba, beda:iba:le wadela:i
hamomu, ilia da dawa:i galu. Amola na dio wadela:lesi dagoi ba:mu, amola
na da bagadewane gogosiamu, ilia dawa:i galu.
14 Na da Godema sia:ne gadoi, amane, "Gode dawa:ma! Doubaia amola
Sa:naba:la:de elea hou dawa:le, elama se dabe bagade ima. Amola uda
Nouadaia amola ogogosu balofede dunu eno da na beda:ma:ne hamoi, amo
huluane ilima se dabe bagade ima," na amane sia:ne gadoi.

Hawa: Hamosu da Dagoi Ba:i

15 Ninia da eso 52 amoga hawa: hamonanu, musa: mugului gagoi da bu
gagoi dagoi ba:i. Dagosu eso da eso 25 amo oubi ea dio Eloule amoga ba:i.
16 Amola ninia ha lai dunu, na:iyado gadenene ga fi amo ganodini esalu,
ilia amo sia: naba:beba:le gogosia:i. Bai dunu huluane, Gode da amo gagoi
hawa: hamosu fidibiba:le dagoi, dunu hulu da dawa:i galu.
17 Be hawa: hamosu eso huluane amoga, Yu ouligisu dunu mogili da
Doubaiama meloa dedene iasu. 18 Dunu bagohame Yuda soge ganodini da
Doubaia fuligala:su. Bai esoa: amo Sieganaia (A:ila egefe) da Yu dunudafa.
Amola bai eno da Doubaia egefe Youha:ina:ne da Misiala:me (Belegaia
egefe) amo ea idiwi lai dagoi.
19 Dunu mogili da na nabima:ne, Doubaia ea fidisu hou ida:iwane
hamobe, sia: dalu. Amola na sia:i liligi huluane, ilia da ema bu sia:su.
Amola, e da na beda:ma:ne, eso huluane nama dedene iasu.

7

1 Amola gagoi amola logo ga:su huluane da gagoi dagoi ba:i. Amola ninia da Debolo sosodo aligisu dunu, Debolo gesami hea:su dunu amola Lifai dunu ilima ilia hawa: hamosu ilegei. 2 Na da dunu aduna Yelusaleme moilai ouligima:ne ilegei. Amo da naeya Hana:inai amola Ha:nanaia (e da dadi gagui ouligisu dunu gasa bagade gagoi amo ouligisu). Ha:nanaia da Godema nodone beda:su. Ea hou da noga:idafa, eno dunu huluane baligisu. 3 Na da elama sia:i, amo ela da Yelusaleme gagoi logo ga:su amo mae doawane, eso da heda:i dagoiba:le fawane doasima:ne sia:i. Amola logo sosodo aligisu dunu da hame helefila asili, daeya doaga:sea hedolo noga:le ga:sima:ne sia:i. Amola, na da ela da Yelusaleme esalebe dunu mogili sosodo aligimusa: ilegema:ne sia:i. Amola amo dunu ilia ouligibi sogebi noga:le olelema:ne amola mogili ilia diasudafa amo sosodo aligisa lafia:ma:ne, amo dunu ilegema:ne na da sia:i.

Mugululi Asi Fisili Buhagi Dunu Ilia Dio Dedei (Esela 2:1-70)

4 Yelusaleme da moilai bai bagade galu. Be amo ganodini da dunu bagahame esalebe ba:i. Amola amo esoga diasu bagahame gagui dialebe ba:i. 5 Gode da na dogoga sia:beba:le, na da dunu huluane, ilia ouligisu hina dunu amola ouligisu dunu huluane gilisima:ne sia:i. Bai ilia dio amola hou dedei, na da ba:mu hanai galu. Na da dunu ilia musa: mugululi asi fisili buhagi, amo ilia dio dedei hogolalu ba:i dagoi. Ilia sia: musa: dedei da hagudu dedei diala.

6 "Mugululi asi dunu bagohame da Ba:bilone soge fisili, Yelusaleme soge amola Yuda soge, amoga buhagi. Ilia da ilia musa: moilaidafa amoga buhagi. Musa: Nebiuga:denese da amo mugululi asi dunu ilia sosogo fi lale, Ba:bilone sogega udigili se dabe hamomusa: oule asi. 7 Ilia bisilua dunu da Selubabele amola Yosiua, Nihemaia, Sila:ia, Liela:iya, Modigai, Bilisia:ne, Misiba, Bigifa:i, Lihame, amola Ba:iana. Isala:ili dunu ilia da mugululi asi fisili, Isala:ili sogega buhagi, amo ilia sosogo fi amola idi amola da hagudu dedei diala.

Sosogo Fi...Idi

8-25 Ba:ilose...2,172
Siefadia...372
A:ila...652
Ba:iha:de Moua:be
(Yesua amola Youa:be elagaga fi) ...2,818
Ila:me...1,254
Sa:du...845
Sa:ga:iai...760
Ba:ini...648
Biba:iai...628
A:saga:de...2,322
A:dounaiga:me...667
Bigifa:i...2,067
A:idini...655
A:ida (eno dio da Hesigaia) ...98
Ha:isiame...328
Bisa:iai...324
Ha:ilife... ...112
Gibione...95

26-38 Amola dunu amo ilia aowalali da hagudu dedei moilai amo ganodini esalu, amo amola da buhagi.
Moilai amola dunu da buhagi ilia idi da amo,
Moilai...Idi
Bedeleheme amola Nidoufa...188
A:nadode...128
A:sama:ifede...42
Gilia:de Yialimi, Gifaila amola Bialode...743
La:ima amola Giba...621
Misima:si...122
Bedele amola A:iai...123
Nibou eno...52
Ila:me eno...1,254
Ha:ilime...320
Lode, Ha:ididi amola Ounou...721
Yeligou...345
Sina:ia...3,930
39-42 Gobele salasu fi ilia da mugululi asi fisili buhagi amo ilia dio amola ilia idi amola da hagudu dedei amo,
Gobele Salasu Fi...Idi
Yeda:iya (Yesua egaga fi) ...973
Imoia...1,052
Ba:sa...1,247
Ha:ilima...1,017
43-45 Lifai fi ilia da mugululi asi fisili buhagi amo ilia dio amola ilia idi da hagudu dedei amo,
Yesua amola Ga:demiele (amo da Houdafia egaga fi) ...74
Debolo gesami dunu (amo da A:isa:fe egaga fi) ...148
Debolo sosodo aligisu dunu (amo da Sia:lame, A:ida,
Da:lamone, A:gabe, Hadaida, Sioubai amola amo iligaga fi) ...138
46-56 Amola Debolo hawa: hamosu fi da mugululi asi fisili buhagi amo ilia dio da hagudu dedei amo,
Saiha, Hasuba, Da:baiode, Gilose, Saiaha, Ba:idone, Lebana, Ha:iga:ba, A:gabe, Ha:iga:be, Sia:malai, Ha:ina:ne, Gidele, Ga:iha, Lia:iya, Lisini, Nigouda, Ga:sa:me, Usa, Basia, A:sana, Miunime, Mefisime, Bagebage, Hagufa, Hahe, Ba:selude, Mihaida, Hasia, Bagose, Sisela, Dima, Nesaia amola Hadaifa.
57-59 Hina bagade Soloumane ea hawa: hamosu dunu ilia da mugululi asi fisili, buhagi amo ilia dio da hagudu dedei amo,
Soudai, Ha:soufelede, Biluda, Ya:iala, Dagone, Gidele, Siefadaia, Ha:dili, Bogilede, Ha:sebaime amola A:imi.
60 Debolo hawa: hamosu dunu, Soloumane ea hawa: hamosu dunu amola amo iligaga fi da mugululi asi amo fisili, buhagi amo ilia idi huluane da 392.
61-62 Dunu idi652 agoane ilia da Isala:ili sosogo fi amo Dila:iya fi amola Doubaia fi, Nigouda fi, (ilia da musa: moilai amo Dele Mila, Dele Hasa, Sielabe, A:da:ne amola Imaia moilai amo ganodini esalu) ilia amola da mugululi asi fisili masa:ne, buhagi. Be ilia da Isala:ili dunu iligaga fidafa amo dafawaneyale dawa:mu da hamedei. Bai ilia dio dedei da fisi dagoi ba:i.
63-64 Amola gobele salasu fi eno da gobele salasu fidafa amo dawa:mu da gogolei. Bai ilia hou dedei amola da fisi dagoi. Ilia dio da Haba:iya, Ha:gose amola Basila:iai. (Basila:iai gobele salasu fi ilia aowalali dunu da

Basila:iai Gilia:de fi uda amo lai. E da ea aowa fi dio lai dagoi). Be amo dunu da ilia aowalali noga:le olelemu da hamedeiba:le, Isala:ili dunu da ili gobele salasu hamoma:ne hame ilegei. 65 *Yu eagene ouligisu dunu e da amo dunu ilia da Godema iasu ha:i manu amo hame manu sia:i. Gobele salasu dunu da Ulimi igi amola Damini igi amo ea hou bu noga:le dawa:sea fawane, amo ha:i manu da defea, e sia:i. 66-69 Musa: mugululi asi dunu da Isala:ili sogega buhagi amo ilia idi huluane da-42,360. Amola amo dunu ilia hawa: hamosu dunu (dunu amola uda) amo ilia idi da- 7,337.
Amola dunu amola uda gesami hea:su amo gesami liligi dusu idi da 245.
Ohe fi ilia oule asi idi da -

Hosi...736
Miule...245
Ga:mele...435
Dougi...6,720

70-72 Mugululi asi dunu buhagi amo da Hina Gode Ea Debolo diasu Yelusaleme moilai amo ganodini amoga doaga:loba, fi ouligisu dunu mogili da Debolo amo ea musa: sogebiga bu gaguma:ne, liligi hahawane dogolegele iasu. Ilia iasu da hagudu dedei:-
Eagene ouligisu dunu e da agoane iasu:-

Gouli...8 gilougala:me
Yaeya...50
Gobele salasu abula- 530

Fi ouligisu dunu da agoane sagosu:-

Gouli...168 gilougala:me
Silifa...1,250 gilougala:me

Dunu amola uda eno da agoane iasu:-

Gouli...168 gilougala:me
Silifa...140 gilougala:me
Gobele salasu abula...67

73 †Gobele salasu dunu, Lifai dunu, gesami hea:su dunu, Debolo sosodo aligisu dunu, Debolo hawa: hamosu dunu amola Isala:ili dunu eno huluane da ilia aowalalia moilai Yuda soge amo ganodini fi galu.

8

Esela da Sema Dedei amo Isala:ili Dunuma Idili Iasu

1 Oubi fesu amoga, Isala:ili dunu huluane da ilia moilai amo ganodini fi dagoi ba:i. Oubi bisili doaga:i eso amoga ilia da Yelusaleme moilai amo ganodini sogebi amo da Hano Logo Ga:su gadenene amoga gilisi. Esela da gobele salasu dunu amola e da Sema (amo Hina Gode da Mousesegili i, amola Mousese da Isala:ili dunu ilima alofele i), amo ea bai bagade dawa:su. Ilia da Esela ema amo Sema buga gaguli misa:ne sia:i.

2 Amaiba:le, Esela da dunu ilia gilisi sogebi amoga buga gaguli misi. Gilisi da dunu, uda amola mano (mano da fonobahadi asigilaiba:le, sia: dawa:i, amo fawane da misi).

3 Amalalu, sogebi Hano Logo Ga:su gadenene, amo ganodini, e da ilima sema idili iasu. Hahabega idi amo idilaloba daeya doaga:i, amola ilia huluane da ha:giwane nabi.

4 Esela da dunu aligila heda:ma:ne fafai ilia da ea sia: nabimusa: gagui amo da:iya aligila heda:i. Dunu mogili da ea lobodafadili lelu, amo, Ma:didaia, Sima, Anaia, Iulaia, Hiligaia amola Ma:iasiai. Amola eno

* **7:65:** Gadili Asi 28:30; Mousese ea Malasu 33:8 † **7:73:** 1 Hou Olelesu 9:2; Nihemaia 11:3

da ea lobo fofadidili lelu, amo, Bida:iya, Misa:iele, Ma:legaia, Ha:isiame, Ha:siabadana, Segalaia amola Misiala:me.
5 Esela da heda:ma:ne fafai amoga fila heda:le, dunu huluane osoboga
hagudu fili ba:le gadoi. E da buga houga:iba:le, ilia huluane wa:legadoi.
6 Esela, da amane sia:i, "Hina Gode Bagadedafa Ema nodoma!" Amalalu,
dunu huluane da ilia lobo ligia gadole, "Ama! Ama!" ilia da sia:i. Amalalu,
ilia da muguni bugili, ilia odagi osoboga digila sa:i. 7 Amalalu, ilia da
wa:legadole lelu. Lifai dunu da sema amo ilia bai ilima olelei. Sema
bai olelesu dunu da Yesiua, Ba:inai, Sielibaia, Ya:imine, A:gabe, Sia:bidai,
Houda:ia, Ma:iasiai, Gelida, A:salaia, Yosaba:de, Ha:ina:ne amola Bila:ia.
8 Ilia da Gode Ea sema buga ganodini dedei amo idilalu, amola dunu
huluane noga:le dawa:ma:ne, amo ea bai ilima gebewane olelei.
9 Be dunu bagohame da sema sia: nababeba:le, ilia da gogosia:iwane
dinanu. Amaiba:le, eagene ouligisu dunu amo Nihemaia, gobele salasu
dunu, sema bagade dawa:su dunu Esela amola Lifai dunu amo da sema ea
bai olelesu dunu amola amo da dunu huluanema amane sia:i, "Wali eso
da Hina Gode Ea hadigi eso. Amaiba:le, dilia gogosiane mae dinanoma.
10 Wali dilia diasuga asili, nodone ha:i manu bagade moma amola nowa
dunu da ha:i manu hame galea, ilima ha:i manu amola waini sagoma. Wali
eso da Hina Gode Ea hadigi eso. Gode da dilima hahawane hou iabeba:le,
dilia da gasa lamu."
11 Lifai dunu da dunu huluane dogo denisima:ne adodola lale, ilia da
Gode Ea hadigi esoga mae da:i dioma:ne sia:nanu. 12 Amaiba:le, dunu
huluane da ilia diasuga asili, ha:i manu gilisili hahawane mai amola hame
gagui dunu ilima ha:i manu amola waini sagoi. Bai ilia da sema buga dedei
ilima idili i, amo ea bai noga:le nabi.

Sogega Fasela Diasu Lolo Nabe

13 Golale, hahabe, fi ouligisu dunu, gobele salasu dunu amola Lifai dunu
ilia da sema ea olelesu noga:le nabima:ne, Esela ba:musa: asi. 14 *Sema
amo Gode da Mousesema i, amo ganodini Gode da Isala:ili dunu da Sogega
Fasela Diasuga Lolo Nabe hamonoba, ilia da gadili fasela diasu ganodini
esaloma:ne sia:i, amo sema ilia da ba:i.
15 Amaiba:le ilia da sia: amo Yelusaleme moilai amola moilai huluane
Isala:ili soge ganodini galu, amo sia: adole iasi, "Agolo sogega asili, ifa amo
'baine', 'olife', gumudi amola ifa eno, amo ifa ea amoda amola lubi lidila
masa. Amola amoga dilia sogega fasela diasu, Gode Ea sema dedei olelei
defele gaguma."
16 Amaiba:le, dunu huluane da ifa amoda lale, fasela diasu gagui. Ilia
da ilia diasu fila ahoasu, ilia diasu gagoi amola Debolo gagoi sogebi Hano
Logo Ga:su gadenene amola Ifala:ime Logo Ga:su gadenene amola amo
sogebi huluane amoga fasela diasu gagui.
17 Dunu huluane musa: mugululi asili buhagi dunu, ilia da fasela diasu
gaguli, amo ganodini esalu. Yosiua (Nane egefe) ea eso amoga musa:
Isala:ili dunu da amo hou hamosu. Be fa:no ilia hame hamosu. Wali bu
degabo hamobeba:le, dunu huluane da fofogadigili, hahawane bagade ba:i.
18 Lolo nabe eso magobo amoga ilia gilisisu amoga Gode Ea sema dedei eso
huluane idisu. Ilia da amo gilisisu eso fesuale hahawane hamosu. Amola
eso godo amoga ilia da Lolo Nabe ga:simusa: gilisisu bagade hamoi. Ilia
da Gode Ea Sema dedei amo defele hamoi.

* **8:14:** Gobele Salasu 23:33-36; 23:39-43; Mousese ea Malasu 16:13-15

9

Dunu Huluane Ilia Wadela:i Hou Hamoi Fofada:i

1-2 Amo oubiga eso 24 amo Isala:ili dunu huluane da ilia wadela:i houba:le da:i dioi olelema:ne, ha:i mae nawane gilisi. Ilia da ga fi dunu amoga afafai dagoi. Ilia da wadela:i eboboi abula idiniginisi amola ilia da:i dioi olelema:ne, osobo gulu ilia dialuma da:iya legesu. Amalalu, ilia da wa:legadole, ilia wadela:i hou amola ilia aowalali ilia wadela:i hou hamoi fofada:i. 3 Amo eso ilia da biyaduyale momogili, momogi afae amoga ilia da ilia Hina Gode Ea Sema idibi nabalu. Amalalu, momogi afae eno ganodini ilia da ilia wadela:i hou fofada:nanu. Amola ilia da ilia Hina Godema nodone sia:ne gadosu. 4 Lifai dunu amoga leloma:ne, fafai gagui dialebe ba:i. Amoga Yesua, Ba:inai, Ga:demiele, Siebanaia, Banai, Sielibaia, Houda:ia, Siebanaia, amola Bedahaia, amoga lelebe ba:i. Ilia dunu huluane nabima:ne, Hina Godema sia:ne gadosu. 5 Amalalu, Lifai dunu da dunu huluane Godema nodoma:ne sia:i.

Amo Lifai dunu ilia dio da Yesua, Ga:demiele, Ba:inai, Hasi-abena:ia, Sielibaia, Houda:ia, Siebanaia amola Bedahaia. Ilia da amane sia:i, "Wa:legadole, dilia Hina Godema mae fisili, eso huluane Ema nodonanoma. Dunu huluanedafa da Ea Dio gaguia gadole, nodonanumu da defea. Be E da Hadigidafaba:le, osobo bagade dunu ilia da Ema nodosu hamomu da defele hame ba:sa."

Dunu Huluane Ilia Wadela:i Hou Godema Fofada:sa Sia:ne Gadosu

6 Amalalu, Isala:ili dunu da Godema amane sia:ne gadoi,

"Hina Gode! Di fawane da Godedafa. Di fawane da mu amola gasumuni amo ganodini diala amo hahamoi. Di da osobo bagade amola hano wayabo bagade hahamoi. Di da liligi huluane amoma esalusu i dagoi. Hebene soge ganodini, gasa bagade fi da Dima beguduli, nodone sia:ne gadosa.

7 *Di, Hina Gode, da A:ibala:me ilegei. E da ea moilai Ba:bilone soge amo ganodini esalu. Be Di da e gadili oule asili, ea dio afadenene, A:ibalaha:me dio asuli.

8 †Dia ba:loba A:ibalaha:me da Dima dafawaneyale dawa:su dunu ba:i. Di da soge ema imunu sia:i. Amo da Ga:ina:ne dunu, Hidaide dunu, A:moulaide dunu, Belesaide dunu, Yebiusaide dunu amola Gegasiaide dunu, amo dunu ilia soge gagui huluane, A:ibalaha:me egaga fi amo ganodini esaloma:ne, ema imunu sia:i. Amola dia imunu sia:i, hamoi dagoi ba:i. Bai Di da mae fisili didili hamosa.

9 ‡Ninia aowalali ilia se nabasu Idibidi soge ganodini, amo Di da ba:i dagoi. Amola ilia Maga:me Hano degemusa: fidima:ne wele sia:i, amo Di da nabi dagoi.

10 §Di da Idibidi hina bagade, ea fidisu dunu amola ea fi dunu, ilia Dia Isala:ili fi banenesiba:le, amo hou hedofamusa:, gasa bagade musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hou hamoi dagoi. Di da Dia fi dunu ilia dio gaguia gadoi, amola Dia Dio da wali eso, gadodafa ba:sa.

11 **Di da Dia fi degemusa:, hano wayabo bagade mogili, Dia dunu da hano hafoga:i logoga hahawane asi. Ili medole legemusa: fa:no bobogei dunu da hanoga na dagoi ba:i. Hano gafului amoga igi gela dasu defele, ilia da hanoga gela sa:i dagoi.

---

* **9:7:** Mui 11:31; 12:1; 17:5 † **9:8:** Mui 15:18-21 ‡ **9:9:** Gadili Asi 3:7; 14:10-12 § **9:10:** Gadili Asi 7:8 - 12:32 ** **9:11:** Gadili Asi 14:21-29; 15:4-5

12 ††Di da mu mobi agoai mogomogoi amoga esoga ili bisili oule asi. Amola gasi ganodini, Di da lalu sawa: amoga ilia logo hadigisu.
13 ‡‡Sainai Goumia, Di da Hebene fisili, ilima sia:musa: gudu sa:i. Di da sema noga:iwane amola olelesu noga:i, ilima i.
14 Di da, ilia da Dia Sa:bade eso huluane noga:le ouligima:ne, sia:i. Amola, ilima alofele ima:ne, Dia da Dia hawa: hamosu dunu Mousese ema Dia Sema i. 15 §§Ilia ha:iba:le, Dia da Hebene soge amoga ha:i manu i, amola ilia hano hanaiba:le, hano dili moma:ne, igi amoga hano dili i. Di da soge amo ilima imunu sia:i, ilia da amo lale, noga:le ouligima:ne sia:i. 16 ***Be ninia aowalali da gasa fiwane heda:le, hame nabasu hou hamosu. Ilia da Dia sia:i nabimu higasu. 17 †††Ilia da hame nabasu. Ilia da Dia gasa bagade fidisu hou gogolei dagoi. Ilia gasa fi hamobeba:le, ilisu da hina dunu amo Idibidi sogega se dabe hawa: hamomusa:gini, ili bisili oule masa:ne ilegei dagoi. Be Di da gogolema:ne olofosu bagade dawa:. Di da haha bagade, asigidafa amola hedolo hame ougisa. Amaiba:le, Di da ninia aowalali hame yolesi. 18 ‡‡‡Ilia da ogogosu ‘gode’ agoaila liligi gouliga hamoi. Ilia giadofale amo ogogosu ‘gode’ da ili bisili, Idibidi sogega fisili gadili oule asi dagoi, sia:i. Hina Gode! Ilia da Dia dio wadela:lesi dagoi.
19 §§§Be Di da amo dunu wadela:i hafoga:i soge ganodini hame yolesi. Bai Dia hou da asigidafa. Di da mu mobi agoai mogomogoi amola lalu sawa: amola amo liligi hame samogei. Eso amola gasi ganodini, Di da logo ilima noga:le olelesu.
20 Dia hahawane hou amoga, di da ilima agoane hamoma:ne adoi. Di da ilima “ma:na” ha:i manu amola hano moma:ne iasu.
21 Ode 40 amoga ilia da wadela:i hafoga:i soge amo ganodini esaloba, Di da ilia hanai liligi defele fidi. Ilia abula da hamedafa abubula ahoasu, amola ilia emo da hame se nabasu amola hame fofasu.
22 *Dia da logo doasiba:le, ilia da dunu fi bagade amo hasalasi. Ilia Hesiabone soge fi (ilia hina bagade da Saihone galu) amola Ba:isia:ne soge fi (ilia hina bagade da Oge galu) amo hasasali. 23 †Di da ilima mano amo ilia idi da gasumuni mu amo ganodini aligi ilia idi defele ba:i, amo ilima i. Dia fidibiba:le, ilia da soge amo Di da ilia aowalali ilima imunu ilegele sia:i, amo ilia da hasalali, ganodini gesowale fi.
24 ‡Ilia da Ga:ina:ne soge fi ili amo hasasali. Di da ilima gasa iabeba:le, ilia da ilia hanaiga, Ga:ina:ne dunu amola ilia hina bagade amoga hamosu.
25 §Hina Gode! Dia fi dunu da gasa bagade gagili sali moilai amo lai dagoi. Ilia da osobo noga:idafa, diasu amo ganodini liligi noga:idafa ba:i, hano uli dogoi, olife ifa, ha:i manu ifa amola waini sagai amo bagohame lai. Ilia da ilia hanaiga ha:i nanu, ilia da:i da bagade alele, Dia iasu liligi noga:idafa ilia da hahawane lai.
26 **Be Dia fi da sinidigili, Dia sia: hame nabasu. Ilia da Dia sema amo baligifa:su. Ilia da ilima sisasu olelesu dunu (balofede dunu) amo da ilia Dima sinidigili bu fa:no bobogema:ne sia:i, amo ilia da medole legesu. Eso bagohame amoga ilia da Dia Dio wadela:lesi. 27 Amaiba:le, ilima ha lai da

†† **9:12:** Gadili Asi 13:21-22 ‡‡ **9:13:** Gadili Asi 19:18 - 23:33 §§ **9:15:** Gadili Asi 16:4-15; 17:1-7; Mousese ea Malasu 1:21 *** **9:16:** Idisu 14:1-4; Mousese ea Malasu 1:26-33 ††† **9:17:** Gadili Asi 34:6; Idisu 14:18 ‡‡‡ **9:18:** Gadili Asi 32:1-4 §§§ **9:19:** Mousese ea Malasu 8:2-4 * **9:22:** Idisu 21:21-35 † **9:23:** Mui 15:5; 22:17; Yosiua 3:14-17 ‡ **9:24:** Yosiua 11:23 § **9:25:** Mousese ea Malasu 6:10-11 ** **9:26:** Bisisu 2:11-16

ilima hasalasima:ne, Di da logo doasi dagoi. Amogawi, ilia da se bagade nababeba:le, Dima fidima:ne wele sia:su. Dia da asigiba:le, ouligisu dunu ilima asunasi. Amo ouligisu dunu ilia da Dia fi ilima ha lai dunu ilima gaga:i dagoi.

28 Be olofosu da bu doaga:loba, ilia da bu eno wadela:le hamoi. Amalalu, Di da ilima ha lai dunu amo ilima hasalasima:ne, Di da logo bu doasi. Be ilia da bu Gode Dima sinidigiloba, Di da Hebene ganodini ilia wele sia:su nabalu, Di da bagadewane asigiba:le, eso bagohame amoga Dia fi dunu bu gaga:i. 29 ††Ilia da Dia olelesu amoma noga:le fa:no bobogema:ne, Di da ilima sisasu olelei. Dia sema amo da esalusu logo olelesa. Be ilia da gasa fili, Dia Sema hamedafa nabasu.

30 ‡‡Ode bagohame, Di da ili sinidigima:ne gebewane sia:su, amola Dia balofede dunu ilima sia:ma:ne asunasisu. Be ilia da ge ga:i agoai galusu. Amaiba:le, Di da eno fi ilima hasalimusa: yolesi.

31 Be Dia asigidafa hou da bagadedafa. Amaiba:le, Di da amo dunu hame yolesi, amola hame wadela:lesi. Di da hahawane amola Asigidafa hou ea bai esala. 32 §§"Gode! Ninia Gode! Di da gasa bagadedafa! Dia gasa bagade hou ba:beba:le, dunu huluane da Diba:le beda:be. Di da mae fisili, Dia Gousa:su hou defele hamonana. Asilia hina bagade da ninima hasalasili, amo ganini waha, amo eso huluane amoga ninia da se bagade nabasu. Ninia ouligisu hina dunu, ouligisu dunu, gobele salasu dunu, balofede dunu amola dunu huluane da se nabawane hahanisu. Amo Di mae gogolema.

33 Di da ninima se dabe iasu da moloidafa. Ninia da wadela:i hou bagade hamosu. Be Dia moloidafa hou, Di da hame yolesi.

34 Ninia aowalali, hina bagade, fi ouligisu dunu amola gobele salasu dunu, amo da Dia sema amoma hame fa:no bobogesu. Ilia da Dia hamoma:ne sia:i amola Dia sisasu hamedafa nabasu.

35 Dia da hahawane fidibiba:le, Di da Dia fi dunuma soge bagade noga:idafa ilima i. Amola ilia da amo ganodini hahawane esalu. Amola, hina bagade da ili ouligisu. Be ilia da wadela:i hou fisili, Dima hawa: hamomu, amo hame hamosu.

36 Amaiba:le, ninia da wali udigili se dabe hawa: hamosu dunu agoai, soge Di da musa: ninima i, amola amoga ninia ha:i manu faisa, amo soge ganodini esala.

37 Ninia da wadela:le hamoiba:le, eno fi hina bagade da nini ouligima:ne, Di da logo doasi. Wali ninia soge ganodini ha:i manu heda:le legeiya, huluane da ilima fawane iaha. Amola amo hina bagade da ilia hanaiga ninima amola ninia ohe ilima hamosa. Ninia da se bagade naba."

Dunu da Sia:fai Dedei amo Hahamoi

38 "Amo hou huluane da doaga:beba:le, ninia, Isala:ili dunu huluane, da amo sia: dedei hahamosa. Ninia ouligisu dunu, Lifai dunu amola gobele salasu dunu, amo da ilia dio dedene, amo sia: gobele salasu legei amoga ilegesa."

10

1 Amo sia: bisili hahamosu dunu da eagene ouligisu dunu Nihemaia (Ha:galaia egefe). E da ea dio dedene, amalalu Sedegaia ea dio dedene

†† **9:29:** Gobele Salasu 18:5 ‡‡ **9:30:** 2 Hina bagade 17:13-18; 2 Hou Olelesu 36:15-16 §§ **9:32:** 2 Hina bagade 15:19; 15:29; 17:3-6; Esela 4:2; 4:10

ilegei. Dunu huluane hagudu dedei da amo sia: ilegemusa:, dio dedei, amo:-

Gobele Salasu Dunu

2-8 Sila:ia, A:salaia, Yelemaia, Ba:sie, A:malaia, Ma:lagaia, Ha:dase, Siebanaia, Ma:lage, Ha:ilime, Melimode, Oubadaia, Da:niele, Ginidone, Belage, Misiala:me, Abidia, Midiamini, Ma:iasia, Biliga:iai amola Siema:ia.

Lifai Dunu

9-13 Yesua (Asanaia egefe), Binuai (Henadede fi dunu), Ga:demiele, Siebanaia, Houdaia, Gelida, Bila:ia, Ha:ina:ne, Maiga, Lihoube, Ha:siabaia, Sa:ge, Sielibaia, Siebanaia, Houdaia, Ba:inai amola Benainiu.

Dunu fi Ilia Bisilua

14-27 Ba:ilose, Ba:iha:de Moua:be, Ila:me, Sa:du, Ba:inai, Banai, A:saga:de, Biba:iai, A:dounaidia, Bigifa:i, A:idini, A:ide, Hesigaia, A:sie, Houdaia, Ha:isiame, Bisa:iai, Ha:ilife, A:nadode, Nibai, Ma:gebia:se, Misiala:me, Hise, Misiesabele, Sa:idoge, Ya:idiua, Beladaia, Ha:ina:ne, Anaia, Housia, Ha:nanaia, Ha:siabe, Ha:louhesie, Biliha, Sioubege, Lihame, Ha:siabadana, Ma:iasia, Ahaiya, Ha:ina:ne, A:ina:ne, Ma:lage, Ha:ilame, amola Ba:iana.

Sia:fai Hahamoi

28 "Nini, amo Isala:ili dunu, gobele salasu dunu, Debolo sosodo aligisu dunu, Debolo gesami hea:su dunu, Debolo hawa hamosu dunu amola dunu eno huluane da Gode Ea sema amoga fa:no bobogebeba:le da ga fi nini soge ganodini esala amoga afafai dagoi, nini, ninia uda amola ninia mano (mano fonobahadi asigilaiba:le sema dawa:sa), 29 nini huluane Gode Ea Dioba:le hagudu dedei liligi huluane noga:le hamomu sia:sa. Amo liligi noga:le hame hamosea, ninia Gode Ea gagabusu aligima:beale ba:mu da defea. Sia: hahamoi da agoane, Ninia da Sema amo Gode da Ea hawa: hamosu dunu Mousese ea ninima i, amoga noga:le fa:no bobogemu. Ninia da ninia Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i huluane nabawane hamomu. Ninia da Ea Sema huluane dedei amo nabawane hamomu.

30 *Ninia da ga fi uda Isala:ili soge ganodini esala amo uda ninia hame lamu, amola ninia Isala:ili uda amo ga fi dunu ilima hame asulimu.

31 †Ga fi dunu da gagoma o liligi eno Sa:bade eso amoga ninima bidi lamusa: gaguli masea, ninia da hame lamu. Ode fesuga, ninia sogega ha:i manu hame sagasu hamomu. Amola amo ode ganodini, dunu eno da ninima fa:no dabema:ne iasu dabe imunu galea, ninia amo yolesimu.

32 ‡Ode huluane ninia da afae afae silifa 5 gala:me dioi amo Debolo muni fidima:ne imunu.

33 Ninia Debolo nodone sia:ne gadosu hou fidima:ne amo hagudu dedei liligi imunu, amo:- Hadigi agi ga:gi, eso huluane widi amola gagoma iasu, ohe fi eso huluane gobele salasu hamoma:ne, Sa:bade esoga gobele salasu iasu liligi, Oubi Gaheabolo Lolo Nabe amola eno Lolo Nabe gobele salasu iasu liligi, eno sema iasu liligi, Isala:ili dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne iasu liligi amola eno liligi huluane gobele salasu dunu ilia amoga Debolo hawa: hamomusa:gini sia:sa. 34 Nini, amo dunu huluane, gobele salasu amola Lifai dunu da ode huluane amoga, fi amo da lalu habei Hina Gode Ea Sema defele Ema gobele sanasima:ne imunusa:, amo fi ninia da ululuale adoba:le, amo hou ilegemu.

---

* **10:30:** Gadili Asi 34:16; Mousese ea Malasu 7:3 † **10:31:** Gadili Asi 23:10-11; Gobele Salasu 25:1-7; Mousese ea Malasu 15:1-2 ‡ **10:32:** Gadili Asi 30:11-16

35 §Ninia da ode huluane amoga ninia gagoma amola ifa fage bisili faisia, amo mogili Godema ima:ne Debolo diasuga gaguli masunu.

36 **Ninia fi amo ganodini, ninia magobo mano lalelegesea, ninia da amo mano gobele salasu dunu Debolo diasuga amoga oule asili, amo mano Godema ima:ne mogili gagamu. Amaiwane, ninia da magobo bulamagau mano, magobo sibi mano amola magobo goudi mano Godema ima:ne momodale ligiagamu.

37 ††Ninia da falaua amo da bisili gagoma faisa amoga hamoi, amo gobele salasu dunu Debolo diasuga gaguli masunu. Amola iasu eno amo waini, olife susuligi amola ifa fage huluane amaiwane gaguli masunu. Amola Lifai dunu, amo da ninia moilai amo ganodini ‘daide’ (nabuane mogili, afae Godema imunu) laha, ilima ha:i manu da ninia sogega heda:sa, mogili ‘daide’ ilima imunu. 38 ‡‡Lifai fi dunu da ‘daide’ lala ahoasea, Elane egaga fi gobele salasu dunu amola da ilia sigi masunu da defea. Amola ‘daide’ amo Lifai dunu da lasea, ilia da amo ‘daide’ liligi lai mogili amoga ‘daide’ lale, Debolo modale ligisisu diasu ganodini ligisimu. 39 Isala:ili dunu huluane amola Lifai dunu, ilia da gagoma, waini, olife susuligi amola amo iasu huluane amo Debolo modale ligisisu diasuga gaguli masunu. Amo modale ligisisu da diasu amo ganodini Debolo hawa: hamosu liligi da ligisi diala amola gobele salasu dunu da Debolo hawa: hamonana, Debolo sosodo aligisu dunu amola Debolo gesami hea:su dunu da amo ganodini esalebe. Ninia da ninia Gode Ea Diasu fidisu hou hame yolesimu.”

11

Dunu da Yelusaleme Moilai ganodini Esalu

1 Isala:ili ouligisu dunu da Yelusaleme moilai amo ganodini fisu. Isala:ili dunu eno da sosogo fi nabuane amo ganodini, fi afadafa da Yelusaleme ganodini fima:ne ululuasu adoba:su ilegesu hou amoga sosogo fi ilegei. Be eno sosogo fi hame ilegei da eno moilaiga fima:ne ilia sia:i. 2 Dunu huluane da nowa dunu eno da Yelusaleme moilai amo ganodini fimusa: sia:i, ilima nodosu. 3 *Eno moilai amo ganodini, Isala:ili dunu, uda, gobele salasu dunu, Lifai dunu, Debolo hawa: hamosu dunu amola Soloumane ea hawa: hamosu dunu iligaga fi ilia da ilia sogebidafa amo ilia moilaidafa amo ganodini esalebe ba:i. Bisilua agoai dunu da Yelusaleme moilai Yuda soge ganodini esalebe ba:i, amo ilia dio da hagudu dedei,

4 Yuda fi dunuA:daia (Yesaia egefe amola Segalaia ea aowa). Ea aowalali dunu eno mogili da A:malaia, Siefadaia amola Maha:ilaliele. Huluane da Yuda egefe Bilese amo egaga fi.

5 Ma:iasia (Belage egefe amola Golehouse ea aowa). Ea aowalali dunu eno mogili da Hasa:ia, Ada:iya, Yoialibe amola Segalaia. Huluane da Yuda egefe Sila amo egaga fi.

6 Bilese egaga fi bisili agoane ba:i dunu Yelusaleme moilai ganodini, ilia idi da 468 agoane ba:i.

7 Bediamini fi dunu, Sa:la:iai (Misiala:me egefe amola Youede ea aowa). Ea aowalali eno mogili da Bida:iya, Goula:ia, Ma:iasia, Idiele amola Yisa:ia.

8 Ga:ba:iai amola Sa:la:iai. (Ilia da Sa:la:iai ea sosogo fi agoai galebe.) Bediamini fi dunu huluane Yelusaleme moilaiga fifilasu ilia idi da 928

§ **10:35:** Gadili Asi 23:19; 34:26; Mousese ea Malasu 26:2 ** **10:36:** Gadili Asi 13:2 †† **10:37:** Idisu 18:21 ‡‡ **10:38:** Idisu 18:26 * **11:3:** Nihemaia 7:73

agoane. 9 Ilia ouligisu da Youele (Sigalai egefe). Amola Yuda (Ha:siniua egefe) da moilai amo ganodini eagene ouligisu ea afoha agoane ba:i.

10 Gobele Salasu dunu, Yeda:ia (Yoialibe egefe) amola Ya:igini.

11 Sila:ia (Hiligaia egefe amola Misiala:me ea aowa). Ea aowalali eno mogili da Sa:idoge, Mila:iode amola Ahaidabe (e da gobele salasu ouligisu dunu esalu). 12 Amo fi huluane da Debolo diasuga hawa: hamoma:ne, ilia idi da 822 agoane. Amola Ada:iya (Yilouha:me egefe amola Belalaia ea aowa). Ea aowalali eno mogili da A:masai, Segalaia, Ba:sie amola Ma:legaia.

13 Amo sosogo fi ouligisu dunu huluane ilia idi da242 agoane. Amalalu, Amasia:iai (Asa:iliele egefe amola Aha:isai ea aowa). Ea aowalali eno mogili da Misilimode amola Ime. 14 Amo fi ganodini, bisili dadi gagui dunu ilia idi 128 agoane ba:i. Ilia ouligisu dunu da bisili sosogo fi afae amo ganodini esalu. Ea dio amo da Sa:badiele.

15 Lifai dunuSiema:ia (Ha:siabe egefe amola A:seliga:me ea aowa). Ea aowalali eno mogili da Ha:siabaia amola Banai.

16 Sia:bidai amola Yosaba:de da Debolo gadili hawa: hamosu ouligisu.

17 Ma:danaia (Maiga egefe amola Sa:badai ea aowa). Sa:badai ea siba ada da A:isa:fe. E da Debolo gesami hea:su dunu ilia da Godema sia:ne gadoloba, amola gesami hea:loba, e da ili ouligisu. Eno da Ba:gabiugaia (Ma:danaia ea fidisu dunu) amola A:bada (Sia:miua egefe amola Ga:ila:le ea aowa). Ga:ila:le da Yediudane egaga fi dunu esalu.

18 Lifai dunu huluane da Yelusaleme hadigi moilaiga fifi lasu ilia idi da284agoane.

19 Debolo sosodo aligisu dunu. A:gabe amola Da:lamone elea sosogo fi. Huluane ilia idi da 172 agoane.

20 Isala:ili dunu eno huluane, eno gobele salasu dunu mogili amola eno Lifai dunu mogili, ilia da ilila: sogebi eno moilai Yuda soge ganodini gala amoga fi. 21 Debolo hawa: hamosu dunu da Yelusaleme moilai amo ganodini sogebi ea dio amo Oufele amo ganodini esalebe ba:i. Ilia ouligisu dunu aduna ela dio da Saiha amola Gisiba. 22 Lifai dunu ilia ouligisu dunu, e da Yelusaleme moilai ganodini esala. Ea dio amo da Asai (Ba:inai egefe amola Ha:siabaia ea aowa). Ea aowalali eno mogili da Ma:danaia amola Maiga. Ea fi da A:isa:fe (ea fi da Debolo gesami hea:su hou ouligisu.)

23 Ilia da fi afae eso afaega amola fi eno eso enoga, sema dedei defele gesami hea:su Debolo ganodini ouligisu.

24 Bedahaia (e da Misiesabele egefe amola ea sosogo fi da Sila amo Yuda fi amo ganodini). E da Isala:ili fi huluane, ilia da Besia eagene gaso amoma fofada:loba, ilia alofele fofada:su dunu ba:i.

Dunu Eno Moilai amo Ganodini Esalu

25 Dunu bagohame da moilai amo ilia ifabi gadenene dialu amo ganodini fifi lasu. Yuda fi dunu da moilai Gilia:de Aba, Daibone amola Yiga:besiele moilai fonobahadi amo gadenene dialu. 26 Amola ilia da moilai bai bagade eno amo ganodini esalu. Amo da Yesua, Molada, Bedefilede, 27-30 Ha:sa Siuale, Biasiba, Sigila:ge, Migouna, Enelimone, Soula, Yamade, Sanoua, Adala:me, amola moilai fonobahadi amo moilai sisiga:le dialu. Ilia da La:igisi moilai amola ifabi amo da La:igisi gadenene dialu, amola Asiga amola moilai fonobahadi amo sisiga:le dialu, amo ganodini esalu. Yuda fi dunu huluane da soge amo ea ga (south) alalo da Biasiba amola Hinome Fago da ea eno ga (north) alalo, amo ganodini esalu.

31-35 Bediamini fi dunu da amo hagudu dedei moilai amo ganodini fifi lasu, amo, Giba, Migema:se, A:iai, Bedele, A:nadode, Noube, A:nanaia, Ha:iso, La:ima, Gida:ime, Ha:idide, Siboime, Niba:la:de, Lode, amola Ounou, ilia da Loboga Liligi Noga:le Hahamosu Dunu Fago amo ganodini amola fifi lalusu. 36 Amola ilia da Lifai fi mogili, amo da musa: Yuda soge ganodini esalu, ilia da wali Bediamini dunu fi ganodini esalumusa:, ilegei dagoi.

12

Gobele Salasu dunu amola Lifai dunu

1 Gobele salasu dunu amola Lifai dunu mugululi asi da Selababele (Sia:ladiele egefe) amola Yosiua (gobele salasu ouligisu) amola Yuda sogega sigi misi. Ilia dio da hagudu dedei, 2-7 Gobele Salasu Dunu
Silaia, Yelemaia, Esela,
A:malaia, Ma:lage, Ha:dase,
Sieganaia, Lihame, Melimode,
Idou, Ginidone, Abidia,
Midiamini, Ma:iadaia, Biliga,
Siema:ia, Yoialibe, Yeda:ia,
Sa:la:iai, A:imoge, Hiligaia amola Yeda:ia.
Amo dunu da Yosiua ea eso amoga, gobele salasu fi ilima ouligisu agoane esalebe ba:i. 8 Lifai Dunu
Amo dunu da Godema nodomusa: gesami hea:su ouligisu. Ilia dio da hagudu dedei diala, Yesua, Binuai, Ga:demiele, Sielibaia, Yuda amola Ma:danaia. 9 Ilia da gesami hea:loba, hagudu dedei dunu da bu adole iasu agoane gesami hea:i, amo Ba:gabiugaia amola Unai amola ela na:iyado Lifai fi dunu.

Gobele Salasu Ouligisu Dunu amo Yosiua Egaga Fi

10 Yosiua egefe da Yoiagime amola Yoiagime egefe da Ilaiasibi amola Ilaiasibi egefe da Yoiada. 11 Yoiada egefe da Yonada:ne amola Yonada:ne egefe da Ya:idiua.

Gobele salasu Fi amo Ilia Ouligisu Dunu

12-21 Yoiagime da gobele salasu Fi amo ganodini hina bagade (Gobele salasu ouligisu) esalea, gobele salasu dunu hagudu dedei da gobele salasu fi amoga ouligisu esalu.
Gobele salasu dunu Gobele salasu Fi
Mila:ia...Sila:ia
Ha:nanaia...Yelemaia
Misiala:me...Esela
Yihouha:ina:ne...A:malaia
Yonada:ne...Ma:lage
Yousefe...Siebanaia
A:dana...Ha:ilime
Helega:iai...Mila:iode
Segalaia...Idou
Misiala:me...Ginidone
Sigalai...Abidia
(Dio hame dedei) ...Miniamine
Bilidai...Ma:iadaia
Sia:miua...Biliga
Yihonada:ne ...Siema:ia

Ma:dena:yai ...Yoialibe
Asai...Yeda:ia
Ga:la:iai...Sa:la:iai
Ibe...A:imoge
Ha:siabaia...Hiligaia
Nida:niele...Yeda:ia

Sosogo Fi ilia Gobele salasu amola Lifai Dio Dedei

22 Gobele salasu ouligisu dunu hagudu dedei, amo da esaloba, ilia da gobele salasu amola Lifai fi ilia sosogo fi ouligisu dunu dio huluane dedei. Amo gobele salasu ouligisu dunu ilia dio da, Ilaiasibi, Yoiada, Yonada:ne amola Ya:idiua. Da:liase da Besia hina bagade ouligisu hou hamonanea, amo dio dedei da dagoi ba:i.

23 Be Lifai sosogo fi ilia ouligisu dio da dedenanu, Yonada:ne (Ilaiasibi ea aowa) amo ea ouligisu esoga fisili, bu hame dedei.

Debolo Hawa: Hamosu Ilegesu

24 Gobele salasu hina dunu amo Ha:siabaia, Sielibaia, Yesua, Binuai amola Ga:demiele ilia da sia:beba:le, Lifai dunu fi da mogili, gilisisu afae afae hamosu. Gilisisu aduna eso afaega da Godema nodosu (ilia da hina bagade Da:ibidi, Gode ea hawa: hamosu dunu, amo ea olelei defele hamosu). 25 Debolo sosodo aligisu dunu ilia dio hagudu dedei, amo da modale ligisisisu sesei Debolo logo ga:su gadenene sosodo aligi. Ilia dio da Ma:danaia, Ba:gabiugaia, Oubadaia, Misiala:me, Da:lamone amola A:gabe.

26 Amo dunu huluane da eso amoga Yoiagime (Yosiua egefe amola Yihosada:ge ea aowa), Nihemaia (eagene ouligisu dunu) amola Esela (gobele salasu dunu amo da sema hogolalu, bagade dawa:su), ilia da amo dunu ilia esalebe esoga esalebe ba:i.

Nihemaia da Moilai bai bagade Gagoi Dobea Doasili Modale Ligiagai

27 Ilia da moilai bai bagade gagoi dobea Godema imunusa: modale ligiagaloba, ilia da Lifai dunu huluane Yuda soge ganodini esalu amo ilia da gagoi modale ligiagasu gilisisu madelagima:ne, nodosu gesami hea:su amola gisila gisila:su amola sani baidama amoga fidima:ne, misa:ne hiougi. 28 Amola Lifai gesami hea:su dunu ilia sosogo fi da ilia moilai Yelusaleme gadenene amo fisili, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:i. 29 Ilia moilai amo Nidoufa amola Bede Giliga:le, Giba, A:sama:ifede amola moilai fonobahadi amo gadenene, amo fisili Yelusaleme moilaiga misi. 30 Gobele salasu dunu amola Lifai dunu ilia da Gode Ea sema defele, ilisu amola dunu huluane amola logo ga:su amola moilai bai bagade gagoi dobea, amoma Gode Ea sema dodofesu hamosu.

31 Na da gagoi dobea gadodili, Yuda ouligisu dunu gilisi dagoi. Na da ilia dunu gilisisu aduna amo da moilai sisiga:le dadalele masa:ne amo gilisisu ouligima:ne sia:i. Amo dunu da dadalele mogodigili ahoanoba, ilia Godema nodoma:ne, na sia:i. Bisili gilisisu da gagoi gadodili fila heda:iwane lobodafa la:ididili, Isu Ga:su amoga doaga:musa: asi.

32 Housia:ia da gesami hea:su dunu ilima fa:no bobogele, mogodigili asi. Amalalu, Yuda ouligisu dunu dogoa mogili, gilisisu aduna hamoi. Gilisisu afae da ema fa:no bobogei.

33-35 Amalalu, gobele salasu dunu amo ilia dio da hagudu dedei, ilia da dalabede dusawane fa:no bobogele, mogodigili asi. A:salaia, Esela, Misiala:me, Yuda, Bediamini, Siema:ia, amola Yelemaia. Amo dunu ilia baligia, Segalaia (Yonada:ne egefe amola Siema:ia ea aowa) da fa:no

bobogei. Segalaia ea aowalali eno mogili da Ma:danaia, Maiga:ia amola Sa:ge. Amo da A:isa:fe fi dunu. 36 Segalaia ea baligia, ea fi dunu eno fa:no bobogei, amo Siema:ia, Asa:iliele, Miala:iai, Gilalai, Ma:iai, Nida:niele, Yuda amola Hana:inai. Amo huluane da gesami liligi amo Da:ibidi, Gode Ea fidisu dunu da dusu defele, amo gaguli ahoasu. Sema dawa:su dunu Esela da dunu huluane ilima bisili mogodigili asi.

37 Ilia da Hano Bubuga:su Logo Ga:su amoga doaga:loba, ilia da fa:gu amo da Da:ibidi Moilai Bai Bagadega heda:su amoba:le heda:le, Da:ibidi ea Ouligisu Diasu baligili, Hano Logo Ga:su (amo da Yelusaleme moilai eso mabe la:idi dialu) amoga doaga:i.

38 Gesami hea:su dadalei gilisisu eno amo da Godema nodosu, da lobo fofadi la:ididili gagoi da:iya asi. Na amola dunu huluane mogili ilima fa:no bobogele mogodigili asi. Ninia da asili, Gobele Nasu Diasu Gagagula Heda:i amo baligili, Ba:de Gagoi amoga doaga:i. 39 Amalalu, ninia da bu asili, Ifala:ime Logo Ga:su, Yesiana Logo Ga:su, Menabo Logo Ga:su amola Hana:niele Gado Gagagula Heda:i Diasu amo huluane baligili, Sibi Logo Ga:suga doaga:i. Bu asili ninia dadalele mogodigili ahoasu da Debolo logo ga:su gadenene dagoi ba:i. 40 Gilisisu aduna amo da Godema nodosu iasu da Debolo sogebi amoga doaga:i. Na gilisisu da agoane ba:i. 41 Ouligisu dunu amola na, gobele salasu dunu (ilia da dalabede fulabosa ahoanu) ilia dio da, Ilaiagime, Ma:iasia, Miniamine, Maiga:ia, Eliounai, Segalaia amola Ha:nanaia. 42 Ilima fa:no bobogelalebe ba:i da Ma:iasia, Siema:ia, Elia:isa, Asai, Yihouha:ina:ne, Ma:lagaia, Ila:me amola Isa. Gesami hea:su gilisisu bisili asi dunu da Yesalahaia. Ilia da ha:giwane gesami hea:laluwane mogodigili ahoanebe ba:i.

43 Amo esoga, ilia da gobele salasu bagohame hamosu. Amola, Gode da ilia dogo amoga hahawane hou bagade olelebeba:le, dunu huluane da hahawane bagadedafa ba:i. Uda amola mano amola huluane da amo hahawane hou gilisi dagoi. Amola ilia da ha:giwane hahawane nodosu hamobeba:le, dunu huluanedafa soge sedaga esalu ilia da nabi.

Debolo Ganodini Godema Nodosu Hou

44 Amo esoga, ilia da ouligisu dunu, amo da Debolo modale ligisisisu diasu amo ganodini ilia da ‘daide’, bisili fai gagoma amola ifa fage legesu, amo modale ligisisu ouligima:ne ilegesu. Ilia da ifabi moilai hisu hisu amo gadenene, liligi amo sema da Lifai dunu amola gobele salasu dunuma ima:ne sia:i, amo lale modale ligisisu diasu ganodini legesu. Yuda dunu huluane da gobele salasu dunu amola Lifai dunu hahawane ba:i. 45 *Bai ilia da sema dodofesu hou amola hou eno huluane Gode Ea hamoma:ne sia:i hou, amo hahawane hamosu. Debolo gesami hea:su dunu amola Debolo sosodo aligisu dunu da ilia hawa: hamosu, hina bagade Da:ibidi amola egefe Soloumane, amo ilia hamoma:ne sia:i defele hamosu. 46 Musa: hemonega amo hina bagade Da:ibidi amola gesami hea:su dunu A:isa:fe ela esoga amola fa:no, gesami hea:su dunu da bisili Godema nodosu amo hea:lalu. 47 Selababele ea esoga amola Nihemaia ea esoga, Isala:ili dunu huluane da eso huluane ha:i manu amola eno liligi amo Debolo gesami hea:su dunu amola Debolo sosodo aligisu dunu fidima:ne iasu. Ilia da agoane iasu. Dunu huluane da sema iasu amo Lifai dunu ilima iasu. Amola, Lifai dunu da sema ilegei defele amo liligi la:idi, gobele salasu dunuma iasu.

* **12:45:** 1 Hou Olelesu 25:1-8; 26:12

13

Ga Fi ilima Afafasu Hou

1 *Esela amola gobele salasu dunu da Mousese ea Sema amo Isala:ili dunu ilima idilaloba, ilia da sema afae ba:i dagoi. Amo da A:mone fi dunu amola Moua:be fi dunu da wali amola hobea eso huluanedafa amo Gode Ea fi dunu ilima da hamedafa madelagimu. 2 †Bai A:mone amola Moua:be fi dunu ilia da Isala:ili dunu da Idibidi soge amoga fisili masa:ne, logoga ahoanoba, ilima ha:i manu amola hano hame i. Be amo hou baligili, ilia da Ba:ila:me amo e da Isala:ili dunuma gagabusu aligima:ne hamomusa:, ema muni i. Be ninia Gode da amo gagabusu aligi sinidigili, bu Isala:ili fi dunu dogolegele hahawane fidima:ne, Ba:ila:me ea lafidili sia:i. 3 Isala:ili dunu da amo sema idibi nabaloba, ilia ga fi dunu ilia fi amoga mae gilisima:ne ilegele sia:i.

Nihemaia da Hou Hahamoi

4 Gobele salasu dunu Ilaiasibi da Debolo modale ligisisu diasu ouligisu. E da eso bagohame Doubaia amo hahawane ba:i. 5 Debolo modale ligisisu amo ganodini, sesei afae bagade ba:i. Amo sesei da iasu liligi amo gagoma, gabusiga: manoma, Debolo hawa: hamosu liligi, amola liligi amo gobele salasu dunuma i amola ‘daide’ (gagoma, waini hano amola olife susuligi) amo da Lifai dunu amola Debolo gesami hea:su dunu amola Debolo sosodo aligisu dunu ilima iasu, amo liligi ligisima:ne amo sesei da ilegei dagoi. Be Ilaiasibi da amo sesei Doubaia amo ganodini esaloma:ne iasu. 6 Amo hou hamonanoba, na da Yelusaleme moilai amo ganodini hame esalebe ba:i. Bai Adasegesisi ea Ba:bilone ouligisu ode 32 amoga, na da ema sia: sia:ne iasu ima:ne, ema buhagi. Na da ouesalu, amalalu e da na Yuda sogega bu masa:ne logo doasi. 7 Na da Yelusaleme moilaiga buhagili, Ilaiasibi da Doubaia ema Debolo sesei ia dagoi ba:beba:le, bagadewane fofogadigi. 8 Na da ougi bagade ba:i. Na da Doubaia ea liligi gadili galagai. 9 Na da hawa: hamosu dunuma ilia da amo Debolo sesei Gode Ea sema defele noga:le dodofema:ne sia:i. Bai ledo bagade galebeba:le, Debolo hawa: hamosu liligi, gagoma iasu amola gabusiga: manoma bu legemu da hamedei. Be ilia da amo liligi dodofei dagoiba:le, bu legei.

10 ‡Amola na da nabi amo Debolo gesami hea:su dunu amola Lifai dunu mogili da Yelusaleme moilai fisili, ilia ifabi amoga buhagi dagoi. Bai dunu da ilia ha:i manu amola labe defele ilima hame iasu. 11 Ouligisu dunu da Debolo diasu noga:le hame ouligibiba:le, na da ilima gagabole sia:i. Amola na da Lifai dunu amola Debolo gesami hea:su dunu amo huluane Debolo diasuga bu oule misini, ilima bu hawa: hamoma:ne sia:i. 12 §Amalalu, Isala:ili dunu da bu ilia gagoma, waini amola olife susuligi amo ‘daide’ huluane ilia da Debolo modale ligisisu sesei amoga bu gaguli misi. 13 Amola na da hagudu dedei dunu amo modale ligisisu diasuga ouligimusa: ilegei dagoi, amo, gobele salasu dunu Sielemaia, sema dawa:su dunu Sa:idoge amola Lifai dunu Bida:ia. Amola ilia fidisu dunu Ha:ina:ne (Sa:ge ea mano amola Ma:danaia ea aowa) amo na da ilegei. Amo dunu ilia hou da moloiba:le, ilia da liligi mae wamolale, ilia na:iyado hawa: hamosu dunuma imunu, na da dawa:i galu.

---

* **13:1:** Mousese ea Malasu 23:3-5 † **13:2:** Idisu 22:1-6 ‡ **13:10:** Mousese ea Malasu 12:19
§ **13:12:** Ma:lagai 3:10

14 ‘Na Gode! Dawa:ma! Na da Dia Debolo amola Dima nodone sia:ne
gadosu hou bagade fidima:ne hamoi. Amo Di ba:ma!’ 15 **Amo esoga na
da Yuda fi dunu Sa:bade esoga hawa: hamonanebe ba:i. Mogili ilia da
waini hano lama:ne, waini fage ososa:gisu. Mogili da gagoma, waini, figi
fage amola liligi eno amo ilia dougi da:iya lidili legelalebe, na da ba:i. Ilia
da amo liligi Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli masusa: dawa:i. Na
da ilima Sa:bade eso amoga liligi mae bidi lama:ne sisane sia:i.
16 Dunu eno da musa: Daia moilaiga esalu, ilia da Yelusaleme amo
ganodini esalebe ba:i. Ilia da menabo amola liligi eno bagohame amo
Sa:bade esoga Yu dunuma bidi lama:ne, Yelusaleme moilai bai bagadega
gaguli masu. 17 Na da Yu ouligisu dunuma gagabole amane sia:i, “Dilia da
wadela:le hamonana. Dilia da hadigi Sa:bade eso amo wadela:sa. 18 Amo
baiga Gode da musa: Yelusaleme moilai bai bagade wadela:lesi dagoi
amola dilia aowalali ilima se dabe bagade iasu. Be dilia da Gode da Isala:ili
dunuma bu ougima:ne, Sa:bade eso wadela:sa,” na gagabole sia:i.
19 Amaiba:le, Sa:bade eso huluane da muni, daeya agoane, ilia da moilai
logo ga:sima:ne na da sia:i. Amalalu, Sa:bade eso da dagobeba:le fawane
bu doasima:ne sia:i. Na da na hawa: hamosu dunu mogili ilia logo ga:su
sosodo aligima:ne sia:i. Dunu da Sa:bade eso amoga liligi ganodini mae
gaguli misa:ne, agoane hamoi. 20 Eso afae afae bidi lasu dunu mogili da
Falaida:i gasi amoga moilai gagoi amoga gadili esalebe ba:i.
21 Na da ilima sisasu amane olelei, “Dilia da abuliba:le hahabe misa:ne
ouligisala:? Dilia amo hou bu hamosea, na da dilima doagala:musa:
misunu.” Amalalu, ilia da Sa:bade esoga bu hame misi. 22 Na da
Lifai dunuma amo ilia da ilia ledo hou dodofelalu, Sa:bade eso mae
wadela:ma:ne, ilia da logo ga:su amo sosodo aligima:ne sia:i. Gode! Amo
amola dawa:ma! Di da asigi bagadeba:le, na gaga:ma. 23 ††Amola amo
esoga, Yu dunu mogili ilia da A:siedode, A:mone amola Moua:be soge
amodili uda lai dagoi, na nabi. 24 Ilia mano mogili da A:siedode sia: o
ga fi sia: fawane sia:su. Ilia da ninia Isala:ili sia: hame dawa:i galu. 25 Na
da amo dunuma gagabole sia:i. Na da Gode da ilima gagabusu aligima:ne
sia:i. Na da ili fasu amola ilia dialuma hinabo golole fasi. Amalalu, na da
sia:beba:le, ilia da Gode Ea Dioba:le, ilia amola ilia mano da ga fi uda eno
hamedafa lamu ilegele sia:i. 26 ‡‡Na amane sia:i. “Hina bagade Soloumane
da ga fi uda laiba:le, wadela:le bagade hamosu. Soloumane da fifi asi gala
huluane ilia hina bagade baligi dagoi. Gode da e dogolegeiba:le, e Isala:ili
soge huluane ouligima:ne, hina bagade hamoi. Be e da dafane, wadela:le
hamoi dagoi.
27 Amaiba:le, ninia da dilia hou defele, Gode Ea sia: mae nabawane ga
fi uda lamu da defeala:? Defea hame mabu!”
28 §§Yoiada da gobele salasu Ouligisu Ilaiasibi, amo ea mano esalu. Be
Yoiada egefe afae da Sa:naba:la:de (ea moilai da Bede Houlone) amo ea uda
mano lai. Amaiba:le, na da Yoiada ema Yelusaleme moilai fisili masa:ne
sia:i. Amola e da mugululi asi.
29 Hina Gode! Dawa:ma! Amo dunu ilia da gobele salasu hou ilegei amo
wadela:lesi dagoi amola gousa:su di da Lifai amola gobele salasu dunu
ilima hamoi, amo wadela:lesi.

** **13:15:** Gadili Asi 20:8-10; Mousese ea Malasu 5:12-14; Yelemaia 17:21-22 †† **13:23:** Gadili Asi 34:11-16; Mousese ea Malasu 7:1-5 ‡‡ **13:26:** 2 Sa:miuele 12:24-25; 1 Hina bagade 11:1-8
§§ **13:28:** Nihemaia 4:1

30 Na da Isala:ili dunu hadigi ba:ma:ne, ledo hou amola liligi huluane fadegai. Lifai amola gobele salasu dunu ilia hawa: hamosu noga:le dawa:ma:ne, na da ilia hawa: hamosu sema dedei. 31 Na da lalu ifa amo Godema gobele salasu hamoma:ne, amo ilia da eso ilegei amoga gaguli misa:ne sia:i. Amola dunu huluane da ilia bisili fai gagoma amola ifa fage gaguli misa:ne sia:i. Hina Gode! Amo na hou huluane dawa:ma! Amola nama hahawane hamoma:ne ilegema!

Sia: ama dagoi

Eseda

(Da:i Sia: - Esther; Modu - Eseta; Bisini - Esta)

Hidadea Sia:

Eseda Buga ganodini ninia da Yu a:fini noga:i ea hou ba:sa. Amo esoha Yu dunu da Besia soge amo ganodini mugululi asi udigili hawa: hamosu dunu esalu. Besia dunu mogili da Yu dunu amo bagade higa:iba:le, ili huluane medole legemusa: dawa:i galu. Be Eseda da ea dunu fi ilima asigiba:le, mae beda:iwane ea fi gaga:i. Amo sia: dedei hou da Besia hina bagade amo ea diasu ganodini ba:i. Fa:no, Yu dunu da Eseda ea hou dawa:beba:le, ode huluane amoga lolo nasu ea dio amo “Biulime” amo hamosu.

Sia: Dedei

1 Eseda da Hina bagade Uda Hamoi...Sia:alalo 1:1 - 2:23
2 Ha:ima:ne da Modigai
Wadela:musa: Dawa:i...Sia:alalo 3:1 - 5:14
3 Ilia da Ha:ima:ne Fuga:i...Sia:alalo 6:1 - 7:10
4 Yu Dunu da Ilia Ha Lai amo Hasalasi...Sia:alalo 8:1 - 10:3

Eseda

Hina bagade Uda Fa:sedai da Egoa Segesisi ea Sia: Mae Nabawane Odoga:i

1-2 *Besia eagene hina bagade ea dio amo Segesisi da moilai bai bagade amo Susa, amo ganodini ea ouligisu hawa: hamonanu. E da soge fi hihi 127 agoane ouligisu. Amo soge fi hihi da Inidia soge asili Suda:ne soge amo ganodini esalu.

3 Ode osodayale ea ouligisu ganodini, e da lolo mai. E da ea lolo manusa:, eagene ouligisu dunu, soge fi hihi ilia ouligisu amola hina dunu, Besia dadi gagui dunu amola Midia dadi gagui dunu, amo huluane hiougi. 4 E da oubi gafeyale amoga e da ea diasu amola Susa moilai amo liligi noga:idafa amo hiougi misi dunu ilima olelesa lalalu.

5 Amalalu, hina bagade da lolo nasu bagade, amo ea diasu gagoi ganodini hamoi. Amo hamonana hi afae galagai, amola amoga misa:ne, e da dunu huluane, bagade gagui amola hame gagui, amo huluane hiougi. 6 Hina bagade ea gagoi da nina: hamoi noga:idafa ba:i. Gasiga:su abula da haisewe amola ahea:iai ba:i. Ilia da oga:iya:i efe amoga silifa gedu amoga la:gilisili amola igi ogelu duni bugi ili amoga gosagisi. Iluwa:su fafai amo da gouli amola silifa amoga hamoi da gagoi ganodini ligisi dialebe ba:i, amola gagoi da ogelu amola yoi gele noga:idafa amola su ela:mei amola ela:mei haisewe igi, amoga fa:i. 7 Waini hano moma:ne, ilia da gouli faigelei hisu hisu hahamoi amo ganodini soga:sasali. Hina bagade da ea waini nodone bagade sagoi.

8 Hina bagade da ea hawa: hamosu dunu ilima ilia da mae hihini dunu huluane ilia waini hano manusa: defele ilima ima:ne sia:i. 9 Amo galu, hina bagade uda Fa:sedai da hina bagade diasu ganodini, lolo manusa: uda fawane hiougi.

---

* **1:1-2:** Esela 4:6

10 Lolo nabe eso fesuga, hina bagade da waini nanu amola hahawane
ba:su. Amalalu, e da ea gulusu danai hawa: hamosu dunu fesuale gala
amo ema misa:ne sia:i. Ilia dio da Mihiuma:ne, Bisida, Habouna, Bigida,
Aba:geda, Sida amola Gaga:se. 11 E da amo dunu ilia da hina bagade uda
Fa:sedai amo habuga ea dialumaga figisili, ema oule misa:ne sia:i. Fa:sedai
da uda noga:idafa ba:su. Hina bagade da Fa:sedai ea noga:idafa ba:su,
amo ea hiougi dunuma olelemusa: dawa:i galu. 12 Be hawa: hamosu
dunu da ema hina bagade ea hamoma:ne sia:i olelebeba:le, Fa:sedai
hihini hame misunu sia:i. Hina bagade da amo sia: nababeba:le, ougi
bagade ba:i. 13 Hina bagade ea hou da bagade dawa:su dunuma, abuli
hamoma:beyale adole ba:su. Amaiba:le, e da ea fada:i sia:ne iasu dunuma
ilia sia: nabimusa: wele sia:i.
14 Hina bagade ea fada:i sia:ne iasu ouligisu dunu mimogo fesuale gala,
Besia amola Midia soge ganodini ilia dio da Gasina, Sieda, A:damada,
Dasisi, Milese, Ma:sina, amola Mimiuga:ne. 15 E da amo dunuma amane
sia:i, “Na da hina bagade Segesisi! Ni da na hawa: hamosu dunuma ilia
da na uda Fa:sedai e da nama oule misa:ne adosi. Be e da na sia: nabimu
higa:i. Ninia da ema adi hamoma:bela:? Sema dedei da adi sia:sala:?”
16 Amalalu, Mimiuga:ne da hina bagade amola eagene ouligisu dunu
ilima amane sia:i, “Hina bagade uda Fa:sedai da hina bagade ema fawane
hame gadele sia:i. Be e da eagene ouligisu dunu huluane amola dunu
huluane Besia amola Midia soge ganodini, amo huluane ilima gadele sia:i
dagoi. 17 Bai uda huluane hina bagade ea ouligisu fifi asi gala amo ganodini
da Fa:sedai ea hihi sia: nababeba:le, ilia da egoama hihi ba:mu. Ilia da
amane sia:mu, ‘Hina bagade Segesisi da ea uda Fa:sedai ema misa:ne sia:i,
be e da higa:i.’ 18 Besia amola Midia ouligisu dunu ilia uda da amo hou
nababeba:le, ilia da wali eso, amo hame nabasu hou ilia egoama olelemu.
Uda huluane da ilia egoama hame dogolegemu, amola egoa ilia da idua
ilima ougi ba:mu. 19 Hina bagade! Di da hanai galea, hina bagade sema
amane hamoma, ‘Fa:sedai da dima bu hamedafa misunu’. Amo sema da
Besia amola Midia ela sema dedei amo ganodini dedenanu, bu hamedafa
afadenemu, di sia:ma. Amasea, Fa:sedai ea hina bagade uda sogebi, amo
eno baligili noga:i udama ima. 20 Dia fifi asi gala da bagadedafa. Dunu
huluane amo ganodini esala, da dia sia: amo nababeba:le, uda huluane da
ilia egoa (bagade gagui amola hame gagui defele), ilima nodone dawa:le,
nabasu hou bu hamomu.”
21 Hina bagade amola eagene ouligisu dunu da amo hou da noga:i
dawa::beba:le, hina bagade da Mimiuga:ne ea sia:i defele hamoi. 22 E da
ea ouligisu fifi asi gala huluane ilima, e da ilila: sia: amola idisu amola
dedesu hou defele, ilima sema amane dedene iagagai, “Egoa huluane da
ilia sosogo fi ilima hinawane esalumu, amola eno da ilia sia: gua:mu da
hamedei.”

2

Eseda da hina bagade Uda Sogebi Lai

1 Fa:no, hina bagade ea ougi hou gumibi galu, e da Fa:sedai ea hou
hamoi amola hina bagade hi sema hamoi amo bu gebewane dadawa:lalu.
2 Amaiba:le, hina bagade ema gadenene fada:i sia:ne iasu dunu da ema
amane naba ba:i, “Di da dunuga hame dawa:digi a:fini noga:idafa, ili
hogomu da defeala:? 3 Di dia fifi asi gala huluane amo ganodini, eagene
ouligisu dunu ilegema. Ilia da amo a:fini huluane oule misini, dia uda

iligili diasu gagusi (moilai bai bagade Susa, amo ganodini diala) amoga oule misunu da defea. Ilia da amo a:fini, Hega:iai ema nina: hamoma:ne oule misa:ne sia:ma. (Hega:iai da hina bagade ea uda amo ouligisu. E da gulusu danai dunu esalu).
4 Amasea, nowa a:fini dia hanaiwane ba:sea, amo di lale, Fa:sedai ea sogebi ema ima." Hina bagade da amo fada:i sia: da noga:iyale dawa:beba:le, amoga fa:no bobogei.
5 Yu dunu amo ea dio Modigai (Ya:ie egefe) da Susa moilai bai bagade amo ganodini esalu. Ea fi da Bediamini fi amola e da Gisi amola Simiai elagaga fi dunu esalu.
6 *Musa:, Ba:bilone hina bagade amo Nebiuga:denese, da Yuda hina bagade amo Yihoiagimi afugili, Yelusaleme moilai bai bagade fisili Ba:bilone sogega udigili hawa: hamoma:ne oule asi. Amo esoga, e da eno Yuda dunu amola afugili asi. Amola Modigai da amo mugululi asi dunu amo ili gilisili asi. 7 Modigai da eya ea uda mano ea dio amo Eseda, amo da guluba: mano fofoi. Amo mano ea Hibulu diodafa da Hada:sa, amola e da uda a:fini noga:idafa ba:su.
8 Hina bagade da amo sia:beba:le, ea ouligisu dunu da a:fini bagohame Susa moilai bai bagadega oule misi. Ilia da Eseda amola oule misini, Hega:iai (hina bagade ea uda gilisisu ouligisu dunu) amoea ouligima:ne i.
9 Hega:iai da Eseda noga:i ba:i. E da Esedama nodoi ba:le, e da liligi noga:iga nina: hahamonesisi, amola ha:i manu noga:idafa i. Amola e da golasu sesei noga:i ema olei, amola a:fini fesuale ilia da Eseda fidima:ne, Hega:iai ea sia:i. 10 Eseda da Yu a:fini galu. Be Modigai ea fada:i sia: nababeba:le, Eseda da amo hou wamolegei. 11 Eso huluane, Modigai da Esedama liligi doaga:mu hou amo nabima:beale, hina bagade idua ilia gilisisu diasu gagoi midadi lalabo aliligisa lalalusu.
12 Ilia da ode afae amoga, mae fisili, amo a:fini huluane ilima nina: hamosu. Oubi gafeyale ganodini, ilia a:finima susuligi meya udululasu. Amo fa:no ilia da oubi eno gafeyale ganodini gabusiga: susuligi (bolosame) amoga amo a:finima udululasu. Amalalu, ilia da a:fini afae afae amo hina bagade Segesisima oule ahoasu. 13 A:fini afae afae da uda gilisisu diasu fisili, hina bagade ea diasuga asili, e da ea hanai liligi ga:musa: asi. 14 E da hina bagade ea diasuga daeya asili, amola hahabe ilia da e uda gilisisu diasu eno amoga oule momafusu. Amogawi, gulusu danai dunu eno ea dio amo Sia:isaga:se da hina bagade ea gidisedagi uda ouligisu. Amo a:fini da bu hina bagadema bu hame ahoasu. Be hina bagade da ema hanaiba:le, e misa:ne sia:beba:le fawane bu ahoasu.
15 Eseda da A:biha:ile ea mano, amola e bogoloba, ea ola Modigai da e fofoi. Eseda da a:fini noga:i amola dunu huluane da ema nodoi. E da hina bagadema ahoanoba, e da abula Hega:iai (gulusu danai dunu amo da uda gilisisu ouligisu) amo ea sia:i defele abula ga:ne asi. 16 Ode fesuale amola oubi ganumu (amo oubi ea dio da Dibede) amo hina bagade Segesisi ea ouligibi odega, ilia Eseda amo hina bagade Segesisi ea diasuga oule asi. 17 Hina bagade da Eseda baligili hanaiwane ba:i. E da Esedama hanai amo da oda a:fini ilima hanai baligi dagoi. E da hina bagade ea habuga amo Eseda ea dialumaga figisili, Fa:sedai ea musa: gagui sogebi Esedama i dagoi. 18 Amalalu, Segesisi da Eseda nodoma:ne, lolo bagade mai. Amoga

* **2:6:** 2 Hina bagade 24:10-16; 2 Hou Olelesu 36:10

e da eagene hina amola ouligisu dunu huluane hiougi. E da ea fifi asi gala dunu huluane helefima:ne eso ilegei, amola hahawane dogolegele liligi bagohame sagoi.

Modigai da hina bagade ea Esalusu Gaga:i

19 Amohaga, hina bagade da Modigai amo eagene ouligisu hawa: hamoma:ne ilegei. 20 Be Eseda da Yu uda, be e da Modigai ea sia:i defele, amo sia: wamolegei. Ea uda manohadi eso amo defele, e da Modigai ea sia: nabasu.
21 Modigai da hina bagade diasuga eagene ouligisu hawa: hamonanu. Amo esohaga, Bigada:ina amola Dilese (ela da gulusu danai dunu amo da hina bagade ea sesei logo ga:su sosodo aligisu) ela da hina bagade Segesisi ema ougiba:le, e medole legemusa: ilegei.
22 Modigai da amo sia: ilegei nabalu, hina bagade uda Eseda ema olelei. Eseda da alofele Modigai ea ba:i liligi amo hina bagade Segesisi ema adoi. 23 Ilia da amo sia: bai hogole, abodelalu, sia: adole i da dafawane ba:i. Amaiba:le, ilia Bigada:ina amola Dilese ela galogoa efega bagele hegoa:nesi. Hina bagade da sia:beba:le, eagene ouligisu dunu ilia da amo hou huluane, fifi asi gala meloa dedei amo ganodini dedene legei.

3

Ha:ima:ne da Yu Dunu Fi Wadela:lesimusa: Ilegei

1 Eso enoga, hina bagade Segesisi da dunu ea dio amo Ha:ima:ne amo ea hawa: hamosu gaguia gadole, ea baligisu eagene ouligisu dunu hamoi. Ha:ima:ne da Ha:mida:ida egefe esalu, amola A:iga:ge egaga fi dunu. 2 Hina bagade da eagene ouligisu ilia nodosu Ha:ima:ne ema olelema:ne, ilia muguni bugili amola beguduma:ne, Segesisi ea amane sia:i. Ilia defele hamoi. Be Modigai hi fawane amane hamomu higa:i. 3 Hina bagade ea ouligisu dunu oda ilia ema adole ba:i, e da abuliba:le hina bagade ea hamoma:ne sia:i defele hame hamobela:? 4 E da hina bagade ea sia: nabima:ne, ilia mae fisili, gebewane adoleboba: ahoanusu. Be e da ilia sia: hame nabasu. E amane sia:i, “Na da Yu dunu. Na Ha:ima:nema begudumu da hamedei.” Amaiba:le, ilia da Ha:ima:nema adoi. E da Modigai ea hou dawa:beba:le, adi hamoma:beyale ilia dawa:i. 5 Modigai da Ha:ima:nema hame muguni bugimu amola hame begudumu amo Ha:ima:ne da nababeba:le, ougi bagade ba:i.
6 ‘Modigai da Yu dunu’ amo Ha:ima:ne da nababeba:le, e da Modigai ema se imunusa: dawa:i. Be Modigai ema fawane hame, be Yu fi dunu huluanedafa Besia fifi asi gala ganodini esalu, e da amo huluane medole legemusa: dawa:i galu.
7 Ode fagoyale amola oubi age (amo oubi ea dio da Nisa:ne) hina bagade Segesisi ea ouligilaloba, Ha:ima:ne da sia:beba:le, ilia da Yu dunu adi esoga amola adi oubiga fane legema:bela:le, ululuasu agoai hedei. (amo ululuasu hedesu dio da Biulime) Hedelala ba:loba:, oubi fago (amo oubi ea dio da A:ida) amoga eso 13, amoga Yu dunu medole legemusa: ilegei.
8 Amaiba:le, Ha:ima:ne da hina bagade Segesisima amane sia:i, “Fi afae da dia fifi asi gala huluane amo ganodini esalebe ba:sa. Ilia hou da eno fi dunu ilia hou defele hame, be hisu hisu agoane ba:sa. Amola ilia da dia fifi asi gala sema hamoi amoma hame fa:no bobogesa. Amaiba:le, ilia da dia soge ganodini bu esalumu da defea hame galebe.

9 Hina bagade noga:idafa! Di da hanai galea, amo fi dunu huluane
medole legemusa:, sema bagade hamoma. Di amane hamosea, na da
dafawane silifa ea dioi defei 340,000 gilougala:me agoane, amo dia muni
salasu ganodini salimu, dia fifi asi gala ouligisu hou fidima:ne salimu."
10 Hina bagade da ea lobo sogoga gasisalasu, (amoga ilia da ea sia:i liligi
dafawane ilegemusa: meloaga dedesu) amo fadegale, Yu dunu ilia ha lai
dunu Ha:ima:ne (Ha:mida:ida egefe amola A:iga:ge egaga fifi misi dunu)
ema i. 11 Hina bagade Segesisi da Ha:ima:nema amane sia:i, "Defea! Na
da amo fi dunu huluane amola ilia muni, dia hanaiga ilima hamoma:ne
dima i dagoi."
12 Amaiba:le, oubi age amola eso13 amoga, Ha:ima:ne da hina bagade
ea sia: dedesu dunu amo ema misa:ne sia:ne, amo sia: (hina bagade ea
hamoi liligi) amo dedemusa: sia:i. Ilia da amo sia: hina bagade ea fifi asi
gala huluane amola ilia sia: hisu hisu amoga dedene iagagama:ne sia:i.
Amo sia: ilia da hina bagade Segesisi ea dioba:le iasi, amola sia: dedei da
Segesisi ea lobo sogo gasisalasu amoga, adolegele dedei ba:i. 13 Sia: adola
ahoasu dunu da amo fifi asi gala dunu huluane ilima adola asi. Amo sia:
da amane sia:i, "Eso afaega amo oubi fago (A:ida) amola eso 13 amoga, ilia
da Yu fi dunu huluane, amola uda amola mano huluanedafa ilia da mae
asigili medole lelegele, amola Yu fi dunu ilia liligi lamu sia:i. 14 Ilia amo
sia: amo dunu huluanedafa fifi asi gala huluane amo ganodini nabima:ne,
olelema:ne sia:i. Bai amo eso da doaga:sea, dunu huluane da ilia Yu dunu
medoma:ne liligi momagei dagoi ba:mu, ilia da hanai.
15 Hina bagade Segesisi da sia:beba:le, ilia da Susa moilai bai bagade amo
ganodini olelei. Amola sia: adola ahoasu dunu da hina bagade ea fifi asi
gala huluane amo adosi. Hina bagade amola Ha:ima:ne ela da fili, waini
hano mai. Be Susa moilai bai bagade esalebe dunu huluane da bulila lalu.

4

Modigai da Eseda ea Fidima:ne Adole Ba:i

1 Modigai da amo sia: nababeba:le, bagadewane da:i dioiba:le, ea abula
hi gadelai. Amalalu, e da eboboi abula ga:ne, ea dialumaga nasubu ulalu,
moilai dogoa amodili bagadewane digini baligili asili, 2 Hina bagade ea
diasu logo holei amoga doaga:i. E da ganodini hame golili sa:i. Bai dunu
da eboboi abula sanawene ganodini masunu, da sema bagade galu.
3 Amola hina bagade Segesisi ea fifi asi gala amo ganodini, Yu fi dunu da
hina bagade ea sia: nababeba:le, bagadewane didigia:lu. Ilia da ha:i mae
nawane, dinanawane, eboboi abula gaga:ne, nasubua diasa:i.
4 Eseda ea hawa: hamosu a:fini amola gulusu danai hawa: hamosu dunu
da Modigai ea hou ema olelebeba:le, e da ema asigiba:le, se bagade nabi.
E da Modigai ea eboboi abula gisa:le, eno noga:i ga:ma:ne, abula eno ema
iasi. Be Modigai da amo abula higale, hame lai.
5 Amalalu, Eseda da hina bagade ea gulusu danai hawa: hamosu dunu
afae (ea dio amo da Ha:ida:ge) ema misa:ne sia:i, e da Modigai hihi amo ea
bai adole ba:ma:ne, Modigaima asunasi. 6 Ha:ida:ge da asili, Modigai da
moilai gagoi ganodini, hina bagade ea diasu logo holei gadenene esalebe
ba:i. 7 Modigai da ema doaga:i hou huluane Ha:ida:gema olelei. Amola
Ha:ima:ne da Yu fi dunu huluane medole legelalu, silifa muni 340,000
gilougala:me defei amo hina bagade ea muni salasu ganodini salimusa:
sia:i, amo sia: huluane, Modigai da Ha:ida:gema olelei. 8 E da sia: musa:

dedei meloa (Yu dunu medole legema:ne dedei) amowane Susa moilai bai bagadega iasili eno fifi asi gala huluanema sagoi, amo Ha:ida:gema i. E da Ha:ida:gema amane sia:i, “Amo meloa Esedama ia masa. Ema amane sia:ma, ‘Di da hina bagade ema asili, ema e da Yu dunu ilima asigili, ili esaloma:ne, ea ili medoma:ne sia:i amo afadenema:ne sia:ma.’ ”

9 Ha:ida:ge da Esedama asili, Modigai ea sia: adoi. 10 Amola Eseda da Ha:ida:gema, e da Modigai amoma amane adosima:ne sia:i, 11 “Hina bagade da misa:ne hame sia:i dunu o uda amo ema udigili ahoasea, amo dunu o uda ilia da medole legemu. Amo da sema bagade. Dunu huluanedafa da amo sema dawa:. Amo bogosu sema amoga hobeamu logo afadafa fawane gala. Hina bagade da ea gouliga hamoi galiamo ema misi dunuma disiagasea, amo dunu ili da hame medole legemu. Be oubi afae amoga, hina bagade da nama misa:ne hame sia:si.”

12 Modigai da Eseda ea sia: adosi nababeba:le,

13 e da ema amane sisane adosi, “Di da hina bagade ea diasu ganodini esalebeba:le, disu da gaga:i dagoi ba:mu, amo maedafa dawa:ma. 14 Di da wali se nabasu esoga ouiya:le esalea, Yu dunu ilima gaga:su hou da sogebi enoga misini, ilia da gaga:i dagoi ba:mu. Be di amola dia eda sosogo fi da bogomu. Be nowa da dawa:bela:? Di da Yu dunu gaga:ma:ne, hina bagade idua ilegebela:?”

15 Amalalu, Eseda da Modigai ema amo sia: adole iasi, 16 “Yu dunu huluane Susa amo ganodini esalebe, gilisima:ne sia:ma. Ilia da eso amola gasi udiana amoga ha:i amola hano mae nawane, ha:giwane Godema sia:ne gadoma:ne sia:ma. Na amola na hawa: hamosu a:fini da amo defele hamomu. Amalalu, na da sema mae dawa:le, hina bagadema masunu. Be na da amo hamobeba:le, bogosea, bogomu fawane. Mae dawa:ma!”

17 Amo sia: nabalu, Modigai da fisili asili, Eseda ea olelei huluane defele hamoi dagoi.

5

Eseda da hina bagade Segesisi amola Ha:ima:ne ela Ha:i Manusa: Hiougi

1 Eseda da ha:i mae nawane esaloba, eso osodaga, e da ea hina bagade uda abula sanawane, hina bagade ea diasu gagoi ganodini sa:ili, hina bagade ea fisu sesei amo midadi lelu. Hina bagade da amo sesei ganodini, ea fisu da:iya fila heda:le, hagomodini ba:le gale esalebe ba:i. 2 Hina bagade da hina bagade idua Eseda gadili lelebe ba:beba:le, e da ema asigiba:le, ea gouli hamoi galiamo Eseda ema disiagai. Amalalu, Eseda da misini, galiamo bidiga digili ba:i. 3 Hina bagade Segesisi da amane adole ba:i, “Hina bagade uda Eseda! Di adi lamu? Dia hanai nama adosea, na da amo defele dima imunu. Di da na fifi asi gala dogoa fili la:idi afae lamusa: dawa:sea, na da amo dima imunu.”

4 Eseda da bu adole i, “Hina bagade! Di da hanai galea, na da di amola Ha:ima:ne da lolo nabe na da aligili hamonana, amoga ali hiougimusa: dawa:lala.”

5 Hina bagade da amo sia: hahawane nababeba:le, e da Ha:ima:nema e da hedolo Eseda ea lolo nabe amoga misa:ne sia:i. Ela da lolo manusa: asi. 6 Ilia da waini hano nanoba, hina bagade da Esedama amane adole ba:i, “Di da dia hanai nama adole ba:sea, na da dia hanai dima imunu. Di da na fifi asi gala huluane dogoa fili la:idi afae lamusa: adole ba:sea, na da amo defele dima imunu.”

7 - 8 Eseda da bu adole i, “Di da na adole ba:su amoma asigi galea, na
da di amola Ha:ima:ne aligili aya ha:i manu aowamu. Amogala, na dawa:i
liligi dima adole imunu.”

Ha:ima:ne da Modigai Medole Legemusa: Ilegei

9 Ha:ima:ne da lolo nabe yolesili, hahawane asi. Be e da Modigai da
hina bagade ea diasu logo holei gadenene esalebe ba:i. Amola Modigai da
hame wa:legadobeba:le, amola ema hame nodobeba:le, Ha:ima:ne da ougi
bagade ba:i. 10 Be e da hi ougi amowane denesini, hi diasuga asi. Amalalu,
ea dogolegei dunu ea diasua misa:ne sia:si. Amola e da idua Silese, amo
ili gilisili sia: sa:imusa: wei. 11 E da idua amola ea dogolegei, ilia ba:ma:ne
hidai. E da muni bagade gagui, amola dunu mano bagohame galu, amola
hina bagade da ea hawa: hamosu gaguia gadoi, amola ea hou da eagene
ouligisu dunu eno huluane ilia hou baligi dagoi, e agoane hidai. 12 Amola
e da eno amane hidale sia:i, “Hina bagade idua Eseda da aya lolo manu,
amo da enogili hame, be hina bagade ani fawane hiougi.
13 Be na da Yu dunu Modigai amo hina bagade ea diasu logo holei
gadenene esalebe ba:lalebeba:le, na da eno liligi noga:i mae dawa:le,
hahawane hame ba:sa.”
14 Amaiba:le, ea uda amola ea dogolegei da ema amane sia:i, “Di da
dia hawa: hamosu dunu ilima, ilia da ifa duni bugi sedade gadole defei
22 mida amoga, dunu hegoa:nesima:ne fugalesu, amo ilia da gaguma:ne
sia:ma. Aya hahabe, di da hina bagadema amane adole ba:ma, ‘Dia hawa:
hamosu dunu da Modigai bogoma:ne, ifa duni bugi amoga hegoa:nesimu
da defeala:?’ amane dia adole ba:ma.” Ha:ima:ne da amo sia: noga:iale
dawa:i. Amaiba:le, e da sia:beba:le, ea hawa: hamosu dunu da amo ifa
hegoa:nesisu gagui dagoi.

6

Hina bagade da Modigai Nodoma:ne Gaguia Gadoi

1 Amo gasia, hina bagade da golamu hamedei ba:i. Amaiba:le, e da ea
hawa: hamosu dunuma, ilia da ea fifi asi gala hou hamoi dagoi meloa
dedei, amo ema gaguli misini, ea nabima:ne idili ima:ne sia:i. 2 *Ilia da
ema idili ianu, e da Bigada:ina amola Dilese (gulusu danai dunu ela da
musa: hina bagade ea sesei logo holei sosodo aligisu) ela da musa: hina
bagade fane legemusa: ilegesu, be Modigai da ela ilegesu hedofai, amo sia:
dedei, hina bagade da nabi. 3 Hina bagade da amane adole ba:i, “Modigai
da agoane hamobeba:le, ninia da habodane ema nodoma:ne bidi ibala:?”
Ea hawa: hamosu dunu ema bu adole i, “Ema liligi hamoi da hame.”
4 Hina bagade da amane adole ba:i, “Na eagene ouligisu dunu oda da
hina bagade diasu ganodini esalabala?” Ha:ima:ne da wahadafa hina
bagade ea diasu gagoi ganodini golili sa:i ba:i, e da ifa duni bugili fugalegei
amo hahamoi dagoiba:le, Modigai hegoa:nesima:ne hina bagadema adole
ba:la misi. 5 Ea hawa: hamosu dunu da Segesisima bu adole i, “Ha:ima:ne
da goea, di ba:musa: oulela.” Hina bagade da amane sia:i, “Oule misa!”
6 Amalalu Ha:ima:ne da misi, amalu hina bagade da ema agoane sia:i.
“Dunu noga:i afae esala. Na da ema nodone bidi imunu hanai bagade
gala. Di adi dawa:bela:? Na da ema adi hamoma:bela:?” Ha:ima:ne hisu
wamo amane dadawa:i, “Hina bagade da nowama nodone bidi ima:bela:?
Na agoane dawa:, e da nama fawane imunu.”

---

* **6:2:** Eseda 2:21-22

7 - 8 Amaiba:le, e da hina bagadema adole i, “Amo dunu ema agoane
nodone bidi ima. Dia hina bagade abula igili ga:simusa:, gaguli misa. Ilia
da dia hosi dialuma da:iya habuga noga:idafa figisimusa:, gaguli misa:ne
sia:ma. 9 Amasea, dia ouligisu dunu hina afae amoea misini, e da amo
dunuma abula ga:sili, amola amo dunu da hosi da:iya fila heda:i, amo
moilai bai bagade gagoi ganodini oule, olelela masa:ne sia:ma. Amola
ouligisu dunu hina da amane sia:mu, “Huluane ba:ma! Hina bagade da
amo dunuma nodomusa: hanaiba:le, ema agoane nodoma:ne bidi iaha!”
10 Amalalu, hina bagade da Ha:ima:nema amane sia:i, “Hedolo! Abula
amola hosi lale, amo nodoma:ne bidi iasu amo Yu dunu Modigai, ema dia
sia:i liligi, amo huluane ema hamoma. Di da e, hina bagade ea diasu logo
holei gadenene esalebe ba:mu.”
11 Amaiba:le, Ha:ima:ne da abula amola hosi lai. Amalu e da amo abula
lale, Modigaima ga:si. Modigai da hosi da:iya fila heda:i. Amola, Ha:ima:ne
da Modigai moilai gagoi ganodini oule olelela asi. Asili, e da dunu huluane
nabima:ne, amane sia:i, “Huluane ba:ma! Hina bagade da amo dunuma
nodomusa: hanaiba:le, ema agoane nodoma:ne bidi iaha!”
12 Amalalu, Modigai da hina bagade ea diasu logo holeiga bu asi. Be
Ha:ima:ne da gogosiane, odagi dofoga:le, hi diasuga hobeale asi. 13 E
da iduama, amola ea dogolegei fi ilima huluane, ema hamoi hou olelei.
Amalalu, ea uda amola ea dogolegei fi ilia da ema amane adoi, “Modigai
ea gasa da dia gasa baligimusa: hamonana. E da Yu dunu, amola di da
ema hasanasimu da hamedei. E da dafawane dia hou baligimu.”

Ilia da Ha:ima:ne Fuga:i

14 Ili da adodaloba, hina bagade ea gulusu danai hawa: hamosu dunu
da hedolowane misini, Ha:ima:ne amo Eseda ea lolo nabe amoga oule
masusa: lala misi.

7

1 Amola hina bagade Segesisi amola Ha:ima:ne da Eseda ea lolo nabe
eno amoga asi. 2 Ilia da gilisili waini nana, hina bagade da Esedama bu
adole ba:i, “Hina bagade uda, Eseda di! Adi lama:bela:? Dia hanai adole
ba:sea, na da dima imunu. Di da na fifi asi gala dogoa fili, la:idi digili
ima:ne sia:sea, na da dima imunu.”
3 Hina bagade uda Eseda amane adole i, “Hina bagade noga:idafa! Di da
na asaboi adole ba:su liligi nama imunusa: hanai galea, na da na amola
na fi dunu da mae bogole esaloma:ne hanai. 4 Na fi dunu amola na, ninia
da medole legemusa: bidi lai dagoi. Ninia da udigili hawa: hamomusa:
bidi lai dagoi ganiaba, na da dima hame sia:na:noba. Be nini da enoga
gadenenewane medole lelegemu galebe.”
5 Amalalu, hina bagade Segesisi da hina bagade uda Eseda ema
fofogadigili, amane adole ba:i, “Nowa da agoane hamoma:ne sia:bela:?
Amo dunu da habila:?”
6 Eseda bu adole i, “Ninia ha lai dunu amola ninima se iasu dunu
da amo wadela:i dunu Ha:ima:ne, e fawane.” Ha:ima:ne da fofogadigili
beda:ne, hina bagade amola iduama sosodolaligi. 7 Hina bagade da baligili
bagadedafa ougili wa:legadole, moia gadili asi. Ha:ima:ne ea ba:loba,
hina bagade da dafawane ema se imunu ba:i. Amaiba:le, e da mae asili,
Esedama e fidima:ne, ema adole ba:musa: dawa:i galu. 8 E da Eseda
ea ema asigima:ne adole ba:musa:, Eseda ea fisu fafai amo bega: hisu
gala:la sa:i. Amalalu, hina bagade da bu ganodini golili misi. E da ba:loba,

Ha:ima:ne da Eseda ea fisu fafai amo bega: gala:la sa:i dialebe ba:beba:le, e da ha:giwane ougili halale sia:i, “Amo dunu da na uda ni ba:lea, na diasu ganodini, wadela:lesima:bela:?” Hina bagade da amo sia:noba, ea gulusu danai hawa: hamosu dunu da misini, Ha:ima:ne ea odagi dofoga:i.

9 Amalalu, hina bagade ea gulusu danai hawa: hamosu dunu afae ea dio amo Habona, da amane sia:i, “Hina bagade! Modigai da dia esalusu gaga:i dagoi. Be Ha:ima:ne da amo mae dawa:le, Modigai fuga:musa:, ifa duni bugili fugalegei amo 22 mida sedade defei gagula heda:i dagoi.” Hina bagade da amane sia:i, “Defea! Ha:ima:ne amoga fuga:musa: hegoa:nesima!”

10 Amalalu, ilia da Modigai hegoa:nesimusa: fafai, amoga Ha:ima:ne galogoaga hegoa:nesi dagoi. Amalalu, Segesisi ea ougi da gumina sa:i.

8

Segesisi da Yu Dunu Ilia Bu Dabe Gegema:ne Adoi

1 Amo esoga, hina bagade Segesisi da hina bagade uda Esedama, Yu ilia ha lai dunu Ha:ima:ne ea gagui liligi huluane Eseda igili i. Eseda da hina bagade Segesisima amane adoi, “Modigai da na sosogo fi dunu.” Amalalu, Segesisi da Modigai ea odagia sia:ma:ne logo doasi. 2 Hina bagade da ea lobo sogo gasisalasu amo duga:le, (e da amo musa: Ha:ima:nema i, be bu samogei) Modigaima i. Eseda da Modigaima, Ha:ima:ne ea musa: gagui liligi amo ouligima:ne sia:i.

3 Amalalu, Eseda da hina bagade ema bu adole ba:i. E da ea emo gadenene gala:la sa:ili, dinana ha:giwane amane sia:i, “Hina bagade! Ninia ha lai dunu, Ha:ima:ne (A:iga:ge egaga fi dunu) da Yu dunu fi huluane medole legemusa: ilegei. Be ea wadela:i ilegesu, di hedofama!” 4 Hina bagade da ea galiamo gouliga hamoi amo ema disiagaiba:le, Eseda da wa:legadole, amane sia:i, 5 “Hina bagade noga:idafa! Di da hanai galea, amola di da nama asigi galea, di da Ha:ima:ne ea wadela:i sia:i ilegei amo hedofama. Ha:ima:ne (Ha:mida:ida egefe amola A:iga:ge egaga fi dunu) e da Yu dunu huluanedafa dia fifi asi ganodini esalebe, amo medole legemusa: sia:i. 6 Ilia da na fi dunu amola na sosogo fi huluane medole legei ba:sea, na da adi hamoma:bela:?”

7 Amalalu, hina bagade Segesisi da hina bagade uda Eseda amola Yu dunu Modigai elama amane sia:i, “Hodoma! Ha:ima:ne da Yu dunu medole legemusa: ilegeiba:le, na da e fuga:ma:ne hegoa:nesi dagoi. Amola ea liligi gagui amo na da Eseda ema i dagoi.

8 Be sia: da Besia hina bagade ea dioba:le sia:i, amola amo sia: dedei da hina bagade ea lobo sosoga gasisalasu amoga bu hamoi, amo sia: afadenemu da hamedei. Be alia hanaiga, Yu dunuma meloa dedene imunu da defea. Ali da na dioba:le dedenanu, na lobo sogoga gasisalasu amoga bu hamoma.”

9 Amo hou da eso 23 amola oubi osoda (Sifane oubi) amoga ba:i. Modigai da hina bagade ea sia: dedesu dunu ema misa:ne sia:si, ili da ea sia: amo eagene ouligisu amola hina dunu fifi asi gala 127 soge amo da Inidia sogega asili Suda:ne amoga doaga:i, ilima iasima:ne, meloa dedema:ne sia:i. Amo sia: da fifi asi gala hihi ilia sia: defele dedene, amola Yu dunu ilia sia: defele dedene ilima iasima:ne sia:i. 10 Modigai da sia:beba:le, ilia da hina bagade Segesisi ea dioba:le dedei, amola Modigai da dedei amoga hina bagade ea lobo sogo gasisalasu amoga bu hamoi. Dunu eno ilia da hina

bagade ea hehenasu bagade dawa: hosi, amo da:iya fila heda:le, amo meloa dedei fifi asi gala huluane ilima sagola asi.

11 Meloa dedei da hina bagade da Yu dunu moilai huluane ganodini esala, ilia bu gegemu logo doasi dagoi sia:i. Ilia bu gegemusa:, momagema:ne sia:i. Dadi gagui dunu da adi fifi asi gala amo ganodini ilima doagala:sea, ilia da amo dunuma bu gegene, amo dunu, uda amola mano fane lelegele, ilia liligi huluane lamu da defea, meloa da agoane dedei. 12 Meloa dedei da amo hou Besia fifi asi gala huluane amo ganodini, eso13amola oubi fago (A:ida oubi) amoga ba:mu. Amo esoga, Ha:ima:ne da musa: Yu dunu huluane fuga:ma:ne sia:i. 13 Amo meloa dedei ilia da sema gaheabolo hamoi sia:i. Amola Yu dunu ilia gegemusa: noga:le momagema:ne, dunu huluanedafa amo nabimu da defea, ilia sia:i. Amasea, ilia da ilima ha lai bu dabema:ne, logo da doasi dagoi sia:i. 14 Hina bagade da sia:beba:le, dunu da hosi da:iya fila heda:le, amo meloa dedei iasima:ne hehenai. Moilai bai Susa amola, amo ganodini ilia da amo sia: dunu huluane nabima:ne olelei.

15 Modigai da abula noga:idafa salalu, amola habuga gouliga hamoi figili, hina bagade ea diasu fisili, gadili asi. Amalalu, Susa moilai bai bagade amo ganodini, dunu ilia nodone bagade haia:fusu. 16 Yu dunu da hahawane bagade ba:i. Ilia da beda:i hou fisili, denesi dagoi.

17 Moilai huluane amola fifi asi gala huluane amo ganodini, ilia da hina bagade ea sia: dedei amo nababeba:le, Yu dunu da hahawane helefisu amola lolo nasu hamoi. Amola dunu eno mogili da Yu dunu ilima beda:iba:le, ilia fidafa fisili, bu Yu dunu fi ilima gilisi.

9

Yu Dunu da Ilia Ha lai Dunu Wadela:lesi

1 Yu dunu ilia ha lai dunu da oubi A:ida amola eso13 amoga, Yu dunu huluane medole legemusa: dawa:i. Be amo eso doaga:beba:le, Yu dunu da ilia ha lai dunuma bu gegebeba:le, ili hasali dagoi. 2 Yu dunu da ilia sogebi moilai bega: huluane amo ganodini da nowa da ilima doagala:musa: dawa:sea, amo dunuma bu gegemusa: momagei. Dunu huluane da Yu dunuba:le beda:i galu. Ilia da Yu dunuma dabe gegemu hamedei ba:i. 3 Dafawane! Fifi asi gala eagene ouligisu dunu, hina dunu amola hina bagade ea ouligisu dunu huluane da Modigaiba:le beda:i. Amaiba:le, ilia da Yu dunu fawane fidisu. 4 Modigai da hina bagade ea ouligisu fi amo ganodini nimi bagade ba:i. Amola ea nimi hou da gado heda:lalu. Amola dunu huluane Besia fifi asi ganodini da ea hou dawa:i dagoi. 5 Amaibale, Yu dunu da ilia ha lai dunuma, ilia hanaiga hamosu. Ilia da ilima doagala:le, gobihei sedade amoga ilia ha lai dunu medole lelegei.

6 Moilai bai bagade Susa amo ganodini, Yu dunu ilia da dunu 500 agoane medole legei dagoi. 7-10 Dunu ilia medole legei amo ganodini, Ha:ima:ne (Yu dunu ilia ha lai dunu, Ha:meda:ida egefe) amo egefe nabuane galu medole legei ba:i. Ilia dio amo da Basia:nada:ida, Da:lafone, A:saba:ida, Boula:ida, Ada:ilia, Alidada, Bama:seda, A:lisai, Alida:i amola Fadiesada. Be Yu dunu ilia da mi hanane sasamogesu hame hamoi.

11 Amo esoga, hina bagade Segesisi ea ouligisu dunu da dunu Susa amo ganodini medole legei ilia idi, amo ema adole i. 12 Amalalu, e da hina bagade uda Esedama amane sia:i, “Yu dunu da Susa amo ganodini fawane dunu 500 agoane medole legei. Ilia da fifi asi amo ganodini habodayane

medole legebela:? Di da wali adi lama:bela:? Di da dia hanai nama adosea, na da amo defele dima imunu."
13 Eseda da bu adole i, "Hina bagade noga:idafa! Yu dunu Susa amo ganodini ilia wali hamoi defele, aya bu hamoma:ne, di sia:ma. Amola Ha:ima:ne egefe nabuane gala, ilia da:i hodo amo ifa duni bugili fugalegei amoga hegoa:nesima:ne sia:ma."
14 Hina bagade da Eseda ea sia:i defele hamoma:ne sia:i. Ilia da Ha:ima:ne ea mano nabuane ilia da:i hodo, dunu huluane ba:ma:ne, hegoa:nesisi. 15 Eso 14 amola oubi A:ida amoga, Yu dunu Susa ganodini esalebe da bu gilisili, dunu 300 eno medole legei. Be amo esoga amola ilia da mihanane sasamogesu hame hamoi.
16 Amola Yu dunu fifi asi gala huluane amo ganodini esalu, da momagele, ilia ha lai dunuma bu gegei. Ilia da ilia ha lai dunu 75,000 amo medole legei. Be ilia da mihanane sasamogesu hame hamoi. 17 Amo hou da eso 13 amola Aba oubi amoga ba:i. Be ayamoga eso 14 amoga, medole legesu hame ba:i. Ilia da hahawane nodone lolo mai.
18 Be Yu dunu Susa amo ganodini esala da eso 15, A:ida oubiga helefisu hamoi. Ilia da ilia ha lai amo eso 13 amola eso14 amoga medole legele, eso 15 amoga medole legesu yolesiba:le, helefi. 19 Amaiba:le, wali Yu dunu huluane moilale gagai fonobahadi amo ganodini esala, ilia A:ida oubi amola eso 14 amoga hahawane helefisa. Ilia da lolo naha, amola dunu enoma enoma hahawane dogolegele iasu liligi sagosa.

Biulime Lolo Nasu

20 Modigai da sia:beba:le, ilia amo hou hamoi huluane dedene, amola Yu dunu huluane Besia fifi asi gala amo ganodini esala, ilima dedene iasi. 21 Amo meloa dedei da ilia da eso 14 amola eso15A:ida oubiga, ode huluane amoga, helefisu hamoma:ne sia:i. 22 Bai amo esoga, Yu dunu da ilia ha lai dunu wadela:lesi dagoi. Yu dunu da bagadewane da:i dione, se nabawane esalu. Be A:ida oubiga ilia da:i dioi fisili, hahawane bagade ba:i. Amaiba:le, amo esoga, ilia da hahawane lolo moma:ne, amola dunu enoma enoma ha:i manu sagole moma:ne amola hame gagui dunuma liligi hahawane dogolegele ima:ne, Modigai da sia:i dagoi. 23 Amaiba:le, Yu dunu da Modigai ea sia:i defele hamoi dagoi. Amalu fa:no, ilia da amo lolo nasu, ode huluane hahamona ahoana.
24 *Ha:ima:ne (Ha:mida:ida egefe, amola A:iga:ge egaga fi. Ha:ima:ne da Yu dunu ilia ha lai), e da eso ilegei ilia da Yu dunu medole legema:ne dawa:musa:, ululuasu (amo ululuasu hedesu ea dio da Biulime). E da Yu dunu huluane medole legele, ebelemusa: dawa:i galu. 25 Be Eseda da amo hou hina bagade Segesisima olelebeba:le, hina bagade da Ha:ima:ne ea ilegei hedofamusa:, meloa dedene iasi. Amalalu, Yu dunu hame, be Ha:ima:ne amola egefe huluane da medole legei dagoi ba:i. Ilia da ilia da:i hodo ifa duni bugili fugalegeiga hegoa:nesi dagoi ba:i.
26 - 27 Amaiba:le, ilia da amo helefisu lolo nabe amoma Biulime dio asuli. Bai Modigai ea meloa dedei amola ilima doaga:i hou, amo Yu dunu da dawa:beba:le, ilia da ilila: sema hamoi. Amo sema da ilia, amola iligaga fi, amola nowa dunu da sinidigili Yu dunu hamosu, amo dunu huluane da ode huluane amoga Modigai ea sia:i defele, eso14amola eso 15 A:ida oubiga, hahawane helefili, lolo manu, amane sema hamoi.

* **9:24:** Eseda 3:7

28 Ilia da sema agoane hamoi. Yu sosogo fi huluane, amola hobea fifi
mabe huluane, fifi asi gala huluane moilale gagai huluane amo ganodini
esala, ilia da mae yolesili, Biulime lolo nasu hahamona ahoanumu.
29 Amalalu, hina bagade uda Eseda (A:biha:ile idiwi) amola Modigai, ela
da musa: meloa dedei amoma gasa ima:ne, Biulime ea hou olelema:ne,
meloa eno dedene i.
30 Amo meloa ilia da Yu dunu huluane Besia fifi asi 127 gala, amo
ganodini esala, ilima iasi. Meloa dedei da Yu dunu ilia olofole, gaga:iwane
esalumu da defea, sia:i.
31 Amola ilia da musa: ha:i mae nawane helefisu eso amola da:i dione
helefisu eso hamoi, amo defele ilia da Biulime helefisu amo ea eso amola
oubi ilegei, amoga hamoma:ne sia:i. Modigai amola hina bagade uda
Eseda, da amo hamoma:ne sia: gilisili sia:i. 32 Eseda ea sia: da Biulime
sema dafawane dawa:ma:ne, da meloa bioi amo ganodini dedene legei.

10

Segesisi amola Modigai elea Gasa Bagade Hou

1 Hina bagade Segesisi ea da hano wayabo bagade bega: fi, amola ea
soge huluane ganodini dunu, ilima ha:giwane udigili hawa: hamoma:ne
gasa fili sesesu. 2 Hina bagade Segesisi ea da gasa bagade hawa: hamosu,
amola e da Modigai amo da ouligisu bagade hawa: hamosu hamoma:ne
asunasi dagoi. Amo hou huluane da ‘Besia hina bagade amola Midia
hina bagade ilia hawa: hamonanu’ meloa dedei, amo ganodini dedene
legei diala. 3 Yu dunu Modigai da Hina bagade Segesisi ea bagia aligili
fawane hawa: hamosu. Modigai ea fi (Yu dunu) da ea hou hahawane
ba:su amola ema nodosu. Yu dunu da hahawane ba:ma:ne, amola iligaga
fa:no fifi misunu amo da gaga:iwane amola mae beda:iwane esaloma:ne,
e da noga:le hawa: hamosu.
Sia: ama dagoi

Yoube

(Da:i Sia:-Job; Modu – Iobu; Bisini – Jop)

Hidadea Sia:

Yoube Buga da dunu noga:idafa ilima gugunufinisi hou mabe, amo ea hou olelesa. Yoube da ea mano huluane fisi dagoi, amola olo wadela:idafa da ema madelai. Amo hou da Youbema doaga:beba:le, Yoube Buga da ea da:i dioi, Godema dafawaneyale dawa:su hou amola ea sama udiana ilia ema hamobe amo olelesa. Amo buga ganodini, ninia da Gode Ea hou osobo bagade dunu ilima hamosa amo ba:sa. Buga dagosu gadeneloba, Gode Hisu da Youbema ea hou bu hahamoma:ne, ema doaga:i.

Yoube ea sama ilia da Youbema se nabasu doaga:i, amo bai ilia asigi dawa:suga habosesele olelei. Ilia da giadofale amane dawa:i, “Gode da Ema madelai dunu ilima eso huluane hou ida:iwane amoma bidi noga:i fawane iaha, amola dunu ilia da wadela:i hou hamobeba:le fawane se iaha.” Ilia da amo amane dawa:i. Be Yoube da amo dafawaneyale hame dawa:i. E da eso huluane, hou ida:iwane fawane hamobeba:le, abuliba:le se bagade nababela:ia dawa:i. E da amane dawa:i, ‘Gode da abuliba:le se iasu bagade amo dunu ida:iwane Yoube agoai ilima iabela?’ Yoube da mae beda:iwane, Godema egasu. Yoube da Godema dafawaneyale dawa:su hou hame fisi, be e da Gode Ea moloidafa hou ba:mu bagade hanai galu. Amola e da ea hou ida:iwane hamoiba:le, Gode amola eno dunu ilia asigi nodosu bu lama:ne hanai galu.

Gode da Yoube ea adole ba:su amoma dabe hame adole i. Be E da Yoube ea dafawaneyale dawa:su hou ba:beba:le, E da Ea gasa bagade hou amola Ea asigi dawa:su hou amo fedege agoane Youbema olelei. Amalalu, Yoube da hi hou fonobone, sinidigili, Gode Ea asigi dawa:su amola asigidafa hou da gasa bagade sia:i. E da ea udigili egasu sia: amoba:le gogosiane, asigili Godema bu sinidigi.

Sia: dagomusa:, Gode da Yoube ea musa: hou bu hahamoi. Yoube da ea musa: gagui liligi amo e da bu baligili gagui. Gode da Yoube ea samalalima gagabole sia:i. Bai ilia da Yoube ea se nabasu amo bai hame dawa:i galu. Amola ilia da se nabasu dunuma hame asigi galu. Eno osobo bagade dunu ilia da Gode Ea asigili ouligisu hou noga:le hame dawa:i galu. Be Yoube da ema se nabima:ne adoba:su baligisia, e da Gode Ea baligili gasa bagade hou dawa:i dagoi.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia: Dedei...Sia:alalo 1:1-2:132
Yoube amola ea Samalali...Sia:alalo 3:1-31:40
(a) Yoube da Godema Egai...Sia:alalo 3:1-26
(b) Sia:dasu Age...Sia:alalo 4:1-14:27
(c) Sia:dasu Ageyadu...Sia:alalo 15:1-21:34
(d) Sia:dasu Osoda...Sia:alalo 22:1-27:23
(e) Soufa da Bagade Dawa:su Hou amoma Nodoi...Sia:alalo 28
(f) Yoube ea Dagomu Sia:...Sia:alalo 29:1-31:40 3
Ilaihiu ea Sia:...Sia:alalo 32:1-37:244
Hina Gode da Youbema Adole i...Sia:alalo 38:1-42:65
Dagosu Sia:...Sia:alalo 42:7-17

Yoube

Sa:ida:ne da Youbema Adoba:i

1 Dunu afae ea dio amo Yoube e da Ase soge ganodini esalu. E da Godema
nodone sia:ne gadolalu amola mae fisili Ema fa:no bobogelalu. Ea
hou da noga:i amola e da wadela:i hamosu hame dawa:i. 2 E da
dunu mano fesuale amola uda mano udiana esalu. 3 E da sibi 7000,
ga:mele 3000, bulamagau 1000 amola dougi500agoane gagui galu. E
da hawa: hamosu dunu bagohame ouligisu, amola ea gagui da dunu
huluane eso maba gusudili soge ganodini esalu, ilia gagui amo baligi
dagoi.
4 Yoube egefelali ilia da higagale lolo nasu hamosu. Amola Yoube ea mano
oda ilia da amoga masu. Amola ilia dalusilali misa:ne hiougisu.
5 Lolo nanu gesafo, Yoube da hahabedafa wa:legadole, ea mano
ilia wadela:i hou dodofema:ne, gobele salasu hamonanusu. Bai ea
mano afae da mae dawa:iwane Godema gadesu hamosa:besa:le, e
da agoane hamosu. 6 *Eso amoga Hebene ganodini esalebe a:silibu
da Hina Gode midadi doaga:loba, Sa:ida:ne da ili gilisili manebe
ba:i. 7 Hina Gode da Sa:ida:nema amane adole ba:i, "Di da adi
hamonanula:?" Sa:ida:ne da bu adole i, "Na da goeguda: amola
goega huluane, osobo bagade sisiga:sa lalu."
8 Hina Gode da amane adole ba:i, "Di da Na hawa: hamosu dunu
Yoube amo dia ba:bela:? Dunu osobo bagade ganodini fi noga:le
fa:no bobogesu dunu e agoai da hame. E da Nama fawane sia:ne
gadosa, amola e da wadela:le hamosa:besa:le, dawa:iwane Nama
fa:no bobogelala."
9 †Sa:ida:ne da bu adole i, "Yoube da Dima bidi hame lasea, e da Dima
nodone sia:ne gadoma:bela:? 10 Di da eso huluane, e amola ea sosogo
amola ea gagui huluane, amo noga:le gaga:lala. Dia da ea hawa:
hamosu huluane nodoma:ne hamosa. Amola di da soge huluane
nabama:ne, bulamagau bagohamedafa ema i. 11 Be Di da ea gagui
huluane bu samogesea, e da Dia odagia gagabusu aligima:mu!"
12 Hina Gode da Sa:ida:nema amane sia:i, "Defea! Na da liligi huluane ea
gagui amo dia lobo da:iya ligisisa. Be Yoube ea da:i hodo mae se
nabasima!" Amalalu, Sa:ida:ne da fisili asi.

Sa:ida:ne da Yoube ea Mano amola ea Gagui Huluane Wadela:lesi

13 Eso afaega, Yoube ea mano ilia da ilia ola magobo ea diasuga lolo nanu.
14 Sia: adola ahoasu dunu afae da hehenaia misini, Youbema doaga:le,
amane sia:i, "Ninia da bugia osobo gidinasu bulamagauga bagesili
osobo dogonanu. Dia dougi ilia gisi soge gadenene esalebe ba:i.
15 Hedolodafa, Sa:bia:ne dunu da ninima doagala:le, dougi huluane
wamolai dagoi. Ilia da dia hawa: hamosu dunu huluane medole
lelegei. Na fawane da hobea:i. Na fawane da hobeale misini, dima
adosa." 16 Ea sia: da hame dagoiawane, hawa: hamosu dunu
enowane misini, amane sia:i, "Ha:ha:na bagade gala:le, sibi huluane
amola sibi ouligisu dunu huluane amo medole lelegei dagoi. Na
fawane da mae bogole, hobeale misini, dima adola misi." 17 Ea sia:
da hame dagoiawane, hawa: hamosu dunu enowane misini, amane
sia:i, "Ga:ledia:ne gilisisu udiana ilia da ninima doagala:le, ga:mele
huluane sasamogene, dia hawa: hamosu dunu huluane fane lelegei.
Be na fawane da hobeale misini, dima adola misi." 18 Ea sia: da

* **1:6:** Mui 6:2 † **1:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:10

hame dagoiawane, hawa: hamosu dunu enowane misini, Youbema amane sia:i, “Dia mano da dia magobo mano ea diasuga lolo nanu.
19 Amalalu, hafoga:i sogeganini, mulu bagade da misini, diasu mugululi, dia mano huluane amoga bogogia:i. Na fawane da mae bogole, hobeale misini, dima adola misi.”
20 Amalalu, Yoube da wa:legadole, da:i dioiba:le, hina: abula gagadelale sali. E da dialuma gesele, odagi guduli, osobo da:iya gala:la sa:i. 21 E da amane sia:i, “Na da da:i nabadowane lalelegei, amola na da da:i nabadowane bogole masunu. Hina Gode da liligi huluane Nama i galu, be wali Hi bu lai. Ea Dio amoma nodone sia:mu da defea.”
22 Yoube ema se nabasu bagadedafa doaga:i. Be amomane, e da Godema bai sia:ne wadela:le hame hamoi.

2

Sa:ida:ne da Youbema bu Adoba:i

1 Eso eno amoga, Hebene ganodini esalebe a:silibu da Hina Gode midadi bu doaga:loba, Sa:ida:ne da ili gilisili manebe ba:i. 2 Hina Gode da ema amane adole ba:i, “Di da adi hamonanula:?”
Sa:ida:ne da bu adole i, “Na da goeguda: amola goega amola osobo bagade huluane sisiga:sa lalu.” 3 Hina Gode da amane adole ba:i, “Di da Na hawa: hamosu dunu Yoube amo dia ba:bela:? Dunu osobo bagade ganodini fi noga:le fa:no bobogesu dunu e agoai da hame. E da Nama fawane sia:ne gadosa, amola e da wadela:le hamosa:besa:le, dawa:iwane Nama fa:no bobogelala.”
4 Sa:ida:ne da bu adole i, “Dunu da ea esalebe gaga:ma:ne, ea liligi huluane mae dawa:iwane yolesimu. 5 Be Di da wali ea da:i hodo se nabaloma:ne fasea, e da Dia odagia gagabusu aligima:mu!”
6 Amaiba:le, Hina Gode da Sa:ida:nema amane sia:i, “Defea! Na da e dia lobo da:iya ligisimu. Be e mae bogoma:ma!”
7 Amalalu Sa:ida:ne da Hina Gode Ea midadi lelu amo yolesili, asili, Yoube ea da:iba:le huluane aiya madelama:ne hamoi. 8 Yoube da asili, isu salasu bega: fili, osoboga hamoi ofodo goudai amo lale, ea aiya amo gilalu. 9 Yoube idua da ema amane sia:i “Di da mae yolele, gebewane Godema dafawaneyale dawa:lala! Di da abuliba:le Godema gagabusu aligima:ne hame sia:sa! Di amane sia:ne bogomu da defea!
10 Yoube da bu dabe adole i, “Di da udigili mae dawa:le adosa! Gode da anigini liligi noga:idafa iabeba:le, ania da olofole hahawane lai. E da anima se nabasu nabima:ne iasea, abuliba:le ania da Godema egane sia:ma:bela:?” Amo se nabasu da Youbema doaga:beba:le, Yoube da Godema egane hamedafa sia:su.

Yoube ea Sama ilia da Ema Misi

11 Yoube ea sama udiana ilia dio da Ilaifa:se, (e da Dima:ne moilai bai bagadega esalu), Bilida:de (e da Sua sogeganini misi), amola Soufa (e da Na:ima sogeganini misi.) Ilia da Yoube ea se nabasu hou amo nababeba:le, ea dogo denesima:ne oufila masunusa: ilegele sia:sa:i.
12 Ilia da badiliadafa ganini mana, ba:leguda:loba, Yoube esalebe amo ba:i, be ilia da Yoube eyale hame dawa:i galu. Ilia da dafawane amo da Yoube ilia da dawa:digibiba:le, ilia da bai muni eha asigili didigia:sa, ilila: abula gagadelale sali, amola bagade dadawa: ahoabeba:le gulu

gasa:le hame fufua gala gagadoi, amola ilia: dialuma da:iya gasa:le
lelegei. 13 Amaiba:le, ilia da mae sia:baouni, eso fesuale amola gasi
fesuale agoane Yoube ili gilisili osobo da:iya esafulu, bai Yoube ea
se nabasu da bagadedafa amo ba:beba:le agoane hamosu.

3

Yoube da Godema Egasu

1 *Eso fesuale da baligili, Yoube da ouiya:le esalu amo sia:baoui amola e
lalelegei eso amo gagabuli amane sia:i,
2 - 3 "A:i! Gode! Na lalelegei eso amoga gagabuli sia:ma!
Na:mea hagomo ganodini hamobe galu amoga gagabuli sia:ma!
4 Gode, amo eso bu gasilisima.
Amo eso bu maedafa bu dawa:loma.
Amo esoga hadigi bu mae diga:ma:ma.
5 Amo eso gasi dunasima:ne hamoma.
Mu mobi da amo eso hadigi dedeboma:ne hamoma!
Amola eso ea diga:be uligilisima.
6 Amo gasi odega dialebe fadegama!
Amo gasi odega dialebe bu mae idima:ma.
7 Na:mea hagomo ganodini hamobe gasi,
amo da da:i dioi bagade amola hamedei agoane ba:mu da defea.
8 Gabi dawa:su dunu (amo da hanome agoai ohe bagade Lifaiada:ne
ouligimusa:
dawa:) ilia da amo gasiga gagabusu aligima:ne sia:mu da defea.
9 Dia gusubia gasumuni ea diga:be amo uligilisima.
Amola amo gasi mae hadigima:ne hamoma!
10 Amo gasi da na lalelegemu logo doasiba:le,
amo gasiga gagabusu aligima:ne sia:ma.
Bai amo gasi da nama bidi hamosu amola se nabasu fawane iasi.
11 Na da na:me hina: hagomoa ganodini bogomu da defea galu.
O lalelegesula amogalawane bogomu da defea galu.
12 Na:me da abuliba:le ea masele da:iya na febela:?
Abuliba:le nama dodo iasula:?
13 Na amogala bogosa ganiaba, na da wali hele esala:loba!
14 Na da hina bagade amola ouligisu dunu
amo da musa: hina bagade diasu buga:le gagui,
amo defele golai diala:loba.
15 Na da hina bagade manolali amo da ilia diasu silifa amola gouli amoga
nabalesi,
amo defele golai diala:loba.
16 O na da daba:me asi mano agoai golai diala:loba.
17 Bogoi uli dogoi ganodini, wadela:i hamosu dunu da wadela:le hame
hamosa.
Amola hawa: hamonana helei dunu ilia da hawa: hamosu fisili,
helefisa.
18 Bogoi uli dogoi ganodini sali dunu ili amolawane da olofosu ba:sa.
Amogawi ouligisu dunu da ilima hame halagala:sa.
19 Amogawi, dunu huluane bogogia:i dialebe ba:sa.

---

* **3:1:** Yelemaia 20:14-18

Mimogo dunu amola asaboi dunu huluanedafa da bogoi uli dogoiga doaga:le, dialebe. Udigili hawa: hamosu dunu da ilia udigili hawa: hamosu amoga fisiagai agoane ba:sa.

20 Dia da abuliba:le, dunu se bagade nabawane esaloma:ne,
ilia logo doasisala:?
Abuliba:le, da:i dioi bagade dunuma hadigi iaha?

21 †Ilia da bogoma:ne ouligisa, be bogosu da ilima hame doaga:sa.
Ilia da osobo bagade noga:idafa liligi hame hanai,
bogoi uli dogoi fawane hanai gala.

22 Ilia da bogole, uli dogoiba:le fawane hahawane ba:sa.

23 Gode da ilima fa:no misunu hou wamolegesa.
Amola ili mae hobeama:ne, E da ili sisiga:sa.

24 Na da ha:i mae nawane, unuma:ne fawane dinana.
Na da gogonomonanusu da yolemu hamedei gala.

25 Liligi huluane amoga na beda:be da dafawane hamosa.

26 Na olofosu amola helefisu hamedafa dawa:,
amola nama bidi hamosu da yolemu hame ba:sa.”

Sia:dasu Age
(Yoube 4:1—14:22)

4

1 Ilaifa:se da amane sia:i,

2 “Yoube! Na da dima sia:sea, di da ougima:bela:?
Na bu ouiya:mu hamedei ba:sa!

3 Di da dunu bagohame ilima olelesu.
Di da dunu bagohame, ili gasa lama:ne fidisu.

4 Dunu afae da helebeba:le goaiyane didigabone dafaloba,
dia sia:beba:le, e da dogo denesini, aligi.

5 Be wali bidi hamosu da dima doaga:i,
amola di da amoga gasa fili mae aligili sidadabonei agoai ba:sa.

6 Di da Godema nodone sia:sa hawa: hamosu,
amola dia esalusu amo ganodini dima sia:i afae hame fada:su, amaiba:le di da dia dafawane hamoma:beyale dawa:su amoga ga:nasili aligimu da defea.

7 Waha bu sinidigili, musa: hamosu dawa:ma!
Nowa da moloidafa hou hamoi, be e da baligiliwane se nabasu ba:bela:? Agoaiwane hame ba:su.

8 Na da ba:loba, dunu ilia wadela:i hou fawane hawa: agoane bugimusa: dawa:lala.
Be waha ilia da wadela:i hou bugi gamisu agoane gugunufinisisu hou ba:sa.

9 Gode da amo wadela:i hamosu dunuma ougi bagadeba:le,
E da mulu bagade defele ili wadela:lesisa.

10 Wadela:i hou hamosu dunu ilia da laione wa:me agoane husa amola hagega:sa.
Be Gode da ili ouiya:lesisa amola ilia bese gugulisisa.

11 Ilia da laione wa:me amo da ohe fane manu hamedei ba:sa,
amola ha:i manu hame galea, bogobe, amo defele bogogia:sa.
Ilia da bogosea, ilia mano huluane da afagogosa.

† **3:21:** Wamolegei Sia: Olelesu 9:6

12 Eso afaega, sia: nama misi da ouiya:lewane nama mabeba:le,
na da fada:ne hame nabi.
13 Amo sia: da golaiya wadela:i liligi agoai ba:beba:le
amoga na da fofogadigili nedigi.
14 Na da fofogadigili, beda:ga, na da:i huluane yagugui.
15 Fo hisi da na odagia fogala:le,
na da beda:ga, na dialuma hinabo afafai.
16 Na da liligi afae lelebe ba:i, be na da sosodolaligi,
be amo liligi na fada:ne hame dawa:i galu.
Eno liligi da ouiya:le dialebe ba:i. Amalalu, na da amane sia:be nabi,
17 "Dunu afae da Gode Ea ba:ma:ne moloidafa esalabala?
Dunu afae da Osobo Bagade Hahamosu Ea ba:ma:ne ledo hamedei esalabala?
18 Gode da Hebene ganodini hawa: hamosu dunu,
ilia da Ea liligi noga:le ouligima:ne hame ilegesa.
E da Ea a:igele dunu amolawane ilima giadofasu hou ba:sa.
19 Amaiba:le, dia dawa:loba Gode da osoboga hamoi dunu amo Ea liligi noga:le ouligima:ne ilegema:bela:? Hame mabu! Bai osobo bagade dunu da guluga hamoiba:le, aowaba defele hedolo gagoudai dagoi ba:sa.
20 Amabela:? Ninia da hahabe esalebe ba:sa, be mae daeyagili, bogoi dagoi ba:mu.
21 Ninia gagui huluane da bu sasamogene dagoi ba:mu. Ninia asigi dawa:su hame fada:iyawane bogosa."

5

1 Ilaifa:se da eno amane sia:i,
"Yoube! Di wele sia:ma! Eno da dima adole ima:bela:?
A:igele dunu da di fidima:bela:?
2 Di da bogosa:besa:le, da:i dione Godema ougi hou yolesima!
Amo hou da gagaoui agoane.
3 Na da gagaoui dunu ba:i. Ilia da hahawane amola gaga:i dagoi agoane ba:i.
Be na da hedolowane ilia sosogo ilima gagabusu aligima:ne sia:i.
4 Ilia mano da gaga:su hamedafa ba:mu.
Ilia fofada:musa: ahoasea, dunu afae da ili fidimu hame ba:sa.
5 Ha:aligi dunu ilia da gagaoui dunu ilia dadami naha.
Ilia gagoma aya: gaga:nomei ganodini sagai amo naha.
Lafi hafoga:i dunu da gagaoui dunu ea bagade gagui amoma mudasa.
6 Wadela:i hou da osobo ganodini hame heda:sa.
Bidi hamosu da osobogadili hame heda:sa.
7 Hame mabu! Lalu geso da dafawane laluga heda:sa!
Amo defele, ninia hamobeba:le bidi hamosu ninima doaga:sa.
8 Be dia bidi hamosu da nama doaga:i ganiaba,
na da Godema sinidigili, E da na gaga:ma:ne, Ema fofada:la:loba!
9 Ninia da Ea gasa bagade hamobe hamedafa dawa:sa.
Amola E da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hou mae dagole hamonana.
10 E da osobo bagadega gibu ia, amola moifufu nasegagima:ne gibu hano iaha.
11 Dafawane! Gode da fonoboi dunu ili gaguia gadosa.

E da dinanebe dunuma hahawane hou iaha.
12-13 E da hohonosu dunu ilia ilegei hedofasa.
E da bagade dawa:su dunu ilia ilegei amo ganodini ili sanisa.
Amaiba:le, ilia hamobe huluanedafa da hame didisa.
14 Ilia da esomogoa amolawane dadoula ahoa.
15 Be Gode da hame gagui dunu mae bogoma:ne gaga:sa.
Amola eno dunu ili mae banenesima:ne gaga:sa.
16 E da hame gagui dunu ilima dafawane hamoma:beyale
dawa:su iaha amola wadela:le hamosu dunu ouiya:ma:ne, ilia lafi ga:sisa.
17 Nowa dunu amoma Gode da gagabole sia:sea, e da hahawane bagade.
Gode da dima gagabole sia:sea, mae hihima!
18 Gode da dunu ea da:i hodo fai oda hida:sea, E da amo ga:le la:gisa.
Di da Gode Ea loboga fabeba:le, se naba.
Be E da Ea loboga di uhinisisa.
19 E da di se mae nabima:ne, eso huluane gaga:lala.
20 Ha: bagade doaga:sea, E da di mae bogoma:ne ouligimu.
Gegesu doaga:sea, E da di mae bogoma:ne gaga:mu.
21 Dunu eno da dia hou wadela:ma:ne baligidu sia:sea,
Gode da di gaga:mu. Gugunufinisisu hou da doaga:sea, E da di fidimu.
22 Luduli mimisa:i da dima doaga:sea, di da dodona:gini oumu.
Di da gasonasu sigua oheba:le hame beda:mu.
23 Osobo amo di da gidinasea, gele da dialebe hame ba:mu.
Nimi bagade sigua ohe da dima hamedafa doagala:mu.
24 Amasea, di da olofole dia abula diasu ganodini esalumu.
Di da dia sibi wa:i abodele ba:sea, ili huluane hahawane esalebe ba:mu.
25 Dia mano lalelegemu idi, da gisi lubi ilia idi defele ba:mu.
26 Widi da heda:le, yole, gamisu esoga doaga:sa.
Amo defele, di da asigilale, gagoaloidafa ba:mu.
27 Yoube! Ninia da ode bagohame idili dadawa:beba:le,
amo hou huluane dawa:. Ninia sia: da dafawane.
Amaiba:le, di lalegaguma!”

6

1 Yoube da bu adole i,
2-3 “Na bidi hamosu da:i dioi da dioi defesu amoga defesa ganiaba,
ilia defei da hano wayabo ganodini sa:i amo defei baligi ba:la:loba.
Amaiba:le, na da udigili sia: dasea, mae fofogadigima.
4 Gode Bagadedafa E da dadi bagohame amoga na gala:i.
Dadi medosu hano da na maga:me ganodini haina daha.
Gode da na beda:ma:ne, se iasu bagade nama iaha.
5 Dougi da gisi nasea, hahawane esalebe ba:sa.
Bulamagau da gisi giliga:la:i nasea, ouiya:le esalebe ba:sa.
6 Be dunu da ha:i manu deme hame gala, amo manu gogolesa.
Amola sio oso da:iya da hame hedasa.
7 Na da agoai ha:i manu hame hedai agoai ba:sa.
Na da ha:i manu huluane nasea, olosa.
8 Gode da abuliba:le na adole ba:su liligi hame iabela:?
E da abuliba:le na sia:ne gadosu hame adole iabela:?
9 E da na medole legemu da defea gala.

10 Na da se bagade naba.
Be E da na medole legemu na da dawa:i ganiaba,
na da hahawaneba:le, soagalagadola:loba.
Na dawa:, Gode da hadigidafa.
Na da Ea hamoma:ne sia:i hamedafa hihi galu.
11 Na da bu esalumu, gasa hame galebe.
Na da dafawane hamoma:beyale huluane fisi dagoiba:le,
abuli bu esaloma:bela:?
12 Na da gelega hamobela:? Na da:i hodo da balasega hamobela:?
13 Na da nisu gaga:mu da gasa hamedafa gala. Na da fidisu dunu hamedafa gala.
14 Na da Gode Ea hou yolesi o hame yolesi, mae dawa:ma!
Be amo bidi hamosu da nama doaga:beba:le, na na:iyado dunu da na hame yolesimu da defea galu.
15 Be dilia! Na na:iyado dunu! Gibu da hame dasea, hano da hafoga:i ba:sa.
Amo defele, dilia da na ogogole fawane fidisa.
16 Anegagi oubiga, hano da anegagi ofo amola muge amoga ga:i dagoi ba:sa.
17 Be gia:i oubiga, amo liligi da hedolowane alalolesisa.
Amasea, hano logo da hafoga:i dagoi ba:sa.
18 Sofe ahoasu dunu da hano hogobeba:le, fisi dagoi ba:sa.
Ilia hafoga:i sogega doula ahoabeba:le, hedolo bogogia:sa.
19 - 20 Siba amola Dima dunu fi sofe ahoasu dunu ilia da hano hogolala,
be hafoga:i hano logo fawane ba:beba:le,
ilia dafawaneyale hamoma:beyale dawa:i da udigili fisi dagoi ba:sa.
21 Na da dili ba:sea, dilia da amo hafoga:i hano logo defele ba:sa.
Dilia da nama misi hou ba:sea, beda:iba:le fofogadigili bagidu gagasi ahoa.
22 Na da dilima hahawane dogolegele iasu adole ba:bela:?
Na da dilima dilia na fidima:ne, eno dunuma hano suligili adole ba:bela:?
23 Na da dilima na ha lai dunu na mae hasalima:ne
gaga:musa: adole ba:bela:? Hame mabu!
24 Defea! Nama olelema! Na giadofai amo nama adoma!
Na da ouiya:le, dilia sia: noga:le nabimu.
25 Dunu da moloidafa sia: nabasea, dafawaneyale dawa:mu.
Be dilia da udigili gagaoui sia: fawane sia:sa.
26 Dilia da na sia: da udigili fo agoane dawa:sa.
Amaiba:le, dilia da abuliba:le na heawini da:i dioi sia: amoma adole iabela:?
27 Dilia hou da agoane gala.
Dilia da udigili hawa: hamosu guluba: mano lama:ne, ululuasa.
Dilia da na:iyadodafa ilia liligi wamolabeba:le,
bagade gagui dunu agoai ba:sa.
28 Na odagi ba:ma! Na da hame ogogomu!
29 Dilia sia: da gui dagoma! Moloihame hou yolesima!
Nama se ima:ne mae fofada:ma! Na hou da moloidafa!
30 Be dilia da na da ogogosu dunuyale dawa:be.
Dilia da na da wadela:i hou amola moloidafa hou
amo da hisu hame dawa:yale dawa:sala:?

7

1 Osobo bagade dunu ea esalusu da sesesu dadi gagui dunu ea hawa: hamosu defele
amola udigili gasa bagade hawa: hamosu agoane.
2 Ea esalusu da udigili hawa: hamosu dunu amo da anegagima:ne,
ifa ougiha esalumusa: hanai gala.
Ea esalusu da hamosu dunu amo da ea bidi lama:ne,
hanaiwane ouesalebe ba:sa.
3 Oubi uduli, eno uduli, na da udigili se nabawane esala.
Na bu esaloma:ne da bai hame gala.
Gasili asili bu eno gasili, na da da:i dioi fawane ba:sa.
4 Na da golai be sidagane esala.
Gasi huluane na da sidagane gilala, soge hedolo hadigima:ne dawa:lala.
5 Na da:i da fioso amoga nabai.
Na da:i da aiya heheya: amoga dedeboi dagoi.
Na aiya amoga guhi da daha.
6 Na da hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu hamedene,
eso da hedolowane hehenasa.
7 Gode! Mae gogolema! Na esalusu da mifo lai afadafa fawane agoai gala.
Na hahawane hou da fisi dagoi.
8 Dia da wahadafa na ba:sa.
Be hobea bu hamedafa ba:mu.
Dia na hogosea, na da asi dagoi ba:mu.
9 - 10 Mu mobi da ba:lalu, hedolowane gilasi dagoi ba:sa.
Amo defele, ninia osobo bagade dunu da bogosea, hame buhagisa.
Nini dawa:su dunu, ilia da nini hedolo gogolesa.
11 Hame mabu! Na da hamedafa ouiya:mu!
Na da ougi amola gia:i bagade gala. Na da sia:mu!
12 Gode! Dia da abuliba:le na sosodo aligisala:?
Na da wayabo bagade wadela:i ohe bagade, Dia da dawa:sala:?
13 Na da helefimusa: diala be golamu hamedei.
Na da na se nabasu fisima:ne, logo hogosa.
14 Be Dia da na beda:ma:ne simasia olelesa.
Dia da na esala ba:la:lusu amola wadela:i simasia ba:su nama iasisa.
15 Amaiba:le, na da na da:i ganodini bu esalumu higasa.
Dunu eno da na galogoa gaguli, na fane legemu da defea gala.
16 Na da yolesimu galebe.
Na da esalumu higasa.
Dia na yolesima! Na esalusu da bai hamedafa gala.
17 *Dia abuliba:le osobo bagade dunu da mimogoayale dawa:sala:?
Dia abuliba:le ilia hamobe sosodolalala:?
18 Dia da hahabe huluane ili abodelala.
Dia da mae fisili ilima adoba:lala.
19 Na defo hano ni da:gima:ne,
Di da nama sosodobe fonobahadi yolesimu da defea gala.
20 Di da nama se iasu diasu ouligisu dunu agoai gala.
Na wadela:i hou da Dima se iahabela:?
Dia da abuliba:le, dimaga:su adoba:ma:ne, nama dadiga dimaga:sala:?
Na da Dima dioi bagade gaguli ahoabe liligila:?

* **7:17:** Gesami Hea:su 8:4; 144:3

21 Dia da na wadela:i hou hamedafa gogolema:ne olofoma:bela:?
Dia da na wadela:i hamobe amo gogolema:ne olofomu hamedei ba:sala:?
Na da hedolowane bogole, uli dogoi ganodini sali ba:mu.
Amola, Dia na hogole ba:sea, na da asi dagoi ba:mu.”

8

1 Bilida:de da amane sia:i,
2 “Dia sia: da udigili fo agoane ahoa.
Amo sia: da dagobela:?
3 Gode da moloidafa hou hamedafa giadofasa.
E da eso huluane moloidafa hou fawane hamosa.
4 Amabela:? Dia mano ilia Godema wadela:le hamobeba:le,
E da ilia hamobe defele se iasu dabe ilima i.
5 Amaiba:le, di sinidigili, Gode Bagadedafa Ema edegema.
6 Dia hou da moloidafa amola ledo hamedei, di da sia:sa.
Amai galea, Gode da di fidima:ne misunu.
Amola E da dia liligi fisi amo huluane dima bu imunu.
7 Dia liligi bagadedafa da fisi dagoi.
Be di da Godema bu sinidigisia, E da dima imunu liligi da dia musa: gagui fisi, amo bagadewane baligimu.
8 Di wahadafa, ninia aowalali ilia bagade asigi dawa:su ba:ma.
Ilia da bagadewane hogolalu, asigi dawa:su noga:i lai dagoi.
9 Bai ninia esalusu da dunumuni, hedolo dagomu.
Ninia da asigi dawa:su hame gala.
Ninia da udigili baba agoane osobo bagadega ahoa.
10 Be ninia siba aowalalia olelesu lamu da defea.
Ilia musa: fada:i sia:su noga:le nabima!
11 Hano da hame galea, saga: da hame heda:sa.
Saga: da heahai soge ganodini fawane ba:sa.
12 Be hano da hafoga:sea, saga: fonobahadi hame damui liligi da hedolowane biosa.
13 Gode Ea hou hame lalegagui dunu da amo saga: agoai gala.
Ilia da Gode Ea hou hedolowane gogoleba:le,
ilia dafawane hamoma:beyale dawa:su da fisi dagoi ba:sa.
14 Ilia da ogome diasu gou momoge afae fawane dafawaneyale dawa:sa.
15 Ilia da gou momoge afae amoba:le heda:sea, dafama:bela:?
Ilia da ogome gou momoge afae galiamo agoai gagusia, noga:le leloma:bela:? Hame mabu!
16 Eso masea, wadela:i gagalobo da osoboga hedolo heda:le,
ifabi huluane wadela:sa. Wadela:le hamosu dunu da amo defele heda:sa.
17 Wadela:i gagalobo difi da igi huluane ha:giwane idinigilisili lala:bolosa.
18 Be dunu da amo gagalobo a:le fasisia,
ilia da musa: amo sogebi dialu, dunu ilia da hamedafa dawa:mu.
19 Dafawane! Wadela:le hamosu dunu da fonobahadi hahawane esalu,
fa:no bu hamedafa ba:mu.
Eno wadela:le hamosu dunu da ilia sogebi lamu.
20 Be Gode da Ea fa:no bobogesu dunu hamedafa yolesimu.
Amola E da wadela:le hamosu dunu hamedafa fidimu.
21 E da logo doasimuba:le, di da bu oumu amola hahawane wele sia:mu.

22 Be Gode da dia ha lai dunuma se dabe imunuba:le, ilia da gogosiamu.
Amola wadela:le hamosu dunu ilia diasu da bu hamedafa ba:mu."

9

1 Yoube da bu adole i,
2 "Ma! Na da amo sia: huluane musa: nabi dagoi.
Be osobo bagade dunu da habodane Godema moloma:ne fofada:ma:bela:?
3 Osobo bagade dunu da Godema fofada:mu hamedei galebe.
E da osia:i (1,000 agoane) adole ba:sea,
nowa da Ema bu adole imunu dawa:ma:bela:?
4 Gode da asigi dawa:su bagadedafa gala amola gasa bagade gala.
Osobo bagade dunu da Ema dabele sia:mu da hamedei.
5 E da mae sisane, goumi gaguli asili eno sogebiga ligisisa.
E da ougiba:le. goumi gugunufinisisa.
6 Gode da bebeda:nima iasili, osobo bagade da yagugusa.
Fedege agoane, E da osobo bagade golasu ifa bai amo yagugusa.
7 E da eso ea mabe hedofamusa: dawa:.
E da gasia gasumuni ilia diga:be hou hedofamusa: dawa:.
8 Gode Hisu da mu hahamoi.
Eno dunu da E hame fidisu.
Gode hisu da hano wayabo bagade ganodini esalebe ohe bagade amo ea baligiga ososa:gisa.
9 Gode da gasumuni huluane muagado bugisisi.
Gasumuni eno ilia dio da Bea Bagade, Olione, Bileidese, amola ga (south) gasumuni huluane.
10 Ea gasa bagade hamobe, ninia da dawa:digimu hame dawa:.
Ea musa: hame ba:su hamobe da hamedafa dagomu.
11 Gode da bobaligila ahoa, be na da E hame ba:sa.
12 E da hi hanaiga liligi laha.
Amola Ea logo enoga hedofamu da hamedei.
Dunu huluane da beda:iba:le,
Ema, "Di adi hamosala:?" amane sia:mu da hamedei ba:sa.
13 Gode Ea ougi hou da eso huluane dialumu.
Hano wayabo bagade ohe (La:iha:be) da Godema gegei.
Godema ha lai dunu da La:iha:be fuligala:i.
Be Gode da ili huluane hasalasi.
14 Amaiba:le, na da habodane Godema bu fofada:ma:bela:?
15 Na da wadela:i hou hamedafa hamoi.
Be Gode da na fofada:su dunu.
Amaiba:le, na da logo hame gala.
E da nama asigima:ne fawane, na da Ema edegemu.
16 Be E da na Ema sia:mu logo doasisia, E da na sia: nabima:bela:?
17 E da udigili na se nabima:ne, isu gibula bobodobe, na fama:ne, iasisa.
18 Ea hamobeba:le, na da mifo lamu gogolei.
Ea hamobeba:le, na esalusu da da:i dioi amoga nabai gala.
19 Na da Ema sesele hamoma:bela:?
Osobo bagade dunu da Godema sesemu hamedei.
Na da E fofada:su diasuga oule masa:bela:?
Be nowa da E amoga masa:ne sesema:bela:?
20 Na da wadela:i hou hamedafa hamoi, amola dafawaneyale dawa:su hou hame fisi.

Be na sia: da wadela:i hamosu dunu ea sia: agoai gala.
Na sia:be huluane da nama se dabe imunu fofada:su liligi agoai ba:sa.
21 - 22 Na da wadela:i hou hame hamoi.
Be na da da:i dioiba:le, bu hame dawa:digisa.
Na da bu esalumu higa:i gala.
Liligi huluane da hamedei.
Gode da wadela:i dunu amola moloidafa dunu, amo defele, gugunufinisimu.
23 Moloidafa dunu da hedolo bogosea, Gode da nodosa.
24 Gode da osobo bagade amo wadela:i hou hamosu dunu ilima i dagoi.
E da moloidafa fofada:su dunu huluane ilia si wadela:lesi dagoi.
Gode da amo hame hamoi ganiaba, nowa da hamobela:?
25 Na esalebe eso da hehenasa. Amo eso huluane da wadela:i gala.
26 Na esalusu da dusagai ea hehenasu agoai gala.
Na esalusu da buhiba ea ohe fonobahadi famusa:, adogomusa: hagili dabe agoane daha.
27 - 28 Na da se nabasu gogolema:ne, onigisia, na da bu se naba.
Gode da na da wadela:le hamosu dunu dawa:sa.
29 Amaiba:le, Gode da nama fofada:nanu, na da wadela:i dunu sia:beba:le, na da abuliba:le Ema dawa:ma:bela:?
30 Safoga da na wadela:i hou dodofemu hamedei galebe.
31 Gode da na amola ledo bagade gilisili uli dogoiga ha:digi dagoi.
Fedege agoane, na abula da na da:i hodo ba:sea, gogosiasa.
32 Gode da osobo bagade dunu ganiaba, na da Ema adole ia:noba.
Ania da sia:ga gegei hahamoma:ne, fofada:su diasuga ahoa:noba.
33 Be ania dogoa aligili, gaga:su dunu da hame gala.
Gode amola na, anima fofada:su dunu da hamedafa.
34 Gode! Nama se iabe yolesima!
Na bu beda:ma:ne, maedafa hamoma!
35 Na da Dima hame beda:i! Na da sia:mu!
Bai na da na asigi dawa:su dawa:!

10

1 Na da esalumu hihi gala.
Na egasu sia: nabima!
2 Gode! Na bogoma:ne, mae fofada:ma!
Nama adoma! Na da adi hamoiga fofada:bela:?
3 Di da nama mae asigiliwane se ianumu da defeala:? Di da na hamoi dagoi.
Amaiba:le, Dia wali na higamu da defeala:?.
Amola Di da wadela:le hamosu dunu ilia wadela:i ilegesu hahawane ba:mu
da defeala:?.
4 Di da nini osobo bagade dunu ninia hou defele, liligi ba:sala:?
5 Dia esalebe ode da ninia esalebe ode defele dunumunihadi ganabela:? Hame mabu!
6 Amaiba:le, Dia da abuliba:le na wadela:i hou huluane hogosala:?
Amola na giadofai huluane benea ahoasu defele ba:sala:?
7 Di dawa:! Na da wadela:le hame hamoi.
Amola Di da nama doagala:sea, enoga na gaga:mu da hamedei.
8 Di da Dia loboga na da:i hamoi dagoi.

Be wali Di da Dia loboga, na gugunufinisisa.
9 Di da na osoboga hamoi dagoi, amo mae gogolema!
Be wali Di da na goudane, bu gulu hamoma:bela:?
10 Di da na ada na hamoma:ne, ema gasa i.
Dia na ame ea hagomo ganodini, na hamoi dagoi.
11 Di da na da:i hodo amola gasa amola momoge hamoi.
Di da na gasa amo huga amola gadofoga dedebolesi.
12 Di da nama esalusu amola asigi hou i dagoi.
Di da na noga:le ouligibiba:le, na da esalebe goea.
13 Be na da wali dawa:.
Amo musa: esoga, Di da wamowane na wadela:musa: ilegelalu.
14 Di da na wadela:le hamosa:besa:le, eso huluane na hou ha:giwane sosodosu.
Amola na da wadela:le hamoi ganiaba, Di da amo hou hame gogolema:ne olofomu dawa:la:loba.
15 Na da fonobahadi fawane wadela:le hamosea, na da Dia se dabe iasu ba:sa.
Be na da moloidafa hamosea, Dia hahawane iasu hame ba:sa.
Na da da:i dioi bagade amola bagadewane gogosiasa.
16 Na da noga:le didili hamosea,
dunu da laione wa:me fane legemusa: benea ahoabe amo defele,
Di da na sebobogesa. Di da na se nabima:ne,
musa: hame ba:su gasa bagade hou amolawane hamosa.
17 Di da eso huluane na dafama:ne, ba:su dunu ilegesa.
Dia ougi hou da nama doagaga:sa heda:sa.
Di da eso huluane nama gaheabolo doagala:musa: ilegesa.
18 Gode! Dia da abuliba:le na lalelegema:ne hamobela:?
Na dunu enoga mae ba:le bogomu da defea galu.
19 Na da hamedafa lalelegemu da defea galu.
Be amai hame galea, na da lalelegeloba, hedolo bogomu da defea galu.
20 Na esalusu da gadenene agoane dagobela:?
Na yolesima! Na da fonobahadi fawane bu esalumu.
Amaiba:le, amo eso bagahamega hahawane esalumusa:, Dia logo doasima!
21 Na da gadenenewane ahoabe goea.
Na da bu hame misunu.
Na da gasi galebe sogega masunu.
22 Amo soge da gasi bagade.
Amo ganodini baba bagohame gala.
Amo soge da ededenasu soge.
Amola amoga hadigi da gasi agoane ba:sa.”

11

1 Soufa da amane sia:i,
2 “Nowa da amo gagaoui sia: amoma adole ima:bela:?
Di da sia: bagade sia:beba:le, bu moloidafa hamobela:? Hame mabu!
3 Yoube! Di adi dawa:bela:?
Di da ninia dima adole imunu da hamedei amo dawa:sala:?
Di da habosesele sia:beba:le, ninia da sia: hamedei agoane ba:mu, di da dawa:sala:?
4 Dia sia: da dafawane, di da sia:sa.
Di da Gode Ea ba:ma:ne moloi fawane, di da sia:sa.

5 Na hanai da Gode Hisu da dima adole imunu da defea.
6 E da dima adole iabe ganiaba,
E da dima Ea asigi dawa:su houdafa da osobo bagade dunu
ilia asigi dawa:su bagadewane baligisa, amo adole ia:noba.
Gode da dia hamobe defele, se hame iaha.
7 Di da Gode Ea bagadedafa hou
amola gasa bagade hou huluane dawa:mu da hamedei.
8 Di da mu digili ba:mu gogolesa.
Be Gode da mu amola liligi huluane baligisa.
Gode da bogoi dunu ilia soge dawa:be.
Be di da amo hame dawa:.
9 Gode Ea bagadedafa hou da osobo bagade
amola hano wayabo bagade elea ba:de baligisa.
10 Gode da di afugili gagulaligisia, amola fofada:musa: di oule ahoasea,
nowa da Ea logo hedofama:bela:?
11 Gode da hamedei dunu huluane dawa:.
E da ilia wadela:i hou huluane ba:lala.
12 Sigua dougi da fofoi dougi defele lalelegesea,
amo esoga gagaoui dunu da muni bagade dawa:su dunu defele ba:mu.
13 Yoube! Dia hou moloma!
Godema sinidigima!
14 Dia wadela:i hou yolesima!
15 Amasea, di mae beda:iwane, osobo bagadega bu hahawane esaloma!
16 Amasea, di da dia bidi hamosu amo bu hame dawa:mu.
Hano leda:sea, fonobahadi dialu, bu hasa.
Amo defele, dia bidi hamosu wali diala, da hobea bu hame ba:mu.
17 Dia esalusu da eso dogoa digagala:be defele ba:mu.
Amola dia se nabasu eso da hehebolo mabe defele ba:mu.
18 Di da gaga:iwane amola dafawane hamoma:beyale dawa:iwane esalumu.
Gode da di gaga:le, dima helefisu imunu.
19 Di da dia ha lai dunuma hame beda:mu.
Dunu bagohame da dia ili fidima:ne adole ba:mu.
20 Be wadela:le hamosu dunu da ba:le gagale, da:i dioi fawane ba:mu.
Ilia da hobeamu logo hame ba:mu.
Ilia hanai da ilia hedolowane bogoma:ne fawane dawa:sa.”

12

1 Yoube da amane sia:i,
2 “Dafawane! Dilia da dunu huluane ilia lafi agoai gala!
Dilia da bogosea, asigi dawa:su noga:idafa amolawane da bogoi dialebe ba:mu!
3 Be na asigi dawa:su da dilia asigi dawa:su defele gala.
Dilia hou da na hou hame baligisa.
Dilia waha sia:be amo dunu huluane ilia dawa:.
4 Be wali na na:iyadodafa amolawane ilia naba:le habosesele oufesega:sa.
Be na hou da moloidafa amola na da wadela:le hamosu hame dawa:.
Be musa:, Gode da na sia:ne gadosu nabane, adole iasu.
5 Dilia da bidi hamosu hame dawa:.
Be dilia da nama habosesele oufesega:sa.
Dilia da dunu amo da dafamu gadenei, amo fasa.
6 Wamolasu dunu amola Gode Ea hou hame lalegagui dunu

ilia ‘gode’ da ilila: gasa fawane.
Be ilia da osobo bagadega olofoiwane esala.
7 Be sio fi amola ohe fi da dilima olelemusa: dawa:.
8 Dilia osobo bagadega amola hano wayabo bagadega esalebe liligi,
amo ilia da dilima olelema:ne, adole ba:mu da defea.
9 Ilia huluane da Hina Gode da ili hamoi, amo dawa:.
10 Gode Hi fawane da Ea hamoi liligi huluane, ilia esalusu ouligisa.
Dunu huluane ilia esalusu da Ea gasaha diala.
11 Be dilia! Dilia gona:su da ha:i manu ea hedai hahawane naba.
Amo defele, dilia ge da udigili sia:dabe hahawane naba.
12 - 13 Da:i hamoi dunu ilia da asigi dawa:su bagade gala.
Be Gode da asigi dawa:su bagadedafa amola gasa bagade gala.
E da Ea hawa: hamomu defele, gasa bagadedafa gala.
14 Gode da dunu ilia gagui liligi mugulusia, nowa da bu gaguma:bela:?
Gode da dunu amo se iasu diasu ganodini sanasisia, nowa da amo se iasu diasu logo doasima:bela:?
15 Gode da gibu dabe logo ga:sisia, ha: bagade ba:sa.
E da gibu bagade iasisia, hano da bagadewane heda:le, osobo dedebosa.
16 Gode da gasa bagade amola E da Ea ha lai dunu eso huluane hasala.
Ogogosu dunu amola dunu ilima ilia ogogoi,
ilia gilisili Gode Ea gasaha esalebe.
17 Gode da ouligisu dunu ilia asigi dawa:su samogesa.
E da bagade dawa:su ouligisu dunu ilia hou afadenene, amasea ilia da gagaoui dunu agoai hamosa.
18 E da hina bagade dunu ilia ouligibi fadegale, ili se iasu diasu ganodini sala.
19 E da gobele salasu dunu amola gasa bagade dunu, ilia hou fonobosa.
20 Osobo bagade dunu da eno dunu ilia hou dafawaneyale dawa:be.
Be Gode da amo dunu ouiya:ma:ne, ilia lafi ga:sisa.
E da da:i hamoi dunu ilia bagade dawa:su hou samogesa.
21 E da gasa bagade ouligisu dunu gogosiama:ne hamosa,
amola ilia gasa bagade hou hedofasa.
22 E da gasi bagade sogebi amoga hadigi iasisa.
23 E da fifi asi gala amo gasa bagade heda:ma:ne hamosa.
Amalalu, E da amo fifi asi gala hasalasili, ili gugunufinisisa.
24 - 25 E da ilia ouligisu dunu gagaoui dunu agoane hamosa.
Amasea, ilia da udigili doulasili, gasi ganodini adini ba:i dunu defele feloasa.

13

1-2 Dilia sia:be huluane, na da musa: nabi dagoi.
Na da amo huluane dawa:!
Dilia dawa:i liligi da na dawa:su hame baligisa.
Na da dili defele esala.
3 Be na da dilima sia:ga gegesu hame gala.
Na da Godema fawane sia:ga gegesu gala.
4 Dilia da hou hamedafa dawa:.
Amaiba:le, eno dunu da dilia hame dawa:su hou ba:sa:besa:le,
dilia udigili ogogosu sia:daha.

Dilia da manoma legesu hina dunu amo da oloi uhinisisu hou hame dawa:, agoai ba:sa.
5 Dilia ouiya:ma! Amasea, dunu eno da dilia da bagade dawa:su dunu dawa:mu!
6 Nabima! Bai na da na hou noga:le dodofele imunusa: momagele esala.
7 Dilia abuliba:le ogogosala:?
Dilia ogogosu da Gode fidima:beyale, dilia dawa:sala:?
8 Dilia da Gode gaga:musa: dawa:sala:?
Dilia da fofada:su diasuga, Gode gaga:ma:ne fofada:ma:bela:?
9 Gode da dili ha:giwane sosodosea,
E da dilia hou amo ganodini noga:i liligi ba:ma:bela:? Hame mabu!
Dilia da eno dunuma bagade ogogosa.
Be dilia Godema agoane ogogomu da hamedei.
10 Dilia moloi hame hou da wamolegei dagoi.
Be Gode da dilia wamolegei hou ba:mu.
Amola E da dilima gagabole sia:mu.
11 Dilia da Ea gasa bagade hou ba:sea, beda:gia:mu.
12 Dilia malasu sia: da hamedei, nasubu agoane gala.
Dilia sia:ga gegei da gasa hame laga osobo agoai.
13 Ouiya:ma! Na sia:ma:ne, logo doasima!
Na sia:be ea dabe ninia hobea ba:mu.
14 Na da sia:sea, bogosu dabe ba:ma:bela:?
Be na da bogomusa: momagele esala.
15 Na da hobea misunu hou dafawane hamoma:beyale dawa:su huluane da fisi dagoi.
Amaiba:le, Gode da na fane legesea, na da hame dawa:mu.
16 Amabela:? Na da hame beda:iba:le, na da Godema moloiwane sia:sea,
E da nama asigima:bela:?
Bai wadela:le hamosu dunu da beda:iba:le, ilia da Gode Ea odagia moloiwane sia:mu gogolesa.
17 Defea! Na da na hou olelesea, dili nabima!
18 Na da wali na hou noga:le dodofele imunusa: momagele esala.
Bai na hou da moloidafa, na dawa:.
19 Gode! Di da nama diwaneya udidimusa: mahabela:?
Amai galea, na da ouiya:le bogomusa: momagele ouesala.
20 Be na da Dima adole ba:su aduna gala.
Di da na adole ba:su amoma defele adole iasea, na da Dima hame wamoaligimu.
21 Adole ba:su afae da, ‘Nama se iabe amo yolesima!’
Eno da ‘Dia na beda:ma:ne mae banenesima!’
22 Gode! Di hidadea sia:ma!
Amasea, na da Dima dabe adole imunu.
O hidadea, na Dima sia:ma:ne logo doasima!
Amasea, Di nama dabe adole ima.
23 Na da adi hou giadofabela:?
Na da adi wadela:i hou hamobeba:le, Dima fofada:ma:bela:?
24 Dia abuliba:le naba:le hobeabela:?
Dia abuliba:le, na Dia ha lai dunu defele ba:sala:?
25 Di da na beda:ma:ne hamosala:?
Na da hamedei liligi, lubi agoai gala.
Di da fedege agoane gisi bioi amoma doagala:sa.
26 Di da nama mi hananewane fofada:nana.

Na goi fonoboga wadela:le hamoi liligi, amoba:le Di da nama fofada:sa.
27 *Di da na emo sia:inega la:gilisili, na osa:le gaga ahoabe Di noga:le sosodosa.
Na emobu amolawane, Di da noga:le abodele ba:sa.
28 Amaiba:le, na da dasai ifa defele, fofonobone dasale daha.
Amola abula aowabaga mai defele, nuini daha.

14

1 Nini huluane da gasa hamedei amola hahani agoane lalelegei.
Ninia esalusu da dunumuni amola amo ganodini bidi hamosu da defele hamosa.
2 Nini da sogea heda:be defele hedolo heda:le, bu hedolo duginidaha,
amola nini da baba gala:be defele fonobahadi ba:lu, bu hedolo geasa.
3 Gode! Na da hamedeiba:le, Dia na ba:ma:bela:?
Di da nama adoba:ma:ne fofada:ma:bela:?
4 Ninia osobo bagade dunu da ledo bagade gala.
Fofoloi liligi da ninima gadili masunu hamedei.
5 Gode! Di da ninia esalumu ode amola oubi amo ninia hame lalelegei esoga ilegesa.
Di da amo ilegeiba:le, bu afadenemu da hamedeidafa.
6 Ninima sosodobe yolesima!
Nini yolesima! Ninia da se nabawane esala.
Be ninia da fonobahadi hahawane esaloma:ne, Di nini yolesima!
7 Ifa daou da dafawane hamoma:beyale dawa:su gala.
E da abi dagoi be e da bu gahegini lula dada:sa.
8 Osobo hagudu, ifa ea daou amola difi da nuisa.
9 Be hano da dialebeba:le bu gahegini ulu heda:sa.
10 Be dunu da bogosea, e da fisi dagoi ba:sa.
E da bogosea, habidili ba:ma:bela:?
11 Amo da hano dalu yolebe, amola hano wayabo habe, amo defele,
12 dunu da bogosea, hamedafa wa:legadosa.
Mu da mae mugululi dialeawane, ilia da hamedafa wa:legadomu amola ilia golai da hame nedigimu.
13 Di da na bogoi dunu ilia sogebi amoga wamolegemu, na da hanai gala.
Na da wamolegei dialea, Dia ougi da gumisia fawane, Dia na bu dawa:ma:ne eso ilegema.
14 Dunu afae da bogosea, e da bu uhini misa:bela:? Hame mabu!
Be na da amo bidi hamosu dagoma:ne, amola hahawane eso bu misa:ne, na da ouesalumu.
15 Amasea, Di da nama wele sia:sea, na da dabe adole imunu.
Amola Di da na (Dia hamoi liligi) hahawane ba:mu.
16 Amasea, Di da na osa:le gaga ahoabe huluane ba:mu.
Be Di da na wadela:le hamobe hame abodelalumu.
17 Di da na wadela:i hou huluanedafa gogolema:ne olofomu.
18 Eso da misunu amoga goumi da mugululi sa:imu,
amola gasa bagade gafulu da agele sa:imu.
19 Hano da magufu dogosa, amola gibu bagade da osobo dogone fasisa.
Amo defele, Di da ninia dafawane esaloma:beyale dawa:su gugunufinisisa.

* **13:27:** Yoube 33:11

20 Di da Dia gasaga osobo bagade dunu banenesili, e bu hamedafa misa:ne,
sefasisa.
E da bogobeba:le, odagi momogosa.
21 Eno dunu da ea manoma nodosa. Be e da amo hou hame dawa:sa.
Amola ea mano da gogosiasu ba:sea, Dia da ema hame adosa.
22 E da ea da:i hodo se fawane naba.
Amola ea asigi dawa:su da:i dioi fawane naba.

Sia:dasu Ageyadu

15

1 Ilaifa:se da amane sia:i,
2 "Yoube! Bai hamedei udigili sia:!
Bai hamedei udigili sia:!
3 Bagade dawa:su dunu da dia sia:be defele hamedafa sia:na:noba!
Amola ea hou gaga:musa:, dia bai hamedei udigili sia:be defele hame
sia:na:noba!
4 Di da dia hanai amoga hamosa ganiaba,
dunu huluane da Godema hame beda:na:noba,
amola Ema hame sia:ne gadola:loba.
5 Dia sia:beba:le, ninia da dia wadela:i hou dawa:be.
Di da bagade dawa:su sia: amoga wamoaligimusa: dawa:sa.
6 Na dima diwaneya udidimu hamedei.
Bai disu sia:beba:le, disu dima diwaneya udidisa.
7 Di da osobo bagadega bisilua manoyale dawa:sala:?
Gode da goumi hahamobe galu, di da esalula:?
8 Amo esoga, di da Gode Ea ilegesu sia: nabibala:?
Osobo bagade dunu ilia asigi dawa:su amo dia fawane dawa:bela:?
9 Dia dawa: liligi huluane, ninia amola dawa:.
10 Ninia dawa:su da gagoaligi dunuma laha.
Amo dia ada mae lalelegele, lalelegei.
11 Gode da dia dogo denesimusa: dawa:sa.
Dia abuliba:le gebewane hihinanabela:?
Ninia da Gode Ea sia: dima asabolewane olelei.
12 Be di da fofogadigili, ninima ougili sosodo aligisa.
13 Di da Godema ougi amola Ema diwaneya udidisa.
14 Osobo bagade dunu afae da fofoloidafa esaloma:bela:?
Dunu afae da Gode Ea ba:ma:ne, moloidafa esaloma:bela:? Hame
mabu!
15 Bai Gode da Ea a:igele dunu ilima amolawane dafawaneyale hame
dawa:sa.
Ilia amolawane da Ea siga ba:ma:ne, fofoloidafa hame gala.
16 Be osobo bagade dunu da hano nabe defele, wadela:i hou naha.
Dafawane! Osobo bagade dunu da wadela:i hou bagade hamosa.
Osobo bagade dunu da wadela:idafa, hamedei.
17 Yoube! Na dawa:ga sia:be goe nabima!
18 Bagade dawa:su dunu da moloi sia: nama olelei.
Ilia aowalali da amo sia: ilima olelei.
Ilia sia: afae ilima hame wamolegei.
19 Ilia soge ganodini, ga fi dunu da hamedafa esalebeba:le,
dunu afae da ili Gode Ea hou fisima:ne oule masunu da hame ba:su.
20 Wadela:le hamosu dunu amo da eno dunu banenesisa,

ea da eso huluane se nabawane esalumu.
21 Fofogadigili beda:ga gusa:be amoga ea gea geheamu.
Amola ea da hahawane gaga:i dawa:sea, wamolasu dunu da e doagala:mu.
22 Ea da gasi ganodini esalu, hobeamu hamedei ba:mu.
Bai e medole legemusa:, gegesu gobihei da momagele diala.
23 Amola ea bogoi da:i hodo manusa:, sia sio da ouesala.
Ema misunu hou da gasi fawane.
24 Fedege agoane, gugunifinisisu da gasa bagade hina bagade dunu defele, ema doagala:musa: ouesala.
25 Dunu amo da Gode Bagadedafa Ema gasa fili lobo usunawane olea gagadosa,
amo ea gugunufinisisu da agoai ba:mu.
26 - 27 Ea da gasa fili, Godema odoga:sa.
Ea gasa fili, ea da:igene ga:su gaguia gadole,
Godema doagala:musa: hehenasa.
28 Amo dunu ea da moilai bai bagade gegenana samogene lai.
Ea da diasu (eda da hobea:i) amo samogene lai.
Be gegesu da heda:beba:le,
amo moilai bai amola diasu da gugunufinisi dagoi ba:mu.
29 Ea da liligi bagade gaguiwane sedagili hame esalumu,
amola ea gagui liligi da hedolowane fisi dagoi ba:mu.
Ea baba amolawane da gealisili masunu.
30 Ea da gasi amoga hobeamu da hamedei ba:mu.
Ea da ifa amoda laluga nei agoai ba:mu
amola sogea da foga mini asi agoai ba:mu.
31 Ea da gagaoui dunu agoane wadela:i hou amoma dafawaneyale dawa:sea,
ema bidi iasu da wadela:i hou fawane.
32 Ea ilegei eso da hame doaga:iyawane, ea da ifa amoda bioi defele, bu hame alemu.
33 Ea da waini efe agoane fage legesa, be mae yole galuga dudugini dabe agoai gala.
Amola olife ifa da mosole dudugini dabe defele gala.
34 Gode Ea hou hame lalegagui dunu iligaga fifi manebe dunu da hamedafa ba:mu.
Amola lalu da amo hano suligisu dunu ilia diasu gaguli gagai,
amo huluane wadela:lesisi ba:mu.
35 Amo dunu ilia da bidi hamomusa: amola wadela:i hou hamomusa: ilegesa.
Amola ilia dogo da eso huluane ogogosu amoga nabai fawane gala.”

16

1 Yoube da amane sia:i,
2 “Na da musa: sia: agoaiwane nabasu.
Dilia na dogo denesima:ne sia:be amoga na da se fawane naba.
3 Dilia da mae yolele, nama gebewane sia:nanoma:bela:?
Dilia abuliba:le dilia sia: fawane da dagomusa: sia: dawa:sala:?
4 Dilia da na sogebiga esala ganiaba amola na da dilia sogebiga esala ganiaba,
na da dilia sia:be liligi go huluane sia:musa: dawa:la:loba.

Na da na dialuma noga:le fofoga:ne amola sia: bagohame da amoga dili mogososonesimu.
5 Na da dilima fada:i sia:be amoga dili mololesila:loba,
amola dili denesima:ne, na da dilima gebewane fada:i sia:na:noba.
6 Be na sia:be amoga nina: hame fidisa
amola ouiya:le esalebe amoga na se nabasu da hame gumisa.
7 Gode! Di da na nimi guminisi,
amola Di da na sosogo fi fane lelegema:ne, logo doasi.
8 Di da na gagulaligi dagoi.
Di da na ha lai dunu.
Na da geloga:i, amaiba:le eno dunu ilia da amo ba:lu,
na da wadela:le hamoiba:le se naba, ilia da agoane dawa:digisa.
9 Gode da nama ougiba:le, na da:i dadega:le fasisa.
E da nama higale, sosodo aligisa.
10 Dunu da nama mi gasesa.
Ilia da na guba:le eale disili, na odagi ilia loboba:ga fasa.
11 Gode da na wadela:i hamosu dunugili i dagoi.
12 Na da musa: olofole esalu.
Be Gode da na galogoa gaguli, na bagadewane fananu, banenesi dagoi.
Gode da nama bagadewane dadiga dimaga:su hamoi.
13 E da la:idi la:idi nama dadiga gala:sa.
Amo dadi da na da:i damana gala:le fifili sasalisa.
Be amomane E da nama asigi hou hame olelesa.
14 E da na gala:le sasanone fifili sasalisa.
E da doulasi dadi gagui dunu ea higale doagala:su hou defele, nama doagala:lala.
15 Na da dinana amola eboboi abula ga:sisa.
Amola na da gulu da:iya da:i dioiwane fisa.
16 Na da dinanawane, na odagi da maga:me gasa:sa. Na si da fofasa.
17 Be na da hame gegei amola na da moloiwane Godema sia:ne gadosa.
18 Osobo bagade! Wadela:i hou nama hamoi dia mae wamolegema!
Na da Godema, E da na da moloidafa sia:ma:ne, wele guda:sa.
Na wele guda:sea mae ouiya:ma:ma!
19 Dunu afae Hebene ganodini esala da wa:legadole,
e da namagale aligima:ne sia:mu.
20 Na na:iyado dunu da naba:le ba:sola:sa.
Na da Godema dini iaha.
21 Na da namagale na:iyado amo da na fidima:ne Godema edegemu,
na da agoai dunu nama misa:ne hanai gala.
22 Na da da:i sasegabe wea.
Amola na da sinidigimu hamedei logo amoga ahoa.

17

1 Na esalusu fisimu eso da gadenesa.
Na mifo heda:mu da gadenenewane gogolei.
Na da liligi eno hamomu da hamedei, bogomusa: fawane esala.
2 Na da ba:lala. Dunu huluane da na ha:giwane habosesesa.
3 Gode! Na da dafawane sia:sa!
Na sia: nabima! Na sia:be fuligala:su dunu eno da hame.
4 Di da eno dunu ilia asigi dawa:su gogolelesibiba:le,

ilia moloidafa hou hame dawa:.
Ilia da na mae hasalima:ne, ilia logo Dia hedofama.
5 Musa: malasu sia: amogai dunu afae da muni lamusa:,
ea na:iyado hohonoi.
Amola ea hamobeba:le, ea mano huluane da se nabi.
6 Amola wali, dunu ilia amo malasu defele, na hamoi ilia sia:sa.
Ilia da misini, na odagia defo adugagala:sa.
7 Na da da:i dioiba:le, na si da wadela:mu gadenesa.
Na lobo amola emo da geloga:le, baba agoai ba:sa.
8 Dunu mogili, ilia hou da moloidafa ilisu sia:sa,
amo ilia na hou ba:beba:le fofogadigisa.
Ilia da na da Gode Ea hou hamedafa dawa: sia:sa.
9 Dunu amo da ilia hou da noga:idafa ilisu sia:sa,
ilia amola da na Gode Ea hou hame dawa: sia:sa.
Amola ilia dawa:i da dafawane ilia dawa:sa.
10 Be ilia huluane da na midadi misini aliligisia ganiaba,
na da iliga dunu afae bagade dawa:su galebe hamedafa ba:la:loba.
11 Na hamomu eso da baligi dagoi.
Na hamomusa: ilegei da bugi.
Na hobea misunu hou dafawane hamoma:beyale dawa:su da fisi dagoi.
12 Be na na:iyado dunu ilia da gasi amo da hadigi sia:sa.
Ilia da hadigi da gadenei sia:sa.
Be na dawa:, na da gasi ganodini esala.
13 Nama hobea misunu dafawane hamoma:beyale hou dawa:be
da bogosu soge fawane dawa:sa.
Amogawi na gasi ganodini dialumu.
14 Na da bogoi uli dogoi amoma na da na ada dio asulimu.
Amola daba: amo da na da:i nabe,
amoma, “Na ame amola na dalusi,” na da sia:mu.
15 Na hobea misunu hou dafawane hamoma:beyale dawa:su da habidili ganabela:?
Nowa da amo ba:sala:?
16 Na da bogoi dunu ilia sogega gudu dasea,
hobea misunu hou hahawane hamoma:beyale dawa:su
da na gilisili hame masunu.”

18

1 Bilida:de da amane sia:i,
2 Yoube! Dunu di agoai da ouiya:mu hame dawa:bela:?
Di da fonobahadi ouiya:le esala ganiaba, ninia da dima sia:mu dawa:la:loba.
3 Dia da abuliba:le, ninia bulamagau defele,
dawa: hamedei, abuliba:le dawa:sala:?
4 Dia ougi hou da dima fawane se iaha.
Di da ougiba:le, osobo bagade da dunu hame esalebe ba:ma:bela:?
Gode da di fidima:ne, goumi fadegale, eno sogega ligisima:bela:?
5 *Wadela:i hamosu dunu ea gamali da ha:ba:doi dagoi ba:mu.
Amo gamali ea lalu gona:su da bu hame ulagimu.
6 Gamali ea abula diasu ganodini da gasi agoai ba:mu.
7 Ea musa: gasa fili ahoasu, be wali da gogaeane ahoa.

* **18:5:** Yoube 21:17

Ea da hisu fada:i sia: amoga fa:no bobogebeba:le, dafasa.
8 Ea da gasa:su esa ganodini ahoabeba:le, ea emo lala:gi dagoi ba:sa.
9 Sani da ea emo gufiga gagusa.
10 Osobo da:iya efegei da wamolegei diala.
Ea logo ahoabe amoga sanisu diala.
11 Fedege agoane, beda:su liligi da ema eale disisa.
Beda:su liligi da ea emo osa:le bobogesa.
12 Ea da bagade gagui galu, be wali ea da ha:aligi.
Gugunufinisisu hou da e dafulili oulela.
13 Uhimu hamedei olo da ea da:iba:le madelasa.
Amoga ea emo amola lobo dasasa.
14 Ea da hahawane ea abula diasu ganodini esalu.
Be ea ha lai dunu da amoga e gasawane hiouginanu,
fedege agoane hina bagade Bogosu, amoga fofada:musa: hiouginana ahoa.
15 Wali eno dunu da udigili ea abula diasuga esalumu da defea.
Be hidadea, fioso medoma:ne, salafa gufagagala:mu da defea.
16 Ea difi amola amoda da biole hafoga:sa.
17 Ea da musa: mimogo dunu galu.
Be wali ea fidafa dunu amola ga fi dunu da e gogolei dagoi.
18 Gode da e, esalebe sogega fisili masa:ne, sefasimu.
E da hadigi soge amoga fisili masa:ne sefasili, ea da gasi sogega masunu.
19 Ea da ega fifi manebe dunu hame ba:mu,
amola dunu afae hame bogoi esalebe da hame ba:mu.
20 Gusudili amola guma:dini, dunu huluane da ema doaga:i hou nabasea,
bagadewane beda:iba:le, yagugumu.
21 Wadela:le hamosu dunu amo da Godema hame dawa:sa, ilia da amo hou ilima
doaga:i dagoi ba:mu.

19

1 Yoube da amane sia:i,
2 “Dilia da abuliba:le sia:ga nama se iahabela:?
3 Dilia da mae fisili, nama sisa:nonana.
Amola dilia da nama wadela:le hamobeba:le, hame gogosiasa.
4 Be amomane, na da wadela:i hou hamoi ganiaba, amo da dilima se hame ia:noba.
5 Dilia da dilia noga:i hou da na hou baligiliyale dawa:sa.
Dilia da nama doaga:i bidi hamosu da na wadela:i hou olelebeyale dawa:sa.
6 Gode da amo bidi hamosu nama iasi dagoi.
Dilia abuliba:le amo hou hame ba:sala:? Gode da na sa:ima:ne efegelesi.
7 Na da Ea nama ha lai hou higabeba:le, egasa.
Be dunu afae da na egasu hame naba.
Na da moloidafa fofada:ma:ne wele sia:sa, be dunu afae da hame naba.
8 Gode da na logo ga:i dagoi amola na da amoga bu masunu hame dawa:.
E da na logo gasiga uligilisi dagoi.
9 E da na gagui liligi huluane samogei dagoi.
Musa:, eno dunu da na da mimogo dunuyale dawa:i.

Be wali ilia na higasa.
10 E da na da:i la:idi la:idi fanana.
E da na udigili bioma:ne amola bogoma:ne yolesisa.
11 Gode da ougi bagade, E da nama ha:giwane halasa.
E da Ea ha laidafa dunuma hamosa, amo defele nama hamosa.
12 E da Ea dadi gagui wa:i, nama doagala:musa:, asunasisa.
Ilia da gegemusa: osobo hagali dogonana, amola na abula diasuga doagala:sa.
13 Gode Ea hamobeba:le, na olalali da na yolesi dagoi.
Dunu amo da musa: na dawa:digi, da wali na da ga fi dunu agoai ba:sa.
14 Na fi dunu amola na:iyado dunu huluane da asi dagoi.
15 Dunu amo na da na diasuga aowai, ilia huluane da na gogolei.
Na hawa: hamosu uda ilia ga fi dunuma hamobe defele, nama hamosa.
16 Na da na hawa: hamosu dunu, e na fidima:ne nama misa:ne ha:giwane edegesea,
e da nama hame adole iaha.
17 Na uda da na lafi holo ahoabe, amo ea gaha bagade higasa.
Amola nolalidafa ilia da nama hame gadenena maha.
18 Mano fonobahadi da na higale ba:sa.
Ilia da naba:le habosesele oufesega:sa.
19 Na na:iyadodafa dunu ilia da na higale ba:sa.
Nama dogolegei ilia da sinidigili nama ha lai hamoi.
20 Na gadofo da udigili abula agoane, na gasaga gosagisi dialebe ba:sa.
Na da gadenenewane bogoi dagoi.
21 Dilia da na samalali! Amaiba:le, nama asigima!
Gode da na dafama:ne fai dagoi.
22 Gode da nama se bagade iaha.
Dilia abuliba:le, Ea hou defele, nama se iahabela:?
Dilia da nama se nabasu defele i dagoi!
23 Na da agoane hanai gala.
Dunu afae da na sia: mae gogolema:ne, meloa bioi amoga dedene legemu da defea.
24 O e da ouliga hamoi nusi (chisel) amoga igi da:iya dedemu da defea.
Amasea, na sia: da mae fisili, eso huluane dialumu.
25 Be na dawa:! Na esalusu Bu Bidi Lamu dunu da Hebene ganodini esalalala.
E da dagomu esoga osobo bagade da:iya, na gaga:ma:ne lelumu.
26 Amola na da:i da wadela:lesi dagoi ba:mu.
Be na da na osobo bagade da:i hodo ganodini esalea, na da Gode ba:mu.
27 Na da na sidafa amoga E ba:mu.
Amola E da ga fi dunu agoane hame ba:mu.
28 Dilia da nama se ima:ne amola doagala:ma:ne, logo hogoi helei.
Amaiba:le, na da beda:i galu.
29 Be wali, dilia beda:mu da defea.
Gode da wadela:i houba:le ougi bagadedafa, amola Ea ougi hou da gegesu gobihei bagade agoane.
Dilia amoga beda:ma! Bai fa:no dilia da Moloidafa Fofada:su Dunu da esalebe dawa:mu.

20

1 Soufa da amane sia:i,
2 Yoube! Dia sia:beba:le, na da se bagade naba.
Na da hedolowane dima bu adole imunusa: dawa:lala.
3 Dia waha sia:i liligi da ninima sisa:nosu gala.
Be na da dima bu adole imunu dawa:.
4 Di dawa:! Musa: hemonega, Gode da nini osobo bagade dunu osobo bagadega
asunasi.
5 Be wadela:i hou hamosu dunu afae da hahawane hou hamedafa ba:i.
6 Amabela:? Ea bagadewane asigilale, ea dialuma da mu mobiga doaga:mu.
7 Be ea da gulu sawa: defele, foga mini asi dagoi ba:mu.
Dunu amo da e musa: dawa:digi,
ilia da amo dunu da habidili asi dagoi dawa:mu.
8 Ea da simasia amola gasia sidagane esala ba:su defele,
alalolesili, bu hamedafa ba:mu.
9 Wadela:le hamosu dunu ea da ea musa: esalebe sogebi amoga alalolesili,
bu hamedafa ba:mu.
10 Amasea, liligi amo ea da hame gagui dunuma wamolai,
ea mano da bu ilima imunu.
11 Ea da:i da musa: ayeligi gasa bagade galusu,
be ea da hedolowane bu gulu agoane hamomu.
12 - 13 Fedege agoane, wadela:i hou da ema hedai bagade.
Amaiba:le, hedama:ne ea lafia musui diala.
14 Be amo ha:i manu da ea hagomo ganodini bu medosu hano defele gia:sa.
15 Wadela:i hamosu dunu da ea wamolai liligi huluane isole iaha.
Gode da amo liligi ea hagomo ganodini dialebe, amo Hi samogesa.
16 Wadela:i hamosu dunu ea da:gibi da bogosu hano agoai gala.
Amo da medosu sania ea gasonasea bogobe agoai gala.
17 Ea da bogomuba:le, olife susuligi hano agoane ahoabe hame ba:mu.
Amola dodo maga:me amola agime hano hanodafa ahoabe agoane
hame ba:mu.
18 Ea hawa: hamobega: dabe lasu huluane, ea da fisimu.
Ea lai bidi amoga nodone dawa:mu da hamedei ba:mu.
19 Bai ea da hame gagui dunu amo hame dawa:i, amola ili banenesi.
Amola ea da diasu amo dunu enoga gagui, samogene lai.
20 Ea uasu hou hamonanebe da hame fisisa.
21 Ea ha:i nasea, oda dialebe da hame ba:sa.
Be wali ea bagade gagui hou da hedofai dagoi.
22 Ea baligiliwane gagui dagoiba:le, ea baligili da:i dioi ba:mu.
Amola banenesi dagoi ba:mu.
23 Ea hanai defele moma:ne sia:ma!
Gode da Ea ougi bagade amoga ema se dabe imunu.
24 Ea da ouliga hamoi gegesu gobihei amoba:le hobeasea,
balasega hamoi oulali da e gala:le sanasimu.
25 Dadi da e gala:le, badofasea, dadi si amodili maga:me dadisa.
Amasea, ea da bagadewane beda:sa.
26 Ea gagui liligi huluane da gugunufinisi dagoi.
Lalu amo da dunuga hame ulagisi, da e amola ea sosogo huluane nesa.
27 Hebene da ea wadela:i hou odagia ba:lesisa.
Amola osobo bagade da ema hamoi amo fofada:sa.
28 Ea bagade gagui huluane da Gode Ea ougiga wadela:lesi dagoi ba:mu.

29 Gode da agoai wadela:le hamosu dunu ilima
amo defele gugunufinisimusa: ilegei dagoi.”

21

1 Yoube da amane sia:i,
2 Na sia:be nabima! Na da amo dogo denesisu fawane dilima adole ba:sa.
3 Dilia na sia:ma:ne, logo doasima!
Amasea, na sia: da dagosea, dilia da hanaiba:le, ba:sola:le gagama!
4 Na sia:ga gegesu da osobo bagade dunu ilima hame.
Be na momabo hou da bai bagade gala.
5 Nama ba:ma! Dilia fofogadigi ouiya:le ha:gi nama sosodomu da defea.
6 Na da nama hamoi hou amo bu dawa:sea,
na da dawa:su hamedei amola na da yagugusa.
7 Abuliba:le Gode da wadela:i hou hamosu dunu esaloma:ne yolesisala:?
E abuliba:le ili da:i hamone amola bagade gaguiwane esaloma:ne yolesisala:?
8 Ilia da ilia mano amola ilia aowalali ilia asigilabe ba:musa: sosodo esafulu.
9 Gode da ili diasu amoga gugunufinisisu hou hame iasisa.
Ilia da beda:didigisa hame esalumu.
10 Dafawane, ilia bulamagau da galuli amola mae se nabawane mano lalelegesa.
11 Ilia mano da sibi mano defele, hehenaiya hehedela lafiadala.
12 Ilia sani baidama amola fulabosu amo dudududabe amoga gafosa.
13 Ilia olofole agoane esalu, se mae nabawane bogosa.
14 Wadela:i hamosu dunu da Godema ili udigili yolesima:ne sia:sa.
Gode da ilia esala hamomu ilegesa.
Be ilia amo ilegei dawa:mu hame hanai.
15 Ilia da Godema hawa: hamomu da hamedei liligi agoane dawa:sa.
Ilia Godema sia:ne gadosu da ilia hou hame fidima:beyale dawa:lala.
16 Ilia da ilila: gasaga didili hamosa sia:sa.
Be na da ilia asigi dawa:su hou amo hame lale gamu.
17 Dilia da wadela:i hamosu dunu afae ea hadigi ha:ba:doi dagoi ba:bela:?
Wadela:i hamosu dunu afae da gugunufinisisu hou ema doaga:be ba:bela:?
Gode da ougiba:le, wadela:i hamosu dunu afae amoma se dabe ibela:?
18 E da wadela:i hamosu dunu amo gisi foga mini asi defele, ili fulabole fasibala:?
O gulu isuga mini asi defele, ili fulabole fasibala:?
19 Dilia da amane sia:sa!
Gode da mano ea ada wadela:le hamoiba:le, amo manoma se dabe iaha.
Hame mabu! Gode da wadela:i hamosu dunu,
ilima fawane se dabe imunu da defea.
E da ilia wadela:le hamoiba:le, ilima se dabe iaha, amo olelemu da defea.
20 Wadela:i hamosu dunu ilia da ilia hamobeba:le fawane se dabe lamu da defea.
Ilia Gode Bagadedafa Ea ougi bagade hou ba:mu da defea.
21 Ninia esalusu da dagosea,
ninia mano da hahawane esaloma:bela:le dawa:ma:bela:?

22 Dunu afae da Gode Ema hou olelema:bela:? Hame mabu!
Gode da dunu amo da baligili gadodafa heda:i, ilima fofada:sa.
23 - 24 Dunu mogili da dagumuiwane esalea bogosa.
Ilia da hahawane se mae nabawane esalu, amalu bogosa.
25 Mogili ilia da hahawane hame esalu, bogosa.
Ilia da esalea amola bogosea, eso huluane hihiwane gala.
26 Be dunu huluane da defele bogole, uli dogosa.
Ili huluane da daba:ga dedeboi dagoi ba:sa.
27 Dilia dogo ganodini ougi dialebe, amo na dawa:.
28 Dilia da agoane adole ba:sa, ‘Mimogo dunu amo da wadela:le hamosu,
amo ea diasu da wali habila:?’
29 Dilia da lalusu dunu amo bisili sia: sa:ibela:?
Ilia ga asi misini, sia:ne iasu dilia hame nabibala:?
30 Gode da ougiba:le, se dabe bidi iasea, E da wadela:le hamosu dunuma
se dabe
hame iaha.
31 Dunu afae da wadela:le hamosu dunuma diwaneya udidimu,
o ilia wadela:le hamobeba:le se dabe imunu da hamedafa gala.
32 - 33 Dunu eno da ilia bogoi da:i hodo amo bogoi uli dogoiga gaguli
ahoasea,
dunu osea:idafa da ilima asigiba:le, mogodigili fa:no bobogesa.
Amola osobo da ilia da:i da:iya gebewane dialebe ba:sa.
34 Be dilia! Dilia da na dogo denesima:ne, hamedei sia: fawane sia:sa.
Dilia nama adole iasu huluane da ogogosu sia: fawane.”

Sia:dasu Osoda
(Yoube 22:1—27:23)

22

1 Ilaifa:se da amane sia:i,
2 “Dunu afae da Gode fidimu hamedei.
Dafawane! Baligili bagade dawa:su dunu amolawane da Gode fidimu
hame dawa:.
3 Di da moloidafa hou hamobeba:le, Gode fidimu dawa:bela:? Hame mabu!
4 Gode da dima gagabole sia:sa amola dima fofada:sa.
Be amo ea bai da di da Godema nodone beda:iba:le hame.
5 Hame mabu! Dima fofada:su ea bai
da di wadela:i hou hamonanebe amoga hamosa.
6 Di da dia sama dima ea imunu muni ima:ne sesemusa:, ea abula huluane
samogei.
Amalalu, e da abula ga:simu hame ba:i.
7 Di da helebe dunuma hano hame dili i.
Amola ha:aligi dunuma ha:i manu imunu higa:i.
8 Di da gasa bagade amola mimogo hamoiba:le, soge huluane sasamogei.
9 Di da didalo uda ili fidimu higa:i.
Amola di da guluba: mano ilia liligi wamolai amola ilima se iasu.
10 Amaiba:le, di sa:ima:ne dogoi da di sisiga:i diala.
Amola di da hedolowane beda:sa.
11 Gasi da bagadeba:le, di da ba:mu gogolei.
Amola hano da heda:iba:le, di hahani ba:sa.
12 Gode da gadodafa Hebene ganodini esala.
Amola gasumuni da gadodafa, be Gode da amo dabuagadonini ba:le
gudusa.

13 Be di da amane sia:sa, ‘Gode da adi dawa:bela:?
E da mu mobiga uligi.
E da habodane ninima fofada:ma:bela:?’
14 E da mu da:iya gado ahoasea, E da mu mobiga uligiba:le, nini hame ba:ma:bela:?
E da ba:mu!
15 Di da wadela:i hamosu dunu ilia eso huluane ahoasu logo amoga hanabela:?
16 Ilia wadela:mu ilegei eso da mae doaga:iwane,
ilia da hano leda:i amoga mini asi dagoi ba:i.
17 Amo dunu ilia da Gode higasu.
Ilia da Gode da ili fidimu defele esala amo dafawaneyale hame dawa:su.
18 Be Gode Hi fawane da ili bagade gagui ilima i.
Na da wadela:le hamosu dunu ilia asigi dawa:su hamedafa dawa:digisa.
19 Gode da wadela:i hou hamosu dunu ilima se dabe iasea,
noga:i dunu amola moloidafa hamosu dunu da hahawaneba:le oufesega:sa.
20 Wadela:i dunu ilia gagui liligi huluane da wadela:lesisa.
Amola hame wadela:lesi liligi dialebe, amo huluane da laluga ulagisisa.
21 Yoube! Di Godema olofole gousa:ma!
Ema ha lasu agoane mae hamoma!
Agoane hamosea, E da dima hahawane dogolegele fidisu imunu.
22 Ea dima olelebe amo lalegaguma!
Ea sia: dia dogo ganodini dialoma:ne ligisima.
23 Dafawane! Di fonoboiwane, Godema sinidigima!
Wadela:i hou amo da dia diasuga hamonanebe ba:sa, amo huluane yolesima!
24 Dia gouli huluane galadigima!
Dia gouli noga:idafa amo hafoga:i hano logoa amogai sanasima!
25 Gode Bagadedafa, E fawane da dia gouli amola silifa lelegela heda:i agoane dialoma:ne, logo doasima!
26 Amasea, di da eso huluane Gode dafawaneyale dawa:mu.
Amola E da dia hahawane hou ea bai dialebe, di da ba:mu.
27 Di da Ema sia:ne gadosea, E da dima dabe adole imunu.
Amola di da ilegele sia:sea, di da amo defele hamomu.
28 Dia da, dia hamomu liligi huluane didili hamomu.
Amola hadigi da dia ahoabe logo olemu.
29 Gode da gasa fi gaguia gudulisisa.
Amola E da asaboi dunu gaguia gadosa.
30 Di da wadela:le hame hamosea, be moloidafa fawane hamosea, E da di gaga:mu.”

23

1 Yoube da amane sia:i,
2 Na da mae yolele, Godema egasa amola lelesu hou hamosa.
Na da gogonomosa sia: yolemu hamedei.
3 Na da E ba:musa: hanai galebe.
Na da Ea esalebe sogebiga dawa:mu hanai.
Be na da logo hame dawa:.

4 Na da E ba:loba, na da Ema fofada:la:loba.
Amola na hou gaga:la:loba.
5 Na da Ea nama adole imunu dawa:mu hanai gala.
6 Gode da Ea gasa huluanedafa amoga na banenesima:bela:?
Hame mabu! E da na sia:sea, nabimu.
7 Na da moloidafa! Na da Ema gegene sia:musa: dawa:!
E da na da moloidafa dafawane sia:mu.
8 Na da gusudili hogoi helei. Be amogawi Gode hame ba:i.
Na da guma:dini hogoi helei. Be amogai Gode hame ba:i.
9 Gode da ga (south) amola ga (north) hawa: hamosu.
Be amogawi amolawane na da E hame ba:i.
10 Be Gode da na osa:le gagabe huluane dawa:.
E da na hou adoba:sea, na hou moloidafa fawane ba:mu.
11 Na da mololedafa Ea ilegei logo amoga bobogesa.
Na da la:idili, la:idili, gigiadofale hame ahoa.
12 Na da eso huluane ea hamoma:ne sia:i amo hamonana.
Na da ni hanaiga hame, be Ea hanaiga hamonana.
13 E da afadenesu hame dawa:.
Dunu afae da E gua:mu hamedei.
Dunu afae da Ea hamomu hanai hedofamu hame dawa:.
14 Ea ilegesu da bagohame gala.
Amola E da na esaloma:ne ilegei amo defele hamone dagomu.
15 Na da Ea midadi beda:ga yagugumu!
16 - 17 Gode Bagadedafa da na nimi wadela:lesi dagoi.
Gasi da na si wadela:lesi dagoi.
Be na da gasiba:le hame beda:i.
Na da Godeba:le beda:i.

24

1 Gode da abuliba:le fofada:su eso hame ilegesala:?
Abuliba:le Ema hawa: hamosu dunu da moloidafa sia:ma:ne, fofada:su eso hame ilegesala:?
2 Dunu ilia da soge eno lama:ne, alalo legesu afadenesa.
Ilia sibi wa:i gilisima:ne, eno sibi wamolasa.
3 Ilia da guluba: mano ilia dougi wamolasa,
amola didalo ea dabe bu ima:ne sesesa, ea bulamagau samogesa.
4 Ilia hame gagui dunu amo moloidafa hou ba:ma:ne logo hedofasa.
Amola ilia hahani dunu sesebeba:le, ilia hobeale, wamoaligisa.
5 Amaiba:le, hame gagui dunu da sigua dougi agoane,
wadela:i hafoga:i sogega ilia ha:i manu hogosa.
Ilia manogili ha:i manu ima:ne, sogebi eno hame ba:sa.
6 Ilia da soge hame gaguiba:le, inia ifabia dadamisa.
Ilia wadela:i hamosu dunu ilia waini sagaiga waini fage faisa.
7 Gasia, ilia abula sosone diasu hameba:le, anegagini golasa.
8 Gibu amo da goumia daha amoga ilia da:i nanegasa.
Ilia da nanegaiga anegagiba:le, igihaguga aliligisa.
9 Wadela:le hamosu dunu da guluba: mano dududu ili udigili hawa: hamoma:ne laha.
Eno dunu da ilima dabe bu imunu galea, ilia da ilia mano amoga dabe imunusa: agoane samogesa.
10 Be hame gagui dunu da da:i nabado agoane ahoa.

Ilia ha:aligiwane widi ha:i manu gamisa.
11 Ilia da olife susuligi hamomusa:, olife fage banesa,
amola waini hano hamoma:ne, waini fage ososa:gisa, be ilila: da hano hanai.
12 Moilai bai bagade ganodini, fofa:gi amola bogolalebe dunu
ilia se nabawane wele sia:sa.
Be Gode da ilia sia:ne gadosu hame naba.
13 Wadela:i hamosu dunu da hadigidafa higasa.
Ilia da amo hadigi hame dawa:digisa,
amola amoma hame fa:no bobogesa.
14 Hehebolo mabe galu, medole legesu dunu da nedigili, wa:legadole,
hame gagui dunu medole legemusa: ahoa.
Gasia, e da wamolasu hou hamosa.
15 Inia uda adole lasu dunu da gasima:ne ouesalu, dunu eno da e mae ba:ma:ne, ea
odagi dedebosa.
16 Gasia, wamolasu dunu da diasu fili ganodini maha.
Be hayoga ilia wamoaligisa amola hadigi ganodini hame ahoa.
17 Ilia da eso ea hadigi amoma beda:i gala.
Be gasia ilia beda:su hame dawa:.” Soufa da amane sia:i,
18 “Wadela:le hamosu dunu da hano leda:i amoga mini asi dagoi ba:sa.
Gode da ilia soge amoga gagabusu aligima:ne sia:sa.
Ilia da ilia waini sagaia hawa: hamomusa: hame ahoa.
19 Eso da gia:sea, mugene ofo da alalolesisa.
Amo defele, wadela:i hamosu dunu da dunu esalebe sogega bu mae ba:ma:ne alalolesisa.
20 Ilia emedafa da ili gogolelesisa.
Daba: da ilia da:i na dagosa.
Amola ilia da ifa fili sa:i defele dasasa.
21 Bai ilia da didalo ili se nabima:ne hamoi,
amola aligime uda ilima hame asigi galu.
22 Gode da gasa bagadeba:le, E da mimogo gasa bagade dunu gugunufinisisa.
Gode Ea hamobeba:le, wadela:le hamosu dunu da bogogia:sa.
23 Gode da ili fonobahadi gaga:iwane esaloma:ne, logo doasisa.
Be E da ili eso huluane ha:giwane sosodo aligisa.
24 Wadela:le hamosu dunu da fonobahadi hahawane amola bagade gaguiwane esala.
Be amalu ilia da gagalobo amola widi gisi damui defele, hedolo biosa.
25 Amo da dafawane hame, nowa da sia:ma:bela:?
Nowa da na adoi da dafawane hame sia:ma:bela:?”

25

1 Bilida:de da amane sia:i,
2 “Gode da gasa bagadedafa!
Dunu huluanedafa da Ema beda:mu da defea.
E da Ea Hebene Hinadafa Hou olofolewane ouligilala.
3 Dunu afae da a:igele dunu amo da Ema hawa: hamonana,
amo idima:ne, dunu afae da defele esalala:? Hame mabu!
Soge afae amoga Gode Ea hadigi amoga hame diga:i da ganabela:?
Hame mabu!
4 Dunu afae da Ea siga ba:ma:ne, moloidafa esalabala? Hame mabu!

5 Gode Ea siga ba:ma:ne, oubi amolawane da gugumi gala.
Amola gasumuni da fofoloi hame ba:sa.
6 Amaiba:le, E da osobo bagade dunu habodane ba:ma:bela:?
Dunu da daba: amola sage agoai ba:sa.
Gode Ea siga ba:sea, dunu ea esalusu da haboda:i ganabela:?"

26

1 Yoube da amane sia:i,
2 "Dilia da na fidiba:!
Na da hahani amola gasa hame galebe.
3 Di da nama fada:i sia: noga:idafa olelesase!
Na da gagaoui dunu, be dilia da dilia bagade dawa:su nama olelesase!
4 Dilia sia: huluane, nowa da nabima:bela:?
Nowa da olelebeba:le, dilia amane sia:sala:?"
Bilida:de da amane sia:i,
5 "Bogoi dunu ilia a:silibu osobo hagududi hano amo ganodini fofogosa.
6 Gode da bogoi dunu ilia soge ba:lala.
Ea siga mae ba:ma:ne, amo soge da hame alaloi.
7 Gode da ga (north) mu amo gasi gagai.
E da osobo bagade hame fufua amo ganodini gosagisi.
8 Gode Hi fawane da mu mobi amo hanoga nabalesisa.
Amola ilia dioi bagadeba:le, ili mae fudagala:ma:ne hamosa.
9 E da oubi ufa: amo mobiga uligilisisa.
10 E da gasi amola hadigi mogima:ne, osobo bagade dogoa sisiga:le dedenesi.
11 Fedege agoane, E da bada amoga mu udidili gaguia gadosa,
amoma badugusia, ilia da beda:ga fofogosa.
12 E da Ea gasaga, hano wayabo bagade hasalasi.
E da gasa bagadeba:le, wadela:i ohe bagade La:iha:be gugunufinisi.
13 Gode Ea lafi holo da mu haisewe hamoi.
Amola ohe bagade da hobeamusa: dawa:loba, E da amo Ea loboga medole legei.
14 Be Ea gasa bagade hou da amo bagadewane baligisa.
Amo hou ninia nababeba:le, da sadoga sia: agoai gala.
Bai nowa da Gode Ea Gasa Bagadedafa hou dawa:ma:bela:?"

27

1 Yoube da amane sia:i,
2 Na da Esalebe Gode Bagadedafa amo Ea Dioba:le amane ilegele sia:sa. (be E
da nama molole hame fofada:sa amola na se nabima:ne hamosa.)
3 - 4 'Gode da nama mifo gebewane ianea, na lafi da wadela:i sia: hame sia:mu,
amola na gona:su da ogogole hame sia:mu.
5 Dilia da moloidafa sia:i, amo na da hamedafa sia:mu.
Amola na da wadela:le hame hamoi sia:neawane, na bogomu eso da doaga:mu.
6 Na hou da moloidafa.
Amo dawa:su na da hamedafa yolesimu.
Na asigi dawa:su da fofada:i dagoi.
7 Dunu huluane amo da nama diwaneya udidisa, amola nama gegesa.

Ilia da moloi hame dunu amola wadela:i hamosu dunu
ilia se dabe iasu defele lamu da defea.
8 Gode Ea hou hame lalegagui dunu da Ema fofada:musa: doaga:sea,
ilia da hahawane dafawane hamoma:beyale dawa:su hamedafa ba:mu.
9 Bidi hamosu da ilima doaga:sea, Gode da ilia dini iabe nabima:bela:?
Hame mabu!
10 Ilia da hahawane hou, Gode da ilima imunusa: dawa:i, amo hanamu da defea galu.
Ilia da Ema mae fisili sia:ne gadolalumu da defea galu.
11 Na da dilima Gode Ea gasa bagade hou
amola Gode Bagadedafa Ea ilegesu amo dilima olelema:ne,
dilia logo doasima.
12 Be hame! Dilisu da amo hou huluane ba:i dagoise!
Amaiba:le, dilia abuliba:le amo hamedei udigili sia: dabela:?"
Soufa da amane sia:i,
13 "Gode Bagadedafa da wadela:i nimi bagade dunuma amane se dabe iaha.
14 Ilia dunu mano bagohame lalelegesa.
Be huluane gegesu ganodini medole legei ba:mu.
Ilia mano da ha:i manu defele hamedafa ba:mu.
15 Mogili hame bogoi esala, ilia da olo madelale bogogia:mu.
Amola ilia didalo da ili bogobe amoga hame didigia:mu.
16 Amabela:? Wadela:i hou hamosu dunu
da silifa fage idimu hamedei gagumu.
Amola abula liligi ilia lamusa: hanai baligili gagumu.
17 Be mololе hamosu dunu da ilia abula lale ga:sisimu.
Amola noga:idafa dunu da ilia silifa fage ladimu.
18 Wadela:i hamosu dunu ilia da ogome diasu agoai
o udigili hawa: hamosu dunu da sagai sosodo aligisa,
amo ea diasu agoai gagusa.
19 Ilia da bagade gaguiwane dialumu.
Be eso afaega ilia da nedigili wa:legadosea,
ilia bagade gagui liligi da asi dagoi ba:mu.
20 Hano hedolo fili gala:be defele, beda:su hou da ili famu.
Gasia fo da misini, ili mini asi hame ba:mu.
21 Gusudili fo da ilia diasudili ili huluane fadegale, ili mini asi ba:mu.
22 Ilia da hobeamu logo hogoi helele hame ba:mu.
Be amo fo da ilima mae asigili, ili fulabole fasili, hamedafa ba:mu.
23 Ilia da hobeale ahoasea, gusudili mabe fo da ilima gulaligisa.
Fo da gugunufinisimusa: gasa bagadeba:le, ilia da bagadedafa beda:sa.

28

Bagade Dawa:su Hou amoma Nodosu Sia:

1 Ilia da silifa lamusa:, uli dogosa.
Ilia da gouli fofoloma:ne, laluga adoba:sa.
2 Osobo bagade dunu da gula lamusa:, osobo dogosa.
Ilia balase lamusa:, igi goudane dadaiyasa.
3 Amo liligi lamusa:, uli dogosu dunu da gasi bagade ganodini hogosa.
Ilia da oso gududafa dogone, hogosa.
Ilia gasi ganodini igi lamusa: dogosa.

4 Dunu esalebe soge amoga badiliadafa, amola dunu ilia emoga ahoasu logoga
badiliadafa, ilia da uli dogosa.
Amogawi, ilisu da efe gaguiwane, uli dogoi ganodini hawa: hamonana.
5 Ha:i manu bugi da osoboga heda:sa.
Be amo osobo haguduga, liligi huluane da gagoudai dagoi ba:sa.
6 Osobo bagade ea igi ganodini da sa:faia (igi noga:idafa) ba:sa.
Osobo gulu ganodini, gouli dialebe ba:sa.
7 Sia sio da gouli uli dogoi ea logo hame ba:sa.
Amola buhiba da amo gadodili hagili hame ahoa.
8 Laione wa:me amola eno nimi bagade sigua ohe da amo logoba:le hame ahoa.
9 Uli dogosu dunu da ga:nasidafa igi dogosa.
Ilia da goumi ilia baiga dogonana.
10 Ilia da igi magufu ganodini dogosea, ilia da igi noga:idafa ba:sa.
11 Ilia da dodogona ahoana, hano ilia banugumaga doaga:sa.
Ilia wamolegei liligi amo hadigiga gaguli maha.
12 Be bagade dawa:su hou ba:ma:ne, ninia habi hogoma:bela:?
Ninia da hou noga:le dawa:digima:ne, habidili hogoma:bela:?
13 Bagade dawa:su hou da osobo bagade dunu ganodini hame ba:mu.
Dunu huluane da bagade dawa:su hou habodayane hamedafa dawa:.
14 Dilia da hano wayabo bagade lugududafa amo ganodini,
bagade dawa:su hou hame ba:mu.
15 Bagade dawa:su hou amo silifa amola gouliga bidilamu da hamedei.
16 Gouli noga:idafa amola igi noga:idafa,
amo da bagade dawa:su hou ea habodayane hame defesa.
17 Bagade dawa:su hou da gouli amola gouliga hamoi faigelei
amola ‘galasi’ noga:idafa amo habodayane baligisa.
18 Bagade dawa:su hou da ‘golole’ amola galasi noga:i
amola ‘lubi’ igi ilia habodayane baligisa.
19 ‘Douba:se’ igi noga:idafa amola gouli noga:idafa
da bagade dawa:su hou amo ea habodayane hame defesa.
20 Amaiba:le, bagade dawa:su hou ea bai da habila:?
Ninia da habodane amo dawa:digima:bela:?
21 Esalebe liligi huluane da amo ba:mu gogolesa.
Sio da hagili ahoasea, amo hame ba:sa.
22 Fedege agoane, bogosu amola gugunufinisisu hou
da bagade dawa:su hou fonobahadi fawane nababeba:le, noga:le hame dawa:.
23 Gode Hi fawane da logodafa dawa:.
Ea fawane da bagade dawa:su hou dialebe sogebi dawa:.
24 Bai Ea fawane da osobo bagade bega: huluane
amola liligi huluanedafa mu hagudu dialebe ba:lala.
25-27 Gode da fo amoga gasa ianoba,
amola hano wayabo amoma alalo sedagi ilegeloba,
amola gibu ea sa:imu sogebi ilegeloba,
amola mu gohona: amoma ilia masunu logo olelelaloba,
amogalu E da bagade dawa:su hou ba:lalu,
amola ea habodayane adoba:lalu, bagade dawa:su hou da defeadafa sia:i.

28 *Gode da nini osobo bagade dunuma amane sia:i,
“Dilia da bagade dawa:su hou lamusa: dawa:sea,
dilia Hina Godema beda:i galawane nodoma!
Amo hou dawa:digima:ne, wadela:i hou fisili, Godema sinidigima!”

29

Yoube da ea Fofada:su Dagomusa: Sia:i

1 Yoube da bu amane sia:i,
2 Gode da musa: na esalusu noga:le ouligi.
Na da bu agoane esalumu da defea galu.
3 Amo esoga, Gode da na mae fisili, ani ahoasu.
Na da gasi ganodini ahoabeba:le, E da nama hadigi iasu.
4 Amo esoga na da bagade gaguiwane ba:i.
Gode da nama dogolegeiba:le, E da na diasu amola sosogo fi gaga:i.
5 Gode Bagadedafa da ani esalu.
Amola na mano huluane hahawane nini dafulili lelefulu.
6 Na bulamagau amola goudi, ilia da dodo maga:me bagade i.
Amola na olife ifa ilia da igi galoase osobo da:iya noga:le heda:i.
7 Na moilai bai bagade asigilai dunu da sia: sa:imusa: gilisilaloba,
na amola da ilima gilisi.
8 Ayeligi dunu da na ba:le, gasigasu.
Amola da:i hamoi dunu da nama yosia:musa:, wa:legadosu.
9 Dunu fi ouligisu dunu da naba:le sia: ouiya:su.
10 Mimogodafa dunu da ouiya:le esalebe ba:su.
11 Dunu huluane da na hou ba:beba:le, o enoga amo hou nababeba:le,
ilia da na hou amoma nodone sia:i.
12 Hame gagui dunu da digini wele sia:beba:le, na da ili fidisu.
Na da guluba: mano amo da fidisu dunu hamedafa gala, ili fidi.
13 Dunu amo da da:i dioi bagadedafa nabi, ilia da nama nodosu.
Amola uda didalo gaga:iwane esaloma:ne, na fidisu.
14 Na da eso huluane moloidafa hou fawane hamonanu.
15 Na da fedege agoane, si dofoi dunu ilia si agoai galusu,
amola emo gasuga:igi dunu ilia emo agoai galusu.
16 Na da hame gagui dunu ilia eda agoai galusu.
Amola ga fi da bidi hamosu ba:loba, na da ilimagai galusu.
17 Na da nimi bagade dodona:gi dunu ilia gasa wadela:lesi.
Amola dunu amo da iliba:le se nabi, amo gaga:i.
18 Na da ode bagohame esalumu, amola hahawane na diasuga bogomu
dawa:i galu.
19 Na da ifa amo ea difi da eso huluane hano defele naha,
amola ea amoda amola lubi da eso huluane oubi baeyaga nanegasa,
amo defele ba:su.
20 Dunu huluane da na houba:le, nodonanusu.
Na gasa da hamedafa dafamu agoai ba:su.
21 Na da fada:i sia:sea, eno dunu da ouiya:lewane nabasu.
Ilia da na sia: dawa:iwane nabasu.
22 Na da sia: dagoloba, ilia eno sia:mu hamedei ba:su.
Na sia: da gibu ea dabe agoai ba:su.
23 Ifabi ouligisu dunu da woufo oubi gibu yosia:be,

* **28:28:** Gesami Hea:su 111:10; Malasu 1:7; 9:10

amo defele, dunu huluane da na sia: hahawane nabasu.
24 Ilia da dafawane hamoma:beyale dawa:su fisi dagoi galea,
na da ilia dogo denesima:ne, ilima ohomogisu.
25 Na da ilima ouligisu hou hamone, ilegesu hamosu.
Hina bagade da ea dadi gagui wa:i gegemusa: oule ahoabe defele,
na da ili bisili oule ahoasu.
Amola ilia da heawini da:i dione esalea, na da ilia dogo denesinisisu.

30

1 Be wali na afoha ayeligi dunu da nama habosesesa.
Ilia eda da dunu hamedeiba:le,
ilia da na wa:me amo na sibi wa:i sosodo aligimusa: fidima:ne,
na da logo hame doasimu galu.
2 Ilia da gasa guminisi dunu, gasa hameba:le,
na hawa: hamosu hamomu hamedei ba:i.
3 Ilia da hame gagui amola ha:aligiba:le,
ilia da gasia hafoga:i sogebiga, hafoga:i ifa difi gagisu.
4 Ilia da hafoga:i soge ifalabo liligi a:le fasili, nasu.
Hame hedai ‘isu doa:su’ ifa ea difi amolawane nasu.
5 Dunu eno da wamolasu dunuma wele sia:ne, sefasibi defele,
ilima wele sia:ne sefasi.
6 Ilia da magufu gelabo, gafulu ganodini dogoi, amo ganodini golasu.
7 Ilia da wadela:i sogega sigua ohe defele hulalu.
Ilia da ifalabo haguduga gogodogagini esalusu.
8 Ilia da dio hamedene, hamedeidafa dunu esalu.
Eno dunu ilia da sogega gadili sefasi.
9 Be wali ilia da misini, nama oufesega:ne habosesesa.
Na da ilima oufesega:su liligi fawane gala.
10 Ilia da nama higale hamosa.
Ilia da ili hou da na hou bagade baligisa dawa:.
Amola ilia da misini, na odagia defo adugagala:sa.
11 Gode da na gasa hame amola hahani hamoi dagoi.
Amaiba:le, amo hamedei dunu da ougi bagadewane nama doagala:sa.
12 Amo dunu wa:i da na odagiaba doagala:sa.
Na iliba:le beda:ga hobeasa.
Ilia da na dafawanedafa hasalima:ne ilegelala.
13 Ilia da na hobeamu logo hedofasa.
Ilia na gugunufinisimusa:, logo hogosa.
Ilia logo hedofamu dunu da hame gala.
14 Ilia da na gaga:i dobea holelesisi gelabodili nama soagalaguda:sa.
15 Na da beda:su hou amoga hasali dagoi.
Na hahawane hou da hedolo fo mabe agoai, asi dagoi ba:sa.
Na bagade gagui hou da mu mobi defele, asi dagoi ba:sa.
16 Na da wali bogomu gadenei galebe.
Na se nabasu amo uhimu da hamedei.
17 Gasia, na gasa huluane da sesedudaha.
Se da na da:iba:le gadigadidudabe da hame yolesa.
18 Gode da na abula mugia gaguli, bebenoagisisa.
19 E da na gaguli, fafua gisalugala:sa.
Na hou da osobo gulu hame baligisa.
20 Gode! Na da Dima wele sia:sa, be Di da nama hame adole iaha.

Na Dima sia:ne gadosea, Di da na sia: hame naba.
21 Di da nama mae asigiliwane hamosa.
Dia gasa huluane amoga nama se iaha.
22 Dia da na foga mini masa:ne, logo doasisa.
Di da gibula bobodobe isu amoga, na mini laha.
23 Na dawa:! Dunu huluane ilima misunu hou defele,
Di da na bogoma:ne oule ahoa.
24 Na da wadela:lesi dagoi.
Di da nama asigima:ne fawane, na edegesa.
Dia abuliba:le nama doagala:sala:?
25 Na da bidi hamosu lai dunuma asigiba:le, dinanu.
Amola hame gagui dunuma asigilalu.
26 Na da hahawane hou amola hadigi hou nama misa:ne dawa:i.
Be bidi hamosu amola gasi amo fawane nama doaga:i.
27 Na da da:i dioi amola se nabasu amoga fawane sagodigi diala.
Na da eso huluane se fawane nabala.
28 Na da alaloyo amo ganodini ahoa.
Na da dunu ilia odagiaba wa:legadole, fidima:ne adole ba:sa.
29 Na sia: da sigua wa:me amola wida (osadaligi) ilia ga:be defele,
da:i dioi amola fofagi agoai naba.
30 Na gadofo da afadenene, bunumai hamoi dagoi.
Na da asugiga dogolosa.
31 Na da musa: hahawane gesami hea:su nabi.
Be wali na da disa gugulubi fawane naba.

31

1 Na da uda eno mae magesa:i ba:ma:ne, Godema dafawaneyale ilegele sia:i.
2 Gode Bagadedafa da ninima adi hamosala:?
E da habodane osobo bagade dunu ilia houba:le dabe iabela:?
3 E da wadela:le hamosu dunuma gugunufinisisu hou amola wadela:lesisu hou iasisa.
4 Gode da na hamobe liligi huluane dawa:.
E da na osa:le gagabe huluane ba:lala.
5 Na da dafawane ilegele sia:sa!
Na da wadela:le hamedafa hamosu.
Amola na da eno dunuma hamedafa ogogosu.
6 Gode da moloidafa dioi defesu amo da:iya, na adoba:mu da defea.
Amasea, na hou da moloidafa, E da ba:mu.
7 Na da logodafa fisiagai ganiaba, o wadela:le hamomu hanai ganiaba,
o na lobo da wadela:le hamoiba:le ledo hamoi ganiaba,
8 defea, na ha:i manu bugi da wadela:lesi dagoi ba:mu da defea,
amola dunu enoga na bugi moma:mu da defea gala:loba.
9 Na da na na:iyado idua hanaiwane ba:i ganiaba,
amola amo uda ea logo ga:su gadili wamoaligi ouesalebe ba:i ganiaba,
10 defea, na uda da eno dunu ea ha:i manu gobemu,
amola e da dunu eno amola gilisili golamu da defea gala:loba.
11 Nowa da agoane wadela:le hamosea, ilima se iasu da bogosu ba:mu da defea.
12 Na da agoane wadela:i hou hamoi ganiaba,
amo hou da gugunufinisisu Helo lalu defele ba:la:loba.

Amola amo lalu da na gagui huluane na dagola:loba.
13 Musa:, na hawa: hamosu dunu ilia da nama egasea,
na da ilia sia: nabalu, ilima moloidafa hamosu.
14 Na da amane hame hamoi ganiaba, na da Gode Ea midadi habodane leloma:bela:?
Gode da nama fofada:musa: masea, na da Ema adi sia:ma:bela:?
15 Gode da na da:i hahamoi.
Amola Ea da na hawa: hamosu dunu ili amolawane hahamoi dagoi.
16 Na da hame gagui dunu fidimusa: hamedafa hihi.
Na da didalo uda ili se nabawane esaloma:ne, hamedafa yolesi.
17 Na da ha:i sadini nanu, guluba: mano ha:aligi esaloma:ne hamedafa yolesi.
18 Na esalusu huluane amoga na da amo hahani dunu noga:le ouligilalusu.
19 Na da hame gagui dunu amo da abula bidi lamu hamedei ba:loba,
20 na da sibi hinabo amo na da na sibi wa:iga lai, amoga hamoi abula ema iasu.
Amalalu, e da nama nodosu.
21 Na da fofada:su diasuga hasalimu dawa:bela:le,
guluba: mano afae ema ogogole hamoi ganiaba,
22 na lobo fimu amola na ougia dagalisi dagoi ba:mu da defea gala:loba.
23 Na da agoai hou hamomu hamedafa dawa:i.
Bai na da Gode Ea se dabe imunu amoga beda:sa.
24 Na da bagade gagui hou amo da bai bagadeyale hamedafa dawa:su.
25 Amola na da bagade gaguiba:le, hame hidasu.
26 Na da eso ea hadigi amoma nodone hame sia:ne gadosu.
Amola oubi gela:gegei amoma nodone hame sia:ne gadosu.
27 Na wadela:le hamoma:ne, na da ili (oubi amola eso) amoma asigi sia:musa:,
na lobo nonogonanu hame oleagasu.
28 Agoai wadela:i hou amoma se dabe iasu da bogosu ba:mu da defea.
Amo wadela:i hou da Gode da hame esala, amo defele olelesa.
29 Nama ha lai dunu da se nababeba:le, na da hamedafa nodosu.
Amola gugunufinisisu hou ilima doaga:beba:le, na hame nodosu.
30 Na da ili bogoma:ne, na da hamedafa wadela:le sia:ne gadoi.
31 Nama hawa: hamosu dunu huluane da na da eso huluane ga fi yosia:sa, amo dawa:.
32 Na da lalusu dunu na diasuga aowamusa: misa:ne sia:su.
Ilia udigili logoga golasa:besa:le, na ili aowasu.
33 Dunu oda ilia da ilia wadela:i hou wamolegemusa: dawa:.
Be na da na wadela:i hou hamedafa wamolegesa.
34 Na da eno dunu ilia sia:be amoga hame beda:su.
Ilia gadesu hou amoma beda:iba:le,
na da hame ouiya:su amola diasu gelabo ganodini hame ouesalusu.
35 Dunu afae da na sia: nabima:bela:?
Na da Gode Bagadedafa Ea Dioba:le ilegele sia:sa.
Na sia: huluanedafa da dafawane.
Gode Hi da nama adole imunu da defea.
Ilia da fofada:su liligi amo nama ha lai dunu da nama fofada:nanu,
amo huluane na ba:ma:ne dedene legemu ganiaba,
36 na da na gida da:iya hahawane gasisalala:loba
amola habuga agoane na dialuma da:iya figisila:loba.

37 Na da na hamoi hou huluane Godema adola:loba,
amola Ea midadi na moloi hou dawa:beba:le,
na dialuma mae fili guduli, hahawane lela:loba.
38 Be na da na bugili nasu soge, amo soge edadafa ilima wamolai ganiaba,
39 na da ha:i manu amogai bugi mai ganiaba,
amola ifabi hawa: hamosu ilima ha:i manu hame iabeba:le,
ilia ha:ga bogomu logo doasi ganiaba,
40 defea amo sogega widi amola bali mae heda:le,
udigili gagalobo amola aya: gaga:nomei gisi heda:mu da defea gala:loba."
Yoube ea sia: da dagoi wea.

32

Ilaihiu ea Sia:
(Yoube 32:1—37:24)

1 Yoube da ea hou da moloidafa dafawaneyale dawa:beba:le,
ea sama da ema bu adole ima:ne yolesi dagoi.
2 Be dunu eno la:ididili esalu, ea dio amo Ilaihiu,
da ougi ba:i amola amo bu gumimu hamedei ba:i.
Bai Yoube da hina: hou gaga:le, Godema diwaneya udidilalu.
(Ilaihiu da Ba:lagele ea mano amola Ba:lagele da Base egaga fi dunu.
Ea sosogo fi da La:me.)
3 E da Yoube ea sama udiana ilima amolawane ougi galu.
Bai ilia da Youbema bu adole imunu logo hamedei ba:i.
Amaiba:le, dunu eno ba:ma:ne, Gode Hi da giadofaiyale,
eno dunu ilia da agoane dawa:i galu.
4 Ilaihiu e fawane da goi ayeligi galu.
Amaiba:le, e da ouesalu, eno dunu ilia da sia:i dagoiba:le fawane sia:i.
5 E da eno dunu udiana da Yoube ea adole ba:su amoga dabe hame adole iabeba:le, e
da ougi ba:i.
6 E da muni amane sia:i, "Na da ayeligi, be dilia da asigilai dunu.
Amaiba:le, na da na asigiga dawa:i liligi dilima adomu beda:i galu.
7 Na da nisu amane sia:i, asigilai dunu dilia fawane sia:mu da defea.
Dilia bagade dawa:su amoga ninia huluane dawa:ma:ne adomu da defea galu.
8 Be Gode Bagadedafa Ea A:silibu, Hi fawane da ninima misini,
ninima asigi dawa:su bagade iaha.
9 Ninia da:i hamosea, bagade asigi dawa:su amola moloidafa hou dawa:i hame laha.
10 Amaiba:le, na hanai da dilia na sia: nabimu!
Na asigiga dawa:i amo na da dilima adomusa:, logo doasima.
11 Dilia sia:nanoba, na da gebewane nabalu.
Dilia da asigi dawa:su bagade sia: hogolalebeba:le, na da ouesalu.
12 Na da ha:giwane sosodolalu, amola dilia dafabe ba:i.
Dilia da Yoube ea sia:be da giadofaiyale, dilia didili hame hamoi.
13 Dilia abuliba:le, dilia da bagade dawa:su hou ba:i dagoi, amo sia:sala:?
Dilia da dafai dagoi.
Amaiba:le, Gode Hi fawane da Youbema bu adole imunu gala.
14 Yoube da nama hame sia:i.
E da dilima sia:su.
Be na da dilia adole iabe defele, ema hame adole ia:noba.

15 Yoube! Ilia sia: da dafai dagoi.
Ilia dima bu adole imunu gogolesa.
16 Ilia da wali sia: hamedene agoane udigili lela.
Amaiba:le, na da ouiya:le bu ouesaloma:bela:?
17 Hame mabu! Na da dima adole imunu.
Na asigi dawa:su liligi, na da dima adomu.
18 Na da sia:ma:ne ouesalumu hamedei.
Na da na sia:negabe logo hedofamu hamedei ba:sa.
19 Na da sia:mu logo hame ba:sea,
na da ohe gadofo amo da gaheabolo waini hano amoga nabai gala,
amo defele fudagala:mu.
20 Hamedei! Na da bu ouiya:le esalumu da hamedeidafa.
21 Na da dunu afae amomagale hame sia:mu.
Na da dunu afae amoma dabua hahayafuli hame sia:mu.
22 Na da osobo bagade dunuma hahayafuli sia:mu hamedei ba:sa.
Amane hamoi ganiaba, Gode da hedolowane nama se dabe ia:noba.

33

1 Amola wali, Yoube! Na sia: huluane noga:le nabima!
2 Na da na asigi dawa:suga liligi huluane sia:musa: momagele esala.
3 Na sia: huluane da moloidafa amola na da dafawane sia: fawane sia:mu.
4 Gode Ea A:silibu da na da:i hahamoi amola nama esalusu i.
5 Di da nama bu adole imunu defele galea, nama adole ima.
Dia fofada:mu sia: amo hahamoma.
6 Ani galu da Gode Ea siga ba:ma:ne defele esala.
Gode da ani laga osoboga hahamoi.
7 Amaiba:le, di da nama beda:mu bai da hame gala.
Na da di hame banenesimu!
8 Na da nabi, di da amane sia:i,
9 ‘Na da hame giadofai.
Na da wadela:le hame hamosu.
Na da moloidafa amola wadela:i hou hame dawa:.
10 Be Gode da udigili nama doagala:musa:, logo hogosa.
E da na Ea ha lai dunu defele ba:sa.
11 *E da na emo sia:inega la:gisa.
E da na osa:le gagabe huluane ha:giwane sosodo aligisa.’
12 Be Yoube! Na da dima sia:sa! Di da giadofai dagoi.
Gode Ea hou da osobo bagade dunu huluane ilia hou baligisa.
13 Dia abuliba:le Gode da ninia egane sia:be amoma hame adole iaha,
Ema amane diwaneya udidisala:?
14 Gode da gebewane sia:nana, sia:nana, be dunu afae da Ea sia: hame naba.
15 †Gasia, dunu ilia da golasea,
Gode da simasia amola esala ba:su amodili ilima olelesa.
16 Ilia da Ea sia: nabimusa:, E da ilima logesa.
Amasea, ilia da Ea sisane sia: nabasea, beda:gia:sa.
17 Gode da ilia wadela:le hamosu logo hedofamusa: sia:sa.
E da ili hidale agoane gasa fi hou hamosa:besa:le, ilima sia:sa.
18 E da ili gugunufinisima:ne logo hame doasimu.
E da ili bogosa:besa:le gaga:sa.

* **33:11:** Yoube 13:27 † **33:15:** Yoube 4:13

19 Gode da dunu moloma:ne, olo amola da:iba:le se iasu ema iasisa.
20 Olo madelai dunu, ea da magedasu hou fisisa.
Ha:i manu noga:idafa ea higa:i ba:sa.
21 Ea da:i da udigili geloga:le, gasa dabuawane ba:sa.
22 Ea da bogoi sogega masunu gadenei ba:sa.
23 Gode Ea a:igele dunu osea:idafa da e moloiwane hamoma:ne olelesa.
Amabela:? A:igele dunu afae da amo oloi dunu fidimusa: misa:bela:?
24 A:igele dunu da ema asigiba:le, amane sia:mu. ‘E masa:ne yolesima!
Ea da bogoi sogega gudu hame sa:imu.
Ea halegale masa:ne, dabe da wea!”
25 Ea da:i hodo da bu gaheabolowane gasa fimu.
26 Ea da Godema sia:ne gadosea, E da ea sia: nabimu.
Ea da hahawane Godema nodone sia:ne gadomu.
Gode da ea hou huluane bu hahamomu.
27 Dunu afae afae, ea da odagiaba amane sisane fofada:mu,
‘Na da wadela:le hamoi dagoi.
Na da molole hame hamoi, be Gode da na gaga:i.
28 E da na bogoi sogega sa:imu logo amo hedofaiba:le, na da esalebe wea.’
29 Gode da amo hou huluane gebewane hamonana.
30 E dunu ea esalusu amo gaga:le, amola amo dunu hahawane esaloma:ne hamosa.
31 Wali, Yoube! Na sia:be goe nabima!
Ouiya:ma! Na sia:na:!
32 Be di da sia: galea, na naba:!
Di da moloidafa galea, na da dia: sia: hame gua:mu!
33 Be amai hame galea, ouiya:ma! Amola na sia: nabima!
Amola di da bagade dawa:su hou lama:ne, na da dima olelemu.

34

1-2 Dilia da asigi dawa:su bagadedafa dunuse!
Wali na sia:nebe amo nabima!
3 *Dilia da ha:i manu naba:lalu, amo ha:i manu da noga:iyale dawa:digisa.
Be bagade dawa:su sia: amo dilia nabasea, hamedafa dawa:digisa.
4 Be amo sia: da nini ninisu sia:sa:ili, ilegemu da defea.
5 Yoube hi da wadela:le hame hamoi amola ea hou da moloidafa sia:sa.
Amola Gode da e da giadofale hame hamoi, amane hame sia:i,
Yoube da amane egane sia:sa.
6 Yoube da amane adole ba:sa, ‘Na da giadofai, ogogolewane abuli sia:ma:bela:?
Na da bogoma:ne fofa:gi dagoi, be na da wadela:le hame hamoi,’
7 Dilia dunu Yoube agoai ba:bela:?
E da Gode da Mimogo Baligili Bagadedafa Dunu hame dawa:sa.
8 E da wadela:i hamosu dunuma gilisimu hanai, amola ili gilisili ahoana.
9 E da Gode Ea hanai amoga fa:no bobogesu hou da dunu hame fidisa, amane sia:sa.
10 Dilia bagade dawa:su dunu!
Gode Bagadedafa da giadofale hamoma:bela:? Hame mabu!
11 †E da dunu ilia hamobe defele, ilima bidi iaha.
Amola ilia hou hamoi defele, ilima hamosa.
12 Gode Bagadedafa da wadela:le hamomu hamedafa dawa:.

---

* **34:3:** Yoube 12:11 † **34:11:** Gesami Hea:su 62:12

E da dunu huluane ilima moloidafa hou fawane hamosa.
13 Gode da Ea gasa enoma labala?
Dunu eno da Ema E da osobo bagade ouligima:ne ilegebela:? Hame mabu!
14 Gode da esalusu mifo amo bu samogei ganiaba,
15 esalebe dunu huluanedafa da bogole, bu gulu dou hamona:noba.
16 Dilia da bagade dawa:su galea, na sia:be nabima!
17 Dilia da Gode Moloidafa Ema diwaneya udidisala:?
E da moloidafa fofada:su higasa, dilia da dawa:sala:?
18 Hina bagade dunu amola ouligisu dunu da wadela:le hamosea,
Gode da ilima se dabe ima:ne, fofada:sa.
19 E da ouligisu dunumagale hame fofada:sa.
Amola bagade gagui dunu da hame gagui dunuma fofada:sea,
E da bagade gagui dunumagale hame fofada:sa.
Bai E da dunu huluane defele hahamoi dagoi.
20 Amabela:? Ninia hedolowane gasia bogoma:bela:?
Gode da nini fabeba:le, ninia da bogosa.
E da asabolewane, mimogo gasa bagade dunu medole legesa.
21 E da ninia osa:le gagabe huluane sosodolala.
22 Gasidunasidafa da Gode mae ba:ma:ne, wadela:i dunu uligimu hamedei.
23 Ninia huluane da Ema fofada:musa: doaga:mu.
Be E da amo eso hame ilegesa.
24 E da ouligisu dunu fadegale, eno dunu ilia sogebi lama:ne ilegesea,
E da abodele hame ba:sa.
25 Bai E da ilia hamobe huluane dawa:.
E da ili fadegale, amola gasia ili banenesisa.
26 E da dunu huluane ba:ma:ne, wadela:le hamosu dunugili se dabe iaha.
27 Bai ilia da Ema fa:no bobogebe hou yolesili,
Ea hamoma:ne sia:i huluane higa:i.
28 Ilia da hame gagui dunu banenesiba:le,
hame gagui dunu da Godema ili fidima:ne wele sia:i.
Amola Gode da ilia wele sia:i nabi dagoi.
29 Gode da fidisu hame hamoma:ne ilegei ganiaba,
dunu da Ema gagabuli sia:mu da hamedela:loba.
E da Ea odagi ninia mae ba:ma:ne wamoaligisu hamoi ganiaba,
nini da hahanini wadela:lesi dagoi ba:la:loba.
30 Gode Ea hou hame lalegagui banenesisu dunu fawane da fifi asi gala amo ouligimu ga:la:loba,
amola amo fifi asi gala dunu da amo hou afadenene hamedei ba:la:loba.
31 Yoube! Di da dia wadela:i hou amo Godema sisane fofada:bela:?
Di da Ema, dia da bu hamedafa wadela:le hou hamomu, ilegele sia:bela:?
32 Di da Godema E da dia giadofasu dima olelema:ne adole ba:bela:?
Dia wadela:le hamonanebe amo yolesima:ne, Ema sia:bela:?
33 Di da Gode Ea dima hamoma:ne sia:i amo higabeba:le,
di abuliba:le E da dia hanai defele hamoma:beyale dawa:sala:?
Na da hame sia:mu. Di fawane sia:ma!
Wali, dia asigi dawa:su ninima adoma!
34 Bagade dawa:su dunu, ilia da na sia:be defele amane dawa:mu,
35 ‘Yoube e da hame dawa:beba:le, udigili hamedei sia: fawane sia:sa.’

36 Yoube ea sia:i liligi huluane noga:le abodele dawa:ma.
Amasea, e da wadela:i hou hamosu dunu defele sia:sa, dilia da ba:mu.
37 E da ea wadela:i hamobe amoma odoga:su hou gilisisa.
E da ninia midadi, Godema habosesesa.

35

1-2 Yoube! Di da Gode Ea siga ba:ma:ne moloidafa fawane hamosa sia:be,
amo da defea hame.
3 Di da Godema amane sia:sa. 'Na wadela:i hou da Dima bai hame gala.
Na da wadela:i hou hame hamoiba:le, bidi noga:i hamedafa ba:i.'
Amo sia: amola da defea hame.
4 Na da dima amola dia samalalima gilisili adole imunu.
5 Mu ba:ma! Mu mobi gadodafa dialebe amo ba:ma!
6 *Di da wadela:le hamoi ganiaba, Gode da se hame naba:loba.
Di da wadela:i hou gebewane hamonanea, Gode da Ea hou afadenema:bela:?
7 Di da moloidafa hou hamobeba:le, Godema fidima:bela:?
Gode da dima fidisu lamu da hamedei.
8 Dia da wadela:le hamobeba:le, dunu eno da se naba.
Amola dia da noga:i hou hamosea, amo da ilia hou fidisa.
9 Gasa fi dunu da eno dunu banenesisia, ilia da gogonomosa.
Ilia dunu eno ili gaga:ma:ne wele sia:sa.
10 Be ilia da ili hahamosu Godema hame sinidigisa.
Be ilia da gasi dunasi amo ganodini se nabawane esalea,
Gode da ilima hobea misunu hahawane hou
dafawane hamoma:beyale dawa:lusu imunusa: dawa:.
11 Ilia Godema hame sinidigisa.
Be Gode da bagade dawa:su hou ninima iaha.
Amola E da amo ninima iabeba:le,
ninia asigi dawa:su da ohe fi amola sio fi huluane
ilia asigi dawa:su baligisa.
12 Ilia da Godema, ili fidima:ne wele sia:sa,
be Gode da ilima dabe hame adole iaha.
Bai ilia da hidale gasa fili agoane wadela:le hamosa.
13 Ilia udigili agoane fidima:ne wele sia:sa.
Bai Gode Bagadedafa da ili hame ba:sa amola ilia sia: hame naba.
14 Yoube! Di Gode hame ba:sa sia:sa!
Be gebewane ouesaloma!
Gode da Ea ilegei eso doaga:sea, fofada:mu.
15 Di da Gode da se dabe hame iaha dawa:sa.
Di da Gode da wadela:i hou hame abodesayale dawa:sa.
16 Di da bu gebewane sia:nanumu da hamedei.
Na ba:loba, dia da bai hame dawa:beba:le, udigili sia:daha.

36

1-2 Fonobahadi eno gebewane ouesaloma! Amola na sia: nabima!
Bai na da Gode Ea sia: dima alofele iaha.
3 Na asigi dawa:su da bagade.
Na da na asigi dawa:suga, na Hahamosu Gode da moloidafa,
amo dima olelemu.

---

* **35:6:** Yoube 22:2-3

4 Na da dima ogogosu hamedafa dawa:.
Na da dia midadi, bagadedafa dawa:su dunu agoai lela.
5 Gode da gasa bagadedafa.
E da dunu afae hame higasa.
E da liligi huluanedafa dawa:.
6 E da wadela:i hamosu dunu gebewane esaloma:ne, logo hame doasisa.
E da hame gagui dunuma mololedafa hamosa.
7 E da molole hamosu dunu gaga:sa.
E da ili hina bagade dunu defele, fi ouligisu hou ilima iaha.
Amola dunu eno ilima eso huluane nodoma:ne, logo doasisa.
8 Be fedege agoane, dunu ilia da wadela:le hamoiba:le
sia:inega la:gili se nabawane esalea,
9 E da ilia wadela:i hou amola hidale gasa fi hou ilima olelesa.
10 E da ilima wadela:i hou yolesima:ne sisasu, amo noga:le nabima:ne sesesa.
11 Ilia da Gode Ea sia: nabasea, amola Ema noga:le hawa: hamosea,
ilia da olofole amola bagade gaguiwane esalumu.
12 Be amane hame hamosea, ilia da hame dawa:iwane bogomu.
Fedege agoane, ilia da hano degele, bogosu sogega doaga:mu.
13 Gode Ea hou hame dawa:be dunu da mae fisili, gebewane ougiwane diala.
Gode da ilima se dabe iasea, amolawane,
ilia da Gode Ea fidima:ne hame sia:ne gadosa.
14 Ilia da ayeligiwane bogosa.
Ilia da ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu sogebiga,
sama ea sama adole lasu hou bagadewane hamonanebeba:le,
ilia da gasa guminisiba:le, hedolo bogosa.
15 Be Gode da dunu ilia se nabasu hou amoga ilima olelesa.
Amola ilia bidi hamosu ganodini, ilia si fadegasa.
16 Di da se nabawane bidi hamosu ganodini esaloba,
Gode da di gadili oule asili gaga:iwane esaloma:ne hamoi.
Dia ha:i manu da bagade lelegela heda:i ba:i.
17 Be wali dia hamobe defele, E da dima se dabe iaha.
18 Dawa:ma! Hano suligisu hou da dima ogogosa:besa:le,
amola bagade gagui hou da di giadofale oule ahoasa:besa:le, dawa:ma.
19 Di da digini fidima:ne wele sia:sea, fidisu hame ba:mu.
Amola dia gasa bagade hou da wali dima fidimu hamedei.
20 Fifi asi gala da gasia wadela:lesi dagoi ba:mu.
Be amo gasi da doaga:ma:ne mae hanaiwane dawa:ma.
21 Wadela:i hou hamosa:besa:le, dawa:ma.
Bai dia wadela:le hamosu hedofama:ne,
Gode da dima se nabasu hou iasi dagoi.
22 Gode Ea gasa da bagadedafa, amo bu dawa:ma.
E da olelesu dunu huluane ilia hou baligisa.
23 Dunu afae da Godema Ea hamomu logo olelemu da hamedei.
Amola E da wadela:le hamonana, amo Ema diwaneya udidimu da hamedei.
24 Eso huluane, dunu da Ea hamonanu ba:beba:le, Ema nodonanu.
Di amola Ema nodonanumu da defea
25 Dunu huluane da Ea hamonanu ba:i dagoi.
Be ninia da sedaga lelawane, Ea hamobe ba:lala.

26 Ninia Ea bagadedafa hou huluane,
amola Ea esalebe ode amo dawa:mu da hamedei.
27 Gode Hi da osobo bagadega hano lale,
amola amo afadenene, gibu dadadi hamosa.
28 Ea hamobeba:le, gibu da mumobi amo gadodili dadafusa.
Gibu da osobo bagade dunu huluane fidisa.
29 Gode da mu ganodini esala.
Be dunu afae da mu mobi ea ahoabe hou hamedafa dawa:.
Amola gugelebe ea gelololoda:iya ahoabe hame dawa:.
30 Gode da ha:ha:na diga:be muagadodili iasisa.
Be hano wayabo bagade ea lugudu da gasiwane dialebe ba:sa.
31 Gode da amanewane osobo bagadema ha:i manu bagadewane iaha.
32 E da Ea loboga ha:ha:na gagulaligisa.
E da ha:ha:na amoma Ea ilegei amogai disili gala:ma:ne olelesa.
33 Gugelebe da mulu ea manebe olelesa.
Amola bulamagau ili da gugelebe nabasea,
isu gibula bobodobe da manebe dawa:sa.

37

1 Na da isu gibula bobodobe ba:sea, na dogo da gilugilusa.
2 Dilia huluane! Gode Ea sia: nabima!
Gugelebe amo da Ea lafidili mabe, nabima!
3 Gode da ha:ha:na diga:be muagadodili iasisa.
Ha:ha:na da osobo bagade na:iyado bega: bega: ahoa.
4 Amasea, Gode Ea gogonomosu naba.
Amo da gugelebe ea gogonomobe bagade.
Amola ha:ha:na da mae fisili nene gala:lala.
5 Gode da sia:sea, fofogadigisu liligi da doaga:sa.
Ninia da agoai liligi hame dawa:digisa.
6 Ea sia:beba:le, mugene da osoboga daha.
Gode da gibu bagadedafa osobo bagadega iasisa.
7 E da dunu ilia hawa: hamosu dagolesisa.
E da Ea gasa bagade hamobe ilima olelesa.
8 Sigua ohe fi da ilia diasuga ahoa.
9 Gibula bobodoi isu da ga (north) amodili maha.
Anegagidafa fo da ga (south) amodili maha.
10 Gode Ea mifo da hano anegagini, ga:nasi mugene hamosa.
11 Haha:na da mu mobiga nene gala:sa.
12 Mumobi da Gode Ea hanaiga ahoa.
Osobo bagade huluane ganodini, mumobi da Gode Ea hamoma:ne sia:be defele hamosa.
13 Gode da osobo bagadega hano soga:ma:ne gibu iaha.
Eso enoga E da osobo bagade dunu ilima se dabe ima:ne gibu iaha.
Amola eso enoga E da ilia hahawane ba:ma:ne, gibu iaha.
14 Yoube! Di fonobahadi ouesalu, nabima!
Gode Ea noga:idafa hamobe amo dadawa:ma!
15 Gode da ha:ha:na nene gala:ma:ne sia:sa!
E da habodane agoai hamosala:? Di amo dawa:sala:?
E da habodane ha:ha:na mumobiga nene gala:ma:ne hamosala:?
16 Gode da fofogadigiliwane hamobela:le, mumobi da muagado gila ahoa.
Di da amo mumobi ilia gila ahoabe hou ea bai dawa:sala:?

17 Hame mabu! Ga (south) dogoloi fo da soge wadela:sea,
di da dogolobeba:le, se naba.
18 Gode da mu fadegale gagasea, di da E fidimu dawa:sala:?
E da mu ga:nasi gula enemei defele hamosea, di da E fidimu dawa:sala:?.
19 Gode! Ninia Dima sia:mu amo Dia ninima olelema!
Ninia asigi dawa:su da hame gala.
Ninia sia:mu gogolesa.
20 Na da Godema sia:musa: hame adole ba:mu.
Bai na da abuliba:le, E na gugunufinisisima:ne logo doasima:bela:?
21 Wali, mu da:iya hadigi da si nenemeginana.
Amaiba:le, ninia ba:mu si gasenei.
Mu da foga fulaboiba:le, fofoloi gala.
22 Ninia da ga (north) la:idiga gouli agoai hadigi ba:sa.
Amo da Gode E hadigi, amola amoga ninia da beda:sa.
23 Gode Ea gasa da bagadedafaba:le, ninia da E gadenena misunu da hamedei.
Ea ninima hamobe liligi huluane da moloidafa amola defele hamosa.
24 Amaiba:le, dunu huluane ilia Ema beda:su hou da fofogadigisu liligi hame.
E da nowa dunu da hidale, hifae da asigi dawa:su bagade lai dagoiyale sia:sea, E da amo dunu ea sia: hame naba.

38

Hina Gode da Youbema adole i.

1 Amalalu, foga mulu bagade amodili, Hina Gode da Youbema amane sia:i,
2 “Di da abuliba:le Na bagade dawa:su hou da defele hame sia:sala:?
Dia sia: da gagaoui amola hamedei sia: fawane.
3 Wali, molole wa:legadole, Na dima adole ba:be amo nama
dabe adole ima.
4 Na da osobo bagade hahamonoba, di amogawi esalebe
ba:bela:?
Di da liligi huluane dawa:beba:le, Nama dabe adole ima.
5 Nowa da osobo bagade ea defei ilegebela:?
Nowa da amo defemusa:, defesu efe bobaila:?
Di da adole iasu huluane dawa:sala:?
6 Fedege agoane, dunu bugi amo da osobo bagade udidia gadosa, amo adiga udidisala:?
Osobo bagade ea igi bai bagade, nowa da fa:bela:?
7 Osobo bagade hahamoi eso hehebolo amoga
gasumuni huluane da gilisili gesami hea:lalu.
Amola Hebene esalebe fi huluane da hahawaneba:le, wele sia:i.
8 *Hano wayabo bagade da musa: osobo bagade dogoa ganodini galu
amo fudagala:le, ga ahoanoba, osobo bi hamoi amo hasalasisa:besa:le, nowa da ea logo hedofama:ne, logo ga:su ga:sibala:?
9 Na Nisu fawane da hano wayabo bagade mumobiga dedebolesi dagoi.
Na Nisu fawane da hano wayabo bagade gasiga lala:boloi.
10 Na da hano wayabo bagade alalo ilegei, amola ga mae masa:ne logo gaga:lesi.
11 Na da hano wayabo bagadema amane sia:i, ‘Dia alalo da goea!

* **38:8:** Yelemaia 5:22

Amo mae baligigama! Dia gasa bagade gafulubi amoga,
amo alalo mae baligiligama!'
12 Yoube! Di da dia esalusu ganodini huluane amo eso hehebolo misa:ne
sia:bela:?
13 Di da hehebolo amoma amane hamoma:ne sia:bela:?
'Osobo bagade gagulaligima!
Wadela:i hamosu dunu ilia wamoaligisu amoga uguguli gugudili
fasima!'
Di da amo hamoma:ne sia:bela:?
14 Haiyoga, agolo amola fago ilia da abula miginisisi
amola laga osoboga dedei agoane, noga:i ba:sa.
15 Wadela:i hamosu dunu da esohaiyo si gagasenei agoai ba:sa.
Bai amo da ilia wadela:le hamomu logo hedofasa.
16 Di da hano wayabo bagade lugudu
amoga gudunini bubuga:ne gadobe amo ba:la asibala:?
Di hano wayabo bagade amo hano oso hagudu amo da:iya lalula:?
17 Dunu afae da dima logo ga:su, amo da bogoi gasi soge ga:sibi, amo dima
olebela:?
18 Di da osobo bagade ea bagade defei amo dawa:bela:?
Dia da dawa:i galea, nama adoma!
19 Dia da hadigi ea mabe bai dawa:bela:?
Amola gasi ea banuguma dawa:bela:?
20 Dia da hadigi amola gasi amoma ela masa:ne olemu dawa:bela:?
Amola ela bu sinidigima:ne adomu dawa:sala:?
21 Dafawane! Di da amo hou huluane dawa:!
Di da da:i hamoi dagoi.
Amola Na da osobo bagade hahamoloba, di amo amogai esalula:?
22 Di da liligi legesu diasu amoga Na da mugene (snow)
amola mugene ga:nasi (hail) legesa, amoga ba:la asibala:?
23 Na da gegesu amola bidi hamosu eso amoga,
ha lai dunuma gegema:ne amo liligi ouligisa.
24 Di da eso ea mabe sogebi amo ba:la asibala:?
Di da gusudili fo ea mabe sogebi amo ba:la asibala:?
25 Gibu bagade dasea, hano sa:ima:ne, nowa ogabela:?
Isu gibula bobodole masa:ne, nowa da logo fodobela:?
26 Dunu hame esalebe soge amogai gibu sa:ima:ne, nowa da hamobela:?
27 Gisi noga:le heda:ma:ne, nowa da hafoga:i sogega gibu iabela:?
28 Gibu amola oubi baeya ela da eda ganabela:?
29 'Aisi' amola mugene ela eme da nowala:?
30 Mugene da hano amo igi ga:nasi agoai hamosa,
amola hano wayabo bagade ea odagi ga:nasi hamosa.
31 †Di da Balia:idese gasumuni ili dodobole la:la:gimusa: dawa:bela:?
Di da Olione gasumuni la:la:gi fadegamusa: dawa:bela:?
32 Di da eso huluane gasumuni ilima logo olelemusa: dawa:bela:?
Di da Bea Bagade amola Bea Fonobahadi gasumuni
ilima masunu logo olelemusa: dawa:bela:?
33 Di da malei amo da mu ouligibi, amo dawa:bela:?
Amola amo malei da osobo bagade ouligima:ne, afadenemusa:
dawa:bela:?
34 Di da mumobima, ili hamoma:ne wele sia:mu dawa:bela:?

† **38:31:** Yoube 9:9; A:imose 5:8

Amola ili dia gibuga nanegama:ne sia:musa: dawa:bela:?
35 Amola di da ha:ha:nama nene gala:ma:ne sia:sea, ha:ha:na da dima misini,
'Na da dia hamoma:ne sia:i defele hamomu', amane sia:ma:bela:?
36 Nowa da aowahea sio amoma Naile hano ea fili gala:be eso olelesala:?
Nowa da gagala gawalima gibu da sa:ima:ne sia:sala:?
37 - 38 Nowa ea bagade dawa:suga mumobi idima:bela:?
Amola nowa ea bagade dawa:suga
mumobi amo gibu sogadigima:ne, giwigilisimusa: dawa:sala:?
(Gibu da gulu ganumu ga ganumunisisa.)
39 - 40 Laione wa:me amola ha:aligi laione wa:me waha debe,
amo da magufu gelaba amola ilia diasu ganodini wamoaligisa,
di da iligili ha:i manu hogole iabela:?
41 Da: sio da ha:aligili udigili lalea,
amola ilia mano da Nama ha:i manusa: dini iasea,
nowa da ilima ha:i manu iahabela:?

39

1 Di da goumia esalebe goudi ilia lalelegesu eso dawa:sala:?
Di da sigua 'dia' gebo ilia mano lalelegei hou ba:bela:?
2 Di da ilia eso habodayane galuiyale dawa:bela:.
Di da ilia lalelegemu eso ilegei dawa:sala:?
3 Ilia habogala mano lamusa: beguduli lobo gaguladabe, amo di dawa:bela:?
4 Ilia da iwiladafa amo ganodini gasa lale, alesa.
Ilia da ga asili, hame buhagisa.
5 Sigua dougi halegale masa:ne, nowa ilia logo doasibala:?
6 Na da ili amogai esaloma:ne, hafoga:i soge ilima i.
Ilia da hafoga:i deme (sali) dialebe umiga esaloma:ne, Na logo doasi.
7 Ilia sia: gulubagebe moilai bai bagade gadenene hame esala.
Amola dunu ilia da ili fofole amola ilia hawa: hamoma:ne sia:mu hamedei ba:sa.
8 Ilia goumia mola:iya:i ha:i manu hogosa.
9 Sigua bulamagau gawali da digili hawa: hamonesima:bela:?
E da dia bulamagau diasuga gasi afae esaloma:bela:?
10 Di da sigua bulamagau gawali afaema efe gomenesili,
osobo gidinama:ne sia:mu dawa:bela:?
Di da e gomenesili, osobo gisuga gima:ne sia:mu dawa:bela:?
11 Di da ea gasa bagade amoga
e da dia hawa: hamosu fawane hamoma:ne dafawaneyale dawa:bela:?
12 E da dia bugi gamisu dima gaguli misa:bela:?
E da gagoma dia dabasu faia dialebe, amo gagadole lidima:bela:?
13 'Osadaligi' (wida agoai) ea ougia da hedolodafa dada ahoa.
Be 'osadaligi' afae da 'sidoge' ea hagili ahoabe defele hame dawa:.
14 'Osadaligi' da ea oso da osobo da:iya dogoloma:ne legesa.
15 Be e da asigi dawa:su hame dawa:beba:le,
amo oso da emoga hasalasimu o sigua ohe amoga goudanisimu,
amo e da hame dawa:.
16 E da amo oso da ea: hameyale defele, e da hamosa.
E da ea oso udigili legebayale dawa:beba:le, hame da:i diosa.
17 Be Ni fawane da e gagaoulisi, amola ema bagade dawa:su hame i.

18 Be e da muni hehenane ahoasea,
e da hosi amola hosi fila heda:i dunu amoba:le ousa.
19 Yoube! Di fawane da hosi ilima gasa ibala:?
Di fawane da ilima ilia mugi hinabo sedade ibala:?
20 Di da ili danuba: defele soagagala:ma:ne ilima ibala:?
Amola ili dunu beda:ma:ne hagogala:ma:ne hamobela:?
21 Hosi da nimiwane osobo fagoa gudu gigila:sa.
Ilia da ilia gasa huluane defele, gegemusa: hehenasa.
22 Ilia da beda:su hamedafa dawa:.
Amola gegesu gobihei afae da ili sinidigima:ne hamomu hame dawa:.
23 Ilima fila heda:i dunu ilia gegesu liligi da ginina:ginina:sa,
amola esoga baba gaga:la:sa.
24 Fofogadigili yaguguli, ilia misosogane hehenasa.
Gegesu dalabede da wesea, ilia da nimi agoane fofoga:sa.
25 Dalabede da afae wele gasea, hosi da hagogala:sa.
Ilia da gegesua hame gadeneawane, nimi gaha naba.
Ilia dadi gagui ouligisu dunu ilia hamoma:ne wele sia:su naba.
26 Buhiba da ea ougia ga (south) amodili da:legasea,
di da hagili ahoabe amo ema olelebela:?
27 Sia sio da goumi gadodafa amo da:iya bibimusa: dawa:sea,
e da hidadea dia hamoma:ne sia: nabimusa: ouesaloma:bela:?
28 E da igi gadodafa da:iya bibisa.
Amola goumi agesone fisiagagadoi, da ea gagili sali diasu agoai gala.
29 Amogainini, e da ga amola gadenene huluane liligi medoma:ne
amola moma:ne hogosa.
30 *Sia sio ilia da bogoi da:i manusa: beba:le sisiga:sa.
Waha debe sia da maga:me nososa.

40

1-2 Yoube! Di da Gode Bagadedafa amo Ema mogoi dagoi.
Di da wali fisima:bela:? O di da Nama bu adole ima:bela:?”
Yoube da amane sia:i,
3 - 4 “Hina Gode! Na da gagaoule agoane sia:i.
Na da Dima adi dabe adole ima:bela:?
Na da eno sia: sia:musa: hame dawa:lala!
5 Na da ni sia:mu galu amo baligili sia:i dagoi.”
6 Amalalu, foga mulu mabe amo ganodini,
amodili Hina Gode da bu Youbema sia:i.
Hina Gode da amane sia:i.
7 “Wa:legadole, molole aligili,
Na dima adole ba:mu amoma di bu dabe adole ima.
8 Amola Na da moloi hame amola di fawane da moloi,
amo dafawaneyale dawa:ma:ne, dia da Nama fofada:sala:?
9 Dia gasa da Na gasa defelela:?
Dia sia: da Na sia:sea gugelebe agoaila:?
10 Amai galea, di hidalewane wa:legadole,
hadigidafa amola bagadedafa hou abula agoane gaga:ma.
11 Gasa fi hidabe dunu ba:ma!
Amasea, ilima ougili, ilia hou fofonoboma!
12 Dafawane! Ilima ba:lu, gudu oule sa:imu.

---

* **39:30:** Ma:diu 24:28; Luge 17:37

Di wadela:i hamosu dunu ilia lelebe sogebi amogaiwane gugunufinisima!
13 Ili huluane uli dogonesima.
Ili bogoi sogebi ganodini lala:gilisima.
14 Amasea, Na da bisili dima nodone sia:mu.
Amola, disu fawane da hasalasi dagoi sia:mu.
15 Ohe fi bagade ea dio amo Bihimode, amo ba:ma:!
Na da e hahamoi amola na da di hahamoi.
E da bulamagau defele, gisi naha.
16 Be e da gasa bagadedafa.
Ea laboso da gasa bagadedafa.
17 Ea la:go da dolo ifa defele sanosa.
Amola ea emoso da gasa bagade.
18 Ea gasa da balase defele, gasa bagade gala.
Amola ea emo da ouli fesonoi defele, gasa gala.
19 Ea da esalebe liligi huluane ilia fofogadigisu hou baligisa.
Ea Hahamosu Dunu fawane da e hasalimusa: dawa:.
20 E moma:ne, gisi da agolo amoga sigua ohe da hedesa,
amogai heda:sa.
21 E da aya: gaga:nomei ifalaboha golasa.
Amola heahai sogebi saga: heda:i, amo ganodini wamoaligisa.
22 Aya: gaga:nomei ifalabo amola dilaguba ifa hano gadenene lelebe,
da ema ougigala:sa.
23 E da hano yogo amoba:le hame beda:sa.
Yodane hano da ea odagia fana masea, e olofolewane lelebe ba:sa.
24 Nowa da ea si dofonesili, e gagulaligima:bela:?
Nowa da ea migifu saneni gaguma:bela:?

41

1 *Dia da Lifaiada:ne (hanome ohe fi agoai) amo dimani bese amoga gaguma:bela:?
O ea gona:su efega lala:gilisima:bela:?
2 Dia da efe amo ea migifu amodili sanasima:bela:?
O ea magadoa dimani besega badofalesima:bela:?
3 E da masusa: dima adole ba:ma:bela:?
E da dima olofosu ema ima:ne edegema:bela:?
4 E da dima gousa:su ilegesu hamoma:bela:?
E da mae yolele eso huluane dima fa:no bobogelalumu ilegele sia:ma:bela:?
5 Di da e fofoi sio agoane, dia hawa: hamosu uda hahawane ba:ma:ne,
e la:la:gima:bela:?
6 Dimani adosu dunu da e bidi lama:ne, bobolema:bela:?
Bidi lasu dunu da e bidi lama:ne, dadega:ma:bela:?
7 Di da ea gadofo amo guisu asuni amoga magufamu dawa:sala:?
O ea dialuma goge agei amoga somu dawa:sala:?
8 Di da e afaewane digili ba:lu, eno hamedafa digili ba:mu.
Bai e da dima gegei amo di da hamedafa gogolemu.
9 Nowa da Lifaiada:ne ba:sea,
beda:ga gasa hamedene, osoba diadaha.

* **41:1:** Gesami Hea:su 74:14; 104:26; Aisaia 27:1

10 Dunu da e ougima:ne didilisisia, e da mi hanaidafa ba:sa.
Dunu afae da ea midadi gadenene aligimu hamedei ba:mu.
11 Nowa da e doagala:sea, se hame nabi ba:ma:bela:?
Osobo bagade dunu afae da amane hamomu hamedei.
12 Na Lifaiada:ne ea emo ea hou dima adomu galebe.
Ea gasa bagade hou amola dima olelemu.
13 Dunu huluane da ea dabua gadofo houga:mu da hamedei.
Amola ea da:igene ga:su amo somu hamedei.
14 E da bese agesoi bagade gala.
Ea lafi dagama:ne, nowa da sesema:bela:?
15 Ea baligi da da:igene ga:su dadalesu amoga hamoi.
Ilia da madelagili la:la:gi, amola igi defele ga:nasi gala.
16 Afae afae da enoma gilisili disisibiba:le,
mifo da ili adobodili masunu logo hame ba:sa.
17 Ilia da noga:le gilisimusa: madelagiba:le, afafamu da hamedei.
18 Lifaiada:ne da hadisia:sea, hadigi agoai nene gala:sa.
Amola ea si da eso mabe ea hadigi agoai ba:sa.
19 Ea lafidili, lalu gona:su agoai gadili ahoa.
Amola ea lafidili, lalu geso bagohame gadili ahoa.
20 Ea mi gelabodili, lalu mobi
(amo da gagalobo osobo ofodo hagududili nebe defele) da maha.
21 Ea mifoga lalu nema:ne fulabosa.
Ea lafidili, lalu gona:su da heloagala:sa.
22 Ea galogoa da gasa bagadeba:le,
ema doaga:be dunu huluane da beda:gia:sa.
23 Ea gadofoa dibi asaboi da hame ba:sa.
Ea gadofo da ouli defele, ga:nasidafa.
24 Ea dogo da widi goudasu igi agoai, ga:nasidafa.
E da beda:su hamedafa dawa:.
25 E da wa:legadosea, baligili gasa bagade dunu amolawane da beda:gia:sa.
Ilia da bagadewane beda:iba:le, hahanidafa ba:sa.
26 E fofa:gimusa:, gegesu gobihei da hamedafa gala.
Goge agei, amola dadi da ema se ima:ne hamedafa gala.
27 E da ouli, amo gisi defele, gasa hamedei ba:sa.
Amola e da balase amo ifa dasai defele ba:sa.
28 E da dadi gala:be amoga hobeamusa:; hame dawa:.
Dunu da ema gelega gala:be da gisi bioiga gala:be agoane hagisa.
29 Ea ba:sea, gegesu gigi da gisi biole hagi agoai ba:sa,
amola dunu da ema dadiga gala:sea, e da amoba:le ousa.
30 Ea hagomo gagi da laga osoboga hamoi ofodo gagoudane fofonoboi defele ba:sa.
Ilia da osobo gidinasu defele, fafu osobo dogonana.
31 E da hano wayabo bagade, hano gobei dubu heda:be agoai
amola susuligi di bubunuma heda:be agoai, hamosa.
32 E da hano wayabo bagade da:iya ahoasea,
e da ela:mei logo agoane hamosa.
E da hano dubu foloai agoai hamosa.
33 Osobo bagadega, e agoai hame ba:sa.
E da beda:su hamedafa dawa:.
34 E da hidale, eno ohe fi huluane ilima ba:le gudusa.

E da sigua ohe fi huluane ilima hina bagade agoai esala.

42

1 Amalalu, Yoube da Hina Godema dabe adole i.
Yoube da amane sia:i,
2 “Hina Gode! Na dawa:! Di da gasa bagadedafa.
Di da liligi huluane Dia hamomusa: dawa:be,
amo huluane defele hamosa.
3 *Di da nama amane adole ba:i,
‘Di da Na bagade dawa:su abuliba:le dafawaneyale hame dawa:bela:?
Bai di da hamedafa dawa:su dunu.’
Dafawane! Na da na hame dawa:digi liligi,
amola musa: hame ba:su hou amo na da dawa:digimu hamedei,
amo udigili sia:su.
4 †Di da amane sia:i, ‘Na sia:sea, di noga:le nabima!
Na dima adole ba:sea, di Nama dabe adole imunusa:, logo hogoma!’
5 Musa: na da eno dunu ilia nama adole i fawane dawa:i galu.
Be wali na da na siga Di ba:i dagoi.
6 Amaiba:le, na da na sia:i amo dawa:beba:le, gogosiasa.
Na da Dima sinidigimu olelema:ne, gulu amola nasubu na da:iga gasagagala:sa.”

Sia: Dagomusa: Sia:

7 Hina Gode da Youbema sia:ne dagoloba, E da Ilaifa:sema amane sia:i, “Na da di amola dia sama aduna dilima ougi. Bai dilia da Na hou dafawane hame olelei. Be Nama hawa: hamosu dunu Yoube da moloiwane sia:i dagoi. 8 Wali, dilia bulamagau gawali fesuale amola sibi gawali fesuale, amo Youbema gaguli asili, amola dilia hou dabema:ne, gobele salima. Yoube da dili fidima:ne sia:ne gadomu. Amasea, Na da ea sia:ne gadosu nabimu. Dilia hamobeba:le, se dabe lamu da defea galu. Be Na da dilia hamobe defele, dilima se dabe hame imunu. Dilia da Yoube ea hou defele hame hamoi. E da moloi sia: fawane sia:i.”
9 Ilaifa:se, Bilida:de amola Soufa, ilia da Hina Gode Ea ilima adoi defele hamoi. Amola Hina Gode da Yoube ea sia:ne gadosu, amo dabe adole i. 10 ‡Amalu, fa:no Yoube ea sama udiana amo fidima:ne, Hina Godema sia:ne gadolalu, Hina Gode da e bu bagade gaguiwane esaloma:ne, ea musa: gagui amo da:iya eno adunane dabuasilisi.
11 Yoube ea olalali amola ea dalusilali huluane amola ea musa: na:iyado, ilia da e gousa:la misini, ea diasuga gilisili lolo mai. Ilia ema asigi sia:ne, amola Hina Gode da ema bidi hamosu bagade iasibiba:le, ea dogo denesinisi. Ilia afaeafaea muni amola gouli lobo sogoga gasisalasu, Youbegili i. 12 Hina Gode da Yoube ea esalusu dagomu galu, amo e hahawane esaloma:ne hamoi. Amo da ea musa: esalusu hahawane hou baligi dagoi. Yoube da sibi 14,000 agoane, ga:mele 6,000 agoane, bulamagau 2,000 agoane amola dougi 1,000 agoane gagui. 13 E da dunu mano fesuale amola uda mano udiana ilia eda galu. 14 E da ea magobo uda mano amoma Yimaima dio asuli. Uda mano magobo bagia ea dio da Gesaia, amola uda mano ufi ea dio da Gelene Ha:bage.

---

* **42:3:** Yoube 38:2 † **42:4:** Yoube 38:3 ‡ **42:10:** Yoube 1:1-3

15 Yoube ea uda mano da osobo bagade isisima:goi uda huluane ilia
isisima:goi ba:su baligi dagoi. Ilia eda da ea dunu manoma nana iasu
defele, uda mano ilima nana i dagoi. 16 Yoube da amo hahamona
misi dagole, ode 140 agoane eno esalu. E da ea aowalali, ilia mano
amo ba:i dagoi. 17 Amalalu, e da da:idafa hamoiba:le, bogoi dagoi.
Sia: ama dagoi

Gesami Hea:su

(Da:i Sia: - Psalms; Modu - Salamo; Bisini – Buk Song)

Hidadea Sia:

Gesami Hea:su buga da Gode Ea Sia: Dedei Buga amo ganodini Gesami Hea:su buga amola Godema sia:ne gadosu buga gala.

Dunu hisu hisu da amo Gesami Hea:su afae afae ode bagohame amoga dedenanu.

Amalalu, Isala:ili dunu da amo gesami amola sia:ne gadosu gilisili, ilia sia:ne gadosu gilisisu ganodini hea:su amola sia:ne gadosu.

Amo Gesami Hea:su dedei da hisu hisu agoane ba:sa.

Mogili da Godema nodomusa: dedei.

Mogili da Gode Ea gaga:musa: Ema edegesa.

Mogili da Gode Ea gogolema:ne olofosu Ema edegesa.

Mogili da Gode ili hahawane fidibiba:le, nodosa.

Mogili, Gode da Isala:ili dunu ilima ha lai ilima se dabe ima:ne sia:sa.

Amo sia:ne gadosu (gesami hea:su) da dunu afae afae da sia:sa. Mogili da Isala:ili fi dunu huluane gilisili sia:sa, amola Gode Ea fi dunu amola uda, ilia hanai amola ilia asigi dawa:su, amo Godema amola eno dunuma olelesa. Yesu Gelesu da Ea sia: oleleloba, E da Gesami Hea:su sia: amoga amolawane olelei. Gaheabolo Gousa:su Buga dedesu dunu ilia da amo buga ganodini Gesami Hea:su liligi bagohame dedesu.

Yesu Gelesu da Hebene sogega bu heda:le, amola Ea fa:no bobogesu fi da musia, Gesami Hea:su buga da gaheabolo Gode Ea Fi dunu amo ilia hahawane Godema sia:ne gadosu buga agoane ba:i. “Sema” dedei ba:sea, ninia da Gode Ea sema amola hamoma:ne sia:i liligi gilisili dawa:sa.

Sia dedei

Gesami Hea:su buga ganodini da Gesami Hea:su 150 dedei ba:sa.
Ilia da gilisisu biyale gala agoane hamosa.
Gesami Hea:su Buga Gesami Hea:su
1 (Age) ...Gesami Hea:su 1 asili 41
2 (Ageyadu) ...Gesami Hea:su 42 asili 72
3 (Osoda) ...Gesami Hea:su 73 asili 89
4 (Biyadu) ...Gesami Hea:su 90 asili 106
5 (Bi) ...Gesami Hea:su 107 asili 150

Gesami Hea:su Buga Age

(Gesami Hea:su 1 asili 41)

1

Gesami Hea:su

Hahawane Houdafa

1 Nowa dunu ilia wadela:i hou hamosu dunu ilia fada:i sia: hame nabasea,
amola wadela:i hou dawa:su dunu ilia hou amoma fa:no hame bobogesea,
amola nowa ilia Gode ea hou higale dawa:be dunu ilima hame gilisisia,
amo dunu da hahawane bagade.
2 Be amomane ilia da hahawane Hina Gode Ea sema dedei

amoma nabasu hou amola fa:no bobogesa,
amola ilia yoga amola gasia idisu hou
amo eso huluane bu dafawane dadawa:sa idisa.
3 *Ilia da ifa hano guba:le aligi agoai,
amo fage eso doaga:sea legebe agoane legesa,
amola ea lubi hame biosa.
Ilia da hou huluane noga:le hamosa.
4 Be wadela:i dunu ilia goe hamedafa hanasa.
Ilia da gisi amo fo misini mini asi dagoi agoai ba:sa.
5 Wadela:i hou hamosu dunu ilia da Godema Hi fofada:sea,
Ea se iasu ba:mu, amola ilia da Gode Ea fi dunu ilima afafai dagoi ba:mu.
6 Moloidafa noga:i dunu da Hina Gode Ea gaga:su amola logo olelesu dawa:.
Be wadela:i hamosu dunu da se nabasu logo amoga ahoana,
gugunufinisisudafa amoga doaga:mu.

2

Gode Ea Hina Bagade Ilegei

1 *Abuliba:le soge bagade fi dunu ilia gegemusa: ilegesala:?
Abuliba:le, ilia da udigili gegemusa: sia: dabela:?
2 Ilia hina bagade dunu ilia gegemusa: dawa:,
amola ilia ouligisu dunu ilia Hina Godema higasa
amola Hina Bagade E ilegele lai Ema higasa.
3 Ilia amane sia:sa, “Be ninia da ilia hamoma:ne sia:i agoema afafamu da defea,
amola ilia ouligi yolesimu da defea.”
4 Hina Gode da Hi Hebene fafai fisu da:iya fila heda:le ousa,
amola ilia sia: dasu amo nabalu ousa.
5 Amolalu, E da ougi gasa bagadewane sisasu sia: olelesa.
E da Ea gasa ilima olelebeba:le, ilia beda:sa.
6 Gode da amane sia:sa, “Saione (amo da Na hadigi sema goumi)
amo da:iya, Na da Na Hina Bagade amogai asunasi.
7 †Na da Hina Gode Ea sia: dilima sia:mu.
E da nama amane sia:i, “Di da Nagofe.
Wali da Na Dia Ada hamoi.
8 Adole ba:ma, amola Na soge fi huluane Dima imunu
osobo bagade huluane da Dia: ganumu.
9 ‡Dia da ili ouli fesonoi amoga fane fili fasimu,
amola Dia da huluane osoboga hahamoi yaeya
amo gagoudane fofonobone fasisu amo defele ili gagoudane fasimu.”
10 Dilia osobo bagade hina bagade dunu!
Na sisasu sia: olelesu noga:le nabima!
11 Hina Gode Ema beda:iwane fa:no bobogema.
12 Ema beda:ga yaguguiwane muguni bugila sa:ima.
Amai hame hamosea, Ea ougi hou da hedolowane heda:mu galebe,
amola dilia da hedolowane bogomu.
Nowa da Ema gaga:ma:ne ahoasea da Ea hahawane dogolegesu hou ba:mu.

---

* **1:3:** Yelemaia 17:8 * **2:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 4:25-26 † **2:7:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:33; Hibulu 1:5; 5:5 ‡ **2:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 2:26-27; 12:5; 19:15

3

Da:ibidi da ea Mano Soloumaneba:le Hobea:loba, amo Gesami Hamoi

1 *Hina Gode! Nama ha lai dunu da bagohame gala.
Dunu bagohamedafa da nama ougiwane ba:sa.
2 Ilia na hou adoda amola amane sia:sa,
"Amo dunu da Gode Ea fidisu hame ba:mu."
3 Be Di, Hina Gode!
Di da mae fisili, na da:igene ga:su defele na gaga:sa.
Di da nama hasalasisu hou iaha,
amola na dogo denesisa.
4 Na da Hina Godema wele sia:sa.
Amola E da Ea sema agolo amoga nama defele noga:le adole iaha.
5 Na diasa:ili gasia golai dialoba, amola gasi huluane ganodini,
Hina Gode da na gaga:sa.
6 Nama ha lai dunu osea:idafa da na dialebe guba:le sisiga:i ba:sa.
Be na da ilima hame beda:i.
7 Hina Gode misa! Na Gode! Na gaga:ma!
Di da nama ha lai dunu ilima se iaha.
Ilia da gasa hameba:le nama se imunu da hamedei ba:sa.
8 Hina Gode Hi fawane da hasalasu hou iaha.
E da Ea fi dunu amo hahawane dogolegele fidimu da defea.

4

Daeya Gode Ea Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Na sia:ne gadobe goe bu sia:ne ima.
Hina Gode, Di da na gaga:su dunu.
Na se nabaloba, Dia na fidi.
Wali, Di da nama asigima amola na sia:ne gadobe nabima.
2 Eso habowali dilia fi dunu da nama higama:bela:?
Eso habowali dilia da hamedei liligi amo hanama:bela:,
amola ogogosu liligi amoma fa:no bobogema:bela:?
3 Dawa:ma! Hina Gode da moloidafa noga:i dunu
amo Ea fidafa hamomusa: ilegei dagoi.
Amola na da Ema wele sia:sea, E da na wele sia:su naba.
4 *Dilia beda:ga yaguguma!
Amola wadela:le hamosu hou fisima.
Dilia da ouiya:le agoane dilia debea da:iya dialea, bagade dadawa:laloma.
5 Gobele salasu moloidafa amo Hina Godema ima,
amola Ema dafawaneyale dawa:ma.
6 Dunu bagohame da agoane sia:ne gadosa,
"Hina Gode! Ninima Dia hahawane fidisu hou baligili ima.
Ninima asigiwane ba:ma."
7 Ilia da gagoma amola waini lai dagoiba:le hahawane ba:sa.
Be hahawane hou Di da nama i dagoi,
amo da amo osobo bagade hou bagadewane baligisa.
8 Na diasa:ili gasia golai dialoba, hahawane golasa.
Hina Gode! Di fawane da na noga:le gaga:sa.

* **3:1:** 2 Sa:miuele 15:13 - 17:22 * **4:4:** Efesase 4:26

5

Gode Ea Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na sia: nabima,
amola na gogonomasu nabima.
2 Na Gode amola na Hina Bagade!
Na Dima fidima:ne wele sia:sea,
Di da na wele sia:su nabima.
Hina Gode! Na da Dima sia:ne gadosa.
3 Di da na sia: hahabe naba.
Eso mabe galu na da Dima sia:ne gadosa,
amola Dia adole iasu ouligisa.
4 Di da wadela:i hou amo hahawane hame ba:sa.
Wadela:i hou da Dia midadi dialumu da hamedei.
5 Dia da gasa fi dunu amo ba:mu bagadewane higasa.
Di da wadela:i hamosu dunu huluane higasa.
6 Di da ogogosu dunu huluane wadela:lesisa.
Amola nimi bagade ogogosu dunu, amo Di higasa.
7 Be na da Dia diasu ganodini golili sa:imu dawa:.
Bai Di da asigi bagadedafa dunu.
Na da Dia hadigi Debolo diasu ganodini Dima muguni bugili,
Dima nodomusa: dawa:.
8 Hina Gode! Nama ha lai dunu da bagohame gala.
Dia hanai hawa: hamomusa: amoga na oule masa.
Amola, na da moloiwane masa:ne, na logo noga:le fodoma.
9 *Na ha lai dunu ilia sia:be amo da dafawaneyale hame dawa:mu.
Ilia da gugunufinisimusa: fawane dawa:.
Ilia sia: da sefe agoai ba:sa,
be ilia dogo ganodini hohonosu hou fawane ba:sa.
10 Hina Gode! Di ilima fofada:nanu, se bagade ima.
Ilisu ilia wadela:i sia: dasu da ilima wadela:su liligi ba:mu da defea.
Ilia da wadela:i hou bagade hamobeba:le, amola Dima odoga:beba:le,
ili gadili sefasima.
11 Be nowa da Dia gaga:su ba:sea da hahawane bagade ba:mu.
Ilia da eso huluane Dima hahawane nodone gesami hea:lalumu.
Dima asigisu dunu amo Di gaga:ma.
Ilia Diba:le, hahawane houdafa dawa:.
12 Nowa dunu da Dima nabawane fa:no bobogesea, Di da hahawane fidisa.
Dia asigidafa hou da ilima gaga:su liligi agoai ba:sa.

6

Se Nabasu Hou Doaga:be amogalu Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 *Hina Gode! Nama Di mae ougima amola gagabole mae sia:ma.
Nama dia ougi amoga se mae ima.
2 Hina Gode! Na da gufia:ne gala:i galebe.
Nama asigima! Na da:i da gasa hamedei galebe.
Di nama gasa ima.
3 Na da:i huluane da se nabala Hina Gode!
Di da habowali ouesalu na fidima:bela:?

* **5:9:** Louma 3:13 * **6:1:** Gesami Hea:su 38:1

4 Hina Gode! Fidila misa!
Di da asigiba:le, na bogosa:besa:le, Dia na gaga:ma.
5 Osobo bagade fi bogosu sogebi amo ganodini ilia da Di hame dawa:sa.
Amogawi, Dima nodomu da hamedei.
6 Na da da:i dioi bagade nababeba:le, gasa hame galebe.
Gasi huluane, na wibi fa:i da na si hano amoga nanegai ba:sa.
Na busafugulu amola da na si hano amoga nanegai ba:sa.
7 Nama ha lai da nama se bagade iabeba:le, na da bagadewane disa.
Na si da fofaiba:le, ba:mu gogolei.
8 †Dilia wadela:i hou hamosu dunu!
Nama mae gadenena misa.
Hina Gode da na disu naba.
9 Gode da na fidima:ne dibi naba
amola na sia:ne gadobe bu alofele imunu.
10 Nama ha lai ilia da dafamuba:le bagadewane gogosiamu.
Di da ili sefasimuba:le, ilia da hedolowane gogolele dafugili hobeamu.

7

Moloidafa Fofada:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 Na Hina Gode! Na Dia gaga:ma:ne Dima maha.
Nama ha lai da na se bobogesa.
Dia gaga:ma!
2 Dia da hame gaga:sea, nama ha lai dunu da soge laione wa:me agoane,
na lale, aboda:ne asili, dunu hame esalebe sogega, fane dadega:le,
na dagoi hamedafa ba:mu.
3-4 Na Hina Gode! Na da dunu eno amoma giadofale hamoi galea,
o na sama ema hohonoi galea, o nama ha lai
amoma udigili wadela:le hamoi galea, amo hou afae na da hamoi galea,
5 defea, nama ha lai dunu da na doagala:le, na gagulaligimu da defea.
Amola ilia da na fane salawane, na da osoboga bogola sa:imu da defea.
6 Hina Gode! Di nama ha lai dunuma ougili doagala:ma.
Di wa:legadole na fidima.
Di da moloidafa fofada:su fawane dawa:.
7 Amaiba:le, Di fifi asi gala dunu huluane Dima gilisila misa:ne sia:ma.
Amola, Dia ilima gasa bagadewane ouligima.
8 Di da fifi asi gala dunu huluane ilima Fofada:su Dunu esala.
Hina Gode! Na fidima:ne fofada:ma.
Na da wadela:i hou hame hamoi.
9 *Di da moloidafa Gode esala.
Di da ninia asigi dawa:su amola ninia dogo ganodini
hanai hou huluane dawa:beba:le, fofada:nana.
Wadela:i hamosu dunu ilia wadela:i hou hedofama.
Amola, noga:i dunu ilima bidi ima.
10 Gode da na Gaga:su dunu.
E da nowa dunu da Ea sia: nabawane hamosea, amo E da gaga:sa.
11 Gode da moloidafa fofada:su dunu.
E da wadela:i hamosu dunu ilima fofada:nanu, se iaha.
12 Ilia da ilia hou hame afadenesea,

† **6:8:** Ma:diu 7:23; Luge 13:27 * **7:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 2:23

E da fedege agoane Ea gobihei mema:ne debesa.
E da Ea dadi dili ouligisa.
13 E da Ea gasa bagade gegesu liligi lale,
ea dadi amoga dilaligili oulela.
14 Ba:ma! Wadela:i hamosu dunu da ilia dogo ganodini
wadela:i hamomusa: dawa:lala.
Ilia da moso hamomusa: dawa:lala, amola ogogosu bagade hamonana.
15 Be ilia eno dunu sa:ima:ne sanisisia,
ilisu da amo sani ganodini daha.
16 Amaiba:le, ilia wadela:i hou da ililima se iasu dabe iaha.
Amola ilia nimi bagade hou da ililima se iasu iaha.
17 Na da Hina Gode Ea moloidafa fofada:su hou ba:beba:le, Ema nodosa.
Na da Hina Gode Gadodafa Ema nodone gesami hea:lala.

8

Gode Ea Hadigi Hou amola Osobo Bagade Dunu ilia Hou Defele Gala

1 Hina Gode! Ninia Hina Gode!
Osobo bagade fifi asi gala huluane da Dia gasa bagade hou ba:lala.
Dima nodosu hou da heda:le, muagadodafa amoga doaga:sa.
2 *Mano amola mano dudubu da Dima nodosu gesami hea:sa.
Dima ha lai da Di wadela:mu da hamedei.
Di da Dima ha lai dunu amo ilia Dima doagala:mu logo hedofasa.
3 Di da mu hahamoi dagoi amola oubi amola gasumuni huluane,
Di da ilia sogebi amoga bugisi.
Amo liligi huluane na ba:sea, na bagadewane agoane dadawa:sa,
4 †osobo bagade dunu da hamedei liligi agoane gala.
Amaiba:le, Di, Hina Gode, da abuliba:le
osobo bagade dunuma bagadewane dadawa:sala:?
Abuliba:le, Di da osobo bagade dunu asigiwane ouligisala:?
5 Be Di da osobo bagade dunu amo gaguia gadole,
ilia da Di hagudu fawane esaloma:ne hamoi.
Di da osobo bagade dunu ilima hadigi hou i dagoi.
Amola, Di da eno liligi huluane da ilima nodoma:ne,
Di da osobo bagade dunu gaguia gadoi.
6 ‡Dia da osobo bagade dunu ilia da liligi huluane Dia hamoi
amo ouligima:ne ilegei dagoi.
7-8 Dia da osobo bagade dunu ilia da sibi, bulamagau, sigua ohe huluane,
sio fi, menabo fi amola hano ganodini fi huluane
amo huluane ouligima:ne ilegei dagoi.
9 Hina Gode! Ninia Hina Gode!
Dia gasa bagade hou da osobo bagade huluane ganodini ba:lala.

9

Gode Ea Moloidafa Fofada:su Dawa:beba:le, Nodosu

1 Hina Gode! Na dogo huluane amoga Dima nodosa.
Amola hawa: hamosu noga:idafa Dia hamoi amo na da sisa:i lamu.
2 Di galebeba:le, na da hahawane gesami hea:mu.
Gasa Bagade Gode! Na da Dima nodone gesami hea:mu.

---

* **8:2:** Ma:diu 21:16 † **8:4:** Yoube 7:17-18; Gesami Hea:su 144:3; Hibulu 2:6-8 ‡ **8:6:** 1 Golidia 15:27; Efesase 1:22; Hibulu 2:8

3 Di ba:beba:le, nama ha lai dunu da sinidigili bu hobeasa.
Ilia da dafane bogosa.
4 Dia fofada:su da moloidafa
amola Dia da na fidima:ne fofada:i dagoi.
5 Di da Godema higa:i dunu ilima fofada:ne se iasu.
Amola Di da wadela:i hamosu dunu wadela:lesi dagoi.
Amo dunu da bu hame ba:mu.
6 Ninima ha lai dunu da fisi dagoi, bu hamedafa ba:mu.
Di da ilia moilai huluane gugunufinisi dagoi.
Ilia amola da bu hamedafa ba:mu.
7 Be Hina Gode da eso huluane Hinadafa esalalalumu.
E da Ea Fofada:su Fisu hahamoi dagoi.
8 E da fofada:su hou moloidafa amoga fifi asi gala amo huluane ouligisa.
E da fi huluane ilima moloidafa fofada:nana.
9 Se nabasu da banenesi dunu ilima doaga:sea,
Hina Gode da ilia gaga:su wamoaligisu sogebi agoai ba:sa.
10 Hina Gode! Nowa da Dia hou dawa:sea, ilia da Di dafawaneyale dawa:mu.
Nowa da Dima masea, Di da amo dunu hamedafa yolesimu.
11 Hina Gode da Saione soge amo ouligisa.
Ema nodone gesami hea:ma.
Fifi asi gala huluane ilima Ea hou olelema.
12 Nowa dunu e se nabasea amola disia, Gode da hame gogolesa.
Amola dunu da ilima se iabe, Gode da ilima amolawane se iaha.
13 Hina Gode! Nama asigima!
Nama ha lai dunu da nama se bagade iaha.
Hina Gode! Na bogosa:besa:le, hedolo fidila misa.
14 Amasea, na da Yelusaleme dunu fi amo ilia midadi lelu,
liligi huluane na Dima nodosa, amo huluane ilima olelemu.
Dia da na gaga:iba:le, na da hahawane bagade ba:mu.
15 Hame lalegagui dunu fedege agoane da ilia uli dogole, amo ganodini dafai.
Ilia da eno dunu sa:ima:ne sanenisisia, ilisu da amo sani ganodini sa:i dagoi.
16 Hina Gode da Ea moloidafa fofada:su amoga Ea hou olelesa.
Be wadela:i hamosu dunu da wadela:le hamobeba:le,
ilila: sanenisisu amo ganodini daha.
17 Dunu huluane amo da wadela:le hamosa
amola Godema higabe dunu huluane da bogosu ba:mu.
18 Wali hame gagui dunu da se nabawane esala.
Ilia da banenisi dagoi agoai ba:sa.
Be amo hou da eso huluane hame dialumu.
19 Hina Gode misa! Osobo bagade dunu da Di higamu da defea hame galebe.
Di wadela:i hamosu dunu amo Dima fofada:musa: misa:ne sia:ma.
Amasea, ilima fofada:nanu, se iasu ima.
20 Hina Gode! Ili beda:ma:ne hamoma.
Ilia da osobo bagade dunu fawane amola ilia da bogosu ba:mu.
Amo ilia dawa:ma:ne, Di olelema.

10

Moloidafa Fofada:su Ba:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Abuliba:le Di da badilia esalabala?
Ninima se nabasu doaga:sea, Di da abuliba:le wamoaligisala:?
2 Wadela:i hamosu dunu da gasa fi hou hamosa.
Ilia da hame gagui dunu ilima hasalasa.
Sani ili gei amoga ilila: sa:ima:ne, Gode Dia fada:nesima.
Uasu dunu da Godema gagabusa amola higasa. 3 Wadela:i hou hamosu dunu da ea wadela:i hanai hou hahawane ba:sa. Uasu dunu da Godema gagabusa amola higasa.
4 Wadela:i hou hamosu dunu da Hina Gode hame dawa:lala.
E da gasa fi hou hamobeba:le, Gode da hamedei e da agoane dawa:sa.
5 Wadela:i hou hamosu dunu da ea liligi huluane noga:lesisa.
E da Gode Ea fofada:su hame dawa:.
E da ema ha lai ilima gadela ousa.
6 E da hi hisu amane sia:sa, “Na da hamedafa dafamu.
Na da se hamedafa nabimu.”
7 *Ea sia: ganodini da ougisu sia: nabai gala
amola ogogosu hou amola famusa: dawa:i gala.
E da hedolowane wadela:i amola ougi sia: amo ia:musa: dawa:.
8 E da moilai amo ganodini dunu udigili fane legemusa: wamo ouesala
amola wamowane hahani dunu hame mabeyale sosodo lela.
9 E da soge laione wa:me ea hou defele, doagala:musa: oulela.
E da gasa hamedei hame gagui dunu amo misa:ne ouligisa.
Amo da ea sani amo ganodini dasea, e da ili gaguli mini ahoa.
10 E da amo gasa hame dunu, fofonobonesisa.
E da gasa bagadeba:le, ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu.
11 Amo wadela:i dunu da hima amane sia:sa, “Gode da hame dawa:sa.
Ea da Ea si sisigiba:le, na hou hamedafa ba:mu.”
12 Hina Gode!
Amo wadela:i hamosu dunuma, Dia se iasu ima.
Se nabasu dunu amo mae gogolema.
13 Gasa fi hou dunu da abuliba:le Godema higasala:?
E da abuliba:le hima sia:sala:?
“Gode da nama hame se nabasimu.”
14 Be Hina Gode! Di da ba:sa.
Di da se nabasu amola da:i diosu ba:lala.
Amola Di da fidimusa: ouesala.
Gasa hame dunu da Dia fidimusa: Dima maha
amola Di da eso huluane hame gagui dunu fidilala.
15 Wadela:i hou hamosu dunu amola fio dunu ilia gasa Dia fima.
Ilia wadela:i hou hamoiba:le, ilima se iasu ima.
Ilia da wadela:i hou fisi dagoiba:le fawane yolesima.
16 Hina Gode Ea Hinadafa Hou da eso huluane dialalalumu.
Dunu da eno ‘gode’ liligi ilima nodone sia:ne gadosa,
ilia da gadili asili, ninia soge ganodini bu hamedafa ba:mu.
17 Hina Gode! Di da hou fonoboi dunu amo ilia sia:ne gadosu nabimu.
Di da ilia dogo amola denesimu.
18 Di da dunu enoga banenesi amola guluba: mano ilia didigia:be nabimu.
Di da ili fidima:ne fofada:mu.
Amasea, ilia da osobo bagade dunu ilima bu hame beda:mu.

* **10:7:** Louma 3:14

11

Hina Godema Gasa Gala Dafawaneyale Dawa:su

1 Hina Gode da na ga:ma:ne, na da dafawaneyale dawa:sa.
Di da abuliba:le gogolele nama agoane sia:sala:?,
"Di sioga wa:le ahoabe agoane goumia masa.
2 Bai wadela:i hamosu dunu ilia oulali amola ilia dadi amo dimagale
amola dunu moloidafa gasimigi amoga lelebe gala:musa: amabela:?
3 Liligi huluane da mugulusia, dunu noga:i da hahamomu hamedei ba:sa,
"Di da abuliba:le agoane sia:sala:?
4 Be Hina Gode da Ea Hadigi Debolo diasu ganodini esala.
Amola Ea fafai fisu da Hebene amo ganodini diala.
E da soge huluane ganodini, dunu fi huluane ba:lala.
Amola ilia adi hamobeale, amo huluane dawa:lala.
5 E da noga:i dunu amola wadela:i hamosu dunu defele adoba:sa.
Be E da wadela:i hame nabasu dunu amo bagadewane higasa.
6 E da wadela:i hamosu dunuma nenowai amola nenanebe salafa sanasisa.
E da gia:i bagade fo amoga ilima se iaha.
7 Hina Gode Ea hou da moloidafa amola E da noga:i hou hamobe amoma asigisa.
Nowa da amo hou hamosea, da Ea esalebe gadenene esalumu.

12

Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Nini fidima!
Guiguda: da noga:i dunu hamedafa esala.
Amola moloidafa dunu agoai hamedafa ba:sa.
2 Dunu enoma enoma ogogosu bagade hamosu.
Dunu enoma enoma sefe sia: bagade sia: daha.
3 Hina Gode! Amo dunu ilia sefe sia: bagade hedofama.
Gasa fi dunu ilia lafi ga:ma.
4 Ilia da gasa fili agoane sia:sa, "Ninia sia:ga fawane, ninia hanai lasa.
Amola ninia adi sia: sia:musa: dawa:sea amo fawane
sia:sa amola enoga agoane da hame gagabomu."
5 Be Hina Gode da amane sia:sa, "Na da wali misunu.
Bai hame gagui dunu da banenesi dagoi
amola wadela:i dunu da gasa hame dunuma se iabeba:le,
ilia da se nababeba:le, gogonomasa.
Ilia da Na gaga:ma:ne hanaiba:le, Na da ouligimu.
6 Hina Gode Ea ilegele sia:i liligi, amo da dafawaneyale dawa:mu liligi.
Ea ilegele sia:i liligi da fofoloi silifa agoane,
amo da lalu bagade amo ganodini fesuale agoane gobei nenoai, fofoloi agoai.
7-8 Wadela:i hamosu dunu da osobo bagade dedebosa.
Dunu huluane da wadela:i hou amoma nodosa.
Amo dunu da nini wadela:sa:besa:le,
Hina Gode, Di fidila misa amola nini gaga:ma.

13

Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Di da habowali na gogolema:bela:?
Eso huluanela:?
habowali da Dia nama wamoaligima:bela:?
2 Habowali da na se nabasu dialoma:bela:?
Habowali da:i dioi hou amo na dogo ganodini
gasi amola eso amoga dialoma:bela:?
Habowali nama ha lai ilia na baligima:bela:?
3 Hina Gode! Di nama ba:ma amola nama adole ima.
Na gasa bu nima ima amola namone mae bogoma:maga.
4 Na ha lai dunu da na hasali, amo mae sia:ma:ma.
Ilia na dafai amo hahawane mae ba:ma:ma.
5 Dia asigidafa hou da nama gasa iaha.
Di da na gaga:muba:le, na da hahawane ba:mu.
6 Hina Gode! Dia da nama hahawane hou hamobeba:le,
na da Dima nodone gesami hea:mu.

14

Osobo Bagade Dunu Ilia Wadela:i Hou
(Gesami Hea:su 53)

1 *Gagaoui dunu da ilisu amane sia:sa, “Gode da hamedafa esala.”
Ilia huluane da wadela:i hou hamoi dagoi.
Dunu afae hou moloidafa hamosa, amo da hame ba:su.
2 Hina Gode da Ea Hebene esalebe amoga osobo bagade dunu ba:lala.
Amola E da bagade dawa:su dunu
amola Ema nodosu dunu habowali lale hogosa.
3 Be hame ba:sa.
Ilia huluane giadofai dagoi.
Ilia da huluane defele wadela:idafa.
Dafawane! Dunu afae da hou moloi hamedafa hamosa.
4 Hina Gode da amane adole ba:sa, “Ilia da hame dawa:bela:?
Amo wadela:i hamosu dunu huluane da hame dawa:su dunula:?
Ilia da hawa: hamosu hame hamosa.
Be Na fi dunu ilima wamolasu fawane hamosa.
Amola, ilia da Nama hame sia:ne gadosa,” Hina Gode da amane sia:sa.
5 Be Gode da Ema nabasu dunu amo fawane fidibiba:le,
ilia da beda:i bagade ba:mu.
6 Wadela:i gasa fi dunu da fonoboi hamoi dunu ea hou wadela:lesisa.
Be Hina Gode da fonoboi dunu amo gaga:sa.
7 Na sia:ne gadosu da agoane.
Hina Gode da Saione Goumi amoga Isala:ili fi
ilima baligisu hou hahawane imunu da defea.
Amasea, Hina Gode da Isala:ili dunu ilima ilia bu didili hamoma:ne hamosea,
ilia da hahawane bagade ba:mu.

15

Hina Gode Ea Hanai

1 Hina Gode! Dia Debolo diasu amo ganodini, nowa da heda:ma:bela:?
Amola nowa da Dia hadigi sema agolo (Saione Goumi)
amogai nodone sia:ne gadomusa: Ieloma:bela:?

* **14:1:** Louma 3:10-12

2 Nowa dunu da hou huluane amo ganodini Godema naba,
amola moloidafa hou fawane hamosa.
Ea sia: da dafawane fawane amola ogogosu hame dawa:.
3 Nowa da dunu eno ilia hou wadela:musa:, baligidu sia: hame sia:sa.
E da ea fi dunu huluane ilima wadela:le hame hamosa.
Amola, e da ea na:iyado huluane ilia hou wadela:musa:,
e da udigili sia: hame sia:sa.
4 E da nowa dunu Gode da higasa, e amola da amo dunu higasa.
Be nowa da Hina Godema fa:no bobogesea, e da amo dunuma nodosa.
E da adi dabe ilegei, fonobahadi o bagade, amo e da mae hihini hamosa.
5 E da eno dunuma ilia ema fa:no ima:ne muni iaha.
Be e da dabe lama:ne bu hame lasa.
E da noga:le hamosu dunu ilima moloidafa fofada:su amo wadela:lesimusa:,
e da hano suligisu muni o liligi hame lasa.
Nowa dunu da agoai hou hamosea, da hamedafa dafamu.
Agoai dunu, e fawane da Dia Debolo diasu amogai heda:mu.

16

Hina Godema Gasa Gala Dafawaneyale Dawa:su

1 Gode! Dia na gaga:ma!
Dia da na ouligisa amo na dafawaneyale dawa:be.
2 Na da Hina Godema amane sia:sa, “Di da na Hina Gode.
Na liligi noga:i huluane na gagusa, amo Di fawane da nama iaha.”
3 Hina Gode Ea dafawaneyale dawa:su dunu da ida:iwane dunu fi.
Na da ilima gilisisia, hahawane baligili ba:sa.
4 Nowa dunu da Godedafa fisili, eno ogogosu ‘gode’ ilima fa:no bobogebe da se nabasu bagade ba:sa.
Na da ilia gobele salasu hou amoga hame gilisimu.
Na da ilia ‘gode’ liligi ilima hame nodone sia:ne gadomu.
5 Hina Gode! Di fawane da na Gode.
Di da na dawa:i liligi huluane nama iaha.
Hou da hobea nama doaga:mu, amo Di fawane ouligisa.
6 Dia udigili nagili iasu liligi da noga:idafa amola ida:iwane.
7 Hina Gode da na masunu logo olelebeba:le, na da Ema nodosa.
Amola, gasia na asigi dawa:su da nama sisasu olelesa.
8 *Na da eso huluane Hina Gode da nama gadenene aligisa, amo na dawa:.
Hou huluane nama doaga:sea amoma na da hame dafamu.
9 Amola na da nodosa amola hahawane amola na dawa:loba,
na da gaga:i dagoi.
10 †Bai Dia da bogosu logo ea gasa amoga na gaga:i dagoi.
Amola Di da na dogolegeiba:le,
Dia da na bogosu soge ganodini dasama:ne hame yolesimu.
11 Di da logo amo da esalusu amoga doaga:sa,
amo logo Di da nama olelemu.
Di da nama gadenene esalebeba:le, na da hahawane bagade.
Amola na da mae fisili eso huluane hahawane ba:lalumu.

* **16:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 2:25-28 † **16:10:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:35

17

Bidi Hame Hamosu Dunu amo Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na sia:be goe nabima.
Na moloidafa fofada:su ba:ma:ne Dima edegesa.
Na da Dia na fidima:ne Dima diginiwane wele sia:sa.
Dia nabima.
Na da ogogole hame sia:ne gadosa.
2 Dia da na moloidafa hou dawa:beba:le,
Dia da na fidima:ne fofada:mu.
3 Dia na dogo dawa:.
Di da gasi ganodini nama misini, na hou huluane abodele ba:su.
Di da na hou amo ganodini, wadela:i hanai hou hamedafa ba:i.
4 Eno dunu da wadela:i sia: bagade sia:sa.
Be na lafiga agoai hame sia:sa.
Na da Dia hamoma:ne sia:i amo fa:no bobogei.
Amola nimi bagade hou amoma hame fa:no bobogei.
5 Na da eso huluane Dia logodili ahoasu
amola na da afuda:le hamedafa asi.
6 Hina Gode! Na Dima sia:ne gadosu
amo da Dia na sia:ne gadobe bu alofele iaha.
Amaiba:le, nama ba:leguda:le, na sia nabima.
7 Dia asigidafa hou amo nama olelema amola na gaga:ma.
Na da Di guga esalea, na da na ha lai ilima gaga:i dagoi ba:sa.
8-10 Di da Dia si amoma gaga:su hou amo defele, na gaga:ma.
Wadela:i hamosu dunu da nama doagala:sa:besa:le,
Dia ogelebaha na wamolegema.
Nimi bagade ha lai dunu da na guba:le sisiga:sa.
Ilia da asigi hou hame dawa: amola ilia da gasa fili sia: daha.
11 Ilia da na sisiga:le disi.
Ilia da na hiougia gudumusa: logo hogoi helesa.
12 Ilia da soge laione wa:me agoai,
na desega aligili medole manusa: amola dodosa:ne manusa: oulela.
13 Hina Gode misa! Na ha lai ilima gegene sefasima.
Amola, ilima hasalasima.
Dia gobihei bagade amoga gegebeba:le, na gaga:ma.
14 Wadela:i hamosu dunu da osobo bagadega esalea,
ilia da ilia hanai liligi huluane gagusa.
Ilia da nama ha laiba:le, Di na gaga:ma.
Dia da se iasu bagade ilima ima:ne, gagadole ilegei dagoi.
Amo se iasu da ilima ianu, ili baligili amola ilia mano
amola ilia mano ilia mano amo defele ilima se iasu ima:ne ba:mu da defea.
15 Be na da wadela:le hame hamoiba:le, na da Di ba:mu.
Amola, na da nedigisia, Di guga esalebeba:le, na da hahawane bagade ba:mu.

18

Da:ibidi Ea Hasalasu Gesami
(2 Sa:miuele 22:1-51)

1 Hina Gode! Na da Dima bagadewane asigisa.
Di da na gaga:sudafa.

2 Hina Gode da na gaga:sudafa.
E da na gasa bagade gagoi gala.
E da na gaga:sa amola na da E guga esalea,
enoga wadela:mu da hamedei.
E da gaga:su liligi agoaiga na gaga:sa.
3 Na da Hina Godema wele sia:sea, E da na ha lai ilima na gaga:sa.
Hina Godema nodoma!
4 Na bogomu gadenenewane ba:i.
Wadela:su liligi hano fugala:i agoane da na dedebomu galu.
5 Na bogomu da gadenenewane ba:i.
Bogoi uli dogoi da sani agoane dili dialu.
6 Na da se nababeba:le, Hina Godema wele sia:i dagoi.
Na da E na fidima:ne wele sia:i.
E da Ea Debolo diasu ganodini na fidima:ne wele sia:su nabi dagoi.
7 Amalalu, osobo bagade da fofogoi.
Goumi ilia bai amola da igugui.
Bai Gode da ougi bagade ba:i.
8 Ea mi gelabo amoga lalu mobi ahoanebe ba:i.
Ea lafidili, lalu sawa: amo da liligi nenanebedawa:,
amola nasubu su gilisili ahoanebe ba:i.
9 E da mu alalo gadelai amola mu mobi gasimiginisi gala
amo da:iya osoboga dalebe ba:i.
10 E da liligi hedofo galebe amoga fila heda:le ahoanebe ba:i.
E da fedege agoane fo da hedofo galebe amoga fila heda:le ahoanebe ba:i.
11 E da gasimigi amoga uligi ba:i.
Mu mobi gadugagi amo da hanoga nabai amoga E sisiga:i dagoi.
12 Mugene igi agoai amola lalu gona:su digagala:su
da ha:ha:na bagade amoga misini mu mobi gasimigi
amo dugagale dalebe ba:i.
13 Amalalu, Hina Gode Ea sia: da muagado gugelebe agoane nabi.
Dunu huluane da Gode Gadodafa Ea sia: nabi.
14 E da Ea dadi dili fisiagagai.
Ea ha lai dunu huluane da afafane hobea:i.
E da ha:ha:na digagala:su amoga gala:beba:le, ilia da hobea:i dagoi.
15 Hina Gode! Di da Dima ha lai ilima gagabole sia:noba
amola ilima ougiba:le gasa bagade sia:noba,
hano wayabo bagade da hale hafoga:i dagoi ba:i.
Osobo bagade ea bai huluane ba:i dagoi.
16 Hina Gode da ea lobo gududa:le guduli, na gagulaligi,
amola hano lugudu bagade amoga na hiougili gadoi.
17 Na ha lai dunu da gasa bagade.
Ilia gasa da na gasa baligi dagoi.
Ilia da na bagade higasa.
Be ilia da nama doagala:lalu, Hina Gode da na gaga:i.
18 Na da se nabaloba, ilia da na doagala:musa: misi,
be amomane Hina Gode da na gaga:i.
19 E da nama hahawaneba:le, na gaga:i.
20 Na da wadela:i hou hame amola moloidafa hou fawane hamobeba:le,
Hina Gode da na hahawane dogolegele fidisa
amola nama bidi ida:iwane iaha.
21 Na da Gode Ea hamoma:ne sia:i dedei amoma fa:no bobogesu

amola Godema fa:no bobogei na da hame buhagi.
22 Na da Ea sema huluane nabawane hamosu
amola Ea sia: nababeba:le hame nabasu hou hame hamosu.
23 Na da afuda:le hame hamoi amola moloi hou fawane hamonanu.
Hina Gode da na hou dawa:.
24 Amo na hou dawa:beba:le,
E da nama bidi ida:iwane iaha.
25 Hina Gode! Nowa dunu da Dima mae fisili,
Dia hou dafawaneyale dawa:iwane hamonanea,
Di da amo dunu amola hamedafa yolesimu.
Di da nowa dunu moloidafa ba:sea, amo dunu hahawane fidisa.
26 Di da ledo hamedei fofoloi dunu ilima fofoloi ba:sa.
Be wadela:i hamosu dunu Di higasa.
27 Nowa dunu amo ea hou hi fonobosea, Di da amo dunu gaga:sa.
Be nowa da ilila: hou gaguia gadobe, amo Di da banenesisa.
28 Hina Gode! Di da nama hadigi iaha.
Amola gasimigi Dia fadegale fasisa.
29 Di da nama gasa amo nama ha lai dunuma doagala:musa: defele gala, amo iaha.
Amola gasa amo ha lai dunu ilia gagoi amo mugulumusa: defele gala, Dia da nama iaha.
30 Gode Ea hou da noga:idafa amola moloidafa.
Ea adi hamomusa: sia:sea, E da hamosa.
Nowa dunu Ema masea, E da gaga:su liligi defele
amo dunu ea ha lai dunuma gaga:sa.
31 Hina Gode Hi fawane da Godedafa.
Hi fawane da nini gaga:su dunu.
32 Gode Hi fawane da nama gasa iaha
amola na da logoba:le ahoasea, E da na noga:le ouligisa.
33 *E da na goumiba:le noga:le heda:ma:ne,
na emo amo “dia” ohe ea emo defele hamosa.
Amola na da goumiga ahoasea, E da na mae dafama:ne noga:le ouligisa.
34 E da gegesu hou nama olelesa.
Na da gasa bagade oulali amoga gegemusa:, E da nama gasa iaha.
35 Hina Gode! Di da na gaga:lala.
Dia ouligisu hou da na fidibiba:le, eno dunu da nama nodosa.
Dia gasa fawane da na gaga:i dagoi.
36 Dia fidibiba:le, na da na ha lai amoga hame gagulaligi ba:i.
Na da hamedafa dafai.
37 Na da na ha lai dunu sefasili, gagulaligisa.
Amasea, gegesu mae fisili, ilia da wadela:lesi dagoi ba:sea fawane yolesisa.
38 Na da ili fane legesea, ilia da bu wa:legadomu gogolesa.
Ilia da na emo gadenene dafasea, hasali dagoi ba:sa.
39 Di fawane da na gegema:ne nimi iaha
amola na ha lai dunuma hasalasima:ne gasa iaha.
40 Dia hamobeba:le, na ha lai da naba:le hobeasa.
Nowa da nama higasa, na da wadela:lesisa.
41 Ilia da fidima:ne diginiwane wele sia:sa.

* **18:33:** Hibulu 3:19

Be gaga:su dunu hame ba:sa.
Ilia da Hina Godema wele sia:sa, be E da hame alofesa.
42 Na da ili gagoudane amola ilia gulu dou agoane hamone
da fo misini doga:le fasisa, amo defele
ilia da fafu logoga dialebe agoane ba:sa
amola na da ilima ososa:gisa.
43 Hame nabasu dunu da nama hasalasimusa: dawa:i.
Be Di da na gaga:i.
Di da na fifi asi gala ilima hina bagade hamoi.
Amola dunu fi na da musa: hame dawa:i,
amo da na ouligimusa:, nama misi dagoi.
44 Ga soge fi dunu da nama beguduli, na sia: nabawane fa:no bobogesa.
45 Ilia da beda:ga ilia gasa bagade gagoi amo fisili, yaguguiwane gadili maha.
46 Hina Gode da esala. Na Gaga:su dunuma nodoma!
Na Gaga:su Gode amo Ea gasa bagade hou amo dunu huluanema olelema.
47 Ea da na ha lai ilima hasalasimusa: nama gasa iaha.
Na da dunu fi ilima hasalasimusa:, E da amo dunu fi banenesisa.
48 E da na gaga:sa.
Hina Gode! Na da nama ha lai ilima hasalasimusa: Dia hamosa.
Amola nimi bagade dunu nama mae doagala:ma:ne, Dia da na gaga:sa.
49 †Amaiba:le, na da dunu fifi asi gala amo ganodini Dima nodosa.
Na da Dima nodone gesami hea:sa.
50 Gode da Ea hina bagade ilegei ema
hasalasisu hou bagade iaha.
E da dunu amo E da ilegei ema Ea asigidafa hou olelesa.
E da Da:ibidi amola egaga fi ilima
Ea asigidafa hou mae fisili eso
huluane olelelalumu.

19

Gode da Ea Hahamoi Liligi amo Ganodini Ea Hadigi Olelesa

1 Mu da Gode Ea hadigi hou noga:le olelesa.
Mu da Ea hahamoi hou moloidafa olelesa.
2 Eso afae da fa:no mabe eso amoga Ea hadigi olelesa.
Amola gasi afae da fa:no mabe eso amoga olelesa.
3 Ado amola sia: da hame sia:sa.
Amola ga: da hame naba.
4 *Be osobo bagade fifi asi gala huluanedafa da amo olelesu naba.
Gode da muagado ganodini, eso ea diasu gagui.
5 Eso da hahabe hahawane uda lamu dunu agoane maha.
Amola e da hehenasu dunu defele hehenasu ganodini baligimusa: dawa:.
6 Eso ea digagala:su da mu la:idi bega: asili la:idi bega: doaga:sa.
Ea dogolo amoga wamoaligimu da hamedafa.

Hina Gode Ea Sema

7 Hina Gode Ea sema da ida:iwanedafa.
Ea hamoma:ne sia:i da gasa gaheabolo ninima iaha.

† **18:49:** Louma 15:9 * **19:4:** Louma 10:18

Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i da moloidafa.
Ilia da dawa:su hame gala dunu ilima dawa:su iaha.
8 Hina Gode Ea sema da moloidafa
amola nowa dunu ilia fa:no bobogesea da hahawane ganumu.
Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i da fofada:su moloidafa iaha,
amola dunu ea asigi dawa:su amoga dawa:su noga:i iaha.
9 Hina Godema nodone beda:su hou da noga:i.
Amo hou da eso huluane dialalalumu.
Hina Gode Ea fofada:su hou da eso huluane moloi fawane ba:sa.
10 Hina Gode Ea sia: da gouli ida:iwane gala ea haboda:i amo baligisa.
Ninia amo sia: hanaiwane dawa:mu da defea.
Ea sia: da hedaidafa amola agime hano ea hedai amo baligisa.
11 Hina Gode! Na da Dia hawa: hamosu dunu.
Amola Dia hamoma:ne sia:i da dawa:su nama iaha.
Amola na da amoma fa:no bobogesea, Di da bidi nama iaha.
12 Dunu da hi giadofasu, hi da hamedafa ba:sa.
Hina Gode! Na wamo giadofale hamoi amoga Di na gaga:ma.
13 Na da hanaiba:le wadela:le hamomu higa:i gala mabu.
Wadela:i hou da nama hina agoane dialumu, na higa:i.
Amaiba:le, Di gaga:ma.
Amasea, na da ida:iwane ba:mu,
amola wadela:i hou amoga afafai ganumu.
14 Hina Gode! Di da na wamoaligisu diasu agoai.
Na da wadela:i hamomusa: gagulaligi dagoi.
Be Dia da na bidiga lasu dunu esala.
Na da Dia siga ba:ma:ne sia: ida:iwane fawane sia:mu
amola asigi dawa:su ida:iwane fawane dawa:mu da defea.

20

Hasalasimusa: Sia:ne Gadosu

1 Se nabasu da dima doaga:sea, Hina Gode da di fidimu da defea.
Ya:igobe ea Gode da di gaga:mu da defea.
2 E da Ea Debolo diasuga dima fidisu iasimu
amola Saione Goumia dima fidisu iasimu da defea.
3 E da dia hahawane dogolegele iasu huluane lamu da defea.
E da dia gobele salasu huluane hahawane ba:mu da defea.
4 E da dia hanai huluane dima imunu
amola dia fa:no hamomu sia: hahamoi
amo huluane didima:ne hamomu da defea.
5 Amasea, di da hasalasi dagoi ba:sea, ninia da hahawane bagade wele sia:mu.
Amola dia hasalasi dawa:ma:ne, Godema bagadewane nodomu.
Gode da dia adole ba:su huluane amo defele adole imunu da defea.
6 Na da wali dawa:, Hina Gode da Ea ilegei hina bagade ema hasalasu hou iaha.
E da Ea hadigi Hebene soge amoga hina bagadema adole iaha
amola Ea gasaga ema hasalasu hou bagade iaha.
7 Dunu mogili da ilia gegesu sa:liode amoga ilia ha lai
amoga hasalasimusa: dawa:lala.
Mogili da gegesu hosi, bagohame gaguiba:le, hasalasimusa: dawa:.

Be ninia da ninia Hina Gode Ea gasa bagade dafawaneyale dawa:beba:le
fawane, hasalasimusa: dawa:.
8 Dunu mogili da didigabone dafamu.
Be ninia da wa:legadole, gasawane lelumu.
9 Hina Gode! Di da hina bagade ema hasalasu hou ima.
Ninia wele adole ba:su amoma Dia dabe adole ima.

21

1 Hina Gode! Hina bagade da hahawane gala.
Bai Di da ema gasa iabeba:le.
Di da ema hasalasu hou iabeba:le, e da hahawane nodosa.
2 Dia, ea dogoga hanai liligi amo ema i dagoi,
amola ea Dima adole ba:i, amo Di ema i dagoi.
3 Dia ema nodosu liligi bagade gaguli misi,
amola habuga gouliga hamoi amo ema figisi.
4 E da esalusu Dima adole ba:i.
Amanoba, Di da osobo bagadega sedagili esaloma:ne ema i.
5 Dia da e noga:le fidibiba:le, ea hadigi da bagade
amola dunu eno da ema nodosa.
6 Dia ema hahawane dogolegele hou da eso huluane dialumu.
Amola Di da ema gadenene esalebeba:le, e da hahawane bagade.
7 Hina bagade da Hina Gode Bagadedafa Ea hou dafawaneyale dawa:le, lalegagusa.
Hina Gode da ema mae yolele, asigiba:le, e eso huluane gaga:i esalumu.
8 Hina bagade da ea ha lai dunu huluane gagumu,
amola Ema higa:i ba:sea, amo huluane gagulaligimu.
9 Hina Gode masea da, ili huluane lalu helowa:i bagade agoane amoga nene,
wadela:lesi dagoi ba:mu.
Hina Gode ea ougi amoga ili medole legele, laluga nene sa:i dagoi ba:mu.
10 Iligaga fi afae da hamedafa esalebe ba:mu, amola hina bagade,
ea ili huluane medole legemu.
11 Ilia asigi dawa:su ganodini ilegele, Godema hasalasimusa: dawa:lala, be amomane ilia da Ema hame hasalasimu.
12 E da, Ea dadiga gala:le, ili sesele, amalu ilia sinidigili hobeale masunu.
13 Hina Gode! Dia gasa bagade ba:beba:le, ninia Dima bagade nodosa.
Ninia da Dima nodone gesami hea:le, dia gasa bagade hou gaguia gadomu.

22

Se Bagade Nababeba:le, Disu Amola Nodone Gesami Hea:su

1 *Na Gode! Na Gode! Dia abuliba:le na fisidigibala:?
Na da ha:giwane, Dia na fidima:ne disu.
Be Dia da na hame fidila misi.
2 Na Gode! Ha huluane amoga na Dima wele sia:sa.
Be Di da nama hame alofesa.
Na da gasi huluane Di wele sia:sa.
Be na da sidagaiwane esala.

* **22:1:** Ma:diu 27:46; Maga 15:34

3 Be Di da Hadigidafa Hina Gode.
Dia fisu da gadodafa gaguia gadoi.
Amola Isala:ili dunu fi ilia da Dima nodosa.
4 Ninia musa: fi aowa ilia Dima dafawaneyale dawa:beba:le,
Dia ili gaga:i dagoi.
5 Ilia se nabasu doaga:beba:le, Dima wele sia:i amola Di fidi.
Ilia Dima dafawaneyale dawa:i amomane se nabasu hame ba:i.
6 Be na da dunudafa agoai hame.
Na da daba: agoai.
Dunu huluane ilia da nama hagasa.
7 †Dunu huluane ilia da na ba:sea, nama lasogole oufesega:sa.
Amola gona:su da:da:gini, dialuma fofoga:ne dodona:gisa.
8 ‡Ilia amane sia:sa, “Di da Hina Gode Ea hou lalegagui dagoi.
E da abuliba:le di hame gaga:sala:?
E da dima asigi galea, abuliba:le di hame fidisala:?”
9 Di da na dudubuhadiga lalelegeba, Dia na noga:le ouligi.
Amola na mano fonobahadiga, Dia na noga:le ouligi.
10 Di da na dudubuhadigiga lalelegeba, Dia na noga:le ouligi.
Di da eso huluane na: Gode esala.
11 Dia na mae yolesili esaloma.
Se nabasu da nama gadenene misi.
Be amomane na fidisu dunu da hame.
12 Na ha lai dunu ilia da na sisiga:le halo daha.
Amo da Ba:isia:ne bulamagau gawali ilia halo sa:i agoai.
13 Ilia da laione wa:me agoane na gasomanusa:, ea lafi dagale
amola bese ini gasomanusa: gesenenanebe ba:sa.
14 Na gasa da hamedafa, amo da hano osobo da:iya sogadigi agoai.
Na mese disisi da duduga:i agoane
amola na dogo da daeane sa:i dagoi.
15 Na gona:su amola da:gisu da mage da:gimu hamedei agoai gala.
Amaiba:le, na gona:su da lafi gadofo bidiga legela heda:i diala.
Dia da na mage hafoga:le bogoma:ne yolesi dagoi.
16 Wadela:i bagade dunu ilia da na sisiga:sa.
Wa:me gilisi agoai ilia na doagala:musa: maha.
Ilia da na lobo amola emo a:le manusa: mina maha.
17 Na da geloga:iba:le, gasa dabua ba:lala,
amola na ha lai dunu ilia nama si godonasili sosodolala.
18 §Ilia da na abula lamusa: ululuasu hedelalu,
abula momogili ladilala.
19 Hina Gode! Na mae yolesiagama!
Na gaga:musa:, hedolo misa.
20 Na da gobiheiga fane legesa:besa:le, hedolo gaga:ma.
Wadela:i wa:me agoai dunu ilia na fane legesa:besa:le,
Dia na esalusu gaga:ma.
21 Laione wa:mega gasonasa:besa:le, gema!
Sigua nimi bagade bulamagau gawali da na fane legesa:besa:le, Dia na
gema.
22 **Dia da nama noga:le hamoi.

---

† **22:7:** Ma:diu 27:39; Maga 15:29; Luge 23:35 ‡ **22:8:** Ma:diu 27:43 § **22:18:** Ma:diu 27:35; Maga 15:24; Luge 23:34; Yone 19:24 ** **22:22:** Hibulu 2:12

Dia nama hamoi, amo na fi dunu da gilisisia, na da ilima adole imunu.
23 Dilia! Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu!
Hina Godema nodoma!
Dilia! Ya:igobe egaga fi dunu.
Hina Godema nodone dawa:ma!
Isala:ili fi dunu! Ema nodone sia:ne gadoma!
24 E da hame gagui dunu hame yolesisa,
amola ilia se nabasu Ea dawa:lala.
E da ilima hame baligi fa:sa, be ilia Ema fidima:ne wele sia:sea, E da alofesa.
25 Dunu huluane da gilisisu hamosea, na da Dia hamobeba:le, Dima nodomu.
Dunu huluane da Dima nodone sia:ne gadosa, amo dunu ilia ba:ma:ne, na da gobele salasu na Dima imunusa: sia:i, amo hamomu.
26 Hame gagui dunu, ili sadima:ne, ili hanai defele manu.
Nowa dunu da Hina Gode Ea hou lalegagusia, da Ema nodomu.
Ilia da bagade gaguiwane mae bogole esalalalumu da defea.
27 Osobo bagade fifi asi gala huluane da Hina Gode dawa:mu.
Ilia da sinidigili, Ema fa:no bobogemu.
Fifi asi gala, sia: hisu hisu,
amola hou hisu hisu da Ema nodone sia:ne gadomu.
28 Hina Gode da Hina Bagadedafa!
E da fifi asi gala huluane ouligisa.
29 Gasa fi dunu huluane da Ema begudumu.
Osobo bagade dunu huluanedafa da Ema begudumu.
30 Hobea fifi mabe dunu, ilia da Ema hawa: hamomu.
Dunu oda da hobea fifi mabe dunu ilima, Hina Gode Ea sia: olelemu.
31 Ilia da dunu wali hame lalelegei, ilima amane olelemu,
“Hina Gode da Ea fi dunu amo gaga:i dagoi.”

23

Hina Gode da Ninia Sibi Ouligisu Esala

1 Hina Gode da na sibi ouligisu dunu.
Na da hahanidafa hame esalumu.
2 *E da na gisi nasegagi amo da:iya helefimusa:, oule ahoa.
3 E da nama gasa gaheabolo iaha.
E da nama ilegele sia:i defele, esalusu logo moloidafa amoga na oule ahoa.
4 Hina Gode! Na da bogosu gasidunasi amo ganodini ahoasea,
na da hame beda:mu.
Bai Di ani gilisili esalebeba:le.
Dia sibi ouligisu galiamo da na gaga:lala.
5 Dia nagili lolo nasu hamonana.
Na ha lai dunu ilia ba:ma:ne, Di hamonana.
Di nama yosia:ne, nama hahawane nodone aowasa.
Di da na faigelei nabalesilala.
6 Na dawa:. Dia asigi hou amola noga:idafa hou
da eso huluane na esalea, nama dialumu.
Amola na da Dia diasu ganodini Fifi ahoanusu ba:mu.

* **23:2:** Wamolegei Sia: Olelesu 7:17

24

Hina Bagadedafa

1 *Osobo bagade amola liligi huluane amo ganodini dialebe
da Hina Gode Ea: fawane. Osobo bagade dunu fifilai huluane
amo ganodini esala da Hina Gode Ea: fawane.
2 Ea da osobo bagade amo hano lugudu osobo hagudu dialebe amo da:iya
hiougi.
Amola Ea da hano wayabo bagade amo, ea lugudu sogebi
amoga osobo bagade ea bai fa:si.
3 Nowa dunu da Hina Gode Ea agoloba:le heda:mu da defele ga-
loma:bela:?
Nowa dunu da Ea sia:ne gadosu hadigi diasu ganodini
golili sa:imu da defele galoma:bela:?
4 †Nowa ilia hou amola asigi dawa:su amo ganodini ledo hame galea,
amola loboga hamoi liligi amoma hame sia:ne gadobeba:le,
amola ogogosu hou hame dawa:beba:le,
amo dunu fawane da Hina Godema heda:mu defele ba:mu.
5 Hina Gode da amo dunuma hahawane bagade imunu.
Amola E da ilia wadela:i hou da dodofei dagoi sia:mu.
6 Dunu amo da Godema maha, ilia hou da agoaiwane gala.
Agoai dunu da Ya:igobe Ea Gode Ea midadini maha.
7 Logo ga:su ha:gi gaguia gama! Hina Bagade ganodini misa:ne,
hea logo ga:su, ili doasima!
8 Amo Hina Bagade da nowala:?
E da Hina Gode amola E da baligili gasa bagade.
E da gegesu ganodini hasala.
9 Logo ga:su ha:gi gaguia gama!
Hina Bagade ganodini misa:ne, hea logo ga:su, ili doasima!
10 Amo Hina Bagade da nowala:?
Hasalasu Hina Gode, Hi fawane da amo Hina Bagadedafa.

25

Gaga:ma:ne amola Logo Olelema:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na da Dima fawane sia:ne gadosa!
2 Na Gode! Na da Dima fawane dafawaneyale dawa:sa.
Hasalasu houba:le, na gogosiasa:besa:le, Dia na gaga:ma.
Nama ha lai dunu da nama hidale habosesesa:besa:le, fidima.
3 Nowa da Dima dafawaneyale dawa:sa,
ilima ha lai dunu da ilima hame hasalasimu.
Be nowa da Dima lelesea, da ilia ha lai amoga hasali dagoi ba:mu.
4 Hina Gode! Dia hou huluane nama olelema!
Na da amo dawa:digima:ne, nama olelema!
5 Na da Dia dafawanedafa hou defele esaloma:ne, Dia nama olelema.
Bai Di da na Gode amo da na gaga:lala.
Na da Dima eso huluane dafawaneyale dawa:lala.
6 Hina Gode Di bu dawa:ma!
Di da musaganini wali, asigi amola olofosu hou olelelalusu.
7 Na ayeligia wadela:i hou amola giadofasu hou huluane

* **24:1:** 1 Golidia 10:26 † **24:4:** Ma:diu 5:8

Dia gogolema:ne olofoma.
Hina Gode, Dia mae fisili asigidafa hou, amoga nama bu dawa:ma!
8 Hina Gode da wadela:i hamosu dunu ilia logo moloi
amoga ahoasu hamoma:ne agoane olelesa.
Bai Hina Gode da moloidafa amola noga:idafa.
9 E da asaboi amola hi hou fonoboi dunu amo, hou moloi amoga oule ahoa,
amola Ea hanai hamoma:ne olelesa.
10 E da Ea gousa:su noga:le ouligisu dunu,
amola Ea hamoma:ne sia:i noga:le nabasu dunu,
amo E da asigiwane amola mae fisiliwane ili oule ahoa.
11 Na wadela:i hou da bagohame gala.
Be Hina Gode! Dia ilegele sia:i defele,
na wadela:i hou gogolema:ne olofoma!
12 Dunu amo da Hina Gode Ea sia: didili hamosea da,
Ema Ea logodafa amoga masa:ne, dawa: lamu.
13 Ilia da eso huluane bagade gaguiwane ba:mu.
Amola ilia mano da Isala:ili soge gagulaligimu.
14 Hina Gode da Hi sia: nabasu dunu ilima sama hamosa.
Amola E da ilima Ea Gousa:su bu ilegesa.
15 Na da eso huluane Hina Gode da na fidimu, amo dafawaneyale dawa:be.
Amola na se mae nabima:ne, E da eso huluane na gaga:lala.
16 Hina Gode! Nama ba:le guda:le, nama asigima!
Bai na da fofagi amola gasa hamedei.
17 Na da:i dioi huluane lalegama!
amola na da bidi hamosu mae ba:ma:ne, na gaga:ma!
18 Na da:i dioi amola se nabasu, Dia ba:ma!
amola na wadela:i hou huluane gogolema:ne olofoma!
19 Nama ha lai dunu bagohame amo Dia ba:ma!
Ilia nama higasu hou, Dia ba:ma!
20 Ilia da Na hasalasa:besa:le, Dia na gaga:ma!
Na da Dia na gaga:ma:ne, Dima mana!
21 Na noga:i hou amola moloi hou da na gaga:mu da defea.
Bai na da Di dafawaneyale dawa:beba:le.
22 Gode! Dia dunu fi Isala:ili, ilia bidi hamosu bagade galebeba:le, ili gaga:ma.

26

Moloidafa Dunu ea Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na da moloidafa dunu agoane, Di sia:ma!
Bai na da moloi hou fawane hamosa
amola Dima molole dafawaneyale dawa:sa.
2 Na hou abodele ba:ma amola adoba:ma!
Na dawa:su amola na hanai hou amo ba:lu fofada:ma!
3 Dia mae fisili asigidafa hou da na logo olelesu gala.
Dia hame fisisu hou da eso huluane na sigi ahoa.
4 Na da hamedei wadela:i dunu ilima hame gilisisa.
Na da dabua fawane moloi dunu ilima hame gilisisa.
5 Na da wadela:i dunu ilima gilisimu higasa.

Na da ilima hame gilisisa.
6 Hina Gode! Na da wadela:i hou hame hamosa.
Amo olelema:ne, na lobo ni dodofesa.
Amola na da nodone sia:ne gadoiwane,
Dia gobele salasu oloda amo beba:le mogodigili sisiga:la.
7 Na da Dima nodone gesami hea:sa
amola Dia noga:idafa hamobe houba:le,
eno dunuma alofele adodosa.
8 Hina Gode! Na da Dia esalebe diasu amo bagade hanasa.
Bai amo ganodini Dia hadigi da diga:i dialebeba:le.
9-10 Di da wadela:i hamosu dunu amo wadela:lesisia, na ilima mae gilisilisima.
Fane legesu dunu (dunu amo da eso huluane wadela:i hou hamonana
amola eso huluane hano suligimusa: momagele esala)
amo dunu ilia se dabe lasu amoga na gaheginisima.
11 Be nina: da moloidafa hamosa.
Nama asigima amola na gaga:ma.
12 Na da se nabasu amoga huluane gaga:i ba:sa.
Hina Gode Ea fi ilia gilisisu ganodini, na Hina Godema nodone sia:sa.

27

Nodone Sia:ne Gadosu
1 Hina Gode da na hadigi amola na gaga:su gala.
Na da eno dunuba:le hame beda:mu.
Hina Gode da na se nabasu huluane mae ba:ma:ne, gaga:sa.
Na da hamedafa beda:mu.
2 Wadela:i hamosu dunu ilia da na medole legemusa: doagala:sea,
ilia da didigabone dafasa.
3 Dadi gagui dunu wa:i da na fane legemusa: eale sisiga:le disisia,
na da hame beda:mu.
Amola nama ha lai dunu da na doagala:sea amolawane,
na da gebewane Godema dafawaneyale dawa:lalumu.
4 Na da Hina Godema liligi afae fawane adole ba:i.
Na da liligi afae fawane hanai gala.
Na hanai amo da, Na da eso huluane esalea,
Hina Gode Ea diasu ganodini esalumu na da hanai.
Na da amogawi ea noga:idafa hou amoma fofogadigili nodone ba:mu,
amola Ema E da Ea hou nama olelema:ne adole ba:mu.
5 Bidi hamosu esoga, E da na ougihalesimu.
E da na Ea Debolo diasu ganodini gemu.
Amola magufu sedade, amo da:iya E da na gemu.
6 Amaiba:le, na da nama ha lai dunu nama eale sisiga:le disibi ili hasalimu.
Na da nodone wele sia:nanawane Hina Gode Ea Debolo diasu
amo ganodini Ema gobele salasu hamomu.
Amola na da Hina Godema gesami hea:mu amola nodone sia:mu.
7 Hina Gode! Na da Dima wele sia:sea, na wele sia:be nabima!
Nama asigiba:le, na sia: alofema!
8 Di da nama, “Nama nodone sia:ne gadola misa!” amane sia:noba,
na da bu adole i, “Hina Gode! Na da misunu!
9 Di da nama mae wamoaligima!”

Nama mae ougima! Na da dia hawa: hamosu dunu.
Dia na hamega mae fisiagama.
Di da na fidisu dunu galu.
Gode, na Gaga:sudafa! Na mae yolesiagama!
10 Na ada amola ame ela da na gogolesa ganoma:bela:?
Na hame dawa:.
Be Hina Gode da na noga:le ouligimu.
11 Hina Gode! Dia na hamoma:ne hanai amo nama olelema.
Nama ha lai dunu da bagohame gala.
Amaiba:le, Dia na oule, se hame nabimu logo amoga oule masa.
12 Nama ha lai dunu da ogogosu amola beda:ma:ne magagisu
amoga na doagala:sa.
Ilia da nama hasalasisa:besa:le, na mae yolesiagama.
13 Na da na osobo bagadega esalusu amo ganodini,
Hina Gode Ea noga:idafa hou ba:mu, amo na da dawa:digisa.
14 Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:ma!
Baligili da:i dione mae heawini dawa:ma!
Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:ma!

28

Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na gaga:su dunu!
Na da Dima wele sia:sa! Na Dima dini ianebe nabima!
Dia da nama dabe hame adole iasea, na da dunu ilia bogosu sogebi
amoga dabe, ilima madelamu agoai galebe ba:mu.
2 Na da Dia fidima:ne wele sia:sea,
amola Dia hadigi Debolo diasu amoga ba:le gusuli, na lobo gaguia
gadosea,
na wele sia:be nabima.
3 Di da wadela:i hamosu dunuma fofada:nanu, se dabe iasea,
nama amola se dabe mae ima.
Wadela:i hamosu dunu ilia da da:i aheagini sia:sa,
be dogo ganodini higale ba:sa.
4 *Amo dunu ilia wadela:i hou hamobeba:le, ilima se dabe ima.
Ilia da wadela:le bagade hamobeba:le se dabe lamu da defea.
Amaiba:le, Di se dabe ilima ima.
5 Ilia da Hina Gode Ea hamoi amola osobo bagade liligi hahamoi amo
ba:sa,
be hame dawa:digisa.
Amaiba:le, E da ilima se bidi iawane, ili dafawanedafa wadela:lesimu.
6 Hina Godema nodoma! E da na fidima:ne, na dini iabe amo nabi dagoi.
7 Hina Gode da na ouligisa amola na gaga:sa.
Na da E dafawaneyale dawa:sa.
E da na fidisa amola na nodoma:ne hamosa.
Na da hahawane gesami hea:su amoga Ema nodosa.
8 Hina Gode da Ea fi dunu gaga:lala.
Amola E da Ea ilegei hina bagade amo gaga:sa.
9 Hina Gode! Dia fi dunu gaga:ma!
Amola Dia: dunu ilima hahawane hou ima!
Di sibi ouligisu ea hou defele, ilima ouligima.

* **28:4:** Wamolegei Sia: Olelesu 22:12

Amola eso huluane ili noga:le gagagulama!

29

Hina Gode da Mulu ganodini Sia:sa

1 *Dilia Hebene fi! Hina Godema nodone sia:ma!
Ea hadigi amola gasa bagade hou amoma nodoma.
2 Hina Gode Ea Hadigi Dio amoma nodoma.
E da doaga:sea Ea midadi beguduma.
3 Hina Gode Ea sia: da hano wayabo bagade da:iya naba.
Hadigi Gode Ea sia: da gugelebe agoane naba.
Ea sia: da hano wayabo bagade da:iya gobagala:sa.
4 Hina Gode Ea sia: da gasa bagade
amola gadodafa agoane lalaba ahoa.
5 Hina Gode Ea sia: da Lebanone dolo ifa amo fifila ahoa.
6 Ea sia:beba:le, Lebanone goumi alelaloi da bulamagau mano agoane
soagala:be agoane hamosa. Amola Ea sia:beba:le,
Hemone Goumi da waha debe bulamagau gawali agoane soagala:sa.
7 Hina Gode Ea sia:
da ha:ha:na da:gini gagala:be agoane hamosa.
8 Ea sia:beba:le, hafoga:i soge da igugusa.
E da Ga:idesie hafoga:i soge igugulisisa.
9 Hina Gode Ea sia: da ‘ouge’ ifa igugusa
amola ea lubi da gahea dudugini dadafulala.
Amogalu dunu huluane Ea Debolo diasu ganodini,
“Hina Gode da Hadigidafa!” amane wele sia:sa.
10 Hina Gode da hano lugudu osodogoi amoga ouligisa.
E da eso huluane mae fisili, Hina Bagade agoane ouligilalumu.
11 Hina Gode da Ea fi dunuma gasa iaha.
Amola E da ilima hahawane dogolegele olofosu hou iaha.

30

Gode Ea Fidisu Ba:i amoga Nodone Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na da Dima nodosa!
Bai Dia da na gaga:i dagoiba:le.
Amola Di da nama ha lai dunu
ilia nama hidale habosesesu logo hedofai dagoi.
2 Na Hina Gode! Na da Dia fidima:ne Dima dini i.
Amola Di da na uhinisi dagoi.
3 Di da na bogosa:besa:le gaga:i dagoi.
Na da bogosu hagudu amoga ahoanu galu, be Di da na bu esaloma:ne
hamoi.
4 Hina Gode Ea mae fisili dafawaneyale dawa:su dunu, dilia!
Hina Godema nodone Gesami hea:ma!
Hadigi Gode Ea hamoi amo dawa:beba:le, Ema nodone sia:ma.
5 Ea ougisu hou da wahamusu diala.
Be Ea noga:idafa asigi hou da gebewane dialumu.
Gasi ganodini, si hano da dalumu.
Be soge hadigisia, hahawane hou da doaga:mu.
6 Na da gaga:i dagoi dawa:beba:le, nisu amane sia:i,

* **29:1:** Gesami Hea:su 96:7-9

"Na da enoga hamedafa hasalimu."
7 Hina Gode! Di da nama hahawane hamosu.
Di da nama goumi da:iya gagili sali diasu agoane galu.
Be amalu Di da na, Di mae ba:ma:ne, wamoaligimusa: asi.
Amola na da beda:i galu.
8 Hina Gode! Na da Dima wele sia:i.
Na da Dia na fidima:ne edegei.
9 Na da bogosea, adi bidi da doaga:ma:bela:?
Na da bogole, uli dogosea, adi bidi da doaga:ma:bela:?
Bogoi dunu da Dima nodone sia:mu dawa:sala:?
Ilia da Dia mae fisili noga:idafa hou amo eno dunuma olelemu dawa:sala:?
Hame mabu!
10 Hina Gode! Na sia: nabima!
Nama asigima! Hina Gode! Na fidima!
11 Di da na da:i diosu hou afadenene, nodone gosa:le iasu hamoi.
Di da na da:i dioi hou fadegale fasili
amola hahawane hou amoga na sisiga:lesi.
12 Amaiba:le, na da hame ouya:i dialumu.
Na da Dima nodone gesami hea:su hamomu.
Hina Gode! Di da na Godedafa!
Na da gebewane dima nodone sisia: ahoanumu.

31

Godema Mae Yolele Dafawaneyale Dawa:su Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na da Dia gaga:ma:ne Dima maha.
Dia na enoga maedafa hasalasima:ma.
Di da moloidafa Gode.
Na da Dima sia:ne gadosa! Na gaga:ma!
2 Na sia: nabima! Wahadafa na gaga:ma!
Na gaga:ma:ne, fedege agoane Dia na dabe fasa:besa:le sogebi di-aloma!
3 Dia da na gado sogebi amola na gaga:su gala.
Dia sia:i ilegei defele, nama logo olelema amola amoga na oule masa.
4 Na sa:ima:ne sanenisi dialebe amoga dasa:besa:le, na fidima.
Se nabasu da nama doagasa:besa:le, na ougihalesima.
5 *Hina Gode! Na da Dia ouligisu hou amoga ouligima:ne Dima yolesimu.
Di da na gaga:mu.
Bai Di da mae fisili didili hamosu Gode.
6 Di da ogogole 'gode' ilima nodone sia:ne gadobe dunu, ili higasa.
Be na da Dima dafawaneyale dawa:sa.
7 Di da nama maedafa fisili asigi hou dialebeba:le,
na hahawane amola obenai dialumu.
Di da na hahanibi amo ba:sa
amola na bidi hamoi amo huluane Dia dawa:.
8 Di da nama ha lai dunu da na doagala:le fedele lama:ne hame hamoi.
Di da nama soge na hanai amoga udigili laloma:ne nama sia:i dagoi.
9 Hina Gode! Nama asigima!
Bai na da bidi hamosu amo ganodini esalebe ba:sa.
Na si da dinana helesa.

* **31:5:** Luge 23:46

Na da helei baligili nabi dagoi.
10 Na da da:i dioiba:le, helele ha:ha:i dagoi.
Dinanasu da na esalusu dunumuginisi dagoi.
Na bidi hamosu bagade ba:beba:le, gasa hamedei gala.
Na gasa amolawane da wadela:lala.
11 Nama ha lai dunu huluane, amola na gadenene dunu iliamusu,
nama higale ba:sa.
Dunu oda na dawa: dunu da naba:le beda:sa.
Ilia da na logoa ba:sea, hobeale afia:sa.
12 Dunu huluane ilia da na bogoiyale, gogolele fisi dagoi.
Ilia na galagai liligi agoai ba:sa.
13 Nama ha lai dunu bagohame ilia nama sadoga sia:dalebe, na naba.
Na da bagadewane beda:i.
Nama ha lai dunu da na fane legemusa:, sia: ilegesa.
14 Be Hina Gode! Na da Dima dafawaneyale dawa:sa.
Bai Di da na Godedafa.
15 Na da eso huluane Dia ouligibi hou ganodini esala.
Nama ha lai dunu, amo da nama se bagade iaha, ilia da na wadela:sa:besa:le,
Dia gaga:ma.
16 Na da Dia hawa: hamosu dunu.
Nama asigiwane ba:ma! Dia mae fisili asigi hou amoga na gaga:ma.
17 Hina Gode! Na da Dima wele sia:sa!
Na da mae gogosiasu hamoma:ma!
Be wadela:i hamosu dunu ilia gogosiasu ba:mu da defea.
Ilia da ouiya:lewane bogosu sogebi amo gudu sa:imu da defea.
18 Gasa fi nimi bagade dunu da moloidafa dunu ilia hou olelema:ne,
ogogole higale sia:sa.
Hina Gode! Amo ogogosu dunu ouiya:lesima!
19 Dunu da Dima nodone hamosa,
amo da Dia baligili noga:idafa imunusa: momagei dialebe ba:mu.
Di da noga:idafa! Amola dunu amo ilia Dima dafawaneyale dawa:sa
amo noga:ledafa gaga:sa.
Dunu huluane da amo hou dawa:.
20 Eno dunu da ili wadela:ma:ne ilegesa.
Be Di da Dia midadi amoga ili gaga:musa: wamolegelesisa.
Ilima ha lai dunu da ilima mae gadele sia:ma:ne,
Di da ougihai gado amoga ili wamolegesa.
21 Hina Godema hahawane nodoma!
Nama ha lai ilia da na doagala:le, eale sisiga:le disiba:le,
E da Ea asigidafa hou nama olelei.
22 Na da beda:i galu amola na da Ea yolesibala:le dawa:i galu.
Be na da Ea fidima:ne dini iabeba:le, E da na dibi nabi.
23 Hina Godema mae fisili dafawaneyale dawa:su dunu huluane, dilia!
Hina Godema asigima!
Hi da dili gaga:sa! Be E da gasa fi dunu ilima se bidi iaha.
Bai ilia da amo se iasu lamu da defea.
24 Dilia! Hina Gode da hobea misunu liligi huluane ouligisa.
Amo dafawaneyale dawa:su dunu, dilia!
Gasa fili, gesa:idafa ba:ma.

32

Godema Wadela:i Hou Sisane Fofada:su Amola Gogolema:ne Olofosu

1 *Nowa dunu ilima Hina Gode da ea wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi,
ilia da hahawane gala.
2 Nowa dunu da ogogosu hame dawa: amola wadela:i hou hame hamobeba:le,
Hina Gode da ema diwane hame udidisa, amo dunu da hahawane gala.
3 Na da na wadela:i hou hame sisane fofada:i ganiaba,
amogalu na da eso huluane dini ianu, na da:i da gasa hame ba:i.
4 Hina Gode! Di da nama hayoga amola gasia nama se bidi iasu.
Hano da odega esoi amoga hafoga:sa amo defele,
na gasa huluane da gogaea:i ba:i.
5 Amalalu, na da na wadela:i hou amo Dima sisane fofada:i.
Na wadela:i hou huluane, na da Dima hame dedeboi.
Na da huluane Dima sisane fofada:musa: dawa:i.
Amola Di da amo wadela:i hou huluane gogolema:ne olofoi.
6 Amaiba:le, Dima mae fisili dafawaneyale dawa:su dunu da bidi hamosu ba:sea,
Dia fidima:ne sia:ne gadomu da defea.
Amasea, bidi hamosu da hano heda:i defele manebe ba:sea,
amo da ilima hame doaga:mu.
7 Di da na wamoaligisu sogebi agoai gala.
Bidi hamosu da nama mae doaga:ma:ne, Di da na gaga:mu.
Na da Dia gaga:su hou dawa:beba:le, ha:giwane gesami hea:sa.
Bai Di da na gaga:lala.
8 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da dia masunu logo agoane masa:ne olelemu.
Na da dima dawa:digima:ne sisasu olelemu.
9 Hosi amola ‘miule’ da gagaoui agoane.
Dunu da ili dawa:digima:ne, gula misili amoga adonana ahoa.
Be amo defele, dilia gagaoulewane mae hamoma.”
10 Wadela:i hamosu dunu da se nabasu ba:mu.
Be dunu amo da Hina Godema dafawaneyale dawa:sa,
amo da Ea mae fisili asigidafa hou amoga gaga:i dagoi ba:sa.
11 Dilia moloidafa dunu! Obenane amola hahawane nodoma!
Bai Hina Gode Ea hamoi da noga:idafa.
Ema nabasu dunu, dilia! Hahawaneba:le, wele sia:ma!

33

Nodoma:ne Gesami Hea:su

1 Molole hamosu dunu, dilia! Hina Gode Ea hamoi dawa:beba:le,
hahawaneba:le wele sia:ma!
Ema nabasu dunu! Ema nodone sia:ma!
2 Hina Godema nodoma:ne, baidama amola ilibu
amola sani baidama huluane dududu sa:ima.
3 Ema gaheabolo gesami hea:ma.
Dawa:iwane sani baidama duma amola hahawaneba:le, wele sia:ma.
4 Hina Gode Ea sia:i liligi huluane da dafawanedafa.

* **32:1:** Louma 4:7-8

Amola ea hamobe huluane da mugulumu hamedei ba:sa.
5 Hina Gode da moloidafa hou amoma dogolegesa.
Osobo bagade da Ea asigidafa hou amoga nabai gala.
6 Hina Gode da Ea sia:ga fawane mu amola eso amola oubi
amola gasumuni huluane hahamoi dagoi.
7 E da hano wayabo huluane gagadolesi.
E da fedege agoane, hano wayabo bagade lugudu huluane gagadole legei.
8 Osobo bagade dunu huluane! Hina Godema beda:ma!
Ema nodone sia:ma!
9 Ea sia:beba:le fawane, E da osobo bagade hahamoi dagoi.
Liligi huluanedafa da Ea sia:beba:le fawane doaga:i.
10 Hina Gode da fifi asi gala ilia ilegesu amo hedofasa.
E da ilia ilegei mae hamoma:ne, logo ga:sa.
11 Be Ea ilegei da mae yolele, amanewane dialumu.
Ea hanai ilegei da gebewane dialumu.
12 Fifi asi gala amo da Hina Gode da ilia Godedafa sia:sa, amo da hahawane gala.
Hina Gode Ea ilegele lai dunu da hahawane bagade gala.
13 Hina Gode da Hebene gadonini,
dunu fifi asi huluane ba:le gudusa.
14 Ea ouligisu sogebi amoganini,
E da osobo bagade fifi asi dialebe ilima ba:le gudusa.
15 E da ilia asigi dawa:su huluane hahamosa
amola ilia hamobe huluane dawa:.
16 Osobo bagade hina bagade da ea gasa bagade dadi gagui wa:i,
amoba:le hame hasalasa.
Dadi gagui dunu da ea gasa bagadeba:le, hame hasala.
17 Gegesu hosi da hasalimu hamedei.
Ilia da gasa bagade, be amoga gaga:su da hame ba:mu.
18 Hina Gode da dunu amo da Ema nabawane fa:no bobogesa
amola Ea mae fisili asigidafa hou dafawaneyale dawa:sa,
amo noga:le ouligisa.
19 Ili da mae bogoma:ne, E da ili gaga:sa.
Amola ha:i esoga, ili esaloma:ne fidisa.
20 Hina Gode da ninima hobea misunu hou amo noga:le ouligimu,
ninia dafawaneyale dawa:sa.
E da ninia gaga:su dunu amola ninia fidisu dunu.
21 Ninia da Ea houba:le hahawane gala.
Ninia da Ea Hadigi Dio dafawaneyale dawa:sa.
22 Hina Gode! Dia mae fisili asigidafa hou da ninima dialoma:ma!
Bai ninia da Diba:le, dafawane hamoma:beyale dawa:beba:le,
Dima fa:no bobogesa.

34

Gode Ea Noga:idafa Hahawane Hou amoma Nodosu

1 *Na da eso huluane Hina Godema nodone sia:mu.
Na da Ema nodone sia:su hamedafa yolesimu.

* **34:1:** 1 Sa:miuele 21:13-15

2 Na da Ea hamobeba:le, Ema nodone sia:mu.
Dunu huluane amo da enoga banenesi,
amo da na nodosu nabimu amola hahawane ba:mu da defea.
3 Hina Gode Ea bagadedafa hou amo ninia gilisili sisia:i lala:di!
amola ninia huluane gilisili Ea Dio amoma nodone sia:na:di.
4 Na da Hina Godema sia:ne gadobeba:le, E da nama dabe adole i.
E da na beda:su hou amo huluane fadegale fasi.
5 Inia: houga banenesisi dunu, ilia da Emaba:le hahawane nodogia:mu.
Amola ilia dafawaneyale hamoma:beyale dawa:lusu logo
bu hame hedofai ba:mu.
6 Gogobihei dunu Ema wele sia:sea, E da dabe adole iaha.
Amola ilia bidi hamosu da ilila: wadela:sa:besa:le, E da ili gaga:sa.
7 Hina Gode Ea a:igele dunu da Ea sia: nabawane hamobe dunu amo gaga:sa.
Amola se nabasu ilima mae doaga:ma:ne gaga:sa.
8 †Dilisu Hina Gode Ea noga:idafa hou hogole ba:ma!
Dunu amo Ea gaga:su hogole ba:beba:le, ilia da hahawane bagade ba:sa.
9 Dilia! Hina Gode Ea fi dunu huluane!
Ea sia: nabawane hamoma!
Dunu amo da Ea sia: nabawane hamobe,
ilia da ilia wali esaloma:ne lamu liligi defele huluane ba:sa.
10 Laione wa:me amolawane da ha:su hou dawa:.
Be nowa dunu da Hina Gode Ea sia: nabawane hamosea,
da liligi noga:idafa ba:lala.
11 Na sama ayeligi dunu! Dilia misini amola na sia: nabima!
Na da dilima Hina Godema nodosu hou olelemu.
12 ‡Dilia hahawane nodone esalumusa: hanabela:?
Dilia da esalusu sedagili amola hahawane esalumusa: hanabela:?
13 Amai galea, wadela:i ledo hamoi sia: sia:su amola ogogosu hou yolesima!
14 Wadela:i hou yolesili, noga:i hou fawane hamoma!
Olofosu hou hamoma:ne, logo hogoi helema!
15 Hina Gode da moloidafa dunu ilima ba:le gasa,
amola ilia dini ianebe naba.
16 Be E da wadela:i hamosu dunu ili higale ba:sa.
Amaiba:le, ilia da bogosea, hedolowane gogolei dagoi ba:mu.
17 Moloidafa dunu ilia da Hina Godema wele sia:sea, E da naba.
E da ilia bidi hamosu, amo bu mae ba:ma:ne gaga:sa.
18 Hina Gode da da:i dioi dunu ilima gadenene esala.
Amola E da dafawane hamoma:beyale dawa:lusu fisi dunu, amo ili gaga:sa.
19 Moloidafa dunu da bidi hamosu bagohame ba:sa.
Be Hina Gode da ili amo huluane bu mae ba:ma:ne gaga:sa.
20 §Hina Gode da agoaiwane dunu dafawanedafa gaga:sa.
Amola ea gasa afae hamedafa fi ba:sa.
21 Wadela:le hamosu dunu ilia da wadela:i hou amoga medole legei dagoi ba:mu.
Nowa da moloidafa hou higasea, e da se bidi lamu.
22 Hina Gode da Ea fi dunu gaga:mu.

---

† **34:8:** 1 Bida 2:3 ‡ **34:12:** 1 Bida 3:10-12 § **34:20:** Yone 19:36

Amola nowa dunu da Ea gaga:ma:ne Ema ahoasea, e da gaga:i dagoi ba:mu.

35

Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Nama higale ba:su dunu amo Di higale ba:ma!
amola nama gegesu dunu ilima, Dia gegema!
2 Dia ga:su amola da:igene ga:su,
amo lale, na gaga:ma:ne misa.
3 Nama se bobogebe dunu amo nama mae hasalasima:ne,
Dia goge agei amola Dia goahei amo gaguia gadoma.
Di da nama Di da na gaga:mu, amane sia:ma!
4 Dunu amo da na medole legemusa: hanasa,
amo ilia da gogosia:i amola hasali dagoi ba:mu da defea.
Dunu amo da nama se imunusa: ilegesa,
amo ilia da ogobele ededenagia:ma:mu.
5 Hina Gode Ea a:igele dunu da amo wadela:i hamosu dunu ilima se bobogesea,
ilia da widi hafoga:i gisi foga mini ahoabe agoai ba:mu da defea.
6 Hina Gode Ea a:igele dunu da ilima se bobogele, ili gufalole salasea,
ilia logo da gasi agoane amola sadenei ba:mu da defea.
7 Ilia bai hamedene, na sa:ima:ne sanenisi.
Amola ilia da na sa:ima:ne, uli sedade dogonesi.
8 Be ilia da mae dawa:iwane esalea, ili da wadela:le gugunufinisi dagoi ba:mu.
Ilia da ilila: sani amoga ili gobele sa:i dagoi ba:mu.
Amola ilia da wadela:lesimusa:, dafamu.
9 Amasea, na da Hina Gode Ea gaga:su ba:beba:le,
hahawane bagade ganumu.
10 Na da dawa:su huluane, amoga na da Hina Godema amane sia:mu,
“Dunu afae Di agoai da hamedafa gala.
Di da gasa bagade dunu ilia gasa hamedei dunu ili mae hasalasima:ne,
amo gasa hamedei dunu gaga:sa.
Amola gasa fi dunu da hame gagui dunu mae banenisima:ne, ili gaga:sa.
11 Wadela:i dunu ilia da nama wadela:i hou amo na da hame hamoi
amola hamedafa dawa:, amomane nama udigili diwaneya udidisa.
12 Ilia da na noga:idafa hou ilima hamoi, amoga wadela:i dabe iaha.
Amola na da baligiliwane da:i diosa.
13 Be ilia da oloi dialea, na disa ga:su abula ga:i.
Na da ha:i manu mae nawene, na dialuma fili sa:ili,
ili uhinisima:ne Godema sia:ne gadoi.
14 Na da sama o olalalia amo fidima:ne sia:ne gadobe defele,
na da ili dawa:ma:ne, heawini dinanawane beguduli ahoasu.
Dunu da ea:me bogoiba:le dibi agoane, na da ili dawa:beba:le dinanu.
15 Be na da bidi hamosu ba:beba:le, ilia huluane da nodogia:i.
Amola ilia da na sisiga:le aliligili, da:da:lole lalasogole oufesega:su.
Degabo misi dunu da na fai amola gebewane fananu.
16 Ilia da dunu amo da emo gasuga:igi dunu ilima lasogole oufesega:su defele,
ilia na hihini odagi hagusa:ili, si godonasia sosodolalu.

17 Hina Gode! Habowali seda Di da udigili ba:lesisilaloma:bela:?
Ilia da nama doagala:musa: manebe, Dia na gaga:ma!
Ilia da laione wa:me agoane nama doagala:sa!
Ilia na mae hasalasima:ne, gaga:ma!
18 Amasea, na da Dia fi dunu dadalei dialea, amogai Dima nodone sia:mu.
Na da ilia huluane ba:lea, amogai Dima nodone sia:mu.
19 *Nama ogogosu ha lai dunu ilia da na hasalasibiba:le amola hidale
habosesema:ne sia:sa:besa:le, Dia ilia logo hedofama.
Nama ha lai da udigili na higasa, ilia da na da:i dioi amo ba:sea,
nama ohomogini nodone, mae ba:ma:ma.
20 Ilia da asigiwane hame sia:sa.
Be ilia da ogogosu sia: bagohame, amoga olofosu hanai dunu ilia hou
wadela:ma:ne hamosa.
21 Ilia da diwaneya udidili, amane wele sia:sa,
“Ninia da dia hamobe ba:i dagoi.”
22 Be, Hina Gode! Di da amo hou hamonanebe ba:i dagoi!
Amaiba:le, mae ouiya:ma! Sedagawane mae esaloma!
23 Hina Gode! Disu wa:legadole, na gaga:ma! Na Gode!
Di wa:legadole, amola na hamomu hanai amo fuligala:le sia:ma!
24 Hina Gode! Di da moloidafa!
Amaiba:le, na da moloidafa hamoi dagoi, Di sia:ma!
Nama ha lai dunu ilia nama mae hidale habosesema:ne sia:ma!
25 Ilia da ilima agoane sia:sa:besa:le, amo, “Ninia da amo dunu sefasi
dagoi.
Ninia da e fadegamu hanai galu,” agoane sia:sa:besa:le, ilia logo
hedofama.
26 Nama ha lai amola hidale habosesele sia:su dunu da hasali dagoi
amola ededenagia:i dagoi ba:mu da defea.
Dunu amo da ilia hou da na hou baligisa sia:sa,
ilia da baligili gogosiasu ba:mu da defea.
27 Nowa da na fofada:na asi giadofai hame ba:i amo hamobe ba:mu
hanai galea,
ilia da hahawaneba:le wele sia:mu amola eno enoia amane sia:mu,
“Hina Gode da bagadedafa!
E da Ea hawa: hamosu dunu ea didili hamobeba:le nodosa!”
28 Amasea, na da Dia moloidafa hou amo sisia:i lamu.
Na da hahabe asili daeya amoga Dima gebewane nodonanumu.

36

Osobo Bagade Dunu Ilia Wadela:i Hou

1 *Wadela:i hou da wadela:i hamosu dunu ea dogo ganodini osodogone
sia: daha.
E da Godema higale amola Ema hame nodosa.
2 E da Gode da ea wadela:i hou hame ba:sayale
amola amoga se dabe hame ima:bela:le dawa:lala.
Bai hi da hidale hina:musu baligili gadodafa dafawaneyale dawa:lala.
3 Ea sia: da wadela:idafa amola ogogosu amoga nabai gala.
E da noga:le dawa:su hou amola noga:idafa hou, amo fisi dagoi.
4 E da ea golasu da:iya diala, wadela:le hamomusa: ilegele dadawa:lala.

* **35:19:** Gesami Hea:su 69:4; Yone 15:25 * **36:1:** Louma 3:18

Ea hamobe amoga afae noga:idafa hame gala.
Amola wadela:i hou amoga ea higamu afae da hame gala.

Gode Ea Noga:idafa Hou

5 Hina Gode! Dia mae fisili asigidafa hou da heda:le, muagado amoga sasanosa.
Dia mae fisili fidisu hou da muagado amoga sasanosa.
6 Dia moloidafa hou da goumi agoane gagilisa heda:sa.
Dia moloidafa fofada:su hou da hano wayabo lugudu oso dogoi defele gala.
Di da dunu amola ohe fi ouligisa.
7 Gode! Dia mae fisili asigidafa hou da bidiga lamu hamedei galebe!
Ninia da Dia ougiaha gaga:su ba:sa.
8 Dia da ninima ha:i manu bagohame iabeba:le, ninia da sadini naha.
Dia noga:idafa hou da hano agoane, amola ninia da amo moma:ne,
Dia da logo doasisa.
9 Di da esalusu huluane ea baidafa gala.
Amola Di da Hadigidafa.
Amaiba:le, ninia da hadigi ba:sa.
amola moloidafa hou hamonanebe, ilima asigima! 10 Dia mae fisili, dunu ilia da Dima dawa:i dialebe amola moloidafa hou hamonanebe, ilima asigima!
11 Gasa fi dunu ilia da nama mae doagala:ma:ma!
amola wadela:i hamosu dunu na hobeale masa:ne, mae sefasima:ma!
12 Wadela:i hamosu dunu ilia dafai hou ba:ma!
Amogai ilia da diala, amola wa:legadomu gogolesa.

37

Wadela:i Dunu amola Noga:i Dunu Ilia da Habidili Doaga:ma:bela:?

1 Wadela:i hamosu dunu ilia hou hamobeba:le, mae da:i dioma!
Giadofale hamobe dunu da liligi bagade lasea, mae mudale ba:ma!
2 Ilia da gisi amo da hedolo bioi gia:su defele, hedolowane alalolesimu.
Ilia da bugi amo bioi gia:su defele, hedolo bogomu.
3 Dilia! Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:le, moloidafa hou hamoma!
Soge amoga fifilale, gaga:iwane esaloma!
4 Hina Gode Ea hou amo ganodini hahawane hou hogoi helema!
E da dia dogoga, hanasu hou hamoma:mu.
5 Dina: disu Hina Godema ima, amola Ema dafawaneyale dawa:ma!
Amasea, E da di fidimu.
6 E da dima moloidafa hou hahamonesimu.
Amola Ea hamobeba:le, di da esomogoa eso diga:be agoai ba:mu.
7 Hina Gode Ea hanaiga hamoma:ne, ha:aligima!
Wadela:i dunu ilia da liligi bagade gagusia,
amola hahawane wadela:i ilegesu hou amo hamosea,
mae da:i dione ba:ma.
8 Da:i dione amola ougili mae hamoma!
Amoga da bidi hamosu fawane ba:mu.
9 Be nowa dunu ilia da Hina Godema dafawaneyale dawa:sea,
ilia fawane da osobo bagade ouligimu.
Be wadela:i hamosu dunu da gadili sefasi dagoi ba:mu.

10 Wadela:i hamosu dunu da hedolowane alalolesi dagoi ba:mu.
Dia da ili hogoi helemu, be hame ba:mu.
11 *Bodogi dunu da osobo bagade ouligimu.
Amola bagade gaguiwane amola olofoiwane esalebe ba:mu.
12 Wadela:i hamosu dunu da noga:le hamosu dunu amo wadela:lesimusa: ilegesa,
amola ema higale ougili ba:sa.
13 Be Hina Gode da wadela:le hamosu dunu iliba:le, ousa.
Bai E dawa:.
Ilia da hedolowane gugunufinisi dagoi ba:mu.
14 Wadela:i hamosu dunu da hame gagui dunu
amola moloidafa hamosu dunu medole legemusa:,
ilia gegesu gobihei amo duga:le gadosa, amola ilia oulali disa.
15 Be ilia da ilila: gegesu gobihei amogawane ilila: fane legei dagoi ba:mu.
Amola ilia oulali da fifili sali ba:mu.
16 Moloidafa dunu ea fonobahadi gagui
da wadela:i hamosu dunu huluane ilia bagade gagui amo baligisa.
17 Bai Hina Gode da wadela:i hamosu dunu ilia gasa fadegale fasimu.
Be E da molole hamosu dunu ili gaga:mu.
18 Hina Gode da Ea sia: nabawane hamosu dunu amo noga:le ouligisa.
Amola Ea nana liligi da eso huluane ilia: fawane dialumu.
19 Wadela:i eso da doaga:sea, ilia da se hame nabimu.
Ha:i da doaga:sea, ilia da hame ha:gia:mu.
20 Be wadela:i hamosu dunu ilia da bogogia:mu.
Hina Godema ha lai dunu, ilia da mosoi gilidabe defele gilisa:i dagoi ba:mu.
Mobi da hedolowane geale asi.
amo defele ilia da hedolowane alalolesi dagoi ba:mu.
21 Wadela:i hamosu dunu da fa:no bidi imunusa: liligi udigili laha
be fa:no hame iaha.
Be noga:i dunu da hahawane mae dawa:iwane iaha.
22 Nowa dunu ilia da Hina Gode Ea hahawane dogolegele ba:su galea,
ilia da osobo bagade nana liligi defele amo lamu.
Be nowa da Ea gagabui amoga aligi galea, ilia da gadili sefasi dagoi ba:mu.
23 Hina Gode da dunu Ea masa:ne dawa:i logo, amoga masa:ne noga:le ouligisa.
Amola E da nowa dunu amo da E nodoma:ne hamosa, amo noga:le gaga:sa.
24 Ilia da dafasea, gebe gudu hame dialumu.
Bai Hina Gode da ili wa:legadolesimu.
25 Na da waha da:i hamoi dagoi.
Na da fifi misi helei.
Be na da Hina Gode noga:i dunu afae fisiagai amo hamedafa ba:i.
Amola noga:i dunu ea mano ha:i manu hameba:le,
edegenanebe hamedafa ba:i.
26 Noga:i dunu da eso huluane udigiliwane enoma sagosa.
Amola e da enoma liligi bu hi lamusa: hahawane iasisa.
Amola ea mano da eno dunuma hahawane dogolegele hamosa.

* **37:11:** Ma:diu 5:5

27 Wadela:i hamonanu fisiagale, moloidafa hou hamoma.
Amasea, digaga fifi manebe da eso huluane esalalalumu.
28 Bai Hina Gode da moloidafa hou amoma asigisa.
Amola E da Ea dafawaneyale dawa:be dunu amo hame fisiagasa.
E da mae fisili, ili gebewane gaga:lala.
Be wadela:i hamosu dunu iligaga fifi manebe dunu
da gadili sefasi dagoi ba:mu.
29 Moloidafa dunu ilia da osobo bagade nana liligi agoane amo lale,
amola amo ganodini, eso huluane fifi lalalumu.
30 Noga:idafa dunu ea sia: da bagade dawa:su gala.
Amola e da eso huluane moloidafa hou hamonana.
31 E da ea Hina Gode Ea malasu sia: ea dogo ganodini dawa:i diala.
Amola e da amo malasu nabawane hamonaneawane hamedafa yolesisa.
32 Wadela:i hamosu dunu da noga:idafa dunu amo ba:lala.
Amola e fane legemusa: logo hogosa.
33 Be noga:i dunu da ema ha lai dunu ea gasaga wadela:lesi,
amo hamedafa ba:mu.
Amola fofada:su ganodini, se dabe hame lamu.
Bai Hina Gode da e fisiagamu hamedafa dawa:.
34 Hina Gode da dima hobea misunu hou amo ouligimu,
amo dafawaneyale dawa:ma,
amola Ea hamoma:ne sia:i, amo nabawane hamoma.
Amasea, E da dima nodoma:ne, soge dima imunu.
Amola, di da wadela:i hamosu dunu gadili sefasi dagoi ba:mu.
35 Na da ha afaega, gasa fi wadela:i hamosu dunu dawa:i galu.
E da dolo ifa gahe Lebanone sogega hahawane lelebe agoai ba:i.
36 Be fa:no na amo baligisa ba:loba, e da amogai hame ba:i.
Na da e hogoi be hame ba:i.
37 Dilia! Dunu noga:i amo noga:le hogole ba:ma!
Ea moloidafa hou noga:le hogoma!
Olofole hamosu dunu da egaga fifi ahoanebe ba:mu.
38 Be wadela:i hamosu dunu ilia da wadela:lesidafa ba:mu.
Amola iligaga fi da halesali dagoi ba:mu.
39 Hina Gode da moloidafa dunu ili gaga:sa.
Bidi hamosu eso da ilima doaga:sea, E da ili gaga:sa.
40 E da ili fidisa amola gaga:sa.
Wadela:i hamosu dunu da ili wadela:lesisa:besa:le, E da ili gaga:sa.
Bai ilia da ilila: gaga:ma:ne, Ema ahoa.

38

Se Nabasu Dunu ea Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Dia ougiba:le, nama se bidi mae ima!
2 Di da na Dia dadi amoga fa:ginisi,
amola na fane sanasi.
3 Dia da nama ougiba:le, na se baligili nabala.
Na wadela:i hou hamobeba:le, na da:i huluane da olo bagade madelasa.
4 Na da nina: wadela:i hamonana fedege agoane hano heda:i amoga gela daha.

Na wadela:i hou da fedege agoane,
liligi bagadedafa aguni masunu hamedei agoai ba:sa.
5 Bai na da gagaoule hamobeba:le,
na aiya da dasale gahasa.
6 Na da se nabawane beguduli, gala:la sa:i.
Na da hahabe asili daeya, mae fisili, dinana.
7 Na da asugiba:le, da:i goaeasa.
Amola na da bogomu gadenei ba:sa.
8 Na da gasa hamedene, dafawane gala:la sa:i.
Na da da:i dioi, amola se nababeba:le gayasa.
9 Hina Gode! Na hanai amo Dia dawa:!
Na gayabe huluane Dia naba!
10 Na habe da ha:ha:sa, amola na gasa da asi dagoi.
Na si da mobi sa:i dagoi.
11 Na da aiya bagohame madelaiba:le,
na sama amola na na:iyado fi dunu ilia da nama hame gadenena maha.
Na sosogodafa amolalia na hagasa.
12 Dunu da na medole legemusa: dawa:be, ilia da na sa:ima:ne sanenisa.
Amola dunu da nama se ima:ne dawa:be,
ilia da na wadela:lesimusa: magagisa.
Ilia da na wadela:lesimusa: sia: fane ilegesu hou hame yolesisa.
13 Na da ge ga:i dunu defele, hame naba.
Amola na da sia: hamedei dunu agoane, hame sia:da.
14 Na da ge ga:iba:le,
dabe adole imunu hamedei dunu agoai gala.
15 Hina Gode, na da dima dafawaneyale dawa:sa,
amola Di da na Hina Godeba:le, nama dabe adole imunu.
16 Na da se nabasu baligilidafa nababeba:le,
nama ha lai dunu da na mae habosesema:ma.
Ilia da na dafai hou ba:beba:le, Dia mae habosesele sia:ma:ma!
17 Na da maedafa fisili, se naba.
Amola na da dafamu gadenei ba:sa.
18 Na da na wadela:i hou sisane fofada:sa.
Be na da amo dawa:beba:le, bagadewane beda:sa.
19 Na ha lai dunu da dagumui noga:i amola gasa fi gala.
Nama ha lai dunu bagohame da nama bai hamedene, higale ba:sa.
20 Dunu amo da noga:le hamobe dunuma wadela:i dabe iaha,
ilia da na higale ba:sa.
Bai na da moloi hou amoga hamomusa:, logo hogobeba:le.
21 Hina Gode! Dia na mae fisiagama!
Na Gode! Nama gasigale mae aligima!
22 Hina Gode! Na Gaga:sudafa!
Wahadafa, na fidima!

39

Se Nabalebe Dunu ea Sisane Fofada:su

1 Na da amane sia:i, “Na da dawa:iwane hamomu.
Na da na gona:su amoga mae wadela:le hamoma:mu.
Wadela:i hamosu dunu da na gadenene aligisia, na da sia: hamedafa sia:mu.”

2 Na da ouiya:le esalu.
Noga:i hou amolawane, na da hamedafa sia:i.
Be na da bu baligiliwane se nabi.
3 Amalalu, beda:su hou da na hasali dagoi.
Na da bu dawa:lalu amola bu baligili beda:i galu.
Na da adole ba:su ouiya:mu da hamedei.
Na da Hina Godema amane adole ba:i,
4 "Hina Gode! Na da habowali seda esaloma:bela:?
Na da habogala bogoma:bela:?
Nama adoma! Na esalusu da habogala dagoma:bela:?"
5 Di da nama esalusu dunumuni fawane i dagoi.
Na esalusu da Dia siga hamedei agoane ba:sa.
Dafawane! Esalebe dunu huluane afae afae ea esalusu
da foga afae fulabole fasibi defele gala.
6 Ea esalusu da baba ba:be defele amola seda hame gala.
Ea hamobe huluane da udigili fawane hamosa.
E da muni amola liligi gagadosa.
Be amo fa:no lamu dunu e da hame dawa:.
7 Hina Gode! Amai galea, na da adi dafawane hamoma:beyale dawa:ma:bela:?
Na dafawane hamoma:beyale dawa:su da Dima dawa:lumu.
8 Na wadela:i hou hamoi huluane, amoga Dia na gaga:ma.
Amola gagaoui dunu ilia naba:le mae oufesega:ma:ma.
9 Na da ouiya:i dialumu, na da sia: afae hame sia:mu.
Bai na agoane se nabima:ne, Difawane agoane hahamonesi.
10 Di da nama dawa:ma:ne olelesu se iasu bu mae ima!
Na da Dia fane sali amoga bogomu agoai galebe.
11 Dunu ilia da wadela:i hou galea fawane, Di da ilima se bidi iaha.
Amola Di da aowaba agoane, ilia liligi amoga ilia da asigi amo wadela:lesisa.
Dafawane! Osobo bagade dunu da foga afae fulabolesibi amo defele gala.
12 Hina Gode! Na Dima sia:ne gadobe nabima!
amola na Dima dini iabe nabima!
Na da dinanea, nama fidila misa!
Na da na aowalali defele, wahamusu dima sofe misi esala.
13 Na da hedolowane asili, bu hame ba:muba:le,
Dia na fonobahadi hahawane hamoma:ne, na yolesima.

40

Nodone Gesami Hea:su

1 Na da Hina Gode Ea fidima:ne gebewane ouesalu.
Amalalu E da na dini iabe amo nabi.
2 Na da fafu wayabo amoga bogoma:ne bosona dalu.
Be Hina Gode da na hiougia gadoi.
E da na gaga:musa:, magufu da:iya asunasi.
3 E da nama gesami gaheabolo hea:ma:ne olelei.
Amo gesami da Godema nodone hea:su gesami.
Dunu bagohame da amoba:le dawa:digili
ilia da Hina Godema dafawaneyale dawa:mu.
4 Nowa dunu ilia da Hina Godema dafawaneyale dawa:sa,

amola ogogole loboga hamoi ‘gode’ ilima hame fa:no bobogesa,
amola dunu ilia da ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosea
ilima hame gilisisa,
amo dunu ilia da hahawane bagade gala.
5 Ninia Hina Gode! Di da ninima liligi bagohame hamoi dagoi.
Dunu afae Di agoai da hamedafa gala.
Di da nini fidima:ne, ilegesu ida:iwane bagohame hamoi dagoi.
Na da amo ilegesu huluane olelemu da hamedei.
Ili idimu da hamedei.
6 *Di da gobele salasu amola Godema iasu amo hame hanai.
Di da ohe oloda da:iya gogo gobele salasu amo hame adole ba:sa.
Amola Di da wadela:i hou fadegale fasima:ne,
gobele salasu hou amo hame hanasa.
Be amo mae dawa:le, Di da nama nabasu hou hamoma:ne, ge hahamonesi.
7 Amaiba:le, na da Dima amane adole i, “Na da goea!
Dia nama hamoma:ne sia:i da Sema Buga amo ganodini dedei diala.
8 Na da Dia hanai amo hamomusa: bagadewane hanai galebe.
Dia malasu da na dogo ganodini diala.”
9 Hina Gode! Dia dunu huluane gilisi amo ganodini
na da sia: ida:iwane gala ilima olelei.
Amo sia: da ‘Di da nini gaga:lala’.
Di dawa:! Amo sia: olelebe, na da hamedafa yolesimu.
10 Na da Dia gaga:su hou olelebe amo nisu hame gei dialu.
Na da eso huluane Dia mae fisili fidisu hou olelelalu.
Dia dunu huluane gilisi amo ganodini
na da mae ouiya:le, Dia mae fisili asigidafa hou olelelalu.
11 Hina Gode! Na dawa:!
Dia da nama gogolema:ne olofosu asigidafa hou hamedafa dagolesimu.
Dia da nama mae fisili asigidafa hou hamonanebeba:le
na da gaga:i dagoi ba:lalumu.

Fidima:ne Sia:ne Gadosu
(Gesami Hea:su 70)
12 Na da bidi hamosu bagohame amoga sisiga:le disi.
Amo bidi hamosu da idimu gogolei ba:sa.
Na wadela:i hou ilia se dabe iasu da nama doaga:i dagoi.
Na da si dofoi agoai galebe.
Na wadela:i hou idi da nina: dialuma hinabo idi baligisa.
Amaiba:le, na da bagadewane beda:i.
13 Hina Gode! Na gaga:ma!
Wahadafa, na fidima!
14 Amo dunu na fane legemusa: manebe da hasalasili amola ededenanesima:ma!
Amola dunu amo da na bidi hamosu ba:beba:le
hahawane gala, ilia da ogobele gogosiasu ba:ma:ma!
15 Dunu amo da nama lasogole oufesega:sa, amo hasalasima!
Amasea, ilia da bagade beda:mu.
16 Dunu huluane da Dima masea, ilia da nodone hahawane ba:mu da defea.
Dunu huluane amo da Dia gaga:su lai dagoiba:le Dima nodosa

* **40:6:** Hibulu 10:5-7

ilia da eso huluane, “Gode da baligili bagadedafa,” sia:mu da defea.
17 Hina Gode! Na da gasa hamedeidafa amola hame gagui gala!
Be Di da na hame gogolei.
Di da na Gaga:su amola na Gode gala!
Nama hedolo fidila misa!

41

Oloi Dunu ea Sia:ne Gadosu

1 Nowa dunu ilia da hame gagui dunuma asigiwane dawa:digisawane esala, ilia da hahawane gala.
Bidi hamosu da ilima doaga:sea, Hina Gode da ili fidimu.
2 Hina Gode da ili gaga:mu, amola ili esaloma:ne fidimu.
E da ili soge ganodini hahawane esaloma:mu.
E da ilima ha lai dunu ilima hasalima:ne hamedafa yolesimu.
3 Ilia da oloi galea, Hina Gode da ili fidimu.
E da ili bu uhinisimu.
4 Na da amane sia:i, “Hina Gode! Na da Dima fawane wadela:le hamoi!
Be nama asigi gogolema:ne olofosu hou hamoma amola na uhinisima.
5 Nama ha lai dunu ilia da na hou higale sia:sa.
Ilia da na bogole, gogole dagoi ba:mu hanai gala.
6 Dunu ilia da na oloi ba:la mabe amo da ogogole ba:la maha.
Ilia da na hou olelemusa: baligidu sia: lalabalasa.
Amasea, ilia da gadili asili, amo sia: soge huluane sisia:i laha.
7 Nama higa:i dunu huluane ilia da ilisu sadoga sia:daha.
Ilia da ilia asigiga na da wadela:lesi dagoi dawa:lala.
8 Ilia da agoane sia:daha, “E da bogomusa: fawane oloi.
E da ea golasu hamedafa bu yolesimu.”
9 *Na sama ni dogolegeidafa
ani ha:i segele nasu, ea amolawane da ogobele halasa.
10 Hina Gode! Nama asigima amola na oloi uhinisima!
Amasea, na da na ha lai dunu ilima dabe imunu.
Amasea, Di da nama hahawane gala, amo na da dawa:digimu. 11 Ilia da na hame hasalimu. Amasea, Di da nama hahawane gala, amo na da dawa:digimu.
Bai na da moloidafa hou amo hamosa. 12 Dia da na fidimu. Bai na da moloidafa hou amo hamosa.
Dia da na Dia midadi fifi ahoanoma:ne hamomu.
13 †Hina Gode, Isala:ili Gode, Ema nodone sia:ma!
Ema wali amola eso huluane nodonanuma:ma! Ama! Ama!

Buga Ageyadu

(Gesami Hea:su 42 asili 72)

42

Mugululi Asi Dunu ea Sia:ne Gadosu

1 Gode! ‘Dia’ gebo da hano anegagi manusa: hohogola ahoa
amo defele Na da Di hogosa.
2 Esalusudafa Gode! Na Dima hanai da hano hanai defele gala.

* **41:9:** Ma:diu 26:23; Maga 14:18; Luge 22:21; Yone 13:18 † **41:13:** Gesami Hea:su 106:48

Na da habogala Dia midadi, Dima nodone sia:ne gadomusa:
masa:bela:?
3 Eso haga amola gasia huluane na da disa,
amola na si hano da na ha:i manu agoane gala.
Eso huluane nama ha lai dunu da nama amane adole ba:sa,
“Dia Gode da habila:?”
4 Na da ni musa: hamoi amo dadawa:sea, na dogo da sesa.
Na da Hina Gode Ea diasu ganodini masunusa: gilisi amo ilima
madelale
ili da na bisili oule ahoasu, amola amo gilisisu
ilia da Godema hahawane gesami hehea:la amola wele sia:sa ahoasu.
5 Abuliba:le na da bagadewane da:i dioi ganabela:?
Abuliba:le na da na dogo ganodini bagadewane se nabawane
dawa:sala:?
Na da dafawane hamoma:beyale dawa:su amo Godema fawane
dawa:mu,
amola na da bu enowane Ema nodone,
“Na Gaga:su amola na Gode,” agoane sia:mu.
6-7 Na da goeguda: mugululi misi.
Amola na da na dogo ganodini bogomuwane se naba.
Amaiba:le, na da na asigi dawa:su Godema bu sinidigili dawa:sa.
E da nama se bagadedafa iasi.
Bidi hamosu da hano heda:i defele nama gosa.
Bidi hamosu da Hemone Goumi amola Misa Goumi
amoga hano nawa:li mogosobe, Yodane Hano amoga gudu daha,
amo defele, gugelebe agoane nama gole wesa.
8 Hina Gode da Ea mae fisili asigidafa hou amo esoga olelemu da defea.
Amasea na da gasia Ema gesami hea:mu
amola na esalusu ouligisu Gode, Ema sia:ne gadomu.
9 Na da na gaga:su Gode, Ema sia:sa, “Dia da abuliba:le na gogoleila:?
Nama ha lai gasa fi dunu da nama gebewane se iaha.
Na da abuliba:le eso huluane se nabala:?
10 Ilia da nama gebewane odagia gadele sia:beba:le, na da gala:la sa:i
dagoi ba:sa.
Ilia da gebewane nama amane adole ba:lala, “Dia Gode da habila:?”
11 Na da abuliba:le baligili da:i diobela:?
Na da abuliba:le dogo se nabawane esalabela:?
Na Godema dafawane hamoma:beyale dawa:mu.
Na da bu enowane Ema nodone sia:mu.
Bai E da na Gaga:sudafa amola na Godedafa.

43

Mugululi Asi Dunu ea Sia:ne Gadosu

(Gesami Hea:su 42 amoga alolofela asi)

1 Gode! Na da moloidafa dunu, amo Di sia:ma!
Ogogole amola wadela:i hamosu dunu da nama diwaneya udidisa.
Be Dia na gaga:ma.
2 Di da na gaga:su! Be Dia da abuliba:le na yolesila:?
Na da abuliba:le nama ha lai dunu ilia nimi bagade wadela:i
hamobeba:le
se nabawane esaloma:bela:?
3 Dia dafawanedafa hou amola hadigi hou amoga

Dia na oule ahoanoma:ne iasima!
Dia na Dia sema agolo Saione amola Dia Debolo Diasu
(amo ganodini Di da esala), amoga na bu oule misa!
4 Amasea, Gode, na da Dia oloda amoga masunu.
Bai Di fawane da na hahawane hou, amo ea bai gala.
Gode, na Gode!
Na da na sani baidama dumu amola Dima nodone gesami hea:mu.
5 Na da abuliba:le baligili da:i diobela:?
Na da abuliba:le dogo se nabawane esalala:?
Na da Godema dafawane hamoma:beyale dawa:mu.
Na da bu enowane Ema nodone sia:mu.
Bai E da na Gaga:sudafa amola na Godedafa.

44

Gaga:ma:ne Adole Ba:su

1 Gode! Di da hemonega, ninia aowalali ilia esalebe eso amoga
gasa bagade hou hamoi dagoi.
Ninia amo hou ninina: ge amoga nabi dagoi.
Amola amo ninia aowalali ilia da ninima alofele olelei.
2 Di Disu da Dia hou hame dawa: dunu, amo Ga:ina:ne sogega gadili sefasili,
amola Dia fi dunu ilia soge ganodini ha:ini fima:ne hamoi.
Di da fifi asi gala eno ilima se bidi i.
Be Dia fidafa dunu amo hahawane bagade gaguiwane esaloma:ne hamoi.
Amo sia: ninia da nabi dagoi.
3 Dia fi dunu ilia gegesu gobihei amoga amola ilila: gasaga hame hasali.
Be ilia da Dia gasaga hasali.
Di da ilima esalu amola ilima asigisa, amo Di da ilima olelei.
Amola ilia amo dawa:beba:le, hasali dagoi.
4 Di da na Hina Bagade amola na Gode.
Di da Dia fidafa dunu ilima hasalasu hou iaha.
5 Amola ninia da Dia gasaga
ninia ha lai dunu ilima hasalasisa.
6 Na dadi amola na gegesu gobihei da na gaga:mu,
amo na dafawaneyale hame dawa:be.
7 Be Di fawane da ninia ha lai amoga gaga:i dagoi,
amola ninima higa:i dunu amo hasali dagoi.
8 Ninia eso huluane mae fisili, Dima nodonanumu.
9 Be wali, Dia da nini yolesi dagoi.
Amola ninima ha lai amo nini hasalimusa:, logo doasi dagoi.
Di da ninia dadi gagui dunu wa:i, ilima wali hame gilisili mogodigisa.
10 Dia nini hame fidibiba:le, ninia da ninia ha lai amoba:le hobea:i.
Amola ilia da ninia gagui liligi iligili gagumusa: lai.
11 Di da nini sibi fane legebe agoane hamoma:ne ninima gua:si.
Di da nini ga fi soge amoga esaloma:ne afagogolesi.
12 Dia da Dia fidafa dunu amo bidi fonobahadi adole, amoga bidi lai.
Ilia da hamedei liligi, amo Di dawa:bela:?
13 Ninia fi gadenene fi dunu ilia da Dia ninima hamoi amoba:le
niniba:le habosesesa amola oufesega:sa.
14 Dia hamobeba:le, fifi asi gala dunu huluane da ninima higale ba:sa.

Amola ninia da hamedei liligi, ilia dawa:sa.
Ilia da ninima higale, dialuma fofoga:sa.
15-16 Na da eso huluane gogosianana.
Na da nama ha lai amola higa:i dunu
ilia nama odagia adoleba:le amola lasogole sia:beba:le
na baligiliwane gogosiasa.
17 Amo hou huluane da ninima doaga:i dagoi.
Be ninia da Di hame gogolei.
Ninia da sema gousa:su amo Di ninima hamoi, amo hamedafa fi.
18 Ninia Dima fa:no bobogebe hame yolesi.
Ninia da Dia hamoma:ne sia:i nabawane hamonanu.
19 Be Di da fedege agoane nini sigua ohe amoga gasomoma:ne udigili yolesi.
Di da gasidafa amo ganodini esaloma:ne nini yolesi dagoi.
20 Ninia da ninia Godema nodone sia:ne gadosu amo yolesi ganiaba
amola ga fi ogogosu ‘gode’ ilima sia:ne gadoloba,
21 Di da amo dafawane ba:la:loba.
Bai Di da ninia muguniai asigi dawa:su huluane dawa:.
Be ninia da Di hame yolesi.
22 *Be ninia Dima fa:no bobogebeba:le, eso huluane bogosu ba:lala.
Ninima ha lai dunu da dunu amo da sibi medole legelala
amo defele nini medole legelala.
23 Hina Gode! Di nedigima! Dia abuliba:le golai dianabela:?
Disu wa:legadoma! Ninima higa:iba:le, eso huluane nini mae yolesima!
24 Dia abuliba:le ninima wamoaligi dianabela:?
Ninia se nabasu amola bidi hamosu amo mae gogolema!
25 Ninia da osoboga gala:la daha.
Ninia enoga hasali dagoiba:le, osobo gulu da:iya diafula.
26 Nini fidila misa! Nini gaga:ma!
Bai Di da mae fisili, asigidafa hou gala.

45

Hina Bagade ea Uda Lasu Lolo Nabe Gesami

1 Na da Hina Bagade ema imunusa:, amo gesami laha.
Na asigi dawa:su da noga:idafa sia: amoga nabai gala.
Noga:i dedesu dunu ea nusi defele
na gona:su da gesami lamusa: momagei diala.
2 Dia noga:i ba:su da eno dunu ilima ba:su baligisa.
Di da dedenoma:ne sia: dasu dunu gala.
Gode da eso huluane, Dima hahawane hamoi dagoi.
3 Hina bagade! Dia gegesu gobihei sanawene idiniginisima!
Di da hadigi amola bagadedafa.
4 Hosi fila heda:le, gasa bagadewane hasalimusa: masa!
Dafawane hou amola moloidafa hou noga:le ouligima.
Di da gasa bagadeba:le, ha lai dunu bagohame hasalimu.
5 Dia dadi da agesoi noga:idafa.
Ilia da Dia ha lai ilia dogo sosa.
Fifi asi gala dunu da Dia emo bega: dafamu.

* **44:22:** Louma 8:36

6 *Gode da Dima Hinadafa Hou i dagoi.
Amo da eso huluane mae yolele gebewane dialumu.
Dia da moloidafawane Dia dunu ouligisa.
7 Di da noga:idafa hou hanasa amola wadela:i hou higasa.
Amaiba:le, Gode (Dia Gode) da Di ilegei dagoi.
Amola E da Dima hahawane hou (amo da eno hina bagade ilia hahawane hou
baligisa) bagadedafa i dagoi.
8 Dia abula amoga ‘me’ amola ‘a:lousi’ ilia gabusiga: da naba.
Hina bagade diasu gaguli gagai ganodini
(‘aifoli’ amoga nina: hamoi) gesami hea:su
amola baidama dusu dunu
ilia da Di nabima:ne hea:lala.
9 Dia hina bagade diasu sosogo fi gilisisu
amo ganodini da hina bagade ilia
idiwilali da esalebe ba:sa.
Amola Dia fisu lobodafadili la:idi,
Hina Bagade ea udadafa da lelebe ba:sa.
E da gouliga nina: hamosu liligi amoga gaga:i.
10 hina bagade idua! Na sia: nabima!
Dia fidafa amola fi dunu amo gogolema!
11 Di da noga:idafa ba:beba:le, hina Bagade da di hanamu.
E da dia Ouligisu Dunu.
Amaiba:le, Ea sia: nabawane hamoma!
12 Daia fi dunu da dima hahawane dogolegele iasu liligi gaguli misunu.
Bagade gagui dunu da di ili hahawane ba:ma:ne, dima hahawane hamomu.
13 Eno soge hina bagade idiwi da hina bagade diasu ganodini esala.
E da noga:idafa ba:sa.
Ea abula da gouliga gobia ha:i amoga hamoi.
14 Ilia da amo ea noga:idafa abulaga salawene, Hina Bagadema oule ahoa.
Ea fidisu a:fini da ema fa:no bobogesa
amola ilia amolawane da Hina Bagade Ema oule misi dagoi ba:sa.
15 Ilia hahawane bagadewane maha.
Ilia Hina Bagade Ea diasu ganodini golili daha.
16 Na Hina Bagade! Dia mano da bagohame esalebe ba:mu!
Ilia da Dia aowalali amoga fa:no misunu
amola hina bagade hou hamomu.
Amola Di da ili osobo bagade huluane ouligima:ne, ili hamomu.
17 Na da amo gesami hamoiba:le
osobo bagade dunu ilia da Dia hou eso huluane mae fisili dawa:digimu.
Amola eso huluane, mae fisili, dunu huluane da Dima nodonanumu.

46

Gode da Nini Esala
1 Gode da nini Ea ougiaha gaga:musa: dawa:,
amola E da Ea gasaga nini gaga:lala.
E da eso huluane ninima adi bidi hamosu doaga:sea,
fidimusa: momagei diala.
2 Amaiba:le, osobo bagade da fogosea

* **45:6:** Hibulu 1:8-9

amola goumi da agele
hano wayabo osodogoi amoga dasea,
ninia da hame beda:mu.
3 Amolawane, hano wayabo da goba gala:le heda:sea,
amola agolo da gasa bagade igugusia, ninia da hame beda:mu.
4 Amoga da hano gala. Amo hano da Gode Ea Moilai Bai Bagadega
hahawane hou gaguli maha.
E da Gadodafa Gode Ea Sema Diasu
amoga hahawane hou gaguli maha.
5 Gode da amo Moilai Bai Bagade ganodini esala
amola amo Moilai Bai Bagade da hamedafa mugului dagoi ba:mu.
E da hahabedafa amo Moilai Bai Bagade gaga:musa: misunu.
6 Fifi asi gala da beda:gia:sa.
Hina bagade ilia ouligisu soge da igugui dagoi ba:mu.
Gode da gugelebe agoane sia:sea, osobo bagade da daeyane daha.
7 Hina Gode Bagadedafa da nini esala.
Ya:igobe ea Gode da ninia wamoaligisu sogebi gala.
8 Hina Gode Ea hamoi ba:la misa!
E da osobo bagadega fofogadigima:ne hahamoi, amo ba:la misa.
9 E da osobo bagadega gegesu amo huluane gagabolesisa.
E da oulali fifisa.
E da goge agei wadela:lesisa.
Amola E da da:igene ga:su liligi laluga ulagisa.
10 E da amane sia:sa, “Gegesu yolesima!
Amola Na da Godedafa, amo dawa:ma!
Na da fifi asi gala huluane ouligisa.
Na da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima Ouligisudafa.”
11 Hina Gode Bagadedafa da nini esala.
Ya:igobe ea Gode da ninia gaga:su wamoaligisu gala.

47

Gode da Ouligisudafa

1 Dunu huluanedafa! Hahawane ba:le, lobo fama!
Godema nodomusa:, gesami ha:gi hea:ma!
2 Hina Gode Bagadedafa amola Gadodafa, Ema beda:ma!
E da Hina Bagade amola E da osobo bagade huluanedafa ouligisa.
3 E da nini amo fifi asi gala dunu huluane ili hasalima:ne, nini fidi.
E da ninima osobo bagade fifi asi gala ouligima:ne, gasa ninima i.
4 Ninia waha esalebe soge amo E da ninima ima:ne ilegei.
Ninia da Gode Ea dogolegei fi dunu.
Amola ninia da amo soge gaguiba:le, hahawane nodosa.
5 Gode da Ea Fisu amoga heda:sa.
Hina Gode da amoga heda:sea
Ea fi dunu da nodone wele sia:sa amola ‘dalabede’ ha:giwane dusa.
6 Godema nodone gesami hea:ma!
Ninia Hina Bagade Ema nodone gesami hea:ma!
7 Gode da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima Hina Bagade gala.
Ema nodone gesami hea:ma!
8 Gode da Ea sema Fisu da:iya fili
osobo bagade fifi asi gala huluane ili ouligilala.

9 Osobo bagade fifi asi gala ouligisu dunu huluane
da A:ibalaha:me ea Gode amo Ea fi dunu ilima gilisisa.
Gode da dadi gagui wa:i huluane ilia gasa amo baligisa.
Hi fawane da liligi huluane ouligisa.

48

Saione - Gode Ea Moilai Bai Bagade

1 Hina Gode da bagadedafa.
Amola Ema baligiliwane nodomu da defea.
Ea Moilai Bai Bagade amola Ea sema agolo
amogai Ema baligiliwane nodomu da defea.

2 *Gode Ea Goumi amo Saione, da gadodafa amola ida:iwanedafa gala.
Hina Bagadedafa Ea Moilai Bai Bagade da osobo bagade fifi asi gala dunu
huluane ilima hahawane hou iaha.

3 Gode da Ea gagili sali Moilai Bai Bagade amo ganodini esala.
Amola nowa da amo ganodini E gilisili esalea, amo dunu da gaga:su ba:mu.
Gode da amo hou olelei dagoi.

4 Osobo bagade hina bagade dunu da gilisili,
Saione Goumi doagala:musa: misi.

5 Be ilia da amo ba:loba, fofogadigili, bagade beda:i.
Beda:iba:le, ilia hobea:i dagoi.

6-7 Uda da mano lalelegemu gadenesea se nabasu amo defele,
amola dusagai bagade hano wayabo bagade ahoanoba,
mulu amo ganodini gigiwigisu defele, ilia beda:i bagade amola se nabi dagoi.

8 Ninia da Gode Ea hamobe amo ninia gega nabi dagoi.
Amola wali ninia da ninia Hina Gode Bagadedafa Ea Moilai Bai Bagade amo ganodini Ea hamobe ninia siga ba:i dagoi.
E da Ea Moilai Bai Bagade mae fisili gaga:lalumu.

9 Gode! Ninia da Dia Debolo Diasu ganodini
Dia maedafa fisili asigidafa hou amo dawa:lala.

10 Osobo bagade fifi asi gala dunu huluanedafa da Dia hou dawa:.
Amola amoba:le nodosa.
Bai Di da moloidafawane ouligilala.

11 Saione esalebe dunu ilia da hahawane ba:mu da defea.
Bai Dia da moloidafa fofada:su hamosa.
Yuda moilai ganodini amo hahawane hou dialumu da defea.

12 Gode Ea fi dunu, dilia!
Saione Moilai Bai Bagade sisiga:le ahoa
gagagula heda:le gagai diasu amo idima!

13 Fa:no fifi mabe ilima olelemusa:, dobea fei amola gagili gagoi amo abodema.
Bai dilia da fa:no fifi mabe ilima amane sia:ma:ne,

14 “Goe Gode da ninia Gode.
E da eso huluane esalalalumu.
E eso huluane mae fisili, nini bisili ouligilalumu.”

* **48:2:** Ma:diu 5:35

49

Bagade Gagumusa: Dawa:su da Gagaoui Agoai

1-2 Dunu huluanedafa! Nabima!
Fifi asi gala dunu huluane, bagade amola fonobahadi
bagade gagui amola hame gagui, dilia huluane nabima!
3 Na asigi dawa:su da osodogonewane ba:mu.
Na da bagade dawa:su sia: fawane sia:mu.
4 Na da malasu amo dawa:mu amola sani baidama dusia
amo malasu ea bai olelemu.
5 Nama ha lai dunu ilia na eale sisiga:le disibiba:le
na se nabimuba:le hame beda:sa.
6 Nama ha lai da wadela:i hamosu dunu.
Ilia da bagade gaguiba:le
hahawane gala amola ilia bagade gaguiba:le hidale sia:sa.
7-9 Osobo bagade dunu da hi esalusu bu bidiga lamu hamedei ba:sa.
E da Godema ea esalusu bidi defei imunu da hamedei.
Bai osobo bagade dunu ea esalusu bidi defei da baligili bagadedafa.
E bogosu mae doaga:ma:ne amola eso huluane fifi ahoanoma:ne,
Godema bidi imunu da baligili bagadedafaba:le, imunu hamedeidafa.
10 Bagade dawa:su dunu da gagaoui dunu defele bogosu dawa:.
Dunu huluane da amo hou dawa:.
Ilia huluane defele, ilia gagui amo ilia fa:no fifi manebe ilima ilia nana iaha.
11 Ilia da musa: soge gagui galu.
Be wali bogoi uli dogoi da ilia diasu agoai.
Amo ganodini ilia da eso huluane dialumu.
12 Dunu ea bagade hou da e hame gaga:mu.
E da ohe ea bogosu defele bogomu.
13 Dunu amo da ilila: hou dafawaneyale dawa:sa
amola ilia bagade gagui amoga sadi agoai ba:sa,
ilima doaga:mu hou ba:la misa!
14 Ilia da sibi agoane, hobeamu gogoleiba:le, bogosu ba:mu.
Fedege agoane, Bogosu da ilia sibi ouligisu dunu agoai ba:mu.
Bogosu soge ganodini ilia fifi lasu amoga sedadewane dialea,
ilia da:i hodo da dasamu.
Amola moloidafa hamosu dunu ilia da amo wadela:i hamosu dunu hasalimu.
15 Be Gode da na gaga:mu.
Amola bogosu ea gasa amoga E da na gaga:mu.
16 Osobo bagade dunu da liligi bagade gagusia, amola bu baligili gagusia,
mae mudale da:i dioma.
17 Bai e da bogosea, e da ea gagui liligi amo hi hame gaguli masunu.
Ea gagui liligi amo bogoi uli dogoi amoga gaguli sa:imu da hamedei.
18-19 Dunu amolawane da hi esalusu amoga hahawane galea,
amola e da bagade gaguiba:le, eno dunu da emanodosa,
be e da ea aowalali ilia bogoi ilima gilisimu.
Bogosu ganodini, gasi da eso huluane dialalalumu.
20 Dunu ea bagade dawa:su amola ea bagade gagui da ea bogosu hame gaga:mu.
E da ohe bogobe agoanewane bogomu.

50

Dafawanedafa Nodosu

1 Hina Gode Bagadedafa da sia:sa.
E da osobo bagade fifi asi gala huluanedafa,
gusudili asili guma:dini, ilima wele sia:sa.
2 Saione Moilai Bai Bagade da isisima:goi ida:iwanedafa.
Amoganini, Gode Ea hadigi da diga:sa.
3 Ninia Gode da manebe.
Be E da ouiya:lewane hame maha.
Gegemoi lalu da E bisili ahoa.
Amola mulu bagade da E sisiga:le disisa.
4 E da Ea fi dunuma fofada:musa:,
mu amola osobo bagade ba:su hou hamoma:ne
elama ilegele wele sia:sa.
5 E da amane sia:sa, “Na mae fisili fa:no bobogesu dunu,
ilia da Nama gobele salawane gousa:su hamoi,
amo huluane Nama gegedole oule misa!”
6 Mu da amane sisia:laha,
“Gode da moloidafa amola Hisu da fofada:su dunudafa!”
7 Hina Gode da amane sia:sa, “Na fi dunu! Nabima! Na da sia:mu!
Na da dilia, Isala:ili dunu dilima diwaneya udidimu.
Na da Gode! Na da dilia Gode!.
8 Dilia da mae fisili gobei gobele salasu Nama gaguli maha.
Amoga, Na da dilima hame gagabole sia:sa.
9 Be bulamagau gawali dilia afugi amoga lai amola goudi dilia goudi fofoi wa:i
amoga lai, amo Na da hame hanasa.
10 Bai ohe huluane iwilaga esala da Na: fawane.
Amola bulamagau agolo osea:idafa amoga esala da Na: fawane.
11 Sigua sio huluanedafa da Na: fawane.
Amola liligi huluane amo da moifufu sogega esalebe, da Na: fawane.
12 Na da ha:i ganiaba, Na da dilima hame adola:loba.
Bai osobo bagade amola liligi huluane amo ganodini gala da Na: fawane.
13 Na da bulamagau gawali ilia hu nabela:?
Na da goudi ilia maga:me nabela:?
Hame naha!
14 Be dilia Godema gobele salasu hou dafawanedafa da Ema nodone sia:su.
Amola Hina Bagadedafa Ema dilia imunu ilegei
amo huluane defele Ema ima.
15 Bidi hamosu da dilima doaga:sea, Nama fidima:ne wele sia:ma!
Amasea, Na da dili gaga:mu.
Amola dilia da Nama nodomu.”
16 Be Gode da wadela:i hamosu dunu ilima amane sia:sa,
“Dilia da abuliba:le Na hamoma:ne sia:i amo sia: daha?
Dilia da abuliba:le Na gousa:su hamoi, amoga fada:i sia: dahabela:?
17 Na gagabole sia: amo dilia higasa.
Amola Na hamoma:ne sia:i higale, nabawane hame hamosa.
18 Dilia da nowa wamolasu dunu ba:sea,
amo dilia dogolegei sama agoane hamosa.
Amola dilia da inia uda adole lasu dunu ilima gilisisa.

19 Dilia da eso huluane wadela:i hou fuligala:ma:ne sia:musa: momagele esala.
Amola hedolowane ogogole sia: daha.
20 Dilia da diolalalidafa ilima diwaneya udidima:ne momagele esala.
Amola ilia giadofai hogole, hedolowane olelesa.
21 Amo hou huluane, dilia da hamoi dagoi.
Be Na da dilima hame sia:i.
Amaiba:le, dilia da Na hou da dilia hou defele dawa:i.
Be wali Na da dilima gagabole sia:sa.
Dilia wadela:le hamoi, amo Na da dili noga:le dawa:ma:ne, dilima olelesa.
22 Dilia Nama hame dawa:digisu dunu! Na sia: nabima!
Dilia da Na sia: hame nabasea, Na da dili wadela:lesimu.
Amola dilia da gaga:su dunu hame ba:mu.
23 Nama gobele salasu houdafa da Nama nodone sia:ne gadosu hou, amo fawane.
Amola nowa da Na sia: nabawane hamosea,
Na da amo dunu dafawane gaga:mu.”

51

Gogolema:ne Olofosu Lama:ne Sia:ne Gadosu

1 *Gode! Nama asigima!
Bai Di da mae fisili asigidafa hou amola gogolema:ne olofosu hou dawa:.
Amaiba:le, na wadela:i hou huluane doga:le fasima.
2 Na da bu foloai ba:ma:ne,
na wadela:i ledo hou amo dodofele fasima.
3 Na da ni giadofale hamosu amo ea bai amo ni ba:le, dawa:digisa.
Na da eso huluane wadela:i hou na hamoi, amo dawa:digisa.
4 †Na da enoma hame wadela:le hamoi, be Dima fawane wadela:le hamoi.
Amola Dia higa:i ba:su, amo na da giadofale hamoi.
Amaiba:le Dia nama fofada:mu da defea,
amola Di da moloidafaba:le nama fofada:ne, diwaneya udidili,
nama se dabe imunu da defea.
5 Na da na lalelegei esoha amogaini wadela:i hou hahamona misi.
Na da na:me ea hagomoga mano hahamoia amoganini wali,
wadela:i hou hahamona misi.
6 Dia da moloidafa amola dafawanedafa hou amo ilegesa.
Amaiba:le Dia na asigi dawa:su amo Dia bagade dawa:su amoga nabalesima.
7 Na wadela:i hou hamoi amo Dia doga:le fasima.
Amasea na wadela:i hou da doga:iba:le, na da foloai dagoi ba:mu.
Na wadela:i hou dodofelesima.
Amasea na da foloaidafa mu gohona: amo baligi ba:ma:ma.
8 Na da hahawane nodosu sia: amo nabima:ma,
be amomane Di da na dadalega:le amola dadamunisali galu.
Be na da bu hahawane hamoi ba:mu.
9 Di da na wadela:i hou hamoi amoga si sisigili mae ba:ma!
Amola na wadela:i hou hamoi huluane doga:le fasima!

* **51:1:** 2 Sa:miuele 12:1-5 † **51:4:** Louma 3:4

10 Gode! Nama dogo gaheabolo hahamonesili, na da:i hodo ganodini salima!
Amola a:silibu gaheabolo amola Dima fa:no bobogesu fisisu hame dawa:
a:silibu, amo na da:i hodo ganodini salima.
11 Dia midadi amoga na mae fisiagama!
Dia A:silibu Ida:iwane Gala nama mae fadegale fasima!
12 Di da dunu gaga:sea, ilia da hahawane bagade ba:sa.
Amo hahawane hou nama bu ima.
Na da Dima bu nabawane fa:no bobogema:ne, Dia hahamonesima!
13 Amasea, na da wadela:i hamosu dunu ilima Dia hamoma:ne sia:i olelemu.
Amola ilia da amo nababeba:le, Dima bu sinidigimu.
14 Gode! Na esalusu gaga:ma!
Amasea na da nonodoia Dia moloidafa hou enoma sisia:i lamu.
15 Hina Gode! Na sia: sia:ma:ne fidima!
Amasea, Na da Dima nodone sia:mu.
16 Di da gobele salasu lamu hame hanai.
Di da amo lamu hanai ganiaba, na da amo Dima ia:noba.
Di da gobei gobele salasu amoma hame nodosa.
17 Gode! Na Dima gobele salasu da asaboi a:silibu fawane.
Na dawa:!
Di da asabole amola Dima sinidigimusa: dawa:su dunu amo hame higamu.
18 Gode!
Saione Moilai Bai bagade amoma asigima! E fidima!
Yelusaleme ea dobea fei amo bu gaguma!
19 Amasea, Di da gobele salasudafa
amola ninia gobei gobele salasu amo nodone ba:mu.
Amola bulamagau gawali da Dia oloda da:iya gobele salabe ba:mu.

52

Gode Ea Fofada:su amola Wadela:i Hamosu Dunuma Hahawane Dogolegele Iasu

1 *Gasa fi dunu! Abuliba:le di da dia wadela:i houba:le hidasala:?
Gode Ea asigidafa hou da eso huluane dialalalumu.
2 Di da eno dunu wadela:lesimusa: ilegesa.
Dia gona:su da gobimedai mei agoai gala.
Di da mae fisili, eso huluane ogogosu sia: hahamonesilala.
3 Di da wadela:i hou hanane, hou noga:i amo higasa.
Di da ogogosu hanane, dafawane sia: amo higasa.
4 Di da ogogosu dunu! Di da dia sia:ga eno dunu se nabima:ne hanasa.
5 Amaiba:le Gode da di eso huluane amane dialoma:ne wadela:lesimu.
E da di gaguli, dia diasu amoga di mae esaloma:ne di fadegale fasimu.
E da di medole legemu.
6 Moloidafa dunu da amo hou ba:beba:le, beda:mu.
Amasea, ilia da dima oufesega:ne, amane sia:mu,
7 "Ba:ma! Amo dunu da Godema gaga:su lama:ne hame asi.
Be e da ea bagade gagui hou amola ea wadela:i hou
amoga e gaga:ma:beyale dawa:i.

* **52:1:** 1 Sa:miuele 22:9-10

8 Be na da olife ifa Gode Ea diasu ganodini heda:lebe, agoane ba:sa.
Na da Ea maedafa fisili asigidafa hou amo dafawaneyale dawa:lala.
9 Gode! Na da eso huluane Dia nama hamobe amoba:le Dima nodone sia:nana.
Amola Dia fi dunu ilia si da:iya, Dia noga:idafa hou amo olelelalumu.

53

Osobo Bagade Dunu ilia Wadela:i Hou

1 *Gagaoui dunu da ilisu amane sia:sa, “Gode da hamedafa esala.”
Ilia huluane da wadela:i hou hamoi dagoi.
Dunu afae hou moloidafa hamosu, amo da hame ba:su.
2 Hina Gode da Ea Hebene esalebe amoga osobo bagade dunu ba:lala.
E da bagade dawa:su dunu Ema nodosu hamosu dunu hogosa.
3 Be hame ba:sa.
Ilia huluane giadofai dagoi.
Ilia da huluane defele wadela:idafa.
Dafawane! Dunu afae da hou moloi hamedafa hamosa.
4 Hina Gode da amane adole ba:sa, “Ilia da hame dawa:bela:?
Amo wadela:i hamosu dunu huluane da hame dawa:su dunula:?
Ilia da hawa: hamosu hame hamosa.
Be Na fi dunu ilima wamolasu fawane hamosa.
Amola, ilia da Nama hame sia:ne gadosa.”
5 Be amomane ilia da baligili beda:i bagade ba:mu.
Bai Gode da Ea fima ha lai dunu ilia gasa amo afagogolesimu.
Hina Gode da wadela:i dunu higale, ili huluane fisiagai dagoi.
Amaiba:le, Isala:ili fi da ili dafawane hasalasimu.
6 Na sia:ne gadosu da agoane.
Hina Gode da Saione Goumi amoga
Isala:ili fi ilima hasalasu hou imunu da defea.
Amasea, Hina Gode da Isala:ili fi dunu ilima gagui hou bagade bu iasea,
ilia da hahawane bagade ba:mu.

54

Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 *Gode! Dia gasa bagade hou amoga na gaga:ma!
Dia gasa bagade hou amoga na udigili halegale laloma:ma!
2 Gode! Na sia:ne gadobe nabima!
Na sia:be nabima!
3 Gasa fi dunu da hidale nama doagala:musa: maha!
Dodona:gi dunu, amo da Gode fada:ne hame dawa:su dunu
Ilia da na fane legemusa: maha.
4 Be Gode da na Fidisu esala!
Hina Gode da na Gaga:sudafa!
5 Gode da ilila: wadela:i hou amogawane nama ha lai dunu
ilima se dabe imunu da defea.
E da ili wadela:lesimu.
Bai E da Ea fi dunu fisimu hame dawa:.
6 Hina Gode! Na da Dima nodonewane gobele salasu hamomu.

* **53:1:** Louma 3:10-12 * **54:1:** 1 Sa:miuele 23:19; 26:1

Na da Dima nodone sia:mu.
Bai Di da noga:idafa.
7 Di da nama bidi hamosu amo huluane gaga:i.
Amola na da nama ha lai dunu huluane hasali dagoi ba:i.

55

Dunu amo da ea Samaga Hohono Hamoi, amo ea Sia:ne Gadosu

1 Gode! Na sia:ne gadobe nabima!
Na Dima edegebe amo mae yolesima!
2 Na sia: nabima amola na sia:be goea bu dabe adole ima.
Na da gufia:ne hamoiba:le, gasa hame gala.
3 Nama ha lai da nama magagibiba:le, na da bagade beda:i.
Wadela:i hamosu dunu da na banenesibiba:le, na da gala:la sa:i dagoi.
Ilia da nama bidi hamosu gaguli maha.
Ilia da nama ougi gala amola na higasa.
4 Na da baligili beda:i.
Na da bogosa:besa:le bagade beda:i, amola banenesi dagoi ba:sa.
5 Na da beda:ga yagugulala.
Na da beda:ne se nabasu amoga gagulaligi. 6 Na da ougia hamoi ‘dafe’
sio agoai ganeya:be.
Amai ganiaba, na da amoga hagili asili, helefimu soge hogola:loba.
7 Na da hagili badiliadafa hafoga:i sogega fifi lasu hamona:noba.
8 Na da fo amola mulu gulubagebe amoga fasa:besa:le,
ougiha wamoaligimusa: hedolowane fimusa: hogola:loba.
9 Hina Gode! Nama ha lai dunu ilia sia:mu liligi huluane ededenanesima!
Na da moilai bai bagade ganodini,
gegesu amola bidi hamosu bagadewane ba:lala.
10 Amo bidi hamosu da bagadeba:le, gasia amola hayoga fedege agoane
moilai bai bagade sisiga:le disisa.
11 Gugunufinisi hou da soge huluane ganodini ba:sa.
Moilai bai bagade logo da banenesisu hou
amola fedele wamolasu amoga nabai gala.
12 Be nama ha lai dunu da nama lasogole sia:sa ganiaba,
na da hame da:i dione dawa:la:loba.
Amola nama dabesu dunu da nama hidale sia:sa ganiaba,
na da ema hobeale wamoaligimu dawa:la:loba.
13 Be di, na dogolegei sama disu da nama lasogole amola hidale sia:nana.
14 Ani da musa: gilisili osodogone sia:dasu.
Ania da Debolo ganodini Godema nodone sia:ne gadosu.
15 Nama ha lai dunu ilia da ilia bogosu eso mae doaga:le, bogomu da defea.
Ilia da esaleawane, bogoi sogega gudu sa:imu da defea.
Wadela:i hou da ilia diasu gaguli gagai
amola ilia dogo amo ganodini dialebe ba:sa.
16 Be na da Hina Godema, na fidima:ne wele sia:sa.
Amasea, E da na gaga:mu.
17 Hahabe amola esomogoa amola gasia,
na egasu sia: amola na gogonomosu da Ema heda:sa.
Amola E da na sia: nabimu.
18 Na da nama ha lai dunu bagohame ilima gegena ahoa.
Be Hina Gode da na gaga:iwane bu goeguda: oule misunu.

19 Gode da musa: hemoneganini, ouligisa mana wali doaga:i.
E da na sia: nabimu amola nama ha lai dunu ili hasalimu.
Bai ilia da afadenemu higasa amola Godema hame beda:sa.
20 Na musa: dogolegei sama da ea sama ili amo doagala:le,
amola e da ea ilelegele sia:i amo fi dagoi.
21 Ea sia: da ha:i manu gugui defele nabi.
Be ea dogo ganodini, ougili higasu fawane galu.
Ea sia: da susuligi noga:i defele nabi.
Be amo sia: da gegesu gobihei agesoi defele, fa:ginisi.
22 Dilia! Dilia da:i dioi amola se nabasu huluane amo Godema yolesima.
Amasea, E da dili gaga:mu.
Ea fidibiba:le, moloidafa dunu da hamedafa hasali dagoi ba:sa.
23 Be Di, Gode! Di da amo fane legesu dunu
amola wamolasu dunu amo fane legemu.
Ilia esalusu dogoa hame doaga:i galeawane,
Di da ili bogoi uli dogosu sogebi amoga oule masunu.
Be amomane na da Dima fawane dafawaneyale dawa:mu.

56

Gode Ea hou Dafawaneyale Dawa:beba:le Sia:ne Gadosu

1 *Gode! Nama asigiba:le, fidima!
Bai nama ha lai dunu da nama doagala:sa.
Ilia da eso huluane, nama se iaha.
2 Hahabe asili daeya mae fisili, ilia da nama doagala:sa.
Nama gegebe dunu da bagohamedafa.
3 Hina Gode Bagadedafa! Na da beda:i galea,
na da Dima dafawaneyale dawa:mu.
4 Na da Godema dafawaneyale dawa:beba:le, hame beda:sa.
Na da Ea hamomusa: ilegei amo ba:beba:le, Ema nodosa.
Be osobo bagade dunu da na wadela:lesimu hame dawa:.
5 Nama ha lai dunu da hahabe asili daeya amo na se nabima:ne,
bidi hamosu hamonana.
Ilia da esoha huluane mae fisili, na se nabima:ne ilegelala.
6 Ilia da wamoaligisu sogebi amo ganodini gilisili, na hamobe huluane ba:lala.
Ilia da na medole legemu hanai.
7 Gode! Ilia wadela:i hou hamobeba:le, ilima se dabe ima.
Dia amo dunuma ougili hasalima.
8 Na se nabasu huluane, amo Di dawa:.
Di da na disa si hano amo idili dedena sa:i diala.
Amo da Dia buga ganodini dedei diala.
9 Esoha amoga na da Dima wele sia:sea, nama ha lai dunu da sinidigili,
sefasi dagoi ba:mu. Amo na dawa:.
Bai Gode da namagai gala.
10 E da Hina Godedafa
amola na da Ea sia:i ilegei amoma nodosa.
11 Na da Ema dafawaneyale dawa:sa.
Amaiba:le, na da hame beda:mu!
Amola osobo bagade dunu da na wadela:lesimu hamedeidafa.

* **56:1:** 1 Sa:miuele 21:13-15

12 Gode! Na da Dima imunusa: ilegei liligi amo Dima dafawane imunu.
Na da Dia nodoma:ne gobele salasu amo Dima imunu.
13 Bai Dia da na mae bogoma:ne, na gaga:i dagoi.
Amola nama ha lai ilia na mae hasalima:ne hamoi.
Amaiba:le na da Gode Ea midadi, hadigi amo da esalebe dunuma diga:be,
amo ganodini lala.

57

Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 *Gode! Nama asigima! Nama asigima!
Bai na da Dima gaga:su lamusa:ne maha.
Dia ougiaha baba gala:i amoga na da gaga:su ba:su.
Amogai esaleawane mulu maha gulubagebe
amo dagoiba:le fawane yolesimu.
2 Na da Gadodafa Godema wele sia:sa.
Bai E da na wali esaloma:ne lamu liligi defele nama iaha.
3 E da Hebenega amogainini nama dabe adole imunu amola na gaga:mu.
E da nama banenesi dunu ili hasalimu.
Gode da nama Ea mae fisili asigidafa hou olelemu.
4 Nama ha lai dunu ilia na eale sisiga:le disisa.
Ilia da laione wa:me amo da dunu fane manusa: hanai agoai.
Ilia bese da goge agei amola dadi agoai gala.
Amola ilia gona:su da gegesu gobihei ageisoi agoai galebe.
5 Gode! Dia gasa bagade hou amo mu da:iya olelema!
Amola Dia hadigi hou osobo bagade fifi asi gala huluane ilima olelema.
6 Nama ha lai dunu da na sa:ima:ne efe gelesi dagoi.
Na da se bagade nababeba:le, gala:la sa:i agoai ba:sa.
Ilia da na sa:ima:ne uli dogonesi.
Be ilia da ili gobele ilila: amoga sa:i dagoi.
7 Gode! Na da Dima dafawaneyale dawa:i dagoi.
Na da Dima nodosa gesami hea:mu amola Dima nodomu.
8 Na a:silibu! Nedigima!
Na sani baidama amola na 'laia' dusu liligi!
Nedigima! Na da amoga eso dididisimu!
9 Hina Gode! Na da fifi asi gala amo ganodini Dima nodomu!
Na da dunu fifi asi gala huluane amo ganodini Dima nodone sia:mu.
10 Dia mae fisili asigidafa hou da muagado doaga:sa!
Dia hame fisisu hou da muagado digila heda:sa!
11 Gode! Dia gasa bagade hou amo muagado ganodini olelema!
Amola Dia hadigi hou
amo osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ba:ma:ne, olelema!

58

Gode da Wadela:i Hamosu Dunuma Se Dabe Ima:ne Sia:ne Gadosu

1 Dilia ouligisu dunu da afae moloidafa fofada:su dawa:sala:?
Dilia da dunu huluane ilima defeledafa fofada:sala:?
2 Hame mabu! Dilia da wadela:i hou amola soge ganodini sesele fane legesu hou

* **57:1:** 1 Sa:miuele 22:1; 24:3

amo fawane hamomusa: dawa:lala.
3 Wadela:i hamosu dunu da ilia esalusu ganodini wadela:i hou fawane hamonana.
Ilia da ilila: lalelegei eso amogainini ogogosu hou fawane hahamona mana.
4-5 Ilia da saya:be defo defele amoga nabai gala.
Ilia da saya:be hi gobele ge ga:be amo da ea ouligisu dunu amola sema nabi dunu ea hamoma:ne sia:i hame naba, amo defele, ilia da Gode Ea sia: hamedafa naba.
6 Gode! Ilia da nimi bagade laione wa:me agoai ba:sa.
Ilia bese guguma!
7 Ilia da hano yogo agoane asili hame ba:sa,
Amo defele, ilia amola da mini masunu da defea.
Ilia wadela:i gisi logo sa:ili, osa:gi agoai ba:ma:ma.
8 Ilia da gulu amo da hayoga ahoasea, eso gia:sea daeyabe,
amo defele agoane ba:mu da defea!
Ilia da mano bogoiwane lalelegele hayo hame ba:be agoaiwane ba:mu da defea.
9 Ilia da hame dawa:igawane, wadela:i gisi damui agoai ba:mu.
Ilia da esaleawane, Gode da ougili ili fulabole fasimu.
10 Moloidafa dunu da wadela:i hamosu ilia se dabe labe ba:sea, hahawane ba:mu.
Ilia da wadela:i hamosu dunu ilia maga:me degele masunu.
11 Osobo bagade dunu da amane sia:mu,
"Dafawane! Gode da moloidafa dunuma noga:i bidi sagosa!
Dafawane! Osobo bagade fifi asi gala ilima fofada:ma:ne,
Godedafa da esala!"

59

Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 *Na Gode! Nama ha lai dunu ilia na fane legesa:besa:le, Dia na gaga:ma!
Nama ha lai dunu da nama doagala:be amoga na gaga:ma!
2 Amo wadela:i hamosu dunu ili na fane legesa:besa:le, na gaga:ma.
3 Ba:ma! Ilia da na fane legemusa: oulela.
Dodona:gi dunu ilia da na fane legemusa: gegedosa.
Bai na wadela:i hou hamoiba:le, hame amaha.
4 Hina Gode! Na da giadofale hame hamoi.
Be ilia da hedolowane na doagala:musa: oulelefula.
5 Hina Gode Bagadedafa! Na fidimusa: wale gadoma!
Isala:ili Gode! Disu ba:ma!
Walegadole, wadela:i hamosu dunuma se bidi ima!
Wadela:i hohonosu dunu ilima mae asigima!
6 Ilia da wa:mega gesenebe agoane, daeya bu misini,
moilai bai bagade ganodini gegesenesa ahoa.
7 Ilia odagia gadesa amola magagisu hou amo nabima!
Ilia lafi ganodini gona:su da gegesu gobihei agoai gala.
Be ilia hamobe amo da enoga hame nabahayale, ilisu dawa:sa.
8 Be Hina Gode! Di da iliba:le ousa!
Di da wadela:i hamosu dunu huluane amoba:le oufesega:sa.

* **59:1:** 1 Sa:miuele 19:11

9 Gode! Di da gasa bagadeba:le,
na da hahawane bagade Dia hou dafawaneyale dawa:sa.
Gode! Di da na wamoaligisu sogebi gala.
10 Na Gode da nama asigisa.
Amola E da nama fidimusa: misunu.
E da na siga ba:ma:ne, nama ha lai dunu ili hasalimu.
11 Gode! Na fi dunu ilia Dia hou gogolesa:besa:le,
nama ha lai dunu mae fane lelegema.
Be ninia Hina Gode! Ninia Gaga:su!
Dia gasaga ili afagogolesili, ili hasalima.
12 Ilia wadela:i hou da ilia lafi gadofo da:iya diala.
Ilia sia:be huluanedafa da wadela:i sia: fawane sia:sa.
Ilila: gasa hidale hou hamobeba:le,
ilia da fedege agoane saniga sa:i dagoi ba:mu da defea.
13 Ilia da wadela:i sia: amola ogogosu bagade sia:beba:le,
Dia ougi hou amoga ili dafawanedafa gugunufinisima.
Amasea, dunu huluanedafa da Gode da Isala:ili fi dunu
amola osobo bagade fifi asi gala dunu huluanedafa ili ouligisa, amo dawa:mu.
14 Nama ha lai dunu, ilia da wa:mega gesenebe agoane,
daeya bu misini, moilai ganodini gegesenesa ahoa.
15 Ilia da wa:me ha:i manu hogola labe
amola ha:i manu hame galea gaga:nosa labe, agoai gala.
16 Be na da Dia gasa dawa:beba:le, gesami hea:mu.
Hahabe huluanedafa, na da Dia mae fisili asigidafa hou
amoma nodoma:ne, gesami ha:gidafa hea:mu.
Di da na bidi hamosu ba:i eso amoga, na wamoaligisu sogebi dialebe ba:i.
17 Na Gaga:sudafa! Na da Dima nodomu!
Na wamoaligisu sogebi da Gode!
Amola Gode da nama hahawane dogolegesu gala.

60

Gaga:su Lama:ne Sia:ne Gadosu

1 *Gode! Di da nini higale, nini hasali.
Di da ninima ougi galu.
Be wali ninima bu beba:ma!
2 Di da soge fogoma:ne hamoi amola Di da soge damuni, a:lesi.
Soge da agele sa:imu gadeneiba:le, ea fa:ginisi amo uhinisima.
3 Dia hamobeba:le, Dia fi da se bagade naba.
Ninia da adini ba:i dunu defele, amane gigiawasa ahoa.
4 Di da dunu Dima beda:be,
ilima diwaneya udidibi amo mae ba:ma:ne sisai dagoi.
5 Dia gasa bagade amoga nini gaga:ma!
Dunu amo da Dia dogolegei, ilia da gaga:su ba:ma:ne,
ninia sia:ne gadosu amoma dabe adole ima.
6 Ea hadigi sogebi amogainini, Gode da amane sia:i “Na da hasalasili,
Siegeme moilai bai bagade amola Sagode Fago amo alalo hahamone,
huluane momogili Na fi dunuma imunu.

* **60:1:** 2 Sa:miuele 8:13; 1 Hou Olelesu 18:12

7 Gilia:de da Na:.
Ma:na:sa amola da Na:.
Ifala:ime da Na dialuma figisu amola Yuda da Na Hina Bagade Dagulu.
8 Be Na da Moua:be amo na lobo dodofesu ofodo hamomu.
Amola Na da Idome amo Ni lai dagoi, amo enoga dawa:digima:ne,
Na da emo salasu gisa:le, Idomema galagamu!
Filisidini dunu da Nama bagadewane hasalasibiba:le,
Nama ha:gi wele sia:su hamomu, ilia da dawa:bela:?
Amane hame!"
9 Gode! Nowa da na oule, gasa bagade gagili sali moilai fi amoga heda:ma:bela:?
Nowa da na sigi aligili, Idome amoga masa:bela:?
10 Di da dafawane nini higale fisiagabela:?
Di da ninia dadi gagui dunu ilima gilisili mogodigili gadili masa:bela:?
11 Ninima ha lai dunu da nini hasalasa:besa:le, Dia nini fidima.
Bai osobo bagade dunu ilia fidisu da hamedeidafa gala.
12 Gode da ninimagasea, ninia da ili hasalasimu.
E da ninima ha lai dunu ili hasalimu.

61

Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 Gode! Na Dima diniyabe amo nabima!
Amola na Dima sia:ne gadobe nabima!
2 Na da heawi amola fofagiba:le,
na fifi lasu badiliadafa amogainini Dima wele sia:sa!
Di da na wamoaligisu sogebi amoga oule masa.
3 Bai Di da nama ha lai dunu, ilia na hasalasisa:besa:le
gasa bagade gaga:sudafa gala.
4 Na esalabea gowane Dia Hadigi Sogebi ganodini esaloma:ma.
Amola na da Dia ougiaha amo ganodini gaga:su ba:ma:ma.
5 Gode! Di da na sia: ilegebe amo nabi dagoi.
Amola Dia da Dima nodone sia:be ili iabe, amo nama i dagoi.
6 Osobo bagade hina da mae bogole gebewane esaloma:ma!
Amola e da esaloma:ne ea ode ga gasigagama!
7 Gode! E da Dia midadi aligili, ea fi mae fisili eso huluane ouligi-laloma:ma.
Dia mae fisili asigidafa hou, amoga Dia e gaga:ma.
8 Amaiba:le na da Dima hahabe asili daeya huluane imunusa: ilegei amo iaha,
na da eso huluane Dima nodone gesami hea:lumu.

62

Gode Ea Gaga:su Amoga Ga:nasili Aligisu

1 Na da Gode Ea na gaga:ma:ne gebewane ouesala.
Na da Ea fawane hamoma:ne ouesala.
2 Ea fawane da na gaga:sa.
E da na Gaga:sudafa.
Amaiba:le na da enoga hamedafa hasali dagoi ba:mu.
3 Nama ha lai huluane, dilia!
Na gasa da gagoi gadelale sa:i, amo defele gala.
Amaiba:le, habowali seda dilia da nama doagala:ma:bela:?

4 Dilia da udigili fawane amo nama,
na nodosu sogea amogainini gudu sa:ima:ne hamosa
amola dilia da ogogole nodosu hamosa.
Dilia da nama nodoma:ne sia: sia:sa,
be dilia dogo ganodini da nama gagabusa.
5 Na da Godema fawane fa:no bobogesa.
Na dafawane hamoma:beyale dawa:su da Ema fawane gala.
6 Gode Hisu fawane da na Gaga:sudafa gala.
Amaiba:le na da enoga hamedafa hasali dagoi ba:mu.
7 Gode Hi fawane da hamonanebeba:le, na da gaga:i dagoi,
amola eno dunu da nama nodone dawa:sa.
E da na Gaga:su gasa bagadedafa gala. E da na ougihalesisu gala.
8 Na dunu! Eso huluane Godema dafawaneyale dawa:ma!
Dilia bidi hamosu huluane Ema adoma!
Bai E da ninia wamoaligisu sogebi gala.
9 Osobo bagade dunu huluane da mifo afae fulabolesibi agoai gala.
Dunu bagade amola fonobahadi huluane,
da defele hamedei amola wadela:i gala.
Ilia da dioi defesu da:iya ligisili ba:sea, dioi defesu da heda:i hamedafa ba:sa,
ilia da mifo fulaboi afae ea hagi defele hagi gala.
10 Dilia dafawaneyale dawa:su amoga gasa fili,
eno dunu banenesimusa: mae dawa:ma.
Liligi wamolale bagade gagumusa: mae dawa:ma.
Amola dilia liligi gagui da bagade heda:sea,
amoma bagade mae fa:no bobogema.
11-12 *Na da Gode Ea agoane sia:be enoenoia nabi.
“Gasa bagade hou da Na: fawane,
amola mae fisili asigidafa hou da Na: fawane.”
Hina Gode! Di Disu fawane, dunu ilia hou hamobe defele, ilima bidi iaha!

63

Godema Fofagiba:le Dawa:digisu

1 *Gode! Di da Na: Gode!
Amola na da Di fofagili dadawa:lala!
Na da:i amoga Dima hanasu da hafoga:i soge hano hamedei isui agoai gala
amo da hano hanai, amo defele, na a:silibu da Dima hanai.
2 Na da Dia Hadigi Sogebi amo ganodini ba:ma:ma!
Amola na da Dia Bagadedafa hou amola Dia Hadigi hou ba:ma:ma.
3 Dia maedafa fisili asigidafa hou da osobo bagade esalusu amo baligi!
Amaiba:le, na da Dima nodone sia:mu.
4 Na da na fifi ahoanusu huluanedafa amo ganodini Dima nodone sia:nanumu.
Amola na da lobo gaguia gadole, Dima nodone sia:ne gadomu.
5 Na a:silibu da lolo maiba:le, bagade sadi ba:mu,
amola na da obenanewane dima nodone gesami hea:mu.

---

* **62:11-12:** Yoube 34:11; Yelemaia 17:10; Ma:diu 16:27; Louma 2:6; Wamolegei Sia: Olelesu 2:23
* **63:1:** 1 Sa:miuele 23:14

6 Na da golasu da:iya diala,
daeya asili hahabe Dima dadawa:lala.
7 Bai Di da nama eso huluane fidisu.
Dia ougiaga ougi gala:i amo ganodini, na da nodone gesami hea:lala.
8 Na da Dima madelagili gilisisa.
Amola na da Dia loboga gebewane gaga:i diala.
9 Dunu amo da na fane legemusa: dawa:lebe,
ilia da bogosu sogebi amoga gudu sa:imu.
10 Ilia da gegesu amo ganodini fane lelegei ba:mu,
amola ilia da:i hodo huluane da wufi sigua wa:mega na dagoi ba:mu.
11 Bai Gode da ema hasalasu hou iabeba:le,
Hina bagade dunu da Ema nodomu.
Nowa da Gode Ea Dioba:le ilegele sia:sea, ilia da Ema nodone sia:mu.
Be ogogole sia:su dunu ilia lafi da gadulisi dagoi ba:mu.

64

Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 Gode! Bidi hamosu da nama doaga:i dagoi.
Na sia:ne gadosu nabima!
Na da nama ha lai dunu amoba:le beda:i galebe.
Amaiba:le Dia na esalusu amo gaga:ma!
2 Wadela:i hamosu dunu ilia da na fane legemusa: ilegesa.
Dia na gaga:ma!
Amola ilia da na wadela:lesimusa: gegedobeba:le, na gaga:ma.
3 Ilia fedege agoane, ilia gona:su amo gegesu gobihei debebe agoane debele,
amola dodona:gi sia: bagohame dadi agoane gala:musa: disa.
4 Ilia hedolowane mae gogosiane, ogogosu sia: sisia: laha.
Ilia baligidu sia: amoga da dunu moloidafa wadela:lesisa.
5 Ilia da ilia wadela:i ilegele sia: fasu ganodini,
dabele dogo denesima:ne ilia sia: daha.
Ilia da sanenesimu sogebi ilegesa.
Ilia da amane sia:sa, “Dunu afaega da ninia sanenesibi hame ba:sa.”
6 Ilia da wadela:ma:ne ilegele, amane sia:sa,
“Ninia da wadela:i hou noga:idafa hamomusa: ilegei dagoi.”
Osobo bagade dunu ea dogoga asigi dawa:su
da hame dawa:mu liligi agoai galebe.
7 Be Gode da Ea dadiga ilima gala:le,
amola ilia da hedolowane fofa:gi ba:sa.
8 Ilia sia: amoea baiga, Gode da ili gugunufinisimu.
Ilima ba:be dunu da ilia dialuma fofoga:mu.
9 Ba:be dunu ilia da huluane beda:igia:mu.
Ilia da Gode Ea hamoi amo dawa:mu
amola Ea hamoi amo adodomu.
10 Moloidafa dunu huluane ilia da nodogia:mu.
Bai Hina Gode Ea hamoi ba:beba:le.
Ilia da Ema gaga:su ba:mu.
Amola noga:i dunu huluane ilia da Ema nodone sia:mu.

65

Nodosu amola Nodone Iasu

1 Gode! Ninia da Saione Moilai Bai Bagade amo ganodini Dima nodone sia:mu
amola Dima ilegele sia:i liligi dafawane hamomu da defea.
2-3 Bai Di da ninia sia:ne gadosu amoma dabe adole iaha.
Dunu fifi asi huluane da ilia wadela:i hou dawa:beba:le,
Dima sisane fofada:musa: misunu.
Ninia giadofasu da nini hasalasa.
Be Di da ninima gogolema:ne olofosu iaha.
4 Nowa dunu amo Dia ilegele lale,
Dia Hadigi Sogebi amo ganodini esaloma:ne oule maha,
amo dunu da hahawane bagade gala.
Ninia da Dia sema Debolo Diasu hahawane dogolegele liligi lai dagoiba:le,
denesi ba:mu.
5 Di da ninia sia:ne gadosu amoma dabe adole iasisia,
ninia da ninima ha lai dunu ilima hasalasa.
Amola Di da ninima gaga:ma:ne, hou noga:idafa hamosa.
Dunu osobo bagadega fifi asi gala dialebe
amola hano wayabo bagade la:idi fifi asi dialebe,
huluane da Dima dafawaneyale dawa:sa
6 Di da Dia gasa bagade hou amo olema:ne,
Di goumi alelaloi amo ilia sogebi amogai bugisisu.
7 Di da hano wayabo bagade ea gobe
amola hano gafulubi bagade amo ouiya:lesisa.
Amola fifi asi gala dunu ilia gugulubi amo ouiya:lesisa.
8 Osobo bagade fifi asi gala huluanedafa da Dia hahamoi liligi ba:beba:le,
fofogadigili aligisa. Osobo bagade fifi asi gala huluane,
la:idi bega: asili la:idi bega:, da Dia hahamoi amo ba:le, nodone wele sia:sa.
9 Di da osobo bagade soge amoma gagagulasu hou olelema:ne, gibu iaha.
Di da soge noga:le nasegagima:ne hamosa.
Di da hano logo amo hanoga nabalesisa.
Di da osobo amo hulu ha:i nasu bugili iasisa.
10 Di da agoane hamosa.
Di da gibu bagadedafa amo osobo gidinaiga soga:sisa.
Amola ilia da nanegai dagoi ba:sa.
Di da osobo dasama:ne, sasafi gilisisa.
Amasea, ha:i manu waha heda:be, amo noga:le heda:sa.
11 Dia hou noga:idafa da gamisu bagadedafa ninima iaha.
Di da habi ahoasea, amogai da ha:i manu osea:idafa ba:mu.
12 Ohe fofole nasu soge huluane da ohe wa:i amoga nabai gala.
Agolo la:idi soge amoga hahawane hou da nabai.
13 Ohe fofole nasu soge da sibi amoga dedeboi dagoi.
Fago da widi sagaiga nabai.
Liligi huluanedafa da hahawaneba:le, ha:gi wele sia:sa amola gesami hea:lala.

66

Nodosu amola Nodone Iasu Gesami

1 Dunu huluane! Godema hahawane nodone wele sia:ma!
2 Ea Hadigi Dio amoma gesami hea:ma!
Amola hadigiwane Ema nodone sia:ma!
3 Godema amane sia:ma, “Dia hamobe liligi da noga:idafa gala.
Dia da bagadedafaba:le, Dima ha lai dunu da beda:ga, Dia midadi begudusa.
4 Osobo bagade fifi asi gala dunu huluanedafa da Dima nodone sia:ne gadolala.
Ilia da Dima nodone gesami hea:sa.
Ilia da Dia Dio gaguia gadole gesami hea:sa.
5 Gode Ea hamobe amo ba:la misa!
Ea dunu fi amo ganodini Ea noga:idafa hamobe amo ba:la misa.
6 *E da hano wayabo bagade afadenene, bu hafoga:i soge hamoi.
Ninia aowalali da Yodane Hano amo emoga degei.
Amogawi, ninia da Ea hamoi amo ba:lalu bagade nodoi.
7 E da Ea gasaga fifi asi gala ouligilala.
E da fifi asi gala huluane Ea siga ba:lala.
Ema lelesu dunu ilia da Ema mae lelema:ma!
8 Osobo bagade fifi asi gala huluane!
Ninia Godema nodona:di!
Dunu huluane da dilia Ema nodobe nabimu da defea!
9 E da nini gebewane esaloma:ne ouligi.
Amola nini mae dafama:ne ouligi.
10 Gode! Silifa da laluga gobele,
noga:i amola wadela:i afafama:ne adoba:be agoane,
Di da nini adoba:i.
11 Di da nini saniga sa:ima:ne adodigi.
Di da ninia baligi da:iya dioi liligi ligisi.
12 Di da ninima ha lai dunu ninima hasalasima:ne yolesi.
Ninia da lalu gelabodili amola hano heda:i degele asi.
Be wali Di da ninia gado sogebi amoga oule misi dagoi.
13 Na da Dima gobei gobele salasu liligi amo Dia diasuga gaguli misunu.
Na da Dima ilegei liligi amo Dima imunusa: olemu.
14 Na da nama bidi hamosu doaga:loba,
na da adi Dima imunusa: sia:i liligi, amo Dima imunu.
15 Na da sibi amo oloda da:iya gobele sanasimusa: imunu.
Na da bulamagau gawali amola goudi gobele salimu.
Amola gobele salasu mobi da muagado heda:mu.
16 Godema nodone dawa:su dunu huluane! Naba misa!
Amola na da Ea nama hamobe amo huluane dilima olelemu.
17 Na da Ema na fidima:ne dini i.
Na da gesami hea:su Ema nodone sia:i.
18 Na da na wadela:i hou banenesisa ganiaba,
Hina Gode da na sia:ne gadobe hame naba:loba.
19 Be Gode da dafawane na sia:ne gadobe nabi.
20 Na da Godema nodosa.
Bai E da na sia:ne gadosu hame higa:i.
Amola E da nama mae fisili Ea asigidafa hou hame gagulaligi.

* **66:6:** Gadili Asi 14:21; Yosiua 3:14-17

67

Nodone Gesami Hea:le Iasu

1 Gode! Ninima olofosu hou amola hahawane iasu hou ima.
Ninima asigili ba:ma!
2 Amasea, osobo bagade fifi asi gala huluane da Dia hanai amo dawa:mu.
Amola ilia huluane da Dia gaga:su hou dawa:mu.
3 Gode! Osobo bagade fifi asi gala dunu huluanedafa,
ilia da Dima nodone sia:mu da defea.
4 Osobo bagade fifi asi gala huluane
da hahawane nodone gesami hea:mu da defea.
Bai Dia da ilima fofada:su moloidafa hamosa.
Amola Di da fifi asi gala huluane amo ilia ahoabe logo ilima olelesa.
5 Gode! Osobo bagade fifi asi gala dunu huluanedafa,
ilia da Dima nodone sia:mu da defea.
6 Ninia soge da ha:i manu gamima:ne denesi dagoi.
Ninia Gode da ninima hahawane hamoi dagoi.
7 Gode da ninima hahawane hamoi dagoi.
Dunu huluanedafa habi esalebe Ema nodomu da defea.

68

Isala:ili Fi ilia Hasalasu Gesami

1 Gode da wa:legadole, Ema ha lai dunu amo afagogolesisa.
Dunu amo da Ema higabe dunu da hasali dagoiba:le, hobeale ahoa.
2 Mobi da foga mini ahoabe agoane, E da ili se bobogesa.
Ifa gamali da laluga daeyane dabe defele,
wadela:i hamosu dunu da Gode Ea midadi bogogia:sa.
3 Be moloidafa dunu da Ea midadi hahawane nodosa.
Ilia da hahawaneba:le, nodone wele sia:sa.
4 Godema gesami hea:ma!
Ea Dioba:le, Ema nodone gesami hea:ma!
E da mu mobi da:iya fila heda:le ahoa.
Ea logo fodolesima! Ea Dio da Hina Gode!
Ea midadi amoga hahawane hamoma!
5 Gode da Ea sema Debolo Diasuga esala.
E da guluba: mano amola uda didalo amo ouligisa.
6 E da fofagi dunuma golama:ne diasu iaha.
E da udigili hawa: hamosu dunu halegale laloma:ne, gadili oule ahoa.
Be E da lelesu dunu amo wadela:i se nabasu soge amo ganodini esaloma:ne
hamosa.
7-8 *Gode! Di da Dia dunu oule, mogodigili hafoga:i soge amodili ahoabeba:le,
osobo bagade da fogoi amola mu da gibu hano sogadigi.
Bai Sainai Gode, Isala:ili Gode, da manebe ba:i.
9 Dia soge da bugili nana daoui dagoi ba:i.
Be Di da gibu bagade sa:ima:ne hamobeba:le, soge da bu nasegagi ba:i.
10 Dia fi dunu ilia da amogai fifi lasu hamoi.
Dia noga:idafa hou amoga hame gagui dunuma defele iasu. 11 Hina
Gode da hamoma:ne sia:i dagoi.

* **68:7-8:** Gadili Asi 19:18

Amalalu, uda bagohame da amo sia: amane alofele sisia:i lai, 12 “Hina
bagade ilia amola ilia dadi gagui wa:i, ilia da hobeale a:fia:be!
Uda diasuga esalu ilia da doagala:le lai liligi amo momogili lai.
13 Doagala:le lai liligi mogili da ‘dafe’ sio loboga hamoi amoga silifa
dedeboi.
Ilia ougia da gouli noga:iga dedeboiba:le, nenemegi.
(Dilia mogili da abuliba:le gegesu eso amogala gegesu mae misini,
sibi gagili ga:su amo gadenene lelefulula:?)
14 Gode Bagadedafa da Sa:lamone Goumia, hina bagade dunu ili afagogolesi.
Amogalu, E da mugene su sa:ima:ne hahamonesi.
15 Ba:isia:ne Goumi da goumi bagadedafa.
E da bagadewane agesone fisiagagadoi.
16 Dilia da abuliba:le dilia bagadewane agesone fisiagagadoi goumi
amoga Gode Ea esalebe goumi (Saione) amo higale ba:sala:?
Bai amogawi (Saione Goumi) Hina Gode da eso huluane fifi ahoanumu.
17 Hina Gode amola Ea gasa bagade ‘sa:liode’ osea:idafa,
da Sainai Goumiga misini, Malei Sesei amo ganodini golili daha.
18 †E da gadodafa heda:le, doagala:le fedele lai dunu bagohame amo oule heda:sa.
Osobo bagade lelesu dunu da Ema hahawane dogolegele liligi iaha.
Hina Gode da gadodafa sogebi amoga esalumu.
19 Hina Godema nodoma! E da ninia dioi bagade agui liligi eso huluane aguni
ahoa. E da Gode amola E da nini gaga:sa.
20 Ninia Gode da Gaga:su Gode!
E da Hina Gode, ninia Hina Gode!
E da nini mae bogoma:ne gaga:sa!
21 Gode da Ea ha lai dunu, amo da mae fisili gebewane wadela:i hou hamonana,
E da ilia dialuma goudamu.
22 Hina Gode da amane sia:i dagoi,
“Na da dilia ha lai dunu Ba:isia:ne Goumia esala, amo bu oule misunu.
Dilia ha lai dunu hano wayabo bagade luguduga diala,
amo Na da bu oule misunu.
23 Amasea dilia da ilia maga:me degemu.
Amola dilia wa:me ilia da ilia hanaiga defele ilia maga:me heloa:mu.
Amo da Gode (na 24 Gode! Dunu huluane da Dia hasalasu mogodigisu ba:sa. Amo da Gode (na
Hina Bagade) Ea Hadigi Sogebi ganodini masa:ne mogodigisu.
25 Gesami hea:su dunu da bisili ahoa
amola gesami hea:su dusu dunu amo da fa:no mogodigisa.
Amola dogoa da uda a:fini da gulaga hamoi ilibu beano
amo dusa mogodigisa.
26 Gode Ea fi dunu ilia gilisili sia: dasu amo ganodini, Ema nodone sia:ma!
Dilia Ya:igobe egaga fifi manebe!
Dilia huluane Hina Godema nodone sia:ma!
27 Bisili da Bediamini ea sosogo fi fonobahadi amo maha.
Amalu da Yuda fi hina dunu da ilia sosogo fi amo bisili maha.

† **68:18:** Efesase 4:8

Amo baligiga da Sebiulane amola Na:fadalai elea hina dunu ilia maha.
28 Gode! Di da Dia gasaga nini fidi galu.
Amo gasa ninia ba:ma:ne olelema!
29 Osobo bagade hina bagade dunu da Di amo Dia Yelusaleme Debolo
Diasuga esala, amoga hahawane dogolegele iasu Dima iaha.
Amoga Dia gasa bagade hou olelema!
30 Idibidi fi da fedege agoane, sigua ohe saga: ganodini esala agoane
ba:sa.
Ilima gagabole sia:ma!
Fifi asi gala eno da fedege agoane bulamagau gawali amola ilia mano agoane
ba:sa. Ilima gebewane gagabole sisia: ahoaneawane,
ilia Dima beguduli ilia silifa Dima ia dagoiba:le fawane yolesima.
Dunu amo da gegemusa: hanai gala, ili huluane afagogolesima!
31 Alofele sia:ne iasu dunu da Idibidi sogega misi dagoi ba:mu.
Suda:ne dunu ilia da lobo gaguia gadole Godema sia:ne gadomu.
32 Osobo bagade fifi asi gala hina bagadega ouligi fi huluane!
Hina Godema nodone gesami hea:ma!
33 E da musa: hemonega hamoi mu, amo ganodini ahoa.
E da gugelebe agoane gulula ahoa.
34 Gode Ea gasa amo ha:giwane olema!
Ea gasa bagadedafa da Isala:ili fi ouligisa.
Ea gasa bagade hou da mu amo ganodini ba:sa.
35 Isala:ili fi ilia Gode da Ea Hadigi Sogebi amoga masea,
Ea hou da baligili gasa bagadeba:le, dunu huluane da fofogadigisa.
E da Ea fi dunu ilima gasa iaha.
Godema nodoma!

69

Fidima:ne Dini Wele sia:su

1 Gode! Na gaga:ma! Hano da heda:le, na galogoalisi dagoi.
2 Na da fafu lugudu amoga magufasa.
Amogai da osobo ga:nasi da hame gala.
Na da hano lugudu amoga gala.
Hano gafului da na fabeba:le, na da gela sa:imu gadenei ba:sa.
3 Na da fidima:ne ha:giwane wele sia:nanebeba:le, gufia:i galebe.
Na da:gisu da sesa.
Na da Dia fidisu ba:musa: hogolalebeba:le, na si da seselei galebe.
4 *Dunu amo da nama bai hamedene ougisa,
ilia idi da na dialuma hinabo idi amo baligisa.
Nama ha lai dunu da na wadela:musa: bagadewane ogogosa.
Ilia da gasa bagade amola na fane legemusa: hanai gala.
Ilia da liligi amo na hame wamolai, amo nama samogele lai dagoi.
5 Gode! Na wadela:i hou da Dima hame wamolegesa.
Dia dawa:! Na da gagaoui hamoi dagoi.
6 Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa!
Na da dunu amo da Dima dafawaneyale dawa:be,
ilima na da gogosiasu mae gaguli misa:ma!
Isala:ili Gode! Na da dunu amo da Dima nodone sia:ne gadosa,

* **69:4:** Gesami Hea:su 35:19; Yone 15:25

ilima na da gogosiasu mae gaguli misa:ma!
7 Na da Dima fa:no bobogebeba:le, nama ha lai da nama gadebeba:le,
na da gogosiasu amoga dedeboi dagoi.
8 Na nolalalia ilia siga, na da sofe misi dunu agoai ba:sa.
Amola na sosogo fi da na ga fi misi dunu agoai ba:sa.
9 †Na da Dia Debolo Diasuga asigi hou da na dogo ganodini lalu agoane nesa.
Dunu da Dima gadele sia:sea, na da Dima madelagiba:le,
ilia da defele nama gadesa.
10 Na da na hou asaboma:ne, ha:i mae nawene esala.
Amola eno dunu da nama gadesa.
11 Na da disa eboboi abula amoga gaga:sa.
Amola ilia da na ba:le oufesega:sa.
12 Ilia da logo bega: naba:le sia:daha.
Amola adini ba:i dunu da nama oufesega:ne, gesami ge lasa.
13 Be Hina Gode! Na da amo mae dawa:le Dima sia:ne gadomu.
Dia eso ilegei amoga nama dabe adole ima.
Dia da osobo bagade dunu ilima asigi bagadeba:le, nama adole ima.
Bai Dia gaga:ma:ne ilegele sia:i, amo Di da hame gogolesa.
14 Na da fafu amoga bosona dasa:besa:le, na gaga:ma!
Nama ha lai dunu, ilia na fasa:besa:le, na gaga:ma!
Na da hano lugudu amo ganodini magufasa:besa:le, na gaga:ma!
15 Hano heda:i da na dedebole fane legesa:besa:le, na gaga:ma!
Na da hano wayabo bagade lugudu amoga magufale gela dasa:besa:le,
na gaga:ma! Na da bogoi uli dogoiga dasa:besa:le, na gaga:ma!
16 Hina Gode! Dia da mae fisili, noga:idafa asigi hou dawa:.
Amaiba:le, na sia:ne gadosu amoma adole ima.
Nama ba:le guda:ma!
17 Na da Dia hawa: hamosu dunu.
Nama mae wamoaligima!
Na da bidi hamosu bagadewane ba:sa.
Wahadafa nama dabe adole ima.
18 Nama misini, na gaga:ma!
Nama ha lai da na hasalasa:besa:le, na gaga:ma!
19 Nama ha lai dunu ilia da nama gadesa
amola na gogosiama:ne hamosa.
Dia da nama ha lai dunu huluane ba:lala.
20 Ilia da nama bagadewane gadebeba:le, na da gala:la sa:i agoai ba:sa.
Na da heawi agoai diala.
Na da eno dunu ilia da nama asigimu, na da dawa:i.
Be ilia da nama hame asigi galu.
Ilia da na dogo denesima:ne, na da hanai galu.
Be agoane hame ba:i.
21 ‡Na da ha:i galea, ilia da nama bogoma:ne ha:i manu iasu.
Na da hano hanai galea, ilia da nama wadela:i gamoga:i waini hano iasu.
22 §Ilia lolo nasu da ili wadela:lesimu da defea.
Ilia hamoma:ne sia:i lolo nasu da ilila: dafama:ne hamomu da defea.
23 Gode! Dia ilia si wadela:lesima!
Ilia baligi eso huluane gasa hamedenesima!

† **69:9:** Yone 2:17; Louma 15:3 ‡ **69:21:** Ma:diu 27:48; Maga 15:36; Luge 23:26; Yone 19:28-29
§ **69:22:** Louma 11:9-10

24 Dia ougi hou ili da:iya soga:sima!
Dia ougi hou da ilima baligili heda:ma:ma!
25 **Ilia fisisu sogebi da dunu hamedene ba:mu da defea!
Ilia abula diasu ganodini, dunu afae esalebe hame ba:mu da defea!
26 Ilia da dunu ilima Di da se iasu, ilima baligili se iaha.
Ilia da dunu amo Dia da fa:ginisi, amo ilia se nabasu ba:beba:le,
oufesega:ne sia: daha.
27 Ilia wadela:i hou hamoi huluane dedene sa:i dialoma!
Dia gaga:su amoga ilia afae mae lama:ma!
28 ††Ilia dio Fifi Ahoanusu Meloa amo ganodini dedei dialebe, amo fadegama!
Dia fi ilia dio dedei, amoga ilia dio mae dialoma:ma!
29 Be na da heawini se bagade naba.
Gode! Na gaguia gadole, amola na gaga:ma!
30 Na da Godema nodone gesami hea:mu!
Na da Ema nodobeba:le, Ea gasa bagade hou eno dunuma sisia:i lamu.
31 Hina Gode da bulamagau gobele salasu amola bulamagau gawali noga:le dei,
amo gobele salasu hahawane ba:sa.
Be na da Ema dafawane nodosea,
E da amo hou da ohe gobele salasu amo baligisa ba:sa.
32 Banenesi dunu da amo hou ba:sea, hahawane ganumu.
Dunu amo da Godema nodosu da amo hou ba:sea, dogo denesi dagoi ba:mu.
33 Hina Gode da liligi hame gagui hahani dunu amo ilia adole ba:su naba.
E da Ea dunu amo da afugi diasu ganodini esalebe, hame gogolesa.
34 Hebene amola osobo bagade amola hano wayabo bagade!
Amo ganodini esalebe liligi huluane!
Godema nodoma!
35 E da Yelusaleme moilai bai bagade gaga:mu!
E da Yuda moilale gagai huluane bu gagumu.
Ea fi dunu da amogawi esalumu,
amola ilia da Isala:ili soge gaguli fimu.
36 Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu iligaga fi dunu da amo soge,
nana agoane lamu. Amola dunu amo da Ema asigi,
ilia da amogai esalumu.

70

Fidima:ne Sia:ne Gadosu
(Gesami Hea:su 40:13-17)

1 Gode! Na gaga:ma! Hina Gode!
Wahadafa, na fidima!
2 Amo dunu na fane legemusa: manebe da hasalasili amola ededenanesima:ma!
Amola dunu amo da na bidi hamosu ba:beba:le, hahawane gala,
ili ogobele gogosiasu ba:ma:ma!
3 Dunu amo da nama lasogole oufesega:sa, amo hasalima!
Amasea, ilia da bagade beda:mu.

** **69:25:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:20 †† **69:28:** Gadili Asi 32:32; Wamolegei Sia: Olelesu 3:5; 13:8; 17:8

4 Dunu huluane da Dima masea, ilia da nodone hahawane ba:mu da defea.
Dunu huluane amo da Dia gaga:su lai dagoiba:le, Dima nodosa,
ilia da eso huluane, “Gode da baligili bagadedafa,” sia:mu da defea.
5 Na da gasa hamedeidafa! Gode! Nama hedolo misa!
Hina Gode! Di da na gaga:su gala! Nama hedolo fidila misa!

71

Dunu Da:i ea Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na da Dia gaga:ma:ne Dima misi.
Nama enoga maedafa hasalasima:ma!
2 Bai Di da moloidafaba:le, na fidili gaga:ma.
Na sia: nabawane, na gaga:ma!
3 Dia na ougihalisima! Na gaga:musa:, na gagili salima!
Di da na gagili salasu amola gaga:sudafa gala.
4 Na Gode!
Wadela:i amola dodona:gi dunu da na wadela:lesisa:besa:le, na gaga:ma!
5 Hina Gode! Na da Dima dafawane hamoma:beyale dawa:sa!
Na da na goihadini eso amoganini, Dima dafawaneyale dawa:su.
6 Na da na esalusu huluane Dima fa:no bobogesu.
Na lalelegei eso amoganini, Dia da na gaga:i.
Na da eso huluane Dima nodone sia:mu.
7 Na da Dia hou gasawane lalegaguiba:le, dunu bagohame da Dia hou lalegagui.
Bai Di da na gasa bagade gaga:su dunu galu.
8 Hahabe asili daeya, na da Dima nodone sia:sa
amola Dia hadigi eno dunuma sisia:i laha.
9 Na da da:i hamoiba:le, na mae higale yolesima!
Na da da:i hamone gasa hamedeiba:le, na mae higale yolesima!
10 Nama ha lai dunu da na fane legemusa: hanai gala.
Ilia da na fane legemusa: ilegele sia:daha.
11 Ilia da amane sia:sa, “Gode da amo dunu fisiagai dagoi.
Ninia da e bobogele, gagula:di!
E gaga:mu dunu da hame gala.”
12 Gode! Nama badiliadafa mae esaloma!
Na Gode! Hedolo na fidila misa!
13 Dunu amo ilia da nama doagala:sa, amo hasalasili, gugunufinisima:ma!
Dunu amo ilia da nama se ima:ne hamosu dunu, amo gogosiama:ma!
14 Na da eso huluane Dima dafawane hamoma:beyale dawa:lumu.
Na Dima gebewane baligili nodone sia:nanumu.
Dia gaga:su hou amo na dawa:mu gogolesa.
15 Na da Dia noga:idafa hou amo eno dunuma sisia:i lamu.
Be hahabe asili daeya huluane, na da Dia gaga:su amo sisia:i lamu.
16 Ouligisudafa Hina Gode!
Na da Dia gasa bagade hou amoma nodonanumu.
Di fawane da noga:idafa.
Dia noga:idafa hou amo na da sisia:i lamu.
17 Dia da na goihadini esoganini nama Dia hou olelesu.
Amola na da mae fisili, Dia ida:iwane hamosu hou sisia:i lala.

18 Wali na da da:i hamone, na dialuma da gago aligi gala.
Be Gode! Dia na mae fisiagama!
Na da Dia gasa bagade hou fifi asi gala manebe dunu ilima sisia:i lasea,
Di da ani galoma:ma.
19 Gode! Dia moloidafa hou heda:le muagado doaga:sa.
Di da liligi bagadedafa hahamoiba:le, dunu afae da Di agoai hame gala.
20 Di da nama bidi hamosu amola se nabasu amo huluane nama iasi dagoi.
Be Di da na gasa bu nama imunu.
Di da na bogoi uli dogoi amo gudu mae sa:ima:ne gaga:mu.
21 Di da na bu baligili bagadedafa hahamonesimu,
amola Di da na bu hahawane hahamonesimu.
22 Na da dafawane Dima sani baidama dusa nodone sia:mu.
Bai Di da Isala:ili Hadigi Godedafa!
Na: Gode! Na da Dia mae fisili dafawane noga:i hou amoma nodone sia:mu.
23 Na sani baidama dusia, na da hahawane wele sia:mu.
Na da na da:i huluane amoga gesami hea:mu.
Bai Dia da na gaga:i dagoi!
24 Hahabe asili daeya huluane, na da Dia moloidafa hou sisia:i lamu.
Bai dunu ilia da nama se imunusa: dawa:i,
ilia da hasalasali amola gogosia:i dagoi ba:sa.

72

Hina Bagade Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Gode! Hina bagade da Dia moloidafa hou defele fofada:su hou hamoma:ne,
Dia ema olelema. Dia moloidafa fofada:su hou amo egefema ima!
2 Amasea, e da moloiwane Dia fi dunu ouligimu.
Amola e da banenesi dunu ilima moloidafa ouligimu.
3 Isala:ili soge da bagade gaguiwane dialumu.
Amo ganodini, moloidafa hou fawane da dialumu.
4 Hina bagade da hame gagui dunuma molole fofada:mu.
E da hahani hame gagui dunu amo fidimu,
amola ilima banenesisu dunu amo hasalimu da defea.
5 Eso da digagala:sea, amola oubi da digagala:sea, eso huluane manebe amoga,
dia fi dunu da dima nodonanumu.
6 Hina bagade da gibu amo da bugili nasu sogega dabe defele ba:mu.
Amola e da gibu soge da:iya dabe agoai ba:mu.
7 E da osobo bagadega esalea, moloidafa hou salusaluiwane heda:lebe ba:mu.
Amola oubi da eso huluane mae fisili diga:lebe,
amo defele ea soge ganodini bagade gagui hou dialoma:ma!
8 *Isala:ili hina bagade ea ouligibi soge da hano wayabo bagade
la:idi bega: asili la:idi bega: doaga:mu.
Amola Iufala:idisi hano amogawi asili
osobo bagade sinado la:idi asili eno sinado amoga doaga:mu.
9 Hafoga:i soge ganodini fi dunu da ea midadi begudumu.
Ea ha lai dunu da ili gobele osoboga gala:la sa:imu.

* **72:8:** Segalaia 9:10

10 Siba:ini hina bagade dunu ilia amola ogaga esalebe hina bagade,
ilia da ema iasu imunu.
Ala:ibia amola Idioubia hina bagade dunu ilia da ema iasu gaguli
misunu.
11 Osobo bagade hina bagade dunu huluane, ilia da ea midadi be-
gudumu.
Fifi asi gala dunu huluanedafa da ea hawa: hamosu hamomu.
12 E da hame gagui dunu amo da ema webe, amo gaga:sa.
Amola e da hahani hame gagui dunu,
amola dunu amo da eno dunuga fisiagai, amo gaga:sa.
13 E da gasa hame amola hame gagui dunu ilima asigisa.
E da hahani hame gagui dunu ilia esalusu gaga:sa.
14 Ilia da enoga banenesisa:besa:le amola enoga fasa:besa:le, e da ili
gaga:sa.
Bai e da ilia esalusu amoma asigisa.
15 Hina bagade da gebewane sedagili esalumu da defea.
Ala:ibia dunu ilia da ema gouli imunu da defea.
Dunu huluane da eso huluane e fidima:ne sia:ne gadomu.
Amola eso huluane mae fisili ema nodolalumu.
16 Isala:ili soge ganodini, gagoma defeledafa dialumu da defea.
Amola agolo huluane amo da ha:i manu bugiga nabai ba:ma:mu.
Amola amo ha:i manu gamisu da noga:idafa,
Lebanone soge ea gamisu defele ba:ma:mu.
Amola moilale gagai amo da bugili nasu da gisiga lele dedeboi dagoi
agoai
ba:sa, ilia da dunuga nabai ba:ma:mu.
17 Hina bagade ea dio amo hamedafa gogolei ba:mu da defea.
Eso da eso huluane dialumu
amola hina bagade ema nodone dawa:su da amo defele dialoma:mu.
Fifi asi gala huluanedafa da ema nodonanumu da defea.
Ilia da Gode da ema hahawane ima:ne, Godema adole ba:ma:mu.
Amola e da hahawane fawane ba:ma:ne, ema sia:mu da defea.
18 Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, Ema nodoma!
Hi fawane da amo fofogadigima:ne hou ida:iwane gala hamosa.
19 Ea Hadigidafa Dio amoma eso huluane nodonanoma!
Ea hadigi da osobo bagade huluanedafa nabalesima:mu!
Ama! Ama!
20 Da:ibidi (Yesi egefe) ea sia:ne gadosu da goegai dagoi.

73

Buga Osoda

(Gesami Hea:su 73 asili 89)

Gode Ea Moloidafa Hou

1 Gode da dafawane Ea noga:idafa hou amo Isala:ili dunu ilima olelesa.
E da nowa dunu ea dogo da ledo hamedei, ilima asigisa.
2 Be na dafawane hamoma:beyale hou
da gadenenewane fisi dagoi ba:i.
3 Bai na da hidale gasa fi dunu amoba:le mudai.
Na da wadela:i hamosu dunu hahawane esalebe ba:beba:le, mudale
ba:i.

4 Ilia da se hame naba.
Ilia gasa fili, dagamuiwane esala.
5 Ilia da dunu oda defele, se nabasu hame ba:sa.
Bidi hamosu da noga:i dunu ilima doaga:sa.
Be wadela:i hamosu dunu da bidi hamosu hame ba:sa.
6 Amaiba:le, ilia da gasa fi hou gisa:gisu defele ga:sa,
amola gegesu hou abula agoane ga:sa.
7 Ilia dogoga, wadela:i hou fawane da gadili ahoa.
Amola ilia asigi dawa:su ganodini ilia da mae fisili,
wadela:i ilegesu fawane dawa:lala.
8 Ilia da eno dunuma oufesega:lala,
amola wadela:i liligi amo sia:daha.
Ilia da gasa fili, eno dunu banenesimusa:, ilegelala.
9 Ilia da Gode (Hebene ganodini esala) amo Ea hou olelesea, wadela:le sia:sa.
Amola ilia da osobo bagade dunu ilima gasa fili,
ilima agoane hamoma:ne sia:sa.
10 Amaiba:le, Gode Ea fi dunu amolawane da ilima sinidigili,
hanaiwane ilia sia:be huluane dafawaneyale dawa:sa.
11 Ilia da amane sia:sa, “Gode da ninia hou hame dawa:mu.
Gadodafa Gode da ninia hamobe hame hogole ba:mu.”
12 Wadela:i hamosu dunu da agoaiwane gala.
Ilia da sadi dagoi, be eso huluane eno liligi lamusa: dawa:lala.
13 Amaiba:le, na da udigili na hou ledo hamedei, amo udigili ouligibela:?
Na da wadela:i hou mae hamone, noga:i hou fawane hamoi,
agoane udigili hamobela:?
14 Gode! Di da hahabe asili daeya huluane, na se nabima:ne hahamonesi.
Hahabe huluane, Di da nama se bidi iasu.
15 Be na da agoai sia: sia:noba,
na da Dia fi dunu ilia sia:dafa agoane hame sia:na:noba.
16 Na da amo gasa bagade hou ea bai dawa:ma:ne, asigi dawa:su logo hogoi helei.
Be hamedei fawane ba:i.
17 Amalalu, na da Dia Debolo diasu ganodini golili sa:i.
Amalalu, na da wadela:i hamosu dunu ilima doaga:mu hou dawa:digi.
18 Di da ili sadenama:ne soge amoga asunasimu.
Amasea, Di da ili dafane gugunufinisimu.
19 Ilia da hedolowane wadela:lesi dagoi ba:mu.
Ilia da wadela:le dogonesi dagoi ba:mu.
20 Ilia da simasia ba:su amo da hahabe asi dagoi ba:sa, amo defele ba:sa.
Hina Gode! Di da wa:legadosea, ilia da alalolesi dagoi ba:mu.
21 Musa, na dawa:su da gamoga:i agoai galea,
amola na dogo ganodini na da se nabaloba,
22 Na da gagaoui, ohe agoai galu.
Na da Dia hou noga:le hame dawa:digi.
23 Be amowane, na da eso huluane di gadenene lela,
amo Di da na lobolele lela.
24 Di da Dia olelebe amoga nama logo olelesa.
Amola na da logo bidiga amogai doaga:sea, Di da nama nodone yosia:mu.
25 Na da Hebene ganodini fidisu dunu eno hame gala.

Be Di fawane! Na da Di lai galeawane,
na da osobo bagadega eno dunu hame hogomu.
26 Na asigi dawa:su amola da:i hodo da gogaeamu.
Be Gode da nama gasa iaha.
Na da Ea hou laiba:le, defele gala.
27 Dunu amo da Di fisiagasea, ilia da dafawane bogogia:mu.
Di da dunu amo da Dima baligi fa:sea, amo wadela:lesimu.
28 Be amomane, na da Gode gadenenewane esalebeba:le, nodonana.
Na da Ouligisudafa Hina Gode Ea gaga:su lai dagoiba:le, nodonana.
Na da Ea hamoi huluane sisia:i labeba:le, nodonana.

74

Isala:ili fi Dunu da Ili Gode Ea Gaga:ma:ne Ema Sia:ne Gadosu

1 Gode! Di da abuliba:le amaiwane nini higale fisiagabela:?
Di da Dia fidafa dunu ilima eso huluane ougiwane dialoma:bela:?
2 Dia fi dunu amo bu dawa:ma!
Di da musa: hemonega Dia fi dunu Disu ili ilegele lai.
Ilia da udigili hawa: hamonanu.
Be Di da ili amoga fadegale, Dia fidafa esaloma:ne gadili oule asi.
Di da musa: Saione Goumia esalu.
Amo bu dawa:ma!
3 Saione Moilai Bai Bagade mugului amoba:le ososa: masa.
Ninia ha lai da liligi huluane Debolo ganodini galu amo wadela:lesi dagoi.
4 Dima ha lai dunu ilia hasalasisa gugulubi da Debolo diasu ganodini nabi dagoi.
Ilia da ilia hasalasu olelema:ne,
ilia da ilia eso gosagisu amogawi bugi dagoi.
5 Ilia da ifa damusu dunuga ifa goaheiga damuni salabe,
agoaiwane ba:su.
6 Ilia da ifa gaga:i huluane amo ilia goahei amola ha:ma bagade
amoga gagoudane salasu.
7 Ilia da Dia Debolo wadela:lesili, laluga ulagisi.
Ilia da sogebi amoga dunu da Dima nodone sia:ne gadosu,
amo ledo hamone, wadela:lesi dagoi.
8 Ilia da nini huluanedafa gugunufinisimusa: hanai galu.
Hadigi sogebi huluanedafa Isala:ili soge ganodini galu,
amo ilia da ulagili sali.
9 Ninia sema dawa:digima:ne olelesu liligi huluane da asi dagoi, hame ba:sa.
Balofede (Gode Sia: Alofesu dunu) afae yolesi da hamedafa.
Amola dunu afaega amo hou dagomu eso hame dawa:.
10 Gode! Habowali seda ninima ha lai dunu ilia da Diba:le oufesega:noma:bela:?
Ilia da eso huluane mae fisili gebewane Dia Dio gadela:loma:bela:?
11 Abuliba:le Dia da nini fidimu higabela:?
Abuliba:le Dia lobo da baligiagai ganabela:?
12 Gode! Di da osobo bagade hamoia amogainini, ninima Hina Bagade esalu.
Di da eso bagohame nini gaga:lalu.

13 *Di da Dia gasa bagade amoga hano wayabo bagade amo dogoa hedofalesi.
Amola hano wayabo bagade ohe fi liligi ilia dialuma goudai.
14 †Di da ohe bagade (Lefaiada:ne) ea dialuma sasalugufai amo goudanesili,
ea da:i amo hafoga:i sogega ohe fi iligili moma:ne i.
15 Di da hano bubuga:su amola gu hano masa:ne doasi.
Di da hano bagade amo hale, hafoga:lesi.
16 Di da gasi amola hayo hahamoi.
Di da eso amola oubi elea lelebe sogebi amoga sagasi.
17 Di da osobo bagade ea alalo hamoi.
Di da woufo amola ode i amo hahamoi.
18 Be Hina Gode! Dima ha lai dunu ilia Dima ousa.
Amola ilia Di hame dawa: amola Dima higasa.
Amo Di bu dawa:ma.
19 Dia fi gasa hamedei dunu, ilia dodona:gi ha lai dunu ilima hasalasisa:besa:le,
ili mae fisiagama!
Dia fi dunu da enoga se bagade nababeba:le, amo mae gogolema.
20 Dia ninima sema gousa:su hamoi amo bu dawa:loma!
Ninia soge amo ganodini, gasi dunasi la:idi bega: asili la:idi bega:,
amo ganodini bidi hamosu amola wili gala:su fawane ba:sa.
21 Dia banenesi fi dunu mae gogosiama:ma!
Amola hame gagui hahani dunu Dima nodone sia:ma:ma!
22 Gode! Di wa:legadoma!
Dia hou heda:ma:ne gaga:ma!
Gode Ea hou hame dawa: dunu ilia hahabe asili daeya huluane
Diba:le oufesega:sa, amo dawa:ma.
23 Dima ha lai dunu ilia da Dima ougiba:le, mae fisili halalalebe,
amo mae gogolema!

75

Gode da Fofada:sudafa

1 Gode! Ninia da Dima nodone sia:sa!
Ninia da Dima nodone sia:sa!
Ninia da Di gasa bagade hou amo sisia:i laha.
Dia noga:idafa hamoi liligi amo sisia:i laha.
2 Gode da amane sia:sa, “Na da fofada:su eso amo ilegei dagoi.
Amola Na da moloidafawane fofada:mu.
3 Osobo bagade hisu da igugumu,
amola esalebe liligi huluane da fofogomu.
Be na da osobo bagade ea bai amo mae muguluma:ne ga:nasilisimu.
4 Na da wadela:i hamosu dunu ilima,
ilia da mae gasa fima:ne sia:sa.
5 Ilia da ilia hidale sia:su yolesima:ne Na da sia:sa.”
6 Fofada:su houdafa da gusudili o guma:dini o gadili (north) o la:idi gadili (south)
amoganini hame maha.
7 Be fofada:su dunudafa da Gode Hi fawane.

* **74:13:** Gadili Asi 14:21 † **74:14:** Yoube 41:1; Gesami Hea:su 104:26; Aisaia 27:1

E da dunu mogili se dabe lama:ne iaha
amola mogili da moloiba:le, se dabe mae lama:ne fisiagasa.
8 Hina Gode da fedege agoane faigelei ea loboga gagusa.
Amo ganodini sali da gasa bagade waini hano ba:sa.
Amo waini hano da fedege agoane Ea ougi bagade.
E da amo sogadigili,
amola wadela:i hamosu dunu da amo naha.
Ilia da amo waini hano huluanedafa naha ebelesa.
9 Be na da mae fisili, Ya:igobe ea Gode Ea hou eno dunuma sisia:i lale,
Ema nodone gesami hea:lalumu.
10 E da wadela:i hamosu dunu ilia gasa amo fifilisimu.
Be E da moloidafa dunu ilia gasa amo fufugilisimu.

76

Gode da Hasalasudafa

1 Yuda fi dunu da Gode dawa:.
Amola Isala:ili fi dunu da Ea Dio amoma nodone sia:sa.
2 E da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini Ea fifi lasu gala.
E da Saione Goumia esala.
3 Amogawi E da ha lai dunu ilia dadi fifili sali.
Dafawane! E da ilia da:igene ga:su amola gegesu gobihei
amola ilia gegesu liligi huluane fifili sali.
4 Gode! Di da hadigidafa!
Di da goumi amoga Di da Dima ha lai dunu hasali,
amolalu buhagilala, Dia da hadigi bagadedafa ba:sa.
5 Ilia nimi gesa:i dadi gagui dunu da da:i nabado agoane ba:sa.
Amola wali ilia da bogoi ilia diabe defele diala.
Ilia gasa amola dawa: hou da ili fidimu hamedei ba:su.
6 Ya:igobe ea Gode!
Di da ilima magagiba:le, ilia hosi amola amoga fila heda:i dunu
da bogole gala:la sa:i dagoi ba:i.
7 Be Hina Gode! Dunu huluane da Diba:le beda:sa!
Di da ougi galea, dunu afaega da Dia midadi aligimu hamedei ba:sa.
8-9 Di da Hebene amoganini Dia fofada:su osobo bagade dunu dawa:digima:ne sia:i.
Di da wa:legadole, osobo bagade banenesi dunu amo gaga:ma:ne,
fofada:su ea bai oleleloba, osobo bagade fi dunu da amo nababeba:le,
beda:i amola beda:ne ouiyai dialu.
10 Dafawane! Osobo bagade dunu da Dima ougiba:le,
Di da nodosu baligili lamu.
Dunu amo da gegesu ganodini hame bogoi esalea,
da Dia lolo nasu hamonanumu.
11 Dilia da dilia Hina Godema imunu ilegei liligi amo Ema ima.
Gadenene esalebe fifi asi gala! Dilia Ema iasu gaguli misa!
Gode da osobo bagade dunu beda:ma:ne hamosa.
12 E da gasa fi hina bagade mano amo fofonobonesisa.
Amola E da gasa bagade hina bagade dunu ili baligili beda:ma:ne hamosa.

77

Se Nabasu Doaga:be Eso amoga Dogo Denesisu

1 Na da ha:giwane Godema dini iaha.
Na da ha:giwane dini iasea, E da na dibi naba.
2 Bidi hamosu eso da nama doaga:sea, na da Hina Godema sia:ne gadosa.
Na da daeya asili hahabe, na lobo gaguia gadole, sia:ne gadosa.
Be na da dogo denesisu hame ba:sa.
3 Na da Gode dawa:sea, amola bobolesa.
Na da na dogo ganodini dadawa: ahoasea, na da da:i dione dawa:sa.
4 Gode da daeya asili hahabe na mae golama:ne si daganesisa.
Na da bagadewane se nabawane dadawa:beba:le, sia:mu gogolesa.
5 Na da eso bobaligila asi amo dawa:lala.
Amola ode musa: bobaligila asi amo dawa:lala.
6 Na da gasi ganodini osodogone asigi dawa:suga dadawa: ahoa.
Na dogo ganodini dawa:be amoga na da nisu agoane adole ba:sa,
7 “Hina Gode da eso huluane nini higama:bela:?
E da ninima eso huluane hahawane hame ba:ma:bela:?
8 E da ninima asigilalusu amo yolebela:?
Ea ninima ilegele sia:i amo da yolesila:?
9 Gode da ninima asigi gogolema:ne olofosu hou amo gogolebela:?
Ea asigi hou da afadenene bu ougi hou amoga dedebobela:?”
10 Amalalu, na da amane sia:i, “Na baligili se nabasu da agoaiwane gala.
Gode da Ea gasa hou fisi dagobela:?”
11 Hina Gode! Na da Dia bagadedafa hamobe hou bu dawa:lumu.
Na da noga:idafa bagade hamobe Dia da musa: hamoi, amo dawa:lumu.
12 Na da Dia hamoi liligi huluane bu dawa:lumu.
Dia gasa bagade hamobe liligi, amo na da dawa:lumu.
13 Gode! Dia hamobe liligi huluanedafa da hadigi fawane.
Eno ‘gode’ liligi da Di agoai hame.
Bai Di da baligili bagadedafa.
14 Di da Gode amo da degabo ba:su hou hamosa.
Di da fifi asi gala amo ganodini Dia gasa bagade hou olelesu.
15 Di da Dia gasa bagade amoga Dia fi dunu gaga:i.
Dia fi dunu da Ya:igobe amola Yousefe elagaga fi esala.
16 Gode! Hano huluane da Diba:le beda:i.
Amola hano wayabo bagade ea lugudu sogebi ilia da yagugui.
17 Mu mobi da gibu hano sogadigi.
Gugelebe da mu amoga gobagala:su.
Ha:ha:na da la:idi la:idi huluane digagala:su.
18 Gugelebe da gobagala:su.
Ha:ha:na digagala:su da osobo bagade hadigilisisu.
Osobo bagade da fofogoi dagoi.
19 Di da hano gafului amodili ahoasu.
Di da hano wayabo bagade lugudu amo degesu.
Be Dia emo osa:ibu da hamedafa ba:su.
20 Mousese amola Elane ela da Dia fi ouligisu.
Be Di fawane, sibi ouligisu dunu agoane, ili oule asi.

78

Gode amola Ea Fi Dunu
1 Na fi dunu! Nabima!
Sia: na olelebe amo noga:le nabalu, noga:le nabima!

2 *Na da bagade dawa:su malasu sia: amo da musa: muguniai dialu,
amo dilima olelemu.
3 Amo liligi ninia nabi amola dawa:digi,
amola liligi amo da ninia aowalalia ninima adole i, amo dilima olelemu.
4 Ninia da ninia mano amo ilia mae nabima:ne ilima hame wamolegei dialumu.
Ninia da fa:no fifi mabe ilima Hina Gode Ea gasa bagade hou,
amola liligi noga:idafa ninima hamoi amo olelemu.
5 E da Isala:ili dunu fima sema iasi,
amola hamoma:ne sia:i amo Ya:igobe egaga fifi manebe ilima iasi.
E da ninia aowalali amo ilima,
Ea malasu amo ilia mano ilima olelema:ne olelelesi.
6 Amalalu, eno fa:no fifi manebe ilia da amo dawa:ma:ne
amola ilia da bu alofele ili baligia fifi manebe mano
ilia dawa:ma:ne lelema:ne sia:i.
7 Agoane hamobeba:le, ilia da Godema bu bagadewane dawa:mu
amola Ea hahamoi hou amo hamedafa gogolemu,
be eso huluane Ea hamoma:ne sia:i amo fa:no bobogelalumu.
8 Ilia da ilia aowalali amo ili agoai hame ba:mu.
Ilia da lelesu amola hame nabasu hou hamosu dunu galu.
Ilia da Godema mae yolele, dafawaneyale dawa:su hou da gasa hame galu.
9 Ifala:ime dunu da dadi amola oulali gaguiwane asili,
be gegesu eso da doaga:beba:le ilia da hobeale afia:i.
10 Ilia da Godema Gousa:su sema hamoi, amo hame dawa:i dialu.
Ilia da Ea hamoma:ne sia:i amoma fa:no bobogemu higa:i galu.
11 Ilia da Ea hahamoi liligi amo gogolei
amola musa: hame ba:su hou ilima hamosu ilia ba:su, amo gogolesu.
12 †Ilia aowalali da sosodolaloba, Gode da musa: hame ba:su hou amo Soua:ne,
umi soge amo da Idibidi soge ganodini dialu, amogai hamoi.
13 ‡E da hano wayabo amo dogoa damunisili, ili amodili oule asi.
E da hano amo dobea fei agoane dialowane hamoi.
14 §Esomogoa, E da mumobi amoga ili oule ahoasu.
Amola gasia E da lalu amoga ili oule ahoasu.
15 **E da hafoga:i soge ganodini igi goudagala:le amoga hano sa:i
amola amoga ilia moma:ne hano i.
16 E da si hano magufu damanadi misa:ne hamobeba:le,
hano da bagade sa:ili, hano bagade hamoi.
17 Be ilia da mae yolele Gode Ea ba:ma:ne wadela:i hou gebewane hamonanu,
amola hafoga:i soge ganodini
ilia da Gode Baligili Bagadedafa Ema lelesu hou hamosu.
18 ††Ilia da Godema adoba:musa:, ha:i manu ilia hanaidafa
amo ilima ima:ne gebewane adole boba:su.
19 Ilia da Godema gadele amola agoane sia:i.
“Gode da hafoga:i soge ganodini ha:i manu ninima sagoma:bela:?

---

* **78:2:** Ma:diu 13:35 † **78:12:** Gadili Asi 7:8 - 12:32 ‡ **78:13:** Gadili Asi 14:21-22 § **78:14:** Gadili Asi 13:21-22 ** **78:15:** Gadili Asi 17:1-7; Idisu 20:2-13 †† **78:18:** Gadili Asi 16:2-15; Idisu 11:4-23,31-35

20 Amo da dafawane, E da igi damana fabeba:le hano da musa:le sa:i.
Be E da ninima agi ima:bela:?
Amola Ea fi dunuma hu moma:ne ima:bela:?”
21 Amaiba:le, Gode da ilia amane sia:dabe amo nababeba:le, E da ougi galu.
E da Ea fi dunu ilima lalu amoga doagala:i,
amola Gode Ea ilima ougi hou bagadewane heda:lalu.
22 Bai ili da Ema dafawaneyale hame dawa:i,
amola E da ili gaga:mu amo ili dafawaneyale hame dawa:i.
23 Be E muagado ea logo ga:su doasisima:ne sia:i.
24 ‡‡E da ilia moma:ne, ‘ma:na’
amo Hebenega gadonini salisisi.
25 Amaiba:le, ilia da a:igele dunu ilia ha:i manu amo mai dagoi,
amola Gode da ilia hanai amo defele i.
26 E da gusudili mabe fo amo misa:ne hamosu,
amola Ea gasa amoga ga (south) amodili mabe fo amoma fane susugai.
27 Amola E da Ea fi dunu ilima sio osea:idafa
amo da hano bega: sa:i boso su amo idi defele ilima iasi.
28 Amo sio da ilia logoa helefisu diasu gaguli gagai, amo dogoa amogai
amola abula diasu gaguli gagai amo beba:le huluane dafia:i.
29 Amalalu, dunu huluane ilia da amo maiba:le bagade sadigia:i ba:i.
Gode da ilia hanai amo defele ilima i.
30 Be ilia edegenanusu da hamedafa yolei,
amola ilia da mae yolele gebewane nana ahoana,
31 Gode da ilima ougiba:le, E da ilia gasa bagade dunu amola Isala:ili ganodini
ayeligi dunu noga:idafa, amo fane lelegei.
32 Gode da ilima gasa bagade hame ba:su hou hamosu,
be ilia da amo mae dawa:le, gebewane wadela:i hou hamonanusu
amola ilia da Ema dafawaneyale hame dawa:su.
33 Amaiba:le, E da ilia esalusu eso amo mifo heda:be defele hedolowane dagolesi,
amola ilia esalusu da hedolodafa gugunufinisi ba:i.
34 E da dunu oda fane lelegeloba,
dunu mogili hame bogogia:i esalebe ilia da Ema sinidigisu.
Ilia da ilia wadela:i hou hamoi huluane sisane, dafawane Ema fofada:ne iasu.
35 Ilia da dawa:loba, Gode da ili gaga:sudafa esala,
amola Hina Bagadedafa da hidadea ili fidila misi.
36 Be ilia sia: huluane da ogogosu sia: fawane sia:su.
Ilia sia: da udigili sia: fawane sia:su.
37 §§Ilia da Ema hame fuligala:su.
Ilia da Gode Ea Gousa:su ilima hamoi
amoma mae fa:no bobogele, yolesi dagoi.
38 Be Gode da Ea fi dunuma asigi galu.
E da ilia wadela:i hou hamoi gogolema:ne olofosu,
amola ili wadela:le hamoiba:le hame gugunufinisisu.
Eso bagohame, E da Ea ougi hou amo Hi gagulaligisu
amola Ea ougi hou bagade amo Hi guminisisu.

‡‡ **78:24:** Yone 6:31 §§ **78:37:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:21

39 E da dawa:loba, ilia da osobo bagade dunu fawane.
Ilia da fo agoane misini bu asi hame ba:sa, amo agoai defele ba:su.
40 Ilia eso bagohamedafa, hafoga:i soge ganodini Ema lelesu hou hamosu.
Amola eso bagohamedafa ilia da Ema da:i diosu ianusu.
41 Ilia da enoenoia Godema adoba:su hou hamonanu,
amola Isala:ili fi dunu ilia Hadigi Gode Ema se nabasu iasu.
42 Ilia da Ea gasa bagade hou amo gogolei,
amola ilima ha lai dunu ilia, ili wadela:lesisa:besa:le
Ea gaga:i hou amo gogolei.
43 Amola Ea gasa bagade hou hamosu
amola musa: hame ba:su hou amo da Soua:ne umi soge amo da Idibidi soge
ganodini, hahamoi, amo gogolei.
44 ***E da hano huluane afadenene maga:me agoane hamoiba:le,
Idibidi dunu ilia da hano manu hamedei ba:i.
45 †††Gode da Idibidi dunuma se nabasu ba:ma:ne,
amola ilia soge wadela:lesima:ne, gagoba: amola guama iasi.
46 ‡‡‡Gode da ilia ha:i manu bugi wadela:lesima:ne, danuba: iasi.
47 §§§Gode da ilia waini bugi amo fane salima:ne, mu gene iasi.
Amola ilia figi ifa bugi amo anegagi ofo
amoga dubu fili wadela:gia:ma:ne hamoi.
48 Gode da ilia bulamagau fofoi amo mu gene sa:ili fane bogogia:ma:ne, mu gene iasi
amola ilia ohe fofoi amo ha:ha:naga fane lelegema:ne hamoi.
49 Gode da Ea gasa bagade hou amo Isala:ili dunu ilia noga:le dawa:digima:ne,
ilima, Ea ougi hou amo iasi.
Amo da sia: adola ahoasu dunu agoane bogosu ilima oule misi.
50 E da Ea ougi hou amo hame gumi,
amola ilia esalusu amo hame gaga:i.
Be E da ili medole legemusa:, olo bagade ilima iasi.
51 *E da Idibidi dunu ilia sosogo fi
amoga magobo dunu mano huluane fane lelegei.
52 †Amalu Gode da Ea fi dunu amo sibi ouligisu dunu ilia sibi ouligibi defele
Isala:ili dunu amo gadili oule asili, hafoga:i soge ganodini ili noga:le fidisu.
53 ‡Gode da ili noga:le oule asi
amola ilia da hame beda:gia:i.
Be hano wayabo da ilima ha lai dunu amo gadulisiba:le, ilia da bogogia:i.
54 §Gode da Isala:ili dunu amo Ea hadigi soge amoga oule misi.
Amo goumia fi dunu Gode Hi Hisu hasalasilalu samogene lai,
amo goumiga oule misi.
55 **Isala:ili dunu da gusuba:i mogodigili ahoanoba,
Gode da ilia ha lai dunu gadili sefasilalu.

*** **78:44:** Gadili Asi 7:17-21 ††† **78:45:** Gadili Asi 8:1-6,20-24 ‡‡‡ **78:46:** Gadili Asi 10:12-15 §§§ **78:47:** Gadili Asi 9:22-25 * **78:51:** Gadili Asi 12:29 † **78:52:** Gadili Asi 13:17-22 ‡ **78:53:** Gadili Asi 14:26-28 § **78:54:** Gadili Asi 15:17; Yosiua 3:14-17 ** **78:55:** Yosiua 11:16-23

E da soge amo momogili, ilima sagolesi.
Amola ilia ha lai dunu ilia diasu amo lale, Ea fi dunu ilima sagolesi.
56 ††Be Ea fi dunu da Gode Bagadedafa amoma odoga:i.
Amola Ema adoba:su hou hamoi.
Ilia da Ea hamoma:ne sia:i, amo hame nabasu.
57 Ilia da ilia aowalalia hou defele, lelesu bagade hamoi
amola Godemagale hame fuligala:i.
Ilia da gugaloi dadi defele, moloi hame ba:i.
58 Ilia da E ougima:ne, ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu,
amola ogogole sia:ne gadosu sogebi hamoi.
59 Amo hou ba:beba:le, Gode da ougi bagade ba:i.
Amaiba:le, E da dafawanedafa Ea fima higale, ili fisiagai.
60 ‡‡E da musa: Siailou moilai abula diasu ganodini nini esalu.
Be E da amo gahegi dagoi.
61 §§Gode Ea Gousa:su sema Gagili da ninima Ea gasa
amola hadigi hou dawa:digima:ne olelesu galu.
Be Gode da amo nini ha lai dunu amo samogema:ne, logo doasi dagoi.
62 E da Ea fidafa dunuma ougiba:le,
E da ilia ha lai dunu amo ili fane legema:ne yolesi.
63 Ayeligi dunu huluane da gegesu ganodini fane legei dagoiba:le,
uda a:fini ili lamu dunu da hame ba:i.
64 Gobele salasu dunu da nimi sa:li gegesu amoga bogogia:iba:le,
ilia uda didalo ili da mae didigia:ma:ne ilegei.
65 Fa:nodafa, Hina Gode da golai dialu wa:legadobe agoane wa:legadoi.
E da gasa bagade dunu, amo da waini hano maiba:le,
fofogadigili amola gasa bagade hamosa, amo defele ba:i.
66 Gode da Ea ha lai dunu ili mae fisili gogosia:i dialoma:ne,
ili se bobogele hasalasi.
67 Be E da Yousefe egaga fifi mabe ili higa:i.
Amola E da Ifala:ime fi amo hame ilegele lai.
68 Be amomane E da Yuda sosogo fi dunu amo ilegele lai,
amola Saione Goumia fi dunu ilima Hi da baligili asigi galu, amo E da lai.
69 Amogai E da Ea Debolo diasu (amo da Hebene ganodini dialebe, amo agoai)
gagui.
E da amo Debolo Diasu ga:nasidafa osobo bagade agoai,
eso huluane dialoma:ne, gagui dagoi.
70 ***Gode Ea hawa: hamosu Da:ibidi da ea ohe fofoi ilia moma:ne gisi bugi,
amo ganodini esaloba, Gode da e ilegei.
71 Amogai e da ea sibi ouligilaloba,
Gode da e Isala:ili ilia hina bagade hamoma:ne ilegei.
Amalu e da Gode Ea fi dunuma sibi ouligisu defele ouligilaloma:ne,
ema ilegei.
72 Da:ibidi da Isala:ili fi ouligisia, e da ilia gilisisu amo ganodini,
e da ilima uasu hou hame hamosu

†† **78:56:** Bisisu 2:11-15 ‡‡ **78:60:** Yosiua 18:1; Yelemaia 7:12-14,26:6 §§ **78:61:** 1 Sa:miuele 4:4-22 *** **78:70:** 1 Sa:miuele 16:11-12; 2 Sa:miuele 7:8; 1 Hou Olelesu 17:7

amola hina fidimu mae dawa:le, ili noga:le ouligi.

79

Isala:ili Fi Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 *Gode! Dia sia: hame dawa:su dunu ilia Dia soge doagala:musa: golili sa:i.
Ilia Dia Hadigi Debolo diasu amo wadela:lesili nigima: fili dagoi.
Amola ilia da Yelusaleme gugunufinisili, yolesi.
2 Ilia Dia fi dunu ilia bogoi da:i hodo amo sia sioga moma:ne, yolesi.
Amola Dia hawa: hamosu dunu ilia bogoi da:i hodo
amo sigua ohe fi ilia moma:ne, yolesi.
3 Ilia Dia dunu ilia maga:me amo hano agoane soga:digima:ne hamosu,
amola maga:me da hano agoane Yelusaleme ganodini aiasi.
Amalalu dunu afae da amo bogogia:i dunu uli dogonesisimu hamedafa ba:i.
4 Nini beba:le fifi lai ilia da ninima gadele sia:daha,
amola ilia da niniba:le oufesega:sa,
amola ninima higale ba:sa.
5 Hina Gode, Di da ninima mae yolele gebewane ougi dialoma:bela:?
Dia ougi hou amo da lalu agoane mae yolele nenanoma:bela:?
6 Di da delegili gale, Dia ougi hou amo fifi asi gala Dima hame nodone sia:be
amola Dima hame sia:ne gadobe dunu, amo ilima ima.
7 Bai ilia da Dia fi dunu fane lelegei
amola ilia da Dia soge amo wadela:le gugunufinisi dagoi.
8 Ninia aowalali ilia wadela:i hou hamoi amoga ninima se dabe mae ima.
Ninima waha asigima.
Ninia dafawane hamoma:beyale dawa:su da fisi dagoi.
9 Gode! Nini fidima, amola nini gaga:ma.
Dunu da Dima nodone dawa:ma:ne,
ninia wadela:i hou hamoi amo Dia gogolema:ne olofoma.
10 Abuliba:le fifi asi gala da ninima agoane adole ba:ma:bela:?
“Dilia Gode da habila:?” Fifi asi gala dunu ilia da Dia hawa: hamosu dunu
fane legeiba:le, ninia ba:ma:ne, Dia ilima se dabe ima.
11 Se iasu diasu sali dunu ilia gayasu amo nabima!
Ilia da se imunusa: fofada:i dagoi.
Be Dia gasa bagade hou amoga ilia se iasu diasu logo doasima.
12 Hina Gode! Fifi asi gala eno da Dima bagadewane gadele sia:su.
Di ilima fesuale agoane se dabe ima.
13 Amasea, Dia fi dunu, (ninia da dia sibi wa:i fi) da Dima mae yolele fa:no misunu eso huluane amoga nodonanumu.

80

Isala:ili Fi Ilia Bu Hahamoma:ne sia:ne Gadosu

1 *Isala:ili fi Sibi Ouligisudafa! Ninia sia:be nabima!
Di da Dia Hadigidafa Fisu da:iya ougia hamoi esafulubi liligi
amo dabua gadodafa fisa.

* **79:1:** 2 Hina bagade 25:8-10; 2 Hou Olelesu 36:17-19; Yelemaia 52:12-14 * **80:1:** Gadili Asi 25:22

2 Ifala:ime fi, Bediamini fi, Ma:na:se fi amola nini huluane ba:ma:ne,
Dia gasa bagade hou ninima olelema.
Nini gaga:la misa.
3 Gode! Nini Dima sinidigili misa:ne oule misa!
Dia asigili olofosu hou ninima olema.
Amasea, nini da gaga:i dagoi ba:mu.
4 Hina Gode Bagadedafa! Habowali seda Di da Dia fi dunu ilia Dima sia:ne gadobe
amoga ougi dialoma:bela:?
5 Di da ninima se nabasu amo nabima:ne iasi.
Amola Di da nini dinanoma:ne si hano faigeleiga nabai agoai ninima iasi.
6 Di da nini guba:le fifi lai, ilia ninia soge amo sia:ga gegema:ne yolesi.
Amaiba:le, ninima ha lai dunu ilia da ninima gadesa.
7 Gode Bagadedafa! Nini Dima sinidigili misa:ne oule misa!
Dia asigili gogolema:ne olofosu hou ninima ima!
Amasea, nini da gaga:i dagoi ba:mu!
8 Di da Idibidi soge amogainini waini efe gaguli misi.
Di da eno fifi asi ili sefasilalu, ilia sogea amogai waini efe bugi.
9 Di da amo efe bugi heda:ma:ne none yo abi.
Amo efe bugi ea difi da gududafa sa:ili, Isala:ili soge huluane gigisila asi.
10 Amo efe da gigisila asili agolo soge huluane ougigala:i.
Amola ea amoda da agologa afufuli, dolo ifa bagadedafa amo ougihai.
11 Ea amoda da bu baligili sa:loba afufuli,
Medidela:inia hano wayabo bagade bega: doaga:i
amola asili Iufala:idisi hano bega: doaga:i.
12 Abuliba:le Dia da amo efe bugi beba:le gagoi amo mugululi sanasi-bala:?
Waha eno dunu amodili bobaligilalebe,
ilia da amo efe fage wamo faili manusa: dawa:.
13 Gebo sigua da amo waini efe sagai dogone muwane sala,
amola sigua ohe da amo nana.
14 Gode Bagadedafa! Ninima ba:le guda:ma!
Hebene gadonini ninima ba:leguduma.
Di da misini, Dia fi dunu gaga:la misa!
15 Di da misini, waini efe Dia bugisi, amola gasa fili heda:ma:ne hamoi,
amo noga:le gaga:ma.
16 Ninima ha lai dunu amo waini sagai laluga ulagisili dadamuni sali dagoi.
Dia ilima ougili ili gugunufinisima!
17 Dia da fi Dia ilegei amola gasa bagade hahamoi,
amo noga:le ouligima amola gaga:ma!
18 Ninia da Dima bu hamedafa baligi fa:mu.
Nini da esaloma:ne, Dia hamoma.
Amasea, ninia da Dima nodone sia:nanumu.
19 Hina Gode Bagadedafa! Nini Dima sinidigima:ne, oule misa!
Ninima Dia gogolema:ne olofosu ima!
Amasea, nini da gaga:i dagoi ba:mu.

81

Lolo Nasu Gesami Hea:su

1 Ninia Gaga:su Hina Gode Ema nodone wele sia:ma!
Ya:igobe ea Gode Ema nodone gesami hea:ma!
2 Ilibu muni ba:gu da la:idi la:idi figi amoga duma.
Noga:le hanai nabima:ne, ilibu amola sani baidama duma.
3 *Lolo nasea, oubi da genoni aligila heda:i lelea
amola oubi da ufa manea, dalabede fulaboma.
4 Amo da Isala:ili fi ganodini sema agoane hamoi,
amola amo Ya:igobe ea Gode Hi hamoma:ne sia:i.
5 Gode da Idibidi soge amoma doagala:loba,
E da amo hamoma:ne sia:i Isala:ili dunu ilima iasi.
Na da Dia hame dawa: sia: amoga agoane sia:be nabala,
6 "Na da dilia baligia dioi dialu amo fadegale fasi.
Na da osoboga hamoi igi dilia gaguli ahoasu amo ligisima:ne logo doasi.
7 †Dilia da dilima bidi hamosu doaga:beba:le Nama wele sia:i,
amola Na da dili gaga:i.
Na da Na wamoaligisu soge mulu amo ganodini esala,
dia sia: amoma dabe sia:i.
Na da Meliba guhano amoga dilima adoba:su hamoi.
8 Na dunu, Na sisa:ne sia:be amo nabima.
Isala:ili fi! Abuli hamone Na sia: nabima:bela:?
9 ‡Dilia da eno Godema maedafa nodone sia:ne gadoma.
10 Na da dilia Hina Gode.
Dili Idibidi soge ganodini esaloba, Nisu da dili fadegai.
Dilia lafi dagale gama, amasea Na da diligili ha:i manu mugusimu.
11 Be Na dunu ilia da Na sia:be hame nabi.
Isala:ili ilia da Na sia:be didili hame hamoi.
12 Amaiba:le, Na da ilisu gasa fi hou hamonanoma:ne yolesi,
amola ili hanai hamoma:ne yolesi.
13 Abuli hamone Na fi dunu ilia da Na sia: nabima:bela:,
abuli hamone ilia da Na sia: didili hamoma:bela:?
14 Ilia da agoai hamomu ganiaba,
Na da hedolowane ilima ha lai dunu ili hasalasila:loba,
amola ilima ha lai dunu huluane ilima gasa fili hasalasila:loba.
15 Nama higale ba:su dunu ilia da beda:iba:le, na midadi dialuma fili begudumu.
Ilima se bidi iasu da maedafa yolele, gebewane dialumu.
16 Be amomane Na da dilima widi ha:i manu ianumu
amola na da dili sadima:ne soge agime hano moma:ne imunu."

82

Gode Da Ouligisu Bagadedafa

1 Gode da hawa: hamosu amo ganodini Ea ouligili hawa: hamomusa: dawa:sa,
amola 'gode' dadalei amo ganodini Ea ilegei sia: amane sia:sa,
2 "Dilia ogogole fofada:su hou yolesima,
amola wadela:i hamosu dunuma afaididisu hou yolesima.

---

* **81:3:** Idisu 10:10 † **81:7:** Gadili Asi 17:7; Idisu 20:13 ‡ **81:9:** Gadili Asi 20:2-3; Mousese ea Malasu 5:6-7

3 Hame gagui dunu amola guluba: mano ilia dafawanedafa lamusa: dawa:i
lama:ne fidima
amola fidisu hamedei dunu amola hahani dunu huluane defele, dilia fidima.
4 Wadela:i hou hamosu dunu amo da ilia gasaga hanani
amola hame gagui dunu amo banenesisa:besa:le, dilia gaga:ma
5 "Dilia da gagaoui dunu! Dilia da wadela:idafa!
Dilia da dafawanedafa dafaiba:le
amola moloidafa fofada:su, dilia da osobo bagade amoma afafai.
6 *Na da sia:sa, 'Dilia da 'gode' esala!
Dilia huluane da Baligili Gadodafa Gode amo Ea manolali.
7 Be dilia da osobo bagade dunu defele bogogia:mu.
Dilia da hina bagade ea mano bogobe amo defele bogomu."
8 Gode! Di misa! Amalu osobo bagade huluane Dia ouligima!
Bai fifi asi gala huluane da Dia: fawane.

83

Isala:ilima ha lai Fi Hasalasima:ne Sia:ne Gadosu.
1 Gode, Di ouiya:le mae dialoma! Di hamedigili mae dialoma!
Mae ouiya:ma!
2 Ba:ma, Dima ha lai dunu da dodona:gi bagade,
amola Dima higa:i dunu da Dima odoga:sa.
3 Ilia da Dia dunu fi ilima hamomusa: sia: wamo ilegesa!
Ilia da Dia gaga:i dunu fi amo wadela:lesimusa: wamo sia: ilegesa.
4 "Misa!" ilia da sia:sa.
"Ninia da ilia fifi asi amo wadela:lesila:di,
amasea, Isala:ili da gogolesa, gogoleidafa dialoma:ne."
5 Ilia da ilia hamomusa: ilegei amo hamomusa: sia:nu
amola Dima didili hamomusa:, eno dunuma gilisisa.
6 Idome fi dunu amola Isiama:iele fi dunu,
Moua:be fi dunu amola Ha:galaide fi,
7 Giba:le, A:mone amola A:malege fi dunu, amola Filisidini amola Daia fi dunu.
8 Asilia fi amolawane da ilima madelale amola gasa bagade fili,
A:moulaide amola Moua:be (Lode egaga fi) ilima gilisisa.
9 *Di da Midia:ne fi amola Sisela amola Ya:bini ilima Gisione Hanoga hamoi,
amo defele ilima hamoma.
10 Di da ili Enedo sogebia hasalasibiba:le,
ilia da:i hodo da osobo da:iya dasale sa:i.
11 †Di Olebe amola Sibe, elama hamoi defele, ilia bisilua amo ilima hamoma.
Di da Siba amola Sa:lamouna hasalasi defele, ilima hamoma.
12 Elea da amane sia:i,
"Ania da Gode Ea Soge amo anigili lamu."
13 Gode! Gulu defele ili dudulisima!
Widi gisi bioi defele foga mini masa:ma.
14 Lalu da iwila soge nesea,

* **82:6:** Yone 10:34 * **83:9:** Bisisu 4:6-22, 7:1-23 † **83:11:** Bisisu 7:25; 8:12

lalu gona:su da agolo soge amo madelala asili, nene ahoa.
15 Amo defele, wadela:i hou hamosu dunu
Dia gasa bagade mulu amoga sefasima!
Amola Dia gasa bagade fo amoga ili beda:ma:ma.
16 Hina Gode! Ilia odagi amo gogosiasuga dedebosima,
amola Dia gasa bagade hou amo dawa:digima:ma.
17 Ilia da mae fisili eso huluane,
hasalasu amola beda:su bagade fawane ba:mu da defea.
Ilia da dafawane gugunufinisi galea fawane bogogia:ma:ma.
18 Difawane da Hina Gode, amo ilia dafawane dawa:ma:ma!
Amola Difawane da osobo bagade amo ganodini Ouligisudafa
amo ilia dawa:ma:ma.

84

Gode Ea Diasuga Heda:musa: Hanasu

1 Hina Gode Bagadedafa,
na da Dia Debolo diasu amo bagadewane hanai gala!
2 Na da amoga esalumusa: hanai bagadewane gala.
Na da Hina Gode Ea Debolo Diasu
amo ganodini esalumusa: bagadewane hanai gala.
Na da:i huluane amoga na da esalebe Godema hahawane nodone gesami
hea:sa.
3 Gogobe amolawane da ea musugai gala
amola segena:dia amolawane da ilila: diasu gala
amola ilia da ilia mano amo Dia oloda gadenene dialoma:ne hamosa.
Hina Gode Bagadedafa da na Hina Bagade amola na Gode!
4 Dia Debolo ganodini esalebe dunu ilia da eso huluane hahawane bagade gala!
Ilia da Dima nodone eso huluane gesami hea:lala.
5 Dimadi misi gasa lai dunu ilia da hahawane bagade gala.
Ilia da Saione goumi amoga masunusa: bagadedafa hanai gala
6 Ilia da Ba:iga hafoga:i fago amodili baligisa ba:loba,
amo soge da bubuga:su soge hamonanebe ba:sa,
amola woufo dialu gibu dabe amoga da si hano nabale gagai.
7 Ilia mae gogaeane gasa filiwane ahoa.
Ilia da Gode (E da eno ‘gode’ bagade baligisa) Saione goumi da:iya ba:mu.
8 Gode Hina Bagade Ya:igobe ea Gode,
na sia:ne gadobe nabima!
9 Gode, nini Hina Bagade amo Di ilegelesi,
Ema hahawane hou ima!
10 Eso afae Dia Debolo diasu ganodini esalumu
da eso 1,000 eno sogega esalumu bagadewane baligisa.
Na da na Gode Ea diasua logo ga:su gadili lelumu da defea,
be wadela:i hamosu dunu ea diasu ganodini esalumu da defea hame.
11 Ninia Hina Gode da nini Gaga:sudafa amola hadigidafa Hina Bagade.
E da ninima olofosa amola nodone dawa:sa.
E da molole hamonanebe dunu amo ea adi liligi adole ba:sea, amo ema iaha.
12 Hina Gode Bagadedafa! Nowa dunu Dima dafawaneyale dawa:le

fa:no bobogebe dunu, ilia da hahawane bagadedafa gala.

85

Isala:ili Fifi Asi amo Noga:le Ouligima:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode, Di da Dia soge amoma asigi hou hamoi,
amola Di da Isala:ili bu noga:le hahamonesi.
2 Di da Dia dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi,
amola ilia wadela:i hou huluane gogolema:ne olofolesi dagoi.
3 Di da ilima ougisu amo yolesi dagoi,
amola gasa bagade nimi hou amo Di guminisi dagoi.
4 Nini gaga:su Gode, nini bu oule sinidigima,
amola ninima hahawane hame ba:su amo yolesima!
5 Di da mae yolele ninima gebewane ougi dialoma:bela:?
Dia ougi da mae gumini gebewane dialoma:bela:?
6 Nini bu gasa filisima,
amola Dia fi dunu ninia da Dima nodone sia:nanumu.
7 Hina Gode, Dia mae fisili asigidafa hou amo ninima olema,
amola Dia nini fidili gaga:ma.
8 Na da Hina Gode Ea sia:be amo nabala.
E da Ea fi dunuma hahawane olofosu hou amo imunusa: ilegele sia:sa,
be amo da ninia musa: gagaoule hamonanusu hou amoga hame buhagisia,
9 E da dafawanedafa Ema nodone sia:be dunu amo gaga:musa: momagele ouesala,
amola Ea gaga:su hou da ninia soge amo ganodini dialumu.
10 Asigi hou amola didili hamosu hou da ela disimu!
Moloidafa hou amola olofosu hou da ela yosia:mu.
11 Dunu ilia madelagisu hou da osoboga gudunini gado heda:mu,
amola Gode Ea moloidafa hou amo da fedege agoane
Hebenega gadonini gudu ba:legudumu.
12 Hina Gode da nini bu noga:le hahamonesimu
amola ninia soge da ha:i manu noga:le heda:mu.
13 Moloidafa hou da Hina Gode Ea midadi bisili,
E misa:ne logo fofodola masunu.

86

Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na sia:be nabima!
Amola nama dabe sia:ne ima!
Bai na da gogobihei amola da:i gogaiya:i gala.
2 Na bogosa:besa:le, Dia na gaga:ma!
Bai na da Dima madelagi dagoi! Amaiba:le na gaga:ma!
Na da Dia hawa: hamosu dunu
amola na da Dima dafawaneyale dawa:sa.
3 Di da na Gode! Amaiba:le nama asigi hou hamoma.
Na da eso huluane Dima sia:ne gadolala.
4 Hina Gode, Dia hawa hamosu dunu hahawane ganoma:ma!
Bai na sia:ne gadobe da heda:le, Dima doaga:sa.
5 Di da ninima hahawane gala
amola ninima gogolema:ne olofosu amola mae fisili asigidafa hou

da Dima sia:ne gadobe dunu ilima iaha.
6 Hina Gode, na Dima sia:ne gadobe amo nabima,
amola Dia na fidima:ne Dima dini iabe amo nabima.
7 Bidi hamosu da nama doaga:sea, na da Dima wele sia:sa!
Bai Di da na Dima sia:ne gadobe amo naba.
8 Hina Gode, eno 'gode' Di agoai defele da hame gala.
Enoga da Dia hamobe amo defele hamedafa hamosa.
9 *Fifi asi gala Dia hahamoi amo huluane da misini
Dima ilia dialuma begudumu!
Ilia da Dia hahamoi bagadedafa amo ba:le,
Dima nodone sia:mu.
10 Di da bagadedafa amola noga:idafa gala!
Difawane da Gode.
11 Hina Gode, Di da na hamoma:ne hanai amo Dia nama olelema!
Amola na da Dima molole fa:no bobogele amola Dia sia: didili hamomu.
Na Dima mae fisili Dia hawa: hamosu hamoma:ne, nama olelema.
12 Na: Hina Gode, na da na dogoga huluane Dima nodone sia:mu.
Na da Dia gasa bagade hou amo mae yolele sisa:i lalumu.
13 Dia nama asigi hou amo da mae yolele gebewane diala!
Di da uli dogoi amo ganodini na dasa:besa:le, na noga:le gaga:i.
14 Gode, hidasu dunu da nama mabe.
Dodona:gi wamolasu dunu da na fane legemusa: mana.
Amo dunu ilia da Dia sia: hame naba.
15 Be amomane Hina Gode Di da asigisu
amola gogolema:ne olofosu dawa:.
Di da eso huluane asabole ouesala
amola eso huluane asigisa amola eso huluane didili hamosa.
16 Nama ba:leguda:le, na wadela:i hou hamoi Di gogolema:ne olofoma!
Nama gasa ima amola na gaga:ma.
Bai na ame ea hou defele, na da Dia hawa: hamosu hamonana.
17 Na noga:le dawa:digima:ne, Dia noga:idafa hou amo na ba:ma:ne nama olema,
amola Di da na noga:le lale salawane ouligibi ba:sea,
nama higa:i dunu ilia da gogosiagia:mu.

87

Yelusalemema Nodosu.
1-2 Hina Gode malei agolo sogebi amogai Ea moilale fi.
Amo moilale fibi da Isala:ili soge amo ganodini moilai dialebe amo baligimu
amola E da Yeluselemema bagadewane asigisa.
3 Gode Ea Moilai Bai Bagade fi!
Noga:idafa liligi E da dilima sia:be amo nabima.
4 "Na da fifi asi gala, amo da Na sia: nababe amo dedena dasea,
Na da Idibidi amola Ba:bilone ela dedemu.
Amola Na da Filisidia, Daia amola Idioubia
amo Yelusaleme soge fifilai ilima gilisili idimu."
5 Saione Goumi ea hou olelema:ne, ilia da amane sia:mu,
'Fifi asi gala da amogai dialumu da defea.

* **86:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 15:4

Amola Hina Bagadedafa da Saione amoga gasa imunu.’
6 Hina Gode da fifi asi gala huluane dedesa sa:ili,
ili huluane Yelusaleme fidafa hamoi dagoi dedene legemu.
7 Ilia da gosa:le iaha amola amane gesami hea:sa,
“Saione amo ganodini da hahawane dogolegesu hou huluane ea bai diala.”

88

Fidima:ne Dini Iasu

1 Hina Gode na Gaga:sudafa!
Na da eso huluane Dima wele sia:nana,
amola gasia na da Dia midadi Dima maha.
2 Na Dima sia:ne gadobe amo nabima!
Na da Dia fidima:ne digini wele sia:be amo nabima!
3 Bidi hamosu bagohame da nama misiba:le,
na da bogomu gadenei.
4 Na gasa huluane da fisi dagoi!
Na da dunu oda agoane bogomu gadenei agoai galebe.
5 Na da bogogia:su sogebi amoga dialoma:ne fisi dagoi ba:sa!
Na da fane legesu dunu agoane ilia uli dogoi ganodini dialebe agoai amo da Dia fidimu hamedene gogolesa gogoleidafa.
6 Di da bogoi salasu uli dogoi gududafa amoga na sanasi dagoi.
Amo gelabo da gasi dunasi amola sedadedafa.
7 Dia ougi da na da:i hodo da:iya dioi bagade diala
amola amoga na da banenesi diala.
8 Di da hamobeba:le, na dogolegei dunu da nama gahegisa,
amola na dogolegei dunu ilia siga na da wadela:idafa ba:sa.
Na da halegale hobeamu hamedei ba:sa.
9 Na da se nababeba:le, ba:mu gogolei.
Hina Gode, na da eso huluane Dima wele sia:sa,
amola na lobo gaguia gadole sia:ne gadolala.
10 Di da bogoi dunuma musa: hame ba:su hou hahamoma:bela?
Ilia da bu wa:legadole Dima nodone sia:ma:bela:?
11 Dunu ilia da Dia mae fisili asigi hou
bogoi uli dogoi gelaba ganodini sia:ma:bela:?
Dia didili hamosu da gugununfinisisu soge amo ganodini dialoma:bela:?
12 Dia hame ba:su liligi hou da, amo gasi sogebi amo ganodini ba:ma:bela:?
Dunu ilia eno dunu amo da bogoi sogega daha hedolo gogolesa.
Amo soge ganodini, Dia noga:idafa hou da dialoma:bela:?
13 Hina Gode, na da Dia na fidima:ne Dima wele sia:sa.
Eso huluane hahabe na da Dima sia:ne gadosa.
14 Hina Gode, abuliba:le Di da nama higale ba:sala:?
Abuliba:le Di da nama baligi fa:sala?
15 Na da goifonoboga ganiniwane se nabasu
amola na da bogomu gadenenewane esalusu.
Na da Dia dawa:ma:ne se bidi iasu dioi bagadeba:le,
amoga sesele gasa hame galebe.
16 Dia ougi hou bagadedafa amoga na da banenesi dagoi.
Dia gasa fili doagala:su amoga na da gugunufinisi dogoi.

17 Eso huluane ilia da na sisiga:le aliligibi amo ba:sea,
da hano hihi heda:i agoai ba:sa, ilia da na beba:le huluane eale disisa.
18 Di da na dogolegeidafa ani sasamogene nabe dunu amo na fisi-agama:ne hamoi,
amola gasi fawane da na sama agoai gala.

89

Fifi Asi amo Ganodini Bidi Hamosu da Doaga:sea, Gesami Hea:su

1 *Hina Gode, na da eso huluane Dia mae fisili asigi hou
amoga ligiagale gesami hea:lumu.
Na da mae fisili Dia didili hamosu hou
amo fifi asi gala huluanema adodolalumu.
2 Na dawa:, Dia asigidafa hou da mae fisili eso huluane dialumu.
Amola Dia didili hamosu hou da bagadedafa
amola fisimu hamedei muagado haisewe agoai dialumu.
3 Di da amane sia:i, “Na da Ni ilegele fi dunu amo anisu gaguli gousa:i dagoi,
amola Na da Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi,
ema hamomusa: ilegele sia:i dagoi.
4 †‘Digaga fifi ahoanebe amoga da eso huluane hina bagade dunu hamonanumu.
Na da mae fisili dia sosogo fi amoga
enoga wadela:lesisa:besa:le gaga:lalumu.’ ”
5 Hebene da Dia noga:i liligi hahamoi amoga gesami hea:sa,
amola hadigidafa a:igele dunu
da Hina Gode Dia didili hamosu amoga gesami hea:sa.
6 Hina Gode, Hebene amo ganodini da Di agoai afae hame gala.
Hebene amo ganodini galebe liligi amoga da Dila defemu afae hamedafa.
7 Amola a:igele gasolo ilia hadigi malei sesei amo ganodini ilia da Dima beda:sa,
amola ilia huluane da Dima sosodo aligi diala.
8 Hina Gode Bagadedafa, bagadedafa Di agoai afae da hame gala.
Hina Gode, Di da liligi huluanedafa amoma moloidafa ba:sa.
9 Di da hano wayabo gasa bagade amo ouligisa.
Di da hano ea gasa bagade gafulusu amo asabolesisa.
10 Di da ohe bagadedafa, La:iha:be,
amo Di gasa bagadedafa amoga fane dadalega:le salalu,
amola Dia ha lai dunu hasalasi.
11 Hebene amo da Dia:,
amola osobo bagade amola liligi huluane amo ganodini diala
amo da Di fawane hahamoi.
12 Di da ga (north) amola ga (south) amo hahamoi.
Dabo goumi amola Hemone goumi da Dima nodone gesami hea:sa.
13 Dia nimi da bagadedafa gala!
Dia gasa da baligili bagadedafa!
14 Dia Hinadafa hou da moloidafa hou, moloidafa fofada:su hou, asigi hou

---

* **89:1:** 1 Hina bagade 4:31 † **89:4:** 2 Sa:miuele 7:12-16; 1 Hou Olelesu 17:11-14; Gesami Hea:su 132:11; Asunasi Dunu Ilia Hou 2:30

amola dafawaneyale dawa:su hou amo da:iya bugiba:le,
Dia hamobe hou huluane da noga:le olelesa.
15 Dunu ilia da Dima nodone gesami hea:beba:le, hahawane bagadedafa gala,
amola ilia da Dia hadigi amola asigisu amo ganodini esala agoane hamosa!
16 Bai ilia da yoga eso huluane Dima,
Dia noga:idafa hou amoga nodone sia:nana.
17 Di da ninima hasalasisu hou bagadedafa i.
Dia asigidafa hou amoga Di da ninima hasalasisu i.
18 Di, Hina Gode, Di fawane da ninia gaga:su dunu ilegei.
Di, Isala:ili ilia Hadigidafa Gode da ninia hina bagade ninima i.

Gode da Da:ibidima Ilegele Sia:i

19 Di, Hina Gode, Di da mae fisili noga:idafa hawa: hamosu dunu,
esala ba:su ganodini ilima amane sia:i,
"Na da mimogo dadi gagui dunuma fidima:ne ilegei dagoi.
Na da Isala:ili fi dunu amoga ouligisu dunu ilegei.
20 ‡Na da Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi ea dialuma da:iya
malei susuligi sogagala:lu, e hina bagade dunu hahamonesi.
21 Na gasa da eso huluane e amola gilisili lalumu.
Na nimi hou amoga e da gasa bagade heda:mu.
22 Ema ha lai dunu ilia da ema hasalimu da hamedei ba:mu,
amola wadela:i hamosu dunu, ilia da e hame hasalasimu.
23 Na da ea ha lai dunu amo fane dadega:le fofasimu
amola ema higale ba:be dunu amo huluane fane lelegemu.
24 Na da ema asigilalumu amola ema madelagimu.
Na da ema eso huluane ea hasalasisu fawane hamonanoma:mu.
25 Na da ea hina bagade hou amo Medidela:inia hano wayabo bagade amogainini,
Iufala:idisi hanoga alofele galesimu.
26 E da Nama amane sia:mu. "Di da na Ada amola na Gode,
amola Di da na gesu amola na gaga:su.
27 §Hina dunu bagohame amo ganodini, Na da ema Na magobo mano hamomu.
28 Na da Na hamomusa: ema ilegele sia:i da eso huluane dawa:i dialumu,
amola Na da gousa:su ema ilegele sia:i da mae fisili amanewane dialumu.
29 Ea sosogo fi da mae mumugululi, muagado haisewe agoaiwane dialumu.
Egaga fifi manebe da eso huluane hina bagade dunu hamonanusu hamomu.
30 "Be ilia da Na sema amo hame fa:no bobogesea,
amola Na hamoma:ne sia:i amo hame hamosea,
31 Ilia da Na sema amo hame nabasea,
amola Na hamoma:ne sia:i amoma hame fa:no bobogesea,
32 amasea, Na da ilia wadela:i hou amo dabe ilima se bidi imunu.
Ilia da giadofale hamoiba:le,
Na da ilima se bidi iabeba:le, ilia da se naba hahaninanumu.
33 Be amomane Na da Da:ibidima asigi hou da hame yolesimu

‡ **89:20:** 1 Sa:miuele 13:14; Asunasi Dunu Ilia Hou 13:22; 1 Sa:miuele 16:12 § **89:27:** Wamolegei Sia: Olelesu 1:5

amola Na ema hamomusa: ilegele sia:i da hame yolesimu.
34 Na ema gousa:su da hame yolesimu,
amola ema Na da hamomusa: ilegei amoga hodo afadafa Ni hame lalegamu.
35 “Afae dafawane, amo huluane Na da Na malei Dioba:le ilegele sia:sa.
Na da Da:ibidima hamedafa ogogomu.
36 E da eso huluane egaga fifi ahoanumu,
amola Na da ea hina bagade hawa: hamosu
amo ganodini eso digaga:la:be galu, ema sosodo lelumu.
37 Oubi da muagadodili mae fisili lela.
Amo defele Da:ibidi egaga fi da Isala:ili ouligisa esalumu.”

Hina bagade da Hasaliba:le Fofagini Disu

38 Be amomane Di da dia ilegei hina dunuma ougi galebe,
Di da e yolesiaga:le, e gogolei dagoi galebe.
39 Di da Dia hawa: hamosu dunuma gousa:su amo fisi dagoi
amola ea habuga da udigili isu da:iya galagai dagoi.
40 Di da ea moilai fi dobea fei amo gadelale sanasi dagoi,
amola ea gasa bagade gagili sali amo wadela:lesi dagoi.
41 Dunu ilia da amodili baligisia, ilia da ea liligi amo wamolasa,
amola e gadenene fifilai dunu ilia da e ba:le oufesega:sa.
42 Di da ea ha lai dunuma hasalasu hou ilima i dagoi,
amola Di da ili hahawane galoma:ne hamoi.
43 Di da ea gegesu liligi amo gasa hamedene hahamonesi,
amo e da gegesu amo ganodini ema hasalima:ne hamoi.
44 Di da ea malei galiamo fadegale fasili,
amola ea hadigi fisu amo osoba gudu muwane sanasi.
45 Di da ea eso hame doaga:iya asagia, e da:i hahamonesi,
amola Di da ema gogosiasu iasi.

Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu.

46 Hina Gode, Dia odagi mae olele gebewane wamoaligi dialoma:bela:?
Dia ougi da lalu agoane habowali seda nenanoma:bela:?
47 Na esalusu da dunumunihadi amo Di dawa:ma.
Dunu nini huluane da Di hahamoi, amo Di dawa:ma!
48 Nowa da mae bogole fifi ahoanoma:bela:?
Dunudafa ninia da, nini bogoi uli dogoi
amoga dasa:besa:le habodane gaga:ma:bela:?
49 Hina Gode, ninia da Dia musa: asigi hou amo dawa:digisu da habila:?
Dia Da:ibidima hamomusa: ilegei amo da habila:?
50 Mae gogolema, na, Dia hawa: hamosu dunu! Ilia da nama gadele sisa:nosa.
Ilia da nama gagabusu aligima:ne sia: daha.
51 Hina Gode, Dima ha lai ili da Dia ilegele lai Hina Bagade
Ema gadele sisa:nosa!
Ilia da E habodili ahoanebe ba:sea, Eba:le gadele sisa:nosa.
52 Hina Godema eso huluane nodone sia:noma!
Ama! Ama!

90

Buga Dedei 4

(Gesami Hea:su 90 asili 106)

Gode Ea Hou Amola Osobo Bagade Dunu ilia Hou

1 Hina Gode, Di da eso huluane ninia esalebe galu.
2 Musa:dafa Di da agolo soge amola osobo bagade amo hame ha-
hamoiawane,
Di da mae dagole fifi ahoanusu Gode esalu
amola Di da ninia Gode esalumu.
3 Di da nini musa: esalua amogai buhagima:ne sia:sa.
Di da nini afadenene bu gulu hamosa.
4 *Ode 1,000 gidigisia, amo Dia ba:sea da ha afaedafa agoai ba:sa,
amo da aiya eso baligi amo agoai ba:sa,
amola eso dunumunidafa gasia agoai ba:sa.
5-6 Di da nini hano heda:iga mini ahoabe agoane gisa ahoa,
be ninia golaia ba:be amoali seda da hame gala.
Nini da gisi fage hahabe fadegalalu heda:le osomo
amo da falegalu bu daeya biobe agoai gala.
7 Nini da Dia ougi hou amoga gugunufinisi dagoi,
nini da Dia gasa bagade ougi hou amoga beda:i gala.
8 Di da ninia wadela:i hou nini wamo hamobe Dia ba:be amo huluane
Dia midadi
ligisisa.
9 Ninia fifi ahoanusu da Dia ougi hou amoga gasiguda:le dunumuniginisisa,
amola sia: sadoga sia:sea fofonobona ahoabe agoai gala.
80 10 Nini da ode 80agoane esalumu galu,
be amomane ninia da ode 70 amoga fawane doaga:sa,
ninia da gasa galu ganiaba, ilia ninima gaguli mabe da bidi hamosu
amola disu fawane gala, esalusu da gadenene baligimu,
amola ninia da asi hame ba:mu.
11 Nowa da Dia gasa bagade ougi hou amo bagade nabibala:?
Dia ougi hou gasa bagade mabe amoga beda:su hou da Nowa
dawa:ma:bela:?
12 Ninia esalusu da habowali seda ganumu, amo ninima olelema!
Amasea ninia da noga:le dawa:su dunu esalumu.
13 Dia ougi hou da habowali seda dialoma:bela:?
Hina Gode, Dia hawa: hamosu dunuma asigima!
14 Eso huluane hahabe Dia da nini Dia mae fisili asigidafa hou amoga
ianoma,
amasea ninia da esaleawane Dima nodone gesami hahawane
hea:lumu.
15 Di da ode bagohame amoga da:i diosu fawane ninima ianusu.
Be waha Di da ninima hahawane hou bagade ima.
16 Ninia da Dia hawa: hamosu dunu.
Ninia da Dia hamobe hou bagadedafa amo ba:ma:ma.
Niniga fifi ahoanebe ilia da Dia Hina bagade hou ba:ma:ma.
17 Ninia Hina Gode, Dia hahawane dogolegele fidisu hou da ninima
dialoma:ma.
Ninia hamobe huluane da didili hamoma:ma.

* **90:4:** 2 Bida 3:8

91

Nini Gaga:su Gode

1 Nowa da Hina Gode Ea gaga:ma:ne masunusa: dawa:sea,
amola nowa da Bagadedafa Ea gaga:su amoha esalumusa: dawa:sea,
2 ilia da Ema agoane sia:musa: dawa:,
"Di da na gesu amola na Gaga:sudafa! Di da na: Gode!
Na da Dima fawane dafawaneyale dawa:le, lalegagusa!"
3 Hina Gode da se nabasu, bogosu, olo bagade
amola fa:no misunu wamo dialebe huluane dima doagasa:besa:le,
amoga di gaga:mu.
4 E da di Ea ougia amoga usilimu, amasea di da Ea gene gaga:i ba:mu
amola Ea didili hamosu hou amoga di da gene gaga:i ba:mu.
5-6 Di da gasia se nabasa:besa:le beda:su amo hame ganumu
amola ha yoga hedolole se nabasu hame ba:mu,
amola gasi ganodini se nabasu bagade doaga:su hame ba:mu,
amola ha yoga doagala:su hame ba:mu.
10,000 7 Dunu bagohamedafa10,000 agoane da dia guga gala:lasa:ili bogogia:i dialebe
ba:sea, be di da hame wadela:lesi ba:mu.
8 Di da ba:le gale ba:sea,
wadela:i hou hamosu amoma se bidi i hou amo ba:mu.
9 Di da Hina Gode Baligili Bagadedafa
amo dia Gaga:su hamoi dagoi.
10 Amaiba:le se nabasu amoga da di hame fane legemu,
amola gegene susugudasu da dia diasua hame misunu.
11 *Hina Gode da di habodili ahoasea ouligilaloma:ne,
Ea a:igele dunu dima asunasimu.
12 †Ilia da dia emo gele damana dabagala:sa:besa:le,
ilia loboga di da:mu.
13 ‡Di da laione wa:me gasa bagade
amola sania amo gasonasea bogosu liligi galebe,
amo huluane banene osa:gilisimu.
14 Gode da amane sia:sa, "Na da dunu Nama hanabe amo fawane gaga:mu,
amola Na da ilia Hina Gode, amane dawa:digibi amo fawane Na da gaga:mu.
15 Ilia da Nama wele sia:sea, Na da ilima dabe adole imunu.
Se nabasu da ilima doaga:sea, Na da ili amola gilisili esalumu.
Na da ili gaga:mu amola ilima nodone sia:mu.
16 Na da ilima fifi ahoanusu sedadedafa bidi imunu.
Na da ili gaga:mu"

Gesami Hea:su

92

Nodone Gesami Hea:su

1 Hina Gode Baligili Gadodafa, Dima nodone sia:mu
amola Dima nodone gesami hea:mu da defeadafa.
2 Dia mae fisili asigidafa amo eso huluane hahabe sia:nanumu da defea,

* **91:11:** Ma:diu 4:6; Luge 4:10 † **91:12:** Ma:diu 4:6; Luge 4:11 ‡ **91:13:** Luge 10:19

amola Dia didili hamosu hou amo gasia huluane sia:nanumu da defea.
3 Sani baidama amola baidamadafa,
amoga dusa, Dima nodonanumu da defea.
4 Hina Gode, Dia baligili bagadedafa hamobe hou amoga na da nodosa,
amola Dia hahamoi liligi amo ba:beba:le, na da nodone gesami hea:sa.
5 Hina Gode, Dia hahamobe liligi da bagadedafa!
Dia dawa:su da oso dogoidafa gala!
6 Goe hou da gagaoui dunu,
amo ea da dawa:mu gogolei,
7 Wadela:i hamosu dunu da wadela:i gisi agoane heda:mu,
amola giadofale hamosu dunu ilia da liligi bagade gagui dialebe ba:mu,
be amomane ilia da bagadedafa gugunufinisi ba:mu.
8 Bai Hina Gode da Gadodafa
amola Fifi Ahoanusudafa.
9 Ninia dawa:, Dima ha lai dunu ilia da bogogia:mu,
amola wadela:i hou hamosu dunu da hasalasi dagoi ba:mu.
10 Di da bulamagau sigua amo ea gasa defele nama gasa i,
amola Di da hahawane dogolegele hou nama hamoiba:le,
na da hahawane bagade.
11 Na da nama ha lai ilima hasalasibi amo ba:i
amola wadela:i hou hamosu dunu ilia didigia:be amo nabi.
12 Molole hamosu dunu ilia da gumudi dulu waha faselale salabe agoai ba:mu.
Ilia da Lebanone soge ganodini dolo ifa heda:be agoai ba:mu.
13-14 Ilia da ninia Hina Gode Ea Debolo diasu ganodini
bugi ifaga osomo falegabe agoai,
amo da yalo idalo hamone,
gebewane lubi dialuli fage legelalebe,
gasa bagade ifa agoai ba:mu.
15 Amoga ninia ba:sea da Hina Gode da moloidafa olelesa.
E da na Gaga:su gala.
Amola Ea hou amo ganodini, giadofale hamobe hamedafa ba:sa.

93

Gode Da Hina Bagade

1 Gode da Hina Bagadedafa.
E da Hinadafa hou amola gasa bagade hou amoga ga:i gala.
Osobo bagade da fogomu gogolele noga:le bugisiba:le fogomu gogolei.
2 Hina Gode, Dia hadigi fisu da musa:dafa osobo bagade hame hahamoi eso
amoganini mae fogole amaiwane dialu.
3 Hina Gode!
Hano wayabo bagade da ha:giwane gosa.
4 Hina God gadodafa da Hebene amo ouligisa.
Ea gasa da hano wayabo amo ea fugala: gobe amo baligisa,
amola hano wayabo bagade ea gafulubi gasa amo baligidafa.
5 Hina Gode, Dia sema da mae yolele amanewane dialusu,
amola Dia Debolo diasu da dafawanedafa hadigi mae fisili amanewane dialumu.

94

Gode Da Fifi Asi Dunu Huluane Ilima Fofada:sudafa Gala.

1 Hina Gode, Di da Gode amo da se imunusa: dawa:.
Dia ougi hou olelema!
2 Di da fifi asi gala dunu huluane ilima fofada:su esala!
Di wa:legadole amola hina: da:ima hidale nodone hamobe dunu
ilima hi giadofale hamobe defele amo dabe ima!
3 Habowali seda wadela:i hou hamosu dunu da nodoma:bela:?
Hina Gode, habowali seda ganoma:bela:?
4 Wadela:le hamoi dunu da habowali seda nodonanoma:bela:,
amola ea wadela:le hamoi amoga hidale sia:noma:bela:?
5 Hina Gode, ilia da Dia dunu amo fane dalega:le sala,
amalu ilia da Dimagai dunu ososa:gilisisa.
6 Ilia da uda didalo amola guluba: mano amola sofe misi dunu
ninia soge ganodini esalebe dunu amo huluane fane lelegesa.
7 Ilia da amane, sia:sa "Hina Gode Ea da nini hame ba:sa.
Isala:ili Gode da nini hame dawa:digi."
8 Na dunu fi! Dilia da abuli gagaoui agoane ganoma:bela:?
Dilia da habogala noga:le dawa:ma:bela:?
9 Dilia da adi dawa:bela:?
Gode da ninia ge hahamoi. E da sia: hame nabala:?
Gode da ninia si hahamoi. E da hame ba:sala:?
10 E da fifi asi gala ilima ouligisa! E da ilima se bidi ima:bela:?
E da osobo bagade dunu huluane ilima olelesu dunu.
E da dawa: hame ganabela:?
11 *Hina Gode da dunu huluane ilia asigiga dawa:be huluane dawa:sa,
E da ilia dawa:su da hamedene liligi amo dawa:
12 Hina Gode! Nowa dunu amo Di da ema Dia sema olelebe.
e da hahawane bagade gala!
13 Bidi hamosu eno da ema mae doaga:ma:ne, Di da helefisu ema iaha,
amogainini wadela:i hou hamosu dunu ili sa:ima:ne uli dogoi da
dogosa.
14 Hina Gode da Ea dunu fi hame fisiagamu.
E da Ea dunu fi ilima hame gogolemu.
15 Moloidafa fofada:su hou da fofada:su diasu ganodini bu ba:mu,
amola moloidafa dunu ilia da amo hou fuligala:mu.
16 Nowa da wadela:i hou hamosu amoma higale nama ga:musa:
wa:legadobela:?
Nowa da wadela:i hou hamosu dunu ilima higale, namagale aligibala:?
17 Hina Gode da na hame fidi ganiaba,
na da hedolowane ouiya:i soge amoga asi gala:loba.
18 Na da amane sia:i "Na da dafabe!"
be Hina Gode Dia mae fisili asigidafa hou amoga, Dia na fidi.
19 Habogala na da da:i dione dadawa:sea,
Di da na lalesalawene hahawane hamosa.
20-21 Di da giadofale fofada:su dunu ilima hahamomu hou da hame gala,
amo ilia da giadofale fofada:su hamoma:ne sia:sa,
amola amo ilia da noga:i dunu amo fane legemusa:,
wamo sia: ilegele amola molole hamosu dunu amo fane lelegesa.

* **94:11:** 1 Golidia 3:20

22 Be na: Hina Gode da na gaga:sa.
E da na ouligisa.
23 Be eno dunu ilia da wadela:i hou hamobeba:le,
Ninia Hina Gode da ilima se bidi imunu,
amola ilia da wadela:i hou hamobeba:le ili gugunufinisimu.

95

Nodone Gesami Hea:su.

1 Misa! Nini da Hina Godema nodone sia:na:di.
Ninia da nini Gaga:su Gode Ema nodone gesami hea:la:di.
2 Ninia da Ea midadi misini, Ema nodone iasu ia:di,
amola hahawane nodone gesami hea:la:di.
3 Bai Hina Gode da Gadodafa
amola 'gode' huluane amo baligisa.
4 E da osobo bagade huluane amola osobo magufu gelabo gaga:i gududafa
amogainini heda:le, agolo gagai gadodafa amoga doaga:le,
amo huluane ouligisa.
5 E da hano wayabo Hi hahamoi amola soge Hi hahamoi
amo huluane ouligisa.
6 Misa! Ninia da Hina Gode nini hahamosu dunu,
Ema muguni fili guduli amola dialuma beguduli,
Ema nodone sia:ne gadola:di!
7 *E da ninia Gode! Amola E da nini gilisi dialebe dunu amo noga:le ouligili,
ninima ninia hanai liligi amo iana.
8 †Wali, Ea sia:be amo nabima! Dilia aowalali da Meliba sogega amogai esala,
ilia da amo haga Masa hafoga:i sogega esalebe agoane
asigi dawa:su gawamaga:i, amo agoane mae hamoma.
9 Amogai ilia Na ilima hamobe ba:i.
Be amomane, ilia da Nama adoba:i.
10 Ode 40 agoane Na da amo dunu ilia hamobe amoga hihini ba:lusu.
Na da amane sia:i, "Ilia da Nama hagasa!
Ilia da Na hamoma:ne sia:be amo nabimu higasa.
11 ‡Na da ougiba:le, dafawane hamomusa: sia: amane ilegei,
"Dilia da soge Na diligili helefima:ne imunusa: ilegele sia:i,
amoga da hamedafa doaga:mu."

96

Gode da Baligili Gadodafa Hina.

1 Hina Godema gesami gaheabolo hea:ma!
Osobo bagade fifi asi gala huluane!
Hina Godema gesami hea:ma!
2 Hina Godema gesami hea:le hahawane nodone sia:ma!
Eso huluane Ea nini gaga:i sia: noga:idafa amo sisa:i lama!
3 Fifi asi gala ilima Ea hadigi amo dili ima!
Fifi asi gala dunu huluanema Ea gasa bagade hou hamobe dili ima.

* **95:7:** Hibulu 3:7-11Hibulu 3:15; 4:7 † **95:8:** Gadili Asi 17:1-7; Idisu 20:2-13 ‡ **95:11:** Idisu 14:20-23; Hibulu 4:3-5; Mousese ea Malasu 1:34-36; 12:9-10

4 Hina Gode da bagadedafaba:le, Ema baligili nodomu da defea.
Eno ‘gode’ da gudulisili, Ema fawane da baligili nodone dawa:mu da defea.
5 Eno ‘gode’ fifi asi gala amoga galebe da ogogole ‘gode’ fawane,
be Hina Gode da Hebene huluane hahamoi.
6 Hadigi amola baligili gasa bagade da E sisiga:sa,
gasa bagade amola noga:idafa ba:su da Ea Debolo diasu amo nabalegala:sa.
7 *Osobo bagade dunu huluane! Hina Godema nodone sia:ma!
Ea gasa bagade hou amola Ea hadigidafa amoma nodone sia:ma!
8 Hina Gode Ea Hadigi Dio amoma nodone sia:ma.
Ea Debolo diasu ganodini Ema iasu gaguli misa.
9 E da doaga:sea, E da maleiba:le,
osobo bagade dunu dilia da Ea midadi beguduma!
Osobo bagade fifi asi gala dunu huluane!
Ea midadi beda:ga yagugusa misa!
10 Fifi asi gala huluanema sia:ma, “Hina Gode da Hina bagade!
Osobo bagade da noga:le ligisiba:le fogomu gogolei gasa bagade galebe.
E da fofada:sea moloidafa fofada:su amoga fofada:mu.
11 Osobo bagade amola mu da:i! Nodoma!
Hano wayabo bagade! Di amola nodoma!
Di amola liligi dima ganodini esalebe huluane! Godema nodone wele sia:ma!
12 Amola soge ganodini liligi huluane nodone sia:ma!
Ifalabo aligi da hahawaneba:le, nodone sia:mu.
13 Hina Gode da osobo bagade ouligimusa: masea,
E da defeledafa Ea moloidafa fofada:su amoga fifi asi huluane ouligimu.

97

Gode da Ouligisu Dunu Bagadedafa.

1 Osobo bagade, hahawane nodoma!
Hina Gode da Hina Bagadedafa!
Hano wayabo bagade ganodini oga dialebe gala!
Dilia da nodoma!
2 Mu mobi amola gasi da E sisiga:sa.
E da moloidafa amola moloidafa fofada:su amoga ouligisa.
3 Lalu da Ea midadi bisili ahoana,
Ema ha lai dunu E sisiga:le aliligi amo nene ahoa.
4 Ea da:gini gala:be amoga osobo bagade huluane da digaga:la:sa!
Amola osobo bagade da amo ba:sea yagugusa.
5 Agolo huluane da osobo bagade Hina Gode Ea midadi
gamali ulagisia daeane dabe agoai ba:mu.
6 Hebene da Ea moloidafa hou amo olelesa,
amola fifi asi gala huluane da Ea hadigi amo ba:sa.
7 Ogogole ‘gode’ huluane da Hina Gode Ea midadi begudusa,
amaiba:le dunu huluane ogogole ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadobe da gogosiasu fawane ba:mu.

* **96:7:** Gesami Hea:su 29:1-2

8 Hina Gode! Saione fi dunu amola Yuda moilale gagale fi dunu
da hahawaneba:le nodosa.
Bai Dia fofada:su hou da moloidafa.
9 Hina Gode Bagadedafa! Di da osobo bagade fifi asi gala huluane
Ouligisudafa.
Di da ogogole 'gode' amo huluane baligi dagoi.
10 Hina Gode da nowa da wadela:i hamosu amo higabe, ilima nodosa.
E da Ea dunu ilia esalusu amo gaga:sa.
Wadela:i hou hamosu dunu ilia gasa amoga Ea fi dunu
wadela:lesisa:besa:le,
E da ili gaga:sa.
11 Hadigi da moloidafa dunu amodili diga:sa.
Amola hahawane hou da noga:i dunu amodili diga:sa.
12 Molole hamobe dunu dilia huluane da Hina Gode Ea hahamobe hou
amo dawa:le, hahawane ba:ma!
Hadigi Gode Ea hamobe bu dawa:ma amola Ema nodone sia:ma!

98

Gode da osobo bagade Ouligisudafa Gala.

1 Hina Gode da ninima liligi noga:idafa hahamoiba:le,
Ema nodone gesami gaheabolo hea:ma!
Ea hadigi gasa amoga fawane E da hasalasi dagoi.
2 Hina Gode da Ea Hisu hasalasi amo sisa:i lai.
Ea da Ea gaga:su gasa amo fifi asi gala ilia dawa:digima:ne hamoi.
3 E da Isala:ili dunu ilima Ea mae fisili asigi hou da ilima dialoma:ne
sia:i.
Amola E da ea ilegele sia:i dididi hamoi.
Fifi asi gala dunu huluane da ninia Gode Ea hasalasisu hou
amo huluane ba:i dagoi.
4 Osobo bagade fifi asi huluane! Hina Godema nodone gesami hea:ma!
Ema nodone gesami hea:ma
amola nodoiba:le wele sisia:ma!
5 Hina Godema nodone gesami hea:ma!
Sani baidama duni, Hina Godema nodone sia:ma.
6 Ninia Hina Bagade Godema nodone dalabede duni
amola fulabosu hono amo fulabosa, nodone wele sia:ma.
7 Hano wayabo bagade! Di ganodini esalebe liligi huluane, huma!
Amola osobo bagade di da:iya dialebe liligi huluane nodone gesami
hea:ma!
8 Hano amola agolo huluane dilia da Gode Ea midadi aligili,
dilia lobo fane, Hina Godema nodone gesami hea:ma.
9 Bai E da osobo bagade fifi asi huluane ouligimusa: maha.
E da defeledafa Ea moloi fofada:su amoga fifi asi gala huluane
ouligimu.

99

Gode da Baligili Gadodafa Hina

1 *Hina Gode da Hina bagadeba:le, dunu huluane da Eba:le yagugusa.
E da ougia hamoi esalebe liligi aduna
amo ela dabua gado Ea hadigi fisu da:iya fisa,

* **99:1:** Gadili Asi 25:22

amasea osobo bagade da fogosa.
2 Saione amo ganodini Hina Gode da bagadedafa esala.
E da fifi asi amo ganodini huluane baligili gadodafa esala.
3 Dunu huluane da Ea Hina bagade Dio amoma nodone sia:mu.
E da Hadigidafa.
4 Hina Bagadedafa! Di da moloidafa hou bagade hanai gala.
Di da Isala:ili amo ganodini Dia moloi fofada:su
amo huluane dawa:digima:ne ligisi.
Di da moloidafa amo defele oule misi.
5 Ninia Hina Godema nodone sia:ma!
Ea hadigi fisu midadi amodili Ema nodomusa: gilisima!
E da Hadigidafa!
6 Mousese amola Elane, ela da Ea gobele salasu dunu galu,
amola Samiuele da Ema sia:ne gadosu.
Ilia da Hina Godema wele sia:beba:le, E da ilima dabe adole i.
7 †E da mu mobi ganumu amogaini ilima sia:i.
Ilia da Ea sema amola hamoma:ne sia:i, amo huluane fa:no bobogei.
8 Na Hina Gode! Di da Dia dunu ilima dabe adole i.
Di da ilima, ilia wadela:i hou hamobeba:le se bidi i.
Be amomane Di da Gode amo da gogolema:ne olofosu dawa:,
amo ilima olelei dagoi.
9 Ninia Hina Godema nodoma!
Amola Ea Hadigi agolo amo da:iya Ema nodone sia:ne gadoma.
Ninia Hina Gode da Hadigidafa

100

Nodone Gesami Hea:su
1 Osobo bagade fifi asi gala dunu huluane!
Godema nodone gesami hea:ma!
2 Hina Godema hahawane nodone sia:ne gadoma!
Ea midadi misini, hahawane gesami hea:ma!
3 Hina Gode da Godedafa.
Amo maedafa gogolema!
E da nini hahamoi, amola nini da Ea:.
Nini da Ea fi dunu, amola Ea sibi wa:i gala.
4 Debolo logo holei amoga nonodona golili sa:ima.
Debolo diasu gagoi amo ganodini nonodona golili sa:ima.
Ema hahawane nodone, Ea Dio gaguia gadoma.
5 *Hina Gode da noga:idafa!
Ea asigisu hou da eso huluane dialumu.
Ea dafawane didili hamosu hou
da eso huluane mae fisili amanewane dialumu.

101

Hina bagade ea Ilegele Sia:su
1 Na gesami da dafawanedafa dogolegei hou
Amola moloidafa fofada:su hou olelesa.
Amo na da Hina Gode, Dima nodone gesami hea:le iaha.

---

† **99:7:** Gadili Asi 33:9 * **100:5:** 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13; 7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Yelemaia 33:11

2 Na hou amo ganodini giadofai da hamedafa ba:mu.
Di da habogala nama misa:bela:?
Na da na sosogo fi amo ganodini, foloai agoane esalumu.
3 Na da na sosogo fi amo ganodini, wadela:i hou dialosa:besa:le, logo hedofamu.
Dunu ilia da Godema baligi fa:be, amo ilia hamobe na higasa.
Na da ilima hamedafa gilisimu.
4 Na da wadela:i hou hame dawa:mu.
Na da wadela:le hamomusa: hame madelamu.
5 Na da dunu amo da eno dunu ea hou wadela:ma:ne sadoga sia:dasea,
amo fadegale fasimu.
Nowa da hidale hina hou gaguia gadosea, na da amo dunu fadegale fasimu.
6 Nowa da Godema mae fisili fa:no bobogesea, na da ilima hahawane ba:mu,
amola ili na hina bagade diasua esaloma:ne sia:mu.
Nowa da dafawanedafa moloidafa galea,
ilia fawane da na hawa: hamoma:mu.
7 Ogogosu dunu da na hina bagade diasu ganodini hame esalumu.
Dabua fawane moloi dunu ilia da na midadi hame esalumu.
8 Eso huluane na da wadela:i hou hamosu dunu ninia soge ganodini esafulubi
ilima gugunufinisisu hou ianumu.
Na da wadela:i hou hamosu dunu
amo da Hina Gode Ea Moilai Bai Bagade ganodini esafulubi,
amo huluane fadegale fasimu.

102

Se Nababe Goi amo ea Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na sia:ne gadobe nabima,
amola na fidima:ne disa sia:ne gadobe nabima.
2 Na da se nabasu ganodini esalea, Dia na mae yolesima.
Na sia: nabawane, na wele sia:be hedolowane alofema.
3 Na esalusu da lalu mobi defele hedolo alalolesisa.
Na da:i da lalu dogolo agoai diala.
4 Na da gisi bioi agoai, banenesi dagoi ba:sa.
Na da ha:i manusa: dawa:su fisi dagoi.
5 Na da ha:giwane gogonomosa.
Na da:i da geloga:le, gasa dabua ba:la.
6 Na da gugunia sio hafoga:i soge ganodini esalebe agoai defele ba:sa.
Na da sio sia, gugunufinisi mebu ganodini esalebe, agoai ba:sa.
7 Na da molole diala lalabolala.
Na da sio amo da diasu dabuamogoa hisu olobolalebe, agoai ba:sa.
8 Eso huluane mae fisili, na ha lai dunu da nama gadelala.
Dunu amo da nama habosesa, ilia da na dioba:le gagabui aligima:ne sia:sa.
9-10 Na da nasubu naha
amola na si hano da na hano nasu amoga gilisisa.
Bai Dia da nama baligili ougi galu.
Di da na gaguia gadole, bu galagudui.
11 Na esalusu da daeya baba gala:be agoai ba:sa.

Na da gisi bioi agoai gala.
12 Be Hina Gode! Di da Fifi Ahoanusu Hina Bagade esala.
Fa:no fifi manebe dunu huluane ilia Di hamedafa gogolemu.
13 Di da wa:legadole, Saione fi ilima asigiba:le fidimu.
Ilegei esodafa da doaga:i dagoi.
Dia ilima asigimu eso da doaga:i dagoi.
14 Saione Moilai Bai Bagade da gugunufinisi dagoi.
Be Dima hawa: hamosu dunu ilia da Saione amoma asigi amola fofagisa.
15 Fifi asi gala dunu huluane da Hina Godema beda:mu.
Osobo bagade hina bagade dunu
ilia da Ea gasa bagade houba:le beda:gia:mu.
16 Hina Gode da Saione Moilai Bai Bagade amo bu buga:le gagusia,
E da Ea gasa bagade hou dunu huluanema olelemu.
17 E da Ea musa: fisiagai fi dunu, ilia sia:
amola ilia sia:ne gadobe nabimu.
18 Fa:no fifi manumu, ilia Hina Gode Ea hamoi dawa:ma:ne
amola Ema nodone sia:ma:ne, Ea hamobe huluane dedene legema.
19 Hina Gode da Ea gadodafa Hadigi Sogebi (Hebene)
amogainini osobo bagadega ba:legudui.
20 E da se iasu diasu esalebe dunu ilia gogonomosu amo nabalu,
dunu da se imunusa: fofada:i dagoi, ili halegale masa:ne fadegalesi.
21 Amasea, Saione Moilai Bai Bagadega, ilia da Ea Dio gaguia gadomu,
amola Yelusalemega, Ema nodone sia:nanumu.
22 Fifi asi gala amola hina bagade ilia fi dunu da gilisili,
Hina Godema nodone sia:ne gadosea, amo hou da ba:mu.
23 Na da goi ayeligiawane, Hina Gode da na gogaeanesi.
E da na esalusu dunumuginisi.
24 Gode! Na da:i hame hamoiawane,
na waha bogoma:ne mae oule masa.
Hina Gode! Di da eso huluane fifi ahoana!
25 *Musa: hemonega, Di da osobo bagade hahamoi.
Amola Dia loboga, mu hahamoi.
26 Ilia da alalolesili, hame ba:mu.
Be Di da amanewane fifi ahoanumu.
Ilia da abula agoane, nuini abubula masunu.
Di da dunu amo da abula gisa:le ha:digisu defele,
mu amola osobo bagade ha:digimu amola ili da alalolesi dagoi ba:mu.
27 Be Di da afadenesu hou hame dawa:.
Dia esalusu da hamedafa dagomu.
28 Dia da ili gaga:beba:le,
ninia mano amola iligaga fi da eso huluane gaga:iwane esalumu.

103

Gode Ea Asigidafa Hou

1 Hina Godema nodoma!
Na asigi dawa:su amola na esalusu huluane
amoga Hina Gode Ea Hadigi Dio amoma nodomu da defea.
2 Na asigi dawa:suga na da Hina Gode Ea Dio nodone gaguia gadosa.

* **102:25:** Hibulu 1:10-12

Na da Ea asaboi asigi hou, amo hame gogolemu.
3 E da na wadela:i hou huluane gogolema:ne olofosa.
Amola na olo huluane uhinisisa.
4 E da na bogosa:besa:le gaga:sa.
E da nama asigiba:le amola nama gogolema:ne olofosu iabeba:le,
na da hahawane bagade.
5 E da liligi noga:idafa nama baligili iaha.
Amaiba:le, na da buhiba agoai gasa bagade ayeligiwane esalumu.
6 Hina Gode da enoga banenesi dunu ilima asigiba:le,
ilima moloidafa fofada:su hamosa,
amola ilima ilia hamobe defele bidi iaha.
7 E da Ea hamomusa: ilegei amo Mousesema olelei.
Amola Ea gasa bagade hamobe hou amo Isala:ili fi dunuma olelei.
8 *Hina Gode da bagadewane asigisa,
amola gogolema:ne olofosu hou dawa:.
E da hedolo hame ougisa.
Be E da mae fisili, asigilala.
9 E da gagabole sia:sa, be gebewane hame sia:nana.
E da wadela:i hou amoma ougili higasa.
Be gebewane ougi hame diala.
10 E da ninia wadela:i hou hamobe amo defele,
ninima se dabe hame iaha.
11 Mu amo da osobo bagade badilia gadodafa agoane diala.
Amola nowa dunu da Hina Godema nodone dawa:sa,
Hina Gode da amo sedade defei defele ilima asigisa.
12 Eso mabe gusudili amola eso dabe guma:dini defei,
amo defei defele Gode da ninia wadela:i hou hamoi
amo ninima fadegale fasisa.
13 Osobo bagade ada da ea manoma asigibi defele,
Gode da Ema nodone dawa:be dunu ilima asigisa.
14 E da nini hahamoiba:le, ninia da:i hodo huluane dawa:.
Nini da osoboga hamoi, amo Hi dawa:.
15 Be ninia esalusu da gisi agoai.
Ninia da hame nasu sogea agoai heda:le, falegasa.
16 Amasea, fo da fulabosea, sogea da mini asi dagoi ba:sa.
Amola bu hame ba:mu.
17-18 Be dunu amo da Hina Godema nodone dawa:be,
ilia da Ea asigidafa hou eso huluane ba:lalumu.
Amola fa:no fifi manebe dunu huluane, amo da Ea Gousa:su hamoi,
amola Ea hamoma:ne sia:i, amoma mae fisili fa:no bobogelalebe,
ilia da Ea noga:idafa hou ba:lalumu.
19 Hina Gode da Ea Fisu Hebene ganodini ligisi.
E liligi huluanedafa amoma Hina Bagadedafa.
20 Dilia gasa bagade a:igele dunu, amo da Ea hamoma:ne sia:be nabawane
hamosa! Hina Godema nodoma!
21 Dilia Hebene ganodini esalebe hawa: hamosu dunu,
amo da Hina Gode Ea hanai defele hamosa! Hina Godema nodoma!
22 Hina Gode Ea hahamoi esalebe liligi huluane,
amo da Ea ouligibi soge huluane amo ganodini esalebe!

* **103:8:** Ya:mese 5:11

Dilia Hina Godema nodoma! Na asigi dawa:su! Hina Godema nodoma!

104

Mu amola Osobo Bagade Hahamosu Dunu, Ema Nodosu.

1 Na asigi dawa:su amoga Hina Godema nodoma!
Hina Gode! Na Gode! Di da baligili Bagadedafa!
Di da fedege agoane, hadigi amola hou noga:idafa
amo abula agoanega ga:i dagoi.
2 Di da Disu hadigi amoga dedebosa.
Di da diasu gagusu abula fa:sia gagai defele, mu fa:i.
3 Di da mu hano da:iya, Dia diasu gagui.
Di da mu mobi amo Dia sa:liode agoane hamone,
fo ea ougia da:iya fila heda:le, wa:le ahoa.
4 *Di da fo amo Dia sia: adola ahoasu dunu agoane hamosa,
amola ha:ha:na ea bagele gala:be da Dia hawa: hamosu dunu agoane hamosa.
5 Di da osobo bagade amo ea bai da:iya ga:nasili ligisi.
E da hamedafa fogomu.
6 Di da hano wayabo bagade abula agoane, osobo dedeboi.
Hano da goumi dedeboi.
7 Di da hano amoma gagabole sia:beba:le, ilia da hala sa:i dagoi.
Di da gasigama:ne wele sia:beba:le, ilia da hobeale asi.
8 Hano da goumi da:iya ahoanu, bu fagoga sa:ili,
Dia ilegei sogebi amoga asi.
9 Hano da bu osobo bagade dedebosa:besa:le,
Di da hano mae baligili masa:ne, alalo ilegei.
10 Di da hano bubuga:su fagoba:le ligisisa.
Amola hano bagade agolo gilisi dogoa ahoabe hamosa.
11 Sigua ohe da amo hano naha.
Amola amoga sigua dougi da ilia hano hanai gumisa.
12 Sio fi ilia da ifa amo hano gadenene bibisa,
amola gesami hea:sa.
13 Di da muagadonini agolo sogega gibu iaha.
Amola osobo bagade da hahawane liligi amoga nabai ba:sa.
14 Di da bulamagau ea ha:i moma:ne, gisi heda:ma:ne iaha,
amola ninia moma:ne, ha:i nasu liligi heda:ma:ne hamosa.
15 Di da ninia hahawane ba:ma:ne, waini hano amola olife susuligi ninima iaha.
Amola ninia gasa lama:ne, agi ninima iaha.
16 Lebanone sogega, dolo ifa da gibu dabe defele ba:sa.
Amo da Hina Gode Hi bugi liligi.
17 Amo ifa boua, sio fi ilia bibisa.
Amola ‘sidoge’ sio da amo ifa boua bibisa.
18 Sigua goudi da goumi sedade amogai fi diala.
Ulia ohe da goumi gafulu gele haguga fi diala.
19 Di da oubi amo oubi eso dawa:digima:ne hahamoi.
Amola eso da ea dabe ilegei dawa:sa.
20 Di da gasi hahamoi dagoi.
Amogalu, sigua ohe da gadi afia:sa.

* **104:4:** Hibulu 1:7

21 Waha debe laione wa:me da ha:i manu amo Dia ilima i,
amo hogomusa: benea ahoasea, ilia da gesenesa.
22 Be eso masea, ilia da sinidigili,
ilia diasuga molole diaha.
23 Amasea, dunu ilia da gadili hawa: hamomusa: ahoa.
Ilia gebewane hawa: hamonanea, daeyagisa.
24 Hina Gode! Di liligi bagohamedafa hahamoi.
Di da liligi huluane noga:le dadawa:le hahamoi.
Osobo bagade da esalebe liligi, Dia hahamoi liligi, amoga nabai diala.
25 Hano wayabo bagade ba:ma!
E da bagadedafa amola ba:dedafa.
Amo ganodini esalebe liligi, bagade amola fonobahadi,
idimu hamedei fi diala.
26 †Amo da:iya, dusagai da ahoa.
Amola amo ganodini, ohe bagade ea dio amo Lifaiada:ne,
(Dia hahamoi liligi) e da hedesa.
27 Ilia huluane da ilia ha:i manusa: dawa:i liligi,
Dia ilima ima:ne edegefisa.
28 Di da ilima iaha, amola ilia da amo naha.
Di da ilima ha:i manu iaha, amola ilia nasea sadisa.
29 Di da ilima baligi fa:sea, ilia da beda:gia:sa.
Dia ilia mifo samogesea, ilia da bogogia:sa.
Ilia da:i da osoboga hamoiba:le, ili da osoboga buhagisa.
30 Be Di da ilima mifo iasea, ilia da hahamoi dagoi ba:sa.
Di da osobo bagadega, esalusu gaheabolo iaha.
31 Hina Gode Ea hadigi hou eso huluane dialalalumu da defea.
Hina Gode da Ea hahamoi liligi
amo eso huluane hahawane ba:lumu da defea.
32 Hina Gode da osobo bagade ba:sea, osobo bagade da fofogosa.
E da goumi digili ba:sea, mobi da bubuga:ne gala:sa.
33 Na esalusu huluane amo ganodini,
na da Hina Godema gesami hea:le gala:lumu.
Na da esalea, na da na Godema nodone gesami hea:le gala:lumu.
34 E da na gesami hea:le gala:be, amo hahawane ba:mu da defea.
Bai na hahawane hou da Hi iabeba:le fawane nama iaha.
35 Wadela:i hamosu dunu da gugunufinisili,
osobo bagadega esalebe bu hame ba:mu da defea.
Na asigi dawa:su amoga Hina Godema nodone sia:ma!
Hina Godema nodoma!

105

Gode amola Ea fi Dunu
(1 Hou Olelesu 16:8-22)

1 Hina Godema nodone sia:ma!
Ea gasa bagade hou olelema!
Ea hamobe amo fifi asi gala huluanema olelema!
2 Hina Godema nodone gesami hea:le ima!
Amola liligi noga:idafa Ea hamobe amo adodoma.
3 Nini da Ea fi dunuba:le, hahawane nodoma.
Amola dunu huluane Ema nodone sia:ne gadobe

† **104:26:** Yoube 41:1; Gesami Hea:su 74:14; Aisaia 27:1

amo da hahawane nodoma:ma.
4 Hina Gode Ea fidima:ne lala masa,
amola Ema mae yolele nodonanoma!
5-6 Dilia da Gode Ea hawa: hamosu dunu A:ibalaha:me amola Ya:igobe,
Hi ilegele lai, egaga fifi mana.
Dilia da Gode Ea musa: degabo hame ba:su hou hamoi amo dawa:ma,
amola se imunusa: fofada:su Ea hamoi, amo bu dawa:ma.
7 Hina Gode da ninia Gode.
Ea hamoma:ne sia:i, E da osobo bagade fifi asi huluane ilima sia:i.
8 E da Ea Gousa:su sema hamoi
amo eso huluane mae fisili ouligilalumu.
E hamomusa: ilegei da fifi manebe 1,000 bobaligila masunu, ilima dialumu.
9 *E da A:ibalaha:me amola Aisage elama hamomusa: ilegele sia:i,
amo E da gagui dialumu.
10 †Hina Gode da Ya:igobema eso huluane dialoma:ne gousa:su hamoi.
11 E amane ilegele sia:i, “Na da Ga:ina:ne soge dima imunu.
Amo soge da di fawane gaguli esalumu.”
12 Gode Ea fi dunu da bagahame galu.
Ilia da Ga:ina:ne soge ganodini ga fi dunu agoane ba:i.
13 Ilia da soge enoga enogaia udigili lafiadalu.
Ilia da fifilai enoga enogaia udigili lafiadalu.
14 ‡Be Gode da ili gaga:iba:le, eno fi da ili hame banenesi.
Ili gaga:ma:ne, Gode da eno hina bagade dunu ilima amane sisane i,
15 “Na ilegei hawa: hamosu dunu, ilima mae se nabasima.
Na balofede dunuma, mae digili ba:ma!”
16 §Hina Gode da ilia sogega ha: iasi
amola ilia ha:i manu logo hedofai dagoi.
17 **Be E da dunu ea dio amo Yousefe, (e da udigili hawa: hamomusa: bidi lai)
amo ili bisima:ne asunasi.
18 ††Ea emo da sia:inega la:gi amola ea galogoa sisiga:le,
ouli gisa:gisu ba:i.
19 E da se nabawane ouesalu amogainini
ea musa: ba:la:lusu liligi da dafawane doaga:i dagoi ba:i.
Hina Gode Ea sia: da ea ba:la:lusu da dafawane olelei.
20 ‡‡Amalalu, Idibidi hina bagade (e da fifi asi gala bagohame ouligisu)
ea se iasu diasu logo doasima:ne sia:i.
21 §§E da Yousefe amo Idibidi gamane ouligima:ne sia:i.
E da Idibidi soge huluane, ea fawane ouligima:ne sia:i.
Yousefe da eagene dunu amola hina bagade 22 Hina bagade ea sia:beba:le, Yousefe da eagene dunu amola hina bagade
ea fada:i sia:su dunu huluanema ouligi galu.
23 ***Amalalu, Ya:igobe da Idibidi sogega asili, ha:ini fi.
24 †††Hina Gode da Ea fi dunuma, mano bagohame i.
E da ilima ha lai dunu baligima:ne, gasa bagade Ea fi dunuma i.

---

* **105:9:** Mui 12:7; 17:8; 26:3 † **105:10:** Mui 28:13 ‡ **105:14:** Mui 20:3-7 § **105:16:** Mui 41:53-57 ** **105:17:** Mui 37:28; 45:5 †† **105:18:** Mui 39:20 - 40:23 ‡‡ **105:20:** Mui 41:14 §§ **105:21:** Mui 41:39-41 *** **105:23:** Mui 46:6; 47:11 ††† **105:24:** Gadili Asi 1:7-14

25 Hina Gode da hamobeba:le, Idibidi dunu da Gode Ea fi dunuma bagade higasu.
Idibidi dunu da Isala:ili dunuma bagadewane ogogosu.
26 ‡‡‡Amalalu, Gode da Ea ilegei hawa: hamosu dunu Mousese
amola Elane ela asunasi.
27 Ela da Gode Ea gasa bagade hou amola musa: hame ba:su hou
amo Idibidi soge ganodini hamoi.
28 §§§Gode da Idibidi sogega gasi iasi.
Be Idibidi dunu da Ea hamoma:ne sia:i nabawane hame hamoi.
29 *E da ilia hano huluane maga:me a:i asili,
menabo huluane bogogia:i.
30 †Guama da ilia soge huluane nabalesi.
Hina bagade ea diasu amolawane guamaga nabalesi.
31 ‡Gode da hamoma:ne sia:beba:le,
gagoba: amola mimini da soge huluane ganodini bagadewane wa:le lafia:su.
32 §E da gibu mae iawane,
mugene amola ha:ha:na fawane ilia sogega iasi.
33 Amoga E da ilia waini efe amola figi ifa
amola ifa huluane gugunufinisi dagoi.
34 **E da hamoma:ne sia:beba:le,
danuba: wa:i osea:i, idimu hamedeidafa, amo ilima asunasi.
35 Ilia da ifalabo amola ha:i manu bugi
amo huluane na dagoi.
36 ††E da Idibidi sosogo fi magobo dunu mano huluane fane lelegei.
37 ‡‡Amalalu, E da Isala:ili dunu gadili oule asi.
Ilia da silifa amola gouli gisawene gadili asi.
Ilia huluane da dagumui amola gasa bagade ba:i.
38 Idibidi dunu da iliba:le beda:i,
amola ili ahoabeba:le hahawane ba:i.
39 §§Gode da Ea fi dunuma mu mobiga dedeboi.
Amola gasia hadigima:ne lalu iasi.
40 ***Ilia Ema edegeiba:le, e da ilima aiyei (quail) sio i.
E da Hebeneganini, ili sadima:ne, ha:i manu i.
41 †††E da igi da:iya fabeba:le, hano fudagala:le, musa:le sa:ili,
hano bagadewane hafoga:i sogega hano yogo asi.
42 E da musa: Ea hawa: hamosu dunu A:ibalaha:mema hadigi ilegele sia:su,
amo bu dawa:i.
43 Amaiba:le, e da Ea ilegei fi dunu gadili oule asi.
Amola ilia da hahawaneba:le, nodone gesami hea:i amola wele sia:i.
44 ‡‡‡- 45 Ea fi dunu da Ea sema amo noga:le nabawane hamoma:ne,
amola Ea hamoma:ne sia:i amo huluane noga:le fa:no bobogema:ne,
E da eno dunu fi ilia soge samogene, Ea fi dunuma i.
Amola Ea fi dunu da eno dunu ilia bugili nasu soge gesoama:ne,

‡‡‡ **105:26:** Gadili Asi 3:1 - 4:17 §§§ **105:28:** Gadili Asi 10:21-23 * **105:29:** Gadili Asi 7:17-21 † **105:30:** Gadili Asi 8:1-6 ‡ **105:31:** Gadili Asi 8:16-17,20-24 § **105:32:** Gadili Asi 9:22-25 ** **105:34:** Gadili Asi 10:12-15 †† **105:36:** Gadili Asi 12:29 ‡‡ **105:37:** Gadili Asi 12:33-36 §§ **105:39:** Gadili Asi 13:21-22 *** **105:40:** Gadili Asi 16:2-15 ††† **105:41:** Gadili Asi 17:1-7; Idisu 20:2-13 ‡‡‡ **105:44:** Yosiua 11:16-23

E da logo doasi. Hina Godema nodoma!

106

Hina Gode Ea Fi Dunuma Noga:idafa Hamosu Hou

1 *Hina Godema nodoma!
Hina Godema nodone sia:ma!
Bai E da noga:idafa,
amola Ea asigi hou da mae fisili dialumu.
2 Nowa da Ea gasa bagade hamoi amo adoma:bela:?
Nowa da Ema defele nodoma:bela:?
3 Nowa dunu ilia da Ea hamoma:ne sia:i amo nabawane hamosea,
amola eso huluane moloi hou hamosea, ilia da hahawane gala.
4 Hina Gode! Di da Dia fi dunu fidisia
amola ili gaga:sea, na mae gogolema!
5 Na da Dia fi dunu ilia bagade gagui hou ba:ma:ne,
amola ilia hahawane nodone hidasu hou amoma gilisima:ne,
Dia logo doasima.
6 Ninia da ninia aowalali defele wadela:i hou hamoi.
Ninia da baligiliwane wadela:le hamoi.
7 †Ninia aowalali da Idibidi soge ganodini,
Gode Ea noga:idafa hamosu hou hame dawa:digi.
E da eso bagohame ilima asigidafa hou hamoi.
Be ilia amo gogolele, Maga:me Hano Wayabo Bagade
amoga Gode Bagadedafa Ema odoga:gia:i.
8 Be Hina Gode Ea gasa bagade hou olelema:ne,
Ea musa: ilegele sia:i defele, ili gaga:i.
9 ‡E da Maga:me Hano Wayabo amo dogoa damuni hamoma:ne sia:beba:le,
e da dogoa damuna asili, hafoga:i ba:i.
E da amo hafoga:i logoga hano degema:ne, Ea fi dunu oule asi.
10 E da ilia higabe ha lai dunu ili mae hasalasima:ne, gaga:i.
11 Be hano da ilima ha lai dunu huluane dedebole, ilia hano mai da:gini bogogia:i.
Dunu afae esalebe hame ba:i.
12 §Amalalu, Hina Gode Ea fi dunu
ilia da Ea ilegele sia:i huluane dafawaneyale dawa:i.
Ilia da Ema nodone gesami hea:i.
13 Be ilia da hedolowane Ea ili fidi amo gogolei.
Ilia da Ea fada:i sia:su mae oualigili, hedolowane ili hanaiga hamosu.
14 **Ilia da hafoga:i soge ganodini, Gode Ea iabe mae dawa:le,
baligili lamusa: hanai galu.
Ilia Godema adoba:su hou hamoi.
15 Amaiba:le, E da ilia adole ba:i defele, ilima i.
Be wadela:i olo bagade gilisili ilima i.
16 ††Amo hafoga:i sogega, ilia da Mousese amola Elane (Hina Gode Ea hadigi
hawa: hamosu dunu) elama mudasu.

---

* **106:1:** 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13; 7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 11:5; 107:1; 118:1; 136:1; Yelemaia 33:11 † **106:7:** Gadili Asi 14:10-12 ‡ **106:9:** Gadili Asi 14:21-31 § **106:12:** Gadili Asi 15:1-21 ** **106:14:** Idisu 11:4-34 †† **106:16:** Idisu 16:1-35

17 Amalalu, osobo bagade da eala asili,
Da:ida:ne amola Abaila:me amola ea sosogo fi huluane, mogosali.
18 Lalu da wadela:i dunu elama fa:no bobogesu, amo ilima sa:ili, ili nene dagoi.
19 ‡‡Ilia da Sainai sogega, bulamagau gawali gouliga hamone,
amoma nodone sia:ne gadosu.
20 Ilia da Gode Ea hadigi amoma nodone sia:su afadenene,
bu ohe gisi nabe agoaila, amoma nodone sia:ne gadosu.
21 Gode da Idibidi sogega gasa bagadewane hamobe hou, amoga ili gaga:i.
Be ilia da amo gogolei.
22 Gode da Idibidi sogega hou noga:idafa hamoi.
E da Maga:me Hano Wayabo amoga
fofogadigisu musa: hame ba:su hou hamoi.
23 Gode da Ea ilegei fi amo gugunufinisimusa: dawa:beba:le,
Mousese da amo logo mae hamoma:ne ga:laligi.
24 §§Amalalu, Isala:ili dunu da Ga:ina:ne noga:idafa soge higa:i galu.
Bai ilia da Gode Ea ilima hamomusa: ilegele sia:i,
amo dafawaneyale hame dawa:i.
25 Ilia da ilia abula diasu ganodini esafula, egane sia: dalusu.
Amola, Hina Gode Ea sia: hame nabasu.
26 Amaiba:le, E da ilima sisasu gasa bagade sia:i.
E da ili huluane hafoga:i soge ganodini fane legele,
27 ***amola iligaga fifi mabe huluane,
Gode Ea hou hame dawa:su dunu ilia soge ganodini afagogolesili,
amogawi ilia huluane da bogogia:mu, E sia:i.
28 †††Amalalu, Bio goumi sogega,
Gode Ea fi dunu da ogogosu ‘gode’ Ba:ilema nodone sia:ne gadosu hou,
amoma gilisi. Ilia da gobele salasu ha:i manu,
hame esalebe ogogosu ‘gode’ ilima iasu liligi, mai dagoi.
29 Ilia da Hina Gode E bagade ougima:ne wadela:i hou bagade hamobeba:le,
wadela:i olo bagade da ilima madelai.
30 Be Finia:se da wa:legadole, wadela:i hamosu dunuma se dabe iabeba:le,
wadela:i olo da fisi ba:i.
31 Dunu ilia da Finia:se ea hamoi amo nodone dawa:sa,
amola mae fisili eso huluane dawa:lalumu.
32 ‡‡‡Meliba hano bubuga:su amoga,
Isala:ili dunu da bu Hina Gode ougima:ne hamoi.
Amola ilia hamobeba:le, Mousese da se nabi.
33 E da ilima ougiba:le, mae dawa:le, momabo sia:i
34 §§§Hina Gode da Isala:ili dunuma, ilia Godema higa:i dunu medole legema:ne sia:i.
Be ilia da amo dunu hame medole legei.
35 Be ilia da amo dunuma gilisili, uda lasu hou hamosu,
amola ilia ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu hou lalegagui.
36 Gode Ea fi dunu da ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne

‡‡ **106:19:** Gadili Asi 32:1-14 §§ **106:24:** Idisu 14:1-35 *** **106:27:** Gobele Salasu 26:33
††† **106:28:** Idisu 25:1-13 ‡‡‡ **106:32:** Idisu 20:2-13 §§§ **106:34:** Bisisu 2:1-3; 3:5-6

gadobeba:le, ilia da gugunufinisi dagoi ba:i.
37 *Ilia da Ga:ina:ne ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilia oloda da:iya,
ilisu dunu mano amola uda mano gobele salasu.
38 †Ilia da mano, amo da wadela:le hame hamoi, amo udigili medole lelegei.
Amaiba:le, soge huluane da ledo hamoi dagoi ba:i.
39 Ilia da wadela:le hamoiba:le, nigima: agoai ba:i.
Amola ilia Godema baligi fa:su.
40 ‡Amaiba:le, Hina Gode da Ea fi dunuma ougi galu.
E da ili bagadedafa higasu.
41 E da ili Gode Ea hou hame dawa: dunu banenesima:ne, ilima yolesi.
Amola ilima ha lai dunu fawane da ili ouligi.
42 Ilima ha lai dunu da ili banenesi.
Amola Isala:ili dunu da ilima ha lai dunu,
amo ilia hamoma:ne sia:be fawane nabawane hamoi.
43 Eso bagohame, Hina Gode da Ea fi dunu gaga:su.
Be ilia da Ema odoga:su fawane hamoi,
amola bu baligiliwane wadela:le hamosu.
44 Be ilia da se nabawane Ema digini wele sia:beba:le, E da ilia wele sia:be nabi,
amola ilia se nabasu asigiwane ba:i.
45 E da ilima asigiba:le, E da Ea musa: gousa:su ilima hamoi, amo bu dawa:i.
Ea asigidafa hou da bagadeba:le, E da ilima se dabe ianoba amo yolesi.
46 Gode da Isala:ili dunu ilima banenesisu dunu ilia asigi dawa:su afadenene,
ilia da bu Isala:ili dunuma asigisu.
47 §Hina Gode! Ninia Gode! Nini gaga:ma!
Ninia da fifi asi gala amo ganodini esala,
amoga nini Isala:ili sogega buhagimusa: oule misa.
Amasea, ninia da Dia Hadigi Dio amoma nodone sia:mu.
48 Hina Godema nodoma!
Isala:ili ilia Godema nodoma!
Wali amola eso huluane mae fisili, Ema nodone sia:nanoma!
Dunu huluane da “Ama” sia:ma:ma.
Hina Godema nodoma!

107

Buga Bi

(Gesami Hea:su 107-150)

Gode Ea Noga:idafa Hou amoma Nodone Sia:su

1 *Hina Godema nodone sia:ma!
Bai E da noga:idafa, amola Ea asigisu hou da mae fisili dialumu.
2 Hina Gode Ea gaga:i dunu huluane!
Amo Hina Godema nodone sia:be bu dabuasili sia:ma.
E da dilia ha lai dunu amo dilima bu se mae ima:ne, dili gaga:i.

---

* **106:37:** 2 Hina bagade 17:17 † **106:38:** Idisu 35:33 ‡ **106:40:** Bisisu 2:14-18 § **106:47:** 1 Hou Olelesu 16:35-36 * **107:1:** 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13; 7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 118:1 136:1; Yelemaia 33:11

3 Amola E da dili ga fi dunu ilia soge gusudili, guma:dini,
ga (south) amola ga (north) amodili, buhagima:ne oule momafui.
4 Isala:ili fi dunu mogili ilia da logo hamedei hafoga:i sogega, dadoula lafiadalusu.
Ilia da moilai bai bagade amogai fimusa: hogoi helele, hame ba:i.
5 Ilia da ha:i amola hano hanai,
amola dafawane hamoma:beyale dawa:lusu huluane fisi dagoi.
6 Amalalu, ilia bidi hamosu ganodini, ilia Hina Godema digini wele sia:i.
Amola Hina Gode da ilia se nabasu yolema:ne gaga:i.
7 E da ili logo moloidafa amoga
moilai bai bagade amoga esaloma:ne oule asi.
8 Hina Gode da eso huluane mae fisili ilima asigiba:le,
amola ili fidima:ne hou noga:idafa hamonanebeba:le,
ilia Ema nodone sia:mu da defea.
9 E da hano hanai dunu bu guminisisa.
E da ha:i dunu sadima:ne liligi noga:i ilima iaha.
10 Mogili ilia da alalo yo, amola gasi ganodini esalu.
Ilia da se iasu diasu ganodini, sia:inega la:gili, se nabawane esalu.
11 Bai ilia da Gode Bagadedafa Ea hamoma:ne sia:i amo mae nabawane,
Ema odoga:i.
12 Ilia da gasa bagade hawa: hamobeba:le, gufia:i.
Ilia da dafane, fidisu dunu hame ba:i.
13 Amalalu, ilia bidi hamosu ganodini, ilia Hina Godema digini wele sia:i.
Amola Hina Gode da ilia se nabasu yolema:ne gaga:i.
14 E da ilia alalo yo amo gasi ganodini esalu, amoga gadili oule asili,
ilia sia:ine fifilisi.
15 Hina Gode da eso huluane mae fisili ilima asigiba:le,
amola ili fidima:ne hou noga:idafa hamonanebeba:le,
ilia Ema nodone sia:mu da defea.
16 Hina Gode da balasega hamoi logo ga:su gadelale sala,
amola ouliga hamoi galiamo amo gagoudane salasu dawa:.
17 Mogili ilia da gagaoui dunu esalu.
Ilia da wadela:i hou hamoiba:le, se nabasu.
18 Ilia da ha:i manu ba:mu higale,
amola bogomu gadenei ba:i.
19 Amalalu, ilia bidi hamosu ganodini, ilia Hina Godema digini wele sia:i.
Amola Hina Gode da ilia se nabasu yolema:ne gaga:i
20 E da ilima uhima:ne sia:beba:le, ilia uhini,
amola bogoi uli dogoiga hame sa:i.
21 Hina Gode da eso huluane mae fisili ilima asigiba:le,
amola ili fidima:ne hou noga:idafa hamonanebeba:le,
ilia Ema nodone sia:mu da defea.
22 Ilia da Godema nodomusa:, gobele salasu hamomu da defea.
Amola hahawane gesami hea:su amoga
Ea noga:idafa hamonanu olelemu da defea.
23 Mogili da dusagai da:iya fila heda:le, hano wayabo bagade da:iya ahoasu.
Ilia da amo hamobeba:le, bidi lasu.
24 Ilia da Hina Gode Ea noga:idafa hou,
E da hano wayabo bagade da:iya hamoi, amo ba:i dagoi.
25 E da sia:beba:le, fo bagadedafa da muni fulabobeba:le,

hano da bagadewane fugagala:i.
26 Hano gafului da dusagai da:ne gagadole,
amalu bu hano lugudua legela dadafui.
Se nabimu agoai ba:beba:le,
dusagai da:iya hawa: hamosu dunu da bagadewane beda:gia:i.
27 Ilia da adini ba:i dunu agoane, feloale dadoula asi.
Ilia hawa: hamomusa: dawa:su huluane da hamedei agoai ba:i.
28 Amalalu, ilia bidi hamosu ganodini, ilia Hina Godema digini wele sia:i.
Amola Hina Gode da ilia se nabasu yolema:ne gaga:i.
29 Hina Gode da isu bagade amola hano gafului amo bu legela sa:i.
30 Hawa: hamosu dunu da hano gafului legela sai:ba:le, hahawane nodoi.
Amola, Hina Gode da ilia hanai hano bega dusagai ligisila masu sogebi,
amoga ilia noga:le ligisila masu.
31 Hina Gode da eso huluane mae fisili ilima asigiba:le,
amola ili fidima:ne hou noga:idafa hamonanebeba:le,
ilia Ema nodone sia:mu da defea.
32 Ilia da Ea gasa bagade hou amo dunudafa ilia gilisisu amo ganodini olelema:ma.
Ilia da asigilai dunu ilia fada:i sia:su gilisisu amo ganodini Ema nodoma:ma.
33 Hina Gode da hano oda hale hafoga:lesisi.
E da bubuga:su hano mae sa:ima:ne damunisisi.
34 E da nasegagi soge afadenene, hafoga:i sali dialebe osobo hamoi.
Bai dunu amogai esalu da wadela:le bagade hamoi.
35 E da hafoga:i soge afadenene, bu hano wayabo agoai hamoi.
Amola hafoga:i soge eno bu bubuga:su hano dasu hamoma:ne hamoi.
36 E da amo sogega ha:aligi dunu fifi lama:ne, logo doasi.
Amola ilia da amo ganodini fima:ne, moilai bai bagade gagui.
37 Ilia da ha:i manu bugi, amola waini efe bugili gagai.
Amola amoga ilia ha:i manu bagade gamini gagai.
38 E da Ea fi dunu hahawane ba:ma:ne hamoi,
amola ilia mano bagohame lalelegei.
E da ilia bulamagau afugili gagai ilia idi amo mae hagia:ma:ne hamoi.
39 Gode Ea fi dunu ilima ha lai dunu da ili hasalasili,
se bagade ilima ianoba,
40 Hina Gode da ilima ha lai dunuma higale ba:i.
E da ili sefasili, hafoga:i soge amo ganodini da logo hame,
ili udigili dadoula masa:ne yolesi.
41 Be E da hahani dunu amo bu se mae nabima:ne, gaga:i dagoi.
E da ilia sosogo fi, ohe wa:i defele, bu bagade hamoi.
42 Moloidafa dunu da amo hou ba:beba:le, nodosa.
Be wadela:i hamosu dunu da amo hou ba:beba:le, ouiya:lesisa.
43 Bagade dawa:su dunu ilia amo hou dawa:digimu da defea.
Ilia da Hina Gode Ea mae fisili asigidafa hou dawa:ma:ma.

108

Ha Lai Dunu Hasalasima:ne Sia:ne Gadosu
(Gesami Hea:su 57:7-11; 60:5-12)
1 Gode! Na da Dima dafawaneyale dawa:i dagoi.
Na da Dima nodosa gesami hea:mu amola Dima nodomu.

2 Na a:silibu! Nedigima!
Na sani baidama amola na 'laia' dusu liligi!
Nedigima! Na da amoga eso didilisimu!
3 Hina Gode! Na da fifi asi gala amo ganodini Dima nodomu!
Na da dunu fifi asi gala huluane amo ganodini Dima nodone sia:mu.
4 Dia mae fisili asigidafa hou da muagado doaga:sa!
Dia hame fisisu hou da muagado digila heda:sa!
5 Gode! Dia gasa bagade hou amo muagado ganodini olelema!
Amola Dia hadigi hou
amo osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ba:ma:ne, olelema!
6 Dia gasa bagade amoga nini gaga:ma!
Dunu amo da Dia dogolegei, ilia da gaga:su ba:ma:ne,
ninia sia:ne gadosu amoma dabe adole ima.
7 Ea hadigi sogebi amogainini, Gode da amane sia:i "Na da hasalasili,
Siegeme moilai amola Sagode Fago amo alalo hahamone,
huluane momogili Na fi dunuma imunu.
8 Gilia:de fi da Na:.
Ma:na:sa fi amola da Na:.
Ifala:ime fi da Na dialuma figisu amola Yuda fi da Na Hina Bagade Dagulu.
9 Be Na da Moua:be amo Na lobo dodofesu ofodo hamomu.
Amola Na da Idome amo Ni lai dagoi, amo enoga dawa:digima:ne,
Na da emo salasu gisa:le, Idomema galagamu!
Na da Filisidini dunu hasalasiba:le, hasalasu halasu wele sia:mu.
10 Gode! Nowa da na oule, gasa bagade gagili sali moilai bai bagade Amoga heda:ma:bela:?
Nowa da na sigi aligili, Idome amoga masa:bela:?
11 Di da dafawane nini higale fisiagabela:?
Di da ninia dadi gagui dunu ilima gilisili mogodigili ga hame masa:bela:?
12 Ninima ha lai dunu da nini hasalasa:besa:le, Dia nini fidima.
Bai osobo bagade dunu ilia fidisu da hamedeidafa gala.
13 Gode da ninimagasea, ninia da ilima hasalasimu.
E da ninima ha lai dunu ili hasalasimu.

109

Dunu amo da Bidi Hamosu Ba:i amoea Egasu

1 Gode! Na Dima nodosa!
Amaiba:le, mae ouiya:le fima!
2-3 Wadela:i hamosu dunu amola ogogosu dunu da nama doagala:i.
Ilia da na hou ogogolewane olelesa.
Ilia da bai hame amomane nama udigili doagala:sa.
4 Na da ilima asigisa, amola ili fidima:ne Dima sia:ne gadosa.
Be amomane, ilia da nama higale ha lai gala.
5 Na da ilima noga:i hou amola asigi hou hamosa.
Be ilia nama wadela:i dabe iaha.
6 Nama ha lai dunuma fofada:ma:ne, ogogosu fofada:su dunu ilegema.
Ema ha lai dunu da e diwaneya udidimu da defea.
7 E da fofada:nanu, dafawane wadela:i hou hamoi dagoi ba:mu da defea.
Ea sia:ne gadosu amolawane da fofada:su ganodini,
wadela:i sia:ne gadosu ba:mu da defea.

8 *E da hedolo bogomu da defea.
Amola ea bidi lamusa: hawa: hamosu, enoga gesoamu da defea.
9 Ea mano da guluba: mano agoane ba:mu da defea.
Amola ea uda da didalomu da defea.
10 Ea mano da diasu hamedene, udigili edegesa doulalalumu da defea.
Dunu oda ilia da ea mano ilia diasu mebua esalebe,
amodili sefasimu da defea.
11 Dunu ilima e da muni imunu gala,
ilia ea gagui liligi huluanedafa samogemu da defea.
Liligi huluane e bidi lamusa: hawa: hamoi,
amo huluane ga fi dunu ilia lamu da defea.
12 Amola dunu afadafa da ema hamedafa dogolegemu da defea.
Amola ea guluba: mano yolesi da enoga hamedafa ouligimu da defea.
13 Egaga fifi mabe huluane bogogia:mu da defea.
Amola eno buga:le fifi mabe, ilia da ea dio gogolemu da defea.
14 Hina Gode da eso huluane ea aowalalia wadela:i hou dawa:lalumu da defea.
Amola eme ea wadela:i hou hamedafa gogolema:ne olofomu da defea.
15 Hina Gode da eso huluane ilia wadela:i hou hamedafa gogolemu da defea.
Be fa:no fifi mabe, ilia da ili hamedafa dawa:mu da defea.
16 Amo dunu da eno dunuma asigimusa: hamedafa dawa:i,
amola e da hamedafa gagui dunu
amola hahani dunu huluane se iawene fane legesu.
17 E da dunu gagabui aligima:ne hanasa.
Be e da gagabuiga aligimu da defea.
E da enoma hahawane dogolegele hou imunu higasa.
Amaiba:le, enoga ema hahawane dogolegele hou hame imunu da defea.
18 E da eso huluane abula ga:nelala defele,
e da eso huluane eno dunuma gagabui aligima:ne dawa:i.
Ea gagabui da hima hano agoane ea da:i ganodini gasogimu da defea,
amola ea gasa ganodini susuligi agoane gasogimu da defea.
19 Amo gagabui aligisu da hina: da:i abulaga sosobe agoane
amola eso huluane bulu idinigibi agoane aligimu da defea.
20 Hina Gode! Na ha lai dunu ilia da nama lasogole sia:sa.
Amo dunuma agoane se dabe ima.
21 Be Na Ouligisudafa Hina Gode!
Dia ilegele sia:i defele, na fidima. Amola na gaga:ma!
Bai Di da Dia noga:idafa hou amola asigidafa hamosu dawa:.
22 Na da hame gagui amola hahanisa,
amola na da se bagadedafa naba.
23 Na da daeya galu da:i baba agoai hedolowane alalolesimu agoai gala.
Na da danuba: agoai, foga mini asi dagoi.
24 Na da ha:i hame nabeba:le, muguni gasa hamedene emo healesa.
Na da:i da geloga:le gasa dabua heda:i.
25 †Dunu ilia da naba:le oufesega:sa,
amola ilia nama higale busa:gi fofoga:sa.
26 Na Hina Gode! Na fidima!

* **109:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:20 † **109:25:** Ma:diu 27:39; Maga 15:29

Dia eso huluane mae fisili asigidafa hou, amoga na gaga:ma.
27 Di fawane da na gaga:su dunu.
Na ha lai dunu, ilia amo dawa:digima:ne, Di hamoma.
28 Ilia da na aligima:ne gagabumu.
Be Di da na hahawane esaloma:ne hamomu.
Nama se iasu dunu, amo Di hasalasima.
Na, Dia hawa: hamosu dunu, da hahawane ba:mu da defea.
29 Na ha lai dunu da gogosiamu da defea.
Ilia gogosiasu da abula agoane ili dedebomu da defea.
30 Na da Hina Godema ha:giwane nodone wele sia:mu.
Na da dunu ilia gilisisu amogai Ema nodone sia:mu.
31 Bai E da hame gagui dunu gaga:sa.
Dunu mogili da hame gagui dunuma medoma:ne fofada:sa.
Be Hina Gode da ili gaga:sa.

110

Hina Gode amola Ea ilegei Hina Bagade

1 *Hina Gode da na Hina Godema amane sia:i, “Na lobodafadili fili, amogai
esaleawane, Na da Dia ha lai dunu da Dia emoga osa:laligima:ne hasalasimu.
2 Saione Goumia, Hina Gode da Dia Hina Bagade hou sedagilisimu.
E amane sia:sa, “Dia ha lai dunu ili ouligima.”
3 Dia ha lai dunuma gegebe eso amoga,
Dia fi dunu da hahawane Di fuligala:musa: misunu.
Hehebolo mabe galu oubi mogele defele,
Dia ayeligi dunu da Di hadigi agologa esalea, amogai Di fidimusa: misunu.
4 †Hina Gode da dafawanedafa ilegele sia:i.
Amo E da bu hame afadenemu. E amane sia:i, “Di da Melegisedege gobele
salasu dunu ea sosogo fi amo ganodini
eso huluanedafa gobele salasu dunu esalumu.”
5 Hina Gode da Dia lobodafadili lela.
E da ougi heda:sea, osobo bagade hina bagade dunu hasalasimu.
6 E da fifi asi gala huluanema fofada:mu.
E da gegesu sogebi amo, bogoi da:i hodo amoga nabalesimu.
E da osobo bagade huluane amo ganodini,
Hina bagade dunu huluane hasalasimu.
7 Hina Bagade da hano amo logo bega: dalebe, amoga dili manu.
Amola amoga gasa laiba:le, E da gasa fili aligili, gegenanu hasalasimu.

111

Hina Godema Nodosu

1 Hina Godema nodoma! Na asigi dawa:su huluane amoga,
na da dunu ilia gilisisu ganodini, Hina Godema nodone sia:mu.
2 Hina Gode Ea hamobe da noga:idafa.

---

* **110:1:** Ma:diu 22:44; Maga 12:36; Luge 20:42-43; Asunasi Dunu Ilia Hou 2:34-35; 1 Golidia 15:25; Efesase 1:20-22; Golosia 3:1; Hibulu 1:13; 8:1; 10:12-13 † **110:4:** Hibulu 5:6; 6:20; 7:17,21

Dunu huluane ilia da Ea hamonanebe hahawane ba:sa,
ilia da amo hou dawa:digimusa: hanai gala.
3 Ea hamobe huluane da hadigidafa amola noga:idafa.
Ea moloidafa hou da eso huluane mae fisili, dialalalumu.
4 Hina Gode da Ea noga:idafa hou, ninia mae gogolema:ne, hamosa.
Ea hou da asigidafa
amola E da gogolema:ne olofosu dawa:.
5 E da nowa dunu da Ema nodone dawa:lalebe, ilima ha:i manu iaha.
E da Ea gousa:su ninima hamoi, amo hamedafa gogolesa.
6 E da ga fi dunu ilia soge samogene, Ea fi dunuma iabeba:le,
Ea gasa bagade hou ilima olelei dagoi.
7 Ea hamobe huluane amo ganodini,
E da mae afadenene moloidafa fawane hamosa.
Amola Ea hamoma:ne sia:be da hamedafa afadenesa.
8 Hina Gode da dafawane amola moloidafa agoane, Ea sema ninima i.
Ea hamoma:ne sia:i liligi da eso huluane dialumu.
9 E da Ea fi dunu halegale masa:ne, ilia se iasu diasu logo doasi dogoi.
E da ilima eso huluane dialumu gousa:su hamoi.
E da hadigidafa amola gasa bagade gala.
10 *Dilia asigi dawa:su bagade lamusa: dawa:sea,
Hina Gode Ea Dio nodone gaguia gadoma.
E da nowa: dunuma Ea hamoma:ne sia:i amo nabawane hamosea,
hou eno da noga:i, amola eno da wadela:i amo dawa:digima:ne, dawa:su iaha.
Eso huluane mae fisili, Ema nodonanumu da defea.

112

Dunu Noga:idafa da Hahawane Esalumu

1 Hina Godema nodoma!
Nowa da Hina Godema nodone dawa:sea
amola Ea hamoma:ne sia:be amo hahawane noga:le hamosea,
e da hahawane bagade gala.
2 Noga:idafa dunu ea mano da Isala:ili soge ganodini gasa bagade ganumu.
Amola egaga fifi mabe da hahawane ba:mu.
3 Ea sosogo fi da bagade gaguiwane ba:mu.
Amola e da hahawane, bagade gaguiwane fifi ahoanumu.
4 Noga:idafa dunu (ilia da asigidafa amola moloidafa amola gogolema:ne olofosu
dawa:), ilia da gasi ganodini esalea, hadigi ba:sa.
5 Nowa dunu da mae hihini eno dunuma fa:no lamusa: muni iasea,
amola bidi lamusa: molole hawa: hamosea, e da hahawane gala.
6 Noga:idafa dunu da hamedafa dafamu.
Amola eno dunu da ea hou hame gogolemu.
7 E da da:i diosu sia: nabasea, hame beda:sa.
Bai ea dafawaneyale dawa:su hou da gasa bagade.
Amola e da Hina Godema dafawaneyale dawa:sa.
8 E da da:i dione bagade hame dadawa:sa, amola hame beda:sa.
E da dafawane ea ha lai dunu ili hasalasi dagoi ba:mu.

* **111:10:** Yoube 28:28; Malasu 1:7,9:10

9 *E da mae hihini hahani dunuma iaha.
Ea dogolegei hou da hamedafa dafasa.
E da gasa bagade amola mimogo dunu agoane esalumu.
10 Wadela:i hamosu dunu da amo hou ba:sea, ougisa.
Ilia da higale ha:giwane sosodola aligili, alalolesisa.
Ilia dafawane hamoma:beyale dawa:su ahoawane,
bu hamedafa ba:ma:ne, asi dagoi ba:sa.

113

Hina Gode Ea Noga:idafa Hou amoma Nodosu

1 Hina Godema nodoma!
Dilia Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu! Ea Dio amoma nodone sia:ma!
2 Ea Dio amoma mae yolele,
wali amola eso huluane nodonanumu da defea.
3 Gusudili amola guma:dini fi!
Dilia Hina Gode Ea Hadigi Dio amoma nodone sia:ma.
4 Hina Gode da fifi asi gala, amo huluane ouligisa.
Ea hadigi da mu sasanoi.
5 Ninia Hina Gode agoai eno da hamedafa gala.
E da gadodafa amoga fisa.
6 Be E da mu amola osobo bagade ba:musa: begudusa.
7 E da hame gagui dunu amo da gulu dabolei esalebe, amo gaguia gadosa.
E da hahani dunu se nabawane esalebe, amo gaguia gadosa.
8 E da amo hame gagui amola hahani dunu
ili Ea fi hina bagade dunu mano ilia sama agoane hamosa.
9 E da aligime uda ea diasu ganodini esalebe ili nodone fidisa.
E da e hahawane ba:ma:ne, mano ema iaha.
Hina Godema nodoma!

114

"Baligisu" Gesami Hea:su

1 *Isala:ili dunu (Ya:igobe egaga fi) ilia da ga fi soge amo Idibidi fisili, gadili ahoanoba,
2 Hina Gode da Yuda fi Ea hadigi fi ilegei dagoi.
Amola E da Isala:ili fi Ea fidafa ilegei.
3 †Maga:me Hano Wayabo da ili ba:lalu, hobea:i.
Yodane Hano da yogodalu yolei.
4 Goumi ilia da goudi agoane hahadiasu.
Amola agolo ilia da sibi mano agoane hahadia lafia:su.
5 Hano wayabo! Di da adiba:le hobeabela:?
Amola Yodane hano di da abuliba:le yogo ahoanu amo fisibala:?
6 Goumi! Di da abuliba:le goudi manoga hadiabe defele hadialula:?
Agolo soge!
Dilia da abuliba:le, sibi manoga suagagala: gagadobe defele hamosula:?
7 Osobo bagade! Hina Gode da mabeba:le,
Ya:igobe ea Gode Ea midadi yaguguma.

* **112:9:** 2 Golidia 9:9 * **114:1:** Gadili Asi 12:51 † **114:3:** Gadili Asi 14:21; Yosiua 3:16

8 ‡Bai E da igi amo afadenene hano wayabo hamosa,
amola magufu adobo amo hano bubuga:su agoane hamosa.

115

Gode da Afadafa Fawane Esala

1 Hina Gode! Ninia da Dia hadigidafa hou amoma fawane nodomu da defea.
Dunu da nini hadigi gala sia:mu da defea hame.
Bai Di fawane da mae fisili, asigidafa hou hamonana,
amola nini fisima:ne hame dawa:.
2 Fifi asi gala dunu da abuliba:le,
"Dilia Gode da habila:?" amane sia:sala:?
3 Bai ninia Gode da Hebene ganodini esala.
Amola E da Hi hanaiga fawane hamosa.
4 *Eno fifi asi gala ilia 'gode' da silifa amola gouliga hamoi liligi,
osobo bagade dunu ilia loboga hamoi fawane.
5 Ilia da lafi gala, be sia: baoumu hame dawa:.
Ilia da si gala, be ba:mu gogolesa.
6 Ilia da ge gala be nabimu hamedei.
Ilia da mi gala, be amoga gaha amola gabusiga: nabimu hamedei.
7 Ilia da lobo gala, be digili ba:mu hamedei.
Ilia da emo gala be masunu gogolesa.
Ilia da ouiya:le diala.
8 Dunu da amo loboga hamoi ogogosu 'gode' hahamoi
amola ilima dafawaneyale dawa:sa,
ilia da amo ogogosu liligi ilia hamoi, amo defele hamomu da defea.
9 Be dilia Isala:ili fi dunu! Hina Godema dafawaneyale dawa:ma!
E da dili fidisa amola gaga:sa.
10 Dilia Gode Ea gobele salasu dunu!
Hina Godema dafawaneyale dawa:ma!
E da dili fidisa amola gaga:sa.
11 Dilia Hina Godema nodone sia:ne gadolalebe dunu!
Hina Godema dafawaneyale dawa:ma.
E da dili fidisa amola gaga:sa.
12 Hina Gode da nini dawa:lala, amola ninima hahawane hou imunu.
E da Isala:ili fi dunu amola Gode Ea gobele salasu dunu huluane
Ilima hahawane imunu.
13 †E da dunu huluane, bagade amola fonobahadi defele,
ilia da Ema nodone dawa:sea, ilima hahawane hou imunu.
14 Hina Gode da dili amola diligaga fi dunuma mano imunu da defea.
15 Hina Gode da mu amola osobo bagade hahamoi.
E da dilima hahawane hou imunu da defea.
16 Hebene da Hina Gode Ea Hisu soge.
Be E da osobo bagade amo nini osobo bagade dunuma i dagoi.
17 Bogoi dunu ilia da ouiya:i soge amoga gudu daha.
Bogoi dunu, ilia Hina Godema nodone sia:mu hamedei ba:sa.
18 Be nini esalebe dunu, ninia da Ema eso huluane mae fisili, nodonanumu.

---

‡ **114:8:** Gadili Asi 17:1-7; Idisu 20:2-13 * **115:4:** Gesami Hea:su 135:15-18; Wamolegei Sia: Olelesu 9:20 † **115:13:** Wamolegei Sia: Olelesu 11:18; 19:5

Hina Godema nodoma!

116

Dunu Afae amo da Mae Bogoma:ne Gaga:i, e da Godema Nodosa

1 Na da Hina Gode dogolegesa.
Bai E da na sia:ne gadosu naba.
2 Na da eso huluane Ema wele sia:sea,
E da na wele sia:su naba.
3 Na da baligiliwane da:i dioi amola beda:i galu.
Bai na bogole, bogoi uli dogoiga gudu sa:imu gadenene ba:i.
4 Amalalu, na da Hina Godema amane wele sia:i,
"Hina Gode! Na Dima ha:giwane edegesa! Na gaga:ma!"
5 Hina Gode Ea hou da noga:idafa,
amola E da asigisa amola gogolema:ne olofosu dawa:.
6 Hina Gode da gasa hamedei hahanibi dunu gaga:sa.
Na bogomu se nabaloba, E da na gaga:i.
7 Na da mae beda:iwane hahawane esalumu da defea.
Bai Hina Gode da na noga:le fidi.
8 Hina Gode da na bogosa:besa:le, gaga:i.
E da na si hano logo ga:i
amola na ha lai amoga mae hasalasima:ne hamoi.
9 Amaiba:le, na da mae bogole, esaleawane,
Hina Gode Ea midadi ahoa.
10 *- 11 Na da musa: amane sia:i, "Na da gugunufinisi dagoi."
Na da beda:iba:le amane sia:i, "Dunu huluanedafa da ilima dafawane hamoma:beyale dawa:mu da hamedei."
Be amomane na da Hina Godema dafawaneyale dawa:lusu hame fisi.
12 Hina Gode da nama hou ida:iwane hamonanebeba:le,
na da Ema adi ima:bela:?
13 E da na gaga:i dagoi.
Amaiba:le, na Ema nodomusa:,
waini hano iasu Ema imunusa:, gaguli misunu.
14 Na da Ema imunusa: ilegei liligi,
amo dunu ilia gilisisu amo ganodini, Ema imunu.
15 Hina Gode Ea fi dunu afae bogosea,
Gode E da se bagade naba.
16 Hina Gode! Na da Dia hawa: hamosu dunu.
Na ame da Dima hawa: hamoi amo defele, na da Dima hawa: hamosa.
Di da na mae bogoma:ne, gaga:i.
17 Na da Dima nodone gobele salimu,
amola Dima nodone sia:ne gadomu.
18-19 Dia dunu ilia gilisisu ganodini,
Dia hadigi sogebi Yelusaleme Debolo diasu ganodini,
na da Dima imunusa: ilegele sia:i liligi amo Dima imunu.
Hina Godema nodoma!

117

Hina Godema Nodone Sia:su

1 *Fifi asi gala huluane! Hina Godema nodoma!
Dunu huluanedafa! Ema nodoma!

* **116:10:** 2 Golidia 4:13 * **117:1:** Louma 15:11

2 Ea ninima asigi hou da gasa bagade!
Amola Ea mae fisili ouligisu hou da eso huluane dialumu.
Hina Godema nodoma!

118

Ha Lai Hasalasuba:le, Nodone Sia:ne Gadosu

1 *Hina Gode da noga:idafa,
amola Ea asigidafa hou da eso huluane dialumu.
Amaiba:le, Ema nodone sia:ma!
2 Isala:ili fi dunu ilia amane sia:ma:ma,
"Ea asigidafa hou da eso huluane dialumu."
3 Hina Gode Ea gobele salasu dunu ilia amane sia:ma:ma,
"Ea asigidafa hou da eso huluane dialumu."
4 Ema nodone sia:ne gadobe dunu huluane, ilia amane sia:ma:ma.
"Ea asigidafa hou da eso huluane dialumu."
5 Na da se nabalalu, Na da Hina Gode Ea fidima:ne wele sia:i.
E da na wele sia:be nababeba:le, na hahawane masa:ne asunasi.
6 †Hina Gode da namagaiba:le, na da hame beda:sa.
Dunu enoga da nama adi hamoma:bela:?
7 Hina Gode da na noga:le fidibiba:le,
Gode da nama ha lai dunu banenesibi ba:mu.
8-9 Ninia da osobo bagade dunuma dafawaneyale hamoma:beyale mae ouligili,
Godema fawane dafawaneyale hamoma:beyale dawa:mu da defea.
10 Nama ha lai dunu bagohamedafa da na eale disi.
Be Hina Gode Ea gasa bagade amoga na ili gugunufinisi.
11 Nama ha lai dunu da na eale disi.
Be Hina Gode Ea gasa bagade amoga na ili gugunufinisi.
12 Ilia da agime wa:i agoane na guba:le eale disi.
Be ili da laluga hedolodafa soge nene ahoanoba ha:ba:dobe agoane,
Hina Gode Ea gasa bagade amoga na ili gugunufinisi.
13 Na da ha lai dunu ilia nimiga banenesimu agoaiwane ba:i.
Be Hina Gode da na fidi.
14 ‡Hina Gode da na nimi filisili, gasa i.
Amola na gaga:i.
15 Gode Ea fi dunu ilia ha lai dunu banenesibiba:le,
abula diasua hahawane wele sia:be nabima,
"Hina Gode da Ea gasa bagadedafa amoga, ninia ha lai dunu hasalasi dagoi."
16 Hina Gode Ea gasa bagade hou gegebe amo ganodini
da ninima hasalasisu hou i dagoi.
17 Na da hame bogomu.
Be amomane, na da esalawane Hina Gode Ea hamoi hou olelelalumu.
18 E da nama se bagade i dagoi.
Be amomane, E da na mae bogoma:ne fidi.
19 Na golili sa:ima:ne, Debolo diasu logo ga:i doasisima!
Na da golili sa:ili, Hina Godema nodone sia:mu.
20 Amo da Hina Gode Ea logo ga:su.

---

* **118:1:** 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13; 7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 107:1; 136:1; Yelemaia 33:11 † **118:6:** Hibulu 13:6 ‡ **118:14:** Gadili Asi 15:2; Aisaia 12:2

Moloidafa dunu ilia fawane golili sa:ima:ne, logo da doasi ba:sa.
Eno dunu hame.
21 Hina Gode! Di da na sia: nabalu, nama hasalasisu gasa iabeba:le,
na Dima nodosa.
22 §Igi amo diasu gagusu dunu ilia higale yolesi,
amo da wali mimogodafa igi agoane hamoi dagoi.
23 **Hina Gode Hi fawane da amo hou hamoi.
Amola amo hou, ninia fofogadigili, hahawane ba:sa.
24 Wali eso da Hina Gode Ea hasalasu eso.
Ninia da hahawaneba:le, gilisili Ema nodomu da defea.
25 ††Nini gaga:ma! Hina Gode! Nini gaga:ma!
Hina Gode, ninia noga:le didili hamoma:ne fidima.
26 ‡‡Gode da Dunu amo da Hina Gode Ea Dioba:le mabe,
Ema hahawane dogolegele hamomu da defea.
Ninia da Hina Gode Ea Debolo Diasu
amoga Dima hahawane dogolegele hou ima:ne sia:sa.
27 Hina Gode da Godedafa.
E da ninima noga:idafa hamoi dagoi.
Dunu dilia! Ifa amoda gaguli, hahawane lolo manusa: muni gilisima.
Amola oloda sisiga:le mogodigili lafia:ma.
28 Di da na Gode.
Na Dima nodosa.
Na da Dia gasa bagade hou amo sisia: lamu.
29 Hina Godema nodone sia:ma!
Bai E da noga:idafa.
Amola Ea asigidafa hou da eso huluane mae fisili dialumu.

119

Hina Gode Ea Sema

1 Nowa dunu ilia da giadofasu mae hamone,
Hina Gode Ea Hamoma:ne sia:i nabawane hamonanea,
ilia da hahawane bagade.
2 *Nowa da ilia asigi dawa:su huluane amoga Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i
amoma noga:le fa:no bobogesea, ilia da hahawane bagade.
3 Ilia da giadofasu hame dawa:.
Ilia da Hina Gode Ea logodafa, amoga ahoa.
4 †Hina Gode! Di da Dia
hamoma:ne sia:i ninima ianu,
amo mae yolele nabawane hamoma:ne sia:i dagoi.
5 Na da Dia hamoma:ne sia:i
amo defele hamomusa: bagadewane hanai gala.
6 Na da Dia sema amo noga:le nabawane hamosea,
na da gogosiasu hame ba:mu.
7 Na da Dia moloidafa fofada:su hou noga:le ado boba:lalea,
na dogo da fofoloiba:le, na da Dima nodomu.

---

§ **118:22:** Luge 20:17; Asunasi Dunu Ilia Hou 4:11; 1 Bida 2:7 ** **118:23:** Ma:diu 21:42; Maga 12:10-11 †† **118:25:** Ma:diu 21:9; Maga 11:9; Yone 12:13 ‡‡ **118:26:** Ma:diu 21:9; 23:39; Maga 11:9; Luge 13:35; 19:38; Yone 12:13 * **119:2:** Gesami Hea:su 112:1; Aisaia 56:2; 1 Hou Olelesu 16:11; Mousese ea Malasu 10:12 † **119:4:** Mousese ea Malasu 6:17

8 Na da Dia hamoma:ne sia:i nabawane hamomu.
Na maedafa yolesima!

Hina Gode Ea Sema amoma Nabawane Hamosu Hou.

9 Ayeligi da habodane ea esalusu fofoloiwane ouligima:bela:?
E da Dia hamoma:ne sia:i amo nabawane hamosea,
ea esalusu da fofoloi ba:mu.
10 Na dogoga huluane, na da Dima fa:no bobogemusa: dawa:.
Na da Dia hamoma:ne sia:i amo na da giadofasa:besa:le, Dia na fidima.
11 ‡Na da Dia hamoma:ne sia:i amo na dogo ganodini dawa:i diala,
amasea na da Dia hamoma:ne sia:i hame giadofale hamomu.
12 Hina Gode! Na da Dima nodone sia:sa.
Dia noga:idafa hou nama olelema.
13 Na da Dia hamoma:ne sia:i huluane nama i,
amo eso huluane bu ha:giwane dabuasili adolalumu.
14 Dia hamoma:ne sia:i amo na da nodone amo fawane baligili fa:no bobogesa.
Na liligi bagade amo gagumusa: hame dawa:sa.
15 Na da Dia hamoma:ne sia:i amo dadawa:le bai hogosa.
Na da Dia olelesu hou amo abodesa.
16 Na da Dia sema hamoi amoma bagadewane nodonana,
amola Dia hamoma:ne sia:i, amo na hamedafa gogolemu.

Hina Gode Ea Sema Hamoi Amo Ganodini Hahawane Hou

17 Na da Dia hawa: hamosu dunu.
Nama nodone ba:ma.
Amasea na da esalawane Dia hamoma:ne olelei amo hamonanumu.
18 Na si Dia fadegalesima,
amasea na da Dia sema hamoi moloidafa amo ba:mu.
19 §Na da eso bagahame fawane osobo bagadega esalumu.
Amaiba:le, Dia hamoma:ne sia:i amo nama mae wamolegema.
20 Na da eso huluane Dia moloidafa fofada:su hou dawa:ma:ne bagadewane
hanaiba:le, na dogo ganodini se naba.
21 Di da hidale gasa fibi dunuma gagabole sia:sa.
Nowa da Dia hamoma:ne sia:i hame nabasea, gagabusu da ilima aligisa.
22 Na da ilia gadesu amola higasu hou bu mae ba:ma:ne, Dia na fidima.
Bai na da Dia sema huluane nabawane hamonanu.
23 Ouligisu dunu da gilisili, na wadela:ma:ne ilegelala.
Be na da Dia olelesu amo dawa:digima:ne bai hogosa.
24 Na da Dia hamoma:ne sia:i hahawane ba:sa.
Dia hamoma:ne sia:i liligi huluane da nama fada:i sia:su dunu agoane gala.

Dafawanedafa Gasa Fili, Hina Gode Ea Sema Nabawane Hamosu Hou

25 Na da hasalasiba:le, gulu dabolei diala.
Na da Dia ilegele sia:i defele, Dia na esaloma:ne bu uhinisima.
26 Na da na wadela:i hou hamoi huluane sisane fofada:i.
Amola Di da amo nabawane bu dabe adole i.
Dia moloidafa hou nama olelema.
27 Dia sema hamoi na noga:le dawa:digima:ne, na fidima.

---

‡ **119:11:** Mousese ea Malasu 6:6; Yoube 22:22 § **119:19:** Hibulu 11:13

Amola na da Dia noga:idafa olelebe noga:le dadawa:lalumu.
28 **Na da bagadedafa fofagiba:le, hasalasi dagoi ba:sa.
Dia ilegei sia:i defele, nama gasa ima.
29 Na giadofale ahoasa:besa:le, noga:le ouligima.
Dia fidimusa: ilegele sia:i defele, nama gasa ima.
30 Na da Dia hou noga:le nabawane hamomusa: ilegei.
Na da Dia moloidafa fofada:su noga:le nabawane dadawa:i galu.
31 Hina Gode! Na da Dia hamoma:ne sia:i, amoma noga:le fa:no bobogei.
Na gogosiama:ne mae hamoma.
32 Na da Dia hamoma:ne sia:ne iasu hanaiwane nabawane hamomu.
Bai Di da nama fada:ne dawa:su bagade imunu.

Fada:i Dawa:musa: Sia:ne Gadosu

33 Hina Gode! Dia sema ea bai dawa:loma:ne nama olelema.
Amola na da Dia sema amoga eso huluane fa:no bobogemu.
34 Dia sema ea bai nama noga:le olelema.
Amasea, na da na gasa huluane
amoga Dia hamoma:ne sia:i fa:no bobogelalumu.
35 Dia hamoma:ne sia:i na noga:le fa:no bobogelaloma:ne, Dia ouligima.
Bai amo hamoma:ne sia:i da nama hahawane hou iaha.
36 Di da nama bagade gagumusa: hanasu mae iawane,
Dia sema amoma fa:no bobogema:ne hanai fawane nama ima.
37 Na da hamedei liligi amoma bagadewane dawa:sa:besa:le,
na amo mae hamoma:ne fidima.
Dia ilegele sia:i defele, nama noga:idafa hou hamoma.
38 Di da nowa dunu da Dia sia: nabawane hamosea,
ema hahawane hamomusa: ilegele sia:i.
Amo na da Dia hawa: hamosu dunuba:le,
Dia ilegele sia:i amo nama hamoma.
39 Na da nama ha lai dunu ilia nama gadesu, amoga beda:sa.
Dia na gaga:ma.
Dia moloidafa fofada:su hou da noga:idafa.
40 Na da Dia hamoma:ne sia:i amo nabawane hamomu hanai gala.
Esalusu gaheabolo nama ima.
Bai Di da moloidafaba:le.

Hina Gode Ea sema Dafawaneyale Dawa:su

41 Hina Gode! Dia nama asigi hou da habowaliyale amo nama olelema!
Dia ilegele sia:i defele, na gaga:ma!
42 Amasea, na da dunu amo da nama gadebe, ilima dabe sia:musa: dawa:mu.
Bai na Dia sia: dafawaneyale dawa:sa.
43 Na da eso huluane moloidafa sia: amo sia:noma:ne, Di hamoma.
Bai na dafawane hamoma:beyale dawa:su
da Dia fofada:su hou amo ganodini diala.
44 Na da Dia sema huluane, mae fisili,
eso huluane nabawane hahamona ahoanumu.
45 Na da halegale noga:ledafa lalalumu.
Bai na da Dia olelesu adoba:le fa:no bobogele ba:sa.
46 Na da Dia hamoma:ne sia:be, amo hina bagade ilia odagiaba olelemu.

** **119:28:** Aisaia40:29; 41:10

Na da hame gogosiamu.
47 Na da Dia hamoma:ne sia:i nabawane hamonanebeba:le, hahawane ba:sa.
Bai na da amo bagade hanasa.
48 Na da Dia hamoma:ne sia:i amo gaguia gadosa, amola amoma hanasa.
Na da Dia: hamoma:ne sia:i amo dadawa:lalumu.

Hina Gode Ea sema amoma Dafawaneyale Dawa:su Hou

49 Na da Dia hawa: hamosu dunu, amola Di da nama hahawane ilegele sia:beba:le,
na da dafawane hamoma:beyale dawa:lusu lai dagoi.
Amo ilegele sia:i bu dawa:ma.
50 Na se nabasu ganodini amolawane, na dogo da denesi.
Bai Dia ilegele sia:i da nama fifi ahoanusu i dagoi.
51 Hidale gasa fi dunu da eso huluane nama higale ba:sa.
Be na Dia sema amo fa:no bobogebe hame yolesi.
52 Dia musa: hemonega fofada:su hou, na da dawa:lala.
Hina Gode! Amo da na dogo denesisa.
53 Wadela:idafa dunu da Dia sema wadela:lesilalebe na ba:sea,
na da ougi bagadewane ba:sa.
54 Na da osobo bagadega ode bagahame esalu.
Be na da Dia sema olelema:ne, gesami hea:su hahamosa.
55 Hina Gode! Na da gasia Di fofagini dadawa:lala.
Amola na da Dia sema dadawa:lala.
56 Na da Dia hamoma:ne sia:i nabawane hamobeba:le,
hahawane bagade ba:sa.

Hina Gode Ea Sema Amoma Dogolegesu Hou

57 Hina Gode! Na da Dima fawane hanai.
Na da Dia sema fa:no bobogemusa: ilegele sia:sa.
58 Na Dima ha:giwane edegesa!
Dia ilegele sia:i defele, na wadela:i hou gogolema:ne olofole, nama asigima.
59 Na da nina: hou abodele,
Dia hamoma:ne sia:i amoma fa:no bobogemusa:, ilegele sia:sa.
60 Mae oualigili, na da hedolowane
Dia hamoma:ne sia:i nabawane hamomusa: ahoa.
61 Wadela:i hamosu dunu da na sa:ima:ne sanenesi.
Be na da Dia sema hame gogolesa.
62 Gasi dogoa, na da nedigili,
Dia moloidafa fofada:su hou amoma nodosa.
63 Na da dunu huluane ilia da Dima hawa: hamosa
amola Dia sema nabawane hamosa,
ili huluane na dogolegei na:iyado agoane ba:sa.
64 Hina Gode! Osobo bagade da Dia mae fisili asigidafa hou amoga nabai gala.
Dia hamoma:ne sia:i, amo nama olelema.

Hina Gode Ea Sema da Haboda:i Bagade Gala

65 Hina Gode! Di da Dia ilegele sia:i didili hamoi dagoi.
Na da Dia hawa: hamosu dunu,
amola Di da nama noga:le hamosa.
66 Nama bagade dawa:su amola hamoma:ne dawa:su ima.

Bai na da Dia hamoma:ne sia:i amo dafawaneyale dawa:sa.
67 Musa:, Di da nama se bidi hame i amogalu, na da giadofale ahoasu.
Be wali, na da Dia sia: amo nabawane hamosa.
68 Di da noga:idafa amola asigidafa.
Dia hamoma:ne sia:i, amo nama olelema.
69 Hidale gasa fi dunu da na hou ogogole olelei.
Be na da na dogo huluane amoga
Dia hamoma:ne sia:i amo nabawane hamonana.
70 Ilia da asigi dawa:su hame gala.
Be na da Dia sema hamonanebeba:le, hahawane ba:sa.
71 Nama se bidi iasu da na hou noga:le fidi.
Bai amoga na da Dia hamoma:ne sia:i noga:le dadawa: ahoasu.
72 Na ba:loba, sema amo Dia nama i,
da osobo bagade su huluanedafa baligisa.

Hina Gode Ea Sema Moloidafa Fofada:su Hou

73 Hina Gode! Di da na hahamoi,
amola Di da na gaga:lala.
Na da Dia sema huluane dadawa:musa:
asigi dawa:su noga:i nama ima.
74 Nowa dunu da Dima nodone dawa:sea, ilia da na ba:sea, nodomu.
Bai na da Dia ilegele sia:su amo dafawaneyale dawa:sa.
75 ††Hina Gode! Dia fofada:su hou da moloidafa, amo na dawa:.
Amola dia nama se bidi iasu, bai da Dia mae fisili asigidafa hou olelesa.
76 Dia mae fisili asigidafa hou da na dogo denesimu da defea.
Bai na da Dia hawa: hamosu dunu,
amola Di da amo nama defele hamoma:ne sia:i.
77 Na esaloma:ne, Dia nama asigima!
Bai na da Dia sema hahawane hamonana.
78 Hidale gasa fibi dunu da ogogole nama diwaneya udidiba:le,
ilia gogosiamu da defea.
Be na da Dia hamoma:ne sia:su
amo na asigi dawa:su ganodini dadawa:lalumu.
79 Nowa dunu da Dima nodosa
amola Dia hamoma:ne sia:i noga:le dawa:sa, ilia da nama misunu da defea.
80 Na da Dia hamoma:ne sia:i noga:ledafa nabawane hamomu da defea.
Amasea, na da hame hasalasiba:le, hame gogosiamu.

Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu

81 Na da Dia gaga:su hou ba:musa: ouesalebeba:le, na da gufia:i dagoi.
Na da Dia sia: fawane dafawaneyale dawa:sa.
82 Na da Dia ilegele sia:i hou doaga:ma:ne sosodo aligibiba:le, na da si sebe.
Na da amane adole ba:sa, “Di da habogala na fidima:bela:?”
83 Na da ohe gadofoga waini hano disu ha:digi dagoi defele ba:sa.
Be na da Dia hamoma:ne sia:i hame gogolei.
84 Na da habowali seda ouesaloma:bela:?
Dia da habogala nama se iabe dunu, ilima se dabe ima:bela:?
85 Hidale gasa fibi dunu amo da Dia sema nabawane hame hamosa,
ilia da na sa:ima:ne uli dogonesi.
86 Dia hamoma:ne sia:i huluane da dafawaneyale dawa:mu defele gala.

†† **119:75:** Hibulu 12:5-11

Dunu eno ilia da na hou ogogole sia:beba:le, nama se bagade iaha.
Dia na fidima!
87 Ilia da na gadenenewane fane legei dagoi.
Be na da Dia hamoma:ne sia:su amo hame fisiagai.
88 Di da eso huluane mae fisili asigidafa hou hamonana.
Amaiba:le, Dia nama asigidafa hou hamoma.
Amasea, na da Dia sema nabawane hamomu.

Hina Gode Ea sema amoma Dafawaneyale Dawa:su Hou

89 Hina Gode! Dia Sia: da eso huluane dialumu.
Dia Sia: da Hebene ganodini, eso huluane dialumu.
90 Dia mae fisili, asigidafa hou da eso huluane dialumu.
Di da osobo bagade ea dialoba amogai ligisi.
E da amogaiwane diala.
91 Di da liligi huluane ouligisa.
Di da amo hamoma:ne sia:beba:le,
liligi huluanedafa da ilia dialoba amogaiwane diala.
92 Na da se nabawane esalu.
Be Dia sema da nama hahawane hou ea bai hame ganiaba,
na da se nabawane bogola:loba.
93 Na da Dia hamoma:ne sia:su amo mae fisili noga:ledafa ouligimu.
Bai amoga Di da na esaloma:ne fidi.
94 Na da Dia:! Na fidima!
Na da Dia hamoma:ne sia:i amo adoba:le fa:no bobogei.
95 Wadela:i hamosu dunu da na fane legema:ne ouesala.
Be na da Dia sema amo na asigi dawa:su ganodini dawa:lalumu.
96 Na da ba:loba, liligi huluane da dagomu bidi gala.
Be Dia hamoma:ne sia:i da noga:idafa.

Hina Gode Ea Sema amoma Asigi Hou

97 Na da Dia sema amoma bagadewane asigisa.
Na da hahabe asili daeya, eso huluane amoga Dia sema dadawa:lala.
98 Dia hamoma:ne sia:i da eso huluane nama gilisisa.
Dia hamoma:ne sia:i da na dawa:su hou
amo nama ha lai dunu ilia dawa:su hou baligima:ne hamosa.
99 Na dawa:su da nama olelesu dunu ilia dawa:su amo baligisa.
Bai na da Dia hamoma:ne sia:su amo na asigi dawa:su ganodini dadawa:lala.
100 Na asigi dawa:su da da:i hamoi dunu ilia asigi dawa:su baligisa.
Bai na da Dia hamoma:ne sia:su amo nabawane hamosa.
101 Na da wadela:i hou hamosu amoma hame gilisi.
Bai na da Dia sia: nabawane hamomusa: hanai gala.
102 Na da Dia hamoma:ne sia:su hame fisiagasu.
Bai Dia Disu da na Olelesu Dunu.
103 Dia hamoma:ne sia:su da hedai bagade.
Ilia hedai da agime hano ea hedai baligisa.
104 Dia sema da bagade dawa:su nama iaha.
Amaiba:le, na da wadela:i hou hamobe huluane higasa.

Hina Gode Ea Sema da Hadigi Iaha

105 ‡‡Dia sia: da nama logo olelesu gamali defele gala.
Dia sia: da na logo ba:ma:ne hadigi digagala:sa

‡‡ **119:105:** 2 Bida 1:19

106 Na da Dia moloidafa hamoma:ne sia:i
amo nabawane hamomusa: ilegele sia:i dagoi.
Amo ilegele sia:i, na da hame gogolemu.
107 Hina Gode! Na da baligiliwane se naba.
Dia musa: ilegele sia:i defele, na mae bogole esaloma:ne fidima.
108 Hina Gode! Na Dima nodone sia:ne gadosu amo nabima.
Dia hamoma:ne sia:su amo nama olelema.
109 Na Dima fa:no bobogemusa:, na esalusu fisimusa: momagele esala.
Na da Dia sema hame gogolei.
110 Wadela:i hamosu dunu da na sa:ima:ne sanenesisa.
Be na da Dia hamoma:ne sia:i mae fisili nabawane hamonana.
111 Na da Dia hamoma:ne sia:su mae fisili, eso huluane gagui dialebe ba:mu.
Dia hamoma:ne sia:i da nama hahawane hou iaha.
112 Na da agoane ilegei dagoi.
Na da Dia sema amo fa:no bobogelaleawane,
na bogomu eso doaga:mu.

Hina Gode Ea Sema da Gagagulasu Gala

113 Dunu amo da Dima noga:le hame fa:no bobogebe, na da higasa.
Be na da Dia sema amoma asigisa.
114 Di da na gesu amola na gaga:su.
Na dafawane hamoma:beyale dawa:su ea bai da Dia ilegele sia:su.
115 Dili wadela:i hamosu dunu! Gasigama!
Na da na Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamomu.
116 Hina Gode! Dia ilegele sia:i defele, nama gasa ima!
Amasea, na da esalumu.
Na dafawane hamoma:beyale dawa:su fisisa:besa:le, Dia fidima.
117 Na dafasa:besa:le, na gaguma.
Amasea, na da gaga:i dagoi ba:mu.
Amola na da mae fisili,
Dia hamoma:ne sia:i dadawa:lalu, nabawane hamomu.
118 Di da nowa dunu da Dia sema nabawane hame hamosea,
Di da ili higale fisiagasa.
Ilia ogogole ilegesu da hamedei liligi.
119 Di da wadela:i hamosu dunu huluane isu agoane ha:digisa.
Amaiba:le, na da Dia hamoma:ne sia:i amoma nodosa.
120 Na da Diba:le beda:sa.
Dia moloidafa fofada:su houba:le, na da bagadewane beda:sa.

Hina Gode Ea Sema Amoma Nabasu Hou

121 Na da hou noga:idafa amola moloidafa hamoi dagoi.
Na ha lai dunu da na hasalasisa:besa:le, na mae yolesima.
122 Na da Dia hawa: hamosu dunuba:le, Dia na fidima:ne ilegele sia:ma.
Hidale gasa fifi dunu da na banenesisa:besa:le, Dia na fidima.
123 Na da Dia gaga:musa: ilegele sia:i amo nama doaga:ma:ne,
sosodo ouesalebeba:le, na da si sebe.
124 Dia mae fisili asigidafa hou defele, Dia na fidima.
Amola Dia hamoma:ne sia:su nama olelema.
125 Na da Dia hawa: hamosu dunu.
Na da Dia olelesu noga:le dawa:musa:, asigi dawa:su bagade nama ima.
126 Hina Gode! Dia hawa: hamomu eso da doaga:i dagoi.

Bai dunu ilia da Dia sema nabawane hame hamosa.
127 Na da Dia hamoma:ne sia:su amoma hanai hou
da gouli noga:idafa amoma hanai hou bagadewane baligisa.
128 Amaiba:le, na da Dia hamoma:ne sia:su huluane amoma fa:no bobogesa.
Na da wadela:i hamosu logo amoga masunu higasa.

Hina Gode Ea Sema Fa:no Bobogemusa: Hanasu Hou

129 Dia olelesu da noga:idafa.
Na da na dogoa asigi dawa:su huluane amoga Dia olelesu nabawane hamosa.
130 Dunu ilia da Dia olelesu liligi amo dawa:loma:ne olelesea, hadigi da maha
amola hame dawa:su dunu da asigi dawa:su laha.
131 Na da Dia hamoma:ne sia:su dawa:musa: bagadewane hanaiba:le,
na da helega ha:ha:sa.
132 Dia da Dima asigi dunu huluane ilima hamobe defele,
nama ba:leguda:le, asigima.
133 §§Dia ilegele sia:i defele, na dafasa:besa:le,
amola wadela:i houga hasalasisa:besa:le, na fidima.
134 Na da Dia hamoma:ne sia:i noga:le nabawane hamomusa:,
nama ha lai dunu da na mae banenesima:ne, Dia na gaga:ma.
135 Na hahawane ganoma:ne, Di nama misini,
amola Dia sema nama olelema.
136 Na si hano da hano yogo agoane daha.
Bai dunu eno ilia Dia sema nabawane hame hamosa.

Hina Gode Ea Sema da Moloidafa Fofada:su Liligi

137 Hina Gode! Di da moloidafa,
amola Dia sema da moloidafa fofada:musa: defele gala.
138 Hamoma:ne sia:i Dia i da dafawane moloidafa
amola moloidafa fofada:musa: defele gala.
139 Na ougi hou da na dogo ganodini lalu agoane nenana.
Bai na ha lai dunu ilia da Dia hamoma:ne sia:su
da hamedei liligi agoai ba:sa.
140 Dia ilegele sia:i da dafawanedafa dialumu.
Na da Dia ilegele sia:i bagadewane hanasa.
141 Na da hamedei dunu agoai,
amola eno dunu ilia da na higasa.
Be na da Dia olelesu liligi hame fisiagasa.
142 Dia moloidafa hou da mae fisili eso huluane dialumu.
Dia sema da eso huluane dafawanedafa diala.
143 Na da da:i dioi bagade
amola bidi hamosu bagade ba:sa.
Be Dia hamoma:ne sia:su da nama hahawane hou iaha.
144 Dia hamoma:ne sia:su da eso huluane moloidafa fofada:su defele gala.
Na esaloma:ne, asigi dawa:su noga:i amo nama ima.

Gaga:ma:ne sia:ne Gadosu

145 Na asigi dawa:su huluane amoga na dima wele sia:sa.
Hina Gode! Na sia:be amo dabe adole ima.

§§ **119:133:** Louma 6:16

Amasea, na da Dia hamoma:ne sia:su amo nabawane hamomu.
146 Na Dima wele sia:sa.
Na gaga:ma! Amasea, na da Dia sema didili hamomu.
147 Eso da hame misia, na da Dia na fidima:ne wele sia:sa.
Na da Dia ilegele sia:i nababeba:le,
na da dafawane hamoma:beyale dawa:lusu lai dagoi.
148 Daeya ganini hadigibi galu, na da mae golale si dagane esala,
Dia hamoma:ne sia:su dadawa:sa esala.
149 Hina Gode! Dia asigidafa hou da mae fisili dialebeba:le, na sia: nabima.
Na esaloma:ne, Dia gogolema:ne olofole asigidafa hou nama olelema.
150 Nama se iabe dunu da dodona:gi,
amola Dia sema hamedafa fa:no bobogesa.
Ilia nama gadenena maha.
151 Be Hina Gode! Di da na gadenene lela,
amola Dia hamoma:ne sia:su da eso huluane dialumu.
152 Musa:ganiniwane, na da Dia hamoma:ne sia:i amoga dawa: lai.
Dia hamoma:ne sia:i da eso huluane dialoma:ne hahamoi.

Fidima:ne Edegesu

153 Na se nabasu ba:ma! Amola na gaga:ma!
Bai na da Dia sema noga:le ouligi.
154 Na hamobe hou amo gaga:ma,
amola na halegale esaloma:ne hamoma.
Dia ilegele sia:i defele, na gaga:ma.
155 Wadela:i hamosu dunu da gaga:su hame ba:mu.
Bai ilia da Dia sema nabawane hame hamosa.
156 Be Hina Gode! Di hahanibi dunuma bagadedafa asigisa.
Dia gogolema:ne olofole asigi hou nama olelema, amola na gaga:ma.
157 Nama ha lai dunu amola nama banenesisu dunu da bagohame esafula.
Be na da Dia sema fa:no bobogesu hame fisisa.
158 Na da amo hohonosu dunu ba:sea, na da bagadewane higale ba:sa.
Bai ilia da Dia hamoma:ne sia:i amoma hame fa:no bobogesa.
159 Hina Gode! Ba:ma! Na da Dia hamoma:ne sia:su bagadewane hanasa.
Dia asigidafa hou da afadenesu hame dawa:.
Amaiba:le, na gaga:ma!
160 Dia sema bai da dafawanedafa hou.
Amola Dia moloidafa fofada:su huluane da eso huluane dialumu.

Hina Gode Ea Sema amoma Ligiagasu

161 Gasa bagade dunu da bai hamedene, udigili nama doagala:sa.
Be na da Dia sema amo fa:no bobogesa.
162 Dunu amo da gobolo liligi bagadedafa hahawane hogole ba:sea,
amo defele na da Dia ilegele sia:su ba:sea, hahawane bagade gala.
163 Na da ogogosu hou huluane bagade higasa.
Be na da Dia sema bagade hanasa.
164 Di da moloidafa fofada:su hou hamonanebeba:le,
na da eso huluane amoga, fesuale agoane Dima nodone sia:sa.
165 ***Nowa da Dia sema hamoma:ne hanaiwane esalea,
ilia da gaga:iwane esala.

*** **119:165:** Aisaia 26:3,12; 27:5; 32:17; 57:19

Ilia da dafasu hame dawa:.
166 Hina Gode! Dia na gaga:ma:ne, na da ouesala.
Amola na da Dia hamoma:ne sia:be defele hamonana.
167 Na da Dia olelesu nabawane hamonana.
Na da na dogo huluane amoga Dia olelesu hanasa.
168 Na da Dia hamoma:ne sia:su amo nabawane hamosa.
Dia da na hamobe huluane ba:lala.

Fidima:ne Sia:ne Gadosu
169 Hina Gode! Na fidima:ne digini wele sia:su
amo Dima doaga:ma:ne, logo doasima.
Dia ilegele sia:i defele, dawa: lama:ne asigi dawa:su nama ima.
170 Na sia:ne gadobe nabima.
Amola Dia hamomusa: ilegei defele, na gaga:ma!
171 Na da eso huluane Dima nodone sia:nanumu.
Bai Di da nama, Dia sema amo olelesa.
172 Na da Dia sema amoga gesami lale hea:mu.
Bai Dia hamoma:ne sia:su da moloi fofada:musa: defele gala.
173 Di eso huluane, na fidimusa:, momagele ouesaloma.
Bai na da Dia hamoma:ne sia:su amoma fa:no bobogelala.
174 Hina Gode! Dia fidima:ne gaga:su hou nama doaga:ma:ne,
na da bagadewane hanasa.
Na da Dia sema amo ganodini hahawane hou ba:sa.
175 Na da Dima nodone sia:nanumusa:, esalusu nama ima.
Dia hamoma:ne sia:su na fidimu da defea.
176 Na da sibi fisi defele, doulalala.
Na da Dia hawa: hamosu dunu.
Amaiba:le, Dia na hogomusa: misa!
Bai na da Dia hamoma:ne sia:i noga:le ouligi.

120

Fidima:ne Sia:ne Gadosu
1 Na da bidi hamosu ba:beba:le, Hina Godema wele sia:i.
Amola E da nama dabe adole i.
2 Ogogosu dunu da nama hasalasisa:besa:le,
Dia na gaga:ma.
3 Dilia ogogosu dunu! Gode da dilima adi hamoma:bela:?
E da habodane dilima se dabe ima:bela:?
4 Amabela:?
E da dadi gagui dunu ea dadi agei o lalu oso gia:i bagade
amoga se dabe ima:bela:?
5 Dili bisili fifi labe da wadela:idafa Misiege amola Gida dunu fi
amo ganodini ili bisili fifi labe defele gala.
6 Na da eso bagohamedafa fifi lai amo da olofosu higasa,
amo ganodini esalebe ba:i.
7 Na da olofoma:ne ilima sia:sea, ilia da ha lamusa: fawane dawa:sa.

121

Hina Gode, Ninia Gaga:su
1 Na da goumiga ba:le gadosa.
Na fidisu da habodili misa:bela:?

2 Nama fidisu da Hina Gode,
mu amola osobo bagade hahamosu, Emadi maha.
3 E da di dafama:ne logo hame doasimu.
Di Gaga:su dunu da mae golale esala.
4 Isala:ili fi dunu ilia Gaga:su Dunu
da golamu hamedafa dawa:.
5 Hina Gode da di sosodo aligimu.
E da dia afoguga aligili, di gaga:sa.
6 Eso yoga, di da esoga hame gia:mu.
Gasia, di da oubi yoga se hame nabimu.
7 Hina Gode da di se mae nabima:ne, di ouligimu.
E da di gaga:mu.
8 Di da misini bu ahoasea,
E da eso huluane mae fisili di gaga:lalumu.

122

Yelusaleme Moilai Bai Bagade amoma Nodosu

1 Ilia da nama amane sia:i, “Ninia Hina Gode Ea diasuga ahoa:di!”
Amo sia: nababeba:le, na da hahawane ba:i.
2 Amola wali ninia da guiguda: lela,
Yelusaleme gagoi ganodini lelefula.
3 Yelusaleme da moilai bai bagade noga:ledafa
bu buga:le gagui diala.
4 Isala:ili fi huluane da amogawi Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele,
Ema nodone sia:musa: maha.
5 Goegawi, Isala:ili hina bagade dunu
da ilia fi dunuma fofada:musa: fi dialu.
6 Yelusaleme da olofosu ba:ma:ne, Godema amane sia:ne gadoma,
“Dunu amo da di Yelusaleme, amoma asigi galea,
ilia bagade gaguiwane esalumu da defea.
7 Dia gagoi dobea ganodini amola dia hina bagade diasu ganodini,
olofosu amola gaga:su hou fawane dialumu da defea.”
8 Na da na sosogo fi amola na na:iyado dunu amoma asigiba:le,
na da Yelusaleme amoma amane sia:sa, “Olofosu dima dialoma!”
9 Na da ninia Hina Gode Ea diasu amoma asigiba:le,
na da Yelusaleme da bagade gaguiwane dialoma:ne Godema sia:ne gadosa.

123

Asigili Gogolema:ne Olofosu Lama:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Di da Hebene fi ouligisa.
Na da Dima ba:le gadosa.
2 Hawa: hamosu dunu da ea hina dunu da e ouligima:ne dawa:sa,
amola hawa: hamosu uda da ea hina uda e ouligima:ne dawa:sa.
Amo defele, ninia Hina Gode,
Dia ninima asigili gogolema:ne olofosu ima:ne, nini da ouesalumu.
3 Hina Gode! Dia asigili gogolema:ne olofosu ninima ima!
Dunu eno da ninima bagadewane higasu.
4 Bagade gagui dunu da eso bagohamedafa baligili ninima haboseselalu.
Hidale gasa fi dunu da eso bagohamedafa nini higale ba:lalu.

124

Gode da Ea Fi Dunuma Gaga:su Esala

1 Hina Gode da ninimagale hame fidisu ganiaba, ninia da adi ha-
mona:nobela:?
Isala:ili fi! Dabe adole ima!
2-3 Nini ha lai dunu da ninima doagala:beba:le,
Hina Gode da ninimagale hame gegei ganiaba,
ninia ha lai dunu da ougi bagadeba:le, nini esalumuna:wane mogo
sala:loba.
4-5 Amola hano fili gala:le, nini mini ahoa:noba
amola hano da nini dedebola:loba, nini da mogososone gela da:loba.
6 Hina Gode da ninima ha lai dunuga nini gugunufinisisa:besa:le,
Ilia logo hedofaiba:le, Ema nodomu da defea.
7 Ninia da sio sanisu dunu ea sani amoga dasa:besa:le hobeasa,
amo defele ninia hobea:i.
Sani da gadelale sa:iba:le, ninia da halegale lala.
8 Nini fidisu da Hina Gode, mu amola osobo bagade hahamosu dunu,
Emadini maha.

125

Gode Ea Fi Dunu da Gaga:i Dagoi

1 Hina Godema dafawaneyale dawa:su dunu da mae fogole amola mae
iguguli,
Saione Goumi agoane diala.
2 Goumi da Yelusaleme moilai bai bagade amo sisiga:i defele,
Hina Gode da Ea fi gaga:musa:, eso huluane mae fisili, sisiga:le
ouligilala.
3 Wadela:i hamosu dunu da eso huluane
moloidafa dunu ilia soge hame ouligi laluma.
Ilia da amo hamoi ganiaba, moloidafa dunu da wadela:i hou ha-
mona:nobela:?
4 Hina Gode! Moloidafa dunu amo da Dia hamoma:ne sia:su nabawane
hamosa,
ilima hou ida:iwane hamoma.
5 Be Di da wadela:i hamosu dunuma se dabe iasea,
gilisili dunu amo da Dia moloi logo fisiagasea, ilima se dabe ima.
Isala:ili fi ilima olofosu dialumu da defea!

126

Halegale Masa:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode da nini Yelusalemega bu oule manoba,
ninia da simasia ba:su defele ba:i.
2 Ninia da hahawaneba:le, ousa gesami hea:lalu.
Amalalu, fifi asi gala dunu eno da ninia hou olelema:ne amane sia:i,
“Hina Gode da Isala:ili dunu fidima:ne, gasa bagade hou hamoi dagoi.”
3 Dafawane! E da nini fidima:ne, hou noga:idafa hamoi.
Ninia da hahawane bagade ba:i.
4 Hina Gode! Gibu da hano ahoanusu hafoga:i, amo hano bu iabe defele,
ninia sogedafa amoma bu oule masa.
5 Dunu amo da digini ilia ha:i manu bugi,
ilia da hahawane ha:i manu gamisa ba:ma:ne, Dia logo doasima.

6 Amasea, dunu da digini ha:i manu bugimusa:, hawa: gaguli asi,
ilia da ha:i manu gami amo gaguli, hahawane gesami hehea:la
buhagimu.

127

Gode Ea Noga:idafa Hou amoma Nodosu

1 Hina Gode da diasu hame gagui ganiaba,
diasu gagui dunu ilia hawa: hamomu da hamedela:loba.
Hina Gode da moilai bai bagade hame gaga:i ganiaba,
sosodo aligisu dunu da udigili sosodo aligila:loba.
2 Abuliba:le hahabedafa wa:legadole,
bagadewane hawa: hamonana gasimogoa fawane bu golama:bela:?
Bai Hina Gode Ea dogolegei fi dunu ilia da golai dialeawane,
E da ilia ha:i manu amola labe liligi huluane ilima iaha.
3 Mano ilia da Hina Gode Ea hahawane dogolegele iasu liligi.
E da nini hahawane ba:ma:ne, mano ninima iaha.
4 Nowa da ayeligiawane, dunu mano lalelegesea,
amo dunu mano da dadi gagui dunuga ea dadi hodo gagui agoai ba:sa.
5 Nowa da amo dadi hodo bagohame gagusia, e da hahawane bagade
gala.
E da ea ha lai dunu amo fofada:su diasuga fofada:sea,
ilia da ema hamedafa hasalasimu.

128

Hina Godema Nabawane Fa:no Bobogesea, Bidi Lamu

1 Nowa da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamone,
Ema fa:no bobogesea, ilia da hahawane bagade ba:mu.
2 Di da di hawa: hamobeba:le, ha:i manu amola labe huluane defele
ba:mu.
Di da bagade gaguiwane amola hahawane esalebe ba:mu.
3 Dia uda da waini efe (amo da fage bagohame legesa) amo defele dia
diasu
ganodini esalebe ba:mu. Amola dia mano ilia da waha heda:be olife
ifa
amo da dia ha:i manu fafai sisiga:le bugi dialebe agoai ba:mu.
4 Nowa da Hina Gode Ea sia: nabawane hamosea,
e da amo hahawane hou ba:mu.
5 Hina Gode da Saione Goumiga amodili
hahawane dogolegesu dima imunu da defea.
Di da dia esalebe eso huluane ganodini,
Yelusaleme bagade gaguiwane dialebe ba:mu da defea.
6 Di da dia aowalalia fifi mabe ba:musa:, esalumu da defea.
Isala:ili fi dunu da olofole esaloma:ma!

129

Isala:ili Fi Dunu ilia Ha lai Hasalasima:ne Sia:ne Gadosu

1 Isala:ili fi! Dia ha lai da di ayeligia amogainini dima se bagade iasu.
Amo hou adodoma.
2 “Dafawane! Na ayeligia amoganini,
nama ha lai dunu da dodona:giniwane nama se bagade iasu.
Be ilia na hame hasalasi.

3 Ilia da na baligia oso dogone fofa:gi.
Na baligi da osobo gidinasuga dogoi agoai ba:i.
4 Be Hina Gode da moloidafa amola E da na halegale masa:ne hamoi dagoi.”
5 Dunu huluane amo da Saione Moilai Bai Bagade higasa,
ilia da hasali dagoiba:le baligidu masa:ne se bobogei ba:mu da defea.
6 Ilia huluane da gisi amo diasu figisu da:iya bugi dialebe agoai ba:mu da defea.
Amo gisi da mae heda:le, hedolo biosa.
7 Dunu afae da amo gisi hame gagadosa
amola gilisili la:gili hame gaguli ahoa.
8 Dunu afae da baligili ahoasea, amane hame sia:mu,
“Hina Gode da dima hahawane dogolegele bagade imunu da defea!
Ninia da Hina Gode Ea Dioba:le,
dima hahawane dogolegele ganoma:ne sia:sa.”

130

Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na da baligiliwane da:i dione heawini esalebeba:le,
Dima wele sia:sa!
2 Hina Gode! Na digini wele sia:be nabima! Na fidima:ne wele sia:be nabima!
3 Di da ninia wadela:i hou hamoi huluane dedene legei ganiaba,
ninia huluanedafa da se imunusa: fofada:la:loba.
4 Be Di da ninima gogolema:ne olofosu hamosa.
Amaiba:le, ninia Dia midadi nodone bebeda:iya lelumu da defea.
5 Na da Hina Gode Ea fidisu nama misa:ne hanaiwane ouesala.
Amola na da Ea sia: dafawaneyale dawa:sa.
6 Na da Hina Gode Ea fidisu ba:musa: hanaiba:le ouesalebe,
amo da sosodo aligisu dunu da hehebolo misa:ne hanaiba:le ouesalebe,
amo baligisa.
7 Isala:ili fi dunu! Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:ma!
Bai Ea asigidafa hou da hamedafa fisisa.
E da eso huluane dili gaga:mu hanai gala.
8 *E da Ea fi Isala:ili dunu, ilia wadela:i hou hamobe
amoga mae gugunufinisima:ne, ili gaga:mu.

131

Asabole Dafawaneyale Dawa:su Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na da na hidale gasa fisu hou yolesi dagoi.
Na da mimogo hou, amola liligi huluane amo nama da gasa bagade ba:sa,
na da bu hame dawa:lumu.
2 Be amomane, na da hahawane olofole esala.
Mano amo da eme hi fei dialea, ouiya:le dialebe defele,
na dogo da denesini diala.
3 Isala:ili fi! Hina Gode Ea hou eso huluane mae fisili,
dafawaneyale dawa:laloma!

* **130:8:** Ma:diu 1:21; Daidase 2:14

132

Debolo Diasua Nodosu

1 Hina Gode! Da:ibidi amola ea se baligili nabasu,
amo mae gogolema!
2 Hina Gode! Di da Ya:igobe ea Gode Bagadedafa.
Da:ibidi ea Dima ilegele sia:i amo mae gogolema! E amane ilegele sia:i,
3-5 "Na da na diasua hame masunu amola hame golamu,
amola hele mae fili galeawane,
Hina Gode (Ya:igobe ea Gode Bagadedafa) Ea: diasu gagumu."
6 *Ninia da Bedeleheme moilaiga esaloba,
Dia Gousa:su Sema Gagili ea hou nabi.
Ninia da amo hogolala, Yialimi soge ganodini dialebe ba:i.
7 Ninia amane sia:i, "Ninia Hina Gode Ea diasuga afia:la:di.
Ninia Ea Fisu midadi nodone sia:ne gadomusa: afia:la:di.
8 Hina Gode! Debolo diasuga misa!
Amola Dia Gousa:su Sema Gagili
da Dia gasa bagade hou dawa:digima:ne olelesuba:le,
amo Dia gaguli misini, amogawi mae fisili, eso huluane esalalaloma!
9 Dia gobele salasu dunu da eso huluane moloidafa hou
abula agoane salimu da defea.
Dia fi dunu ilia hahawaneba:le gesami hea:mu da defea.
10 Di da Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidi, ema ilegele sia:i dagoi.
Amaiba:le, Dia ilegei hina bagade amo higale mae yolesima.
11 †Di da Da:ibidima dafawanedafa ilegele sia:su hamoi,
amola amo ilegele sia:i Di da hamedafa bugimu.
Di amane ilegele sia:i,
"Na da dia mano afae amo hina bagade hamomu,
amola e da di bagia Isala:ili fi ouligilalumu.
12 Dia mano ilia Na gousa:su noga:le nabasea,
amola Na hamoma:ne sia:i ilima i, amo nabawane hamosea,
ilia mano amola da di bagia, eso huluane mae fisili, Isala:ili fi ouligilalumu."
13 Hina Gode da Saione Moilai Bai Bagade
amo ganodini E esaloma:ne, ilegei dagoi.
14 E amane ilegele sia:i, "Na da Saione Moilai Bai Bagade
amo ganodini eso huluane fifi ahoanumu.
Na da amogawi Isala:ili fi ouligilalumu hanai galebe.
15 Na da Saione fi dunu ilia esaloma:ne lamu liligi defele ilima imunu.
Na da Saione Moilai Bai Bagadega esalebe hame gagui dunu,
ilima sadima:ne ha:i manu imunu.
16 Na da Saione fi ilia gobele salasu dunu,
ilia hamobe huluane amo ganodini, gaga:su hou abula agoane ilima imunu.
Amola Saione fi dunu da hahawaneba:le, gesami hea:mu amola wele sia:mu.
17 ‡Goegawi, Na da Da:ibidi egaga fi Dunu afae amo Hina Bagadedafa hamomu.
Amola Na da Na ilegei Hina Bagade Ea ouligisu hou noga:le gaga:mu.

---

* **132:6:** 2 Hou Olelesu 6:41-42 † **132:11:** 2 Sa:miuele 7:12-16; 1 Hou Olelesu 17:11-14; Gesami Hea:su 89:3-4; Asunasi Dunu Ilia Hou 2:30 ‡ **132:17:** 1 Hina bagade 11:36

18 Na da Ea ha lai dunu amo gogosiama:ne hamomu.
Be Ea ouligibi da bagade gaguiwane heda:mu.”

133

Olofole Esalebeba:le Nodosu

1 Gode Ea fi dunu da olofole, hahawane gilisili esalea, hahawane bagade ba:sa.
Amo hou da noga:idafa.
2 Amo hou da noga:idafa mogili gagasu susuligi
amoga Elane ea dialuma da:iya sogadigili,
ea mayaboba:le aisa:ili, ea abula nimi amoga doaga:sa, amo hou defele gala.
3 Hina Gode Ea fi hahawane olofole gilisisu hou da oubi mogele
amo da Hemone Goumiganini, Saione Goumia dabe, amo defele gala.
Hina Gode da Saione Moilai Bai Bagadega Ea olofole hahawane dogolegele
hou da dialoma:ne ilegele sia:i.
Amo da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu.

134

Hina Godema Nodomusa: Wele Sia:su

1 Dilia Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu
amo da gasia Ea Debolo diasu ganodini Ema hawa: hamonana!
Misa! Amola Ema nodone sia:ma!
2 Debolo diasu ganodini, dilia lobo gaguia gadole,
Hina Godema nodone sia:ne gadoma.
3 Hina Gode da mu amola osobo bagade hahamoi.
E da Saione Moilai Bai Bagadega esala,
amodili, dilima hahawane dogolegei hou dialoma:ne sia:mu da defea.

135

Nodone Gesami Hea:su

1 Hina Godema nodoma! Dilia Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu!
Hina Gode Ea Dio nodone gaguia gadoma!
2 Dilia amo da ninia Hina Gode Ea Debolo diasu ganodini lela.
Ema nodoma!
3 Hina Godema nodoma! Bai E da noga:idafa.
Ea Dio nodone gaguia gadoma!
Bai E da asigidafa.
4 E da Ya:igobe Emagama:ne ilegei.
E da Isala:ili fi dunu Emagama:ne ilegei.
5 Na dawa:, Hina Gode da bagadedafa.
E da eno ‘gode’ huluane baligi dagoi.
6 E da mu amola osobo bagade amola hano wayabo bagade,
amola hano wayabo lugudu, amo ganodini Ea hanaiga fawane hamosa.
7 E da osobo bagade bega:, mulu misusa: ginafoi amo oule maha.
E da mulu misa:ne, ha:ha:na gala:sa.
E da Ea liligi ligisisu diasuga, fo oule maha.
8 E da Idibidi sogega, magobo dunu mano, amola ohe fi magobo gawali,

amo huluane defele, fane lelegei.
9 Amogawi, E da hina bagade, amola ea eagene ouligisu dunu
ilima se dabe ima:ne, musa: hame ba:su gasa bagade hou hamoi.
10 E da fifi asi gala bagohame gugunufinisili,
amola gasa bagade hina bagade dunu fane lelegei.
11 E da Saihone (A:moulaide fi dunu ilia hina bagade)
amola Oge (Ba:isia:ne fi hina bagade)
amola Ga:ina:ne soge hina bagade dunu huluane fane lelegei.
12 E da ilia soge huluane samogene, Ea Isala:ili fi dunu ilima sagoi dagoi.
13 Hina Gode! Eso huluane, dunu ilia da Di fawane da Godedafa sisia:
lamu.
Fifi manebe huluanedafa, ilia da Di hame gogolemu.
14 Hina Gode da Ea hawa: hamosu dunu ili gaga:mu.
Bai ilia da hahani amola E da ilima asigisa.
15 *Dunu fifi asi gala ilia ‘gode’ da dunu ilia loboga
silifa amola gouliga hamoi dagoi
16 Ilia da lafi gala, be sia: baoumu hamedei.
Ilia da si gala, be ba:mu gogolesa.
17 Ilia da ge gala be nabimu hamedei.
Ilia da mi gala, be amoga gaha amola gabusiga: nabimu hamedei.
18 Dunu da amo loboga hamoi ogogosu ‘gode’ hahamoi
amola ilima dafawaneyale dawa:sa, ilia da afadenene,
amo ogogosu liligi ilia hamoi, amo defele hamomu da defea.
19 Isala:ili fi dunu! Hina Godema nodoma!
Gode Ea gobele salasu dunu! Ema nodoma!
20 Dilia Lifai dunu! Hina Godema nodoma!
Dunu huluane amo da Ema nodone sia:ne gadosa! Ema nodoma!
21 Saione Moilai Bai Bagade amo ganodini, Hina Godema nodoma!
Yelusaleme da Ea esalebe moilai.
Amo ganodini, Ema nodoma!
Hina Godema nodoma!

136

Hina Godema Nodone Gesami Hea:su

1 *Hina Godema nodone sia:ma! Bai E da noga:idafa
amola Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
2 E da ‘gode’ huluane ilia hou bagadewane baligisa.
Ema nodone sia:ma! Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane
dialumu.
3 E da hina dunu huluane ilia hou bagadewane baligisa.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
4 Hi fawane da gasa bagade musa: hame ba:su hou hamosa.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
5 †E da Ea bagade asigi dawa:suga, mu hahamoi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
6 ‡E da osobo bagade, amo hano wayabo lugududafa amo bai da:iya
gagui.

---

* **135:15:** Gesami Hea:su 115:4-8; Wamolegei Sia: Olelesu 9:20 * **136:1:** 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13,7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; Yelemaia 33:11 † **136:5:** Mui 1:1 ‡ **136:6:** Mui 1:2

Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
7 §E da eso amola oubi hahamoi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
8 Eso da esoha amoma ouligisu gala.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
9 Oubi amola gasumuni da gasi amo ouligisa.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
10 **E da Idibidi magobo dunu mano huluane fane lelegei.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
11 ††E da Isala:ili fi dunu Idibidi soge ganodini esalu, amo gadili oule asi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
12 E da amo Ea gasa bagade loboga hamoi dagoi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
13 ‡‡E da Maga:me Hano wayabo amo dogoa mogilasi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
14 E da hano degemusa: amo mogilisi logoa Ea fi oule asi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
15 Be E da Idibidi hina bagade amola ea dadi gagui wa:i huluane amo mogososone gela sa:ima:ne hamoi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
16 E da Ea fi dunu hafoga:i sogedili oule asi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
17 E da gasa bagade hina bagade fane lelegei.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
18 E da mimogo hina bagade dunu fane lelegei.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
19 §§E da Saihone (A:moulaide hina bagade) fane legei.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
20 ***E da Oge (Ba:isia:ne hina bagade) fane legei.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
21 E da ilia soge amo samogene, Ea fi dunuma sagoi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
22 E da ilia soge amo Ea hawa: hamosu fi Isala:ili amo ilima i.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
23 Ninia da hasalasi dagoiba:le, E da nini hame gogolei.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
24 Ninia ha lai dunu da nini gagulaligiba:le, E da nini halegale masa:ne hamoi.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
25 E da esalebe liligi huluane ilima ha:i manu iaha.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.
26 Hebene esalebe Godema nodone sia:ma.
Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.

§ **136:7:** Mui 1:16 ** **136:10:** Gadili Asi 12:29 †† **136:11:** Gadili Asi 12:51 ‡‡ **136:13:** Gadili Asi 14:21-29 §§ **136:19:** Idisu 21:21-30 *** **136:20:** Idisu 21:31-35

137

Mugululi Asi Isala:ili fi Dunu ilia Fofagini Disu

1 Ba:bilone hano bega: ninia da fi dialu.
Amogawi, ninia da Saione Moilai Bai Bagade dawa:beba:le, fofagini dinanu.
2 Ninia da 'yodima' ifa damana, ninia sani baidama gosagisi.
3 Dunu amo da nini gagulaligi, ilia da ninima amane sia:i,
"Ninia hahawane nabima:ne, Saione ea hou olelema:ne, gesami hea:ma."
4 Be ninia da habodane ga fi soge ganodini,
Hina Godema nodone gesami hea:ma:bela:?
5 Yelusaleme! Na da di gogolesea,
na da sani baidama bu hamedafa dumu da defea.
6 Na da di gogolesea,
amola di da na baligili hahawane hou bai diala amo hame dawa:sea,
na da bu gesami hea:mu logo hamedafa ba:mu da defea.
7 Hina Gode! Idome dunu ilia da Yelusaleme doagala:le, hasalasi dagoi,
Dia amo hou bu dawa:ma.
Ilia amane sia:i, "Yelusaleme dafawanedafa muguluma."
Dia amo hou bu dawa:ma.
8 *Ba:bilone moilai bai bagade! Di da gugunufinisi dagoi ba:mu.
Di da ninima wadela:i hou bagade hamobeba:le,
nowa da dima se dabe iasea, da hahawane bagade ba:mu.
9 E da dia mano dudubu amo sasamogene,
gele da:iya gisalu gagala:mu da defea.

138

Hina Godema Nodone Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na dogo huluane amoga Dima nodone sia:sa.
Na da ogogosu 'gode' huluane ilia midadi Dima nodone gesami hea:mu.
2 Na da Dia hadigi Debolo diasu amoga ba:legale, beguduli,
Dia Dio amoma nodone sia:sa.
Bai Dia asigidafa hou da hame fisisa.
Amola Dia Dio amola Dia hamoma:ne sia:su da baligili bagade,
amo Di da olelei dagoi.
3 Na da Dima wele sia:beba:le, Di da nama dabe adole i.
Di da Dia gasaga, nama gasa i.
4 Osobo bagade hina bagade dunu huluane, ilia da Dima nodomu.
Bai ilia da Dia ilegele sia:su nabi dagoi.
5 Ilia da Dia hawa: hamoi
amola Dia hadigidafa hou olelema:ne, gesami hea:mu.
6 Di da gadodafa esala.
Be Di da amo mae dawa:le, fonoboi dunu amo noga:le ouligisa.
Amola hidale gasa fibi dunu da Dima wamoaligimu hame dawa:.
7 Na da bidi hamosu amoga sisiga:i ba:sea, Dia na gaga:sa.
Di da nama ha lai dunu ilima dabe gegesa
amola Dia gasa bagade amoga na gaga:sa.
8 Di da Dia ilegele sia:i defele, didili hamomu.
Hina Gode! Dia asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.

* **137:8:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:6

Dia hawa: muni hamobe amo didili hamoma.

139

Gode Ea Bagade Dawa:su Hou amola Ouligisu Hou

1 Hina Gode! Dia da na hou abodele,
huluane dawa:.
2 Dia da na hamobe huluanedafa dawa:.
Di da badiliawane lela, na asigi dawa:su huluane dawa:.
3 Na da hawa: hamonanea amola hele esalea,
na hamobe huluane Dia dawa:.
4 Na da hame sia:iawane,
na sia:musa: dawa:i huluane Dia dawa:.
5 Di da na sisiga:le,
Dia gasaga na gaga:i diala.
6 Dia na hou dawa:digi da oso dogoi.
Be na da Dia hou dawa:digimu da hamedei.
7 Na da Diba:le hobeamu da hamedei.
Na da Dia midadi fisili hobeamu da hamedei.
8 Na da muagado heda:i ganiaba, Di da amogawi esalebe ba:la:loba.
Na da bogosu sogebia asiaba, Di da amogawi esalebe ba:la:loba.
9 Na eso maba gusu hagili ahoa ganiaba,
o guma:dini badiliadafawane esala ganiaba,
10 Di da amogai na oule bisili masa:ne
amola na fidima:ne esalebe ba:la:loba.
11 Na da gasi ea na wamolegema:ne adole ba:loba,
o hadigi nama sisiga:i dialebe amoea afadenene bu gasima:ne adole ba:loba,
na da wamolegei dagoi hame ba:la:loba.
12 Bai gasi dunasi da Dima gasi hame gala,
amola gasi da Dia siga eso ea hadigi agoai ba:sa.
Gasi amola hadigi da Dima defele ba:sa.
13 Di da na da:i huluane hahamoi.
Di da na da:i huluane na:me ea hagomo ganodini disisi.
14 Dunu huluane da Diba:le beda:mu da defea.
Amaiba:le, na Dima nodosa.
Dia hamobe huluane da degabo amola noga:idafa.
Amo huluane na dawa:.
15 Di da na gasa na:me ea hagomo ganodini noga:le hahamone, disisilaloba,
na da amogawi wamowane alelaloba, na da amogawi esaloba,
Di da na dawa:digi dagoi.
16 Na da hame lalelegeiawane, Dia na dawa:i.
Na da hame lalelegeiawane na esaloma:ne ilegei,
amo Di da Dia meloa amo ganodini dedene legei.
17 Gode! Dia asigi dawa:su amo na dawa:mu bagadewane gogolesa.
Dia asigi dawa:su da bagohame gala.
18 Na da Dia asigi dawa:su idisa ganiaba,
ilia da idimu gogolei, sa:i boso su idi agoai gala:loba.
Na da nedigisia, Di amola ani gilisili esalebe ba:sa.
19 Gode! Na dawa:loba da Dia wadela:i hamosu dunu fane lelegemu.
Na dawa:loba da mosolasu dunu na yolesima:mu.
20 Ilia Dima lasogole baligidu sia: daha.

Ilia Dia Dio amoma lasagole sia:sa.
21 Hina Gode! Na da Dima higabe dunu ilima bagade higasa.
Na da Dima ododoga:be dunu ilima higasa.
22 Na da ili dafawanedafa higasa.
Ilia da nama ha lai dunu agoai ba:sa.
23 Gode! Na asigi dawa:su, Dia abodema!
Nama adoba:le, na asigi dawa:su hogole ba:ma.
24 Na wadela:iyale, Dia hogole ba:ma!
Amola Dia fifi ahoanusu logoga masa:ne, nama logo olema.

140

Gaga:ma:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Wadela:i hamosu dunu amola nimi bagade gegesu dunu
da nama hasalasisa:besa:le, Dia na gaga:ma.
2 Ilia da eso huluane wadela:le hamomusa: ilegelala.
Ilia da eso huluane sia:ga gegesa amola sia:waisa.
3 *Ilia gona:su da medosu sania defele gala.
Ilia sia: da saya:be ea medosu defo hano defele gala.
4 Hina Gode! Wadela:i hamosu dunu ilia gasaga na banenesisa:besa:le,
na gaga:ma.
Nimi gegesu dunu da na dafama:ne ilegesa.
Dia na gaga:ma!
5 Hidale gasa fibi dunu da na sa:ima:ne sanenesisi.
Ilia da na gagulaligima:ne, logoba:le sanenesisu.
6 Na da Hina Godema amane sia:sa, “Di da na Gode! Hina Gode!
Na fidima:ne digini wele sia:be nabima!
7 Na ouligisudafa Hina Gode! Na gasa bagade Gaga:su Dunu!
Dia da gegesu ganodini na gaga:i.
8 Hina Gode! Wadela:i hamosu dunu ilia hanai liligi ilima mae ima.
Ilia wadela:i hamoma:ne ilegesu amo hedofama.
9 Na ha lai dunu da na hasalasisa:besa:le, ilia logo hedofama.
Ilia nama se ima:ne sia:su da sinidigili, ilima se ima:ne, Dia hamoma.
10 Gia:i bagade lalu oso da ili da:iya sa:imu da defea.
Ilia da uli dogoi ganodini dafane, bu hame heda:mu da defea.
11 Dunu amo da eno dunuma ogogole diwaneya udidisia,
ilia hamobe da didili hame hamomu da defea.
Dodona:gi gegesu dunu da wadela:su liligi
amoga gugunufinisi dagoi ba:mu da defea.
12 Hina Gode! Na dawa:, Di da hame gagui dunu
amola hahanibi dunu ilia hou gaga:sa.
13 Moloidafa dunu ilia da Dima nodone sia:ne,
Dia midadi esalumu.

141

Daeya Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode! Na Dima wele sia:sa! Wahadafa, na fidima!
Na Dima wele sia:sea, Dia nabima!
2 *Na sia:ne gadosu amo gabusiga: gobele salasu defele, Dia lama.

* **140:3:** Louma 3:13 * **141:2:** Wamolegei Sia: Olelesu 5:8

Na lobo gaguia gadobeba:le, Dia amo hou daeya gobele salasu defele ba:ma.
3 Hina Gode! Na lafi noga:le sosodo aligima!
Na lafi logoga, sosodo aligisu dunu asunasima!
4 Na da wadela:i hou hanasa:besa:le, Di fidima.
Amola na da wadela:i hamosu dunuma mae gilisima:ne,
amola ilia lolo nasu amoga mae masa:ne, Di fidima.
5 Dunu noga:idafa da nama asigiba:le,
dawa:ma:ne se iasu amola gagabosu nama imunu da defea.
Be wadela:i hamosu dunu ilia nama nodosu, amo na da hame lale salimu.
Bai na da eso huluane ilia wadela:i hou fisima:ne sia:ne gadolala.
6 Ilia ouligisu dunu da igi gafulua bogoma:ne fulisali ba:sea,
dunu eno da na sia:i liligi da dafawane galebeyale dawa:le sia:mu.
7 Lalu ifa da gaga:ne habele dudunumiai ba:mu.
Amo defele, amo dunu ilia gasa da bogoi ulidogoi bega: afagogoi ba:mu.
8 Be Ouligisudafa Hina Gode! Na Dima dafawaneyale dawa:lala.
Na da Dia gaga:su hou hogosa.
Amola na mae bogoma:ne, Di gaga:ma.
9 Wadela:i hamosu dunu, ilia da na sa:ima:ne sani dilisisa.
Dia na gaga:ma!
10 Wadela:i hamosu dunu ilila: sani amoga ilila: sa:imu da defea.
Amola na da hahawane masa:ne, Di fidima!

142

Godea Fidima:ne Sia:ne Gadosu

1 *Na da Hina Godema fidima:ne wele sia:sa.
Na Ema edegesa.
2 Na da:i dione Ema egane iaha.
Na se nabasu huluane Ema olelesa.
3 Na da hamomu hamedei galea, yolesimusa: dawa:sea,
E da na hamoma:ne dawa: olelesa.
Logo na ahoabega, amogai wadela:i hamosu dunu ilia da na sa:ima:ne, wamo sanisisa.
4 Na ba:le gasea, na fidisu amola gaga:su eno hame ba:sa.
Dunu eno da na hame gagagulasa.
5 Hina Gode! Na da Dia fidima:ne digini wele sia:sa.
Hina Gode, Di da na Gaga:su Gode.
Na fifi ahoanebe amo ganodini, na da Di fawane hanai gala.
6 Na digini wele sia:be nabima! Bai na da baligili da:i dione heawini gala.
Na ha lai dunu da na hasalasa:besa:le, Dia na gaga:ma.
Ilia gasa da na gasa baligi dagoi.
7 Na se nababeba:le, Dia na hohogilisima!
Amasea, na da dunu ilia gilisisu ganodini, Dima nodomu.
Bai Di da nama noga:idafa hou hamonana.

143

Godea Fidima:ne Gesami Hea:su

* **142:1:** 1 Sa:miuele 22:1,24:3

1 Hina Gode! Na sia:ne gadobe nabima!
Di da mae fisili, moloidafa hou hamonanebeba:le, na adole ba:be nabima!
2 *Na da Dia hawa: hamosu dunu! Nama mae fofada:ma!
Bai dunu afae da Dia siga ba:sea, moloidafa da hame gala.
3 Nama ha lai dunu da na desega misini, na hasalasi dagoi.
Ea da na gasidafa se iasu diasu ganodini sali.
Wali na da dunu da hemonega bogoi agoane ba:sa.
4 Amaiba:le na da yolesimusa: dawa:lala.
Na da baligili heawini da:i dioi gala.
5 Na da eso musa: asi amo dawa:lala.
Dia musa: hamosu na da dawa:lala.
6 Na da lobo gaguia gadole, Dima sia:ne gadolala.
Hafoga:i osobo da gibu sa:ima:ne dawa:lalebe,
amo defele na da Di nama misa:ne hanai gala.
7 Hina Gode! Wahadafa nama dabe adole ima!
Na da hamoma:beyale dawa:lusu huluane fisi dagoi.
Na da bogoi sogebia dasa:besa:le, Dia naba:le mae wamoaligima!
8 Hahabe huluane, Dia mae fisili asigidafa hou nama buga:le adole ianoma.
Bai na da Dia hou dafawaneyale dawa:sa.
Na sia:ne gadosu da Dima gado heda:sea, na masa:ne idi olelema.
9 Na da Dia gaga:su hou lama:ne, Dima ahoa.
Na ha lai dunu da na hasalasa:besa:le, Dia gaga:ma.
10 Di da na Gode! Dia hanai na hamoma:ne, nama olelema.
Nama hou noga:i hamoma, amola na gaga:iwane masa:ne,
idi noga:i nama olelema.
11 Hina Gode! Dia gaga:musa: ilegei defele, na gaga:ma.
Dia noga:idafa hou amoga na gaga:ma.
12 Dia da nama asigiba:le, na ha lai dunu medole legema!
Na banenesisu dunu amo gugunufinisima.
Bai na da Dia hawa: hamosu dunu.

144

Hina bagade Dunu da Hasalasibiba:le, Godema Nodosu

1 Hina Gode da na Gaga:sudafa! Ema nodoma!
E da na gegema:ne adoba:sa.
Amola na gegema:ne momagesa.
2 E da na gagulasa amola na gaga:sa.
E da na ougiha aligisu dunu esala, amola na gaga:su dunu esala.
Na da se mae nabawane hahawane masa:ne,
Ea hou dafawaneyale dawa:sa.
E da niha fifi asi gala banenesisa
3 *Hina Gode! Osobo bagade dunu ilia da hamedei agoai galebe.
Dia abuliba:le ilima asigibala:?
4 Ninia da fo fonomene agoai ba:sa.
Ninia esalebe eso da baba bobaligilalebe agoai ba:sa.
5 Hina Gode! Mu gadelale fasili, gudu sa:ima!
Goumi digili ba:ma! Amasea, goumi da mobi bubugilalebe ba:mu.

* **143:2:** Louma 3:20; Gala:isia 2:16 * **144:3:** Yoube 7:17-18; Gesami Hea:su 8:4

6 Dia ha lai afagogoma:ne, ha:ha:na gala:su iasima.
Dia ha lai dunu hobeama:ne, dadia gala:le se bobogema.
7 Na da hano lugudua mogo sososa.
Dia gadodili, lobo ligia guduli, na hiougia gadoma.
Ga fi dunu ilia gasaga na hasalasa:besa:le, Dia gaga:ma.
8 Ilia da dafawane sia: hamedafa sia:sa.
Amola ilia hamomusa: ilegele sia:sea, ogogosa.
9 Gode! Na da Dima gesami gaheabolo hea:mu.
Na da sani baidama dusa, Dima gesami hea:mu.
10 Di da hina bagade ilia ha lai hasalasima:ne hamosa.
Amola Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidi gaga:sa.
11 Na dodona:gi ha lai dunu da na osa:la heda:sa:besa:le,
Dia na gaga:ma. Ga fi dunu ilia gasaga na hasalasa:besa:le, Dia gaga:ma.
Ilia da dafawane sia: hamedafa sia:sa.
Amola ilia hamomusa: ilegele sia:sea, ogogosa.
12 Ninia dunu mano ayeligi amolali,
da ha:i manu bugi nasegagini heda:be agoai ganumu da defea.
Amola ninia idiwilali, ilia da noga:le lelu duni bugi
amo da hina bagade ea diasu hegomaia nina: hamonanebe,
amo agoai ba:mu da defea.
13 Ninia liligi legesu diasu ilia ha:i manu amoga nabai ba:mu da defea.
Ninia sibi amo da nasegagi sogega esalebe,
ilia mano osea:idafa lalelegemu da defea.
14 Ninia bulamagau da mae daba:me asili, mano osea:idafa lalelegemu da defea.
Ninia moilai logo ganodini, se nabasu wele sia:su hame nabimu da defea.
15 Fifi asi afae da amo hou ba:sea, hahawane bagade ganumu.
Amola ilia da Hina Gode amo ilia Godedafa ilegesea,
ilia da hahawane bagade ganumu.

145

Nodone Gesami Hea:su
1 Na Gode amola na Hina Bagade!
Na da Dia bagadedafa hou eno dunuma sisa:le imunu.
Na da mae fisili, Dima nodonanumu.
2 Eso huluane na da Dima nodone sia:mu.
Na da mae fisili, Dima nodonanumu.
3 Hina Gode da bagadedafa!
Ema gasa bagadewane nodomu da defea.
Ea gasa bagade hou da dawa:digimu hamedei.
4 Dia hawa: hamoi amoma fifi asi amola fifi misunu da nodomu.
Ilia da Dia gasa bagade hamosu amo eno dunuma wele sia:mu.
5 Ilia da Dia hadigidafa hou dawa:le, gilisili sia: sa:imu.
Amola na da Dia noga:idafa hamosu, na asigi dawa:su ganodini dawa:lalumu.
6 Dunu eno da Dia gasa bagade hawa: hamosu, amo gilisili sia: sa:imu.
Amola na da Dia noga:idafa bagade hou amo eno dunuma wele sia:mu.
7 Ilia da Dia noga:idafa hou olelemu,
amola Dia asigidafa hou olelema:ne, gesami hea:mu.

8 Hina Gode da asigidafa amola gogolema:ne olofosu dawa:.
E da hedolo hame ougisa amola mae fisili asigidafa hou dawa:.
9 E da dunu huluanema noga:idafa hou hamosa.
Amola Ea hahamoi liligi huluane amoma asigisa.
10 Hina Gode! Dia hahamoi liligi huluane da Dima nodomu.
Amola Dia fi dunu huluane ilia da Dima nodone sia:mu.
11 Ilia da Dia hadigi Hina Bagade Hou amo dawa:le, gilisili sia: sa:imu.
Amola Dia gasa bagade hou eno dunuma olelemu.
12 Amasea, dunu huluane ilia da Dia gasa bagade hawa: hamoi
amola Dia hadigi Hinadafa Hou dawa:mu.
13 Dia Ouligibi da eso huluane dialalalumu.
Amola Di da eso huluane Hinadafa esalumu.
Hina Gode da hamomusa: ilegele sia:i, amo mae fisili, didili hamosa.
E da Ea hawa: hamosu huluane amo ganodini asigidafa hamosa.
14 E da se nababe dunu fidisa.
E da dafai dunu bu wa:lesisa.
15 Esalebe liligi huluane da Di dafawane hamoma:beyale, dawa:lala.
Amola ilia ha:sea, Di da ilima ha:i manu iaha.
16 Di da ilima defele iabeba:le,
ilia lamu dawa:i liligi lai dagoi ba:sa.
17 Hina Gode Ea hawa: hamobe huluane
da moloidafa amola asigidafa hamosa.
18 Nowa da Ema molole sia:sea,
E da amo dunu fidila maha.
19 Nowa da Ema nodone dawa:sea,
E da ilima ili lamusa: dawa:be liligi huluane defele iaha.
E da ilia digini wele sia:be naba, amola ili gaga:sa.
20 Nowa da Ema asigi galea, E da amo dunu gagagulasa.
Be E da wadela:i hou hamobe dunu gugunufinisimu.
21 Na da eso huluane mae yolesili Hina Godema nodonanumu.
Ea hahamoi liligi huluanedafa da mae fisili
Ea Hadigi Dio nodonanumu da defea.

146

Gaga:su Godema Nodosu

1 Hina Godema nodoma!
Na dawa:su amoga Hina Godema nodoma!
2 Na da esalobawane,
na esalebe we huluane Godema nodone gesami hea:su hamonanumu.
3 Osobo bagade ouligisu dunu ilima dafawaneyale mae dawa:ma!
Osobo bagade dunu, ilia di gaga:mu hamedei.
4 Ilia da bogosea, gulu dou amoma buhagisa.
Amo esoga, ilia hamomusa: ilegei da dagosa.
5-6 *Nowa dunu da Ya:igobe ea Gode amoea fidima:ne dawa:sea da hahawane gala.
Hina Gode da mu amola osobo bagade amola hano wayabo bagade
amola amo ganodini liligi huluanedafa hahamoi dagoi.
Nowa da Ema dafawaneyale dawa:sea, da hahawane bagade gala.
E da Ea hamomusa: ilegele sia:i huluane didili hamosa.

* **146:5-6:** Asunasi Dunu Ilia Hou 4:24, 14:15

7 E da banenesi dunu fidima:ne, moloidafa fofada:su hamosa.
E da ha:be dunuma ha:i manu iaha.
8 Hina Gode da se iasu diasua esalebe dunu fadegalesisa.
E da si dofoi dunu ilia si fadegalesisa.
E da dafai dunu bu wa:lesisa.
E da Ea moloidafa dunuma asigisa.
9 E da degabo misi dunu ninia soge ganodini esalebe, amo gaga:sa.
E da didalo amola guluba: mano fidisa.
Be E da wadela:i hou hamosu dunu ilia ilegesu gugunufinisisa.
10 Hina Gode da eso huluane Hinadafa esalalalumu.
Saione fi! Dilia Gode da eso huluane fifi ahoana, dili ouligilalumu.
Hina Godema nodoma!

147

Gode Bagadedafa Ema Nodosa

1 Hina Godema nodoma! Ninia Godema nodone gesami hea:mu da defea!
Ema nodomu da noga:idafa amola moloidafa.
2 Hina Gode da Yelusaleme ea hou bu hahamonana.
E da mugululi asi dunu bu lale sala.
3 E da baligili da:i dioi dunu amo ilia dogo denesisa.
E da ilia fofa:gi lala:gisa.
4 E da gasumuni ilia idi ilegei dagoi.
Amola gasumuni afae afae ilia dio adosa.
5 Ninia Hina Gode da bagadedafa amola gasa bagadedafa.
Ea asigi dawa:su amo afaega defemu da hamedei.
6 E da fonoboi dunu wa:lesisa.
Be wadela:i hamosu dunu, osoba banenesisa.
7 Hina Godema nodone gesami hea:ma!
Ninia Godema nodone sani baidama duma!
8 E da mu dedeboma:ne, mu mobi baila:lesisa.
E da osobo bagadema gibu iaha.
E da agologa, gisi heda:ma:ne hahamosa.
9 E da ohe fi ilima ha:i manu iaha.
Guimi mano da ga:sea, E da ilima ha:i manu iaha.
10 E da gasa bagade hosi amola nimi bagade dadi gagui dunu amo hahawane hame ba:sa.
11 Be E da fonoboi dunu amo da Ema nodobe amola Ea mae fisili asigidafa hou dafawaneyale dawa:be, amo dunu E da hahawane ba:sa.
12 Yelusaleme fi! Hina Godema nodoma!
Saione fi! Dilia Godema nodoma!
13 E da dilia logo ga:su gasa bagadewane dialoma:ne hamosa.
E da dilia fi dunuma hahawane hamosa.
14 E da dilia soge alaloa gaga:sa.
E da dili sadima:ne, widi ha:i manu noga:idafa dilima iaha.
15 E da osobo bagadema hamoma:ne sia:sea,
Ea sia:be liligi da hedolowane hamoi dagoi ba:sa.
16 E da mugene su, abula agoai baila:lesisa.
Amola anegagi ofo gulu agoane dudulisisa.
17 E da mugene amo igi fofonobo agoane iasisa.

E da anegagidafa eso iasisia,
dunu afae da amo ganodini esalumu hamedei ba:sa.
18 Amasea, E da amo hamoma:ne sia:sea, mugene ganumu da daeasa.
E da fo iasisia, hano da ahoana.
19 E da sia:ne iasu amo Ea fi dunuma iaha.
E da Ea sema amola hamoma:ne sia:i amo Isala:ili fi ilima iaha.
20 E da eno fifi asi gala ilima agoane hame hamosu.
Eno fifi asi gala, ilia da Ea sema hame dawa:.
Hina Godema nodoma!

148

Osobo Bagade amola Muagado Liligi Huluane, Godema Nodone Wele Sia:ma:mu

1 Hina Godema nodoma!
Dilia Hebenega esalebe fi! Hina Godema nodoma!
2 Hina Gode Ea a:igele dunu huluane
amola Ea Hebene ganodini dadi gagui wa:i dunu huluane!
Ema nodoma!
3 Eso, oubi amola gasumuni nenanebe!
Ema nodoma!
4 Muagadodafa amola hano muagadodili diala!
Ema nodoma!
5 Ilia huluane da Hina Gode Ea Dio amoma nodone sia:mu da defea!
E da ili hamoma:ne sia:beba:le, ilia huluane hahamoi dagoi ba:i.
6 Ea hamoma:ne sia:beba:le, ilia ilegei sogebiga mae muguluma:ne,
eso huluane dialoma:ne, bugi dagoi ba:sa.
Ilia Gode Ea sia: gua:mu hamedei.
7 Osobo bagade fi huluane, hano wayabo bagade ohe fi liligi bagadedafa
amola hano wayabo bagade lugudu fi!
Dilia huluane Hina Godema nodoma!
8 Ha:ha:na, mugene, anegagi ofo, mu mobi amola fo
ilia da Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamosa!
Dilia huluane Hina Godema nodoma!
9-10 Agolo, goumi, fage legesu ifa, iwila,
ohe fi fofoi amola sigua, sugi labe fi amola sio fi!
Dilia huluane Hina Godema nodoma!
11-12 Hina bagade dunu, fifi asi gala huluane, hina bagade ilia egefelali,
ouligisu dunu huluane, uda a:fini, goi ayeligi, da:i hamoi dunu amola uda,
amola mano huluane!
Dilia huluane Hina Godema nodoma!
13 Ilia huluane da Hina Gode Ea Dio amoma nodomu da defea.
Bai Ea Dio da bagadedafa amola dunu huluane ilia dio baligisa.
Ea hadigi hou da liligi huluane osobo bagade amola Hebene ganodini esala,
amo ilia hou bagadewane baligisa.
14 E da Ea fi ilima gasa bagade hamobeba:le, Ea fi dunu da Ema nodosa.
E da Ea fi Isala:ili dunu ilima bagadedafa asigisa.
Ilia da Ema nodosa.

149

Nodosu Gesami Hea:su

1 Hina Godema nodoma! Hina Godema gaheabolo gesami hea:ma!
Ea mae fisili dafawaneyale dawa:su fi
ilia gilisisu ganodini Ema nodone sia:ma!
2 Isala:ili fi dunu! Dilia Hahamosu Godeba:le nodoma!
Saione dunu! E da dilia Hina Bagadeba:le, nodoma!
3 Ea Dio amoma nodone gosa:le ima!
Ilibu amola sani baidama dusa, Ema nodoma!
4 Hina Gode da Ea fi dunuma nodosa!
Amola hou fonoboi dunu ilima nodone dawa:le, ilima hasalasu hou iaha.
5 Gode Ea fi dunu ilia da hasaliba:le, hahawane esalumu da defea.
Ilia gasi huluane Godema nodone gesami hea:lalumu da defea.
6-9 Ilia da Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, ilia gegesu gobihei mei gaguiwane,
fifi asi gala hasalawane amola fifi asi gala ilima se iasea,
amola ilia hina bagade sia:inega la:gili
amola ouligisu dunu gulaga hamoi sia:inega la:gili,
ilia ha:giwane Godema nodone sia:mu da defea.
Gode Ea fi dunu ilia hasalasu hou da agoane gala.
Hina Godema nodoma!

150

Hina Godema Nodoma!
1 Hina Godema nodoma! Gode Ea Debolo Diasu ganodini Ema nodone sia:ma!
Gode Ea muagado gasa bagade hou amoma nodoma!
2 Ea gasa bagade hawa: hamosu ba:beba:le, Ema nodoma!
Ea gasa bagade baligi hou amoma nodone sia:ma!
3 Dalabede dusa, Ema nodone sia:ma!
Sani baidama amola ilibu ba:gu la:idi la:idi figi gisinagisanasu duni, Ema nodoma.
4 Ilibuga dusa amola gafole iana, Ema nodoma!
Sani baidamaga amola buni fulabosuga dusa, Ema nodoma!
5 Edado fasu amoga Ema ha:giwane nodoma!
6 Esalebe liligi huluane! Hina Godema nodoma!
Hina Godema nodoma!
Sia: ama dagoi

Malasu

(Da:i Sia: - Proverbs; Modu – Aonega Hereva; Bisini – Sindaun)

Hidadea Sia:

Malasu Buga da hou moloidafa amola hahawane esalusu olelesa. Goe buga ganodini dedesu dunu da olelesea, e da hou moloiwane eso huluane esaloma:ne olelesa. Amola Malasu Buga da sia: olelebe amo ninia eso huluane hamoma:ne olelesa.

Amola nowa e da noga:le dawa:sea, e da hidadea Godema dawa:mu amola asigi dawa:suga noga:le dawa:ma:ne amo sia: olelesa. Malasu buga da Bagade Dawa:su Hou noga:le olelesa. Malasu buga da fedege sia: amo Bagade Dawa:su Hou da dunu agoane amo hou olelesa. Amola eno sia: fonobahadi sia: amola sia:i gala, amo da noga:le ba:ma:ne Isala:ili fi ilima olelesa amola ilia hou moloidafa hamoma:ne eno hou ilima doaga:sea. Amola eno dunu ilia hou noga:le fidima:ne amola noga:le dawa:ma:ne amola, sosogo fi amo ganodini noga:le ouligima:ne olelesa. Amola eno da bidi lasu hou amola noga:le dawa:ma:ne olelesa. Amola hou ida:iwane gala amo olelema:ne amola eno ilia da:i hodo noga:le ouligima:ne. Amola eno ilia hanai hou ili fawane ouligima:ne. Amola hou fonobosu amola gebewane hamosu hou. Amola hame gagui fidisu hou amola nabasu hou. Amola na:iyadoma fidisu hou dawa:ma:ne olelesa.

Sia: Dedei

1 Bagade Dawa:su Hou amoma Nodosu...Sia:alalo 1:1-9:18
2 Hina bagade Soloumone ea Malasu...Sia:alalo 10:1 - 29:27
4 A:ige ea Sia:...Sia:alalo 30:1-33
5 Eno Sia:...Sia:alalo 31:1-31

Malasu

Malasu Sia: da Bai Bagade Gala

1 *Goe buga ganodini malasu amo Soloumone (Da:ibidi ea mano) Isala:ili hina bagade da dedei.

2 Goe da malasu amo ea di bagade fidimuyo amola dia noga:le hou moloi ba:ma:ne amola hou ida:iwanedafa olelesa. Amola noga:le amo sia: dawa:ma:ne ea bai da gududafa.

3 Amola ilia da dima noga:le hou moloi ahoanoma:ne olelesa amola defele hamoma:ne olelesa.

4 Amola ilia di dawa:loma:ne hamosa amola dunu dawa:su bagade olelesa eno dunu goi olelema:ne.

5 Amo sia: dedei da bagade dawa:su dunu ilima dawa:loma:ne, olelesu amola moloidafa hou imunu.

6 Amasea, ilia da malasu wamolegei bai amo noga:le dawa:ma:ne amola malasu da moloi dunu ea hou heda:ma:ne eno hou doaga:sea, dawa:ma:ne olelesa.

Goi Dunu Ilima Fada:i Sia: Olelesu

* **1:1:** 1 Hina bagade 4:32

7 †Di da bagade dawa:su hou lamu hanai galea, hidadea Godema nodone dawa:ma. Gagaoui dunu ilia da dawa:su bagade lama:ne hame asigisa, amola moloidafa hou dawa:mu higasa.
8 Nagofe! Dia noga:le nabima, dia ada amola ame elea sia:sea.
9 Elea olelebe amo ea dia hou da gado heda:mu amola dia hamobe liligi da nina: hamoi habuga o galogoaga gisa:gisu amo ba:le defele ba:mu.
10 Nagofe dia! Wadela:le hamosu dunu ilia dima adoba:sea, di amoma maedafa madelama.
11 Ilia sia:sa, "Misa! Ninia hedemusa: noga:i dunu medole legemusa: hogola masunu.
12 Amaiba:le ninia asili, hahawane esalebe dunu ba:sea, hedolowane medole legemu.
13 Amasea ninia ilia liligi lale ninia diasuga gaguli masunu amola ninia da liligi gagui dunu agoai esalumu.
14 Misa! Ninima madelama! Amola ninia wamolai liligi gilisili gagumu."
15 Nagofe! Agoai dunu ilima mae gilisima amola di gasigama.
16 Ilia da gasa bagadewane eso huluane eno dunu medole legemusa: momagei esala.
17 Amola di da sio di hanai amo sio sa:ima:ne sani amoga gaguma:ne e ba:lalea hame ligisisa.
18 Be dunu nowa e amane hamosea, e da hina: bogoma:ne sani amoga hina: sa:ima:ne logo hogosa.
19 Wamolasu e da ea wamolasu hamobeba:le da bogosu ba:mu. Nowa da nimi gasa fi hou bagade hamosea da bogosu ba:mu.

Bagade Dawa:su Hou da Fedege agoane Dilima Wesa

20 ‡Nabima! Bagade Dawa:su Hou da welala amola logoga amola gilisisu bidi lama:ne diasu sogega welala.
21 Gasa gala welala amola fi sogebi logo holeiga amola dunu huluane gilisibi amola misini gilisisu sogebi.
22 Gagaoui dunu habowali dili da gagaoui esaloma:bela:? Habowali dilia da Bagade Dawa:su Hou amoma higale oufesega:ma:bela:? Amola habogala dawa: lama:bela:?
23 Na da dilima gagabole sia:sea, dilia noga:le nabima! Na da hahawane sia: olelesa amola na dawa: dilima olelemu.
24 Na da dilima welalu amola dili misa:ne sia:nanu, be dilia da hame nabi amola dilia da na sia:be hame dawa:digi.
25 Dili da na fada:i sia:i higa:i amola na olelei amola dili da amane hamomusa: hame hanai amola na gagabosu hame nabi.
26 Amaiba:le, dilia da da:i dioi doaga:sea na da diliba:le oufesega:mu amola na da dili gadele oumu dilima beda:ga da:i dioi doaga:sea.
27 Adi liligi, mulu mabe amo defele se fo mabe defele dilima da:i dioi amola se nabasu doaga:sea,
28 dilia da hahawane bagade dawa:su esalusu hogomu amola wemu. Be na da hame nabimu. Dilia da na hogoi helemu. Be amomane dilia da na hame ba:mu.
29 Dili da musa: Bagade Dawa:su Hou hogomusa: hame hamosu amola dili da Gode Ea moloidafa hou nabimu higasu.
30 Dili da na sia: amo hame nabasu amola na olelesea amoga hame dawa:su.

† **1:7:** Yoube 28:28; Gesami Hea:su 111:10; Malasu 9:10 ‡ **1:20:** Malasu 8:1-3

31 Amaiba:le dili da dilia higa:i amo ea bidi lamu. Amola dili hou amo hamoiba:le, dilia da olomu.
32 Hame dawa:su dunu ilia bogosu bai da ilia Bagade Dawa:su Hou amo higasa. Amola gagaoui dunu ilia da ilia gagaoui hou amoga ilila: wadela:sa.
33 Nowa da nama nabasu hou hamosea amo da gaga:su ba:mu, amola e da udigili beda:su hou bai hame ba:mu.

2

Bagade Dawa:su Hou Ida:iwane Gala ea Dabe Lasu

1 Nagofe! Dawa:ma adi na olelebe liligi mae gogolema amola na adi sia:be defele hamoma.
2 Nabima hou moloidafa amola dawa:mu logo hogoma.
3 Ma, amola dawa:su hogoi helema amola amo lama:ne ha:giwane edegema.
4 Hogoma amola hogoi helema gouli amola silifa wamolegei hogobe defele hogoma.
5 Be di amane hamosea, di da Hina Godema nodone beda:su hou dawa:mu. Amola di da Gode Ea hou dawa:ma:ne didili hamomu.
6 Amo dawa:su da Gode Hi fawane iaha. Dawa:su hou amola moloi dawa:digisu da Godema fawane maha.
7 Gode da Hi fawane fidisu hou ouligisa amola E da moloidafa dunu amo gaga:sa.
8 Hi fawane da nowa da eno dunuma hahawane moloidafa hou hamosea ilima ouligisa, amola nowa da Ema asigiba:le Ema fa:no bobogesea, Hi fawane da gaga:sa.
9 Dia na sia: nabasea, di da hou ida:iwane dawa:mu amai amola defele di da dawa:su hou hamomu.
10 Di da dawa:su dunu esalumu amola dia dawa:su ida:iwane gala labeba:le hahawane bagade ba:mu.
11 Dia hamobe liligi amola dawa:su da dima gaga:su liligi agoane ba:mu.
12 Amola dia dawa:su hou da di wadela:i hou hamosa:besa:le, amo logo ga:mu. Di da bagade dawa:su lai dagoiba:le, dunu da baligidu sia: sia:beba:le o mosolasu hamosea, amo dunuma di da hame gilisimu.
13 Amo dunu ilia logo ida:iwane yolesili amola wadela:i hou gasi agoane ganodini ahoa.
14 Amola amo dunu ilia hou ida:iwane gala yolesili wadela:i hou hamobeba:le, hahawane bagade ba:sa.
15 Ilia da moloidafa hou hame dawa: amola eno dunu ilia hou dafawaneyale dawa:mu da hamedei.
16 Wadela:le hamosu uda da sia: asaboi amoga di adole ba:mu dawa:sea, di da ea logo damumusa: dawa:mu.
17 Agoai uda da egoama hame dawa:sa amola egoa ema fawane fima:ne ilegele sia:i, amo yolesisa.
18 Amola di da agoaiwane uda ea diasuga ahoasea, di da bogosu logo amoga ahoana amola di da amoga ahoasea, amo bogosu sogega doaga:mu agoai galebe.
19 Amola nowa dunu e ba:la ahoasea, e da bu hame sinidigimu. E da hahawane esalusu logoga bu hame misunu.
20 Amaiba:le, di da dunu moloi hou hamobe amo ilia hou amoga fa:no bobogema.

21 Dunu nowa da moloi hou hamosea, e da ninia soge ganodini
hahawane esalumu.
22 Be nowa dunu da wadela:le hamosea, Gode E da amo dunu fadegale
fasimu. Amola amo defele ha:i manu bugi wadela:sea a:le fasibi defele,
Gode E da ili a:le fasimu.

3

Goi Dunu Ilima Fada:i Sia: Olelesu

1 Nagofe! Na adi hou olelebe amo mae gogolema amola eso huluane
dawa:laloma amola na sia:be defele hamoma.
2 Amola na olelebe amoga di da hahawane ode bagohame esalusu amola
didili hamosu ba:mu.
3 Dia eno dunu fidisu hou mae yolesima amola hohonosu maedafa
hamoma. Amo hou huluane dia galogoaga noga:le idinigima amola dia
dogoga fedege agoane dedema.
4 *Di agoane hamosea, Gode amola osobo bagade dunu ilia da dima
hahawane ba:mu.
5 Hina Godema dia asigiga amola dogoga dawa:ma. Amola dia osobo
bagadega dawa: amoga mae hamoma.
6 Be Hina Godema dawa:ma, adi liligi dia hamosea. Amasea, Hi fawane
da logo moloidafa gala dima olelemu.
7 †Di disu amane mae dawa:ma di fawane da dawa: gala, amo mae
dawa:ma. Be Hina Gode Hima fawane nabima, amola wadela:i hou
hamomu higama.
8 Dia amane hamosea, amo hou da manoma ida:iwane agoai ba:mu
amola dia aiya da bahomu amola dia se da uhi dagoi ba:mu.
9 Di da Godema dawa:beba:le, dia hamoi liligi gobele salasu iabe defele
ima amola dia sogega bugibi liligi baligili noga:idafa Godema ima.
10 Dia amane hamosea, dia ifabi amo ha:i manu bagadewane ba:mu
amola dia diasu ganodini gagoma amola waini bagade ba:muba:le, legemu
da hamedei ba:mu.
11 ‡Nagofe! Gode E da di dawa:ma:ne se iasea, noga:le dawa:ma amola
amo da Gode Ea sisasu amo dawa:ma.
12 §Ada da ea mano amoma e da asigisa amoma dawa:ma:ne ema se
iaha. Amo defele, Gode E da nowa dunu E da ema asigisia amoma se iasu
amoga olelesa.
13 Dunu nowa da Bagade Dawa:su Hou hogoi helesea, e da nodoi
esalumu.
14 Silifa amola gouli amola ilia bidi lasu ilegei da bagade. Be Bagade
Dawa:su Hou da amo ea bidi lasu ilegei da baligi dagoi.
15 Amola Bagade Dawa:su Hou amo da igi ida:iwane amo ea bidi lasu
defei bagade baligisa. Amola Bagade Dawa:su Hou amo da liligi huluane
dia hanai amo da baligi dagoi.
16 Bagade Dawa:su Hou amo da dima hahawane esalusu iaha amola
osobo bagadega fifi asi helemu. Amola di da amo hou ganodini bagade
gaguiwane esalumu.
17 Bagade dawa:su esalusu hou amo da dima hou ida:iwane hamoma:ne
olelesa amola di logo noga:iga oule ahoa.

---

* **3:4:** Luge 2:52 † **3:7:** Louma 12:16 ‡ **3:11:** Yoube 5:17 § **3:12:** Hibulu 12:5-6Wamolegei Sia: Olelesu 3:19

18 Nowa da Bagade Dawa:su Hou amoma dawa:sea, ilia da nodoi esalumu. Amola Bagade Dawa:su Hou da hahawane esalusu ilima imunu.
19 Gode E da ea Bagade Dawa:su Hou amo ganodini osobo bagade amo hahamoi amola ea dawa:su amoga da mu amola hahamoi dagoi.
20 Gode Ea Bagade Dawa:su Hou amoga hano amola mu mobi (amo da osobo bagadega gibu iaha) hamoi dagoi.
21 Nagofe! Dia Bagade Dawa:su Hou ida:iwane amo noga:le gaguma amola noga:le ba:ma. Amo liligi dia mae yolesima.
22 Amo hou amo da dima esalalalusu imunuyo. Amola nodosu hou di da ba:mu amola hahawane esalusu lamu.
23 Amasea, di da logoga ahoasea, di da hame dafamu.
24 Di da hamedafa beda:mu, golasea. Amola di da hahawane mae nedigili golamu, gasi ganodini.
25 Amola di da adi hou doaga:mu amoga di da hame beda:mu. Amola amo hou da fo mabe agoai gala wadela:i hamosu dunuma doaga:sa, be di da hame beda:mu.
26 Hina Gode Ea da di gaga:mu. Amola Hi fawane da di sani ganodini mae sa:ima:ne hamomu.
27 Dia da fidimu logo ba:sea, eno dunuma hou ida:iwane hamoma amola fidima.
28 Dia na:iyado amo ea fidima:ne sia:sea, amola asa o aiya amane mae sia:ma. Be e hedolowane waha fidima.
29 Dia na:iyado amo da:i dioma:ne mae sia:ma. Amola e da dia fi gadenene esala e da dima dafawaneyale dawa:sa.
30 Eno dunuma di udigili mae sia:ga gegema. Amola bai hame galea, di mae sia:ga gegema.
31 Amola di da gegebe dunu ilima di mae mudama. Amola, ea hamobe amane mae hamoma.
32 Amola amai dunu ilima Hina Gode E da hahawane dogolegele hame ba:sa amola e da ilima bagadewane higasa. Be Hina Gode E da dunu nowa e da moloi hou hamosea, E da ilima Ea ilegesu olelesa.
33 Hina Gode da wadela:i hou hamosu dunu ea sosogo ilima gagabusu iaha. Be nowa dunu da moloi hou hamosea, E da amo ea sosogo hahawane dogolegele fidisa.
34 **Amola nowa dunu e da gasa fi hou hamosa amola hi hou da eno ilia hou baligisa dawa:sa, Hina Gode da hahawane hame ba:sa. Be E da nowa da moloi hou hamosa, ilima E da hahawane gala.
35 Amola dunu amo da Bagade Dawa:su Hou hamosa, dunu eno da ilima nodomu. Be gagaoui dunu ilia hou hamobeba:le da baligili gogosia:su ba:mu.

4

Bagade Dawa:su Hou ea Bidi Agoai

1 Nagofelali! Dilia ada adi olelesea noga:le nabima! Amasea dili da Bagade Dawa:su Hou ida:iwane gala dawa:mu.
2 Na adi olelebe amo da moloi houdafa. Amaiba:le, dili da eso huluane dawa:laloma.
3 Amola na mano fonobahadiga na da na ada ea mano afadafa galu.
4 Amola na ada e da nama moloidafa hou olelesu. E da amane sia:su,

** **3:34:** Ya:mese 4:6; 1 Bida 5:5

“Dawa:ma! Amola na sia: mae gogolema amola na sia: defele hamoma. Amasea, dili da esalusu lamu.
5 Bagade Dawa:su Hou hogoi helema. Na sia: mae gogolema amola mae higama!
6 Dili da Bagade Dawa:su Hou ida:iwane gala amoma mae higama. Amasea, amo hou da dilia gaga:su agoane ba:mu. Bagade Dawa:su Hou asigiwane ba:ma. Amasea, amo hou da dili gaga:mu.
7 Amola Bagade Dawa:su Hou lamu amo hou da ida:iwanedafa gala. Amola liligi oda amoga Bagade Dawa:su Hou da baligi dagoi.
8 Bagade Dawa:su Hou amoma hanama amola amane hou hamosea, dili da dunu hahawanedafa esalumu amola asigi dawa:su bagade dawa:su lamu.
9 Amo Bagade Dawa:su Hou da dunu huluane ba:ma:ne hamoma, amo hou ida:iwane gala amo ea dilia hou bagade dawa:su ba:mu.
10 Nagofe! Noga:le nabima amola dafawane sia:sa noga:le lalegaguma. Amasea di da osobo bagadega fifi masunu.
11 Na Bagade Dawa:su Hou olelei amo noga:le dawa:ma. Amasea, di da fifi asi helemu amo logo ganodini.
12 Dima eno hou hame doaga:mu di moloi ahoanea da. Amola dia hehenasea da hame dafamu.
13 Eso huluane dima hou olelei amoma dawa:ma amola amo da maedafa gogolema amoga dia esalalasu fidimu amola noga:le ouligima.
14 Wadela:le hamosu dunu ilia ahoabe amoga mae masa. Amola wadela:le hamosu dunu ilia hou amoga mae lama.
15 Amane mae hamoma wadela:i hou amoma gasigama. Amola amoma higale amola dia moloi logoga masa.
16 Wadela:le hamosu dunu ilia da wadela:le hame hamosea, hamedafa golasa. Ilia da wadela:le hamomusa: nedigili ouesala amola eno dunuma wadela:le hamonanu fawane golasa.
17 Wadela:i hou amola gegesu hou da ilia ha:i manu amola hano nasu agoai gala.
18 Moloidafa dunu ilia logo da eso mabe defele ba:sa, hahawane bagade. Amola hadigi da misini, dialea, eso dogoa defele ba:sa.
19 Be wadela:le hamosu dunu ilia logo da gasi bagade ba:sa amola hedolo dafasa amola ili soi amo da ili hame ba:sa.
20 Nagofe! Na sia: dia noga:le nabima.
21 Amo dia maedafa gogolema, eso huluane dawa:loma, dia dogo ganodini.
22 Na sia: da nowa dunu da amo noga:le dawa:sea, amo da esalusu imunu, amola ea da:i fidimu.
23 Dawa:ma! Dia asigiga dawa:su noga:le ouligima. Bai dia esalusu da dia asigi dawa:su dawa:i liligi amo defele ba:mu.
24 Sia: dafawane hame, ogogole maedafa sia:ma. Amola ogogosu hou amoma mae gilisima.
25 Mae beda:iwane molole ba:le gusuma! Dia da hou moloiwane hamobeba:le, dia dialuma da gogosiane fili sa:imu da defea hame.
26 *Dia adi hamosea, noga:le dawa:lu hamoma amola adi hou dia hamobe amo da bu sinidigili hahawane ba:mu.

* **4:26:** Hibulu 12:13

27 Wadela:i hou dawa:ma! Moloiwane ahoanoma! Amola sadena:ne dafasa:besa:le dawa:ma.

5

Inia Uda Adole Lasu Sisasu

1 Nagofe! Noga:le fili amola na dawa:su hou amola asigi dawa:su nabima.

2 Amasea, di da hou noga:i hamomu amola di da noga:le sia:beba:le, di da bagade dawa:su lai dagoi amo olelemu.

3 Eno dunu ea uda amo ea sia: amola lafi da agime hani ea heda amo defele agoai gala amola ea nonogosu hou da olife susuligi agoai ba:sa.

4 Be inia uda adole lasu hou da dagosea da dima se amola da:i dioi liligi fawane ba:sa.

5 Agoai uda da di sigi osobo bagadega bogosu amoga oule ahoa. Amola logo ea ahoabe amo da bogosu amoga doaga:musa: ahoa.

6 E da moloi bagade dawa:su esalu logo amoga hame ahoa. Be e da amo logo fisili, udigili lala amola fa:no hou doaga:mu amo da ea hame dawa:.

7 Nagofe! Dilia waha na sia: nabima! Amola mae gogolema na sia:be amo.

8 Agoai uda amoba:le gasigama amola mae gadenema. Amola ea idilibu holei amoga maedafa gadenema.

9 Dia amo uda amoga ahoasea, dunu da dima hame nodomu, amola dunu ilia lobo da:iya di da bogomu amola di goi esalea.

10 Dafawane! Eno dunu da misini dia liligi ilia gaguli masunu amola dia hawa: hamoi helei liligi amo enoga lamu.

11 Di da bogomusa: gogonomasa dialea amola dia hu amola momoge da na dagoiba:le, di da geloga:idafa ba:mu.

12 Amola di da amane sia:mu, “Na da abuliga dawa:bela:? Amola na da abuliga eno dunu ilia mololesibi amo hame nabibala:?

13 Amola na da nabimu galu, be na olelesu dunu ilia sia: hame nabi.

14 Amasea, na da dunu eno ilia si da:iya gogosia:i bagade hamoi dagoi ba:i.

15 Amaiba:le noga:le dawa:ma! Dia udadafa ema dafawaneyale dawa:ma. Ema fawane asigima.

16 Di da eno uda gilisili golabeba:le mano lasea, amo mano da fa:no dia hou hame fidimu.

17 Ga fi dunu hame, be dia manodafa amo da asigilasea, di fidimu da defea.

18 Amaiba:le, dia udadafa ema nodoma amola uda di labe ema fawane hahawane dawa:ma.

19 Amola e da noga:idafa amola ida:iwane ba:sa. Amola uda di lai amo ali fawane gilisili golama amola ali fawane da:i gilisima amola uda e da dima fawane dawa:loma amola asigima.

20 Nagofe! Di da abuliba:le uda enoma magesa:ima:bela:? Amola di da abuliba:le inia uda ea hou baligili hanama:bela:?

21 Amola liligi dia adi hamobe huluane da Gode E ba:lala. Amola di habi ahoasea, E da eso huluane ba:lala.

22 Wadela:le hamosu dunu ea hou da ema sani agoaiwane. E da hi wadela:i hou sani agoane amo ganodini daha.

23 Amola agoaiwane dunu da ea hou amoga hinawane esalumu hame dawa:. Amola e da ea gagaoui hou amo ganodini hina: bogomu.

6

Sisasu Eno

1 Nagofe! Dunu afae da dunu enoma dabea imunu ganoba, di da amo
dunu fidimusa:, ea dabe disu imunu ilegele sia:bala:?
2 Di da dina: ilegele sia:i amoga fawane fedege agoane sani ganodini
sa:ibala:?
3 Nagofe! Amaiba:le di da amo dunu ea gasaga la:gi dialebe. Be la:gi
amo hedolo fadegale fasimusa:, na da logo dima olelemu. Amo dunuma
hedolo doaga:le, e da dia la:gi amo fadegale fasimusa: ema edegema.
4 Mae golama amola mae helefima. Ema hedolo masa.
5 Di da hedolowane amo la:gisu sani hou amoma hobeama amola ohe o
sio da benea ahoasu dunu amoga hobeabe defele di hobeama.
6 Hihi dabuli dunu ilia da gedama ea fifi ahoabe ba:mu amola
dawa:lalomu da defea.
7 Ilia da bisilua hame amola ouligisu hame gala.
8 Be amomane ili da ha:i manu da defele ba:sa amola gibu eso amoga ilia
da ha:i manu ilia liligi ligisisu ganodini ligisisa amola esoi bagade ba:sea
ili da ha:i manu defele ba:sa.
9 Habowali hihi dabuli dunu da udigili golama:bela:? Amola habogala e
da bu nedigima:bela:?
10 *E da amane sia:sa, “Na da fonobahadi golamu!” Amola e da amane
sia:sa,
“Na da na lobo gadoiba:le, fonobahadi helefimu.”
11 Be e da golai dianoba, hame gagui hou da wamolasu dunu ilia
doagala:su hou defelewane ema doaga:mu.
12 Hamedei dunu amola wadela:le hamosu dunu da udigili ogogole sia:
sisa: ahoa.
13 Ilia da hou moloiwane hame sia:sa. Ilia da ilia siga, loboga amola
emoga
hamosa ea na:iyado ema ogogomusa: amane hamosa.
14 Ilia da wadela:i hou hamosu fawane dawa:sa amola ilia asigi
dawa:suga da eno dunu wadela:lesimusa: dawa:sa.
15 Ilia amane hamobeba:le, ilia da hedolowane se nabasu ba:mu. Ilia da
bogoma:ne hedofale fasi dagoi ba:mu.
16-19 Liligi fesuale gala amo da Hina Gode da bagade higasa. Amo da

1. Dunu ea odagi da gasa fi hou agoane ba:sa
2. Dunu da ea lafidili ogogosu sia: sia:sa
3. Dunu da ea loboga noga:i dunu fane legesa
4. Dunu da ea dogo ganodini wadela:i hou hamomusa: dawa:lala
5. Dunu da wadela:i hou hamomusa:gini hehenasa
6. Ba:su dunu da fofada:be amo ganodini ogogosu sia: enoenoi adole
   iaha
7. Dunu da sama gilisisu ganodini dunu se nabima:ne, mosolasu hou
   hamosa

Uda Wamo Mae Adolelasu Hamoma:ne Sisasu

20 Nagofe! Dia ada adi sia:sea mae gogolema amola dia ame ea olelei
liligi amo noga:le dawa:loma.
21 Amo sia: di noga:le dia dogo ganodini ligisima amola dawa:loma.

* **6:10:** Malasu 24:33-34

22 Elea olelei amo da di logoga ahoasea, di bisili logo olelemu. Amola amo olelei da di fidimu amola noga:le ouligimu gasi ganodini amola hadigi ganodini.
23 Ilia olelebe hou amo da hadigi gamali agoai amola ilia olelebe amoga di da hahawane esalusu lamu.
24 Amo hou amoga da wadela:i uda adole lasu amoma higamu amola eno dunu ilia uda wadela:le hamomusa: adole ba:sea, amoga hobeamu.
25 Amola ea da:i hodo amo ba:beba:le amoga di mae hanama amola da dima hanaiwane ba:sea, di mae hanama amola ea si noga:i ba:be amoga mae ba:ma.
26 Amola nowa dunu e da ea da:i bidiga lasu uda lamusa: dawa:sea, agi ga:gi afadafa fawane ea bidi amoga bidi lasa. Be nowa dunu e da inia uda adole lasea, amo dunu e da ea liligi huluanedafa galagasa.
27 Di da dia bida:gia lalu oso ligisili gaguli ahoasea, dia abula sali da hame nema:bela:?
28 Di da lalu nenanebeba:le amo da:iya ahoasea, dia emo da gia:ma:bela:?
29 Amaiba:le amo defele inia uda amola diasea, amo se nabasu defele diala amola nowa dunu e amane hamosea, e da se nabimu.
30 Amola da nowa dunu e ha:i manu wamolasea, e ha:i galea ema eno dunu ilia higale hame sia:sa.
31 Amomane ilia ba:sea, wamolasu e da bu liligi dabe imunu ia lai amo fesuale imunu amola e da liligi ea gagui amo huluane imunu.
32 Be nowa dunu da wamo inia uda lasea amo dunu e da gagaoui fawane amola asigi dawa:su hame gala e da hifawane hi hou gugunifinisisa.
33 Amaiba:le, eno dunu ilia e higale ba:mu amola e se nabima:ne hiougili fofane, amola e da eso huluane gogosia:iwane esalumu.
34 Wamolai uda egoa e da mudale da:i diosu baligili da:i diomu. E da dabe lamusa: hame dagolesimu.
35 Amola egoa e adi bidi dia iasea amo liligi amoga da ea da:i dioi amola ea ougi da hame guminisimu.

7

1 Nagofe! Dawa:ma na adi sia:be di mae gogolema amola na dima hamoma:ne sia:be maedafa gogolema!
2 Na sia:be amo defele hamoma, amasea di da esalumu. Amola di da dia si noga:le ouligibi defele, na olelebe amo noga:le fa:no bobogema.
3 Na olelebe liligi eso huluane dawa:laloma amola fedege agoane, dia dogoga noga:le dedema.
4 Di Bagade Dawa:su Hou amoma hou dia dalusi amoma hamobe defele hamoma amola dawa:su dia dogo ganodini diala amo dia na:iyado ema hamobe defele hamoma.
5 Ilia da dia hou huluane ouligili, di da inia uda amoma hobeamu amola ea sefe sia: amo hame nabimu.

Wadela:i Uda Ilia Hou

6 Eso afaega na da na diasu fo misa:ne agenesi amoga ba:lalu.
7 Amola na ba:loba goi logoga manebe ba:i. Ilia da asigi dawa:su noga:i hame galu amola afadafa da gagaoui dunu agoai ba:i.
8 Amo goi da uda afadafa ea diasu gadenene misini,
9 eso amola sa:i dagoi gadenene gasi dagoi.

10 Amo uda e da hina: da:i bidi lasu uda defele abula ida:iwane ga:i amola e da hou ilegelalu.
11 Goe uda amo da gasa fi hamosu uda amola gogosiasu hame dawa:i. E da moilai logoga lalusu.
12 E da logoga udigili lalu amola bidi lama:ne diasu labe soge ganodini amola dunu hogosa lalala.
13 Amola na ba:i, amalalu amo uda e da goi ayeligi amo ea galogoa amoga ea lobo la:boloi dagoi amo lalu e da amo goi nonogonanu e hedolowane si damana ba:i amalalu e amane sia:i,
14 "Wali na da gobele salasu hamoi amola amo gobele salasu hu da na diasuga diala.
15 Amaiba:le na da na diasu yolesili di hogola misi amola wali na da di ba:i dagoi.
16 Na da hedolowane midunusa: diaheda:su ida:iwane hahamoi dagoi amo dedebosu abula ida:iwane gala amo da na Idibidi soge amoga gaguli misi.
17 Na da amo ganodini manoma ida:iwane gala amo me, a:lou, sinamone amola amo manoma gabusiga: ida:iwane gala fafai da:iya sogadigi.
18 Misa! Na amola di gilisili hedelala soge hadigimu. Ani da gilisili nonogomuba:le hahawane bagade ba:mu.
19 Di da na dunuba:le mae beda:ma. E da soge sedaga asi esala.
20 E da su bagade gaguli asi. E da hedolo hame bu misunu. E da esala hi aduna aligimu."
21 Goe uda ea sefe sia: bagadewane sia:beba:le, goi ayeligi da dafai dagoi.
22 Amo dunu e da amo sia: nababeba:le, e da hedolowane amo uda fa:no bobogele diasuga asi. Fedege sia: e da bulamagau bogoma:ne fasu sogebi amoga oule ahoasu defele asi. Fedege sia: eno e da 'dia' ohe amo da sani sa:ima:ne hahawane ahoa amo defele asi.
23 Amo 'dia' ohe e da hame dawa:i ea dogo ganodini souga gala:be defele e da bogomu da hame dawa:i. Amo dunu ea hamobe da sio afae e hagili ahoanebe defele ba:i. Amo sio e da segega:i amo mae ba:le ahoabe amola sio e amo segega:i amo hame dawa:i amoga gaguli bogomu amo hame dawa:i.
24 Wali na gofelali, dilia na sia: noga:le nabima. Noga:le dawa:ma!
25 Agoaiwane uda amo ea sefe sia: mae nabima! Ema mae fa:no bobogema!
26 Amo uda e da dunu bagohame ilia hou wadela:lesi dagoi. Amola dunu bagohame idimu hame gala, ilia da ea hou hamobeba:le bogoi dagoi.
27 Amola di da amo uda ea diasuga ahoasea, di da bogosu logo amoga ahoa. Amo ahoasu da hedolodafa bogosu amoga doaga:sa.

8

Bagade Dawa:su Hou amoga Nodosu

1 *Nabima! Bagade Dawa:su Hou ida:iwane da dima wele sia:nana. Asigi dawa:su hou da sia: daha.
2 Bagade Dawa:su Hou da goumi da:iya amola logo bega: logo bulufalegeiga lela.
3 Amola moilai bai bagade sogebi amola logo holei gadenene e da lela agoane wele sia:nana,

* **8:1:** Malasu 1:20-21

4 “Na dilima sia:sa! Dunu fifi asi gala! Na da wele sia:nana! Osobo
bagade fi huluane dilima.
5 Nowa dunu asigi dawa:su hame galea, asigi dawa:su ida:iwane
gala amo lama, amola asigi dawa:su noga:le dawa:ma. Di da gagaoui
esalabala:? Asigi dawa:su ida:iwane lama.
6 Nabima! Na sia: amo da ida:iwane gala. Na sia:su da moloidafa
fawane.
7 Na adi sia:be amo da dafawanedafa. Na da ogogosu bagade higasa.
8 Liligi na sia:be amo da dafawane. Afae da ogogole hame sia:sa amola
giadofale hame ahoa.
9 Amola dunu ea dogo ganodini, hadigi amola asigi dawa:su gala, amo
dunu da na sia: noga:le ba:sa.
10 Silifa liligi amoma mae dawa:ma. Be na olelebe liligi amo dawa:ma.
Amola noga:idafa gouli mae dawa:ma. Be na sia: ida:iwane, amoma
dawa:ma.
11 Na da Bagade Dawa:su Hou. Na da ida:iwanedafa amola na da igi su
bagadega lasu liligi baligi dagoi, amola dia hanasu liligi baligi dagoi.
12 Na da Bagade Dawa:su Hou. Na da asigi dawa:su hou amola moloidafa
fofada:su hou dawa:.
13 Nowa da Hina Godema nodone dawa:be da wadela:i hou amola ledo
huluane higasa. Na da amoma higasa amola nowa da hifawane hina:
dio gaguia gadosea amola wadela:i hou amola ogogosu hamonanebe, amo
huluane na higasa.
14 Na da adi hamomusa: ilegesea na da didili hamomu. Na da asigi
dawa:su gala amola na da gasa bagade gala.
15 Na da hina bagade dunu fidisa amola ouligisu dunu noga:le
ouligima:ne fidisa.
16 Osobo bagade ouligisu dunu huluanedafa da na fidibiba:le, ouligisu
hou hamosa.
17 Na da nowa dunu da nama asigisia, ilima asigisa. Amola nowa da na
hogosea e da ba:mu.
18 Na da liligi bagade amola mimogo hou amola didili hamosu hou amo
osobo bagadega esalebe dunu ilima imunusa: dawa:.
19 Adi liligi dia nama lasea amo da liligi ida:iwane. Amo da gouli liligi
amola silifa liligi baligi dagoi.
20 Amola eso huluane na da moloi hou amo ganodini ahoana. Na da
moloidafa fofada:su hamonana.
21 Na da nowa dunu da nama asigi galea, ilima liligi bagade iaha. Na da
gobolo liligi noga:idafa amoga ilia diasu nabalesisa.
22 †Musa: hemonega, Hina Gode da osobo bagade mae hamone, E da na
hidadea hahamoi, amalalu liligi huluane da hahamoi.
23 Hina Gode da na bisili musa:dafa hahamoi, amalalu osobo bagade
hahamoi.
24 Na da hidadea lalelegei amola hano wayabo amola hano bubuga:su
da fa:no hahamoi.
25 Amola Hina Gode da na hidadea hahamoi amalalu goumi amola agolo
da fa:no hahamoi.
26 Gode da osobo bagade amola osobo su hahamoi. Be na (Bagade
Dawa:su Hou) da amo bisili esalu.

† **8:22:** Wamolegei Sia: Olelesu 3:14

27 Gode da mu amo gadodili ligisia amola hano wayabo bagade amola
mu mae gilisima:ne alalo hamonoba, na da amogai esalebe ba:i.
28 Amola e da mu mobi hahamoi mu da:iya gado amola e da hano
wayabo bagade amola hahamonoba, na da esalebe ba:i.
29 Amola E Hi sia: defele hano wayabo da heda:i amola hano wayabo
da Hi sia:i defele osoboba:le hame heda:i, amola E da osobo bagade
gagumusa: osobo bagade ea bai hidadea ilegeloba, na da esalebe ba:i.
30 Amo esoga na amola da Hina Gode guga esalu. Na da fedege agoane,
diasu gagumusa: dedesu dunu agoai E guga esalu. Na da esalebeba:le, E
da hahawane galu amola na da Ema nodonanu.
31 Amola na da osobo bagade amoma hahawane ba:i amola fifi asi gala
huluane ilima hahawane bagade galu.
32 Wali goi ayeligi dilia! Noga:le nabima! Amola na sia:be defele
hamoma amasea di da hahawane ganumu.
33 Nabima! Dilia na olelei defele hamoma. Amola dilia na olelei liligi
amoma mae higama, amasea di da hahawane esalumu.
34 Nowa dunu da na bagade dawa:su sia: nabasea, e da hahawanedafa
ba:mu. Nowa da eso huluane na logo holeiga bagade dawa:su lama:ne
lelea, da hahawane ba:mu.
35 Nowa dunu da na hogole ba:sea, da esalusu ba:mu amola Hina Gode
da amo dunu hahawane dogolegele ba:mu.
36 Be nowa dunu da nama hame masea, e da hisu wadela:sa. Nowa dunu
da nama higasea, e da bogosu ba:mu!" Bagade Dawa:su Hou da fedege sia:
agoane sia:sa.

9

Bagade Dawa:su Hou amola Gagaoui Hou

1 Bagade Dawa:su Hou ida:iwane gala da fedege sia: agoane ea diasu
gagui dagoi. E da bai amo golasu ifa bagade fesuale gala amo da:iya gagui
dagoi.
2 Amola e da lolo moma:ne, ohe medole legei dagoi. E da waini hano
amola eno liligi gilisili, fafai da:iya ligisi.
3 E da ea hawa: hamosu a:fini ilia da gadodafa sogebi moilai amo
ganodini amoga wema:ne asunasi,
4 Ilia da amane wesa, "Misa! Dunu dilia noga:le dawa:su hame gala!
Misa!" Amola e da gagaoui dunuma amane sia:sa,
5 "Misa! Na ha:i manu hahamoi amola waini hano noga:i na da hahamoi
amo na misa.
6 Hame dawa:su dunu ilia gilisisu fisili, na Bagade Dawa:su Hou amoma
fa:no bobogema. Amasea dilia da esalusu ba:mu," Bagade Dawa:su Hou
da fedege sia: agoane sia:sa.
7 Di da gasa fi dunu amo ea hou hahamomusa: sia:sea, e da dima bu
gadele sia:mu. Di da wadela:i hamosu dunuma gagabole sia:sea, di da bu
se nabimu.
8 Amaiba:le, gasa fi dunu ea hou hahamomusa: mae sia:ma. Amane
hamosea, e da di higamu. Be di da bagade dawa:su dunu ea hou
hahamomusa: sia:sea, e da dima nodone, hahawane ba:mu.
9 Dia da bagade dawa:su dunu ida:iwane gala amoma olelesea, ea
dawa:su hou da bu asigilamu. Amola di da moloidafa ida:iwane dunu
amoma olelesea ea asigi dawa:su amola da bu asigilamu.

10 *Di da bagade dawa:su esalusu lamusa: dawa:sea, hidadea Hina Godema beda:ne nodoma. Di da Hadigi Hina Gode Ea hou noga:le dawa:sea, amo da dima Bagade Dawa:su Hou diala.
11 Bagade Dawa:su Hou da dia osobo bagadega esalusu amo sedagimu.
12 Di da Bagade Dawa:su Hou moloiwane lasea, dia hou da bagadewane asigilamu. Be di da Bagade Dawa:su Hou higasea, di fawane da se nabimu.
13 Gagaoui hou amo da uda afae da sia: gasa fi bagade sia:sa, agoai gala. Amola e da asigi dawa:su ida:iwane hame gala amola ea wadela:i hou dawa:beba:le, hame gogosiasa.
14 Amola ea moilai ganodini ea diasu logoga o sogebi dabua gadodafa amoga esalebe ba:sa.
15 Amola e da dunu amola uda hawa: hamona ahoabe ba:sea e da amane wele sia:sa,
16 "Gagaoui dunu! Dilia na diasuga misa!" E da gagaoui dunuma amane sia:sa,
17 "Hano dia wamolasea, amo hano da hedai bagadewane naba. Amola dia ha:i manu wamolasea da amo ha:i manu da hedai baligiliwane naba."
18 Dunu ilia ea sia: nabasea, ilia hame dawa: ea diasu amo da bogoi uli dogoi agoaiwane. Amola dunu ilia amoga ahoa. Amola dunu ilia da musa: ea diasuga asi da wali bogosu soge amoga sa:i dagoi.

10

Soloumone ea Malasu Sia:

1 Soloumone ea malasu sia: da haguduga dedei diala:-
Dunu mano e da asigi dawa:su ida:iwane galea, ea eda da hahawane ba:sa. Be gagaoui dunu mano ea hamobeba:le, ea ame da se bagade naba.
2 Di da wadela:i hou hamobeba:le, liligi bagade gagusia, hahawane hame ba:mu. Be hou moloidafa hamosea, dia esalusu da gaga:i dagoi ba:mu.
3 Hina Gode da moloiwane dunu ha:ma:ne hame dawa:. Be E da moloiwane hame hamosu dunu amo ea hanai lamu logo hedofamu.
4 Di da hihi dabuli galea di da liligi hame gagui dunu esalumu. Be gasa gala hawa: hamosea, di da liligi bagade gagui agoai esalumu.
5 Noga:le dawa:su dunu, ea ha:i manu faisu eso doaga:sea, ea ha:i manu noga:le faili gilisisa. Be ha:i manu gamibi galu amo ganodini golamu da defea hame. Amo da gogosiasu liligi.
6 Gode E da moloiwane dunu ema hahawane dogolegele hamosu dawa:. Be wadela:le hamosu dunu ea sia: da ea nimi bagade wadela:i asigi dawa:su amo wamolegesa.
7 Dunu noga:idafa amo bogosea, dunu amola uda huluane da amo dunu ilia hame gogolesa. Amola dunu nowa da hou ida:iwane hame hamosu bogosea, ilia hedolowane gogolesa.
8 Nowa dunu da asigi dawa:su ida:iwane galea, e da enoga sia:be noga:le naba. Nowa dunu da udigili sefe fisu sia:sea, e da wadela:lesi dagoi ba:mu.
9 Dunu moloiwanedafa da hahawane gaga:iwane esalumu. Be wadela:i hou hamosu dunu da ea wadela:i hou wamo legemu hamedei ba:mu.
10 Nowa da dafawane sia: banesea, da mosolasu bagade hamosa. Be nowa da
mae wamolegele gagabole sia:sea da olofosu fidima:ne hamosa.

* **9:10:** Yoube 28:28; Gesami Hea:su 111:10; Malasu 1:7

11 Moloidafa dunu ea sia: da hahawane esalalalusu hano iasu agoai gala. Be wadela:le hamosu dunu ea sia: da ea nimi bagade hou wamolegesa.

12 *Higasu hou amo ganodini da mosolasu bagade ba:sa. Be asigidafa hou da giadofasu huluane dedebosa. 13 Dunu asigi dawa:su moloiwane dawa:su dunu da hou moloi fawane olelesa. Be gasa fi gagaoui dunu da se iasu ba:mu da defea.

14 Nowa da asigi dawa:su moloiwane galea e da ea dawa:su asigilama:ne logo hogosa. Be gagaoui dunu ilia da sia:sea, mosolasu da doaga:mu agoai ba:sa.

15 Liligi bagade gagui dunu ilia da gagoi ganodini hahawane esala. Be hame gagui dunu ilia da wadela:lesi dagoi agoai ba:sa.

16 Noga:idafa hamosu dunu ilia da esalusu bidi lasa. Be wadela:i hamosu dunu da wadela:le hamobeba:le, e da fa:no wadela:i hou baligili hamonanumu.

17 Nowa dunu ilia da eno dunu ilia gagabole sia: nabasea, da esalusu ba:mu. Be nowa dunu da ilia wadela:i hou dodofesea da wadela:mu logoga ahoa.

18 Nowa dunu da ea eno dunuma higasu hou wamolegesea da ogogosa. Amola nowa da eno dunu eno dunuma baligidu sia:sea, amo dunu e da gagaoui agoane.

19 Dia sia: bagade sia:sea, hedolowane wadela:i hou hamomu. Di da asigi dawa:su ida:iwane galea, di da ouiya:le esalebe ba:mu.

20 Dunu ida:iwane ea sia: amo da noga:i silifa agoane gala. Be wadela:i hamosu dunu amo ea hou amo ganodini da hamedeidafa ba:sa.

21 Amola dunu ida:iwane ea sia: da dunu bagohame fidisa. Be gagaoui hou da dina: fane legesu dawa:.

22 Hina Gode da hahawane dogolegele fidibiba:le, di da bagade gaguiwane ba:mu. Be disu gasa gala hamosea fawane, bagade gaguiwane hame ba:mu.

23 Wadela:i hou amoga nodosea da gagaoui agoane gala. Be bagade dawa:su dunu ilia da Bagade Dawa:su Hou amo dawa:sea, hahawane bagade ba:sa.

24 Moloidafa dunu da ilia hanai amo da lamu. Be wadela:le hamosu ilia da liligi amoma ilia da baligiliwane beda:i, amo fawane lamu.

25 Isu misini fulabobe defele, wadela:le hamosu dunu da foga mini asili, hamedafa ba:mu. Be hou ida:iwane dawa:su dunu da eso huluane hahawane gaga:i dagoi ba:sa.

26 Hihi dabuli dunu amo da dia hawa: hamoma:ne mae lama. Amasea di da hahawane hame ba:mu amola di da se nabimu galebe. E da siaboi hano dia bese wadela:sa amola dia si mobiga ga:i agoai ba:mu.

27 Di da Godema dawa:ma, amasea di da fifi asi helemu. Wadela:le hamosu e da ea bogosu eso ilegei mae doaga:le hedolo bogosa.

28 Dunu moloidafa da dafawane hamoma:beyale dawa:beba:le, hahawane hou da ilima doaga:mu. Be hahawane hou da wadela:i hamosu dunu ilima hame doaga:mu.

29 Hina Gode da moloidafa dunu gaga:sa. Be E da wadela:i hamosu dunu gugunufinisisa.

30 Moloidafa dunu da eso huluane gaga:su ba:mu. Be wadela:i hamosu dunu da soge ganodini hame esalumu.

* **10:12:** Ya:mese 5:20; 1 Bida 4:8

31 Moloidafa dunu da bagade dawa:su sia: sia:sa. Be dunu da wadela:i sia: sia:sea, ea lafi da ga:i dagoi ba:mu.
32 Moloidafa dunu da asigi sia: sia:musa: dawa:. Be wadela:i hamosu dunu da dunu eno se nabima:ne fawane sia:sa.

11

1 Hina Gode da ogogosu dunu amo da ogogosu dioi defei amoga dunu enoma ogogosa, E da ilima higasa. Be E da moloidafa dioi defei hahawane ba:sa. 2 Gasa fi dunu da hedolowane gogosiasu ba:mu. Dilia hou asaboiwane dialumu da defea.
3 Di da moloiwane hou hamosea, di da moloidafa logoga ahoanumu. Be moloi hame ogogosu dunu da ilia wadela:i hou amoga wadela:lesi dagoi ba:mu.
4 Di da bagade gaguiwane bogosea, dia gagui da dia hou hame fidimu. Be moloidafa hou da dia esalusu gaga:su dawa:.
5 Nowa dunu da moloidafa hou hamosea, ea osobo bagade esalusu da noga:mu. Be wadela:i hamosu dunu da hi hamobeba:le dafamu.
6 Moloidafa hou da moloi hamosu dunuma gaga:su agoai gala. Be ogogosu dunu da ea uasu hou amoga hina: saniga hina: fawane daha.
7 Wadela:i hamosu dunu da bogosea, ea hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu amola da gilisili bogosa. Nowa da muni amola liligi gagui amo baligili dafawaneyale dawa:sea, e da dafai dagoi ba:mu.
8 Moloidafa dunu da bidi hamosu amoga se mae nabima:ne gaga:i dagoi ba:sa. Be amomane amo hou da wadela:i hamosu dunuma doaga:sa.
9 Gode Ea hou hame lalegagui dunu ilia sia: da di wadela:mu dawa:. Be moloidafa dunu ilia Bagade Dawa:su Hou da di gaga:musa: dawa:.
10 Bagade gagui hou da moloidafa dunu ilima doaga:sea, moilai bai bagade dunu huluane da nodosa. Be wadela:i hamosu dunu da bogosea, ilia da nodone wele sia:sa.
11 Noga:i dunu da Gode da moilai bai bagade hahawane dogolegele fidima:ne sia:ne gadosea, amo moilai da noga:idafa amola bagade ba:sa. Be wadela:i hamosu dunu da gagabusu sia: sia:dasea, moilai bai bagade da dafasa.
12 Nowa da dunu eno ilia hou wadela:ma:ne habosesele sia:sea, e da gagaoui agoane hamosa. Di da asigi dawa:su hou noga:i hamomusa: dawa:sea, dia lafi ga:ma.
13 Nowa da udigili sadoga sia: dasea, ema wamolegei sia: olelemu da defea hame galebe. Be nowa da moloidafa hou fawane hamosa, amo dunu ea sia: dafawaneyale dawa:mu da defea.
14 Dunu fi da noga:i fada:i sia:su dunu hame galea, amo fi da dafai dagoi ba:mu. Fada:i sia: olelesu dunu bagohame da dunu fi ilima gaga:su agoai galebe.
15 Di da ga fi amo ea fa:no dabema:ne iasu dabe imunusa: sia:sea, se nabimu. Amo hou yolesimu da defea.
16 Dunu huluane da noga:i uda ema nodosa. Be udigili wadela:i hamosu uda da dafai dagoi amola e fi da gogosiasa. Hihi dabuli dunu da muni hamedafa ba:mu. Be dunu amo da eno dunu mae dawa:le, ha:giwane hawa: hamosea da bagade gaguiwane ba:mu.
17 Di da eno dunuma asigisia, di da dia hou amola fidisa. Be di da dodona:gi hamosea, dina: fawane wadela:lesisa.

18 Wadela:i hamosu dunu ilia da liligi baligiliwane hame lasa. Be dilia hou moloidafa hamosea, bidi ida:iwane lamu.
19 Nowa dunu da gasa fili, moloidafa hou hamomusa: dawa:sea, e da esalusu ba:mu. Be nowa da gasa fili, wadela:i hou fawane hamomusa: dawa:sea, e da bogomu.
20 Hina Gode da wadela:i hanai hou dawa:su dunu ilima higasa. Be E da moloidafa hamosu dunu ilima asigisa.
21 Dafawane! Hina Gode da wadela:i hamosu dunuma se iasu imunu galebe. Be moloidafa hamosu dunu da gaga:su ba:mu.
22 Uda amo da ea da:i noga:iwane ba:sa be ea asigi dawa:su ganodini fofada:su hou da noga:i hame gala, amo ea hou da gebo ea migifu gouli sisiga:i amoga gala:lesi agoai ba:sa.
23 Noga:i dunu ilia hanai lasu da dunu huluane fidisa. Be wadela:i dunu ilia da ilia hanai liligi lasea, dunu huluane da ougi ba:sa.
24 Dunu mogili da ilia muni huluane mae gagulaligili hedolowane ebelesa be ilia bu muni baligiliwane ba:sa. Mogili ilia da muni gagulaligisa be fa:no hame gaguiwane ba:sa.
25 Dia eno dunu fidima:ne, ilima iasea, bagade gaguiwane ba:mu. Di da eno dunu fidisia, di amola da fidisu ba:mu.
26 Nowa dunu da muni bagade lama:ne ouesalebeba:le gagoma udigili ea diasu ganodini sala, ema dunu eno da ougisa. Be nowa da hedolowane bidiga lasea, ema ilia da nodosa.
27 Di da hobea hahawane hawa: fawane hamomusa: dawa:sea, dunu eno da dima nodomu. Be di da mosolasu amo hogosea, di da mosolasu fawane ba:mu.
28 Nowa dunu da ilia muni amola liligi gagui, amo da ili fawane fidima:ne dawa:sea, ilia da lubi gisu defele dafamu. Be noga:idafa dunu da lubi gaheabolo lai agoai ba:mu.
29 Nowa dunu da mosolasu ea sosogo fi ilima gaguli masea, da bogosea, da:i nabado agoai ba:mu. Gagaoui dunu da eso huluane bagade dawa:su dunu ilia hawa: hamosu dunu agoai ba:mu.
30 Moloidafa hou da esalusu iaha. Be nimi bagade hou da esalusu bu fadegale fasisa.
31 *Noga:idafa dunu da osobo bagadega esalea, ilia bidi ida:iwane lamu. Amaiba:le, noga:le dawa:ma! Wadela:i hamosu amola ledo dunu da se iasu lamu.

12

1 Nowa da Bagade Dawa:su Hou amoma asigi galea, e da ea hou hahamomusa: gagabole sia: amo nabimu hanai. Hou hahamomusa: sia:su amoma higamu da gagaoui.
2 Hina Gode da dunu noga:i hahawane dogolegele ba:sa. Be nowa da wadela:le hamomusa: ilegesea, E da ilima fofada:nanu, se iasu imunu agoai galebe.
3 Wadela:i hou hamosu da gaga:su hamedafa iaha. Be moloidafa dunu da gasawane lela.
4 Egoa da uda noga:idafa amo hahawane ba:sa. Be uda da moloi hou hame hamosea, egoa da gogosiasa. Amola amo uda da egoa ema olo ea gasa ganodini madelabe defele amo dunu ea hou wadela:sa.

* **11:31:** 1 Bida 4:18

5 Moloidafa dunu da dilima moloi hou fawane hamosa. Be wadela:i dunu da dilima ogogosu hou fawane hamosa.
6 Wadela:i hamosu dunu ilia sia: da dunu eno wamo bogoma:ne fane legebe defele. Be moloidafa dunu ilia sia: da dunu amo da enoga magagisa, ilima gaga:su agoane ba:sa. 7 Wadela:i hamosu dunu da dafane bogosea, iligaga fi hame ba:mu. Be moloidafa dunu iligaga fi da esalumu. 8 Di da asigi dawa:su ida:iwane galea, dunu amola uda huluane da dia dio gaguia gadomu. Be di da gagaoui agoane hamosea, ilia di da hamedei dunu agoai dawa:mu.
9 Di da mafua dunu amola di hawa: hamobeba:le fawane ha:i manu lamu da defea. Be di da ogogole mimogo gasa fi di fawane hamosea, be ha:i manu hame ba:mu da defea hame.
10 Bagade dawa:su dunu e da ea ohe amoma asigisa, amola e da noga:le ouligisa. Amola dunu moloi hou hame hamobe ea da ea ohe amoma dodona:gini, noga:le hame ouligisa.
11 Ifabi ouligisu dunu da gasa gala hawa: hamosea, amo dunu e ha:i manu bagade ba:sa. Be udigili hamedei hawa: hamosu hamomu da gagaoui agoai.
12 Wadela:i hamosu dunu da wadela:i hou hamomusa:, amo logo fawane hogosa. Be moloidafa dunu da gasawane lela.
13 Wadela:i hamosu dunu da ea sia:beba:le, hina: sani amoga daha. Be moloidafa dunu da mosolasu amoba:le hobeale ahoa.
14 Di da dia hou hamosu amola dia sia: sia:su amo defele bidi lamu. Dia hamoi defele bidi lamu.
15 Gagaoui dunu da ilia hou da defeayale ili dawa:sa. Be bagade dawa:su dunu ilia da fada:i sia:ne iasu naba.
16 Gagaoui dunu da ougi ba:sea, e da dunu huluane nabima:ne ea ougi hedolo olelesa. Be asigi dawa:su noga:i dunu da odagia sisa:nosu nabasea, dabe hame sia:sa.
17 Di da dafawane moloi sia: sia:sea, fofada:su da moloidafa ba:mu. Be dunu da ogogosu sia: sia:sea, moloidafa fofada:su da hame ba:mu.
18 Hedolowane udigili sia:dasu da gegesu gobihei bagade ea hou defele, fa:gisa. Be noga:le dawa:le sia: dasu da uhinisisu agoai.
19 Ogogosu hou da hedolowane bogosa. Be dafawanedafa hou da eso huluane esalalalumu.
20 Nowa da wadela:i hamomusa: dawa:sea da beda:ga fofogadigimu. Be nowa da hou ida:iwane hamomusa: dawa:sea da hahawane ba:mu.
21 Wadela:lesisu da noga:idafa dunu ema hame doaga:sa. Be wadela:i hamosu
dunu da mosolasu fawane ba:sa.
22 Hina Gode da ogogosu dunu ilima higasa. Be E da molole sia:su dunu ilima hahawane gala.
23 Asigi dawa:su noga:i dunu da ilia dawa:i liligi bagade hame sia:sa. Be gagaoui dunu da bagade sia:beba:le, ilia hame dawa:su hou eno dunuma olelesa.
24 Di da gasa bagade hawa: hamosea, di da gasa lamu. Be hihini hawa: hamosea, di da udigili hawa: hamosu dunu hamoi dagoi ba:mu.
25 Da:i diosu hou da fedege agoane, dia hahawane hou wamolamu. Be asigi sia: da dunu ea dogo bu denesimu dawa:.
26 Moloidafa dunu da ea na:iyado dunuma logo noga:le olelesa. Be wadela:i hamosu dunu da wadela:i logoga ahoabeba:le, dafamu.

27 Di da hihi dabulili hawa: hamosea, dia hanai liligi hame lamu. Be di da gasa bagade hawa: hamosea, bagade gaguiwane ba:mu.
28 Moloidafa hou da esalusu logo olelesa. Be wadela:i hou da bogosu logo ahoasu olelesa.

13

1 Moloidafa mano e da eda ea sia:sea o olelesea, noga:le naba. Be gasa fi dunu da, e giadofai dagoi hamedafa sia:sa.
2 Moloidafa dunu da ilia sia: sia:beba:le, bidi noga:iwane lamu. Be ogogosu dunu da mosolamu hanai galebe.
3 Dia lafidili sia: noga:le ouligima. Amoga di da dia esalusu gaga:mu. Be udigili sia: dasu dunu da hina: fawane wadela:lesisa.
4 Hihi dabuli dunu da liligi lamu bagade hanasa. Be e da hame lamu. Be gasa bagade hawa: hamosu dunu da ea hanai liligi huluane lamu.
5 Moloidafa dunu da ogogosu hou higasa. Be wadela:i hamosu dunu ilia sia: da wadela:idafa amola gogosiama:ne adosa.
6 Moloidafa hou da wadela:i hame hamosu dunu amo gaga:sa. Be wadela:i hou da wadela:i hamosu dunu ilia dafasu agoai galebe.
7 Dunu mogili ilia da bagade gaguiyale sia:sa, be ilia da liligi bagade hame gagui ba:sa. Mogili ilia da ogogole ilia da liligi hame gagui sia:sa, be ilia da liligi bagade gagui dunu ba:sa.
8 Bagade gagui dunu da ea muniga ea esalusu logo gaga:sa. Be gasa fi dunu da hame gagui dunu ema hame magagisa.
9 Moloidafa dunu da gamali amo da noga:lewane digagala:su agoai ba:sa. Be wadela:i dunu da gamali gegela:i agoai ba:sa.
10 Gasa fi hamosu da mosolasu fawane hamosa. Be eno dunu ilia fada:i sia:ne iasu amo adole ba:mu da defea.
11 Di da muni bagade hedolowane asabole lasea, hedolowane fisimu. Be muni lamu logo da gasa bagade ba:sea, di da hobea bagade gaguiwane ba:mu.
12 Di da hobea misunu hahawane hou hanai galea, amola amo hou da hame doaga:sea, di da se bagade naba. Be dia hanai da dafawane doaga:i dagoi ba:sea, di da hahawane bagade ba:sa.
13 Di da dima fada:i sia:ne iasu noga:idafa amo higasea, mosolasu da hedolowane doaga:mu. Be di da amo fada:i sia: amoga fa:no bobogesea, di da gaga:su ba:mu.
14 Bagade dawa:su dunu ilia olelesu da esalusu hano bubuga:su agoai galebe. Dima bogoma:ne mosolasu doaga:sea, ilia da dima hobeale ahoasu logo olelemu.
15 Dunu da bagade dawa:su dunu ilima nodosa. Be ogogosu dunu da wadela:su logo amoga ahoana.
16 Bagade dawa:su dunu da hou huluane dadawa:lalu fawane hamosa. Be gagaoui dunu da hame dawa:beba:le, dunu huluane da ilia hou ba:sa.
17 Ogogosu sia: alofele ia ahoasu dunu da moloiwane hame sia:sea, mosolasu hamosa. Be moloidafa sia: alofele ia ahoasu dunu da olofosu gaguli maha.
18 Nowa dunu da olelesu hame nabasea da hame gaguiwane amola gogosia:iwane ba:mu. Be dunu da gagabole sia:su noga:le nabasea, dunu eno da ema nodomu.
19 Dia hanai liligi labeba:le, di da hahawane bagade ba:sa. Be gagaoui dunu da ilia wadela:i hou yolesimu higasa.

20 Di da bagade dawa:su dunu ilima gilisimu da defea. Amasea, di da asigi dawa:su lamu. Be di da gagaoui dunu ilima sama hamosea, di da wadela:lesi dagoi ba:mu.
21 Mosolasu da wadela:i hamosu dunu ilima fa:no bobogesa. Be moloidafa hamosu dunu da bidi ida:iwane gala lamu.
22 Moloidafa dunu da liligi bagade gaguiba:le, amo eaowa ilia da fa:no lamu. Be wadela:i hamosu dunu ilia gagui da fa:no moloidafa dunu ilia fawane da lamu.
23 Udigili dialebe soge ganodini da ha:i manu bagade gala. Amola hame gagui dunu ilia da amo lamu da defea galu. Be moloi hame dunu da molole hame fofada:su hamobeba:le, ilia da amo sogega ifabi hamomu hamedei ba:sa.
24 Di da dia manoma se iasu hame iasea, di da dia manoma hame asigisa. Be di da dia manoma asigi galea, ea hou hahamoma:ne, se iasu ema ima.
25 Moloidafa dunu da ha:i manu ili sadimu defele ba:sa. Be wadela:i hamosu dunu da eso huluane ha:aligiwane esala.

14

1 Uda amo da asigi dawa:su ida:iwane gala, da ea sosogo fi noga:le ouligisa. Be gagaoui uda da amo sosogo fi hedolo wadela:sa. 2 Moloidafa hou hamoma! Amasea, di da dia Hina Godema nabasu hou amo eno dunu ilima olelemu. Be moloi hou hame hamosea, di da Hina Godema hame nabasu hou amo dunu eno ili ba:ma:ne olelesa.
3 Gagaoui dunu da gasa fi hamobeba:le, udigili bagade sia: daha. Be nowa dunu da asigi dawa:su ida:iwane galea, ea sia: noga:i da ema gaga:su liligi agoai gala.
4 Di da bulamagau dia osobo gidinasu hiougisu galea, dia ha:i manu ligisisu diasu da gagoma bagade amoga nabai ba:mu. Be bulamagau hame galea, ha:i manu amola hame ba:mu.
5 Noga:idafa ba:su dunu da fofada:sea, moloidafa sia: fawane sia:sa. Be moloi hame ba:su dunu da ogogosu fawane sia:sa.
6 Hi hou hidale dawa:su dunu da hi hou da bagade dawa:beba:le, da bagade dawa:su hamedafa lamu. Be asigi dawa:su noga:i dunu da hedolo dawa: lamu.
7 Gagaoui dunu ilima gasigama. Ilia da dima olelemu hamedei.
8 Bagade dawa:su dunu da habodane bagade dawa:sala:? Bai e da adi hamomusa: dawa:sea, e da dawa:iwane hamosa. Amola gagaoui dunu da habodane gagaouila:? Bai hi da liligi huluane dawa: hi fawane dawa:sa, be e da hame dawa:.
9 Gagaoui dunu da mae dawa:iwane hahawane wadela:i hou hamosa. Be noga:i dunu da wadela:i hamosea, ilia da gogosiane gogolema:ne olofosu hogosa.
10 Dia hahawane hou da dia hou fawane. Amola dia da:i ea hou da dia hou fawane. Eno dunu da dia hou gilisili lamu da hamedei.
11 Wadela:i hamosu dunu ea sosogo fi da hedolowane wadela:lesi dagoi ba:mu. Be dunu ida:iwane ea sosogo fi da gasawane lelumu.
12 *Dunu ilia da logo dialebe ba:sa amola amo da logodafa ilia da dawa:lala. Be amo logo da bogosu doaga:ma:ne diala.
13 Hahawane ousa da da:i dioi hou fonobahadi dedebosa. Be fa:no, hahawane hou da dagosea, da:i dioi da dialebe ba:mu.

* **14:12:** Malasu 16:25

14 Wadela:i hamosu dunu da ilia hamoi defele wadela:i bidi lamu. Be noga:i dunu da ilia hamoi defele bidi ida:iwane lamu.
15 Gagaoui dunu da liligi huluane udigili dafawaneyale dawa:mu. Be bagade dawa:su dunu da noga:le ba:lala, hou hi hamobe amo.
16 Noga:i dawa:su dunu da dawa:iwane ahoabeba:le, wadela:i hou amoga gasigasa. Be gagaoui dunu da mae dawa:iwane hedolo hamosa amola ea ougi hou da hedolo heda:sa.
17 Nowa dunu da ea ougi hedolo heda:sa da gagaoui hou hamosa. Be noga:i dawa: dunu da asaboiwane ouesalumu.
18 Hame dawa:su dunu da ilia gagaoui hou defele wadela:i dabe laha. Be noga:i asigi dawa:su dunu ilia asigi dawa:su hou da asigilamu.
19 Wadela:i hamosu dunu da hobea moloidafa dunu ilima beguduli amola ilima edegemu.
20 Ema gadenene fi dunu amola dunu huluane da hame gagui dunu ema hame asigisa. Be bagade gagui dunu da ema asigi na:iyado dunu bagohame esalebe ba:sa.
21 Di da hame gagui dunu ilima asigi galea, di da hahawane ba:mu. Be dunu enoma higasu hou da wadela:i bagade.
22 Di da dunu eno fidima:ne amola hou noga:i hamosea, eno dunu da dima dafawaneyale dawa:le nodomu. Be di da wadela:le hamosea, di da giadofasa.
23 Nowa da gasa gala hawa: hamosea, e da bidi ida:iwane lamu. Be nowa da udigili esala sia: dalea da hame gagui agoai esalumu.
24 Noga:i dawa:su dunu da bidi ida:iwane lamu. Be eno dunu ilia da gagaoui dunu ilia udigili gagaoui hou fawane ba:sa.
25 Ba:su dunu da molole fofada:sea, e da eno dunu ilia esalusu gaga:sa. Be e da ogogole sia:sea, eno dunu ilima hohonosa.
26 Nowa dunu e da Hina Godema nodone beda:sea, e da adi hou doaga:sea, e da mae beda:ne gasalale aligimu. Amola ea sosogo fi amola mano da hahawane gaga:iwane esalumu.
27 Di da bogosu fisimu hanabela:? Hina Godema nodosu da esalusu hano bubuga:su agoai.
28 Hina bagade da dunu bagohame ouligisia, gasa bagade ba:sa. Be ea dunu fi da hame galea, e amola da hamedei ba:mu.
29 Noga:i asigi dawa:su dunu da asaboiwane esalebe ba:sa. Be di da hedolowane ougisia, amo da dia gagaoui hou olelesa.
30 Dia asigi dawa:su ganodini amo asaboi olofosu galea, hahawane ba:mu. Be mudasu hou da olo bagadewane, dia hu amola gasa na dagosa.
31 Di da hame gagui dunu banenesisia, di da Gode (E da amo dunu hahamoi) Ema gadesa. Be di da hame gagui ilima asigi hou olelesea, amo da Godema nodone sia:ne gadosu defele gala.
32 Wadela:i hamosu dunu da wadela:i hamobeba:le, ilisu dafamu logo fodosa. Be noga:i dunu da ilia hou ida:iwane gala amoga gaga:i dagoi ba:sa.
33 Noga:idafa dawa:su dunu amo ea dogo da dawa:su hou amoga nabai gala. Be gagaoui dunu da noga:i dawa:su hou hamedafa dawa:.
34 Moloidafa hou hamobeba:le, osobo bagade fi da noga:idafa ba:mu. Be wadela:i hou hamobeba:le, osobo bagade fi da gogosiasu ba:mu.
35 Hina bagade dunu da eagene ouligisu noga:i amo hahawane ba:sa. Be eagene ouligisu da noga:le hame hamosea, hina bagade da ema se iasu iaha.

15

1 Di da ougi dunuma asaboiwane bu adole iasea, ea ougi da bu asabosa. Be bu gasa fi agoane adole iasea, ea ougi da bu heda:be ba:mu.

2 Bagade dawa:su dunu ilia da sia:sea, asigi dawa:su hou da noga:iwane ba:sa. Be gagaoui dunu da udigili sia: daha.

3 Hina Gode da hou huluanedafa soge huluanedafa amo ganodini ba:lala. E da adi hou ninia hamobe, noga:i amola wadela:i huluane ba:lala.

4 Asigi sia: da esalusu iaha. Be hame asigi dodona:gi sia: da dia a:silibu goudasa.

5 Dia ada sia:be amo higasea da gagaoui. Dia hou afadenema:ne sia:be noga:le nabimu da defea.

6 Moloidafa dunu da ilia gagui liligi amo gagulaligisa. Be se nabasu eso doaga:sea, wadela:i dunu da ilia gagui fisisa.

7 Asigi dawa:su noga:i dunu da dawa:su amo eno dunuma olelesa. Be gagaoui da amo hou olelemu hame dawa:.

8 Hina Gode da dunu noga:i amo ilia sia:ne gadosu hahawane dogolegele naba. Be gobele salasu amo wadela:i dunu da Ema gaguli maha, E da higasa.

9 Hina Gode da wadela:i hamosu dunu ilia hamobe amo higasa. Be nowa dunu da moloidafa hou hamosea, amo dunuma E da asigisa.

10 Di da wadela:i hou hamosea, se iasu ba:mu. Di da Gode Ea afadenemusa: se iasu higasea, di da bogomu.

11 Hina Gode da liligi huluanedafa dawa:. E da bogosu soge amo ganodini diala liligi huluane dawa:. Amaiba:le, dunu da ea asigi dawa:su amo Hina Godema habodane wamolegema:bela:?

12 Hi hou hidale dawa:su gasa fi dunu da afadenemusa: fada:i sia: higasa. Ilia da eno dunu (amo da ilia asigi dawa:su hou baligi dunu) ilima fada:i sia: fidimusa: hamedafa adole ba:sa.

13 Dunu da hahawane esalea, ilia da ohohomogisa. Be ilia da:i dioi galea, ilia da gogosia:i agoane ba:sa.

14 Noga:i asigi dawa:su dunu da eno dawa:su lama:ne hanai gala. Be gagaoui dunu da ilia hame dawa:su hou amo ganodini esalumu hahawane gala.

15 Hame gagui dunu ilia esalebe logo da gasa bagade gala. Be hahawane bagade dunu da eso huluane hahawane esala.

16 Dunu mogili da bagade gaguiwane esala, be mosolasu fawane ba:sa. Be hame gagui dunu amo da Hina Godema beda:iwane nodosu, da hahawane esala. Amaiba:le, ilia hou da bagade gagui dunu ilia hou baligisa.

17 Dilia da dilima asigi dunu ilima gilisili amola dadami fawane manu da defea. Be dilia da nimi bagade higa:i dunu ilima gilisili, ohe hu noga:idafa manu da defea hame galebe. Musa: sia:i hou da amo hou baligisa.

18 Dogo ganodini dogoloi ougi heda:sea da sia:ga gegesu gala. Be asabosu hou amoga hahawane olofosu esalusu ba:sa.

19 Di da hihi dabuli galea, eso huluane da:i dioi amo gasa bagade hou ba:mu. Be moloidafa hou hamosea, da:i dioi amola mosolasu hame ba:mu.

20 Nowa mano da dawa:su bagade gala, e da ea ada amo nodoma:ne moloi hou hamosa. Be gagaoui mano e fawane da ea:me higasa.

21 Gagaoui dunu da ilia giadofasu hou amoga nodosa. Be moloiwane dunu e da hou moloiwane hamosa.

22 Di da fada:i sia: huluane nabalu lalegaguma. Amasea, di hahawane ba:mu. Be hame lalegagusia, di da dafamu.
23 Di da dunu eno ilima fada:i sia: sia:musa: dawa:sea, amola ili fidimusa: defele sia:sea, di da hahawane bagade ganumu.
24 Noga:i dawa:su dunu da logo amo da esalalalusu amoga heda:sa, amoga ahoa. Be logo da bogosu amoga gudu daha, amo logoga ilia da hame ahoa.
25 Hina Gode da gasa fi dunu ilia diasu wadela:mu. Be E da didalo ea sogebi gagui amo ouligimu.
26 Hina Gode da dunu ilia wadela:i asigi dawa:su bagade higasa. Be E da dunu ilia asigi sia: dasu amoma asigisa.
27 Di da ogogolewane muni lamusa: dawa:sea, dia sosogo fi da se nabasu ba:mu. Di da ogogoma:ne, hano suligili muni mae lama. Amasea, di da baligili esalumu.
28 Noga:i dunu da noga:le dawa:lalu fawane bu adole iaha. Be wadela:le hamosu dunu ilia hedolowane alofesa, amasea bidi hamosu da doaga:mu.
29 Amola moloidafa dunu e sia:ne gadosea, Hina Gode E da naba. Be wadela:i hou hamosu dunu da sia:ne gadosea, E da hame naba.
30 Dilia dunu ohohomogiwane esalebe ba:sea, hahawane ba:sa. Amola sia:ne adole iasu noga:idafa nabasea, hahawane gala.
31 Di da dia hou afadenema:ne sia:be amo noga:le nabasea, di da bagade dawa:su dunu agoai ba:mu.
32 Be di da afadenema:ne sia:be amo higasea, di da dina: se nabasu lamu. Be noga:le nabasea, dia dawa:su hou da asigilamu.
33 Hina Godema beda:iwane nodosu da dawa: lasu logo dilima diala. Di da dia hou fonobosea, dunu enoma nodosu lamu.

16

1 Ninia hidadea ninia hawa: hamomusa: ilegesa. Be Gode Ea hanai hamobe fawane fa:no ba:mu.
2 Di da dia hamobe huluane da moloiwane dawa:sa. Be Hina Gode Hi fawane da dia asigi dawa:su hanai hou amoma fofada:sa.
3 Dia hanai hamomu liligi huluane hahawane fidima:ne, Hina Godema sia:ne gadoma. Amasea, dia hamobe huluane, di da hahawane hamone dagomu.
4 Hina Gode da Ea hahamoi liligi huluane amo ea hamobe amola dagosu ilegei dagoi. Be wadela:i hamosu dunu huluane E da wadela:lesimusa: ilegei dagoi.
5 Hina Gode da gasa fi dunu huluane higasa. Ilia da se iasu amo fisima:ne hobeamu da hamedei ba:mu.
6 Dilia Gode Ea hou dafawaneyale dawa:ma amola mae yolesima. Amasea, E da Dilia wadela:i hou gogolema:ne olofomu. Hina Gode Ea sia: noga:le nabasea, Dilia da se hame nabimu.
7 Dilia da Hina Gode Ea hanai hamosea, dilima ha lai amola da sinidigili, bu Dilia na:iyadowane esalumu.
8 Moloiwane hamobeba:le, liligi fonobahadi gaguiwane ba:mu da defea. Be ogogolewane hamobeba:le, liligi bagade gagumu da defea hame galebe.
9 Di da dia fa:no hamomu amo ilegelala. Be Gode Hi fawane da dia hamobe ouligisa.
10 Osobo bagade hina bagade da Gode da olelebeba:le fawane sia:sa. Ea hamomu sia: da giadofasu hame dawa:.

11 Hina Gode da bidi lasu hou amo ganodini, dioi defesu amola hou huluane moloidafa fawane ba:mu hanai gala.
12 Osobo bagade hina bagade ilia da wadela:i hou huluane higasa. Bai moloidafa hou fawane da eagene fi ilima gasa iaha.
13 Osobo bagade hina bagade da moloidafa sia: fawane nabimu hanai gala. E da moloidafa sia: dasu dunu ilima asigisa.
14 Noga:i dawa:su dunu da hina bagade hina: nodoma:ne hamosa. Be hina da ougi ba:sea, dunu afae da bogosa:besa:le, hou noga:le ouligimu da defea.
15 Hina bagade ea dogolegei da agoane. Muagadodili gibu sa:ili, denesibi agoai hahawane esalusu diala.
16 Di da Bagade Dawa:su Hou hogoi helema. Amo hou ea lasu defei da gouli amola silifa amo lasu defei bagadewane baligisa.
17 Noga:i dunu da logo amo da wadela:i hou amoma afafai dagoi, amoga ahoa. Amaiba:le, dia logo ahoasu noga:le dawa:ma. Di da giadofale ahoanu, bogosa:besa:le, noga:le dawa:ma!
18 Dunu da gasa fi hou amola hihi hou hamosea, da wadela:lesi dagoi ba:mu.
19 Dia hou fonoboiwane hame gaguiwane esalumu da defea. Be gasa fi hamone, wamolai liligi mogili labeba:le, bagade gaguiwane ba:mu da defea hame galebe.
20 Dima olelei liligi amo noga:le dawa:ma. Amasea, dia hou huluane da hahawane ba:mu. Hina Godema dafawaneyale dawa:le, di da eso huluane hahawane ba:mu.
21 Nowa da asigi dawa:suga asigilai galea, eno dunu da ema nodosa. E da sia: noga:idafa sia:beba:le, eno dunu da ea fada:i sia:ne iasu amoma fa:no bobogesa.
22 Bagade Dawa:su Hou da noga:i asigi dawa:su dunu ilima esalusu hano bubuga:su agoaiwane gala. Be amo moloi hou hame hamobe dunuma olelesea da udigili helesa.
23 Bagade dawa:su dunu da dadawa:lalu fawane sia:sa. Amasea, ilia da dawa:iwane sia:beba:le, eno dunu da ilia sia: amoga fa:no bobogesa.
24 Asigi sia: da agime hano ea hedai defele ba:sa. Amo da hedaidafa amola dima gasa iaha.
25 *Di da logo dialebe ba:sea amola amo da logodafa di dawa:lala. Be amo logo da bogosu doaga:sa:besa:le, dawa:ma!
26 Hawa: hamosu dunu da ha:i manu hanaiba:le, baligili hawa: hamonana. Bai e da ha:i galebe amola sadimu hanai gala.
27 Wadela:i hamosu dunu da eno dunu se nabima:ne, logo hogoi helesa. Ilia sia: amolawane da gia:i bagade wadela:i sia: fawane gala.
28 Wadela:le hamosu dunu ilia da baligidu sia:be amo gaguli laha. Ilia da ilia na:iyado fi da:i dioma:ne amola afafama:ne wadela:lesisa.
29 Nimi bagade gasa fi dunu da ilia na:iyado ilima ogogosa amola ili wadela:lesisa.
30 Nowa dunu da hohonomusa: si begini gasea o udigili onigisia, amo dawa:ma! Bai ilia da wadela:i hou hamomusa: dawa:lala.
31 Moloidafa dunu da ode bagohame esalumu. Amo da bidi Gode da ilima iaha. Momali hinabo da ilima hadigi habuga agoane gala.

* **16:25:** Malasu 14:12

32 Hahawane, mae fisili, ouesalebe hou da gasa bagade hou baligisa. Dina: da:i hodo amola asigi dawa:su amoga ouligisu hou da moilai bai bagade bagohame amoga ouligisu hou, bagadewane baligisa.
33 Osobo bagade dunu da Gode Ea hanai dawa:musa:, ululuasa. Be Gode Hi fawane da adole iasu ilegesa.

17

1 Dunu ilia da hafoga:le gamogai agi ga:gi fawane nasea, be ilia dogo ganodini olofosu dawa:, amo dunu ilia hahawane hou da dunu ilia lolo nabe ida:iwanedafa hamosa be gilisili bidi hamosa, amo bagade baligisa.
2 Dawa:iwane hawa: hamosu dunu da ea hina ea wadela:i hamedeidafa mano amoma ouligisu agoai ba:mu. Amola ea hina da bogosea, e da ea hina nana liligi amola muni mogili lamu.
3 Dunu da gouli amola silifa laluga gogobele adoba:sa. Amo defele, Gode da dunu ea dogo adoba:sa.
4 Wadela:le hamosu dunu ilia da wadela:i hou sia: fawane nabimusa: dawa:. Ogogosu dunu ilia da ogogosu sia: fawane naba.
5 Di da hame gagui dunu ilima lasogole oufesega:sea, Gode da amo dunu hahamoiba:le, di da Godema gadesa. Di da eno dunu ilia se nabasu amo hahawane ba:sea, Gode da dima se imunu.
6 Dunu mano ilia da ilia eda amola ame ilima nodosa. Amo defele, dunu da:i ilia da ilia aowalalima ofa:le hidale ba:le sia:sa.
7 Gagaoui dunu ilia sia: da hamedei liligi agoai gala. Be dunu ilima dunu eno da nodosa, amo dunu da ogogosu hame dawa:.
8 Dunu mogili ilia agoane dawa:. Ilia da dunu eno ilima hano sulugili sia:sea, amo dunu da ilia hanai huluane hamomu.
9 Di da dunu eno dima hahawane ba:ma:ne hanai galea, ilia dima giadofale hamosea, amo hedolowane gogolema:ne olofoma. Be wadela:i hou hame gogolema:ne olofosea, dia fi da afafai ba:mu.
10 Di da noga:le dawa:su dunu ema afadafa fawane gagabole sia:sea, e da naba. Be di da gagaoui dunu ema eno sia:ne, eno sia:ne, fabe amomane, e da sia: hamedafa naba.
11 Wadela:i hamosu dunu da lelei hou fawane hamosa. Ea bogosu da ema nimi bagade sia: adole iasu dunu agoai ba:mu.
12 Di da bea aseme amo ea mano da fisi, amogai doaga:sea, se nabimu. Be di da gagaoui dunu amo da ea gagaoui hou hamonana, ema doaga:sea, se bagade baligiliwane nabimu.
13 Dunu da dima moloi hou hamosea, be di da wadela:i hou ema dabe iasea, di da eso huluane wadela:i fawane ba:lalumu.
14 Sia:ga gegesu mubi da hano hihiga:i bisili doasibi agoai gala. Amaiwane bu bagade hamosa:besa:le, hedolo ga:ma.
15 Dilia da hame giadofai dunuma udigili se iasea, Hina Gode da bagade higasa. Amola, dilia giadofai dunuma se hame iasea, amo amolawane Hina Gode da bagade higasa.
16 Gagaoui dunu da osobo bagade dawa: lamusa: muni bagade galagamu da defea hame galebe. Bai e da noga:le dawa:su hameba:le.
17 Na:iyado dunu da eso huluane ilia asigi hou olelesa. Dunu da se nabasea, na:iyado huluane da asigili, gilisili se nabimu da defea.
18 Dunu oda da liligi bidi lale, bidi mae iawane fa:no imunu sia:sa. Be eno dunu da amo dunu ea fa:no imunu bidi, amo hi da wali imunusa: sia:sea, e da gagoule agoane hamosa.

19 Di da wadela:i hou hanai galea, di da bidi hamosu amola hanai gala. Di da hidale dia hou gaguia gadosea, bidi da dima doaga:mu.
20 Nowa dunu e noga:le mae dawa:le, wadela:i sia: sia:sea, e da moloi hou hame ba:mu. E da se nabasu fawane ba:mu.
21 Nowa mano da gagaoui hou fawane hamosea, ilia edalali da gogosiasu amola se nabasu fawane ba:mu.
22 Di da eso huluane hahawane esalea, olo da bagadewane hame madelamu. Be eso huluane da:i dioiwane esalea, bogosu da gebewane doaga:mu.
23 Molole hame fofada:su dunu da hano sulugiliwane muni laha. Amasea, moloidafa fofada:su hame ba:sa.
24 Dawa:su dunu da dawa:iwane hawa: hamonana. Be gagaoui dunu da udigili logo osea:i amoga ahoana.
25 Gagaoui hou hamosu dunu mano amo ea hamobeba:le, ea ada amola ame da se bagade naba.
26 Moloidafa dunu ema fofada:nanu, su lamu da defea hame. Wadela:i hame hamoi dunu ema se iasea, moloidafa fofada:su hou da wadela:lesi dagoi ba:mu.
27 Nowa dunu da hi hou da moloi hi dawa:, amo dunu da mae fisili udigili sia: dasu hame dawa:. Asabole esalebe dunu da asigi dawa:su ea bai bagade dawa:.
28 Dunu ilia da hame sia: dasu dunu ba:sea, ilia da amo dunu da bagade dawa:su dunu agoai dawa:sa. Amola gagaoui dunu da ea lafi hame dagasea, e da bagade dawa:su dunu ilia da dawa:sa.

18

1 Dunu nowa da hina: hou gasa fiyale dawa:sea, ilia da eno dunuma hame dogolegesa. Amola hou amo da dunu huluane da moloidafa dawa:, ilia da amoma gagayei agoai ba:sa.
2 Gagaoui dunu da noga:le dawa:mu hihisa. E da hi dawa:su fawane noga:iyale dawa:le, eno dunuma olelesa.
3 Wadela:i hou ea dabe da gogosiasu. Di da dia noga:i hou fisisia, dunu eno ilia dia hou hihi ba:mu.
4 Dunu ida:iwane gala amo ea sia: ganodini hahawane dawa:su ba:mu. Fedege sia:, amo da hano wayabo bagade ea lugudu amola hano nawa:li ida:iwane agoai gala.
5 Moloidafa hamosu dunu ilima fofada:nanu, se imunu da defea hame. Be wadela:i hamosu ilima fofada:nanu, se hame imunu, amo amolawane da defea hame.
6 Gagaoui dunu da sia:ga gegesu hemosea, e da enoga e fama:ne logo doasisa.
7 Gagaoui dunu da sia: sia:sea, e da hi gobele fawane wadela:sa. E da hina: sia: amoga fawane e da hina: saniga daha.
8 Baligiduli sia:su da hedaidafa. Osobo bagade dunu da amo da:gimusa: hanai gala.
9 Hihi dabuli dunu ea hou da liligi wadela:su dunu amo ea hou defele ba:sa.
10 Hina Gode da gasa bagade diasu gado gagagula heda:i agoane ba:sa. Moloidafa dunu da amoga asili, gagili sali dagoi ba:sa.
11 Be bagade gagui dunu da amo mae dawa:le, ilia muni gagui amo da ili gagili sali agoane dawa:sa. Ilia muni da gagoi gado gagagula heda:i, amo moilai bai bagade sisiga:sa, ilia gagui da agoaiwane gala, ilia dadawa:sa.

12 Dunu eno da asaboi dunu ilima fawane nodosa. Be gasa fi dunu da hedolowane dafamu.
13 Hidadea lalabolalu, fa:no fawane sia:ma. Dia amane hame hamosea, di da gagaoui agoane amola gadesu dunu agoai ba:mu.
14 Di da esalumu hanai galea, dia oloi da uhimu. Be di da amane hame dawa:sea, dia dafawane hamoma:beyale dawa:lusu da asi dagoi ba:mu?
15 Bagade dawa:su dunu da dawa:su eno lamu bagade hanai amola eno dawa:ma:ne momagele esala.
16 Di da mimogo dunu gousa:musa: dawa:bela:? Defea! Hahawane dogolegele iasu ema ianu, e gousa:ma.
17 Dunu da bisili fofada:sea, ea sia:be amo nabasea, ea hou da moloidafa amo dunu ilia dawa:sa. Be gesu dunu da ema adole ba:sea, asigi dawa:su eno da doaga:sa.
18 Gasa bagade dunu aduna da fofada:su diasu ganodini fofada:sea, ela molole ba:sea, ele da ululuale hedele, afae da baligi dagoi ba:mu. Amasea, amo hou da hahamoi dagoi ba:mu.
19 Dia na:iyado amo noga:le fidima. Amasea, e da moilai bai bagade gasa bagade gagoi amo defele, di gaga:mu. Be dia da ema sia:ga gegesea, e da logo ga:i dagoi defele, di higamu.
20 Dunu ilia liligi sagai amo defele ha:i manu lasa. Amola ilia sia: amo defele hodo doaga:sa.
21 Di sia:be amo da esalusu logo amola bogosu logo hamosu gala. Dia sia:be amo da bogosu logo doasisa:besa:le, dawa:iwane sia:ma.
22 Uda hogole ba:sea, liligi noga:i ba:mu. Hina Gode da dima asigiba:le, uda noga:iwane dima iaha.
23 Hame gagui dunu da asaboiwane adole ba:sa e fidima:ne, be bagade gagui dunu da gasa fiwane sia:sa.
24 Dunu mogili da dogolegei gilisi gala amo da hedolowane dafamu. Be dogolegei na:iyado afae ea mae fisili asigi hou da yolala eyala elea asigi hou baligisa.

19

1 Di da hame gaguiwane be moloidafa esalumu da defea. Be di da gagaoui ogogosu dunu agoai ba:mu da defea hame.
2 Di da dawa:su hame galea, be hahawane mae dawa:le momabo hamomusa: dawa:sea, amo da defea hame galebe. Amane hamosea, di da se nabimu.
3 Dunu mogili da hi hanai hou hamobeba:le, wadela:lesi dagoi ba:sa. Amasea, ilia da udigili, “Hina Gode da na wadela:lesi dagoi,” amane sia:sa.
4 Dunu bagohame ilia bagade gagui dunu ilima dogolegemusa: dawa:. Be hame gagui dunu da dogolegei bagahame fawane gala, amola ilia dogolegei da ili hedolo yolesisa.
5 Dia fofada:nana amo ganodini ogogosea, di da se iasu ba:mu. Amola hobeamu logo hame ba:mu.
6 Dunu huluane da mimogoa dunu amo ilia nodoi ba:ma:ne hamosa. Amola dunu huluane da dunu amo da ilima hahawane dogolegele iaha, amo dunuma dogolegemusa: dawa:.
7 Dunu huluane amola ea sosogo fi da hame gagui dunu amo hame dogolegesa. E da dogolegei dunu hogoi helele, hamedafa ba:sa.
8 Dina: di fidima! Dawa:su hou hogoi helema! Amasea, dia dawa: lai amo mae gogolema. Amasea, di da bagade gaguiwane ba:mu.

9 Nowa da fofada:su ganodini ogogosea, e da se iasu amoga hobeale masunu logo hame ba:mu. E da se iasu dafawanedafa ba:mu

10 Gagaoui dunu da liligi noga:idafa gaguli esalumu da defea hame. Amola udigili hawa: hamosu dunu da hina bagade ilia mano amoma hinawane esalumu da defea hame.

11 Dawa:su dunu da ea mihanasea hedolo hedofasu dawa:. Dunu da dima wadela:le hamosea, amo mae dawa:le, gogolema:ne olofomu da noga:idafa.

12 Hina bagade ea ougi hou da laione wa:me ea gesenesu bagade agoane, be ea hahawane fidisu hou da gibu noga:le dabe agoai ba:sa.

13 Gagaoui mano da ea eda bagadewane gugunufinisimu. Amola gesa:gesa:i uda ea hou da hano dadadibi agoai gala.

14 Dunu da diasu amola muni amo ea sosogo ilima nana labe dawa:. Be Hina Gode Hifawane da uda amo da dawa:su noga:idafa gala, ema imunusa: dawa:.

15 Di da hihi dabuli hou hanai galea, defea, udigili hihiwane esalu golabada. Be di da ha:i bagade ba:mu.

16 Gode Ea sema nabawane hamosea, di da fifi asi sedagimu. Be Gode Ea sema amo dia higasea, di da hedolo bogomu.

17 Di da hame gagui dunu ilima iasea, amo da Hina Gode Ema fa:no bu lamusa: iasu defele agoai gala. Amola Hina Gode da dia iasu defele dima dabe imunu.

18 Dia mano ilia manohadi esoga dawa: lamusa: dawa:beba:le, ilima dawa:ma:ne se iasu ima. Hame amasea, di da ilisu ilila: wadela:lesima:ne fidisa.

19 Hedolo mi hanasu dunu amo e da ea hamoi defele se nabimu da defea. Amaiwane dunu mae gaga:ma. Di da eso enoga amo hou bu hamosa:besa:le, mae gaga:ma.

20 Di da fada:i sia: noga:le nabasea amola bu noga:le dawa:ma:ne hanai galea, di da fa:no bagade dawa:su dunu agoane esalumu.

21 Dunu da ilia hanai liligi hamomusa: ilegesa. Be Gode Ea hanaiga dawa:i amo fawane hamoi dagoi ba:mu.

22 Uasu hou da gogosiasu agoai gala. Hame gagui dunu ilia hou da ogogosu dunu ilia hou baligisa.

23 Di da Hina Godema nabasu hou hamosea, esalusu sedade ba:mu. Amola di da gaga:le hahawane esalumu.

24 Dunu mogili da baligili hihi dabuliba:le, ilia ha:i manu loboga lale manu higasa.

25 Gasa fi hame dawa:su dunu ilima dawa:ma:ne se imunu da defea. Amasea, dawa:su hame dunu ilia da houdafa dawa:mu. Di da bagade dawa:su galea, dunu eno da dima dawa:ma:ne olelesea, di da dawa: lamu.

26 Nowa da edama giadofale hamosea o ea ame ea diasuga mae esaloma:ne sefasisia, amo da wadela:le gugunufinisisu dunu.

27 Nagofe! Di da dawa: lamusa: hogolalu yolesea, di da dia musa: dawa: lai amola bu gogolemu.

28 Giadofabe ba:su dunu da eno dunuma se imunusa: dawa:sea, moloidafa fofada:su hou da wadela:lesi dagoi ba:sa. Wadela:i hamosu dunu ilia da wadela:i hou hamomu bagade hanai gala.

29 Gasa fi gagaoui dunu da se nabima:ne fasu dafawane ba:mu.

20

1 Nowa da adini bagade nasea, e da feloale gegesu hou amola wadela:le sia:su hou bagade hamosa. Nowa dunu e adini bagadewane ba:sea, ea hou da gagaoui dunu agoai gala.

2 Di da laione wa:me amo da gegesenebe ema beda:i amo defele ougi bagade hina bagadema beda:mu da defea. Di da hina bagade ougima:ne hamosea, amo hou da di gobele fane legesu hou defele.

3 Gagaoui dunu huluane da sia:ga gegesu hou musu dawa:. Be sia:ga gegesu amo yolesimu da hou noga:idafa.

4 Bugili nasu dunu da hihi dabuli aligiba:le ea osobo gidinasu i amoga osobo hame gidinasea, e da fa:no ha:i manu dadamimu hame ba:mu.

5 Osobo bagade dunu ilia asigi dawa:su da hano nasu ulidou amo ganodini diala agoane gala. Be bagade dawa:su dunu da asigi dawa:su hiougili gadosu dawa:.

6 Dunu bagohame da ilia mae fisili fuligala:su hou fawane hamonana, ilia udigili sia:sa. Be moloidafa fuligala:su dunu amo di da hogoi helele, hame ba:mu.

7 Nowa mano ilia eda da moloidafa hou fawane hamosea, da hahawane esala.

8 Hina bagade e da dunu enoma fofada:sea, e da wadela:i hou ba:sea, amo ea bai hedolo dawa:sa.

9 Dunu afaega, “Na da wadela:i hou hamedafa hamosu,” amane sia:mu da hamedei.

10 Hina Gode da nowa dunu da dioi ba:su amola defei ba:su liligi amo ogogole hamosea, ilima higa:i hodosa.

11 Dunu huluane amola mano ilia hamobe ba:sea, eno dunu da ilia houdafa dawa:mu. Ilia da moloidafa amola noga:iwane hamosea, dunu eno da ilia houdafa da noga:i hedolo dawa:mu.

12 Hina Gode e da ninima si amoga nini da ba:ma:ne amola ge amoga nini da nabima:ne, amo ninima i dagoi.

13 Di da eso huluane golai dialea, di da hame gagui agoai esalumu. Di eso huluane hawa: hamosea, ha:i manu bagade ba:mu.

14 Liligi lala masu dunu da liligi ligisisu liligi amo muni bagade ba:sea, da:i dione egasa. Be amomane, ea asili, muni fonobahadi fawane amoga lai, e da hidale sia:sa.

15 Nowa da hi sia: dasu amo ea bai noga:le dawa:sea, amo hou da moloidafa amola gouli amola silifa ea lasu defei baligisa.

16 Degabo ba:i dunu da liligi bidi lale, bidi mae iawane fa:no imunu sia:sea, be eno dunu da amo dunu ea fa:no imunu bidi, amo hi da wali imunu sia:sea, e da gagoule agoane hamosa. Amola degabo ba:i dunu da bidi bu hame iasea, bidi iasu dunu da gagaoui dunu amo ea soge lamu da defea.

17 Ha:i manu wamolale lai da hedaidafa gala. Be fa:no wamolasu dunu ea lafi da sa:i boso amoga nabai defele ba:mu.

18 Mae ilegele, udigili gegemusa: mae masa. Hidadea fada:i sia:ne iasu nabasea, didi ba:mu.

19 Baligiduli sia:su dunu da sia: wamolegemu hame dawa:. Sia: bagade sia:dabe dunu ilima mae gilisima.

20 Dia ada amola ame ela aligima:ne gagabusia, di da gamali amo da gasia ea digagala:i haba:dosu defele bogomu.

21 Dia muni asabole lasea, amo muni da fa:no agoane dia esalusu bagade hame fidimu.
22 Dunu da dima wadela:le hamosea, dia disu dabe mae ima. Di Hina Godema dafawaneyale dawa:sea, Hi fawane da amo hou hahamomu.
23 Hina Gode da nowa dunu da dioi ba:su amola defei ba:su liligi amo ogogole hamosea, ilima higa:i hodosa.
24 Nowa dunu da hina: esalusu logo ahoabe dawa:bela:? E da hame dawa:. Be Hina Gode Hifawane da ninia esalusu logo huluane ilegei dagoi.
25 Noga:le dadawa:lalu, Godema imunusa: ilegele sia:ma. Di da fa:no da:i diosa:besa:le, hedolo mae sia:ma.
26 Bagade dawa:su hina bagade dunu da wadela:i hamosu dunu hogole ba:mu. Amasea, e da ema mae asigili se imunu.
27 Hina Gode da hadigi gamali agoane, ninia asigi dawa:su amola a:silibu ganodini, E da ninia hou hogosa.
28 Hina bagade dunu da moloiwane amola asigiwane ea hawa: hamosea, e da ode bagohame ea soge ganodini hinawane esalumu.
29 Ninia goi ayeligi ilia gasa amo heawini mageda. Amola asigilai gago aligi dunu ilima nodone nabawane hamosa.
30 Ninia mogili eso enoga wadela:i hou hamosea, ninia hou afadenemu gasa bagade ba:sa. Be se nabasu bagade da ninima doaga:sea, ninia hou afadenemusa: dawa:.

21

1 Hina Gode da hano ea logo hamosa. Amo defele E da hina bagade dunu ilia asigi dawa:su ouligisu dawa:.
2 Dia dawa:loba da dia hamobe da molole hamosayale dawa:sa. Be mae gogolema! Hina Gode da dia adi baiga hamobeyale, Ea ba:sa.
3 Hina Gode da gobele salasu iasu hou fonobahadi hahawane ba:sa. Be di da moloiwane hamosea, amola eno dunuma molole hamosea, Hina Gode da amo hou baligili bagade hahawane ba:sa.
4 Wadela:i gasa fi hou da wadela:i dunu ilima hina agoai gala. Amo da wadela:i houdafa.
5 Noga:le ilegelalu hamosea, di da bagade gagui ba:mu. Be dia momabo hamosea, di da defele gagui hame ba:mu.
6 Di ogogole lai liligi bagade gagui galea, dia gagui da hedolo fisi dagoi ba:mu. Ogogole lai liligi da dima medosu sani agoai gala.
7 Wadela:i hamosu dunu da mosolasu hamobeba:le, hobeamu logo hame ba:mu. Ilia da moloi hou hamomu higasa.
8 Molole hame labe dunu da guga:loi logo amoga ahoa. Be molole dawa:su dunu ilia da molole ahoana.
9 Dunu e da gesa:gesa:i udala gilisili fimu da gasa bagade. Dunu hisu diasu dabua mogoa gado fifi lamu amo ea hou da baligisa.
10 Wadela:le hamosu dunu da eso huluane wadela:i hou hamomusa: bagade hanai gala. E da dunu huluane ilima hamedafa asigisa.
11 Gasa fi dunu da se iasu lasea, dunu huluane amola hame dawa:su dunu da dawa: lasa. Nowa da dawa:su galea, e da amo hou ba:sea, dawa: lamu.
12 Moloidafa Gode, E da wadela:i hamosu dunu ilia diasu ganodini hamobe, amo huluane ba:lala. Ea da wadela:i hamosu dunu huluane dafama:ne gugunufinisimu.

13 Hame gagui dunu da se nabawane dinanawane fidima:ne dima wesea, di da nabimu higasea, eso enoga eno dunu da dia disa webe amo hame nabimu.
14 Dunu eno da dima mihanai galea, defea, udigili iasu liligi amo wamowane ema ima. Amasea, e da ea hou bu olofomu.
15 Dunu da moloidafa fofada:su hou hamosea, noga:i dunu da hahawane ba:sa. Be wadela:i dunu da amo moloidafa fofada:su ba:sea, bagadewane heawini da:i dioiba:le, bu esalumu hihi agoai ba:sa.
16 Nowa dunu da asigi dawa:su moloidafa amo yolesili ahoasea, bogosu da ema doaga:mu galebe.
17 Di da bagade gagui ba:mu hanai galea, osobo bagade liligi noga:i amola ha:i nasu ida:iwane amola waini ida:iwane amo lama:ne, dia muni mae galagama.
18 Wadela:le hamosu dunu da moloidafa dunu ilima se imunusa: dawa:lala. Be ilila: da amo se nabimu.
19 Dunu amola gesa:gesa:i uda ela gilisili esalumu da da:i dioi bagade liligi. Dunu hisu da hafoga:i gibu hame dasu sogega esalumu da defea.
20 Noga:le momodale dawa:su dunu ilia da liligi bagade gaguiwane esala. Be momodale hame dawa:su dunu ilia da muni amola liligi lale, hedolo galagasa.
21 Di da asigidafa hou amola moloidafa hou amo ganodini ahoasea, di da ode bagohame esalumu. Amola eno dunu da dima nodone amola moloidafa hou dima hamomu.
22 Bagade dawa:su dadi gagui bisilua dunu da moilai bai bagade amo gasa bagade dunuga gaga:i, wadela:lesimusa: dawa:. Gasa bagade dunu da ilia moilai gagoi da ili noga:le gagili sali dawa:i galu. Be e da amo wadela:lesisa.
23 Di da mosolasu hame ba:musa: hanai galea, di noga:le dawa:lu sia:ma.
24 Gasa fi dunu da nimi bagade amola hi hou da baligi bagade hi dawa:, amola e da eno dunuma hame asigisa.
25 Hihi dabuli dunu da hawa: hamosu hihiba:le, hina: bogomusa: logo fodosa.
26 Hihi dabuli dunu da hi hanai liligi lamusa: fawane dawa:lala. Be moloi dunu da eno dunuma liligi bagadewane iaha.
27 Wadela:i dunu da gobele salasu Godema iasea, Hina Gode da amo higasa. Be ilia da wadela:i hou hamomusa:, Ema iasea, E da baligili bagade higasa.
28 Dunu ilia da ogogosu dunu ea sia: dafawaneyale hame dawa:sa. Be nowa moloi dunu da noga:le dadawa:lalu sia:sea, amo ea sia: ilia da dafawaneyale dawa:sa.
29 Moloidafa dunu da ilia hamobe ilisu dawa:digisa. Be wadela:i hamosu dunu da hina: hou hi dawa:, amo ogogole sia:sa.
30 Osobo bagade dunu bagohame da osobo bagade asigi dawa:su noga:iwane gala. Be Hina Gode da ilima ha lai galea, amo hou da ili hame fidisa.
31 Di da gegemusa:gini, hosi amola gegesu liligi momagemu da defea. Be Hina Gode Hi fawane da hasalasu hou iaha.

22

1 Hou aduna gala. Afae da di da moloi hou hamobeba:le, eno dunu da dima nodosa. Eno da di da bagade gagusu dunu agoai ba:mu. Di da moloi hamobeba:le, eno dunu da dima nodosa, amo logoga masa:ne ilegema.

2 Bagade gagui dunu amola hame gagui dunu, ela da hisu hisu. Be hou afadafa da defele. Amo da Hina Gode da ela defele Hi hamoi.
3 Molole dawa:su dunu da mosolasu mabe noga:le ba:sa, amola amo fisima:ne noga:le gagagulasa. Be noga:le hame dawa:su dunu da mosolasu amo ganodini ahoa, amola fa:no e da bagade gogosiane da:i diosa.
4 Hina Godema nabasu hou hamoma, amola gasa fi hou mae hamoma. Amasea, di da bagade gaguiwane ba:mu, dunu eno da dima nodomu, amola di da ode bagohame esalumu.
5 Wadela:i hamosu dunu da esalusu logoga ahoasea, sani bagohame ba:sa. Di da dia esalusu amoma asigi galea, amo saniga dasa:besa:le, segasa:ima.
6 Dia mano da moloiwane esaloma:ne, ema hou noga:le olelema. Amasea, e da amo hou mae gogolele, ea bogosu amoga doaga:mu.
7 Hame gagui dunu da bagade gagui dunu ilia bidi mae lale udigili hawa: hamosu dunu agoai galebe. Nowa dunu da enoma muni bu imunusa: lasea, e da amo muni iasu dunu amo ea udigili hawa: hamosu dunu esala.
8 Di da moloi hame hou, hawa: agoane sagasea, se nabasu da sono agoane heda:le, se nabasu da gamibi agoai ba:mu. Amola amo sagai da hame dialumu.
9 Di da mae hihini, dia ha:i manu mogili hame gagui dunuma iasea, di da hahawane ba:mu.
10 Dilia gasa fi dunu sefasima. Amasea, dilia da sia:ga gegesu amola dunu eno ilia dio amoma lasagole sia:su, amo bu hame ba:mu.
11 Nowa da hadigi ida:iwane asigi dawa:su amo hanai galea, amola asigidafa sia: hanai galea, amo dunuma hina bagade da dogolegemu.
12 Hina Gode da dafawane sia: momagele legesa. Be E da ogogosu dunu ilia sia: wadela:lesisa.
13 Hihi dabuli dunu e da eso huluane diasu ganodini fawane esala. E da amane sia:sa, “Na da gadili ahoasea, laione wa:me da na medole legemu galebe!”
14 Inia uda adole lasu hou da sani agoane diala. Hina Gode da wadela:i hou hamosu dunu ilima ougi bagade gala, amola agoai dunu da amo saniga hedolo sa:imu.
15 Mano huluane da dawa: hamedene, udigili hou hamonana. Be ili fada:i dawa:ma:ne fasea da ilia hou bu hahamomu.
16 Dia udigili iasu amo bagade gagui dunuma iasea, o di bagade gaguma:ne hame gagui dunu ilia liligi lasea, amola ilima banenesisia, di amola da fa:no hame gagui dunu agoai ba:mu.

Sia: Dadawa:lu Sia:su 30 agoane gala

17 Nabima! Amasea, na da bagade dawa:su dunu ilia olelebe amo dima olelemu. Ilia olelebe amo noga:le hogoi helema.
18 Amola di da amo olelebe noga:le dawa:sea, amola eno dunuma olelemusa: dawa:sea, di da hahawane ba:mu.
19 Na da amo olelebe wali dima olelemu. Bai di noga:le nabalu, Hina Gode dafawaneyale dawa:mu, amo na da hanai galebe.
20 Na da dima olelema:ne, sia:30 agoane dedei dagoi. Amo sia: ganodini dawa:ma:ne sia:, sisasu sia: amola fada:i sia: da dedei dagoi.
21 Amo sia: da dima dafawanedafa hou olelemu. Amasea, di da enoga dafawane hou hogoi helema:ne asunasisia, di da amo ea bai bu gaguli misunu.

Sia: No 1

22 Hame gagui dunu da gasa hameba:le, ilia hou mae banenesima. Amola asaboi gasa hame dunu ilima fofada:sea, ilia hou mae banenesima. 23 Bai Hina Gode da ili fidima:ne ilimagale fofada:mu. Amola nowa dunu da amo asaboi hame gagui dunu ilima beda:ma:ne medole legemusa: sia:sea, Hina Gode da amo dunu beda:ma:ne medole legemusa: sia:mu.

Sia: No 2

24 Dilia gasa fi nimi bagade dunu amo maedafa dogolegema.

25 Di da amaiwane hou lasa:besa:le amola dia hou bu afadenemu hamedeiwane ba:sa:besa:le amo maedafa dogolegema.

Sia: No 3

26 Dunu eno da liligi lale bidi mae iawane fa:no imunu sia:sea, di da ea udigili lai amo dabe imunusa: mae sia:ma

27 Di da fa:no amo dabe imunu da hamedei ba:sea, se nabimu. Amola ilia dia liligi huluane amola dia diaheda:su amolawane, amo dabeyale lamu.

Sia: No 4

28 Musa: fi dunu ilia soge alalo ilegesu, amo maedafa gua:ma.

Sia: No 5

29 Nowa dunu da noga:idafa hawa: hamosu hamosea, e da dunu oda bagohame ilia hou baligisa. Amola e da hina bagade dunu ilima gilisimu defele ba:sa.

23

Sia: No 6

1 Di da mimogo dunu ali gilisili ha:i nasea, amo esega noga:le dawa:ma.

2 Di da ha:i manu bagade manusa: dawa:sea, di ha:i buludili mae moma.

3 E da dia hou ogogole adoba:sa:besa:le, mae uasuli moma.

Sia: No 7

4 Di da noga:le molole dawa:ma. Di da liligi bagade gagumu hanaiba:le hawa: hamonana, dia gasa gufia:ne gala:mu da defea hame.

5 Dia muni amo ea ebelebe da hedolodafa si abo gelebe agoai ba:sa. Amola amo da buhiba ea ougia hinabo aligili wa:leahoabe agoai.

Sia: No 8

6 Di da gegenane uasuli nasu dunu amo ea ha:i manu ida:iwane mae uasuli moma.

7 Amo gegenane uasuli nasu dunu da eso huluane amo ha:i manu ea bidi bagadega lai amo dawa:lala. E da aowalale amane sia:sa, “Defea! Bu bagade ha:i amola waini moma!” Be e da ogogole sia:sa. Ea houdafa da ea asigi dawa:su defele gala.

8 Di da dia mai liligi amo bu isole fasimu. Amola dia ema dabuagado ofa:su sia: da ogogole ofa:su sia: udigili ha:digi agoai ba:mu.

Sia: No 9

9 Di gagaoui dunuma moloi dawa:su sia: amo mae sia:ma. E da dia sia: ida:iwane dawa:mu da hamedei galebe.

Sia: No 10

10 Musa: soge alalo legei amo maedafa gua:ma. Amola guluba: mano ilia soge amo mae wamolama.

11 Bai Hina Gode da ilima gasa bagade Gaga:su dunu esala. E da ilimagale, dima fofada:mu.

Sia: No 11

12 Dia olelesu dunu amo ea olelebe hamugini nabima amola noga:le hamoma.

Sia: No 12

13 Dia mano da wadela:le hamosea, ema hedolo se ima. Dawa:ma:ne fasea, amo mano da hame bogomu.

14 Be amo dawa:ma:ne fasu da ea esalusu gaga:mu.

Sia: No 13

15 Nagofe! Di da dawa: ida:iwane lasea, na da hahawane bagade ba:mu.

16 Di da dawa:su ida:iwane sia: sia:sea, na da dima nodone dawa:mu.

Sia: No 14

17 Wadela:i hamosu dunu ilia hamobe amoga hamomusa:, mae mudale hanama. Be eso huluane Hina Godema nodone dawa:ma.

18 Amaiwane hamosea, di da hahawane esalumu.

Sia: No 15

19 Nagofe! Nabima! Mololе dawa:ma amola dia esalusu noga:le ouligima.

20 Di da adini bagade nasu dunu amola ha:i fufuluba nasu dunu ilima mae gilisima.

21 Feloai dunu amola ha:i fufuluba nasu dunu da hedolo liligi hame gagui dunu agoai ba:mu. Dia da ha:i nasu amola golasu amo fawane hamosea, di da gagadelai abula amo fawane ga:i ba:mu.

Sia: No 16

22 Nagofe! Dia ada ea sia: noga:le nabima! E da di hame hamoi ganiaba, di da hame esalala:loba. Dia ame da da:i hamosea, e da di noga:le ouligiba:le, ema nodoma.

23 Moloidafa hou, olelesu, mololе dawa:su amola asigi dawa:su ida:iwane gala. Amo liligi bidiga lamu da defea. Be lai dagoiba:le, eno dunuma mae alofele lama. Bai amo liligi lasu defei da gadodafa.

24 Dunu moloidafa ea ada da hahawane bagade. Dia gofe da mololе dawa:su hou lai galea, di da ema nodone dawa:mu da defea.

25 Nagofe! Dia ada amola ame da dia hou nodone ba:ma:ne, hou moloiwane hamoma. Dia ame hahawane ba:ma:ne hamoma.

Sia: No 17

26 Nagofe! Hamugini noga:le nabima. Na esalebe defele, dia esaloma.

27 Uda hina: da:i bidi lasu amola eno wadela:i hamosu uda da bogosu sani agoai gala.

28 Ilia da wamolasu dunu agoane di wadela:lesimusa: desega lela. Ilia agoane hamobeba:le, dunu bagohame da ilia udama baligi fa:sa.

Sia: No 18

29-30 Nowa dunu da waini hano bagade nasea amola gaheabolo adini hogoi helesea, e da bagade da:i diosa amola mosolasu hamosa, amola eso huluane egasa. Ea si da maga:me gasagala:i amola ea da:i da udigili fofonomane gagai.

31 Waini hano da ulasuyei amola faigelei gelabo ganodini bununuma heda:sa amola noga:le da:gisa. Be dafama:ne adoba:sa:besa:le, waini hano manusa: mae magesa:ima.
32 Waini hano nalu, diahabe, wa:legadole, di da saya:bega gasomai agoai ba:mu.
33 Dia da:i da felowai agoai ba:le, noga:le dawa:le sia:mu gogolei ba:mu.
34 Di da dusagai ganodini fila heda:le ahoasea da dia hagomo sasaleabe, amo agoai ba:mu.
35 Di da agoane sia:mu, “Na da enoga fabela:? Be amo na da gogolei. Abuliba:le na da noga:le hame nedigisa. Na da adini eno manu galebe.”

24

Sia:No 19
1 Wadela:i hamobe dunu amo mae mudale ba:ma! Amola amo dunu amo bisili mae dogolegema.
2 Ilia asigi dawa:su ganodini da mosolamusa: fawane dawa:lala. Amola eso huluane ilia lafidili esega dunu eno amo se nabima:ne sia:daha.

Sia: No 20
3 Sosogo fi ilia hou noga:le dadawa:le fifilasu da igi bai magufu fa:i noga:i agoai gala.
4 Diasu da amo da:iya gagui amo ea sesei huluane da fedege agoane, dawa:su noga:idafa amola liligi ida:iwane gala, amoga nabai gala.

Sia: No 21
5 Noga:le dadawa:su hou da da:i hodo gasa hou baligisa.
6 Amasea, gegena masunusa: gala, hidadea iligelalu masa. Amola fada:i sia: noga:le ha:ini nabalu ahoasea, dilia da ha lai ilima osa:la heda:mu agoai ba:mu.

Sia: No 22
7 Gagaoui dunu da dadawa:su sia: fada:ne hame dawa:. Dawa:su dunu da fada:i sia: bagade sia: dasea, gagaoui dunu da amo sia: fidili mae sia:ne, ouiya:le esala.

Sia: No 23
8 Di da eso huluane wadela:i hou hamomusa: ilegesea, dunu eno ilia da di da mosolasu hamosu dunu amane dawa:mu.
9 Gagaoui dunu da wadela:i ilegemusa: fawane dawa:lala. Dunu mogili da dunu eno ilima gasa fili higasu hou hamosa. Dunu huluane da amaiwane dunuma higasa.

Sia: No 24
10 Se nabasu bagade doaga:sea, di da gasa hame agoane hamosea, gogayeidafa dunu agoane ba:mu.

Sia: No 25
11 Fofada:su dunu da wadela:i hame hamosu dunu amo giadofale medole legemusa: dawa:sea, defea, mae ha:aligima. Amo dunu hedolo gaga:ma.
12 Amo hou da dia liligi hame agoane mae sia:ma. Bai Gode da dia hou dawa:, amola dia hamobe E da adoba:lala. Amola E da dia hamoi defele dima bidi imunu.

Sia: No 26

13 Nagofe! Di agime hano amo moma. Amo da dia gona:suga leba:le
ba:sea, hedaiwane ba:sa.
14 Amo defele, molole dawa:su sia: da dia da:i hodo amola asigi dawa:su
obenasa. Di da molole dawa:su lasea, hahawane esalumu.

Sia: No 27

15 Wadela:le hamosu dunu da moloidafa dunu amo ea liligi amola ea
diasu wamolamusa: ilegelala. Be di da agoane mae ilegema.
16 Moloidafa dunu da dafasea, e da hedolo bu sinidigisa. Be se nabasu
da wadela:i hamosu dunu ilima doaga:sea, e da wadela:lesi dagoi ba:mu.

Sia: No 28

17 Se nabasu bagade da dia ha lai dunuma doaga:sea, mae nodoma. E
da dafasea, hahawane mae ba:ma.
18 Dia ha lai dunu da se nababeba:le, di da nodosea, Hina Gode da amo
hou higa:i hodosa. Amasea, e da dia ha lai ema se iasu hame ima:bela:?

Sia: No 29

19 Wadela:le hamosu dunu ilia hamobeba:le, mae da:i dioma. Amola, ilia
wadela:i hou hamobeba:le, liligi bagade lasea, mae mudama.
20 Bai ilia da hame fifi ahoanumu. Fa:no misunu hahawane hou da ilima
hame doaga:mu.

Sia: No 30

21 Nagofe! Hina Godema beda:ne nodoma. Amola osobo bagade hina
bagade amoma nabasu hou hamoma. Nowa dunu da Hina Gode o hina
bagade ilima odoga:sea, ilima mae gilisima.
22 Agoane odoga:su dunu ilia da hedolodafa dafasu dawa:. Gode amola
osobo bagade hina bagade dunu da ilima se imunusa: dawa:.

Molole Dawa:su Sia: Eno

23 Molole dawa:su dunu da amo eno sia:su sia:i. ‘Fofada:su dunu da
dunu aduna elama fofa:da:sea, e da dunu afamagamu da defea hame.’
24 E da wadela:le hamosu dunu da moloidafa sia:sea, dunu huluane da
e aligima:ne gagabumu amola e higamu.
25 Be fofada:su dunu da wadela:le hamosu dunu ilima se iasea, e da
hahawane ba:mu amola eno dunu da ema nodomu.
26 Nowa dunu da moloidafa adole iasea, amo da eno dunuma dogeleidafa
hou agoai.
27 Dia diasu gaguli, fifi lamusa: dawa:sea, hidadea ifa abalegele, ha:i
manu heda:sea, dia manu defele ba:sea, dia diasu gaguli, fifi laloma.
28 Dia da udigili eno dunuma mae fofada:ma. Amola bai hamedei hou
amola ema ogogolewane mae fofada:ma.
29 Amola di amane mae sia:ma, “Na da e nama hamoi defele ema
hamomu. Na da dabemu,” amane mae sia:ma.
30 Na da hihi dabuli gagaoui dunu amo ea waini efe sagai amodili asi.
31 Amo ganodini, aya: gaga:nomei amola gisi heda:i bagade bai. Amola
igiga gagoi amo da mugululi sa:i dagoi ba:i.
32 Amo na da ba:lalu, amola na da bu dawa:i, amola amo ea bai dawa:i
dagoi.
33 *Bai di helefili golamu da defea. Dia lobo sogoba:digili fa:bihadi
golama.

* **24:33:** Malasu 6:10-11

34 Be di da golai dialoba, wamolasu dunu da doagala:be defele, hame gagui hou da dima doaga:mu.

25

Soloumone Ea Malasu sia: Eno

1 Soloumone ea malasu meloa dedei eno da goe. Yuda soge hina bagade Hesigaia, amo ea sia: dedesu dunu ilia da bu dedei.

2 Gode da hou oda wamolegebeba:le, ninia da Ema nodone dawa:sa. Be hina bagade da hou huluane mae wamolegele ninima olelebeba:le fawane, ilima nodone dawa:sa.

3 Hina bagade dunu ea dawa:su da ninia dawa:mu hamedeidafa. Be ea dawa:su da gadodafa amola hano wayabo lugudu gududafa agoai gala.

4 Dilia da silifa amoga nigima: dialebe amo dodofele fasisia, noga:le momadobe dunu ea liligi amo noga:le nina: hahamonesisu dawa:.

5 Wadela:i fada:i sia:su dunu da hina bagade ea hou wadela:sa. Be amo dunu fadegale fasisia, hina bagade da ea fi noga:le ouligimu.

6 *Di da hina bagade amo ba:la masea, di da asabole fonoboi dunu agoai ba:mu da defea. Di da mimogo gasa bagade ba:ma:ne mae ogogoma.

7 Dunu ilia da di fa:no aligi sogebi fisili, bisili aligi sogebi amoga heda:ma:ne sia:mu da defea. Be ilia dima bisili aligi sogebi amo fisili, gudu sa:ili, fa:no aligi sogebi masa:ne sia:sea, di da gogosiamu.

8 Di da dia ba:i liligi amo hedolowane mae fofada:ma. Amola dunu enoga dia sia: gufuli salasea, dia da adi hamoma:bela:?

9 Dia na:iyado alia da:i dioi amo sia: dasea, alisudafa olofole ado sa:ima. Amola amo sia: dunu enoma mae adole ima. 10 Di da amo sia: hame wamolegesea, dunu eno huluane da dawa:digili, sia: da bagade heda:mu amola di da sia: ouligisu hou hame dawa: ilia dawa:mu. Amasea, di da mae fisili, gogosiane esalumu.

11 Dawa:su noga:i amo eno dunuma dawa:ma:ne olelesea, amo da gouli dededei amo silifa bai amoma madelagilisi agoane gala.

12 Noga:le dawa:su dunu da nabimusa: hanai dunu amoma sisane sia:sea, amo hou da noga:idafaba:le, gegagulu gouliga hahamoi amo baligisa.

13 Asunasisu dunu da sia: noga:le alofele iasu dunu ea hou amo hano nanu anegagi hisi agoai ba:sa.

14 Nowa dunu da udigili liligi imunusa: sia:sea be hame iasea, e da fo amola mobi gilisili mabe agoai, be gibu da dabe hame ba:sa.

15 Di da noga:le gebe dadawa:le sia:sea, dunu da musa: gelalu, ilia hou bu afadenene, bu dafawaneyale dawa:mu. Hina bagade dunu amolawane da dia sia: dafawaneyale dawa:mu.

16 Di da agime ea hano dosogele mae moma. Be di da dosogele nasea, di da isomu.

17 Dia na:iyado ema fofoya sofe mae afufuma. Agoane hamosea, dia na:iyado da dia momafubi ba:i helesea, dima higamu.

18 Gasulusu sia: da gegesu gobihei bagade amola gigi amola dadi agesoi defele medosu liligi agoai ba:sa.

19 Didili hame hamosu dunu da se nabasu doaga:sea, e da dunu eno noga:le hame fidisa. Be di da didili hame hamosu dunu da di noga:le

* **25:6:** Luge 14:8-10

fidimu amo dafawaneyale dawa:sea, amo da bese wagoi amoga ha:i nabe amola emo gasuga:igi amoga ahoabe agoai ba:sa.

20 Di da da:i dioi nabasu dunu ema gesami hea:le gala:sea, e da se nabimu. Di da asugi esala lalu houlalebe dunu ema anegagi esoga ea abula gisa:le, o dunu ea fa:gi da:iya sali legesea, seselebe, amo hou defele ba:sa.

21 †Dia ha lai dunu da ha:i galea, ha:i manu ima. Amola e hano hanai galea, hano moma:ne ema dili ima.

22 Amasea, e da da:i dia:ne gogosiamu. Amola Hina Gode da dima bidi imunu.

23 Baligidu sia:su da foga gibu mini mabe agoai, ougi hou gaguli maha.

24 Dunu e da gesa:gesa:i udala gilisili fimu da gasa bagade. Dunu hisu diasu dabua mogoa gado fifi lamu amo ea hou da amo baligisa.

25 Sia: ida:iwane gala soge sedaga ganini maha da mage hafoga:iba:le hano nanu anegagi hisi agoai ba:sa.

26 Moloidafa dunu da dafane, wadela:i hamosu dunu ilia sia: nabasea, amo hou da gu hano ubagei amola hano nasu ulidou ganodini hai amo agoai ba:sa.

27 Agime hano dosogele nasea, di da dia hou wadela:lesimu. Amola di da dunu enoga dia hou ofa:ma:ne hogoi helesea, amo da dia hou wadela:lesimu.

28 Dia mihanasu hou gumimusa: hame dawa:sea, di da gasa hame moilai bai bagade amo ea gagoi da mugululi sa:i agoai ba:sa.

26

1 Ha:i manu gamibi galu, gibu bagade da noga:i hame ba:sa. Mugi oubiga, mugene su ba:mu amola da noga:i hame ba:sa. Amo defele, gagaoui dunuma nodomu da noga:i hame ba:sa.

2 Di da moloidafa hou fawane hamonanea, dunu eno da di bai hame gala aligima:ne gagabusia, di da se hame nabimu. Amo gagabusu da sio gudu mae sa:ili, gadomusu hagili lalebe agoai. 3 Di da hosi amoma dawa:ma:ne fegasuga fasa. Dougi da noga:le masa:ne, di da efe bobagele lafiga gula misisa. Amola gagaoui dunu noga:le dawa:ma:ne, famu da defea.

4 Di da gagaoui dunu ea udigili adole ba:su sia:, amoma bu adole iasea, di amola da gagaoui dunu agoai ba:mu.

5 Di da gagaoui dunu ea udigili adole ba:su sia: amoma ea sia:be defele selefane sia:mu da defea. Amasea, gagaoui dunu da hi da noga:i dadawa:su hame dawa:mu.

6 Di da gagaoui dunu amo ea eno dunuma sia:ne iasu logo doasisia, di da fedege agoane dia emo hedofale fasibi defele hamosa. Amola mosolasu da dima doaga:musa: manebe agoai ba:mu.

7 Emo afoi dunu da ea emoga masunu gogolei. Amo defele, gagaoui dunu da malasu sia: ea bai olemusa: hamedafa dawa:.

8 Gagaoui dunuma nodone mae sia:ma. Amo hou da dia ga:muga: dadi damana gele la:gimu defele ba:sa.

9 Gagaoui dunu da malasu sia: sia:ne iasea, e da adini feloai dunu, e da aya: gaga:nomeiga ea loboa soi, hi duga:lalebe agoai ba:sa.

10 Hawa: hamoma:ne iasu dunu da mae dawa:le udigili gagaoui dunuma hawa: hamosu iasea, e da dunu huluane ilima se iaha.

† **25:21:** Louma 12:20

11 *Gagaoui dunu da musa: hou yolesili, amo bu hamosea, amo hou da wa:mega hi isoi amo bu hi nabe defele hamosa.
12 Nowa dunu gasa fili hina: hou da bagade hi dadawa:suyale dawa:sea, ea hou da hamedei liligi agoai. Gagaouidafa dunu ea hou da amaiwane dunu ea hou baligisa.
13 Hihi dabuli dunu da abuliba:le ea diasu fisili, soge hame ahoabela:? E da laione wa:me, ea gasonasa:besa:le hame ahoasa:bela:?
14 Hihi dabuli dunu da ea diaheda:su fafai amo da:iya dedenegisa diala. Ea golabe hou da logo ga:su doagale, ga:sili, doagale ga:sibi agoai gala.
15 Dunu mogili da hihi dabuliba:le, ilia ha:i manu loboga lale manu higasa.
16 Hihi dabuli dunu da ea dawa:su hou da molole dawa:su dunu fesuale gala, amo ilia hou hi dawa:su hou amo baligiyale hi dawa:sa.
17 Sia:ga gegesu amo da dia liligi hame, amoga gilisisia, da logoga ahoana, wa:me gega gagubi defele ba:sa.
18 - 19 Nowa dunu da eno dunuma ogogole sia:sea, amola fa:no amo ogogoi da ousa sia: fawane sia:sa, amo dunu da doula ahoasu dunu amo da dunu medoma:ne gala:su liligi gaguli lalebe agoai.
20 Lalu habei hamedesea, lalu da usisa. Amola baligiduli sia:su hame galea, sia:ga gegesu hame ba:mu.
21 Genosu amola lalu daba: galea, lalu da nesa. Mosolasu hamosu dunu da sia:ga gegesu wili gala:sa.
22 Dunu bagohame da baligidi sia: sia:dasu bagade hana:iba:le, ha-hawane nodone da:gisa.
23 Obebenama:ne ogogosu sia: da noga:i dabuagado ela:mei wadela:i osoboga hamoi ofodo amo damana ulasi agoai ba:sa.
24 Dabua obenane hawa: hamosu dunu da dunu enoma higasa. Be e da eno dunuma dabua hahaiyafuli sia:beba:le, ea higasu hou wamolegesa.
25 Ea sia: da noga:i naba, be amo dafawaneyale mae dawa:ma. Bai ea dogo da dunu enoma mihanai hou, amoga nabai gala.
26 E da ea higasu asigi dawa:su wamolegemusa: dawa:. Be dunu huluane da ea wadela:i hou hamobe ba:sea, ea houdafa ilia dawa:mu.
27 Dunu da eno dunu sa:ima:ne sanisia, ilila: saniga ilila: sa:imu. Dunu ili banenesima:ne osobo agele sala, bu ilila: da amoga banenesi dagoi ba:mu.
28 Nowa dunu da eno dunuma higasea, e da amo dunu wadela:lesima:ne ogogole sia:sa. Obenama:ne ogogosu sia: da eno dunu wadela:lesisa.

27

1 *Aya hamomu hou amo mae gaguia gadole hidale ilegema. Be di da fa:no misunu hou hame dawa:.
2 Eno dunu amola degabo ba:i dunu da dima nodone ofa:mu da defea. Be di da dina: maedafa ofa:ma.
3 Igi amola boso amola da dioi bagade. Be gagaoui dunu ea mosolasu hamoi da amo dioi baligisa.
4 Udigili mi hanai hou da dodona:gi amola dunu eno wadela:lesisa. Be mudasu hou da dunu eno baligili wadela:lesisa.

* **26:11:** 2 Bida 2:22 * **27:1:** Ya:mese 4:13-16

5 Di da dunu eno ea hou afadenema:ne gagabole sia:musa: dawa:sea, mae wamolegele, hima odagia sia:mu da defea. Agoane hame hamosea, di da ema hame asigisa e da dawa:mu.
6 Dia dogolegei da di fidima:ne, dima odagia sia:sea, se iaha. Be dima ha lai dunu da dima nonogole, asigiwane sia:sea, dawa:ma:i!
7 Di da ha:i mai amo sadisia da agime hano hedai ha:i manu higasa. Be di da ha:i bagadedafa ba:sea, ha:i manu gamogai da hedai ba:sa.
8 Dunu hina: fifilasu yolesili udigili lalebe ea hou da sio ea musugai amo da:iya mae diaheda:le, fisili asi agoai gala.
9 Susuligi amola gabusiga:na manoma ulasea da dia da:i noga:le hisisa. Be dima bidi hamosu doaga:sea, dia asigi dawa:su noga:i da dafane goudane fofonoboi agoai ba:sa.
10 Dia dogolegei amola dia ada ea dogolegei dunu amo mae gogolema. Mosolasu da dima doaga:sea, dia oladafa amo ea fidima:ne mae adole ba:ma. Be dia na:iyado, di gadenene esalebe, amo ea da di noga:le fidimu. Be dia oladafa da badiliadafaba:le, di noga:le hame fidimu.
11 Na mano, dawa:su noga:i lama! Amasea, na da hahawane ba:mu. Amola dunu eno da nama gadele sia:sea, na da ilima adole imunusa: dawa:mu.
12 Noga:le molole dawa:su dunu ilia da bidi doaga:su manebe hedolo ba:sa, amola gaga:sa. Be noga:le hame dawa:su dunu da amo bidi doaga:su amo noga:le hame ba:beba:le, amodili ahoa. Amola fa:no e da bu da:i dione dawa:sa.
13 Degabo ba:i dunu da liligi bidi lale, bidi mae iawane fa:no imunu sia:sea, be eno dunu da amo dunu ea fa:no imunu bidi, amo hi da wali imunu sia:sea, e da gagoule agoane hamosa. Amola degabo ba:i dunu da bidi bu hame iasea, bidi iasu dunu da gagaoui dunu amo ea soge lamu da defea.
14 Di da dia dogolegei amo hahabe golai dialebe amo nedigima:ne ha:giniwane halaga:la:sea, e da fofogadigili se nabimu. Amo hou da ema gagabusu aligima:ne agoai ba:sa.
15 Uda gesa:gesa:i ea hou da gibu dasea dadadibi agoai ba:sa.
16 Di da gesa:gesa:i uda ea hou habodane ouiya:ma:ne sia:ma:bela:? Dia loboga fo mabe gagumusa: dawa:bela:? Dia loboga susuligi usuna gagumusa: dawa:bela:?
17 Ouli aduna ele degenana mebe agoai gala. Amo defele, dunu aduna da gilisili sia: dasea, ela galu dawa: lasa.
18 Figi ifa noga:le ouligisia, di da figi fage manu galebe. Hawa: hamosu dunu da ea hina dunu noga:le ouligisia, hina dunu da e nodone ouligimu.
19 Di da hanoa gudu ba:le gudusia, dina: baba ba:sa. Amola dia dogo ba:sea, dia asigi dawa:su houdafa ba:sa.
20 Bogosu soge da hamedafa nabamu. Amaiwane, osobo bagade dunu da liligi hanai gala. Amola sadimu hame dawa:.
21 Dunu da gouli amola silifa amola laluga gogobele adoba:sa.
Amo defele, dunu ilia da eno dunu ea hou adoba:sa.
22 Di da gagaoui dunu fanana, fanana, e bogomu gadenesea fawane fisisa, be ea gagaoui hou fadegale fasimu hamedei agoane ba:mu.
23 Dia sibi amola bulamagau noga:le dawa:le ouligima.
24 Bai liligi gagui hou da ebelemu. Amola fifi asi gala huluane da dagomusa: dawa:la.

25 Di da bulamagau ha:i manu gisi bugi amo huluane none dagosea, eno gisi da heda:sea, gisi amo da agolo la:idi gala nosa.

26 Di da sibi ilia hinaboga, abula amunimu amola goudi bidi lale, muni lai amoga soge eno bidi lamu.

27 Amola goudi eno hame bidi lai lelebe, amoga di da dodo maga:me dia sosogo fi amola dia hawa: hamosu a:fini huluane defele moma:ne dimusa: dawa:mu.

28

1 Wadela:i hamosu dunu da dunu eno ili hame sefasibi amomane hobeasa. Be moloidafa dunu da laione wa:me agoane hame beda:sa.

2 Fifi asi gala da wadela:le hamosea, ilia hina bagade da mae aligili hedolo afafadenesa. Be molole dawa:su hina bagade da fifi asi gala noga:le ouligisia, ilia da gasalawane esalumu.

3 Gibu da foga oule masea, ha:i manu sagai da muagia:sa. Amo defele, nimi bagade ouligisu dunu da hame gagui dunu wadela:sa.

4 Di da sema nabawane hame hamosea, di da wadela:le hamosu dunu amolalimagale hamosa. Be di da noga:le nabasea, di da amolalima hame gasa.

5 Wadela:le hamosu dunu da moloidafa fofada:su hou hame dawa:. Be nowa da Hina Godema nodone sia:ne gadosea, da amo hou noga:le dawa:.

6 Di da liligi hame gaguiwane, be moloidafa hou hamonanumu da defea. Be bagade gaguiwane, be moloi hame hamosa esalumu da defea hame.

7 Goi ayeligi da sema noga:le nabasea da bagade dawa:su dunu agoai esala. Be dunu da wiwili gala:su dunu ilima gilisisia, da ea edama gogosiasu iaha.

8 Dia da muni molole hame lasea, o dabua baligili legebeba:le, bagade gagui ba:sea, fa:no dia muni huluane da fisi dagoi ba:mu. Haeafui dunu da amo muni lale, hame gagui dunuma imunu.

9 Di da Gode Ea sema higasea, Gode da dia sia:ne gadosu nabimu amola higamu.

10 Di da moloidafa dunuma ogogobeba:le, e da wadela:le hamosea, amo da sani agoane. Be di da dina: saniga sa:imu. Be Gode da moloidafa dunuma bidi imunu.

11 Liligi bagade gagui dunu da gasa fili, ili da noga:i dawa:su bagadeyale ilila: dawa:lala. Be liligi hame gagui molole dawa:su dunu, ilia liligi bagade gagui dunu ilia giadofabe asigi dawa:su hou noga:le dawa:.

12 Moloidafa dunu da ouligisu hou lasea, dunu huluane da nodone gilisili ha:i naha. Be wadela:le hamosu dunu da ouligisu hou lasea, eno dunu da hobeale wamoaligisa.

13 Di da dia wadela:i hamoi amo wamolegesea, di da hahawane hame esalumu. Be dia wadela:i hou amo fofada:ne, sinidigisia, Gode da dima gogolema:ne olofomu.

14 Eso huluane Hina Godema nabasu hou hamosea, di da hahawane ba:mu. Be di da hihini gasa fili hamosea, dia hou da wadela:lesi dagoi ba:mu.

15 Wadela:le hamosu ouligisu dunu da nimi bagade gesenenanebe laione wa:me o gogoli ahoanebe ‘bea’ agoane. Agoaiwane dunu da dunu fi ouligisia, hame gagui dunu da gasa hameba:le, se nabala.

16 Ouligisu dunu da dawa:su noga:i hame galea, e da ea fi ilima gasa fili, nimi bagadewane ouligimu. Be moloidafa ouligisu dunu da ode bagohame ea fi ouligimu.
17 Nowa dunu da fane legesu hou hamosea, e da fedege agoane hina: bogoi uli dogosa. Amaiba:le, amo logo di mae hedofama.
18 Di da moloidafa hou hamosea, dia esalusu da gaga:i dagoi ba:mu. Be di da hou moloi hame hamosea, hedolo dafamu.
19 Dogolole bugili nasu dunu da ha:i manu gilisi ba:sa. Be dunu da mae hawa: hamone, udigili esalea, ha: bagade ba:mu.
20 Moloidafa dunu da hahawane ganumu. Be nowa da hedolodafa bagade gaguiwane esalomusa: dawa:sea da se dabe iasu ba:mu.
21 Afamagasu hou da wadela:idafa. Be wadela:i fofada:su dunu da hano suligisu lasea, hedolowane afamagasa.
22 Uasu dunu da hedolowane liligi bagade lamusa: dawa:beba:le, e da fa:no liligi hame gaguiwane esalumu amo hi hame dawa:sa.
23 Mae wamolegele, hima hou hahamoma:ne gagabole odagia sia:mu da defea. Agoane hame hamosea, di da ema hame asigisa. E da se lamu be fa:no amo sia: da dabua hahaeafuli sia: baligisa dawa:mu.
24 Nowa dunu da ea ada amola ame amo elea liligi wamolasea, amo ea hou da gugunufinisisu dunu ea hou defele gala.
25 Uasu hou hamosea, fa:no bidi doaga:mu. Be di da Hina Godema dafawaneyale dawa:mu da defea.
26 Di da dia hanai amoga fawane fa:no bobogesea, amo da gagaoui hou agoai galebe. Be noga:le dawa:su dunu ilia olelesuma fa:no bobogesea, di da gaga:i ba:mu.
27 Dia liligi amo hame gagui dunu iligili iasea, di da eso huluane dia esaloma:ne lamu liligi defele ganabe ba:mu. Be di da hame gagui dunu, ilima hame asigi agoai lalea, dunu bagohame ilia da di gagabui aligima:ne sia:mu.
28 Wadela:le hamosu dunu da ouligisu hou lasea, ea fi dunu da ilia wamo aligisu soge hame yolesisa. Be wadela:le ouligisu dunu da dafasea, moloidafa dunu da ilia fi bu ouligimu.

29

1 Dunu da dima dawa:ma:ne gagabole sia:sea, di da eso huluane ilia sia: hihini amola hame nabasea, eso enoga di da dafane, bu wa:legadomu gogolemu.
2 Moloidafa ouligisu dunu amo ea fi dunu da noga:le hahawane esala. Be moloi hame ouligisu dunu amo ea fi dunu da gayane, da:i dione esala.
3 Nowa dunu e da Bagade Dawa:su Hou hogoi helesea, ea ada da ema hahawane amola nodoi ganumu. Be nowa dunu da sasagesu uda ema muni bagade galagasea da gagaoui bagade agoai.
4 Hina bagade da moloidafa hou hanai galea, ea fifi asi gala da gasa bagade dialumu. Be hina bagade da muni hanai fawane galea, e da ea fi dunu wadela:lesimu.
5 Di da dia dogolegei ilima dabua hahaeafusia, di da dina: sa:ima:ne sanisa.
6 Wadela:le hamosu dunu ilia hou da ilila: sa:ima:ne sani agoai gala. Be molole hamosu dunu da hahawane halegale lala.

7 Noga:i dunu da hame gagui dunu amola dunu huluane defele ba:sa. Be wadela:le hamosu dunu ilia amo hou hame dawa:sa.

8 Hina: hou gaguia gadosu dunu da moilai bai bagade ilia fi wili gala:musa: hamosa. Be bagade dawa:su dunu da hou bu olofoma:ne hamosa.

9 Dadawa:su dunu da gagaoui dunu ema fofada:sea, gagaoui dunu da dodona:gini ofesega:su fawane hamosa.

10 Fuga:su dunu da molole hamosu dunu higasa. Be moloidafa dunu da asabole molole hamosu dunu ilia esalusu gaga:sa.

11 Noga:le hame dawa:su dunu ilia da ilia ougi hou dunu huluane ba:ma:ne olelesa. Be noga:le dawa:su dunu ilia da ilia ougi hou gagulaligisa.

12 Ouligisu dunu da ogogosu sia: amo nabasea, e fidili hawa: hamosu dunu huluane da ogogosu dunu agoai ba:mu.

13 Hame gagui dunu amola ema se iabe banenesisu dunu elea hou da hisu hisu. Be liligi afadafa da defele. Hina Gode da elama si defele i dagoi.

14 Hina bagade da hame gagui dunu noga:le gaga:sea, e da ode bagohame ouligisa ahoanumu.

15 Mano fofonobo huluane dawa:ma:ne mololesisia, amo da ilia hou noga:le fidisa. Be mano da hi hanai hou hamosea, eme da gogosiamu.

16 Wadela:le hamosu dunu da fi dunu ouligisia, wadela:i hou da bagade heda:sa. Be moloidafa dunu da mae bogole amo wadela:i ouligisu dunu ilia dafabe ba:mu.

17 Dia gofe da hou noga:le dawa:ma:ne, ema noga:le dawa:ma:ne se ianu mololesima. Amasea, di da ea hou hamoi noga:iba:le, hame gogosiamu.

18 Fifi asi gala da Godema hame fa:no bobogesea, da udigili gugunufisa. Nowa dunu da Gode Ea sema nabawane fa:no bobogesea da hahawane gala.

19 Di da dia hawa: hamosu dunuma ea hou mololesimusa: sia: fawane sia:sea, e da dia sia: ea gega nabimu, be ea hou hame afadenemu.

20 Gagaoui dunu ea hou da hamedei gala. Be momabone sia:su dunu da mae dawa:le hedolo sia:sea, ea hou da baligili hamedei agoai ba:sa.

21 Di da dia hawa: hamosu dunu amoma ea goihadiniganini eso amola fa:no, amo hi hanai liligi huluane ema iasea, e da eso enoga dia liligi huluane ladili dagomu.

22 Hedolo momabone ougisu dunu ilia hamobeba:le, sia:ga gegesu amola bidi hamosu bagade doaga:sa.

23 Di da gasa fi hou hamosea, fa:no dafamu. Be di da asabole hamosea, eno dunu da dima nodone dawa:mu.

24 Wamolasu dunu ea na:iyado da hihima ha laidafa gala. E da fofada:su dunuma molole sia:sea, ea na:iyado da ema se imunu. Be e da ogogosea, e da Gode Ea se iasu ba:mu.

25 Di da dunu eno ilia dia hou habaila:le dawa:su, di bagade da:i dione dawa:sea da se nabasu liligi agoane. Be di da Hina Godema dafawaneyale dawa:sea, E da di gaga:mu.

26 Dunu huluane da ouligisu dunu ea ilima nodone dawa:ma:ne hanasa. Be Hina Gode Hi fawane da ilima moloidafa hou hamosa.

27 Molole hamosu dunu ilia da wadela:le hamosu dunuma higasa. Amola wadela:le hamosu dunu, ilia da molole hamosu dunuma higasa.

30

A:ige Ea Sia:

1 Goe da gogolole sia:su A:ige (Ya:ige egefe) da amane sia:i, “Gode da namagai hame! Gode da namagai hame! Na da gasa hame hahani galebe.
2 Na da dunu agoai hame. Na da ohe agoai esala. Dunu da dawa:su noga:iwane dialumu da defea. Be na da agoaiwane dawa:su da hame galebe.
3 Na da bagade dawa:su hamedafa lai amola na da Gode ea hou hamedafa dawa:.
4 Nowa da Hebene hou huluane dawa:bela:? Nowa da fo ea loboga gagubala:? Amola nowa da abula gadelaiga hano gadoba:bela:? Amola osobo bagade ea bega: huluane da nowa ea alalo ilegebela:? Amola dia dawa:loba, e da nowala:? Amola e da nowa ea manola:?
5 Gode E da Ea moloidafa hou hamomu ilegele sia:i, E da dafawane hamomu. Amola, E da Gaga:sudafa, amola nowa dunu da E hogoi helesea, amo dunu da gaga:su ba:mu.
6 Gode Ea sia:dafa amoga dia hanai sia: mae gilisima. Di da amane hamosea, E da dima gagabomu, amola eno dunu dawa:ma:ne Gode da di da ogogole olelesu dunu olelemu.”

Eno Malasu Sia:

7 Na da Dima adole ba:sa, “Gode! Na da liligi aduna Dima lalalu bogomu da defea.
8 Na ogogolalosa:besa:le, na Dia fidima. Na bagade gagui agoai esalosa:besa:le o hamedafa gagui agoai esalosa:besa:le, Dia na fidima. Amaiba:le, ha:i manu na dafawane esaloma:ne lamu liligi defele nama ima.
9 Na da Di gogolesa:besa:le, liligi bagadedafa nama mae ima. Amola na da liligi hamedafa gaguiba:le, wamolasa:besa:le amola Dia Dio wadela:sa:besa:le, liligi fonobahadi nama ima.
10 Di da hawa: hamosu dunu amo ea hou ea hina dunuma baligidu sia: mae sia:ma. Amane hamosea, hawa: hamosu dunu da dima gagabumu, amola dia hamoi defele, di da se nabimu.
11 Dunu oda ilia da eda se nabima:ne, gagabusa. Amola eme amoma nodone hame asigisa.
12 Dunu oda ilia da amane dawa:sa, ilisu ilia da moloiwaneyale dawa:sa. Be ilia da ledodafa gala.
13 Goe da dunu eno ilia da amane dawa:su, ilia da ili da moloiwaneyale dawa:su. Dafawane! Ilia da ilisu noga:iwaneyale dawa:sa.
14 Amola dunu oda da hame gagui dunu ilima bagadewane ogogosa amola wadela:lesimusa: dawa:sa. Ilia da amodili ilia esalusu ba:sa.
15 Hebe da idiwi aduna gala. Ela da dio afadafa gala, amo ‘Nama ima!’ Amola liligi biyaduyale amo ilia hanai da hame sadimu.
16 Amo liligi biyaduyale gala da,
(age) Bogoi uli dogoi da hame sadimu.
(ageyadu) Aligime uda da hame sadimu.
(osoda) Hafoga:i osobo gibu hameba:le da hame sadimu.
(biyadu) Amola lalu haba:domu gogolei amo da hame sadimu.
17 Nowa da eda amoma lasogole ofesega:sea, o ea eme ea da:i hamoi eso amoga ema higale ba:sea, sia misini ea da:i hodo manu da defea, amola soge buhiba amo ea si duga:mu da defea.

18 Eno liligi biyaduyale gala amo na dawa:mu gogolei. 19 Goe da wayalima muagadodafa hagili ahoa. Sania da gele da:iya sugi ahoana. Eno da dusagai hano wayabo amo ganodini masusa: logo hogolala. Dunu amola uda ela lamusa: magedaha.

20 Goe da uda amo da egoama baligi fa:su, amo ea hou da agoaiwane gala. E da inia dunu adole lale, ha:i nanu, ea lafi dagale, amane sia:sa, “Na da wadela:le hame hamoi.”

21 Liligi biyaduyale gala da wadela:idafaba:le, fedege agoane, osobo bagade da amo liligi biyaduyale gala higasa.

22 (age) Udigili hawa: hamosu dunu e da hina bagade hamosa.
(ageyadu) Gagaousu dunu da ha:i manu bagade nawene sadisa.

23 (osoda) Wadela:idafa uda amo da gawa fisa.
(biyadu) Hawa: hamosu uda da ea hina uda amo ea sogebi samogene lasa.

24 Osobo bagadega da ohe fonobahadidafa biyaduyale gala. Amo ohe amo da baligili bagadedafa dawa:su gala.

25 (age) Gedama! Amo da liligi fonobahadi amola gasa hame. Be amomane ilia da mugi oubiga ha:i manu momagesa.

26 (ageyadu) Amola wasigiba ea hou dawa:ma. E da gasa hame be amomane e da diasu igi adoba gagusa.

27 (osoda) Amola danuba: dawa:ma. Ilia da hina hame, amomane ilia da gilisili hagili mogodigili ahoa.

28 (biyadu) Amola goma: fi ilia hou dawa:ma. Amo da liligi fonobahadi amola dia da lobo afaega gagumusa: dawa:. Be ilia da hina bagade ea diasu noga:i amo ganodini esalebe ba:sa.

29 Liligi biyaduyale gala ilia ahoabe hou di ba:sea, noga:iwane ba:sa.

30 Amo liligi biyaduyale gala da
(age) Laione wa:me e da gasa bagade amola ohe enoga e baligimu da hamedei. Amola e da ohe enoba:le hame beda:sa.

31 (ageyadu) Goudi
(osoda) Gagala gawali amo ilia da dada:lole ahoa, amola
(biyadu) Hina bagade dunu ilia da ilia dunu fi ilia midadi ahoa.

32 Amola di da gagousu dunu agoai, gasa fi hou hamosea, amola wadela:i hou hamomusa: dawa:sea, yolesima amola dawa:ma.

33 Amola dia ohe amo ea dodo maga:me biogosea, amo da bu sefe hamomu. Amola dia eno ea mia fasea, heale masunu. Amola dia da nenege degesea, se nabasu da dima doaga:mu.

31

Hina bagade Amoma Fada:i Sia:

1 Goe da gogolosu sia: amo hina bagade Lemiuele ea:me da ema sia:i,

2 “Di da na dogolegei manodafa. Na da Godema sia:ne gadoiba:le, E da di nama i. Na da dima adi adoma:bela:?

3 Dia gasa huluane dagosa:besa:le, wadela:i uda adole lasu hou maedafa hamoma. Dia muni amoga mae galagama, wadela:i uda adole lasu amoga. Amo wadela:i uda da hina bagade dunu wadela:lesimusa: dawa:.

4 Lemiuele! Nabima! Hina bagade dunu da waini (adini) hame manu da defea. Amola ilia waini hame hanamu da defea.

5 Be ilia da adini nasea ilia da sema gogolesa amola ilia da hame gagui dunu ilia moloiwane fofada:su hame dawa:sa.

6 Adini da amo dunu bogolalebe ilia liligi, amola nowa dunu da da:i dioi bagade galea amo ilia liligi.
7 Amaiba:le, ilia nawene, hame gagui hou amola da:i dioi hou gogolema:ne manu da defea.
8 Nowa dunu da ha:gi sia:mu gogolei galea, amo fidima:ne ha:gi sia:ma. Gasa hame dunu fidima:ne ouligima!
9 Ili fidili, molole sia:ne fofada:ma. Moloiwane hame gagui amo gaga:ma amola fidima:ne fofada:ma!”

Moloidafa Uda Ea Hou

10 Moloidafa uda lamu da hogoi helele gasa bagade ba:sa. Moloidafa uda ea lasu da igi noga:i muni bagadega lasu amo bagadewane baligisa.
11 Amo uda ea egoa da idua ea hou da moloidafa dafawaneyale dawa:sa. Amola egoa da eso huluane liligi defele gagui dialumu.
12 Amaiwane uda esalea, egoa noga:le fidisa amola egoama da:i diosu hame iaha.
13 E da eso huluane hawa: hamosa esala. E da wulo gobea ha:sa amola abula amuna esala.
14 E da dusagai bagade defele, ha:i manu amo soge sedadega gaguli maha.
15 Agoaiwane uda e da hame hadigia, wa:legadole, ea sosogo fi amogili ha:i manu gobesa, amola ea fidisu a:fini ilima hawa: hamosu hamoma:ne olelesa.
16 Amaiwane uda e da soge ba:lalu bu amo soge bidilasa. Amola muni ea lai amoga e da amo soge ganodini waini hawa: bugisa.
17 Agoaiwane uda e da gasa bagade gala. Amola e da hawa: obenane gasa bagade hamosa.
18 E da ea hamobe huluane ea lamu defei amo dawa:. Amola e da gasibi galu mae helefili, hawa: hamonana.
19 Amaiwane uda da hifawane gobea ha:le, amola ea abula hi fawane amuna.
20 E da hame gagui dunu ilima asigiba:le, liligi iaha.
21 Anegagi eso doaga:sea e da hame da:i diosa. Bai e da ea sosogo fi ilia anegagi abula hahamoi dagoiba:le.
22 E da ea sosogo fi ilia golamusa: fafai amo da:iya abula ida:iwane fa:sisa. Amola e da oga:yei abula amo sala.
23 Egoa da dunu huluane ilia e dawa:. Amola e da ea fi ganodini bisilua esala.
24 Amaiwane uda da abula amola idinigisu bulu hahamosa. Amalalu, e da bidi lasu dunu ilima amo liligi bidi lasa.
25 Amola amo uda e da gasa bagade amola eno dunu da ema nodosa. Amola e da fa:no misunu hou amoga hame beda:sa.
26 Amola e da asabole, dawa:le sia:sa.
27 Amola amo uda da mae hihini amola hame helefisa. E da ea sosogo fi ilia hanai liligi huluane defele hamosa.
28 Ea mano amola egoa da ema hahawane nodosa.
29 Egoa da ema amane sia:sa, “Uda oda da noga:i, be dia hou da uda huluane ilia hou baligidafa.”
30 Uda mogili da ogogole obebenale hamosa. Amola noga:iwane ba:su hou da fisi dagoi ba:mu. Be nowa uda da Hina Gode Ea hou ida:iwane dafawaneyale dawa:sea, amo udama nodomu da defea.

31 Amaiwane uda da noga:le hamoiba:le, e da dabe ea hamoi defele lamu da defea. Amola dunu huluane ema nodomu da defea.
Sia: Ama Dagoi

Da:i Dione Dawa:i Olelesu

(Da:i Sia:Ecclesiastes; Modu – Hadibaia Tauna; Bisini – Saveman)

Hidadea Sia:

Da:i Dione Dawa:i Olelesu Buga da bagade dawa:su Sia:dabe Alofele Iasu dunu ea asigi dawa:su olelesa. E da osobo bagade dunu ilia esalusu da dunumunihadi, amola ilia esalusu ganodini se nabasu amola hamedei hou bagadeba:le, e da osobo bagade dunu ilia hou da bai hame gala, agoane dawa:i. Gode da liligi amola hou huluane amo ouligi, amo e dawa:i, be Gode ea hou noga:le hame dawa:i. E da Fifi Ahoanusu hou hame dawa:i, be e da osobo bagade dunuma, ilia gasawane hawa: hamoma:ne amola Gode Ea hahawane iasu liligi amo hahawane gaguma:ne sia:i. Dunu mogili, ilia da Soloumane hi amo buga dedei dawa:lala.

Bagade dawa:i dunu ea sia: bagohame da da:i dioi sia: amola dafawaneyale hame dawa:su sia:. Be ninia da amo sia: idili, dadawa:mu da defea. Osobo bagade dunu bagohame da Gode Ea hou hedolo hame dawa:mu. Be ninia amo buga ea sia: baligili, Gode da ninia esalusu amoma bai bagade iaha, amo dafawaneyale dawa:mu da defea.

Da:i Dione Dawa:i Olelesu

Osobo Bagade Esalusu da Hamedeidafa

1 Sia:dabe Alofele Iasu dunu afae dawa:laidafa, e da goe sia: olelei. Amo dunu da Da:ibidi egefe amola e da musa: Isala:ili ilia hina bagade Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini esalu.

2 Amo Sia:dabe Alofele Iasu dawa:laidafa dunu da amane sia:i, “Bai hamedei! Bai hamedei! Esalusu huluane da bai hame gala. 3 Osobo bagade dunu da eso huluane hawa: hahamona ahoana, be bididafa hame ba:sa. 4 Musa: fi ilia bogole bu buga:le, gaheabolo fifi mana, be amomane osobo bagade da mae afadenene amaiwane diala.

5 Eso da mana amola dala, bu sinidigili amanewane ogobe digili heda:le bu diga:la:lebe ba:sa. 6 Fo da na:iyado bega:dili amola na:iyado bega:dili momafunana, amola gebewane sisiga: sisiga:la. 7 Hano huluane da wayabo bagadega adimina ahoa, be amomane hano wayabo da hamedafa nabala heda:. Amola hano da siba hamone banugumaga bu sa:ili, amanewane sinididigilala. 8 Liligi huluane loboga hamobe amola sia:ga sia:be amola hele bagadedafa naba. Ninia siga ba:sa be hame ba:le dagosa, amola ninia gega naba be hame naba dagosa. 9 Liligi musa: hamosu da bu ba:mu. Osobo bagade huluane amo ganodini da liligi gaheabolo eno hame. 10 “Ba:ma!” ilia da sia:sa. “Liligi gaheabolo da goea.” Be amomane hame. Be ninia hame lalelegei amo galu, amo liligi huluane da dialu. 11 Dunu afaega da musa: hamoi hame dawa:. Amola dunu afae da fa:no misunu hou hamedafa dawa:.

Dawa:lai Dunu Ema Doaga:i Hou

12 “Na, Sia:dabe Alofele Iasu dawa:lai dunu, na da Isala:ili dunu fi ilia hina bagade Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini esalusu. 13 Na da liligi huluane dunu ilia osobo bagade ganodini hamonana, amo ilia bai hogoi helemusa: dawa:i galu. Na da agoane ba:i. Gode da ninima da:i diosu bagade ninima iana. 14 Na da osobo bagade goe ganodini hamoi

huluane na ba:i dagoi, amola na da sia:sa amo da hamedei liligi, fo mabe se bobogebe agoai galebe. 15 Dia da liligi guga:loi amo molomu da hamedei. Liligi dia hame ba:be amo idimu da hamedei.

16 *Na da nisu amane sia:i, “Na da bagadedafa dawa: lai dunu, amola na dawa:i hou da musa: Yelusaleme ouligisu dunu ilia dawa:i hou baligisa. 17 Bagade dawa:su hou, amola gagaoui hou, da hisu. Noga:i dawa:su hou, amola gagaoui hou, da hisu. Amo afafama:ne dawa:musa:, na da logo hogoi helei. Be hamedeiba:le, na da gagaoui dunu fo mabe se bobogebe agoai ba:i. 18 Di da dawa: bagade lasea, da:i diosu amola baligili ba:mu. Di da dawa:su hou baligili lasea, se baligili nabimu.

2

1 Na da hahawane hou hamomusa:ne hogoi helei. Be na ba:loba, amo hou amola da hamedeidafa ba:i. 2 Na ba:loba, osobo bagade dunu ilia ousu hou amola hahawane hou, amo huluane da hamedei fawane. 3 Na da dawa: bagade lamusa: hanaiba:le, da:i dioi galu. Bu hahawane ba:ma:ne, na da waini hano manusa: dawa:i. Na da dunu ilia osobo bagadega ode bagahame fawane esalea, noga:iwane habodane esaloma:bela:le, logo hogoi helei.

4 *Na da hawa: bagade hamoi. Na da nisu diasu gaguli amola waini efe bagohame bugisu. 5 Na ifabia ha:i manu liligi huluane bugi, amola fage legebe ifa enoenoi huluane bugi. 6 Na da amo bugiga hano soga:musa:, hano ha:ima:ne dogonesisi. 7 †Na da udigili hawa: hamosu dunu bagohame bidi lai dagoi. Amola na diasuga, eno udigili hawa: hamosu dunu da lalelegei. Amola na ohe fofoi amo idi da dunu huluane musa: Yelusalemega esalu dunu ilia ohe fofoi idi, amo bagade baligi ba:i. 8 ‡Amola soge na ouligi, amoga na da silifa amola gouli lale, gilisili gagosa heda:i. Dunu amola uda da na ge noga:ma:ne nama gesami hea:i. Amola na da uda bagohame, na hanai defele lai dagoi.

9 §Dafawane! Na da gasa bagadedafa ba:i. Amola dunu eno musa: Yelusaleme amo ganodini esalu, da na gasa defele hame ba:su. Na dawa:lai hou da hame dafai. 10 Na da na hanai huluane amoga liligi lai. Na da adi hahawane hou hanai galea, na da amo hou hamosu. Na da hawa: hamobeba:le, bidi lai, amo da hahawane ba:i. 11 Amalalu, na da na bagade hawa: hamosu bu dawa:beba:le, amo amola da hamedei liligi dawa:i. Amo da fo se bobogesu defele ba:i. Hamedeidafa! 12 Hina bagade ilia da hou amo musa: hina dunu ilia hamoi amo defele fawane hamomusa: dawa:. Amaiba:le, na da gagaoui hou amola bagade dawa:su hou amola afafamusa: bu dawa:i. 13 Dafawane! Hadigi ea hou da gasi ea hou baligisa. Amola amo defele, bagade dawa:su hou da gagaoui hou baligisa. 14 Dawa:su dunu da ilia ahoabe logo noga:le ba:sa. Be gagaoui dunu da ilia ahoabe logo hame ba:sa. Be huluane da defele, bogosu eso ilima ilegei, amoga doaga:mu. 15 Na da nisu sia:i, ‘Na da gagaoui dunu defele bogosu ilegei amoga doaga:mu. Amaiba:le, na da bagade dawa:lai dagoiba:le, adi bidi labala?’ Be na da nisu bu adole i, “Na da bidi hamedafa lai. Hamedeidafa!” 16 Dunu huluane da bagade dawa:su dunu gogolemu. Amola ilia da gagaoui dunu gogolemu. Hobea, ninia huluane da gogolei

---

* **1:16:** 1 Hina bagade 4:29-31 * **2:4:** 1 Hina bagade 10:23-27; 2 Hou Olelesu 9:22-27 † **2:7:** 1 Hina bagade 4:23 ‡ **2:8:** 1 Hina bagade 10:10; 10:14-22 § **2:9:** 1 Hou Olelesu 29:25

dagoi ba:mu. Ninia huluane, bagade dawa:su amola gagaoui dunu defele bogosu ba:mu. 17 Amaiba:le, na da esalusu da hamedei liligi ba:i. Na da na esalusu da fo se bobogesu hou defele ba:i. 18 Na da liligi lama:ne gasa bagade hawa: hamosu. Be amo liligi na da na baligia mabe dunu ema nana imunu dawa:beba:le, na da amo liligi hamedeiwane ba:i. 19 Nama baligia aligila mabe dunu da bagade dawa:su dunu ba:ma:bela:? O gagaoui dunu ba:ma:bela:? Na da hame dawa:. Be e da na liligi, na da lama:ne gasa bagade hawa: hamoi, amo huluane e da lamu. Amaiba:le, hawa: hamosu huluane da hamedei liligi agoai. 20 Amaiba:le, na da musa: bagadewane hawa: hamoi, amo dawa:beba:le, na dogoga bagadedafa se nabi. 21 Di da liligi lamusa:, dia asigi dawa:su bagadega, amola dawa:lai hou amoga, gasa bagade hamosa. Be di bogosea, dunu eno e da amo lamusa: hame hawa: hamosu, e da dia nana liligi udigili alofele gagumu. Amo hou da defele hame ba:sa, amola hamedeiwane ba:sa. 22 Di da esala bagadewane hawa: hamosa, amola da:i dione ahoa, be bididafa hame ba:sa. 23 **Dia esala, dia hawa: hamobe amoga da:i dioi amola dogoga se nabasu, amo fawane ba:sa. Amola gasia, di da da:i dioiba:le, sidagane esala. Hou huluane da hamedei ba:sa.

24 ††Amaiba:le, dunu ilia eno liligi mae dawa:le, udigili ha:i manu amola waini manu amola ea hawa: hamosu hamomu da defea. Be na bu dawa:loba, amo hou huluane amola da Gode Emadini maha, na dawa:i. 25 Gode da dima amo liligi hame ia ganiaba, di da habodane ha:i manu lama:bela: o eso huluane nodone hahawane esaloma:bela:?

26 ‡‡Nowa dunu da Gode Ea ba:mane hou noga:le hamosea, Gode da amo dunuma dawa:su noga:i, dawa: noga:i, amola hahawane hou iaha. Be E da wadela:i hamosu dunu hawa: hamoma:ne adosa. Gode Ea ba:ma:ne hou noga:i hamosu dunu, ilia da wadela:i hamosu dunu ilia hawa: hamosu bidi amo lama:ne, Gode da wadela:i dunuma hawa: hamoma:ne adosa. Amo hou huluane da hamedei liligi, fo se bobogebe agoai ba:sa.

3

Liligi Huluane ea Eso Doaga:be

1 Osobo bagadega hou doaga:be huluane da Gode Ea ilegei eso amoga fawane doaga:sa.

2 Hi fawane da lalelegesu eso ilegesa amola bogosu eso ilegesa. E da bugisu eso ilegesa amola gamisu eso ilegesa.

3 E da medole legesu eso ilegesa amola uhinisisu eso ilegesa. E da mugululi salasu eso ilegesa amola bu gagusu eso ilegesa.

4 E da da:i diosu eso ilegesa amola hahawane eso ilegesa. E da disu eso ilegesa amola gosa:su eso ilegesa.

5 E da iduala gilisili golasu eso ilegesa amola iduala mae gilisima:ne ilegesa. E da nonogosu eso ilegesa amola gagaeasu eso ilegesa.

6 E da liligi hogolalu ba:su eso ilegesa amola liligi fisisu eso ilegesa. E da liligi momagesu eso ilegesa amola galagasu eso ilegesa.

7 E da gadelasu eso ilegesa amola bu afosu eso ilegesa, E da ouiya:le esalasu eso ilegesa amola sia: dasu eso ilegesa.

8 E da asigisu eso ilegesa amola higasu eso ilegesa. E da gegesu eso ilegesa amola olofosu eso ilegesa.

** **2:23:** Yoube 5:7; 14:1 †† **2:24:** Dawa: Dunu ea Dawa:i Olelesu 3:13; 5:18; 9:7; Aisaia 56:12; Luge 12:19; 1 Golidia 15:32 ‡‡ **2:26:** Yoube 32:8; Malasu 2:6

9 Ninia da hawa: hamobeba:le, adi bidi lama:bela:? Hamedei fawane.
10 Gode da ninima dioi bagade hou iaha. Amo na dawa:. 11 E da hawa: hamoma:ne eso defele ilegei dagoi. E da ninia asigi dawa:su agoane hamobeba:le, ninia da hobea misunu hou dawa:musa:gini hanai. Be Ea hou amola Ea hanai, E da ninima hame olelesa. 12 Amaiba:le, na da amane dawa:i, 'Ninia asigi dawa:suga liligi mae dawa:le, hahawane esalu udigili bogomu da defea'. 13 Ninia hahawane ha:i manu amola waini hano manu amola hahawane hawa: hamomu da defea. Gode da amo hou udigili iasu agoane ninima i.
14 Na dawa:. Gode Ea hamobe da eso huluane dialumu. Ea hamobe amoma eno liligi gilisimu o amoga fadegale fasimu da hamedei. Ea hamobe afae da, ninia Ema beda:ma:ne, E da hamosa. 15 Adi hou wali hamonanebe da musa: ba:i dagoi. Gode da hamobeba:le, hou huluane da musa: ba:su amomane boba:la ahoana.

Osobo Bagade Hou da Defele Hame

16 Amola hou moloidafa amola hame afamagasu hou osobo bagade ganodini ba:mu da defea galu. Be na ba:loba da wadela:i hou amola afamagasu hou amo fawane ba:sa.
17 Na da nisu, nima amane sia:i, 'Gode Hi fawane da moloidafa dunu amola wadela:i dunu, Hi ilegei esoga ilima defele fofada:mu'. 18 Be na bu amane dawa:i, Gode E da ninima adoba:su fawane hamosa. Bai dunu ninia da ohe ilia hou hame baligisa, E da amo ninima olelesa. 19 Dunu amola ohe amola da logo udumaia afae amogai fawane doagaga:sa. Dunu amola ohe da defeleba:le, ela da defele bogomu. Dunu amola ohe, ela esalusu da defele, esalusu bai hame gala. 20 Ela da defele osoboga bu daha. Gode da ela defele osoboga hamoi, amola ela da defele osoboga bu daha. 21 Dunu mogili da dunu ea a:silibu da gado heda:sa, be ohe ea a:silibu da osoboga daha, ilia amane sia: daha. Be ninia amo hou habodane dawa:ma:bela:? 22 Amaiba:le, na bu dawa:i. Ninia hawa: hamobeba:le, liligi gagui, amo hahawane gaguli esalumu da defea. Hou eno da hamedei. Ninia bogosea, ninima fa:no doaga:mu hou, amo hou dawa:mu da hamedei.

4

1 Amalalu, na da defele hame hamobe hou osobo bagadega bu ba:i. Gasa fi dunu da asaboi dunuma nimi bagade hamobeba:le, asaboi dunu da dinanu, fidisu dunu hame ba:i. Bai gasa fi dunu, ili fawane da gasa gala. 2 Na da bogoi dunu ilima mudasa. Bai bogosu hou da esalusu hou baligisa. 3 Be dunu amo da hame lalelegei da defele hame hamobe hou osobo bagadega gala, amo hame ba:beba:le, ilia hou da esalebe dunu ilia hou baligisa.
4 Hou eno na ba:le, dawa:lai dagoi. Abuliba:le dunu ilia da hawa: gasa bagadedafa hamosala:, amola liligi huluane noga:i enoenoia hahamosala:? Bai agoane, ilia da ilia na:iyado dunu ilia gagui amo mudale ba:sa. Be amo hou da hamedeidafa. Amo da fo mabe se bobogebe defele gala. 5 Dunu oda ilia da agoane sia:sa, dunu hihia:me hawa: afaewane mae hamone, hina: lobo sogoba:digili udigili esalebeba:le bogomu, agoaiwane dunu da gagaoui dunu. 6 Amo sia: da dafawanela:? Na hame dawa:. Be amo na dawa:. Fonobahadi fawane gaguli amola dogo olofoiwane esalumu da defea. Be eso huluane fo lamusa:ne, lobo aduna amoga mae helefili hawa: hamonanumu da hamedei liligi agoane.

7 Na da osobo bagade esalusu ganodini, eno hamedei liligi ba:i dagoi.
8 Dunu afaedafa e da hisuwane fifi lala. E da mano hame amola ea eya
ola hamedei, be amowane e da eso huluane hawa: hamonana. Be e
da bagade gaguiba:le hame nodosa. E da nowama gasa bagade hawa:
hamosala:? Amola e da abuliba:le hahawane hou higasala:? Amo hou
amola da hamedei liligi. Agoaiwane esalusu da noga:i hame amola da:i
dioi agoane.
9 Dunu aduna da dafululi hawa: hamomu da defea. Bai dunu aduna
da gilisili hawa: hamosea, ela hawa: hamoi da baligili ba:mu. 10 Dunu ea
sama afae amo dafasea bu ea sama eno amoea fidili lobolele wa:lesimu. Be
dunu afae da e hisu dafasea, e da fidisu dunu hame ba:mu. 11 Dunu aduna
ela da anegagisia, ela gilisili sogobale gola diasea ela da dogoloi ba:mu. Be
dia disu da gola diasea, di da habodane dogolole denesima:bela:? 12 Dunu
afaedafa ea hisu ha lai dunuma gegesea e da hame hasanasimu. Be ha
lai dunu ilia adunama doagala:sea, ilia gasaga da ela hame baligimu. Efe
gomei osodayale hamoi amoea da hedolo hame damumu.
13 - 14 Hame gagui dunu da heda:le, bu hi fifi asi gala ganodini hina
bagade hou lamusa: dawa:. Amola se dabe iasu diasu hamoi dunu da
se dabe iasu diasu fisili, hina bagade hou lamusa: dawa:. Be e da da:i
hamosea, fada:i sia:ne iasu higasea, e da gagaoui agoai. Ayeligi dunu amo
da hame gaguiwane be noga:i dawa:lai, e da amo dunu ea hou baligisa.
15 Na dawa:i dagoi, dunu huluane nowa osobo bagade goe ganodini
esalebe, amo fi ganodini da goi ayeligi afae, e da fa:no hina bagade ea
sogebi lamu.
16 Hina bagade da dunu idimu hamedei amo ouligimusa: dawa:. Be e
da bogosea, dunu da ea hamobeba:le hame nodomu. Amo hou da bai
hamedei. Hamedeiba:le, amo hou da gagaoui dunu fo mabe se bobogebe
agoai ba:sa.

5

Dia Lafidili Godema Hawa: Hamomusa: Udigili Mae Ilegema

1 Dawa:ma:i! Dia hou hidadea dadawa:lalu, fa:no Gode Ea Debolo diasu
amoga golila heda:ma. Dilia udigili mae masa, be dawa: lamusa:ne masa.
Be gagaoui dunu ilia da udigili gobele salasu hou hamosa. Ilia da noga:le
hame dawa:lai, habo da moloi amola habo da wadela:i. 2 Bisili dia asigi
dawa:suga noga:le dadawa:lalu, fa:no di sia:ma. Amola Godema hawa:
hamosu hamomusa:gini sia: afae udigiliwane maedafa ilegele sia:ma. Bai
Gode da Hebene gado esala amola di da osoboga esala. Amaiba:le, Ema sia:
udigiliwane mae sia:ma. 3 Dia hou manebe amoma bagadewane da:i dione
dadawa:sea, dia da simasia wadela:i ba:mu. Amola sia: sedade bagade
ado dasea, dia da hedolowane gagaoui agoane sia:mu. 4 *Amaiba:le, di
da Godema hawa: hamomusa: ilegele sia:sea, hedolowane dia sia:i defele
hamoma. Bai E da gagaoui higasa. Be dia ilegei sia:i hedolo hamoma.
5 Be hawa: hamomusa: ilegele sia:sea, amola amo hame hamomu da
defea hame. Agoai galea, hamedafa ilegele sia:mu da defea galu. 6 Di
da udigili sia:beba:le, wadela:i hou hamomu da defea hame. Di agoane
hamobeba:le, Gode ea gobele salasu dunuma gogosiane fofada:sa:besa:le,
udigili mae sia:ma. Di da abuliba:le Gode dima ougima:ne hamoma:bela:?
Dia udigili hamobeba:le, Gode da di wadela:lesimu da defea hame. 7 Be

* **5:4:** Gesami Hea:su 66:13-14

di da bagadewane simasia ba:sea o udigili hawa: bagadewane hamosea o udigili bagadewane sia: dasea, huluane da hamedei liligi. Bai bagade da Godema fawane beda:mu da defea.

Osobo Bagade Esalusu da Hamedei

8 Di da eagene amo ilia da hame gagui dunu ilima banenesisa amola ilima moloidafa hou hame hamosa, amo ba:sea, mae fofogadigima. Ouligisu dunu afae afae da eno dunu gado amoga ouligisa. Amola ouligisu bagade da ilima ouligisa esala.

9 Dunu huluane amola hina bagade amola, ilia muni amola labe da ha:i manu gamisu amoga fawane maha.

10 Be di da muni hanai galea, di da hame sadimu amola hahawanedafa hame ba:mu. Muni bagade gagumu hanai galea, di da muni lale, eno lamusa: hanai ba:mu. Amo hou da hamedei, wadela:i. 11 Di da muni baligili lasea, dunu eno bagohame da dima ha:i manu lamusa: misunu. Amaiba:le, muni bagade lai da dia hou hame fidimu. Di da muni bagade gagui amo dawa:mu, be hou eno da hame fidimu. 12 Hawa: hamosu dunu da muni bagade hame amola eso enoga ha:sa. Be e da hame da:i dioiba:le, hahawane golasa. Be bagade gagui dunu da ea gagui dawa:lalebeba:le, mae golale sidagane esalebe ba:sa.

13 Na da hou noga:i hame osobo bagadega ba:sa. Dunu da ilila: hou hobea fidimusa: muni gagadosa. 14 Be eso afaega, ilia giadofale hou afae hamosea, ilia muni huluane ebelei dagoi ba:sea, ilia mano ilima imunu hamedei agoane ba:sa. 15 †Ninia da osobo bagadega hame gaguiwane doaga:i. Amo defele, ninia da bogosea, hame gaguiwane yolesimu. Ninia da gasa bagadewane hawa: hamosa. Be bogosea, ninia muni gagui amo gaguli masunu da hamedei. 16 Amo da moloi hame! Ninia misi defele ninia da masunu. Ninia da hawa: hamosa, ninia da fo amo loboga gagumusa: dawa:, be liligi hame laha. 17 Ninia da gasi ganodini da:i dioiwane esala. Ninia da ougiwane amola se nabawane amola oloiwane esala.

18 Na da amo hou ba:i dagoi. Mae dawa:le, ha:i manu amola waini manu amola dia gagui liligi amoga hahawane esalumu da defea. Bai Gode da dunumuni esalusu fawane ninima ia dagoi. Ninia osobo bagade dunu esalusu hou da amo fawane.

19 Gode da dunu afae ema muni bagade amola soge amola diasu iasea, defea, e da nodone ea hamoi ea bidi amo hahawane lale hamomu da defea. Bai amo da Gode ea iasu. 20 Gode da ema hahawane logo olelebeba:le, e da ea esalusu da dunumuni fawaneba:le, bagade hame da:i diomu.

6

1 Na da amo hou ba:i dagoi. Osobo bagade ganodini, defele hame hou da diala.

2 Gode da dunu afaega muni bagade, soge bagade, nodosu hou amola ea hanai defele ema iaha. Be e da hedolo bogomuba:le, e da amo liligi hahawane gagumu hamedei ba:sa. Dunu eno da amo liligi hahawane lamu. Amo hou da hamedei, moloi hame gala.

3 Dunu da eso bagohame esalea amola mano100 agoane lalelegesea, be e da hahawane hame ba:sea amola ea da:i hodo ilia noga:le hame ulidogosea amo da hamedei liligi. Dudubu da bogoiwane lalelegesea da amo dunu ea hou baligisa.

† **5:15:** Yoube 1:21; Gesami Hea:su 49:17; 1 Daidase 6:7

4 Agoai dudubu da hame lalelegemu da defea galu. E da gasi ganodini ahoabeba:le, dunu da amo hedolo gogolesa. 5 E da eso ea hadigi hame ba:sa. E da osobo bagadega esalusu hame dawa:. Be e da helefisu ba:sa. 6 Be dunu da hahawane hame esalea da helefisu hame ba:sa. E da ode2000 amoga esalea, helefisu hame ba:mu. Bai e amola amo dudubu ela da sogebi afaega masunu.

7 Osobo bagade dunu da eso huluane ha:i manusa: fawane hamosa. Be ea labe da defele hamedafa ba:sa. 8 Bagade dawa:su dunu ea hou da habodane gagaoui dunu ea hou baligima:bela:? Hame gagui dunu da eno dunu ba:ma:ne hou ida:iwane hamosea, da adi bidi lama:bela:? 9 Amo da hamedeidafa. Amo da udigili fo mabe se bobogebe agoai gala. Dilia da dilia gagui amoga hahawane ganumu da defea. Eno liligi lamusa: amoga hanai ba:mu da defea hame.

10 Mabe hou huluane da musa:dafa ilegei dagoi ba:i. Ninia huluane dawa:, dunu da ea gasa baligi dunuma sia:ga gegemu da hamedei. 11 Dia gebewane sia:ga gegenanea, di da baligiliwane hamedei ba:mu. Amola amo da dia hou hamedafa fidimu. 12 Osobo bagade dunu ea esalusu da baba agoane, hedolowane alalolesisa. Amo esalusu ganodini, ninia da habodane noga:i logodafa dawa:ma:bela:? Ninia da bogole, fa:no misunu hou habodane dawa:ma:bela:?

7

Osobo Bagade Esalusu Dawa:su

1 *Dunu eno da dima nodomusa: moloidafa hou hamonanoma! Amo hou da muni bagadega lai gabusiga: manoma amo baligisa. Amola dia bogosu eso da dia lalelegei eso baligisa.

2 Dia da heawini dibi diasu amoga ahoabe hou da lolo nabe diasu amoga masunu baligisa. Bai ninia huluane da bogosu ba:mu. Amola ninia esalebe eso amoga, amo hou dawa:mu da defea.

3 Da:i dioi hou da ousu hou baligisa. Dilia da:i dioi galea, odagi da da:i dioiwane ba:sa. Be dilia asigi dawa:su da asigilasa.

4 Nowa da dabuagado hahawane hou fawane dawa:sea da gagaoui gala. Bagade dawa:su dunu da bogosu amo dawa:lala.

5 Gagaoui dunu da dima nodone sia:sea, amo da dia hou hame fidisa. Be bagade dawa:su dunu da dima gagabole sia:sea, amo da dia hou baligili noga:sa.

6 Gagaoui dunu da ousea, amo da aya: gaga:nomei laluga nesa fadagaga:la:be agoane gala. Amo da bai hamedei.

7 Bagade dawa:su dunu da enomaba:le adodigili hamosea, e da gagaoui agoai hamosa. Di da hano sulugili lasea, dia hamobe hou da wadela:lesi dagoi ba:mu.

8 Hou huluane ea dagosu da ea muni hamosu hou baligisa. Asaboi hou da gasa fi hou baligisa.

9 †Dia hedolo ougisu hou noga:le ouligima. Enoma gogonomosu hou da gagaoui agoai.

10 Dilia da, “Hemone hou da waha hou bagadewane baligisu!” agoane mae sia:ma. Amo sia: da bai hame gala.

11 Esalebe dunu huluane da bagade dawa:su hou lamu da defea. Bagade dawa:su da nana liligi labe defele gala. 12 Bagade dawa:su hou da muni

* **7:1:** Malasu 22:1 † **7:9:** Ya:mese 1:19

gagui defele, dia hou gaga:mu. Dafawane! Bagade dawa:su hou da dia hou fidisa amola dima gaga:su iaha.

13 Gode Ea hamoi hou dawa:ma! Gode Ea fefenowane hamoi amo nowa da mololesima:bela:? 14 Dima adi liligi noga:le hamosea, di nodoma. Bidi hamosu dima doaga:sea, Gode da hahawane hou amola bidi hamosu hou gilisili iasisa, amo dawa:ma. Dia da fa:no misunu hou hamedafa dawa:.

15 Na da esalusu hou da hamedei agoane ba:su. Be amo ganodini, na da hou huluane ba:i. Noga:i dunu da bogosu ba:mu. Be wadela:i hamosu dunu mogili da hahawane sedagawane esalumu. 16 Amaiba:le, noga:idafa hou amola bagade dawa:su hou amo baligiliwane mae hamoma. Abuliba:le, dina: di fane legesala:? 17 Be baligili wadela:i hou amola gagaoui hou amola mae hamoma. Dia abuliba:le di da galuga bogoma:bela:? 18 Baligili wadela:idafa amola noga:idafa ele galu yolesima. Be nowa da Godema beda:i galea, da hahawane esalumu.

19 Ouligisu dunu nabuane gala da moilai bai bagade ea hou fidisa. Be amo baligili, bagade dawa:su hou da osobo bagade dunu ea hou baligili fidisa.

20 Osobo bagedega, dunu afae da eso huluane mae giadofale, moloidafa hou hamonanebe, da hame esala.

21 Dia hawa: hamosu dunu da dia hou gadele sia: daha amo nabasa:besa:le, dunu ilia sia:dabe huluane mae nabima. 22 Di dawa:! Disu amola da eso bagohamega eno dunu ilima gadele sia:su.

23 Amo hou huluane, na da na bagade dawa:su hou amoga adoba:su. Na da baligili bagade dawa:su lamusa: hanai galu. Be hamedei ba:i. 24 Esalusu ea bai da haboda:i, amo nowa dawa:ma:bela:? Amo da ninia dawa:mu hamedei. Ninia dawa:mu gogolei.

25 Be na da bagade dawa: lamusa:, sugulu hamosu. Na da bagade dawa:su hou amola na adole ba:su ea adole iabe amo dawa:ma:ne, dawa:musa: dawa:i galu. Na da gagaoui hou amo da wadela:idafa amo dawa:mu hanai galu.

26 Na da gamoga:i liligi amo da bogosu baligisu ba:i dagoi. Amo da uda. Uda ea sasagesu hou da dima sanisu o efegesu agoai gala. E da ea loboga di nonogosea, sia:ine efe agoaiga di la:la:gimu. Dunu amo da Gode hahawane ba:ma:ne hamosa da amoga hobeamu dawa:, be agoai uda da wadela:i hamosu dunu gagulaligimu. 27 Sia: dabe Alofele Iasu Dunu da amane sia:i, “Dafawane! Na da dabe adole iasu hogobeba:le, na da afofadene ba:i dagoi. 28 Na da dabe adole iasu eno hogoi helei be hame ba:i. Dunu gilisi1000 amo ganodini hogole, dunu amoga na da nodomusa: dawa:i, afae fawane ba:i. Be uda afae hamedafa ba:i. 29 Amo fawane na da dawa: lai. Gode da nini moloiwane hamoi. Be nini fawane da nina: bu guga:lole hamoi.

8

1 Bagade dawa:su dunu hi fawane da osobo bagade liligi ea bai dawa:sa. E da bagade dawa: lai dagoiba:le, ohomogisa. Ea dawa: laiba:le, ea hagusa:i gasi ahoa.

Hina bagade ea Hamoma:ne Sia:i Nabima

2 Di hina bagade ea hamoma:ne sia:i nabima. Amola Godema hawa: hamomusa: udigili mae sia: ilegema. 3 Osobo bagade hina bagade da ea hanaiga liligi hamomusa: dawa:. Amaibale, ea midadiga gasigama. Di da amo sogebiga se nabasa:besa:le, muguluma! 4 Hina bagade ea

sia: da dunu eno ilia sia: baligisa. Ea sia: enoga gua:mu da hamedei. 5 Di da ea hamoma:ne sia:i amo nabawane hamosea, di da gaga:i dagoi ba:mu. Bagade dawa:su dunu da habogala amola adi esoga ea hamomusa: sia:i, amo hamomu dawa:. 6 Liligi huluane habogala amola habodane hamomusa: dawa: da logo diala. Be ninia da fonobahadi fawane dawa:. 7 Nini afaega da hobea misunu hou hame dawa:. Amola enoga ninima adole imunu da hame gala. 8 Dunu afaega da ea bogomu logo hedofamu da hamedei. Amola bogomu eso gasigalesimu da hamedei. Amo fedege agoane da gegesu amoga hobeamu da hamedei. Ninia da adodigili hobeamu gogolei.

Wadela:i Hamosu Dunu amola Moloidafa Hamosu Dunu

9 Na da hou amo da osobo bagadega hamobe dawa:loba, na da amo liligi ba:i dagoi. Dunu mogili da gasa gala amola eno da iliha se nabawane esala. 10 Dafawane! Na da wadela:i hamosu dunu bogole, uli dogoi ganodini sali ba:i. Be eno dunu da uli dogoi sogebi yolesili, ilia diasuga bu ahoanoba, moilai bai bagade amo ganodini wadela:i hamosu dunu da ilia wadela:i hamonanu, ilia da amo dunu da noga:idafa hou hamonanu, udigili sia: dabe na da nabi. Amo udigili sia: da hamedei liligi.

11 Osobo bagade dunu da abuliba:le hedolowane wadela:i hou hamosala:? Bai ouligisu dunu da ilima se dabe hedolo hame iaha. 12 Wadela:i hamosu dunu e da wadela:i hou100agoane hamosa, be esalebe ba:musa: dawa:. Dafawane! Na dawa! Ilia da amane sia:daha, “Gode Ea sia: nababeba:le, di da hahawane esalumu. 13 Be wadela:i hamosu dunu da se nabimu. Ilia esalusu da baba agoane. Ilia da galuga bogomu. Bai ilia Gode Ea sia: hame naba.” 14 Be amo sia: da bai hamedei. Osobo bagadega hou ba:ma! Eso enoga moloidafa dunu da wadela:i dunu ilia se dabe iasu laha. Amola wadela:i hamosu dunu da moloidafa dunu ilia hahawane dabe laha. Amo da udigili hamedei hou, na da sia:sa.

15 Amaiba:le, na dawa:loba da dunu da ea hanaiga hahawane hamomu da defea. Bai osobo bagade esalusu ganodini, hahawane hou da ha:i manu nasu amola waini hano nasu amola udigili hedesu hou amo fawane. Gode da ea esalusu ema i dagoi. Amola e da amo hou fawane hamomusa: dawa:.

16 Na da bagade dawa: lamusa: hogomu amola osobo bagadega hamobe dawa: lamusa: logo hogomu, na da amo fawane dawa:i. Di da gasia amola esoga mae golale esalea, 17 Gode Ea hamobe hamedafa dawa:mu. Di da gasa bagade hanaiwane hogosea, hamedafa dawa:mu. Bagade dawa:su dunu da amo liligi ea bai dawa:be, ilisu da sia:sa. Be ilia da hamedafa dawa:.

9

1 Na da amo dawa:i liligi bu bagadewane dawa:lalu, agoane dawa:i. Gode da bagade dawa:su amola moloidafa dunu ilia hamobe huluane ouligisa. Amola ilia asigi hou amola higasu hou huluane ouligisa. Dunu afae da ema fa:no doaga:mu hou hamedafa dawa:. 2 Be amo da osobo bagade hou hame afadenesa. Hobea misunu hou da defele moloidafa dunu amola wadela:i hamosu dunu, noga:i dunu amola wadela:i dunu, Gode Ea hou lalegagui amola hame lalegagui, gobele salasu hamobe dunu amola gobele salasu hame hamobe, ilima defele doaga:sa. Hou da moloidafa dunuma doaga:be da hou amo da wadela:i hamosu dunuma doaga:be, amo hame baligisa. Hou da dunu amo da sia: ilegebeba:le doaga:be, da hou amo

sia: hame ilegesu dunuma doaga:be, hame baligisa. 3 Fa:no misunu hou
da dunu huluanedafa ilima defele doaga:be. Amola amo hou da hou
eno osobo bagadega diala defele, defea hame gala. Osobo bagade dunu
da esalebeba:le, ilia asigi dawa:su da wadela:i hou amola doulasi hou
amoga nabai gala. Amalalu, ilia da hedolowane bogosa. 4 Be nowa da
osobo bagadega esalea, da dafawane hamoma:beyale dawa:su fonobahadi
gala. Wa:me esalebe da laione wa:me bogoi ea hou baligisa. 5 Dafawane!
Esalebe dunu da ilia fa:no da bogomu amo dawa:. Be bogoi dunu da
dawa:mu hamedei. Ilia da noga:i bidi eno lamu hamedei. Eno dunu da ili
dafawane gogolesa. 6 Ilia asigi hou, higasu hou amola ilia hanai hou da ili
galu bogoi dagoi. Ilia da osobo bagade hamobe liligi amoga bu hamedafa
gilisimu.

7 Defea! Hamoma! Dia ha:i manu hahawane moma! Dia waini
hano hahawane moma! Gode da amo da defea dawa:sa. 8 Eso huluane
fedege agoane, abula ahia:iai salima amola dia dialuma da:iya susuligi
sogadigima! 9 Gode da dima udigili esalusu iabe, amo ganodini, di amola
dia sasagesu uda ali hahawane esaloma! Hamedei eso huluane amoga,
hahawane ba:mu. Bai dia esalusu amoga di da amo dabe fawane lamu.

10 Dia hawa: hamosea, gasa fili hamoma! Bai di bogoi sogebi doaga:sea,
hawa: hamomu amola asigiga dawa:mu amola bagade dawa:su hou
huluane bu hamedafa ba:mu. Amola di da bogoi soge amogawi masunu.

11 Na da eno liligi dawa:i. Osobo bagadega, hehenasu bagade dawa:
dunu da eso huluane hame baligisa, amola beda: hamedei dunu da eso
huluane gegesu ganodini hame hasala. Bagade dawa:su dunu da eso
huluane ilia labe defele, muni hame laha. Bagade dawa:su dunu da eso
huluane bagade gaguiwane hame ba:sa. Amola hawa: hamosu dawa:
dunu da eso huluane ouligisu hou hamoma:ne hame heda:sa. Dunu
huluane da se nabasu ba:sa. 12 Dia bogomu eso dima manebe, amo di
hame dawa:. Sio saniga sa:i agoai amola menabo segega dabe agoai, ninia
wadela:i eso amoga ninia hame dawa:i, saniga sa:i dagoi ba:mu.

Bagade Dawa:su amola Gagaoui Hou

13 Na da eno liligi ba:i. Amo da ado digisu amo osobo bagade dunu
da bagade dawa:su hou agoane ba:sa. 14 “Moilai fonobahadi dialebe ba:i.
Amo ganodini, dunu bagahame fawane esalebe ba:i. Gasa bagade hina
bagade dunu da amo moilai doagala:i. Ea dadi gagui da moilai sisiga:le,
gagoi gadelale sa:imusa: momagei.

15 Hame gagui dunu afae da amogai esalu. E da bagade dawa:beba:le,
amo moilai gaga:musa: dawa: defele galu. Be dunu afaega da amo ea
hame dawa:digi.” 16 Na da eso huluane agoane sia:su. Bagade dawa:su
hou da gasa baligisa. Be dunu huluane da hame gagui dunu da dawa:su
gala amo hame dawa:sa. Amola ilia da hame gagui dunu ea fada:i sia:
hame naba. 17 Bagade dawa:su dunu ea asaboi sia: nabimu da defea. Be
ouligisu dunu da gagaoui dunu ilia gilisili sia: fasu ganodini, amo ea wesu
nabimu da defea hame. 18 Bagade dawa:su hou ea hamobe da gegesu liligi
ilia hamobe baligisa. Be wadela:i hamosu dunu afae da hou noga:iwane
bagohame wadela:lesimusa: dawa:.

10

1 Gagoba: bogoi da gabusiga: manoma ganagu ganodini sali, amo huluane gaha hamomusa: dawa:. Amola gagaoui hou fonobahadi da bagade dawa:su hou bagade amo wadela:lesimusa: dawa:.

2 Bagade dawa:su dunu da hi hou hamosea, moloidafa hou hamosa. Amola gagaoui dunu da hi hou hamosea, wadela:i hou fawane hamosa. 3 Amomane, gagaoui dunu da degabo misi dunu logoa gousa:sea, ilia da ea gagaoui hou hedolo dawa:mu. E da hi hou hamobeba:le, dunu huluane ilima hi gagaoui hou olelesa.

4 Dia ouligisu dunu da dima ougi ba:sea, dia hawa: hamosu mae yolesima. Di da asabole esalea, dia bagade giadofai da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu.

5 Na da giadofai hou afae osobo bagadega dialebe ba:i. Amo giadofasu ouligisu dunu da hamosa. 6 Ilia da gagaoui dunu amo ouligisu hawa: hamoma:ne ilegesa. Amola bagade gagui dunu yolesisa. 7 Na da udigili hawa: hamosu dunu hosiga fila heda:lebe ba:i. Amola hina bagade ea fi dunu udigili hawa: hamosu dunu agoane emoga ahoanebe ba:i.

8 *Dia da uli dogonesisia, dina: amo ganodini sa:imu. Di da dobea fei gadelale dasea, sania da di gasomanu. 9 Di da igi gagoudasu sogebi hawa: hamosea, di da igiga se nabimu. Di da ifa oda hida:sea, di da amo hamonana, se nabimu. 10 Dia goaha:i da bahuai, amola di amo hame debesea, di da amoga hawa: bagade hamone helemu. Hidadea dia hawa: hamosu ilegemu da defea.

11 Di da asigi dawa:suga sania ouligimu da defea. Be sania da hidadea di gasonasea, amo da dia ouligisu hou wadela:lesimu. 12 Dunu eno da bagade dawa:su dunu ea sia:beba:le, ema nodosa. Be gagaoui dunu ea sia:i liligi da ea hou wadela:lesisa. 13 E da ea sia: udigili hamedei agoane musa. Be ea sia: dagosu da doulasi dunu ea sia: agoane ba:sa. 14 Gagaoui da gebewane mae yolesili sia: daha. Dunu afae da fa:no hedolo mabe hou hamedafa dawa:. Amola ninia bogole fa:no hamomu, dunu huluane da adomu gogolei.

15 Di da bagade hawa: hamobeba:le, gufia:ne esalumu da defea hame. Gagaoui dunu amo da hi diasua buhagimu logo da hame dawa:, agoai dunu fawane da agoane hawa: hamosa.

16 Soge amo ea hina bagade da goi fawane, amola ea ouligisu dunu da daeya ganini hahabe lolo nabe fawane hamosa, amo soge da bidi hamosu ba:mu. 17 Be soge amogawi ea hina bagade da hi asigi dawa:suga hawa: hamosa, amola ea ouligisu dunu da ilegesu defele ha:i naha amola ilia hou ouligisa amola feloale hame hamosa, amo soge da hahawane bagade gala.

18 Dunu da hawa: hamomu higabeba:le, ea diasu figisu hame ha-hamosea, amo da dadadini, diasu amola da gelemu.

19 Di da lolo nasea, hahawane ba:mu, amola waini hano nasea, hahawane ba:mu. Be muni hame galea, ha:i manu amola waini hano lamu da hamedei ba:mu.

20 Osobo bagade hina bagade amoma lalasogole mae sia:ma. Amola dia golabe sesei amo ganodini, bagade gagui dunu ilia houba:le amo mae lalasogole sia:ma. Bai sioga da amo sia: ilima mini asili, adosa:besa:le, mae sia:ma.

---

* **10:8:** Gesami Hea:su 7:15; Malasu 26:27

11

Bagade Dawa:su Dunu ea Hamobe Hou

1 Dia muni amo ga fi ilia bidi lasu hou hamoma:ne ima. Eso enoga di da
muni dabua eno ligi ba:mu. 2 Dia muni dabua eno ligi ba:ma:ne, sogebi
bagohame amoga bidi lasu hou hamoma. Bai di da dima se nabasu hou
misunu hame dawa:.
3 Ifa da habodili muwane dasea, e da ea sa:i sogebi amogaiwane dialumu.
Mu mobi da nabai galea, gibu da sa:imu. 4 Di da ouesaleawane, fo amola
gibu ea hou defele fawane hawa: bugimusa: dawa:sea, di da hamedafa
bugimu amola hamedafa gamimu.
5 Gode da liligi huluane hahamoi. Amola di da mano dududu gaheabolo
hahamobe abula agui uda ea hagomo ganodini amo hame dawa:, amo
defele di da Gode Ea hamobe hamedafa dawa:. 6 Di da hahabe ha:i manu
bugima! Amola daeya amolawane bugima! Di da amo bugi da noga:le
heda:mu o bugi amoga afae da noga:le heda:sa amola oda da wadela:mu
amo di da hamedafa dawa:.
7 Wali esoha amo hahawane nodomu da defea. 8 Ode huluane dia
esalebeba:le, nodoma. Habowali di da esalea, noga:le dawa:ma. Dia bogole
dialumu eso da dia esalebe eso baligi ba:mu. Fa:no misunu hou amoma
nodomu da hamedei.

Ayeligi ilima Fada:i Sia:

9 Ayeligi dilia! Dilia ayeligi eso amoga hahawane nodoma! Dilia da goi
gogawane nodoma! Dilia hanaiga hamoma! Be dawa:ma! Dilia hamobe
huluane amoga Gode da fofada:nanu, dabe imunu.
10 Dilia hou huluane ba:sea, mae da:i dioma amola se nabasea, mae
dawa:ma! Dilia da eso bagahame fawane goi esalumu.

12

1 Amaiba:le, dilia da goi gogawane, dili Hahamosu Dunu dawa:ma. Fa:no
da:i dioi eso da dilima doaga:mu. Amo ganodini dilia da, “Na esalusu
ganodini, na da hahawane hame gala,” amane sia:mu. 2 Amo esoha eso
amola oubi amola gasumuni ilia hadigi amo di da gasi hahamoi agoane
ba:mu, amola eso huluane gibu mobi da dialumu.
3 Amasea, dia lobo (amo da di gaga:i dialu) da yagugumu amola dia
emo waha gasa galebe, da goayamu. Dia bese oda da duduga:iba:le, dia
ha:i manu agimu gogolemu amola dia si da uliligiba:le, noga:le ba:mu
gogolemu. 4 Dia ge da ga:i dagoiba:le, logoba:le ga: da hame nabimu. Di
da gagoma goudasu ea ga: amola baidama dubi amo fonobahadi fawane
nabimu. Be sio ea gesami hea:su amoga fawane da dia golabe didilisimu.
5 Di da gadodafa sogebi amoga masa:ne beda:mu, amola dia ahoabe da se
nabasa:besa:le, beda:mu. Dia dialuma hinabo da gago aligimu. Di da gasa
fili masunu gogolemu amola dia hanai dawa:su da asi dagoi ba:mu. Ninia
da esalebe dagomusa: helefisu amoga ahoa, amola ninia bogosea, dunu
da logoga heawini dinanebe ba:mu.
6 Silifa sia:ine da damui dagoi ba:mu. Gouliga hamoi gamali da
hanega:ne sa:ili, goudamu. Hano nasu ulidou ea hano disu efe da damuni
gala:mu amola hano disu ofodo da goudamu.
7 Ninia da:i da osobo guluga buhagimu. Amola ninia mifo amo Gode da
ninma i, amo da Hima buhagimu.

8 Sia: Dabe Alofele Iasu Dunu da amane sia:i, “Hamedei! Hamedei! Huluanedafa da hamedei!”

Sia: Dagosu

9 Be Sia: Dabe Alofele Iasu Dunu da dawa: bagade lai dagoiba:le, e da gebewane dunu oda ilima ea dawa: hou olelelalu. E da malasu dedei ilia bai hogolalu, ilia hou ba:le dawa:musa: adoba:i. 10 E da eno dunu dogo denesima:ne sia: hogoi helei. Be e da sia: moloidafa fawane dedei. 11 Bagade dawa:su dunu ilia fada:i sia: da galiamo debei amoga sibi ouligisu dunu da ilia sibi sesu, agoaiwane gala. Amola malasu gilisi da mae mugululi, gafesi noga:le dabagala:i defele agoane ba:mu. Gode da ninia Sibi Ouligisudafa afadafa fawane esala. Amola E da amo malasu ninima i dagoi.

12 Nagofe! Liligi eno amo di noga:le dawa:digima:ne diala. Buga dedesu dagomu dibi da hamedafa. Amola di da baligili dawa: bagade lamusa: hamosea, hele bagade nabimu.

13 Wali, sia: huluane da sia:i dagoi. Be sia: dagomusa:, sia: afadafa fawane gala, amane. “Godeba:le beda:ma! Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamoma! Bai amo hou hamoma:ne, Gode da dunu fi hahamoi dagoi. 14 Gode da ninia hamoi, noga:i o wadela:i, amo huluane amoma fofada:mu. Siga ba:i hou amola wamo hamoi hou, amo huluanema, E da fofada:mu.”

Sia: ama dagoi

Soloumane ea Gesami

(Da:i Sia: - Song of Songs; Modu - Solomona ena Ane; Bisini – Song bilong Solomon)

Hidadea Sia:

Soloumane ea Gesami buga da dunu amo da udama sasagesu sia: sia:sa, amola uda da dunuma sasagesu sia: sia:sa. Dedesu dunu da Isala:ili fi hina bagade, Da:ibidi, amo egefe Soloumane. Yu fi dunu da amo gesami dedei ba:beba:le, amo da fedege agoane, Gode da Ea fi dunuma bagade asigisa, amo olelei, ilia da agoane dawa:i. Amola Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu (Christians) da amo sia: fedege agoane, Yesu Gelesu da Ea sese fi (Gode Ea Sia: dedei da Yesu Ea fa:no bobogesu fi da fedege agoane, Ea uda sia:sa) ilima bagade asigisa, agoane olelesa i.

Sia: Dedei

1 Gesami Age...Sia:alalo 1:1-2:7
2 Gesami Ageyadu...Sia:alalo 2:8-3:5
3 Gesami Osoda...Sia:alalo 3:6-5:1
4 Gesami Biyadu...Sia:alalo 5:2-6:3
5 Gesami Bi...Sia:alalo 6:4-8:4
6 Gesami Gafe...Sia:alalo 8:5-14

Soloumane ea Gesami

1 *Gesami noga:idafa amo Soloumane ea dedei.

Gesami Age

Uda da amane sia:i,
2 "Dia lafi da nonogosu amoga na dedebosa.
Dia sasagesu hou da waini hano ea hedai baligisa.
3 Di da gabusiga: agoane naba.
Na da dia dio nabasea, amo dawa:lala.
Uda huluane da dima sasagemusa: fawane dawa:lala.
4 Na dia oule, ani hobeale masunu.
Di nama ouligisu hamone, dia sesei amoga na oule masa.
Ani da gilisili hahawane hamomu. Ania da waini hano nanu, sasagesu hou
bagade hamobeba:le, asigi dawa:su fisimu. Dafawane! Uda huluane da dima
asigiba:le, na da hame hiosa.
5 Dilia Yelusaleme fi uda! Na gadofo da bunumai be na da noga:iwane ba:sa.
Na da hafoga:i soge abula diasu Gida sogebiga diala, amo defele bunumai
gala,
Be na da Soloumane hina bagade diasu giga:gisu abula defele,
ida:iwane ba:sa.
6 Na gadofo da bunumaiba:le, dilia na mae higama.
Bai na gadofo da esoga gia:le, bunumai.
Lolalali da nama ougiba:le, na waini efe bugiga hawa: hamoma:ne asunasi.

* **1:1:** 1 Hina bagade 4:32

Na da nina: da:i ouligimu eso hame ba:i.
7 Na dogolegei! Nama adoma!
Di da dia sibi wa:i gisi moma:ne habidili oule masa:bela:?
Ilia da dogoa eso gia:sea, habidili helefima:bela:?
Na da laluba:le sibi ouligisu eno ilia sibi wa:i ganodini, di hogoma:bela:?" Dunu da amane sia:i,
8 "Di, uda eno ilia noga:idafa ba:su hou baligisu uda!
Di da na esalebe sogebi hame dawa:bela:?
Di asili, sibi wa:i amo fa:no bobogema.
Dia goudi da gisi moma:ne,
gisi sogebi amo sibi ouligisu dunu ilia abula diasu gadenene hogoma.
9 Na dogolegei! Felou ea sa:liode hiougisu hosi gawali
ilia da hosi aseme ba:sea, hanasa, amo defele, dunu da di ba:sea, hanasa.
10 Dia dialuma hinabo da dia ba: dialebe, noga:i ba:sa.
Amola dia dialuma hinabo da dia mugi da:iya dugisi
da nina: hamosu igi agoai ba:sa.
11 Be ninia da dia gisa:gima:ne, gouli sia:ine amoga silifa nina: hamoi liligi gala,
amo hamomu." Uda da amane sia:i,
12 "Na hina bagade da ea fafai da:iya dialu.
Na da gabusiga: manoma legeiba:le, hisi da gabusiga: amoga nabai ba:i.
13 Na sasagesu dunu da 'me' gabusiga: galebe agoane naba.
E da na dodo da:iya diala.
14 Na sasagesu dunu da soge ale ifa mosoi
amo da Enegidai moilai waini efe sagai ganodini falegasa, agoane ba:sa." Dunu da amane sia:i,
15 "Na dogolegei! Di da noga:idafa ba:sa! Di da nama sasagele ba:beba:le, dia si da nenemei ba:sa." Uda da amane sia:i,
16 "Na dogolegei! Di amola da noga:idafa ba:sa!
Di da nama hahawane hamosa! Golofoia:i gisi da ania golasu hamomu.
17 'Dolo' ifa da ania diasu sa di agoai ba:mu.
Amola 'saibalase' ifa da ania diasu figisu ganodini fei liligi agoai ba:mu.

2

1 Na da soge ale ifa mosoi Sia:lane sogega bugi agoai.
Amola na da 'lili' mosoi goumi fago ganodini aligi agoai." Dunu da amane sia:sa,
2 "Na dogolegei! Di da uda gilisisu amo ganodini, 'lili' mosoi noga:iwane, aya: gaga:nomei gigisi ganodini agoai ba:sa." Uda da amane sia:sa,
3 "Na dogolegei da dunu eno gilisi amoga 'a:bele' ifa noga:i
amo iwilaga aligi ifa ganodini bugi agoai ba:sa.
Na da ea baba ganodini fimusa: hanai gala.
Amola ea fage legei da nama hedaidafa gala.
4 E da na ea lolo nabe diasuga oule misi.
Amola e da ea gosagisu abula amo na
dedeboma:ne, hiougili gadoi.
Ea gosagisu da sasagesu hou.
5 Na da bu gasa lama:ne, hafoga:i waini fage

nama ima. Na bu obeagima:ne,
‘a:bele’ fage nama ima.
Na da sasagesu hou ha:giwane
hamobeba:le, gasa hamedei gala.
6 Ea fofadi lobo da na dialumaha diala,
amola ea lobodafa da na sogoba:le
nonogosa.
7 Yelusaleme uda, dilia! Hehenasu ‘dia’
gebo amola ‘gasele dia’ gebo
ilia houba:le, sia: dafawaneyale ilegema.
Ania sasagesu gilisili fibi hou mae
hedofama:ne sia:ma!”

Gesami Ageyadu

Uda da amane sia:i,
8 “Na da na sasagesu dunu ea sia:be naba.
E da goumi da:iya giadofale hehenaiya manebe.
E da agolo da:iya giadofale nama manebe.
9 Na sasagesu dunu da ‘gasele’ dia agoai ba:sa.
E da waha debe ‘dia’ gawali agoai gala.
E da dobea fei bega: aligisa.
E da fo logo agei gelabodiliaga ba:sa.
E da ifa gigiadomai gelabodiliaga ba:sa.
10 Na sasagesu dunu da nama sia:sa.” Dunu da amane sia:i,
“Na dogolei! Misa! Ani ahoa:di!
11 Anegagi oubi da yolei. Gibu amola da yolei.
12 Sogega mosoi da falegai dagoi. Wali da gesami hea:su esoha.
Moifufui amoga ‘dafe’ sio da gesami hea:lala.
13 Figi fage da muni yosa. Efe mosoi da falegabeba:le, hisi da gabusiga:
agoai naba.
Na dogolegei! Misa! Ani ahoa:di!
14 Di da ‘dafe’ sio amo da igi bagade gouda:i gala:i adobo
amo ganodini wamoaligisa agoane ba:sa.
Dia odagi noga:idafa, na da ba:ma:ma. Dia sia: noga:idafa na da
nabima:ma.
15 Fogisi wa:me da waini sagai sogea heda:i amo wadela:lesisa:besa:le, ili
seba:ma.” Uda da amane sia:i,
16 “Na sasagesu dunu da na:. Amola na da ea:.
E da ea sibi wa:i amo ‘lili’ bugiga ha:i manu ianeawane,
17 hahabe fo da fulabosea amola gasi da alalolesi ba:sea fawane yolesisa.
Na dogolegei! Buhagima! ‘Gasele dia’ ohe agoane amola ‘dia’ gawali
amo da Bidia goumi alelaloi amoga esala agoane, buhagima.

3

1 Na gasi huluane bobaligilalebe, na da na golasuga golai dialu,
na sasagesu dunu simasia ba:i. Na da e hogolalu be hame ba:i.
2 Na da moilai bai bagadega amoga logoba:le amola logo fonoboiba:le,
e hogosa lalalu. Na da e hogolalu, be hame ba:i.
3 Sosodo aligisu dunu amo da moilai ouligili lalebe da na ba:i.
Na da ilima amane adole ba:i, ‘Dilia da na sasagesu dunu ba:bela:?’
4 Na da ili yolesilalu, e ba:i. Na da e gagulaligili,
amola e masa:ne mae yolesili dialobawane, na da e adole,

na:me ea diasuga oule asili, sesei amoga na da lalelegei, amoga e oule asi.
5 Yelusaleme uda dilia!
Hehenasu ‘dia’ amola ‘gasele dia’ ilia houba:le, sia: dafawaneyale ilegema!
Ania sasagesu gilisili fibi hou mae hedofama:ne sia:ma!”

Gesami Osoda

Uda da amane sia:i,
6 “Hafoga:i sogeganini manebe liligi da adila:?
Amo da mobi ganumu amo da gabusiga: manoma
amola ‘me’ (bidi lasu dunu amoga lasu liligi agoai) agoane naba,
agoai liligi ba:sa.
7 Soloumane da ea fisu da:iya fili, enoga gaguli manebe ba:sa.
Dadi gagui dunu Isala:ili soge ganodini baligili noga:i dunu 60 agoane da ea da:i sosodo aligisu dunu, e sigi manebe ba:sa.
8 Ilia huluane da gobihei bagade amoga gegemu hou bagade dawa:.
Ilia da gegesu bagohame hamobeba:le, gasa bagade gala.
Soloumane ea ha lai da gasia ema doagala:sa:besa:le,
ilia afae afae da gegesu gobihei gagusa.
9 Hina bagade Soloumane da fisu amo noga:idafa ifa amoga hamoi,
amoga fila heda:le, enoga gaguli ahoanebe ba:sa.
10 Amo fisu ea bada da silifa amoga dedeboi.
Abula amo da gouliga ga:muga:legei da ea fisu dedebosa.
Ea bada fugulu dedebosu liligi da yoi abula
amo Yelusaleme uda ilia da asigiwane amunasi.
11 Saione uda, dilia! Hina bagade Soloumane ba:la misa!
Ea dialuma da:iya, habuga figisi dialebe ba:sa.
Ea uda lasu esoga, e da hahawane bagade ba:i.
Amola ea:me da amo esoga amo habuga ea dialuma da:iya figisi.”

4

Dunu da amane sia:i,
1 “Na dogolegei! Di da baligiliwane noga:i ba:sa!
Dia si da dia odagi dedebosu abula baligadili, nenemegisa.
Dia dialuma hinabo da goudi wa:i amo da Gilia:de agologa soagagala: ahoa agoane ououloba dabe ba:sa.
2 Dia bese da sibi amo da hinabo waha dafoga:i
amola dodofei agoane, folowaidafa ba:sa.
Afae da hame gui ba:sa. Ilia huluane defele dadalei ba:sa.
3 Dia lafi gadofo da yoi efe agoai gala. Di da sia:sea, amo da noga:idafa ba:sa.
Dia ba: dia odagi dedebosu abula baligadili, da nenemegisa.
4 Dia asogoa da Da:ibidi ea diasu gado gagagula heda:i agoane,
ononoi amola hohona:boi ba:sa.
Dia gisa:gisu ga:i da da:igene ga:su 1000 agoane legei ba:sa.
5 Dia dodo da ‘gasele dia’ ohe aduna lalelegei
amo da ‘lili’ bugi ganodini ha:i nanebe agoai ba:sa.
6 Na da gabusiga: ‘me’ agolo ganodini esalumu.
Hahabe fo da fulabosea amola gasi da alalolesisia fawane yolesimu.
7 Na dogolegei! Di da noga:idafa ba:sa. Di da baligili noga:idafa.
8 Na uda! Ani Lebanone Goumi alelaloi amo fisili ahoa:di!

Lebanonega ani ahoa:di! Amana Goumi da:iya gado amoga gudu sa:ima!
Amola Sine Goumi amola Hemone Goumi
(amoga laione wa:me amola lebade wa:me fi diala) amoga gudu sa:ima!
9 Di da na dogolegei amola na uda!
Dia siga ba:be amola dia gisa:gisu ga:i amo da fedege agoane,
na dogo wamolai dagoi.
10 Na dogolegei amola na uda! Dia sasagesu hou da nama hahawane hamosa.
Dia sasagesu hou da waini hano ea hedai baligisa.
Dia gabusiga: da hedama:ne fodole nasu ea hedabe baligisa.
11 Na dogolegei! Agime hano ea heda da dia lafi gadofo da:iya diala.
Dia gona:su da nama dodo maga:me amola agime hano agoai gala.
Dia abula ga:i gabusiga: da Lebanone ea gabusiga: defele gala.
12 Na dogolegei, na uda da muguniai ifabi
amola gagoiga sisiga:i ifabi amola hisu nasu hano bubuga:su agoai gala.
13 - 14 Amogawi bugi liligi da noga:le heda:sa.
Ilia da 'bomegala:nidi' bugi defele heda:sa.
Amola amoga fage noga:idafa legei dialebe ba:sa.
Amogawi, hedama:ne fodole nasu
amola gabusiga: manoma hamosu bugi huluanedafa dialebe ba:sa.
Amo da hena, nade, sa:falone, ga:lamase, sinamone, me, a:lou
amola gabusiga: manoma hamosu bugi huluane.
15 Ifabi hano soga:su da hano nawa:li
amo Lebanone Goumi alelaloi amoga dalebe ba:sa." Uda da amane sia:i,
16 "Ga (north) fo amo nedigima! Ga (south) fo amo na ifabia fulaboma!
Hisi amo gabusiga: amoga nabalelesima!
Na sasagesu dunu ea ifabia misa:ne
amola amo ea fage legei noga:idafa moma:ne, logo doasima."

5

1 Dunu da amane sia:i, "Na dogolegei amola na uda! Na da na ifabia golili sa:i dagoi.
Na da na hedama:ne fodole nasu
amola na gabusiga: 'me' amo da gagadolala.
Na da na agime hano amola agime hano diasu nana.
Na da na waini hano amola gebo dodo maga:me nana." Uda da amane sia:i,
"Sasagesu dabe dilia! Ha:i moma!
Amola waini hano naleawane, sasagesu hou amoga feloama:ma!"

Gesami Biyadu Uda da amane sia:i,

2 "Na da golai dialoba, na dogo da nedigi dialu.
Na sasagesu da logoa lulu fugilaloba, na da golaia ba:lu." Dunu da amane sia:i,
"Na dogolegei! Na 'dafe' sio! Na misa:ma!
Na dialuma da oubi mogele amoga nanegai gala." Uda da amane sia:i,
3 "Na da na abula gisa:i dagoi. Na da abuliba:le amo bu gasisa:lima:bela:?

Na da na emo dodofei dagoi. Na da laluba:le na emo bu nigima:ma:bela:?
4 Na sasagesu dunu da logo ga:suga lobo ligisi.
E da na gadenene esalebe, amo na dawa:loba, nodoi.
5 Na da e ganodini misa:ne momagei dagoi ba:i.
Na lobo da ‘me’ gabusiga: hano amoga dedeboi ba:i.
Na da logo ga:su geda gagui.
6 Na da na sasagesu dunu misa:ne logo doasi. Be e da asi dagoi ba:i.
Na da ea sia: nabimusa: bagadewane hanai. Na da e hogoi be hame ba:i.
Na da e wei be alofebe hame nabi.
7 Sosodo aligisu dunu amo da moilai bai bagade sisiga:ha lala, na ba:i.
Ilia da na fane, fofonomagia:i.
Moilai bai bagade gagoi sosodo aligisu dunu
ilia da na abula sawa:figi houga:le fasi.
8 Yelusaleme uda, dilia! Nama sia: ilegema!
Dilia na sasagesu dunu ba:sea, ema na da sasagesu hou ha:giwane hamobeba:le
gasa hame gala adoma:ne, sia: ilegema.” Yelusaleme uda ilia amane sia:i,
9 “Saga! Dia noga:idafa ba:su da eno uda huluane baligisa.
Be dia sasagesu dunu da eno dunu huluane baligisala:?
E da baligili noga:idafala:? Ninia da abuliba:le dima ilegele sia:ma:bela:?”
Uda da amane sia:i,
10 “Na sasagesu dunu da noga:idafa ba:sa amola e da gasa bagade gala.
E da dunu 10,000 gilisisu ganodini baligili noga:idafa ba:sa.
11 Ea odagi gadofo da osoboya:i amola hohona:boi.
Ea dialuma hinabo da helo amola balega sio defele, bunumai gala.
12 Ea si da ‘dafe’ sio amo da dodo maga:mega dodofei
amola hano yogo dalebe ea bega: esala, amo defele, noga:idafa ba:sa.
13 Ea ba: da ifabi amo da hedama:ne fodole nasu bugi amoga nabai defele, noga:idafa ba:sa.
Ea lafi gadofo da ‘lili’ mosoi amo ‘me’ hano amoga nanegai agoane ba:sa.
14 Ea lobo da noga:le hamoi ba:sa amola ea lobo sogo gasisalasu
amo da igi noga:idafa amoga nina: hamoi.
Ea da:i da hohona:boi ‘aifoli’
amo da ‘sa:faia’ igi noga:i amoga nina: hamoi, agoane ba:sa.
15 Ea masele da ‘a:laba:sade’ ganumu amo da gouli bai amoga sali agoane ba:sa.
E da Lebanone Goumi alelaloi (amo da:iya da dolo ifa sedadedafa)
amo agoane baligili noga:idafa ba:sa.
16 Ea lafi da nonogosea hedasa. Na da ea hou huluane ba:sea, nodosa.
Dilia, Yelusaleme uda! Na sasagesu dunu da agoaiwane gala.”

6

Yelusaleme uda ilia da amane sia:i,
1 “Saga! Baligili noga:i ba:su uda! Dia sasagesu da habidili asibala:?
Ninia di fidili hogole ba:musa:, ea asi logo ninima adoma.”
Uda da amane sia:i,
2 “Na sasagesu dunu da ea ifabia (amogawi ‘bolosame’ ifa da heda:la)

amoga asi dagoi. E da amogawi ea sibi wa:i amoma ha:i manu iana
amola ‘lili’ mosoi gagadolala.
3 Na sasagesu dunu da na:. Amola na da ea:. E da ‘lili’ bugi amo ganodini
ea sibi wa:i amoma ha:i manu iana.”

Gesami Bi

Dunu da amane sia:i,
4 “Na dogolegei! Di da Yelusaleme moilai bai bagade
amola Disa moilai bai bagade defele, noga:idafa ba:sa.
Dunu da amo moilai bai bagade ela hahalogoboi ba:sea,
fofogadigiba:le, habe ha:sa. Amola dia isisima:goi ba:sea,
agoaiwane hamosa.
5 Dia si hamega ba:legama! Dia si da na gagulaligisa!
Dia dialuma hinabo da goudi wa:i amo da Gilia:de agologa soagagala:
ahoa
agoane giginisa dabe ba:sa.
6 Dia bese da sibi amo da hinabo waha dodofei agoane ba:sa.
Afae da hame gumi ba:sa. Ilia huluane da defele dadalei ba:sa.
7 Dia ba: da dia odagi dedebosu abula baligiadili da nenemegisa.
8 Defea! Hina bagade da uda 60 lamu da defea.
Amola gidisedagi uda 80 amola uda afini idimu hamedei lamu da
defea.
9 Be na da afae fawane ni dogolegesa.
Amola amo da ‘dafe’ sio defele, isisima:goi ba:sa.
E da ea:me ea dogolegei uda mano afae fawane gala.
Uda huluane ema ba:le nodone sia:sa.
Hina bagade uda ilia, amola gidi sedagi uda
ilia da e nodoma:ne gesami hea:sa.
10 Amo da nowala:? Ea ba:la ahoabe da eso mabe agoai ba:sa.
E da isisima:goi amola hadigi.
E da eso amola oubi agoai, si nenemegini, ba:mu gogolei.
11 Na da ‘amode’ ifa bugi bobodole ganodini amo nono heda:i
amola lubi gaheabolo efega lai amola ‘bomigala:nidi’ ifa
amo ea mosoi ba:la misi dagoi.
12 Na da yagugubi. Sa:liode genonesisu dunu da gegemusa: hanai gala,
amo defele na da dima sasagesu hou hamomu hanai.” Yelusaleme uda
ilia da amane sia:i,
13 “Siogoma! Siulame uda a:fini! Di siogoma!
Ninia ba:musa:, dia siogoma!” Uda da amane sia:i,
“Na da la:idi amola la:idi dadalele lefulubi dunu dogoa siogosea,
dilia abuliba:le na ba:musa: hanabela:?”

7

Dunu da amane sia:i,
1 “Di da a:fini ida:iwanedafa.
Dia emo, dia emo salasu ganodini da isisima:goi ba:sa.
Dia masele dalegala:i da fedege
liligi hahamosu dawa:dui dunu ea hamosu defele gala.
2 Dia semogofo da ononoi faigelei waini hanoga nabane,
ebelemu da hamedei agoane ba:sa.
Dia bulu ga:su da widi dabosu amo ‘lili’ mosoi amoga bului agoai ba:sa.

3 Dia dodo da ‘dia’ ohe aduna lalelegei amola ‘gasele dia’ aduna agoane
ba:sa.
4 Dia galogoa da ‘aifoli’ diasu sedade gagagula heda:i agoane ba:sa.
Dia si elea da hano wayabo Hesiabone moilai bai bagade
amo ea logo holei gadenene diala, agoai ba:sa.
Dia mi da Lebanone diasu sedade gagagula heda:i
amo da Dama:sagase moilai bai bagadega, sosodo aligisu dunu
amo moilai ouligimusa: esaloma:ne gagui, agoaiwane noga:idafa
ba:sa.
5 Gamele Goumi da gadodafa agoai, di da dia dialuma gadoba:le gadole
ahoa.
Dia dialumasa da ‘sa:dini’ abula ea ela:mai agoai ba:sa.
Ea isisima:goi da hina bagade gagulaligimu defele gala.
6 Di da isisima:goidafa! Dia noga:idafa sasagesu hou
amo da dunu gumima:ne agoane hamosa.
7 Di da gumudi ifa agoane, da:da:lole ahoa.
Dia dodo da dadi fage sosogoi agoane ba:sa.
8 Na da dadi ifaba:le heda:le, ea fage faimu.
Na da dia dodo waini fage sosogoi agoai ba:sa,
amola dia mifo amo ‘a:bele’ fage ea gabusiga: defele gala.
9 Amola dia lafi da baligili noga:i waini defele gala.”
Uda da amane sia:sa,
“Defea! Amo waini hano da moloiwane na sasagesu dunu masunu da
defea.
Waini hano da ea lafi amola ea bese amodili musa:le sa:imu da defea.
10 Na da na sasagesu dunu ea:. Amola e da na hanasa.
11 Na dogolegei! Misa! Ani da hamega gadili amoga asili,
diasu gilisisu fonobahadi amo ganodini gasi afae golamu.
12 Ani da hahabedafa wa:legadole, waini efe sagai muni,
heda:bayale amola sogea da falegabeyale,
amola ‘bomegala:nidi’ ifa sogea heda:bayale abodemu.
Amogawi na da dima sasagesu imunu.
13 Di da ‘ma:nadala:ige’ ea gabusiga: noga:idafa nabimu.
Amola fage noga:idafa ania logo ga:su gadenene ligi dialebe ba:mu.
Na dogolegei! Na gaheabolo amola hea hahawane hamosu
amo dima imunusa: modai diala.

8

1 Di da loladafa ani dodo afae gilisili mai ganiya:be.
Amasea, na da di logoa gousa:sea, na da di nonogosea,
enoga da anima bagade hame dawa:la:loba.
2 Na da di na:me ea diasuga oule ahoa:noba.
Amogawi di da nama sasagesu hou olelema:la:loba.
Na da digili ‘bomegala:nidi’ waini hano hedama:ne legele nasu,
amoga legei moma:la:loba.
3 Dia fofadi lobo da na dialuma hagudu diala,
amola dia lobodafa da na sogoba:le guda:sa.
4 Yelusaleme uda! Dilia ania sasagesu hou mae hedofama:ne,
anima ilegele sia:ma.”

Gesami Gafe
Yelusaleme Uda ilia da amane sia:i,

5 “Nowa da hafoga:i sogeganini ea sasagesu dunu
amo ela lobo sioga:ne manabela:?” Uda da amane sia:sa,
‘A:bele’ ifaha (amogawi di lalelegei) na da di didilisi.
6 Dia nama fawane sasagema. Amola dia loboga eno mae sogoba:le,
na fawane sogoba:ma. Be gia:i bagade mudasu hou
amo da bogosu ea gasa defele gala.
Amo hou da lalu agoane heloa:gala:le, lalu gegemoi defele nenana.
7 Hanoga haba:domu da hamedei.
Hano heda:le, amo magufale haba:dolesimu gogolemu.
Be dunu da ea muni bagade amoga sasagesu hou bidi lamusa: dawa:loba,
e da enoga higale migasisu fawane ba:la:loba.” Uda ea yolalali ilia da amane sia:i,
8 “Ninia da uda mano ninia aeya gala.
Be ea dodo da asa, hame misi.
Goi ayeligi da e lamusa: lobo dila masea,
ninia da amo uda manoma adi hamoma:bela:?
9 E da fedege agoane dobea agoane esalea,
ninia da e gaga:ma:ne silifa diasu sedade gagagula heda:mu.
Be e da logo ga:su agoane esalea, ninia da e gaga:ma:ne,
dolo ifa gaga:i beano amo sagamu.”
Uda da amane sia:sa,
10 “Na da dobea gala. Na dodo da amo dobea ea diasu sedade gagagula heda:i.
Na sasagesu dunu da dawa:.
Na da ani esalea, olofole amola dogo denesi agoane ba:sa. Dunu da amane sia:i,
11 Soloumane da Ba:ile Ha:imone moilaiga waini efe sagai diala.
Waini efe sagai ouligisu dunu ilia da amo sagai amoga hawa: hamone, gamimusa:, su (rent) ema bidi iaha.
Ilia da afae afae silifa fage 1000agoane ema iaha.
12 Be na waini efe sagai amo da na:.
Amola na da na hanaiga fawane eno dunuma iaha.
Silifa fage 1000 amo na da di, Soloumane dima iaha.
Amola waini sagai ouligisu dunu da ilia la:idi muni silifa fage 200 amo lamu da defea. Dunu da amane sia:i,
13 “Na dogolegei! Na da dia sia: sagaiaganini sia:be nabima:ma!
Na sigi aligisu dunu da dia sia:be nabimusa: oulela.” Uda da amane sia:i,
14 “Na sasagesu! Nama misa!
‘Gasele dia’ amola waha debe ‘dia’ gawali
goumi alelaloi (amogawi hedama:ne fodole nasu bugi da heda:sa) amoga esalebe, agoaiwane nama misa.
Sia: ama dagoi

AISAIA

(Da:i Sia:-Isaiah; Modu – Isaia; Bisini – Aisaia)

Hidadea Sia:

Gasa bagade balofede dunu (Gode Sia: Alofesu dunu) ea dio amo Aisaia da Aisaia Buga dedei. Yuda fi dunu ilia da ogogosu 'gode' liligi fisili amola Godema bu sinidigima:ne, e da amo buga dedei. Amola amo buga ganodini e da Gode da fa:no gaga:su hou olelema:ne, Mesaia (Yesu Gelesu) amo osobo bagadega asunasimu, amo sia: olelei. Dedesu dunu da Aisaia (A:imose egefe) Habogala dedebala:?

Sia: da Sia:alalo l asili Sia:alalo 39 amo ganodini dedei da ode 700 Y.H.M. agoane, amoga dedei. Be Sia:alalo 40 asili Sia:alalo 66, amo da fa:no, Aisaia ea bogomu gadenenoba, amo esoga dedei, ode 681 Y.H.M. agoane dedei. Aisaia da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esalu amoga amo sia: dedei. Sia: baligi bagade da Sia:alalo 53:5 amo ganodini dedei, amo, "Be E da ninia wadela:i hou hamobeba:le, fa:gini soi dagoi ba:i. E da ninia wadela:i hou hamobeba:le, goudai dagoi ba:i. Gode da wadela:i hou hamosu dunu ilima se iabeba:le fawane, olofosu iaha. Be ninima olofosu ima:ne, E da Mesaia Ema se iasu. Amola, E da fafa:ginisi lai dagoiba:le, ninia fafa:ginisi da bahoi dagoi ba:i." Ninia da Aisaia Buga ganodini amo hou ba:sa.

1 Sia:alalo 1-39 - Gasa bagade fi dunu, amo Asilia fi, ilia da Yuda fi dunu ilima gegei. Ilia da Yuda dunu ilia ha lai. Be Aisaia da Yuda dunu ilia ha laidafa ba:i dagoi. Amo da Yuda dunu ilia hame nabasu hou amola ilia Gode fisi dagoi, amaiba:le ilia da gasa hame ba:i. Aisaia da amo sia: ganodini, Yuda dunuma ilia da wadela:i hou fisili, sinidigili, bu hou ida:iwane hamoma:ne sia:i. E da ilima sisasu gasa bagade olelei. Ilia da Gode Ea sia: noga:le hame nabasea, ilia fi da wadela:lesi dagoi ba:mu, e moloiwane sisasu. Amola Aisaia da fa:no misunu hou ba:la:lebeba:le, olelei. Fa:no, osobo bagade fifi asi gala da olofosu ba:mu. Da:ibidi egaga fi dunu afadafa da osobo bagadega misunu, amola E da Hina Bagadedafa Ida:iwane Gala ba:mu, e da amo sia: olelei.

2 Sia:alalo 40-55 - Amo esoga, Yuda dunu fi da mugululi asili, Ba:bilone soge amo ganodini da:i dioiwane, udigili hawa: hamosu dunu agoane ba:i. Be amo esoga, balofede dunu Aisaia da ilima hahawane sia: olelei. Gode da ilia se iasu diasu logo doasili, ili Yelusaleme moilai bai bagadega oule asili, ilima gaheabolo esalusu imunu, e amane sia:i. Amola amo sia: ganodini, Gode da osobo bagade hou huluane amoma Hina Bagade esala, amola Ea fi dunu da Ea sia: amo fifi asi gala huluane ilima olelema:ne, E da hanai gala. Amola Isala:ili fi ilia hamobeba:le, fifi asi gala dunu huluane da hahawane ba:mu. Amola sia: bagade dedei da "Hina Gode Ea Hawa: Hamosu Dunu" amo sia: olelesa. Amo esoga Yesu Gelesu da hame misi. Be Aisaia da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, amoga olelebeba:le, e da Yesu Ea misunu hou noga:le ba:lalu, olelei.

3 Sia:alalo 56-66 - Amo esoga, Yuda dunu mogili da mugululi asi fisili, bu Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini esalebe ba:i. Aisaia da ilia dogo denesima:ne, Gode da mae fisili, Ea ilegele sia:i liligi huluane hamoma:ne sia:i. Amola Aisaia da Yuda fi dunu ilima ilia da hou ida:iwane gala, amola moloidafa hou, Sa:bade eso helefisu amola gobele salasu amola Godema sia:ne gadosu, amo huluane noga:le hamoma:ne, e da sia:i. Sia:

bagade dedei da Sia:alalo 61:1-2-Yesu Gelesu da osobo bagadega manoba, E da amo sia: ea hawa: hamomusa: olelema:ne sia:i dagoi. (Luge 4:18-19)

Sia: Dedei

1 Sisasu amola Hahawane Imunu Ilegele Sia:...Sia:alalo 1:1-12:6
2 Gode da Fifi Asi Gala ilima Se Imunu...Sia:alalo 13:1-23:18
3 Gode da Osobo Bagade Fifi Asi Gala Huluane ilima Fofada:mu...Sia:alalo 24:1-27:13
4 Sisasu Eno amola Hahawane Imunu Ilegele Sia: Eno...Sia:alalo 28:1-35:10
5 Yuda hina bagade Hesigaia amola Asilia dunu fi...Sia:alalo 36:1-39:8
6 Dogo Denesima:ne Sia: amola Hahawane Imunu Sia:...Sia:alalo 40:1-55:13
7 Sisasu amola Hahawane Imunu Ilegele Sia:...Sia:alalo 56:1-66:24

AISAIA

1 *Sia: da amo buga ganodini dedei da sia: amo Gode da Aisaia (A:imose egefe) amoma olelei. Amo sia: da Yuda fifi asi gala amola Yelusaleme fi, ilia hou olelesa. Amo esoga, hina bagade amo da Yuda fi ouligisu da Asaia, fa:no Youda:me, amola A:iha:se amola Hesigaia

Gode da Ea Fi Dunuma Gagabole Sia:sa:i

2 Hina Gode da amane sia:i, "Osobo bagade amola mu! Na sia: nabima! Na fofoi mano da nama higale odoga:i. 3 Bulamagau da ilia ouligisu dunu dawa:. Amola dougi da ilia ouligisu da ilima ha:i manu iabe sogebi dawa:. Be amo hou da Na fi dunu Isala:ili fi, amo ilia hou baligisa. Ilia da amo hou hamedafa dawa:.

4 Dilia wadela:idafa dunu fi! Dilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. Dilia da wadela:i hou hamonanebeba:le dafasa. Dilia da Hina Gode, Isala:ili dunu fi ilia Hadigi Gode amo higa:i dagoi. Dilia da Ema hihini baligi fa:i. 5 Dilia da abuliba:le mae fisili odoga:sala:? Dilia da Gode Ea se iasu eno lamu hanabela:? Isala:ili fi! Dia dialuma da fa:ginisisu amoga dedeboi dagoi amola dia dogo amola asigi dawa:su da oloi gala.

6 Dia dialuma da:iya asili dia emo gafe amoga doaga:le, dia da:i hodo amo ganodini oloi bagade fawane ba:sa. Dia da:i da fa:ginisisu amola fofonomasu amola aiya amoga dedeboi dagoi. Dia fa:ginisi da hame dodofei amola hame sosone dedeboi amola manoma hame legei. 7 Dia soge da wadela:lesi dagoi, amola dia moilai bai bagade huluane da laluga nei dagoi. Ga fi dunu da dia soge huluane lale wadela:lesisa amola di da udigili lela ba:lala.

8 Yelusaleme fawane da hame mugului, be ha lai dunu da ema gegenana. Yelusaleme da sosodo aligisu dunu ea diasu waini sagai ganodini gala o ifabi diasu dadami sagai ganodini amo defele hame gaga:iwane ba:sa. 9 †Hina Gode Bagadedafa da dunu mogili esaloma:ne hame gaga:i ganiaba, Yelusaleme da Sodame amola Goumola defele, wadela:lesi dagoi ba:la:loba.

10 Yelusaleme! Dia ouligisu dunu ilia da Sodame amola Goumola elea ouligisu dunu defele ba:sa. Hina Gode da dilima sia:be noga:le nabima! Ninia Gode Ea olelesu noga:le dawa:digima. 11 ‡Hina Gode da amane sia:sa, "Dilia adi dawa:bela:? Dilia da Nama gobele salasu dilia da eso

---

* **1:1:** 2 Hina bagade 15:1-7; 15:32-38; 16:1-20; 18:1 - 20:21; 2 Hou Olelesu 26:1-33; 27:1-9; 28:1-27; 29:1 - 32:33 † **1:9:** Mui 19:24; Louma 9:29 ‡ **1:11:** A:imose 5:21-22

huluane Nama iaha, amo Na da hanabela? Hame mabu! Dilia da Nama sibi bagohame amola ohe fi ilia sefe bagade Nama gobele sasalasu, be Na da amo lamu higa:i gala mabu. Na da bulamagau gawali amola sibi amola goudi ilia maga:me bagade ba:beba:le, helei bagade naba. 12 Dilia da Nama nodone sia:ne gadomusa: masea amo liligi gaguli misa:ne nowa adobela:? Nowa da dili, Na Debolo diasu ganodini laloma:ne adobela:? 13 Dilia gobele salasu liligi gaguli misunu da hamedei liligi. Dilia manoma gobele salasu gabusiga: Na da higale naba. Dilia Oubi Gaheabolo Lolo Nasu amola dilia Sa:bade eso amola dilia sia:ne gadosu gilisisu huluane Na higasa. Amo hou huluane da dilia wadela:i hou amoga wadela:lesi dagoi.

14 Na da dilia Oubi Gaheabolo lolo Nasu amola "hadigi" gilisisu eso huluane bagade higasa. Ilia da Nama dioi bagade liligi amola Na da amo liligi bu dioiwane gaguli masunu higa:i.

15 Dilia da sia:ne gadomusa:, dilia lobo ligia gadosea, Na da dili hame ba:mu. Dilia da baligiliwane sia:ne gadosea, be Na da hame nabimu. Bai dilia lobo da maga:mega dedeboi dagoi. 16 Sinidigima! Dilia da:i dodofelalu, fofoloi agoane ba:mu da defea. Na da ba:loba, dilia wadela:i hou fawane hamosa. Amo yolesima! 17 Hou ida:iwane hamoma:ne, logo hogoma! Moloidafa hou logo hogoma! Nowa da eno dunuma se laha, amo fidima! Guluba: mano fidima! Didalo amola gaga:ma!"

18 Hina Gode da amane sia:sa, "Amo hou ninia da wahadafa hahamomu. Dilia da wadela:i hou hamobeba:le, maga:mega ledo hamoi dagoi ba:sa. Be Na da dili dodofesea, dilia da mu gohona: defele, ahea:iaidafa agoane ba:mu. Dilia ledo da ulasuiya:i agoane ba:sa, be dilia da sibi hinabo defele sua:iai agoane ba:mu. 19 Dilia da Na sia: nabawane hamosea, dilia da soge ea ha:i manu gami noga:i agoai manu. 20 Be dilia da Na sia: higasea, dilia da dafawane bogomu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi!"

Wadela:i Hamosu Moilai Bai Bagade

21 Yelusaleme fi da musa: hou noga:i hamosu. Be wali ilia da da:i bidi lasu uda ea hou defele hamosa. Musa: amo moilai bai bagade da moloidafa dunu amoga nabai galu, be wali fane legesu dunu fawane esalebe ba:sa. 22 Yelusaleme! Di da musa: silifa noga:iwane ba:su. Be wali di da hamedei moilai bai bagade agoane ba:sa. Di da musa: waini hano ida:iwane gala ba:su. Be wali di da hano gamogai agoane ba:sa. 23 Dia ouligisu dunu ilia da odoga:su dunu, amola ilia da wamolasu dunu ilia dogolegei agoane esala. Ilia da eso huluane hano suligisu bidi hahawane laha. Ilia da fofada:su diasu ganodini guluba: mano hame gaga:sa, amola didalo ilila: hou gaga:ma:ne sia:sea, ilia sia: hame naba.

24 Amaiba:le, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili dunu ilia gasa bagade Gode, amo Ea sia: nabima! Dilia da Nama ha lai hamobeba:le, Na da dilima dabe imunu. Amasea, dilia da Nama bu hame mosolamu. 25 Na da dilima doagala:mu. Gouli amola silifa ilia gobele, ledo huluane fadegasa, amo defele Na da dilia ledo fadegale fasimu. 26 Na da musa: Isala:ili fi ilia ouligisu dunu amola sia:ne iasu dunu, amo defele dilima bu imunu. Amasea, eno dunu ilia da Yelusaleme amoma "Moloidafa Moilai Bai Bagade" amola "Dafawaneyale Dawa:su Moilai Bai Bagade" dima asulimu."

27 Hina Gode Ea hou da moloidafa. Amaiba:le, E da Yelusaleme amo gaga:mu, amola nowa amo moilai bai bagade ganodini da wadela:i hou fisili, Godema sinidigisia, E da amo dunu gaga:mu. 28 Be nowa da wadela:i

hou hamosea amola Hina Godema odoga:sea, Gode da goudamu. Nowa da E higale yolesisa, E da amo dunu fane legemu.

29 Dilia da udigili ifa amoma sia:ne gadobeba:le, amola sema ifabi bugiba:le, gogosiane asigi bagade ba:mu. 30 Dilia da bioma:ne "ouge" ifa defele biomu. Amola sagai amoma ilia hano hame iasea biobe defele, dilia da biomu. 31 Bioi gisi da lalu geso amoga lalu hamone, nei dagoi ba:sa. Amo defele, gasa fi dunu da ilisu wadela:i hamobeba:le, wadela:lesi dagoi ba:mu. Amola ilia mae wadela:lesima:ne, enoga gaga:mu da hamedei ba:mu.

2

Eso Huluane Mae Dagole Fifi Ahoanusu Olofosu Hou

1 Gode da Aisaia (A:imose egefe), amoma Yuda soge amola Yelusaleme amo ilia fa:no misunu hou olelema:ne, amo sia:ne iasu,

2 "Eso enoga fa:no, goumi amoga Debolo Diasu da lela,
amo goumi ea sedade da goumi eno huluane ilia sedade baligi dagoi ba:mu.
E da agolo huluane bagadewane baligi dagoi ba:mu.
Fifi asi gala bagohame da ema doaga:musa: hehenaiya manebe ba:mu.

3 Amo fifi asi gala dunu da amane sia:mu
'Hadiga! Ninia da Hina Gode Ea agologa masunu da defea.
Ninia da Isala:ili Gode Ea Debolo Diasuga masunu.
E da ninia hawa: hamomu Ea hanai gala amo ninima olelemu.
Amasea, Ea logo ilegei amo ganodini ninia da masunu.
Bai Hina Gode Ea olelesu da Yelusalemega maha.
Amola E da Saione Goumi amoga Ea fi dunuma sia:sa.

4 *Gasa bagade fifi asi gala da gegenana.
Be Hina Gode da amo hahamomu.
Ilia gegesu liligi ilia da afadenene,
bu ifabi osobo dogosu liligi hamomu.
Ilia goge agei ilia da afadenene, bu gagalobo dadamusu hamomu.
Fifi asi gala huluane da bu gegemusa: hamedafa masunu.
Amola ilia da bu gegemusa:, gegesu liligi hamedafa momagemu.' "

5 Amaiba:le, Ya:igobe egaga fi!
Hina Gode da ninima hadigi iaha.
Ninia da amo hadigi ganodini lalumusa: ahoa:di.

Gasa Fi Hou da Wadela:lesi Dagoi Ba:mu

6 Gode! Di da Dia fi dunu, Ya:igobe egaga fi, amo yolesi dagoi. Isala:ili soge da wamuni dawa:su hou amoga nabai gala. Amo hou ilia da eso mabe la:idi soge amola Filisidia soge amoga lai. Dia fi dunu da ga fi ilia hou fa:no bobogesa. 7 Ilia soge da silifa amola gouli amoga nabai gala. Ilia liligi ida:iwane lai da idimu hamedei agoane ba:sa. Ilia da hosi osea:i gagui dagoi, amola ilia sa:liode da idimu hame gala. 8 Ilia soge da loboga hamoi 'gode' liligi amoga nabai gala. Amola ilia da ilila: loboga hamoi liligi amoga nodone sia:ne gadosa.

9 Dunu huluane da dafai dagoi amola gogosia:i dagoi ba:mu. Hina Gode! Dia ilia wadela:i hou gogolema:ne mae olofoma.

---

* **2:4:** Youele 3:10; Maiga 4:3

10 †Ilia da Hina Gode Ea ougi amoga hobeamusa: amola Ea gasa bagade
hou amola hadigi amoga wamoaligimusa:, magufu gelabo igi agologa diala
amo ganodini wamoaligimu. O ilia da osoboga uli dogone, amo ganodini
wamoaligimu. 11 Eso da doaga:mu, amoga osobo bagade dunu ilia gasa
fi hou huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu. Amo esoga, Hina Gode Hi
fawane da gaguia gadoi ba:mu. 12 Amo esoga, Hina Gode Bagadedafa
da gasa fi dunu amola dunu hi hou gaguia gadosu dunu huluanedafa
amo hedofale banenesimu. 13 E da sedade dolo ifa Lebanone soge
ganodini amola "ouge" ifa Ba:isia:ne soge ganodini diala, amo huluane
wadela:lesimu. 14 E da goumi gadodafa heda:i dialebe amola agolo huluane
mugululi, umi agoane hamomu. 15 E da diasu gado gagagula heda:i
huluane amola gagili sali gagoi huluane mugululi, umi agoane hamomu.
16 E da dusagai bagade amola noga:iwane ba:su dusagai, amo huluane
wadela:lesili, magufalisimu. 17 - 18 Osobo bagade gasa fi hou amola hi hanai
hou da wadela:lesi dagoi ba:mu. Loboga hamoi 'gode' liligi da wadela:lesi
dagole, hamedafa ba:mu. Amola Hina Gode Hifawane da amo esoga gaguia
gadoi ba:mu.

19 Hina Gode da osobo bagade ugugumusa: masea, osobo bagade dunu
da Hina Gode Ea ougi amoga hobeamusa: amola Ea gasa bagade hou
amola hadigi amoga wamoaligimusa:, magufu gelabo igi agologa diala
amo ganodini wamoaligimu. O ilia da osoboga uli dogone, amo ganodini
wamoaligimu. 20 Amo esoga, ilia da ilia silifa amola gouliga hamoi
ogogosu 'gode' agoai liligi galadigimu. Amola dawa amola gamo da amo
hamedei liligi lamu. 21 Hina Gode da osobo bagade ugugumusa: masea,
osobo bagade dunu da Hina Gode Ea ougi amoga hobeamusa: amola Ea
gasa bagade hou amola hadigi amoga wamoaligimusa:, magufu gelabo igi
agologa diala amoganodini wamoaligimu. O ilia da osoboga uli dogone,
amo ganodini wamoaligimu.

22 Dilia! Osobo bagade dunu ilia hou bu mae dafawaneyale dawa:ma!
Ilia da hamedei liligi.

3

Yelusaleme da Bidi Ba:mu.

1 Ba:ma! Hina Gode, Hina Bagadedafa, da wali Yelusaleme fi amola Yuda
soge fi amoga ilia gaga:su liligi, ilia ha:i manu amola ilia hano huluane amo
samogemu. 2 Ilia gasa bagade dunu, ilia dadi gagui dunu, ilia fofada:su
dunu, ilia ba:la:lusu dunu, ilia eagene dunu, 3 ilia dadi gagui ouligisu dunu,
ilia eagene ouligisu dunu amola ilia wamuni dawa:su dunu amo huluane
Hina Gode da samogemu. 4 Hina Gode da amo dunu samogebeba:le, hame
asigilai goi ilia da Yuda fi ouligimu. 5 Dunu huluane da enoma enoma
ilima hame asigiba:le, hou noga:i hame hamomu. Goi amola ayeligi da ilia
asigilai dunu ilima hame asigimu amola ilia sia: hame nabimu. Hamedei
dunu da ilia ouligisu dunuma hame asigimu.

6 Eso da agoane misunu, fi dunu da ilia fi dunu afadafa ilegele, ema
amane sia:mu, "Disu da abula ga:musa: gala. Amaiba:le, amo bidi hamosu
esoga, di ninima bisiluama." 7 Be e da bu adole imunu, "Na hame! Na da
dili fidimu hamedei. Na amola da ha:i manu amola abula hame. Dilia da
na dili ouligisu dunu mae hamoma!"

† **2:10:** Wamoelgei Sia: Olelesu 6:15; 2 Desalounia 1:9

8 Dafawane! Yelusaleme da wadela:lesi dagoi ba:mu. Yuda soge fi da mugululala. Ilia sia: amola hou huluane da Hina Godema ha lai fawane ba:sa. Ilia da dunu huluane ba:ma:ne, Godema gadesa. 9 Gode da ilia afaemagasu hou hame gogolemu. Ilia da Sodame dunu ilia hou defele, wadela:i hou hame wamolegesa. Ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. Amola, ilisu hamobeba:le, amo se iasu ba:mu.

10 Moloidafa dunuma amane adoma. Ilia da hahawane ba:mu, amola hou huluane ili fidima:ne ba:mu. Ilia da noga:le hawa: hamobeba:le, bidi lale, hahawane esalumu.

11 Be wadela:i hamosu dunu da wadela:lesi dagoi ba:mu. Ilia da eno dunuma se iasu amo defele se iasu ba:mu.

12 Dunu ilia da muni bu baligiliwane lama:ne, muni iabe dunu da na fi dunu wadela:lesisa. Ilia da Na Fi dunuma bagade ogogosa. Na fi dunu! Dilia ouligisu dunu da dilima ogogolala. Amaiba:le, dilia da moloiwane masunu bagadewane gogolesa.

Hina Gode da Ea Fi Dunuma Fofada:sa

13 Hina Gode da Ea Fi dunu ilima fofada:musa:, momagele esala. 14 Hina Gode da Ea fi dunu ilia asigilai amola ouligisu dunu ilima fofada:musa: oule maha. E da ilima diwaneya udidisa, “Dilia da waini sagai wamolalusu. Dilia diasu da hame gagui dunu ilima wamolai liligiga nabai gala. 15 Dilia da Na fi dunu goudane amola hame gagui dunu ilia liligi wamolamu da defea hame galu. Na, Baligili Bagade Hina Gode da sia:i dagoi.”

Hina Gode da Yelusaleme Uda ilima Sisasu I

16 Hina Gode da amane sia:i, “Ba:ma! Yelusaleme uda da gasa fi hou hamonana! Ilia da mi gaguia gadole, gasa fili lala. Ilia da dunu ilima hedesa. Ilia da hidasisisa, amola emobasalo da ilia emogulua amogai ga:ne genena: ganena:ia ahoa. 17 Be Na da ilima se imunu. Na da ilia dialuma hinabo waga:ne, ilia da busa:gi gianai ba:mu.

18 Eso da misunu, amoga Hina Gode da Yelusaleme uda ilima ilia gasa fi liligi huluane samogemu. Ilia emobasalo amola liligi ida:iwane ilia dialuma da:iya amola galogoa gaga:i, E da samogemu. 19 Ilia fesuale amoga nina: hamoi liligi, ilia abula sawa: figisu, 20 ilia habuga, ilia adodigi liligi ilia loboga amola hagomoga ga:sa,

21 ilia lobo sogo gasi salasu, mi gasi salasu, 22 ilia abula ida:iwane gala, ilia da:i salasu abula, ilia muni salasu, 23 ilia abula amo da ilia da:i hodo noga:le hame dedebosa amola ilia sedade abula sawa: figisu, Hina Gode da amo huluane lale fasimu.

24 Ilia da gabusiga: manoma legesu hameba:le, gaha bagade ba:mu. Ilia bulu noga:iwane hameba:le, efe noga:i hame amoga idiniginisi dagoi ba:mu. Ilia dialuma hinabo ida:iwane waga:i dagoiba:le busa:gianai agoane ba:mu. Hina Gode da ilia abula ida:iwane samogei dagoiba:le, ilia da wadela:i gadelai abula amoga sali dagoi ba:mu. Ilia nina: hamoi da sinidigili, gogosiasu fawane ba:mu.

25 Yelusaleme dunu, ilia gasa bagade dunu, da gegesu ganodini fane legei dagoi ba:mu. 26 Fedege agoane, moilai bai bagade logo ga:su ilia da dimu amola didigia:mu. Amola moilai bai bagade da uda amo da enoga abula gisa:beba:le, da:i nabado agoane osoboga esalebe ba:mu.

4

1 Amo esoga uda fesuale da dunu afadafa gagulaligili, ema amane sia:mu,
“Ninisu da ninia ha:i manu amola ninia abula lamu. Be ninia da gawa
hame fiba:le, gogosiasa:besa:le, di ninia gawa esaloma.”

Hina Gode Ea Amoda

2 Amo esoga, Hina Gode Ea Amoda da ida:iwane amola hadigiwane
ba:mu. Amola Isala:ili dunu hame bogole esalea da soge ea ha:i manu
gami amo hahawane bagade ba:mu. 3 Dunu huluane amo Gode da mae
bogoma:ne ilegei, Yelusaleme amo ganodini esala, ilia da hadigiwane
hamoi dagoi ba:mu. 4 Hina Gode da Ea gasa amoga Isala:ili dunu fi
ilima fofada:nanu, ilia wadela:i hou dodofemu amola Yelusaleme fi ilia
gogosia:i fadegale, maga:me huluane amo moilai bai bagade ganodini asi,
amo huluane dodofemu. 5 *Amasea, Hina Gode da Saione Goumi amola
dunu da amogawi gilisi, amo dedeboma:ne esomogoa mu mobi hahamomu
amola gasia lalu mobi amola lalu sawa: hadigi bagade ba:mu. Gode
Ea Hadigi da moilai bai bagadega dedebosu gaga:su liligi agoane ba:mu.
6 Hina Gode Ea hadigi da esosea gia:i amoga ougi noga:iwane hahamomu.
Moilai bai bagade da gaga:i dagoi ba:mu, amola gibu amola isu amoga
gagili sali dagoi ba:mu.

5

Waini Sagai Gesami Hea:su

1 *Nabima! Na da gesami hea:mu.
Na da na dogolegei dunu amola ea waini sagai
amo hou olelemusa: gesami hea:mu.
Na dogolegei da waini sagai amo nasegagi agologa bugi dialu. 2 E da
osobo dogone, igi huluane lale fasi.
E da waini efe ida:iwane bugi.
E da amo sosodo aligimusa:, diasu gado gagagula heda:i.
E da waini fage dugimusa:, uli dogoi.
E da waini fage yoma:ne ouesalu.
Be waini fage huluanedafa da gamogai fawane ba:i. 3 Defea! Dilia
Yelusaleme amo ganodini esala dunu amola Yuda soge dunu! Na da
Na waini sagai amoma fofada:muba:le, dilia fofada:su dunu agoane
hamoma. 4 Na da Na waini sagai baligiliwane noga:le ouligi. Na
da waini fage noga:iwane hogoi helele, abuliba:le wadela:i gamogai
waini fage fawane ba:bela:?
5 Amaiba:le, Na da Na waini sagai amoma agoane hamomu. Na da gagoi
Na waini sagai amo sisiga:sa amo sigua ohe fi da udigili manusa: amola
osa:gisimusa:, amo mugulumu. 6 Na da gisi hame nomu. E da gagalobo
heda:i dagoi ba:mu. Na da waini efe hame dadamumu amola osobo hame
dogomu. Be aya: gaga:nomei amola gagalobo da osobo dedebomu da
defea. Mu mobi da amo osoboga gibu mae ima:ne, Na da sia:mu.”
7 Isala:ili da Hina Gode Bagadedafa amo Ea waini sagai.
Yuda fi dunu amo da waini efe Ea sagai gala.
E da Yuda dunu da hou ida:iwane hamoma:ne dawa:i.
Be ilia da fane legesu hou fawane hamosu.
E da ilia moloidafa hou fawane hamoma:ne dawa:i.

* **4:5:** Gadili Asi 13:21; 24:16 * **5:1:** Ma:diu 21:33; Maga 12:1; Luge 20:9

Be ilia da moloi hou hame hamobeba:le,
eno dunu da se bagade nababeba:le, digini wele sia:su.

Gode da Wadela:i Hamosu Dunuma Se Bagade Imunu

8 Dilia da diasu eno diasu eno amola soge eno soge eno bidi labeba:le, eno dunu da dilia soge ganodini fimu da hamedei ba:sa. Amola dilisu da Yuda soge ganodini esalebe ba:mu. Gode da dilima se bagade imunu. 9 Na da Hina Gode Bagadedafa amo Ea sia: nabi dagoi, amane, "Amo diasu noga:idafa amola bagadedafa da mugululi, wadela:lesi dagoi ba:mu. 10 Waini efe da soge ea defei da 10 hegade, amoga sagai dialebe da waini hano defei 8 lida fawane hamomu. Gagoma hawa: (oso) 180 lida amo bugi da faisia, gagoma ha:i manu defei 18 lida fawane ba:mu."

11 Dilia da bogoma:ne se bagade nabimu. Dilia da hahabedafa adini manusa: wa:legadosa, amola dilia feloale hamoma:ne, daeya mae fisili adini naha. 12 Dilia lolo nasu amoga dilia da sani baidama amola 'da:bolini' (baidama) amola 'faludi' (fulabosu) dusa. Amola adini (waini hano) bagade naha. Be Hina Gode Ea hamonana dilia da hamedafa dawa:. 13 Amaiba:le, dilia da enoga afugili, mugululi asi dagoi ba:mu. Dilia ouligisu dunu da ha:beba:le, bogomu, amola dunudafa da hano hanaiba:le bogomu. 14 Fedege agoane, bogoi sogebi da dili manusa:, ha:i bagade gala. E da ea lafi bagadewane daga:sa. E da Yelusaleme ouligisu dunu amola sia: bagade dunudafa huluane gilisili da:gisa.

15 Dunu huluane da gogosiasu bagade ba:mu, amola gasa fi dunu huluane da bu hou fofonoboi dagoi ba:mu. 16 Be Hina Gode Bagadedafa da hou moloidafa fawane hamonanebeba:le, E da amoga Ea gasa bagade hou olelesa. E da Ea fi dunuma fofada:su noga:i hamonanebeba:le, Ea hadigi hou olelesa. 17 Yelusaleme mugului amo ganodini, sibi mano da gisi manu. Amola, goudi mano da gisi manu.

18 Dilia da bogoma:ne, se iasu bagade ba:mu. Dilia da dilia wadela:i hou amoma afafamu hamedei agoane ba:sa. 19 Dilia da amane sia:sa, "Hina Gode da hedolowane nini ba:ma:ne Ea sia:i liligi hamomu da defea. Isala:ili dunu ilia Hadigi Gode Ea ilegei hou hamomu da defea. Ninia da Ea dawa:i liligi ba:mu hanai gala."

20 Dilia da se bagade nabimu. Dilia da giadofale, wadela:i hou da hou noga:iwane, amola hou ida:iwane da wadela:i hou, dilia giadofale sia:sa. Dilia da gasi sinidigili, hadigi hamosa amola hadigi dedebole, bu gasi hamosa. Dilia da gamogai liligi sinidigili, hedai hamosa amola hedai liligi bu gamogai agoane hamosa.

21 Dilia da bogoma:ne se nabimu. Dilia da gasa fili, dilisu da bagade dawa:su dunu agoane dawa:.

22 Be dilia da bogoma:ne, se iasu ba:mu. Dilia baligili dawa:su hou da adini nasu fawane. Dilia da waini amola adini hahawane amola nimi bagadewane gilisili bibiagosa. 23 Be eno dunu da dilima hano suligisu iabeba:le, dilia da wadela:i bagade hamosu dunu ilia halegale masa:ne, se iasu diasu logo doasisa. Amola moloidafa dunu ilima ogogole fofada:sa. 24 Amaiba:le, gisi amola bioi gisi da sesenesa, amola laluga nesa, amo defele dilia difi da dasamu amola dilia falegai da bione, foga gaguli asi dagoi ba:mu. Bai dilia da Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili dunu fi ilia Hadigi Gode, amo Ea olelesu ninima, dilia da higale hame nabi. 25 Hina Gode da Ea fi dunuma ougi gala. E da ilima se ima:ne, Ea lobo ilua:i dagoi.

Goumi huluane da ugugumu, amola dunu da bogole, ilia da:i hodo da isu agoane udigili moilai bai bagade logo ganodini dialebe ba:mu. Be amoha Hina Gode Ea ougi da gia:iwane dialebe ba:mu. E da eno se ima:ne, Ea lobo da bu ilua:i dagoi ba:mu. 26 Hina Gode da fifi asi gala sedagawane esala ilima dawa:ma:ne hahamosu hamosa. Ilia da osobo bagade bega: amoga misa:ne Hina Gode da hosa. Amola ilia da hedolodafa manebe ba:sa. 27 Ilia da helebe hame ba:sa. Dunu afadafa da hame dafasa. Ilia da hamedafa diaha. Ilia bulu da hame hoholigisa:. Ilia emo salasu la:gisu afae da hame fi.

28 Ilia dadi da agei dagoi amola ilia oulali da gegemusa: momagei. Ilia hosi emo da igi agoane ga:nasi bagade. Amola ilia sa:liode wagebi emo da foga ononosu defele ahoa.

29 Ilia dadi gagui dunu da laione wa:me amo ilia da ohe medole legele, enoga samogesa:besa:le wamolegemusa: gaguli ahoana, gesenesa, amo defele ilia da wele sia:sa.

30 Amo eso doaga:sea, ilia da Isala:ili wadela:musa:, hano wayabo ea gafului fugala:sa defele, bagade wele sia:mu. Isala:ili soge ba:ma! Gasi amola se nabasu fawane gala. Hadigi da gasi amoga dedeboi dagoi.

6

Gode da Aisaiama Balofede Hawa: Hamosu Hamoma:ne Wei

1 *Ode amoga hina bagade Asaia da bogoi, na da Hina Gode Ea Fisu amoga fila heda:lebe ba:i. E da gado gaguia gadoi amola Ea abula feafeai da Debolo Diasu nabai dagoi. 2 Esalebe liligi lalu agoane ba:su, ilia dio da "Selafimi" da Hina Gode Ea esalebe sisiga:le ba:i. Ilia afae afae da ougia gafeyale gala. Ougia aduna amoga ilia da ilia odagi dedeboi. Ougia aduna eno amoga ilia emo dedeboi amola ougia aduna eno amoga ilia da hagili asi. 3 †Ilia da enoma enoma amane wele sia:su,

"Hadigi! Hadigi! Hadigi!

Hina Gode Bagadedafa da Hadigi. Osobo bagade da Ea Hadigi Hou Ida:iwane Gala amoga nabai gala."

4 ‡Ilia sia: nababeba:le, logo holei ifa la:ididili amola la:ididili da ugugui amola gagili fea da ugugui. Amola Debolo diasu da mobi amoga nabai ba:i.

5 Na da amane sia:i, "Na da bogoma:ne se nabi! Na da wadela:lesi dagoi! Bai na lafi da ledo bagade. Na da wadela:i sia: bagade sia:sa amola na fi amo ganodini na da esala, ilia amola da wadela:i sia: bagade sia: daha. Amola na da na siga, Hina Gode Bagadedafa ba:i dagoi.

6 Amalalu, "Selafimi" afae da dida amoga nenanebe laluso oloda amoga lale, gaguli, nama hagili misi. 7 E da amo laluso amoga na lafi gadofo digili ba:i. Amola e da nama amane sia:i, "Amo laluso da dia lafi gadofo digili ba:i dagoi. Wali dia wadela:i hou hamoiba:le gogosiasu da fadegai dagoi, amola Gode da dia wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi."

8 Amalalu, na da Hina Gode Ea sia: nabi, amane, "Na da nowa asunasima:bela:? Nowa da Ninia sia:na ahoasu dunu hamoma:bela:?"

Na da bu adole i, "Na da masunu! Dia na asunasima!"

9 §Amaiba:le, E da nama masa:ne amola dunu fi ilima amo sia: olelema:ne sia:i, "Dilia da gega nabimu, be dawa: hame lamu. Dilia siga

---

* **6:1:** 2 Hina bagade 15:7; 2 Hou Olelesu 26:23 † **6:3:** Wamolegei Sia: Olelesu 4:8 ‡ **6:4:** Wamolegei Sia: Olelesu 15:8 § **6:9:** Ma:diu 13:14-15; Maga 4:12; Luge 18:10; Yone 12:40; Asunasi Dunu Ilia Hou 28:26-27

ba:lalumu, be hou hamedafa dawa:mu." 10 Amalalu, E da nama amane sia:i, "Di da amo dunu ilia dogo ga:nasima, amola ilia ge ga:ma, amola ilia si dofoma. Ilia da siga ba:sa:besa:le, amola gega nabasa:besa:le, amola ilia dogoga dawa:sa:besa:le, amola ilia Nama sinidigili bu uhisa:besa:le, agoane hamoma."

11 Amalalu, na da amane sia:i, "Hina Gode! Eso habodayane amo hou da ba:ma:bela:?"

Amola E bu adole i, "Amo hou da gebe hamonanea, moilai huluane da wadela:lesi dagoi amola dunu afae esalebe hame ba:mu. Diasu huluane da dunu hame, amola soge huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu. 12 Amo hou da gebe hamonanea, Hina Gode da dunu huluane mugululi asili huluane soge sedaga asunasi dagoi ba:mu. Amola soge da fisi dagoi ba:mu. 13 Amola dunu nabuane ganodini, dunu afae fawane da Isala:ili soge ganodini esalebe ba:mu. Be soge da bu wadela:lesi dagoi ba:mu. Be "ouge" ifa abasea, ifadou da ea bai agoane dialebe ba:sa. Amo defele, Na hadigi hawa: da ifa bai agoane, Isala:ili soge ganodini dialumu. (Ifa dou ea dawa:loma:ne da gaheabolo musu amo Gode Ea fi da hamomu galu.)

7

Aisaia da Yuda hina bagade A:iha:sema Sia:ne Iasu

1 *Hina bagade A:iha:se (Youda:me egefe amola Asaia aowa) da Yuda soge ouligisia, ilia gegesu ba:i. Lisini (Silia hina bagade) amola Isala:ili hina bagade Biga (Lemalaia egefe) ela da Yelusalemega doagala:i. Be ela da amo fedele lamu hamedei ba:i.

2 Yuda hina bagade da Silia dadi gagui da Isala:ili dadi gagui ilima gilisili, Isala:ili soge ganodini esala, amo sia: nababeba:le, A:iha:se amola ea fi dunu da bagade beda:iba:le, ilia da ifa iwila ganodini foga fofogobe agoane fofogoi.

3 Hina Gode da Aisaiama amane sia:i, "Dia gofe Sia Yasabe (bai da "bagahame da buhagimu") amo oule asili, hina bagade A:iha:sema sia:musa: masa. Alia da A:iha:se amo logo amoga abula hahamosu dunu hawa: hamonana, amola hano logo amo da hano gadodili wayabo amoga yogodaha, amo ea dibiga A:iha:se esalebe ba:mu. 4 Ema, e da ha:esalawane amola dogo denesini amola mae beda:iwane esaloma:ne sia:ma. Bai Silia hina bagade Lisini amola Isala:ili hina bagade Biga amola, ela ougi hou da hamedei liligi, amo da ifa aduna nasubu gala be noga:le hame nebe agoai gala. 5 Silia dunu amola Isala:ili dunu amolalia hina bagade da Yuda fi ilima doagala:musa: ilegei.

6 Ilia da Yuda sogega golili sa:ili, Yuda fi ilima beda:ma:ne gegene, Yuda fi da A:iha:se yolesili, ilimagale gegemusa: sia:mu. Amalalu, ilia da Da:ibia:le egefe Yuda hina bagade hamomusa: dawa:lala. 7 Be Na, Hina Gode, da ilia amo hou hamedafa hamomu, agoane sia:sa. 8 Bai Silia fi ilia gasa da Dama:sagase (Silia soge ganodini moilai bisili bai bagade) fi ilia gasa hame baligisa. Amola Dama:sagase fi ilia gasa hou da hina bagade Lisini ea gasa hame baligisa. Amola Isala:ili dunu fi, amo da ode 65 gidigili, ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu, amola fidafa agoane hamedafa ba:mu.

9 Isala:ili dunu fi ilia gasa da Samelia (Isala:ili soge ganodini bisili moilai bai bagade) ea gasa hame baligisa. Amola Samelia ea gasa da hina bagade

* **7:1:** 2 Hina bagade 16:5; 2 Hou Olelesu 28:5-6

Biga ea gasa hame baligisa. “Dia dafawaneyale dawa:su hou da gebewane hame dialea, di da gebewane hame lelumu.”

Ima:niuele Ea Dawa:digima:ne Olelesu

10 Hina Gode da A:iha:sema sia: eno adole iasi, amane, 11 “Dia Hina Gode da dima dawa:digima:ne olelesu ima:ne, Ema adole ba:ma. E da bogoi soge haguduga o muagado Hebene amoga dima dawa:digima:ne olelesu imunusa: dawa:.

12 Be A:iha:se da bu adole i, “Na da dawa:digima:ne olelesu hame edegemu. Na da Hina Godema hamedafa adoba:mu.”

13 Amalalu, Aisaia da ema amane sia:i, “Hina bagade Da:ibidi egaga fi dunu di! Nabima! Dia higa:i hou hamobeba:le, osobo bagade dunu da helei bagade naba. Be Godema higa:i hou hamomu da baligili noga:i hamedafa. 14 †Defea! Dia adole ba:mu higa:iba:le, Hina Gode Hisu da dima dawadigima:ne olelesu imunu. A:fini, dunu hame dawa:digi afae da abula agui ba:mu. E da dunu mano lalelegele, ema Ima:niuele (Gode amola nini da gilisili esala) dio asulimu. 15 Amo mano da lalelegele amola fonobahadi asigilale, e da hou noga:i amola wadela:i hou afafamusa: dawa:mu. Amo esoga, dunu da bulamagau dodo maga:me amola agime hani nanebe ba:mu. 16 Be amo eso mae doaga:le, hina bagade aduna amoma dia da beda:i, amo ilia soge da wadela:lesi dagoi ba:mu.

17 Hina Gode da di amola dia sosogo fi amola Yuda fi dunu huluane ilima se bagade imunu. Isala:ili fi da Yuda fi ilima afafaiba:le, bidi hamosu bagade ba:i. Be Hina Gode da dilima gegemusa:, Asilia hina bagade dilima oule misunuba:le, dia bidi hamosu ba:mu da musa: bidi ba:su amo bagadewane baligimu. 18 Amo esoga, Hina Gode da Idibidi dunu soge sedaga Naile Hano banugumaga esala, ilia da gagoba: defele misa:ne, E da homu. Amola Asilia dunu ilia soge yolesili agime wa:i defele misa:ne, E da homu.

19 Ilia da ga:nasi fago amola magufu gelabo amoga wa:le misunu. Ilia da aya: gaga:nomei ifa ludulu huluane amola gisi huluane amo dedebomu. 20 Amo esoga, Hina Gode da dialuma hinabo dadamusu dunu hawa: hamomusa: misa:ne sia:mu. Amo da Asilia hina bagade, Iufala:idisi hano la:idi bega: esala. E da dia fi dunu ilia mayabo waga:mu amola ilia dialuma hinabo amola da:i hinabo waga:mu.

21 Amo esoga, ifabi ouligisu dunu da bulamagau afadafa amola goudi aduna fawane galebe ba:mu. 22 Be amoga e da dodo maga:me bagade dibiba:le, e da sadiwane ba:mu. Dafawane! Dunu bagahame fawane da soge ganodini esalebe ba:mu. Be ilia da ha:i manu defele, dodo maga:me amola agime hano manu.

23 Amo esoga, waini sagai noga:iwane, afae afae da waini efe 1000 agoane sagai amola ilia bidi lamu defei afae afae da silifa muni 1000 agoane, amo huluane da aya: gaga:nomei amola gagalobo amoga dedeboi dagoi ba:mu. 24 Dunu ilia amo musa: sagai ganodini, oulali amola dadi gaguli benea masunu. Soge huluane da aya: gaga:nomei amola wadela:i gagalobo amoga nabai ba:mu. 25 Agolo huluane amoga musa: ha:i manu noga:iwane sagai dagoi. Be amo da aya: gaga:nomeiga dedeboi dagoiba:le, dunu da amoga masunu hamedei ba:mu. Amo sogega, bulamagau amola sibi fawane da gisi manu.”

---

† **7:14:** Ma:diu 1:23

8

Aisaia egefe da Yuda Dunu Ilima Dawa:digima:ne Olelesu

1 Hina Gode da nama amane sia:i, “Dia meloa bioi bagade lale,
amoga dunu noga:le idima:ne agoane dedemu, ‘Ma:ihi Sia:ila:ile
Ha:isaba:se ‘(dawaloma:ne da hedolo wamolale, gaguli masa)’ 2 Amo dedei
dafawaneyale ba:ma:ne, ba:su dunu moloidafa aduna ilegemu. Amo da
gobele salasu ouligisu ea dio amo Iulaia amola Segalaia (Yibeligaia egefe)
ilegema.
3 Fa:no, na uda da abula agui ba:i. Ania dunu mano lalelegeloba, Hina
Gode da nama amane sia:i, “Dia manoma ‘Ma:ihi Sia:ila:ile Ha:isiaba:se”
dio asulima. 4 E da fonobahadi fawane asigilale, ‘Ada’ amola ‘Ame’
amo sia:musa: dawa:mu. Be hidadea, amo sia:mu hamedei galea, Asilia
hina bagade da Dama:sagase amola Samelia, amo ea muni amola liligi
ida:iwane wamolale, gaguli masunu.”

Asilia Hina bagade Manebe Ba:mu

5 Hina Gode da bu nama sia:i. 6 E da amane sia:i, “Yuda dunu da Hano
Siloua:me ea olofoi hano amo higa:i dagoi. Amola ilia da hina bagade
Lisini amola hina bagade Biga amoma beda:iba:le, yagugusa. 7 Amaiba:le,
Na, Hina Gode, da Asilia hina bagade amola ea dadi gagui dunu huluane,
amo Yuda dunu fi ilima doagala:musa: oule misunu. Iufala:idisi Hano da
neda:le, ea bega: nabale aduga:le daha amo defele ilia da misunu. 8 Ilia
da Yuda sogega hano bagade neda:i agoane misini, bagade heda:le, liligi
huluane dedebomu.” Gode da nini esala! Ea ougia ligia gadole da ninia
soge gaga:sa.
9 Dilia fifi asi gala dunu fi huluane beda:iwane gilisima! Soge sedaga
fi huluane, nabima! Gegemusa: momagema, be beda:ma! Dafawane!
Momagema, be beda:iwane dawa:ma! 10 Gegemusa: ilegema! Be dilia
ilegesu da dafamu. Baligiliwane fada:i sia:ma! Be dilia momagesu da
hamedei. Bai Gode da ninima esala.

Hina Gode da Aisaiama Sisane Sia:i

11 Hina Gode da Ea gasa bagade amoga, na da Yuda dunu eno ilima mae
fa:no bobogema:ne sisane sia:i. 12 *E da amane sia:i, “Di da amo dunu ilia
ilegesu amoma mae gilisima, amola liligi amoma ilia da beda:i, amoba:le
di mae beda:ma. 13 Na, Hina Gode Bagadedafa da Hadigi (Houli)! Amo
mae gogolema! Di da eno dunuma mae beda:ne, Nama fawane beda:ma.
14 †Na da baligili Hadigidafa. Amaiba:le, Na da fedege agoane, igi amoga
dunu da emo udasisu gala. Na da sani amoga Yuda amola Isala:ili dunu
amola Yelusaleme dunu daha. 15 Dunu bagohame da dafane, goudai dagoi
ba:mu. Ilia da amo saniga sa:imu.”

Hina Gode da Bogoi A:silibu ilima Mae Adole Ba:ma:ne Sia:i.

16 Dilia! Na adoba:su dunu! Dilia sia:, amo Gode da nama i, amo noga:le
ouligima! 17 ‡Hina Gode da Ea fi dunu E mae ba:ma:ne, wamoaligi dagoi.
Be na da Ea hou dafawaneyale dawa:be, amola E da fa:no misunu hou
amo noga:le ouligisu na dawa:. 18 §Na amola mano amo Hina Gode da
nama i, da lela. Hina Gode Bagadedafa Ea Fisu da Saione Goumiga gala,
amola E da nini sia:ne iasu esala agoane Isala:ili fi dunu ilima asunasi
dagoi. 19 Be eno dunu da dilia udigili ba:la:lusu dunu amola gesami dasu

---

* **8:12:** 1 Bida 3:14-15 † **8:14:** 1 Bida 2:8 ‡ **8:17:** Hibulu 2:13 § **8:18:** Hibulu 2:13

(amo da gesami hea:sa amola hehedosa) amoma adole ba:ma:ne sia:mu. Be abuliba:le esala dunu fidima:ne, bogoi dunu amoma adole ba:ma:bela:?"
20 Be dilia bu adole ima, "Gode Ea sema amola Ea dedei huluane amo fawane dawa:ma. Gesami dasu dunu ilia sia: maedafa nabima! Eno dunu da Gode Ea sia: defele hame sia:sea, amo dunu da hadigi hame, ogogosu fawane dawa:ma."

Bidi Hamosu Eso

21 Isala:ili dunu da ha:i nabawane amola da:i dione, udigili soge ganodini lalumu. Ilia da ha:iba:le amola ougiba:le, ba:le gadole ilia Hina bagade amola Godema gagabusu aligima:ne sia:mu. 22 Amasea, ilia da osoboga ba:le guduli, be bidi hamoi amola gasi amola beda:ma:ne gasi amoga Gode da ili sefasilala, amo fawane ba:mu.

9

1 *Ilia da amo bidi hamoi amoga hobeale masunu da hamedei ba:mu.

Fa:no Misunu Hina Bagade

Sebiula:ne fi dunu amola Na:badalai fi dunu da musa: gogosiasu fawane ba:i. Be fa:no eno dunu da amo soge fi dunu ilima nodone dawa:mu. Amo soge da Medidela:inia Wayabo Bagade amoga eso mabe la:ididili asili, soge amo Yodane eso mabe la:ididi diala doaga:sa. Amola amo soge ganodini da Ga:lili Hano wayabo soge (amo ganodini ga fi dunu esala)

2 †Dunu ilia da gasi ganodini ahoasu da hadigi bagade ba:i dagoi.
Ilia da soge amo ganodini baba fawane galu.
Be wali hadigi bagade da ilima diga:i dagoi.
3 Hina Gode! Di da ilia fi bu bagade hamoi.
Di da ilima hahawane bagade i.
Dunu da gagoma faisia, o dunu enoma hasanasiba:le,
ilia liligi laha, ilia da hahawane ba:sa, amo defele,
Dia hamobeba:le, ilia da hahawane bagade gala.
4 Dia da musa: Midia:ne dadi gagui dunu ili hasali.
Amo defele, di da Isala:ili dunu ilia da:i dioi bagade 'youge' fi dagoi,
amola galiamo amo da ilia gida da:iya fasu,
amo Di da wadela:lesi.
Fi amo da Dia fi ilima se bagade iasu, amo Di da hasali dagoi.
5 Ganodini golili doaga:la:su dadi gagui dunu
ilia emo salasu amola ilia abula amo da maga:mega ledo hamoi,
huluane da laluga nei dagoi ba:mu.
6 Bai ninima da Mano lalelegei.
Gode da ninima Dunu Mano i dagoi.
E da ninima ouligisu esalumu. Ema da dio agoane asuli ba:mu,
amo, "Noga:idafa Fada:i Sia:su, Gode Bagadedafa,
Fifi Ahoanusu Ada, Olofosu Ouligisu Bagade."
7 ‡Ea ouligisu hou da mae dagole, asigilalumu.
Amola Ea Hinadafa Hou amo ganodini, olofosu fawane ba:mu.
E da Hina bagade Da:ibidi ea ouligisu hou lamu.
Ea ouligisu hou da moloidafa amola moloidafa fofada:su hou ba:mu,
amola E da mae fisili, eso huluane ouligilalumu.
Hina Gode Bagadedafa da amo hou huluane hamone dagomu.

---

* **9:1:** Ma:diu 4:15 † **9:2:** Ma:diu 4:16; Luge 1:79 ‡ **9:7:** Luge 1:32-33

Hina Gode da Isala:ili Fi Dunuma Se Imunu

8 Hina Gode da Isala:ili Fi (Ya:igobe egaga fi) ilima fofada:ne se ima:ne sia:i dagoi.

9 Hina Gode da amo hou hamoi dagoi, amo Isala:ili fi dunu huluane amola dunu huluane Samelia moilai bai bagade amo ganodini esala da dawa:mu. Wali ilia da gasa fili agoane, 10 amane sia:sa, "Osoboga hamoi ga:i (brick) diasu huluane da mugululi dagoi, be ninia da bu igiga hamoi diasu gagumu. Figi ifa huluane da abi dagoi, be ninia da bu dolo ifa bugimu."

11 Hina Gode da Isala:ili dunu ilia ha lai ilima doagala:musa:, dogo denesi. 12 Ilima eso mabe la:idi Silia amola eso dabe la:idi Filisidia da Isala:ili moma:ne, ela lafi dagalesi dagoi. Be Hina Gode Ea ougi da hame dagoi. E da ilima se ima:ne, Ea lobo ililua:le lela.

13 Isala:ili fi dunu da hame gogosiane, Godema hame sinidigi. Hina Gode Bagadedafa da ilima se i dagoi, be ilia da Ema hame sinidigi. 14 Hina Gode da eso afadafa fawane amo ganodini Isala:ili dunu amola ilia ouligisu dunu ilima se bidi imunu. E da ili hedofamu. Dialuma amola la:go, huluane E da hedofamu. 15 Asigilai dunu amola dunu ilima eno dunu da nodosa, amo da Isala:ili ea dialuma. Amola ogogosu ba:la:lusu dunu amo da ilima ogogole olelesa, amo da la:go. 16 Isala:ili dunu ilia bisisu dunu da ilima ogogoiba:le, ilia da adi dafawaneyale dawa:ma:bela:le dawa:lala. 17 Amaiba:le, Hina Gode da ayeligi dunu ilima hobeale logo hame olelemu. E da didalo amola guluba: mano ilima hame asigimu. Bai dunu huluane da Gode Ea hou yolesi dagoi. Ilia hou da wadela:i fawane ba:sa amola ilia sia: huluanedafa da wadela:i fawane. Be Hina Gode da amo se ianu, Ea ougi da hame dagoi ba:mu. E da se eno ima:ne, Ea lobo ililua:le lela.

18 Dunu huluane ilia wadela:i hou da lalu amo da aya: gaga:nomei amola gagalobo ulagilala defele gia:i bagade ba:sa. Ilia wadela:i hou da lalu amo da iwila ulagisia, mobi mogomogoi heda:sa, amo defele gia:i bagade ba:sa. 19 Amola Hina Gode Bagadedafa da ougi bagadeba:le, Ea ougi da Isala:ili soge ganodini lalu agoane, dunu wadela:ma:ne nenana. Amola dunu da ea sama fane legesa. 20 Isala:ili soge ganodini, dunu huluane da ha:i bagadeba:le, ha:i manu lama:ne logo hogosa, be ilia da hamedafa sadisa. Ilia da ilia manodafa amo gobele naha. 21 Mana:se fi dunu da Ifala:ime fi dunu ilima doagala:sa amola Ifala:ime dunu da ilima bu doagala:sa. Amola ela gilisili Yuda dunuma doagala:sa. Be Hina Gode Ea ougi da hame gumi ba:sa. E da ilima se ima:ne, Ea lobo ililua:le lela.

10

1 Dilia da se iasu bagade ba:mu! Dilia da Na fi dunu se nabima:ne, sema moloihame hamonana. 2 Amoga, hame gagui dunu ilia hou moloidafa hame ba:sa. Amo sema moloihame hamobeba:le, dilia da didalo amola guluba: mano ilia soge amola liligi wamolaha. 3 Gode da dilima se iasea, dilia da adi hamoma:bela:? Gode da dili wadela:musa:, sedaga esala ga fi oule masea, dilia da adi hamoma:bela:? Dilia da eno dunu dili fidima:ne, habidili hobeama:bela:? Dilia muni amola noga:i liligi, habodili wamolegema:bela:? 4 Dilia da gegesu ganodini fane legei dagoi ba:mu. Mogili, dilia da enoga afugili, se iasu diasuga hawa: hamoma:ne mugululi asi dagoi ba:mu. Be amo hamonanu, Hina Gode Ea ougi da hame gumi ba:mu. E da se eno ima:ne, Ea lobo ililua:le lelebe ba:mu.

Isala:ili Dunu ilima Se Ima:ne, Gode da Asilia hina bagade Fuligala:mu

5 *Hina Gode da amane sia:i, “Na da Asilia hina bagade amo dunu
amoma Na da ougi gala ilima se ima:ne, Na da Asilia hina bagade ogoma
agoane hamoi. 6 Na da Asilia dunu amo dunu fi da Na fisibiba:le amoma
Na da ougi gala, ilima doagala:musa: asunasi. Ilia da amo dunu ilia liligi
wamolale, amola ilima osobo agoane osa:gili, hasanasima:ne, Na da Asilia
dunu amo asunasi dagoi.
7 Be Asilia hina bagade, e da hi nimi bagade hi hanai hou hamomusa:
dawa:lala. E da dunu fifi asi gala bagohame wadela:musa: dawa:lala. 8 E
da gasa fili agoane sia:sa “Na dadi gagui ouligisu dunu afae afae huluane
da hina bagade gala. 9 Na da Ga:lanou, Gagimisi, Ha:ima:de, Aba:de,
Samelia amola Dama:sagase, amo moilai bai bagade huluane hasali dagoi.
10 Na da fifi asi gala amo da loboga hamoi ‘gode’ ilima sia:ne gadosa,
(ilia loboga hamoi liligi idi da Yelusaleme amola Samelia ilia ‘gode’ hamoi
liligi idi baligisa) ilima se ima:ne, na da doagala:i. 11 Na da Samelia dunu
fi amola ilia loboga hamoi ‘gode’ amo wadela:lesi dagoi. Amola na da
Yelusaleme amola, ilia loboga hamoi liligi amoma ilia sia:ne gadosa, amo
defele gugunufinisimu.”
12 Be Hina Gode da amane sia:sa, “Na da wali hamobe Saione Goumi
amola Yelusaleme amo ganodini amo dagosea, Na da Asilia hina bagade
ema se bidi imunu. Bai e da hidale gasa fi bagade hamosa.”
13 Asilia hina bagade da hidale agoane sia:sa, “Na nisu agoane hamoi.
Na da gasa bagade amola bagade dawa:su. Na da fifi asi gala ilia alalo
legesu mugululi, ilia ha:i manu amola liligi legesu amo lai dagoi. Na
da bulamagau gawali defele, dunu amogawi esalu amoga osa:gi dagoi.
14 Osobo bagade fifi asi gala da sio bibi agoane ba:i. Na da sio ea oso
labe defele, asabole fifi asi gala ilia liligi huluane lai dagoi. Na beda:ma:ne,
ougia afae yagugui hame ba:i. Nama gua:ma:ne, misu afae da hame dagai.”
15 Be Hina Gode da amane sia:sa, “Goahei da dunu amoga hawa:
hamosa, amo ea hou baligisala:? So hedofasu da dunu amoga hawa:
hamosa, amo ea hou baligisala:? Ogoma da dunu hame gaguia gadosa.
Be dunu da ogoma gaguia gadosa.”
16 Hina Gode Bagadedafa da dunu amo da wali sadi gala ilima se ima:ne,
olo iasimu. Ilia da olo madelabeba:le, ilia da:i hodo ganodini, lalu mae
ha:ba:done nenanumu.
17 Gode da Isala:ili fi ilima hadigi gamali agoane. Be E da afadanene
bu lalu agoane hamomu. Isala:ili ilia Hadigi Gode da lalu gona:su agoane
ba:mu. Amo da eso afadafa amoga, liligi huluane amola aya: gaga:nomei
amola gagalobo nei dagomu. 18 Iwila ida:iwane gala amola ifabi nasegagi
amola da bogosu olo da dunu wadela:sa defele, amo wadela:lesi dagoi
ba:mu. 19 Isala:ili sogega da ifa bagahame dialebeba:le, mano fonobahadi
ilia idimu da defele ba:mu.

Dunu Bagahame da Buhagimu

20 Eso da misunu, amoga Isala:ili dunu amo da mae bogole esala, ilia da
dunu fi da ilia fi wadela:lesi, ilima hame fa:no bobogemu. Be ilia da Hina
Gode, Isala:ili fi ilia Hadigi Gode, amo Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le,
lalegagumu. 21 Isala:ili dunu mogili bagahame da ilia Gode Bagadedafa
Ema sinidigimu. 22 †Wali Isala:ili dunu ilia idi da hano wayabo bagade
bega: sa:iboso dialebe, amo ea idi defele ba:sa. Be dunu bagahame fawane

---

* **10:5:** Aisaia 14:24-27; Na:ihame 1:1-3,19 Sefanaia 2:13-15 † **10:22:** Louma 9:27

da buhagimu. Isala:ili dunu fi da wadela:lesi dagoi ba:mu. Amola ilia da amo dabe ba:mu da defeadafa. 23 Dafawane! Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da Ea sia:i defele soge huluane amo ganodini, gugunufinisisu fawane iasimu.

Hina Gode da Asilia Fi ilima Se Imunu

24 Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da Ea dunu ilia Saione Goumi amoga esala, ilima amane sia:sa, "Asilia dunu da Idibidi dunu defele, dilima se imunu. Be iliba:le mae beda:ma. 25 Na da eso bagahame fawane dilima se ianu, dagomu. Amasea, Na da Asilia dunu gugunufinisimu. 26 Na, Hina Gode Bagadedafa, da Na fegasuga Midia:ne dunu Oulebe Igi sogega fasu. Amo defele Na da Asilia dunu Na fegasuga famu. Na da Idibidi fi dunu ilima se iasu amo defele, Na da Asilia dunuma se bidi imunu. 27 Amo esoga, Na da Asilia ilia gasa bagade hou amo da wali dilima hasanasisa, amo Na da gugunufinisimu. Ilia dioi bagade "youge" da fa:no dilia gidagi bu hame banenesimu."

Golili Doagala:su Dunu da Misi Dagoi

28 Isala:ili dunu ilia ha lai da A:iai moilai bai bagade suguli lai dagoi. Ilia da Migalone moilai golili sa:ili baligi dagoi. Ilia momagei liligi ilia da Migema:se moilaiga legele yolesi. 29 Ilia da goumi logo holei goulosu amo baligili, wali gasia Giba moilai bai bagadega diaha. Lama moilai fi dunu da bagadewane beda:be amola hina bagade Solo ea moilai (Gibia) amo ea fi dunu huluane da hobea:i dagoi.

30 Ga:limi moilai dunu! Wema mabu! La:isia moilai bai bagade dunu! Nabima! A:nadode moilai dunu! Bu adole ima! 31 Ma:damina moilai dunu da hobeale asi dagoi. Gibimi moilai dunu da hobeale, wamoaligisa. 32 Wali eso, ninia ha lai dunu da Noube moilai bai bagadega doaga:le, ilia lobo usunawane, Saione Goumi amola Yelusaleme, amoga yagugusa.

33 Be Hina Gode Bagadedafa da dunu ilia da ifa amoda abasea, ilia osoboga gisalugala:sa, amo defele E da Asilia dunu gisalugala:mu. Gasa fi dunu gado bagade heda:i, amo huluane da hedofai dagoi ba:beba:le, gogosiasu lamu. 34 Dunu ilia da iwila ifa amola ifa noga:iwane Lebanone soge ganodini gala, amo goaheiga abasu, amo defele, Hina Gode da Asilia dunu abimu.

11

Yesi egaga Fi Amodadafa

1 *Da:ibidi ea hina bagade fi da ifa amo da abi dagoi agoane ba:sa.
Be amoda gaheabolo da ifa bai amoga heda:sa,
amo defele, Amoda da Da:ibidi egaga fi amo ganodini ba:mu.
2 Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala
da amo Amoda Ea dogo ganodini aligila sa:i esalebe ba:mu.
Gode Ea A:silibu da dawa:su bagade
amola ida:iwane gala Ema imunu.
E da dunuma fada:i sia: amola gasa bagade hou imunusa: dawa:.
3 E da Gode Ea hanai amo dawa:beba:le, hahawane hamomu.
E da dabuagado hou ba:sea o dunu eno ilia sia:beba:le hame fofada:mu.
4 †Be moloidafa hou, amoga E da hame gagui dunu fidima:ne fofada:mu.

* **11:1:** Wamolegei Sia: Olelesu 5:5, 22:16 † **11:4:** 2Desalounia 2:8

E da sia:sea, dunu da se iasu ba:mu,
amola wadela:i hamosu dunu da bogosu ba:mu.
5 ‡E da moloidafa hou,
amola hou ida:iwane
amoga Ea dunu ouligimu.
6 §Gasonasu wa:me (wufi) amola sibi ilia da hahawane olofole gilisili esalumu.
Lebade da goudi mano amola gilisili diasa:imu.
Bulamagau mano amola laione wa:me ea mano da gilisili ha:i manu,
amola mano fonobahadi da ili ouligimu.
7 Bulamagau amola bea ilia da gilisili ha:i manu.
Amola ilia mano da gilisili olofole diasa:imu.
Laione da bulamagau defele, gisi manu.
8 Mano dudubu da gasonasu saya:be gadenene hedesea,
se hame nabimu.
9 **Gode Ea sema goumi amo Saione amoga
da wadela:mu liligi amola wadela:i hou hamedafa ba:mu.
Amola hano wayabo bagade da hano amoga nabai gala,
amo defele osobo bagade da Hina Gode Ema dawa:digisu hou
amoga nabaiwane ba:mu.

Mugululi Asi Dunu da Buhagimu

10 ††Amo esoga Yesi ea Difi da fifi asi gala dunu huluane ilima dawa:digima:ne olelesu hahamoi agoane ba:mu. Fifi asi gala dunu huluane da Ema gilisili, Ema nodosu imunu. 11 Amo esoga, Hina Gode da Ea gasaga, Ea fi mugululi asi dunu amo ga sogega esala, amo Asilia, Idibidi, Ba:dalosi, Giusi, Ila:me, Ba:bilone, Ha:ima:de, hano wayabo bagade bega: esala dunu amola hano wayabo bagade oga amo ganodini esala dunu, amo huluane E da Isala:ili sogega bu oule misunu. 12 Hina Gode da fedege agoane, dawa:digisu eso gosa:gisu gaguia gadomu. Amoga E da fifi asi gala ilima amane olelemu. E da mugululi asi Isala:ili amola Yuda fi dunu amo osobo bagade bega: mugululi asi, amo bu gilisilala, amo ilima olelemu. 13 Isala:ili fi da Yuda fi ilima bu hame mudamu amola Yuda fi da Isala:ili dunuma bu hame ha lamu. 14 Ela da gilisili Filisidini dunu fi eso dabe la:ididili esala amoga doagala:mu, amola dunu fi ilia eso mabe la:idili esala amo ilia liligi suguli lamu. Ilia da Idome dunu fi amola Moua:be fi ili hasalimu. Amola A:mone fi dunu da ilima beda:iba:le, ilia sia: nabawane hamomu.
15 ‡‡Hina Gode da Suese Adobo hafoga:lesimu amola Iufala:idisi Hano hafogama:ne, e da gia:i bagade fo iasimu. Amasea, hano fonobahadi fesuale fawane ba:mu. Amola, dunu huluane ilia asabole degemusa: dawa:mu. 16 Amola mugululi asi dunu Asilia soge ganodini mae bogole esala, amo da logo bagade ilia sogedafa bu masa:ne, logo dialebe ba:mu. Ilia musa: fi da Idibidi yolesi, hobeamu logo bagade ba:i. Amo defele ilia da ba:mu.

12

Hina Godema Nodone Gesami Hea:su

1 Amo esoga, Isala:ili dunu da gesami hea:mu, amane,

‡ **11:5:** Ifisia 6:14 § **11:6:** Aisaia 65:25 ** **11:9:** Haba:gage 2:14 †† **11:10:** Louma 15:12
‡‡ **11:15:** Wamolegei Sia: Olelesu 16:12

"Hina Gode! Na Dima nodosa.
Di da nama ougi galu.
Be wali Dia da ougi yolesili,
na dogo denesilala.
2 *Gode da na Gaga:su dunu.
Na da mae beda:ne, Ea hou dafawaneyale dawa:le, lalegagumu.
Hina Gode da gasa bagade hou nama iaha.
E da na Gaga:su dunu.
3 Hano hanai dunu da hano noga:i nasea, hahawane bagade ba:sa.
Amo defele, Gode da Ea fi dunu gaga:sea,
ilia da hahawane bagade ba:sa.
4 Amo esoga, dilia Gode Ea fi dunu da amane gesami hea:mu,
"Hina Godema nodoma!
E da nini fidima:ne wele sia:ma!
Ea hamoi amo fifi asi gala huluane ilima adoma.
E da gasa bagadedafaba:le, ilima adoma!
5 E da gasa bagade hou hamobeba:le,
Ema nodone gesami hea:ma.
Osobo bagade fifi asi gala huluane
da amo sia: ida:iwane gala nabimu da defea.
6 Dunu huluanedafa Saione Goumi amoga esala,
amo da wele sia:mu amola gesami hea:mu da defea.
Isala:ili dunu fi ilia Hadigi Gode da Bagadedafa.
Amola E da Ea fi amo ganodini esala."

13

Gode da Ba:bilone Soge amoma Se Bidi Imunu

1 *Gode da Ba:bilone fi ilima fa:no misunu hou olelema:ne, amo sia: Aisaia (A:imose egefe) ema adosi,

2 "Goumi gadodili, gegesu eso gosa:gisu gaguia gadole gosa:gisima. Dadi gagui dunu ilima wele sia:ma! Ilia da gasa fi moilaiga doagala:musa: dawa:digima:ne, dia lobo ligia gadoma. 3 Hina Gode da Isala:ili fi ilia ha lai ilima ougiba:le, E da gasa fi dadi gagui amo da hadigi gegesu ilima hamoma:ne, Ea dadi gagui amo misa:ne wele sia:i dagoi.

4 Nabima! Goumiga da ha lasu bagade naba. Amo da dunu bagohame gilisisa. Amo da fifi asi gala amola hina bagade ilia fi bagohame da gegemusa: gilisisa. Hina Gode, Dadi Gagui Ouligisudafa, da Ea dadi gagui gegemusa: momagesa. 5 Ilia soge sedaga amo osobo bagade bega: esala, amoga maha. Hina Gode da ougi bagadeba:le, Ba:bilone soge huluane gugunufinisimusa: dawa:lala.

6 †Se nababeba:le, ha:giwane huma! Hina Gode Ea Esodafa da gadenesa. Amo esoga, Hina Gode Bagadedafa da liligi huluane gugunufinisimu. 7 Dunu huluane ilia lobo da bodola:mu. Huluane da beda:i bagade ba:mu. 8 Ilia huluane beda:ne, se nabasu amo uda da mano lalelegemu gadenesea, se nababe amo defele ilia da se nabimu. Ilia da dunu eno dunu eno beda:iwane ba:lalu, ilia da gogosiabeba:le, ilia odagi da gia:iwane ba:mu. 9 Hina Gode Ea esodafa da manebe. Amoga, Ea nimi bagade ougi da ba:mu. Osobo bagade da wadela:lesi dagoi ba:mu. Amola wadela:i hamosu

* **12:2:** Gadili Asi 15:2; Ps 118:14 * **13:1:** Aisaia 47:1-15; Yelemaia 50:1-51.64 † **13:6:** Youele 1:15

dunu huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu. 10 ‡Gasumuni amola gasumuni gilisisu huluane amola da ha:ba:doi dagoi ba:mu. Eso da heda:sea, gasi agoane ba:mu amola oubi da hame hadigimu.

11 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da osobo bagadega bidi hamosu imunu amola wadela:i hamosu dunu dabema:ne, se imunu. Nowa da hi hou hidale gaguia gadosea, Na da fofonobomu. Amola gasa fi dunu amola dodona:gi dunu huluane ilima se dabe imunu. 12 Gouli da osobo bagadega fonobahadi fawane ba:sa. Be amo baligili, dunu da hame bogole, esalebe, bagahamedafa ba:mu. 13 Na da mu yagugumu, amola osobo bagade yagugubiba:le, e da ea sogebi yolesimu. Bai amo esoga, Na, Hina Gode Bagadedafa, da Na ougi hou olelemu.

14 Ga fi dunu Ba:bilone soge ganodini esala da Ba:bilone yolesili, ilia sogedafa amoga buhagimu. Dia da benea ahoasu dunu amoga hobeasa, amola sibi amo da ouligisu dunu hameba:le afafasa, amo defele ilia afafane hobeamu. 15 Dadi gagui dunu da nowa gagulaligisia, amo ilia gobihei amoga sone fane legemu. 16 Ilia da udigili ba:lalu, ilia dududu fane legei dagoi ba:mu, amola ilia diasu liligi huluane lai dagoi amola ilia uda amo, dunu enoga wadela:lesi dagoi ba:mu.”

17 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Midi dunu ilia dogo ganodini olelelalebeba:le, ilia da Ba:bilone soge dunu ilima doagala:mu. Ilia da silifa amola gouli da hamedei liligi agoane dawa:sa. 18 Ilia oulali amola dadi amoga ayeligi dunu medole legemu. Ilia da dududu amola mano fonobahadi ilima hame asigimu. 19 §Ba:bilone ea ida:iwane ba:su da soge huluane eno ilia ba:su baligisa. Ba:bilone dunu da gasa fili, ilia soge hahawane ba:sa. Be Na, Hina Gode da Sodame amola Goumola amo wadela:lesi, amo defele Ba:bilone gugunufinisimu. 20 Dunu da amo soge ganodini bu hamedafa fimu. A:la:be dunu udigili lalebe, da ea abula diasu amo ganodini hame gagumu, amola sibi ouligisu afae da amo soge ganodini ea sibi gisi manusa: hame oule masunu. 21 **Be Ba:bilone soge amo ganodini da hafoga:i soge ohe fi fawane esalebe ba:mu, amola gasia lalebe sio fawane ilia bibia gagumu. “Osadaligi” sio da amogawi esalebe ba:mu, amola sigua goudi da ilia moilai mugului amo ganodini hehenamu. 22 Ba:bilone ea sedade diasu gagula heda:i amola hina bagade diasu amo ganodini ‘hayina’ ohe amola ‘ya:ga:le’ ohe ilia dibi fawane nabimu. Ba:bilone ea wadela:mu eso da doaga:i dagoi. Amo soge ea wadela:mu eso da gadenesa.”

14

Isala:ili Dunu Mugululi Asi da Buhagimu

1 Fa:no agoane, Hina Gode da Ea fi dunu Isala:ili fi ilima bu asigimu. E da ili Ea fidafa bu ilegemu, amola ilia da ilia sogedafa amo ganodini bu esaloma:ne, E da logo fodomu. Amola ga fi dunu da misini, ilia amola gilisili Isala:ili soge ganodini esalumu.

2 Fifi asi gala bagohame da Isala:ili fi ilia soge amo Hina Gode da ilima i, amoma buhagimusa: ili fidimu. Amola amo ganodini, fifi asi gala dunu da Isala:ili dunu ilia udigili hawa: hamosu dunu ba:mu. Dunu fi da musa: Isala:ili dunu ilima hasanasili, afugili gaguli asi, amoma Isala:ili dunu da

‡ **13:10:** Isigiele 32:7; Ma:diu 24:29; Maga 13:24-25; Luge 21:25; Wamolegei Sia: Olelesu 6:12-13
§ **13:19:** Mui 19:24 ** **13:21:** Aisaia 34:14; Sefanaia 2:14; Wamolegei Sia: Olelesu 18:2

hasanasili gaguli masunu. Amola Isala:ili dunu da ilima hinawane esalebe ba:mu.

Ba:bilone hina bagade da Bogoi Sogebi Dialebe Ba:mu

3 Hina Gode da Isala:ili dunu ilima helefisu imunu. Ilia da se bu hame
nabimu, amola udigili enoga sesebe hawa: hamosu yolesimu. 4 Hina
Gode da agoane hamosea, Isala:ili dunu da Ba:bilone hina bagade ema
oufesega:ne amane sia:mu da defea, "Nimi bagade hame asigi hina bagade
da dafai dagoi. E da dunu eno ilima se bu hame imunu.

5 Hina Gode da wadela:i ouligisu dunu ilia gasa hedofai dagoi. 6 Ilia
da dunu eno ilima se iasu amola fifi asi gala ilima ilia da hasanasi, ilima
se ima:ne hame yolesi. 7 Be wali osobo bagade fifi asi gala huluane da
helefili, olofosu ba:sa. Amola dunu huluane da hahawaneba:le, gesami
hea:sa. 8 'Saibalase' ifa amola Lebanone dolo ifa da hina bagade dafaiba:le,
hahawane nodosa. Bai e da asiba:le, ili hedofama:ne, dunu da hame esala.
9 Bogoi sogebi ouligisu dunu ilia da Ba:bilone hina bagade aowamusa:
momagesa. Musa: esalu osobo bagade ouligisu dunu ilia a:silibu da
nedigisa. Ilia da fisu fisili, wa:legadosa. 10 Ilia huluane da ema agoane
wele sia:sa, "Di da ninima gilisi dagoi. Dia da wali nini defele gasa hame
gala. 11 Musa: dunu da dima nodomusa:, sani baidama dusu, be wali di da
guiguda: bogoi sogebi amoga misi doaga:i. Di da ifidi gilisisu amoga diaha
amola dia da daba: amoga dedeboi dagoi.

12 *Ba:bilone hina bagade! Hadigi gusubia gasumuni di! Dia da Hebene
amo ganodini esalu, dafai dagoi. Di da musa: fifi asi gala ilima hasanasi, be
wali di da osobo bagadega gisalugala:i dagoi ba:sa. 13 †Di da Hebene sogega
heda:le, dia fisu amo Gode Ea gadodafa gasumuni amo baligili, gadodafa
legemusa: dawa:i galu. Dia da hina bagade agoane, goumi ga (north) gala
amoga ogogosu 'gode' liligi da gilisisa, amoga fimusa: dawa:i galu. 14 Di
da heda:le, mu mobi amo da:iya fila heda:le, Hina Gode bagadedafa amo
defele esalomusa: dawa:i galu. 15 Be amo hame hamone, di da bogoi sogebi
osodogone amoga gisalugala:i dagoi ba:sa.

16 Bogoi dunu da ilia lafi dagale, dima hamugini ba:mu. Ilia da amane
adole ba:mu, "Amo da gasa fi dunu musa: osobo bagade yagugui, amola
ea hamoiba:le, fifi asi gala da ugugui. Amo da amo dunula:? 17 Amo dunu
da moilai bagohame wadela:lesi, amola ea hamobeba:le, osobo bagade da
hafoga:i, wadela:i soge agoane ba:i. Amola ea se iasu diasu hamosu dunu
gagui amo ilia sogega buhagima:ne, e da ili se iasu diasu logo hamedafa
doasi. Amo da amo dunula:?" 18 Osobo bagade hina bagade dunu huluane
ilia da:i hodo da bogoi uli dogoi ida:iwane ganodini diaha. 19 Be di da uli
dogoi hame gala. Dia da:i hodo da gadili dasama:ne galadigi dagoi. Dia
da:i hodo da dadi gagui dunu gegesu ganodini medole legei ilia da:i hodo
amoga dedeboi dagoi. Amola di amola ili da gilisili gele gelabo ganodini
galadigili banenesi dagoi ba:sa.

20 Di da hina bagade eno defele noga:le uli dogoi hame ba:mu, amola
dia wadela:i sosogo fi afae esalebe hame ba:mu. Bai di da dia sogedafa
wadela:lesi dagoi, amola dia fidafa dunu medole legei dagoi. 21 Medole
legesu wahadafa muni hamomu da defea. Amo hina bagade ea egefelali
ilia da aowalalia wadela:i hou hamoiba:le, bogomu. Afae da osobo bagade

* **14:12:** Wamolegei Sia: Olelesu 8:10, 9:1 † **14:13:** Ma:diu 11:23; Luge 10:15

ouligima:ne, o osobo bagade amo moilai bai bagade gilisi gaguma:ne, da esalebe hame ba:mu."

Gode da Ba:bilone Gugunufinisimu

22 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, "Na da Ba:bilone fi amo doagala:le, ili gugunufinisimu. Dunu afae o mano afae esalebe hame ba:mu. Huluane da gugunufinisi dagoi ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi. 23 Na da Ba:bilone soge wadela:le, bu fafu soge agoane hamomu. Gugunia sio fawane da amogawi esalebe ba:mu. Na da isu doga:su defele amoga Ba:bilone soge doga:le, liligi huluane da hamedafa ba:mu. Na, Hina Gode Bagadedafa da sia:i dagoi."

Gode da Asilia Fi Dunu Wadela:lesimu

24 ‡Hina Gode Bagadedafa da dafawane hamoma:ne sia:i dagoi, "Na ilegei huluane da ba:mu. Na da hamomu sia:i liligi huluane hamoi dagoi ba:mu. 25 Na da Asilia dunu amo Na soge Isala:ili amo ganodini gugunufinisimu. Amola Na goumiga Na da ilima osa:gili banenesimu. Asilia dunu da Na fi ilima 'youge' dioi bagadewane gala. Be amo 'youge' Na da ilima fadegamu. 26 Amo hou Na da osobo bagadega hamoma:ne ilegei dagoi. Amola Na lobo da fifi asi gala ilima se ima:ne, ililua:i dagoi." 27 Hina Gode Bagadedafa da amo hamoma:ne, dafawane ilegei dagoi. E da se ima:ne, lobo ilua:le lela. Amola dunu afae da Ea ilegesu hedofamu hamedei ba:sa.

Gode da Filisidini Dunu Wadela:lesimu.

28 §Ode afae amoga hina bagade A:iha:se da bogoi, Aisaia da sia: eno dunu huluane nabima:ne sisia:i. 29 **Filisidini dunu, dilia! Galiamo da dili fasu amo da fi dagoi. Be dilia da hahawane hame ba:mu. Saya:be afae da bogosea, baligili nimi bagade eno da ea sogebi lama:ne maha. Saya:be ea oso amoga hagili ahoabe hanome agoane da lalelegesa. 30 Hina Gode da Ea dunu fi amo ganodini hame gagui dunu ilima sibi ouligisu agoane ba:mu. E da ili gaga:iwane esaloma:ne, noga:le fidimu. Be E da dili Filisidini dunu dilima ha:i bagade iasimuba:le, dilia fi dunu afae esalebe hame ba:mu.

31 Dilia Filisidini moilai bai bagade esalebe dunu! Digini wele sia:ma! Fidima:ne wele sia:ma! Dilia huluane beda:mu da defea! Osobo su mobi agoane da ga (north) amoga maha. Amo mobi da dadi gagui gilisisu defele ba:sa, amola amo gilisisu ganodini, beda:i dunu o hobeale ahoasu dunu da hame ba:sa.

32 Filisidini dunu fi da ninima sia: adole ba:su dunu asunasi. Ninia ilima adi adole ima:bela:? Ninia da ilima amane sia:mu, "Hina Gode da Saione Goumi amo mae muguluma:ne ilegei dagoi. Amola Ea fi dunu wali se nabaha, amo da amogawi gaga:su ba:mu."

15

Gode da Moua:be Dunu Fi Wadela:lesimu

1 *Moua:be fi ea hou olelema:ne, sia: da amane gala. A moilai bai bagade amola Gio moilai bai bagade da gasi afadafa fawane ganodini, gugunufinisi dagoi ba:sa. Amola Moua:be soge ganodini, sia: da hame

‡ **14:24:** Aisaia 10:5-34; Na:ihame 1:1-3:19; Sefanaia 2:13-15 § **14:28:** 2 Hina bagade 16:20; 2 Hou Olelesu 28:27 ** **14:29:** Yelemaia 47:1-7; Isigiele 25:15-17; Youele 3:4-8; A:imose 1:6-8; Sefanaia 2:4-7; Segalaia 9:5-7 * **15:1:** Aisaia 25:10-12; Yelemaia 48:1-47; Isigiele 25:8-11; A:imose 2:1-3; Sefanaia 2:8-11

naba. Ouiya:su fawane naba. 2 Daibone moilai bai bagade dunu da agoloba:le heda:le, ilia ogogosu ‘gode’ ea nodosu gagui liligi amoga dinana. Nibou moilai bai bagade amola Mediba moilai da wadela:lesi dagoiba:le, Moua:be dunu da didigia:lala. Ilia bagade da:i dioiba:le, ilia dialuma amola mayabo waga:i dagoi. 3 Dunu huluane moilai logo ganodini da wadela:i eboboi abula amoga ga:i dagoi ba:sa. Moilai gagoi ganodini, amola diasu gadodili esalebe dunu huluane da dinanawane wele sia:sa. 4 Hesiabone amola Isala:ili dunu da se nabawane wele sia:sa. Amola Ya:iha:se dunu da ilia wele sia:su amo sedagaga naba. Dadi gagui dunu amolawane da yagugusa. Ilia da bagadewane beda:i. 5 Amo hou da Moua:be fi ilima doaga:beba:le, na da ilima dawa:lala. Dunu da hobeale, Soue moilai bai bagade amola Egalade Selisiade moilai bai bagadega doaga:i. Mogili da Liuhidi doaga:musa: diginiwane logoga ahoa. Mogili da Holona:ime moilaiga doaga:musa: diginiwane hobeasa. 6 Nimilimi hano da hafoga:i dagoi. Gisi ea bega: dialebe da bioi dagoi, amola golofoyei liligi da hamedafa ba:sa. 7 Dunu mogili ilia liligi huluane gaguli Yodima Ifa Fago degele, hobeale masunu logo hogolala. 8 Moua:be soge alalo legei huluane amoga dunu da gilisili bagadewane dinana. Egela:ime moilai amola Bieilimi moilaiga didigia:su bagade naba. 9 Daibone moilai bai bagadega hano da maga:mega yoi hamoi dagoi. Amola Gode da amo dunu ilima bu baligili se eno imunusa: dawa:lala. Dafawane! Moua:be dunu huluane ilia soge ganodini esalebe ba:sa, amo huluane da medole legei dagoi ba:mu.

16

Moua:be da Wadela:lesi Dagoi Ba:mu

1 Sila moilai bai bagade da Moua:be hafoga:i soge amo ganodini gala. Amoga, Moua:be dunu da Yelusaleme ouligisu dunu ilima sibi mano iasisa. 2 Ilia da Anone Hano amo ea bega: ouesalebe ba:sa. Ilia da udigili lalebe. Ilia da sio amo da enoga ilia bibi amoga sefasi agoai ba:sa.

3 Ilia da Yuda dunuma amane adole ba:sa, “Ninia adi hamoma:bela:? Dilia adoma! Nini gaga:ma! Ifa da gia:i esomogoa amoga ougi iaha. Amo defele, ninia da dilia ougiga helefimusa: dawa:lala. Ninia da mugululi asi dunu. Dunu eno da nini mae ba:ma:ne, dilia nini wamolegema. 4 Ninia da dilia soge ganodini esaloma:ne, dilia logo fodoma. Eno dunu nini mae wadela:ma:ne, dilia gaga:ma. (Fa:no amo se nabasu amola soge wadela:su hou da dagoiwane ba:mu. Wadela:lesisu dunu da asi dagoi ba:mu. 5 Amasea, Da:ibidi egaga fi dunu afae da Hina Bagade ba:mu. E da moloidafa amola asigiwane, Ea fi dunu ouligimu. E da hedolo hou ida:iwane fawane hamomu, amola E da ouligibiba:le, moloidafa fofada:su hou da ba:mu.)

6 Yuda dunu da amane sia:sa, “Ninia da nabi dagoi. Moua:be dunu da gasa fili ilila: hou gaguia gadosa. Ilia da gasa fili hidasa, be ilia hidasu hou da hamedei.”

7 Moua:be dunu da se bagade nababeba:le, bagadewane dimu. Ilia da musa: Geha:lasede moilai bai bagadega ha:i manu ida:iwane nasu, amo dawa:beba:le dimu. Ilia da baligiliwane da:i diomu. 8 Ifabi amo Hesiabone gadenei, amola Sibima moilai waini sagai (Moua:be ouligisu dunu da amoga waini nanu, feloale asi) amo da wadela:lesi dagoi. Musa: amo waini sagai da soge amo da Ya:isa moilai bai bagade asili, gusudili asili, hafoga:i sogega doaga:i, amola gududi asili, Bogoi Hano Wayabo ea na:iyado bega: doaga:i - soge bagade. 9 Wali, na da Sibima waini sagai amola Ya:isa

moilai bai bagade amo dawa:beba:le, disa. Na da Hesiabone amola Ilia:ile amo moilai dawa:beba:le, disa. Bai dunu hahawane ba:ma:ne, waini fage amola ha:i manu faisu da hame ba:sa. 10 Wali amo nasegagi ifabi ganodini, haha dunu da hame ba:sa. Waini sagai ganodini dunu afae da hame wele sia:sa o gesami hame hea:sa. Amola waini hano hamoma:ne, dunu afae da waini fage amoga hame osa:gisa. Hahawane wele sia:su da dagoi. 11 Na da Moua:be amola Geha:lasede dawa:beba:le, da:i dioiba:le, gogonomosa. 12 Moua:be fi dunu da ilia goumi sema sogebi amola sia:ne gadosu diasu amoga ilia ogogosu 'gode' liligi amoma sia:ne gadomusa: ahoasea, helei bagade naba. Be amo da ili fidimu hamedei.

13 Amo sia: huluane Hina Gode da Moua:be fi ilia hou olelema:ne, musa: sia:i dagoi.

14 Amola wali Hina Gode da amane sia:sa, "Ode udiana da gidigili, amo esodafa Moua:be fi ilia bagade gagui hou da ebelei dagoi ba:mu. Wali ilia da dunu bagohame esala, be bagahamedafa da esalebe ba:mu, amola amo bagahame esalebe da gasa hame ba:mu."

17

Gode da Silia fi amola Isala:ili Fi ilima Se Imunu

1 *Hina Gode da amane sia:i "Dama:sagase da moilai bai bagadedafa agoane bu hame ba:mu. E da wadela:lesi dagoi, isu legesu agoane ba:mu. 2 Silia moilai bai bagade huluane da wadela:lesi dagoiba:le, amo ganodini fa:no ahoanu dunu da hamedafa esalumu. Sibi amola bulamagau fawane da amo ganodini gisi manu, amola amo enoga sefasimu da hamedei ba:mu. 3 Isala:ili fi amo gaga:mu da hamedei ba:mu, amola Silia hina bagade da Dama:sagase moilai bai bagade ganodini hame ba:mu. Silia dunu bagahamedafa esalebe da Isala:ili dunu defele, gogosia:i dafawane ba:mu. Na, Hina Gode Bagadedafa, da sia:i dagoi."

4 Hina Gode da amane sia:i, "Isala:ili fi da wali gasa bagade. Be eso da misunu, amoga ilia gasa da ebelei dagoi ba:mu, amola ilia bagade gagui hou da afadenene, hamedafa gagui agoane ba:mu. 5 Isala:ili da gagoma ifabi Lefa:ime soge ganodini amoga gagoma da faili, hedofale, nabado agoane dialebe agoane ba:mu. 6 Dunu bagahame fawane esalebe ba:mu. Isala:ili soge da olife ifa amoga fage huluane da fai dagoi, be ifa gadodili fage afae afae o dudu amoda amoga fage afae afae dialebe, ea dunu fi da agoaiwane ba:mu. Na, Isala:ili Hina Gode, da sia:i dagoi."

7 Amo eso da doaga:sea, Isala:ili dunu da ilia Hahamosu dunu, Hadigi Isala:ili Gode Ema sinidigili, E da ili fidima:ne Ema adole ba:mu. 8 Ilia da wali 'oloda' ilia loboga hamoi (amo da ogogosu uda 'gode' liligi A:sela dawa:digisu liligi amola amoga gabusiga: manoma gobemusa: hamoi) amoga dafawaneyale dawa:sa. Be amo esoga ilia da amo hou fisimu.

9 Amo eso da doaga:sea, noga:le gaga:i moilai da fisi dagoi ba:mu. Amola Haifa:ide amola A:moulaide dunu da musa: Isala:ili dunuma hobea:iba:le, ilia moilai bai bagade da fisi dagoi amola wadela:lesi dagoi ba:i, amo defele, Isala:ili moilai bai bagade da wadela:lesi dagoi ba:mu.

10 Isala:ili fi dunu! Dilia da Gode, dilia Gaga:su dunu, E da igi bagadedafa agoane dili gaga:sa, amo dilia da gogolei. Be Ema mae dawa:le, dilia da ga fi ogogosu 'gode' liligi ilima sia:ne gadomusa:, sema ifabi bugisa. 11 Be fedege

* **17:1:** Yelemaia 49:23-27; A:imose 1:3-5; Segalaia 9:1

agoane, amo bugi da hahabe dilia bugi amo ganodini sono heda:le, fage legela:loba, dilia da fage faimu hame ba:la:loba. Be bidi hamosu amola maedafa uhima:ne se nabasu fawane ba:mu.

Gode da Ea Ha lai Dunu Fi ili Hasanasimu

12 Gasa bagade dunu fifi asi gala da gasa bagade fili, gegemusa: manebeba:le, hano wayabo bagade ea gafului bagade sia: defele naba. 13 Ilia da hano gafului foga ahoabe defele manebe, be Gode da gagabole sia:beba:le, ilia da sinidigili hobeasa. Ilia da osobo su o gisi bioi, foga mini asi, amo ea ahoabe defele ba:sa. 14 Daeya ilia manebeba:le, dunu huluane da beda:i bagade. Be hahabe doaga:sea, ilia da asi dagoi ba:mu. Nowa da ninia soge wadela:lesili, liligi huluane lamusa: dawa:sea, da agoaiwane wadela:lesili hamedafa ba:mu.

18

Gode da Sudane Dunu Fi ilima Se Imunu

1 *Sudane hano ilia na:iyadodili da soge amo ganodini ilia da sio ougia defele, sia: naba. 2 Amo sogega, sia: adole iasu dunu da dusagai saga: amoga hamoi, amo ganodini Naile hano amoga maha. Dilia hehenasu sia: adole iasu dunu! Dilia sogega buhagima! Dilia soge da hano bagohame amoga afafai. Dilia soge fi da gasa bagade. Dilia dunu fi da dunu sedade amola ilia gadofo da enemei, amola osobo bagade fifi asi gala da ilima beda:i. Ilima sia: adole ima.

3 Dunu huluane osobo bagadega esala, nabima! Dilia da eso gosa:gisu dawa:digima:ne, goumiga gaguia gadoi ba:mu. Dalabede ea dumu, amo nabima:ne ouesaloma! 4 Hina Gode da nama amane sia:i, “Oubi mogele da ha:i manu faisu eso da dogoloi gasia, amo ganodini ouiya:lewane daha, amola eso da gia:i esoga hahawane diga:sa. Amo defele, Na da Hebene amoga ba:le gudumu. 5 Waini fage da gadenene yoi gala, be hame fai galea, ha lai dunu da Sudane dunu fi gugunufinisimu. Gobihei da waini efe ea amoda asabole hedofasa. Amo defele, ha lai dunu da Sudane fi dunu hedofamu. 6 Dadi gagui dunu ilia bogoi da:i hodo da gadili mae dedebole, sio fi amola sigua ohe ilia udigili moma:ne dialebe ba:mu. Gia:i eso amoga sio fi da ilia da:i hodo manu, amola anegagi esoga sigua ohe da manu. 7 Sudane fi dunu ilia soge da hano bagohame amoga afafai. Ilia fi da gasa bagade amola ilia dunu da sedade amola gadofo enemei, amola osobo bagade fifi asi gala da ilima beda:i. Be eso da doaga:mu, amoga ilia da Hina Gode Bagadedafa Ema hahawane dogolegele iasu imunu. Ilia da Saione Goumi amoga ia misunu. (amoga osobo bagade fifi asi gala da Hina Gode Bagadedafa Ema nodone sia:ne gadosa)

19

Gode da Idibidi Dunu Fi ilima Se Imunu

1 *Idibidi fi ea hou olelema:ne, sia:ne iasu da amane gala. Hina Gode da hehenane, mumobi amoga fila heda:le, Idibidi sogega manebe ba:sa. E manebeba:le, Idibidi ‘gode’ loboga hamoi liligi da beda:iba:le, yagugusa. Amola Idibidi fi dunu huluane da bagade beda:i. 2 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da hamobeba:le, Idibidi soge ganodini hisu gobele gegebe bagade ba:mu. Sama da ea sama amoma gegemu amola sosogo fi amo

* **18:1:** Sefanaia 2:12 * **19:1:** Yelemaia 46:2-26; Isigiele 29:1-32.32

ganodini yolali da yolalia gegemu. Idibidi moilai bai bagade da eno Idibidi moilai bai bagade amoma gegemu amola hina bagade da eno hina bagade amo Idibidi soge ouligima:ne ludumu. 3 Na da Idibidi dunu ilia ilegesu amo wadela:mu, amola ilia dogo denesi amo bu da:i dioma:ne hamomu. Ilia da ilia 'gode' loboga hamoi amola ilia gesami dasu amola bogoi a:silibu, amo ili fidima:ne adole ba:mu. 4 Amola Na da Idibidi dunu, amo nimi bagade hame asigi gasa fi hina bagade ilima ouligima:ne, ilima imunu. Na, Hina Gode Bagadedafa, da sia:i dagoi. 5 Naile Hano da hale, gebewane sa:ili, hafoga:i dagoi ba:mu. 6 Hano ea logo huluane da gebewane hale, gaha bagade nabimu. Saga: amola gagalobo da biomu. 7 Ha:i manu Naile Hano bega: sagai da biole, hafoga:le, foga gaguli asi dagoi ba:mu. 8 Nowa da Naile Hano amoga menabo hiougili bidi lasu, da gogonomomu amola dimu. Bai ilia dimani amola menabo gasa:su da hamedei. 9 Nowa da abula amunasu da baligili se nabimu. 10 Abula amunasu dunu amola noga:i hawa: hamosu dunu da wadela:lesi dagoi ba:mu.

11 Soua:ne moilai bai bagade ouligisu dunu, ilia da gagaoui. Idibidi soge baligili bagade dawa:su dunu da gagaoule sia:ne iaha. Ilia da hina bagade ema ogogole, ilia da hemone bagade dawa:su amola hemone hina bagade dunu iligaga fi dunu esala, amo sia:sa. Be amo da noga:i hame hou. 12 Idibidi hina bagade! Dia bagade dawa:su sia:ne iasu dunu da habila:? Amabela:? Ilia da Hina Gode Bagadedafa E da Idibidi amoma ilegei dawa:beba:le, dima adoma:bela:? 13 Soua:ne moilai bai bagade amola Memefisi moilai bai bagade ilia ouligisu dunu da gagaoui dunu. Ilia da Idibidi fifi asi amo bisili ouligima:ne ilegei. Be ilia da udigili Idibidi dunuma ogogoi. 14 Hina Gode da ilia asigi dawa:su olelebeba:le, ilia da ogogosu sia:ne iasu. Amaiba:le, Idibidi dunu fi da giadofale fawane hamosa. Amola ilia da adini ba:i dunu defele, feloale, ea isosu amoga sadenane dafasu agoane hamosa. 15 Dunu afae Idibidi soge ganodini, bagade gagui o hamedafa gagui, amo Idibidi fidima:ne hamedafa dawa:.

Idibidi Fi da Hina Godema Nodone Sia:ne Gadomu

16 Eso da doaga:mu amoga Idibidi fi dunu da uda defele beda:iwane ba:mu. Ilia da Hina Gode Bagadedafa Ea lobo ilua:le ilima se ima:ne lelebe ba:sea, ilia da beda:iba:le yagugumu. 17 Idibidi dunu da eso huluane Hina Gode Bagadedafa da ilima se ima:ne ilegei, amo dawa:sea, ilia da Yuda fi dunu ilima bagadewane beda:mu.

18 Amo eso doaga:sea, Hibulu sia:dafa da Idibidi moilai bai bagade biyaduyale ganodini sia: dalebe nabimu. Dunu amo moilai bai bagade ganodini esalebe, da sia: dafawanedafa sia:sea, ilia da Hina Gode Bagadedafa amo Ea Dioba:le sia:mu. Moilai afae amo biyaduyale ganodini amoga ilia da "Eso Moilai Bai Bagade" dio asulimu.

19 Amo eso doaga:sea, Hina Godema nodoma:ne, 'oloda' da Idibidi soge ganodini gagui dialebe ba:mu, amola igi duni bugi Godema modale ligiagai da Idibidi alalo legei amoga dialebe ba:mu.

20 Oloda amola duni bugi ele da Hina Gode Bagadedafa da Idibidi soge ganodini esala, amo dawa:digima:ne olelesu liligi agoane ba:mu. Amola, Idibidi soge fi da enoga se nababeba:le, Hina Godema ili fidima:ne wele sia:sea, E da fidisu dunu ili gaga:ma:ne, ilima asunasimu.

21 Hina Gode da Ea hou amo Idibidi dunuma olelemu. Amasea, ilia da Ea hou dafawaneyale dawa:mu, amola Ema sia:ne gadomu, amola Ema gobele salasu amola hahawane dogolegele iasu amo Ema gaguli misunu.

Ilia da moloidafa hamoma:ne, Ema ilegele sia:mu, amola ilia ilegei noga:le hamomu. 22 Hina Gode da Idibidi dunu ilima se imunu. Amasea, E da ili uhinisimu. Ilia da Ema sinidigisia, E da ilia sia:ne gadosu nababeba:le, ili uhinisimu.

23 Amo eso da doaga:sea, logo bagade amo Idibidi amola Asilia amo disimusa: ba:mu. Amo soge aduna, ela fi dunu da amo logoga udigili ahoanebeba:le, ela fi dunu da gilisili Hina Godema nodone sia:ne gadomu. 24 Amo eso da doaga:sea, Isala:ili fi amola Idibidi fi amola Asilia fi ilia da defele ba:mu. Amola amo fi udiana, ilia hou hamobeba:le, osobo bagade fifi asi gala huluane da hahawane ba:mu. 25 Hina Gode Bagadedafa da ilima hahawane bagade ilegemu. E da amane sia:mu, "Na fi Idibidi dunu! Na da dilima hahawane bagade ilegemu. Asilia fi dunu! Na da dili hahamoi dagoi. Amola dilia, Isala:ili fi dunu. Dilia da Na ilegei fidafa. Dilia huluane, dilima Na da hahawane dogolegele hamoma:ne ilegei dagoi."

20

Balofede Dunu da Da:i Nabadoba:le, Dawa:digima:ne Olelesu Hahamoi.

1 Asilia hina bagade amo Sagone da hamoma:ne sia:beba:le, Asilia dadi gagui dunu hinadafa da Filisidini soge moilai amo A:siedode doagala:i. 2 Be musa: Hina Gode da Aisaia (A:imose egefe) amo e da ea emo salasu amola ea eboboi abula gisa:ma:ne sia:i. Aisaia da amo sia: nabalu, ode udiana ganodini da:i nabado, amola emo salasu mae salawane udigili lalu, amalalu Asilia da doagala:i. 3 Asilia dadi gagui dunu ilia da A:siedode moilai bai bagade suguli labeba:le, Hina Gode da amane sia:i, "Na hawa: hamosu dunu Aisaia da da:i nabado amola emo salasu mae salawane, ode udiana ganodini udigili lalu. Amo da hou amo Idibidi amola Sudane amoma doaga:mu, dawa:digima:ne olelesu gala. 4 Asilia hina bagade da amo soge fi aduna ilima hasanasili, ela fi dunu da:i nabado agoane ga oule masunu. Mano amola da:i hamoi, ilia da da:i nabado amola emo salasu mae salawane masunu. Ilia gumisisu da hame dedeboiba:le, Idibidi fi dunu da bagade gogosiamu. 5 Nowa dunu da Sudane fi ilima fa:no bobogei, amola Idibidi fi amo ilia hou gaguia gadoi galea, ilia defawaneyale dawa:su hou wadela:lesi dagoi ba:mu, amola ilia da da:i diomu. 6 Amo eso da doaga:sea, dunu amo da Filisidini soge ganodini, hano wayabo bagade bega: esalebe da amane sia:mu, "Ninia da Idibidi dunu amola Sudane dunu, ilia da Asilia hina bagade nini mae hasanasima:ne, gaga:musa: dawa:i galu. Be wali, ninia da habodane esaloma:bela:?"

21

Aisaia da Esala Ba:su amo ganodini Ba:bilone Dafai Dagoi Ba:i

1 Amo sia:ne iasu da Ba:bilone soge fi ilia hou olelesa. Ba:bilone wadela:su liligi da soge amoma dunu da beda:i, amoga sisiga:su fo agoane manebe ba:mu. 2 Na da esala ba:su amo ganodini, se nabasu hou misunu amola hohonosu hou amola soge wadela:mu hou ba:i dagoi. Ila:me dadi gagui dunu! Doagala:ma! Midia dadi gagui dunu! Moilai bai bagadega doagala:ma! Ba:bilone fi ilia hamobeba:le, dunu bagohame da se bagade nabi. Be Gode da ilia hou hedofamu.

3 Na esala ba:su amo ganodini liligi ba:beba:le, se bagade nabi amola beda:i bagade ba:i. Amo se nabasu da uda da mano lalelegesea se naba, amo defele ba:i. 4 Na dialuma da feloasa. Na da bagade beda:iba:le,

yagugusa. Na da daeya doaga:ma:ne, bagade hanai galu. Be daeya doaga:loba, beda:i fawane ba:i.
5 Na esala ba:su ganodini, na da lolo nabe momagei dagoi ba:i. Misi dunu fima:ne, debea da fa:si dagoi. Ilia da hahawane ha:i amola waini hano naha esalebe ba:sa. Hedolodafa, sia: bagade naba, "Dadi gagui ouligisu! Dilia da:igene gaga:su liligi momagema!"
6 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, "Sosodo aligisu dunu ilegele asunasima! E da ea ba:i liligi sia:ne iasima:ne sia:ma. 7 E da dunu aduna aduna hosi amoga fila heda:le, amola dunu dougi amola ga:mele amo da:iya fila heda:le, manebe ba:sea, e da ili ha:giwane ba:ma:ne sia:ma."
8 Sosodo aligisu dunu da amane wele sia:sa, "Hina! Na da na sosodo aligisu sogebi amoga mae fisili, eso amola gasi ganodini lelu."
9 *Amalalu, hedolowane ilia da manebe goea! Dunu aduna aduna, hosi da:iya fila heda:le, manebe. Sosodo aligisu dunu da sia:ne iaha amane, "Ba:bilone da dafai dagoi. Loboga hamoi 'gode' liligi amoga ilia da nodone sia:ne gadoi, da mugululi, osoboga dafane wadela:lesi dagoi dialebe ba:sa.
10 Na fi dunu! Isala:ili fi! Dilia da widi defele, dabi dagoi ba:sa. Be wali na da sia: ida:iwane gala, amo na da Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili dunu ilia Gode, amoma nabi, na da dilima olelei dagoi.

Idome Sia:ne Iasu

11 Amo sia: da Idome soge ea hou olelesa. Dunu afae Idome sogega esala da nama amane adole ba:sa, "Sosodo aligisu! Gasi da habogala dagoma:bela:? Amo se nabasu da habogala dagoma:bela:, nama adoma!
12 Na da bu adole iaha, "Hahabe da mabe. Be gasi da bu misunu. Di da nama bu adole ba:musa: dawa:sea, defea, bu adole ba:ma:ne misa."

Ala:ibia Sia:ne Iasu

13 Amo sia: da Ala:ibia soge ea hou olelesa. Dilia Dida:ne fi dunu, dilia da abula diasu Ala:ibia hafoga:i soge ganodini esala! 14 Hano hanai dunu da dilima masea, hano ilima ima. Dima sogega fi dunu! Mugululi asi dunu da dilima doaga:sea, ha:i manu ilima ima. 15 Ha lai dunu da dunu eno gobihei amola dadi amoga medole legemusa: dawa:lala. Amaiba:le, dunu da gegesu amoma beda:iba:le, gadili hobeasa.
16 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, "Ode afadafa fawane da gidigisia, Gida fi ilia gasa bagade hou da ebelei dagoi ba:mu. 17 Gida fi oulali gagui dunu, ilia nimi gasa hou da eno Gida dunu ilia hou baligisa, be bagahame fawane esalebe ba:mu. Na, Isala:ili Hina Gode da sia:i dagoi."

22

Yelusaleme Sia:ne Iasu

1 Amo sia: da Esala Ba:su Fago sogebi ea hou olelesa. Wali da adi hou hamosala:? Abuliba:le, dunu huluane da diasu gadodili da:iya heda:le, hahawane gilisisu hamosala:? 2 Moilai bai bagade fi huluane da hahawane halasa. Sia: bagade da moilai ganodini nabasa. Be dilia fi dunu amo da gegesu ganodini bogoi da gegebeba:le hame bogoi. 3 Dilia dadi gagui ouligisu dunu huluane da mae gala:le, hobeale, ilia ha lai amoga suguli lai dagoi ba:i. 4 Amaiba:le, dilia na yolesima! Bai na da na fi dunu bagohame bogoiba:le, na da ha:giwane dimusa: dawa:lala. Na dogo

* **21:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 14:8, 18:2

denesima:ne mae misa. 5 Ninia da Esala Ba:su Fago amo ganodini, ninima hasalasu amola beda:su amola ededenasu hou fawane ba:sa. Amola, Hina Gode Bagadedafa, E da liligi huluanedafa Ouligisu, Hi fawane da amo hou ninima iasi. Ninia moilai gagoi huluane da fabeba:le, mugului dagoi, amola dunu da fidima:ne wele sia:beba:le, ilia sia: da agologa gobagala:lala.

6 Ila:me soge fi dadi gagui dunu da hosi da:iya fila heda:le, oulali amola dadi gaguiwane misi. Eno dadi gagui dunu, ilia da:igene gaga:su liligi gaguiwane, amo Gia sogega misi. 7 Nasegagi fago soge Yuda soge amo ganodini diala, da sa:liode amoga nabai dagoi ba:i. Dadi gagui dunu amo hosi da:iya fila heda:i, da Yelusaleme logo ga:su gadenene lelebe ba:i. 8 Yuda soge ea gaga:su liligi huluane wadela:lesi dagoi ba:i. Amalalu, dilia da gegesu liligi huluane, amo gegesu liligi ligisisu diasu amoga lale, gadili gaguli misi. 9 - 10 Dilia da Yelusaleme gagoi ba:lu, amo ganodini sogebi afae afae da wadela:lesi dagoi ba:i. Dilia da Yelusaleme huluane ba:i. Dilia mogili, Yelusaleme gagoi bu hahamoma:ne, igi lamusa:, diasu mogili mugului dagoi. 11 Dilia da hano amo da hemone wayabo amoga maha, amo hai dialoma:ne dilia da hihiga:le gagui. Be dilia da Gode (amo da hemone waha doaga:be hou ilegele, hamomusa: hamoi) Ema hamedafa dawa:i.

12 Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da amane wele sia:i, “Dilia da dialuma hinabo waga:ne, gogolole abula eboboi ga:ne, didigia:ma!” 13 *Be amo mae dawa:le, dilia da oufesega:i amola hahawane lolo nasu. Dilia da sibi amola bulamagau moma:ne, medole legei. Amola dilia da waini hano mai. Dilia da amane sia:i, “Ninia da ha:i amola waini hano manu da defea. Bai aya ninia bogomu.”

14 Hina Gode Ouligisu Bagadedafa Hisu da nama amane sia:i, “Ilia da baligili wadela:idafa hamobeba:le, ilia da osobo bagadega esalea, Na da ilia hou hamedafa gogolema:ne olofomu. Na, Hina Gode Ouligisu Bagadedafa da sia:i dagoi.”

Hina Gode da Siebena amoma Sisasu Iasi.

15 Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da na da Siebena (hina bagade diasu ouligisu dunu) amoma asili, ema sisasu amane iasima:ne sia:i, 16 “Di dawa:loba, di da nowayale dawa:bela:? Disu da dia bogoi uli dogoi igi agolo la:ididili dogomu, amo di hamoma:ne da hame ilegei. 17 Disu da dia hou da bagadedafa dawa:. Be Hina Gode da di gaguia gadole galagamu. 18 E da di bolo agoane gaguia gadole, soge eno amo dia soge bagade baligisa, amoga di galadigimu. Amo ganodini, di da sa:liode amo di da hahawane ba:sa, amoga dafulili di da bogomu. Dia hou hamobeba:le, dia hina bagade ea fi da gogosiamu. 19 Hina Gode da dia ouligisu sogebi amoga di fadegamu. Dia da gaguia gadoi, be Hina Gode da di hedofale gisalugala:mu.”

20 Hina Gode da Siebenama amane sia:i, “Na da amo hou hamosea, Na da Na hawa: hamosu dunu amo Ilaiagime (Hiligaia egefe) amo misa:ne sia:mu. 21 Na da dia hawa: hamomusa: ilegei abula amola dia bulu ema idiniginisimu, amola dia ouligisu hou huluane ema imunu. E da Yelusaleme fi dunu amola Yuda soge fi dunu ilima ada agoane esalumu. 22 †Na da e Da:ibidi egaga fi hina bagade amo fawane hagudu ouligisudafa agoane hamomu. E da fedege agoane, ouligisu doasisu “gi” gagulaligi

* **22:13:** 1 Golidia 15:32 † **22:22:** Wamolegei Sia: Olelesu 3:7

agoane ba:mu. Ea doasi liligi enoga ga:mu da hamedei ba:mu, amola ea ga:si liligi, enoga doasimu da hamedei ba:mu. 23 Na da fedege agoane Ilaiagime gosagisisu liligi agoane, ea sogebi amoga mae muguluma:ne, gasawane lala:gimu. Amola ea sosogo fi dunu huluane da ea houba:le nodomu.
24 Be fa:no, ea sosogo fi amola ea ouligi dunu huluane da ema dioi liligi bagadewane ba:mu. Ilia da fedege agoane, ofodo amola gaga amola gosagisisu liligi amo defele ema gosagisi dialebe ba:mu. 25 Amo hou doaga:sea, agenesi gosagisisu musa: gasawane lala:gi dialu da hoholigili fadegale, sa:imu. Amasea, liligi amoga gosagisi dialu da wadela:lesi dagoi ba:mu," Hina Gode da sia:i dagoi.

23

Founisia Sia:ne Iasu

1 *Amo sia: da Daia moilai bai bagade ea hou olelesa. Dilia dusagai ouligisu dunu hano wayabo bagadega ahoabe! Da:i dioiba:le, dinana huma! Dilia moilai bai bagade amo da wadela:lesi dagoi. Ea diasu amola ea dusagai ouligibi hano sogebi da wadela:lesi dagoi. Dilia da Saibalase asili, buhagisia, amo sia: nabimu. 2 Dilia Saidone liligi ligisisu diasu ouligisu dunu! Didigia:ma! 3 Dilia da hano wayabo bagade degele, gagoma amo da Idibidi sogega fai amo bidi lamusa:, amola fifi asi gala ilima bidi lasu hamomusa:, dunu asunasi dagoi.
4 Saidone moilai bai bagade fi! Dilia da gogosia:i dagoi. Hano wayabo bagade amola wayabo lugudu bagadedafa da di da elea mano hame sia:sa. Ilia da amane sia:sa, "Na da mano hame. Na da dunu mano amola uda mano hame fofosu."
5 Dunu huluane, amola Idibidi dunu da Daia da wadela:lesi dagoi nabasea, fofogadigimu.
6 Dilia Founisia soge fi dunu! Se nababeba:le, huma! Siba:ini sogega hobeale masa:ne, logo hogoi helema. 7 Daia da hemonega hamone, hahawane ba:su. Be wali hahawane hame ba:sa. Daia moilai bai bagade fi da dunu amo hano wayabo degele, gaheabolo fi sogebi hahamoma:ne, asunasi. Be wali Daia da amo musa: gasa bagade amola hahawane moilai agoane hame ba:sa. 8 Daia da musa: hina bagade ilia moilai. Amogawi esala hina bagade amoma osobo bagade fifi asi gala da baligiliwane nodosu. Be nowa da amo moilai noga:idafa amo wadela:musa: ilegebala:?
9 Hina Gode Bagadedafa da amo moilai wadela:musa: ilegei dagoi. Ilia da ilila: hamoiba:le, gasa fi hamosu. Amaiba:le, Hina Gode da amo gasa fi hou hedofamusa:, amola ilia dunu mimogo ilima eno dunu da nodosu amo fofonobomusa:, ilia moilai bai bagade wadela:musa: ilegei.
10 Dilia Siba:ini soge (amoga Founisia dunu da fimusa: asi) amo fi dunu dilia! Ifabi hamomusa: masa! Wali da dili gaga:ma:ne, dunu eno hame esala. 11 Hina Gode da Ea lobo hano wayabo bagade amoga gadodili ilua:le, hina bagade ilia fi wadela:lesi dagoi. Ea sia:beba:le, Founisia bidi lasu moilai bai bagade bagohame da wadela:lesi.
12 Saidone moilai bai bagade fi! Dilia hahawane hou da ebelei dagoi amola dilia fi dunu da banenesi dagoi ba:sa. Amabela:? Ilia da Saibalase sogega hobeama:bela:? Be amogawi ilia da gaga:su hame ba:mu.

---

* **23:1:** Isigiele 26:1-28.19; Youele 3:4-8; A:imose 1:9-10; Segalaia 9:1-4; Ma:diu 11:21-22; Luge 10:13-14

13 (Asilia dunu hame be Ba:bilone dunu da sigua ohe fi Daia moilai bai
bagade amo hasanasimusa: logo doasi dagoi. Ba:bilone dunu ilisu da
moilai doagala:musa: diasu sedade gagula heda:i, amola Daia ea gaga:su
gagoi mugululi, moilai bai bagade wadela:lesi dagoi.)
14 Dilia dusagai ouligisu dunu hano wayabo bagadega bila ahoabe!
Se nababeba:le, huma! Moilai noga:i amo da dialoma:ne dilia da
dafawaneyale dawa:i, amo da mugululi, wadela:lesi dagoi.
15 Eso da misunu, amoga Daia da gogolei dagoi ba:mu. Ode 70 amoga,
(amo da hina bagade ea esalebe ode idi defele) dunu eno da Daia amo
hame dawa:mu. Be ode 70 gidigisia, Daia da hina: da:i bidi lasu uda, amo
ea hou da gesami amo ganodini dedei, amo defele ba:mu. 16 Gesami da
agoane hea:sa:-
"Di hame gagui hina: da:i bidi lasu uda!
Dia sani baidama lale, moilai amo ganodini laloma.
Hedema! Amola dia gesami amo dunu bu dima misa:ne bu hea:ma."
17 Amo ode 70 gidigisia, Daia da ea musa: hawa: hamosu amoma
buhagima:ne, Hina Gode da logo doasimu. Osobo bagade fifi asi gala
huluane da ea bidi lasu liligi lamu.
18 Ea bidi lasu hamobeba:le, muni lasea, amo muni e da Hina Godema
ima:ne momodale ligiagamu. E da amo muni udigili hame ligisimu, be
nowa da Hina Godema nodone sia:ne gadosa da amo muni amoga ilia ha:i
manu amola abula bidi lamu.

24

Hina Gode da Osobo Bagade Fifi Asi Gala ilima Se Imunu

1 Hina Gode da liligi huluane mugululi, osobo bagade da gugunufinisi
dagoi ba:mu. E da soge bagade wadela:mu amola fifi asi gala dunu huluane
afafane, sefasimu. 2 Dunu huluane, amo gobele salasu dunu, dunudafa,
udigili hawa: hamosu dunu, ilia ouligisu dunu, bidiga lama:ne dunu, fa:no
dabema:ne muni iasu dunu, bu ima:ne muni lasu dunu, bagade gagui dunu
amola hame gagui dunu, amo huluane da defele se lamu. 3 Osobo bagade
da goudane, wadela:lesi dagoi ba:mu. Hina Gode da amane sia:i dagoi,
amola Ea sia:i liligi da hamoi dagoi ba:mu.
4 Osobo da hafoga:sa, amola gisi amola ifa da biosa. Osobo bagade
huluane da gasa hame agoane ba:sa. Osobo bagade amola mu da dasasa.
5 Osobo bagade fifi asi gala da osobo bagade ledo hamone wadela:lesi
dagoi. Bai ilia Gode Ea Sema fi dagoi amola gousa:su amo Gode da eso
huluane dialoma:ne hamoi, ilia da wadela:lesi dagoi.
6 Amaiba:le, Gode da osobo bagade amoma gagabusu aligi dagoi. Osobo
bagade dunu, ilia wadela:i hamobeba:le, wali dabe laha. Wali bagahame
esalebe ba:sa. Aya bagahamedafa esalebe ba:mu. 7 Waini efe da biolala
amola waini hano fonobahadi fawane gala. Dunu da musa: hahawane
esalu da wali da:i dioiwane esalebe ba:sa. 8 Ilia 'sani baidama' amola ilibu
dusu da ouiya:i dagoi. 9 Waini hano nabeba:le, dunu ilia musa: hahawane
gesami hame hea:su. Be wali waini hano da ilima hedai hame ba:sa.
10 Moilai amo ganodini, bidi hamosu fawane gala. Dunu da beda:iba:le,
ilia diasu ganodini golili sa:ili, logo ga:sili, gagili sala. 11 Waini hano da
ebeleiba:le, dunu da logoga bagade halasa. Hahawane hou da fisi dagoi.
Fedege agoane, hahawane hou da gadili sefasi dagoi. 12 Moilai bai bagade
da mugului dagoi amola ea logo ga:su da wadela:lesi dagoi. 13 Amo hou da
osobo bagade fifi asi gala huluanedafa amo ganodini ba:mu. Amo eso da

ha:i manu gamisu eso da dagoi agoane ba:mu. Olife fage da olife ifa amoga fai dagoi amola waini fage amo waini efe amoga fai agoaiwane ba:mu.
14 Be nowa da mae bogole esalebe ba:sea, da hahawaneba:le gesami hea:mu. Dunu da eso dabe la:idi sogega esalea, da Hina Gode Ea gasa bagade hou olelemu. 15 Amola dunu da gusudili esalea, da Godema nodomu. Dunu amo da hano wayabo bagade amo ea bega: esala da Isala:ili ilia Hina Gode, Ema nodomu. 16 Osobo bagade ganodini, sedaga esalebe fi da moloidafa hamosu fi amo Isala:ili, ilima nodone sia:mu.
Be na dafawane esaloma:beyale dawa:lusu da fisi dagoi. Na da:i da geloga:le, wadela:sa. Hohonosu dunu da hohonana, amola ilia da bu baligili agoane hohonana.
17 Dunu huluane! Na sia: nabima! Beda:ma:ne liligi, amola sani amola sani uli dogoi da dili wadela:musa: dialebe. 18 Nowa da beda:ma:ne liligi amoga hobeale ahoasea, da sani uli dogoi amoga sa:imu. Amola nowa da ulidogoi amo ganodini hame dasea, da saniga sa:imu. Gibu bagadedafa, hano nawa:li agoane da muagado sa:imu. Osobo bagade ea bai da yagugumu. 19 Osobo bagade da fili, goudane gugunufinisimu.
20 Osobo bagade da adini ba:i dunu defele, feloale masunu, amola diasu foga fabeba:le yagugusa, agoane yagugumu. Wadela:i hou da dioi bagadeba:le, osobo bagade banenesisa. Osobo bagade da dafane, bu hamedafa wa:legadomu.
21 Eso da misunu, amoga Hina Gode da wadela:i ouligisu a:silibu muagado esala, ilima se imunu. Amola E da osobo bagade ouligisu dunu ilima se imunu. 22 Gode da osobo bagade hina bagade dunu amo guba:le gilisili, ilia da se iasu diasu hamosu dunu uli dogoi ganodini gilisi agoane ba:mu. E da ili se iasu diasu ganodini salimu. Amasea, ilima dabe imunu eso da doaga:sea, E da ilima se imunu. 23 Oubi da bu gasi agoane ba:mu, amola eso da hame diga:mu. Bai Hina Gode Bagade da Hinadafa esalumu. E da Yelusaleme amo ganodini, Saione Goumi da:iya Hinadafa esalumu. Amola Ea fi ouligisu dunu da Ea hadigi ba:mu.

25

Nodoma:ne Gesami Hea:su

1 Hina Gode! Di da na Gode!
Na da dima nodone dawa:mu amola Dia Dio amoma nodone sia:ne gadomu.
Di da fofogadigisu hou hamoi dagoi.
Amola mae giadofale, Dia hemonega hamomu ilegei
amo Dia hamoi dagoi.
2 Di da moilai bai bagade bagohame mugululi,
amola ilia gaga:su gagoi wadela:lesi dagoi.
Ninia ha lai hina bagade ilia diasu gagui,
amo da wadela:lesi dagole, bu hamedafa ba:mu.
3 Dunu amo da gasa bagade fifi asi gala ganodini esala da Dima nodomu.
Nimi bagade hame asigi fifi asi gala ilia moilai bai bagade amo ganodini,
ilia da Diba:le bagade beda:mu.
4 Hame gagui amola gasa hame hahani dunu da bidi hamosu eso amoga,
Dima hobeale, gaga:su noga:i ba:su.
Isu bagade manoba, Di da ili gaga:sa.
Amola eso bagade gia:sea, Dia da ilima ougi olelesa.

Hame asigi nimi bagade dunu da anegagi eso isu mabe agoane
eno dunu doagala:sa.
5 Amola ilia da esoi bagade agoane doagala:sa.
Be Di, Hina Gode, da ninia ha lai dunu ouiya:lesi dagoi.
Mu mobi da eso gia:i anegagisa,
amo defele Di da hame asigi nimi bagade dunu
ilia halasu ouiya:ma:ne hedofasa.

Gode da Lolo Nabe Hahamosa

6 Guiguda:, Saione Goumiga, Hina Gode Bagadedafa da osobo bagade fifi asi gala huluane misa:ne, Lolo Nabe hahamomu. Amoga, ilia da ha:i manu noga:idafa amola waini hano ida:iwane gala manu. 7 Guiguda:, E da hedolowane da:i dioi amo da fifi asi gala huluane mu mobi agoane dedebosa, amo fadegale fasimu. 8 *Ouligisudafa Hina Gode da bogosu hou amo bu mae ba:ma:ne gugunufinisimu. E da dunu huluane ilia disu si hano doga:mu. Ea fi dunu da osobo bagadega fifi asi gala huluane ganodini, gogosiane se nabasu amo nabaha. Be Hina Gode da amo gogosiasu fadegale fasimu. Hina Gode Hisu da sia:i dagoi.
9 Amo hou doaga:sea, dunu huluane da amane sia:mu, "E da ninia Gode! Ninia da Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le amola lalegaguiba:le, E da nini gaga:i dagoi. E da Hina Godedafa! Ninia da Ea hou lalegagui dagoi. Amaiba:le, ninia da wali hahawane bagade. Bai E da nini gaga:i dagoi."

Gode da Moua:be fi ilima Se Imunu.

10 †Hina Gode da Saione Goumi fi amo gaga:mu. Be Moua:be fi da gisi bulamagau iga amo ganodini osa:gili banenesi dagoi ba:sa, amo defele ilia da osa:gili, banenesi dagoi ba:mu. 11 Ilia da dasi sa:imusa: defele ilia lobo ilua:mu, be Gode da ili gogosiama:ne banenesimu, amola ilia lobo da gasa hameba:le, gasi gudumu.
12 Moua:be fi da ilia gaga:su gagoi sedadewane gagula heda:i. Be amo huluane, Gode da mugululi wadela:lesili, ilia sa:ili osobo su amoga doaga:mu.

26

Gode da Ea Fi Dunuma Hasalasu Hou Imunu

1 Eso da misunu, amoga dunu da Yuda soge ganodini agoane gesami hea:mu,
"Ninia moilai da gasa bagade.
Bai Gode Hisu da ea gagoi gaga:lala!
2 Moilai logo ga:su doasili,
Godema fa:no bobogesu fi,
moloidafa hamosu dunu fi,
amo golili masa:ne, doasima!
3 Hina Gode! Nowa dunu da mae yolesili, Dia hou lalegaguli,
Dima fa:no bobogesea,
Di da ea dogo denesili, olofosu iaha.
Bai e da Dima dafawaneyale dawa:sa.
4 Dilia! Hina Godema eso huluane dafawaneyale dawa:le fifi ahoanoma.
E da mae fisili, nini gaga:mu.

---

* **25:8:** 1 Golidia 15:54; Wamolegei Sia: Olelesu 7:17, 21:4 † **25:10:** Aisaia 15:1-16.14; Yelemaia 48:1-47; Isigiele 25:8-11; A:imose 2:1-3; Sefanaia 2:8-11

5 E da gasa fi dunu amo ligia gudui.
E da gasa bagade moilai bai bagade amo ganodini ilia esalu
amo wadela:lesili, ea gaga:su gagoi mugululi, osoba gisalugala:i.
6 Dunu amo da amo gasa fi dunu amoga musa: banenesi dagoi,
amo da gasa fi ilia moilaiga hasanasili, mugului moilaiga ososa:gisa.
7 Hina Gode! Di da moloidafa hou hamosu dunu ilia logo ida:iwane fodosa.
Ilia logo ahoasu da umidafa.
8 Ninia da Dia hanai amo fa:no bobogesa.
Amola ninia dafawane esaloma:beyale dawa:lusu
amola ninia hanai da Di fawane.
9 Gasia na da Dia hou bagadewane hanai gala.
Hobea, Di da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima fofada:sea,
ilia da moloidafa fofada:su hou ba:mu.
10 Dia da wadela:i hamosu dunu ilima asigidafa hou hamosa,
be ilia da hou ida:iwane hamomu hame dawa:.
Amola amo soge ganodini, ilia da moloidafa dunu gilisibiba:le,
amomane wadela:i hou hamosa,
amola Dia hou ida:iwane amola gasa bagade amoma nodoma:ne higasa.
11 *Di da Dia ha lai dunu ilima se imunu, amo ilia da hame dawa:.
Hina Gode! Ilia da gogosiama:ne, ilima se ima.
Se iasu Di da ilima ima:ne ilegei, amo ilima ima.
Di da Dia Fidafa ilima asigisa, amo Dia ha lai dunuma olelema.
12 Hina Gode! Di da ninima imunuba:le,
ninia da bagade gagui dunu agoane ba:mu.
Ninia gagui liligi, amola ninia bidi lai huluane, da Dia hamobeba:le laha.
13 Ninia Hina Gode! Eno dunu da ninima ouligisu galu.
Be Di fawane da ninia Ouligisudafa.
14 Be amo musa: ouligisu dunu da bogole, bu hame esalumu.
Ilia a:silibu da bu hame wa:legadomu.
Hina Gode! Di da ilima se ianu, ili wadela:lesi dagoi.
Dunu huluane da ili bu hame dawa:mu.
15 Hina Gode! Dia da ninia fi amo bu bagade hamoi.
Dia da ninima soge eno ia dagoiba:le, ninia soge da bagade ba:sa.
Amola amo hou ba:beba:le, osobo bagade dunu da Dima nodoi.
16 Hina Gode! Di da Dia fi dunu ilima se iasu.
Amola ilia da se nababeba:le, Dima wele sia:su.
17 Hina Gode! Dia hamobeba:le, ninia da uda e da mano lalelegemu gadenesa,
se nababeba:le wele sia:sa, amo defele ninia wele sia:sa.
18 Ninia da se bagade nabi, be liligi hame lalelegei.
Ninia soge fi da hasalasu hou hame ba:i.
Ninia hamobe ea bidi da hamedei ba:sa.
19 †Ninia fi dunu bogoi da bu esalumu.
Ilia bogoi da:i hodo da bu esalebe ba:mu.
Dunu huluane bogoi uli dogoi ganodini golai dialu da nedigili, wa:legadole,
hahawane gesami hea:mu.

* **26:11:** Hibulu 10:27 † **26:19:** Da:niele 12:2

Oubi mogele lalu fadagagala:le nebe agoai da osobo bagade nasegag-
isa.
Amo defele Hina Gode da hemone bogoi dunu ilima gaheabolo esalusu
imunu.

Fofada:nanu Se Iasu amola Bu Hahamosu

20 Na fi dunu! Dilia diasu ganodini asili, gagili salima. Dilia
wamoaligima. Hina Gode Ea ougi da dagosea fawane, bu misa. 21 Hina
Gode da Ea Hebene esalebe amoga osobo bagade fifi asi gala dunu ilia
wadela:i hou hamobeba:le, se bidi imunusa: manebe. Dunu huluane
da fasu dunu amo da wamowane fane legesu hou hamoi, amo huluane
dawa:mu. Amola osobo da fane legei dunu amo bu hame wamolegemu.

27

1 *Amo esoga, fedege agoane, Hina Gode da E gobiheiga Lifaiada:ne
(hanome waibulusa ahoabe agoane ahoa) amola hano wayabo bagade amo
ganodini esalebe ohe fi ilima se imunu.
2 Amo esoga, Hina Gode da Ea hahawane waini efe sagai ea hou
olelema:ne, amane sia:mu, 3 "Na da Na waini efe sagai amoma hano iaha.
Dunu eno da mae wadela:lesima:ne, na da gasia amola esosea, sosodo
aligisa. 4 Na waini sagai amoma Na da ougi galu, be wali amo ougi Na
da yolesi dagoi. Na da aya: gaga:nomei amola gagalobo amoga fawane
gegemusa: ganiaba, Na da amo huluane nene dagola:loba.
5 Be Na Fi ilia ha lai da Na gaga:su hanai galea, ilia da Nama olofosu
hogoi helemu da defea.
6 Hobea, Isala:ili fi dunu (Ya:igobe egaga fi), da ifa agoane difi legemu
amola dobea amola yebese legemu. Ilia fage legei da osobo bagade
dedebomu.
7 Hina Gode da Isala:ili fi ilima se iasu. Be ilia ha lai dunu ilia se lasu da
Isala:ili fi ilia se baligisu, amola ilia dunu bogoi idi da Isala:ili ilia bogoi idi
baligisu. 8 Hina Gode da Ea fi dunu se ima:ne, mugululi ga asunasi. Fedege
agoane E da wadela:i gusugoe mabe fo amoga ili mugululi ga mini asi. 9 Be
Isala:ili dunu da hame lalegagui dunu ilia 'oloda' igi goudane, osobo su
agoane hamosea, amola gabusiga: manoma gobesu 'oloda' amola ogogosu
uda 'gode' amo A:sela ea dawa:digisu hahamosu liligi da wadela:lesi dagoi
ba:sea, amo esoga fawane Hina Gode da ilia wadela:i hou gogolema:ne
olofomu.
10 Moilai, amo musa: gagoi gasa bagade amoga gaga:i da wali mugululi,
wadela:lesi dagoi ba:sa. Wali, amo sogebiga, bulamagau amola sibi da gisi
naha amola helefisa.
11 Ifa huluane ilia amoda da bioi amola fi dagoi ba:sa. Amola uda ilia
da amo lalu ifa agoane gagadosa. Dunu huluane da Gode Ea hou dawa:
hame laiba:le, ilia Hahamosu dunu Gode da ilima hame asigimu amola se
imunu.
12 Amo esoga, Hina Gode da dunu da widi amola gisi afafasa, amo
defele soge amo da Iufala:idisi Hano muni asili, Idibidi alalo legei amoga
doaga:sa, amoga Ea fi dunu afae afae E da gilisimu. 13 Amo eso da
doaga:sea, dalabede dusu da Isala:ili dunu mugululi asi Asilia soge amola
Idibidi soge ganodini esalu, amo buhagima:ne olelemu. Ilia da misini,
sema agolo Yelusaleme amo ganodini diala, amoga ilia da Hina Godema
nodone sia:ne gadomu.

---

* **27:1:** Yoube 41:1; Gesami Hea:su 74:14, 104:26

28

Aisaia da Isala:ili (ga (north) hina bagade soge) amoga Sisane Sia:i

1 Isala:ili hina bagade soge da wadela:lesi dagoi ba:mu. Falegai habuga da Isala:ili adini ba:i ouligisu ilia dialumaga biosa amola wadela:sa, amo defele Isala:ili ea hadigi da gebe gasisa. Isala:ili ouligisu dunu ilia gasa fi dialuma da gabusiga: agoane naba. Be ilisu da adini bagade ba:iba:le, bogoi agoane golai dialebe ba:sa. 2 Hina Gode da gasa bagade dunu ea gegesu liligi momagei dagoi, Isala:ili dunuma doagala:musa: ilegei dagoi. E da mugene isu amola gibula bobodobe amola hano nawa:li gasa bagade amo defele misini, Isala:ili soge hasanasimu. 3 Amasea, Isala:ili adini ba:i ouligisu dunu ilia gasa fi hou da enoga hasanasi dagoi ba:mu. 4 Amo gasa fi ouligisu dunu ilia hadigi da figi fage ilia faisu eso amoga degabo agoane yoi ba:sea hedolowane mai dagoiba:le, amo defele bu hamedafa ba:mu.

5 Eso da misunu amoga Hina Gode Bagadedafa da Ea fi dunu hame bogole esala, amoga E da hadigi habuga falegai amoga hamoi agoane ba:mu. 6 E da fofada:su dunu ilima moloidafa fofada:su hou olelemu, amola dadi gagui dunu amo da moilai bai bagade logo holei gaga:lala, ilima ilia mae beda:ma:ne, E da ilia dogo denesimu.

Aisaia amola Yuda Fi ilia Adini Ba:i Balofede Dunu

7 Be balofede dunu amola gobele salasu dunu da adini bagade ba:iba:le, feloale ahoa. Ilia da adini amola waini hano bagade maiba:le, feloale emo udaguguli dafasa. Gode da balofede dunuma esala ba:su olelesa. Be ilia da adini bagade ba:iba:le, esala ba:su ea bai hame dawa:. Gobele salasu dunu amola da adini bagade ba:iba:le, moloidafa fofada:su hou hame dawa:. 8 Amola ilia fisu fafai amo da isosu liligi amoga dedeboi dagoi, ledodafa gala.

9 Ilia da na houba:le egasa. Ilia da amane sia:sa, “Amo dunu da abuliba:le nini bagade dawa:su dunuma olelesala? Ninia da ea sia: nabimu higa:i. Amo sia: da mano dudubu amo da ame ea dodo wahawane fisi, ilima olelesu fawane. 10 E da ninima sia: afae afae, fonobahadi, agoaiwane ninima olelemusa: dawa:.”

11 *Defea! Dilia da na sia: nabimu higasea, Gode da ga fi amo sia: hisu amoga dilima olelemu. 12 E da helefisu amola olofosu dilima imunusa: sia:i. Be dilia da Ea sia: hame nabi. 13 Amaiba:le, Hina Gode da sia: afae afae, fonobahadi agoane dilima olelemu. Amasea, dilia da afae afae ahoananu, dilia da emo udagugudumu. Dilia da fa:gini, saniga sa:i dagole, se iasu diasu hamosu dunu ba:mu.

Saione Igi Bai

14 Amaiba:le, dili gasa fi ouligisu dunu amo da wali Yelusaleme amo ganodini dunu fi ouligisa! Hina Gode Ea sia: dilima sia:i amo nabima! 15 Dilia da hidale, dilia da bogosu hou amola bogoi dunu ilia esalebe soge amoga gousa:su hamoi dagoi sia:sa. Wadela:lesisu da osobo bagadega doaga:sea, dilima hame doaga:ma:ne, dilia giadofale dawa:sa. Bai ogogosu sia: amola ogogosu hou da dili gaga:mu, dilia dawa:. 16 †Be wali, Hina Gode Ouligisudafa da amane sia:sa, “Na da Saione sogega gasa bagade bai legemu. Amo da diasu igi bai gasa bagade. Amola nowa da amo dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, e da hame dafamu. 17 Fedege agoane,

* **28:11:** 1 Golidia 14:21 † **28:16:** Gesami Hea:su 118:22-23; Louma 9:33, 10:11; 1 Bida 2:6

amo bai ea defei dawa:ma:ne ilegesu defei da moloidafa hou ba:mu, amola ea moloi lela defei ba:su da ida:iwane moloi hou.”

Ogogosu hou amo dilia da fa:no bobogesa, amo da mugene isu amoga fabeba:le, mugululi asi dagoi ba:mu. Amola hano bagade defele heda:le, dilia gaga:su mini ahoasea, hamedafa ba:mu. 18 Gousa:su hou amo dilia da bogosu hou amola bogosu soge amoga hamoi, amo da yolesi dagoi ba:mu. Amola gugunufinisisu se nabasu da dilima doaga:sea, dilia da amoga hasanasi dagoi ba:mu. 19 Amo wadela:lesisu hou da mae fisili, hahabe eno, hahabe eno, gasia amola esosea, dilima doaga:mu. Gode da amoga dilima gebewane sia:ne iasea, dilia da bagadewane beda:mu. 20 Musa: malasu sia: defele, dilia da dunu e da golamusa: dawa:lala, be ea diaheda:su da dunumuni amola ifa abula sososu da fonoboiba:le, amoga sosone hamedei ba:sa, amola golamu da hamedei ba:sa. 21 ‡Hina Gode Ea hou da dilima hisu agoane ba:mu, be E da Belasimi Goumi amola Gibione Fago amoga gegei, amo defele E da Hi hanai hamomusa: dilima gegemu. E da Ea wamolegei hawa: hamosu huluane hamone dagomu.

22 Na da dilima sisasu iabeba:le, mae oufesega:ma. Dilia agoane hamosea, hobeale masa:ne logo baligili gasa bagade ba:mu. Hina Gode Bagadedafa da ninia soge huluane wadela:lesima:ne ilegei, amo na da nabi dagoi.

Gode Ea Bagade Dawa:su Hou

23 Na sia: noga:le nabima! Na dilima olebe amo noga:le dawa:digima! 24 Ifabi ouligisu dunu e da ea ifabi osobo amo udigili mae fisili gidinalala, amola udigili momagelala, amo hame hamosa. 25 Be e da osobo hahamonanu, hawa: amo ‘dili’ amola ‘gamini’ amola ‘widi’ amola ‘bali’ sagasa. Amola ea sogebi bega:, ea da eno gagoma agoane liligi bugisa. 26 E da ea hawa: hamosu noga:le dawa:. Bai Gode da ema olelebeba:le. 27 ‘Dili’ amola ‘gamini’ oso amo dabimusa:, amo ha:i manu wadela:sa:besa:le, e da dioi bagade ifa fasu amoga hame dabasa. Be e da fonobahadi ifa, ha:i manu oso ea hou defele amoga fasa. 28 E da ‘widi’ ha:i manu lamusa:, udigili mae fisili dabasuga fabe hame hamosa. Dafawane! Bagade dawa:su ifabi ouligisu dunu, e da fedege agoane, hosi amola gaguli fula ahoasu ‘widi’ da:iya oule ahoasea, widi ha:i manu da hame goudai ba:mu. 29 Amo bagade dawa:su hou huluane da Hina Gode Bagadedafa Ema maha. Gode Ea ilegesu da bagade dawa:su liligi, amola Ea ilegesu da eso huluane dididi hamosa.

29

Yelusaleme da Dafamu

1 Yelusaleme moilai bai bagade, amo fedege agoane Gode Ea ‘oloda’ amoga musa: Da:ibidi da fi, amo da wadela:lesi dagoi ba:mu. Ode afadafa o aduna amoga ilia da lolo nabe amola hahawane gilisisu hamonanu, 2 amasea, amo moilai bai bagade (Gode Ea ‘oloda’ ilia da sia:sa) amo Gode da gugunufinisimu. Disu amola didigia:su nabimu, amola moilai bai bagade huluane da ‘oloda’ amo maga:mega dedeboi dagoi agoane ba:mu. 3 Gode da Yelusaleme amo sisiga:le, doagala:mu. 4 Yelusaleme da bogoi a:silibu osobo hagudu esala, sia:mu logo hogoi helelala, amo defele agoai ba:mu.

‡ **28:21:** Yosiua 10:10-12; 2 Sa:miuele 5:20; 1 Hou Olelesu 14:11

5 Yelusaleme fi! Ga fi ilia da dilima doagala:sea, da osobo su defele foga
mini asi dagoi ba:mu. Amola ilia gasa bagade nimi dadi gagui gilisisu,
da bioi gisi defele foga mini asi agoane ba:mu. 6 Hedolowane, eso amoga
dilia hame dawa:, Hina Gode Bagadedafa da gugelebe isu bagade, amola
bebeda:nima, amola fo bagade, amola lalu bagade osobo bagadega iasili,
dili gaga:mu. 7 Amasea, fifi asi gala ilia dadi gagui gilisisu amo da Gode Ea
'oloda' moilai bai bagadega doagala:lebe, ilia amola ilia gegesu liligi amola
liligi huluane da simasia ba:su defele, wadela:lesili, alalolesimu.
8 Fifi asi gala amo da Yelusaleme doagala:musa: gilisibi, amo dunu
da bogomuwane ha:i e da simasia ba:sea, ha:i manu bagade naha, be
nedigili bu ha:i bagade ba:sa, agoane ba:mu. O ilia da dunu hano hanaiga
bogogia:be agoai gala, e da simasia hano nabe ba:sa, be nedigili ea da:gisisu
da bu hafoga:i ba:sa, agoane ba:mu.

Isala:ili Dunu da Gode Ea Sisasu Hame Nabi

9 Defea! Dilia mae dawa:le, gagaoui agoane hamoma! Dilia si da
wadela:le dialumu da defea. Dilia adini maedafa maini, feloale masa!
10 *Hina Gode da dilia bagadewane golama:ne hamoi dagoi. Balofede dunu
da eno dunu ilia si agoane esalumu da defea galu. Be Gode da ilia mae
ba:ma:ne, si dedebole lala:gi dagoi.
11 Gode da ba:la:lusu ba:su huluane ea bai, dilima wamolegemu. Amo da
meloa bione, ga:si dagoi agoane ba:mu. Dilia da amo meloa idisu dawa:lai
dunuma e idima:ne gaguli ahoasea, e da amo da hamedei sia:mu. Bai
meloa bioi da gobelega:i dagoi.
12 Be amo idimusa: dilia idisu hame dawa:lai dunu amoma iasea, e
amola da idimu hamedei sia:mu. Bai e da idisu hame dawa:, e da sia:mu.
13 †Hina Gode da amane sia:i, "Amo dunu ilia da Nama nodone sia:ne
gadosa, ilisu da sia:sa. Be ilia sia: da hamedei liligi amola ilia dogo da
Nama gadenene hame. Ilia sia:ne gadosu hou da osobo bagade dunu
ilia sema amola ilia hou fawane, liligi ilia osobo bagade asigi dawa:su
amoga sia:sa sisa:lalusu dawa:. 14 ‡Amaiba:le, na da hedolowane ili fananu,
fananu, ilia da fofagadigimu. Nowa da bagade dawa:su dunu ilisu dawa:sa,
ilia da gagaoui dunu agoane ba:mu. Amola ilia bagade dawa:su hou da
hamedei liligi agoane ba:mu.

Hobea Misunu Hahawane Hou

15 Nowa da ilia ilegesu amo Hina Godema wamolegemusa: dawa:sa, da
wadela:lesi dagoi ba:mu. Ilia da fa:no hamomu hou wamowane ilegesa.
Amola eno dunu huluane da ilia hou hame dawa:mu, ilia agoane dawa:sa.
16 §Ilia da hou huluane mogo bugisa. Nowa ea hou da baligisala:? Osoboga
hamoi ofodo hahamosu dunu o osobola:? Liligi amo dunu ea hamoi, da ea
hahamosu dunuma agoane sia:ma:bela:?, "Di da na hame hahamoi." o "Di
da hahamosu hou hame dawa:," amo sia:mu da defeala:? Hame mabu!
17 Musa: dunu ilia sia:i defele, "Fonobahadi aligili, iwila da ifabi agoane
hamomu, amola ifabi da bu iwila hamoma:ne sinidigimu."
18 Amo esoga, dunu afae da buga idisia, ge ga:i dunu ilia da nabimu.
Amola si dofoi dunu musa: gasi ganodini gala, ilia si fadegale bu noga:le
ba:mu. 19 Hame gagui dunu amola fonoboi dunu, ilia da Hina Gode
Ea hahawane dogolegele hou iasu amo bu ba:mu. 20 Be nowa da eno
dunuma banenesisa amola Godema higasa, amola wadela:i hamosu dunu

---

* **29:10:** Louma 11:8 † **29:13:** Ma:diu 15:8-9; Maga 7:6-7 ‡ **29:14:** 1 Golidia 1:19 § **29:16:** Aisaia 45:9

huluanedafa, ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. 21 Nowa da baligidu sia: sia:sea, amola wadela:i hamosu dunu se mae lama:ne fidisia amola moloi dunu ilia moloidafa fofada:su hou mae ba:ma:ne hamosea, Gode da amo huluane gugunufinisimu. 22 Amaiba:le Isala:ili fi ilia Hina Gode (amo da A:ibalaha:me bidi hamosu mae lama:ne gaga:i) E da amane sia:sa "Na fi dunu! Dilia da bu eno hame gogosiamu. Dilia da hobea bu hame gogosiabeba:le, dilia odagi da gasi agoane bu hame ba:mu. 23 Dilia mano amo Na da dilima imunu, amo ba:sea, Na da Isala:ili hadigi Gode amo dilia da dafawaneyale dawa:beba:le, sia:mu. Dilia da Nama nodomu amola Naba:le nodone beda:mu. 24 Gagaoui dunu da dawa: lamu. Amola dunu da wali egane sia: daha da hahawane dawa: lamusa: hame hihimu."

30

Yuda Dunu Ilia da Idibidi amoma Gousa:su Hamoi, amo da Hamedei Liligi

1 Hina Gode da sia:i dagoi, "Yuda fi ilia ouligisu dunu da wadela:lesi dagoi ba:mu. Bai ilia da Nama odoga:sa. Ilia da ilila: ilegesu amo fa:no bobogesa be Na da amo ilegesu hame hamoi. Ilia da gousa:su amo Na da higa:i hodosa, amo hamosa amola wadela:i hou mae fisili hamonana. 2 Ilia da Na olelesu mae adole ba:le, udigili Idibidi fi ilia fidisu lala ahoa. Ilia da Idibidi ili gaga:musa: hanaiba:le, Idibidi hina bagade ea hou dafawaneyale dawa:sa. 3 Be Idibidi hina bagade da gasa hameba:le, ilia gaga:mu hamedei agoane ba:mu. Amola Idibidi fi ilia gaga:su hou da wadela:lesisu liligi agoane ba:mu. 4 Yuda dunu ilia alofesu sia:ne iasu dunu, ilia da Idibidi moilai bai bagade amo Soua:ne amola Ha:inisi amoga doaga:i dagoi. 5 Be Yuda fi dunu da hohonosu fi (Idibidi) amo ilia dafawaneyale dawa:beba:le, se fawane nabimu. Bai ilia da fidisu hanai be Idibidi da ili hame fidimu.

6 Gode da ohe fi hafoga:i soge gagoe (south) amoga esala, ilia hou agoane olelesa, "Alofele iasu dunu da ha lai soge amo ganodini ahoa. Amo soge ganodini, laione wa:me amola bogosu gasonasu saya:be amola hagili ahoasu hanome (dala:gone) da esala. Ilia dougi amola ga:mele amo da:iya muni bagade iasu liligi, dunu fi amo da ilima fidisu ima:ne sia:mu da hamedei, ilima ima:ne gaguli ahoa. 7 Idibidi fi ilia fidima:ne iasu da hamedei liligi. Amaiba:le, na da Idibidi amoma "Hamedei Dala:gone" dio asuli dagoi.

Hame Nabasu Fi Dunu

8 God da nama na da Isala:ili dunu ilia hou buga ganodini dedema:ne sia:i. Bai ilia wadela:i hou dedei dagoi, amo da dialoma:ne E sia:i. 9 Ilia da mae fisili, Godema odoga:sa, amola ogogosa, amola Hina Gode Ea olelesu hame naba, agoane hamonana.

10 Ilia balofede dunu ilima ouiya:ma:ne sia:sa. Ilia da amane sia:sa, "Moloidafa hou amo ninima mae olelema. Ninia ge noga:ma:ne, ninia nabimu hanai liligi fawane ninima olelema. Nini waha hanai dawa:i liligi amo fawane lalegagumu.

11 Gasigama! Ninia logo mae ga:ma! Ninia da dilia hadigi Isala:ili Gode Ea hou nabimu higa:i gala mabu."

12 Be hadigi Isala:ili Gode da amane sia:sa, "Dilia da higale Na sia: hame naba. Dilia da gegesu amola ogogosu fawane hamosa. 13 Dilia da wadela:i hou hamosa. Dilia da gagoi dobea gado gagula heda:i amoga da goudagagala:i agoane. Dilia da mugului dagoi ba:mu. 14 Dilia da ofodo

osoboga hamoi goudane fifi fonobahadi hamoiba:le, amoga nasubu gasa:le gadomu o hano dimu da hamedei.

15 Ouligisudafa Hina Gode, Isala:ili fi ilia hadigi Gode, da Ea fi dunuma amane sia:sa, “Nama sinidigima! Bu Na hou gebe dafawaneyale dawa:ma! Amasea, dilia da bu gasa bagade amola gaga:i dagoi ba:mu.” Be dilia da Ema sinidigima:ne higasa.

16 Be amomane dilia da hehenasu hosi da:iya fila heda:le, dilia ha lai ilima hobeamusa: dawa:lala. Dafawane! Dilia da hobeamu da defea. Dilia hosi ilia hehenasu hou da defele dilia dawa:lala. Be dili se bobogesu dunu ilia hehenasu da dilia hosi ilia hehenasu hou baligisa. 17 Dilia ha lai dunu afadafa ba:sea, dilia 1000 dunu da hobeamu. Amola dilia ha lai dunu biyale gala ba:sea, dilia huluanedafa da hobeamu. Dilia dadi gagui wa:i da wadela:lesili, hamedafa ba:mu. Eso gosa:gisu ea ifa bugi amo hisu fawane agolo da:iya bugi dialebe, amo fawane dialebe ba:mu. 18 Be Hina Gode da dilima asigima:ne ouesala. E da eso huluane moloidafa hou fawane hamonanebeba:le, E da dilima asigima:ne momagesa. Nowa da Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le lalegagusia, da hahawane bagade.

Gode da Ea Fi Dunuma Hahawane Dogolegele Hamomu.

19 Dilia dunu Yelusaleme amo ganodini esala da fa:no bu hame dimu. Hina Gode da asigisa amola dilia da Ema E fidima:ne wele sia:sea, E da nabimu. 20 Hina Gode da dilima se ima:ne, gasa bagade bidi hamosu imunu, be E da dilima olelema:ne amo bidi hamosu ganodini dilima gilisili esalebe ba:mu. Amola E ba:ma:ne, dilia da bu hame hogoi helemu. 21 Dilia logoga ahoasea, udigili ahoabeba:le dilia logo fisili lobodafa o lobo fofadi amoga ahoasea, dilia da dilia baligiga Ea sia: amane nabimu, “Logo da goea! Dilia amo ganodini masa!” 22 Dilia da dilia loboga hamoi ogogosu ‘gode’ liligi (amo da silifa amola gouli amoga legei) amo lale amola dilia da ledo liligi galagasa, amo defele galadigimu. Dilia da amane sia:mu, “Ninia bu ba:mu higa:i gala mabu.”

23 Dilia da hawa: bugisia, Hina Gode amo heda:ma:ne, gibu imunu. Amola dilia da ha:i manu bagade faimu amola dilia bulamagau da gisi ha:i manu bagade ba:mu.

24 Bulamagau amola dougi amo da dilia ifabi osobo gidinasa, amo da ha:i manu noga:idafa bagadewane manu ba:mu. 25 Eso amoga dilia ha lai ilia moilai gagili sali amo dilia suguli lasea, amola ilia fi dunu medole lelegesea, amo esoga hano da goumi huluane amola agolo huluane amoga yogosa:imu. 26 Oubi da eso ea hadigi defele diga:mu. Amola eso ea hadigi da nabuane agoane bagamu. Eso afae amoga, eso ea hadigi da eso nabuane gala ilia hadigi defele ba:mu. Hina Gode da Ea fi ilima fa:gini i. Be eso amoga, amo fofa:gi da sosone amola uhinisini hamoi dagoi ba:mu.

Gode da Asilia Fi ilima Se Imunu

27 Hina Gode Ea gasa bagade hou amola Ea hadigi da sedagawane ba:sa. Lalu amola lalu mobi da Ea ougi olelesa. E sia:sea, Ea sia: da laluga nesa agoane ba:sa. 28 E bisimusa:, E da fo asuna ahoa. Amo da hano heda:le, liligi huluane gaguli ahoa, agoane ba:sa. Amo da fifi asi gala gaguli ahoasea, wadela:lesisa. Amola ilia wadela:i hamomusa: ilegesu amo wadela:sa. 29 Be dilia! Gode Ea fi dunu! Dilia da hahawane ba:mu amola dilia da sema lolo nabe gasia gesami hea:sa amo defele gesami hea:mu. Dunu ilia da Hina Gode (Isala:ili fi ilia Gaga:su dunu) amo Ea

Debolo Diasuga faludi dunana ahoasea, hahawane ba:sa, amo defele dilia da hahawane ba:mu.
30 Hina Gode da dunu huluanedafa nabima:ne, Ea hadigi sia: sia:mu. Amola dunu huluanedafa dawa:ma:ne, Ea gasa bagade ougi hou olelemu. Lalu sawa:, gibu bagade, mugene amola gibu nawa:li agoane da ba:mu. 31 Asilia dunu da Hina Gode Ea sia: nabasea, amola Ea se iasu lasea, ilia da beda:i bagade ba:mu. 32 Hina Gode da ili fananawane, Ea Fi dunu da gesami agoane ilibu dumu amola sani baidama dumu. Gode Hisu da Asilia dunu ilima gegenanumu. 33 Hemonega, Gode da Asilia hina bagade gobema:ne, lalu bagade momagei dagoi. Amo da lugudu amola ba:de bagade amola lalu ifa da legele, bagadewane didisa heda:i. Hina Gode Ea mifo amoga lalu sawa: misini amo lalu didilalebe ba:mu.

31

Gode da Yelusaleme Moilai Bai Bagade Gaga:mu

1 Dunu da Idibidi sogega fidisu lama:ne ahoana, da wadela:lesi dagoi ba:mu. Ilia da Idibidi dadi gagui gilisisu bagade, hosi, sa:liode amola dadi gagui dunu, amo ili gaga:musa: dawa:lala. Be Hina Gode, Isala:ili ilia hadigi Gode, amo E da ili gaga:musa: ilia hame dawa:, amola E da ili fidima:ne Ema hame adole ba:sa. 2 Hina Gode E da Hi hou dawa:. E da wadela:lesisu iaha. E da wadela:i hamosu dunu amola ilia gaga:su dunu ilima se imunusa: sia:beba:le, E da se imunu. 3 Idibidi dunu da Gode hame. Ilia da osobo bagade dunu fawane. Ilia hosi da hu liligi fawane, a:silibu hame. Hina Gode da hawa: hamosea, gasa bagade fi amola gasa hame fi amo ilia fidilala, amo da gilisili dafane, wadela:lesi dagoi ba:mu.
4 Hina Gode da nama amane sia:i, “Sibi ouligisu dunu da bagadewane wele sia:sa, be ilia da laione wa:me amo da ohe fi fane legele naha, amoga sefasimu da hamedei. Amo defele, Na, Hina Gode Bagadedafa da Saione Goumi gaga:sea, enoga Na logo hedofamu da hamedei. 5 Sio da ea mano gaga:ma:ne, ea bibi amo da:iya ougiaga hahadomabe, amo defele Na da Yelusaleme gaga:mu.”
6 Hina Gode da amane sia:i, “Isala:ili dunu! Dilia da Nama wadela:le hamoi amola Nama gegei. Be wali, Nama sinidigima!” 7 Eso da misunu amoga dilia da wadela:i gouli amola silifa loboga hamoi ‘gode’ liligi amo huluane galadigimu. 8 Asilia da gegesu ganodini wadela:lesi dagoi ba:mu. Be osobo bagade dunu ilia gasaga hame. Na fawane da ili gugunufinisimu. Ilia da amo gegesuga hobeamu, amola ilia ayeligi dunu da udigili se dabe iasu hawa: hamosu dunu ba:mu. 9 Ilia hina bagade da bagadewane beda:iba:le hobeamu, amola ilia dadi gagui ouligisu dunu da beda:iba:le, ilia gegesu eso gosa:gisu huluane fisili, hobeamu.” Hina Gode (amoma dunu da Yelusaleme amo ganodini nodone sia:ne gadosa, amola Ea lalu da gobele salimusa:, nesa) E da sia:i dagoi.

32

Moloidafa Hina Bagade

1 Eso enoga, hina bagade e da ea fi amo moloidafa ouligimu, amo da misunu. Amola, ouligisu dunu ilia da moloidafa hou amoga ilia dunu fi ouligimu. 2 Ilia da afae afae amo fo amola gibu bobodobe amoma wamoaligisu agoane ba:mu. Ilia da hano nawa:li hafoga:i soge amo ganodini diala, amola igi bagadedafa ea baba gala:le bagade, hafoga:i soge

ganodini defele ba:mu. 3 Amo ouligisu dunu ilia da ilia fi dunu ilia hanai
dawa:i liligi noga:le nabimu. 4 Ilia da momabo agoane bu hame hamomu,
be ilia da molole, dawa:iwane sia:mu. 5 Ilia da noga:le dawa:mu. Ilia da
gagaoui dunu ilia hamosu da noga:idafa hame sia:mu. Amola wadela:i
hamosu dunu da moloidafa hou hamosa, ilia da hame sia:mu. 6 Gagaoui
dunu da gagoulewane hamosa amola wadela:i hou ilegesa. Ea sia: amola
ea hamosu da Hina Godema gadesu liligi agoane. Amola e da ha:i dunuma
ha:i manu hame iaha, amola hano hanai dunuma hano hame iaha.
7 Asigi dawa:su hame gala dunu ea hou da wadela:i, amola e da wadela:i
hou hamosa. E da hame gagui dunu wadela:ma:ne, amola ilia moloidafa
fofada:su hou mae ba:ma:ne, bagadewane ogogosa. 8 Be moloidafa dunu
da molole hamosa, amola eno dunu da moloi hou ba:ma:ne, e da gasawane
molole lela.

Yelusaleme Uda amoma Fofada:su Hou amola Bu Sinidigisu Hou

9 Dilia uda! Dilia da mae da:i dione, asabole hahawane esala! Na sia:
nabima!
10 Dilia da wali hahawane sadi esala. Be ode afae gidigili, dilia se
bagadewane nabawane esalebe ba:mu. Bai waini fage faimu hame
ba:mu. 11 Dilia da asabole, mae beda:iwane esalusu. Be wali beda:iba:le,
yaguguma. Dilia abula gisa:le, gadelai abula dilia hagomoga idiniginisima.
12 Da:i dioiba:le, dilia bida:igi fama! Bai nasegagi ifabi sogebi amola waini
sagai da wadela:lesi dagoi. 13 Aya: gaga:nomei amola gagalobo fawane da
Na fi dunu ilia sogega heda:sa. Diasu huluane amo ganodini, musa: dunu
da bagadewane nodosu amola moilai amo ganodini hahawane esalusu.
Be wali, dunu huluane da asi dagoiba:le, dima mabu! 14 Hina bagade ea
diasu amola da dunu hame esalebe ba:mu, amola bisilua moilai bai bagade
(Yelusaleme) amo da dunu hame esalebe ba:mu. Diasu amola gagili sali
da mugululi, bu mae gaguma:ne, wadela:lesi dagoi ba:mu. Sigua dougi da
amo ganodini udigili ahoanebe ba:mu, amola sibi da amo ganodini, gisi
nanebe ba:mu.
15 Be fa:no, Gode da Ea A:silibu ninima bu iasimu. Soge wali wadela:lesi
dagoi da afadenene, bu nasegagi osobo ba:mu. Ifabi amoga ilia da ha:i
manu bagade lamu.
16 Isala:ili soge ganodini moloidafa hou amola moloi fofada:su hou
fawane ba:mu.
17 Dunu huluane da moloi hou fawane hamomuba:le, olofosu amola
gaga:su fawane ba:mu. 18 Gode Ea Fi dunu da bu da:i diosu hame ba:mu,
amola ilia diasu ganodini ilia da olofole, gaga:iwane esalumu. 19 (Be Gode
Ea se iasu esoga, mugene da iwilaga sa:imu, amola moilai da gadelale,
mugului dagoi ba:mu.) 20 Be fa:no dunu huluane da hahawane bagade
ba:mu. Ilia da sagai nasegagima:ne hano defele dialebeba:le, amola
ha:i manu bagade bugi dialebeba:le, amola ilia dougi amola ohe fi da
gaga:iwane gisi bagade nabeba:le, hahawane esalumu.

33

Aisaia da ea Fi Fidima:ne, Godema Sia:ne Gadosu

1 Ninia ha lai da wadela:lesi dagoi ba:mu. Eno dunu da ilima hame
hohonoi amola ilia liligi hame wamolai. Be ilia da eno dunu hohonoi
amola ilia liligi wamolai. Be ilia wamolasu amola hohonosu eso da
dagoiwane ba:mu. Amasea, eno dunu da ilima wamolamu, amola
hohonomu.

2 Hina Gode! Ninima asigima! Dia da ninima hobea misunu hou ouligisa,
amo ninia dafawaneyale dawa:sa. Eso huluane eso afae afae nini gaga:ma.
Amola bidi hamosu esoga, nini gaga:ma. 3 Di da ninimagale gegesea, fifi
asi gala da gegesu gugulubi nabasea, hobeasa. 4 Ilia liligi fisili, ninia da
lasa.
5 Hina Gode da bagadedafa! E da liligi huluanedafa amoma Ouligisudafa
esala. Ea hamobeba:le, Yelusaleme da hou ida:iwane gala amola moloidafa
hou amoga nabaiwane ba:mu. 6 Amola Isala:ili dunu fi da hame dafamu.
E da Ea fi dunu amo gaga:lala, amola ilima bagade dawa:su hou iaha.
Ilia Godema beda:su hou amola nodosu hou da fedege agoai, ilia baligili
bagade gobolo agoai gala.
7 Nimi gasa bagade dunu da Gode fidima:ne bagade wele sia:nana. Sia:
alofele iasu dunu da olofosu logo hogoi helele, hamedeiba:le, bagadewane
dinana. 8 Wamolasu amola fane legesu dunu da logoga ahoabeba:le, udigili
logoga masunu da hamedei agoane ba:sa. Dunu da ilia gousa:su hamoi
amo udigili wadela:sa. Dunu huluane da dunu eno ilima hame nodosa.
9 Soge huluane da ha:i manu hame bugi amola dunu hame esalebe agoane
udigili diala. Lebanone iwila ifa da bioi dagoi. Musa: nasegagi sogebi amo
Sia:lane Fago da wali hafoga:i soge agoane ba:sa. Amola Ba:isia:ne soge
amola Gamele Goumi amoga ifa lubi huluane da gili osoba daha.

Hina Gode da Ea Ha lai Dunuma Sisasa

10 Hina Gode da fifi asi gala ilima amane sia:sa, “Na da wahadafa hawa:
hamomu. Na gasa bagade hou dilima olelemu. 11 Dilia da hamedei ilegesu
hamosa. Amola dilia hawa: hamobe huluane da hamedei. Na A:silibu da
lalu agoane dili gugunufinisimu.
12 Dilia da igi laluga nebeba:le goudasa, amola aya: gaga:nomei
nebeba:le, nasubu fawane ba:sa, amo defele dilia da goudai dagoi ba:mu.
13 Dunu huluane, sedaga fi amola gadenene fi, amo huluane da Na hamobe
nabalu, Na gasa bagade hou dafawaneyale dawa:mu da defea.
14 Wadela:i hamosu dunu Saione moilai bai bagade amo ganodini esala
da bagadewane beda:iba:le, yagugusa. Ilia da amane sia:sa, “Gode Ea
fofada:su hou da lalu amo da mae ha:ba:dole, eso huluane nenana agoane
gala. Dunu afae amo laluga nebeba:le esaloma:bela:? Hame mabu!” 15 Be
dilia da moloidafa sia:sea, amola moloidafa hawa: hamosea, dilia da amo
lalu baligisia, esalebe ba:mu. Dilia gasaga hame gagui dunu ilima mae
ogogoma, amola hano suligisu hou mae lama. Amola nowa da fane legesu
hou amola eno wadela:i hou hamomusa: ilegesea, ilima mae gilisima.
16 Amasea, dilia da gaga:i dagoi ba:mu. Dilia da fedege agoane, gasa
bagade diasu ganodini gagili sali dagoi ba:mu. Dilia da ha:i manu amola
hano nasu dilia hanai defele ba:mu.

Hobea Misunu Hadigi Hou

17 Fa:no dilia da bu hina bagade hadigiwane dilia soge bu bagade hamoi,
amoga ouligilalebe ba:mu. 18 Dilia musa: ga fi su (da:gisi) lasu dunu amola
desega ahoasu dunu, ilima bagade beda:i galu. Be amo esoga, dilia da ilima
bu hame dawa:mu.
19 Amola gasa fi ga dunu amo da dilia hame dawa: sia: amoga sia:
dalebe, amo dilia da bu hame ba:mu. 20 Saione moilai bai bagadega ninia
da Godema dawa:su lolo nabe hamonana. Amo ba:ma! Yelusaleme ba:ma!
Amo ganodini esaloma:ne, Yelusaleme da gaga:idafa sogebi agoane ba:mu.
Yelusaleme da abula diasu amo ea goge bugi da hamedafa dugaga:la:le

amola ea efe da hamedafa hedofale, eso huluane dialebe, agoaiwane ba:mu. 21 Hina Gode da Ea hadigi hou ninima olelemu. Ninia da hano ba:de bagade amo ilia bega: esalumu. Be ninia ha lai dunu ilia dusagai da amo hano da:iya hame masunu. 22 - 23 Amo dusagai ilia ahoasu liligi huluane da hamedei liligi. Ilia foga ahoasu abula amo fadegale gamu da hamedei. Ninia da ha lai dadi gagui dunu ilia liligi huluane udigili lasea, liligi bagade gaguiba:le, emo gasuga:igi dunu amola da mogili lamu defele ba:mu. Hina Gode Hisu da ninia hina bagade esalebe ba:mu. E da nini ouligimu amola gaga:mu. 24 Ninia soge ganodini dunu huluanedafa da olosu bu hame ba:mu amola Gode da ninia wadela:i hou huluanedafa gogolema:ne olofomu.

34

Gode da Ea Ha Lai Dunu ilima Se Imunu

1 Fifi asi gala dunu huluane! Misa! Osobo bagade liligi huluane amola dunu huluane amo ganodini esala! Misa amola nabima! 2 Hina Gode da fifi asi gala huluane, amola ilia dadi gagui gilisisu huluane ilima ougi gala. E da ilima fofada:nanu, ili gugunufinisimusa: ilegei dagoi. 3 Ilia bogoi da:i hodo da mae uli dogone, udigili dasama:ne amola gaha nabima:ne dialebe ba:mu. Amola goumi da maga:mega ulasi dagoi ba:mu. 4 *Eso amola oubi amola gasumuni da goudane, osobo su agoane ba:mu. Mu amola da meloa bioi defele, bioi dagoi ba:mu. Gasumuni amola da figi o waini efe lubi dabe agoane sa:imu.

5 †Hina Gode da gegemusa:, Hebene ganodini Ea gobihei momagei dagoi. E da Idome dunu ilima fofada:nanu, ili wadela:musa: ilegei dagoi. E da Ea gobiheiga amo dunu famu. 6 Ea gobihei, da gobele salasu sibi mano amola goudi, ilia sefe amola maga:me agoane, Idome dunu ilia sefe amola maga:me amoga dedeboi dagoi ba:mu. Hina Gode da Bosela moilai bai bagade ganodini, amo gobele salasu hamomu. E da Idome soge ganodini, fane legesu hou bagadedafa hamomu. 7 Idome dunu da sigua bulamagau, amola bulamagau gawali mano agoane dafane, osobo da maga:me amola sefe amoga dedeboi dagoi ba:mu. 8 Amo esoga, Hina Gode da Saione gaga:mu, amola ea ha lai dunu ilima dabe imunu.

9 Idome soge hano da afadenene, bunumai edele agoane ba:mu amola osobo da bu “salafa” agoane hamomu. Soge huluane da bunumai edele agoane laluga ulagimu.

10 ‡Hayoga amola gasia, amo soge da laluga nemu. Amola, mobi da mae fisili, eso huluane heda:lalumu. Soge da eso huluane wadela:lesi dagoi dialalalumu, amola amo ganodini, dunu da hamedafa lafiadalumu. 11 Gugunia amola ‘la:ifene’ sio fawane da amo soge ouligimu. Amola osobo bagade hame hahamoi esoga, amo soge da wadela:lesi agoane ba:i, amo defele Hina Gode da Idome soge bu wadela:lesimu.

12 Hina bagade amo soge ouligima:ne da hame ba:mu. Ouligisu dunu huluane da asi dagoi ba:mu. 13 Aya: gaga:nomei amola gagalobo fawane da hina bagade ilia diasu ganodini, amola gagoi moilai amo ganodini heda:mu. Sigua wa:me amola gugunia fawane amo ganodini esalebe

---

* **34:4:** Ma:diu 24:29; Maga 13:25; Luge 21:26; Wamolegei Sia: Olelesu 6:13-14 † **34:5:** Aisaia 63:1-6; Yelemaia 49:7-22; Isigiele 25:12-14, 35:1-15; A:imose 1:11-12; Oubadaia 1-14; Ma:lagai 1:2-5 ‡ **34:10:** Wamolegei Sia: Olelesu 14:11, 19:3

ba:mu. 14 Sigua ohe fi da amo ganodini ahoanebe ba:mu, amola wadela:i
a:silibu da ilila: wele sia:nanebe nabimu. Amola wadela:i uda a:silibu
(yagono) da amoga helefima:ne misunu. 15 Gugunia da ilia bibi gaguli, oso
legele, mano lalelegele, ilia mano ouligimu. Buhiba ilia da amogawi afae
afae misini, gilisimu.
16 Hina Gode Ea buga amo ganodini idima. Amo esalebe ohe amola sio
huluane esalebe ba:mu. Ilia afae afae da udigili hame esalumu be gawali
da aseme lale fimu. Hina Gode da sia:i dagoi. Hisu da ela gilisimu. 17 Hina
Gode Hisu da soge fifili, ilima defele imunu. Ilia da mae fisili amo soge
ganodini esalumu. Amo da dunu hame be ilia sogedafa dialalalumu.

35

Hadigi Logo

1 Hafoga:i soge da hahawane ba:mu.
Ifa lubi da falegale, wadela:i soge ganodini alemu.
2 Fedege agoane, hafoga:i soge da hahawaneba:le,
gesami hea:mu amola wele sia:mu.
Hafoga:i soge da ida:iwane Lebanone Goumi defele ba:mu,
amola amo soge ea nasegagi da Gamele amola Sia:lane ifabi
ela nasegagi defele ba:mu.
Dunu huluanedafa da Hina Gode Ea gasa bagade hou
amola Ea baligili Hadigi ba:mu.
3 *Dilia! Nowa ea lobo da helebe,
amola nowa da gasa hameba:le ea emo muguni da yagugusa,
amoma gasa ima.
4 Nowa da da:i dioi galea, ilima amane sia:ma,
“Gasa lama! Mae beda:ma!
Gode da dili gaga:musa:,
amola dilia ha lai ilima se imunusa: misunu.”
5 †Si dofoi dunu da bu ba:mu.
Ge ga:i dunu da bu nabimu.
6 Emo gasuga:igi dunu da soagala:le gosa:mu.
Amola sia: hamedei dunu da hahawaneba:le, wele sia:mu.
Hafoga:i sogega, hano noga:i ahoanebe ba:mu.
7 Hafoga:i soge amo ganodini, sa:iboso soge da afadenene,
hano wayabo agoane hamomu.
Amola hafoga:i sogebi amo ganodini,
gu hano bagohame ba:mu.
Sogebi amo ganodini sigua wa:me da esalu,
amoga fafugisi amola saga: ba:mu.
8 Amo soge ganodini, logo ea dio amo “Hadigi Logo” dialebe ba:mu.
Amoga ahoanebe, dilia da wadela:i hamosu dunu hame ba:mu.
Amola gagaoui dunu da amoga ahoabe dunu
ilima ogogomu hamedei agoane ba:mu.
9 Laione wa:me amogai esalebe hame ba:mu,
amola nimi bagade ohe fi hame ba:mu.
Be nowa dunu amo Hina Gode da gaga:i dagoi,
amo dunu da ilia diasudafa amoga doaga:ma:ne,
amo logoga ahoanebe ba:mu.

* **35:3:** Hibulu 12:12 † **35:5:** Ma:diu 11:5; Luge 7.22

10 Ilia hahawaneba:le, gesami hea:lala amola wele sia:nana,
Yelusalemega doaga:mu.
Ilia da da:i dioi amola se nabasu bu hame ba:mu.
Be ilia da eso huluane hahawane fifi ahoanumu.

36

Asilia dunu da Yelusaleme fi ilima Badugusu
(2 Hina 18:13-27; 2 Hou Olelesu 32:1-19)

1 Ode 14 amo hina bagade Hesigaia ea Yuda fi ouligibiga, Sena:gelibi (Asilia hina bagade) da Yuda gagoi gagili sali moilai amoma doagala:le, suguli lai dagoi.

2 Amalalu, e da ea bisilua ouligisu dunu, amo da dadi gagui dunu gilisisu amoma bisili, La:igisi moilai bai bagade fisili, Yelusalemega asili, hina bagade Hesigaia amoma e da bu gegesu fisili, Yelusaleme ema imunu, amo sia:ma:ne asunasi. Amo ouligisu dunu da asili, logo amoga abula hahamosu dunu da hawa: hamosu (amo da hano logo da gadodili hano wayabo amoga hano gaguli maha, amo gadenene), amo logoga esalu. 3 Yuda dunu udiana da ema misi. Ilia dio da Ilaiagime (Hiligaia egefe) amola Siebena (sia: dedesu dunu) amola Youa (A:isa:fe egefe). 4 Asilia bisilua ouligisu dunu da Hesigaia da Asilia hina bagadema abuliba:le hame beda:i, amo hou dawa:musa: hanai galu. 5 E amane sia:i, "Dilia da adi dawa:bela:? Sia: fawane da gasa bagade dadi gagui gilisisu amola gegesu dawa:su hou amoga hasanasima:bela:? Dilia da Asilia ilima odoga:sea, nowa da fidima:bela:? 6 *Dilia da Idibidi da dili fidimu dawa:lala. Be amo hou da dilia gasa hame saga: lale, galiamo hamomusa: dawa:su defele. Amo da fili, dia lobo somu. Idibidi hina bagade ea hou da agoaiwane gala. Nowa da ea fidisu hou dafawaneyale dawa:sea da se nabimu."

7 Asilia ouligisu dunu da eno amane sia:i, "Dilia da dilia Hina Gode da dili fidima:ne dawa:bela:? Hesigaia da Yuda dunu amola Yelusaleme dunu ilima ilia 'oloda' afae fawane amoga Godema sia:ne gadomusa: sia:beba:le, e da dilia Hina Gode Ea 'oloda' amola sia:ne gadosu liligi eno wadela:lesi dagoi. 8 Na da na hina bagade ea dioba:le, dilima agoane hou hamomu. Dilia da dunu 2000 agoane, hosi fila heda:ma:ne defele esala amo hogole ba:sea, na da dilima hosi 2000 agoane ili fila heda:ma:ne imunu.

9 Dilia da Asilia ouligisu dunu afae fonobahadidafa hasaliimu defele hame ba:sa. Amaiba:le, dilia abuliba:le Idibidi dunu da dilima sa:liode amola hosi da:iya fila heda:i dadi gagui dunu dilima asunasima:ne dawa:sala:? 10 Hina Gode da na fidibiba:le, na da dilia soge amo doagala:le wadela:lesi dagoi. Hina Gode Hisu da na asunasi dagoiba:le, na da agoane hamosu." 11 Amalalu, Ilaiagime amola Siebena amola Youa da amane sia:i, "Elama:igi sia: amoga ninima sia:ma! Ninia da amo sia: dawa:. Hibulu sia: amoga mae sia:ma. Bai dunu huluane gagoi da:iya esalebe da nabasa:besa:le, Elama:igi sia: sia:ma."

12 Be Asilia ouligisu da bu adole i, "Dilia adi dawa:bela:? Asilia hina bagade da dili amola Yuda hina bagade amo fawane nabima:ne, na hame asunasi. Hame mabu! Na da dunu huluane gagoi amoga esalebe ilima sia:sa. Bai ilia da dili defele ilila: iga manu amola ilila: baea manu."

13 Amalalu, amo Asilia ouligisu dunu da wa:legadole amola Hibulu sia: amoga amane sia:i, "Nabima! Asilia hina bagade da dilima agoane sia:sa.

* **36:6:** Isigiele 29:6,7

14 E da dilima sisasu, amo Hesigaia ea ogogosu sia: mae nabima. Hesigaia
da dili gaga:mu da hamedei. 15 Amola e da dilima Hina Gode da dili
gaga:mu sia:sea, ea sia: mae nabima. Hina Gode da dili gaga:mu, amola
ninia Asilia dadi gagui gilisisu ilia da dilia moilai bai bagade suguli lama:ne
logo hedofamu, mae dawa:ma. 16 Hesigaia ea sia: mae nabima. Asilia hina
bagade da dilia huluane dilia moilai bai bagade fisili, gadili misini, ea se
dabe iasu hawa: hamoma:ne sia:sa. Dilia da dilia waini sagai amola figi
sagai amoga waini fage amola figi fage manu amola dilia si amoga hano
manu.
17 Amasea, Asilia hina bagade da dili soge eno dilia soge agoane (amo
ganodini da waini sagai amola gagoma dilia baledehamoma:ne) amoga
fima:ne oule masunu.
18 Hesigaia ea sia: amo da Hina Gode da dili gaga:mu, amo da ogogosa.
Mae nabima! Fifi asi gala eno huluane ilia 'gode' liligi da Asilia hina
bagade ili mae hasanasima:ne gaga:bela:? Hame mabu! 19 Ha:ima:de
amola Aba:de ilia 'gode' liligi da wali habila:? Amola Sefafa:ime ilia 'gode'
liligi ilia da habila:? Nowa da Samelia fi gaga:bela:?
20 Amo soge ilia 'gode' liligi da ninia hina bagade ilima mae
hasanasima:ne gaga:bela:? Hame mabu! Amaiba:le, dilia da abuliba:le
Hina Gode da Yelusaleme gaga:ma:ne defele esala, dawa:bela:?" 21 Be
Yelusaleme fi dunu da hina bagade Hesigaia ea sia: defele ouiyale esalu.
Ilia da sia: afadafa hame sia:i. 22 Amalalu, Ilaiagime amola Siebena amola
Youa da da:i dioiba:le, ilia abula gadelale, hina bagade Hesigaiama asili,
Asilia ouligisu dunu ea sia: ema adole i.

37

Hesigaia da Aisaia Ea Sia:ne Iasu Hogoi
(2 Hina 19:1-7)

1 Hina bagade Hesigaia da ilia sia:ne iasu nababeba:le, da:i dioiba:le ea
abula gadelale, wadela:i eboboi abula idiniginisili, Hina Gode Ea Debolo
Diasuga asi. 2 E da Ilaiagime (hina bagade ea diasu ouligisu dunu) amola
Siebena (hina bagade ea sia: dedesu dunu) amola gobele salasu ouligisu
dunu amo balofede dunu Aisaia (A:imose egefe) ema asunasi. Ilia amola
da wadela:i eboboi abula amoga idiniginisili ahoanu.
3 Hesigaia da sia:beba:le, ilia da Aisaiama amane sia:i, "Wali eso da se
nabasu eso. Ninia da se iasu ba:i dagoi amola gogosia:i bagade. Ninia da
uda amo mano lalelegemu gala, be gasa hameba:le, lalelegemu hamedei,
nini da agoaiwane gala. 4 Asilia hina bagade da ea bisilua ouligisu dunu
amo Esalebe Gode Ema gademusa: asunasi dagoi. Dia Hina Gode da
amo gadesu nabalu amola dunu da gadesu sia:i, ilima se imunu da defea.
Amaiba:le, ninia fi dunu amo da mae bogole esalebe ba:sea, amo fidima:ne,
di Godema sia:ne gadoma."
5 Aisaia da hina bagade Hesigaia ea sia:ne iasu nababeba:le, 6 e da amo
sia: bu adole iasi, "Asilia dunu da dili beda:ma:ne, Hina Gode da dilia
gaga:mu hamedei sia:sa. Be Hina Gode da dili mae beda:ma:ne sia:sa.
7 Hina Gode da hamobeba:le, Asilia hina bagade da udigili sia:ne iasu
nababeba:le, hi sogega buhagimu. Amasea, Hina Gode da hamobeba:le,
amogawi eno dunu da Asilia hina bagade fane legemu."

Asilia hina bagade da Magagisu Sia: eno Sia:sa
(2 Hina 19:8-19)

8 Asilia bisilua ouligisu da hina bagade da La:igisi fisili, Libina moilaiga
gegemusa: asi, amo nabi. Amaiba:le, e da amoga ea sia: nabimusa:
asi. 9 Asilia dunu da sia: nabi, amo Sudane hina bagade ea dio amo
Dehaga da Idibidi dadi gagui gilisisu amo bisili, Asilia dunu doagala:musa:
manebe nabi. Asilia hina bagade da amo sia: nababeba:le, Yuda hina
bagade Hesigaiama meloa dedene iasili, amane sia:i, 10 "Gode amoma di da
dafawaneyale dawa:be, amo da na loboga di hame gagulaligimu sia:i. Be
amo ogogosu sia: mae nabima. 11 Di da sia:ne iasu nabi dagoi. Asilia hina
bagade da adi fifi asi gala wadela:musa: ilegesea, e da ea hanaiga agoane
hamosa. Di da hobeale masunu logo ba:ma:ne dawa:bela:? Hame mabu!
12 Na musa: fi dunu da Gousa:ne, Ha:ila:ne amola Lisefe, amo moilai bai
bagade wadela:lesi dagoi. Amola ilia da Bedidene dunu Dila:sa moilai bai
bagade amo ganodini esalu, fane legei dagoi. Amola ilia 'gode' liligi ili
gaga:mu hamedei ba:i. 13 Ha:ima:de, A:ba:de, Sefafa:ime, Hina amola Aifa,
ilia hina bagade dunu da habila:?"

14 Hina bagade Hesigaia da meloa dedei amo sia: adole iasu dunuma
lale, idi. Amalalu, e da Debolo diasuga asili, Hina Gode da meloa dedei
ba:ma:ne, ligisi.

15 Amola e da amane sia:ne gadoi, 16 *"Isala:ili Hina Gode Bagadedafa!
Di da Dia fisu amo ougia gala esalebe liligi gadodili diala amoga fili, Disu
da Godedafa amola Disu da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima Hina
esala. Disu da osobo bagade amola mu hahamoi. 17 Wali, Hina Gode! Ninia
sia: nabima! Amola ninima doaga:i hou ba:ma! Gode Esalebe! Sena:gelibi
ea Dima gadesu sia: nabima! 18 Hina Gode! Asilia hina bagade ilia da fifi
asi gala bagohame wadela:lesi dagoi, amola ilia soge wadela:lesilalu asi.
Amo ninia dawa:. 19 Amola ilia da amo dunu ilia 'gode' liligi laluga ulagisi.
(Be amo 'gode' liligi da 'gode' hame. Ilia da udigili 'gode' liligi loboga
hamoi. Ilia da amo liligi ifa amola igiga hamoi.) 20 Defea! Ninia Hina
Gode! Osobo bagade fifi asi gala huluane amo Disu fawane da Godedafa
dawa:ma:ne, Dia nini, Asilia dunu nini mae wadela:lesima:ne, gaga:ma.

Aisaia da Hesigaiama Sia: Adole Iasi (2 Hina 19:20-37)

21 Amalalu, Aisaia da hina bagade Hesigaiama sia: adole iasi. Hina Gode
da Hesigaia ea sia:ne gadosu nababeba:le, E da bu Sena:gelibi ema sia:
adole iasima:ne, sia:i, 22 "Sena:gelibi! Yelusaleme fi da di higasa amola dia
houba:le oufesega:sa.

23 Di da nowama gadesu amola fofonobosu, di adi dawa:bela:? Di da
Na, Isala:ili Hadigi Gode amoma mae nodone, gadesa. 24 Di da Nama
hidale sia:ma:ne, di sia: adole iasu dunu asunasi. Di da dia sa:liode amoga
Lebanone baligili heda:i goumi hasanasi, hidale sia:i. Di da gadodafa
heda:i dolo ifa amola noga:idafa "saibalase" ifa hedofale, amola iwila
bagade ganodini golili sa:ili dogoadafa doaga:i, di da hidale agoane sia:i.
25 Di da si dogone amola ga fi dunu ilia soge ganodini hano mai, amola
dia dadi gagui dunu ilia da Naile Hano amoga ososa:giba:le, amo hano da
hafoga:i dagoi, amo di da hidale sia:i.

26 Be di da hame nabibala:? Na da musa: hemonega, amo hou huluane
ilegei dagoi. Amola wali Na da amo hou hamoi dagoi. Na da dima gagili
sali moilai bai bagade amo isu legesu hamomusa: wadela:lesima:ne, amo
Nisu da dima gasa i. 27 Dunu amo ganodini esalu, ilia gasa da hamedei

* **37:16:** Gadili Asi 25:22

galu. Ilia da bagadewane beda:iba:le, asigi dawa:su hobea:i dagoi. Ilia da ifabi gisi ganodini o gagalobo diasu da:iya gadodili bugi, amo da gia:i bagade gusudi mabe fo masea, biobe, amo defele ba:i.

28 Be dia hou huluane amola dia ahoabe Na dawa:. Di da Nama gasa fili ougili sia:be Na dawa:. 29 Na da amo Nama gasa fili ougi sia: sia:ne iasu lai dagoi. Amola wali Na da dia mi amoga ma:go heda:mu, amola dia lafi ganodini ouli daba: misimu. Amola Na da logo di misi, amoga di bu hiouginana masunu."

30 Amalalu, Aisaia da hina bagade Hesigaiama amane sia:i, "Fa:no misunu hou dawa:digisu hahamosu ba:ma! Wali ode amola aya ode dilia da ha:i manu udigili sogega heda:i fawane manu. Be gasida ode, di da gagoma sagai faimu, amola dilia da waini efe sagai fage manu. 31 Nowa dunu ilia da Yuda soge ganodini mae bogole esala, da sagai liligi amo ilia difi da osoba gududafa daha, amola fage noga:i legesa amo defele ba:mu. 32 Hina Gode Bagadedafa da amo hamoma:ne sia:i dagoiba:le, dunu mogili da Yelusalemega amola Saione Goumiga mae bogole esalebe ba:mu.

33 Hina Gode da Asilia hina bagade ea hou olelema:ne, amane sia:i, "E da amo moilai bai bagade golili hame sa:imu. E da dadi afae amoga hame gala:mu. Dadi gagui dunu gaga:su liligi gaguiwane da moilai bai bagade gadenene hamedafa misunu. Amola, moilai bai bagade gagoi wadela:lesima:ne, ilia da osobo bi hame gagagula heda:mu.

34 E da moilai bai bagade mae golili sa:ili, ea misi logo amoga buhagimu. Bai Na, Hina Gode, da sia:i dagoi. 35 Dunu huluane da Na hou da moloidafa dawa:ma:ne, amola Na da Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi ema sia:i dagoiba:le, Na da Yelusaleme gaga:mu," Hina Gode da amane sia:i.

36 Hina Gode Ea a:igele dunu da gasia Asilia fisisu amoga asili, dadi gagui dunu 185,000 agoane fane legei dagoi. Hahabe, ilia huluane bogoi dialebe ba:i. 37 Amalalu, Asilia hina bagade Sena:gelibi da fisili, Ninefe moilai bai bagadega sinidigi. 38 Eso afaega, e da ea 'gode' liligi amo Niseloge ea sia:ne gadosu diasu ganodini sia:ne gadolalebe, egefe aduna amo A:dala:melege amola Sialisa da elea gobiheiga e medole legele, hobeale, Elala:de sogega hobea:i. Egefe eno amo Isaha:done, da Sena:gelibi ea hina bagade sogebi lai dagoi.

38

Hina bagade Hesigaia da Olole bu Uhi
(2 Hina 20:1-11; 2 Hou Olelesu 32:24-26)

1 Amo esoga agoane, hina bagade Hesigaia da olole, gadenenewane bogoi. Balofede dunu Aisaia (A:imose egefe) da ema ba:la asili, ema amane sia:i, "Hina Gode da dima dia hou amola liligi hahamoma:ne sia:sa. Bai di da hame uhimu. Di bogoma:ne momagema."

2 Hesigaia da ea odagi dobea amoga delegili, amane sia:ne gadoi, 3 "Hina Gode! Dawa:ma! Na da mae fisili, Dia hawa: hamosu hamonanu. Na da Dia hanai hamoma:ne, eso huluane hawa: hamomusa: dawa:i." Amalalu, e da se nabawane ha:giwane dinanu.

4 Amalalu, Hina Gode da Aisaia amoma, 5 e da Hesigaia amoma bu masa:ne, amola ema agoane sia:ma:ne sia:i, "Na, Hina Godedafa, dia musa: ada Da:ibidi ea Gode, Na da dia sia:ne gadosu nabi, amola dia disu si hano ba:i dagoi. Di da ode eno 15 agoane bu esaloma:ne, Na da logo doasimu. 6 Asilia hina bagade da di amola Yelusalemega mae hasanasima:ne, Na

da gaga:mu, amola gaga:lalumu.” 7 Aisaia da Hesigaiama bu adole i,
(Hesigaia da Aisaia 38:22 amo ganodini adole ba:i) “Hina Gode da Ea sia:i
da dafawaneyale olelema:ne, dima dawa:digisu hahamomu, agoane, 8 hina
bagade A:iha:se ea fa:gu gagui, amoga eso baba ea ba:su da delegili, fa:gu
bubulufai nabuane amoga buhagimu.” Amola eso ea baba da bu delegili,
fa:gu bubulufai nabuane bu sinidigi. 9 Hesigaia ea oloi da uhini, amo
nodosu gesami hea:su dedei,

10 “Na da na esalebe eso amoga, bogoi sogebi amoga masusa: dawa:i
galu.
Na da na esalebe defei, defele esalumu hame dawa:i.
11 Na da osobo bagadega (dunu esalebe ilia soge),
Hina Gode amola esalebe dunu bu hame ba:musa: dawa:i galu.
12 Na esalusu da hedofai dagoi ba:i.
Abula diasu mugului amola abula amo da amunisu amoga hedofai,
na esalusu da amo defele hedofai dagoi ba:i.
Gode da na esalusu dagomusa:, na da dawa:i dagoi.
13 Na da se bagade, laione wa:me da na gasa huluane filalu defele,
amo nababeba:le, gasia dinanu.
Gode da na esalusu dagolesima:bela:le, na da dawa:i dagoi.
14 Na sia: da gasa hame agoai nabi.
Na da “dafe” sio defele gogonomasu.
Na da Hebene amoga ba:le gadolalebeba:le,
na si da helei bagade nabi.
Hina Gode! Amo bidi hamosu amoga na gaga:ma!
15 Na da adi sia:ma:bela:?
Hina Gode da amo hou hamoi.
Na dogo ganodini se naba.
Na da golamu hamedei agoane ba:su.
16 Hina Gode! Na da Dima hawa: hamoma:ne fawane esalumu.
Na oloi uhinisima!
Na esaloma:ne, Dia logo fodoma!
Uhinisima!
17 Na da:i diosu da sinidigili, olofosu ba:mu.
Di da na bidi hamosu huluane mae ba:ma:ne, gaga:sa.
Di da na wadela:i hou huluane gogolema:ne olofosa.
18 Dunu ilia da bogoi sogebi amoga Dima nodomusa: hame dawa:.
Bogoi dunu da Dia mae fisili moloidafa hou
amo dafawaneyale dawa:ma:ne hame dawa:.
19 Esalebe dunu, ilia fawane da na waha Dima nodosu defele,
Dima nodone sia:ne gadosu dawa:.
Osobo bagade eda ilia da ilia mano ilima Dia mae fisili fidisu hou
olelesa.
20 Hina Gode! Di da na uhinisi dagoi.
Ninia da sani baidama dumu amola Dima nodoma:ne gesami hea:mu.
Ninia da Dia Debolo Diasu ganodini, eso huluane ninia esalea,
Dima nodone gesami hea:mu.”

21 Aisaia da hina bagade Hesigaiama e da figi goudane, manoma hamoi
amo ea dului amoga legelalu, e da uhini dagoi ba:ma:ne sia:i.

22 Amola hina bagade da musa: ema amane adole ba:i, “Na da
Debolo Diasuga heda:mu defele ba:musa:, Hina Gode da adi dawa:digisu
hahamosu olelema:bela:?” (Aisaia 38:7 ba:ma)

39

Ba:bilone Sia:ne Iasu Dunu
(2 Hina 20:12-19)

1 Amo esoga agoane, Ba:bilone hina bagade amo Milouda:ge Ba:lada:ne
(Ba:lada:ne egefe) da hina bagade Hesigaia da oloi galu amo nababeba:le,
ema meloa dedene amola hahawane dogolegele iasu liligi iasi. 2 Hesigaia
da amo sia:na masu dunu hahawane aowai, ea gagui liligi huluane ilima
olelei. E da ea silifa, gouli, gabusiga: manoma, ha:i manu hidasu liligi
amola ea gegesu liligi huluane ilima olelei. E da mae wamolegele, ea
liligi huluanedafa ea legesu diasu amola ea soge ganodini dialu, amo ilima
olelei. 3 Amalalu, balofede dunu Aisaia da hina bagade Hesigaiama asili,
ema amane adole ba:i, "Amo dunu da habidili misibela:? Amola ilia da
dima adi adole ba:bela:?"

Hesigaia da bu adole i, "Ilia da soge sedagadafa amo Ba:bilone soge
amoga misi."

4 Aisaia da bu adole ba:i, "Ilia da hina bagade ea diasuga adi ba:bela:?"
Hesigaia da bu adole I,

"Ilia da liligi huluane ba:i dagoi. Na liligi lelegesu diasu ganodini liligi
huluanedafa na da ilima olei dagoi."

5 Amalalu, Aisaia da hina bagade amoma amane sia:i, "Hina Gode
Bagadedafa da amane sia:sa, 6 "Eso da misunu amoga liligi huluane dia
diasu ganodini, liligi huluane dia musa: fi da gagadoi amola waha lai
liligi, amo huluane da Ba:bilone sogega gaguli asi dagoi ba:mu. Liligi afae
dialebe da hame ba:mu. 7 *Digaga fi mogili ilia da afugili asili, ilia gulusu
danamu amola ilia da Ba:bilone hina bagade ea diasu ganodini, udigili
hawa: hamosu dunu ba:mu."

8 Hina bagade Hesigaia da amo sia: da ea esalebe eso amoga, e da olofosu
amola gaga:su hou ba:mu, amane dawa:i. Amaiba:le, e da amane sia:i,
"Hina Gode Ea sia:ne iasu amo di da nama i, amo da noga:i."

40

Hahawane Misunu Hou

1 Gode da amane sia:sa,
"Na fi dunu ilia dogo denesima. Ilia dogo denesima!
2 Yelusaleme fi dunu ilia dogo denesima:ne olelema!
Ilia da se nabasu defele nabi dagoi
amola ilia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi, amo ilima
olelema.
Na da ilia wadela:i hou defele, ilima se iasu defele i dagoi."
3 *Wesu sia: da agoane naba,
"Dilia iwila amo ganodini, Hina Gode masa:ne, logo fodoma.
Hafoga:i soge amo ganodini ninia Gode da masa:ne, ahoasu noga:le
moloma.
4 †Fago huluane nabama.
Goumi huluane mugululi, umi agoane hamoma.
Agolo da bu umi agoane ba:mu.
Amola soge fofagoi huluane da bu fa:i dagoi agoane ba:mu.
5 Amasea, osobo bagade fifi asi gala dunu huluane

---

* **39:7:** Da:niele 1:1-7; 2 Hina bagade 24:10-16; 2 Hou Olelesu 36:10 * **40:3:** Ma:diu 3:3; Maga 1:3; Yone 1:23 † **40:4:** Luge 3:4-6

da Hina Gode Ea Hadigi ba:mu.
Bai Hina Gode da amo hou ilegele sia:i dagoi.”
6 ‡Wesu sia: eno da agoane naba, “Sia:ne iasu sia:ma!”
Na da amane adole ba:sa, ‘Na da adi sia:ne iasu sia:ma:bela?’
Agoane sia:ne iasu olelema.
Osobo bagade fifi asi gala dunu huluane da gisi agoane
amola ilia da ifa mosoi defele, hedolowane biosa.
7 Hina Gode da fo ili fama:ne iasisia, gisi mosoi da biosa amola wadela:sa.
Osobo bagade dunu da gisi mosoi biobe defele, hedolo biosa.
8 Dafawane! Gisi mosoi da biosa amola falegai da wadela:sa.
Be Gode Ea sia: da mae mugululi, dialalalumu.”
9 Yelusaleme fi! Goumi sedade amoba:le heda:le, sia: ida:iwane gala olelema.
Saione dunu! Sia: ida:iwane, ha:giwane wele sia:ma.
Mae beda:iwane ha:gi wele sia:ma.
Yuda moilai huluane ilia Gode da manebe, agoane ilima olelema.
10 §Hina Gode Ouligisudafa da gasa bagadewane, ouligima:ne misunu.
E masea, E da dunu amo Hi gaga:i, amo oule misunu.
11 **E da sibi ouligisu defele, Ea sibi fi ouligimu.
E da sibi mano gagadole, ea lobo ganodini ouga:ne, gaguli masunu.
Amola ilia amelali, E da asabole oule masunu.

Isala:ili Fi Ilia Baligimu Hamedei Gode

12 Dunu afae da hano wayabo bagade amo ea loboga gaguli,
ea defei dawa:ma:bela:?
O mu amo ea sedade defei ea loboga defema:bela:?
Dunu afae da faigelei ganodini, osobo bagade ea su salima:bela:?
O dioi defei ba:su amoga goumi amola agolo ilia dioi defei amo ba:ma:bela:?
13 ††Dunu afae da Hina Godema agoane hamoma:ia olelemusa: dawa:bela:?
Nowa da Ema olelemusa: dawa:bela: o Ema fada:i sia:musa: dawa:bela:?
14 Gode da dawa: lamusa: amola hawa: hamosu hamomusa:,
E da nowama adole ba:sala:?
15 Hina Gode Ea siga ba:sea da fifi asi gala huluane
da hamedei liligi hano afae dadibi defele ba:sa.
Ilia da oga sedagaga diala, osobo su hagiwane defele ba:sa.
16 Ohe fi huluane Lebanone iwila ganodini esala
da Godema gobele salasu hamoma:ne defele hame ba:sa.
Amola Lebanone ifa huluane da amo gobele salasu hamoma:ne,
lalu didimusa: habemu defele hame ba:sa.
17 Fifi asi gala huluane da Ema hamedei liligi.
18 ‡‡Ninia Gode da nowama defele sia:ma:bela:?
Dilia da Ea hou habodane olelema:bela:?
19 E da ‘gode’ amo hawa: hamosu dunu da ilia loboga hamosa,
amo ouli hawa: hamosu dunu ilia da gouliga dedebosa
amola silifa bai amoga legesa, Gode da agoaiwane liligi hame!
20 Dunu da silifa amola gouli bidi lamu amo da hamedei ba:sea,

---

‡ **40:6:** Ya:mese 1:10-11; 1 Bida 1:24-25 § **40:10:** Aisaia 62:11; Wamolegei Sia: Olelesu 22:12
** **40:11:** Isigiele 34:15; Yone 10:11 †† **40:13:** Louma 11:34; 1 Golidia 2:16 ‡‡ **40:18:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:29

e da ifa hame dasamu liligi lasa.
E da bagade dawa:su hawa: hamosu dunu hogoi helesea,
amo dunu ‘gode’ hame dafamu liligi ea loboga hamoma:ne sia:sa.
21 Dilia da hame dawa:bela:?
Ilia da hemonega dilima hame olelebela:?
Dilia da osobo bagade ea muni hemosu amo hame nabibala:?
22 Dunu amo Ea Fisu da osobo bagade amola mu amoga gadodili diala,
amo da:iya fibi Dunu da osobo bagade hahamoi dagoi.
Hagudu osobo bagade dunu da fonobahadi gedama agoane ba:sa.
Gode da mu amo abula agoane fadegale moloi.
Amola dunu esalebe abula diasu agoane hamoi dagoi.
23 E da gasa bagade ouligisu dunu amo hedofale,
ilia hamedei liligi agoai ba:ma:ne hamosa.
24 Ilia da bugi liligi sono, difi hame sa:i agoai ba:sa.
Amasea, Hina Gode da fo iasisia, ilia da biole,
bioi gisi agoai foga mini asi dagoi ba:sa.
25 Hadigi Gode da nowama defema:bela:?
Dunu eno da E defele esalabala?
Hame mabu!
26 Muagado ba:ma! Gasumuni dilia da ba:sa!
Nowa da amo hahamobela:?
Fedege agoane, E da gasumuni dadi gagui gilisisu defele,
ilima bisili, oule ahoa.
E da ilia idi dawa:, amola E da ilia dio afae afae amoga ilima wele sia:sa.
Ea gasa da bagadedafa. Gasumuni afae da fisi dagoi hamedafa ba:sa.
27 Amaiba:le, Isala:ili fi dunu, dilia abuliba:le egasala:?
Dilia abuliba:le, Hina Gode da dilia bidi hamosu hame dawa:,
amola dilima moloi hame hamosu hou amoma E da hame asigisa,
dilia abuliba:le egane sia:sala:?
28 Dilia hame dawa:bela:? Dilia hame nabibala:?
Hina Gode da eso huluane Esalalalusu Godedafa.
E da osobo bagade hahamoi dagoi.
E da helesu hame dawa:.
Dunu afae da Ea asigi dawa:su dawa:mu da hamedei.
29 E da nowa da gasa hame amola helebe, ilima gasa iaha.
30 Dunu huluane amola da:i hame hamoi dunu da helebeba:le, gasa hame laha.
Ayeligi dunu da helebeba:le, dafasu dawa:.
31 Be nowa da Hina Gode Ea fidima:ne dafawaneyale dawa:beba:le aligisia,
da ilia gasa bu gaheabolo hamoi dagoi ba:mu.
Ilia da buhiba ea ougia hagili ahoabe defele wa:le masunu.
Ilia da hehenabeba:le, hame helemu.
Ilia da ahoasea, gasa hame hou hame dawa:mu.

41

Gode da Isala:ili fi ilima Dogo Denesima:ne Sia:i

1 Gode da amane sia:sa,
“Dilia sedaga soge fi! Ouiya:ma! Na sia: nabima!

Dilia fofada:su diasu ganodini sia:ma:ne, dilia fofada:su sia: mo-
magema.
Dilia da bu sia:mu logo ba:mu.
Dilia amola Na da moloidafa hou dawa:ma:ne, fofada:mu da defea.
2 Nowa da gusugoe amoga hasalasu dunu oule misibela:?
Nowa da soge huluane e da asi amoga ema hasalasu hou iabela:?
E da hina bagade amola fifi asi gala ilima hasanasima:ne,
nowa da ema hasalasu hou iabela:?
Ea gobihei amoga e da fifi asi gala dunu osobo su defele wadela:sa.
Ea dadi amoga gala:beba:le, ilia da gisi da foga afafasu defele afafasa.
3 E da ilia hobeasu amoma fa:no bobogesa amola mogodigili ahoa.
E da hehenabeba:le, gadenenewane hagili ahoa.
4 Nowa da amo hou misa:ne hamobela:?
Nowa da osobo bagade hou huluane ouligibala:?
Na, Hina Gode, da osobo bagade hemosu eso amoga esalebe ba:i,
amola Na, Hina Gode da osobo bagade wadela:mu eso amoga
esalebe ba:mu.
5 Soge sedaga fi dunu da Na hamobe ba:beba:le,
bagadewane beda:beba:le, yagugusa.
Amaiba:le, ilia huluane da gilisili, maha.
6 Liligi hahamosu dunu ilia enoenoi fidisa amola dogo denesisa.
7 Ifa hahamosu dunu da gouli hahamosu dunuma,
“Dia da noga:le hamoi,” sia:sa.
Dunu amo da ‘gode’ agoaila enemema:ne hamosu da dunu amo da
‘gode’ agoaila gafesiga dabagala:sa amoma dogo denesima:ne sia:sa.
Ilia da amane sia:sa, “Gouli madelagisu da defea.”
Amasea, ilia da amo loboga hamoi ‘gode’ ea sogebi dialoma:ne,
amo gafesiga dabagala:sa.
8 *Be di, Isala:ili, Na hawa: hamosu dunu.
Dilia da Na fi dunu Na da ilegei dagoi.
Dilia da Na dogolegei A:ibalaha:me, amo egaga fi esala.
9 Na da dili osobo bagade bega: bega: amoga dilima wele sia:nanu, oule
misini, gilisi.
Na da dilima amane sia:i, “Dilia da Na hawa: hamosu dunu.
Na da dili hame higasu, be dili Na fi hamoma:ne ilegei dagoi.
10 Mae beda:ma! Ani esala. Na da dilia Gode!
Liligi huluane amoma mae beda:ma.
Na da dilima gasa imunu amola dili fidimu.
Na da dili gaga:mu.
11 Dilia da nowa da dilima ougi galea, ilima hasanasibiba:le, ilia da
gogosiamu.
Nowa da dilima gegesea da bogole,
12 osobo bagadega bu hame ba:ma:ne alalolesimu.
13 Na da Hina Gode amo dilia Gode.
Na da dilima gasa iaha amola dilima amane sia:sa,
“Mae beda:ma! Na da dili fidimu.”
14 Hina Gode da amane sia:sa,
“Isala:ili fi! Dilia da fonobahadi fi amola gasa hame galebe.
Be mae beda:ma! Na da dili fidimu.
Na, Isala:ili fi ilia Hadigi Gode,

* **41:8:** 2 Hou Olelesu 20:7; Ya:mese 2:23

Na da dilia gaga:su dunu esala.
15 Na da dilia hou afadenene, widi fasu ifa agoane hamomu.
Amoga sosu liligi gaheabolo amola agei dagoi agoane ba:mu.
Amoga dilia da goumi amo fananu, wadela:lesimu.
Dilia da agolo goudane, ilia da osobo su agoane ba:mu.
16 Dilia da amo goumi gadodi gasa:le gadosea,
ilia da foga mini asi dagoi ba:mu,
amola isula bobodobe amoga afafai dagoi ba:mu.
Amasea, dilia da hahawane ba:mu. Bai Na da dilia Gode esala.
Dilia da Na, Isala:ili fi ilia Hadigi Gode, Nama nodomu.
17 Na fi dunu da hano hanaiba:le, hano hogosea,
ilia asogoa da hafoga:i galea,
Na, Hina Gode da ilia sia:ne gadosu amoma bu adole imunu.
Na, Isala:ili fi ilia Gode, da ili hamedafa yolesimu.
18 Na da hafog:ai agolo sogega, hano yogosa:ima:ne hamomu.
Amola hafoga:i soge ganodini, gu hano hamomu.
Na da hafoga:i soge afadenene, bu hano wayabo hamomu.
Amola hafoga:i soge gu hano bubuga:su hamomu.
19 Dolo ifa amola “aga:isia” ifa amola “medili” ifa
da hafoga:i soge ganodini heda:lalebe ba:mu.
“Baine” ifa amola “yuniba” ifa amola “saibalase” ifa da hafoga:i sogega heda:mu.
20 Dunu da amo hou ba:beba:le,
ilia da Na, Hina Gode, da amo hou hamoi dagoi, dawa:mu.
Ilia da Isala:ili fi ilia Hadigi Gode da amo hou hamoi dagoi ba:mu.”
Hina Gode da Ogogosu ‘gode’ liligi ilima Fofada:sa
21 Hina Gode, Isala:ili ilia Hina bagade, da amane sia:sa,
“Dilia fifi asi gala ‘gode’ liligi!
Dilia hou gaga:ma:ne Nama fofada:ma!
Sia: gasa bagade dilia hou gaga:ma:ne fofada:ma!
22 Misa! Amola hobea misunu hou ba:la:loma!
Amo dilia sia:i liligi da doaga:sea,
amo ea bai ninia dawa:ma:ne, ninima olelema.
Musa: hamoi liligi amo fofada:su dunuma olelema
amola amo ea dawa:loma:ne ninima olelema.
23 Hobea misunu hou ninima olelema.
Amasea, dilia da dafawane ‘gode’ esala, amo ninia da dawa:mu.
Hou noga:iwane hamoma o ninia baligiliwane beda:ma:ne,
wadela:lesisu liligi afae hamoma!
24 Dili amola dilia hamonana huluane da hamedei liligi.
Dunu amo da dilima nodone sia:ne gadosa,
amo da gogosiasu wadela:idafa.
25 Na da dunu amo da gusugoe esala, amo e ilegei dagoi.
E da gagoe (north) amoga doagala:musa: misunu.
E da ouligisu dunu amo ososa:gisa.
Ilia da fafu agoai ba:sa,
amola e da osoboga ofodo hamosu dunu
Amo da fafu ososa:gisa agoane ba:sa.
26 Amo hou da doaga:ma:ne, dilia gilisisu ganodini, da nowa ba:la:lobala:?

Dilia da amo sia: sia:noba, ninia da dilia da dafawane sia:i dawa:la:loba.
Be dilia huluane da hamedafa sia:i.
Dunu afae da dilia amane sia:i, hamedafa nabi.
27 Na, Hina Gode, da hidadea Saione fi ilima amo sia: olelei.
Na da sia:ne iasu dunu Yelusaleme dunu fi hahawane sia: adoma:ne asunasi.
Na da ilima amane adole iasi, ‘Dilia fi da ilia sogedafa amoga bu manebe.’
28 Be Na da ogogosu ‘gode’ liligi amo ganodini hogoi helebeba:le,
moloi sia:su hamedafa ba:i.
Ilia da Na adole ba:su amoma bu adole imunu gogolei galu.
29 Amo ‘gode’ liligi da hamedeidafa.
Ilia da hawa: hamomu gogolesa.
Ilia da gasa hamedafa.”

42

Hina Gode Ea Hawa: Hamosu Dunu

1 *Hina Gode da amane sia:sa,
“Na Hawa: Hamosu Dunu amoma Na da gasa iabe da goea.
Na da E ilegei dagoi.
Na da Ema hahawane gala.
Na da Na A:silibu Ema imunu,
amola E da fifi asi gala huluane ilima moloidafa hou gaguli misunu.
2 †E da hame wele sia:mu amola gasawane hame sia:mu.
E da moilai logoga gasa fili bagade sia:su hame sia:mu.
3 E da saga: selefai amo hame fimu.
E da gamali ea sawa: ugugulala amo hame ha:ba:domu.
E da moloidafa hou eso huluane dialoma:ne,
dunu huluane fidima:ne, oule misunu.
4 E da hobea misunu hahawane hou dafawaneyale dawa:su hou hame fisimu
amola E da hame beda:mu.
E da osobo bagadega moloidafa hou dialoma:ne, ilegemu.
Soge sedaga fi dunu da hanaiwane Ea olelesu nabimusa: ouesala.
5 ‡Gode da mu hahamone, fadegale gai.
E da osobo bagade amola fi huluane amo ganodini esalebe amo hahamoi.
E da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane
ilima esalusu amola mifo i dagoi.
Amola wali Hina Godedafa da Ea Hawa: Hamosu Dunu Ema amane sia:sa,
6 §“Na, Hina Gode, da Dima misa:ne wele sia:nanu,
Dima moloidafa hou da osobo bagadega dialoma:ne,
Dia amo hou hamoma:ne, gasa i dagoi.
Dia hamobeba:le, Na da fifi asi gala dunu huluane ilima gousa:su hamomu.
Dia hamobeba:le, Na da fifi asi gala huluane ilima hadigi imunu.
7 Di da si dofoi dunu amo ilia si fadegamu.

---

* **42:1:** Ma:diu 3:17, 17:5; Maga 1:11; Luge 3.22, 9:35 † **42:2:** Ma:diu 12:18-21 ‡ **42:5:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:24-25 § **42:6:** Aisaia 49:6; Luge 2:32; Asunasi Dunu Ilia Hou 13:47, 26:23

Amola dunu ilia gasi se iasu diasu ganodini amo ilia halegale masa:ne,
ilia se dabe iasu logo doasimu.
8 Na, Nisu fawane da Hina Gode, Dia Gode.
Eno ‘gode’ liligi da Na Hadigi gilisili hame lamu.
Hamedei ‘gode’ loboga hamoi liligi da Nama nodosu gilisili lama:ne,
Na da logo hame doasimu.
9 Na da hobea misunu hou musa: olelei dagoi.
Amola amo hou defele da doaga:i dagoi.
Wali Na da gaheabolo hou hobea misunu, amo dilima olelemu.”

Nodosu Gesami Hea:su

10 Hina Godema gesami gaheabolo hea:ma! Osobo bagade fifi asi gala huluane!
Ema nodone gesami hea:ma!
Dilia dunu amo dusagai ganodini hano wayabo bagadega ahoa!
Ema nodoma!
Amola liligi huluane hano wayabo bagade amo ganodini esala!
Ema nodoma!
Soge sedaga amola amo ganodini esalebe dunu huluane!
Ema gesami hea:ma!
11 Hafoga:i soge amola moilai amo ganodini diala da Godema nodomu da defea.
Gida fi dunu da Ema nodomu da defea. Nowa dunu da Sila amo
ganodini
esala da goumi da:iya hahawaneba:le wele sia:mu da defea.
12 Dunu da soge sedagaga esala,
ilia da hadigi amola nodosu Hina Godema imunu da defea.
13 Hina Gode da gegesu dunu defele gegemusa: ahoa.
E da gegesu hamoma:ne, momagei amola hanaiwane esala.
E da gegemusa: halasa.
E da Ea ha lai hasanasimusa:, Ea gasa hou olelesa.

Gode da Ea Fi Fidimusa: Ilegele Sia:sa

14 Gode da amane sia:sa,
“Na da eso bagohame ouiya:le, Na fi dunuma hame adole i.
Be wali Na hamomu eso da doaga:i dagoi.
Na da uda da mano lalelegemu gadenesea wele sia:sa,
amo defele Na da wele sia:sa.
15 Na da agolo amola goumi wadela:lesimu.
Na da gisi amola ifa bioma:ne hafoga:mu.
Na da hano fago amo afadenene bu hafoga:i soge hamomu.
Amola hano wayabo hafoga:mu.
16 Na da Na dunu si dofoi amo logo ilia da musa: hame ahoasu, amoga oule masunu.
Na da ilia gasi afadenene, bu hadigi hamomu
amola soge fofagoi amo bu umi hamomu.
Na da amo sia:i dagoi amola amo sia:i liligi Na da mae fisili, didili
hamomu.
17 Be dunu huluane da ‘gode’ loboga hamoi liligi dafawaneyale dawa:sa,
amola ilia loboga hamoi liligi da ‘gode’ ilia da sia:sa,
amo huluane Na da fonobomu amola ilia da gogosiasu bagade ba:mu.

Isala:ili da Dawa: Hame Lasu

18 Hina Gode da amane sia:sa,
“Dilia ge hamedei dunu! Nabima!
Dilia si dofoi dunu! Noga:le ba:ma!
19 Na hawa: hamosu dunu (Isala:ili fi) da si dofoidafa.
Amola Na sia:ne iasu dunu Na asunasisu da ge hamedei.
20 Isala:ili! Dilia da bagadewane ba:i dagoi.
Be ba:i liligi hame lalegagui.
Dilia da nabima:ne ge gala. Be hamedafa nabi.”
21 Hina Gode da gaga:musa: hanai gala.
Amaiba:le, E da Ea sema amola Ea olelesu gaguia gadoi.
Amola E da Ea fi amo Ea olelesu fa:no bobogema:ne, E da hanai galu.
22 Be wali Ea fi dunu da wamolai dagoi ba:sa.
Ilia da se dabe iasu diasu amo ganodini ga:si amola wamolegei dagoi ba:sa.
Dunu eno da ilia liligi huluane lai dagole,
dunu afae ilia gaga:musa: manebe hame ba:i.
23 Dunu afae da amo sia: nabima:bela:?
Dilia da wali amola fa:no amola noga:le nabimu da defea.
24 Nowa da eno dunu ilia Isala:ili fi wadela:lesima:ne
amola ilia liligi lama:ne logo doasibala:?
Hina Gode Hisu da amo logo doasi.
Bai ninia da Ema wadela:le hamoi.
E da ninia Ea hanai defele
amola Ea olelesu nabawane esaloma:ne dawa:i galu.
Be ninia da higa:i.
25 Amaiba:le, E da Ea ougi ninima olelei
amola ninia gegesu amo ganodini Ea se iasu nabima:ne, logo doasi dagoi.
Ea ougi gia:i bagade lalu agoane
Isala:ili soge huluane ganodini nenanu ba:i dagoi.
Be amo hou ninima doaga:i, ninia da hame dawa:i.
Ninia da amoga dawa: hamedafa lasu.

43

Gode da Ea fi Gaga:musa: Ilegele Sia:i

1 Isala:ili fi! Hina Gode, amo da dili hahamoi, E da amane sia:sa,
“Mae beda:ma! Na da dili gaga:mu!
Na da dilia dio amoga dilima wele sia:i dagoi. Dili da Na:.
2 Dilia da hano lugududafa amo ganodini ahoasea,
Na amola ani masunu.
Dilia bidi hamosu da dilima hame hasanasimu.
Dilia lalu amo ganodini ahoasea, dilia nei dagoi hame ba:mu.
Gasa bagade adoba:su hou da dilima doaga:sea,
dilia da wadela:lesi dagoi hame ba:mu.
3 Bai Na da Hina Gode, dilia Gode.
Na da Isala:ili Hadigi Gode, Na da dilia gaga:su dunu esala.
Na da dili bidi lama:ne, Idibidi fi fisimu.
Na da dili bidi lama:ne, Sudane amola Siba sogebi fisimu.
4 Na da dili gaga:ma:ne, fifi asi gala mogili fisimu.
Bai dilia da Nama dogolegei fi.
Dilia da Na dogolegei amola Na da dilima nodosa.

5 Mae beda:ma! Na da ani esala.
Dilia fi dunu amo soge sedagaga esala mogili da gusugoe mogili da gududili,
amoga Na dili buhagima:ne oule misunu
6 Amola ga (north) fi ilima
ilia da Na fi dunu bu misa:ne logo doasima:ne Na da sia:mu.
Amola ga (south) fi ilima Na da Na fi ilia bu misunu logo
amo mae gasima:ne sia:mu.
Osobo bagade fifi asi gala huluane amo ganodini Na fi dunu da esala,
amoga ilia bu misunu da defea.
7 Ilia da Na fidafa dunu, amola ilia da Nama Hadigi ima:ne,
Na da ili hahamoi dagoi."

Isala:ili Dunu Ilia da Hina Gode Ea Sia: olelema:ne, Ba:su Dunu Esala

8 Gode da amane sia:sa
"Na fi dunu ilima fofada:musa: misa:ne sia:ma.
Ilia da si gala be si dofoi.
Ilia da ge gala, be ge ga:i agoane esala.
9 Fifi asi gala huluane amo fofada:musa: misa:ne sia:ma.
Ilia 'gode' liligi afae da hobea misunu hou dawa:bela:?
Waha hamobe amo ilia da musa: ba:la:lobala:?
Amo ogogosu 'gode' da ilia hou amola ili sia: da moloidafa amo olelema:ne, ilia da ba:su dunu oule misunu da defea.
10 Isala:ili fi dunu! Dilia da Na ba:su dunu esala.
Dilia da Na hou dawa:ma:ne, amola lalegaguma:ne,
Na da dili Na hawa: hamosu dunu hamoma:ne, ilegei dagoi.
Nisu da Godedafa. Eno 'gode' da hame gala.
Musa: da eno 'gode' hame galu amola fa:no eno 'gode' hamedafa ba:mu.
11 Na, Nisu da Hina Godedafa.
Nisu da dili gaga:musa: dawa:.
12 Na da misunu hou amo ba:i dagoi, amola amo hou da doaga:beba:le.
Na da dili fidimusa: misi.
Ga fi 'gode' liligi da agoaiwane hame hamosu.
Dilia da Na ba:su dunu esala.
13 Na da Godedafa esalu, amola Na fawane da Godedafa esalumu.
Dunu da Na gasa amoga hobeamu da hamedei ba:sa.
Amola dunu afae da Na hamobe amo afadenemu da hamedeidafa."

Gode da Ea fi Gaga:mu

14 Isala:ili fi ilia Hadigi Gode,
amo Hina Gode dilia gaga:su dunu da amane sia:sa,
"Na da dili gaga:ma:ne,
dadi gagui gilisisu Ba:bilone fi ilima doagala:musa: asunasimu.
Na da Ba:bilone moilai bai bagade amo ea logo ga:su mugulumu.
Amola Ba:bilone fi dunu ilia halasu da sinidigili, dibi fawane nabimu.
15 Na da Hina Gode, dilia Hadigi Gode!
Na da dili, Isala:ili fi, amo hahamoi,
amola Na da dilima Hina bagade."
16 Hemonega Hina Gode da hano wayabo bagade
amo ganodini logo ahoasu hamoi.
Hano gafului ganodini, E da logo hamoi.
17 E da amoga gasa bagade dadi gagui ilia sa:liode amola hosi gilisisu,

amo oule misini, wadela:lesi dagoi.
Ilia da bu hame wa:legadoma:ne, dafai dagoi.
Ilia da gamali ha:ba:dosu defele usi dagoi ba:i.
18 Be Hina Gode da amane sia:sa,
“Musa: hou doaga:i amoma bagadewane mae dawa:ma.
19 Be gaheabolo hou Na da hamomu, amo noga:le ba:mu.
Amo hou da wali hamonana ba:sa.
Dilia da waha ba:musa: dawa:.
Na da iwila ganodini logo fodomu. Amogawi, Na da dilima hano imunu.
20 Dunu amola sigua ohe fi da Nama nodomu.
Soge wa:me amola “osadaligi” sio da Nama nodomu.
Na da hafoga:i soge ganodini, hano yogosa:ima:ne hamone,
Na fi ilegei dunu amoma hano imunu.
21 Amo dunu Nama nodoma:ne, Na da hahamoi dagoi.
Amola ilia da Nama nodone gesami hea:mu.

Isala:ili fi Ilia Wadela:i Hou

22 Hina Gode da amane sia:sa,
“Be Isala:ili dunu, dilia Nama fa:no bobogelala, hele nabi dagoi.
Dilia da Nama hame nodone sia:ne gadosu.
23 Dilia da sibi gobele salasu Nama ima:ne hame gaguli misi.
Dilia da dilia gobele salasu amoga, Nama hame nodosu.
Na da dilia da:i dioima:ne, hahawane dogolegele iasu
amo dilima hame edegei.
Amola dilia helema:ne, gabusiga: manoma gobele salasu hame edegei.
24 Dilia da Nama nodoma:ne, gabusiga: manoma hame bidi lai.
Amola Na sadima:ne, ohe fi ea sefe amo dilia hame gaguli misi.
Be dilia da Na se nabima:ne, wadela:i hou hamosu.
Amola Na helema:ne, dilia da moloi hame hou hamoi dagoi.
25 Be Na da Gode!
Na da dilia wadela:i hou amo gogolema:ne olofomusa: dawa:.
Bai Na da Godedafa.
Na da dilia wadela:i hou gogolele, dilima bu hame fofada:mu.
26 Ninia fofada:su diasuga masunu da defea.
Dilia Nama diwaneya udidima!
Dilia hou da moloidafa, amo ninia dawa:ma:ne, fofada:ma!
27 Dilia musa: hemonega aowalali da wadela:i hou hamoi.
Dilia ouligisu dunu da Nama wadela:le hamoi.
28 Amola dilia ouligisu dunu da Na Debolo Diasuga ledo hamosu.
Amaiba:le, Na da Isala:ili fi wadela:lesi.
Amola eno fi dunu da ilima gadebeba:le, Na da ili hame gaga:i.

44

Hina Gode Hi fawane da Godedafa

1 Hina Gode da amane sia:sa,
“Isala:ili fi! Na hawa: hamosu dunu!
Na ilegei fi, Ya:igobe egaga fi! Nabima!
2 Na da Hina Gode. Na da dili hahamoi.
Dilia lalelegei eso amola fa:no Na da dili fidisu.
Mae beda:ma! Dilia da Na hawa: hamosu dunu
amola Na dogolegei, ilegei dunu fi.

3 Na da hano hanai soge amoga hano imunu.
Amola hafoga:i soge amo da:iya hano masa:ne hamomu.
Na da Na gasa amo dilia mano ilima sogadigimu,
amola diligaga fi ilima Na hahawane dogolegele iasu imunu.
4 Ilia da gisi amoga ilia da hano bagade iaha, agoaiwane alemu.
Amola yodima ifa amo da hano gadenene lelebe agoaiwane alemu.
5 Dunu afae afae da amane sia:mu, “Na da Hina Gode Ea dunu.”
Ilia da Isala:ili fi dunu ilima gilisima:ne misunu.
Ilia huluane da afae afae Hina Gode Ea dio ilia loboga dedemu,
amola ilia da afae afae “Na da Gode Ea fi ganodini esala” sia:mu.
6 *Hina Gode da Isala:ili ouligisa amola gaga:sa.
E da Hina Gode Bagadedafa, amola E da amane sia:sa,
“Na da Hemosu amola Na da Dagosu.
Eno ‘gode’ da hame, Ni fawane da Godedafa.
7 Eno dunu da Na hamobe defele hamomu ganabela:?
Nowa da hou degabo hamoi asili, Fifi Ahoanusu amoga doaga:le,
nowa da amo hou ba:ma:ne defele esalabala? Hamedei!
8 Na fi dunu! Mae beda:ma!
Dilia dawa:! Musa: hemoneganini,
amo eso huluane ganodini hou Na da ba:la:lalu sia:i dagoi.
Amola dilia da Na ba:su dunu.
Eno ‘gode’ esalabala?
Gasa bagade ‘gode’ amo Na da hame nabi, agoaiwane esalabala?
Hame mabu!

Loboga Hamoi ‘gode’ Liligi da Hamedei

9 Nowa dunu da ‘gode’ liligi loboga hamosa da hamedei. Amola, ‘gode’ liligi amoga ilia nodosa, amo amola da hamedei. Nowa da amo ‘gode’ liligi ilima nodone sia:ne gadosea da si dofoi agoane amola hame dawa:su dunu. Ilia da gogosiasu ba:mu.
10 Dilia da ouli amoga loboga hamoi ‘gode’ ilima sia:ne gadoma:ne hamomu da defea hame galebe. 11 Nowa da agoaiwane liligi amoma nodone sia:ne gadosea da gogosiasu ba:mu. Dunu amo da loboga hamoi ‘gode’ hamosa da osobo bagade dunu fawane. Ilia da misini, fofada:mu da defea. Amasea, ilia beda:mu amola gogosiamu.
12 Ouli hahamosu dunu da ouli afae lale, laluga gobele hahamosa. E da ea gasa lobo amoga ouli ha:maga fane, hahamosa. E da hawa: hamobeba:le, ha:i naba amola hano hanasa hele naba.
13 Diasu gagusu dunu da ifa ea defei ba:sa. E da dunu ea da:i hodo defele amo ifaga dedesa. E da gobihei amoga ifa sagane, e da amo ifa hamone, dunu noga:i ea da:i hodo agoane hamone, ea diasu ganodini ligisisa. 14 E da dolo ifa abasea, hamosa. O e da “saibalase” o “ouge” ifa amoga hamosa. O e da “lolele” ifa bugili, gibu dasea amo ifa alema:ne ouesala. 15 Ifa abasea, e da la:idi lale, lalu didisa. Eno la:idi amoga e da ‘gode’ agoaila hamosa. La:idi afae e da ea da:i dogoloma:ne amola ea ha:i manu gobema:ne, e da lalu didisa. Eno la:idi amoga e da ‘gode’ liligi hamone, amoma nodone sia:ne gadosa. 16 Amo ifa mogili e da lalu didili, ohe hu gobele nanu, sadi ba:sa. E da ea da:i dogolole, amane sia:sa, “Defea! Na da hahawane noga:le dogoloi dagoi.” 17 Be ifa la:idi eno amoga e da ogogosu ‘gode’ liligi

* **44:6:** Aisaia 48:12; Wamolegei Sia: Olelesu 1:17, 22:13

hamone, amoma beguduli nodone sia:ne gadosa. E da amo liligi amoga
sia:ne gadole, amane sia:sa, “Di da na ‘gode’. Dia na gaga:ma!”
18 Agoai dunu da gagaouiba:le, ilila: hamobe hame dawa:. Ilisu da
dafawane hou mae dawa:ma:ne, ilila: si wadela:sa. 19 Loboga hamoi
‘gode’ hamosu dunu da asigi dawa:su hame gala. E da dawa: lai ganiaba,
e da amane sia:na:noba, “Ifa la:idi amoga na da lalu didi. Na da lalu
nasubu amoga agi ga:gi gobei amola ohe hu gobele mai. Amo mogili diala
amoga na da ‘gode’ liligi hamoi. Amola, wali na da ifa amoma fawane
begudulala.”
20 Amo hou da gagaoui dunu nasubu nana agoai ba:sa, hamedei. E da
ea gagaoui asigi dawa:su amoga fa:no bobogebeba:le, e fidimu hamedei
agoai ba:sa. E da amo ‘gode’ (amo da ‘gode’ hame), hima sia:mu gogolesa.

Hina Gode, Osobo Bagade Hahamosu Dunu amola Gaga:su dunu

21 Hina Gode da amane sia:sa,
“Isala:ili fi! Amo noga:le dawa:ma!
Dilia da Na hawa: hamosu dunu, amo dawa:ma!
Dilia da Na hawa: hamosu dunu esaloma:ne, Na dili hahamoi.
Amola, Na da dili hamedafa gogolemu.
22 Na da dilia wadela:i hou, mu mobi agoane doga:i dagoi.
Nama buhagima! Na fawane da dilia Gaga:su dunu.”
23 Dilia mu! Hahawaneba:le, ha:giwane wele sia:ma!
Osobo bagade hagudu soge! Di amola wele sia:ma!
Goumi amola iwila ifa huluane! Dilia amola hahawaneba:le wele
sia:ma!
Hina Gode da Ea fi dunu Isala:ili gaga:i dagoiba:le,
Ea gasa bagade hou olelei dagoi.
24 Na da Hina Gode, dilia Gaga:su dunu.
Na da dili hahamoi dagoi.
Na da Hina Gode, liligi huluane Hahamosu dunu esala.
Ni fawane da mu hahamoi.
Na da osobo bagade hahamobeba:le, dunu eno da Na hame fidi.
25 †Na hamobeba:le, ogogosu ba:la:lusu dunu da gagaoui ba:sa.
Dunu eno da gasumuni ba:sea, hobea misunu hou olelesa,
amo ilia ba:i liligi Na da afadenesa.
Na da bagade dawa:su dunu ilia sia: hedofasa,
amola ilia bagade dawa:su hou da gagaoui fawane, amo eno dunuma
olelesa.
26 Be Na hawa: hamosu dunu da hobea misunu hou olelesea,
amola Na da sia:ne iasu dunu amo Na ilegesu olelema:ne asunasisia,
Na da amo hobea misunu hou ba:la:lu
amola amo ilegesu dafawane ba:ma:ne hamosa.
Na da Yelusaleme amo ganodini dunu da bu esalumu,
Na da Yelusaleme fi ilima sia:sa.
Amola Yuda moilai huluane wali mugului diala,
da wa:legadole bu buga:le gagui dagoi ba:mu, Na da amo sia:sa.
27 Na da sia: afae fawane sia:sea, hano wayabo bagade da hafoga:i dagoi
ba:sa.
28 ‡Na da Sailasema amane sia:sa,
“Di da Na ouligisu dunu esalumu. Di da Na hanai hamomu.
Dia sia:beba:le, Yelusaleme da bu gagui dagoi ba:mu.

† **44:25:** 1 Golidia 1:20 ‡ **44:28:** 2 Hou Olelesu 36:23; Esela 1:2

Amola dia sia:beba:le, Debolo Diasu ea bai da bu legei dagoi ba:mu.”

45

Hina Gode da Sailase hina bagade Hamoma:ne Ilegei

1 Hina Gode da Sailase hina bagade hamoma:ne ilegei dagoi.
E da Sailase amo fifi asi gala ilima hasanasima:ne ilegei dagoi.
Sailase da hina bagade eno ilia gasa wadela:lesimu.
Hina Gode da Sailase golili sa:ima:ne, moilai bai bagade ilia ga:su doasimu.
Hina Gode da Sailasema amane sia:sa,
2 “Na Nisu da dia logo fodomu.
Na da goumi amola agolo mugululi, umi hamomu.
Na da “balase” logo ga:su mugulumu
amola ouli galiamo agoai ga:su liligi goudamu.
3 Na da liligi noga:idafa gasi agoai sogebi ganodini wamolegei,
amo dima imunu. Amasea, Na da Hina Gode amo di da dawa:mu.
Amola Isala:ili Godedafa da dia dio dawa:beba:le, dima wele sia:i dagoi.
4 Di da Na hawa: hamosu dunu amo Isala:ili (Na ilegei dunu fi)
amo fidima:ne, Na da di ilegei dagoi.
Di da Na hame dawa:, be eno dunu ilia da dima nodoma:ne,
Na da ilegei dagoi.
5 Na da Hina God! Eno ‘gode’ da hame gala.
Dia da Na hame dawa:,
be Na da dia hawa: hamomu defele, gasa dima imunu.
6 Dunu huluanedafa, osobo bagade bega: asili eno bega: doaga:sa,
amo huluane ilia da Na da Hina Gode
amola eno ‘gode’ da hame gala amo dawa:ma:ne, Na da agoane hamomu.
7 Na da hadigi amola gasi hahamosa.
Na da hahawane hou amola gugunufinisisu hou gaguli maha.
Na, Hina Gode, da amo hou huluane hamonana.
8 Na da muagado mabe gibu defele hasalasu hou iasimu.
Fedege agoane, osobo bagade da ea lafi dagale, amo hou da:gimu.
Amasea, sogea fudagala:su defele, hahawane dogolegele ahoasu hou
amola moloidafa hou da osobo bagadega dialebe ba:mu.
Na, Hina Gode da amo hou misa:ne, hamomu.

Hina Gode da Osobo Bagade Hahamoi amola E da Hou Huluane Ouligisa

9 *Laga osoboga hamoi ofodo, amo ofodo eno huluane defele
da ea hahamosu dunuma sia:ga gegemu da defeala:?
Laga osobo da ofodo hahamosu dunuma ea hamobe adole ba:sala:?
Laga osoboga hamoi ofodo da e hahamosu dunu amoma,
“Di da hahamosu hou hame dawa:!” amo sia: sia:sala:?
10 Nowa da ea ada amola ame elama,
“Ali da abuliba:le na agoane hahamobela:?” Elama agoane adole ba:sala:?
11 Hina Gode, Isala:ili ea Hadigi Gode
da dunu ilia hobea misunu hou hahamonana,
amola e da amane sia:sa, “Dilia da Na manolali ilima
Na hamosu, amo da noga:i hame sia:mu da defea hame galebe.

* **45:9:** Louma 9:20

Dilia da Nama, “agoane hamoma!” sia:mu da hamedei.
12 Na fawane da osobo bagade amo ganodini dunu fi esaloma:ne, hahamoi dagoi.
Na gasaga Na da mu fadegale gai.
Na da eso amola oubi amola gasumuni ouligisa.
13 Na Nisu da Sailasema Na hanai hamoma:ne,
amola hou huluane moloma:ne, sia:i dagoi.
Ea logo ahoabe huluane, Na da molomu.
E da Na moilai bai bagade Yelusaleme amo bu gagumu.
Amola Sailase da Na fi dunu (amo da wali udigili hawa: hamonana,)
amo ilia halegale masa:ne logo doasimu.
Dunu eno da amo hamoma:ne, ema bidi o hano suligili hame iasu.”
Hina Gode Bagadedafa da sia:i dagoi.
14 Hina Gode da Isala:ili fi ilima amane sia:sa,
“Dilia da Idibidi amola Sudane ilia gagui liligi huluane lamu.
Amola Siba dunu sedade da dilia udigili hawa: hamosu dunu ba:mu.
Ilia da sia:ine amoga la:gili, dilima fa:no bobogemu.
Ilia da dilima beguduli, amane sia:mu,
‘Gode da dili esala - Hi fawane da Godedafa.
15 Isala:ili fi ilia Gode, ilia Gaga:su dunu, E da hou agoane hamosa.
E da wamoaligisa.
16 Dunu amo da ogogosu ‘gode’ hahamobe da gogosiasu ba:mu.
Dunu eno da ili higamu.
17 Be Hina God da Isala:ili dunu gaga:i dagoi.
Ilia hasalasu hou da mae fisili dialalalumu.
Amola ilia da gogosiasu hamedafa ba:mu.’ ”
18 Hina Gode da mu hahamoi.
Hi fawane da Godedafa.
E da osobo bagade hahamoi-E da amo mae muguluma:ne, gasawane hamoi.
E da soge wadela:i hame be noga:idafa hamoi,
Amola dunu da hahawane ganodini esaloma:ne, hamoi dagoi.
Hi fawane da amane sia:sa, “Na da Hina Gode.
Eno ‘gode’ da hamedafa.
19 Na da wamowane hame sia:i. Amola Na hanai hame wamolegei.
Na da Isala:ili dunu ilia gugunufinisi soge
amo ganodini Na hogomu, hame sia:i.
Na da Hina Gode amola Na sia: da dafawane.
Na da moloidafa hou olelesa.

Osobo Bagade Hina Gode amola Ba:bilone fi ilia Loboga Hamoi ‘gode’

20 Hina Gode da amane sia:sa, “Dilia fifi asi gala huluane! Gilisima!
Nowa da Ba:bilone ea dafai mae bogole esala.
Dilia fofada:musa: misa!
Dunu ilia da ifaga hamoi ‘gode’ liligi gaguli, mogodigili ahoa
amola amo ‘gode’ liligi ilima sia:ne gadosa,
amo dunu ilia asigi dawa:su da hamedeidafa.
21 Dilia sia: sia:musa: fofada:su diasuga misa.
Dilia da Nama fofada:sea, dunu enoenoi gilisili sia: sa:ima.
Nowa da musa: hemonega hobea misunu hou amo dawa:beba:le, olelebela:?
Na, Ni fawane, Hina Gode Ea fi Gaga:su dunu, da amo hou ba:la:lusu.

22 Osobo bagade fifi asi gala dunu huluane! Nama sinidigima!
Amasea, dilia Na Gaga:su ba:mu.
Ni fawane da Godedafa, eno hame.
23 †Na ilegei sia: da dafawane, amola Na da amo afedenemu hame dawa:.
Na da Na hou huluane amoga Na ilegei sia:i defele hamoma:ne sia:sa.
Dunu huluanedafa da Nama misini, muguni bugili, Na mae yolesima:ne ilia da sia:mu.
24 Na hamobeba:le fawane,
hasalasu hou amola gasa bagade hou da ba:mu, amo ilia da sia:mu.
Be huluane da Na higasea da gogosiamu.
25 Na, Hina Gode, da Ya:igobe egaga fi huluane gaga:mu.
Amasea, ilia da Nama nodosu imunu.”

46

1 Hina Gode da amane sia:sa,
“Ba:bilone ilia ogogosu ‘gode’ da wadela:lesi dagoi.
Musa: ilia da Ba:ile amola Nibou elama nodone sia:ne gadosu.
Be wali ilia da amo liligi, dougi ilia baligi da:iya lidili legele,
amo dougi da dioiwane ahoa.
2 Loboga hamoi ‘gode’ liligi da ili gaga:mu hamedei.
Ilia eno dunu amoga lale, gaguli asi dagoi ba:sa.
Amalu, Ba:bilone fi ilia ‘gode’ da bu hame ba:mu.
3 Ya:igobe egaga fi! Na fi dunu amo da hame bogoi esala! Na sia: nabima!
Dilia lalelegeloba amola fa:no, Na da dili asigiwane ouligisu.
4 Na da dilia Gode amola Na da dili asigiwane ouligimu.
Dilia da:i hamone, dialuma hinabo da ahea:iai hamosea, Na da dili ouligimu.
Na da dili hahamoi amola Na da dili ouligimu.
Na da dili fidimu amola gaga:mu.”
Hina Gode da amane sia:sa,
5 “Dilia da nowa dunuma Na defema:bela:?
Dunu eno afae da Na defele hame ba:mu.
6 Dunu da ilia muni salasu doasili, gouli sogadigisa.
Ilia da silifa ea dioi defei ba:sa.
Ilia gouli hahamosu dunu amo ‘gode’ liligi loboga hamoma:ne, bidi iaha.
Amasea, ilia da amo ‘gode’ liligi amoma beguduli amola sia:ne gadosa.
7 Ilia amo ogogosu ‘gode’ liligi gaguia gadole, gisawane gaguli ahoa.
Ilia da ea sogebi amoga ligisili, amola amogawi amo liligi da lela.
E da ea gasaga eno sogebi amoga masunu gogolei.
Dunu afae da ema sia:ne gadosea, e da bu adole imunu gogolesa,
amola amo dunu gaga:mu gogolesa.
8 Dilia wadela:i hamosu dunu! Dawa:ma!
Na musa: hamoi amo bu dawa:ma!
9 Hou hemonega hamoi amo bu dawa:ma!
Ni fawane da Godedafa amola Na defele da ‘gode’ eno hame gala.
Amo dilia dafawane dawa:le, sia:ma.
10 Musa: hemonega, Na da hobea misunu hou huluane dawa:i dagoi.
Na da musa: hemonega, amo hou da wali doaga:i dagoi,
amo da doaga:mu sia:i.
Na da amane sia:i, ‘Na ilegesu da hame dafamu

† **45:23:** Louma 14:11; Filibia 2:10-11

amola Na hamomu dawa:i liligi, da didili hamoi dagoi ba:mu.'
11 Dunu da gusugoe amoga misa:ne Na da wele sia:nana.
E da buhiba defele sa:ili, Na ilegei amo e da hamomu.
Na da sia:i dagoi, amola Na sia:i huluane da hamoi dagoi ba:mu.
12 Dilia gasa fi hame nabasu dunu! Na sia: nabima!
Dilia da hasalasu hou da gadenene hame agoane dawa:sa.
13 Be Na da hamobeba:le, amo hasalasu eso da hobeadafa hame.
Amo eso da gadenenewane doaga:i dagoi.
Na hasalasu ba:ma:ne, dilia bagade hame ouesalumu.
Na da Yelusaleme gaga:mu.
Amola amogawi, Na hamobeba:le,
eno fifi asi gala da Isala:ili dunu fi ilima nodone dawa:mu."

47

1 *Hina Gode da fedege sia: amane sia:sa,
"Ba:bilone! Dia fisu amo fisili, osoboga aligila sa:ili
amola osobo su amoga fima.
Di da musa: a:fini dunu hame dawa:digi agoane galu.
Di da musa: moilai bai bagade, eno dunuga hame hasanasi agoane galu.
Be wali dia da asaboi amola noga:iwane ba:su hame gala.
Di da bu udigili hawa: hamosu dunu agoai hamoi dagoi.
2 Widi goudasu igi sisiga:su bebesoma! Widi goudama!
Dia abula sawa: figisu fadegama!
Dia abula sosone noga:idafa gisa:ma!
Hano degemusa:, dia gaeya gogomone gadoma.
3 Dunu da dia da:i nabado ba:mu.
Dia da fonoboi dagoi amola ilia da dia gogosiasu ba:mu.
Na da dabe imunu amola enoga Na logo hedofamu da hamedei."
4 Isala:ili ilia Hadigi Gode da ninia hahawane dogolegele masa:ne,
logo doasisa. Ea dio da Hina Gode Bagadedafa.
5 Hina Gode da Ba:bilone fi ilima amane sia:sa,
"Di ouiya:le gasi ganodini fima.
Musa: ilia da di da fifi asi gala huluane ilima hina bagade uda, ilia sia:i.
Be agoane bu hame sia:mu.
6 Na da Na fi ilima ougi galu.
Na da ilima asigi hou fisili, ilia da Na fi hame defele ilima hamosu.
Di, Ba:bilone, ilima hasanasima:ne, Na da dia logo doasi.
Di da ilima hame asigi.
Dia da dunu huluane amola da:i hamoi dunu ilima mae asigili,
ili se nabima:ne, gasa fi agoane hamoi.
7 Di da eso huluane hina bagade uda agoane esalumusa: dawa:i gala.
Be di da dia hou hamobe, amola fa:no misunu hou hame dawa:i.
8 †Ba:bilone! Hahawane hedesu hou hanai dunu! Nabima!
Di da hahawane gagili sali dagoi dawa:lala.
Dia da Gode defele, gasa bagadedafa esala,
amola osobo bagadega eno fi di defele hame esala dawa:lala.
Di da didalo hamone, amola dia mano huluane fisimu

* **47:1:** Aisaia 13:1-14.23; Yelemaia 50:1, 51:64 † **47:8:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:7-8

amo hamedafa dawa:i galu.
9 Be hedolodafa eso afadafa amoga,
amo hou aduna da dima doaga:mu.
Di da fefedoasu hou bagade hamomu,
be digua amola mano fisimu.
10 Dia da wadela:i hou hamobeba:le, disu da defele dawa:i galu.
Dia hou da enoga ba:mu da hamedei agoane dawa:i galu.
Dia da dia bagade dawa:su hou amoma fa:no bobogebeba:le, giadofale asi.
Di da dima amane sia:i,
“Na da Gode. Eno fi na defele da hame esala.”
11 Di da wadela:lesi dagoi ba:mu.
Amola dia fefedoasu hou da dia dafasu gaga:mu gogolei.
Wadela:su hou, amo di da hamedafa dawa:i galu, da dima doaga:mu.
12 Defea! Gabi liligi amola yagono dawa:su liligi mae fisili gaguma!
Dia manohadi esoga, di da amo liligi amoga hamosu. Amabela:?
Amo liligi da di fidima:bela:?
Amoga hamosea, dia ha lai dunu da beda:ma:bela:? Hamefa!
13 Dunu eno da dima fada:i sia: olelesa, be di da gasa hame ba:sa.
Dia gasumuni ilia hou hogosu dunu da misini, di gaga:mu da defea.
Ilia da gasumuni ilia hou hogole, amola mu amo ea alalo defei ba:sa.
Amasea, oubi afae afae hobea dilima doaga:mu hou olelesa.
14 Be ilia da bioi gisi agoane foga mini asi dagoi ba:mu.
Amola, lalu da ili nemu.
Ilia da ilisu gaga:mu hamedei ba:mu.
Amo lalu sawa: da baligili gia:iba:le,
ilia da amoga udigili dogolomu hamedei agoane ba:mu.
15 Dilia da dia esalusu eso huluane ganodini,
amo gasumuni ba:la:lusu dunu ilia sia:ne iasu hogosu.
Be ilia da di fidimu hame dawa:.
Ilia da di fisili, difawane da dia logo hogoi helema:ne yolesimu.
Afae da di gaga:mu hamedafa ba:mu.”

48

Gode da Hobea Misunu Hou amoma Ouligisu Gala

1 Isala:ili fi dunu! Yuda egaga fi dunu! Nabima!
Dilia da Hina Gode Ea Dioba:le sia:sa,
amola dilia Isala:ili Gode Ema nodone sia:ne gadosa sia:sa.
Be dilia sia: dafawaneyale hame sia:sa.
2 Be dilia gasa fili, dilia da Hadigi moilai bai bagade amo ea esalebe dunu,
amola dilia da Isala:ili Gode (Ea Dio da Hina Gode Bagadedafa)
amo dili fidima:ne dafawaneyale dawa:, amane sia:sa.
3 Hina Gode da Isala:ili fi ilima amane sia:sa,
“Na da musa: hemonega hobea misunu hou ba:la:lu, dilima sia:i dagoi.
Amalalu, hedolodafa amo hou dafawane ba:ma:ne, Na da hamoi dagoi.
4 Dilia da hame nabasu hou, amola gasa fi hou hamomu,
amo Na dawa:i galu.
Dilia da ouli agoane selefamu hamedei,
amola balase defele ga:nasi bagade hamomu, Na da dawa:i galu.
5 Amaiba:le, Na da dilima hobea misunu hou

amo hemonega ba:beba:le, sia:i dagoi.
Dilia da dilia loboga hamoi ‘gode’ da dilia hou hahamoi dagoi,
amo dilia da sia:sa:besa:le, Na da amo hou da hobea misunu,
hemonega sia:i dagoi.
6 Be wali Na ba:la:lusu sia:i liligi huluane da hamoi dagoi ba:sa.
Amola amo ba:la:lusu liligi da dafawane, dilia da wali sia:sa.
Wali Na da gaheabolo hou, Na da musa: wamolegei amo hobea misunu,
Na da dilima olelemu.
7 Na da wali hamonanebeba:le, amo hou da doaga:i.
Agoanewane hou da musa: hamedafa ba:i.
Amo hou da musa: ba:i ganiaba,
dilia da amo hou huluane dawa: dagoi, dilia da sia:na:noba.
8 Be dilia hou da moloi hame, Na dawa:i galu.
Dilia da eso huluane seselesu dunu agoane esala, dunu huluane da dawa:. Amaiba:le, dilia da Na hobea hamomu hou hamedafa nabi.
9 Dunu da Na Dio amoma nodoma:ne,
Na da Na ougi dili mae wadela:lesima:ne gagusa.
Na da dili hame gugunufinisimu.
10 Na da se nabasu hou lalu agoane amo ganodini,
silifa ea hou adoba:su agoane, dilia hou adoba:su.
Be dilia da hamedei dunu, amo Na da ba:i dagoi.
11 Be amo hou Na da Na Dio gaguia gadoma:ne fawane hamoi.
Na Dio wadela:lesima:ne, Na da hamedafa ba:mu.
Amola eno dunu da Na Hadigi gilisili lamusa:, Na da logo hamedafa doasimu.
Na Hadigi da Na Nisu fawane gagusa.”

Sailase da Hina Gode Ea Ilegei Ouligisu

12 *Hina Gode da amane sia:sa,
“Isala:ili fi dunu, Na da dili Nama misa:ne wele sia:nanu, ilegei dagoi.
Na sia: nabima!
Na da Gode amo Hemosu amola Dagosu, eno hame, Na da Godedafa.
13 Na da osobo bagade ea bai amola mu amo Na loboga hamoi.
Na da osobo bagade amola mu Nama misa:ne sia:sea,
ilia da hedolo Nama misini gousa:sa.
14 Dilia huluane gilisima amola nabima!
Na ilegei dunu da Na hanai defele Ba:bilone doagala:mu.
Eno ‘gode’ liligi afae da amo hou ba:la:lumu hamedei.
15 Na fawane da ema sia:i, amola ema misa:ne sia:i.
Na da e gadili masa:ne oule asi, amola e didili hamoma:ne,
Na fawane da ea logo fodoi.
16 Wali, Nama gadenena misa, amola Na sia: nabima.
Hemonega amola fa:no Na da mae wamolegele, sia: moloidafa sia:i.
Amola Na sia: sia:i da Na hamobeba:le, dafawane hamoi ba:i.”
(Wali Hina bagade Gode Ouligisudafa da Ea gasa nama ianu, na asunasi dagoi.)

Hina Gode da Ea fi Dunu Fidima:ne Ilegei

17 Isala:ili Hadigi Gode, dilia Gaga:su, da amane sia:sa,
“Na da Hina Gode, dilia Gode!

* **48:12:** Aisaia 44:6; Wamolegei Sia: Olelesu 1:17, 22:13

Na da dilia hou noga:ma:ne dilima olelesa
amola dilia noga:le masa:ne logo olelesa.
18 Dilia da na sia: noga:le nabi ganiaba,
dilima hahawane hou hano da hafoga:su hame dawa:,
amo defele dilima doaga:la:loba.
Amola hasalasu hou hano wayabo bagade gafului da hano bega: doaga:sa,
amo defele dilima doaga:la:loba.
19 Amola dilia agoane hamoi ganiaba,
diligaga fi ilia idi da sa:iboso ea idi defele ba:la:loba
amola ilia hamedafa gugunufinisimu Na da hamonana:noba."
20 †Dilia! Ba:bilone soge fisili, hahawane gadili masa.
Amo sia: hahawane wele sia:ma.
Dunu huluane nabima:ne, hahawane agoane sia:mu,
"Hina Gode da Ea hawa: hamosu dunu fi Isala:ili, amo gaga:i dagoi."
21 Hina Gode da Ea fi dunu amo gia:i bagade hafoga:i soge
amo ganodini oule ahoanoba,
ilia da hano hanai hame ba:i.
Ea hamobeba:le, hano da igi amoga yogosa:i.
E da igi oudahida:le, hano da amo ganodini misi.
22 ‡Wadela:i hamosu dunu da gaga:su hame ba:mu,"
Hina Gode da amane sia:sa.

49

Isala:ili da Fifi Asi Gala Huluane ilima Gamali agoane Ba:mu

1 *Fifi asi gala fi sedagawane esala! Na sia: nabima!
Musa: hemonega na da hame lalelegeiya,
Hina Gode da na Ea hawa: hamomusa:gini ilegei dagoi.
2 †E da na sia:, amo gegesu gobihei mei bagade defele hamoi dagoi.
E da Ea loboga na gaga:i, amola na hou e da dadi agoane,
agesoi amola hawa: hamomusa: momagei dagoi, agoane hamoi.
3 E da nama amane sia:i, "Isala:ili!
Di da Na hawa: hamosu dunu.
Dia hawa: hamobeba:le, dunu huluane da Nama nodomu."
4 Na da amane sia:i,
"Na da hawa: hamoi, be hamedei agoane ba:i.
Na gasa da ebelei dagoi, be na da udigili hawa: hamoi dagoi.
Be Hina Gode da na hou amola na asigi dawa:su huluane dawa:beba:le, na hawa: hamoi defele Nama bidi imunu.
5 Na da hame lalelegeiya, Hina Gode da na ilegei.
E da Ea fi dunu amo Isala:ili dunu afafai dagoi,
amo bu oule misa:ne, E da na hawa: hamomusa: ilegei dagoi.
Hina Gode da nama nodosa, amola E da nama gasa i dagoi.
6 ‡Hina Gode da nama amane sia:i, "Dafawane!
Di da Isala:ili dunu amo da hame bogoi esala,
ilima ilia musa: gasa bagade hou ilima bu imunu.
Be amo baligili, osobo bagade fifi asi gala huluane da gaga:sudafa ba:ma:ne, Na da di Dienadaile dunu ilima gamali agoane asunasimu.

---

† **48:20:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:4 ‡ **48:22:** Aisaia 57:21 * **49:1:** Yelemaia 1:5 † **49:2:** Hibulu 4:12; Wamolegei Sia: Olelesu 1:16 ‡ **49:6:** Aisaia 42:6; Luge 2:32; Asunasi Dunu Ilia Hou 13:47, 26:23

7 Isala:ili fi ilia Hadigi Gode amola Gaga:su dunu,
da dunu ilima eno dunu amola fifi asi gala ilia bagade higasa,
amola dunu amo da ouligisu dunu ilia udigili hawa: hamosu dunu esala,
E da ilima amane sia:sa,
"Hina bagade dunu ilia da di ba:sea, ilia da dima nodomusa: wa:legadomu.
Hina bagade ilia mano amola ilia di ba:sea,
dima nodomusa:, gududafa begudumu.
Bai Hina Gode da Ea hawa: hamosu dunu ilegei dagoi.
Amola Isala:ili fi ilia Hadigi Gode, da Ea ilegele sia:i amo fisimusa: hame dawa:.

Yelusaleme da Bu Hahamoi Dagoi Ba:mu

8 §Hina Gode da Ea fi dunu ilima amane sia:sa,
"Dilia gaga:su eso ilegei doaga:sea, Na da hahawane hou dilima olelemu.
Dilia da Nama fidima:ne disia, Na da di fidimusa: adole imunu.
Na da dili gaga:mu amola dilia dioba:le,
fifi asi gala fi huluane ilima gousa:su hamomu.
Wali dilia soge da wadela:lesi dagoi diala.
Be Na hamobeba:le, dilia da amo soge ganodini bu esala sodomu.
9 Na da se dabe iasu diasu ganodini sali dunu ilima,
"Hahawane gadili masa!
Amola dunu gasi ganodini esala, ilima 'Hadigi amoga misa', amane sia:mu.
Ilia da sibi amo da agologa gisi naha, amo defele ba:mu.
10 **Ilia da hame ha:mu amola hano hame hanamu.
Eso da gia:sea amola hafoga:i sogega gia:sea ilia da se hame nabimu.
Bai ilima asigi Dunu da ili oule masunu.
E da ili hano si galoba amoga oule masunu.
11 Na fi dunu hahawane masa:ne,
Na da logo bagade amo goumiga masa:ne hahamomu.
12 Na fi dunu da soge sedaga amoga bu misunu.
Ilia da soge ga (north) amola gusudili,
amola Asawane ga (south) soge amoga misunu.
13 Fedege sia:. Muagado dialebe liligi! Dilia gesami hea:ma!
Osobo bagade! Hahawaneba:le, wele sia:ma!
Goumi amola da fudagala:lewane gesami hea:mu da defea.
Hina Gode da Ea fi ilia dogo denesimu.
Ilia da se bagade naba, be E da ilima asigimu.
14 Be Yelusaleme dunu da amane sia:sa,
"Hina Gode da nini yolesi dagoi.
E da nini gogolei dagoi."
15 Amaiba:le, Hina Gode da bu adole iaha,
"Uda da ea dudubu mano gogolema:bela:?
E da ea mano lalelegei amoma hame asigima:bela:? Hame mabu!
Be osobo bagade ame da ea mano gogolei ganiaba,
Na da dili hamedafa gogolemu.
16 Yelusaleme! Na da di gogolemu da hamedei.
Na da dia dio amo Na lobo gafe da:iya dedei dagoi.

§ **49:8:** 2 Golidia 6:2 ** **49:10:** Wamolegei Sia: Olelesu 7:16-17

17 Yelusaleme! Di da mugului dagoi.
Be dunu ilia da di bu gagumusa: misunu da gadenesa.
Dunu ilia da di wadela:lesi amo da fisili masunu.
18 Ba:le gagale, hou hamobe ba:ma! Isala:ili fi da gilisilala.
Ilia da di Yelusaleme amoga buhagimu.
Na da Godedafa esala, amo dafawaneyale dawa:ma.
Amo defele, di da dia bu misunu mano amo hahawane ba:mu.
A:fini da ea uda gaguli lasu eso amoga ea nina: hamoi liligi hahawane ba:sa,
amo defele di da ili hahawane ba:mu.
19 Dia soge da wadela:lesi dagoi, amola dunu hame esalebe ba:i.
Be wali dunu bagohame da buhagili manebe ba:beba:le,
dia soge da fonobahadidafa agoane ba:mu.
Amola dunu ilia da di wadela:lesili, fisili asi,
amo da dima sedagadafa esalebe ba:mu.
20 Amola dia fi dunu ilia da mugululi asi soge amo ganodini lalelegei,
eso enoga da dima amane sia:mu,
“Amo soge da fonobahadidafa.
Ninia eno soge amo ganodini esaloma:ne hanai.”
21 Amasea, di da dima amane gobele sia:mu,
“Amo mano huluane wali esalebe, nowa da nama ima:ne lalelegebela:?
Na da na mano huluane fisi dagoi amola eno lalelegemu hamedei ba:i.
Na da enoga sefasili, mugululi asi.
Nowa da amo mano asigilama:ne, fofobela:?
Na da nisu esalebe ba:i!
Amo mano huluane da habidili misibela:?”
22 Hina Gode Ouligisudafa da Ea fi dunu ilima amane sia:sa,
“Na da fifi asi gala ilima dawa:digisu olelemu.
Amasea, ilia da dia mano dima bu oule misunu.
23 Hina bagade ilia da dima ada agoane ba:mu
amola hina bagade uda da dima ame agoane ba:mu.
Ilia dima beguduli, dima nodomu.
Ilia da ilia hou fofonobone, dima nodomu.
Amasea, Na da Hina Godedafa amo di da dawa:mu.
Nowa da Na fidisu lama:ne ouesalea, e da da:i diosu hame ba:mu.”
24 Di da dadi gagui dunu ea wamolai liligi bu samogemu dawa:bela:?
Di da nimi bagade ouligisu dunu
amo ea se dabe iasu diasu hamosu dunu gagulaligi,
amo gaga:mu dawa:bela:? Hame mabu!
25 Be Hina Gode da amane bu adole iaha,
“Na da amo defele hamomu.
Na da dadi gagui ea se iasu diasu hamosu dunu gagulaligi,
amo bu samogemu. Amola nimi bagade ouligisu dunu ea liligi lai
amo bu samogemu. Nowa da dima gegesea, Na da ilima gegemu.
Amola Na da dia manolali gaga:mu.
26 Na da hamobeba:le, dima se iasu dunu da sinidigili,
sama da ea sama medole legemu.
Ilia da medole legesu hou, amola ougi bagade hou hamonanebeba:le,
adini bagade ba:i dunu agoane ba:mu.
Amasea, Na da Hina Gode, dilia gaga:su dunu,
amola dilia se iasu diasu logo doasisu dunu,
amo osobo bagade dunu huluanedafa da dawa:mu.

Na da Isala:ili dunu ilia gasa bagade Gode, amo ilia da dawa:mu.

50

1 Hina Gode da amane sia:sa,
"Dilia adi dawa:bela:?
Na da dunu ea uda fisiagasu defele, Na fi ga asunasibela:?
Agoai galea, fisiagasu meloa dedei da habila:?
O dunu ea mano udigili hawa: hamoma:ne amo ili bidi lasa defele, Na da dili mugululi se iasu diasu hawa: hamoma:ne bidi labala? Hame mabu!
Dilia da wadela:i hou hamobeba:le fawane, mugululi asi.
Dilia wadela:i hou hamobeba:le, Na da dili ga asunasi.
2 Na da Na fi dunu gaga:musa: ahoasea,
ilia da abuliba:le Nama hame sinidigibala:?
Na da ilima wele sia:beba:le, ilia da abuliba:le hame adole ibala:?
Dilia adi dawa:bela:?
Na da gasa hameba:le, ili gaga:mu da hamedebela:?
Na sia:beba:le fawane Na da hano wayabo bagade hafoga:musa: dawa:.
Amasea, menabo da hano hameba:le bogosa.
3 Na da mu afadenene, gasi agoane
bogoi dunu amoma asigi didiga:su hou defele hamomusa: dawa:."

Hina Gode Ea Hawa: Hamosu Dunu amo Ea Nabasu Hou

4 Na da helebe dunu ilima gasa ima:ne,
Hina Gode Ouligisudafa da nama sia:ne iasu olelei dagoi.
Ea da hamobeba:le, na da hahabe huluane, Ea nama olelesu liligi nabimusa:, bagade hanai.
5 Hina Gode da nama bagade dawa:su hou i dagoi.
Na da Ema hame higa:i, amola Ema hame baligi fa:su.
6 *Dunu da na famusa: mabeba:le, ilia noga:le fama:ne, na da na abula gisa:i.
Ilia da nama gadebeba:le, amola na mayabo hinabo a:le fasibiba:le,
amola na odagia defo adugala:beba:le,
na da ilia logo hame hedofai amola dabe bu hame i.
7 Be ilia nama gadesea, na da se hame naba.
Bai Hina Gode Ouligisudafa da na fidilala.
Na da amo houba:le, mae dafama:ne, na dogo denisisa.
Na gogosiasu hame ba:mu, amo na dawa:.
8 †Bai Gode da na gadenene esalebeba:le,
E da fofada:nanu, na hou da moloi amo olelemu.
Nowa da nama fofada:ma:bela:?
Defea! Ania da gilisili fofada:musa: masunu da defea.
Amola amo dunu da nama diwaneya udidimu da defea.
9 Hina Gode Ouligisudafa Hisu da na gaga:sa.
Amaiba:le, nowa da nama fofada:nanu,
na da wadela:i hamoi dagoi sia:ma:bela:?
Nama diwaneya udidisu dunu da hobeamu.
Aowaba da abula na dagosea, abula da hame ba:mu.
Amo defele, nama diwaneya udidisu dunu da bu hame ba:mu.

---

* **50:6:** Ma:diu 26:67; Maga 14:65 † **50:8:** Louma 8:33-34

10 Dilia huluane Hina Godema nodosu dunu!
Amo Ea hawa: hamosu dunu ea sia: nabasu dunu! Mae beda:ma!
Amabela:! Dilia da logoga ahoasea, gasi bagade ba:ma:bela:?
Be Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:ma amola lalegaguma.
11 Be dilia da eno dunu amo gugunufinisimusa: ilegesu dunu!
Dilia da dilisu wadela:i ilegesu amoga wadela:lesi dagoi ba:mu.
Hina Gode Hisu da amo hou ba:ma:ne hamomu.
Dilia da se nabasu gugunufinisisu hou bagade ba:mu.

51

1 Hina Gode da amane sia:sa,
"Dilia da Na gaga:su ba:mu hanai dunu!
Dilia da Na fidisu lama:ne Nama maha! Na sia: nabima!
Fedege agoane, igi amoga dili da misi, amola igi magufu amoga dilia da dogoi, amoga bu dawa:ma.
2 Dilia musa: ada A:ibalaha:me amola ea uda Sela amola bu dawa:ma.
Dilia da elagaga fi esala.
Na da A:ibalaha:me Nama misa:ne wele sia:noba, e da mano hame galu.
Be Na da ema hahawane hamone, ema mano i.
Na amane hamobeba:le, egaga fi da bagohame ba:i.
3 Na da Yelusaleme fi ilima asigili ilia dogo denesimu.
Ilia moilai da wadela:lesi dagoi, amola hafoga:i wadela:i soge agoane ba:sa.
Be Na da amo afadenene, bu ifabi ida:iwane,
ifabi Na hemonega Idini sogega bugi amo defele, hamomu.
Amo ganodini, hahawane hou bagade amola Nama nodosu gesami hea:su ba:mu.
4 Na fi dunu! Na sia: nabima!
Na da fifi asi gala ilima Na: olelesu iaha.
Na sema olelesu da ilima hadigi imunu.
5 Na da hedolo ilima gaga:musa: misunu.
Na hasalasu eso da gadenei.
Na Nisu da fifi asi gala huluane ouligimu.
Soge sedaga ilia da Na misa:ne ouesala.
Ilia da Na gaga:su lamu hanaiba:le, ouesala.
6 Muagado ba:legadoma! Osobo bagade ba:ma!
Mu da mobi agoane asili, hamedafa ba:mu.
Osobo bagade da hea abula agoane, hea hamone, wadela:mu.
Amola dunu huluane amogawi esala da gagoba: defele bogogia:mu.
Be Na da gaga:su hou eso huluane dialoma:ne gaguli misunu.
Na hasalasu hou da hame dagomu.
7 Dilia dunu amo da moloidafa hou dawa:,
amola Na olelesu da dilia dogo ganodini diala! Na sia: nabima!
Dunu eno da dilima gadele sia:sea amola oufesega:sea, mae beda:ma.
8 Ilia da aowabaga mai abula defele, mugululi, alalolesi dagoi ba:mu.
Be Na gaga:su gaguli misunu da dialalalumu.
Amola Na hasalasu hou da fifi ahoanumu.
9 Hina Gode! Nedigima! Ninima fidima!
Dia gasa amoga nini gaga:ma!
Di da hemonega hamoi defele gasawane hamoma.
Di da hano wayabo bagade ganodini esala ohe amo La:iha:be,

amo gobiheiga fane dadamuni legei.
10 Di amola, da hano wayabo bagade hafoga:i
amola Dia gaga:i dunu hahawane degema:ne, hano ganodini logo hamoi.
11 Dunu amo Di gaga:i, ilia da hahawane Yelusalemega doaga:mu.
Ilia da hahawaneba:le, gesami hea:lalumu amola wele sia:nanumu.
Ilia da eso huluane da:i dioi amola se nabasu hame ba:mu,
amola hahawane esalumu.
12 Hina Gode da amane sia:sa,
“Na da dilima gasa iaha.
Osobo bagade dunu ilia da gisi agoane, hedolo bogomu.
Amaiba:le, dilia da abuliba:le osobo bagade dunuma beda:ma:bela:?
13 Dilia Hina Gode da dili hahamoi amola mu hahamoi
amola osobo bagade ea bai gagui. Dilia da E gogolebela:?
Dunu eno da ougi bagadewane dilima se iaha,
amola dili wadela:lesima:ne ouesala.
Be dilia da ilima beda:mu da defea hame.
Bai ilia ougi bagade hou da wali dili wadela:mu hamedei.
14 Se iasu diasu ganodini sali dunu
da hedolo ilia se iasu diasu logo doasi dagoi ba:mu.
Ilia da ode bagohame esalumu amola ha:i manu ilia hanai defele ba:mu.
15 Na da dilia Hina Gode. Na da hano wayabo bagade bibiagosa,
amola Na hamobeba:le, ea gafului da fugala:sa.
Na dio da Hina Gode Bagadedafa.
16 Na da mu fadegale gale amola osobo bagade ea bai ligisi dagoi.
Na da Yelusaleme fi ilima amane sia:sa,
‘Dilia da Na fi! Na da Na olelesu dilima i dagoi.
Amola, Na da Na loboga dili gaga:sa.’ ”

Yelusaleme ea Se Nabasu da Dagomu

17 *Yelusaleme! Nedigima! Nedigili, wa:legadoma!
Di da fedege agoane se iasu amo Hina Gode dilima ougiba:le
faigelei ganodini dili moma:ne sali, amo mai dagoi.
Di da da:gi dagoi amola feloale asi.
18 Dia fi amo ganodini, ouligisu amo di lobolele oule masunu,
agoai dunu hame ba:sa.
19 Wadela:mu hou aduna da dilima doaga:i dagoi.
Gegebeba:le, dia soge da wadela:lesi dagoi ba:sa.
Amola dia dunu da ha:beba:le, bogogia:i.
Amola dilima asigi dunu da hame gala.
20 Moilai ganodini hegomai logo huluane
amoga dunu da gasa hameba:le, dafasa.
Ilia da ohe amo benea ahoasu dunu ea sani amoga sa:i agoai ba:sa.
Ilia Gode Ea gasa bagade ougi hou amoga se nabi.
21 Dilia Yelusaleme fi dunu da se naba
amola adini ba:i defele feloale ahoa.
22 Dilia Hina Gode da dili gaga:sa, amola dilima amane sia:sa,
“Na da ougiba:le, dilima se iasu faigelei ganodini salawane dili moma:ne i.
Be wali Na da amo faigelei bu samogemu.

* **51:17:** Wamolegei Sia: Olelesu 14:10, 16:19

Dilia da amo se iasu waini hano nabeba:le, feloale asi.
Be amo se iasu waini hano dilia moma:ne, Na da bu hame imunu.
23 Be amo se iasu waini hano Na da dilima se iasu dunu ilima imunu.
Bai ilia da dili logoga diasa:ima:ne hamosu,
amola dilima dili osobo su defele, amoga ososa:gi dagoi.”

52

Gode da Yelusaleme Gaga:mu

1 *Yelusaleme! Di da gasa bagade amola bagadedafa bu ba:mu da defea.
Gode Ea hadigi moilai bai bagade!
Di da hadigi abula noga:i defele salima.
Gode Ea hou hame lalegagui dunu da dia moilai bai bagade ganodini
bu hamedafa golili sa:imu.
2 Yelusaleme!. Dia lala:gi fisima:ne, yaguguma!
Di osobo su amoga fi esala, amoga wa:legadole,
dia fisu da:iya amoga bu fila heda:ma.
Dilia Saione se iasu diasu hamosu dunu!
Dilia sia:ine la:la:gisu liligi fadegale fasima.
3 Hina Gode da Ea fi dunu ilima amane sia:sa, “Dilia se iasu diasu hawa:
hamomusa: mugululi asi, dilia ha lai da bidi hame i. Amo defele, Na
da dilia halegale masa:ne se iasu diasu logo doasisia, ilima bidi hame
imunu. 4 Dilia da Idibidi sogega ga fi agoane esalumusa: ahoanoba, dilia
da amo hanaiba:le asi. Be Asilia dunu da gasa fili, dili afugili oule asili,
bidi hame i. 5 †Amola wali Ba:bilone dunu da gasa fili, amo hou defele
hamoi. Dilia da se iasu diasu hawa: hamosa, amola ilia bidi hame i. Dilima
ouligisu dunu da gasa fi sia:sa, amola hidasa, amola eso huluane ilia da
Na higasa. 6 Hobea, dilia da Na da Godedafa amo noga:le dafawaneyale
dawa:le, sia:mu. Amola Na da dilima sia:i dagoi, dilia da dawa:mu.”
7 ‡Ninia da sia: adole iasu dunu goumiga manebe hahawane ba:sa.
Bai e da sia: ida:iwane gala, sia: da ninima olofosu olelesa,
amo ninima iasimusa: maha.
E da hasalasu hou olelesa, amola Saione fi ilima amane sia:sa,
“Dilia Gode da Hina Bagadedafa.”
8 Moilai bai bagade sosodo aligisu dunu
ilia hahawaneba:le gilisili wele sia:sa.
Ilia da ilila: siga Hina Gode da Saione amoga buhagibi ba:sa.
9 Dilia Yelusaleme mugului liligi diala!
Ha:giwane hahawane wele sia:ma!
Hina Gode da Ea moilai bai bagade gaga:mu,
amola Ea fi dunu ilia dogo denesimu.
10 Hina Gode da Ea Hadigi gasa hou amoga Ea fi dunu gaga:mu,
amola osobo bagade fifi asi gala huluane da amo hou ba:mu.
11 §Masa! Ba:bilone fisili ga masa!
Ledo liligi maedafa digili ba:ma.
Dilia Debolo ofodo amola Godema nodone sia:ne gadosu liligi gaguli
ahoasu dunu! Ledo fisili, gadili asili, dilia hadigi hou mae
wadela:ma!
12 Be wali dilia da hedolo hame be gebewane fisili masunu.

---

* **52:1:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:2,27 † **52:5:** Louma 2:24 ‡ **52:7:** Na:ihame 1:15; Louma 10:15; Ifisia 6:15 § **52:11:** 2 Golidia 6:17

Bai dilia da hame hobeasa.
Dilia Hina Gode da dili bisili masunu,
amola dilia la:idi la:idi huluane Hi da gaga:mu.

Se Nabasu Hawa: Hamosu Dunu

13 Hina Gode da amane sia:sa,
"Na Hawa: Hamosu Dunu da Ea hawa: noga:le dawa:iwane hamomu.
Amo E da wa:legadolesi, gaguia gadole, enoga nodoi dagoi ba:mu.
14 Dunu bagohame da E ba:beba:le, bagadewane fofogadigi.
Bai Ea da:i da bagadewane fa:gi amola wadela:lesi ba:i.
Amola E da dunu agoane hame ba:i.
15 **Be E da wali fifi asi gala bagohame ilima ledo fadegama:ne,
maga:me gufunanesimu.
Amola hina bagade dunu ilia da fofogadigiba:le, ilia lafiga sia:mu gogolemu.
Bai liligi ilima hame adoi, amo ilia da ba:mu.
Amola liligi ilia hame nabi, amo ilia dawa:mu."

53

1 *Nowa da ninia sia:ne iasu dafawaneyale dawa:bela:?
Hina Gode Ea hamobe amo E da nowama olelebela:?
2 Hina Gode Ea hanai defele,
Ea Hawa: Hamosu Dunu da asaboi sono hafoga:i soge ganodini
ea difi daha, amo defele heda:i.
E da Ea hou hame gaguia gadoi amola noga:i odagi ba:su ninia Ema hanaiwane ba:ma:ne, amo hou hame ba:i.
3 Ninia da amo Dunu da hamedei dawa:i, amola ninia E higasu.
E da se bagade nabi be Ea hawa: hamosu hame fisi.
Dunu huluane da E ba:mu higa:i galu.
E da hamedeidafa ilia dawa:beba:le, higabeba:le, E hame dawa:i.
4 †Ninia da wadela:i hou hamoiba:le, se iasu lamu da defea galu.
Be E da ninia se iasu lai dagoi.
E da ninima asigiba:le, se bagade nabi.
Be ninia giadofale, Gode da Ema ougiba:le Ema se iasu, dawa:i galu.
5 ‡Be amomane ninia wadela:i hou hamobeba:le, E da fa:gi ba:i.
Ninia wadela:i hou hamobeba:le, eno dunu da E fai.
Se iasu E nabi amoga ninia da uhinisi dagoi ba:mu.
Amola fasu amo E lai, amoga ninia hou hahamoi dagoi ba:mu.
6 §Ninia huluane da sibi fisi dagoi agoane ba:i.
Ninia da ninia hanaiga logo afae afae amoga ahoasu.
Amola Hina Gode da ninima se iasu imunu da defea galu.
Be ninima se mae iawane,
E da Ea Hawa: Hamosu dunu Ema amo se iasu i.
7 **E da eno dunu ilia hamobeba:le, se bagade nabi.
Be E da dabe ima:ne hamedafa sia:i.
Ilia da sibi mano medole legesea o sibi ea hinabo dadamusia,
sibi da hame sia:sa.
Amo defele, ilia Gode Ea Hawa: Hamosu Dunu famusa: oule ahoanoba,
E da ouiya:le esalu.

** **52:15:** Louma 15:21 * **53:1:** Yone 12:38; Louma 10:16 † **53:4:** Ma:diu 8:17 ‡ **53:5:** 1 Bida 2:24 § **53:6:** 1 Bida 2:25 ** **53:7:** Wamolegei Sia: Olelesu 5:6

8 ††Ilia da E afugili Ema fofada:nanu, E medole legemusa: oule asi.
Amola Ea esalebe eso amoga,
esalebe dunu huluane da Ea bogobe asigiwane hame dawa:i galu.
E da ninia fi dunu ilia wadela:i hou hamoiba:le,
medole legei dagoi ba:i.
9 ‡‡E da wadela:i hou hamedafa hamosu, amola ogogole hamedafa sia:i.
Be ilia da amo Dunu wadela:i hamosu dunu amola bagade gagui dunu
gilisili bogoi uli dogoi ganodini salimusa: ilegei."
10 Hina Gode da amane sia:sa, "Na hanaiga E da se nabi.
Ea bogosu da wadela:i hou gogolema:ne olofosu ima:ne
gobele salasu agoane ba:i.
Amaiba:le, E da Egaga fi ba:mu, amola eso bagohame esalumu.
Amola Ea hamobeba:le, Na ilegei hou da hamoi dagoi ba:mu.
11 E da se nabalu, bu hahawane ba:mu.
E da se udigili hame nabi, be bai bagade gala amo dawa:mu.
Na Hawa: Hamosu dunu,
Na Dogolegei da dunu bagohame ilia se iasu lalegagumu.
Amola Ea hamobeba:le,
Na da amo dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomu.
12 §§Amaiba:le, Na da Na Hawa: Hamosu Dunu amo gaguia gadole,
dunu eno Ema nodoma:ne,
gasa baligili bagade dunu ilia sogebi amoga ilegema.
Bai E da mae hihini Ea esalusu fisili iawane,
wadela:i hamosu dunu ilia se iasu amola bogosu defele lai dagoi.
E da wadela:i hamosu dunu bagohame ilia se iasu lai dagoi,
amola ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomusa:, Godema sia:ne gadoi."

54

Hina Gode da Isala:ili fi ilima Asigisa

1 *Yelusaleme! Di da aligime uda defele esalebe ba:i.
Be wali di da gesami hea:musa:, amola hahawaneba:le wele sia:musa: dawa:.
Wali dia mano lalelegemu ili idi
da uda amo egoa hame fisi ea mano ilia idi bagadewane baligimu.
2 Dia abula diasu amo bu bagade hamoma.
Ea efe amo sedagimu amola ea ifa goge bugi amo bu gasa bagade hahamoma.
3 Dia alalo defei la:ididili huluane amo mugululi bu bagade hamoma.
Wali ga fi da dia sogega esala.
Be dilia amo soge bu samogemu.
Moilai wali amo ganodini dunu da hamedafa gala,
amo da bu dunuga nabai dagoi ba:mu.
4 Mae beda:ma! Di da gogosiasu bu hame ba:mu.
Di da gaheabolo gawa fili baligi fa:su hamoi amo gogolemu.
Amola di da didalo agoane esalebeba:le se bagade nabi,
amo amola di da gogolemu.
5 Dia Hahamosu dunu da dima digua agoane ba:mu.
Ea dio da Hina Gode Bagadedafa.

---

†† **53:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:32-33 ‡‡ **53:9:** l Bida 2:22 §§ **53:12:** Ma:diu 15:28; Luge 22:37 * **54:1:** Gala:isia 4:27

Isala:ili fi ilia Hadigi Gode da di gaga:mu.
Bai E da osobo bagade amoma Hina bagade.
6 Isala:ili! Di da gaheabolo lai uda amo egoa da e fisiagaiba:le,
se bagade naba, amo defele ba:sa.
Be Hina Gode da Ema bu misa:ne, dima wele sia:sa.
7 E da amane sia:sa, "Na da fonobahadidafa wadofamusu di fisiagai.
Be Na da bagade asigiwane di bu lamu.
8 Na da ougiba:le, fonobahadidafa dima Na baligi olelei.
Be wali Na da Na asigidafa hou mae fisili, dima olelelalumu."
Hina Gode, dia gaga:su dunu, da amane sia:sa.
9 †"Nowa: ea esoga Na da osobo bagade
amo hano bagadega bu hame dedeboma:ne ilegele sia:i.
Amola wali Na da dima bu hame ougimu amo Na da ilegele sia:sa.
Na da dima bu gagabole hame sia:mu, amola dima se hame imunu.
10 Goumi ilia da ugugusia amola agolo da mugululi hamedafa ba:sea,
be Na dima asigidafa hou da mae mugululi, dialalalumu.
Na dima olofosu ima:ne ilegei, amo Na da hame gogolemu."
Hina Gode da amane sia:sa. E da dima asigidafa gala.

Yelusaleme da Hobea Agoane Ba:mu

11 ‡Hina Gode da amane sia:sa, "Yelusaleme! Di da se bagade naba.
Disu di gaga:mu da hame dawa:,
amola eno dunu ilia dia dogo hame denesisa.
Na da igi ida:iwane amoga dia bai bu gagumu.
12 Na da dia diasu gado gagagula heda:i
amo 'lubi' igi amoga gagumu.
Dia logo ga:su, Na da igi amo da lalu agoane hadigi gala, amoga gagumu.
Amola gagoi dobea da di sisiga:sa,
amo Na da igi ida:iwanedafa amoga gagumu.
13 §Na Nisu da dia fi dunuma olelemu.
Amola Na da ilima olofosu amola bagade gagui hou imunu.
14 Dilia da moloidafa hou lalegaguiba:le, gasawane lelumu.
Dilia da gaga:i dagoi ba:beba:le, eno dunu da dilima se hame imunu
amola dilia da beda:su hame ba:mu.
15 Nowa da dilima doagala:sea, ilia da Na hanaiga hame hamomu.
Be nowa da dilima gegesea da dafamu.
16 Na da ouli hahamosu dunu amo da lalu didili ouli gegesu liligi hamosa,
Na da amo dunu hahamosa.
Amola Na da dadi gagui dunu e da amo gegesu liligiga gegenana,
Na da amo amola hahamosa.
17 Be gegesu liligi afae da dilima se imunu hamedei ba:mu.
Nowa da dilima diwaneya udidisia,
dilia da ilima ilia sia: hedofamusa: bu adole imunu dawa:mu.
Na da Na hawa: hamosu dunu gaga:mu amola hasalasu hou ilima imunu,"
Hina Gode da amane sia:i dagoi.

55

Gode da Asigiwane Gogolema:ne Olofosu Imunu Sia:i

† **54:9:** Mui 9:8-17 ‡ **54:11:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:18-21 § **54:13:** Yone 6:45

1 *Hina Gode da amane sia:sa,
“Nowa da hano hanai galea, misa! Hano na misa!
Amola, dilia muni hame gagui dunu!
Gagoma bidi lamusa:, misa!
Waini hano amola bulamagau dodo maga:me bidi lamusa:, misa!
Amo lama:ne, dilia da muni hame imunu.
2 Dilia da abuliba:le, hame sadisu liligi, amo lamusa:,
dilia muni udigili ha:digisala:?
Dilia abuliba:le dilia hawa: hamosu muni bidi lai amo udigili ha:digili,
bu ha:i bagade ba:ma:bela:? Na sia: nabima amola nabawane hamoma!
Amasea, dilia da ha:i manu baligili noga:idafa amo manu.
3 †Na fi dunu! Nabima!
Amola Nama esalusudafa lama:ne misa.
Na da eso huluane dialalalumu gousa:su dilima hamomu.
Amola hahawane iasu hou, Na musa: Da:ibidima imunu ilegei,
Na da amo dilima imunu.
4 Na hamobeba:le, e da fifi asi gala fi
ilima hina bagade amola ouligisu dunu ba:i.
Amola e da Na gasa amoga hawa: hamobeba:le,
Na da Na gasa amo fifi asi gala, ilima olelei.
5 Wali dilia da ga fifi asi gala ilima, dilima misa:ne sia:mu.
Musa: dilia da amo fi hame dawa:i galu, be wali ilia da dilima gilisima:ne,
hehenane misunu. Na, Hina Gode, Isala:ili fi ilia Hadigi Gode,
Na da amo hou huluane ba:ma:ne, hamomu.
Na da dilima nodosu amola hadigi imunu.”
6 Hina Gode da gadeneiba:le,
Ema sinidigili, sia:ne gadoma.
7 Wadela:i hamosu dunu da ilia wadela:i hou fisili,
ilia wadela:i asigi dawa:su afadenema:mu.
Ilia da ninia Gode, amo Hina Godedafa, Ema sinidigimu da defea.
Bai Gode da asigisa, amola E da hedolo gogolema:ne olofosu dawa:.
8 Hina Gode da amane sia:sa,
“Na asigi dawa:su da dilia asigi dawa:su defele hame gala.
Amola Na hou da dilia hou amoma hisu agoane gala.
9 Muagado da osobo bagadega gadodafa gala.
Amo defele, Na asigi dawa:su da dilia asigi dawa:su
amoga baligili gadodafa gala.
10 ‡Na sia: da anegagi mugene amola gibu agoai gala.
Ilia da muagado misini, osobo bagadega hano iaha.
Ilia dabeba:le, ha:i manu da heda:sa,
ninia hawa: bugima:ne amola ha:i manu moma:ne ba:sa.
11 Na sia: amola da agoaiwane gala.
Na sia: sia:i, da Nama udigili sinidigimu da hamedei.
Be Na sia: da Na ilegei huluane didili hamoi dagoi ba:mu.
12 Dilia da Ba:bilone yolesili, hahawane gadili masunu.
Na da amo moilai bai bagadega dili gadili oule masunu.
Fedege agoane, goumi amola agolo ilia da gesami hea:mu, amola ifa huluane da hahawaneba:le, ilia lobo famu.

* **55:1:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:6; 22:17 † **55:3:** Asunasi dunu Ilia Hou 13:34 ‡ **55:10:** 2 Golidia 9:10

13 Sogebi amoga wali gagaloba: fawane dialebe ba:sa,
amoga ‘saibalase’ ifa heda:lebe ba:mu.
Amola, aya: gaga:nomei sogebi amoga ‘medele’ ifa da heda:lebe ba:mu.
Amo da eso huluane dialalalumu dawa:digisu olelesu agoane ba:mu.
Na, Hina Gode, Na hamosu dawa:ma:ne, amo dawa:digisu olelesu da lelumu.”

56

Fifi Asi Gala Huluane Dunu Mogili da Gode Ea fi amo Ganodini Esalebe Ba:mu

1 Hina Gode da Ea fi dunu ilima amane sia:sa, “Moloidafa hou mae fisima! Molole hamoma! Bai Na gaga:su doaga:mu da gadenei. Amola Na Moloidafa hou da gadenenewane ba:mu. 2 Na da nowa dunu da Sa:bade eso sema noga:le hamosa amola amo hame wadela:sa, ilima hahawane dogolegele imunu. Amola nowa dunu da wadela:i hou hame hamosea, ema amola Na da hahawane dogolegele hamomu.

3 Ga fi dunu da Hina Gode Ea fi dunu ilima gilisisia, e da “Na da Gode Ea fi dunu gilisili Ema nodone sia:ne gadomu da hamedei. Bai Hina Gode da na logo hedofai, “amo sia:mu da noga:i hame. Amola gulusu danai dunu, e da mano lamu hamedeiba:le, Gode Ea fi amo ganodini esalumu da hamedei, amo dawa:mu da noga:i hame. 4 Be Hina Gode da gulusu danai dunu ilima amane sia:sa, “Di da Nama nodomusa:, Sa:bade eso sema noga:le nabawane hamosea, amola Na hahawane ba:ma:ne, Na gousa:su noga:le hamosea, 5 dia dio da Na Debolo ganodini amola Na fi amo ganodini hamedafa gogolei ba:mu. Amola dunu da dunu mano amola uda mano esala, amo ea dio da hame gogolei ba:mu. Be dia dio da baligiliwane hame gogolei ba:mu.

6 Amola ga fi dunu da Hina Gode Ea fi dunu ilima madelagisia, amola Hina Godema asigiba:le, Ea hawa: hamosea, amola Sa:bade eso dawa:le, Ea gousa:su amola noga:le hamosea, ilima Hina Gode da amane sia:sa, 7 *“Na da dili, Na hadigi sema agolo, amo Saione amoma oule misunu. Na da Na sia:ne gadosu diasua, dilima hahawane dogolegesu hou imunu. Amola dia gobele salasu liligi di da Nama ima:ne ‘oloda’ da:iya ligisisa, amo Na da hahawane lamu. Na Debolo da fifi asi gala huluane ilia sia:ne gadosu diasu hamoi dagoiba:le, ilia da amo dio (Fifi Asi Gala Huluane Sia:ne Gadosu Diasu) asulimu.

8 Hina Gode Ouligisudafa da Ea fi (Isala:ili) musa: mugululi asi, amo buhagima:ne, oule misi dagoi. Amola E da eno dunu ilima gilisima:ne oule misunu ilegele sia:i dagoi.

Hina Gode da Isala:ili Ouligisu Dunu ilima Diwaneya Udidisa

9 Hina Gode da ga fifi asi gala ilima ilia da sigua ohe fi defele, Ea fi na dagoma:ne, misa:ne sia:i dagoi. 10 E da amane sia:sa, “Isala:ili fi sosodo ouligisu dunu da Na fi dunu ilima sisasu imunu da defea galu. Be ilia huluane da si dofoi dunu agoai. Ilia da asigi dawa:su hame gala. Ilia da sosodo aligisu wa:me agoai mae yayale olobolalebe agoane. Ilia da udigili golale, simasia ba:lumusa: fawane. Ilia golamusa: bagade hanai.

* **56:7:** Ma:diu 21:13; Maga 11:17; Luge 19:46

11 Ilia da uasu wa:me agoai. Sadimu da hamedei. Ilia da asigi dawa:su hamedafa gala. Dunu huluane afae afae da hi hanaiga hamosa, amola hi gagui fidima:ne fawane hamosa.
12 Ilia da adini ba:su dunu agoane amane sia:sa, “Defea! Ninia waini hano lale manu, amoga sadimu da defea. Wali eso da hahawane bagade eso, be aya da wali eso baligimu.”

57

Aisaia da Isala:ili ‘gode’ Hamosu Dunu amola ilima Sia:ne Gadosu Dunu Diwaneya Udidisa

1 Moloidafa dunu da bogosa, be eno dunu da dawa: hame laha, amola ilia da hame asigisa. Be moloi dunu da bogosea, bidi hamosu da ilima se hame iaha. 2 Nowa da noga:iwane esalea da bogosea, olofosu amola helefisu ba:mu.
3 “Dilia wadela:i hamosu dunu! Guiguda: fofada:musa: misa! Dilia hou da wamuni dawa:su dunu, amola inia uda adole lasu dunu, amola hina: da:i bidi lasu uda, ilia hou defele wadela:idafa. 4 Dilia da nowama oufesega:sala:? Dilia ogogosu dunu! Nowama oufesega:sala:? 5 Dilia da ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadomusa:, sema gosa:su ifa haguduga wadela:i udigili uda lasu hou hamonana. Dilia da magufu gelabo hano gadenene diala, amo ganodini dilia mano gobele salimusa: medole legesa.
6 Dilia da enemei igi amo hanoga lasea, amoma ‘gode’ dio asuli, nodone sia:ne gadosa. Dilia da ilima gobele salimusa:, waini hano sogadigisa amola ilima ima:ne gagoma gaguli maha. Dilia adi dawa:bela:? Na da amo hou hahawane ba:sala:? Hame mabu! 7 Dilia da ogogosu ‘gode’ ilima gobele salasu hamoma:ne amola wadela:i ledo uda lasu hou hamoma:ne, goumi sedade amoba:le heda:sa. 8 Dilia da ledo bagade loboga hamoi ‘gode’ amo dilia logo ga:su amo ganodini legesa. Dilia da Na fisisa. Dilia da abula gisa:le, dilia amola wadela:i hina: da:i bidi lasu uda gilisili da:i nabadowane diaheda:su bagade amoga fila heda:sa. Amola amogawi dilia da dilia wadela:i uda hanai hou gumisa. 9 Dilia da gabusiga: manoma legelalu, ogogosu ‘gode’ amo Moulege amoma nodone sia:ne gadomusa: ahoa. Dilia da ‘gode’ liligi eno ilima sia:ne gadomusa: amo hogoma:ne, dilia da sia:ne iasu dunu soge sedagaga asuna ahoa. Amola amo hogomusa: dilia da osobo bagade baligili, bogosu sogebi amoga ahoa.
10 Dilia da eno ‘gode’ hogomusa:, hele bagade naba. Be amo hogosu hou dilia fisimusa: hame dawa:. Dilia ledo bagade loboga hamoi ‘gode’ da dilima gasa iaha amo dawa:beba:le, dilia gasa da bu gaheabolo laha.”
11 Hina Gode da amane sia:sa, “Amo ‘gode’ ilia da nowala:? Dilia da ilima beda:iba:le, Nama ogogosa, amola dilia da Na gogoleidafa. Na da eso bagohame ouiya:le, esalebeba:le, dilia da Nama nodosu hou yolesila:?
12 Dilia hou da moloidafa dilisu dawa:lala. Be Na da dunu huluane ba:ma:ne, dilia wadela:i hou olelemu. Amola dilia loboga hamoi ‘gode’ da dili fidimu gogolemu. 13 Dilia fidima:ne wele sia:ne disia, dilia loboga hamoi ‘gode’ liligi dili fidimu da defea. Fo fonobahadi da amo liligi mini masa:ne dawa:. Be nowa da Na dafawaneyale dawa:beba:le da Isala:ili sogega esalumu amola Na Debolo diasu ganodini Nama nodone sia:ne gadomu.”

Hina Gode da Fidisu amola Uhinisu Ima:ne Sia:i.

14 Hina Gode da amane sia:sa, “Na fi dunu Nama bu sinidigima:ne, ilia
logo fodole, momagema! Logo ga:su liligi huluane fadegama.
15 Na da gaguia gadoi amola Hadigi Gode, eso huluane Fifi Ahoanusu
Gode esala. Na da gadodafa amola hadigi sogebi amo ganodini esala. Be Na
da asaboi dunu ilia wadela:i hou fofada:nanu Nama sinidigisa, agoaiwane
dunu ilima Na da gilisili esala. Bai Na da ilima hame beda:su hou, amola
hobea misunu hou da noga:idafa amo dafawane esaloma:beyale dawa:su
hou, ilima bu iaha. 16 Na da Na fi dunu ilima esalusu i dagoi, amola ilia
da da:i dioiba:le dafasa:besa:le, Na da eso huluane ilima diwaneya hame
udidimu, amola eso huluane ilima hame ougimu. 17 Ilia da wadela:i hou
amola uasu hou hamobeba:le, Na da ilima ougi galu. Amaiba:le, Na da
ilima se iasu amola ili yolesiagai. Be ilia da amo sisasu mae dawa:le, hi
hanaiga udigili asi.
18 Na da ilia hou ba:i dagoi, be Na da ili uhinisimu. Na da ili bisili
masunu, amola ili fidimu, amola nowa da da:i dioiba:le, dinana, amo Na
da ilia dogo denesinisimu. 19 *Na da gadenene dunu fi esala, amola fi eno
sedaga esala ilima olofosu ima:ne sia:mu. Na da Na fi dunu uhinisimu.
20 Be wadela:i hamosu dunu da hano wayabo bagade, ea gafului agoane
yagugusa. Ilia helefisu hame dawa:, amola gafului da fafu amola ledo
bibiagosa. 21 †Be wadela:i hamosu dunu da olofosu hamedafa ba:mu,”
Hina Gode da amane sia:sa.

58

Ha:i Mai Nawane Godema Dawa:su Houdafa

1 Hina Gode da amane sia:sa, “Ha:giwane wele sia:ma! Na Isala:ili fi
dunu ilia wadela:i hou ilima adoma. 2 Ilia da eso huluane Nama nodosa.
Ilia da Na hou dawa:mu hanai, amola Na sema amo nabawane hamomusa:
hanai gala, ilisu da sia:sa. Na da ilima moloidafa malei imunusa: ilia da
hanai, ilia da sia:sa. Amola ilia da Nama nodobeba:le, hahawane gala, amo
ilia lafidili amane sia:sa.
3 Na fi dunu da amane adole ba:sa, ‘Hina Gode da amo hame
dawa:beba:le, ninia da abuliba:le ha:i mae nawane sia:ne gadoma:bela:?
Bai E da ninia hou hame ba:sa.’
Be Na da ilima bu adole iaha, ‘Dilia da ha:i mae nawane sia:ne gadosea,
dilia da gilisili dili hanaiga hamosa amola dilia hawa: hamosu dunu
ilima se iaha. 4 Dilia ha:i hame nabeba:le, ougili sia:ga gegenanu amola
gegesa. Na da amaiwane ha:i mae nawane hou ba:sea, dilia sia:ne gadosu
nabima:bela:? Hame mabu! 5 Dilia da ha:i mae nawane sia:ne gadosea,
dilia da se nabima:ne hamosa. Dilia dialuma amo gisi lubi defele guduli
sa:ili, wadela:i abula amola nasubu legelalu, amo da:iya diaha. Amo
da ha:i mae nawane sia:ne gadosu houdafala:? Hame mabu! Na da
agoaiwane ha:i mae nawane sia:ne gadosu hou hahawane hame ba:sa.
6 Be Na da ha:i mae nawane sia:ne gadosu hou eno hanai gala. Amo da
dilia se ima:ne la:gisu eno dunuma fadegale, amola moloi hame hou fisili,
se lai dunu hahawane halegale masa:ne, ilima banenesisu logo doasimu
da defea. 7 *Dilia ha:i manu mogili eno ha:i bagade dunuma ima. Amola
dunu amo da diasu hame gala, amo dunu dilia diasuga aowama. Dunu
da abula hame ga:i, ilima abula ima, amola dilia sosogo fi dunu fidima:ne
mae higama. Amo da ha:i mae nawane sia:ne gadosu houdafa.

---

* **57:19:** Ifisia 2:17 † **57:21:** Aisaia 48:22 * **58:7:** Ma:diu 25:35

8 Amane hamosea, Na haha da hahabe mabe eso defele dilima hadigimu.
Amola dilia fofa:gi da hedolo bahole uhi dagoi ba:mu. Na da eso huluane
dili gaga:musa:, ani esalumu. Na da la:idi la:ididili huluane amoga dili
gaga:mu. 9 Dilia da Nama sia:ne gadosea, Na da dilima bu adole imunu.
Dilia da Nama wele sia:sea, Na da dili fidimusa: misunu.
Dilia da gasa fili se iasu hou fisisia, amola enoma higasu hou fisisia,
amola wadela:i sia: bu hamedafa sia:sea, 10 dilia da ha:i nabi dunuma
ha:i manu iasea, amola hame gagui dunu sadima:ne, ilima liligi iasea,
amasea gasi dunasi (dilia wali amo ganodini esala), amo da afadenene,
bu esomogoa hadigi agoane ba:mu. 11 Amola Na da mae yolele, dilima
logo olelemu. Amola dili sadima:ne, liligi noga:i dilima imunu. Na
hamobeba:le, dilia gasa bagade amola oloi hame gala agoane ba:mu. Dilia
da nasegagi ifabi agoai ba:mu, amola hano si amo da hafoga:mu hamedei,
agoaiwane ba:mu.
12 Dilia moilai diasu da ode bagohame mugului dagoi ba:i. Be dilia fi
dunu da musa: bai amo da:iya, diasu bu gagumu. Amola eno dunu dilia
hou olelema:ne da amane sia:mu, 'Amo dunu fi da gagoi dobea mugului
amo bu gagui dagoi. Amola ilia da diasu wadela:lesi amo huluane bu
hahamoi.' "

Isala:ili Fi da Sa:bade Eso Sema Nabawane Hamosea, Bidi Lamu

13 Hina Gode da amane sia:sa, "Dilia da Sa:bade eso da sema noga:le
dawa:sea, amola amo esoga dilia hanaiga hame hamosea, amola amo
esoga hame hawa: hamobeba:le amola udigili sia: hame sia:beba:le, Na
hadigi eso amoga nodosea,
14 amasea, dilia da Nama agoane hawa: hamobeba:le, hahawane bagade
ba:mu. Amola Na da agoane hamomuba:le, fifi asi gala fi huluane da
dilima nodomu. Amola dilia hahawane soge amo Na da dilia aowalali
eda Ya:igobema i, amo ganodini esalumu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.

59

Aisaia da Isala:ili Dunu Ilia Wadela:i Hou Hamobeba:le Ilima Diwaneya Udidisa

1 Hina Gode da gasa hameba:le dili gaga:mu da hamedei o ge ga:iba:le
dilia fidima:ne wele sia:su nabimu gogolei, amo mae dawa:ma. 2 Dilia
da wadela:i hou hamobeba:le fawane, E da dilia wele sia:su hame naba.
Amola dilia Ema nodone sia:ne gadomusa: dawa:sea, dilia wadela:i hou
da dili Godema afafasa. 3 Dilia da ogogosu hou, amola gegesu hou, amola
medole legesu hou, bagade dawa:.
4 Dilia da fofada:musa: ahoa, be moloidafa hou hame dawa:. Fofada:su
amo ganodini, dilia da eno dunuma baligimusa:, bagadewane ogogosa.
Dilia da eno dunuma se ima:ne ilegesa. 5 - 6 Dilia wadela:i ilegesu da
medosu saya:be ea oso defele, bogosu liligi gala. Oso goudasea, saya:be
da gadili maha! Be dilia wadela:i ilegesu da dili hame fidimu. Ilia da
abula amo afalea diasu amoga hamoi agoane hamedei liligi.
7 *Dilia da eso huluane wadela:le hamomusa:gini ilegesa, amola amo
hamoma:ne, hanaiwane esala. Dilia da wadela:i hame hamosu noga:i
dunu amo medole legemusa: hame higasa. Dilia ahoasea, liligi huluane
da mugului amola wadela:lesi dagoi ba:sa,

* **59:7:** Louma 3:15-17

8 amola dilia esalea, dunu eno da gaga:su hame dawa:. Dilia hou huluane
da moloi hame. Dilia da gugaloi logo amoga ahoa, amola nowa dunu da
amo logoga ahoasea, da gaga:su hame dawa:mu.

Isala:ili Dunu da Gogosiane, Ilia Wadela:i Hou Fofada:sa.

9 Dunu da amane sia:sa, "Dafawane! Ninia wadela:i hou hamobeba:le,
Gode da ninima banenesisu dunu ilima hame gaga:sa. Ninia da hadigi
ganodini masusa: hanai gala, be gasi fawane ba:sa. 10 Ninia da si dofoi
dunu defele, logo hogomusa: ahoa. Ninia da gasi ganodini ahoabe defele,
amola bogosu gasi dunasi sogebi ganodini ahoabe defele, esomogoa dafasa.
11 Ninia da beda:i bagade amola se naba. Ninia da Gode nini se nabasu
amola wadela:i hou amoga gaga:ma:ne bagade hanai gala, be Ea gaga:su
hame ba:sa.
12 Hina Gode! Ninia da wadela:i hou bagohame Dima hamosu. Ninia
wadela:i hou da ninima diwaneya udidisu agoane. Ninia wadela:i hou
huluane ninia dawa: dagoi.
13 Ninia da Dima odoga:i amola Di higa:i amola Dima fa:no bobogemu
higa:i dagoi.
Ninia da eno dunuma se ima:ne hasanasi, amola Dima baligi fa:su. Ninia
asigi dawa:su da ogogosu fawane amola ninia lafi amoga ogogosu sia:
fawane sia:sa.
14 Ninia da moloi hou sefasi dagoi, amola hou noga:i da ninima hamedei
agoane ba:sa. Dafawane hou da moilai amo ganodini dafasa, amola
moloidafa hou da dialoma:ne sogebi hame ba:sa. 15 Moloidafa hou da
hamedafa gala. Amaiba:le, nowa da wadela:i hou eno dunuma hamosu
yolesisia, eno dunu da ema wadela:le hamomu."

Hina Gode da Ea Fi Dunu Gaga:musa: Momagesa.

Hina Gode da amo hou huluane ba:i dagoi. Amola moloidafa hou
da hameba:le, E da hahawane hame. 16 †Dunu da se naba banenesi
dunu amo fidimusa: da hame, amola Hina Gode da amo ba:beba:le,
fofogadigisa. Amaiba:le, E da Hi gasaga amo dunu gaga:mu, amola ilia ha
lai hasanasimu. 17 ‡E da moloidafa hou gaga:su bulu agoane idiniginisimu,
amola hasalasu hou gaga:su habuga agoane figisimu. E da wadela:i hou bu
hahamomusa:, amola wadela:i hamosu dunuma se dabe imunusa:, bagade
hanai gala. 18 E da Ea ha lai dunu, gadenene amola soge sedagaga esala,
ilima ilia wadela:i hou hamoi defele se bidi imunu. 19 Soge gusugoe asili,
gududili doaga:le, dunu huluanedafa da Ema amola Ea gasa bagade hou
amoma beda:mu. E da hehenasu hano amola gasa bagade isu defele,
manebe ba:mu.
20 §Hina Gode da Ea fi ilima amane sia:sa, "Na da Yelusalemega dili
fidimusa: misunu. Amola nowa da ea wadela:i hou fisili, Nama sinidigisia,
Na da amo dunu gaga:musa: misunu. 21 Amola Na da dilima gousa:su
hamomu. Na da Na gasa hou amola Na olelesu amo dilia eso huluane
gaguma:ne, dilima i dagoi. Wali amola fa:no amola, dilia Na sia: nabima.
Amola dilia mano amola diligaga fi da Na sia: mae fisili eso huluane
nabasu hou hamoma:ne, ilima olelema."

60

Yelusaleme da Hobea Hadigi Bagade Lamu

† **59:16:** Aisaia 63:5 ‡ **59:17:** Ifisia 6:14, 17; 1 Desalounia 5:8 § **59:20:** Louma 11:26

1 Fedege agoane, Yelusaleme, di wa:legadole, eso agoane diga:ma.
Hina Gode Ea hadigi da dima hadigisa.
2 Fifi asi gala eno da gasi dunasi amoga dedeboi dagoi ba:mu.
Be Hina Gode Ea hadigi da dima hadigimu.
Ea hadigi esalebe da dima dafulili lelumu.
3 Fifi asi gala fi da dia hadigi ba:sea, dima gilisimusa: dawa:mu.
Amola dia hou da hehebolo mabe galu defele, amo ba:sea, hina bagade ilia da dima gilisimusa: dawa:mu.
4 Hou wali hamonana, amo ba:ma:ne ba:le gagama.
Dia fi dunu da buhagimusa: gilisisa.
Dia gofelali da soge sedaga ganini buhagimu.
Didiwi da mano fonobahadi defele, enoga ouga:ne, oule misunu ba:mu.
5 Di da amo ba:sea, hahawane bagade ba:mu.
Di da hahawane fofogadigiba:le, yagugumu.
Bagade gagui fifi asi gala ilia liligi da dilima gaguli manebe ba:mu.
Soge amo da hano wayabo bagade na:iyadodili diala,
amoga ilia liligi noga:i dima gaguli manebe ba:mu.
6 Ga:mele dada:lesu bagade da Midia:ne amola Ifa amola Siba
amoga gouli amola gabusiga: manoma liligi gaguli manebe ba:mu.
Dunu da sia: ida:iwane gala amo Hina Gode Ea hamobe,
amo fifi asi gala ilima hahawane adomu.
7 Gida amola Nebaiode dunu da ilia sibi huluane
amo Hina Gode hahawane ba:ma:ne, ‘oloda’ da:iya
gobele salimusa: dilima gaguli misunu.
Hina Gode da Ea Debolo bu hahamomu.
Amola ea gaheabolo hadigi da musa: hadigi baligi dagoi ba:mu.
8 Na da adi liligi manebe ba:sala:?
Ilia da dusagai, amo da mu mobi hehenabe,
amola “dafe” sio amo ea diasuga buhagisia hehenabe, agoai ba:sa.
9 Ilia da dusagai amo da Gode Ea fi dunu soge sedaga esalu,
amo ilia sogedafa amoga buhagimusa:, gaguli manebe ba:sa.
Ilia da Hina Gode amo Ea Dio amoma nodomusa:,
silifa amola gouli gaguli maha.
Ilia da Isala:ili ilia Hadigi Gode (Ea hamobeba:le,
osobo bagade fifi asi gala huluane da Ea fi ilima nodomu)
Ema nodomusa: maha.
10 Hina Gode da fedege agoane, Yelusaleme amoma amane sia:sa,
“Ga fi dunu da dia gagoi bu gagumu,
amola ilia hina bagade, ilia da dima hawa: hamosu dunu agoane ba:mu.
Na da ougiba:le, dima se iasu.
Be wali Na da Na asigi hou amola gogolema:ne olofosu dima olelemu.
11 *Fifi asi gala hina bagade ilia da dima ilia noga:i liligi gaguli misa:ne,
dia logo ga:su da gasia amola esoga hamedafa ga:si ba:mu.
12 Be fifi asi gala amo ilia da dima hawa: hame hamosea,
ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu.
13 Ilia da ifa baligili noga:idafa
amo “saibalase” amola ‘yuniba’ amola ‘baine’
amo Lebanone sogega, di Yelusaleme bu gagumusa:,

* **60:11:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:25-26

amola Na Debolo Diasu bu noga:musa:,
amola Na moilai hadigi lamusa:, gaguli misunu.
14 †Dunu amo da musa: dima se iasu, amo ilia egefe da misini,
ilia dilima nodosu olelema:ne, gududafa begudumu.
Dunu da musa: dima higasu,
ilia da dia emo gadenene midadili gudu gala:la sa:ili, dilima nodomu.
Ilia da dima amane sia:mu, 'Hina Gode Ea Moilai Bai Bagade'
amola 'Saione da Isala:ili Fi ilia Hadigi Hina Gode, Ea Moilai Bai Bagade.'
15 Di da moilai bai bagade yaloi dialu, amola dunu eno ilia da di higa:i.
Di da wadela:lesi dagoi ba:i.
Be amo hou fisili, Na da di afadenene,
bu bagade amola noga:i ba:su amo di bu hahamomu.
Amasea, di da eso huluane hahawane hou fawane ba:mu.
16 Fifi asi gala amola hina bagade,
ilia da ame da ea manoma dodo maga:me iaha,
amo defele di asigiliwane ouligimu.
Amola Na, Hina Gode, da dili gaga:i dagoi, amo dilia dawa:mu.
Amola Isala:ili Gode Bagadedafa da di halegale masa:ne,
dia se iasu diasu logo doasi dagoi, amo di da dawa:mu.
17 Na da dia 'balase' lale, bu gouli noga:i amo dima gaguli misunu.
Amola Na da dia ouli amola ifa lale
bu silifa amola 'balase' noga:i dima gaguli misunu.
Amola Na da dia igi lale bu ouli noga:i dima gaguli misunu.
Dia ouligisu dunu da dima se bu hame imunu.
Na hamobeba:le, ilia da moloidafa amola olofoiwane fofada:nanu, noga:le ouligimu.
18 Dia da gegesu halasu bu hame nabimu.
Dia soge da bu wadela:lesi hame ba:mu.
Na da di ouligimu, amola gasa bagade gagoi ea gaga:i defele, di gaga:mu.
Amola Na da di gaga:iba:le, dia da Nama nodomu.
19 ‡Eso da esomogoa hadigisa.
Be amo esoga, eso da dima bu hame hadigimu
amola gasia, oubi da dima bu hame hadigimu.
Bai Na, Hina Gode da dima eso huluane hadigilalumu.
Na gadodafa hadigi hou da dima hadigiwane dialumu.
20 Dia da:i diosu eso da dagomu.
Na, Hina Gode da dima eso huluane hadigilalumu.
Eso amola oubi amola da dagomu.
Be Na hadigi da hamedafa dagomu.
21 Dia fi dunu da hou moloidafa fawane hamomu
amola ilia da eso huluane Isala:ili soge gagulalumu.
Na da Na gasa bagade hou amoga Na fi hahamoi
amola Isala:ili sogega ili bugi dagoi, dunu huluane da ba:mu.
22 Amola dia baligili fonobahadidafa sosogo fi da alele,
gasa bagade fifi asi gala defele ba:mu.
Na ilegei eso da doaga:sea, Na da amo hedolowane hamomu.
Na da Hina Gode!

† **60:14:** Wamolegei Sia: Olelesu 3:9 ‡ **60:19:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:23, 22:5

61

Gaga:su Sia: Ida:iwane Gala

1 *Hina Gode Ouligisudafa da Ea A:silibu Ida:iwane Gala,
amo na ouligima:ne, nama i dagoi.
E da na ilegei amola na asunasi dagoi.
Na da hame gagui dunu ilima sia: ida:iwane olelema:ne,
amola da:i dioi bagade dunu ilia dogo denesima:ne,
amola si dofoi dunu amo ilia siga bu ba:ma:ne,
amola se iasu diasuga sali dunu ilia logo doasima:ne,
E da na asunasi dagoi.
2 †E da na osobo bagade dunu ilima olelema:ne asunasi dagoi.
Amo eso amoga Hina Gode da Ea fi dunu gaga:mu,
amola ilia ha lai amo hasanasili, dabe imunu, amo olelema:ne,
E da na asunasi.
Amola nowa da da:i dioiba:le dinana,
amo ilia dogo denesima:ne, E da na asunasi.
3 Hina Gode da Ea fi dunu, ilia da wali Saione amo ganodini dinana
amo ilia da:i dioi fadegale, hahawane hou imunu.
E da ilia dinanebe afadenene, ilima nodosu gesami hea:su imunu.
Ilia da ifa noga:i, Hina Gode Ea bugi liligi defele ba:mu.
Ilia moloidafa hou fawane hamomu,
amola dunu huluane da Gode Ea hamoiba:le, Ema nodomu.
4 Moilai bai bagade amo da eso bagohame mugululi wadela:lesi dagoi ba:i,
amo ilia da bu gagumu.
5 Na fi dunu! Ga fi dunu da dilia hawa: hamosu hamomu.
Ilia da dilia ohe wa:i ouligimu,
amola dilia ifabi amola waini efe sagai ouligimu.
6 Amola dilia da Hina Gode Ea gobele salasu dunu
amola Gode Ea hawa: hamosu dunu esala,
amo dunu huluane da dawa:mu.
Dilia da fifi asi gala ilia gagui liligi huluane,
amo dilia da hahawane gagumu.
7 Dilia gogosiasu da dagoi.
Dilia da dilia sogedafa amo ganodini esalumu.
Dilia wali gagui da baligili, aduna agoane gagui dagoi ba:mu.
Amola dilia hahawane hou da mae fisili, eso huluane dialalalumu.
8 Hina Gode da amane sia:sa,
“Na da moloidafa hou bagade hanai
amola dunu se iasu amola wadela:i hou bagade higasa.
Na da dafawane Na fi dunu ilima noga:i bidi imunu,
amola gousa:su gaheabolo eso huluane dialulaloma:ne ilima hamomu.
9 Ilia da fifi asi gala amo ganodini sogebi gadodafa lamu.
Dunu huluane da Na da Na fi ilima hahawane bagade hamosu,
amo ilia da dawa:mu.”
10 ‡Hina Gode Ea hamoiba:le, Yelusaleme da hahawane bagade hamosa.
E da uda e gaguli labe amoga hahawane ahoabe agoane ba:sa.
Fedege agoane, Gode da gaga:su hou amola hasalasu hou
amo abula agoane Yelusaleme amoma idiniginisi.

---

* **61:1:** Ma:diu 11:5; Luge 7:22 † **61:2:** Luge 4:18-19Ma:diu 5:4 ‡ **61:10:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:2

11 Ha:i manu hawa: da fudagala:le, sono heda:le, amola heda:sa.
Amo defele, Hina Gode Ouligisudafa da Ea fi gaga:mu.
Amola fifi asi gala dunu huluane da Ema nodomu.

62

1 Na da Yelusaleme fi ilia dogo denesima:ne sia:mu.
Na da sia: mae ouiya:le, e gaga:i dagoi
amola ea hasalasu hou da gasi ganodini gamali agoane ba:sea fawane ouiya:mu.
2 Yelusaleme! Fifi asi gala dunu huluane da dia hasalasu hou ba:mu.
Ilia hina bagade dunu da dia hadigi ba:mu.
Hina Gode Hisu da dima dio gaheabolo asulimu.
3 Di da Hina Gode Ea habuga noga:i agoai ba:mu.
4 Dia dio da wali, "Fisiagai dagoi"
amola Isala:ili soge dio da "Uda Fisiagai."
Be dia dio gaheabolo da "Gode da ema Hahawane Gala" ba:mu.
Amola Isala:ili soge dio gaheabolo da "Uda Hahawane Lai Dagoi" ba:mu.
Bai Hina Gode da dima hahawane gala,
amola E da Isala:ili soge amoga egoa agoane ba:mu.
5 Dunu amo da di hahamoi
E da ayeligi amo da a:fini dunuga hame dawa:digi lasa agoane, di lamu.
Amola dunu da ea uda gaheabolo lai amoma hahawane gala, amo defele,
dia Gode da dima hahawane ganumu.
6 Yelusaleme! Dia gagoi da:iya Na da sosodo ouligisu dunu aligima:ne sia:i.
Ilia da eso amola gasi ganodini mae yolele,
mae ouiya:le, Hina Gode Ea ilegele sia:i, E da mae gogolema:ne,
Ema eso huluane sia:ma:ne Na da sia:i dagoi.
7 Ilia da Hina Godema, E da mae helefili,
fifi asi gala huluane da Yelusaleme amoma bu nodoma:ne,
Yelusaleme bu hahamoma:ne, Ema sia:mu da defea.
8 Hina Gode da amane sia:i, (amola E da Ea gasaga Ea sia:i defele hamomu)
"Dilia ha lai dunu ilia da bu dilia gagoma hame manu,
amola dilia waini hano hame manu.
9 Be dilia fawane da gagoma bugi amola faiba:le da agi ga:gi nanu,
Hina Godema nodomu.
Amola dilia da waini efe ouligiba:le amola waini fage faiba:le,
da waini hano Na Debolo gagoi ganodini manu.
10 Yelusaleme fi dunu! Moilai gadili asili,
dilia mugululi asi dunu buhagima:ne, logo fodoma.
Logo hahamoma! Igi fadegama!
Fifi asi gala huluane dawa:ma:ne, dawa:digisu hahamosu gaguma.
Amasea ilia huluane agoane dawa:mu, amo
11 *Hina Gode da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima agoane sia:sa,
"Yelusaleme fi dunu ilima amane sia:ma,
'Hina Gode da dili gaga:musa: misunu.

* **62:11:** Aisaia 40:10; Wamolegei Sia: Olelesu 22:12

Amola E da dunu amo E gaga:i, amo oule misunu.' "
12 Dunu eno da dilima dio asulimu,
amo "Gode Ea Hadigi Fi" amola "Fi amo Hina Gode da Gaga:i Dagoi."
Ilia da Yelusaleme amoma dio asulimu, amo,
"Gode Ea Dogolegei Moilai Bai Bagade."
amola "Moilai Bai Bagade amo Gode da Hame Fisiagai."

63

Hina Gode da Fifi Asi Gala ilima Hasanasimu

1 *"Dunu amo da Bosela moilai bai bagade Idome soge ganodini manebe da nowa dunula:? Dunu amo da maga:me abula amoga gasisa:lili, gasawane mogodigili manebe da nowa dunula:? Amo da Hina Gode, gasa bagade gaga:musa: esala. E da Ea hasalasu hou sisia:musa: maha.
2 Ea abula da abuliba:le maga:me agoane gala. E da dunu amo da waini hano hamoma:ne waini fage ososa:gisa amo ea abula agoai ba:sa.
3 †Hina Gode da amane adole iaha, "Na da fifi asi gala waini fage agoane ososa:gi dagoi. Amola dunu afae da Na fidimusa: hame misi. Na da ilima ougiba:le, ili ososa:gi amola ilia maga:me da Na abula damana adagala:le ledo hamoi. 4 Na dawa:i da eso amoga Na da Na fi gaga:musa: amola ilia ha lai ilima se imunusa:, amo ilegei eso da doaga:i dagoi. 5 ‡Be dunu afae da Na fidimusa: hame esala amo ba:loba, Na da bagade fofogadigi. Be Na ougiba:le gasa lai dagoi, amola Na fawane da hasanasi dagoi. 6 Na da ougili, fifi asi gala ilima ososa:gi, amola ili goudane wadela:lesi. Na da ilia esalusu maga:me osoboga sogadigi."

Hina Gode da Isala:ili Fi ilima Asigisa

7 Na da Hina Gode Ea mae fisili asigidafa hou olelemu.
E da nini bagadedafa fidibiba:le, na da Ema nodosa.
E da Isala:ili fi dunu ilima hahawane hou bagade hamosu.
Bai E da mae fisili asigilala,
amola E da gogolema:ne olofosu dawa:.
8 Hina Gode da amane sia:i, "Ilia da Na fi dunu. Ilia da Nama hame ogogomu." Amaiba:le, E da ili bu se mae nabima:ne, ili gaga:i. 9 A:igele dunu da ili hame gaga:i, be Hina Gode Hisu da ili gaga:i. E da ilima asigiba:le amola ili gogolema:ne olofomusa: dawa:beba:le, ili gaga:i. E da musa: mae fisili, ili ouligisu. 10 Be ilia da Ea sia: higa:iba:le, Ema odoga:beba:le, E da da:i dioi galu. Amaiba:le, E da ilima ha laiwane hamoi amola ilima gegei.
11 Be fa:no ilia da musa: hou bu dawa:i. Ilia da Mousese, Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu, amo ea hou bu dawa:i, amola ilia da amane adole ba:i, "Hina Gode amo da musa: Ea fi dunu ouligisu dunu hanoga mae na dagoma:ne gaga:i, E da wali habila:? Hina Gode Ea A:silibu Mousesema i, amo da habila:? 12 §- 13 Hina Gode da Ea gasaga, Mousese fidi. E da hano wayabo bagade afafane, Ea fi hahawane masa:ne, logo fodoi. Amo hamobeba:le, dunu huluane Ea gasa bagade Dio dawa:i galu. Amo Hina Gode da habila:?"
Hina Gode da Ea fi oule ahoabeba:le, ilia da sigua hosi defele, dafasu hame dawa:i galu. 14 Dunu da bulamagau amo nasegagi fago amoga oule

* **63:1:** Aisaia 34:5-17; Yelemaia 49:7-22; Isigiele 25:12-14, 35:1-15; A:imose 1:11-12; Oubadaia 1-14; Ma:lagai 1:2-5 † **63:3:** Wamolegei Sia: Olelesu 14:20, 19:13-15 ‡ **63:5:** Aisaia 59:16 § **63:12:** Gadili Asi 14:21

ahoasea, ilia da helefisu ba:sa. Amo defele, Hina Gode da Ea fi dunu ilima helefisu i. E da Ea fi dunu oule asi, amola Ea hamobeba:le, ilia da Ea Dioba:le nodosu.

Fidisu amola Gogolema:ne Olofosu Sia:ne Gadosu

15 Hina Gode! Di da Hebene soge amo ganodini hadigi amola moloidafa esala. Ninia hou ba:ma! Di da ninima asigibala:? Dia gasa bagade hou da habila:? Di da ninia hou gogolema:ne olofoma:bela.? Ninima mae higa:ma! 16 Di da ninia ada! Ninia aowalali amo A:ibalaha:me amola Ya:igobe amola da nini hame dawa:, be Di, Hina Gode, da ninia ada amola Di da eso huluane nini gaga:su. 17 Ninia da eso huluane Dia logo fisimusa: dawa:lala. Be Di da abuliba:le ninia logo hame ga:sisala:? Ninia da sia: mae nabawane, Di higasa amo ninia hamoma:ne, Di abuliba:le ninia hou agoane hamosala:? Hina Gode! Di bu misa! Bai mogili ninia da Dia hawa: hamosa. Ninia mogili da eso huluane Dia fi esalu. Di ninima bu misa!

18 Ninia ha lai dunu ilia da nini, Dia hadigi fi dunu, gadili sefasi dagoi. Ilia da Dia Debolo amoga ososa:gi dagoi. 19 Be Di da ninima hamedafa ouligi, amo defele Di hamosa. Amola ninia da Dia fi dunu hame esalu, amo defele Dia da nini ba:sa.

64

1 Di da mu gadelale, afafane, osobo bagadega sa:imu da defea. Agoane hamosea, goumi da Di ba:sa ganiaba, beda:iba:le ilia da ugugula:loba. 2 Hano da gia:i laluga bubunuma heda:sa, amo defele ilia da ugugula:loba. Misa! Dia ha lai dunu ilima Dia gasa bagade hou olelema. Fifi asi gala da Dia manebe ba:sea ugugumа:ne, misa.

3 Musa: Di da dunu beda:ma:ne, gasa bagade musa: hame dawa:i hou hamosu. Goumi da Di ba:beba:le, bagadewane beda:iba:le, ugugui. 4 *Gode! Di da gasa bagade amola nowa dunu da Dima fa:no bobogesea, Di da e fidima:ne gasa bagade hou hamosa. Dunu huluane da Gode Diwane hamedafa ba:i amola Dia hou defele hamedafa nabi. 5 Nowa dunu da moloi hou hamosa amola Dia hanai hamosa, amo Di da hahawane ba:sa. Di da ninima ougi galu be amo mae dawa:le, ninia da wadela:i hou hamonanu. Ninia da Dia ougi mae dawa:le, musa: amola fa:no wadela:i hou hamonanu.

6 Ninia huluanedafa da wadela:i hou hamosu dunu. Ninia hou noga:idafa da ledo abula agoai ba:sa. Ninia da ifa lubi biole nonoboi amola foga mini ahoabe agoai ba:sa.

7 Dunu afae da Dima sinidigili, sia:ne gadobe hame ba:sa. Dunu afae da Dia fidisu lala mabe hame ba:sa. Ninia wadela:i hou hamobeba:le, Dia da nini Di mae ba:ma:ne, wamoaligi dagoi.

8 Be Hina Gode! Di da ninia Ada. Ninia da osobo fawane, be Di da osoboga hamoi ofodo hahamosu dunu. Di da nini hahamoi dagoi. 9 Amaiba:le, ninima mae baligiliwane ougima. Eso huluane ninia wadela:i hou mae dawa:ma. Ninia da Dia dunu fi. Ninima asigili, gogolema:ne olofoma. 10 Dia sema moilai bai bagade, ilia da hafoga:i wadela:i soge agoai ba:sa. Yelusaleme da dunu hame esalebe wadela:lesi dagoi ba:sa. 11 Amola ninia Debolo (amo da sema amola noga:idafa sogebi amo ganodini ninia aowalali da Dima nodosu) amo da laluga nene, wadela:lesi dagoi. Sogebi huluane amoma ninia da asigi galu, amo da mugululi, wadela:lesi dagoi.

---

* **64:4:** 1 Golidia 2:9

12 Hina Gode! Di da amo hou huluane amoma hame asigibela:? Di da
ouiya:le esaloma:bela:? Di da ninima se iasu baligiliwane ima:bela:?

65

Gode da Odoga:be Dunu ilima Se Iaha

1 *Hina Gode da amane sia:i, "Na da Na fi dunu ilia sia:ne gadosu amoma
adole imunusa: momagele esalu, be ilia da Nama hame sia:ne gadoi. Ilia
da Na hogoi helele, ba:mu, Na da dawa:i galu. Be ilia da hame hogoi helei.
Na da eso huluane Isala:ili fi fidimusa: ouesalu, be ilia da Nama hame
sia:ne gadoi. Be Na da ilima adole imunusa:, "Na da wea! Na da dili
fidimu!" amo sia:ma:ne momagele esalu.
2 †Na fi dunu da higale, wadela:i hou hamosa, amola ilia hanaiga fawane
ahoa. Be Na da eso huluane ili hahawane aowamusa: ouesalu. 3 Ilia da
mae gogosiane, Na ougima:ne hamonana. Ilia da sema ifabi ganodini,
ogogosu 'gode' liligi ilima gobele salasu hou hamosa. Amola ogogosu
'gode' ilia oloda da:iya, gabusiga: manoma gobesisa. 4 Gasia, ilia da
magufu gelabo amola bogoi uli dogoi amoga bogoi a:silibu ilima sia:
sa:imusa: ahoa. Ilia da gebo huna bobodole gobei amo ogogosu 'gode'ma
gobele salimusa: hamoi, amo naha. 5 Amalalu, ilia da eno dunuma amane
sia:sa, "Gadenene mae misa! Nini mae digili ba:ma! Bai ninia da sema
hadigi hamoi dagoi." Na da agoaiwane dunu bagade higa:i. Na ilima ougi
da lalu bagade amo da ha:ba:domu hame gala, agoaiwane gobesisa.
6 Na da amo dunu ilima se iasu ilegele dedei dagoi. Na da ilia
wadela:i hou hame gogolemu be dabe ilima imunu. 7 Ilia da wadela:i
hou hamoiba:le, amola ilia aowalali dunu da wadela:i hamoiba:le, Na da
ilima dabe imunu. Ilia da ogogosu 'gode' ilia agolo da:iya gagui sia:ne
gadosu sogebi amoga gabusiga: manoma gobesi amola Na Dio wadela:lesi.
Amaiba:le, ilia wadela:i hou hamoi amo defele, Na da ilima dabe imunu."
8 Hina Gode da amane sia:sa, "Dunu da waini fage noga:i amo udigili
hame wadela:lesisa. Be amo lale, ilia da waini hano hamosa. Na amola
da Na fi huluanedafa hame gugunufinisimu. Be mogili da Nama fa:no
bobogebeba:le, Na da ili gaga:mu.
9 Na da Isala:ili dunu amo da Yuda fi amo ganodini esala ilima hahawane
hamomu. Iligaga fi da Na goumi soge gagumu. Na ilegei fi dunu amo da Na
hawa: hamonana, amo da amo sogega esalumu. 10 ‡Ilia da Nama nodomu.
Amola ilia da ilia sibi amola bulamagau gisi moma:ne Sielone Umi gududili
gala amola Bidi Hamosu Fago gusudili gala amoga oule masunu.
11 Be dilia mogili da Na hou fisiagale, Na sema agolo Saione higasa amola
ogogosu 'gode' Ga:de amola Meni (amo da hahawane doaga:su hou amola
udigili manebe hou ilia da sia:sa) amoma fa:no bobogesa. Be hou hisu
da dilima doaga:mu. 12 Dilia da se nabawane bogomu. Bai Na da wele
sia:beba:le, dilia da hame bu adole i, amola Na da sia:beba:le, dilia da
nabimu higa:i. Be dilia da Na sia: mae nabima:ne amola wadela:i hou
hamoma:ne, ilegei dagoi. 13 Amaiba:le, Na dilima amane sia:sa, 'Nowa
da Nama nodone sia:ne gadosea, amola Na sia: nabasea, da ha:i manu
amola hano moma:ne defele ba:mu. Be dilia da ha:mu amola hano
hanamu. Ilia da hahawane esalumu be dilia da gogo sia:su ba:mu. 14 Ilia
da hahawaneba:le, gesami hea:mu. Be dilia da se bagade nababeba:le,
dinanawane wele sia:mu. 15 Na ilegei fi dunu da dilia dioba:le, gagabusu

* **65:1:** Louma 10:20 † **65:2:** Louma 10:21 ‡ **65:10:** Yosiua 7:24-26

aligima:ne sia:mu. Na, Hina Bagade Ouligisudafa, da dili medole lelegemu. Be nowa da Nama fa:no bobogesea, Na da ilima dio gaheabolo asulimu.
16 Nowa Isala:ili soge ganodini esala dunu da Nama hahawane dogolegele iasu adole ba:sea, Na, Dafawane Hamosu Gode, da ema hahawane dogolegele iasu imunu. Nowa da dafawane sia:musa: dawa:sea, e da Dafawane Hamosu Gode, amo Ea Dioba:le, dafawaneyale sia:mu. Musa: bidi hamosu da bu hame ba:mu, gogolei dagoi ba:mu."

Gode Ea Gaheabolo Hahamosu

17 §Hina Gode da amane sia:sa, "Na da osobo bagade gaheabolo amola mu gaheabolo hahamomu. Musa: hamoi hou da gogolei dagoi ba:mu. 18 Na gaheabolo liligi hamomuba:le, dilia eso huluane hahawane bagade ba:mu da defea. Gaheabolo Yelusaleme Na da hamomu amo ganodini da hahawane hou fawane ba:mu amola ea fi dunu da hahawane bagade ganumu. 19 **Na Nisu da Yelusaleme amola ea fi dunu ba:sea, hahawane ba:mu. Amo ganodini da disu amola fidima:ne wele sia:su bu hame ba:mu. 20 Mano ilia dudubusu esoga da bu hame bogomu amola dunu huluane ilia ode ilegei defele esalumu. Nowa da ode 100 esalebe ba:sea, amo dunu da da:i hame, ayeligi fawane ilia da sia:mu. Be nowa da ode 100 amoga hame doaga:sea, e da Na se iasu lai dagoi, ilia da dawa:mu. 21 - 22 Dunu da ilia diasu gaguli, amo ganodini eno dunu hame be ilisu da esalumu. Ilia da waini efe sagale, eno dunu ilima hame imunu be ilisu fawane da amo waini hano manu. Na dunu da ifa agoane, ode bagohame esalumu. Ilia da hawa: hamobeba:le, liligi lasea, ilisu da amo liligi hahawane gagumu. 23 Ilia hawa: hamosu da hahawane hehenane, didili hamoi dagoi ba:mu. Amola ilia mano da gugunufinisisu hame ba:mu. Na da mae fisili, eso huluane iligaga fi amo hahawane fidilalumu. 24 Ilia da Nama sia:ne gadolala, sia:ne gadosu da hame dagosea, Na da hedolowane ilia sia:ne: gadosu adole ba:i liligi ilima imunu. 25 ††Wufi wa:me amola sibi mano da gilisili ha:i manu. Laione wa:me da bulamagau defele gisi manu amola gasonasu sania da gasonasea, dunu da bu hame bogomu. Na sema agolo Saione, amo ganodini da wadela:i liligi o wadela:lesisu liligi hamedafa ba:mu."

66

Hina Gode da Fifi Asi Gala ilima Fofada:mu

1 *Hina Gode da amane sia:sa, "Hebene da Na Fisu gala. Amola osobo bagade da Na emo osa:sisu. Amaiba:le, dilia da habodili diasu amo ganodini Na esaloma:ne gaguma:bela:? 2 †Na Nisu da osobo bagade amola mu huluane hahamoi dagoi. Nowa dunu da ilia hou fonobosa amola Nama sinidigili, Nama beda:i gala amola Na sia: naba, amo dunuma Na da hahawane gala.
3 Be dunu fi ilia nodone sia:ne gadosu hou da wadela:idafa. Ilia da bulamagau medole legele gobele sala amo defele dunu medole legele gobele sala. Ilia da sibi mano gobele salasu defele, wa:me ea galogoaga fisa. Ilia gagoma iasu defele gebo ea maga:me iaha. Ilia da ogogosu loboga

§ **65:17:** Aisaia 66:22; 2 Bida 2:13; Wamolegei Sia: Olelesu 21:1 ** **65:19:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:4 †† **65:25:** Aisaia 11:6-9 * **66:1:** Ma:diu 5:34,35,23:22 † **66:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:49-50

hamoi ‘gode’ liligi ilima sia:ne gadosa amola gabusiga: manoma gobesisa. Ilia da hahawane wadela:idafa nodone sia:ne gadosu hou hamosa.

4 Amaiba:le, Na da ili gugunufinisimu. Liligi amoga ilia beda:i amoga ili gugunufinisimu. Bai Na da ilima misa:ne wele sia:beba:le, ilia da hame misi, amola Na da ilima sia:beba:le, ilia da Na sia: nabimu higa:i galu. Ilia da Na sia:i mae nabima:ne, amola wadela:i hou hamoma:ne, ilegei dagoi.”

5 Dilia dunu amo da Godema beda:i amola Ea sia: naba, dilia! Hina Gode Ea sia: nabima, “Dilia fidafa dunu mogili da dili higasa amola dilima gilisimu higasa. Bai dilia Nama molole fa:no bobogesa. Ilia da dilima oufesega:le, amane sia:sa, ‘Hina Gode da Ea gasa bagade hou olelemu amola dili gaga:mu da defea. Amasea, dilia hahawane hou ninia ba:mu.’ Be ilisu da gogosiasu ba:mu.” 6 Nabima! Ga: bagade moilai amola Debolo diasu ganodini nabima! Amo da Hina Gode da Ea ha lai dunu ilima se iaha.

7 ‡Hina Gode da amane sia:sa, “Na hadigi moilai bai bagade da uda amo da hedolodafa mano lalelegesa be sega gawialasu hame hamosa, agoaiwane gala. 8 Dunu afae da musa: amo hou ba:bela:? o nabibala:? Fifi asi gala afae da eso afadafa amoga lalelegebela:? Be Saione da fonobahadi fawane se nabalu, Isala:ili fifi asi da lalelegei dagoi ba:mu. 9 Dilia adi dawa:bela:? Na da Na fi fidisia, ilia lalelegemu gadenesea, ilia lalelegemu logo Na da ga:ma:bela:? Hame mabu! Ilia da lalelegemu,” Hina Gode da amane sia:i.

10 Nowa da Yelusaleme amoma asigi galea, wali e amola gilisili hahawane hamoma.

Dilia da ea dafai eso amoga, ema asigiba:le, dinanu.
Be wali, e da wa:legadomuba:le, hahawane ba:mu.

11 E da bu bagade gagui ba:muba:le,
dilia da mano ea:mea dodo nabeba:le, hahawane gala,
amo defele hahawane ba:mu.

12 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da dilima bagade gagui hou imunu, amola amo hou da dialumu. Fifi asi gala ilia liligi da hano amo hafoga:su hame dawa: defele, dilima manebe ba:mu. Dilia da mano amo ea:me da ema dodo maga:me iaha amola ouga:ne, ema asigi bagade hamosa, dilia da amo mano agoaiwane ba:mu. 13 Eme da ea mano dogo denesima:ne hamosa, amo defele Na da Yelusaleme ganodini, dilia dogo denesimu. 14 Dilia amo hou ba:sea, hahawane ba:mu. Amola Na da dilima amo hou hamomuba:le, dilia da gasa bagade amola oloi hame gala ba:mu. Amasea, dilia da dawa:mu, amo Na, Hina Gode, da nowa dunu da Na sia: nabawane hamosa amo fidisa, amola nowa da Nama ha lai amoma Na da ougi hou olelesa.”

15 Hina Gode da lalu gaguli manebe ba:mu. E da fedege agoane, isu ea ougia fila heda:le, Ea ha lai ilima se imunusa: manebe ba:mu. 16 E da nowa osobo bagade dunu da wadela:i hou hamonanebe ba:sea, ilima laluga amola gegesu gobihei amoga, se iasu ilima imunu. E da dunu bagohame medole lelegemu.

17 Hina Gode da amane sia:sa, “Na ha lai da ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadomusa:, ilia ledo doga:sea, ilia da sema ifabi amoga mogodigili ahoa, amola ilia da gebo hu amola dauwa amola eno sema ha:i manu naha. Ilia wadela:mu eso da gadenesa.

‡ **66:7:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:5

18 Ilia asigi dawa:su amola wadela:i hou amo Na dawa:. Na da fifi asi
gala fi dunu huluane amo gilisima:ne misunu. Ilia da gilisisia, Na gasa
bagade hou ea hamobe ba:mu. 19 Amola Na da se bidi iasu dunu, amo ilia
da dawa:mu.
Be mogili ilima Na da se hame imunu. Be Na da ili soge sedaga amo da
Na dio hame nabi amola Na gasa bagade hou hame ba:i, amoga asunasimu.
Na da Siba:ini amola Libia amola Lidia (amoga dadi gagui dunu da gegesu
bagade dawa:) amola Duba:le amola Galisi amo sogega asunasimu. Amo
sogega ilia Na gasa bagade hou amo dunu fi ilima sisia:mu. 20 Ilia da dilia
fi Isala:ili dunu amo soge ganodini esala, amo guiguda: bu oule misini,
Nama hahawane iasu defele, Nama oule misunu. Ilia da amo Na sema
agolo Yelusaleme ganodini amoga oule misunu. Ilia da hosi amola dougi
amola ga:mele amo da:iya fila heda:le, amola sa:liode amola gaguli fula
ahoasu amo ganodini oule misunu. Isala:ili dunu da widi amola gagoma
ledo hamedei, ofodo ganodini Debolo diasuga gaguli maha, amo defele ilia
da Yelusalemega oule misunu. 21 Amo dunu mogili, Na da gobele salasu
amola Lifai dunu ilegemu.
22 §Osobo bagade gaheabolo amola mu gaheabolo da Na gasaga dialumu.
Amo defele, diligaga fi, amola dilia dio, da Na gasaga dialumu. 23 Oubi
Gaheabolo Lolo Nabe amola Sa:bade Eso huluane, fifi asi gala huluane
dunu ilia da Nama nodone sia:ne gadomusa:, Yelusaleme guiguda: misunu.
24 **Ilia da Yelusaleme fisili, ahoasea, dunu amo da Nama odoga:i, amo ilia
bogoi da:i hodo ba:mu. Ifidi amo da ilia da:i hodo nanebe da bogosu hame
ba:mu. Amola lalu ili nenana da ha:ba:dosu hame dawa:. Amola amo liligi
ba:sea, fifi lasu dunu huluanedafa da higale ba:mu.”
Sia: ama dagoi

§ **66:22:** Aisaia 65:17; 2 Bida 3:13; Wamolegei Sia: Olelesu 21:1 ** **66:24:** Ma:diu 9:48

YELEMAIA

(Da:i Sia: - Jeremiah; Modu – Ieremia; Bisini – Jeremaia)

Hidadea Sia:

Balofede dunu (Gode Ea Sia: Alofesu dunu) Yelemaia da Yuda soge amo ganodini ode 626 Y.H.M. asili ode 586 Y.H.M. agoane, Gode Ea sia: olelesu. E da amo odega, Gode Ea fi dunu ilima sisasu bagade olelei. Ilia da wadela:i hou bagade hamobeba:le, amola ogogosu loboga hamoi 'gode' ilima nodone sia:ne gadobeba:le, bidi hamosu amola soge wadela:su bagade ba:mu, e sia:i. E da mae bogole, esalebe, ea ba:la:lusu dafawane doaga:i dagoi ba:i. Bai Ba:bilone hina bagade amo Nebiuga:denese, da Yelusaleme moilai bai bagade amoma doagala:le, mugululi wadela:lesi. Moilai bai bagade amola Debolo da wadela:lesi dagoi, amola Yuda hina bagade amola Yuda dunu bagohame da Ba:bilone sogega mugululi asi dagoi ba:i.

Yelemaia Buga da hou biyale gala olelesa.

1 Gode da Ea hawa: hamomusa:gini Yelemaiama wei.

2 Gode da Yuda fi amola ilia hina bagade dunu ilima sia: adole iasi. Amo esoga, (amoga Yelemaia Buga dedei ba:i) Yuda hina bagade ilia dio amo Yousaia, Yihoiagimi, Yehoiagini, amola Sedegaia ili esalebe ba:i.

3 Belage, (Yelemaia ea sia: dedesu dunu) amo ea sia: dedei. Amo sia: ganodini da Yelemaia ea ba:la:lusu mogili amola Yelemaia ea hou eno dedei dialebe ba:sa.

4 Hina Gode da ga fifi asi gala ilia hou amola Ea hou ilima hamomusa: dawa:i olelei.

5 Yelusaleme ea dafai amola Yuda fi Ba:bilone sogega mugululi asi.

Yelemaia ea hou da asigisa. E da ea fi dunuma bagadewane asigisa. E da ilima se ima:ne fofada:mu higa:i gala mabu.

Gode da Yelemaia balofede hawa: hamomusa:gini ilegeiba:le, Yelemaia da se nabi. Amo se nabasu e da Buga ganodini olelei. Hina Gode Ea sia: da ea dogo ganodini lalu nenanu agoane ba:i. E da ouiya:mu hamedei agoane ba:i.

Yelemaia ea eso da bidi hamosu eso ba:i. Be Yelemaia buga amo ganodini, bai bagade dedei da fa:no osobo bagade dunu da Gode Ea Gousa:su Gaheabolo ba:mu. Amo esoga, osobo bagade dunu da Gode Ea Gousa:su sema amola hamoma:ne sia:i amo huluane nabawane hamomu sia:i. Ilia da olelesu dunu hame dawa:mu. Bai amo gousa:su sema huluane ilia dogo da:iya dedei dagoi ba:mu. (Yelemaia 31:31-34)

Sia: Dedei

1 Gode da Ea hawa: hamomusa:gini, Yelemaiama wei...Sia:alalo 1:1-19
2 Yelemaia ea Ba:la:lusu (Yuda hina bagade
Yousaia, Yihoiagimi, Yehoiagini amola
Sedegaia amo ilia ouligibi odega) ...Sia:alalo 2:1-25:38
3 Hou da Yelemaiama Doaga:i...Sia:alalo 26:1-45:5
4 Fifi Asi Gala ilima Doaga:mu Hou Ba:la:lusu...Sia:alalo 46:1-51:64
5 Yelusaleme Moilai Bai Bagade da Dafai...Sia:alalo 52:1-34

Yelemaia

1 Amo meloa dedei da Yelemaia (Hiligaia egefe) ea sia: dedei. Yelemaia
da gobele salasu dunu. E da gobele salasu dunu ilia gilisisu A:nadode
moilai (Bediamini soge ganodini gala) amo ganodini hawa: hamonanu.
2 *Yousaia (A:mone egefe) da Yuda soge ouligisu. Ea ouligisu ode 13 amoga,
Hina Gode da Yelemaiama sia:i.
3 †Amola Yousaia egefe Yihoiagimi da Yuda soge ouligilaloba, Hina Gode
da Yelemaiama bu sia:i. Amalalu, Hina Gode da eso bagohame ganodini
Yelemaiama sia:nanu, asili, Sedegaia (Yousaia egefe eno) da Yuda ouligisu
hou ode11hamoi dagoi ba:i. Amo odega, oubi biyale agoane, Yelusaleme fi
dunu da mugululi asi dagoi ba:i.

Hina Gode da Yelemaiama Ea Hawa: Hamoma:ne Sia:i

4 Hina Gode da nama amane sia:i, 5 "Na da dia esalusu dima i dagoi. Be
amo hidadea, Na da di ilegei. Di da hame lalelegei galobawane, Na da di
fifi asi gala ilima balofede hawa: hamoma:ne ilegei dagoi."
6 Na da bu adole i, "Ouligisudafa Hina! Na da sia:mu gogolei! Na da goi
fawane!"
7 Be Hina Gode da nama amane sia:i, "Di da goi fawane mae sia:ma! Be
Na da dia dunu fi ilima asunasisia, ilima Na sia: dima sia:i amo huluane
ilima olelema! 8 Iliba:le mae beda:ma! Bai Na da di gaga:ma:ne ani
masunu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi."
9 Amalalu, Hina Gode da Ea lobo ilua:le gadole, na lafi digili ba:le, amane
sia:i, "Nabima! Na da dima dia alofele sia:ma:ne, amo sia: dima iabe goea!
10 Wali eso Na da dima fifi asi gala amola ilia hina bagade dunu ilima hina
bagade hou hamoma:ne iaha. Dia da ili fadegale fasimu amola mugulumu
dawa:mu. Dia da ili wadela:lesimu dawa:mu. Amola ili bu bugimu amola
hiougimu, amo amola dia da dawa:mu."

Esala Ba:su Aduna

11 Hina Gode da nama amane adole ba:i, "Yelemaia! Dia da adi ba:sala:?"
Na da bu adole i, "Na da 'amonede' ifa ea amoda amo ba:la."
12 Hina Gode da amane sia:i, "Dafawane! Di da moloiwane ba:i dagoi.
Amola Na sia:i liligi da dafawane doaga:ma:ne, Na da ba:lala."
13 Amalalu, Hina Gode da nama bu sia:i, "Adi eno liligi dia da ba:sala:?"
Na da bu adole i, "Na da gagoe (north) amoga hano ofodo ganodini
bubunuma heda:lebe ba:sa. Amola amo da ninima muwane guda:le
aimisunu agoai ba:sa."
14 Hina Gode da nama amane sia:i, "Gugunufinisisu hou bubunuma
heda:su agoane da gagoe (north) heda:le, Yuda soge amoga
wadela:lesimusa: misunu. 15 Bai Na da gagoe (north) fifi asi gala huluane
guiguda: misa:ne wele sia:nana. Amo ga fifi asi gala ilia hina bagade da
ilia fisu (fedege ilia ouligisu hou) amo Yelusaleme logo holei ga:su amola
ea gagoi amola Yuda moilai huluane amo sisiga:le, amoga gaguli dagoi
ba:mu. 16 Na fi dunu da wadela:le hamoiba:le, Na da ilima se imunu. Ilia
da Na fisiagai dagoi. Ilia da eno ogogosu 'gode' ilima gobele salasu hou
hamosu. Ilia da loboga hamoi 'gode' agoaila liligi amo hamone, ilima
nodone sia:ne gadosu. 17 Yelemaia! Momagema! Ilima asili, Na dima sia:i
liligi huluane ilima olelema. Wali, iliba:le mae beda:ma! Dia da wali ilima
beda:i galea, di da ilima doaga:sea, Na da di iliba:le beda:ma:ne baligili
hamomu.

---

* **1:2:** 2 Hina bagade 22:3 - 23:27; 2 Hou Olelesu 34:8 - 35:19 † **1:3:** 2 Hina bagade 23:36 - 24:7,18 - 25:21: 2 Hou Olelesu 36:5-8, 11:21

18 - 19 Yelemaia! Nabima! Dunu huluane amo soge ganodini esala (Yuda hina bagade ili amola eagene ouligisu dunu amola gobele salasu dunu, amola mafua dunu huluane) da dima ha lamu. Be wali eso, di da ilima dabele gegema:ne, Na da dima gasa iaha. Di da gasa bagadeba:le, ilima moilai gasawane gagoi, amola ouli momomogoi amola ouliga hamoi dobea agoane ba:mu. Ilia da dima hame hasalimu. Bai Na da di gaga:ma:ne, ani esalumu. Na, HinaGode, da sia:i dagoi."

2

Gode da Isala:ili fi ilima Asigiba:le Ouligimu

1 Hina Gode da nama amane sia:i,

2 "Amo sia: Yelusaleme esalebe dunu huluane ilima olelema, 'Dia manohadi eso amoga Nama mae fisili noga:le fa:no bobogelalu. Na da fedege agoane di uda lai agoane laloba, di da Nama bagade asigisu. Dia da wadela:i hafoga:i soge, soge amo da ha:i manu hame bugi soge, amo ganodini Nama noga:le fa:no bobogesu. Amo hou Na bu dawa:lala.

3 Isala:ili fi! Dili da Na: fawane galu. Dilia da Na dogolegei sema fi galu. Nowa dunu da dilima se iasu, amo Na da wadela:su amola se iasu ilima iasi. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

Isala:ili Fi ilia Aowalalia ilia Wadela:i Hou

4 Dilia! Ya:igobe egaga fi dunu! Isala:ili fi dilia! Hina Gode Ea sia: nabima!

5 Hina Gode da amane sia:sa, "Dilia aowalalia da Nama adi wadela:i hou diwane udidibala:? Ilia da abuliba:le Nama baligi fa:bela? Ilia da hamedei loboga hamoi 'gode' agoaila ilima nodone sia:ne gadobeba:le, bu ilia hou amola da hamedei ba:i dagoi.

6 Na da ili gaga:le, Idibidi sogega fisili masa:ne, ga asunasi! Ilia da hahawane masa:ne, Na da ili bisili, wadela:i hafoga:i soge (amo ganodini da gibu hame, gasi dunasi bagade amola dunu hamedafa esala) amo baligima:ne oule asi. Be ilia da Nama hame asigi galu.

7 Na da ili nasegagi soge noga:idafa, ilia da amo ea ha:i manu amola liligi noga:idafa hahawane lama:ne, amoma oule misi. Be amo mae dawa:le, ilia da Na soge wadela:lesi. Ilia da soge Na ilima i, amo wadela:lesi.

8 Ilia gobele salasu dunu da "Hina Gode da habila:?" hame adole ba:i. Na gobele salasu dunu, ilia da Na hamedafa dawa:i. Na fi ouligisu dunu da Nama odoga:i dagoi. Balofede dunu da Ba:iele ea dioba:le ilegele sia:i, amola hamedei loboga hamoi 'gode' agoaila ilima nodone sia:ne gadoi.

Hina Gode da Ea Fi Dunu ilima Fofada:i

9 Amaiba:le, Na, Hina Gode, da Na fi ilima bu fofada:mu. Na da iligaga fi ilima fofada:mu.

10 Guma:dini Saibalase oga amoga masa! Amola dunu eno gusudili Gida sogega asunasima. Amasea, noga:le ba:ma! Amo hou defele da musa: hamedafa ba:i.

11 Fifi asi gala eno da ilia ogogosu 'gode' hame afadenesu. Be Na fi da Na fisili, eno ogogosu 'gode' liligi lai. Na da ilia Godedafa amola Na da ili fidibiba:le, eno fifi asi gala da ilima nodoi. Be ilia da Na fisili, ogogosu 'gode' amo da ili fidimusa: hame dawa:, ilima fa:no bobogei.

12 Amaiba:le, Na da mu amoma amane sia:sa 'Fofogadigima! Dia beda:iba:le amola fofogadigiba:le, yaguguma.

13 Bai Na fi dunu da wadela:i hou aduna hamoi dagoi. Na da gaheabolo
hano bubuga:su defele gala. Be ilia da Na hihini, Nama baligi fa:i. Amola
ilia da igi magufu amoga hano si dogoi. Be amo hano si da goudaiba:le,
hano da amo ganodini dialumu da hamedei ba:sa."

Isala:ili Fi ilia Hohonosu Hou amo Dabe

14 Isala:ili fi da udigili hawa: hamosu fi hame. Ilia da udigili hawa:
hamosu hamoma:ne, hame lalelegei. Amaiba:le, abuliba:le ilia ha lai dunu
da ili awele gugunufisala:?

15 Ilia da Isala:ili fi ilima laione wa:me defele husa. Isala:ili ea ha lai
da Isala:ili soge wadela:lesili, hafoga:i dunu hame esalebe soge amo defele
hamoi dagoi. Isala:ili moilai huluane da wadela:lesi dagoi dialebe, amola
amo ganodini, dunu da hame esalebe.

16 Dafawane! Memefisi dunu amola Dabinisi dunu da Isala:ili ea dialuma
goudai dagoi.

17 Isala:ili! Disu da amo se nabasu hamoi dagoi. Na da dia Hina Godedafa
amola Na da di logoga hahawane oule ahoanebe ba:i. Be di da Na yolesi
dagoi.

18 Di da Idibidi sogega asili, Naile Hano amoga nasea, adi bidi
ba:ma:bela:? O Asilia sogega asili, Iufala:idisi Hano amoga nasea, adi bidi
ba:ma:bela:?

19 Di da Nama baligi fa:beba:le, wadela:i bagade hamoi dagoi. Amo hou
da fedege agoane dima fofada:ne, se imunu. Dia da dawa:mu. Na da
dia Hina Gode, amola di da Na fisibiba:le, wadela:i bagade hamoi. Na,
Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da sia:i dagoi."

Isala:ili da Hina Godema Nodone Sia:ne Gadomu Higasa

20 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili! Di da musa:
hemonega Na Hinadafa Hou higasu. Di da Na sia: nabimu higasu, amola
Nama nodone sia:ne gadomu higasu. Be dia da goumi huluane amo da:iya
amola golofoyei ifa huluane amo hagudu, dia da ogogosu wadela:i uda
lasu hou 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu.

21 Na da fedege agoane di waini efe hawa: ida:iwane agoane bugi. Be di
da wadela:le heda:le, wali hamedei dasai waini efe agoane ba:sa.

22 Di da nigima: agoane ba:sa. Amola di da gasa bagade safo amoga dia
nigima: doga:i ganiaba, Na da dia nigima: amaiwane dialebe ba:la:loba.

23 Dia da dia hou hame wadela:lesi amola Ba:ielema hame nodone sia:ne
gadosu sia:sa. Be amo da ogogosa. Ba:ma! Di da fago ganodini, wadela:i
hou bagade hamosu. Di da sigua ga:mele aseme amo da hafoga:i sogega
gawali hogomusa: hehenasu agoane gala.

(Gode da fedege agoane, Isala:ili fi dunu huluane da dunu afae agoane
sia:sa.)

24 E da gawali hanaiba:le, nowa da e ouligima:bela:? Gawali da ema
doaga:musa: dawa:sea, e da logo doasi dagoi hahawane ba:sa. Amo esoha,
amo aseme da gawali ema doaga:mu bagade hanai gala.

25 Isala:ili! Amo hou yolema! Di da 'gode' eno ilima hehenane fa:no
bobogebeba:le, dia emo da wadela:sa amola dia da:gisu da hafoga:i. Be
di da amane sia:sa, "Hame! Na da sinidigimu hamedei ba:sa. Na da ga fi
'gode' hanai gala amola na da ilima fa:no bobogemusa: dawa:lala."

Gode da Isala:ili Fi ilima Se Imunu da Defea

26 Hina Gode da amane sia:sa, “Ilia da wamolasu dunu gagulaligisia, e
da gogosiasu ba:sa. Amo defele, dilia Isala:ili dunu huluane, dilia hina
bagade, eagene ouligisu dunu, gobele salasu dunu amola ba:la:lusu dunu,
huluane da gogosiasu ba:mu.
27 Dilia da ifa amo da dilia ada amola igi da dilia ame, amo sia:sa.
Amaiba:le, dilia da se bagade amola gogosiasu ba:mu. Bai dilia da Nama
mae sinidigili, Nama baligi fa:i dagoi. Be dilia da se nabasea, dilia da Nama
misini, Na dili gaga:ma:ne edegesa.
28 Amo ‘gode’ liligi dilisu hamoi, amo da habila:? Dilia se nabasea, ilia
da dili fidimu da defea. Ilia da amo hou hamoma:ne defelela:? Yuda!
Dia ‘gode’ ilia idi da dia moilai bai bagade huluane ilia idi defele gala.
29 Dilia Nama egasu da adila:? Dilia da abuliba:le Nama odoga:bela:?
30 Na da dilima se iasu be dilia hou hame hahamoi. Na da dilia hou
hahamoma:ne sia:i, be dilia da hame nabi. Dilia da ougi bagade laione
wa:me defele, dilia balofede dunu medole legei. 31 Isala:ili dunu! Na sia:
nabima! Na da dilima adi wadela:i hou hamobela:? Na da dilima wadela:i
hafoga:i soge o gasi amola wadela:lesisu soge agoane ba:bela:? Hame
mabu! Amaiba:le, dilia da abuliba:le dilia hanaiga hamomu sia:sala:?
Abuliba:le Nama hamedafa sinidigimu sia:sala:?
32 Uda a:fini da ea nina: hamosu igi gogolesala:? Uda da ea gawa fisia
ga:su abula ida:iwane gogolesala:? Hame mabu! Be Na fi dunu da eso amo
idimu hamedei amoga Na gogolei dagoi. 33 Dilia da dili lamu dunu ilima
fa:no bobogemu bagade dawa:. Wadela:idafa uda da dilia hou ba:sea, eno
wadela:i hou baligili hamomusa: dawa:.
34 Dilia abula da wamolasu dunu ilia maga:mega nigima:i hame, be hame
gagui dunu amola asaboi wadela:i hamosu hame dawa: dunu, amo ea
maga:mega nigima:i dagoi.
35 Be amo mae dawa:le, dilia da amane sia:sa, ‘Ninia da wadela:i hame
dawa:. Hina Gode da ninima bu ougima:ne da bai hame gala.’ Be dilia da
wadela:i hou hame hamosu amo ogogole sia:beba:le, Na, Hina Gode, Na
da dilima se imunu. 36 Dilia da ga fi ‘gode’ liligi ilima sinidigiba:le, dilia
hou fonobone wadela:lesi dagoi. Asilia fi da dili hame fidibiba:le, dilia
da da:i dioi galu. Amola Idibidi da dili hame fidimuba:le, dilia da bu da:i
diomu. 37 Dilia da gogosiabeba:le, dialuma fili sa:ili, Idibidi mae ba:ma:ne,
sinidigimu. Dilia da ga fi ilia hou dafawaneyale dawa:sa. Be Na, Hina
Gode da amo dunu higale yolesi. Dilia da ilima fidisu hamedafa ba:mu.

3

Isala:ili da Hohonosu

1 Hina Gode da amane sia:sa, “Dunu afae da ea uda fisiagasea, amola
amo uda da e fisili eno dunuma fisia, amo dunu da ea musa: lai uda bu
lamu da hamedei. Amai galea, Isala:ili soge da wadela:lesi dagoi ba:mu.
Be di, Isala:ili, da dunu bagohame ilima wadela:le fi dagoi. Amola, di
da wali Nama sinidigimusa: dawa:lala. 2 Agolo da:iya gadodafa ba:ma!
Soge huluane amoga di da hina: da:i bidi lasu uda ea hou defele hamosu.
A:la:be dunu da hafoga:i sogega eno dunu famusa: ouligisa. Amo defele,
di da logo bega:, dunu eno dima udigili golamusa: hogoi helelalebe ba:i.
Dina: da:i bidi lasu hou da soge huluane wadela:lesi dagoi. 3 Amaiba:le,
Na da gibu logo ga:si dagoi. Amola woufo esoga Na da wou dabe logo
ga:si dagoi. Di da dafawane hina: da:i bidi lasu uda defele ba:sa. Di da

gogosiamu hame dawa:. 4 Amola, wali di da Nama amane sia:sa, 'Di da na
ada. Di da na musa: manohadi eso amogainini wali nama asigi galu.
5 Di da nama ougi be eso huluane hame ougimu.' Di amane sia:i, Isala:ili!
Be dia hanaiga baligili wadela:i hou hamonanu."

Isala:ili amola Yuda da Gogosiane Sinidigimu da Defea

6 *Yousaia da Yuda soge amoma hina bagade esaloba, Hina Gode da
nama amane sia:i, "Isala:ili da hohonosu uda defele esala. Dia da ea
hamoi ba:bela:? E da Na fisili, agolo bagade huluane amo da:iya amola
golofoyei ifa huluane amo hagudu, e da hina: da:i bidi lasu uda ea hou
defele hamonanu. 7 Amo hamonanu, e da Nama bu sinidigimu, Na da
dawa:iou. Be e da Nama hame sinidigi amola ea hohonosu dalusi Yuda
amo hou huluane ba:i dagoi. 8 Isala:ili da Nama baligi fa:le, hina: da:i
bidi lasu uda ea hou defele hamobeba:le, Na da uda fisiagasu hou defele
e fisiagale, ga masa:ne asunasi. Yuda da amo hou amola ba:i dagoi. Be
Yuda, Isala:ili ea hohonosu dalusi, e amola da mae beda:ne, hina: da:i bidi
lasu uda ea hou defele hamoi. 9 E da mae gogosiane, wadela:i uda lasu
hou defele, igi amola ifa amoma nodone sia:ne gadosu.
10 Amolalu, Yuda (Isala:ili ea hohonosu dalusi) da Nama sinidigimusa:
sia:i. Be e da ogogoi. E da moloidafa hou hamedafa dawa:i galu. Na, Hina
Gode, da sia:i dagoi."
11 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, "Dafawane! Isala:ili da Na
yolesi dagoi. Be Yuda ea wadela:i hohonosu hou da Isala:ili ea hou baligi
dagoi." 12 Hina Gode da nama amane sia:i, "Isala:ili fi ilima asili, amane
sia:ma, 'Hohonosu Isala:ili fi! Nama bu sinidigima. Na da asigi amola
gogolema:ne olofosu hou dawa:. Na da hame ougimu. Na da eso huluane
ougili esalusu hame dawa:. 13 Be dia wadela:i hou amola Nama odoga:su
hou amo fawane fofada:ma. Di da golofoyei ifa huluane amo hagudu, ga
fi ogogosu 'gode' liligi ilima asigi hou olelei, amola Na sema hame nabasu.
Amo fofada:nanu, Nama sinidigima. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.
14 Hohonosu dunu fi! Sinidigima! Dilia da Na fi. Na da moilai huluane
afae afae amoga dunu afae lale, amola fi huluane amoga dunu aduna lale,
amola Saione Goumiga dili bu oule misunu. 15 Ouligisu dunu amo da Na
sia: naba dunu, amo Na da dilima imunu. Amola ilia da dawa:iwane amola
asigiwane dili ouligimu. 16 Amasea, dilia idi da amo soge ganodini bagade
heda:sea, dunu da Na Sema Gousa:su Gagili ea hou bu hame sia:mu.
Ilia da amo bu hame dawa:mu, ilia da gogolemu. Bai ilia da hahawane
esalebeba:le, Gousa:su Gagili ea fidisu hame hogomu. Amola ilia da eno
Gousa:su Gagili hame hahamomu. 17 Bai amo eso da doaga:sea, ilia da
Yelusaleme moilai bai bagade amoma dio 'Hina Gode Ea Fisu' asulimu.
Amola fifi asi gala huluane da Nama nodone sia:ne gadomusa: gilisimu.
Ilia da ilia wadela:i dogo asigi dawa:su ea hanaiga bu hame hamomu.
18 Isala:ili fi da Yuda fi ilima gilisimu. Amola, elea fi dunu fifi asi gala
gagoe (north) gala amoga mugululi asi da soge amo Na da dilia aowalalia
ilima eso huluane gaguma:ne i, amoga bu sinidigimu."

Gode Ea Fi Dunu da Ogogosu 'gode' ilima Sia:ne Gadosa

19 Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili! Na da di Nagofe esaloma:ne
hanai galu. Na da dima soge ida:iwane gala, eno osobo bagade soge baligi

* **3:6:** 2 Hina bagade 22:1 - 23:30; 2 Hou Olelesu 34:1 - 35:27

soge, amo dima imunusa: dawa:i galu. Di da Nama Ada dio asulimu, amola eso huluane bu Na hame fisimu, Na da dawa:i galu.

20 Be di da hohonosu uda defele, Nama hohonoi dagoi. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

21 Agolo da:iya sia: bagade da naba. Amo da Isala:ili dunu, ilia da disa edegelala. Bai ilia da wadela:le hamosa esalu, amola ilia Hina Gode gogolei galu. 22 Dilia huluane da Hina Gode yolesi. Be bu sinidigima! E da dili uhinisimu amola dili bu didili hamoma:ne hamomu. Dilia da amane sia:sa, "Dafawane! Ninia da Hina Godema manebe goea. Bai E da ninia Gode.

23 Ninia da agolo da:iya ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadosu, be fidisu hame ba:i. Hina Gode, ninia Gode, Hifawane da fidisu dawa:. 24 Be ninia da Ba:iele (gogosiasu 'gode') ema sia:ne gadobeba:le, ninia sibi, bulamagau gilisisu, ninia dunu mano amola uda mano da fisi dagoi. Liligi huluane amo ninia aowalalia da lama:ne bagadewane hawa: hamosu, amo huluane da fisi dagoi ba:sa. 25 Ninia da diasa:ili, ninia gogosiasu amoga dedeboi dagoi ba:mu da defea. Ninia amola ninia aowalalia da mae fisili, ninia Hina Godema wadela:lewane hamonanu. Ninia da Ea sia: hamedafa nabasu."

4

Hina Gode da Isala:ili Dunu Sinidigima:ne Sia:sa

1 Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili fi dunu! Dilia da sinidigimusa: dawa:sea, Nama sinidigima. Dilia da moloiwane Nama fa:no bobogesea amola loboga hamoi ogogosu 'gode' fadegasea, 2 dilia da Na Dioba:le dafawane ilegemu da defea ba:mu. Amasea, fifi asi gala huluane da Nama Na da ili hahawane dogolegele sia:ma:ne adole ba:mu. Amola ilia da Nama nodone sia:ne gadomu."

3 *Hina Gode da Yuda soge amola Yelusaleme moilai bai bagade dunu ilima amane sia:sa, "Dilia soge hame gidinai amo gidinama. Dilia hawa: amo aya: gaga:nomei gisi ganodini mae bugima. 4 Dilia Gousa:su amo dilia da Na, Hina Gode, Nama hamoi, amo bu dawa:le, mae fima. Dilia Yuda amola Yelusaleme fi dunu! Nama sia:sima! Amane hame hamosea, Na ougi da lalu agoane nemu. Bai dilia wadela:le hamoi dagoi. Na ougi da dunu enoga ha:ba:domu hamedene nenanumu."

Yuda Ilia Ha lai da Ilima Doagala:mu

5 Soge huluane amo ganodini, dalabede fulaboma! Ha:giwane wele sia:ma! Yuda soge amola Yelusaleme fi dunu ilima ilia da gasa bagade gagole moilai bai bagadega hehenama:ne sia:ma!

6 Saione amoma doaga:ma:ne, logo olelema! Dilia esalusu gaga:ma:ne hobeama! Mae aligima! Hina Gode da se nabasu amola soge wadela:su hou gagoe (north) amoga gaguli maha.

7 Laione wa:me da ea wamoaligisu amoga manebe, amo defele fifi asi gala wadela:su dunu da manebe goea. E da Yuda wadela:lesimusa: manebe. Yuda soge moilai huluane da mugului dagoi ba:mu. Amo ganodini, dunu afae esalebe da hame ba:mu.

8 Amaiba:le, wadela:i eboboi abula salawane, dima amola didigia:ma. Bai Hina Gode da Yuda fi ilima ougi bagade amola Ea ougi da hame gumi.

* **4:3:** Housa:ia 10:12

9 Hina Gode da amane sia:i, “Amo esoha, hina bagade amola eagene
ouligisu dunu da bagade beda:mu. Gobele salasu dunu amola balofede
dunu da beda:ne, fofogadigimu.”
10 Amalalu, na da amane sia:i, “Ouligisudafa Hina Gode! Di da
Yelusaleme fi dunu ilima dafawane ogogoi dagoi. Di da olofosu manebe
sia:i dagoi, be ilia asogoa hedofama:ne, gegesu gobihei bagade galebe
ba:sa.”
11 Eso da manebe, amoga Yelusaleme da sia: nabimu. Amo sia: da
hafoga:i sogega gia:i bagade fo agoane ilima doaga:ma:ne manebe. Asaboi
fo da gisi fawane gaguli ahoa. Be amo fo da agoaiwane hame. 12 Amo fo da
Hina Gode da sia:beba:le misunu, amola fo eno ea gasa bagade baligimu.
Bai amo fo da Hina Gode Hisu da Ea dunu fi ilima se ima:ne fofada:musa:
manebe ba:mu.

Yuda Fi ilia Ha lai da Ilima Sisiga:le Dagoi Ba:mu

13 Ba:ma:i! Ha lai dunu da mu mobi agoane manebe. Ea gegesu ‘sa:liode’
da fo ononoi defele ba:sa. Amola ea hosi ea hehenasu da buhiba ea hagili
ahoasu baligisa. Ninia da fisi dagoi! Nini da wadela:lesi dagoi!
14 Yelusaleme! Dia gaga:su ba:ma:ne, dia dogo nigima: amo dodofema!
Di da habogala wadela:i asigi dawa:su yolesima:bela:?
15 Sia: adola ahoasu dunu da Da:ne moilai amola Ifala:ime agolo amoga
misini, wadela:su sia: olelesa. 16 Ilia da fifi asi gala ilima sisa:ma:ne misi.
Amola Yelusaleme fi ilima ha lai da soge sedaganini manebe amo ilima
sisasu olelemusa: misi. Amo ha lai dunu da Yuda soge moilai amoma ha
lamu. 17 Ilia da dunu da soge sosodo aligisu defele, Yelusaleme sisiga:mu.
Bai Yelusaleme fi da Hina Gode Ema odoga:su. Hina Gode da sia:i dagoi.
18 Yuda! Disu dia hamobeba:le amola dia esalusu hou amoba:le, amo se
iasu da dima doaga:i. Dia wadela:i hou hamobeba:le, amo se nabasu da
dima misi. Dia wadela:i hou da gobihei agoane dia dogo soi dagoi.

Yelemaia da ea fi Dunuma Asigiba:le Da:i Diosa

19 Na da se nabi dagoi. Amo se nabasu nabimu da nama hamedei! Na
dogo! Na dogo da ilibu agoane hedolole dusa! Na da ouiya:mu gogolesa.
Na da dalabede fulabosu naba, amola gegesu halasu naba.
20 Wadela:su afae ba:lalu, wadela:su eno da hedolowane doaga:sa.
Soge huluane da wadela:lesi dagoi. Hedolowane, ninia abula diasu da
wadela:lesi dagoi ba:sa. Ilia abula da gadelale, fofonoboi dagoi ba:sa.
21 Gegesu da bagadewane heda:sa. Na da habowali seda amo gegesu
ba:ma:bela:? Dalabede ea fulabosu, na da naba. Amo na da habowali
seda nabima:bela:?
22 Hina Gode da amane sia:sa, “Na fi dunu da gagaoui dagoi. Ilia da Na
hame dawa:. Ilia da gagaoui mano defele, asigi dawa:su hame gala. Ilia
da wadela:i hou hamomusa: bagade dawa:su dunu agoai ba:sa. Be hou
ida:iwane dididi hamomusa: hamedafa dawa:.”

Yelemaia da Esala Ba:su amo Ganodini Gugunufinisisu Eso Manebe Ba:i

23 Na da osobo bagade ba:i. E da wadela:lesi dagoi ba:i. Na da mu ba:i.
Be amoga da hadigi hame galu.
24 Na da goumi ba:i. Ilia da fogoi amola agolo da la:ididili, la:ididili
fogolalebe ba:i.
25 Na ba:loba, dunu fi huluane da hamedafa gala. Sio fi huluane
amola da hagili asi dagoi ba:i. 26 Nasegagi soge huluane da hafoga:i soge

agoane hamoi dagoi ba:i. Soge ea moilai bai bagade huluane da mugululi, wadela:lesi dagoi ba:i. Bai Hina Gode Ea ougi bagade da amo sogega dialebe ba:i.

27 (Hina Gode da amane sia:i dagoi, “Osobo bagade huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu. Be Na da dafawanedafa hame wadela:lesimu.”)

28 Osobo bagade da da:i diomu. Mu da gasimu. Hina Gode da sia:i dagoi, amola E da Ea asigi dawa:su amo hame afadenemu. E da amo hou hamomusa: dawa:i dagoi, amola E da Ea asigi dawa:su hame bu sinidigimu.

29 Dunu huluane da hosi amoga fila heda:i dunu amola dadi gagui dunu ilia halasu nabasea, hobeamu. Mogili da iwilaga hobeamu amola mogili da igi sogega hobeamu. Moilai huluane da dunu hamedafa esalebe ba:mu. Amola amo moilai ganodini, dunu da bu hamedafa fi dialumu.

30 Yelusaleme! Di da wadela:lesi dagoi ba:mu! Di da abuliba:le yoi abula gasisalabala? Dia da abuliba:le nina: hamoma:ne, igi noga:iwane legesa amola dia si amoga soa: legesala:? Di da udigili nina: hamosa. Bai dima gamu dunu ilia da wali di higasa amola di medole legemusa: dawa:lala.

31 Na da se nabasu wele sia:su, amo uda da ea magobo mano lamu gadenesa wele sia:be agoane wesa, amo nabi dagoi. Amo da fedege agoane, Yelusaleme ea mifo lamu hamedeiba:le, habe ha:ha:iya wele sia:nebe agoai nabi. E da ea lobo ilua:le amane sia:su, “Na da wadela:lesi dagoi. Ilia da na medole legemusa: manebe!”

5

Yelusaleme Fi Ilia Wadela:i Hou

1 Yelusaleme fi dunu! Dilia logoga hehenama! Ba:le gagama! Dilisu ba:ma! Bidi lasu soge amo ganodini hogoi helema! Dilia da moloidafa hamosu dunu afae ba:ma:bela:? Dilia Godema mae hohonone moloidafa fa:no bobogesu dunu afae ba:ma:bela:? Hame mabu! Be dilia agoaiwane dunu afae ba:sea, Hina Gode da Yelusaleme fi ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomu.

2 Dilia da Hina Godema nodone sia:ne gadosa, dilisu da sia:sa. Be dilia da ogogosa.

3 Hina Gode da mae hohonone moloidafa fa:no bobogesu hou hogosa. E da dili fai dagoi, be dilia amo hame dawa:i galu. E da dili goudale fasi, be dilia da amoba:le dilia hou hame hahamoi. Dilia da ga:nasi hamoiba:le, dilia wadela:i hou fisimusa: hame dawa:iou.

4 Amalalu, na da agoane dawa:i, “Amo da hame gagui amola hame dawa:su dunu fawane. Ilia da gagaoui agoane hamosa. Ilia Gode Ea hanai amo hame dawa:.

5 Amaiba:le, na da ouligisu hou gagui dunu ilima asili, ilima sia:mu. Na da agoane dawa:, ‘Ilia da Gode Ea hanai dawa:mu. Ilia hamoma:ne, Hina Gode Ea sia:i liligi ilia da dawa:mu.’ Be ilia huluane da Hina Gode Ea ouligisu hou amo higale yolesi dagoi. Ilia da Ea sia: nabimu higasa.

6 Amaiba:le, iwilaga esalebe laione wa:me da ili medole legemu. Hafoga:i sogega esalebe ‘wufi’ wa:me da ili medole legele, dadalega:mu. Amola ‘lebade’ wa:me da ilia moilai amo ganodini wamowane manebe ba:mu. Amo dunu da ilia diasu gadili ahoasea, ilia da:i da gadelale fofonoboi dagoi ba:mu. Bai ilia wadela:i hou hamoi da bagohame. Amola eso huluane, mae fisili, ilia da Godema baligi fa:su.

7 Hina Gode da amane adole ba:i, “Na da abuliba:le Na fi ilia wadela:i
hou gogolema:ne olofoma:bela:? Ilia da Na yolesili, ogogosu ‘gode’ ilima
nodone sia:ne gadosu. Na fi dunu sadima:ne, Na da ha:i manu iligili i. Be
ilia da inia uda adole lasu hou hamosu amola hina: da:i bidi lasu uda ilima
fa:no bobogei.
8 Ilia da hosi gawali amo da sadi dagoi amola aseme amoma fima:ne
nimi bagade hamosa, amo defele gala. Ilia afae afae ea na:iyado idua amo
lale, gilisili golamu hanai bagade.
9 Ilia da amo hou hamobeba:le, Na da ilima se imunu da defea.
Agoaiwane fi ilima dabe imunu da defea.
10 Na da ha lai dunu amo Na fi dunu ilia waini sagai hedofama:ne
asunasimu. Be amo da dafawane wadela:lesi ebelei dagoi hame ba:mu.
Na da ha lai amoma, e da amoda huluane gole fasima:ne Na da sia:mu.
Bai amo amoda da Na: hame.
11 Isala:ili dunu amola Yuda dunu da Na dafawanedafa hohonoi. Na,
Hina Gode, da sia:i dagoi.”

Hina Gode da Isala:ili Yolesi

12 Hina Gode Ea fi dunu da E yolesi. Ilia da amane sia:sa, “Gode da
ninima se hame imunu. Ninia da gasa bagade hou hame ba:mu. Ninia da
gegesu amola ha:su hame ba:mu.” 13 - 14 Ilia da amane sia:sa, “Balofede
dunu ilia sia: da fo fawane. Ilia da Hina Gode Ea sia: hame gaguli maha.”
Hina Gode Bagadedafa da nama amane sia:i, “Yelemaia! Amo dunu da
agoane sia:beba:le, Na da sia: dia lafiga gala amo lalu agoane hamomu.
Na fi dunu da lalu ifa agoane ba:mu, amola Na agoane sia:nanu ili da nei
dagoi ba:mu.”
15 Isala:ili dunu! Dilia! Hina Gode da fi sedagaga esalebe, amo dilima
doaga:la:ma:ne, oule misunu. Amo fi da gasa bagade hemone fi amola dilia
da ilia sia: hame dawa:. 16 Ilia dadi gagui dunu da gasa bagade. Ilia da
mae asigili medole lelegelala. 17 Ilia da dilia ha:i manu amola bugi huluane
na dagomu. Ilia da dilia dunu mano amola uda mano huluane medole
lelegemu. Ilia da dilia sibi amola bulamagau gilisisu medole legemu.
Amola dilia waini efe amola figi ifa ilia da wadela:lesimu. Dilia gagili sali
moilai da dili gaga:mu, dilia dawa:sa. Be ilia dadi gagui da amo huluane
mugululi wadela:lesimu.”
18 Hina Gode da amane sia:sa, “Be amo se nabasu esoga, Na da Na
fi dunu huluanedafa hame wadela:lesimu. Afae afae da esalebe ba:mu.
19 Amola, Yelemaia, di! Ilia da Na da abuliba:le amo hou hamobela:le adole
ba:sea, ilima bu adole ima, ‘Bai ilia da Na yolesili, ilia soge ganodini ga fi
ogogosu ‘gode’ ilima hawa: hamosu, amo defele ilia da eno fi dunu ilia
soge ganodini, amo ga fi dunu ilia se iasu hawa: hamosu hamonanumu.’ ”

Gode da Ea fi Dunuma Sisasu

20 Hina Gode da amane sia:sa, “Ya:igobe egaga fi, amola Yuda fi
dunu ilima amane sia:ma, 21 *‘Dilia gagaoui amola hame dawa:su dunu!
Dawa:ma:i! Dilia da si gala be ba:mu gogolei! Dilia da ge gala be
hame naba! 22 †Na da Hina Gode! Dilia abuliba:le Nama hame nodone
beda:bela:? Dilia da abuliba:le Na midadi hame yagugusala:? Na da
sa:iboso amo hano wayabo bagade ea alalo legei dagoi. Amo alalo legesu
da eso huluane dialumu, amola hano bagade da amo baligimu hame

* **5:21:** Aisaia 6:9-10: Isigiele 12:2; Maga 8:18 † **5:22:** Yoube 38:8-11

dawa:. Hano bagade da gafulusa be amo alalo legesu hame baligisa. Hano
gafului da fugala:sa, be osoba amo ganodini golili misunu hame dawa:.
23 Be dilia Na fi dunu! Dilia da gasa fili, odoga:su dunu. Dilia da la:ididili
asili, Na yolesi. 24 Na da woufo gibu amola mugi gibu dilima iasu amola
dilia hahawane bugi gamini moma:ne eso dilima iasu. Be dilia da Nama
nodomu hame dawa:i galu. 25 Be dilia da wadela:le hamobeba:le, amo liligi
ida:iwane hame ba:i.
26 Na fi dunu gilisisu ganodini da wadela:idafa dunu esalebe. Ilia da
dunu ilia sio sa:ima:ne sanebe, amo defele dunu dafama:ne, sanigesa.
27 Benea ahoasu dunu da sio lale, ea gagili amo ganodini sala, amo defele
ilia inia liligi lale, ilia diasu nabama:ne ligisisa. Amaiba:le, ilia da bagade
gagui amola gasa bagade ba:sa. 28 Ilia da sadi dagoi amola dunu basului
agoane ba:sa. Ilia da baligili, mae yolele, wadela:i hou hamonana. Ilia
da guluba: mano hame fidisa, amola hame gagui banenesi dunu ilima
moloidafa fofada:su imunu hame dawa:. 29 Be Na, Hina Gode, da ilia
wadela:i hou hamobeba:le, ilima se imunu. Na da amo fima dabe imunu.
30 Yuda soge ganodini, fofogadigisu wadela:i houdafa da doaga:i dagoi.
31 Balofede dunu da ogogole fawane sia:sa. Gobele salasu dunu da balofede
dunu ilia sia: defele ouligisa, amola Na fi dunu da ilia wadela:i logo hame
hedofasa. Be amo hou ea dabe doaga:sea, ilia da adi hamoma:bela:?' "

6

Ha Lai Dunu da Yelusaleme Sisiga:sa

1 Bediamini fi dunu! Gaga:su ba:ma:ne hobeama! Yelusaleme yolesili,
hobeama! Degoua moilai amo ganodini 'dalabede' fulaboma! Bede
Ha:gileme amoga dawa:ma:ne hahamosu lalu didima! Wadela:su amola
mugulusu da gagoe (north) manebe. 2 Saione moilai bai bagade da
noga:idafa ba:sa, be amo da mugululi, wadela:lesi dagoi ba:mu. 3 Amogai,
hina bagade ilia amola ilia dadi gagui dunu da ilia gegesu fisisu
amo ganodini esalebe ba:mu. Ilia da ilia hanaiga, abula diasu amo
moilaiga sisiga:le gagagumu. 4 Ilia da amane sia:mu, "Yelusaleme amoma
doagala:musa:, momagema! Ninia da esomogoa doagala:mu! Be amasea,
ilia da amane sia:mu, "Hamedei! Gasimu galebe! Baba da sedagawane
ba:sa. 5 Ninia da gasia doagala:mu. Ninia da Yelusaleme ea gagili sali
diasu huluane wadela:lesimu."
6 Hina Gode Bagadedafa da amo hina bagade ilima amane sia:beba:le,
ilia da ifa abalu mogomogosa heda:sa amola hamonana. Hina Gode
da amane sia:i, "Yelusaleme fi da baligili wadela:i banenesisu hou
hamobeba:le, Na da ilima se imunu. 7 Si hano da eso huluane eno hano
labeba:le, ea hano da gaheabolo agoane ba:sa, amo defele Yelusaleme fi
da ilia wadela:i hou mae dagoma:ne, gaheabolo wadela:i hou hamonana.
Na da bidi doaga:su amola wadela:su hou amo moilai ganodini naba. Oloi
amola fafa:ginisi fawane Na da ba:sa. 8 Yelusaleme fi dunu! Dilia amo
gegesu amola bidi doaga:su da dilima sisasu gala amo ba:mu da defea.
Dilia da hame sinidigisia, Na da dili yolesimu. Na hamobeba:le, dilia moilai
da hafoga:i dunu hame esalebe soge agoane ba:mu."

Isala:ili fi da Odoga:su Fi

9 Hina Gode Bagadedafa da nama amane sia:i, "Dunu da waini efe bugi
amoga fage huluane faisa, amo defele, Isala:ili ea fage huluane faili fasi
dagoi ba:mu. Amaiba:le, dia gasa defele, dunu afae afae gaga:ma!"

10 Na da Ema bu adole i, “Be na da ilima sisane sia:sea, nowa da
nabima:bela:? Ilia hou da hihini ga:nasidafa. Ilia da Dia sia: nabimu
higasa. Na da Dia sia: ilima alofele oleleloba, ilia da oufesega:su fawane.
11 Hina Gode! Dia ilima ougi da lalu agoane nenana amola amo ougi da na
dogo ganodini nenana. Na da amo ougi bu ha:ba:domu hamedei agoane
ba:sa.” Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, “Mano fonobahadi
logoga esalebe amola ayeligi ilia gilisisu, amoga Na ougi sogadigima. Ilia
da egoa amola idua gagulaligili, huluane da mugului dagoi ba:mu. Amola
da:i hamoi huluane da mugului dagoi ba:mu. 12 *Ilia diasu amola ilia soge
amola ilia uda da eno dunu iligili i dagoi ba:mu. Na da Na soge fi dunu
ilima se imunu. 13 Dunu huluane, bagade amola fonobahadi, da ogogole
muni lamusa: dawa:lala. Balofede dunu amola gobele salasu dunu da Na fi
dunuma ogogosa. 14 †Na fi dunu ilia fa:ginisi bagade da hamedei liligi, ilia
da dawa:sa. Ilia da amane sia:sa, hou huluane da defea. Be hou huluane
da defea hame. 15 Ilia da amo baligili wadela:idafa hou hamobeba:le,
gogosiabela:? Hame mabu! Ilia da hame gogosia:i. Ilia da dialuma fili
dasu hame dawa:. Amaiba:le, eno dunu ilia dafai defele, ilia da dafamu.
Na da ilima se iasea, ilia da wadela:lesili hamedafa ba:mu. Na, Hina Gode,
da sia:i dagoi.”

Isala:ili da Gode Ea Hou Higale Yolesi

16 ‡Hina Gode da Ea fi dunuma amane sia:i, “Logo aduna da bulufalege-
sea, amoga leloma! Siba hemone logo hogoi helema. Noga:idafa logo da
habila:, amo adole ba:ma! Amoga ahoasea, dilia da olofole esalumu.”
Be ilia da amane sia:i, “Hame mabu! Ninia da goga hame masunu.”
17 Amalalu, Hina Gode da dalabede fulabosu nabima:ne, sosodo ouligisu
dunu ilegei. Be ilia da amane sia:i, “Ninia da hame nabimu.”

18 Amaiba:le Hina Gode da amane sia:i, “Dilia fifi asi gala! Nabima! Hou
da Na fi ilima doaga:mu amo noga:le dawa:ma! 19 Osobo bagade, nabima!
Ilia da Na olelesu higale yolesiagaiba:le, amola Na sia: hame nababeba:le,
Na da ilima se ima:ne, amo fi wadela:lesimu. 20 Ilia da Siba sogega
gabusiga: manoma Nama imunusa: gaguli maha, amola hedama:ne fodole
nasu amo soge sedagaga gaguli maha. Be amo Na da hame dawa:digisa.
Na da ilia iasu hame lamu, amola ilia gobele salasu liligi hahawane hame
ba:mu. 21 Amaiba:le amo dunu ilia emo udagaguli dafama:ne, Na da ilia
logo hedofamu. Ada amola ilia egefe da gilisili bogomu. Amola sama
amola na:iyado da gilisili bogomu.

Ha Lai da Gagoe (north) amoga Doagala:mu

22 Hina Gode da amane sia:sa,” Ha lai dunu da gagoe (north) soge amoga
manebe goea. Gasa bagade fi sedagaga esalebe da gegemusa: momagesa.
23 Ilia da dadi amola gegesu gobihei sedade gagui dagoi. Ilia da asigi hou
hame dawa:, nimi bagade gala. Ilia da hosi fila heda:sea, hano wayabo
bagade gafului ea fugala:be agoane naba. Ilia da Yelusaleme amoma
doagala:musa: momagei dagoi.”
24 Yelusaleme fi dunu da amane sia:sa, “Ninia da amo sia: nabi dagoi.
Amola, ninia lobo da udigili sasane fi. Uda da mano lamu gadenesea se
naba, amo defele ninia da da:i dioiba:le, se naba. 25 Ninia ha lai da dadi
gaguiba:le amola nini da beda:iba:le, ninia da ga masunu o logoga masunu
hame dawa:.

---

* **6:12:** Yelemaia 8:10-12 † **6:14:** Isigiele 13:10 ‡ **6:16:** Ma:diu 11:29

26 Hina Gode da Ea fi dunu ilima amane sia:sa, “Wadela:i eboboi abula
salima amola nasubu amo ganodini bebesoma. Dilia egefe afae da bogosea
didigia:be defele didigia:ma. Bai dilia ha lai dunu da dili wadela:musa:
hedolowane doagala:musa: doaga:mu galebe. 27 Yelemaia! Na fi dunu
adoba:ma! Ilia hou dawa:ma:ne, dia da ouli amola balase adoba:su defele,
ilia hou adoba:ma. 28 Ilia huluane da ga:nasi odoga:su dunu. Ilia da ouli
amola balase defele ga:nasidafa. Ilia hou da wadela:idafa. Ilia da udigili
baligidu sia:dada ahoa. 29 Lalu da ha:giwane nenana, be ouli amola balase
amoga isu da hame daeana ahoa. Na da Na fi dunu amo bu adoba:mu da
hamedei. Bai ilia da wadela:i hamosu dunu hame fadegasa. 30 Fifi asi gala
eno dunu da amo dunu da hamedei isu ilia da sia:mu. Bai Na, Hina Gode,
da ili higale yolesi dagoi.”

7

Yelemaia da Debolo amo Ganodini Gode Sia: Olelesu

1-3 Hina Gode da na Debolo logo ga:su (amoga Yuda dunu da Ema sia:ne
gadomusa: golili ahoa) amoga asunasi. E da nama amogai lela, Hina Gode
Bagadedafa amo Ea sia: alofele ilima sia:ma:ne sia:i, amane, “Dilia esalebe
hou amola dilia hawa: hamobe afadenema. Amasea, dilia da guiguda:
esaloma:ne, Na da logo doasimu.

4 Sia: amo, ‘Ninia da gaga:i dagoi. Amo da Hina Gode Ea Debolo
diasu! Amo da Hina Gode Ea Debolo diasu!’ Amo sia: da ogogosa,
amola amo dafawaneyale mae dawa:ma. 5 Dilia esalebe hou amola dilia
hawa: hamobe afadenema! Enoma enoma moloidafa hou hamoma.
6 Guga:loi hou fisili, ga fi dunu amola guluba: mano amola didalo ilima
moloidafa amola asigi hou fawane hamoma. Dilia soge ganodini dilia da
hou moloidafa hamosu dunu udigili medole legesa. Amo hou yolesima!
Ogogosu ‘gode’ ilima dilia nodone sia:ne gadolala. Amo hou da dili
wadela:lesimu. Yolesima!

7 Na da dilia soge amo dilia aowalalia eso huluane gaguma:ne ilima i.
Amola, dilia da dilia hou afadenesea, dilia amo ganodini bu esaloma:ne,
Na da logo doasimu.

8 Ba:ma:i! Dilia da ogogosu sia: amo dafawaneyale dawa:sa. 9 Dilia
da wamolala amola medole legelala, inia uda amola dunu adole lala,
dafawane hamona:nibuya ilegesea ogogolala, Ba:ielema gobele salasu
iaha, amola ogogosu ‘gode’ amo dilia da musa: hame dawa:i, ilima
nodone sia:ne gadolala. 10 Hou amo Na da higasa. Be dilia da hahawane
hamonana. Amalalu, dilia da Na Debolo diasu golili misini, Na midadi
lelawane, Nama amane sia:sa, ‘Ninia da gaga:i dagoi!’ 11 *Dilia adi
dawa:bela:? Na Debolo diasu da wamolasu dunu ilia wamoaligisula:?
Hame mabu! Dilia hamonanebe amo Na da ba:i dagoi. 12 †Dilia Siailou
moilaiga ba:la masa. Siailou amoga Isala:ili dunu da Nama nodone sia:ne
gadoma:ne, Na da degabo ilegei dagoi. Be Na fi Isala:ili dunu da wadela:i
hou hamobeba:le, Na da Siailou wadela:lesi dagoi. 13 Dilia amola da amo
wadela:i hou huluane hamonanu. Na da dilima sia:ne ba:loba, sia:ne
ba:loba, be dilia da Na sia: hame nabi. Na da dilima wele sia:beba:le,
dilia da bu hame adole i.

14 Amaiba:le, Na da Siailou amoma hamoi defele, Na da Na Debolo
(amo da dili gaga:mu dilia dawa:) amoma hamomu. Amo soge guiguda:

* **7:11:** Ma:diu 21:13; Maga 11:17; Luge 19:46 † **7:12:** Yosiua 18:1; Gesami Hea:su 78:60; Yelemaia 26:6

Na da dilia aowalalia ilima amola dilima i dagoi. Be guiguda:, Na da
Siailou amoma hamoi defele hamomu. 15 Na da dilia na:iyado fi dunu,
Isala:ili dunu, Na mae ba:ma:ne gadili sefasi dagoi. Amo defele, Na da dili
sefasimu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi."

Yuda Fi Ilia Hame Nabasu Hou

16 Hina Gode da nama amane sia:i, "Yelemaia! Amo dunu fidima:ne, mae
sia:ne gadoma. Ili fidima:ne, mae dima amola mae sia:ne gadoma. Amola
Nama mae edegema - Na da dia sia: hame nabimu. 17 Ilia hou Yuda moilai
bai bagade huluane amola Yelusaleme logo amo ganodini hamonana, di
da ba:sala:? 18 ‡Mano da lalu habesa, dunu da lalu didisa, uda da falaua
agi ga:gi hamoma:ne bibiagosa amo huluane ogogosu uda 'gode' (ema ilia
da Hebene Uda hina bagade dio asuli) amoma ima:ne hamosa. Amola ilia
da Nama se ima:ne, eno ogogosu 'gode' liligi ilima ima:ne, waini hano
sogadigisa. 19 Be ilia da Nama dafawane se iahabela:? Hame mabu! Ilia
da ilila: se iaha amola ilila: gogosiasu iaha. 20 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa
Hina Gode, da Na ougi gia:i bagade amo Na Debolo amoma sogadigimu.
Amo ougi, Na da dunu amola ohe fi ilima defele sogadigimu. Amola
ifa amola ha:i manu bugi amoma sogadigimu. Na ougi da lalu enoga
ha:ba:domu hamedene nenanusu ba:mu.

21 Na fi dunu! Gobele salasu liligi mogili dilia oloda da:iya dafawane
gobesisa, mogili dilia da naha (sema agoane gala). Be Na, Hina Gode, da
dilia gobele salasu liligi huluane Nama mae iawane dilisu manu da defea,
sia:sa. Bai dilia mae dawa:le udigili gobele sala. 22 Na da dilia aowalalia
amo Idibidi sogega fisili masa:ne, gadili oule misini, Na da ilima gobele
salasu amola eno gobele salimusa: hamoma:ne hame sia:i.

23 Be Na da ilia Gode esaloma:ne amola ilia da Na fi dunu esaloma:ne,
Na da ilima Na hamoma:ne sia: nabawane hamoma:ne sia:i. Amola ilia
da hahawane esaloma:ne, Na da ilima ilia da Na sia: defele esaloma:ne
sia:i. 24 Be ilia da Na sia: hame nabi amola hame dawa:digi. Be amo mae
dawa:le, ilia da ilia ga:nasi amola wadela:i dogoga asigi dawa:su amoga
ilia hanaiga hamosu. Amola ilia hou da bu mae hahamone, gudu sa:i
dagoi. 25 Eso amoga dilia aowalali da Idibidi soge yolesili, amogainini
wali eso doaga:le, Na da mae yolesili, Na hawa: hamosu dunu, balofede
dunu, dilima asula ahoasu. 26 Be dunu afae da hame nabi amola hamedafa
dawa:i galu. Be dilia wadela:i hou da heda:le, dilia ga:nasi amola odoga:su
hou da dilia aowalali ilia hou baligi dagoi.

27 Amaiba:le Yelemaia! Di da amo sia: huluane Na fi dunuma sia:ma.
Be ilia da dia sia: hame nabimu. Di da ilima wele sia:mu, be ilia da dima
bu hame adole imunu. 28 Di da ilima ilia fi da Na, ilia Hina Gode, Ea
sia: hame naba, amo sia:ma. Amola ilia da Na se iasu lai dagoiba:le, bu
dawa:su hame laha, amo sia:ma. Moloidafa mae yolesili fa:no bobogesu
hou da bogoi dagoi. Dunu ilia da amo hou noga:iwane bu hame sia:sa.

Hinome Fago ganodini Wadela:i Hou

29 Yelusaleme fi dunu! Da:i dioiba:le, didigia:ma! Dilia dialuma hinabo
damuni, ha:digima! Agolo da:iya, idigisa gesami hea:ma! Bai Na, Hina
Gode, da ougi gala. Na da Na fi dunu higale yolesiagai.

30 Yuda fi dunu da wadela:le bagade hamoi dagoi. Ilia da ilia loboga
hamoi 'gode' agoaila (amo Na higasa) amo Na Debolo diasu ganodini

‡ **7:18:** Yelemaia 44:7-19

sali dagoi. Ilia da Na Debolo nigima:ne wadela:lesi. 31 §Ilia da Hinome Fago amo ganodini, oloda gaguli amola amoma Doubede dio asuli. Amo da:iya ilia da ilia dunu mano amola uda mano gobele sala. Na da amo hamoma:ne hame sia:i. Na da amo hou hamedafa dawa:i galu.

32 Amaiba:le, eso da misunu, amoga ilia da amo sogebi ea dio da Doubede o Hinome Fago ilia da hame sia:mu. Be ilia da amoga Medole Legesu Fago dio asulimu. Bogoi dunu ilia da:i hodo da eno sogega uli dogomu hamedeiba:le, ilia da amo fagoga uli dogomu. 33 Sio fi amola sigua ohe da amo bogoi da:i hodo manu, amola dunu da ili sefasimu hamedei ba:mu. 34 **Yuda soge da hafoga:i amola dunu hame esalebe soge agoai ba:mu. Yuda moilai bai bagade amola Yelusaleme logo amo ganodini hahawane sia: amola uda lasu lolo nabe hahawane sia:, amola gesami huluane Na da dagolesimu."

8

1 Hina Gode da eno amane sia:i, "Amo esoha, ilia da hina bagade, eagene ouligisu dunu, gobele salasu dunu, balofede dunu amola dunu eno musa: Yelusaleme ganodini esalu, amo ilia gasa ilia uli dogoiga sali amo hagamu. 2 Ilia gasa da bu mae uli dogole, be iga defele, osoboga afagogole dialebe ba:mu. Ilia da eso amola oubi amola gasumuni ilia midadi afagogole dialebe ba:mu. Bai amo dunu da eso amola oubi amola gasumuni amoma asigisu, amola ilima hawa: hamosu amola ilima adole ba:su amola nodone sia:ne gadosu. 3 Amola amo wadela:i fi ilia dunu da mae bogole esalebe ba:sea, da fifi asi gala amoga Na da ili afagogoi, amo ganodini esalumu. Be ilia da baligili da:i dioiba:le, ilia da bogomusa: hanaiwane ba:mu. Na, Hina Gode Bagadedafa, da sia:i dagoi."

Wadela:i Hou amola Se Iasu

4 Hina Gode da nama Yuda fi ilima alofele sia:ma:ne sia:i, "Dunu da dafasea, e da bu wa:legadosala:? E da bu wa:legadosa! Dunu da logo giadofasea, e da bu sinidigisala:? Dafawane! E da bu sinidigisa! 5 Amaiba:le, Na fi dunu! Dilia da abuliba:le Na yolesili, bu hame sinidigisala:? Dilia da dilia loboga hamoi 'gode' gasawane gagulaligisa, be Nama bu sinidigimu higasa. 6 Na da dilia sia: noga:le nabasu. Be dilia da ogogoi. Dilia huluane da wadela:le hamoi, be dunu afae da gogosiabeba:le, hame sinidigisa. Dunu afae da 'Na da adi wadela:i hamoi?' hame adole ba:su. Dunu huluane afae afae da hi hanaiga, hosi da gegemusa: hehenasu defele, hehenasa. 7 'Sidoge' sio da ea sinidigisu eso noga:le dawa:. 'Dafe' amola diogonabu amola 'dalasie' sio huluane da ilia ga masunu eso noga:le dawa:. Be Na fi dunu! Dilia da sema amoga Na da dili ouligimusa: dawa:, amo dilia hame dawa:. 8 Dilia da habodane, dilia da asigi dawa:su bagade gala amola Na sema huluane noga:le dawa:, amane sia:sala:? Ba:ma:i! Ogogosu sema dedesu dunu da Na sema amo afadenei dagoi. 9 Dilia bagade asigi dawa:su dunu da gogosiasu lai dagoi. Ilia da ededenagia:i. Amola ilia da fedege agoane sani ganodini sa:i dagoi. Ilia da Na sia: yolesi dagoiba:le, hame dawa:su dunu agoai ba:sa. 10 *Amaiba:le, Na da ilia soge amola ilia uda amo eno dunuma imunu. Dunu huluane, bagade amola fonobahadi, da muni ogogole lamusa: hanai gala. Balofede dunu

§ **7:31:** Gobele Salasu 18:21; 2 Hina bagade 23:10; Yelemaia 32:35 ** **7:34:** Yelemaia 16:9, 25:10; Wamolegei Sia: Olelesu 18:23 * **8:10:** Yelemaia 6:12-15

amola gobele salasu dunu da dunu eno ilima ogogole muni laha. 11 †Na fi dunu da bagadewane fafa:ginisi dagoi. Be ouligisu dunu da amo fa:gi fonobahadidafa agoane ba:sa. ‘Hou huluane da defea!’ ilia da sia:sa. Be hou huluane da defea hame. 12 Na fi dunu! Dilia da amo wadela:idafa hou hamobeba:le, gogosiabela:? Hame mabu! Dilia da hamedafa gogosia:i. Dilia da gogosiane dialuma fili dasu hame dawa:. Amaiba:le, dilia da eno dunu ilia dafasu defele dafamu. Na da dilima se iasea, dilia da wadela:lesili, hamedafa ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.

13 Dunu da ea ha:i manu faisia, gagadosa, amo defele Na da Na fi dunu gagadomusa: dawa:iou. Be ilia da waini efe fage hame gala, amola figi ifa fage hame gala, agoai ba:sa. Lubi huluane amola da bioi dagoi. Amaiba:le, ga fi dunu ilia soge lama:ne, Na da logo doasi dagoi.”

14 Gode Ea fi dunu da amane adole ba:sa, “Ninia abuliba:le udigili fi esalabala? Hadiga! Ninia da gasa bagade gagili moilai bai bagadega hobeale, amogai bogomu da defea. Ninia Hina Gode da nini bogoma:ne ilegei dagoi. Ninia da Ema wadela:le hamoiba:le, E da wadela:i medosu hano ninia da:gima:ne, ninima i dagoi. 15 Ninia da olofosu hou amola uhinisisu hou amo da misunu hanai galu. Be beda:su fawane doaga:i. 16 Ninia ha lai da Da:ne moilai bai bagade amo ganodini esalebe. Ninia da ilia hosi gogosu sia: naba. Ilia hosiga gona:bega: soge huluane da fofogosa. Ninia ha lai da ninia moilai amola liligi huluane amo ganodini diala amola ninia fi dunu huluane amo wadela:musa: misi dagoi.”

17 Hina Gode da amane sia:sa, “Dawa:ma:i! Na da wadela:i defo hano sania dilima asula ahoa. Ilia da dili gasomanu amola dilia da dawa: hou amoga ilia logo hedofamu hamedei ba:mu.”

Yelemaia da ea Fi Dunuma Asigiba:le, Da:i Diosa

18 Na da:i diosu da uhimu hame gala. Na da na dogoga oloi bagade.

19 Nabima! Soge huluane amo ganodini, na da na fi dunu dinanebe naba. Ilia da amane disa, “Hina Gode da Saione amo ganodini hame esalabala? Saione Hina Bagade da Ea moilai yolesili, hame esalabala?” Hina Gode, ilia Hina Bagadedafa, da ilima bu adole iaha, “Dilia da abuliba:le Na ougima:ne, dilia loboga hamoi ‘gode’ agoaila ilima nodone sia:ne gadobela:? Amola dilia hamedei ogogosu ga fi ‘gode’ ilima begudubala:?”

20 Na fi dunu da amane disa, “Gia:i eso da asi dagoi, amola faisu eso da dagoi. Be ninia da hame gaga:i agoane ba:sa.”

21 Na dogo da goudai dagoi. Bai na fi dunu da goudai dagoi. Na da dinana. Na da baligili da:i dioidafa.

22 Gilia:de soge ganodini da manoma hame ganabela:? Gala! Manoma ouligisu dunu da hame esalabala? Esala! Amaiba:le, na fi dunu da abuliba:le uhinisisu hou hame ba:bela:?

9

1 Na dialuma da si hano amoga nabai ganumu da defea. Amola na si da si hano amoga nabale bubuga:mu da defea. Amai galea, na da eso amola gasia mae fisili, na fi dunu medole legei amo dawa:ma:ne dinanumu defele ba:mu.

2 Na da hafoga:i sogega wamoaligisu sogebi lamu hanai gala. Amoga, na da na fi dunu yolesili masunu da defea. Bai na fi dunu huluane da molole fa:no bobogesu hou hame dawa:. Ilia huluane da hohonosu dunu.

† **8:11:** Isigiele 13:10

3 Ilia da eso huluane ogogomusa: ouesala. Moloidafa hou hame be
ogogosu hou fawane da amo soge ouligisa.
Hina Gode da amane sia:sa, “Na fi dunu da wadela:i hou afae hamone,
bu wadela:i hou eno hamonana. Ilia da Na da ilia Gode hame ilegesa.”
4 Hohonosu hou da bagade. Amaiba:le, dunu huluane afae afae da
ea sama amola ea yolali ilia hou dafawaneyale hame dawa:sa. Yolali fi
huluane da Ya:igobe defele, ogogosu dawa:. Amola dunu huluane da ea
na:iyado ea hou baligiduwane sia:sa.
5 - 6 Ilia da ilia sama dunu huluane ilima ogogosa. Amola ilia moloidafa
sia:mu hame dawa:. Ilia da ogogole sia:ma:ne, ilia gona:su noga:le olelesa,
amola ilia wadela:i hou hamonana amo yolesimu ilia hame dawa:. Ilia da
nimi bagade fasu hou hamonana, amola ogogosu hou hamonana. Hina
Gode da amane sia:sa, “Na fi dunu da Na higale yolesi dagoi.”
7 Amaiba:le, Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, “Na da Na fi dunu
ouli adoba:su hou defele, ili adoba:mu. Bai Na fi dunu da wadela:i hou
hamoi dagoi. Amaiba:le, Na da adoba:su hou fawane ilima hamomu.
8 Ilia gona:su da medole legesu dadi ganisi defele gala. Ilia da mae fisili,
ogogolala. Dunu huluane da ea na:iyadoma asigi sia:sa. Be e da asigi hame
- e da ea na:iyado hohonomusa: dawa:.
9 Na da ilima se ima:bela:? Na da ilia wadela:i hou hamoi, amoma dabe
ima:bela:? Dafawane! Na da se ilima imunu. Na, Hina Gode, da sia:i
dagoi.”
10 Na (Yelemaia) da amane sia:i, “Na da dimu amola didigia:mu. Bai gisi
da bioi dagoi amola goumi da wadela:lesi, amola amo sogega, dunu eno
da hame ahoa. Wali ohe fi ilia sia: da hame naba amola sio fi amola sigua
ohe huluane da hobea:i dagoi.”
11 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Yelusaleme mugululi, e da isu
ligisisu bi defele ba:mu. Amo ganodini, sigua wa:me fawane da esalumu.
Yuda moilai bai bagade huluane da hafoga:i wadela:i soge ba:mu amola
amo ganodini, dunu da hamedafa esalumu.”
12 Na da amane adole ba:i, “Hina Gode! Soge da abuliba:le hafoga:i
amola wadela:lesi dagoiba:le, dunu huluane da amoga hame ahoa? Amo
bai dawa:ma:ne, dunu huluane ilia asigi dawa:su da defele hame. Di
da amo ea bai nowama olelebela:? Dunu afae da eno dunuma alofele
olelema:ne, Di da nowama adobela:?”
13 Hina Gode da amane bu adole i, “Na fi dunu da Na olelesu amo fisi
dagoiba:le, amo hou da ilima doaga:i. Ilia da Na sia: nabawane hame
hamosu.
14 Be ilia dogo da ga:nasi hamone, ilia da ilia eda ilia olelesu de-
fele, Ba:iele ogogosu loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne
gadolalusu.
15 Amaiba:le nabima! Na, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, Na
da agoane hamomu. Na da Na fi ilima gamogai ha:i manu imunu, amola
wadela:i medosu hano ili moma:ne imunu.
16 Ilia da fifi asi gala amo ilia amola ilia aowalalia da musa: hamedafa
dawa:i, amo ganodini esaloma:ne, Na da ili afagogomu. Amola ili
dafawanedafa wadela:lesima:ne, Na da dadi gagui wa:i gilisi ilima
doagala:ma:ne asunasimu.”

Yelusaleme Dunu Fi da Ili Fidima:ne Wesa

17 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:i, “Wali manebe hou dawa:ma!
Didigia:su dawa: uda amo didigia:su gesami hea:lala, amo misa:ne sia:ma!

18 Yuda dunu ilia da amane sia:i, “Ilia hedolo misini, ninima idigisa
gesami hea:ma:ne sia:ma! Amasea, ninia si da si hanoga nabai amola
ninia si abo dibi amoga si abo nanegai ba:mu.” 19 Saione sogega, didigia:su
bagade nabima! “Ninia da wadela:lesi dagoi! Ninia da dafawanedafa
gogosiasu nabi dagoi. Ninia soge yolesimu. Bai ninia diasu huluane da
mugululi, wadela:lesi dagoi.”
20 Na da amane sia:i, “Dilia uda! Hina Gode Ea sia: nabima amola noga:le
dawa:digima! Dilia idiwi ilima da:i dioi didigia:su hou olelema! Amola
dilia na:iyado ilima idigisa gesami hea:su olelema.
21 Bogosu da ninia fo misa:ne agenesi amoga golili misi amola ninia hina
bagade ilia diasuga golili misi. Ninia mano moilai logoga esalebe amola
ayeligi bidi lasu sogebi amoga esala, amoga bogosu da doaga:i dagoi.
22 Bogoi da:i hodo da iga ligisisu defele soge huluane amoga afagogole
dialebe. Bogoi da:i hodo da gagoma amo faisu dunu da udigili damuni,
amo defele udigili dialebe ba:sa. Hina Gode da amo sia: dilima alofele
sia:ma:ne nama sia:i dagoi.”
23 Hina Gode da amane sia:sa, “Bagade dawa:su dunu da ilia asigi
dawa:su dawa:beba:le, hidale sia:mu da defea hame. Amola gasa bagade
dunu ilia gasa dawa:beba:le, hidale sia:mu da defea hame. Amola bagade
gagui dunu ilia muni amola liligi dawa:beba:le, hidale sia:mu da defea
hame.
24 *Nowa da hidale sia:musa: dawa:sea, e da Na dawa: amola Na hou
dawa: amo fawane hidale sia:mu da defea. Bai Na asigi hou da eso
huluane diala. Amola Na da hou moloidafa fawane hamosa. Agoaiwane
hou fawane, Na da hahawane ba:sa. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”
25 - 26 Hina Gode da amane sia:sa, “Eso da doaga:mu, amoga Na da
dunu fi huluane Idibidi, Yuda, Idome, A:mone, Moua:be amola hafoga:i
soge esalebe dunu (amo da ilia ogogosu ‘gode’ ilima nodone dawa:ma:ne
ilia dialuma hinabo dadamusa) amo dunu huluane ilima se imunu. Amo
dunu huluane da ilia gadofo damui dagoi ba:sa. Gadofo damusu da Na
Gousa:su amo ea dawa:digima:ne olelesu. Be ilia da Na Gousa:su hamedafa
dawa:digisa. Amo dunu huluane amola Isala:ili dunu da Na Gousa:su
hamedafa dawa:digisa.”

10

Loboga Hamoi ‘gode’ ilima Nodone Sia:ne Gadosu amola Dafawanedafa Godema Nodone Sia:ne Gadosu

1 Isala:ili fi dunu! Hina Gode Ea sia: dilima sia:i amo nabima!
2 E da amane sia:sa, “Eno ga fi dunu ilia hou amoma mae fa:no
bobogema! Dilia da mu amo ganodini fofogadigisu dawa:ma:ne hahamosu
ba:sea, mae beda:ma! Eno fifi asi gala da beda:mu be dilia mae beda:ma!
3 Amo dunu ilia sia:ne gadosu hou da hamedei. Ilia da iwilaga ifa damuni
fasili, ifa hahamosu dunu da amo osole dedesa.
4 Ilia da amo silifa amola gouli amoga nina: hamosa. Amo da
dafasa:besa:le, ilia da gafesi amoga dabagala:sa.
5 Amo udigili loboga hamoi liligi da sio beda:ma:ne liligi ifabia legei
agoane ba:sa. Ilia da sia:mu gogolesa. Amola masunu gogoleiba:le,
enoga gaguli ahoa. Ilima mae beda:ma! Bai amo udigili liligi da dili

* **9:24:** 1 Golidia 1:31; 2 Golidia 10:17

wadela:lesimu da hamedei. Amola dilima hahawane hou iasimusa: hame dawa:.”
6 Hina Gode! Dunu eno Di agoai da hamedafa esala. Bai Di da Bagadedafa! Amola Dia Dio da gasa bagadedafa!
7 *Di da fifi asi gala huluanedafa ilima Hina Bagade. Dunu huluane da Dima nodomu da defea. Fifi asi gala huluane amo ganodini da bagade dawa:su dunu amola hina bagade dunu. Be ilia da Di agoai hamedafa. Di da huluane baligisa.
8 Ilia huluane da gagaoui agoai. Ilia da ifaga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima dawa:su lamu da hamedei.
9 Ilia loboga hamoi ‘gode’ da silifa (Siba:ini sogega lai) amola gouli (Iufa:se moilai bai bagadega lai) amoga dedeboi. Bagade dawa:su dedesu dunu da amo hahamoi. Amola bagade dawa:su abula amunisu dunu da yoi amola haisewe abula amuni ilima gasisanasisa.
10 Be Di, Hina Gode, Di fawane da Godedafa. Di da Godedafa Esala. Amola Di da Mae Bogole Fifi Ahoanusu Hina Bagade. Di da ougi galea, osobo bagade da fofogosa. Amola fifi asi gala dunu huluane da bagade beda:sa.
11 (Dilia Isala:ili dunu! Fifi asi gala huluane amane olelema, “Ogogosu ‘gode’ da osobo bagade amola mu hame hahamoi. Ilia huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu. Ilia da osobo bagadega hame dialebe ba:mu.”)

Hina Godema Gesami Hea:su

12 Hina Gode da Ea gasaga osobo bagade hahamoi. Ea bagade dawa:su amoga E da osobo bagade hahamoi amola mu fadegale gai.
13 Ea sia:beba:le, hano muagado gadodili dialebe da gosa. E da osobo bagade bega: bega: amoga mumobi gaguli misini, gilisisa. E da gibu ganodini ha:ha:na nene gala:ma:ne hamosa. E da Ea liligi ligisisu amoga fo asula ahoa.
14 Dunu da amo gasa bagade hou ba:beba:le, gagaoui agoane ahoa. Dunu da ogogosu loboga hamoi ‘gode’ hamosa, amo ilia dafawaneyale dawa:su hou da hamedei ba:sa. Bai ilia loboga hamoi ogogosu ‘gode’ da hame esala amola hamedei liligi gala.
15 Ilia da hamedei liligi. Amola dunu da ili higamu da defea. Hina Gode da ili wadela:musa: masea, ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. 16 Be Ya:igobe ea Gode da ili agoai hame. E da liligi huluane hahamoi dagoi. E da Isala:ili, Ea fidafa amo hamoma:ne ilegei. Ea Dio da Hina Gode Bagadedafa.

Yuda fi da Mugululi Asi Dagoi Ba:mu

17 Yelusaleme dunu! Ha lai da dilima doagala:lala. Dilia liligi momagema!
18 Hina Gode da dili amo dilia sogega mugululi ga fadegale fasimu. E da dili gougoudane, dilia afae dili soge ganodini esalebe hame ba:mu. Hina Gode da sia:i dagoi.
19 Yelusaleme fi dunu da amane digini wele sia:i, “Ninia da se bagade nabi. Ninia fa:ginisi da uhimu hame dawa:. Ninia da amo se nabasu ganodini baligimu dawa:i be hamedei.
20 Ninia abula diasu da wadela:lesi dagoi. Efe amo da abula diasu la:gi da damui dagoi. Ninia mano huluane da asi dagoi. Ninia abula diasu bu gaguma:ne da dunu hame gala. Logo ga:su abula gosagisimu da dunu hame.”

* **10:7:** Wamolegei Sia: Olelesu 15:4

21 Na da bu adole i, “Ninia ouligisu dunu da gagaoui gala. Ilia da dafai
dagoi, amola ninia dunu huluane da afagogoi dagoi ba:sa. Bai ouligisu
dunu da Hina Gode Ea fada:i sia: lama:ne amo Ema hame adole ba:sa.
22 Nabima! Sia: da doaga:i dagoi. Fi bagade gagoe (north) gala amo
ganodini ha lasu bagade naba. Ilia dadi gagui da Yuda soge wadela:lalu,
amo da hafoga:i dunu hame esalebe soge agoane ba:mu. Amola amo
ganodini, sigua wa:me fawane esalebe ba:mu.”
23 Hina Gode! Na dawa:! Dunu afae afae huluane da ema misunu hou
amoma ouligisu hame gala. E da ea esalusu amoma hina hame gala.
24 Hina Gode! Dia fi dunu ilia hou afadenene hahamoma! Be se iasu
baligili ninima mae ima. Amola Dia ougiba:le se baligili mae ima. Bai
ninia udigili bogosa:besa:le, ninima asigima.
25 Di sinidigili, fifi asi gala amo da Dima higale nodone hame sia:ne
gadosa, ilima ougima. Bai ilia da Dia fi dunu medole legei dagoi. Ilia
da nini wadela:lesidafa, amola ilia da ninia soge wadela:lesilalu fisili asi.

11

Yelemaia amola Gode Ea Gousa:su

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Na Gousa:su ea sema noga:le
nabima. Yuda soge fi amola Yelusaleme fi ilima amane sia:ma, 3 ‘Na,
Isala:ili ilia Hina Gode, da nowa da Na Gousa:su ea sema nabawane hame
hamobe, ilima Na da gagabusu aligima:ne ilegei. 4 Amo Gousa:su Na da ilia
aowalalia ilima hamoi. Amo esoha, Na da ili Idibidi sogega fisili masa:ne,
ga asunasi. (Bai Idibidi soge da ilima lalu bagade defele galu.) Na da ilima
ilia Na sia: nabima:ne, amola Na sia:i liligi huluane nabawane hamoma:ne
sia:i. Ilia da nabasu hou hamoi ganiaba, ilia da Na fi dunu esalala:loba
amola Na da ilia Gode esalala:loba, Na sia:i. 5 Amola Na da ilia aowalalia
ilima sia: ilegei (amo da ilima nasegagi soge ilia waha gagusa, ilima ima:ne
sia:i), amo dafawane imunu sia:i.” Na da amane sia:i, “Ama! Hina Gode.”
6 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, “Yuda moilai amola
Yelusaleme logo amoga masa. Na sia: amo alofele olelema. Na fi dunu
ilima ilia da Na Gousa:su sema nabalu, nabawane hamoma:ne sia:ma. 7 Na
da ilia aowalalia dunu Idibidi sogega fisili masa:ne asunasili, Na da ilima
Na sia: nabawane hamoma:ne sia:i. Amola eso huluane Na da ilima sisasu
olelelalu, amogainini wali eso doaga:i. 8 Be ilia da hamedafa nabi. Be Na
sia: mae dawa:le, ilia dogo ga:nasili, wadela:i hou hamonanu. Na da ilima
Na Gousa:su noga:le ouligima:ne sia:i, be ilia da higa:i. Amaiba:le, Na da
se iasu huluane amo Gousa:su ganodini gala, amo huluane ilima i.
9 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, “Yuda fi dunu amola
Yelusaleme dunu da Nama odoga:musa:, wamowane sia: daha. 10 Ilia
aowalalia da Na sia: nabawane hamomu higa:i. Amola waha fi ilia da
ilia aowalalia wadela:i hou musa: hamoi, amoma sinidigi dagoi. Ilia
da ogogosu hisu ‘gode’ ilima sia:ne gadosu. Na da ilia aowalalia ilima
Gousa:su hamoi. Be Isala:ili fi amola Yuda fi, ilia da amo gousa:su
wadela:lesi dagoi. 11 Amaiba:le, wali Na, Hina Gode, da ilima sisasa. Na
da ili wadela:lesimusa: hamomu. Amola ilia da hobeale masunu hamedei
ba:mu. Amola ilia da Nama fidima:ne wele sia:sea, Na da ilia sia: hame
nabimu. 12 Amasea, Yuda dunu amola Yelusaleme dunu da ogogosu ‘gode’
(ilima ilia nodone gobele sala), amoma ili fidima:ne wele sia:na masunu.
Be amo wadela:su hou da ilima doaga:sea, ilia ogogosu ‘gode’ da ili fidimu
hamedei ba:mu. 13 Yuda dunu ilia ogogosu ‘gode’ idi da ilia moilai bai

bagade ilia idi defele ba:sa. Amola Yelusaleme dunu ilia oloda, amo ledodafa ‘gode’ Ba:iele ema gobele salasu hamomusa: gagui, amo idi da Yelusaleme ea logo huluane ilia idi defele ba:sa. 14 Yelemaia! Na da amo dunu fidima:ne, Nama mae sia:ne gadoma, amola mae edegema! Ilia da bidi hamosu ba:beba:le, Nama fidima:ne wele sia:sea, Na da ilia adole ba:su hame nabimu.’ ”

15 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Na fi dunuma asigisa. Be ilia da wadela:le hamosa. Ilia da Na Debolo diasu golili masunu da defea hame. Ilia da adi dawa:bela:? Ilia da udigili sia: ilegesea amola ohe fi gobele salasea, wadela:su hame ba:ma:bela:? Ilia da amoga hahawane ba:ma:bela:? Hame mabu! 16 Na da musa: ilima fedege agoane ilima ‘olife’ ifa amo da lubi noga:idafa amola fage bagohame legei, amo dio ilima asuli. Be wali, gugelebe ea gobe defele, Na da wele sia:mu amola amo olife ifa ea lubi diogona:ne nemu, amola ea amoda fimu.

17 Na, Hina Gode Bagadedafa, da Isala:ili amola Yuda sagai dagoi. Be wali Na da ili wadela:musa: magagisa. Ilisu da amo wadela:su hou lai dagoi. Bai ilia da wadela:le hamoi. Ilia da Ba:ielema gobele salasu hou hamoiba:le, Na da ougi bagade ba:sa.”

Ilia Yelemaia Medole Legemusa: Dawa:i.

18 Hina Gode da na ha lai dunu da na medole legemusa: sia: dalebe amo Gode Hi nama olelei. 19 Be na da hahawane mae dawa:iwane sibi mano amo dunu ilia medole legemusa: gadili gaguli ahoa, amo defele esala. Ilia da na wadela:musa: ilegelalu, na da hame dawa:i. Ilia da amane sia: dalu, “Ifa da gaheba:le, abimu da defea. Dunu eno da fa:no amo dunu maedafa dawa:ma:ne, ninia da wali medole legemu da defea.”

20 Amalalu, na da amane sia:ne gadoi, “Hina Gode Bagadedafa! Di da moloidafa fofada:su dunu! Di da dunu ilia asigi dawa:su amola ilia hanai huluane adoba:lala. Na da na hou huluane Dia lobo da:iya ligisi. Amaiba:le, na ba:ma:ne, Dia amo dunu dabema.”

21 A:nadode dunu da na medole legemusa: hanai galu. Ilia da nama amane sia:i, “Di da mae fisili, Hina Gode Ea Sia: olelesea, ninia da di medole legemu.” 22 Amaiba:le, Hina Gode Bagadedafa da amane sia:i, “Na da ilima se imunu. Ilia ayeligi da gegesu ganodini medole legei dagoi ba:mu. Ilia mano da ha:beba:le, bogomu. 23 Na da A:nadode dunu wadela:lesimusa:, eso ilegei dagoi. Amo eso da doaga:sea, dunu afae mae bogole esalebe da hamedafa ba:mu.”

12

Yelemaia da Hina Godema Adole Ba:su

1 Hina Gode! Na da Dima fofada:loba, Di da moloidafa ba:la:loba. Be na da moloidafa hou hisu hisu Dima adole ba:ma:mu. Abuliba:le wadela:i hamosu dunu da bagade gagui amola hahawane esalabala? Abuliba:le ogogosu wamolasu dunu da didili hamosala:?

2 Di da amo wadela:i hamosu dunu bugisa. Ilia difi da gudu sa:ili, ilia heda:sa amola fage legesa. Ilia da ogogole eno dunuma Dia hou nodone sia:sa. Be ilia da Dima hame asigisa.

3 Be Hina Gode! Di da na hou dawa:. Di da na hawa: hamosu ba:lala! Na da Dima bagade asigisa. Amo di dawa:. Dunu da sibi medole legemusa: hiouginana ahoa, amo defele Dia amo wadela:i dunu

hiouginana masa. Dia ili medole legemusa: eso ilegema! Amola ilia da amo esoga doaga:mane, Dia noga:le sosodo aligima!

4 Eso habodane ninia soge da hafoga:i dagoi amola gisi sogebi huluane ganodini bioi dagoi ba:ma:bela:? Ohe fi amola sio fi amola da bogogia:lala. Bai ninia fi dunu da wadela:le hamonana. Amola ilia da amane sia: daha, "Gode da ninia hamobe hame ba:lala."

5 Hina Gode da amane sia:i, "Yelemaia! Di da dunu baligimusa: hehenanebeba:le, helesa. Di da habodane hosi baligimusa: hehenama:bela:? Di da ifa hamedene umi amoga leloma:ne hame dawa:beba:le, habodane Yodane hano gadenene iwila amo ganodini leloma:bela:?

6 Dunu huluane, amola dia sosogodafa, diolalali da di hohonoi dagoi. Dunu eno da dima doagala:sea, ilia amola da dima doagala:musa: gilisisa. Ilia da dima asigi sia: sia:sea, ilia hou mae dafawaneyale dawa:ma."

Hina Gode da Ea Fi dunu ilia Hou Ba:sea, Da:i Diosa

7 Hina Gode da amane sia:sa, "Na da Isala:ili yolesi dagoi. Na ilegei fi amo Na da higale yolesi. Dunu fi amoma Na da asigisa, Na da ilia ha lai dunu amo ilia lobo da:iya ligisi dagoi.

8 Na ilegei fi da Nama baligi fa:su. Ilia da laione wa:me iwilaga esala defele Nama husu. Amaiba:le, wali Na da Na fi higasa.

9 Na ilegei fi dunu da sio afae amo da la:idi la:idi buhibaga doagala:i, amo defele ba:sa. Sigua ohe huluane, ilia amo moma:ne misa:ne wele sia:ma!

10 Ga fi ouligisu dunu bagohame da Na waini efe sagai wadela:lesi. Ilia da Na ifabi huluane amo ososa:gi. Na soge ida:iwane gala ilia wadela:lesili, bu hafoga:i soge agoane hamosu.

11 Na da Na soge ba:sea, wadela:i hafoga:i soge agoane ba:sa. Soge huluanedafa da wadela:i hafoga:i soge agoane hamoi, amola dunu huluane da amo asigiwane hame dawa:digisa.

12 Hafoga:i agolo soge amoga dunu da gegele lamusa: maha. Na da soge huluane wadela:lesimusa: gegesu dunu asunasi dagoi. Dunu huluane da olofole esalumu hame dawa:.

13 Na fi dunu da widi hawa: bugi, be gagalobo fawane faisa. Ilia da gasa bagadewane hawa: hamoi, be bidi hame ba:i. Na da ilima ougi bagadeba:le, ilia sagai da ha:i manu hame legei."

Hina Gode da Isala:ili ilia Na:iyado Dunu ilima Ilegele Sia:i

14 Hina Gode da amane sia:sa, "Na da Isala:ili ilia na:iyado fi dunu ilima sia: gala. Bai ilia da soge amo Na da Na fi Isala:ili dunu ilima i, amo wadela:lesi dagoi. Dunu da bugi amo a:le fasibi defele, Na da amo dunu ilia soge amoga a:le fasimu. Na da Yuda fi dunu gaga:mu. 15 Be Na da amo fi dunu fadegale fasili ga gaguli ahoasea, fa:no Na da bu ilima asigili, ilia sogedafa amoga bu oule masunu. 16 Ilia da dafawanedafa Na fi dunu ilia sia:ne gadosu hou lalegagusia amola 'Hina Gode da esala' amo sia: dafawane ilegesea (musa: ilia da Na fi ilima Ba:iele ea dio amoma dafawane ilegema:ne sia:su olelei), amasea ilia da Na fidafa amoga gilisi dagoi ba:mu, amola ilia da hahawane bagade gaguiwane esalumu. 17 Be nowa fi da Na sia: hame nabasea, Na da amo fi fadegale fasili, wadela:lesimu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi."

13

Abula Selefa Dunumuni Gala

1 Hina Gode da nama abula selefa dunumuni gala, amo bidi lale,
gasisalima:ne sia:i. Be E da amo selefa hanoa mae gema:ne sia:i.
2 Amaiba:le, na da amo selefa bidi lale, gasisali. 3 Amalalu, Hina Gode
da nama bu amane sia:i, 4 “Iufala:idisi Hano amoga masa! Dia selefa amo
gele gelabo ganodini wamolegema.” 5 Amaiba:le na da asili, Iufala:idisi
Hano gadenene na selefa wamolegei.
6 Fa:no, eso enoga, Hina Gode da na Iufala:idisi Hano amoga bu asili,
selefa bu lama:ne sia:i. 7 Amaiba:le, na da bu asi. Be na da sogebi amoga
na da selefa wamolegei ba:loba, selefa da wadela:lesi dagoi ba:i.
8 Amalalu, Hina Gode da nama bu amane sia:i, 9 “Dia selefa wadela:lesi
defele, Na da Yuda ilia gasa fi amola Yelusaleme ilia gasa fi wadela:lesimu.
10 Amo wadela:i fi dunu da Nama nabasu hou hame hamosa. Ilia da dogo
ga:nasi amola wadela:i hou hamonana, amola ilia ogogosu ‘gode’ ilima
nodone sia:ne gadolala amola hawa: hamonana. Amaiba:le, ilia da dia
selefa defele, wadela:lesi dagoi ba:mu. 11 Selefa da dunu ea ifo ga:sua
noga:le defele gagusa. Amo defele, Na da Isala:ili amola Yuda dunu ilia Na
hou gasawane gagumu hanai galu. Ilia da Na fi dunu esaloma:ne amola
Na Dio amoma nodoma:ne amola gaguia gadoma:ne, Na da agoane dawa:i
galu. Be ilia da Na sia: nabimu hame dawa:i galu.”

Waini Hano Ganagu

12 Hina Gode da nama amane sia:i, “Yelemaia! Isala:ili dunu ilima amane
sia:ma! Waini ganagu huluane da waini hanoga nabaidafa ba:mu da defea.
Ilia da dima bu amane adole imunu, ‘Ninia dawa:! Waini ganagu huluane
da waini hanoga nabamu da defea.’ 13 Amasea, ilima agoane olelema, ‘Na,
Hina Gode, da dunu huluane amo soge ganodini esala, ilia feloama:ne,
waini hano amoga nabamu. Amo hina bagade (ilia da Da:ibidi egaga
fi) amola ‘gobele salasu’ amola balofede dunu amola Yelusaleme dunu
huluane da waini hano amoga nabaidafa ba:mu.’ 14 Amasea, osoboga
hahamoi ganagu da ganagu eno amoga fabeba:le goudasa, amo defele Na
da dunu da:i amola ayeligi huluanedafa defele goudamu. Na da hamedafa
asigili, ili huluane medole legemu.

Yelemaia da Isala:ili Dunu ilima ilia Gasa Fi Hou Yolesima:ne Sia:sa

15 Isala:ili fi dunu! Nabima! Hina Gode da sia:i dagoi! Dilia hou
fonobone, Ea sia: nabima! 16 Dilia Hina Godema nodone dawa:ma! Dilia
da hadigi ba:mu hanai galu. Be Hina Gode da hadigi afadenene, dilima gasi
iasa:besa:le amola dilia sadenane dafasa:besa:le, Hina Godema nodone
dawa:ma amola Ea sia: nabima!
17 Be dilia da hame nabasea, na da dilia gasa fi hou dawa:beba:le,
wamowane dimu. Na da ha:giwane dimu amola na si hano da hano
agoane sa:imu. Bai Hina Gode Ea fi dunu da mugululi udigili se iasu hawa:
hamoma:ne asi dagoi.
18 Hina Gode da nama amane sia:i, “Hina bagade amola ea ame elama
ela da fisu fisili gudu sa:ima:ne sia:ma! Bai elea habuga ida:iwane da elea
dialumaga fadegale sa:i dagoi. 19 Ha lai dunu da Yuda gagoe (south) amoga
moilai doagala:lala. Amoga masunu da hamedei. Ha lai dunu da Yuda fi
dunu huluane mugululi hiouginanu asi dagoi.”

20 Yelusaleme fi dunu! Ba:ma! Dilia ha lai dunu da gagoe (north), amoga doagala:musa: maha. Dunu amo Gode da dili ouligimusa: sia:i, amola dilia da asigiwane ba:i, amo da habila:? 21 Dunu amo da dilia asigi na:iyado dunu dilia dawa:i galu, amo da dilima doagala:sea, hasalasili, dili ouligisia, dilia da adi sia:ma:bela:? Dilia da uda da mano lalelegelala se naba, amo defele se nabimu. 22 Dilia abula huluane da gasawane fadegale amola dunu da uda wadela:lesisa, amo defele dilia da wadela:lesi dagoi. Dilia da abuliba:le amo hou da dilima doaga:bela: adole ba:sa! Bai dilia hou da wadela:idafa. 23 Bunumai dunu da ea gadofo afadenemu dawa:bela:? 'Lebade' da ea daginisisi fadegamu dawa:bela:? Hame mabu! Be amo dawa:mu ganiaba, dilia wadela:i hamosu fawane dawa:su dunu da moloidafa hou hamomu dawa:la:loba. 24 Hafoga:i soge fo da bioi gisi amo afagogosa. Amo defele, Hina Gode da dili afagogomu. 25 Dilia da agoai ba:mu, E da ilegei dagoi. Bai dilia da E gogole, ogogosu 'gode' amo dafawaneyale dawa:su. 26 Hina Gode Hisu da dili gogosiama:ne, dilia abula gisa:mu. 27 Dilia hou amo E da bagade higasa, amo hamosu amola amo E da ba:i dagoi. Dilia da dunu ea na:iyado ea uda hanaiba:le hamosa, amola gawali hosi da aseme hosi hamomusa: dawa:sa, amo defele dilia hanaiwane agologa amola umi sogega, ogogosu 'gode' ilima fa:no bobogesa. Yelusaleme fi dunu! Dilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. Dilia da moloidafa ledo hamedei ba:mu da hamedei.

14

Hafoga:i Esoi

1 Hina Gode da esoi bagade ea hou olelema:ne, nama amane sia:i,

2 "Yuda soge da da:i dioiwane didigia:su. Ea moilai bai bagade huluane da bogogia:lala. Ea fi dunu huluane da da:i dione, osoboga dia dafia:sa. Amola Yelusaleme da enoga fidima:ne wele sia:nana.

3 Bagade gagui dunu da ilia hawa: hamosu dunu hano dima:ne asunasisa. Ilia da hano si amoga asili, hano hame dialebe ba:sa. Ilia hano nasu ganagu hano hamedei hagiwane bu gaguli maha. Ilia da:i dioiwane amola gagoudanu, gogosiane ilia odagi dedebole, buhagisa.

4 Gibu da hame sa:iba:le, amola osobo huluane da hafoga:iba:le, ifabi ouligisu dunu da baligili da:i dione heawisa. Ilia amola odagi dedebosa.

5 Sogega, "dia" ohe ame da ea gaheabolo lalelegei mano amo fisiagasa. Bai gisi hame galebeba:le.

6 Sigua 'dougi' da agolo da:iya lela. Ilia sigua wa:me defele ha:ha:sa. Ilia da ha:i manu hameba:le, ilia si da wadela:sa.

7 Na fi dunu da Nama amane wele sia:sa, 'Dafawane! Ninia wadela:i hou da ninima diwane udidisa. Be Hina Gode! Dia musa: ilegele sia:i defele, nini fidima! Ninia da eso bagohame Di baligi fa:sea, wadela:le hamoi ba:sa.

8 Be Di fawane da Isala:ili fi gaga:musa: dawa:. Di fawane da nini mae wadela:lesima:ne, gaga:musa: dawa:. Di da abuliba:le ga fi dunu amo da gasi afadafa fawane ninia soge ganodini esalebe, agoane ba:sala:?

9 Di da abuliba:le, dunu da fofogadigibi agoane ba:sala:? Abuliba:le, gasa hame dadi gagui nini fidimusa: hame dawa: agoane ba:sala:? Hina Gode! Di da dafawane ninimagale esala! Ninia da Dia fi dunu! Nini mae yolesima!' "

10 Hina Gode da Ea fi dunu ilia hou olelema:ne, amane sia:sa, "Ilia da Na fisimusa: hobeamu hanai gala. Ilia da ilia hou amoma hina esaloma:ne

hame dawa:. Amaiba:le, Na da ilima hahawane hame. Na da ilia wadela:i hou bu dawa:mu amola amoba:le, se ilima imunu."

11 Hina Gode da nama amane sia:i, "Amo dunu fidima:ne, Nama mae adole ba:ma!

12 Ilia da ha:i mae nawane sia:ne gadosea, Na da ili fidima:ne wele sia:su hame nabimu. Amola ilia da Nama ohe gobele salasu amola gagoma iasu iasea, Na da ili hahawane hame ba:mu. Be amo mae dawa:le, Na da gegesu amola ha: naba amola olo ilima iasili, ili medole lelegemu."

13 Amalalu, na da amane sia:i, "Ouligisudafa Hina Gode! Di dawa:! Balofede dunu da Dia fi dunu da ha:i bagade amola gegesu hame ba:mu, amo ilima agoane sia:sa. Bai Di da sia:i dagoi, olofosu fawane da Dia soge amo ganodini ba:mu, ilia sia:sa."

14 Be Hina Gode da nama bu adole i, "Amo balofede dunu da Na Dioba:le ogogosa. Na da ili hame asunasi amola ilia da Na sia: alofele olelema:ne, Na da hamedafa sia:i. Ilia esala ba:su olelebe amo da Nama hame misi. Ilia ba:la:lusu liligi da hamedei liligi amo ilisu ilia asigi dawa:su ganodini hamoi. 15 Na, Hina Gode, da dima olelemu. Amo balofede dunu (amo Na da hame asunasi, be ilia da Na Dioba:le gegesu amola ha:i bagade da hame misunu ogogole sia:sa) Na da ili gegesu amola ha:i bagade amoga medole legemu. 16 Dunu amoma ilia amo liligi ogogole sia:i, ilia amola da gegesu amola ha:i bagade amoga medole legei ba:mu. Ilia bogoi da:i hodo da Yelusaleme logoga ha:digi dagoi ba:mu, amola amo uli dogoma:ne, dunu afae da hame ba:mu. Amo hou da ili huluanema doaga:mu. Amoga ilia uda amola dunu mano amola uda mano, huluane medole legei dagoi ba:mu. Ilia wadela:i hou hamoiba:le, dabe lamu."

17 Hina Gode da na da Ea fi dunu ilima na da:i dioi ilima olelema:ne sia:i. Ea sia:beba:le, na da ilima amane sia:i, "Haga amola gasia amola na si hano da gudu sa:imu da defea. Na dibi da hamedafa dagomu. Bai na fi dunu da oso dogone fa:ginisi amola se bagade naba.

18 Na da moifufu amoga ahoasea, na da dunu gegesu ganodini medole legei ilia bogoi da:i hodo ba:sa. Na da moilai gagagai amo ganodini ahoasea, na da dunu ha:ga bogogia:lalebe ba:sa. Balofede amola gobele salasu dunu amola da mugululi, soge amo ilia hame dawa: soge amoga afugili asi."

Yuda Dunu Ilia da Hina Godema Edegesa

19 Hina Gode! Di da dafawanedafa Yuda fi fisiagabela:? Di da Saione dunu higasala:? Di da abuliba:le nini mae uhima:ne ninima se bagadedafa ibala:? Ninia da olofosu hogoi helei, be hahawane hou da hame doaga:i. Ninia da uhinisisu hogoi helei, be beda:su bagade fawane ba:i.

20 Hina Gode! Ninia da dima wadela:le bagade hamoi. Ninia wadela:i hou amola ninia aowalalia ilia wadela:i hou, amo ninia Dima fofada:nana.

21 Dia hahawane ninima imunu sia:i ilegesu amo bu dawa:ma! Dia nini mae higama! Yelusaleme da Dia hadigi fisu ea sogebi. Amaiba:le, Yelusaleme da gogosiasa:besa:le, gaga:ma. Dia gousa:su ninima hamoi amo mae fima.

22 Fifi asi gala ilia loboga hamoi ogogosu 'gode' da gibu iasimu hame dawa:. Mu hisu da gibu hamomu hame dawa:. Ninia Hina Gode! Di fawane da amo hamomusa: dawa:. Amaiba:le, ninia dafawaneyale esaloma:beyale dawa:lusu da Di fawane.

15

Yuda Fi Dunu da Wadela:lesi Dagoi Ba:mu

1 *Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, “Amomane Mousese amola
Sa:miuele da guiguda: edegesa lelu ganiaba, Na da amo dunuma hame
asigiwane hamona:noba. Ili masa:ne, sefasima! Na da ili ba:mu higa:i
gala mabu.
2 †Ilia da habodili masa:ne dima adole ba:sea, Na sia: ilima alofele amane
sia:ma, ‘Dilia da agoane masunu. Mogili dilia da olobeba:le bogomu.
Mogili dilia da gegesu ganodini bogomu. Mogili dilia da ha:ga bogomu.
Mogili dilia ha lai da dili udigili se iasu hawa: hamomusa: mugululi oule
masunu. Dilia da amoga masunu.
3 Na, Hina Gode, da wadela:su liligi biyaduyale gala ilima iasimu. Age
da ilia gegesu ganodini bogogia:mu. Ageyadu da ilia bogoi da:i hodo
da wa:mega hiougi dagoi ba:mu. Osoda da sio fi da ilia da:i hodo na
dagomu. Amola biyadu da sigua ohe da ilia da:i hodo hame mai dialebe,
amo nawene ebelemu. 4 ‡Yuda hina bagade Mana:se (Hesigaia egefe) da
Yelusaleme amo ganodini, wadela:i bagade hamosu. Amaiba:le, Na da
Yuda dunu ilima se bagade iabeba:le, osobo bagade fifi asi gala dunu
huluane da baligili beda:iwane fofogadigimu.’ ”
5 Hina Gode da amane, sia:sa, “Yelusaleme fi dunu! Nowa da diliha
asigima:bela:? Nowa da diliha dima:bela:? Nowa da dilia hou adole
ba:ma:ne, ouesaloma:bela:?
6 Dilia da Na higa:i dagoi. Dilia da Nama baligi fa:su. Amaiba:le Na da
Na ougi gumimu helebeba:le, da Na lobo ilua:le, dili goudane fasi.
7 Na da Na soge moilai huluane amo ganodini, dili lale, bioi gisi agoane
dili foga mini masa:ne gado galagai. Na fi dunu! Na da dili wadela:lesi!
Na da dilia mano medole lelegei. Bai dilia wadela:i hou hame yolesi.
8 Dilia soge ganodini, uda didalo ilia idi da sa:iboso wayabo bagade bega:
dialebe ilia idi baligisa. Na da dilia ayeligi dunu ilia gasa bagade esoga
medole legebeba:le, ilia ame da se bagade nabi. Na hamobeba:le, ilia da
hedolowane da:i diosu amola beda:su ba:i.
9 Ame afae amo ea mano fesuale fisi dagoiba:le, da habe heda:mu
gogolele sidisa. Ea eso diga:i da afadenene, bu gasi agoane ba:sa. E da
gogosia:i dagoi amola dogo oloi agoane ba:sa. Dilia ha lai dunu da dili
hame bogoi esalebe dunu amo medole legemusa:, Na da logo doasimu.
Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”

Yelemaia da Hina Godema Egasa

10 Na da da:i dioi bagade! Na ame da abuliba:le na lalelegebela:? Na
da dunu huluane soge ganodini esala ilima sia:ga gegenana. Na da fa:no
dabema:ne muni hame iasu, amola eno dunuma bu dabema:ne hame
lasu. Be dunu huluane da nama gagabui aligima:ne ilegesa. 11 Hina
Gode da nama amane sia:i, “Na da di gaga:mu. Amasea, di da Na hawa:
hamosu ida:iwane hamomu. Amola bidi hamosu amola wadela:su eso da
doaga:sea, dia ha lai da dima ili fidima:ne ha:giwane adole ba:mu. 12 Dunu
afae da ouli goudamu hamedei ba:sa. Amola ouli amola balase amola gilisi
(amo da gagoe [north] amoga maha) amo goudamu da baligili hamedei
ba:sa.”

---

* **15:1:** Gadili Asi 32:11-14; Idisu 14:13-19; 1 Sa:miuele 7:5-9 † **15:2:** Wamolegei Sia: Olelesu 13:10 ‡ **15:4:** 2 Hina bagade 21:1-16; 2 Hou Olelesu 33:1-9

13 Hina Gode da nama amane sia:i, “Na da ha lai dunu asunasimu. Ilia
da Na fi dunu ilia muni amola liligi huluane ga gaguli masunu. Na fi dunu
da soge huluane amo ganodini wadela:i bagade hamobeba:le, Na da ilima
agoane se imunu. 14 Ilia da soge ilia hame dawa: ganodini ilia ha lai dunu
ilima udigili hawa: hamomu. Bai Na ougi da lalu agoane ha:ba:domu
hamedei eso huluane nenanumu.”

15 Amalalu, na da amane sia:i, “Hina Gode! Di dawa:digisa! Dia na mae
gogolema, amola na fidima! Dunu eno da nama se bagade iaha. Na da
ilima dabema:ne, Dia logo doasima! Ilia da na medole legesa:besa:le, ilia
Dima sinidigima:ne mae ouesaloma! Mae gogolema! Na da Dia Dio gaguia
gadobeba:le, ilia da nama gadesa. 16 Di da nama sia:i amola na da Dia
sia: huluane nabi dagoi. Hina Gode Bagadedafa! Na da Dia sia:beba:le, na
dogo da hahawane hou ba:i dagoi. 17 Na da eno hame lalegagui dunu ilima
gilisili hahawane dogolegele hou hame hamosu. Dia sia:beba:le, na da nisu
esalu, ougi bagade ba:i. 18 Na da abuliba:le se nababela:? Na fafa:ginisi da
abuliba:le bahomu hame dawa:bela:? Hano da woufo oubiga hasea, dunu
da da:i diosa. Di da amo defele, na da:i dioma:ne, nama ogogoma:bela:?”

19 Amo nabalu, Hina Gode da nama bu adole i, “Di da bu sinidigisia, Na
da di bu lale, dia da Na hawa: hamosu bu hamoma:mu. Di da udigili sia:
fisili, bu sia: noga:idafa bu sia: dasea, di da bu Na balofede dunu ba:mu.
Amasea, di da Na fi dunu ilima mae asili, be ilia da dia sia: nabima:ne,
dima misunu. 20 Na da ilia ba:ma:ne, di balase dobea gasa bagade agoane
hamomu. Ilia da dima gegemu. Be dima hasalasimu hamedei ba:mu. Bai
Na di gaga:ma:ne, ani esalumu. 21 Wadela:i amola bidi hamosu dunu da
dima mae hasalasima:ne, Na da di gaga:mu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi.”

16

Hina Gode da Yelemaiama ea Hamomu Olelei

1 Hina Gode da eno nama amane sia:i, 2 “Di amo soge ganodini, uda mae
lama amola mano mae lalelegema! 3 Mano amo da guiguda: lalelegesea
amo ilia hou, amola ilia ada amola ame ilia hou, Na da dima olelemu.
4 Ilia da olo bagade madelale, bogogia:mu. Amola dunu eno da iliba:le
hame didigia:mu amola ilia da:i hodo hame uli dogonesimu. Be ilia da:i
hodo da iga gialegei bi heda:i defele osoboga dialebe agoai ba:mu. Ilia da
gegesu ganodini o ha:i bagade ganodini bogogia:mu, amola ilia da:i hodo
da sio fi amola sigua ohe amo ilia ha:i manu agoane ba:mu.

5 Diasu amo ganodini dunu ilia didigia:su, amo ganodini mae golili
sa:ima. Dunu da bogosea, dia mae dawa:ma amola mae dima. Bai
Na da wali Na fi dunuma hahawane olofosu hou amola asigi hou bu
hamedafa imunu. 6 Bagade gagui dunu amola hame gagui dunu, da amo
soge ganodini gilisili bogogia:mu. Be eno dunu da ilima asigiba:le, hame
didigia:mu amola ilia da:i hodo hame uli dogonesimu. Dunu eno da ilia
da:i dioi olelema:ne, ilia da:i hame fafa:ginisimu amola ilia dialuma hinabo
hame waga:mu.

7 Dunu da ea dogolegei fi dunu da bogobeba:le, da:i diosea, dunu afae
eno da ea dogo denesima:ne, ema ha:i amola waini hano naha, hamedafa
gilisili fimu. Nowa dunu da ea ame o ada bogosea, dunu eno da ema asigi
hou hamedafa olelemu.

8 Dunu eno da diasu ganodini lolo nasea, di da amo ha:i moma:ne
gilisimusa: amo diasuga maedafa golili sa:ima. 9 *Na da Hina Gode
Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode! Na sia: nabima! Hahawane sia: amola
uda lasu lolo nabe hahawane sia: huluane amo ouiya:ma:ne Na da
hamomu. Amo fi dunu guiguda: esalebe da amo hou doaga:i dagoi ba:mu.
10 Di da amo sia: Na fi dununa olelesea, ilia da Hina Gode da abuliba:le
se iasu bagadedafa ilima iaha, dima adole ba:mu. 'Ninia da adi wadela:i
hou hamobela: amola ninia Hina Godema adi wadela:i hou hamobela:?'
ilia da amane adole ba:mu.
11 Amasea, dia Hina Gode Ea sia: ilima amane alofele ima, 'Dilia
aowalalia da Na fisili, eno ogogosu 'gode' ilima sia:ne gadosu amola hawa:
hamosu. Ilia da Na fisili, Na olelesu hamedafa nabawane hamosu. 12 Be
dilia da dilia aowalalia ilia wadela:i hou baligili hamoi. Dilia huluane
da dogo ga:nasi hamoi, amola wadela:idafa hou hamosu, amola Na sia:
nabimu hame dawa:. 13 Amaiba:le Na da dili amo sogega fisili masa:ne,
sefasisia, dilia da eno soge, dilia amola dilia aowalalia hame dawa: soge
amoga mugululi masunu. Amola amogawi, dilia esoga amola gasia, eno
ogogosu 'gode' ilia hawa: hamonanu. Amola Na da dilima asigi hou hame
olelemu.' "

Isala:ili Dunu Mugululi Asi da Ilia Sogega Buhagimu

14 Hina Gode da amane sia:sa, "Na da Gode esala. Amola Na da Isala:ili
fi dunu Idibidi sogega fisili masa:ne, ga oule asi. Be eso da misunu amoga,
Na fi dunu da amo hou Na hamobeba:le, amoga ilia sia: bu hame ilegemu.
15 Be Na da Na fi dunu gagoe (north) soge amola eno fifi asi gala ilia sogega
afagogoi. Amola Na da ili amo soge Na da ilia aowalalia amoga i, ilima
bu oule misunuba:le, ilia da Na da Gode esala ili buhagima:ne logo doasi
dagoi, amo hou dafawaneyale dawa:beba:le, ilia da amo sia:ga dafawane
hamoma:ne ilegemu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi."

Se Iasu da Doaga:mu

16 Hina Gode da amane sia:sa, "Na da menabo gasa:su dunu bagohame
amo Na fi dunu gasa:ma:ne, ilima misa:ne sia:mu. Amasea, Na da benea
ahoasu dunu bagohame, goumi amola agolo amola magufu gelabo huluane
amoga Na fi dunu lama:ne, ilima misa:ne sia:mu. 17 Na da ilia wadela:i
hamobe huluanedafa ba:lala. Na mae ba:ma:ne wamolegemu da hamedei.
18 Ilia wadela:i hou hamobeba:le, Na da ilima baligili se imunu. Bai ilia da
Na soge amo ganodini hame esala (bogoi ea da:i hodo defele) loboga hamoi
ogogosu 'gode' amoga nabaiba:le, Na soge da ledodafa hamoi dagoi ba:sa."

Yelemaia da Hina Gode Ea Hou Ida:iwane Dafawaneyale Dawa:be Sia:i

19 Hina Gode! Di fawane da na gaga:sa amola nama gasa iaha. Dia
da bidi hamosu eso amoga na fidilala. Fifi asi gala fi dunu da osobo
bagade bega: bega:nini Dima misini, amane sia:mu, 'Ninia aowalalia da
ogogosu 'gode' amola hamedei loboga hamoi 'gode' agoaila fawane gagui.'
20 Dunu ilisu da ilila: 'gode' hamomu defele ganabela:? Hame mabu! Amai
ganiaba, amo liligi da 'godedafa' hame ba:la:loba."
21 Hina Gode da amane sia:sa, "Amaiba:le, Na da wali fifi asi gala
huluane ilima Na gasa bagade hou olelemu. Amasea, Na da Hina Godedafa,
amo ilia da dawa:mu."

---

* **16:9:** Yelemaia 7:34, 25:10; Wamolegei Sia: olelesu 18:23

17

Yuda Fi ilia Wadela:i Hamosu amola Ilima Se Iasu

1 Hina Gode da amane sia:sa, “Yuda fi dunu! Dilia wadela:i hou da fedege
agoane, ouli nusi amoga dedei dagoi. Amo wadela:i hou da ga:nasi igi
nusi amoga dilia dogoga amola dilia oloda hegomai amoga dedei dagoi.
2 Dilia da uda ‘gode’ A:sela amoma nodone sia:ne gadomusa:, ‘oloda’
amola ‘dawa:digima:ne olelesu’ amo mola:iya:i ifa dafulili amola agolo
huluane amola goumi huluane umi ganodini gala, amo da:iya gagui dagoi.
Amola amoga dilia nodone sia:ne gadolala. 3 Dilia da sogebi huluane
amo ganodini wadela:le bagade hamobeba:le, Na da dilia ha lai amo dilia
ida:iwane liligi amola muni huluane gesowale lale, gaguli masa:ne, ilima
logo doasimu. 4 Na hamobeba:le, dilia da soge amo Na da dilima i, amo
fisimu, amola soge dilia hamedafa dawa:, amo ganodini dilia ha lai ilia
udigili se iasu hawa: hamosu hamonanumu. Bai Na ougi da lalu agoane,
ha:ba:domu hamedene, eso huluane nenanumu.”

Hina Gode Ea Sia: Hisu Hisu

5 Hina Gode da amane sia:sa, “Nowa dunu da Na hou fisili, osobo
bagade dunu ilia hou amola ilia gasa fawane dafawaneyale dawa:sea, amo
dunuma Na da se imunusa: fofada:mu.
6 E da ifalobo hafoga:i soge ganodini lela agoane ba:sa. Amo osobo
da deme amoga wadela:lesiba:le, liligi noga:le alemu da hamedei. Amo
defele Na hou fisisu dunu da noga:le esalusu hame ba:mu. 7 Be nowa da
Na dafawaneyale dawa:beba:le, Na hou lalegagusia, Na da Na hahawane
dogolegesu hou ema imunu.
8 *Amo dunu da ifa, hano noga:iwane gadenene bugiba:le, ea difi da
hanoga sa:i dagoi, agoaiwane ba:sa. Esosea, e da hame beda:sa. Bai ea
lubi da mola:iya:i diala. Amola gibu hame dasea, e da mae dawa:iwane,
fage legelala.
9 Nowa da osobo bagade dunu ea dogo dawa:digima:bela:? Dawa:mu da
hamedei. Bai osobo bagade dunu ea dogoga ogogosu hou da eno ogogosu
liligi huluane baligisa. Ea dogo da oloiba:le, uhinisimu da hamedei ba:sa.
10 †Na, Hina Gode, da osobo bagade dunu ilia asigi dawa:su ba:lala amola
ilia dogo amo adoba:lala. Na da dunu afae afae ilima ilia esalusu hou
amola ilia hamobe hou defele, ilima hamonana.”
11 Dunu da muni ogogole lasea, amo da sio da oso e da hame legei amoga
fili, mano lalelegesa agoane gala. E da ea gasa bagade eso amoga, ea gagui
huluane fisi dagoi ba:mu. Amola ea esalusu dagosea, e da gagaoui dunu
agoai ba:mu.
12 Ninia Debolo da hadigi fisu amo da musa: goumi bagadega gagui asili,
waha lela, agoai ba:sa.
13 Hina Gode! Di fawane da ninia hobea dafawane esaloma:beyale
dawa:lusu hou ouligisu dunu esala. Nowa da Di fisisia da gogosiamu. Ilia
da dio osobo dou amoga dedei defele hamedafa ba:mu. Bai ilia da hano si
ida:iwane (amo da Di, Hina Gode) amo yolesi dagoi.

Yelemaia da Hina Godema e Fidima:ne Adole Ba:i

14 Hina Gode! Dia na uhinisima! Amasea, na da hahawane esalebe
ba:mu. Dia na gaga:ma! Amasea, na da gaga:i dagoi ba:mu. Na da Dima
fawane nodone sia:ne gadolala.

---

* **17:8:** Gesami Hea:su 1:3; † **17:10:** Gesami Hea:su 62:12; Wamolegei Sia: olelesu 2:23

15 Dunu da nama amane sia: daha, ‘Hina Gode da nini beda:ma:ne
magagiba:le, E da amo hou wahadafa ninima hamomu da defea.’
16 Be Hina Gode! Di dawa:! Na da Di ilima se iasu ima:ne hame sia:i. Ilia
da bidi hamosu amola se nabasu ba:ma:ne, na da hame hanai galu. Hina
Gode! Di dawa:!
17 Dia na beda:ma:ne mae hamoma! Bidi hamosu da doaga:sea, Di da
na gaga:su sogebi gala. 18 Dia da dunu amo da nama se iaha, amo ilia
gogosiama:ne hamomu da defea. Be Hina Gode! Dia na gaga:ma! Ili
bagade beda:ma:ne hamoma! Be na beda:ma:ne, mae hamoma! Dima
ha lai dunu wadela:lesima:ne, goudane fasima!

Sa:bade Eso Dawa:ma:ne Hamosa

19 Hina Gode da nama amane sia:i, “Yelemaia! Di Dunu Ilia Logo Holei
(amoga Yuda hina bagade dunu ilia moilai bai bagade amo ganodini golili
maha) amoga asili, Na sia: olelema. Amasea, Yelusaleme logo holei eno
huluane, amoga olelela masa.
20 Dia Yuda hina bagade amola Yuda fi dunu huluane amola dunu
huluane da Yelusaleme ganodini esalebe, amo logo holeiga golili maha,
ilima ilia Na sia: nabima:ne sia:ma. 21 ‡- 22 §Ilia da ilia esalusu amoma asigi
galea, ilia da Sa:bade eso amoga liligi maedafa gaguli masa:ne sia:ma. Ilia
da liligi gaguli, Yelusaleme ea logo holeiga golili sa:imu da sema bagade.
Ilia da Sa:bade esoga mae hawa: hamoma:ma. Na da ilia aowalalia ilima
sia:i defele, ilia da Sa:bade eso sema eso agoane ba:ma:ne sia:ma. 23 Ilia
aowalalia da Na sia: hame nabi amola hame dawa:digi. Be amo mae
dawa:le, ilia dogo ga:nasima:ne hamoi. Ilia da Na sia: hame nabasu amola
Na olelesu amoma hame fa:no bobogei.
24 Amo dunu ilia Na sia: amola Na sema huluane nabima:ne sia:ma. Ilia
da Sa:bade esoga liligi gaguli, moilai logo holeiga golili masunu da sema
bagade sia:ma. Sa:bade eso da sema eso. Amaiba:le, amoga ilia hawa:
hamosu maedafa hamoma:ne sia:ma.
25 Amasea, ilia hina bagade dunu amola ilia egefelali da Yelusaleme
logo holeiga moilai golili sa:ili, Da:ibidi ea gasa defele gasawane hawa:
hamomu. Ilia amola Yuda fi dunu amola Yelusaleme fi dunu da sa:liode
amola hosi da:iya fila heda:le masunu. Amola Yelusaleme da dunu amoga
nabaiwane ba:lalumu. 26 Dunu da Yuda moilai huluane amola moilai amo
da Yelusaleme sisiga:sa, amoga misunu. Ilia Bediamini soge amola agolo
goumi baiga diala, amola goumi amola Yuda gagoe (south) sogebi amoga
misunu. Ilia da Na Debolo diasu amoga gobele salasu ohe amola gobele
salasu liligi eno, amola gagoma amola gabusiga: manoma amola Nama
nodomusa: iasu liligi gaguli misunu. 27 Be ilia da Na sia: nabima:ne, amola
Sa:bade eso da sema eso, amo dawa:ma:ne sia:ma. Ilia da Sa:bade esoga
liligi gaguli, Yelusaleme logo holeiga maedafa golili misa:ne sia:ma. Be ilia
amo sema fisia, Na da Yelusaleme logo holei laluga ulagisimu. Yelusaleme
hina bagade ilia diasu da laluga nene dagole, enoga ha:ba:domu da
hamedei ba:mu.”

18

Yelemaia da Osoboga Hamoi Ofodo Hahamosu Dunu ea Diasuga Asi

1 Hina Gode da nama amane sia:i,

‡ **17:21:** Nihemaia 13:15-22 § **17:22:** Gadili Asi 20:8-10; Mousese ea Malasu 5:12-14

2 “Dia ofodo hahamosu dunu ea diasuga masa. Amasea, Na da Na sia:ne
iasu dima imunu.” 3 Amaiba:le, na da amoga asili, ofodo hahamosu dunu
ea sisiga:i hahamosu liligi amoga ofodo hamonanebe ba:i. 4 E da laga
osoboga hamone, ofodo da fonobahadi wadela:i ba:sea, e da amo laga
osobo mugululi, eno ofodo hamosu.
5 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, 6 “Ofodo hahamosu dunu
da wadela:i ofodo mugululi, eno hamoi. Na da dilia Isala:ili dunu ilima,
amo hou defele hamomu da defea. Laga osobo da ofodo hahamosu
dunu ea lobo ganodini hi hanaiba:le hamoma:ne diala. Amo defele, dilia
da Na lobo ganodini diala. 7 Na da eso enoga fi afae amo mugululi,
wadela:lesimusa: sia:sea, 8 be amo fi da ilia wadela:i hou fisili, Nama
sinidigisia, Na da Na ilegei sia:i amo hame hamomu. 9 Be Na da fi eno
amo Na da bugima:ne amola bagadewane gaguma:ne sia:sea, 10 be amo
fi da Na sia: mae nabawane, wadela:i hou bagade hamosea, Na da amo
fi ilima Na sia:i liligi hame hamomu. 11 Defea! Wali Yuda fi dunu amola
Yelusaleme dunu ilima Na ilima se ima:ne ilegelala. Ilia da wadela:i hou
hamonanebe fisima:ne, amola ilia hou afadenema:ne sia:ma. 12 Be ilia da
bu amane adole imunu, ‘Hame mabu! Ninia abuliba:le sinidigima:bela:?
Ninia da gasa fili, ninia hanaiga fawane hamomu.’ ”

Isala:ili Dunu da Hina Gode Yolesisa

13 Hina Gode da amane sia:sa, “Fifi asi gala huluane ilima adole ba:ma!
Agoai hou da musa: ba:sula:? Isala:ili dunu da baligili wadela:i bagade
hamoi dagoi.
14 Lebanone gele goumi da eso huluane mu gohona: amoga dedeboi
dagole hame gasi ahoa. Ilia anegagi hano ahoabe da hafoga:su hame
dawa:.
15 Be Na fi dunu da Na gogolei dagoi. Ilia da ogogosu loboga hamoi
‘gode’ amoma nodomusa:, gabusiga: manoma ulagisa. Ilia da logodafa
amoga sadenane dafabeba:le, logo hisu amoga da dawa:digisu alalo hame
gala, amoga ahoa.
16 Ilia da Na soge wadela:lesiba:le, eno dunu da amoba:le beda:iwane
fofogadigisa. Ilia da Na soge eso huluane higamu. Nowa da baligimusa:
ahoasea, da fofogadigibiba:le, ilia dialuma fofoga:mu.
17 Ilia ha lai da ilima hasalasima:ne, Na da Na fi dunu afagogomu. Ilia
da dou gusudili mabe fo amoga gaguli ahoabe agoane ba:mu. Na da ilima
Na baligi olelemu. Wadela:mu eso da doaga:sea, Na da ili hame fidimu.”

Yuda Fi Dunu da Yelemaia Wadela:musa: Dawa:i

18 Amalalu, dunu ilia amane sia:i, “Ninia Yelemaia wadela:musa:
ilegela:di. Gobele salasu eno da ninima olelelala. Amola bagade dawa:su
dunu ilima ninia da dawa: laha. Amola balofede dunu eno da Gode Ea sia:
ninima olelelala. Ninia da Yelemaia ea sia: mae nabawane, ema fofada:mu
da defea.”
19 Amaiba:le, na da Godema amane sia:ne gadoi, “Hina Gode! Na sia:be
nabima! Amola nama ha lai, amo ilia da nama gadele sia:be nabima!
20 Hou ida:iwane hamoi da wadela:i dabe lamu da defeala:? Hame mabu!
Be ilia da na ganodini dafama:ne, uli dogoi dagoi. Dawa:ma! Na da ili
gaga:ma:ne Dima misini, Di da ougiba:le se baligili ilima mae ima:ne sia:i.
21 Be wali, Hina Gode! Ilia mano ha:ga bogogia:ma:ne amola ilia gegesu
ganodini bogoma:ne, logo doasima. Uda da ilia egoa amola mano fisima:ne
amola dunu da oloiba:le bogoma:ne amola ayeligi da gegesu ganodini

bogoma:ne, logo doasima. 22 Ilima sisasu mae sia:ne, Dia gasa fi dunu
ilia liligi lale, diasu mugulumusa: asunasima. Ilia da beda:iba:le bagade
wele sia:ma:ne hamoma. Bai ilia da na dafama:ne, uli dogoi, amola na
sa:ima:ne, sani bagohame gei dagoi. 23 Be, Hina Gode! Ilia na medole
legemusa: ilegei, amo huluane Di dawa:. Ilia wadela:i hou amo Dia mae
gogolema:ne olofoma. Dia da ilima ougiba:le, amo dunu hasalima:ne,
gisalugala:ma."

19

Ganagu Goudai Gala

1 Hina Gode da nama na da laga osoboga hamoi ganagu bidi lamusa:
masa:ne sia:i. Amola na da dunu fi ilia asigilai dunu mogili amola
asigilai gobele salasu dunu mogili, amo oule masa:ne sia:i. 2 *Na da
Bodesehede Logo Holei amoga ga asili, Hinome Fagoga doaga:le, Ea sia:
alofele olelema:ne, E sia:i. 3 Hina Gode da na da amane alofele sia:ma:ne
sia:i, "Yuda fi hina bagade dilia amola Yelusaleme fi dunu dilia Na, Hina
Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, amo Na sia: nabima. Na da amo
sogega wadela:su bagade iasimu. Nowa dunu da amo hou ba:sea, da
bagadewane fofogadigimuba:le sidi agoai ba:mu. 4 Dunu huluane da Na
yolesi dagoiba:le, amola ogogosu 'gode' amo ilia amola ilia aowalalia
amola Yuda hina bagade da hame dawa:i galu, ilima gobele salasu hou
hamoiba:le, sogebi wadela:lesi dagoiba:le, amola amo sogebi ganodini
wadela:i hame hamosu dunu bagohame udigili medole legeiba:le, Na
da amo soge wadela:mu. 5 †Ilia da ilia mano laluga gobele salimusa:,
ogogosu 'gode' Ba:iele ea oloda hamoi dagoi. Amo hou hamoma:ne Na
da hamedafa sia:i. Na da amo hamedafa dawa:i. 6 Amaiba:le, eso da
misunu amoga amo sogebi ea dio da Doubede o Hinome Fago ilia da
bu hame sia:mu. Be dio gaheabolo amo Medole Legesu Fago asuli dagoi
ba:mu. 7 Amo sogebi ganodini Na da Yuda fi dunu amola Yelusaleme
fi dunu ilia ilegei huluane hedofamu. Ilia ha lai da ilima hasalima:ne,
amola gegesu ganodini ili medole legema:ne, Na da logo doasimu. Na
da ilia bogoi da:i hodo amo sio fi amola sigua ohe amo ili moma:ne
imunu. 8 Na da Yelusaleme amoma wadela:su baligili iasimuba:le, nowa
da baligimusa: ahoasea da bogomuwane fofogadigimu. 9 Ha lai dunu da
dunu huluane medole legemusa:, moilai sisiga:mu. Amo doagala:su da
baligili gasa bagade ba:beba:le, dunu amo moilai ganodini esalebe da ilia
na:iyado amola hina: mano amola ili hei manu." 10 Amasea, Hina Gode
da nama amane sia:i, "Dunu amo di da oule asi, amo ilia midadi ganagu
goudane, 11 ilima Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa olelema, 'Na da
amo moilai amola ea fi dunu goudamu. Amola amo laga osoboga hamoi
ganagu da bu hahamomu hamedei, amo defele dilia fi bu hahamomu
da hamedei ba:mu. Dunu da bogoi dunu uli dogomusa: sogebi hogoi
helele, ba:mu hamedeiba:le, ilia da Doubede sogebi amoga uli dogomu.
12 Na amo moilai amola amo ganodini esalebe dunu amo Doubede isu
salasu defele hamomu. Amo Na da dafawane ilegesa. 13 Yelusaleme diasu
huluane amola Yuda hina bagade ilia diasu huluane amola diasu huluane
amo da:iya ilia da gasumunima nodoma:ne gabusiga: manoma ulagisu
amola ogogosu 'gode' ilima nodoma:ne, waini hano sogadigisu, amo diasu
huluane da Doubede defele, ledo bagade hamoi ba:mu."

---

* **19:2:** 2 Hina bagade 23:10; Yelemaia 7:30-32, 32:34-35 † **19:5:** Gobele Salasu 18:21

14 Amalalu, na da Doubede (Hinome Fago amoga Hina Gode da Ea sia:
alofele olelema:ne, na asunasi) amo fisili asi. Na da asili, Debolo gagoi amo
ganodini lelu, dunu huluane nabima:ne, Hina Gode Bagadedafa Isala:ili fi
dunu ilia Gode, amo Ea sia: amane alofele sia:i, 15 "Na da amo moilai
amola moilai huluane gadenene gala, amoga se iasu Na musa: olelei amo
iasimu. Bai dilia dogo da ga:nasi dagoi, amola dilia da Na sia: hamedafa
naba."

20

Yelemaia da Gobele Salasu Dunu Ba:sie ema Sia:ga Gegei

1 Debolo ouligisu gobele salasu dunu ea dio Ba:sie (Ime egefe) da na
alofele iasu sia: nababeba:le, 2 e da na fegasuga fama:ne sia:ne, na lobo
amola emo la:gili, gado logo holei ea dio Bediamini, Debolo diasu ganodini
gala, amo gadenene la:gilisima:ne sia:i. 3 Golale hahabe, Ba:sie da na la:gi
fadegai. Amalalu, na da ema amane sia:i, "Hina Gode da dima Ba:sie dio
hame asuli. Be E da dima 'Beda:su da Sisiga:sa' amo dio asuli.

4 Hina Gode Hisu da sia:i dagoi, 'Na da di amola dia dogolegei
beda:ma:ne, dia hou hamomu. Dia fi dunu huluane ilia ha lai gegesu
gobihei amoga medole legei dagoi ba:mu. Na da Yuda fi dunu huluane
amo Ba:bilone hina ouligima:ne imunu. E da mogili hi sogega afugili oule
masunu amola mogili medole legemu. 5 Amola Na da logo doasibiba:le,
Yuda dunu ilia ha lai da Yelusaleme liligi huluane, amola Yuda hina bagade
ilia liligi noga:iwane, amo huluane lale, Ba:bilone sogega gaguli masunu.

6 Be di, Ba:sie, di amola dia sosogo huluane da afugili, Ba:bilone sogega
mugululi asi dagoi ba:mu. Amogawi, di amola dia na:iyado dunu, ilima
di da ogogosu sia: bagohame olelei, dilia huluane bogole, uli dogoiga sali
ba:mu."

Yelemaia da Hina Godema Egasa

7 "Hina Gode! Di da nama ogogoiba:le, na giadofale dawa:i. Dia gasa da
na gasa baligiba:le, Dia da nama hasalasi. Dunu huluane da eso huluane
mae fisili, nama oufesega:sa.

8 Eso huluane, na da sia:sea, na da "Bidi hamosu! Wadela:su!" amo
fawane wele sia:nana. Hina Gode! Na da Dia sia: alofele olelebeba:le,
dunu huluane da nama higale, oufesega:lala.

9 Be na da "Na Hina Gode gogolemu. Na da Ea Dioba:le, bu hamedafa
sia:mu," amo sia:sea, Dia sia: da lalu agoane na dogodafa ganodini nenana.
Na da amo lalu ha:ba:domusa: dawa:lala, be ea logo ga:mu hamedei ba:sa.

10 Na da naba, dunu huluane da sadoga sia:sa, "Dunu huluane da bagade
beda:i. Ninia amo dunu ea hou ouligisu dunuma olelemu." Na dogolegei
sama dunu da na dafama:ne ouesala. Ilia da amane sia:sa, "Amabela:?
Ninia da ema dabe ima:ne, e dafama:ne sani gemu da defea."

11 Be Di, Hina Gode, da namagale fidisa. Amola Di da gasa bagadeba:le,
dunu amo da nama se iabe da dafamu. Ilia da bu mae heda:ma:ne
gogosiamu. Ilia da dididi hamomu hamedeiwane ba:mu, amola ilia
gogosiasu da gogolemu hamedei agoane ba:mu.

12 Be Hina Gode Bagadedafa! Di da moloidafawane dunuma adoba:sa.
Ilia asigi dawa:su, Di da ba:lala. Amaiba:le, na ba:ma:ne, Dia na ha lai
amoma dabema. Bai na hou huluane, na da Dia lobo da:iya ligisi dagoi.

13 Hina Godema gesami hea:ma!
Hina Godema nodonanoma!

Bai dunu fonoboi da wadela:i hamosu dunu amoga banenesi ba:sea,
E da amo gaga:sa.

14 *Na lalelegesu eso amoga gagabusu aligima:ne ilegema! Eso amoga
na ame da na lalelegei, amo gogolemu da defea.
15 Dunu afae da na ada hahawane ba:ma:ne, ema na lalelegei amane
olelei, “Dunu mano! Dia da dunu mano lai dagoi.” Amo dunuma gagabusu
aligima:ne ilegema!
16 Amo dunu da moilai amo Hina Gode da mae asigiwane wadela:lesi,
agoaiwane ba:mu da defea. E da hahabe se nabasu digini wele sia:su
nabimu da defea amola esomogoa gegesu dalabede nabimu da defea.
17 Bai e da na mae lalelegele, na hame medole legei. Amai hamoi
ganiaba, na:me ea hagomo da na bogoi uli dogoi agoai gala:loba.
18 Na da abuliba:le lalelegebela:?
Na da da:i dioi amola bidi hamosu amola gogosiane bogomu
amo ba:ma:ne fawane lalelegebela:?

21

Yelemaia da Yelusaleme ea Dafai Ba:la:lu

1 Yuda hina bagade, Sedegaia, da Ba:sie (Ma:legaia egefe) amola Sefanaia
(Ma:iasia egefe) nama adole ba:musa: asunasi. 2 *Ela da nama amane
adole ba:i, “Ninia dima dafawane edegesa. Hina Gode da nini fidima:ne
sia:ma. Bai Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese amola ea dadi gagui
dunu da moilaiga doagala:lala. Amabela:? Hina Gode da nini fidima:ne,
degabo ba:su hou afae hamosea, Nebiuga:denese da hobeama:bela:?”
3 Amalalu, Hina Gode da nama sia:i, amola na da nama asunasi dunu
amoma alofele sia:i, 4 “Hina Gode, Isala:ili ilia Gode, da Sedegaiama amane
sia:sa, ‘Sedegaia! Dia dadi gagui wa:i amo da Ba:bilone hina amola ea dadi
gagui dunu ilima gegenana, amo Na da hasalimu. Na da dilia gegesu liligi
huluane moilai bai bagade dogoa gilisili lelegela heda:mu. 5 Na da Na
gasaga amola Na ougi bagadedafa amoga dima gegemu.
6 Dunu huluanedafa amo moilai ganodini esala, amo Na da medole
legemu. Dunu amola ohe fi defele da oloi wadela:idafa amoga bogogia:mu.
7 Be di, amola dia eagene ouligisu dunu, amola nowa da gegesu
amoga hame bogoi esalea, amo Na da logo doasimuba:le, hina bagade
Nebiuga:denese amola dilia ha lai dunu (ilia dili medole legemu hanai)
da dili gagulaligimu. Nebiuga:denese da dili medole legemu. E da dili
dunu afae amoma hamedafa asigimu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.’ ”
8 Amalalu, Hina Gode da na da dunu huluane ilima amane sia:ma:ne
sia:i, “Nabima! Na, Hina Gode, da dili afae ilegema:ne, logo aduna dilima
olelesa. Logo afae da esalusu amoga doaga:sa. Eno da bogosu amoga
doaga:sa. 9 Nowa da Yelusaleme mae yolesili amo ganodini esalea, da ha:ga
o olobeba:le bogomu. Be nowa da gadili Ba:bilone dunu (amo da moilaiga
doagala:lala) amo gagulaligimusa: ahoasea, da bogosu hame ba:mu. E da
esalumu fawane. 10 Na da amo moilai bai bagade wadela:musa: ilegeidafa.
Na da amo moilai bai bagade, Ba:bilone hina bagadema imunu. Amola e
da amo laluga ulagili, osobo amola nasubu fawane dialebe ba:mu. Na,
Hina Gode, da sia:i dagoi.”

Yuda Fi da Se Ima:ne Fofada:su Ba:mu

* **20:14:** Yoube 3:1-19 * **21:2:** 2 Hina bagade 25:1-11; 2 Hou Olelesu 36:17-21

11-12 Hina Gode da amo sia: Yuda hina bagade fi (Da:ibidi egaga fi) ilima
sia:ma:ne sia:i, “Nabima! Na, Hina Gode da amane sia:sa! Moloidafa
hou eso huluane hamoma:ne, ouligima! Ogogosu hamosu dunu ilia logo
hedofama, amola dunu ilima ilia da ogogosa, amo gaga:ma! Amane hame
hamoi ganiaba, Na ougi da lalu ha:ba:domu hamedei agoai nenana:loba.
13 Dili! Yelusaleme fi! Dilia da igi bagade amo umi da:iya gado heda:le
lelebe defele, hahawane fago da:iya gado esalebe ba:sa. Be Na da dilima
gegemu. Dunu eno da dilima doagala:le, dilia gagoi amo fili, moilai bai
bagade ganodini golili misunu da hamedei, dilisu hidale sia:sa. 14 Be
dilia wadela:i hou hamobeba:le, Na da dilima se imunu. Na da dilia
hina bagade diasu laluga ulagimu, amola amo lalu da liligi huluane amo
sisiga:le dialebe, amo nene dagomu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”

22

Yelemaia da Yuda hina bagade fi ilima Gode Ea Sia: Alofele I

1-2 Hina Gode da na Yuda hina bagade (Da:ibidi egaga fi) amo ea diasuga
asili, hina bagade, amola ea eagene ouligisu dunu amola Yelusaleme fi
dunu ilima Ea sia: amane olelema:ne sia:i, 3 “Na, Hina Gode, da amane
sia:sa. Moloidafa hou eso huluane hamoma:ne, ouligima! Ogogosu
hamosu dunu ilia logo hedofama amola dunu ilima ilia da ogogosa, amo
gaga:ma! Ga fi dunu amola guluba: mano amola didalo, ilima mae
wadela:le hamoma. Amola amo hadigi moilai bai bagade ganodini, hou
ida:iwane hamoi dunu, amo mae medole legema. 4 Dilia da dafawane
Na sia:i defele hamosea, amasea Da:ibidi egaga fi da hina bagade hawa:
hamosu hamonanumu. Amola ilia, amola ilia eagene ouligisu dunu, da
hina bagade ea diasu logo holei amoga mae yolesili, hosi amola ‘sa:liode’
da:iya fila heda:iwane golili masunu. 5 *Be dilia Na sema higale, hame
nabasea, Na da dafawane ilegele sia:sa. Amo hina bagade diasu da
mugululi, wadela:lesi dagoi ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.
6 Na da Yuda hina bagade diasu noga:idafa Gilia:de soge amola Lebanone
Goumi defele hahawane ba:sa. Be Na da amo wadela:lesili, hafoga:i soge
amo ganodini dunu da esalumu hame dawa:, amo defele hamomu. 7 Na
da amo wadela:lesimusa:, dunu asunasili, ilia da goahei gaguli misini, ea
noga:idafa dolo golasu ifa damuni, laluga ha:digimu.
8 Fa:no, ga fi dunu bagohame da amo baligimusa: ahoasea, amane
sia: dalumu, ‘Hina Gode da abuliba:le amo moilai bai bagade noga:idafa
wadela:lesibala:?’ 9 Amasea, ilisu da bu adole imunu, ‘Bai Yuda dunu da
ilia Gode Ea Gousa:su yolesili, eno ogogosu ‘gode’ ilima nodoi amola hawa:
hamoi.’ ”

Yelemaia da Youaha:se ea Hou Olelei

10 Yuda fi dunu! Hina bagade Yousaia ea hou dawa:beba:le mae dima! E
bogobeba:le, mae da:i dioma! Be ea mano Youaha:se, amo dawa:beba:le,
bagadewane didigia:ma. Bai ha lai dunu da e afugili oule ahoa. Amola ea
soge amogawi e da lalelegei, amo e da bu hamedafa ba:mu.
11 †Hina Gode da Yousaia ea mano Youaha:se (e da ea ada Yousaia, Yuda
hina bagade amo ea sogebi lai) ea hou olelema:ne, amane sia:sa, “E da
guiguda: yolesili, bu hamedafa buhagimusa:, asi dagoi. 12 Ea ha lai da e

* **22:5:** Ma:diu 23:38; Luge 13:35 † **22:11:** 2 Hina bagade 23:31-34; 2 Hou Olelesu 36:1-4

ga sogega afugili asi. E da amo sogega bogomu. Amola e da Yuda soge bu hamedafa ba:mu.”

Yelemaia da Yihoiagimi ea Hou Olelei

13 Nowa dunu da moloi hou hame hamoiba:le, liligi bagade lasea, e da wadela:lesi dagoi ba:mu. Nowa da ea fi dunuma hawa: hamomusa: sia:sea, be ilima bidi hame iaha, amo da wadela:lesi dagoi ba:mu. 14 Nowa dunu da amane sia:sa, “Na da diasu noga:iwane gagumu. Amo ganodini, fa:gu da:iya heda:le, gadodili sesei bagade na da gagumu.” Amasea, e da ea diasuga fo misa:ne agenesi hamosa amola dolo ifa amoga dobea fesa amola yoi ulasu amoga unasisa. Agoai dunu da wadela:lesi dagoi ba:mu.

15 Di da diasu noga:idafa eno dunu ilia diasu baligisa amo dolo ifaga hamoiba:le, amo da dia hina bagade ouligisu hou baligili noga:iwane hahamoma:bela:? Hame mabu! Dia ada da hahawane esalu. E da eso huluane moloidafa fawane hamosu. Amaiba:le, hou huluane e hamoi da hahawane heda:i.

16 E da hame gagui dunu ilima moloiwane fofada:i, amola hou huluane da hahawane ba:i. Agoaiwane hou hamobeba:le, amo dunu da Hina Gode dawa:, amo olelesa.

17 Be di da disu liligi amola hou fawane dawa:sa. Amola di da wadela:i hame hamosu dunu medole legesa amola gasa fili, dia fi dunu banenesisa. Hina Gode da sia:i dagoi.

18 ‡Amaiba:le, Hina Gode da Yuda hina bagade Yihoiagimi (Yousaia egefe) amo ea hou olelema:ne amane sia:sa, ‘E da bogosea, dunu afae da da:i dione hame dimu. Ilia da ‘Sama! Amo da da:i dioi bagade liligi. Na hina! Na hina bagade!’ dinanawane amane hamedafa sia:mu.’

19 Ilia da Yihoiagimi ea da:i hodo hame uli dogomu. Be ohe dougi bogoi amoma dawa:su defele, ilia da ea da:i hodo hiougili, Yelusaleme ea logo holeiga gadili, isu salasuga galagamu.”

Yelemaia da Yelusaleme da Dafamu amo Olelei

20 Yelusaleme fi dunu! Dilia Lebanone sogega asili, wele sia:ma! Ba:isa:ne sogega asili, dima! Moua:be goumiga asili, wele sia:ma mabu! Bai dilia fidisu dunu huluane da hasali dagoi ba:sa.

21 Dilia da hahawane bagade gaguiwane esaloba, Hina Gode da dilima sia:i dagoi. Be dilia da Ea sia: hame nabi. Dilia da eso huluane esaloba, agoaiwane hamosu. Dilia da Hina Gode Ea sia: nabimu hame dawa:i galu.

22 Dilia ouligisu dunu da foga gaguli asi dagoi ba:mu. Dilia ha lai dunu da dilimagale gegesu fidisu dunu amo udigili hawa: hamoma:ne, afugili oule masunu. Dilia wadela:le baligili hamoiba:le, dilia moilai bai bagade da gogosia:i dagoi ba:mu.

23 Dilia da Lebanone sogega, dolo ifa bagohame lai, amola amoga gagui diasu ganodini dilia da waha olofoiwane esala. Be se nabasu da uda mano lalelegemu se nabasu defele, amo da dilima doaga:sea, dilia da da:i dione se nabawane ba:mu.

Gode da Yehoiagini amoma Se Ima:ne Fofada:mu

24 §Hina Gode da hina bagade Yehoiagini (Yuda hina bagade Yihoiagimi egefe) ema amane sia:i, “Na da Gode Esala. Na da Na lobodafa lobo sogo gasisalasu amoga asigi gala, amo defele dima asigi ganiaba, Na da

---

‡ **22:18:** 2 Hina bagade 23:36 - 24:6; 2 Hou Olelesu 36:5-7 § **22:24:** 2 Hina bagade 24:8-15; 2 Hou Olelesu 36:9-10

di fadegale fasila:loba. 25 Amola Na da di amo dunu fi (amo di da iliba:le beda:i - bai ilia di medole legemusa: dawa:lala) ilima ia:noba. Na da di Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese amola ea dadi gagui dunu ilima imunu. 26 Na da gasa fili, di amola dia ame mugululi masa:ne asunasimu. Alia da soge amoga alia hame lalelegei, amoga asili, bogomu. 27 Alia da Yuda soge bu ba:musa: bagade hanamu, be alia da amoga hamedafa buhagimu."

28 Na (Yelemaia) da amane sia:i, "Hina bagade Yehoiagini da ganagu goudai amo dunu ilia da gagui dialumu higa:iba:le ha:digi dagoi, agoai-wane hamobela:? E da agoane hamoiba:le, Di da e amola ea mano amo soge ilia hamedafa dawa: amoga asunasima:bela:?" 29 Soge! Soge! Soge! Hina Gode Ea sia:i liligi huluane nabima! 30 "Na da amo dunuma fofada:i dagoiba:le, e da ea mano huluane fisimu. E da fa:no hahawane amola bagade gagui hou hame ba:mu amola didili hame hamomu. Egaga fi da Da:ibidi ea baligiga Yuda soge ouligisu hou hamedafa ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

23

Hobea Hahawane Esaloma:beyale Dawa:lusu Ba:mu

1 Hina Gode da ouligisu dunu amo da Ea fi dunu wadela:lesisa amola afagogobe, ilima ougi bagadedafa fofada:mu. 2 Amo ouligisu dunu da Gode Ea fi dunu noga:le ouligimu da defea galu. Be Hina Gode, Isala:ili ilia Gode, da ilima amane sia:sa, "Dilia da Na fi dunu noga:le hame ouligi. Dilia da amo dunu afagogole, sefasi dagoi. Amaiba:le, dilia da amo wadela:i hou hamobeba:le, Na da dilima se imunu. 3 Na da Na fi dunu eno fifi asi gala ganodini esaloma:ne afagogoi. Be Na da amo fi dunu hame bogoi esalebe, amo bu gilisili, ilia sogedafa amoga bu oule misunu. Ilia mano bagohame da lalelegemu, amola ilia idi da bagade heda:mu. 4 Na da ouligisu dunu ili noga:le ouligima:ne, amo ilegemu. Na fi dunu da beda:su bu hame ba:mu, amola Na da ilima se iasu eno hamedafa imunu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

5 *Hina Gode da amane sia:sa, "Eso da misunu amoga Na da Hina Bagade hamoma:ne, Da:ibidi ea moloidafa egaga fi ifa Amoda agoane, Dunu afae amo ilegemu. Amo Hina Bagade da dawa:digili, soge huluane ganodini moloidafawane ouligimu. 6 E da Hina Bagade hamoi dagoiba:le, Yuda dunu da olofoiwane gaga:i dagoi ba:mu. Ilia da Ema dio asulimu, amo 'Hina Gode, ninia Moloidafa Gaga:su.' "

7 Hina Gode da amane sia:sa, "Eso da misunu amoga ilia da Na, Fifi Ahoanusu Gode amo da ili Idibidi sogega fisili masa:ne gadili oule misi, amoga Na Dioba:le ilia sia: dafawane hame ilegemu. 8 Be amo bu mae dawa:le, ilia da Na da Fifi Ahoanusu Gode amo da gagoe (north) soge amola soge eno amoga Na da musa: ili afagogoi, amoga Na da ilia sogedafa amoga bu oule misi, amo dawa:le ilia da Na Dioba:le sia: dafawane ilegemu. Amasea, ilia da ilia sogedafa amo ganodini esalumu."

Yelemaia da Da:i Dione Ogogosu balofede Dunu ilia Hou Olelei

* **23:5:** Yelemaia 33:14-16

9 Na dogo da goudai dagoi, amola na da bagadewane yagugusa. Bai Hina
Gode da Ea hadigi sia: sia:i dagoi. Na da dunu amo da waini hano bagade
maiba:le feloasu, agoaiwane ba:sa.
10 Dunu huluane amo soge ganodini esala da Hina Gode yolesi dagoi. Ilia
da wadela:i hou hamonana, amola gasa fili wadela:le hamosa. Hina Gode
da soge amoga gagabui aligima:ne ilegeiba:le, soge da dinana agoane gala,
amola bulamagau amola sibi ilia soge da hafoga:i dagoi.
11 Hina Gode da amane sia:sa, "Balofede dunu amola gobele salasu dunu
da Gode Ea hou hame dawa:. Na ba:loba ilia da Debolo diasu ganodini
wadela:le hamonanu.
12 Ilia logo da enemei amola gasi ganodini agoane ba:mu. Na da
hamobeba:le, ilia da sadenane dafamu. Na da ilima wadela:su iasimu.
Ilima se imunu eso da doaga:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.
13 Na da Samelia balofede dunu ilia wadela:i hou amo ba:i dagoi. Ilia
da Ba:iele ea dioba:le sia:i dagoi. Amola ilia da Na fi ilima bobogema:ne,
wadela:i logo olelei dagoi.
14 †Be Yelusaleme bagade balofede dunu da amo baligimusa: wadela:i
hou hamoi, amo Na da ba:i. Ilia da inia uda adole lasu amola ogogosu
hamoi dagoi. Ilia da dunu eno wadela:le hamoma:ne bagade fidibiba:le,
dunu huluane da wadela:le hamosu fisimusa: hame dawa:i. Na ba:loba,
ilia huluane da Sodame amola Goumola dunu defele wadela:le hamonana.
15 Amaiba:le, Na, Hina Gode Bagadedafa da Yelusaleme balofede dunu
ilima amane hamomu. Na da gamogai bugi liligi ili moma:ne ilima imunu.
Amola Na da ilima medole legesu hano ilia moma:ne imunu. Bai ilia
Godema hame fa:no bobogesu hou, amo Na soge huluane ganodini olelei
dagoi."
16 Hina Gode Bagadedafa da Yelusaleme fi dunu ilima amane sia:i,
"Balofede dunu ilia sia: mae nabima. Ilia da dilima hahawane hou da
doaga:mu, ogogole olelesa. Ilia da ilisu asigi dawa:su ganodini dawa:su
liligi amo fawane olelesa, amola Na sia:i liligi hamedafa olelesa. 17 Ilia da
dunu (amo da Na sia:i liligi nabimu higa:i dunu) ilima ilia da hahawane
fawane ba:mu, amo sia: daha. Amola ga:nasi hamoi gasa fi dunu, ilima
ilia da wadela:su hame ba:mu olelelala."
18 Na (Yelemaia) da amane sia:i, "Amo balofede dunu afae da Hina Gode
Ea wamolegei asigi dawa:su amo hamedafa dawa:i galu. Afae da Ea sia:
amola Ea sia:i adole iasi amo hame nabi amola hame dawa:digi. 19 Hina
Gode Ea ougi da gibula bobodole isu mabe agoane misini, amola gasa
bagade isu amo da wadela:i hamosu dunu ilia dialuma da:iya masunu.
20 Amo isu da mae dagole, maneawane, Hina Gode Ea hanai huluane hamoi
dagoiba:le fawane yolesimu. Hobeadafa, Hina Gode Ea fi dunu da amo hou
dawa:digimu."
21 Hina Gode da amane sia:i, "Na da amo balofede dunu hame asunasi.
Be ilia da udigili asi. Na da ilima sia: adosima:ne hame sia:i, be ilia da Na
Dioba:le udigili sia:i.
22 Ilia da Na wamolegei asigi dawa:su dawa:i ganiaba, ilia da Na sia:
Na fi dunuma alofele imunu dawa:la:loba, amola Na fi dunu ilia wadela:i
esalusu amola hawa: hamosu fisima:ne hamona:noba.
23 Na da Gode amo da sogebi huluanedafa amo ganodini esalebe dawa:.
Na da sogebi afadafa fawane amo ganodini hame esala.

† **23:14:** Mui 18:20; Isigiele 16:49

24 Dunu huluane da Na mae ba:ma:ne, wamoaligimu hamedei ba:sa. Na
da mu amola osobo bagadega sogebi huluanedafa amo ganodini esala.
25 Amo balofede ilia sia: Na dawa:. Ilia da Na Dioba:le, ogogole sia:sa,
amola Na da ilia simasia ba:su amo ganodini ilima sia:sa, amo ogogole
olelesa. Bai Na da ilima hamedafa sia:sa. 26 Amo balofede dunu da
Na fi dunuma ogogosu sia: ilisu hamosu olelesa, amo da habodane
yolesima:bela:? 27 Ilia da agoane dawa:. Ilia da ilia simasia ba:i liligi amo
Na fi dunu ilima olelesea, Na fi dunu da ilia edalia hou defele, Na gogolele,
Ba:ielema fa:no bobogemu, agoane dawa:. 28 Balofede da simasia ba:sea,
amo da simasia ba:su fawane e da sia:mu da defea. Be balofede dunu da
Na sia:dafa nabasea, e da mae ogogole, moloiwane amo sia: alofele imunu
da defea. Na sia: da widi ha:i manu noga:iwane gala. Be bioi gisi da noga:i
hame. 29 Na sia: da lalu agoane. Amola Na sia: da 'ha:ma' (hammer), amo
da igi fofonobomusa: goudasa, agoai gala.

30 Balofede mogili ilia da balofede eno ea udigili sia: dalebe amo lale, eno
dunuma olelesea, amo udigili sia: da Na sia:dafa ilia ogogole olelesa. Na
da amo ogogosu balofede dunu higasa. 31 Amola balofede eno da hi sia:
olelesea, amo da Na sia:dafa ogogole sia:sa. Na da amo balofede amola
higasa. 32 Nabima! Na, Hina Gode, da amane sia:sa! Na da balofede
dunu amo da ilia ogogosu simasia ba:i liligi olelesa, amo higasa. Ilia da
amo simasia ba:i olelebeba:le, amola ogogole amola hidale sia:beba:le, Na
fi dunu da logo giadofale, dafasa. Na da ili hame asunasi amola olelela
masa:ne hame sia:i. Amola ilia da Na fi dunu hamedafa fidisa. Na, Hina
Gode, da sia:i dagoi."

Ogogosu Sia: amola Ogogosu Balofede Dunu

33 Hina Gode da nama amane sia:i, "Yelemaia! Na fi dunu afae o balofede
dunu o gobele salasu dunu, amo da dima amane adole ba:sea, 'Hina Gode
Ea sia:i da adi sia:bela:?' di ema bu amane adole ima, 'Di da Hina Godema
da:i dioi liligi bagade. E da di fadegamu!' 34 Be Na fi dunu afae, o balofede
o gobele salasu da sia: agoane, 'Hina Gode Ea sia: da agoane' amo fawane
sia:sea, Na da e amola ea sosogo fi ilima se imunu.

35 Be amo mae dawa:le, dunu huluane afae afae da ea dogolegei amola
na:iyado ilima amane adole ba:mu da defea, 'Hina Gode da adi adole
ibala:? E da adi sia:bela:?' Bai ilia da Na sia: hame dawa:. 36 Be dilia bu
'Amo da Hina Gode Ea sia:' bu sia:mu da sema bagade. Bai dilisu sia: da
Gode Esala, Hina Gode Bagadedafa, amo Ea sia: dilia da giadofale sia:sea,
dilia da Na sia:dafa bagadewane wadela:sa. 37 Yelemaia! Di balofede dunu
ilima amane adole ba:ma, 'Hina Gode da dima adi sia:bela:? Dima adi
adole ibala:?' 38 Amasea, amo balofede dunu ilia da Na sia: mae nabawane,
'Hina Gode da amane sia:sa.' amane sia:sea, ilima amane olelema, 39 'Na,
Hina Gode, da dili gaguia gadole, dili amola dilia moilai bai bagade (amo
Na da dili amola dilia aowalalia ilima i) amo fadegale fasimu.

40 Na da eso huluane dialoma:ne, gogosiasu dilima imunu. Dunu
huluane da amo gogosiasu hamedafa gogolemu.' "

24

Daba Aduna Figi Fage amoga Nabai

1 *Hina Gode da daba aduna figi fagega nabai, Debolo diasu midadi
dialebe, amo nama olelei. (Amo esoga, hou da agoane doaga:i ba:i.
Hina bagade Nebiuga:denese da Yuda hina bagade Yehoiagini [Yihoiagimi
egefe] amola Yuda ouligisu dunu, liligi hahamosu dunu amola bagade
dawa:su hawa: hamosu dunu, amo huluane Yelusalemega fadegale,
afugili, Ba:bilone sogega mugululi asi). 2 Daba No 1 da figi fage noga:i amo
da hedolo yoi hamosa, amoga nabai ba:i. Daba No 2da figi fage wadela:i,
manu hamedei, amoga nabai ba:i.
3 Amasea, Hina Gode da nama amane sia:i, "Yelemaia! Dia da adi
ba:sala:?" Na da bu adole i, "Na da figi fage ba:sa. Noga:i figi da noga:idafa.
Be wadela:i figi da wadela:idafa, manu hamedei."
4 Amaiba:le, Hina Gode da nama amane sia:i, 5 "Na, Hina Gode, Isala:ili
fi ilia Gode, da Yuda fi dunu agoane ba:sa. Dunu da Ba:bilone sogega
mugululi oule asi da figi fage noga:iwane ba:sa. Na da ilima asigiwane
hamomuyo. 6 Na da ili noga:le sosodo aligimu. Na da ili Yuda sogega
bu oule misunu. Na da ilia hou hame wadela:mu, be ilia bu hahawane
ba:ma:ne, ili gaguia gadomu. Na da ili bugili, bu hame duga:mu. 7 Na
da ilia dogo afadenene, ilia da Na da Hina Gode dawa:musa:gini bagade
hanamu. Amasea, ilia da Na fi dunu esalumu amola Na da ilia Gode
esalumu. Bai ilia da dafawanedafa Nama bu sinidigimu.
8 Be Yuda hina bagade Sedegaia amola ea eagene ouligisu dunu, amola
Yelusaleme fi da Yuda sogega esala o Idibidi sogega asi, amo huluane, Na,
Hina Gode, da figi fage wadela:i manu hamedei, agoai ba:mu. 9 Na da
ilima wadela:su bagadedafa iasimu. Amasea, osobo bagade fifi asi gala
huluane da beda:iwane fofogadigimu. Osobo bagade dunu da ilima higale
oufesega:mu. Na da soge huluane amoga ili afagogomu, amola ilia dioba:le
gagabusu aligima:ne ilegemu. 10 Na da gegesu amola, ha: amola oloi
bagade ilima iasili, amasea soge amo Na da ilia aowalalia ilima i, amo
ganodini ili afae esalebe hame ba:mu."

25

Gagoe (north) Esalebe Ha lai Dunu da Doagala:mu

1 *Yuda hina bagade Yihoiagimi (Yousaia egefe) amo ea ouligibi ode
biyadu amoga, Hina Gode da Yuda dunu ilia hou olelema:ne, nama
sia:i. (Amo odega, hina bagade Nebiuga:denese da degabo Ba:bilone soge
ouligisu lai). 2 Na da Yuda fi dunu amola Yelusaleme fi dunu ilima amane
sia:i, 3 "Hina Gode da ode 23amoga (amo da A:mone egefe Yousaia ea ode
13Yuda soge ouligibiga, amogainini, wali eso amoga doaga:i), nama sia:su.
Amola na da moloidafa, amo sia: huluanedafa dilima alofele iasu. Be
dilia da amo sia: hame nabi. 4 Hina Gode da Ea hawa: hamosu dunu,
amo balofede dunu dilima asula ahoasu. Be dilia da ili amola hame nabi.
5 Amo balofede dunu da dilia soge amo Hina Gode da dilia aowalalia eso
huluane gaguma:ne ilima i, amo ganodini hahawane esalalaloma:ne, dilia
wadela:i esalusu amola wadela:i hawa: hamonanebe fisima:ne sia:i. 6 Ilia
da dilia Hina Gode ougima:ne, eno ogogosu 'gode' ilima mae nodone sia:ne
gadoma:ne, amola mae hawa: hamoma:ne sia:i. Dilia da Hina Gode Ea sia:
nabawane hamoi ganiaba, E da dilima se hame ia:noba. 7 Be Hina Gode
Hisu da dilia Ea sia: hame nabi sia:i. Be dilia da E ougima:ne, loboga

* **24:1:** 2 Hina bagade 24:12-16; 2 Hou Olelesu 36:10 * **25:1:** 2 hina Bagade 24:l; 2 Hou Olelesu 36:5-7; Da:niele 1:1-2

hamoi ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu. Amaiba:le, dilila: da amo se iasu dilima doaga:ma:ne, logo fodoi dagoi.
8 Amaiba:le, dilia da Hina Gode Ea sia: hame nababeba:le, E da amane sia:sa, 9 ‘Na da fifi asi gala gagoe (north) amogawi esala, amola Na hawa: hamosu dunu amo Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese, ilima misa:ne sia:mu. Na da Yuda fi amola ea na:iyado fi huluane eso huluane mugului dagoi dialoma:ne, wadela:lesimu. Eno dunu da amo ba:sea, beda:iwane fofogadigimu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi. 10 †Ilia da wali hahawane wele sia:sa, amola uda lasu lolo nabe amo ganodini hahawane sia:sa. Be amo ouiya:ma:ne, Na da dagolesimu. Ilia gamali ulagima:ne, ilia da susuligi hame ba:mu amola ilia gagoma ebelei dagoi ba:mu. 11 ‡Soge huluane da eno dunu fofogadigima:ne, wadela:lesidafa ba:mu. Amola na:iyado fi huluane da Ba:bilone hina bagade ea udigili hawa: hamosu ode 70 amoga hamomu. 12 Amalalu, Na da Ba:bilone fi amola ilia hina bagade, ilia wadela:i hou dabema:ne, ilima se imunu. Na da ilia soge eso huluane mugului dagoi dialoma:ne, wadela:lesimu. 13 Na da Yelemaia ea lafidili amo fifi asi gala wadela:lesimu sia:i, amola e da amo wadela:su hou amo buga ganodini dedei. Amo wadela:su hou huluane Na da Ba:bilone fi ilima iasimu. 14 Ba:bilone fi dunu da wadela:le hamobeba:le, Na da ilima dabema:ne se imunu. Amola fifi asi gala bagohame, amola hina bagade ilia da gasa fili, Ba:bilone fi dunu ilia udigili hawa: hamoma:ne sia:mu.’ ”

Gode da Fifi Asi Gala ilima Fofada:mu

15 Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, da nama amane sia:i, “Waini nasu faigelei amo Na ougiga nabai gala ba:ma! Amo gaguli asili, fifi asi gala amoga Na da di asula ahoa, ilima ilia amo waini nasu faigelei ganodini gala moma:ne sia:ma. 16 Ilia da amo nasea, feloale doula masunu. Bai Na da gegesu bagade ilima se ima:ne iasisa.”
17 Amaiba:le, na da faigelei Hina Gode Ea loboga lale, fifi asi gala amoga Hina Gode da na asunasi, ilima ianu, moma:ne sia:i. 18 Na sia:beba:le, Yelusaleme fi amola Yuda moilai huluane ilia fi amola hina bagade ilia amola ouligisu dunu huluane da amoga mai. Bai Hina Gode da ilia soge wadela:lesili, bu hafoga:i soge agoane hamomusa: dawa:ma:ne. Amola ilia soge da beda:iwane fofogadigisu liligi ba:ma:ne. Amola dunu da ilia dioba:le, gagabusu aligimu ilegema:ne. Amola wali eso ilia mae fisili, ilia dioba:le gagabusu aligima:ne ilegesa.
19-26 Eno fi amola dunu da amo faigeleiga wadela:su waini hano moma:ne sia:i, amo ilia dio da hagudu dedei,

Idibidi hina bagade amola ea eagene ouligisu dunu amola fi ouligisu dunu;
Idibidi fi dunu huluane amola ga fi huluane Idibidi soge ganodini esala;
Ase soge hina bagade huluane;
Filisidini moilai bai bagade huluane (A:siegelone, Gasa, Egelone amola A:siedode
la:idi hame mugului)
ilia hina bagade huluane;
Idome amola Moua:be amola A:mone soge ilia fi dunu huluane;
Daia amola Saidone moilai bai bagade elea hina bagade;
Medidela:inia bega: soge huluane ilia hina bagade huluane;

† **25:10:** Yelemaia 7:34, 16:9; Wamolegei Sia: Olelesu 18:22-23 ‡ **25:11:** 2 Hou Olelesu 36:21; Yelemaia 29:10; Da:niele 9:2

Dida:ne amola Dima amola Base moilai bai bagade huluane;
Dunu huluane amo da ilia dialuma hinabo dunumuni dadamusa;
Ala:ibia soge ea hina bagade huluane;
Hafoga:i soge fi huluane ilia hina bagade huluane;
Similai amola Ila:me amola Midia fi ilia hina bagade huluane;
Amola gagoe (north) soge gadenene amola sedaga, ilia hina bagade huluane.

Osobo bagade fifi asi gala huluanedafa da amo waini (Hina Gode Ea ougi) manusa: gala. Amasea, fa:nodafa, Ba:bilone hina bagade da amo faigeleiga waini hano manu.

27 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, "Dunu huluane ilima amane sia:ma! Na, Hina Gode Bagadedafa, da ilima gasa bagadewane ilia da amo waini hano moma:ne sia:sa. Ilia da amo nanu, feloale, isomu. Amasea, ilia da dafane, bu wa:legadomu gogolemu. Bai Na da gegesu bagade ilima iasisa. 28 Be ilia da higa:iba:le, amo waini hano faigeleiga moma:ne, dia loboga hame gaguli nasea, ilima amane olelema, 'Hina Gode Bagadedafa da dili moma:ne gasa bagade sia:sa.' 29 Na da Na wadela:lesimu hawa: hamosu amo Na moilai bai bagadedafa (Yelusaleme) amo ganodini muni hemomu. Yelusaleme fi ilia da se iasu hame lamu dawa:lala. Be ilia da se iasu ba:mu. Bai Na da osobo bagade dunu huluane ilima gegesu bagade iasimu. Na, Hina Gode Bagadedafa, da sia:i dagoi.

30 Di Yelemaia! Na sia: huluane alofele sia:ma! Yuda fi ilima amane olelema, 'Hina Gode da Hebene gado amoga humu, amola gugelebe agoane sia:mu. E da Ea fi ilima humu. E da dunu da waini fage amo osa:gisia wele sia:sa, amo defele wele sia:mu, amola dunu huluane osobo bagadega esala da Ea wele sia:su nabimu.

31 Amola amo wele sia:su da osobo bagade bega: bega: nabimu. Hina Gode da fifi asi gala ilima fofada:mu gala. E da dunu huluane ilima fofada:musa: Ema oule misunu, amola E da wadela:i hamosu dunu medole legemusa: sia:mu. Hina Gode da sia:i dagoi.' "

32 Hina Gode Bagadedafa da wadela:su amo da fifi asi gala afae ilima doaga:sea, fi eno fi eno ilima masunu, amane sia:sa. Amola fedege agoane, osobo bagade bega: bega:, isula bobodole bagadedafa gilisisa. 33 Amo esoga, dunu amo da Hina Gode da medole legei, amo ilia bogoi da:i hodo da osobo bagade la:idi asili eno la:idi ahoa, amoga afagogoi dialebe ba:mu. Dunu eno da ilima hame asigiba:le, hame didigia:mu. Ilia bogoi da:i hodo da hame uli dogonesi ba:mu. Be ilia da iga lelegela heda:i agoane osoboga dialebe ba:mu.

34 Dilia ouligisu dunu! Dilia Na sibi ouligisu dunu! Ha:giwane dima! Didigia:ma amola gulu da:iya bebesoma! Dilia medole legesu eso da doaga:i dagoi, amola dilia da sibi gawali agoane, medole legei dagoi ba:mu. 35 Dilia da hobeale masunu logo hame ba:mu. 36 - 37 Dilia da gogonomasa amola digini wele sia:sa. Bai Hina Gode da ougiba:le, dilia fi wadela:lesi dagoi amola dilia musa: olofosu soge amo wadela:lesilalu asi. 38 Laione wa:me da ea magufu gelabo yolesisa, amo defele Hina Gode da Ea fi dunu yolesi dagoi. Gegesu ea se bagade nabasu hou da soge huluane wadela:lesili, hafoga:i soge agoane hamoi dagoi.

26

Ilia da Yelemaiama Fofada:i

1 *Yihoiagimi (Yousaia egefe) da Yuda hina bagade hou lai dagolalu,
2 amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, “Dia Debolo gagoi amo
ganodini lelu, Na sia: dima sia:ma:ne olelei, amo huluane dunu amo
da Yuda moilaiga guiguda: nodone sia:ne gadomusa: misi, ilima Na sia:
olelema. Sia: huluanedafa, afae mae fisili, olelema!
3 Amabela:? Dunu da nabimu amola ilia wadela:i hou yolesima:bela:?
Ilia da agoane hamosea, Na da Na asigi dawa:su afadenene, wadela:su
Na ilia wadela:i hou hamobeba:le ilima iasimusa: ilegei, amo ilima hame
iasimu.”
4 Hina Gode da nama, na da Ea sia: ilima alofele imunu sia:i, “Na, Hina
Gode, da dilima Na sia: nabima:ne, amola Na olelesu fa:no bobogema:ne
sia:i dagoi. 5 Amola Na hawa: hamosu dunu, amo da balofede dunu
Na dilima asula ahoanana, amo ilia sia: nabima:ne sia:i. Be dilia da
ilia sia: hamedafa nabi. 6 †Dilia da mae sinidigili, hame nabasu hou bu
hamonanea, Na da Debolo diasu amoga hou Na da Siailou amoga hamoi,
defele hamomu. Amasea, osobo bagade fifi asi gala dunu huluane da
Yelusaleme ea dioba:le, gagabusu aligima:ne ilegemu.”
7 Gobele salasu dunu amola balofede dunu amola dunu huluane da Na
Debolo ganodini sia:i liligi huluane nabi. 8 Amola na da Hina Gode Ea
adosi huluane sia:i dagolesiloba, ilia da na gagulaligili, bagade wele sia:i,
amane, “Di da amo sia: sia:beba:le, ninia di medole legemu da defea. 9 Di
da abuliba:le, Hina Gode Ea Dioba:le, amo Debolo da Siailou agoane ba:mu
amola amo moilai wadela:lesi dagoi amola amo ganodini dunu afae hame
esalebe ba:mu, amo abuliba:le sia:bela:?” Amalalu, dunu huluane da nama
guba:le sisiga:i.
10 Yuda ouligisu dunu da amo hou hamobe nababeba:le, hina bagade
diasu yolesili, Debolo diasuga hehenane, Logo Ga:su Gaheabolo gadene-
newane lelu. 11 Amalalu, gobele salasu amola balofede dunu da ouligisu
dunu amola dunudafa ilima amane sia:i, “Amo dunu da ninia moilai bai
bagade amoma wadela:lesimusa: sia:beba:le, ema fofada:nanu medole
legemu da defea. Dilia da ea hou amo dilia gega nabi dagoi.”
12 Amalalu, na da amane sia:i, “Hina Gode Hisu da sia: amo na da Debolo
amola moilaiga huluane alofele sia:ma:ne, asunasi. 13 Dilia esalusu hou
amola hamobe hou huluane afadenene, Hina Gode Ea sia: nabima. Amai
galea, E da Ea asigi dawa:su afadenene, wadela:su amola se iasu amo E
da dilima iasima:ne sia:i, amo dilima hame iasimu. 14 Be na! Na da dilia
gasaga gagulaligi dagoi. Dilia da dilia asigi dawa:su amoga nama moloi
hou hamoma. 15 Be amo noga:le dawa:ma. Dilia da na medole legelalu,
dilia da wadela:i hame hamoi dunu giadofale medole legei dagoi ba:mu.
Bai Hina Gode Hisu da na dilima sisasu ima:ne asunasi dagoi.”
16 Amalalu, ouligisu dunu amola dunudafa ilia da gobele salasu amola
balofede dunu ilima amane sia:i, “Amo dunu da ninia Hina Gode Ea
Dioba:le, ninima sia:i. E medole legemu da defea hame.”
17 Amalalu, asigilai dunu mogili da lelu, dunu huluane gilisi ilima amane
sia:i,
18 ‡“Hesigaia da Yuda hina bagade esaloba, balofede dunu Maiga
(Moulesede moilai dunu) da dunu huluane ilima Hina Gode Bagadedafa Ea
sia: agoane olelei, ‘Saione moilai da bugili nasu soge osobo gidinai dagoi
agoane ba:mu. Yelusaleme da wadela:sea, mugului liligi lelegela heda:su

* **26:1:** 2 Hina bagade 23:36 - 24:6; 2 Hou Olelesu 36:5-7 † **26:6:** Yosiua 18:1; Gesami Hea:su 78:60; Yelemaia 7:12-14 ‡ **26:18:** Maiga 3:12

agoane ba:mu, amola Debolo agolo da iwila agoane ba:mu.’ 19 Hina bagade Hesigaia amola Yuda fi dunu da Maiga hame medole legei. Be Hesigaia da Hina Godema nodone hamosu, amola E da ema hahawane ba:ma:ne, nabasu hou hamosu. Amalalu, Hina Gode da Ea asigi dawa:su afadenene, wadela:su E da ilima iasima:ne sia:i, amo hame iasi. Be wali, ninisu da wadela:su bagadedafa ninima doaga:ma:ne, logo fodosa.”

20 (Eso enoga, dunu eno amo Iulaia [e da Siema:ia egefe amola ea moilai da Gilia:de Yilimi], e da Hina Gode Ea Dioba:le Yelusaleme amola Yuda fi da wadela:su ba:mu amo ba:la:lusu. 21 Yuda hina bagade Yihoiagimi amola ea dadi gagui dunu amola eagene ouligisu dunu da Iulaia ea sia:i nababeba:le, e medole legemusa: ilegei. Be Iulaia da ilia ilegei nababeba:le, Idibidi sogega hobea:i. 22 Be hina bagade Yihoiagimi da dunu ea dio amo Elena:ida:ne (A:gabo egefe) amola dunu eno Iulaia gagulaligimusa: Idibidi sogega asunasi. 23 Ilia da Iulaia hina bagade Yihoiagimima bu oule misi. Yehoiagimi sia:beba:le, ilia Iulaia medole legele, ea da:i hodo hame gagui dunu ilia uli dogosu sogebi amoga ha:digi).

24 Be Ahaiga:me (Sia:ifa:ne egefe) da na fuligala:beba:le, ilia da dunu eno na medole legemusa: ilima hame iasi.

27

Yelemaia da Bulamagau ‘Youge’ Gasisali

1 *Sedegaia (Yousaia egefe) da Yuda fi hina bagade ouligibi hou lai. Amalalu, Hina Gode da nama, 2 na da bulamagau gadofo amola ifa bulufalegele, liligi lale, “youge” hamone, na galogoa amoga gasisalima:ne sia:i. 3 Amalalu, Hina Gode da nama na da sia: amo Idome, Moua:be, A:mone, Daia amola Saidone amo ilia hina bagade ilima sia: adosima:ne sia:i. Amo fi dunu ilia sia: alofele iasu dunu ilia da hina bagade Sedegaia amo gousa:musa:, Yelusalemega misi esalu.

4 Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da nama na da ilia hina bagade sia: agoane olelema:ne sia:i,

5 “Dilia hina bagade huluane ilima amane olelema! Na gasa bagade amoga Na da osobo bagade amola dunu fi amola ohe fi huluane osobo bagadega esala, amo huluane hamoi. Amola Na da Na gasa amo Na hanaiga fawane, eno dunuma iaha. 6 Na da dilia soge huluane amo Na ilegei hawa: hamosu dunu Nebiuga:denesema imunu. Amola dunu huluane amola sigua ohe fi da ea hawa: hamosu hamomu. 7 Fifi asi gala huluane da ea udigili hawa: hamosu hamomu. Egefe amola e amola da amo fifi asi gala ouligilalu, amasea eso Na ilegei da doaga:sea, ea fi amola da dafamu. Amasea, eno gasa bagade fi amola gasa bagade hina bagade, ilia da ea fi ouligimu.

8 Be nowa fifi asi gala o hina bagade ea fi da ea ouligibi higale, hame nabasea, Na da amo fi gegesu amola ha: amola olo amoga se imunu. Amasea, Na da logo doasimuba:le, Nebiuga:denese da amo fi wadela:lesimu fawane. 9 Dilia balofede dunu o nowa da fa:no misunu hou dawa:, hi fawane sia:sa, (e da simasia ba:sa o bogoi a:silibu amoma sia:sa o wamuni dawa:su hou amo ganodini ba:sa amola ogogole sia:sa) amo huluane mae nabima. Ilia huluane da dilia Ba:bilone hina bagade ea sia: mae nabima:ne sia:sa. 10 Ilia da dilima ogogosa. Ilia hamobeba:le, dilia da dilia soge yolesili, soge sedagaga mugululi asi dagoi ba:mu. Na

* **27:1:** 2 Hina bagade 24:18-20; 2 Hou Olelesu 36:11-13

da dili ga sefasimu, amola dilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. 11 Be nowa
fi da Ba:bilone hina bagade ea sia: nabasea amola ea hawa: hamosea, Na
da amo fi ilia sogedafaga esaloma:ne amola ha:i manu bugima:ne, logo
doasimu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."
12 Na da Yuda hina bagade Sedegaia ema defele sia:i, amane, "Ba:bilone
hina bagade ea sia: nabawane hamoma! Dilia da ea amola ea fi dunu
ilia hawa: hamosu hamosea, dilia da esalumu. 13 Abuliba:le di amola
dia fi dunu da gegesuga o ha:ga o oloiga bogoma:bela:? Hina Gode da
sia:i dagoi. Nowa fi da Ba:bilone hina bagade ea sia: hame nabasea da
agoaiwane bogogia:mu. 14 Balofede dunu da dima Ba:bilone hina bagade
da mae hasalasima:ne gegema:ne sia:sa, amo mae nabima! Ilia da dilima
ogogosa. 15 Hina Gode Hisu da amo dunu ilia da Ea Dioba:le ogogosa,
amo hamedafa asunasi sia:i. Amaiba:le, E da dili gadili sefasili, dili amola
ogogosu balofede dunu da gilisili, medole legei dagoi ba:mu."
16 Amalalu, na da gobele salasu amola balofede dunu ilima Hina Gode Ea
sia:i liligi olelei, amane, "Ogogosu balofede dunu da Debolo liligi ida:iwane
da hedolo Ba:bilone sogeganini bu Yelusaleme amoga gaguli misi dagoi
ba:mu. Be ilia sia: mae nabima!
17 Ba:bilone hina bagade ea sia: nabawane hamoma. Amasea, dilia da
esalumu. Yelusaleme da abuliba:le wadela:lesi isu gegedole liligisu agoane
ba:ma:bela:? 18 Ilia da dafawane Na balofede dunu esala ganiaba, amola
ilia da Na sia: lai dagoi ganiaba, ilia da Na, Hina Gode Bagadedafa, amoma
Na da liligi ida:iwane gala Debolo diasu amola hina bagade diasu ganodini
hame wamolai gala:loba, amo Ba:bilone dunu Ba:bilone sogega mae gaguli
misa:ne logo hedofama:ne, Nama agoane adole ba:mu da defea."
19 - 20 (Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese da Yuda hina bagade
Yehoiagini (Yihoiagimi egefe) amola Yuda amola Yelusaleme ouligisu dunu
amo Ba:bilone sogega afugili oule asiba:le, e da liligi bagohame gaguli asi.
Be e da balase duni bugi amola balase ofodo bagade amola balase hosiga
hiougi 'gaguli fula ahoasu' amola eno Debolo liligi ida:iwane gala, hame
gaguli asi).
21 "Na da Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode! Na sia: nabima!
Liligi ida:iwane gala Debolo diasu amola Yelusaleme hina bagade ea diasu
ganodini diala,
22 amo huluane Ba:bilone hina bagade da Ba:bilone sogega gaguli
masunu. Amogawi, ilia da dialumu. Amalalu, Na da amo bu dawa:sea,
Na da amo liligi bu Yelusalemega dialoma:ne bu gaguli misunu. Na, Hina
Gode, da sia:i dagoi."

28

Yelemaia amola Balofede Ha:nanaia

1 *Amo odega, oubi bi amoga amola Sedegaia ea ouligibi ode biyale
amoga, balofede dunu ea dio amo Ha:nanaia (e da A:sie egefe amola ea
moilai da Gibione) da Debolo diasu ganodini nama sia:i. Gobele salasu
dunu huluane amola dunu eno huluane ba:ma:ne, e da nama amane sia:i,
2 "Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da nama amane sia:i, 'Na da
Ba:bilone hina bagade amo ea gasa fi dagoi. 3 Ode aduna da mae gidigili,
Na da Debolo liligi ida:iwane gala amo hina bagade Nebiuga:denese da
Ba:bilone sogega gaguli asi, amo huluane bu Yelusalemega gaguli misunu.

* **28:1:** 2 Hina bagade 24:18-20; 2 Hou Olelesu 36:11-13

4 Amola Na da Yuda hina bagade, Yehoiagini (Yihoiagimi egefe) amola Yuda
fi dunu huluane Ba:bilone sogega mugululi asi, amo huluane Yuda sogega
buhagima:ne oule misunu. Dafawane! Na da Ba:bilone hina bagade ea
gasa wadela:lesimu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi,' " Ha:nanaia da amane
sia:i.
5 Amalalu, gobele salasu dunu amola dunu huluane Debolo Debolo gan-
odini lelu, amo nabima:ne, na da Ha:nanaiama amane sia:i, 6 "Defeadafa!
Hina Gode da agoane hamosea, na da hahawane bagade ba:mu. Dia
ba:la:lusu da dafawane ba:sea, amola Hina Gode da Debolo liligi Ba:bilone
amoga gaguli asi amola Yuda fi dunu mugululi asi, amo huluane bu oule
masea, na da hahawane ba:mu. 7 Be na da dima amola dunu huluane
ilima, sia: galaiou. Nabima! 8 Musa: hemonega, di amola na amola ani
hame lalelegeiya, balofede dunu ilia da amane ba:la:lusu; gegesu amola
ha: amola olo bagade da gasa bagade fifi asi gala amola hina bagade ilia
fi ilima doaga:mu. 9 Be balofede dunu da olofosu fawane ba:la:lusu, amo
ea hou ninia da agoane adoba:sa. Ea ba:la:lusu sia:i da dafawane doaga:i
dagoi ba:sea fawane, Hina Gode da amo balofede asunasi, ninia dawa:."
10 Amalalu, Ha:nanaia da "youge" na galogoa amoga fadegale, fifi dagoi.
11 E da dunu huluane nabima:ne amane sia:i, "Hina Gode da 'youge' amo
hina bagade Nebiuga:denese da fifi asi gala ilia galogoaga gasisali, amo
fifimu. Ode aduna da hame gidigili, E da agoane hamomu." Amalalu, na
da fisili asi.
12 Ouesalu, Hina Gode da na da Ha:nanaiama masa:ne sia:i. 13 E da
na Ha:nanaiama amane sia:ma:ne sia:i, "Hina Gode da amane sia:sa 'Di
da ifaga hamoi 'youge' fimusa: dawa:. Be Na da amo ea sogebiga, ouli
'youge' legemu.' 14 Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili dunu ilia Gode, da amo
fifi asi gala huluane ilia Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese ea udigili
hawa: hamomusa:gini, ilia galogoaga ouli 'youge' gasisalimu. Hina Gode
hamobeba:le, dunu huluane amola sigua ohe da Nebiuga:denese ea udigili
hawa: hamomu, Hina Gode da amane sia:i dagoi."
15 Amo sia: huluane na da Ha:nanaiama sia:i, amola eno amane sia:i,
"Ha:nanaia! Di nabima! Hina Gode da di hame asunasi. Amola, dunu da
giadofale dawa:ma:ne, di da ilima ogogosa. 16 Amaiba:le, Hina Gode Hisu
da di fadegamusa: sia:sa. Wali ode da mae gidigili, di da bogomu. Bai di
da dunu ilia Hina Godema odoga:ma:ne olelei."
17 Amola Ha:nanaia da oubi fesu amo odega fawane, bogoi dagoi.

29

Yelemaia da Yu dunu Ba:bilone Sogega Mugululi Asi amoga Meloa Dedene I

1 *Na da gobele salasu dunu, balofede dunu, ouligisu dunu amola
dunu huluane amo Nebiuga:denese da Yelusaleme amoga lale, afugili
Ba:bilone sogega oule asi, ilima meloa dedene i. 2 Musa: Yuda hina bagade
Yehoiagini, ea:me, hina bagade diasu eagene ouligisu dunu amola bagade
dawa:su hawa: hamosu dunu huluane da mugululi asi dagoi ba:i. Amogalu
fa:no, na da meloa dedene i. 3 Hina bagade Sedegaia da Elasa (Sia:ifa:ne
egefe) amola Gemalaia (Hiligaia egefe) amo hina bagade Nebiuga:denese
ilima asunasimusa: dawa:i. Na da na meloa dedene, elama i.

* **29:1:** 2 Hina bagade 24:12-16; 2 Hou Olelesu 36:10

4 Na da agoane dedei, “Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da
dunu huluane amo Nebiuga:denese da Yelusaleme amoga lale, Ba:bilone
amoga afugili oule masa:ne, Hina Gode da logo doasi, ilima amane sia:sa,
5 ‘Dilia diasu gaguli, hahawane fima. Ifabi bugili, ha:i manu faili manu.
6 Uda lasu hou hamone, mano lama. Amola dilia mano da uda lamu amola
mano lalelegema:mu. Dilia fi idi da mae fonobone, heda:mu da defea.
7 Na da dili Ba:bilone moilai bai bagadega udigili hawa: hamoma:ne, logo
fodoi. Amaiba:le, amo moilai bai bagade fidima:ne, dilia hawa: hamoma.
Amo moilai bai bagade fi ilia da hahawane bagade gaguiwane dialoma:ne,
Nama sia:ne gadoma. Bai ilia da bagade gaguiwane ba:sea, dilia amola
da bagade gaguiwane ba:mu. 8 Na, Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, da
dilima sisasu iaha. Balofede dunu dilia gilisili esala da hobea misunu
hou dawa:be olelesa. Be ilia da ogogosa, amola dilima ogogosa:besa:le,
ilia sia: mae nabima. Ilia simasia ba:i liligi mae dawa:ma. 9 Ilia da Na
Dioba:le, dilima ogogosa. Na da amo dunu hamedafa asunasi. Na, Hina
Gode Bagadedafa da sia:i dagoi.’ 10 †Hina Gode da amane sia:sa, ‘Ba:bilone
fi ilia dilima ouligibi ode70 da gidigisia, Na da dilima asigi hou bu olelemu.
Na da dilia sogedafa amoga buhagima:ne oule misunu. 11 Na fawane da
Na dilima imunu ilegei dawa:. Amo ilegei da dilima wadela:su hame
be hahawane hou fawane imunu. Amo ilegei da dilima hobea misunu
hou, hahawane esaloma:beyale bagade hou amo dilia hanai liligi, amo
dilima iasimu. 12 Amasea, dilia da Nama wele sia:mu. Dilia da Nama
sia:ne gadomu, amola Na da dilima bu adole imunu. 13 ‡Dilia da Na hogoi
helemu amola dilia da Na ba:mu. Bai dilia da dilia dogoga asigi dawa:su
huluanedafa amoga Na hogoi helemu. 14 Dafawane! Dilia da Na ba:mu
amola Na da dilia sogedafa amoga bu oule masunu. Na da soge huluane
amola sogebi huluane amoga Na da musa: dili afagogoi, amoga Na da dili
bu gagadole, dilia sogedafa (amoga Na da dili musa: mugululi masa:ne
fadegai) amoga bu oule masunu. Na Hina Gode, da sia:i dagoi.’
15 Dilia da sia:sa, Hina Gode da Ba:bilone soge ganodini balofede dunu
dilima iaha.
16 Hina Gode Ea sia: nabima, ‘Na da hina bagade amo da Da:ibidi ea
musa: ouligi soge amo ouligisa, amola dilia sosogo fi dunu amo da dili
gilisili hame mugululi asi,
17 amo dunuma Na da gegesu amola ha: amola olo ilima iasimu. Na da
ili figi fage dasaiba:le, manu da hamedei, amo defele hamomu. 18 Na da
gegesu amola ha:ga bogosu amola oloi bagade amoga ili sefasimu. Amola
osobo bagade fifi asi gala da ili ba:beba:le, beda:iwane fofogadigimu. Na
da soge hisu hisu amoga ili afagogomu. Amola amogai esalebe dunu da
ili ba:beba:le, beda:iwane fofogadigimu. Ilia da ilima oufesega:mu, amola
ilia dioba:le gagabusu aligima:ne ilegemu. 19 Ilia da Na sia: amo Na da
balofede dunu ilia lafidili iasilalu amo hame nababeba:le, amo se nabasu
da ilima doaga:mu. Ilia da nabimu higa:i galu. 20 Dilia dunu huluane
Na da Ba:bilone sogega mugululi masa:ne asunasi! Na, Hina Gode, Na
sia: nabima!’ 21 Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da A:iha:be
(Goula:ia egefe) amola Sedegaia (Ma:iasia egefe) ela hou olelei dagoi. Ela
da Ea Dioba:le, dilima ogogolala. Hina Gode da A:iha:be amola Sedegaia
amo hina bagade Nebiuga:denese ea lobo da:iya amoma imunu. Amasea,
Nebiuga:denese da dilia ba:ma:ne, amo dunu medole legemu.

† **29:10:** 2 Hou Olelesu 36:21; Yelemaia 25:11; Da:niele 9:2 ‡ **29:13:** Mousese ea Malasu 4:29

22 Hobea, Yelusaleme dunu da Ba:bilone sogega mugululi asi, amo
ilia da gagabusu aligima:ne ilegemusa: dawa:sea, da agoane sia:mu,
‘Nebiuga:denese da Sedegaia amola A:iha:be ela esaleawane gobesili, ela
da bogoi. Hina Gode da dima amo defele hamoma:ne, na da dima
gagabusu aligima:ne ilegesa.’ 23 Amo hou da elama doaga:mu, bai ilia
da wadela:ledafa hamobeba:le. Ela da inia uda adole lasu amola Hina
Gode Ea Dioba:le ogogosu. Ela da Hina Gode Ea higa:i liligi hamoi. E da
ela hamoi amo ba:i dagoi amola fofada:su amo ganodini, E da ba:su dunu
esala. Hina Gode da sia:i dagoi.”

Siema:ia ea Meloa Dedei

24-25 Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da nama na da Siema:ia
(Nihelame dunu) ema sia:ma:ne sia:i. Bai Siema:ia da Yelusaleme fi dunu
huluane amola gobele salasu dunu Sefanaia (Ma:iasia egefe) amola eno
gobele salasu dunu huluane ilima meloa dedene i. Siema:ia da Sefanaiama
amane dedene i, 26 “Hina Gode da di Yihoiada amo ea sogebi lama:ne
gobele salasu hamoi. Amola wali di da bisili ouligisu dunu Debolo Diasuga
gala. Dia hawa: hamosu da agoane gala. Nowa doulasi dunu hisu da
balofede hi sia:sea, amo di sia:inega la:gili, ouli bulu agoane ea galogoa
gasisalima. 27 Di da abuliba:le amo hou Yelemaia (A:nadode dunu) ema
hame hamobela:? Bai e da ogogole balofede ea dioba:le, ninia fi dunu
ilima sia: dalu.
28 Ea logo hedofama! Bai e da dunu fi Ba:bilone sogega esala ilima ilia da
ode bagohame amogawi udigili hawa: hamomuba:le, ilia da diasu gaguli,
moi dogole, ha:i manu bugili, amola amo faili moma:ne sia:i.”
29 Sefanaia da nama amo meloa idili i. 30 Amalalu, Hina Gode da nama
amane sia:i,
31 - 32 “Dunu huluane Ba:bilone sogega mugululi asi, ilima Siema:ia ea
hou olelema:ne, Na sia: adosima, amane, ‘Na, Hina Gode, da Siema:ia
amola egaga fi huluane ilima se imunu. Na da e hamedafa asunasi. Be
e da ogogole e da balofede dunu sia:i, amola dilima bagade ogogoi. Na
da fa:no Na fi dunuma hahawane hamomu. Be e da amo hou mae ba:le,
bogomu. Bai e da Na fi ilia Nama odoga:ma:ne olelei. Na, Hina Gode da
sia:i dagoi.’ ”

30

Hina Gode da Ea fi Dunuma Hahawane Hamoma:ne Ilegele Sia:i

1 Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, da nama amane sia:i, 2 “Na dima sia:i
liligi huluane buga ganodini dedema. 3 Bai eso da doaga:mu amoga Na da
Na fi Isala:ili amola Yuda fi ilima gaheabolo hou hamomu. Na da soge amo
Na da ilia aowalalia ilima i, amoga Na fi bu oule misunu. Amasea, ilia da
amo soge bu lale gagumu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”
4 Hina Gode da Isala:ili amola Yuda fi dunu ilima amane sia:sa,
5 “Na da beda:iwane dibi nabi. Amo da olofosu hame be beda:iba:le
agoane dibi.
6 Dilia! Aligima! Amola dawa:ma! Dunu da mano lalelegema:bela:?
Hame mabu! Amaiba:le, abuliba:le dunu huluane da uda mano lamu
gadenebe defele, ea hagomo hi loboga digili ba:sala:? Dunu huluane ilia
odagi da abuliba:le haliga:sala:?
7 Se nabasu bagadedafa eso da doaga:mu. Agoaiwane eso da musa:
hame ba:i amola fa:no hamedafa ba:mu. Na fi da bogomuwane se bagade
nabimu. Be ilia da mae bogole, esalumu.”

8 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, “Amo eso doaga:sea, Na
da ‘youge’ ilia galogoa gasisali amo fifimu amola ilia sia:ine la:gi amo
fadegamu. Ilia da hahawane asili, udigili hawa: hamosu dunu, amola
ga fi dunu agoane bu hame ba:mu.
9 Be ilia Na, ilia Hina Gode, amo Na hawa: hamosu hamomu. Amola Na
da Da:ibidi egaga fi Dunu afae, Isala:ili Hina Bagade hamoma:ne, ilegemu.
Ilia da Ema hawa: hamomu.
10 *Na fi dunu! Mae beda:ma! Isala:ili fi dunu! Mae baligili beda:ma!
Dilia da soge sedagaga udigili hawa: hamonana. Be Na da amogawi dili
gaga:mu. Dilia da buhagili, olofoiwane esalumu. Dilia da gaga:i dagoi
ba:mu, amola eno dunu dili beda:ma:ne hamomu da hamedei ba:mu.
11 Na da dilima misini, dili gaga:mu. Na da fifi asi gala huluane amoga
Na da dili afagogoi, amo wadela:lesimu. Be Na da dili hame wadela:mu.
Na da dilima se imunu, be moloidafa imunu amola baligili hame imunu.
Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”
12 Hina Gode da Ea fi dunu ilima amane sia:sa, “Dilia fa:ginisi da bahomu
hamedei. Dilia da uhimu hame dawa:.
13 Dilia da ouligisu dunu hame. Dilia da aiya legesu dunu hame gala.
Uhimu da hamedei. 14 Dilima magesa:i dunu da dili gogolei dagoi. Ilia
da musa: dilima asigisu be wali hame. Na da dilia ha lai defele, dilima
doagala:i. Dilima se iasu da gasa bagade ba:i. Bai dilia wadela:i hou da
bagadedafa.
15 Dilia se nababeba:le, bu mae egama. Dilia uhimu da hamedei. Dilia
wadela:i hou da bagadedafa. Amaiba:le, Na da amaiwane dilima se iasu.
16 Be wali, dilia ha lai huluane amo da dili uasuli na dagoi, amo Na da
uasuli na dagomu. Dili ha lai da afugili udigili hawa: hamoma:ne asi dagoi
ba:mu. Nowa da dili banenesi, Na da amo banenesimu. Nowa da dilia liligi
gegenana lai, amo ilia liligi gegenana lai dagoi ba:mu.
17 Na da dili uhinisimu. Dilia ha lai da, ‘Saione fi da fisi dagoi. Huluane
da ilima hame asigisa,’ amane sia:sa. Be Na da dilia fa:ginisi bahoma:ne,
uhinisimu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”
18 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Na fi ilia sogedafa amoga
buhagima:ne, logo fodomu. Na da sosogo fi huluane ilima asigimu.
Yelusaleme da bu gagui dagoi ba:mu. Amola ea hina bagade diasu bu
gagui dagoi ba:mu. 19 Dunu amogawi esalebe da nodone gesami hea:mu.
Ilia da hahawaneba:le, wele sia:mu. Na da ilima hahawane hamobeba:le,
ilia fi idi da heda:mu. Amola Na da ilima hahawane hamobeba:le, eno
fi dunu da ilima nodomu. 20 Musa: hemonega, Isala:ili fi da gasa bagade
galu. Amo gasa bagade hou Na da ilima bu imunu, amola ilia da bu noga:le
bugi dagoi ba:mu. Nowa da ili banenesisia, amo Na da banenesimu.
21 - 22 Ilia ouligisu hina bagade amola ea mano da ilia fidafa amoga
misunu. Na da ema misa:ne sia:sea, e da Nama misunu. (Na da dunu
amo Nama misa:ne hame hiougisia, e Nama misunu da hamedei). Ilia da
Na fi dunu esalumu amola Na da ilia Gode esalebe ba:mu. Na, Hina Gode,
da sia:i dagoi.”
23 - 24 Hina Gode Ea ougi hou da isula bobodobe bagadewane agoai gala.
Ea ougi da isu bagade amo da wadela:i hamosu dunu ilia dialuma gadodili
gegena ahoa. Amo da mae dagole, Hina Gode Ea hanai huluane hamoi
dagosea fawane yolesimu. Hobea, eso enoga, Ea fi dunu da amo hou
noga:le dawa:digimu.

* **30:10:** Yelemaia 46:27-28

31

Isala:ili fi Dunu da Ilia Sogedafa amoga Buhagimu

1 Hina Gode da amane sia:sa, “Eso da misunu amoga Na da Isala:ili
fi huluane ilima ilia Godedafa ba:mu, amola ilia huluane da Na fi dunu
ba:mu. 2 Hafoga:i soge ganodini, Na da dunu amo da hame bogoi esalu,
ilima Na asigi hou olelei. Isala:ili dunu da helebeba:le, helefimu hanai
gala:loba, 3 Na da sedaga esalu, amoga ili ba:ma:ne misi. Isala:ili dunu!
Na da eso huluane mae yolesili, dilima asigi galu. Amola Na da wali mae
yolesili, Na eso huluane dialoma:ne asigi hou dilima olelelalumu. 4 Na da
bu eno dili gagumu. Dilia da gesami liligi bu gaguia gadole, hahawane
gosa:ma. 5 Dilia da bu Samelia agolo amo da:iya waini efe sagamu, amola
bugi dunu da amo sagai ea fage manu. 6 Dafawane, eso da doaga:mu
amoga sosodo aligisu dunu da Ifala:ime agologa amane wele sia:mu, ‘Ninia
da Saione amoga masunu. Hadiga! Ninia Hina Godema heda:la:di.’ ”
7 Hina Gode da amane sia:sa, “Isala:ili ea houba:le, hahawane gesami
hea:ma. Isala:ili da fifi asi gala huluane baligisa. Dilia nodone gesami
amane hea:ma! ‘Hina Gode da Ea fi dunu gaga:i dagoi. Huluane hame
bogoi esala, E da gaga:i dagoi!’ 8 Na da ili gagoe (north) amola osobo
bagade bega: bega: amoga lale, oule misunu. Si dofoi, emo gasuga:igi,
abula agui uda amola uda da mano lalelegemu gadenesa, amo huluane da
ili sigi misunu. Ilia da fi bagadedafa agoane buhagimu.

9 Na fi dunu da dinanawane amola sia:ne gadolalawane bu misunu
amola Na da ili bisimu. Na da hano noga:i amoga ili oule masunu. Na
da ili mae dafama:ne, logo noga:idafa amoga ili asula masunu. Na da
Isala:ili fi ilima Ada agoane esala, amola Na magobo mano da Ifala:ime.”

10 Hina Gode da amane sia:sa, “Fifi asi gala huluane! Na sia: nabima!
Amola Na sia: amo soge baligili sedaga amoga olelema. Na da Na fi
afagogoi, be Na da ili bu gagadole, sibi ouligisu da ea sibi sosodo ouligisu
defele, ili sosodo ouligimu.

11 Na da fedege agoane, Isala:ili ea se iasu logo doasi dagoi. Amola gasa
bagade fi da Na fi wadela:musa: dawa:i, be Na da Na fi dunu gaga:i.

12 Ilia da misini, hahawaneba:le, Saione Goumia gesami hea:mu. Na
da hahawane iasu ilima imunu, amo gagoma, waini hano, olife susuligi,
sibi amola bulamagau. Ilia da Na iabe hahawane ba:mu. Ilia da ifabi
amoga gibu defele daha, amaiwane ba:mu. Ilia hanai defele, ilia da lai
dagoi ba:mu. 13 Amasea, uda mano da hahawane gosa:mu. Amola dunu,
ayeligi amola da:i hamoi da hahawane bagade dawa:mu. Na da ilia dogo
denesimu amola ilia da:i dioi afadenene, bu hahawane hou hamomu. 14 Na
da ilia gobele salasu dunu amo sadima:ne, ilima ha:i manu baligili noga:i
imunu. Amola Na fi dunu ilia hanai liligi amo ilima imunu. Na, Hina Gode
da sia:i dagoi.”

Hina Gode da Isala:ili Fi ilima Asigimu

15 *Hina Gode da amane sia:sa, “La:ima moilaiga ilia didigia:be sia: naba.
La:ima fi da ilia mano huluane fisili asi dagoiba:le, dinana. Ilima dogo
denesimu da hamedei.

16 Disu yolesima! Dilia si hano doga:ma! Dilia da dilia mano fidima:ne,
gasa bagade hamoi. Amoga, dilia da bidi lamu. Ilia da dilia ha lai sogega
mugululi asi. Be ilia da buhagimu.

---

* **31:15:** Mui 35:16-19; Ma:diu 2:18

17 Dilia da hobea hahawane ba:mu. Dilia mano da dilima bu misunu.
Na, Hina Gode da sia:i dagoi.
18 Na da Isala:ili dunu ilia sia: naba. Ilia da da:i dioiba:le amane sia:sa,
'Hina Gode! Ninia da hame fofoi sigua ohe agoai gala. Be Di da Dia sia:
nabima:ne ninima olelei dagoi. Nini buhagima:ne oule misa! Dia da ninia
Hina Godedafa! Ninia Dima sinidigima:ne momagei dagoi.
19 Ninia da Di yolesi be fonobahadi ouesalu, Dima bu sinidigima:ne hanai
galu. Di da ninima se iabeba:le, ninia da da:i dioiba:le, dialuma fili sa:i.
Ninia da gogosia:i dagoi, Bai ninia goihadini esogainini wadela:le hamoi
dagoi.' "
20 Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili! Di da Na dogolegei mano! Di
da Na mano amola Na da dima baligili asigisa! Na da dia dio sia:sea,
dima asigiwane dawa:lala. Di da Na dogolegei mano. Na da di se mae
nabima:ne, asigimu.
21 Dawa:digisu alalo hahamone, buhagimu logo olelema! Dia asi logo
amoga buhagima! Isala:ili fi dunu! Bu misa! Moilai amo dilia yolesi,
amoga buhagima!
22 Dilia hame nabasu dunu! Dilia da habowali seda logo aduna amoga
masunusa: dadawa:ma:bela:? Na da hou gaheabolo amola hisu hahamoi
dagoi. Uda da dunu gaga:mu - amo da osobo bagade hou hisu agoane.
Amo defele, Na da hou hisu hahamoi dagoi."

Gode Ea Fi Dunu Ilia da Bagade Gaguiwane Esalebe Ba:mu

23 Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da amane sia:sa, "Na da
Na fi dunu ilia sogedafa amoga bu oule masea, ilia Yuda soge amola ea
moilai huluane amo ganodini bu amane sia:mu, 'Hina Gode da Yelusaleme
sema agolo amoma hahawane hamomu da defea. E da amo hadigi sogebi
amo ganodini esala.' 24 Dunu fi da Yuda soge amola ea moilai huluane
ganodini esalebe ba:mu. Amola amo ganodini, ifabi ouligisu dunu amola
sibi ouligisu dunu amola ilia sibi wa:i da esalebe ba:mu. 25 Na da helei nabi
dunu amo nasegagimu amola dunu ha:iba:le gasa hame, amo sadima:ne,
ha:i manu imunu. 26 Amasea, dunu da amane sia:mu, 'Na da golale,
nedigili, da:i hagi ba:i.' 27 Na, Hina Gode, da amane sia:sa, 'Eso da
misunu, amoga Na da Isala:ili soge amola Yuda soge amo dunu amola ohe
amoga nabamu. 28 Amola musa: Na da dawa:iwane fadegale fasi amola
wadela:lesi, amola mugului, amo defele Na da dawa:iwane bugimu amola
hiougimu. 29 †Amo eso doaga:sea, dunu da bu hame sia:mu, 'Ada amola
ame da gamogai waini fage mai - be ilia mano fawane da gamogai nabi.'
30 Be nowa da gamogai waini fage nasea, hisu da gamogai nabimu.
Amola dunu da hi wadela:i hou hamoiba:le fawane bogomu."
31 ‡Hina Gode da amane sia:sa, "Eso da misunu, amoga Na da gaheabolo
Gousa:su
Amo sia: ea bai da Hibulu sia: ganodini molole hame ba:sa. amo Isala:ili
dunu amola Yuda dunu ilima hamomu. 32 §Musa: Na da ilia aowalalia
ilia lobolele, Idibidi soge yolesimusa: gadili oule asili, ilima Gousa:su
hamoi. Be gaheabolo Gousa:su da musa: hamoi defele hame ba:mu. Na
da ilima egoa agoane hamoi, be ilia da amo Gousa:su sema nabawane
hame hamosu. 33 **Gaheabolo Gousa:su amo Na da Na Isala:ili fi ilima

† **31:29:** Isigiele 18:2 ‡ **31:31:** Ma:diu 26:28; Maga 14:24; Luge 22:10; 1 Golidia 11:25 2 Golidia 3:6 § **31:32:** Hibulu 8:8-12 ** **31:33:** Hibulu 10:16

hamomu da agoane ba:mu. Na da Na sema ilia da:i hodo ganodini salimu, amola Na sema ilia dogo da:iya dedemu. Na da ilia Gode esalumu, amola ilia da Na fi dunu esalumu. 34 ††Ilia da afae afae ilia fi dunu eno ilima Godema dawa:su hou bu hame olelemu. Bai ilia huluane, dunu bagade amola fonobahadi, huluanedafa da Na dawa:mu. Na da ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomu, amola Na da ilia wadela:i hou bu hamedafa dawa:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

35 Hina Gode da haga ninia hadigi ba:ma:ne, eso iaha.
Amola gasi ganodini E da oubi amola gasumuni iaha.
E da hano wayabo bagade guma:ne, bibiogosa.
Ea dio da Hina Gode Bagadedafa.

36 Amo osobo bagade hou da dialebe ba:sea,
Isala:ili fidafa agoane dialebe ba:mu.
Bai Hina Gode da agoane ilegei dagoiba:le.

37 Osobo bagade dunu da mu amola osobo bagade bai,
amo ilia ba:de amola sedade defei dawa:mu da hamedei.
Amo defele, Hina Gode da Ea fi Isala:ili
amo ilia hou hamobeba:le higale yolesimu da hamedei.
Hina Gode da sia:i dagoi.

38 Hina Gode da amane sia:sa, "Eso da doaga:mu, amoga Yelusaleme da bu gaguli, Na moilai bai bagadedafa agoane bu ba:mu. Ilia bu hiougisia, moilai bai bagade da Hana:niele diasu gado gagagula heda:i amoga guma: asili, Sisigagala:i Logo Ga:su amoga doaga:mu.

39 Amola bega: alalo da bu guma: asili, Ga:ilebe Agolo amo baligili, Goua:be sogebiga doaga:mu. 40 Fago sogebi huluanedafa, bogoi dunu uli dogosu sogebi amola isu salasu sogebi amola soge huluane Gidalone Hano gadodili amo gusudili asili Hosi Logo Holei amoga doaga:sa, amo huluane da Na sema soge dialebe ba:mu. Yelusaleme da eso huluane dialumu. Moilai bai bagade da ha lai amoga mugului amola wadela:lesi dagoi bu hamedafa ba:mu."

32

Yelemaia da Soge Bidi Lai

1 *Yuda hina bagade Sedegaia ea ouligibi ode nabuane amoga (amo ode da Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese ea ouligibi ode 18), Hina Gode da nama sia:i.

2 Amo ode ganodini, Nebiuga:denese da Yelusalemema doagala:lebe ba:i. Na da hina bagade diasu gagoi amo ganodini udigili hawa: hamosu dunu agoane esalebe ba:i.

3 Yuda hina bagade Sedegaia da na amoga udigili hawa: hamoma:ne sia:i. Bai e da nama diwane ududili, na da Hina Gode Ea sia:i liligi ogogole olelei, e sia:i. Be Hina Gode da dafawane amane sia:i dagoi, "Na da Ba:bilone hina bagade amo moilai bai bagade doagala:le fefedema:ne, logo doasimu. 4 Amola hina bagade Sedegaia da hobeale masunu hamedei ba:mu. Ba:bilone hina bagade da e gagulaligimu. E da e odagi ba:mu amola ea odagia sia:mu. 5 Ba:bilone hina bagade da e afugili, Ba:bilone sogega hiouginana masunu. E da amogawi esalu, Na da ema dabe imunu. E da Ba:bilone fi ilima dabe gegesea, e da osa:la heda:mu hame dawa:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

---

†† **31:34:** Hibulu 10:17 * **32:1:** 2 Hina bagade 25:1-7

6 Hina Gode da nama amane sia:i, 7 “Ha:namele, (dia aowa Sia:lame
egefe) da dima misini, e da di ea soge A:nanode moilai bai bagade
gadenene, Bediamini soge amo ganodini, amo dima bidi lama:ne sia:mu.
Bai di da ea gadenene sosogo fidafa amola eno hame be di fawane bidi
lamu da sema defele gala.” 8 Amalalu, Hina Gode Ea sia:i defele, Ha:namele
da Debolo gagoi amoga nama misini, na da ea soge bidi lama:ne sia:i.
Amaiba:le, Hina Gode da nama dafawane sia:i dagoi, na da dawa:i galu.
9 Na da Ha:namele amoga ea soge bidi lai. Na da muni ea dioi defei ba:lalu,
amo ema i. Silifa ea idi da17 agoane ba:i. 10 Na da soge bidi lamu meloa
amoga na dio dedei amola amoga gobele legesu liligiga legei. Ba:su dunu
da amo hou ba:i dagoi amola muni da dioi ba:su amoga ea dioi defei ba:i.
11 Amalalu, na da soge bidi lasu meloa amoga ba:le dedei aduna (afae da
gobele legesuga ga:i, eno da hame ga:i) amo lale, 12 Belage (Nilaia egefe
amola Masaia ea aowa) ema i. Na da Ha:namele amola ba:su dunu (amo
da soge bidi lasu meloa amoga ilia dio dedei) amola dunu da gagoi ganodini
fi dialu, amo huluane ba:ma:ne, na da Belagema i. 13 Na da ilia midadi lelu,
Belagema amane sia:i,

14 “Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da dilia amo soge bidi
lasu meloa (meloa amo da gobele legesuga ga:i amola meloa eno hame
ga:i) amo lale, ode bagohame dialoma:ne, laga osoboga hamoi ofodo amo
ganodini salima:ne sia:sa.

15 Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da fa:no agoane, Isala:ili
soge ganodini, dunu ilia da diasu amola soge amola waini efe sagai amo
bidi lalebe ba:mu, amane sia:sa.”

Yelemaia da Godema Sia:ne Gadoi

16 Na da soge bidi lasu meloa amo Belagema ia dagolalu, na da Godema
sia:ne gadoi, amane, 17 “Ouligisudafa Hina Gode! Di da osobo bagade
amola mu amo Dia gasa bagade amoga hamoi. Dia hamomu hamedei
liligi da hame gala. 18 Di da dunu osea:i ilima Dia dogolegei hou olelelala.
Be dunu eno ilima ilia ada amola ame da wadela:le hou hamobeba:le,
Di da se iaha. Di da bagade amola gasa bagade gala. Di da Hina Gode
Bagadedafa. 19 Di da noga:i bagade dawa:su ilegesu hamosa, amola gasa
bagade hamonana. Osobo bagade fi dunu huluane ilia hamobe Dia da
ba:lala. Amola, ilia hamoi defele, ilima dabe iaha. 20 Hemonega, Di da
Idibidi sogega musa: hame ba:su gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hou
hamosu. Amola Di da wali amola, Isala:ili soge ganodini amola fifi asi gala
huluane, ilia soge ganodini, amo gasa bagade hou hamonana. Amaiba:le,
soge huluane amo ganodini, dunu da Dia hou dawa:digisa.

21 Dia da musa: hame ba:su gasa bagade hou hamobeba:le, ninia ha lai
da bagade beda:i. Amola amo gasa bagade hou amoga Di da Dia fi Isala:ili
dunu, amo Idibidi sogega fisili masa:ne, ga asunasi. 22 Di da ilia aowalali
ilima ilegele sia:i defele, amo noga:i amola nasegagi soge ilima i. 23 Be
ilia da amo sogega misini, lalegaguli, ilia da Dia hamoma:ne sia:i hame
nabi amola Dia olelesu amo defele hame esalusu. Ilia da Dia hamoma:ne
sia:i huluanedafa yolesi dagoi. Amaiba:le, Di da ilima se ima:ne amo
gugunufinisisu ilima i.

24 Ba:bilone dadi gagui da Yelusaleme amoma doagala:sa amola amo
sisiga:le, ilia da gegesu bi amo hamoi dagoi. Gegesu amola ha:
bagade amola olosu da ilima doaga:beba:le, Yelusaleme da dafamu amola
Ba:bilone dunu da hasalimu. Hina Gode! Di ba:ma! Dia sia:i liligi huluane

da dafawane doaga:i dagoi. 25 Be Ouligisudafa Hina Gode! Disu da amo soge, ba:su dunu ba:ma:ne bidi lama:ne, nama sia:i. Ba:bilone dunu da hasalili, Yelusaleme wahadafa lamu gala, be Di da amo soge bidi lama:ne nama sia:i."

26 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, 27 "Na da osobo bagade dunu fi ilima Hina Gode esala. Liligi Na hamomu hamedei da Nama hame gala. 28 †Na da amo moilai bai bagade Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese amola ea dadi gagui wa:i dunu ilima imunu. Ilia da amo lale, 29 laluga ulagimu. Ilia da amo moilai bai bagade, amola ea diasu huluane (amo ganodini, dunu da Na ougima:ne, diasu gadodili Ba:ielema nodomusa: gabusiga: manoma ulagisu amola eno ogogosu 'gode' ilima nodomusa:, waini hano sogadigi) amo huluane ilia nene dagoma:ne ulagimu.

30 Isala:ili fi da degabo fi hamoi amogainini wali amola, Isala:ili fi amola Yuda fi ilia da Na ougima:ne, hame nabasu hou hamosu. 31 Amola Yelusaleme fi da amo moilai bai bagade degabo gaguli, amogainini wali amola da Na ougima:ne wadela:le hamosu. Amaiba:le, Na da amo moilai bai bagade wadela:musa: ilegei dagoi. 32 Bai Yuda dunu, Yelusaleme dunu, ilia hina bagade, ouligisu dunu, ilia gobele salasu amola ilia balofede dunu huluane da wadela:le hamoi dagoi. 33 Ilia da Nama baligi fa:su. Na da ilima gebewane olelelalusu, be ilia da hamedafa nabasu, amola dawa:digimu hame dawa:i. 34 ‡Ilia da hame nabasu hou baligili, Debolo diasu (amo da Nama nodone sia:ne gadomusa: gagui) amo ganodini ilia wadela:idafa loboga hamoi ogogosu 'gode' ligisiba:le, Na Debolo diasu da ledo agoane hamoi ba:sa. 35 §Ilia da Hinome Fago amoga Ba:ielema oloda hamosu. Amogai ilia da ogogosu 'gode' Moulege ema ilia egefe amola idiwi medole lelegele, gobele salasu hou hamosa. Na da amo hou ilia hamoma:ne da hamedafa sia:i. Ilia da amo hou hamomu amola Yuda dunu wadela:le hamoma:ne hamobe, amo Na asigi dawa:suga hamedafa dawa:iou."

Hina Gode da Fa:no Ilima Hahawane Hamomusa: Ilegei

36 Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, da nama amane sia:i, "Yelemaia! Dunu da amo gegesu amola ha: bagade amola olosu da ilima doaga:beba:le, Yelusaleme da dafane, Ba:bilone hina bagade ea lobo da:iya gagui dialebe ba:mu. Be nabima! Na da sia: eno galaiou! 37 Na da bagade ougiba:le, amo fi dunu fifi asi gala eno huluane amo ganodini esaloma:ne afagogole sefasimu. Be fa:no, Na da amo dunu huluane bu gagadole, guiguda: bu oule misunu. Amasea, ilia da guiguda: olofole, gaga:iwane esalumu.

38 Amasea, ilia da Na fi dunu esalumu. Amola, Na da ilia Gode esalumu. 39 Amola Na hamobeba:le, ilia hamomu hanai liligi da afadafa fawane ba:mu. Ilia da ili amola iligaga fi hahawane esaloma:ne, Nama fawane nodoma:ne hanai ba:mu. 40 Na da eso huluane dialoma:ne Gousa:su gaheabolo ilima hamomu. Na da eso huluane mae yolesili, hou ida:iwane fawane ilima hamomu. Amola Na da ilia dogo huluane amoga ilia da Nama beda:iwane nodoma:ne, amola bu eno hamedafa baligi fa:ma:ne agoane hamomu. 41 Na da ilima hahawane hamonanebeba:le, Na amola da hahawane bagade ba:mu. Amola ilia da Isala:ili soge amo ganodini eso huluane esaloma:ne, Na da logo doasimu. 42 Na da ilima amo wadela:su

† **32:28:** 2 Hina bagade 25:1-11; 2 Hou Olelesu 36:17-21 ‡ **32:34:** 2 Hina bagade 23:10; Yelemaia 7:30-31, 19:1-6 § **32:35:** Gobele Salasu 18:21; 2 Hina bagade 23:10; Yelemaia 7:31

huluane i dagoi. Amo defele, Na da liligi ida:iwane ilima ima:ne ilegei, amo huluane ilima imunu. 43 Wali amo fi dunu da ilia soge da hafoga:i wadela:i soge agoane ba:mu, amola amo ganodini dunu amola ohe da hame esalumu. Amola Ba:bilone dunu ilia fawane da amo soge gagumu. Be amo soge ganodini, dunu da bugili nasu sogebi amo bu bidi lalebe ba:mu. 44 Dunu da amo bidi lale, bidi lasu meloa da dunuga dio dedei, amola gobele legesu amoga ga:i amola ba:su dunu ilia ba:i dagoi ba:mu. Amo hou da Bediamini ea soge, moilai fonobahadi amo da Yelusaleme sisiga:sa, Yuda moilai, agolo soge moilai, agolo fonobahadi soge moilai amola Yuda gagoe (south) soge moilai, amo huluane amo ganodini ba:mu. Na da dunu fi ilia sogedafa amoga bu oule misunu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

33

Eno Hahawane Esaloma:beyale Misunu Hou Ilegesu

1 Na da hina bagade gagoi ganodini, udigili hawa: hamosu dunu agoane ganodini esaloba, Hina Gode Ea sia:ne iasu da nama bu doaga:i. 2 Hina Gode, amo da osobo bagade hamone, ganumugini, ea sogebi amoga ligisi, E da nama sia:i. Dunu amo Ea Dio da Hina Gode, da nama amane sia:i, 3 "Dia Nama wele sia:sea, amasea Na da dima bu adole imunu. Na da dima liligi ida:iwane amola fofogadigi gala amo di hame dawa: liligi, dima adomu. 4 Na, Hina Gode, Isala:ili fi dunu ilia Gode, da Yelusaleme diasu huluane amola Yuda hina bagade ea diasu, amo da Ba:bilone dunu ilia doagala:beba:le, mugului dagoi ba:mu, amane sia:sa. 5 Mogili da Ba:bilone fi dunu ilima gegemu. Be Ba:bilone gegesu dunu da doagala:su osobo bi hamomu, amola ilima bu gegemu da hamedei. Bai Na da bagade ougiba:le, amo dunu fane legele, diasu da bogoi da:i hodo amoga nabai dagoi ba:mu. Yelusaleme fi da wadela:le bagade hamobeba:le, Na da ili yolesi dagoi. 6 Be fa:no, Na da amo moilai bai bagade amola ea fi dunu uhinisimu. Na da olofosudafa amola gaga:su ilima olelemu. 7 Na da Yuda amola Yelusaleme fi amo bu hahawane bagade gaguiwane esaloma:ne, logo doasimu. Amola ilia musa: hou baligimusa:, Na da amo fedege agoane diasu agoane ili bu gagumu.

8 Ilia da Nama wadela:le hamosu. Be ilia wadela:i hou amola odoga:su hou, Na da gogolema:ne olofole, dodofemu. 9 Na da Yelusaleme amo hahawane amola nodone amola hidale ba:mu. Amola fifi asi gala da hou ida:iwane gala Na da Yelusaleme fi ilima hamosa, amola hahawane bagade gagui hou Na da ilima iaha, amo nababeba:le, beda:ga yagugumu." 10 Hina Gode da amane sia:i, "Dunu da amo soge da wadela:i hafoga:i soge defele amola amo ganodini da dunu amola ohe hame esala, amane sia: daha. Dafawane! Yuda moilai amola Yelusaleme logo da hame agoane ba:sa. Dunu amola ohe da amo ganodini hamedafa esalebe ba:sa. Be amo sogebi ganodini fa:no dilia da dunu ilia sia: bu nabimu. 11 *Dilia da hahawane sia: amola uda lasu lolo nabe hahawane sia: bu nabimu. Dunu da Na Debolo amoga hahawane nodone iasu gaguli masea, gesami hea:lalebe dilia nabimu. Ilia da amane sia:mu, 'Hina Gode Bagadedafa Ema nodone sia:ma. Bai E da noga:idafa amola Ea asigidafa hou da fifi ahoanebe.' Amo soge ea musa: gagui bagade hou defele, Na da amo bu hahamomu. Na,

* **33:11:** 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13, 7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5, 106:1, 107:1, 136:1

Hina Gode, da sia:i dagoi." 12 Hina Gode Bagadedafa, da amane sia:i, "Wali amo soge da wadela:i hafoga:i soge amola amo ganodini da dunu amola ohe hame esala. Be fa:no, sibi ha:i manu soge ida:iwane gala amoga sibi ouligisu dunu da ilia sibi fi ouligilalebe bu ba:mu 13 Agolo soge moilai, amola agolo fonobahadi goumi baiga gala, amola Yuda gagoe (south) soge amola Bediamini ea soge amola moilai fonobahadi Yelusalemega sisiga:le diala, amola Yuda moilai huluane, amo ganodini sibi ouligisu dunu da bu ilia sibi fi idimu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

14 †Hina Gode da amane sia:i, "Eso da misunu amoga Na Isala:ili fi amola Yuda fi ilima ilegele sia:i liligi, Na da dafawane hamomu. 15 Amo esoha, Na da Da:ibidi egaga fi moloidafa 'Amoda' - Hina Bagade hamoma:ne ilegemu. Amo Hina Bagade da moloidafa hou soge huluane ganodini hamonanumu. 16 Yuda dunu amola Yelusaleme dunu da gaga:su ba:mu. Ilia da olofole, gaga:iwane esalumu. Amola Yelusaleme moilai bai bagade ea dio ilia da 'Hina Gode ninia Gaga:sudafa' asulimu. 17 ‡Na, Hina Gode, da amane ilegesa, 'Da:ibidi egaga fi dunu afadafa da mae fisili, Isala:ili fi ilima hina bagade esalumu. 18 §Amola Lifai fi gobele salasu dunu, ilia mae fisili, Nama hawa: hamonanumu, amola gobei iasu amola gagoma iasu amola gobele salasu Nama ianumu."

19 Hina Gode da nama amane sia:i, 20 "Na da fedege agoane eso amola gasi amoma ili da ilia misunu defele mae fisili misa:ne, Gousa:su hamoi dagoi. Amola amo Gousa:su fimu da hamedeidafa. 21 Amo defele, Na da Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi egaga fi da mae fisili hina bagade hamonanoma:ne, Gousa:su hamoi. Amola Na da Lifai fi gobele salasu dunu ilia da mae fisili, Nama hawa: hamonanoma:ne, Gousa:su hamoi dagoi. Amo Gousa:su ela fimu amola da hamedei. 22 Na da Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi egaga fi ilia idi amo bagade hamomu amola Lifai fi gobele salasu dunu ilia idi bagade hamomu. Amasea, gasumuni muagado gala amo idimu da hamedei amola sa:iboso hano wayabo bagade bega: gala amo idimu da hamedei, amo defele Da:ibidi egaga fi amola Lifai gobele salasu iligaga fi amo idimu da hamedei ba:mu."

23 Hina Gode da nama amane sia:i, 24 "Di da ba:bela:? Dunu ilia da Na Isala:ili fi amola Yuda fi (amo fi aduna Na da ilegei) amo yolesi dagoi, amane sia:daha. Amaiba:le, ilia da Na fi ilima higale ba:sa. Amola ilia da Isala:ili da wali Na fidafa hame, agoane dawa:sa. 25 Be Na, Hina Gode, da eso amola gasi amoma Gousa:su hamoi. Na da sema amo da osobo bagade amola mu ouligisa, amo Ni fawane hamoi.

26 Na da amo dafawane hamoi amola amo defele Na Gousa:su Na da Ya:igobe egaga fi amola Na hawa: hamosu dunu Da:ibidima hamoi, amo Na da eso huluane ouligimu. Na da Da:ibidi egaga fi dunu afadafa, amo A:ibalaha:me amola Aisage amola Ya:igobe iligaga fi amo ouligima:ne, ilegemu. Na da Na fi ilima bu asigili, ilia bu bagade gaguiwane esaloma:ne, logo doasimu."

34

Hina Gode da Sedegaiama Sia: Adole Iasi

1 *Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese amola ea dadi gagui wa:i,

† **33:14:** Yelemaia 23:5-6 ‡ **33:17:** 2 Sa:miuele 7:12-16; 1 Hina bagade 2:4; 1 Hou Olelesu 17:11-14 § **33:18:** Idisu 3:5-10 * **34:1:** 2 Hina bagade 25:1-11; 2 Hou Olelesu 36:17-21

amola fifi huluane Nebiuga:denese da ouligi ilia dadi gagui, da Yelusaleme amola moilai gadenene diala amoma doagala:loba, Hina Gode da nama sia:i. 2 Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, da nama Yuda hina bagade Sedegaiama amane adole iasimusa: masa:ne sia:i, “Na, Hina Gode, da amo moilai bai bagade Ba:bilone hina bagade ema imunu. Amasea, e da amo laluga ulagimu. 3 Di da hobeale masunu hamedei ba:mu. Ilia da di afugili, ema imunu. Di da ema odagia ba:mu amola odagia sia:mu. Amasea, di da Ba:bilone sogega masunu. 4 Sedegaia! Nabima! Na da dia hou olelemu! Di da gegesu ganodini hame bogomu. 5 Di da olofole esalu, bogomu. Amola dunu da dia aowalalia hina bagade dunu ilia da:i hodo uli dogobeba:le gabusiga: manoma ulagi, amo defele ilia dia da:i hodo dawa:beba:le, gabusiga: manoma ulagimu. Ilia da di dawa:beba:le, didigia:le amane sia:mu, ‘Ninia hina bagade da bogoi dagoi!’ Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”

6 - 7 Ba:bilone hina bagade ea dadi gagui wa:i da Yelusalemega doagala:loba, na da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini amo sia: hina bagade Sedegaia ema adole iasi. Gagili sali moilai bai bagade aduna fawane (La:igisi amola Asiga) da Yuda soge ganodini ba:i. Ba:bilone dadi gagui da elema doagala:lebe ba:i.

Yelusaleme Dunu da Udigili Hawa: Hamosu Dunu ilima Ogogole Hamoi

8-9 Yuda hina bagade Sedegaia amola Yelusaleme fi dunu da ilia Hibulu udigili hawa: hamosu dunu amola uda ilia udigili hawa: hamosu logo doasima:ne sia:i. Bai dunu huluane da Isala:ili na:iyado dunu udigili hawa: hamosu dunu agoane esaloma:ne hamedafa ba:mu, ilia dawa:i. 10 Dunu huluane amola ouligisu dunu huluane da gousa:su agoane hamoi. Ilia da ilia udigili hawa: hamosu dunu ilia udigili hawa: hamosu logo doasili, bu udigili hawa: hamosu dunu hame lamu. Ilia da dafawane ilia udigili hawa: hamosu logo doasi. 11 Be fa:no, ilia da ilia asigi dawa:su afadenei. Ilia amo hawa: hamosu dunu bu gasawane lale, ilia bu udigili hawa: hamoma:ne sesei.

12 - 13 Amalalu, Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, da fi dunu ilima amane adole iasima:ne sia:i, “Na da dilia aowalalia Idibidi soge ganodini udigili hawa: hamonanebe amo gaga:le, fisili masa:ne, ga oule asi. Na da ilima Gousa:su hamoi, amane, 14 †‘Ode gafeyale gidigili, ode fesu amoga, ilia da Hibulu udigili hawa: hamosu dunu amola uda huluane da ode gafeyale hawa: hamobeba:le, ilia udigili hawa: hamosu logo doasima:ne, Na da sia:i dagoi. Be dilia aowalalia da Na sia: hamedafa nabi. 15 Dilia da gasida agoanega, dilia asigi dawa:su afadenene, Na hahawane ba:ma:ne hamoi dagoi. Dilia huluane da sia: afadafa hamone, dilia Isala:ili na:iyado dunu ilia halegale masa:ne, ilia udigili hawa: hamosu logo doasima:ne sia:i. Amola amo hamoma:ne, dilia da Na Debolo (amo ganodini dilia da Nama nodone sia:ne gadosa) amo ganodini gousa:su hamoi. 16 Be dilia da dilia asigi dawa:su bu afadenene amola Nama baligi fa:su. Dilia huluane da udigili hawa: hamosu dunu amola uda ilia udigili hawa: hamosu logo doasi, amo bu samogene amola gasawane ilia bu udigili hawa: hamoma:ne logei.

17 Amaiba:le, wali Na, Hina Gode, da dilia Nama hame nabasu hou hamosu sia:sa. Dilia da dilia na:iyado Isala:ili dunu ilia udigili hawa: hamosu logo hame doasi. Defea! Na da dilia logo doasimu. Dilia da gegesu amola olosu amola ha: bagade amoga bogoma:ne, Na da dilia logo

† **34:14:** Gadili Asi 21:2; Mousese ea Malasu 15:12

doasimu. Na da dilima hamobeba:le, osobo bagade fifi asi gala huluane da beda:iwane fofogadigimu. 18 - 19 Yuda amola Yelusaleme fi ouligisu dunu amola hina bagade ea ouligisu dunu amola gobele salasu dunu da Nama gousa:su hamoi. Ilia da gawali bulamagau amo oudahida:le, la:ididili la:ididili ligisili, dogoa asili amola gousa:su hamoi. Be ilia da amo gousa:su fi dagoi amola ea sema amola hamoma:ne sia:i hamedafa hamosu. Amaiba:le, Na da amo dunu ilima ilia bulamagau hamoi defele, ilima hamomu. 20 Ilia ha lai dunu da ili medole legemusa: hanaiba:le, Na da ilima imunu. Ilia bogoi da:i hodo da sio amola sigua ohe amoga na dagoi ba:mu.

21 Na da Yuda hina bagade Sedegaia amola ea eagene ouligisu dunu amo ilia ha lai dunu (ili medole legemusa: hanai) ilima imunu. Na da ili Ba:bilone dadi gagui wa:i ilima imunu. Ba:bilone dadi gagui da wali Yelusaleme amoma doagala:su amo yolesi.

22 Be Na da ilima sia:nanu, ilia da amo moilai bai bagadega buhagili, doagala:le, hasalili, laluga ulagimu. Na hamobeba:le, Yuda moilai huluane da dunu hame esalebe, wadela:i hafoga:i soge agoane ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

35

Yelemaia amola Liga:be Dunu

1 *Yihoiagimi (Yousaia egefe) da Yuda hina bagade esaloba, Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Liga:be fi dunu ilima sia:musa: masa. Amasea, ili Debolo sesei afae amo ganodini oule asili, ilima waini hano moma:ne sia:ma." 3 Amaiba:le, na da Liga:be fi dunu huluane - Ya:ia:sanaia (Yelemaia eno egefe amola Habasinaia ea aowa) amola ea yolali amola egefe huluane, amo lale, 4 Debolo diasuga oule asi. Na da balofede dunu Ha:ina:ne (Igidalaia egefe) amo ea adoba:su dunu ilia sesei amo ganodini oule asi. Amo sesei da Sia:lame egefe, Ma:iasia (debolo ouligisu dunu mimogo) ea sesei amoga gadodili dialu amola ouligisu dunu eno ilia sesei gadenene dialebe ba:i. 5 Amalalu, na da faigelei amola ofodo waini hano amoga nabai, amo Liga:be dunu ilia midadi ligisilalu, ilima amane sia:i, "Waini hano moma!"

6 Be ilia da bu adole i, "Ninia da waini hano hame naha. Ninia aowalalia dunu Yonada:be (Liga:be egefe) da ninia amola ninigaga fi da waini hano maedafa moma:ne sia:i. 7 E da eno ninima sia:i, amo ninia da diasu mae gaguma:ne amola ifabi amola waini efe mae sagama:ne sia:i. E da ninia eso huluane abula diasu amo ganodini fawane esaloma:ne sia:i. Bai ninia da amo soge ganodini ga fi defele esaloma:ne sia:i. 8 Ninia da hamoma:ne sia:i huluane amo Yonada:be ea ninima olelei, amo nabawane hamonanu. Ninia, ninia uda, ninia dunu mano amola uda mano da waini hano hamedafa naha. 9 - 10 Ninia diasu hame gagusa. Be ninia da abula diasu ganodini esala. Ninia da waini sagai amola gagoma sagai amola soge hamedafa gagusa. Ninia aowalalia Yonada:be ea hamoma:ne sia:i huluane amoma fa:no bobogesu. 11 Be hina bagade Nebiuga:denese da ninia sogega doagala:beba:le, ninia da Ba:bilone amola Silia dadi gagui wa:i ilima beda:iba:le, Yelusalemega misusa: dawa:i. Amaiba:le, ninia da wali Yelusaleme amo ganodini esala."

---

* **35:1:** 2 Hina bagade 23:36 - 24:6; 2 Hou Olelesu 36:5-7

12 - 13 Amalalu, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da nama
na da Yuda fi dunu amola Yelusaleme dunu ilima amane sia: adole
iasima:ne sia:i, "Na, Hina Gode, da dilima agoane adole ba:sa. Dilia da
abuliba:le Na sia: hame nabala:? Amola abuliba:le Na sema nabawane
hame hamosala:? 14 Yonada:be egaga fi da ea hamoma:ne sia:i amo 'waini
hano mae moma' amo naba. Amola ilia huluane da eso huluane amola
wali, waini hano hame naha. Be Na da dilima gebewane sia:nana, be
dilia da hame naba. 15 Na da dilima Na hawa: hamosu dunu (balofede
dunu) huluane gebewane asunasilalu, amola ilia da dilima dilia wadela:i
hou yolesili, moloidafa hamoma:ne sia:i. Ilia da dilima sisane, ogogosu
'gode' ilima mae hawa: hamoma:ne amola mae nodone sia:ne gadoma:ne
sia:su. Dilia da soge amo Na da dilia amola dilia aowalali ilima i, amo
ganodini hahawane esaloma:ne agoane hamoma:ne sia:i. Be dilia da Na
sia: hamedafa nabi amola hamedafa dawa:digisu. 16 Yonada:be egaga fi
da ilia aowalalia dunu ilia sia: nabi dagoi, be dilia da Na sia: hamedafa
nabasu.
17 Amaiba:le, wali Na, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, Na
da dilia Yuda fi dunu amola Yelusaleme fi dunu, dilima se iasu amola
wadela:su Na musa: ilegei amo dilima iasimu. Bai Na da dilima sia:beba:le,
dilia da hame nabasu amola Na da dilima wele sia:beba:le, dilia da dabe
hame alofesu."
18 Amalalu, na da Liga:be fi dunu ilima Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili
fi ilia Gode, amo Ea sia: ilima amane alofele i, "Dilia da dilia aowalalia
Yonada:be ea sia: amoma fa:no bobogei. Ea hamoma:ne sia:i amola olelesu
huluane dilia da nabi dagoi.
19 Amaiba:le, Na, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, Na da
amane ilegesa. Eso huluane, Yonada:be (Liga:be egefe) amo egaga fi dunu
afae da Na hawa: hamonanebe ba:mu."

36

Belage da Debolo Diasu ganodini Gode Ea Sia: Bioi Meloa Idi

1 *Yuda hina bagade Yihoiagimi (Yousaia egefe) ea ouligisu ode biyadu
amoga, Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Meloa bioi lale, amoga Na
Isala:ili amola Yuda amola fifi asi gala huluane ilia hou huluane Na da
dima adoi, amo dedema. Yousaia da hina bagade esalu, Na da degabo dima
olelelalu, amogainini wali eso doaga:be hou. Amo huluanedafa dedema.
3 Amabela:? Yuda fi dunu da wadela:su huluane Na da ilima ima:ne ilegei,
amo nabasea ilia da wadela:i hou yolesili sinidigima:bela:? Amasea, Na da
ilia wadela:i hou amola wadela:i hou hamobe gogolema:ne olofomu."
4 Amaiba:le, na da Belage (Nilaia egefe) nama misa:ne sia:ne, Hina Gode
Ea sia:i huluane ema olelei. Amola Belage da meloa bioi amoga dedei
dagoi. 5 Amalalu, na da Belagema amane sia:i, "Ilia da na Debolo Diasu
ganodini golili masunu logo ga:i dagoi.
6 Be di da amoga masunu da defea. Amaiba:le, dunu da eso enoga ha:i
mae nawane sia:ne gadosea, di amoga masa. Di dunu huluane nabima:ne,
Hina Gode da nama sia:i liligi amola na di dedema:ne olelei, amo meloa
bioi idima. Dunu huluanedafa amola Yuda fi dunu amo da Yuda moilaiga
guiguda: misi, amo noga:le nabima:ne, idimu sogebi noga:le ilegema.
7 Amabela:? Ilia da Hina Godema sia:ne gadolalu, ilia wadela:i hou yolesili,
sinidigima:bela:? Bai Hina Gode da bagade ougiba:le, ilima beda:ma:ne

* **36:1:** 2 Hina bagade 24:1; 2 Hou Olelesu 36:5-7; Da:niele 1:1-2

magagi dagoi.” 8 Amaiba:le Belage da na sia:i defele, Hina Gode Ea sia:
dedei amola Debolo Diasu ganodini idi.

9 Yuda hina bagade Yihoiagimi ea ouligilalebe ode bi amoga, amola
oubi sesegega, Yuda dunu da Hina Gode hahawane ba:ma:ne, ha:i mae
nawane esalu. Dunu huluane Yelusalemega esala, amola dunu amo da
Yuda moilaiga misi, huluane da ha:i mae nawane esalu.

10 Amalalu, dunu huluane da lalabolaloba, Belage da na sia:i huluane
bioi meloaga dedei amo idi. E da Gemalaia (hina bagade ea musa: sia:
dedesu dunu Sia:ifa:ne egefe) amo ea esalebe sesei ganodini idi. Ea sesei
da gado gagoi sogebi amo ganodini amola Debolo Gaheabolo Logo Holei
amo gadenene galu.

Belage da Eagene Ouligisu Dunu ilima Bioi Meloa Idili I

11 Ma:iga:ia (Gemalaia egefe amola Sia:ifa:ne ea aowa), da Belage Hina
Gode Ea sia:i liligi idilalu, amo nabi. 12 Amalalu, e da hina bagade ea
diasuga asili, hina bagade ea sia: dedesu dunu Ilisiama, ea sesei (amoga
eagene ouligisu dunu huluane fada:i sia: sia: sa:imusa: gilisibi ba:i) amoga
asi. Amo sesei ganodini, Ilisiama, Dila:iya (Siema:ia egefe), Elena:ida:ne
(A:gabo egefe), Gemalaia (Sia:ifa:ne egefe), Sedegaia (Ha:nanaia egefe)
amola eagene ouligisu dunu huluane esalebe ba:i.

13 Ma:iga:ia da sia: huluane amo Belage da dunu fi ilima idi, amo
huluane ilima olelei. 14 Amalalu, eagene ouligisu dunu da Yihudai
(Nedanaia egefe amola Sielemaia ea aowa [Sielemaia da Giusai egefe]) amo
Belagema e da bioi meloa e da dunu huluane ilima idi, amo gaguli misa:ne,
asunasi. Belage da ilima meloa bioi gaguli misi. 15 Ilia da ema amane sia:i,
“Fima! Amo bioi meloa dedei ninima idima.” Amaiba:le, Belage da ilia sia:i
defele hamoi. 16 E da amo meloa idilalu, ilia da dunu eno enoma sinidigili,
fofogadigili Belagema amane sia:i, “Amo hou ninia da hina bagade ema
olelemu!”

17 Amalalu, ilia da ema amane adole ba:i, “Di da habodane amo sia:
huluane dedebela:? Yelemaia da sia:beba:le, di da dedebela:?”

18 Belage da bu adole i, “Yelemaia da amo sia: huluane sia:i dagoi. Amola
na da dedesu hano amoga amo bioi meloaga dedei dagoi.”

19 Amalalu, ilia da ema amane sia:i, “Di amola Yelemaia da
wamoaligimusa: masa. Alia wamoaligisu sogebi eno dunuma maedafa
olelema.”

Yuda hina bagade da Bioi Meloa Ulugagi

20 Eagene ouligisu dunu ilia da bioi meloa amo Ilisiama (hina bagade
ea sia: dedesu dunu) amo ea sesei ganodini ligisilalu, hina bagade ea
esalebega asili, hina bagadema ilia ba:le sia:ne iasu. 21 Amalalu, Yihoiagimi
da Yihudaima amo meloa bioi lala masa:ne asunasi. E da amo Ilisiama ea
sesei amoga lale, hina bagade amola eagene ouligisu dunu hina bagade
sisiga:le lelu, ilima idili i.

22 Amo eso da woufo oubi galu. Amola hina bagade da woufo oubi
doaga:beba:le, hi diasu amo ganodini, lalu midadi housa esalebe ba:i.

23 Amola Yihudai da meloa osoda o biyadu amo idi dagoiba:le, hina
bagade da gobihei fonobahadi amoga damuni fasili, laluga ha:digi. E da
amo hamonanu, bioi meloa huluane laluga nei dagoiba:le fawane yolesi.

24 Be hina bagade amola eagene ouligisu dunu da amo sia: nababeba:le,
hamedafa beda:i amola da:i dioi hamedafa ba:i.

25 Be Elena:ida:ne amola Dila:iya amola Gemalaia da hina bagadema amo bioi meloa mae ulugagima:ne ha:giwane edegelalu. Be hina bagade da ilia sia: hamedafa nabi.
26 Amalalu, Yihoiagimi da ea egefe Yilamiele, Sila:ia (A:saliele ea egefe), Sielemaia (A:badiele ea egefe) na (Yelemaia) amola Belage ani gagulaligimusa: asunasi. Be Hina Gode da ani wamolegei dagoi.

Yelemaia da Meloa Bioi eno Dedei

27-28 Yuda hina bagade Yihoiagimi da bioi meloa amo na sia:beba:le, Belage ea dedei, amo ulagilalu, Hina Gode da nama na da eno bioi meloa lale, amo da:iya musa: liligi dedei huluane bu dedema:ne sia:i. 29 Hina Gode da na Yihoiagimi ema amane sia:ma:ne sia:i, "Di da bioi meloa amo ulagi dagoi. Amola Yelemaia e da abuliba:le Ba:bilone hina bagade da misini, soge huluane wadela:lesili, dunu amola ohe huluane medole legemu, amo dedei, di da ema adole ba:i. 30 Amaiba:le, wali, Na, Hina Gode, da di hina bagade Yihoiagimi, dima amane sia:sa, 'Digaga fi dunu afae da Da:ibidi ea ouligisu fi ilima hamedafa ouligimu. Dia bogoi da:i hodo da gadili ha:digi dagoi ba:mu. Dia da:i hodo da esoga gia:mu amola gasi anegagi ofo amoga anegagimu. 31 Na da di amola digaga fi amola dia eagene ouligisu dunu ilima se imunu. Bai dilia huluane da wadela:i hou hamonana. Di amola Yelusaleme dunu huluane da Na sisasu hamedafa dawa:i galu. Amaiba:le, wadela:su hou Na dilima beda:ma:ne magagili ilegei, amo huluane Na da dilima iasimu."
32 Amalalu, na da meloa bioi eno lale, na sia: dedesu dunu Belage ema ianu, e da na sia:i liligi huluane amoga dedei. E da sia: huluane musa: bioi meloaga dialu, amo huluane amola eno sia: olelei, amo dedei dagoi.

37

Sedegaia da Yelemaiama Adole Ba:i

1 *Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese da Yehoiagini (Yihoiagimi egefe) amo fadegale, ea ouligisu sogebi amo Sedegaia (Yousaia egefe) ema i. 2 Be hina bagade Sedegaia amola ea eagene ouligisu dunu amola Yuda dunu huluane da Hina Gode Ea sia: nama i, amo hame nabasu.
3 Yuda hina bagade Sedegaia da Yihuga:le (Sielemaia egefe) amola gobele salasu dunu Sefanaia (Ma:iasia egefe) amo nama na da ninia fi fidima:ne, Hina Godema sia:ne gadoma:ne sia:musa: asunasi. 4 Amo esoha, na da gagili ga:i diasu ganodini hame salabe ba:i. Be na da udigili dunu ilia esalebe ganodini ahoasu. 5 Ba:bilone dadi gagui wa:i da Yelusaleme amoma doagala:lalu. Be ilia da Idibidi dadi gagui wa:i da Idibidi alalo giadofai amo nababeba:le, ilia da sinidigili hobea:i. 6 Amalalu, Hina Gode, Isala:ili ilia Gode, da nama sia:i. 7 E da na Sedegaiama amane sia:ma:ne sia:i, "Idibidi dadi gagui wa:i da di fidimusa: manebe. Be ilia da sinidigili, ilia sogega buhagimu.
8 Amasea, Ba:bilone dunu da bu misini, Yelusaleme amoma gegenanu, laluga ulagimu. 9 Na, Hina Gode, da dima sisasu iaha. Dilia ogogole Ba:bilone dunu da bu hame misunu mae dawa:ma. Bai ilia da dafawane bu misunu. 10 Amola dilia da Ba:bilone dadi gagui wa:i huluane hasali ganiaba, amola Ba:bilone fa:ginisi dunu fawane ilia abula diasu ganodini diasa:ili esala ganiaba, amo dunu da wa:legadole, dilia moilai bai bagade laluga nene dagoma:ne ulagila:loba."

* **37:1:** 2 Hina bagade 24:17; 2 Hou Olelesu 36:10

Ilia da Yelemaia Gagulaligili, Gagili Ga:i Diasu ganodini Sali

11 Ba:bilone dadi gagui wa:i da Yelusaleme doagala:su yolesili, hobea:i.
Bai ilia da Idibidi dadi gagui da doagala:musa: ahoanebe nabi.
12 Amaiba:le, na da Yelusaleme yolesili, na soge (na fi ilia soge la:idi sogebi)
Bediamini soge bagade amo ganodini diala, amo lamusa:, na da masunu
dawa:i galu. 13 Be na da Bediamini Logo Holei amoga doaga:loba, dadi
gagui ouligisu amoga hawa: hamonanu (ea dio da Ailaidia [Sielemaia egefe
amola Ha:nanaia ea aowa]) e da na logo ga:le, nama amane sia:i, "Di da
hohonone, Ba:bilone fi amoga masunu galebe!" 14 Be na da bu adole i,
"Hame mabu! Na da hohonone dili yolesimu hame dawa:!" Be Ailaidia
da na sia: hame nabi. E da na gagulaligili, eagene ouligisu dunu ilima
hiouginana asi. 15 Ilia da nama bagadewane ougi amola ilia sia:beba:le,
ilia da na fananu, sia: dedesu dunu Yonada:ne amo ea diasu ganodini sali.
Bai ilia da ea diasu gagili ga:i diasu agoane hamoi dagoi.

16 Na da uli dogoi sesei osobo hagudu amo ganodini salabe ba:i. Amo
ganodini na da eso bagohame esalu.

17 Fa:no, hina bagade Sedegaia da na ema misa:ne sia:i. E da wamowane,
nama amane adole ba:i, "Hina Gode da ninima sia: adole iasibala:?" Na
da bu adole i, "Sia: galaiou! Di da Ba:bilone hina bagade amo ea loboga
gagulaligi ba:mu." 18 Amalalu, na da amane adole ba:i, "Di da na gagili ga:i
diasu ganodini sali dagoi. Be na da adi wadela:i hou, dima o dilia eagene
ouligisu dunu ilima o Yuda fi dunu ilima hamobela:?

19 Dia balofede dunu da wali habila:? Ilia da ogogole, Ba:bilone hina
bagade da dima amola ninia soge amoma hame doagala:mu sia:i. 20 Amola
wali, hina bagade, dia na sia: nabima:ne, na edegesa! Dia na gagili ga:i
diasu amo Yonada:ne ea diasu ganodini amoga mae asunasima. Di agoane
hamosea, na da amogawi dafawane bogomu."

21 Amaiba:le, hina bagade Sedegaia da ilia da na hina bagade diasu gagoi
amo ganodini gagili ga:i diasu agoane esaloma:ne, logo ga:sima:ne sia:i.
Na da amogawi esalu. Eso huluane ilia da agi ga:gi afadafa (agi ga:gi
hamosu diasuga lai) nama ianu, agi ga:gi huluane Yelusaleme ganodini
galu huluane dagobeba:le fawane yolesi.

38

Yelemaia da Hafoga:i Hano Uli Dogoi amo Ganodini Esalebe Ba:i

1-3 Na da dunu huluane ilima Hina Gode ea sia:i amane olelei, "Nowa
dunu da Yelusaleme ganodini ouesalea, e da gegesu o ha: bagade o
olosu amoga bogomu. Be nowa da gadili ahoasea, Ba:bilone fi ilima e
gagulaligima:ne olelesea, e da medole legei dagoi hame ba:mu. E da
esalumu. Na da Hina Gode Ea sia:i eno ilima olelei, amane," Na da
moilai bai bagade amo Ba:bilone dadi gagui wa:i ilima imunu, amola ilia
da huluane gesowale lale dagomu." Siefadaia (Ma:da:ne egefe), Gedalaia
(Ba:sie egefe), Yihuga:le (Sielemaia egefe) amola Ba:sie (Ma:legaia egefe)
ilia da na sia: nabi dagoi.

4 Amalalu, ilia da hina bagadema asili, amane sia:i, "Amo dunu medole
legemu da defea. E da amane sia: dalebeba:le, dadi gagui dunu da
beda:su laha. Amola e da dunu huluane moilai ganodini esalebe, ilima
ili beda:ma:ne sia:sa. E da dunu hame fidisa. E da ili se nabima:ne fawane
hanai galebe."

5 Hina bagade Sedegaia da amane adole i, “Defea! Dilia hanaiga ema
hamoma! Na da dilia logo ga:musa: hame dawa:!” 6 Amaiba:le, ilia da
na gagulaligili, efega la:gili, hina bagade egefe Ma:legaia amo ea hano uli
dogoi ganodini sanasi. Hano uli dogoi ganodini da hano hame dialu, fafu
fawane dialebe ba:i. Amo ganodini na da bosona sa:i dagoi.
7 Be Ibedemilege (amo da Suda:ne soge gulusu danai dunu, e da hina
bagade diasu ganodini hawa: hamonanu), ilia da na hano uli dogoi
ganodini sanasi amo nabi. Amo esoga, hina bagade da Bediamini Logo
Ga:su amoga fofada:su hamonanu.
8 Amaiba:le, Ibedemilege da amoga asili, hina bagadema amane sia:i,
9 “Hina bagade! Amo dunu ilia da wadela:le hamoi. Ilia da Yelemaia
amo hano uli dogoi amo ganodini sanasi. Amogawi, e da dafawane
bogomu. Bai moilai bai bagade amo ganodini da ha:i manu hame gala.”
10 Amalalu, hina bagade Sedegaia da Ibedemilege ema e da dunu udiana
oule asili, na bogosa:besa:le, hano uli dogoi amoga hiougili gadoma:ne
sia:i. 11 Amaiba:le, Ibedemilege da amo dunu oule asili, hina bagade liligi
ligisisu diasu amoga hea abula lale, efega la:gili nama sanasi. 12 E da na
efega se nabasa:besa:le, amo hea abula na lobo haguduga ligisima:ne sia:i.
Na da amo hamoi dagoi.
13 Amalalu, ilia da efega na hano uli dogoi yolesima:ne, hiougili gadoi.
Fa:no na da hina bagade diasu gagoi amo ganodini gagili ga:i agoane
esalebe ba:i.

Sedegaia da Yelemaia ea Fada:i Sia: Adole Ba:i

14 Eso enoga, hina bagade Sedegaia da, ilia na Debolo ea logo osoda
amoga oule misa:ne sia:i. E da nama amane sia:i, “Na da dima adole ba:mu
galebe. Di da dafawane sia: huluanedafa nama ima.”
15 Na da bu adole i, “Na da dafawane sia: huluanedafa dima sia:sea, di
da na medole legemusa: sia:mu. Amola na da dima fada:i sia: adole iasea,
di da amo sia: hame lalegagumu.”
16 Amaiba:le, hina bagade Sedegaia da wamowane nama amane sia:ne
ilegei, “Na da Fifi Ahoanusu Gode E (amo Gode da esalusu ninima iasu)
amo Ea Dioba:le agoane ilegesa. Na da di hamedafa medole legemu. Amola
na da dunu amo di medole legemusa: hanai, amo ilia lobo da:iya di hame
iasimu.” 17 Amalalu, na da Sedegaiama, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi
ilia Gode, amo Ea sia: alofele sia:i, “Di da Ba:bilone hina bagade ea ouligisu
dunu amo di gagulaligima:ne ahoasea, di da hame bogomu amola amo
moilai bai bagade laluga ulagi dagoi hame ba:mu. Di amola dia sosogo fi
da mae bogole, esalebe ba:mu. 18 Be di da ilima bu gegesea, Ba:bilone dunu
da Yelusaleme moilai bai bagade huluane lale, laluga ulagimu. Amola di
da hobeale masunu hamedei ba:mu.” 19 Be hina bagade da nama bu adole
i, “Na da ninia fi dunu amo da hohonone, Ba:bilone dadi gagui fidimusa:
asi, ilima beda:i galebe. Amabela:? Ba:bilone dunu da na ilima ianu, ilia
da nama se bagade imunu.”
20 Na da ema amane sia:i, “Ilia da di amo dunuma hame imunu. Dia
Hina Gode Ea adole iasu nabima:ne, na da dima edegesa. Amasea,
di da hahawane ba:mu, amola dia esalusu hame fisimu. 21 Be Hina
Gode da na esala ba:su amo ganodini, di ilima gagulaligima:ne hame
olesea, fa:no misunu hou nama olelei. 22 Na esala ba:su ganodini, na
da uda huluane Yuda hina bagade diasu ganodini hame bogoi esalebe
amo huluane Ba:bilone hina bagade ea dadi gagui ouligisu dunu ilima

doaga:ma:ne, oule ahoanebe ba:i. Ilia da ahoasea, sia: dalebe nabima, amane, 'Hina bagade ea dogolegei dunu ilia da ema ogogoi. Ilia da ea sia: banenesi dagoi. Amola e da wali fafuga bosona sa:i dagoiba:le, ea dogolegei ilia da e yolesi dagoi."
23 Amasea, na da eno amane sia:i, "Dia uda amola mano huluane da Ba:bilone dunu ilima oule asi dagoi ba:mu. Amola ilia da di gagulaligimu. Ba:bilone hina bagade da di udigili hawa: hamosu hamoma:ne gagulaligimu, amola e da Yelusaleme laluga nene dagoma:ne ulagimu."
24 Sedegaia da bu adole i, "Di da nama sia: dalebe amo eno dunuma maedafa olelema. Amasea, di da mae bogole, esalumu. 25 Eagene ouligisu dunu da na da dima sia: dalu nabasea, ilia da misini amola adi sia: dalula: adole ba:mu. Ilia da di da sia: huluane ilima adosea, di mae medole legema:ne ilegele sia:mu. 26 Be di amane sia:ma, 'Na da Sedegaiama e da na bogoma:ne, bu gagili ga:i diasuga mae asunasima:ne edegenanoma:ne fawane sia:i.' " 27 Amalalu, ouligisu dunu huluane da nama misini, nama adole ba:i. Na da hina bagade Sedegaia ea nama sia:i liligi defele, ilima bu adole i. Ilia da eno hou hamoma:ne hame ba:i. Bai dunu eno da ania sia: dasu hame nabi.
28 *Amola na da hina bagade diasu gagoi ganodini udigili hawa: hamosu dunu agoane hamonanebe ba:i. Ba:bilone dunu da Yelusaleme lai dagoiba:le fawane yolesi.

39

Yelusaleme da Dafai

1 Oubi nabuane gala, Yuda hina bagade Sedegaia ea ouligisu ode sesegeyale amoga, Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese amola ea dadi gagui wa:i huluane da misini, Yelusaleme amoma doagala:i. 2 Eso sesegeyale, oubi biyadu amola hina bagade Sedegaia ea ouligibi ode gidayale amoga, Ba:bilone dunu ilia da Yelusaleme ea gagoi dobea amo fili mugului.
3 (Ilia da Yelusaleme amoma hasalasili, Ba:bilone hina bagade ea eagene ouligisu dunu bagade da sogebi Dogoa Logo Ga:su amoga misini lelu. Mogili ilia dio da Naiga:le Sialisa, Sa:maga Nibou, Sasigimi amola Naiga:le Sialisa eno.)
4 Hina bagade Sedegaia amola ea dadi gagui dunu huluane da ilima doaga:mu hou ba:beba:le, ilia da gasia moilai bai bagadega hobeale masunu dawa:i. Ilia da hina bagade ea ifabi amoga asili, amola logo holei amo da dobea aduna ea disisu diala, amoga asili, Yodane Fago amoga doaga:musa: hobea:i. 5 Be Ba:bilone dadi gagui wa:i da ilima fa:no bobogele, ilia da umi soge Yeligou moilai bai bagade gadenene amoga Sedegaia gagulaligili, hina bagade Nebiuga:denesema afugili asi. Nebiuga:denese da Libala moilai bai bagade Ha:ima:de soge amo ganodini esalebe ba:i. Amogawi, e da Sedegaia ema fofada:nanu, ema se ima:ne sia:i. 6 E da Libala moilai bai bagadega Sedegaia ba:ma:ne, egefe huluane medole lelegei. Amola e da Yuda eagene ouligisu dunu huluane medole lelegei. 7 Amalalu, ea sia:beba:le, ilia da Sedegaia ea si aduna duga:le fasili, e sia:inega la:gili, Ba:bilone sogega afugili asi. 8 Amola Ba:bilone dunu da Yelusaleme hina bagade diasu amola dunu ilia diasu huluane laluga ulagi. Ilia da Yelusaleme gagoi dobea huluane mugululi, wadela:lesi dagoi. 9 Amalalu, dadi gagui wa:i ouligisu bagade Nebiusala:ida:ne, e da

* **38:28:** Isigiele 33:21

dunu huluane Yelusaleme ganodini esalu amola Yuda dunu huluane amo da hohonone, Yuda hina bagade yolesili ema hobea:i, e da amo huluane gagulaligili, Ba:bilone sogega udigili hawa: hamoma:ne oule asi.

10 Be e da liligi hamedafa gagui dunu amo Yuda soge ganodini bu esaloma:ne, logo doasi. Amola e da amo dunuma waini sagai amola soge i.

Ilia da Yelemaia Masa:ne Logo Doasi

11 Be hina bagade Nebiuga:denese da dadi gagui wa:i ouligisudafa Nebiusala:ida:ne ema amane sia:i, 12 "Yelemaia amo hogola masa. Amola e noga:le ouligima. Ema se mae ima, be ea hanai amo hamoma." 13 Amaiba:le, Nebiusala:ida:ne amola eno ouligisu bagade dunu amo Nebiusia:saba:ne amola Naiga:le Sialisa, amola Ba:bilone hina bagade ea eagene ouligisu dunu huluane, 14 ilia da hina bagade diasu gagoi amoga na lale, Gedalaia (Ahaiga:me egefe amola Sia:ifa:ne ea aowa) amo na ouligima:ne, ema oule asi. Gedalaia da na ouligili, na da na diasuga hahawane doaga:ma:ne, ouligimu ilia sia:i. Amaiba:le, na da dunu fi ilia esalebe ganodini esalu.

Hina Gode da Ibedemilege Gaga:musa: Sia:i

15 Na da musa: hina bagade diasu gagoi gagili ga:i diasu agoane amo ganodini esaloba, Hina Gode da nama amane sia:i, 16 "Dia Ibedemilege (Suda:ne dunu) ema 'Na, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da amane sia:sa, 'Na sia:i defele, Na da amo moilai bai bagadega hahawane bagade gagui hou hame imunu. Be Yelusaleme da wadela:lesi dagoi ba:mu. Amola amo hou da doaga:sea, di, Ibedemilege da amo ba:mu. 17 Be Na, Hina Gode, Na da di gaga:mu amola dunu (ilima dia da beda:i) ilia da di hame gagulaligimu. 18 Na da di gaga:mu amola di da hame medole legei dagoi ba:mu. Di da esalumu. Bai di da Na hou dafawaneyale dawa:beba:le, lalegagui dagoi. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.' "

40

Yelemaia da Gedalaia ea Diasuga Esalu

1 Ba:bilone dunu da na amola Yelusaleme dunu amola Yuda fi dunu huluane (amo ilia da Ba:bilone sogega udigili hawa: hamomusa: oule ahoasu) nini huluane sia:inega la:gili, La:ima moilaiga oule asi. Amogawi, Ba:bilone dadi gagui ouligisudafa amo Nebiusala:ida:ne, e da na sia:ine fadegale, na hahawane masa:ne sia:i. Amalalu, Hina Gode da nama sia:i.

2 Ba:bilone dadi gagui ouligisudafa da na la:idili oule asili, nama amane sia:i "Dia Hina Gode da amo soge wadela:lesima:ne sia:i. 3 Amola wali amo hou E da magagili ilegei, E da hamoi dagoi. Dia fi dunu da Hina Godema wadela:le hamobeba:le amola Ea sia: hame nababeba:le, amo hou da doaga:i dagoi. 4 Wali di udigili masa:ne amo sia:ine dia fesua la:gi amo na da fadegala. Di da Ba:bilone sogega na sigi masusa: dawa:sea, defea, misa. Amasea, na da di ouligimu. Be dia amoga masunu higasea, guiguda: esaloma. Difa! Dia hanaiga hamoma!" 5 Na da bu hame adole iabeba:le, Nebiusala:ida:ne da amane sia:i, "Ba:bilone hina bagade da Gedalaia (Ahaiga:me egefe amola Sia:ifa:ne ea aowa) amo Yuda moilai ouligima:ne ilegei dagoi. Di Gedalaiama buhagima. Di da ea diasuga esalumu da defea. O dia hanaiga fawane ahoanoma." Amalalu, e da nama hahawane iasu i. Amola ha:i manu ianu, na masa:ne logo doasi.

6 Na da Misiba moilai, Gedalaia ea diasuga esalomusa: asi. Amola na da
dunu fi hame mugululi asi soge ganodini esala, ilima gilisili esalu.

Yuda Soge Ouligisu Gedalaia
(2 Hina 25:22-24)

7 *Yuda dadi gagui ouligisu mogili, amola dadi gagui dunu mogili, da
Ba:bilone dunu ili gagulaligimusa: hame asi. Ilia da nabi amo Ba:bilone
hina bagade da Gedalaia, Yuda soge amola hame gagui dunu huluane amo
da Ba:bilone sogega hame mugululi asi, ilima ouligima:ne ilegei dagoi.
8 Amaiba:le, Isama:iele (Nedanaia egefe) amola Youha:ina:ne (Galia egefe)
amola Sila:ia (Da:nahiumede egefe) amola Ifai (Nidoufa dunu) egefelali,
amola Ya:ia:sanaia (Ma:iaga soge dunu) amola ilima fa:no bobogesu dunu
da Misiba moilaiga Gedalaia ba:musa: asi. 9 Gedalaia da ilima amane
sia:i, "Na dilima dafawane sia:sa. Mae beda:ma! Ba:bilone dunu dili
gagulaligisa:besa:le, amoga mae masa. Be guiguda: amo moi dogole
noga:le fili, Ba:bilone hina bagade ea hawa: hamosa esaloma. Amasea,
dilia da hahawane esalumu. 10 Na nisu da Misiba guiguda: esalumu.
Amola Ba:bilone dunu da guiguda: masea, na da dilia alofele iasu dunu
agoane ba:mu. Be dilia ha:i manu bugili, waini hano, ifa fage amola olife
susuligi noga:le lama. Amola hahawane dilia diasudafa amo ganodini
esaloma."
11 Isala:ili fi dunu amo da Moua:be soge amola A:mone soge amola Idome
soge amo ganodini esaloba, da Ba:bilone hina bagade da Isala:ili dunu
mogili Yuda soge ganodini esaloma:ne amola Gedalaia ouligima:ne, logo
doasi dagoi amo nabi.
12 Amaiba:le, ilia da soge amoga ilia da afagogoi ba:i, amo yolesili,
Yuda sogega buhagi. Ilia da Gedalaia, Misiba moilaiga esalu, ema buhagi.
Amogawi, ilia da waini amola ifa fage bagohame faili gagadoi.

Ilia Gedalaia Medole Legei
(2 Hina 25:25-26)

13 Amo fa:no, Youha:ina:ne amola dadi gagui amo da Ba:bilonega hame
asi, ilia ouligisu dunu da Gedalaia, Misiba moilaiga esalu, ema misi. 14 Ilia
da ema amane sia:i, "A:mone hina bagade Ba:ialaise da Isama:iele di
medole legemusa: asunasi dagoi." Be Gedalaia da ilia sia: dafawaneyale
hame dawa:i. 15 Amalalu, Youha:ina:ne da ema wamowane sia:i, "Na da
Isama:iele ema asili medole legemusa:, dia na logo doasima. Dunu huluane
e fasu dunu hame dawa:mu. E da di medole legemu da defea hame. Amai
hamoi ganiaba, Yu dunu amo dima gilisi da bu afagogoi dagoi ba:mu.
Amola se nabasu amola wadela:su da dunu huluane Yuda soge ganodini
esalebe ilima doaga:mu." 16 Be Gedalaia da bu adole i, "Amo hou mae
hamoma! Dia Isama:iele ea hou nama olelebe da ogogosa."

41

1 *Oubi fesu amo odega, Isama:iele (Nedanaia egefe amola Ilisiama ea
aowa [Ilisiama da hina bagade ea fi dunu amola hina bagade ea eagene
ouligisu dunu afae galu]) e da Misiba moilaiga Gedalaia gousa:musa: asi.
Ilia huluane da gilisili ha:i nanoba, 2 Isama:iele amola dunu nabuane ea
sigi misi amo, ilia gegesu gobihei sedade duga:le gadole, Gedalaia medole
legei. 3 Amola Isama:iele da Isala:ili dunu huluane Misiba amoga Gedalaia

* **40:7:** 2 Hina bagade 25:22-24 * **41:1:** 2 Hina bagade 25:25

sigi esalu, amola Ba:bilone dadi gagui dunu amogawi esalu, amo huluane medole lelegei.

4 Aya esoga, dunu huluane da Gedalaia ea medole lelegei amo hame nabi galu,

5 dunu 80agoane da Siegeme amola Siailou amola Samelia amoga misini, Misiba amoga doaga:i. Ilia da mayabo waga:ne, abula gadelale, ilisu da:i fa:ginisiwane misi. Ilia da gagoma amola gabusiga: manoma amo Debolo diasuga gobele salimusa: gaguli manebe ba:i. 6 Amalalu, Isama:iele da Misiba amoga digini, ili gousa:musa: asi. E da ilima doaga:le, amane sia:i, "Sama misa! Gedalaia ba:musa: misa!" 7 Ilia da Misiba moilai amo ganodini golili sa:ili, Isama:iele amola ea fa:no bobogesu dunu da hedolowane ili medole lelegele, ilia bogoi da:i hodo amo hano uli dogoi ganodini sanasisi.

8 Be amo gilisisu ganodini, dunu nabuane gala ilia da Isama:ielema ha:giwane edegei, "Nini mae medole legema! Ninia da widi, bali, olife susuligi amola agime hano, soge ganodini wamolegei diala." Amaiba:le, e da amo dunu hame medole legei.

9 Hano uli dogoi amo ganodini Isama:iele da dunu e medole legei amo ilia da:i hodo ha:digi, amo da uli dogoi bagade. Musa:, Isala:ili hina bagade Ba:iasia da Yuda hina bagade A:isa ema doagala:beba:le, A:isa da amo uli dogoma:ne sia:i. Isama:iele da amo uli dogoi, bogoi dunu ilia da:i hodo ha:digi amola uli dogoi da nabai ba:i.

10 Amalalu, e da hina bagade ea idiwi huluane amola Misiba dunu (amo Ba:bilone dadi gagui ouligisu Nebiusala:ida:ne da Gedalaia ema ouligima:ne sia:i) amo huluane afugili, ili udigili hawa: hamoma:ne, A:mone sogega hiouginana asi.

11 Youha:ina:ne amola Yuda dadi gagui ouligisu dunu ema sigi esalu, ilia da Isama:iele ea wadela:i hou amo nabi dagoi. 12 Amaiba:le, ilia da ilia fa:no bobogesu dunu gagadole, ema fa:no bobogele, hano wayabo Gibione moilai bai bagade gadenene amoga Isama:ielema doagala:i. 13 Dunu amo da Isama:iele da gagulaligi ilia da Youha:ina:ne amola ea dadi gagui ouligisu dunu ba:beba:le, hahawane bagade ba:i.

14 Ilia da sinidigili, ilima hehenai. 15 Be Isama:iele amola ea dunu godoane gala da Youha:ina:nema hobeale, A:mone sogega hobea:i.

16 Amalalu, Youha:ina:ne amola ea dadi gagui ouligisu dunu da dadi gagui dunu amola uda amola mano amola gulusu danai dunu amo Isama:iele da udigili hawa: hamomusa: lai, amo ouligi. 17 - 18 Ilia da Ba:bilone fi ilima bagade beda:i galu. Bai Ba:bilone hina bagade da Gedalaia amo Yuda soge ouligima:ne ilegei dagoi, amola Isama:iele da Gedalaia amo medole legei dagoi. Amaiba:le, ilia da Ba:bilone dunu ilima hobeamusa:, Idibidi sogega masusa: asi. Logoga ahoanoba, ilia da Gimiha:me moilai, Bedeleheme gadenene, ouesalu.

42

Ilia da Yelemaia Ili Fidima:ne Sia:ne Gadomusa: Adole Ba:i

1 Amalalu, Youha:ina:ne (Galia egefe), A:salia (Housia:ia egefe), dadi gagui ouligisu dunu amola eno dunu bagade amola fonobahadi, da nama misini, 2 amane sia:i, "Ninia adole ba:su nabima! Nini fidima:ne, Hina Godema sia:ne gadoma! Nini huluane da mae bogole esaloma:ne, amo fidima:ne Ema sia:ne gadoma! Musa: ninia da bagohame esalu. Be wali

di da ba:loba, ninia da bagahame esala. 3 Hina Gode da ninima logo
olelema:ne amola ninia hamomu olelema:ne, Ema sia:ne gadoma."
4 Na da ilima bu adole i, "Defea! Dilia adole ba:i defele, na da ninia Hina
Godema sia:ne gadomu. Ea sia:i liligi huluane, na da mae wamolegele,
huluane dilima olelemu."
5 Amalalu, ilia da nama amane sia:i, "Ninia da Hina Gode ba:ma:ne,
dafawanedafa ilegesa. Ninia da hamoma:ne sia:i huluane amo Hina Gode
da dima sia:mu liligi, amo huluanedafa ilima fa:no bobogemu. 6 Ninia da
dia nini fidima:ne Hina Godema sia:ne gadoma:ne adole ba:sa. Amo sia:
ninia hahawane ba:sea o da:i dioiwane ba:sea, ninia da mae dawa:le, Hina
Gode Ea sia: nabawane hamomu. Amasea, ninia da hahawane ba:mu."

Hina Gode da Yelemaia ea Sia:ne Gadosu amoma Dabe Adole i

7 Eso nabuane aligili, Hina Gode da nama sia:i. 8 Amaiba:le, na da
Youha:ina:ne amola dadi gagui ouligisu dunu e sigi esalu, amola dunu
eno huluane ilima gilisima:ne sia:i. 9 Na da ilima amane sia:i, "Hina Gode,
Isala:ili fi ilia Gode, Ema dilia da na Ema adole ba:musa: asunasi, E da
amane sia:i, 10 'Dilia da amo soge ganodini esaloma:ne hanai galea, Na da
dilia fi gaguia gadomu - hame mugulumu. Na da dili bugimu amola hame
fadegale fasimu. Na da dilima wadela:su iabeba:le, da:i diosa. 11 Dilia
Ba:bilone hina bagade ema beda:su hou yolesima. Na da dili amola nini
esala. Amola ea gasa amoga dili se mae nabima:ne, Na da dili gaga:mu
12 Bai Na da asigi amola gogolema:ne olofosu dawa:. Na da hamobeba:le,
Ba:bilone hina bagade da dilima asigimu, amola dilia sogedafa amoga
buhagima:ne, logo doasimu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.'
13-15 Be dilia dunu amo da Yuda soge ganodini esalebe, Hina Gode Ea
sia: amola amo soge ganodini bu esalumu amo mae higama. Agoane
mae sia:ma, 'Hame mabu! Ninia da asili, Idibidi sogega masunu. Bai
amogawi ninia da gegesu hame ba:mu, amola gegemusa: ha lasu hame
nabimu, amola hame ha:mu.' Dilia da amane sia:sea, amasea Hina Gode
Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da amane sia:sa, 'Dilia da Idibidi sogega
esaloma:ne masunu hanai galea, 16 gegesu (amoga dilia da beda:i) amo
da dilima doaga:mu amola ha:i bagade (amoga dilia da beda:i) amo dilia
ba:mu. Amasea, dilia Idibidi soge ganodini bogogia:mu. 17 Dunu huluane
amo da Idibidi sogega masunu hanai gala, amo huluane da gegesu o ha:i
bagade o olosu amoga bogogia:i dagoi ba:mu. Dunu afae esalebe da hame
ba:mu. Bai Na da ilima wadela:su bagade iasimu.'
18 Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, da amane sia:sa, 'Na da Na ougi
bagade amo Yelusaleme fi dunu ilima sogadigi. Amo defele, dilia da Na
sia: mae nabawane Idibidi sogega ahoasea, Na da Na ougi bagade dilima
sogadigimu. Dilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. Dunu eno da dili higamu
amola dilia dio amoga gagabusu aligima:ne ilegemu. Dilia da amo soge bu
hamedafa ba:mu.' "
19 Amalalu, na da eno amane sia:i, "Hina Gode da dili Yuda soge ganodini
hame mugululi asi esalebe dunu dilima dilia Idibidi sogega mae masa:ne
sia:i dagoi. Amaiba:le, na da dilima sisasu iaha. 20 Dilia da bogoma:ne
giadofasu hamonana. Dilia da nama na da Hina Godema dili fidima:ne
sia:ne gadoma:ne sia:i. Amola dilia da Ea sia:i liligi huluane amoma
fa:no bobogema:ne dafawane ilegele sia:i. 21 Amola wali, na da dilima
sia: huluane adoi dagoi. Be dilia sia: huluane amo Hina Gode da na
dilima alofele iasima:ne asunasi, amo nabimu higasa. 22 Amaiba:le, amo
bu dawa:ma! Dilia da Idibidi sogega esaloma:ne masunu hanai gala. Be

amo ganodini dilia da gegesu o ha:i bagade o olo bagade amoga bogogia:i dagoi ba:mu.”

43

Ilia da Yelemaia amo Idibidi Sogega Oule Asi

1 Na da sia: huluane amo ilia Hina Gode da na ilima alofele iasima:ne asunasi, amo dunu fi ilima olelei dagoi. 2 Amalalu, A:salaia (Housia:ia egefe) amola Youha:ina:ne (Galia egefe) amola gasa fi dunu huluane da nama amane sia:i, “Di da ogogosa! Ninia Hina Gode da di nini Idibidi sogega esaloma:ne mae masa:ne sia:musa:, di hame asunasi. 3 Belage (Nilaia egefe) da di ninima hohonoma:ne, nenege degei dagoi. Bai e da Ba:bilone dunu da gasawane nini banenesili, nini medole legemu o Ba:bilone sogega afugili mugululi masunu, e da amo hanai galebe.”

4 Amaiba:le, Youha:ina:ne amola dadi gagui ouligisu dunu amola fi dunu huluane da Hina Gode Ea sia:i (amo da ilia Yuda soge ganodini esaloma:ne) amo hame nabasu.

5 *Amalalu, Youha:ina:ne amola dadi gagui ouligisu huluane, da dunu huluane Yuda soge ganodini esalu, amola dunu eno musa: fifi asi gala amoga afagogole buhagi, amo huluane Idibidi sogega oule asi. 6 Ilia da dunu amola uda amola mano amola hina bagade ea idiwi ilia, dunu huluanedafa Nebiusa:la:ida:ne da Gedalaia ouligima:ne yolesi, na amola Belage amola, ilia huluanedafa Idibidi sogega oule asi. 7 Ilia da Hina Gode Ea sia:i mae nabawane, Idibidi sogega asili, Daha:banisi moilai bai bagadega doaga:i.

8 Amogawi, Hina Gode da nama amane sia:i, 9 “Dia igi bagade ladili, Isala:ili dunu ba:ma:ne, laga osoboga hamoi ga:i (bricks) logo fa:i amo Felou ea hina bagade diasu midadi gala, amoga uli dogone salima. 10 Amasea, Isala:ili dunu ilima amane sia:ma, ‘Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da amane sia:sa, Na da Na hawa: hamosu dunu Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese ema misa:ne sia:mu. Na da ea hina bagade fisu amo igi hagudu uli dogoi ganodini gala, amo da:iya gagumu. E da ea hina bagade dedebosu abula diasu amo da:iya gagumu. 11 E da misini, Idibidi fi ilima doagala:mu. Amola nowa da bogoma:ne ilegei, e da medole legemu. Nowa da udigili hawa: hamoma:ne ilegei, e da afugili oule masunu. Nowa da gobiheiga sone medole legema:ne ilegei, e da gobiheiga medole legemu. 12 E da Idibidi ogogosu ‘gode’ ilia debolo diasu amo laluga ulagimu. E da ilia debolo ulagili, ilia ‘gode’ gagulaligimu. Sibi ouligisu dunu da ea abula amoga imu fifidili fasisa. Amo defele, Ba:bilone hina bagade da Idibidi soge liligi huluane fadegale, hasalalu masunu. 13 E da sema dawa:ma:ne igi duni bugi Hilioubalisi moilai bai bagade Idibidi soge ganodini gala, amo wadela:lesimu, amola Idibidi dunu ilia ogogosu ‘gode’ ilia debolo amo laluga ulagimu.

44

Hina Gode da Isala:ili Dunu Idibidi sogega Esalu ilima Sia: Adole Iasi

1 Hina Gode da nama na da Isala:ili dunu Idibidi soge ganodini esala (Migidole amola Daha:banisi amola Memefisi moilai bai bagade amola Idibidi gagoe (south) soge) ilima sia:ma:ne sia:i. 2 Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da ilima amane sia:i, “Dilila: da gugunufinisi amo

* **43:5:** 2 Hina bagade 25:26

Na da Yelusaleme amola Yuda moilai huluane amoma iasu, dilia da ba:i dagoi. Ilia da wali mugului dagoi dialebe amola amo ganodini dunu esalebe hame ba:sa. 3 Bai amo dunu fi da Na ougima:ne, wadela:le hamoi. Ilia da ogogosu ‘gode’ ilima gobele salasu amola eno ‘gode’ amo dilia amola dilia aowalalia da ilima hamedafa nodone sia:ne gadosu, amo ilia hawa: hamosu hamonanu. 4 Na da Na hawa: hamosu balofede dunu dilima asunasilalu. Amola ilia da dilima amo hou Na da higa:i, amo maedafa hamoma:ne sia:i. 5 Be dilia da ilia sia: hame nabi, amola hame dawa:digisu. Dilia wadela:i eno ‘gode’ ilima gobele salasu hou amo yolesimu hame dawa:i. 6 Amaiba:le, Na ougi bagade Na da Yelusaleme logo amola Yuda moilaiga sogadigi. Na da amo laluga ulagi. Ilia da mugului dagoi ba:i. Dunu da amo beda:iwane fofogadigili ba:i, amola ilia da wali amaiwane diala.

7 Amaiba:le, Na, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da wali dilima adole ba:sa. Dilia da abuliba:le, dilila: wadela:lesima:ne, wadela:i hou hamosala:? Dilia da dilia dunu amola uda amola mano da dilila: wadela:su lamu hanabela:? Amasea, dilia dunu afae esalebe hame ba:mu. 8 Dilia da abuliba:le Na ougima:ne, loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadobela:? Amola ogogosu ‘gode’ Idibidi soge amoga dilia da esaloma:ne misi amo ganodini gala, ilima gobele salasu hamosala:? Dilia da dilila: wadela:ma:ne hamosala:? Dilia da fifi asi gala huluanedafa da dili higamu amola dilia dio amoga gagabusu aligima:ne ilegemu, amo hanabela:? 9 Dilia, dilia uda, Yuda hina bagade, ilia uda amola dilia aowalalia huluane da Yuda moilai amola Yelusaleme logo amo ganodini, wadela:i hou bagade hamonanu. Amo dilia da gogoleila:? 10 Be dilia eso huluane amola wali dilia hou gogosiane hame fofonobosu. Dilia da Nama hame nodosu amola sema amo Na da dilima amola dilia aowalalima i, amoma hame fa:no bobogesu.

11 Amaiba:le, Na, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da dilima ha lale, Yuda fi huluane wadela:lesimu. 12 Amola Yuda fi dunu hame bogoi esalebe, ilia da Idibidi sogega masunu hanai. Ilia huluane wadela:lesima:ne, Na da logo doasimu. Ilia huluane, fonobahadi amola bagade, da Idibidi soge ganodini gegesu o ha:i bagade amoga bogogia:mu. Dunu eno da amo hou beda:iwane fofogadigili ba:mu. Ilia da Yuda fi dunu higamu amola ilia dio amoga gagabusu aligima:ne ilegemu. 13 Na da Yelusaleme fi ilima gegesu amola ha:i bagade amola olosu amoga se iasu. Amo defele, Na da Yuda fi Idibidi sogega esala, ilima se imunu. 14 Yuda fi dunu esalebe amo da Idibidi sogega esaloma:ne misi, huluanedafa da bogogia:mu. Ilia da Yuda sogega buhagima:ne hanai. Be dunu afae da hame buhagimu. Be mugululi asi dunu bagahamedafa da buhagimu.”

15 Amalalu, dunu huluane (ilia uda da eno ogogosu ‘gode’ ilima gobele salasu hamosu, amo ilia dawa:i) amola uda huluane amogawi lelu, amola Isala:ili fi dunu Idibidi gagoe (south) soge ganodini esalu, dunu gilisisu bagade, da nama amane sia:i,

16 “Ninia da dia sia: amo di da Hina Gode Ea Dioba:le ninima sia:i, amo hame nabimu. 17 Ninia da ninia musa: sia:i defele hamomu. Ninia da ninia uda ‘gode’ (hebene hina bagade Uda) ema gobele salasu hamomu. Ninia aowalalia, ninia hina bagade amola ninia ouligisu dunu da Yuda moilai amola Yelusaleme logo amo ganodini, ema nodoma:ne, waini hano iasu sogadigisu. Amo defele ninia da hamomu. Amo esoga ninia da bagade gaguiwane, hame ha:i amola bidi hamosu hame ba:i. 18 Be ninia da Hebene

hina bagade Uda ema gobele salasu amola waini hano sogadigisu hou amo yolesiba:le, ninia wali hame gaguiwane ba:sa, amola ninia fi dunu da gegesu amola ha:i bagade amoga bogogia:lala."

19 Amola uda ilia amane sia:i, "Ninia da agi ga:gi (Hebene hina bagade Uda ea ba:su agoane) gobele, amola ema gobele salasu amola waini hano iasu sogadigisu amo hamobeba:le, ninia lagoalali da ninia hamobe hahawane ba:su."

20 Amalalu, na da dunu amola uda huluane amo da nama agoane bu adole i, ilima amane sia:i, 21 "Dilia adi dawa:bela:? Gobele salasu hou amo dilia amola dilia aowalalia, amola dilia hina bagade dunu amola dilia ouligisu dunu amola soge dunu huluane da Yuda moilai amola Yelusaleme logo amo ganodini iasu, amo Hina Gode da hame ba:bela:? E da amo gogoleila:? Hame mabu! 22 Wali eso dilia soge da wadela:lesi dagoi diala. Dunu eno da amo beda:iwane fofogadigili ba:sa, amola soge ea dio amoga ilia da gagabusu aligima:ne ilegesa. Bai Hina Gode da dilia wadela:i hou hamobe amo bu ba:mu higasu. 23 Dilia da ba:sa! Wali se nabasu amola gugunufinisisu da dilima doaga:i dagoi. Bai dilia da eno ogogosu 'gode' ilima gobele salasu hou hamosu amola Hina Godema wadela:le hamoi. Dilia da Ea hamoma:ne sia:i huluane amoma hame fa:no bobogesu."

24 - 25 Na da dunu huluane olelei (amola uda ilima baligili olelei), amo Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da Yuda fi Idibidi soge ganodini esala ilima amane sia:sa, "Dilia amola dilia uda da 'hebene hina bagade Uda' ema sia: dafawane ilegei. Dilia da ema gobele salimu amola waini hano iasu sogadigima:ne dafawane ilegesu, amola amo ilegesu dilia da dafawane hamoi. Defea! Dilia ilegesu mae yolesima! Hamoma! 26 Be wali, Na, Hina Gode, da Na Dio Bagadedafa amoga dilia Isala:ili dunu Idibidi soge ganodini esala dilima dafawane sia: ilegei dagoi. Amo nabima! Na da dilia logo ga:i dagoi. Dilia da bu 'na da Ouligisudafa Hina Gode Esala amo Ea Dioba:le sia: ilegesa' amo bu hamedafa sia:mu. 27 Dilia huluane hame gaguiwane, wadela:lesima:ne, Na da logo doasimu. Dilia huluane da gegesu o olosu amoga bogogia:mu. Dunu afae esalebe hame ba:mu. 28 Be afae afae da mae bogole, Idibidi fisili, Yuda sogega buhagimu. Amasea, dunu hame bogoi esalebe, ilia da Na sia: da dafawane amola ilia sia: da ogogosu, amo dawa:digimu. 29 Na, Hina Gode, da Na sia:i liligi (amo soge ganodini Na da dilima se imunu amola wadela:su iasimu) dilia dafawane dawa:ma:ne, Na da dawa:digima:ne olelesu dilima imunu. 30 *Amo da Na Yuda hina bagade Sedegaia amo ea ha lai, Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese (e da Sedegaia medole legemu hanai) ema i - amo defele Na da Idibidi hina bagade Hofala ea ha lai dunu (ilia e medole legemu hanai) ilima imunu."

45

Gode da Belage Gaga:mu Sia:i

1 *Yuda hina bagade Yihoiagimi (Yousaia egefe) ea ode biyadu ouligibiga, Belage da na sia:i liligi meloaga dedei. Amalalu, na da ema amane sia:i, 2 "Hina Gode, Isala:ili fi ilia Gode, da amane sia:sa, 3 'Belage! Di da amane sia:sa; Na da bagade da:i dioi! Na da hou huluane yolesimusa: dawa:! Na da bogomuwane gogonomasa, amola olofosu hame ba:sa!

* **44:30:** 2 Hina bagade 25:1-7 * **45:1:** 2 Hina bagade 24:1; 2 Hou Olelesu 36:5-7; Da:niele 1:1-2

4 Be Na, Hina Gode, da Na gagui liligi amo mugululala, amola Na bugi
liligi amo a:le fasilala. Na da osobo bagade huluanedafa amoga agoane
hamomu. 5 Di da Na da dima afaemagasu hamoma:ne hogosala:? Mae
hogoma! Bai Na da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima gugunufinisisu
iasimu. Be di da habidili ahoasea, Na da dia esalusu gaga:mu. Na, Hina
Gode, da sia:i dagoi.' "

46

Ba:bilone dunu da Idibidi fi Dunu Hasali

1 Hina Gode da fifi asi gala ilia hou nama olelei. 2 *E da hidadea Idibidi fi
ilia hou olelei. E da Idibidi hina bagade Nigou ea dadi gagui wa:i amo ilia
hou olelei. Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese da Yuda hina bagade
Yihoiagimi ea ouligisu ode biyaduga, e da Gagimisi moilai bai bagade
Iufala:idisi Hano gadenene amoga hina bagade Nigou ea dadi gagui wa:i
amoga hasalasi. Hina Gode da amane sia:i, 3 "Idibidi dadi gagui ouligisu
dunu da amane wele sia:sa, 'Dilia da:igene ga:su momagele, gegemusa:
mogodigili masa.
4 Dilia hosi liligi momagele, ili da:iya fila heda:ma!
Dadalema! Ouli habuga figisima!
Dilia goge agei debema!
Dilia da:igene ga:su liligi gasisalima!'
5 "Be Na da adi ba:sala:?" Hina Gode da amane sia:sa. "Ilia da beda:iba:le
sinidigisa. Ilia ha lai da ili fanana. Ilia da bagadewane beda:iba:le, mae
beba:le hobeasa.
6 Be hedolodafa hehenasu dunu da baligili hobeamu hame dawa:. Dadi
gagui dunu da hobeale masunu hamedei ba:sa. Gagoe (north) sogega,
Iufala:idisi Hano gadenene, ilia da emo udagaguli dafasa.
7 Fi amo da Naile Hano defele heda:le ea bega: nabale aduga:le daha,
amo fi da nowala:?
8 Amo fi da Idibidi. E da Naile Hano defele heda:le, ea bega: nabane
aduga:le daha. Idibidi da amane sia:i, 'Na da heda:le, osobo bagade
dedebomu. Na da moilai amola amo ganodini esalebe dunu amo
wadela:lesimu.
9 Hosi masa:ne sia:ma! Sa:liode masa:ne sia:ma! Dadi gagui dunu gadili
asunasima! Ilia da Suda:ne amola Libia soge, ilia da:i ga:su gaguiwane
maha. Amola dadia gegesu bagade dawa:su dunu Lidia sogega misi, amo
asunasimu.' "
10 Wali eso da Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa Ea Eso. Wali eso
E da dabemu. Wali eso E da Ea ha lai ilima se imunu. Fedege agoane,
Ea gobihei da sadima:ne, Ea ha lai na dagomu. Amola sadima:ne, ilia
maga:me manu. Wali eso, gagoe (north) soge Iufala:idisi Hano gadenene,
Hina Gode Bagadedafa da gobele salasu hamomu.
11 Idibidi dunu! Manoma hogomusa:, Gilia:de sogega masa! Dilia
manoma da udigili hamedei agoane ba:i dagoi. Dilia da uhimu da hamedei.
12 Fifi asi gala huluane da dilia gogosiasu ba:i, amo nabi dagoi. Dadi
gagui afae afae da ea sama amoma emo udagaguli, ela gilisili osoboga
dafasa.

Nebiuga:denese da Manebe

* **46:2:** Aisaia 19:1-25; Isigiele 29:1 - 32:32

13 †Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese da Idibidi doagala:musa:
manoba, Hina Gode da nama amane sia:i,
14 "Idibidi moilai bai bagade (Migidole, Memefisi amola Daha:banisi)
amo ganodini ha:giwane amane olelema, 'Dilila: gaga:ma:ne, momagema!
Dilia huluane gegesu ganodini wadela:lesi dagoi ba:mu. 15 Dilia gasa
bagadedafa dadi gagui dunu da abuliba:le dafabela:? Bai Hina Gode da
ili fane legei dagoi. 16 Dilia dadi gagui dunu da emo udagaguli dafai dagoi.
Ilia enoma enoma amane sia: daha, 'Hedolo! Ninia ha lai amoga medole
legesu mae ba:ma:ne, ninia fi dunu diasuga ahoa:di.'
17 Idibidi hina bagade ema amo gaheabolo dio asulima, 'Sia: Bagade
Hidasu Dunu, E da Hasalasisu Giadofai.'
18 Na, Hina Gode Bagadedafa, da Hina Bagade! Na da Gode Esala! Da:ibo
Goumi da goumi huluane baligisa. Amola Gamele Goumi da hano wayabo
bagade amoga bagade heda:i dagoi ba:sa. Amo defele, dilima doagala:su
dunu ea gasa da dilia gasa bagadewane baligimu.
19 Dilia Idibidi fi dunu! Udigili hawa: hamomusa: masa:ne momagema!
Memefisi moilai bai bagade da wadela:i hafoga:i soge amo ganodini dunu
esalebe hame ba:mu, agoai ba:mu galebe. 20 Idibidi da bulamagau aseme
noga:idafa agoane ba:sa. Be gagoe (north) amoga gasonasu awinimi ema
doagala:musa: manebe ba:sa.
21 Idibidi muni hawa: hamosu dadi gagui dunu amola da bulamagau
mano fonobahadi defele, gasa hame ba:sa. Ilia da bu gegemusa: hame
lelu. Ilia da sinidigili, hobea:i. Ilia wadela:mu eso da doaga:i dagoi.
22 - 23 Ha lai dadi gagui wa:i da manebe ba:loba, Idibidi da sania agoane
soiya afia:i. Ilia ha lai da dunu amo da goaheiga ifa aba amola iwila bagade
wadela:su, amo defele ilima doagala:sa. Ha lai dadi gagui da idimu hame
gala. Ilia idi da danuba: wa:i ilia idi baligisa.
24 Idibidi dunu da gogosiasu ba:sa. Gagoe (north) fi dunu da ilima
hasalasi dagoi. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."
25 - 26 Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da amane sia:sa, "Na
da Dibisi moilai bai bagade ea ogogosu 'gode' A:imone amola Idibidi fi
huluane (ilia 'gode' amola hina bagade) ilima se bagade imunu. Na da
Idibidi hina bagade amola dunu huluane ema fa:no bobogesa, amo lale,
dunu amo da ili medole legemusa: hanai ilima imunu. Na da ili amo
Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese amola ea dadi gagui wa:i ilima
imunu. Be hobea, dunu da musa: Idibidi soge ganodini esalu, amo defele,
dunu da bu amo ganodini esalumu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

Hina Gode da Ea Fi Dunu Gaga:mu

27 ‡Hina Gode da amane sia:i, "Na fi dunu! Mae beda:ma! Dilia da
soge sedaga amo ganodini udigili hawa: hamonana. Be amoga Na da
dili gaga:le, fadegamu. Dilia da dilia sogedafa amoga buhagili, olofole
esalumu. Amasea, dilia da gaga:iwane, mae beda:iwane, amo ganodini
esalumu.
28 Na da dilima misini, dili gaga:mu. Na da fifi asi gala amoga Na da
dili afagogoi dagoi, amo huluane wadela:lesimu. Be Na da dili hame
wadela:lesimu. Na da dilima se imunu. Be amo se iasea, moloidafa se
fawane imunu. Na, Hina Gode, Na da sia:i dagoi."

---

† **46:13:** Yelemaia 43:10-13 ‡ **46:27:** Yelemaia 30:10-11

47

Hina Gode da Filisidini Soge Ea Hou Olelei

1 *Idibidi hina bagade da Ga:isa moilai bai bagade amoga doagala:i. Be
hidadea, Hina Gode da Filisidini fi ilia hou nama olelei. 2 E da amane
sia:i, "Ba:ma! Gagoe (north) sogega hano da heda:le, hano bagade heda:i
defele dalebe ba:mu. Hano da soge huluane, liligi amola moilai amola
dunu amogawi esala, amo huluane dedebomu. Dunu da ili fidima:ne wele
sia:mu. Amola osobo bagade dunu huluane da ha:giwane dinanebe ba:mu.
3 Ilia da hosi ilia ahoa emo goba: heda:be agoai nabimu, amola sa:liode
emo sisiga:iilia genena: genena:be nabimu. Eda da ilia mano gaga:musa:
hame sinidigimu. Ilialobo da ilia afodili bodola:le gudusa.
4 Filisidini soge ea wadela:mu eso da doaga:i dagoi. Daia amola Saidone
moilai bai bagade da ilima fidimusa: logo ga:i dagoi ba:mu. Na, Hina
Gode, da Filisidini dunu (amo da Galidi oga amoga misi) amo huluane
wadela:lesimu.
5 Ga:isa moilai bai bagade dunu huluane da da:i dioi bagade naba. Amola
A:siegelone moilai bai bagade fi dunu da ouiya:le esala. Filisidini dunu eno
huluane da habowali seda didigia:ma:bela:?
6 Dilia da amane wele sia:sa, 'Hina Gode! Dia se iasu gobihei sedade
da eso habowali seda hedofalaloma:bela:? Amo ea salasu ganodini,
helefima:ne, salima!"
7 Be Na da amo gobihei hawa: hamoma:ne sia:i dagoiba:le, e da helefimu
hamedei ba:sa. Na da ema e da A:siegelone dunu fi hano wayabo bagade
bega: esala, ilima doagala:musa: sia:i dagoi."

48

Moua:be Soge da Wadela:lesi Dagoi Ba:mu

1 *Hina Gode Bagadedafa da Moua:be soge amoma misunu hou amane
olelei, "Nibou fi dunu ilima asigima! Bai ilia moilai da wadela:lesi dagoi.
Ha lai dunu da Giliada:ime moilai bai bagade lale, ea gasa bagade gagili
sali diasu mugululi, ea fi dunu gogosiama:ne ilima hasalasi.
2 Moua:be ea gasa bagade hou da wadela:lesi dagoi. Ha lai dunu da
Hesiabone moilai bai bagade lale, Moua:be fi huluane wadela:lesimusa:
ilegelala. Ha lai dadi gagui dunu da Doulasi Dunu moilaiga doagala:musa:
ahoasea, hasalasimu.
3 Holona:ime moilai bai bagade dunu da bagade wele sia:sa, 'Gugunufin-
isisu! Gegesu manebe!'
4 Moua:be da wadela:lesi dagoi. Mano ilia dinanebe nabima!
5 Ilia dinanebe nabima! Logo amo da Liuhidi moilaiga heda:sa, amola
Holona:ime amoga doaga:sa, amoga ilia da digini ahoa. 6 Ilia da amane
sia:sa, 'Hedolo! Dilia esalusu gaga:ma:ne, hehenama! Hafoga:i sogega
sigua dougi defele hobeama!'
7 Moua:be fi dunu! Dilia da dilia gasa dafawaneyale dawa:i. Be wali
dilia da enoga hasalasi dagoi ba:mu. Dilia ogogosu 'gode' Gimosie amola
ea ouligisu dunu amola gobele salasu dunu da mugululi asi dagoi ba:mu.

---

* **47:1:** Aisaia 14:29-31; Isigiele 25:15-17; Youele 3:4-8; A:imose 1:6-8; Sefanaia 2:4-7; Segalaia 9:5-7

* **48:1:** Aisaia 15:1 - 16:14, 25:10-12; Isigiele 25:8-11; A:imose 2:1-3; Sefanaia 2:8-11

8 Moilai huluanedafa da wadela:lesi dagoi ba:mu. Afae da hame
dialumu. Fago amola umi amola soge huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu.
Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.
9 Moua:be ea bogoi dawa:digima:ne, uli dogoi da:iya igi wanonesima. E
da hedolowane wadela:lesi dagoi ba:mu. Ea moilai huluane da mugului
dagoi ba:mu amola amo ganodini, dunu da bu hame esalumu." 10 (Nowa
da Hina Gode Ea hawa: hamosu higale hamobe, ema gagabusu aligima:ne
ilegemu da defea. Nowa da ea gegesu gobiheiga dunu eno hame hedofasa,
ema gagabusu aligima:ne ilegemu da defea.)

Moua:be Moilai Huluane da Gugunufinisisi Dagoi Ba:mu

11 Hina Gode da amane sia:i, "Moua:be da eso huluane gaga:iwane esalu.
Ea fi da hamedafa mugululi asi ba:i. E da waini hano amo da ganagu
eno enoga hame soga:sali agoane. Ea gawini ba:su da hame wadela:lesi,
noga:i gala. 12 Amaiba:le, wali, eso da misunu amoga Na da dunu amo
Moua:be waini hano agoane sogadigima:ne, asunasimu. Ilia da Moua:be
waini faigelei amo hagia:le goudane fifili wadela:lesimu.
13 Amasea, Isala:ili dunu da musa: ilia ogogosu 'gode' Bedele ema
dafawaneyale dawa:i be ema dafawaneyale dawa:su hou yolesi, amo
defele Moua:be dunu da ilia ogogosu 'gode' Gimosie ema dafawaneyale
dawa:su hou yolesimu. 14 Moua:be dunu! Dilia abuliba:le hidale, dilia
da gasa bagade gegesu dunu gegesu ganodini adoba:i dagoi, amo udigili
sia:sala:?
15 Moua:be soge amola ea moilai huluane da wadela:lesi dagoi. Ea ayeligi
dunu noga:idafa huluane da medole legei dagoi ba:sa. Na da Hina Bagade,
Hina Gode Bagadedafa, amola Na da sia:i dagoi.
16 Moua:be ea wadela:mu eso amola ea mugulumu eso da gagadenena
mana.
17 Dilia dunu amo gadenene esala amola dunu huluane amo da ea musa:
gasa bagade hou dawa: dunu! Ema asigiba:le, da:i dioma! Amane sia:ma,
'Ea gasa bagade ouligisu hou da wadela:lesi dagoi. Ea gasa amola ea hadigi
da bu hamedafa ba:mu.'
18 Dilia dunu amo da Daibone moilai bai bagade ganodini esala! Eno
dunu da dilima nodosu. Be wali amo hadigi sogebi yolesili, osobo dou
amoga fima. Moua:be e wadela:lesimu dunu da doaga:i dagoi. E da
Moua:be ea gasa bagade gagili sali diasu amo mugului dagoi.
19 Dilia Aloua moilai amo ganodini esalebe dunu! Logo bega: ouleloma!
Dunu amo da hobeale ahoanebe ba:sa, ilima adi hou da Moua:bema
doaga:i dagoi, amo adole ba:ma. 20 Ilia da bu adole imunu, 'Moua:be da
dafai dagoi. Ema asigiba:le, dima! Bai e da gogosiasu lai dagoi. Anone
Hano bega: amo Moua:be da wadela:lesi dagoi ha:giwane sia:ma.'
21-24 Na da agolo da:iya umi soge moilai amoma fofada:i dagoi. Amo
da Houlone amola Yasa, Mefa:ia:de, Daibone, Nibou, Bede Dibalada:ime,
Giliada:ime, Bedega:imuli, Bedemioune, Giliode amola Bosela. Moilai
huluane, gadenene amola sedaga, amo da Na fofada:su ba:i dagoi.
25 Moua:be ea gasa fi hou da goudanesi dagoi. Ea gasa huluane da
wadela:lesi dagoi. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

Moua:be da Fofonoboi Dagoi Ba:mu

26 Hina Gode da amane sia:i, "Moua:be amo feloama:ne hamoma! E da
Nama odoga:i dagoi. Moua:be da hi isoi amo da:iya bebesomu. Amola
eno dunu amo ba:beba:le, oufesega:mu. 27 Moua:be fi! Dawa:ma! Dilia

da Isala:ili dunu ilima oufesega:su. Abuliba:le? Ilia da wamolasu dunuma gilisibala:?
28 Dilia Moua:be sogega esalebe dunu! Dilia moilai yolesima! Agolo
gafulu amoga esalomusa: masa! Dafe sio da gafulu la:idi ea bibibi amo
defele bibila masa. Dilia amo defele hamoma! 29 Moua:be fi da gasa fi
hamosa. Na da nabi dagoi. Ilia hidale gasa fili, ilia hou da eno dunu
huluane ilia hou baligisa amo hidale dawa:sa. 30 Na, Hina Gode, da
ilia gasa fi hou dawa:. Ilia hidasu hou da hamedei liligi agoane ba:mu,
amola ilia hawa: hamobe liligi da hame dialumu. 31 Amaiba:le, Na da
Moua:be esalebe dunu huluane dawa:sea, dimu. Amola Ge Helese dunu
amo dawa:sea, dimu. 32 Na da Ya:isa dunuma dawa:iba:le disu. Be Na da
Sibima dawa:sea, baligili dimu. Sibima moilai bai bagade! Di da fedege
agoane waini efe amo ea amoda da Bogoi Hano Wayabo amo baligili,
Ya:isa moilai bai bagadega doaga:sa. Be wali dia mugi oubiga fage ligi
amola dia waini fage da wadela:lesi dagoi. 33 Moua:be nasegagi soge da
hahawane hou fisi dagoi. Na da waini hano waini fage banenesisu amoga
mae masa:ne logo ga:i. Waini hano hamosu dunu da hahawane wele sia:su
be wali hame ba:sa. 34 Hesiabone amola Ilia:ile dunu fi da bagade wele
sia:be. Dunu huluane asili Ya:iha:se moilai bai bagadega doaga:sea da
amo wele sia:su naba. Soue, Holona:ime amola Egela:de Sielisiaia, amo
fi huluane da ilia wele sia:su naba. Amola Nimilimi Hano fonobahadi da
hafoga:i dagoi. 35 Moua:be fi dunu da ilia ogogosu ‘gode’ ilima ilia nodone
sia:ne gadosu sogebi amoga gobele salasu hou hamonana. Be Na da ilia
logo hedofamu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi.
36 Amaiba:le, Na da Moua:be fi dunu amola Ge Helese dunu ilima
asigiba:le, dunu amo da bogoi idigisa amoga baidama dusa, amo defele
heawini da:i diosa. Bai ilia musa: gagui liligi huluane da fisi dagoi. 37 Ilia
huluane da ilia dialuma hinabo amola ilia mayabo waga:i dagoi. Ilia da
ilila: lobo fa:ginisisi amola ilia da wadela:i abula eboboi gasisasali dagoi.
38 Diasu gadodili amola moilai mogoa sogebi amo ganodini, didigia:lalebe
fawane naba. Bai dunu da ganagu amo dunu huluane higabeba:le
goudasa, amo defele Na da Moua:be fi goudanesi. 39 Moua:be da goudai
dagoi. Wele sia:ma! Moua:be da gogosiasu lai dagoi. E da mugului dagoi.
Amola, fifi asi gala da ilia soge sisiga:le fi diala da ilima oufesega:sa. Na
Hina Gode da sia:i dagoi.”

Moua:be da Dafawane Wadela:lesi Dagoi Ba:mu

40 Hina Gode da ilegei dagoi. Dunu fi eno da buhiba amo ea ougia
ilua:lebe defele, Moua:be ilima doagala:mu. 41 Amasea, Moua:be ea moilai
amola gagili sali diasu huluane lai dagoi ba:mu. Amo esoga, Moua:be
dadi gagui dunu da uda ea mano lamu gadenebeba:le beda:sa, amo defele
bagade beda:mu. 42 Moua:be da wadela:lesi dagoi ba:mu. E da fidafa
agoane bu hame ba:mu. Bai amo fi da Nama odoga:i dagoi.
43 Moua:be fi dunu dafawane gugunufinisima:ne, beda:su hou, uli
dogoi amola sani fawane da momagele diala. Hina Gode da amo ilegei
dagoi. 44 Nowa da beda:su hou amoga hobeamusa: dawa:sea da uli
dogoi ganodini dafamu amola nowa da uli dogoi amo si dasea amola
bu heda:le hobeasa, e da eno sani amo ganodini sa:imu. Bai Hina Gode
da Moua:be ea wadela:su eso ilegei dagoi. 45 Gasa hamedei mugululi
asi dunu da Hesiabone (musa: hina bagade Saihone da ouligisu) amo
ganodini gaga:ma:ne wamoaligimusa: dawa:lala. Be amoga lalu sawa: da

heda:lalebe. Moua:be fi dunu da gegesu hahawane ba:su. Be wali ilia alalo amola goumi da laluga nei dagoi ba:sa.

46 Moua:be dunuma asigima! Ilia da ogogosu ‘gode’ Gimosie ema nodone sia:ne gadosu. Be ilia huluane da wadela:lesi dagoi, amola ilia egefe amola idiwi da ga udigili hawa: hamomusa: hiouginana asi dagoi ba:sa.

47 Be hobea Hina Gode da Moua:be soge amoma bu hahawane hou imunu. Amo hou huluane, Hina Gode da Moua:be amoma hamoma:ne sia:i dagoi.

49

Hina Gode da A:mone Fi ilima Se Ima:ne Fofada:i

1 *Hina Gode da A:mone fi ilia hou dawa:le, amane sia:i, “Isala:ili dunu da habila:? Ilia soge gaga:ma:ne, dunu da hame esalabala? Abuliba:le ilia da dunu fi amo da ogogosu ‘gode’ Moulegema nodone sia:ne gadosa, amo Ga:de soge esaloma:ne lamusa:, logo doasibala:? 2 Be eso da misunu, amoga, Na hamobeba:le, moilai bai bagade La:ba amo ea fi dunu da gegemusa: ha lasu nabimu. Amasea, La:ba da mugului dagoi amola ea moilai fonobahadi sisiga:le diala amo laluga nei dagoi ba:mu. Amasea, Isala:ili fi dunu da ilia soge bu samogemu. 3 Hesiabone fi dunu! Wele sia:ma! A:iai moilai bai bagade da wadela:lesi dagoi. La:ba uda dilia! Didigia:ma! Wadela:i eboboi abula salawane, da:i dione didigia:ma! Udigili gagoudusa:ili hehenama! Dilia ogogosu ‘gode’ Moulege amola ea gobele salasu amola ouligisu dunu da gilisili gadili mugululi asi dagoi ba:mu. 4 Dilia hohonosu dunu da abuliba:le hidale sia:sala:? Dilia gasa da fisilala. Dilia abuliba:le dilia gasa bagadeba:le, dunu eno da dilima beda:iba:le, dilima hame doagala:mu, amo dafawaneyale dawa:beba:le, sia:dalala:? 5 Na da ilegeiba:le, beda:su da dilima sisiga:mu. Dilia da hobeamu. Dunu afae afae da hi esalusu gaga:ma:ne hobeamu. Amola dilia dadi gagui dunu bu gilisimusa:, dunu afae da hame ba:mu. 6 Be amogalu fa:no agoane, Na da A:mone bu bagade gaguiwane hamomu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”

Hina Gode da Idome fi ilima Se Ima:ne Fofada:i.

7 †Hina Gode Bagadedafa da Idome fi ilia hou dawa:le, amane sia:i, “Idome fi dunu da ilia noga:i asigi dawa:su fisibala:? Ilia fada:i sia:su dunu da ilima fada:ne sia:mu gogoleila:? Ilia asigiga dawa:digisu huluane da fisi dagobela:? 8 Dida:ne dunu! Sinidigili, hobeama! Na da Iso egaga fi amo wadela:lesimu. Bai ilima se imunu eso ilegei da doaga:i dagoi. 9 Dunu da waini fage faisia, ilia waini fage afae afae waini efega yolesisa. Amola wamolasu dunu da gasia masea, ilia hanai liligi fawane laha.

10 Be Na da Iso egaga fi huluanedafa fadegai dagoi. Amola Na da ilia wamoaligisu dedebosu huluane, amo ilia bu wamoaligimu hamedei ba:ma:ne, fadegai dagoi. Idome dunu fi huluane da wadela:lesi dagoi. Afae esalebe hame ba:sa. 11 Dilia guluba: mano huluane Na ouligima:ne yolesima! Dilia didalo uda! Mae dawa:ma! Na da dili noga:le ouligimu. 12 Dunu eno da wadela:i hou hame hamosu, amo da se iasu lai dagoi. Amaiba:le, dilia da abuliba:le se iasu hame ba:mu dawa:sala:? Hame mabu! Dilia da se iasu dafawane ba:mu. 13 Na Nisu da ilegei dagoi.

---

* **49:1:** Isigiele 21:28-32, 25:1-7; A:imose 1:13-15; Sefanaia 2:8-11 † **49:7:** Aisaia 34:5-17, 63:1-6; Isigiele 25:12-14, 35:1-15; A:imose 1:11-12; Oubadaia 1-14; Ma:lagai 1:2-5

Bosela da wadela:i hafoga:i soge agoane ba:mu. Dunu eno da amo beda:iwane fofogadigili ba:muba:le, ilia da ema oufesega:ne, amo ea dioba:le, gagabusu aligima:ne ilegemu. Moilai gagai fonobahadi amo huluane ema gadenene diala da mugululi dagole, eso huluane amaiwane dialebe ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

14 Na (Yelemaia) da amane sia:i, "Idome fi dunu! Hina Gode da nama sia:i dagoi. E da sia: adole iasu dunu amo fifi asi gala ilia dadi gagui wa:i gilisili, dilima doagala:musa: momagema:ne amo adomusa: asunasi. 15 Hina Gode da hamobeba:le, dilia da gasa hame ba:mu. Amasea, dunu eno da dilima hame nodomu. 16 Dilia gasa fi hou da dilima ogogoi dagoi. Dilisu da dunu eno da dilima beda:i amo dawa:sa. Be ilia da dilima bagade hame beda:i. Dilia fedege agoane gadodili goumi gafulu amoga buhiba ea esalebe hou defele esala. Be Hina Gode, da dilia dafama:ne hedofamu. Hina Gode da sia:i dagoi."

17 Hina Gode da amane sia:i, "Na da Idome amo bagadewane wadela:lesimu. Amasea, dunu eno da baligili ahoasea, ilia da beda:iba:le bagadewane fofogadigimu.

18 ‡Sodame amola Goumola amola moilali ela sisiga:le diala, amo da wadela:lesi dagoi ba:i. Amo wadela:su defele da Idome fi ilima doaga:mu. Amo soge da eso huluane, dunu fi esalebe hamedei soge ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.

19 Laione wa:me da Yodane Hano bega: iwila amo yolesili, bulamagau ha:i manu mola:ya:i gisi soge amoga manebe, amo defele, Na da Idome dunu ilia sogega misini, ili hobeama:ne sefasimu. Amasea, Na da ouligisu dunu amo fi ouligima:ne ilegemu. Nowa da Na agoanela:? Nowa da Nama doagala:ma:bela:? Nowa ouligisu dunu da Nama ha lai hamoma:bela:? 20 Amaiba:le, Na ilegebe nabima! Na da Idome soge fi dunu amola Dima:ne moilai bai bagade dunu ilima se imunu. Ilia mano amola da ga hiougiligai dagoi ba:mu. Amola dunu huluane da amo hou beda:iwane fofogadigili ba:mu.

21 Idome soge da dafasea, ha lasu bagade nababeba:le, osobo bagade da igugumu. Amola, Agaba Hano Adobo da sedadewane diala. Be beda:ma:ne ha lasu da bagadeba:le, ilia amola da amo sia: nabimu. 22 Buhiba da ea ougia ilua:le, gududili wa:le ahoa, amo defele, ha lai dunu da Bosela doagala:mu. Amo esoha, uda da mano lamu gadenesea beda:i, amo defele Idome dadi gagui dunu da beda:mu."

Hina Gode da Dama:sagase Fi ilima Se Ima:ne Fofada:i

23 §Hina Gode da Dama:sagase fi ilia hou dawa:le amane sia:i, "Ha:ima:de amola Aba:de moilai bai bagade dunu da da:i dioi sia: nababeba:le, da:i dione dawa:lala. Hano wayabo bagade ea gafului da sa:iboso amoga heda:sa, amo defele da:i dioi da ilima heda:beba:le, ilia da helefimu hame dawa:. 24 Dama:sagase fi dunu da gasa hame amola beda:iba:le, hobeale asi dagoi. Uda da mano lamu gadenesea, se naba amola hahawane hame ba:sa, amo defele ilia da hamosa. 25 Musa: Dama:sagase moilai bai bagade da bagade ba:i amola hahawane dialu. Be wali, amo ganodini, dunu esalebe da hame ba:sa. 26 Amo esoga Na da ema se iasea, ea ayeligi dunu da ea logo ganodini medole legei dagoi ba:mu, amola ea dadi gagui wadela:lesi dagoi ba:mu. 27 Na da Dama:sagase ea

‡ **49:18:** Mui 19:24-25 § **49:23:** Aisaia 17:1-3; A:imose 1:3-5; Segalaia 9:1

gagoi dobea laluga ulagimu amola hina bagade Beneha:ida:de ea diasu laluga ulagimu. Na, Hina Gode Bagadedafa, da sia:i dagoi."

Hina Gode da Gida Fi amola Ha:iso Moilai bai bagade Fi ilima Se Ima:ne Fofada:i

28 Hina Gode da Gida fi amola soge amo da Ha:iso fi ilia ouligi
(amo soge Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese da hasalalu lai) ilima
amane hamoma:ne sia:i, "Gida fi ilima doagala:ma! Amo gusudili fi
wadela:lesima! 29 Ilia abula diasu amola sibi fi wa:i amola ilia diasu abula
amola ilia liligi huluane abula diasu ganodini diala, amo lama! Ilia ga:mele
amola lama! Amola fi dunu ilima, 'Beda:su da dilima sisiga:sa' olelema!
30 Ha:iso dunu! Na da dilima sisasu iaha! Wamoaligimusa:, seda-
gawane hobeama! Ba:bilone hina bagade, Nebiuga:denese, da dilima
doagala:ma:ne ilegei dagoi. E da amane sia:sa, 31 'Defea! Amo dunu fi
da hahawane gaga:i dagoi, ilisu dawa:sa. Be ninia da ilima doagala:mu.
Ilia moilai da logo ga:su hame gala amola hame gagili sali agoane ba:sa.'
32 Ilia ga:mele amola laigebo huluane lale dagoma! Na da la:idi huluane
amoga amo fi ilia dialuma hinabo dunumuni dadamuni, afagogomu.
Amola la:ididili la:ididili, amoga ilima wadela:lesisu iasimu. 33 Na da
Ha:iso amo hafoga:i soge agoane eso huluane dialoma:ne hamomu. Sigua
wa:me fawane da amo ganodini esalebe ba:mu. Amo ganodini, eso
huluanedafa, dunu fi da hame esalebe ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i
dagoi."

Hina Gode da Ila:me fi ilima Se Ima:ne Fofada:i

34 Sedegaia da Yuda soge hina bagade ouligisu hou lai. Amogalu, Hina
Gode Bagadedafa da hou amo E da Ila:me fi ilima ilegei, amo nama olelei.
35 E amane sia:i, "Dadi gagui dunu ilia hamobeba:le, Ila:me da gasa lai.
Be Na da dadi gagui dunu huluane medole legemu. 36 Na sia:beba:le, fo
bagade da la:idi huluane amoga Ila:me wadela:ma:ne misunu. Na da ea fi
dunu fifi asi gala huluanedafa amo ganodini esaloma:ne, afagogomu. 37 Na
hamobeba:le, Ila:me fi dunu da ilia ha lai amo da ili medole legemusa:
hanai, ilima bagade beda:mu. Na da ougi bagadeba:le, Na da dadi gagui
wa:i ili huluane wadela:lesima:ne, ilima asunasili, dunu afae esalebe
hame ba:mu. 38 Na da ilia hina bagade amola ouligisu dunu huluane
wadela:lesimu. Amasea, amogawi, Na da Na fisu gaguli, ili ouligimu. 39 Be
fa:nodafa, Na da Ila:me dunu ilia bu hahawane gaguiwane buhagima:ne,
logo doasimu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

50

Ba:bilone da Gesowale Lai Dagoi Ba:mu

1 *Hina Gode da Ba:bilone moilai bai bagade fi ilima Ea sia:ne iasu ilegei
amo nama amane olelei,
2 "Fifi asi gala ilima olelema! Ha:giwane sisia:ma!
Dawa:digima:ne hahamosu olelelalu, sisia:ma!
Amo sia: mae wamolegema!
Ba:bilone da dafai dagoi!
Ea ogogosu 'gode' Madage da goudane sali!
Ba:bilone loboga hamoi ogogosu 'gode' da gogosiasu lai dagoi!
Ea wadela:idafa loboga hamoi 'gode' huluane da goudai dagoi!

* **50:1:** Aisaia 13:1 - 14:23, 47:1-15

3 Gagoe (north) esalebe fi da Ba:bilone fi ilima doagala:musa: amola
hafoga:i soge defele hamoma:ne wadela:musa:, misi dagoi. Dunu amola
ohe da hobeamu, amola dunu da amogawi bu hame esalebe ba:mu."

Isala:ili Fi da Buhagimu

4 Hina Gode da amane sia:sa, "Amo eso doaga:sea, Isala:ili fi dunu amola
Yuda fi dunu da gilisili, diginiwane, Na, ilia Gode, amo bu hogomusa:
misunu. 5 Ilia da Saione Goumi amoga ahoasu logo Nama adole ba:mu.
Amola ilia da amo logoga masunu. Ilia da eso huluane dialoma:ne
Gousa:su Nama hamomu, amola ilia da amo hamedafa fimu.
6 Na fi dunu da sibi amo ilia ouligisu dunu da noga:le hame ouligibiba:le,
goumia fisi dagoi agoane ba:sa. Ilia da sibi agoane, goumi afae yolesili,
eno goumia ahoasu, agoane asili, ilia da ilia sogebidafa amo gogolei dagoi.
7 Nowa da ili ba:sea da ilima doagala:sa. Ilia ha lai da amane sia:sa, 'Ilia
da ilia Hina Godema wadela:le hamoi dagoi. Amaiba:le, ninia da ilima
doagala:mu da defea, wadela:i hame. Ilia aowa fi da Hina Gode Ea hou
dafawaneyale dawa:i. Ilia amola da mae yolesili, Ema fa:no bobogemu da
defea galu.'
8 †Isala:ili fi dunu! Ba:bilone soge yolesili, hobeama! Dilia degabo amo
soge yolesima! 9 Na da gagoe (north) esalebe fi gilisisu ilima sia:beba:le, ilia
da Ba:bilone amoga doagala:musa: misunu. Ilia da gegemusa: dadalele,
Ba:bilone fi ilima doagala:le, hasalimu. Ilia da benea ahoasu dunu
noga:idafa. Ilia dadiga gala:sea, giadofamu hame dawa:. 10 Ilia da
Ba:bilone fi ilia liligi huluane gesowale lamu. Ilia hanai liligi ilia da udigili
lamu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

Ba:bilone ea Dafai

11 Hina Gode da amane sia:sa, "Ba:bilone fi dunu! Dilia da Na fi dunu
ilima doagala:le, ilia liligi huluane gesowale lai dagoi. Dilia da hahawane
ahoa. Fedege agoane, dilia da bulamagau amo gagoma ha:i manu lamusa:
ososa:gisa o hosi amo da gogona: ahoabe, agoane ba:sa. 12 Be dilia moilai
bai bagade (Ba:bilone) da dafane gogosia:i dagoi ba:mu. Amola Ba:bilone
fi da fifi asi gala amo ganodini gududafa dialebe ba:mu. Ba:bilone soge da
wadela:i hafoga:i soge hamoi dagoi ba:mu. 13 Bai Na da ougi bagadeba:le,
dunu afae Ba:bilone soge ganodini esalebe da hame ba:mu. Ba:bilone da
mugului dagoi dialebe ba:mu, amola nowa dunu da amo soge baligimusa:
ahoasea, da bagadewane fofogadigimu. 14 Dilia dadi gagui dunu! Ba:bilone
amoma doagala:musa: dadalema! E eale sisiga:ma! Dilia dadi huluane
amoga, e gala:ma! Bai Ba:bilone fi da Na, Hina Gode, Nama wadela:le
hamoi. 15 Moilai bai bagade amo eale sisiga:le, gegemusa: halama! Wali
Ba:bilone da fama:ne olei dagoi! Ea gagoi dobea da fili, mugului dagoi
ba:sa. Na da Ba:bilone fi ilima dabe iaha. Amaiba:le, ha lai dunu! Ilima
dabe ima! Ilia da eno dunuma hamoi, amo defele, ilima dabe bu ima.
16 Amo soge ganodini, ha:i manu bugima:ne amola faima:ne logo mae
doasima! Ga fi dunu Ba:bilone soge ganodini esala, ilia da dadi gagui wa:i
Ba:bilone fi ilima doagala:musa: manebe, ilima beda:iba:le, hi sogega bu
masunu."

Isala:ili Fi da Buhagimu

17 Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili fi dunu da sibi amo laione
wa:mega sefasi amola afagogoi dagoi, amo agoane ba:sa. Degabo, Asilia

† **50:8:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:4

hina bagade da ilima doagala:i. Amasea, fedege agoane, Ba:bilone hina bagade Nebiuga:denese, da ilia gasa gagisu. 18 Amaiba:le, Na, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da Asilia hina bagade ema se iasu defele, hina bagade Nebiuga:denese amola ea fi ilima se imunu.

19 Na da Isala:ili fi ilia sogega buhagima:ne, logo doasimu. Ilia da ha:i manu amo da Gamele Goumia amola Ba:isia:ne sogega heda:lebe amo manu, amola ha:i manu bugi Ifala:ime soge amola Gilia:de sogega gala, amoga ilia hanaiga defele manu. 20 Amo eso da doaga:sea, Isala:ili fi amola Yuda fi amo ganodini da wadela:i hou dialebe hame ba:mu. Bai dunu amo ilia esalusu Na da gaga:i, ilia wadela:i hou amola Na da gogolema:ne olofomu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

Hina Gode da Ba:bilone Fi ilima Se Ima:ne Fofada:i

21 Hina Gode da amane sia:sa, "Melada:ime fi amola Bigode fi (ela da Ba:bilone fi) ilima doagala:ma! Ilia huluane medole legele wadela:lesima! Na sia:i liligi huluane hamoma! Na, Hina Gode, da sia:i dagoi. 22 Ba:bilone soge ganodini gegemusa: ha lasu da naba. Amola wadela:su bagade ba:sa. 23 Ba:bilone da 'ha:ma' (hammer) agoane, fifi asi gala huluane fifima:ne fananu. Be wali amo 'ha:ma' da fifilasi dagoi. Ema doaga:i hou ba:beba:le, fifi asi gala huluane da bagadewane fofogadigisa.

24 Ba:bilone fi! Dilia da nama gegenanu. Be wali dilia da sani amo Na da dili sa:ima:ne gei, amoga sa:i dagoi. Dilia da mae dawa:iwane amoga sa:i dagoi. 25 Na da Na gegesu liligi lidiligalei diasu amo doasili amola Na da ougiba:le, amo liligi gagui dagoi. Bai Na, Ouligisu Hina Gode Bagadedafa, da Ba:bilone sogega hawa: hamomu galaiou. 26 La:ididili huluane amoga Ba:bilonema doagala:ma! Ea widi amola gagoma legesu diasu fima! Lai liligi amo widi lelegela heda:i agoane lelegela heda:ma! Soge wadela:ma! Liligi huluanedafa wadela:lesima! 27 Ba:bilone dadi gagui dunu huluane medole legema! Medole legema! Ba:bilone dunu da wadela:lesi dagoi ba:mu! Ilima se iasu eso da doaga:i dagoi.

28 (Mugululi asi dunu da Ba:bilone soge yolesili, hobeale, Yelusaleme diasuga doaga:sa. Ilia da sia:ne iasu amo ninia Hina Gode da Ba:bilone dunu ilima dabe i dagoi - bai ilia da Ea Debolo diasu wadela:lesi - amo ilia da olelesa.)

29 ‡Dadi gagui dunu ilima ilia Ba:bilone fi doagala:ma:ne sia:ma! Dunu huluane amo da dadiga gala:su dawa:, amo gadili asunasima! Moilai sisiga:le, dunu afae mae hobeama:ne, logo huluane ga:ma! Ba:bilone fi ilima dabe ima. Ilia hou eno fi ilima hamoi, amo defele ilima hamoma! Bai ilia da Na, Isala:ili ilia Hadigi Gode, Nama gasa fili hamoi. 30 Amaiba:le, ilia ayeligi dunu da moilai logoga medole legei dagoi ba:mu. Amola amo esoga, ilia dadi gagui dunu da medole legei dagoi ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.

31 Ba:bilone! Di da gasa fi hou amoga nabai gala. Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa, da dima ha lai hamoi dagoi. Na da dima se imunu eso ilegei, amo da doaga:i dagoi. 32 Dia hidale hamosu gasa fi da sadenane dafamu. Amola, dunu eno di wa:legadolesimu hamedafa ba:mu. Na da dia moilai bai bagade huluane laluga ulagimu. Amola liligi huluane sisiga:le dialebe da wadela:lesi dagoi ba:mu."

33 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, "Isala:ili fi amola Yuda fi da banenesiwane esalebe ba:sa. Dunu amo da ili gagulaligi, da ili ha:giwane

‡ **50:29:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:6

sosodo aligisa. Amola ilia da ili se iasu udigili hawa: hamosu logo doasimusa: hame dawa:.
34 Be ilia gaga:su dunu da gasa bagadewane esala. Ea dio da Hina Gode Bagadedafa. Hisu da ilimagale gegemu. E da osobo bagade fifi asi gala ilima olofosu iasimu. Be E da Ba:bilone fi ilima bidi hamosu iasimu."
35 Hina Gode da amane sia:sa, "Ba:bilone soge da bogosu ba:ma! Ea fi dunu amola ouligisu dunu amola bagade dawa:su dunu da bogosu ba:mu.
36 Ea ogogosu balofede dunu da bogosu ba:mu. Ilia da gagaoui dunu. Ea dadi gagui dunu da bogosu ba:mu. Ilia da bagadewane beda:i.
37 Ea hosi amola sa:liode huluane wadela:lesima! Ea ga fi muni lama:ne hawa: hamosu dadi gagui dunu da bogosu ba:mu. Ilia da gasa hamedafa ba:sa. Ba:bilone liligi ida:iwane gala huluane wadela:lesima! Huluane gesowale lale dagoma!
38 Ea sogega esoi bagade iasima. Ea hano huluane hafoga:ma! Ba:bilone soge ganodini da loboga hamoi ogogosu 'gode' bagohame. Ea fi dunu da ilima beda:iba:le, gagaoui agoane ba:sa.
39 §Amaiba:le, Ba:bilone soge ganodini, Fio liligi amola wadela:i a:silibu amola ledo hamoi sio bagohame ba:mu. Dunu fi da amo soge ganodini hamedafa esalumu.
40 **Musa: hemonega, Na da Sodame amola Goumola amola amo sisiga:le dialebe moilai fonobahadi huluane amo wadela:lesi dagoi. Amo hou defele da Ba:bilone fi ilima doaga:mu. Dunu afae da amo ganodini wali amola eso huluane hame esalebe ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi. 41 Gagoe (north) soge amoga fi bagadedafa da gegemusa: manebe. Hina bagade bagohame da gegemusa: momagesa.
42 Ilia da ilia dadi amola gegesu gobihei gagui dagoi. Ilia da nimi bagade hame asigi dunu. Ilia da hosi da:iya fila heda:le ahoasea, ilia ha lasu da hano wayabo bagade ea gafululi fugala:sa agoane naba. Ilia da Ba:bilone fi ilima doagala:musa: momagei dagoi.
43 Ba:bilone hina bagade da ilia manebe sia: nabasea, ea lobo da bodola:le gudusa. E da uda da mano lalelegemu gadenesea se naba, amo defele e da se naba.
44 Laione wa:me da Yodane Hano bega: iwila amo yolesili, bulamagau ha:i manu mola:ya:i gisi soge amoga manebe, amo defele Na, Hina Gode da Ba:bilone dunu ilima doagala:musa: misunu. Amasea, Ba:bilone dunu da ilia moilai yolesili, hobeamu. Nowa da Na agoanela:? Nowa da Nama doagala:mu dawa:bela:? Nowa ouligisu dunu da Nama gegemusa: dawa:bela:? Nama hasalasimu da hamedeidafa. 45 Amaiba:le, Na da Ba:bilone soge amola ea fi dunu ilima hamoma:ne ilegesu amo nabima! Ilia huluane amola ilia mano da ga hiouginana asi dagoi ba:mu. Amasea, dunu huluane da bagadewane beda:mu. 46 Ba:bilone da dafasea, sia: bagade nababeba:le, osobo bagade da igugumu. Amola fifi asi gala huluane da ilia beda:ga wele sia:nebe nabimu.

51

Hina Gode da Ba:bilone amoma eno Se Ima:ne Fofada:i

1 Hina Gode da amane sia:sa, "Na da Ba:bilone soge amola ea fi dunu ilima wadela:su fo iasimu. 2 Na da ga fi amo Ba:bilonema doagala:musa: asunasimu. Ilia da fo da bioi gisi amo fulabole gaguli ahoabe defele,

§ **50:39:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:2 ** **50:40:** Mui 19:24-25

Ba:bilone wadela:lesimu. Amo wadela:su eso da doaga:sea, ilia da
la:ididili, la:ididili doagala:sea, soge da liligi hamedafa ba:mu. 3 Hedolo
doagala:ma! Ba:bilone dunu da ilia ga:su gasisa:lasa:besa:le amola dadiga
gala:sa:besa:le, hedolo doagala:ma! Ayeligi dunuma mae asigima! Dadi
gagui wa:i huluane gugunufinisima! 4 Ilia da gala:le gagai, moilai bai
bagade ilia logo ganodini bogogia:mu. 5 Isala:ili fi dunu amola Yuda fi
dunu da Na, Isala:ili Hadigi Godedafa, amoma wadela:le hamoi dagoi. Be
Na, Hina Gode Bagadedafa, da ela hame yolesi. 6 Isala:ili dunu amola
Yuda dunu! Ba:bilone soge yolesili, dilia esalusu gaga:ma:ne, hobeama!
Ba:bilone da wadela:le hamobeba:le, dilia bogosu ba:mu da defea hame
galebe. Na da wali Ba:bilone fi ilima dabe iaha amola ea wadela:i houba:le,
se iasu iaha. 7 *Ba:bilone da Na lobo ganodini gouliga hamoi faigelei
agoane ba:i. Osobo bagade fifi asi gala da amoga nabeba:le, feloale agoane
hamoi. Ilia da amo ea waini hano nabeba:le, dadousu hamoi dagoi. 8 Be
wali Ba:bilone da hedolowane dafai dagoi amola wadela:lesi dagoi ba:sa.
Ea dafabeba:le, didigia:ma! Ea fa:ginisi uhima:ne, manoma lamu. 9 †Ga fi
dunu amogawi esalu da amane sia:i, ‘Ninia da Ba:bilone fidimusa: dawa:i
galu. Be fidimu eso da baligi dagoiba:le hamedei. Ninia wali e yolesili,
ninia sogega buhagimu. Gode da Ea gasa defele, amoga Ba:bilonema se i
dagoi. E da amo gugunifinisidafa.’ ” 10 Hina Gode da amane sia:sa, “Na fi
dunu da ha:giwane amane wele sia:sa, ‘Hina Gode da ninia hou da moloi,
amo olelei dagoi. Hadiga! Ninia asili, Yelusaleme fi dunu ilima ninia Hina
Gode Ea hamobe, amo ilima olelela:di.’ ”
11 Hina Gode da Ba:bilone amo wadela:musa: ilegei dagoiba:le, E da
Midia dunu ilima sia:i. Ba:bilone fi da Ea Debolo wadela:lesi dagoi.
Amaiba:le, E da Midia fi amo Ba:bilone fi dunuma dabe imunusa:
asunasimu. Doagala:su ouligisu dunu da amane sia:sa, ‘Dilia dadi debema!
Dilia ga:su liligi momagema! 12 Ba:bilone gagoi dobea amo doagala:su,
dawa:ma:ne hahamosu hou olelema! Sosodo aligisu dunu ilima gasa ima!
Sosodo ouligisu dunu ilia hawa: hamosu sogebi amoga masa:ne sia:ma!
Dunu eno da wamoaligili desegaligimusa: asunasima!” Hina Gode da Ea
sia:i defele, Ba:bilone dunu ilima hamoi dagoi. 13 ‡Ba:bilone soge da hano
bagohame gala, amola liligi noga:i bagade gagui gala. Be ea wadela:mu eso
da doaga:i dagoi, amola ea esalusu da fedege agoane efe amo da damunisi
dagoi ba:sa. 14 Hina Gode Bagadedafa da Hi Esalusuba:le ilegei dagoi. E
da dunu bagohame, danuba: wa:i defele, Ba:bilone amoga doagala:musa:
oule misunu. Amola ilia da hasalabeba:le, ha:giwane wele sia:mu.

Godema Nodoma:ne Gesami Hea:su

15 Hina Gode da Ea gasaga osobo bagade hamoi;
Ea asigi dawa:su noga:i amoga E da osobo bagade hahamoi
amola mu amola ilua:i.
16 Ea sia:beba:le, hano muagado dialebe da gobe nabi.
E da mu mobi amo osobo bagade bega: diala amo gaguli maha.
E da ha:ha:na nene gala:musa: hamosa.
Amola Ea fo diasu sesei amoga fo asunasisa.

17 Amo hou ba:beba:le, dunu da gasa hame amola gagaoui agoane ba:sa.
Dunu amo da ilia loboga ogogosu ‘gode’ hamosu, da amo ‘gode’ ilima

* **51:7:** Wamolegei Sia: Olelesu 17:2-4, 18:3 † **51:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:5 ‡ **51:13:** Wamolegei Sia: Olelesu 17:1

dafawaneyale dawa:su hou yolesisa. Bai ‘gode’ ilia loboga hamoi liligi da hame esala, hamedei liligi fawane.
18 Ilia da hamedei liligi, amola dunu da ili higamu da defea. Hina Gode da ilima dabe ima:ne masea, ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu.
19 Be Ya:igobe ea Gode da ili defele hame. Amo Gode Hi da liligi huluanedafa hahamoi. E da Isala:ili fi, Ea Fidafa hamoma:ne ilegei dagoi. Ea Dio da Hina Gode Bagadedafa.

Hina Gode Ea ‘Ha:ma’

20 Hina Gode da amane sia:sa, “Ba:bilone! Di da Na ‘ha:ma’ (hammer) gala. Di da Na gegesu liligi. Na da di amoga fifi asi gala amola hina bagade fi amo goudanesi.
21 Na da dia lobo amoga hosi, amoga fila heda:i dunu, sa:liode amola ilia genonesisu dunu goudai dagoi.
22 - 23 Na da dia loboga dunu, uda da:i hamoi, ayeligi, dunu mano, uda mano, laigebo ouligisu dunu, ilia laigebo wa:i, osobo gidinasu dunu amola ilia hosi, hina bagade dunu amola ilia eagene ouligisu dunu, amo medole lelegei dagoi.

Ba:bilone amoma Se Iasu

24 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Ba:bilone amola ea fi dunu ilima dabe imunu. Bai ilia da Yelusaleme fi ilima wadela:le bagade hamoi.
25 Ba:bilone! Di da osobo bagade wadela:su goumi agoane ba:sa. Be Na, Hina Gode, da dia ha lai esala. Na da di gagulaligili, mugululi, di osoboga umi agoane hamone, laluga ulagili, di da nasubu fawane dialebe ba:mu.
26 Igi huluane dia mugului ganodini dialebe ba:sea, amo dunu da diasu eno gagumusa: hamedafa lamu. Di da eso huluanedafa wadela:i hafoga:i soge agoane dialebe ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.
27 Ba:bilone amoma doagala:musa: dawa:digisu hahamoma! Fifi asi gala huluane nabima:ne, dalabede fulabole duma. Fifi asi gala da Ba:bilonema doagala:musa:, momagema! Elala:de amola Minai amola A:siegena:se amo hina bagade fi Ba:bilonema doagala:ma:ne sia:ma! Doagala:su ouligima:ne, bisilua dunu ilegema! Hosi wa:i amo danuba: wa:i bagade agoane, oule heda:ma!
28 Fifi asi gala da Ba:bilonema doagala:musa: momagema! Midia hina bagade huluane amola ilia ouligisu dunu amola eagene ouligisu dunu amola soge ilia ouligisa amo ilia dadi gagui wa:i huluane, amo misa:ne sia:ma!
29 Osobo bagade da fofogolala! Bai Hina Gode da Ba:bilone soge wadela:lesili, bu hafoga:i dunu hame esalebe soge hamomusa: ilegei dagoi, amola E da amo ilegesu hamonana.
30 Ba:bilone dadi gagui ilia da bu gegenanu yolesili, ilia gagili sali diasu ganodini beda:iwane esala. Ilia da ilia nimi bagade hou fisili, bu gasa hame uda agoane ba:sa. Moilai holei ga:su da mugului dagoi, amola diasu da laluga nenana.
31 Sia: adole iasu dunu, eno amola eno bagohame, da Ba:bilone hina bagade ema, ha lai dunu da la:ididili amola la:ididili ea moilai bai bagade amoma doagala:lala, amo adole imunusa: ema doaga:lala.
32 Ha lai dunu da hano degesu lai dagoi, amola gagili sali diasu huluane laluga ulagisa. Ba:bilone dadi gagui dunu da beda:i bagadeba:le, hobeamusa: dawa:lala.
33 Ilia ha lai dunu da ili hedofale, ilia da gagoma ha:i manu lamu diasuga osa:gisa amo defele ili ososa:gimu. Na, Hina Gode Bagadedafa, Isala:ili fi ilia Gode, da sia:i dagoi.”
34 Ba:bilone hina bagade da Yelusaleme dadega:le, mai dagoi. E da amo moilai bai bagade faigelei defele, hagia:i dagoi. E da hanome defele,

Yelusaleme da:gi dagoi. E da ea hanaiga ea liligi gesowale lale, eno hame lai udigili ha:digi.

35 Saione fi dunu da amane sia:mu da defea, “Ba:bilone fi da ninima se bagade iabeba:le, Hina Gode da ilima fofada:nanu, ilima se imunu da defea.” Amola Yelusaleme fi dunu da amane sia:mu da defea, “Ba:bilone fi da nini se nabima:ne hamoiba:le, ilisu da dabe lamu da defea.”

Hina Gode da Isala:ili Fidima:ne Sia:i

36 Amaiba:le, Hina Gode da Yelusaleme fi dunu ilima amane sia:i, “Na da dilimagale fofada:mu. Na da dilia ha lai ilima dabe imunu. Bai ilia da dilima wadela:le hamoi. Na da ilia hano huluane hafoga:ma:ne hamomu. 37 Ba:bilone soge da mugului liligi lelegela heda:i agoane ba:mu. Amo ganodini, sigua ohe fawane esalebe ba:mu. Amo soge da wadela:idafa agoane ba:mu. Dunu da amo ganodini hame esalumu amola nowa da amo soge ba:sea da bagadewane beda:mu. 38 Ba:bilone dunu da laione wa:me agoane husa amola laione wa:me mano agoane halahalasa. 39 Ilia da uasu dunu! Na da ili feloama:ne amola hahawane ba:ma:ne, ilima lolo nabe hahamomu. Ilia da golale, hamedafa nedigimu. 40 Dunu da sibi mano amola goudi amola sibi gawali amo medole legemusa: oule ahoa, amo defele Na da Ba:bilone dunu medole legemusa: oule masunu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”

Ba:bilone da Gugunufinisi Dagoi Ba:mu

41 Hina Gode da amane sia:sa, “Ba:bilone (moilai bai bagade Ba:bilone soge ganodini) amoma osobo bagade fifi asi gala huluane da nodosu. Be wali amo da ea ha lai amoga gagulaligi dagoi. Wali fifi asi gala da Ba:bilone wadela:idafa hamoi ba:sa.

42 Fedege agoane, hano wayabo bagade da Ba:bilone dedeboi dagoi. Ea gafului da fugala:le, ema dedeboma:ne asi dagoi. 43 Moilai huluane da beda:ma:ne wadela:idafa ba:sa. Ilia da hano hamedene hafoga:i soge agoane ba:sa. Amo ganodini, dunu da hame esala amola amogawi hame ahoa. 44 Na da Ba:bilone ogogosu ‘gode’ Bele, ema se imunu. Amola ea wamolai liligi bu samogemu. Fifi asi gala da ema bu hame nodone sia:ne gadomu. Ba:bilone gagoi ea dobea da mugului dagoi. 45 Isala:ili dunu! Amo soge fisili, hobeama! Na ougi bagadedafa mae ba:ma:ne, dilia esalusu gaga:ma:ne, hobeama! 46 Dilia da udigili sia:dabe nababeba:le, mae beda:ma! Ode huluane amoga dilia da udigili sia:daha naba. Amo da udigili gegesu sia:dalebe, amola hina bagade eno da eno hina bagade amoma gegemusa: sia:dala. 47 Amaiba:le, eso da misunu, amoga Na da Ba:bilone ogogosu ‘gode’ ilima se imunu. Soge fi huluane da gogosiasu ba:mu amola dunu huluane da medole legei dagoi ba:mu. 48 §Gagoe (north) fi amo da Ba:bilone wadela:musa: misini, amola Ba:bilone gugunufinisi dagoi ba:sea, liligi huluane osobo bagadega amola muagado amoga diabe, da hahawaneba:le, wele sia:mu.

49 **Ba:bilone fi da hamobeba:le, fifi asi gala huluane ilia fi dunu bagohame da bogogia:i dagoi. Amola wali, Ba:bilone fi dunu da Isala:ili dunu bagohame medole legeiba:le, Ba:bilone da dafamu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”

§ **51:48:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:20 ** **51:49:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:24

Gode da Isala:ili Dunu Ba:bilone Soge ganodini Esalu ilima Sia: Adole Iasi

50 Hina Gode da Ea fi dunu Ba:bilone soge ganodini esala, ilima amane
sia:sa, “Dilia da bogosu giadofai - hame ba:i. Amaiba:le, wali masa! Mae
ouligima! Dilia da dilia soge amoga ga sedagawane esala. Be Na, dilia
Hina Gode, amo dilia bu dawa:ma! Amola Yelusaleme mae gogolema!
51 Dilia da amane sia:sa, ‘Ninia da gogosiasu lai dagoi. Ninia da gasa
hame amola hamedei ba:sa. Bai ga fi da hadigi sogebi Debolo ganodini
diala, amo huluane lale ouligi dagoi. 52 Amaiba:le, Na da amane sia:sa.
Eso da misunu, amoga Na da Ba:bilone loboga hamoi ogogosu ‘gode’
ilima se imunu. Amola soge huluane amo ganodini fa:ginisi dunu da se
nababeba:le, gogonomamu.

53 Ba:bilone da muagado amoga heda:le, gasa bagade gagili sali diasu
gagumu, amo defele esalaloba, Na da dunu ili amo wadela:lesima:ne
asunasila:loba. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.”

Hina Gode da Ba:bilone da eno Wadela:su Ba:ma:ne Sia:i

54 Hina Gode da amane sia:sa, “Ba:bilone soge amoga digini wele sia:su,
amola soge wadela:lesi dagoiba:le, da:i dione didigia:su amo nabima!
55 Na da Ba:bilone wadela:lesilala. Amo soge da ouiya:le dialumu. Dadi
gagui dunu wa:i ilia da hano gafului agoane, ganodini hehenasa. Ilia da
ha:giwane halale, Ba:bilonema doagala:sa.

56 Ilia da Ba:bilone gugunufinisimusa: misi dagoi. Ba:bilone dadi gagui
dunu da ilia ha lai amoga gagulaligi dagoi ba:sa. Ilia dadi da fi dagoi. Na,
Gode, da wadela:i hou amoma se iaha. Na da Ba:bilone amoma ilia hamoi
defele dabe imunu.

57 Na da Ba:bilone ouligisu dunu (ilia bagade dawa:su dunu, ouligisu
dunu amola dadi gagui dunu) amo feloama:ne hamomu. Ilia da golale,
hamedafa nedigimu. Na, Hina Bagadedafa, da sia:i dagoi. Na da Hina
Gode Bagadedafa.

58 Ba:bilone ea gagoi dobea da osoboga gisalugala:i dagoi ba:mu. Ea
gadodili heda:i logo holei ga:su da laluga nei dagoi ba:mu. Fifi asi gala
huluane da amo moilai bai bagade gagui be ilia udigili hawa: hamoi.
Ilia hamoi liligi da lalu sawa: amoga nei dagoi ba:sa. Na, Hina Gode
Bagadedafa, da sia:i dagoi.”

Ilia da Yelemaia ea Sia: Adole Iasu amo Ba:bilone Sogega Iasi

59 Hina bagade Sedegaia ea hawa: hamosu dunu da Sila:ia (Nilaia
egefe amola Masaia ea aowa). Yuda hina bagade Sedegaia ea ode biyadu
ouligibiga, Sila:ia da e amola gilisili Ba:bilone sogega masusa: dawa:i. Na
da ema meloa dedene i. 60 Na da Ba:bilone fi ilima gugunufinisila misunu
hou, amola Ba:bilone liligi huluane amo meloa ganodini dedei. 61 Na da
Sila:iama amane sia:i, “Di da Ba:bilone sogega doaga:sea, sia: huluane amo
meloa ganodini dedei, amo dunu huluane nabima:ne idima.

62 Amasea, di amane sia:ne gadoma, ‘Hina Gode! Di da amo soge
wadela:ma:ne sia:i. Amola amo ganodini esalebe liligi, dunu o ohe esalebe
hame ba:mu amola amo soge eso huluanedafa hafoga:i soge agoane
dialoma:ne, Di da sia:i dagoi.’ 63 ††Sila:ia! Di da amo buga dunu nabima:ne
idi dagosea, amoga igi la:gili, Iufala:idisi Hano amoga gelasa:ima:ne
ha:digima. 64 Amola amane sia:ma ‘Amo hou defele da Ba:bilone amoma

†† **51:63:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:21

doaga:mu. Ba:bilone da magufale, bu hamedafa heda:mu. Bai Hina Gode da gugunufinisisudafa amoga iasimu.' " Yelemaia ea sia: da amogawi dagosa.

52

Yelusaleme da Dafai
(2 Hina 24:18—25:7)

1 Sedegaia ea lalelegei ode21 gidigili, e da Yuda hina bagade hamoi dagoi ba:i. E da ode gidayale gala, Yelusaleme amo ganodini esalu, Yuda soge ouligi. Ea ame dio da Hamiudale (e da Libina dunu Yelemaia amo ea idiwi). 2 Hina bagade Sedegaia da hina bagade Yihoiagimi ea hou defele, Hina Godema wadela:le hamoi. 3 Hina Gode da Yelusaleme amola Yuda fi ilima bagadewane ougiba:le, E da ili mae ba:ma:ne, mugululi masa:ne, sefasi. Sedegaia da Ba:bilone hina bagade, Nebiuga:denese, ema odoga:i. 4 *Amaiba:le, Nebiuga:denese amola ea dadi gagui wa:i da misini, eso nabuane amola oubi nabuane Sedegaia ea Yuda soge ouligisu ode sesegeyalega, Yelusalemema doagala:i. Ilia wa:i fisisu diasu moilai gadili gagui, amalu doagala:musa: osobo gasa:le lelegela heda:le, 5 doagala:lalu, Sedegaia ea ouligisu ode gida gala amoga hasali. 6 Amo ode amogawane, eso sesege amola oubi biyadu amoga, Yelusaleme dunu da ha:i bagadeba:le, ha:i manu hame ba:i. 7 †Amo esoga, Ba:bilone dunu da gagoi dobea mugului dagoi. Ba:bilone dadi gagui dunu da Yelusalemega sisiga:le esalebe ba:i. Be Yuda dadi gagui dunu huluane da gasia hobea:i. Ilia da hina bagade ea ifabi golili sa:ili, logo holei amo da dobea aduna ela disisu amoga diala, amoga asili, Yodane fago amoga doaga:musa: hobea:i. 8 Be Ba:bilone dadi gagui wa:i da hina bagade Sedegaia ema fa:no bobogele, umi soge Yeligou moilai bai bagade gadenene, amoga e gagulaligi. Amalalu, Sedegaia ea dadi gagui dunu huluane da e yolesili hobea:i. 9 Ilia da Sedegaia amo hina bagade Nebiuga:denesema oule asi. E da Libila moilai bai bagade Ha:ima:de soge ganodini diala amogawi esalebe ba:i. Amogawi, Nebiuga:denese da Sedegaiama se ima:ne fofada:i. 10 Libila moilai bai bagadega e da Sedegaia ba:ma:ne, egefelali medole legema:ne sia:i. Amola, ea sia:beba:le, ilia da Yuda eagene ouligisu dunu medole lelegei. 11 ‡Amalalu, ea sia:beba:le, ilia da Sedegaia ea si aduna duga:le fasili, e efega la:gili, Ba:bilone sogega hiouginana asi. Sedegaia da Ba:bilone soge gagili ga:i diasu ganodini esalu, amogainini e da amogawi bogoi.

Nebiusala:ida:ne da Debolo Diasu Wadela:lesi
(2 Hina 25:8-17)

12 Oubi bi, eso nabu, Ba:bilone hina bagade ea ode19 ouligibiga, Nebiusala:ida:ne (hina bagade ea fada:i sia:su dunu amola ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu) da Yelusaleme moilai bai bagade golili sa:i.

13 §E da Debolo diasu amola hina bagade diasu amola Yelusaleme dunu mimogo ilia diasu huluane laluga ulagi dagoi.

14 Amola ea dadi gagui dunu da moilai dobea gadelale sali. 15 Amalalu, Nebiusala:ida:ne da dunu amo moilai bai bagade ganodini esala, amola bagade dawa:su hawa: hamosu dunu hame bogoi esala, amola dunu amo da hohonone, Ba:bilone ilia la:idi amoga asi, amo huluane Ba:bilone sogega

---

* **52:4:** Isigiele 24:2 † **52:7:** Isigiele 33:21 ‡ **52:11:** Isigiele 12:13 § **52:13:** 1 Hina bagade 9:8

oule asi. 16 Be baligili hame gagui dunu amo da soge hame gagui, amo e da waini sagai amola ifabi ganodini hawa: hamomusa:, Yuda sogega esaloma:ne yolesi.

17 **Ba:bilone dunu da balasega hamoi duni bugi amola ‘gaguli fula ahoasu’ amola balasega hamoi sisiga:i ofodo sugi bagade (hano nasu bagade) Debolo diasu ganodini dialu, amo fifili, balase huluane Ba:bilone sogega gaguli asi. 18 Amola ilia da safala amola nasubu ofodo (amo da oloda dodofemusa: gala) amola gamali hahamosu liligi, amola ofodo amoga ilia da gobele salasu maga:me lasu, amola ofodo amoga ilia da gabusiga: manoma gobesisu, amola balase liligi huluane amoga ilia da Debolo diasuga hawa: hamosu, amo huluane ilia da gaguli asi. 19 Ilia da liligi huluane amo da gouli o silifa amoga hamoi, (ofodo fonobahadi, ofodo amoga ilia da laluso gaguli ahoasu, ofodo amoga ilia da gobele salasu maga:me lasu, nasubu ofodo, gamali ilia bai, ofodo amo ganodini ilia da gabusiga: manoma gobesisu, amola faigelei amoga ilia da waini hano iasu sogadigisu, amo liligi huluane Ba:bilone dunu da ilia sogega gaguli asi.

20 Balasega hamoi liligi amo hina bagade Soloumane da Debolo diasu ganodini amoga hawa: hamoma:ne hamoi (duni bugi aduna, ‘gaguli fula ahoasu’, hano nasu bagade [sisiga:i ofodo sugi bagade] amola bulamagau gawali fagoyale gala amo hagudu dialu) amo da dioi bagadeba:le, ilia dioi defei dawa:mu da hamedei ba:i.

21 - 22 Duni bugi aduna ela da defele ba:i. Ela gado defei da 8 mida amola sisiga:le defei da 5.3mida. Ilia dogoa da gelabai amola balase ea gadugagi defei da 75milimida ba:i. Duni bugi afae afae amo da:iya balasega hamoi habuga agoane dialebe ba:i. Ela gado defei da 2.2mida. Amola ea baiga da balase esa agoane. Amoga da ‘bomegala:nidi’ fage balasega hamoi dialebe ba:i. 23 Duni bugi afae afae ea gigiadomai amoga ‘bomegala:nidi’ fage100agoane dedei dialebe ba:i. Dunu da osoboga lelu, amo huluane ba:musa: dawa:i.

Yuda fi Dunu da Ba:bilone sogega Mugululi Asi Dagoi Ba:i (2 Hina 25:18-21,27-30)

24 Nebiusala:ida:ne, dadi gagui ouligisudafa, da gobele salasu ouligisudafa Sila:ia, amola e bagia gobele salasu dunu Sefanaia, amola Debolo ouligisu dunu bagade udiana eno, amo gagulaligili, se iasu diasu hawa: hamomusa: afugili asi. 25-27 E da Yelusalemega Yuda dadi gagui ilia ouligisudafa, hina bagade ea fada:i sia:ne iasu dunu fesuale (amo da moilai amo ganodini esalebe ba:i), dadi gagui ouligisudafa ea fidisu dunu (amo da dadi gagui wa:i ilia meloa dedei ouligisu) amola dunu mimogo60 agoane eno amo Ba:bilone hina bagade Libila moilai bai bagade, Ha:ima:de soge ganodini amoga esalu, ema oule asi. Hina bagade da sia:beba:le, ilia da amo dunu huluane fananu, medole legei dagoi. Yuda dunu huluane da ilia sogedafa amoga fadegale, Ba:bilone sogega mugululi asi dagoi ba:i. 28 Ba:bilone hina bagade, Nebiuga:denese da amo hagudu dedei dunu udigili hawa: hamoma:ne mugululi asi:. Ea ouligibi ode fesuale amoga, e da3,023dunu agoane mugululi asi. 29 Ea ouligibi ode18 amoga e da Yelusaleme fi dunu832 agoane amo mugululi asi. 30 Ea ouligibi ode23 amoga e da dunu 745 agoane mugululi asi. Nebiusala:ida:ne

** **52:17:** 1 Hina bagade 7:15-47

da amo dunu745 agoane Ba:bilone amoga oule asi. Mugululi asi dunu huluane ilia idi da 4,600agoane ba:i.

31 Ode amoga Nebiuga:denese egefe Ifilimelouda:ge da Ba:bilone soge ouligisu lai, e da hina bagade Yihoiagimi ema asigiba:le, ea gagili ga:i logo doasi. Yihoiagimi da Ba:bilone soge ganodini ode37agoane gagili ga:i diasu ganodini esalu. Eso 25amola oubi fagoyale gala amo odega, Ifilimelouda:ge da ea gagili ga:i logo doasi.

32 Ifilimelouda:ge da ema asigiwane hamosu. E da Yihoiagimi e da eno hina bagade gilisili Ba:bilone sogega mugululi asi, amo mimogo sogebi amoga gaguia gadoi.

33 Amaiba:le, ea sia:beba:le, Yihoiagimi da ea udigili hawa: hamosu abula gisa:le, eno abula salawane, e da esalea, Ba:bilone hina bagade ea ha:i nasu fafai amoga gilisili ha:i nanu. 34 Eso huluane, e da osobo bagadega esalebe gowane, Ba:bilone hina bagade da ea esaloma:ne lamu liligi defele, muni amola liligi ema i.

Sia: ama dagoi

Fofagini Disu

(Da:i Sia:-Lamentations; Modu – Lalohisihisi; Bisini – Krai)

Hidadea Sia:

Fofagini Disu Meloa da gesami biyale gala gilisili dedei. Yelusaleme moilai bai bagade da ode 586 Y.H.M. amoga gugunufinisi dagoi ba:i. Ninia da amo buga da Yelemaia ea dedeiyale dawa:sa. E da Yelusaleme da wadela:lesi dagoi dawa:beba:le, fofagini dinanawane dedei. Amo meloa ganodini, da:i dioi bagade hou da ba:sa. Be gilisili dedei da dafawane hamoma:beyale hahawane hou amola Godema dafawaneyale dawa:su hou. Wali amola, Yu dunu da ode huluanega ha:i mae nawene, didiga:su hamonana. Amola ilia Yelusaleme 586 Y.H.M. ode amoga wadela:lesi dagoi bu dawa:sea, ilia da Fofagini Disu Meloa ilia sia:ne gadosu gilisisu ganodini idisa.

Sia: Dedei

1 Yelusaleme ea Da:i Dioi Bidi Hamosu...Sia:alalo 1:1-22
2 Yelusaleme da Se Dabe Lai...Sia:alalo 2:1-22
3 Se Dabe Iasu amola Hahawane Dafawane Hamoma:beyale Dawa:lusu...Sia:alalo 3:1-66
4 Yelusaleme da Mugului Dagoi Ba:i...Sia:alalo 4:1-22
5 Gode da ilima Asigima:ne, Ilia da Sia:ne Gadosu...Sia:alalo 5:1-22

Fofagini Disu

Yelusaleme ea Da:i Dioi Bidi Hamosu

1 Yelusaleme da dunu amoga nabaidafa galu. Be wali e da fofagini agoane diala.
Musa: fifi asi gala huluane da ema nodoi. Be wali e da uda didalo agoai gala.
Yelusaleme ea noga:idafa hou da musa: osobo bagade moilai bai bagade huluane baligi dagoi.
Be wali ea dunu huluane da udigili hawa: hamonana.

2 Daeya ganini asili hahabe huluane e da dinana. Si hano da ea siguluba:le daha.
E da musa: sama bagohame galu.
Be waha afae da e dogo denesimu hame ba:sa.
Emagai dunu da ema hohonone, wali ema ha lai gala.

3 Yuda fi dunu da hamedei mugululi udigili hawa: hamosu dunu ba:sa.
Ilia ha lai dunu da gasa fili, ili fifi lasu amogai mae esaloma:ne, sefasi dagoi.
Ilia da ga soge ganodini esala. Ilia fifi lasudafa da hame gala.
Ilia ha lai dunu da ili sisiga:iba:le, hobeamu logo hame ba:sa.

4 Wali da dunu afae da hadigi esoga Debolo Diasuga sia:ne gadomusa: hamedafa maha.
Uda a:fini amo da musa: amogawi gesami hea:i, wali da se naba.
Amola gobele salasu dunu da gogonomobe fawane.
Moilai bai bagade logo holei huluane da mebu dagoi ba:sa amola Saione moilai bai bagade da se nabawane diala.

5 Yelusaleme fi ilia ha lai dunu da ili hasali dagoi.
Amo ha lai dunu da ilia gasaga Yelusaleme gagulaligisa.
Yelusaleme da wadela:i bagohame hamoi dagoi.
Amaiba:le, Hina Gode da ema se dabe i dagoi.
Yelusaleme fi ilia mano da ilia ha lai dunu amoga doagala:le,
sasamogele lale, asi dagoi ba:sa.
6 Yelusaleme ea isisima:goi ba:su da asi dagoi.
Ea ouligisu dunu da 'dia' gebo amo da ha:ga gasa hamedeiba:le,
benea ahoasu dunu iliba:le hobeamu gasa hame agoane ba:sa
7 Yelusaleme da fofagini mugului dagoi mebui agoane ba:sa.
Be e da ea musa: isisima:goi ba:su hou bu dawa:sa.
Ema ha lai dunu da ema doagala:loba, e da dafai dagoi.
Amola e fidimu dunu afae hame ba:su.
Ema hasanasisu dunu da ea dafabe amo ba:loba, eba:le oufesega:i.
8 Ema nodosu hou da fisiagai dagoi.
E da da:i nabado gala amola eno dunu da e higale ba:sa.
E da gogosia:iba:le, gogonomusa:, ea odagi wamolegesa.
Yelusaleme da hisu wadela:le bagadedafa hamobeba:le, ledo hamoi dagoi.
9 Dunu huluane da Yelusaleme moilai bai bagade ea ledo hou amo ba:i dagoi.
Be e da hobea misunu hou mae dawa:le esalu.
Amaiba:le e da gugunufinisili dafai ba:i.
Ea dogo denesimu da hamedei.
Ea ha lai dunu da e hasali dagoi,
Amola e da Hina Godema e fidima:ne, disa wele sia:sa.
10 Ha lai dunu da ea noga:idafa liligi huluane wamolai dagoi.
Hina Gode da amane sema legei, 'Dienadaile (Yu fi hame) dunu
ilia da Debolo Diasu ganodini masunu da sema bagade.
Be Yelusaleme da ba:lalobawane, ema ha lai da Debolo Diasuga golili sa:i.
11 Yelusaleme fi dunu da ha:i manu hogosa, gogonomosa.
Ilia liligi noga:idafa amoga ilia na:iyadoma,
ha:i manu ili esaloma:ne manusa: bidi lasa.
Yelusaleme moilai bai bagade da disa, amane wele sia:sa,
"Hina Gode! Na ba:ma! Na da baligili da:i dione esala!
12 Dunu huluane da bobaligilalebe, ilima e da disa wele sia:sa, "Na ba:ma!
Na se nabasu defele, dunu afaega da hame ba:i.
Hina Gode da nama ougiba:le, amo se nabasu nama i dagoi.
13 Hina Gode da muagadodili, lalu iasili, amo lalu da na da:i ganodini nenanu.
E da na sa:ima:ne, sanisi.
Amaiba:le, na da osoba gala:la sa:i.
Amalalu, E da na yolesili, na da mae fisili se nabasu nabala.
14 E da na wadela:i hou huluane ba:lalu, amo huluane gilisili,
fedege agoane 'youge' hamoi.
E da na wadela:i hou huluane 'youge' agoane na galogoaga gisa:ginisisi, amoga na da:i da dioi bagadeba:le, na da:i da gogaya:i ba:i.
Hina Gode da na ha lai dunuma na ianu, na da ilima bu gegemu hamedei ba:i.
15 Hina Gode da na baligili gasa bagade dadi gagui dunu iliba:le oui.

E da na ayeligi dunu wadela:lesima:ne, dadi gagui wa:i asunasi.
E da waini fage hano hamoma:ne ososa:gibi, amo defele na osa:gi.
16 Amaiba:le, na siga si hano da nabale aduga:le daha.
Dunu enoga da na denesimu hamedei.
Na ha lai dunu da na hasali dagoi.
Na fi dunu da liligi gagui hamedafa gala.
17 Na da enoga fidima:ne, lobo ilua:legasa. Be fidimu dunu hame ba:sa.
Hina Gode da nama doagala:ma:ne, la:idi la:idiga ha lai dunu misa:ne sia:i.
Ilia da na ledo hamoi liligi agoane ba:sa.
18 Be Hina Gode Ea hou da moloi fawane.
Bai na da Ea hamoma:ne sia:i nabawane hame hamosu.
Fifi asi gala dunu huluane! Na sia: nabima! Na se nabasu ba:ma!
Na ayeligi dunu amola a:fini huluane da mugululi asi dagoi.
19 Na da na fuligala:su fi dunuma na fidima:ne wele sia:i.
Be ilia da na fidumu higa:i.
Gobele salasu dunu amola ouligisu dunu
ilia da moilai bai bagade logoga esala ha:i manu hogolalu,
be hamedeiba:le udigili bogogia:i.
20 Hina Gode, ba:ma! Na da se bagadedafa nabala!
Fedege agoane, na dogo da faga:i dagoi.
Bai na da na wadela:i hou dawa:beba:le, da:i dioi bagade nabala.
Moilai bai bagade logoga, dunu oda da eno dunu medole legesa.
Amola diasu huluane amo ganodini, bogosu fawane ba:sa.
21 Na gogonomobe nabima! Na dogo denesimu da dunu hame.
Di da amo gugunufinisisu nama iabeba:le, na ha lai dunu ilia da nodosa.
Hahawane eso amo Di da nama ima:ne ilegele sia:i, amo iasima.
Na se nabasu defele, nama ha lai dunuma se bidi ima.
22 Ilia da wadela:i hou baligili hamobeba:le, ilima fofada:nanu,
ilima se bidi imunusa: ilegema.
Di da na wadela:i hou hamoiba:le, nama se bidi i,
amo defele ilima se bidi ima.
Na da bagadewane da:i dioiba:le, gogonomosa.
Na da na dogo ganodini olo bagade gala.”

2

Hina Gode da Yelusalemema Se Dabe Iasu

1 Hina Gode da ougi bagadeba:le,
E da Saione Moilai Bai Bagade amo gasiga dedebolesi.
Saione ea hadigi isisima:goi ba:su hou
amo E da mugululi, gugunufinisi dagoi.
Amolawane, E da Ea ougi ba:i esoga, Ea Debolo Diasu amo higale, fisiagai.
2 Hina Gode da mae asigili, Yuda soge moilai huluanedafa gugunufinisi.
Amola gagili sali moilai amo da musa: Yuda soge fi gaga:i,
amo huluane E da mugululi hiougili fasi.
Hina Gode da Yuda hina bagade amola ilia ouligibi fi
amo huluane gogosiama:ne amane hamoi.
3 Gode da bagadewane ougiba:le, Isala:ili fi ilia gasa fofonobonesi.
Ha lai da nini doagala:musa: manoba, Gode da nini fidimu higa:i.

E da lalu gia:i bagade defele, ninima gegenanu, liligi huluane gugunufinisi.
4 Hina Gode da ha lai dunuga gala:musa: dilaligibi defele,
ninima gala:musa: dilaligi.
Dunu amola uda amoma ninia da nodoi, Hina Gode da amo medole lelegei.
Yelusaleme moilai bai bagadega guiguda:,
Hina Gode Ea gia:i bagade ougi hou da ninima doaga:i.
5 Ninima ha lai dunu defele, Hina Gode da Isala:ili fi gugunufinisi dagoi.
E da Isala:ili gagili sali diasu
amola hina bagade diasu huluane gugunufinisili yolesi.
E da hamobeba:le, Yuda fi dunu huluane da eso huluane mae fisili,
da:i dione dawa:lala.
6 E da Debolo (amo ganodini ninia da Ema nodone sia:ne gadoi),
amo E da fili gagoudane fasi.
E da hadigi eso amola Sa:bade eso huluane dagolesi.
Hina bagade ilia amola gobele salasu dunu ilia da defele,
Hina Gode Ea ougi bagade ba:i.
7 Hina Gode da Ea oloda higale ba:i, amola Ea hadigi Debolo Diasu yolesi.
E da ha lai dunu ilia Debolo dobea muguluma:ne, logo doasi.
Amogawi ninia da musa: hahawane Hina Godema sia:ne gadosu.
Be ninima ha lai dunu da Debolo Diasu wadela:lesili,
hasalabeba:le nodone wele sia:i.
8 Hina Gode da Saione gagoi muguluma:ne dafawane ilegei.
Amo dafawanedafa gugunufinisima:ne, e da amo defele ilegei.
Gagagula heda:i diasu amola gagoi
amo da wali gilisili wadela:lesi dialebe ba:sa.
9 Saione logo ga:su ilia da gagoudane fasili, isuga dedeboi ba:sa.
Yuda hina bagade amola hina bagade sosogo fi da wali mugululi asi dagoi.
Ilia da Hina Gode Ea sema bu hame olelesa.
Amola Hina Gode da Ea balofede dunu (Gode Sia: Alofesu dunu)
ilima esala ba:su bu hame olesa.
10 Yelusaleme moilai bai bagade fi da:i hamoi dunu da ouiya:le osoboga fi diala.
Ilia dialuma da:iya da osobo gulu ligisili, amola ilia da eboboi abula gaga:i.
Uda a:fini ilia da osoboa mi bugili begudusa.
11 Na da dinana, na si da fofasa.
Na da se bagade nabala.
Na fi dunu da gugunufinisi dagoiba:le, na da dinana sasei.
Mano amola mano dudubu ilia da moilai bai bagade logoba:le sidigia:sa.
12 Ha:ga amola hano hanaga, ilia da emema dini iaha.
Ilia da dadiga gala:i dunu defele, ilia logoa gala:la sa:ili,
emelalia lobo da:iya gebewane bogogia:sa.
13 Waaee! Yelusaleme! Dogolegei Yelusaleme!
Na da adi sia:ma:bela:?
Na da habodane di dogo denesima:bela:?
Dunu afaega da agoane hame hahani.
Di gugunufinisisu da alalo hamedei hano wayabo bagade agoai ba:sa.
Noga:ma:bela:le dawa:mu da hamedei.

14 Dia balofede dunu da dima moloi sia: mae sia:ne, ogogosu sia: fawane sia:su.
Ilia dima ogogole olelebeba:le, dia wadela:i hou da wamolegei dialebe ba:i.
Ilia da ogogole sia:beba:le, di da fofada:nanu sinidigimu hame dawa:i.
15 Moilai bai bagadeba:le bobaligilalebe dunu ilia dima ba:lu, migasesa.
Ilia da dialuma fofoga:ne, Yelusaleme mugului amoba:le oufesega:ne, amane sia:sa, “Goe da hadigi moilai bai bagadela:?
Osobo bagade gagagusu moilai bai bagade amoga dunu huluane da hidale dawa:i, amo da goela:?”
16 Dima ha lai dunu huluane da dima lasagole oufesega:ne, dima higale ba:sa.
Ilia da lafi bula:gili mosole gagale, uhuhusa amane sia:sa, “Ninia da amo gugunufinisi dagoi.
Ninia amo ba:musa: ouesalu eso da goea!”
17 Hina Gode da bagadewane ouesalu
be wahadafa Ea musa: dawa:ma:ne se bidi imunusa: dawa:lu amo iasi dagoi.
E da musa:dafa Hi sisane sia:si amo defele,
E da ninima mae asigiliwane nini gugunufinisi dagoi.
E da ninia ha lai dunuma hasanasisu hou iasi,
amola ninia dafai hou amoga ilima hahawane nodoma:ne iasi.
18 Waaee! Yelusaleme!
Dia moilai bai bagade gagoi huluane da Hina Godema disa wele sia:ma:ma.
Di da gasi amola hayo huluane dia si hano da hano agoane a:i daloma:ma.
Di da da:i dione dinaneawane gufia:ma:ma!
19 Gasi ganodini wa:legadole amola eno wa:legadole, Hina Godema dini ianoma:ma.
Mano da logo sagulufai huluane amoga bogogia:lala.
Dia dogo huluanedafa amoga Hina Godema,
E da ilima asigima:ne disawane edegema.
20 Hina Gode! Di ba:ma!
Di da abuliba:le ninima se bidi agoane iasibala:?
Uda da ilia dogolegei mano ilia da:i hodo naha.
Ha lai dunu da gobele salasu dunu amola balofede dunu amo Debolo Diasu ganodini medole lelegesa.
21 Ayeligi amola asigilai defele, logoba:le bogogia:i dialebe ba:sa.
Ayeligi amola uda a:fini
ilia da ha lai ilia gegesu gobiheiga fane lelegebe ba:sa.
Hina Gode! Dia ougi eso amoga Di da mae asigiliwane, ili medole lelegei.
22 Di da dunu ilia eno dunu lolo nabe amoga hiougibi defele
Di da nama ha lai na gugunufinisimusa: hiougi.
Dia ougi eso amoga dunu afae da hobeamu hamedafa ba:i.
Ilia da na dogolegei manolali amo na da bugili i, amo huluane medole legei.

3

Se Bidi Iasu, Godema Sinidigisu amola Hamoma:bela:le Dafawaneyale Dawa:su

1 Na da Gode Ea se bidi iasu amo dawa:.
2 E da na gasidafa ganodini, amoga sefasi.
3 E da mae asigiliwane, na bululufalalu.
4 E da na hu fa:gini ale sasalili amalu na gasa fifili yolesi.
5 E da fedege agoane baligili se iasu diasu ganodini na ga:si.
6 E da na seseiba:le, na da gasi ganodini bogosu gaha agoai dialu.
7 E da na sia:inega lala:gi dagoi.
Na da fedege agoane, se iasu diasu ganodini esala.
Na da hobeamu gogoleidafa.
8 Na da na fidima:ne, Godema ha:giwane disa wele sia:sa.
Be E da na wele sia:su nabimu higasa.
9 Na da emoga ahoasea, fefeloa ahoa.
Na da habidili delegisia, gelega logo ga:su fawane ba:sa.
10 Hina Gode da nama doagala:musa:, 'bea' ohe agoai ouesalu.
E da 'laione' wa:me ea hou defele, nama doagala:le, gagula dasu.
11 E da na logo hamega ga sefasi.
E da na da:i hodo gagadelale, dodosa:ne, na yolesi.
12 E da Ea oulali dili, na gala:i.
13 E da na Ea dadiga, na da:igadafa gano gala:i.
14 Dunu ilia da hahabe asili daeya nama oufesega:sa.
Ilia da nama lalasogole oufesega:sa.
15 Hina Gode da fedege agoane se nabasu fawane,
ha:i manu amola hano defele nama moma:ne i.
16 E da na odagi osobo da:iya bugisili, geselalu.
E da na bese gelega fifilisi.
17 Na da da:i dioiba:le olosa, amola olofosu amola hahawane hou gogolesa.
18 Na da fonobahadi fawane bu esalumu.
Na Hina Gode da na fidima:bela:le dawa:su hame ba:sa.
19 Na da golasu hamedei amola se bagade nabala.
Na da amo dawa:sea, amo da nama gamogai medosu hano nasu defele ba:sa.
20 Na da na se nabasu amo mae fisili dawa:lala.
Na a:silibu ganodini da:i dioi bagade nabala.
21 Be na da liligi afadafa dawa:sea,
na dafawane hamoma:beyale dawa:su da bu nama maha.
22 Amo liligi da Hina Gode Ea da nama mae fisili, asigisa.
Amola E da gogolema:ne olofosu dawa:.
23 Ea asigidafa hou da hahabe nasegagi defele,
amola eso ea mabe defele, hame yolesisa.
24 Na da liligi eno hamedafa gala.
Hina Gode Hifawane da na Fidisu Dunu.
Amaiba:le, na da Ema fawane dafawaneyale dawa:sa.
25 Hina Gode da nowa dunu amo da Ea hou dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia,
amo dunuma hahawane hamosa.
26 Amaiba:le, ninia da Ea fidisu amola gaga:su lamusa:,
gebewane mae momabone ouesalumu da defea.
27 Amola amo hou ninia ayeligi amola afini eso amogainini dawa:mu da defea.

28 Ninia da se nabasea, ninisu ouiya:le esalumu da defea.
29 Ninia Hina Gode Ea sia: nabawane, begudumu da defea.
Bai ninia da hobea misunu hou noga:idafa ba:ma:bela:le.
30 Eno dunu da ninima fasea amola gadele sia:sea,
ninia ouiya:le esalumu da defea.
31 Hina Gode da ninima gogolema:ne olofosu dialebeba:le,
E da nini hamedafa fisiagamu.
32 E da eso enoga ninima da:i diosu iaha,
be Ea ninima asigisu hou da dafawanedafa amola gasa bagade.
33 E da da:i diosu amola se nabasu amo,
Ea hanaiba:le ninima hame iaha.
34 Ninia da se iasu diasu ganodini, da:i dioiwane esalea,
Hina Gode da nini dawa:lala.
35 - 36 Hina Gode da osobo bagade dunu
ilia moloidafa fofada:su hou hamoma:ne ilegei.
Be ninia amo hou hamobe hame ba:sea, E da dawa:lala.
37 Hina Gode Ea hanai hou fawane da didili hahamona ahoana.
38 Hina Gode da logo doasibiba:le fawane,
hou noga:i amola wadela:i ele defele doaga:sa.
39 Ninia da wadela:i hou hamobeba:le, dawa:ma:ne se dabe iasu ba:sea,
abuliga Godema egane sia:ma:bela:?
40 Ninia da ninia hamobe hou ba:lalu, Godema sinidigila:di!
41 Ninia da ninia wadela:i hou hamoi Godema sisane fofada:nanu,
noga:le amane sia:ne gadomu da defea.
42 “Ninia da wadela:le hamoi dagoi, amola Dima odoga:i.
Amola Hina Gode! Di da ninia wadela:i hou hame gogolema:ne olofoi.
43 Di da ninima sinidigili amola nini fane lelegei.
Be Dia gogolema:ne olofosu hou amo da Dia ougi hou amoga dedeboi galu.
44 Di da ninia sia:ne gadosu amo Dima mae doaga:ma:ne,
Dia ougi hou da mu mobi agoane bagadedafa gadugagilisi.
45 Di da nini osobo bagadega isu salasu agoane hamoi
46 Ninima ha lai dunu huluane da ninima gadesa amola oufesega:sa.
47 Ninima gugunufinisisu da doaga:i dagoi.
Ninia da se nabasa:besa:le bebeda:iya esafulu.
48 Na fi dunu ilima gugunufinisisu hou ba:beba:le,
na si hano da hano defele dala.
49 Na si hano da hame hasu hano agoane daleawane,
50 Hina Gode da Hebene gadodili ninima ba:le gudusia, nini ba:sa.
51 Na da moilai bai bagade ganodini fi uda,
amo ilima hamoi amo ba:sea, Na da dogo faga:sa.
52 Nama ha lai dunu ilia nama higabe da bai hame gala.
Be dunu ilia da sio sanigebe defele,
nama ha lai da na sa:ima:ne sani gei.
53 Ilia da na esalumuna:wane uli gelaba sanasili,
gelega gadodili ga:si.
54 Na da gudu esaloba hano da na dedebomusa: heda:beba:le,
na bogomu gadenebeyale dawa:i.
55 Hina Gode! Na da uli dogoi gudu lela,
na da Dima disa wele sia:i.

56 Amola na da Dia fidima:ne dini iabe nabima:ne sia:beba:le,
Di da na dibi nabi dagoi.
57 Di da nama bu adole i, “Di mae beda:ma!”
58 Di da na esalusu gaga:musa: misini,
na esaloma:ne hamoi.
59 Hina Gode! Di da na wadela:le hamoi amo Di dawa:.
Dia fofada:nanu, na hou da moloidafa sia:ma.
60 Dia dawa:! Nama ha lai dunu da na higale,
amola na medomusa: wamo sia:daha.
61 Hina Gode! Ilia nama gadebe,
amola na famusa: wamo sia:dabe, amo Dia dawa:.
62 Hahabe ganini asili gasia, ilia da na hou amoga ilegele sia:daha
amola na famusa: wamo sia:daha.
63 Hahabe ganini asili gasia,
ilia da nama lalasogole oufesega:sa.
64 Hina Gode! Ilia nama wadela:le hamobeba:le,
ilima se dabe ima!
65 Ilima gagabusu aligima:ne ilegema!
Amola ili lobo hehealema:ne hamoma!
66 Ili osobo bagadega mae esaloma:ne,
gala:la bobogema!

4

Yelusaleme Dafai amo Ea Fa:no Hou

1 Ninia sinenemegi gouli da gumi dagoi.
Debolo Diasu gagui gele da logoba:le, afagogolesi diala.
2 Dunu da gouli bagadewane hanai, amo defele,
Saione moilai bai bagade ayeligi amola a:fini da ninima dogolegei.
Be wali, ninima ha lai dunu ilia da ninia ayeligi amola a:fini amo osoboga hamoi ofodo agoai ba:sa.
3 ‘Wufi’ wa:me eme da ea manoma ha:i manu imunusa: dawa:.
Be na fi dunu da dalamole sio agoane, ilia manoma hame asigisa.
4 Ilia da mano dududuma ha:i manu amola hano hame iabeba:le,
ilia mano da udigili bogogia:sa.
Mano ilia da ha:ga, ha:i manu ha:giwane edegesa,
be dunu afaega ilima hamedafa iaha.
5 Dunu amo da musa: ha:i manu ida:iwane nasu,
be ilia da logoba:le udigili ha:ga bogogia:lala.
Dunu amo musa: ilia ame amola ilia ada
ilia da bagade gaguiwane noga:le bugili iasu,
be wali ilia da isu salasua gila:leboba:sa lafia:sa.
6 *Sodame fi dialu da Gode Ea hamobeba:le hedolowane se nabawane dafai.
Be na fi ilia se dabe iasu da amo ilia se dabe iasu baligi dagoi.
7 Ninia hina bagade ea mano da ledo hamedei,
hou noga:i amo da fedege agoane ahea:iya:i anegagi ofo defele ba:su.
Ilia da gasa bagade, mae olole, dagumui amola hahawane bagade ba:i.
8 Be wali, ilia da udigili logoba:le, ilia odagi da ginafoi, ilia da:i da hafoga:le,
ifa bioi agoane ba:le, geloga:le, gasa dabua heda:i ba:sa.

* **4:6:** Mui 19:24

9 Dunu da ha amoga gegenana bogoi, ilia da hedolowane hale bogolegai.
Be dunu amo da fa:no bogogia:i, ilia da ha:ga se lalaba ahoanawane bogogia:i.
10 †Gugunufinisisu hou da na fi dunuma doaga:beba:le, ilia da bagade beda:i.
Eme ilia da ili dogolegei mano amo ili gobele mai.
11 Hina Gode da Ea gasa bagade ougi hou ilima iasi.
E da Saione moilai bai bagade laluga ulagisili,
moilai bai bagade da huluane nene sa:i.
12 Fifi asi gala dunu huluanedafa amola ga fifi asi ouligisu dunu,
ilia da ha lai dunu da Yelusaleme logo ga:su golili sa:imu
Amo da hamedei agoane dawa:i.
13 Be ha lai da golili sa:i dogoi.
Bai Yelusaleme fi balofede dunu ilia wadela:le hamoi,
amola ilia gobele salasu dunu da moloidafa dunu
amo medole legema:ne hamoi.
14 Yelusaleme ouligisu dunu da si dofoi dunu agoai,
udigili logoba:le dadoula ahoanusu.
Ilia da:i da maga:mega uduli gafoiba:le, enoga ili digimu higa:i galu.
15 Dunu ilia da amane halale sia:i,
“Gasigama! Dilia da ledo hamoi dagoi! Na mae digima!”
Amaiba:le, ilia da fifi asi gala amoga da:neboba: lafia:i.
Be ili da enoga hame lale sali.
16 Hina Gode Hisu da ili afagogolesi.
Bai E da ili yolesi dagoi.
Hina Gode da ninia gobele salasu dunu
amola ninia ouligisu dunu ilima hame asigi galu.
17 Ninia da fidisu hohogola lai, be hamedafa ba:i.
Ninia da fifi lai dunu enoga nini fidima:ne ouesalu,
be enoga nini fidisu hame ba:i.
18 Ninima ha lai dunu da nini medomusa: desega dialu.
Amaiba:le, ninia da logoba:le lafia:lumu gogolei.
Ninia eso da baligi dagoi ba:i.
Dagosu da doaga:i.
19 Buhiba da hedolowane muagadonini gogila dabe defele,
ilia da nini gagumusa: segala:i.
Ilia da agolo damana nini gagumusa: segala:i.
Ilia da nini hafoga:i sogega gagulaligiba:le, ninia da fofogadigi.
20 Hina Gode da ninia hina bagade ilegei.
Amo dunu da ninia esalusu ea bai galu.
Nini da ea fawane ninima ha lai dunu huluane ilima gaga:mu, amo dafawaneyale dawa:i.
Be ninima ha lai ilia da ninia hina bagade gagulaligi.
21 Defea! Dilia Idome fi amola Ase fi dunu.
Oufesega:ma! Nodomu galea, nodoma!
Dilima gugunufinisisu da doaga:mu!
Dilia amolawane da da:i nabadowane gogosiane dadoula masunu.
22 Saione moilai bai bagade da ea wadela:i hou amo dabe i dagoi.
Hina Gode da nini mugululi asi amo ganodini bu bagade hame esaloma:mu.

† **4:10:** Mousese ea Malasu 28:57; Isigiele 5:10

Be Idome fi, dilia! Hina Gode da dilima se iasu imunu.
E da dilia wadela:le hamobe, dunu huluane ba:ma:ne, olemu.

5

Gogolema:ne Olofoma:ne Sia:ne Gadosu

1 Hina Gode!
Ninima gugunufinisisu hou doaga:i, amo dawa:ma!
Ninia gogosiasu amo ba:ma!
2 Degabo misi dunu da ninia liligi huluane gagusa.
Ga fi dunu ilia da ninia diasu huluane ganodini esalebe ba:sa.
3 Ninia ada huluane da ha lai dunu ilia medole legei dagoi.
Amola wali, ninia amelali da didalo esafula.
4 Ninia da hano manusa:, bidiga fawane laha.
Ninia lalu habei amola da bidiga fawane laha.
5 Ninia ha lai da ilia dougi amola ga:mele sesebe amo defele nini sesesa.
Nini da hele bagade naba, be helefimu hamedei ba:sa.
6 Ninia da mae bogogia:ma:ne, Idibidi soge amola Asilia soge
amoga ha:i manu edegemusa: asi.
7 Ninia aowalali ilia da wadela:le hamoi.
Be ilia da bogoi dagoi, amola wali ninia da ilia wadela:i hou hamoiba:le, amo dabe se nabala.
8 Ninia da udigili hawa: hamonana,
amola ninima ouligisu dunu da udigili hawa: hamosu dunu agoai.
Be ili da gasa bagadeba:le, ninia dunu afaega nini gaga:mu da hamedei.
9 Fane legesu dunu ilia da udigili sogega lafia:la.
Ninia da ha:i manu hogola ahoasea, ilia da nini fane legesa:besa:le, ninia da beda:sa.
10 Ninia da ha:ga asugi agoai ba:sa.
Ninia da:i da gele nenowai defele ba:sa.
11 Ninima ha lai da ninia uda huluane Saione Goumia gagulaligili, adole lasu.
Amola Yuda moilai huluane ganodini, ilia da ninia uda mano amo gagulaligili, sesele adole lasu.
12 Ilia da ninia ouligisu dunu ili gagulaligili, galogoaga hegoanesili, medole lelegei.
Ilia da ninia asigilai dunu ilima nodoma:ne hame hamosa.
13 Ninima ha lai dunu da ninia ayeligi dunuma sesebeba:le,
ilia da udigili hawa: hamosu dunu agoane gala:ine gesesa.
Goi ilia da lalu habei dioi bagade gisawane ahoabeba:le, sasaya:gina ahoa.
14 Asigilai dunu ilia da moilai bai bagade logo holei amogai fisu yolele,
amola ayeligi amola a:fini da gesami hea:sa dusu liligi dusu amo yolesisi.
15 Ninia hahawane hou da fisi dagoi.
Ninia da gafosu yolesili, da:i diosu fawane ba:sa.
16 Ninia da musa: ninia liligi gagui amola ninia hou amoma hidale nodosu.
Be wali amo huluane da wadela:lesi dagoi.
Ninia da wadela:le hamoiba:le, hobeamu gogolele,
gugunufinisisu fawane ba:mu.

17 Ninia da dogoga se nabala,
amola ninia si hanoga ba:mu gogolei ba:sa.
18 Bai Saione Goumi da hahaninisili amola mebui diala.
Amola sigua wa:me da Saione mebu ganodini hohogola lafia:la.
19 Be Di, Hina Gode da eso huluane mae fisili ouligilalumu.
20 Hina Gode!
Di da abuliba:le ode bagohame agoane nini yolesila:?
Di da nini gebewane bu dawa:loma:bela:?
21 Hina Gode! Nini bu Dima misa:ne hiougima!
Nini bu hiougima!
Ninia siba hadigi hou ninima bu ima!
22 O Di da dafawanedafa nini fisiagabela:?
Dia ougisu hou da dagosu hamela:?
Sia: ama dagoi

ISIGIELE

(Da:i Sia: - Ezekiel; Modu – Esekiela; Bisini – Esekiel)

Hidadea Sia:

Balofede dunu (Gode Sia: Alofesu dunu) Isigiele da Isala:ili mugululi asi dunu Ba:bilone soge ganodini ili gilisili esalu. Ba:bilone dunu da ode 586 Y.H.M. amoga Yelusaleme moilai bai bagade doagala:le, mugululi, Isala:ili dunu mogili Ba:bilone sogega afugili asi. Isigiele da mugululi asi dunu amola eno dunu Yelusalemega esalu, ilima Gode Ea Sia: olelei.

Isigiele Buga amo ganodini, sia: gafeale gala dedei dialebe ba:sa.

1 Gode da Isigiele balofede dunu hamoma:ne wele sia:i.

2 Sisasu sia:. Gode da Isala:ili fi ilima fofada:mu amola Ba:bilone dunu da Yelusaleme moilai bai bagade hasalasimu amola wadela:lesimu - amo huluane Gode da sisai.

3 Gode da eno fi amo da Isala:ili dunu wadela:lesi amola ilima ogogoi, ilima se dabe imunu sia:i.

4 Yelusaleme da dafamu, be hobea Isala:ili fi dunu da hahawane ba:mu. Gode da ilia hobea hahawane misunu hou olelei.

5 Gode da Ma:igoge wadela:lesimu sia:i.

6 Isigiele da fedege sia: amoga gaheabolo Debolo amola gaheabolo Isala:ili fi amo da hobea ba:mu, amo olelei.

Isigiele ea dafawaneyale dawa:su amola asigiga dadawa:su da bagadedafa. E dawa: lama:ne, Gode da ema esala ba:su amoga olelei. E da Isala:ili dunu ilia dawa:digima:ne, fedege hou bagohame olelei. Ea olelei da Isala:ili dunu afae afae da hi wadela:i hou dawa:le, fofada:nanu, fisimu da defea. Amola ea dogo amola a:silibu da gaheabolo agoane ba:mu, amo e olelei. Amola ea hanai da Isala:ili dunu fi huluane da Godema sinidigili, gaheabolodafa ba:mu da defea. Isigiele da balofede dunu, amola e da gilisili gobele salasu dunu esalu. Amaiba:le, e da Debolo ouligisu hou da bu ida:iwane ba:mu hanai galu, amola dunu huluane ilia hou afadenene, bu Gode Ea hadigi agoane ba:mu, e da hanai galu.

Sia: Dedei

1 Gode da Isigiele Wele sia:i...Sia:alalo 1:1-3:27
2 Yelusaleme Moilai bai bagade da Wadela:lesimu...Sia:alalo 4:1-24:27
3 Gode da Fifi Asi Gala ilima Se Ima:ne Fofada:mu...Sia:alalo 25:1-32:32
4 Gode da Ea fi Dunu Ilima Hamomu Ilegei...Sia:alalo 33:1-37:28
5 Gode da Ma:igoge Wadela:lesimu Sia:i...Sia:alalo 38:1-39:29
6 Fa:no Misunu Debolo amola Soge Ba:la:lusu...Sia:alalo 40:1-48:35

ISIGIELE

Isigiele da Bisili Gode Esalebe Ba:la:lusu (Sia:alalo 1:1—7:27)

Gode Ea Fisu

1 *Eso bi amola oubi biyadu amola ode 30 amoga, na (Isigiele, gobele salasu dunu, Busai amo egefe) amola Yu mugululi asi dunu amo da Giba Hano, Ba:bilone soge ganodini, amo ea bega: esalu. Mu da doalegele, na da

* **1:1:** Wamolegei Sia: Olelesu 19:11

Gode esalebe ba:la:lu. 2 †(Musa:, Ba:bilone dunu da hina bagade Yehoiagini afugili asi. Ode bi gidigili, waha hou doaga:i.) 3 Goega, Ba:bilone soge ganodini amola Giba Hano bega:, na da Hina Gode nama sia: sia:nebe amola Ea gasa na nabi.

4 Na da ba:le gadole ba:loba, isu bagade gagoe (north) amoga manebe ba:i. Mu mobi ganumu ganodini ha:ha:na bagade da:gini gaga:lalebe ba:i. Amola mu huluane da hadigili fasi agoane galu. Ha:ha:na ea digala:i sogebi ganodini, liligi amo da balase ela:mei ea hadigi agoane ba:i. 5 ‡Isu mabe modoga, na da esalebe liligi dunu agoane esalebe ba:i. 6 Be ilia afae afae da odagi biyaduyale amola ougia biyaduyale agoane galebe ba:i. 7 Ilia emo da moloidafa amola ilia emo gafe da bulamagau gawali ea emo gafe agoane ba:i. Ilia hadigi da balase ela:mei agoai ba:i. 8 Ilia afae afae da odagi biyaduyale gala amola ougia biyaduyale, amola ilia ougia afae afae hagudu dunu ea lobo biyaduyale agoai ba:i. 9 Ilia afae afae da ougia aduna molole galoba amoga ea na:iyado ea ougia fe disisi ba:i. Amoga ilia da gagili agoane hamosu. Ilia ahoanoba, ilia da gilisili ahoasu. Amola ilia da:i hodo hame delegisu.

10 §Amola amo esalebe liligi ilia odagi biyaduyale da hisu hisu ba:i. Midadini da dunu odagi agoane ba:i. Lobodafadili, da laione wa:me ea odagi agoai ba:i. Lobo fofadidili da bulamagau gawali ea odagi agoai ba:i. Amola baligidi da buhiba ea odagi agoai ba:i.

11 Ilia afae afae da ougia aduna molole galoba, amoga ea na:iyado ea ougia fe disisi ba:i. Ilia ougia aduna eno da ilia da:i sosoi ba:i. 12 Ilia afae afae da odagi biyaduyale galebeba:le, ili biyaduyale gala ba:beba:le, mae delegili masunu dawa:i galu.

13 Ilia gilisi modoga, hanu ololasia fofogosa wili gala:lebe ba:i. Lalu da ha:ha:na nene yogili gaga:la:lebe agoane ba:i. 14 Amola esalebe liligi ilia da ha:ha:na agoane hedolodafa dagini gaga:la ahoanebe ba:i.

15 **Na da esalebe liligi biyaduyale gala ba:laloba, na da emo sisiga:i biyaduyale gala, amo afae afae da ili galu dafulili osoboga digila sa:i bai. 16 Eno sisiga:i da defele agoai ba:i. Ilia afae afae ea hadigi da igi ida:iwane agoane ba:i. Amola amo sisiga:i emo afae afae amo ganodini emo sisiga:i eno bulufalegele dialebe ba:i. 17 Amaiba:le, amo emo sisiga:i da la:dila la:dilale ahoasu dawa:i galu. 18 ††Emo sisiga:i fe amoga si bagohame dedeboi dagoi ba:i. 19 Esalebe liligi da ahoanoba, emo sisiga:i amola da gilisili ahoanebe ba:i. Amola esalebe liligi da gado heda:loba, emo sisiga:i amola da gilisili heda:su. 20 Esalebe liligi da ilia hanaiga ahoasu amola ilia hamobe defele emo sisiga:i da hamosu. Bai esalebe liligi da emo sisiga:i genonesisu. 21 Amaiba:le, esalebe liligi da ahoanoba, o yolesilaloba, o gado heda:loba, emo sisiga:i da galu defele hamosu.

22 ‡‡Esalebe liligi ilia dialuma dabua gado amo da wagebei diasu figisu hadigi igi amoga hamoi agoane dialebe ba:i. 23 Amo wagebei diasu figisu agoai liligi hagudu, esalebe liligi da ilia afae afae da ea ougia aduna amo eno amo gadenene molole galoba, ougia aduna amoga elela: da:i dedeboi ba:i. 24 §§Na da ilia hagili ahoa ougia ea sia: nabi dagoi. Amo sia: da

---

† **1:2:** 2 Hina bagade 24:10-16; 2 Hou Olelesu 36:9-10 ‡ **1:5:** Wamolegei Sia: Olelesu 4:6 § **1:10:** Isigiele 10:14; Wamolegei Sia: Olelesu 4:7 ** **1:15:** Isigiele 10:9-13 †† **1:18:** Wamolegei Sia: Olelesu 4:8 ‡‡ **1:22:** Wamolegei Sia: Olelesu 4:6 §§ **1:24:** Wamolegei Sia: Olelesu 1:15, 19:6

hano wayabo bagade fugala:be agoai amola dadi gagui gilisisu bagade ilia bulalisu amola Gode Bagadedafa Ea sia: amola agoaiwane nabi. Ilia hagili ahoasu yolesili, ilia ougia bodola:le gudui. 25 Be sia: bagade amo wagebei diasu figisu agoai liligi dabua gadodili manebe nabalu da hame yolesi.

26 ***Wagebei diasu figisu agoai liligi dabua gado amoga fisu liligi igi ida:iwane agoaiga hamoi dialebe ba:i. Amola amo da:iya dunu agoai esalebe ba:i. 27-28 †††Amo dunu agoai da balase lalu ganodini dialebe, ela:mei agoai ba:i. Ea da:i hodo huluane da digaga:la:le, sona:ni agoai ba:i. Amo hadigi si nenemigi da Hina Gode Ea esalebe olelei.

2

Gode da Isigiele Balofede Dunu Hamoma:ne Wele sia:i

1 Na da amo ba:beba:le, odagi guduli, osoba diasa:i. Amalalu na da sia: nabi, amane, “Dunu egefe! Di wa:legadoma! Na da dima sia:mu!” 2 Amo sia: sia:be galu, Gode Ea A:silibu da na dogo ganodini sa:ili, na wa:legadolesi. Amalalu, na da amo sia: gebewane nabalu, amane, 3 “Dunu egefe! Na da di Isala:ili dunuma asunasiagasa. Ilia da Nama odoga:ne, baligi fa:su. Amola ilia da ilia aowalalia hou defele, mae fisili wali Nama lelelewane hamosa. 4 Ilia da gasa fi hou hamosa amola Nama hame nodosa. Amaiba:le, Na (Hina Gode Ouligisudafa) amo Na sia: ilima olelemusa:, di asunasiagasa. 5 Amo odoga:su dunu da Na sia: nabima:bela:? O hame nabima:bela:? Be balofede dunu da ilima misi dagoi, amo ilia da dawa:mu.

6 Be di, dunu egefe! Iliba:le mae beda:ma! Amola ilia sia: amoba:le mae beda:ma! Ilia da dia sia: hame nabimu amola diba:le higamu. Di da gamaloa fi amo ganodini esalebe agoai ba:mu. Be amo odoga:su dunuba:le amola ilia sia: amoba:le mae beda:ma. 7 Ilia nabimu o hame nabimu, amo mae dawa:ma. Be ilia hou mae dawa:le, di Na sia: alofele, ilima olelema. Mae gogolema! Ilia da hame nabasu gasa fi dunu.

8 Dunu egefe! Na sia:be nabima! Ilia odoga:su hou defele mae hamoma. Dia lafi dagale, Na dima iabe amo di moma.” 9 *Na ba:loba, lobo nama molole guda:le, meloa bioi gagui dialebe ba:i. 10 Lobo bu meloa bioi fadegale, Na ba:loba, la:dila la:dilale dedei ba:i. Se nabasu amola didigia:su amola disu amoga dedei dialebe ba:i.

3

1 *Gode da amane sia:i, “Dunu egefe! Goe meloa dedei moma! Amasea, Isala:ili dunuma olelela masa!”

2 Amalalu, na lafi dagale, E da meloa bioi na moma:ne i. 3 Gode amane sia:i, “Dunu egefe! Meloa bioi Na iabe goe moma! Dia hagomo sadima:ne moma.” Amalalu, na mai dagoi. Ea hedai da agime hano ea hedai agoai nabi. 4 Amalalu, Gode da amane sia:i, “Dunu egefe! Di asili, Isala:ili dunuma, Na dima sia:i amo huluane olelema. 5 Na da ga fi amo da sia: hisu sia:be, ilima di hame asunasisa. Be dia fidafa Isala:ili fi ilima asunasisa. 6 Na da di gasa bagade ga fifi asi gala ilia gasa bagade sia: dia hame nababe, ilima asunasisa ganiaba ilia naba:loba. 7 Be Isala:ili fi dunu huluanedafa

*** **1:26:** Isigiele 10:1; Wamolegei Sia: Olelesu 4:2-3 ††† **1:27-28:** Isigiele 8:2 * **2:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 5:1 * **3:1:** Wamolegei Sia: Olelesu 10:9-10

da dia sia: ilia hame nabimu. Ilia da Na sia: amolawane hame nabimu. Ilia huluane da gasa fili higasa.

8 Be wali Na da dia hou afadenene, di da bu ilia hou defele gasa fi amola gasa bagade hamomu. 9 Na da dia hou ga:nasi igi agoane amola igi debesu gasa bagade agoane hamomu. Amo odoga:su dunuba:le mae beda:ma."

10 Gode da eno amane sia:i, "Dunu egefe! Noga:le nabima! Amo Na dima sia:be liligi mae gogolema! 11 Amalalu, dia fi dunu mugululi asi ilima olelela masa. Amane sia:ma, 'Ouligisudafa Hina Gode, da dilima amane sia:sa'. Ilia da dia sia: nabimu o hame nabimu, amo mae dawa:ma."

12 Amalalu, Gode Ea A:silibu da na oule heda:i. Amola na baligia guma:di sia: gasa bagade nabi, amane, "Hebene ganodini esalebe Hina Gode Ea Hadigi nodone gaguia gadoma!" 13 Na da esalebe liligi, ilia fo ganodini ougiaga dababe amo ea ga: nabi. Amola emo sisiga:i ahoabe ilia ga: da gasa bagade bebeda:nima agoai nabi. 14 Hina Gode Ea A:silibu da gasa bagadewane, na gaguia gadole oule asi. Na amola da ougi amola higale dawa:i galu. 15 Amalalu, na da Dela:ibibe moilai (Giba Hano bega: dialu moilai amo ganodini mugululi misi dunu da esalu) amoga doaga:le, eso fesuale esalu. Bai na ba:i liligi amola nabi liligi dawa:beba:le, gasa hame galu.

Hina Gode Da Isigiele Sosodo Ouligisu Hou Hamoma:ne Ilegei (Sia:alalo 33:1-9)

16 Amo eso fesuale baligili, Hina Gode da nama amane sia:i, 17 "Dunu egefe! Na da di Isala:ili fi sosodo ouligima:ne ilegesa. Sisasu sia: Na dima sia:be, ilima alofele ianoma. 18 Na da wadela:i hamosu dunu ema bogosu imunusa: fofada:sea, di da ema ea hou afadenene bu esalusu lama:ne, sisamu da defea. Be di da ema hame sisane iasea, Na da di amo dunu ea medole legesu dunu agoai ba:mu. 19 Be di da wadela:i hamosu dunuma sisane iasea, be e da wadela:i hou hame fisisia, e da wadela:i hamosu dunu defele bogosu ba:mu. Be di da sisane iabeba:le, bogosu hame ba:mu."

20 Dunu noga:i da ea noga:i hou fisili, bu wadela:i hou hamosea, amola Na da ea hou dawa:ma:ne adoba:sea, di da ema hame sisane iasea, e da bogomu. E da ea wadela:i hou amogaba:le bogomu. Na da ea musa: moloi hou hamoi amoma hame dawa:mu. Be di da ema hame sisane iabeba:le, Na da di amo dunu ea medole legesu dunu agoai ba:mu.

21 Be di da dunu noga:i amoma wadela:i hou mae hamoma:ne sisane iasea, amola e da dia sia: nabasea amola wadela:i hou hame hamosea, ali galu da bogosu hame ba:mu."

Isigiele da Sia:mu Gogolei Ba:mu

22 Hina Gode da na dogo ganodini gasa bagade hamosu. E nama amane sia:i, "Wa:legadole, gadili asili, fagoga gudu sa:ima. Na da dima amogudu sia:mu."

23 Amaiba:le, na da asili fagoga gudu sa:ili, Hina Gode Ea hadigi ba:i. Na da Ea hadigi Giba Hano bega: ba:i, amo defele bu ba:i. Na da odagi guduli, osoba diasa:i.

24 Be Gode Ea A:silibu da nama aligila dabeba:le, na wa:legadolesi. Hina Gode da nama amane sia:i, "Di diasua asili, logo ga:sili, esaloma. 25 Dunu egefe! Eno dunu da di gadili ahoasa:besa:le, efega la:la:gilisimu. 26 Di da amo odoga:su dunuma sisane sia:sa:besa:le, Na da di mae sia: baouma:ne, dia gona:su gadolesimu. 27 Amasea, na da dima sia:sea, di da bu sia: gelema:ne gasa iasea, di da Na, Ouligisudafa Hina Gode, amo Na sia:i liligi

ilima olelemu. Dunu oda ilia da nabimu amola dunu oda ilia da dima ba:sola:mu. Bai ilia da lelele odoga:su dunu fi.”

4

Isigiele da Yelusaleme ea Dafamu Olelema:ne Fedege Hou Olelei

1 Gode da amane sia:i, “Dunu egefe! Laga osoboga hamoi igi (baligi) lale, dia midadi ligisima. Amo da:iya Yelusaleme moilai bai bagade ea fedege ilegesu dedema.

2 Eno dunu da Yelusaleme amoma doagala:mu. Amo olelema:ne, laga osoboga hamoi igi amoga ilegele, gegesu adobo amola gegemusa: moi gasagala:su, amola ha wa:i fisisu, amola logo gagili sali damana ifa damuiga dousosu, amo Yelusaleme sisiga:le, ilegele dedema.

3 Gula yaeya lale, amoga dia ilegele dedei amo di ga:le, dogoa bugisima. Ilegele dedei amoma ba:le gusulisima. Fedege agoane, di da Yelusaleme moilai bai bagade amoma doagala:lala. Amo da Isala:ili fi ilima dawa:digima:ne fedegele olelesa.

4 - 5 Amasea, dia fofadini diasa:ima. Na da di se nabima:ne, Isala:ili fi ilia wadela:i hou dabe dima imunu. Di da eso 390 agoane mae delegili, se nabawane fofadinimusu dialumu. Bai ilia wadela:i hou hamobeba:le, di da se nabimu. Na dima se imunu agoane ilegei. Na da dima eso 390 amoga se imunu. Be Isala:ili fi ilima Na da ode 390 amoga se imunu. 6 Amo hou dagosea, di bu lobodafadini delegima. Amogai diala, Yuda dunu ilia wadela:i hou dabe lama:ne, eso 40 agoane dialoma. Bai Na da Yuda fi dunu ilima ode 40 amoga se ima:ne ilegei dagoi.

7 Yelusaleme amoma doagala:be amo noga:le sosodolaloma. Yelusaleme amoma ougiwane lobo usunawele sia:ne igugulaloma. Na da Yelusaleme fi ilima se imunu, amo gasa fili olelelaloma. 8 Na da di mae delegima:ne, la:gilisili dialeawane, Yelusaleme amoma doagala:su baligisia fawane yolesimu.

9 Waha di da widi, bali, da:iyene, da:iyene agoai eno, amola agoai eno fage, amo lale, gilisili bibiagone, agi ga:gi hamoma. Di da eso 390 amoga, dia lobo fofadini musu dialawane, amo fawane nanoma. 10 Na da di moma:ne, agi 230 gala:me fawane ilegei.

11 Amola di da hano fonobahadi fawane manu galebe. Di da eso afae ganodini faigelei nabai aduna fawane manu. 12 Di da dunu iga hafoga:i amoga lalu didili, amo da:iya agi gobele, dunu huluane ba:ma:ne moma.”

13 Hina Gode da amane sia:i, “Amo da dawa:digima:ne agoane olelemusa: hamoi. Na da Isala:ili fi dunu ga fifi asi gala sogega afagogosea, ilia da sema ha:i nasu manu.”

14 Be na da bu adole i, “Hina Gode Ouligisudafa! Hame mabu! Na da wadela:i ledo hou hamedafa hamosu. Na goi hadiga ganini, na da ohe hi udigili bogoi o ea samaga fai amo ea hu na da hamedafa nasu. Na da sema ledo hamoi ha:i manu hamedafa nasu.”

15 Amaiba:le, Gode da amane sia:i, “Amai galea, di da amo hou bu fisili, bulamagau iga, amoga lalu didili, dia agi gobema:ne Na da ilegesa.”

16 Amola E da eno amane sia:i, “Dunu egefe! Na da Yelusaleme dunu ilia ha:i nasu logo hedofamu. Ilia da ha:i manu amola hano fonobahadi fawane enoenoi amoma iabeba:le, ilia da da:i dione amola heawini se nabawane esalumu. 17 Ilia agi amola hano amola ebelei dagoi ba:mu. Ilia baligiliwane se nabimu. Ilia wadela:i hou hamobeba:le, geloga:gia:mu.”

5

Isigiele da Ea Dialumu Hinabo Damui

1 Hina Gode da amane sia:i, “Dunu egefe! Gegesu gobihei sedade mei
lale, dia mayabo amola dialuma hinabo huluane gesema. Amasea hinabo
da dioi ba:su da:iya defelalu udiana mogima. 2 Doagala:su da dagosea,
dia dialuma hinabo udiana momogi, amo mogi afae moilai bai bagade
ganodini gobele salima. Mogi eno lale, di da moilai gadili sisiga:le ahoasea,
dia gobiheiga dadamuni salima. Eno osoda mogi dialebe, fo madi heda:su
gufunane fisima. Amasea, Na da Na gegesu gobihei gaguli, amo sefasimu.
3 Dialuma hinabo afae afae lale, dia abula fega bione gadoba:le legema.
4 Gadoba:i amoga mogili lale, laluma ha:digili, gobele salima. Amo
laluga, lalu da nene asili, Isala:ili fi huluane ilima doaga:mu.”
5 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, “Yelusaleme goe ba:ma! Na
da Yelusaleme fi osobo bagade dogoadafa amoga ligisi. Amola fifi asi
gala eno huluane e sisiga:le ligisi. 6 Be Yelusaleme (Isala:ili fi) da Na sia:
higale, odoga:le hamoi dagoi. Ea wadela:i hou amola ea hame nabasu hou
da eno fifi asi gala ilia wadela:i hou baligi dagoi. Yelusaleme fi da Na
malei amo higa:i, amola Na sema amoma hame fa:no bobogei. 7 Be wali
dilia Yelusaleme fi dunu, Na (Ouligisudafa Hina Gode) Na sia: nabima!
Dilia da Na malei sema amola hame nababeba:le, dilia bidi hamosu da
eno fifi asi gala, dili sisiga:le amo ilia bidi hamosu baligi dagoi. Dilia
da eno osobo bagade fi ilia wadela:i hou amoma fa:no bobogei dagoi.
8 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode, da dilima amane sia:sa, ‘Na
da wali dilia ha lai dunu esala. Na da fifi asi gala huluane ba:ma:ne,
dilima se dabe ima:ne fofada:mu. 9 Dilia da baligili agoane hou (amo
Na bagade higa:i) amo hamonanebeba:le, Na da Yelusaleme fi ilima se
dabe baligili imunu. Amo se imunu da musa: se iasu bagade baligimu,
amola agoaiwane se iasu bu hame ba:mu. 10 *Se iabeba:le, ada amola ame
ilia da ilila: mano fane manu, amola mano da ilia ada amola ame fane
manu. Na da dilima se imunu amola nowa da hame bogoi esala amo Na
da la:di la:di huluane amoga afagogomu. 11 Na da esalebe Godedafa! Amo
sia: da Ouligisudafa Hina Gode Ea Sia:! Dilia da wadela:idafa gogosiasu
hou baligili hamobeba:le, Na Debolo diasu wadela:lesi dagoi. Amaiba:le,
Na da dilima mae asigili, hedofamu. 12 Dilia fi dunu mogi udiana amoga
afae da oloiba:le amola ha:iba:le, moilai bai bagade ganodini bogogia:mu.
Mogi udiana amoga eno afae da moilai bai bagade gadili gegesu gobiheiga
hedofale, medole legei dagoi ba:mu. Amola mogi udiana eno mae bogole
esalebe, amo Na da foga mini masa:ne amola afagogoma:ne, gegesu
gobihei gaguli sefasimu.
13 Dilia da Na gasa bagade se ima:ne ougi hou nabalumu. Na mi hanai
amo gumiba:le fawane yolemu. Dilia da amo hou huluane ba:sea, Na,
Hina Gode, da dilima sia:i dagoi, amo dilia da dafawaneyale dawa:mu. Bai
dilia da hohonobeba:le, Na da bagadewane mi hanane fofogadigisa. 14 Fifi
asi gala dunu huluane da dili esalea bobaligisia, ilia da dilima ba:sola:le
masunu, amola dilima hame gadenena misunu.
15 Na da dilima ougili se iasea, fifi asi gala dili sisiga:i amo huluane da
bagade beda:mu. Ilia dili ba:le, higale ba:sola:le, oufesega:mu. 16 Na dilia
ha:i manu logo hedofale, dilia da ha:beba:le bogomu. Dilia da ha:beba:le se

* **5:10:** Fofagini Disu 4:10

bagade, souga gala:iga se nababe defele ba:mu. 17 †Na da dili ha:ma:ne ha:i manu logo hedofamu. Na da dilia mano fuga:ma:ne, sigua ohe asunasimu. Na da olo amola mi hanane fane legesu amola gegesudafa amoga dili medole legema:ne asunasimu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi.”

6

Hina Gode da Loboga Hamoi ‘gode’ agoaila Amoma Higasa, E Sia:i

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Isala:ili fi goumidi ba:legusuma. Amalu, Na sia:i amo ilima sia:ma. 3 Di amane sia:ma, ‘Isala:ili goumi! Dilia Ouligisudafa Hina Gode Ea Sia: nabima! E da goumi, amola agolo, amola fago, amola adobo, amoma amane sia:sa. Na da gegesu bagade, sogebi amoga dunu ilia da loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosa, amo sogebi wadela:lesima:ne asunasimu. 4 Gegena mabe dunu da wadela:i oloda, amola gabusiga: manoma gobesu oloda amo huluane mugululi fasimu. Ilia da dunu huluane goega esalebe, amo ilia ogogole ‘gode’ ilia midadini amo dunu fane legemu. 5 Na da Isala:ili dunu ilia bogoi da:i hodo amo afagogomu. Ilia gasa Na da gobele salasu oloda sisiga:le afagogolesimu. 6 Isala:ili moilai huluane da gugunufinisi dagoi ba:mu. Ilia ogogosu ‘gode’ amola wadela:i oloda amola gabusiga: gobele salasu oloda da gagoudai dagoi ba:mu. Ilia loboga hamoi liligi da mugululi hamedafa ba:mu. 7 Dunu bagohame bogogia:lasi ba:mu. Amola nowa da mae bogole esalea, ilia da Na da Hina Gode dafawaneyale dawa:le sia:mu.

8 Na da oda enoga mae medole legema:ne, gaga:le, fifi asi gala eno ganodini afagogolesimu. 9 Amo ganodini ilia mugululi misi esalumu. Amogawi ilia da Na bu dawa:mu, amola Na da ilima se iasu amola ilima gogosiama:ne se iasu, amo ilia da bu dawa:mu. Bai ilia da Nama mae dawa:le, hohonone, loboga hamoi ‘gode’ ilima dafawaneyale dawa:su. Amola ilia wadela:i hou hamoi amola hohonoi hou bu dawa:beba:le, ilia da gogosiane, ilila: hou bagade higamu. 10 Na da Hina Gode! Amo ilia da dawa:mu. Amola Na sisasu da udigili hame, be dafawane fofada:ma:ne sisasu, amo ilia da dawa:mu.

11 Ouligisu Hina Gode da nama amane sia:i, “Disa lobo fama! Emo gogosa:lima! Asigili dima! Bai Isala:ili dunu da wadela:i hou baligili hamoi dagoi. Ilia da gegesuga, amola ha:ga, amola ologa bogogia:mu. 12 Badilia fi da olole bogogia:mu. Gadenene fi da gegenana, bogogia:mu. Nowa da mae bogole esalebe, amo da ha:ga geloga:le bogogia:mu. Ilia da Na gasa bagade ougi ba:mu. 13 Bogoi da:i hodo da loboga hamoi ‘gode’ ilia ligisisu ganodini afagogole ligisi ba:mu. Ilia da agolo sedade ba:le amola goumi da:iba:le amola mola:iya:i ifa huluane hagudu amola “ouge” ifa hagudu amola ogogole ‘gode’ ilima gobele salasu sogebi amoga ilia bogoi da:i hodo da afagogoi dialebe ba:mu. Amasea, dunu huluane ilia da Na da Hina Godedafa, amo ilia da dawa:mu. 14 Ma! Na da Na lobo molole gale, ilia soge huluane wadela:lesimu. Soge huluane amo ganodini Isala:ili fi da esalebe ba:sea, Na da wadela:lesimu. Na da soge huluane amo ga (south) hafoga:i soge asili Libala moilai bai bagade ga (north) amoga doaga:le, dogo amo huluane wadela:lesimu. Amasea, dunu huluane ilia da Na da Hina Godedafa, amo ilia da dawa:mu.”

† **5:17:** Wamolegei Sia: Olelesu 6:8

7

Isala:ili Fi da Hagia:le Ebelemu Gadenesa

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Na da Ouligisudafa
Hina Gode esala! Na da Isala:ili ilima amane sia:sa, ‘Isala:ili soge fi da
hagia:le ebelemu gadenesa.
3 Isala:ili! Dili ebelemu da doaga:i dagoi. Dilia hamobeba:le, dilia da Na
se ima:ne ougi ba:mu. Dilia da wadela:i hou baligili hamobeba:le, Na da
dilima dabe imunu. Na da dilima mae asigili, dabe imunu. 4 Dilia da Na
da Hina Godedafa, amo dawa:ma:ne, dilia wadela:i hou hamobeba:le, Na
da dilima se dabe imunu.’ ”
5 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Bidi hamosu enoenoi da
dilima doaga:mu. 6 Dagoi! Ama dagoi! Dilia da dagoi! 7 Dilia dunu Isala:ili
soge ganodini esalebe! Dagosu da dilima gadenena manebe. Amo eso
doaga:sea, dilia goumia sema sogebiga hahawane gilisisu hame ba:mu.
Dilia da gagoududasu fawane ba:mu.
8 Gadenenewane dilia da waha Na ougi hou ha:gi fuligala:be ba:mu. Na
da dilia hamoi amo defele dilima fofada:mu. Amola Na da dilia wadela:i
gogosiama:ne hou hamobeba:le, dilima dabe imunu. 9 Na da dilima
asigisu hou o olofosu hou hame hamomu, Na da dilia baligili wadela:i hou
hamoi amo defele, dilima se dabe imunu. Bai dilia da Na da Hina Gode
dawa:ma:ne, amola Na da dilima se iasu dunu dawa:ma:ne, hamosa.”
10 Isala:ili wadela:mu eso da manebe. Dilia da bidi hamosu hahawane
hamosa. Gasa fi hou da bagadewane heda:i dagoi. 11 Bidi hamosu
bagadewane hamobeba:le, wadela:i hou da bu baligili heda:sa. Be Isala:ili
dunu ilia gagui liligi, ilia muni amola ilia hadigi hou, amo huluane da bu
hamedafa ba:mu.
12 Eso da gadenesa. Amo esoha doaga:sea, bidi lasu hou huluane da
bai hame agoane ba:mu. Bai Gode da dunu huluane defele ilima se bidi
imunu. 13 Bidi lasu dunu huluane da ilia fisi liligi bu samogemu hamedei
ba:mu. Bai ilia da bogomu, amola Gode da Ea ougi, dunu huluane defele
ilima olelemu. Wadela:i hamosu dunu da mae bogoma:ne gaga:su, amo
hamedafa ba:mu. 14 Dalabede da dusa amola dunu huluane da gegemusa:
momagesa. Be ilia da gegemusa: hame ahoa. Bai dunu huluane defele da
Gode Ea ougi hou ba:mu.

Isala:ili Ilia Wadela:i Houba:le, Se Dabe Iasu

15 Moilai bai bagade logo amo ganodini, gegesu ba:sa. Diasu ganodini,
olo amola ha: bagade ba:sa. Nowa dunu da soge hamega gadili esalea
da gegesu amo ganodini bogomu. Amola moilai bai bagade ganodini
esalebe dunu da ologia:mu amola ha:gia:mu. 16 Mogili da sio agoane ilia
bogosa:besa:le, goumiga hobeale masunu. Ilia da huluane ilia wadela:i
hou amoma gogosiabeba:le, gogolole didigia:mu. 17 Ilia lobo da gasa
hamedene, amola ilia muguni da yagugumu. 18 Ilia da wadela:i abula
hea ga:ne, yagugumu. Ilia huluane da dialuma hinabo gesei dagoi ba:mu,
amola ilia da gogosia:iwane lalumu. 19 Ilia da ilia muni liligi (gouli amola
silifa) logoba:le isu agoane galagagamu. Bai Hina Gode da Ea ougidafa
se bidi iasu olelesea, muni amola gouli amola silifa amoga gaga:mu da
hamedei gala. Ilia da amoga ilia hanai liligi lamu da hamedei. Amola amo
sadima:ne manu da hamedei. Ilia da muni amola gouli amola silifa amo
hanaiba:le, wadela:i hou bagade hamosu. 20 Musa: ilia igi ida:iwane gala,
amo hahawane bagade ba:i. Be ilia da amo lale, wadela:idafa ogogosu

‘gode’ ilia loboga hamoi. Amaiba:le, Hina Gode da ilia asigi dawa:su ganodini hamobeba:le, ilia da wali muni amola gouli amola silifa amola igi ida:iwane, amo higasa.
21 Hina Gode da amane sia:sa, “Ga fi dunu ilia da Isala:ili liligi wamolama:ne amola, malei fisu dunu ilia gagui huluane lale wadela:lesima:ne, Na da logo doasimu.
22 Wamolasu dunu da Na dogolegei Debolo Diasu gadelale sa:ili, wadela:lesisia, Na da ilia logo hame hedofamu.
23 Liligi huluane da ededenane hamosa. Soge ganodini, medole legesu dunu bagohame da udigili ahoa. Moilai amo ganodini, bidi hamosu fawane ba:sa. 24 Dilia diasu fedele lama:ne, Na da baligili wadela:i hamosu fifi asi gala fi amo guiguda: oule misunu. Fifi asi gala eno da dilia sia:ne gadosu sogebi amo wadela:lesima:ne, Na da logo doasisia, dilia gasa bagade dunu ilia hidale gasa fi hou da hedofai dagoi ba:mu.
25 Baligili heawini da:i diosu da manebe. Dilia da dogo denesisu hou hogomu, be hame ba:mu. 26 Bidi hamosu enoenoi da doaga:mu. Amola dilia da sia: noga:i hame, amo fawane mae helefili nabalumu. Dilia da balofede dunuma ilia ba:la:lebe dilima adoma:ne, ilima edegemu be hamedei. Gobele salasu dunu da fi dunuma olelemu hamedei ba:mu, amola asigilai dunu da eno dunuma fada:i sia: hame sia:mu. 27 Eagene hina bagade da dogoga da:i diomu. Egefe da ea hamoma:beyale dawa:lusu yolesiagamu. Amola dunu huluane da beda:ga yagugumu. Na da dilia hamobeba:le, dilima se bidi imunu. Amola dilia da eno dunuma fofada:i defele, dilima fofada:mu. Amo hou ba:beba:le, dilia da Na da Hina Godedafa dafawaneyale dawa:mu.

8

Isigiele da Esala Ba:su Eno Ba:i
(Sia:alalo 8:1—10:22)

Yelusaleme amo Ganodini ilia da Ogogosu ‘gode’ Liligi amoma Nodone Sia:ne Gadosu
1 Eso bi, amola oubi gafe amo ninia mugululi misi ode gafe amoga, Yuda mugululi misi ouligisu dunu da nana gilisili, na diasu ganodini esalu. Hedolodafa, Ouligisudafa Hina Gode Ea gasa da nama doaga:i. 2 *Na da ba:le gadole ba:loba, dunu lalu agoane hamoi ba:i. Ea bulu ga:suanini guduli da lalu agoane ba:i. Be ea bulu ga:suanini gadole, e da balase ela:mei agoai ba:i. 3 Ea lobo agoai amoga molole gale, na dialuma hinaboga gaguli, dialuma hiougia guda:i. Amalu, na esala ba:la:lusu amo ganodini, Gode ea A:silibu da na fo da:iya gado oule heda:le, Yelusalemema oule asi. E da na oule, Debolo diasu logo ga:i ga (north) amodi, ganodini logo ga:su amoga oule heda:i. Amogai da ogogole loboga hamoi ‘gode’ amo dunu hulu dawa:digi amo dialu. Gode da amo liligi bagade higa:i.
4 †Amogawi, na ba:loba, nenemegi hadigi (amo da Isala:ili Gode da esalebe olelesa), amo na da musa: Giba Hano bega: ba:i, na da bu ba:i dagoi. 5 Gode da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Ga (north) amoma ba:ma.” Na ba:le galoba, amola oloda amo logo holei gadenene, amo dafulili dialebe ogogosu ‘gode’ amo Gode da bagade higasu, amo lelebe ba:i.

* **8:2:** Isigiele 1:27 † **8:4:** Isigiele 1:28

6 Gode da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Amo hou doaga:be di da
ba:bela:? Isala:ili dunu ilia baligili wadela:i hou hamosa ba:ma. Amo
hou da Na hadigi sogebi amoga Na sefasisa. Be di da eno baligiliwane
gogosiama:ne wadela:i hou ba:mu.”
7 E da na oule asili, Debolo diasu gadili gagoi ea logo holei amoga oule
asili, gagoi ganodini gelabo olelei. 8 E da nama amane sia:i, “Dunu egefe!
Dobea fei guidili, gelabo agene masa.” Na da gelabo doasanawene, golili
asili, logo holei ba:i. 9 Gode da nama amane sia:i, “Golili sa:ili, ilia wadela:i
hou bagadedafa hamonanebe, amo ba:ma.” 10 Amaiba:le, na da golili sa:ili,
ba:i. Dobea damana da sania amola eno ledo galebe ohe liligi adoba:le
dedei, amoma Isala:ili dunu da giadofale nodone sia:ne gadolalebe ba:i.
11 Isala:ili ouligisu dunu 70 amo ganodini esalebe ba:i. Afae da Ya:ia:sanaia
(Sia:ifa:ne egefe). Huluane afae afae da gabusiga: manoma gobele salasu
hanu gaguli lelu. Amola amoga mobi heda:lebe ba:i. 12 Gode da nama
amane adole ba:i, “Dunu egefe! Di Isala:ili ouligisu dunu ilia wamo
hamobe hou ba:sala:? Ilia huluane da sesei amo da loboga hamoi ogogosu
‘gode’ liligi amoga nabai dagoi, amo ganodini nodone sia:ne gadolala. Ilia
da agoane dedebole sia:sa, ‘Hina Gode da nini hame ba:sa. E da ninia
sogega fisiagai dagoi.”
13 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, “Di da eno baligiwane
gogosiama:ne wadela:i hou ilia hamobe, amo ba:mu.” 14 Amalalu, E da
na ga (north) Debolo logo holei amoga oule asili, uda amo ilia da ogogosu
‘gode’ Da:mase bogoiba:le, dinanebe ba:i.
15 Gode da nama adole ba:i, “Dunu egefe! Di da amo hou ba:sala:? Di
da eno baligiliwane gogosiama:ne wadela:i hou ilia hamobe, amo ba:mu.”
16 Amaiba:le, E da na Debolo ganodini gagoi amoga oule asi. Amogawi,
Debolo logo holei gadenene, oloda amola logo amo dogoa da dunu 25
agoane lelebe ba:i. Ilia da Gode Ea Debolo diasu baligifa:le, eso mabe
amoga ba:le gusuli, esoma nodone sia:ne gadolalebe ba:i.
17 Hina Gode da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Amo dia ba:sala:? Yuda
fi dunu da wadela:i hou di da waha ba:i, amola bidi hamosu bagadedafa
ilia soge ganodini hamonanebe. Be ilia hanai da hame gumiba:le, ilia da
amo wadela:i hou Na Debolo diasu ganodini hamonanebe. Amaiba:le, Na
da baligiliwane mi hanasa. Ba:ma! Ilia da Nama bagadewane lasogosa.
18 Ilia da Na gasa bagade ougi hou nabimu. Na da ilima mae asigili se
dabe imunu. Ilia da Nama ha:giwane sia:ne gadomu, be Na da ilia sia:
hame nabimu.

9

Yelusaleme da Se Dabe Iasu Ba:mu

1 Na da Gode Ea Isala:ili ha lai dunuma wele sia:be nabi, amane,
“Yelusalemema se dabe imunu dunu! Dilia goeguda: misa! Dilia gegesu
liligi amo gaguli misa.”
2 Amo galuwane, dunu gafeale gala da Debolo diasu logo ga:i gadi (north)
amo gadili misi. Ilia defegagale gegesu liligi gaguli misi. Amo iliga afae da
dunu abula ahea:iai ga:ne, dedesu liligi gaguli manebe ba:i. Ilia huluane
misini, balase oloda amo bega: dadafulili lelefulu.
3 Isala:ili Gode Ea nenemegi hadigi da esalebe liligi ougia galebe, amo
da:iya dialebe ba:i. Gode Ea hadigi da amoga heda:le, Debolo logo holeiga
aligila asi. Hina Gode da abula ahea:iai ga:i dunu ilima amane wele sia:i,

4 *“Yelusalemedi golili asili, nowa dunu da moilai amo ganodini wadela:i
hou hamonanebe amo ba:beba:le da:i dioi galea, amo ea odagigia, ilegele
dedema.”
5 Amalalu, Gode da dunu eno ilima sia:be na nabi, “Amo dunu moilaidi
ahoanebe ilima fa:no bobogema. Dunu huluane medole legema. Mae
asigili, huluanedafa medole legema. 6 Dunu da:i, amola ayeligi amola uda
a:fini amola ame amola mano huluanedafa, medole legema. Be nowa da
ea odagigia ilegele dedei galea, amo mae medole legema. Na Debolo diasua
muni medole legema!” Amaiba:le, ilia da Yelusaleme ouligisu dunu Debolo
diasua lelefulu, amo hidadea medole lelegei.
7 Gode da ilima amane sia:i, “Debolo diasu amo ledo fima:ne hamoma.
Bogoi da:i hodo bagohame ea gagoi ganodini afagogoma. Hawa:
hamoma!” Amaiba:le, moilai amo ganodini, ilia da muni dunu medole
lelegelalu.
8 Medole legesu da hamonanoba, nisu fawane lelu. Na da midadi odagi
guduli, diasa:ili, ha:giwane wele sia:i, “Ouligisudafa Hina Gode! Di da
Yelusaleme fi dunu ilima baligili ougiba:le, Di da Isala:ili dunu hame bogoi
esalebe, amo huluanedafa medole legema:bela:?”
9 Gode da bu adole i, “Isala:ili fi dunu amola Yuda fi dunu ilia da wadela:i
hou baligilidafa hamoi. Ilia Isala:ili soge huluane amo ganodini, medole
legesu hou bagade hamosu. Amola Yelusaleme amo ganodini wadela:i hou
bagade heda:i. Ilia da ogogole agoane sia:sa, ‘Hina Gode da ninia soge fisi
dagoi, amola E da ninia hou hame ba:sa.’
10 Be Na da ilima hame asigimu. Ilia da eno dunuma hamoi, amo defele
Na da ilima dabe imunu.”
11 Amalalu, ahea:iai abula ga:i dunu da Hina Godema buhagili, amane
olelei, “Na da Dia sia:i didili hamoi dagoi.”

10

Hina Gode Ea Hadigi da Debolo Diasu Yolesisa

1 *Na ba:loba, esalebe liligi ilia dialuma gado amo wagebei diasu figisu
agoane dialebe, amoga gadodili fisu igi ida:iwane gala amoga hamoi
dialebe ba:i. 2 †Gode da ahea:iai abula ga:i dunuma amane sia:i, “Di emo
sisiga:i gilisi amo dibidi asili, lalu oso loboga gasa:le gaguma. Amalu,
moilai bai bagadedi afagogolesima. Na da ea ahoabe ba:i. 3 E da ganodini
golili daloba, esalebe liligi ilia da Debolo diasu gadili (north) la:dili lelebe
ba:i. Ganodini gagoi gaga:i sogebi amo da mu mobiga dedeboi dagoi ba:i.
4 Hina Gode Ea nenemegi hadigi, esalebe liligi amo da:iya dialebe, amo
da heda:le, Debolo logo holeiga aligila asi. Amalalu, mu mobi da Debolo
diasu nabalesi, amola ganodini gagoi gaga:i sogebi da nenegala:i dialebe
ba:i. 5 Esalebe liligi ilia ougia ga:, amo hamega gadili lefulubi dunu
huluane ilia da nabi. Amo ga: da Gode Bagadedafa Ea Sia: defele nabi.
6 Hina Gode da ahea:iai abula ga:i dunu amoma lalu oso, amo esalebe
liligi hagudu emo sisiga:i dibidi dialebe dama:ne sia:beba:le, e da golili
sa:ili, emo sisiga:i afae amoga dafulili lelu. 7 Esalebe liligi afae da ea lobo,
emo sisiga:i adoba lalu amo ganodini sanasili, lalu oso gasa:le, ahea:iai
abula ga:i dunu ea lobo da:iya ligisi. Amo dunu da amo lale, gaguli asi.

---

* **9:4:** Wamolegei Sia: Olelesu 7:3, 9:4, 14:1 * **10:1:** Isigiele 1:26; Wamolegei Sia: Olelesu 4:2
† **10:2:** Wamolegei Sia: Olelesu 8:5

8 Na ba:loba, esalebe liligi afae afae da ilia ougia hagududi, dunu lobo
agoai diafulubi ba:i. 9-17 ‡Na da esalebe liligi biyaduyale gala ba:laloba, na
da emo sisiga:i biyaduyale gala, amo afae afae da ili galu dafulili osoboga
digila sa:i bai. Emo sisiga:i da defele agoai ba:i. Ilia afae afae ea hadigi da
igi ida:iwane agoane ba:i. Amola amo sisiga:i emo afae afae amo ganodini
emo sisiga:i eno bulufalegele dialebe ba:i. Amaiba:le, amo emo sisiga:i
da la:dila la:dilale ahoasu dawa:i galu. Esalebe liligi ilia da:i hodo (baligi
amola lobo amola ougia amola huluane) amola emo sisiga:i fe amoga
si bagohame dedeboi dagoi ba:i. (Amo emo sisiga:i da na musa: esala
ba:su ganodini ba:i defele ba:i.) Na da sia:be amane nabi, “Emo sisiga:i
da sisiga:le ahoabe.” Amola amo esalebe liligi ilia odagi biyaduyale da
hisu hisu ba:i. Midadini da dunu odagi agoane ba:i. Lobodafadili, da
laione wa:me ea odagi agoai ba:i. Lobo fofadini da bulamagau gawali
ea odagi agoai ba:i. Amola baligidi da buhiba ea odagi agoai ba:i. (Amo
esalebe liligi da na musa: esala ba:su Giba Hano gadenene ba:i, amo defele
ba:i.) Esalebe liligi da ahoanoba, emo sisiga:i amola da gilisili ahoanebe
ba:i. Amola esalebe liligi da gado heda:loba, emo sisiga:i amola da gilisili
heda:su. Esalebe liligi da ilia hanaiga ahoasu amola ilia hamobe defele
emo sisiga:i da hamosu. Bai esalebe liligi da emo sisiga:i genonesisu.
Amaiba:le, esalebe liligi da ahoanoba, o yolesilaloba, o gado heda:loba,
emo sisiga:i da galu defele hamosu.

18 Amalalu, Hina Gode Ea hadigi nenemegi da Debolo Diasu logo holei
yolesili, amo esalebe liligi ilia esaloba amo gado gasi heda:i. 19 Na da
ba:loba, ilia da ougia dalegagili gale, osoboga gudunini hagili heda:i, amola
emo sisiga:i amola gilisili heda:i. Ilia da Debolo diasu logo ga:i amo gusudili
amogai aligisi, amola hadigi nenemegi da ilima digagala:i gadodili dialu.
20 Na ba:loba, amo esalebe liligi da na musa: ilia Giba Hano bega: Isala:ili
Gode Ea hadigi haguduga ba:i dagoi, dawa:i.

21 Ilia afae afae da odagi biyaduyale gala amola ougia biyaduyale gala
amola ilia ougia afae afae hagudu da dunu lobo agoai ba:i. 22 Ilia odagi da
odagi na da musa: Giba Hano bega: ba:i, amo defeledafawane ba:i. Ilia
afae afae da midadinimusu fawane afia:i.

11

Gode da Yelusalemema Fofada:nanu Wadela:lesima:ne Sia:i

1 Gode Ea A:silibu da na gaguia gadole, Debolo diasu gusudili logo ga:su
amoga oule heda:i. Amo logo ga:su gadenene, na da Isala:ili dunu 25
agoane lelebe ba:i. Amo gilisisu amoga madelale da Isala:ili ouligisu dunu
aduna, amo Ya:ia:sanaia (A:se egefe) amola Beladaia (Bina:ia egefe).

2 Gode da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Amo dunu ilia wadela:i
hou hamomusa: ilegesa amola moilai bai bagade amo ganodini wadela:i
malasu sia:sa. 3 Ilia da amane sia:sa, ‘Ninia da hedolowane diasu bu
gagumu. Moilai bai bagade da gobele nasu gaga agoai gala amola ninia da
hu dadamui sali agoai. Be ninia da gaga amoga gaga:iba:le, lalu da nini
hame nesa.’ 4 Amaiba:le, dunu egefe! Di ilima sisa:i lama.”

5 Amalalu, Hina Gode Ea A:silibu da na ouligili, amola Hina Gode da
amo Isala:ili dunuma sia:ma:ne, amo sia: nama olelei, “Isala:ili dunu!
Dilia ilegesu amola dilia sia: dabe, amo Na dawa:. 6 Dilia da moilai amo

‡ **10:9-17:** Isigiele 1:15-21; Wamolegei Sia: Olelesu 4:8; Isigiele 1:10; Wamolegei Sia: Olelesu 4:7

ganodini, dunu bagohame medole legei dagoiba:le, logo huluane da bogoi da:i hodo amoga nabai gala.
7 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode, da dilima agoane sia:sa. ‘Dafawane! Yelusaleme da gobele nasu ofodo agoai. Be hu dadamui ganodini sali da dili medole legei dunu ilia bogoi da:i hodo fawane. Dilia da guiguda: hame ba:mu. Na da moilai bai bagade hamega gadili dili galadigimu. 8 Dilia da gegesu gobihei amoba:le beda:bela:? Defea! Na da gegesu gobihei gagui dunu dili doagala:musa: oule misunu. 9 Na da dili moilai bai bagadega fadegale, ga fi dunu ilima imunu. Na dili bogoma:ne ilegei dagoi.
10 Amola dilia da dilia sogea gegenana, medole legei dagoi ba:mu. Amasea, dunu huluane ilia da Na da Hina Godedafa dafawaneyale dawa:mu. 11 Yelusaleme da gobele nasu ofodo amo da hu gaga:sa, amo defele dili hame gaga:mu. Be dilia Isala:ili soge amo ganodini adi sogebiga esalea, Na da dilima se dabe imunu. 12 Na da Hina Godedafa, amo dilia da dawa:mu. Amola dilia da dilia na:iyado fifi asi gala amo ilia malei amoma fa:no bobogebeba:le, dilia da Na malei amola sema mae nabane fisu, amo amola dilia da dawa:mu.’ ”
13 Na da Gode Ea hamomu olelela:loba, Beladaia da dafane bogoi dagoi. Na da midadi odagi osoba guduli gala:lasa:ili, amane wele sia:i, “Ouligisu Hina Gode! Hame mabu! Di da Isala:ili dunu mogi esalebe, amo huluanedafa medole legema:bela:?”

Gode da Mugululi Misi Dunuma Hamomusa: Ilegei

14 Hina Gode da nama amane sia:i, 15 “Dunu egefe! Yelusaleme amo ganodini esalebe dunu ilia dia hou amola dia na:iyado Isala:ili mugululi misi dunu ilia hou sia: dala. Ilia da amane sia:daha, ‘Mugululi asi dunu da badilia esalebeba:le, ilia Hina Godema nodone sia:ne gadomu hamedeidafa. E da ninia fawane gaguli fima:ne, Isala:ili soge i dagoi.’ 16 Waha, dia na:iyado mugululi misi dunu ilima Na sia:be goe olelema. Na fawane da ili fifi asi gala amo ganodini esaloma:ne afagogole asunasi. Be wali Na da ili mae fisili, ga fi soge amoga ilia esala, amo ganodini, Na amola nini gilisili esalumu.
17 Amaiba:le, Na, Ouligisu Hina Gode, Na adoi ilima olelema. Na da ili soge enoga afagogoi. Be Na da amoga ili bu la:dili gegedole, Isala:ili soge ilima bu imunu. 18 Ilia bu sinidigisia, ilia baligili wadela:i ledo ogogosu ‘gode’ liligi huluane, fadegale fasima:ne sia:ma. 19 *Na da ilima dogo gaheabolo amola asigi dawa:su gaheabolo imunu. Na da ilia gasa fi dogo igi agoane ga:nasi hamoi, amo fadegale, ilima nabasu dogo imunu. 20 Amasea, ilia da Na malei amola Na hamoma:ne sia:i noga:le nabalu, amoga fa:no bobogemu. Ilia Na fi agoane ba:mu, amola Na da ilia Gode esalumu.
21 Be dunu amo da ledo bagade wadela:i ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadomusa: hanai gala, ilima Na da se dabe imunu. Ilia hamobeba:le, Na da ilima se imunu.” Ouligisu Hina Gode da sia:i dagoi.

Gode Ea Hadigi da Yelusaleme Yolesisa

22 †Esalebe liligi da muni wa:leheda:i, amola emo sisiga:i da gilisili heda:i. Isala:ili Gode Ea nenemegi hadigi da ili da:iya gado diga:la:lebe ba:i. 23 Amalalu, nenemegi hadigi da moilai yolesili, gusudili goumi da:iya gasi heda:i. 24 Na ba:la:lusu ganodini, Gode Ea A:silibu da na oule heda:le,

* **11:19:** Isigiele 36:26-28 † **11:22:** Isigiele 43:2-5

bu mugululi misi dunu Ba:bilone soge ganodini esalebe, amoga oule misi. Amalalu, na esala ba:su amoi dagoi ba:i. 25 Amalalu, na da Hina Gode Ea nama adoi liligi huluane, amo mugululi misi dunuma alofele olelei.

12

Isigiele da hobeale Asi

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 *"Dunu egefe! Di da odoga:su dunu amola gilisili esala. Ilia da si gala, be amomane liligi hame ba:sa. Ilia da ge gala be amomane ilia gega hame naba. Bai ilia da odoga:su dunu.

3 Dunu egefe! Di waha gegesu amoga hobeale ahoasu amo defele gagadole amola gasi hame doaga:iwane, muni masa. Dunu huluane ilia da ba:ma:ne amo soge dia yolesili, soge enoga masa. Amabela:? Amo odoga:su dunu da dia ahoabe ba:le dawa:digima:bela:? 4 Hadigi da dialeawane, dia mugululi masunusa:, dunu huluane ba:ma:ne liligi momagema. Amalu di da daeya ahoabeba:le, ilia da di mugululi ahoa galebeya dawa:mu. 5 Ilia ba:la:lea, dia dobea fei gadelale, gelabo holele, dia gobolo gaguli gadili golili masa. 6 Ilia ba:ma:ne, dia gobolo gisawane, dia ahoabe mae ba:ma:ne, dia si dedebole, gasia masa. Dia hamobe da Isala:ili dunu ilima sisasu agoai ba:mu."

7 Na da Hina Gode Ea adoi defele hamoi. Amo esoga na da gegesu amoga hobeale ahoasu dunu defele, gobolo momagei. Daeya gasi galu, na da na loboga dobea fei gadelale, gelabo holele, gadili asi. Dunu huluane ba:laloba, na da gobolo gisawane asi.

8 Golale hahabe, Hina Gode da nama amane sia:i, 9 "Dunu egefe! Wali amo Isala:ili odoga:su dunu da dia hamobe ea bai amo adole ba:lala. 10 Na, Ouligisudafa Hina Gode, amo Na da ilima sia:be, amo ilima olelema. Amo sia: Na da hina bagade ea mano amo da Yelusaleme ouligisa, amola dunu huluane amogai fi diala, ilima sia:sa.

11 Ilima agoane olelema. Dia hamoi da ilima hobea doaga:mu hou dawa:digima:ne olelesu. Ilia da gegesu amoga hobeale ahoasu dunu amola se dabe hamosu dunu agoai ba:mu. 12 Ilia dobea fei gadelale, holele, hina bagade ea mano (ilia ouligisu) amo e da ea gobolo gisawane amo gelaboga golili asili, hobeamu. Amola e da ea si dedebole, ea ahoabe hame ba:mu. 13 †Be Na da Na efegelesisia, e da amoga sa:imu. Amasea, Na da e Ba:bilone moilai bai bagade amoga oule masunu. Be e da amo moilai bai bagade mae ba:le, bogomu. 14 Na da ea eagene ouligisu dunu, amola ea da:i ouligisu dunu amo la:di la:di huluane amoga afagogolesimu. Amola eno dunu ilia da ili medole legemusa:ne hogomu.

15 Na da amo dunu ga fifi asi gala fi amo ganodini esaloma:ne afagogosea, ilia da Na da Hina Godedafa, amo dafawaneyale dawa:mu. 16 Na da afae afae ilia da gegesu amola ha: bagade amola oloi bagade amoga mae bogoma:ne, logo doasimu. Bai ilia da ga fifi asi gala amo ganodini, ilia musa: hamoi da wadela:idafa ilia da bu dawa:ma:ne, amola Na da Hina Godedafa ilia da dawa:ma:ne."

Dunu da Dawa:digima:ne, Gode da Isigielema Yaguguma:ne Sia:i

17 Hina Gode da nama amane sia:i, 18 "Dunu egefe! Dia ha:i nasea yaguguma. Amola hano nasea, beda:ga yaguguma. 19 Isala:ili dunu huludafa ilima olelema. Ouligisu Hina Gode da Yelusaleme fi dunu mae

* **12:2:** Aisaia 6:9-10; Yelemaia 5:21; Maga 8:18 † **12:13:** 2 Hina bagade 25:7; Yelemaia 52:11

bogole esalebe ilima sia:sa, ‘Dilia da ha:i nasea yagugumu. Amola hano nasea, beda:ga yagugumu. 20 Moilai bai bagade huluane, waha dunuga nabai dialebe, amo da mugululi wadela:lesi dagoi ba:mu. Amasea, ilia da Na da Hina Godedafa dawa:mu.

Malasu amo Dunu da Hahawane Naba, amola Fada:i Sia:su amo Dunu da Higale Naba

21 Gode da nama amane sia:i, 22 “Dunu egefe! Abuliba:le Isala:ili dunu da malasu sia: amo bu enoenoi malabala? ‘Eso da ahoa amola ba:la:lusu hamomu sia:i liligi da hame doaga:sa.’ 23 Wali, di da Na, Ouligisu Hina Gode, Na sia: ilima adosima. ‘Amo malasu sia: Na da hedofalesimu. Isala:ili soge ganodini amo malasu da bu hame nabimu. Eso da doaga:i dagoi amola ba:la:lusu hamomu sia:i da dafawane mahana.’

24 Isala:ili fi amo ganodini, ogogosu ba:la:lusu amola logo giadofale hobea hamomu olelesu amola da bu hame ba:mu. 25 Na, Hina Gode, da ilima sia:mu, amola Na sia:i liligi da hamoi dagoi ba:mu. Bu ouligimu hame ba:mu. Dilia odoga:su dunu! Dilia esalebe amoga, Na da Na sisai defele dilima hamomu. Na da sia:i dagoi,” Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa.

26 Hina Gode da nama amane sia:i, 27 “Dunu egefe! Isala:ili dunu da dia esala ba:la:lusu amola hobea misunu hou dia ba:la:lebe, da hobeadafa fawane doaga:mu dawa:sa. 28 Amaiba:le, ilima amane adoma, ‘Na, Ouligisu Hina Gode, Na da sia:sa, bu ouligimu da hame ba:mu. Na sia:i liligi huluane da hamoi dagoi ba:mu. Na, Ouligisu Hina Gode da sia:i dagoi.’ ”

13

Hina Gode da Ogogole Ba:la:lusu Dunu ilima Se Imunusa: Sia:i

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Di ogogosu Isala:ili ‘balofede’ dunu (amo da ilila: asigi dawa:suga ba:la:la) ilima gasa bagadewane sia:ma. Ilia da Hina Gode Ea sia: nabima:ne, sia:ma!” 3 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Amo gagaoui ‘balofede’ dunu da wadela:lesi dagoi ba:mu. Ilia da ilila: asigi dawa:suga ba:la:la. 4 Isala:ili dunu! Dilia ‘balofede’ dunu da fogisi amo moilai mugului amo ganodini esalebe defele, hamedei liligi agoai. 5 Moilai gagoi da goudane sa:i dagoi, be ilia da amo hame sosodo ouligisa. Ilia da amo gagoi dobea dusa:le bu hame gagusa. Amaiba:le, Hina Gode Ea eso doaga:sea, gegesu masea, Isala:ili da gaga:mu hamedei ba:mu. 6 Ilia esala ba:su da ogogosu, amola ilia hobea misunu hou ba:la:lusu da ogogosu. Ilia da ilia sia: da Na sia:i olelebe amo ogogole sia:sa. Be Na da amo dunu hame asunasi. Be ilia da giadofale, ilia ba:la:lusu da dafawane ba:mu dawa:lala. 7 Na da ilima amane sia:sa, ‘Dilia esala ba:su da ogogosu amola dilia hobea misunu hou ba:la:lusu da ogogosu. Amo sia: da Na sia:i liligi, dilia ogogole sia:sa. Be Na da dilima hamedafa sia:i.’

8 Amaiba:le, Ouligisu Hina Gode da ilima amane sia:sa, ‘Dilia sia: da ogogosu amola dilia esala ba:su da ogogosu. Na da dilima ha lai gala. 9 Na da dili ogogosu ba:la:lusu dunu dilima gadenenewane se dabe imunu. Na fi dunu da hou ilegemusa: gilisisia, dilia da amoga hame gilisimu. Na da Isala:ili dunudafa ilia dio dedesea, dilia dio da amo ganodini hame ba:mu. Dilia da dilia sogega hamedafa buhagimu. Amasea, Na da Ouligisudafa Hina Gode, amo dilia da dawa:mu.’

10 *Ogogosu ba:la:lusu dunu da hou huluane da noga:i amane sia:sa.
Be ilia da Na fi dunuma ogogosa. Bai hou da noga:i hame. Fedege
agoane, Na fi da igi hohogoloi hame madelagi, amoga gagole hamoi. Amola
ogogosu balofede dunu da amoga misini, ahea:iai ulasuga ulasi. 11 Ogogosu
balofede dunuma adoma, 'Dilia gagoi da mugululi sa:imu. Na da gibu
bagade iasimu. Mugene da amo da:iya sa:imu, amola gasa bagade fo da
amo damana fulabomu. 12 Gagoi da agele sa:imu. Amola dunu huluane
ilia da ahea:iai ulasu da hamedei liligi sia:mu."
13 Ouligisudafa Hina Gode da wali agoane sia:sa, "Na da ougiba:le,
fo bagade, amola gibu bagade amola mugene amo gagoi wadela:ma:ne,
iasimu. 14 Na da agoane hamomu. Na da gagoi ilia ulasuga ulasi, amo
goudane, igi ea bai da igi eno amo da:iya dialebe hame ba:mu. Amo gagoi
da mugululi sa:ili, dili huluane medole legemu. Amasea, dunu huluane da
Na da Hina Godedafa, amo dawa:mu.
15 Gagoi amola dunu amo da gagoi ahea:iai ulasuga dedeboi, da na ougi
hou ba:mu. Amasea, Na da dilima agoane sia:mu, 'Gagoi amola ahea:iai
ulasuga ulasisu dunu, ilia da asi dagoi. 16 Ogogosu balofede dunu da
Yelusaleme fi ilima dogo denesima:ne sia:i, be ogogole sia:i, amo huluane
da asi dagoi amola bu hame ba:mu!" Ouligisu Hina Gode da sia:i dagoi.

Hina Gode da Ogogole Balofede Uda ilima Se Ima:ne Sia:i

17 Hina Gode da amane sia:i, "Dunu egefe! Wali dia fi ganodini
ogogole ba:la:lusu uda amo ba:ma. Ilima gasa gala gagabole sia:ma.
18 Amola Ouligisu Hina Gode Ea sia: ilima amane adosima, 'Dilia uda da
gugunufinisisu fawane ba:mu. Dilia da dunu wadela:lesima:ne, yagonosu
fesu biogisa, amola yagonosu abula dialuma da:iya figisu migisa. Dilia da
Na fi ilia bogoma:ne o esaloma:ne, dilisu amo gasa gagumusa: dawa:lala,
dilisu dilia hou fidima:ne. 19 Bali amola agi fonobahadi fawane lama:ne,
dilia da Na fi migalu, Na hou banenesisa. Dilia da molole hamosu
dunu bogoma:ne yagonosa, amola wadela:i hamosu dunu uhima:ne
hahamosa. Dilia da Na fi dunuma ogogole olelesa, amola ilia da dilia sia:
dafawaneyale dawa:sa."
20 Wali Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa, "Na da lobo fasele fei amoga
dilia da dunu medosa, amola uhisa, amo Na higa:i. Na da dilia loboga
amo liligi gisa:le dadamuni fasimu. Amola Na fi dunu da diliba:le hobeale
masa:ne, Na da logo doasimu.
21 Dilia dialuma figisu Na da gisa:le fasimu, amola Na fi diliba:le hobeale
masa:ne, Na da logo doasimu. Dilia da dilia gasaga ili bu hamedafa
gagulaligimu. Amasea, Na da Hina Godedafa, amo dilia da dawa:mu.
22 Dunu mogili da noga:i hou hamobeba:le, Na da ilima se imunu higasa.
Be dilia da ilima ogogobeba:le, ilia da da:i diosa. Dunu da wadela:i hou
fisili, ilia esalusu gaga:mu hanai gala. Be ilia esalusu lamu logo, amo dilia
da ga:sa. 23 Amaiba:le wali dilia da ogogole ba:la:lusu hou, amola dilia
giadofale olelesu hou, amola hobea misunu hou ba:la:lusu hou da baligi
dagoi. Na da dilia gasa amoga, Na dunu Ni da gaga:mu, amasea dilia da
Na da Hina Gode dawa:mu."

14

Gode da Ogogole 'gode' Loboga Hahamoi ili Higasa

* **13:10:** Yelemaia 6:14, 8:11

1 Isala:ili ouligisu dunu mogili da Hina Gode Ea hanai bai dawa:musa:,
nama adole ba:musa: misi. 2 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i,
3 “Dunu egefe! Amo dunu da ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilima fa:no
bobogei dagoiba:le, wadela:i hou bagade hamosa. Di adi dawa:bela:? Na
da ilima bu adole ima:bela:? Hame mabu!
4 Wali ilima sia:ma! Na, Ouligisu Hina Gode, Na sia: ilima amane
adosima, ‘Nowa Isala:ili dunu da ogogosu ‘gode’ liligi ilima fa:no bobogebeba:le, wadela:le hamosea, amola bu balofede dunudafa amoma adole
ba:musa: dawa:sea, amo dunuma Na da hina: ogogosu ‘gode’ loboga
hamoi ilima adole imunu defele, ema adole imunu.
5 Isala:ili fi dunu huluane da ogogosu ‘gode’ ilima fa:no bobogebeba:le,
Na hou yolesi. Be ilia da sinidigili, Nama bu dogolegemusa:, Na da amo
defele ilima adole imunu.
6 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: Isala:ili dunuma amane
olelema, ‘Sinidigima! Dilia wadela:idafa loboga hamoi ogogosu ‘gode’
yolesima.
7 Isala:ili dunu afae o ga fi dunu amo da Isala:ili fi ganodini esala,
amo da Na yolesili, ogogosu ‘gode’ ilima fa:no bobogesea, amola fa:no
balofededafa ema adole ba:sea, Na, Hina Gode da amo dunuma bu adole
imunu agoane; 8 Na da ema ha lamu. Na da eno dunu ilia dawa:digima:ne,
ema se imunu. Na da Na fi dunu ilima, e fadegamu. Amasea, Na da Hina
Godedafa, amo dilia da dawa:mu.
9 Ogogosu balofede dunu da ea fi dunuma ogogole adole iasea, Na da ea
asigi dawa:su olelebeba:le, e da ogogosu sia:sa. Na da amo dunu Isala:ili
fi ilima fadegamu.
10 Ogogosu balofede dunu, amola nowa dunu da ema bai adole
ba:sea, ela galu da se dabe iasu defele ba:mu. 11 Isala:ili dunu da Na
yolesisa:besa:le, amola wadela:i hou hamobeba:le, ledo agoai ba:sa:besa:le,
Na da ilima amo se imunu. Isala:ili dunu da Na fidafa esalumu da defea,
amola Na da ilia Gode esalumu.” Ouligisu Hina Gode da sia:i dagoi.

Nowa: amola Da:niele amola Yoube

12 Hina Gode da nama amane sia:i, 13 “Dunu egefe! Fifi asi gala afae
da Na yolesili, amola wadela:i hou hamosea, Na da na lobo molole gale,
amola ilia ha:i nasu logo hedofamu. 14 Be amomane dunu Nowa, amola
Da:niele, amola Yoube, ilia da amogai esala ganiaba, be ilia hou ida:iwane
da eno dunu hame gaga:la:loba, be ilila: esalusu fawane gaga:la:loba.”
Ouligisu Hina God da sia:i dagoi. 15 Hina Gode da eno amane sia:i,
“Amama:bela:? Na da dunu huluane fane legema:ne nimi bagade sigua
ohe asunasima:bela:? Soge huluane da sigua ohega nabaiba:le, dilia da
sogega masunu beda:mu. 16 Amola amomane, amo dunu udiana da amoga
esala ganiaba, (Na, Ouligisudafa amola Fifi Ahoanusu Hina Godedafa,
Na da sia:sa) ilia da ilia manodafa amo gaga:musa: hame dawa:laloba.
Ilia da ilila:musu gaga:mu fawane dawa:la:loba. Amola soge huluane da
wadela:lesi dagoi ba:la:loba.
17 O amama:bela:? Na da amo soge ganodini gegema:ne gasa bagade
gegesu liligi iasili, amoga ilia da gegesea, dunu amola ohe fi esalebe da
huluane bogogia:le ebelemu.
18 Amola amo dunu udiana (Nowa, amola Da:niele, amola Yoube) da
esala ganiaba, (Na Ouligisudafa Hina Gode, amola Fifi Ahoanusu Hina

Gode da amane sia:sa), ilia da ilia manodafa gaga:mu hame dawa:la:loba, be ilila:musu gaga:mu fawane dawa:la:loba.

19 Be Na da ougiba:le, amo fifi asi gala ili hamoi amoga ilima olo momadela ahoasea amola dunu amola ohe bagohame bogogia:sea, 20 Nowa amola Da:niele amola Yoube da amogai esala ganiaba, (Na, Ouligisu Hina Gode, Ouligisudafa Hina Gode da dafawane sia:sa), ilia da ilia manodafa gaga:musa: hame dawa:la:loba. Be ilila: hou noga:i hamobeba:le, ili fawane gaga:i dagoi ba:la:loba."

21 *Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:na, "Na da Na baligili se iasu biyaduyale gala amo Yelusaleme fi ilima iasimu. Amo da gegesu, amola ha:su amola sigua ohe fi gasonasu amola ologia:su. Amoga dunu amola ohe da defele bogogia:mu. 22 Be Yelusaleme fi dunu mogili da mae bogole esalebe ba:mu. Amola dunu mano amola uda mano gaga:i, ilia da dima masea, di da ilia hou ba:ma. Ilia da wadela:idafa, di da ba:mu. Amasea, se iasu Na da Yelusaleme fi amo iasi da moloidafa, amo di da dawa:mu.

23 Amasea, hou huluane Na hamoi amo da bai gala, di da dawa:mu." Ouligisu Hina Gode da sia:i dagoi.

15

Waini Efe Fedege Sia:

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Efe da ifala abuli defebela:? Waini efe ea amoda da iwila ifala abuli defebela:? 3 Amo efega liligi noga:i hamoma:bela:? Amoga liligi gosagimusa: ma:go hamoma:bela:? 4 Waini efe da lalu didimu fawane defele gala. Amo ea bidi da nei dagoi amola dogoa da genosuia:i galea, amoga liligi hamomu ganoma:bela:? 5 Amo liligi da hame neiya amolawane amoga liligi hamomu hamedei. Be laluga nebeba:le, baligiliwane hamedei ba:sa."

6 Wali, Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa, "Dunu da efe amo iwilaga lale, gobesea, amo defele, Na da Yelusaleme fi dunu fadegale, 7 amola ilima se dabe imunu. Ilia da lalu afae amoba:le hobea:i dagoi. Be amomane, lalu eno da ili nene dagomu. Na da ilima se bidi iasea, Na da Hina Gode dia da dawa:mu. 8 Ilia da Nama fa:no bobogelalu yolesi. Amaiba:le, Na da ilia soge gugunufinisimu." Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

16

Yelusaleme Fi da Godema Fa:no Bobogelalu Yolesi Fedege Sia:

1 Hina Gode da nama bu amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Yelusaleme fi ilia wadela:i hou hamoi, amo ilima olelema. 3 Ilima Ouligisudafa Hina Gode Ea sia: amane adosima, "Di da Ga:ina:ne soge ganodini lalelegei. Dia ada da A:moulaide dunu amola dia ame da Hidaide uda galu. 4 Di da lalelegeloba, enoga da dia semogofo i hame damui, amola hano hame unasi, amola sali legele hame doga:i, amola abulaga hame sosonesi. 5 Eno dunu da dima hame asigiba:le, amo liligi dima hame hamoi. Di lalelegeloba, enoga dima hame asigisu. Ilia da di hame fufuaga galagai.

6 Amalalu, Na baligisa ba:loba, di da dia maga:me da:iya soiya lalebe ba:i. Di da maga:mega dedeboi, be Na da di bogoma:ne hame yolesi. 7 Di da sagai noga:le alebe amo defele alema:ne, Na da di fidisu. Di da noga:le

* **14:21:** Wamolegei Sia: Olelesu 6:8

dene, gasa hamone, a:fini noga:i agoane dei. Dia dodo da noga:le misi ba:i, amola dia dialuma hinabo da heda:i ba:i, be di da:i nabado fawane ba:i.
8 Na da bu baligisa ba:loba:, di da gawa fimu eso da doaga:i dagoi ba:i. Na da dia da:i nabado amo Na abulaga dedebosili, di lamusa: ilegei. Dafawane! Na da di lamusa: dafawane dima ilegei amola di da bu Na fi hamoi." Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa.
9 "Amalalu, Na da hano dili, dia da:iba:le maga:me amo dodofei dagoi. Amalu, Na olife susuligi dia da:iba:le unasi. 10 Na da abula nodomene dedei dima gaga:nesi, amola emo salasu bulamagau gadofoga hamoi, amola abula odagia ga:su, amola abula enemei dima i. 11 Na da di nina: hamoma:ne, igi ida:iwane amoga hahamoi galogoa ga:si, amola lobo fasele fei dima i. 12 Na dima migibi amola gegalu i, amola habuga ida:iwane figima:ne i. 13 Na da silifa amola gouli nina: hamosu liligi, amola abula nodomene dedei dima i. Di da agi ida:iwane amola agime hano amola olife susuligi amola hahawane nasu. Dia nina: hamoi da nenemegi hadigi agoai ba:i. Amola di da hina bagade uda agoane ba:i. 14 Na da di noga:ledafa nina: hamoi dagoiba:le, fifi asi gala huluane da dima nodosu." Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa.
15 "Be dia da dia nina: hamoi dawa:beba:le, amoga hidale, dunuga hanama:ne dunu bagohame gilisili golasu. 16 Di da dia abula ida:iwane mogili, amoga dia ogogosu sia:ne gadosu sogebi amo nina: hamosu. Amola di da hina: da:i bidi lasu uda defele, dia da:i amo dunu bagohame ilima iasu. 17 Silifa amola gouli ida:iwane Na dima i, amo di da lale, dunu agoaila hahamone, amoga wadela:i adole lasu hou hamosu. 18 Di da abula nodomene dedei Na dima i, amo lale, ogogole loboga hamoi ogogosu 'gode' ilima idiniginisi. Amola olife susuligi amola gabusiga: manoma Na dima i, amo di da ogogosu loboga hamoi 'gode' ilima i dagoi. 19 Na da noga:idafa ha:i manu amo agi amola olife susuligi amola gabusiga: manoma dima i. Be amo di da ogogosu loboga hamoi 'gode' dima nodoma:ne, gobele salasu hou hamosu." Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa,
20 "Amalalu, di da dunu mano amola uda mano lalelegei (amo mano da Na mano galu) amo lale, ogogosu 'gode' ilima gobele salasu. Di da Na yolesiagaiba:le, amo hou da wadela:idafa. 21 Be di da amo hou baligili, Na manolali lale, ogogosu 'gode' ilima gobele salasu, amo da baligiliwane wadela:idafa. 22 Di manohadi esoga, di da da:i nabado, amola dia maga:me da:iya soiya lalebe ba:i. Be di da wadela:i adole lasu bagade hamoi amola amo esoga, dia manohadi eso hou gogolei.

Yelusaleme da Hina: Da:i Bidi Lasu Uda agoai

23 Ouligisu Hina Gode da amane sia:i, "Di da dafawane wadela:lesi dagoi ba:mu! Di da amo wadela:i hou huluane hamoi. 24 Amalalu, di da logo huluane ilia bega:, ogogosu 'gode'ma sia:ne gadosu sogebi gagui amola wadela:i adole lasu hou hamosu.
25 Di da dia nina: hamoi amo fafu da:iya hiougili asi. Dunu huluane di baligisia, dina: da:i ilima iasu. Amola eso huluane baligili adole lasu hou hamosu. 26 Di da hi hanai bagade hamosu Idibidi dunu, ilia di amola gilisili golama:ne, logo doasi. Amola Na ougima:ne, wadela:i adole lasu hamosu.
27 Wali Na da dilima se ima:ne, amola dilima Na hahawane fidisu hou bu samogema:ne, Na da Na lobo gaguia gadoi dagoi. Filisidini dunu da dilia wadela:i houba:le, dili higasa. Na da dili ilia lobo da:iya yolesi dagoi.

28 Di da eno dunuma gilisili golai. Be dia hanai da hame gumiba:le, di da
Asilia dunu ilima gilisili golamusa: asi. Di da ilima gilisili golai, be ilia da
dia hanai amo hame gumi. 29 Di da bidi lasu Ba:bilone dunu amola gilisili
golai. Be amoga amola di da gumi hame ba:i.
30 Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa, “Di da amo hou mae gogosiane,
hina: da:i bidi lasu uda defele hamosu. 31 Moilai logo huluane amoga di
da ogogosu ‘gode’ sia:ne gadosu sogebi gagusa, amola wadela:i adole lasu
hou hamosa. Be di da hina: da:i bidi lasu uda, amo defele, muni lamusa:,
hame hamosa. 32 Di da uda amo da egoa ema mae magesa:ili, degabo ba:i
ga fi dunu amola gilisili golasa, amo defele hamosa.
33 Dunu eno da hina: da:i bidi lasu uda ema bidi iaha. Be di da eno dunu
amola ga fi dunu sedaga esala, amo ilia dima misini, gilisili golama:ne, liligi
amola bidi amola ilima iasu. 34 Di da sasagesu uda hisu agoane gala. Di da
amo hou hamoma:ne, dunu eno da hame logei. Amoga dia da bidi hame
lai. Di da eno dunu di wadela:ma:ne, ilima bidi iasu. Dafawane! Di da
hisu!”

Gode da Yelusaleme amoma Fofada:nanu Se Bidi Imunu

35 Wali Yelusaleme, sasagesu uda di! Hina Gode Ea sia:be nabima!
36 Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa, “Di da hina: da:i lasu uda defele,
dia abula huluane gisa:le, dima hanai dunu amola dia wadela:idafa loboga
hamoi ‘gode’ ilima dia da:i udigili iasu. Amola dia mano amo gobele
salimusa:, medole legei. 37 Dia amo hamobeba:le, Na da musa: dima hanai
dunu, amo mogili dia hanai amola mogili dia higa:i, amo gilisilisimu. Ilia
da di sisiga:le, lelefulia, Na da di nabado leloma:ne, dia abula gisa:mu.
38 Di da wadela:i adole lasu hou amola medole legesu hou hamobeba:le,
Na da baligiliwane ougili, dima fofada:nanu, di bogoma:ne se imunu.
39 Na da di ilia lobo da:iya yolesimu. Ilia sogebi amoga di da wadela:i
adole lasu amola ogogosu ‘gode’ ilima sia:ne gadosu hamosu, amo ilia da
gadelale salimu. Ilia da dia abula amola nina: hamoma:ne igi noga:i, amo
lale gasea, di da da:i nabadodafa yolesi ba:mu
40 Ilia da di igiga medoma:ne, dunu gilisili ougima:ne ha lamu. Ilia da
ilia gobiheiga, di dadamuni fofonobomu. 41 Ilia da dilia diasu huluane
gobele salimu. Amola uda bagohame da dia se nabasu ba:ma:ne, ilia da
logo doasimu. Na da dia wadela:i adole lasu logo hedofamu amola dia
dima hanai dunu ilima liligi imunu logo hedofamu.
42 Amasea, Na ougi da gumi dagoi ba:mu, amola Na da olofole esalumu.
Na da bu ougi amola mudasu hame hamomu. 43 Di da a:finia, Na da dima
hou noga:iwane hamoi. Be di da amo gogolei. Be dia hamobeba:le, Na da
ougi ba:i. Amaiba:le, Na da dia hamobeba:le, dima se dabe iasu. Di da
wadela:i hou bagade hamoi dagoi. Be abuliba:le wadela:i adole lasu hou
amola gilisili hamobela:?” Ouligisu Hina Gode da sia:i dagoi.

Idiwi da Eme Defele Ba:sa

44 Hina Gode da amane sia:i, “Yelusaleme fi! Dunu eno da dia
hou dawa:beba:le, amo malasu sia:mu, “Idiwi da eme defele ba:sa.
45 Yelusaleme! Di da dafawane dia ame ea mano esala! E da ea egoama
amola manoma baligiliwane hagasu. Di da dia dalusi ilia hou defele, egoa
amola mano hagasu. Di amola dia dalusi moilai bai bagade da Hidaide
eme amola A:moulaide eda esalu. 46 Dia aba da Samelia moilai bai bagade
gadi (north) gala. E da moilai fonobahadi amola gilisili esala. Amola
diaeya da Sodame moilai bai bagade goegadi (south) gala. E amola da

moilai fonobahadi gilisili esala. 47 Di da elea hou amoma fa:no bobogele, ela wadela:i hou defele hamosu. Be amo baligili, di da elea wadela:i hou bagade baligisu."

48 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, 'Dafawane! Na da Fifi Ahoanusu Gode! Amola Na da dafawane sia:sa! Dia wadela:i hou da diaeya Sodame, amola ea uda mano (moilai fonobahadi sisiga:le diala) ilia wadela:i hou amo bagadewane baligi dagoi.

49 Sodame moilai bai bagade amola ea uda mano ilia da ha:i manu bagade gaguiba:le, amola olofole esalebeba:le, bagade gasa fili hidasu. Be ilia da hame gagui dunu amo noga:le hame ouligisu. 50 Di noga:le dawa:! Ilia da hidale, hou amoma Na da higasa, amola hame nabasu hou hamobeba:le, Na da ili gugunufinisi dagoi.

51 Samelia da wadela:le hamoi. Be dia wadela:i hou da ea wadela:i hou bagadedafa baligi. Dia wadela:i hou amola dia dalusi elea hou defele ba:sea, elea hou da fedege agoane noga:i ba:sa, be dia hou da wadela:idafa ba:sa. 52 Wali di da bagade gogosia:i dagoi. Amola di da gogosia:i mae fisili, ahoanumu. Dia wadela:i hou amola dia dalusi elea hou defele ba:sea, elea hou da fedege agoane noga:i ba:sa, be dia hou da wadela:idafa ba:sa. Amaiba:le, di gogosiane dialuma fili sa:ili, masa. Bai dia hamobeba:le, dia dalusi ela wadela:i hou defemusa: ba:sea, elea hou da noga:iwane ba:sa.

Gode da Sodame amola Samelia bu Gaguia Gadomu Sia:i

53 Hina Gode da Yelusaleme amoma amane sia:i, "Na da Sodame amola ea sisiga:i moilai, amola Samelia amola ea sisiga:i moilai, amo bu gagui gadole ela da bu bagade gagui agoane ba:mu. Dafawane! Na da di amola gagui gadole, di da bu bagade gagui ba:mu. 54 Di da dia hou dawa:beba:le, bagade gogosiamu. Amasea, dia gogosia:i amola da:i nabado ba:beba:le, dia dalusi ela da bagade gagui agoane esalebe amo dawa:beba:le, hahawane ba:mu. 55 Ela da bu bagade gagui agoane ba:mu. Amola Na da di amola dia sisiga:le dialebe moilai amola gaguia gadomu. 56 Dia gasa fi esalebe eso amoga, di da Sodame amoma lalasogole oufesega:su. 57 Amo esoga, dia wadela:i hou da wamolegei dialu. Be wali dia hou da odagiaba:le, di da Sodame fi defele ba:sa. Amola wali Idome dunu amola Filisidini dunu, amola dia eno na:iyado fi amolalia dima higasa, amo ilia da dima lalasogole oufesega:sa. 58 Di da wadela:idafa hou amola iyasu hou hamobeba:le, se nabimu," Hina Gode da sia:i dagoi.

Gousa:su da Mae Dagole Dialumu

59 Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa, "Na da dia hamobe defele, dima se bidi imunu. Bai di da dia sia:i ilegei amo fisu amola Na gousa:su wadela:lesi. 60 Be di da a:finia, Na da dima gousa:su hamoi. Amo Na da hame fimu. Amola Na da gaheabolo gousa:su amo da mae dagole dialoma:ne, dima hamomu. 61 Na da dia aba amola diaeya dima bu iasea, di da dia musa: wadela:i hou hamobe dawa:beba:le, gogosiamu. Na da dima gousa:su hamoi amo ganodini agoane hame sia:i. Be Na da dia aba amola diaeya amo dima uda mano agoane esaloma:ne, dima imunu. 62 Na da dima gousa:su hamoi amo gaheabolo agoane bu hahamomu. Amasea, Na da Hina Gode, amo di da dawa:mu. 63 Na da dia wadela:i hou hamoi huluane, amo gogolema:ne olofomu. Be di da amo bu dawa:le, gogosiabeba:le, dia lafi dagamu gogolemu." Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

17

Buhiba amola Waini Efe elea Fedege Sia:

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Isala:ili dunuma fedege
sia: olelema. 3 Amo fedege sia: da Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia:
ilima olelesa. ‘Buhiba bagade ea hinabo nina: hamoi amola ea ougia
dalegagili gale, esalebe ba:i. E da hagili asili, Lebanone Goumi da:iya,
dolo ifa balu fi. 4 E da amo gaguli asili, bidi lasu soge amoga asili, bidi
lasu dunu ilia moilai bai bagade ganodini ligisi. 5 Amalalu, e da hawa: a:le
gaguli, asili, Isala:ili nasegagi soge, hano dialoba, amo heda:ma:ne bugi.
6 Amo hawa: bugi da heda:le, waini efe gudu magufalesi. Ea amoda
da heda:le, buhiba esalebe amoga doaga:musa: heda:i. Amola ea difi da
gududafa sa:i. Waini efe da amoda amola lubi, amoga dedeboi dagoi ba:i.
7 Buhiba bagade eno, ea ougia da bagade amola ea hinabo da dialui
ba:i. Amalalu waini efe ea difi da ema soyasi, amola ea lubi da ema
da:lasi. Waini efe da ea bugi soge da hano fonobahadi fawane gala dawa:i.
Amaiba:le, waini efe da buhiba ema hano eno ima:ne dawa:i galu. 8 Be
waini efe ea bugi soge da nasegagi, amola hano galebe soge, amo bugi
noga:le heda:le, fage bagohame legema:ne defele galu.
9 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode da amane adole ba:sa, ‘Amo
waini efe da noga:le heda:ma:bela:? Musa: buhiba ba:i da amo a:le
fasili, fage faili fasili, amola amoda bioma:ne damuni fasima:bela:? Gasa
hamedei dunu o gasa hame fifi asi gala da amo a:le fasimu, defele ba:mu.
10 Dafawane! Amo waini efe da bugi dagoi. Be fo gusudili mabe da e fusia,
e da bioma:bela:? E da ea bugi sogebi amogawi bioma:bela:?

Hina Gode da Fedege Sia: ea Bai Olelei

11 Hina Gode da nama amane sia:i, 12 *“Amo odoga:su dunu ilia amo
fedege sia: ea ba:i dawa:bela:le, ilima adole ba:ma. Ilima amane adoma,
Ba:bilone hina bagade da Yelusalemega misini, Yuda hina bagade amola
ea eagene ouligisu dunu bu Ba:bilone sogega afugili oule asi. 13 E da
hina bagade ea sosogo fi dunu afae lale, ema gousa:su hamoi. E da
gasa bagade sia:beba:le, amo dunu da ema mae fisili, fa:no bobogemu
sia:i. Ba:bilone hina bagade da Yuda mimogo dunu gagulaligi. 14 Yuda
dunu da bu wa:legadole, ema gegesea o gousa:su hamoi amo fisia, e da
amo gagulaligi dunu medole legemusa: sia:i. 15 Be Yuda hina bagade da
odoga:le, sia: alofele iasu dunu amo Idibidi sogega, hosi amola gegesu
dunu lama:ne, asunasi. E da agoane hamomu da defeala:? E da gousa:su
fi dagoiba:le, se bidi iasu ba:mu.
16 Na, Ouligisudafa Fifi Ahoanusu Hina Gode, Na da dafawane sia:sa!
Amo Yuda hina bagade da Ba:bilone soge ganodini bogomu. Bai e da
ea dafawane sia:i gua:su, amola gousa:su e da Ba:bilone hina bagade
(amo da e Yuda soge ouligima:ne hina bagade ilegei) amoma hamoi bu
fi dagoi. 17 Idibidi hina bagade ea gegesu dunu gilisisu da gasa bagade. Be
Ba:bilone gegesu dunu da Yelusaleme fi dunu medole legema:ne, gegesu
hagali dogosea, amola moi mogosa heda:su hamosea, Idibidi hina bagade
da ili gaga:mu hamedei ba:mu. 18 E da ea dafawane ilegele sia:i, amola
gousa:su hamoi amo fi dagoi. Amo huluane hamobeba:le, e da hobeale
masunu hamedei ba:mu.”

* **17:12:** 2 Hina bagade 24:15-20; 2 Hou Olelesu 36:10-13

19 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Fifi Ahoanusu Hina
Gode amola Na da dafawane sia:sa, e da gousa:su Na Dioba:le dafawane
dialoma:ne sia:i, amo fiba:le, Na da ema se bidi imunu. 20 Na da fedege
agoane, e sa:ima:ne, efe gelesimu. Na da e Ba:bilone sogega oule asili,
amogai ema se bidi imunu. Bai e da Na sia: defele hame hamosa. 21 Ea
baligili noga:i dadi gagui dunu da gegenana bogomu, amola hame bogoi
esalebe da afagogole fasi dagoi ba:mu. Amasea, dilia da, Na, Hina Gode da
sia:i dagoi, amo dawa:mu.”

Gode da Hobea Hahawane Hou Doaga:ma:ne Ilegei

22 Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa,
“Na da dolo ifa sedade amo ea balu asaboi hedofale,
goumi sedade amo da:iya sagamu.
23 Na da Isala:ili ea sedadedafa goumi da:iya sagamu.
Ifa da heda:le, amoda afufuli, dulu legele, ifi ida:iwane ba:mu.
Sio fi huluane da amo ea ougiha esalumu.
24 Ifa huluane soge ganodini lefulubi, da Na da Hina Gode dawa:mu.
Na da ifa sedade aba sala.
Amola Na da ifa nono bu heda:le alema:ne hamosa.
Na da ifa gahe bioma:ne hamosa amola bioi ifa bu gahegima:ne
hamosa.
Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.
Na da Na hamoma:ne sia:i defele dafawane hamomu.”

18

Dunu Hina: Hamoi amo Defele Fofada:su Ba:mu

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 *“Dunu da Isala:ili soge amo
ganodini, amo malasu gebewane sia:nana, amane,
‘Edala emela da gamogai waini efe fage mai,
be ilia mano fawane da naba:loba gamogai nabi.’ ”
3 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Fifi Ahoanusu Gode,
amola Na da amane sia:sa, ‘Amo malasu, dilia Isala:ili soge ganodini
hamedafa bu sia:mu.’ 4 Na fawane da dunu huluane ilia esalusu, edala,
emela amola mano, Na fawane ouligisa. Nowa dunu da wadela:le
hamosea, hisu fawane da bogosu ba:mu. 5 Moloidafa ida:iwane dunu ea
hou ba:ma. 6 E da Isala:ili ilia loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone hame
sia:ne gadosa. E da gobele salasu amo sema oloda amoma i, hame naha.
E da inia uda hame wamolasa, amola uda da sioi fisia, ema gilisili hame
golasa.
7 E da enoma hame ogogosa, amola inia liligi hame wamolasa. Dunu
da ema muni bu ima:ne labeba:le, ema liligi iasea, e da amo liligi hame
gagulaligisa. E da ha:i dunuma, ha:i manu iaha, amola da:i nabado
dunuma abula iaha. 8 E da dabe eno baligili lama:ne, muni hame iaha.
Dunu eno da ea wadela:le hamomusa: sia:sea, e da hame hamomu sia:sa.
Fofada:su ganodini, e da molole adole iaha. 9 †Amaiwane dunu da malei
sia:, amola Na sema noga:le nabawane hamosa. Ea hou da moloiba:le, e
da esalumu,” Ouligisu Hina Gode da amane sia:i.
10 Be amo dunu da mano galea, amo da wamolasu amola medole legesu,
amola wadela:i hou ea ada hame hamoi liligi hamosa, 11 amola e da gobele

* **18:2:** Yelemaia 31:29 † **18:9:** Gobele Salasu 18:5

salasu amo sema oloda sogebi amoma i naha, amola inia uda adole laha,
12 amola hame gagui dunuma ogogosa, amola liligi wamolasa, amola bu
ima:ne i liligi wamolasa. E da Gode higa:i dunu ilia loboga hamoi ogogosu
'gode' ilia sogebi ahoasea, amo liligima nodone sia:ne gadosa. 13 E da
muni eno baligili lamusa: eno dunuma iaha. Amo mano da esaloma:bela:?
Hamefa! E da amo wadela:i hou hamobeba:le, bogomu. E da hi baiga
bogomu.
14 Defea! Eno dunu afae ea hou dawa:ma! Amo wadela:i dunu egefe da
eada ea wadela:i hou ba:beba:le, amo higasea ema hame fa:no bobogesa.
15-17 E da Isala:ili ilia loboga hamoi 'gode' ilima nodone hame sia:ne gadosa.
E da gobele salasu amo sema oloda amoma i, hame naha. E da inia
uda hame wamolasa, amola uda da sioi fisia, ema gilisili hame golasa.
E da enoma hame ogogosa, amola inia liligi hame wamolasa. Dunu da
ema muni bu ima:ne labeba:le, ema liligi iasea, e da amo liligi hame
gagulaligisa. E da ha:i dunuma ha:i manu iaha, amola da:i nabado dunuma
abula iaha. E da baligili eno lama:ne, muni hame iaha. Dunu eno da
ea wadela:le hamomusa: sia:sea, e da hame hamomu sia:sa. Fofada:su
ganodini, e da molole adole iaha. Amaiwane dunu da malei sia: amola Na
sema noga:le nabawane hamosa. E da ea eda ea wadela:i hou hamoiba:le
hame bogomu. E da dafawane fifi ahoanumu. 18 Be ea eda da ogogoi,
amola wamolai, amola eno dunuma wadela:le hamosu. Amaiba:le, e da hi
wadela:i hou hamobeba:le, bogoi dagoi.
19 Be dilia da amane adole ba:sa, 'Egefe da eada wadela:i hou
hamobeba:le, abuliba:le se iasu hame labala?' Bai egefe da moloidafa
hou hamoiba:le, se bidi iasu hame lai, amola e da esalumu. 20 ‡Wadela:i
hou hamobe dunu amo fawane da bogomu. Egefe da eda ea
wadela:le hamobeba:le, se hame nabimu. Amola eda da egefe wadela:le
hamobeba:le, se nabimu da hamedei. Dunu noga:i da noga:i hou hamosea,
hahawane bidi lamu amola wadela:i dunu da wadela:le hamosea, e da se
bidi iasu ba:mu.
21 Wadela:i dunu da wadela:i hou yolesili, Na malei nabawane hamosea,
amola hou moloiwane hamosea, bogosu mae ba:le, esalumu. 22 Na da ea
wadela:i hou huluane gogolema:ne olofomu. Amasea, e da esalumu. Bai e
da moloiwane hamoiba:le.
23 Dia dawa:loba da wadela:i hamosu dunu bogosea, Na da hahawane
ba:sala:? Hamefa! Be e da sinidigili, esaloma:ne, Na da hanai, "Ouligisu
Hina Gode da amane sia:sa. 24 Be moloidafa dunu da moloi hou fisili,
wadela:i dunu ilia wadela:idafa hou defele hamosea, e da esaloma:bela:?
Hamefa! Na da ea musa: moloi hou hamoi amo bu hame dawa:mu. E da
didili hame hamobeba:le amola wadela:le hamobeba:le, bogosu ba:mu.
25 Be dilia da amane sia:sa, 'Hina Gode Ea hou da moloi hame.' Isala:ili
dunu dilia! Na sia: nabima! Dilia dawa:loba, Na hamobe da moloi
hamela:? Hame mabu! Dilia hou fawane da moloi hame! 26 Moloidafa
dunu da moloi hou fisili, wadela:i hou hamonanea, e da ea wadela:i hou
hamobeba:le bogomu. 27 Be wadela:i hamosu dunu da wadela:i hou fisili,
bu moloi hou hamonanea, e da ea esalusu gaga:i dagoi ba:mu.
28 E da wadela:i hou hamonana, amo hi dawa:digibiba:le, yolesisa.
Amaiba:le, e da mae bogole esalumu. 29 Be dilia Isala:ili dunu da 'Hina
Gode Ea hou da moloi hame' sia:sa. Dilia dawa:loba da Na hou da moloi
hame dawa:bela:? Be dilia hou fawane da moloi hame. 30 Wali, Na,
Ouligisudafa Hina Gode da dilia Isala:ili dunuma amane sia:sa, 'Na da

‡ **18:20:** Mousese ea Malasu 24:16

dilia afae afae dilia hamoi defele dilima fofada:mu. Dilia wadela:i hou fisima! Dilia wadela:i hou amoga dilila: mae wadela:lesima:ma. 31 Dilia wadela:i hou hamonanea yolesima. Asigi dawa:su gaheabolo amola dogo gaheabolo lama. Dilia Isala:ili dunu abuliba:le bogomusa: hanabela:?" 32 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Na da diliga afae bogomu higa:i hodosa. Dilia wadela:i hou yolesili, fifi ahoanusu lama!"

19

Gogolosu Gesami

1 Hina Gode da na da amo gogolosu gesami, amo Isala:ili hina bagade
mano aduna dawa:ma:ne, amo hea:le ima:ne sia:i,
2 "Alia ame da laione wa:me aseme gasa bagade galu.
E da ea mano dema:ne, laione wa:me gawali nimi bagade,
ilia wa:i amo ganodini ouligisu.
3 E da mano afae fofole, ema benea ahoasu hou olelei.
Amo laione wa:me mano da dunu medole nasu dawa:digi.
4 Soge fifi asi gala da ea hamobe nababeba:le,
uli dogone gele, e da amoga sa:i.
Ilia da e ma:goga hiougili, Idibidi sogega hiouginana asi.
5 Laione eme da ea mano buhagima:bela:le dawa:le ouesalu, be hamedei
ba:i.
Amalalu, e da mano eno fofole, e da asigilale, gesenesu dawa:i.
6 E da asigilaloba, laione wa:me wa:i amoma gegesenesa lasu.
E amola benea ahoasu dawa:digili, dunu fane nasu hamoi.
7 E da gagili sali amola moilai bagohame mugululi wadela:lesi.
Soge fi dunu da ea gogonomobe husu nababeba:le, beda:igia:i.
8 Fifi asi gala huluane da ema gegemusa: gilisi.
Ilia sanisu efega efegele, e gagulaligi.
9 Ilia da e gagilia sanawane, Ba:bilone hina bagade amoma gaguli asi.
Ea gogonobe bu Isala:ili agoloa maedafa nabima:ne,
ilia ea gagili sali noga:le sosodo ouligisu.
10 Alia ame da waini efe hano bega: bugi defele ba:i.
Hano bagade dialebeba:le, waini efe da lubi amola fage,
amoga dedeboi dagoi ba:i.
11 Ea amoda da gasa bagade alele, hina bagade hamoi.
Waini efe da heda:le, mu mobiga doaga:i.
Dunu huluane da ea sedade amola ea lubiga dedeboi ba:i.
12 Be ougi bagade dunu da amo waini efe loboga a:le fasili, osoba
gisalugala:i.
Gusudili mabe fo da ea dulu huluane hafoga:i.
Ilia da ea amoda fifili fasili, eso hougili, ulagili sali.
13 Wali amo waini efe da hafoga:i soge, hano hamedei, amoga bugi.
14 Waini efe damu da lalu aligili, ea amoda amola fage da huluane nene
dagoi ba:i.
Amoda da bu gasa hamedafa ba:mu,
amola ilia da hina bagade hamedafa hamomu."
Amo gesami da gogolosu gesami. Dunu da amo enoenoi agoane hea:lalu.

20

Hina Gode Ea Hamomu Hanai amola Dunu ilia higa:i Hou

1 Eso nabu amola oubi bi amola ode fesu ninia mugululi misi esoga ba:i.
Isala:ili fi ouligisu dunu mogili da Hina Gode Ea hamomu hanai bai nama
adole ba:musa: misini, na midadi bulagi. 2 Amalalu, Hina Gode da nama
amane sia:i,
3 "Dunu egefe! Amo dunuma amane sia:ma, 'Ouligisu Gode da amane
sia:sa, Dilia da Na hamomu hanai adole ba:musa: misibala:? Na da
dafawane Ouligisudafa Hina Gode, amola Na da dili Nama adole ba:su
logo hedofamu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.'
4 Dunu egefe! Di da ilima fofada:ma:bela:? Defea! Ilima fofada:ma!
Ilia eda ilia wadela:i hou hamoi, amo ilia dawa:ma:ne, ilima olelema.
5 *Ilima amane sia:ma, 'Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, Na
da Isala:ili fi ilegeloba, amo esoha Na da Ya:igobe egaga fi Idibidi soge
ganodini esalu ilima misini, Na lobo gaguia gadole, amane dafawane sia:i,
'Na da dilia Hina Godedafa.' 6 Amo esoha Na da ili Idibidi sogega fisili
masa:ne asunasili, soge amo Na da ilima ima:ne hogole ba:i (soge ida:iwane
fedege agoane bulamagau dodo maga:me amola agime hano bagadedafa
galebeba:le, hano agoane a:iahoa) amoga oule masa:ne, dafawanedafa
ilegele sia:i.
7 Amola Na da ilima amane sia:i, 'Dilia afae afae wadela:idafa loboga
hamoi 'gode' liligi dilia ba:lala, amo galagama. Idibidi loboga hamoi 'gode'
liligi da dilia hou ledo hamosa:besa:le, amo bu maedafa dawa:ma. Na
da dilia Hina Gode esala.' 8 Be ilia da Na sia: hame nabi amola Nama
odoga:i. Ilia da ilia wadela:idafa loboga hamoi 'gode' hame galagai. Amola
Idibidi ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu hou hame yolesi. Na da
Idibidi sogega, Na ougi hou bagade ilima olelemusa: dawa:i galu. 9 Be Na
da amane hame hamoi. Bai Na Dio wadela:sa:besa:le, hame hamoi. Na
da Idibidi dunu ba:ma:ne, Na da Isala:ili dunuma ili Idibidi sogega fisili
masa:ne, Na da ili ga oule masa:ne sisia:i dagoi. Amaiba:le, Na da ogogosu
dunu ilia dawa:sa:besa:le, ilima ougi se bidi hame i.
10 Amaiba:le, Na da Isala:ili dunu Idibidi sogega fisili masa:ne, ili hafoga:i
sogega oule asi.
11 †Na hamoma:ne sia:i amola sema da nowa dunu da nabawane
hamosa, amoma esalusu iaha. Amo malei amola sema Na da Isala:ili
dunuma olelei. 12 ‡Na da Sa:bade eso sema ilima i. Sa:bade eso da Na
gousa:su hamoi, amoma dawa:digima:ne olelesu, amola Na da ilia hou bu
hadigima:ne hamomu, amo dawa:digima:ne hamoi. 13 Be ilia da hafoga:i
sogea amowane, Nama higale lelesu. Na hamoma:ne sia:i amola Na sema
(amo da nowa dunu da nabawane hamosa, ema esalusu iaha) huluane
higale fi dagoi. Ilia da Sa:bade eso sema wadela:lesidafa. Na da hafoga:i
sogega, ilima ougi bagade se bidi imunusa:, amola ili wadela:lesimusa:
momagei galu. 14 Be Na da amane hame hamoi. Bai fifi asi gala amo da
Na Isala:ili fi Idibidi sogega fisili masa:ne, gadili asunasi, amo ba:i, ilia da
Na Dio amoma hame nodosa:besa:le, Na amane hame hamoi.
15 §Amo dawa:beba:le, Na da hafoga:i soge ganodini, Na da dilia eda
amo soge Na da ilima i dagoi (amo soge da gugui amola nasegagi,
baligili noga:idafa) amoga hame oule masunusa: ilegei. 16 Bai ilia da Na
hamoma:ne sia:i hame nabi, amola Na sema fi, amola Sa:bade eso sema
wadela:lesi, amola Na fisili, ilia da ogogosu 'gode' ilima sia:ne gadomusa:
hanai galu.

---

* **20:5:** Gadili Asi 6:2-8 † **20:11:** Gobele Salasu 18:5 ‡ **20:12:** Gadili Asi 31:13-17 § **20:15:** Idisu 14:26-35

17 Be amalalu, Na da ilima bu asigisu. Na da ili hafoga:i sogega medole
legemusa: dawa:i bu yolesi. 18 Be amomane, Na da ayeligi amola a:fini
ilia gilisisu ganodini sisane amane i, 'Dilia aowalalia sema hamoi amola
ilia hou amoma mae fa:no bobogema. Dilia ledo hamoi ba:sa:besa:le,
ilia loboga hamoi 'gode' ilima mae nodone sia:ne gadoma. 19 Na da
dilia Hina Godedafa. Na hamoma:ne sia:i amola Na sema nabawane
hamoma. 20 Sa:bade eso da hadigi eso, amola gousa:su Na dilima hamoi da
dawa:digisu ilegesu gala. Amola Na da dilia Hina Godedafa. Amo huluane
dilia bu dawa:ma:ne, Sa:bade eso sema noga:le ouligima.
21 Be amo fifi misi amola da Na higasu. Ilia da Na sema fi amola Na
hamoma:ne sia:i (amo da nowa dunu da nabawane hamosea, ema esalusu
iaha) amo hame nabi. Ilia da Sa:bade eso sema wadela:lesi. Na da hafoga:i
sogega ilima ougi se bidi imunusa:, amola ili huluane medole legemusa:
dawa:i galu. 22 Be Na da amane hame hamoi. Bai fifi asi gala amo da Na
Isala:ili fi Idibidi sogega fisili masa:ne, gadili asunasi, amo ba:i, ilia da Na
Dio amoma hame nodosa:besa:le, Na da amane hame hamoi.
23 **Amaiba:le, Na da hafoga:i sogega ilima eno ilegei. Na da ili osobo
bagade fifi asi gala huluane, amo ganodini afagololesima:ne, dafawane
ilegele sia:i. 24 Ilia da Na sema fiba:le, amola Na hamoma:ne sia:i
nabawane hame hamobeba:le, amola Sa:bade eso sema fiba:le, amola
ogogosu 'gode' (amoma ilia aowalalia da fa:no bobogei) ilima nodone
sia:ne gadobeba:le, Na da amane hamoi.
25 Amalalu, Na da noga:i hame sema ilima i, amola hamoma:ne sia:i amo
da esalusu hame iaha, ilima i. 26 Ilia da ilila: gobele salasu amoga ledo
hamoma:ne, Na da logo doasi. Amola ilia da ilila: magobo mano medole
legele, gobele salimusa:, Na da logo doasi. Amo da ilima se ima:ne, amola
Na da Hina Godedafa ili dawa:musa: amo olelema:ne, Na da amane hamoi.
27 Wali, dunu egefe! Isala:ili dunuma, Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na
sia: ilima adosima. Ilia aowalalia da eno agoane Nama gadesu. 28 Na
da soge amo Na da ilima imunusa: ilegei, amoga ili oule misi. Ilia da
goumi sedade amola gahe ifa ba:beba:le, huluane amogai gobele salasu
hamosu. Ilia da gobele salasu hamobeba:le, amola waini hano ogogosu
'gode' ilima imunusa: gaguli misiba:le, Na da ougi bagade ba:i. 29 Na da
ilima amane adole ba:i, 'Amo gadodafa sogebi amoga dili ahoa, ilia bai
da adila:?' Amaiba:le, ilia da amo sogebi fa:noga 'Gadodafa Sogebi' dio
sia:sa. 30 Wali, Isala:ili dunuma, Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia:be
ilima adosima. 'Dilia abuliba:le, dilia aowalalia ilia wadela:i hou defele,
ogogosu 'gode' ilima hehenaia fa:no bobogesala:?
31 Waha amolawane, dilia da ili defele gobele salasu hamosa. Dilia
da dilia mano ogogosu 'gode' ilima laluga gobele salabeba:le, dilila:
hou ledo hamosa. Abuliba:le dilia Isala:ili dunu da Na hamomu hanai
adoleba:la mahabela:? Na, Ouligisudafa Hina Gode da Fifi Ahoanusu
Gode! Amaiba:le, Na da amane dafawane sia:sa. Na da dilia Nama adole
ba:su logo hedofamu. 32 Dilia da eno fifi asi gala huluane ilia hou defele
hamomusa: hanai gala. Ilia da ifa amola igi amoma nodone sia:ne gadosu
hou hamosa. Be Na fi ilia da agoane hamomu da hamedei.

Gode da Se Dabe Iaha amola Gogolema:ne Olofosu Hou Hamosa

33 Na da Ouligisudafa Hina Gode! Amola na da Fifi Ahoanusu Gode
esalebeba:le, Na da dafawane dilima sisane iaha. Na da ougiba:le, Na gasa

** **20:23:** Gobele Salasu 26:33

bagade defele, dilima gasa fili ouligimu. 34 Na da dili fifi asi gala enoenoi amoga afagogoi dagoi. Be Na da dilia sogega dili buhagima:ne gagadosea, Na da Na gasa bagade hou amola Na ougi hou dilima olelemu. 35 Na da dili fifi asi gala eno amoga oule asili, dilia odagia ba:ma:ne se imunusa: fofada:mu. (Amogai esalea, dilia da amo fifi asi gala 'Hafoga:i Soge Fifi Asi Gagai' defele ba:mu). 36 Na da Sainai hafoga:i sogega dilia aowalalia ilima fofada:nanu, se iasu. Amo defele, Na da dilima fofada:mu," Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa.

37 "Na da dili gasawane ouligimu amola dilia Na gousa:su nabawane hamoma:mu.

38 Nowa da lelelewane wadela:i hou hamosea, Na da dilia mugululi misi gilisisu amoga fadegale fasimu. Ilia wali esalebe soge amoga Na da fadegamu. Be ilia da Isala:ili sogega hame buhagimu. Amasea, Na da Hina Gode, amo dilia da dawa:mu."

39 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, "Defea! Dilia Isala:ili dunu huluane! Dilia hanaiga hamoma! Dilia ogogosu 'gode' ilima fa:no bobogema! Be Na da dilima sisane sia:sa. Dilia fa:no dilia hanai yolesili, Nama nabawane hawa: hamonanebe ba:mu. Amola dilia da ogogosu 'gode' ilima iasu yolesimuba:le, dilia da Na Dio bu hame lasogolalumu. 40 Isala:ili soge ganodini, Na hadigi gadodafa goumi amo da:iya, Isala:ili dunu dilia da Nama nodone sia:ne gadomu. Na da dilima hahawane ba:mu. Amasea, Na da dilia gobele salasu liligi amola hahawane hadigi iasu amo huluane Nama gaguli misa:ne sia:mu. 41 Na da dili fifi asi gala enoenoi amo ganodini esaloma:ne, amoga afagogoi dagoi. Be Na da dilia sogega dili buhagima:ne gagadosea, amo fa:no Na da liligi dilia gobele salimusa: gaguli maha, amo nodone lamu. Amasea, fifi asi gala huluane da Na da hadigidafa ba:mu. 42 Na da Isala:ili soge amo dilia aowalalima imunusa: ilegele sia:i. Na da dili amogawi bu oule masea, dilia da Na da Hina Gode dawa:mu. 43 Amasea, dilia da wadela:i hou hamoi amola dilia hou ledo hamoi, amo dilia da bu gogosiane dawa:mu. Dilia da dilia musa: wadela:i hou dawa:beba:le, dilila: hou higamu. 44 Amola Na da Na hadigi hou gaga:musa: hamosea, dilia Isala:ili dunu da Na da Hina Gode dawa:mu. Bai Na da dilia wadela:idafa hou hamoi defele, dilima se hame iaha." Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

Ga (south) Sogega Lalu Didi Ba:i

45 Hina Gode da nama amane sia:i, "Dunu egefe! 46 Ga (south) ba:le gale, amo soge amola iwila amoma fofada:ma. 47 Ga (south) iwila amoma e da Ouligisudafa Hina Gode Ea sia: nabima:ne amane sia:ma, 'Ba:ma! Na da lalu didisa. Amo lalu da dia ifa huluane, gahe amola bioi, huluane nemu. Ha:ba:domu da hamedei ba:mu. E da gadili nene ahoasea, dunu huluane da lalu sawa:ga fane dogolomu. 48 Ilia huluane da Na, Hina Gode, Ni fawane da lalu ulagisiba:le, enoga ha:ba:domu hamedei ba:mu.' "

49 Be na da Godema gagabole sia:i, "Ouligisudafa Hina Gode! Nama agoane hamoma:ne, mae sia:ma! Dunu huluane da na da fedege idinamasu sia: fawane sia:sa, amo ilia hihini sia: daha."

21

Hina Gode Ea Se Iasu Gegesu Gobihei Bagade

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Di Yelusaleme fi ilima mimogoa fofada:ma! Sogebi amoga dunu ilia ogogosu 'gode' ilima nodone

sia:ne gadosa, amoma mimogoa fofada:ma. Isala:ili sogega sisane amane
sia:ma, 3 'Na, Hina Gode, da dilima amane sia:sa, Na da dilima ha lai dunu
esala. Na da Na gegesu gobihei duga:le gadole, dili huluane, noga:i amola
wadela:i defele medole legemu.
4 Na da dunu huluanedafa, ga (north) asili ga (south) esalebe, ilima Na
gegesu gobiheiga gegemu. 5 Dunu huluane da Na, Hina Gode, Na da Na
gegesu gobihei amo duga:le gadole, bu hame salimu, amo ilia dawa:mu.
6 Dunu egefe! Dia se baligili nababe dunu defele, gogonomoma. Gogolo
nabi dunu defele, dunu huluane ba:ma:ne, gogonomoma. 7 Ilia da dia
gogonomosu bai dima adole ba:sea, ilima se iasu bagade da misunuba:le,
di da gogonomosa sia:ma. Amo se nabasu da doaga:sea, ilia da bagade
beda:mu, ilia lobo da gadaiamu, ilia da nimi hame ba:mu, amola ilia
muguni da yagugumu. Eso da doaga:i dagoi," Ouligisudafa Hina Gode da
sia:i dagoi.
8 Hina Gode da nama amane sia:i,
9 "Dunu egefe! Ba:la:loma! Na, Hina Gode, Na sia:be amo dunuma
adosisima, 'Gegesu gobihei mei amola ela:mei diala. 10 Gobihei da fane
legemusa: debele mei. Amola ha:ha:na agoane ela:mene gala:ma:ne
ela:mei. Na fi dunu da sisasu amola se iasu ea olelei, amo huluane hame
nababeba:le, nodosu hamomu da hamedei.
11 Gobihei da giga:ne ela:mene gaguli lamusa: momagele legei dagoi
diala. Amalu debele, giga:ne, medole legesu dunu ilia lobo da:iya
ligisima:ne, momagei diala.
12 Dunu egefe! Gogolole ha:gi dima! Amo gobihei da Na dunu amola
Isala:ili ouligisu dunu huluane, ili medole legema:ne diala. Ili amola Na
dunu huluane eno amola da gilisili medole legei dagoi ba:mu. Di da
heawini se bagade nababeba:le, dia bida:gia lulufugima.
13 Na da Na dunuma adoba:sa. Amola ilia da sinidigimu higasea, amo
sia:i liligi huluane da ilima doaga:mu.
14 Dunu egefe! Na gasa bagade sia: Yelusaleme fi ilima adosima! Dia lobo
fama! Amasea, gegesu gobihei sedade da eno fane, eno fane, fananumu.
Amo gegesu gobihei da medole legema:ne, amola dunu beda:gia:ma:ne
hamosu dawa:. 15 Amo gegesu gobihei ea hamobeba:le, Na fi dunu
da beda:igia:sa amola dafasa. Na da gobihei amo da ha:ha:na agoane
gagala:sa, amola medole legemusa: momagei dagoi, amoga ilia moilai
amoma magagisa. 16 Gobihei mei! Di da dia lobodafadili, amola fofadidili
ele galu damuma! Di da habodili delegisia, amo defele damuma. 17 Na
da Na lobo famu, amasea Na ougi da gumi ba:mu. Na, Hina Gode da sia:i
dagoi."

Ba:bilone hina bagade Dunu ea Gegesu Gobihei

18 Hina Gode da nama amane sia:i, 19 "Dunu egefe! Ba:bilone hina
bagade dunu da ea gobihei gaguli misa:ne, logo aduna ilegema. Ela da soge
afadafa amoga hemomu. Logo da sagulufai galea, amogai dawa:digisu ifa
bugima. 20 Logo afae da Ba:bilone hina bagade dunu amoma A:mounaide
moilai bai bagade La:ba amoga ahoasu logo olelemu, amola eno da
Yuda fi ilia moilai bai bagade Yelusaleme gasa bagade gagili sali, amoga
ahoasu olelemu. 21 Ba:bilone hina bagade dunu da logo sagulufaia,
dawa:digima:ne ifala dafulili lela. E da ea logo masunu dawa:ma:ne, ea
dadi fofoga:sa. E da ea ogogosu loboga hamoi 'gode' ilima adole ba:sa.
E da gobele salasu ohe ea habe abedesa. 22 Waha! Ea lobodafa da sou

amoga ‘Yelusaleme’ dedei, amo gagui dialebe ba:sa. Amo da ema agoane olelesa. E da Yelusaleme amoga asili, ifa damui dou sosu amoga logo ga:su muguluma:ne, amola gegemusa:gini bulalisu, amola osobo gasa:gala:su, amola gegesu adobo dogosu, hamoma:ne olelesa. 23 Yelusaleme fi dunu da musa: Ba:bilone hina bagade ema gousa:su ilegeiba:le, e da Yelusaleme amoma doagala:mu sia:, amo ilia da ogogosuyale dawa:mu. Be amo ba:la:lusu da ilia wadela:i hou hamoi ili dawa:digima:ne, amola ilia huluane da enoga doagala:le fedei dagoi ba:mu, amo olelema:ne misi. 24 Na, Ouligisudafa Hina Gode, da amane sia:sa, ‘Dilia wadela:i hou musa: wamolegei dialu, wali dunu huluane ba:ma:ne odagia ba:sa. Dilia hamobe huluane da dilia wadela:i hou olelesa. Dilia dafawanedafa wadela:idafa hamoiba:le, Na da dilima fofada:ne, se iasu imunu gala. Na da dilia ha lai dunuma dili iagamu.

25 Di, wadela:idafa, hadigi hame, Isala:ili hina bagade dunu! Na da dima bogoma:ne se bidi imunu. 26 Na, Ouligisudafa Hina Gode, da sia:i dagoi. Dia gouliga hamoi habuga, amola abulaga hamoi habuga, gisa:le fasima. Waha hou da afadenene, musa: agoane bu hame ba:mu. Na da hame gagui dunu, ilia soge gasawane ouligima:ne, gaguia gadomu. Na da wali gasa fi ouligisu dunu amo fadegale fasili, ilia da gudu sa:i dagoi ba:mu. 27 Gugunufinisisu! Dafawane! Yelusaleme da wadela:lesi dagoi ba:mu! Na da amo wadela:lesimu. Be dunu amo Na da e Yelusaleme fi ilima se ima:ne ilegei, amo da doaga:sea fawane amo hou ba:mu. Amasea, Na da Yelusaleme ema iagamu.

Gegesu Gobihei Bagade amola A:mounaide Fi Dunu

28 *“Dunu egefe! Ba:la:loma! Di, A:mounaide dunu (amo da Na fi Isala:ili dunuma gadesa) ilima Na gasa bagade sia: adosima. Amane sia:ma, ‘Gegesu gobihei bagade da dili wadela:lesimusa: momagei diala. E da medole legemusa:, amola ha:ha:na agoane nene gagala:musa:, ela:mei diala. 29 Esala ba:su dilia ba:lala, amo da ogogosa. Amola dia ba:la:lusu da ogogosa. Dilia da wadela:idafa, amola dilia wadela:mu eso da mana. Fedege agoane, gegesu gobihei bagade da dilia galogoa hedofamu.

30 Bu mae gegema:ne, dilia gegesu gobihei hina: salasuga sanasima. Na da dilia hahamoi soge amola dilia lalelegei soge amoga dilima fofada:mu. 31 Na da lalu agoane, Na ougi se bidi imunu, amola dilia da amo se nabimu. Amola Na da dili sa:digini fasu dawa: dunu, amo dili wadela:lesima:ne iagamu. 32 Dilia da laluga gugunufinisi dagoi ba:mu. Dilia sogedafa amo ganodini, eno dunu da dili medole legemu. Amola, dunu enoga dili bu hame dawa:lumu. Bai Na, Hina Gode da sia:i dagoi.’ ”

22

Yelusaleme Ea Wadela:i Hou

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Yelusaleme da fane legesu dunu amoga nabaiba:le, di da ema fofada:musa: momagebela:? E da noga:le dawa:ma:ne, ea wadela:i hou amo ema bu olelema. 3 Yelusaleme fi ilima, Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: ilima olelema, amane, ‘Dilia da dilila: fi dunu bagohame medole lelegei dagoiba:le, amola ogogosu ‘gode’ ilima dilia hou ledo hamoma:ne, nodone sia:ne gadoiba:le, dilia wadela:mu eso da mana. 4 Dilia da amo medole legesu hou hamobeba:le, amola

* **21:28:** Yelemaia 49:1-6; Isigiele 25:1-7; A:imose 1:3-15; Sefanaia 2:8-11

ogogosu ‘gode’ loboga hamoiba:le dilila: hou ledo hamoiba:le, dilima wadela:mu eso da gadenene doaga:i dagoi. Amaiba:le, Na da eno fifi asi gala dilima lalasogole oufesega:ma:ne, logo doasi dagoi. 5 Dilima gadenene fifi asi gala, amola badilia fifi asi gala da dilia sema hame nabasu hou ba:beba:le, dilima ba:sola:le oufesega:sa. 6 Isala:ili ouligisu dunu huluane da ilila: gasa da defele dawa:beba:le, medole legesu hou hamonanebe. 7 *Yelusaleme amo ganodini, mano huluane da ilia edalalima hame nodosa. Dilia da ga fi ilima ogogosa. Amola, dilia da didalo amola guluba: mano ilima da:da:losa. 8 †Dilia da hadigidafa sogebi amoma hame nodosa, amola Sa:bade sema hame hamosa. 9 Dilia mogili da eno dunu, ilia bogoma:ne se bidi lama:ne, ilia hou ogogole sia:sa. Dilia mogili da ohe amo ogogosu ‘gode’ ilima gobele sali, amo ea hu naha. Mogili da ilia wadela:i hanai gumimusa: dawa:lala. 10 ‡Mogili ilia da ilia eda ea uda amo gilisili golasa. Mogili da uda da sioi fisia, ilima gasa fili lelele logesa. 11 Mogili da inia uda adole laha. Mogili da ilila: nawi amola gawia adole lasa. 12 §Mogili da bidi lamusa:, dunu medole legesa. Mogili da fa:no dabema:ne muni bu lama:ne, eno dunuma iasea, ilia amo muni bagade baligiwane bu laha. Amola ilia eno dunuma da:da:lobeba:le, muni bagade gagusa. Ilia da Na gogolei dagoi.” Ouligisu Hina Gode da sia:i dagoi.

13 “Na da Na loboga dilia wamolasu dunu amola medole legesu dunu banenesimu.

14 Na da dilima se ia dagosea, dilia da gasa hamedei ba:mu. Dilia da gasa hameba:le, dilia lobo gaguia gadomu hamedei ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi. Amola, Na da ogogosu hame dawa:. 15 Na da dilia wadela:i hamobe dagolesima:ne, Na da dili fifi asi gala fi huluane amo ganodini esaloma:ne, dili afagogolesimu. 16 Amola eno fifi asi gala da dilima mae nodone, banenesimu. Be dilia da Na da Hina Gode amo dafawaneyale dawa:mu.”

Gode Ea Ledo Fadegama:ne Gobesu Lalu

17 Hina Gode da nama amane sia:i, 18 “Dunu egefe! Isala:ili dunu da Nama hamedei liligi agoai. Ilia da fedege agoane, silifa da gobesu lalu amo ganodini adoba:ma:ne gobesea, isui ouli amo dialebe agoai ba:sa. 19 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode, da wali ilia da amo isui ouli defele, hamedei liligi, ilima adosa. Na da ili huluane gilisili, Yelusalemega oule misunu. 20 Dunu da igi (amo ganodini da silifa, gula, balase, lede amola dini gala) amo gilisili, gobesu laluga gaguli maha, amo defele Na da Isala:ili dunu oule misunu. Amola, lalu da amo liligi daeabe defele, Na ougi bagadedafa da ili daeamu. 21 Dafawane! Na da ili gagadole, Yelusaleme amoma oule misini, ili hagudu lalu didili, Na ougiga ili daeamu. 22 Dunu ilia da silifa amo lalu gobesu amo ganodini silifa daeabe, amo defele Na da ili Yelusaleme ganodini daeamu. Amasea, ilia da Hina Gode Ea ougi nabaha, amo noga:le dawa:mu.”

Isala:ili Fi Ouligisu Dunu Ilia Wadela:i Hou

23 Hina Gode da nama bu amane sia:i, 24 “Dunu egefe! Isala:ili dunu amo ilia soge da ledo bagade, hadigi hame, amo ilima sia:ma. Amaiba:le, Na da ougili, ilima se imunu. 25 Ilia ouligisu dunu da laione wa:me amo

* **22:7:** Gadili Asi 20:12,22:21-22; Mousese ea Malasu 5:16,24:17 † **22:8:** Gobele Salasu 19:30, 26:2 ‡ **22:10:** Gobele Salasu 18:7-20 § **22:12:** Gadili Asi 22:25, 23:8; Gobele Salasu 25:36-37; Mousese ea Malasu 16:19, 23:19

da ohe ilia fai amo enoga lasa:besa:le, gesenebe agoai gala. Ilia dunu eno medole legesa, ilia soge amola muni amo ilia hanai defele laha. Amalu, didalo bagohame esalebe ba:sa. 26 **Gobele salasu ouligisu dunu da Na sema fili, hadigi liligi amoma hame dawa:digisa. Ilia da hadigi liligi amola ledo liligi, amo afafamusa: hame dawa:. Ilia da foloai amola ledo da hisu hame olelesa. Amola ilia da Sa:bade eso sema amoma higasa. Amaiba:le, Isala:ili dunu da Nama hame nodosa. 27 Eagene ouligisu dunu da wufi gasonasu wa:me da ilia medole legei ohe liligi dodosa:sa, amo defele hamosa. Ilia muni bagade lamusa:, medole legesu hou hamosa. 28 Ogogosu balofede dunu da dunu ilia gagoi damana ahea:iai ulasuga ulasu defele, amo wadela:i hou dedebosu. Ilia da ogogosu esala ba:su olelesa, amola ogogosu ba:la:lusu hamosa. Ilia da Ouligisu Hina Gode Ea sia: olelelala, ilisu sia:sa. Be Na, Hina Gode, da ilima hamedafa sia:i. 29 Bagade gagui dunu da ogogosu amola gegene lasu hou hamosa. Ilia da hame gagui dunu amola ga fi dunu ilima da:da:losa. 30 Na da gaga:su dunu, amo da gagoi gadelale sa:i sogebi amo gaga:le, Na soge Na ougiga wadela:mu gadenesa amo gaga:musa: aligima:ne, agoai dunu hogoi helele hame ba:i. 31 Amaiba:le, Na da Na ougi bu hame bugimu. Na ougi da ilima lalu agoane doagala:mu. Na da ilima se imunu. Ilia wadela:le hamoiba:le, Na da ili wadela:lesimu.” Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

23

Wadela:i Hamosu Dalusi

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Dalusi aduna esalu. 3 Ela da a:finia Idibidi sogega esalu, dunu da elama dawa:digi dagoi, amola ela da hina: da:i bidi lasu uda hamosu. 4 Magobo ea dio da Ouhoula (ea fedege da Samelia soge) amola eya ea dio da Ouhouliba (ea fedege da Yelusaleme). Na da ele galu lale, mano lalelegei.

5 Ouhoula da Na:, be ea wadela:i lasu hou hame fisi. E da ema dawa:digisu Asilia dunu ilima gilisili golamusa: bagade hanai galu. 6 Ilia da dadi gagui ouligisu dunu, abula nina: hamoi haisewe amoga ga:i. Huluane da hosi da:iya fila heda:le ahoasu. 7 E da amo Asilia dadi gagui ouligisu dunu amola gilisili golale, amola ilima bagade hanaiba:le, e da Asilia ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadoiba:le, ea hou hi ledo hamoi. 8 E da Idibidi ganodini, wadela:i lasu hou muni hemosu, amo mae yolele, hamonanu. E da a:finia ganini, dunu da ema gilisili golasu dawa:digi. Ilia da e da hina: da:i bidi lasu uda defele dawa:i. 9 E da ea Asilia dawa:digisu dunu ilima bagade hanaiba:le, Na da e ilima iagai. 10 Ilia da ea abula gigisa:le fasili, nabado yolesili, ea mano huluane fane legei. Amalu, ilia da eme gegesu gobihei bagade amoga fane legei. Uda huluane da ea bogobeba:le, ema doaga:i hou udigili sia: dasu. 11 Ea eya Ouhouliba da amo hou ba:i dagoi. Be ea wadela:i hanai lasu hou da eaba Ouhoula amo ea hou bagade baligi. 12 E amola da Asilia dadi gagui ouligisu dunu, abula nina: hamoi haisewe amoga ga:i amola hosi da:iya fila heda:le ahoasu, ilima gilisili golamusa: hanai bagade galu. 13 Na ba:loba, e da udigili hi hanaiga adole lasu hou hamonanu. Amola, e da eaba ea hou defele wadela:le hamosu.

14 - 15 E da wadela:i hou dewane hamonanu. E da Ba:bilone ouligisu ilia ifaga dobea damana dununa debei, amo da ulasuga unasi amola abulaga

** **22:26:** Gobele Salasu 10:10

bulu idiniginisi amola abula habuga ilia dialumaga figisi, amo ba:beba:le,
ilima hanai galu. 16 E da amo ba:beba:le, ili gilisili golamusa: bagade hanai
galu. E da ilima sia: alofele iasu dunu asunasi. 17 Ba:bilone dunu da ema
gilisili golamusa: misi. Ilia da ema bagadewane gilisili golabeba:le, e da
ea hanai gumini ilima hihi. 18 Amalalu, e da ea wadela:i lasu hou amola
da:i nabadowane mae gogosiane dunu huluane odagiaba:le ahoasu. Na da
eaba wadela:i houba:le higa:i amo defele, ea hou higasu. 19 E da wadela:i
lasu hou baligili hamoi. E da a:finia Idibidi sogega degabo hamoi amo
defele hamoi. 20 E da ema dawa:digi dunu amo ilia sema bagade da dougi
ea sema agoai, amoma bagade hanasu. 21 Ouhouliba! Di da dia musa:
wadela:i adole lasu hou Idibidi sogega hamoi (amogai dunu da dia dodo
lala bugisu, amola di da dia dunu hame dawa:digisu hou amo degabo fisi)
amo bu hamomu bagade hanai galu.

Gode da eya ufi amoma Fofada:nanu Se Bidi Imunu Sia:i

22 Defea! Ouhouliba! Na, Ouligisudafa Hina Gode, da dima amane sia:sa,
'Di da dima dawa:digisu dunuma wali higasa. Be amo dunu Na da dima
ougima:ne hamomu, amola di sisiga:ma:ne, ili oule misunu. 23 Na da
Ba:bilone dunu, Ga:ledia:ne dunu, Bigode dunu, Sioua dunu, Goua dunu,
amola Asilia dunu huluane oule misunu. Na da ayeligi ouligisu dunu
amola dadi gagui ouligisu dunu amola dadi gagui ouligisu bagade amo da
hosi da:iya fila heda:le ahoa, amo huluane gagadole, oule misunu. 24 Ilia
da dadi gagui gilisisu bagade, amola 'sa:liode' bagohame amola hosiga
hiougi liligi gaguli ahoasu amo oule misini, ga (north) la:di amoga dima
doagala:mu. Ilia da gaga:su liligi amola gaga:su habuga gaga:iwane, dima
sisiga:mu. Na da di ilima iagamu, amola ilia da ilia malei defele dima
fofada:mu. 25 Ilia dima ougiwane se ima:ne, Na da logo doasimu. Bai Na
amola da dima ougiba:le. Ilia da dia mi amola ge hedofalesilalu, dia mano
huluane fane legemu. Dafawane! Ilia da mano huluane lale, esalumuna:
laluma gobesimu. 26 Ilia da dia abula gisa:le fasili, dia nina: hamoi liligi
lamu. 27 Di Idibidi esalua amonini wadela:i lasu hou amola gegebole sia:ne
bagade hamosu. Be amo logo Na da hedofamu. Di da ogogosu 'gode' ili
bu hame ba:mu, amola Idibidi ea hou bu hame dawa:mu."

28 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Na da di, dunu fi amo di da
bagadewane higasa, ilima iagamu. 29 Ilia da di bagadewane higabeba:le,
dia liligi di da hawa: hamone lai, amo huluane lamu. Ilia dia abula gisa:le
fasili, hina: da:i bidi lasu uda defele, da:i nabado agoane yolesimu. 30 Di da
wadela:i lasu hanaiba:le, amola da:i bidi lasu hou dawa:beba:le, amo logo
di fawane fodoi. 31 Di da diaba ea hou amoma fa:no bobogei. Amaiba:le,
Na da ema se bidi iasu defele, dima imunu."

32 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa,
"Di da diaba ea faigelei amoga waini hano manu.
Amo faigelei da bagade amola osodogone gala.
Dunu huluane da dima higale oufesega:mu.
Bai faigelei da nabai dagoi.
33 Amo faigelei (diaba Samelia ea faigelei)
da wadela:lesisu amola beda:igia:su amoga nabai gala.
Amo nasea, di da bagadewane da:i dione feloale masunu.
34 Di da amo waini hano nanu, faigelei da ebelele hafoga:i dagoi ba:mu.
Faigelei da goudane, di da sosoa:i amoga dia bida:igi fofa:gimu.
Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi."

35 Wali, Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Di Nama gogolele
amola baligi fa:iba:le, di da dia wadela:i lasu hanai hou amola dia da:i
hodo bidi lasu hou amo hamobeba:le, se bagade hahanini nabimu.”

Gode da Dalusi Aduna elama Fofada:nanu Se Ima:ne Sia:i

36 Hina Gode da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Di da Ouhoula amola
Ouhouliba amolama fofada:musa: momagebela:? Ela da baligili wadela:le
hamobeba:le, elama diwaneya udidima! 37 Ela da fedege agoane, ogogosu
‘gode’ ilima nodone sia:ne gadobeba:le, inia dunu adole lasu hou hamosu.
Amola, mano ela da Nama lalelegei, amo medole lelegesu. Ela da Na
manolali amo ogogosu “gode” liligima gobele salasu.

38 Be amo fawane hame. Ela da Na Debolo Diasu ledo hamoi amola
Sa:bade eso malei Na hamoi, amo wadela:lesi. 39 Eso amogalawane ela da
Na mano fuga:le, ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilima gobele sali, ela Na
Debolo amoga misini ledo hamoi dagoi.

40 Eso enoenoi ela da dunu badilia esala, amo elama misa:ne sia:musa:,
sia:na ahoasu dunu asunasi. Amalalu, amo dunu da elama misi. Ela
da hano ulasili, siba:le ulasu uli, nina: hamoma:ne, su gaga:su. 41 Ela
da fila heda:su fafai ida:iwane amoga fisu, amola ilia liligi legesu fafai
amo da:iya, liligi ida:iwane gala, mogili da gabusiga: manoma amola olife
susuligi (amo Na da elagili i) amo dialebe ba:su. 42 Dunu gilisisu amo ilia
hahawane gugulubi da nabasu. Ilia da dunu eno hafoga:i sogega esalu,
amo elama oule misi. Ilia da ela loboga nabu ga:si amola ela dialumaga
habuga ida:iwane figisi.

43 Amola Na da Nisu amane sia:i, ‘Asilia dunu da uda amo da wadela:i
lasu bagade hamobeba:le, gasa hame ba:sa, amoma wadela:i lasu hou
hamonanebe. 44 Ilia da wadela:i da:i bidi lasu uda amoma enoenoia
buhagisu. Ilia da Ouhoula amola Ouhouliba (wadela:i hina: da:i bidi lasu
uda) elama buhagisu. 45 Moloi hamosu dunu da elama disili sia:mu. Bai
ela da inia dunu adole lasu amola medole legesu hou hamosu.”

46 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Ela beda:ma:ne amola ela
liligi gegena lama:ne, dunu wa:i elama oule misa. 47 Dunu wa:i da ela igiga
medoma:mu amola gegesu gobihei sedadega ela doagala:ma:mu amola ela
mano medole legema:mu amola ela diasu ulagisima:mu. 48 Isala:ili fi soge
huluane amo ganodini, Na da wadela:i lasu hou hedofamu. Amasea, uda
huluane da ela inia dunu adole lasu hou defele mae hamoma:ne, sisasu
agoane ba:mu. 49 Amola dalusi aduna, alia:! Alia da wadela:i lasu hou
hamobeba:le, amola ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne
gadobeba:le, Na da alima se bidi imunu. Amasea, alia da Na da Ouligisu
Hina Godedafa dawa:mu.”

24

Bua: Fili Doasasali Gobele Nasu Ofodo

1 Eso nabuga amola oubi nabuga amola ode sesege ninia mugululi misi
eso amoga, Hina Gode da nama amane sia:i, 2 *“Dunu egefe! Wali eso ea
doaga:i defei dedema! Bai wali eso, Ba:bilone hina bagade da Yelusaleme
amoma muni doagala:mu. 3 Na fi lelesu dunu ilima amo fedege sia:
olelema. Na, Ouligisudafa Hina Gode da ilima amane sia:sa,

‘Gobele nasu gaga amo hano dili nabalesilalu, lalu didi da:iya ligisima.

* **24:2:** 2 Hina bagade 25:1; Yelemaia 52:4

4 Hu dadamui noga:idafa amo ganodini salima.
Ougia hu amola emo hu amola gasa dadamui noga:idafa sasalima.
5 Sibi hu ida:iwane fawane salima.
Gobele nasu gaga hagudu, lalu noga:le didima.
Amalu, hano dubu heda:le, gasa amola hu sasali nadima:ma.”

6 Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa, “Moilai bai bagade da fane legesu dunu amoga nabai gala, amola moilai bai bagade da wadela:lesi dagoi ba:mu. Amo da bua:iai gelabo doasasali gobele nasu gaga ilia da hamedafa dodofesu, amo defele ba:sa. Hu dadamui afae afae da amoga fadegabe, ebelei ba:sa. 7 Moilai amo ganodini, medole legesu bagadewane ba:su. Be amo heale da guluga hame dedeboi. Ilia da amo heale magufu da:iya soga:digi. 8 Na da amo heale amogawi yolesi. Bai amo wamolegemu Na higa:i. Maga:me sa:iba:le, dabe imunu gala.”

9 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Fane legesu moilai bai bagade da wadela:mu. Na Nisu da lalu habele gaguli heda:mu. 10 Lalu habei eno gaguli misa! Lalu fulaboma! Hedolo nadima! Gasa gobema! 11 Amasea, balasega hamoi gobele nasu ofodo gelabai amo gia:i lalu oso amo da:iya ligisili, nenowama:ma. Gobele nasu ofodo da bu nenowane ledo hame ba:ma:ne, agoane hamoma. 12 Be ledo da hame dogasi dialebe ba:mu. Laluga dugimu da hamedei. 13 Yelusaleme fi! Dilia wadela:i adole lasu hou da dili ledodafa hamoi dagoi. Dilia da Na ougi bagadedafa amo nababeba:le fawane fofoloi dagoi ba:mu. 14 Na, Ouligisudafa Hina Gode, da sia:i dagoi. Na se imunu eso da doaga:i dagoi. Na da dilia wadela:i hou hame gogolemu amola dilima hame asigimu. Dilia wadela:i hou hamobeba:le, Na da dilima se bidi imunu.” Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

Isigiele Idua da Bogoi

15 Hina Gode da nama amane sia:i, 16 “Dunu egefe! Na da afae fawane fane, dia dogolegei uda amo dima samogemu. E da bogomu. Di da mae egane amola mae dini amola si hano mae sa:ili esaloma. 17 Mae didigia:ma. Dia da:i dioi amo eno dunuma mae olelema. Dia emo salasu mae gisa:le fasili amola habuga mae gisa:le, amola mae gogolole masa. Dia odagi mae dedeboma amola ha:i manu amo didigia:su dunu da naha, amo di mae moma.”

18 Amalalu, hahabe, na da dunu ilima sia: dalu. Amo daeya na uda bogoi. Diahabe, na da Gode Ea adoi defele hamoi. 19 Dunu ilia da nama amane adole ba:i, “Abuliba:le di da agoane hamosala:?”

20 Amalalu, na da ilima amane sia:i,” Hina Gode da nama amane adoi, 21 ‘Isala:ili dunu ilima amane adosima, Dilia da Debolo Diasu amo ea gasaba:le nodosa. Dilia amo ba:musa: hanasa amola amo ba:la masusa: hanasa. Be Hina Gode da Debolo wadela:lesili, ledo agoane hamomu. Amola dilia sosogo ayeligi huluane da gegesu ganodini, medole lelegei dagoi ba:mu. 22 Amasea, dilia da na hamobe defele hamomu. Dilia da dilia odagi hame dedebomu, amola ha:i manu didigia:su dunu ilia nasu, amoga dilia da hame manu. 23 Dilia da emo salasu mae sanawane amola habuga mae figiliwane amola gogonomone diwane hame masunu. Dilia da wadela:i hou hamobeba:le, geloga:gia:mu, amola dilia dunu enoma gogonomomu. 24 Amasea, na da dilima dawa:digima:ne olelesu agoane ba:mu. Dilia da na hamoi huluane defele hamomu. Hina Gode da

amane sia:sa, dilia amo hou huluane ba:sea, E da Ouligisudafa Hina Gode dawa:mu.' "
25 Hina Gode da amane sia:i, "Dunu egefe! Gasa bagade Debolo Diasu amoma ilia bagade nodosu, amola amoga hahawane nodone ba:musa: masu. Amo Na da ilima samogemu. Amola Na da ilia mano huluane sasamogemu. 26 Amo esoga Na da agoane hamosea, dunu afae da amo wadela:su amoba:le hobeale ahoasea, da amo hou dima olelela misunu. 27 Amo eso amo galawane, di da sia: dasu hou (amo di da musa: fisi) amo bu lale, ali da sia: sa:imu. Amo hamobeba:le, di da dunu ilima dawa:digima:ne olelesu agoane ba:mu, amola ilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

25

A:mone Fi da Se Bidi Lamu

1 *Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! A:mone fi ilima amane sisa:i lama! 3 'Ouligisu Hina Gode Ea sia: nabima! E da amane sia:sa; Dilia da Na Debolo da ledo hamoi dagoi ba:beba:le, hahawane galu. Isala:ili soge da wadela:lesi dagoi, amola Yuda fi dunu da mugululi asi. Amo amola, dilia da hahawane ba:i. 4 Dilia da amo hou hahawane ba:beba:le, Na da fi ilia da eso mabe la:di hafoga:i sogega esala, amo dilima hasalasima:ne, logo doasimu. Ilia da dilia soge ganodini ha wa:i fisisu hamone esalumu. Ilia da dilia ha:i manu fage legei amola bulamagau dodo maga:me lale manu. 5 Na da La:ba moilai bai bagade wadela:lesili, e da bu ga:mele ea gisi moma:ne sogebi agoane ba:mu, amola A:mone soge huluane da sibi afugisu soge agoane ba:mu. Bai dilia da Na da Hina Gode dawa:ma:ne.' "
6 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Dilia da lobo fane, nodone soagala:la gagadoi. Dilia da Isala:ili soge fi amo higasu. 7 Dilia da agoane hamobeba:le, Na da dili eno fifi asi gala ilima iagamu. Ilia da dilia liligi gegenana lamu. Na da dafawanedafa dili wadela:lesimu. Amasea, dilia da fi agoane hame ba:mu, amola dilia da soge hame gagui ba:mu. Amasea, dilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

Moua:be Fi da Se Bidi Lamu

8 †Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, "Moua:be fi ilia da amane sia:i, 'Yuda fi da hisu hame. Ilia da fifi asi gala huluane ili defele gala.' 9 Amaiba:le, eno fi dunu da moilai bai bagade amo da Moua:be ea alalo defei gaga:lala (amo da moilai bai bagade ida:iwane gala - Bede Yesimode, Ba:ile Mione, Giliada:ime) amo doagala:musa:, Na da logo doasimu. 10 Na da dunu fi eno ilia da eso mabe gusudili hafoga:i sogega esala, amo Moua:be amola A:mone gilisili hasalasima:ne, logo doasimu. Amasea, Moua:be da fidafa agoane bu hame ba:mu. 11 Na da Moua:be fi ilima se bidi imunu. Amasea, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

Idome da Se Bidi Lamu

12 ‡Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, "Idome fi dunu da Yuda dunu fi ilima nimi bagade dabe i. Ilia amo dabe iabeba:le, Na da ilima se imunusa: fofada:mu gala.

---

* **25:1:** Yelemaia 49:1-6; Isigiele 21:28-32; A:imose 1:13-15; Sefanaia 2:8-11 † **25:8:** Aisaia 15:1 - 16:14, 25:10-12; Yelemaia 48:1-47; A:imose 2:1-3; Sefanaia 2:8-11 ‡ **25:12:** Aisaia 34:5-17, 63:1-6; Yelemaia 49:7-22, Isigiele 35:1-15; A:imose 1:11-12; Oubadaia 1-14; Ma:lagai 1:2-5

13 Na da wali sia:sa. Na da Idome fi ilima se bidi imunu. Na da dunu
huluanedafa amola ohe huluane amogai esala, amo medole legemu. Soge
huluane, amo Dima:ne moilai amoinini asili Dida:ne sogega doaga:le, dogo
soge amo huluane Na da wadela:lesimu, amola dunu huluane da gegesu
ganodini medole legei dagoi ba:mu.
14 Na da ilima sia:sea, Na fi dunu (Isala:ili fi) da Idome fi ilima dabe
imunu. Ilia da Idome ilima gegemuba:le, Idome da Na ougidafa hou
nabimu. Ilia da Na da ilima dabe i dagoi dawa:mu." Ouligisu Hina Gode
da sia:i dagoi.

Filisidini Fi da Se Bidi Lamu

15 §Ouligisu Hina Gode da amane sia:i, "Filisidini fi dunu da ilia musa:
ha lai dunu amoma nimi bagade dabe i. Ilia da ilia ha lai dunu bagade
higa:iba:le, ili wadela:lesi dagoi. 16 Amaiba:le, Na da amane sia:sa. Na
da Filisidini fi dunu doagala:le, ili huluane medole legele ebelemu. Dunu
huluane Filisidini Umi amogai esala, amo Na da wadela:lesili ebelemu.
17 Na da gasa bagadewane ilima se dabe imunu. Ilia da Na ougi ba:mu.
Amola ilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

26

Daia Moilai bai bagade Fi da Se Bidi Lamu

1 *Eso ageyale, oubi ganodini amola ode gida amoga ninia mugululi misi
eso amoga, Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Daia moilai bai
bagade dunu ilia nodone wele sia:su ea bai da agoane. Ilia da amane wele
sia:sa, 'Yelusaleme da wadela:lesi dagoi. Ea bidi lasu hou da wadela:lesi
dagoi. E da amo hou ganodini bu nini hame baligimu.' 3 Wali, Na,
Ouligisudafa Hina Gode, da amane sia:sa, 'Daia moilai bai bagade fi. Na
da dilima ha lai dunu. Na da fifi asi gala bagohame dilima doagala:ma:ne
oule misunu. Ilia da hano wayabo bagade gafului defele misunu. 4 Ilia
da dilia moilai gagoi gadelale salimu, amola dilia gagagula heda:i diasu
gadelale fasimu. Amasea, Na da gulu doga:le fasili, igi magufu fawane
yolesimu. 5 Dilia moilai mugului da hano wayabo bagade amo ganodini
dialumu. Amola amogai menabo hiougisu dunu ilia da ilia menabo gasa:su
esa amo eso hougimu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi. 6 Fifi asi
gala ilia da Daia moilai ea liligi gegenana lamu. Amola ilia gegesu gobihei
bagade amoga Daia ea moilai fi dunu amola biba:le fi dunu amo fane legele
dagomu. Amasea, Daia da Na da Hina Gode dawa:mu."
7 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa," Na da baligilidafa hina
bagade amo Ba:bilone hina bagade (Nebiuga:denese) Daia moilai bai
bagade doagala:musa: oule misunu. E da dadi gagui gilisisu bagadedafa,
amola 'sa:liode' amola dunu hosi da:iya fila heda:i, ga (north) amoga oule
misunu. 8 Dunu da biba:le moilaiga esala, da gegebe amoga fane legei
dagoi ba:mu. Daia fi dunu! Dilia ha lai dunu da gegesu hagu dogone,
osobo gasa:le ga:ga:la heda:le, ilia gaga:su liligi afae afae gilisili, gaga:su
dobea agoane hamomu. 9 Ilia da dilia gagoi amo ifa damuiga dou sone
mugulumu, amola ouli galea amoga dilia gagagula heda:i diasu gadelale
salimu. 10 Hosi da ilia emoga osa:gibiba:le, gulu da mobi agoane heda:le,
dili dedebomu. Hosi da ilia hiougisu liligi amola 'sa:liode' hehenane moilai

§ **25:15:** Aisaia 14:29-31; Yelemaia 47:1-7; Youele 3:4-8; A:imose 1:6-8; Sefanaia 2:4-7; Segalaia 9:5-7
* **26:1:** Aisaia 23:1-18; Youele 3:4-8; A:imose 1:9-10; Segalaia 9:1-4; Ma:diu 11:21-22; Luge 10:13-14

mugului amo ea logo holeiga hiougili ahoasea, amo ilia ahoa goba gala:be
da dilia dobea fofogomu. 11 Ilia hosi fila heda:i dunu da dilia logo amoga
gasawane asili, ilia gegesu gobihei sedade amoga dunu huluane medole
legemu. Dilia da golasu ifa bagade bagohame bugi diala. Be amo huluane
da fadegale fasili, osoboga galagudui dagoi ba:mu. 12 Dilia ha lai dunu da
dilia muni amola bidiga lasu liligi huluane udigili lamu. Ilia da dilia gagoi
amola diasu ida:iwane gala amo mugulumu. Ilia da mugului igi amola
ifa amola isui huluane lale, hano wayabo bagadega galagamu. 13 †Na da
hamobeba:le, dilia gesami hea:su amola sani baidama dusu da bu hame
nabimu. 14 Dilia moilai bai bagade da igi magufu fawane dialebe ba:mu,
amola amo da:iya menabo digisu dunu da ilia menabo gasa:su esa, eso
hougimu. Dilia moilai bai bagade da fa:no hamedafa bu gagumu. Na,
Ouligisudafa Hina Gode, da sia:i dagoi."

15 Ouligisudafa Hina Gode da Daia moilai bai bagade fi ilima amane
sia:sa, "Dunu eno da dilima hasalasilaloba, dunu huluane hano wayabo
bagade bega: esala da dilia dunu enoga fane legelalebeba:le, ilia gugusa:
gia:be nabasea, beda:gia:mu. 16 ‡Fifi asi gala amo da dusagai bagadega
ahoa, ilia hina bagade da ilia fisu da:iya esalu gudu sa:ili, ilia abula gisa:le
fasili, osoboga yagugusa esalumu. Ilia da dilima doaga:i hou ba:beba:le,
bagadewane beda:iba:le, yagugusu yolesimu hame dawa:mu. 17 Ilia da dili
dawa:beba:le, amane idigisa gesami hea:mu,

'Moilai bai bagade amo dunu huluane dawa:digisa,
amo da wadela:lesi dagoi.
Ea dusagai bagade huluane hano wayabo bagade amoga gili gisasi
dagoi.
Amo moilai bai bagade fi dunu
da hano wayabo bagade hou huluane ouligisu.
Dunu huluane bega: esalu da iliba:le beda:gia:su.

18 Be wali eso, amo da dafai dagoiba:le,
Ogaga fi dunu da yagagulala.
Ea wadela:lesisu ba:beba:le, ilia da beda:ga fofogadigisa.' "

19 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Daia moilai bai bagade!
Na da di moilaiga dunu da hamedafa esala, amo defele Na da di
wadela:lesimu. Na da hano wayabo bagade lugudu hano, amoga di
dedebolesimu. 20 Na da di, dunu musa: esalu bogoi amo gilisimusa:,
bogosu sogebi amoga asunasimu. Di da amo osobo hagudu eso huluane
dialoma:ne wadela:lesi sogebi, musa: bogoi dunu gilisili esaloma:ne, Na
da asunasimu. Dia moilai amo ganodini, dunu da bu hamedafa esalumu.
21 §Dunu huluane da dawa:digima:ne, Na da di wadela:lesili dagomu.
Fa:no, dunu da di ba:musa:, hogoi helele hamedafa ba:mu." Ouligisu Hina
Gode da sia:i dagoi.

27

Gode da Daia Idigisa Gesami Hea:su Olelei

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Daia moilaiga doaga:i
hou dawa:beba:le, didiga:le gesami hea:ma. 3 Daia da hano wayabo bagade
bega: diala. E da dunu fi huluane hano bega: diala ilima bidi lasu hou
hamosa. Ema Ouligisu Hina Gode Ea sia: agoane gesami hea:ma,

† **26:13:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:22 ‡ **26:16:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:9-10 § **26:21:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:21

‘Daia! Di da dia nina: hamoi amoga hidasu.
4 Dia esalebe da hano wayabo bagade.
Dia gagusu dunu da fedege di dusagai nina: hamoi defele gagui.
5 Di gaguma:ne ilia da Hemone Goumiga ‘fe’ ifa lai,
amola dia dogoa bugima:ne ilia da dolo ifa Lebanone sogega lai.
6 Ilia dia dusagai sua:su hamoma:ne ‘ouge’ ifa amo Ba:isa:ne sogega lai.
Dia hada:i fa:i hamoma:ne, ilia da ‘baine’ ifa amo Saibalese sogega lai.
Amo da:iya, ilia da ‘aifoli’ dedene ba:sisi.
7 Dia gosagi da ahea:iai abula nodomene dedei Idibidi sogega hamoi.
Ilia da nina: hamoiba:le, dunu da amo sedagaga ba:beba:le, dawa:i.
Dia segagi da oga:iyai abula nog:ai Saibalese ogaga lai, amoga hamoi.
8 Dia sua:su dunu da Saidone moilai bai bagade
amola Afa:de moilai bai bagadega misi.
Dia fidafa dawa:su dunu da dusagai hawa: hamosu dunu esalu.
9 Dia dusagai gagusu dunu da dawa: lai dunu, Bibilose sogega misi.
Dusagai da:iya ahoasu dunu huluane
da dia bidiga lasu diasu ganodini bidi lasu.
10 Besia amola Lidia amola Libia dadi gagui dunu da dia dadi gagui wa:i ganodini hawa: hamosu. Ilia da ilia gegesu gaga:su liligi amola habuga amo dia dadi gagui diasu ganodini gosagisi. Ilia da dia gegesu hamobeba:le, eno dunu da dima nodosu.
11 Afa:de dadi gagui dunu da dia gagoi sosodo ouligi, amola Ga:made dadi gagui dunu da dia gagagula heda:i diasu amo ouligi. Ilia da ilia gegesu gaga:su liligi dia dobea fei damana gosagisi. Ilia da di nina: hamonesi.
12 Di da Siba:ini sogega bidi lasu hou hamosu. Di da ilima liligi iabeba:le, ilia da dima silifa, ouli, dini amola lede bu dabe i. 13 Di da Galisi amola Diubale amola Misiege amoga liligi iabeba:le, ilia da dima udigili hawa: hamosu dunu amola ‘balase’ hamoi liligi bu dabe i. 14 Bede Dogama soge amoma bidi laloba, ilia da hawa: hamosu hosi amola gegesu hosi amola dougi bu dabe i. 15 Loudese dunu da dima bidi lasu. Hano wayabo bagade bega: esalebe fi bagohame da dia liligi lale, bu ‘eboni’ amola ‘aifoli’ bu dabe i. 16 Silia dunu da dia liligi lale, bu igi ida:iwane, oga:iyai abula, nodomene dedei abula, ahea:iai abula amola ‘gola:le’ dima dabe i. 17 Isala:ili amola Yuda da dia liligi lale, bu widi, agime hano, olife susuligi amola hedama:ne fodole nasu dabe i. 18 - 19 Dama:sagase fi dunu da dia liligi bidi lale, bu waini hano (amo ilia da Helebone sogega lai), sibi hinabo damui (amo ilia da Sa:iha sogega lai), ouli amola hedama:ne fodole nasu dabe i. 20 Dida:ne dunu ilia da dia liligi lale, hosi da:iya fa:le fisu abula amoga dabe i. 21 Ala:ibia dunu amola Gida soge ouligisu dunu da dia liligi lale, sibi mano amola sibi amola goudi dabe bu i. 22 Siba amola Lama bidi lasu dunu da dia liligi labeba:le, igi nina: hamoi amola ‘gouli’ amola hedama:ne fodole nasu ida:iwane bu dabe i. 23 Moilai bai bagade bagohame (Ha:ila:ne, Ga:ni, Idini, Siba, A:sie, Gilima:de) amo huluane da dima bidi lasu. 24 Ilia da dima abula liligi noga:idafa, oga:iyai abula, nodomene dedei abula, foloaiga dedei debea, amola gobeaha:i noga:le hamoi, amo ilia da dima bidi lasu.
25 *Dia bidi lasu liligi da dusagai bagade ganodini sasalili, gaguli ahoanebe ba:i. Di amola da dusagai amo ganodini liligi dioi bagade dialebe, hano da:iya ahoanebe, amo agoane ba:i.

* **27:25:** Wamolegei Sia: Olelesu 18:11-19

26 Dia sua:su dunu da di hano wayabo bagadega oule asili, di da hano
wayabo dogoa esaloba, gusudili mabe fo da di wadela:lesi.
27 Dia bidi lasu liligi huluane amola dia dusagai hawa: hamosu dunu
amola dia dusagai gagusu dunu amola dia bidi lasu dunu amola dadi gagui
dunu huluane dusagai da:iya esalu, amo huluane da hanoga na dagole, fisi
dagoi.
28 Dunu hano bega: esala da dusagai hawa: hamosu dunu bogolalebe
ilia beda:ga wele sia:i, amo nabi. 29 Eno dusagai huluane da dunu hame
esalebe ba:sa. Ilia hawa: hamosu dunu huluane da soge bega: asi dagoi.
30 Di da bogobeba:le, ilia huluane diha didigia:sa. Ilia da guludou ilia
dialuma da:iya ulawene, nasubu da:iya bebesolalasa.
31 Ilia dialuma hinabo gesele, eboboi abula gaga:sa. Ilia da:i dione
dinana.
32 Ilia da dima idigisa gesami hea:sa. 'Daia da hano wayabo ganodini
ouiya:le diala. Nowa da Daia defema:bela:?
33 Di da fifi asi gala hano wayabo la:idi gala, ilia hanai defele, ilima liligi
bidi lasu. Dia liligi bagade labeba:le, hina bagade dunu ilia bagade gagui
ba:i.
34 Wali di da hano wayabo bagade amo ganodini wadela:lesi dagoi ba:sa.
Di da hano wayabo lugududafa amoga sa:i. Dia liligi amola dima gilisili
hawa: hamosu dunu da dilia gilisili hano wayaboga magufale, hamedafa
ba:sa.
35 Dunu huluane hano bega: fifi lai, da dima doaga:i hou dawa:beba:le,
fofogadigili yagugusa. Ilia hina bagade amolawane, ilia da bagade
beda:iba:le, ilia odagia beda:i ba:sa. 36 Di da bu mae ba:ma:ne asi dagoi.
Osobo bagade bidi lasu dunu huluane da beda:gia:sa. Bai dima doaga:i
hou da ilima doagasa:besa:le, ilia da beda:i.

28

Daia hina bagade da Se Bidi Lamu

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Daia hina bagade ema,
Na, Ouligisudafa Hina Gode, da ema amane sia:sa, amo ema adosima, 'Di
da gasa fifili, di da 'gode' dina: sia:sa. Di da 'gode' defele, dia fisu da:iya
fili amola hano wayabo bagade huluane da dia fisu sisiga:sa, amo dina:
di sia:sa. Di da ogogole,' na da 'gode' sia:sa, be di da 'gode' hame. Di da
osobo bagade dunu fawane. 3 Di da dia asigi dawa:su da Da:niele ea asigi
dawa:su baligisa, amo dia dawa:sa. Di da dunu huluane ilia wamolegei
hou ba:sa, amo disu dawa:lala. 4 Dia dawa: lai amola hahamosu dawa:
amoga hawa: hamobeba:le, di da gouli amola silifa bagade lale, bagade
gagui agoane ba:sa. 5 Di da bidi lasu hou hamobeba:le, muni baligili lalu.
Di da dia bagade gagui hou dawa:beba:le, hidale dawa:lala. 6 Be wali, Na,
Ouligisudafa Hina Gode, da amane sia:sa,' Dia da dia dawa: lai da 'gode' ea
dawa: lai defele gala dawa:beba:le, 7 Na da ougi nimi bagade ha lai dunu
dima doagala:musa: oule misunu. Ilia da dia liligi noga:iwane di da dia
dawa: lai amola hahamosu dawa: amoga lai, amo huluane wadela:lesimu.
8 Ilia da di medole legele, hano wayabo bagadega sanasimu. 9 Ilia da di
famusa: masea, di da 'na da gode' sia:ma:bela:? Amo esoha, di medole
legesu dunu odagi gadenesea, di da 'gode' hame be osobo bagade dunu
fawane esala, amo noga:le dawa:mu. 10 Di da wa:me ea bogoi amo defele,
Gode Ea hou hame lalegagui ga fi dunu ilia lobo da:iya bogomu. Na,

Ouligisudafa Hina Gode, da ilima amo hamoma:ne sia:beba:le, ilia da di medole legemu.”

Daia hina bagade da Dafamu

11 Hina Gode da bu nama amane sia:i, 12 “Dunu egefe! Daia hina bagade da dafamuba:le, gogolole dawa:ma. Na, Ouligisudafa Hina Gode, da amane sia:sa, amo ema adosima, ‘Di da musa: eno dunu dawa:digima:ne, moloidafawane esalu. Di da bagade dawa:su amola ayeligi da:da:loiwane ba:su esalu. 13 Di da Gode Ea ifabi amo Idini soge ganodini esalu. Di da igi ida:iwane gala gaga:si amo (lubi amola daimode, douba:se, belole, ganiliane, ya:seba, sa:faia, emelalede amola ganedi). Di da nina: hamoi liligi gouliga hamoi galu. Na da amo liligi dia hahamoi eso amoga digili i. 14 Na da a:igele (amoga dunu da beda:i), di sosodo ouligima:ne, amogawi leloma:ne asunasi. Di da Na hadigi goumia esalu, nenema:gi igi ida:iwane dialebe amo ganodini golili ahoasu. 15 Di da dia hahamoi eso amogainini moloidafa hou hamosu. Be di da bu wadela:i hou muni hamosu. 16 Di da bidi lasu bagade hamobeba:le, bu ogogosu amola bidi hamoi hamosu. Amaiba:le, Na da di Na hadigi goumi amoga fadegai. Amola a:igele amo da di sosodo ouligi lelu, da di igi nenemigi sogebiga sefasi. 17 Dia ba:su da isisima:goiba:le, di da hidale hamoi. Amola, eno dunu da dima nodoiba:le, di da gagaoui ba:i. Amaiba:le eno hina bagade dunu dawa:digima:ne, Na da di osobo gudu gisalugala:i. Ilia da amo sisasu ba:ma:ne. 18 Di da wadela:ledafa bidi lasu hou hamobeba:le, dia nodone sia:ne gadosu sogebi huluane da ledo bagade ba:i. Amaiba:le, Na da dia moilai huluane laluga ulagisili, nene sa:i dagoi. Dunu huluane wali dima ba:sea, da nasubu fawane ba:sa. 19 Di da bu mae ba:ma:ne, asi dagoi. Amola fifi asi gala huluane da di dawa:i, amo da beda:gia:sa. Bai dima doaga:i hou da ilima doaga:sa:besa:le, ilia da beda:i.”

Saidone da Se Bidi Lamu

20 *Hina Gode da nama amane sia:i, 21 “Dunu egefe! Saidone moilai bai bagade amoma se ima:ne mimogoa diwaneya udidima! 22 Saidone fi ilima Na, Ouligisudafa Hina Gode da ilia hou olelema:ne amane sia:sa, amo adosima, ‘Saidone! Na da dia ha lai. Na da dima se bidi iasea, dunu eno da Nama nodomu. Na da di amo ganodini esala dunu ilima Na hadigi olelema:ne se bidi iasea, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu. 23 Na da dima olo iasimu. Amola Na hamobeba:le, maga:me da dia logo ganodini bagade a:iahoabe ba:mu. Eno dunu da la:di huluane amoga misini dima doagala:mu, amola dia fi dunu da medole legei dagoi ba:mu. Amasea, di da Na da Hina Gode dawa:mu.”

Gode da Isala:ili Fi ilima Hahawane Dogolegele Hamomu

24 Hina Gode da amane sia:i, “Fifi asi gala amo Isala:ili sisiga:i, ilia da Isala:ili fi amo higabeba:le, ilima se bagade iasu. Be ilia agoaiwane bu hamedafa hamomu. Amola ilia da Na da Ouligisudafa Hina Gode dawa:mu.”

25 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, “Na da Isala:ili fi dunu amo fifi asi gala amoga, Na da ili afagogoi, amoga lale, ilia sogedafa buhagima:ne oule misunu. Amasea, fifi asi gala huluane da Na da Hadigi dawa:mu. Isala:ili fi dunu da ilia sogedafa amo Na da musa: Na hawa: hamosu dunu Ya:igobema i, amo ganodini esalumu. 26 Ilia da amo ganodini hahawane

* **28:20:** Youele 3:4-8; Segalaia 9:1-2; Ma:diu 11:21-22; Luge 10:13-14

gaga:lewane esalumu. Ilia da diasu gagumu amola waini efe sagamu. Ilia na:iyado fi dunu amo da ilima higasu, ilima Na da se bidi imunu. Amola Isala:ili fi da gaga:i dagoi ba:mu. Amasea, ilia da Na da ilia Hina Gode dawa:mu."

29

Idibidi Soge fi da Se Bidi Lamu

1 *Eso fago amola oubi nabu amola ninia mugululi misi ode nabu, amoga Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Idibidi hina bagade ema se ima:ne, mimogoa fofada:ma! E amola Idibidi fi huluane da se bidi iasu lama:ne sia:ma. 3 Ema, Ouligisudafa Hina Gode da Idibidi hina bagade amane sia:sa, adosima, 'Di, hanome bagadedafa, hanoa dialebe! Na da dia ha lai! Di da Naile Hano da dia:, amola dia amo hamoi sia:sa. 4 Be Na da dia magado ma:goga hiougimu. Amola menabo dia hano ganodini fi, dima madelagima:mu. Amasea, Na da di Naile Hano ganodi dialu amola menabo huluane dima madelagi, amo bia hiougili gadomu. 5 Na da di amola menabo huluane, hafoga:i sogega galagamu. Dia da:i hodo osoboga galagale, hame uli dogoi ba:mu. Na da amo sio amola ohe fi iligili moma:ne imunu. 6 †Amasea, Idibidi dunu huluane ilia da Na da Hina Gode dawa:mu. Isala:ili fi dunu da dilia Idibidi dunu amo ili fuligala:mu dawa:i galu. Be di da gasa hame ifa daba: agoai ba:i. 7 Ilia da dima baligisia ganoba, di da fili sa:ili, ilia ogoleba sone, ilia baligi fili gala:i. 8 Wali, Na, Ouligisudafa Hina Gode, da dima sia:sa. Na da dunu gegesu gobihei bagade gaguiwane dima doagala:musa:, dima asunasimu. Ilia da dia dunu amola ohe huluane medole legemu. 9 Idibidi soge da dunu hulu hagia:le, wadela:lesi dagoi ba:mu. Amasea, di da Na da Hina Gode dawa:mu. 10 Di da Naile Hano da dia:, amola di da amo hamoi sia:beba:le, Na da di amola dia Naile Hano amoma ha lai gala. Na da Idibidi soge huluane, Migidole moilai bai bagade ga (north) gala amoganini asili Asawane moilai bai bagade ga (south) gala, amonini asili Sudane fi alalo defei doaga:sa, amo dogoa huluane dunu hulu hagia:le, wadela:lesimu. 11 Dunu fi amola ohe fi ilia amodili mae asili galea, ode 40 da gidigili baligimu. 12 Na da Idibidi soge wadela:lesisia, amo soge ea wadela:su da soge huluane osobo bagadega gala, amo ilia wadela:su baligi dagoi ba:mu. Ode 40 amoga Idibidi soge moilai bai bagade huluane da wadela:lesi dagoi, eno moilai huluane ilia wadela:su bagade baligiwane dialumu. Na hamobeba:le, Idibidi dunu da gegesu amoga hobeale lasu dunu ba:mu. Ilia da fifi asi gala eno huluane amoga hobeale, amo fi ganodini esalumu."

13 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Ode 40 amo gidigili, Na da Idibidi fi dunu soge fifi asi enoga afagogolesi amo bu sinidigili oule misunu. 14 Amola Na da ili ga (south), musa: ili fifi lalusu amogawi fifi lama:mu. Amo ganodini ilia da gasa hamedene fifi lalumu. 15 Ilia da gasa hamedeiba:le, eno fifi asi gala da ilia gasa baligimu. Amola ilia da eno fifi asi gala ouligimu hamedei ba:mu. Na da ili gasa hamedene hamobeba:le, ilia da eno fifi asi gala sesemu da hamedei ba:mu. 16 Isala:ili da ili fidima:ne, Idibidi dunu ilima bu hame adole ba:mu. Isala:ili da Idibidi amoga doaga:i hou ba:beba:le, ilia da ilima fidimusa: adole ba:beba:le da

* **29:1:** Aisaia 19:1-25; Yelemaia 46:2-26 † **29:6:** Aisaia 36:6

giadofai noga:le dawa:mu. Amasea, Isala:ili fi ilia da Na da Ouligisu Hina Gode dawa:mu.”

Ba:bilone hina bagade da Idibidi amoma Hasalasimu

17 Eso age, amola oubi age, amola ode 27 ninia mugululi misi amoga,
Hina Gode da nama amane sia:i, 18 “Dunu egefe! Ba:bilone hina bagade
Nebiuga:denese da Daia amoma doagala:i. E da ea dadi gagui dunu ilima
dioi gasa bagade liligi gisima:ne, ilima i. Amalalu ilia dialuma da gianai
agoane ba:i, amola ilia gidagi da gadofo houga:lesi ba:i. Be Ba:bilone hina
bagade amola dadi gagui dunu, ilia da amo hawa: hamobega dabe liligi
afae hame lai. 19 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode, da amane sia:sa,
‘Na da Idibidi soge amo, hina bagade Nebiuga:denese ema iagamu. E da
amoma doagala:le, Idibidi muni huluane gegenana lale, amo muni ea dadi
gagui dunu ilima ilia bidi imunu. 20 E da Na hawa: hamobeba:le, Na da
Idibidi soge ea hawa: hamosu bidi agoane, ema imunu. Na, Ouligisu Hina
Gode da sia:i dagoi.
21 Amo hou da doaga:sea, Na da Isala:ili dunu ilima gasa bu imunu.
Amola, di Isigiele, di da dunu huluane nabima:ne sia:musa:, Isala:ili dunu
da Na da Hina Gode dawa:ma:ne, Na da dia logo doasimu.”

30

Hina Gode da Idibidi fi ilima Se Bidi Imunu Sia:i

1 Hina Gode da nama bu amane sia:i,
2 “Dunu egefe! Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: dunu huluane
nabima:ne,
amane wele sia:ma, ‘Beda:igia:su eso da mana.
3 Hina Gode Ea hamomu eso da gadenesa.
Amo esoga, soge fifi asi gala da se nabasu ginamei mobi agoai ba:mu.
4 Idibidi soge da gegesu ba:mu.
Sudane soge da se nabasu bagade ba:mu.
Idibidi soge ganodini, dunu bagohame da medole legei dagoi ba:mu.
Ilia liligi huluane amo enoga gegenana lai dagoi ba:mu.
Amola ilia soge huluane, wadela:lesi dagoi ba:mu.
5 Amo gegesu ganodini, bidiga lai dadi gagui dunu ilia da eno sogega
hiougi (amo soge da Sudane, Lidia, Libia, Ala:ibia, Bade amola Na fi dunu
Isala:ili) amo da medole lelegei dagoi ba:mu.’ ”
6 Hina Gode da amane sia:i, “Idibidi gaga:su dunu huluane, Migidole
ga (north) soge amogainini asili, Asawane doaga:le, huluane da medole
lelegei dagoi ba:mu. Idibidi hidasu dadi gagui gilisisu da wadela:lesi dagoi
ba:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi. 7 Idibidi soge da
wadela:lesi dagoi, eno soge huluane ilia wadela:su baligisawane ba:mu.
Ea moilai huluane da wadela:lesidafa ba:mu. 8 Na da Idibidi soge laluga
ulagisia, amola ea gaga:su dunu huluane medole legei dagoi ba:sea, ilia
da Na da Hina Gode dawa:mu. 9 Amo eso doaga:sea, amola Idibidi soge
da wadela:lesi dagoi ba:sea, Na da Sudane mae dawa:le esalebe dunu
ilima dusagai da:iya sia: adola ahoasu dunu asunasimu. Ilia sia: nabasea,
beda:ga fofogadigimu. Amo eso da mana.”
10 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Ba:bilone hina
bagade, Nebiuga:denese, ema e da Idibidi doagala:le, ea bagade gagui
hou dagolisima:ne sia:mu. 11 E amola ea nimi bagade dadi gagui wa:i da
soge wadela:musa: misunu. Ilia da gegesu gobihei bagade gaguli, Idibidi
doagala:mu. Idibidi soge da bogoi da:i hodo amoga nabai ba:mu. 12 Na da

Naile Hano hale hafoga:lesili, Idibidi fi amo wadela:i dunu amoga iagamu. Ga fi dunu da soge huluane gugunufinisimu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi."
13 Hina Gode da amane sia:sa, "Na da Memefisi moilai bai bagade ilia loboga hamoi 'gode', amola ogogosu 'gode' huluane wadela:lesimu. Idibidi ouligisu dunu da hame ba:mu, amola Na da dunu huluane beda:gia:ma:ne hamomu. 14 Na da Idibidi ga (south) soge wadela:lesimu, amola Soua:ne moilai bai bagade gadili (north) diala amo laluga ulagisimu. Na da Idibidi bisilua moilai bai bagade amo Dibisi, amoma se bidi imunu. 15 Idibidi gagili sali moilai bai bagade, amo Belusiame da Na ougi ba:mu. Na da Dibisi ea gagui liligi wadela:lesimu. 16 Na da Idibidi laluga ulagisimu, amola Belusiame da se bagade nabimu. Dibisi gagoi da mugului dagoi ba:mu, amola moilai da hanoga dedeboi dagoi ba:mu. 17 Hilioubalisi amola Bibisede moilai bai bagade ayeligi dunu da gegesu ganodini bogogia:mu, amola dunu oda da afugili oule asi dagoi ba:mu. 18 Na da Idibidi ilia gasa fili gasa hou wadela:sea, Daha:banisi gagili sali moilai da gasi fawane ba:mu. Mobi ginamei da Idibidi soge dedebomu, amola ea moilai fi dunu huluane da afugili oule asi dagoi ba:mu. 19 Na da Idibidi fi ilima se bidi agoane iasea, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

Idibidi hina bagade da ea Gasa Fili Sa:i Dagoi Ba:mu

20 Eso fesu amola oubi age amola ode gida amoga ninia mugululi misi, Hina Gode da nama amane sia:i, 21 "Dunu egefe! Na Idibidi hina bagade ea lobo gasa fi dagoi. Dunu afaega ea lobo ili gadole abulaga hame la:gilisi. Amaiba:le, amo uhini amola gegesu gobihei bu gegemusa: gagumu da hamedei. 22 Amalu, wali, Na, Ouligisudafa Hina Gode, da amane sia:sa, 'Na da Idibidi hina bagade ema ha lai. Na da ea lobo aduna filisimu - musa: fi lobo amola ele galu filisimu. Amasea, gegesu gobihei bagade da ea lobo gagui habonane sa:imu. 23 Na da Idibidi fi dunu amo fifi asi gala huluane amoga afagogolesimu. 24 Amasea, Na da Ba:bilone hina bagade ema gasa iawane, Na gegesu gobihei ea lobo da:iya ligisimu. Be Na da Idibidi hina bagade ea lobo fifilisimu. Amola ea ha lai dunu ea midadi, e da gogonomonanu bogomu.
25 Dafawane! Na da ea gasa wadela:lesimu, be Ba:bilone hina bagade ema gasa imunu. Na da ema Na gegesu gobihei iasili, amola e da amoga Idibidi fi dunuma sosiagasea, dunu huluanedafa da Na da Hina Gode dawa:mu. 26 Na da Idibidi fi dunu amo gadili se fasili, ili fifi asi gala huluane amo ganodini esaloma:ne afagogolesimu. Amasea, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

31

Idibidi Fi da Dolo Ifa Defele

1 Eso age amola oubi osoda amola oda gida amo ninia mugululi misi esoga, Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Idibidi hina bagade amola ea fi dunu huluane ilima amane sia:mu,
'Di da gasa bagade! Na da di adila defema:bela:?
3 Di da dolo ifa Lebanone soge ganodini gala agoai.
Ea amoda da hisi iaha amola sedadeba:le, mu mobi digisa.
4 Amo alema:ne, hano dialu. Amola osobo hagudu, e ha:i ima:ne hano galu.
Amo hano da dolo ifa ea sogebi amola iwila ifa huluane amoma hano iasu.

5 Dolo ifa ea sedade da ifa oda amo baligi,
amola ea amoda da gadugagili gasa bagade alei.
Bai hano bagade galuba:le.
6 Sio fi enoenoi huluane da ea amoda da:iya diasu bibisu.
Sigua ohe ilia da ea ougiha mano lalelegesu.
Osobo bagade fifi asi gala da ea ougiha helefisu.
7 Amo ifa da ida:iwane ba:su.
E da sedadedafa amola ea amoda da sedadedafa afufui.
Ea difi da hano hagudu amoga dodoa sa:i.
8 *Dolo ifa eno Gode Ea ifabi ganodini da e defemu hamedei.
'Fe' ifa huluane ilia amoda da amo dolo ifa ea amoda hame defei.
Amola 'baleini' ifa huluane ilia amoda da ea amoda hame defei.
Ifa eno Gode Ea ifabi ganodini da amo ea ida:iwane ba:su,
amo defemu hamedei ba:i.
9 Na da amo ifa nina: hamoi.
Ea amoda da:la afufui ba:i.
E da ifa huluane Idini soge (Gode Ea ifabi) amo ganodini lelesulu
amo baligisu.
10 Wali, Na, Ouligisudafa Hina Gode da dima amo ifa amo da alele, mu mobiga digi, hou da ema doaga:mu, dima olelemu. E da sedade alele, gilisili hidale dawa:i.
11 Amaiba:le, Na da ema higale, yolesi. Na da e ga fi ouligisu dunuma iagamu. Amo ifa da wadela:le bagade hamoiba:le, Ba:bilone hina bagade da ea hamoi defele, se bidi imunu. 12 Ga fi sedigi dunu da amo ifa aba sanawane, yolesimu. Ea amoda dagai da goumi amola fago huluane soge ganodini amo da:iya legela dadafumu. Amola fifi asi gala ea ougiha esalu, huluane da afia:mu. 13 Sio da misini, ifa fili sa:i da:iya fimu. Amola sigua ohe da ea amoda giadofale masunu. 14 Amaiba:le, wali winini ifa eno (hano i amowane) da amo ifa defele hame alemu, amola amo agoane mu mobi dodoa hame heda:mu. Amo huluane da dunu egefe ilia bogosu defele bogogia:le, dunu amo da musa: bogoi sogebi amoga sa:i, amo gilisimusa: sa:imu."
15 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Amo esoha ifa da bogoi sogebi amoga ahoasea, Na da didigia:su dawa:digisu hamoma:ne, hano hagudu amo e dedeboma:mu. Na hano huluane mae masa:ne, gagulaligimu. Amo ifa da bogobeba:le, Na da Lebanone Goumi amoga gasima:ne hamomu, amola iwila ifa huluane bioma:mu.
16 Na da amo ifa bogoi sogebi amoga asunasisia, ea dafasu ga: da fifi asi gala huluane fofogomu. Idini soge ifa huluane amola Lebanone ifa (amo da hano noga:le i, amola noga:idafa) amo huluane da hagudu sa:i dagoi - ilia huluane da ea dafai ba:sea, hahawane ba:mu. 17 Ilia da amo dolo ifa gilisili bogoi sogebiga, eno ifa musa: amoga sa:i amoma gilisimusa: sa:imu. Amola huluane da ea ougiha esalu, amo da fifi asi gala amoga esaloma:ne afagogolesi ba:mu.
18 Amo dolo da fedege Idibidi hina bagade amola ea fi dunu huluane. Idini soge ifa da ea sedade amola noga:i ba:su defele hame ba:i. Be wali, Idini soge ifa defele, e da bogoi sogebi amoga gudu sa:ili, amola Gode Ea hou hame lalegagui dunu amola gegesu ganodini fane legei dunu ilima gilisimu. Na da sia:i dagoi," Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa.

* **31:8:** Mui 2:9

32

Idibidi hina bagade da Hanomema Defei

1 Eso age amola oubi fago amola ode fago amoga ninia mugululi misi,
Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Idibidi hina bagade
ema gasa bagade sisane sia:ma! Na sia: amane alofele ima. ‘Di da
fifi asi gala ba:ma:ne laione wa:me agoane hamosa. Be amomane di da
hanome gafulusa dasi ahoa agoane ba:sa. Di da dia emoga hano ubagesa,
amola hano wadela:lesisa. 3 Fifi asi gala bagohame gilisisia, Na da di
efegele, fifi asi gala dunu da bia gado di hiouginana masunu. 4 Na da di
osoboga galagale, osobo bagade sio amola ohe fi huluane di moma:ne oule
misunu. 5 Na dia da:i hodo dasagia:i amoga goumi amola fago huluane
dedebolesimu. 6 Na da dia maga:me soga:digili, goumi da amoga dedeboi
amola hano da amoga nabai ba:mu.

7 *Na da di wadela:sea, Na da mu amola gasumuni dedebolesimu. Eso
da mu mobiga uligili, wamoaligimu amola oubi da bu hame diga:mu. 8 Na
da mu hadigi huluane ha:ba:domu amola osobo bagade da gasi fawane
ba:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

9 Na da fifi asi gala (mogili di da hamedafa dawa:i) amoga dia
da wadela:lesi dagoi olelesea, fifi asi gala bagohame da da:i dione
fofogadigimu. 10 Fifi asi gala bagohame da Na dima hamomu ba:sea,
bagade fofogadigimu. Na da Na gegesu gobihei bagade gufuli abasea,
osobo bagade hina bagade dunu ilia da beda:ga yagugumu. Di da dafasea,
ilia da bogosa:besa:le, beda:igia:le, yagugumu.”

11 Ouligisudafa Hina Gode da Idibidi hina bagade ema amane sia:sa,
“Ba:bilone hina bagade da ea gegesu gobiheiga dima doagala:mu. 12 Nimi
bagade fifi asi gala dadi gagui dunu da ilia gegesu gobihei dugale gadole,
dia fi dunu huluane medole legema:ne, Na da logo doasimu. Dia fi
dunu huluane amola dia liligi (amoma di da hidale ba:sa) huluane da
gugunufinisi dagoi ba:mu. 13 Na da dia bulamagau amo hano gu gelabo
huluane gadenene medole legemu. Dunu amola bulamagau amo hano
bu ubagemu da hame ba:mu. 14 Dia hano huluane da fafu ha:ina sa:ili,
ida:iwane ba:ma:ne, Na da logo doasimu. Na, Ouligisudafa Hina Gode, da
sia:i dagoi. 15 Na da Idibidi soge wadela:sea, amola dunu huluane amogai
esala, medole lelegesea, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu. 16 Amo gasa
bagade sisane iasu da idigisa gesami hea:su agoane ba:mu. Fifi asi gala
uda ilia da Idibidi soge amola ea fi dunu huluane ilia dafai dawa:beba:le,
amo gesami gogolole disa hea:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i
dagoi.”

Bogoi Soge

17 Eso 15amola oubi age amola ode fago amoga ninia mugululi misi,
Hina Gode da nama amane sia:i, 18 “Dunu egefe! Idibidi dunu huluane
da bogomuba:le, gogolole didigia:ma. Ili amola eno gasa fifi asi gala, amo
gilisili bogoi sogega asunasima.

19 Ilima amane sia:ma, ‘Dilia dawa:loba, dili da eno dunu ilia nina:
hamoi dili baligi dawa:sala:? Dilia da bogoi soge amoga sa:ili, Gode Ea
hou hame lalegagui dunu gilisili dialumu.

---

* **32:7:** Aisaia 13:10; Ma:diu 24:29; Maga 13:24-25; Luge 21:25; Wamolegei Sia: Olelesu 6:12-13, 8:12

20 Idibidi fi dunu da dunu gegesu ganodini bogoi, amo gilisili bogomu.
Gegesu gobihei ili huluane medole legemusa: da momagei dagoi. 21 Gasa
bagade gegesu dunu, amola dunu da Idibidi fi amoma gale gegene bogoi,
ilia da Idibidi bogoi dunu ilia bogoi sogega doaga:sea, ili nodone lale sala.
Ilia da amane wele sia:sa, 'Gode Ea hou hame dawa: dunu da gegesu
ganodini medole legei, goegudu misini, dialumu!'
22 Asilia fi da bogoi sogega diala. Dadi gagui ilia bogoi uli dogoi da ili
sisiga:sa. Ilia huluane gegesu ganodini medole legei ba:i. 23 Amola ilia uli
dogoi da gududafa sogebi, bogoi soge ganodini diala. Musa: fifi asi gala
esalebe dunu da ilia hou ba:beba:le beda:gia:i. Be ilia da gegesu ganodini
medole legei ba:i, amola wali ilia bogoi uli dogoi da fedege agoane Asilia
ea bogoi soge uli dogosu sisiga:sa. 24 - 25 Ilame da amogawi diala. Ea dadi
gagui dunu ilia uli dogoi da e sisiga:le diala. Ilia huluane gegesu ganodini
medole legele, gadofo mae damuiwane, bogoi soge amo gudu sa:i. Ilia
esaloba, dunu eno da ilima bagade beda:i. Be wali ilia da udigili bogoi
diala, amola eno da ilima hame obenane nodosa.
26 Misiege amola Diubale da amogawi diala. Ela dadi gagui dunu ilia uli
dogoi da ela sisiga:le diala. Ilia huluane da gadofo hame damui, amola
ilia huluane da gegesu ganodini medole legei ba:i. Be musa: ilia hou
hamobeba:le, esalebe dunu da beda:igia:i. 27 Musa: gasa bagade noga:i
dunu da bogosea, dunu eno da amo nodone uli dogosu. Ilia da amo dunu
ilia gegesu gobihei ilia dialuma ha ligisili, amola ilia gegesu gaga:su liligi
ilia da:i hodo da:iya ligisili, uli dogosu. Amo musa: noga:i dunu da gasa
bagadeba:le, esalebe dunu da beda:gia:i. 28 Idibidi dunu da amo gadofo
hame damui dunu gegesu ganodini medole legei, ili defele goudaiwane
dialumu.
29 Idome amola ea ouligisu dunu amola da amogawi esala. Ilia da gasa
bagade dadi gagui dunu ba:i, be wali ilia da bogoi soge ganodini, gadofo
hame damui dunu gegesu ganodini medole legei, ilima gilisili dialebe
ba:sa.
30 Ga (north) fi ouligisu dunu huluane amola Saidone dunu amola da
amogawi dialebe ba:sa. Musa:, ilia da gasa bagade fili hamobeba:le, eno
dunu da beda:gia:su. Be wali ilia da gogosiane, eno gadofo hame damui
dunu gegesu ganodini medole legei, amo gilisili bogoi sogebi ganodini
dialebe ba:sa.
31 Idibidi hina bagade amola ea dadi gagui dunu, da dunu huluane amo
da gegesu ganodini medole legei, amo ba:beba:le, ilia dogo da denesimu,"
Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa.
32 "Na da ea logo doasiba:le, Idibidi hina bagade ea hamobeba:le, esalebe
dunu huluane da beda:gia:su. Be e amola ea dadi gagui dunu huluane da
gadofo hame damui dunu gegesu ganodini medole legei, amoga gilisili,
bogoi uli dogoi ganodini dialumu." Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

33

Hina Gode Da Isigiele Sosodo Ouligisu Dunu Ilegei (Sia:alalo 3:16-21)

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 "Dunu egefe! Sisasu sia: Na
dima sia:be, Isala:ili dunu ilima alofele ialoma. Na da soge afae amoga
doagala:musa:, gegesu dunu oule masea, amo soge dunu da ilia fi dunu
afae sosodo ouligimusa: ilegesa. 3 E da ha lai doagala:musa: manebe
ba:sea, e da ea fi dunu dawa:digima:ne, ha:giwane husa. 4 Ea fi dunu afae

da amo fusu webe nabasea be sisasu mae dawa:le, hame hobeasea, ha lai amoga medole legei ba:sea, e da hi baiga bogosa. 5 Bai e da sisasu husu mae dawa:le, udigili esalebeba:le. E da amo sisasu noga:le dawa:loba, e da hame bogola:loba. 6 Be sosodo ouligisu da ha lai manebe ba:sea, be sisane hame husia, ha lai da masea, amo wadela:i hamosu dunu medole legemu. Be Na da amo sosodo ouligisu dunu ilia medole legesu dunu defele ba:mu.

7 Wali, dunu egefe! Na da di amo Isala:ili fi ilima sosodo ouligisu dunu esaloma:ne ilegesa. Sisasu sia: Na dima sia:be, Isala:ili dunu ilima alofele ialoma. 8 Na da wadela:i hamosu dunu ema se imunusa: fofada:sea, di da ema ea hou afadenene bu esalusu lama:ne, sisamu da defea. Be di da ema hame sisane iasea, Na da di amo dunu ea medole legesu dunu agoai ba:mu. 9 Be di da wadela:i hamosu dunuma sisane iasea, be e da wadela:i hou hame fisisia, e da wadela:i hamosu dunu defele bogosu ba:mu. Be di da sisane iabeba:le, bogosu hame ba:mu."

Hihia Hamoi amo Defele Fofada:su Ba:mu

10 Hina Gode da nama amane sia:i, "Dunu egefe? Isala:ili dunu ilia sia:daha amo ilima bu sia:mu. Ilia da amane sia:sa, 'Ninia wadela:i hou hamoiba:le, da:i dioi bagade gala. Ninia da geloga:lala. Ninia da habodane esaloma:bela:? 11 Ilima amane adoma, 'Na da Ouligisudafa Hina Gode amola Na da wadela:i hamosu dunu afae bogomu higa:i hodosa. Na da e wadela:i hou hamonanebe yolesili esalumu, hanai hodosa. Isala:ili fi! Dilia wadela:i hou hamonanebe amo yolesima! Dilia abuliba:le bogomu hanabela:?

12 Wali, dunu egefe! Isala:ili dunuma adoma, 'Moloidafa dunu da bu wadela:le hamosea, ea musa: noga:i hou da e hame gaga:mu. Wadela:i hamosu dunu da wadela:i hou fisisia, e da se bidi iasu hame ba:mu, amola dunu moloidafa da muni wadela:i hou hamosea, e da bogoma:ne se iasu ba:mu. 13 Na da moloi dunuma Fifi Ahoanusu ima:ne sia:sea, be e da ea musa: noga:i hou da e gaga:musa: defele gala dawa:beba:le, wadela:i hou bu hamosea, Na da ea musa: noga:i hou hamoi bu hame dawa:mu. E da ea wadela:i hou hamoiba:le, bogomu. 14 Be Na da wadela:i hamosu dunu ema sisane, e da bogomu sia:sea, be e da wadela:i hou fisili, bu noga:i hou hamosea, 15 (adoba:le agoane, e da muni bu imunusa: eno dunuma iasea, amo dunu ea liligi gagui ema bu iasea, o e da liligi e wamolai amo bu iasea), e da wadela:i hou fisili, malei amo da esalusu iaha amoma fa:no bobogesea, e da mae bogole esalumu. 16 Na da ea wadela:i hamoi amo gogolema:ne olofomu, amola e da bu noga:i hou lalegaguiba:le, esalumu.

17 Be dia fi dunu da Na hou hamobe da moloi hame sia:sa. Hamefa! Ilia hamoi fawane da moloi hame. 18 Moloi dunu da ea moloi hou hamobe fisili, bu muni wadela:le hamosea, e da amoba:le bogomu. 19 Be wadela:i hamosu dunu da ea wadela:i hou hamonanebe amo fisili, hou noga:i hamosea, e da ea esalusu gaga:i dagoi ba:mu. 20 Be Isala:ili! Di da Na hamobe da moloi hame sia:sa. Na da dia hamobe defele, dima fofada:mu."

Yelusaleme Dafai Sia:

21 *Eso bi, amola oubi nabu, amola ode fago amoga ninia mugululi misi eso amoga, dunu afae amo da Yelusaleme gegei amoga hobeale asili, Yelusaleme da dafai dagoi, amo nama olelela misi. 22 Daeya e mae misini, na da Hina Gode da gasa bagadewane ani esalebe agoane dawa:i. Amo

* **33:21:** 2 Hina bagade 25:3-10; Yelemaia 39:2-8, 52:4-14

dunu da diahabe doaga:loba, Hina Gode da nama sia: baouma:ne gasa bu i.

Isala:ili fi Dunu Ilia Wadela:i Hou

23 Hina Gode da nama amane sia:i, 24 “Dunu egefe! Dunu fi amo da Isala:ili gugunufinisi moilale bai bagade amo ganodini esala da amane sia:daha,

‘A:ibalaha:me da dunu afadafa fawane, be Gode da Isala:ili soge huluane ema i. Ninia da bagohame esala. Amaiba:le, amo soge huluane da ninia:.’

25 Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia:be ilima alofele olelema, amane, ‘Dilia da hu maga:me dialeawane naha! Dilia da loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosa. Dilia dunu bogoma:ne medole legesa. Adiga dilia da amo soge huluane dilia:iale dawa:bela:? 26 Dilia da dilia gegesu gobihei fawane da dili gaga:ma:ne dawa:lala. Dilia hamobe hou da wadela:idafa. Dunu huluane da inia uda adole lasu hou hamonanebe. Adiga dilia da amo soge huluane dilia:iale dawa:bela:?’ 27 Ilima amane adoma, ‘Na da Ouligisudafa Hina Gode, amola Na da Fifi Ahoanusu. Na da Na Dioba:le dafawane sia:sa. Dunu da mugului moilale bai bagade amo ganodini esala da medole legei dagoi ba:mu. Eno dunu sogega esalebe da sigua ohega fane na dagoi ba:mu. Mogili goumia amola igi haguha wamoaligili esalebe huluane, olole bogogia:i dagoi ba:mu. 28 Na da soge amo huluane wadela:lesimu. Amola ilia hidale dawa:su gasa fi hou da wadela:lesi dagoi ba:mu. Isala:ili soge goumi da wadela:i iwila hamoiba:le, dunu da amodili masunu hamedei ba:mu. 29 Na da Isala:ili fi ilia wadela:i hou hamoiba:le, ilima se bidi iasea, amola soge huluane wadela:lesisia, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu.”

Isigiele da Sia:beba:le, Adi Hou da Doaga:ma:bela:?

30 Hina Gode da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Dia fi dunu da moilai gagoi gadenene, amola ilia diasu logoa gilisisia, ilia da dia hou sia:dala. Ilia gilisili amane sia:dala, ‘Ninia Hina Gode Ea waha sia: nabimusa: masunu da defea.’ 31 Amasea, Na fi dunu da dima dia guba:le aligili, dia sia: nabimusa: gilisisa. Be ilia da dia olelei nabawane hame hamosa. Ilia lafidili asigi sia: fawane sia:sa, be ilia uasu hou hame fisisa. 32 Ilia da di amo hedesu dunu amo da magesa:i gesami hea:sa amola ‘sani baidama ‘dusa, agoai dunu di defele ba:sa. Ilia da dia sia: huluane gega naba be nabawane hame hamosa. 33 Be dia sia: iligili huluane da dafawane doaga:sea, (amola dia sia:i liligi huluane da dafawane doaga:mu), ilia da balofededafa dunu da ilia gilisisu ganodini esalu, dawa:mu.”

34

Isala:ili Sibi Ouligisu Dunu Ili

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Isala:ili sibi ouligisu dunu ilima mimogoa fofada:ma. Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: ilima adosima, ‘Dilia Isala:ili sibi ouligisu dunu! Dilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. Dilia da dilila: hou noga:le ouligisa be sibi hamedafa ouligisa. 3 Dilia da sibi dodo maga:me naha. Dilia da ilia hinabo amoga abula hamoi ga:sa amola sibi noga:idafa medole naha. Be sibi hamedafa ouligisa. 4 Dilia gasa hamedei sibi hame ouligisu. Dilia da oloi galea hame uhinisisu amola fofa:ginisi amo hame la:gisu, amola udigili ahoasu bu hame oule masu, amola sibi fisi amo hame hogoi helesu. Be amomane, dilia da sibi mi

hanane sediginisisa ouligisu. 5 *Dilia sibi noga:le hame ouligibiba:le, ilia
da afagogole, amola sigua ohega medole mai dagoi ba:i. 6 Amaiba:le, Na
sibi da hisu agologa amola goumiba:le udigili doulasi. Ilia da osobo bagade
da:iya afagogole asili, amola enoga ili hame hogole ba:i.
7 Wali, sibi ouligisu dilia! Nabima! Na, Hina Gode, Na sia:be amo
nabima. 8 Na, Dafawanedafa Fifi Ahoanusu Gode da Na Dioba:le, dilima
nabima:ne sia:sa. Na sibi da ouligisu hameba:le, sigua ohega fane mai
dagoi ba:i. Na sibi ouligisu dunu da Na sibi amo hame hogosu. Ilia da
ilila:musu, ilia hou fawane ouligisu amola sibi gogolei.
9 Amaiba:le, dilia sibi ouligisu dunu, Na sia: nabima! 10 Na, Ouligisudafa
Hina Gode, Na da dilia ha lai dunu sia:sa. Na da Na sibi diliga bu
samogemu. Amola dilia ouligisu logo Na da hedofamu. Dilia da bu
hamedafa Na sibi ouligimu. Amola dilila:musu ouligisu hou, amo Na da
hedofamu. Dilia da agoane bu hamedafa hamomu. Na da Na sibi dili bu
hame fane moma:ne, dilima fadegale, gaga:mu.”

Sibi Ouligisu Ida:iwane Gala

11 “Na, Ouligisudafa Hina Gode, da dilima amane sia:sa, ‘Na Nisu fawane
da Na sibi hogole ba:sea, noga:le ouligimu. 12 Sibi ouligisu da ea sibi amo
afagogoi amo gilisili, bu oule ahoanu, noga:le ouligisa, amo defele Na da
Na fi dunu huluane amo da gasi bidi hamosu esoga, sogebi huluane amoga
afagogoi ba:i, amoga lale, bu oule misini, noga:le ouligimu. 13 Na da ga fi
soge amoga ili fadegale, ili gilisili, ilia sogedafa amoga bu oule misunu.
Na da Isala:ili goumi amola hano noga:i amoga oule misunu, amola gisi
noga:i ili moma:ne olelemu. 14 Ilia da mae beda:iwane gaga:iwane, goumia
amola fagoga amola umiga hahawane gisi moma:ne, Na da ili ouligimu.
15 Na, Nisu fawane da Na sibi ouligisu dunu esalumu. Amola, ilia
helefima:ne, Na da soge hogole ba:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da
sia:i dagoi.
16 Na da sibi fisi amo hogole ba:mu. Na da udigili dadoulasi sibi bu oule
misunu. Na da oloi galea sibi uhinisimu. Be sibi amo da sefena amola
gasa bagade, amo Na da gugunufinisimu. Bai Na da moloidafa hamobe
sibi ouligisu dunu esala.
17 Wali, Na sibi wa:i! Na, Ouligisudafa Hina Gode, da dilima Na
hamomu olelemu. Na da dili afae afae amoma fofada:nanu dili afafamu.
Noga:i mogili gamu, amola wadela:i na:iyado mogili gamu. Sibi da mogili
gamu amola goudi da hisu na:iyado mogili gamu. 18 Dilia mogili da gisi
noga:idafa nabeba:le, hame sadisa. Be gisi noga:i amo dilia hame mai
gala, amo dilia da emoga osa:gili, wadela:lesisa. Dilia da hano noga:i amo
nanu, bu hano diala amo uba:genesili, wadela:lesisa. 19 Na sibi eno da gisi
amo dilia da osa:gili wadela:lesi amo fawane naha, amola hano amo dilia
uba:genesili wadela:lesi amo fawane nasu dawa:.
20 Amaiba:le, wali, Na, Ouligisudafa Hina Gode da dilima amane sia:sa,
‘Na da dili gasa fi sibi dilima amola gasa hamedei sibi ilima afaeafae
fofada:mu. 21 Dilia gasa fi sibi da oloi gasa hamedei sibi amo sibi wa:i
bega: fuli fasi dagoi. 22 Be Na da Na sibi gaga:mu, amola eno ilima bu
mae wadela:ma:ne gaga:mu. Na da Na sibi ilima afaeafae fofada:nanu,
noga:i mogili gamu amola wadela:i na:iyado mogili gamu. 23 †Na da ilima

* **34:5:** Idisu 27:17; 1 Hina bagade 22:17; Ma:diu 9:36; Maga 6:34 † **34:23:** Wamolegei Sia: Olelesu 7:17

hina bagade, Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi defele, ilima imunu. E da
ili noga:le ouligimu. 24 ‡Na, Hina Gode, da ilia Gode esalumu, amola hina
bagade, Na hawa: hamosu dunu Da:ibidi agoai, da ilia ouligisu esalumu.
Na da sia:i dagoi. 25 Na da ilima gousa:su, amo da ili dafawane gaga:ma:ne,
hamomu. Amola Na sibi da soge ganodini gaga:iwane esaloma:ne, amola
iwila ganodini hahawane golama:ne, Na da nimi bagade sigua ohe soge
ganodini esala, amo huluane fadegale sefasimu. 26 Ilia da Na sema agolo
hahawane sisiga:le esaloma:ne, Na da ilima hahawane hamomu. Ilima
hahawane hamoma:ne, Na da ilia hanai defele, gibu sasafugi ilima imunu.
27 Ifa huluane da dulu legemu. Ifabi da ha:i manu legemu. Amola dunu
huluane da gaga:iwane hina: sogea esalumu. Eno dunu da Na dunu afugili
asili, ilia udigili hawa: hamosu dunu hamoi. Be Na da ilia lala:gilisi amo
fadegale fasili, ilia da hahawane halegale lalumu. 28 Gode Ea hou hame
lalegagui fifi asi gala da ili bu hame wadela:lesimu. Amola sigua ohe da ili
bu hame fane manu. Ilia da gaga:iwane, amola eno dunuma mae beda:ne
esalumu. 29 Na da osobo nasegagi ilima imunu. Amola ilia sogega ha:su
hame ba:mu. Amola fifi asi gala eno fi dunu da ilima bu hame ba:sola:mu.
30 Dunu huluanedafa da Na da Isala:ili fi gaga:lala amola ilia da Na fi dunu
esala, amo dawa:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.
31 Dilia, Na sibi, sibi wa:i amoga Na da ha:i manu iaha, dilia da Na:,
amola Na da dilia Gode,” Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa.

35

Gode da Idome Fi ilima Se Imunu Sia:i

1 *Hina Gode da nama amane sia:i, 2 “Dunu egefe! Idome fi ilima
fofada:ma!
3 Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: ilima alofele olelema, amane,
‘Idome goumi! Na da dilia ha lai. Na da dili gugunufinisimu.
4 Na da dilia moilai amola soge huluane wadela:lesimu. Amasea, dilia
da Na da Hina Gode dawa:mu.
5 Dilia da eso huluane Isala:ili fi ilima ha laiwane esalu. Amola Isala:ili
fi da ilia dagomusa: se bidi laloba, amo esoga dilia da Isala:ili hame
fidi, be udigili Isala:ili fi dunu huluane medole legelalu ba:i. 6 Amaiba:le,
Na, Ouligisudafa Fifi Ahoanusu Hina Gode da Na Dioba:le amane sia:sa,
‘Dilia da bogomu. Hobeale masunu da hamedei. Dilia da fane legesu hou
hamonanu, amola dilia fane legesu hou amoga bogomu. 7 Na da Idome
agolo soge gugunufinisimu, amola nowa amodili ahoasea, amo medole
legemu.
8 Na da goumi huluane amo bogoi da:i hodo amoga dedebolesimu, amola
agolo amola fago amoga dunu da gegesu ganodini bogoi, ilia da:i hodo
dedebolesimu. 9 Na eso huluane agoaiwane dialoma:ne, dili wadela:lesimu
amola dilia moilai amo ganodini fa:no, dunu da hamedafa esalebe ba:mu.
10 Na, Hina Gode da Isala:ili fi amola Yuda fi ela Gode esala. Be dilia da
giadofale, amo fi aduna amola ela soge huluane, da dilia soge dialoma:ne
sia:i. 11 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na da Fifi Ahoanusu
Godeba:le, amane sia:sa, ‘Na da dilia ougi hou amola mudasu amola Na fi
ilima higasu hou, amoba:le Na da dilima dabe imunu. Amola Na fi dunu

‡ **34:24:** Isigiele 37:24 * **35:1:** Aisaia 34:5-17, 63:1-6; Yelemaia 49:7-22; Isigiele 25:12-14; A:imose 1:11-12; Oubadaia 1-14; Ma:lagia 1:2-5

ilia da amane dawa:mu. Na da dilima se bidi iabe ea bai da dilia Na fi ilima wadela:le hamoi. 12 Dilia da higale agoane sia:i, 'Isala:ili goumi da wadela:lesi dagoi. Amola dilia amo na dagomu da defea, sia:i. Be Na, Hina Gode, da amo sia: nabi. Amola, dilia da Na se dabe iasu ba:sea, amo dawa:mu. 13 Dilia da Nama nimi bagade hidale sia:i. Amola amo hidale gasa fi sia:, Na da nabi."

14 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Na da dili baligili wadela:lesisia, osobo bagade fifi asi gala huluane da dilia dafai ba:beba:le, nodomu. 15 Dilia da Isala:ili (Na fi amola Na soge) ea wadela:lesisu ba:beba:le, nodosu, amo defele ilia da dilia dafai ba:beba:le, nodomu. Sie goumi amola Idome soge huluane da baligili wadela:lesi dagoi ba:mu. Amasea, dunu huluanedafa da Na da Hina Gode dawa:mu."

36

Gode da Isala:ili Fi ilima Hahawane Dogolegele Hamomu

1 Hina Gode da amane sia:i, "Dunu egefe! Isala:ili goumi amoma sia:ma. 2 Ilia da Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: nabima:ne sia:ma! 'Isala:ili ha lai da Isala:ili dafai dawa:beba:le, hidale amane sia:i, 'Amo hemonega hamoi goumi wali da ninia:,' amane nodone sia:i. 3 Defea! Ilima fofada:ma! Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: ilima adosima. Isala:ili fi ilia na:iyado fi da Isala:ili goumi amo gegenana samogele laloba, amola soge wadela:lesilaloba, ilia huluane Isala:ili amoma gadesu. 4 Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode da dili goumi, agolo, hano, fago amola sogebi amo da wadela:lesili yolesi amola moilai hagia:i amo fifi asi gala Isala:ili sisiga:su da wadela:lesi amola dilima lasogole oufesega:su, dilia huluane Na sia: nabima.

5 Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na da gia:iwane ougili, Isala:ili sisiga:sa fi, ilima sia:i. Na da Idome ilima baligili ougili sia:i. Bai ilia da hahawane amola higale mae asigiliwane, Na soge gegenana lai, amola amo ea gisi nasu soge huluane fima:ne lai.

6 Amaiba:le, Isala:ili soge amoma ba:la:lusu amo sia:ma. Goumi amola fago amola hano amoma Na, Ouligisudafa Hina Gode, da ougili mudale agoane sia: daha, amo ilima adoma. Bai fifi asi gala da Isala:ili fi ilima gadele sia:ne, ili banenesi. 7 Na, Ouligisudafa Hina Gode, da dafawanedafa ilegele sia:sa. Isala:ili fi sisiga:le fifi lai huluane da fonobone banenesi dagoi ba:mu. 8 Be dilia, Na fi Isala:ili! Isala:ili goumia, dili fidima:ne, ifa da bu lubi lale, fage legemu. Dilia da gadenenewane dilia sogedafa amoga buhagimu galebe. 9 Na da dilimagai, amola dilia soge bu dogone, ha:i manu bugima:ne, Na da hamomu. 10 Na da dilia dunu fi bagama:mu. Dilia da moilai mugului amo bu gaguli, amo ganodini esalumu. 11 Na dunu amola ohe fi ilia idi bu gado heda:ma:mu. Dilia idi da musa: idi baligimu, amola dilia mano bagohame lalelegemu. Dilia da dilia musa: esalu defele bu esaloma:ne, amola dilia gagui hou da musa: gagui baligima:ne, Na da hamomu. Amasea, dilia da Na da Hina Gode dawa:mu.

12 Na da dilia, Na fi Isala:ili, amo dilia sogedafa bu esaloma:ne, bu oule misunu. Amo da dilia sogedafa ba:mu, amola amo ganodini dilia mano da bu hame ha:gia:mu.

13 Na, Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, 'Dafawane! Dunu da fedege agoane, Isala:ili soge da dunu fane nasu soge, amane sia:daha. Amola amo soge da esalebe fi ea mano amo gegenana samogene laha,

amane sia: daha. 14 Be waha winini amaiwane hame ba:mu. Isala:ili soge da bu dunu fane nasu soge hame ba:mu amola dilia mano enoga hame gegenana sasamogemu. Bai Na, Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i dagoi. 15 Waha winini, Isala:ili da eno fifi asi gala ilima lasogole oufesega:su amola ba:sola:su amo bu hame nabimu. Amola, soge da Isala:ili mano bu hame gegenana samogene lamu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i dagoi."

Isala:ili Fi Ilia Gaheabolo Esalusu

16 Hina Gode da nama amane sia:i, 17 "Dunu egefe! Isala:ili dunu ilia da Isala:ili soge ganodini esaloba, ilia da wadela:le hamoiba:le, soge gugunufi agoane hamosu. Musa: sema defele, Na da ilia hou, uda da oubiga sioi fisa defele, ledo hamoi ba:su.

18 Ilia da ilia soge ganodini fane legesu hou hamobeba:le, amola ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadole, soge gugunufiba:le, ilia da Na ougi hou nabima:ne, Na da ilima gasa bagade ougili hamoi. 19 Na da ilia hamobeba:le, ilima fofada:nanu, se bidi i. Na da ili ga fi amo ganodini esaloma:ne, afagogolesi. 20 Ilia habodili ahoanoba, ilia da Na dio wadela:lesi. Bai dunu fi eno da agoane sia: dasu, 'Amo da Hina Gode Ea fi dunu. Be ilia da wadela:i hou hamobeba:le, Gode da Hina: sogega ili gadili sefasi.'

21 Amaiba:le, Na da Na Hadigi Dio bu gaguia gadoma:ne dawa:i. Bai Isala:ili dunu da habodili ahoanoba, Na Dio da gudu sa:i agoane ba:i.

22 Wali, di Isala:ili dunuma, amo Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: ilima alofele adosima, 'Na wali hamomu da dili Isala:ili dunu gaguia gadoma:ne hame hamomu. Be Na Hadigi Dio (amo dilia da habodili ahoanoba, gudu sa:ima:ne hamosu) amo gaguia gadoma:ne Na da hamomu. 23 Na da fifi asi gala ilima Na Dio ea Hadigi (amo Dio dilia da fifi asi gala amo ganodini gudu sa:ima:ne hamosu) amo ilia dawa:digima:ne olelesea, ilia da Na, Ouligisudafa Hina Gode, da sia:i dagoi, amo dawa:mu. Na da fifi asi gala amo Na da Hadigi ilima olelemusa:, Na da dili, Isala:ili fi dunu, dilima hamomu. 24 Na da dili fifi asi gala huluane amola soge huluane amoga fadegale, Isala:ili sogega bu oule misunu. 25 Na da dilima hano fogaga:gala:mu. Amo da dilia gugunufi hamosu (loboga hamoi ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu amola eno wadela:i hou huluane) amo dodofele, dilia da foloai ba:mu. 26 *Na da dogo gaheabolo amola asigi dawa:su gaheabolo dilima imunu. Na da dia ga:nasi igi hamoi dogo, amo fadegale fasili, nabasu dogo dilima imunu. 27 Na da Na A:silibu Hadigidafa Gala dilia dogo ganodini sanasimu. Amola dilia da Na malei amola Na sia: nabawane hamoma:ne, Na da dilia hou afadenemu. 28 Amasea, dilia da soge amo Na da dilia aowalalia ilima i, amo ganodini esalumu. Dilia da Na dunu fi esalumu, amola Na da dilia Gode esalumu. 29 Hou huluane da dili gugunufisa, amoga Na da dili gaga:mu. Na da gagoma bagadewane heda:ma:mu. Amasea, dilia ha: bu hame ba:mu. 30 Na da dilia fage legesu ifa amo fage baligili legema:mu, amola dilia ifabi amo ha:i manu bagade heda:ma:mu. Amasea, dilia da ha: eno bu hame ba:muba:le, fifi asi gala eno ba:ma:ne, dilia da bu hame gogosiamu. 31 Dilia da dilia musa: wadela:i hou hamoi bu dawa:beba:le, dili gobele da bagadewane gogosiamu. 32 Isala:ili fi! Dilia noga:le dawa:mu, Na da

* **36:26:** Isigiele 11:19-20

hanai gala! Na da dili gaguia gadoma:ne amo hame hamosa. Dilia da dilia wadela:i hou hamoi amo dawa:beba:le gogosiamu, amo Na da hanai. Na, Ouligisudafa Hina Gode, da sia:i dagoi."

33 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Na da dilia wadela:i amola gugunufisu hou huluane dodofesea, Na da dilia moilai ganodini esaluma:mu amola mugului diasu bu gaguma:mu. 34 Dunu huluane da dilia ifabidili baligili ahoanoba da ilia gagalabo hamoi dagoi ba:i. Be amo Na da dilia bu ouligima:mu. 35 Dunu huluane da agoane sia:mu, 'Amo soge da musa: iwila agoane galu. Be wali afadenene, Idini Soge defele ba:sa. Moilai bai bagade huluane da mugului dagole, liligi huluane gegenana lai agoane ba:i. Be wali amogawi dunu fi da fifi lala amola moilai bai bagade da gagili sali dagoi. 36 Amasea, na:iyado fifi asi gala amo da mae bogole esala, ilia da Na, Hina Gode, da mugului moilai amo bu gagumusa: dawa:, amola gagalobo misi ifabi amo bu sagamusa: dawa:, amo ilia da dawa:mu. Na, Hina Gode da amo hamomusa: ilegei, amola Na da dafawane hamomu.

37 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Na da Isala:ili dunu Nama fidima:ne adole ba:ma:ne, logo bu doasimu. Na da sibi wa:i ilia idi da heda:sa, amo defele Na da Isala:ili fi ilia idi heda:ma:mu. 38 Musa: Yelusaleme da ilia lolo nabe amoga gobele salasu hamoma:ne, sibi amoga nabaiwane ba:i. Amo defele, Isala:ili moilai bai bagade wali mugului diala, da fa:no dunu fi amoga nabaiwane ba:mu. Amasea, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

37

Fago Ganodini Bogogia:i Gasa Hafoga:i Ba:i.

1 Na da Hina Gode Ea gasa bagade hou nabi. Amalu, Ea A:silibu da na fagoga oule sa:ili, na da osobo huluane bogoi gasaga dedeboi ba:i. 2 E da na fagoba:le amodili oule lalu, na da gasa bagohamedafa dialebe ba:i. Na ba:loba, amo gasa ilia huluane da hafoga:idafa ba:i. 3 Hina Gode da nama amane sia:i, "Dunu egefe! Amo gasa da bu uhimu dawa:bela:?" Na amane bu adole i, "Ouligisudafa Hina Gode! Disu fawane amo bu adole ima:ne dawa:!"

4 E amane sia:i, "Amo hafoga:i gasa amoma ilia da Hina Gode Ea sia: nabima:ne sia:ma. 5 Ilima amane sia:ma, 'Na, Ouligisudafa Hina Gode da dilima amane sia:sa; Na da dili amo ganodini mifo sanasili, dili bu uhini heda:ma:mu. 6 Na da momoge amola hu dilima imunu, amola dili gadofoga dedebolesimu. Na da dili amo ganodini mifo sanasili, dili bu uhini heda:ma:mu. Amasea, dilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

7 Amaiba:le, Gode da nama sia:i amo defele, na da hafoga:i gasa amoma sia:i. Na sia:nanoba, na da genena:genena:be nabi. Gasa da disimusa:ne mui. 8 Na ba:loba, gasa da momoge dadafuli, amola hu ba:sisi amola gadofoga dedeboi. Be da:i hodo hamoi da mifo hame galu. 9 Gode da nama amane sia:i, "Dunu egefe! Fo amoga sia:ma! Fo amoma Ouligisudafa Hina Gode da di la:di la:di amoga misini, amo bogoi da:i hodo huluane uhini heda:ma:ne, mifo ima:ne sia:ma."

10 Amaiba:le, Na da Gode Ea adoi defele sia:i. Mifo da bogoi da:i hodo amo ganodini sa:ili, ilia da uhini wa:legagadoi. Ilia da bagohameba:le, gegesu dunu gilisisu bagade hamoma:ne defele ba:i.

11 Gode da nama amane sia:i, "Dunu egefe! Isala:ili fi dunu da amo bogoi gasa agoane gala. Ilia da hafoga:i dagoi, amola ilima doaga:mu

hou da hamedei, ilisu dawa:lala. 12 Amaiba:le, Na fidafa Isala:ili ilima
Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na sia: ilima adosima, amane; Na da ilia
bogoi uli dogoi amo doasili, ilia da:i hodo fadegale, Isala:ili sogega bu oule
misunu. 13 Na da bogoi uli dogoi (amo ganodini Na fi dunu da uli dogoi)
amo doasili, ili gadili oule ahoasea, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu.
14 Na da Na mifo ili ganodini sanasili, ili bu uhini wa:le gagadolesili, ilia
sogedafa amoga esaloma:ne, ili bu oule misunu. Amasea, ilia da Na da
Hina Gode dawa:mu. Na da amo hamomusa: dafawane ilegeiba:le, Na da
dafawane hamomu. Na, Hina Gode da sia:i dagoi."

Yuda amola Isala:ili da Fi Afadafa bu Hamomu

15 Hina Gode da bu nama amane sia:i, 16 "Dunu egefe! Ifa daba: lale,
amoga agoane dedema, 'Yuda Fi.' Amasea, ifa daba: eno lale, amoga
agoane dedema, 'Isala:ili Fi.' 17 Amasea, amo ifa daba: aduna dia lobo
ganodini disili, ela da daba: afae agoane ba:ma:ne, usunawene gaguma.
18 Dia fi dunu da amo ea bai dima adole ba:sea,
19 ilima amane adoma, 'Na, Ouligisudafa Hina Gode, da daba: amo
fedege da Isala:ili, amo lale, daba: amo fedege da Yuda, amoga disimu.
Amo ela disili, ifa daba: afae hamone, Na lobo ganodini gagumu.'
20 Amo ifa daba: aduna, dunu ilia ba:ma:ne, loboa gaguma. 21 Amasea,
ilima amane adoma, 'Na, Ouligisudafa Hina Gode da Na fi dunu huluane,
fifi asi gala huluane ganodini esala, amoga fadegale, gilisili, ilia sogedafa
amoga bu oule misunu.'
22 Isala:ili goumi da:iya, Na da Na fi dunu fi afadafa hamoma:ne gilisimu.
Hina bagade afadafa fawane da ili huluane ouligimu. Ilia da fi aduna
hamoma:ne, afafae bu hame ba:mu. 23 Ilia hou bu gugunufima:ne, ilia
da wadela:i hou bu hame hamomu, amola ogogosu 'gode' ilima bu hame
nodone sia:ne gadomu. Na da ilia wadela:i hou hamosu, amola Nama
hohonosu logo huluane hedofamu, Na da ili fofololesimu. Ilia da Na
fidafa esalumu, amola Na da ilia Gode esalumu. 24 Hina bagade, Na hawa:
hamosu dunu Da:ibidi agoane da ili ouligilalumu. Ilia da gilisili ouligisu
afadafa fawane amoma fa:no bobogesea, Na malei moloiwane nabimu.
25 Ilia da soge, amo Na da Na hawa: hamosu dunu Ya:igobema i, amola
amoga ilia aowalalia da esalu, amoga esalumu. Ilia amoga fifi ahoanumu,
amola ilia mano amola egaga fi da amaiwane esalumu. Hina bagade, Na
hawa: hamosu dunu Da:ibidi agoane, da ili eso huluane ouligilalumu.
26 Ilia da eso huluane gaga:iwane esalalaloma:ne, Na da ilima gousa:su
hamomu. Na da ili fifi ahoanoma:mu. Na da ili fi idi heda:ma:mu. Na
da Na Debolo Diasu ilia soge ganodini ligisimu. Amo da amogawi mae
mugululi eso huluane dialumu. 27 Na da ili amola gilisili esalumu. Na da
ilia Gode esalumu, amola ilia da Na fi dunu esalumu. 28 Na da Na Debolo
Diasu ilia soge amo ganodini eso huluane dialoma:ne ligisisia, fifi asi gala
huluane da Na, Hina Gode da Isala:ili fi Na Fidafa hamoma:ne ilegei dagoi,
amo dawa:mu."

38

Goge da Eno Fifi Asi Gala, ilima Gode Ea dabe Imunu

1 Hina Gode da nama amane sia:i, 2 *"Dunu egefe! Goge da Misiege fi
amola Diubale fi (ela da Ma:igoge soge ganodini esala) ilima hina bagade

* **38:2:** Wamolegei Sia: Olelesu 20:8

gala. Ema gasa bagade amane mimogoa fofada:ma, 3 Na, Ouligisudafa Hina
Gode, da dia ha lai. 4 Na da di delegilisili, dia magado amoga ma:goga
badofalesili, di amola dia dadi gagui dunu huluane hiouginana afia:mu.
Dia dadi gagui gilisisu da bagadedafa amola hosi amola amoga fila heda:i
dunu da afaedidi abula sala. Dadi gagui dunu huluane afae afae da gaga:su
liligi gaguli ahoa, amola gegesu gobihei sedade gaguli ahoa. 5 Be Sie dunu
amola Sudane dunu amola Libia dunu da gaga:su liligi gaguli amola gegesu
habuga figisili, di amola gilisili ahoa. 6 Gegesu dunu huluane amo da
Goma amola Bede Dogama amo ga (north) sogega esalu amoga di amola
gilisimusa: misi. Amola fifi asi gala bagohame eno da dima gilisili ahoa.
7 Goge! Dia gegesu liligi amola dadi gagui dunu amo momagema." 8 Ode
bagohame gidigilalu, Na da e soge afae amo doagala:ma:ne sia:mu. Amo
soge fi da musa: fifi asi gala bagohame amoga afagogole, Na da ili amoga
fisili masa:ne, ilia sogega bu oule misi. Amola amo ganodini ili gegesu
amoga hame beda:iwane, hahawane esalu. E da Isala:ili goumi (amo da
ode bagohame wadela:lesili, dunu hamedene dialebe ba:i, be wali dunu
da gaga:iwane esala) amo doagala:mu. 9 E amola ea dadi gagui dunu
amola fifi asi gala bagohame ema madelale da isu agoane doagala:le, soge
huluane mobi agoane dedebomu." 10 Ouligisudafa Hina Gode da Goge
amoma amane sia:sa, "Amo eso doaga:sea, di da wadela:i ilegesu muni
dawa:mu. 11 Di da asaboi soge amoga dunu da olofole, hame gagili sali
moilai amo ganodini esala, amoga doagala:musa:, heda:ma:ne dawa:mu.
12 Di da dunu fi amo da moilai musa: mugululi dialu amo ganodini esala,
amoga doagala:le, ilia liligi huluane gegenana lamu. Na da amo fi amo fifi
asi gala afagogoi amoga fisili masa:ne, gilisili, ilia sogedafa amoga bu oule
misi. Amola wali ilia da ohe amola soge gaguiwane, osobo bagade logo
bulufai amoga esalebe. 13 Siba amola Dida:ne soge dunu amola Siba:ini
soge bidi lasu dunu da dima adole ba:mu, 'Dia da gegenana liligi lamusa:,
dia dadi gagui gilisibala:? Di da silifa amola gouli amola liligi amola ohe
fofoi amo gegenana laloba, udigili masusa: dawa:bela:?' "
14 Amaiba:le, Ouligisudafa Hina Gode da na Gogema Ea sia: adola
masa:ne asunasi.
Na da ema, Gode Ea sia: amane olelei, "Wali, Na Isala:ili fi dunu da
olofole gaga:iwane esaloba, 15 dia sogebi gadafa (north) amoga di dadi
gagui wa:i bagade (ilia da fifi asi gala bagohame amoga misi amola huluane
da hosi da:iya fila heda:i) amo oule masa.
16 Di da Na dunu fi Isala:ili ilima, isu ifalabo ladili mabe defele
doagala:ma. Amo eso da doaga:sea, Na da di fifi asi gala ilima Na da Hina
Gode, amola Na da dia loboga Na Hadigi olelesa amo ilia dawa:ma:ne, Na
da di Isala:ili sogega doagala:musa: asunasimu. 17 Na da musa: hemonega,
Na hawa: hamosu dunu amo Isala:ili balofede dunu, ilia lafidili, Na da
dunu Isala:ili sogega doagala:ma:ne asunasimu sia:i. Amo dunu da di
fawane." Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

Gode da Goge amoma Se Bidi Imunu

18 Ouligisu Hina Gode da amane sia:sa, "Eso amoga Goge da Isala:ili soge
amoma doagala:le, golili ahoasea, Na da ougi bagade ba:mu. 19 Na da ougi
bagadeba:le, bebeda:nima bagadedafa Isala:ili sogega iasimu. 20 Menabo
huluane amola sio huluane, amola ohe bagade amola fonobahadi, amola
dunu huluane osobo bagadega esalebe, ilia da Naba:le beda:gia:mu. Goumi
da agele sa:imu, agolo damui da agele sa:imu amola dobea huluane da

mugululi sa:imu. 21 Na da bidi hamosu bagohame iasibiba:le, Goge da bagade beda:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi. Dia dadi gagui dunu da sinidigili ilia gegesu gobiheiga iligobele gegemu. 22 Ilima se ima:ne, Na da olo amola gegene bogogia:su ilima iasimu. Gibu bagade amola mugene amola lalu amola salafa gilisi da dia dadi gagui dunu amola fifi asi gala dunu da dimagale misi ilima gugudili sa:imu. 23 Na da amane hamosea, Na da fifi asi gala huluane Na da gasa bagade amola hadigidafa, amo ilima olelema. Amasea, ilia da Na da Hina Gode dawa:mu."

39

Gode da Goge Hasalimu

1 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, "Dunu egefe! Misiege fi amola Diubale fi ela ouligisu bagade dunu Goge amoma fofada:nanu, Na da ea ha lai amo ema sia:ma.

2 Na da e delegilisili, ga (north) soge amoga oule asili, Isala:ili goumi doaga:musa: logo gaheabolo ema olelemu. 3 Amasea, Na oulali ea fofadi gagui amola dadi ea lobodafa gagui, amo huluane fisima:ne daba fasimu. 4 Goge amola ea dadi gagui dunu amola ea fidisu fifi asi gala dunu, ilia da goumi da:iya dafane bogogia:mu. Amola Na da ilia da:i hodo huluane sio amola ohe moma:ne, iligili imunu. 5 Ilia da soge hame fufua amoga dafane bogogia:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi. 6 Na da Ma:igoge sogega amola soge hano wayabo bagade bega: amo ganodini dunu da olofole esalebe, amo sogega lalu bagade didimu. Amasea, dunu huluane da Na da Hina Gode dawa:mu. 7 Na da Na fi Isala:ili ilia da Na hadigi Dio dawa:ma:mu, amola ilia da Na Dio bu mae wadela:ma:mu. Amasea, fifi asi gala da Na da Hina Gode, Isala:ili fi ilia Hadigi Gode, amo dawa:mu."

8 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, "Amo eso Na sia:i da dafawanedafa misunu. 9 Isala:ili fi dunu moilai ganodini esalebe da gadili asili, gegesu liligi fisi amo laluyale, lidili didimu. Ilia da gegesea gaga:su amola oulali amola sou amola dadi amola gigi amoga lalu didisa heda:le, dialeawane, ode fesu lalu didima:ne defele dialebe ba:mu. 10 Ilia da gegesu liligi fisi amoga lalu didibiba:le, ifabia o iwilaga lalu hame habela masunu. Ilia da dunu amo da ilima doagala:le ilia liligi lai, amo ilima doagala:le, ilia liligi gegenana lamu." Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi.

Goge Ea Uli Dogosu

11 Hina Gode, da amane sia:i, "Amo hou hamoi dagoi ba:sea, Na da Goge ema bogoi uli dogosu Isala:ili soge ganodini imunu. Amo da Logoga Ahoasu Dunu Fago, Bogoi Hano Wayabo gusudili dialebe ba:mu. Isala:ili dunu da Goge amola ea dadi gagui dunu huluane amogawi uli dogolesimu amola amo fago ilia da 'Goge ea Dadi Gagui Wa:i Fago' dio asulimu. 12 Ilia da amo bogogia:i uli dogolaleawane amola osobo foloma:ne hamonaneawane, oubi fesu da udumu. 13 Dunu huluane Isala:ili soge ganodini da amo uli dogosu hou fidimu. Amola ilia da amo hamobeba:le, Na da Na hasalasisu eso amoga ilima nodomu. Na, Ouligisudafa Hina Gode, da sia:i dagoi.

14 Amo oubi fesu baligili, fa:no ilia da dunu amo soge huluane amodili bogoi da:i hodo dialebe amo hogole, osobo foloma:ne uli dogoma:ne, ilegemu. 15 Ilia da sogega amodili ahoasea, bogoi gasa ba:sea, amo uli dogosu dunu ilia da amo gasa lale, Goge ea Dadi Gagui Wa:i Fago amo

ganodini uli dogoma:ne, ifa ado bugisimu. 16 (Ilia da moilai amo soge
gadenene dialebe, amoga Goge Dadi Gagui Wa:i dawaloma:ne dio asulimu).
Amasea, soge da fofoloi ba:mu."
17 *Ouligisudafa Hina Gode da nama amane sia:i, "Dunu egefe! Ohe
fi amola sio fi huluane, ilia da gobele salasu ha:i nabe Na da iligili
ima:ne momagesa, amo manusa: misa:ne wele sia:ma. Amo da lolo nasu
bagadedafa Isala:ili goumia hahamoi ba:mu. Ilia da hu amola maga:me
manu. 18 Dadi gagui dunu amola osobo bagade ouligisu dunu, da sibi
gawali amola sibi mano amola goudi amola gawali sefena bulamagau
defele fane legei dagoi ba:mu. Sio amola ohe da ilia maga:me amola
hu manu. 19 Na da amo dunu gobele salasu agoane medole legesea,
ohe fi amola sio fi da sadima:ne, ilia sefe manu amola feloama:ne, ilia
maga:me manu. 20 Na lolo nasu amoga ilia da sadima:ne, hosi amola
amoga fila heda:i dunu amola dadi gagui gegesu dunu, bagohame manu.
Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi."

Isala:ili Fi da Ilia Sogedafa Ganodini bu Hahamoi Dagoi Ba:mu

21 Hina Gode da amane sia:i, "Na da fifi asi gala huluane ba:ma:ne, Na
Hadigi hou amola Na ilegesu hamoma:ne gasa bagade hou ilima olelemu.
22 Amasea, amoganini, Isala:ili dunu da Na da ilia Hina Gode dawa:mu.
23 Amola fifi asi gala da Isala:ili dunu da Nama wadela:le hamoiba:le,
mugululi asi dagoi, amo dawa:mu. Na da ilima baligi fa:le, ilia ha lai ilima
hasalasima:ne amola gegesu ganodini medole legema:ne, logo doasi dagoi.
24 Ilia da wadela:i amola gugunufi hou bagade hamobeba:le, ilia hamobe
defele se iasu. Na da ilima baligifa:i dagoi."
25 Ouligisu Hina Gode da amane sia:i, "Be wali, Na da Ya:igobe egaga
fi (Isala:ili dunu) ilima bu asigili, ilia bu bagade gaguiwane esaloma:ne
fidimu. Na da Na hadigi Dio gaga:mu. 26 Ilia da bu ilia sogedafa
amo ganodini hahawane gaga:iwane esalebe ba:sea, ilia da musa: Nama
hohonoiba:le gogosia:i, amo gogolemusa: dawa:mu. 27 Na da fifi asi gala
bagohame ilima Na da Hadigi olelemusa:, Na da Na fi dunu wali ilia ha
lai ilia sogega esala, amo fisili masa:ne, bu oule misunu. 28 Amasea, Na fi
dunu ilia da Na da ilia Hina Gode dawa:mu. Bai Na da ili mugululi masa:ne
asunasi, amola wali Na da ili gagadole, ilia sogedafa bu oule ahoa. Afae
da hame yolesimu. 29 Na da Na A:silibu ilima imunu amola bu eno ilima
hamedafa baligi fa:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i dagoi."

40

Isigiele da Hobea Gagumu Debolo Diasu Esala Ba:su (Sia:alalo 40:1—48:35)

Gode da Isigiele Yelusalemega Oule Asi

1 Eso nabu, ode gaheabolo ganodini (ode 25 ninia mugululi misi amoga
amola Yelusaleme doagala:le fefedele lai ode14 asi), na da Hina Gode Ea
gasa bagade hou nabalu, E da na oule asi.
2 *Na esala ba:su amo ganodini, Gode da na Isala:ili sogega oule asili,
goumi sedade da:iya asunasi. Na midadi ba:loba, diasu gagagula asi moilai
bai bagade agoai ba:i. 3 †E da na gadenene oule asili, na da dunu balase

* **39:17:** Wamolegei Sia: Olelesu 19:17-18 * **40:2:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:10 † **40:3:** Wamolegei Sia: Olelesu 11:1, 21:15

ela:mei hamoi agoai esalebe ba:i. E da abula sedade defesu amola galiamo defesu gaguiwane logo holei dafulili lelebe ba:i.

4 E da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Ba:ma! Na olelebe huluane noga:ledafa nabima. Bai Gode da di amo nabima:ne, oule misi. Di da Isala:ili dunuma, dia ba:i liligi huluane olelema.”

Gusudili Logo Holei

5 ‡Na da Debolo Diasu amola amoga sisiga:i gagoi ba:i. Amo dunu da defesu galiamo (ea defei seda da 3 mida) lale, gagoi defei. E defei da ba:de 3mida amola gado seda defei da 3 mida. 6 Amalalu, e da gusudili logo holei amoga asili, E da fa:guba:le heda:i, fa:gu dabua holei defei. Amo da 3 mida ba:i. 7 Logo holei baligili, logo ba:i. La:di da sosodo ouligisu ilia sesei udiana amola la:di amo defele ba:i. Sesei defei da udiana ili gagaludafa, dobea fe huluane la:dila la:dilale defei da 3 mida fawane. Fei dogoa ea gadugagi defei da 2 1/2 mida. Sosodo ouligisu sesei amonini logo eno ea sedade fei 3 mida ba:i. Amoga asili, sesei eno Debolo Diasu ba:le gusui ba:i. 8-9 Dunu da amo sesei defele amoda ba:loba, seda defei da 4 mida ba:i. E da asili, logo holei Debolo Diasudafa gadenene amoga asili, amo dobea ea ba:de da 1 mida ba:i.

10 (Sosodo ouligisu sesei, logo la:di la:di dialebe amola ilia defei da defele amo dobea ea ba:de defei da defele ba:i).

11 Amalalu, dunu da logo holei ea ba:de gale defei amola amo da 6 1/2 mida ba:i, amola logo holei afae (ea ga:su da doasi) eno amonini asili amo ea defei da 5 mida ba:i.

12 Sosodo ouligisu sesei afae afae mimogoadi, da dobea gadole defei da 50 sedamida amola ba:de defei 50 sedamida, amo dialebe ba:i. (Amo sesei afae afae da la:di la:di 3 mida defei). 13 Amalalu, e da sosodo ouligisu sesei dudu dobea amonini logo giadofale asili la:idi sesei ea dudu dobea amo e da defele ba:loba, 12 1/2 mida defei agoane ba:i.

14 Debolo Diasu ba:le gusui ba:i sesei amo giadofale, asili logo da dibifufu amoga doaga:i. Amo dibifufu ea ba:de da10 mida ba:i. 15 Henesu logo amo da bisili logo holei amonini asili na:iyado logo holei amoga doaga:le, amo ea defei huluane da 25 mida ba:i. 16 Fo misa:ne agenesi fonobahadi da sesei huluane ilia dobea huluane amo ganodini dialebe ba:i. Ganodini dobea da henesu logo ba:le ganoi amoga da gumudi agoai, gobiheiga osole dedei ba:i.

Dibifufu Gadili Gala

17 Amo dunu da na logo holei baligili, dibifufu amoga oule asi. Gadili gagoi amoga alofele da sesei 30 agoane gagui dialebe ba:i. Ilia midadi, osobo da igi legele fa:i dialebe ba:i. 18 Dibifufu huluane da igi legele fa:i dialebe ba:i. Amo gadili dibifufu da gududili ba:i, amola ganodini dibifufu da gadodili ba:i.

19 Logo holei eno da ganodini dibifufu amoga heda:ma:ne ba:i. Logo holei afae eno amonini asili ea defei da 50 mida ba:i.

Gadili (north) Logo Holei

20 Amalalu, amo dunu da logo holei gadili amo da ga (north) dibifufu ganodini ahoasu holei, amo defei. 21-23 Amo sosodo ouligisu sesei logo la:didili la:didili amola logo amola logo holei udiana amola sesei ilia dobea

‡ **40:5:** 1 Hina bagade 6:1-38; 2 Hou Olelesu 3:1-9

amola dibifufu logo huluane da gusudili logo holei ea ba:su amola defei huluane defele ba:i.

Gadili (south) Logo Holei

24 Amalalu, amo dunu da na gadili (south) la:idi, amoga oule asili, ani da logo holei eno ba:i. E da amo ea ganodini dobea amola ganodini sesei amola defeloba, huluane da eno logo holei ea liligi defele ba:i. 25-27 Amo sesei ea fo logo amola logo holei ilia hou amola fa:gu amola gumudi agoane dobeaga osole dedei amola logo holei ganodini dibifufu, ilia defei huluane da eno gadili amola gusudili logo holei ea liligi huluane ilia defei defele ba:i.

Ganodini Dibifufu Ea Gadili (south) Logo Holei

28 Amo dunu da na gadili (south) logo holei amoga oule asili, ganodini dibifufu amo golili oule misi. E da amo logo holei defei. Amo ea defei da logo holei gadili gala, ilia defei amo defele ba:i. 29-31 Ea sosodo ouligisu sesei, amola ganodini ahoasu sesei, amola ganodini dobea, amo huluane da ilia defei da logo holei gadili gala ea liligi huluane ilia defei defele ba:i. Ea sesei huluane da gadili logo holei ea sesei defele fo logo fonobahadi gala. Sedade defei da 25 mida amola ba:de da12 1/2 mida. Ea ganodini ahoasu sesei da dibifufu ba:le ganoi amola logo ahoasu la:idi la:idi dobea amoga gumudi agoane da osole dedei dialebe ba:i. Fofa:gusa: heda:i godowane da amo logo holeiga heda:lebe ba:i.

Ganodini Dibifufu Ea Gusudili Logo Holei

32-34 Amo dunu da na gusudili logo holeiga oule asili, bu ganodini dibifufu amo golili oule misi. E da amo ea liligi huluane, sosodo ouligisu sesei, ea dobea, ea fo logo, logo huluane, amola gumudi agoai dobea amoga osole dedei, amo huluane ilia da defei da ganodini gadili (south) logo holei liligi ilia defei, amo defele ba:i.

Ganodini Dibifufu Ea Gadili (north) Logo Holei

35-37 Amalalu, amo dunu da na gadili (north) logo holeiga oule asi. E da amo ea liligi huluane defei. Amola, amo ea sosodo ouligisu sesei, amola ea dobea huluane, amola ea fo logo, amola logo huluane, amola gumudi agoai dobea amoga osole dedei, da eno ganodini logo holei liligi ilia defei, amo defele ba:i.

Diasu Gadili (north) Logo Holei Gadenene Dialebe.

38 Gadili dibifufu amo ganodini, alofele gagui diasu da ganodini logo holei amoga gagui. Amo da sesei amo da Debolo diasu ba:le gusui ba:i, amoga madelagi ba:i. Amo alofele gagui diasu ganodini ilia da ohe gogo gobele salimusa: medoi, ilia da:i hodo dodofesu. 39 Amo ganodini ahoasu sesei (alofele gagui diasu) fafai biyaduyale, aduna la:di, aduna la:di, dialebe ba:i. Amo da:iya, ilia da ohe amo da wadela:i hou dabe ima:ne gogo gobele salimusa:, wadela:i hou gogolema:ne olofoma:ne imunusa:, o dabe ima:ne gobele salimusa:, medole legesu. 40 Amo sesei gadili, fafai biyaduyale amai defele dialebe ba:i. Ilia da aduna la:di, aduna la:di, gadili (north) logo holeiga dialebe ba:i. 41 Huluane da fafai godoane, amo da:iya ohe gobele salimusa: fane legemusa: dialebe ba:i. Biyaduyale da sesei ganodini amola biyaduyale eno da dibifufu gadili, amo ganodini ba:i. 42 Fafai biyaduyale, amo da ohe gogo gobele

salimusa: hahamoma:ne alofele sesei ganodini diala, da igi dadamui amoga hahamoi. Ilia gadole seda da 50 sedamida amola ilia fafai ba:de da la:di la:di huluane75sedamida fawane. Ohe gobele salimusa: medole legesu liligi da amo fafai da:iya ligisisu. 43 Fafai boulegei amo ilia defei da 75 milamida, da fafai ilia beba:le ba:i. Hu huluane gobele salimusa: da amo da:iya ligisisu.

44 Amalalu, e da na ganodini dibifufa amoga golili oule misi. Amo ganodini, sesei aduna, afae da gadili (north) logo holei dafululi, gadili (south) ba:legai ba:i amola eno da gadili (south) logo holei dafulili, gadili (north) amoga ba:legai ba:i. 45 Amo dunu da sesei amo da gadili (south) ba:legai da gobele salasu dunu ilia da Debolo diasu amoga hawa: hamonanebe, amo da ilia sesei gala, e da nama olelei. 46 Amola sesei amo da gadili (north) ba:legai da gobele salasu ilia da oloda hawa: hamosu hamonana, amo ilia sesei gala. Gobele salasu dunu huluane da Sa:idoge egaga fi esala. Ilia da Lifai fi dunu, amola ilia fawane da Hina Gode Ema hawa: hamoma:ne, Ea midadini hawa: hamomusa: ahoa. Sema gala - ilia fawane da amo hawa: hamosa.

Ganodini Dibifufu amola Debolo Diasu Gagui

47 Amo dunu da ganodini dibifufu defele, ea defei da la:dila la:dilale huluane da 50 mida fawane ba:i. Debolo diasu da ganodini dibifufu ea gududili la:idi dialebe ba:i. Debolo ea midadi da oloda dialebe ba:i. 48 Amalalu, amo dunu da na Debolo logo holei sesei amoga oule heda:i. Amo e da defele, ea seda defei da 7 mida amola ea ba:de defei da 2 1/2 mida. 49 Logo holei seseidafa amoga fa:gu heda:lebe ba:i. Amo sesei ea defei da seda amo 10 mida amola ba:de da 6 mida. Logo holei la:di la:di da duni bugi aduna dialebe ba:i.

41

1 Amalalu, amo dunu da sesei dogoa dialebe, ea dio da Hadigi Malei Sesei, amoga oule golili sa:i. E da amoga ahoasu logo defele, ea seda defei da 3 mida, 2 amola ea ba:de da 5 mida defei. Ea dobea gadugagi defei da 2 1/2 mida. E da Hadigi Malei Sesei amola defei. Ea seda defei da 20 mida ba:i amola ea ba:de defei da 10 mida ba:i.

3 Amalalu ea da fa:nogadafa hagano sesei, amoga asi. E da amoga ahoasu logo defei. Ea seda defei da 1 mida ba:i, amola ea ba:de da3 mida ba:i. Amola amo ahoasu la:idi la:idi da dobea ilia gadugagi 3 1/2 mida ba:i. 4 E da amo sesei defei. Ea la:dila la:dilale huluane defei da 10 mida fawane. Amo sesei da dogoa sesei baligili, asili fa:nogadafa ba:i. E nama amane sia:i, “Amo sesei da Hadigidafa Momei Sesei.”

Sesei amo da Debolo Diasu Dobea Danoma:ne Gagui

5 Amo dunu da Debolo Diasu ganodini dobea ilia ba:de defele, ilia defei da 3 mida ba:i. Amo dobea danoma:ne, sesei fonobahadi 30 agoane ilia ba:de defei da 2 mida, amoga gagui dialebe ba:i. 6 Amo sesei da gagagula heda:le, udiana agoane ba:i. Amola fifisa heda:i afae afae amoga sesei 30 agoane ba:i. Debolo dobea gududili da ba:de amola gadodili heda:le, bu fonoboi ba:i. Amaiba:le, amo sesei fifisa heda:i da afae afae Debolo dobea da:iya gagui. 7 Agoane hamobeba:le, Debolo dobea fei da gadodili ba:loba, ea ba:de da bai ea ba:de amo defele ba:i. Dobea gadili danoma:ne, fa:gu dili sali ba:i, sesei gagagula heda:i amoga heda:ma:ne. 8-11 Amo sesei gadili

dobea ea defei da 2 1/2 mida ba:i. Amo sesei Debolo ea ga (north) la:idi gagui amoga golili sa:ima:ne logo afae da ba:i. Amola sesei Debolo ea ga (south) la:idi gagui amoga golili sa:ima:ne, logo eno dialebe ba:i. Debolo Diasu hamega gadili, osobo hamone sisiga:le bi agoane gagui ba:i. Ea ba:de da 2 1/2 mida. Amo bi da 3 mida defei agoane gagagula heda:i. Amo bi gadili hamega amonini da gobele salasu ilia diasuga asili, ea ba:de da 10 mida ahoasu agoane, Debolo la:ididili, dialebe ba:i.

Diasu da Guma:dini Gagui

12 Amo ahoasu bidiga gadili, Debolo ea guma:dini la:idi, diasu eno gagui dialebe ba:i. Ea defei seda da 45 mida amola ba:de da 35 mida. Ea dobea huluane ilia gadugagi defei da 2 1/2 mida.

Debolo Diasu Ea Defei Huluane

13 Amo dunu da Debolo gadili defei. Debolo ea seda defei da 50 mida ba:i. Debolo ea baligi amonini asili diasu guma:dini gagui amoga doaga:le, amo defei da 50 mida amola ba:i. 14 Debolo ea midadini amola hamega la:idi la:idili, ea defei gilisili amola da 50 mida. 15 E da diasu guma:dini gagui amola ea henesu logo la:idi la:idi diala, amo ea seda gilisili defele, ea defei da 50 mida ba:i.

Debolo Diasu Ea Hou

Debolo Diasu ea logo holei sesei amola Hadigi Malei Sesei amola Hadigidafa Momei Sesei, 16 amo huluane da hada:i fa:i amonini fo logo holei ea baiga asili, ifa gaga:i amoga gaga:i ba:i. Ilia da fo misa:ne agenesi uligimusa: dawa:i. 17-21 Debolo Diasu ganodini dobea, da hada:i fa:i amonini, logo ga:su gadodili doaga:le, da gumudi agoane amola esalebe liligi ougia gala amo adoba:le ifaga osole dedei. Agoane dedei, gumudi osole dedei, fa:no da esalebe liligi eno baligia mogodigili, sesei sisiga:le disi ba:i. Esalebe liligi afae afae da odagi aduna aduna ba:i. Afae da dunu ea odagi amo da gumudi la:di afaega ba:lebe ba:i. Afae eno da laione wa:me odagi, amo da la:ididili gumudi eno dialebe, amoma ba:lebe ba:i. Amo da sesei dobea amoi amane musa: sisiga:le disi ba:i. Hadigi Malei Sesei logo holei mosomo ifa da fi dadafui hamoi ba:i.

Oloda Ifaga Hamoi.

Hadigidafa Momei Sesei amo ea logo holei midadi da liligi amo da oloda ifaga hamoi defele ba:i. 22 Amo ea gadole seda da 1 1/2 mida amola ea ba:de da 1 mida ba:i. Ea hegomai bugi amola ea bai amola ea duni sasagai da ifaga hamoi. Amo dunu da nama amane sia:i, “Amo da fafai amo da Hina Gode Ea midadi lela.”

Logo Ga:su

23 Logo ahoasu amo da Hadigi Malei Sesei amoga ahoasu ea dibiga logo ga:su ba:i. Amola logo ahoasu amo da Hadigidafa Momei Sesei amoga ahoasu, ea dibiga logo ga:su eno ba:i. 24 Ela da logo aduna mogoadi logo ga:su agoane ba:i. 25 Gumudi agoane amola esalebe liligi ougia gala amo dobea damana osole dedei amo defele da Hadigi Malei Sesei logo ga:suga osole dedei ba:i. Amola logo holei sesei amo ea logo holeiga gadili, ifa dedebosu dialebe ba:i. 26 Amo sesei dobea ganodini da fo misa:ne agenesisi dialebe ba:i, amola amo dobea damana nina: hamoma:ne, gumudi agoane da osole dedei ba:i.

42

Debolo Diasu Gadenene Diasu Aduna Gagui Ba:i

1 Amalalu, amo dunu da na gadili dibifufu amoga oule golili sa:ili, diasu
amo da Debolo ea gadili (north) la:idi gala diasu da gududili la:idi gagui
gadenene amoga oule asi. 2 Amo diasu ea defei da seda 50 mida amola
ba:de da 25 mida. 3 Amo diasu la:idi afae ea midadi amo da dibi (ea ba:de
da 10 mida) Debolo dafulili dialebe ba:i, amola la:idi eno amo da gadili
dibifufu igiga fa:i ba:i. Amo diasu da dadu udiana da:iya gagui.

4 Amo diasu ea ga (north) la:idi, amoga henesu logo ea seda defei da
50 mida amola ba:de defei da 5 mida, amo dialebe ba:i. Gadili da logo
holelesisi ba:i. 5 Amo diasuga, sesei gadodili da ba:de hame amola ea baiga
sesei da ba:de agoane ba:i. 6 Amo diasu sesei da duni bugi da:iya hame
gagui. Bai ilia da dadu udiana da:iya gagui. 7 - 8 Amo diasu gadili dobea ea
bai da defei 25 mida amoga igiga gagui, sesei hame galu. Be 25 mida eno
amo ganodini sesei gagui dialebe ba:i. Be dabuagado dobea fei 50 mida
defei huluane amo ganodini sesei gagui dialebe ba:i. 9 - 10 Sesei aduna,
diasu ea gusudili la:ididili gagui, amo hagudu, ganodini dibifufu ea gagoi
muni hamoi soge amoga, gadili dibifufu amoga masa:ne logo holei ba:i.
Debolo ea ga (south) la:idi, amoga diasu eno amo diasu defele, diasu Debolo
gududili la:idi gagui, amo gadenene lelebe ba:i.

11 Sesei midadi henesu logo amo da henesu logo ga (north) dialebe afae
amo defele, dialebe ba:i. Amo logo ea defei amola gagui hou amola logo
holelesisi da amo ga dialebe logo defeledafa ba:i. 12 Amo sesei (diasu ea
gadili (south) la:idi diala) hagudu, gusudili la:idi dobea fei mui amoga, logo
ga:su ba:i. 13 Amo dunu da nama amane sia:i, “Amo diasu aduna da hadigi.
Amo ganodini, gobele salasu dunu (amo da Hina Gode Ea midadi amoma
maha) ilia da hadigidafa iasu (gagoma iasu amola gobele salasu amo da
wadela:i hou gogolema:ne olofoma:ne o dabe ima:ne) amo naha. 14 Gobele
salasu dunu da Debolo Diasu hawa: hamonanu, dibifufu hamega gadili
masusa: dawa:sea, ilia da abula ilia da Hina Gode Ea hawa: hamonanebe
sali, amo gisa:le fasili amo diasu ganodini yolesimu. Ilia da dunu eno ilia
gilisisu hamega gadili masunuba:le, abula eno salimu.”

Debolo Sogebi Ea Defesu

15 Amo dunu da Debolo sogebi amo ganodini defei dagole, e da na
gusudili logo holei amoga oule asili, Debolo soge ea gadili amo defei. 16 E
da galiamo defesu lale, gusudili la:idi defei. Ea defei da 250 mida agoane
ba:i. 17-19 Amalalu, e da ga (north) la:idi amola ga (south) la:idi amola
gududili la:idi huluane defei. Huluane defei da defele ba:i, amo 250 mida.
20 Amaiba:le, gagoi da dibifufu amoga ononone disi. La:idila la:idilale
huluane da 250 mida defei. Amo gagoi ganodini da hadigi la:idi amola
hame hadigi la:idi sogebi elaafafai dagoi ba:i.

43

Hina Gode da Debolo Diasuga Buhagisa

1 Amo dunu da na logo holei amo da gusudili ba:le gusui, amoga oule
asi.

2 *Amogai, na da ba:loba, Isala:ili Gode Ea nenemigi hadigi gusudili
manebe ba:i. Gode Ea sia: da hano nawa:li ea ga: agoai nabi, amola osobo
bagade da Ea nenemigi hadigi amoga diga:gala:i. 3 Amo esala ba:su da na
musa: Gode da Yelusaleme wadela:lesimusa: misi, amo esala ba:su Siba
Hano bega: ba:i, amo defele ba:i. Na da odagi guduli osoboga gala:la sa:i.
4 Nenemigi hadigi da gusudili logo holei baligili, Debolo Diasu ganodini
golili sa:i.
5 Hina Gode Ea A:silibu da na gaguia gadole, ganodini dibifufu amoga
oule golili misi. Amogai na ba:loba, Debolo Diasu da Hina Gode amo Ea
hadigi amoga nabai dialebe ba:i. 6 Amo dunu da amogawi na dafulili lela,
amola Hina Gode da Debolo Diasuanini nama sia:be, na da nabi, amane,
7 "Dunu egefe! Na fisu da goea! Na da gui esala, Isala:ili dunu ilima
eso huluane ouligilalumu. Isala:ili fi dunu amola ilia hina bagade dunu
da fa:no Na Dio hamedafa wadela:mu. Ilia da eno ogogosu 'gode' ilima
hamedafa nodone sia:ne gadomu, amola ilia hina bagade ilia bogoi da:i
hodo amo Hadigi soge (Debolo gagoi) ganodini bu hamedafa uli dogomu.
8 Ilia hina bagade da ilia diasu gagili fea amola logo mosomo ifa, amo Na
Debolo diasu gagili fea amola logo mosomo ifa danoma:ne hiougi dagoi.
Amalalu, dobea fawane da Na hadigi diasu amola ilia osobo bagade diasu
afafae ba:i. Ilia wadela:i hou baligili hamobeba:le, ilia da Na hadigi dio
wadela:lesi dagoi. Amaiba:le, Na ougi heda:le, ili wadela:lesi.
9 Wali, ilia da eno ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu fisima:mu.
Amola, ilia hina bagade bogoi da:i hodo fadegama:mu. Ilia da amane
hamosea, Na da ilima gilisili fifi ahoanumu." 10 Amola, Hina Gode da
eno amane sia:i, "Dunu egefe! Isala:ili dunu ilima Debolo ea hou ilima
olelema, amola ea ilegei dedei amo noga:le sosodoma:ne, ilima olelema.
Ilia da wadela:i houba:le gogosiama:ne, ilima adoma.
11 Amasea, ilia hamoiba:le gogosiasea, Debolo Diasu ilegei ea hou ilima
olelema. Ea ilegei, ea logo holei, ea gadili ahoasu, ea da:i hodo habai
gala, ea gilisisu hou, amola ea malei amola sema huluane olelema. Amo
huluane, ilia dawa:ma:ne amola ea sema huluane fa:no bobogema:ne, amo
dedema. 12 Debolo sema da agoaiwane gala. Sogebi huluane goumi da:iya
gala da sema amola hadigi gala."

Oloda

13 †Oloda ea defei da hagudu dedei diala. Amo dunu da oloda defei
ba:loba, e da Debolo defesu defele defei. Oloda ea bai amo sisiga:le hano
ogai disi. Ea ogasa sa:i defei da 50 sedamida amola ea ba:de defei da 50
sedamida ba:i. Amo hano ogai ea gadili bega:, boulegei ea gado seda 25
sedamida ba:i. 14 Oloda gududafa fa:i da bai amonini heda:le, ea gado seda
defei da1 mida ba:i. Eno fa:i da bega: gasi ganoi 50 sedamida asili amalu
2 mida heda:i. Amalalu, eno fa:i da amo bega: gasi ganoi 50 sedamida.
E amola da 2 mida agoane heda:i. 15 Amo fa:no heda:i fa:i, amoga ilia
da gobele salasu ohe ulagisu. Agesoi biyaduyale da hegomai biyaduyale
amoga bugili fisiagagai ba:i. 16 Oloda dabuagado ea fe hamoi biyaduyale
huluane defei da 6 mida.
17 Dogoa fa:i amola ea fe hamoi biyaduyale gala huluane ilia defei da
7 mida ba:i. Amo fe bega: da boulegei amo ea gado seda defei da 25

---

* **43:2:** Isigiele 10:3-4, 18:19, 11:22-23; Wamolegei Sia: Olelesu 1:15 † **43:13:** Gadili Asi 27:1-2; 2 Hou Olelesu 4:1

sedamida ba:i. (Ea ogai ba:de da 50 sedamida ba:i) Oloda da:iya gado heda:su fa:gu da gusudili la:idi ba:i.

Hina Gode da Oloda amo Modale Ligiagama:ne Sia:i

18 Ouligisudafa Hina Gode da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Na dima sia:be nabima! Oloda da gagui dagosea, di da amo agoane Nama imunusa: modale ligiagama. Amo da:iya gobele salasu ohe ulagisima, amola gobele sali ohe ilia maga:me amo da:iya gufunanesisima. 19 Gobele salasu dunu, Lifai ea fi dunu, be Sa:idoge egaga fi fawane, ilia Na midadi misini, hawa: hamomu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa. Di da bulamagau gawali wahadebe, wadela:i hou dabe ima:ne gobele salima:ne, ilima ima. 20 Di da amo ea maga:me mogili lale, gadodili oloda hegomai agesoi amoga legele, amola oloda dogoa fa:i amo ea hegomai biyaduyale, amola ea sisiga:i bega:, gufunanesisima. Agoane hamosea di da oloda foloama:mu amola Godema imunusa: modale ligiagama:mu. 21 Di da bulamagau gawali amo da wadela:i hou fadegama:ne gobele salimusa: i, amo lale, ilegei soge Debolo gadili gala amoga ulagisimu.

22 Aya agoanega, goudi gawali foloai noga:idafa amo lale, wadela:i hou dodofema:ne gobele salima. Di da oloda, bulamagau gawali ea maga:mega foloai, amo defele, goudi ea maga:mega foloama. 23 Amo hamonanu, bulamagau gawali wahadebe amola sibi gawali wahadebe, foloai noga:idafa, amo lale, 24 Nama gaguli misa. Gobele salasu dunu da elama sali gufunanesisilalu, Nama ima:ne gobele salimu.

25 Hialigi afaega, eso afae afae ganodini, di da goudi afae amola bulamagau gawali afae, amola sibi gawali afae, wadela:i hou dodofema:ne, gobele salima. Huluane da wadela:i liligi hame, foloai noga:idafa fawane ba:mu. 26 Eso fesu amoga, gobele salasu dunu da oloda amo Nama imunusa: momagele, modale ligiagamu. 27 ‡Hialigi da dagosea, gobele salasu dunu da Isala:ili dunu ilia oloda da:iya gobei Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu gobele salasu amola Hahawane Gilisili Olofole gobele salasu amo muni gobele salimu. Amasea, Na da dili huluane hahawane ba:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode, da sia:i dagoi.”

44

Gusudili Logo Ga:su Ea Hou

1 Amo dunu da na gadili logo ga:su amo da Debolo sogebi amoga gusudili diala, amoga oule asi. Logo da ga:i dagoi ba:i. 2 Hina Gode da nama amane sia:i, “Amo logo ga:su da ga:iwane dialu, hamedafa doasimu. Osobo bagade dunu da amoga hamedafa golili masunu. Bai Na, Isala:ili fi ilia Hina Gode, da amodili golili sa:i. E da ga:iwane dialoma:mu. 3 Be Isala:ili Ouligisu da amoga Na midadi hadigi ha:i manusa: masunu da defea. E da ganodini sesei logo holei amoga golili sa:imu, amola amoga gadili masunu.”

Debolo Ganodini Golili Sa:imu Malei

4 Amalalu, amo dunu da na oule ga (north) logo holeiga golili sa:ili, Debolo midadi amoga oule asi. Na ba:laloba, Hina Gode Ea Debolo Diasu da Gode Ea nenemigi Hadigi amoga nabai ba:i. Na da osoboga odagi guduli gala:la sa:i. 5 Hina Gode da nama amane sia:i, “Dunu egefe! Dia ba:mu amola nabimu liligi huluane noga:le dawa:mu. Na da dima Debolo Diasu

‡ **43:27:** Gadili Asi 29:35-37

ouligisu hou amola sema huluane dima olelemu. Dunu mogili da Debolo Diasu ganodini sa:ili, gadili masunu da defea. Be mogili eno da hamedafa sa:imu. Amo mogi aduna noga:le dio lama.

6 Amo Isala:ili lelesu dunu ilima amane adoma, 'Na, Ouligisudafa Hina Gode, da ilia wadela:idafa hou bagade higabeba:le, ilia logo wahadafa hedofamu. 7 Gobele salasu dunu ilia da sefe amola maga:me Nama imunusa: gobele salaloba, ilia da gadofo hame damui ga fi dunu, amo Na Debolo Diasu ganodini golili sa:ima:ne logo doasiba:le, Na Debolo Diasu gugunufi dagoi. Amaiwane, Na fi dunu da wadela:idafa hamobeba:le, ilia da Na gousa:su fi dagoi. 8 Ilia da Na Debolo Diasu sema ouligisu hou fisili, ga fi dunu amo ouligima:ne, logo doasi.'

9 Na, Ouligisudafa Hina Gode, da gasa bagade sia:sa, 'Gadofo hame damui ga fi dunu, amola Na sia: hame nabasu dunu da Na Debolo Diasu ganodini hamedafa golili sa:imu. Amolawane, ga fi dunu da ea fi fisili, Isala:ili fi ganodini esaloma:ne masea, amo dunu amola da Na Debolo Diasu ganodini hamedafa golili sa:imu.' "

Hina Gode da Lifai Dunu da Gobele Salasu Hawa: Hame Hamomu Sia:i

10 Hina Gode da nama amane sia:i, "Na da Lifai dunu amo da eno Isala:ili fi dunuma gilisili, Na fisili, ogogole 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu, ilima se bidi imunu. 11 Ilia da Debolo Diasu ganodini Nama agoane hawa: hamomu. Ilia da logo ga:su ouligimu, amola eno Debolo hawa: hamosu hamomu. Ilia da ohe amo dunu eno da gobele salasu hamoma:ne gaguli maha, amo medole legemu da defea amola dunu fidimusa: hawa: hamomu da defea. 12 Be, ilia da ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu hou ouligiba:le, ilia da Isala:ili dunu wadela:idafa hou hamomusa: oule asi. Amaiba:le, Na, Ouligisudafa Hina Gode, da Na Dioba:le dafawanedafa ilima se bidi imunusa: sia:sa. 13 Ilia da Nama gobele salasu hou hamedafa hamomu. Ilia da hadigi liligi gadenene hamedafa masunu. Ilia da Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini hamedafa golili sa:imu. Ilia da wadela:idafa hou hamobeba:le, Na da amo se bidi ilima iaha.

14 Na da ilima Debolo Diasu ganodini fonobahadi loboga hawa: hamosu fawane ilegele iaha."

Gobele Salasu Dunu

15 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, "Be Isala:ili fi dunu mogili huluane da Nama baligi fa:beba:le, Lifai fi gobele salasu dunu amo da Sa:idoge egaga fi esala, da Nama mae baligi fa:le, Debolo Diasu ganodini hahawane hawa: hamosu. Amaiba:le, wali, amo dunu fawane da Nama misini, gobele salasu sefe amola maga:me Nama imunusa: misa:ma. 16 Ilia fawane da Na Debolo Diasu ganodini golili sa:ili, Na oloda amo ouligimu, amola Debolo nodone sia:ne gadosu hou ouligimu.

17 *Ilia da Debolo ganodini dibifufu amoga golili sa:imusa:, logo holeiga heda:sea, ilia ahea:iai abula salawane misunu. Ilia da ganodini dibifufu amola Debolo ganodini hawa: hamosea, ilia da sibi hinabo abula salimu da sema bagade. 18 Ilia da finimu mae masa:ne, ilia da ahea:iai abula habuga amola ahea:iai abula selefa salima:mu. Be bulu mae idiniginisima:mu. 19 †Ilia da gadili dibifufu (dunu fi da amoga esalebe) amoga masusa: dawa:sea, ilia hidadea ahea:iai abula gisa:le fasili, hadigi sesei amoga

* **44:17:** Gadili Asi 28:39-43; Gobele Salasu 16:4 † **44:19:** Gobele Salasu 16:23

ligisimu. Ilia da dunudafa ilima ilia sema abulaga se mae ima:ne, ilia da amogai abula eno salimu.
20 ‡Gobele salasu dunu da ilia dialuma hinabo hame waga:ma:mu. Amola, ilia dialuma hinabo hame sedagima:mu. Ilia da ilia dialuma hinabo houdafa defele ouligima:ma. 21 §Gobele salasu dunu da ganodini dibifufu amo ganodini golili sa:imusa: dawa:sea, ilia da waini hano hamedafa manu. 22 **Gobele salasu dunu da fisiagai uda lamu da sema bagade. E da Isala:ili a:fini amo da dunuga hame dawa:digi o gobele salasu dunu eno ea didalo amo fawane lama:mu.
23 ††Gobele salasu dunu da Na fi dunu ilima liligi da hadigi amola hadigi hame amo ea afafasu hou ilima olelema:mu. Amola liligi da ledo hamoi amola ledo hame, amo ea afafasu hou, ilima olelema:mu. 24 Na dunu da eagene fofada:musa: sia:ga gegesea, gobele salasu dunu da Na malei defele amoga fofada:ma:mu. Ilia da Na lolo nasu gilisisu amo Na sema amola Na malei defele, noga:le ouligima:mu. Amola ilia Sa:bade eso amola ode amola da hadigiba:le, amo noga:le ouligima:mu.
25 ‡‡Gobele salasu dunu da bogoi da:i hodo digili ba:mu da sema bagade. Be e da eda o ame o ea mano o yolali o dalusi gawa hame fi, amo fawane digili ba:mu da defea.
26 Amo digili ba:lalu, e da bu sema foloai dagoi hamosea, e da eso fesu ouesalea,
27 e da Debolo ganodini dibifufu amo ganodini golili dasea, ea hou foloama:ne, amola bu Debolo Diasu ganodini hawa: hamomusa: logo doasima:ne, gobele salasu ima:mu. 28 §§Na da Isala:ili dunu ilia da iligaga fi ilima ima:ne, soge amola diasu amola liligi noga:iwane iasu. Be Na da gobele salasu fi ilima liligi eno hame, be ilia gobele salasu ouligisu hou fawane ilima i. Ilia da Isala:ili soge amo ganodini, soge hame gagumu. Na da ilia hanai gumima:ne defele esala. 29 ***Gagoma gobele salimusa: iasu, (Hina Godema Gala:ine Iasu) amola gobele salasu ha:i manu amo da wadela:i hou dodofemusa: iaha, (Wadela:i Hou Gogolema:ne Olofoma:ne Iasu) amola Dabe Ima:ne Iasu, amo da gobele salasu dunu ilia ha:i manu ba:mu. Amola adi liligi Isala:ili dunu da Nama imunusa: modale ligiagai, amo huluane gobele salasu dunu da lama:mu.
30 Gobele salasu dunu da bisili ifabia dadami amola bisili liligi huluane Nama iabe amo lama:mu. Eso huluane dunu da agi ga:gi gobesea, ilia da bisili moloi gobebe afae gobele salasu dunu ilima imunu. Amasea, Na da ilia fi diasua amo hahawane dogolegele hamomu. 31 †††Gobele salasu dunu da sio o ohe fi udigili bogoi amola edadoga medole legei, amo manu da sema bagade.”

45

Soge Fifili Sagoi. Hina Gode Ea Lai

1 Soge da Isala:ili fi afae afae ilima imunusa: fifili sagosea, soge fifilisi afae da Hina Godema modale ligiagama:mu. Ea seda defei da 12 1/2 gilomida amola ea ba:de defei da 10 gilomida ba:ma:mu. 2 Amo sogebi ganodini, sogebi la:idi la:idili huluane gagalu defele fi amoga Debolo

‡ **44:20:** Gobele Salasu 21:5 § **44:21:** Gobele Salasu 10:9 ** **44:22:** Gobele Salasu 21:7, 13-14 †† **44:23:** Gobele Salasu 10:10 ‡‡ **44:25:** Gobele Salasu 21:1-4 §§ **44:28:** Idisu 18:20 *** **44:29:** Idisu 18:8-19 ††† **44:31:** Gobele Salasu 22:8

gaguma:ne, ilegema:mu. Ea la:idi defei da 250 mida ba:mu. Amo sogebi sisiga:le, dibifufu amo ea ba:de defei da 25 mida, dialebe ba:ma:mu.
3 Amo sogega Debolo (Hadigidafa Diasu) gaguma:ne, soge ea seda defei da 12 1/2 gilomida amola ba:de defei 5 gilomida amo dogoa a:ma. 4 Amo soge da Isala:ili soge ganodini, hadigi sogebi ba:mu. E da gobele salasu dunu amo da Debolo ganodini Hina Gode Ea hawa: hamonanumu, amo ilia esalebe soge. Amo ganodini ilia diasu amola Debolo gagumu sogebi ba:mu.
5 Na:iyado fi soge amo da Lifai dunu (amo da Debolo hawa: hamosu hamomu) ili amo ganodini esaloma:ne, modale ligiagama:mu. Amo soge ganodini, ilia esalebe moilai ba:mu.
6 Hadigi soge dafulili, sogebi eno ea seda defei da 12 1/2 gilomida amola ba:de defei da 2 1/2 gilomida, amo Isala:ili dunu ilia amo ganodini udigili esaloma:ne, amoga moilai gagumusa: sogebi filisi ba:mu.

Ouligisu Hina ea Sogebi

7 Ouligisu hina dunu esaloma:ne, sogebi eno da filisi dagoi ba:mu. Amo sogebi da Hadigi soge amo ea gududili alalo amoganini, asili, Medidela:inia Hano Wayabo Bagade amoga doaga:mu. Amola amo sogebi da gusudili alalo amoganini, asili, Isala:ili soge ea gusudili alalo amoga doaga:mu. Ea seda defei da soge amo da Isala:ili fi afae amoga ilegele i, amo ea seda defei defele ba:mu. 8 Amo sogebi, Isala:ili soge ganodini, amo ouligisu hina, hi da gagumu. Bai hi sogedafa gaguiba:le, e da eno Isala:ili dunu ilia soge lamusa:, hame hanamu.

Ouligisu hina bagade amo Fa:no Bobogema:ne Sema Legei

9 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, “Dilia Isala:ili ouligisu dunu! Dilia da baligiliwane wadela:i hou hamonanu. Dilia bidi hamosu amola dunuma banenesisu hou yolesima. Dilia moloidafa hou hamoma. Dilia da Na fi dunu ilia soge fisili masa:ne, maedafa bu gadili sefasima. Na, Ouligisudafa, Hina Gode, da amane sia:sa.
10 *Dunu huluane da moloidafa dioi defei ba:su amoga hawa: hamoma:mu.
11 Defesu ilegesu da hafoga:i liligi defema:ne.
Amo ea defei da hano defesu, amo ‘bade’, defemusa: dawa:. Defeidafa defesu da ‘houma’. Defesu da agoane ba:mu.
1 ‘houma’ = 10 ‘ifa’ = 10 ‘bade’
12 Dilia dioi defesu da amane ba:mu,
20 ‘gela’ = 1 ‘siegele’
60 ‘siegele’ = 1 ‘mina’
13-15 Dilia Godema agoane ima,
widi: Dilia sagai gami fifili, 1/60 Godema ima
bali: Dilia sagai gami fifili, 1/60 Godema ima
Olife Susuligi: Dilia Olife ifa amoga fage fa:ili, 1/100 Godema ima. (‘Bade’ defei amoga dia sagai gami defema agoane,
10 ‘bade’ = 1 ‘houma’ = 1 ‘go’)
sibi = sibi wai idi 200 amo da Isala:ili gisi naha, amoga afae Godema ima.
Dilia da Gala:ine Iasu amola ohe mae dadega:le gogo gobele salimusa:, amola ohe amo da Hahawane Gilisili Olofole Iasu hamoma:ne, gaguli misa. Na, Ouligisudafa Hina Gode, da amane gasa bagade sia:sa. 16 Isala:ili soge fi dunu huluane da amo udigili Isala:ili ouligisu hina bagade ema

* **45:10:** Gobele Salasu 19:36

gaguli misunu. 17 Ouligisu hi da ohe amo da gogo gobele salimusa:, amola
Gala:ine Iasu gobele salasu amola waini hano iasu, amo Isala:ili dunu
huluane da Oubi Gaheabolo Lolo Nabe amola Sa:bade Lolo Nabe amola eno
Lolo Nabe amoga moma:ne, e da imunu. E da Wadela:i Hou Gogolema:ne
Olofoma:ne Iasu, amola Gala:ine Iasu, amola ohe amo da gogo gobemusa:
amola Hahawane Gilisili Olofole gobele salasu, amo da dunu ilia wadela:i
hou fadegama:ne, ouligisu hina da amo huluane gaguli misa:mu.”

Hadigi Lolo Nabe Eso
(Gadili Asi 12:1-20; Gobele Salasu 23:33-43)

18 Hina Gode da amane sia:i, “Eso age amola oubi age, di da bulamagau
gawali foloai noga:idafa amo Debolo diasu sema agoane fofoloma:ne,
gobele salima.
19 Gobele salasu da amo wadela:i hou dodofema:ne iasu amo ea maga:me
mogili lale, logo holei mosomo ifa amola oloda hegomai biyaduyale amola
ganodini dibifufu logo holei mosomo ifa amoga unasimu. 20 Eso fesu oubi
amoga, dilia da nowa dunu da wadela:i hou hame hamomusa: dawa:i
amomane giadofale hamoi, amo ea hou dodofema:ne, defele hamoma.
Amasea, Debolo da hadigi fofoloi ba:mu.
21 †Eso 14 amola oubi age amoga, dilia da muni Baligisu Lolo Nabe
hamoma. Eso fesuga, dunu huluane da balede (yisidi mae sanawane gobei)
amo manu.
22 Lolo nabe eso agega, ouligisu hina da ea wadela:i hou amola dunu
huluane ilia wadela:i hou foloama:ne, bulamagau gawali gobele salimu.
23 Lolo nabe eso fesuale afae afae, amoga e da Hina Godema bulamagau
fesuale amola sibi gawali fesuale (huluane foloai amola noga:idafa, fofa:gi
amola baho amola eno olo hame gala) amo gogo gobele salimu. Amo eso
fesuale afae afae amoga e da goudi gawali, Wadela:i Hou Gogolema:ne
Olofoma:ne Iasu hamoma:mu. 24 Bulamagau gawali afae afae amola sibi
gawali afae afae amo da gobele salasea, e da amo gilisili 14 gilogala:me
gala:ine amola 3 lida olife susuligi imunu. 25 ‡Isala:ili dunu da Fasela
Diasuga Lolo Nabe gilisisia (amo da muni eso 15 oubi fesu amoga), ouligisu
hina da lolo nabe eso fesuale afae afae musa: gobele sali defele imunu.
Amo gobele salasu da mae dadega:le gogo gobele salimu amola musa: iasu
gagoma amola olife susuligi da amoga gilisima:mu.

46

Ouligisu Hina da Lolo Nabe amoga Hamomu

1 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, “Ganodini dibifufu ea gusudili
logo ga:su da hawa: hamosu eso gafeyale amoga ga:si dialebe ba:ma:mu.
Be Sa:bade eso amola Oubi Gaheabolo Lolo Nabe eso amoga doasima:mu.
2 Ouligisu hina da gadili dibifufu amoga asili, logo holei sesei amoga
golili sa:ili, amola gobele salasu dunu da ea ohe iasu amo gogo gobele
salasea amola Hahawane Gilisili Olofole Iasu gobele salasea, e da logo
holei mosomo ifa amoga dafulili lelumu. E da logo holei amogai nodone
sia:ne gadolalu, bu gadili masunu. Logo ga:su da mae ga:sili dialeawane,
daeya galu ga:simu. 3 Sa:bade huluane amola Oubi Gaheabolo Lolo Nabe
huluane, amogai dunu huluanedafa da logo holei midadi, Hina Godema
beguduli amola Ema nodone sia:ne gadoma:mu.

† **45:21:** Gadili Asi 12:1-20; Idisu 28:16-25 ‡ **45:25:** Gobele Salasu 23:33-36; Idisu 29:12-38

4 Sa:bade esoga, ouligisu hina da Hina Godema, sibi mano gafeyale amola
sibi gawali afae (huluane da foloai, noga:idafa) amo gogo gobele salimusa:,
gaguli misa:mu. 5 Sibi gawali afae afae amo gilisili gobele salimusa:, e
da 14 gilogala:me gala:ine gaguli misa:mu. Amola sibi mano afae afae
amo gilisili gobele salimusa:, e da ea hanaiga udigili iasu ima:mu. E
da 14 gilogala:me gala:ine afae afae gaguli masea, amoga 3 lida olife
susuligi gilisili gaguli misa:mu. 6 Oubi Gaheabolo Lolo Nabe e da wahadebe
bulamagau gawali, amola sibi mano gafeyale amola sibi gawali afae
(huluane foloai noga:idafa) amo gobele salimusa: gaguli misa:mu. 7 E
da musa: iasu gala:ine amola olife susuligi amo defele gilisili ima:mu.
8 Ouligisu hina da logo holei sesei fisili, ea ganodini misi logo amoga bu
gadili masa:mu.
9 Dunu ilia da lolo nabe amoga Hina Godema nodone sia:ne gadomusa:
masea, ilia da ga (north) logo holeiga golili sa:ili, sia:ne gadoi dagosea, ilia
da ga (south) logo holeiga amoga gadili masa:mu. Amola ilia da ga (south)
logo holeiga golili sa:ili, sia:ne gadoi dagosea, ga (north) logo holeiga ga
masa:mu. Ilia da ilia misi logo amoga bu ga masunu da sema bagade.
10 Dunu eno da ganodini golili dasea, ouligisu hina dunu, e amola da
ganodini sa:imu. Amola, ilia da gadili ahoasea, e amola galu gadili masunu.
11 Lolo Nabe eso huluane amoga Gala:ine Iasu gobele salasu da bulamagau
gawali o sibi gawali amoga gilisimusa: gagoma 14 gilogala:me. Amola sibi
mano gilisimusa: da sia:ne gadosu dunu ea hanaiga imunu. Gala:ine Iasu
gobele salasu afae afae amoga olife susuligi3lida gilisima:ma.
12 Ouligisu hina da Hina Godema udigili gobele salasu imunusa:
dawa:sea, (amo da mae dadega:le gogo gobele salasu o Hahawane Gilisili
Olofole Iasu gobele salasu), ilia da e golili sa:ima:ne, ganodini dibifufu ea
gusudili logo doasimu. E da Sa:bade eso gobele salasu hou defele hamomu.
Amasea, e da ga ahoasea, ilia da logo ga:mu.

Eso Huluane Iasu

13 Hina Gode da amane sia:sa, “Hahabe huluane, dilia da ode afae
gidigi sibi mano (foloai amola noga:idafa fa:gi hamedei, olo hamedei) amo
Hina Godema gogo gobele salima. Amo da eso huluanedafa hamoma:mu.
14 Amola falaua 2 gilogala:me amo olife susuligi amoma gilisili, hahabe
huluane gobele salima:mu. Amo gobele salasu malei da eso huluane, mae
fisili, dialumu. 15 Sibi mano, amola falaua, amola olife susuligi da hahabe
huluane, mae fisili, Hina Godema gobele salaloma:mu.

Ouligisu hina dunu ea Soge Ouligisu Hou

16 Ouligisudafa Hina Gode da dafawane hamoma:ne sia:sa, “Ouligisu
hina da ea soge mogili egefe afae ema udigili iasea, egefe da amo soge
gagulaligimu. Amo soge da ea sosogo fi ilia:. 17 *Be ouligisu hina da ea
hawa: hamosu dunuma ea soge afae iasea, bu Samogesu Ode doaga:sea, e
da amo soge bu samogene, bu hina: soge ba:mu. E amola egefe ilia fawane
da amo soge eso huluane gagui dialebe ba:mu.
18 Ouligisu hina da dunudafa ilia soge udigili lamu da sema bagade. E
da soge egefe ema imunusa: dawa:sea, e da hi sogedafaga fawane imunu.
E da dunudafa amo ilia soge udigili labeba:le, ili banenesimu da sema
bagade.”

Debolo Gobele Nasu Sesei

* **46:17:** Gobele Salasu 25:10

19 Amalalu, amo dunu da na sesei amo da ga (north) ba:legai ganodini
dibifufu ea ga (south) la:idi diala, amo ea gagili diasuga oule asi. Amo sesei
da gobele salasu dunu esaloma:ne, hadigi ilegei. E da sogebi amo da sesei
ea gududi la:idi dialebe, nama lobo sogone olei. 20 E amane sia:i, "Amo
sogebiga, gobele salasu dunu da hu amo da wadela:i hou dodofemusa:
amola dabe imunusa:, amo gobema:mu amola falaua iasu ga:gima:mu. Bai
amo liligi da hadigi amola sema. Amola dunu da amoga se nabasa:besa:le,
gadili dibifufu amoga gaguli masunu da hamedei."
21 - 22 Amalalu, e da na dibifufu gadili amoga oule asili, nama amo ea
hegomai biyaduyale afae afae ganodini, dibifufu fofonobo ea seda defei
20.4 mida amola ea ba:de defei 14.4 mida amoga dialebe ba:i. 23 Amo
dibifufu afae afae da igiga gagoi, amola ea dobea danoma:ne da gobele
nasu gasa:i dialebe ba:i. 24 Amo dunu da nama amane sia:i, "Amo da
gobele nasu diasu. Amo ganodini Debolo hawa: hamosu dunu da gobele
salasu liligi amo dunudafa da iaha, amo gobema:mu."

47

Hano da Debolo Diasuga Amonini Dalebe Ba:i

1 *Amo dunu da na oule bu Debolo Diasu gagili dasua oule heda:i. Debolo
da gusudili ba:le gusui dialebe ba:i, amola hano da gagili dasu hagudunini
heda:le, gusudili ahoanebe ba:i. Amo hano da Debolo ga (south) la:idi amo
hagudu manebe, oloda ea ga (south) la:idi gadenene baligili ahoanebe ba:i.
2 Amalalu, amo dunu da na ga (north) logo holeiga gadili oule asili, logo
holei amo da gusudili ba:le gusui, amoga doaga:i. Hano fonobahadi da
logo holei ga (south) la:idi amoga gadili dalebe ba:i.
3 Amo dunu da ea ifa daba: defesu amoga hano dabe gusudili defele, 500
mida defei. Amo defeiga, e da na amo hano degema:ne sia:i. Na degele,
hano da na osa:su muguniyanisi.
4 Amalalu, e da 500 mida eno defei. Na da dedegela asili, hano da na
mugunia doaga:i. 500 mida eno asili, hano da na bulu ga:sua doaga:i. 5 E
da 500 mida eno defei. Amogai, hano da luguduba:le, na da dedegela
masunu hamedei ba:i. Luguduba:le, amo degemusa: dawa:loba, dasi
sa:imu fawane ba:i. 6 E da nama amane sia:i, "Dunu egefe! Amo hou
huluane noga:le dawa:ma!" Amalalu, amo dunu da na hano bega: oule
asi.
7 Na da amoga doaga:le ba:loba, ifa bagohame hano la:idi la:idi beba:le
lefulubi ba:i.
8 E da nama amane sia:i, "Amo hano da gusudili asili, Yodane Fago
baligili, Bogoi Hano Wayabo amoga doaga:sa. Amo hano da Bogoi Wayabo
amoga adimina dasea, e da sali hano sefasili, bu hano ida:iwane heda:sa.
9 Hano da habodili ahoasea, ohe fi amola menabo fi enoenoi da ba:mu.
Hano da Bogoi Hano Wayabo hano bu noga:i hamomu. E da habodili
ahoasea, esalusu gaguli maha. 10 Soge amo da Enegidai Bubuga:su amonini
asili, Enegela:ime Bubuga:su doaga:sa, dogoa da hano wayabo bagade
bega: menabo hiougisu dunu lelebe ba:mu. Ilia da amogai ilia menabo
gasa:su, eso hougima:ne, fadegale gamu. Menabo fi enoenoi bagohame,
Medidela:inia Hano Wayabo Bagade ea menabo fi ili idi amo defele, da
amogai esalebe ba:mu. 11 Be hano amo da hano wayabo fonobahadi

* **47:1:** Segalaia 14:8; Yone 7:38; Wamolegei Sia: Olelesu 22:1

amola fafu soge Bogoi Hano Wayabo bega: dialebe, ganodini diala da sali hamoi amomane dialumu. Ilia Isala:ili dunu ilia sali gasa:le nasu dialumu. 12 †Hano na:iyado la:idi la:idilale bega: ha:i nasu ifa enoenoi lefulubi ba:mu. Ilia lubi da hamedafa biomu amola ilia da dulu legelalusu hamedafa yolemu. Ilia oubi huluane amoga gaheabolo fage legemu. Bai hano amo da Debolo Diasuganini mabe, amoga nasegagisa. Ifa da ha:i manu legemu amola ilia lubiga da dunu uhinisisimu."

Soge Ea Alalo Fifi

13 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, "Soge amo fifili, Isala:ili fi fagoyale gala ilima ia dagoi ba:mu, (Yousefe ea fi da fifi aduna lamu) amo ilia alalo fifi da agoane ba:mu. 14 Na da dafawanedafa, dilia aowalalia ilima amo soge imunu, sia:i. Wali, amo defele fifili, Isala:ili fi huluane ilima ima.

15 "Ga (north) alalo fifi da Medidela:inia Wayabo amoga gusudili heda:le, Hedelone moilai bai bagade, amola Ha:ima:de Adobo Gigadofa Ahoasu amola Sida:de moilai bai bagade, 16 amola Bilouda amola Sibala:ime moilale bai bagade (ela da Dama:sagase fifi asi amola Ha:ima:de fifi asi amo dogoa diala) amo huluane baligili, Ha:isa Ha:digone moilai bai bagadega doaga:sa (Ha:isa Ha:digone da Haula:ne soge alalo fifi gadenene diala). 17 Amaiba:le, ga (north) alalo fifi da Mededela:inia Hano fisili, gusudili asili, Ha:isaina:ne moilai bai bagadega doaga:sa. Amola Dama:sagase amola Ha:ima:de soge da amoga gadili ba:sa.

18 Gusudili alalo fifi da Dama:sagase amola Haula:ne dogoa amoga muni, ga (south) ahoa. Isala:ili soge da gudu diala amola Gilia:de soge da gusu amola Yodane Hano dogoa da alalo fifi hamone, asili, Da:ima soge amo Bogoi Hano Wayabo bega: dialebe amoga doaga:sa.

19 Ga (south) alalo fifi da Da:ima muni ga (south) amola gududili hegomane asili, hafoga:i sogega asili, Ga:idese Meliba baligili, delegili ga (north) fonobahadi bu gududili, asili. Idibidi soge ea alalo fifi amodili asili, Mededela:inia Hano Wayabo amoga doaga:sa.

20 Gududili alalo fifi da Mededela:inia Hano Wayabo Bagade bega: fawane. Amo da asili, sogebi amo da Ha:ima:de Adobo Gigadofa Ahoasu gududili dialebe, amoga doaga:sa.

21 Dilia amo soge fifili, dilia fi afae afae amoga ima. 22 Na da dilia eso huluane amogai gaguli esaloma:ne, dilima iaha. Ga fi dunu dilia fi ganodini esala (amo da dilia fi ganodini mano lalelegei) dilia da soge fifili iasea, ilima amola afae afae ima. Dilia da Isala:ili dunudafa hamosa amo defele ilima hamoma. Ilia da Isala:ili dunu defele, soge lamusa:, ululuasu adoba:mu. 23 Ga fi dunu esalebe dunu afae afae, e da Isala:ili fi amo ganodini esala, amo fi ilia soge fifi lai amo e da ilia labe defele lamu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i dagoi."

48

Gode da Isala:ili Fi ilima Soge Fifili Iasu Hou Olelei

1-7 Ga (north) alalo fifi da Mededela:inia wayabo amoga gusudili heda:le, Hedelone moilai bai bagade, amola Ha:ima:de Adobo Gigadofa Ahoasu baligili, Ha:isalina:ne moilai bai bagade amola Dama:sagase soge amola Ha:ima:de soge afafasu alalo fifi amoga doaga:sa. Fi afae afae huluane da

† **47:12:** Wamolegei Sia: Olelesu 22:2

soge alalo fi dogoa fi afadafa lamu. Amo soge fifilisi afae afae da gusu alalo fifi amoga muni, gududili asili, Mededela:inia Hano Wayabo Bagade amoga doaga:mu. Da:ne fi da gadafa (north) soge fifilisi lamu.

Amo ga (south) asili, fi eno da dogoa alalo fi afae afae agoane lamu:-

Da:ne
A:sie
Na:fadalai
Ma:na:se
Ifala:ime
Liubene
Yuda

Sogebi Modale Ligiagai

8 Dilia soge dogoa alalo fi eno hou hisu hamoma:ne, modale ligiagama. Ea ba:de defei ga (north) asili ga (south) doaga:le da 16 gilomida amola ea seda defei amo da soge fifilisi fi dunu afae afae amoma i ea seda defele ba:i. Amo fi soge fifilisi sogebi ea modoga Debolo Diasu gagui dialebe ba:mu.

9 Amo fi soge fifilisi ea modoga, sogebi Hina Godema modale ligiagamusa: ilegema. Amo ea seda defei da 16 gilomida amola ea ba:de da 12 gilomida ba:mu. 10 Amo modale ligiagai sogebi la:idi amo gobele salasu dunu da lamu. Amo sogebi ea defei da gusudili asili gududili doaga:sa amo 16 gilomida ba:mu amola ga (north) asili ga (south) amo defei da 6 gilomida ba:mu. Amo fi soge fifilisi sogebi ea modoga Debolo Diasu gagui dialebe ba:mu. 11 Amo sogebi da Hadigi hamoi ba:mu. Amola gobele salasu dunu amo Sa:idoge egaga fi fawane da amoga esalumu. Bai Lifai fi dunu eno da Isala:ili fi dunu ilima gilisili wadela:le hamonoba, Sa:idoge egaga fi da ilima hame gilisi.

12 Amaiba:le, ilia da soge fifilisi sogebi hisu agoane, Lifai fi ili sogebi dafulili lale, amo da baligili Hadigi sogebi ba:mu. 13 Lifai dunu amola da fifilisi sogebi gobele salasu ilia sogebi amoga ga (south) lamu. Amo sogebi ea defei da gobele salasu sogebi ea defei defele ba:mu. 14 Be soge fifilisi sogebi amo Hina Godema modale ligiagai, amo da sogebi bisidafa ba:mu. Amo fifili enoga bidilamu o enoma imunu da sema bagade. Bai amo sogebi da Hadigi amola Hina Gode Ea:.

15 Amo sogebi hame fifili i, diala, da hadigi soge agoai hame ba:mu. Ea seda defei da 16 gilomida amola ea ba:de defei da 3 gilomida. Amoga, Isala:ili dunudafa da udigili fili, soge huluane bugili manu. Yelusaleme moilai bai bagade da amo sogebi dogoa gagui dialebe ba:mu. 16 Moilai da la:idi la:idi defele ononone disi, ea la:idi la:idi defei afae afae da 2,250 mida agoane ba:mu. 17 Moilai huluane sisiga:le, la:idi la:idi da dibifufu amo ea ba:de defei da 125 mida. 18 Moilai da hadigi sogebi amoga ga (south) diala amo da gagui dagosea, soge eno (ea defei da gusudili sogebi - seda 6 gilomida amola ba:de 3 gilomida amola gududili sogebi - seda 6 gilomida amola ba:de 3 gilomida) amo da Isala:ili dunu ilia ha:i manu bugisu ba:mu. 19 Nowa dunu da moilai bai bagade ganodini esalebe ba:sea (fi huluane defele ba:mu), e da amo sogega ha:i manu bugimu da defea. 20 Amaiba:le, amo soge fifi ononone disi ea defeidafa da la:idi la:idi amo defele 16 gilomida defei fawane ba:mu. Amola amo ganodini da moilai bai bagade gagui dialebe ba:mu.

21-22 Amo modale ligiagai sogega (amo ganodini da Debolo amola gobele salasu sogebi amola Lifai dunu ilia soge) gusudili amola gududili hame

lai soge diala da ouligisu hina dunu ea soge ba:mu. Amo soge da gusudili amonini asili gusu alalo fifi amoga doaga:le, amola gududili asili, Medidela:inia Hano Wayabo Bagade amoga doaga:sa. Amo soge ea ga (north) alalo fifi baligisia, Yuda soge da ba:mu amola ea ga (south) alalo fifi baligisia da Bediamini ea soge ba:mu.

Isala:ili fi Oda Ilia Soge Fifi

23-27 Modale ligiagai sogebi ga (south) amodili Isala:ili fi musa: soge hame lai, amo da soge fifilisi fifi soge lamu. Amo soge fifilisi afae afae da gusu alalo fifi amoga muni gududili asili, Medidela:inia Hano Wayabo Bagade amoga doaga:mu. Bediamini fi da gadafa (north) soge fifilisi lamu. Amo ga (south) asili, fi eno da agoane lamu:-

Simiane
Isaga
Sebiulane
Ga:de

28 Ga:de soge fifilisi fi lai amo ea ga (south) la:idi, alalo fifi da Da:ima amoga ga (south) amola gududili amola asili, hafoga:i sogega Ga:idese baligili, amasea, delegili ga (north) amola gududili, Idibidi soge ea alalo fifi amoga asili, Medidela:inia Hano Waiyabo Bagadega doaga:sa.

29 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:i, “Dilia Isala:ili dunu ilia soge lale fima:ne, agoane fifili sagoma.”

Yelusaleme ea Logo Holei Ga:su

30-34 *Yelusalemega golili sa:ima:ne, gagili dasu fagoyale gala. Ea gagoi biyaduyale gala afae afae ea seda defei da 2,250 mida. Gagoi afae afae ganodini, logo holei ga:su udiana dialebe ba:sa. Ilia dio afae afae da Isala:ili fi ilia dio afae afae asuli. Logo holei ga:su amo ga (north) gagoi ganodini dialebe, ilia dio da Liubene amola Yuda amola Lifai. Logo holei ga:su amo gusu gagoi ganodini dialebe ilia dio da Yousefe amola Bediamini amola Da:ne. Logo holei ga:su amo ga (south) gagoi ganodini dialebe, ilia dio da Simiane amola Isaga amola Sebiulane. Logo holei ga:su amo guma: gagoi ganodini dialebe, ilia dio da Ga:de, amola A:sie amola Na:fadalai.

35 Amo gagoi huluane gilisi ilia seda defei da 9 gilomida agoane. Wali amonini amo moilai bai bagade ea dio asuli da ‘Hina Gode da Goegami Esala.’ amo ba:mu.

Sia: ama dagoi

* **48:30-34:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:12-13

Da:niele

(Da:i Sia: - Daniel; Modu – Daniela; Bisini – Daniel)

Hidadea Sia:

Da:niele da ea buga dedei ode 530 YHM amoga dedei. Ea dedei esoha, Yu dunu da se bagade nabasu. Bai Ba:bilone hina bagade amo Nebiuga:denese da Yu dunu huluane ilia sogega mugululi asili, Ba:bilone sogega udigili hawa: hamomusa: oule asi. Ba:bilone hina da gasa bagadeba:le, amo soge ganodini ilia da se bagade nabasu. Da:niele da ea buga ganodini, dunu ilia sia: amola dunu ilia simasia ba:su amola esala ba:su olelesa. Amoga e da ea fi dunu ilia dogo denesimusa: dawa:i galu. Wali ilia da se nabasu, be fa:no ilia da bu hahawane ba:mu amola Gode Ea fi dunu da ilima ha lai ilima hasalasimu, e da olelei.

Da:niele Buga da olelesu la:idi aduna gala, amo,

(1) Da:niele amola ea na:iyado mugululi asi dunu ilia hou. Ilia da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le amola Ea sema amoma noga:le fa:no bobogebeba:le, ilia da ilima ha lai dunu ilima hasalasu hou dawa:i. Amo hou da Ba:bilone hina bagade amola fa:no Besia hina bagade ilia ouligibi esoga ba:i.

(2) Da:niele da ea esala ba:su olelesu. Amo esala ba:su ganodini, Gode da fa:no misunu hou amo ema olelei, amo dunu fifi asi gala mogili da heda:le, gasa bagade hamone, amola fa:no dafamu, amo hou olelei. Fa:no agoane, nimi bagade dunu fi huluane da dafane, Gode Ea fi dunu da hinawane esalumu.

Sia: Dedei

1 Da:niele amola ea Na:iyado Dunu...Sia:alalo 1:1 - 6:28
2 Da:niele ea Esala Ba:su...Sia:alalo 7:1 - 11:45
(a) Wadela:i Ohe Fi Biyaduyale gala...Sia:alalo 7:1-28
(b) Sibi Gawali amola Goudi...Sia:alalo 8:1 - 9:27
(c) Sia: Adole Iasu da Hebene amoga misi...Sia:alalo 10:1 - 11:45
(d) Soge Wadela:mu Eso...Sia:alalo 12:1-13

DA:NIELE

Da:niele amola ea Na:iyadolalia Hou
(Da:niele 1:1—6:28)

Ayeligi dunu amo da Nebiuga:denese (Ba:bilone hina bagade) ea Diasu ganodini Esalu

1 *Hina bagade Yihoiagimi da Yuda soge amoga ouligisia, amola amo-
gawi da ode udiana esalu, Nebiuga:denese amo da Ba:bilone soge amoga
hina bagade esalu. E da Yelusaleme moilai bai bagadega doagala:musa:
asi. Amola ea dadi gagui dunu ilia da soge amo huluane eale disi. 2 †Hina
Gode da logo doasiba:le, Nebiuga:denese da Yihoiagimi gagulaligi. Amola
hano dili nasu liligi amola faigelei Gode Ea Debolo diasu ganodini dialu
mogili e da lai. E da Yu dunu amola uda mogili, amo udigili hawa:
hamomusa: Ba:bilone sogega oule asi. Amola Debolo liligi lai huluane

* **1:1:** 2 Hina bagade 24:1; 2 Hou Olelesu 36:5-7 † **1:2:** 2 Hina bagade 20:17-18; 24:10-16; 2 Hou Olelesu 36:10; Aisaia 39:7-8

e da ea ogogosu ‘gode’ ilia debolo diasu Ba:bilone sogega amo ganodini sali.

3 Amola hina bagade Nebiuga:denese da sia:beba:le, ea bisili ouligisu dunu amo ea dio da A:sebena:se, e da mugululi asi Isala:ili dunu amo ganodini hogolalu, ayeligi amo musa: da Isala:ili hina bagade amola eno dunu bagade ilia sosogo fi ganodini esalu, amo ilegei. 4 Nebiuga:denese da ayeligi noga:idafa odagi da noga:idafa amola da:i noga:idafa amai ayeligi ilegema:ne sia:i. Ilia da:i amoga da eno wadela:i hamedafa, ayeligi bagade dawa: galea amai ayeligi sugulu noga:le heda:i ayeligi fawane lasu. Amai ayeligi ilia da hedolo dawa:su lamu amola hina bagade ea diasu ganodini noga:le hawa: hamomu, ilia dawa:i. Amola A:sebena:se hi fawane, da amo ayeligi ilima dedesu amola idisu olelema:ne sia:i. Amo da Ba:bilone ilia sia:ga olelesu. 5 Amola hina bagade da amane sia:i, goe esoga ayeligi ilia ha:i nasu amola hano nasu da hina bagade amola ea ouligisu dunu ilia lasu defele lamu da defea. Amola ilia da goe sugulu da ode udiana heda:lalu, amalu ilia da hina bagade ea hawa: hamomusa: ema adoba:mu.

6 A:sebena:se da Yuda fi ayeligi mogili ilegei dagoi. Amo ilegei gilisisu ganodini, ayeligi biyaduyale ba:i. Ilia dio da Da:niele, Ha:nanaia, Misa:iele amola A:salaia. Huluane da Yuda fi dunu. 7 A:sebena:se da ilia dio bu gaheabolo asuli. Da:niele ea dio gaheabolo da Beledesia:sa. Amola Ha:nania ea dio gaheabolo da Sia:dala:ge, Misa:iele ea dio gaheabolo da Misia:ge amola A:salaia ea dio gaheabolo da Abedenigou.

8 Hina bagade amo ianoba, Ba:bilone ouligisu dunu da ha:i manu amola waini hano gaguli misi. Be amo ha:i manu da Yu sema ganodini ledo gala amo e dawa:beba:le, Da:niele da hihini hame manusa: dawa:i galu. Da:niele ea amane dawa:su. Amo ha:i manu amola waini na nanu, Gode Ea sida:iya giadofale hamomu e amane sia:i. Amaiba:le e da bisili ouligisu A:sebena:se ema adole ba:i, “Defea ha:i manu eno imunu defeala:?” amane adole ba:i. 9 Amola Gode da A:sebena:se ea dogoga sia:beba:le, e da Da:nielema asigi galu. 10 Be A:sebena:se da hina bagadema beda:iba:le, e da Da:nielema amane sia:i, “Hina bagade da dia ha:i manu amola waini nasu ilegei dagoi. Amaiba:le, dilia da amo hame nabeba:le, dilia da:i da geloga:i amola eno ayeligi ilia da:i da noga:i ba:sea, hina bagade da na medole legemu.”

11 Amaiba:le, Da:niele da sosodo aligisu dunu amo A:sebena:se da Da:niele, Ha:nanaia, Misa:iele amola A:salaia ouligimusa: ilegei, ilima asili amane sia:i, 12 “Na hanai da dia eso nabuane ganodini nini adoba:ma. Dadami ha:i manu amola hano nasu amo fawane nini moma:ne ima. 13 Amola fa:no goe eso nabuane amoga di sodoma. Ayeligi dunu oda da hina bagade ea ha:i manu defele naha, amo ilia da:i da ninia da:i baligisa o hame baligisa, amo noga:le ba:ma. Amola ninia da:i hodo ea hou ba:beba:le, dia fa:no ninima adi hou hamoma:bela:, amo dawa:ma.”

14 Sosodo aligisu e da Da:niele ea sia: defele eso nabuane amoga amo hou hamomusa: sia:i. 15 Amola eso nabuane amo fisili, ouligisu dunu ea ba:loba:, ilia da:i hodo da noga:idafa ba:i. Amola ilia da:i hodo ba:su da ayeligi dunu eno ilia ha:i manu hina bagade ea ilima ilegei, amo ilia da:i hodo ba:su baligi dagoi. 16 Amaiba:le, sosodo aligisu e da Da:niele amola ea sama udiana ilima ha:i manu amo hina bagade ea iasu liligi ilima hame i. E da dadami fawane ilima iasu. 17 Amola Gode da dawa:su noga:i amo ayeligi biyaduyale ilima i. Amola Gode da fidibiba:le, ilia da idisu hou, dedesu hou amola osobo bagade dawa:su hou huludafa, ilia dawa:i galu. Amola Gode da dawa:su Da:nielema simasia ba:su olelesu i

dagoi. 18 Amola ayeligi dunu ode udiana hina bagade Nebiuga:denese ea
sugulu heda:lalu. Amo ode da gidigisia, A:sebena:se da ili hina bagade
ema oule asi. 19 Amola hina bagade da dunu oda ilima sia:sa:ili, e amane
ba:i, Da:niele, Ha:nanaia, Misa:iele amola A:salaia, ilia dawa:su da eno
ayeligi dunu ilia dawa:su baligi dagoi. Amaiba:le ilia da ea ouligisu fi
amo ganodini hawa: hamosu lidi dagoi. 20 Hina bagade da ilima liligi
bagade adole ba:i. Amola ilia dawa:su da bagadeba:le, ilia da ea adole ba:i
huluane amoma adole imunusa: dawa:i. Ilia dawa:su da nabi dunu amola
ba:la:lusu dunu huluane Ba:bilone soge ganodini esalu amo ilia dawa:su
bagadewane baligi dagoi ba:i.
21 Amaiba:le Da:niele da eso bagohamedafa hina bagade ea ouligisu fi
amo ganodini hawa: hamosu. Besia hina bagade amo ea dio Sailase, da
Ba:bilone amoma hasalasiba:le fawane fisi.

2

Nebiuga:denese da Simasia Ba:i

1 Amola ode aduna amoga Nebiuga:denese da hina bagade galu, e da
simasia ba:i galu. Amo simasi amo ganodini e da da:i dioi galu. Amo
da:i dioiba:le e da gola noga:le hame golai. 2 *Amaiba:le, e da bagade
dawa:su dunu, nabi dunu, ba:la:lusu dunu amola wamuni dawa:su dunu
amo simasia e ba:i, ea bai ema olelema:ne, ema misa:ne sia:i. Ilia da misini,
amo hina bagade amo ea odagidili lelu. 3 Amanoba, e amane sia:i, "Na
simasi goega nina da da:i dioi bagade nabi. Amaiba:le, amo simasi ea bai,
na dawa:mu hanai gala."
4 Ilia da hina bagadema amane sia:i, "Hina bagade! Di da eso huluane
noga:le esalalalumu da defea. Dia simasi hou ninima adodole ima.
Amalalu, amo ea bai ninia da dima olelemu," amo simasi dawa:su dunu
ilia amane sia:i.
5 Amo sia: nababeba:le, hina bagade da ilima amane sia:i, "Na asigi
dawa:su, na da hame afadenemu. Dilia na simasi ea hou amola bai gilisili
nama adoma. Na dafawane dilima sia:sa, be dilia nama hame adosea,
na da dadi gagui dunu ilima amane adomu. Dilia bogoma:ne, na da
dilia emo amola lobo dagama:ne sia:mu. Amalu dilia diasu amolawane
wadela:ma:ne sia:mu. Amalalu, amo diasu da doudafa agoai ba:mu. 6 Be
dilia da na simasi ganodini sodoi liligi amo huluane amola simasi ea bai
amola huluane noga:le olelesea, defea, na da liligi bagade dilima imunu
amola dunu ilia dilima nodoma:ne sia:mu. Defea! Amaiba:le, simasi ea
hou amola ea bai hedolowane olelema.
7 Amanoba, ilia dabe hina bagadema adole i, "Hina bagade! Di da dia
simasi, amo ninima hidadea adodole ima. Amo nabalu bai ninia olelemu."
8 - 9 Amalalu, hina bagade da bu adole i, "Na dawa: dilia adodigisu hou
na dawa:! Dilia da simasi ea hou amola ea bai gilisili nama hame olelelalu,
na da dili huluanema se defele imunu. Amo dawa:beba:le, dilia da
gilisili sia: da: dawa:lalu, na asigi dawa:su afadenemusa: nama ogogosa.
Hedolo! Simasi ea hou nama adoma. Amasea, dilia da simasi ea bai
amola olelemusa: dawa:, amo na da dawa:mu galebe!" Nebiuga:denese
da amane sia:i.
10 Hina bagade ea sia:i amo ilia nababeba:le, ilia bu dabe amane sia:i,
"Dia dawa:mu hanai liligi olelemu da hamedei. Dunu afae osobo bagadega
da amo olelemu hamedei galebe. Musa: amola wali, hina bagade eno da
ea ba:la:lusu dunu, ea nabi dunu amola ea wamuni dawa:su dunu ilima

* **2:2:** Mui 41:8

agoaiwane adole ba:su hamedafa adole ba:i. 11 Hina bagade! Dia adoi amo da gasa bagadedafa ba:sa. Osobo bagade dunu da bu adole imunu da hamedei. ‘gode’ ilia fawane da amo adole imunusa: defele gala, be ‘gode’ ilia da osobo bagade dunu gilisisu ganodini hame esala.”

12 Hina bagade da amo sia: nababeba:le ougi bagadedafa ba:i. Amaiba:le, e da dadi gagui dunu ilia da bagade dawa:su dunu huluane Ba:bilone sogega esalebe, amo medole legema:ne sia:i dagoi. 13 Amaiba:le, ea sia:ga ilia da bagade dawa:su dunu huluane medole legemusa: momagei. Amola ilia da Da:niele amola ea samalali medole legema:ne sia:i dagoi.

Gode da Da:nielema Nebiuga:denese ea Simasi Bai Olelei

14 Amalalu, Da:niele da A:lioge (e da hina bagade ea dadi gagui dunu bisilua galu. Hina bagade da e da bagade dawa:su dunu amo medole legemusa: sia:i) ema asili, ema gebewane sia: sa:i. 15 Da:niele da A:lioge ema amane adole ba:i, “Abuliga hina bagade da bagade dawa:su Ba:bilone sogega esasulubi, amo medole legema:ne sia:bela:?” Amalalu, A:lioge da Da:nielema bai olelei.

16 Amola Da:niele da hedolodafa asili, hina bagadema e da bagade dawa:su dunu amo hedolo mae medole legema:ne sia:si. Bai e da hina bagadema ea simasi bai olelemusa: dawa:i. Amo sia: nababeba:le hina bagade da defea sia:i dagoi.

17 Amalalu, Da:niele e da hi diasuga bu ogobele asi. Amalu ea sama dunu udiana amo Ha:nanaia, Misa:iele amola A:salaia, ilima amo liligi huluane olelei. 18 E da ilima amane sia:i, “Ninia da Gode Hebene ganodini esala Ema sia:ne gadomu da defea. E da ninima asigili fidima:ne sia:ne gadomu da defea. Amola dadi gagui ilia da nini amola eno bagade dawa:su dunu gilisili medole legesa:besa:le, Hina Gode da ninima Nebiuga:denese ea simasi bai, amo ninima olelema:ne ninia da Ema adole ba:mu!” Da:niele da amane sia:i. 19 Amalalu, amo gasi ganodini, amo simasi bai dawa:mu gogolei galu, Gode Hifawane amo simasi bai Da:nielema olelei dagoi. Amo hou ba:beba:le, Da:niele da Hebene Godema bagadewane nodoi.

20 Amola Da:niele e da amane nodoi,
“Gode da gasa bagade amola bagadedafa dawa:su.
Eso huluane mae fisili Ema nodonanumu da defea.
21 E da eso huluane eso amola gibu ouligilala.
Ea sia:beba:le, hina bagade da hina hamoma:ne heda:sa
amola Ea sia:beba:le ilia da bu dafasa.
E fawane da osobo bagade dunu ilima bagade dawa:su iaha.
22 Liligi huluane wamolegei amo Ea da dawa:le olelesa.
Liligi gasi ganodini wamo dialebe amo huludafa E ba:lala.
Hisu da hadigidafa amoga sisiga:i dagoi ba:sa.
23 Di da na aowalalia Godedafa.
Amaiba:le na da Dima nodosa, amola Dia Dio gaguia gadosa.
Bai Di da nama gasa amola bagade dawa:su iaha.
Amola Di da na sia:ne gadoi amo nabi dagoi.
Di da hina bagade ea simasi bai nama noga:le olelebeba:le,
ninia da hina bagadema adole imunusa: dawa:,”
Da:niele da amane nodone sia:ne gadoi.

Da:niele e da Nebiuga:denese ea Simasi Hou amola Bai Olelei

24 Amaiba:le, Da:niele da A:lioge (ema hina bagade da bagade dawa:su dunu medole lelegema:ne sia:i) ema amane sia:i, “Amo dunu mae medole

legema. Dia na hina bagade ema oule masa. Amalalu, na da ea simasia
ba:i amo hima bai olelemu."
25 Amanoba, A:lioge da hedolodafa Da:niele amo hina bagadema oule
asi. A:lioge da hina bagadema amane sia:i, "Na da Yuda mugululi asi dunu
afae dima oule misi. Amo dunu da dia simasi bai amo olelemusa: dawa:!"
26 Hina bagade da Da:niele (ea dio eno da Beledesia:sa) ema amane adole
ba:i, "Beledesia:sa! Di da na simasia ba:i ea hou amola ea bai amo nama
olelemusa: dawa:bela:?"
27 Da:niele da ema bu amane adole i, "Hina bagade! Dia simasia ba:i amo
bai dima olelemusa:, ba:la:lusu o nabi dunu o wamuni dawa:su dunu da
hamedafa esala. 28 Be Godedafa da Hebene ganodini esala. Hifawane da
wamolegei liligi huluane ba:musa: dawa:. Gode da amo simasi ganodini
hou fa:no misunu, amo liligi dima olelei dagoi. Wali na da amo simasi di
da golaia ba:i, amo ea bai dima olelemu!"
29 "Hina bagade! Di da golaia ba:i amo da Gode da fa:no misunu hou
amo dima olelei. Amola Gode da wamolegei liligi huluane dawa:beba:le,
E da fa:no misunu hou olelei dagoi. 30 Gode da amo wamolegei liligi,
nama olelei dagoi. Bai na da baligili bagade dawa:su dunu amo hame. Be
bai Gode da di amo simasi ea bai amola dia asigi dawa:su ea bai noga:le
dawa:mu, Gode da hanai galebe.
31 Hina bagade! Dia simasi amo ganodini di da dia midadi dununa hamoi
bagadedafa babagala:lebe ba:i. Di da amo liligi ba:beba:le, bagade beda:i.
32 Amo dununa hamoi bagadedafa ea busa:gi da gouliga hamoi. Ea bidegi
amola ea lobo da silifa amoga hamoi. Amola ea bulu ga:su amola masele
da balase amoga hamoi. 33 Ea emo aduna amo da gasa bagade ouli amoga
hamoi. Amola emo osa:su da ouli amola laga osobo amo gilisili amoga
hamoi. 34 Di amo dununa hamoi bagadedafa sosodolaloba, igi bagadedafa
afae goumi da:iya ganodini agele dalebe ba:i. Amola amo igi da bebesola
misini, amo dununa hamoi amo ea emo osa:su, (ouli amola laga osobo
gilisili amoga hamoi), amo fai. Fabeba:le, ea emo da gagoudane fofonoboi.
35 Amalalu, hedolodafa, dununa hamoi liligi amo ouli, laga osobo, balase,
silifa amola gouli amoga hamoi, amo liligi huluane goudane gulu agoai
ba:i. Amola fo misini, amo gulu liligi amo huluane mini asili hamedafa
ba:i. Be igi bagade amo da dununa hamoi liligi fai, amo da bagade alelalu,
goumi bagade agoane ba:i. Amola amo goumi da osobo bagade huluane
dedeboi dagoi."
36 Da:niele da hina bagadema amane sia:i, "Goe da dia simasi hou. Defea
na da amo bai dima olelemu!" 37 "Hina bagade! Di da bisilua, hina bagade
oda huluane baligi dagoi. Gode da Hebene diasuga esala, amola Hi fawane
da di hina bagade hamoi. Hi hamobeba:le, di da gasa bagade lela amola
dunu huluane ilia dia dio gaguia gadosa.
38 E da di, fifi asi gala dunu amola uda huluane amola ohe fi amola sio
fi ilima hina bagade hamoi dagoi. Dia simasia ba:i amo ganodini dununa
hamoi liligi amo ea busa:gi ba:i, amo da di fawane. 39 Be dia ouligisu hou
da dagolalu, hina bagade eno da dia sogebi lamu. Ea fi da gasa bagade
ba:mu be amo dunu ilia da dia gasa agoai hame ganumu. Amola bu fa:no
da hina bagade eno da misini, ea da osobo bagade huluane ouligimu. Goe
hina bagade da balase agoane, gasa bagade ba:mu. 40 Fa:no da hina bagade
biyadu misunu. Ea fi da gasa bagadeba:le, ilia da ouli agoai, liligi huluane
fananu amo liligi da gagoudana ahoa. Amomane, ouli da liligi huluane
gagoudasa, amo defele amo fi da musa: fi huluane goudane wadela:lesimu.

41 Amola dia simasia ba:i ea bai eno da agoane. Dununa hamoi ea emo
osa:su amola emo sasafo da laga osobo amola ouli amoga gilisili hamoi.
Amo bai da agoane. Fi misunu da afafae fi agoane ba:mu. Ouli da laga
osobo amoma gilisibiba:le, ilia da fonobahadi ouli ea gasa defele ba:mu.
42 Be emo sasafo da ouli amola laga osobo amoga gilisili hamoi, amo ea
dawa:loma:ne da amo fi la:idi afae da gasa bagade ba:mu be la:idi eno da
gasa hame ba:mu. 43 Amola ouli amola laga osobo da gilisi, amo di da ba:i
dagoi. Amo bai da agoane. Amo fi dunu ilia hina bagade ilia da uda lasu
hou amoga ilia sosogo fi huluane gilisili madelagimusa: dawa:mu. Be ouli
amola laga osobo amo gilisili madelagimu da hamedei. Amo defele, amo
fi ea sosogo fi gilisili madelagimu da hamedeiwane ba:mu.

44 Amola goe hina bagade dunu esasulubi eso amoga Hebene esalebe
Gode da Hinadafa Hou amo da eso huluane dialoma:ne hahamomu. Eno
fi amola eno hou da amo Hinadafa Hou amo hasalasimu hamedeiwane
ba:mu. Be Gode Ea Hinadafa Hou da amo gasa bagade fi huluane amo
wadela:lesilalu, eso huluane dialumu. 45 Di sosodolaloba, goumi gadodili
igi agele dalebe ba:i. Amo igi enoga hame digili ba:iwane da sa:ili dununa
hamoi amo ouli, balase, laga osobo, silifa amola gouli amoga hamoi, amo
fai dagoi. Amola Gode Ea Dio da gadodafa, amo hou fa:no misunu hou
dima olelei dagoi. Amola liligi huluane dia simasi ganodini sodoi amo bai
huluane, na dima molole olelei dagoi!”

Nebiuga:denese da Da:nielema Bidi I

46 Nebiuga:denese da Da:niele ea sia:i nababeba:le, e da osoboga
begudui, amola ea fidisu dunuma ilia da Da:nielema nodonomusa:
hahawane iasu amola gobele salasu hamoma:ne sia:i. 47 Amalalu hina
bagade da Da:nielema amane sia:i, “Dia Gode da ‘gode’ huluane baligi
dagoi. E da hina bagade eno huluane baligisa. E da liligi wamolegei
huludafa bai olelemusa: dawa:. Na da wali amo hou dawa:i dagoi.
Bai di da Gode ea gasaga amo wamolegei liligi nama olelei dagoi.
48 Nebiuga:denese da Da:niele amo Ba:bilone sogega ouligisu dunu bagade
hamoi dagoi. E da ema liligi noga:idafa bagohame udigili i. Amola Da:niele
da ea fada:i sia:ne iasu dunu ilima hina esaloma:ne sia:i. 49 Amola Da:niele
da Nebiuga:denesema adole ba:beba:le, e da Sia:dala:ge, Misia:ge amola
Abedenigou ilima Ba:bilone soge ganodini eagene hawa: hamosu i. Be
Da:niele hifawane da hina bagade ea diasu ganodini esalumu sia:i dagoi.

3

Nebiuga:denese da Dunu amola Uda ilia da Dununa Gouliga Hamoi Liligi amoma Be Guduli Sia:ne Gadoma:ne Logei

1 Nebiuga:denese da sia:beba:le, ea ouligisu dunu da dununa amo
gouliga hamone, Dula umi sogebi Ba:bilone soge bagade ganodini bugisi.
Amo ea sedade defei da27mida amola ea ba:de defei da3mida agoane ba:i.

2 Ilia amo ligisi dagolalu, Nebiuga:denese da eagene ouligisu dunu
huluane gilisila misa:ne sia:i. Amola ouligisu dunu bisilua amola amo
baligia aligisu da:i, dunu muni ouligisu, fofada:su dunu eno amola diasu
fi eno, amo dunu huluane gilisi. Ilia da Nebiuga:denese ea dununa
hamoi liligi bagade amo ilegemusa: gilisi. 3 Amola goe dunu bagade
dawa:su amola eagene amola amo dunu ilia dununa hamoi amo modale
ligiagamusa:, ea midadi aligi lelea,

4 sisia:su dunu afae da ha:giwane amane wei, “Dilia fifi asi gala dunu
huluane amola sia: hisu hisu dunu amola dunu amola uda huluane noga:le
nabima!
5 Dilia da dalabede dubi nabimu. Amalalu, dilia da gesami hea:lalu dusu
liligi bagohame amola amo dubi nabimu. Amo dilia nabalu, defea, dilia
beguduli, amo dununa hamoi Nebiuga:denese ea bugi, amoma nodone
sia:ne gadoma.
6 Nowa da amoma hame sia:ne gadosea, dadi gagui da amo dunu
hedolodafa lale, lalu bubugi sawa: bagade amo ganodini galadigimu!”
7 Amaiba:le, fifi asi gala dunu amola sia: hisu hisu dunu huluane da
gesami hea:sa dusu liligi amo ea ga: lalabolalu, ilia da beguduli, amo
dununa hamoi Nebiuga:denese ea bugi, amoma ilia da sia:ne gadoi.

Ilia da Da:niele ea Sama Udiana Ilia Hame Nabasu Hou Hamoi amoma Fofada:i

8 Amogalu, Ba:bilone dunu mogili amo da Yu dunu higasu, ilia da Yu
dunuma diliwaneya udidima:ne logo doasi dagoi ba:i. 9 Ilia da hina bagade
Nebiuga:denesema amane sia:i, “Hina bagade! Di da eso huluane mae
bogole fifi ahoanumu da defea!”
10 “Hina bagade dia sema ligi amo da amane sia:i. Gesami hea:lalu liligi
ga: nabalalu, dunu huluane da dununa dia loboga gouliga hamone bugi
amoma beguduli sia:ne gadoma:ne sia:i dagoi galu. 11 Be nowa dunu da
amoga hame beguduli sia:ne gadolalea, dia dadi gagui da amo dunu lale,
lalu bubugi sawa: bagade amo ganodini galagamu sia:i galu. 12 Be Yuda
dunu udiana amo ilia da Ba:bilone soge ouligima:ne di sia:i. Ilia dio da
Sia:dala:ge, Misia:ge amola Abedenigou. Amola ilia da dia hamoma:ne
sia:i amo hame nabi. Ilia da dia ‘gode’ ema hame sia:ne gadosa, amola
dununa dia hamoi amoma ilia hame beguduli sia:ne gadoi!”
13 Hina bagade da amo sia: nababeba:le, ougi bagadedafa ba:i. E amane
sia:i, “Amo dunu udiana nama oule misa!” 14 Ilia da hina bagadema
misini doaga:loba, e da ilima amane adole ba:i,” Sia:dala:ge, Misia:ge
amola Abedenigou! Dilia da na ‘gode’ amola na dununa hamoi amoma
dilia da sia:ne gadomusa: higasa na da nabi. Amo ilia da sia:dalebe
da dafawanela:? 15 Be wali dilia da gesami hea:lalu liligi amo ilia ga:
eno nabalalu, dilia beguduli amola dununa hamoi amoma nodone sia:ne
gadoma. Be dilia na sia: hame nabasea, dadi gagui da dili lale, lalu bubugi
sawa: bagade amo ganodini galadimu. Amola nowa ‘gode’ da dili laluga
mae nema:ne fidima:bela:?” Nebiuga:denese da amane sia:i.
16 Sia:dala:ge, Misia:ge amola Abedenigou da amane sia:i, “Hina bagade!
Ninisu da ninia hou hame gaga:mu. Dia ninima adi liligi hamomusa:
dawa:sea hamoma.
17 Ninia da Godedafa Ema hawa: hamosa. E da nini lalu bubugi
sawa: bagade amola dia gasa amoga gaga:musa: defele esala. E da
amo hamomusa: dawa:sea, E da amo hamomu. 18 Be E da nini hame
gaga:sea, defea, ninia da hame dawa:mu. Be ninia da dia ‘gode’ goma
ninia hame sia:ne gadomu. Amola ninia da dia dununa gouliga hamoi
amoma hamedafa begudumu.”

Ilia da Sia:dala:ge, Misia:ge amola Abedenigou Lalu amo Ganodini Galagai Dagoi

19 Nebiuga:denese da amo sia: nababeba:le ougi bagade ba:i. E da
Sia:dala:ge, Misia:ge amola Abedenigou ilia hou dawa:beba:le, ea si da
hea:le dagoidafa ba:i. E da ea hawa: hamosu dunuma ilia da lalu

ea gasa bagade fesuale agoane bu hahamoma:ne sia:i. 20 Amola e da baligili gasa bagade dadi gagui dunu ilima ilia da Sia:dela:ge, Misia:ge amola Abedenigou ili oule asili, lalu bubugi sawa: bagade ganodini galadagima:ne sia:i.

21 Amalalu, ilia da amo udiana la:gili, amola ilia abula gilisili la:gili, lalu bubugi sawa: bagade amo ganodini galagai. 22 Hina bagade da ea fidisu dunu ilima lalu dogolo bagade heda:ma:ne sia:i dagoi. Amaiba:le, dadi gagui sosodo aligisu dunu ilia Yuda dunu udiana amo gaguli asili lalu ganodini galagai. Lalu da dogolo bagadeba:le, sosodo aligisu dunu amo nei dagoi ba:i. 23 Be Sia:dela:ge, Misia:ge amola Abedenigou ili da efega lala:gili, lalu dogoa amodili muwane sa:i.

24 Nebiuga:denese da ili ba:beba:le hedolodafa wa:legadole lelu. E da ea fidisu dunu ilima amane sia:i, "Ninia dunu udiana ninia la:la:gili amola lalu bubugi sawa: amoga galagai o hame galagaila:? Ilia amane adole i," Ma! Ninia da dunu udiana galagai."

25 Nebiuga:denese da amane sia:i, "Amaiba:le, na da abuliba:le dunu biyaduyale amo lalu ganodini lalalebe ba:sala:? Amola ilia da mae la:la:gili lalebe. Amola lalu amoga ili da hame nei. Amola dunu biyadu e da 'gode' ea mano agoai ba:sa.

Nebiuga:denese da amo Dunu Udiana Hahawane Masa:ne Sia:i, amola Ili Gasigadole Hawa: Hamosu Bagade Ilima I

26 Amanoba, Nebiuga:denese da asili, lalu logo ga:su amo gadenene aligili, amane wei, "Sia:dela:ge, Misia:ge amola Abedenigou! Dilia da Gode Gadodafa amo Ea hawa: hamosu dunu. Dili gadili misa!" Amalalu, ilia da lalu amo yolesili gadili asi dagoi. 27 Amola hina bagade ea eagene ouligisu dunu mimogo amo ili gadenene misini, Yuda dunu udiana amo ba:i. Be ba:loba da ili da laluga hame nei ba:i. Amola ili ba:loba da laluga da ilia abula amola ilia hinabo da laluga hame nei. Amola ilia da:i hodo amoga da lalu mobi gaha agoai da hamedafa nabi.

28 Amola hina bagade da amane sia:i, "Sia:dela:ge, Misia:ge amola Abedenigou ilia Gode Ea Dio nodone gaguia gadoma! E da a:igele dunu asunasili, dunu udiana ili gaga:i dagoi. Bai ilia da Ema dafawaneyale dawa:be amola Ema hawa: hamonana. Amola ilia da eno 'gode' liligi amoma beguduli sia:ne gadomu higa:iba:le, ilia da na sia: hame nabi, amola ilia da bogomuba:le hame beda:su.

29 Wali na da sema eno ilegesa. Nowa dunu fifi asi gala sia: hisu dunu huludafa amo afae da Sia:dela:ge, Misia:ge amola Abedenigou ilia Gode Ea hou lasogole sia:sea, na dadi gagui dunu da amo dunu ea emo amola lobo huluane hiougili dagagala:ma:mu. Amola ea diasu mugululi, isu salasu agoane hamomu. Gode Bagadedafa da Gaga:su dunudafa. Eno 'gode' agoaiwane da hamedafa gala."

30 Hina bagade da adoi dagoi. Amola e da Sia:dela:ge, Misia:ge amola Abedenigou ilima hawa: hamosu amo da ilia musa: hawa: hamosu baligi, Ba:bilone soge ganodini ilima i.

4

Nebiuga:denese da Eno Simasi Ba:i

1 Hina bagade Nebiuga:denese da dunu fifi asi gala amola sia: hisu hisu amola dunu huluane osobo bagadega esalu ilima sia: sia:negai agoane, "Na da dilima asigi sia: sia:sa! 2 Nabima! Gode Gadodafa da nama musa:

hame ba:su amola dawa:digima:ne olelesu gasa bagade hou amo nama olelei dagoi. Amo hou na da dilima olelemu.

3 Gode Gadodafa Ea hou da noga:idafa.
E da musa: hame ba:su amola dawa:digima:ne olelesu
gasa bagade hou hamonana.
E da Hina Bagade.
Ea Hinadafa Hou da eso huluane mae fisili dialalalumu.

4 Na da Nebiuga:denese. Na da ni diasuga gebewane esalu. Na amola da na hawa: hamosu da defeadafa. Na da liligi bagade gaguiba:le, na da hahawane esalu. 5 Be gasi afadafaga na simasi amoga na da beda:i bagade galu. 6 Na da Ba:bilone amo ganodini bagade dawa:su dunu huluane amo simasi ea bai nama olelema:ne, nama misa:ne sia:i.

7 Amaiba:le, bagade dawa:su dunu, ba:la:lusu dunu, nabi dunu, fefedoasu dunu amola gesami dasu dunu huluane ilia da nama oule misi. Na da na simasi amo ilima olelei. Be ilia da amo bai nama olelemu hamedei agoane ba:i. 8 Fa:no, Da:niele da misi. Na da ema dio eno asuli amo Beledesia:sa. Go da na 'gode' amo ea dio sia:sa. Gode Ea A:silibu da ea dogo ganodini sali dagoi ba:i. Amaiba:le, na simasi amo na da ema adole i. Na da ema amane adoi, 9 "Beledesia:sa! Di da bisili ba:la:lusu dunu. Hadigi Gode Ea A:silibu da dia dogo ganodini sali, amo na dawa:. Di da wamolegei hou huluane dawa:. Defea, wali na simasi hou nabima. Amola di da amo ea bai nama olelema.

10 Na da golai simasia agoane ba:i. Na ba:loba ifa sedade lelebe ba:i. E da osobo bagade dogoa amo ganodini lelu. 11 Amo ifa da bagadedafa alele amola ea banuguma amo da heda:le muagadodafa amoga doaga:i ba:i. Amola osobo bagadega dunu fi ilia huluane sodosu. 12 Goe ifa da lubi huluanedafa da noga:idafa ba:i. Amola amo ea fage da bagohamedafa ba:i. Amola fage amo da osobo bagade dunu huluane nawene sadimu defele ba:i. Ohe sogega fi amo da misini ea ougiha helefisu. Amola sio fi da misini, ea amoda amoga bibisu amola liligi enoenoi ilia da misini, ea fage amo nasu.

13 Na da amo simasi goe dadawa:laloba, amola ba:loba da a:igele dunu da Hebene amoga dalebe ba:i. Amo a:igele da liligi huluane ouligisu dawa:. 14 E da gasa bagade wei amo nabi, 'Goe ifa gelele sa:ima:ne abima! Amalalu ea amoda dadamuma! Amola ea lubi amola ea fage huluane gilifuli fasima. Amola ea ougiha ohe fi go sefasima. Amola sio ea amodaga fi gala sefasima. 15 Be ifa ea bai amo fawane yolesima. Amola amo ifa bai bulu agoai ouli amola balase amoga hamoi amoga idinigilisima. Amo ifa bai sogega gisi amola gilisili dialoma:ne yolesima. Amola oubi baea da amo dunuma sa:imu da defea. Amola e amola ohe fi gisiaga gilisili esaloma:mu.

16 E da ea asigi dawa:su fisili, ode fesuale amoga ohe fi ilia asigi dawa:su defele da ea dogo ganodini dialumu. 17 A:igele dunu ilia da eso huluane mae golale liligi huluane ba:lala. Ilia da amo hou waha sia:i amo ilegei dagoi. Bai dunu fifi asi gala huluane Baligisu Gode da gasa gala amola E da dunu huluanedafa ilima Hina esala, amo ilia da dawa:mu da defea. E da hina hou Hi hanaiga hamosa amola E da fi ouligisu hou eso enoga dunu afae amoga fadegalalu, Ea hanaiga eno dunu ilima (dunu bagade o fonobahadi Hi fawane dawa:) ilima iaha,' a:igele da amane sia:i. 18 Na da amo simasia ba:i. Defea, wali Beledesia:sa, di da amo simasi bai amo nama adole ima. Na fada:i sia:su ouligisu dunu huluane da nama amo ea bai olelemu hamedeiwane ba:i. Be Gode Ea A:silibu da dia dogo ganodini

aligila sa:i dagoiba:le, di da na simasia bai nama olelemusa: dawa:," Nebiuga:denese da amane sia:i.

Da:niele da Simasi Bai Olelei

19 Amo sia: nababeba:le, Da:niele (ea eno dio da Beledesia:sa) e da fofogadigili beda:iba:le, bu adole imunu gogolei. Be Nebiuga:denese da ema amane sia:i, "Di amo simasi amola ea bai nababeba:le, mae beda:ma!" Beledesia:sa da bu adole i, "Hina bagade! Goe simasi ea hou amola ea bai da dima ha lai dunu ilima doaga:mu da defea galu. 20 Dia ifa afae bagade ba:i. Amo ea banuguma da mu amoga doaga:idafa ba:i amola osobo bagade fi dunu huluane amo ba:i. 21 Goe ifa da lubi huluanedafa da noga:idafa ba:i. Amola amo ea fage da bagohamedafa ba:i. Amola fage amo da osobo bagade dunu huluane nawane sadimu defele ba:i. Ohe sogega fi amo da misini ea ougiha helefisu. Amola sio fi da misini, ea amoda, amoga bibisu amola liligi enoenoi ilia da misini, ea fage amo nasu.

22 Hina bagade! Amo ifa fedege da difawane. Dia gasa da bagade heda:iba:le, fedege agoane muagado doaga:i dagoi. Di da osobo bagade dunu huludafa ouligisa.

23 Dia simasi amo ganodini amane ba:i. Amola dia ba:i a:igele dunu da Hebene amoga dalebe ba:i. Amo a:igele da liligi huluane ouligisu dawa:. E da gasa bagade wei agoane nabi, 'Goe ifa gelele sa:ima:ne abima. Amalalu ea amoda amola dadamuma! Amola ea lubi amola ea fage huluane gilifuli fasima. Amola ea ougiha ohe fi go sefasima. Amola sio ea amodaga fi go sefasima. Be ifa ea bai amo fawane yolesima. Amola amo ifa bai bulu agoai ouli amola balase amoga hamoi amoga idiniginisima. Amo ifa bai sogega gisi amola gilisili dialoma:ne yolesima. Amola oubi baea da amo dunuma sa:imu da defea. Amola e amola ohe fi gisiaga esalumu da defea. E da ea asigi dawa:su fisili, ode fesuale amoga ohe fi ilia asigi dawa:su defele da ea dogo ganodini dialumu,' a:igele da amane sia:i.

24 Hina bagade! Goe simasi ea bai da agoane. Gode Gadodafa da fa:no dima misunu hou olelei dagoi. 25 Di da dunu amola uda ilia gilisisu amoga sefasi dagoi ba:mu. Amola di da asili ohe sogega di amola ohe fi da gilisili esalumu. Amola di da bulamagau agoane gisi nanumu. Amola di da hamega gadili golamu amola oubi baea da di da:iya sa:imu. Di da amanewane ode fesuale esalumu. Amalalu di da Gode Gadodafa amo da fifi asi gala ilima Hinadafa esalebe, amo di da dafawaneyale dawa:mu. Amola E da hina hou Hi hanaiga hamosa amola E da fi ouligisu hou eso enoga dunu afae amoga fadegalalu, Ea hanaiga eno dunu ilima (dunu bagade o fonobahadi Hi fawane dawa:) ilima iaha, amo di da dawa:mu. 26 Dia da a:igele ea adobe amo nabi dagoi. E da ifa bai amo da osoba amoga:iwane dialumu sia:i. Amo bai da agoane. Di da Gode Hifawane da osobo bagade fifi asi gala amola liligi huluanedafa ouligisa, amo dafawaneyale dawa:lalu, defea, di da bu hina bagade dunu hamomu.

27 Amaiba:le, hina bagade! Na dima adoi amo di nabima. Wadela:i hou amo fisima. Di da moloidafa hou fawane hamoma. Amola nowa dunu liligi hamedei galea dia fidima. Amalalu, dia da bagade gaguiwane wali dia gagui defele ba:mu," Da:niele da amane sia:i.

28 Fa:no, amo hou huludafa da hina bagade Nebiuga:denese ema doaga:i. 29 Ode afae da gidigilalu, eso afaega e da asili diasu Ba:bilone ganodini amo ea gadodili fila ahoasu amoga ahoanoba, 30 e amane sia:i, "Ba:bilone moilai

bai bagade da bagade amola bisili noga:idafa. Amo moilai bai bagade nisu na hadigi amola na gasa amola na baligisu hou amo dunu huluane ba:ma:ne amola nama nodoma:ne, nisu da gagui dagoi."

31 Ea sia:ne gabe galu, Hebene amoga sia: afae misini amane nabi, "Hina bagade, Nebiuga:denese! Dia na sia: nabima! Gode da dia gasa bagade ouligisu hou amo dima fadegai dagoi. 32 Di da dunu amola uda ilia gilisisu amoga sefasi dagoi ba:mu. Amola di da asili ohe sogega di amola ohe fi da gilisili esalumu. Amola di da bulamagau agoane gisi nanumu. Amola di da hamega gadili golamu amola oubi baea da di da:iya sa:imu. Di da amanewane ode fesuale esalumu. Amalalu di da Gode Gadodafa amo da fifi asi gala ilima Hinadafa esalebe, amo di da dafawaneyale dawa:mu. Amola E da Hina: hou Hi hanaiga hamosa amola E da fi ouligisu hou eso enoga dunu afae amoga fadegalalu, Ea hanaiga eno dunu ilima (dunu bagade o fonobahadi Hi fawane dawa:) ilima iaha, amo di da dawa:mu!"

33 Hedolodafa, a:igele ea sia:i defele, amo hou da doaga:i dagoi. Nebiuga:denese da dunu amola uda amo ilia gilisisu amoga sefasi dagoi ba:i. E da bulamagau agoane, gisi nanu. Oubi baea da ea da:i da:iya sa:i amola ea hinabo da sedagili buhiba ea hinabo defele ba:i amola ea ifi sewe go da ma:ni amo ea ifi agoai ba:i.

Nebiuga:denese da Godema Nodosu

34 Nebiuga:denese da amane sia:i, "Amalalu, ode fesuale amo gidigili, na da mu amoga ba:le gadole, na asigi dawa:su da bu noga:i misi. Amanoba, na da Gode Gadodafa Ema nodoi. Na hahawane bagadeba:le, Ea hadigi Dio amo nodone gagui gadoi, amane,

'Hina Gode Bagadedafa da eso huluane Hinawane ouligilalumu.

35 E da osobo bagade dunu huluane ouligisa.
Amola E da Ea ouligibi amo da liligi fonobahadi agoane ba:sa.
Amola E da a:igele fi dunu amola osobo bagade fi dunu huluane ouligisa.
E da liligi afae hamomusa: sia:nanu dunu enoga Ea logo hame ga:mu.
Amola ea sia:i amo da enoga hame gua:ne fasimu.'

36 Na doulasi fisi dagoi ba:loba, Gode da na musa: ouligisu hou amola na hadigi amola na gasa nama bu i. Na fidisu dunu amola na eagene dunu da na hahawane bu yosia:i. Amola na hadigi gasa bu lai da na musa: hadigi amo baligili ba:i.

37 Amaiba:le, wali, na Nebiuga:denese, na da hahawane bagade Gode Hebene amo ganodini esalebe amoma, na da Ea Dio gaguia gadosa. E da eso huluane moloidafa fawane hamosa. Amola E da nowa dunu hina: dio gaguia gadosa amola gasa fi hamosa, E da amo dunu bu fonobomusa: dawa:!"

5

Hina bagade Belesia:sa da Lolo Nabe Bagade Hahamoi

1 Belesia:sa e da Ba:bilone amo ganodini hina bagade dunu esalu. E da lolo nasu bagade hamoi. E da ea lolo nasu amo ganodini ea ouligisu boboga amo 1000 agoane misa:ne wei. Amo gilisisu amo ganodini, ilia da waini hano manu. 2 Ilia da waini nananoba, Belesia:sa da ea hawa: hamosu dunuma ilia da hano dili nasu faigelei gouli amola silifa amoga hamoi, amo liligi ea eda Nebiuga:denese ea da musa: Gode Ea diasu Yelusalemega lai,

amo gaguli misa:ne sia:i. Belesia:sa ea hanai da e amola ea dunu boboga, ea udadafa ilia amola ea gidisedagi uda ili hulu gilisili manusa: dawa:i.

3 Hawa: hamosu dunu da faigelei amola ofodo gouliga hamoi amo huluane gaguli misini, ilia huluane da amo faigelei amoga waini mai. 4 Ilia waini hano amo nanoba, ilia da ogogole 'gode' amo da gouli, silifa, balase, ifa amola igi amoga hamoi, amo loboga hamoi ogogosu 'gode'ma nodosu.

5 Amola hedolodafa dunu ea lobo fawane (dunu da:i hodo hame) amo da misini, hina bagade ea diasu dobea amoga sia: dedenenebe ba:i. Amola gamali la:ididi nebeba:le, Belesia:sa da amo dunu ea lobo amo noga:le ba:i. 6 Belesia:sa da amo hou ba:beba:le bagadedafa beda:i. Amola ea odagi da afadenene haliga:i agoane ba:i. Amola ea muguni da bagadewane yagugui. 7 E da gasa bagade wele sia:i, "Ba:la:lusu dunu, gasumuni ba:su dunu amola fefedoasu dunu huluane misa:ne sia:ma." Ilia da huluane gilisilalu, e da ilima amane sia:i, "Nowa da amo dedei ea bai nama adolalu, na da ema abula sesedado ouligisu dunu ilia salasu defele yoiyai imunu e sia:i. Amola sia:ine gouliga hahamoi ili asogoaga ligisisia, ea dio da bagade ba:mu. Amola e da Ba:bilone soge amo ganodini hina bagade osoda agoane ba:mu!" 8 Amalalu, bagade dawa:su dunu huluane da misini be dedei amo ilia da idimu gogolei amola bai Belesia:sama olelemu hamedeiwane ba:i. 9 Amola hina bagade Belesia:sa da bagadedafa beda:i. Amola ea odagi afadenene, baligili haliga:i agoane ba:i. Amola bagade dawa:su dunu ilia da adi hamoma:bela:le bagadewane dawa:lalu.

10 Belesia:sa eme da hina bagade amola bagade dawa:su dunu ilia wele sia:su nababeba:le, e da ha:i nasu seseiga fila asi. Amalalu, e amane sia:i, "Hina bagade! Di eso huluane esalalalumu da defea. Bagadewane mae fofogadigima amola amo liligi bagade mae dawa:ma. 11 Dunu afae da dia soge amo ganodini esala, amo ea dogo ganodini Gode Ea A:silibu da aligila sa:i dagoi. Amola dia ada da musa: hina bagade esaloba, amo eso galu, ea ba:lobada, amo dunu da 'gode' huluane ilia dawa:su noga:i amo defele dawa:i dagoi. Amaiba:le, dia ada Nebiuga:denese da amo dunu bagade dawa:su dunu fi amo ganodini bisilua hamoi dagoi. 12 Bai amo dunu da dawa:su enoenoia dawa:su galu. Amola e da simasi ea bai olelesu dawa:, amola e da wamolegei liligi huluane dawa:. Amo dunu ea dio da Da:niele, be hina bagade Nebiuga:denese da ema dio eno asuli amo Beledesia:sa. Amaiba:le, Da:niele amo dedei liligi ea bai huluane dima olelema:ne, e da dima misa:ne sia:ma!"

Da:niele da Sia: Dobea Da:iya Dedei amo Bai Olelei

13 Amalalu ilia da hedolowane Da:niele oule misini, e da ganodini golili sa:ili hina bagade dunu amola dafulili fi. Hina bagade da ema amane sia:i, "Di da Da:niele, amo musa: na ada Nebiuga:denese da Yuda sogega lale guiguda: oule misi. Di da amo dunula:? 14 Na amane nabi, Gode Ea A:silibu da dia dogo ganodini aligila sa:i dagoi, amola di da bagade dawa:su dunu. 15 Na da bagade dawa:su dunu ili da amo dedei idima:ne amola ea bai nama olelema:ne ili mafia:ma:ne wei. Be ilia da amo idimu amola bai olelemu hamedei agoane ba:i. 16 Be na amane nabi, di da wamolegei liligi huluane dawa:mu defele esala. Di da amo dedei ea bai nama adolalu, na da dima abula sesedado ouligisu dunu ilia salasu defele yoiyai imunu. Amola sia:ine gouliga hahamoi dia asogoaga ga:sisia, dia dio da bagade ba:mu. Amola di da Ba:bilone hina bagade soge amo ganodini eagene hina bagade amo bagia osoda agoane ba:mu."

17 Da:niele da dabe amane sia:i, “Mae dawa:ma! Dia liligi imunu dawa:i
galea disu lamu da defea o amo liligi dunu enoma ima. Be amo dedei na
da dima idimu amola ea bai dima olelemu.
18 Nabima! Gode Gadodafa esala amo Ea da musa: dia ada Nebi-
uga:denese amo gasa bagade amola hadigi hamoi dagoi. 19 E da gasa
bagadedafa hamoi galu. Amaiba:le, fifi asi gala dunu amola uda huluane
amola sia: hisu hisu huluane da ema bagadewane beda:i. E da dunu afae
medole legemusa: dawa:lalu, e da amo dunu medole legei. E da dunu eno
gaga:musa: dawa:lalu, amo dunu da esalebe ba:i. E da dunu afae ea dio
gaguia gadoma:ne dawa:lalu, e da amanewane hamoi. Amola e da dunu
afae banenesili osa:la heda:musa: dawa:lalu, e da amanewane hamoi.
20 Be dia ada ea hou da heda:le, e da gasa fi hou, hame asigi hou amola
hame nabasu hou enoenoi amoga wadela:i hou hamosu. Amo hou Gode da
ba:beba:le, E da ea hina bagade hou amola ea dio bagade huluane fadegale
fasili, e da dafai dagoi. 21 E da dunu amola uda ilia gilisisu amoga sefasi
dagoi ba:i. Amola e da asili ohe sogega e amola ohe da gilisili esalu. Amola
e da bulamagau agoane gisi nanu. Amola e da hamega gadili golai amola
oubi baea da e da:iya sa:i. E da amanewane ode fesuale esalu. Amalalu e
da Gode Gadodafa amo da fifi asi gala ilima Hinadafa esalebe, amo e da
dafawaneyale dawa:i. Amola E da Hina hou Hi hanaiga hamosa amola E
da fi ouligisu hou eso enoga dunu afae amoga fadegalalu, Ea hanaiga eno
dunu ilima (dunu bagade o fonobahadi Hi fawane dawa:) ilima iaha, amo
e da dawa:i galu.
22 Di da Nebiuga:denese ea manoba:le, amo hou huluane dawa:le dagoi.
Be di da gasa fi hamone amola dia hou da hame fonoboi ba:sa. 23 Be di
da Gode Hebene amo ganodini esala, Ema hasalasimusa: dawa:i. Di da
hano dili nasu faigelei gouli amola silifa amoga hamoi, amo liligi dia ada
Nebiuga:denese ea da musa: Gode Ea diasu Yelusalemega lai, amo gaguli
misa:ne sia:i. Amalalu di amola dia dunu boboga amola dia udadafa amola
dia gidisedagi uda hulu gilisili amoga nasu. Amola dilia da waini hano amo
nanoba, dilia da ogogole ‘gode’ amo da gouli, silifa, balase, ifa amola igi
amoga hamoi, amo ogogosu ‘gode’, amo da hame naba, hame ba:sa amola
hame dawa:sa, ilima dilia da nodosu. Godedafa da dilia esalusu logo amola
dia bogosu logo amola hou huluanedafa ouesala. Be dilia da Ema hame
nodosa amola Ea Dio hame gaguia gadosa. 24 Amaiba:le, Gode da amo sia:
loboga dedema:ne asunasi dagoi.
25 Goe sia: da agoane dedei diala amo, ‘Idi, idi, dioi defei, afafasu.’
26 Amola goe sia: bai da agoane. ‘Idi’ amo ea bai da Gode da dia ouligisu
eso idi dagoi. Amola wali dia hina bagade dagosu eso da doaga:i dagoi.
27 ‘Dioi defei’ amo ea bai da Gode da dia dioi defei ba:i dagoi amola E da
dia dioi defei da haga:i amola defele hame ba:i.
28 ‘Afafasu’ amoea bai da Gode da dia ouligisu fi amola soge amo afafae
dagoi. La:idi E da Midia fi ilima i dagoi. La:idi eno E da Besia fi ilima i
dagoi.”
29 *Belesia:sa da amo sia:, nababeba:le, e da ea hawa: hamosu dunuma
ilia da abula sesedado ouligisu dunu ilia salasu defele yoiyai Da:niele ema
imunu sia:i. Amola sia:ine gouliga hahamoi ea asogoaga ga:sima:ne sia:i.
Amola e da Ba:bilone soge amo ganodini Da:niele eagene hina bagade e
bagia osoda agoane hamoi. 30 Amo gasi amoga, Midia fi dunu da misini,
Belesia:sa (Ba:bilone hina bagade galu) amo medole legei dagoi. 31 Amola

* **5:29:** Mui 41:42

Midia hina bagade dunu amo Da:liase, e Ba:bilone soge huluane lai dagoi. Amo esoga, Da:liase ea esalebe ode gidigi da62 galu.

6

Ilia Da Da:niele amo Oule Asili, Laione Wa:me Bagade Esalebe Uli Dogoi Amoga Galagudui

1 Hina bagade Da:liase da ouligisu dunu 120 amo ea ouligisu fi amo ganodini fi dialu ouligimusa: ilegei. 2 Amola e da amo ouligisu dunu boboga amo ilia hawa: hamosu amo ouligima:ne, e da Da:niele amola dunu aduna eno ilegei dagoi. 3 Amola hina bagade, ea sodoloba, Da:niele ea hawa: hamosu da eno ouligisu ilia hawa: hamosu baligi dagoi. Amaiba:le, Da:liase da Da:niele ema Besia sogega ouligisu bisilua ilegemusa: dawa:i galu. 4 Amalalu, ouligisu dunu eno ilia da mudale ba:i. Ilia da Da:niele amo dafama:ne adoba:su logo hogolalu. Be amo fofada:su, amo ganodini da Da:niele ea giadofai afae hame ba:i. Amola Da:niele e da moloidafa dunuba:le, ea hawa: hamosu da noga:idafa ba:i. Amola e da afae hamedafa giadofasu. 5 Ilia ilisu amane sia: dasu, "Ninia da Da:niele ea hawa: hamosu amo ganodini giadofai hame ba:mu. Be Da:niele da Gode Ea sema amoga fa:no bobogesa. Amaiba:le, ninia da amo hou ganodini dafama:ne adoba:su hogomu da defea."

6 Amaiba:le, ilia asili da hina bagade amo ba:la asili, ema amane sia:i, "Hina bagade, Da:liase! Di da eso huluane noga:le esalalalumu da defea!" 7 Ninia dia soge eagene dunu huluane, amo ninia da gilisili sia: dalu agoane sia: sa:i dagoi. Dia sema gasa bagade hamoma. Amola ninia hanai da dia dunu huluanema olelema. Dia sema agoane legema, amo eso 30 amoga, dunu huludafa da 'gode' huluane amola dunu huluane ilima mae sia:ne gadole esaloma:ne sia:ma. Ilia da dima fawane sia:ne gadoma:ne sia:ma. Amola dunu afaega, amo sema legebe go wadela:lisisia, dia dadi gagui dunu da amo dunu laione wa:me uli dogoi amo ganodini galagudumu, amo di sia:ne ilegema."

8 "Defea, hina bagade! Di amo sema ilegema amola dia dio dedema. Amalalu, amo sema da Midia amola Besia amo dunu fi ilia sema bagade ba:mu. Amola amo sema afadenemu da hamedeiwane ba:mu. 9 Amalalu, Da:liase da amo sema ilegei. Ilia da sema dedene amola Da:liase da amoma gasa ima:ne ea dio dedei dagoi. 10 Da:niele da amo sema legei nababeba:le, e da wale gadole asili, ea diasuga asi. Ea diasu ganodini amo sesei gadodili dialebe ba:i. Amo ganodini fo misa:ne agenesi amo da Yelusaleme moilai bai bagadega, ga ba:legai. Ea eso huluane hou amo defele, e da muguni bugili, Godema sia:ne gadosu. E da eso afae amoga udiana agoane sia:ne gadoi.

11 Da:nielema ha lai dunu da Da:niele amo Godema sia:ne gadolalebe ba:loba,

12 ilia da asili, ilia hina bagademe Da:niele ea hou fofada:musa: asi. Ilia da ema amane sia:i, "Hina bagade! Dia da sema legele, dio dedei dagoi. Di da sema agoane legei, amo eso 30 amoga, dunu huludafa da 'gode' huluane amola dunu huluane ilima mae sia:ne gadole esaloma:ne sia:i. Ilia da dima fawane sia:ne gadoma:ne sia:i. Amola dunu afaega, amo sema legebe go wadela:lisisia, dia dadi gagui dunu da amo dunu laione wa:me uli dogoi amo ganodini galagudumu, amo di sia:i," ilia sia:i. Amo sia: nababeba:le, hina bagade da amane sia:i, "Dafawane! Amo sema

hamoi da gasa bagadedafa. Amo da Midia amola Besia ninia sema. Amola
afadenemu da hamedei."
13 Amalalu, ilia da Da:liase ema amane sia:i, "Yuda mugululi asi dunu
afae amo Da:niele, amo dunu e da dia sia: amo gua:ne fasi dagoi. Amola
eso huluane e da ea Godema eso afaega udiana agoane sia:ne gadolala.
14 Hina bagade da amo sia: nababeba:le, e da da:i dioi bagade ba:i.
Amola e da Da:niele gaga:musa: dawa:i galu. E da Da:nielema fidisu
logo eno olelemusa: dadawa:laloba, eso sa:i. 15 Amola daeya agoane
Da:nielema ha lai dunu da ema misini, amane sia:i, "Hina bagade! Di
dawa:! Ninia Midia fi amola Besia fi amo ninia hou amo ganodini, adi
sema amo hina bagade legemusa: dawa:lalu amo sema da mae afadenene
amaiwane dialumu!"
16 Amaiba:le, Da:liase da ea dadi gagui ilima ilia Da:niele afugili oule asili,
laione wa:me ilia diasu dogoi amo ganodini galaguduma:ne sia:i. Amola e
da Da:nielema amane sia:i, "Di da dia Gode Ea hawa: hamosu hahawane
hamonana. E da di gaga:mu da defea." 17 Ilia da Da:niele amo laione
wa:me uli dogoi amogili sanasi dagoi. Amalalu ilia igi bagade afae lale
logo amoga ga:si dagoi. Amola, hina bagade da ea amola ea eagene ouligisu
dunu ilia gobele ilegesu liligi amo igi da:iya ado ligisi. Dunu enoga wamo
Da:niele fidisa:besa:le, agoane hamoi.
18 Fa:no, hina bagade da hi diasuga bu ogobele misini, amo gasi ganodini
e da ha:i mae nawane esalu. Amola dunu amola uda ema hahawane sia:
mae sia:ma:ne sia:i. Amola e da afae hamedafa golale ba:i.

Gode Ea da Da:niele Laione Wa:mega Wadela:ma:ne Hame Fisiagai

19 Hahabedafa hina bagade da wa:legadole, hedolodafa asili, laione
wa:me uli dogoiga doaga:i. 20 Amoga:i doaga:lalu, e da beda:iwane
Da:nielema amane wei,
"Da:niele! Di da eso huluane esalebe Gode amo Ea noga:i hawa: hamosu
dunu. Gode da di amo laione wa:mega mae gasomoma:ne di gaga:musa:
defele ba:bela:?"
21 Da:niele da laione wa:me uli dogoi ganodini esala, ema amane sia:i,
"Hina bagade! Di eso huluane esalalalumu da defea. 22 Gode Ea a:igele
dunu asunasili amo misini, da laione wa:me ilia lafi ga:i. Gode da na hou
amo ganodini, giadofai hame ba:beba:le, amola dima wadela:i hou hame
hamoiba:le amoga E da na noga:le fidi.
23 Hina bagade da hahawane bagadedafa ba:i. Amananoba, e da ilima
amane sia:i, "Da:niele lale gadodili oule masa!" Ilia e gadodili oule
asili, ea da:iga se lai ganabeya:le hogoi be hame ba:i. Bai e da Godema
dafawaneyale dawa:beba:le, agoane hamoi. 24 Amalalu, hina bagade
da sia:beba:le, dadi gagui da dunu amo da Da:nielema fofada:i, amo
amola ilia uda amola mano, huluane laione wa:me uli dogoiga galagudui.
Amola sanasinanoba, uli dogoiga daloba, hedolodafa laione wa:me ilia da
soaga:la: gadole, ilia gasa huluane goudane sasali.
25 Amalalu, hina bagade Da:liase da dunu amola uda fifi asi gala amola
sia: hisu hisu ilima meloa dedene i, amane,
"Na dilima asigi sia: sia:sa.
26 Na ouligibiga esalebe fi dunu amola uda!
Dilia na sia: goe noga:le nabima.
Dilia da Da:niele ea Gode
amo Ea Dio bagade nodone gaguia gadoma.
Amo Gode da eso huluane esalalalumu.

E da Hina Bagade eso huluane fifi ahoanumu.
Amola Ea gasa da hamedafa fisili,
eso huluane amanewane dialumu.
27 E da dunu amola uda mae se lama:ne gaga:musa: dawa:.
E da Hebene amola osobo bagade amo ganodini musa: hame ba:su
amola dawa:digima:ne olelesu gasa bagade hou hamonana.
E da Da:niele amo laione wa:me amoga mae gasomoma:ne gaga:i
dagoi.
28 Amola Da:liase e hina bagade esalebe eso amogalu da Sailase (Besia dunu) da ea sogebi lai dagoi. Amo eso huluane ganodini Da:niele da hahawane ouligisu mimogo dunu bagadedafa esalu.

Da:niele da ea Simasi Hou amo Adodoi
(Da:niele 7:1—12:13)

7

Da:niele da Simasia Ba:i. Amo Ganodini E da Ohe Biyaduyale Ba:i

1 Ode age amoga Belesia:sa da Ba:bilone amoga hina bagade esalu, na, Da:niele, na da gasia simasi amo ganodini ba:i. Na da amo simasi ea hou dedei dagoi. Amo simasi na da agoane ba:i. 2 Fo bagade da gusudili, guma:dini, gadili amola ganodini amoga manebe ba:i. Foga fabeba:le, hano wayabo bagade da hano gafului bagade ba:i.

3 *Amalalu, ohe fi hisu biyaduyale gala bagadedafa da hano bagade amo ganodini gado agoane manebe ba:i. 4 †Ohe bisili age da agoane. E da laione wa:me amo da ougia bagade buhiba ougia agoane ba:i. Amola na ba:loba da ea ougia amo hiougili, fadegai dagoi ba:i. Amalalu, amo ohe da wa:lesili dunu agoane lelebe ba:i dagoi. Amola dunu ea dawa:su defele ema i dagoi ba:i.

5 Amola na ba:loba, ohe fi ageyadu amo bea amo dunu agoane lelebe ba:i. Amo bea ohe da didifi gasa udiana amo ea lafi ganodini ba:i. Amola sia: afae da ema misi agoane nabi, “Defea! Dia hanaiga defele hu moma,” amo sia: nabi.

6 Amola na bu sosodoloba, ohe fi osoda eno ba:i. Amo ohe da lebade agoane ba:i. Be ea baligiga sio ougia agoane ba:i. E da busa:gi biyaduyale gala amola ea hou da ouligisu bagade ea hou agoane ba:i.

7 ‡Na bu sosodoloba, ohe biyadu ba:i. Amo ohe da gasa bagade amola nimi bagade ba:i. Amola amoba:le na da beda:i. E da bese bagadedafa amola liligi gasa bagade amo nana manebe ba:i. Amola e da liligi huluane wadela:lesila manebe ba:i. Ohe fi oda da agoai hame ba:i. Amola ea busa:gia hono nabuane agoane ba:i. 8 §Na da bu ha:giwane sosodolalu, amo hono nabuane amo ganodini, hono afae fonobahadi heda:lebe ba:i. Goe hono fonobahadi da hono udiana eno amo hiougili, fadegale fasi dagoi. Amo hono ganodini da dunu ea si defele ba:i amola e da lafi gala, amoga gasa fi sia: bagade manebe nabi.

Da:niele ea Simasi amo Ganodini da Dunu Eso Huluane Esalalalu amola Esalalalumu amo Ba:i

---

* **7:3:** Wamolegei Sia: Olelesu 13:1; 17:8 † **7:4:** Wamolegei Sia: Olelesu 13:2 ‡ **7:7:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:3; 13:1 § **7:8:** Wamolegei Sia: Olelesu 13:5-6

9 **Amola na da sosodoloba, ilia da fisu amo gaguli misini ligisi. Amola
Hemonega Esalu Dunu, amo da fisu afae da:iya amogai fibi ba:i. Ea abula
da ahea:yaidafa amola anegagi hano agoane ba:i. Amola Ea busa:gi hinabo
amo da ahea:yai, sibi ea hinabo agoai ba:i. Goe fisu da wagebei emo (da:i
sia: da wili [wheel]) legebe ba:i amola fisu amoga lalu gona:su da:gini
ga:ga:la:lebe ba:i. 10 ††Lalu bagade da fisu amoga ga ahoanebe ba:i. Dunu
amola uda osea:idafa da Hina Gode Ea hawa: hamomusa:gini lelu. Amola
dunu amola uda osea:idafa baligili da Ea midadini lelu. Amalalu, fofada:su
gilisisu da fili, fofada:su Buga huluane amo houga:i dagoi ba:i.
11 Na ba:laloba, hono fonobahadi amo da gasa fi sia: bagade sia: dalebe
na da nabi. Amalalu, ilia da ohe biyadu amo lale medole legele, ea
da:i huluane lalu ganodini galagale, ea da:i huluane laluga gugunufinisi
dagoi ba:i. 12 Be Gode da ohe udiana eno, ilia bu fonobahadi fawane bu
esaloma:ne, hame fane lelegei. Be E da ilia gasa bagade ouligisu hou amo
fadegai dagoi.
13 ‡‡Amola na simasi ganodini liligi amo da osobo bagade dunu agoane
ba:i. E da nama doaga:musa: manebe ba:i. Mu mobi da Ea da:i amo
sisiga:i. E da Hemonega Esalu Dunu amoga asili, gousa:i. 14 §§Gode da
amo Dunuma gasa bagade ouligisu sogebi i. Bai fifi asi gala sia: hisu hisu
amola fi hisu hisu huluane da amo Dunuma nodone hawa: hamomu, Gode
da hanai galu. Ea Hinadafa Hou da eso huluane mae fisili, dialalalumu.

Dunu Eno da Simasi Ea Bai amo Da:nielema Olelei

15 Na da goe simasi ba:beba:le, bagade fofogadigili, da:i dioi nabi. 16 Na
da asili, dunu afae gadenene lelu ema simasi ea ba:i nama olelema:ne sia:i.
Amalalu, e da bai amo nama olelei. 17 E amane sia:i, “Goe ohe fi biyaduyale
bagade amo da osobo dogone fi biyaduyale gala amo gasa bagade ilia da
osobo bagadega heda:mu. 18 ***Amola Gadodafa Gode amo Ea fi dunu da
Ea gasa lale, amo gasa ilia da mae fisili, eso huluane gagui dialumu!”
19 Amalalu, na da ohe biyadu amo ea hou ema adole ba:i. Amo ohe da
eno ohe agoai hame. Na da ema bagade beda:i. Ea ifi da balasega hamoi
amola ea bese da ouliga hamoi. Amoga e da dunu goudasu amola ilima
osa:gisu. 20 Amola na da eno liligi dawa:mu hanai galu. Amo da ohe ea
dialuma da:iya hono nabuane heda:lebe ba:i, amola hono afae da fa:no
heda:le, hono udiana eno duga:le fasi. Amo hono da si amola lafi gala. Ea
lafidili, e da gasa fi sia: bagade sia: dalu. Amoga, dunu huluane da bagade
beda:i.
21 †††Na da ba:laloba, amo hono da Gode Ea fi dunu ilima gegenanu, ili
hasali.
22 ‡‡‡Amalalu, Hemonega Esalu Dunu amo da misini, fofada:nanu, E da
Gode Gadodafa amo Ea fi da bisilua fi E da sia:i dagoi. Gode Ea fi dunu
ilia gasadafa lamu eso da doaga:i dagoi. 23 Dunu amoma na da simasi
bai adole ba:i, e da amo bai nama olelei, amane, “Ohe biyadu amo ea bai
da osobo dogone fi misunu. Amo fi da osobo dogone fi eno amoga hisu
ba:mu. Amo fi da osobo bagade fifi asi gala amo huluane goudane, amoga

** **7:9:** Wamolegei Sia: Olelesu 20:4 Wamolegei Sia: Olelesu 1:14 †† **7:10:** Wamolegei Sia: Olelesu 5:11; b Wamolegei Sia: Olelesu 20:12 ‡‡ **7:13:** Ma:diu 24:30; 26:64; Maga 13:26; 14:62 Luge 21:27; Wamolegei Sia: Olelesu 1:7, 13; 14:14 §§ **7:14:** Wamolegei Sia: Olelesu 11:15 *** **7:18:** Wamolegei Sia: Olelesu 22:5 ††† **7:21:** Wamolegei Sia: Olelesu 13:7 ‡‡‡ **7:22:** Wamolegei Sia: Olelesu 20:4

osa:la heda:mu. 24 §§§Hono nabuane da hina bagade nabuane ilia da amo
osobo dogone fi ouligimu. Amalalu, hina bagade afae eno (e da musa:
hina bagade ema hisu ba:mu) amo da misini, eno hina bagade udiana
amo huluanema osa:la heda:mu.
25 *E da Gadodafa Godema lasogole sia:ga gegemu amola e da Gode
Ea fi dunu ilima banenesimu. E da ilia Godema nodomusa: Lolo Nabe
amola Gilisisu, amo afadenene amola ga:simusa: dawa:mu. Amo hina
bagade da ode udiana amola oubi gafeyale amoga Gode Ea fi dunu
ilima nimi bagade hinawane esalumu. 26 Amalalu, Hebene ganodini
gasolo da gilisili fofada:nanu, amo hina bagade ea gasa fadegale, e amola
gugunufinisimudafa. 27 †Amalalu, Baligili Gadodafa Gode da osobo bagade
fifi asi gala huluane ilia hadigi amola ilia gasa amo samogene, Ea fi dunu
ilima imunu. Amalalu, ilia gasa da hame dagole, eso huluane amaiwane
dialalalumu. Osobo bagade hina dunu huluane da Gode Ea fi dunu ilia sia:
nabimu amola ilia hawa: hamosu hamonanumu!”
28 Defea! Amo simasia ba:i ea bai olelesu da dagoi. Na da bagade
beda:iba:le, na odagi da haliga:i bagade ba:i amola na da eno dunuma
mae adole, nisu da dadawa:lalu.

8

Da:niele da Simasi Eno Ganodini amo Sibi Gawali amola Goudi Gebo Ba:i

1 Ode udiana amoga Belesia:sa da Besia soge amoga hina bagade esalu,
amo odega na da simasia eno ba:i. 2 Amo simasi ganodini, na da moilai
bai bagade afae ea dio amo Susa (amo da Ila:me soge ganodini dialu) amo
ganodini esalebe ba:i. Na da hano amo ea dio Iulai amo ea bega: esalebe
ba:i. 3 Na sodolaloba, sibi gawali afae hano amo gadenene lelebe ba:i. E da
hono aduna sedadedafa gala. Be hono afae ea sedade da eno ea defei baligi
amola amo hono da gaheabolodafa ba:i. 4 Na ba:laloba, sibi gawali da
nimiwane haimanosa hamafelalebe ba:i. E da guma:goe amola ga (north)
amola ga (south) amoga haimanosa hamafelalebe ba:i. E da gasa fi bagade
ba:i. Eno ohe fi da ema gegemu amola ea logo hedofamu hamedei ba:i.
Amola ea gasa fi heda:le, hisu hi hanaiga hamomusa: dawa:lalu. 5 Na da
amo hou ea bai bagade dadawa:laloba, goudi gebo gawali eno da hehenane
eso dabe gudu fisili manebe ba:i. E da hedolodafa hehenabeba:le, ea emo
da gado osoba gudu noga:le hame osa:i. Ea si amo dogoa da hono afae
bagadedafa amo dialebe ba:i.
6 Amo goudi gawali da sibi gawali, amo na da hano bega: lelebe ba:i,
amoma doagala:musa:, ha:giwane hehenai. 7 Na ba:loba, goudi gawali
da sibi gawali amoma doagala:i. E da nimi bagadedafa. Gasa bagade
gegebeba:le, e da sibi gawali amo ea hono aduna goudane fasi. Sibi gawali
da gasa hameba:le, bu gegemu gogolei. Goudi amo ea gasaga, e da osoboga
gisalugala:gudui ba:i. Amalalu goudi da ema bagade ososa:gi, amola enoga
gaga:mu da hamedafa ba:i.
8 Amalalu, goudi gawali ea gasa da heda:le, bagadedafa ba:i. Be ea
gasa da baligili bagade heda:lalu, amo esoga, ea hono amo ea si dogoa
sogebi dialu, amo fi dagoi ba:i. Be amo hono ea musa: sogebi amoga hono
biyaduyale heda:lebe ba:i. Amo hono da hisu hisu sogiagai. Afae da eso
mabadili, eno da eso dabadili, eno da gadili, eno da ganodini, agoane sogia

§§§ **7:24:** Wamolegei Sia: Olelesu 17:12 * **7:25:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:14; 13:5-6 † **7:27:** Wamolegei Sia: Olelesu 20:4; b Wamolegei Sia: Olelesu 22:5

gagai ba:i. 9 Hono afae amoga eno gaheabolo hono da dulu heda:lebe ba:i. Amo hono ea gasa da ga (south) amola eso mabadili asi. E amola, soge amo Gode da Ea fi dunu ilima imunu ilegele sia:i, amo sogega hina bagade ba:i.
10 *Ea gasa da bagade heda:iba:le, e da fedege Hebene dadi gagui gilisisu (gasumuni gilisisu) ilima gegemusa: defele ba:i. E da gasumuni mogili fadegale osoboga galagale, ilima osa:gili gugunufinisi. 11 Amola e da Hebene dadi gagui gilisisu amo ilia Hina Bagade Ema gegemusa: dawa:i galu. Hina Bagadema eso huluane gobele salasu hou, amo e da hedofai amola e da Debolo diasu gugunufinisi dagoi. 12 Amalalu, Debolo diasu amoga dunu amola uda da gobele salasu houdafa amo fisili, ilia Debolo ganodini wadela:i hou fawane hamosu. Godema dafawaneyale dawa:su houdafa da yolesi dagoi ba:i. Amola gaheabolo hono da hi hanai hou amo hahawane didili hamonanu.
13 Amalalu, na nabaloba, a:igele dunu afae da eno a:igele dunuma amane adole ba:i, “Goe hou wadela:lesibi amo ninia wali ba:sa. Amo da adi esoga fisima:bela? Habowali seda eso huluane noga:i gobele salasu hou da fisili, ilia da wadela:i hou fawane hamoma:bela:? Amola hono gaheabolo da Hebene dadi gagui gilisisu amola Debolo amoga osa:la heda:lala. Amo hou da adi esoga fisima:bela?”
14 Amola na nabaloba, a:igele dunu eno da bu adole i, “Amo hou da daeya amola hahabe idi 2300agoane ba:lalumu. Amoga, hahabe amola daeya gobele salasu hou da hame ba:mu. Be amo eso da dagolalu, Debolo da bu gagui amola gobele salasu da bu hahawane hamonanebe ba:mu,” a:igele da eno a:igelema amane sia:i.

A:igele dunu Ga:ibaliele da Amo Simasi Bai Olelei

15 Na da amo simasi dadawa:lalu amola bai hogolaloba, na da hedolodafa na midadini dunu afae lelebe ba:i. 16 †Amola na nabaloba, sia: afae amo da Iulai hano na:iyadodili amoga manebe nabi, amane, “Ga:ibaliele! Amo dunuma di da ea simasi ba:i liligi ea bai ema olelema!” 17 Ga:ibaliele da nama misini, na afodili dafulili lelu. Na da bagade beda:iba:le, osobaga diasa:i. Ga:ibaliele da nama amane sia:i, “Osobo bagade dunu di! Na da simasi ea bai dima olelemu. Amo simasi da hobea soge wadela:mu eso doaga:lalu hamomu olelesa.” 18 E da nama adolaloba, na da osobaga sidinasa:i dagoi. Be amomane e da na lobolele, bu wa:lesi. 19 Amola e da amane sia:i, “Na da hobea misunu hou dima olelesa. Gode da wadela:i hou amoma ougiba:le, E da fofada:nanu, soge wadela:mu eso da doaga:mu. E da amo hou dima olelesa. Dia simasi ea ba:i da amo. 20 Sibi gawali hono aduna gala di ba:i, amo da fedege sia:, osobo bagade fi aduna ela hou olelesa. Amo fi ela dio da Midia amola Besia. 21 Goudi di ba:i amo da fedege Galigi fi olelesa. Hono bagade amo goudi ea si dogoa sogebi galu da Galigi hina bagade age. 22 Hono biyaduyale gala, amo da musa: hono goudane fadegaiba:le eno heda:i, amo ea dawaloma:ne da musa: fi da afafane fi biyaduyale bu hamomu. Be afafaeba:le, ilia gasa da musa: fi ea gasa amo defele hame be gudu agoane ba:mu.
23 Amo fi biyaduyale da wadela:i hou bagadedafa hamomu. Ilia da Gode Ea fofada:su amola se imunu ba:mu agoai galebe. Amo eso da gadenesea, eno hina bagade da heda:mu. Ea hou da nimi bagade, gasa fi amola hohonosu ba:mu. 24 E da gasa bagade heda:mu. Be hisu ea gasaga hame

* **8:10:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:4 † **8:16:** Luge 1:19, 26

heda:mu. E da liligi amola fi huluane hahawane gugunufinisimu amo ea wadela:i hawa: hamosu huluane dididisimu. E da gasa bagade dunu bagohame wadela:lesimu amola e da Gode Ea fidafa dunu gugunufinisimu.
25 E da ogogosu hou amola hohonosu hou amo bagade dawa:beba:le, e da ogogosu bagade hahawane hamomu. E da hi hou bagadewane hidale gaguia gadomu. Amola dunu amola uda ilia da noga:le esalumu dawa:lalu, e da hedolodafa amo huluane wadela:lesimu. Amola e da Baligili Bagadedafa Hina Gode, Ema gegemusa: dawa:mu. Be osobo bagade dunu ilia gasaga hame, be Gode Ea gasaga, e da gugunufinisi dagoi ba:mu. 26 Amo simasi da daeya amola hahabe gobele salasu amoma hobea misunu hou olelesa, amo da dafawane ba:mu. Be wahadafa, amo hou mae adole, wamolegema. Bai amo hou da waha hame be fa:nodafa ba:mu!"
27 Na da amo sia: nababeba:le, da:i dioi galu. Amola eso mogili na da oloi galu. Amalalu, oloi da damunuba, na wa:legadole, bu hawa: hamosu amo hina bagade da nama ilegei, amo hamomusa: asi. Be na da simasi amo bu dadawa:lalu. Be amomane, amo ea bai na da noga:le hame dawa:i.

9

Da:niele da Isala:ili Dunu Huludafa Fidima:ne, Hina Godema Sia:ne Gadosu

1 Da:liase (Segesisi egefe, e da Midia fi dunu) amo da Ba:bilone fi amoga hina bagade esalu. 2 *Ea ouligisu hou ode bisili amoga na da Gode Ea sia: buga ganodini dedei amo idilalu. Amo ganodini, Hina Gode da balofede dunu Yelemaiama agoane olelei. Yelusaleme moilai bai bagade da wadela:lesi dagoi amola ode 70amoga amaiwane mugului agoane dialebe ba:mu. Amo sia: na idi amola na da dadawa:lalu.
3 Amola na da ha:giwane Hina Godema sia:ne gadosu. Na da wadela:i eboboi abula salawane, ha:i mae nawane amola nasubu ganodini fili, ha:giwane Ema adole ba:i.
4 Na da na Hina Godema sia:ne gadole, na fi dunu amola uda ilia wadela:i hou Ema olelei. Na da amane sia:ne gadoi, "Hina Gode! Dia hou da bagadedafa amola hadigidafa. Ninia da Dima nodosa. Dia da Dia gousa:su hamoi amoma mae fisili, ouligisa. Nowa dunu da Dima asigi galea amola Dia sia: noga:le nabasea, amo dunuma Di da mae fisili asigilala.
5 Ninia da wadela:idafa fi. Ninia da wadela:i hou bagadedafa hamonanu. Ninia da Dia hamoma:ne sia:i amola sema higale yolesi dagoi. Dia da ninima moloidafa hou olelei, be ninia da amo hou higale yolesi dagoi. 6 Dia hawa: hamosu dunu amo balofede dunu, ilia Dia Dioba:le, hina bagade, ouligisu dunu, ninia aowalalia amola ninia fi huluane ilima sia: olelei. Be ninia da ilia sia: hame nabi. 7 Di, Hina Gode, da eso huluane moloidafa hou hamonana. Be ninia da eso huluane ninisu gogosiama:ne, wadela:i hou hamonana. Ninia huluanedafa agoane hamosa. Mogili da Yuda soge amola Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini esala. Mogili da Dia sia: hame nababeba:le, Di da ili soge gadenene amola sedagadafa, amo soge hisu hisu amo ganodini esaloma:ne sefasi dagoi. Be huluanedafa da Dia sia: hame nabasu dunu.
8 Hina Gode! Dafawane! Ninia hina bagade huluane, ninia ouligisu dunu amola ninia aowalalia da Dima wadela:i hou bagade hamonanu.
9 Ninia da Dima fa:no bobogesu yolesi dagoi. Be Di da ninima asigisa

* **9:2:** Yelemaia 25:11; 29:10

amola Di da gogolema:ne olofosu dawa:. 10 Di da nini amo sema Di da Dia
hawa: hamosu dunu amo balofede dunu ilia lafidili ninima olelei, amo
sema defele esaloma:ne ninima sia:i. Be ninia da Dia sia: hame nabi.
11 Isala:ili fi huluane da Dia sema wadela:lesi dagoi amola Dia sia: nabimu
higalalu. Amaiba:le, gagabusu aligima:ne amo da Dia hawa: hamosu dunu
Mousese ea sema buga ganodini dedei, amoga Di da ninima se iasu. 12 Di
da musa: Yelusaleme moilai bai bagadega hamomu sia:i, amo Di da hamoi
dagoi. Di da Yelusaleme amoma se iasu. Amola amo se iasu da Dia se
iasu amo moilai bai bagade eno osobo bagadega diala Di da ilima i, amo
da bagadewane baligisu. 13 Di da se iasu huluane Mousese ea sema buga
ganodini dedei, amo huluane ninima iasu. Be amo mae dawa:le, ninia
Di hahawane ba:ma:ne, Dia dafawane hou hame fa:no bobogesa amola
ninia wadela:i hou hame yolesiagai. 14 Ninia Hina Gode! Di da ninima
se imunusa: dawa:i dagoi amola Dia da se iasu ninima i. Bai Di da eso
huluane moloidafa hou fawane hamosa, amola ninia da Dia sia: hame
nabi.
15 Ninia Hina Gode! Dia gasa bagade hou, di da dunu fifi asi gala ilima
olelei dagoi. Dia fi dunu Idibidi sogega udigili hawa: hamonanu, amo Di
da fadegale ga oule asi. Amo gasa hou, ninia da hame gogolei. Be ninia
da wadela:le hamoi dagoi. 16 Di da musa: nini gaga:i dagoi. Amaiba:le, Di
Yelusaleme amola ea fi ilima bu ougimusa: mae dawa:ma. Yelusaleme
da Dia moilai bai bagadedafa amola Dia Hadigi Agolo gala. Na:iyado
dunu fi huluane da wali Yelusaleme amo higale ba:sa. Bai nini amola
ninia aowalalia da ledo bagade amola wadela:i hou bagade hamonanu.
17 Hina Gode! Di na sia:ne gadosu amola na ha:giwane edegesu Dia
nabima! Ninia Debolo mugului amo bu hahamoma. Dunu huluanedafa
da Di da Godedafa amo dawa:ma:ne, Debolo bu hahamoma. 18 Hina Gode!
Ninia sia: nabima! Dia ninia hou ba:ma! Yelusalemega da Dia Dio asuli
dagoi. Be amo ganodini, se nabasu amola da:i diosu amo fawane ba:sa.
Ninia hou moloidafa hamobeba:le, Dima hame sia:ne gadosa. Bai ninia
da moloidafa hou hamedafa hamosu. Be Di da asigi bagadedafa, amo
dawa:beba:le, ninia Dima sia:ne gadosa. 19 Hina Gode! Ninia sia: nabima!
Amola ninia wadela:i hou gogolema:ne olofoma. Dafawane! Mae aligima!
Ninia edegesu nabima amola hedolodafa amo hahamoma. Amalalu, dunu
huluane da Di da Godedafa, amo ilia da noga:le dawa:mu. Amo moilai bai
bagade amola amo dunu fi huluane da Dia: fawane!”

Ga:ibaliele da Fa:no Misunu Hou Liligi amo Musa: Gode da Yelemaiama Olelei amo ea Bai Da:nielema Olelei

20 Na da mae fisili, sia:ne gadolalu. Na wadela:i hou amola na fi Isala:ili
ilia wadela:i hou na da Godema olelelalu. Amola na Hina Gode amoma E
da Ea hadigi Debolo Diasu amo bu hahamoma:ne, na da Ema ha:giwane
edegelalu. 21 †Na sia:ne gadosa esaloba, a:igele dunu Ga:ibaliele (amo na
da musa: simasi amo ganodini ba:i), e da hagili misini, na esalebe sogebi
amoga doaga:i. E doaga:lalu, daeya gobele salasu hou hamomusa: agoane
ba:i. 22 E da nama amane sia:i “Da:niele! Na da dima amo musa: ba:la:lusu
liligi di idi, amo dima noga:le olelemusa: dima misi. 23 Di da muni Godema
ha:giwane edegesu hemonanu, E da dima adole imunusa: dawa:i galu. E
da dima bagade asigisa. Amaiba:le, na amo ba:la:lusu liligi ea bai dima
olelela misi. Amaiba:le, noga:le nabima.

† **9:21:** Luge 1:19, 26

24 Ode 70 amo fesuale agoane gidigisia (huluane da ode 490), amo ode idi
Gode da ilegei dagoi. Ode 490 da gidigisia, Yelusaleme amola dia fi dunu
da wadela:i hou amola ledo dialebe hame ba:mu. Wadela:i hou huluane da
gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu amola eso huluane moloidafa hou amola
dafawane hou ba:mu. Amalalu, esala ba:i amola ba:la:lusu liligi huluane
da dafawaneyale hamoi ba:mu, amola Gode Ea hadigi Debolo Diasu bu
ilegele ligiagale doasi dagoi ba:mu. 25 Amo huluane noga:le dawa:ma. Ilia
da Yelusaleme amo bu gagumusa: sia:mu. Amalalu ode fesu amo fesuale
agoane da gidigimu. Amoga gilisili, ode fesu gala 62 agoane amola da
gidigimu (huluane da ode 483 da gidigimu). Ilia da Yelusaleme amo gasa
bagade bu hiougimu amola ea logo amola gagoi gasa bagade gagumu. Be
amo ode ganodini, ilia da se bagade nabimu. Be ode 483 da gidigisia,
Gode Ea ilegei Hina Dunu (Mesaia) da doaga:i dagoi ba:mu. 26 Amo ode
huluane da gidigisia, Gode Ea ilegei Hina dunu da udigili medole legei
dagoi ba:mu. Yelusaleme amola Debolo da ga fi dadi gagui gilisisu amola
ilia hina bagade amoga mugululi, wadela:lesi dagoi ba:mu. Yelusaleme
amola Debolo amo wadela:mu eso da hano bagade neda:i amo ea hou
defele ba:mu. Be Gode da amo gegesu amola soge wadela:mu eso ilegei
dagoi. 27 ‡Amo ga fi dadi gagui ilia hina da Isala:ili soge amo ouligisia, e da
dunu bagohame ilima ode fesuale amoga gousa:su amola sema hamomu.
Be ode osodayale gidigili amola oubi eno gafeyale da udusia, amo esoga,
amo hina bagade da Godema gobele salasu amola hahawane iasu amo
logo hedofamu. Amola, e da Wadela:idafa Liligi amo Debolo ea gadodafa
sogebi amoga ligisimu. Amo liligi da amaiwane diala, amogainini Gode da
amo ouligisu dunu wadela:lesimusa: ilegei eso doaga:mu,” Ga:ibaliele da
amane sia:i.

10

Da:niele da Daigalisi Hano Bega Esala Ba:i

1 (Sailase da Besia soge amoga hina bagade galu. Ea ouligisu hou ode
osoda amoga, Da:niele (ea dio eno da Beledesia:sa) da esala ba:i dagoi.
Amo esala ba:i ea bai da dafawane be dawa:mu da gasa bagade ba:i. Be
a:igele dunu da amo ea bai, Da:niele ea esala ba:su ganodini ema olelei.
2 Da:niele ea sia:ne iasu da agoane, “Amo esoga, na da hi udiana se
nabawane disa esalu. 3 Amo hi udiana amoga, na da ha:i manu noga:i
amola hu amola waini mae nawane esalu. Na busa hinabo amola na da
hame gisu, udigili esalu.
4 Amo odega, oubi age amola amo ea eso 24 amoga, na da Daigalisi
Hano bagade amo ea bega: lelebe ba:i. 5 *Na da ba:le gadole, dunu afae
amo abula noga:i ga:ne amola bulu gouliga hamoi idiniginisi amo lelebe
ba:i. 6 Ea da:i da igi ida:iwane agoane hadigi ba:i. Ea odagi da hadigidafa
ha:ha:na ea bagele gala:i agoane ba:i. Ea si da lalu sawa: agoane ba:i. Ea
lobo amola ea emo da balase ela:mei agoane ba:i. Amola ea sia: da dunu
amola uda gilisisu bagadedafa amoga ilia ha:giwane sia: dasu defele nabi.
7 Nisu ni fawane da esala ba:i liligi ba:i. Dunu eno da na gilisili esalu,
amo da beda:iba:le, hobeale, wamoaligili, liligi hame ba:i. 8 Amaiba:le,
na fawane da amo esala ba:i liligi ba:sawane esalu. Na gasa huluane fisi
dagoi ba:i, amola na odagi da bagadewane afadeneiba:le, na sama da na

‡ **9:27:** Da:niele 11:31; 12:11; Ma:Diu 24:15; Maga 13:14 * **10:5:** Wamolegei Sia: Olelesu 1:13-15; 2:18; 19:12

dawa:mu da hamedei ba:la:loba. 9 Na da amo dunu ea sia: nabalalu, na da osoboga sidina sa:ili, na odagi osoboga digili dialu.

10 Amalalu, a:igele dunu da na lobolele, hiougili gadole, na da muguni bugili amola lobo gagula sa:i dialu. Na da bagade beda:iba:le, fofogolalu.

11 A:igele dunu da nama amane sia:i, "Da:niele! Gode da dima bagadewane asigisa. Wa:legadoma! Na sia: noga:le nabima. Gode da na dima adoma:ne asunasi dagoi." E da amo sia:beba:le, na da yaguguiwane, wa:legadole lelu.

12 Amalalu, e da nama amane sia:i, "Da:niele! Di mae beda:ma! Di da Gode Ea hou hobea misunu amo dawa:ma:ne dia hou fonoboi, amo eso age amola fa:no, Gode da dia sia:ne gadosu nabi dagoi. Na da dia sia:ne gadosu adole ba:su amo adole imunusa: misi dagoi. 13 †Na da hedolo misunu hanai galu. Be a:igele ouligisu amo da Besia fi ouligisa, e da eso21 amoga na misunu logo hedofai. Na da Besia soge ganodini, nisu udigili esalebeba:le, Gode Ea bisili bagade a:igele ouligisu fi amo ganodini a:igele afae amo ea dio da Maigele da na fidimusa: misi. 14 Di da hou amo da dia fi dunu amola uda ilima hobea doaga:mu, amo noga:le dawa:ma:ne, na da dima olelemusa: misi. Amo esala ba:i ea bai da hobea misunu hou.

15 Ea sia: nababeba:le, na da osoba ba:le guduli, mae sia: baouni lelu. 16 Amalalu, a:igele (e da dunu agoane ba:i) ea lobo molole, na lafi gadofo digili ba:i. Amalalu, na da ema amane sia:i, "Hina! Na da amo esala ba:i dawa:beba:le, gasa hamedafa. Gasa hameba:le, na da yagugui fisimu gogolei. 17 Na da udigili hawa: hamosu dunu amo ea hina ea midadini lela, amo defele lela. Na da habodane dima sia:ma:bela:? Na da gasa hamedafa amola na da helega ha:ha:i."

18 Amo dunu da nama bu gagulaligiliba, na gasa bu lai dagoi. 19 E nama amane sia:i, "Gode da dima bagade asigisa. Amaiba:le, di mae beda:ma. Amola dia dogo denesini aligima." E da amo sia:beba:le, na gasa da bu baligili sinidigi. Na da ema amane sia:i, "Hina! Di nama sia:musa: misi sia: nama adoma. Dia da na gasa nama bu i dagoi."

20 - 21 E amane sia:i. "Na da dima sia: amo Dafawane Sia: Buga amo ganodini dedei liligi, dima adola misi. Wali na da Besia ouligisu a:igele, ema gegemusa: masunu. Amalalu, Galigi fi ouligisu a:igele da misunu. (Na da amoga gegemusa: fidisu dunu eno hame ba:sa. Isala:ili fi ouligisu a:igele noga:i, amo Maigele, hi fawane da na fidisa).

11

1 Gode da Maigele amo na fidima:ne amola gaga:ma:ne e ilegei dagoi. 2 Na da waha dima olelemu liligi da dafawane."

Idibidi amola Silia Fi

A:igele da nama amane sia:i, "Hina bagade eno udiana da Besia soge amo ouligimu. Amo fa:no, hina bagade eno, amo ea muni amola liligi gagui hou da huluane musa: hina bagade dunu bagadewane baligibi ba:mu, amo da misunu. Ea gasa amola gagui hou da bagadewane heda:lebeba:le, e da Galigi fi ilima gegemusa: logemu. 3 Amalalu, hina bagade gesa:i gala eno da manebe ba:mu. E da fi bagadedafa amo ouligimu amola e da hi hanaiga hawa: hamonanumu. 4 Be ea gasa da bagadewane heda:i ba:lalu, ea fi da afafane, fi biyadu agoane ba:mu. Eno hina bagade (musa: gasa bagade

† **10:13:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:7

hina bagade ea mano hame) ilia da ea sogebi lale, ouligimu. Be ea gasa ouligisu hou defele, ilia da hame lamu.

5 Idibidi hina bagade da gasa bagade ba:mu. Be ea dadi gagui ouligisu dunu afae, amo ea gasa da heda:le, Idibidi hina bagade amo ea gasa baligimu. E amola da fi bagade, Idibidi hina bagade ea fi amo baligisa, amo e da ouligimu. 6 Ode mogili da gidigili, Idibidi hina bagade da Silia hina bagadema gousa:su hamomu. E da ea idiwi amo Silia hina bagade lama:ne, ema imunu. Be amo gousa:su da fisi dagoi ba:mu. Amola Idibidi hina ea idiwi amola ea egoa amola ea mano amola hawa: hamosu dunu amo da e sigi asi, ilia da medole legei dagoi ba:mu. 7 Fa:no, amo uda ea fi dunu da Idibidi amoga hina bagade ba:mu. E da Silia hina bagade amo ea dadi gagui dunu ilima doagala:musa: masunu. E da ilia gasa bagade gagoi amo ganodini golili sa:ili, Silia dunu hasalasimu. 8 Amalalu, e da loboga hamoi ogogole ‘gode’ liligi, gouli, silifa, amoga hamoi liligi amo ilia ogogosu ‘gode’ amoma nodomusa: ilegei, amo e da Idibidi sogega gaguli masunu. Amalalu, ode mogili amoga, olofosu da ba:mu. 9 Be amo ode da gidigisia, Silia hina bagade da Idibidi fi doagala:musa: masunu. Be Idibidi dadi gagui wa:i da bu gasawane dabe gegenanu, Silia hina bagade da ea sogega buhagimu.

10 Silia hina bagade amo ea mano huluane mafia:le, dunu lidilalu dadi gagui dunu osea:idafa ba:mu. Amo dadi gagui dunu osea:idafa da hano leda:lala agoane osobo huluane dedeboiwane doagala:musa: asili, Idibidi hina bagade amo ea gasa bagade gagili sali amoga doaga:mu. 11 Amo hou ba:beba:le, Idibidi hina bagade da ougi bagade heda:le, Silia hina bagade ema gegemusa: masunu. Amola ea dadi gagui wa:i bagade da asili, Silia dunu huluane gagulaliligi, huluane da udigili hawa: hamosu dunu hamoi dagoi ba:mu. 12 Amalalu, Idibidi hina bagade da hahawane ba:mu. Bai e da Silia dadi gagui dunu bagohamedafa medole legei dagoi. Be ea hasalasisu hou da hame dialumu.

13 Silia hina bagade da sinidigili, dadi gagui osea:idafa, amo ea musa: gilisi bagadewane baligima:ne, e da gagadomu. Ode mogili da gidigisia, ea dadi gagui dunu gilisisu bagadedafa gegesu liligi noga:idafa gaguiwane, da bu Idibidi fi ilima doagala:musa: masunu. 14 Amo esoga, dunu bagohame da sinidigili, Idibidi hina bagade ema odoga:mu. Amola dia fi dunu, Da:niele, mogili nimi bagade dunu da simasi eno ba:i dagoiba:le, da Idibidi hina bagademe odaga:ne gegemu. Be Idibidi hina bagade da ili hasalasimu. 15 Amalalu, Silia hina bagade da moilai bai bagade amo da gasawane gagili sali gala, amoga gegenanu lamu. Amola Idibidi dadi gagui dunu da bu gegemu hamedeiwane ba:mu. Bai ilia noga:i dadi gagui dunu ilia gasa huluane fisi dagoi ba:mu. 16 Ilia bu gegemu da hamedeiba:le, Silia hina bagade da ilima ea hanaiga hamomu. E da soge amo Gode da Ea fi dunuma imunu ilegelesia:i, amo ganodini e da lelumu amola ea gasaga dafawane amo soge gagumu.

17 Amalalu, Silia hina bagade da bu gegemusa: dawa:mu. E da ea dadi gagui huludafa gilisimu. E da Idibidi hina bagade ema gousa:su hamoma:ne, ea idiwi amo Idibidi hina bagade amo lama:ne, ema imunusa: sia:mu. Be amo ilegesu da didili hame hamoi ba:mu. 18 Amo fa:no, Silia hina bagade da fifi asi gala amo hano bagade bega: esala, amo doagala:lalu, e da mogili hasalasimu. Be ga fi ouligisu dunu da ema gegenanu, e hasalimu. Amalalu, ea gasa fi hou hedofai dagoi ba:mu. Ga fi dunu da Silia hina bagade amo ea gasa fi hou hedofamu, amola e sefasimu.

19 Silia hina bagade da hi soge ganodini, moilai bai bagade gagili sali dagoi,
amoga buhagimu. Be e da enoga hasalasili, gugunufinisi dagoi ba:mu.
20 Fa:no, hina bagade eno da Silia hina bagade ea sogebi lamu. E da
eagene ouligisu dunu amo eagene su (da:gisi) muni lama:ne asunasimu.
Amo hou da doaga:lalu, ea dunu fi da se bagade nabimu. Be e da ode
bagahame fawane hina hou hamonanu, bogomu. Ea bogosu da gegesu
ganodini hame, amola ea bogosu amo dunu huluane da hame ba:mu."

Wadela:idafa hina bagade da Silia Soge Ouligimu

21 A:igele dunu da eno amane sia:i, "Hina bagade eno da Silia soge
ouligimusa: misunu. E da dunu wadela:idafa ba:mu. E da hina bagade
hou hame hamomu galu, be e da eno ea sogebi lamu. Be e da ogogolewane,
hedolowane hina bagade hamomusa:, gasa fiwane hina bagade hou
gagumu. 22 Nowa da ema gegemusa: dawa:lalu, e da ilima hasalasili
wadela:lesimu. Gode Ea gobele salasu Ouligisu dunu amola da ema
sia:nanea, e da amo osa:la heda:mu. 23 E da eno fi dunuma ogogole
gousa:su hou hamomu. E da fi fonobahadi fawane amo ganodini hina
bagade esalebe ba:mu. Be e da ogogosu hou hamomuba:le, e da gasa
bagade heda:lalebe ba:mu. 24 E da sisasu mae iawane, muni bagade gagui
soge fi amoga doagala:lalu, lamu. Amo soge ganodini e da hou amo ea
aowalalia da hame hamoi, amo hamomu. Amalalu, e da liligi amola
soge amo e da gegesu ganodini lai, amo fifili, ema fa:no bobogesu dunu
ilima imunu. E da gasa bagade gagili sali moilaiga doagala:musa:, amo
ilegemu. Be ea gasa fi hamosu da hedolo dagomu. 25 E da mae beda:iwane,
dadi gagui wa:i bagadedafa amo Idibidi hina bagadema doagala:musa:,
gagadomu. Idibidi hina bagade amola da bu gegemusa: dadi gagui
dunu bagohamedafa gagadomu. Be eno dunu da Idibidi hina bagade
ema ogogobeba:le, e da dafamu. 26 Idibidi hina bagade ea eagene fidisu
dunu (amo da e gadenene fidisu hou olelesa) ilia da hohonomuba:le, e da
wadela:lesi dagoi ba:mu. Ea dadi gagui dunu bagohame da ilima ha lai
dunu amoga medole legei dagoi ba:mu. Ea dadi gagui wa:i da wadela:lesi
dagole, hamedafa ba:mu. 27 Amalalu, amo hina bagade aduna ela da gilisili
ha:i manusa: fimu. Be ela asigi dawa:su ganodini da wadela:i fawane
ba:mu. Amola ela da sia: dalu, bagadewane ogogomu. Ela hanai amo
ela da hame ba:mu. Bai Gode da amo eso hame ilegei. 28 Silia hina
bagade da liligi huluane e da gegesu ganodini lai, amo gaguiwane hi sogega
buhagimu. E da Gode Ea fi dunu amola uda ilia Godema nodone sia:ne
gadosu hou amo wadela:musa: bagadewane dawa:lalumu. E da hi hanaiga
hamonanu, hi sogega buhagimu.
29 Fa:no e da Idibidi amoma bu doagala:mu amola Idibidi soge ganodini
golili sa:imu. Be amo esoga hou hisu da ba:mu. 30 Louma dadi gagui
dunu da dusagai bagade amo ganodini ema doagala:musa: misunu. E da
bagadewane beda:mu. Amalalu, e da ougi bagade ba:mu. E da sinidigili,
Gode Ea fi dunu ilia Godema sia:ne gadosu hou wadela:lesimusa: gegemu.
E da nowa dunu ilia Gode Ea hou lalegaguli yolesi, amo ilia sia: nabalu,
Gode Ea fi wadela:musa: dawa:mu. 31 *Ea dadi gagui mogili ilia da Debolo
diasu ganodini ledo liligi ligisili, wadela:lesimu. Ilia eso huluane gobele
salasu hou, amo hedofamu. Amola ilia da liligi amo ea dio da Wadela:idafa
Liligi, amo Debolo diasu ganodini sagasimu. 32 Silia hina bagade da ilima
ogogobeba:le, dunu mogili ilia da Gode Ea hou lalegagui yolesili, amo ilia

* **11:31:** Da:niele 9:27; 12:11; Ma:diu 24:15; Maga 13:14

da ema fa:no bobogemu. Be Godema dafawane fa:no bobogesu dunu da ilima bu gegemu. 33 Gode Ea fi bagade dawa:su ouligisu dunu da ilia dawa:su amo ilia fi dunu eno ilima olelemu. Be mogili ilia medole legei dagoi ba:mu. Mogili ilia da laluga nei dagole, bogoi dagoi ba:mu. Mogili ilia liligi da enoga wamolai dagoi ba:mu amola mogili da udigili hawa: hamonanebe ba:mu. 34 Amo medole legesu hou da hamonanoba, eno dunu da Gode Ea fi dunu fonobahadi fidimu. Be mogili da ilisu ilia hou fidima:ne da ogogolewane Gode Ea fi ilima gilisimu. 35 Gode Ea fi bagade dawa:su ouligisu dunu amo mogili ilia da fane legei dagoi ba:mu. Be amo hou ganodini, Gode da Ea fi dunu adoba:lalu, fofoloamu. Amo hou da ba:lalu, Gode Ea ilegei eso amo doaga:lalu fawane yolesimu.

36 †Be Silia hina bagade da hi hanaiga hawa: hamonanumu. Amola e da gasa fi heda:le, hina: dio gaguia gadomusa:, e da ‘gode’ liligi huluane baligi dagoi, amane sia:mu. Amola e da Baligili Bagade Godedafa amo amola baligisa e da lasogole sia:mu. E da amo hou bagade hamomu. Be Gode Ea ilegei eso amoga, Gode da ema se imunu. Bai adiga Gode da hamomusa: dawa:lalu, E da dafawane hamomu. 37 Amo hina bagade da ‘gode’ liligi ilima ea aowalalia da hawa: hamosu, amo e da higamu. Amola ogogosu ‘gode’ ema uda da hanane ba:sa, amo amola e da higamu. E da ‘gode’ huluanedafa hame dawa:mu. Bai hi fawane da oda huluane amo baligisa dawa:mu galebe. 38 Be e da ‘gode’ afadafa ema bagade dawa:mu. Amo ‘gode’ da ea dunu osobo dogone fi amo gasa bagade gagili sali diasu amo ouligisa e da dawa:mu. Ea aowalalia da amo ‘gode’ ema hame nodone sia:ne gadosu. Be e da amo ‘gode’ma gouli, silifa, igi ida:iwane amola eno noga:idafa liligi, ema imunu. 39 E da ea moilai gagili sali amo gaga:musa:gini, ga fi hawa: hamosu dunu amo da ga fi ilia ogogosu ‘gode’ma sia:ne gadolala, amo lamu. E da nowa dunu da ea ouligisu hou hahawane lalegagusia, ilima e da ilia dio gaguia gadomu amola ouligisu hou amola soge ilima imunu.

40 Be Silia hina bagade dunu ea wadela:mu eso da gadenenana, Idibidi hina bagade da ema doagala:musa: misunu. Silia hina bagade da ema bu gasawane gegemu. E da sa:liode amola hosi amola dusagai bagade bagohame amoga bagade gegemu. E da fi soge bagohame amoga gegemusa: golili sa:imu. Amola gasa bagade gegemuba:le, ea dadi gagui da hano leda:lalebe defele osobo bagade dedebomu. 41 Amola e da soge amo Gode da Ea fi ilima imunu ilegele sia:i (Isala:ili soge) amoga gegene, dunu osea:idafa medole lelegemu. Be Idome soge, Moua:be soge amola A:mone soge la:idi diala amo soge ganodini e da gegemusa: hame golili sa:imu. 42 Amo esoga amola, e da Idibidi soge amoga gegenanu, golili sa:imu. 43 E da Idibidi fi ilia noga:i liligi wamolegei (silifa amola gouli amola eno noga:i liligi) amo lale hi sogega gaguli masunu. E da Libia soge amola Sudane soge amo hasalasimu. 44 Amalalu, sia: da eso mabedi heda:su amoga amola ga (north) amoga e da nabalu, e da bagadewane beda:mu. Beda:iba:le, e da bu gasa bagadewane ludulalu, dunu eno osea:idafa medole legemu.

45 E da ea abula diasu bagadedafa amo sogebi da hano wayabo bagade la:idi amola eno la:idi da goumi amo da:iya Debolo diasu da gagui sogebi dogoa gala amoga ea da ea abula diasu gagumu. Be e da bogomu amola fidisu dunu afae hamedafa ba:mu.”

† **11:36:** 2 Desalounia 2:3-4; b Wamolegei Sia: Olelesu 13:5-6

12

Soge Wadela:mu Eso

1 *Amalalu, a:igele amo da abula noga:i amoga idiniginisi, e da nama amane sia:i, “Amo esoga, gasa bagade a:igele dunu amo da dia fi ilima sosodo aligisu dunu (ea dio da Maigele), amo da misini, ba:mu. Amalalu, osobo bagade fi da se nabasu eso ba:mu. Amo se nabasu da musa: se nabasu eso huluane baligimu. Amo eso doaga:lalu, nowa dunu amola uda ilia dio amo Gode Ea buga ganodini dedei dialebe ba:lalu, e da gaga:su ba:mu. 2 †Dunu bagohame da musa: bogoi, amo da bu wa:legadomu. Mogili da Fifi Ahoanusu lama:ne wa:legadomu. Be mogili da eso huluane gogosiane se nabawane esaloma:ne wa:legadomu. 3 Noga:idafa bagade dawa:su dunu da hadigi mu amo ea hadigi defele hadigimu. Amola nowa dunu da eno dunuma moloidafa hou olelei, amo ilia da gasumuni defele mae fisili eso huluane hadigilalumu.”

4 ‡Amola a:igele dunu da nama amane sia:i, “Da:niele! Di wali buga houga:i amo ga:sima. Amola amo buga bu mae houga:ma:ne, gobele legesu ga:su liligi amoga ga:sima. Amalalu, soge wadela:mu eso da doaga:lalu fawane, amo buga da bu houga:i dagoi ba:mu. Dunu mogili da hobea misunu hou dawa:musa:gini hogolalu, hamedei ba:mu,” a:igele da amane sia:i.

5 Amalalu, na da a:igele dunu aduna hano gadenene lelebe ba:i. Afae da hano na:iyado lelebe ba:i. Eno da na:iyadodili lelebe ba:i. 6 Amo a:igele dunu afae da musa: a:igele dunu (amo da hano banugumadi lelebe ba:i) ema amane adole ba:i, “Amo dogoa gilula ahoasu hou di da Silia hina bagade ea hou olelei amo amola soge wadela:mu eso da habogala doaga:ma:bela:?”

7 §Amola musa: a:igele dunu da ea lobo aduna ligia gadole, na da ea sia: amane nabi, “Na da Eso Huluane Esalalalusu Gode amo Ea Dioba:le dafawane ilegele sia:sa. Ode udiana da gidigisia amola oubi eno gafeyale da udusia, amo hou da huluane dagoi ba:mu. Gode Ea fi dunu da se nabasu bagade ba:mu. Be amo se nabasu da dagolalu, amo hou huluane da dagoi ba:mu.”

8 Na da ea sia: nabi dagoi be bai noga:le hame dawa:i galu. Amaiba:le, na da ema amane adole ba:i, “Hina! Amo liligi huluane da habodane dagoma:bela:”

9 Be e da nama bu adole i, “Defea, Da:niele, di waha masa. Bai amo sia: huluane da wamolegei dagoi. Soge wadela:mu eso da doaga:i dagoi ba:lalu fawane, noga:le ba:mu. 10 **Dunu amola uda bagohame da sema defele dodofei dagoi ba:mu. Amola wadela:i hamosu dunu da amo hou hame dawa:mu. Be ilia da wadela:i hou mae fisili hamonanumu. Be bagade dawa:su dunu da amo hou dawa:mu.

11 ††Amo bai mui da ha lai dunu da Isala:ili dunu ilia eso huluane gobele salasu hou logo ga:si dagoi amola Wadela:idafa Liligi amo Debolo diasu ganodini sagasu, amalalu eso 1,290 da asili, amo hou da dagoi ba:mu. 12 Be Gode Ea fi dunu amola uda da eso 1,335 amoga lalegagui hou mae fisili esalea, amo da hahawane bagade ganumu.

---

* **12:1:** Wamolegei Sia: Olelesu 12:7; b Ma:die 24:21; Maga 13:19; Wamolegei Sia: Olelesu 7:14; 12:7 † **12:2:** Aisaia 26:19; Ma:diu 25:46; Yone 5:29 ‡ **12:4:** Wamolegei Sia: Olelesu 22:10 § **12:7:** Wamolegei Sia: Olelesu 10:5; b Wamolegei Sia: Olelesu 12:14 ** **12:10:** Wamolegei Sia: Olelesu 22:11 †† **12:11:** Da:niele 9:27; 11:31; Ma:diu 24:15; Maga 13:14

13 Amola, di, Da:niele! Di hahawane Gode Ea hou ganodini dafawaneyale dawa:iwane esaloma. Amalalu, di da bogomu. Be di da bu wa:legadomu. Amola soge wadela:mu esoga, di da Gode Ea loboga dia bidi ida:iwane lamu.”

Sia: ama dagoi

HOSIA

(Da:i Sia: - Hosea; Modu – Hosea; Bisini – Hosea)

Hidadea Sia:

Balofede dunu (Gode Sia: Alofesu dunu) ea dio amo Hosia da Isala:ili soge (musa: Isala:ili fi da afafai amola Yuda fi da gagoe [south] esalu, ilia soge Yuda dio asuli amola Isala:ili fi eno da gagoe [north] esalu, ilia soge Isala:ili dio asuli) amo ganodini Gode Ea sia: olelesu. Balofede dunu A:imose da Isala:ili fi ilima olelelalu, fa:no Hosia da sia: olelesu. Amo esoha, Isala:ili da bidi doaga:su bagade ba:i. Amalalu, Samelia (Isala:ili soge bisili moilai bai bagade) da ode 721 Y.H.M. amoga dafai dagoi. Asilia dunu da ilima osa:le heda:le, ilia fi dunu huluane mugululi asi. Hosia da Isala:ili dunu ilia loboga hamoi 'gode' ilima sia:ne gadosu hou amola Hina Godema baligi fa:su hou ba:beba:le, bagade da:i dioi galu.

E da uda (Gouma) lai amola amo uda da ema bagade baligi fa:su. Isala:ili dunu da ea uda ema hamoi defele, Hina Godema bagadewane baligi fa:su, e sia:i. Amaiba:le, Isala:ili dunu ilia da Hina Gode Ea ougi bagade se ima:ne fofada:su ba:mu, e da sia:i. Be fa:no, Isala:ili dunu da Gode Ea asigidafa hou bu ba:mu, amola ilia da Ea dogolegei fidafa bu esalumu. Ninia da Hosia 11:8 amo ganodini, Gode Ea asigidafa ba:sa, amo Hina Gode da amane sia:i, "Isala:ili fi! Na da habodane dili fisima:bela:? Na da dili yolesimusa: hame dawa:. Bai Na da dili dogolegeiba:le, Na dili yolesimu logo da ga:iba:le. Na dilima asigi hou da baligili gasa bagade ba:sa."

Sia: Dedei

1 Hosia da Uda Lai amola Mano Lalelegei...Sia:alalo 1:1-3:5
2 Hina Gode da Isala:ilima Se Imunu...Sia:alalo 4:1 - 13:16
3 Hina Godema Sinidigima:ne Sia: amola Hina
Gode da Isala:ilima bu Hahawane Ima:ne Ilegei...Sia:alalo 14:1 - 9

HOSIA

1 *Hina Gode da Hosia (Bialai egefe) ema sia: adole i. Amo esoha galu, Asaia, Youdame, A:ihase amola Hesigaia da Yuda dunu fi ilima hina bagade galu. Amola Yelouboua:me (Yihoua:se egefe) da Isala:ili fi amo ilia hina bagade esalu.

Hosia ea Uda amola Elea Manolali

2 Hina Gode da bisili Hosia ea lafidili Isala:ili fi ilima adomusa: galea, E da Hosiama amane sia:i, "Di da asili uda lama. Be dia uda da di baligi fa:mu, amola dia mano da dia uda ea hou defele, hame nabasu mano ba:mu. Amo defele, Na fi dunu ilia da Na yolesili, baligi fa:i dagoi. 3 Amaiba:le, Hosia da Dibala:ime ea uda mano Gouma amo lai dagoi. Amalalu ela da dunu mano lalelegei. 4 †Amalalu, Hina Gode da Hosiama amane sia:i, "Dia mano ea dio Yeseliele asulima. Bai Na da gadenenewane Isala:ili hina bagade ema se nabasu bagade imunu. Amo se imunu ea bai da ea aowa Yihiu da musa: Yeseliele moilai bai bagadega dunu bagohame medole lelegei. Na da Yihiu ea fi ouligisu hou dagolesimu.

---

* **1:1:** 2 Hina bagade 14:23-15:7,15:32-16:20,18:1-20:21; 2 Hou Olelesu 26:1-32:33; † **1:4:** 2 Hina bagade 10:11

5 Amola amo esoha, Na da Yeseliele Fago ganodini, Isala:ili fi ilia
gegemusa: sasanega:nanusu wadela:lesimu.
6 Gouma da mano eno lalelegei. Waha lalelegei amo da uda mano. Hina
Gode da Hosiama amane sia:i, "Ea dio 'Ema hame asigisa' asulima. Bai Na
da Isala:ili dunu huluanema bu hame asigimu, amola ilia wadela:i hou bu
hame gogolema:ne olofomu.
7 Be Na da Yuda dunuma asigimu. Na, ilia Hina Gode, da ili gaga:mu.
Be amo gaga:su hou Na da gegesu amoga amola gegesu dadi amola
gegesu gobihei sedade amola hosiga fila heda:le gegesu dunu, amoga hame
hamomu.
8 Gouma da ea uda mano dodo fisilalu, abula eno agui ba:i. Amalu dunu
mano eno lalelegei. 9 Hina Gode da Hosiama amane sia:i, "Mano ea dio 'Na
fi dunu hame' amo asulima. Bai wali Isala:ili dunu da Na fi dunu hame.
Amola Na da ilia Gode hame."

Isala:ili Fi Dafai da bu Walesi Dagoi Ba:mu

10 ‡Isala:ili dunu fi da afadenene hano bega: bosoda:i dialebe agoai
ba:mu. Bagadeba:le, idimu da hamedei ba:mu. Wali, Gode da ilima amane
sia:sa, "Dili da Na dunu hame," be eso da misunu amoga E da ilima amane
sia:mu, "Dilia da Esalalalusu Gode Ea mano esala." 11 Yuda fi dunu amola
Isala:ili fi dunu ilia da bu gilisili fi afae hamoi ba:mu. Amola ilia da dunu
afae amo ili ouligima:ne ilegemu. Amola ilia fi da bu heda:mu amola ilia
soge ganodini hahawane esalumu. Dafawane! Yeseliele ea eso misunu
hou da hou bagadedafa ba:mu."

2

1 "Amaiba:le, dia na:iyado Isala:ili dunu ilima amo dio asulima, "Gode
Ea fi dunu" amola "Hina Gode da ilima asigisa."

Gouma da Baligi Fa:su Uda - Isala:ili da Baligi Fa:su Fi

2 "Na mano dilia! Dilia ha:giwane dilia amema edegema. E da wali na
uda hame. Amola na da wali ea dunu hame. Amola inia: dunu adole lasu
hou amola hina da:iga bidi lasu hou yolema:ne ha:giwane sia:ma. 3 Be e
da dilia sia:i defele hame hamosea, Na da ea abula gagadelale fasili, bu
da:i nabado hi musa: emea lalelegei amo defele ba:ma:mu. Amola Na da e
soge hano hamedei amola ifa hame heda:i, amo defele hamomu. Amola e
da hano hanaga bogomu. 4 - 5 Na da ema amola ea manoma hame asigimu.
Bai ea mano da inia: wamomanoba:le, e da hame gogosiasa amola hame
beda:sa. Amola uda da hisu amane sia:i, 'Na da na gilisili golabe dunu
ilima masunu. Ilia da nama ha:i manu amola hano, sibi hinabo, abula,
olife susuligi amola waini hano iaha.'
6 Amaiba:le, Na da asili, aya: gaga:nomei aya: lidili, ea masunu logo
hedofama:ne gagomu. 7 E da ea sasagesu dunu gagumusa: hehenamu
amomane hame gagulaligimu. Ea da amo hogomu be amomane hame
ba:mu. Amalalu, e da amane sia:mu, 'Na ni musa: fi dunu ema sinidigimu.
Amola musa: esalusu amo dawa:le, waha esalebe we dawa:loba da musa:
esalusu amo da defeadafa dawa:sa.' 8 Ea da gagoma, waini, olife susuligi,
silifa amola gouli amoga Ba:ilema nodone sia:ne gadosu. Be amo liligi
huluane Na da ema i dagoi, amo e da hamedafa dawa:i. 9 Amaiba:le, na
da gamisu eso amoga gagoma amola waini hano Na ema i, amo bu Ni
lamu. Amola wulo amola abula Na ema gasisa:lima:ne i, amo bu Ni lamu.

‡ **1:10:** Louma 9:26

10 Amola Na da ea sasagesu dunu ilia si da:iya ea abula sali gagadelale
fasimu. Amola Na gasa bagadeba:le, e da enoga gaga:mu hamedei ba:mu.
11 Na da ea lolo nabe gilisisu huluane, ea odega amola oubiga amola
Sa:bade amola sia:ne gadosu gilisisu, amo huluane Na da dagolesimu.
12 Na da ea waini efe sagai amola figi ifa (amo da ea gilisili golabe dunu
ilia da ema dabe agoane i e da sia:su) amo huluane wadela:lesimu. Na da
amo wadela:lesisia, soge da hafoga:i wadela:i soge agoane ba:mu. Amola
sigua ohe da amo wadela:lesimu.
13 Na da ema se bagade imunu. Bai eso bagohame, e da Na gogolele,
ogogosu 'gode' Ba:ile ema gabusiga: manoma gobele salasu amola nina:
hamosu liligi gaga:ne ea sasagesu dunu ilia ahoabe fa:no bobogesu," Hina
Gode da sia:i dagoi."

Hina Gode da Ea fi Dunuma Asigisa

14 "Amaiba:le, Na da e bu hafoga:i sogega oule masunu. Amogawi, Na da
e Nama bu sinidigima:ne, asigi sia: sia:mu. 15 *Na da ea musa: waini efe
sagai duga:i amo ema bu imunu. Na da Bidi Hamosu Fago afadenene, bu
hahawane misunu logo holei agoane hamomu. E da ea a:fini esoga Idibidi
yolesili, Nama asigi galu. Amo defele, e da Nama bu asigimu. 16 Amasea, e
da bu Nama 'Nagoa' sia:mu. E da Nama 'Na Ba:ile' amo bu hame sia:mu.
17 Amola e da Ba:ile ea dio bu hamedafa sia:ma:ne, Na da hamomu.
18 Amo esoha, Na da sigua ohe amola sio fi huluane ilima gousa:su
hamomu. Ilia da Na fi dunu hamedafa wadela:lesima:ne, Na da gousa:su
hamomu. Amola Na da Isala:ili sogega gegesu liligi (gobihei sedade amola
dadi) amo huluane samogele fasimu. Amasea, Na hamobeba:le, Na fi dunu
da olofole amola gaga:iwane esalumu.
19 Isala:ili fi! Na da di Na uda hamomu!
Na da di hamedafa yolesimu.
Na da dima asigidafa hou amola gogolema:ne olofosu hou olelemu.
Amola di da Na udadafa agoane esalalalumu.
20 Na da Na dafawane ilegei sia:i noga:le ouligili, di Na udadafa hamomu.
Amola di da Nama dia Hina Godedafa sia:mu.
21 - 22 Amo esoga Na da Na fi Isala:ili dunu
ilia sia:ne gadosa adole ba:i liligi ilima imunu.
Na da gibu defele imunu. Amasea, osoboga gagoma amola waini fage
amola olife fage bagade heda:lebe ba:mu.
23 †Na da hamobeba:le, Na fi dunu da ilia sogega
hahawane amola bagade gaguiwane esalebe ba:mu.
Na da musa: Na fi dunuma, 'Ilima hame Asigisa' dio asuli.
Be Na da ilima asigidafa hou bu olelemu.
Amola Na musa: Na fi dunuma 'Na fi dunu hame' dio asuli.
Be Na da fa:no 'Dilia da Na fidafa dunu' ilima sia:mu.
Amola ilia da Nama amane sia:mu, 'Di da ninia Gode.' "

3

Hosia amola Baligi Fa:su Uda

1 Hina Gode da nama amane sia:i, "Dia uda da di baligi fa:le, asili, eno
sasagesu dunuma gilisili golasa. Be amo mae dawa:le, di ema asili, bu
asigidafa hou olelema. Na fi dunu da sinidigili, ogogosu 'gode' ilima fa:no

* **2:15:** Ya:mese 7:24-26 † **2:23:** Louma 9:25; 1 Bida 2:10

bobogele, ilima hafoga:i waini fage gobele salimusa: gaguli ahoa. Be Na da
ilima asigisa. Amo defele, dia baligi fa:su udama asigima." 2 Amaiba:le, na
da na uda bu bidiga lamusa:, silifa fage15 amola bali150 gilogala:me amo i.
3 Na da ema amane sia:i, "Di da eso bagohame ouesaloma! Amo esoga, di
da dina: da:i bidi hame lamu amola eno dunuma gilisili hame golama:mu.
Amola amo esoga, na di bu lamusa:ne ouesalumu." 4 Amo hou defele,
Isala:ili dunu da hina bagade hame, amola ouligisu dunu hame gala udigili
ouesalumu. Ilia da gobele salasu hou hame, sema gele ganumu hame,
loboga hamoi ogogosu 'gode' hame gala, amola liligi amoga ilia ba:la:lusu
hamosa, amo hame gala, eso bagohame udigili ouesalumu. 5 Be eso da
misunu amoga Isala:ili dunu da ilia Hina Godedafa amoma bu sinidigimu.
Amola ilia da Da:ibidi egaga fi dunu afae ema sinidigimu. Amasea, ilia da
Hina Godema bu beda:iba:le, Ea hahawane dogolegele iasu liligi bu ba:mu.

4

Hina Gode da Isala:ili Fi ilima Diwaneya Udidi

1 Hina Gode da Ea fi dunu Isala:ili soge ganodini esala, ilima diwaneya
udidisa. Isala:ili fi! Ea sia: nabima! E da amane sia:sa, "Noga:i fa:no
bobogesu hou amola asigi hou da Isala:ili soge ganodini hamedafa gala.
Amola Na fi dunu da Na da Godedafa hame sia:sa. 2 Ilia da sia: dafawane
ilegei amo giadofasa. Ilia da ogogosa amola fane legesa amola wamolasa
amola inia uda adole laha. Wadela:i hou da bagade heda:sa amola ilia da
fane legesu hou mae fisili hamonana. 3 Amaiba:le, ilia soge da hafoga:i
hamoi dagoi ba:mu amola liligi huluane amogawi esalebe da bogogia:i
dagoi ba:mu. Ohe huluane amola sio amola menabo huluanedafa da
bogogia:i dagoi ba:mu."

Hina Gode da Gobele Salasu Dunu ilima Diliwaneya Udidisa

4 Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili dunudafa ilima mae diwaneya
udidima amola gagabole mae sia:ma:ma! Na da dili gobele salasu dunu
dilima fawane egane sia:sa.

5 Esohaga amola gasia dilia da udigili gagaoui agoane hawa: hamonana
amola balofede dunu da dili defele hamosa. Na da dilia ame Isala:ili amo
wadela:lesimu.

6 Na fi dunu da Nama Na da Godedafa hame sia:beba:le, ilia da
wadela:lesi dagoi ba:mu. Dilia gobele salasu dunu da Nama Na da
Godedafa hame sia:sa amola Na olelesu hame naba. Amaiba:le, Na da
dilia gofelalia Nama gobele salasu hamoma:ne hame ilegemu.

7 Dilia gobele salasu dunu idi da heda:sea, dilia Nama wadela:i hou
hamobe da amo defele heda:sa. Amaiba:le, Na da wali dunu da dilima
nodosu hou hamosa amo afadenene, ilia dilima higamu, amola dilia da
gogosiamu. 8 Na fi dunu da wadela:le hamobeba:le, dilia da bagade
gaguiwane ba:sa. Amaiba:le, dilia da ili baligiliwane wadela:i hou
hamoma:ne, dilia da hanai. 9 Dilia da Isala:ili dunu ilia se nabasu defele
lamu. Na da dilima se imunu. Amola dilia wadela:i hou hamobeba:le,
dilima dabemu.

10 Dilia da gobele salasu amoga dilia la:idi amo nanu, bu ha:i ba:mu.
Dilia da mano lasu 'gode' ilima nodone sia:ne gadomu, be dilia da mano
hame lamu. Bai dilia da Nama baligi fa:le, eno ogogosu 'gode' ilima fa:no
bobogelala."

Hina Gode da Ogogosu ‘gode’ ilima Nodone Sia:ne Gadosu Hou amoma Fofada:sa

11 Hina Gode da amane sia:sa, “Na fi dunu da waini hano yaolo amola gaheabolo bagade nabeba:le, gagaoui agoane hamosa. 12 Ilia da udigili ifa amoga hobea misunu hou adole ba:sa. Ifa da ilia dawa:mu hanai liligi ilima adole iaha. Ilia da Na yolesi dagoi. Uda amo da hina: da:i bidi lasu defele, ilila: da:i ilia da ogogosu ‘gode’ ilima i dagoi. 13 Ilia goumi da:iya sema sogebi amoga gobele salasu hou hamonana amola agolo da:iya ifa sedade amomodai haguduga gabusiga: manoma gobesisa. Bai amo ifa ilia ougiha:i da hisi noga:idafa.

Amo hamobeba:le, didiwilali da hina: da:i bidi lasu uda agoane hawa: hamonana, amola dilia nawi ilia da inia dunu adole lasu hou hamosa. 14 Be amo hamobeba:le, Na da ilima se hame imunu. Bai dilisu amola da sia:ne gadosu diasu hina: da:i bidi lasu uda amola gilisili lalala amola ili gilisili, hame lalegagui dunu defele, ogogosu gobele salasu hou hamonana. Musa: malasu defele, ‘Dunu fi da asigi dawa:su hame galea, ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu.’

15 Dilia Isala:ili fi dunu da Nama baligi fa:i dagoi. Be Yuda fi dunu da amo defele hamomu da defea hame. Dilia Giliga:le o Bedele amoma nodone sia:ne gadosu hou mae hamoma. Amola amogawi, Esalalalusu Hina Gode Ea Dioba:le, dafawane ilegele sia: mae sia:ma. 16 Isala:ili dunu da ‘miule’ (dougi agoai) amo ilia gawamaga:i hou defele gala. Dunu da gisi noga:i sogega sibi mano ilima ha:i nasu iaha. Be Na da habodane amo defele, Isala:ili dunuma ha:i manudafa ima:bela:? 17 Isala:ili dunu da loboga hamoi ‘gode’ amo ilia gasaga gagulaligi dagoi. Defea! Ilisu ilia logo fodoi amoga masa:ne yolesima! 18 Ilia waini hano bagade nalu, hahawane hina: da:i bidi lasu hou defele hamonana. Ilia da ilima nodosu hou mae dawa:le, gogosiasu fawane hanai gala. 19 Ilia da foga mini masunu agoai ba:mu. Amola ilia da hame lalegagui ogogosu gobele salasu hou hamobeba:le, gogosiamu.”

5

1 Hina Gode da amane sia:sa, “Dilia gobele salasu dunu! Goe sia: nabima! Dilia hina bagade sosogo fi dunu! Nabima! Dilia da moloidafa fofada:su hou hamomu da defea galu. Be amane hame hamoiba:le, dilia da se ima:ne fofada:su ba:mu. Dilia da Misiba moilaiga sanisu agoane hamoi amola Da:ibo Goumia efegenisi agoane hamoi dagoi. 2 Be odoga:su dunu da dunu eno bagohame fane legesa. Na da dili huluanema se imunu. 3 Na da Isala:ili ea hou dawa:. E da ea hou Nama wamolegemu hamedei. E da Nama baligi fa:i dagoi. Amola ea fi dunu da Nama nodone sia:ne gadomu da defele hame ba:sa.”

Hosia da Loboga Hamoi ‘gode’ ilima Nodone Sia:ne Gadosu Hou da Wadela:idafa Sia:sa

4 Isala:ili dunu da wadela:idafa hou hamobeba:le, ilia Godema sinidigimu hamedei ba:sa. Ilia da loboga hamoi ogogosu ‘gode’ amoga gasawane gagulaligi. Ilia da Hina Gode da Gododafa sia:mu gogolesa. 5 Ilia gasa fi hou fedege agoane ilila: amoma ha:giwane diwaneya udidisa. Ilia da wadela:i hou hamobeba:le, didigabone dafasa. Amola Yuda dunu da ili gilisili dafasa. 6 Ilia da ilia sibi amola bulamagau amo Hina Godema gobele salimusa: oule ahoa, be amoga da ilia hou hame fidisa. Ilia da E

hogoi helele hame ba:sa. Bai E da ili yolesi dagoi. 7 Ilia da Hina Gode amo baligi fa:i dagoi. Ilia mano da Hina Gode Ea mano hame. Amaiba:le, ilia amola ilia soge da hedolowane gugunufinisi dagoi ba:mu.

Yuda amola Isala:ili Ela Gegemu

8 Gibia sogega dalabede fulaboma! La:ima sogega dawa:digima:ne ga: ga:ma! Beda:ifane moilaiga bululuga masa! Bediamini dunu! Gegemusa: masa! 9 Se dabe iasu eso da mana! Amola Isala:ili da wadela:lesi dagoi ba:mu! Isala:ili dunu! Amo hou da dafawanedafa doaga:mu!

10 Hina Gode da amane sia:sa, "Na da ougi bagade! Bai Yuda ouligisu dunu ilia da Isala:ili soge doagala:le sa:ili, ea soge mogili gegenane lai. Amaiba:le, hano bagade heda:be defele, Na da ilima se bagade imunu. 11 Eno soge dunu da Isala:ili dunu ilima se bagade iaha. Bai ilia sogedafa mogili ilia da fisi dagoi. Amo ea bai da ilia da eno dunu ili fidima:ne adole ba:musa: asi. Be eno dunu da Isala:ili dunu fidimu hamedei ba:i. 12 Na da Isala:ili fi amola Yuda fi ilima wadela:lesisu iasimu.

13 Isala:ili da hi gasa hame olo ba:beba:le, amola Yuda da hi fa:ginisi ba:beba:le, Isala:ili da Asilia soge amoga Asilia hina bagade e ili fidima:ne adole ba:musa: asi. Be e da ilia olo uhinisimu amola ilia fa:ginisi baholesimu hamedei ba:i. 14 Na da laione wa:me defele, Isala:ili fi amola Yuda fi elama doagala:mu. Na Nisu da ela dadega:mu amola ela yolesimu. Na da ela mini hiouginana ahoasea, enoga fidimu da hamedei ba:mu.

15 Na da Na fi dunu yolesi dialeawane, ilia da ilia wadela:i hou hamoi defele se nabi dagoiba:le fawane, Na hohogola masea, ilima buhagimu. Amabela:? Ilia da se nababeba:le, Na hogoma:bela:?"

6

Isala:ili Dunu da Hina Godema Sinidigimusa: Sia:sa be Ogogosa

1 Isala:ili dunu da amane sia:sa, "Ninia da Hina Godema sinidigimu. E da ninima se iasu. Be E da dafawane nini uhinisimu. E da nini fofa:ginisi, be E da nini fofa:gi amo lala:gilisimu. 2 E da eso aduna o udiana ouesalu, nini bu wa:lesimu. Amasea, ninia da Ea midadi amoga bu esalumu. 3 Ninia Hina Gode da Godedafa sia:mu da defea. Eso huluane amoga, hehebolo da maha amola woufo mubi galu gibu da mae yolele osoboga daha. Amo defele, Hina Gode da ninima bu misunu."

4 Be Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili amola Yuda! Na da alima adi hamoma:bela:? Alia Nama asigi hou da hahabe mobi defele hedolowane geasa. Amola alia Nama asigi hou da oubi baea amo da hahabe hedolowane geabe defele ba:sa.

5 Amaiba:le, Na da Na balofede dunu alima Na wadela:lesimusa: sia:ne iasu ima:ne asunasi dagoi. Alia da Nama sinidigimu Na da hanai. Amola Na da moloiwane amo hou alima olelei, amane. 6 *Na da alia Nama mae yolele asigi hou amo hanai gala. Be alia ohe gobele salasu Na higasa. Na fi dunu da ilia asigi dawa:su ganodini Na hou dawa:mu, amo da ohe gobele salasu hou baligisa.

7 Be Na fi dunu da Ga:ina:ne soge ganodini sa:ili, A:dame moilaiga doaga:le, ilia da Na gousa:su hamoi hedolowane giadofai. 8 Gilia:de soge da wadela:i hamosu dunu amola fane legesu dunu amoga nabai gala. 9 Gobele salasu dunu da wamolasu dunu gilisisu amo da logoga desegaligi dialebe

* **6:6:** Ma:diu 9:13; 12:7

agoane ba:sa. Ilia da Siegeme hadigi sogebi ahoasu logo amogawi fane legesu hou hamonana. Amola ilia da amo hanaiba:le hamosa. 10 Na da Isala:ili soge ganodini wadela:idafa liligi ba:i dagoi. Na fi dunu ilila: da loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadoiba:le, ilia hou wadela:lesi dagoi.

11 Amola dilia Yuda fi dunu! Dilia da wadela:i hou hamobeba:le Na da dilima amolawane se imunusa: eso ilegei dagoi.”

7

1 Na da Na fi Isala:ili amo bu uhinisimusa: amola ili bu bagade gaguma:ne hamomusa: dawa:sea, Na da ilia wadela:i hou hamonanebe fawane ba:sa. Ilia enoma enoma wamolasa. Ilia da inia diasu gadelale sa:ili, wamolasa. Ilia logoga eno dunu gagulaligili, liligi wamolasa. 2 Na da ilia wadela:i hou hame gogolemu. Be ilia da amoga hamedafa dawa:. Ilia wadela:i hou da ilia hou huluane sisiga:sa. Amola Na da amo wadela:i hou ayale ba:lumu hamedei.”

Dunu da hina bagade amola Ouligisu Dunuma Ogogosa

3 Hina Gode da amane sia:sa, “Dunu da wadela:le ilegele, hina bagade amola ea ouligisu dunu ilima ogogosa. 4 Ilia huluane da odoga:su dunu. Ilia higa:i hou da laluga gobele nasu ganodini ginabisibi agoane gala. Agi ga:gi hamosu dunu da falaua momagele, agi ga:gi egegema:ne, lalu gegesosa. Amo ogogosu dunu ilia hou da agoaiwane gala. 5 Ilia da hina bagade ea lolo nabe esoga, hina bagade amola ea ouligisu dunu ilima waini hano bagade iabeba:le, hina amola ea ouligisu dunu da feloale amola gagaoui agoane ba:i. 6 Dafawane! Ilia da wadela:i ilegei hamobeba:le, gobele nasu lalu agoane nesu. Gasi afaega ilia ougi da nenanu, hahabe lalu agoane heloa:gala:i. 7 Ilia ougi da gia:i bagadeba:le, ilia da ilia ouligisu dunu fane lelegei. Ilia hina bagade huluane da eno baligia enoenoia fane lelegei dagoi ba:i, be dunu afae da Nama ili fidima:ne hamedafa sia:ne gadosa.”

Isala:ili amola Eno Fifi Asi Gala

8 Hina Gode da amane sia:sa, “Isala:ili dunu da agi ga:gi gogobei agoane gala. Ilia da ili sisiga:le fifi asi gala da ili fidimu dawa:sa. 9 Be ilia ga fi ili fidimu dawa:beba:le, ilila: gasa da fisi dagoi ba:sa. Be amo ilia hame dawa:. Ilia eso da mugamu gadenei, be amo ilia hame dawa:. 10 Isala:ili fi dunu ilia gasa fi hou da fedege agoane ilima diwaneya udidisa. Se nabasu hou bagade da ilima doaga:i dagoi. Be amo mae dawa:le, ilia da Na, ilia Hina Gode, Nama hame sinidigi. 11 Isala:ili da gagaoui musuni defele, udigili dadoula hahagila ahoa. Degabo ilia da Idibidi ilia ili fidima:ne wele adole ba:sa. Amalu, ilia Asilia amoma hehenasa. 12 Be ilia da sio agoane baligili ahoasea, Na da ili gagulaligima:ne, efega ididiginisimu. Ilia wadela:i hou bagade hamobeba:le, Na da ilima se imunu. 13 Ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu! Ilia da Na yolesiagai amola Nama lelei dagoi. Ilia da wadela:lesi dagoi ba:mu! Na da ili gaga:musa: dawa:i, be ilia da Nama ogogole fawane nodone sia:ne gadosu. 14 Ilia da Nama moloiwane hame sia:ne gadoi. Be ilia da udigili hame lalegagui dunu agoane, ili gobele gisalu gagala:sa amola a:iya gusa:sa. Ilia da gagoma amola waini hano adole ba:ma:ne sia:ne gadosea, ilia da hame lalegagui dunu agoane ilia da:i fofa:ginisisa. Dafawane! Ilia da lelesu dunudafa!

15 Na da ili fofoi amola ilima gasa i. Be ilia da Na wadela:ma:ne ilegesu.
16 Ilia da Na yolesili, gasa hame ogogosu ‘gode’ ilima fa:no bobogelalu. Ilia da guga:loi oulali defele, molole hamomu hamedei. Ilia ouligisu dunu da gasa fili sia:beba:le, ilia da ludulala se nabawene bogomu. Amasea Idibidi dunu da oumu.

8

Isala:ili Dunu da Ogogole ‘gode’ ilima Nodone Sia:ne Gadobeba:le, Hina Gode da Ilima Se Ima:ne Sia:i

1 Hina Gode da amane sia:sa, “Dawa:digima:ne ga: ga:ma! Buhiba da gogili daha, amo defele, ha lai dunu da Na soge doagala:sa. Na fi dunu da gousa:su Na da ilima hamoi, amo fi dagoi amola Na olelesu amoga lelei dagoi. 2 Ilia da ogogole Na da ilia Gode sia:sa, amola ilia da Na fi ilia sia:sa, amola ilia Na dawa: ilisu sia:sa. 3 Be ilia da moloidafa hou higale yolesiagai dagoi. Amaiba:le, ilia ha lai dunu da ili sefasimu.

4 Na fi dunu da hina bagade ilelegei. Be ilisu da amo hou hamosu. Ilia da ouligisu dunu ilelegei. Be ilia Nama hame adole ba:i. Ilia da ilia silifa amola gouli lale, ogogosu ‘gode’ loboga hamoi. Be amo liligi da ilia hou wadela:lesimu fawane. 5 Na da gouliga hamoi bulamagau gawali (Samelia moilai dunu da amoma nodone sia:ne gadosa) amo Na bagadewane higasa. Na da ilima baligiliwane ougi gala. Ilia da habowali seda udigili loboga hamoi ogogole ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadoma:bela:? 6 Isala:ili hawa: hamosu dunu da amo ‘gode’ ea loboga hamoi. Be amo da ‘gode’ liligi hame. Gouliga hamoi bulamagau gawali (Samelia dunu da amoma sia:ne gadosa) da goudane fofonobone fasi dagoi ba:mu. 7 Ilia da wadela:i hou fonobahadi gagoma hawa: agoane bugisia, amo da alebeba:le, ilia da se iasu bagadedafa ba:mu. Gagoma bugi ea fage da hame denesisia, amoga agi ga:gi hamomu da hamedei ba:mu. Be amo bugi da gagoma noga:le legeiyaba, ga fi dunu da amo huluane na dagoi ba:la:loba. 8 Isala:ili fi da eno osobo bagade fifi asi gala amo defele hamoi dagoi. Ilia da ofodo goudane fasi agoai ba:sa. 9 Ilia da sigua dougi agoane, gawamaga:i hamoi dagoi. Ilia da ilila: hanaiga ahoa. Ilia da Asilia fi ili fidima:ne adole ba:musa: asi. Amola eno fifi asi gala ilia, ili gaga:ma:ne, ilima bidi iaha.
10 Be wali Na da ilima se ima:ne, ili gagadomu. Asilia hina bagade da ili banenesisia, ilia da se nababeba:le sosona:gia:mu.

11 Isala:ili dunu da wadela:i hou fadegama:ne, oloda bagohame hamosa. Be amo oloda da ilia wadela:i hou hame fadegasa. Ilia da amogawi ogogole gobele salasu hou hamobeba:le, bu baligili wadela:i hamosa. 12 Na da Na fi dunuma olelema:ne, sia: bagohame dedesa. Be ilia da amo olelesu da ga fi ilia olelesu defele, higasa. 13 Ilia da Nama gobele salasu hou hamosa, amola amo gobele salasu hu naha. Be Na, Hina Gode, da ilima hahawane hame gala. Amola wali Na da ilia wadela:i hou bu dawa:mu, amola ilima se imunu. Na da ili Idibidi sogega bu asunasimu.

14 Isala:ili dunu ilia da hina bagade diasu gaguli gagai. Be ilia Hahamosu Dunu amo ilia da gogolei dagoi. Yuda fi dunu ilia da gagili sali moilai bai bagade gaguli gagai. Be Na da ilia hina bagade diasu huluane amola moilai bai bagade huluane ulagima:ne, lalu iasimu.”

9

Hosia da Isala:ili Se Iasu Ba:ma:ne Sia:sa

1 Isala:ili dunu! Dilia lolo nabe hame lalegagui dunu agoane hamonana,
amo yolesima! Dilia da dilia Godema baligi fa:le, E yolesi dagoi. Soge
huluane ganodini, dilia da uda hina: da:i bidi lasu defele, dilila: da:i
amo ogogosu 'gode' Ba:ile ema bidi lai dagoi. Dilia dawa:loba amo da
udigili Ba:ile ea dilima gagoma bidi ibayale amoga dilia nodoi. 2 Be wali
hedolowane, dilia gagoma amola olife susuligi da defele hame ba:mu.
Amola waini hano da ebelei dagoi ba:mu. 3 Isala:ili dunu da Hina Gode Ea
soge ganodini hame esalebe ba:mu. Ilia da Idibidi sogega masunu amola
Asilia soge ganodini, sema ha:i manu nanebe ba:mu. 4 Amo ga fifi lai
soge ganodini, ilia da Hina Godema waini iasu amola gobele salasu imunu
hamedei ba:mu. Dunu da idigisu amoga ha:i nasea, ledo hamoi dagoi
ba:mu. Amo defele, Isala:ili dunu da sema ha:i manu nasea, ledo hamoi
dagoi ba:mu. Ilia da ha:i sadima:ne fawane manu. Mogili, Hina Gode Ea
Debolo Diasuga imunusa: gaguli masunu da hamedei ba:mu. 5 Amasea,
Hina Godema Ea nodoma:ne, Lolo Nabe ilegei eso da doaga:sea, ilia da adi
hamoma:bela:?
6 Wadela:su eso da doaga:sea, Isala:ili dunu da afagogolesi dagoi ba:mu.
Amasea, Idibidi dunu da ilia bogoi da:i hodo gagadosea, Memefisi moilai
bai bagadega uli dogomu. Ilia silifa gobolo da fisi dagoi ba:mu, amola
sogebi amogawi ilia diasu da musa: danu da aya: gaga:nomei amola
gagalobo amoga dedeboi dagoi ba:mu.
7 *Se imunu eso da doaga:i dagoi. Isala:ili dunu da ilia wadela:i hou
hamoi defele dabe lamu. Amo hou da doaga:sea, Isala:ili dunu huluane da
noga:le dawa:mu. Dilia da amane sia:sa, "Amo balofede dunu da gagaoui.
E da Gode Ea A:silibu amoga ba:la:lusu hamosa hisu sia:sa. Be e da doulasi
dagoi." Dilia da wadela:i hou baligili hamoi dagoiba:le, nama higasa.
8 Gode da na amo balofede dunu ilegei. E da na Ea fi dunuma sisasu
olelema:ne asunasi. Be na da habidili ahoasea, dilia da na sio agoane
sanenisimusa: dawa:lala. Hina Gode Ea sogedafa amo ganodini, dunu
huluane da Gode Ea balofede dunuma ha lai dagoi. 9 †Ilia Gibia moilaiga
wadela:le hamoi, amo defele wadela:i hou baligiliwane hamoi dagoi. Gode
da ilia wadela:i hou bu dawa:le, ilima se bagade imunu.

Isala:ili ea Wadela:i Hou amola Amo ea Dabe

10 ‡Hina Gode da amane sia:sa, "Waini fage da hafoga:i soge ganodini
legei ba:sea, da hahawane ba:sa. Na da Isala:ili degabo ba:le, amo defele
hahawane ba:i. Figi fage degabo yoi ba:sea, amo amola da noga:idafa.
Na da Isala:ili aowalalia degabo yoi ba:loba, amo defele hahawane ba:i.
Be Isala:ili fi da Bio Goumiga doaga:loba, ilia da Ba:ilema nodone sia:ne
gadosu mui. Amola hedolowane, ilia da ilia wadela:i ogogosu 'gode' (ilima
ilia da asigisu) amo ilia hou defele, ilia da wadela:idafa hamoi dagoi ba:i.
11 Isala:ili ea gasa bagade hou da sio agoane hagili hobeamu. Ilia da
mano lamu hamedei ba:mu. Ilia uda da bu abula agui hame ba:mu.
12 Be ilia da mano lamu ganiaba, Na da amo mano ga oule ahoana:loba,
amola afae esalebe hame ba:la:loba. Na da Isala:ili fi yolesiagasea, ilia da
se baligiliwane nabimu."
13 Hina Gode, na da ilia mano enoga desegawane fane lelegelala, amo
ba:sa. 14 Di amo dunuma hamoma:ne, na da adi adole ba:ma:bela:?
Ilia uda aligime hamoma:ne hamoma! Ilia mano ouga:ne dodo iasu
hamedema:ne hamoma!

---

* **9:7:** Luge 21:22 † **9:9:** Bisisu 19:1-30 ‡ **9:10:** Idisu 25:1-5

Hina Gode da Isala:ili Fi ilima Se Ima:ne Fofada:sa

15 Hina Gode da amane sia:sa, “Isala:ili dunu ilia wadela:i hou da
Giliga:le moilaiga mui. Amogawi, Na da ilima higasu mui. Amola, ilia
wadela:le hamobeba:le, Na da ili Na sogega gadili sefasimu. Na da ilima
bu hame asigimu. Bai ilia ouligisu dunu huluane da Nama lelei dagoi.
16 Isala:ili dunu da sagai amo ea difi da bioi dagoi amola fage legemu
hamedei, Isala:ili da agoai gala. Ilia da mano hame lamu. Be ilia da mano
lamu ganiaba, Na da amo ilia dogolegei mano medole lelegela:loba.”

Hosia da Isala:ili Fi Dunu Ilia Hou Olelesa

17 Gode (Ema na da hawa: hamonana) E da Ea fi dunu yolesiagamu. Bai
ilia da Ea sia: hame nabasu. Ilia da fifi asi gala amo ganodini udigili lalebe
dunu ba:mu.

10

1 Isala:ili fi dunu da waini efe amo da waini fage bagohame legei, amo
defele ba:i. Ilia da baligili bagade gaguiwane hamobeba:le, bu oloda
bagohame gagui. Ilia soge da ha:i manu bagade heda:beba:le, ilia da sema
igi ganumu amo baligili nina: hamoi dagoi.

2 Be dunu amo da ilia dogo ganodini ogogosu hou fawane hamonana,
amo da wali ilia wadela:i hou hamobeba:le, se bagade nabimu. Gode da
ilia oloda gadelale salimu amola ilia sema igi ganumu amo wadela:lesimu.

3 Amo dunu da wali hedolowane amane sia:mu, “Ninia da wali hina
bagade hame gala. Bai ninia da Hina Godema hame beda:i. Be hina bagade
dunu amola da nini fidimu hamedei ba:mu. 4 Ilia da udigili sia: daha.
Amola ilia ogogole sia: ilegesa amola udigili gousa:su hamosa. Dunu ilia
da osobo gidinasuga dogosea, bogosu gisi da hedolo heda:mu. Amo defele,
moloidafa hou da sinidigili, moloi hame hou agoai ba:sa.

5 Dunu amo da Samelia moilai bai bagadegawi esalebe da beda:mu.
Ilia da Bedele gouliga hamoi bulamagau gawali fisi dagoiba:le, heawini
dimu. Ili amola gobele salasu dunu (ili da amo gouliga hamoi bulamagau
ea hawa: hamosa) da heawini dimu. Asilia dunu da ea gouli gadofo
houga:sea, ilia da a:iya gusa:mu. 6 Asilia dunu da amo ‘gode’ loboga
hamoi ilia hina bagade amoma nodoma:ne, Asilia sogega gaguli masunu.
Amola Isala:ili da ga fi ilia sia: amo fa:no bobogebeba:le, gogosiasu
ba:mu. 7 Isala:ili hina bagade da ifa da:fe hanoga mini ahoabe agoai,
gaguli asi dagoi ba:mu. 8 *A:ifene moilai bai bagade agolo da:iya sema
sogebi (amogawi Isala:ili dunu da loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne
gadolalebe) da wadela:lesi dagoi ba:mu. Wadela:i gagalobo amola aya:
gaga:nomei da ilia oloda dedebomu. Isala:ili dunu da goumi alelaloi amoga
amane wele sia:mu, “Nini wamolegema!” amola agolo alelaloi amoga,
“Nini dedeboma!” amane wele sia:mu.

Hina Gode da Isala:ili Fi ilima Se Ima:ne Fofada:i

9 †Hina Gode da amane sia:sa, “Isala:ili dunu da Gibia moilai bai
bagadega muni wadela:le hamosu, mae yolele wadela:le hamonana wali
doaga:i. Amaiba:le, Gibia moilai bai bagadega ilia da gegesu ba:mu. 10 Na
da amo wadela:le hamosu fi ilima doagala:le, ilima se imunu. Fifi asi gala
ilia da gilisili Isala:ili fi ilima gegemu, amola Isala:ili dunu ilia wadela:i
bagohame hamoiba:le, se iasu ba:mu.

---

* **10:8:** Luge 23:30; Wamolegei Sia: Olelesu 6:16 † **10:9:** Bisisu 19:1-30

11 Isala:ili da musa:, waha debe bulamagau aseme amo noga:le olele
amola gala:ine dabimusa: momagele amola hamomusa: esalebe agoane
ba:i. Be na da fedege agoane ea gonomagi da:iya gasa bagade hawa:
hamosu hamoma:ne, youge legemu dawa:i galu. Na da Yuda amo osobo
gidinasu hiougima:ne hamoi amola Isala:ili da osobo gagaoudama:ne
gisi hiougima:ne hamoi. 12 ‡Na da amane sia:i, 'Dilia noga:le fima:ne,
gaheabolo osobo gidinama. Moloidafa hou bugima. Amasea, dilia da
Nama asigiwane esalea, dilia da hahawane hou gamisu agoane lamu. Na,
dilia Hina Gode, Nama sinidigimu eso da doaga:i dagoi. Amasea, Na da
dilima masea, hahawane olofosu dilima sogadigimu.
13 Be dilia da amo mae dawa:le, wadela:i hou bugili, amola amo ea
gamisu fai. Dilia da fedege agoane, ogogosu ea fage amo mai dagoi.
Dilia da dilia gegesu 'sa:liode' amola dadi gagui dunu bagohame, amo
dilia noga:le gaga:mu dafawaneyale dawa:beba:le, 14 gegesu da dilia fi
dunuma doaga:mu amola dilia gagili sali moilai bai bagade huluane da
wadela:lesi dagoi ba:mu. Eso afaega, hina bagade Sia:lama:ne da gegene,
Bede Abele moilai wadela:lesi. Amola emelali amola ilia manolali da
medole dadalega:le sali dagoi ba:i. Dilima misunu hou da amo hou agoane
ba:mu. 15 Dilia Bedele dunu! Amo hou da dilima doaga:mu. Bai dilia da
baligiliwane wadela:le hamoi dagoi. Gegesu da musia, Isala:ili hina bagade
da bogomu."

11

Gode da Ema Lelesu Dunu ilima Asigisa

1 *Hina Gode da amane sia:sa,
"Isala:ili ea goi hadini esoga, Na da ema asigisu.
Na da e Nagofe agoane e Idibidi sogega esalu amo gadili welegai.
2 Na ema bagohame wei, be e da Nama bagohame baligi fa:i.
Na dunu da Ba:ilema gobele salasu.
Ilia da loboga hamoi ogogole 'gode' ilima gabusiga: manoma gobele
salasu.
3 Be Na Nisu da Isala:ilima ahoasu hou olelei.
Na da Na fi dunu Nima sogoba:le guda:i.
Na da ili noga:le ouligi.
Be ilia da Nama hame nodoi.
4 Na da asigiliwane ili Nima hiougia guda:i.
Na da youge ilia mugia galu amo fadegai
amola Na da ilima ha:i manu imunusa: begudui.
5 Ilia Nama sinidigimu higasa. Amaiba:le, ilia da Idibidi sogega dafawane
buhagima:ma. Amola Asilia fi da ili ouligimu. 6 Gegesu da ilia moilai
ganodini doasa:ili, moilai logo ga:su da mugululi sa:imu. Na fi dunu da
ilia hanaiga hamobeba:le, gegesu da ili wadela:lesimu. 7 Ilia da dafawane
Nama baligi fa:lala. Youge da ilia mugi da:iya dialebeba:le, ilia da a:iya
gusa:mu. Be enoga da amo youge hame gaguia gadolesimu.
8 †Isala:ili! Na da habodane di yolesima:bela:?
Na da habodane di fisima:bela:?
Na da A:dama moilai bai bagade amola Siboime moilai bai bagade
Amo wadela:lesi dagoi.
Be Na da habodane amo defele di gugunufinisima:bela:?

‡ **10:12:** Yelemaia 4:3 * **11:1:** Gadili Asi 4:22; Ma:diu 2:15 † **11:8:** Mousese ea Malasu 29:23

Na dima bagadewane asigisa.
Amaiba:le, Na da di gugunufinisimu hamedei ba:sa.
9 Na da dima ougili se bidi hame imunu.
Na da Isala:ili bu hame wadela:lesimu.
Bai Na da mafua dunu hame, Na da Gode.
Na, Hadigi Gode, Na da ani esala.
Na ougiliwane dima hame misunu.
10 Na da Na fi ilia ha lai dunu ilima laione wa:me agoane gogonomomu. Amasea, Na fi da Nama fa:no bobogemu. Ilia da guma:dini esalu, hedolo Nama misunu. 11 Ilia da Idibidi ganini, sio agoane hedolo hagili misunu, amola Asilia ganini, 'dafe' sio defele hedolo hagili misunu. Na da ilia ilila: diasudafa amoga bu oule misunu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi."

Hina Gode da Isala:ili amola Yuda ilima bu Se Ima:ne Fofada:i

12 Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili dunu ilia ogogosu hou da Na sisiga:sa. Na da Dafawanedafa amola Hadigi Gode. Be Yuda fi dunu da Nama lelesu hou gebewane hamonana."

12

1 Hawa: hamosu huluane Isala:ili dunu da hahabe ganini asili gasia hamobe, da hamedei amola wadela:idafa ba:sa. Lelesu hou amola gugunufinisisu hou da bagade heda:sa. Ilia da Asilia fi ilima gousa:su hamosa, amola Idibidi fi ilima bidi lasu hou hamosa."
2 Hina Gode da Yuda fi ilima diwaneya udidimu gala. Amola Isala:ili fi ilia hamobeba:le, E da ilima se dabe imunu. Ilia hamobeba:le, E da ilima dabemu. 3 *Ilia aowalalia eda Ya:igobe amola Iso ela da gilisili ela ame ea hagomo ganodini esala, ela da ludui. Ya:igobe da asigilaloba, e da Godema ludui. 4 †E da a:igele dunuma luduli, osa:le heda:i. E da dinanu, a:igele dunu ema hahawane dogolegele ima:ne adole ba:i. Amola Bedele sogega, Gode da ninia aowalali dunu Ya:igobe ema misini, ema sia:i.
5 Amo Gode da Hina Gode Bagadedafa. Ninia da Ema nodone sia:ne gadosea, Hina Gode Dio amoga sia:ne gadoma:mu. 6 Amaiba:le, dilia Ya:igobe egaga fi! Dilia Gode Ea hou dafawaneyale dawa:ma, amola Ema sinidigima! Ema madela:gili, moloidafa hou hamoma. Amola Gode Ea hawa: hamosu ba:ma:ne, gebewane ouesaloma.

Eno Fofada:su Hou

7 Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili dunu da Ga:ina:ne dunu defele, gigiadofasu hou hamonana. Ilia da hanaiba:le ilima bidi lasu dunu ilima ogogosa. Ilia dioi defei ba:su liligi da giadofale dioi defei olelesa. 8 Ilia da amane sia:sa, 'Defea! Ninia da bagade gagui gala. Amola ninia da dunu eno ilima liligi ogogole bidilaiba:le, ilia da ninima diwaneya udidimu da hamedei.' 9 ‡Be Na, dilia Hina Gode, Na da dili Idibidi sogega fisili masa:ne, ga oule misi. Amola, dilia da hafoga:i soge ganodini, abula diasuga esalea, Na da dilima misi. Na hamomuba:le, dilia da bu abula diasu ganodini esalebe ba:mu. 10 Na da balofede dunu ilima sia:ne, ilima esala ba:su bagohame amoga olelei. Ilia lafidili, Na da Na fi dunuma sisasu bagohame olelei. 11 Be dilia da Gilia:de sogega, loboga hamoi ogogole 'gode' ilima nodone sia:ne gadolala. Amo hou hamosu dunu da bogosu ba:mu. Dilia da

* **12:3:** Mui 25:26; Mui 32:24-26 † **12:4:** Mui 28:10-22 ‡ **12:9:** Gobele Salasu 23:42-43

bulamagau gawali Giliga:le sogega gobele sala. Be amogawi, oloda huluane da ma:buale, igi fawane gegedole legei ba:mu.”

12 §Ninia aowalali eda, Ya:igobe, da hemonega Mesoubouda:imia sogega hobea:i. Amogawi, e da uda lamusa:, dunu eno ea sibi ouligisu hawa: hamosu. 13 **Hina Gode da Isala:ili dunu Idibidi soge ganodini udigili hawa: hamonana esalu, amo gaga:ma:ne amola ouligima:ne, balofede dunu asunasi. 14 Isala:ili dunu ilia hamobeba:le, Hina Gode da ougi bagade gala. Ilia da wadela:le hamoiba:le, bogosu dabe lamu da defea. Ilia da Ema gogosiasu iabeba:le, Hina Gode da ilima se dabe imunu.

13

Isala:ili Fi ilima Dagomusa: Fofada:su

1 Musa:, Ifala:ime fi da sia:beba:le, Isala:ili fi eno da beda:i galu. Ilia da Ifala:ime fi ilima nodone ba:i. Be ilia da Ba:ilema nodone sia:ne gadobeba:le, wadela:le hamoi. Amo hamobeba:le, ilia da bogosu dabe lamu. 2 Ilia da wadela:i hou hamonana. Ilia da loboga ogogole ouli ‘gode’ hamone, ilima nodone sia:ne gadomusa:, hamosa. Ilia silifaga ogogole ‘gode’ hamosa. Amo ilia da asigi dawa:su ganodini dawa:le, loboga hamosa. Amasea, ilia da amane sia:sa, “Amoga gobele salasu hou hamoma!” Mafua dunu da habodane udigili loboga hamoi bulamagau gawali amo nonogoma:bela:?

3 Amaiba:le, amo dunu da hahabe mobi defele hedolowane geamu. Ilia da hahabe oubi baea geabe defele, hedolo alalolesi dagoi ba:mu. Ilia da hafoga:i gisi amo dadabisu sogebiga foga mini ahoa amola mobi amo da mobi heda:suga ahoabe, agoane ba:mu.

4 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da dilia Hina Gode! Na da dili Idibidi sogega esalu fisili masa:ne gadili asunasi. Dilia da eno Gode hame, Na fawane. Nisu da dilia Gaga:su Dunu. 5 *Na da hafoga:i wadela:i soge ganodini dili ouligi. 6 Be dilia da soge noga:idafa amo ganodini golili sa:ili, hedolowane sadi dagoi ba:i. Amalalu, dilia da gasa fili, dilia Na gogolei. 7 Amaiba:le, Na da laione wa:me defele, dilima doagala:mu. Na da ‘lebade’ wa:me defele, dilima doagala:musa: logo legei dialumu.

8 Bea wa:me amo ea mano fisi defele, Na da dilima doagala:le, dilia da:i dudugale fasimu.

9 Isala:ili fi dunu! Na da dili wadela:lesimu. Amasea, dili fidima:ne, nowa esalabala?

10 †Dilia da hina bagade amola ouligisu dunu lama:ne adole ba:su. Be ilia da habodane dilia fi gaga:ma:bela:? 11 ‡Na da dilima ougiba:le, hina bagade ili dilima i. Amola Na da baligiliwane ougiba:le, amo hina bagade ili fadegai.

12 Isala:ili ea wadela:i hou da dedena sa:i dagoi, amola amo dedena sa:i da noga:le momagele legei diala. 13 Isala:ili da fifi masunu gala. Be e da gagaouiba:le, fifi masunu da hamedei ba:mu. E da mano dudubu lalelegemu gadenei gala, amo da ea ame ea hagomo yolesimu hihini dialebe, amo agoaiwane gala. 14 §Na da amo fi dunu da bogoi soge amoga mae sa:ima:ne amola bogosu ea gasaga mae fama:ne, hamedafa gaga:mu.

---

§ **12:12:** Mui 29:1-20 ** **12:13:** Gadili Asi 12:50-51 * **13:5:** Mousese ea Malasu 8:11-17
† **13:10:** 1 Sa:miuele 8:5-6 ‡ **13:11:** 1 Sa:miuele 10:17-24,15:26 § **13:14:** 1Golidia 15:55

Bogosu! Dia olo gia:su amo oule misa! Bogoi soge! Dia wadela:su oule misa! Na da amo dunu fi ilima bu hame asigimu. 15 Be Isala:ili da wadela:i gagalobo defele, hahawane heda:i dagoi ba:sa ganiaba, Na da gia:i bagade gusudili mabe fo hafoga:i sogega misi amo iasili, amo da ilia gu hano bubuga:su amola hano uli dogoi hafoga:mu. Amo fo da ilia noga:i liligi huluanedafa mini fasimu. 16 Samelia fi da Nama lelei dagoiba:le, ilia da se dabe iasu ba:ma:mu. Samelia fi dunu da gegesu ganodini bogomu. Mano dududu da osoba gisalugala:i dagoi ba:mu. Amola abula agui uda ilia da:i da dudugai dagoi ba:mu.”

14

Hosia da Isala:ili ilia Hina Godema Bu Misa:ne Edegei

1 Isala:ili dunu! Dilia Hina Godema bu sinidigima! Dilia da wadela:le hamoiba:le, didigabone dafai dagoi. 2 Hina Godema sinidigima! Amola amo sia:ne gadosa gobele iasu defele Ema ima, amane, “Ninia wadela:i hou huluane gogolema:ne olofoma amola ninia sia:ne gadosu nabima! Amalu ninia ilegele sia:i defele, ninia da Dima nodomu.

3 Asilia da nini gaga:mu hame dawa:, amola gegesu hosi da nini gaga:mu gogolesa. Ninia bu ninia loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima ‘Godedafa’ dio hame asulimu. Hina Gode! Di da dunu amo da fidisu dunu eno hame gala, ilima gogolema:ne olofosu imunusa: dawa:.”

Hina Gode da Gaheabolo Esalusu, amo Isala:ili Fi ilima Imunusa: Ilegesa

4 Hina Gode da amane sia:sa,
“Na da Na fi dunu Nama bu hiougia guda:mu.
Na da Na dogo huluane amoga ilima asigimu.
Na da ilima bu hame ougimu.
5 Na da gibu amo da hafoga:i soge fidibi defele, Na fi dunu fidimu.
Ilia da mosoi agoane sogea falegalesimu.
Ilia da Lebanone ifa defele,
ifa difi modosa:i agoane ba:mu.
6 Ilia da gaheabolo lula heda:su defele, gaheabolo esalusu ba:mu.
Amola ilia da olife ifa defele, nina: hamoi dagoi ba:mu.
Ilia da Lebanone dolo ifa defele,
gabusiga: noga:i nabimu.
7 Ilia da bu Na Gaga:su hou amoha esalumu.
Ilia da ifabi noga:idafa defele, noga:le heda:mu.
Ilia da waini sagai defele, fage bagohame legemu.
Dunu da Lebanone waini hano amoma nodosa,
amo defele fifi asi gala da Na fi dunuma nodomu.
8 Isala:ili dunu da bu loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima hame dawa:mu.
Na da dialui ifa defele, ili ougigala:mu.
Na da ilia hahawane dogolegele hou huluane ea bai gala.”

Sia: Dagosu

9 Bagade dawa:su dunu da amo dedena sa:i sia: noga:le dawa:mu da defea. Amola ilia da amo sia: ilia dogo ganodini ligisimu da defea. Hina Gode Ea hou huluane da moloidafa. Amola moloi dunu da amoga fa:no bobogebeba:le, esalusu ba:lala. Be wadela:i hamosu dunu da Gode Ea hou higabeba:le, didigabone dafasa.

Sia: ama dagoi

YOUELE

(Da:i Sia:-Joel; Modu – Ioela; Bisini – Joel)

Hidadea Sia:

Youele da musa: balofede dunu (Gode Sia: Alofesu dunu) esalu. Ninia da ea hou bagahame fawane dawa:. Be ninia da agoane dawa:. Youele buga da 500 o 400 Y.H.M. amo odega dedei. Amo odega, Besia fi dunu da osobo bagade ganodini fi gasa bagade ba:i.

Youele da ea buga ganodini amo danuba: bagohame da soge wadela:musa: misi amola gibu hame sa:iba:le Ba:lesedini soge (Isala:ili soge) da ha: bagade ba:i, amo hou e da olelesa. Amo hou da Gode Ea ilegei e da agoane dawa:i. Amo hou ea dawa:loma:ne da fa:no Hina Gode Ea Eso da doaga:mu. Amo esoga, Gode da fofada:sudafa hamone, amola nowa da Ea moloidafa hou hame hamosea, E da ilima se nabasimu. Youele da Gode Ea wesu (amo Ema sinidigima) Isala:ili dunuma (amola ninima) olelesa. Ilia da Ema sinidigisia, Gode Ea hahawane fidisu bu ba:mu amola ilia hou afadenene gaheabolo hamoi ba:mu - amo huluane olelesa. Bai bagade Youele Buga ganodini da Gode da fa:no Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo ilia dogo ganodini aligima:ne, asunasima:ne sia:i. E da amo hahawane dogolegele iasu amo Ema fa:no bobogesu dunu huluanema imunu sia:i - dunu, uda, goi, a:fini amola mano huluane. Amo hahawane iasu E da musa: hemonega imunu ilegele sia:i, da Bedigosidi Esoga doaga:i dagoi.

Sia: Dedei Diala

1 Danuba: Bagohame da Misi Dagoi...Sia:alalo 1:1-2:17
2 Gode da Isala:ili Dunuma Gaheabolo Hou
Imunu Ilegele Sia:i...Sia:alalo 2:18-27
3 Hina Gode Ea Eso...Sia:alalo 2:28-3:21

YOUELE

1 Goe sia: dedei amo da Hina Gode Ea Youelema olelei amo dedei. Youele da Bidiuele ea mano.

Dunu Fi ilia Ha:i Manu Huluane da Ebelele amola Ha:ga Didigia:su

2 Dilia noga:le dawa:ma!
Fada:i dunu dilia dunu huluane Yuda soge ganodini esalebe dilia nabima.
Dilia da goe hou doaga:be da ba:ila:?
Dili goi hadi agoai esaloba amola dilia ada ilia da goe hou hamobe ba:bela:?
3 Dilia manoma amo sia: olelema.
Amola ilia da ilia manoma olelemu,
amalu ilia da ilia mano fisa mabe ilima olelemu.
4 Danuba: gilisi agoane misini,
ha:i manu sagai amo ea lubi na dagoi
amola goe danuba: ilia fisili ahoasea,
bu danuba: eno maha amola,
ilia da ha:i manu sagai lubi amo na ebelesa.
5 Gola midi dilia wa:legadole didigia:ma,
Waini hano nawane feloai dunu dilia amola dima.
Waini efe fage amo da gaheabolo waini hano hamoma:ne ilegei

Da gugunufinisi dagoi.
6 *Danuba: ilia da gegesu dunu wa:i bagade agoai,
ilia da ninia soge amoma gegemusa: ahoa.
Ilia da gasa bagade amola ili idimu da hamedeidafa.
Ilia bese da laione wa:me ea bese sosoa:i amola mei agoai diala.
7 Ilia da ninia waini fage legesu efe amo wadela:lesi amola figi dulu amo na ebelei.
Ilia da ifa gadofo sosoga:i dagoi amola amoda da soa:ya:i agoane afadenei.
8 Dunu fi dilia huluane didigia:ma,
dilia musa: uda a:fini laloba didigia:su
amo dunu bogoloba didigia:su agoane.
9 Debolo diasu ganodini ilia gagoma
amola waini da Hina Godema imunu da hamedafa.
Gobele Salasu dunu ilia da bagade da:i dioi.
Abuliba:le? Bai gobele salasu liligi Hina Godema imunu da hame gala.
10 Ifabi ganodini da ha:i manu afaedafa da hame ba:sa.
Amola osobo da wadela:lesi dagoi amola waini efe da huluane biogia:i ba:i,
amola olife ifa huluane da biole wadela:lesi dagoi.
11 Ifabi ouligisu dunu! Dilia waini sagai ganodini hawa: hamosu dunu!
Dilia figi sagai ganodini hawa: hamosu dunu huluane!
Dilia huluane bagade asigili didigia:ma.
Bai widi amola bali amola ha:i manu bugi huluanedafa da wadela:lesi dagoi.
12 Ha:i manu ida:iwane legesu ifa, figi amola waini efe huluane da biogia:i,
amaiba:le dunu fi ilia da da:i dioi bagade ba:sa.
13 Gobele Salasu dunu dilia da oloda amoga hawa: hamonana!
Dilia abula gisa:le amola wadela:i eboboi abula salawane dini ima.
Gasi ganodini dilia Debolo diasu ganodini didigia:sa esala hadigima.
Bai gala:ine amola waini hano Godema ima:ne da hame gala.
14 Dilia dunu fi ilima ha:i hame nasu hou hamoma:ne sia:ma
amola dunu huluanema gilisimusa: sia:ma.
Ouligisu dunu huluane amola Yuda fi dunu
ilia huluane Debolo diasu ganodini gagadoma.
Amasea, Hina Godema wele sia:ma!
15 †Hina Gode Ea Eso da gadeneidafa.
Amo esoga Hina Gode Gasa Bagadedafa, se bagade gaguli misunu,
amola beda:i bagadewane ba:mu.
16 Ninia ba:loba da ha:i manu huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu,
amola Godema hahawane gilisisu hou Debolo ganodini da hamedafa gala.
17 Fage amo osobo hafoga:i ganodini amo da dasagia:i.
Amola fage da afae agoane hamedafa
amola hawa: legesu diasu ganodini da hamedafa gala.
Gala:ine ha:i manu legesu diasu da hagia:i diala
amola huluane dasagia:i dagoi.
18 Bulamagau ea ha:i nasu gisi da hamedafa
amola ili da ha:giwane ga: ea gusa:sa.

* **1:6:** Wamolegei Sia: Olelesu 9:8 † **1:15:** Aisaia 13:6

Amola sibi ilia da ha:i manu hameba:le,
ilia da:i da geloga:gia:iba:le se naba.
19 Hina Gode, na Dima dini iawane, Dima sia:ne gadosa!
Bai ha:i manu da huluane biogia:i dagoi.
Amola ifa amola gisi amola ha:i manu huluane da laluga nei agoai ba:sa.
20 Amolawane, ohe fi ilia da ha:ga Dima dini iaha.
Bai hano huluane da hale dagoi.

2

Danuba: Mabe da Hina Gode Ea Misunu Eso Hou amo Sisasu Olelesa

1 Fulabosu (dalabede) dubi amo Saione Goumi (Gode Ea sema agolo)
amo da:iya gado sisasu olelema:ne duma.
Dilia Yuda fi dunu! Amo fulabobe nabi ea ga:
amo nabasea fofogadigili uguguma.
Amo da Hina Gode Ea misunu eso gadenebe dafawane ba:mu.
2 Hina Gode Hina mabe amohaga da gasi bagade ba:mu,
amola mu mobi da afadenene bunumai o genesuiai sodomu.
Danuba: wa:i bagade misi amo ea bai
amo da gegesu dunu gilisisu bagade agoane, ilia da hedolodafa goumi dabua gado heda:i esafulubi sodomu,
amola amo da hahabe eso goumi dabua gadodili
eso digagala:be agoai ba:mu.
Agoai hou da hame ba:su musa:, amola agoai hou da bu hame ba:mu.
3 Danuba: ilia nabe da ha:i manu sagai huluane da laluga nene ebelei agoane ba:sa.
Musa: soge da Idini soge agoai ba:i be ilia da ahoasea
amo da bu ha:i manu da heda:be hame ba:mu.
Huluane da bione dasagia:i ganumu.
Ilia da liligi huluanedafa na dagosa.
4 *Ilia da hosi agoai ba:sa.
Ilia da gegesu hosi agoai hehenasa.
5 Ilia goumi dabua gado heda:le
amo da sa:liode emo wagebi ilia genenagenenasa agoai naba.
amola laluga samaso bioi nebe ea ga: agoai naba.
amola ilia da gegesu gilisisu bagade gegemusa: dadalesa defele ba:sa.
6 Ilia gadenena mabeba:le, dunu huluane da bagade beda:i
amola ilia beda:ga odagi da haliga:la asi agoai ba:sa.
7 Ilia gegena misi amoha wa:i agoai ba:sa.
Ilia dobea salidili heda:i amo da gegesu dunu ilia heda:su agoane heda:sa.
Ilia mogodigili bulubulusa ahoa amola hame sinidigisa.
8 Amola ilia ahoabe amo enoga hame damusa.
Ilia da gagili sali gagoi amo dusa:le ganodini golili daha.
Ilia logo hedofamu da hamedei ba:sa.
9 Ilia da moilai bai bagadema gegemusa: hehenasa.
Ilia hehenaia asili gagoiba:le heda:le,
ilia diasua doaga:le fo misa:ne agenesi hamoi
amo ganodini wamolasu ilia wamolamusa: heda:be agoane heda:sa.

* **2:4:** Wamolegei Sia: Olelesu 9:7-9

10 †Ilia afia:beba:le, amo osobo amola mu da fofogosa.
Eso amola oubi da gasi agoai ba:sa,
amola gasumuni da hame nesa.
11 ‡Hina Gode da Ea gegesu wa:i dunuma ha:giwane wele sia:sa,
amola Ea sia: amo gugelebe gobagala:be agoai naba.
Hina Gode Ea gegesu dunu da gilisisu bagadedafa
amola ilia da Ea sia: fa:no bobogesa.
Dilia! Hina Gode Ea misunu eso hou da beda:ma:ne hisudafa ba:sa.
Amaiba:le, nowa da gasa gala esaloma:bela?

Hina Gode Da Dunu Fi Huluane Ilia Wadela:i Hou amo Yolesili, Ema Sinidigima:ne Sia:sa

12 Hina Gode da amane sia:sa, “Dafawane, goe hou da doaga:mu.
Amaiba:le dilia wahadafa dilia wadela:i hou yolesili Nama sinidigima.
amo dilia ha:i mae nawene amola digini misini, Nama fa:no bobogema.
13 Dilia gasa fi hou fisili, da:i dioiwane masa.
Dilia abula gadelabe fawane da dabua gado hou fawane
amola Na da amo da defele hame ba:sa.
Dilia Hina Godema sinidigili misa.
Ea hou da asigidafa amola asigiba:le gogolema:ne olofosu dawa:.
E da mae ougili noga:le ouesala,
amola Ea ilegele imunu sia:i amo didili hamosa.
E da eso huluane dunu ilia wadela:i hou
amo gogolema:ne olofomusa: olelesa
amola hame se nabasimu iaha.
14 Be dilia bu Hina Godema sinidigili masea,
Hina Gode Ea da Ea ilegesu afadenema:bela:?
Amola dilima hahawane ba:mu, amola ha:i manu bagade imunu.
Amasea, dilia gagoma amola waini hano
amo Hina Godema gobele salasu hamomu.
15 Dilia Saione Goumi dabua gado dalabede fulaboma
amola ha:i mae nawane gilisisu hamoma:ne wele sia:ma.
16 Dunu fi huluane amo Godema fada:i sia: sa:ima ia adomusa: gilisima:ne sia:ma.
Dunu da:i hamoi, mano fonobahadi, mano dudubu
amola uda gaheabolo lai dunu huluanedafa ilia diasu yolesili misa:ne sia:ma.
17 Gobele Salasu dunu huluane ilia da Debolo diasu ganodini oloda
amola logo holeiga sogebiga dogoa Hina Gode Ea hawa: hamonana,
ilia da misini amola Hina Godema sia:ne gadomu
amola dini imunu da defea amane,
“Hina Gode! Dia fidafa dunuma asigima!
Fifi asi gala eno ilia da nini higasa amola ninima da:da:losa.
Ilia da amane sia:sa, “Dilia Gode da habi esalabala?”
Amaiba:le, ilia logo hedofama!

Hina Gode da Soge Bu Nasegagima:ne Hamosa

18 Amalalu, Hina Gode da bu Ea soge amo dawa:i.
Ea da Ea dunu ilima bu asigi.
19 E da ilia sia:ne gadosu amoma bu amane adole i,
“Waha Na da diligili waini amola olife susuligi dili sadima:ne imunu.

† **2:10:** Wamolegei Sia: Olelesu 8:12 ‡ **2:11:** Wamolegei Sia: Olelesu 6:17

Amola dunu fifi asi gala oda ilia da dili hame higale ba:mu.
20 Na da danuba: gilisisu goega mabe amo lale galagamu.
Na ili mogili hafoga:i soge badilia amoga sefasimu.
Ilia bisili danuba: dadalesu,
Na da amo huluane Bogoi Hano amoga lale sanasimu,
amola fa:no mabe amo da Medidela:inia Wayabo Bagade sali hano amoga ladili ha:digimu.
Ilia bogogia:i da:i amo da dasale gaha bagade nabimu.
Ilia da dilima se bagade iabeba:le, Na da ili huluane gugunufinisimu.
21 Bugili nasu soge huluane! Mae beda:ma! Be hahawane galoma amola nodoma!
Abuliba:le? Hina Gode Hi fawane da amo hou hahamoi.
22 Ohe fi! Mae beda:ma!
Ohe fofole nasu soge da mola:ya:i, ifa da fage legesa,
figi ifa amola waini efe da gilisili fage bagohame legesa.
23 Saione fi dunu!
Dilia Hina Gode da dili fidima:ne gasa bagade hou hamoi dagoiba:le, hahawane bagade nodoma!
Ea da anegagi oubi gibu defele i dagoi
amola anegagi oubi dagoloba musa: gibu iasu defele dilima i.
24 Gala:ine dabimusa: diasu da gagoma amola eno gala:ine amoga nabai ba:mu.
Amola uli dogoi amo da waini hano banenesisu dafululi gala
amo da waini amola olife susuligi ifa amoga nabane adugagala:i ba:mu.
25 Liligi dia adi fisi amo Na bu imunu
amola danuba: ilia ode musa:ga na ebelei,
amo gegesu wa:i amo da Na dilima gegema:ne asunasi.
26 Waha dilia da ha:i manu bagade ba:mu amola sadimu.
amola dilia da dilia Hina Godema bagade nodomu.
Bai E da dili fidima:ne hou noga:idafa hahamoi.
amola eno dunu fi ilia da Na dunu fi bu hamedafa higale ba:mu.
27 Amaiba:le, Isala:ili fi dilia da dawa:mu
amo Na da dili amo gilisili esala, amola Na da Hina Gode.
Na da dilia Hina Gode amola goe da Hina Gode eno hame.
Dunu fi oda da Na dunu fi bu eno hame higale ba:mu.

Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Dunu Fi Huluanema Imunu

28 §Hobea, Na da Na A:silibu Hadigidafa Gala dunu huluanema soga:digimu.
Dilia dunu mano amola didiwi ilia da Na sia: olelemu
amola dilia da:i hamoi dunu ilia da simasia ba:mu
amola goi ayeligi amola uda a:fini ilia da esalawane siga ba:su sodomu.
29 Amo esoga Na da Na A:silibu Hadigidafa Gala,
amo hawa: hamosu dunu (dunu amola uda defele) ilima amolawane sogadigimu.

Hina Gode Ea Misunu Eso

30 Na da dawa:ma:ne sisasu hou amo esoga hahamomu.
Muagado amola osobo bagadega,
musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hou,

§ **2:28:** Asunasi Dunu Ilia Hou 2:17-21

amo maga:me, laluga nebe amola mobi heda:be ba:mu.
31 **Eso digagala:i da gasi agoane ba:mu
amola oubi da afadenene maga:me agoane ba:mu.
Hina Gode da misunu gala be hidadea amo sisasu da ba:mu.
32 ††Be nowa dunu da Hina Godema, E fidima:ne wele sia:sea
e da Hina Gode Ea gaga:su ba:mu.
Hina Gode Ea sia:i defele, Saione Goumi amola Yelusaleme moilai bai bagadega amola da Gode Ea gaga:su ba:mu.
Mogili da gugunufinisisu hame ba:mu.
Amola nowa dunu Hina Gode da ilegei, amo da gaga:su ba:mu.”

3

Hina Gode da Dunu Fifilai Huluane Gilisili ilima Fofada:mu

1 Hina Gode da amane sia:sa,
“Amo esoga, Na da Yuda fi amola Yelusaleme fi ilia hou bu ha-hamobeba:le,
ilia da bu bagade gaguiwane ba:mu.
2 Amasea, Na da dunu fifilai huluane fofada:musa:,
Yihosiafa:de Fago soge amoga gilisimu.
amogai Na dunu fi huluane ilia hou Na fi Isala:ili ilima hamoi Na da fofada:mu.
Ilia da Isala:ili dunu fi da mogi amola ga fi
amo ganodini esaloma:ne afagogolesi.
amola ilia da Na soge fifili momogi.
3 Ilia da gegesu ganodini dunu gagulaligi
amo lama:ne, ululuale hedei.
Ilia goi amola a:fini amo ilia udigili bidi mae lale hawa: hamoma:ne, bidi lai. Amo bidi amoga ilia waini hano amola aheda:i uda bidi lai.
4 *Daia, Saidone amola Filisidia! Dilia da Nama adi hou hamomusa: amasala:? Ma dilia da Nama dabemusa: amasala:? Defea, dilia amasa galea, Na hedolodafa dabemu.
5 Dilia da Na silifa amola gouli amola Na liligi ida:iwane galaamo dilia debolo diasu ganodini wamolegela asi. 6 Dilia da Yuda amola Yelusaleme fi dunu amo ilia sogega fadegale, hiouginana asili, Galigi fi ilima bidi lai dagoi. 7 Waha da Na ili bu oule misunu, amo dunu dilia bidi lai amo. Amola amo defele, dilia da ilima hamoi, amo Na dabemu. 8 Na da dilia didiwi amola egefe huluane Yuda fi dunuma bidi lalesimu. Na da ili da soge badiliadafa, Sabiane dunu fi soge amoga asunasimu. Na da Hina Gode amola Na da sia:i dagoi.
9 Goe sia: dunu fifi asi gala huluanema sisia: lama.
Gegemusa: amola dilia dunu ha lai wa:ma
amola gegesu dunu ilia mogodigili bulubulusa masa.
10 †Dilia osobo dogosu afadenene bu gobihei agoai hamoma
amola ifa dadamusu gobihei amo afadenene dadi agesoi agoai hamoma.
Da:i dia:i dunu amolawane ilia da gegema:mu.

** **2:31:** Ma:dui 24:29; Maga 13:24-25; Luge 21:25; Wamolegei Sia: Olelesu 6:12-13 †† **2:32:** Louma 10:13 * **3:4:** Aisaia 14:29-31, 23:1-18; Yelemaia 47:1-7; Isigiele 25:15-28:26; A:imose 1:6-10; Sefanaia 2:4-7; Segalaia 9:1-7; Ma:dui 11:21-22; Luge 10:13-14 † **3:10:** Aisaia 2:4; Maiga 4:3

11 Fifi asi gala huluane amo da Isala:ili sisiga:sa!
Hedolowane misini, fago umi soge ganodini gagadoma!
Ma! Hina Gode! Dia gegesu dunu ilima gegema:ne gududili asunasima.
12 Dunu fifilai ilia da momagele ouesaloma
amola Fofada:su Umi Soge amoga misa:ma.
amogai, Na, Hina Gode da Fofada:su Fisu da:iya fila heda:le
amola dunu fi la:idi huluane esalebe, ilima fofada:mu.
13 ‡Ilia da wadela:i bagade hamosu dunu.
Widi faimusa: damubi amo defele, amo dunu hedofama.
Waini hano hamoma:ne waini fage labugili,
waini ofodo da nabaiba:le aduga:le dabe
amo defele amo dunu labugima.”
14 Dunu osea:idafa da Fofada:su Fago amo ganodini gagadoi dagoi ba:sa.
amogai Hina Gode Ea Fofada:su Eso da hedolowane doaga:mu.
15 Eso amola mu amola da gasi agoane ba:mu
amola gasumuni da bu hame nemu.

Gode da Ea Fi Dunu Ilima Hahawane Dogolegele Imunu

16 §Hina Gode Ea sia gobagala:i amo Saione Goumi da:iya gadodafa amoga naba.
amola Ea sia: amo gugelebe gobagala:i agoane
Yelusaleme moilai bai bagadega naba.
Mu amola osobo bagade da ugugusa.
Be E da Ea Fi amo se mae nabima:ne gaga:mu.
17 “Amasea, Isala:ili fi! Na da dilia Hina Gode Saione sema goumia gado esala,
amo dilia da dawa:mu.
Yelusaleme da hadigi sema moilai bai bagade ba:mu
amola dunu enodini misi ilia da mugululi osa:le heda:le bu hamedafa ba:mu.
18 Amo esohaga da goumi ea waini ha:i manu sagai da dedeboi dagoi ba:mu.
amola bulamagau da agoloa huluane lafiadalebe ba:mu.
Yuda ea hano da gilisi dalebe defele ba:mu.
Hano da Hina Gode Ea Debolo diasu amodili dalebe ba:mu
amola Aga:isia Fago da amo hanoga nasegagi dagoi ba:mu.
19 Idibidi soge da hafoga:i dagoi ba:mu
amola Idome da wadela:lesi dagoi ba:mu.
Bai ilia da Yuda fi ilima gegeiba:le
amola asaboi dunu amo medole legeiba:le.
20 - 21 Na da dunu fane legesu amo dabema:ne fane legemu
amola Na da bidi hamosu dunu amo hame yolesimu.
Be Yuda amola Yelusaleme amo ganodini,
dunu da eso huluane mae fisili esalebe ba:mu.
amola Na, Hina Gode, Na Saione goumi dabua gado esalumu.”
Sia: ama dagoi

‡ **3:13:** Wamolegei Sia: Olelesu 14:14-16, 19-20, 19:15 § **3:16:** A:imose 1:2

A:IMOSE

(Da:i Sia: - Amos; Modu – Amosa; Bisini – Amos)

Hidadea Sia:

A:imose da balofede (Gode Sia: Alofesu dunu) esalu. Eno balofede dunu ilia sia: da fa:no dedei, e da degabo. E da moilai amo Yuda la:di amo ganodini esalu, be e da Isala:ili dunu ilia ga (north) la:di amo ganodini esalu, ilima Gode Ea Sia: olelei. E da ode 800 Y.H.M. amoga Gode Ea Sia: olelei. Amo esoga, Isala:ili dunu da bagade gagui dunu agoane ba:i. Ilia da dabuagado Gode Ea hou lalegaguiwane ba:i amola ilima ha lai dunu da doagala:mu ilia da hame dawa:i. Be A:imose e da liligi bagade gagui hou da dunu bagahame fawane gagui e da ba:i dagoi. Bagade gagui dunu da hame gagui dunu ilima hame asigisu. Ilia da dabuagado fawane Gode Ea hou lalegagui amola gasa hamomu hame dawa:i.

E da fa:no misunu hou dawa:beba:le, e da mae beda:iwane Gode Ea Sia: olelei. Gode da Isala:ili dunuma se dabe iasu imunu, amo e da olelei. E da Isala:ili dunuma moloidafa hou hamoma:ne sia:i. E eno amane sia:i, “Wadela:i hou higama! Moloidafa hou amo hanama! Fofada:su moloidafa hou ba:ma! Amabela:? Hina Gode da Ea fi dunu hame bogoi esalebe ilima gogolema:ne olofoma:bela:?” (Sia:alalo 5:15)

Sia: Dedei Diala

1 Isala:ili Soge Dafulili Esalebe Fi
da Fofada:su Ba:mu...Sia:alalo 1: 1-2:5
2 Isala:ili da Fofada:su Ba:mu...Sia:alalo 2: 6-6:14
3 Esalebe Ba:i Biyale Gala...Sia:alalo 7:1-9:15

A:IMOSE

1 *A:imose da sibi ouligisu dunu galu. Ea moilai dio da Degoua. Gode da ema amo fa:no misunu hou da Isala:ili dunuma doaga:mu, amo olelei. Amo eso galu Asaia da Yuda fi ilima hina bagade esalu amola Yelouboua:me (Yihoua:se egefe) ea da Isala:ili fi amo ea hina bagade hamone ouligibi. Gode da amo sia: ema olelelalu, ode aduna ha:digili, bebeda:nima bagade misi.

2 †A:imose da amane sia:i,

“Hina Gode da Saione goumi amogai esala.
Ea sia: da laione wa:me ea sia: defele naba amola gugelebe agoai amo E Yelusaleme moilai bai bagade ganodini husa esalebe.
Ohe fofole nasu soge da biosa amola gisi Gamele goumi ganodini heda:lu amo osobo soa:golome agoane afadenene biosa.”

Gode da Isala:ili Dafulili Esalebe Fi Ilima Se Dabe Ima:ne Fofada:sa Silia

3 ‡Hina Gode da amane sia:sa, “Dama:sagase fi dunu ilia da wadela:i hou amo bu hamone, bu hamone agoane hamobeba:le, Na da dafawane ilima se dabe imunu. Ilia da Gilia:de dunu ilima dodona:giwane se bagade iasu. 4 Amaiba:le, Na da hina bagade dunu Hasa:iele amo ea diasu nema:ne, lalu sanasimu, amola hina bagade dunu Beneha:ida:de ea gasa bagade gagili

---

* **1:1:** 2 Hina bagade 15:1-7; 2 Hou Olelesu 26:1-23; 2 Hou Olelesu 14:23-29 † **1:2:** Youele 3:16
‡ **1:3:** Aisaia 17:1-3; Yelemaia 49:23-27; Segalaia 9:1

sali moilai nema:ne, lalu sanasimu. Huluane da nene dagoi ba:mu. 5 Na da Dama:sagase gagoi logo ga:i amo huluane dusa:le dagoma. Amola Na da dunu fi huluane A:ifene umi soge ganodini esalebe amo huluane sefasimu amola Bedidini soge ea hina bagade dunu amo huluane sefasimu. Amola ga fi dunu ilia Silia fi dunu huluane Ge sogega se iasu diasu ganodini sanasima:ne, Na da logo doasimu."

Filisidia

6 §Hina Gode da amane sia:sa, "Ga:isa osobo dogone fi dunu da wadela:i hou amo bu hamone, bu hamone, agoane hamobeba:le, Na da dafawane ilima se dabe imunu. Ilia da dunu fi afae amo afugili, bidi mae lale udigili hawa: hamomusa:, Idome sogega esalebe dunuma bidi lai. 7 Amaiba:le, Na Ga:isa moilai bai bagade gagoi dobea amoga lalu ulagili salimu, amola ilia gagili sasali diasu huluane amola liligi huluane da nene dagoi ba:mu. 8 Na da A:siedode amola A:siegelone moilai bai bagade elea hina bagade huluane fadegale sefasimu. Na da Egelone moilai bai bagade fi ilima se dabe imunu, amola Filisidini dunu oda esafulubi, amo ilia da bogogia:mu."

Daia

9 **Hina Gode da amane sia:sa, "Daia dunu fi ilia da wadela:i hou amo bu hamone, bu hamone, agoane hamobeba:le, Na da dafawane ilima se dabe imunu. Ilia da dunu fi afae ilia dunu huluane afugili Idome sogega afugili asi. Ilia musa: gousa:su sia: ilegele hamoi amo hohonone wadela:lesi dagoi. 10 Amaiba:le, Na Daia moilai bai bagade amo ea gagoi nema:ne, lalu bidi imunu. Amola ea gagili sali diasu huluane laluga nemu."

Idome

11 ††Hina Gode da amane sia:sa, "Idome fi ilia da wadela:i hou amo bu hamone, bu hamone agoane hamobeba:le, Na da dafawane ilima se dabe imunu. Ilia da yolalali (Isala:ili dunu) amo medole legemusa:, benea ahoasu. Ilia da nimi bagade hamoi amola hame yolei. 12 Amaiba:le Na da Dima:ne moilai bai bagadega lalu iasimu, amola Bosela gagili sali moilai bai bagade amo laluga ulagisimu."

A:mone

13 ‡‡Hina Gode da amane sia:sa, "A:mone fi ilia da wadela:i hou amo bu hamone, bu hamone agoane hamobeba:le, Na da dafawane ilima se dabe imunu. Ilia ha lai gegei bagade soge eno lamusa: amo ganodini abula agui uda Gilia:de esalu amo dadamuni fane dagoi. 14 Amaiba:le, Na La:ba moilai bai bagade fi ilima amola gagoi dobea laluga nema:ne lalu imunu, amola ilia gagili Sali diasu huluane laluga ulagimu. Amalu gegesa bulubulubi amo nabimu, amola gegebe amo da isu bagade mabe agoai ba:mu.

15 Ilia hina bagade dunu amola ea dadi gagui ouligisu dunu ilia da ga sogega udigili hawa: hamomusa:gini mugululi asi dagoi ba:mu."

2

Moua:be

---

§ **1:6:** Aisaia 14:29-31; Yelemaia 47:1-7; Isigiele 25:15-17; Youele 3:4-8; Sefanaia 2:4-7; Segalaia 9:5-7

** **1:9:** Aisaia 23:1-18; Isigiele 26:1-28:19; Youele 3:4-8; Segalaia 9:1-4; Ma:diu 11:21-22; Luge 10:13-14

†† **1:11:** Aisaia 34:5-17, 63:1-6; Yelemaia 49:7-22; Isigiele 25:12-14, 35:1-15; Oubadaia 1-14; Ma:lagai 1:2-5

‡‡ **1:13:** Yelemaia 49:1-6; Isigiele 21:28-32, 25:1-7; Sefanaia 2:8-11

1 *Hina Gode da amane sia:sa, “Moua:be fi ilia da wadela:i hou amo bu
hamone bu hamone agoane hamobeba:le, Na da dafawane ilima se dabe
imunu. Ilia da Idome hina bagade dunu ea gasa amoma hihi hou hamoi.
Ilia da amo gobele sali amola nasubu hamoi. 2 Na da Moua:be soge amola
Giliode moilai bai bagade gagoi gagili sali amo laluga nema:ne lalu bidi
imunu. Moua:be dunu ilia da gegenanawane dadi gagui da bubusa amola
dalabede da fulabosa, amo gegesu ganodini ilia da bogoigia:i ba:mu.
3 Na da Moua:be hina bagade amola amo sogebi ouligisu dunu huluane
amo medole legemu.

Yuda

4 Hina Gode da amane sia:sa, “Yuda fi ilia da wadela:i hou amo eso
huluane hamonana. Ilia da afae agoane hele hame fisa. Ilia Na sia: fa:no
hame bobogesa amola Na hamoma:ne sia:i amo dafawaneyale hame fa:no
bobogesa. Ilia wadela:lesi dagoi amola Nama fa:no hame bobogesa. Ilia
da ilia aowalalia hou defele, ogogosu ‘gode’ma fa:no bobogesa. Amaiba:le,
Na da dafawane ilima se dabe imunu. 5 Amaiba:le Na lalu bidi Yelusaleme
moilai bai bagade gagili sali diasu huluane amo nene dagoma:ne lalu
imunu.”

Isala:ili

6 Hina Gode da amane sia:sa, “Isala:ili fi ilia da wadela:i hou amo eso
huluane hamonana. Ilia da afadafa hame helefisa. Amaiba:le, Na da
dafawane ilima se dabe imunu. Ilia da dunu noga:i be dabe imunu hame
dawa:, amo dunu ilia da udigili hawa: hamomusa:gini bidi lasa. Amo dunu
da hame gaguidafa. Ilia da emo salasu ea dabe bu imunu hame dawa:. Be
Isala:ili dunu da ilima hame asigisa. 7 Ilia da hou wadela:lesi dagoi amola
ili da gasa hame amola fidisu hame. Ilia da liligi hame gagui dunu ilima
banenesisa. Dunu amola ea ada ela da udigili hawa: hamosu uda afae
ema gilisili golasa. Ilia da wadela:i hou hamomusa: afufusa amola ilia da
Na Dio Hadigidafa Gala amo wadela:lesisa. 8 Sia:ne gadosu diasu ganodini
ilia da abula hame gagui enoma dabelai, amo sosone diaha. Gode Ea diasu
ganodini ilia da waini amo ilia da dunu da ilima dabe imunu amoga lale
naha.
9 †Be Na dunu fi! Na da dilima asigiba:le A:moulaide dunu wadela:lesi
dagoi. Ilia da dunu sedade dolo ifa agoane ba:i amola gasa bagade
‘ouge’ ifa agoane ba:i. 10 Na dili Idibidi soge ganodini esalu amo lale
guda:i, amola soge esoi bagade amo ifa hame heda: amola gibu hame
daha, amoga ode40agoanega dili oule asi. Amola Na da A:moulaide
dunu ilia soge amo dilima i amo da dia: fawane. 11 ‡Na da dilia
mano oda da balofede dunu hamoma:ne sia:si dagoi, amola oda dilia goi
ayeligi da Na:salaide hamoma:ne sia:si dagoi. Goe sia: da dafawanela:?
Isala:ili fi dunu? Na, Hina Gode, Na da sia:i dagoi. 12 Be amomane
dilia Na:salaide fi amo waini hano moma:ne logei, amola balofede dunu
ilima Na sia: mae olelema:ne gasa bagade sia:i. 13 Amola waha Na da
dili osobo lale gagoudabe agoane hamomu. Amola dilia da se bagade
nababeba:le, gaguli fula ahoasu gagoma amoga nabai defele liligi dioi
bagade gisa ahoabe agoai gogonomamu. 14 Dunu hehenasu dawa: ilia
da hobeale masunu: hamedeiwane ba:mu. Gasa gala dunu ilia da gasa
hame ganumu. Amola dadi gagui dunu ilia da ilisu esalusu gaga:mu

---

* **2:1:** Aisaia 15:1-16:14, 25:10-12; Yelemaia 48:1-47; Isigiele 25:8-11; Sefanaia 2:8-11 † **2:9:** Mousese ea Malasu 3:8-11 ‡ **2:11:** Idisu 6:1-8

hamedei ba:mu. 15 Dadia gegesu dawa: ea da ea soge amo hi gene ouligimu hamedei ba:mu. Hehenasu dawa: dunu da hehenane hobeale masunu hamedeiwane ba:mu. Dunu hosi da:iya fila heda:le ahoasu dawa: huluane da bogogia:mu. 16 Amo esoga, nowa gasala dadi gagui gegesu dawa: ilia da ilia dadi amo ligiaguduli amola hehenaia hobeale masunu." Hina Gode da amane sia:i dagoi.

3

1 Isala:ili dunu! Nabima! Dunu fi amo Ea Idibidi soge ganodini esalu amo lale guda:i. Goe sia: amo Hina Gode Ea dilia hou olelema:ne sia:i, amo nabima! 2 Osobo bagade dunu fifilai huluane ganodini, Na da dilia fi amo fawane dawa: amola dili fawane ouligisa. Amaiba:le dilia wadela:i hou da bagadedafa ba:sa amola Na da dilima se dabe imunu amo yolesimu da hamedei. Bai eno fifilai dunu ilia ba:ma:ne.

Balofede Dunu Ea Hawa: Hamosu Hou

3 Ma dunu aduna da sogega ahoasea ela da sogebi amogai ela da gousa:mu amo hidadea hame ilegesala:? 4 Be laione wa:me bagade ea da udigili hala halaia gegesabela:, ea ohe mae ba:le da? Abuliba:le da waha debe laione wa:me ea diasu ganodini, amomane ea ohe amo mima:bela:?

5 Ma sio sani amo ganodini isu hame gasa:le legesea, sani ganodini diagoma da dasabela:? Ma sani ganodini da dilisi amo da udigili fada:ne dabela:?

6 Gegesea dusu galamudi (dalabede) amo moilai bai bagade fi amo ganodini udigili dubi nabima:bela:? Ma moilai bai bagade fi amogai ha:i o esoi doaga:sea da Hina Gode iaguda:iba:le fawane maha.

7 Ouligisudafa Hina Gode Ea da liligi hamomusa: ilegesea, E da hidadea Ea hamomu liligi amo Ea hawa: hamosu dunu amo balofede dunu ilima olelesa.

8 Be laione wa:me bagade ea hala halaia masea, nowa da hame beda:ma:bela:? Amola Ouligisudafa Hina Gode Ea sia:sea da nowa da Ea sia: hame sisia:sala:?

Samelia Soge da Gugunufinisi Dagoi Ba:mu

9 Sia: goe Idibidi soge amola Asiedode soge hina bagade ilia diasulali amo ganodini dunu esalebe huluane ilima olelema, "Dilia huluane Samelia gafulu amodili gilisima. Bidi hamosu amola wadela:i hou ilia da amogawi hamonanebe amo ba:ma.

10 Hina Gode da amane sia:sa, "Samelia dunu fi ilia da wadela:i hou bagade hamosu amola wamolasu hou amola gegesu hou. Ilia hou noga:idafa da afae agoane da hame hamosa, amola moloi dunu fi hame. 11 Amaiba:le, ha lai dunu da ilia soge amo huluane sisiga:le dagole amola ilia gagoi amo mugulumu amola liligi huluane amo ganodini dialebe amo lidimu."

12 Hina Gode da amane sia:sa, "Laione wa:me bagade ea sibi afae fane nasea, amo ouligisu dunu da amo sibi ea emo aduna o ge afae fawane amo bu lidisa. Amaiba:le, amo defele, Samelia osobo dogone fi dunu wali da noga:le diaha, be fa:no bagahamedafa fawane ba:mu. 13 Nabima! Ya:igobe egaga fi ilima sisasu olelema!" Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa.

14 *"Isala:ili dunu da wadela:i hou bagade hamobeba:le, Na da ilima se dabe imunu. Amo esoga Na da Bedele oloda huluane wadela:lesimu. Oloda huluane ilia hegomai hono huluane da fadegale fasili, osoboga ha:digi dagoi ba:mu. 15 Na da anegagisu eso diasu amola dogolosu eso diasu amola wadela:lesimu. Diasu noga:le nenemene gagui amola 'aifoli' amoga nina: hamoi, amo huluane amola diasu bagade Na da mugululi dagomu."

4

1 "Goe nabima, dilia Samelia uda! Dilia da Ba:isia:ne soge bulamagau noga:le ha:i manu iawane debe agoane sefena desa. Dilia da gasa hame dunu ilima gasa fi hamosa. Amola dunu liligi hame gagui amo dilia uda da banenesisa. Amola adini moma:ne dilia egoa ilima gasawane edegesa. 2 Ouligisudafa Hina Gode E da hadigi noga:idafa, Ea da dafawane ilegele sia:i dagoi, "Eso da doaga:mu di memeda besega gagubi agoane, dili huluane da menabo memeda besega gagui agoai ba:mu. 3 Dilia da gagoi ganodini dialu amo gagoi dusa:le sa:ili, hamega moiya ha:digi ba:mu."

Isala:ili Fi Ilia Nabasu Hou Hame Dawa:

4 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa, "Defea! Isala:ili fi dunu! Dilia da agoane hanai galea, hadigi sogebi amo Bedele moilai amo ganodini wadela:i hou hamomusa: masa! Ha:giwane wadela:i hou fawane hamoma! Mae yolele ohe amo nodone gobele salasu agoane hamomusa:, hahabe huluane gaguli misa. Amola osoda eso huluane amoga, dilia muni nabuane mogili, afadafa Godema ima:ne gaguli misa.

5 Mae yolele, asili Godema dia agi ga:gi amo Ema bagade hahawane nodone ima! Amola liligi oda eno gaguli misi amoga nodone dilila: hou amo gaguia gadoma! Goe hou hamomusa: hanai liligi amo dilia hamomusa: hanai bagade.

6 Nafawane, dilia moilai bai bagade fi gilisi ganodini ha:i bagade i amo, be amomane dilia Nama bu hame sinidigili misi. 7 Na da gibu mae sa:ima:ne gagulaligi, dilia ha:i manu sagai liligi heda:mu amomane. Na da gibu sa:ima:ne moilai bai bagade afae iligili i, be oda moilai iligili da hame i. Gibu da ifabi afae amogai sa:i, be eno ifabi amogai da hame sa:i, be amo ifabi da hafoga:sa. 8 Da:i gasa hamedene hano hanai dunu oda ilia da moilai bai bagade fi gilisi, ilia da moilai bai bagade afae ea fi ganodini hano ganabela:le hano hogola asi be amomane hano manu defea hame ba:i. Be amomane di da Nama hame buhagi.

9 Na fo bagade i dilia ha:i manu sagadusa:i amo hafoga:ma:ne. Danuba: da dilia ifabi ganodini misini amola waini sagai, dilia figi ifa amola olefe ifa amola na ebelei. Be amomane dilia Nama hame buhagi.

10 Na da olo bagade dilima iaguda:i, amo da Na musa: Idibidi soge fi dunuma i amai. Na dilia dunu ayeligi amo gegesu ganodini fane legei, amola dilia hosi oule asi. Na bogoi dunu ilia da:i gaha amoga dilia mi gelabo didili heda:i, amola dilia fisisu ganodini gaha amoga nabai. Be amomane dilia Nama bu hame sinidigi.

11 *Na da dili wadela:lesi, Na Sodame amola Goumola ela wadela:lesi amane. Be oda dilia hame bogoi ahoanebe, dilia da lalu geda afae nenanebe amo lalu didi oda amoga fadegai agoane ba:i. Be amomane dilia Nama hame buhagi," Hina Gode da amane sia:sa.

---

* **3:14:** 2 Hina bagade 23:15 * **4:11:** Mui 19:24

12 “Amaiba:le Isala:ili dunu fi, Na da dilima se dabe imunu. Amola Na
dilima se dabe imunuba:le, dilia fofada:su hou amo hamomuba:le, amo
fofada:be ba:musa: momagele ha:esaloma!”
13 Gode Hi fawane da goumi huluane hahamoi amola fo.
Ea asigi dawa:su hou amo dunu ilima dawa:ma:ne Hi fawane olelesa
amola Hi fawane da eso amo gasi hamoma:ne afadenesa.
Ea da osobo bagadega goumi da:iya ahoa.
Ea Dio: da Hina Gode Bagadedafa!

5

Sinidigima:ne Wele Sia:sa

1 Nabima! Isala:ili fi dunu goe bogoi da:iya gesami hea:su, amo agoane
Na dilima gesami hea:mu.
2 Isala:ili da a:fini dafai agoane ba:sa.
Bu wa:legadomu da hamedei galebe!
E da osobo gudu diasa:i enoga fisi udigili diala,
amola dunu afaega da fidili hame wa:legadolesisa.
3 Ouligisudafa Hina Gode da amane sia:sa. “Isala:ili osobo dogone fi
ilia da gegesu dunu 1000 agoane gegena masa:ne asunasisa, be amomane
100 agoane ilia fawane bu sinidigili manebe ba:sa. Amola Isala:ili osobo
dogone fi eno amo ganodini ilia fi oda 100 agoane gegena masa:ne
asunasisa be amomane 10 ilia fawane buhagisa.”
4 Ouligisudafa Hina Gode da Isala:ili dunu fi ilima amane sia:sa. “Nama
misa! Amasea, dilia da esalumu. 5 Dilia Biasiba moilai bai bagadega
nodone sia:ne gadomusa: mae masa. Dilia Bedele moilaiga Na hogole
ba:musa: mae masa! Bedele da hamedei agoane ba:mu. Giliga:le sogega
mae masa! Ea fi dunu da ga sogega afugili gaguli asi dagoi ba:mu.”
6 Dilia Hina Godema sinidigima! Amasea dilia da esalumu. Be Ema hame
sinidigisia, Ea da lalu agoane misini, Isala:ili dunuma se dabe imunu. Amo
lalu da Bedele dunu huluane nene dagomu, amola amo lalu da ha:ba:domu
hamedeiwane ba:mu. 7 Dilia da dunu eno se nabima:ne ogogosa amola
moloidafa hou hame dawa:. Amaiba:le, dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu.
8 *Hina Gode da gasumuni huluane hahamoi.
Hi fawane da gasumuni gilisisu Baleiadese amola Olione hahamoi.
Ea da gasi amo afadenene bu ha iaha.
Amola ha amo afadenene bu gasi iaha.
E da wayabo bagade amoma hano misa:ne sia:sea,
amomane E da osobo bagadega sogadigisa.
Ea Dio da Hina Godedafa.
9 Ea da dunu gasala fofonobonesisa
amola ilia diasu noga:le gagili sala amo mugulusa.
10 Be dunu moloidafa ilia fofada:musa: masea, amola sia: moloi sia:sea,
amo dunu dilia da higasa. 11 Dilia da liligi hame gagui dunu ilia liligi
amola ha:i manu huluane wamolasa. Dilia da diasu igiga noga:le gasa
gala gagui, be amomane dilia da diasu goega hame esalumu. Amola dilia
sagaia da waini sagai, be amomane da waini hano da hame manu, goe
sagai ganodini. 12 Na dawa: dilia wadela:i hou amo da wadela:idafa amola
Na dawa: dilia afuda:i liligi amo. Dilia da dunu noga:i amo wadela:lesisa.
Dilia hano suligi sia: amoga sia:ma:ne bidi laha amola dunu liligi hame

* **5:8:** Yoube 9:9, 38:31

gagui amo ea sia: amo moloidafa mae sia:ma:ne dedebosa. 13 Amola dilia wadela:i hou ba:sea hamedafa gagabole sia: sa:ima da defea, dilia da giadofale agoane dawa:sa.

14 Dilia da hou noga:idafa amola moloidafa ilegema! Amane hamosea, dilia da noga:le esalumu. Dilia da agoane sia:sa, 'Gode, Hina Gode Bagadedafa E amo da nini gilisili esafula.' Be dilia wadela:i hou hamobeba:le, E da dili gilisili hame esafula. Be noga:i hou goe hamosea, defeadafa, Gode da dili gilisili esalumu. 15 Wadela:i hou huluane yolesima amola hou moloidafa fa:no bobogema! Dilia fofada:su ganodini sia: moloidafa sia: sa:ima! Dilia moloidafa sia: dasea, Hina Gode da dili amola dilia fi dunu hame bogoi esala, amo hame yolesimu be gagui dialumu.

Isala:ili Fi Fidima:ne Didigia:mu

16 Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, "Osobo dogone fi moilai bai bagade logo fodoi amogai aligili ilima didigia:su bagade da nabimu. Amola sagale nasu dawa: dunu huluane da wele guda:le da muni lama:ne bogoi da:iya asigili didigia:be agoane hamomu. 17 Waini sagai huluane amo ganodini da didigia:su bagade nabimu. Bai Na da misini dilima se dabe imunu." Hina Gode da amane sia:i dagoi.

18 Dilia da Hina Gode Ea Eso hedolodafa doaga:mu hanai be dilia da amomane se bagade nabimu. Amo eso doaga:sea da dili hame fidimu. Dilia dawa:lobada, amo da esoi hadigisala:? Hame mabu! Amo eso da dilima gasi agoane ba:mu. 19 Fedege agoane amo eso doaga:sea da agoane ba:mu. Dunu e da laione wa:me amo sodole hobeale ahoasea, e da bea ea logo damubi ba:mu. O dunu da hina: diasuga golili dasea, ea lobo amo dobea amoga ligisisia, saniaga lobo gasomai ba:mu. 20 Hina Gode E mabe galu, amo da gasi bagade misunu amola hamedafa hadigi ba:mu. Hame dafawanese!

21 †Hina Gode Ea amane sia:sa "Na da dilia nodone sia:ne gadosu lolo nabe hou goga da Na hamedafa hanasa, amola hahawane hame amo hou Na higasa! 22 Dilia Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu amola Gala:ine Iasu amo gaguli masea, Na da amo hame lamu. Na dilia ohe sefena gaguli masea amo Na da hame lamu. 23 Dilia gesami hea:lalebe go yolelesima! Na hihi nababe dilia dusu go dudu dabe go. 24 Be hou noga:i hamosa esaloma amola moloi esaloma! Moloidafa hou da hano bagade amo da habe hame dawa:, agoane ba:mu da defea.

25 ‡Dilia Isala:ili fi dunu! Ode 40 amoga Na soge sedaga wadela:i hafoga:i soge amo ganodini dili Na da oule ahoasu, amo ganodini Na da dilima gobele salasu amola udigili iasu ima:ne logele hame sia:i. 26 - 27 Be dilia da Sagade ogogosu 'gode' (amo da dilia 'hina gode' dilia da giadofale sia:sa) amola Gaiwane (amo da dilia gasumuni 'gode' dilia da giadofale sia:sa) amo loboga hamoi liligi dilia da nodone sia:ne gadoiba:le, Na da dilia soge Dama:sagase moilai bai bagade baligi amoga afugili oule ahoasea, dilia da amo loboga hamoi liligi amola gaguli masunu," Hina Gode (Ea Dio da Ouligisudafa Godedafa) Ea da amane sia:sa.

6

Isala:ili Osobo Dogone Fi da Wadela:lesi Dagoi Ba:mu

† **5:21:** Aisaia 1:11-14 ‡ **5:25:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:42-43

1 Asigi bagadedafa, dilia Yelusaleme soge ganodini noga:ledafa esalusu amola Samelia fi ganodini dilia da agoane dawa:sa, “Nowa da nini wadela:lesima:bela:?’ Isala:ili fi da fi bagade amola ilia asigilai dunu da bagadeba:le, dunu eno da ilima fidisu lama:ne maha, ilisu da agoane dawa:sa. Be ilia da se bagade nabimu. 2 Asili amola Ga:lane moilai bai bagade fi amo ba:la masa. Amalu Ha:ima:de osobo dogone fi bagade amoga masa, amola Filisidini soge ganodini Ga:de moilai bai bagade fi amo ba:la masa. Amo osobo dogone fi ilia hou Yuda amola Isala:ili ilia hou baligibala:? Ma ilia soge alalo ilegei amo da dilia soge alalo ilegei baligibala:? Hame mabu! 3 Dilia soge da wadela:mu amo dilia da dafawaneyale hame dawa:. Be dilia wadela:i hou da amo wadela:mu eso hedolo misa:ne fidisa. 4 Dilia muni bagade gagui dunu dilia noga:le sesei da:iya goladiaha amola bulamagau mano amola sibi mano hu noga:le naha, be dilia dawa:ma! Dilia da se bagade nabimu. 5 Dilia da gesami hea:musa: gesami gaheabolo muni hamosa, amo da Da:ibidi ea hamoi defele, amola dusu amo duni hea:sa. 6 Dilia da ofodo waini hano amo nabale dili naha, amola dilia da:i amoma gabusiga: waea ulawane noga:i ba:sa, be Isala:ili fi da wadela:lesi dagoiba:le dilia da ilima hame asigisa. 7 Amaiba:le dili da hidadea ga se iasu diasu soge ganodini amoga mugululi masunu. Amola dilia lolo nabe dilia da bu hame ba:mu.

8 Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da amo sisasudafa sia:i dagoi, “Na da Isala:ili fi dunu ilia hidale gasa fi hou bagade higasa. Na da ilia diasu noga:idafa amola higasa. Na da ilia diasu osobo dogone bagade amola amo ganodini liligi huluane amo ilia ha lai dunu ilima imunu.”

9 Be sosogo fi ganodini, dunu nabuane agoane hame bogoi esalebe ba:sea, ilia da huluane bogomu. 10 Dunu bogoi amo ea sosogo fi amola bogoi da:iya misi amo ouligisu dunu e da bogoi da:i amo diasu ganodini dialebe amo lale moiga agoane masunu. Amola bogoi amoea sosogo fi ilima ea amane naba ba:mu, “Diasu ganodini da nowa fawane yolesibala?”

E da sia: amane nabimu, “Hame!” sosogo fi ilia da amane sia:mu. Amasea, bogoi da:iya ouligisu da agoane sia:mu.

“Ouiya:ma! Ninia da noga:le dawa:mu da defea. Hina Gode Ea Dio mae sia:ma.”

11 Hina Gode da liligi wadela:lesima:ne sia:sea, diasu bagade amola fonobahadi amo mugululi fofonobone, goudai dagoi ba:mu. 12 Hosi ea da igi bagade gilisi amodili da hehenaia masa:bela:? Ma dunu ilia da hano wayabo bagade amogai osobo gidinasuga, wayabo amogai da dogoma:bela:? Be dilia da hou noga:i amo afadenene, fedege agoane medosu hano defele hamoi, amola molole fofada:su amo wadela:lesi dagoi.

13 Dilia da Loudiba osobo dogone fi amoga hasalasiba:le hidale sia:sa. Amaiba:le, dilisu dilia hou amo gadodafa hidale gaguia gadoi, amola gasa fi bagade hamosa. Dilia da gasa fili agoane sia:sa, “Ninia da Gana:ime osobo dogone fi ilima hasalasili ouligimu defele esala.”

14 Hina Gode Bagadedafa Hisu da amane sia:sa, “Isala:ili fi dunu! Na da gegesu dunu soge enoga fi amo dilia soge bagade gogami asunasimu amola dilia da soge hame ganumu. Amo gegesu dunu da dilima hasalasimu. Ilia da dilia soge huluane amo ganodini dili banenesimu - amo soge da Ha:ima:de adobo gigadofa ahoasu ga (north) la:di asili la:di goega (south) alalo A:laba Fago doaga:sa.”

7

A:imose da Esala Ba:i amo Ganodini Danuba: Ba:i

1 Na da esala ba:i amo ganodini Ouligisudafa Hina Gode ba:i. Isala:ili hina bagade ea gisi da noi dagoi amola gisi da bu heda:lebe amo esoga Hina Gode da danuba: wa:i bagadedafa hamonanebe ba:i. 2 Na esala ba:i amo ganodini, na da danuba: mola:ya:i liligi huluane soge ganodini amo na dagoi ba:i. Amalalu, na da amane sia:i, "Ouligisudafa Hina Gode! Dia fi ilia hou gogolema:ne olofoma! Ilia da habodane esaloma:bela:! Ilia da fonobahadi amola gasa hame!"

3 Hina Gode da Ea asigi dawa:su afadenene, amane sia:i, "Dia esala ba:i amo da dafawane hame ba:mu."

A:imose da Lalu Ba:i

4 Ouligisudafa Hina Gode da nama esala ba:su eno olelei. E da Ea fi dunu se dabe iasu ima:ne, lalu didilalu. Lalu da hano wayabo bagade osobo hagudu diala amo nei dagoi. Amalalu, lalu da osobo bagade amola amo nemusa: muni nenanu. 5 Amalalu, na amane sia:i, "Hame mabu! Ouligisudafa Hina Gode mae! Dia fi da habodane esaloma:bela:? Ilia da fonobahadi amola gasa hame!"

6 Hina Gode da bu Ea asigi dawa:su afadenene, amane sia:i, "Amo amola da hame ba:mu."

Ogoma Efe Ilegesu Ba:i

7 Ouligisudafa Hina Gode da nama esala ba:su eno olelei. Amo ganodini na da Hina Gode dobea gagui (amo da ogoma efe ilegesu amoga defei) amo dafulili lelebe ba:i. Ea lobo ganodini, ogoma efe ilegesu dialebe ba:i. 8 E da nama amane adole ba:i, "A:imose! Di da adi ba:sala:?"

Na da bu adole i, "Na da ogoma efe ilegesu ba:sa!"

Amalalu, E da nama amane sia:i, "Amoga Na da dima olelesa. Na fi dunu da dobea noga:le hame ilegele gagui defele esala. Na da ilima se dabe iasu ima:ne Na asigi dawa:su bu hame afadenemu. 9 Aisage egaga fi ilia nodone sia:ne gadosu sogebi huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu. Isala:ili soge hadigi sogebi huluane da wadela:lesi dagoi ba:mu. Na da hina bagade Yelouboua:me ea fi hina bagade hou huluane wadela:lesi dagomu."

A:imose amola A:masaia

10 A:masaia, Bedele gobele salasu dunu, da Yelouboua:me (Isala:ili hina bagade) ema sia:ne iasi amane, "A:imose da di wadela:ma:ne dunu huluane ilima hohonone sia: daha. Ea sia: da ninia soge fi huluane wadela:lesimu. 11 E da amane sia: daha, 'Yelouboua:me da gegesu ganodini bogomu. Isala:ili fi dunu huluane da ilia sogega fadegale, ga soge amo ganodini mugululi asi dagoi ba:mu.' "

12 Amalalu, A:masaia da A:imosema amane sia:i, "Balofede dunu! Ouiya:ma! Eno hame! Di Yuda sogega buhagili, amogai dia sia: olelema. Ilia fawane da dia sia:beba:le, bidi imunu da defea. 13 Be Bedele moilai guiguda: ba:la:lusu sia: bu mae sia:ma. Bai amo sogebi da Isala:ili hina bagade ea nodone sia:ne gadosu sogebi amola Isala:ili fi ilia Debolo sogebi."

14 A:imose da bu adole i, "Na da bidi lama:ne ba:la:lusu hou hame hamosa. Na da sibi ouligisu dunu amola figi ifa ouligisu dunu. 15 Be Hina Gode da na sibi ouligisu hawa: hamosu fisili, ea fi Isala:ili dunuma fa:no misunu hou olelema:ne sia:i. 16 Amaiba:le, wali Hina Gode Ea sia:

nabima! Di da nama na da ba:la:lusu fisili, Isala:ili dunuma dadousa gagabosu sia: bu mae hamoma:ne sia:sa. 17 Amaiba:le, A:masaia, Hina Gode da dima amane sia:sa, 'Dia uda da di fisili, udigili moilai bai bagade ganodini ea da:i dunuma udigili bidi lamu. Amola dia mano huluane gegesu ganodini medole legei dagoi ba:mu. Dia soge da fifili, eno dunuma i dagoi ba:mu. Amola disu da Gode Ea hou hame lalegagui ga soge amo ganodini bogomu. Amola Isala:ili dunu da dafawane ilia sogega fadegale, eno sogega mugululi asi dagoi ba:mu."

8

A:imose da Eno Esala Ba:i

E da Ifa Fage Daba Ganodini Sali amo Dialebe Ba:i

1 Ouligisudafa Hina Gode da nama eno esala ba:su olelei. Amo ganodini na da daba amo ifa fage amoga nabai dialebe ba:i. 2 Hina Gode da nama amane adole ba:i, "A:imose! Di da adi ba:sala:?"

Na da bu adole i, "Na da ifa fage daba ganodini sali ba:sa."

Hina Gode da nama amane sia:i, "Na fi Isala:ili dunu da logo dibiga doaga:i dagoi. Na asigi dawa:su amo Na da ilima se dabe imunu amo Na da bu hame afadenemu. 3 Amo se dabe imunu esoga, hina bagade ea diasuga gesami hea:su da afadenene bu didigia:su bagade agoane nabimu. Bogoi da:i hodo da soge huluane ganodini bagohame dialebe ba:mu. Sia: huluane da hame nabimu. Ilia da ha:digi dagoi ba:mu."

Isala:ili da Gugunufinisi Dagoi Ba:mu

4 Dilia bagade gagui dunu amo da hame gagui amola fonobahadi dunu ilima hasalasisa! Na sia: nabima! 5 Dilia da dilia asigi dawa:su ganodini amane sia:sa, "Ninia ha:i manu ganodini amane sia:sa, 'Ninia ha:i manu bidi lamusa:, Godema nodone sia:ne gadosu hadigi eso da hedolo dagomu da defea. Sa:bade eso da hedolowane dagomu da defea. Amasea, ninia da ha:i manu bidi lasea, muni bagade baligili lamu. Ninia da dioi defei ilegesu liligi amo ninia fi dunuma ogogoma:ne, ninisu da wadela:mu. 6 Ninia da wadela:i widi amo muni bagadega bidi lamu dawa:. Ninia da hame gagui dunu ba:sea, e da ea muni imunu muni hamedeiba:le hame iaha. E da emo salasu bidi lamu hame dawa:. Amo dunu udigili hawa: hamomusa:gini, ninia da bidi lamu.

7 Isala:ili Hina Gode da dafawane ilegele sia:i dagoi amane, "Na da ilia wadela:i hou hamedafa gogolemu. 8 Amaiba:le, osobo bagade da yagugumu. Dunu huluane da se nabimu. Na da soge huluane igugumu. Soge da Naile Hano defele, gado heda:le gudu sa:ili agoane hamomu. 9 Eso da misunu amoga, Na da esomogoa eso banenesimu amola esoga gasi agoane ba:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode, Na da sia:i dagoi. 10 Na da dilia hahawane lolo nabe amo sinidigili, bogoi ili dogosu eso defele hamomu. Dilia hahawane gesami hea:su Na da afadenene, bu se nabasu didigia:su hamomu. Dilia da dilia dialuma waga:mu amola wadela:i eboboi abula salimu. Dilia ada amola ame ilia mano afae fawane bogoiba:le didigia:sa, amo defele dilia da didigia:mu. Se nabasu da mae fisili, asili, dagosu eso da doaga:mu.

11 Eso da doaga:mu amoga Na da ha: bagade dilia sogega iasimu. Dunu ilia da hanai ba:mu be agi moma:ne hame hanai. Dunu da hano hanai agoane ba:mu be hano moma:ne hame hanai agoane. Ilia da Gode Ea sia: nabima:ne hanaiwane ba:mu. Na, Ouligisudafa Hina Gode da sia:i

dagoi. 12 Dunu ilia da udigili lalumu. Ilia da Bogoi Hano Wayabo amo fisili, Medidela:inia Hano Wayabo amoga asili ilia da ga (north) asili gusudili amoga bu masunu. Ilia da soge huluane ganodini Gode Ea sia: hogoi helele, hame ba:mu. 13 Amo esoga, hame oloi ayeligi amola a:fini da hano hame maiba:le, sidimu. 14 Nowa da loboga hamoi ogogosu Samelia 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadosa, ilia da "Da:ne 'gode' ea dioba:le o Biasiba 'gode' ea dioba:le" amo dioba:le ilegele sia:sea, amo dunu ilia da dafane, bu eno hame wa:lesimu."

9

Hina Gode Ea Se Dabe Imunusa: Fofada:su

1 Na da Hina Gode oloda dafulili lelebe ba:i. E da amane hamoma:ne sia:i, "Debolo duni bugi amo gadodili, amo Debolo ea bai yaguguma:ne fama! Ilia da mugululi, dunu ilia dialumaga sa:ima:ne, fima! Na da dunu hame bogoi amo huluane gegesu ganodini fane legemu! Dunu afae da hobea:i dagoi hame ba:mu. 2 Ilia da uli dogone, gudu sa:ili, bogoi sogega doaga:sea, Na da ili hogole ba:mu. Ilia da muagado heda:sea, Na da ili ba:mu. 3 Ilia da Gamele Goumi gadodili da:iya wamoaligisia, Na da ili hogoi helele lamu. Ilia da hano wayabo bagade hagududafa amoga Na ili mae ba:ma:ne, wamoaligisia, Na da gasonasu ohe bagade hano wayabo bagade ganodini esala, amo ili gasomoma:ne sia:mu. 4 Ilima ha lai da ili ga sogega mugululi ahoasea, Na da amo dunu ili fane legema:ne sia:mu. Na da ili mae fidili, udigili wadela:lesimu fawane ilegei dagoi.

5 Ouligisudafa Hina Gode Bagadedafa da osobo bagade digili ba:sea,
osobo bagade da yagugusa.
Dunu huluane amogai esala da didigia:mu.
Osobo bagade da Naile Hano defele, gado heda:sa amola gudu daha.

6 Hina Gode da Ea diasu muagado ganodini gagusa.
E da mu dedebosu agoane osobo bagadega figisisa.
E da hano wayabo bagade amo ea hano misa:ne sia:sea,
osobo bagade da:iya sogadigisa.
Ea Dio da Hina Godedafa!

7 Hina Gode da amane sia:sa, "Isala:ili fi dunu! Na da Suda:ne dunu ilima asigisa, dilima asigisu defele. Na da dili Idibidi sogega oule misi, amo defele Na da Filisidini dunu Galidi sogega gadili oule misi amola Na da Silia dunu Ge sogega gadili oule misi.

8 Na, Ouligisudafa Hina Gode, da wadela:i hamosu Isala:ili dunu fi amo ba:lala. Na da ili osobo bagadega bu hame ba:ma:ne dafawanedafa ili wadela:lesimu. Be Ya:igobe ea fi huluanedafa Na da hame wadela:lesimu. Dunu eno bagahame da esalumu.

9 Na da wadela:musa: sia:ne, na da Isala:ili dunu amo gagoma gasa:le legesu ganodini igugusa amo defele ili igugumu. Na da wadela:i dunu fadegamusa:, ili fifi asi gala huluane amo ganodini Isala:ili dunu igugumu. 10 Wadela:i hamosu dunu Na fi amo ganodini huluane da gegesu ganodini fane legei dagoi ba:mu. Amo wadela:i dunu da mae dawa:iwane amane sia:sa, "Hina Gode da ninia se nabasu mae ba:ma:ne, eso huluane nini gaga:mu."

Isala:ili da Bu Hahamoi Dagoi Ba:mu

11 *Hina Gode da amane sia:sa, "Eso da misunu, amoga Na da Da:ibidi

* **9:11:** Asunasi Dunu Ilia Hou 15:16-18

ea hina bagade hou amola ea fi (wali amo da diasu mugului dagoi agoane
ba:sa) amo bu hahamomu. Na da ea dobea bu hahamomu amola amo fi da
ilia musa: hou defele ba:mu. 12 Amasea, Isala:ili dunu da Idome soge la:di
diala amo hasalimu amola soge fi musa: Na gagui amoga hasalasimu,"
Hina Gode E da amo hamomusa: amane sia:sa.
13 Hina Gode da amane sia:sa, "Eso da misunu
amoga widi amola gagoma amola ha:i manu huluane da hedolowane
heda:le,
yoi hamobeba:le, huluane faimu da hamedei ba:mu.
Waini fage da hedolowane legele, yoi hamobeba:le,
huluane amoga waini hamomu da hamedei ba:mu.
Goumiga waini hano ea hedai da ula agoane dadadisa ahoanebe
ba:mu.
Agologa waini hano da hano nawa:li agoane ahoanebe ba:mu.
14 Na da Na fi dunu ilia sogega bu oule misunu.
Ilia moilai bai bagade wadela:lesi amo ilia da bu hahamomu.
Amola ilia da amo ganodini esalumu.
Ilia da waini efe sagamu amola amoga waini hamoi manu.
Ilia da ifabia sagamu amola amo ea ha:i manu fai manu.
15 Na da Na fi amo soge Na da ilima i,
amoga Na da Na fi bu bugimu.
Enoga bu fadegamu da bu hamedafa ba:mu."
Dilia Hina Gode da sia:i dagoi.
Sia: ama dagoi

Oubadaia

(Da:i Sia: - Obadiah; Modu – Obadaia; Bisini – Obadia)

Hidadea Sia:

Oubadaia buga fonobahadi da Yelusaleme moilai bai bagade dafai (Y.H.M. 586) amo fa:no dedei. Idome dunu fi da Isala:ili ilima ha lai esalu. Ilia da Iso amo egaga fi esalu. Idome dunu da Yelusaleme dafai amo hahawane ba:i. Ilia da Yelusaleme ea liligi wamolai amola Yu dunuma ha lai dunu amo fidisu. Oubadaia da Gode Ea ougi ilima olelei. Gode da Idome fi ilima se bagade imunu, amo E da olelei. Idome amola eno fi huluane Isala:ili fi ilima ha lai da Gode Ea ougi bagade ba:mu amola eno fi da ilima osa:le heda:mu, amo Oubadaia da olelei.

Sia: dedei diala

1 Idome da Gode Ea Se Iasu Ba:mu...Sia:alalo 1 - 14
2 Hina Gode Ea Eso...Sia:alalo 15 - 21

Oubadaia

Gode Ea Idome Fi Se Nabasimusa: Sia:i

1 Oubadaia da amo ba:la:lusu olelei. Amo ganodini, Ouligisudafa Hina Gode da
Idome dunu fi ilima doaga:mu hou olelei.
Hina Gode da Idome Fi ilima se imunu sia:i
Hina Gode da Ea sia:ne iasu dunu fifi asi gala dunu huluane
ilima asunasi dagoi.
Amola ninia da Ea sia:ne iasu nabi dagoi.
"Momagema! Ninia da Idome fi doagala:musa: ahoa:di!"
2 Hina Gode da Idome fi ilima amane sia:sa, "Na dilia nimi hou fonobonesimu,
amola dunu huluane ilia da dilima higale ba:mu.
3 Dilila: gasa fi hou amoeawane dilila: ogogoi.
Dilia bisili moilai bai bagade da igiga gagili sali
amola goumia gadodafa gagui.
Amaiba:le dilila: da amane sia:sa,
'Nowa ea da ninia fi muguluma:bela:? Hame mabu!'
4 Be Na da dilima sia:sa,
'Dilia da buhiba ea hou agoane, ifa balu da:iya gado mu
amola gasumuni amo gadenene gagula heda:i sia:sa,
Be amomane dili da Na hiougili sanasimu amola mugululi fasimu.
5 Amola wamolasu dunu da gasia misini, liligi hi hanai
amo fawane ladisa, be oda ea hame hanai amo da yolesisa.
Amola dunu huluane ilia waini fage hawa: ladisia, ilia oda yolesisa.
Be dilima ha lai dunu da dili huluane gugunufinisi dagoi.
6 Iso egaga fi dilia!
Dilia muni amola liligi noga:i huluane da enoga gegene lai dagoi.
7 Amola osobo bagade fi dunu ilia dilima saga hamoi amoeawane dilima ogogoi.
Ilia da dilia sogega dili sefasi dagoi.

Amola dilima olofoiwane esalu dunu da wali dilima osa:le heda:i dagoi.
Amola dilia saga hamoi, ali gilisili ha:i nasu,
ilia da dili famusa: sanigei agoane gala.
Ilia da dili hou amane olelesa, ‘Ilia musa: bagade dawa:su hou da habila:?’
8 Na da eso afaega, Idome fi se nabasimu.
Amo esoga Na da ilia bagade dawa:su dunu fane legemu
Amola Na da ilia dawa:lai hou amo huluane dogale fasimu.
9 Dima:ne osobo dogone fi da gegesu bagade dawa:,
be amomane ilia da beda:mu.
Amola Idome ea dadi gagui dunu huluane bogogia:i dagoi ba:mu.”

Idome Fi Ilia Se Iasu Lai amo ea Bai

10 Hina Gode da bu agoane sia:sa,
“Dilia da dilia sosogo fi dunu (Ya:igobe egaga fi dunu)
amo ilia liligi wamolale, ili medole legeiba:le,
dilia da gugunufinisi dagoi ba:mu.
Amola eno dunu da eso huluane mae fisili dili higale ba:mu.
11 Ga fi dunu da Yelusaleme moilai bai bagade logo ga:i fi,
amola Yelusaleme dunu fi ilia muni lale, momogili ilia fi dunuma sagoi.
Be dilia da Yelusaleme fi ilima mae asigili, udigili la:ididili lelebe ba:i.
12 Dilia da dilia diolalali Yuda soge ganodini esala se nababeba:le
hidale habosesele ba:i. Amo da defea hame galebe.
Ilia da gugunufinisi ba:loba, dilia da ilima asigimu da defea galu.
Amola ilia da se nababeba:le, hame ofesega:mu da defea galu.
13 Dilia da Na fi dunu ilia se nabasu amoma asigimu da defea galu,
amola amo se nabasu babeba:le hahawane hame hamomu galu.
Amola dilia da ilia liligi bagade agui da amo esoga hame wamolamu galu.
14 *Na fi dunu da ilia ha lai ilima beda:iba:le, hobea:i dagoi.
Be dilia da logo sasagulufai dogoa amo dunu gagumusa: lelu.
Amo da defea hame galebe. Na fi dunu da se bagade nabi.
Be dilia da mae asigili, ili afugili ilia ha lai dunuma i dagoi.
Amo amola da defea hame gala.

Hina Gode Ea Osobo Bagade Fifi asi gala ilima Fofada:mu

15 Eso da gadenesa.
Na da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima fofada:mu eso da gadenesa.
Idome! Dia adi hamoi amo defele, amo hou dima doaga:mu.
Dia adi i amo defele dima doaga:mu.
16 Fedege agoane, Na fi dunu ilia Na sema agolo da:iya,
gamogai hano faigeleiga nawene, se iasu bagadedafa lai dagoi.
Be dunu fifilai ilima sisiga:le diala,
ilia se iasu da Na fi ilia se nabi amo bagade baligimu.
Ilia da se nabasu faigelei nanu, amasea ilia da alalolesili,
bu hamedafa ba:mu.

Isala:ili Ilia da Hasalasu Hou Ba:mu

* **1:14:** Aisaia 34:5-17, 63:1-6; Yelemaia 49:7-22; Isigiele 25:12-14, 35:1-15; A:imose 1:11-12; Ma:lagai 1:2-5

17 Be dunu mogili da Saione Goumia gaga:i dagoi ba:mu.
Amola amo goumi da hadigi sogebi agoane ba:mu.
Isala:ili soge da Ya:igobe ea fi ili gaguma:ne ilegei dagoi.
Amaiba:le, ilia da amo soge lalegagumu.
18 Amola Ya:igobe ea fi amola Yousefe ea fi ilia nimi da lalu nei agoai ba:mu.
Ilia da Iso ea fi amo bisili gegesea, da samaso bioi ulagi nebe agoane nemu.
Amola Iso egaga fi dunu afae esalebe da hamedafa ba:mu.
Na, Hina Gode, Na da sia:i dagoi.
19 Yuda fi gagoe (south) esala ilia da Idome soge amo ganodini fimu.
Amola Yuda fi goumi soge guma:goe esala amo da Filisidia soge lamu.
Isala:ili dunu da gegene Ifala:ime soge amola Samelia soge lamu.
Bediamini fi da gegene, Gilia:de soge lamu.
20 La:di gagoe (north) Isala:ili fi ilia mugululi asi dunu huluane,
ilia da sinidigili, Founisia fi amo hasalasili, gagoe (north) asili,
ilia soge amogainini Sa:lefa:de moilai amo ganodini fifi lamu.
Amola Yelusaleme mugululi asi dunu,
Sadisi moilai bai bagade esala yolesili,
gegene amola ga (south) Yuda moilale gagai huluane gegene lamu.
21 Amola Yelusaleme dunu amo da hasalasu dawa:,
ilia da Idome fi bisili gegena masunu amo soge amo ilia da lamu,
amola ilia amo ouligimu.
Amola Hina Gode Hisu da ilia Hina Bagade hamone, ili ouligimu.
Sia: ama dagoi

Youna

(Da:i Sia:-Jonah; Modu-Iona; Bisini-Jona)

Hidadea Sia:

Youna buga da balofede dunu Youna amo ea hou olelesa. Gode da ema hawa: hamosu olelei be e da hame nabasu hou hamoi. Ninefe da bisili moilai bai bagade Asilia soge ganodini amola Asilia fi da Isala:ili fi ilima bagadewane ha lai esalu. Youna da Ninefe moilai bai bagadega masunu higa:i. Bai e da Ninefe dunuma hame asigi galu amola Gode da amo moilai bai bagade hame wadela:lesimu e da dawa:i galu. Gode da e masa:ne se iasili, e da adola asi, be fa:no Gode da Ninefe fi ilima se hame iabeba:le, Youna da mi hanane higale ba:i.

Amo buga da Gode da Ea hahamoi liligi huluane amoma Hina Bagadedafa esala amo olelesa. Be bai bagade amo ganodini da Gode da dafai dunuma bagade asigisa amola E da gogolema:ne olofosu dawa:. Dunu mogili da Gode Ea fa:no bobogesu fi ilima ha lai esala. Be Gode da amo dunu amola ilima asigisa. E da amo dunu mae wadela:lesili, gogolema:ne olofomu amola gaga:musa: dawa:lala.

Sia: Dedei Diala:-

1 Gode da Younama Wei amola
Youna ea Hame Nabasu Hou...Sia:alalo 1:1-17
2 Youna da Godema Sinidigi amola
Gode da Youna Gaga:i...Sia:alalo 2:1-10
3 Youna da Gode Ea Sia: amo
Ninefe Fi ilima olelei...Sia:alalo 3:1-10
4 Ninefe Fi da Gode Ea
Gogolema:ne Olofosu Ba:i...Sia:alalo 4:1-11

Youna

Youna da Godema hobeale masunusa: dawa:i, be Gode da Ema bu sinidigima:ne wele sia:i

Youna da Hobeale Asi

1 *Eso afaega, Hina Bagade Gode da Youna, (Amidai ea mano) ema sia:i.
2 E amane adoi, “Di Ninefe moilai bai bagade fi amoga asili, gasa gala
ilima amane sisia:ma, ‘Na ba:loba da dili wadela:i hou bagohame hamosa’
ia adoma.” 3 Be Youna da Hina Gode yolesili, Dasase moilai bai bagade fi
amoga hobeale masunusa: dawa:i. Be amomane E da Yoba moilai amoga
asi, amola E asili ba:loba, dusagai bagade amo da Dasase moilai bai bagade
(Siba:ini soge ganodini) amoga ahoanebe ba:i. Amanoba, e da ea masunu
muni ianu, dusagai hawa: hamosu dunu gilisili amoga fila heda:i. E da
Gode yolesili hobeale masunusa: dawa:i 4 Be Youna amola dunu oda ilia
gilisili fila heda:le ahoanoba, Hina Gode Hi da isu amola fo amola gibu
amo i, amola hano da bagade gafululi amola da dusagai amo gadenene
agoane, gela sa:imu agoai ba:i.
5 Amabeba:le, dusagaiga hawa: hamosu dunu ilia bagadewane beda:ne,
ilia ‘gode’ liligi ilima fidima:ne sia:ne gadoi. Amola ilia liligi dusagai
ganodini dialu amo huluane ladili hanoa ga galagai. Be ili amo hawa:

* **1:1:** 2 Hina bagade 14:25

hamonanoba da Youna e dusagai amo ganodini, sesei amo ganodini sima dialu.

6 Be dusagai ouligisu dunu ea da Youna ba:le amane sia:i, “Abuliba:le di sima dianabela:? Di waha wa:legadole di fidima:ne dia Godema sia:ne gadoma, amola da nini huluane hanoga gela sa:imu galebe. Na dawa:loba da dia Godema sia:ne gadosea, amola Ea ninima asigili fidima:bela: amola ninia da hame bogoma:bela:?”

7 Amalu dusagaiga hawa: hamosu dunu ilia gilisili sia: sa:i amola bai hogoi, “Nowa da bai mubala:le amola goe hou doaga:ma:ne amola ninia gadenenewane se nabimu galebe. Ninia amo hou dawa:ma:ne ganisano sagamu.” Hogole ba:loba Youna e da afuda:i ba:i, amola ea dio dialebe ba:i.

8 Amabeba:le, ilia ema amane sia:i, “Dia amola ninima goe hou hamoi amo se nabasu bai amo ninima adole ima. Dia da goe guda: adi hamobela:? Amola di da habidili fi dunula:? Dia da habidili fi dunu amola dia sosogo fi da habigala?”

9 Amola Youna amane adole i, “Na da Hibulu sosogo fi amoga, amola na da Hina Gode Bagade Hebene ganodini esalebe, amoma fa:no bobogesa amola Ema sia:ne gadosa. E da osobo bagade amola hano huluane hamoi.”

10 Amola Youna e da dusagaiga hawa: hamosu ilima amane adole i, “Na da Hina Bagade Ema hobeale ahoa.”

Be amo sia: nababeba:le, dusagaiga hawa: hamosu ilia bagadewane fofogadigili amola bagade beda:gia:i, amola ilia da ema amane sia:i, “Amo hou dia da abuliba:le hamobela:? (E da Godema hobeale asi ilima adoiba:le, ilia da amo hou dawa:i dagoi).

11 Be fo amola isu da mae yolelewane, bagade manu, amabeba:le ilia ema adole ba:i. “Adi hamonanea da fo amola isu amola yolema:bela:?”

12 Youna da amane sia:i, “Dilia da na hanoga ha:digisia, da fo amola isu amola da yolemu. Na dawa:, amo da na baiga agoane hamosa.” 13 Be amomane dusagaiga hawa: hamosu dunu ilia da gasa fili, hano bega: ganodini doaga:musa: ha:giwane

sua:lala asi, be amomane ahoa ba:loba hamedeidafa ba:i. Be fo amola isu da bu bagade misi.

14 Amabeba:le, ili da Godema gasa gala bagadewane sia:ne gadoi, ili fidima:ne, amola ilia amane sia:i, “Hina Gode! Nini bagade beda:i galebe. Be ninia goe dunu ha:digisia, Dia nini mae se nabasima amola mae medole legema. Hina Gode! Di fawane da Dia hanaiga hamoi. 15 Amanoba, ilia Youna ouga:ne hanoa galagai, be amane hamobeba:le, fo amola isu amola hano gafului huluane fisi dagoi. 16 Amo hou ba:beba:le, ilia amola da Hina Godema beda:ne amola nodone gobele salasu hou amola, Ema dafawane fa:no bobogemu sia:i. 17 †Be Hina Gode da hamoma:ne sia:beba:le, menabo bagade afae amo da Youna e da:gi, amola Youna da menabo ea hagomo ganodini esaloba, eso udiana amola gasi udiana amola ha:digi.

2

Youna ea Hina Godema Sia:ne Gadosu

1 Youna e menabo hagomo ganodini esala. E da ea Hina Godema sia:ne gadoi.

2 E amane sia:i, “Hina Gode! Na da se bagadedafa nababeba:le,

† **1:17:** Ma:diu 12:40

Dima wele sia:ne gadoi. Amola Dia na sia:ne gadobe amo nabalu, dabe i.
Na da soge wadela:i ganodini esalu, amo da dunu bogogia:su soge diala,
amola na Dia fidima:ne di.
Amola na dibi amo di nabi dagoi.
3 Dia na hano lugududafaga ha:digi
amola da hano gafului amoea na huluane dedebosa.
4 Na agoane dawa:i, Dia da na fisi dagoi,
amola na da Dia hadigi Debolo diasu noga:idafa
bu hamedafa ba:mu dawa:i galu.
5 Hano misini na dedeboi,
amola hano wayabo misini na da:i huluanedafa dedeboi
amola hano gadula:me da na da:i busa:gi
amola huluane lala:gili dedeboi dagoi.
6 Na amo hano haguduga goumi, dabua gadonini dala gududafa doaga:i,
amo soge amoea, na masunu gogolele, logo ga:si dialu.
Be amomane Hina Gode Bagade, Di da na Godedafa, Dia na bu laiba:le.
Amola, luguduga lale, na esaleawane bu walesi.
7 Hina Gode! Na dawa:loba, na da bogomu gadenei agoai ba:i.
Be amomane, na Dima dafawane dawa:i.
Amola na Hina Gode, Dima sia:ne gadoiba:le,
Di da Dia hadigi Debolo Diasu ganodini nabi.
8 Dunu fifi asi gala amo da loboga hahamoi ogogosu ‘gode’ma sia:ne gadosa,
amo ilia da Dima fa:no bobogesu hou yolesi dagoi.
9 Be na da Dima hahawane gesami hea:su hamomu.
Na Dima gobele salasu hou hamomu,
amola ni ilegele sia:i defele hamomu.
Be gaga:su houdafa da Dima fawane maha, na Hina Gode!”
10 Amanoba Hina Gode da menaboma isoma:ne sia:beba:le,
menabo da Youna e boso da:iya, isole ligisi.

3

Youna da Ninefe sogega Gode Ea Sia: Olelela Asi

1 Be Hina Gode da bu Younama sia:i.
2 “Di Ninefe moilai bai bagade fi, ilima asili, sia: na dima sia:ne i amo, dia ilima olelema.” 3 Amabeba:le Youna da Hina Gode ea sia: nabawane, Ninefe moilai bai bagade amoga Ea sia: olelemusa: asi. Ninefe da moilai bai bagade galu. Amodili ahoanoba, eso osodayale galagai.

4 *Amola Youna da Gode Ea sia: amo moilai bai bagade ganodini olelemusa: asili, eso afaega asili, amane sisia:i, “Eso 40 agoane esalu, Gode da Ninefe fi gugunufinisimu!”

5 Ninefe dunu fi ilia Gode ea sia: amo nababeba:le, dafawane dawa:i, amola ilia da ha:i mae moma:ne, sema ligi. Dunu huluane amola ouligisu dunu huluane ilia da eboboi abula gaga:ne, Hina Godema asigi hou amola sinidigisu hou olelema:ne.

6 Amo sia: nababeba:le, Ninefe hina bagade dunu e fisu ganodini esalu amo wa:legadole amola ea abula noga:i amo gisa:le amola eboboi abula

* **3:4:** Ma:diu 12:41; Luge 11:32

salawane, nasubu sogebi ganodini fi. 7 Amanoba, Ninefe hina bagade ea dunu fifi lai huluane ilima hamoma:ne sisa: lai. E amane sia:i, “Goe da na sia: amola eagene ouligisu dunu huluane amola amo ilia sia:. Dilia huluane da ha:i manu mae moma. Dunu fifi lai amola ohe fi, dili huluane ha:i amola hano mae moma.

8 Dunu fi amola ohe fi huluane da abula eboboi salima:mu. Dunu huluane afae afae da hina: wadela:i hou amo fisili, amola asigili Godema sia:ne gadoma:mu. 9 Be Gode

da Ea asigi bu sinidigisia, ninima asigimu amola ninia da hame bogogia:ma:bela:?”

10 Gode Ea ilia hou amo ba:i, amola ilia da Ema bu sinidigi amo ba:i. Amabeba:le, Gode da Ea ilima se imunu dawa:i amo hame i.

4

Youna Ea Ougi Hou Amola Gode Ea Asigi Hou

1 Youna e da Gode Ea hamoi hou amo ba:le, amola ougi galu. 2 *Amabeba:le, e amane Godema sia:ne gadoi. “Hina Gode! Na sia: Dia nabima! Na da na sogebi amo hame yolesi amola na da Dia wali hamoi amo dawa:i dagoi. Amaiba:le, na hobeale masunusa: dawa:iba:le na da Dasase amoga asi. Na dawa:, Gode Di da asigisu hou amo hamosa, amola hedolo hame ougisu hou amo hamosa, amola hedolo hame ougisa. Amola Di da bagade asigisa, amola Dia asigi dawa:su afadenene se iasu Dia ilegei amo mae ima:ne momagei ouesala. 3 †Hina Gode! Na esalusu amo Dia samogema! Na da bogomu goga da na hanai, amola esalumu hihi gala.

4 Gode da bu adole ba:i, “Abuliba:le di da ougibala:?”

5 Be Youna da moilai bai bagade ea eso mabe gusudili la:idi amoga asili amola hisu diasu gaguli amola amo diasu ea ougiga esalea e da Ninefe amo ganodini adi hou doaga:ma:bela:le sosodolalu. 6 Amalu Hina Gode E da efe bugi, amo alelesili amola Youna igili hisi amo noga:le lasa esaloma:ne denesi. Amo hou ba:beba:le, Youna da efe bugi amoma hahawane ba:i.

7 Be dia hahabe Gode Ea bugi amo bioma:ne, daba: asunasi. Amo daba: da bugi doagala:le, bugi da bioi amola bogoi. 8 Be eso diga:gala:le amola Gode Ea dogoloi fo gia:i bagade eso mabe amodili diga:gala:i amoga, Youna ea busagi amo dogolole amola E da sidini, bogomu ba:i. Be Youna da bogoiyale dawa:i galu, amola E da amane sia:i, “Na da bogomu defea.”

9 Be Gode Ea ema amane sia:i. “Abuliba:le di da bugi bioiba:le ougibala:?” Youna da amane sia:i, “Na da ougimu da defea! Na da ougili bogomu hanai!”

10 Be Hina Gode da amane sia:i, “Goe bugi da gasi afadafa heda:le amola gasi enoga asi dagoi ba:i. Be dia da amo bugi hame hamoi, amola alema:ne hame hamoi. Be amomane dia da bugi amoma asigisa.

11 Be Ninefe amo ganodini dunu fi 120,000 amo baligi esala. Ilia da hame dawa:su dunu. Ohe fi amola bagade esala. Amaiba:le, Na da amo moilai bai bagade fi ilima abuliba:le hame asigima:bela:? Na da ilima asigisa.

Sia: Ama Dagoi

---

* **4:2:** Gadili Asi 34:6 † **4:3:** 1 Hina bagade 19:4

Maiga

(Da:i Sia: - Micah; Modu – Mika; Bisini – Maika)

Hidadea Sia:

Balofede dunu Maiga da Aisaia ea esalebe esoga esalu. E da moilai fonobahadi, Yuda soge (ga [south] ouligibi soge) amo ganodini esalu. E da dawa:loba, Yuda amoma da Isala:ili (ga [north] ouligibi soge) ilima gugunufinisisu hou (balofede A:imose da ba:lalu) amo da Yuda amoma doaga:mu dawa:i. Bai Gode da Yuda fi da wadela:idafa moloi hame hou hamobeba:le, ilima se dabe imunu, e dawa:i. Be Maiga ea dedei ganodini, ninia da hobea misunu hahawane dafawane hamoma:beyale sia: amolawane ba:sa.

Ninia sia: afae afae Maiga buga ganodini noga:le dawa:digimu da defea.

1 Dunu huluanedafa da fa:no olofosudafa ba:mu. Amola Gode da ili ouligimu (Maiga 4:1-4)

2 Hina Bagade da Da:ibidi ea fi amoga misunu. E da Isala:ili fi ilima olofosu gaguli misunu. (Maiga 5:24) Amo Hina Bagade da Yesu Gelesu. (Mesaia)

3 Maiga da Isala:ili balofede dunu huluane ilia sia: defele, Maiga 6:8 amo ganodini, Gode Ea fi dunu ilia houdafa olelei. “Gode da nini huluane agoane hamoma:ne sia:sa, ‘Moloidafa hou hamoma! Mae fisili asigidafa hou, dunu huluane ilima hamoma! Amola hahawane, asabole, Godema madelale gilisili esaloma!’ ”

Sia: Dedei

1 Gode da ilima Se Dabe Ima:ne,
Isala:ili amola Yuda Fi ilima Fofada:su...Sia:alalo 1:1-3:12
2 Bu Hahamosu amola Olofosu...Sia:alalo 4:1-5:15
3 Sisasu amola Hahawane Dafawane
Hamoma:beyale Sia:ne Iasu...Sia:alalo 6:1-7:20

Maiga

1 *Youda:me amalu A:iha:se amalu Hesigaia, ilia da Yuda hina bagade esafulu. Amo esoga, Hina Gode da amo sia:ne iasu, Maigama iasi. Maiga ea fifi lasu da Moulesiede moilai. Hina Gode da Maigama, hou huluane amo da Samelia soge amola Yelusaleme moilai bai bagade amoma doaga:mu, amo olelei.

Hou da Samelia amola Yelusaleme Fi ilima Doaga:muba:le, Fofagini Dibi Gesami

2 Dilia fifi asi gala huluane!
Dilia osobo bagadega esalebe dunu huluane! Amo sia: nabima!
Ouligisu Hina Gode da dilima diwaneya udidimu.
Nabima! E da Ea Debolo Hebene ganodini gala, amoganini sia:sa.

3 Hina Gode da Ea Hadigi Sogebi amoganini gudu daha.
E da gudu sa:ili, goumi alelaloi amo da:iba:le, lalumu.

4 Amasea, goumi da Eha ifa gamali agoane laluga nene daeane sa:imu.
Goumi da daeane hano agoane agoloba:le aisa:imu.

* **1:1:** 2 Hina bagade 15:32 - 16:20, 18:1 - 20:21; 2 Hou Olelesu 27:1-7, 28:1 - 32:33

5 Isala:ili dunu ilia da wadela:le hamobeba:le amola Godema odoga:iba:le, amo se iasu hou huluane da doaga:i dagoi. Isala:ili fi ilia lelesu hou da nowama bai sia:ma:bela:? Samelia mimogo moilai bai bagade hisu fawane! Yuda soge amo ganodini loboga hamoi ogogosu ‘gode’ma nodone sia:ne gadosu nowama bai sia:ma:bela:? Yelusaleme fi ilima fawane bai sia:ma! 6 Amaiba:le, Hina Gode da amane sia:sa, “Na da Samelia moilai bai bagade amo mugululi, gugunufinisisu liligi gagadole legei fofoloi soge ganodini dialebe agoai ba:mu. E da sogebi waini efe sagamusa: agoai ba:mu. Na da moilai bai bagade mugului isu amo fagoa gudu gugudili salimu amola moilai bai bagade fa:i bai amo ba:ma:ne dogone fasimu. 7 Na da loboga hamoi ogogosu ‘gode’ noga:idafa amo huluane gagoudane fasimu. Na da liligi huluane amo ilia da debolo aie heda:i udama iasu, amo huluane laluga gobele salimu. Samelia fi da amo loboga hamoi liligi, ilia uda da mano noga:le lama:ne sia:ne gadosu hou amo ganodini fidima:ne lai. Be wali, Samelia ilia ha lai dunu da amo liligi eno sogega gaguli masunu. Amogawi, debolo aie heda:i uda eno ilia da amo liligima wadela:le sia:ne gadosu hou hamomu.

8 Amalalu, Maiga da amane sia:i, “Amo hou da doaga:muba:le, na da da:i dione didigia:mu! Na da:i dioi oda ilia dawa:digima:ne, na da da:i nabado amola emo salasu mae salawane masunu. Na da sigua wa:me agoane husa lalumu, amola wida agoai huliya lalumu. 9 Samelia ea fofa:gi da bahomu hamedei. Amola Yuda da amo defele se nabimu gadenesa. Amola na fi dunu esalebe Yelusaleme, amo ea logo holeiga, gugunufinisisu da doaga:i dagoi.

Ha Lai da Yelusaleme Gagadena Mana

10 Nini da hasali dagoi! Be ninia ha lai dunu Ga:de moilai bai bagade ganodini esalebe ilima mae adoma! Dilia dinanebe amo ilia mae ba:ma:ma! Bede Lia:fala moilai bai bagade dunu fi! Dunu eno dilia baligili da:i dione hiawibi amo dawa:digima:ne, osobo gulu da:iya bebesoma! 11 Dilia Sa:ife moilai bai bagade fi dunu! Dilia mugululi asi sogega, da:i nabado amola gogosia:iwane masa! Dunu da Sana:ne moilai bai bagadega esalebe da ilia moilai bai bagade gadili masunu beda:i bagade. Dilia da Bedisele fi ilia didigia:su nabasea, dilia da amo moilai ganodini gaga:su hamedafa ba:mu amo dawa:ma! 12 Ma:ilode moilai dunu da eno dunu ili fidima:ne gebewane asabole ouesala. Bai Hina Gode da gugunufinisisu amo Yelusaleme moilai bai bagadega gadenenesila misi. 13 Dilia La:igisiga moilai bai bagade esalebe dunu! Dilia sa:liode amoga hosi bagesisima! Dilia da Isala:ili fi ilia wadela:i hou defele hamobeba:le, Yelusaleme fi dafama:ne hamoi. 14 Yuda fi dunu! Molesede Ga:de moilai amoma ‘asigibio’ sia:ma! Agesibi moilai bai bagade dunu ilia da Isala:ili hina bagade dunu amo hamedafa fidimu.

15 Malisa moilai bai bagade fi dunu! Hina Gode da dili lale, dilima ha lai dunuma imunu. Ilia da dilia moilai bai bagade samogele lamu. Isala:ili ouligisu bisilua dunu ilia da asili, Adala:me magufu gelabo amoga wamolegela masunu.

16 Yuda fi dunu! Dilia dialuma hinabo amo dilia dogolegei mano amo iliha dinana damuma. Dilia dialuma hinabo dadamuni, busa:gi gianai ba:mu da defea. Bai dilia mano huluane da diliga susugulalu, mugululi asi dagoi ba:mu.

2

Hame Gagui Dunuma Banenesisu Dunu Ilia da Se Bagade Ba:mu

1 Amo mae golale sidagane esala wadela:i hou hamomusa: ilegelalebe
dunu ilia da se bagade nabimu! Soge da hadigila dasea, ilia da hamomu
dibi ba:sea, ilia da ili wadela:i hou hamomusa: ilegei amo defele hamosa.
2 Ilia da soge lamusa: dawa:sea, ilia da amo soge ilia suguli lasa. Ilia da
diasu lamusa: dawa:sea, ilia da amo diasu lasa. Dunu afae ea sosogo amola
liligi da noga:le dialebe da hamedafa ba:sa.
3 Amaiba:le Hina Gode da amane sia:sa, "Na da dilima gugunufinisisu
hou dilima imunusa: ilegelala, amasea dilia da amoga hobeale masunu
logo hamedafa ba:mu. Dilia da dilisu fawane bidi hamosu ganodini
esalebe ba:mu, amasea dilia da hahawane hidala ahoasu amo bu hame
hamomu. 4 Amo esoha da doaga:sea, dunu ilia da gugunufinisisu
hou dilima doaga:i, dunu eno gugunufinisisu hou dawa:digima:ne ilima
adodolalumu, amola ilia dilima hamoi amo dadawa:lu, heawini goe gesami
hea:mu;

"Nini da dafawanedafa wadela:lesi dagoi.
Hina Gode da ninia soge amo lale fasi.
Amalu amo soge, bu ninima hohonosu dunu amo iligili iasi dagoi."

5 Amaiba:le, soge amo da bu Hina Gode Ea fidafa dunu ilima bu imunu
esoha doaga:sea, dunu afae diliga da amo soge amoga afae hame lamu.
6 Dunu ilia da nama olelelala, agoane sia:sa, "Ninima mae olelema! Amo
huluane mae olelema! Gode da nini gogosiama:ne hame hamomu! 7 Dilia
dawa:lobada, Isala:ili fi dunu da aligima:ne gagabui amoha esalabala?
Hina Gode Ea asaboi hou amo da yolebela:? E da dafawane amo se iasu
liligi hahamoma:bela:? E da moloidafa hamobe dunu ilima asigili hame
sia:nanabela:?"
8 Hina Gode da dabe sia:sa, "Dilia da Na dunuma ha lai agoane
doagala:sa! Dunu ilia da gegenanu ili diasuga buhagibiba:le ilia da gaga:i
dagoi amane dadawa:dudala, be amoga dilia da ilia anegagi abula amo
ilia baligidu wamolamusa: oulelefula. 9 Dilia da na fi dunu ilia uda amo
huluane ili hanai soge amoga esalu, amo oule sese ahoa, amola dilia da
Na eso huluane hahawane fidisu hou amo Na da ilia manoma hamoi, amo
lale fasi dagoi. 10 Wa:legadole masa! Goeguda: da gaga:su hamedafa gala!
Dilia da wadela:le hamobeba:le, Na da amo soge gugunufinisimusa: ilegei
dagoi!
11 Amo dunu ilia da ogogole olelesu balofede dunu hanai gala. Agoai
balofede da agoane ba:lala, "Na ba:laloba amo waini hano da dilia
moma:ne, hano agoane ai masunu.
12 Be Na fi dunu! Na da dili Isala:ili hame bogoi esalebe dunu amo dili
gilisilisimu. Sibi da ilia gagoiga buhagibi, amo defele Na da dili gagadole,
dilia sogega bu oule masunu. Sibi da gisi noga:i sogebi amogai gilisibi
defele, dilia soge da dunu bagohamedafa amoga nabai ba:mu."
13 Gode da Ea fidafa ilia buhagima:ne logo doasimu. Ilia mugululi asi
amo fisili, Gode Hi da ilima bisili gadili oule masunu. Ilia da moilai logo
holei fili asili, hahawane udigili masunu. Ilia Hina Bagade, Hina Gode
Hisu, da ili bisili gadili oule masunu.

3

Maiga da Isala:ili Ouligisu Dunuma Odagia Gagabole Sia:i

1 Dilia! Isala:ili ouligisu dunu! Nabima! Dilia da moloidafa hou noga:le
ouligimu galu! 2 Be dilia da noga:idafa hou higale, wadela:i hou hanasa.
Dilia da na fi dunu amo esasulumuna:wane gadofo houga:le, hu gaga:ne
fasisa. 3 Dilia da na fi na dagosa! Dilia da ilia gadofo houga:le, ilia gasa fifili,
amola ilia da:i hodo hu gobele nasu defele hedesisa. 4 Esoha da mana, amo
doaga:sea, dilia da Hina Godema dini imunu. Be Eda dilima dabe hame
adole imunu. Dilia da wadela:le hamoiba:le, E da dilia sia:ne gadobe hame
nabimu.
5 Balofede dunu ilia Na fi dunuma ogogole olelesa. Amo balofede dunu
da nowa ilima bidi iasea, ilima hahawane olofosu ilegele ba:la la. Be
nowa da ilima bidi hame iasea, ilima wadela:i gegesu fawane ilegele ba:la
la. Hina Gode da amo balofede dunuma amane sia:sa. 6 "Balofede dunu
dilia! Dilia eso da dagomu gadenesa! Dilia eso da wali dagomu galebe.
Dilia da bu ba:lalumu da hamedei ba:mu. Bai dilia da Na fi dunuma
ogogoi. Amola dilia da fa:no misunu liligi da hame ba:lalumu. 7 Amo fa:no
misunu hou ba:la:lusu dunu ilia da fa:no misunu hou hame ba:beba:le,
gogosiamu. Gode da ilima dabe hame adole imunuba:le, ilia da dunu
mimogoa gogosiasu ba:mu.
8 Be nama da Hina Gode da Ea gasa bagade A:silibuga nama nabalesisa.
E da nama moloidafa asigi dawa:su amola dogo denesini dawa:su
iaha. Amaiba:le, na da Isala:ili dunu ilima ilia wadela:i hou diliwaneya
udidimusa: dawa: 9 Isala:ili ouligisu hina dunu, dilia! Na sia: nabima!
Dilia da moloidafa hou higabeba:le, wadela:i hou fawane hamomusa:
bagade hanasa. 10 Fedege agoane, dilia Yelusaleme moilai bai bagade
gagusia, fane legesu amola moloi hou hame amoga bai fa:le gagusa.
11 Moilai bai bagade ouligisu dunu ilia da hano suligisu hawa: fawane
hamosa. Gobele salasu dunu da bidi lamusa: fawane Sema olelesa.
Balofede dunu ilia da bidi lamusa: fawane, fa:no misunu hou olelesa. Be
ilia huluane da Hina Gode da ilima esala amane sia:sa. Ilia da amane
sia:sa, "Hina Gode da ninima esalebeba:le, ninima se nabasu da hame
doaga:mu!"
12 *Amaiba:le, dilia da bai hamobeba:le, Saione moilai bai bagade da
osobo gidinasuga dogoi agoai ba:mu. Yelusaleme moilai bai bagade da
mugululi lelegela heda:i dialebe ba:mu. Amola Debolo agolo da iwila
hamoi dagoi ba:mu.

4

Hina Gode da Olofoiwane Fifi Asi Gala Huluanedafa Ouligimu
(Aisaia 2:2-4)

1 Eso da misunu
amoga goumi amo da Debolo diasu danebe
amo goumi da eno agolo baligili gadodafa heda:i ba:mu.
Fifi asi gala bagohame da amo goumiga gilisila misunu.
2 Amogai dunu ilia da amane sia:mu,
"Niniamone, Hina Gode Ea agologa heda:la:di!
Niniamone Isala:ili Hina Gode Ea Debolo Diasuga ahoa:di!
E da ninia hamoma:ne, Ea dawa:i amo ninima olelemu.
Ninia da logo Ea nini masa:ne ilegei, amoga masunu.
Bai Hina Gode Ea olelesu da Yelusalemeganini maha.
Amola Saione amoganini E da Ea fi dunuma adosa.

* **3:12:** Yelemaia 26:18

3 *Hina Gode da fifi asi gala (gasa bagade fi badilia amola gadenene esalebe)
amo ganodini sia:waisu olofoma:ne hahamonesimu.
Ilia da ilila: gegesu gobihei dadabili salalu, bu osobo gidinasu hamomu.
Amola ilia: goge agei dadabili salalu, ifa dadamusu gobihei hamomu.
Fifi asi gala da bu hamedafa ha lamu,
amola bu gegemusa: hamedafa momagemu.

4 †Dunu huluanedafa da olofole esalumu.
Ilia da ilila: waini sagai amola figi sagai ouligisa esalumu,
amola dunu enoga ili beda:ma:ne hame hamomu.
Bai Hina Gode Bagadedafa da amane ilegele sia:i dagoi.

5 Fifi asi gala higagale da ilila: loboga hahamoi 'gode' ilima nodone sia:ne gadosa,
amola ilima fa:no bobogesa.
Be ninia da ninia: Hina Godema nodone sia:ne gadosa,
amola Ea hamoma:ne sia:i defele hahamona ahoanumu.

Isala:ili fi Mugululi Asi da Buhagili Misunu

6 Hina Gode da amane sia:sa, "Eso da mana, amoga, Na da dunu ilima Na se bidi i, amola mugululi asiba:le se nabalu, amo huluane gegedole gilisilisimu. 7 Ilia da lologoidafa amola ilia sogedafa amoga badiliadafa esafula. Be Na da hame bogogia:i esalebe dunu, ilima hou gaheabolo hemomu. Amasea ilia da gasa bagade fi ba:mu. Na da amogainini Saione Goumia ili mae fisili ouligilalumu."

8 Gode da Yelusaleme amo ganodini esala. E da sibi ouligisu dunu agoane Ea fi dunu sosodo ouligisa. Amo esoha, Yelusaleme da ea musa: ouligi soge (Isala:ili) amoma bisilua moilai bai bagade bu ba:mu. 9 Yelusaleme fi! Dilia abuliba:le ha:gidafa uli sasalisa disala:? Abuliba:le uda mano lasea, se nababe defele a:iya gusa:sala:? Bai dilia da hina bagade hame ganabela:? Amola dili fada:i sia:su dunu da bogobela:?

10 Yelusaleme fi dunu, dili da uda ilia mano lasea sega soiyalabe amo defele soiyalaha gusa:ma! Be waha dilia da moilai bai bagade fi bai amo yolesili amola soge hamega fimu. Dilia da Ba:bilonega masunu, be amoga Hina Gode da dima ha lai dunu ilia di wadela:lesisa:besa:le gaga:mu. 11 Fifi asi gala bagohame da dima doagala:musa: gilisi dagoi. Ilia da amane sia:sa, "Yelusaleme da gugunufinisi dagoi ba:ma:ma! Ninia da amo Yelusaleme fi bagade amo wadela:le gugunufinisi ba:ma:ma!" 12 Be amo fifi asi gala ilia Hina Gode Ea asigi dawa:su amo ganodini dialebe, amo hamedafa dawa:sa. Gode da ili gilisilisilalu, se iasu amo da widi dadabisu defele ilima se imunu, amo ilia hame dawa:digisa.

13 Hina Gode da amane sia:sa, "Yelusaleme fi dunu! Dilia da asili, dilima ha lai dunu ilima se ima. Na da dilima gasa bagade bulamagau amo da gula 'hono' agoai amola balasega hamoi emosasafo adobo amo ea gasa agoane hamomu. Dilia da fifi asi gala bagohame banenesimu. Ilia da gegenana lai liligi amo huluane Nama udigili imunu. Bai Na osobo bagade fifi asi gala huluanedafa amo ilia Hina Gode esala.

---

* **4:3:** Youele 3:10 † **4:4:** Segalaia 3:10

5

1 Yelusaleme fi dunu dilia! Dadi gagui dunu gagadoma! Ninima ha lai
dunu da nini sisiga:le doagala:musa: eale disi! Ilia da Isala:ili bisilua dunu
ema doagala:sa.

Gode da Bedeleheme Moilaiga Ouligisu Dunu da Misunu, amo ilegele Sia:i

2 *Hina Gode da amane sia:sa, “Bedeleheme Efala:da moilai! Di da Yuda
soge ganodini moilai fonobahadidafa gala. Be dilia fi amo ganodini, Na da
Isala:ili fi ouligima:ne Hina Bagade dunu oule misunu. Egaga fifi misi da
hemonegadafa mui.”

3 Amaiba:le, Hina Gode da Ea fi dunu amo ilia ha lai dunu ilima osa:le
heda:ma:ne yolesi dialeawane, uda da ea Dunu Mano lalelegemu. Amasea,
Isala:ili dunu mugululi asi da ilia fidafa amoga bu gilisi dagoi ba:mu. 4 E
da masea, E da Hina Gode Ea gasa amola Ea Hadigidafa amoga Ea fi dunu
ouligimu. Ea fi dunu ilia da gaga:iwane esalumu. Bai osobo bagade fifi asi
gala huluane da Ea gasa bagade amola Ea Hadigi dawa:digimu. 5 Amola E
da olofosu gaguli misunu.

Gaga:su amola Se Iasu

Asilia dunu da ninia soge doagala:musa: golili dasea, amola ninia gaga:le
aligi amo fili masea, ninia da ninia gasa bagade dadi gagui ouligisu dunu
ilima gegema:ne asunasimu. 6 †Isala:ili gasa bagade dadi gagui dunu ilia da
Asilia (Nimolode ea soge) amoga doagala:le, ili hasalasimu. Amalu, Asilia
fi dunu ilia ninima doagala:musa: ninia alalo amo giadofale masea, amo
Isala:ili gasa bagade gegesu dunu ilia da nini gaga:mu.

7 Isala:ili fi dunu gegesu ganodini hame bogoi esalebe, ilia da oubi baea
amo da Hina Gode Ea fifi asi gala amo iligili nasegagima:ne iaha, amola
gibu amo da ifalobo heda:ma:ne dabe agoai ba:mu. Ilia da dunu eno ilia
fidisu mae dawa:le, Gode Ea fidisu amo fawane dawa:mu.

8 Fifi asi gala amo ganodini hame bogoi esalebe dunu, ilia da laione
wa:me sogeba:le ha:i manu hohogola lalebe agoai ba:mu. Amo laione
wa:me da sibi wa:i amo ganodini sa:ili, ilima doagala:le, ilia da:i dadega:le,
fofonobone sala. Sibi hobeale masunu logo da hame ba:sa. 9 Isala:ili fi da
ilima ha lai huluanedafa hasalasimu amola ili huluane gugunufinisimu.
10 Hina Gode da amane sia:sa, “Amo esoga, Na da dilia hosi sasamogene,
dilia sa:liode amo wadela:lesisimu. 11 Na dilia soge ganodini moilai bai
bagade huluane mugululi fasimu. Amola, gaga:le gagoi liligi amo huluane
dusa:le fasimu. 12 Na da dilia gabi amoga dilia wadela:le hamonanebe, amo
wadela:lesili, dilima fa:no misunu hou adolalusu dunu da bu hame ba:mu.
13 Na da dilia loboga hamoi ogogosu ‘gode’ amola sema gele mogomogoi
amo wadela:lesimu. Dilia da bu dilia loboga hamoi liligi amoma hame
nodone sia:ne gadomu. 14 Na ogogosu uda ‘gode’ Asila e agoaila dilia soge
ganodini dialebe, amola dilia moilai bai bagade huluane amo mugululi
sasalimu. 15 Na da ougi bagadeba:le, Na da fifi asi gala huluane amo da
Na sia: hame nabi, ilima dabe imunu galebe.”

6

Hina Gode da Isala:ili fi Ilima Diliwaneya Udidisa

1 Hina Gode da Isala:ili fi ilima diliwaneya udidisu nabima!

---

* **5:2:** Ma:diu 2:6; Yone 7:42 † **5:6:** Mui 10:8-11

Hina Gode! Wa:legadoma! Goumi amola agolo huluane nabima:ne, Dia Isala:ili fi ilima diliwaneya udidili sia:be amo nabima:ma!

2 Dilia goumi bagade! Dilia da mae mugululi dialebe osobo bagade ea bai fa:i! Hina Gode Ea diliwaneya udidisu nabima! Hina Gode da Ea fidafa dunuma fofada:mu gala. E da Isala:ili fi dunuma diliwaneya udidisu imunu.

3 Hina Gode da amane sia:sa, "Na fi dunu! Na da dilima adi hamobela:? Na da dilima habodane da:i diosu ibala:? Nama dabe adole ima! 4 *Na da dili Idibidi sogega fisili masa:ne, gadili asunasi. Na da dili udigili se nabima:ne hawa: hamosu amo yolema:ne gaga:i. Na da Mousese, Elane amola Milia:me, ilia bisili dili oule masa:ne asunasi.

5 †Na fi dunu! Bu dawa:ma! Moua:be hina bagade Ba:ila:ge da dili wadela:musa: ilegei. Amola Na olelebeba:le, Ba:ila:me (Bio ea mano) da Isala:ili fi ilima hahawane fidisu fawane bu adole i. Amola dilia da Aga:isia fisisu amogainini Giliga:lega ahoanoba, hou dilima doaga:i, amo huluane bu dawa:ma. Dilia da amo liligi dilima doaga:i noga:le dawa:lea, dilia da Na dili gaga:ma:ne hawa: hamosu dawa:digimu galebe."

Hina Gode da Dunu Adi Hamoma:ne Hanabela:?

6 Na da Hina Gode, Hebene ganodini esalebe Gode, Ema nodone sia:ne gadomusa: masea, Ema adi liligi gaguli misa:bela:? Na da bulamagau mano gilisi noga:idafa amo Ema gaguli misa:bela:? 7 Na da Ema gobele salimusa:, sibi osea:idafa gaguli masea, o olife susuligi hano bagade defele Ema gaguli masea, E da amo hahawane ba:ma:bela? Na da na wadela:i hou hamoi amo dabe ima:ne, na magobo mano Ema gobele salima:bela? 8 Hame mabu! Hina Gode da hou noga:idafa ninima olelei dagoi. E da nini agoane hamoma:ne hanasa. Ninia moloidafa hou hamone, asigidafa hou hamone, amola fonoboi amola asaboiwane, gilisili ninia Gode amola esalumu, amo hou nini hamoma:ne E da hanasa. 9 Ninia Hina Godema beda:ne, amola dawa:iwane esalumu da defea. E da moilai bai bagadega esalebe dunuma amane wele sia:sa, "Dilia dunu fi amo da moilai bai bagadega gilisisa! Nabima! 10 Wadela:i hamosu dunu da ilia diasu ganodini wamolai liligi bagohame gilisisa. Ilia da dioi defesea, ogogole baligili amola fonobone defesa. Amo hou Na da bagade higasa. 11 Na da habodane ogogole dioi defesu dunu ilima gogolema:ne olofoma:bela:? 12 Dilia bagade gagui dunu da hame gagui dunu ilima baligili laha amola banenesisa. Amola dilia huluane da ogogosu dunu fawane. 13 Amaiba:le, Na da dilia wadela:i hou dawa:beba:le, dilima gugunufinisisu hou mui dagoi. 14 Dilia da ha:i manu, be hame sadimu. Be amomane dilia da ha:iwane dialumu. Dilia da liligi gisa masunu, be amo noga:le hame momagemu. Adi liligi dilia momagesea, Na da gegesu amo ganodini wadela:lesimu. 15 Dilia da gala:ine bugimu, be amomane defele hame faimu. Dilia olife fage dugisia, susuligi lale, amoga hamomu hamedei ba:mu. Dilia da waini hano hahamomu, be amo manu hamedei ba:mu.

16 ‡Goe hou da dilima doaga:mu. Bai dilia da hina bagade Omeli amola ea mano hina bagade A:iha:be, amo elea wadela:i hou amoma fa:no bobogei. Dilia da elea hamoma:ne sia:i defele hahamona ahoanu. Amaiba:le, Na da dilima gugunufinisisu imunu. Amola dunu huluanedafa da dili higamu. Fifilai huluanedafa da dilima higasu hamomu."

---

* **6:4:** Gadili Asi 4:10-16, 12:50-51, 15:20 † **6:5:** Idisu 22:2-24:25; Yosiua 3:1-4:19 ‡ **6:16:** 1 Hina bagade 16:23-34, 21:25-26

7

Isala:ili fi ilia Wadela:idafa Hou

1 Na da da:i dioi bagadedafa! Na da ha:i bagade dunu amo da ifa dulu
ganabeyale amola waini fage ganabeyale hogole ba:sea, hame ba:sea, da:i
diosu agoai galebe. Waini fage amola figi fage hedai nasu huluane da
enoga fai dagoi. 2 Isala:ili soge amo ganodini da moloidafa dunu afae
hame gala. Amola Godema noga:le madelagi dunu afae hame gala. Dunu
huluanedafa da medole legemusa: logo hogosa. Dunu huluanedafa da
hina: fidafa dunu fane legemusa: desega ahoa. 3 Ilia huluane da wadela:i
hou obenanewane hamonanumusa: dawa:. Eagene ouligisu dunu amola
fofada:su ouligisu dunu huluane da hano suligili adole ba:sa. Mimogo
dunu da ilia hanai ilima adosa. Amaiba:le, ilia huluane da gilisili wadela:le
ilegele sia:daha. 4 Amo wadela:i hamosu dunu gilisisu ganodini dunu afae
afae da fonobahadi noga:i. Be ilia amola da wadela:i aya: gaga:nomei gisi
defele, wadela:idafa.

Gode da musa: ilia sosodo aligisu dunu ilia lafidili ilima dawa:digima:ne
sisasu. Be ilia da hame nabi. Amaiba:le, eso da misi amoga E da ilima se
imunu. Wali ilia da gagaoududala. 5 Dia na:iyado amola dia sama ilia sia:
amo dafawaneyale mae dawa:ma! Digoama amola diaudama, ilia da di
hohonosa:besa:le, dawa:iwane sia:ma!

6 *Wali eso amoga, dunu mano ilia da ilia eda gagaoui dunu agoai ba:sa.
Uda mano ilia da emema hagale besia:sa. Uda a:fini da egoamema sia:ga
gegesa. Amola dia sosogo fidafa da dima ha lai dagoi.

7 Be na da Hina Gode na fidila misa:ne, oulelumu. Na da Hina Gode na
gaga:ma:ne, na da denesini gebewane ouesalumu. Na Gode da na wele
sia:be nabimu.

Hina Gode da Gaga:su Gaguli Maha

8 Ninima ha lai dunu da ninima da:da:lole sia:mu da bai hame gala.
Nini da dafai dagoi be bu wa:legadomu. Ninia da wali gasi ganodini
esala. Be Hina Gode da ninima hadigi imunu galebe. 9 Ninia da Hina
Godema wadela:le hamoi. Amaiba:le, ninia da Ea ougi hou wahamusu
ba:sa esalumu. Be fa:no dagomusa:, E da nini gaga:mu. Amola
ninima wadela:le hamosu dunu amo ilima fofada:ne, ninia moloidafa hou
mimogoa heda:mu. E da nini hadigi amoga oule misunu. Ninia da mae
bogole esaleawane, Ea gaga:su ba:mu. 10 Amasea, ninima ha lai dunu da
amo hou ba:sea, ilia da gogosiamu. Amo ha lai dunu da musa: ninima
amane dodona:gini sia:su, “Dilia Hina Gode da habila:?” Ninia da ili
hasalasi dagoi ba:mu. Ilia da logoba:le ahoana, fafu ososa:gi agoai ba:mu.

11 Yelusaleme fi dunu, dilia! Dilia moilai bai bagade gagoi bu gagomu
eso da mana. Amo esoha, dilia soge alalo da ga gasigamu. 12 Dilia fi dunu
soge enodini esafulu, da dilima gagadola misunu. Ilia da Asilia (gusudili
soge) amola Idibidi (ga [south] soge) amola Iufala:idisi Hano soge amola
hano wayabo bagade soge badiliadafa gala amola goumi soge badiliadafa
gala, amo sogeganini ilia da dilima gagadola misunu. 13 Be dunu fi amo da
osobo bagadega esala, ilia da baligili wadela:le hamonanebeba:le, osobo
bagade da bu hafoga:i wadela:idafa soge agoane hamomu.

Sia:ne Gadosu amola Nodone Sia:ne Gadosu

* **7:6:** Ma:diu 10:35-36; Luge 12:53

14 Hina Gode! Dia fi dunu amo Di da ilegei, amo ilima sibi ouligisu defele ouligima! Ilia da wadela:i hafoga:i soge amo ganodini esala. Be ili sisiga:le da nasegagi soge noga:i diala. Ilia da musa: hamoi defele, Ba:isia:ne amola Gilia:de nasegagi gisi soge amoga ha:i na masa:ne, logo doasima.
15 Hina Gode! Di da nini Idibidi sogega fisili masa:ne oule ahoanoba, nini fidima:ne, musa: hame ba:su gasa bagade hou hamosu. Amo defele, nini fidima:ne bu hamoma!
16 Fifi asi gala eno da gasa bagade gala. Be ilia da Dia gasa bagade musa: hame ba:su hou ba:sea, ilia hamomu logo ga:iba:le, gogosiamu. Ilia da beda:iba:le, lafi gaduli fimu, amola ge ga:le esalumu. 17 Ilia da sania agoane gulu da:iya sugi masunu. Ilia da ilia gagili sali moilai amo fisili, beda:ga yagugusa misunu. Ilia da beda:iba:le, ninia Hina Godema sinidigimu.
18 Hina Gode! Di agoai eno 'gode' da hamedafa gala. Di da Dia fi dunu hame bogoi esalebe, ilia wadela:i hou gogolema:ne olofosa. Di da ougisa, be gebewane ougi hame diala. Be Di da Dia mae fisili asigidafa hou amo ninima hahawane olelelala. 19 Di da ninima bu olofole asigidafa hou hamonanumu. Di da fedege agoane, ninia wadela:i hou Dia emoga ososa:gilalu, hano wayabo bagade osoga gududafa sanasimu! 20 Dia fi dunu da A:ibalaha:me amola Ya:igobe elagaga fifi misi esala. Di da ninia aowalali amo ilima mae fisili asigidafa hou hamoma:ne ilegele sia:i. Ninia dawa:. Di da amo mae fisili asigidafa hou ninima hamonanumu.
Sia: ama dagoi

Na:ihame

(Da:i Sia: - Nahum; Modu – Nahumu; Bisini – Nahum)

Na:ihame Buga da Ninefe moilai bai bagade amo ea dafasu olelesa. Ninefe da bisilua moilai bai bagade Asilia soge ganodini galu. Asilia fi da eso huluane Isala:ili fi (Gode Ea Fi) ilima ha lai esalu. Ninefe da ode 700 Y.H.M. dafai dagoi. Gode da amo moilai bai bagade fi ilima fofada:nanu, se imunusa: ilegei. Gode da Asilia fi dunu ilia gasa fi hou amola hame asigi hou higabeba:le, Ninefe moilai bai bagade mugului dagoi.

Sia: Dedei

1 Gode da Ninefe Fi ilima Fofada:nanu
Se Imunusa: Ilegei...Sia:alalo 1:1-15
2 Ninefe da Dafai Dagoi...Sia:alalo 2:1 - 3:19

Na:ihame

Hina Gode E da Ninefe Osobo Dogone Fi Ilima Ougi

1 *Balofede dunu (Gode Sia: Alofesu dunu) Na:ihame, ea simasia Gode Ea olelei amo ba:i. Goe sia: dedei amo da Ninefe osobo dogone fi ilima sia:sa. Na:ihame da Elegose osobo dogone fi dunu.

Hina Gode da Ninife Dunu Ilima Ougi Bagade Galu

2 Hina Gode da bagadedafa, amola E da eno dunu o liligi ea sogebi lamu hamedei ba:sa.
Nowa da Ema gegesea, E da ilima se iaha.
E da ougiba:le ilima dabe iaha.
3 Hina Gode da hedolodafa hame ougisa,
be E da gasa bagadedafa
amola Ea da wadela:i hamosu dunuma dafawane se imunu.
Hina Gode E habi ahoasea, isu maha
amola mu mobi huluane da Ea emoga osa:gi dou heda:be agoai hamosa.
4 Be Hina Gode Ea sali hano wayabo bagade amoma hale dagoma:ne sia:sea
da, amo da hamu amola hano huluane hama:ya Ea sia:sea
da hano huluane da hale dagoi ba:mu.
Ba:isia:ne ohe fofole nasu soge gisi huluane da biogia:sa.
Amola Gamele Goumia, ifa amola gisi da bioiba:le, bunumai ba:sa.
Amola Lebanone sogega, mosoi falegai huluane da Ea sia:sea biogia:mu.
5 Hina Gode da mabeba:le, goumi huluane da ugugusa
amola agolo daea:i agoai ba:sa.
Be Hina Gode E masea, osobo da ugugumu
amola dunu fi huluane da fofogomu.
6 Ea ougisia da nowa da hahawane esaloma:bela:?
Amola nowa da wadela:lesima:bela:? Hamedafa!
Ea da Ea ougi amo lalu sawa: defele sogadigisa,
amola igi huluane da gagoudane osobo dou agoai ba:sa.

* **1:1:** Aisaia 10:5-34, 14:24-27; Sefanaia 2:13-15

7 Hina Gode Ea hou da noga:idafa.
E da bidi hamosu eso amoga Ea fi dunu gaga:sa.
Nowa dunu da Ema sinidigisia, E da noga:le gagagulasa.
8 Ema ha lai dunu E da hano bagade gafululi fugala:i agoane
ili dafawane gugunufisa.
Amola bogosu hou iaha, nowa dunu da Ea hou fa:no hame bobogesea.
9 Dilia da abuliba:le halale Hina Godema ilegesala:?
E da dili gugunufinisimu.
Dunu da afae fawane Ema gegesea,
bu gegemu da hamedeiwane ba:mu.
10 Amola dili adini nabe dunu dili da bibione gagui aya: gaga:nomei
amola samaso bioi ulagisi nebe agoai ba:mu.
11 Dunu afae da Ninefe moilai bai bagadega misini, Hina Godema wadela:le hamomusa: ilegelalu. 12 Be Hina Gode da Ea dunu Isala:ili fi ilima agoane sia:sa, “Defea! Asilia ili da nimi bagade fi dunu, be amomane, ili da wadela:lesimu amola hamedafa ba:mu. Na dunu! Na da dili se nabalesi be Na agoane da bu hamedafa hamomu. 13 Asilia ilia dili gasa bagade ouligi galu, be waha ilia gasa da Na osa:le heda:mu amola ilia da dilima bu hame se imunu.
14 Hina Gode Ea Asilia fi ilima gasa bagade hou hamomusa: ilegei dagoi. E da agoane sia:sa, “Ilia egaga fi dunu da hame fifi ahoanumu. Na da loboga hahamoi ‘gode’ nodone sia:ne gadosu diasua dialebe, amo mugulumu. Na da Asilia dunu ili dogone salimu uli momagelala. Ilia da wadela:i hou bagadedafa hamobeba:le, bu esalumu da noga:i hame.”
15 †Ba:ma! Dunu afae da goumi dabua gadodili aligila heda:le Gode Ea Sia: Ida:iwane gala olelesa manebe! E da misini, hasalasu hou da doaga:i dagoi sisia:mu. Amaiba:le Yuda dunu fi huluane! Lolo manusa: gilisima! Godema sia:ne gadolaloma, amola liligi dilia Ema imunusa: sia:i amo Ema ima. Amola wadela:i hou hamosu dunu da dilia soge ganodini bu hame golili sa:imu. Bai Gode da amo huluane dafawane gugunufinisi dagoi.

2

Ninefe da Dafai

1 Ninefe fi! Dawa:ma!
Doagala:su da doaga:i dagoi!
Dilima wadela:mu gasa bagade da doaga:i dagoi!
Moilai bai bagadega gaga:musa:, gegesu liligi noga:le gaguma!
Logo amo noga:le sosodo ouligima!
Gegemusa:gini momagema!
2 (Musa: Isala:ili fi ilima ha lai da ilia liligi noga:i amo huluane gaguli asi.
Be amomane waha Hina Gode da bu Isala:ili fi gado gaguia gadomu,
musa: hamoi amo defele.)
3 Ha lai dadi gagui dunu ilia yoi da:igene ga:su gaguli maha.
Ilia afaedidi abula amola da yoi gala.
Ilia da doagala:musa: momagelala.
Ilia sa:liode da hanu nei agoai amola ha:ha:na gala:i agoai hamoi.
Amola hosi ilia hehenaia manebe.
4 Sa:liode fila heda:i dunu ilia logoga hehenaia
dunu gilisiba amogai ahoa.

† **1:15:** Aisaia 52:7

Ilia da moilai bagade logo ganodini asili, sinidigili nimiwane doula ahoa.
Amo huluane da hanu nei agoane amola ha:ha:na bagade gala:i agoane hamoi.
5 Ilia da dadi gagui ouligisu dunu ilima misa:ne sia:sa.
Amo da ba:le gusuli ahoasea ilia da emo gigiawale dafafane ahoa.
Amola doagala:su dunu da moilai bai bagade gaga:su dobea
amoga hehenane, dobea muguluma:ne fudulu damui
amo gaga:ma:ne gadodili gaga:su hamosa.
6 Hano gadenene logo ga:i amo goudasa amola logo duiwane ba:sa.
Amaiba:le, dunu hina bagade ea diasu ganodini esalu
amo huluane beda:igia:sa.
7 Ilia da hina bagade idua amo gagulaligisa.
Amola ea udigili hawa: hamosu a:fini ilia bagade asigili didigia:sa
amola dafe sio agoane gogonomasa.
Ilia bagade asigiba:le ilila: bida:igia medosa lelu.
8 Ninefe fi da hano hihiga:i fili asi defele,
moilai bai bagade yolesili, hehenane gadili ahoa.
Be oda ilia ha:giwane wesa, “Aligima! Aligima!”
Be afae da hamedafa sinidigisa.
9 Gegesu dunu da gilisili sia: wesa,
“Silifa amola gouli amo huluane ladima!
Moilai bai bagade da amoga nabaidafa!”
10 Ninefe fi da wadela:lesi dagoi,
soge hafoga:i agoai, dunu da huluane hobea:i dagoi.
Ilia dogo ganodini bagadewane beda:i amogawane muguni dudugini sa:i,
amola gasa hame amola odagi da maga:me gasa:ga:la:i.
11 - 12 Musa: da goe osobo dogone fi bagade
amo ea nimi da laione wa:me ea gasa agoai galu,
be amomane waha da hame.
Musa: Ninefe moilai bai bagade
amo da laione wa:me mano ilia wamoaligisu
amoga ilia da ohe hu nasu, agoai galu.
Amola laione wa:me fi gawali amola aseme gilisili,
ilia wamoaligisuga asili,
amoga elea mano gaga:iwane esalebe ba:i.
Laione wa:me ea da ohe bagade ga:ne nasu dawa:
amo isole ea gawali amola mano iligili iasu,
amola ea wamoaligisu da ohe hu amoga nabai ba:i.
Be amomane moilai bai bagade da habi dianabela:?
Amo da wadela:lesi dagoi.
13 Hina Gode Bagadedafa E da Ninefe fi ilima amane sia:sa, “Nifawane Ni dilima ha lai. Amola Nifawane da dilia sa:liode huluane gobele salimu. Amo dadi gagui huluane da gegenana fane legei ba:mu. Nifawane da liligi dunu ilia ladi amo bu Ni huluane ladimu. Dilia eagene sia: adole iasu dunu amo ilia sia:, dunu eno da hame nabimu.”

3

1 Ninefe fi dunu ilia da ogogosu amola dunu fane legesu dawa:.
Amola ilia moilai bai bagade ganodini da muni
amola liligi bagadewane diala.

Be Ninefe da wadela:lesi dagoi ba:mu,
amola ilima doagala:su dunu da ilia liligi huluane lidili dagomu.
2 Nabima! Defasu da hosi baligia fegasa manebe ba:mu,
amola hosi ilia emo da gibogibosa ahoa
amola sa:liode ea emo da genenagenenasa ahoa.
Sa:liode amola da hehenane dagini heheda:fuli ahoa.
3 Gegesu dunu huluane ilia da hosi baligia gado fila heda:le gegesa manebe,
amola ilia dadi amo daiya ba:su ganodini, baba gala:i hamobe agoane ba:sa.
Amola ilia dunu bagohamewane medole legei amola ilia idimu hame gala, lelegela heda:i agoane ba:sa.
Amola bogogia:i amo da:iya osa:gili afia:lebe ba:sa.
4 Ninefe amo da aie uda defele agoai ba:sa.
Amaiba:le, Gode da ema se bagade iaha.
Ea soge amo noga:i ba:beba:le,
dunu fi ilia hawa: hamomusa: bagohamewane gilisi.
Dunu fi ilia gilisiba:le, ilia da ea wadela:i hou lalegaguiba:le, lala:giba:le, udigili hawa: hamosu dunu defele ba:i.
5 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, “Ninefe dunu!
Na da dilima se bagade imunu.
Nifawane da dilia abula gisa:mu,
amola dilia da gogosiama:ne da:i nabadowane lalumu.
Dunu fifi asi gala huluane da dilia gogosia:i
amola da:i nabado amo ba:ma:ne Na da logo doasimu.
6 Nifawane dili da isu ha:digibi agoane ba:mu.
Amola gaha huluane di da:iya ligisili dedebomu.
Amo osobo bagade fi huluane ilia diliba:le bagade beda:gia:mu.
7 Be ilia dili ba:sea, ili huluane beda:ga sinidigimu.
Ilia amane sia:mu,
‘Goe ba:ma Ninefe da wadela:lesi dagoi.
Dunu afae da ema hamedafa asigisa,
amola dunu ilia da Ninefe fi ilia dogo denesima:ne,
asigi sia: hame sia:mu.’ ”
8 Ninefe, dia dawa:lobada, dia nimi o gasa goga da Dibisi (moilai bai bagade baligi bagade Idibidi soge ganodini) amo osobo dogone fi dunu amo ilia gasa baligibala:? Amo soge ea da hano bagade gala. Amo Naile hano da Dibisi moilai bai bagade gilisisu amo sisiga:le disiba:le, gaga:su defele ba:i. 9 Dibisi da Idibidi osobo dogone fi amola Suda:ne osobo dogone fi ouligi amola gasa bagade ba:i. Amola Libia fi ilia da gegemusa:, Dibisi amoma na:iyado fidisu hamoi. 10 Be amomane Dibisi fi amo da mugululi asi dagoi ba:i. Ilia mano da moilai bai bagade logoga fane legei dagoi ba:i. Amola ilima ha lai dunu da Dibisi mimogo dunu amo sia:ine efega la:la:gili, mugululi afugili asili, momogili ilia ha lai dunu ilia udigili hawa: hamosu dunu hamoi dagoi.
11 Ninefe fi dili amola da adini mai feloabe agoai ba:mu amola dilima ha lai dunu amo sodole hobeale masasa: dawa:mu. 12 Dilia gagili sali diasu huluane da figi dulu yoi agoane ba:mu. Dunu da figi ifa ugugusia, figi dulu da faili sa:ili, ilia lafi ganodini daha.
13 Dilia gegesu dunu da uda agoai, amola dia osobo dogone fi da gasa hame agoai galebe. Dilia soge logo ga:su huluane da dilia ha lai dunu

udigili misa:ne doasi dagoi ba:sa amola dilia logo ga:su fesonoi huluane da laluga nei dagoi. 14 Dilia ha lai dunu da dilima doaga:la:musa manebeba:le, momagema:ne hano dima amola dilia gagili sali diasu huluane gasa ima:ne hamoma. Laga osobo amo daeyane magufu sagama amola gagado dafawane gagosa heda:ma. 15 Be amomane, dilia adi hamosea, dili da laluga nene bogomu amola gegene fane legei dagoi ba:mu. Dilia da danuba:ga ifa lubi na dagoi agoai dunu fi huluane ebelei dagoi ba:mu.

16 Dilia bidiga lasu dunu ilia idi da gasumuni ilia idi baligi agoai ba:i. Be wali ilia da danuba: agoane hedofo hamone wa:le asi dagoi, amo hamedafa ba:sa. 17 Dilia eagene ouligisu dunu da danuba: agoai galebe. Ilia da hahabe ifa lubi nanu eso diga:gala:sea wa:le ahoabe agoai, amola dunu afae da amo wa:le ahoabe sogebi hame dawa:.

18 Asilia hina bagade, di! Dia eagene ouligisu dunu ilia da bogoi dagoi galebe, amola dia dunu mimogo huluane da maedafa nedigima:ne golai dialebe. Dia fi dunu da huluane goumia gado afagogoi galebe, amola ili bu oule misunu dunu da hame galebe.

19 Gui da manoma aiya bahoma:ne gui legesu da hamedafa galebe, amola dilia fofa:gi da bahomu hamedei ba:sa. Musa: dilia da dunu huluane ilima mae asigili wadela:lesi dagoi. Dunu afae hobeale masunu hamedeiwane ba:i. Be wali Gode da dili gugunufinisi dagoi. Amola dunu huluane da amo sia: nabaloba, ilia da hahawaneba:le lobo fasa.

Sia: ama dagoi

Ha:bagage

(Da:i Sia:-Habakkuk; Modu-Habakuku; Bisini-Habakuk)

Hidadea Sia:

Ha:bagage da ea sia: amo ode 605 Y.H.M. o amo ode gadenene amoga dedei. Amo esoha, Ba:bilone fi dunu da Isala:ili soge ouligisu. Ha:bagage da Ba:bilone dunu ilia gegene nimi dasu hou amola dodona:gi hou ba:beba:le, da:i dioi bagade nabi. E da Hina Godema amane adole ba:i, "Ba:bilone fi dunu da wadela:idafa amola ilia da moloidafa dunu amo wadela:lesisa. Dia da abuliba:le ouiya:le esalabala? Dia abuliba:le Dia fi hame gaga:sala:? (1:13) Hina Gode Ea bu adole iasu da E da Ea ilegei eso amoga, hou huluane hahamomu. Amola wali, Ea fi dunu da mae fisili, Ea houdafa ganodini esalumu da defea. "nowa da moloidafa hou lalegaguiwane esalea da fifi ahoanumu. Bai ilia da Gode hame fisisa." (2:4)

Buga la:idi eno amo ganodini, Ha:bagage da wadela:i hamosu dunu da gugunufinisi dagoi ba:mu, amo sia: olelesa. Amola buga dagomusa:, e da gesami dedei. Amo ganodini, e da Gode Ea Bagadedafa hou nodone olelesa. Amola e da Gode Ea hou baligiliwane dafawaneyale dawa:beba:le, Godema fa:no bobogebe amo hamedafa yolesimu amane sia:sa.

Sia: dedei

Ha:bagage ea Egasu Sia:
amola Hina Gode Ea bu Adole Iasu...Sia:alalo 1:1-2:4
2 Wadela:i Hamosu Dunu
da Gugunufinisi Dagoi Ba:mu...Sia:alalo 2:5-20
3 Ha:bagage ea Sia:ne Gadosu...Sia:alalo 3:1-19

Ha:bagage

1 Hina Gode da balofede dunu Ha:bagage ema sia:ne iasu iasi.

Ha:bagage da Moloi Hou Hame Ba:beba:le, Hina Godema Egane Sia:i

2 "Hina Gode! Na da habowali seda Dima fidima:ne wema:bela:? Ba:bilone dunu da ninima bagadewane gegene nimi daha. Di da habogala na wesu nabalu, nini gaga:ma:bela:? 3 Dia da abuliba:le na da bidi hamosu bagadedafa ba:ma:ne hamosala:? Dia da abuliba:le agoai wadela:i hamosu hou udigili ba:lala:? Gugunufinisisu hou amola gegene nimi dasu hou huluane da na sisiga:sa. Amola gegesudafa amola sia:ga gegesu da soge huluane nabalesi diala. 4 Fofada:su hou da gasa hame amola hamedei agoane ba:sa. Moloidafa hou hamobe da hamedafa ba:sa. Wadela:i hamosu dunu da moloidafa hamosu dunu ilima osa:le heda:sa. Amaiba:le, moloidafa fofada:su da wadela:lesi dagoi ba:sa.

Hina Gode Ea bu Adole Iasu

5 Amalalu, Hina Gode da Ea fi dunu ilima amane sia:i, "Dilia fifi asi gala huluane dilima sisiga:i dialebe, amo mae fisili, ba:laloma. Amasea, dilia da fofogadigimu. Bai, Na da hou bagade hamomu. Amola dilia da amo hamobe dilia gega nabimu ganiaba, dafawaneyale hame dawa:la:loba. Amaiba:le, ba:laloma! 6 Ba:bilone dunu da nimi bagade dodona:gi dunu.

Amo dunu fi da eno osobo bagade fi ouligimusa:, Na da ilima gasa iaha. Ilia da eno soge hasanasimusa:, osobo bagadeba:le mogodigili ahoa.

7 Ilia habi ahoasea, dunu huluane da beda:gia:sa. Ilia da gasa fili, ilisu da ouligisu hou gagui dagoi dawa:lala.

8 Ilia hosi ilia hehenasu hou da ‘lebade’ ea hehenasu baligisa, amola ilia ougi hou da wufi wa:me ea ha:iba:le ougi baligisa. Ilia hosi da:iya fila heda:i dadi gagui dunu da soge badilia amoga manebe ba:sa. Ilia hosi da osoba gidilagidilasa. Ilia da buhibaga sage famusa: dabe, amo defele, gogili daha.

9 Ilia dadi gagui wa:i da gegene nimi dahawane midadi mogodigili ahoa. Amola dunu huluane da ilia mabeba:le beda:sa. Ilia doagala:le samogele lai dunu ilia idi da sa:iboso defele, idimu gogolei ba:sa. 10 Ilia da hina bagade ilima higale ba:sa, amola ouligisudafa dunu amoba:le oufesega:sa. Gagili sali diasu da ilia logo hedofamu hamedei. Ilia da amo ea gagoi beba:le osobo gasa:le lelegela heda:le amodili golili sa:ili, doagala:le laha. 11 Amasea, ilia da fo ahoabe defele, bu asi dagoi ba:mu. Amo dunu ilia gasa da ilima ‘gode’ gala.

Ha:bagage da bu Hina Godema Egasa

12 Hina Gode! Musa:dafaganini, Di da Gode galu. Di da na Gode! Di da hadigidafa amola Fifi Ahoanusudafa. Hina Gode! Na Gode amola na Gaga:su! Di da Ba:bilone dunu ilegei dagoi. Di da ili gasa fufugilisili, ilia ninima se dabe ima:ne gasa fufugilisi. 13 Be Di da abuliba:le amo wadela:i hamosu dunu amola hohonosu dunu ilima asigiwane ba:sala:? Dia si da hadigidafaba:le, Di da wadela:i hou amola wadela:i hamobe dunu amo ba:mu gogolesa. Amaiba:le, Di da Ba:bilone dunuma, amo dunu da ilia moloi hou baligisa dunu, amo gugunufinisilalebe ba:sea, Di da abuliba:le ouiya:le esalabala?

14 Menabo fi amola sage fi da ilima olelema:ne, ouligisu dunu hame gala. Di da abuliba:le Dia fi dunu ilima menabo amola sage fi ouligibi defele ouligisala:?

15 Ba:bilone dunu ilia da eno dunu menabo agoane ma:go amoga hiougisa. Ilia da dunu gasa:su amuni ganodini sa:i, hiouginana ahoa. Ilia da dunu gaguiba:le, hahawane nodone wele sia:sa. 16 Ilia da ilia menabo gasa:su amoma nodone sia:ne gadosa amola amoma gobele salasu hou hamosa. Bai ilia gasa:su amuni da ilima baligili noga:idafa liligi ilima iaha.

17 Ilia da eso huluane, mae fisili ilia gegesu gobihei amoga fifi asi gala dunu ilima mae asigili, gugunufinisilaloma:bela:?

2

Hina Gode da Ha:bagagema Dabe Adole Iasu

1 Na da na sosodo aligisu diasu gagagula heda:i amoba:le heda:le, Hina Gode da nama adi hamoma:ne sia:ma:bela:le amola na Ema egane sia:ne iasu dabe adi sia:ma:bela:le ouligimu.

2 Hina Gode da nama dabe agoane adole i, “Na dima dabe adole iabe amo laga osoboga hamoi da:fe amo da:iya, dunu ilia hedolodafa ba:le dawa:ma:ne, noga:ledafa dedema. 3 Dedema fawane! Bai Na ilegei eso da wali hame doaga:i. Be amo eso da hedolo doaga:mu amola na dima olelemu liligi da dafawane doaga:mu. Dilia da amo ea misunu da gebewane misunu dawa:mu. Be amo doaga:ma:ne ouligima! Amo hou

da dafawanedafa doaga:mu amola dulilamu da hamedei. 4 Sia:ne iasu da agoane, ‘Wadela:i hamosu dunu da hame fifi ahoanumu. Be moloidafa dunu da fifi ahoanumu. Bai ilia da mae fisili, Godema dafawaneyale dawa:sa.’ ”

Hame Molole Hamosu Dunu da Wadela:lesi Dagoi Ba:mu

5 Bagade gagui hou da ogogosu agoane. Uwasu dunu da gasa fili, helefisu hame dawa:. Ilia da bogosu defele-sadisu hame dawa:. Amaiba:le, ilisu gagumusa:, fifi asi gala hasalili, mae fisili, eno amola eno agoane hasalimusa: ahoa. 6 Dunu amo da enoga hasanasi ilia da ilima hasanasi dunu ilima ilia higale ba:su hou olemu. Ilia da amane sia:mu, “Dilia da eno dunu ilia liligi amo udigili lasa. Be dilia da wadela:lesi dagoi ba:mu. Habowali seda dilia da dunu amo da dilima dabe imunu gala, amo hedolo ima:ne gasa fili lamusa: logema:bela:?”

7 Be amo esoga, dilia da hame dawa: amoga, dilia gagui huluane da fisi dagoi ba:mu amola eno dunu da dilima muni bu baligiliwane lama:ne dilima imunu. Ilia da nedigili, dima doagala:musa: masea, amola dilia da beda:ga yagugumu. Ilia da dilia liligi huluane samogele lamu. 8 Dilia da fifi asi gala bagohame ilima doagala:le, ilia liligi samogele lai. Amaiba:le, amo fifi asi gala fi dunu hame bogoi esalebe da wa:legadole, dilima doagala:le, dilia liligi samogele lamu. Bai dilia da dunu bagohame medole legei, amola dilia da soge amola moilai bai bagade bagohame wadela:lesili, amo ganodini esalu dunu medole legei dagoi.

9 Dili da gugunufinisi dagoi ba:mu! Dili da dilia sosogo fi bagade gaguiwane esaloma:ne, gasa fili, gegene nimi sa:ili, inia ea liligi doagala:le lai. Dili da dilia fifi lasu amo hahawane amola gaga:iwane hamomusa: dawa:i galu. 10 Be dili da agoane ilegeiba:le, dilia sosogo fi da gogosiasu lai dagoi. Dili da fifi asi gala bagohame gugunufinisibiba:le, dilia fifi asi da gugunufinisi dagoi ba:mu. 11 Igi dobea damana amolawane da dilima higale welala, amola sa di da amo wesu gobagala:mu. 12 Dili da wadela:lesi dagoi ba:mu! Dili da wadela:i hamosu bai amo da:iya moilai bai bagade gagui, amola amo moilai bai bagade gaguluba, fane legesu hou fawane hamonanu.

13 Dili da fifi asi gala bagohame hasali dagoi. Amola amo fifi asi gala dunu da udigili hawa: hamonanebeba:le, gufia:i dagoi ba:i. Ilia gagui huluane da laluga nei dagoi. Hina Gode Bagadedafa da amo hou huluane hamoi dagoi. 14 Be hano wayabo bagade da hano amoga nabai, amo defele, osobo bagade fifi asi gala huluanedafa da Hina Gode Ea hadigi hou dawa:su, amoga nabai ganumu.

15 Dili da wadela:lesi dagoi ba:mu! Dili da ougi bagadeba:le, dilia na:iyado fifi lai amo gogosiama:ne amola fonobonesima:ne hamoi dagoi. Dilia hamobeba:le, ilia da adini ba:i dunu defele, feloale asi. 16 Dili amolawane da dilima nodosu fisili, gogosiasu amoga dedeboi dagoi ba:mu. Dili dilisu da adini nanu, feloale masunu. Dili da dunu enoma, se dabe bagadedafa i. Amo se iasu defele, Hina Gode da dilima se dabe imunu. Amola dilima nodosu da afadenene, dilima gogosiasu fawane ba:mu. 17 Dili da Lebanone iwila abusa:i dagoi. Wali dili da hedofai dagoi ba:mu. Dili da Lebanone iwilaga ohe fi fane legei. Wali sigua ohe fi da dilima doagala:beba:le, dili da baligili beda:mu. Bai dili da fane legesu hou bagade hamoi dagoi, amola osobo bagade fifi asi gala dunu ilima, amola ilia moilai bai bagade amoma gegene nimi sa:i dagoi.

18 Loboga hamoi ‘gode’ da hamedei liligi. Osobo bagade dunu fawane da
amo liligi hamosa. Amola amo liligi da ogogosu fawane olelesa. Amo liligi
ea hahamosu dunu da e dafawaneyale dawa:sea, amo da e fidima:bela:?
Hame mabu! Amo ogogosu ‘gode’ liligi da sia:mu hamedei. 19 Dili da
wadela:lesi dagoi ba:mu! Dili da ifa daba: amoma, “Nedigima!” sia:sa.
Amola gele sua:i amoma, “Wa:legadoma!” sia:sa. Loboga hamoi ogogosu
‘gode’ da dilima liligi afae olelemu defele ganabela:? Hame mabu! E da
silifa amola gouli amoga dedeboi dagoi. Be amo ganodini esalusu da hame
ba:sa. 20 Hina Gode da Ea Hadigi Debolo Diasu ganodini esala. Osobo
bagade fifi asi gala dunu huluane da Ea midadi ouiya:le amola asabole
esaloma:mu.

3

Ha:bagage ea Sia:ne Gadosu

1 Amo da balofede dunu Ha:bagage ea sia:ne gadosu afae gala.

2 “Hina Gode! Na da Dia hamoi amo nabi dagoi.
Amola na da baligiwane fofogadigisa.
Wali, ninia esalebe eso amoga,
Dia musa: gasa bagade hamoi amo bu hamoma.
Di da ninima ougi gala, be amomane ninima asigima!

3 Gode da bu Idome soge amoganini mana.
Hadigi Gode da Ba:ila:ne agolo amoganini mana.
Ea noga:idafa isisima:goi hou da mu amo dedebosa.
Amola osobo bagade da Ema nodone sia:ne gadosu amoga nabai gala.

4 E da ha:ha:na ea nenegala:be defele maha.
Ea gasa da Ea lobo ganodini wamolegei.
Amoga hadigi da digaga:gala:!

5 E da olo bisili iasisa!
E da Bogosu Ema fa:no bobogema:ne sia:sa!

6 E da aligisia, osobo bagade da fogosa.
E da hedolole ba:legasea, fifi asi gala ilia da fofogosa.
Eso huluane dialumu goumi da goudane sa:i ba:sa.
Eso huluane dialumu agolo
(amogawi E da musa: hemonega lalu) da magufalala.

7 Na da Gusia:ne fi dunu beda:igia:be ba:i.
Na da Midia:ne fi dunu beda:ga yagugulalebe ba:i.

8 Hina Gode! Di da hano ilia houba:le ougibala:? Di da hano wayabo
bagade ea hou ba:beba:le, bagadewane ougibala:?
Di da mu mobi da:iya fila heda:le ahoasu.
Mulu mobi ginafoi amo da Dia ‘sa:liode’ hamoi.
Amanoba, Di da Dia fi dunuma hasanasisu hou i dagoi.

9 Di da Dia oulali amoga gala:musa: dadi momagei.
Dia ha:ha:na amoga da osobo bagade odahidale yalesi.

10 Goumi alelaloi da Di ba:loba, fofogosu. Hano da mu da:iya gadonini
sogadigi.
Osobo bagade hagudu hano da goi.
Amola amo hano gafului da gado heda:i.

11 Dia dadi da dogona ahoa foloa gala:loba amola Dia goge agei da
dogona ahoa digagala:loba, eso amola oubi da mae fogole lelu.

12 Dia da ougiliwane, osobo bagade amodili mogodigili asi. Di da ougi bagadedafa agoane, fifi asi gala ilima ososa:gisa asi.
13 Di da Dia fi dunu gaga:musa: gadili asi. Amola Dia ilegei hina bagade dunu gaga:musa: gadili asi. Be Di da wadela:i hamosu dunu ilia ouligisu dunu amo fane sali. Amola ema fa:no bobogesu dunu amo Di da wadela:lesili, gugunufinisi dagoi.
14 Wadela:i hamosu dunu ouligisu dunu ea dadi gagui wa:i da mulu agoane nini afagogolesimusa: manebe ba:i. Ilia da hidale, dunu amo da hame gagui dunu wamowane banenesisu defele, ninima osa:le heda:musa: manebe ba:i. Be amo dadi gagui wa:i ilia ouligisu dunu amo, Dia da Dia dadiga sone, fane sali dagoi.
15 Di da Dia hosiga hano wayabo bagade ososa:gi dagoi. Amola hano bagade da dubu hamonesi.
16 Na da amo huluane naba amola yagugusa. Na lafi gadofo da beda:ga yagugusa.

Na da:i da fofogosu agoane hamosa, amola na emoga ahoasea, gigiawasa.
Gode da Ea eso ilegei amoga, ninima doagala:su dunu ilima se dabe imunu. Na da amo eso doaga:ma:ne, asabole ouligimu.

17 Be amomane, figi ifa da fage hame legei galea, amola waini efe da dulu hame legei galea, amola olife ifa da fage hame legei galea, amola bugili nasu sogega, gagoma da hame heda:i galea, amola sibi huluane da bogogia:i dagoi galea, amola bulamagau sanasisu gagili amo ganodini bulamagau hamedafa esalebe ba:sea,
18 na da amoma mae dawa:le, gebewane, nodone hahawane esalumu. Bai Hina Gode da na Gaga:sudafa esala.
19 Ouligisudafa Hina Gode da nama gasa iaha. Ea hamobeba:le, na da ‘dia’ ohe agoane noga:le ososa: ahoa. Na da goumi da:iya ahoasea, Hina Gode da na noga:le gaga:le ouligisa.

Sia ama dagoi

SEFANAIA

(Da:i Sia:-Zephaniah; Modu – Sepanaia; Bisini – Sefanaia)

Hidadea Sia:

Gode Sia: Alofesu dunu (balofede) Sefanaia da ode 630 Y.H.M. agoane amoga amola fa:no, e da fa:no misunu hou olelei. E da sia: olelelalu, hina bagade Yousaia da Godema nodone sia:ne gadosu hou (Isala:ili dunu da amo fisi) amo bu hahamoi. Sefanaia ea olelesu da Yuda dunu da ogogosu 'gode' liligi ilima sia:ne gadobeba:le, ilia da Gode Ea se iasu ba:mu, e sia:i. Se nabasu amola soge wadela:mu da misunu, e sia:i. Amola Hina Gode da eno fifi asi gala ilima se bagade imunu, e sia:i. Yelusaleme moilai bai bagade da wadela:lesi dagoi ba:mu, be fa:no da bu hahamoi dagoi ba:mu. Amola amo esoha, asaboi moloidafa hamosu dunu fi da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esalebe ba:mu.

Sia: Dedei

1 Hina Gode Ea Fofada:su Eso...Sia:alalo 1:1-2:3
2 Isala:ili ilia Na:iyado fi da Wadela:lesi
Dagoi Ba:mu...Sia:alalo 2:4-15
3 Yelusaleme da Wadela:lesi Dagoi Ba:mu
be bu Hahamomu...Sia:alalo 3:1-20

Sefanaia

1 *Eso amoga hina bagade Yousaia (A:mone ea mano) da Yuda soge ouligisu, amo esoha Hina Gode da Sefanaiama sia:ne i. (Sefanaia da Giusai amalu Gedalaia amalu A:malaia amalu hina bagade Hesigaia amo ilia egaga fi dunu esalu.)

Hina Gode Ea Fofada:su Eso

2 Hina Gode da amane sia:i, "Na da osobo bagadega esalebe liligi huluane gugunufinisisimu. 3 Na da dunu fi huluane, ohe fi, sio amola menabo huluane wadela:lesimu. Wadela:i hamosu dunu huluane dafama:ne, Na da wadela:lesimu. Na da dunu fi huluane wadela:lesisia, dunu afae esalebe da hame ba:mu. Na, Hina Gode, da sia:i dagoi.

4 Na da Yelusaleme moilai bai bagade fi amola Yuda soge fi huluane ilima se bagade imunu. Na da ilia Ba:ilema nodone sia:ne gadosu hou huluane gugunufinisimudafa. Amasea, dunu huluane da Na hou hame lalegagui gobele salasu dunu (amo da Ba:ilema hawa: hamosa) amo gogolele, bu hamedafa dawa:mu. 5 Na da nowa dunu da diasu da:iya gado heda:le, eso amola gasumuni amola oubi amoma nodone sia:ne gadosa, amo fi huluane wadela:lesimu. Amola nowa da Nama nodone sia:ne gadosa, amola ilia lafidili Nama molole fa:no bobogemu sia:sa, be gilisili ogogosu 'gode' Moulege ea dioba:le sia:sa, amo amola Na da wadela:lesimu. 6 Amola nowa dunu da Nama fa:no bobogelalu bu wadela:i hou amoma sinidigili, amola Nama Na ouligisu amola hou olelesu hame adole ba:sa, amo amola Na da wadela:lesimu," Hina Gode da amane sia:i.

7 Hina Gode Ea Fofada:su Eso amoga E da osobo bagade fi wadela:lesimu amo da gadenesa. Amaiba:le, dilia huluane Ea midadi ouiya:le esaloma.

* **1:1:** 2 Hina bagade 22:1 - 23:30; 2 Hou Olelesu 34:1 - 35:27

Hina Gode da Ea fi dunu gobele salasu hou defele, medole legemu. E da
ha lai dunu amo Yuda soge liligi huluane gegenana lama:ne hiougi dagoi.
8 Hina Gode da amane sia:sa, “Amo medole legesu esoga, Na da eagene
hawa: hamosu dunu, amola hina bagade ea mano, amola nowa da ga fi
ilia sia:ne gadosu hou hamonana, amo huluane ilima se imunu. 9 Na da
nowa dunu da hame lalegagui agoane nodone sia:ne gadosa, amola ilia
ouligisu dunu ea diasu wamolai liligi amoga nabama:ne wamolasa amola
medole legesa, amo dunu huluane ilima Na da se bagade imunu.
10 Hina Gode da amane sia:sa, “Amo esoga dilia da Yelusaleme moilai bai
bagade Menabo Logo Ga:su amoga dibi sia: bagade nabimu. Yelusaleme
moilai bai bagade gaheabolo la:idiga, dilia da didigia:su nabimu. Amola
agolo damana agolo agebe ea ga: defele nabimu. 11 Amo nabasea, dilia
moilai bai bagade hagudu la:idi esalebe dunu, didiga:ma amola dima! Bai
dilia bidi lasu dunu huluane da bogogia:i dagoi.
12 Amasea, amo esoga, Na da gamali lale, Yelusaleme ganodini hogomu.
Nowa dunu da hahawane hi hou da defele dawa:lebe, amola ilisu da, ‘Hina
Gode da hamedei. E da hawa: hamomu hame dawa:,’ amane sia:sa, amo
huluanema Na da se imunu. 13 Ilia gagui liligi wamolai dagoi ba:mu, amola
ilia diasu wadela:lesi dagoi ba:mu. Ilia da diasu ili gagubi amoga hamedafa
fifi ahoanumu, amola ilia waini efe sagabe amo ea waini hano hamedafa
nanamu.”
14 Hina Gode Ea eso bagade da doaga:mu gadenesa. Amola gadeneidafa
amola hedolowane doaga:mu. Amo eso da se nabasu bagadedafa ba:mu.
Amola nimi bagade dadi gagui dunu da lobo healeiba:le, didigia:mu.
15 Amo eso da ougi ha lasu eso, se nabasu amola bidi hamosu eso,
wadela:lesisu amola mugulusu eso, amoga da gasi bagade amola alaloyo
amola hadigi da bunumai mumobiga dedebomu. 16 Amo esoha gegesu
‘dalabede’ wesu bagade nabimu, amola gegesu dunu ilia halasu fawane
nabimu. Ilia da moilai bai bagade gagili sali amola diasu sedade gado
gagagula heda:i amoma doagala:beba:le, halasu bagade nabimu.
17 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da se nabasu bagadedafa dunu fifi
asi gala huluane ilima imunu. Amaiba:le, ilia da si dofoi dunu agoane
ahoanumu. Ilia da Nama wadela:le hamoiba:le, ilia maga:me da hano
agoane sogadigimu, amola ilia bogogia:le, ilia da:i hodo da udigili osoboga
dasagia:ma:ne dialumu.”
18 Amo esoha, Hina Gode da Ea ougi bagade hou olelesea, ilia silifa amola
gouli gagui amo da ili hame gaga:mu. Osobo bagade huluane da Gode Ea
ougi lalu agoane amoga wadela:lesi dagoi ba:mu. E da hedolodafa dunu
huluane osobo bagade amoga esalebe, amo ilia esalusu dagolesimu.

2

Sefanaia da Yuda Dunuma Godema Sinidigima:ne Sia:sa

1 Dilia da hame gogosiasu fi! Dilia asigi dawa:su moloma!
2 Dilia da gisi a:le fasi defele amo biosa:besa:le, amola Hina Gode Ea
gia:i bagade ougi hou dilima doaga:sa:besa:le, dilia asigi dawa:su moloma!
3 Hina Godema sinidigima! Soge ganodini asaboi dunu amo da Gode
Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamosa, dilia Hina Godema sinidigima!
Moloidafa hamoma amola Hina Gode ba:ma:ne, dilia hou fofonoboma!
Amabela? Dilia da amo esoga, Hina Gode da Ea ougi hou ba:ma:ne
olelesea, se nabasu hame ba:mu.

Isala:ili Na:iyado Sisiga:le Fi da Wadela:lesi Dagoi Ba:mu

4 *Ga:isa amola A:segelone moilai bai bagade ela ganodini dunu afae esalebe hame ba:mu. Asedode moilai bai bagade dunu da eso afaega esomogoa gadili sefasi dagoi ba:mu. Egelone moilai bai bagade dunu fi da gadili sefasi dagoi ba:mu.

5 Dilia Filisidini dunu amo da hano wayabo bagade bega: esala! Dilia amola da wadela:lesi dagoi ba:mu. Hina Gode da dilima se nabasu imunusa: ilegei dagoi. E da dili huluane wadela:lesili, dilia dunu afae esalebe hame ba:mu. 6 Dilia soge huluane hano wayabo gadenene da dunu hame esalebe, moifufu sogebi fawane ba:mu. Amogawi sibi ouligisu dunu ilia diasu amola sibi gagoi amo fawane dialebe ba:mu.

7 Amola Yuda fi hame bogoi esalebe dunu da misini, dilia soge lale fimu. Ilia sibi amola bulamagau wa:i da amogawi afugisimu. Amola dunu da A:segelone moilai bai bagade diasu ili ganodini golamu. Amola ilia Hina Gode da ili ouligimu, amola ilia da bu hahawane bagade gaguiwane fifi lalumu.

8 †Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, “Moua:be amola A:mone fi dunu da Na fi dunu ilima gadele sia:su, amola ilima dafama:ne sia:su amola ilia soge lama:ne hidale nodone sia:su, Na da nabi dagoi. 9 ‡Na da Isala:ili fi ilia Fifi Ahoanusu Godedafa! Amola Na da dafawanedafa amane ilegele sia:sa. Na da Sodame amola Goumola moilai bai bagade wadela:lesi, amo defele Na da Moua:be amola A:mone wadela:lesimu. Ilia sogega da sali dogosu gelabo bagohame ba:mu amola wadela:lesi dagoiba:le bu hahamomu da hamedei ba:mu. Wadela:i gisi da amo soge dedebomu. Na fi dunu (Isala:ili fi) amo da hame bogoi esalebe, da Moua:be amola A:mone ilia liligi amola ilia soge gegene lamu.”

10 Moua:be amola A:mone fi dunu da gasa fili, Hina Gode Bagadedafa amo Ea fi dunu ilima gadele bagade sia:i. Amaiba:le, ilia da se iasu bagade ba:mu. 11 Hina Gode da ili bagade beda:ma:ne hamomu. E da osobo bagade ogogosu ‘gode’ liligi huluane dafawane wadela:lesimu. Amasea, fifi asi gala dunu huluanedafa da ilia soge afae afae ganodini, Ema nodone sia:ne gadomu.

12 §Amola Hina Gode da Idioubia fi dunu medole legemu.

13 **Hina Gode da Ea gasaga, amo Asilia soge wadela:lesimu. E da Ninefe moilai bai bagade wadela:lesimu. Amo da dunu hame esalebe, mugului dagoi, hano hamedene hafoga:i soge agoane ba:mu. 14 Amasea, amoga da bulamagau, sibi wa:i amola ohe fi hisu hisu ilia fawane esalebe ba:mu. Ea mugulubi amo ganodini da baou esalumu. Ilia da diasu logo holei gelabodili gugumuni imunu. Ninefe moilai bai bagade dobea fei dolo ifa da hiougili fasi dagoi ba:mu. 15 Ninefe fi dunu ilisu da gasa bagade amola hahawane gaga:i dagoi ilisu dawa:sa. Ilia moilai bai bagade da osobo bagade moilai bai bagade huluane baligi dagoi ilisu dawa:sa. Be ilia moilai bai bagade da wadela:lesi dagoi ba:mu. Ea sogebi da dunu hame esalebe hamedei soge agoane ba:mu, amola amo ganodini sigua ohe fi fawane esalebe ba:mu. Dunu huluane da amo sogebi bobaligisia, fofogadigili hagamu.

---

* **2:4:** Aisaia 14:29-31; Yelemaia 47:1-7; Isigiele 25:15-17; Youele 3:4-8; A:imose 1:6-8; Segalaia 9:5-7
† **2:8:** Aisaia 15:1 - 16:14; 25:10-12; Yelemaia 48:1 - 49:6; Isigiele 21:28-32; 25:1-11; A:imose 1:13-15
‡ **2:9:** Mui 19:24 § **2:12:** Aisaia 18:1-7 ** **2:13:** Aisaia 10:5-34; 14:24-27; Na:ihame 1:1 - 3:19

3

Yelusaleme Fi ilima Hobea Doaga:mu Hou

1 Yelusaleme moilai bai bagade da hame nabasu wadela:idafa sogebi,
amola ilia fi da ilia fidafa dunu ili banenesisa. Yelusaleme da gugunufinisi
dagoi ba:mu. Hobeale masunu logo hame ba:mu. 2 Ilia da Hina Gode
Ea sia: hame nabasu amola Ea dawa:ma:ne se iasu hame lalegagui. Ilia
da Hina Gode Ea hou dafawaneyale hame dawa:su, amola E ili fidima:ne
hame adole ba:su. 3 Yelusaleme eagene hawa: hamosu dunu da laione
wa:me gogonomobe defele ba:sa. Ea fofada:su dunu da soge wa:me amo
da gasa hahabe manusa: ligisimusa: hame dawa:sa, amo defele uasusa.
4 Yuda balofede dunu ilia hou da diahamosu amola hohonosu agoane.
Gobele salasu dunu da sema liligi amo wadela:lesisa. Ilila:musu fidima:ne,
ilia Gode Ea sema ogobele olelesa.

5 Be Hina Gode da amo moilai bai bagade ga:iwane esala. E da
moloidafa hou fawane hamosa amola giadofale hamosu hamedafa dawa:.
Hahabe huluanedafa, E da moloidafa hou Ea fi dunuma olelesa. Be moloi
hame dunu da mae fisili, wadela:i hou hamonana. Amola ilia da amoga
hamedafa gogosiasa.

6 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da fifi asi gala bagohame gugunufinisi
dagoi. Na da ilia moilai bai bagade mugululi fasi amola ilia gagoi dobea
amola diasu gagagula heda:i amo mugululi fasi dagoi. Moilai bai bagade
huluane da ma:bui dagoi. Moilai bai bagade logo huluane da lei dagoi,
dunu afae esalebe hame ba:sa. 7 Na da amane hamobeba:le, Na fi dunu ilia
da Nama nodonanu, Na dawa:ma:ne se iasu lalegagumu amola Na olelesu
hamedafa gogolemu, amo Na da dawa:i galu. Be ilia da amo olelesu mae
dawa:le, ilia musa: wadela:i hou hedolowane bu hamosu.”

8 Hina Gode da amane sia:sa, “Waha oualigima! Na da wa:legadole, fifi
asi gala ilima diliwaneya udidimu. Na da amo ilegei dagoi. Na da fifi
asi gala huluane ilia Na gasa bagade ougi hou ba:ma:ne gilisimu. Osobo
bagade huluane da Na ougi lalu agoane amoga nei dagoi ba:mu.

9 Amasea, Na da fifi asi gala dunu huluane ilia hou afadenemu. Amola
ilia da ogogosu ‘gode’ ilima sia:ne gadosu yolesili, Nama fawane sia:ne
gadomu. Ilia huluane da Na sia: nabawane hamomu. 10 Idioubia soge da
badiliadafa amola amoga Na fi mogili da afagogoi. Be amoga Na fi dunu
afagogoi da udigili iasu Nama gaguli misunu.

11 Na fi dunu! Amo esoha, dilia da musa: Nama lelebeba:le, bu
hame gogosiamu. Na da nowa dunu da gasa fi amola hidale hamosu
amo huluane dilia fi amoga fadegale fasimu. Amasea, dilia da Na sema
agologa, Nama bu hamedafa lelemu. 12 Na da amogawi, fi amo da asaboi
amola bodogi gala hamomu. Ilia Nama Na fidisu lama:ne misunusa:
hame higamu. 13 *Isala:ili fi dunu hame bogoi esalebe da dunu enoma
wadela:le hamedafa hamomu. Ilia da ogogosu hamedafa dawa:mu. Ilia da
bagade gaguiwane amola gaga:iwane esalumu. Amola ilia da eno dunuma
hamedafa beda:mu.

Isala:ili dunu! Hahawaneba:le, gesami hea:ma

Hahawane Gesami Hea:su

14 Hahawane gesami hea:ma amola wema! Yelusaleme fi dilia!
Dilia dogoga ha:giwane nodoma!

---

* **3:13:** Wamolegei Sia: Olelesu 14:5

15 Hina Gode da dilia se iasu dagolesi.
E da dilima ha lai dunu huluane sefasi dagoi.
Hina Gode, Isala:ili Hina Bagade, E da dili esala.
Wali beda:su bai da hame gala.
16 Eso da mana amoga ilia da Yelusaleme fi ilima amane sia:mu,
“Saione moilai bai bagade fi! Mae beda:ma!
Beda:ga lobo mae bodola:le salima!
17 Dilia Hina Gode da dili esala.
Ea gasa da dilima iba:le, dilia da ha lai dunu ili hasali.
Hina Gode da dili hahawane dogolegele ba:mu.
E da dilima asigiba:le, gaheabolo esalusu dilima imunu.
E da dilima gesami hea:mu, amola dunu da lolo nabe amoga hahawane gala,
amo defele E da dilima hahawane ba:mu.”
18 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da dili wadela:lesimu sia:i amo dagolesi.
Na da dilia gogosiasu fadegai dagoi.
19 Eso da mana! Amoga Na da dilima banenesisu dunu ilima se imunu.
Na da emo gasuga:igi dunu huluane gaga:mu.
Amola mugululi asi dunu bu oule misunu.
Na da ilia gogosiasu bu sinidigili,
osobo bagade dunu huluane da ilima nodone sia:mu.
20 Eso da mana! Na da dilia afagogoi dunu bu oule misunu.
Na da hamobeba:le, osobo bagade dunu huluane dili dawa:digili nodomu.
Dilia da hahawane bagade gaguiwane bu ba:mu.”
Hina Gode da sia:i dagoi.
Sia: ama dagoi

Ha:ga:iai

(Da:i Sia: - Haggai; Modu – Hagai; Bisini – Hagai)

Hidadea Sia:

Ha:ga:iai buga amo ganodini da, Hina Gode Ea sia:, E da balofede (Gode Sia: Alofesu dunu) ea dio amo Ha:ga:iai ema olelei. Ha:ga:iai da amo meloa ode 520 Y.H.M. amoga dedei. Amo esoga, Isala:ili dunu musa: mugululi asi, ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega buhagili, ode oda amogawi esalu. Be Sia:ne Gadosu Diasu (Debolo) da mae hahamone, mugului dagoi ba:i. Ha:ga:iai da Isala:ili ouligisu dunuma ha:giwane, ilia Debolo diasu bu gaguma:ne olelesu. Amola Hina Gode da Ha:ga:iai ea lafidili ilima hahawane dogolegele imunu sia:i. Ilia da hou moloidafa amola gaheabolo hamosea, ilia da liligi bagade gaguiwane amola hahawane olofoiwane esalumu, E da sia:i dagoi.

Sia: Dedei

1 Hina Gode E da Debolo Diasu
bu Gaguma:ne Sia:i...Sia:alalo 1:1-15
2 Dogo Denesima:ne Sia:...Sia:alalo 2:1-23

Ha:ga:iai

Hina Gode da Isala:ili fi ilima Debolo Diasu bu Gaguma:ne Sia:i.

1 *Be ode ageyadu amoga, Da:liase da Besia soge amo hina bagade hamone ouligi esalu, amola oubi gafe amoga eso agega, Hina Gode da Ha:ga:iai ema sia: sia:i. Amola Ha:ga:iai da alofele, amo sia: Yuda eagene ouligisu dunu amola Selababele (Sia:lediele egefe) amola gobele salasu ouligisu dunu Yosiua (Yihosada:ge egefe), ilima bu sia:i.

2 Hina Gode Bagadedafa da Ha:ga:iaima amane sia:i, “Isala:ili dunu ilia da amane sia:sa, ‘Debolo Diasu bu gagumu esodafa da hame doaga:i.’ ” 3 Amalalu, Hina Gode Ea sia: amo da dunu huluane ilia nabima:ne, balofede dunu Ha:ga:iaima sia:ne i.

4 Hina Gode da amane sia:i, “Na dunu fi abuliba:le ilila: diasu amo noga:le gaguli esala, amola Na Sia:ne Gadosu Diasu amo bu wadela:lesi dagoi ba:sala:? 5 Dilia da abuliba:le dilima hou doaga:ga:lalebe amo hame ba:sala:? 6 Dilia da gagoma bagade sagai galu, be amomane bagade hame fai. Dilia da ha:i manu gala be dili sadini manu defele hame gala. Dilia da waini hano manu gala, be dilia da waini hano hanai gumimu defele hame gala. Dilia da abula gala, be bagahameba:le, dilia da:i hame hougala:sa. Dunu da muni lamusa: hawa: hamosa, be amomane esaloma:ne lamu liligi amo defele hame ba:sa. 7 Di da abuliba:le, amo hou doaga:be hame ba:bela:? 8 Defea, wahadafa agoloba:le heda:le, diasu gagusu ifa lidima, amola Na Debolo Diasu mugului amo bu buga:le gaguma. Amasea Na da dilima nodomu amola dilia da Nama defele nodone sia:ne gadomu. 9 Dilia da ifabi ganodini ha:i manu bagade lamusa: dawa:i galu. Amomane ha:i manu da dadamini aguni manoba, Na da amo dadami fulabole fasi dagoi. Abuliba:le, Na agoane hamobela:? Bai Na Debolo Diasu da mugululi sia:i dagoiba:le. Be dilia da mae dawa:le, dilia diasu fawane gagulala.

* **1:1:** Esela 4:24 - 5:2; 6:14

10 Amaiba:le, Na da diligili gibu amola ha:i manu hame iaha. 11 Na da
dilia sogega esoi bagade i dagoi. Dilia soge agolo, gagoma sagai, waini
sagai, olefe ifa sagai, dilia sagai liligi huluane amola dunu fi amola ohe fi
huluane amo da esoi bagade ba:sa.

Isala:ili Dunu ilia Hina Gode Ea Sia: Nabawane Hamoi

12 Amalalu, Selababele, Yosiua amola dunu fi huluane (amo da Ba:bilone
mugului asili buhagi), ilia Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. Ilia
da beda:ne, balofede dunu Ha:ga:iai (Hina Gode Ea Sia: Alofesu dunu) amo
ea sia: nabawane hamoi. 13 Amalalu, Ha:ga:iai da Hina Gode Ea sia: amo
Isala:ili dunuma alofele adoi, amane, "Na da dafawane ilegesa. Na da dili
hamedafa yolesimu." 14 Hina Gode da Selababele, Yuda eagene ouligisu
dunu, gobele salasu ouligisu dunu Yosiua amola dunu huluane amo da
mugululi asili buhagi, amo ilia da Debolo Diasu bu gaguma:ne, Hina Gode
da ilia a:silibu denesi dagoi. Ilia da ilia Hina Gode Bagadedafa Ea Debolo
Diasu gaguma:ne, hawa: hamosu mui. 15 Ilia da oubi gafeale amola eso 24
amo Da:liase ea hina bagade ouligisu eso amoga, amo hawa: hamosu mui.

2

Debolo Diasu Gaheabolo Noga:idafa

1 Hina Gode Ea sia: olelema:ne balofede dunu Ha:ga:iaima bu sia: i.
Amo da ode afae amola oubi fesu amola eso21 amoga hamoi. 2 Hina
Gode da Ea sia: Selababelema olelema:ne, balofede dunu Ha:ga:iaima adoi.
Yuda ouligisu dunu, Yosiua (Gobele salasu dunu Ouligisu) amola dunu
huluane ilima olelema:ne amane adoi, 3 *"Dilia afaega da musa: Debolo
diasu noga:idafa amo haboda:i dialebe ba:sula:? Be wali dia da haboda:i
ba:sala:? Amo ba:loba:, hamedeidafa agoai ba:sa. 4 Be dilia huluane waha
gogosia:iwane mae da:i dioi dialoma. Na da nini gilisili esalumuba:le,
hawa: hamoma.
5 †Dili Idibidi fisili, gadili ahoanoba, Na da eso huluane dili fidilalumu,
amo Na dilima ilegele sia:i dagoi. Na da wali amola dili esala. Amaiba:le,
mae beda:ma!" Hina Gode E da amane sia:i.
6 ‡Hina Gode da eno amane sia:i, "Fonobahadi aligili, Na da mu amola
osobo bagade, (soge amola hano waeyabo) igumu. 7 Na da fifi asi gala
huluane wadela:lesimu. Amasea, fifi asi gala ilia gagui liligi huluane da
Debolo Diasuga gaguli misi dagoi ba:mu. Amola Debolo Diasu da amoga
nabamu. 8 Osobo bagadega silifa amola gouli dialebe amo huluane da Na:
fawane." 9 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:i, "Debolo diasu gaheabolo
gagui amo da musa: gagui amo baligili noga:idafa dialumu. Amola Na fi
dunu bagade gagui agoane esaloma:ne, Na da ilima olofosu imunu."

Ha:ga:iai da Gobele Salasu Dunu ilima Adole Ba:i

10 Ode ageyadu, amola oubi sesege amola eso 24 amoga Da:liase da hina
bagade esalu, amo esoga Hina Gode da balofede dunu Ha:ga:iai, ema eno
adole i. 11 E amane sia:i, "Gobele salasu dunu ilima amane adole ba:ma,
12 'Dunu afae da gobele salimusa: modale ligiagai hu a:i afae lale, ea
abulaga mabione gaguli ahoasea, amola ea abulaga agi ga:gi o ha:i gobei,
waini hano, olife susuligi o ha:i manu eno amo digilisisia, amo ha:i manu
amola da hu defele modale ligiagai hamobela:?" Gobele salasu dunu da

---

* **2:3:** Esela 3:12 † **2:5:** Gadili Asi 29:45-46; Yosiua 1:9 ‡ **2:6:** Hibulu 12:26

amo adole ba:su nabalu, bu adole i, “Hame! Amo ha:i manu da hame modale ligiagai.”

13 §Amalalu, Ha:ga:iai da bu adole ba:i, “Dunu afae da bogoi da:i hodo digili ba:beba:le, fedege agoane nigima: madelai ba:sea, amola amo ha:i manu digili ba:sea, amo ha:i manu amola da nigima: madelai hamobela:?
Gobele salasu dunu da bu adole i “Ma! Amo ha:i manu da nigima: madelai dagoi ba:mu.”

14 Amalalu, Ha:ga:iai da amane sia:i, “Hina Gode da agoane sia:sa, ‘Amo hou dilia waha sia:i da Isala:ili dunu fi, amola ilia loboga hamoi liligi huluanedafa ea hou defele galu. Amaiba:le, liligi huluane ilia da oloda da:iya gobele salalebe da nigima: madelai dagoi ba:sa.’ ”

Hina Gode da Ea Hahawane Dogolegele Hou Isala:ili Dunuma Imunusa: Ilegele Sia:i

15 Hina Gode da amane sia:sa, “Dilima hamoi hou amo dili ba:sala:? Debolo diasu muni bu buga:le gagumusa: gala, 16 dilia gala:ine faili legei amoga ba:la asili, 200 gilogala:me dioi defei ba:musa: dawa:su be amomane 100 fawane ba:i. Dilia da waini hano 100 lida defei dimusa: dawa:i, be 40 lida defei fawane ba:i. 17 Na da gia:i bagade fo, dilia ha:i manu liligi bione sesenema:ne fo iasi. Na da mugene amola dilia ha:i manu bugi wadela:musa: iasi. Be amomane dilia da Nama bu hame sinidigisu. 18 Wali esoha da 24 amola oubi sesege amoga da Debolo diasu bai fa:i amo wali esoga huluane dagoi ba:sa. Waha winini adi hamoma:beyale, ba:ma! 19 Be amomane wali ga da ebelei dagoi, amola figi ifa, bomegala:nede ifa (goaba agoai), amola olife ifa amola fage hame legei gala, be waha winini Na dilima hahawane dogolegele fawane hamomu.

Hina Gode da Selababelema Hamomusa: Ilegei

20-21 Amo eso afae amoga (eso 24 amola oubi sesege) Hina Gode da Ha:ga:iai ema sia: eno, Selababele (Yuda eagene ouligisu dunu) amoma adosima:ne amane adoi, “Na da mu amola osobo bagade igumu gala. 22 Na da fifi asi gala huluane amola ilia gasa wadela:lesimu. Na da sa:liode amola genonesisu dunu delegili fasili, bobaeyoi ba:mu. Hosi da bogogia:mu amola ili da:iya fila heda:i dunu da ili gobele fane legemu.

23 Amo esohaga, Na da di, Selababele, Na hawa: hamosu dunu, Na da di oule masunu, di da Na Dio:ba:le, ouligisu hou hamoma:ne ilegemu. Bai di fawane Na ilegei dagoi.” Hina Gode Bagadedafa da sia:i dagoi.
Sia: Ama Dagoi

§ **2:13:** Idisu 19:11-22

Segalaia

(Da:i Sia: - Zechariah; Modu – Sekaraia; Bisini – Sekaraia)

Hidadea Sia:

Segalaia Buga da olelesu aduna gala

1 Sia:alalo 1 asili 8 da balofede dunu Segalaia amo ea hawa: hamosu ode 520 Y.H.M. asili ode 518 Y.H.M. amoga dedei. Amo ba:la:lusu e da esala ba:su amo ganodini ba:i. E da agoane ba:i,
(a) Yelusaleme moilai bai bagade bu gagui ba:i
(b) Debolo Diasu bu gagui ba:i
(c) Gode Ea fi dunu ledo hamonanu, bu dodofei dagoi ba:i
(d) Yesu Gelesu (Mesaia) Ea degabo misunu ba:i

2 Sia:alalo 9 asili 14 - Fa:no dedei sia:. Amo da Mesaia Ea degabo misunu amola dagolesimusa:, fofada:su hou olelesa.

Sia: Dedei

1 Sisasu Sia: amola Dafawane hamoma:beyale Sia:...Sia:alalo 1:1-8:23
2 Isala:ili Gadenene Na:iyado Fi ilima Fofada:su...Sia:alalo 9:1-8
3 Hobea misunu bagade gagui amola olofosu Hou...Sia:alalo 9:9-14:21

Segalaia

Hina Gode da Ea fi dunu Ema bu Misa:ne Wesa

1 *Oubi godo amola ode ageyadu amo Da:liase ea Besia sogega ouligisu hou amoga, Hina Gode da amo sia:ne iasu amo Segalaia (Belegaia egefe amola Idou ea aowa) ema i.
2 Hina Gode Bagadedafa da Segalaiama amo sia: Ea fi dunu ilima alofele olelema:ne sia:i, "Na, Hina Gode, da dilia aowalali ilima bagadewane ougi galu. 3 Be wali Na da dilima sia:sa, 'Nama buhagima! Amasea, Na da dilima bu misunu! 4 Dilia aowalali ilia hou agoane mae hamoma. Hemonega, balofede dunu da Na sia:ne iasu ilima i. Ilia da wadela:i hou fisimusa: ilima sia:i. Be ilia da Na sia: hamedafa nabi amola Na hamoma:ne sia:be nabawane hame hamosu. 5 Dia aowalali amola amo balofede huluane ilia da bogoi dagoi. 6 Na hawa: hamosu balofede dunu amo ilimadi, Na da dilia aowalali ilima hamoma:ne sia:i amola sisasu dawa:digima:ne sia:ne i. Be ilia amo sia: mae nabane, se dabe lai dagoi. Amalalu, ilia da bu sinidigili, amo Na, Hina Gode Bagadedafa, da ilia hamoi defele amola Na ilegei defele, se dabe ilima i, amo da dafawane ilia da sia:i dagoi."

Segalaia da Esala Ba:su Ganodini, Hosi Ba:i

7 Eso 24 amola oubi gidayale (oubi Siba:de) amola ode ageyadu Da:liase ea Besia soge ouligisu amoga, Hina Gode da gasi afaega nama esala ba:su iasi. 8 †Na da ba:loba, Hina Gode Ea a:igele dunu yoi hosi da:iya fila heda:le ahoanebe ba:i. E da 'medele' ifa labala fago, amo ganodini aliligibi ba:i. Ea baligia hosi eno, mogili yoi, mogili hoholei, mogili ahea:iai, lelebe ba:i. 9 Na da ema adole ba:i, "Hina! Amo hosi ilia bai da adi olelesala:?"
E bu adole i, "Na da dima amo ea bai olelemu! 10 Hina Gode da ili osobo bagade hou abodelalu masa:ne asunasi."

---

* **1:1:** Esela 4:24 - 5:1; 6:14 † **1:8:** Wamolegei Sia: Olelesu 6:2-8

11 Hosi ilia da a:igele dunuma amane sia:ne i, “Ninia da osobo bagade
huluane hohogola lalu. Ninia da ba:loba, osobo bagade fifi asi gala dunu
huluane da gasa hamedene amola banenesi dagoi ba:i.”
12 Amalalu, a:igele dunu da amane sia:i, “Hina Gode Bagadedafa! Di da
waha ode 70 agoane, Yelusaleme fi amola Yuda moilai bai bagade hamone
gagai fi ilima ougi galu. Di da habogala ilima asigi hou bu olelema:bela:?”
13 Hina Gode da a:igele dunu ea dogo denesima:ne, ema dabe adole
i. 14 Amola a:igele da nama Hina Gode Bagadedafa Ea sia:i amo sisia:i
lama:ne amane sia:i, “Na da Yelusaleme, Na Hadigi Moilai bai bagade,
amoma bagade fofagisa. 15 Amola, Na da ilima ha lai fifi asi gala amo
da hahawane amola olofole esala, ilima bagadewane ougi. Na da Na fi
dunuma fonobahadi ougiba:le, ilima se dabe i. Na da eno fifi asi gala
dunuma amo hamoma:ne sia:beba:le, ilia da Na fi dunuma gegebeba:le,
ilima se bagade i. Be ilia da Na hamoma:ne sia:i baligili, Na fi dunuma
se baligili i. 16 Amaiba:le, Na da Yelusaleme fi ilima asigi hou olelema:ne,
Yelusalemega buhagi. Na Debolo da bu hahamoi amola Yelusaleme moilai
bai bagade da bu buga:le gagui dagoi ba:mu.”
17 Amola a:igele da nama na da eno sisia:i lama:ne amane sia:i, “Hina
Gode Bagadedafa da amane sia:sa, ‘Na moilai bai bagade ilia da bu bagade
gagui ba:mu. Amola Na da Yelusaleme fi bu fidimu amola Yelusaleme da
Na moilai bai bagadedafa Na da bu sia:mu.’ ”

Segalaia da Esala Ba:su ganodini Bulamagau Hono Ba:i

18 Esala ba:su eno ganodini, na da bulamagau hono biyaduyale ba:i.
19 Na da a:igele dunu (amo da nama sia: dasu) ema amane adole ba:i,
“Amo hono ilia bai da adila:?” E da nama bu adole i, “Ilia bai da gasa
bagade fifi asi gala amo da Yuda, Isala:ili amola Yelusaleme amo fi dunu
afagogolesi dagoi.”
20 Amalalu, Hina Gode da ha:ma gagui hawa: hamosu dunu biyaduyale
nama olei.
21 Na da amane adole ba:i, “Amo dunu ilia adi hamomusa: misibala:?
E da dabe adole i,” Fifi asi gala ha lai dunu ilia da Yuda fi dunu hasalasili,
afagogolesi. Ha:ma gagui dunu da amo ha lai fifi asi gala amo beda:ma:ne
hamone, hasalasimusa: misi dagoi.”

2

Sedade Defesu Efe Esala Ba:su

1 Na da esala ba:su eno amo ganodini, dunu amo ea loboga sedade defesu
efe gagui dialebe ba:i. 2 Na da ema adole ba:i, “Di da habi ahoa!” E da bu
adole i, “Na da Yelusaleme defemusa: ahoa. Na da ea sedade amola ba:de
amo defemusa: ahoa!”
3 Amalalu, na da ba:loba, a:igele dunu nama adolalu amo alia guda:lebe
ba:i. Amola a:igele eno e gousa:musa: misi. 4 Bisili misi a:igele dunu
da eno a:igelema amane sia:i, “Hehenaia asili, ayeligi dunu defesu efe
gagui ema amane sia:ma, ‘Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini,
dunu amola bulamagau bagohamedafa ba:muba:le, moilai bai bagade
gagomu da hamedei ba:mu. 5 Hina Gode da amane ilegele sia:i dagoi.
‘Na Nisu fawane da laluga sisiga:le disi gagoi agoane moilai bai bagade fi
gaga:ma:ne esalumu. Amola Na da hadigiwane amogai esalumu.’ ”

Hina Gode da Mugululi Asi Dunu buhagili Misa:ne Wesa

6-7 Hina Gode da Ea fi dunu ilima amane sia:i “Na da la:idi bega: la:idi bega: dilia huluane afagogolesi. Be dilia mugululi asi dunu! Waha dilia Ba:bilone soge yolesili, hobeale asili, Yelusalemega buhagima. 8 Nowa da dili fasea, da Nama dogolegei liligi fasa.”

Amaiba:le, Hina Gode Bagadedafa da fifi asi gala amo da Ea fi dunu ilia liligi doagala:le lai, ilima amo sia: sia:musa:, na asunasi, 9 “Hina Gode Hisu da dilima gegemu. Amo dunu ilia da dilia hawa: hamosu dunu galu, ilia da dilia liligi doagala:le lamu.”

Amane hamobe ba:sea, dunu huluane da Hina Gode Bagadedafa da na asunasi, amo dawa:mu.

10 Hina Gode da amane sia:i, “Yelusaleme dunu! Nodone gesami hea:ma! Na da dili bisili fifi lamusa: mana!”

11 Amo esoga, fifi asi gala bagohame da Hina Godema misini, Ea fidafa hamomu. E da dili bisili fifi lamu. Amasea, E da na dilima asunasi, amo dilia da dawa:digimu.

12 Bu enowane, Yuda da Hina Gode Ea dogolegei fi Ea sema soge amo ganodini ba:mu. Amola Yelusaleme da Ea baligili dogolegei moilai bai bagade ba:mu.

13 Hina Gode Ea midadi, dunu huluane ouiya:ma! Bai E da Ea Hadigi fifi esalebe sogebi amoganini manebe!

3

Segalaia da Esala Ba:su ganodini Gobele Salasu Ouligisu Dunu Ba:i

1 *Na da esala ba:su eno ba:i. Amoga ba:loba, Hina Gode da nama gobele salasu Ouligisu dunu Yosiua, amo Hina Gode Ea a:igele ea midadi lelebe, amo nama olei. Amola Yosiua la:idi bega: dafulili Sa:ida:ne lelebe ba:i. Sa:ida:ne da Yosiuama diwaneya udidili sia:musa: momagele lelebe ba:i. 2 †Hina Gode Ea a:igele dunu da Sa:ida:nema agoane sia:i, “Sa:ida:ne! Hina Gode da dima diwaneya udidimu da defea. Hina Gode da Yelusalemema asigisa, amola E da dima diwaneya udidimu da defea. Goe dunu da ifa daba: laluga nemu gadenei, amoganini dale fasibi agoai ba:sa.”

3 Yosiua da amogai ledo bagade abula amo ga:ne lelebe ba:i. 4 A:igele dunu da ea hadigi hawa: hamosu fidisu dunu ilima amane sia:i, “Amo dunu ea abula ledo bagade hamoi ga:i dialebe amo gisa:le fasima.” Amalu e da Yosiuama amane sia:i, “Na da dia wadela:i hou fadegale fasi dagoi. Amola na da dima abula gaheabolo ga:ma:ne imunu.”

5 E da ea hadigi hawa: hamosu fidisu dunu ilima, Yosiua ea dialuma da:iya habuga fofoloi amo ligisima:ne sia:i. Ilia da amo defele hamoi. Amalu ilia da Yosiuama abula gaheabolo ga:sisi. Ilia da amo hamonanoba, Hina Gode Ea a:igele dunu da amogawi lelu.

6 Amalalu, a:igele da Yosiuama amane sia:i, 7 “Hina Gode Bagadedafa da amane sia:ba:, ‘Di da Na malasu nabawane hamosea, amola hawa: hamosu Na dima hamoma:ne sia:i amo hamosea, di da mae fisili gebewane Na Debolo Diasu amola ea gagoi sogebi amo ouligisu hou hamonanumu. Amola Na da a:igele dunu Na midadi esalebe amo ilia sia:ne gadosu nababe, amo defele Na da dia sia:ne gadosu nabimu.

8 ‡Yosiua! Di da gobele salasu Ouligisu dunu! Amaiba:le, noga:le nabima! Amola, dilia Yosiua amola gilisili gobele salasu hamosu dunu! Dilia da

---

* **3:1:** Esela 5:2; WamolegeiSia: Olelesu 12:10 † **3:2:** Yude 1:9 ‡ **3:8:** Yelemaia 23:5, 33:15; Segalaia 6:12

Isala:ili da fa:no hahawane ba:ma:ne, dawa:digisu olelesu agoane esala. Amaiba:le, dilia amola noga:le nabima! Na da Na hawa: hamosu dunu, Ea Dio amo da Ifa Amoda, amo dilima olemu.

9 Na da Yosiua ea midadi amoga gele afadafa (amo gele da:iya da si fesuale gala) amo ligisimu. Na da amo gele da:iya faele dedemu. Amola eso afae fawane amoga, Na da Isala:ili soge ea wadela:i hou huluane fadegale fasimu. 10 §Amo eso da doaga:sea, dilia huluane afae afae da dilia na:iyado dunu misa:ne hiougimu. Ilia da misini, olofoiwane amola gaga:iwane, dilia waini sagai amola figi ifa bugi amoga sisiga:le disili, hahawane esalumu."

4

Segalaia da Esala Ba:su ganodini Gamali Bugisu Bai Ba:i

1 A:igele amo da musa: nama sia: dasu, da nama bu misini, na da golai dianabeyale dawa:le, na didilisi. 2 E da nama amane adole ba:i, "Dia da adi ba:sala:?"

Na da bu adole i, "Na da gamali bugisu ba:i gouliga hamoi amo ba:be. Gamali bai dabuagado da susuligi salima:ne fagoi gala. Amola gamali bugisu bai amoga da gamali fesuale gala. Amola gamali afae afae da wigi sogebi fesuale gala ba:sa. 3 *Gamali bugisu bai la:idi la:idili da olife ifa lelebe ba:sa."

4 Amalalu, na da a:igele dunuma adole ba:i, "Hina! Amo liligi ea bai da adi olelesala:?"

5 E da nama amane adole ba:i, "Di da amo hame dawa:bela:?"

Na bu adole i, "Hina! Na da hame dawa:!"

(Segalaia 4:10b asili Segalaia 4:14 da idisu dunu ilia bai noga:le dawa:ma:ne goeguda: dedei)

(10a) †b A:igele dunu da nama amane sia:i, "Gamali fesuale da fedege agoane Hina Gode Ea si fesuale, amoga E da osobo bagade fifi asi gala huluane ba:lala."

(11) ‡Amalalu, na da ema adole ba:i, "Olife ifa aduna gamali bugisu bai la:idi la:idi lelebe amo elea bai da adila:? (12) Amola olife amoda aduna amo da gouliga hamoi buni damagelei aduna amoga olife susuligi da amodili bubuga:sa, amo la:idi la:idi lela, amo elea bai da adila:?"

(13) E da nama amane adole ba:i, "Di da amo hame dawa:bela:?"

Nabu adole i, "Hina! Na da hame dawa:."

(14) Amalalu, e da nama bu adole i, "Amo liligi aduna da fedege agoane dunu aduna amo Gode (E da osobo bagade huluanedafa amoga Hina Gode esala) E da Ea hawa: hamoma:ne, elama susuligi sogagala:le ilegele lai."

Gode da Selababelema Ilegele Sia:i

6 §A:igele dunu da nama amo Hina Gode Ea sia:ne iasu Selababelema sia:ma:ne sia:i, "Di da dadi gagui wa:i ilia gasaga o dia gasa, amoga hame hasalasimu. Be di da Na A:silibu amoga hasalasimu. 7 Di da ahoasea, dia logo ga:su liligi goumi bagade defele ba:mu. Be Na gasaga amo da alalolesimu. Di da Debolo diasu bu gagumu. Amola, amo dagosea, di da fa:nodafa igi ligisisia, dunu huluane da, 'Noga:idafa! Noga:idafa!' nodone sia:mu."

---

§ **3:10:** Maiga 4:4 * **4:3:** Wamolegei Sia: Olelesu 11:4 † **4:10a:** Wamolegei Sia: Olelesu 5:6
‡ **4:11:** Wamolegei Sia: Olelesu 11:4 § **4:6:** Esela 5:2

8 Hina Gode da eno sia:ne iasu nama i. 9 E amane sia:i, “Selababele
da Debolo bai fa:si dagoi. Amola e da Debolo diasu amo gaguli dagomu.
Amo hou ba:sea, Na fi dunu da Na da di ilima asunasi, amo dawa:digimu.
10-14 (10b) **Wali, hawa: hamosu da hame hehenaiba:le, ilia da da:i dioi.
Be fa:no ilia da Selababele gebewane Debolo diasu gagulalebe ba:sea, ilia
da hahawane ba:mu.”

5

Segalaia da Esala Ba:su ganodini Meloa Bioi Hagili Ahoanebe Ba:i

1 Na da bu ba:loba, amola wali meloa bioi hamefufu ganodini hagili
ahoanebe ba:i.
2 A:igele da na adi ba:bela:le adole ba:i. Na da ema bu adole i, “Na da
meloa bioi hamefufua hagili ahoanebe ba:i. Ea defei da 9 mida seda amola
4 1/2 mida ba:de agoane ba:i.”
3 Amalalu, e da nama amane sia:i, “Amo da:iya dedei da gagabusu amo
da Isala:ili soge huluane amoga aligima:ne masunu. Meloa bioi la:idi afae
da wamolasu dunu huluane da Isala:ili sogega fadegai ba:mu. Amola
na:iyado da amane dedei. Dunu huluane da sia: ilegesea, ogogole sia:sa,
amo huluane da fadegai dagoi ba:mu. 4 Hina Gode Bagadedafa da amo
gagabusu asunasimu sia:sa. Amola amo gagabusu da wamolasu dunu
huluane amola ogogole ilegele sia:su dunu ilia diasu huluane amoga sa:ili,
amola ilia diasu da mugululi sa:i dagoi ba:mu.”

Segalaia da Esala Ba:su ganodini Uda da Daba Gelaba ganodini Esalebe Ba:i

5 A:igele da bu misini, nama amane sia:i, “Ba:ma! Liligi eno da mana!
6 Na da adole ba:i, “Amo da adila:?” E da bu adole i, “Amo da daba. Amo
ea bai da Isala:ili soge fi huluane ilia wadela:i hou.”
7 Daba ea ga:lu da ‘lede’ (ouli agoai) amoga hamoi ba:i. Na da ba:loba,
ga:lu da doagadole, daba ganodini uda esalebe ba:i.
8 A:igele da nama amane sia:i, “Amo uda ea bai dawa:loma:ne da
wadela:i hou.” Amalu e da uda amo banene gudulisili, daba ga:lu ga:si.
9 Na da ba:le gadoloba, uda aduna nama hagili manebe ba:i. Elea ougia da
gasa bagade ‘sidogi’ sio ea ougia agoai ba:i. Ela da amo daba lale gadole,
gaguli, hagili asi.
10 Na da a:igele ema amane adole ba:i, “Ela da habidili gaguli
ahoasa:bela:?”
11 E bu adole i, “Ela da Ba:bilone sogega gaguli ahoa. Amogawi, ela da
amo daba dialoma:ne, debolo diasu gagumu. Amo gagui dagosea, ilia da
amo daba debolo ganodini ligisimu. Amasea, dunu eno ilia da amoma
nodone sia:ne gadomu.”

6

Segalaia da Esala Ba:su ganodini ‘Sa:liode’ Biyaduyale Ba:i

1 Na da esala ba:su eno ba:i. Wali na da ‘sa:liode’ biyaduyale amo
‘balase’ goumi aduna amo dibidili manebe ba:i. 2 *Bisi ‘sa:liode’ da
yoi hosiga hiougibi ba:i. Amo baligia da ‘sa:liode’ eno bunumai hosiga
hiougibi ba:i. 3 †Amo baligia da ‘sa:liode’ ahea:iai hosiga hiougibi ba:i.
Fa:nodafa ‘sa:liode’ da hoholei hosiga hiougibi ba:i.

** **4:10b:** Wamolegei Sia: Olelesu 5:6 * **6:2:** Wamolegei Sia: Olelesu 6:4-5 † **6:3:** Wamolegei Sia: Olelesu 6:2

4 Amalalu, na da a:igele dunuma adole ba:i, “Hina! ‘Sa:liode’ amo ilia
bai da adila:?”
5 ‡A:igele da bu adole i, “Amo da fo biyaduyale gala. Ilia da Hina Gode
(osobo bagade fifi asi gala huluane ilia Hina Gode) amo Ea midadi dialu,
wahadafa misi.”
6 ‘Sa:liode’ amo da bunumai hosiga hiougi da ga (north) Ba:bilone sogega
doaga:musa: ahoanu. Amola ahea:iai hosi da ilia ‘sa:liode’ guma:dini
hiougilala ahoanu. Amola hoholei hosi da ilia ‘sa:liode’ ga (south) soge
amoga hiougilala ahoanu.
7 Hoholei hosi da gadili manoba, ilia da osobo bagade hedolowane
abodele ba:mu hanaiba:le, momaboi agoai ba:i. A:igele da ilima amane
sia:i, “Dilia asili, osobo bagade abodema!” Amalalu, ilia amanewane
hamoi. 8 Amalalu, a:igele dunu da nama amane wele sia:i, “Hosi amo da
ga (north) Ba:bilone sogega asi amo da Hina Gode Ea ougi guminisi dagoi.”

Hina Gode da Yosiua ea Dialuma Da:iya hina bagade Habuga Figisima:ne Sia:i

9 Hina Gode da amo sia:ne iasu nama i. 10 E amane sia:i, “Iasu amo
mugululi asi dunu Heledai, Doubaidia amola Yeda:ia da i, Di amo lale,
wahadafa Yousaia (Sefanaia egefe) amo ea diasuga gaguli masa. Amo
dunu Na waha sia:i huluane da Ba:bilone sogega mugululi asili, buhagi
dagoi. 11 Ilia gouli amola silifa iasu liligi amoga habuga hahamone, gobele
salasu fi ouligisu dunu, Yosiua (Yihosada:ge egefe) amo ea dialuma da:iya
figisima. 12 §Ema Hina Gode Bagadedafa Ea sia:ne iasu olelema amane,
‘Dunu amo Ea Dio da Ifa Amoda da Hi lelebe sogebi amogawi salusaluia
heda:mu. Amola E da Hina Gode Ea Debolo Diasu bu gagumu. 13 Hi
fawane da Debolo Diasu buga:le gagumu, amola osobo bagade dunu da
Ema nodomu. Amola E da Ea fi dunu ouligimu. Gobele salasu dunu e da
Ifa Amoda Ea hina bagade fisu dafulili lelebe ba:mu. Amola ela da gilisili
hahawane olofole hawa: hamomu. 14 Amola habuga da Hina Gode Ea
Debolo diasu ganodini, Heledai, Doubaidia, Yeda:ia amola Yousaia ilima
nodoma:ne dawa:digima:ne olelesu liligi agoane ba:mu.”
15 Dunu amo da badilia esala, da misini, Hina Gode Ea Debolo bu
gaguma:ne fidimu. Amola Debolo da bu gagui dagosea, dilia da Hina
Gode Bagadedafa da na dilima asunasi, amo dawa:digimu. Dilia da
mae giadofale, dilia Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i huluane nabawane
hamosea, amo hou huluane doaga:i dagoi ba:mu.

7

Hina Gode da Ogogole Ha:i Mae Nawene Sia:ne Gadosu Hou amoma Fofada:sa

1 Eso biyaduyale amola oubi sesegeyale (Gisilefi oubi) ode biyaduyale
Da:liase ea ouligisu amoga, Hina Gode da nama sia:ne iasu i. 2 Amo eso
galu, Bedele moilai dunu da Sialisa, Ligemelege amola ilia fa:no bobogesu
dunu, amo Hina Gode Bagadedafa Ea hahawane dogolegele fidisu adole
lama:ne, Ea Debolo diasuga asunasi. 3 Amola gobele salasu dunu amola
balofede dunu ilima amane adole ba:ma:ne, asunasi, “Ninia da Debolo
Diasu da mugululi dagoi amo dawa:ma:ne, ode bagohame amoga, oubi

‡ **6:5:** Wamolegei Sia: Olelesu 7:1 § **6:12:** Yelemaia 23:5; 33:15; Segalaia 3:8

biyale huluane amoga dini dawa:lalu. Ninia da amo hou mae fisili, gebewane hamonanoma:bela:?"

4 Goe sia:ne iasu da Hina Gode Ea sia: nama misi. 5 E da amane sia:i, "Isala:ili soge fi dunuma amola gobele salasu dunuma huluane ilima sia:ma. Ilia da ode 70 amoga oubi bi amola fesu amoga ha:i mae nawene didigia:su hamonoba, ilia da Nama nodone sia:ma:ne hame hamoi. 6 Amola ilia da ha:i maiyaba amola waini maiyaba, ilia da ilisu sadima:ne fawane na:loba."

7 Amo sia: Hina Gode da musa: balofede dunu amo ilia lafidili sia:i. Amo esoha Yelusaleme da bagade gaguiwane ba:i, amola dunu bagohame amo ganodini esalebe ba:i. Dunu bagohame da moilai amo Yelusaleme sisiga:i amo ganodini esalebe ba:i. Amola ga (south) soge amola guma:dini agolo soge goumi baiga gala, amo ganodini dunu bagohame esalebe ba:i.

Mugululi Asi ea bai da Isala:ili Dunu ilia Hame Nabasu Hou

8 Hina Gode da amo sia:ne iasu Segalaiama i, 9 "Na da musa: hemonega amo hamoma:ne sia:i Na fi dunuma i, 'Dilia huluane moloidafa fofada:su hamoma! Amola asigi hou amola gogolema:ne olofosu hou dilia enoma enoma olelema. 10 Dilia da uda didalo, guluba: mano, ga fi dunu dili bisili esala amola nowa da hahani hame gaguiwane dili bisili esala, amo mae banenesima. Amola dilia dunu eno enoia wadela:lesimusa: mae ilegema. Na da amane sia:i!

11 Be Na fi dunu da gasa fili, Na sia: nabimu higa:i. Ilia da Na sia: odoga:i. 12 Ilia da ilila: dogo igi agoane ga:nasima:ne hamoi. Ilia da olelesu amo Na da musa: esalu balofede dunu ilia lafidili olelei, amo nabimu odoga:beba:le, Na da ougi bagade ba:i.

13 Na da sia:noba, ilia da hame nababeba:le, ilia da Nama sia:ne gadoloba, Na amola da ilia sia:ne gadosu hame nabi. 14 Na da mulu agoane, ili doa:le fasili, ga fi soge ganodini esaloma:ne, sefasi dagoi. Amola Na soge noga:idafa da bu wadela:i dunu hame esalebe soge hamoi dagoi.

8

Hina Gode da Yelusaleme bu Hahamoma:ne Ilegele Sia:i

1 Hina Gode Bagadedafa da amo sia:ne iasu, Segalaiama i, 2 "Na da Yelusaleme fidimusa: bagade dadawa:la. Bai Na da Yelusaleme fi dunuma bagade oso dogone asigisa. Na da Yelusaleme fi dunuma asigiba:le, Na da ilia ha lai dunu ilima bagadewane ougi gala. 3 Na da Yelusaleme, Na hadigi moilai bai bagade fi ilima buhagili amogai esalumu. Amasea, ilia Yelusalemega Dafawanedafa Moilai bai bagade dio asulimu. Amola Gadodafa Hina Gode Bagadedafa Ea goumi, amoma ilia da Hadigidafa Goumi dio asulimu. 4 Bu enowane, da:i hamoi dunu amola uda da bagadedafa da:i hamoi ba:le, ilia da galiamoga ili ahoabe da Yelusaleme gagoi ganodini esalebe ba:mu. 5 Amola bu enowane, logoba:le da dunu mano amola uda mano bagohamedafa da hehedela lafia:lebe ba:mu.

6 Amo hou da Isala:ili fi dunu waha hame bogoi esalebe, ilia hamomu defele hame ba:mu. Be Na da amo hamomu defele gala. 7 Na da Na fi dunu eno sogega mugululi oule asi, amo gaga:mu. 8 Na da ili gusudili amola guma:dini amoga lale, bu Yelusaleme amoga esaloma:ne oule misunu. Ilia da Na fi dunu esalumu, amola Na da ilia Gode esalumu. Amola Na da mae fisili, moloidafawane ili ouligimu. 9 Mae beda:ma! Yelusaleme fi dunu da Na Debolo Diasu bai fa:lalu, balofede dunu da Na waha sia:i

liligi dilima sia:i. Amola dilia da amo waha bu naba. 10 Amo eso hame doaga:iyawane, dunu da hame gaguiba:le, dunu o ohe hawa: hamomusa: bidi lamu da hamedei ba:i. Amola ha lai dunu bagohameba:le, gaga:su ba:mu da hamedei ba:i. Bai Na da dunu ili gobele gegema:ne hamonesi. 11 Be Isala:ili fi dunu hame bogoi esalebe, ilima Na da wali hou hisu hamonana. 12 Ilia da olofoiwane ilia ha:i manu sagamu. Waini efe da fage legemu, osoboga da ha:i manu heda:mu, amola gibu bagade da sa:imu. Na da amo hahawane dogolegele hou huluane Na fi dunu hame bogoi esalebe, ilima hamomu. 13 Yuda dunu amola Isala:ili dunu! Musa: ga fi dunu da eno enoia amane gagabusu aligima:ne ilegele sia:i, 'Gugunufinisisu hou amo da Yuda amola Isala:ili fi ilima doaga:i da dilima doaga:ma:ne ninia da ilegesa.' Be Na da dili gaga:mu. Amasea, amo ga fi dunu da eno enoia amane sia:mu, 'Hahawane dogolegele hou amo da Yuda amola Isala:ili fi ilima doaga:i, amo defele dilima doaga:mu da defea.' Amaiba:le, dilia dogo denesini, mae beda:ma!"

14 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, "Dilia aowalalia da Na ougima:ne hamobeba:le, Na da ili wadela:lesima:ne ilegei. Amola Na asigi dawa:su mae afadenene, dafawane amo ilegei hamoi dagoi. 15 Be wali Na da Yelusaleme fi amola Yuda fi ilima hahawane dogolegele ima:ne ilegelala. Amaiba:le, mae beda:ma!

16 *Dilia amo hou agoane hamoma; 'Eno enoma dafawane sia: fawane sia:ma! Fofada:su diasu ganodini, moloidafa hou (hou amo da olofosu iaha) amo fawane hamoma. 17 Dilia eno enoma se imunusa: mae ilegema. Dilia fofada:su ganodini, ilegele sia:sea, ogogosu sia: mae sia:ma. Na da ogogosu amola moloi hame hou amola gegene nimi dasu hou huluane bagade higasa.' "

18 Hina Gode Bagadedafa da Segalaiama amane sia:ne i, 19 "Ha:i mae nawene gilisisu dilia da oubi biyadu amola bi amola fesu amola nabu amoga hamosa, amo Na da afadenene Yuda dunu ilia nodone hahawane lolo nasu bu hamomu. Dilia asigi hou, dafawane hou amola olofosu hou amo hanama!"

20 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, "Eso da mana, amoga ga fi dunu amo da moilai bai bagade bagohame amoga esalebe da Yelusaleme moilai bai bagadega misunu. 21 Moilai bai bagade dunu eno da moilai bai bagade dunu enoma amane sia:mu, 'Ninia da Hina Gode Bagadedafa Ema nodone sia:ne gadoma:ne amola Ea hahawane dogolegele fidisu hogole ba:ma:ne masunu. Nini ahoa:di! Misa!' 22 Fifi asi gala bagohame ilia dunu amola gasa bagade fifi asi gala fi dunu ilia da Hina Gode Bagadedafa Ema nodone sia:ne gadomusa: amola Ema Ea hahawane dogolegele fidisu edegema:ne, Yelusalemema misunu. 23 Amo esoha, ga fi dunu nabuane gala da Yu dunu afae amoma misini, ema amane sia:mu, 'Ninia dima hobea misunu hou amo gilisili ba:mu hanai gala. Bai Gode da dili esala, amo sia:be ninia nabi dagoi.' "

9

Hina Gode da Isala:ili ea Gadenene Na:iyado Fi ilima Fofada:nanu Se Dabe Imunu

* **8:16:** Efesase 4:25

1 *Hina Gode Ea sia:ne iasu da agoane: E da Ha:idala:ge soge fi amola
Dama:sagase moilai bai bagade fi ilima se dabe ima:ne ilegei. Isala:ili fi
huluane ilia da Gode Ea:. Be Silia soge bisilua moilai bai bagade amola
da Gode Ea:. 2 †Ha:ima:de (ea alalo da Ha:idala:ge soge bega: gala) amola
Daia amola Saidone (amo moilai bai bagade ili ganodini da bagade dawa:su
hawa: hamosu dunu esala), ili amola da Ea:.
3 Daia moilai bai bagade dunu ilia da ilia moilai bai bagade gagili
sali. Amola ilia da silifa amola gouli bagadedafa gilisibiba:le, gouli amola
silifa ilia idi da osobo gulu idi defele ba:sa. 4 Be Hina Gode da Daia ea
gagui huluane samogele lamu. E da Daia ea gagui huluane amo hano
wayabo bagadega galagamu. Amola Daia moilai bai bagade da laluga nei
dagoiba:le, hamedafa ba:mu.
5 ‡A:siegelone moilai bai bagade fi da amo ba:le, beda:mu. Ga:isa moilai
bai bagade fi da amo ba:beba:le, se bagade nabimu. Egelone moilai
bai bagade fi amola da se nabimu amola ilia dafawane hamoma:beyale
wadela:lesi dagoi ba:mu. Ga:isa moilai bai bagade da ea hina bagade fisi
ba:mu. Amola A:siegelone da ma:bui ba:mu. 6 Dunu amo da eda fi hisu
amola eme fi hisu ela gilisili mano da A:siedode moilai bai bagade ganodini
esalumu. Hina Gode da amane sia:sa, “Na da gasa fi Filisidini dunu ilia hou
asabomu. 7 Amasea, ilia da hu amo ganodini da maga:me diala, amo hame
manu. Amola Filisidini hame bogoi, esalea, da Na fi dunuma gilisimu.
Amola ilia da fi eno Yuda fi amo ganodini esalebe defele ba:mu. Amola
Yebiusaide fi da Na fi ilima gilisi, amo defele, Egelone fi da Na fi ilima
madelagimu. 8 Na da Na soge sosodo aligimu. Amola ha lai dadi gagui
wa:i amo Na soge mae baligili masa:ne, ilia logo ga:simu. Gasa fi ouligisu
dunu da Na fi bu mae banenesima:ne, Na da hamomu. Ba:i Na da Na fi
dunu ilia se nabasu ba:i dagoi.”

Hobea Misunu Hina Bagade

9 §Saione dunu, dilia! Nodoma! Nodoma!
Yelusaleme dunu dilia! Nodoiba:le, ha:gi wele sia:ma!
Ba:ma! Dilia Hina Bagade da dilima mana!
E da hasalawene manebe!
Be amowane, E da asabole amola dougi da:iya fila heda:le manebe!
E da dougi ea mano amo da:iya fila heda:le maha!
10 **Hina Gode da amane sia:sa,
“Na da gegesu ‘sa:liode’ amo Isala:ili sogega fadegale fasimu.
Amola Na da gegesu hosi Yelusaleme amoga fadegale fasimu.
Gegesu dadi da wadela:lesi dagoi ba:mu.
Dilia Hina Bagade da hamobeba:le, fifi asi gala huluane da olofosu
ba:mu.
E da hano wayabo bagade la:idi bega: diala asili
hano wayabo bagade eno la:idi bega: diala
amo dibiga soge huluane amo ouligimu.
E da Iufala:idisi Hano asili osobo bagade bega: huluane amo soge
dibiga huluane ouligimu.”

---

* **9:1:** Aisaia 17:1-3; Yelemaia 49:23-27; A:imose 1:3-5 † **9:2:** Aisaia 23:1-18; Isigiele 26:1 - 28:26; Youele 3:4-8; A:imose 1:9-10; Ma:diu 11:21-22; Luge 10:13-14 ‡ **9:5:** Aisaia 14:29-31; Yelemaia 47:1-7; Isigiele 25:15-17; Youele 3:4-8; A:imose 1:6-8; Sefanaia 2:4-7 § **9:9:** Ma:diu 21:5; Yone 12:15 ** **9:10:** Gesami Hea:su 72:8

Hina Gode da Ea Fi dunu Buhagima:ne Oule Misunu

11 ††Hina Gode da amane sia:sa,
"Dilia Yuda amola Isala:ili fi dunu!
Dilia da mugululi asili,
fedege agoane hafoga:i uli dogoi ganodini udigili hawa: hamonana.
Be Na da dilia hahawane udigili laloma:ne, dilia logo doasimu.
Bai Na dilima gousa:su hamoi da gobele salasu maga:me amoga ilegei.
12 Dilia mugululi asi dunu! Dilia gagili sali diasuga buhagima!
Dilia da wali dafawane hamoma:beyale dawa:su gala!
Na da wali dilima sia:sa!
Dilia da se nabi dagoi.
Be wali Na da dilima hahawane dogolegele bidi imunu.
(Amo bidi ea defei da dilia se nabasu defei amo adunawane baligimu.)
13 Na da dilia ha lai dunu ilima gegemusa:, fedege agoane
Yuda dunu dadi gagui ea oulali hamomu
amola Isala:ili dunu dadi agoane hamomu.
Na da Galisi dunu ilima gegemusa:,
Saione dunu amo gegesu gobihei agoane hamomu."
14 Hina Gode da Ea fi dunu dabuagadodili ahoanebe ba:mu.
E da Ea dadi gala:sea, haha:na digagala:be agoai ba:mu.
Ouligisudafa Hina Gode da dalebede dumu.
E da mulu ga (south) amoganini mabe, amo ganodini mogodigimu.
15 Hina Gode Bagadedafa da Ea fi dunu gaga:mu.
Amola ilia da ilima ha lai dunu wadela:lesimu.
Ilia da gegesu ganodini, adini ba:i dunu agoane ha:gi wele sisia:mu.
Ilia da ilima ha lai dunu ilia maga:me masa:ne fa:ginisisimu.
Ilima ha lai dunu ilia maga:me da maga:me
amo da oloda da:iya ofodoga sogadigi, amo agoai a:imasunu.
16 Amo esoha doaga:sea, sibi ouligisu dunu da ea sibi wa:i wadela:sa:besa:le gaga:sa,
amo defele, Hina Gode da Ea fi dunu gaga:mu.
Hina bagade ea habuga nina: hamoma:ne, igi noga:i da nenemegibi defele,
Hina Gode Ea fi dunu da fedege agoane nenemegimu.
17 Isala:ili soge da noga:idafa amola isisima:goidafa ba:mu.
Ayeligi fi dunu da soge ea gagoma
amola waini hano nabeba:le, gasa lamu.

10

Hina Gode da Isala:ili amola Yuda Gaga:ma:ne Ilegele Sia:i

1 Hina Godema E da ha:i manu bugi fada:gia:ma:ne oubi amoga gibu ima:ne adole ba:ma! Hina Gode Hifawane da gibu mobi amola sasafugi gibu iaha. Amola amo gibu da dunu huluane fidima:ne, bugili nasu soge nasegaginisisa. 2 *Osobo bagade dunu da ogogole loboga hamoi 'gode' amola ogogole balofede dunu ilima adole ba:sa. Be ilima bu adole iasu da ogogosu amola hamedei sia:. Mogili da simasia ba:i ilia bai olelesa, be ogogole olelesa. Amo dogo denesisu hou ilia da iabe da hamedei fawane. Amaiba:le, dunu da sibi fisi defele, udigili lafiadalebe. Ilia da bidi hamosu bagade ba:lala. Bai ilia da ouligisu dunu hame gala.

†† **9:11:** Gadili Asi 24:8 * **10:2:** Ma:diu 9:36; Maga 6:34

3 Hina Gode da amane sia:sa, “Na da ga fi amo da Na fi dunu ouligibi,
ilima ougi bagade gala. Amaiba:le, Na da ilima se dabe imunu. Yuda
fi dunu ili da Na:. Amola Na, Hina Gode Bagadedafa, Na fawane da ili
ouligimu. Ilia da fedege agoane, Na gasa bagade gegesu hosi agoai ba:mu.
4 Yuda fi amoga ouligisu dunu amola hamoma:ne sia:i olelesu dunu, ilia da
heda:le, Na fi ouligimu. 5 Yuda fi dunu da ilima ha lai dunu hasalimu. Dadi
gagui dunu da ilia ha lai dunuma osa:le heda:le, logo fafuga ososa:gilisibi,
amo defele ilia da hasalimu. Hina Gode da ili gilisili gegebeba:le, ilia da
gasawane gegemu. Amola ilia hosi da:iya fila heda:i dunu amolawane
hasalimu.
6 Hina Gode da amane sia:sa,
“Na da Yuda fi dunu gasa fufugilisimu.
Na da Isala:ili dunu gaga:mu.
Na da ilima asigimu, amola ili huluane bu ilia fifi lasua oule misunu.
Na da ili fonobahadi fisiagai dagoi.
Be ilia da bu masea, ilia da Na ili hamedafa fisiagai agoane ba:mu.
Bai Na da ilia Hina Gode,
amola Na da ilia sia:ne gadobe amoma dabe adole imunu.
7 Isala:ili dunu da gasa bagade, dadi gagui dunu agoai ba:mu.
Ilia dunu amo da waini hano maiba:le hahawane ba:be agoai ba:ma.
Iligaga fifi mabe dunu da amo hasalasisu dawa:mu.
Amola Hina Gode Ea hamobeba:le, hahawane ba:mu.
8 Na da Na dunuma wele, ili gagadole gilisimu.
Na da ili gaga:mu.
Amola ilia idi da musa: bagohame amo defele
Na da ilia idi agoai bu hamonesimu.
9 Na da Na fi dunu ga fifi asi gala amo ganodini afagogolesi dagoi.
Be amo soge sedagaga ilia da Na bu dawa:lumu.
Ilia amola ilia mano da mae bogole, gilisili ili fifi lasua buhagimu.
10 Na da ili Idibidi sogega amola Asilia soge amoga lale, ili bu oule
misunu.
Amola ilia fifi lasudafa amo ganodini bu fifi lama:ne hamomu.
Na da ili Gilia:de amola Lebanone soge
amolawane ili fifi lama:ne oule misunu.
Dunu ilia da soge huluane nabamu.
11 Ilia da bidi hamosu amo fedege agoane hano wayabo bagade baligili
ahoasea,
Na, Hina Gode, da hano amoga gafululi famu.
Amasea, Naile Hano lugudu da hafoga:mu.
Na da Asilia gasa fi dunu ili asabomu.
Amola gasa bagade Idibidi fi dunu amoga ilia gasa fadegale fasimu.
12 Na da Na fi dunu gasa fufugilisimu.
Ilia da Nama nodone sia:ne gadomu
amola Na hamoma:ne sia:i nabawane hamomu.”
Hina Gode da sia:i dagoi.

11

Gasa Fi Ouligisu Dunu ilia Dafasu

1 Lebanone soge!
Lalu da dia dolo ifa ulagima:ne, dia logo gagai doasima!
2 ‘Saibalase’ ifa! Dilia dima amola didiga:ma!

Dolo ifa da dafai dagoi.
Amo hadigi ifa huluane da wadela:lesi dagoi.
Ba:isia:ne soge ‘ouge’ ifa!
Dilia amola dima amola didiga:ma!
Iwila digai da abusa:i dagoi ba:sa.
3 Ouligisu dunu da se bagade nababeba:le, wele disa.
Ilia hadigi da asi dagoi.
Laione wa:me ilia ha:giwane gesenebe nabima!
Ilia iwila fifi lasu Yodane Hano bega: dialu da wadela:lesi dagoi!

Sibi Ouligisu Dunu Aduna

4 Na Hina Gode da nama amane sia:i, “Di sibi ouligisu dunu defele, adoba:ma! Di da sibi amo da enoga medole legemu gadenei, amo ouligimusa: adoba:ma! 5 Amo sibi ilia gagui dunu da ili medole legemu, be se dabe hame laha. Ilia da sibi ilia hu bidi lale, amane sia:daha, ‘Hina Godema nodoma! Ninia da bagade gagui gala.’ Amola sibi ilia ouligisu dunu amolawane da ilima hame asigisa.”
6 (Hina Gode da amane sia:i, “Na da wali weganini osobo bagade dunuma hame asigimu. Na Nisu da ouligisu dunu amo da ilia gasaga dunu huluane ouligima:ne asunasimu. Amo ouligisu dunu da osobo bagade gugunufinisimu. Amola Na da osobo bagade dunu amo ouligisu dunu ilia gasaga hame gaga:mu.”)
7 Dunu amo da sibi bidiga lasu amola bidiga lama:ne legesu da na hawa: hamoma:ne hiougi. Amola na da sibi amo da medole legemu gadenei, ilia sibi ouligisu hamoi. Na da ifa daba: aduna lai. Ifa daba: afae amoga na da ‘Udigili Hahawane Iasu Hou’ dio asuli. Na da enoma, ‘Madela’ dio asuli. Amola na da sibi wa:i ouligi. 8 Sibi ouligisu dunu eno udiana da nama higabeba:le, na da momaboi ba:i. Na da oubi afae amoga ili huluane fadegale fasi. 9 Amalalu, na da sibi wa:i ilima amane sia:i, “Na da bu dilia ouligisu dunu hame ganumu. Dilia da bogomu galea, defea, bogoma! Dilia da wadela:lesimu galea, defea, wadela:lesi dagoi ba:mu da defea. Amola hame bogoi esalebe, da ili gobele wadela:lesimu.” 10 Amalalu, na da ifa daba: ea dio amo ‘Udigili Hahawane Iasu Hou’ amo lale fi. Amo fedege agoane da Hina Gode Ea fifi asi gala huluane ilima Gousa:su Hamoi amo fi dagoi. 11 Amaiba:le, amo esoha Hina Gode Ea Gousa:su da fisiagai dagoi ba:i. Dunu amo da sibi bidiga lasu amola bidiga lama:ne legesu da na ba:lalu. Hina Gode da na hamobe ganodini ilima sia:dalebe, amo ilia da dawa:i galu. 12 *Na da ilima amane sia:i, “Dilia da hanai galea, nama na hawa: hamosu bidi ima. Be hame imunu galea, dili gagulaligima!” Amaiba:le, ilia da na hawa: hamoi dabe, silifa fage 30 agoane nama i.
13 Hina Gode da nama amane sia:i, “Amo silifa fage Debolo diasu muni salasu ganodini salima!” Amaiba:le, na da silifa fage 30 lale (na bidi lamu defei da silifa fage 30 fawane, ilia da dawa:i) amola Debolo diasu muni salasu ganodini sali. 14 Amalalu, na da eno ifa daba: ea dio amo ‘Madela’ amo fi. Amalalu, Isala:ili amola Yuda madela galu da mogi dagoi ba:i.
15 Amalalu, Hina Gode da nama amane sia:i, “Bu enowane, sibi ouligisu dunu ea hou defele adoba:ma! Be wali wadela:i sibi ouligisu dunu defele adoba:ma! 16 Na da Na sibi wa:i ouligima:ne, ouligisu dunu ilegei. Be Na sibi da wadela:sa:besa:le, e da Na sibi hamedafa fidisa. E da sibi fisi amo hame hogosa, amola se nabi amo hame uhinisisa, amola hame bogoi

* **11:12:** Ma:diu 26:15

esalebe sibi ilima ha:i hame iaha. Be amomane e da sibi sefenadafa amo
ilia hu naha amola ilia emo ifi duga:le fasisa. 17 Amo wadela:i hamedei
sibi ouligisu dunu da wadela:lesi dagoi ba:mu. E da sibi wa:i amo fisiagai
dagoi. Gegesu da ea gasa amo wadela:lesimu. Ea lobo da lologomu amola
ea sidafadi da dofoi dagoi ba:mu."

12

Yelusaleme da Gaga:i Dagoi Ba:mu

1 Hina Gode da mu fadegale gai. E da osobo bagade hahamoi. E da
osobo bagade dunu ilima esalusu iasu. Amo Hina Gode da Isala:ili soge
ea fa:no misunu hou olelema:ne, amo sia:ne iasu i. 2 E da amane sia:sa,
"Na da Yelusaleme amo faigelei waini hanoga nabai agoane hamomu. Fifi
asi gala ema sisiga:le disi da amoga nalu, adini ba:i dunu defele felowale
masunu. Amola ilia da Yelusaleme doagala:musa: masea, ilia da Yuda
moilai bai bagade huluane doagala:mu. 3 Be amo esoha, Na da Yelusaleme
amo igi dioi bagadedafa agoane hamomu. Nowa fifi asi gala da amo
gaguia gadomusa: dawa:sea da se bagade nabimu. Osobo bagade fifi
asi gala huluane da Yelusaleme doagala:musa: gilisimu. 4 Amo esoha,
Na da ilia hosi huluane beda:ne fofogadigima:ne hamomu. Amola ilima
fila heda:i dunu huluane Na da doula masa:ne hamomu. Na da Yuda fi
sosodo aligimu, be ilima ha lai dunu ilia hosi si huluane Na da dofonesimu.
5 Amasea, Yuda sosogo fi ilia da ilisu amane sia:mu, 'Hina Gode Bagadedafa
da Ea fi dunu Yelusaleme ganodini esalebe ilima gasa fufugilisisa.'

6 Amo galu, Na da Yuda sosogo fi ili, lalu amo da iwila ganodini o gagoma
bugi denesi ganodini nebe, agoane hamomu. Ilia da ili sisiga:le fifi asi gala
amo huluane wadela:lesimu. Yelusaleme fi dunu ilia da ilia moilai bai
bagade ganodini hahawane gaga:iwane esalebe ba:mu.

7 Na, Hina Gode, da hidadea Yuda dadi gagui wa:i ilima hasalasu imunu.
Amasea, Da:ibidi egaga fi dunu amola Yelusaleme fi dunu iligaga fi dunu
ilima nodosu da Yuda fi dunu eno ilima nodosu hame baligimu. 8 Amo
esoha, Hina Gode da Yelusaleme ganodini esalebe dunu gaga:mu. Ilia
gilisisu ganodini, gogayaidafa dunu da Da:ibidi defele gasa bagade ba:mu.
Da:ibidi egaga fi dunu da Hina Gode Ea a:igele dunu amola Godedafa amo
defele, ili sigi masunu. 9 Amo esoha, nowa fifi asi gala da Yelusaleme
doagala:musa: adoba:sea, Na da amo fi gugunufinisimu.

10 *Na da Da:ibidi egaga fi dunu amola Yelusaleme fi dunu eno huluane
amo asigidafa amola sia:ne gadosu a:silibu amoga nabalesimu. Ilia da Na
bogoma:ne soi dagoi, amola amo esoha ilia da Na bu ba:muba:le, dunu
da ea magobo mano bogoiba:le didiga:su defele, ha:giwane didiga:mu.
11 †Megidou umi ganodini, ogogole 'gode' Ha:ida:delimone da bogoiba:le,
dunu da ha:giwane didiga:sa. Na da Yelusaleme amoma bu masea,
Yelusaleme fi dunu ilia didiga:su da amo defele ba:mu. 12-14 Yuda soge
ganodini, sosogo fi huluane afafai da higagale dimu. Da:ibidi egaga fifi
misi, Na:ida:ne egaga fifi misi, Lifai egaga fifi misi, Simiai egaga fifi
misi amola eno fifi misi huluane da higagale didiga:mu. Dunu da ilisu
didiga:mu amola uda da ilisu didiga:mu.

---

* **12:10:** Yone 19:37; Wamolegei Sia: Olelesu 1:7 † **12:11:** Wamolegei Sia: Olelesu 1:7 Ma:diu 24:30

13

1 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, “Amo eso da doaga:sea, hano
bubuga:su amoga Da:ibidi egaga fifi misi amola Yelusaleme esalebe dunu
ilia wadela:i hou amola ogogole ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu, amo
dodofemusa: da doasi dagoi ba:mu.
2 Amo esoha, Na da ogogole loboga hamoi ‘gode’ ilia dio huluane
Isala:ili sogega fadegale fasimu. Amola dunu huluanedafa da amo dio
bu hamedafa dawa:mu. Nowa da balofede dunu hi sia:sea, Na da
fadegale fasimu. Amola dunu ilia loboga hamoi ogogole ‘gode’ ilima sia:ne
gadomusa: hanai asigi dawa:su, Na da fadegale fasimu.
3 Amasea, dunu afae da hi da balofede hamoma:ne sia:sa, ea amedafa
amola edadafa da e medole legema:ne sia:mu. Bai e da Hina Gode Ea sia:
amo sia:i dagoi, hi fawane sia:i. Be e da amomane ogogosu sia: fawane
sia:i. E da balofede sia:sea, ea adadafa amola amedafa da e sone, medole
legemu. 4 Amo eso da doaga:sea, balofede dunu da esala ba:sea, gasa fili
hame hamomu. E da balofede dunu ea hou agoane hame hamomu. E da
eno dunuma ogogoma:ne, balofede dunu eboboi abula hame salimu.
5 Be amomane, e da amane sia:mu, ‘Na da balofede dunu hame. Na da
ifabi ouligisu dunu. Na da na esalusu huluane amoga ifabi hawa: fawane
hamosu.’ 6 Amasea, enoga ema amane adole ba:sea, ‘Amo fa:ginisi dia
bidegia gala, ilia bai da adila:?’ e da bu adole imunu, ‘Na da amo fa:ginisi
na sama ea diasua lai.’ ”

Hina Gode da Gode Ea Sibi Ouligisu Dunu Fane Legema:ne Sia:i

7 *Hina Gode da amane sia:sa, “Gegesu gobihei! Nedegima! Na hawa:
hamosu Sibi Ouligisu dunu Ema doagala:ma! E fane legema! Amasea,
sibi wa:i da afagogoi dagoi ba:mu. Na da Na fi dunuma doagala:mu.
8 Amola Isala:ili soge ganodini momogi udiana amo ganodini mogi aduna
da bogogia:mu. 9 Mogi afae hame bogoi esala, amo Na da silifa da laluga
adoba:le noga:i hamosa amo defele, adoba:mu. Amasea, ilia da Nama
sia:ne gadomu, amola Na da ilima dabe adole imunu. Na da ilima amane
sia:mu, ‘Dilia da Na fidafa dunu.’ Amola ilia da Nama amane sia:mu, ‘Di
da ninia Godedafa.’ ”

14

Yelusaleme amola Fifi Asi Gala

1 Eso amoga Hina Gode da osobo bagade dunuma fofada:musa: fimu,
da gadenesa. Amo esoga, Yelusaleme ea liligi huluane doagala:le
samogei dagoi ba:mu. Amola dilia ba:ma:ne, dilia ha lai dunu da amo
liligi momogili lamu. 2 Hina Gode da fifi asi gala huluane gagadole,
Yelusalemema doagala:musa: oule misunu. Ilia da Yelusaleme doagala:le
lamu, diasu huluane ilia liligi samogele lamu amola uda huluane hiougili
lale wadela:lesimu. Ilia da dunu dogoa mogili, mugululi oule masa:ne
gagumu. Be eno dogoa mogili da amogawi esalumu. 3 Amasea, Hina
Gode da Ea musa: gegesu hou defele, asili, amo fifi asi gala ilima gegemu.
4 Amo esoha, E da Olife Goumi (Yelusaleme ea guma:dini la:idi diala)
amo da:iya lelumu. Amasea, Olife Goumi da mogoa odahidale, gusudili
asili, guma:dini sa:ili, fago bagadedafa dogoa dialebe ba:mu. Goumi mogi
na:iyado da ga (south) amoga gasi gamu. Amola na:iyado da ga (north)

* **13:7:** Ma:diu 26:31; Maga 14:27

amoga gasi gamu. 5 Dilia da goumi amo mogisa fago hamoi, amoga hobeale masa! Yuda hina bagade Asia ea ouligibi esoha, bebeda:nima bagade da osobo fogoloba, dilia aowalali da hobea:i dagoi. Amo defele, dilia amola da goumi odahida:i amo esohaga hobeama. Na Hina Gode da amo esoha misunu. Amola E da Ea a:igele dunu huluane sigi misunu.

6 Amo eso da doaga:sea, anegagi amola mugene oubi baeya su da bu mae misa:ne, asi dagoi ba:mu. 7 Amola gasimigi da bu hame ba:mu. Eso hadigi fawane ba:mu. Gasi ilegei amolawane amo ganodini da hadigi fawane ba:mu. Be Hina Gode, Hi fawane da amo misunu hou ea eso ilegei dawa:. 8 *Amo eso da doaga:sea, nasegagi hano da Yelusaleme amoga dalebe ba:mu. Amo hano da dogoa mogili, na:iyado afae da Bogoi Hano Wayabo amoga dalebe ba:mu amola na:iyado eno da Medidela:inia Hano Wayabo Bagadega dalebe ba:mu. Amo hano da ode huluane amoga dalebe ba:mu - gibu dabe oubiga amola hafoga:i oubiga, mae fisili dalebe ba:mu. 9 Amasea, Hina Gode da osobo bagade fifi asi gala ilima Hina Bagade esalebe ba:mu. Dunu huluanedafa da E da Godedafa dawa:beba:le, Ema nodone sia:ne gadomu amola Ema Godedafa Dio asulimu.

10 Soge amo da Giba ga (north) gala asili Limone ga (south) gala, amo dibiga huluane da umi agoane hamoi dagoi ba:mu. Yelusaleme da goumi agoane, amo umi soge amoga gado heda:lebe ba:mu. Yelusaleme moilai bai bagade sogebi da Bediamini Logo Ga:suga asili Hegomai Logo Ga:su (amogawi eno Logo Ga:su da musa: galu) amoga masunu. Amola Hana:niele Diasu Gagagula Heda:i amoga asili, hina bagade dunu ilia Waini Hano Banesu amoga doaga:mu. 11 †Dunu da Yelusaleme ganodini gaga:iwane esalumu. Amola enoga wadela:lesisa:besa:le, ilia bu hame beda:mu.

12 Hina Gode da fifi asi gala huluane da Yelusalemema gegebe, ilima olo bagadedafa iasimu. Ilia da esaleawane, ilia hu dasai dagoi ba:mu. Ilia si amola ilia gona:su da dasagia:mu.

13 Amo esoha, Hina Gode da ili ededenanesima:ne amola beda:ma:ne hamomu. Amai hamobeba:le, dunu huluane da ema dafulili lela dunu amo gagulaligili, doagala:mu. 14 Yuda dunu da Yelusaleme gaga:ma:ne, gegemu. Ilia da fifi asi gala ilia bagade gagui liligi - gouli, silifa amola abula bagohamedafa - amo ilima doagala:le lamu.

15 Amola ohe fi amo da ha lai dunu ilia fisisu ganodini esala-hosi, miule, ga:mele, dougi - ohe fi huluane ilima olo bagadedafa da madelamu.

16 ‡Amasea, fifi asi gala amo da Yelusaleme doagala:i, ilia hame bogoi esalebe dunu da ode huluane Yelusaleme moilai bai bagade, Hina Gode Bagadedafa Ema nodone sia:ne gadomusa:, amola Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu amoga masunu.

17 Be fifi asi gala afae da Hina Gode Bagadedafa Ema nodone sia:ne gadomusa: masunu higasea, amo fifi asi gala ea sogega gibu da hame sa:imu. 18 Idibidi fi dunu da Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu amoga masunu higasea, Hina Gode da olo bagade amo E da fifi asi gala huluane amo da masunu hihi ilima iaha, amo ilima iasimu.

19 Idibidi amola fifi asi gala huluane amo da Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu amoga masunu hihi galea, ilia da amo se dabe lamu.

20 Amo esoha amolawane, ‘belo’ amo da hosi ilia hiougisu efe liligi amoga lala:gi, amoga “Hina Godema Mogili Gagai Dagoi” amane dedei

* **14:8:** Isigiele 47:1; Yone 7:38; Wamolegei Sia: Olelesu 22:1 † **14:11:** Wamolegei Sia: Olelesu 21:4; 22:3 ‡ **14:16:** Gobele Salasu 23:39-43

dagoi ba:mu. Amola gobele nasu ofodo amola ofodo oloda ea midadi diala, amo defele hadigi sema hamoi dagoi ba:mu. 21 Gobele nasu ofodo huluane Yelusaleme amola Yuda soge ganodini diala da Hina Gode Bagadedafa Ema, nodone sia:ne gadomusa:, momodale ligiagai dagoi ba:mu. Dunu amo da gobele salasu iabe, da amo ofodo ilia gobele salasu hu amo gobesu hamomu. Amo eso da doaga:sea, bidiga lasu dunu amola bidiga lama:ne legesu dunu afae da Hina Gode Bagadedafa Ea Debolo Diasu ganodini hame ba:mu.

Sia ama dagoi

Malagai

(Da:i Sia: - Malachi; Modu – Malaki; Bisini – Malakai)

Hidadea Sia:

Ma:lagai buga da ode 500 YHM eso amoga dedei. Yelusaleme moilai bai bagadega Debolo musa: mugului dagoi amo bu gagui dagoi ba:i. Dedesu dunu, Ma:lagai (balofede dunu) ea hanai da gobele salasu dunu amola dunu huluane da ilia hame nabasu hou fisili, Gode Ea Hou sinidigima:ne, e da hanai galu.

Amo esoga, Gode Ea fi dunu ilia hou da gudu sa:i dagoi. Gobele salasu dunu amola Gode Ea fi dunu da hahawane udigili iasu Gode Ea sema amo ganodini dedei, amo Ema hame iabeba:le, Godema ogogosu hou agoane hamosu. Amola ilia da Gode Ea olelesu amo defele hame esalusu. Be Ma:lagai da fa:no misunu hou amola olelei. Hina Gode da Ea fi ilima fofada:musa: misunu amola Ea fi dunu ilia hou hahamomusa: misunu. Gode da hidadea Ea sia: sia:na ahoasu dunu amo Mesaia Ea logo fodomusa: amola Ea gousa:su gaheabolo da misunu, amo olelemusa:, sia: sia:na ahoasu dunu da misunu, e sia:i.

Sia: Dedei

1 Isala:ili Dunu Ilia Wadela:i Hou Hamosu...Sia:alalo 1:1 - 2:16
2 Gode Ea Fofada:su amola Se Iasu Hou
Amola Gode Ea Gogolema:ne Olofosu Hou...Sia:alalo 2:17 - 4:6

Ma:lagai 2:16Isala:ili Hina Gode da amane sia:sa, “Na da uda fisiagasu hou amola dunu fisiagasu hou higasa. Dilia afae da dia uda amoma agoai dodona:gi hou hamosea, Na da bagadewane higasa. Dilia sia: ilegele sia:i liligi amo da dia uda di da hamedafa fisiagamu, amo sia: maedafa gua:ma.”

Malagai

1 Goe da Hina Gode Ea sia: Isala:ili fi dunu ilima olelema:ne, Ma:lagaima sia:si.

Hina Gode da Isala:ili Dunuma Asigisa

2 *Gode da Ea fi dunudafa ilima amane sia:sa, “Na da musa: dilima asigisu amola wali asigisa.” Be ilia da Ema bu adole ba:sa, “Dia ninima asigisu hou da habodane olelebela:?” Hina Gode da bu adole iaha, “Iso amola Ya:igobe da eyala yolala galu. Be Na da Ya:igobe amola egaga fi ilima asigisu. 3 †Be Na da Iso amola egaga fi ilima higasu. Na da Iso ea agolo soge amo wadela:lesi amola sigua ohe ilisu amoga lalaloma:ne yolesi dagoi.”

4 Iso egaga fi (amo da Idomaide dunu) ilia da amane sia:sa, “Ninia moilai huluane da mugului dagoi, be ninia da bu buga:le gagumu.” Amasea, Hina Gode da bu adole imunu, “Defea! Bu gagumu da defea. Be Na da bu wadela:lesimu.” Dunu eno da ilima ‘Wadela:idafa Soge’ dio asulimu, amola ‘Dunu fi ilima Hina Gode da mae fisili, ougiwane dialumu,’ amo dio amola asulimu,” Hina Gode da amane sia:sa.

---

* **1:2:** Louma 9:13 † **1:3:** Aisaia 34:5-17; 63:1-6; Yelemaia 49:7-22; Isigiele 25:12:14; 35:1-15; A:imose 1:11-12; Oubadaia 1:1-14

5 Isala:ili fi dunu da ilia siga amo hou ba:mu. Amalu, ilia da amane
sia:mu, “Hina Gode da Bagadedafa. E da Isala:ili soge ganodini amo
fawane hame, be gadili amolawane gasa bagade hamonana.”

Hina Gode da Gobele Salasu Dunu ilima Gagabole Sia:sa

6 Hina Gode Bagadedafa da gobele salasu dunuma agoane sia:sa, “Mano
ilia da ilia ada ilima nodosa, amola hawa: hamosu dunu da ilia ouligisu
dunu ilima nodosa. Defea! Na da dilia Ada! Amaiba:le, dilia abuliba:le
Nama hame nodosala:? Dilia da Na higasa. Be dilia Nama amane adole
ba:sa, ‘Ninia da Dima habodane higabela:?’
7 Dilia Nama agoane higasa. Dilia da Na oloda da:iya wadela:i ha:i manu
gobele sala. Amalalu, dilia Nama agoane adole ba:sa, ‘Ninia da Dima
habodane hame nodosula:?’ Na da dilima bu adole imunu galebe. Dilia
da Na oloda higabeba:le, Nama hame nodosu hou olelesa. 8 ‡Dilia da ohe
si dofoi o emo fi Nama gobele salimusa: gaguli masea, dilia amoga da
liligi afae hame giadofabayale dawa:bela:? Amai ohe amo eagene ouligisu
dunuma iaba:ma:bela:? E da dilia hahawane dogolegele ba:ma:bela:? E da
dilima liligi noga:i ima:bela:? Hame mabu!” Hina Gode da amane sia:sa.
9 Waha, gobele salasu dunu dilia! Gode da ninima hahawane dogolegele
ba:ma:ne adole ba:ma. E da dilia sia:ne gadosu hamedafa nabimu. Bai
dilia giadofaiga.
10 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, “Dilia udigili lalu amo Na
oloda da:iya mae didima:ne, dunu afae da Debolo logo huluane ga:simu
da defea. Na da dilima hahawane hame. Na da udigili hahawane iasu
dilia da Nama gaguli maha, amo Na da hame lamu. 11 Osobo bagade fifi
asi gala dunu huluane da Nama nodosa. Soge huluane amo ganodini ilia
Nama gobele salasu amola gabusiga: manoma iasu hamosa. Huluane da
Nama nodosa. 12 Be dilia da Na oloda da hamedei liligi sia:beba:le, amola
wadela:i ha:i manu dilia higa:i liligi amoga gobele salabeba:le, dilia Nama
hame nodosa. 13 Dilia da amane sia:sa, ‘Ninia da gobele salala helesa.’
Dilia da Nama higale mibolosa. Be dilia Nagili gobele salimusa: gaguli
mabe amo si o emo wadela:i o inia liligi wamolale gaguli masea, amo da
Na obenane lasa galebeya, mae dawa:ma!
14 Nowa dunu da ea ohe gilisisu ganodini ohe ida:iwane gala e da Nama
imunu sia:i dagoi be amo mae dawa:le, wadela:i ohe fawane Nama gobele
salabeba:le, amo dunu da Na gagabusu aligibi ba:mu agoai galebe. Bai
Na da Hina Bagadedafa amola fifi asi gala dunu huluanedafa da Naba:le
beda:i.”

2

1 Hina Gode Bagadedafa da gobele salasu dunu ilima amane sia:sa, “Amo
hamoma:ne sia: Na da dilima sia:sa. 2 Dilia hou ida:iwane hamoma.
Amasea, dilia da amoga nodosudafa Nama olelemu. Be dilia Na sia: hame
nabasea, Na da dilima gagabusu aligima:ne ilegemu. Wali, dunu eno da
dilia hawa: hamomusa:gini, ha:i manu amola muni dilima iaha. Be dilia
da Na sia: hame nabasea, Na da amo fidisu dilia mae lama:ne, gagabusu
aligima:ne ilegemu. Dafawane! Na da amoga gagabusu aligima:ne ilegei
dagoi. Bai dilia da Na hamoma:ne sia:i da hamedei liligi agoane dawa:sa.
3 Na da dilia mano ilima se imunu. Amola ohe dilia gobele salimusa: gaguli
maha, amo ilia iga amo ganodini dilia odagi dudugimu. Amasea, dilia da

‡ **1:8:** Mousese ea Malasu 15:21

enoga gaguli asili, iga gagadosu amoga gala:digi dagoi ba:mu. 4 *Be Na gousa:su amo Na da gobele salasu fi (amo da Lifai egaga fi) ilima i, amo mae fima:ne, Na da amo hamoma:ne sia:i dilima i, amo dilia da dawa:mu.
5 †Na gousa:su amo ganodini, Na da ilima esalusu amola hahawane hou ilima imunu ilegele sia:i. Amola amo hou, ilia da Nama nodoma:ne, Na da ilima i dagoi. Amola, amo esoga, musa: ilia da Nama nodosu amola Naba:le beda:. 6 Ilia da wadela:i hou fisili, moloidafa hou fawane olelesu. Ilia Nama olofoiwane esalu. Ilia moloidafa hou hamoi, be amo baligili, ilia da eno dunu wadela:i hou fisili, moloidafa hou hamoma:ne noga:le fidisu. 7 Gobele salasu dunu ilia hawa: hamosudafa da Gode Ea dafawaneyale dawa:su hou eno dunuma olelema:mu. Dunu amola uda da ilima asili, Na hanai dawa:su ilia dawa:mu da defea. Bai ilia da Hina Gode Bagadedafa, amo Ea sia: sia:na ahoasu dunu esala.
8 Be wali, dilia gobele salasu dunu da sinidigili, moloidafa logo yolesi dagoi. Dilia da giadofale olelebeba:le, dunu bagohame da giadofai dagoi. Dilia da gousa:su amo Na da dilima hamoi, amo wadela:lesi dagoi. 9 Amaiba:le, Na da ilia dogo ganodini olelebeba:le, Isala:ili dunu da dili higamu. Bai dilia da Na hanai amo defele hame hamosa. Amola dilia da Na fi olelesea, dilia dunu huluane afae afae amoma defele hame fidisa."

Isala:ili Dunu da Godema Noga:le Hame Fa:no Bobogesa

10 Ninia huluanedafa da Ada afadafa fawane esala! Gode afadafa fawane da nini huluanedafa hahamoi dagoi. Amaiba:le, ninia da abuliba:le eno dunuma dafawane hamomu sia:i liligi amo hame hamosala:? Amola gousa:su amo Gode da ninia aowalali ilima hamoi, abuliba:le higasala:? 11 Yuda fi dunu ilia Godema sia:i liligi amo ilia da wadela:lesi dagoi. Ilia da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini amola Isala:ili soge huluane amo ganodini, wadela:i hou bagadedafa hamoi dagoi. Hina Gode da Ea Debolo amoma bagade asigisa. Be amo Debolo ilia da wadela:lesi dagoi, amola ledo agoane hamoi dagoi. Dunu da uda amo da ga fi ogogosu 'gode' ilima sia:ne gadosa, amo ilia da lai dagoi. 12 Hina Gode da amo dunu Isala:ili fi amoga fadegamu da defea. Amola agoai dunu ilia da Gode Ea oloda da:iya gobele salabe amoga bu hamedafa gilisima:mu. 13 Dilia da eno hou amola hamobe. Dilia da Hina Gode Ea oloda da:iya gobele salimusa: liligi gaguli masea, bagade disa amola didiga:sa. Bai dilia iasu E da musa: hahawane lai, be wali E da amo higasa. 14 E da abuliba:le dilia gobele salabe amo hahawane hame ba:sala:? dilia da agoane adole ba:sa. Bai E da dawa:i dagoi. Di da goiga udalai amoga sia:i dagoi, amo sia: di da wadela:lesi dagoi. Di da amo udama madelagi dagoi amola di da Gode ba:ma:ne amo uda hamedafa yolesimu sia:i. Be di da ogogoi dagoi. 15 Gode da di amola dia uda amo da:i afadafa amola a:silibu afadafa hamoi dagoi. E da abuliba:le, agoane hamobela:? Bai alia da mano lalelegesea, ilia da Gode Ea fidafa amo ganodini esalumu. Amaiba:le, dilia uda ilima ilegele sia: sia:i liligi maedafa gua:ma. 16 Isala:ili Hina Gode da amane sia:sa, "Na da uda fisiagasu hou amola dunu fisiagasu hou higasa. Dilia afae da dia uda amoma agoai dodona:gi hou hamosea, Na da bagadewane higasa. Dilia sia: sia:i liligi amo da dia uda di da hamedafa fisiagamu, amo sia: maedafa gua:ma."

Hina Gode Ea Fofada:su Eso da Gadenesa

* **2:4:** Idisu 3:11-13 † **2:5:** Idisu 25:12-13

17 Dilia da bagade sia:beba:le, Hina Gode da nabala helesa. Be dilia da amane adole ba:sa, “Ninia habodane Hina Gode helema:ne hamosala:?” Dilia da Gode helema:ne agoane hamosa. Dilia da ogogole agoane sia:sa, “Hina Gode Bagadedafa da wadela:i hamosu dunuma hahawane bagade dawa:sa. E da ilima bagadewane asigisa.” O dilia da agoane adole ba:sa, “Dunu da Gode Ea fofada:su hou da moloidafa sia:sa. Be amo Gode da habila:?”

3

1 *Hina Gode Bagadedafa da agoane adole iaha, “Na da Na sia: sia:na ahoasu dunu, Na logo fodoma:ne, amo asunasimu. Amasea, Hina Gode amo dilia hogoi helesa, E da hedolodafa Ea Debolo diasuga doaga:mu. Amo sia: sia:na ahoasu dunu dilia ba:mu hanai gala, amo da misini, Na gousa:su amo dilima sisia:mu.

2 †Be e da masea, nowa da moloiwane leloma:bela:? E da aliaguda:lalebe ba:sea, nowa da mae bogole esaloma:bela:? E da nigima: doga:su liligi gasa bagade agoai ba:mu, amola lalu bagade amo da silifa amola gouli ledo fadegasu agoane ba:mu. 3 E da dunu amo da silifa amola gouli amoga ledo doga:su, amo defele e da fofada:musa: misunu. Amo silifa amola gouli hahamosu dunu da silifa amola gouli amoga ledo doga:sa, amo defele Hina Gode Ea sia: sia:na ahoasu dunu da gobele salasu dunu ilima ledo doga:sea, ilia da gobele salasu noga:idafa bu gaguli misunu. 4 Amasea, Yelusaleme moilai bai bagade dunu amola Yuda fi dunu huluane da Hina Godema gobele salasu liligi gaguli masea, Hina Gode da musa: agoane iasu amoma hahawane ba:mu.

5 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, “Na da dilima aliaguda:lalebe ba:sea, fofada:mu galebe. Na da wadela:i hamosu dunuma fofada:mu amo fefedoasu dunu, inia uda adole lasu dunu, ogogosu dunu, nowa da ea hawa: hamosu dunuma ea bidi imunu sia:i amo hame iaha, nowa da didalo, guluba: mano amola ga fi ilima wadela:le hamosu dunu amola Nama hame nodosu dunu, amo huluane ilima Na da fofada:mu,” Hina Gode da amane sia:sa.

Gagui Liligi Nabuane Momogili, Afae Godema Imunu Hou

6 “Na da Hina Godedafa! Na da hame afadenesa. Amaiba:le, dilia Ya:igobe egaga fi mogili da hame fisi, esalebe ba:sa. 7 Dilia da dilia aowalali defele, Na Sema amo higabeba:le, wadela:lesi dagoi. Be wali dilia Nama sinidigima. Amasea, Na amola da dilima sinidigimu. Be dilia da Nama adole ba:sa, ‘Ninia da habodane Dima sinidigima:bela:?’ 8 Na da dilima agoane adole ba:sa, ‘Godema ogogosu hamomu da defeala:?’ Hame mabu! Amo da defea hame galebe. Be dilia da Nama ogogosu hou hamonana. Be dilia da Nama adole ba:sa, ‘Ninia da Dima habodane ogogosu hou hamosala:?’ Na da dilima bu adole iaha, ‘Dilia Nama iabe, amo ‘daide’ (dilia gagui nabuane momogili, afae Nama iaha), amola hahawane udigili iasu hou amo ganodini Nama ogogosa.’ 9 Isala:ili dunu fi huluanedafa da Nama ogogole hedebeba:le, Na gagabusu da ilima aligisa. 10 ‡Be dilia ogogosu hedesu fisili, “daide” liligi huluanedafa amo Debolo diasuga gaguli misa. Amasea, Debolo diasu ganodini, ha:i manu defele agoane da ba:mu. Nama adoba:le ba:ma. Amasea, Na da Hebene logo doasili, hahawane

* **3:1:** Ma:diu 11:10; Maga 1:2; Luge 1:76; 7:27 † **3:2:** Youele 2:11; Wamolegei Sia: Olelesu 6:17
‡ **3:10:** Gobele Salasu 27:30; Idisu 18:21-24; Mousese ea Malasu 12:6; 14:22-29; Nihemaia 13:12

dogolegesu hou bagadedafa amo dilima gugudili sogadigimu. Amasea, dilia da liligi noga:idafa labeba:le, lelegesu diasu da baligili nabaidafa ba:mu. 11 Na da sia:beba:le, danuba: da dilia ha:i manu bugi amo hame wadela:lesimu. Amola dilia waini efe da waini fage bagohame legebe ba:mu. 12 Amasea, osobo bagade fifi asi gala dunu huluane da dilia da Gode Ea hahawane dogolegei fi amo sia:mu. Bai dilia soge da fimu noga:i soge ba:mu.

Gode da Isala:ili Dunu Ilia Wadela:i Hou Hamoi amo Gogolema:ne Olofomu Sia:i

13 Hina Gode da amane sia:sa, "Dilia da Na hou amoma lasogole bagadewane sia:su. Be dilia da agoane adole ba:sa, 'Ninia da Dia hou olelema:ne adi sia:bela:?'

14 Dilia da amane sia:su, 'Gode Ea hawa: hamosu hamomu da hamedei. Ninia Hina Gode Bagadedafa Ea sia: amoga fa:no bobogemu amola Ema sinidigima:ne fofada:ne, asigi sia: sia:mu da hamedei liligi agoai galebe. 15 Ninia ba:loba, gasa fi dunu ilia fawane da hahawane esala. Wadela:i dunu da hahawane liligi bagade gagusa. Amola, ilia da Godema wadela:i adoba:su hou hamonana, amola Gode da ilima se hame iaha,' dilia da agoane sia:sa."

16 Amasea, Hina Godema beda:iwane dawa:su dunu da gilisili sia: dasu. Amola Hina Gode da ilia sia: dasu nabi dagoi. Amola E ba:ma:ne, a:igele dunu da buga ganodini, dunu amola uda huluane da Hina Godema beda:iwane dawa:su amola Ema nodosu, ilia dio huluane dedei dagoi. 17 Amola Hina Gode Bagadedafa da amane sia:i, "Amo dunu amola uda da Na fidafa esalumu. Na eso Bagadedafa da doaga:sea, ilia da Na dunudafa esalebe ba:mu. Osobo bagade ada da ea mano amo da ea hawa: hamosa, ilima asigiba:le gogolema:ne olofosa, amo defele Na da amo dunu ilima asigimu amola gogolema:ne olofomu. 18 Amola Na fi dunu da Na houdafa bu ba:mu. Amola hou da fa:no moloidafa dunu amoga doaga:mu da hou hisu amola hou da wadela:i hamosu dunu amoma doaga:mu da hou hisu, amo ilia da ba:mu. Amola Nama hawa: hamosu dunu ilia da hou hisu ba:mu, amola Nama fa:no bobogemu higa:i dunu ilia da hou hisu ba:mu, amo ilia da dawa:mu.

4

Hina Gode Ea Eso Bagade da Doaga:mu

1 Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa, "Eso da mana, amoga wadela:i hamosu dunu amola hidale gasa fi dunu huluane da gilisili gisi agoane laluga nenanebe ba:mu. Amo esoga ili da laluga nene dagole, susei hamedafa ba:mu. 2 Be dilia, Nama nabasu dunu, dilia da Na gaga:su gasa bagade hou dili gaga:ma:ne, eso ea heda:su hou defele dilima heda:lebe ba:mu. Amola eso ea digagala:su defele, dilia uhinisisu houdafa ba:mu. Bulamagau mano da ea gagoi logo doasi dagoi ba:sea, hahawane gadili lala, amo defele dilia da hahawane halegale lalumu. 3 Amo eso bagadega Na da gasa bagade hamosea, dilia da wadela:i hamosu dunu ilima osa:le heda:le, ilia da dilia emo hagudu osobo gulu agoane ba:mu.

4 Dilia da olelesu, amo Na da Na hawa: hamosu dunu Mousesema olelei, amo bu dawa:ma. Amo sema amola hamoma:ne sia:i Na da Sainai Goumia, Isala:ili dunu huluane ilima nabawane fa:no bobogema:ne, Mousesema i.

5 *Amo eso bagadedafa Na da hamosea, osobo bagade fifi asi gala dunu huluane da bagadewane beda:mu. Be hidadea, Na da balofede dunu Ilaidia amo dilima asunasimu.
6 E da eda amola mano huluane gilisilisimu. Be agoane hame ilegei ganiaba, Na da dilia soge wadela:lesila:loba.”
Sia: ama dagoi

* **4:5:** Ma:diu 11:14; 17:10-13; Maga 9:11-13; Luge l:17; Yone 1:21

Ma:diu

(Da:i Sia: - Matthew; Modu-Mataio; Bisini-Matyu)

Hidadea Sia:

Ma:diu buga ganodini, Isala:ili fi ilima musa: olelei Gaga:su Dunu (da:i sia: 'Saviour') E da osobo bagadega doaga:i dagoi, amo sia: olelesa. Amo sia: ida:iwane da Yu dunu fi ilima fawane hame, be osobo bagade dunu fifi asi gala huluane ilima misi. Ma:diu buga da hidadea Yesu Ea lalelegesu hou olelelalu, asili, Ea hanoga fane salasu, Ea hawa: hamosu, Ea olelesu amola E oloi dunu uhinisu hou huluane olelesa. Amalalu, go buga na:iyado bega: da Yesu Ea se nabasu, bogosu, amola Ea wa:legadosu olelesa. Amo buga ganodini ninia Yesu Olelesu dunu bagade hamoi ninia ba:sa. E da Gode Ea Sema huluane moloiwane olelesa. E da Gode Ea Hinadafa Hou ninima olelesa.

Ea olelesu da agoane dedei diala :-

1 Goumiba:le Olelesu. Amo sia: da Gode Ea
Fa:no Bobogesu Fi dunu ilia hou olelesa...Sia:alalo 5-7
2 Ea ado ba:su dunu asunasiba:le, ilima olelesu...Sia:alalo 10
3 Hebene soge amola Gode Ea Hinadafa Hou
fedege sia: olelesu...Sia:alalo 13
4 Ado ba:su dunu ilia hou...Sia:alalo 18
5 Osobo bagade wadela:mu eso amola Yesu Ea
bu misunu eso, amo olelesu...Sia:alalo 24- 25

Sia: Dedei

1 Yesu Ea Aowalalia Fi amola Lalelegesu Eso...Sia:alalo.1:1- 2:23
2 Yone Ba:bodaise ea Olelesu...Sia:alalo.3:1- 12
3 Yesu E hanoga fane Salasi
amola Sa:ida:ne da E dafama:ne Adoba:i...Sia:alalo.3:13- 4:11
4 Yesu E Ga:lili sogega Sia: Olelei...Sia:alalo.4:12 - 18:35
5 Ga:lili soge yolesili, Yelusaleme
moilai bai bagadega doaga:i...Sia:alalo.19:1- 20:34
6 Yesu da Yelusalemega
Hieligi Afae Olelelalu, Bogoi...Sia:alalo.21:1 - 27:66
7 Yesu E Wa:legadole, Ea Da:i Gaheabolo
amo Ea Fa:no Bobogesu Dunuma Olelei...Sia:alalo.28:1 - 20

Ma:diu

Yesu Gelesu Ea Aowalalia Fi
(Luge 3:23-38)

1 Yesu Gelesu Ea osobo bagade aowalalia fi da hagudu dedei diala. E da Da:ibidi egaga fi dunu amola Da:ibidi da A:ibalaha:me egaga fi dunu.

2-5 A:ibalaha:me ea fi hamoi ilia dio hagudu dedei diala. A:ibalaha:me, Aisage, Ya:igobe, Yuda amola ea eya huluane. Amalalu, Bilese, Sela (elea eme da Da:ima), Heselone, La:me, Aminida:be, Nasione, Sa:lamone, Boua:se (ea eme da La:iha:be), Oubede (ea:me da Ludi), Yesi, Da:ibidi (Isala:ili hina bagade dunu).

6-11 *Da:ibidi ea fi fa:no lalelegei da agoane diala. Da:ibidi, Soloumane (ea eme da Iulaia idua), Lihouboua:me, Abaidia, A:isa, Yehosiefa:de, Yehoula:me, Asaia, Youda:me, A:iha:se, Hesigaia, Ma:na:se, A:imone, Yousaia, Yehoiagini amola yolalali. Amalalu, Ba:bilone dunu fi da Isala:ili dunu fi amo Ba:bilone sogega mugululi asi.

12-16 Fa:no agoane, Isala:ili dunu ilia sogega bu fimusa: doaga:le, fi agoane hamoi; - Yehoiagini, Sia:ladiele, Selababele, Abaiade, Ilaiagime, A:iso, Sa:idoge, A:igime, Ilaiade, Elia:isa, Ma:da:ne, Ya:igobe, Yousefe (Meli egoa). Amalalu, Yesu (Ema da Mesaia Dio asuli dagoi) E da lalelegei.

17 Amaiba:le, A:ibalaha:me ea fi ganodini mano lalelegei, amogainini Da:ibidi lalelegeloba, fi 14 hamoi. Da:ibidi ea mano lalelegele, amogainini Isala:ili dunu ilia Ba:bilone sogega mugululi asi fi, 14 eno ba:i. Amalalu, fi 14 eno hamone, Gode Ea Manodafa da lalelegei.

Yesu Gelesu Ea Lalelegesu Eso (Luge 2:1-7)

18 †Yesu Gelesu Ea lalelegesu eso da agoane dialusu. Ea:me Meli da Yousefe ea mae lale, sia:si esalu. E da dunuma hame fi. Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa da ea hagomo ganodini mano hamoiba:le, Meli da abula agui ba:i. 19 Egoa Yousefe da ema asigiba:le, e da Melima, dunu huluane ba:ma:ne, gogosiasu imunu hihi galu. Amaiba:le, e da ea uda wamowane fisidigimusa: dawa:i galu. 20 Be e simasia, Gode Ea a:igele dunu da ema misini, amane sia:i, "Yousefe! Da:ibidi ea mano! Di mae beda:ma! Dia sia:si Meli amo lale, dia diasuga oule masunu da defea. Mano dudubusa ea hagomo ganodini diala da Gode Ea A:silibu amoga hamoi dagoi. 21 ‡E da dunu mano lalelegemu galebe. E da Ea dunu fi ilia wadela:i hou se iasu dabe hamone, ili gaga:mu. Amaiba:le, di Ema Yesu (Gaga:su Dunu) Dio asulima.

22 Amo hou huluane da balofede dunu (Gode Sia: alofesu dunu) ilia musa: sia:i defele hamoi dagoi ba:i. 23 §Ilia amane sia:i, "A:fini hame lai da abula agui ba:mu. Amalalu, dunu mano da lalelegemu. Ilia da Ema Ima:niuele (dawa:loma:ne da 'Gode nini gilisili esala') amo dio asulimu." 24 Amalalu, Yousefe da nedigili, a:igele ea sia: nababeba:le, mae hihini, ea uda lai dagole ea diasuga oule asi. 25 **Be udigili esalu, ea mano lalelegeiba:le fawane gilisili golai. E da amo manoma Yesu Dio asuli.

2

Bagade Dawa:su Dunu da Yesu Ba:la Misi

1 Yesu E da Bedeleheme moilaiga Yudia soge ganodini lalelegeloba, hina bagade Helode da Yuda dunu ilia Gamane ouligisu dunu esalu. Bagade dawa:su dunu, gusu soge sedagaga misini, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:i. 2 Ilia da amane sia:i, "Yu dunu Hina Bagade lalelegei da habila:? Ninia da eso maba gusudili muagado Ea gasumuni lelebe ba:beba:le, Ema nodone sia:musa: misi."

3 Amo sia: nababeba:le, Helode da mi hanai galu. Yelusaleme dunu huluane ilia da fofogadigi. 4 Helode da gobele salasu dunu amola sema olelesu dunu huluane gilisili, ilima amane adole ba:i., "Mesaia Ea lalelegemu soge da habila?"

---

* **1:6-11:** 2 24:14-15; 2 Hou Olelesu 36:10; Yelemaia 27:20 † **1:18:** Luge 1:27 ‡ **1:21:** Luge 1:31 § **1:23:** Aisaia 7:14 ** **1:25:** Luge 2:21

5 Ilia da ema bu adole i, “E da Bedeleheme moilaiga, Yudia soge ganodini
lalelegemu. Balofede dunu da Gode Sia: Dedei Buga ganodini agoane dedei
diala.
6 *‘Bedeleheme moilai Yuda soge ganodini
da moilai fonobahadi hame.
Amo moilaiga Ouligisu Dunu da misunu galebe.
E da Gode Ea fi (Isala:ili) ilima Logodafa olelemu,’ ”
7 Amaiba:le, Helode da wamowane bagade dawa:su dunuma gasumuni
gaheabolo ea heda:i eso hogoi helei. 8 E da ili Bedeleheme moilaiga
asunasi. E amane sia:i, “Mano lalelegei amo ba:sea, nama bu adodola
misa. Na amola da Ema nodone sia:mu.”
9 Ilia da Helode ea sia: nabalu, asili, gasumuni amo ilia da musa: gusudili
sogega ba:i, amo ilima bisili asili, mano ea dialebe diasu gadodili mu da:iya
lelebe ba:i. 10 Ilia da gasumuni ba:beba:le, hahawane bagade ba:i. 11 Ilia
da diasu ganodini golili sa:ili, mano amola eme Meli ba:i. Ilia da osoba
muguni bugili, nodone sia:ne gadoi. Amalalu, ilia da liligi ida:iwane Ema
i, amo da gouli, fala:gise amola me.
12 Ilia simasia, Gode da Helodema bu mae masa:ne ilima sia:i. Amaiba:le,
ilia da logo enoga asili, ilila: sogega doaga:i.

Idibidi Sogega hobeale Asi

13 Ilia da asili, Yousefe e da simasia ba:i. Gode Ea a:igele dunu da ema
doaga:le, amane sia:i, “Wa:legadoma! Dia mano amola ea:me oule asili,
Idibidi sogega hobeale masa. Na sia:be nabima:ne ouesaloma! Helode da
dia mano fuga:musa:, logo hogolala.!,”
14 Amaiba:le, Yousefe da gasia hedolowane wa:legadole, ea mano amola
mano ea:me, Idibidi sogega oule asi.
15 †Helode da fa:no bogobeba:le, ilia da bu sinidigi. Balofede dunu ea
sia:i, “Na da Idibidi sogega Na mano misa:ne wele sia:mu,” amo da defele
hamoi ba:i.

Helode da Dunu Mano Fonobahadi Medole Lelegei

16 Helode da bagade dawa:su dunu ilia ogogoi dawa:beba:le, mi hanai
galu. E da bagade dawa:su dunu ilia eso ilegei dawa:beba:le, dunu mano
huluane ode aduna lalelegei amola fa:no lalelegei, amo mano huluane
Helode da ea dadi gagui dunu ilia fufuga:ma:ne sia:i.
17 Amaiba:le musa: balofede dunu Yelemaia ea sia:i amo defele hamoi
ba:i.
18 ‡E hemonega amane sia:i
“La:ima moilai ganodini didigia:be bagade ilia naba.
La:isiele ea mano huluane bogobeba:le,
e mae yolele bagadewane dinana.
Amola enoga ea dogo denesimu da hamedei.”
Idibidi Sogega Bu Misi
19 Helode da bogobe galu, Yousefe da bu simasia, Gode Ea a:igele dunu
ba:i.
20 Amo a:igele da amane sia:i, “Wa:legadoma! Mano fufuga:su dunu
huluane bogogia:iba:le, dia mano amola ea:me, Isala:ili sogega oule masa.”
21 Amaiba:le, Yousefe da wa:legadole, ea mano amola eme, Isala:ili sogega
oule asi.

---

* **2:6:** Maiga 5:2 † **2:15:** Hosia 11:1 ‡ **2:18:** Yelemaia 31:15

22 Agela:iase da ea ada Helode bagia, Yudia ouligisu hou lai dagoi. Amo
sia: nababeba:le, Yousefe da bu beda:i galu. E da simasia, Gode Ea
sia: nababeba:le, Ga:lili sogega asi. 23 §E da Na:salede moilaiga fi esalu.
Amaiba:le, musa: balofede dunu ilia sia:i, "E da Na:salini dunu esalumu,"
amo sia: da defele hamoi ba:i.

3

Yone Ba:bodaise Ea Olelesu
(Maga 1:1-8; Luge 3:1-18; Yone 1:19-28)

1 Amo esoga, Yone Ba:bodaise da misini, Yudia hafoga:i soge ganodini,
Gode Ea sia: olelesu. 2 *E amane sia:i, "Wadela:i hou yolesili, Godema
sinidigima! Gode Ea Hinadafa Hou da doaga:mu gadenei galebe!" 3 †Amo
dunu ea hou, musa: balofede dunu Aisaia da agoane olelei,

"Dunu afae da wadela:i hafoga:i soge ganodini agoane wele sia:nana,
'Hinadafa misa:ne, dilia hou logo agoane hahamoma!
Dilia Ea logo huluane molole fodoma!'

4 ‡Yone ea abula da ga:mele ea hinaboga amuni. E da bulamagau
gadofo banene idiniginisi. Ea ha:i manu da sage amola agime hano nasu.
5 Yelusaleme fi, Yudia fi amola Yodane Hano soge fi huluane da ea sia:
nabimusa:, ema doaga:i. 6 Ilia da ilia wadela:i hou fofada:i dagoi. Amalalu,
Yone da ili Yodane hanoga fane salasu.

7 §Be Fa:lisi amola Sa:diusi dunu bagohame da ea hanoga fane salasu
lamusa: doaga:loba, Yone da ilima amane sia:i, "Dilia wadela:i sania fi
dunu! Nowa da dilia Gode Ea ougi se iasu amoga hobeamu olelebela:?
8 "Dilia Godema sinidigisu hou amo defele, Gode Ea hou dulu agoane
legema! 9 **Dilia dogo ganodini, 'Ninia ada da A:ibalaha:me! Amaiba:le,
ninia da Gode Ea se iasu hame ba:mu!' agoane mae sia:ma. Na da dilima
dafawane sia:sa! Gode da amo igi afadenene bu A:ibalaha:me ea mano eno
ili hahamomu, Gode da defele esala. 10 ††Wali Gode da ifa ea difi goaheiga
hedofamusa: momagei diala. Ifa da dulu ida:iwane hame legesea, E da
amo ifa abawane nema:ne ha:digimu. 11 Na da dili Godema sinidigiba:le,
hanoga fane sala. Be fa:no mabe dunu eno da na gasa bagade baligi. Na
da Ea emo salasu amo gaguli masunu defele hame galebe. E da Gode Ea
A:silibu amola lalu amoga dili ba:bodaise hou hamomu. 12 Amo dunu Ea
lobo ganodini Ea widi dabasu gagui gala. E da widi ha:i manu dulu amola
gisi afafamu. E da ha:i manu amo Ea diasu ganodini salimu. Be E da gisi
lalu mae usili nenanebe amoga gobele salimu!"

Yesu da Hanoga Fane Salasi
(Maga 1:9-11; Luge 3:21-22)

13 Amalalu, Yesu da Ga:lili soge yolesili Yodane sogega doaga:i. Yone da
E hanoa fane salima:ne, E sia:i. 14 Be Yone amane sia:i, "Hamedei! Dia na
fane salasimu da defea. Di abuli nama misibala:?"

15 Be Yesu E bu adole i, "Wali hamomu da defea. Ninia Gode Ea ilegele
sia:i liligi huluane hamomu da defea," Amalalu, Yone da Yesu hanoga fane
salasi.

---

§ **2:23:** Maga 1:24; Luge 2:39; Yone 1:45 * **3:2:** Ma:diu 4:17; Maga 1:15 † **3:3:** Aisaia 40:3
‡ **3:4:** 2 1:8 § **3:7:** Ma:diu 12:34, 23:33 ** **3:9:** Yone 8:33 †† **3:10:** Ma:diu 7:19

16 Yesu da hanoa salili, bu wa:legadole leloba, muagado Hebene logo doasibi ba:i. Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, ‘dafe’ sio agoai ba:i. Amo da sa:ili, Ea da:i da:iya fila dalebe, E da ba:i.
17 ‡‡Amalalu, sia: bagade muagadodili misini amane sia:i, “Amo da Na dogolegei Manodafa! Na da Ema hahawane gala!”

4

Sa:ida:ne da Yesu Dafama:ne Ema Ado Ba:i (Maga 1:12-13; Luge 4:1-13)

1 *Amalalu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Yesu amo dunu hame esalebe wadela:i hafoga:i soge amoga, Sa:ida:ne da Yesu Ea hou dafama:ne ado ba:musa:, oule asi. 2 Yesu da eso 40 amola gasi 40, ha:i hame maiba:le, ha:i bagade nabi. 3 Amalalu, dafama:ne ado ba:su dunu (Sa:ida:ne) da Yesuma misini, amane sia:i, “Di da Gode Ea Manodafa esala sia:sa. Amaiba:le, amo igi afadenene, bu agi hamoma:ne sia:ma!”
4 †Be Yesu da bu adole i, “Gode Ea sia: ganodini agoane dedei diala, dunu ilia esalusu da ha:i manu fawane hame. Be Gode Ea lafidili sia: huluane da dunu ilia esalusudafa.”
5 Amalalu, Sa:ida:ne da Yesu amo Yelusaleme moilai bai bagadega oule asi. E da Debolo Diasu amo dabua gadodafa, Yesu oule heda:i. 6 ‡E da amane sia:i,

“Di da Gode Ea Manodafa esalea, osoboa soagala:guduma.
Bai Gode Ea Sia: Buga ganodini agoane dedei diala,
‘Dia emo igiga mae wadela:ma:ne,
Ea a:igele dunu da Di ilia loboga da:ma:ne, E da sia:mu.’ ”

7 §Be Yesu E bu adole i, “Gode Ea Sia: da agoane dedei diala, ‘Gode Ea hou ba:musa:, udigili ado ba:su hou maedafa hamoma,’ ”
8 Amalalu, Sa:ida:ne da Yesu goumi bagade amo gadodafa sogebi oule asi. E da osobo bagade fi amola ilia hadigi bagade liligi huluane, Yesuma olelei. 9 E Yesuma amane sia:i, “Di da nama beguduli, nodone sia:ne gadosea, na da amo liligi huluane dima imunu.” 10 **Be Yesu E amane sia:i, “Sa:ida:ne! Di da masa! Gode Sia: da agoane dedei diala, “Dilia Hina Godema fawane nodone sia:ne gadoma. Amola Ema fawane hawa: hamoma!”
11 Amalalu, Sa:ida:ne da yolesili asi. Amola a:igele dunu ilia da Yesu fidimusa: misi.

Yesu da Ga:lili Sogega Ea Muni Hawa: Hamoi (Maga 1:14-15; Luge 4:1,4-15)

12 ††Helode da Yone Ba:bodaise afugili, se iasu diasu ganodini sali. Amo sia: nababeba:le, Yesu da Ga:lili sogega asi. 13 ‡‡E da Na:salede moilai ganodini mae fili, Gabena:ia:me moilaiga hawa: hamomusa: asi. Gabena:ia:me da Ga:lili hano wayabo bega: dialu, Sebiulane amola Na:fadalai fi elea soge ganodini dialu. 14 Amo hou hamoiba:le, musa: balofede dunu Aisaia amo ea musa: sia:i da defele hamoi dagoi ba:i.
15 §§E musa: amane sia:i,

---

‡‡ **3:17:** Mui 22:2; Gesami Hea:su 2:7; Aisaia 42:1; Ma:diu 12:18, 17:5; Maga 1:11; Luge 9:35 * **4:1:** Hibulu 2:18, 4:15 † **4:4:** Mousese ea Malasu 8:3 ‡ **4:6:** Gesami Hea:su 91:11-12 § **4:7:** Mousese ea Malasu 6:16 ** **4:10:** Mousese ea Malasu 6:13 †† **4:12:** Ma:diu 14:3; Maga 6:17; Luge 3:19-20 ‡‡ **4:13:** Yone 2:12 §§ **4:15:** Aisaia 9:1-2

"Sebiulane amola Na:fadalai soge
da hanoa doaga:musa: logo gadenei diala.
Amo soge da Yodane Hano na:iyado bega: diala.
Ga:lili soge da Dienadaile dunu ilia soge gala.
16 Amo dunu ilia da musa: gasi dunasi ganodini esalu.
Be wali ilia da hadigi bagade ba:mu.
Dunu ilia musa: bogosu gasi soge ganodini esalu,
amoga hadigi da diga:mu."

17 ***Amo esoga, Yesu da Ea Sia:dafa degabo olelelalu agoane, "Gode Ea hinadafa Hou gadenenewane doaga:beba:le, dilia wadela:i hou amoma gogosiane, Godema sinidigima!"

Yesu da Menabo Gasa:su Dunu Biyaduyale Gala ilima Ea Hawa: Hamomusa:gini Misa:ne Sia:i
(Maga 1:16-20; Luge 5:1-11)

18 E da Ga:lili hano bega: laluba:le, dunu afadafa ea dio amo Saimone (ea dio eno da Bida) amola Bida eya A:dalu, ela menabo gasa:suga menabo gasa:lalebe ba:i.
19 Yesu da elama amane sia:i, "Ali nama fa:no bobogema. Na da alia hou afadenene, bu dunu hiougima:ne gasa:su hou alima olelemu." 20 Amalalu, ela menabo gasa:su esa yolesili, Yesuma fa:no bobogei.
21 Yesu E bu lalaloba, Sebedi ea mano Ya:mese amola eya Yone, ba:i. Ela amola ela eda, dusagai ganodini menabo gasa:su gadelaiba:le, nodomenanebe ba:i. Yesu da ela wele sia:i. 22 Ela da mae aligili, ela dusagai amola eda amo yolesili, Yesuma fa:no bobogei.

Yesu da Ea Sia: Olelesu, amola Oloi Dunu Uhinisisu
(Luge 6:17-19)

23 †††Yesu da Ga:lili sogega lalu. E da Yu dunu ilia sinagoge diasu ganodini olelei. E da Gode Ea Hinadafa hou amo Sia: Ida:iwane olelei. E da oloi dunu huluane uhinisisi dagoi. 24 Silia soge dunu fi huluane, Ea hou nababeba:le, ilia oloi dunu, se nabasu dunu, doula ahoasu, amola Fio liligi ilia dogoga aligila sa:i, amo dunu huluane Yesuma oule misi. E da huluane uhinisisi dagoi.
25 Ga:lili dunu, Dega:bolisi dunu, Yelusaleme dunu, Yudia dunu amola Yodane Hano na:iyado bega: esalu dunu, bagohamedafa da Yesuma fa:no bobogei.

5

Yesu E Goumi Da:iya Olelesu

1 Dunu bagohame ba:beba:le, Yesu da agoloba:le heda:i. E da osoboa fila sa:i amola Ea fa:no bobogesu dunu da Ema gilisili bulagi. 2 E da ilima sia: muni olelei,

Hahawane Houdafa
(Luge 6:20-23)

3 "Dunu amo ilia a:silibu da hame gagui defele ilia da dawa:sa,
amo dunu da hahawane bagade.
Gode Ea Hinadafa Hou da ilia:.
4 *Dinanebe dunu ilia da hahawane bagade gala.
Gode da ilia dogo denesimu.

*** **4:17:** Ma:diu 3:2 ††† **4:23:** Ma:diu 9:35; Maga 1:39 * **5:4:** Aisaia 61:2

5 †Hou asaboi amola fonoboi dunu da hahawane bagade gala.
Gode da osobo bagade ilima imunu.
6 ‡Nowa dunu ilia da Gode Ea hou moloidafa amo ha:i manu
amola hano hanai defele galea,
ilia da hahawane bagade gala.
Ilia da sadi ba:mu.
7 Nowa da eno dunuma asigiba:le, gogolema:ne olofosea,
ilia da hahawane bagade gala.
Gode da ilima asigimu amola ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomu.
8 §Dunu ilia dogo ganodini da ledo hame be hadigi fawane gala,
amo dunu da hahawane bagade gala.
Ilia da Gode ba:mu.
9 Olofole hamosu dunu da hahawane bagade gala.
Gode da ilima Ea mano dio asulimu.
10 **Dunu ilia da Gode Ea hou ida:iwane hamobeba:le,
eno dunu da ilima se iaha,
amo dunu da hahawane bagade gala.
Gode Ea Hinadafa Hou da ilia:.
11 ††Dilia amola, eno dunu da dilima ogogole sia:sea amola dilima wadela:le hamosea, amola dilia da Na hou lalegaguiba:le, dili da wadela:le hamoi ilia ogogole sia:sea, dilia da hahawane bagade gala. 12 ‡‡Dilia da Hebene sogega bidi ida:iwane ba:muba:le, hahawane bagade nodone sia:ma. Musa: fi dunu da amo se nabasu hou defele, musa: balofede dunu ilima iasu.

Sali amola Hadigi
(Maga 9:50; Luge 14:34-35)

13 §§Dilia da osobo bagade fifi asi gala ilima sali agoane diala. Be sali da dasasea, bu hahamomu da hamedei. Amo da wadela:iba:le, dunu da ha:digili, emoga osa:gimu.
14 ***Dilia da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima gamali diala. Moilai bai bagadeda goumi da:iya gagui galea, wamolegemu da hamedei galebe. 15 ††† Gamali ulagisia, dunu da wamolegemusa: ofodoga hame dedebosa. Be e da gamali bugisu bai amoga gadodili legesa. Amasea, gamali da dunu huluane diasu ganodini esala ilima hadigi iaha. 16 ‡‡‡Amaiba:le, dilia hadigi, eno dunu noga:le ba:ma:ne olema. Amasea, ilia da dilia hou ida:iwane ba:sea, ilia da dilia Ada Hebene sogega esala Ema nodone sia:mu."

Yesu da Musa: Sema Olelei

17 "Na da Gode Ea Sema amola balofede dunu ilia olelesu amo wadela:musa: misibayale, mae dawa:ma! Na da wadela:musa: hame misi, be amo huluane bu noga:le hamomusa: misi dagoi. 18 §§§Na dafawane sia:sa! Mu amola osobo bagade da mae mugululi galea, Sema afadafa da hamedafa fisi ba:mu. Olelesu huluane da hamoi dagoiba:le fawane fisimu. 19 Nowa dunu da Gode Ea Sema fonobahadi fawane wadela:sea amola amo hou eno dunuma olelesea, e da Gode Ea Hinadafa Hou ganodini fonobahadidafa ba:mu. Be nowa dunu da amo Sema nabawane hamosea

† **5:5:** Gesami Hea:su 37:11 ‡ **5:6:** Aisaia 55:1-2 § **5:8:** Gesami Hea:su 24:3-4 ** **5:10:** 1 Bida 3:14 †† **5:11:** 1 Bida 4:14 ‡‡ **5:12:** 2 Hou Olelesu 36:16; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:52 §§ **5:13:** Maga 9:50; Luge 14:34-35 *** **5:14:** Yone 8:12, 9:5 ††† **5:15:** Maga 4:21; Luge 8:16, 11:33 ‡‡‡ **5:16:** 1 Bida 2:12 §§§ **5:18:** Luge 16:17

amola amo Sema eno dunuma olelesea, e da Gode Ea Hinadafa Hou amo ganodini bisili bagadedafa ba:mu. 20 Fa:lisi dunu amola Sema olelesu dunu ilia hou ba:ma. Dilia Godema nabasu hou da ilia hou amo hame baligisia, dilia da Gode Ea Hinadafa Hou amo ganodini misunu hamedei ba:mu.

Ougi Hou Olelesu

21 *Dilia da nabi dagoi. Musa: dunu da amane sia:i, 'Eno dunu mae medole legema. Fane legesu dunu da fofada:su ba:mu.' 22 Be wali Na da dilima sia:sa, 'Nowa dunu da ea na:iyadoma ougi galea, e da fofada:mu. Nowa da ea na:iyado ea hou fonobosea, e da fofada:su dunuma doaga:mu. Nowa da ea na:iyadoma 'Di da gagaoui!' sia:sea, e da Helo lalu ba:mu agoai galebe.' 23 Amaiba:le, di da oloda da:iya Godema liligi imunusa: dawa:beba:le, be dia na:iyadoma wadela:i hamoi bu hame olofoi amo bu dawa:sea, 24 Defea! Dia Godema iabe udigili yolema! Hidadea, asili, dia na:iyado bu gousa:ma! Fa:no dia iabe Godema ima.

25 Di amola dia ha lai dunu da fofada:musa: logoga ahoasea, hedolowane gousa:ma. Agoane hame hamosea, e fofada:su dunuma sia:sea, fofada:su dunu ea sia:beba:le, se iasu ouligisu dunu da di se iasu diasu ganodini sanasimu. 26 Dabe huluanedafa ia dagobeba:le fawane, di da amo se iasu diasu fisili bu misunu.

Inia: Uda Adole Lasu

27 †Musa: sema dilia nabi amo 'Inia: uda mae adole lama.' 28 Be wali Na da dilima olelesa. Nowa dunu e da uda ba:le, hanaiwane lamusa: dawa:sea, e da ea dogo ganodini inia: uda adole lai dagoi. 29 ‡Dia sidafa da dia hou wadela:sea, amo si di duga:le fasima. Dia da:i hodo huluane Helo sogega doaga:sa:besa:le, dia da:i hodo liligi fonobahadi afae fawane fisimu da defea. 30 §Dia lobodafa da dia hou wadela:sea, amo lobo di damuni fasima. Dia da:i hodo huluane Helo sogega dasa:besa:le, liligi fonobahadi afae fawane fisimu da defea.

Uda Fisiagasu Hou Olelesu
(Ma:diu 19:9; Maga 10:11-12; Luge 16:18)

31 **Musa: dunu da amane sia:i, 'Dunu da ea uda fisimusa: dawa:sea, e da ea udama fisisu meloa dedene imunu da defea.'

32 ††Be wali Na da dilima olelesa, 'Nowa dunu da ea uda fisisia, ea hamobeba:le, amo uda da enoma fisia, e da inia: dunu adole lasu hou hamosa. Amola dunu da uda enoga fisi amo lasea, e da inia: uda adole lasu hamosa. Be uda (o dunu) da eno dunuma aie heda:su wadela:le hamosea, amo uda fisimu da sema hame.

Ilegele Sia:su Olelesu

33 ‡‡Musa: sema amane sia:i, 'Dia ilegele sia:idafa mae yolesima! Gode Ea Dioba:le ilegele sia:beba:le, amo sia: moloiwane hamoma!' 34 §§Be Na da wali agoane sia:sa, 'Gasa bagade ilegele sia:su mae hamoma!' Hebene da Gode Ea Fisuba:le, Hebene amoga gogosele ilegele mae sia:ma. 35 ***Osobo bagade da Gode Ea emo ligisisu. Amaiba:le, osobo bagadeba:le ilegele

---

* **5:21:** Gadili Asi 20:13; Mousese ea Malasu 5:17 † **5:27:** Gadili Asi 20:14; Mousese ea Malasu 5:18 ‡ **5:29:** Ma:diu 18:9; Maga 9:47 § **5:30:** Ma:diu 18:8; Maga 9:43 ** **5:31:** Mousese ea Malasu 24:1-4; Ma:diu 19:7; Maga 10:4 †† **5:32:** Ma:diu 19:9; Maga 10:11-12; Luge 16:18; 1 Golidia 7:10-11 ‡‡ **5:33:** Gobele Salasu 19:12; Idisu 30:2; Mousese ea Malasu 23:21 §§ **5:34:** Ya:mese 5:12; Aisaia 66:1; Ma:diu 23:22 *** **5:35:** Aisaia 66:1; Gesami Hea:su 48:2

mae sia:ma. Yelusaleme da Gode Ea moilai bai bagadeba:le, Yelusaleme amoga gogosele ilegele mae sia:ma. 36 Dia dialuma hinabo afadenene, bu ahea:iai o bunumai hamomu hame dawa:beba:le, dia dialumaba:le ilegele mae sia:ma. 37 Dia ‘ma’ sia:musa: dawa:sea, ‘ma’ fawane sia:ma! Di da ‘hame’ sia:musa: dawa:sea, ‘hame’ fawane sia:ma! Eno sia:, Sa:ida:ne hi fawane da olelesa.

Dabe Iasu Olelesu (Luge 6:29-30)

38 †††Musa: dunu da amane sia:i, amo dilia da nabi, ‘Dunu eno da dia si wadela:sea, dia da dabe ea si wadela:ma. E da dia bese wadela:sea, dia dabe ea bese wadela:ma!’

39 Be wali Na da dilima agoane sia:sa, ‘Dunu da di wadela:sea, dia mae dabema! Nowa dunu da dia ba:dafa fasea, dia ba: eno e fama:ne, delegili olema. 40 Nowa dunu da dia da:i salasu lama:ne, Gamanema fofada:musa: dawa:sea, dia abula amola ema ima. 41 Dadi gagui dunu da ea liligi logo dunumuni amoga gaguli masa:ne dima logesea, liligi lale, logo sedagaga gaguli masa. 42 Nowa dunu da dima liligi adole ba:sea, ema ima. Nowa dunu dia liligi lale fa:no bu imunusa: sia:sea, mae gegenama! Ema ima.

Ha lai Dunuma Asigi Hou (Luge 6:27-28,32-36)

43 ‡‡‡“Musa: dunu ilia da amane sia:i, amo dilia da nabi amo, ‘Dia na:iyadoma asigima! Be dia ha lai dunuma higama! 44 Be wali Na da dilima sia:sa, ‘Dilia ha lai dunuma asigima! Nowa dunu da dilia hou wadela:sea, amo dunu fidima:ne, Godema sia:ne gadoma.’ 45 Amo hou hamobeba:le, dilia Gode Eagofe agoane esalumu. Bai Gode da dunu huluanema asigiba:le, Ea eso da wadela:i dunuma amola noga:i dunu ilima defele hadigisa. Wadela:i hamosu dunu amola ida:iwane hamosu dunu ilia gilisili Gode Ea gibu iasu defele ba:sa. 46 Dilia dogolegei fi ilima fawane asigi hou hamosea, Gode da abuliba:le bidi dilima ima:bela:? Su lidisu amola hame asigisu dunu da amo asigi hou hamosa. 47 Dilia da dilia fi dunu fawane gousa:sea, amo hou da hou ida:iwane hame. Wadela:i hamosu dunu da amo asigi hou hamonana. 48 §§§Be Gode Ea hou da Asigidafa Hou. Amo hou defele dilia hamoma.”

6

Asigi Hou

1 *“Dilia Godema sia:ne gadosu o nodosu hou hamosea, dunu eno ba:ma:ne mae hamoma. Dilia da dunu eno ba:ma:ne ogogole hamosea, dilia Ada Hebene ganodini esala da dilima bidi hame imunu.

2 Dilia da eno hame gagui dunuma liligi udigili imunusa: dawa:sea, dunu huluane dawa:ma:ne, dalabede mae duma. Ogogosu dunu da eno dunu ilia hou ba:ma:ne, sinagoge diasuga amola logoga agoane hamosa. Na dafawane sia:sa! Ilia da ilia bidi lai dagoi. Eno hame lamu. 3 Be dilia da hame gagui dunu ilima liligi udigili imunusa: dawa:sea, dia lobo fofadi da dia lobodafa ea hou hame dawa:mu da defea. 4 Dia iasu hou da wamolegei

---

††† **5:38:** Gadili Asi 21:24; Gobele Salasu 24:20; Mousese ea Malasu 19:21 ‡‡‡ **5:43:** Gobele Salasu 19:18 (Noga:le ba:ma! Fa:lisi dunu da Gode Ea Sia: giadofale olelei. Bai Gobele Salasu Buga amo ganodini, Gode da dia ha lai dunu higama hamedafa sia:i.) §§§ **5:48:** Gobele Salasu 19:2; Mousese ea Malasu 18:13 * **6:1:** Ma:diu 23:5

agoane ba:mu da defea. Amasea, dia Ada Hi da wamolegei hou huluane ba:lalebeba:le, bidi ida:iwane dima imunu."

Sia:ne Gadosu Olelesu (Luge 11:2-4)

5 †"Dilia da Godema sia:ne gadosea, ogogosu dunu agoane mae sia:ne gadoma. Ilia da sinagoge diasuga amola logoga, eno dunu ilia siga ba:ma:ne, sia:ne gadosa lela. Na dafawane sia:sa! Ilia bidi huluane ilia da lai dagoi. Eno hame lamu. 6 Be di da Godema sia:ne gadomusa: dawa:sea, dia diasu ganodini ahoasea, logo ga:sili, dia Ada wamoaligisu ganodini esala, amoma wamowane sia:ne gadoma. Dia Ada da wamo liligi ba:beba:le, dima bidi ida:iwane imunu.

7 Godema sia:ne gadosea, Gode Ea hou hame lalegagui dunu defele, udigili sia:ga fawane mae sia:ne gadoma. Gode Ea hou hame lalegagui dunu da Godema sia: sedagawane hiougibiba:le, Gode da noga:le nabimu ilia da dawa:lala. 8 Be dia Ada da dia esalusu hanai liligi huluane di mae adole, Ea dawa:. Amaiba:le, ilia hou defele mae hamoma. 9 Be dilia da Godema sia:ne gadosea, agoane sia:ma,

'Ninia Ada Gode Hebene ganodini esala!
Dia hadigi Dio amoma dunu ilia nodone sia:mu da defea.
10 Hebene ganodini fi da Dia Hinadafa Hou hamonana.
Amo hou da osobo bagadega doaga:mu da defea.
11 Ninia wali eso ha:i manu defele, ha:i manu ninima sagoma.
12 Ninia eno dunu ilia wadela:i hou ninima hamoi gogolema:ne olofosu,
amo defele ninia wadela:i hou hamoi,
Di gogolema:ne olofoma.
13 Be Sa:ida:ne da ninima dafama:ne ado ba:su hou mae olelema:ne, Di fidima.
Amola Sa:ida:ne da nini wadela:sa:besa:le, Di gaga:ma.'

14 ‡Dilia da eno dunu ilia wadela:i hou hamoi gogolema:ne olofosea, dilia Hebene esala Adadafa da dilia wadela:i hou amola gogolema:ne olofomu. 15 Be dilia da eno dunu ilia wadela:i hou hame gogolema:ne olofosea, dilia Ada da dilia wadela:i hou amola hame gogolema:ne olofomu.

Ha:i Mae Nawane Sia:ne Gadosu Hou

16 Dilia Godema sia:ne gadomusa: ha:i hame nasea, ogogosu dunu ilia hou agoane mae hamoma. Eno dunu ilia da ha:i hame mai amo ba:ma:ne, ilisu ilia odagi wadela:sa. Na da dilima dafawane sia:sa! Ilia bidi huluane ilia da lai dagoi. Eno hame lamu. 17 Be dilia sia:ne gadomusa: ha:i hame nasea, dilia dialuma da:iya woilo sogadigili, dilia odagi ulima. 18 Dilia hou eno dunuga mae ba:le, dilia Ada fawane da dilia hou wamowane ba:mu. Amasea, E da bidi ida:iwane dilima imunu.

Liligi Ida:iwane Hebene Ganodini Gilisima (Luge 12:33-34)

19 §Dilia gobolo liligi ida:iwane osobo bagadega mae gilisima. Aouwaba da amo liligi hedolowane wadela:sa amola liligi da hedolo dasasa. Wamolasu dunu amola ilia da diasu gadelale, liligi wamolasa. 20 Be dilia gobolo liligi ida:iwane Hebene ganodini gilisima. Amo soge ganodini, liligi da aouwabaga hame wadela:sa, hame dasasa, amola wamolasuga

† **6:5:** Luge 18:10-14 ‡ **6:14:** Maga 11:25-26 § **6:19:** Ya:mese 5:2-3

wamolamu da hamedei. 21 Dilia gobolo ligisisu, amo sogebiga dilia dogo amola da legei dialebe ba:mu.

Da:i Hodo ea Gamali
(Luge 11:34-36)

22 Si da da:i hodo ea gamali agoane. Dia si da noga:iwane galea, hadigi da dia da:i hodo nabamu. 23 Be dia si da wadela:i galea, gasi da dia da:i hodo nabamu. Dia hadigi da gasiwane galea, gasi da bagadedafa ba:mu

Gode amola Osobo Bagade Liligi
(Luge 16:13; 12:22-31)

24 "Dunu afadafa da hina aduna ela hawa: hamomu da hamedei. Amai galea, e da hina afadafa ema asigimu. Enoma e da higamu. E da enoma fa:no bobogemu. Eno e da hihini ba:mu. Gode Ea hawa: amola osobo bagade muni dawa:su ea hawa: gilisili hamomu da hamedei galebe.

25 Amaiba:le dilia ha:i manu liligi amola da:i salasu abula, da:i dioiwane mae dawa:ma. Dunu ea esalusu da ha:i nasu baligi dagoi amola da:i hodo da abula baligi dagoi. 26 Muagado sio fi ba:ma! Ilia da ha:i manu hame bugisa amola hame faisa. Be dilia muagado Ada da ilima ha:i manu iaha. Dilia esalusu da ilia esalusu amoga baligi dagoi. 27 Dilia da:i dioiwane dawa:beba:le, dilia esalusu eso ilegei da sedagima:bela:? Hame mabu!

28 Dilia abula lamu hanaiba:le, abuliga da:i dioiwane dawa:bela:? Sogea ea hou ba:ma! Ilia da hawa: hamosu amola amunasu hame dawa:. 29 **Be Na da dilima sia:sa! Soloumane da muni bagade gaguiba:le abula noga:idafa salasu. Be amo sogea ilia abula ida:iwane ba:su da Soloumane ea abula ba:su baligi dagoi. 30 Amaiba:le, gisi da wali diala be aya laluga gobele sali dagoi ba:mu. Be Gode da amo gisi abula ida:iwane amoga idiniginisiba:le, ea iasu hou dilima da goe hou bagadewane baligimu. Dilia dafawaneyale dawa:su hou da fonobahadi.

31 Amaiba:le da:i dioiwane mae dawa:ma. 'Ninia da adi moma:bela:? Ninia da adihano moma:bela:? Ninia da adi abula amoga idinigin-isima:bela:?' amo sia: mae sia:ma. 32 Gode Ea hou hame lalegagui dunu da amo liligi amoma dawa:lala. Be dilia wali esaloma:ne lamu liligi defele, amo dilia muagado Ada Ea dawa:. 33 Be dilia Gode Ea Hinadafa Hou amola Ema moloidafa nabasu hou hidadea hogoi helema. Fa:no E da waha sia:i esalusu liligi dilima imunu. 34 Aya misunu hou da:i dioiwane mae dawa:ma. Aya da hi fawane amo hou dawa:mu da defea. Wali eso da:i dioi liligi diala, amoga fawane dawa:mu da defea.

7

Eno Dunuma Fofada:su Hou
(Luge 6:37-38,41-42)

1 "Gode da dima gasa bagadewane fofada:sa:besa:le, dunu eno ilia hou ba:beba:le, udigili amola hihini mae fofada:ma. 2 *Bai dia fofada:su eno dunuma hamoi amo defele, Gode da dima fofada:mu. Dia da eno dunuma sema hamosea, amo defele Gode da amo sema defele dima fofada:mu. 3 Dia abuliba:le ifa su dia sama ea si ganodini dialebe, amo higale ba:sala:? Be ifa da:fe dia si ganodini dialebe, di abuli hame ba:sala:? 4 Di da ifa da:fe dia si ganodini dialebe hame ba:beba:le, dia samama, 'Ifa su dia si ganodini

** **6:29:** 1 10:4-7; 2 Hou Olelesu 9:3-6 * **7:2:** Maga 4:24

dialebe na fadegale fasimu,' amane sia:mu da hamedei galebe. 5 Di da dabua fawane mololе ogogosu dunu! Hidadea, ifa da:fe dia si ganodini dialebe fadegale fasili, bu noga:iwane ba:beba:le, fa:no ifa su dia sama ea si sa:i amo fadegale fasimu da defea.

6 Liligi ida:iwane wa:megili imunu da defea hame. Dia su gebogili mae ima. Agoane hamosea, gebo da dia su osa:la heda:le, sinidigili, dia da:i hodo dodosa:ne dagomu.

Adole Ba:su, Hogole Helesu, Logoga Lulufigisu Hou (Luge 11:9-13)

7 "Adole boba:sea, dilia da lamu. Hogoi helesea, dilia da ba:mu. Logoga lulufigisia, dilia da logo doasibi ba:mu. 8 Nowa da adole boba:sea da lamu. Nowa da hogoi helesea da ba:mu. Nowa da mae yolele, logoga lulufigisia, e da logo doasibi ba:mu.

9 Osobo bagade ada, ea mano da ha:i manusa: ema menabo adole ba:sea, e da medosu sania ima:bela:? Hame mabu! 10 E da ha:i manusa: menabo adole ba:beba:le, ada da sania ima:bela:? Hame mabu! 11 Amaiba:le, dilia wadela:i hamosu dunu da dilia mano ilima liligi ida:iwane gala imunu dawa:beba:le, dilia Hebene ganodini esala Ada da dilima liligi ida:iwane baligiliwane imunusa: dawa:.

12 †Adi hou, eno dunu dilima hamomu dili da hanai galea, amo hou defele ilima hamoma. Mousese ea Sema sia: amola balofede dunu ilia sia: ea bai da goea.

Logo Fonobahadi (Luge 13:24)

13 "Logo Holei fonobahadi amoga golili masa. Helo amoga ahoasu logo da holei bagade amola logo da ba:dedafa. Dunu bagohame da amo logoga ahoa. 14 Be Fifi Ahoanusu logo da holei fonobahadi amola logo da gasa bagade. Dunu bagahame fawane da amo logo hogole ba:sa.

Ifa amola ea Dulu (Luge 6:43-44)

15 "Ogogosu olelesu balofede dunu dawa:ma. Ilia dabuagado da sibi ea gadofoagoane ba:sa, be ganodini da gasonasu wa:me esala. 16 Dilia da ilia dulu legei ba:sea, ilia hou dawa:mu. Dunu da nebaiyaga waini hame faisa, amola gisiga, esalo dulu hame faisa. 17 Ida:iwane ifa da dulu noga:iwane legesa. Wadela:i ifa da dulu wadela:i fawane legesa. 18 Ida:iwane ifa da dulu wadela:i gala legemu hamedei galebe. Wadela:i ifa da dulu ida:iwane hame legesa. 19 ‡Ifa huluane da dulu noga:iwane hame legesea, ilia da amo ifa abusa:le, laluga galadigimu. 20 §Amaiba:le, dilia da ilia dulu legei ba:sea, ilia hou dawa:mu.

Na da Dili Hamedafa Dawa:i (Luge 13:25-27)

21 "Dunu huludafa da Nama 'Hina! Hina!' sia:beba:le, ilia udigili Hebene soge ganodini hame masunu. Be nowa dunu da Gode Ea hou nabawane hamobeba:le, amo dunu fawane da heda:mu. 22 Na bu misunu esoga, dunu bagohame da Nama agoane sia:mu, 'Hina! Hina! Ninia Dia dioba:le sia: gasa bagade olelesu. Ninia da Dia Dioba:le, Gode Ea Sia: olelei. Ninia da Fio liligi bagohame dunu ilia dogoga aligila sa:i fadegale fasi, amola musa:

† **7:12:** Luge 6:31 ‡ **7:19:** Ma:diu 3:10; Luge 3:9 § **7:20:** Ma:diu 12:33

hame ba:su hou gasa bagade hamosu!' 23 **Amasea, Na da ilima amane sia:mu, 'Na da dili hame dawa:i galu. Dilia wadela:le hamosu dunu! Dilia masa!'

Diasu Gagusu Dunu Aduna
(Luge 6:47-49)

24 "Amaiba:le, nowa dunu da Na sia: noga:le nababeba:le, noga:le hamosa, e da bagade dawa:su dunu ea diasu igi bai da:iya gagui agoai ba:sa. 25 Gibu bagade sa:ili, hano amola heda:le, isu bagade misini, amo diasu ha:giwane fai. Be diasu da igi da:iya gaguiba:le hame mugului. 26 Be nowa dunu da Na sia: naba be hame hamosa, e da gagaoui dunu amo da dasai sa:i da:iya ea diasu gagui agoane. 27 Gibu bagade sa:ili, hano heda:le, isu bagade misini, diasu da ha:giwane fabeba:le, diasu da hedolowane mugululi, bu hamedafa ba:i."

Yesu Ea Hinadafa Hou

28 ††Yesu da amo sia: olelei dagoiba:le, dunu huluane da fofogadigi. 29 E da ilia musa: sema olelesu dunu agoane hame olelei. E da Hina Bagadedafa ea hou agoane oleleiba:le, ilia da fofogadigi.

8

Yesu da Oloi Dunu Uhinisi
(Maga 1:40-45; Luge 5:12-16)

1 Yesu E goumiba:le bu sa:ili, dunu bagohame da Ema fa:no bobogei. 2 Amasea, lebolosi (da:i da aiya madelai) oloi dunu da Ema doaga:le, muguni bugili, amane sia:i, "Hina! Di da hanai galea, Di da na olo dodofemu dawa:."

3 Yesu da Ea lobo molole, oloi ea da:i hodo digili, amane sia:i, "Na hanai galebe. Dia olo uhima!" Amasea, ea olo da hedolo bahole, uhi dagoi ba:i.

4 *Yesu da ema amane sia:i, "Dunu eno ilima mae adoma! Be gobele salasu dunu ema masa! E da dia oloi uhi amo abodemu. Amasea, dia da uhi dagoi amo dunu huluanema olelemusa:, Mousese ea musa: adoi gobele salasu liligi, ema ima."

Yesu da Louma Dadi Gagui Ea Hawa: Hamosu Dunu Uhinisi Dagoi
(Luge 7:1-10)

5 Yesu da Gabena:ia:me moilaiga doaga:loba, Louma Gamane dadi gagui hina dunu da Ema doaga:le, amane sia:i, 6 "Hina! Na hawa: hamosu dunu da se bagade nabawane amola da:i gadoi diala."

7 Yesu E bu adole i, "Na da e uhimusa: masunu!"

8 Be dadi gagui hina da Yesuma bu adole i, "Na hou da wadela:iba:le, Di da na diasuga misunu na da defele hame galebe. Di udigili guiguda: sia:ga fawane uhima.

9 Na amola da hina dunu eno esala. Na dadi gagui dunu amola, ilia da na sia: naba. Dunu afadafa ema na da 'Masa!' sia:beba:le, e da ahoa. Enoma na da 'Misa!' sia:beba:le, e da maha. Na da na hawa: hamosu dunuma 'Agoane hamoma!' sia:sea, e da agoane hamosa."

10 Amo sia: nababeba:le, Yesu E fofogadigili, Ea fa:no bobogesu dunuma amane sia:i, "Na da dafawane sia:sa! Na da Isala:ili fi ganodini, dafawaneyale dawa:su hou bagade agoia hame ba:i. 11 †Na da dilima

** **7:23:** Gesami Hea:su 6:8 †† **7:28:** Maga 1:22; Luge 4:32 * **8:4:** Gobele Salasu 14:1-32
† **8:11:** Luge 13:29

dafawane sia:sa! Dunu bagohame ilia gusudili amola guma:dili misini, ilia amola A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe gilisili, Gode Ea Hinadafa Hou lolo Nasu bagade amo ganodini fimu. 12 ‡Be Gode Ea fi dunu, Gode da gasiga gadili galadigimu. Ilia da bese ini dinanumu." 13 Amalalu, Yesu da dadi gagui hina ema amane sia:i, "Masa! Dia dafawaneyale dawa:su defele ba:ma!" Amo sia:beba:le, ea hawa: hamosu dunu da uhini dagoi ba:i.

Yesu da Dunu Bagohame Uhinisi (Maga 1:29-34; Luge 4:38-41)

14 Yesu da Bida ea diasuga doaga:i. Bida idua ea eme da asugi madelaiba:le, udigili debea da:iya dialebe ba:i. 15 Yesu da amo uda ea lobo gaguli ba:i. Amalalu, ea asugi da hedofale, e da wa:legadole, Yesuma aowai.

16 Daeya, ilia da doula ahoasu dunu bagohame Yesuma oule misi. Yesu da Ea sia:ga, wadela:i a:silibu huluane fadegale fasi dagoi. E da oloi dunu huluane uhinisi dagoi.

17 §Ea hamobeba:le, balofede dunu Aisaia ea sia: didili hamoi dagoi ba:i, "Hisu da ninia olo huluane lale, gaguli asi dagoi!"

Yesuma Fa:no Bobogesu Hou da Udigili Asaboi Hame (Luge 9:57-62)

18 Dunu bagohame da gilisibiba:le, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma hano na:iyado bega: masa:ne sia:i. 19 Sema olelesu dunu afae da Ema misini, amane sia:i, "Olelesu! Di da habidili ahoasea, na da Dima, mae yolele, fa:no bobogemu."

20 Be Yesu da bu adole i, "Fogisi da uligelaba diaha. Sio da bibi da:iya diaha. Be Dunu Egefe golama:ne da diasu hame gala."

21 Ea fa:no bobogesu dunu eno da Ema amane sia:i, "Na da Dima mae yolele, fa:no bobogemu. Be hidadea na ada bogole, Na da e uli dogone salimu da defeala:?"

22 Be Yesu da bu adole i, "Defea! Nama fa:no bobogema! Be bogoi dunu ilisu ilila: bogoi dunu uli dogone salimu da defea."

Yesu da Ea Sia:ga Gibu Isula Bobodoi Hedofai (Maga 4:35-41; Luge 8:22-25)

23 Eso afaega, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da dusagaiga fila heda:le asi.

24 Amalalu, hedolowane, fo gasa bagade misini, hano gafululi, dusagai gigiwigili, hano da dusagai ganodini dabeba:le, magufamu gadenei ba:i. Yesu da dusagai ganodini golai dialebe ba:i. 25 Amalalu, ado ba:su dunu, ilia da Yesuma doaga:le, Ea golai didilisili, Ema amane sia:i, "Hina! Fidima! Ninia da bogomu galebe!"

26 Yesu da ilima amane sia:i, "Dilia da abuliba:le beda:bela:? Dilia dafawaneyale dawa:su hou da fonobahadi." Amalalu, E da wa:legadole, fo amola hano gafului amoma gagabole sia:nanu, fo da yolele, hano da bu ida:iwane ba:i.

27 Ilia da bagadewane beda:i galu. Fofogadigili, ilia gilisili sia: dasu, "Fo amola hano amola Ea sia nababeba:le, goe dunu da nowa dunula:?"

---

‡ **8:12:** Ma:diu 22:13, 25:30; Luge 13:28 § **8:17:** Aisaia 53:4

Yesu da Doula Ahoasu Dunu Aduna Uhinisi (Maga 5:1-20; Luge 8:26-39)

28 Hano wayabo na:iyado bega: doaga:le, E da Ga:dala sogega doaga:i. Doula ahoasu dunu aduna, bogoi alifa gele gelabo yolesili, misini, Ema doaga:i. Elea dogo ganodini wadela:i a:silibu da aligila sa:iba:le, elea hou da nimi bagade ba:i. Amaiba:le, dunu huluane da beda:iba:le, amo logoga hame ahoasu. 29 Ela ha:giwane wele sia:i, "Gode Egefe! Di da adiga anima misibela:? Di da abuliba:le ilegei esoga mae aligili, anima se iasu imunusa: misibela:?"

30 Gebo bagohame gadenenewane ha:i nanebe ba:i. 31 Amaiba:le, wadela:i a:silibu amo doula ahoasu elea dogo ganodini aligila sa:i da Yesuma ha:giwane adole ba:i, "Dia da nini sefasimusa: dawa:sea, amo gebo fi ganodini Dia nini asunasima."

32 Yesu da "Masa!" sia:i. Amalalu, ilia fadegale fasili, gebo ganodini aligila sa:i. Amalalu, gebo huluane da hobeale, gafuluga sa:ili, hano bagadega sa:ili, bogogia:le gela sa:i. 33 Amo gebo ouligisu dunu da hobeale asili moilaiga doaga:i. Ilia da moilai dunu ilima amo doulasi dunuma hou doaga:i, amo olelei. 34 Amo sia: nababeba:le, moilai dunu huluane da Yesuma misini, E masa:ne ha:giwane edegei.

9

Yesu da Da:i Gadoi Dialu Dunu Uhinisi (Maga 2:1-12; Luge 5:17-26)

1 Amaiba:le, Yesu E da bu dusagaiga aligila heda:le, hano degele, Hi moilaiga doaga:i. 2 Ilia da gadoi dialu dunu debea da:iya ligisi, Ema oule misi. Yesu da ilia dafawaneyale dawa:su hou ba:beba:le, oloi dunuma amane sia:i, "Nagofe! Mae beda:ma! Dia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi."

3 Be Sema olelesu dunu mogili da amo hou ba:beba:le, ilia asigi dawa:su ganodini amane sia:i, "Amo dunu da lasogole sia:sa!"

4 Be Yesu da ilia asigi dawa:su ba:i dagoi. Amaiba:le, E amane sia:i, "Dili abuliba:le wadela:lewane dawa:sala:? 5 Adi hou da asaboila:? Na da gadoi diala dunuma, 'Dia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi,' sia:ma:bela:? O Na da ema, 'Wa:legadole laloma!' sia:ma:bela:?. 6 Be Dunu Egefe da osobo bagade dunuma gogolema:ne olofosu ima:ne gasa defele gala. Amo dilia dawa:ma:ne, Na da hamomu." Amalalu, E da gadoi dialu dunuma amane sia:i, "Wa:legadole, dia debea gisawane diasuga masa!"

7 Amalalu, e wa:legadole, ea debea gaguia gadole, gisawane, ea diasuga asi. 8 Dunu huluane da amo hou fofogadigili ba:i. Gode da amo Hina hou osobo bagade dunuma iabeba:le, ilia da Godema nodonanu.

Yesu da Ma:diu Ema Fa:no Bobogema:ne Wele sia:i (Maga 2:13-17; Luge 5:27-32)

9 Amo sogebi yolesili, asili, Yesu da dunu ea dio amo Ma:diu amo su lidisu seseiga esalebe ba:i. Yesu da ema amane sia:i, "Nama fa:no bobogema!" Amalalu, Ma:diu da wa:legadole, Yesuma fa:no bobogei.

10 *Yesu amola Ea ado ba:su dunu ilia da Ma:diu ea diasuga ha:i manusa: asi. Amalalu, su lidisu dunu amola wadela:i hamosu dunu bagohame ilima gilisibi ba:i.

---

* **9:10:** Luge 15:1-2

11 Amo hou ba:beba:le, Fa:lisi dunu da Yesu Ea ado ba:su dunu ilima amane adole ba:i, “Dilia Olelesu dunu E da abuliba:le gilisili su lidisu amola wadela:i hamosu dunu ili gilisili ha:i nanabela:?”
12 Yesu da ilia sia: nabi. E amane sia:i, “Hame oloi dagumui dunu da manoma legesu dunuma hame maha, - oloi dunu fawane. 13 †Gode Sia: da agoane dedei diala, ‘Na da gobele salasu hou hame be gogolema:ne olofosu amola asigi hou fawane hanai gala.’ Amo ea bai hogola masa! Na da hou ida:iwane hamosu dunu lidimusa: hame misi. Na da wadela:i hou hamosu dunu lidimusa: misi.”

Ha:i Manu Hame Nasu Hou
(Maga 2:18-22; Luge 5:33-39)

14 Amalalu, Yone Ba:bodaise ea ado ba:su dunu da Yesuma doaga:le, amane sia:i, “Ninia amola Fa:lisi dunu da eso bagohame, Godema nodone sia:ne gadomusa:, ha:i manu hame naha. Be dia ado ba:su da amo hou hame hamosa. Abolebela:?”
15 Yesu E bu adole i, “Uda lamu dunu, e amola ea na:iyado dunu huluane da gilisili esalea, ea na:iyado da hame da:i dioiwane esala. Be hobea, uda lamu dunu da ilima samogeiba:le, ilia da e bu hame ba:muba:le, ilia da da:i dioiba:le, ha:i mae nawane hou hamomu.
16 Dunu da ilia abula hea gadelai amoga abula gaheabolo gala hame nodomesa. Gaheabolo abula da hea amoga hedolo fadegamu, amola gadelai da bu bagade hamomu. 17 Amola dunu ilia da waini gaheabolo amo ohe gadofo gaga hea ganodini hame sala. Agoane hamoi galea, waini gadofo da fudugala:le, wadela:idafa ba:mu. Waini amola da sogadigili, fisi dagoi ba:mu. Be waini gaheabolo da waini gadofo gaheabolo ganodini salimu da defea. Amasea, waini amola gadofo da noga:le dialumu.”

Yesu da Sinagoge hina dunu Idiwi Uhinisi. Logoga Asili, Uda eno da Yesu Ea Abula Digili Ba:i
(Maga 5:21-43; Luge 8:40-56)

18 Yesu da amo sia:nanoba, Yu fi ouligisu dunu da Yesuma doaga:le, muguni bugili, Ema amane sia:i, “Na diwi da wahadafa bogoi. Be Dia da ea da:i amoga Dia lobo ligisia, e da bu uhimu.”
19 Amaiba:le, Yesu amola ea ado ba:su dunu ilia da wa:legadole, ea diasuga doaga:musa: asi.
20 Oloi uda afae amo da ode fagoyale gala ea maga:me bagade ahoasu, amo daYesuma fa:no bobogele, Ea abula fe digili ba:i. 21 E da Yesu Ea abula digili ba:seauhimu, amo ea asigi dawa:su ganodini dawa:i galu.
22 Yesu da delegili, amo uda ba:i dagoi. E da ema amane sia:i, “Na diwi! Dia dogo denesima! Di da dafawaneyale dawa:beba:le uhi dagoi.” Amalalu, amo uda da hedolo uhibi ba:i.
23 Amalalu, Yesu da sinagoge hina dunu ea diasuga doaga:loba, baidama dusu amola didigia:su dunu bagohame ba:i. 24 E da ilima amane sia:i, “Gadili masa! Uda mano da bogoi hame. E da golai diala.” Amane sia:beba:le, dunu huluane da Eba:le oufesega:i.
25 Be ilia dunu huluane gadili sefasi ba:loba, Yesu da misini, amo uda mano ea lobo gagui. Amalalu, a:fini da wa:legadoi. 26 Isala:ili dunu huluane amo soge ganodini da amo gasa bagade hou nabi dagoi.

Yesu da Si Dofoi Dunu Aduna Elea Si Fadegalesi

† **9:13:** Ma:diu 12:7; Hosia 6:6

27 Yesu da amo sogebi yolesili, asili, si dofoi dunu aduna da Ema fa:no
bobogelalebe ba:i. Ela da amane wele sia:i, “Da:ibidi ea mano, anima
asigima!”
28 Yesu da diasu ganodini golili daloba, si dofoi dunu da Yesuma doaga:i.
Yesu E amane sia:i, “Na da alia si fadegamu defele esala, amo alia da
dafawaneyale dawa:bela:?”
“Ma, hina!” ela bu adole i.
29 Amaiba:le, E da elea si digili ba:i dagoi. “Alia dafawaneyale dawa:i
hou defele ba:ma!” 30 Amalalu, elea si da fadegai dagoi ba:i. Be Yesu da
gasawane elama, eno dunuma mae adoma:ne sia:i.
31 Be ela da asili, Ea sia: mae nabawane, dunu huluane amo soge
ganodini esalu ilima olelei dagoi.

Yesu da Sia: Hamedei Dunu Uhinisi

32 Amo dunu da gadili ahoananoba, eno dunu da sia: hamedei dunu
amo ea dogoga Fio liligi aligila sa:i, Yesuma oule misi. 33 Yesu da amo
wadela:i a:silibu fadegale fasi dagoi. Amalalu, amo dunu da ea lafidili bu
sia: baoui. Dunu huluane fofogadigili amane sia:i, “Amo hou ninia Isala:ili
soge ganodini degabodafa ba:sa!”
34 ‡Be Fa:lisi dunu da amane sia:i, “E da wadela:i a:silibu hina ea gasaga
amo liligi fadegasa.”

Yesu da Dunu ilima Asigisu

35 §Yesu da ilia moilai huluane amoma doaga:le, ilia sinagoge diasu
ganodini Gode Ea Hinadafa Hou olelelalu. E da oloi dunu huluane uhinisi
dagoi. 36 **Be E da dunu bagohame gilisibi ba:beba:le, bagadewane
asigi galu. Ilia da sibi ouligisu dunu hameba:le, gasa hame sidi agoane
dialebeba:le, E da bagade asigisu. 37 ††Amaiba:le E da Ea fa:no bobogesu
dunuma amane sia:i, “Dafawane! Ha:i manu yoi da bagade. Be faimu
dunu da bagahamedafa. 38 Amaiba:le ha:i manu gamisu Hina Ema sia:ne
gadoma. E da faimu dunu asunasima:ne, sia:ne gadoma.”

10

Ado Ba:su Dunu Fagoyale Gala
(Maga 3:13-19; Luge 6:12-16)

1 Yesu da Ea ado ba:su dunu fagoyale gala gilisili, gasa bagade hou ilima
i. Ilia da wadela:i a:silibu fadegama:ne amola oloi dunu uhima:ne, amo
gasa defele E da ilima i dagoi. 2 Ado ba:su dunu fagoyale gala ilia dio
amo da Saimone (ea dio eno da Bida), ea eya A:dalu, Ya:mese, (Sebedi ea
mano) amola amo ea eya Yone, 3 Filibe, Badolomiu, Domase, su lidisu dunu
Ma:diu, Ya:mese (A:lafiase ea mano), Da:diase, 4 Saimone (Selode fi dunu)
amola Yudase Isaga:liode (e da Yesu hohonoi).

Ado ba:su Dunu Ilia Hawa: Hamosu
(Maga 6:7-13; Luge 9:1-6)

5 Yesu da amo dunu fagoyale gala asunasi. E amane sia:i, “Dienadaile
sogega amola Samelia moilai gagaiga mae masa. 6 Be Isala:ili dunu fi
da sibi fisi dagoi agoane. Amaiba:le ilima olelela masa. 7 *Ahoabeba:le,

‡ **9:34:** Ma:diu 10:25, 12:24; Maga 3:22; Luge 11:15 § **9:35:** Ma:diu 4:23; Maga 1:39; Luge 4:44
** **9:36:** Idisu 27:17; 1 22:17; 2 Hou Olelesu 18:16; Isigiele 34:5; Maga 6:34 †† **9:37:** Luge 10:2
* **10:7:** Luge 10:4-12

dilia sia: agoane olelema, ‘Gode Ea Hinadafa Hou doaga:mu da gadenei galebe!’ 8 Dilia oloi dunu uhinisima amola bogoi dunu bu wa:legadolesima. Lebolosi dunu uhinisima amola Fio liligi fadegale fasima. Dilia lai da udigili laiba:le, dilia imunuba:le, bidi mae lama. 9 Gouli, silifa amola balasega hamoi muni dilia muni salasu ganodini sali, mae gaguli masa.

10 †Udigili edegesu dunu ea esa, abula aduna, emo salasu amola dagulu, mae gaguli masa. Dilia da hawa: hamosu dunu gala. Amaiba:le, eno dunu da dilia wali esaloma:ne lamu liligi dilima imunu da defea.

11 Dilia da moilaiga doaga:sea, nowa dunu dilima yosia:sea, amo dunu ea diasuga golale, eno sogega masunusa: fawane yolesima. 12 Dilia diasuga golili dasea, amane sia:ma, “Guiguda: olofosu dialoma!” 13 Ilia da dili hahawane yosia:sea, dilia yosia:su da ilima dialoma:ne sia:ma. Be ilia dili hame yosia:sea, dilia yosia:su bu samogema.

14 ‡Amola moilai dunu da dili hame yosia:sea amola dilia sia: higabe ba:sea, dilia logoga bu asili, goe moilai ea osobo dilia emo gafega diala, amo ilima olelema:ne doga:lesima. 15 §Na da dafawane sia:sa! Fofada:su eso doaga:sea, goe moilai ea se iasu da Sodame amola Goumola moilai, elea musa: se iasu bagadewane baligimu.”

Gegesu Hou da Doaga:mu (Maga 13:9-13; Luge 21:12-17)

16 **“Nabima! Na da dili asunasiba:le, dilia da sibi mano agoane. Dilia da dunu gasonasu wa:me adoba ganodini ahoabe agoai ba:mu. Amaiba:le, sania agoane, dawa:iwane hamoma, amola ‘dafe’ sio ea olofosu hou agoane hamoma. 17 ††Dilia osobo bagade dunu ilia hou dawa:ma! Ilia da dilima fofada:sea, sinagoge diasu ganodini fegasuga bagade famu. 18 Na hou lalegaguiba:le, dilia da Gamane Hina dunuma fofada:mu. Bai dilia da fofada:su amo ganodini, ilima amola Dienadaile dunuma, Gode Ea Sia: Ida:iwane olelemu. 19 Fofada:sea, dilia bu adole iasu da:i dioiwane mae dawa:ma. Amo esoga, Gode da dilia bu adole imunu sia: dilima olelemu. 20 Bai dilia lafidili sia: da dilila: sia: hame ba:mu. Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala dilia dogo ganodini esala, Hi fawane da amo sia: dilia lafidili sia:mu. 21 ‡‡Dunu ilia da yolalali amo medoma:ne, fofada:su dunuma imunu. Eda da ea mano amoma amo hou defele hamomu. Mano da wa:legadole, ilia eda amola eme himone fuga:mu. 22 §§Dilia da Na hou lalegaguiba:le, dunu huluane da dili higamu. Be nowa da Na hou mae yolele soge wadela:mu eso amoga doaga:sea, e da gaga:su ba:mu. 23 Ilia da moilai afae ganodini dilima gadei sia:sea amola fasea, dilia eno moilaiga hobeale masa. Dilia moilai huluanedafa Isala:ili soge ganodini amo hame olelei dagosea, Dunu Egefe da misunu.

24 ***Ado ba:su dunu da olelesu dunu amo ea hou hame baligisa. Hawa: hamosu dunu ea hou da hina dunu amo ea hou hame baligisa. 25 †††Amaiba:le, ado ba:su dunu ea hou da ea olelesu dunu amo ea hou defele ba:mu da defea. Amola hawa: hamosu dunu ea hou da ea hina amo ea hou defele ba:mu da defea. Ilia da sosogo fi Eda amoma Bilisibale

---

† **10:10:** 1 Golidia 9:14; 1 Dimodi 5:18 ‡ **10:14:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:51 § **10:15:** Ma:diu 11:24; Mui 19:24-28 ** **10:16:** Luge 10:3 †† **10:17:** Maga 13:9-11; Luge 12:11-12, 21:12-15 ‡‡ **10:21:** Maga 13:12; Luge 21:16 §§ **10:22:** Ma:diu 24:9, 24:13; Maga 13:13; Luge 21:17 *** **10:24:** Luge 6:40; Yone 13:16, 15:20 ††† **10:25:** Ma:diu 9:34, 12:24; Maga 3:22; Luge 11:15

dio asuliba:le, ilia da amo Eda Ea sosogo fi dunu ili dio baligiliwane wadela:mu.

Godema Beda:ma (Luge 12:2-7)

26 ‡‡‡Amaiba:le, osobo bagade dunu ilima mae beda:ma! Dunu huluane da dedeboi liligi huluane hobea ba:mu. Ilia da wamolegei liligi huluane hobea dawa:mu. 27 Dilia Na wali gasi ganodini sia:su, amo dilia hadigi ganodini sia:ma! Na da dili ge ganodini sadoga sia:sa. Be dilia da amo sia: diasu gado aligila heda:le, amo olelemusa: bagade wele sia:ma!
28 Dilia da:i hodo bogoma:ne medosu dunu ilima mae beda:ma. Be Gode da a:silibu amola da:i hodo gilisili Helo sogega wadela:mu dawa:beba:le, Godema beda:mu da defea. 29 Diogonabo aduna da doea afadafa amoga bidi lasa. Be afadafa fawane osoboga bogola dasea, Gode da dawa:lala.
30 Be dilia dialuma hinabo afae afae, amo huluane Gode da idibiba:le, huluane dawa:.
31 Amaiba:le mae beda:ma! Dilia bidi lasu defei da diogonabo bagohame ilia bidi lasu defei baligi dagoi.

Yesu Ea Dio Mae Beda:iwane Olelema (Luge 12:8-9)

32 Nowa da eno dunu nabima:ne, e da Na fi dunu esala amo olelesea, Na amola da amo dunu da Na fi dunu esala, amo Na da Na Adama olelemu.
33 §§§Be nowa dunu da eno dunu nabima:ne, e da Nama fa:no bobogemu higasa, amo sia:sea, Na amola da amo dunu higasa, amo Na da Na Adama olelemu.

Olofosu Hame be Gegesu Ba:mu (Luge 12:51-53; 14:26-27)

34 Na da osobo bagadega olofosu hou olelemusa: misibayale dilia dawa:bela:? Hame mabu! Olofosu hame be afafasu hou na da olelela misi. 35 *Na da misiba:le, dunu da ea edama ha laiwane hamomu. Idiwi da ea:me amoma ha laiwane hamomu. Esoa: da esoa: amoma ha laiwane hamomu. 36 Moilai fidafa dunu da ea fidafa dunu ea ha lai dunu agoane ba:mu.
37 Nowa dunu ea asigi hou edama o emema o egefema o idiwima, amo asigi hou da ea asigi hou Nama baligisia, goe dunu da Nama fa:no bobogemu defele hame ba:mu.
38 †Nowa dunu da ea bulufalegei mae gisawane, Nama hame fa:no bobogesea, e da Nama fa:no bobogemu defele hame ba:mu. 39 ‡Nowa dunu da osobo bagade esalusu hanaiba:le amo gasawane gagusia, e da ea esalusu yolesimu. Be nowa dunu da Nama asigiba:le ea esalusu fisiagasea, e da ea esalusu bu ba:mu.

Bidi Lamu (Maga 9:41)

40 §Nowa da dili hahawane yosia:sa, e da Na amola hahawane yosia:sa. E da Na hahawane yosia:beba:le, e da Na Asunasisu Dunu amola hahawane yosia:sa. 41 Nowa da balofede dunu amo da Gode Ea sia: olelebeba:le, hahawane yosia:sea, e da balofede dunu ea bidi defele lamu. Nowa

---

‡‡‡ **10:26:** Maga 4:22; Luge 8:17 §§§ **10:33:** 2 Dimodi 2:12 * **10:35:** Maiga 7:6 † **10:38:** Ma:diu 16:24; Maga 8:34; Luge 9:23 ‡ **10:39:** Ma:diu 16:25; Maga 8:35; Luge 9:24, 17:33; Yone 12:25 § **10:40:** Maga 9:37; Luge 9:48, 10:16; Yone 13:20

da dunu ida:iwane, amo ea ida:iwane gala hou dawa:beba:le hahawane yosia:sea, e da dunu ida:iwane gala ea bidi defele lamu. 42 Na da dafawane sia:sa! Nowa dunu da Nama fa:no bobogesu dunu fonobahadi afadafa amo e da Nama fa:no bobogebeba:le, ema anegagi hano di faigelei afadafa fawane iasea, e da bidi ida:iwane ba:mu."

11

Yone Ba:bodaise ea Fidisu Dunu da Yesu Ea Hou Bu Adole Ba:ma:ne Ema Doaga:i
(Luge 7:18-35)

1 Yesu da Ea ado ba:su dunu fagoyale gala ilima ilia hawa: hamosu olelei. Amalalu, E da amo sogebi yolesili, Ga:lili moilai gagai amo ganodini, Ea sia: olelemusa: asi.
2 Yone Ba:bodaise da se iasu diasu ganodini esalu. E da Gelesu Ea hawa: hamonana nabaloba, ema fa:no bobogesu dunu Yesuma asunasi. 3 Ilia da Yesuma amane adole ba:i, "Yone da Dunu hobea misunu sia:i. Di da amo Dunula:? O ninia eno dunu misa:ne ouesaloma:bela:?"
4 Yesu da bu adole i, "Dilia ba:su amola nabasu liligi huluane Yonema olelema. 5 *Si dofoi dunu da bu ba:sa. Emo gasuga:igi dunu da bu noga:le lala. Lebolosi oloi dunu da aya: bahoi dagoi. Ge ga:i dunu da bu naba. Bogoi dunu da wa:legadoi dagoi. Hame gagui dunu ilia Gode Sia: Ida:iwane naba. 6 Nowa dunu da Nama dafawaneyale dawa:su hou hame fisiagasea, e da hahawane gala."
7 Yone ea ado ba:su dunu da bu yolesili ahoanoba, Yesu da eno dunuma amane sia:i, "Dilia da wadela:i hafoga:i sogega Yone ba:la ahoanoba, dilia da adi hou ba:musa: dawa:sula:? Gisi lubi foga fabeba:le muwabe, amo ba:la asibela:? 8 Be dilia dunu abula ida:iwane amoga idiniginisi ba:la asibela:? Abula ida:iwane idiniginisi dunu da hina bagade dunu ilia diasu ganodini esala! 9 Be dilia da balofede dunu ba:la asibela:? Dafawane! Yone da balofede dunu ea hou amo bagade baligi dagoi. 10 †Bai Yone ea hou olelema:ne, Gode Sia: da agoane dedei diala, 'Gode da amane sia:i, Na olelesu dunu Dia logo fodoma:ne amola Dima bisili masa:ne, Na da asunasimu.' 11 Na dafawane sia:sa! Yone Ba:bodaise ea hou da uda amoma lalelegei mano ilia hou huluane baligili dagoi. Be Gode Ea Hinadafa Hou fi amo ganodini fonobahadidafa dunu ea hou da Yone Ba:bodaise ea hou baligisa. 12 ‡Yone Ba:bodaise da osobo bagadega misi. Amo esoha degabo hamonana amogainini wali eso, Gode Ea Hinadafa Hou amo ganodini masa:ne, gegesu bagade da ba:lala. Gasa bagade dunu da lalegagumusa: gegenana. 13 Musa: balofede dunu amola Mousese ea sema dedei da Gode Ea Hinadafa Hou olelesu. Amalalu, Yone Ba:bodaise da misi dagoi. 14 §Musa: balofede dunu da Elaidia da misunu sia:i. Dilia da ilia sia: dafawaneyale dawa:i ganiaba, bu misunu dunu Elaidia da Yone, amo dawa:ma! 15 Dilia da ge galea, nabima! 16 Wali esalebe dunu ilia hou Na da dilima olelemu. Ilia da mano fonobahadi bidi lama:ne legesu sogebiga udigili hedelalebe agoane. 17 Mano gilisisu afae da eno gilisisuma amane wele sia:sa, 'Ninia da baidama dunanu, be dilia hame gosa:i. Ninia da didigia:loba, dilia da hame di.' 18 Yone da ha:i amola waini mae nawene

* **11:5:** Aisaia 35:5-6, 61:1 † **11:10:** Ma:lagai 3:1 ‡ **11:12:** Luge:16:16 § **11:14:** Ma:lagai 4:5; Ma:diu 17:10-13; Maga 9:11-13

misiba:le, dunu da amane sia:su, ‘E da sugunu aligila sa:i!’ 19 Be Dunu Egefe da ha:i amola waini nana misiba:le, ilia da agoane sia:su, ‘Uasu amola feloasu dunu da misi dagoi. E da su lidisu amola wadela:i hamosu dunu ilia na:iyado goea.’ Be Gode Ea hawa: didili hamoi, amo da Gode Ea bagade dawa:su hou olelesa.”

Moilai Dunu da Yesu Ea Hou Dafawaneyale Hame Dawa:i (Luge 10:13-15)

20 Yesu da moilai bagohame amo ganodini gasa bagade hamosu. Be amo moilai dunu da Godema hame sinidigi. Amaiba:le, Yesu da ilima gagabole amane sia:i,

21 **“Goula:isini dunu! Dilia da se bagade nabimu! Bedesa:ida dunu! Dilia amola da se bagade nabimu! Daia amola Saidone dunu fi da Na musa: hame ba:su hou dilia moilai ganodini hamoi amo ba:loba, ilia da da:i dioi amola Godema sinidigimu olelema:ne, wadela:i eboboi abula idiniginisila:loba amola ilia dialuma da:iya nasubu duduli gala:la:loba. 22 Na da dilima dafawane sia:sa! Fofada:su eso doaga:sea, dilia se iasu da Daia fi amola Saidone fi ilia se iasu, amo bagade baligimu. 23 ††Gabena:iame fi! Dilia da muagado heda:ma:bela:? Hame mabu! Dilia da Helo sogega gudu sa:imu. Sodame dunu ilia da dilia waha ba:i liligi ba:loba, Sodame da mae ulagili dialala:loba.

24 ‡‡Be Fofada:su eso doaga:sea, dilia se iasu lamu da Sodame dunu ilia se iasu amo bagadewane baligimu.”

Nama Helefila Misa (Luge 10:21-22)

25 Amo esoga, Yesu E amane sia:i, “Ada Gode! Osobo bagade amola Hebene Hina esala! Bagade dawa:su dunu hodosa:besa:le, goe liligi Di wamolegeiba:le amola mano dudubuma oleleiba:le, Na da Dima nodosa. 26 Dafawane Ada! Di da hanaiba:le agoane hamosu.

27 §§Na Ada da hou huluane Nama i dagoi. Ada Hi fawane da Egefe dawa:. Amola Na fawane da Ada dawa:. Na da nowa dunuma Na Ada Ea hou olelesea, amo dunu amola da Ada Ea hou dawa:.

28 “Dilia huluane! Liligi dioi bagade gaguli ahoabeba:le helebe, amola da:i diobe. Nama helefila misa! Na da dilima helefisu imunu.

29 ***Dilia Na ‘youge’ dilia da:i amoga lale ligisima. Na da Na hou dilima olelemu. Na hou da fonoboiwane, amola asaboi. Dilia a:silibu da bu mae da:i dioiwane helefimu.

30 Bai Na ‘youge’ da asaboiwane. Amola dilia aguni masa:ne, Na da hagi liligi fawane dilia esaga salimu.”

12

Sa:bade Eso Sia: (Maga 2:23-28; Luge 6:1-5)

1 *Amo galu, Yesu da Sa:bade esoga gagoma sagai soge amo ganodini lalu. Ea ado ba:su dunu da ha:iba:le, gagoma oso faili nanu. 2 Amo hou ba:beba:le, Fa:lisi dunu da Yesuma amane sia:i, “Ba:ma! Dia ado ba:su dunu da Sa:bade eso sema wadela:sa!”

** **11:21:** Aisaia 23:1-18; Isigiele 26:1 - 28:26; Youele 3:4-8; A:imose 1:9-10; Segalaia 9:2-4 †† **11:23:** Aisaia 14:13-15; Mui 19:24:28 ‡‡ **11:24:** Ma:diu 10:15; Luge 10:12 §§ **11:27:** Yone 3:35, 1:18, 10:15 *** **11:29:** Yelemaia 6:16 * **12:1:** Mousese ea Malasu 23:25

3 †Yesu da bu adole i, “Dilia da Da:ibidi amola ea na:iyado ilia ha:iba:le
hamoi amohame idibala:? 4 ‡E da Gode Ea diasu ganodini golili sa:ili,
agi ga:gi amo da Godema i dagoi, e amola ea fa:no bobogesu dunu da
lale mai dagoi. Musa: goe agi ga:gi da sema bagade galu. Gobele
salasu dunu fawane nasu. 5 §Dilia Gode Sia: Dedei Buga hame idibala:?
Gobele salasu dunu da Sa:bade eso huluane Debolo Diasu ganodini Sa:bade
Sema wadela:sa. Be amo da wadela:i hou hame. 6 Na da dilima sia:sa!
Debolo Diasu ea hou baligisu Dunu da wali guiguda: esala. 7 **Gode
Sia: da agoane dedei diala, ‘Na da ohe gobele salasu hou hame, be
asigi gogolema:ne olofosu hou fawane hanasa!’ Dilia da amo sia: dawa:i
ganiaba, dilia da dunu ida:iwane Ema hame fofada:la:loba. 8 Bai Dunu
Egefe da Sa:bade eso amoma Hina esala.”

Dunu Ea Lobo Lologoi Dialu (Maga 3:1-6; Luge 6:6-11)

9 Amo soge yolesili, Yesu da ilia sinagoge diasu ganodini golili sa:i.
10 Dunu afae amo ea lobo lologoi dialu amo diasu ganodini esalebe ba:i.
Dunu eno ilia da Yesu dafama:ne ado ba:musa: dawa:beba:le, amane sia:i,
“Sa:bade eso amoga, dunu da uhinisu hou hamosea, e da ninia Sema
wadela:sala:?”
11 ††Yesu da bu adole i, “Dilia da Sa:bade esoga sibi da uli dogoi ganodini
dafasea, adi hamoma:bela:? Sibi ea eda da bu hiougili gadoma:bela:?
Dafawane! E da fidimu!
12 Be dunu ea esalusu da sibi ea esalusu amo baligi dagoi. Amaiba:le,
ninia Sema amo ganodini, Sa:bade esoga hawa: hamosu noga:iwane
hamomu da defea.”
13 Amalalu, Yesu da lobo lologoi dunuma amane sia:i, “Dia lobo
moloma!” Amalalu, ea lobo molole, ea lobo bu ida:iwane, ea lobo eno
defele ba:i. 14 Amalalu, Fa:lisi dunu da yolesili asili, fofada:ne, Yesu
medomusa: ilegesu.

Gode Ea Ilegei Hawa: Hamosu Dunu

15 Be amo medole legemu hou nababeba:le, Yesu da amo sogebi
yolesiagai. Dunu bagohame da Ema fa:no bobogei. Amalalu, Yesu da dunu
ilia olo huluane uhinisisi dagoi. 16 E da ilima amo hou eno dunuma mae
olelema:ne sia:i. 17 Amo hou hamoiba:le, musa: balofede dunu Aisaia ea
sia: da didili hamoi dagoi ba:i. 18 ‡‡Aisaia da musa: amane sia:i, “Na hawa:
hamosu dunu Na ilegei, amo ba:ma!

E da na dogolegeidafa!
Na da Na A:silibu Ema imunu.
Na da dunu fifi asi gala huluane ilima fofada:musa: misunu.
E da ilima amo hou olelemu.
19 E da sia:ga hame gegemu, hame wele sia:mu.
E da logoga sia: olelemusa: ha:giwane hame sia:mu.
20 E da saga: baea:i da hame fimu.
Hanu ea lalu gona:su da usimusa: ba:sea,
E da amo hame haba:domu.
E da mae yolesili hawa: hamonanumu.
Moloidafa hou da doaga:beba:le fawane yolesimu.

21 Dunu fifi asi gala da Ea hou lalegaguiba:le,

---

† **12:3:** 1 Sa:miuele 21:1-6 ‡ **12:4:** Gobele Salasu 24:9 § **12:5:** Idisu 28:9-10 ** **12:7:** Ma:diu 9:13; Hosia 6:6 †† **12:11:** Luge 14:5 ‡‡ **12:18:** Aisaia 42:1-4

ilia da hobea misunu hou dafawane hamoma:beyale dawa:mu.”

Yesu amola Bilisibale
(Maga 3:20-30; Luge 11:14-23)

22 Ilia da dunu afae amo ea dogo ganodini wadela:i a:silibu da aligila
sa:iba:le si dofoi amola sia: hamedei gala, amo Yesuma oule misi. Yesu
da amo dunu uhinisi dagoi. Amalalu, e da bu ba:i amola bu sia: baoui.
23 Dunu huluane da amo hou ba:beba:le bagadewane fofogadigi. Ilia da
amane adole ba:i, “Amabela:? Amo dunu da Da:ibidi Egefela:?”

24 §§Be Fa:lisi dunu da amo hou nababeba:le, amane sia:i, “E da
Bilisibale, wadela:i a:silibu ea hina, amo ea gasaga, Fio liligi fadegasa.”

25 Yesu da ilia asigi dawa:su dawa:beba:le, amane sia:i, “Dunu fi da
afafasea, amo fi da wadela:mu. Moilai fi o sosogo fi amola da afafasea,
dafamu. 26 Sa:ida:ne ea fi gilisisu afae da ea fi dunu eno amoma gegene,
sefasisia, Sa:ida:ne ea fi da afafae dagoi amola hedolo dafai dagoi ba:mu.
27 Na da Bilisibale amo ea gasaga Fio liligi fadegale fasisia, dilia fa:no
bobogesu dunu da nowa ea gasaga amo liligi fadegasala:? Amaiba:le
dilima fa:no bobogesu dunu ilia hou, da dilia hou da giadofai amo olelesa.
28 Be Na da Gode Ea A:silibu amo Ea gasaga Fio liligi fadegale fasisa galea,
defea, Gode Ea Hinadafa Hou da doaga:i dagoi, amo dawa:ma.

29 Dunu da gasa bagade dunu ea liligi samogemusa: dawa:sea, e da
hidadea gasa bagade dunu ea lobo la:gili, amo fa:no ea diasu golili sa:ili,
ea liligi samogesa.

30 ***Nowa dunu da Namagai hame esalea, e da Nama ha lai agoane.
Nowa da Na sibi hame gilisisia, e da Na sibi afagogosa. 31 Amaiba:le,
wadela:i hou huluane amola lasogole sia: huluane, Gode da gogolema:ne
olofomu. Be dunu da Gode Ea A:silibu Hadigidafa gala Ema ha lale lasogole
sia:sea, amo Gode da hame gogolema:ne olofomu. 32 †††Nowa da Dunu
Egefema lasogole sia:sea, bu fofada:sea, ea hou da gogolema:ne olofoi
dagoi ba:mu. Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa gala Ema lasogole sia:sea,
gogolema:ne olofosu da hame ba:mu. Wali osobo bagade eso amola fa:no
misunu eso huluane ganodini, gogolema:ne olofosu hamedafa ba:mu.

Ifa ea Dulu
(Luge 6:43-45)

33 ‡‡‡Ifa ida:iwane gala da dulu ida:iwane legesa. Wadela:i ifa da dulu
wadela:i gala legesa. Dunu da ifa ea dulu ba:sea, ilia da amo ifa ea
hou dawa:sa. 34 §§§Dilia wadela:i sania fi! Dilia hou da wadela:iba:le,
ida:iwane sia: habodane sia:ma:bela? Dunu ilia lafidili sia: da hidadea
ilia dogoga maha. 35 Dunu ida:iwane gala da ida:iwane ligisisu amoga liligi
ida:iwane olelesa. Be wadela:i dunu da wadela:i ligisisu amoga wadela:i
liligi olelesa.

36 Na dilima sia:sa. Fofada:su Eso doaga:sea, dunu huluane ilia lafidili
udigili sia:i huludafa amoba:le Na da fofada:mu. 37 Dilia sia: sia:beba:le,
fofada:sea, Fofada:su Dunu da dili mogili da wadela:le hamoi, mogili da
hou ida:iwane hamoi, amane ilegemu.”

---

§§ **12:24:** Ma:diu 9:34, 10:25 *** **12:30:** Maga 9:40 ††† **12:32:** Luge 12:10 ‡‡‡ **12:33:** Ma:diu 7:20; Luge 6:44 §§§ **12:34:** Ma:diu 3:7, 23:33, 15:18; Luge 3:7, 6:45

Ilia da Gasa Bagade Dawa:digima:ne Olelesu Ba:mu Hanai (Maga 8:11-12; Luge 11:29-32)

38 *Amalalu, Sema olelesu dunu amola Fa:lisi dunu da Yesuma amane sia:i, “Olelesu! Di da gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hamoma!”
39 †Yesu E bu adole i, “Wadela:i fi amola dabua fawane mololе ogogosu fi ilia da dawa:digima:ne olelesu hogosa. Be Na da dawa:digima:ne olelesu dilima hame imunu. Youna fawane ea dawa:digima:ne olelesu dawa:ma! 40 ‡Youna da eso udiana amola gasi udiana, menabo bagade ea hagomo ganodini dialu. Amo defele, Dunu Egefe da osobo ea dogo ganodini eso udiana amola gasi udiana dialumu. 41 §Fofada:su Eso doaga:sea, Ninife dunu da dilima fofada:mu. Bai ilia da Youna ea sia: nababeba:le, gogosiane, Godema sinidigi. Be Dunu waha esala, da Youna ea hou baligi dagoi.
42 **Fofada:su Eso doaga:sea, Siba soge hina bagade uda da wa:legadole, dilima fofada:mu. E da Soloumane ea bagade dawa:su sia: nabima:ne, badilia soge amodili misi. Be Soloumane ea hou baligisu Dunu da waha esala.

Wadela:i A:silibu da Bu Hagisa (Luge 11:24-26)

43 Wadela:i a:silibu da dunu ea dogoga gadili ahoasea, e da iwilaga udigili golamu soge hogola ahoa. Be hame ba:sa. 44 Amasea e da amane sia:sa, ‘Na da na musa: diasuga bu hagimu!’ Sia:beba:le, bu doaga:sea, ea diasu gelabai amola noga:le doga:i dagoi ba:sa. 45 Amaiba:le, e da bu gadili asili, a:silibu eno fesuale gala, ilia hou da ea wadela:i hou baligisa, amo lidili, ilia gilisili ganodini fila sa:imu. Amaiba:le goe dunu ea hou da bagade baligili bu wadela:mu. Waha dunu fi esala da amo hou ilima doaga:i dagoi ba:mu.”

Yesu Ea Eme amola Ea Eya (Maga 3:31-35; Luge 8:19-21)

46 Yesu da dunu huluanema sia:nanoba, Ea:me amola eya huluane da misini, Ema sia:musa: gadili lelu. 47 Dunu afae da Yesuma amane sia:i, “Dia:me amola Diaeya da Dima sia:musa: gadili lela.”
48 Be Yesu E bu adole i, “Na:me amola Naeya da nowala:?” 49 Amalu, E da Ea ado ba:su dunuma lobosogole amane sia:i, “Na:me amola Naeya da goea. 50 Nowa da Na Hebene Ada Ea hanai hou nabawane hamosea, amo da Naeya, Na aba amola Na:me esala.”

13

Hawa: Bugisu Dunu (Maga 4:1-9; Luge 8:4-8)

1 Amo esoga, Yesu da amo moilai yolesili, hano wayabo bega: doaga:i. E da dunu ilima olelemusa: esalu. 2 *Dunu bagohamedafa da gilisibiba:le, Yesu da dusagai ganodini fila heda:i. Dunu huluane da hano bega: lelefulu.
3 Yesu da fedege sia: bagohame ilima olelei. E amane sia:i, “Ifabi ouligisu dunu da gagoma bugimusa: asi.
4 Hawa: fasilalu, mogili logoga sa:iba:le, hame dedeboiba:le, sioga lidili na dagoi.

---

* **12:38:** Ma:diu 16:1; Maga 8:11; Luge 11:16 † **12:39:** Ma:diu 16:4; Maga 8:12 ‡ **12:40:** Youna 1:17 § **12:41:** Youna 3:5 ** **12:42:** 1 10:1-10; 2 Hou Olelesu 9:1-12 * **13:2:** Luge 5:1-3

5 Mogili wadela:i igi magufu da:iya amo osoboga sa:ili, hedolo heda:i.
6 Be eso mabe galu, amo da difi sa:imu gogoleiba:le, hedolowane bioi.
7 Hawa: mogili da aya: gaga:nomei amola gisi labala sa:ili, heda:le, aya:
gaga:nomeiga gigisiba:le, noga:le hame heda:i. 8 Be eno da osobo ida:idafa
amoga sa:iba:le, heda:le, ha:i manu ida:iwane legei. Eno da gagoma hodo
100 agoane, eno da 60 amola eno da 30 agoane hamoi. 9 Dilia da ge galea,
nabima!"

Fedege Sia: ea Dawa:loma:ne
(Maga 4:10-12; Luge 8:9-10)

10 Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Ema misini, amane sia:i, "Di da
dunu gilisi ilima sia: olelesea, abuli fedege sia:musu olelebela:?" 11 E da
bu adole i, "Gode da Ea Hinadafa Hou amo wamolegei dawa:su dilima
olelesa. Be E da eno dunuma hame olelesa. 12 †Bai nowa dunu da gagui
galebe, amo dunuma Gode da bagadedafa bu imunu. Be E da hame gagui
dunuma ea lai huluane bu samogemu. 13 Amaiba:le, Na da fedege sia:
fawane ilima olelesa. Ilia siga ilia ba:sa, be asigi dawa:suga hame dawa:sa.
Ilia gega naba, be asigi dawa:suga hame naba. 14 ‡Amo dunu ilia hou
olelema:ne, balofede dunu Aisaia da musa: sia:i, 'Dilia da nabalumu be
hame dawa:mu. Dilia da ba:lalumu be hame dawa:mu.'
15 Amo dunu fi ilia asigi dawa:su da ga:nasi hamoi dagoi. Ilia ge da
ga:siwane diala amola ilia si da sisigi dagoi. Amo hou ilia da hahamoi
ganiaba, ilia da siga bu ba:la:loba amola ilia gega bu naba:loba amola ilia
asigi dawa:suga bu dawa:la:loba amola ilia da Nama sinidigibiba:le, Na
uhinisu hou ilia ba:la:loba. Be hamedei.'
16 §Be dilia da siga ba:beba:le, amola dilia da gega nababeba:le, dilia
da hahawane bagade. 17 Na da dilima dafawane sia:sa! Balofede dunu
bagohame amola ida:iwane hamosu dunu bagohame da dilia waha ba:su
liligi ba:mu hanai galu. Be hame ba:i. Ilia da dilia waha nababe liligi
nabimu hanai galu, be hame nabi.

Hawa: Bugisu Sia: Dawa:loma:ne
(Maga 4:13-20; Luge 8:11-15)

18 "Dilia hawa: bugisu dunu ea sia: dawa:loma:ne nabima amola
dawa:ma!
19 Nowa dunu da Gode Ea Hinadafa Hou Sia: olelesu mae dawa:iwane
nabasea, Sa:ida:ne da amo sia: ea dogoga bu samogesa. Amo da hawa:
logoga bugi fedege agoane. 20 Hawa: magufu da:iya bugi da dunu e Gode
Ea sia: hahawane nababeba:le hedolowane lalegagusa, amo ea fedege sia:.
21 Be e da difi hameba:le, fonobahadi lalu, amalalu, e da lalegaguiba:le
se nabasea, hedolowane dafasa. 22 Hawa: aya: gaga:nomei sogega bugi,
da Gode Ea sia: nabasu dunu eno agoane. E da se nababeba:le amola
osobo bagade hou amola muni hanai hou bagade dawa:beba:le, Gode Ea
Sia: ea dogo ganodini diala da amoga bagade gigisiba:le, e da dulu hame
legesa. 23 Hawa: eno osobo ida:iwane gala amoga bugi da Gode Sia: noga:le
nabasu dunu. E da dulu legesa, gagoma afadafa da dulu 100agoane, oda
da 60 agoane, oda da 30 agoane legesa."

Wadela:i Gisi Fedege Sia:

24 Yesu Ea eno fedege sia: olelei da agoane, "Gode Ea Hinadafa Hou
da dunu e da widi hawa: ida:iwane gala osoboga bugi agoane. 25 Be amo

† **13:12:** Ma:diu 25:29; Maga 4:25; Luge 8:18, 19:26 ‡ **13:14:** Aisaia 6:9-10 § **13:16:** Luge 10:23-24

dunu da golale, ema ha lai dunu misini, wadela:i gisi amo ea bugi ganodini wamowane bugilalu asi.
26 Widi da heda:le, dulu legele, wadela:i gisi amola da gilisili heda:i.
27 Amo soge hina ea hawa: hamosu dunu da ema misini, amane sia:i, ‘Ada! Di da hawa: ida:iwane bugi dagoi. Amaiba:le, wadela:i gisi da habidili misibela:?’ 28 E da bu adole i, ‘Ha lai dunu da amo hamoi!’ Ea hawa: hamosu dunu da bu adole ba:i, ‘Ninia amo wadela:i liligi a:le fasima:bela:?’
29 Hina da bu adole i, ‘Hame mabu! Dilia da wadela:i gisi a:le fasisia, widi ea difi amola wadela:mu. 30 Ela gilisili heda:mu da defea. Faimu eso doaga:sea, na da faimu dunu ilia da wadela:i gisi lale, la:gili, laluga ulagima:ne sia:mu. Be widi ha:i manu ida:iwane gala, amo na diasu ganodini salima:ne, na da ilima sia:mu.’ ”

Masada Hawa:
(Maga 4:30-32; Luge 13:18-19)

31 Yesu da eno fedege sia: agoane olelei, “Gode Ea Hinadafa Hou da masada hawa:, dunu e da ea soge ganodini bugi agoane. 32 Masada hawa: da eno hawa: huluane ba:sea, fonobahadidafa ba:sa. Be heda:le, e da ifa agoane alebeba:le, sio fi da ea amoda amoga fisa.”

Yisidi Fedege Sia:
(Luge 13:20-21)

33 Yesu da eno fedege sia: olelei, “Gode Ea Hinadafa hou da agoane. Uda da falaua ganodini yisidi sala. Yisidi da hawa: hamobeba:le, falaua huluane da afadenene heda:sa.”

Yesu Ea Fedege Sia: Olelesu Hou
(Maga 4:33-34)

34 Yesu da dunu huluanema fedege sia: fawane olelei. E da eno sia: hamedafa sia:i. Fedege sia: fawane olelei. 35 **Musa: balofede dunu da amo hou olelei agoane,

“Na da fedege sia: fawane ilima olelemu.
Hemonega osobo bagade hahamosu eso amogainini
wamolegei sia: na da olelemu.”

Yesu da Gisi Fedege Sia: ea Bai Olelei

36 Yesu da dunu huluane yolesili, diasu ea gelabo ganodini bu sa:ili, Ea ado ba:su dunu da Ema misini, amane sia:i, “Gisi bugi sia: dawa:loma:ne, amo ninima olelema.”
37 Yesu E bu adole i, “Hawa: bugisu dunu da Dunu Egefe. 38 Osobo da osobo bagade. Hawa: ida:iwane gala da Gode Ea Fi dunu. Wadela:i gisi da Sa:ida:ne ea fi dunu. 39 Wadela:i gisi bugisu dunu da Sa:ida:ne. Faimu Eso da soge wadela:mu eso. Faisu dunu da a:igele dunu. 40 Gisi da gilisili laluga ulagibi, agoaiwane hou ninia da soge wadela:mu eso doaga:sea ba:mu. 41 Dunu Egefe da Ea a:igele dunu asunasimu. Ilia da Gode Ea Hinadafa Hou ganodini esalebe wadela:i hamosu dunu amola dafama:ne olelesu dunu huluane lidimu. 42 Amo dunu ilia lalu bagadega galadigimu. Ilia da bagadewane bese ini dinanumu.
43 Amalalu, dunu ida:iwane ilia da eso ea hadigi defele, Gode Ea Hinadafa Hou soge ganodini ba:mu. Dilia da ge galea, nabima!”

** **13:35:** Gesami Hea:su 78:2

Wamolegei Liligi Ida:iwane Gala

44 “Gode Ea Hinadafa Hou da agoane. Dunu e da udigili ahoasea, muni bagade liligi ifabi ganodini wamolegei amo ba:sa. Amo e da bu wamolegemusa: dedebosa. E da hahawanebagadeba:le, ea diasuga asili, ea liligi huluane bidi lale, amo muni lai amoga e da goe ifabi bidi lasa.

Su Wagebi Fedege Sia:

45 Eno, Gode Ea Hinadafa Hou da bidi lasu dunu, e da su wagebi hogolala. 46 Su wagebi afadafa ida:iwanedafa ba:beba:le, e da ea liligi huluane bidi lale, amo muni lai amoga amo su wagebi bidi lasa.

Menabo Gasa:su Fedege Sia:

47 Eno, Gode Ea Hinadafa Hou da menabo gasa:su agoane. Hanoga galadigiba:le, amo gasa:su da menabo hisu hisu gagui dialebe ba:sa. 48 Nabaiba:le, hano bega: hiougisia, menabo ida:iwane gala ilia daba ganodini sala. Be ilia da wadela:i menabo udigili galagasa. 49 Amo hou da soge wadela:mu eso amoga ba:mu. A:igele dunu da misini, dunu fi ganodini ida:iwane dunu yolesili, wadela:i dunu lidili, 50 lalu bagadega galadigimu.

Lalu ganodini ilia da bese ini dinanumu.”

Gaheabolo amola Musa: Olelesu

51 Yesu E amane adole ba:i, “Go liligi huluane dilia da dawa:bela:?” “Ma!” ilia bu adole i.

52 E da bu amane sia:i, “Amaiba:le, sema olelesu dunu, e Gode Ea Hinadafa hou nababeba:le, dawa:lalu, e da diasu hina ea hou agoane hamosa. E da ea ligisisu sesei amoga gaheabolo liligi ida:iwane gala amola musa: liligi ida:iwane gala gaguli maha.”

Na:salede Moilai Fi Ilia da Yesu Higa:i
(Maga 6:1-6; Luge 4:16-30)

53 Yesu da amo fedege sia: olelei dagoloba, amo soge yolesili, 54 Ea moilaidafa amoga bu misi. E da sinagoge diasu ganodini oleleiba:le, dunu huluane da fofogadigili, amane sia:i, “E da habidili goe bagade dawa:su hou amola gasa bagade hou labala?”

55 “E da diasu gagusu egefe. Ea:me da Meli amola Ea eyalali da Ya:mese, Yousefe, Saimone amola Yudase. 56 Ea dalusi huluane da ninia moilai ganodini esala. Ea hou da habidili labala?”

57 ††Amaiba:le, ilia da Yesu higa:i. Yesu da ilima amane sia:i, “Dunu huluane da balofede dunu amo ea sia: naba. Be balofede dunu ea moilai fidafa dunu da hame naba.” 58 Ilia da Ea hou dafawaneyale hame dawa:beba:le, E da musa: hame ba:su gasa bagade hou bagahame fawane amo moilaiga hamosu.

14

Yone Ba:bodaise da Bogoi
(Maga 6:14-29; Luge 9:7-9)

1 Amo esoga, dunu huluane da Yesu Ea hou sia: dasu. 2 Amo sia: nababeba:le, Helode (Ga:lili soge ouligisu dunu) da ea eagene ouligisu dunuma amane sia:i, “Amo dunu da Yone Ba:bodaise. E bogole bu wa:legadoiba:le, gasa bagade hamosa.”

†† **13:57:** Yone 4:44

3 *Musa:, Helode da Yone gaguli, afugili, se iasu diasu ganodini sali.
Bai Helode da ea ola Filibe amo idua Heloudia:se lai dagoi. 4 †Be Yone
da Helodema amane sia:su, “Di da amo uda lamu da defea hame galu!”
5 Amaiba:le, Helode da Yone medole legemusa: dawa:i galu. Be eno Yu
dunu huluane da Yone da balofede dunu dawa:i galu. Amaiba:le, Helode
da amo dunuma beda:iba:le, Yone hame medole legei.

6 Helode ea lalelegei eso doaga:beba:le, dunu bagohame gilisibiba:le,
Heloudia:se idiwi da dunu huluane midadi siogoi. Helode da hahawane
bagade ba:i. 7 Amaiba:le, Helode da ema amane sia:i, “Na da dafawane
sia:sa! Dia da nama adole ba:sea, na da dia hanai liligi dafawane imunu.”
8 Amalalu, Heloudia:se idiwi da ea:me ea sia: nababeba:le, amane sia:i,
“Yone Ba:bodaise ea dialuma damuni, yaeya da:iya ligisili, amo nagili
gaguli misa!.”

9 Helode da da:i dioi nabi. Be dunu huluane da ea musa: sia:
nababeba:le, e da gogosiamu higa:i. Amaiba:le, e da amo sia: ea hawa:
hamosu dunuma olelei. 10 Ea sia:beba:le, ilia da Yone Ba:bodaise se iasu
diasu ganodini esalu, amo ea dialuma damuni fasi. 11 Ilia da ea dialuma
yaeya da:iya ligisili, a:finima gaguli misi. Amalalu, e da amo ea:mema
gaguli asi. 12 Yone Ba:bodaise ea fa:no bobogesu dunu da misini, ea da:i
hodo lale, uli dogoiga sali. Amalu ilia da Yesuma asili, amo hou olelei.

Yesu da Dunu 5000 agoane ilima Ha:i Manu Sagoi (Maga 6:30-44; Luge 9:10-17; Yone 6:1-14)

13 Amo sia: nababeba:le, Yesu da amo soge yolesili, dusagaiga fila
heda:le, Hisu dunu hame esalebe sogega asi. Dunu huluane da Ea asi
nababeba:le, ilia moilai yolesili, Ema doaga:musa:, biba:le sisiga:i. 14 Yesu
da hano bega: doaga:le, dunu bagohame gilisibi ba:i. E da ilima asigiba:le,
ilia oloi dunu huluane uhinisi.

15 Daeya doaga:loba, Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema misini, amane sia:i,
“Go soge da dunu hame esalebe soge. Gasimu galebe! Di da dunu huluane
moilaiga ha:i manu bidi lama:ne asunasima.”

16 Be Yesu E bu adole i, “Ilia guiguda: esalumu da defea. Dilisu ha:i
manu ilima ima.”

17 Ilia da amane sia:i, “Ninia da agi ga:gi biyale gala, amola menabo
aduna, amo fawane gala.”

18 Yesu E amane sia:i, “Amaiba:le, Nama gaguli misa!” 19 Yesu da dunu
huluane gisi da:iya fima:ne sia:i. Amalalu, E da agi ga:gi biyale gala amola
menabo aduna lale, Ea si ba:le gadole, Godema nodone sia:ne gadole, agi
fifili, Ea ado ba:su dunuma sagoi. Amalalu, ilia da dunu huluanema bu
sagoi. 20 Ilia huluane nanu, sadi dagoi. Amalalu, ilia da ha:i manu hame
mai dialu, daba fagoyale bu lai. 21 Dunu 5,000 agoane, uda amola mano
da huluane defele maiba:le sadigia:i ba:i.

Yesu da Mae Magufale Hano Da:iya Lalu (Maga 6:45-52; Yone 6:15-21)

22 Amalalu, Yesu da sia:beba:le, Ea ado ba:su dunu da dusagaiga fila
heda:le, Ga:lili hano na:iyado bega: doaga:musa: asi. E da dunu huluane
masa:ne sia:i.

---

* **14:3:** Luge 3:19-20 † **14:4:** Gobele Salasu 18:16, 20:21

23 Huluane asiba:le, Yesu Hisu sia:ne gadomusa: goumiba:le heda:i. Daeya doaga:loba, Yesu da Hisu esalebe ba:i. 24 Isu da gibula bobodobeba:le, dusagai da hano dogoa bagadewane gigiwigi. 25 Amalalu, hadigibi galu, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma doaga:musa:, hano da:iya mae magufale asi. 26 Yesu da mae magufale manebe ba:beba:le, Ea ado ba:su dunu da bagade beda:i galu. Ilia da E da bogoi a:silibuyale dawa:beba:le, bagade beda:iba:le wele sia:i.

27 Amalalu, Yesu E amane sia:i, "Mae beda:ma! We da Na!" 28 Amaiba:le, Bida da Yesuma amane sia:i, "Hina! Di da dafawane misi galea, na Dima misa:ne Dia sia:ma!"

29 Yesu E bu adole i, "Misa!" Amalalu, Bida da hano da:iya aligila sa:ili, mae magufale Yesuma doaga:musa: asi. 30 Be Bida da fo gasa bagade ba:beba:le, bu beda:i galu. Beda:iba:le, magufasa dabeba:le, e Yesuma bagade wele sia:i, "Hina! Di fidila misa!" 31 Amalalu, Yesu da Ea lobo molole, Bida ea lobo gaguli, lobolele gadoi. E Bidama amane sia:i, "Dia dafawaneyale dawa:su hou abuli fisibala:?"

32 Ela da bu dusagaiga fila heda:beba:le, fo da yolesi dagoi ba:i. 33 Dunu dusagai ganodini fila heda:i ilia huluane da nodone, Yesuma amane sia:i, "Dafawane! Di da Gode Ea Manodafa!"

Yesu da Genesalede Soge amo Ganodini Oloi Dunu Uhinisi (Maga 6:53-56)

34 Ilia da hano degele, Genesalede sogega doaga:i. 35 Amo soge ganodini fi dunu da Yesu da doaga:i dagoi sia:be nababeba:le, ilia da oloi dunu huluane Yesuma oule misi. 36 Ilia da oloi dunu Yesu Ea abula fe digili ba:musa:, Ema edegei. Amola nowa dunu da Ea abula digili ba:loba bu uhi dagoi ba:i.

15

Aowalalia Olelesu (Maga 7:1-13)

1 Amalalu, Fa:lisi dunu amola Sema Olelesu dunu da Yelusalemeganini misini, Yesuma doaga:i. Ilia da amane sia:i, 2 "Dia ado ba:su dunu da abuli ninia aowalalia sia: hame nabala:? Ilia da ha:i nasea, lobo dodofema:ne sema hame hamosa."

3 Yesu E bu adole i, "Dilia amolawane da abuliba:le Gode Ea Semadafa wadela:sala:? Dilia da dilisu olelesu amoma fawane fa:no bobogesa. 4 *Gode Ea sia: da agoane diala, 'Dilia ada amola ame elama asigima.' Amola 'Nowa dunu ea ada o ame amoma lasogole sia:sea, amo dunu fane legema. 5 'Be dilia da dilia ada amola ame amoma imunu liligi amo lale, Godema imunusa: sia:sa. 6 Amaiba:le, dilia giadofale dilia ada hame fidimu da defea sia:sa. Dilia da dilisu hou amoma fa:no bobogebeba:le, Gode Ea hou hame dawa:. 7 Dilia dabua fawane molole ogogosu dunu! Aisaia da musa: moloiwane dilia hou agoane olelei,

8 †'Gode da amane sia:sa, Amo dunu da ilia lafidili Nama nodone sia:sa.
Be ilia dogo da Nama hame gadenena misi.
9 Ilia udigili Nama nodosa.
Ilia da ogogole osobo bagade sema,
amo da Gode Ea Sema ilia olelesa.' "

---

* **15:4:** Gadili Asi 20:12, 21:17; Mousese ea Malasu 5:16; Gobele Salasu 20:9 † **15:8:** Aisaia 29:13

Dunu ea Hou Wadela:su Liligi (Maga 7:14-23)

10 Yesu da dunu huluane Ema misa:ne sia:i. Amalalu, E da ilima amane
sia:i, “Nabima amola dawa:ma! 11 Ea lafi ganodini dabe liligi da dunu ea
hou ledo agoane hame hamosa. Be liligi da dunu ea lafidili ga ahoasea,
amo fawane da ea hou ledo agoane hamosa.” 12 Ea ado ba:su dunu da Ema
misini, amane sia:i, “Dia sia: nababeba:le, Fa:lisi dunu da bagadewane se
nabi. Amo Di da dawa:bela:?”
13 E da bu adole i, “Bugi huluane Na Hebene Ada hame bugi galea, amo
bugi E da a:le fasimu. 14 ‡Fa:lisi dunu yolema! Ilia da si dofoi dunu agoane.
Amola si dofoi dunu da eno si dofoi dunuma logo olelesea, ela da gilisili
hano ogai ganodini dafamu,”
15 Bida e amane sia:i, “Fedege sia: ea dawa:loma:ne amo ninima
olelema.”
16 Yesu E bu adole i, “Dilia da ili defele, dawa:su hamela:? 17 Dilia
da hame dawa:bala? Liligi da dunu ea lafidili ganodini ahoabeba:le,
hagomoga sa:ili, fa:no agoane ea da:i hodo yolesili gadili ahoa. 18 §Be
liligi lafidili ga ahoabeba:le, amo da dogoganini mahabeba:le, dunu ea hou
ledo agoane hamosa. 19 Dunu ilia dogo asigi dawa:su amoga da wadela:i
asigi dawa:su, fane legesu, inia: uda adole lasu, wamolasu, ogogosu, amola
gadesu, amo wadela:i hou huluane da dunu ea dogoganini maha.
20 Amo liligi da dunu ea hou ledo agoane hamosa. Be lobo mae
dodofeiwane ha:i nasea, amo dunu ilia sia: defele, amo da dunu ea hou
ledo agoane hame hamosa.”

Uda ea Dafawaneyale Dawa:su Hou (Maga 7:24-30)

21 Amo soge yolesili, Yesu da soge amo da Daia amola Saidone moilai
gadenene dialebe asi. 22 Ga:ina:ne soge uda amogawi esala da Yesuma
misini, amane wele sia:i, “Da:ibidi Egefe! Nama asigima! Nadiwi amo ea
dogo ganodini Fio liligi da aligila sa:iba:le, e da se bagade naba.”
23 Be Yesu da amo udama bu hame adole i. Yesu Ea fa:no bobogesu dunu
da Ema amane sia:i, “Amo uda masa:ne sia:ma! E da bagade wele sia:sa!”
24 Yesu E bu adole i, “Na da Isala:ili sibi fi fisi dagoi, amo fawane
gaga:ma:ne, Gode da Na asunasi.”
25 Amo sia: nababeba:le, uda da bu misini, osoboga gala:lasa:ili, amane
sia:i, “Hina! Dia na fidima!”
26 Yesu E bu adole i, “Manodafa ilia ha:i manu lale, wa:megili udigili
imunu da defea hame galebe.”
27 Uda da bu sia:i, “Dafawane! Be wa:me da ilia eda ea ha:i manu
fafaiganini osoboga dala dabe amo naha.”
28 Amalalu, amo udama Yesu E amane sia:i, “Dia dafawaneyale dawa:su
hou da bagadedafa. Di da dia hanai liligi ba:mu.” Amalalu, uda ea idiwi
da uhi dagoi ba:i.

Yesu da Dunu Bagohame Uhinisi

29 Amo soge yolesili, Yesu da Ga:lili hano bega: lalu. E agoloba:le heda:le,
esalu.
30 Dunu bagohame da oloi dunu, si dofoi, emo gasuga:igi amola sia:
hamedei dunu Ema oule misini, Yesu Ea emo gadenene ligisiba:le, Yesu

---

‡ **15:14:** Luge 6:39 § **15:18:** Ma:diu 12:34

da amo huluane uhinisisi dagoi. 31 Sia: hamedei da bu sia: baoui, da:i wadela:i da bu ida:iwane hamoi, emo gasuga:igi da bu noga:le lalu, si dofoi da bu ba:i. Amo hou ba:beba:le, dunu huluane da fofogadigili, Isala:ili Gode Ema nodone sia:i.

Yesu da Dunu 4000 Ilima Ha:i Manu I (Maga 8:1-10)

32 Yesu da Ea fa:no bobogesu dunu Ema misa:ne sia:i. Amalalu, E da ilima amane sia:i, "Na da dunu huluane ilima bagade asigisa. Eso udiana ilia da Na sia: nabalu, be wali ha:i manu da hame gala. Na da ili ha:i mae nawane asula ahoasea, ilia da logoga sidisa:besa:le Na da beda:i galebe." 33 Be Yesu Ea ado ba:su dunu da amane sia:i, "Ninia da dunu hame esalebe wadela:i hafoga:i sogega esala. Amo dunu bagohame sadima:ne, ninia habidili ha:i manu lama:bela?" 34 Yesu E amane adole ba:i, "Dilia da agi ga:gi habodayane ganabela:?" Ilia da bu adole i, "Fesuale! Amola menabo fonobahadi bagahame diala."

35 Amaiba:le, Yesu da dunu huluane osobo da:iya fima:ne sia:i. 36 Amalalu, E da agi ga:gi fesuale amola menabo lale, Godema nodone sia:ne gadole, fifili, Ea ado ba:su dunuma sagoi. Ilia da dunu enoma bu sagoi. 37 Ilia huluane da sadigia:i. Ilia da hame mai dialu liligi lale, daba lobofaseleyale gala ba:i. 38 Nasu dunu da 4,000 amola eno uda amola mano gigilisi.

39 Yesu da dunu huluanema masa:ne sia:i. Amalalu, E da dusagaiga fila heda:le, asili, Magadane sogega doaga:i.

16

Ilia da Dawa:digima:ne Olelesu Bagade Ba:mu Hanai (Maga 8:11-13; Luge 12:54-56)

1 *Eso afaega, Fa:lisi dunu amola Sa:diusi dunu da Yesu dafama:ne ado ba:musa: misi. Ilia da Yesu da ilima Hebene dawa:digima:ne olelesu olelema:ne sia:i. 2 Be Yesu da bu adole i, "Daeya eso yoi agoai dabe ba:sea, dilia aya da gibu hame sa:imu sia:sa.

3 Hahabe, mu da haliga:i agoane ba:sea, gibu da wali sa:imu dilia da sia:sa. Dilia da mu ea dawa:digima:ne olelesu noga:le dawa:beba:le, abuliga wali eso ea hou hame dawa:bela:? 4 †Wadela:i amola dafawaneyale hame dawa:su fi da dawa:digima:ne olelesu ba:musa: hanai gala. Be eno hame, Youna ea dawa:digima:ne olelesu fawane dilia da ba:i dagoiba:le, eno hame ba:mu." Amalalu, E da ili yolesili asi.

Fa:lisi amola Sa:diusi Dunu Ilia Yisidi (Maga 8:14-21)

5 Ea ado ba:su dunu da hano wayabo degele, na:iyado amoga doaga:i. Be ilia da agi ga:gi ha:i manu gaguli masunu gogolei. 6 ‡Yesu da ilima amane sia:i, "Dawa:ma! Fa:lisi amola Sa:diusi dunu ilia yisidi amoba:le beda:ma!"

7 Amo sia: nababeba:le, ilia da gilisili sia: dasu, "Ninia da agi ga:gi ha:i manu gogoleiba:le, E da amane sia:sa,"

8 Be ilia asigi dawa:su dawa:beba:le, Yesu E amane sia:i, "Dilia dafawaneyale dawa:su fonobahadi dunu! Dilia agi ga:gi gogoleiba:le, abuli sia: dabela:? 9 §Agi ga:gi biyale amoga dunu 5000 agoane ilia mai

---

* **16:1:** Ma:diu 12:38; Luge 11:16 † **16:4:** Ma:diu 12:39; Luge 11:29 ‡ **16:6:** Luge 12:1
§ **16:9:** Ma:diu 14:17-21

sadigia:iba:le oda dialu. Dilia da daba habodayane nabalesibela:? Dilia amo hou gogolebela:? 10 **Eno agi ga:gi fesuale gala dunu 4000 agoane ilia mai sadigia:iba:le oda dialu. Dilia da daba habodayane nabalesibela:? Dilia amo hou gogolebela:? 11 Dilia abuli hame dawa:bela:? Na da Fa:lisi amola Sa:diusi ilia yisidi amoba:le beda:ma sia:beba:le, Na da ha:i manudafa hame sia:i."

12 Amo sia: nababeba:le, Ea ado ba:su dunu ilia dawa:i galu. E da agi ga:gi yisidi hame sia:i, be Fa:lisi amola Sa:diusi ilia dabua fawane mololе ogogosu olelesu mae nabima:ne E sisane sia:i, ilia dawa:i.

Bida da Yesu da Mesaia Sia:i
(Maga 8:27-30; Luge 9:18-21)

13 Yesu da soge amo da Sesalia Filibai moilai gadenene diala amoga doaga:i. E da Ea fa:no bobogesu dunuma amane adole ba:i, "Dunu Egefe da nowayale, eno dunu ilia adi sia: dalula:?" 14 ††Ea ado ba:su dunu da Ema bu adole i, "Mogili Di da Yone Ba:bodaise ilia sia:sa. Oda Di da Elaidia ilia sia:sa. Mogili Di da Yelemaia o balofede dunu eno ilia da sia: daha."

15 Amalalu, Yesu da adole ba:i, "Be dilia! Na da nowayale, dilia adi dawa:bela:?"

16 ‡‡Bida e bu adole i, "Di da Mesaia, Gode Ea Manodafa."

17 Yesu E amane sia:i, "Defea! Saimone, Yone ea mano, di da hahawane gala. Amo sia:, osobo bagade dunu da dia dogoga hame olelei. Na Ada Hebene ganodini esala, Hi fawane da dima olelei. 18 Na da dima sia:sa! Dia dio dawa:loma:ne da 'igi'. Amo igi da:iya Na da Na Fa:no Bobogesu Fi gasawane gagumu. Amasea, Ha:idisi da Na fi ilima hame osa:la heda:mu. 19 §§Na da Gode Ea Hinadafa Hou gi amo dima imunu. Di da osobo bagadega hou logo ga:simusa: sia:sea, amo logo da Hebene ganodini ga:si dagoi ba:mu. Amola di da osobo bagadega hou logo doasimusa: sia:sea, amo logo da Hebene ganodini doasi dagoi ba:mu.

20 Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunuma amane sia:i, "Dilia amo sia: eno dunu ilima mae adoma!"

Yesu da Ea Se Nabimu amola Bogomu Olelei
(Maga 8:31—9:1; Luge 9:22-27)

21 Amalalu, Yesu da muni moloiwane Ea ado ba:su dunuma olelelalu, "Na da Yelusaleme moilaiga asili, asigilai dunu, gobele salasu dunu amola sema olelesu dunu ilia da Nama gegemuba:le, Na da se bagade nabimu. Ilia da Na medole legemu. Be eso udiana aligili, Na da bu wa:legadomu."

22 Bida da Yesu la:idiga adole asili, amane sia:i, "Hina! Defea hame galebe! Agoane hame hamomu!"

23 Be Yesu da sinidigili, amane sia:i. "Sa:ida:ne! Di gasigama!. Di da Na logo ga:su agoane. Amo asigi dawa:su da Godema hame misi. Amo da osobo bagade dunu ilia asigi dawa:su fawane."

24 ***Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunuma amane sia:i, "Nowa dunu da Na sigi masunusa: dawa:sea, e da ea esalusu fisili, ea bulufalegei gisawane, Nama fa:no bobogemu. 25 †††Nowa dunu da ea esalusu gagumusa: hanai galea, e da ea esalusu fisimu. Be nowa dunu da Nama asigiba:le, ea esalusu fisiagasea, e da ea esalusu bu ba:mu

---

** **16:10:** Ma:diu 15:34-38 †† **16:14:** Ma:diu 14:1-2; Maga 6:14-15; Luge 9:7-8 ‡‡ **16:16:** Yone 6:68-69 §§ **16:19:** Ma:diu 18:18; Yone 20:23 *** **16:24:** Ma:diu 10:38; Luge 14:27 ††† **16:25:** Ma:diu 10:39; Luge 17:33; Yone 12:25

26 Osobo bagade dunu da osobo bagade liligi huluane lama:ne, ea esalusu
fisimu da defeala:? Hame mabu! Amai galea, e da ea esalusu bu lamu
hamedei gala. 27 ‡‡‡Dunu Egefe bu misunu eso da gadenei. E da Gode
Ea hadigi bu lale, E amola a:igele dunu da misini, dunu ilia hou hamoi
defele, dabe ilima imunu. 28 Na da dilima dafawane sia:sa! Dunu mogili
wahawane esala, ilia da mae bogole, Dunu Egefe Hinawane hamoi manebe
ba:mu."

17

Yesu Ea Da:i da Afadenene Hadigi Ba:i (Maga 9:2-13; Luge 9:28-36)

1 *Eso gafeyale aligili, Yesu da Bida, Ya:mese amola Yone, ili oule asili,
ilisu goumiba:le heda:le, esalu. 2 Ilia ba:loba, Yesu Ea da:i da afadenene,
Ea odagi da eso ea hadigi agoai ba:i. Ea abula amola da ahea:ia:i hadigi
bagade agoane hamobe ba:i. 3 Ilia ba:loba, Mousese amola Elaidia, Yesu
ili sia: dalebe ba:i. 4 Bida da Yesuma amane sia:i, "Hina! Ninia guiguda:
esalebeba:le hahawane bagade. Di da nama sia:sea, na da diasu udiana
gagumu, Di, Mousese amola Elaidia golama:ne, na da diligili hiougimu."
5 †Ea amane sia:nanoba, mumobi hadigiwane sa:ili, ili huluane uligi
dagoi. Mumobi ganodini, sia: bagade nabi amo, "Go da Na dogolegei
Manodafa. Ea sia: nabima!"
6 Amo sia: nabaloba, Yesu Ea ado ba:su dunu da beda:iba:le, osoboga
gala:la sa:i
7 Be Yesu da misini, ilia da:i digili ba:i. E da ilima amane sia:i, "Dilia
wa:legadoma! Mae beda:ma!" 8 Ilia da si ba:le gadoloba, Yesu fawane
ba:i.
9 Ilia da goumiba:le bu daloba, Yesu da ilima amane sia:i, "Dilia waha ba:i
liligi eno dunu ilima mae adoma! Dunu Egefe da bogole, bu wa:legadolesi
ba:sea, amo esoga fawane olelema."
10 ‡Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema amane adole ba:i, "Sema sia: olelesu
dunu da abuliba:le, Elaidia da hidadea misunu, amo olelesala:?"
11 Yesu E bu adole i, "Dafawane! Elaidia da hidadea logo fodomusa:
misunu. 12 §Be Na da dilima sia:sa. Elaidia da bu misi dagoi. Be osobo
bagade dunu da ea misi hame dawa:i galu. Ilia da ili hanai asigi dawa:su
hou amoga ema hamoi dagoi. Amo hou defele ilia da Dunu Egefe Ema
hamomuba:le, E da se nabimu."
13 Amalalu, Ea ado ba:su dunu da E da Yone Ba:bodaise ea hou ilima
olelei, amo ilia da dawa:i galu.

Yesu da Goi amoea Dogoga Fio A:silibu Aligila Sa:i, Uhinisi Dagoi (Maga 9:14-29; Luge 9:37-43)

14 Yesu amola Ea ado ba:su dunu da eno dunu gilisibi amoga doaga:i.
Dunu afadafa da Yesuma misini, muguni bugili, 15 Yesuma amane sia:i,
"Hina! Di da nagofema asigima! E da sidisu hamobeba:le, e da eso enoga
nasuba dafasa, enoga hanoa sidina daha. 16 Na mano amo Dia ado ba:su
dunuma uhima:ne oule misi. Be ilia sia:ne ba:loba hamedei galu."

---

‡‡‡ **16:27:** Ma:diu 25:31; Gesami Hea:su 62:12; Louma 2:6 * **17:1:** 2 Bida 1:17-18 † **17:5:** Mui 22:2; Mousese ea Malasu 18:15; Gesami Hea:su 2:7; Aisaia 42:1; Ma:diu 3:17, 12:18; Maga 1:11; Luge 3:22 ‡ **17:10:** Ma:lagai 4:5 § **17:12:** Ma:diu 11:14

17 Yesu E amane sia:i, “Dilia da dafawaneyale hame dawa:su amola giadofasu fi dunu! Na da eso habodayane dili amola guiguda: esaloma:bela:? Na da eso habodayane dilia giadofasu hou ba:ma:bela:? Amo mano Nama oule misa!” 18 Yesu E da Fio liligi amo mano ea dogo ganodini esalu, amoma gasawane sia:i. Amalalu, Fio liligi da fadegale fasi dagoi. Goi da bu uhinisi dagoi ba:i.

19 Fa:no, Yesu Ea ado ba:su dunu da wamowane Ema misini, amane sia:i, “Ninia da wadela:i liligi fadegale fasimu da abuli hamedebela:?”

20 **E amane sia:i, “Dilia dafawaneyale dawa:su hou da fonobahadiba:le, dilia fadegamu da hamedei ba:i. Na da dafawane sia:sa! Dilia dafawaneyale dawa:su hou da masada ea hawa: defele ba:sea, dilia da amo goumi ea dialebe sogebi yolesili eno sogega masa:ne sia:sea, goumi da dilia sia:i nabawane hamomu. Dilia da liligi huludafa hamomu defele ba:mu. 21 Be ha:i mae nawane bagade sia:ne gadosea fawane da gasa bagade Fio waha ba:i da mugulumu.

Yesu da Ea Bogomu Bu Olelei
(Maga 9:30-32; Luge 9:43-45)

22 Yesu amola Ea ado ba:su dunu da gilisili Ga:lili sogega ahoana, E da ilima amane sia:i, “Dunu afae da Dunu Egefe amo hohonone, eno osobo bagade dunu ilima imunu. 23 Amasea, ilia da Dunu Egefe medole legemu. E da eso udiana aligili bu uhini wa:legadomu.” Amo sia: nabaloba, ilia da da:i dioi bagade nabi.

Debolo Diasu Su Lidisu

24 ††Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Gabena:ia:me moilaiga doaga:loba, Debolo Diasu su lidisu dunu ilia da Bidama misini, ema amane sia:i, “Dia olelesu dunu da Debolo Diasu su iahala:?”

25 Bida da bu adole i, “Ma!” E da bu diasu ganodini ahoanoba, Yesu da hidadea ema sia:i, “Saimone! Di adi dawa:bela:? Osobo bagade hina bagade dunu ilia da nowama su (da:gisi) labala? Ilia da ilia mano ilima labala? O eno dunuma labala?”

26 Bida da bu adole i, “Ilia da eno dunuma laha.” Yesu E amane sia:i, “Amaiba:le, ilia mano da su hame imunu. 27 Be su lidisu dunu da udigili fofogadigisa:besa:le, di hanoga sa:ili, dimani adoma. Menabo hiougisia, ea lafi dagale, ganodini muni fage ba:mu. Amo fage lale, su lidisu dunuma dia su iasu amola Na su iasu defele ima.”

18

Nowa da Gode Ea Hinadafa Hou amo Ganodini da Baligi Bagade Ba:ma:bela:?
(Maga 9:33-37; Luge 9:46-48)

1 *Amo esoga, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia da Yesuma misini, amane sia:i, “Gode Ea Hinadafa Hou ganodini nowa da baligi bagadela:?”

2 Yesu da mano fonobahadi Ema misa:ne sia:i. E da amo mano fonobahadi ilia gilisisu ganodini ilia midadi aligila misa:ne sia:i. 3 †Amalalu, E da amane sia:i, “Na da dafawane sia:sa! Dilia da hame sinidigili, dilia hou amo mano ea hou agoane bu hame hamosea, dilia da Gode Ea Hinadafa hou ganodini masunu hamedei ba:mu.

** **17:20:** Ma:diu 21:21; Maga 11:23; 1 Golidia 13:2 †† **17:24:** Gadili Asi 30:13, 38:26 * **18:1:** Luge 22:24 † **18:3:** Maga 10:15, Luge 18:17

4 Amaiba:le, nowa dunu da ea hou fonobosea, goe mano fonobahadi ea
hou agoane bu hamosea, amo dunu fawane da Gode Ea Hinadafa Hou
ganodini baligi bagade ba:mu. 5 Nowa da Na Dioba:le, mano fonobahadi
goe mano agoane amo hahawane yosia:sea, e da Na amola hahawane
yosia:sa.

Dafama:ne Ado Ba:su
(Maga 9:42-48; Luge 17:1-2)

6 Nowa dunu da mano fonobahadi afae ea Nama dafawaneyale dawa:su
hou yolesima:ne ado ba:sea, amo dunu ea se iasu dabe lamu da dunu
amo ea galogoaga igi bagadedafa la:gili, hano wayabo bagadega galadigi
dagoi ba:i, amo ea se iasu bagadewane baligimu. 7 Be eno dunu ilia hou
hamobeba:le, dunu eno da dafamu. Amaiba:le osobo bagade fi da se
bagade nabimu. Amo hou da doaga:mu. Be dafama:ne ado ba:su dunu
da se iasu bagadedafa ba:mu.

8 ‡Dia lobo ea hou o dia emo ea hou hamobeba:le, di da wadela:le
hamosea, di da eso huluane mae haba:dole nenanebe lalu ganodini, dia
lobo adunawane amola emo adunawane ahoasa:besa:le, dia emo o lobo
damuni fasima. Di da Fifi Ahoanusu ganodini lobo o emo afaewane
masunu da defea. 9 §Dia siga ba:beba:le dafamu galea, defea, dia si duga:le
fasima. Di da si afadafa fawane Fifi Ahoanusu amo ganodini masunu da
defea. Be si adunawane gala amo Helo laluga ha:digi dagoi ba:mu da defea
hame.

Sibi Fisi Fedege Sia:
(Luge 15:3-7)

10 "Mano fonobahadi afae ea hou da hamedei, amo maedafa dawa:ma!
Na da dilima sia:sa! Eso huluane Hebene ganodini, ilia a:igele fidisu dunu
da Na Ada ea odagi ba:lala. 11 **Dunu Egefe da fisi liligi bu lamusa: misi
dagoi.

12 Dilia adi dawa:bela:? Sibi ouligisu da sibi 100 agoane ouligibiba:le,
afadafa fisisia, e da eno 99 yolesili, amo sibi fisi afae hogoma:bela:?

13 Dafawane! E da hogomu! Bu ba:sea, e da nodone bagade sia:mu. Ea
hahawane hou amo sibi ba:beba:le, sibi hame fisi99ilima hahawane hou,
da bagadewane baligimu

14 Amaiba:le, mano fonobahadi afadafa fawane da fisili udigili bogomu,
Gode Ea higa:i hodosa.

Dia Fi Dunu da Wadela:i Hou Hamoi Galea

15 ††Dia fi dunu da dima wadela:le hamoi galea, di ema asili, wamowane
hima hidadea nabima. E da dia sia: nabasea, e da dia fi dunu bu esalumu.
16 ‡‡Be e da dia sia: hame nabasea, dunu afadafa o aduna eno lale, ema bu
fofada:ma! Dunu aduna o udiana ilia da ba:su hou hamosea, dia sia: da
dafawane, dunu eno ilia da ba:mu. 17 Be wadela:i hamosu dunu da ilia sia:
hame nabasea, Gode Ea Fa:no Bobogesu Fi dunu huluane ilima adoma. E
da ilia sia: amola hame nabasea, dilia amo dunu fadegama. Dilia da amo
dunu ga fi wadela:i hamosu dunu defele ba:mu da defea.

Gode Ea Fa:no Bobogesu Dunu Ilia Gasa Hou

---

‡ **18:8:** Ma:diu 5:30 § **18:9:** Ma:diu 5:29 ** **18:11:** Luge 19:10 †† **18:15:** Luge 17:3
‡‡ **18:16:** Mousese ea Malasu 19:15

18 §§Na da dafawane sia:sa! Dilia osobo bagadega logo ga:sisia, amo logo
da Hebene ganodini ga:si dagoi ba:mu. Dilia da osobo bagadega amo logo
bu doasisia, amo logo da Hebene ganodini doasi dagoi ba:mu.
19 Na da eno dilima olelesa. Dunu aduna da gilisili hou afadafa
hamomusa: sia:ne gadosea, Na Ada Hebene ganodini esala da amo hou
hamomu. 20 Bai dunu aduna o udiana da Na Dioba:le gilisisia, Na amola
da ilima gilisi dagoi ba:mu.

Hawa: Hamosu Dunu afae da Gogolema:ne Olofosu Hame Dawa:i - Fedege Sia:

21 ***Bida da Yesuma misini, amane sia:i, “Hina! Na ola o na eya nama
wadela:le hamonanea, na da eso habodayane ea wadela:i hou gogolema:ne
olofoma:bela:? Fesuale agoane gogolema:ne olofoma:bela:?”
22 †††Yesu E bu adole i, “Fesuale agoane hame, be 77 agoane osia:idafa
amo ea wadela:i hou gogolema:ne olofoma. 23 Bai Gode Ea Hinadafa hou
da agoaiwane gala. Osobo bagade hina bagade dunu afae da ea hawa:
hamosu dunuma ilia bidi lasu hou abodemusa: dawa:i galu. 24 Hawa:
hamosu dunu afadafa ema, e da muni bagadedafa dabe lamu galu. 25 Be
amo hawa: hamosu dunu da dabe imunu hamedeiba:le, hina bagade da
amo dunu, ea uda, ea mano amola ea liligi huluane bidi lale, amo muni
ema ima:ne sia:i. 26 Amo sia: nababeba:le, hawa: hamosu dunu da muguni
bugili, ea hinama amane sia:i, ‘Nama asigiba:le ouesaloma! Na da huluane
imunu.’ 27 Amalalu, hina bagade da ema asigiba:le, amane sia:i, ‘Defea!
Yolema! Dabe huluane yolele, mae ima.’
28 Be amo hawa: hamosu dunu da asili, eno hawa: hamosu dunu ba:i.
Amo hawa: hamosu dunu da ema dabe fonobahadi fawane imunu galu.
E da ea galogoa gaguli, gasawane sia:i, ‘Na dabe wahadafa nagili ima!’
29 Amalalu, ea na:iyado da diasa:ili, muguni bugili amane sia:i, ‘Nama
asigiba:le, ouesaloma! Na da imunu!’ 30 Be e da hame asigi. E da amo dunu
se iasu diasuga galadigili, bidi huluane iabeba:le fawane se iasu diasu logo
bu doasima:ne sia:i.
31 Eno hawa: hamosu dunu huluane da amo hou ba:beba:le, se nabi. Ilia
da hina bagadema asili, amo hou huluane ema olelei.
32 Amalalu, hina bagade da amo dunu ema misa:ne sia:i. E da ema
amane sia:i, ‘Di wadela:i hawa: hamosu dunu! Di da nama fofada:iba:le,
na da dia dabe imunu huluane gogolema:ne olofoi dagoi. 33 Di da na asigi
hou defele, dia na:iyadoma asigimu da defea galu!’
34 Hina bagade da ougiba:le, amo hawa: hamosu dunu se iasu diasu
ouligisu dunuma asunasi. Se iasu ianu, dabe huluane ia dagoiba:le fawane
yolema, e sia:i.
35 Amo hou defele, dilia da dilia na:iyado ilia hou hame gogolema:ne
olofosea, Na Ada da amo hou dilima hamomu.”

19

Uda Fisiagasu Hou
(Maga 10:1-12)

1 Amo sia: olelei dagoloba, Yesu da Ga:lili soge yolesili, Yodane hano
degele, Yudia sogega doaga:i. 2 Dunu bagohame da Ema fa:no bobogei.
Yesu da oloi dunu huluane uhinisisi dagoi. 3 Fa:lisi dunu da Ema misini,

§§ **18:18:** Ma:diu 16:19; Yone 20:23 *** **18:21:** Luge 17:3-4 ††† **18:22:** Mui 4:24

Ema dafama:ne amane adole ba:i, “Dunu da hanaiba:le, ea uda udigili
fisiagamu da defeala:?”
4 *Yesu E bu adole i, “Dilia da Gode Sia: Dedei Buga hame idibela:?
Osobo bagade Hahamosu Dunu da hemonega dunu amola uda hahamone,
5 †elama amane sia:i, ‘Amaiba:le dunu da ea eda amola eme yolesili, ea
udama madelagimu. Ela da da:i hu afadafa fawane hamomu,’ 6 Amaiba:le,
ela da aduna hame be afadafa hamoi. Gode Ea madelagiba:le, osobo
bagade dunu ilia afafamu da defea hame galebe.”
7 ‡Amalalu, ilia da Yesuma bu adole ba:i, “Amaiba:le, Mousese da
abuliba:le hamoma:ne sia:i eno adobela:? E da amane olelei ‘Fisiagasu
meloa dedene udama iasea, fisiagamu da defea.’ ” 8 Yesu E bu adole i,
“Dilia dogo da ga:nasi hamoi dagoiba:le, Mousese da uda fisiagasu hou
da defea sia:i. Be osobo bagade hahamosu eso amoga, amo hou da hame
ba:su. 9 §Dunu da ea uda fisiagasea, amola eno lasea, e da inia: uda adole
lasu hamosa. Fisiagasu logo afadafa da ea uda hanaiba:le, eno dunuga
wadela:lesiba:le, fisiagamu logo diala,”
10 Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema amane sia:i, “Amaiba:le, uda lasu hou
wadela:sa:besa:le, dunu da uda hamedafa lamu da defea.”
11 Yesu E bu adole i, “Uda hame lasu hou amo, dunu huluane da
hame hamomu. Hame mabu! Gode da dunu afae afae fawane amo
hamomusa:gini gasa iaha. 12 Uda hame labe dunu mogili da agoane
lalelegeiba:le, uda lamu da hamedei. Uda hame labe dunu mogili da dunu
enoga hamoiba:le, uda lamu da hamedei. Dunu mogili da eno liligi mae
dawa:le, Gode Ea Hinadafa Hou hawa: hamomu hanaiba:le, uda hame
lasa. Nowa dunu da goe sia: hi hamomu defele ba:sea, e da amo hou
lalegagumu da defea.”

Yesu da Mano Fonobahadi ilima Asigi Sia:i (Maga 10:13-16; Luge 18:15-17)

13 Dunu eno da mano fonobahadi Yesuma oule misi. Yesu da ilia dialuma
da:iya ea lobo ligisima:ne amola ili fidimusa:, Godema sia:ne gadoma:ne,
ilia da hanai galu. Be Yesu Ea ado ba:su dunu da hihini ilima gagabole
sia:i. 14 Be Yesu E amane sia:i, “Mano fonobahadi ilia Nama misunu logo
mae damuma! Gode Ea Hinadafa hou da mano wewai ilia:!” 15 Amalalu,
E da Ea lobo amo mano fonobahadi ilia dialuma da:iya ligisili, yolesili asi.

Bagade Gagui Dunu Ayeligi (Maga 10:17-31; Luge 18:18-30)

16 Eso afaega, dunu afae da Yesuma misini, amane sia:i, “Olelesu! Na da
eso huluane Fifi Ahoanusu ba:ma:ne, adi ida:iwane hou hamoma:bela:?”
17 Yesu E bu adole i, “Di da abuli hou ida:iwane hamomusa:, Nama
adole ba:bela:? Afadafa fawane da ida:iwane gala, - amo da Gode Hi
fawane. Di da eso huluane Fifi Ahoanusu ba:mu hanai galea, Gode Ea
Sema hamoma:ne sia:i nabawane hamoma.”
18 **E da Yesuma bu adole ba:i, “Adi Semala:?” Yesu E amane sia:i, “Mae
fane legema! Inia: uda mae adole lama! Liligi mae wamolama! Mae
ogogoma! 19 ††Dia ada amola ame elama asigima! Dina: da:ima asigi hou
defele eno dunuma asigima!”

---

* **19:4:** Mui 1:27, 5:2 † **19:5:** Mui 2:24 ‡ **19:7:** Mousese ea Malasu 24:1-4; Ma:diu 5:31
§ **19:9:** Ma:diu 5:32; 1 Golidia 7:10-11 ** **19:18:** Gadili Asi 20:13-16; Mousese ea Malasu
5:17-20 †† **19:19:** Gadili Asi 20:12; Mousese ea Malasu 5:16; Gobele Salasu 19:18

20 Dunu ayeligi da Yesuma bu adole i, “Na da amo sema huluane
nabawane hamoi dagoi. Na da eno adi hamoma:bela:?” 21 Yesu E amane
sia:i, “Di da houdafa hamomusa: dawa:sea, dia liligi huluane bidi lale, amo
muni lai huluane hame gagui dunuma ima. Amasea, di da liligi ida:iwane
bagade gala, Hebene ganodini ligisi ba:mu. Amasea, misini, Nama fa:no
bobogema.”
22 Be amo sia: nababeba:le, dunu ayeligi da sinidigili, da:i dioiwane asi.
Bai e da liligi bagade gaguiba:le.
23 Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma amane sia:i, “Bagade gagui dunu
da Gode Ea Hinadafa Hou amoga heda:su logo ga:nasi bagade ba:sa.
24 Ga:mele da nusi ea gelaboga golili masunu da gasa bagade. Be bagade
gagui dunu ea Hebene heda:su logo da ga:mele ea nusi gelaboga golili
masunu logo baligisa.”
25 Amo sia: nababeba:le, Yesu Ea ado ba:su dunu da fofogadigili amane
sia:i, “Logo da gasa bagadeba:le, nowa da Gode Ea gaga:su ba:ma:bela:?”
26 Yesu da ilima molole ba:legale, ilima amane sia:i, “Osobo bagade
dunu da amo hou hamomu hamedei ba:sa. Be Gode da gasa bagade hou
huludafa hamomusa: dawa:.”
27 Amalalu, Bida da amane sia:i, “Ninia da abolebela:? Ninia da liligi
huluane yolesili, Dima fa:no bobogeiba:le, ninia da adi lama:bela:?”
28 ‡‡Yesu E bu adole i, “Na da dafawane sia:sa! Gode Ea Hinadafa
hou gaheabolo esoga, Dunu Egefe da Ea Hina Fisuga fisia, dilia da Nama
fa:no bobogebeba:le, eno fisu fagoyale gala Isala:ili fi fagoyale gala ilima
fofada:musa: fimu galebe. 29 Sia: eno diala. Nowa dunu da Nama
asigiba:le, ea diasu, ola, eya, aba, eda, eme, mano o soge fisi galea, e da
amo liligi 100 agoane lamu, amola eso huluane mae bogole, Fifi Ahoanusu
lamu. 30 §§Dunu bagohame waha fa:no agoane mabe da bisili doaga:mu.
Dunu bagohame waha bisili mabe da fa:no doaga:mu.”

20

Waini Sagai Hawa: Hamosu Dunu

1 Yesu E eno amane sia:i, “Gode Ea Hinadafa hou da waini sagai hina
dunu agoane. E da hahabe wa:legadole, hawa: hamosu dunu lidimusa:
asi. 2 E da amo hawa: hamosu dunuma amane sia:i, ‘Eso hawa: hamoi
dagobeba:le, na da dilima silifa muni fage afae imunu. Na sagaiga hawa:
hamomusa: masa,’. 3 Eso mabe galu, e da bu asili, bidi lama:ne legesu
diasuga, eno dunu udigili lelebe ba:i. 4 E da ilima amane sia:i, ‘Dilia
amola na waini sagaiga hawa: hamomusa: masa. Na da bidi defele dilima
imunu,’
5 Ilia da asi. Esomogoa amola eso bega:be galu, e bu asili, ea musa: hou
agoane hamosu. 6 Daeya, helefimu wesu gadenesa, E da bu asili, eno dunu
udigili lelebe ba:i. E da ilima amane sia:i, ‘Dilia abuli udigili lelebela:?’
7 Ilia bu adole i, ‘Dunu da ninima hawa: hamosu hame oleleiba:le, ninia
udigili lela,’ Amaiba:le, e da ilima amane sia:i, ‘Defea! Dilia amola na
waini sagaiga hawa: hamomusa: masa!’
8 *Daeya helefimusa: wele sia:noba, waini sagai hina da ea hawa:
hamosu dunu ouligisu dunuma amane sia:i, ‘Hawa: hamosu dunu ilia
muni lamusa: misa:ne sia:ma! Fa:no lidi dunu da hidadea lamu. Musa:

‡‡ **19:28:** Ma:diu 25:31; Luge 22:30 §§ **19:30:** Ma:diu 20:16; Luge 13:30 * **20:8:** Gobele Salasu 19:13; Mousese ea Malasu 24:15

lidi dunu da fa:no lamu.’ 9 Helefimu gadenei fa:no lidi dunu da misini,
bidi muni fage afae lai dagoi. 10 Musa: lidi dunu misini, ilia da baligili
lamusa: dawa:i galu. Be ilia amola muni fage afae fawane lai dagoi.
11 Amaiba:le, ilia da waini sagai hina dunuma mi hananewane sia:i,
12 ‘Fa:no misi dunu da fonobahadi fawane hawa: hamoi, be ninia da
bagade hamoi amola esoga gia:i dagoi. Di da abuli ilia lai defele fawane
ninima iabela:?’
13 Hina dunu da dunu afadafa ema amane bu adole i, ‘Na:iyado! Na
dima ogogolelewane hame hamoi. Di da fage afae lama:ne eso afae hawa:
hamomusa: sia:i
14 Dia muni lale masa! Na da fa:no misi dunuma defele imunu hanai
gala. 15 Amo muni ni gaguiba:le, na hanai hou ni hamomu da defea. Na
da hahawane iabeba:le, di da abuliga mudasu hamosala:?’
16 †Amaiba:le waha fa:no mabe da hidadea bisili doaga:mu. Waha bisili
mabe da fa:no doaga:mu.”

Yesu da Ea Bogomu Hou Bu Olelei (Maga 10:32-34; Luge 18:31-34)

17 Yesu da Yelusalemega doaga:musa: logoga ahoanoba, E da Ea
ado ba:su dunu fagoyale gala la:ididili oule asili, ilima amane sia:i,
18 “Nabima! Ninia Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:sea, gobele
salasu amola Sema olelesu dunu ilia da Dunu Egefe gasawane gaguli,
fofada:ne, medomusa: sia:mu. 19 Amasea, ilia da Dunu Egefe amo
Dienadaile dunuma imunu. Ilia da Ema oufesega:ne, fane, bulufalegeiga
bogoma:ne medomu. Amasea, eso udianaga, Gode da Ea da:i hodo uhini,
wa:legadolesimu.”

Ame ea Adole Ba:su (Maga 10:35-45)

20 Amalalu, Sebedi idua da egefe aduna Yesuma oule misini, Ema
beguduli, hou ida:iwane ima:ne adole ba:i.
21 Yesu da amo udama amane sia:i, “Di adi lamu?”
Uda da bu adole i, “Dia Hinadafa Hou lasea, nagofe aduna, afadafa
dia lobo dafa amola eno Dia lobo fofadiga fima:ne, Di sia:ma.”
22 Yesu da amo uda ea mano elama bu adole i, “Dilia da mae dawa:iwane
adole ba:sa. Na se nabasu faigeleiga di, amo Na da manu galebe. Amo se
nabasu faigelei alia da manu defele ganoma:bela:?” Ela bu adole i, “Ania
da defele!”
23 Yesu E bu sia:i, “Dafawane! Alia da Na se nabasu faigelei manu galebe.
Be Na lobodafa amola lobo fofadi fisu ilegemu Na da hame dawa:. Na
Ada Hi fawane da amo ilegei dagoi.” 24 Amo sia: nababeba:le, eno ado
ba:su dunu nabuane gala da Ya:mese amola Yone elama mihanai galu.
25 ‡Amaiba:le, Yesu da ili amo Ema misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i,
“Gode Ea hou hame lalegagui dunu ilia ouligisu dunu, ilia da gasa bagade
hina hou hamonana. 26 §Be dilia da agoane hame hamomu. Nowa dunu
e da hina gasa bagadewane esalumusa: dawa:sea, e da dilia huluanema
hawa: hamosu dunu defele esaloma:mu. 27 Nowa da bisiliwane masusa:
dawa:sea, e da dilia mae bidi lale hawa: hamosu dunu agoane esalumu
da defea. 28 Amo defele, Dunu Egefe da dunu eno Ema hawa: hamomusa:

---

† **20:16:** Ma:diu 19:30; Maga 10:31; Luge 13:30 ‡ **20:25:** Luge 22:25-26 § **20:26:** Ma:diu 23:11; Maga 9:35; Luge 22:26

sia:ma:ne hame misi. Be E da eno dunu fidimusa: misi. Dunu Egefe da eno dunu ilia esalusu bidi lama:ne, Ea esalusu fisimusa: misi dagoi,”

Yesu da Si Wadela:i Dunu Aduna Uhinisi
(Maga 10:46-52; Luge 18:35-43)

29 Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Yeligou moilai baligilaloba, dunu bagohame ilima fa:no bobogelalebe ba:i. 30 Si dofoi dunu aduna da logo bega: esalebe ba:i. Ela da Yesu logoga mabe nababeba:le, bagadewane wele sia:i, “Hina! Da:ibidi Egefe! Anima asigima!”
31 Dunu huluane da elama gagabole sia:i. “Ouiya:ma!” Be ela da bu baligili bagade wele sia:i, “Hina! Da:ibidi Egefe! Anima asigima!”
32 Amalalu, Yesu da oualigili, ela Ema misa:ne sia:i. E da elama amane adole ba:i, “Na alima adi hamoma:bela:?”
33 Ela da bu adole i, “Hina! Dia da ani bu ba:ma:ne si fadegama:ne, ania da hanai,”
34 Yesu da elama bagadewane asigiba:le, elea si digili ba:i. Amalalu, elea si da bu fadegale, ela Yesuma fa:no bobogei.

21

Yesu da Hahawane Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Doaga:i
(Maga 11:1-11; Luge 19:28-40; Yone 12:12-19)

1 Yesu amola Ea ado ba:su dunu, ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: asili, Bedefage moilaiga doaga:i (Bedefage da Olife agolo soge ganodini galu). Yesu da Ea fa:no bobogesu dunu aduna, amo moilaiga asunasi. 2 E amane sia:i, “Moilaiga doaga:sea, ali da dougi amola ea mano gidi bagelesi dialebe ba:mu. Elea bagei fadegale, Nama oule misa. 3 Eno dunu da alia logo hedofamusa: gagabole sia:sea, ali agoane sia:ma, ‘Hina da amo dougi amola ea mano Ema hawa: hamomusa: lamu.’ Amo sia: nababeba:le, ilia da alia logo hame hedofamu.”
4 Amo hou da hemone balofede dunu ea sia: didili hamoi dagoi ba:i.
5 *Balofede dunu hemone amane sia:i,
“Saione moilai bai bagade fi ilima olelema!
Dawa:ma! Dilia Hina Bagade da manebe!
Ea hou da fonoboiwane.
E da dougi amola dougi ea mano,
amo da:iya fila heda:le manebe ba:mu.”
6 Amaiba:le, Yesu Ea ado ba:su dunu da Yesu Ea hamoma:ne sia:i hamoi.
7 Ela da dougi amola ea mano oule misini, ela baligiga elea abula amoga dedeboi. Amalalu, Yesu da fila heda:i. 8 Dunu bagohame da ilia abula fadegale, logoga ligisi. Eno da ifa amoda damuni, logoga ligisisi. 9 †Yesu da amo da:iya asili, dunu bagohame Yesuma bisili, eno bagohame ea baligia fa:no bobogele, huluane gilisili bagadewane nodone wele sia:i, “Da:ibidi Egefe Ema nodone sia:ma! Gode Ea Dioba:le misi Dunu da Gode Ea hahawane dogolegesu hou bagade ba:mu da defea! Godema nodone sia:ma!”
10 Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega golili daloba, dunu huluane da bagadewane fofogadigi. Ilia amane sia:i, “Go da nowala:?”
11 Ea oule misi dunu gilisi ilia da bu adole i, “Go da balofede dunu, Yesu. E da Na:salede moilai Ga:lili soge ganodini amodili misi.”

---

* **21:5:** Segalaia 9:9 † **21:9:** Gesami Hea:su 118:25-26

Yesu E Debolo Diasu Doga:i
(Maga 11:15-19; Luge 19:45-48; Yone 2:13-22)

12 Yesu E da Debolo Diasu ganodini golili sa:ili, bidi lasu dunu huluane
sefasi. E da su afadenesu dunu ilia fafai amola sio bidi lasu dunu ilia fisu
delegili fafasi dagoi.
13 ‡E amane sia:i, “Gode Sia: Dedei Buga ganodini agoane dedei diala,
‘Gode da amane sia:i, Dunu huluane da Na diasu da sia:ne gadosu diasu
ilia da sia:mu.’ Be dilia da amo Diasu, wamolasu dunu ilia wamoaligisu
diasu agoane hamosa.”
14 Si dofoi amola emo gasuga:igi dunu da Debolo Diasu amo ganodini
Ema misi. E da amo dunu uhinisi dagoi. 15 Gobele salasu dunu amola
sema olelesu dunu da amo gasa bagade hou amola mano ilia Debolo Diasu
ganodini Yesuma amane wele sia:nanu, “Da:ibidi Egefe Ema nodoma!”
amo ba:beba:le, ilia da mi hanai galu. 16 §Ilia da Yesuma amane adole
ba:i, “Di da ilia nodosu sia: nabala:?”
Yesu E bu adole i, “Na naba! Dilia Gode Sia: dedei idibela:? Amo sia: da
agoane dedei diala,
‘Di da mano amola mano dudubudafa ilima nodone sia:ma:ne olelei
dagoi.’ ”
17 Amalalu, Yesu da yolesili asili, Bedani moilaiga golamusa: asi.

Yesu da Figi Ifa Wadela:lesi
(Maga 11:12-14,20-24)

18 Golale, hahabe, Yesu da Yelusaleme moilaiga bu doaga:musa:, logoga
ahoanoba, ha:i nabi. 19 E da figi ifa logo bega: ba:beba:le, ha:i manu
faimusa:, figi ifa baia doaga:i. Be dulu hame ba:i, lubi fawane ba:i.
Amaiba:le, Yesu da amo figi ifa amoma amane sia:i, “Di da hobea dulu
bu hamedafa legemu.” Amalalu, figi ifa da hedolodafa bioi dagoi ba:i.
20 Amo hou ba:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da fofogadigili
amane sia:i, “Figi ifa da abuliba:le hedolowane bioila:?”
21 **Yesu E bu adole i, “Na dilima dafawane sia:sa! Dilia da mae
asaboiwane dafawaneyale dawa:sea, dilia da Na waha hou amo figi ifaga
hamoi, dilia amola da hamomusa: dawa:mu. Eno amola dilia sia:beba:le,
amo agolo da mugululi, hano wayabo bagadega bu dialebe ba:mu. 22 Dilia
da dafawaneyale dawa:beba:le sia:ne gadosea, dilia adole ba:su liligi
huluane lamu.”

Nowa da Yesuma Hina Bagade Hou Ilegebela:?
(Maga 11:27-33; Luge 20:1-8)

23 Yesu da Debolo Diasu gagoi ganodini golili sa:ili, Ea sia: olelelaloba,
gobele salasu dunu amola Debolo Diasu ouligisu dunu da Yesuma misini,
amane adole ba:i, “Di da amo hou hamoma:ne, nowa da ilegebela:? Di da
nowa ea sia:beba:le, agoane hamosala:?”
24 Yesu E bu adole i, “Na amola da dilima adole ba:su afadafa gala.
Dilia da Nama noga:le bu adole iasea, Na amola da Na hamosu ilegesu
dunu dilima olelemu. 25 Yone Ba:bodaise e da hanoga fane salasu hou
hamoma:ne, nowa ilegebela:? Gode da ilegebela:? O osobo bagade dunu
ilegebela:?”
Amo sia: nababeba:le, ilia gilisili logo hogosa agoane sia: dasu, “Ninia
da adi sia:ma:bela:? Ninia Gode Ea adoiba:le sia:sea, E da ninima ‘Dilia

‡ **21:13:** Aisaia 56:7; Yelemaia 7:11 § **21:16:** Gesami Hea:su 8:2 ** **21:21:** Ma:diu 17:20; 1 Golidia 13:2

abuliba:le Yone ea sia: dafawaneyale hame dawa:bela:?' sia:mu galebe.
26 Be ninia da 'Osobo bagade dunu adoiba:le' sia:sea, ninia da eno dunu
ilia adi hamosayale beda:mu. Ilia da Yone Ba:bodaise da balofede dunu
dawa:beba:le, ninima ougimu." 27 Amaiba:le, ilia da Yesuma amane sia:i,
"Ninia hame dawa:!"

Amalalu, Yesu E amane sia: i, "Na amola da nowa Ea ilegeiba:le Na gasa
bagade hou hamosa, amo Na da dilima hame olelemu."

Dunu ea Mano Aduna Fedege Sia:

28 Yesu E amane sia:i, "Dilia adi dawa:bela:? Osobo bagade dunu da
dunu mano aduna esala. Eda da ea magobo manoma amane sia:i, 'Nagofe!
Wahadafa na ifabi ganodini hawa: hamomusa: masa!' 29 Be magobo mano
da bu adole i, 'Na higa:i!' Be fa:no amo mano ea asigi dawa:su afadenene, e
asili hawa: hamoi. 30 Amalalu, eda da ea mano enoma hawa: hamomusa:
masa:ne sia:i. Ea mano da amane sia:i, 'Defea! Na da hahawane masunu,'
Be e da hamedafa asi. 31 Nowa mano da eda ea sia: nabawane hamobela:?"

Ilia bu adole i, "Magobo mano da eda ea sia: nabi."

Amaiba:le Yesu da ilima amane sia:i, "Na dilima sia:sa! Su lidisu dunu
amola aheda:i uda ilia dilima baligili asili, Gode Ea Hinadafa Hou amoma
bisili doaga:mu. 32 ††Yone Ba:bodaise da logodafa dilima olelemusa: misi.
Be dilia da ea sia: dafawaneyale hame dawa:i. Be su lidisu dunu amola
aheda:i uda ilia da dafawaneyale dawa:i. Dilia da amo dunu ilia hou
ba:loba, hame sinidigi amola Yone ea sia: dafawaneyale hame dawa:i."

Waini Bugi Hawa: Hamosu Dunu Fedege Sia:
(Maga 12:1-12; Luge 20:9-19)

33 ‡‡Yesu E amane sia:i, "Fedege sia: eno nabima! Eso afaega, soge gagui
dunu da waini sagai. E da amo noga:le gagole, waini dulu dugisu diasu
hamomusa: uli dogoi. Amo bugi noga:le sosodo aligima:ne e da sedade
diasu gado gagagula heda:i. E da ea waini sagai ouligima:ne, eno ouligisu
dunu ilima i. Amalalu, E da soge badilia asi
34 Waini faimu eso doaga:loba, e da ea hawa: hamosu dunu, ilia amo
waini sagai ouligisu dunuma ea dabe edegema:ne asunasi. 35 Be waini
sagaiga ouligisu dunu da ea hawa: hamosu dunu ba:loba, ilia da amo
gasawane gaguli, afadafa ilia fegasuga fai, eno ilia medole legei, eno ilia
igiga medoi. 36 Amalalu, waini sagai hina da eno hawa: hamosu dunu
ilima asunasi. Be waini bugi ouligisu dunu da ilia musa: hou amo dunu
ilima bu hamoi. 37 Fa:nodafa, e da ea manodafa asunasi. E amane dawa:i,
'Ilia da na manodafa hahawane ba:mu.' 38 Be waini sagai ouligisu dunu
da ilia hina ea mano ba:beba:le, amane sia:i, 'Defea! Hina ea mano
manebe! Ninia da e medole legemu. Amasea, waini sagai amo, ninia
fawane da gagulaligimu.' 39 Amaiba:le, ilia amo mano gasawane gaguli,
gadili ha:digili, fane legei dagoi. 40 Amo waini sagai ea hina da doaga:sea,
e da amo ouligisu dunu ilima adi hamoma:bela:?" 41 Ilia da bu adole i, "E
da wadela:i ouligisu dunu fi medole lelegemu. Amasea e da ea waini sagai
eno ouligisu dunu (noga:i dunu ilia da gamisu eso amoga ea bidi defele
ema imunu) amo dunuma imunu."

42 §§Yesu E amane sia:i, "Dilia da Gode Sia: Dedei hame idibela:?
'Diasu gagusu dunu da igi afae higa:i.
Be amo igi da mimogo hamone, igi eno huluane baligi dagoi.

†† **21:32:** Luge 3:12, 7:29-30 ‡‡ **21:33:** Aisaia 5:1-2 §§ **21:42:** Gesami Hea:su 118:22-23

Gode Hi da amo hou hamoi dagoi.
Ninia da amo hou nodoiwane ba:sa.'
43 Amaiba:le, Na da dilima sia:sa! Gode da Ea Hinadafa Hou diliga
samogene, eno noga:i ouligisu dunu ilia hou dulu legema:ne defele gala,
ilima imunu. 44 Nowa da amo igi da:iya dafasea, ea da:i da dadega:le
fofonobomu. Be nowa amo igi da ema fana dasea, ea da:i hodo da amo
igiga gagoudai dagoi ba:mu."
45 Gobele salasu amola Fa:lisi dunu da Yesu Ea fedege sia: da ili hou
olelei, amo dawa:beba:le, 46 ilia da Yesu afugili gagumusa: dawa:i galu.
Be dunu huluane da Yesu da balofede dunu dawa:beba:le, Fa:lisi amola
gobele salasu dunu da beda:iba:le yolesi.

22

Uda Lasu Lolo Nabe Fedege Sia:
(Luge 14:15-24)

1 Yesu da fedege sia: eno olelei. 2 "Gode Ea Hinadafa Hou da agoaiwane
gala. Hina bagade dunu da ea mano ea uda lamusa: lolo nasu bagade
hamoi. 3 Hina bagade da ea hawa: hamosu dunu amo musa: misa:ne adoi
dunu huluane lolo nasu amoma misa:ne sia:musa: asunasi. Be musa: adoi
dunu da misunu higa:i.
4 Amaiba:le, e da eno hawa: hamosu dunu asunasi. Ilia amane sia:i,
"Hina bagade ea mano uda lasu lolo nasu liligi huluane da hahamoi dagoi.
Bulamagau amola gebo huluane da medole, gobei dagoi. Hedolo misa!"
5 Be adoi dunu da hame nabi. Ilia da udigili hawa: hamosu. Afadafa da
ea ifabi amoga asi. Eno da ea bidi lasu diasu ouligimusa: asi. 6 Eno ilia
da adola ahoasu dunu lale, fananu, medole legei. 7 Amo hou nababeba:le,
hina bagade da mi hanai galu. E da dadi gagui dunu asuna asi. Ilia da
medosu dunu huluane medole legele, ili diasu amola laluga nei dagoi.
8 Amalalu, e da ea hawa: hamosu dunu ema misa:ne sia:i. E da ilima
amane sia:i, 'Na mano ea uda lasu lolo nabe da hamoi dagoi. Be dunu
na da musa: misa:ne sia:i, ilia da amoga misa:ne defele hame ba:i. 9 Wali
dilia logo bagade amoga asili, nowa dunu dilia ba:sea, amo huluane na
lolo nasu amoga hiougima.'
10 Amaiba:le, ea hawa: hamosu dunu da logoga asili, dunu huluane,
wadela:i amola ida:iwane dunu gilisili lidi. Amalalu, uda lasu lolo nasu
diasu da nabaidafa ba:i.
11 Hina bagade da ea lolo nabega dunu misi ba:la misi. Dunu afadafa da
uda lasu hou abula hame idiniginisi ba:i. 12 Hina bagade da ema amane
sia:i, 'Na:iyado! Di abuliba:le uda lasu abula mae salawane misibela:?'
Be amo dunu da gogosia:iba:le, bu sia:mu gogolei. 13 *Amalalu, hina da ea
hawa: hamosu dunuma amane sia:i, 'Amo dunu ea lobo amola emo la:gili,
gadili gasi ganodini ha:digima. Amo ganodini e da bese ini dinanumu.'
14 Na da dunu bagohame ilima misa:ne sia:sa. Be Na da bagahame
ilegesa."

Gamanema Su Ima:ne Adole Ba:su
(Maga 12:13-17; Luge 20:20-26)

15 Amalalu, Fa:lisi dunu da asili, Yesu dafama:ne Ema adole ba:musa:
dawa:i galu. 16 Ilia da ilia fa:no bobogesu dunu amola Helode ea fidisu
dunu amo Yesuma asunasi. Ilia ogogole amane sia:i, "Olelesu! Dia hou da

* **22:13:** Ma:diu 8:12, 25:30; Luge 13:28

moloidafa amola Di da Gode Ea moloidafa hou ogogole hame olelesa, amo ninia dawa:. Di da osobo bagade dunu ilia hou mae dawa:le, Gode Ea hou fawane hamosa. 17 Amaiba:le, dia asigi dawa:su ninima olelema. Ninia da su lasu muni Gamane hina Sisa ema iasea ninia sema wadela:sala:? O hame wadela:sala:?"

18 Be Yesu da ilia wadela:i asigi dawa:su dawa:beba:le, amane sia:i, "Dabua fawane molole ogogosu dunu! Dilia abuliba:le Na saniga sa:ima:ne sia:sala:? 19 Su lidisu fage Nama olema."

Amaiba:le, ilia da su fage Ema gaguli misi. 20 E da ilima amane sia:i, "Amo fage dedei diala. Amo da nowa ea odagi amola nowa ea dio dedebela:?" 21 Ilia bu adole i, "Sisa!" Amalalu, Yesu E bu adole i, "Amaiba:le, dili Sisa ea dabe amo Sisama ima! Amola Gode Ea dabe amo Godema ima!"

22 Amo sia: nababeba:le, ilia da fofogadigili, Yesu yolesili asi.

Bogoi Wa:legadosu Hou
(Maga 12:18-27; Luge 20:27-40)

23 †Amo esoga, Sa:diusi dunu da Yesuma adole ba:musa: misi. Ilia da bogoi dunu ea da:i hodo da bu wa:legadomu, amo dafawaneyale hame dawa:i galu. 24 ‡Ilia da Yesuma ado ba:musa:, amane adole ba:i, "Olelesu! Mousese da ninima olelemusa: agoane dedei. 'Dunu da mano hame lalelegeiwane bogosea, ea ola o eya da ea didalo lale, mano hamomuyo.' Amo mano da musa: bogoi amo buga:i ilia da sia:sa. 25 Ninia fi ganodini, dunu afae ea mano da fesuale esalu. Magobo mano e da uda lale, mano hamedene bogoi. Amalalu, eaeya da amo ea didalo lai. 26 E amola mano hamedene bogoi. Fa:no eaeya eno da didalo lale, asili, mano fesuale gala huluane amo uda afadafa lale, mano hamedene bogoi. 27 Fa:no, amo uda da bogoi dagoi. 28 Amaiba:le, bogoi ilia bu uhini wa:legadosu esoha, amo uda, dunu fesuale amo ilia lai dagoiba:le, e da nowa ea uda esaloma:bela:?"

29 Yesu E bu adole i, "Dilia da Gode Sia: Dedei amola Gode Ea gasa hou hame dawa:beba:le, giadofale dawa:. 30 Bogoi wa:legadosu esoga, uda lasu hou da bu hame ba:mu. Dunu amola uda ilia da a:igele dunu Hebene ganodini amo defele esalumu. Uda lasu hou da hame hamomu. 31 Be dilia bogoi wa:legadosu hou dawa:ma:ne, Gode Ea Sia: dedei nabima. 32 §E amane sia:i, 'Na da A:ibalaha:me ea Gode esala amola Aisage ea Gode esala amola Ya:igobe ea Gode esala.' Gode da bogoi dunu ilia Gode hame. E da esalebe dunu ilia Gode!"

33 Amo olelesu nababeba:le, dunu huluane da bagadewane fofogadigi.

Gode Ea Sema Bagadedafa
(Maga 12:28-34; Luge 10:25-28)

34 Yesu E da Sa:diusi dunu ilia sia: banenesi amo ba:loba, Fa:lisi dunu da gilisi.

35 **Sema olelesu dunu afadafa da Yesu dafama:ne, Ema amane adole ba:i,

36 "Olelesu! Sema baligili bagadedafa da habo?"

37 ††Yesu E bu adole i, " 'Dilia dogoga, dilia a:silibuga, amola dilia asigi dawa:suga, Hina Godema asigima!' 38 Go da sema baligili bagadedafa. 39 ‡‡Amo sema bagia da bisili sema defele diala, 'Dilia da:i amoma asigi

---

† **22:23:** Asunasi Dunu Ilia Hou 23:8 ‡ **22:24:** Mousese ea Malasu 25:5 § **22:32:** Gadili Asi 3:6 ** **22:35:** Luge 10:25-28 †† **22:37:** Mousese ea Malasu 6:5 ‡‡ **22:39:** Gobele Salasu 19:18

hou defele, dilia na:iyado ema asigima!' 40 Sema huluane amola balofede
dunu ilia olelesu huluane da amo sema aduna ganodini diala."

Mesaia da Nowa Egefe
(Maga 12:35-37; Luge 20:41-44)

41 Fa:lisi dunu mogili da gilisibi ba:loba, Yesu da ilima amane adole ba:i,
42 "Dilia adi dawa:bela:? Mesaia da nowa Egefela:?" Ilia da bu adole i,
"E da Da:ibidi egefe fawane."
43 Yesu E amane sia:i, "Amaiba:le, Gode Ea A:silibu Hadigidafa da
oleleiba:le, Da:ibidi da abuliba:le Mesaia Ema 'Hina Gode' dio asulibela:?
Gode Sia: Dedei da agoane diala,
44 §§'Da:ibidi da amane sia:i, "Hina Gode da na Hina Gode Ema amane
sia:i,
'Na da hobea Dia ha lai dunu Dia emoga osa:le heda:ma:ne fane
legemu.
Wali, di da Na lobodafadili fima.'
45 "Amaiba:le, Da:ibidi da Mesaia Ema 'Hina Gode' Dio asuliba:le, Mesaia
da habodane Da:ibidi egefe fawane esalala:?"
46 Dunu huluane da amo sia: nababeba:le, bu adole imunu gogolei. Ilia
da beda:iba:le, eso enoga Ema bu hame adole ba:i.

23

Yesu da Sema Olelesu amola Fa:lisi Dunu Ilia Hou Dawa:beba:le, Sisasu Olelei
(Maga 12:38-39; Luge 11:43,46; Luge 20:45-46)

1 Amalalu, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunu amola dunu huluane ilima
amane sia:i,
2 "Sema Olelesu dunu amola Fa:lisi dunu, ilia da Mousese ea Sema
olelemusa: ilegei dagoi. 3 Amaiba:le, ilia olelei huluane nabawane
hamoma. Be ilia hou amoma mae fa:no bobogema. Ilia da udigili lafidili
olelesa. Be ilia hou da ilia olelesu amo defele hame ba:sa. 4 Ilia da eno
dunuga aguni masa:ne, dioi bagade sema ilia baligia la:gisa. Be ilia da amo
dioi liligi dunu fidima:ne gaguia gadomusa:, ilia age da hame molosa.
5 *Ilia da dunu eno siga ba:ma:ne, hawa: hamosa. Ilia abula fe
nodomene, bagade hamosa. Amola ilia esa mano gisa:gi amo ganodini
da Gode Sia: Dedei Buga sia: dedei diala, amo ilia da bagade hamosa.
6 Ilia da lolo nasu amoga ahoasea amola sinagoge diasuga ahoasea, ilia da
hedolo fisu ida:iwane fawane lasa. 7 Ilia da bidi lama:ne legesu diasuga
ahoasea, dunu eno da ilima beguduli, 'Olelesu!' dio ilima sia:ma:ne, ilia
da bagadewane hanai gala. 8 Be dilia! Eno dunu da dilima 'Olelesu' dio
asulimu da defea hame. Bai dilia da Olelesu afadafa fawane esala. Amola
dilia huluane da yolalali agoane gilisili esala. 9 Osobo bagade dunu ilima
'Ada!' dio mae asulima. Dilia Ada da afadafa fawane Hebene ganodini
esala. 10 Eno dunu da dilima 'Hina!' dio asulimu da defea hame galebe.
Dilia da Hina afadafa fawane esala, amo Yesu Gelesu. 11 †Nowa dunu da
baligi bagade dilia fi amo ganodini esalea, e da dilia hawa: hamosu dunu
defele ba:ma:mu. 12 ‡Nowa dunu da gasa fi hou hamosea, Gode da amo

§§ **22:44:** Gesami Hea:su 110:1 * **23:5:** Ma:diu 6:1; Idisu 15:38; Mousese ea Malasu 6:8
† **23:11:** Ma:diu 20:26-27; Maga 9:35, 10:43-44; Luge 22:26 ‡ **23:12:** Luge 14:11, 18:14

dunu gudu banenesimu. Nowa da ea hou fonobosea, Gode da amo dunu gaguia gadomu,”

Yesu da Gode Ea Hou Ouligisu Dunu Ilima Fofada:i
(Maga 12:40; Luge 11:39-42,44,52; 20:47)

13 Yesu E amane sia:i, “Dilia Sema olelesu dunu amola Fa:lisi dunu da se iasu bagade ba:mu! Dabua fawane mololе ogogosu dunu! Gode Ea Hinadafa Hou heda:su logo dilia ga:sisa. Dilia da ganodini hame golili ahoa. Amola dilia da eno hanai dunu ilia logo hedofasa. 14 Dilia Sema olelesu amola Fa:lisi dunu da se iasu bagade ba:mu! Dabua fawane mololе ogogosu dunu! Dilia didalo ilia labe wadela:sa. Amalalu, mae gogosianewane, dunu eno ilia siga ba:ma:ne, dilia da ogogole sia:ne gadosu seda hiougisa. Amaiba:le, dilia se iasu da bagade baligimu.

15 Dilia Sema olelesu dunu amola Fa:lisi dunu da se iasu bagade ba:mu! Dabua fawane mololе ogogosu dunu! Dilia lalegagui dunu afadafa hamomusa:, hano wayabo bagadega amola osobo bagadega lala. Dunu afadafa dilia hou lalegaguli, ea Helo sa:imu logo dilia fodobeba:le, ea wadela:i hou da dilia wadela:i hou baligisa.

16 Si dofoi logo olelesu dunu! Dilia da se bagade nabimu! Dilia amane olelesa, ‘Nowa dunu e Debolo Diasu dioba:le, ‘amo da dafawane’ ilegele sia:sea, e da ea sia:i liligi fisimu da defea. Be e da gouli Debolo Diasu ganodini gala amoga ‘amo da dafawane’ ilegele sia:sea, ea sia:i yolemu da sema bagade.’ 17 Dilia si dofoi gagaoui dunu! Dilia da hamedafa ba:sa. Debolo Diasu ea hadigi hou da gouli amo hadigi hamobeba:le, Debolo Diasu ea hou da gouli ea hou baligi dagoi. 18 Dilia olelesu eno da agoaiwane gala, ‘Nowa da oloda ea dioba:le ilegele sia:sea, ea sia:i liligi fisimu da defea. Be oloda da:iya Godema imunusa: liligi, amoba:le ilegele sia:sea, ea sia:i yolemu da sema bagade, dilia da sia:sa. 19 Dilia si dofoi dunu! Oloda ea hadigi hou da iasu liligi amo hadigi hamobeba:le, oloda ea hou da amo da:iya iasu liligi baligi dagoi.

20 Nowa da olodaba:le ilegele sia:sea, e da oloda amola oloda da:iya ligisi liligi amoga gilisili ilegele sia:sa. 21 Nowa da Debolo Diasuba:le ilegele sia:sea, e da Debolo Diasu amola Debolo Diasu ganodini esala dunu Gode, amoga gilisili ilegele sia:sa

22 §Nowa da Hebeneba:le ilegele sia:sea, e da Gode Ea Fisu amola Gode amo fisuga fibi amoba:le ilegele sia:sa.

23 **Dilia Sema olelesu dunu amola Fa:lisi dunu da se iasu bagade ba:mu! Dabua fawane mololе ogogosu dunu! Dilia fonobahadi hedama:ne fodole nasu liligi (amo ‘minede’, ‘dili’ amola ‘gamini’) amo dawa:le, amo nabuane mogili, afadafa Godema iaha. Be bagade liligi, amo semadafa, moloiwane fofada:su hou, gogolema:ne olofosu hou amola dafawaneyale dawa:su hou, dilia hame hamosa. Amo fonobahadi liligi mae gogolema. Be bagade liligi amola, dilia gilisili hamomu da defea galu. 24 Si dofoi logo olelesu dunu! Dilia wadela:i liligi nasa:besa:le, waini dabaga sogadigili, afe fadegasa. Be dilia da ga:mele bagade da:gisa.

25 Dilia Sema olelesu amola Fa:lisi dunu da se iasu bagade ba:mu! Dabua fawane mololе ogogosu dunu! Dilia faigelei amola yaeya dabuagado fawane dodofesa. Be ganodini da ledo agoane uasu amola hanaiba:le lasu hou bagade diala. 26 Si dofoi Fa:lisi dunu! Hidadea faigelei ea gelabo

§ **23:22:** Aisaia 66:1; Ma:diu 5:34 ** **23:23:** Gobele Salasu 27:30

ganodini dodofema!. Amasea, dilia da dabuagado amola dodofei dagoi ba:mu.
27 ††Dilia Sema olelesu amola Fa:lisi dunu da se iasu bagade ba:mu! Dabua fawane mololе ogogosu dunu! Dilia da bogoi ea gele gelabo soa:iai legesu amoga legei agoane diala. Dabuagado da ida:iwane ba:sa. Be ganodini da bogoi ea gasa, gaha amola ledo fawane diala. 28 Dilia amola dabuagado da ida:iwane ba:sa. Be ganodini, dilia dogo da ogogosu amola hame nabasu hou amoga nabai diala.

Ilia da Balofede dunu Medole Legeiba:le Se Iasu Ba:mu (Luge 11:47-51)

29 Dilia Sema olelesu dunu amola Fa:lisi dunu da se iasu bagade ba:mu! Dilia Dabua fawane mololе ogogosu dunu! Dilia da balofede dunu bogoi amo ilia gele gelabo hamosa, amola hou ida:iwane dunu bogoi ilia gele gelabo nina: hamosa.
30 Dilia da amane sia:sa, ‘Ninia da ninia aowalalia ilia esoga esalu ganiaba, ninia da balofede dunu amo ilia medole legei amo hame medole legela:loba.’ 31 Dilia da amo sia: sia:beba:le, dilia da balofede dunu ilia fasu dunu amo ilia mano esala, dilia da olelesa. 32 Defea, dilia hemone aowalalia hemosu hou dagoma! 33 ‡‡Wadela:i sania fi! Dilia da Helo se iasu sogega mae doaga:ma:ne, hobeamu logo hamedafa ba:mu.
34 Na da balofede dunu, bagade dawa:su dunu, amola gaheabolo sema olelesu dunu dilima asunasimu. Mogili dilia da fane legele, bulufalegeiga dabagala:mu. Mogili dilia sinagoge diasu ganodini fegasuga fane, diasu enoga diasu enoga, mae yolele sefasimu.
35 §§Amaiba:le, se iasu da dilima doaga:mu! Hemonega A:ibele bogoi, amalalu, asili Sa:galaia (Belegaia egefe) dilia aowalalia da Debolo Diasu amola oloda dogoa sogebiga medole legei. Dilia aowalalia da amo hou ida:iwane dunu medole legeiba:le, amo se dabe iasu da dilima doaga:mu.
36 Na dilima dafawane sia:sa! Amo maga:me se iasu dabe huluane, wali fi diala da ba:mu.”

Yesu da Yelusaleme Fi ilima Asigi (Luge 13:34-35)

37 “Yelusaleme fi! Yelusaleme fi! Dilia da balofede dunu medole legesa. Dilia da Gode asunasi dunu igiga medosa. Gagala ea mano fidima:ne, ea ougia hagudu gilisisa, amo defele Na da dili gaga:ma:ne gilisimusa: hanai galu. Be dilia da higa:i.
38 ***Amaiba:le, dilia Debolo Diasu da fisi dagoi amola gelabai ba:mu.
39 †††Na dilima sia:sa! Dilia da Na hamedafa ba:mu amogainini dilia da ‘Gode da Hina Gode Ea Dio lai Dunuma hahawane bagade dogolegele hamosa!’ amo sia:mu.

24

Yesu da Debolo Diasu ea Gugunufinisimu Eso Olelei (Maga 13:1-2; Luge 21:5-6)

1 Yesu da Debolo Diasu yolesili, ahoanoba, Ea ado ba:su dunu da Ema Debolo Diasu ea hou ida:iwane olelemusa: misi. 2 Yesu E bu adole i, “Defea! Diasu noga:le ba:ma! Be Na da dilima sia:sa! Debolo Diasu da gugunufinisi

---

†† **23:27:** Asunasi Dunu Ilia Hou 23:3 ‡‡ **23:33:** Ma:diu 3:7, 12:34; Luge 3:7 §§ **23:35:** Mui 4:8; 2 Hou Olelesu 24:20-21 *** **23:38:** Yelemaia 22:5 ††† **23:39:** Gesami Hea:su 118:26

dagoi ba:mu. Amasea, igi afadafa da eno igi da:iya ligisi dialebe hame ba:mu.”

Se Nabasu Hou da Doaga:mu (Maga 13:3-13; Luge 21:7-19)

3 Yesu da Olife Goumia esaloba, Ea ado ba:su dunu da wamowane Ema misini, amane adole ba:i, “Dia waha olelei da habogala doaga:ma:bela:? Dia bu misunu eso amola soge wadela:mu eso da gadenene doaga:lalu, ninia adi dawa:digima:ne olelesu ba:ma:bela:?”

4 Yesu E bu adole i, “Dawa:ma! Ogogosu dunu da dilia hou wadela:sa:besa:le, dawa:ma! 5 Dunu bagohame ilia da ogogole Na sia: olelemusa: misi, sia:mu. Ilia da ‘Na da Mesaia,’ sia:beba:le, eno dunu da ilima giadofale fa:no bobogemu.

6 Dilia da gegesu amola gegesu fada:i sia: bagohame nabimu. Be mae beda:ma! Amo hou da misunu! Be soge wadela:mu eso da amo esoga hame, be fa:no ba:mu. 7 Dunu fi da heda:le, dunu fi eno ilima bagadewane gegemu. Soge eno amola soge eno amola da ha:i bagade ba:mu. Bebeda:nima bagohame amola ba:mu.

8 Amo liligi da uda ea mano lalelegemu da gadenesa, se nabasu hemosu agoane.

9 *Amasea, dilia da Nama asigiba:le, dunu huluane da dili higale ba:mu. Ilia da dili afugili, fane lelegemu. 10 Mogili da se nababeba:le, ilia dafawaneyale dawa:su hou fisili, sadenane dafamu. Dilia fi dunu da dili higamu amola hohonomu. 11 Ogogosu balofede dunu bagohame da ba:mu. Dunu bagohame da ilia ogogosu sia: dafawaneyale dawa:mu. 12 Wadela:i hou da bagadewane heda:beba:le, dunu bagohame ilia Godema asigi hou da bu anegagiwane hamomu. 13 †Be nowa dunu da mae yolele, soge wadela:mu esoga doaga:sea, e da Gode Ea gaga:su hou ba:mu. 14 Na fa:no bobogesu dunu da Gode Ea Hinadafa Hou Sia: Ida:iwane gala amo dunu fifi asi gala huluanedafa ilima olelemu. Amasea, soge wadela:mu eso da doaga:i dagoi ba:mu.

Wadela:i Bagade Liligi (Maga 13:14-23; Luge 21:20-24)

15 ‡Dilia da Wadela:idafa Liligi (musa: balofede dunu Da:niele da olelei) amo Hadigi Malei Sesei ganodini lelebe ba:sea (Idisu dunu! Noga:le dawa:ma), 16 Yudia sogega esalebe dunu, dilia goumia doaga:musa: hobeama! 17 §Dunu da diasu dabuagado esalea, ea liligi diasu ganodini galebe amo lamusa: mae masa. 18 Dunu da ifabi ganodini hawa: hamonanebe ba:sea, e da ea abula lamusa: diasuga mae sinidigima:ne sia:ma. 19 Amo esoga, uda da abula agui galea, amola uda ilia mano da dodo nanebe, amo da se bagade nabimu. 20 Dilia hobeale masunu da anegagi esoga hame amola Sa:bade esoga hame ba:ma:ne, Godema sia:ne gadoma. 21 **Amo esoga se nabasu bagadedafa ba:mu. Amo eso da musa: se nabasu eso huluane baligimu. Amola agoaiwane eso da bu hame ba:mu. 22 Amo esoga, Gode da hame fidisa ganiaba, dunu huludafa da bogogia:la:loba. Be Gode da Ea ilegei dunuma asigiba:le, E da amo se nabasu eso hedofamu. 23 Amo esoga, dunu ilia ‘Guiguda: Mesaia ba:ma!’ o ‘Mesaia da goea!’ amo sia:sea, ilia sia: mae nabima. 24 Ogogosu mesaia

---

* **24:9:** Ma:diu 10:22 † **24:13:** Ma:diu 10:22 ‡ **24:15:** Da:niele 9:27, 11:31, 12:11 § **24:17:** Luge 17:31 ** **24:21:** Da:niele 12:1; Wamolegei Sia: Olelesu 7:14

amola ogogosu balofede dunu ilia da heda:le, gasa bagade hou Gode Ea hou agoane hamomu. Ilia da Gode Ea ilegei dunuma ogogosea, Gode Ea fi dunu da gadenenewane ilia ogogosu sia: dafawaneyale dawa:mu - be Gode Ea Fidafa ilegei dunu da dafamu hamedei.

25 Dawa:ma! Na da dilima hidadea olelei dagoi.

26 ††Amaiba:le, ilia da dilima, 'Mesaia da sogega esala!' amo sia:sea, mae ba:la masa. Ilia da 'Mesaia da diasu ganodini esala!' amo dilima sia:sea, ilia sia: mae nabima.

27 Ha:ha:na hadigi gusudili nene gala:sea, guma:dili doaga:sea, amo hou defele Dunu Egefe Ea bu misunu hou dilia da ba:mu.

28 ‡‡Sonani sio ilia da bogoi da:i hodo ba:beba:le, amoga gilisisa.

Dunu Egefe Ea bu Misunu Eso
(Maga 13:24-27; Luge 21:25-28)

29 §§Amo se nabasu eso dagosea, fonobahadi ouesalu, eso da gasiwane ba:mu. Oubi da hadigi hame diga:mu. Gasumuni huluane da gudu sa:ili, mu da bagadewane ugugumu. 30 ***Amasea, Dunu Egefe Ea dawa:digima:ne olelesu da muagado ba:mu. Osobo bagade fifi asi gala dunu da se nababeba:le, ilia dogo dalega:ma:ne bida:igia famu. Amasea, ilia Dunu Egefe hadigi amola gasa bagade hamoi, mu mobi ganodini osobo bagadega manebe ba:mu. 31 Dalabede bagade dusu da nabimu galebe. Amasea, Dunu Egefe da Ea a:igele dunu amo osobo bagade bega: asili eno bega: doaga:le, Ea ilegei dunu huluane amo lidimusa:, asunasimu.

Figi Ifa ea Olelesu
(Maga 13:28-31; Luge 21:29-33)

32 Figi ifa fedege sia: dawa:ma! Maga:me heda:le, lubi lasea, mugi oubi da gadenesa galebe dawa:ma! 33 Amo defele, dilia da Na olelei liligi ba:sea, Dunu Egefe Ea bu misunu eso da gadenesa galebe dawa:ma. E da logo holeiga doaga:i dagoi, dawa:ma! 34 Na da dafawane sia:sa! Amo osobo bagadega esalebe dunu, ilia da mae bogole, amo hou huluane ba:mu! 35 Mu amola osobo bagade da mugululi, bu hamedafa ba:mu. Be Na sia: da mae mugululi, dialalalumu.

Dunu Huluane da Yesu Ea Bu Misunu Eso Hame Dawa:
(Maga 13:32-37; Luge 17:26-30,34-36)

36 Be dunu huluane da Na bu misunu eso hame dawa:. Na amola a:igele dunu Hebene ganodini esala, ninia da hame dawa:. Ada Gode Hi fawane dawa:. 37 †††Dunu Egefe Ea bu misunu eso da Nowa: ea eso agoane ba:mu. 38 Amo esoga, hano bagade mae misini, ilia udigili ha:i nanu, adini nanu, uda lasu. Amalalu, Nowa: da dusagaiga fila heda:le, 39 ‡‡‡hano hedolowane heda:beba:le, ilia huluane hanoga na dagoiba:le, bogogia:i. Dunu Egefe misunu da agoaiwane ba:mu. 40 Amo esoga, dunu aduna da ifabi ganodini hawa: hamonanebe ba:mu. Na da afae lale, eno yolesimu. 41 Uda aduna da gagoma goudalebe ba:mu. Na da afae lale, eno yolesimu. 42 Dilia Hina Gode Ea bu misunu eso hame dawa:beba:le, eso huluane dawa:iwane sosodo aligima! 43 §§§Diasu hina da wamolasu dunu

---

†† **24:26:** Luge 17:23-24 ‡‡ **24:28:** Luge 17:37 §§ **24:29:** Aisaia 13:10, 34:4; Isigiele 32:7; Youele 2:10, 2:31, 3:15; Wamolegei Sia: Olelesu 6:12-13 *** **24:30:** Da:niele 7:13; Segalaia 12:10-14; Wamolegei Sia: Olelesu 1:7 ††† **24:37:** Mui 6:5-8 ‡‡‡ **24:39:** Mui 7:6-24 §§§ **24:43:** Luge 12:39-40

ea misunu dawa:sa ganiaba, e da dawa:iwane liligi ouligima:ne, mae golale ea diasu gaga:la:loba. 44 Amaiba:le, dilia amola eso huluane dawa:iwane ha:esaloma. Dilia hame dawa:iwane esalea, Dunu Egefe da dilia hame dawa: eso amoga doaga:mu.

Asigi Ida:iwane Hawa: Hamosu Dunu
(Luge 12:41-48)

45 "Asigi amola ida:iwane bagade dawa:su hawa: hamosu dunu da nowala:? E da dunu amoma ea hina da eno hawa: hamosu dunuma ouligisu amola ha:i manu iasu hou ema iaha. 46 Ea hina da bu doaga:sea, amo dunu hahawane hawa: hamosu hamonanebe ba:sea, e da hahawane bagade ba:mu. 47 Dafawane! Hina da amo ida:iwane ouligisu dunuma ea soge amola liligi bu ouligima:ne, sia:mu. 48 Be wadela:i dunu da ea hina liligi ouligisia, e da ea asigi dawa:su ganodini agoane sia:mu, 'Na hina da hedolo hame misunu!' 49 Amaiba:le, e da eno hawa: hamosu dunu famu. E amola wadela:i adini nasu dunu da gilisili lolo manu amola adini manu. 50 Ea hina da ea hame dawa:i esoga bu doaga:sea, e da fofogadigimu. 51 Amasea, ea hina da ea da:i hodo dadega:le, e da ogogosu dunu ilia se iasu defele lamu. E da bese ini dinanebe ba:mu.

25

A:fini Nabuane Gala Fedege Sia:

1 *"Amo esoga, Gode Ea Hinadafa Hou da a:fini dunuga hame dawa:digi nabuane gala ilia hou agoane ba:mu. Ilia da gamali lale, uda lamu dunu fidimusa: asi. 2 A:fini biyale da gagaoui agoane, be biyale eno da bagade dawa:lai galu. 3 Gagaoui a:fini biyale, ilia da gamali hano eno mae lale, gamali gaguli asi. 4 Be bagade dawa:su a:fini biyale, ilia da gamali hano eno dili salawane, gamali gaguli asi.

5 Uda lamu dunu da hedolo hame doaga:beba:le, ilia da golaiwane dialu.

6 Amalalu, gasimogoa, ilia da wele sia:be bagade nabi. 'Dawa:ma! Uda lamu dunu da manebe! E yosia::musa: masa!'

7 Amalalu, a:fini huluane da wa:legadole, ilia gamali ulagimusa:, wigi hahamoi.

8 Gagaoui a:fini biyale, ilia bagade dawa:su a:fini biyale ilima amane sia:i, 'Dilia gamali hano galea ninima ima. Ninia gamali da usimu galebe!' 9 Be bagade dawa:su a:fini da bu adole i, 'Hame mabu! Ninia gamali hano ebelesa:besa:le hame imunu. Dilia bidi lasu diasuga bidi lamusa: masa!' 10 Gagaoui a:fini da bidi lamusa: ahoananoba, uda lamu dunu da doaga:i dagoi. Amalalu, bagade dawa:su a:fini amola uda lamu dunu, ilia diasu ganodini lolo manusa: asi. Amalalu, logo da ga:si dagoi ba:i.

11 †Fa:nowane, bidilai dagobeba:le, gagaoui a:fini da doaga:le, logoga lulufigili, amane sia:i, 'Hina! Hina! Ninia golili misa:ne, logo doasima!' 12 Be e da bu adole i, 'Hame mabu! Na da dafawane dilima sia:sa! Na da dili hame dawa:!'

13 Dilia huluane dawa:iwane ha:esaloma! Bai dilia Na bu misunu eso ilegesu hame dawa:!"

Hawa: Hamosu Dunu Udiana Gala
(Luge 19:11-27)

---

* **25:1:** Luge 12:35 † **25:11:** Luge 13:25

14 ‡Dunu Egefe Ea bu misunu eso doaga:sea, Gode Ea Hinadafa hou
da agoane ba:mu. Dunu afadafa, soge sedagaga masunuba:le, ea hawa:
hamosu dunu gilisili, ilima ea liligi noga:le ouligima:ne sia:i. 5000 15 E da
hawa: hamosu dunu afadafa ema K5000 agoane i. Enoma e da K2000
agoane i. Enoma e da K1000 agoane i. Ilia gasa hou defele ilima ia
dagoiba:le, e soge sedagaga doaga:musa: asi. 5000 16 Gina5000 lai dunu
da asili, bidi lale, hawa: hamone, K5000 eno lai dagoi. 17 Gina 2000 lai
amola, e da eno K2000 lai dagoi. 18 Be K1000 lai dunu da asili, osobo
ulidogone, ea hina ea muni wamolegei dagoi.
19 Eso bagohame asili, ilia hina da ea bidi lamusa: bu misi. 20 Dunu da
K5000 lai amola eno K5000 lai da misini, amane sia:i, 'Hina! Di da nama
K5000 i. Ba:ma! Na da dima imunusa:, K5000 eno lai dagoi,' 21 Hina da bu
adole i, 'Defea mabu! Dia hou da ida:iwane amola nabawane hamoi. Di
da fonobahadi liligi noga:le ouligibiba:le, wali liligi bagade ouligima:ne na
dima olemu. Misa!. Di ani da hahawane gilisili esalumu.'
22 Gina 2000 lai dunu da ema misini, amane sia:i, 'Hina! Di da K2000
nama i. Ba:ma! Na da K2000 eno lai dagoi,' 23 Hina da bu adole i, 'Defea
mabu! Dia hou da ida:iwane amola nabawane. Di da fonobahadi liligi
noga:le ouligibiba:le, wali di da liligi bagade ouligimu. Misa! Di da ani
hahawane gilisili esalumu,'
24 Be K1000 fawane lai dunu, ema misini, amane sia: i, 'Hina! Dia hou
na dawa:i galu. Di da gasa bagade fi dunu. Di da ifabi dia hame bugi
amogawane faisa. 25 Na beda:iba:le, dia K1000 osoboga wamolegei. Ba:ma!
Dia K1000 da goea,'
26 Ea hina da ema ougili amane adole i, 'Di da wadela:i amola hihini
hawa: hamosu dunu. Na da hame bugi liligi faisa, di dawa:bela:?
27 Amaiba:le na K1000 dia da abuliga muni salasu diasu ganodini muni
eno lama:ne hame salibala:?' 28 E da ea fidisu dunuma amane sia:i,
'Amo ea K1000 lale, K5000 gagui dunu ema ima. 29 §Nowa dunu da lai
galea, na da ema bu imunu galebe. E da baligili gagumu. Be hame lai
dunuma, ea fonobahadi gagui amo huluane na da bu samogemu. 30 **Be
wadela:i hawa: hamosu dunu gaguli, gadili gasiga ha:digima. E da bese
ini dinanebe ba:mu,'

Osobo Bagade Dagosu Fofada:su

31 ††"Dunu Egefe E da Hina Bagadedafa hamoiwane, Ea a:igele dunu
oule masea, E da Ea hadigi fisuga fimu. 32 Dunu fifi asi gala huluane
da Ema gilisibiba:le, E da ili afafamu. Sibi ouligisu dunu da sibi amola
goudi afafasa, amo defele E da dunu afafamu. 33 Sibi da Ea lobo dafadili
amola goudi da Ea lobo fofadidili masa:ne, E da sia:mu. 34 Amasea, dunu
ea lobo dafadili asi ilima Hina Bagadedafa da amane sia:mu, 'Na Ada Ea
hahawane fidisu lai mano. Dilia misa! Gode Ea Hinadafa Hou, Gode da
osobo bagade muni hemosu esoga hamoi, amo dilia hahawane lama. 35 Na
da ha:i nababeba:le, dilia ha:i manu Nama i. Na da hano hanaiba:le,
dilia da Nama hano dili i. Na da ga fi defele dilia diasuga doaga:loba,
dilia da Nama yosia:nanu aowasu. 36 Na da da:i nabadoba:le, dilia da
abula Nama idiniginisima:ne i. Na da olo madelaiba:le, dilia da Nama
asigiba:le, Nama ouligimusa: doaga:i. Na da se iasu diasu ganodini sali

---

‡ **25:14:** Luge 19:11-27 § **25:29:** Ma:diu 13:12; Maga 4:25; Luge 8:18 ** **25:30:** Ma:diu 8:12, 22:13; Luge 13:28 †† **25:31:** Ma:diu 16:27, 19:28

dagoiba:beba:le, dilia da Na ba:la misi.’ 37 Amasea, hou ida:iwane hamosu
dunu da Dunu Egefema amane adole ba:mu, ‘Hina Gode! Ninia habogala
Di ha:i nababeba:le, ha:i manu ibela:? Ninia habogala Di hano hanaiba:le,
Dima hano dili ibela:? 38 Ninia habogala Di ninia diasuga golama:ne
sia:bela:? Ninia habogala Di da:i nabado ba:beba:le, abula Dima ibala:?
39 Ninia habogala Di oloiba:le o se iasu diasuga saliba:le, ninia habogala
Dima asigiba:le, ba:la misibala:?’ 40 Amasea Hina Bagadedafa da ilima
amane bu adole imunu, ‘Na dafawane sia:sa! Dilia da adi hou amo Na
fi dunu mimogo hamedei gala, ilima fidimusa: hamoi galea, dilia da amo
hou Nama hamoi dagoi.’
41 Amasea dunu Ea lobo fofadidili esala, ilima E da amane sia:mu, ‘Dilia
Gode Ea gagabusu aligima:ne lai dunu! Masa! Eso huluane nenanumu
lalu, Sa:ida:ne amola ea a:igele dunu se iasu ima:ne Gode hamoi, amoga
masa! 42 Na da ha:iba:le, dilia da Nama ha:i manu hame i. Na da hano
hanaiba:le, dilia da hano Nama hame dili i. 43 Na da ga fi agoane dilima
doaga:loba, dilia da golasu Nama hame olelei. Na da:i nabadoba:le, dilia da
Nama abula idiniginisima:ne hame i. Na da oloiwane se iasu diasuga sali
dagoi ba:loba, dilia da Na hame ba:la misi.’ 44 Amalalu, ilia da bu adole
ba:mu, ‘Hina Gode! Ninia habogala Di ha:i nabawane, o hano hanai o
hame gaguiwane, o da:i nabado o olo o se iasu ganodini sali, ninia habogala
amo ba:loba, Di hame fidibela:?’ 45 Amalalu, Hina Bagadedafa da ilima
amane bu adole imunu, ‘Na dafawane sia:sa! Dilia da adi hame fidisu hou
amo Na fi dunu hamedei gala, ilima hamoi galea, dilia da amo hou Nama
hamoi dagoi.’
46 ‡‡Amalalu, ilia da eso huluane mae dagole se iasu ba:lalumu. Be hou
ida:iwane dunu da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lamu.”

26

Ilia da Yesu Medomusa: Dawa:i (Maga 14:1-2; Luge 22:1-2; Yone 11:45-53)

1 Amo olelesu sia: dagoloba, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma amane
sia:i,
2 *“Dilia dawa:! Eso aduna aligili, Baligisu Lolo Nasu da ba:mu. Ilia da
Dunu Egefe bulufalegeiga dabagala:musa: gagulaligimu.”
3 Amalalu, gobele salasu dunu amola Gode Ea diasu ouligisu dunu da
gobele salasu dunu Ouligisu ea dio amo Ga:iafa:se, amo ea diasuga gilisi
dagoi. 4 Ilia da Yesu wamowane afugili, medole legemusa:, amane ilegele
sia:i, 5 “Dunu huluane da amo hou higabeba:le, halale gegesa:besa:le, Lolo
Nasu amo ganodini hamomu da hamedei.”

Uda da Gabusiga: Manoma Yesu Ea Dialumaga Sogadigi (Maga 14:3-9; Yone 12:1-8)

6 Eso afaega, Yesu da Bedani moilaiga, lebolosi oloi dunu Saimone amo
ea diasuga esalu. 7 †E da ha:i nanoba, uda afae da Ema misini, manoma
gabusiga: gala ganagu ganodini sali, Yesu Ea dialuma da:iya sogadigi.
8 Amo hou ba:beba:le, Yesu Ea ado ba:su dunu ilia da ougili amane sia:i,
“Liligi ida:iwane abuli udigili ha:digibela:?
9 Amo gabusiga: hano bidi lale, amo muni lai hame gagui dunuma imunu
da defea galu!” 10 Be Yesu da ilia sia: dasu dawa:beba:le, amane sia:i,

‡‡ **25:46:** Da:niele 12:2 * **26:2:** Gadili Asi 12:1-27 † **26:7:** Luge 7:37-38

“Dilia abuliba:le amo udama mi hananewane sia:sala:? E da Nama hou
ida:iwane hamoi. 11 ‡Dilia da hame gagui dunu eso huluane ba:mu. Be
dilia da Na hobea hame ba:mu. 12 E da Na bogole ulidogone salimu hou
amoma asigiba:le, Na da:i hodo legema:ne, waha agoane hamoi.
13 Na dafawane sia:sa! Osobo bagadega, soge huluanedafa amoga Na
sia: ida:iwanegala dunu ilia olelesea, ilia da amo uda dawa:ma:ne, ea hou
Nama waha hamoi olelemu.”

Yudase da Yesu Hohonomu Sia:i
(Maga 14:10-11; Luge 22:3-6)

14 Amalalu, Yesu Ea ado ba:su dunu afadafa amo Yudase Isaga:liode, e da
ado ba:su dunu fagoyale yolesili, gobele salasu ouligisu dunu ilima doaga:i.
15 §E da ilima amane adole ba:i, “Na da Yesu dilima ima:ne hohonosea,
dilia muni habodayane ima:bela:?” Amalalu, ilia fage eme esala (silifa) 30
agoane idili, Yudasema i.
16 Amalalu, Yudase da Yesu hohonone, ilima imunusa: logo hogolalu.

Yesu amola Ea Fa:no Bobogesu Dunu da Baligisu Lolo Mai
(Maga 14:12-21; Luge 22:7-13,21-23; Yone 13:21-30)

17 Isala:ili dunu da agi ga:gi Yisidi hame sali amo lolo nanoba, eso
agega, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Ema doaga:le, amane sia:i, “Ninia
habidili Baligisu Lolo manusa: hahamoma:bela:?” 18 Yesu E bu adole
i, “Yelusalemega asili, dilia da dunu ba:mu. Ema amane sia:ma, ‘Ninia
Olelesu dunu ea ilegei eso da doaga:i dagoi. E amola ea ado ba:su dunu,
ilia dia diasuga Baligisu lolo manu galebe.’ ”
19 Amo sia: nababeba:le, ilia da Yesu Ea olelei hamoi. Ilia Baligisu Lolo
Nasu manusa: hahamoi.
20 Daeya doaga:loba, Yesu amola Ea fa:no bobogesu dunu fagoyale gala
da ha:i manusa: esalu. 21 Ha:i nananoba, Yesu E amane sia:i, “Na da
dafawane sia:sa! Dunu afae ninia gilisisu ganodini da Na hohonomu.”
22 Ilia huluane da se bagade nabi. Ilia da afae afae Yesuma amane adole
boba:i, “Hina! Di da na hamomu sia:sala:?”
23 **E da bu adole i, “Dunu afadafa, e amola Na gilisili hano ofodoga
agi ga:gi gele iasea, amo dunu da Na hohonomu. 24 Dunu Egefe, Gode Sia:
Dedei defele, da bogomu. Be Ea hohonosu dunu da se bagade nabimu.
Amo dunu da hamedafa lalelegemu da defea galu.”
25 Yesu Ea hohonosu dunu Yudase da amane sia:i, “Olelesu! Di da na
hamomu sia:sala:?” Yesu E bu adole i, “Di da sia:i dagoi!”

Yesu Ea Lolo Nasu
(Maga 14:22-26; Luge 22:14-20; 1 Golidia 11:23-25)

26 Ilia ha:i nanoba, Yesu da agi ga:gi lale, Godema nodone sia:ne gadole,
amo agi ga:gi fifili, Ea fa:no bobogesu dunuma i. E amane sia:i, “Lale
moma! Amo da Na da:i hodo.” 27 Amalalu, E da faigelei lale, Godema
nodone sia:ne gadole, ilima i. E amane sia:i, “Dilia huluane amo waini
hano moma. 28 ††Go da Na maga:me. Gesele nasu gousa:su gaheabolo da
amoga hamoi dagoi. Na maga:me sogadigimuba:le, dunu bagohame da
gogolema:ne olofosu ba:mu. 29 Na dilima sia:sa! Na amola dilia da osobo
bagadega waini hano moma:ne, bu hame gilisimu. Gode Ea Hinadafa Hou

---

‡ **26:11:** Mousese ea Malasu 15:11 § **26:15:** Segalaia 11:12 ** **26:23:** Gesami Hea:su 41:9
†† **26:28:** Gadili Asi 24:8; Yelemaia 31:31-34

soge ganodini fawane, ninia bu gilisili gaheabolowane manu.” 30 Amalalu, gesami hea:lalu, ilia Olife Goumiga asi.

Yesu da Bida ea Dafamu Olelei
(Maga 14:27-31; Luge 22:31-34; Yone 13:36-38)

31 ‡‡Amalalu, Yesu da ilima amane sia:i, “Wali gasia, dilia huluane da Na yolesili, hobeamu. Gode Sia: Dedei amo ganodini agoane dedei diala, ‘Gode da sibi ouligisu dunu medole legebeba:le, sibi da udigili hobeale afafamu.’ 32 §§Be Gode da Na bu wa:legadolesisia, Na da dilima bisili Ga:lili sogega masunu.”

33 Bida e bu adole i, “Dunu huluane da mugulusia, na da Di hamedafa yolesimu.”

34 Be Yesu da Bidama amane sia:i, “Na dima dafawane sia:sa! Di da hidadea udianawane ‘Yesu na hame dawa:!’ sia:sea, fa:no gagala ga:be nabimu.”

35 Be Bida da gasawane bu adole i, “Di bogosea, ani galu bogomu da defea. Be ‘Di na hame dawa:,’ na da hamedafa sia:mu!”

Yesu Ea fa:no bobogesu dunu huluane amola da amo defele sia:i.

Yesu E Gedesemani Sogebi Ganodini Sia:ne Gadoi
(Maga 14:32-42; Luge 22:39-46)

36 Amalalu, ilia Gedesemani sogebi amoga doaga:i. Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia guiguda: esaloma! Na da gagoega sia:ne gadomusa: masunu!” 37 Asili, E da Bida amola Sebedi ea mano aduna oule asi. Yesu da Ea dogo ganodini se bagadedafa nabi. 38 E da ilima amane sia:i, “Na da bogomuwane se naba. Dilia Na fidima:ne, guiguda: mae golale sosodo ouesaloma.”

39 Yesu E fonobahadi asili, osoboga gala:lasa:ili, amane sia:ne gadoi, “Ada! Logo eno galea, amo se nabasu faigelei Nama ilegei, Di fadegama! Be na asigi dawa:su hanai liligi hame. Dia asigi dawa:suga hanai liligi fawane Na da hamomu.”

40 E da Ea fa:no bobogesu dunu udiana ilima sinidigili ba:loba, ili golai dialebe ba:i. E da Bidama amane sia:i, “Dilia abuliba:le ‘aua’ afadafa fawane ouligimu da hamedesala:? 41 Dawa:iwane esaloma! Dilia da dafama:ne ado ba:su amoga dafasa:besa:le ha:esaloma! Dilia a:silibu da gasa bagade, be da:i ea hou da gogaiya:i.”

42 Yesu da bu asili, bu amane sia:ne gadoi, “Ada! Amo se nabasu faigelei fadegamuda hamedei galea, defea, Dia asigi dawa:su hou fawane Na da hamomu.” 43 Ea ado ba:su dunu udiana ilima bu sinidigili, ilia bu golai dialebe ba:i. Ilia da si fadegaiwane ha:esalumu gogolei galu.

44 Amalalu, bu yolesili, asili, Yesu E da eno agoane Ea musa: sia:ne gadoi bu sia:i.

45 Amalalu, E da Ea ado ba:su dunuma bu sinidigili, amane sia:i, “Dilia da mae nedigili, golabe amola helefisala:? Dawa:ma:i!. Ilegei eso da doaga:i dagoi! Dunu Egefe da enoga hohonoi dagoi amola wadela:i hamosu dunu da wali E gagulaligimu galebe. 46 Wa:legadoma! Hadiga! Na hohonosu dunu manebe goea!”

Ilia da Yesu Afugili Lai
(Maga 14:43-50; Luge 22:47-53; Yone 18:3-12)

‡‡ **26:31:** Segalaia 13:7 §§ **26:32:** Ma:diu 28:16

47 Yesu E sia:nanoba, Yudase, (Yesu Ea ado ba:su dunu fagoyale gala amo
fi dunu afae) da doaga:i. Dunu bagohame, gobihei bagade amola gigi gagui,
gobele salasu amola Gode Ea diasu ouligisu dunu asunasiba:le, amo dunu
ilia Yudase ea baligia aligili misi. 48 Yesu Ea hohonosu dunu da hidadea
ilima sia:i galu, "Nowa dunu na nonogobe ba:sea, amo dunu dilia afugili
gagulaligima."
49 Amalalu, Yudase da Yesuma doaga:le, hahawane amane sia:i, "Olelesu!
Olofoiwane esaloma!" Amalalu, e da Yesu nonogoi dagoi.
50 Yesu da Yudasema amane sia:i, "Defea na:iyado! Dia hou amo hedolo
hamoma!"
Amalalu, gegesu gobihei amola gigi gagui dunu da Yesu gagulaligi.
51 Yesu Ea oule misi dunu afadafa da ea gegesu gobihei duga:le gadole,
gobele salasu Ouligisu ea hawa: hamosu dunu, amo ea ge damuni fasi.
52 Amalalu, Yesu da ema amane sia:i, "Dia gobihei bu salima! Bai nowa da
gobiheiga gegesea, ilia da gobiheiga faiba:le bogomu.
53 Dili adi dawa:bela:? Na da Na Ada Ema adole ba:i ganiaba, E da a:igele
gegesu dunu osia:idafa Na fidima:ne asunasila:loba. 54 Be amo hou agoane
hamoi ganiaba, na bogomu Gode Sia: Dedei ganodini diala da hobea didili
hame hamoi ba:la:loba."
55 ***Yesu da dunu huluanema amane adole ba:i, "Dilia abuli gasawane
gegesu gobihei amola gigi gaguiwane, Na afugili lamusa: misibela:? Na da
wamolasu dunula:? Eso huluane Na Debolo Diasuga sia: olelesa lelu. Be
amo esoga, dilia da Na hame gagui."
56 Be amo hou huluane, balofede dunu ilia Gode Sia: Dedei amo ganodini
sia:i da didili hamomusa: misi dagoi.
Amalalu, Ea ado ba:su dunu huluane da Yesu yolesili, hobea:i dagoi.

Gobele Salasu Fofada:su Dunu da Yesuma Fofada:i (Maga 14:53-65; Luge 22:54-55,63-71; Yone 18:13-14,19-24)

57 Ilia da Yesu afugili, gobele salasu Ouligisu dunu Ga:iafa:se, amo ea
diasuga oule asi. Amoga, sema olelesu dunu amola Gode Ea diasu asigilai
ouligisu dunu ilia gilisili esalebe ba:i. 58 Bida e da badiliawane fa:no
bobogei. E da Ga:iafa:se ea diasu gagoi amo ganodini golili sa:ili, e amola
dadi gagui ouligisu dunu gilisili fi. E da fa:no mabe hou ba:musa:, esalu.
59 Gobele salasu dunu amola Gausolo dunu huluane da Yesu fuga:musa:,
ogogosu sia: bagadewane hogoi helei. 60 Ogogosu nabasu dunu bagohame
da Yesu Ea hou wadela:musa: misi. Be ilia da Yesu bogoma:ne medomu
logo hame ba:i. Fa:nowane, dunu aduna misini, 61 †††ela amane sia:i, "Amo
dunu E da amane sia:i, 'Na Gode Ea diasu mugululi, eso udiana amoga
fawane bu gagumu, amo hamomusa: Na da defele esala!' " 62 Gobele salasu
Ouligisu dunu da wa:legadole, Yesuma amane adole ba:i, "Nabibala:? Amo
diwaneya udidisu sia: nababeba:le, Di da adi sia:ma:bela:?" 63 Be Yesu
E da ouiya:le esalu. Amalalu, gobele salasu Ouligisu dunu da Yesuma
amane sia:i, "Defea! Di da wali Gode Ea Dioba:le moloiwane sia:ma! Di
da Mesaiala:? Di da Gode Ea Manodafala:?"
64 ‡‡‡Yesu da ema bu adole i, "Di sia:be goa! Be Na da dilima sia:sa!
Wali amola fa:no dilia da Na (Dunu Egefe), Gode Bagadedafa amo Ea lobo
dafadili fibi ba:mu. Amola dilia Na muagado mumobi ganodini manebe
ba:mu."

*** **26:55:** Luge 19:47, 21:37 ††† **26:61:** Yone 2:19 ‡‡‡ **26:64:** Da:niele 7:13

65 §§§Amo sia: nababeba:le, gobele salasu Ouligisu da hina: abula gadelale, amane sia:i, “E da lasogole sia:i dagoi. Ninia da Ea hou ba:su dunu eno hame hogomu. Ea lasogoi sia: dilia huluane nabi dagoi. 66 Dilia adi dawa:bela:?”

Dunu huluane ilia bu adole i, “E da wadela:i hamoi dagoi! Medole legemu da defea!”

67 *Amalalu, ilia da Yesu Ea odagia defo aduga:gala:i. Mogili, ilia Yesu lobosunane fai, mogili ilia Ea odagi loboga fai. 68 Ilia da Ema amane sia:i, “Mesaia! Di ba:la:lusu hou hamoma! Nowa ea da Di fabayale sia:ma!”

Bida da Yesu na Hame Dawa: Sia:i
(Maga 14:66-72; Luge 22:56-62; Yone 18:15-18,25-27)

69 Bida da diasu gadili gagoi ganodini esalu. Amalalu, Gobele salasu Ouligisu dunu ea hawa: hamosu a:fini da Ema doaga:le, amane sia:i, “Di amolawane da Ga:lili dunu. Yesu, ali gilisili lalu.”

70 Be dunu huluane ilia midadi, Bida da Yesu hame dawa: sia:i. E amane sia:i, “Dia sia:be go na hamedafa dawa:.” 71 Bida da gagoi logo holeiga asili, a:fini eno da ea odagi ba:beba:le, eno dunuma amane sia:i, “Amo dunu da Yesu, Na:salede dunu, amo gilisili lalu.”

72 Be Bida e da Yesu hame dawa:, Gode Ea Dioba:le ilegele amane sia:i, “Na da amo dunu hamedafa dawa:!”

73 Fa:no, eno gadenene lelu dunu da Bidama misini, ema amane sia:i, “Dafawane! Di da Yesu Ea fi ilima gilisi dagoi. Dia sia: da ilia sia: defele nababeba:le, ninia dawa:!”

74 Amalalu, Bida da gasa bagadewane gagabuli amane sia:i, “Na da Gode Ea Dioba:le dafawane sia:sa! Na da ogogosa galea, Gode da nama se iasu imunu da defea! Amo dunu Na da hamedafa dawa!”

Ea sia: dagobeba:le, gagala gawali da ga:i. 75 Yesu Ea musa: sia:i, “Di da hidadea ‘Yesu na hame dawa:’ udianawane sia:nanu, fa:no gagala ga:be nabimu.” Amo sia: bu dawa:beba:le, Bida da ga asili, se nabawane bagadewane dinanu

27

Ilia da Yesu Bailadema Fofada:musa: Hiouginana Asi
(Maga 15:1; Luge 23:1-2; Yone 18:28-32)

1 Hahabedafa, gobele salasu hina dunu, ilia amola Gode Ea diasu ouligisu asigilai dunu da Yesu fuga:ma:ne, gilisili fofada:i. 2 Amalalu, ilia da Yesu afugili, sia:inega la:gili, Louma Gamane hina dunu Bailade amo ea diasuga hiouginana asi.

Yudase ea Bogoi
(Asunasi Dunu Ilia Hou 1:18-19)

3 *Yesu E hohonosu dunu Yudase, da Yesu E se iasu labe ba:beba:le, ea asigi dawa:su sinidigili, se bagade nabi. E da silifa muni fage 30 amo gobele salasu amola Gode Ea fi asigilai dunu ilima bu gaguli asi. 4 E amane sia:i, “Na da hou ida:iwane dunu hohonoiba:le, na da wadela:i bagade hamoi.” Be ilia bu adole i, “Amo da disu! Ninia da hame dawa:!”

5 Yudase e da muni Debolo Diasu ganodini ha:digili, yolesili asi. Amalu, asili, hi gobele galogoa efega gomene, hegoa:nesili bogoi.

---

§§§ **26:65:** Gobele Salasu 24:16 * **26:67:** Aisaia 50:6 * **27:3:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:18-19

6 Gobele salasu hina dunu, ilia da muni lale, amane sia:i, “Amo muni da
maga:me bidi lasu. Amaiba:le, Debolo Diasu muni salasu sesei ganodini
salimu da sema bagade.” 7 Gilisili sia: dalu, ilia amo muniga ‘Laga osoboga
Ofodo Hahamosu Dunu ea Moifufu’ bidi lai dagoi. Ga fi dunu bogole, amo
sogebiga uli dogone salima:ne, ilia bidi lai.
8 Amaiba:le, ilia da amo sogega ‘Maga:me Moifufu’ dio asuli. Amola amo
dio da wali eso diala.
9 †Musa: balofede dunu Yelemaia ea sia:i da defele didi ba:i. E amane
sia:i, “Silifa fage muni 30 amo lale, Isala:ili fi dunu da amo da Ea bidi lasu
defei i. 10 Ilia da Hina Gode E da nama hamoma:ne sia:i defele, amo muni
lale, ‘Laga osoboga Ofodo Hahamosu Dunu ea Moifufu’ bidi lai dagoi.”

Bailade da Yesuma Adole Ba:i
(Maga 15:2-5; Luge 23:3-5; Yone 18:33-38)

11 Louma Gamane hina dunu da Yesuma fofada:i. E amane adole ba:i,
“Di da Yu dunu ilia Hina Bagade esalabala?”
Yesu E bu adole i, “Ma! Di sia:be goa!” 12 Be gobele salasu hina dunu
amola sema olelesu dunu, ilia diwaneya udidisu sia: nababeba:le, Yesu da
ouiya:le esalu.
13 Amaiba:le, Bailade da Yesuma amane sia:i, “Di da wadela:i bagade
hamoi, ilia da sia:sa. Amo Di nababela:?”
14 Be Yesu E da hamedafa bu adole iabeba:le, Bailade da fofogadigi.

Fofada:lalu, Ilia da Yesu Fuga:ma:ne Sia:i
(Maga 15:6-15; Luge 23:13-25; Yone 18:39—19:16)

15 Baligisu Lolo Nasu esoga, Louma Gamane hina da agoane hou hamosu.
E da dunu huluane ilia hanaiga, se iasu hamosu dunu amo ilegesu.
Amasea, Gamane hina da amo se iasu ganodini sali dunu afadafa, amo ea
se iasu diasu logo doasisu. 16 Amo odega, dunu ea dio amo Yesu Bala:ba:se,
e da se iasu diasu ganodini sali esalu.
17 Amaiba:le, dunu huluane gilisibiba:le, Bailade da ilima amane adole
ba:i, “Na da nowa dunu halegale masa:ne, ea se iasu logo doasima:bela:?
Bala:ba:se ea logo doasima:bela:? O Yesu, (Ema ilia Mesaia dio asula), Ea
logo doasima:bela:?” 18 Yu hina dunu ilia Yesuma udigili mudaiba:le, ilia
Ema se iasu ima:ne, Gamanema i, amo Bailade da dawa:i galu.
19 Bailade da ea fofada:su diasu ganodini fi esaloba, idua da ema meloa
dedene iasi. E amane dedei, “Amo dunu ida:iwane yolema! Na da simasia
amo ganodini Ea odagi ba:beba:le, se bagade nabi.”
20 Gobele salasu hina amola sema olelesu dunu da dunu huluane ilima
ilia Bala:ba:se ea se iasu logo doasimu amola Yesu bogoma:ne medomu,
amo sia: Bailadema adoma:ne, logele sia:i. 21 Be dunu huluanema Bailade
da amane adole ba:i, “Na da nowa masa:ne, ea se iasu logo doasima:bela:?”
Ilia da gasawane bu adole i, “Bala:ba:se!”
22 Bailade da bu adole ba:i, “Yesu Mesaia dunu! Na da Ema adi
hamoma:bela:?”
Ilia bu adole i, “Bulufalegeiga bogoma:ne medoma!”
23 Bailade da bu adole ba:i, “Abuliba:le! E da adi wadela:i hou
hamobela:?”
Be ilia da gasa bagadewane halasu, “Bulufalegeiga bogoma:ne
medoma!”

† **27:9:** Segalaia 11:12-13

24 ‡Bu fofada:mu hamedei ba:loba, dunu ilia gegesa:besa:le, Bailade da hano lale, dunu huluane ba:ma:ne, ea lobo dodofei. E amane sia:i, “Na da amo dunu fuga:ma:ne hame ilegemu. Dilisu!”
25 Dunu huluane da bu adole i, “Defea! Ea maga:me dabe da ninia amola ninia mano amo ninia dialuma da:iya dialebe ba:mu.”
26 Amalalu, ilia hahawane ba:ma:ne, Bailade da Bala:ba:se ea se iasu logo doasi dagoi. Ea sia:beba:le, ilia da Yesu efe fegasuga fai. Amalalu, Bailade da ea dadi gagui dunu ilima Yesu bulufalegeiga fuga:ma:ne iasi.

Dadi Gagui da Yesuma Oufesega:su
(Maga 15:16-20; Yone 19:2-3)

27 Amalalu, Bailade ea dadi gagui dunu da Yesu amo Gamane hina ea diasu ganodini oule asi. Dadi gagui dunu huluane da gilisi. 28 Ilia da Yesu Ea abula huluane fadegale, yoi abula ea da:iga idiniginisi. 29 Ilia da nebaiya lale, amoga habuga amuli, ea dialumaga figisi. Ilia da Ea lobodafa ganodini dagulu gagusi. Amalalu, ilia da Ea midadi muguni bugili, Ema oufesega:su. Ilia amane oufesega:ne sia:i, “Defea! Yu Hina dunu mae bogole, ode bagohame esalumu da defea!” 30 Ilia da Ema defo adugagala:le, Ea dagulu bu samogene, amoga Ea dialuma fai. 31 Oufesega:i dagobeba:le, ilia da yoi abula fadegale, Ea abuladafa Ea da:iga bu idiniginisili, bulufalegeiga fuga:musa:, hiouginana asi.

Yesu da Bulufalegeiga Bogoi
(Maga 15:21-32; Luge 23:26-43; Yone 19:17-27)

32 Ilia da logoga asili, Sailini soge dunu ea dio amo Saimone ba:i. Dadi gagui dunuda Saimone amo Yesu Ea bulufalegei gisawane masa:ne logei. 33 Ilia da Gologoudia sogebi doaga:i. Gologoudia dawa:loma:ne da “Dialuma Gasa Sogebi.” 34 § Amalalu, ilia waini amola gamogai manoma gilisili, Yesu Ea moma:ne i. Be Yesu E heloa:le ba:lalu, yolesi.
35 **Ilia da Yesu bulufalegeiga dabagala:i. Ilia da Ea abula lamusa:, ululuasu hedei.
36 Amalalu, ilia udigili Yesu Ea bogobe ba:musa:, fi dialu.
37 Ilia da Ea dialuma da:iya gado, ea diwaneya udidisu meloaga dedei diala, gosagisi dagoi. Amoga “Yesu, Yu dunu fi ilia Hina Bagade da goea.” dedene legei dialebe ba:i.
38 Ilia da wadela:i hamosu dunu aduna, Yesu amola gilisili eno bulufalegeiga dabagala:i. Afae da Ea lobodafadili amola eno da Ea lobo fofadidili ba:i.
39 ††Dunu da logoga baligili ahoana da ilia dialuma fofoga:ne lasogole sia:i. 40 ‡‡Ilia amane sia:i, “Di da Gode Debolo Diasu mugululi, eso udiana ganodini bu gagumu sia:su dunu! Di da Gode Egefedafa esala ganiaba, Disu Di gobele gaga:ma. Bulufalegei fisili, moiya gudu sa:ima!”
41 Gobele salasu hina dunu, sema olelesu dunu, amola Gode Ea fi asigilai dunu da gilisili oufesega:ne sia: dasu. 42 Ilia da amane oufesega:ne sia:i, “E da eno dunu fidima:ne gaga:i. Be E hi gobele uhima:ne gaga:mu, E da hamedei. E da Isala:ili fi ilia Hina Bagade. Amaiba:le, E da bulufalegei fisili, moiya gudu dasea, ninia da Ea hou dafawaneyale dawa:mu. 43 §§E

‡ **27:24:** Mousese ea Malasu 21:6-9 § **27:34:** Gesami Hea:su 69:21 ** **27:35:** Gesami Hea:su 22:18 †† **27:39:** Gesami Hea:su 22:7, 109:25 ‡‡ **27:40:** Ma:diu 26:61; Yone 2:19 §§ **27:43:** Gesami Hea:su 22:8

da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:i. ‘Na da Gode Egefedafa,’ E da sia:i dagoi. Amaiba:le, Gode da amo dunu hahawane ba:sa galea, E da E wali gaga:mu da defea!”
44 Wadela:i hamosu dunu aduna amolawane, ela bulufalegeiga Yesuma lasogole sia:i.

Yesu Ea Bogosu
(Maga 15:33-41; Luge 23:44-49; Yone 19:28-30)

45 Esomogoa, eso ea hadigi da dedeboi dagoi ba:i. Aua udiana amo ganodini gasi dunasi fawane ba:i. 46 ***Amalalu, 3 ougologe agoane, Yesu E bagade wele sia:i, “Ilai! Ilai! Lama sabagadane!” Amo sia: dawa:loma:ne da, “Na Gode! Na Gode! Dia abuliba:le Na yolesibala:?”
47 Dunu mogili gadenene lelu, ilia amane sia:i, “E da Elaidia misa:ne wele sia:sa!”
48 †††Dunu afadafa da hehenane, hano nasu abula lale, waini ganodini gele, amaludaguluga gosagili, Yesu moma:ne, Ema olei.
49 Be eno dunu ilia amane sia:i, “Waha aligima! Elaidia da Ema gaga:la misa:bela:? Ninia ba:mu!” 50 Yesu da bu bagade wele sia:nanu, bogoi dagoi. 51 ‡‡‡Amalalu, abula bagade Debolo Diasu ganodini Hadigi Malei Sesei amola Hadigidafa Momei Sesei amo afafamusa: dialu, da gadodili gadelale, gudu fada:ne fasili, adunawane ba:i. Bebeda:nima mabeba:le, igi da goudane fasi.
52 Bogoi gele gelabo da goudai dagoi. Gode da Ea Fi dunu musa: bogogia:i amo bagohame wa:legadolesi.
53 Ilia da bogoi gele gelabo yolesili, asili, Yesu da wa:legadolesi galu amo Yelusaleme diasuga asi. Amalalu, dunu eno bagohame da amo bogoi dunu uhibi ba:i.
54 Louma dadi gagui hina dunu amola ea dadi gagui dunu, ilia da Yesu Ea bogobe ba:lalu. Ilia da bebeda:nima amola hou eno huluane ba:loba, bagadewane beda:i galu. Ilia amane sia:i, “Dafawane! Amo dunu da Gode Ea Manodafa galu!”
55 §§§Uda bagohame, musa: ilia Ga:lili soge yolesili, Yesu fidimusa: Ema fa:no bobogei, amo uda da badilia lelu. 56 Uda afadafa ea dio amo Meli Ma:gadala. Eno da Meli (Ya:mese amola Yousefe elea eme). Eno da Sebedi idua.

Ilia da Yesu Ea Da:i Hodo Dogoiga Sali
(Maga 15:42-47; Luge 23:50-56; Yone 19:38-40)

57 Daeya gadenebe galu, bagade gagui A:limadia moilai dunu ea dio amo Yousefe da doaga:i. E da Yesu Ea hou lalegagui galu. 58 E da Bailadema asili, Yesu Ea da:i hodo ema ima:ne adole ba:i. Bailade da Yesu Ea da:i hodo ema ima:ne sia:i.
59 Amaiba:le, Yousefe da Yesu Ea da:i hodo lale, bogoi abula amoga sosoi dagoi.
60 E da Yesu Ea da:i hodo amo hi gele magufuga gelabo gaheabolo dogoi, amo ganodini sali. Amalalu, e da logo holeiga gele bagade bebesola asili, logo ga:si dagoi.
61 Meli Ma:gadala amola Meli eno ela da gele gelabo gadenene esalu.

Gele Gelabo Sosodo Aligisu Dunu

*** **27:46:** Gesami Hea:su 22:1 ††† **27:48:** Gesami Hea:su 69:21 ‡‡‡ **27:51:** Gadili Asi 26:31-33 §§§ **27:55:** Luge 8:2-3

62 Golale hahabe, Sa:bade eso amoga, gobele salasu dunu amola Fa:lisi
dunu da Bailadema doaga:i. 63 *Ilia da ema amane sia:i, “Hina! Amo
ogogosu dunu esaloba, E da eso udiana bogoi dialu, bu uhini wa:legadomu
sia:i. 64 Amaiba:le, di da gele gelabo noga:le ga:sili, sosodo aligisu dunuma
ouligima:ne sia:ma! Ea ado ba:su dunu da Ea da:i hodo wamolale, eno
dunuma, ‘E da uhini wa:legadoi,’ ilia sia:sa:besa:le, bu ogogosumusa:
ogogoi baligiliwane ba:sa:besa:le, noga:le sosodo aligimu da defea.”
65 Bailade da amane sia:i, “Defea! Sosodo aligisu dunu oule masa! Dilia
gele gelabo noga:le ga:sima!”
66 Amaiba:le, ilia da asili, gele logo ga:su mae doasima:ne sili gobele
legele, noga:le ga:si. Ilia da dadi gagui ilima gele gelabo noga:le sosodo
aligima:ne sia:i.

28

Yesu Ea Wa:legadosu
(Maga 16:1-10; Luge 24:1-12; Yone 20:1-10)

1 Sa:bade eso galu, Sada:i hahabedafa, Meli Ma:gadala amola Meli eno
da Yesu Ea bogoi gele gelabo amo ba:la asi. 2 Bebeda:nima da hedolowane
mabeba:le, osobo bagade da ugugui dagoi. Gode Ea a:igele dunu e Hebene
fisili, gele gelabo ea gele logo ga:su bebesola asili, amo gele da:iya esalu.
3 Ea odagi da ha:ha:na agoane ba:su. Ea abula da ahea:iai mugene ofo
agoane ba:su. 4 Gele gelabo ouligisu dadi gagui da amo hou ba:beba:le,
bagadewane yagugui amola bogoi dunu defele ba:su.
5 A:igele da uda elama amane sia:i, “Mae beda:ma! Na dawa:! Alia da
Yesu bulufalegeiga medoi dunu amo ba:la misi! 6 Be E da guiguda: hame
diala. Ea musa: sia:i defele, Gode da E uhini wa:legadolesi dagoi. Ea golai
sogebi ba:la misa!
7 Hedolo masa! Ea ado ba:su dunuma agoane olelema, ‘Yesu bogole,
Gode da E bu uhini wa:legadolesi dagoi. E da Ga:lili sogega dilima bisili
masunu. Dilia da E amogawi ba:mu!’ Alia na sia: mae gogolema!”
8 Amaiba:le, uda da gele gelabo hedolowane yolesili, beda:iwane amola
hahawane, hehenane, Yesu Ea fa:no bobogesu dunuma adodomusa: asi.
9 Amalalu, hedolowane, Yesu da elama doaga:i. E da elama hahawane
asigi sia: sia:i. Ela da Ema misini, ea emo gaguli, Ema nodosu.
10 Amalalu, Yesu da amane sia:i, “Mae beda:ma! Naeya huluane ilima
Ga:lili sogega masa:ne sia:ma! Na da amo sogega, ili yosia:mu!”

Dadi Gagui Sosodo Aligisu Dunu da Sia:ne Iasu I

11 Uda da ahoanoba, gele gelabo sosodo aligisu dadi gagui dunu mogili
da moilai bai bagadega asili, gobele salasu hina dunu ilima ilia ba:i liligi
huluane olelei.
12 Amalalu, gobele salasu amola sema olelesu dunu da gilisili fofada:lalu,
muni bagadedafa dadi gagui dunuma i. 13 Ilia da dadi gagui dunuma
amane sia:i, “Dilia eno dunu ilima agoane sia:ma, ‘Gasia, ninia da golai
dialoba, amo Dunu Ea fa:no bobogesu dunu da Ea da:i hodo wamolai
dagoi. 14 Mae dawa:ma! Gamane hina da amo sia: nabasea, ninia da
dilia da hamedafa giadofai ema sia:mu.”

* **27:63:** Ma:diu 16:21, 17:23, 20:19; Maga 8:31, 9:31, 10:33-34; Luge 9:22, 18:31-33

15 Amalalu, dadi gagui sosodo aligisu dunu da amo muni lale, gobele
salasu ilia sia: defele hamoi. Amaiba:le, Yu dunu huluane da amo ilia sia:i
nabi dagoi. Wali eso amola, Yu dunu da amo sia: olelesa.

Yesu Ea Ado ba:su Dunu da Yesu Ea Wa:legadoi Da:i Hodo Ba:i
(Maga 16:14-18; Luge 24:36-49; Yone 20:19-23; Asunasi Dunu Ilia Hou 1:6-8)

16 *Yesu Ea musa: adoi defele, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu gidalisi
gala da agolo Ga:lili soge ganodini diala amoga asi. 17 Ilia da Yesu ba:i
dagoiba:le, Ema nodosu. Be mogili ilia dafawaneyale hame dawa:i.

Yesu da Ilia Fifi Asi Gala Dunu Huluane Ilima Olelela Masa:ne Sia:i

18 Be Yesu da ilima misini, amane sia:i, “Gode Ea Hinadafa hou
huluanedafa, Hebene amola osobo bagade amo ganodini, Nama i dagoi.
19 †Amaiba:le, dilia dunu fifi asi gala huluane, Na fa:no bobogesu fi
hamoma:ne masa. Dilia da lalegagui dunu huluane amo Ada Ea Dioba:le,
Egefe Ea Dioba:le amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea Dioba:le,
hanoga fane salima. 20 Ilia da Na dilima olelei liligi huluane nabawane
hamoma:ne, amo ilima olelema. Dilia ba:ma! Na da dili mae yolelewane
ouligilalea, soge wadela:mu eso da doaga:mu.”

Sia: Ama Dagoi

---

* **28:16:** Ma:diu 26:32; Maga 14:28 † **28:19:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:8

Maga

(Da:i Sia: - Mark; Modu – Mareko; Bisini – Mak)

Hidadea Sia:

Maga buga ganodini, dedesu dunu Maga da Yesu Gelesu, Gode Ea Manodafa, amo Ea sia: olelesa. Amo sia: dedei ganodini, Yesu Ea gasa bagade olelesu hou, Ea uhinisu hou amola Ea Fio liligi fadegasu hou ninia ba:sa. Hina Yesu Gelesu da Hi Dio Hi fawane asuli amo Dunu Egefe. E da osobo bagade dunu ilia wadela:i hou fadegamusa:, bogoma:ne misi, Ea da sia:i dagoi. Maga da Yesu Ea esalusu hou olelesa. Hidadea e da Yone Ba:bodaise ea hou, Yesu Ea hanoga fane salasu hou, amola Sa:ida:ne da Yesuma dafama:ne ado ba:su, amo hou olelesa. Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Ea sia: nababeba:le, Ea hou dawa:lalu. Be Yesuma ha lai dunu da Ema mi hanananu. Buga na:iyado bega: da Yesu Ea se nabasu, Ea bogosu amola Ea wa:legadosu olelesa.

Sia: Dedei

1 Sia: Ida:iwane Degabo Misi...Sia:alalo 1:1-13
2 Yesu da Ga:lili Sogega Sia: Olelei...Sia:alalo 1:14-9:50
3 E da Ga:lili Soge Yolesili,
Yelusaleme moilai bai bagadega Doaga:i...Sia:alalo 10:1-52
4 Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega Hialigi
Afadafa Sia: Olelelalu, Bulufalegeiga Bogoi...Sia:alalo 11:1-15:47
5 Yesu Ea wa:legadosu...Sia:alalo 16:1-8
6 Yesu Ea Fa:no Bobogesu Dunu da
Ea da:i Gaheabolo Ba:i Dagoi...Sia:alalo 16:9-20

Maga

Yone Ba:bodaise Ea Olelesu
(Ma:diu 3:1-12; Luge 3:1-18; Yone 1:19-28)

1 Go sia: dedei da Gode Ea sia: ida:iwane gala amo Ea Manodafa Yesu Gelesu Ea hou olelesa. 2 *Musa: balofede dunu Aisaia da amane dedei, “Gode da amane sia:i, `Dawa:ma! Na da Dia logo fodoma:ne, Na da Na sia: adole iasu dunu Di bisili masa:ne asunasimu.
3 †Dunu afadafa hi fawane da dunu hame esalebe hafoga:i sogega amane wele sia:nana, `Hina Gode Ea logo momagema:ne, molole fodoma!’
4 Amalalu, Yone Ba:bodaise da amo wadela:i soge ganodini, Gode Ea sia: olelelalebe amola hanoga fane salasu hou hamonanaba doaga:i. Dunu huluane ilia wadela:i houba:le gogosiane, Godema sinidigili, hanoga fane salasilalu, ilia Gode Ea gogolema:ne olofosu ba:mu, e amane olelei. 5 Yudia soge dunu bagohame amola Yelusaleme moilai bai bagade dunu bagohame da ema doaga:le, ilia wadela:i hou fofada:i. Amalalu, Yone da ili huluane Yodane Hanoga fane salasi.
6 ‡Yone da abula amo ga:mele ea hinaboga amuli, idiniginisi. E da bulamagau gadofo beleda bululisi. Ea ha:i nasu da sage amola agime hano.
7 E da dunu huluanema amane sia:i, “Na bagia fa:no misunu dunu da na hou bagadewane baligisa. Na da beguduli, Ea emo salasu fadegamu, na

* **1:2:** Ma:lagai 3:1 † **1:3:** Aisaia 40:3 ‡ **1:6:** 2 Hina bagade 1:8

defele hame galebe. 8 Na da dili hanoga fane sala. Be E da Gode Ea A:silibu
Hadigidafa Gala amoga ba:bodaise hamomu."

Yesu Ea Ba:bodaise Hamoi amola Sa:ida:ne da Ema Dafama:ne Ado Ba:su (Ma:diu 3:13—4:11; Luge 3:21-22; 4:1-13)

9 Amo esoga Yesu da Na:salede moilai Ga:lili soge ganodini yolesili,
Yonema doaga:i. Yone da Yesu Yodane Hanoga fane salasi.
10 E da hano yolesili, bu wa:legadole ba:loba, E da muagado logo doasili,
Gode Ea A:silibu Hadigidafa, `dafe' sio ea ba:su agoane hamoi, gudu sa:ili
Ea da:iga fila dalebe ba:i.
11 §Amola, sia: bagade muagado amane sia:be nabi, "Di da Na dogolegei
Manodafa. Na da Dima hahawane gala."
12 Amalalu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Yesu dunu hame esalebe
wadela:i soge amoga oule asi. 13 Amo sogebiga Yesu da eso40esalu.
Sa:ida:ne da Yesu dafama:ne, Ema ado ba:i. Yesu da sigua ohe fi amola
gilisili esalu. Be a:igele dunu ilia da Yesu fidimusa: misi.

Yesu da Menabo Gasa:su Dunu Ema Fa:no Bobogema:ne Sia:i (Ma:diu 4:12-22; Luge 4:14-15; 5:1-11)

14 Helode da Yone Ba:bodaise se iasu diasu ganodini sali. Amalalu,
Yesu da Ga:lili sogega asili, Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala olelei. 15 **E
amane sia:i, "Defea! Ilegei eso da doaga:i dagoi. Gode Ea Hinadafa
Hou da gadenenewane doaga:i. Dilia wadela:i hou yolesili, Gode Ea Sia:
dafawaneyale dawa:ma!"
16 Yesu da Ga:lili Hano Wayabo bega: laloba, menabo gasa:su dunu
aduna amo Saimone amola eya A:dalu menabo gasa:lebe ba:i. 17 Yesu da
elama amane sia:i, "Nama fa:no bobogema! Na da dunu hiougima:ne,
gasa:su hou alima olelemu!"
18 Amalalu, ela da menabo gasa:su hedolo yolesili, Yesu Ea baligiga aligili
fa:no bobogei.
19 Yesu da fonobahadi bu asili, Sebedi ea mano aduna amo Ya:mese
amola Ya:mese eya Yone, ba:i. Ilia da dusagai ganodini menabo gasa:su
nodomesa esalebe ba:i.
20 Yesu da elama misa:ne sia:i. Amalalu, ela da elea ada amola ea hawa:
hamosu dunu yolesili, Yesu Ea baligiga aligili, fa:no bobogei.

Dunu Ea Dogoga Fio a:silibu Aligila Sa:i (Luge 4:31-37)

21 Yesu da Gabena:iame moilaiga doaga:i. E da Sa:bade eso enoga
sinagoge diasu amo ganodini golili sa:ili, Gode sia: muni olelei. 22 ††Ea
sia: nababeba:le, dunu huluane da fofogadigi. Bai Ea olelesu da Sema
olelesu dunu ilia olelei baligili, Hina ea olelesu agoane nababeba:le.
23 Sinagoge ganodini da dunu ea dogo ganodini Fio a:silibu aligila sa:i
esalu. 24 E bagadewane wele sia:i, "Yesu! Na:salede dunu! Dia abuliba:le
nini wadela:musa: misibala:? Di na dawa:! Di da Gode Ea ilegei Sia: Hadigi
Adola Ahoasu Dunu!"
25 Be Yesu da wadela:i a:silibuma amane gagabole sia:i, "Ouiya:ma! Amo
dunu ea da:iga fadegale fasima!"

---

§ **1:11:** Mui 22:2; Gesami Hea:su 2:7; Aisaia 42:1; Ma:diu 3:17, 12:18; Maga 9:7; Luge 3:22
** **1:15:** Ma:diu 3:2 †† **1:22:** Ma:diu 7:28-29

26 Wadela:i a:silibu da amo dunu ea dogo ganodini ludubiba:le, dunu da bagade doulalu. Amalalu, wadela:i a:silibu bagadewane “a:i” ea gusa:ne fadegale fasi.
27 Amalalu, dunu huluane bagadewane fofogadigili, amane sia:i, “Abolebela:? Go da olelesu hou gaheabolo agoane gala. Amo dunu da Fio a:silibu ilima sia:sea, ilia da Ea adobe naba.”
28 Amaiba:le, Ga:lili dunu fi huluane da Yesu Ea gasa bagade hou lalaba asi.

Yesu da Oloi Dunu Bagohame Uhinisi (Ma:diu 8:14-17; Luge 4:38-41)

29 Yesu, Ya:mese, Yone amola eno ado ba:su dunu da sinagoge yolesili, Saimone amola A:dalu ela diasuga doaga:i. 30 Saimone ea esoa: da asugi madelaiba:le, debea da:iya midi dialu. Ilia da amo hou Yesuma olelei. 31 Yesu da Saimone ea esoa: ema misini, ea lobolele, e uhini wa:legadoi. Amalalu, uhibiba:le, Saimone ea esoa: da ilima aowasu.
32 Daeya, eso dabe galu, ilia da oloi dunu amola doulasi dunu bagohame Yesuma oule misi. 33 Moilai fi huluane da Yesu Ea diasu logo holeiga gilisi. 34 E da oloi dunu bagohame uhinisi. E da Fio liligi bagohame fadegale fasi. Be Yesu da Fio a:silibu ilima “Ouiya:ma!” sia:i. Bai ilia da Yesu da Gode Ea Manodafa dawa:i galu.

Yesu da Ga:lili Sogega Sia: Olelei (Luge 4:42-44)

35 Hahabedafa, eso mae misini, Yesu da wa:legadole, diasu yolesili asili, dunu hame esalebe sogega sia:ne gadomusa: asi. 36 Saimone amola ea na:iyado dunu da Yesu hohogola asi. 37 Hogole, ba:loba, ilia da Yesuma amane sia:i, “Dunu huluane da Di hogoi helelala!” 38 Be Yesu da ilima amane sia:i, “Defea! Be ninia da eno moilaiga Gode Ea sia: olelemusa: masunu. Na da amo hamomusa:, osobo bagade guiguda: misi!”
39 ‡‡Amalalu, Yesu da Ga:lili soge huluane amoga lalu. E da ilia sinagoge diasu ganodini, Gode Sia: olelelalu. E da wadela:i a:silibu dunu ilia dogo ganodini aligila sa:i, amo bagohame fadegale fasi.

Yesu da Lebolosi Olo Madelai Dunu Uhinisi (Ma:diu 8:1-4; Luge 5:12-16)

40 Lebolosi olo madelai dunu da Yesuma misini, muguni bugili, ha:giwane Ema amane edegei, “Di da agoane hanai galea, Di da na uhinisimu dawa:.”
41 Yesu da ema bagadewane asigiba:le, Ea lobo molole, lebolosi dunu digili ba:i. E da amane sia:i, “Na da hanai! Dia da:i fofolomu!” 42 Amalalu, oloi dunu ea aiya huluane bahole, e da fofoloi dagoi ba:i. 43 - 44 §§Amalalu Yesu da ema amane sia:i, “Nabima! Amo hou eno dunuma mae olelema! Be gobele salasu dunu, e da dia fofoloi hou noga:le abodema:ne masa! Amasea, dunu huluane di da uhi dagoi ba:ma:ne, Mousese ea musa: sia:i gobele salasu liligi ema ima!”
45 Be amo dunu da asili, Yesu Ea uhisu hou amo eno dunuma bagadewane olelelalu. Dunu huluane da nababeba:le, Yesu da bu dunu ilia ba:ma:ne moilaiga masunu hamedei agoane ba:i. Amaiba:le, E da dunu hame esalebe sogega esalu. Moilai gagai fi dunu bagohame da Ema doaga:i.

‡‡ **1:39:** Ma:diu 4:23, 9:35 §§ **1:44:** Gobele Salasu 14:1-32

2

Yesu da Gadoi Dialu Dunu Uhinisi (Ma:diu 9:1-8; Luge 5:17-26)

1 Eso afae aligili, Yesu da Gabena:iame moilaiga bu hagi. Dunu huluane
da E bu misi amo nabi dagoi. 2 Dunu bagohame gilisibiba:le, diasu da nabai
galu. Logo holei amoga golili sa:imu da hamedei galu. Yesu da Gode Ea sia:
olelelaloba, 3 dunu biyaduyale da gadoi dialu dunu Yesuma doaga:musa:
gisa misi. 4 Be dunu bagohame gilisibiba:le, amola diasu ganodini golili
sa:imu hamedeiba:le, ilia da diasu gado da:iya heda:le, figi hoga:le, efe
bagele, oloi ea debea diasu ganodini sanasi. 5 Yesu da ilia dafawaneyale
dawa:su hou dawa:beba:le, gadoi dialu dunuma amane sia:i, "Nagofe! Na
da dia wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi!"
6 Be sema olelesu dunu mogili gadenene bulagi dialu, ilia asigi dawa:su
ganodini amane dawa:i.
7 "Defea hame galebe! E da lasogole sia:sa! Gode Hi fawane da
gogolema:ne olofosu dawa:!"
8 Be Yesu, ilia asigi dawa:su dawa:beba:le, ilima amane sia:i, "Dilia abu-
liba:le dilia dogo ganodini agoane dawa:lalabala? 9 Dilia adi dawa:bela:?
Na da gadoi dialebe dunuma sia:mu, `Dia wadela:i hou Na da gogolema:ne
olofoi dagoi!' o `wa:legadole, dia debea gisawane masa!' Adi sia: da
asaboila:? 10 Be Dunu Egefe da osobo bagade dunuma gogolema:ne
olofosu ima:ne gasa defele gala. Amo dilia dawa:ma:ne, Na da hamomu."
11 Amalalu, E da gadoi dialu dunuma amane sia:i, "Wa:legadole, dia debea
gisawene diasuga masa."
12 Amalalu, gadoi dialu dunu da amogaluwane wa:legadole, dunu
huluane odagiaba, ea debea gaguia gadole, gisawane, asi. Amo hou dunu
huluane fofogadigili ba:i. Ilia beda:iwane Godema nodone, amane sia:i,
"Dafawane! Wali eso musa: hame ba:su hou da degabo ba:i dagoi."

Yesu da Lifaima Ea Baligia Aligima:ne Sia:i (Ma:diu 9:9-13; Luge 5:27-32)

13 Amalalu, Yesu da bu Ga:lili Hano Wayabo bega: asi. Dunu bagohame
da Ema doaga:beba:le, E da Gode Sia: ilima olelei. 14 Laloba, Yesu da
A:lafiase ea mano amo ea dio Lifai, su lidisu sesei ganodini esalebe ba:i.
Yesu da ema amane sia:i, "Nama fa:no bobogema!" Amalalu, Lifai da
wa:legadole, Yesuma fa:no bobogei.
15 Amalalu, fa:no, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Lifai ea diasuga ha:i
manusa: doaga:i. Su lidisu dunu amola wadela:i hamosu dunu bagohame
da Ea sia: nabimu hanaiba:le, ilima gilisi. 16 Fa:lisi fi dunu ilia Sema olelesu
dunu esalebe ba:i. Ilia da Yesu amola wadela:i hamosu dunu gilisili ha:i
nanebe ba:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunuma amane adole ba:i,
"Yesu da abuliba:le su lidisu dunu amola wadela:i hamosu dunu amoea
gilisili ha:i nanabela:?"
17 Yesu da ilia sia: nabi. E amane sia:i, "Hame oloi dagumui dunu da
manoma legesu dunuma hame maha, - oloi dunu fawane. Na da ida:iwane
gasa fi dunu lidimusa: hame misi. Be Na da wadela:i dunu ilia hou
sinidigima:ne, amo lidimusa: misi dagoi."

Ha:i Mae Nawane Sia:ne Gadosu hou (Ma:diu 9:14-17; Luge 5:33-39)

18 Yone Ba:bodaise ea fa:no bobogesu dunu amola Fa:lisi dunu ilia ha:i
mae nawane sia:ne gadosu amo hou hamonanu. Amo hou dawa:beba:le,
dunu eno da Yesuma doaga:le, amane sia:i, "Yone amola Fa:lisi dunu ilia
fa:no bobogesu dunu da ha:i mae nawane sia:ne gadosu hou hamonana.
Be dia ado ba:su dunu da amo hou hame hamosa. Abolebela:?"
19 Yesu E bu adole i "Uda lamu dunu da esalebeba:le, ea uda lamu fidisu
dunu abuliba:le ha:i manu hame moma:bela:? E esalebeba:le, amo hou
da hamedei. 20 Be eso da misunu amoga Gode da uda lamu dunu Hi
samogemu. Amasea, amo esoga, ilia da ha:i mae nawene sia:ne gadosa
esalumu.
21 Dunu da da:i salasu hea gadelai amoga nodomemusa:, da:i salasu
gaheabolo hame gadelasa. Agoane hamosea, e da gaheabolo abula
gadelai agoane ba:mu amola gaheabolo abula da hea amoga noga:le
hame madelagi ba:mu. 22 Amola dunu ilia da waini gaheabolo amo
ohe gadofo waini hano dili nasu hea amo ganodini hame sala. Amasea,
waini gaheabolo da dena heda:sea, gadofo da fudagala:le, waini da udigili
sogadigili, gadofo amola wadela:lesi dagoi ba:mu. Waini gaheabolo amo
ohe gadofo waini hano dili nasu gaheabolo ganodini salimu da defea.

Sa:bade Eso Hou
(Ma:diu 12:1-8; Luge 6:1-5)

23 *Sa:bade eso amoha, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da gagoma bugi
ganodini lalu. Ea ado ba:su dunu da gagoma faili nanu. 24 Fa:lisi dunu ilia
da Yesuma amane adole ba:i, "Dia ado ba:su dunu da abuliba:le Sa:bade
sema wadela:sala:?"
25 †Yesu E bu adole i, "Dilia Gode Sia: Dedei idibala:? Da:ibidi amola ea
baligiga aligisu dunu ilia ha:i nababeba:le, 26 ‡Gode Ea diasu ganodini golili
sa:ili, (amo esoga Abaia:da da Godema gobele salasu dunu hina esalu) agi
ga:gi Godema imunusa: ligisi, amo lale nanu, ea fidisu dunuma i dagoi.
Amo agi ga:gi da sema bagade. Gobele salasu dunu fawane nasu. Be
Da:ibidi da lale nanu amola ea fidisu dunu ilima i dagoi."
27 Sia: dagomusa:, E amane sia:i, "Gode da osobo bagade dunu fidima:ne,
Sa:bade sema hamosu. Be Gode da Sa:bade eso hou fidima:ne, dunu fi
hame hamoi.
28 Amaiba:le, Dunu Egefe da liligi huluane amola Sa:bade eso amoma
Hina esala!"

3

Dunu Ea Lobo Gadoi Dialu
(Ma:diu 12:9-14; Luge 6:6-11)

1 Yesu da sinagoge diasuga bu doaga:sea, E da dunu amo ea lobo gadoi
dialu ba:i.
2 Fa:lisi dunu esalu da Yesuma ougiwane diwaneya udidimu hanaiba:le,
Ea hou nani sosodoi. E da Helefisu (Sa:bade) esoga hawa: hamoma:bela:?
amo ilia asigi dawa:su ganodini dawa:i galu. 3 Yesu da lobo gadoi dunuma
amane sia:i, "Di da dunu huluane ba:ma:ne diasu dogoa leloma!" 4 Yesu da
Fa:lisi dunuma amane sia:i, "Sa:bade eso ganodini hou ida:iwane hamomu
da defeala:? O amo eso ganodini wadela:i hou hamomu da defeala:?
Sa:bade esoga dunu uhinisimu da defeala:? O medole legemu da defeala:?"
Be ilia da ouiya:le esalu.

---

* **2:23:** Mousese ea Malasu 23:25 † **2:25:** 1 Sa:muele 21:1-6 ‡ **2:26:** Gobele Salasu 24:9

5 Ilia hame asigi hou ba:beba:le, Yesu da se nabi. E da ilima ougiliwane
ba:i. E da lobo gadoi dialu dunuma amane sia:i, “Dia lobo moloma!” Amo
sia: nababeba:le, e da ea lobo moloi. Amalalu, ea lobo da bu ida:iwane
ba:i. 6 Fa:lisi dunu da gadili asili, ilia amola Helode ea fidisu dunu, ilia da
Yesu fuga:musa:, gilisili sia: dalu.

Dunu Bagohame Hano Wayabo Bega: Gilisi

7-8 Amo soge yolesili, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Ga:lili Hano
Wayabo bega: asi. Ga:lili soge dunu, Yudia soge dunu, Yelusaleme dunu,
Idiumia dunu, Yodane Hano gusudili bega: fi dunu, Daia dunu amola
Saidone dunu, amo bagohame ilia Yesu Ea hamobe nababeba:le, Ema
doaga:i. 9 *Dunu bagohame da E osa:le heda:sa:besa:le, E da Ea ado ba:su
dunu ilima ilia da dusagai momagema:ne sia:i.
10 Yesu da dunu bagohame uhinisiba:le, oloi dunu Yesu Ea da:i digili
ba:ma:ne bagadewane eno dunu gua:ne fasili, digili ba:musa: misi.
11 Dunu ilia dogo ganodini Fio a:silibu aligila sa:i da Yesu ba:sea, osoboga
diasa:ili amane gusa:ne welalu, “Di da Gode Egefe!”
12 Be Yesu da amo wadela:i a:silibu ilima ilia da Ea hou eno dunuma
mae adoma:ne gagabole sia:i.

Yesu da Dunu Fagoyale Ilegei
(Ma:diu 10:1-4; Luge 6:12-16)

13 Amalalu, Yesu da goumiba:le heda:le, Ea ilegei dunu ili Ema misa:ne
sia:i.
14 Amalalu, E da dunu fagoyale gala amo ilegei. Ilia da Ea baligiga aligili,
amola fa:no Gode sia: olelema:ne, E da ili asunasimu sia:i. 15 E da wadela:i
a:silibu fadegale fasima:ne amo gasa hou ilima i dagoi.
16 E da ado ba:su dunu fagoyale ilegei. Ilia dio da Saimone (Yesu
da ea dio afadenene bu Bida dio asuli) 17 Ya:mese amola Ya:mese ea
ola/eya Yone (Sebedi ea manola). Yesu da amo dunu aduna elama
“Boanegese” dio asuli (amo dio dawa:loma:ne da `gu gelebe dunu’). 18 Eno
da A:dalu, Filibe, Badolemiu, Ma:diu, Domase, Ya:mese (A:lafiase ea mano),
Da:diase, Saimone (Selode fi dunu), 19 amola Yesu E hohonosu dunu Yudase
Isaga:liode.

Yesu amola Bilisibale
(Ma:diu 12:22-32; Luge 11:14-23; 12:10)

20 Amalalu, Yesu da diasu ganodini golili sa:i. Be dunu bagohame da
gilisibiba:le, E amola Ea ado ba:su dunu da ha:i manu dibi hame ba:i.
21 Amo hou nababeba:le, Yesu Ea sosogo fidafa da Yesu ouligimusa: misi.
Bai dunu eno ilia amane sia:i, “E da doula ahoa,” amo sia: nababeba:le,
ilia misi.
22 †Sema olelesu dunu da Yelusaleme moilai bai bagadega misini esalu.
Ilia da amane sia:i, “Wadela:i a:silibu ilia hina amo Bilisibale da Yesu Ea
dogo ganodini aligila sa:i. Amo wadela:i a:silibu ilia hina ea gasaga E da
wadela:i a:silibu fadegale fasisa.”
23 Amaiba:le, Yesu da ili misa:ne wei. E da fedege sia: ilima agoane olelei,
“Sa:ida:ne hi da habodane Sa:ida:ne fadegale se fasima:bela:? 24 Fi afae da
afafasea, gasa hameba:le dafamu. 25 Moilai fi amola afafasea, gegesea,
amo fi da hedolo dafamu.

---

* **3:9:** Maga 4:1; Luge 5:1-3 † **3:22:** Ma:diu 9:34, 10:25

26 Amaiba:le, Sa:ida:ne da wa:legadosea, ea gasa afafabeba:le, hi gobele
hima gegebeba:le, e da gasa hame ba:mu. Ea gasa da hamedemu.
27 Dunu e da gasa bagade dunu ea liligi wamolamusa:, diasuga
heda:musa: dawa:sea, e da hidadea gasa dunu ea lobo la:gili amalu ea
liligi wamolasa.
28 Na da dilima dafawane sia:sa! Gode da osobo bagade dunu ilia
wadela:i hou amola lasogole sia: huluane gogolema:ne olofomu. 29 ‡Be
nowa dunu da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoma lasogole sia:sea, e
da gogolema:ne olofosu hamedafa ba:mu. Ea wadela:i hou da mae fisili eso
huluane dialalalumu." 30 Ilia da Yesu Ea dogo ganodini wadela:i a:silibu
da aligila sa:i dagoi, amo ilia da sia: dabeba:le, Yesu da agoane adole i.

Yesu Ea Ame amola Eya
(Ma:diu 12:46-50; Luge 8:19-21)

31 Amalalu, Yesu Ea ame amola Ea eyalali doaga:i. Ilia da diasu gadili
lelu. Ilia da Yesu ilima misa:ne sia:musa:, dunu afae Yesuma asunasi.
32 Dunu bagohame da Yesu gadenenewane fi. Ilia da Ema amane sia:i,
"Dia ame amola Dia eyalali da gadili lela. Ilia da Di hogosa."
33 Amalalu, Yesu E amane adole ba:i "Na ame amola Na eyalali da
nowala:?"
34 Amalu, E da sisiga:le sodolalu, dunu huluane bulagi ba:beba:le, amane
sia:i, "Na ame amola Na eyalali da goea! 35 Nowa da Gode Ea hou
nabawane hamosa, e da Naeya, Na aba amola Na:me esala."

4

Hawa: Bugisu Dunu Fedege Sia:
(Ma:diu 13:1-9; Luge 8:4-8)

1 *Yesu da Ga:lili Hano Wayabo, wayabo bega: Gode sia: muni olelelalu.
Dunu bagohame gilisibiba:le, e da dusagaiga fila heda:le, amo ganodini
hano dogoa esala olelei. Dunu huluane ea sia: nabimusa: bega: lelu. 2 E
da fedege sia: bagohame ilima agoane olelei,
3 "Nabima! Eso afaega, sagai ouligisu dunu da gagoma bugimusa:
asi. 4 Hawa: fasilalu, mogili logoga sa:ili, emoga osa:le banenesili, hame
dedeboiba:le, sioga na dagoi. 5 Mogili wadela:i magufu da:iya amo osoboga
sa:ili, hedolo heda:i. 6 Be difi sa:imu hamedeiba:le, amola hano hameba:le,
esoga hedolowane bioi. 7 Hawa: mogili da aya: gaga:nomei amola gisia
sa:ili, heda:le, aya: gaga:nomeiga gigisiba:le, noga:le hame heda:i. 8 Be eno
da osobo ida:idafa, amoga sa:ili, heda:le, hawa: afadafa da fage30 agoane,
eno da 60 agoane amola eno da fage100 agoane bu legei."
9 Amalalu, Yesu E amane sia:i, "Ge galea, dilia nabima."

Fedege Sia: ea Bai Olelesu
(Ma:diu 13:10-17; Luge 8:9-10)

10 Dunu eno da asiba:le, Yesu Ea ado ba:su dunu fagoyale gala amola eno
fa:no bobogesu dunu da Yesuma amo fedege sia: ea bai ilima olelema:ne
sia:i. 11 E da ilima amane sia:i, "Gode da Ea Hinadafa Hou wamolegei
olelesu liligi amo Na da dilima olelesa. Be eno osobo bagade dunu da
udigili fedege sia: fawane naba. 12 †Gode Sia: Dedei da agoane diala,
'Ilia da siga ba:sea, hame ba:mu.
Ilia da gega nabasea, hame dawa:mu.

---

‡ **3:29:** Luge 12:10 * **4:1:** Luge 5:1-3 † **4:12:** Aisaia 6:9-10

Ilia hame dawa:beba:le, ilia sinidigili, hame fofada:mu.
Amasea, Gode da ilia wadela:i hou hame gogolema:ne olofomu.' "

Hawa: Bugisu Fedege Sia: Ea Bai
(Ma:diu 13:18-23; Luge 8:11-15)

13 Yesu da Ea fa:no bobogesu dunu ilima amane adole ba:i, "Dilia da amo fedege sia: hame dawa:bela:? Amaiba:le, dilia da eno fedege sia: huluane habodane dawa:ma:bela:? 14 Hawa: bugisu dunu da Gode Ea sia: olelesu dunu. 15 Dunu mogili ilia da hawa: amo da ga:nasi logoga ligisi defele ba:sa. Amo fedege da dunu ilia da Gode Ea sia: ilia gega naba, be Sa:ida:ne da amo sia: hedolodafa bu samogesa.

16 Hawa: magufu da:iya osobo amoga bugi da eno dunu ilia Gode sia: hahawane dogolegele bagade naba. 17 Be ilia difi sa:imu gogoleiba:le, fonobahadi aligili, eno dunu ilima sia:ga gegebeba:le amola ilia da se nabasea, hedolo mugulusa. 18 Mogili da aya: gaga:nomei amola gagalobo amo sogega bugi. Amo dunu ilia da sia: naba. 19 Be osobo bagade hou dawa:beba:le, muni amola liligi hanaiba:le, amo sia: da goe dunu ea dogo ganodini gigisiba:le, e da ha:i manu fage hame legesa. 20 Hawa: osobo ida:iwane gala amoga bugi da dunu ilia Gode sia: nababeba:le, lalegaguli, fage hou ida:iwane legesa. Da:i afadafa, eno da fage30 agoane, eno da60 eno da100agoane legesa."

Dilia Gamali Hadigi Noga:le Olelema:ne Gamali Bugisu amoga Ligisima
(Luge 8:16-18)

21 ‡Yesu da ilima amane sia:i, "Dilia da gamali amo ofodo o diaheda:su hagudu ligisisala:? Hame mabu! Dilia da gamali ea bugisu amo da:iya hadigi ba:ma:ne ligisisa.

22 §Wamolegei liligi huluane da hobea ba:mu. Wamowane sia: da hobea hadigiga doaga:mu. 23 Nowa da ge galea, nabima!

24 **Sia: dawa:iwane nabima! Dilia da eno dunuma iasu amo defele bu lamu. Dilia da amo iasu baligiliwane bu lamu. 25 ††Lai dunu da bu eno lamu. Be Gode da hame lai dunu ema ea lai huluane bu samogemu.

Fage Heda:su Hou Fedege Sia:

26 Yesu E amane sia:i, "Gode Ea Hinadafa Hou da agoane diala. Dunu afae da ea ifabi amoga hawa: fasisa. 27 Eso huluane amo dunu golale, nedigili, hawa: da fudagala:le, sono heda:sa. Be ouligisu dunu da hawa: ea heda:su hou hame dawa:.

28 Osobo hi fawane da ha:i manu hamosa. Hidadea lubi, fa:no da sogea amola fa:nodafa ha:i manu fage hamosa. 29 ‡‡Be fage yoi ba:sea, faimu eso doaga:beba:le, e da gobiheiga faisa."

Masada Hawa: Fedege Sia:
(Ma:diu 13:31-32,34; Luge 13:18-19)

30 Yesu E amane sia:i, "Gode Ea Hinadafa Hou da adi liligi defelela:? Amo hou olelema:ne, ninia adi fedege sia: olelema:bela:? 31 Gode Ea Hinadafa Hou da masada hawa: agoane. Osoboga bugibiba:le, eno hawa: da bagade be masada ea hawa: da fonobahadidafa ba:sa. 32 Be heda:sea, e da bugi

‡ **4:21:** Ma:diu 5:15; Luge 11:33 § **4:22:** Ma:diu 10:26; Luge 12:2 ** **4:24:** Ma:diu 7:2; Luge 6:38 †† **4:25:** Ma:diu 13:12, 25:29; Luge 19:26 ‡‡ **4:29:** Youele 3:13

bagadewane ifa agoane ba:sa. Amoda bagade bugila ahoabeba:le, sio fi bagohame ea amodaga bibisa."
33 Yesu da fedege sia: bagohame ilima olelei. Ilia asigi dawa:suga dawa:mu defele, E da olelei. 34 E da eno sia: hame olelei, fedege sia: fawane. Be wamowane, E da Ea fa:no bobogesu dunu ilima sia: bai huluane olelei.

Yesu Ea Sia:ga, Isu Gibula Bobodole Manu amo Hedofai (Ma:diu 8:23-27; Luge 8:22-25)

35 Daeya galu, E da ilima amane sia:i, "Ninia dusagaiga fila heda:le, hano la:idi bega: masunu." 36 Ea fa:no bobogesu dunu da eno dunu gilisi amo yolesili, dusagai ganodini fila heda:le, Yesu amola oule asi. Eno dunu ilia da eno dusagaiga fila heda:le, Yesu Ea asi amoma fa:no bobogei. 37 Amalalu, fo bagade misi. Hano bagadewane gafulubiba:le, dusagai ganodini dadafubiba:le, dusagai da gela sa:imu agoai ba:i.
38 Be Yesu da dusagai fa:no bega: golai dialebe ba:i. Amalalu, ilia da Yesu didilisili, amane sia:i, "Olelesu! Ninia da bogole gela sa:imu galebe! Di da hame asigibala:?"
39 Yesu E nedigili, fo amoma gagabole sia:i. Hano gafului amoma, "Ouiya:ma! Olofole dialoma!" Amalalu, fo da yolesi amola hano da bu olofole noga:iwane ba:i.
40 E da ilima amane sia:i, "Dilia da abuliba:le beda:bela:? Abuliba:le dafawaneyale hame dawa:bela:?" 41 Ilia bagadewane beda:ne, gilisili sia: dasu amo, "Go dunu da nowa dunula:? Fo amola hano ea sia: nababeba:le, go dunu da nowala:?"

5

Yesu da Dunu ea Dogo Ganodini Fio a:silibu Aligila Sa:i amo Uhinisi (Ma:diu 8:28-34; Luge 8:26-39)

1 Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Ga:lili Hano Wayabo na:iyado bega: doaga:i. Amo soge dio amo Gilasa. 2 Yesu da dusagai yolesili, osoboga aligila sa:i. Amalalu, doula ahoasu dunu amo ea dogo ganodini Fio a:silibu da aligila sa:i, Yesuma doaga:i.
3 Amo dunu da bogoi alifaha esalu. E gasa bagadeba:le, afugimu da hamedei galu.
4 Eso bagohame ea emo amola lobo, eno dunu ilia sia:nega la:gi. Be e ludubiba:le, sia:ne e hedolo fili, gagoudane fasi. Eno dunu da e gagulaligimu hamedei galu. 5 Gasi huluane amola eso huluane e da bogoi ea sogebi amola goumia lalu, "a:a:i" ea gusa:ne, ea da:i hi igiga fofa:gisu.
6 E da Yesu manebe ba:beba:le, e da hehenane, Yesuma doaga:le, diasa:ili muguni bugi. 7 E da bagadewane wele sia:i, "Yesu! Gode Gadodafa Ea Mano! Di abuliba:le nama doaga:bela:? Gode Dioba:le, Di da nama se iasu mae ima!" 8 Bai Yesu da amane sia:nanebe ba:i, "Wadela:i a:silibu amo ea dogoga aligila sa:i, fadegale fasima!" Amaiba:le, doulasi da se iasu ema mae ima:ne sia:i.
9 Amaiba:le, Yesu ema amane adole ba:i, "Dia dio da nowala:?" E bu adole i, "Na dio da Bagohame! Bai ninia bagohame amo dunu ganodini esala." 10 Amalalu, doulasi da wadela:i a:silibu amo soge sedagaga mae asunasima:ne, Yesuma ha:giwane edegelalu.
11 Goumi la:ididili, gebo wa:i bagade da ha:i nana esalebe ba:i. 12 Amalalu, wadela:i a:silibu ilia da amane sia:i, "Dia da amo gebo ilia dogo

ganodini aligila sa:ima:ne, nini asunasima," 13 Amalalu, Yesu da ilia logo doasi dagoi. Wadela:i a:silibu da amo dunu ea dogoga fadegale fasili, gebo ilia dogo ganodini aligila sa:i. Amalalu, gebo (2000agoane) da doulasili, hobeale, gafuluiba:le sa:ili, hanoga soagala:le, bogole gela sa:i.

14 Gebo ili ouligisu dunu huluane da hobeale, moilai fi amola soge fi huluane olelei. Amaiba:le dunu huluane da amo hou ba:la misi. 15 Ilia Yesuma doaga:le, musa: doulasi dunu wadela:i a:silibu bagohame aligila sa:i dunu, wali abula ga:ne, asigi dawa:su bu ida:iwane hamoi ba:i. Ilia da bagadewane beda:i. 16 Amo hou ba:su dunu da doulasi ea hou amola gebo ilia hou hame ba:su misi dunu ilima olelei.

17 Amalalu, ilia da Yesu eno sogega masa:ne ha:giwane sia:i.

18 Yesu da dusagaiga bu fila heda:laloba, musa: doulasi dunu da Ema fa:no bobogema:ne, Yesu gilisili masusa: ha:giwane edegei.

19 Be Yesu da e gagaboi. E amane sia:, "Dia moilaiga bu asili, Gode Ea dima fidisu hou amola dima gogolema:ne olofosu hou, dia na:iyado dunuma olelema!"

20 Amalalu, asili, e da Diga:bolisi sogega (amo ganodini moilai nabuane ba:i) Yesu Ea fidisu hou oleleiba:le, dunu huluane da fofogadigi.

Yesu da Ya:ilase Idiwi Uhinisi. E da Logoga Ahoanoba, Eno Uda da Yesu Ea Abula Fe Digili Ba:i

(Ma:diu 9:18-26; Luge 8:40-56)

21 Yesu da Ga:lili Hano Wayabo degele, na:iyado bega: doaga:i. Dunu bagohame da Ema gilisi. 22 Sinagoge ouligisu dunu ea dio amo Ya:ilase, da Yesuma misini, osoboga diasa:i. 23 E da Yesuma ha:giwane adole ba:i, "Na uda mano da bogomuwane diala. E uhima:ne di misini, ea da:i digili ba:ma!" 24 Amalalu, Yesu da amo dunu sigi asi. Dunu bagohame amola da fa:no bobogele, Yesu Ea da:i guba:le aligili asi.

25 Uda afae da amo gilisisu ganodini esalu. Amo uda ea maga:me da ode fagoyale gala amoga udigili ahoanusu. 26 E da manoma legesu dunu ilima asiba:le, se bagade nabalu, mae uhini, ea oloi bu bagade heda:i. E da ea muni huluane amo manoma legesu dunu ilima i dagoi. Be hamedei galu. 27 Yesu Ea hou nababeba:le, e da Yesuma doaga:i. E da dunu bagohame aligi amo ganodini, Yesuma fa:no bobogei. 28 E da ea asigi dawa:su ganodini agoane dawa:i, "Na da Ea abula digili ba:sea, na uhibi ba:mu."

29 Amalalu, E da Yesu Ea abula digili ba:beba:le, ea maga:me logo hedofai dagoi ba:i. Ea da:i da uhini dagoi ba:i. 30 Yesu da ea da:iga gasa hou gadili asi dawa:beba:le, e delegili amane sia:i, "Nowa da Na abula digili ba:bela?"

31 Ea ado ba:su dunu da Ema bu adole i, "Dunu huluane dia da:i guba:le aligiba:le, di abuliba:le nowa digili ba:beyale sia:bela:?"

32 Be Yesu da digili ba:su dawa:ma:ne, ba:le gai. 33 Uda da ea uhibi dawa:beba:le, beda:iwane amola yaguguliwane Yesuma doaga:le, Ea emo gadenene muguni bugili, ea hamoi Ema olelei. 34 Amalalu, Yesu da ema amane sia:i, "Nadiwi! Di da dia dogo ganodini dafawaneyale dawa:beba:le, uhi dagoi. Hahawane masa! Dia oloi da bu hame madelamu."

35 E sia:nanoba, Ya:ilase ea diasu fi adola ahoasu dunu ilia da da ilima doaga:i. Ilia da Ya:ilasema amane sia:i, "Didiwi bogoi dagoi. Hamedeiba:le, Yesuma mae misa:ne sia:ma!"

36 Be ilia sia: mae nabawane, Yesu da Ya:ilasema amane sia:i, "Mae beda:ma! Be dafawaneyale dawa:ma." 37 Yesu da eno dunuma mae

misa:ne sia:i. E da asili, Bida, Ya:mese amola Ya:mese ola/eya Yone, ili fawane oule asi. 38 Ilia da Ya:ilase ea diasuga doaga:sea, dunu bagohame didigia:lebe ba:i. 39 Diasu ganodini golili sa:ili, E da ilima amane adole ba:i, "Dilia abuliba:le ededenasala:? Abuliba:le dibala:? Mano da bogoi hame, udigili golai diala."

40 Be ilia da Ema oufesega:su. Be E da dunu huluane gadili adole asili, E da mano ea eda, eme amola Ea baligia aligisu dunu amo mano bogoi dialebe sesei ganodini oule asi.

41 E da mano ea lobolele, amane sia:i, "Da:lida gumi!" Amo sia: dawa:loma:ne da, "Uda mano fonobahadi! Na dima agoane sia:sa! Wa:legadoma!" 42 Amo sia: nababeba:le, uda mano da hedolowane wa:legadole lalu. Amo mano da ode fagoyale esalu. Amalalu, dunu huluane da bogoi wa:legadoi ba:beba:le, fofogadigi galu.

43 Yesu da amo hou dunu enoma mae olelema:ne sia:i. E da ilima amo uda manoma ha:i manu ima:ne sia:i.

6

Na:salede Dunu Ilia Yesu Higa:i (Ma:diu 13:53-58; Luge 4:16-30)

1 Amo soge yolesili, Yesu amola ea fa:no bobogesu dunu, Yesu Ea moilaidafa amoga bu hagi. 2 Sa:bade helefisu esoga, Yesu da sinagoge diasu ganodini ea sia: olelei. Dunu bagohame gilisibi ba:i. Ilia da Ea sia: nababeba:le, fofogadigili amane sia:i "Amo dunu ea gasa hou da habidili labala? Ea asigi dawa:su da habodane bagade hamobela:? Hou gasa bagadedafa musa: hame ba:su hou, E gasawane hamosa. 3 E da ifa hahamosu dunu. Ea ame da Meli amola eya da Ya:mese, Yousefe, Yudase amola Saimone. Ea dalusi huluane da ninia moilai ganodini esala." Amaiba:le, ilia da Yesu higa:i. 4 *Yesu da ilima amane sia:i, "Dunu fi huluane da balofede dunu ea sia: naba. Be hi moilaidafa fi dunu fawane da ea sia: hame naba."

5 Amaiba:le, amo moilaiga, E gasa bagade hou hamomusa: hamedei ba:i. Oloi dunu afae afae fawane, E da Ea lobo ilima ligisiba:le, uhinisi. 6 Ilia dafawaneyale hame dawa:su hou ba:beba:le, Yesu E fofogadigi. Amalalu, E Na:salede moilai yolesili, eno moilaiga olelela lalu.

Yesu da Ado ba:su Dunu Fagoyale Gala Ea Sia: Olelema:ne Asuna Asi (Ma:diu 10:5-15; Luge 9:1-6)

7 E da Ea ado ba:su dunu ilima Ema misa:ne sia:i. E da ili aduna aduna, asunasi. Fio a:silibu dunu ilia dogo ganodini aligila sa:i, amo fadegale fasima:ne, E da Ea ado ba:su dununa gasa sagoi. 8 †E da ilima amane sia:i, "Agi ga:gi, daba, amola muni bulu ganodini sali, amo liligi huluane mae aguni masa! Dagulu fawane gaguli masa! 9 Emo salasu salima. Be da:i salasu aduna hame, afadafa fawane salima." 10 E da eno ilima amane sia:i, "Moilaiga doaga:sea, nowa dunu dilima yosia:sea, amo dunu ea diasuga dilia golale, eno sogega masunusa: dawa:sea fawane yolesima! 11 ‡Be moilai dunu da dilima hame yosia:sea amola dilia sia: ilia higasea, bu asili, ilima sisasu olelema:ne, osobo dilia emo gafe dialebe doga:lesima!"

---

* **6:4:** Yone 4:44 † **6:8:** Luge 10:4-11 ‡ **6:11:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:51

12 Amaiba:le, Ea fa:no bobogesu dunu da asili, dunu huluane ilia wadela:i
hou yolesili Godema sinidigima:ne, amo sia: olelei. 13 §Ilia da Fio a:silibu
bagohame ilia sia:ga fadegale fasi. Ilia da oloi dunu bagohame uhima:ne,
ilima susuligi sogadigi.

Yone Ba:bodaise Ea Bogosu
(Ma:diu 14:1-12; Luge 9:7-9)

14 **Gamane hina dunu Helode da amo hou nabi. Bai dunu huluane da
Yesu Ea gasa bagade hou sia: dasu. Dunu mogili ilia amane sia: dasu,
“Amo dunu da Yone Ba:bodaise bogole, bu uhini wa:legadoi. Amaiba:le E
da gasa bagade hawa: hamonana!” 15 Be eno dunu, “E da Elaidia.” sia:i.
Eno ilia amane sia:i, “E da balofede dunu, ninia aowalalia balofede dunu
agoane.” 16 Be Helode, amo hou nababeba:le, amane sia:i, “Na da Yone ea
dialuma damuni fasima:ne sia:i. E da bogole bu wa:legadoi.” 17 ††Musa:,
Helode da hamoma:ne sia:beba:le, ilia da Yone afugili, la:gili, se iasu diasu
ganodini sali. Helode da ea ola Filibe idua e dio amo Heloudiase, lai dagoi.
Amo uda ea sia: nababeba:le, Helode da Yone lale, se iasu ganodini sali.
18 Bai Yone da Helodema amane sia:nanu, “Dia ola idua wamolamu da
sema bagade!”
19 Amaiba:le, Heloudiase da Yonema mi hanaiba:le, e fuga:musa: dawa:i
galu. Be Helode da e fuga:musa: logo hame fodoi. 20 Helode da Yonema
beda:i galu. Bai Yone ea hou da hadigi amola ida:iwane e dawa:beba:le,
Helode da e gaga:i. Helode da Yone ea sia: nabimu hanai, be ea sia:
nababeba:le, gogolelebe galu.
21 Be Heloudiase ea eso da doaga:i dagoi. Helode e lalelegesu esoga,
ea eagene ouligisu dunu, dadi gagui ouligisu dunu, amola Ga:lili mimogo
dunu huluane, Helode da Lolo nabe amoga misa:ne hiougi. 22 Heloudiase
idiwi misini, dunu huluane ba:ma:ne, siogoi. Helode amola lolo Nasu misi
dunu huluane da hahawane ba:i. Amalalu, Helode da a:finima gasa bagade
ilegele amane sia:i, “Dia hanai liligi nama adole ba:sea, na da imunu.” 23 E
da gasa bagade ilegele amane sia:nanu, “Di da na ouligibi fi dogoa mogili,
la:idi afae dima imunusa: sia:sea, na da amo dima imunu.”
24 Amalalu, a:fini asili, ea amema amane adole ba:i, “Na adi liligi lamusa:
adole ba:ma:bela:?” Eme da bu adole i, “Yone hanoga fane salasu dunu,
amo ea dialuma damuni lamusa: adole ba:ma.”
25 Amalalu, e hedolo Helode ea diasu ganodini bu golili sa:ili, amane
sia:i, “Wahadafa Yone Ba:bodaise ea dialuma damuni, yaeya da:iya ligisili,
amo nagili ima.”
26 Amo sia: nababeba:le, Helode da se bagade nabi. Be e musa: gasa
bagade sia:beba:le, amola ea lolo Nasu misi dunu ba:ma:ne gogosiamu
higa:iba:le, ea musa: adoi yolesimu hamedei ba:i. 27 Amalalu, e da
dadi gagui afae asunasili, Yone ea dialuma damuni gaguli misa:ne sia:i.
Dadi gagui dunu da asili, se iasu diasu ganodini Yone Ba:bodaise ea
dialuma gobiheiga damuni fasi. 28 Amo dialuma yaeya da:iya ligisili gaguli
misini, a:finima i dagoi. Amalalu, a:fini da ea amema bu i. 29 Amo hou
nababeba:le, Yone ea fa:no bobogesu dunu misini, ea da:i hodo lale, uli
dogone sali.

Yesu da Dunu 5000 ilima Ha:i Manu Sagoi
(Ma:diu 14:13-21; Luge 9:10-17; Yone 6:1-14)

§ **6:13:** Ya:mese 5:14 ** **6:14:** Ma:diu 16:14; Maga 8:28; Luge 9:19 †† **6:17:** Luge 3:19-20

30 Yesu Ea asunasi dunu, Yesuma bu doaga:le, ilia hawa: hamoi Ema
olelei.
31 Dunu bagohame misini, sia: dabeba:le, ha:i manu logo amola helefimu
logo hedofaiba:le, Yesu E amane sia:i, "Ninia da dunu hamedei sogea
helefila masunu. Amogai da helefisu ba:mu." 32 Amalalu, ilia da dusagaiga
fila heda:le, dunu hame holoi sogebi amoga ilisu asi.
33 Be dunu bagohame ilia asi nababeba:le, moilai yolesili, emoga
hehenane, ilia sogebia doaga:musa: asili, hidadea doaga:i. 34 ‡‡Amaiba:le,
bega: doaga:le, moiga aligila sa:ili, Yesu da dunu bagohame gilisibi ba:i.
Dunu ilia da sibi amo da sibi ouligisu hame gala, amo defele ba:i. Yesu da
ilima asigi galu. E da liligi bagohame ilima olelei.
35 Daeya, Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema misini, amane sia:i, "Goe soge
da dunu hame holoi soge. Gasimu gadenei galebe. 36 Dunu huluane da
moilai enoga ha:i manu bidilama:ne masa:ne asunasima!"
37 Be Yesu E bu adole i, "Dilisu ha:i manu ilima ima!" Ilia bu sia:i, "Ninia
silifa fage 200 agoane iabeba:le, agi lale, ilima ima:bela:?"
38 E da ilima bu adole ba:i, "Agi ga:gi da habodayane ganabela:? Ba:la
masa!"
Ba:lalu, ilia amane bu adole i, "Agi ga:gi biyale amola menabo aduna
fawane."
39 Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunuma ilia da dunu huluane
momogili, gilisisu afae afae, mola:ya:i gisi da:iya fima:ne sia:ma:ne, sia:i.
40 Ilia da gilisisu, eno da 100 agoane, eno da 50 agoane, agoaiwane dada:lei.
41 Amalalu, Yesu da agi ga:gi biyale gala amola menabo aduna lale, Ea
si ba:le gadole, Godema nodone sia:ne gadoi. Amalalu, E da amo agi ga:gi
fifili, Ea fa:no bobogesu dunuma sagoi. Ilia dunu eno ilima bu sagoi.
Menabo aduna amola, Yesu da dunu huluane moma:ne fifili sagoi. 42 Ilia
huluane sadi ba:i. 43 Hame mai dialu agi ga:gi fifi amola menabo lale, daba
fagoyale amo nabale ligisi. 44 Dunu 5000 agoane amola eno uda amola
mano bagohame da sadi dagoi.

Yesu da Hano Da:iya Mae Magufale Asi (Ma:diu 14:22-33; Yone 6:15-21)

45 Amalalu, Yesu Ea sia:be nabalu, ea ado ba:su dunu da dusagaiga fila
heda:le, Ga:lili Hano Wayabo na:iyado bega: doaga:musa: asi. E da dunu
eno huluane ilima masa:ne sia:i. 46 Huluanema "Asigibio" sia:nanu, Yesu
hisu sia:ne gadomusa:, goumiba:le heda:i. 47 Daeya, Ea ado ba:su dunu da
dusagai ganodini hano dogoa ahoanu, Yesu hisu moiga lelu. 48 Fo bagade
da ilia odagiga mabeba:le, Ea ado ba:su dunu se nabawane susugane
sua:lalebe, amo Yesu E ba:i. Amalalu, hahabedafa, eso mae misini, hadigi
gadenene, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma doaga:musa:, hano da:iya
mae magufale asi. Ilima baligimusa: manebe ba:i. 49 Be ilia da Yesu
mae magufale manebe ba:beba:le, E da bogoi a:silibuyale dawa:iba:le,
bagade beda:i. 50 Ea manebe huluane ba:beba:le, ilia beda:ga bogomu
agoai dawa:i.
Be Yesu E ilima hedolo amane sia:i, "Mae beda:ma! Amo da Na!"
51 Amalalu, E da dusagaiga fila heda:loba, fo da yolesi. Ilia bagadewane
fofogadigi. 52 Bai ilia da Yesu E agi ga:gi afadenene bagade hamoi, amo
musa: hame ba:su gasa bagade hou dawa:mu hamedeiwane ba:i.

‡‡ **6:34:** Idisu 27:17; 1 Hina bagade 22:17; 2 Hou Olelesu 18:16; Isigiele 34:5; Ma:diu 9:36

Yesu da Genesalede soge Ganodini Oloi Dunu Uhinisi
(Ma:diu 14:34-36)

53 Amalalu, ilia da hano wayabo degele, Genesalede soge bega: doaga:le,
dusagai la:gilisi. 54 Ilia moiga aligila sa:ili, dunu eno huluane da amo
doaga:i dunu da Yesu ilia dawa:i. 55 Amalalu, moilai enoga moilai enoga
hehenane asili, oloi dunu ilia debea da:iya dialu amo ilia Yesuma gisa
misi. Dunu ilia, "Yesu da amo sogebi esala!" ilia nababeba:le, amo
sogebiga oloi dunu gigisa misi. 56 Yesu da asili, Ea doaga:i soge huluane,
moilai fonobahadi amola moilai bagade amola iwilaga amo sogebi huluane
amoga ilia oloi dunu oule misini, bidiga lasu diasuga ligisili, Ea abula fe
digili ba:ma:ne, Yesuma edegei. Nowa da Ea abula fe digili ba:loba, e da
bu uhi dagoi ba:i.

7

Aowalali Fi Ilia Olelesu
(Ma:diu 15:1-9)

1 Fa:lisi dunu amola Yelusaleme fi Sema olelesu dunu da Yesuma gilisi.
2 Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia da Fa:lisi ilia lobo dodofesu hou defele,
hame hamosu. Fa:lisi amola sema olelesu dunu da ilia hou ba:i dagoi.
3 (Fa:lisi dunu amola Yu dunu ilia aowalali fi ilia hou dawa:beba:le, ha:i
manusa: dawa:sea, ilia lobo usunawane amoga ilia lobo dodofesa.
4 Ilia bidiga lama:ne diasuga asili, bu hagisia, ilia da:i ilia dodofesa.
Aowalali fi sema bagohame ilia hamosa. Faigelei amola ofodo huluane
ilia sema defele dodofesa.)
5 Amaiba:le, Fa:lisi dunu amola Sema olelesu dunu da Yesuma amane
adole ba:i, "Dia ado ba:su dunu da abuliba:le aowalalia fi ilia sia: mae
nabawane, ilia lobo mae dodofele ha:i nahabela:?"
6 *Yesu E bu adole i, "Dafawane! Aisaia da hemone dilia dabua fawane
moloi ogogosu hou noga:le ba:la:lusu. Amaiba:le agoane dedei diala,

'Amo dunu fi ilia da lafidili Nama nodone sia:sa.
Be ilia dogoga ilia da Nama hame dogolegei.
7 Ilia da dunu ea sema da Gode Ea Sema amo ilia olelebeba:le,
ilia da Nama udigili nodosa.' "

8 Yesu E amane sia:i, "Dilia Gode Ea hamoma:ne sia:i yolesili, udigili
osobo bagade dunu ilia hamoma:ne sia:i amoma fa:no bobogesa."
9 E eno adole i, "Dilisu olelesu noga:le fa:no bobogema:ne, dilia da
dawa:iwane logo hogole, Gode Ea Hamoma:ne sia:i yolesisa. 10 †Mousese
da sema (Hamoma:ne Sia:i) agoane olelei, `Dia ada amola ame elama
asigima!' amola sema eno, `Nowa da ea ada o ea ame elama lasogole
sia:sea, amo dunu medole legema!' 11 Be dilia da agoane olelesa, "Dunu
da ea ame o ea ada amoma ea iasu elama imunu galu, be amo iasu liligi
da hidadea Godema imunusa: ilegei sia:sea, 12 amo dunu ea ame amola ea
ada hame fidimu da defea dilia sia:sa. 13 Amaiba:le, dilia da musa: sema
dilia eno dununa olelebeba:le, amola dilia Na waha sia:i hou hamobeba:le,
dilia da Gode Ea sia: wadela:sa. Dilia da agoane liligi bagohame hamosa!"

Ledodafa Hou da Habidili Mabela:?
(Ma:diu 15:10-20)

---

* **7:6:** Aisaia 29:13 † **7:10:** Gadili Asi 20:12, 21:17; Mousese ea Malasu 5:16; Gobele Salasu 20:9

14 Amalalu, Yesu da dunu huluane gilisi Ema misa:ne sia:i. E da ilima
amane sia:i, “Dilia huluane nabima! Amola noga:le dawa:ma! 15 Gadili
dialebe liligi huluane da dunu ea da:i ganodini masunuba:le, da ea hou
hame wadela:sa. Be liligi ea dogo ganodini dialu ga masunuba:le, da ea
hou wadela:sa. 16 Ge galea nabima!”

17 Amalalu, E da dunu gilisi yolesili, diasu ganodini golili sa:ili, dunu
eno hameba:le, Ea fa:no bobogesu dunu da amo fedege sia: ea bai
ilima olelema:ne adole ba:i. 18 Yesu E bu adole i, “Dilia amola da hame
dawa:su dunula:? Gadili liligi dunu ea lafi amoga ea da:i hodo ganodini
masunuba:le da ea dogo hame ledo hamomu, amo dilia hame dawa:bela:?
19 Bai amo liligi da ea dogo ganodini mae sa:ili, ea hagomoga fawane
doaga:sa. Amasea, baligili bu gadili ahoa.” (Amo sia: sia:beba:le, Yesu
da ha:i manu liligi huluanedafa manu da defea (sema hame) olelei dagoi.)

20 E amane sia:i, “Ganodini liligi ga masunuba:le da dunu ea hou
wadela:sa. 21 Dunu ilia dogo ganodini asigi dawa:beba:le, ilia wadela:le
dawa:sa, medole legesa, inia uda adole lasa, 22 inia ea liligi wamolamusa:
dawa:sa, mi hanaiba:le wadela:i hamosa, ogogosa, udigili hame asigi hou
hamosa, eno dunu ilia gaguiba:le mudasa, gadesa, gasa bagade fi dawa:sa,
udigili dadousa, 23 amo wadela:i hou huluane da ganodini dialebeba:le, ga
ahoasea, dunu ea hou wadela:sa.”

Uda Ea Dafawaneyale Dawa:su Hou (Ma:diu 15:21-28)

24 Amalalu, Yesu E wa:legadole, asili, Daia moilai amola Saidone moilai
amo gadenene sogega doaga:i. E da wamowane diasu ganodini golili sa:i.
Be Hi fawane wamowane esalumu da hamedei galu. 25 Be uda afae ea
mano amo ea dogo ganodini Fio a:silibu aligila sa:i, e da Yesu Ea hou
nababeba:le, Ema doaga:le, Ea emo gadenene osoboga diasa:i. 26 Goe uda
da Galigi uda. E da Finisia soge, Silia fifi lai ilia soge ganodini lalelegei
galu. E da Fio liligi idiwi ea dogoga aligila sa:i, amo fadegale fasima:ne,
Yesuma ha:giwane edegei. 27 Be Yesu E bu adole i, “Manodafa ilia hidadea
ha:i manu da defea. Ilia ha:i manu udigili lale, wa:megili imunu da defea
hame galebe.”

28 Be amo uda da bu adole i, “Dafawane Hina! Be wa:me e da eda ea
fafaiha esala, da mano ilia ha:i manu daladaha amo naha.”

29 Yesu E amane sia:, “Dia amo adole iabeba:le, hahawane masa. Fio
liligi didiwi ea dogo ganodini dialu da fadegai dagoi.”

30 Amalalu, uda da asili, idiwi hahawane uhini diaheda:su da:iya midi
dialebe ba:i. Wadela:i a:silibu da fadegale fasi dagoiba:le, hamedafa ba:su.

Yesu da Gega:i Sia: Hamedei Dunu Uhinisi

31 Amalalu, Yesu da Daia moilai soge yolesili, Ga:lili Hano Wayabo amoga
doaga:i. E da amo logo ahoabeba:le, Saidone moilai amola Dega:bolisi
(moilai nabuane gala) amo soge E da baligi dagoi. 32 Eno dunu da ge ga:i,
sia: dioiwane hamoi dunu, Yesuma oule misi. Ilia da Yesu e uhinisima:ne
ea da:iga lobo ligisima:ne ha:giwane edegei. 33 Yesu da eno dunu huluane
mae ba:ma:ne, amo dunu la:ididili oule asi. E da Ea lobo sogo amo
dunu ea ge gelabo ganodini sali. Amalalu, Yesu da Ea lobo sogo amoga
defo adugala:le, amo dunu ea gona:su digili ba:i. 34 E da Ea si muagado
ba:le gadole gogonomane, amane sia:i, “Efada!” Amo ea dawa:loma:ne da
“Doasima!”

35 Amalalu, amo dunu ea ge da doasili, ea gona:su amola bu ha-
hamoiba:le, e da noga:le sia: baoui. 36 Yesu da dunu huluanema, amo hou
mae olelema:ne sia:i. E da gasawane eno dunu mae adoma:ne sia:i. Be ilia
da mae nabawane bu baligiliwane amo hou bagadewane olelei. 37 Dunu
huluane da bogomuwane fofogadigi. Ilia amane sia:i, "E da hou huluane
hahawane hamosa. Ea hamoiba:le, musa: ge ga:i da bu naba amola musa:
sia: hamedei da bu sia: baousa."

8

Yesu da Dunu 4000 agoane Ha:i Moma:ne Ha:i Manu Sagoi (Ma:diu 15:32-39)

1 Eso enoga, dunu eno bagohame da gilisi. Ilia da ilia ha:i manu huluane
na dagoi. Amo ba:loba, Yesu da Ea ado ba:su dunu Ema misa:ne sia:i. E
da ilima amane sia:i,
2 "Amo dunu huluane da eso udiana nama asigili esaluba:le, ilia ha:i
manu hame. Na bagade asigisa. 3 Na da ili ha:i mae nawane asunasisia,
mogili ilia badilia misiba:le, logoga sidimu!"
4 Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema amane sia:i, "Ninia da dunu hame
esalebe hafoga:i sogega esala. Ninia da amo dunu sadima:ne, habidili ha:i
manu lama:bela:?"
5 Yesu da ilima amane adole ba:i, "Agi ga:gi da habodayane ganabela:?"
Ilia da bu adole i, "Fesuale diala!"
6 Yesu da dunu huluane osoboga fima:ne sia:i. Amalalu, Yesu da agi ga:gi
fesuale gala lale, Godema nodone sia:ne gadole, amo agi ga:gi fifili, ilia eno
dunuma ima:ne, ea ado ba:su dunuma sagoi. Ilia da eno dunu moma:ne
ilima bu sagoi. 7 Ilia da menabo afae afae galu. Yesu da amo menabo
lale, Godema sia:ne gadoi. Amalalu, E da Ea ado ba:su dunuma, ilia eno
dunuma sagoma:ne, i dagoi. 8 Dunu huluane da sadini mai dagoi. Ilia
da hame mai dialu liligi lale, daba fesuale gala ba:i. 9 Dunu4000 agoane
ilia ha:i defele mai. 10 Yesu da dunu huluane ilima asigiwane masa:ne
sia:i. Amalalu, Yesu amola ea ado ba:su dunu da dusagaiga fila heda:le,
Da:lamaniuda sogega asi.

Ilia da Gasa Bagade Dawa:digima:ne Olelesu Ba:musa: Hanai (Ma:diu 16:1-4)

11 *Fa:lisi dunu da Yesuma misini, Ema adole ba:lalu. E da ilima
muagado amoga musa: hame ba:i dawa:digima:ne olelesu ima:ne sia:i.
Ilia da Ea hou dafama:ne ado ba:musa: dawa:i galu. 12 †Yesu da Ea
dogo ganodini gogonomai. E amane sia:i, "Fi wali esala da abuliba:le
dawa:digima:ne olelesu bagade hogoi helebela:? Na dafawane sia:sa. Amo
fi ilima Na da dawa:digima:ne olelesu hamedafa olelemu." 13 Amalalu,
Yesu da ili yolesili, dusagaiga fila heda:le, hano wayabo na:iyadodili
doaga:musa: asi.

Fa:lisi Dunu amola Helode Ilia Yisidi (Ma:diu 16:5-12)

14 Asili, Ea fa:no bobogesu dunu da agi ga:gi hame gaguli misi, amo
ba:i. Agi ga:gi afadafa fawane dusagai ganodini dialebe ba:i. 15 ‡Yesu da
ilima amane sia:i, "Dawa:ma! Fa:lisi dunu amola Helode ilia yisidi amoma
beda:ma!"

---

* **8:11:** Ma:diu 12:38; Luge 11:16 † **8:12:** Ma:diu 12:39; Luge 11:29 ‡ **8:15:** Luge 12:1

16 Ilia da gilisili sia: dasu, “Ninia agi ga:gi hame gaguli misiba:le, E da
agoane sia:sa!”
17 Be ilia sia:dalebe dawa:beba:le, Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia agi
ga:gi hame gaguli misiba:le abuliba:le sia: dalula:? Dilia abuliba:le hame
dawa:bela:? Dilia dogo da abuliba:le igi agoane hamobela:? 18 §Dilia da si
gala, be hame ba:sa. Ge gala, be hame naba. Dilia Na hou gogolebela:?
19 Na da dunu 5000 agoane ha:i moma:ne, agi ga:gi biyale gala fifili
iabeba:le, dilia dala dialebe amo salimusa:, daba habodayane labala?”
Ilia bu adole i, “Fagoyale!”
20 Yesu E bu adole ba:i, “Na da dunu 4000 agoane ha:i moma:ne, agi
ga:gi fesuale gala fifili iabeba:le, dilia dala dialebe amo salimusa:, daba
habodayane labala?”
Ilia bu adole i, “Fesuale!”
21 E da ilima amane sia:i, “Dilia wali hame dawa:bela:?”

Yesu da Si Wadela:i Dunu Uhinisi

22 Ilia Bedesa:ida moilaiga doaga:le, eno dunu da si dofoi dunu Yesuma
oule misi. Ilia da Yesu amo dunu digili ba:ma:ne edegei. 23 Yesu da amo
dunu lobolele, diasu gadili oule asi. E da si dofoi dunu ea siga defo hano
aduga:i. E da ema Ea lobo ligisili, ema amane adole ba:i. “Di da liligi
ba:sala:?”
24 E da ea si ba:le ga:le, amane sia:i, “Na da dunu ili ba:sa. Be ilia da ifa
agoane lalebe ba:sa.”
25 Yesu da ea si bu digili ba:i. Amalalu, amo dunu ea si da fadegai dagoi.
E da ea siga liligi huluane noga:le ba:i. 26 Yesu da amo dunu ea diasuga
asunasi. Yesu da ema amane sia:i, “Moilai ganodini mae golili masa!”

Bida da Yesu da Mesaia Sia:i
(Ma:diu 16:13-20; Luge 9:18-21)

27 Amalalu, Yesu amola ea ado ba:su dunu da moilali Sesalia Filibia soge
gadenene amoga asi. Ilia da logoga ahoana, Yesu E amane adole ba:i, “Na
da nowayale, eno dunu ilia adi sia:dalula:?”
28 **Ilia da ema bu adole i, “Mogili Di da Yone Ba:bodaise ilia da sia:sa.
Oda Di da Elaidia ilia sia:daha. Mogili Di da musa: balofede dunu ilia sia:
daha,”
29 ††Amalalu, Yesu da bu adole ba:i, “Be dilia! Na da nowayale, dilia sia:
dalala:?”
Bida e bu adole i, “Di da Mesaia!”
30 Amalalu, Yesu da ilia eno dunu ilima mae olelema:ne sia:i.

Yesu da Ea Se Nabimu amola Bogomu Olelei
(Ma:diu 16:21-28; Luge 9:22-27)

31 Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunuma amane olelei, “Na, Dunu Egefe,
da se bagade nabimu. Asigilai dunu, gobele salasu hina dunu amola sema
olelesu dunu da Na higabeba:le, medole legemu. Be Na da bogole, eso
udiana aligili, bu uhini wa:legadomu.” 32 E da amo sia: ilima moloiwane
olelei. Amaiba:le, Bida da Yesu la:ididili adole asili, Yesuma gagabole sia:i.
33 Be Yesu da delegili, Ea ado ba:su dunu eno ba:lalu, Bidama gagabole
amane sia:i, “Sa:ida:ne! Di gasigama! Gode da amo asigi dawa:su hame
olelesa! Be osobo bagade dunu ili fawane olelesa.”

---

§ **8:18:** Yelemaia 5:21; Isigiele 12:2; Maga 4:12 ** **8:28:** Maga 6:14-15; Luge 9:7-8 †† **8:29:** Yone 6:68-69

34 ‡‡Amalalu, E da ado ba:su dunu amola dunu huluane ema misa:ne
sia:i. E da ilima amane sia:i, “Nowa dunu da Nama fa:no bobogemusa:
dawa:sea, e da ea esalusu mae dawa:le, ea bulufalegei gisawane, Nama
fa:no bobogema:mu. 35 §§Nowa dunu da ea esalusu gagumusa: hanai
galea, e da ea esalusu fisimu. Be nowa dunu da Na amola Gode Ea sia:
ida:iwane asigiba:le ea esalusu fisiagasea, e da ea esalusu bu ba:mu.
36 Osobo bagade dunu da osobo bagade liligi huluane lama:ne, ea Fifi
Ahoanusu fisimu da defeala:? Hame mabu! 37 E da ea Fifi Ahoanusu bu
lama:ne, adi ima:bela:?
38 Wali esalebe fi da inia uda adole lasu amola wadela:i fi diala. Nowa
dunu amo fi ganodini esala da Na sia: higasea, Na, Dunu Egefe, Na
Gode Ea hadigi laiwane, amola hadigi a:igele dunu gilisili osobo bagadega
doaga:sea, amo higa:i dunu Na da higamu.”

9

1 Yesu E eno amane sia:i, “Na da dilima sia:sa! Mogili waha guiguda:
lela dunu, ilia da mae bogole, Gode Ea gasa bagade Hinadafa Hou doaga:i
dagoi ba:mu.”

Yesu Ea Da:i Afadenei
(Ma:diu 17:1-13; Luge 9:28-36)

2 *Eso gafeyale aligili, Yesu da Bida, Ya:mese amola Yone oule asili, ilisu
goumiba:le heda:i. Amalalu, ilia ba:lalu, Yesu Ea da:i da afadenei dagoi.
3 Ea abula da hadigidafa, ahea:ya:i agoane hamoi. Abula dodofesu dunu
da agoaiwane ahea:ya:i hamosu hame dawa:. Hadigi hamoiba:le agoai da
siga ba:mu gogolei. 4 Amalalu, ilia da Elaidia amola Mousese ela amola
Yesuma sia: dalebe ba:i. 5 Bida da Yesuma amane sia:i, “Olelesu! Ninia
guiguda: esalebeba:le, hahawane bagade. Ninia guiguda: abula diasu
udiana, afae da Di, eno da Mousese amola eno da Elaidia, dili golama:ne
hiougimu.” 6 Ado ba:su dunu ilia da bagadewane beda:i. Amaiba:le,
Bida da gogoleiwane sia:i. 7 †Amalalu, mumobi sa:ili, ilia huluane uligi
dagoi. Mumobi ganodini, sia: bagade ilia nabi amo, “Amo da na dogolegei
Manodafa. Ea sia: nabima!”
8 Amalalu, ilia da bu ba:le gaba, Yesu Hi fawane ba:i.
9 Ilia da goumiba:le bu daloba ahoana, Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia
amo waha ba:i liligi, amo eno dunuma mae adoma! Dunu Egefe bogole,
bu wa:legadole, amo eso doaga:beba:le fawane olelema.”
10 Ilia da amo sia: nababeba:le, eno dunuma hame olelei. Be wamowane,
ilia da bogoi uhini wa:legadosu sia: ea bai hogomusa: sia: dasu. 11 ‡Amola
ilia da Yesuma amane adole ba:i, “Elaidia da hidadea misunu, amo sema
olelesu dunu da abuliba:le olelebela:?”
12 Yesu E bu adole i, “Dafawane! Elaidia da hidadea liligi huluane
momagemusa: misunu galu. Be eno sia: dedei, `Dunu Egefe da se bagade
nabimu. Ilia da E higamu.’ Amo sia: da abuliba:le dedebela:? 13 Be Na da
dilima sia:sa! Elaidia da doaga:i dagoi. Sia: dedei defele, eno dunu da ilia
hanai hou ema hamoi dagoi.”

Yesu da Goi ea Dogo Ganodini Fio a:silibu Aligila Sa:i amo Uhinisi
(Ma:diu 17:14-21; Luge 9:37-43)

---

‡‡ **8:34:** Ma:diu 10:38; Luge 14:27 §§ **8:35:** Ma:diu 10:39; Luge 17:33; Yone 12:25 * **9:2:** 2 Bida 1:17-18 † **9:7:** Ma:diu 3:17; Maga 1:11; Luge 3:22 ‡ **9:11:** Ma:lagai 4:5; Ma:diu 11:14

14 Ilia da eno ado ba:su dunuma bu doaga:le, ilia amola eno dunu
bagohame amola sema olelesu dunu sia:ga gegenanebe ba:i. 15 Amalalu,
amo dunu da Yesu ba:sea, hahawane fofogadigili, Yesuma gousa:musa:
misi. 16 Yesu da ilima amane adole ba:i, "Dilia da ilima adiga sia:ga
gegebala:?"

17 Dunu afae amo gilisisu ganodini da bu adole i, "Olelesu! Na da na
mano ea sia: Fio a:silibu da hedofai dagoi, amo na da Dima oule misi.
18 Amo wadela:i a:silibu da bagadewane ludubiba:le, na mano da osoboga
gisalugala:sa. Amasea, ea defo hano agoane sasiasa, amola e bogomusa:
agoane hamosa. Na da Dia fa:no bobogesu dunuma amo Fio liligi fadegale
fasima:ne sia:noba, ilia sia:ne ba:loba hamedei galu."

19 Yesu E bu adole i, "Dafawaneyale hame dawa:su dunu fi! Dilia
fidima:ne, Na da eso habodayane esaloma:bala:? Dilia wadela:i hou Na
da habodane ba:ma:bala:? Amo mano Nama oule misa!" 20 Amalalu,
ilia da amo goi Ema oule misi. Wadela:i a:silibu goi ea dogo ganodini
esalu da Yesu ba:beba:le, e da ea da:i amo ganodini ludubiba:le, goi ea
da:i gadelale, e da osoboga diasa:ili soyalale, ea lafidili dubu bagadewane
sasialalu. 21 Yesu da amo goi ea adama amane adole ba:i, "Ea olo da
habogala mubala:?" Eda bu adole i, "E mano dudubuga mui galu.

22 Eso enoga, wadela:i a:silibu bagadewane ludubiba:le, e laluga nesa.
Enoga e da hanoga bogoma:ne dafasa. Be di da e hahamomu defele esalea,
ninima asigiba:le fidima."

23 Yesu E bu adole i, "Abuliba:le na da defele hahamomusa: galea
hamoma:ne sia:bala:? Nowa da dafawaneyale dawa:sea, e da huludafa
hamomusa: defele gala."

24 Goi ea ada da se bagade nabawane bagade wele sia:i, "Na
dafawaneyale dawa:be! Be na dafawaneyale dawa:su hou da defele
hameba:le, Dia na dafawaneyale dawa:su hou bu bagama!"

25 Amalalu, dunu huluane hehenane gilisibi ba:loba, amo wadela:i
a:silibuma Yesu E gagabole amane sia:i, "Di! Sia: hamedei amola hame
naba amo hou hamosu wadela:i a:silibu! Bu mae aligila sa:ima:ne fadegale
fasima!" 26 Amalalu, wadela:i a:silibu, bagadewane "a:a:i" ea gusa:ne, goi
ea da:i gadelale, ea dogoga fadegale fasi. Goi da bogoiwane ba:loba, dunu
huluane amane sia:i, "E da bogoi dagoi!" 27 Be Yesu Ea lobolele, gaguia
gadoiba:le, e da wa:legadoi.

28 Fa:nowane, Yesu da diasuga golili sa:ili, Ea fa:no bobogesu dunu da
wamowane Ema adole ba:i, "Ninia amo wadela:i a:silibu fadegale fasimu,
abuliba:le hamedebela:?" 29 Yesu E bu adole i, "Gowai liligi, dunu ilia
bagadewane sia:ne gadobeba:le fawane fadegale fasimu dawa:."

Yesu da Ea Bogomu Bu Olelei
(Ma:diu 17:22-23; Luge 9:43-45)

30 Amo soge yolesili, Yesu amola Ea ado ba:su dunu Ga:lili soge ganodini
lalu. Dunu eno da ilia esalebe soge dawa:mu, E da higa:i galu. 31 Bai E da
ea ado ba:su dunu ilima fawane olelemusa: dawa:i galu. E amane sia:i,
"Eno osobo bagade dunu da Dunu Egefe gasawane gagulaligili, medole
legemu. Be eso udiana aligili, E da uhini bu wa:legadomu." 32 Be amo
sia: nabaloba, ilia da bai noga:le hame dawa:i. Amola ilia da Ema bai eno
adole ba:mu beda:i galu.

Nowa ea Hou da Baligi Bagade Ba:sala:?
(Ma:diu 18:1-5; Luge 9:46-48)

33 Ilia da Gabena:iame moilaiga doaga:le, diasu afae gelabo ganodini
golili sa:i. Amalalu, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma amane adole ba:i,
"Dilia logoga ahoanoba, adi sia:ga gegeila:?"
34 §Be ilia da nowa ea hou da baligili ahoabe, amo sia: gegenana
ahoanuba:le, gogosiabeba:le, Ema hame adole i. 35 **Amalalu, Yesu da fili,
ado ba:su dunu fagoyale gala Ema misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i,
"Nowa dunu da bisili masusa: dawa:sea, e da sinidigili, dunu huluane ilia
hawa: hamosu dunu agoane ba:mu." 36 Yesu da mano fonobahadi lale,
ilia aligi dogoa oule misi. Amalalu, amo mano ouga:ne, E da ilima amane
sia:i, 37 ††"Nowa dunu da Nama asigiba:le, agoaiwane mano hahawane
yosia:sea, e da Na amola yosia:sa. Nowa da Nama hahawane yosia:sea, e
da Na Asuna Asisu dunuma yosia:sa."

Nowa da Ninima Ha Lai Hame Galea, E da Ninia Fidisu Esala
(Luge 9:49-50)

38 Yone da Yesuma amane sia:i, "Olelesu! Dunu afae da Dia dioba:le
wadela:i a:silibu fadegale fasisa, amo ninia ba:i. Be e da ninia baligiga
hame aligiba:le, Ninia da ema yolema:ne sia:i." 39 Be Yesu E bu adole i,
"Ea logo mae hedofama! Nowa dunu, Na dioba:le musa: hame ba:i gasa
bagade hou hamosea, e da hobea Na Dio lasogole hame sia:mu. 40 ‡‡Bai
nowa da ninima ha lai hame esalea, e da ninimagai esala. 41 §§Na dilima
dafawane sia:sa! Nowa da dilima, dilia da Na hou lalegaguiba:le, dilima
hano dili iasea, amo dunu da bidi ida:iwane ba:mu.

Ado Ba:su amo da Wadela:i Hou ea Logo Fodosu
(Ma:diu 18:6-9; Luge 17:1-2)

42 Nowa dunu da mano fonobahadi ea dafawaneyale dawa:su hou
wadela:sea, amo dunu da ea galogoaga igi bagadedafa la:gili, hanoga
galadigili, amo dunu ea dabe lamu da goe se iasu bagadewane baligimu.
43 ***Amaiba:le, dia lobo ea hamobe amo dia hou wadela:sa:besa:le, defea,
dia lobo damuni fasima. Di da lobo afaewane Fifi Ahoanusu lamu da
defea. Be lobo adunawane Helo sogega lalu mae haba:dole nenanebe
amoga sa:imu da defea hame galebe. 44 Helo soge fi ilia ifidi amoga nanebe
hame bogosa. Lalu da mae haba:dole nenana. 45 Dia emo ea hamobe
da dia hou wadela:musa: dawa:sea, defea, dia emo damuni fasima. Di
gasuga:igiwane Fifi Ahoanusu lamu da defea. Be di emo aduna ida:iwane
gala Helo sogega sa:imu da defea hame galebe.
46 Amo sogega fi ilia da ifidiga nanebe be hame bogosa. Lalu da mae
haba:dole nenana. 47 †††Dia si da dia hou wadela:mu ba:sea, amo duga:le
fasima. Di da si afaewane Gode Ea Hinadafa Hou heda:mu da defea. Be di
si adunawane Helo sogega sa:imu da defea hame galebe. 48 ‡‡‡Amo soge fi
ilia ifidi amoga nanebe hame bogosa. Lalu da mae haba:dole nenana.
49 Sali da gobele salimu liligi huluane ledo mae dialoma:ne fofolosa. Amo
defele, lalu da dunu huluane fofolomu.
50 §§§Sali da noga:i gala. Be dasaiba:le, ea hedai fisi ba:sea, ha:i manu

---

§ **9:34:** Luge 22:24 ** **9:35:** Ma:diu 20:26-27, 23:11; Maga 10:43-44; Luge 22:26 †† **9:37:** Ma:diu 10:40; Luge 10:16; Yone 13:20 ‡‡ **9:40:** Ma:diu 12:30; Luge 11:23 §§ **9:41:** Ma:diu 10:42 *** **9:43:** Ma:diu 5:30 ††† **9:47:** Ma:diu 5:29 ‡‡‡ **9:48:** Aisaia 66:24 §§§ **9:50:** Ma:diu 5:13; Luge 14:34-35

amo saliga da habodane hahamobela:?

Dilia dogo ganodini olofosu hou sali agoane dialumu da defea. Dilia fi ganodini olofoiwane esaloma!”

10

Yesu da Uda Fisiagasu Hou Olelei
(Ma:diu 19:1-12; Luge 16:18)

1 Amo soge yolesili, E da Yudia soge amola Yodane Hano na:iyado soge amoga doaga:i. Dunu bagohame da Ema gilisibiba:le, E da Ea hamonanu defele ilima olelelalu.
2 Fa:lisi dunu da Yesuma dafama:ne ado ba:su hamomusa: misi dagoi. Ilia da Yesuma amane adole ba:i, “Dunu da idua fisiagamu da ninia Sema amo ganodini defeala:?”
3 Yesu da ilima bu adole ba:i, “Mousese da adi sema adobela:?”
4 *Ilia da bu adole i, “Mousese da amane sia:i. ‘Uda amoma meloa dedene iasea, fisiagamu da defea!’ ”
5 Be Yesu E amane sia:i, “Dilia dogo da ga:nasi hamoiba:le, Mousese da agoane olelei. 6 †Be Gode osobo bagade degabo hemoi, amo eso ganodini Gode da dunu amola uda hahamoi. 7 ‡Gode Ea Sia: da agoane dedei diala, “Amaiba:le, dunu da ea ada amola ea ame yolesili ea udama madelagimu. 8 Ela da da:i afadafa hamomu. Amaiba:le, ela da aduna hame be afadafa hamoi. 9 Gode da adi madelagisia, osobo bagade dunu ilia da hamedafa afafamu!”
10 Fa:no, diasu ganodini, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da amo hou ea bai amo Ema adole ba:i. 11 §Yesu da ilima amane sia:i, “Nowa dunu ea uda fisiagale, eno lasea, e da inia uda adole lasu hamosa. 12 Amola amo defele, nowa uda amo da egoa fisiagasea, dunu enoma fisia, - amo uda da inia dunu adole lasu hamosa.”

Yesu da Mano Fonobahadi Ilia Gode Ea Hahawane Dogolegesu Lama:ne Sia:i
(Ma:diu 19:13-15; Luge 18:15-17)

13 Dunu eno da ilia mano fonobahadi amo Gode da hahawane dogolegele fidima:ne, Yesu da ilima Ea lobo ligisima:ne, amo Yesuma oule misi. Be Ea fa:no bobogesu dunu da hihini, ilia logo hedofai. 14 Be amo hou ba:beba:le, Yesu E mi hananewane sia:i, “Mano fonobahadi ilia nama doaga:mu da defea! Ilia logo mae hedofama! Gode Ea Hinadafa Hou da ilia:!” 15 **“Na da dilima dafawane sia:sa! Nowa dunu da mano fonobahadi ilia hou defele Gode Ea Hinadafa Hou hame lalegagusia, e da Gode Ea Hinadafa Hou hamedafa ba:mu.”
16 Amalalu, E da mano fonobahadi ilia dialuma da:iya Ea lobo ligisili, Gode da ili hahawane dogolegele fidima:ne sia:i.

Bagade Gagui Dunu
(Ma:diu 19:16-30; Luge 18:18-30)

17 Yesu da bu logoga ahoanoba, dunu afae da hehenane, Ema doaga:le, muguni bugili, Ema amane adole ba:i, “Olelesu ida:iwane! Na da eso huluane Fifi Ahoanusu ba:ma:ne, adi hamoma:bela:?”

---

* **10:4:** Mousese ea Malasu 24:1-4; Ma:diu 5:31 † **10:6:** Mui 1:27, 5:2 ‡ **10:7:** Mui 2:24
§ **10:11:** Ma:diu 5:32; 1 Golidia 7:10-11 ** **10:15:** Ma:diu 18:3

18 Yesu da bu adole ba:i, “Di da abuliba:le dio ida:iwane Nama asulibala:? Gode Hina: fawane da ida:iwane gala. 19 ††Di da Sema huluane dawa:, amo “Mae medole legema! Inia uda mae adole lama! Mae wamolama! Mae ogogoma! Liligi ogogolewane mae lama! Dia ada amola ame elama nodone asigima!”

20 E bu adole i, “Olelesu! Amo sema na goihadiniga amola fa:no eso huluane nabawane hamoi dagoi.”

21 Yesu da ea odagi ba:beba:le, ema asigi galu. E amane sia:i, “Afadafa fawane di da hamomu gala. Wali dia liligi bidi lale, amo muni lai amo hame gagui dunuma sagoma! Hebene ganodini noga:i liligi di da bagade ba:mu. Amasea, dia Nama fa:no bobogema!” 22 E da amo sia: nababeba:le, dialuma fili sa:ili, se nabawane asi. Ea liligi bagade gagui dawa:beba:le, da:i dioi.

23 Yesu E sinidigili, Ea fa:no bobogesu dunuma amane sia:i, “Bagade gagui dunu ilia Gode Ea Hinadafa Hou amoga heda:su logo da ga:nasiwane ba:mu.”

24 Yesu Ea ado ba:su dunu da Ea sia: nababeba:le, fofogadigi. Be Yesu da bu adole i, “Nagofelali! Gode Ea Hinadafa Hou amoga heda:su logo da ga:nasidafa. 25 Ga:mele e nusi ea efe heda:su gelaboga golili masunu da gasa bagade. Be bagade gagui dunu ea Gode Ea Hinadafa Hou heda:su logo gasa bagadeba:le, ga:mele ea nusi gelaboga golili ahoasu baligisa.”

26 Amalalu, ilia da bagadewane fofogadigili, amane sia:i, “Logo hamedeiba:le, Gode da nowa dunu gaga:ma:bela:?”

27 Ilima ba:le ga:le, Yesu E amane sia:i, “Osobo bagade dunu goe hou hamomu da hamedei. Be gasa bagade hou huludafa, Gode da hamomusa: dawa:.”

28 Amalalu, Bida da Ema amane sia:i, “Ninia da Dima fa:no bobogemusa:, liligi gagui huluane fisi wea!”

29 Yesu E bu adole i, “Na da dafawane sia:sa! Nowa dunu Nama amola Gode Ea sia: amoma asigiba:le, ea diasu, yolalali, ea aba, ea ame, ea ada, ea mano o ea soge amo fisisia, 30 e da osobo bagade esoga wali diasu, yolali, aba, eme, mano amola soge100agoane bu lamu. Eno dunu da ema higabeba:le, e da osobo bagadega se nabimu, be fa:no mabe esoga eso huluane Fifi Ahoanusu ba:mu. 31 ‡‡Dunu bagohame waha fa:no agoane misi da bisili doaga:mu. Amola bagohame waha bisili misi da fa:no doaga:mu.”

Yesu Ea Bogomu Hou bu Olelei (Ma:diu 20:17-19; Luge 18:31-34)

32 Yesu amola eno dunu Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: logoga ahoanoba, Yesu E bisili asi. Dunu huluane fa:no mabe, fofogadigili, beda:iwane ahoanu. Amalalu, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunu la:ididili oule asili, Ema fa:no misunu hou ilima olelei. 33 E amane sia:i, “Ninia Yelusaleme moilai bai bagadega heda:be wea. Eno dunu da Na, Dunu Egefe, gobele salasu hina amola sema olelesu dunu ilima imunu. Amasea, ilia da Ema fofada:lalu, medole legema:ne sia:mu. Amasea, ilia da Dienadaile dunuma imunu. 34 Amasea, ilia da Ema oufesega:ne, defo adugagala:le, fegasuga fane, medole legemu. Be eso udianaga aligili, E da uhini wa:legadomu.”

---

†† **10:19:** Gadili Asi 20:12-16; Mousese ea Malasu 5:16-20 ‡‡ **10:31:** Ma:diu 20:16; Luge 13:30

Ya:mese amola Yone Ela Adole Ba:su (Ma:diu 20:20-28)

35 Ya:mese amola Yone (Sebedi ea mano), da Yesuma misini, Ema amane
sia:i, “Ani da Dima edegemusa: misi!”
36 E bu adole ba:i, “Na da alima adi hamoma:bela:?”
37 Ela da bu adole i, “Dia hadigi bu lasea, ani da afae dia lobodafaga, eno
dia lobo fofadiga fima:ne, Dia ilegema!”
38 §§Be Yesu E bu adole i, “Alia mae dawa:iwane adole ba:sa! Na
se nabimu faigelei agoane, ali amo se nabimu defele esalabala? Na
ba:bodaise hamomu agoane, alia amola defele hamoma:bela:?”
39 Ela da bu adole i, “Ma! Ani da defele esala!” Yesu E bu adole i,
“Dafawane! Na faigelei manu, alia amola da manu. Amola Na ba:bodaise
hamomu defele alia da ba:mu. 40 Be Na lobodafaga amola lobo fofadiga
fimu dunu ilegemu, amo Na da hame dawa:. Gode Hi fawane da amo
sogebi fima:ne dunu ela ilegei dagoi.”
41 Eno ado ba:su dunu ilia da Ya:mese amola Yone ela adole ba:su
nababeba:le, elama mi hanai galu. 42 ***Be Yesu da ilima misa:ne sia:ne,
amane sia:i, “Dilia dawa:! Gode Ea Hou hame lalegagui fi dunu ilia ouligisu
dunu da ilima gasa bagade hina hou hamonana. 43 †††Be dilia fi amo
ganodini agoai hou da hame ba:mu. Nowa dunu e da dilia fi ilima hina
bagade esalumusa: dawa:sea, e da dilia huluanema hawa: hamosu dunu
agoane esalumu da defea.
44 Amola nowa dunu da bisiliwane masunu dawa:sea, e da dilia mae
bidi lale udigili hawa: hamosu dunu agoane esalumu da defea. 45 Bai
Dunu Egefe, da dunu eno ilia Ema hawa: hamoma:ne, hame misi. Be eno
dunu fidimusa: amola dunu bagohame ilia esalusu bu bidi lama:ne, E da
bogomusa:, misi dagoi.

Yesu da Si Dofoi Dunu Badima:iase amo Uhinisi (Ma:diu 20:29-34; Luge 18:35-43)

46 Ilia da Yeligou moilaiga doaga:le, baligi dagoi. Ea ado ba:su dunu
amola eno dunu bagohame da Yesu sigi ahoanu. Ahoanoba, si dofoi
dunu ea dio amo Badima:iase (Daimiase ea mano), logo bega: esalebe
ba:i. Badima:iase da eso huluane udigili muni ima:ne edegesu. 47 Yesu
(Na:salede dunu) ea mabe nababeba:le, Badima:iase da bagade wele sia:i,
“Yesu! Da:ibidi Egefe! Nama asigima!”
48 Be dunu bagohame da ea logo hedofale, ema gagabole sia:i. Be e da
bu baligili wele sia:i, “Da:ibidi Egefe! Nama asigima!”
49 Amalalu, Yesu logoga leluwane, amane sia:i, “Amo dunu Nama
misa:ma!”
Amaiba:le ilia da Badima:iase ema amane sia:i, “Dia dogo denesima!
Wa:legadoma! E da dima misa:ne sia:sa.”
50 Amasea, e da ea abula gisa:le, wa:legadole, hehenane, Yesuma doaga:i.
51 Yesu da ema amane adole ba:i, “Na dima adi hamoma:bela:?”
Si wadela:i dunu da bu adole i, “Olelesu! Na da bu ba:mu hanai
galebe!”
52 Amalalu, Yesu da ema amane sia:i, “Defea! Di hahawane laloma! Dia
dafawaneyale dawa:beba:le, uhi dagoi.” Badima:iase ea si da hedolole
fadegai dagoi. Amalalu, Yesu da logoga ahoanoba, e da Ema fa:no bobogei.

§§ **10:38:** Luge 12:50 *** **10:42:** Luge 22:25-26 ††† **10:43:** Ma:diu 23:11; Maga 9:35; Luge 22:26

11

Yesu E hahawane, Hinawane, Yelusaleme moilai bai bagadega Doaga:i (Ma:diu 21:1-11; Luge 19:28-40; Yone 12:12-19)

1 Yesu amola ea ado ba:su dunu Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: asili, moilai aduna amo Bedefage amola Bedani gadene-newane doaga:le, Olife Goumiga doaga:i. Yesu da Ea ado ba:su dunu aduna E bisimusa: asunasi. 2 E da elama amane sia:i, “Amo moilai ania midadi diala, amoga asili, golili sa:ili, ania da dougi ea mano amoma dunu da hame fila heda:i, amo bagelesi ba:mu. Amo ea bagelesi fadegale, dougi mano Nama oule misa. 3 Eno dunu da alia logo hedofamusa: gagabole sia:sea, ali agoane sia:ma, `Hina da amo dougi Ema hawa: hamomusa:gini lamu. Amasea, E da hedolo dima bu asunasimu!’ ”

4 Amalalu, asili, ela da dougi ea mano moilai logo holei gadenene logoga bagesi ba:i.

5 Ela da amo ea bagelesi fadegalaloba, ouligisu dunu lelu amo elama amane adole ba:i, “Ali da abuliba:le dougi mano ea bagelesi fadegasala:?” 6 Amalalu, ela da Yesu Ea olelei bu adole i. Amalalu, ilia da gagaboi sia: yolesi. 7 Ela da dougi ea mano Yesuma oule misi. Ilia da ilia abula dougi ea baligi da:iya ligisi. Yesu da amo dougi da:iya fila heda:i. 8 Dunu bagohame da ilia abula fadegale, logoga ligisisi. Eno da sogega asili, ifa amoda damuni, amo amola logoga ligisi. 9 *Amalalu, dunu bagohame bisili, eno Yesuma fa:no bobogele, huluane bagadewane nodone sia:nanu, “Godema nodoma! Gode da Hina Gode Ea Dio laiwane misi Dunu Ema hahawane dogolegele hamomu da defea! 10 Ninia ada Da:ibidi ea ouligibi hou da misunu. Gode da amo hahawane dogolegele imunu! Godema nodone sia:ma!” 11 Amalalu, Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:i. E da Debolo Diasuga golili sa:ili, liligi huluane ba:i dagoi. Be gasimuba:le, E amola Ea ado ba:su dunu fagoyale gala da Bedani moilaiga asi.

Yesu da Figi Ifa amoma Gagabusu Aligima:ne Sia:i (Ma:diu 21:18-19)

12 Golale, hahabe, ilia Bedani moilai yolesili, logoga ahoanoba, Yesu da ha:i nabi.

13 E da figi ifa sogebi fonobahadi sedade amoga lelebe ba:i. E da amoga ha:i manu faimusa: asi. Be figi ea ha:i manu legesu eso da hame doaga:beba:le, E da lubi fawane ba:i. 14 Amaiba:le, Yesu da amo figi ifama amane sia:i, “Dia ha:i manu amo dunu ilia da hobea hamedafa manu!” Ea ado ba:su dunu ilia da amo sia: nabi dagoi.

Yesu da Debolo Diasu Doga:i (Ma:diu 21:12-17; Luge 19:45-48; Yone 2:13-22)

15 Ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:le, Debolo Diasu ganodini golili sa:i. Yesu da muni bidi lasu dunu huluane gadili se fasi. E da bidi lasu hamosu dunu ilia fafai amola sio bidi lasu dunu ilia fisu delegili fasi. 16 E da dunu amo da Debolo Diasu gagoi ganodini liligi gisawane ahoasu, ilia logo hedofai dagoi. 17 †E da dunu huluanema sia: olelei, amane, “Gode Sia: da agoane dedei diala, `Na diasu da dunu fifi asi gala ilia sia:ne gadosu diasu gala!’ Be dilia da amo wamolasu dunu ilia wamoaligisu diasu agoane hamoi dagoi.”

---

* **11:9:** Gesami Hea:su 118:25-26 † **11:17:** Aisaia 56:7; Yelemaia 7:11

18 Gobele salasu hina dunu amola sema olelesu dunu da amo sia:
nabaloba, Yesu medole legemu logo hogoi helei. Be dunu huluane da Yesu
Ea olelei nababeba:le bagadewane fofogadigi. Amaiba:le, gobele salasu
amola sema olelesu dunu da Yesuba:le beda:i galu.
19 Daeya doaga:loba, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Yelusaleme moilai
bai bagade yolesili asi.

Figi Ifa ea Olelesu
(Ma:diu 21:20-22)

20 Golale, hahabe, ilia da logoga ahoanoba, figi ifa ea amoda amola lubi
huluane da bioi dagoi ba:i. 21 Bida da aya hamoi bu dawa:beba:le, Yesuma
amane sia:i, “Hina! Ba:ma! Amo figi ifa Di da gagabusu aligima:ne sia:i,
amo da bioi dagoi.” 22 Yesu da bu adole i, “Gode Ea hou dafawaneyale
dawa:ma! 23 ‡Na da dilima dafawane sia:sa! Nowa da mae asaboiwane be
dafawaneyale dawa:iwane amo agolo amoma agele, bu hanoa sa:ima:ne
sia:sea, amo hou hamoi dagoi e da ba:mu. 24 Amaiba:le, Na da dilima sia:sa!
Dilia sia:ne gadosea, adi liligi adole ba:sea, dilia asigi dawa:su ganodini
amo liligi da lai dagoiyale dafawaneyale dawa:sea, dilia da amo liligi lamu.
25 §Amola dilia wa:legadole, Godema sia:ne gadosea, dilia eno dunuma
ougi galea, goe dunu ea wadela:i hou gogolema:ne olofoma. Dilia agoane
hamosea, dilia Ada muagado esala da dilia wadela:i hou gogolema:ne
olofomu. 26 Be dilia da eno dunu ilia wadela:i hou hame gogolema:ne
olofosea, dilia Ada muagado esala da dilia wadela:i hou hame gogolema:ne
olofomu.”

Yesu Ea Ouligibi Hou
(Ma:diu 21:23-27; Luge 20:1-8)

27 Amalalu, ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:i. Yesu da
Debolo Diasu ganodini lalaloba, gobele salasu hina dunu, sema olelesu
dunu amola asigilai dunu da Ema doaga:i. 28 Ilia da Ema amane adole ba:i,
“Ninima adoma! Dia hou da abuliba:le agoane hamonanebela:? Nowa da
Di ilegeiba:le, Di da agoane hamosala:?”
29 Yesu E bu adole i, “Na amola da dilima afadafa adole ba:su gala. Nama
dabe adole ima! 30 Yone Ba:bodaise e da hanoga fane salasu hamoma:ne,
nowa ilegebela:? Gode da ilegebela:? o osobo bagade dunu fawane
adobela:?”
31 Amalalu, ilia gilisili bu adole ima:ne sia: dasu agoane, “Ninia da Gode
adoiba:le e hamosu amo sia:sea, E da agoane sia:mu, `Dilia abuliba:le
dafawaneyale hame dawa:bala?’ 32 Be ninia da osobo bagade dunu
adoiba:le, Yone e ba:bodaise hamoi sia:sea,” (Dunu huluane ilia da Yone
da balofede dunudafa dawa:beba:le, ilia da Yu dunuba:le beda:i galu.)
33 Amaiba:le ilia da Yesuma bu adole i, “Yone Ba:bodaise hanoga fane
salasu hamoma:ne ilegesu dunu ninia hame dawa:.” Yesu da ilima amane
sia:i, “Na amola nowa ea ilegebeba:le na gasa bagade hou hamosa, Na da
dilima hame olelemu.”

12

Waini Sagai Hawa: Hamosu Dunu Fedege Sia:.
(Ma:diu 21:33-46; Luge 20:9-19)

1 *Yesu da fedege sia: ilima amane olelei, “Dunu afae da waini sagai

‡ **11:23:** Ma:diu 17:20; 1 Golidia 13:2 § **11:25:** Ma:diu 6:14-15 * **12:1:** Aisaia 5:1-2

bugili, noga:le gagole, waini fage dabasu diasu hamomusa:, uli dogoi. Amo bugi noga:le sosodo aligima:ne, e da diasu sedade gagagula heda:i. E da eno ouligisu dunu ilima waini bugi ouligima:ne sia:nanu, soge badilia asi.
2 Waini faimu eso da doaga:beba:le, e da amo ouligisu dunuma ea dabe lamusa:, ea hawa: hamosu dunu asunasi. 3 Be hawa: hamosu dunu bidi lala asi doaga:beba:le, ouligisu dunu ilia da e gasawane gaguli, fegasuga fane, dabe mae iawane se fasi. 4 E da eno hawa: hamosu dunu ilima asunasi. Be ilia da amo dunu ea dialuma fane, ema wadela:le hamoi.
5 E da eno dunu asunasi. Be ilia da amo dunu medole legei. E da eno bagohame asunasiba:le, mogili ilia fai, mogili ilia medole legei dagoi. 6 Be dunu afadafa esalu. Amo da ea dogolegei manodafa. Amalalu, e da ea dogolegei dunu mano asunasi. E da agoane dawa:i, "Ilia da na manodafa hahawane ba:mu!" 7 Be waini sagai ouligisu dunu ilia da amane sia: dasu, "Hina ea mano manebe goea! E da hobea soge huluane lamu. Amaiba:le, amo dunu ninia medole legele, ea nana huluane ninia fawane lamu."
8 Amalalu, ilia da hina ea mano gaguli, medole legele, waini sagai amo gadili ha:digi.

9 Amaiba:le, waini sagai hina da adi hamoma:bela:? E da misini, wadela:i ouligisu dunu medole legele, ea waini sagai ouligisu hou eno dunuma imunu. 10 †Dilia Gode Sia: Dedei idibala:? Na agoane dawa:. Dilia da idi dagoi. Amo sia:,

`Diasu gagusu dunu da igi afae higa:iba:le yolesi.
Be wali amo igi da mimogo hamoiba:le,
igi eno huluane baligisa.

11 Gode da amo hou hamoiba:le,
ninia fofogadigili nodone ba:sa,' "

12 Yu ouligisu dunu da Yesu afugili gagulaligimusa: dawa:i galu. Bai amo fedege sia: da ilia hou olelei, amo ilia da dawa:i galu. Be ilia da eno dunu gilisi ilima beda:iba:le, yolesili asi.

Su Lidisu Adole Ba:su
(Ma:diu 22:15-22; Luge 20:20-26)

13 Ilia da Yesuma sia:ga sani agoane hamomusa:, Fa:lisi dunu amola Helode ea fidisu dunu amo Yesuma asunasi. 14 Amo da Ema doaga:le, amane sia:i, "Olelesu! Dia hou da moloidafa ninia dawa:. Di da osobo bagade dunu mae dawa:le, Gode Ea hou fawane olelesa. Ninima adoma! Su lidisu muni amo Gamane Hina Sisa ema iabe da ninia Sema wadela:sala:? Amo imunu da defea o defea hamela:?"

15 Be Yesu da ilia ogogosu hou dawa:beba:le, ilima amane sia:i, "Dilia abuliba:le Na saniga sa:ima:ne, Na hou ado ba:sala:? Dilia silifa muni fage Na ba:ma:ne olema!"

16 Ilia da muni fage afae gaguli misi. Yesu da ilima amane adole ba:i,
"Amoga dedei da nowa ea odagi amola nowa ea dio dedebela:?"
Ilia bu adole i, "Sisa!"

17 Amalalu, Yesu E amane sia:i, "Defea! Dilia Sisa ema imunu liligi hima ima! Be dilia Godema imunu liligi Hima ima!"

Ilia da Eba:le bagadewane fofogadigi.

Bogoi Uhini wa:legadosu Hou
(Ma:diu 22:23-33; Luge 20:27-40)

† **12:10:** Gesami Hea:su 118:22-23

18 ‡Sa:diusi dunu fi da agoane dawa:sa. Osobo bagade dunu da bogosea,
ilia da bu hame wa:legadosa. Sa:diusi dunu mogili da Yesuma doaga:le,
Ema amane adole ba:i,
19 §"Olelesu! Mousese da ninima hamoma:ne sia: amane dedei, 'Dunu
da mano hame lalelegeiwane bogosea, ea ola eya da ea didalo lale, amo
ea mano lalelegesea da musa: bogoi amo buga:i ilia sia:sa. 20 Eso afaega,
dunu da dunu mano fesuale galu. Magobo mano da uda lale, be mano
mae lalelegeiwane bogoi. 21 Amalalu, magobo mano bogoi amo ea eya
da ea didalo hi lai. E amola mano mae lale bogoi. Eno eya amola da ea
didalo lale, e amola agoane bogoi. 22 Amalalu, fesuale huluane agoane
hamoi. Uda da dunu fesuale amoga lai dagoi, be mano hame lalelegei.
Fa:no, amo uda amola da bogoi.
23 Osobo bagade bogoi dunu huluane da Bogoi Wa:lesisu Eso amoga uhini
wa:legadosea, amo uda da dunu fesuale amoga lai dagoiba:le, e da nowa
dunu ea uda esaloma:bela:?"
24 Yesu E bu adole i, "Dilia da Gode Sia: Dedei amola Gode Ea Gasadafa
Hou hame dawa:beba:le, giadofale dawa:! 25 Be Bogoi Wa:lesisu Eso
amoga, dunu da uda hame lamu amola uda da gawa hame fimu. Dunu
amola uda huluane da gilisili Hebene a:igele fi amo defele ba:mu. 26 **Be
dilia bogoi uhini wa:legadosu hou dawa:musa:, Mousese ea sia: dedei
dawa:ma. Mousese da ifa nei amo hame susai ba:loba, Gode da ema amane
sia:i, "Na da A:ibalaha:me ea Gode esala amola Aisage ea Gode esala amola
Ya:igobe ea Gode esala!" 27 Gode da ilia Gode esala Hi da sia:beba:le, ilia
da hame bogoi esala amo ninia dawa:. Gode da bogoi dunu ilia Gode hame
be esalebe dunu ilia Gode! Dilia da dafawane giadofale dawa:sa!"

Gode Ea Hamoma:ne Sia:i Baligi Bagadedafa (Ma:diu 22:34-40; Luge 10:25-28)

28 ††Sema olelesu dunu afae da amogawi esalu. E da amo sia: dasu
nabi dagoi. E da Yesu da Sa:diusi dunuma noga:le adole iabe ba:i dagoi.
Amaiba:le, e da Yesuma amane adole ba:i, "Hamoma:ne Sia:i baligili
bagadedafa da habola:?"
29 ‡‡Yesu E bu adole i, "Bisili Hamoma:ne sia:i da amo, 'Isala:ili fi nabima!
Hina Gode da ninia Gode afadafa fawane. 30 Dilia dogoga, dilia a:silibuga,
dilia asigi dawa:suga amola dilia gasaga, Godema asigima!' 31 §§Amo
bagia, Hamoma:ne Sia:i bagade da amane diala, 'Dilia da:i hodo amoma
asigi hou defele, dilia na:iyadoma asigima.' Amo Hamoma:ne Sia:i aduna
da baligi bagadedafa. Eno Hamoma:ne Sia:i da amo aduna hame baligisa."
32 ***Sema olelesu dunu da Yesuma bu adole i, "Defea Olelesu! Di
da noga:le sia:i! Gode da afae fawane eno hame. Di da dafawane
sia:i. 33 †††Amola ninia dogoga, ninia asigi dawa:suga amola ninia gasaga
Godema asigimu da defea. Amola ninia asigi hou ninia da:i hodo amoma
asigi hou defele, ninia na:iyadoma asigimu da defea. Amo hou da Godema
ohe fi medole legele, gobele salasu hou huluane bagadewane baligisa."
34 Amo Sema olelesu dunu da dawa:iwane adole iabe, amola Yesu da
amo ba:beba:le, Yesu da ema amane sia:i, "Di da Gode Ea Hinadafa Hou
gadenene lela."

---

‡ **12:18:** Asunasi Dunu Ilia Hou 23:8 § **12:19:** Mousese ea Malasu 25:5 ** **12:26:** Gadili Asi 3:6 †† **12:28:** Luge 10:25-28 ‡‡ **12:29:** Mousese ea Malasu 6:4-5 §§ **12:31:** Gobele Salasu 19:18 *** **12:32:** Mousese ea Malasu 4:35 ††† **12:33:** Hosia 6:6

Amo fa:no, eno dunu da beda:iba:le, Yesuma bu hame adole ba:i.

Mesaia da Nowa Ea Mano
(Ma:diu 22:41-46; Luge 20:41-44)

35 Yesu da Debolo Diasu ganodini olelelaloba, E amane adole ba:i, “Sema
olelesu dunu da abuliba:le Mesaia da Da:ibidi ea aowa fawane olelesala:?
36 ‡‡‡Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala olelebeba:le, Da:ibidi hi da amane
sia:i,
‘Hina Gode da na Hina Gode Ema amane sia:i,
‘Na lobodafadili fima.
Dia emoga osa:le heda:ma:ne,
Na da dia ha lai dunu hasalasimu.’
37 Da:ibidi hi da Mesaiama Hina Gode Dio asuli. Amaiba:le, E da Da:ibidi
ea aowa fawane hame!” Dunu huluane da amo sia: hahawane nabi.

Yesu da Sema Olelesu Dunu ilia Hou Dawa:ma:ne, Sisasu Olelei
(Ma:diu 23:1-36; Luge 20:45-47)

38 Dunu bagohame ilima olelelaloba, Yesu E amane sia:i, “Dilia Sema
olelesu dunu ilia hou dawa:ma! Ilia da abula sedadedafa salawane, bidiga
lama:ne diasuga ahoa. Ilia da dunu eno ilima nodone begudumu hanai
gala. 39 Ilia da sinagoge diasu ganodini, fisu ida:iwane hedolo lasa. Ilia da
lolo nasu amoga ahoasea, fisu noga:i amoga hedolo fisa. 40 Ilia da didalo
ea labe hedolo wamolasa. Ilia da ogogolewane, sedadewane sia:ne gadosu
hiougisa. Ilia se iasu da bagadewane baligimu.”

Didalo Ea Godema Iasu
(Luge 21:1-4)

41 Yesu da Debolo Diasu muni salasu gadenenewane lelu. E da dunu
bagohame muni amoga salalebe ba:i. Bagade gagui dunu bagohame da
muni bagade sali.
42 Amalalu, hame gagui didalo afae da misini, muni fage fonobahadi
aduna, 2 doea agoane muni salasu ganodini sali. 43 Amo hou ba:beba:le,
Yesu da Ea ado ba:su dunuma misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i, “Amo
hame gagui didalo ea iasu da eno dunu huluane ilia iasu amo baligi dagoi.
44 Ilia da bagade gaguiba:le, ilia hame hanai liligi la:idi fawane iasu. Be
amo didalo da hame gagui, be e da ea labe huluanedafa i.”

13

Yesu da Debolo Ea Mugulumu Eso Olelei
(Ma:diu 24:1-2; Luge 21:5-6)

1 Yesu da Debolo Diasu yolesili, Ea ado ba:su dunu afae da Ema misini,
amane sia:i, “Olelesu! Ba:ma! Diasu amola igi ida:iwane goea.”
2 Yesu E bu adole i, “Dafawane! Diasu noga:le ba:ma! Be hobea, amo
diasu da mugulubiba:le, igi afae igi eno da:iya ligisi dialebe da hamedafa
ba:mu.”

Se Nabasu Hou da Doaga:mu
(Ma:diu 24:3-14; Luge 21:7-19)

3 Debolo Diasu amo na:iyadodili da Olife Goumi dialebe ba:i. Yesu da
Olife Goumia esalu. Bida, Ya:mese, Yone, amola A:dalu da wamowane
Yesuma misini, amane adole ba:i, 4 “Amo hou da habogala doaga:ma:bela:?

‡‡‡ **12:36:** Gesami Hea:su 110:1

Amo hou doaga:mu gadenesea, ninia da adi dawa:digima:ne olelesu
ba:ma:bela:?"
5 Yesu da ilima amane sia:i, "Dilia noga:le sosodo aligima! Dunu
eno da dilima ogogosa:besa:le dawa:ma:i!. 6 Dunu bagohame da misini,
"Na da Gelesu!" ilia da sia:mu. Dunu eno bagohame da giadofale
ilia sia: dafawaneyale dawa:mu. 7 Dilia da gegesu amola gegesu fada:i
sia: bagohame nabimu. Be mae beda:ma! Amo hou da doaga:mu,
be soge wadela:mu eso da asa. 8 Dunu fi da heda:le, dunu fi enoma
bagadewane gegenanumu. Soge eno amola soge eno da ha: bagade ba:mu.
Bebeda:nima bagohame amola ba:mu. Goe da osobo bagade se nabasu
hou ea muni hamosu agoane ba:mu. Uda da mano lalelegemu gadenesea,
fedege agoane, amo se nabasu defele da ba:mu.
9 *Be dilia dawa:ma! Eno dunu da dili fofada:musa:, afugili oule masunu.
Ilia da sinagoge diasu ganodini dili famu. Be dilia da Gode Ea Sia:
Ida:iwane ilima olelemusa:, ouligisu dunu amola hina bagade dunu ilima
fofada:musa: doaga:mu.
10 Be hidadea, soge wadela:mu eso mae doaga:le, Na fi dunu da
olelebeba:le, dunu fifi asi gala huludafa da Gode Ea Sia: Ida:iwane nabimu.
11 Be ilia da dili afugili, fofada:musa: gagulaligisia, dilia fofada:su dunuma
sia:muba:le, mae da:i dioma. Amo esoga, dilia dogo ganodini sia:musa:
dawa:sea, sia:ma. Be dilia lafidili sia:sea, amo sia: da dilia sia: hame be
Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Hi fawane da dilia lafidili sia:mu.
12 Dunu mogili da ilia olalali hohonone, ouligisu dunu medole legema:ne
ilima imunu. Eda da ea mano bogoma:ne, hohonone, ouligisu dunuma
imunu. Mano ilia wa:legadole, ilia eda amola ame medole legema:ne,
hohonone, ouligisu dunuma imunu. 13 †Dilia da Na hou lalegaguiba:le,
dunu huluane da dili higamu. Be nowa da mae yolele, soge wadela:mu
eso amoga doaga:sea, e da Gode Ea gaga:su hou ba:mu.

Wadela:i Bagade Liligi
(Ma:diu 24:15-28; Luge 21:20-24)

14 ‡Be Wadela:i Bagade liligi, amo sema sogebi ganodini lelebe ba:sea
(Idisu dunu! Dilia noga:le dawa:ma!), Yudia soge dunu ilia goumiga
doaga:musa: hobeama:ma!
15 §Nowa dunu da diasu da:iya gadodili dabuagado esalea, e da ea diasu
ganodini ea liligi lamusa: maedafa masa:ma. 16 Nowa dunu da odagiaba
esalea, ea diasuga abula lala bu sinidigili maedafa masa:ma. 17 Amo eso
ganodini, uda da abula agui galea, amola uda ilia mano dodo nanebe,
ilia da se bagade nabimu. 18 Dilia hobeale masunu eso da anegagi esoga
mae ba:ma:ne, Godema sia:ne gadoma. 19 **Amo eso ganodini se nabasu
bagadedafa ba:mu. Gode osobo bagade hahamone, fa:no se nabasu eno
huluane, amo eso da baligimu. Amola gowane eso da bu hame ba:mu.
20 Be Gode da amo se nabasu eso hame hedofamu ganiaba, dunu huluane
da bogogia:la:loba. Be Gode Ea ilegei dunuma asigiba:le, E da amo eso
hedofamu.
21 Amo esoga, eno dunu da dilima amane sia:mu, `Ba:ma! Gelesu da
goea' o `E da goegawi esala!' Amo sia: mae nabima. 22 Ogogosu Mesaia
dunu amola ogogosu balofede dunu da heda:le, gasa bagade musa: hame

---

* **13:9:** Ma:diu 10:17-20; Luge 12:11-12 † **13:13:** Ma:diu 10:22 ‡ **13:14:** Da:niele 9:27, 11:31, 12:11 § **13:15:** Luge 17:31 ** **13:19:** Da:niele 12:1; Wamolegei Sia: Olelesu 7:14

ba:su hou hamomu. Amaiba:le, Gode Ea ilegei dunu da amo wadela:i dunuma gadenenewane fa:no bobogemusa: dawa:mu. 23 Be dilia sosodo aligima! Bai Na da wali amo hou mae doaga:iwane dilima fa:no misunu hou huluane olelei dagoi.

Dunu Egefe Ea Bu Misunu Eso
(Ma:diu 24:29-31; Luge 21:25-28)

24 ††Amo esoga, se nabasu eso fa:no agoane, eso ea hadigi da afadenene bu gasi agoane ba:mu. Oubi amola da hame hadigimu. 25 ‡‡Gasumuni huluane da muga sa:ili, mu ganodini liligi huluane da bagadewane ugugumu. 26 §§Amasea, osobo bagade dunu huludafa da Dunu Egefe hadigi amola gasa bagade hamoi, mumobi ganodini manebe ba:mu. 27 Amasea, E da Ea a:igele dunu ili asunasili ga (north), ga (south), guma:goe amola gusugoe osobo bagade ea dibiga eno dibiga amoga hogole ba:loba, ilia da Gode Ea ilegei dunu huluane lidimu.

Figi Ifa ea Olelesu
(Ma:diu 24:32-35; Luge 21:29-33)

28 Figi ifa fedege olelesu sia: dawa:ma. Maga:me heda:le, lubi lasea, esoi bagade da gadenesa galebe dilia dawa:. 29 Amaiba:le, dilia da Na olelei liligi ba:sea, ilegei eso da gadenesa galebe dawa:ma. E da logo holeiga doaga:i dagoi, amo dawa:ma. 30 Na dilima dafawane sia:sa! Waha esalebe dunu mogili da mae bogole, amo hou huluane ba:mu. 31 Muagado amola osobo bagade da mugululi, hamedafa ba:mu. Be na sia: da mae mugululi, dialalalumu.

Dunu huluane da Yesu E Bu Misunu Eso Hame Dawa:
(Ma:diu 24:36-44)

32 ***Be dunu huluane da Na bu misunu ilegei eso hame dawa:. A:igele dunu amola Na da hame dawa:. Ada Gode Hi fawane dawa:. 33 Be sosodo aligima amola ha:esaloma! Bai eso ilegei dilia hame dawa:beba:le! 34 †††Amo misunu liligi da dunu e badilia ga sogega masunu agoane. Ea diasu yolesimuba:le, e da ea hawa: hamosu dunuma ea diasu noga:le ouligima:ne amola ea hawa: hamoma:ne sia:sa. Diasu logo ouligisu dunuma, logo noga:le ouligima:ne e da sia:sa. 35 Amaiba:le dilia dawa:ma:i! Diasu hina ea bu misunu ilegei olelei amo dilia hame dawa:. Amabela:? Daeya, gasimogoa, gagala ga:be galu, hahabe o habogala doaga:ma:bela:? 36 E doaga:le, dilia golai dialebe ba:sa:besa:le, dawa:ma:i! 37 Na dilima sia:i, amowane na da osobo bagade dunu huluanema sia:sa. Sosodo aligima!”

14

Ilia da Yesu Medomusa: Dawa:i
(Ma:diu 26:1-5; Luge 22:1-2; Yone 11:45-53)

1 *Eso aduna aligili, Baligisu Lolo Nasu amola Agi ga:gi (Yisidi Hame sali) Lolo Nasu da doaga:mu galu. Gobele salasu hina amola sema olelesu dunu da Yesu medomusa:, logo wamowane hogoi helelalu. 2 Be ilia da

†† **13:24:** Aisaia 13:10; Youele 2:10, 2:31, 3:15; Wamolegei Sia: Olelesu 6:12; Isigiele 32:7; ‡‡ **13:25:** Aisaia 34:4; Wamolegei Sia: Olelesu 6:13; Youele 2:10 §§ **13:26:** Da:niele 7:13; Wamolegei Sia: Olelesu 1:7 *** **13:32:** Ma:diu 24:36 ††† **13:34:** Luge 12:36-38 * **14:1:** Gadili Asi 12:1-27

amane sia:i, “Dunu huluane gilisili gegesa:besa:le, Lolo Nasu eso amoga ninia hame fuga:mu.”

Uda da Bedani Diasuga Gabusiga: Manoma Yesu Ea Dialumaga Sogadigi (Ma:diu 26:6-13; Yone 12:1-8)

3 †Yesu da Bedani moilaiga doaga:sea, E da lebolosi oloi dunu amo ea dio Saimone, ea diasuga ha:i naha esalu. Uda afae da misini, e da igiga hamoi ganagu gagui amo goudane, manoma gabusiga: gala Yesu Ea dialuma da:iya sogadigi. Amo manoma da muni bagade liligi, ea dio amo ‘nade.’ 4 Be eno dunu da mi hanane gilisili amane sia: dasu, “Gabusiga: manoma da abuliba:le udigili ha:digibala:? 5 Amo gabusiga: manoma bidi lale, 300 Gina lale, amo muni hame gagui dunuma imunu da defea galu!”

6 Be Yesu E amane sia: “Yolema! Dilia da abuliba:le e se nabima:ne, sia: dalula:? E da Nama ida:iwane hamoi. 7 ‡Dilia da hame gagui dunu eso huluane ba:sa. Eso huluane ilima fidisu logo da diala. Be dilia da Na hobea hame ba:mu. 8 E da ea gasa defele hamoi dagoi. E da Na bogomu asigiba:le, Na da:i hodo legema:ne, hidadea hamoi dagoi. 9 Na da dilima dafawane sia:sa! Osobo bagadega soge huluanedafa amoga dunu ilia da na sia: ida:iwane olelesea, ilia da amo uda dawa:ma:ne, ea hou Nama waha hamoi olelemu,”

Yudase da Yesu Hohonomu Sia:i (Ma:diu 26:14-16; Luge 22:3-6)

10 Amalalu, Yesu Ea ado ba:su dunu afadafa ea dio amo Yudase, (eda dio da Isaga:liode), da ado ba:su dunu fagoyale yolesili, gobele salasu hina dunuma doaga:le, e da Yesu ilima hohonoma:ne sia:i. 11 Ilia da ea sia: hahawane nabi. Ilia da ema muni imunu sia:i. Amalalu, Yudase da Yesu ilima hohonomusa: logo hogoi helei.

Yesu amola Ea Fa:no Bobogesu Dunu da Baligisu Lolo Mai (Ma:diu 26:17-25; Luge 22:7-14,21-23; Yone 13:21-30)

12 Agi ga:gi yisidi hame sali, amo Lolo Nasu esoga, Isala:ili dunu ilia Baligisu Eso dawa:musa:, sibi medole legele nasu. Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Yesuma amane sia:i, “Ninia habidili Baligisu Lolo Manusa: hahamoma:bela:?”

13 Yesu da ado ba:su dunu aduna asunasi. E da elama amane sia:i, “Alia da diasuga doaga:le, dunu da ganagu hano di gaguli ahoanebe ba:mu. E fa:no bobogele, 14 e da adi diasuga golili dasea, amo diasu ea edama amane sia:ma, ‘Olelesu E amane sia:sa, Na amola Na ado ba:su dunu Baligisu Lolo Nasu hamomusa:, lolo Nasu sesei olema!’

15 Amasea, e da diasu gadodili sogebi sesei bagade, liligi momagei amola defele hahamoi, alima olemu. Amogai, Baligisu Lolo moma:ne hahamoma!”

16 Amalalu, Ea ado ba:su dunu da asili, diasuga doaga:le, Ea adoi defele ba:i. Amalalu, ela da Lolo Nasu hahamoi.

17 Daeya, Yesu amola Ea ado ba:su dunu fagoyale gala da amo diasuga doaga:i.

18 §Ilia da fili, ha:i nana, Yesu E amane sia:i, “Na da dilima dafawane sia:sa! Dunu afadafa wali Na amola gilisili ha:i nanebe, ea da Na hohonomu.”

19 Ilia da se bagade nabi. Afae afae ilia amane sia:i, “Amo da nala:?”

---

† **14:3:** Luge 7:37-38 ‡ **14:7:** Mousese ea Malasu 15:11 § **14:18:** Gesami Hea:su 41:9

20 E da ilima amane sia:i, “Dilia dunu fagoyale ganodini, dunu afae
amogili Na agi ga:gi fi hanoga gele iasea, dunu da amo.” 21 “Dunu Egefe da
sia: dedei defele bogomu. Be ea hohonosu dunu da se bagade nabimuba:le,
e da hame lalelegemu da defea galu ba:mu!”

Hina Gode Ea Lolo Nasu
(Ma:diu 26:26-30; Luge 22:14-20; 1 Golidia 11:23-25)

22 Ha:i nanoba, Yesu da agi ga:gi lale, Godema sia:ne gadole, fifili, ilima
sagoi. E da amane sia:i, “Lale moma! Amo da na da:i hodo!”
23 Amalalu, waini hano faigelei ganodini sali amo lale, E da Godema
nodone sia:ne gadoi. E da waini hano ilima sagole, ilia huluane na dagoi.
24 **E amane sia:i, “Amo da na maga:me, dunu bagohame gaga:ma:ne
sogadigi. Amoga Na da Godema gousa:musa: gesele nasu gaheabolo
ilegesa. 25 Na da dilima dafawane sia:sa! Na da hobea waini hano mae
nawane, Gode Ea Hinadafa Hou soge ganodini fawane gaheabolowane
manu.”
26 Amalalu, ilia da gesami hea:lalu, Olife Goumiga asi.

Yesu da Bida ea Dafamu Olelei
(Ma:diu 26:31-35; Luge 22:31-34; Yone 13:36-38)

27 ††Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia huluane da Na yolesili, hobeale
afia:mu. Gode Ea Sia: da agoane dedei diala, `Na da sibi ouligisu dunu
fasea, sibi huluane da hobeale afia:mu!’ 28 ‡‡Be Gode da Na da:i wa:lesisia,
Na da Ga:lili sogega dilima bisili masunu.”
29 Bida da Yesuma bu adole i, “Dunu huluane da hobeale afia:sea, be na
da Di hamedafa yolesimu!” 30 Yesu E bu adole i, “Na da dima dafawane
sia:sa! Wali gasia, di da hidadea, `Yesu na hame dawa:!’ udiana agoane
sia:mu. Amasea, gagala ea ga:be adunawane nabimu!”
31 Be Bida da gasawane bu adole i, “Di da bogosea, ani galu bogomu da
defea. Be ‘Di na hame dawa:,’ na da hamedafa sia:mu.”
Ilia huluane da amo defele sia:i.

Yesu da Gedesemani Sogebi Ganodini Sia:ne Gadoi
(Ma:diu 26:36-46; Luge 22:39-46)

32 Ilia da sogebi ea dio amo Gedesemani, amoga asili doaga:i. Yesu da Ea
ado ba:su dunuma amane sia:i, “Gowegai esafuluma! Na da sia:ne gadomu
galebe.”
33 Amalalu, E da Bida, Ya:mese amola Yone oule asili, E da ea dogo
ganodini se bagade nabi. 34 E da ilima amane sia:i, “Na da bogomuwane
se naba. Guiguda: sosodo aligima!” 35 E da fonobahadi bu asili, osoboga
gala:lasa:i. E da Gode da logo ba:sea, Ema se nabimu yolema:ne, Ema
sia:ne gadoi. 36 E da amane sia:ne gadoi, “Ada! Na Ada! Di da liligi
huludafa hamomusa: dawa:! Amo se nabasu faigeleiga di, Na fisima:ne
sia:ma! Be Na hanai liligi hame, Dia hanai liligi fawane Na da hamomu!”
37 E da bu misini, Ea ado ba:su dunu udiana golai dialebe ba:i. E
da Bidama amane sia:i, “Saimone! Abuliba:le golabala? Fonobahadi
ha:esalumu da defea galu? 38 Be dafama:ne ado ba:su hou dilima
doaga:sa:besa:le, sia:ne gadosa esaloma. Dilia a:silibu da gasa bagade be
da:i ea hou da gogaya:i.”

** **14:24:** Gadili Asi 24:8; Yelemaia 31:31-34 †† **14:27:** Segalaia 13:7 ‡‡ **14:28:** Ma:diu 28:16 Saimone da Bida ea dio eno.

39 E da bu asili, Ea musa: sia:ne gadoi amo defele bu sia:ne gadoi. 40 E da
Ea ado ba:su dunuma bu doaga:le, ilia bu golai dialebe ba:i. Ilia si fadegale
esalumu hamedei ba:i. Ilia da ema adole imunu gogoleiba:le udigili esalu.
41 E da bu asili, amola bu misini, ilima amane adole ba:i, "Dilia abuliba:le
bagadewane didalai dianabela:? Defea! Dagoi! Na ilegei eso da doaga:i
dagoi. Enoga hohonoiba:le, Dunu Egefe da wadela:i dunu ilia loboga
gagulaligi dagoi ba:mu.
42 Wa:legadole masa! Na hohonosu dunu da manebe goea!"

Ilia da Yesu Afugili Lai
(Ma:diu 26:47-56; Luge 22:47-53; Yone 18:3-12)

43 Yesu E sia:nanoba, Yudase (Yesu Ea ado ba:su dunu fagoyale gala
amo fi dunu) da doaga:i. Dunu bagohame, gobihei bagade amola gigi
gagui, gobele salasu, sema olelesu dunu, amola asigilai dunu, amoga
asunasiba:le, amo dunu ilia Yudase sigi misi.
44 Hohonosu dunu da hidadea ilima amane dawa:digima:ne olelei,
"Nowa: dunu na nonogosea, amo dunu gagulaligili, noga:le sosodo aligili
hiouginana masa!"
45 Amalalu, e da Yesuma doaga:sea, "Olelesu!" sia:nu, Yesu nonogoi.
46 Amaiba:le, ilia da Yesu gagulaligi.
47 Be Yesu Ea oule misi dunu afae, ea gobihei duga:le gadole, gobele
salasu Ouligisu ea udigili hawa: hamosu dunu ea ge damuni fasi.
48 Yesu da ilima amane adole ba:i, "Dilia abuliba:le gobihei amola gigi
gaguiwane Na gagumusa: misibala:? Na da wamolasu dunula:?
49 §§Eso huluane Na da Debolo Diasu ganodini sia: olelelalu. Dili amola
esalebe ba:i, be dilia da Na hame gagulaligi. Be defea! Gode Sia: Dedei
didili hamoi dagoi ba:mu defea."
50 Amalalu, ado ba:su dunu huluane da Yesu yolesili, hobea:i.
51 Ayeligi dunu afadafa, e da abula fawane gasisali, Yesuma fa:no
bobogei. Ilia da e gagulaligimusa: dawa:i. 52 Be e da ea abula fisili, da:i
nabadodafa hobea:i.

Yesu da Gobele Salasu, Asigilai amola Sema Olelesu Dunu (Gasolo ilia Gilisisu) Ilima Fofada:i
(Ma:diu 26:57-68; Luge 22:54-55,63-71; Yone 18:13-14,19-24)

53 Ilia da Yesu afugili, gobele salasu Ouligisu dunu ea diasuga oule asi.
Gobele salasu hina dunu, sema olelesu dunu amola Gode Ea fi asigilai dunu
huluane da gilisi dagoi. 54 Bida da badiliawane fa:no bobogele, gobele
salasu Ouligisu dunu ea diasu gagoi ganodini misini, e amola dadi gagui
ouligisu dunu gilisili, lalu housa esalu.
55 Gobele salasu dunu amola fofada:su dunu da Yesuma fofada:lalu
medomusa: dawa:beba:le, ba:su dunu bagadewane hogoi helei. Be
hamedei. 56 Ogogosu ba:su dunu bagohame, da Yesu Ea hou wadela:musa:
ogogole sia:i. Be ilia sia: afae afae da defele hame ba:i. 57 Amalalu, eno
dunu da wa:legadole, Yesu Ea hou wadela:musa:, ogogole amane sia:i,
58 ***"Ninia da Ea sia: amane nabi, 'Na da Gode Ea Debolo Diasu dunuga
hamoi, amo Na da mugulumu. Amasea, eso udiana aligili, Na da Gode
Ea Debolo Diasu dunuga hame hamoi, bu gaguli dagomu!' " 59 Be amo
ogogosu dunu ilia sia: amolawane da defele hame nabi.

§§ **14:49:** Luge 19:47, 21:37 *** **14:58:** Yone 2:19

60 Amalalu, gobele salasu Ouligisu dunu da wa:legadole, Yesuma amane adole ba:i, “Di da ilia diwaneya udidisu amoma adole imunu hame dawa:bela:?” 61 Be Yesu da ouiya:le esalu. E da sia: afae da hame sia:i. Amalalu, gobele salasu Ouligisu dunu da Ema amane adole ba:i, “Di da Mesaiala:? Di da Gode (Ema ninia nodosa) amo Ea Manodafala:?”

62 †††Amalalu, Yesu E bu adole i, “Ma! Amola dilia huluane da Na, Dunu Egefe, Gode Bagadedafa amo Ea lobodafadili fibi ba:mu, amola mumobi ganodini manebe ba:mu!”

63 Amo sia: nababeba:le, gobele salasu Ouligisu dunu da hi abula gadelale, amane sia:i, “Ninia ba:su dunu eno hame hogomu! 64 ‡‡‡Dilia huluane da Ea lasogole sia: nabi dagoi. Dilia adi dawa:bela:?”

Ilia huluane amo Yesu da wadela:i hamosu dunu sia:ne, E medole legema:ne sia:i.

65 Amalalu, mogili da Yesuma ilia defo adugaga:le, Ea si dofoga:ne fananu, amane adole ba:i, “Defea! Ba:la:loma! Nowa da Di fabela:?” Sosodo ouligisu dunu da Yesu ea odagia fai.

Bida da Yesu Na Hame Dawa: Sia:i
(Ma:diu 26:69-75; Luge 22:56-62; Yone 18:15-18,25-27)

66 Bida da gobele salasu Ouligisu dunu ea diasu gagoi ganodini esalu. Amalalu, Gobele salasu Ouligisu dunu ea hawa: hamosu a:fini misini, 67 Bida lalu housa esalebe ba:beba:le, e da Bidama nani sosodoligili, amane sia:i, “Di da Na:salede dunu Yesu amo sigi lalusu.”

68 Be Bida da gagabole sia:i, “Dia sia:be na da hamedafa dawa:!” Amalalu, asili, e logo holeiga doaga:i. Amo galuwane, gagala gawali ga:be nabi. 69 Amalalu, amogawi amo a:fini da Bida bu ba:i. E da eno dunu lelu ilima amane sia:i, “Goe dunu da Yesu Ea fi dunu.” 70 Be Bida da bu gagabole Yesu e da hame dawa:i sia:i. Be fa:no, eno lelu dunu da amane sia:i, “Hananewane! Di da amo fi dunu. Di da Ga:lili dunu.”

71 Be Bida da gasa bagadewane amane ilegele sia:i, “Na da Gode Ea Dioba:le amane sia:sa! Dilia waha sia:be dunu na hamedafa dawa:! Na da ogogosa galea, Gode da nama se iasu imunu da defea!”

72 Amalalu, gagala musa: ga:ne, bu eno ga:be nabi. Yesu Ea musa: sia:i amo, “Di da ‘Yesu na hame dawa:,’ udiana agoane sia:nanu, gagala da aduna ga:be nabimu,” amo sia: bu dawa:iba:le, Bida e se bagade nababeba:le dinanu.

15

Ilia da Yesu Bailadema Fofada:musa: Hiouginana Asi
(Ma:diu 27:1-2,11-14; Luge 23:1-5; Yone 18:28-38)

1 Hahabedafa, gobele salasu hina dunu, asigilai dunu amola sema olelesu dunu da Yesu fuga:ma:ne, gilisili fofada:i. Amalalu, ilia da Yesu afugili, sia:nega la:gili, Bailade ea diasuga hiouginana asili, ema i. 2 Bailade da Yesuma amane adole ba:i, “Di da Yu dunu ilia Hina esalabela:?” Yesu E bu adole i, “Di sia:be gowane goa!”

3 Gobele salasu hina dunu huluane da Yesuma halalewane, diwaneya udidi.

4 Amaiba:le, Bailade da Yesuma bu amane adole ba:i, “Di abuliba:le bu hame adole iabela:? Ilia Dima diwaneya udidibi amo nabima!”

5 Be Yesu E da hamedafa bu adole iabeba:le, Bailade da fofogadigi.

---

††† **14:62:** Da:niele 7:13 ‡‡‡ **14:64:** Gobele Salasu 24:16

Ilia da Yesu Fuga:ma:ne Sia:i
(Ma:diu 27:15-26; Luge 23:13-25; Yone 18:39—19:16)

6 Ode huluane, Baligisu Lolo Nasu eso amoga, Bailade da agoane hou
hamosu. E da se iasu diasu ganodini sali dunu afadafa amo ea logo doasisu.
7 Amo odega, hohonosu amola wamolasu dunu ea dio amo Bala:ba:se amo
da se iasu diasu ganodini esalu.
8 Amalalu, dunu huluane da Bailadema doaga:beba:le, e da ea ode
huluane hamosu bu hamoma:ne sia:beba:le, 9 Bailade da amane sia:i, "Na
da Yu dunu fi ilia Hina Bagade ea se iasu logo doasima:bela:?" 10 Bai
gobele salasu dunu ilia da mudale, mi hanaiba:le Yesu afugili misi, amo
hou e dawa:i galu.
11 Be gobele salasu ouligisu dunu ilia da gasa fili, dunu huluane gilisi
amo ougima:ne wili gala:beba:le, dunu huluane ilia Bala:ba:se ea se iasu
logo doasima:ne halasu.
12 Amalalu, Bailade da ilima bu adole ba:i, "Amaiba:le, amo dunu, dilia
Yu Hina Bagade dio asuli, na da Ema adi hamoma:bela:?"
13 Ilia da ema halale sia:i, "E bulufalegeiga fuga:ma!"
14 Bailade da ilima bu adole ba:i, "Abuliba:le? E da adi wadela:i hou
hamobela:?" Be ilia gasa bagadewane halasu, "E bulufalegeiga medole
legema!"
15 Amaiba:le, Bailade da dunu huluane ema hahawane ba:ma:ne,
Bala:ba:se ea se iasu logo doasi dagoi. Amalalu, ea sia:beba:le, ilia da Yesu
efe fegasuga fai. Amalalu, e da Yesu bulufalegeiga fuga:ma:ne, ea dadi
gagui dunuma iasi.

Dadi Gagui da Yesuma Oufesega:su
(Ma:diu 27:27-31; Yone 19:2-3)

16 Amalalu, Bailade ea dadi gagui dunu ilia da Yesu amo Gamane hina
ea diasu gagoi ganodini oule asi. Ilia da dadi gagui huluane gilisima:ne
sia:i. 17 Amalalu, ilia da Ea abula fadegale, yoi abula ea da:iga idiniginisi.
Ilia da aya: gaga:nomei lale, amoga habuga sisiga:le amuli, Ea dialumaga
figisi. 18 Ilia da Ema oufesega:ne, lobo fofaiale, amane sia:i, "Yu dunu ilia
Hina Bagade dunu mae bogole, ode bagohame esalumu da defea."
19 Ilia da Ea dialuma saga:ga fai. Ilia da Ema defo adugagala:i amola
muguni bugili, bu habosesei. 20 Oufesega:i dagobeba:le, ilia da Ema
yoi abula fadegale, ea abuladafa bu idiniginisi. Amalalu, ilia da Yesu
bulufalegeiga fuga:musa:, hiouginana asi.

Ilia da Yesu Bulufalegeiga Dabagala:i
(Ma:diu 27:32-44; Luge 23:26-43; Yone 19:17-27)

21 *Ilia da logoga asili, Sailini soge dunu ea dio amo Saimone logoga
ahoanebe ba:i. Amo dunu ea mano ela dio amo A:legesa:nede amola
Lufase. E da ea soge yolesili, moilai bai bagadega manebe ba:i. Dadi gagui
dunu ilia da Saimone amo Yesu Ea bulufalegei lale, gisa masa:ne logei.
22 Ilia da Yesu Gologoudia sogebiga hiouginana asili doaga:i. Gologoudia
dawa:loma:ne da "Dialuma gasa sogebi." 23 Ilia waini hano amola gamogai
manoma gilisili, Yesuma moma:ne imunusa: dawa:i. Be Yesu E hame mai.
24 †Ilia da Yesu bulufalegeiga dabagala:i. Ilia da Ea abula huluane lama:ne,
igi fonobahadi amoga ululuale hedei.

---

* **15:21:** Louma 16:13 † **15:24:** Gesami Hea:su 22:18

25 Ilia da hahabe ‘9 ougologe’ agoaneYesu bulufalegeiga dabagala:i.
26 Yesuma diwaneya udidisu da agoane dedene legei ba:i, “Yu fi ilia
Hina Bagade.” 27 Wamolasu dunu aduna, ela amola Yesu ili gilisili eno
bulufalegeiga dabagala:i dagoi ba:i. Afae da Ea lobodafadili amola afae da
Ea lobo fofadidili ba:i. 28 ‡Amaiba:le, Gode Ea sia: agoane dedei diala, “E da
sema wadela:su dunu ilia se iasu defele ba:i!”, amo sia: defele hamoi dagoi
ba:i. 29 §Baligili ahoasu dunu da ahoasea, ilia dialuma fofoga:ne amane
sia:i, “Ai! Di da Debolo Diasu mugululi, eso udiana fawane hawa: hamone
bu gagumu sia:beba:le, 30 Wali bulufalegei fisili, moiga gudu sa:ima! Disu
Di gobele gaga:ma!”
31 Gobele salasu hina dunu amola sema olelesu dunu da gilisili
oufesega:ne, amane sia: dasu, “E da eno dunu gaga:i galu. Be Hi da:i
Hi gaga:mu da hamedei ba:sa.
32 Mesaia, Isala:ili Hina Bagade da wahadafa gudu sa:imu da defea!
Amasea, ninia da Ea hou dafawaneyale dawa:mu.” Wadela:i hamosu dunu
aduna, eno bulufalegeiga dabagala:i amola, ela da Yesuma lasogole sia:i.

Yesu E Bulufalegeiga Bogoi
(Ma:diu 27:45-56; Luge 23:44-49; Yone 19:28-30)

33 Esomogoa, eso ea hadigi da dedeboi dagoi ba:i. Aua udiana amoga,
gasi fawane ba:i. 34 **Amalalu, ‘3 ougologe’ agoane, Yesu E bagade wele
sia:i, “Ilouai! Ilouai! Lama sabagadanai?” Amo sia: dawa:loma:ne da, “Na
Gode! Na Gode! Dia abuliba:le Na yolesibala:?”
35 Dunu gadenene lelu, mogili ilia amane sia:i, “E da Elaidia misa:ne
wele sia:sa!”
36 ††Dunu afae da hehenane, hano nasu abula lale, waini hano ganodini
gele, amalu daguluga gosagili, Yesu moma:ne, Ema iasu. E amane sia:i,
“Waha aligima! Elaidia da E bulufalegeiga lale gudula misa:bela:? Ninia
da ba:mu!”
37 Yesu da bu bagade wele sia:nanu, bogoi dagoi.
38 ‡‡Amalalu, abula bagade Debolo Diasu ganodini gaga:ma:ne dialu, da
gadodili gadelale, gudu fada:ne fasili, adunawane ba:i. 39 Gamane dadi
gagui hina dunu amo da Yesu Ea ba:le gaidili lelu. E da Yesu Ea bogoi
ba:beba:le, amane sia:i, “Dafawane! Amo dunu da Gode Ea Manodafa
galu!” 40 §§Uda eno amola ilia badilia lela ba:lalu. Amo da Meli Ma:gadala,
Meli eno (Ya:mese, amola Yousefe ela ame) amola Saloumi. 41 Yesu da
Ga:lili sogega esaloba, amo uda da Yesuma fa:no bobogei amola E fidisu.
Eno uda bagohame, ilia amola da Yesuma fa:no bobogele, Yelusalemega
doaga:i, ilia amola da amogawi esafulubi ba:i.

Ilia da Yesu Ea Da:i Hodo Gele Gelaboga Sali
(Ma:diu 27:57-61; Luge 23:50-56; Yone 19:38-42)

42 Amo eso da Lolo Nasu Hahamosu eso. Sa:bade eso da aya doaga:mu
galu.
43 Amaiba:le, daeya, A:limadia moilai dunu e dio amo Yousefe, (e da
mimogo Gasolo dunu, amola e da Gode Ea Hinadafa Hou hogolalu), ea dogo
denesini, Bailadema doaga:le, Yesu Ea da:i hodo ema ima:ne sia:i. 44 Yesu
da bogoi dagoi nababeba:le, Bailade da fofogadigi. Amalalu, e da dadi

‡ **15:28:** Aisaia 53:12 § **15:29:** Gesami Hea:su 22:7, 109:25; Maga 14:58; Yone 2:19 ** **15:34:** Gesami Hea:su 22:1 †† **15:36:** Gesami Hea:su 69:21 ‡‡ **15:38:** Gadili Asi 26:31-33 §§ **15:40:** Luge 8:2-3

gagui hina dunu ema misa:ne sia:beba:le, Yesu da dafawane bogobayale, ema adole ba:i. 45 E da dadi gagui hina amo ea sia:ne iasu lai dagoloba, e da Yousefema Yesu E da:i hodo lama:ne sia:i.
46 Amalalu, Yousefe da bogoi ahea:ya:i abula bidi lale, Yesu Ea da:i hodo bulufalegeiga duga:le, bogoi abulaga sosone, gele gelabo (amo da magufuga dogoi) amo ganodini sali. E da wagebi igi bagade bebesole, amoga logo ga:si dagoi. 47 Meli Ma:gadala amola Yousefe ea:me Meli da Yesu Ea da:i hodo gele gelabo ganodini salabe ba:i.

16

Yesu da Uhini, Wa:legadoi
(Ma:diu 28:1-8; Luge 24:1-12; Yone 20:1-10)

1 Sa:bade eso aligili, amogalu, Meli Ma:gadala, Ya:mese ea ame Meli amola Saloumi, ilia da manoma Yesu Ea da:i hodo legemusa: bidi lai. 2 Ilia da Sada:i hahabedafa Yesu Ea gele gelaboga doaga:musa: asi. 3 Asili, ilia da amane sia: dasu, “Nowa da nini fidili, logo ga:su bebesole doasima:bela:?” (Bai gele da bagadedafa ba:i.) 4 Be ilia ba:le gadole, logo ga:su bagade da bebesole fasili, logo da doasi dagoi ba:i. 5 Amalalu, ilia da gele gelabo ganodini golili sa:i. Ilia da beda:ga fofogadigi galu, ayeligi dunu ahea:ya:i abula amoga idiniginisi, gele gelabo lobodafa la:ididili esalebe ba:i.
6 E da ilima amane sia:i, “Mae beda:ma! Na dawa: dilia da Na:salede dunu Yesu bulufalegeiga medoi, amo hogosa. E da guiguda: hame. E da uhini wa:legadoi. Ba:ma! Sogebi amoga ilia da E ligisi da goea! 7 *Be wali dilia Ea ado ba:su dunu amola Bida ilima amo hou olelela masa! ‘Yesu da Ga:lili sogega dilima bisili masunu. Amo sogega dilia da Ea musa: sia:i defele, Yesu ba:mu.’ Amo sia: olelela masa!”
8 Amalalu, uda ilia beda:ga fofogadigili yaguguiba:le, gele gelabo yolesili, hobea:i dagoi. Ilia da beda:iba:le, eno dunuma hame sia:i.
(Maga 16:9-20 da musa:dafa meloa dedei amo ganodini hame dedene legei.
Amabela:? Eno dunu da fa:no amo meloa dedebela:?)

Meli Ma:gadala da Yesu Ba:i
(Ma:diu 28:9-10; Yone 20:11-18)

9 Yesu da Sada:i hahabedafa uhini wa:legadoloba, Meli Ma:gadala da Ea da:i hidadea ba:i. Musa:, Yesu da Fio a:silibu fesuale gala, Meli ea dogo ganodini aligila sa:i, amo fadegale fasi dagoi. 10 Meli da asili, Yesu Ea sigi ahoasu dunu disa esalu, ilima Yesu da wa:legadoi dagoi, amo olelei. 11 Be Meli da Yesu da esalebe amola e da Ea da:i ba:i dagoi, amo oleleiba:le, ilia da ea sia: dafawaneyale hame dawa:i.

Ado ba:su Dunu Aduna da Yesu Ba:i Dagoi
(Luge 24:13-35)

12 Fa:no, Yesu da da:i hisuwane hamone, misini, Ea ado ba:su dunu aduna soge enoga lalebe, elama misi dagoi. 13 Ela da bu sinidigili, eno ado ba:su dunuma adole i. Be ilia da amo sia: dafawaneyale hame dawa:i.

Ado ba:su Dunu Gidayale Gala da Yesu Ea Da:i Ba:i
(Ma:diu 28:16-20; Luge 24:36-49; Yone 20:19-23; Asunasi Dunu Ilia Hou 1:6-8)

* **16:7:** Ma:diu 26:32; Maga 14:28

14 Fa:nodafa, Yesu da Ea ado ba:su dunu gidayale gala ilima misi. Ilia
da ha:i nanebe ba:i. Eno dunu da Ea da:i hodo bu esalebe ba:i dagoi.
Be amo gilisi ado ba:su dunu ilia da dafawaneyale hame dawa:beba:le,
Yesu da ilima gagabole sia:i. 15 †E da ilima amane sia:i, “Dilia! Osobo
bagade soge huluane amoma asili, fifi asi gala dunu huluane nabima:ne,
Na sia: ida:iwane olelema! 16 Nowa dunu da dafawaneyale dawa:sea:,
hanoga fane salasisia, e da eso huluane Fifi Ahoanusu ba:mu. Be nowa da
dafawaneyale hame dawa:sea, e da gugunufinisima:ne fofada:su ba:mu.
17 Na hou lalegagui dunu da musa: hame ba:su gasa bagade hou hamomu.
Ilia da Na Dioba:le sia:sea, wadela:i a:silibu eno dunu ilia dogoga aligila
sa:i, amo da fadegale fasimu.

Ilia gona:suga sia: hisu hisu sia:mu. 18 Ilia da medosu sania gaguia
gadosea, o bogosu hano nasea, hame bogomu. Ilia da oloi dunu amoga
ilia lobo ligisia, oloi da uhimu.”

Gode da Yesu Hebene Sogega Lale Gadoi
(Luge 24:50-53; Asunasi Dunu Ilia Hou 1:9-11)

19 ‡Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma sia:nanu, Gode da E Hebene
sogega lale gadoi. E da Gode Ea gasa bagade lobodafadili fi dagoi.
20 Amalalu, Ea fa:no bobogesu dunu da asili, soge huluane amo ganodini
Ea sia: olelelalu. Hina Yesu Gelesu da ilia hawa: hamonanu fidisu. Amola
ilia sia: da dafawane amo olelema:ne, E da ilia sia: fa:no amo gasa bagade
musa: hame ba:su hou hamosu.

Sia: Ama Dagoi

† **16:15:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:8 ‡ **16:19:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:9-11

Luge

(Da:i Sia: - Luke; Modu - Luka; Bisini - Luke)

Hidadea Sia:

Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala Luge e dedei, Yesu E da Isala:ili dunu fi amola osobo bagade fifi asi gala, amo fi dunu huluane gaga:ma:ne misi olelesa. Luge buga amo ganodini dedei da Gode Ea A:silibu Hadigidafa olelebeba:le, Yesu da Gode Ea Sia: Ida:iwane hame gagui dunuma olelela asi. Amo sia: ganodini, ninia da Yesu Ea asigidafa hou dunu huluane ilima ba:sa. Yesu da osobo bagade doaga:loba amola Hebene sogega bu heda:loba, hahawane hou bagade ba:sa.

Luge da buga eno dedei. Amo buga da Asunasi Dunu Ilia Hou amola amo ganodini, Luge da Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilia bagadewane fi galu, amo hou olelesa.

Luge buga ganodini, dilia da gaheabolo sia:, mogili da eno buga hame dedei, ba:sa. Eno da Yesu Ea lalelegeloba, a:igele dunu misi amola sibi ouligisu dunu ba:la misi amola Yesu E goihadiniga Debolo Diasuga misi amola fedege sia: da Samelia Dunu Ida:iwane Gala amola Mano Fisi.

Luge Buga da sia:ne gadosu hou amola Gode ea A:silibu Hadigidafa amola uda ilia Yesuma fidisu hou amola Gode da wadela:i hou gogolema:ne olofosu hou dawa:, amo buga da bagadewane olelesa.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-4
2 Yone Ba:bodaise amola Yesu ela
Lalelegei amola Yesu Goihadini Eso...Sia:alalo 1:5-2:52
3 Yone Ba:bodaise ea Olelesu...Sia:alalo 3:1-20
4 Yesu da Hanoga Fane Sanasi amola
Sa:ida:ne da Ema Dafama:ne Olelei...Sia:alalo 3:21-4:13
5 Yesu da Ga:lili Sogega, Dunu
Huluane ilima Ea Sia: Olelei...Sia:alalo 4:14-9:50
6 E Ga:lili Fisili, Yelusalemega Doaga:i...Sia:alalo 9:51-19:27
7 Yesu da Yelusalemega
Hi Afadafa Sia: Olelelalu, Bogoi...Sia:alalo 19:28-23:56
8 Yesu Ea wa:legadosu amola Ea
Ado ba:su Dunu Ba:ma:ne ilima Misini,
Muagado Heda:i...Sia:alalo 24:1-53

Luge

Hidadea Sia:

1 Amo sia:, na da di Diobalase, dima dedei. Ninima masu hou olelema:ne, dunu bagohame da logo hogoi helele, dedei. 2 Am hou musa: ba:su dunu amola Gode Ea sia: olelesu dunu amo ilia adoi, ilia dedei. 3 Amaiba:le, amo hou ea bai na musa: amola fa:no hogoi helebeba:le, na da sia: moloiwane dima dedemusa: dawa:i galu. 4 Amo hou huluane dia nabi, amo di noga:le dawa:ma:ne, na da amo meloa dedesa.

A:igele da Yone Ba:bodaise ea Lalelegemu Sia: Olelei

5 *Yudia soge hina bagade dunu, ea dio amo Helode, amo dunu esalebe
galu, gobele salasu dunu fi Abaidia amo ganodini, gobele salasu dunu
ea dio amo Segalaia esalu. Ea uda ea dio amo Ilisabede. Amo ea fi da
Elane gobele salasu fi. 6 Ela da Gode ba:ma:ne, eso huluane hou ida:iwane
hamosu. Gode Ea Sema huluane ela nabawane hamosu.
7 Ilisabede da aligimeba:le amola ela da da:i hamoiba:le, ela da mano
hame galu.
8 Eso afaega, Abaidia fi ilia Debolo ouligisu hawa: hamonanu. Segalaia
da ea ilegei esoha amoga gobele salasu hawa: hamonanu. 9 Gobele
salasu hina dunu da ema ilegeiba:le, e da oloda da:iya gabusiga: manoma
gobemusa:, Hina Gode Ea Debolo Diasu ganodini golili sa:i. 10 Dunu
bagohame da gabusiga: manoma gobele salasu dawa:ma:ne, gadili sia:ne
gadosa lelefulu.
11 Amalalu, Gode Ea a:igele dunu misini, gobele salasu oloda ea lobodafa
la:didili amoga dafulili lelebe ba:i.
12 Segalaia da a:igele dunu ba:loba, fofogadigili, bagadewane beda:i.
13 Be a:igele da ema amane sia:i, “Segalaia! Di mae beda:ma! Gode da
dia sia:ne gadoi nababeba:le, Ilisabede da dunu mano lalelegemu. Ema
Yone dio asulima.
14 E da lalelegesea, di da hahawane bagade ba:mu. E lalelegebeba:le,
dunu bagohame da nodone sia:mu. 15 †E da Hina Gode ba:ma:ne, gasa
bagade hamomuyo. E da adini amola wadela:i hano hamedafa manu. E
lalelegesea, hedolowane Gode Ea A:silibu amoga ea dogo da nabaiwane
ba:mu. 16 Ea sia: nababeba:le, Isala:ili fi dunu bagohame ilia sinidigili, ilia
Hina Godema buhagimu.
17 ‡E da Hina Godema bisili masunu. E da Elaidia ea gasa bagade hou
agoane hamomuyo. Isala:ili eda amola ilia mano da ea sia: nababeba:le
bu gousa:mu. Hame nabasu dunu da moloidafa dawa:su logoga buhagimu.
Hina Gode da misunu. Amaiba:le, Yone da Gode Ea fi dunu Ema hahawane
gousa:musa:, e da ili momagemu.”
18 Segalaia da a:igele dunuma amane sia:i, “Amo sia: da dafawaneyale
na da habodane dawa:ma:bela:? Na amola na uda, ani da da:i hamoi wea!”
19 §A:igele da bu adole i, “Na dio da Ga:ibeliele. Na da Gode midadi Ea
hawa: hamosa lela. E da amo sia: dima olelema:ne, na asunasi. 20 Gode da
amo sia: Ea ilegei eso dafawane hamomu. Be amo sia: di da dafawaneyale
hame dawa:i. Amaiba:le, di da wali sia: hamedei esalumu. Di da ouiya:le
esalu, na dima ilegei sia:i da dafawane doaga:sea fawane bu sia:baoumu.”
21 Amalaloba, gadili esafulu dunu huluane, Segalaia bu misa:ne bagade-
wane ouesalebeba:le, e da Debolo Diasu ganodini abuliba:le bagadewane
esalala:? ilia agoane dadawa:lalu. 22 E da ganodini ga ahoanebe ba:loba,
sia: hamedei ba:beba:le, e da ganodini musa: hame ba:su liligi ba:i, ilia
dawa:i galu. Sia: hamedeiba:le, e da ilima ea loboga fawane ado boba:su.
23 Ea Debolo Diasu hawa: hamosu dagoloba, Segalaia da ea diasuga
buhagi.
24 Amalalu, fa:no ea uda Ilisabede da abula aguni, oubi biyale gala ea
diasu mae fisili, ganodini esalu. 25 E amane sia:i. “Hina Gode da na noga:le
fidi. Na da aligimeba:le, gogosia:i, be Hina Gode da na gogosia:i fadegai
dagoi.”

---

* **1:5:** 1 Hou Olelesu 24:10 † **1:15:** Idisu 6:3 ‡ **1:17:** Ma:lagai 4:5-6 § **1:19:** Da:niele 8:16, 9:21

A:igele da Yesu Ea Lalelegemu Sisia:na Misi

26 Ilisabede da abula aguni, oubi gafeyale esaloba, Gode da a:igele dunu
Ga:ibeliele amo Ga:lili soge moilai Na:salede, amoma asunasi. 27 **Amo
moilaiga, a:fini dunuga hamedafa dawa:digi, ea dio amo Meli, esalu.
Meli da Yousefe, (Da:ibidi aowa) ema sia:sili esalu. A:igele dunu da amo
a:finima sia:musa: misi.
28 Doaga:le, e da Melima amane sia:i, "Olofosu da dima diala! Gode da
di noga:le ouligisa! E dima hahawane hou bagade iaha."
29 Amo sia: nababeba:le, Meli da fofogadigili, beda:iwane amo sia: ea
bai dawa:lalu.
30 Be a:igele dunu da bu adole i, "Meli! Mae beda:ma! Gode da dima
hahawane hamoi dagoi. 31 ††Di da abula aguni, dunu mano lalelegemu. Di
da amo manoma Yesu dio asulimu. 32 ‡‡E da gasa bagade hamomuyo. E da
Gode Gadodafa Ea Egefedafa Dio lamu. Hina Gode da Ema Hina Bagade
Hou, Ea siba osobo bagade fi eda Da:ibidi ea hou agoane, Ema imunu. 33 E
da eso huluane mae fisili, Ya:igobe egaga fi, ilima Hinawane esalumu. Ea
Hinadafa Hou da hamedafa dagomu."
34 Be Meli da bu adole ba:i, "Abolebela:? Na da dunu hame fiba:le, na
da habodane mano lama:bela:?"
35 A:igele dunu da bu adole i, "Gode Ea A:silibu Hadigidafa da dima
misini, di da Gode Ea gasa bagade hou dawa:mu. Amasea, mano dududu
dia hagomo ganodini hamoi da lalelegesea, ilia da Ema Gode Egefedafa
dio asulimu. 36 Diaba Ilisabede dawa:ma. E da aligime, amola mano lamu
hamedei ilia sia: daha. Be e da wali oubi gafeyale gala abula agui ba:i
dagoi. 37 §§Liligi afae Gode da hahamomu hamedei da hamedafa gala."
38 Amalalu, Meli da amane sia:i. "Na da Hina Gode Ea hawa: hamosu
a:fini. Dia sia:i defele amo nama doaga:mu da defea." Amalalu, a:igele
dunu da fisili, asi.

Meli da Ilisabede Ba:musa:, Sofe Asi

39 Fonobahadi ouesalu, Meli da ea liligi momagele, moilai amo da Yudia
goumi soge ganodini galu amoga asi. 40 Segalaia ea diasuga doaga:le,
ganodini golili sa:ili, e da Ilisabede gousa:le nonogoi. 41 Meli ea asigi
sia: nababeba:le, mano dududu Ilisabede ea hagomo ganodini dialu da
liligilalebe ba:i. Gode ea A:silibu Hadigidafa da Ilisabede ea dogo nabala
misi. 42 Ilisabede da ha:giwane wele sia:i, "Di da eno uda ilia hahawane
hou baligi dagoi. Dia mano lalelegemu da hahawane bagade. 43 Na Hina
Gode Ea eme nama gousa:la misunu, na da defele hame galebe. 44 Be
dia asigi sia: na nababeba:le, mano dududu na hagomo ganodini diala da
hahawaneba:le liligilalebe ba:i. 45 Gode Ea dima sia:i da dafawane ba:mu.
Dia amo dafawaneyale dawa: beba:le, di da hahawane bagade uda!"

Meli da Hina Godema Nodone Gesami Hea:i

46 ***Meli e amane sia:i,
"Na asigi dawa:su amoga na da Godema nodosa.
47 Gode na Gaga:su Dunu na dawa:beba:le,
na a:silibu da hahawane bagade.
48 †††E da na, Ea fonoboi hawa: hamosu uda dawa:iba:le,

** **1:27:** Ma:diu 1:18 †† **1:31:** Ma:diu 1:21 ‡‡ **1:32:** 2 Sa:muele 7:12,13,16; Aisaia 9:7
§§ **1:37:** Mui 18:14 *** **1:46:** 1 Sa:muele 2:1-10 ††† **1:48:** 1 Sa:muele 1:11

na da hahawane bagade.
Waha winini dunu huluane da na da hahawane bagade,
ilia da sia:mu.
49 Bai Gasa Bagadedafa Gode da nama gasa bagade hou hamoi
dagoiba:le.
Gode Ea Dio da Hadigidafa.
50 Musa dunu fi bogole, eno fi dialu,
dunu fi huluane Ea hou ilia nodone hamosea,
ilima E da Ea gogolema:ne olofosu hou olelesa.
51 Ea lobodafa molole,
E da gasa fi dunu huluane eno sogega sefasi dagoi.
52 ‡‡‡E da gasa fi hina dunu banenesi dagoi.
Be hou fonoboi dunu E da gaguia gadoi.
53 Dunu ha:i ilima E da ha:i manu ida:iwane iasu.
Be bagade gagui dunu amo E da da:i nabadowane hamone, sefasi.
54 Ninia aowalali ilima E da hahawane dogolegele imunusa: sia:beba:le,
amo hahawane hou huluane E da hahamoi dagoi.
E da Ea hawa: hamosu fi Isala:ili amo fidimusa: misi dagoi.
55 §§§E da A:ibalaha:me amola ea fi huluane ilima
Ea asigi amola gogolema:ne olofosu hou olelei.
Amo hou E da mae fisili, eso huluane hamonanumu."
56 Meli da Ilisabede ea diasuga oubi udianawane ouesalu, ea diasuga
buhagi.

Yone Ba:bodaise Lalelegei

57 Amalalu, Ilisabede ea mano lamu eso doaga:beba:le, e da dunu mano
lalelegei.
58 Ilisabede ea fi amola na:iyado da Hina Gode Ea ema fidisu hou
nababeba:le, ilia da huluane gilisili nodoi. 59 *Mano da lalelegele, hi afae
aligili, ilia amo mano ea gadofo damuni fasimusa: misi. Ilia ea eda dio
(Segalaia) amo ema asulimusa: dawa:i galu.
60 Be ea ame amane sia:i, "Hame mabu! Ninia Yone dio ema asulimu."
61 Ilia bu adole i, "Abuliga! Dia fi amo ganodini, dunu amo da Yone dio
asuli da hamedafa."
62 Amalalu, ea eda da ema dio asulima:ne, ilia loboga adole ba:i.
63 Amalalu, Segalaia da ilima meloa lale ima:ne ado ba:i. Amoga e amane
dedei, "Ea dio da Yone!" Ilia bagadewane fofogadigi.
64 Dedenanu, Segalaia da ea sia: hedolowane bu lale, Godema nodone
sia: i. 65 Ilia na:iyado dunu huluane da bagadewane beda:i. Amo mabe
hou huluane, Yudia goumi soge ganodini fi esalu dunu da bagadewane sia:
dasu. 66 Amo hou nabi dunu huluane dawa:lalu, gilisili sia: dasu, "Amo
mano da adi hou hamoma:bela:?" Bai Hina Gode Ea gasa bagade hou da
amo mano fidibiba:le, ilia noga:le ba:i dagoi.

Segalaia da Ba:la:lusu

67 Yone ea eda Segalaia da Gode Ea A:silibu Hadigidafa amoga nabaiba:le,
Gode Ea sia:ne iasu amane ba:la:lusu sia:i,
68 "Ninia Hina Gode, Isala:ili fi ilia Godema nodone sia:ma!
Bai E da Ea fi dunu fidimusa:, amola bu bidi lamusa: misi.
69 E da gasa bagade Gaga:su dunu ninima i.

---

‡‡‡ **1:52:** Yoube 5:11, 12:19 §§§ **1:55:** Mui 17:7 * **1:59:** Gobele Salasu 12:3

Amo da Ea hawa: hamosu dunu Da:ibidi egaga fi.
70 E da hemonega,
Ea balofede dunu ilia lafidili amane ilegele sia: i,
71 ‘Na da dilia ha lai dunu amo ilia dilima mae hasalima:ne,
Na da dili gaga:mu.’
72 E da ninia aowalali dunu ilima gogolema:ne olofosu hou imunu sia:i.
Amola E da Ea sema Gousa:su hamoi amo hame gogolemu sia:i.
73 Ninia siba eda A:ibalaha:me
ema E da sia: dafawane ilegele sia:i,
74 amane, E da ninia ha lai dunu nini mae medoma:ne,
E da nini gaga:mu, amola ninia da mae beda:iwane
Ea hawa: hamonanuma:ne
logo doasima:ne sia:i.
75 Amasea, ninia da Ea midadi hou ida:iwane
amola hadigiwane hamosa, fifi ahoanumu.
76 †Di, na mano, di da Gode Gadodafa amo Ea balofede dunu amo ea dio lamu.
Di da Hina Gode bisili, Ea logo fodomusa: masunu.
77 Di da Ea dunu fi ilima ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomusa:,
Gaga:su dunu ilia ba:mu, di da olelemu.
78 Ninia Gode da olofoiwane, asigiwane esalebeba:le,
Ea Gaga:su hou da hehebolo mabe defele ninima doaga:mu.
79 ‡Amo hadigi da Hebene amoga misini,
dunu fi amo da gasi ganodini
amola bogosu baba amo ganodini esalebe, ilima hadigimu.
Amo hadigi da olofosu logo ninima noga:le olelemu.”
80 Yone da asigilalea, ea da:i amola ea a:silibu da gilisili asigilalu. E da dunu hame esalebe hafoga:i soge amo ganodini esalu, amoganini e da Isala:ili dunu ilima olelemusa: misi.

2

Yesu da Lalelegei
(Ma:diu 1:18-25)

1 Amo esoga, Louma hina bagade dunu ea dio amo Sisa Ogasadase, e da dunu huluane Louma soge huluane ganodini, dunu fi ilia dio huluane dedemusa: sia:i. 2 (Ilia da amo dio dedesu hou degabo agoane hamoi. Louma ilegei ouligisu dunu Silia soge ganodini esalu, ea dio amo Guilainiase.) 3 Amalalu, dunu huluane ilia dio dedema:ne, ilila: moilaidafa amoga gilisila afufui.

4 Yousefe da Na:salede moilai, Ga:lili soge ganodini, amo fisili, e da Bedeleheme moilai Yudia soge ganodini, hina bagade Da:ibidi e lalelegei moilai, amoga asi. E da Da:ibidi egaga fiba:le, Bedeleheme moilaiga asi. 5 E amola ea sia:si uda Meli, ela dio dedemusa: asi. Meli da abula aguiwane esalu. 6 Bedeleheme moilaiga esaloba, ea mano lalelegemu eso da doaga:i dagoi. 7 Ea magobo dunu mano lalelegele, e da abulaga sosone, gebogili ha:i iasu ofodo amo ganodini ea mano golama:ne diasi. Diasu bagade ganodini golamu nabaiba:le, ela da gebo diasu ganodini golai.

Sibi Ouligisu Dunu amola A:igele Dunu

† **1:76:** Ma:lagai 3:1 ‡ **1:79:** Aisaia 9:2

8 Amo sogega, sibi ouligisu dunu da ohe gisi nasu sogega, gasia ilia sibi
ouligilalebe ba:i. 9 Sibi ouligilaloba, ilia da Hina Gode Ea a:igele dunu
amo muagadonini misini, moiga lelebe ba:i. Gilisili Hina Gode Ea hadigi
bagade ilima sisiga:beba:le, ilia bagadewane beda:gia:i. 10 Be a:igele da
ilima amane sia:i, "Mae beda:ma! Dawa:ma! Na da sia: ida:iwane amola
hahawanedafa dilima amola osobo bagade dunu huluane ilima olelela
misi.
11 Wali esodafa, Da:ibidi ea moilai Bedelehemega, dilima Gaga:su dunu
da lalelegei dagoi, Ea dio amo Gelesu Hina.
12 Dilia amo dafawaneyale dawa:ma:ne, hogoi helele, mano dudubu
abulaga sosone, gebogili ha:i iasu ofodo ganodini golai dialebe ba:sea, amo
mano da Gode Ea Manodafa dilia dawa:ma."
13 Sia:nu, hedolowane Hebeniga esalebe fi dunu bagohame gilisili misini,
Godema gesami hea:le, nodone bagadewane sia:su, amane,
14 "Gode Gadodafa, Ema nodone bagade sia:ma! Osobo bagadega, Gode
Ea ilegei fi dunu ilima E da hahawane gala, ilia da olofosu ba:mu!"
15 A:igele dunu da Hebene sogega bu heda:loba, sibi ouligisu dunu da
gilisili sia: dasu, "Wali amo hou Hina Gode da ninima olelebeba:le, defea,
ninia Bedeleheme moilaiga amo hou hogola ahoa:di."
16 Ilia da hedolowane asili, hogolalu, Meli amola Yousefe amola mano
dudubu gebogili ha:i iasu ofodo ganodini golai dialebe ba:i. 17 Ba:i
dagoloba, ilia da Meli amola Yousefe elama a:igele da amo mano ea hou
ilima olelei, amo elama adoi.
18 Amogawi esalebe dunu huluane da sibi ouligisu dunu ilia sia:
nababeba:le, bagadewane fofogadigi. 19 Be Meli, amo hou ba:beba:le, ea
asigi dawa:su ganodini wamowane dawa:i. 20 Sibi ouligisu dunu da a:igele
ea adoi defelewane ba:i dagoiba:le, Godema nodone gesami hehea:la, ilia
sibi ouligimusa: buhagi.

Ilia da Yesu Ea Dio Asuli

21 *Hi afae aligili, Yesu Ea gadofo damuni fasimu eso da doaga:beba:le,
ilia da Ema Yesu dio asuli. Amo dio, Meli e da oubi hame udui esoga,
a:igele da musa: ema asuli galu.

Meli amola Yousefe da Yesu Debolo Diasuga Oule Asi

22 †Mousese ea Malei amo ganodini, uda da mano lalelegesea, e da
sema foloasu hou hamomu gala. Amo ilegei esoga, Meli amola Yousefe
da ela mano Hina Godema mogili gagale imunusa:, Yelusaleme moilai bai
bagadega oule misi. 23 ‡Hina Gode Ea sema ganodini da agoane dedei
diala, amane, "Magobo dunu mano huluane dilia Godema momogili gagale
ima." 24 Hina Gode Ea Sema hamoma:ne sia:i defele, ela da 'dafe' sio
aduna gobele salasu. 25 Amo esoha, dunu da:i ea dio amo Simione da
Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esalu. E da dunu ida:iwane esalu,
amola e da Gode Ea hou nabawane hamosu. Olofosu da Isala:ili fi amoma
misunu dawa:beba:le, e da ouesalu. Gode ea A:silibu Hadigidafa da ea
dogo ganodini nabaiwane ba:i.
26 Gode ea A:silibu Hadigidafa da ema, e da mae bogole, Hina Gode
Ea ilegei Mesaia ea siga ba:mu, amo olelei dagoi. 27 Gode Ea A:silibu
Hadigidafa amoga oule asiba:le, Simione da Debolo Diasu ganodini golili

---

* **2:21:** Gobele Salasu 12:3; Luge 1:31 † **2:22:** Gobele Salasu 12:6-8 ‡ **2:23:** Gadili Asi 13:2, 13:12

sa:i. Meli amola Yousefe amola ela mano sema dedei defelewane
hamomusa:gini, Debolo Diasuga oule misini,
28 Simione da amo mano ea loboga ouga:ne gaguli, Godema amane
nodone sia:i,
29 “Defea! Hina Gode!
Dia musa: hahawane ilegele imunu sia:i, Dia da hahamoi dagoi.
Amaiba:le, Di da wali Dia hawa: hamosu dunu
olofoiwane bogoma:ne asunasimu da defea.
30 Na da na siga Dia gaga:su hou ba:i dagoi.
31 Amo hou Di da dunu huluane ba:ma:ne hamoi.
32 §Amo diga:i, da Dia hanai asigi dawa:su
Dia fi dunu hame (Dienadaile dunu)
ilima olelemusa: misi
amola Dia fidafa Isala:ili dunu ilima Hadigidafa iaha.”
33 Simione ea sia: nababeba:le, mano eda amola eme da bagadewane
fofogadigi.
34 Amalalu, Simione da Gode ela hahawane fidima:ne sia:i. E da
Yesu Ea eme ema amane sia:i, “Gode da amo mano ilegei dagoi. Ea
hawa: hamomuba:le, Isala:ili soge ganodini, dunu bagohame da dafamu
amola eno bagohame da wa:legadomu. E da Gode Ea dawa:digima:ne
olelesu, agoane ba:mu. Dunu bagohame da Ema higale sia:ga gegemu.
35 Amaiba:le, ninia da amo dunu ilia wamolegei asigi dawa:su huluane
ba:mu. Amola di, Meli, se nabasu da dia dogo, gegesu gobiheiga sobe
agoai ganumu.”
36 Ba:la:lusu (balofede) uda didalo da:idafa hamoi da amogalu esalu,
ea dio amo A:na. Amo uda da Fa:niuele ea mano, ea fi da A:sie. E da
musa: dunu fili, ode fesuale ela esaloba, egoa bogole, hisu esalobawane,
e lalelegei ode da84 agoane gidigi. 37 E da Debolo Diasu ganodini, mae
fisili, gasi amola eso amoga ha:i mae nawane, Godema sia:ne gadoiwane
nodosu. 38 Ilia da Yesu Debolo Diasuga olelelaloba, A:na da doaga:le,
Godema nodone sia:i. Dunu huluane gilisili esalu (ilia da Gode da Ea
gaga:su hou Yelusaleme dunu fi olelema:ne ouesalu) amo dunuma e da
mano dudubu Ea hou hobea hamomu, amo olelei.

Na:salede Moilaiga Buhagi

39 **Yousefe amola Meli da Gode Ea sema adoi liligi huluane hamoi
dagoloba, ilia moilaidafa Na:salede, Ga:lili soge ganodini, amoga buhagi.
40 Ela mano da asigilalalu. Ea asigi dawa:su da heda:lu amola Gode da E
hahawane fidisu.

Goihadini Hamonoba, Yesu da Debolo Diasuga Misi

41 ††Ode huluane amoga, Yesu Ea eme amola eda ela da Baligisu Lolo
manusa:, Yelusaleme moilai bai bagadega heda:su. 42 Yesu E lalelegei ode
fagoyale da gidigi galu, ela musa: hou defele lolo Nasu amoga heda:i.
43 Lolo nanu, elea moilaiga bu doaga:musa:, logoga asi. Be goihadini Yesu
da Yelusaleme moilai bai bagadega esalu. E da amogai esalu, amo eme
amola eda ela da hame dawa:i galu. 44 Ela da logoga ahoana, Yesu da ilia
gilisisu ganodini esalebe dawa:beba:le, ela da eso afadafa amogalawane
asili, ela fi amola na:iyado dunu gilisi amo ganodini Yesu hogolalu.

---

§ **2:32:** Aisaia 42:6, 49:6, 52:10 ** **2:39:** Ma:diu 2:23 †† **2:41:** Gadili Asi 12:1-27; Mousese ea Malasu 16:1-8

45 Hame ba:beba:le, ela da bu Yelusaleme moilai bai bagadega hogomusa:
asi.
46 Ela da eso aduna hogolalu, E amola olelesu dunu da gilisili Debolo
Diasu ganodini esalebe ba:i. E da olelesu dunu ilia sia: nabasu, amola E
da ilima adole ba:su.
47 Ea sia: nabi dunu huluane, Ea dawa:iwane adole iasu nababeba:le,
bagadewane fofogadigi.
48 Ea ame amola eda ela mano ba:beba:le, bagadewane fofogadigi. Ea
ame da Ema amane sia:i, "Nagofe! Di da anima abuliba:le se ibala:! Dia
ada ania da beda:iwane Di hogolalu."
49 Be Yesu da elama bu adole i, "Alia da abuliga Na hogolalula:? Na da
Na Ada Ea diasu ganodini esalu, alia da abuliga hame dawa:bela:?"
50 Be ela da Ea adole iasu gogoleiwane nabi.
51 Amaiba:le, Yesu da ele Na:salede moilaiga sigi asi. Ela sia: E da
nabawane hamoi. Amo hou, Ea ame ea asigi dawa:su ganodini dawa:lalu.
52 ‡‡Amalalu, Yesu Ea da:i hodo amola Ea asigi dawa:su da asigilalu. Dunu
huluane amola Gode, da Ea hou hahawane ba:i.

3

Yone Ba:bodaise da Gode Sia: Olelei
(Ma:diu 3:1-12; Maga 1:1-8; Yone 1:19-28)

1 Louma hina bagade dunu Daibiliase ea ouligisu ode15 amoga, amola
Bodiese Bailade da amo esoga Yudia soge ouligisu, Helode da Ga:lili
sogega ouligisu hina esalu, amola eaola Filibe da Idiulia soge amola
Dala:gounaidisi soge amoga hina esalu, Laisa:iniase da A:biline sogega
ouligisu esalu, 2 A:nase amola Ga:iafa:se ela da gobele salasu hina hou
ouligisu. Amo esoga, Gode da Segalaia ea mano Yone, amo Ea sia: Isala:ili
dunuma olelema:ne, asunasi. 3 Amaiba:le, Yone da Yodane Hano sogega
lalu. E da Gode Ea Sia: amane olelei, "Dilia! Wadela:i hou fisili, hanoga
fane salasu hamoma! Amasea, Gode da dilia wadela:i hou gogolema:ne
olofomu." 4 *Amo hou, ba:la:lusu dunu Aisaia, da hemonega Gode Sia:
Dedei Buga ganodini dedei agoane, "Dunu afae da hafoga:i wadela:i soge
amo ganodini wele sia:sa, 'Hina Gode Ea misa:ne logo momagema! E
misa:ne, logo molole fodoma!
5 Fago huluane da osoboga fa:i dagoi ba:mu. Goumi amola gafulu
huluane da agele, umiwane hamoi dagoi ba:mu. Guga:loi logo da bu moloi
dagoi ba: mu. Fofagoi logo da bu umi hamoi ba:mu. 6 Amasea, dunu
fi huluane ilia da Gode Ea gaga:su hou ba:mu.' " 7 †Dunu bagohame da
ba:bodaise hamomusa:, Yonema doaga:i. E da ilima amane sia:i, "Dilia!
Sania dunu fi! Gode Ea ougi hou amoga hobea:ma:ne, nowa da dilima
olelebela:? 8 ‡Dilia da wadela:i hou dafawane yolei dagoi galea, hou
ida:iwane fage agoane legema. 'Ninia da A:ibalaha:me ea mano,' agoane
mae dawa:ma. Na da dilima amane sia:sa. Gode da amo igi afadenene, bu
A:ibalaha:me ea mano agoane hamomusa: dawa:. 9 §Wahadafa, goahei da
ifa baiga abasalimusa: momagei diala. Amaiba:le, Gode da ifa huluane
fage ida:iwane hame legebe ba:sea, amo ifa E da abimu amola laluga
nema:ne ha:digimu." 10 Amo sia: nabaloba, dunu huluane ilia amane sia:i,
"Amai galea, ninia da adi hamoma:bela?"

‡‡ **2:52:** 1 Sa:muele 2:26; Malasu 3:4 * **3:4:** Aisaia 40:3-5 † **3:7:** Ma:diu 12:34, 23:33 ‡ **3:8:** Yone 8:33 § **3:9:** Ma:diu 7:19

11 Yone da bu adole i, “Nowa da abula aduna galea, e da hame gagui
dunu ema afae imunu da defea. Ha:i manu galea, ha:i manu hamedei
dunu ema imunu da defea.”
12 **Su lidisu dunu amola, ilia Yonema ba:bodaise hamomusa: doaga:i.
Ilia amane sia:i. “Olelesu! Ninia da adi hamoma:bela:?” 13 E da ilima
amane sia:i, “Dilia su muni amo da ouligisu dunu da dilia lama:ne ilegei,
amo mae baligima!”
14 Dadi gagui dunu da misini, Yonema amane adole ba:i, “Ninia amola,
ninia da adi hamoma:bela:?” E da ilima amane sia:i, “Dilia gasa fili muni
lamusa: mae logema! Eno dunuma ogogolewane diwaneya mae udidima!
Dilia hawa: hamoi amo defele bidi lai, amoga hahawane dawa:ma! Eno
lamusa: mae dawa:ma!”
15 Dunu huluane da hanaiwane Mesaia Ea misunu hogosu. Ilia da
Yone ea hou ba:beba:le, fofogadigili, ilia dogo ganodini, “Amo dunu da
Gelesula:?” amane dawa:i.
16 Be Yone da amane sia:i, “Na da hanoga fane salasu dunu fawane. Be
fa:no, na hou baligisu Dunu da misunu. Na da Ea emo salasu efe amo
fadegamu defele hame gala. E da Gode Ea A:silibu Hadigidafa amola lalu,
amoga dilima ba:bodaise hamomu galebe.
17 E da Ea widi daba gaguli misini, widi huluane dabasalimu. Widi ha:i
manu ida:iwane E da Ea diasu ganodini salimu. Be gisi amo E da ha:digili,
lalu ha:ba:domu hamedei, amoga gobele salimu.”
18 Yone e da hou hisu hisu amoga Gode Sia: ida:iwane olelei. E da dunu
huluanema ilia da sinidigima:ne, Gode Ea hou lalegaguma:ne sia:i. 19 ††Be
Helode, Ga:lili soge ouligisu dunu, e da eaola idua (Heloudiase) wamolale
amola eno wadela:i hou bagade hamoi. Amaiba:le, Yone da ema gagabole
sia:i. 20 Be Helode, amo sia: mae nabawane, bu eno baligili wadela:le
hamoi. E da Yone se iasu diasu ganodini sali.

Yesu da Hanoga Fane Sanasi
(Ma:diu 3:13-17; Maga 1:9-11)

21 Dunu huluane misi da hanoga fane salasu hamonanoba, Yesu amola
da ba:bodaise hamoi dagoi. Amalu, Yesu da sia:ne gadolaloba, Hebene logo
doasibi ba:i.
22 ‡‡Amalalu, Gode ea A:silibu Hadigidafa, dafe sio agoai, Yesuma fila
dalebe ba:i. Amola sia: bagade muagado misini, amane sia:i, “Di da Na
dogolegei Manodafa! Na da Dima hahawane gala!”

Yesu Ea Siba Fi
(Ma:diu 1:1-17)

23 Yesu da E lalelegei ode30amoga doaga:loba, Ea hawa: muni hemosu.
E da Yousefe ea manoyale, eno dunu ilia da dawa:i galu. Yousefe da Hilai
ea mano esalu.
24 Hilai da Ma:da:de ea mano amalu aowalalia asili Ma:da:de ea eda da
Lifai amo ea eda da Melagai amo ea eda da Ya:nai amo ea eda da Yousefe.
25 Yousefe eda da Ma:dadaia:se. Amo ea eda da A:imose amalu Na:ihame
amalu Esalai amalu Na:gai.
26 Nagai ea eda da Ma:ia:de. Amo ea eda da Ma:dadaia:se amalu Semiaini
amalu Yousege amalu Youda. 27 Youda ea eda da Youna:ne, amalu Lisa
amalu Selababele amalu Sia:ladiele amalu Nilai. 28 Nilai ea eda da Melagai,

---

** **3:12:** Luge 7:29 †† **3:19:** Ma:diu 14:3-4; Maga 6:17-18 ‡‡ **3:22:** Mui 22:2; Gesami Hea:su 2:7; Aisaia 42:1; Ma:diu 3:17; Maga 1:11; Luge 9:35

amalu A:dai amalu Gousa:me amalu Elemada:me amalu E. 29 E ea eda da Yosiua, amalu Elaisa amalu Youlimi amalu Ma:da:de amalu Lifai. 30 Lifai ea eda da Simiane, amalu Yuda amalu Yousefe amalu Youna:me amalu Ilaiagime. 31 Ilaiagime ea eda da Milia amalu Mina:ne amalu Ma:dada amalu Na:ida:ne amalu Da:ibidi. 32 Da:ibidi ea eda da Yesi, amalu Oubede amalu Boua:se amalu Sa:lamone amalu Nasione. 33 Nasione ea eda da Aminada:be, amalu Adamine amalu Ani amalu Heselone amalu Bilese amalu Yuda.

34 Yuda ea eda da Ya:igobe, amalu Aisage amalu A:ibalaha:me amalu Dila amalu Na:iho. 35 Na:iho ea eda da Silage amalu Liu amalu Bilege amalu Ibe amalu Sila.

36 Sila ea eda da Gina:ne, amalu Afa:gasa:de amalu Sieme amalu Nowa amalu La:imege. 37 La:imege ea eda da Midiusela, amalu Inage amalu Ya:ilede amalu Maha:ilaliele amalu Gina:ne. 38 Gina:ne ea eda da Inosie, Sede ea mano. Sede ea eda da A:da:me amola A:da:me ea Eda da Gode. Yesu Ea aowalali ilia dio da amane dedei diala.

4

Yesu da Dafama:ne Olelesu Ba:i (Ma:diu 4:1-11; Maga 1:12-13)

1 Yesu da Gode Ea A:silibu Hadigidafa amoga nabaiba:le, E da Yodane hano bega: fisi. Gode Ea A:silibu da Yesu wadela:i hafoga:i soge amoga oule asi. 2 Amo sogega E da eso 40 agoane esaloba, Sa:ida:ne da Ema dafama:ne ado ba:su. Amo esoga, E da ha:i hame maiba:le, ha:i bagade nabi.

3 Amalalu, Sa:ida:ne da Ema amane sia:i, “Di da Gode Ea Manodafa Di da sia:sa. Amaiba:le, amo igi afadenene, agi bu hamoma:ne sia:ma.”

4 *Be Yesu da bu adole i, “Gode Ea Sia: da amane dedei diala, ‘Dunu ilia esalusu da osobo bagade ha:i manu fawane hame!’ ”

5 Amalalu, Sa:ida:ne da Yesu goumi gadodili oule asili, osobo bagade fi amola liligi ida:iwane huluane, sisigidigi defele Ema olelei.

6 Sa:ida:ne da Ema amane sia:i, “Gode da amo liligi huluane ouligima:ne nama i dagoi. Nowa dunuma na imunusa: dawa:sea, na da ema imunu. 7 Di da nama nodone sia:ne gadosea, amo liligi huluane na da Dima imunu.”

8 †Be Yesu da bu adole i, “Gode Sia: da amane dedei diala, “Dia Hina Godema fawane nodone sia:ne gadoma. Amola Ea hawa: fawane hamoma!” 9 Amalalu, Sa:ida:ne da Yesu Yelusaleme moilai bai bagadega oule asili, Debolo Diasu dabuagadodafa amoga oule heda:le, Ema amane sia:i, “Di da Gode Ea Manodafa esalea, defea, osoboga soagala:guduma. 10 ‡Gode Sia: da amane dedei diala, ‘Di ouligima:ne, Gode da a:igele dunu asunasimu.’ 11 Sia: eno dedei diala, ‘Dia emo igiga fasa:besa:le, Ea a:igele dunu ilia loboga Di da:mu.”

12 §Be Yesu da bu adole i, “Gode Sia: da amane dedei diala, ‘Dilia Hina Godema udigili ado ba:su hou mae hamoma!’ ”

13 Amalalu, amo dafama:ne ado ba:su hou huluane dagoloba, Sa:ida:ne da amo hou eso enoga bu hamomusa: dawa:beba:le, asi.

---

* **4:4:** Mousese ea Malasu 8:3 † **4:8:** Mousese ea Malasu 6:13 ‡ **4:10:** Gesami Hea:su 91:11-12 § **4:12:** Mousese ea Malasu 6:16

Yesu da Ga:lili Sogega Ea Hawa: Hemoi (Ma:diu 4:12-17; Maga 1:14-15)

14 Amalalu, Yesu da Ga:lili sogega bu misi. Gode Ea A:silibu Hadigidafa
da Ea dogo ganodini nabaiwane ba:i. Dunu huluane amo soge ganodini
da Ea gasa bagade hou sia:ne iasu nabi dagoi. 15 E da ilia sinagoge diasu
ganodini olelelalu, amola dunu huluane da Ema nodosu.

Na:salede Moilai Fi da Yesu Higa:i (Ma:diu 13:53-58; Maga 6:1-6)

16 Amalalu, Yesu da Ea moilaidafa (Na:salede) amoga buhagili, Sa:bade
esoga Ea eso huluane hamonanu defele, sinagoge diasuga asi. E da Gode
Ea sia: idimusa:, wa:legadoi. 17 Ilia da Aisaia ea meloa dedei bioi Ema i.
E da meloa bioi fadegale, amo sia: dedei ba:lalu, idi, 18 **"Hina Gode Ea
A:silibu Hadigidafa Ea gasa da Nama doaga:i. Bai E da sia: ida:iwane hame
gagui dunuma olelema:ne, Nama ilegei dagoi. Se iasu diasu ganodini sali
dunu ilima se iasu diasu logo doasima:ne, si dofoi dunu bu ba:ma:ne, da:i
dioi dunu bu hahawane ba:ma:ne amola
19 Hina Gode Ea dunu gaga:mu ode da doaga:i dagoi, amo sia:
olelema:ne, Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Na ilegei."
20 Yesu da idilalu, meloa bu bione, amo fidisu dunuma bu iawane,
fi dagoi. Dunu huluane sinagoge ganodini, si abo mae fili, Yesuma
sosodolalu. 21 Amalalu, Yesu E amane sia:i, "Wali eso, Gode Sia: Dedei
dilia waha nabi, amo sia: da waha dafawane doaga:i dagoi." 22 Amo
sia: ida:iwane nabaloba, dunu huluane da hahawane nabi. Ilia da Ea sia:
Ea lafidili misi nababeba:le, bagadewane fofogadigi. Be ilia amane sia:i,
"Waiye! Amo dunu da Yousefe ea manola:?"
23 Amalalu, Yesu da ilima amane sia:i, "Dafawane! Dilia da Nama siba
sia: olelemu agoane, 'Manoma legesu dunu! Disu oloi hidadea disu uhima.
Dia gasa bagade hou Gabena:iame sogega hamoi, amo hou defelewane
ninia ba:ma:ne, dia moilaidafa amo ganodini bu hamoma.' " 24 ††E bu
adole i, "Na dilima dafawane sia:sa! Balofede dunu da ea moilaidafa amo
ganodini olelesea, ea fi dunu da hamedafa naba.
25 ‡‡Nabima! Na da dafawane sia:sa. Isala:ili soge ganodini, Elaidia
esaloba, didalo bagohame amola esalu. Amo esoga Gode da gibu logo
ga:beba:le, esoi bagade ba:i. Ode udiana amola oubi eno gafeyale, gibu da
hame dasuba:le, dunu huluane da ha:i bagade nabi. 26 §§Be amo didalo
ili fidima:ne, Gode da Elaidia hame asunasi. Be didalo afadafa fawane
e da Salefa:de moilai, Saidone soge ganodini esalu, amo fidima:ne, Gode
da Elaidia asunasi. 27 ***Amola Elaisia esaloba, amo esoga Isala:ili soge
ganodini lebolosi oloi dunu bagohame esalu. Be Gode da huluane mae
uhini hame foloai. Afae fawane uhi dagoi, amo da Silia dunu ea dio amo
Na:ima:ne."
28 Dunu huluane sinagoge diasu ganodini esalu, da amo sia: nababeba:le,
ougi bagade ba:i. 29 Ilia wa:legadole, Yesu gasawane gagulaligili, gadili
hiouginana asi. Ilia moilai da gafulu da:iya gadodili gagui galu. Ilia da amo
gafulu bega:, Yesu afugili hiougili, bogoma:ne gudu fulisalimusa: dawa:i
galu. 30 Be Yesu da sinidigili, dunu aligi amo duduga asili, logoga asi.

** **4:18:** Aisaia 61:1-2 †† **4:24:** Yone 4:44 ‡‡ **4:25:** 1 Hina bagade 17:1 §§ **4:26:** 1 Hina bagade 17:8-16 *** **4:27:** 2 Hina bagade 5:1-14

Dunu Ea Dogoga Fio A:silibu Aligila Sa:i (Maga 1:21-28)

31 Amalalu, Yesu da bu sa:ili, Ga:lili soge moilai amo ea dio Gabena:iame,
amoga doaga:i. Sa:bade esoga, E da sinagoge diasu ganodini sia: olelei.
32 †††E da hina gasa bagade gala ea sia: agoane olelebeba:le, ilia da
Ea olelesu nababeba:le, bagadewane fofogadigi. 33 Amo sinagoge diasu
ganodini, dunu ea dogo ganodini wadela:i ledo agoane Fio liligi aligila
sa:i, amo lelebe ba:i. Wadela:i a:silibu ea dogo ganodini esalu "a:i" ea
bagadewane gusa:su. 34 Amane, "A:i! Yesu! Na:salede dunu! Di da ninima
adi hamoma:bela:? Di da nini wadela:ma:ne misibela:? Di na dawa:! Di
da Gode Ea Hadigi ilegei adola ahoasu dunu!" 35 Be Yesu da ema gagabole
sia:i, "Ouiya:ma! Wahadafa gadili masa!" Amalalu, wadela:i a:silibu, dunu
ea da:i ganodini luduli, osoboga gisalugala:le, gadili ahoabeba:le, dunu da
bu hahawane ba:i.
36 Amalalu, dunu huluane bagadewane fofogadigili, enoma enoma
amane sia: dasu, "Amo sia: da adi sia:la:? E da hina ea sia:
agoane gasa bagadewane wadela:i a:silibuma fadegamusa: sia:beba:le, ili
fadegalesisa!" 37 Amalalu, dunu huluane amo soge ganodini, da Yesu Ea
gasa bagade hou sia:ne iasu nabi dagoi.

Yesu da Oloi Dunu Bagohame Uhinisi (Ma:diu 8:14-17; Maga 1:29-34)

38 Amalalu, Yesu da wa:legadole, sinagoge fisili asili, Saimone ea diasuga
doaga:i. Saimone esoa: da asugi madelai. Dunu esalebe da amo uda
uhisima:ne, Yesuma adole ba:i. 39 Yesu da Saimone esoa:ma debea amoma
beguduli, E da Ea sia:ga asugi logo hedofai dagoi. Amalalu uda da uhini,
wa:legadole, dunu huluane ha:i moma:ne aowasu.
40 Eso daloba, daeya, dunu bagohame ilia oloi na:iyado dunu Yesuma
oule mafia:i. Yesu da ilima Ea lobo ligisili, huluane uhinisi dagoi.
41 Fio liligi bagohame dunu ilia dogo ganodini aligila sa:i, da mugululi,
fadegale, "a:i" ilia gusa:ne, "Di da Gode Ea Manodafa." Be Yesu da ilima
ouiya:ma:ne sia:i. Bai E da Mesaia ilia dawa:i galu.

Yesu da Eno Sinagoge Diasuga Sia: Olelei (Maga 1:35-39)

42 Hadigibi galu, Yesu da moilai fisili, dunu hame esalebe sogebi doaga:i.
Amalalu, dunu bagohame hogoi helele, Yesuma fa:no bobogele, Ema
doaga:i. Doaga:loba, ilia E da ili mae yolele masa:ne sia:i. 43 Be Yesu E
bu adole i, "Gode da Sia: Ida:iwane Gala Ea Hinadafa Hou olelema:ne,
Na asunasi dagoi. Amaiba:le, Na da amo sia: eno moilaiga olelemusa:
masunu." 44 Amaiba:le, E da mae fisili, sinagoge diasu amo soge huluane
ganodini dialu, amo ganodini Ea sia: olelelalu.

5

Yesu da Ea Degabo Ado Ba:su Dunu Ema Misa:ne Sia:i (Ma:diu 4:18-22; Maga 1:16-20)

1 *Eso afaega, Yesu da hano waiyabo ea dio amo Genesalede, amo ea
bega: lelu. Dunu bagohame da gilisili, E guba:le aligili, Gode Ea sia:
nabimusa: gilisi dagoi. 2 E da menabo gasa:su dunu ilia dusagai aduna,
hano bega: dialebe ba:i. Amo gasa:su dunu ilia dusagai fisili, ilia gasa:su

††† **4:32:** Ma:diu 7:28-29 * **5:1:** Ma:diu 13:1-2; Maga 3:9-10, 4:1

esa hano bega: dodofelalebe ba:i. 3 Yesu da Saimone amo ea dusagai da:iya
fila heda:i. Amalalu, Yesu da sia:beba:le, Saimone da fonobahadi sua:le
gale, oualigi. Amalalu, Yesu da dusagai ganodini esalu, dunu huluane bega:
esalebe ilima Gode Ea sia: olelei.
4 Sia: dagoloba, Yesu da Saimonema amane sia:i, "Defea! Bu hano
luguduga sua:le gale, dia gasa:su sanasili, menabo gasa:le hiougima."
5 †Be Saimone da bu adole i, "Hina! Ninia da gasi ganodini mae helefili
hawa: hamonanu, menabo hamedafa ba:i. Be Dia sia:beba:le, na da
menabo gasa:su bu digimu." 6 ‡Amalalu, ilia menabo gasa:su digilalu,
hiougili, menabo bagohame gasa:su ganodini sa:i ba:i. Hiougilalu, gasa:su
da gadelale sa:imu agoai ba:i. 7 Amaiba:le, ilia na:iyado dunu eno dusagai
ganodini esalu, ilima ili fidima:ne misa:ne lobo gafega wele guguda:i.
Ili misini, menabo bagohamedafa dusagai aduna ganodini salabeba:le,
dusagai da gela sa:imu agoai ba:i. 8 Amo hou ba:beba:le, Saimone (Yesu
da ema dio eno amo Bida asuli) e da Yesu, ea ba:le gaidili diasa:ili, amane
sia:i, "Hina! Di na yolesili, masa! Na da wadela:idafa dunu!"
9 Bai e amola ea na:iyado dunu huluane da menabo bagohamedafa
laiba:le, fofogadigi. 10 Saimone ema gilisili hawa: hamosu dunu amo
Ya:mese amola Yone (ela da Sebedi ea mano) ela amola da fofogadigi. Be
Yesu E Saimonema amane sia:i. "Mae beda:ma! Wahawinini dia da dunu,
menabo agoane hiougimu."
11 Amalalu, ilia dusagai hano bega: hiougili, gogomenesili, liligi huluane
udigili yolesili, Yesuma fa:no bobogei.

Yesu da Aiya Madelai Dunu Uhinisi
(Ma:diu 8:1-4; Maga 1:40-45)

12 Eso afaega, Yesu da moilai afadafa ganodini esaloba, lebolosi aiya
bagade madelai dunu da Yesuma misini doaga:i. E da Yesu ba:loba,
osoboga diasa:ili, Yesuma ha:giwane adole ba:lalu, "Hina! Di da agoane
hanai galea, Dia da na uhinisimu dawa:be!"
13 Amalalu, Yesu Ea lobo molole, lebolosi dunu digili ba:le, amane sia:
i, "Na hanai! Di bahoma!" Amalalu, oloi dunu ea aiya amogalawane
bahoi ba:i. 14 §Yesu da ema eno dunuma mae adodoma:ne sia:ne, eno
amane sia:i, "Dunu huluane dia aiya bahoi dawa:ma:ne, hedolowane
gobele salasu dunu ilima asili, Mousese ea musa: hamoma:ne sia:i defele,
Godema gobele iasu liligi ema ima."
15 Be Yesu Ea hou nababeba:le, dunu huluane ilia bagadewane sia: dasu.
Dunu bagohame, Yesu da ilia oloi uhinisima:ne, amola Ea sia: nabimusa:,
Yesuma misi.
16 Be Yesu da dunu hame esalebe sogega, Godema sia:ne gadomusa:
ahoasu.

Yesu da Gadoi Dialu Dunu Uhinisi
(Ma:diu 9:1-8; Maga 2:1-12)

17 Eso afaega Yesu da sia: olelei. Fa:lisi dunu amola sema olelesu dunu
da Ga:lili amola Yudia soge moilai huluane, amola Yelusaleme moilai bai
bagade bai bagade fisili, Yesuma doaga:musa:, misini, fi dialu. Yesu E
da Gode Ea gasa lai dagoiba:le, E da oloi dunu uhinisimu defele esalu.
18 Amalalu, dunu eno ilia da dunu gadoi dialu debea da:iya diasi, amo gisa
misi. Ilia da Yesu Ea midadi, diasu ganodini amoga ligisimusa:, logo hogoi

† **5:5:** Yone 21:3 ‡ **5:6:** Yone 21:6 § **5:14:** Gobele Salasu 14:1-32

helei. 19 Be dunu bagohame guba:le aliligibiba:le, diasu ganodini golili sa:imu logo hame ba:i. Amalalu, diasu da:iya gado heda:le, diasu figisu gadelale, gelabo hamone, efe bagele, amo ganodini oloi dunu ea debea da:iya diasili, dunu aligi dogoa, Yesu Ea midadi sanasi. 20 Yesu da amo oloi dunu ea na:iyado ilia dafawaneyale dawa:su hou ba: beba:le, gadoi dialu dunuma amane sia:i, "Na dunu! Dia wadela:i hou Na da gogolema:ne olofoi dagoi."

21 Be sema olelesu dunu amola Fa:lisi dunu da gilisili sadoga sia: dasu amane, "Amo lasogole sia:su dunu da nowala:? Gode Hi fawane da dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofosu dawa:."

22 Yesu da ilia asigi dawa:su dawa:beba:le, ilima amane adole ba:i, "Dilia dogo ganodini abuliba:le wamowane adole ba:sala:? 23 Adi hou da asaboila:? Na da gadoi diala dunuma, 'Dia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi,' sia:mu o eno Na da ema, wa:legadole, laloma:ne, sia:mu. 24 Be Dunu Egefe da osobo bagade dunuma gogolema:ne olofosu ima:ne gasa defelewane gala. Amo dilia dawa:ma:ne, Na da hamomu." Amalalu, E da gadoi dialu dunuma amane sia:i, "wa:legadole, dia debea gisawene diasuga masa."

25 Amalalu, gadoi dialu dunu da amogaluwane wa:legadole, dunu huluane odagiaba, ea debea gaguia gadole, gisawane, Godema nonodona, ea diasuga asi. 26 Amo hou dunu huluane fofogadigili ba:i. Ilia beda:iwane Godema nodone, amane sia:i, "Dafawane! Wali eso musa: hame ba:i liligi da degabo ba:i dagoi."

Yesu da Lifai Ema Misa:ne Sia:i (Ma:diu 9:9-13; Maga 2:13-17)

27 Amalalu, Yesu da gadili asili, su lidisu dunu ea dio amo Lifai, su lidisu sesei ganodini esalebe ba:i. Yesu da ema amane sia:i, "Nama fa:no bobogema!" 28 Lifai da wa:legadole, ea liligi huluane fisili, Yesuma fa:no bobogei.

29 Amalalu, Lifai da Yesu aowamusa:, ea diasuga lolo nasu bagade hamoi. Eno su lidisu dunu amola eno dunu bagohame da amo lolo Nasu amoga misi dagoi.

30 **Be Fa:lisi dunu amola sema olelesu dunu da Yesu Ea ado ba:su dunuma gagabole amane sia:i, "Dilia da abuliba:le su lidisu amola wadela:i hou hamosu dunu ilima gilisili ha:i nanabela:?"

31 Yesu da ilia sia: nabi. E amane sia:i, "Hame oloi dagumui dunu da manoma legesu dunuma hame maha, - oloi dunu fawane. 32 Na da ida:iwane gasa fi dunu lidimusa: hame misi. Be Na da wadela:i dunu ilia hou sinidigima:ne, amo lidimusa: misi dagoi."

Ha:i Mae Nawane Sia:ne Gadosu Hou (Ma:diu 9:14-17; Maga 2:18-22)

33 Eno dunu da Yesuma amane sia:i, "Yone Ba:bodaise ea ado ba:su dunu, amola Fa:lisi ilia ado ba:su dunu ilia da ha:i mae nawane sia:ne gadosu hou hamonana. Be Dia ado ba:su dunu ilia da mae yolele ha:i naha amola waini hano naha."

34 Yesu E bu adole i, "Uda lasu lolo nasea, amo lolo nasuga hiougi dunu, amola uda lamu dunu da ili gilisili esalebeba:le, ha:i mae nawane esalumu da defeala:? Hame mabu! 35 Be eno eso da misunu galebe. Amo esoga, ilia

** **5:30:** Luge 15:1-2

uda lamu na:iyado da asi dagoiba:le, amo ilia e bu hame ba:muba:le, ha:i mae nawene sia:ne gadosu hou hamomu."

36 Yesu da fedege sia: eno ilima amane olelei, "Dunu da da:i salasu hea gadelai amoga nodomemusa:, da:i salasu gaheabolo hame gadelasa. Agoane hamosea, e da gaheabolo abula gadelai agoane ba:mu amola gaheabolo abula da hea amoga noga:le hame madelagi galebe. 37 Dunu ilia da waini gaheabolo amo ohe gadofo waini hano dili nasu hea amo ganodini hame sala. Amasea, waini gaheabolo da dena heda:sea, gadofo da fudagala:le, waini da udigili sogadigili, gadofo amola wadela:lesi dagoi ba:mu. 38 Waini gaheabolo amo ohe gadofo waini hano dili nasu gaheabolo ganodini salimu da defea. 39 Dunu da waini hano musa: dialu na dagoiba:le, gaheabolo waini hano hame hanasa. 'Waini hano musa: dialu ea hedai da baligisa,' e sia:sa."

6

Sa:bade Eso Hou
(Ma:diu 12:1-3; Maga 2:23-28)

1 *Sa:bade eso afaega, Yesu amola ea ado ba:su dunu, ilia da gagoma bugi ganodini lalu. Gagoma faili, ilia loboga gaguli, fadasini, nanu. 2 Be Fa:lisi dunu da amo hou ba:beba:le, ougili amane sia:i, "Dilia abuliba:le Sa:bade Sema wadela:bela:?"

3 †Yesu E bu adole i, "Dilia Gode Ea Sia: Dedei hame idibela:? Da:ibidi amola ea baligia aligisu dunu da ha:i nababeba:le, 4 ‡ilia da Gode Ea diasu ganodini golili sa:ili, agi ga:gi amo Godema imunusa: ligisi, amo Da:ibidi da lale nanu, amola ea fidisu dunuma i dagoi. Amo agi da sema bagade galu. Gobele salasu dunu ilia fawane nasu."

5 E da ilima eno amane sia:i, "Dunu Egefe da Sa:bade eso amoma Hina esala."

Dunu Ea Lobodafa Gadoi Dialu
(Ma:diu 12:9-14; Maga 3:1-6)

6 Yesu da Sa:bade eso enoga, sinagoge diasuga sia: olelemusa:, golili sa:i. Dunu ea lobodafa gadoi dialu esalebe ba:i. 7 Fa:lisi dunu amola sema olelesu dunu ilia da Yesuma E da wadela:i hou hamoi dagoi diwaneya udidimu hanaiba:le, Ea hou ba:musa: sosodo aligi. "E da Sa:bade esoga dunu uhima:bela:?" ilia wamowane sosodolalu.

8 Be Yesu da ilia asigi dawa:su ba:i dagoi. E da lobo gadoi dialu dunuma amane sia:i, "Guiguda: misini, diasu dogoa leloma!" Gadoi dialu dunu da wa:legadole, dunu midadi lelu. 9 Yesu da Fa:lisi dunuma amane sia:i, "Na da dilima adole ba:sa. Sa:bade esoga hou ida:iwane hamomu da defeala:? O wadela:i hou hamomu da defeala:? Sa:bade esoga dunu ea esalusu gaga:mu o wadela:mu da defeala:?" 10 Amalalu, Yesu da dunu huluanema ba:le gale, E da lobo gadoi dialu dunuma amane sia:i, "Dia lobo moloma!" Amo sia: nababeba:le, e da ea lobo molole, bu ida:iwane ba:i.

11 Amalalu, Fa:lisi dunu amola sema olelesu dunu ilia ougi heda:le, ilia da Yesuma adi hamoma:bela:le gilisili sia: dasu.

Yesu da Asunasi Dunu Fagoyale Ilegei
(Ma:diu 10:1-4; Maga 3:13-19)

---

* **6:1:** Mousese ea Malasu 23:25 † **6:3:** 1 Sa:muele 21:1-6 ‡ **6:4:** Gobele Salasu 24:9

12 Amo esoha, Yesu da goumiba:le heda:le, amo gasi ganodini gebewane
Godema sia:ne gadolalu. 13 Hadigibi galu, E da Ea fa:no bobogesu dunu
Ema misa:ne sia:i. Amalalu, E da dunu fagoyale amo ilegei. E da ilima
'Asunasi Dunu' dio asuli. 14 Ilia dio da Saimone (Yesu da ea dio afadenene,
bu Bida dio asuli) amola Saimone eya A:dalu, Ya:mese, Yone, Filibe,
Badolemiu, 15 Ma:diu, Domase, Ya:mese eno (A:lafiase ea mano), Saimone
eno (ema ilia da Selode dio asuli), 16 Yudase (Ya:mese ea mano), amola
Yudase Isaga:liode (e fa:no Yesu hohonoi).

Yesu da Ea Sia: Olelesu amola Oloi Dunu Uhinisi (Ma:diu 4:23-25)

17 Yesu amola Ea Asunasi Dunu ilia da agoloba:le sa:ili, umiga doaga:i.
Ema fa:no bobogesu dunu bagohame, eno Yudia dunu, Yelusaleme dunu,
amola hano bega: dialu moilai amo Daia amola Saidone, amo dunu
huluane da Yesuma gilisi. 18 Ilia da Ea sia: nabimusa:, amola ilia oloi Ea
loboga uhinisisima:ne, gilisi. Mogili da ilia dogo ganodini Fio liligi aligila
sa:iba:le, Ema uhinisisima:ne misi. 19 Dunu huluane da Yesu Ea da:i hodo
digili ba:musa: dawa:i galu. Bai Ema gasa bagade hou da ahoabeba:le,
dunu huluane da uhinisi dagoi ba:i.

Hahawane Hou amola Se Nabasu (Ma:diu 5:1-12)

20 Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunu ba:le, ilima amane sia:i, "Hame
gagui dunu! Dilia da hahawane gala! Gode Ea Hinadafa Hou da dilia:!
21 Dilia waha ha:i nabi dunu da hahawane gala! Dilia da sadimu! Dilia
waha dinanebe dunu da hahawane gala! Dilia da bagadewane oumu!
22 §Dilia da Dunu Egefe Ea hou lalegaguiba:le, dunu eno dilia hou
higasea, amola dilia dio lasogole sia:sea, amola dilia da wadela:i dunu ilia
da sia:sea, dilia da hahawane bagade ba:mu! 23 **Ilia agoane hamosea,
dilia mae da:i dione, hahawaneba:le, gosa:le imunu da defea! Bai Hebene
soge ganodini, dilia bidi bagadewane da momagei diala. Ilia aowalali dunu
da amo hou balofede dunu ilima agoane hamosu. 24 Be bagade gagui dunu,
dilia da se bagade nabimu! Dilia bidi huluanedafa lai dagoi!
25 Sadi dunu, dilia da se bagade nabimu! Dilia ha:i bagade nabimu!
Oufesega:be dunu! Dilia da se bagade nabimu! Dilia da da:i dioiba:le
dinanumu!
26 Dunu huluanedafa da dilia dio nodone agoane sia:sea, dilia da se
bagade nabimu! Bai ilia aowalali fi dunu da amo defele, ogogosu balofede
dunuma nodosu!

Ha Lai Dunuma Asigi Hou (Ma:diu 5:38-48; 7:12)

27 Be dilia nabasu dunuma Na da amane sia:sa, "Dilima ha lai dunuma
asigima! Nowa dunu da dilima higasea, amo dunuma hou ida:iwane
dabe agoane ima. 28 Nowa dunu dilima gagabusu aligima:ne sia:sea, amo
dunuma Gode da ili hahawane dogolegele fidima:ne sia:ma. Nowa dunu
dilia hou wadela:sea, amo dunu fidima:ne Godema sia:ne gadoma.
29 Nowa dunu da dia ba: fasea, defea, dia ba: eno la:ididili ea fama:ne,
delegili olema! Nowa da dia abula lamusa: sia:sea, defea, amo ema ima.
Amola amo baligili, gilisili dia da:i salasu igili ima. 30 Nowa dunu dima
edegesea, ema ima. Dunu da dia liligi lasea, amo liligi bu samogemusa:

§ **6:22:** 1 Bida 4:14 ** **6:23:** 2 Hou Olelesu 36:16; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:52

mae adole ba:ma. 31 ††Adi hou, dia da eno dunu dima hamomu hanai galea, amo hou defelewane ilima hamoma!
32 Dilia dogolegei fi ilima fawane asigi hou hamosea, dilia da bidi ida:iwane lama:bela:? Hame mabu! Wadela:i hou hamosu dunu da ilia na:iyado dunu ilima dabele asigi hou hamosa. 33 Amola dunu da dilima hou ida:iwane hamosa, amo dunuma dilia dabe hou ida:iwane bu dabe iasea, dilia bidi ida:iwane lama:bela:? Hame mabu! Wadela:i hou hamosu dunu da amo hou defele hamonana. 34 Be dunu da dilima bu dabe ima:ne liligi lasea, dilia bidi ida:iwane lama:bela:? Hame mabu! Wadela:i hou hamosu dunu da wadela:i hou hamosu dunu eno ilima bu dabe amola eno dabe musa lai defelewane lama:ne, liligi iaha! 35 Be dia ha lai dunuma asigima! Hou ida:iwane ilima hamoma! Dabe fa:no di bu lamusa: mae dawa:le, hahawane liligi udigili ilima ima! Amasea dilia da bidi ida:iwane ba:mu, amola dilia da Gode Gadodafa amo Ea mano agoane esalumu. Bai Gode da nodone hame sia:su dunu amola uasu dunu ilima defele, asigi hou olelesa. 36 Amaiba:le, dilia Ada Gode Ea asigili gogolema:ne olofosu hou defelewane, dilia eno dunuma asigima.

Eno Dunuma Fofada:su Hou (Ma:diu 7:1-5)

37 Dilia eno dunu ilia hou amoma udigili mae fofada:ma. Amasea, Gode da dilia hou amoma udigili hame fofada:mu. Dilia da eno dunuma se dabe ima:ne hame fofada:sea, Gode amola da dilima se ima:ne hame fofada:mu. Dilia da eno dunu ilia hou gogolema:ne olofosea, Gode da dilia hou gogolema:ne olofomu. 38 Dilia da Godema amola eno dunuma iasea, Gode da dilima bu imunu. Gode da bagadedafa dilima imunu. Fedege agoane, E da dilia esa ganodini salawane banenesili, nabaiba:le gugudili sa:imu. Dilia da eno dunuma iabe, amo defelewane Gode da dilima bu imunu."
39 ‡‡Yesu da fedege sia: eno ilima olelei, "Si dofoi dunu da eno si dofoi dunu ea lobolele, logo olemu da hamedei. Amane hamosea, ela gilisili hano ogai ganodini dafamu. 40 §§Ado ba:su dunu da ea olelesu dunu ea hou amo hame baligisa. Be ado ba:su dunu huluane, ilia olelei huluane lai dagoiba:le, ilia da olelesu dunu ea dawa:su amo defelewane ba:mu. 41 Di abuliba:le ifa su dia sama ea si ganodini dialebe, amo higale ba:sala:? Be ifa da:fe dia si ganodini dialebe, di abuli hame ba:sala:?
42 Di da ifa da:fe dia si ganodini dialebe hame ba:beba:le, dia sama ema, 'Ifa su dia si ganodini dialebe na lale fasimu!' amane sia:mu da hamedei galebe. Di da dabua fawane moloi dunu! Hidadea, ifa da:fe dia si ganodini dialebe fadegale fasili, bu noga:iwane ba:beba:le, fa:no ifa su dia sama ea siga fadegamu da defea.

Ifa amola ea Fage (Ma:diu 7:16-20; 12:33-35)

43 Ida:iwane ifa da fage wadela:i gala legemu hamedei galebe. Wadela:i ifa da fage ida:iwane legemu gogolesa. 44 ***Dunu huluane ilia dawa:. Ifa ea fage ba:beba:le, amo ifa ea hou dawa:sa. Esalo dulu faimusa: dawa:sea, dunu da aya: gaga:nomei gagaloboa hame doaga:sa. aya: gaga:nomei amoga dunu da waini fage hame faisa. 45 †††Dunu ida:iwane gala da

†† **6:31:** Ma:diu 7:12 ‡‡ **6:39:** Ma:diu 15:14 §§ **6:40:** Ma:diu 10:24-25; Yone 13:16, 15:20 *** **6:44:** Ma:diu 12:33 ††† **6:45:** Ma:diu 12:34

ea ida:iwane gobolo dogo ganodini diala amoga hou ida:iwane olelesa. Wadela:i dunu da ea wadela:i gobolo dogo ganodini diala, amoga wadela:i hou olelesa. Adi liligi amoga dunu ea dogo da nabai galea, amo da gugudili dasea, amoga e da ea lafidili sia:sa.

Diasu Gagusu Dunu Aduna
(Ma:diu 7:24-27)

46 Dilia da Na sia: hame nababeba:le, dilia abuliba:le Nama 'Hina! Hina!' amo sia:nanabela:? 47 Nowa dunu da Na sia: noga:le nababeba:le, noga:le hamosea, e da dunu afae ea hou agoane. 48 E da diasu gagusu dunu agoane. Amo dunu da guduwane uli dogole, magufu amoga doaga:le, amo da:iya diasu gagui. Amasea, hano heda:le, gafululi, diasu fai. Be diasu da noga:le gaguiba:le, hame mugului. 49 Be nowa dunu da na sia: ea gega nabasea, be nabawane hame hamosea, e da eno dunu agoane. Ea diasu e da osobo mae dogole, udigili dasai sa:i da:iya gagui. Amasea, hano heda:le, gafululi, diasu fane, diasu da hedolowane mugululi hamedafa ba:i."

7

Yesu da Louma Dadi Gagui Ea Hawa: Hamosu Dunu Uhinisi Dagoi
(Ma:diu 8:5-13)

1 Dunu huluane da amo sia: nabi dagoi. Sia: dagoloba, Yesu da asili, Gabena:iame moilaiga doaga:i. 2 Amo moilai ganodini da Louma dadi gagui ouligisu dunu esalu. Ea hawa: hamosu dunu afae, ema e da bagadewane asigisu, amo da oloi bagadeba:le, bogomuwane dialu. 3 Dadi gagui ouligisu dunu da Yesu misi nababeba:le, Yu asigilai dunu Yesuma asunasi. Yesu da ea dogolegei hawa: hamosu dunu uhinisima:ne misa:ne sia:musa:, e da ili asunasi. 4 Yu asigilai dunu da Yesuma doaga:le, ilia da ha:giwane amane adole ba:i, "Dia da dadi gagui ouligisu dunu fidimu da defea! 5 E da ninia soge fi ilima bagade asigisa. E da ninia sinagoge diasu gagui dagoi."

6 Amalalu, ilia da Yesu sigi ahoanoba, E da dadi gagui ouligisu dunu ea diasu gadenenewane doaga:loba, dadi gagui ouligisu dunu da ea na:iyado dunu Yesuma asunasi. Ilia da dadi gagui ouligisu dunu ea sia:, Yesuma amane olelei, "Hina! Mae dawa:ma! Dia na diasu ganodini golili sa:imu da defea hame galebe. Bai na hou da defele hame gala. 7 Amaiba:le na da Dima hame misi. Be Dia sia:beba:le fawane, na hawa: hamosu dunu da uhimu. 8 Na dawa:. Na hina dunu da esala, amola na da eno dadi gagui dunuma hina esala. Dunu afadafa ema na da 'Masa!' sia:beba:le, e da ahoa. Enoma na da 'Misa!' sia:beba:le, e da maha. Na hawa: hamosu dunuma na da, 'Agoane hamoma!' sia:sea, e da agoane hamosa."

9 Amo sia: nababeba:le, Yesu da fofogadigili, sinidigili, dunu bagohame ea baligia aligi ilima amane sia:i, "Na dafawane sia:sa! Na da Isala:ili fi ganodini agoaiwane bagade dafawaneyale dawa:su hou hamedafa ba:i."

10 Amalalu, dadi gagui ea asunasi dunu da sinidigili, ea diasuga bu doaga:le, ea hawa: hamosu dunu uhi dagoi ba:i.

Yesu da Uda Didalo Egefe Bogoi amo Uhinisi

11 Amalalu, Yesu da Na:ine moilaiga asi. Ea ado ba:su dunu amola eno dunu bagohame ea baligia aligili asi. 12 E da moilai logo holei amoga doaga:loba, dunu da bogoi dunu doufa amoga ligisili, dunuga gadili gaguli

manebe ba:i. Bogoi da uda didalo ea mano afadafa fawane esalu bogoi. Asigiba:le, dunu bagohame amo didalo e sigi manebe ba:i.
13 Amo didalo ba:loba, Yesu da bagadewane asigiba:le, ema amane sia:i, "Mae dima!" 14 Amalalu, bogoi ea doufa amoga doaga:loba, amo doufa E da digili ba:beba:le, gagui dunu da ouligi. Yesu E amane sia:i, "Goi ayeligi! Na dima sia:sa! wa:legadoma!" 15 Amalalu, bogoi da bu uhini, wa:legadole sia: baoulalu. Yesu da amo dunu ea amema bu i.
16 Dunu huluane da bagade beda:ne, Godema nodone sia:i, "Balofede dunu bagadedafa da ninima doaga:i dagoi." Eno ilia sia:i, "Gode da Ea fidafa gaga:musa: misi dagoi."
17 Amalalu, Yudia soge ganodini amola eno gadenene soge huluane ganodini, dunu huluane da Yesu Ea hou nababeba:le gilisili sia: dasu.

Yone Ba:bodaise ea Fidisu Dunu da Yesu Ea Hou Bu Adole Ba:musa:, Yesuma Doaga:i
(Ma:diu 11:2-19)

18 Yone Ba:bodaise ea ado ba:su dunu da amo hou huluane Yonema olelei.
19 Amalalu, Yone da ado ba:su dunu aduna Yesuma sia:ma:ne asunasi. E amane sia:i, "Yesuma amane adole ba:ma, 'Yone da Mesaia misunu sia:i dagoi. Di da amo dunula:? O ninia eno dunu misa:ne ouesaloma:bela:?' "
20 Amo dunu, Yesuma doaga:le, amane sia:i, "Yone Ba:bodaise da ani dima amane sia:ma:ne asunasi, amo 'Di da Yone musa: misunu sia:i Dunu amola:? O ninia eno misa:ne ouesaloma:bela:?' "
21 Ela mabe galu, Yesu da oloi bagade madelai dunu amola dunu ilia dogo ganodini Fio liligi aligila sa:i, amo bagohame uhininanebe ba:i. E da si dofoi dunu bagohame ilia si fadegalalu. 22 *Yesu da Yone ea adola ahoasu dunu elama amane adole i, "Yonema buhagili, alia waha ba:i liligi amola nabi liligi amo Yonema olelema. Si dofoi dunu da waha noga:i ba:sa. Emo gasuga:igi dunu da hahawane lala. Aiya madelai dunu da bahoi dagoi. Ge ga:i da waha naba. Bogoi da wa:legadoi dagoi. Hame gagui dunu da waha Gode Ea Sia: ida:iwane naba. 23 Amola nowa dunu da Nama dafawaneyale dawa:su hame fisisia, e da hahawane gala!"
24 Yone ea adola ahoasu dunu ela da bu fisili asili dagoloba, dunu bagohame gilisili esalu ilima Yesu da Yone Ba:bodaise ea hou amane olelei, "Dilia da hafoga:i sogega Yonema ahoanoba, adi ba:la asibela:? Dilia da gisi foga ugugui, amo ba:la asibela:?
25 Adi ba:la gadili asibela;? Be dilia dunu abula ida:iwane amoga idiniginisi ba:la asibela:? Abula ida:iwane idiniginisi bagade gagui dunu ilia da osobo bagade hina bagade amo ilia diasu ganodini esalebe ba:sa!
26 Nama adoma! Dilia adi ba:la asibela:? Balofede dunula:? Dafawane! Dilia balofede ea hou baligisu dunu ba:i dagoi. 27 †Bai Yone ea hou olelema:ne, Gode Sia: da agoane dedei diala, 'Gode da amane sia:i, Na alofesu dunu amo Dia logo fodomusa:, Na da asunasimu.' 28 Na dilima dafawane sia:sa. Yone Ba:bodaise ea hou da udama lalelegei mano ilia hou huluane baligi dagoi. Be Gode Ea Hinadafa Hou Fi ganodini, baligili fonobahadidafa dunu da Yone ea hou baligisa!"
29 ‡Dunu bagohame amola su lidisu dunu, ilia da Gode Ea moloidafa hamoma:ne sia:i nababeba:le, Yone ea hanoga fane salasu hou musa: lai dagoiba:le, ilia da Yesu Ea sia: hahawane nabi.

---

* **7:22:** Aisaia 35:5-6, 61:1 † **7:27:** Ma:lagai 3:1 ‡ **7:29:** Ma:diu 21:32; Luge 3:12

30 Be Fa:lisi dunu amola sema olelesu dunu ilia da Gode Ea hou hame
lalegagui amola Yone Ba:bodaise ea hanoga fane salasu hou higabeba:le,
hanoga fane salasu hame hamoi. 31 Amalalu, Yesu E amane sia:i, "Na
da wali esalebe dunu ilia hou olelemusa:, adi fedege sia: olelema:bela:?
Ilia da adi agoanela:? 32 Ilia da mano fonobahadi bidiga lama:ne diasu
ganodini esalebe, mano enoma da mano enoma wele sia:nanebe agoane
ba:sa, agoane, 'Ninia da uda lasu gilisisu amoga baidama dubiba:le, dilia
da hame gosa:i. Ninia didigia:beba:le, dilia da hame di.' 33 Be Yone
Ba:bodaise da ha:i mae nawane, waini mae nawane doaga:i dagoiba:le,
ea dogoga Fio liligi da aligila sa:i, dilia sia:sa. 34 Be Dunu Egefe da ha:i
amola waini nana misiba:le, 'Amo dunu ba:ma! Uasu amola feloasu dunu
da goea! Su lidisu amola wadela:i hou hamosu dunu ilia na:iyado da goea!'
dilia da agoane sia:sa. 35 Be Gode Ea dawa:sudafa hou da moloidafa. Nowa
dunu da amo dawa:sudafa lalegagusia, ilia da Gode Ea hou da moloidafa
amo olelesa."

Wadela:i Hou Hamosu Uda da Gabusiga: Manoma Yesuma Sogadigi

36 Fa:lisi dunu afae e da ea diasuga ha:i manusa: Yesu misa:ne sia:si.
Amalalu, Yesu da ea diasuga doaga:le, ha:i manusa: fi dialu. 37 §Moilai fi
wadela:i hou hamosu uda da Yesu E da Fa:lisi ea diasuga misi nabi dagoi.
Amalalu, e da manoma gabusiga: gala amo igi faigelei ganodini sali, gaguli
misini, doaga:i.
38 Amalalu, e da Yesu Ea baligia Ea emo gadenenewane lela, dinanu. E
da Yesu Ea emo amo ea si hanoga dodofelalu, ea dialuma hinabo amoga
doga:i. E da Yesu Ea emo nonogone, amola amoga gabusiga: manoma
sogagala:i. 39 Be Fa:lisi dunu (amo dunu da Yesu ea diasuga ha:i manusa:
hiougi) amo hou ba:beba:le, ea dogo ganodini amane dawa:i, "Amo dunu
da balofededafa esala ganiaba, E da amo uda waha Ea da:i digili ba:lalebe,
amo ea wadela:i hou E da dawa:la:loba!"
40 Be Yesu da ema bu adole i, "Saimone! Na da dima sia:mu galebe!"
Saimone da amane sia:i, "Defea! Olelesu! Di sia:ma!" 41 Amalalu, Yesu
E amane sia:i, "Dunu aduna esalu! Afae da eno bagade gagui dunuma
500 gina dabe bu imunu galu. Eno da ema50gina fawane bu dabe imunu
galu. 42 Be ela amo dabe bu imunu hamedeiba:le, bagade gagui dunu da
dabe mae lale, ela hou gogolema:ne olofoi. Amaiba:le, nowa dunu da amo
bagade gagui dunuma baligiliwane asigima:bela:?"
43 Saimone da bu adole i, "Amabela:? Dunu amo bagade gagui dunu da
baligili dabe mae lale gogolema:ne olofoi, amo dunu da ema baligiliwane
asigimu." Yesu E amane sia:i, "Hananewane! Di da moloiwane sia:i!"
44 Amalalu, Yesu da amo udama sinidigili, Saimonema amane sia:i, "Dia
da amo uda ea hou ba:bela:? Na da dia diasuga golili sa:ili, di da Na emo
dodofemusa: hano hame i. Be e da ea si hanoga Na emo dodofelalu, amola
ea dialuma hinaboga doga:le dagoi. 45 Di da Nama hame nonogoi. Be Na
misini, mae yolelewane e da Na emo nonogonana. 46 Dia da Na dialuma
da:iya susuligi hame sogadigi. Be e da Na emoga gabusiga: manoma
sogagala:su.
47 Amaiba:le, Na dima sia:sa, 'Gode da ea wadela:i hou bagohame dialu,
amo gogolema:ne olofoi dagoi. Amo dawa:beba:le, ea asigi hou da bagade
baligiliwane diala. Be nowa da wadela:i hou fonobahadi fawane Gode da
gogolema:ne olofosea, amo dunu ea asigi hou da fonobahadi fawane."

§ **7:37:** Ma:diu 26:7; Maga 14:3; Yone 12:3

48 Amalalu, Yesu da amo udama amane sia:i, “Dia wadela:i hou da
gogolema:ne olofoi dagoi!”
49 Eno dunu Yesu amola gilisili ha:i nanebe, da amane sia: dasu,
“Amo dunu da nowa dunula:? E da wadela:i hou gogolema:ne olofosu
hamobeba:le, e da nowala:?”
50 Amalalu, Yesu da udama amane sia:i, “Di da dafawaneyale
dawa:beba:le, Gode Ea Gaga:su lai dagoi. Olofole masa!”

8

Uda ilia da Yesuma Madelale Ahoasu

1 Fa:no hobea, Yesu asili, moilai eno fisili eno doaga:le, agoane asili, Gode
Ea Hinadafa Hou Sia: ida:iwane gala olelei. Ea ado ba:su dunu fagoyale
gala Ea baligia aligili asi. 2 *Uda amola da Ea baligia aligili asi. Amo uda
musa: mogili ilia oloi Yesu E uhinisi. Mogili Fio liligi ilia dogo ganodini
esalebeba:le, Yesu da fadegale fasi galu. Amo uda ilia dio da Meli (ea dio
eno da Ma:gadala) amo ea dogoga Fio liligi fesuale esalu, amo Yesu da
fadegale fasi galu. 3 Eno da Youa:na. Egoa dio da Giusa (e da Helode ea
diasu ouligisu dunu). Eno da Susa:na amola eno uda bagohame. Ilia da
Yesu amola Ea ado ba:su dunu fuligala:musa: asi. Ilia da ilia muni amoga
Yesu amola Ea ado ba:su dunu fidi.

Hawa: Bugisu Dunu Fedege Sia:
(Ma:diu 13:1-9; Maga 4:1-9)

4 Dunu bagohame, moilai eno amola moilai eno fisili, Yesuma doaga:i.
Dunu bagohamedafa da Ema gilisibiba:le, E da fedege sia: ilima olelei
agoane,
5 “Eso afaega, sagai ouligisu dunu da gagoma bugimusa: asi. Hawa:
fasilalu, mogili logoga sa:ili, emoga osa:le banenesili, hame dedeboiba:le,
sioga na dagoi. 6 Mogili wadela:i igi magufu da:iya amo osoboga sa:ili,
hedolo heda:le, be difi sa:imu hamedeiba:le, amola hano hameba:le,
hedolowane bioi. 7 Hawa: mogili da aya: gaga:nomei amola gagalobo
sogega sa:ili, heda:le, aya: gaga:nomeiga gigisiba:le, noga:le hame heda:i.
8 Be eno da osobo ida:idafa, amoga sa:ili, heda:le, hawa: afadafa da
fage 100 agoane bu legei.” Amalalu, Yesu E amane sia:i, “Ge galea, dilia
nabima.”

Fedege Sia: Ea Bai
(Ma:diu 13:10-17; Maga 4:10-12)

9 Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema amo fedege sia: bai ilima olelema:ne
sia:i.
10 †Amalalu, E bu adole i, “Gode Ea Hinadafa Hou amo wamolegei
dawa:su, Gode da dilima olelesa. Be eno dunu da fedege sia: fawane naba.
Amaiba:le, ‘ilia hogolalu hame ba:sa. Ilia da gega naba be hame dawa:.’ ”

Hawa: Bugisu Sia: Dawa:loma:ne
(Ma:diu 13:18-23; Maga 4:13-20)

11 Amo fedege sia: ea bai da agoane diala. Hawa: da Gode Ea Sia:.
12 Hawa: logoga fasi da dunu ilia gega Gode Ea sia: nabi dagoi agoane.
Be Sa:ida:ne hedolowane doaga:le, sia: ilia dogo ganodini sali amo bu
samogene, ilia da dafawaneyale hame dawa:beba:le, Gode Ea gaga:su

* **8:2:** Ma:diu 27:55-56; Maga 15:40-41; Luge 23:49 † **8:10:** Aisaia 6:9-10

hou hame ba:sa. 13 Hawa: magufu osoboga fasi da eno dunu ilia Gode
Ea sia: hahawane bagade naba agoane. Be ilia difi sa:imu gogoleiba:le,
fonobahadi aligili, ilima dafama:ne ado ba:su hou doaga:sea, hedolowane
mugulusa.
14 Mogili da aya: gaga:nomei amola gagalobo sogega fasi da dunu eno ilia
naba agoane. Be bu asili, se nabasu amola muni amola hedesu amo osobo
bagade hou ilia dogo da amoga gigisiba:le, ilia ha:i manu legei da hame
yomu. 15 Be hawa: osobo ida:iwane gala amoga bugi, da dunu ilia Gode
Ea sia: nababeba:le, ilia dogo da ida:iwaneba:le, ilia lalegagusa. Amasea,
Gode Ea hou mae yolele hamobeba:le, fage ida:iwane legesa."

Gamali Amo Gamali Bugisu Amoga Ligisi (Maga 4:21-25)

16 ‡"Dunu da gamali bugisia, e da ofodoga hame dedebosa, amola hadigi
uligima:ne, diaheda:su fafaiha hame wamolegesa. Be amo gamali e da
diasuga golili mabe dunu huluane ba:ma:ne, gamali bugisu amo da:iya,
hadigi olema:ne ligisisa.
17 §Gode da wamolegei liligi huluane, dunu huluane ba:ma:ne olemu.
Amola dedeboi liligi huluane E da hadigiga gaguli misunu.
18 **Amaiba:le dawa:iwane nabima. Gagui dunuma, Gode da eno imunu.
Be hame gagui dunu adi liligi e da gagui hi dawa:sa, amo Gode da bu
samogemu."

Yesu Ea Ame amola Eyalali (Ma:diu 12:46-50; Maga 3:31-35)

19 Yesu Ea ame amola eyalali da Yesuma doaga:musa: dawa:i. Be dunu
bagohame Yesu Ea guba:le aligibiba:le, hamedei galu. 20 Dunu afae da
Yesuma amane sia:i, "Dia ame amola dia eyalali dima sia:musa: gadili
lelefula."
21 Be Yesu da bu adole i, "Nowa da Gode Ea sia: nababeba:le, noga:le
hamosa, amo ilia da Na ame amola Naeya esala!"

Yesu Ea Sia:ga, Gibula Bobodole Manu amo Hedofai (Ma:diu 8:23-27; Maga 4:35-41)

22 Eso enoga, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da dusagai da:iya aligila
heda:i. Yesu da ilima amane sia:i, "Hadiga! Ninia waiyabo na:iyado bega:
masunu." Amalalu, asili,
23 Yesu da dusagai ganodini golai. Amalalu, fo gasa bagade misini,
hano gafululi, dusagai gigiwigili, hano da a:ina dadafubiba:le, gela sa:imu
gadenei ba:i.
24 Amalalu, ado ba:su dunu da Yesuma doaga:le, Ea golai didilisili, Ema
amane wele sia:i, "Hina! Hina! Ninia da bogogia:mu galebe!" Yesu da
nedigili, fo amola hano gafului amoma gagabole sia:nanu, fo da yolele,
hano da bu ida:iwane ba:i.
25 Yesu da ilima amane sia:i, "Dilia dafawaneyale dawa:su hou da
habila:?" Ilia da bagadewane beda:i galu. Fofogadigili, ilia gilisili sia:
dasu, "Fo amola hano gafului da Ea sia nababeba:le, goe dunu da nowa
dunula:?"

Yesu da Dunu ea Dogo Ganodini Fio A:silibu Aligila Sa:i amo Uhinisi (Ma:diu 8:28-34; Maga 5:1-20)

---

‡ **8:16:** Ma:diu 5:15; Luge 11:33 § **8:17:** Ma:diu 10:26; Luge 12:2 ** **8:18:** Ma:diu 25:29; Luge 19:26

26 Amalalu, asili, ilia da hano na:iyado bega: doaga:i. Amo soge dio amo Gilasa. Hano na:iyado bega: da Ga:lili soge. 27 Yesu da dusagai fisili, osoboga aligila sa:ili, doulahoasu dunu ea dogo ganodini Fio liligi aligila sa:i, e da Yesuma doaga:i. Eso bagohamewane, e da da:i nabadowane esalu. E diasu ganodini mae golale, bogoi alifaha golasu. 28 E da Yesu ba:beba:le, "a:i" ea gusa:ne, Yesu Ea midadi osoboga gala:lasa:ili, amane wele sia:i, "Yesu! Gode Gadodafa Ea Mano! Di da abuliba:le nama doaga:bela:? Nama se mae ima!" 29 Yesu da nigima: wadela:i a:silibu, doulasi ea dogo ganodini sali, ilima fadegale fasima:ne sia:i dagoi. (Amo wadela:i a:silibu eso bagohame da dunu ea dogo ganodini ludulalu. Amaiba:le, ilia da amo dunu se iasu diasu ganodini sali. Ea emo amola lobo ilia efega la:gili, be e gasa bagadeba:le, ludubiba:le, efe fili, hedofale fasi. Amalalu, wadela:i a:silibu da dunu ea dogo ganodini nimiwane ludubiba:le, e da dunu hame esalebe sogega hobea:le ahoasu.)

30 Amalalu, Yesu E amane adole ba:i, "Dia dio da nowala:?" E bu adole i, "Na dio da Wa:i Bagade!" - bai da wadela:i a:silibu bagohame da ea dogo ganodini aligila sa:iba:le. 31 Yesu da ili "Abisi" (wadela:i a:silibu se iasu diasu) amoga mae asunasima:ne, Fio liligi huluane da Yesuma ha:giwane adole ba:i.

32 Goumi la:ididili amoga gebo bagohame ha:i nanebe ba:i. Amalalu, wadela:i a:silibu ilia ha:giwane amane sia:i, "Amo gebo ilia dogo ganodini aligila sa:ima:ne, Dia nini asunasima." Yesu E da amane hamoma:ne sia:i.

33 Amalalu, wadela:i a:silibu huluane da dunu ea dogoga fadegale fasili, gebo ilia dogo ganodini aligila sa:i. Amalalu, gebo huluane da doulasili, hehenane, gafuluba:le sa:ili, hanoga soagala:le, mogososone gela sa:i.

34 Gebo ouligisu dunu da amo hou ba:beba:le, hobea:le asili, ilia moilai fi amola gadenene fi ilima amo hou olelei. 35 Amalalu, dunu huluane da amo hou ba:musa:, Yesuma doaga:i. Doaga:le, musa: doulasi dunu amo ea dogoga wadela:i a:silibu da fadegale fasi dagoi, e da waha abula ga:le, asigi dawa:su bu ida:iwane hamoi, Yesu Ea emo gadenenewane esalebe ba:i. Ilia da bagadewane beda:i. 36 Dunu da amo hou ba:i, ilia da dunu ea dogo ganodini Fio liligi aligila sa:i, amo ea uhibi hou, ilima olelei dagoi.

37 Amalalu, amo soge fi dunu bagadewane beda:iba:le, Yesu da eno sogega masa:ne sia:i. Amaiba:le, Yesu da eno sogega masusa:, dusagaiga bu fila heda:i. 38 Musa doulasi dunu da Yesuma "Na da ani masa:bela:?" ha:giwane adole ba:i. Be Yesu da ema mae misa:ne sia:i. 39 Yesu da ema amane sia:i, "Dia moilaiga buhagili, Gode Ea hou ida:iwane dima hamoi, amo dia na:iyado dunuma olelema." Amalalu, asili, amo dunu da ea moilai ganodini lalu, Yesu Ea ema fidi hou olelelalu.

Yesu da Oloi Uda Uhinisi amola A:fini Bogoi wa:legadolesi (Ma:diu 9:18-26; Maga 5:21-43)

40 Yesu da hano bega: doaga:loba, dunu bagohame E doaga:ma:ne ouesalebe ba:i. Ilia da E hahawane gousa:i. 41 Sinagoge ouligisu hina dunu ea dio amo Ya:ilase, Yesuma misini, doaga:le, osoboga diasa:ili, Yesu da ea diasuga misa:ne ha:giwane sia:i. 42 Idiwi afadafa fawane, e da ode fagoyale lalelegei, amo da bogomuba:le, ea diasuga misa:ne sia:i. Yesu da asili, dunu bagohame la:ididili amola eno la:ididili ilia da Yesu Ea da:i guba:le aligili asi. 43 Uda afae da sigi asi. Amo uda da ode fagoyale gala, ea maga:me udigili asili, manoma legesu amoga uhimu da hamedei galu. E da uhima:ne, manoma legesu dunuma ea muni huluane i dagoi, be hamedei. 44 E da Yesuma guba:le aligisu ganodini ahoanu, Ea abula fe fawane digili

ba:beba:le, ea maga:me logo hedolodafa hedofai dagoi ba:i. 45 Amalalu, Yesu E amane sia:i, “Nowa da Na digili ba:bela:?” Dunu huluane da amane sia:i, “Na hame!” Bida e amane sia:i, “Hina! Dunu osia:i da dia da:i guba:le aligi diala.”

46 Be Yesu da bu adole i, “Hame mabu! Dunu afae da Na digili ba:i dagoi. Na da:i amoga gasa bagade da gadili asi dagoi, Na dawa:!” 47 Amalalu, uda da ea hou da wamolegemu hamedei ba:loba, yaguguiwane misini, osoboga diasa:ili, dunu huluane ba:ma:ne, ea digili ba:i hou ea bai, amola e uhi hou olelei. 48 Yesu da ema amane sia:i, “Na diwi! Di da dia dogo ganodini dafawaneyale dawa:beba:le uhi dagoi. Hahawane masa!”

49 E sia:nanoba, Ya:ilase ea diasu fi dunu da ilima doaga:le, Ya:ilasema amane sia:i, “Didiwi da bogoi dagoi. Hamedeiba:le, Olelesu dunu mae misa:ne sia:ma!”

50 Be amo sia: nababeba:le, Yesu da Ya:ilasema amane sia:i, “Mae beda:ma! Di da dafawaneyale dawa:beba:le fawane, didiwi uhibi ba:mu!”

51 Diasuga doaga:loba, Yesu da dunu huluane diasu ganodini mae misa:ne sia:i. Be Bida, Yone, Ya:mese, amola uda mano ea eda amola eme, amo fawane ganodini golili misa:ne sia:i. 52 Dunu huluane gilisi da didigia:lebe ba:i. Be Yesu E amane sia:i, “Mae dima! A:fini da hame bogoi. E da udigili golai diala!”

53 Be ilia da Ema oufesega:su. Bai amo mano da bogoidafa ilia dawa:i galu. 54 Be Yesu da amo a:fini lobolele, ema amane sia:i, “Na mano! Di wa:legadoma!”

55 Amalalu, uda mano ea a:silibu da bu hihima didilisili, e hedolodafa uhini wa:legadoi. Yesu da ema ha:i manu ima:ne sia:i. 56 Uda mano ea eda amola eme ela da baligiliwane fofogadigi. Be Yesu da elama amo hou dunu eno ilima mae olelema:ne sia:i.

9

Yesu da Ea Ado ba:su Dunu Fagoyale Gala, Ea Sia: Olelema:ne Asunasi. (Ma:diu 10:5-15; Maga 6:7-13)

1 Yesu da Ea ado ba:su dunu fagoyale gala, Ema misa:ne sia:i. Ilia da Fio a:silibu eno dunu ilia dogo ganodini aligila sa:i, amo fadegale fasima:ne, amola oloi dunu uhima:ne, Yesu da ilima gasa i. 2 Yesu da ili Gode Ea Hinadafa Hou olelema:ne amola oloi dunu uhima:ne, asunasi. 3 *E da ilima amane sia:i, “Liligi bagade mae aguni masa. Galiamo, muni salasu, ha:i manu, muni amola da:i salasu eno mae aguni masa.

4 Moilaiga doaga:sea, moilai hina da dilima aowamusa: dawa:sea, amo dunu ea diasu ganodini golale, eno moilaiga masunuba:le fawane yolema. 5 Be moilai dunu dilima higale ba:sea, bu asili, ilima sisasu olelema:ne, osobo gulu dilia emo gafega diala amo doga:ma”

6 Amalalu, Ea fa:no bobogesu dunu da asili, moilai huluane ganodini Gode Ea Sia: Ida:iwane olelelalu, amola oloi dunu huluane uhinisilalu.

Helode da Fofogadigi (Ma:diu 14:1-12; Maga 6:14-29)

7 †Ga:lili soge ouligisu dunu ea dio amo Helode da Yesu Ea hou nababeba:le, bagadewane ededenai. Bai dunu mogili ilia da Yesu da Yone Ba:bodaise bogole bu wa:legadoi ilia sia:beba:le, e fofogadigi. 8 Be eno

---

* **9:3:** Luge 10:4;11; Asunasi Dunu Ilia Hou 13:51 † **9:7:** Ma:diu 16:14; Maga 8:28; Luge 9:19

dunu, “E da Elaidia bu osobo bagadega misi, “ilia sia:i. Eno ilia amane sia:i, “E da ninia aowalalia balofede dunu bu wa:legadole osobo bagadega misi.” 9 Helode da amane sia:i, “Na sia:beba:le, Yone ea dialuma damuni fasi dagoi ba:i. Be amo dunu ea hou na da waha hisu hisu naba, amo da nowala:?” Amalalu, e da Yesu ba:musa:, logo gebewane hogolalu.

Yesu da Dunu 5000 ilima Ha:i Manu Sagoi
(Ma:diu 14:13-21; Maga 6:30-44; Yone 6:1-14)

10 ‘Asunasi Dunu’ da Yesuma bu misini, ilia hamoi hou Yesuma adole i. Amalalu, Yesu da Ea Asunasi Dunu huluane, Bedesa:ida moilaiga helefimusa: oule asi. 11 Be ilia asi nababeba:le, dunu bagohame da Ema fa:no bobogele, Ema doaga:i. Amalalu, Yesu da amo dunu huluane hahawane yosia:i. E da Gode Ea Hinadafa Hou ilima olelei, amola oloi dunu uhinisi.

12 Eso bega:be galu, Yesu Ea ado ba:su dunu fagoyale gala da Ema misini, amane sia:i, “Go soge da dunu hame esalebe soge. Dunu huluane ilia golasu hogoma:ne, amola ha:i manu bidi lama:ne, Di asunasima.” 13 Be Yesu E amane sia:i, “Dilisu ha:i manu ilima ima.” Ilia da bu adole i, “Ninia da agi ga:gi biyale amola menabo aduna fawane gala. Amabela:? Amo dunu huluane defelewane moma:ne, ninia asili ha:i manu bidi lama:bela?” 14 Amo sogebia da dunu 5000 agoane esalu. Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma amane sia:i, “Ili momogili, gilisisu 50 agoane hamone, gisi da:iya fima:ne sia:ma.”

15 Ea ado ba:su dunu da ilima fima:ne sia:beba:le, dunu gilisi huluane da fi dagoi.

16 Amalalu, Yesu da agi ga:gi biyale amola menabo aduna lale, muagado ba:le gadole, Godema nodone sia:ne gadole, fifili, dunu enoma sagoma:ne, Ea ado ba:su dunuma i dagoi. 17 Amalalu, dunu huluane mai dagoiba:le, sadi ba:i. Hame mai dialu agi fifi amola menabo amo ladili sali da daba fagoyale nabai ba:i.

Bida da Yesu da Mesaia Sia:i
(Ma:diu 16:13-19; Maga 8:27-29)

18 Eso afaega Yesu da hisu sia:ne gadolaloba, Ea ado ba:su dunu da Ema doaga:i. Yesu E ilima amane adole ba:i, “Na da nowayale, dunu ilia da sia: dalula:?”

19 ‡Ilia da Ema bu adole i, “Mogili Di da Yone Ba:bodaise ilia da sia:daha. Oda ilia Di da Elaidia sia:daha. Mogili ilia Di da aowalalia balofede dunu bu wa:legadole misi sia: daha.” 20 §Amalalu, Yesu E bu adole ba:i “Be dilia! Na da nowayale, dilia da sia: dalula:?” Bida da bu adole i, “Di da Gode Ea ilegei Mesaia!”

Yesu E da Ea Se Nabimu amola Bogomu Olelei
(Ma:diu 16:20-28; Maga 8:30—9:1)

21 Amo sia: nababeba:le, Yesu da amo sia: eno dunuma mae olelema:ne sia:i. 22 E da Ea ado ba:su dunuma amane olelei, “Na, Dunu Egefe, da se bagade nabimu. Asigilai dunu, gobele salasu hina dunu amola sema olelesu dunu, da Na higabeba:le, medole legemu. Be bogole, eso osodaga, Gode da Na bu uhini wa:legadolesimu.”

---

‡ **9:19:** Ma:diu 14:1-2; Maga 6:14-15; Luge 9:7-8 § **9:20:** Yone 6:68-69

23 **Amalalu, E da ilima amane sia:i, “Nowa dunu e da Nama fa:no
bobogemusa: dawa:sea, e da ea esalusu fisili, eso huluane ea bulufalegei
gaguia gadole, gisawane, Nama fa:no bobogema:mu. 24 ††Bai nowa dunu ea
esalusu gagumu hanai galea, e da ea esalusu fisimu. Be nowa dunu Nama
asigiba:le, ea esalusu fisiagasea, e da ea esalusu gaga:mu. 25 Osobo bagade
dunu da osobo bagade liligi huluane lama:ne, ea a:silibu eso huluane mae
bogole Fifi Ahoanusu fisimu da defeala:? Hame mabu! 26 Nowa dunu da
Na sia: nababeba:le, Na amola Na olelei e da higasea, Na, Dunu Egefe,
amola a:igele dunu ninia da Gode Ea Hadigidafa laiwane bu masea, Na
da amo Nama higabe dunu higamu. 27 Na da hananewane sia:sa. Mogili
waha guiguda: lelebe dunu, ilia mae bogole, Gode ea Hinadafa Hou doaga:i
dagoi ba:mu.”

Yesu Ea Da:i da Hadigiwane Afadenei (Ma:diu 17:1-8; Maga 9:2-8)

28 ‡‡Hi afadafa aligili, Yesu da Bida, Ya:mese amola Yone, ili oule asili,
sia:ne gadomusa: goumiba:le heda:i. 29 Yesu da sia:ne gadolaloba, Ea
odagi da afadenene, Ea abula hadigi bagade ahea:iai agoane hamobe
ba:i. 30 Amalalu, dunu aduna amo Mousese amola Elaidia, 31 ela amola
hadigiwane ba:su, ela amola Yesu da Gode Ea ilegei hawa: hamomusa:
Yelusaleme moilai bai bagadega bogomu, amo hou gilisili sia: dalebe
ba:i. 32 Bida amola eno dunu da helebeba:le, golai dialu, be nedigili,
Yesu hadigi hamoi amola eno dunu aduna Yesuma dafulili lelebe ba:i
dagoi. 33 Amalalu, Mousese amola Elaidia amo Yesu fisili ahoananoba, Bida
da Yesuma amane sia:i, “Hina! Ninia guiguda: esalebeba:le, hahawane
bagade. Ninia guiguda: diasu udiana, afae da Di, eno da Mousese amola
eno da Elaidia, dili golama:ne ninia hiougimu.” Be ea asigi dawa:su da
fisiba:le, udigili sia:i.

34 Sia:nanoba, mu mobi misini, ilia huluane uligi dagoi. Mu mobi amoga
uligiba:le, ilia bagadewane beda:i galu. 35 §§Amalalu, mu mobi amodili
amane sia:be nabi, “Amo da Na ilegei Manodafa. Ea sia: nabima!”

36 Amo sia: nabalu, ilia da Yesu fawane ba:i. Amalalu, ilia ouiya:le, amo
esoga ilia hou ba:i, eno dunuma hame olelei.

Yesu da Goi amo ea Dogo Ganodini Fio Liligi Aligila Sa:i, Uhinisi Dagoi (Ma:diu 17:14-18; Maga 9:14-27)

37 Golale hahabe, Yesu amola Ea ado ba:su dunu udiana da goumiba:le
sa:ili, dunu bagohame Yesuma doaga:musa: ouesalebe ba:i. 38 Amo dunu
gilisisu ganodini, dunu afae da amane wele sia:i, “Olelesu! Di fidima!
Nagofe Di ba:ma! Na da mano eno hame, amo fawane! 39 Wadela:i Fio
a:silibu da ema ludubiba:le, na mano da aaiyalala amola yagugusa amola
ea defo hano da sasiasa. Amo Fio liligi da mae yolelewane ludubiba:le, e se
bagade naba. Wadela:mu agoai ba:sa. 40 Na da Dia fa:no bobogesu dunuma
amo Fio liligi fadegale fasima:ne sia:i. Be ilia sia:ne ba:loba hamedei galu.”

41 Yesu E amane sia:i, “Waha esalebe fi huluane da dafawaneyale
dawa:su amola hou ida:iwane hamedafa dawa:. Na da eso habodayane
dili amola gilisili esaloma:bela:? Amo mano Nama oule misa!”

** **9:23:** Ma:diu 10:38; Luge 14:27 †† **9:24:** Ma:diu 10:39; Luge 17:33; Yone 12:25 ‡‡ **9:28:** 2 Bida 1:17-18 §§ **9:35:** Aisaia 42:1; Ma:diu 3:17, 12:18; Maga 1:11; Luge 3:22

42 Goi da Yesuma manoba, Fio a:silibu da goi ea da:i gadelale osoboga
gisalugala:i. Be Yesu da nigima: a:silibu amoma gagabole sia:i. Amalalu,
E da goi uhinisini, edama bu i. 43 Amalalu, dunu huluane da Gode Ea gasa
bagade hou ba:beba:le, bagadewane fofogadigi.

Yesu da Ea Bogomu Bu Olelei
(Ma:diu 17:22-23; Maga 9:30-32)

Dunu huluane da Yesu Ea hawa: hamosu amoba:le fofogadigili
dawa:laloba, Yesu da Ea ado ba:su dunu ilima amane sia:i, 44 "Dilia noga:le
nabima! Dunu Egefe da hobea osobo bagade dunu ilia loboga gagulaligibi
ba:mu." 45 Be amo sia: ea bai ilia da hame dawa:i galu. Bai amo da
muguniaiba:le, ilia Yesuma adole ba:mu beda:i galu.

Nowa ea Hou da Baligi Bagade
(Ma:diu 18:1-5; Maga 9:33-37)

46 ***Amalalu, Yesu Ea ado ba:su dunu da amane sia:ga gegei. "Ninia gili-
sisu ganodini, nowa ea hou da baligili bagadela:?" 47 Be ilia asigi dawa:su
dawa:beba:le, Yesu da mano fonobahadi lobolele, E guga aligima:ne, oule
misi. 48 †††E da Ea fa:no bobogesu dunu ilima amane sia:i, "Nowa da Nama
asigiba:le amo mano hahawane yosia:sea, e da Na amola yosia:sa. Nowa
da Nama hahawane yosia:sea, e da Na asunasisu Gode amola yosia:sa. Be
dilia gilisisu amo ganodini, nowa da ea hou da baligili fonobosea, amo ea
hou da baligili bagadedafa."

Nowa da Dilima Ha lai Hame Galea, E da Dilia Fidisu Esala
(Maga 9:38-40)

49 Yone da Yesuma amane sia:i, "Hina! Ninia da dunu afae Dia Dioba:le,
wadela:i a:silibu fadegalesilalebe ba:i. Be e da ninia gilisisu ganodini hame
ahoanebeba:le, ema yolema:ne sia:i."

50 Be Yesu da Yone amola eno ado ba:su dunu ilima amane adole i,
"Ea logo mae hedofama! Nowa dunu da dilima ha lai hame galea, e da
dilimagai gala."

Samelia Moilai Dunu da Yesuma Mae Misa:ne Sia:i

51 Yesu da Hebene sogega heda:mu eso gadeneneba:le, E da Ea asigi
dawa:su ga:nasiwane Yelusaleme moilai bai bagadega masusa: dawa:i
galu. 52 Ili bisili masa:ne, Yesu da adola ahoasu dunu asunasi. Ilia da
Samelia moilai, Yesu Ea golasu hogomusa: doaga:i.

53 Be moilai dunu da Yesu E Yelusaleme moilai bai bagadega masunu
dawa:beba:le, Yesu hame aowamusa: sia:i. 54 ‡‡‡Amo hou ba:beba:le, Ea
ado ba:su dunu aduna amo Ya:mese amola Yone, ela Yesuma amane sia:i,
"Hina! Amo dunu laluga nema:ne, lalu da muagadonini sa:ima:ne, ania
sia:mu da defeala:?"

55 Be Yesu da delegili, elama gagabole sia:i. 56 Amalalu, ilia eno moilaiga
asili, doaga:i.

Yesuma Fa:no Bobogemu da Asaboi Hame
(Ma:diu 8:19-22)

57 Ilia da logoga ahoanoba, dunu afae da Yesuma misini, amane sia:i, "Di
da adi sogega ahoasea, na da mae yolele Dia baligia aligimu."

*** **9:46:** Luge 22:24 ††† **9:48:** Ma:diu 10:40; Luge 10:16; Yone 13:20 ‡‡‡ **9:54:** 2 Hina bagade 1:9-16

58 Yesu da bu adole i, “Fogisi da uli dogoiga diaha, sio da hina: douwa
da:iya diaha. Be Dunu Egefe golama:ne da diasu hame.”
59 Yesu da eno dunuma amane sia:i, “Nama fa:no bobogema!” Be amo
dunu da bu adole i, “Hina! Na da hidadea buhagili, na ada bogosea, na da
ea da:i hodo uli dogomu da defeala:?”
60 Be Yesu da bu adole i, “Bogoi dunu ilia da bogoi dunu uli dogone
salimu da defea. Be di da Gode Ea Hinadafa Hou olelemusa: masa.”
61 §§§Dunu eno da Yesuma amane sia:i, “Hina! Na da Dima fa:no
bobogemu. Be hidadea na da na fi dunu ilima asigibio sia:mu.”
62 Be Yesu da ema bu adole i, “Nowa da ha:i manu bugimusa:, osobo
gidinasu amoga gidinana, beba:sea, e da Gode Ea Hinadafa Hou amo
ganodini hawa: hamomu hamedei ba:mu.”

10

Yesu da Olelesu Dunu 72 agoane Asunasi

1 Amalalu, Yesu da dunu72 agoane ilegei. E da hobea moilai enoga
enoga masunu dawa:beba:le, amo moilaiga ilegei dunu 72 da bisili olelela
masa:ne, E da ili asunasi.
2 *E da ilima amane sia:i, “Ha:i manu bagohame da yoi gala. Be faimu
dunu da bagahamedafa. Amaiba:le, ha:i manu Hina dunu da faimu dunu
asunasima:ne, Ema sia:ne gadoma. 3 †Dilia masa. Be dawa:ma! Dilia da
sibi mano agoane, gasonasu wa:me ili adoba amogai Na da dili asunasisa.
4 ‡Muni salasu, esa, amola emo salasu, mae gagaguli masa. Dilia da
dunu logoga ba:sea, gousa:musa: mae aligima. 5 Diasua golili sa:imusa:
doaga:sea, hidadea, ‘Guiguda: olofoiwane esaloma,’ dilia sia:ma.
6 Olofosu dunu da amo moilai ganodini esalea, ema dia olofosu olelema.
Be olofosu hame galea, dia olofosu hou bu samogema. 7 §Amo diasu
ganodini esaloma. Hawa: hamosu dunu da ea bidi defelewane lamu.
Amaiba:le, dilia amo diasu dunu ilia aowasu hahawane lama. Moilai
enoga masusa:, mae mugululi masa. 8 Moilai dunu ilia da dili hahawane
ba:sea, ha:i manu diligili iabe, amo moma. 9 Oloi dunu uhini, amo moilai
dunuma amane sia:ma, ‘Gode Ea Hinadafa Hou da dilima gadenenewane
doaga:i dagoi!’ 10 **Be moilai amoga dunu da dilia sia: higasea, defea,
logoga bu asili, amane sia:ma, 11 ‘Dilia moilai osobo gulu ninia emo gafega
diala ninia doga:sa. Be dawa: ma! Gode Ea Hinadafa Hou da dilima
gadenenewane doaga:i dagoi.’ 12 ††Na dilima dafawane sia:sa. Gode
Ea Fofada:su Eso da doaga:sea, goe moilai dunu ilia se dabe iasu da
Sodame amola Gomola moilai fi amo ilia musa: se dabe iasu, bagadewane
baligimu.”

Moilai Dunu da Yesu Ea Hou Dafawaneyale Hame Dawa:i (Ma:diu 11:20-24)

13 ‡‡“Goula:isini fi dunu! Dilia da se baligiliwane nabimu! Bedesa:ida
dunu fi amola! Dilia da se bagade nabimu! Daia amola Saidone amo dunu
fi da Na gasa bagade musa: hame ba:i hou ba:loba, ilia da:i dioi amola

---

§§§ **9:61:** 1 Hina bagade 19:20 * **10:2:** Ma:diu 9:37-38 † **10:3:** Ma:diu 10:16 ‡ **10:4:** Ma:diu 10:7-14; Maga 6:8-11; Luge 9:3-5 § **10:7:** 1 Golidia 9:14; 1 Dimodi 5:18 ** **10:10:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:51 †† **10:12:** Mui 19:24-28; Ma:diu 11:24, 10:15 ‡‡ **10:13:** Aisaia 23:1-18; Isigiele 26:1-28:26; Youele 3:4-8; A:imose 1:9-10; Segalaia 9:2-4

Godema sinidigimu olelema:ne, eboboi abula idiniginisila:loba amola ilia
dialuma da:iya nasubu ligisila:loba. 14 Gode Ea Fofada:su Eso doaga:sea,
dilia se dabe iasu da Daia amola Saidone amo dunu fi ilia se dabe
iasu, bagadewane baligimu. 15 §§Gabena:iame fi! Dilia Hebene diasuga
heda:musa: dawa:bela? Dilia da Helo sogega gudu sa:imu."

16 ***Yesu da Ea ado ba:su dunuma amane sia:i, "Nowa dunu da dilia
sia: nabasea, e da Na sia: amola naba. Nowa dunu da dili higasea, e da Na
amola higasa. Amola nowa da Na higabeba:le, e da Na Asunasisu Dunu
amola higasa."

Dunu 72 da Buhagi

17 Amalalu ado ba:su dunu72 ilia da Yesuma hahawane bagade buhagi.
Ilia amane sia:i, "Hina! Dia Dioba:le ninia hamoma:ne sia:beba:le, wadela:i
a:silibu da beda:iwane nabi."

18 Be Yesu E amane sia:i, "Na da Sa:ida:ne ha:ha:na agoane, osoboga
dalebe ba:i.

19 †††Na da sania amola gamaloa dilia osa:le heda:ma:ne amola dilima
ha lai (Sa:ida:ne) osa:le heda:ma:ne, gasa bagade hou dilima i. Dilia da
se hame nabimu. 20 Be wadela:i a:silibu da dilia sia: nababeba:le, mae
nodoma! Be dilia dio da Hebene ganodini dedei dialebeba:le fawane
nodoma!"

Yesu da Hahawane Nodoi (Ma:diu 11:25-27; 13:16-17)

21 Amo esoga, Yesu da Gode ea A:silibu Hadigidafa Ea hahawane hou
amoga nabaiba:le, amane sia:i, "Ada Gode! Osobo bagade amola Hebene
Hina Godedafa! Bagade dawa:su dunu hodosa:besa:le, amo liligi Di da
wamolegeiba:le amola mano dududuma oleleiba:le, Na da Dima nodone
sia:sa. Dia da hanaiba:le hahawane agoane hamoi. 22 ‡‡‡Na Ada da hou
huluane Na lobo da:iya ligisi. Dunu huluane da Gode Ea Manodafa hame
dawa:. Ada Hi fawane da dawa:. Na, Gode Ea Mano, Na fawane da Adadafa
dawa:. Na da hanaiba:le, eno dunuma olelesea, amo dunu amola da Ada
Ea hou dawa:mu!"

23 Amalalu, E da sinidigili, Ea ado ba:su dunuma amane sia:i, "Amo
hou ba:beba:le, dilia da hahawane gala. 24 Na da dafawane dilima sia:sa!
Balofede dunu bagohame amola osobo bagade hina bagade dunu, ilia da
dilia waha ba:i liligi ba:mu hanai galu, be hame ba:i. Amola dilia waha
nabi liligi ilia da nabimu hanai galu, be hame nabi."

Samelia Dunu Ida:iwane Gala Fedege Sia:

25 §§§Eso afaega, sema olelesu dunu da Yesu dafama:ne, wa:legadole,
Ema amane sia:i, "Olelesu! Na da Fifi Ahoanusu lama:ne, adi
hamoma:bela?"

26 Yesu E bu adole i, "Gode Sia: Dedei Buga ganodini adi sema dedebela:?
Di adi idibela:?"

27 *Sema olelesu dunu da bu adole i "Dia dogoga, dia a:silibuga, dia
gasaga, amola dia asigi dawa:suga, Godema asigima. Eno da dia da:i hodo
amoma asigi hou defelewane, dia na:iyadoma asigima."

---

§§ **10:15:** Aisaia 14:13-15 *** **10:16:** Ma:diu 10:40; Maga 9:37; Luge 9:48; Yone 13:20
††† **10:19:** Gesami Hea:su 91:13 ‡‡‡ **10:22:** Yone 3:35; 10:15 §§§ **10:25:** Ma:diu 22:35-40;
Maga 12:28-34 * **10:27:** Mousese ea Malasu 6:5; Gobele Salasu 19:18

28 †Amalalu, Yesu da ema amane sia:i, “Di da noga:lewane adoi. Agoane
hamosea, di da esalumu.”
29 Be sema olelesu dunu, hi hou da ida:iwane hidale olelema:ne, Yesuma
amane adole ba:i, “Be na na:iyado da nowala:?”
30 Amaiba:le, Yesu E amane sia:i, “Dunu afadafa da Yelusaleme moilai
bai bagade fisili, Yeligou moilaiga doaga:musa:, logoga asi. Ahoanoba,
wamolasu dunu ilia da logo legele, e doagala:le, fane legele, ea abula amola
muni huludafa lale, hobea:le asi. E da da:i nabadodafa, udigili logoga
sidi dialu. 31 Amalalu, gobele salasu dunu misini, sidi dialebe ba:beba:le,
la:idi sisa:i. 32 Fa:no, Lifai dunu amola misi. E amola sidi hamoi dunu
ba:beba:le, udigili logo la:ididili baligisu. 33 ‡Be Samelia dunu da amo
logoga ahoanoba, sidi dialoba amoga doaga:i. E da amo dunu ba:beba:le,
bagadewane asigi galu. 34 E da sidi dialebe ema hedolowane doaga:le,
ea fofa:gi amo abulaga la:gili, ea aiya huluane olife susuligi amola waini
amoga legei. Amalalu, ea dougi da:iya ligisili, ga sofe misi dunu golasuga
oule asili, amogawi noga:le ouligi.
35 Golale, hahabe, e da diasu ouligisu dunumaK2i. E amane sia:i, ‘Amo
dunu noga:le ouligima. Amola muni na waha i ebelesea, na bu masea eno
imunu.’ ”
36 Yesu da eno amane sia:i, “Amo dunu udiana galebe. Nowa dunu
da wamolasuga fai dunu ema na:iyadodafa agoane hamobela:? Di adi
dawa:bela:?”
37 Sema olelesu dunu da bu adole i, “Dunu da ema asigi hou hamoi, e
da na:iyadodafa hou hamoi.” Amalalu, Yesu E amane sia:i, “Amaiba:le, di
ahoasea, amo ea hou defele hamoma!”

Yesu da Mada amola Meli Ela Diasuga Doaga:i

38 §Yesu amola Ea ado ba:su dunu ilia da logoga asili, moilaiga doaga:i.
Uda ea dio amo Mada ea diasua, Yesu aowai. 39 Mada eya dio da Meli.
E da Yesu Ea emo gadenenewane esalu, Ea olelebe nabalu. 40 Be Mada
da bagadewane hawa: hamobeba:le, se nabi. E da Yesuma misini, amane
sia:i, “Hina! Naeya da nama hame fidibiba:le, Di da hame asigibela:? Dia
e na fidima:ne adoma!”
41 Be Yesu E da bu adole i, “Mada! Mada! Di da liligi bagohame
dawa:beba:le, da:i dioiwane dawa:lala! 42 Be hou afadafa fawane di da
gogolei galu. Amo hou ida:iwane, Meli da lai dagoi. Eno dunu da amo hou
ema hame samogemu.”

11

Sia:ne Gadosu Olelesu
(Ma:diu 6:9-13; 7:7-11)

1 Eso afaega, Yesu da sogebi afae amoga sia:ne gadolalu. Sia:ne gadoi
dagoloba, Ea ado ba:su dunu afadafa da Ema amane sia:i, “Yone Ba:bodaise
da ea ado ba:su dunuma sia:ne gadosu hou olelei. Di amolawane, amo hou
ninima olelema!”
2 Amalalu, Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia da Godema sia:ne gadosea,
agoane sia:ma, ‘Ada Gode! Dia hadigi Dio amoma dunu ilia nodone
dawa:mu da defea. Dia Hinadafa Hou da osobo bagadega doaga:mu da
defea.
3 Ninia wali ha:i manu defele, ha:i manu ninima ima.

---

† **10:28:** Gobele Salasu 18:5 ‡ **10:33:** 2 Hou Olelesu 28:15 § **10:38:** Yone 11:1

4 Ninia wadela:i hou hamoi amo Di gogolema:ne olofoma. Bai ninia da
dunu huluane amo da ninima wadela:i hou hamosea, amo gogolema:ne
olofosa. Amola gasa bagade dafama:ne ado ba:su hou, amoma nini mae
oule masa!' "
5 Amola, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma amane sia:i, "Dilia udigili
fedege sia: dawa:ma. Ebeda! Dunu afadafa da gasimogoa ea sama ea
diasuga doaga:sea, ema amane sia:sa, 'Sama! Na da agi ga:gi udiana dima
edegela misi. 6 Bai na na:iyado eno da sofe misini, na diasuga doaga:i.
Be na da ha:i manu hame.' 7 Amasea, ea sama diasu ganodini esala da
bu adole iaha amane, 'Na golai mae didilisima! Logo da ga:si dagoi. Na
amola na mano, ninia golasu ganodini hahawane diaha. Na wa:legadole
imunu hihi gala.' 8 Amo sia: nababeba:le adi hamoma:bela:? Na dima
agoane sia:sa. Goe dunu da ea sama ema asigiwane dawa:beba:le, e da
hame wa:legadole imunu. Be amo dunu da mae yolele, ema gebewane
adole ba:beba:le, e da wa:legadole imunu.
9 Na da dilima sia:sa! Gebewane adole boba:lalea, dilia da lamu! Hogoi
helesea, dilia da ba:mu! Mae yolele logoga lulufigisia, dilia da logo doasibi
ba:mu! 10 Nowa da gebewane adole boba:lalea da lamu! Nowa da hogoi
helesea da ba:mu! Nowa da mae yolele, logoga lulufigisia, e da logo doasibi
ba:mu! 11 Osobo bagade eda da ea mano ema menabo manusa: adole
ba:sea, e da medosu sania ima:bela:? Hame mabu! 12 Ea mano da ema ha:i
manusa: gagala oso adole ba:sea, eda da ema gamaloa ima:bela:? Hame
mabu! 13 Amaiba:le, dilia wadela:i hou hamosu dunu da dilia mano ilima
liligi ida:iwane gala imunu dawa:beba:le, dilia Hebene Ada da dilima Gode
Ea A:silibu Hadigidafa iasu liligi baligiliwane imunusa: dawa:."

Yesu amola Bilisibale (Ma:diu 12:22-30; Maga 3:20-27)

14 Yesu da sia: hamedei hamosu Fio liligi dunu afae ea dogo ganodini
aligila sa:i, amo fadegale fasi. Amalalu, amo dunu da bu sia: baoui. Dunu
huluane da bagadewane fofogadigi. 15 *Be mogili da amane sia:i, "E da
Bilisibale, wadela:i a:silibu hina, amo ea gasaga Fio liligi fadegale fasisa."
16 †Eno dunu da Yesuma ado ba:ma:ne, muagadoganini gasa bagade
dawa:digima:ne olelesu hamoma:ne Ema sia:i. 17 Be Yesu da ilia asigi
dawa:su dawa:beba:le, amane sia:i, "Dunu fi da afafasea, amo fi da
wadela:lesi dagoi ba:mu. Diasu fi amola afafasea da dafamu. 18 Sa:ida:ne
fi da mogili afafasea, ea fi da habodane leloma:bela:? Na da Bilisibale ea
gasa laiba:le, Na da Fio liligi fadegale fasisa, amo dilia da sia:sa. 19 Be Na da
Bilisibale ea gasaga Fio liligi fadegale fasisia, dilima fa:no bobogesu dunu
da nowa ea gasaga fadegale fasisala:? Amaiba:le, ilia da dili ogogosu hou
olelesa. 20 Be Na da Gode Ea gasa amoga Fio liligi fadegasa galea, defea,
Gode Ea Hinadafa Hou da dilima doaga:i dagoi dawa:ma.
21 Gasa bagade dunu da gegesu liligi gaguli, ea diasu ouligisia, ea liligi
enoga wadela:mu da hamedei. 22 Be eno dunu amo ea gasa da musa:
adoi dunu ea gasa baligi galea, amo da ema gegene, fane legesea, e da
ea gegesu liligi amola liligi huluane gasawane samogene, gaguli asili, amo
liligi momogili, ea fa:no bobogesu dunuma iaha.
23 ‡Nowa dunu da Namagale hame gegesea, e da Nama ha lai dunu esala.
Nowa da Na fi ilima hame gilisisia, e da Na fi wadela:musa: afagogosa.

---

* **11:15:** Ma:diu 9:34, 10:25 † **11:16:** Ma:diu 12:38, 16:1; Maga 8:11 ‡ **11:23:** Maga 9:40

Wadela:i A:silibu da Buhagisa (Ma:diu 12:43-45)

24 Wadela:i a:silibu da dunu ea dogoga fadegale fasisia, e da dunu
hame esalebe sogega udigili golasu hogola ahoa. Be hame ba:beba:le, hi
asigi dawa:su ganodini e da amane dawa:sa, “Na da na diasu fisi amoga
buhagimu.” 25 Amasea, e da buhagili, ea diasu da noga:le doga:le dagoi
ba:sa. 26 Amasea, e da bu ahoasea, a:silibu eno lobofaseleyale gala, ilia
hou da ea wadela:i hou baligisa, amo lidili, misini, ilia da ganodini aligila
sa:imu. Amaiba:le, amo dunu ea fa:no mabe hou da ea musa: wadela:i
hou bagadewane baligimu.”

Hahawanedafa Hou

27 Amo sia: Yesu E sia:i dagoiba:le, dunu gilisisu ganodini uda afadafa
da ha:giwane sia:i, “Uda da ea hagomo ganodini, Di e da laiba:le amola ea
dodo maga:me Dima iabeba:le, amo uda da hahawane bagade ba:sa.”
28 Be Yesu E bu adole i, “Dafawane! Be nowa da Gode Ea sia: nabawane
hamosea, amo dunu da baligiliwane hahawane ba:sa.”

Ilia da Gasa Bagade Dawa:digima:ne Olelesu Ba:mu Hanai (Ma:diu 12:38-42)

29 §Yesu da dunu bagohame E guba:le aliligi, amo ilima amane sia:i,
“Waha fi diala da wadela:i fi. Ilia da gasa bagade dawa:digima:ne olelesu
hogosa. Be dawa:digima:ne olelesu eno Na da hame olelemu. Youna ea
dawa:digima:ne olelesu fawane olelemu.
30 **Youna ea hou da Ninefe dunuma dawa:digima:ne olelesu hamoi.
Amaiwane, Dunu Egefe da waha fi diala ilima dawa:digima:ne olelesu
agoane ba:mu. 31 ††Gode Ea Fofada:su Eso doaga:sea, Siba gagoe (south)
uda hina bagade da wa:legadole, dilima diliwaneya udidimu. Bai e da
Soloumane ea bagade dawa:su sia: nabimusa:, soge badilia amodili misi.
Be Soloumane ea mimogo hou baligisu dunu da waha esala.
32 ‡‡Gode Ea Fofada:su Eso doaga:sea, Ninefe dunu da wa:legadole,
dilima diliwaneya udidimu. Bai ilia da Youna ea sia: nababeba:le,
gogosiane, Godema sinidigi. Be Dunu waha esala, Ea hou da Youna ea
hou baligi dagoi.

Da:i Hodo ea Gamali (Ma:diu 5:15; 6:22-23)

33 §§Dunu da gamali wa:sea, e da hame wamolegesa, e da ofodo amoga
hame dedebosa. Be e da gamali amo gamali bugisu da:iya bugibiba:le,
dunu da diasu ganodini golili dasea, hadigi ba:sa. 34 Dia si da dia da:i
hodo gamali agoane. Dia si da noga:iwane galea, hadigi da dia da:i hodo
nabamu. Be dia si da wadela:i galea, gasi da dia da:i hodo nabamu.
35 Amaiba:le dawa:ma! Dia hadigi da gasiwane ba:sa:besa:le, dawa:ma!
36 Dia da:i hodo da mae gasili hadigi amoga nabai galea, di da gamali ea
hadigi agoane amo ganodini esalumu.”

Yesu da Fa:lisi Dunu amola Sema Olelesu Dunu ilima Gagabole Sia:i (Ma:diu 23:1-36; Maga 12:38-40)

37 Yesu da sia: dagoloba, Fa:lisi dunu afadafa da Ema ha:i manusa:
misa:ne sia:i. Amaiba:le, Yesu da ea diasu ganodini golili sa:ili, ha:i

---

§ **11:29:** Ma:diu 16:4; Maga 8:12 ** **11:30:** Youna 3:4 †† **11:31:** 1 Hina bagade 10:1-10; 2 Hou Olelesu 9:1-12 ‡‡ **11:32:** Youna 3:5 §§ **11:33:** Ma:diu 5:15; Maga 4:21; Luge 8:16

manusa: fi. 38 Yesu da ha:i manusa:, Ea lobo hame dodofeiba:le, Fa:lisi dunu da bagadewane fofogadigi.

39 Amaiba:le, Hina Yesu da ema amane sia:i, “Dilia Fa:lisi dunu da hano nasu faigelei amola ofodo dabuagado fawane dodofesa. Be ganodini dilia da gegesu amola wadela:i hou amoga nabai gala. 40 Dilia gagaoui dunu! Adi dawa:bela:? Gode da dabuagado da:i hamoiba:le, E da ganodini hame hamoi dilia dawa:bela:? 41 Be dilia hano nasu faigelei amola ofodo amo ganodini liligi huluane hame gagui dunuma imunu da defea. Amasea, liligi huluane da ledo hamedei dilia da ba:mu.

42 ***Dilia Fa:lisi dunu da se bagade nabimu! Dilia da ha:i manu liligi fonobahadi nabuane agoane fifili, afadafa Godema iaha. Be Gode Ea moloidafa hou amola Gode Ea asigi hou, dilia hame hamosa. Musa sia:i liligi mae fisili, fa:no sia:i liligi amola gilisili hamomu da defea galu.

43 Dilia Fa:lisi dunu da se bagade nabimu! Dilia da sinagoge diasu ganodini, fisu ida:iwane amoga fimu hanai gala. Bidiga lama:ne diasuga ahoasea, dilia da eno dunu dilima nodone sia:mu hanai gala.

44 Dilia da se bagade nabimu. Dilia da bogoi ilia uli dogoi agoane. Amo liligi dunu ilia hame ba:beba:le, amo da:iya udigili ososa: lala.”

45 Sema olelesu dunu afadafa da Yesuma amane sia:i, “Olelesu! Amo sia: sia:beba:le, Di da ninima amolawane gadesa!” 46 Be Yesu E bu adole i, “Dilia sema olelesu dunu amola da se bagade nabimu! Dunu eno hamoma:ne, dilia da ga:nasidafa liligi ilima olelesa. Be amo dioi liligi gaguia gadomusa:, dilia da ili fidima:ne, lobo sogo afadafa fawane hame gaguia gadosa.

47 Dilia da se bagade nabimu! Dilia da balofede dunu ilia bogoi uli dogoi hahawane hamosa. Be dilia aowalalia da amo balofede dunu medole legei dagoi.

48 Amaiba:le, dilia aowalalia da balofede dunu medole legeiba:le, dilia hahawane ba:sa. Ilia da medole legei dagoi, be dilia da ilia bogoi salasu hahamosa. 49 Amaiba:le, Gode da Ea bagade dawa:su amoga amane sia:i, ‘Na da ba:la:lusu dunu amola adola ahoasu dunu ilima asunasimu. Mogili ilia da medole legemu, mogili ilima ilia da se bagade imunu.’ 50 Amaiba:le, osobo bagade hahamosu eso amogainini wali eso, amo esoga balofede dunu huluanedafa medole legeiba:le, waha fi esala da se dabe iasu lamu. Waha fi esala ilisu da balofede dunu huluanedafa medole legei dagoi, amo defelewane Gode da ilima fofada:mu. 51 †††A:ibele da musa: medole legei ba:i, amalu dunu bagohame medole lelegele asili, Segalaia ilia da oloda amola Hadigi Malei Sesei amo dogoa sogebi amogai medole legele, amogainini wali eso. Amo wadela:i medole legesu hou huluane waha fi esala da hamoi dagoi, amo defelewane Gode da ba:mu amola ilima se dabe imunu.

52 Dilia Sema Olelesu dunu da se bagade nabimu! Dilia da fedege agoane dawa:su diasu doasima:ne gi eno dunuma mae iawane gasawane gagusa. Dilia da amo diasu ganodini mae golili sa:ili, amola eno dunu ilia ganodini masu logo hedofasa.”

53 Yesu da amo sogebi fisili ahoanoba, sema olelesu dunu amola Fa:lisi dunu da Yesuma gadele ha:giwane adole ba:su. 54 Yesu dafama:ne, ilia da sia:ga bagadewane fedegele boba:su.

*** **11:42:** Gobele Salasu 27:30 ††† **11:51:** Mui 4:8; 2 Hou Olelesu 24:20-21

12

Ogogosu Hou Dawa:ma:i
(Ma:diu 10:26-27)

1 *Dunu bagohamedafa gilisili guba:le, dunu eno dunu enoma osa:le heda:mu: agoai galu, Yesu da Ea ado ba:su dunu ilima hidadea sia:i, “Fa:lisi dunu ilia ogogosu hou da yisidi agoane. Liligi huluane da ilia hou amoga wadela:sa:besa:le, dawa:ma:i. 2 †Be liligi dedeboi galea da hobea bu ba:mu. Dunu ilia da wamolegei hou huluane hobea dawa:mu. 3 Dilia da gasi ganodini sia:su, hobea dunu ilia da hadigi ganodini bu nabimu. Dilia diasu ganodini sadoga sia:su, dunu ilia hobea diasu da:iyamogoa amoga heda:le, wele sia:nanumu.”

Nowama Beda:ma:bela:?
(Ma:diu 10:28-31)

4 “Na na:iyado dunu! Na dilima dafawane sia:sa! Da:i hodo fane legesu dunu ilima mae beda:ma. Da:i hodo medole legebeba:le, ilia eno wadela:i hou dilima hamomu hame dawa:mu. 5 Be afadafa fawane beda:ma! Dunu afadafa esala. E da dunu ea da:i hodo medole legele, ea a:silibu Helo sogega galadigimu dawa:. Dafawane! Amo dunuma beda:ma!

6 Dunu ilia da diogonabo biyale gala amo doea aduna amoga bidi lasa. Be Gode da diogonabo afadafa huluane hame gogolesa. 7 Be, dilia! Dilia dialuma hinabo huluanedafa afae afae Gode da idisa. Amaiba:le mae beda:ma! Dilia lasu defei da diogonabo bagohame ilia lasu defei baligisa.”

Yesu Ea Dio Mae Beda:iwane Olelema
(Ma:diu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Na da dilima sia:sa. Nowa dunu da eno dunu nabima:ne, ‘Na da Gelesu dunu,’ sia:sea, amo dunu Na, Dunu Egefe, Na da Gode Ea a:igele dunu nabima:ne, amo dunu da Na fi dunu sia:mu. 9 Be nowa dunu e da eno dunu nabima:ne, ‘Na da Yesu higasa,’ sia:sea, Na da Gode Ea a:igele dunu nabima:ne, amo dunu da Na fi dunu hame sia:mu.

10 ‡Nowa da Dunu Egefema lasogole sia:sea, Gode da ea hou gogolema:ne olofomu dawa:. Be nowa da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Ema lasogole sia:sea, e da gogolema:ne olofosu hamedafa ba:mu. 11 §Ilia da dili sinagoge diasu ganodini fofada:sea amola ouligisu hina dunuma ilima fofada:musa: hiouginana ahoasea, dilia da sia: bu adole imunu dawa:beba:le, mae da:i dioma. 12 Bai amo esoga, Gode Ea A:silibu Hadigidafa da dilia bu adole iasu dilima olelemu.”

Bagade Gagui Gagaoui Dunu ea Hou

13 Dunu gilisisu amo ganodini, dunu afae da Yesuma amane sia:i, “Olelesu! Na olama sia:ma. E da ania ada ea muni amola liligi mogili, la:idi nama ima:ne ema sia:ma.”

14 Be Yesu E bu adole i, “Na da di amola dia ola alima osobo bagade liligi hahamomusa: fofada:su dunu hame ilegei.” 15 Amalalu, E da dunu huluane ilima amane sia:i, “Dawa:ma! Uasu hou da dilia hou wadela:sa:besa:le dawa:ma! Dunu da liligi bagadedafa gaguiba:le, amo da ea esalusu bai hame gala.”

16 Amalalu, Yesu E da fedege sia: ilima olelei, “Bagade gagui dunu afadafa ea ifabi da ha:i manu noga:le legesu. 17 Amalalu, e da ea asigi

---

* **12:1:** Ma:diu 16:6; Maga 8:15 † **12:2:** Maga 4:22; Luge 8:17 ‡ **12:10:** Ma:diu 12:32; Maga 3:29 § **12:11:** Ma:diu 10:19-20; Maga 13:11; Luge 21:14-15

dawa:su ganodini agoane dawa:i, ‘Na da adi hamoma:bela:? Na liligi legesu diasu da nabaiba:le, na ha:i manu salimu da hamedei galebe.’
18 Amalalu, ea asigi dawa:su ganodini e da bu dawa:i, ‘Defea! Na liligi legesu diasu huluane na da mugululi, diasu eno bagadedafa bu gaguli, na liligi amola gagoma huluane amo ganodini salimu. 19 Amasea, na asigi dawa:su ganodini na da agoane sia:mu, ‘Defea! Di da liligi bagadewane ode bagohamega manusa: defelewane legei diala. Hawa: mae hamone, ha:i nawane, adini nawane, hahawane esaloma,’ amo na da sia:mu,’ 20 Be Gode da ema amane sia:i, ‘Gagaoui dunu di! Wali gasia dia a:silibu Na da lamu. Amasea, dia liligi dina: fidimusa: gilisi, nowa lama:bela:?’ ”
21 Yesu da sia: dagomusa: amane sia:i, “Nowa dunu da liligi bagade gagusia, be Gode Ea hou hame lalegagusia, da amo gagaoui dunu agoane ba:mu.”

Gode Ea Hou Dafawaneyale Dawa:beba:le, Mae Da:i Dioma (Ma:diu 6:25-34)

22 Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunu ilima amane sia:i, “Amaiba:le, Na da dilima sia:sa. Dilia ha:i manusa:, da:i dioiwane mae dawa:ma. Dilia abula salimusa:, bagadewane mae dawa:ma. 23 Dunu ea esalusu da ha:i nasu baligi dagoi, amola da:i hodo da abula baligi dagoi. 24 Muagado sio fi ba:ma. Ha:i manu ilia mae bugili da, udigili faisa. Ilia da ha:i manu legesu diasu hame gagusa. Be Gode da ilima ha:i manu iaha! Be dilia esalusu labe defei da ilia labe defei bagadewane baligisa. 25 Dilia da:i dioiwane dawa:beba:le, dilia esalusu eso da eso afaewane sedagima:bela:? Hame mabu! 26 Amaiba:le, amo hou fonobahadi dilia hamomu hame dawa:beba:le, abuliba:le eno liligi hamomusa:gini dilia da:i dioiwane dawa:ma:bela:? 27 **Sogea ilia heda:su hou ba:ma. Hawa: hamosu amola amunasu hou ilia hame dawa:. Be ilia ba:su da Soloumane ea hadigi abula ba:su baligisa. 28 Sogea gisi da wali diala be ayawane gobele nasu laluga gobesi dagoi ba:mu. Amaiba:le, Gode da amo gisi abula ida:iwane amoga idiniginisiba:le, Ea dilima imunu hou da amo hou bagadewane baligimu. Dilia dafawaneyale dawa:su hou da fonobahadi!
29 Amaiba:le, dilia ha:i manu logo amola dilia hano manu logo da:i dioiwane mae dawa:ma! 30 (Bai Gode Ea hou hame lalegagui fifi asi gala dunu amo liligima bagadewane dawa:lala.) Dilia Ada Gode da dilia wali esaloma:ne liligi lamu huluane dawa:. 31 Be dilia Gode Ea Hinadafa Hou hidadea hogoi helema. Fa:no E da musa: sia:i liligi dilima imunu.

Liligi Ida:iwane Hebene Gobolo Ganodini Gilisima (Ma:diu 6:19-21)

32 Sibi fi fonobahadi! Dilia mae beda:ma! Gode da Ea Hinadafa Hou, dilima imunusa: bagadewane hanai gala. 33 Dilia liligi huluane bidi lale, muni lai hame gagui dunuma ima. Muni salasu, mae heane dialumu liligi lama. Gobolo liligi ida:iwane Hebene diasu ganodini hame ebelemuba:le, amo liligi lama. Agoai liligi, wamolasu dunu da hame wamolamu amola aowaba da hame wadela:lesimu. 34 Bai adi sogebiga dilia dogolegei liligi da momagei dialea, amogawi dilia asigi dawa:su da dialumu.

Mae Golale Ha:esaloma

35 ††Dilia abula salawane, gamali wa:le momagele ha:esaloma! 36 ‡‡Hawa: hamosu dunu, ilia hina da uda lasu lolo Nasu amoga asili, e

** **12:27:** 1 Hina bagade 10:4-7; 2 Hou Olelesu 9:3-6 †† **12:35:** Ma:diu 25:1-13 ‡‡ **12:36:** Maga 13:34-36

da bu misunu dawa:beba:le, ouesalumu. Dilia amo dunu ilia hou agoane hamoma. E da bu misini, logoga lulufigisia, ilia da logo hedolowane doasimu. 37 Ilia hina da bu doaga:sea, e da ea hawa: hamosu dunu mae golale, momagele, ouesalebe ba:mu. Na dilima sia:sa. Ilia hina da ea abula idiniginisili, ilima fili, ha:i manusa: sia:beba:le, hi fawane da ha:i manu ilima imunu. 38 E da gasimogoa o fa:no agoane doaga:sea, amola ilia mae golale momagele, ha:esalebe ba:sea, ilia da hahawane bagade ba:mu.
39 §§Be dawa:ma! Diasu hina da wamolasu ea misunu eso hidadea dawa:i ganiaba, e da wamolasu ea diasuga mae misa:ne ea logo ga:la:loba. 40 Dilia mae golale momagele esaloma! Dilia hame dawa:i eso amoga Dunu Egefe da doaga:muba:le, mae golale esaloma."

Nabasu Hawa: Hamosu Dunu amola Hame Nabasu Hawa: Hamosu Dunu
(Ma:diu 24:45-51)

41 Bida e amane sia:i, "Di da amo fedege sia: niniamusu dawa:ma:ne olelebela:? Ma dunu huluane dawa:ma:ne olelebela:?"
42 Hina Yesu E bu adole i, "Moloidafa amola bagade dawa:su hawa: hamosu dunu da nowala:? Diasu hina dunu da agoaiwane bagade dawa:su amola nabasu dunu ema ouligisu hawa: hamosu iaha. Amasea, amo dunu da ea hina ea sia: nababeba:le, e da eno hawa: hamosu dunu ilima ilia ha:i manu defelewane iaha. 43 Ea hina da bu masea, e da amo hawa: ida:iwane hamonanebe ba:beba:le, hahawane bagade ba:mu. 44 Na da dilima sia:sa. Ema hahawaneba:le, ea hina da ema ea liligi amola soge huluane amoma ouligisu hou imunu. 45 Be amo hawa: hamosu dunu da ea asigi dawa:su ganodini ea hina da hedolo hame misunu dawa:beba:le, e da hawa: hamosu dunu amola uda bagadewane fasea, amola e da ha:i bagade nasea amola waini hano bagade nasea, feloasa, 46 amo dunu ea hina da ea hame dawa:i eso amoga hedolowane doaga:mu. Amasea, hina dunu da amo wadela:i ouligisu dunu amo gegesu gobiheiga hedofale, fofonobone salimu. E da hame nabasu dunu ilia se dabe iasu amo defele lamu.
47 Amasea, amo hawa: hamosu dunu da ea hina ea hanai dawa:be amo hame hamosu, e da fegasuga bagadewane fananebe ba:mu. 48 Be eno hawa: hamosu dunu, e da hame dawa:beba:le hame nabasu hou hamosea, e da fegasuga se dabe iasu fonobahadi fawane lamu. Nowa dunu da Godema bagadewane lai galea, Gode da ema bagadewane lamu. Gode da nowa dunu ema baligili bagadewane ia dagoiba:le, E da ema baligiliwane lamu.

Yesu Ea Afafasu Hou
(Ma:diu 10:34-36)

49 Na da osobo bagadega lalu galagudumusa: misi. Be Na da osobo bagade wahadafa lalu agoane ulagisi ganea:ba.
50 ***Na da ba:bodaise hou lalu agoane hamomu galebe, be amo hou da hame dagoiba:le, Na da se naba. 51 Na da osobo bagadega olofosu hou olelemusa: misibayale dilia dawa:bela:? Hame mabu! Olofosu hame be afafasa hou na da olelela misi.
52 Wahawinini, sosogo fi ganodini, dunu biyale ilia da ha lamu. Nasubu na:iyado udiana ilia da eno nasubu na:iyado aduna elama gegemu. Amola aduna da eno udiana ilima gegemu. 53 †††Eda da egefema gegene, egefe da

§§ **12:39:** Ma:diu 24:43-44 *** **12:50:** Maga 10:38 ††† **12:53:** Maiga 7:6

edama bu gegemu. Eme da idiwima gegene, idiwi da emema bu gegemu. Awa da ea awama gegene, amola ea awa da ema bu dabe gegemu."

Esoha Dawa:su Hou
(Ma:diu 16:2-3)

54 E da dunu huluanema eno sia: olelei agoane, "Dilia da guma:goe mu mobi heda:lebe ba:sea, dilia da hedolo, 'Gibu sa:imu galebe,' sia:sa. Amasea, gibu da sa:imu. 55 Dilia da gagoe (south) amodili fo manebe ba:sea, dilia da 'Eso bagade da gia:mu!' sia:sa. Amasea, eso da gia:sa. 56 Dilia ogogosu dunu! Osobo dawa:digima:ne olelesu amola mu dawa:digima:ne olelesu amo ba:beba:le, dilia fa:no misunu liligi bagade dawa:. Amaiba:le, abuliba:le wali eso ea hou dili hame dawa:bela:?"

Dilima Ha lai Dunu Hedolo Gousa:ma
(Ma:diu 5:25-26)

57 "Dilia da abuliba:le hou ida:iwane amola wadela:i hou amo afafamusa: hame dawa:bela:? 58 Dilima ha lai dunu da dilima fofada:musa: dawa:sea, defea, alia logoga ahoasea, fofada:su dunuma mae doaga:le, amo liligi hedolowane hahamoma. Agoane hame hamosea, e da fofada:su dunu ema dili gasawane hiougili, fofada:lalu, dadi gagui dunuma imunu. Amasea, dilia da se iasu diasu ganodini sali dagoi ba:mu.

59 Amo ganodini di ouesalu, dia dabe huluane ia dagoiba:le fawane, se iasu diasu logo bu doasibi ba:mu."

13

Wadela:i Hou Hame Fisisia, Bogosu Ba:mu

1 Amo esoga, dunu esafulu da Yesuma sia: olelei. Ga:lili dunu da Godema gobele salasu hou hamonanoba, Bailade da amo dunu huluane medole legele, ilia maga:me amo gobele salasu liligi amoma gilisi. 2 Yesu da ilima amane adole ba:i, "Amo Ga:lili dunu da agoane bogobeba:le, dili adi dawa:bela:? Ilia Ga:lili dunu eno ilia wadela:i hou baligiba:le bogobela:? 3 Hame mabu! Na dilima sia:sa. Dilia wadela:i hou hame yolesisia, dilia amola da agoanewane bogomu. 4 Eno da Siloua:me diasu gado gagagula heda:i amo mugululi sa:ili, dunu 18 agoane fane, bogogia:i. Dilia adi dawa:bela:? Ilia wadela:i hou da Yelusaleme dunu eno huluane ilia wadela:i hou baligiba:le, bogobela:? 5 Hame mabu! Be Na da dilima sia:sa. Dilia wadela:i hou hame fisiagasea, dilia amola da agoanewane bogomu."

Figi Ifa da Fage Hame Legei

6 Amalalu, Yesu da ilima fedege sia: olelei, "Eso afaega dunu afae da ea ifabi ganodini figi ifa bugi dialu. E da amoga fage legei hogola asi, be hamedafa ba:i.

7 Amaiba:le, e da ea ifabi ouligisu dunuma amane sia:i 'Waiye! Na da ode udiana ganodini figi ifa amo fage legebayale hogole ba:loba, hamedei galu. Amo ifa abima! E da udigili bugi dialumu da defea hame galebe!' 8 Be ifabi ouligisu dunu da bu adole i, 'Ode afadafa eno fawane yolele, amo ifa da lelumu da defea. Na da osobo dogone gagala:le, bulamagau iga legemu. 9 Amasea, amo ifa da ode enoga fage legesea, defea, yolema. Be hame legesea, defea, abima!'

Yesu da Da:i Gugili Sa:i Lalu Uda, amo Sa:bade esoga Uhinisi

10 Sa:bade eso afaega, Yesu da sinagoge diasu ganodini sia: olelelalu.
11 Uda afadafa esalu, amo ea dogo ganodini Fio liligi aligila sa:iba:le, e da
ode 18 agoane oloi galu. E da:i selefagala:le, bu molomu hamedei ba:i.
12 Yesu da amo uda ba:beba:le, Ema misa:ne sia:nanu, bu amane sia:i,
“Uda! Dia oloi da uhi dagoi.” 13 Yesu da Ea lobo amo uda ea da:iga ligisili,
uda da bu molole, Godema nodone sia:i.
14 *Be Yesu da Sa:bade esoga uhisu hou hamobeba:le, sinagoge ouligisu
dunu da dunu esafulubi ilima amane sia:i, “Hawa: hamosu eso hi ganodini
da gafeyale fawane. Amo esoga uhinisimusa: misa:. Be Sa:bade esoga mae
misa!”
15 Yesu da ema bu adole i, “Dilia ogogosu dunu! Sa:bade esoga dilia
bulamagau o dougi diasu ganodini lefulubi, dilia da ea la:gi fadegale, hano
moma:ne oule ahoa.
16 Be A:ibalaha:me idiwi waha esala, e da ode 18 agoane Sa:ida:nema
la:gi dagoi. Amaiba:le, ea la:gi Sa:bade esoga abuliba:le hame fadegale
fasima:bela:?” 17 Amo sia: sia:beba:le, Ema ha lai dunu huluane
bagadewane gogosia:i. Be eno dunu huluane, Ea hadigi hou hamoi ba:loba,
hahawane nodone sia:i.

Masada Hawa: Fedege Sia:
(Ma:diu 13:31-32; Maga 4:30-32)

18 Yesu E amane sia:i, “Gode Ea Hinadafa Hou da habodaila:? Amo hou
olelemusa:, Na da adi fedege sia: olelema:bela:? 19 Gode Ea Hinadafa Hou
da agoane diala. Dunu da masada hawa: lale, ea ha:i manu bugisu soge
ganodini bugisa. Masada da heda:le, ifa agoane alebeba:le, sio fi da ea
amodaga bibisa.”

Yisidi Fedege Sia:
(Ma:diu 13:33)

20 Yesu da eno adole ba:i, “Gode Ea Hinadafa Hou olelemusa:, Na da adi
fedege sia: olelema:bela:? 21 Gode Ea Hinadafa Hou da agoane diala. Uda
da falaua 40 lida agoane, amo ganodini yisidila biogosa. Yisidi da falaua
amo ganodini fodobeba:le, ga:gi da bagadewane alesa.”

Logo Holei Fonobahadi
(Ma:diu 7:13-14,21-23)

22 Yesu da asili, moilai eno fonobahadi amola eno bagade amoga
doaga:le, sia: olelelalu, asili, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa:
ahoanu. 23 Dunu afae da Yesuma amane adole ba:i, “Hina! Dunu
bagahame fawane da dia gaga:su hou ba:ma:bela:?”
24 Yesu E bu adole i, “Logo holei fonobahadi amoga golili dasu logo
hogoi helema. Dunu bagohame da amo ganodini golili sa:imusa: dawa:sea,
hamedei ba:mu. 25 Diasu Hina da wa:legadole, logo ga:simu. Amasea, dilia
da gadili leluwane logoga lulufigili agoane sia:mu, ‘Hina! Ninia misa:ne,
logo doasima!’ Be E da bu adole imunu, ‘Dilia da habidili misibela:? Na
da dili hame dawa:.’ 26 Amasea, dilia da amane sia:mu, ‘Di amola ninia
gilisili ha:i amola hano nasu. Dia da ninia moilaiga sia: olelei!’ 27 †Be E da
bu eno sia:mu, ‘Dilia amola dilia misi soge Na da hame dawa:. Wadela:i
hou hamosu dunu huluane! Dilia masa!’
28 ‡A:ibalaha:me, Aisage, Ya:igobe amola balofede dunu huluane, ilia
Gode Ea Hinadafa Hou ganodini esalebe, be dilia da gadili ha:digi dagoi

---

* **13:14:** Gadili Asi 20:9-10; Mousese ea Malasu 5:13-14 † **13:27:** Gesami Hea:su 6:8 ‡ **13:28:** Ma:diu 22:13, 25:30; Ma:diu 8:11-12

ba:mu. Amo hou ba:sea, dilia da bese ini dinanumu. 29 Dunu da gusugoe amola guma:goe amola gagoe (south) amola gagoe, (north) amoga misini, ilia Gode Ea Hinadafa Hou lolo Nasu amoga hahawane fimu.

30 §Amasea, mogili waha fa:no agoane mabe dunu da bisili doaga:mu, amola eno mogili waha bisili mabe da fa:no doaga:mu."

Yesu da Yelusaleme Fi ilima Asigi
(Ma:diu 23:37-39)

31 Amogala, Fa:lisi dunu Yesuma doaga:le, amane sia:i, "Helode da Di medole legemu hanaiba:le, Di hobea:le eno sogega masunu da defea."

32 Be Yesu da bu adole i, "Amo fogisi olelema, 'Na da wali amola aya, Fio a:silibu fadegalala amola oloi uhinisilala. Gasida Na da Na hawa: hamosu dagomu. 33 Be wali amola aya amola gasida, Na da hawa: hamomu. Bai balofede dunu da eno moilaiga bogomu da defea hame. E da Yelusaleme moilai bai bagadega fawane bogomu da defea.

34 Yelusaleme fi! Yelusaleme fi! Dilia da balofede dunu medole lelegesa. Dilia da dilima asunasi dunu igiga medole lelegesa. Na da eso bagohame, gagala da ea mano hina: ougiaha gilisibi, amo defele dili gaga:ma:ne gilisimu hanai galu. Be dilia higa:i.

35 **Amaiba:le, Gode da dilia Debolo Diasu yolesimu. Amola dilia Na mae ba:le galeawane amoganini dilia amane sia:sa,

"Gode da Hina Gode Ea Dioba:le mabe dunu hahawane dogolegemu da defea!"

14

Yesu da Oloi Dunu Uhinisi

1 Sa:bade eso afaega, Yesu da Fa:lisi hina dunu ea diasuga ha:i manusa: asi. Eno dunu da Yesu Ea hou ha:giwane sosodolalu. 2 Dunu ea emo amola lobo da fofai galu, amo da Yesuma doaga:i. 3 Amalalu, Sema Olelesu dunu amola Fa:lisi dunu, ilima Yesu E amane adole ba:i, "Ninia Sema amo ganodini, Sa:bade esoga uhisu hou hamomu da defeala:?" 4 Be ilia da mae sia:ne, ouiya:le esalu. Amalalu, Yesu da amo oloi dunu gaguli, uhinisi dagole, asunasi. 5 *Amalalu, Yesu da ilima amane sia:i, "Dilia dougi o bulamagau da ulidogoi ganodini dasea, dilia da Sa:bade esoga amo hedolowane hiougili gadoma:bela:?" 6 Be ilia da Ema bu adole imunu gogolei galu.

Fonobosu Hou amola Aowasu Hou

7 Lolo nasu amoga misi dunu ilia fisu ida:iwane hedolowane lai dagoi ba:beba:le, Yesu da ilima amo fedege sia: olelei. 8 †"Dunu e da uda lasu lolo Nasu amoga di misa:ne sia:beba:le, fisu ida:iwane amoga mae fima. Amabela:? Dia hou baligisu mimogo dunu da amo lolo Nasu amoga hiougi ganumu. 9 Amai galea, dia aowasu dunu da dima misini, dima agoane sia:mu, 'Amo fisu fisili, goe mimogo dunuma ima,' e da amane sia:mu. Amasea, di da gogosiabeba:le, dia fisu fisili, gudu sa:ili, wadela:i fisu amoga fimu. 10 Be dunu da ea lolo Nasu amoga misa:ne sia:beba:le, di da fa:nodafa fisu amoga fima. Amasea, dia aowasu da dima doaga:sea, dima e da agoane sia:mu, 'Na:iyado! Amo fisu fisili, di fisu noga:i amoga

§ **13:30:** Ma:diu 19:30, 20:16; Maga 10:31 ** **13:35:** Gesami Hea:su 118:26; Yelemaia 22:5
* **14:5:** Ma:diu 12:11 † **14:8:** Malasu 25:6-7

heda:ma.’ Amasea, eno dunu huluane da amo hou ba:sea, dima nodomu.
11 ‡Bai nowa dunu da hi hou gaguia gadoma:ne, gasa fi hou hamosea,
Gode da amo dunu ea hou fonobomu. Be nowa dunu da hina: hou hi
fonobosea, Gode da amo dunu ea hou bu gaguia gadomu.” 12 Yesu da Ea
aowasu dunuma amane sia:i, “Di da esomogoa o daeya lolo Nasu hamosea,
dia na:iyado dunu, dia yolali, dia fidafa dunu amola dia bagade gagui
na:iyado dunu, amo dunu lolo Nasu ilima mae hiougima. Bai ilia da di
dabe hiougimu, amola di da ilima bidi agoane lamu.
13 Be lolo nasea, hame gagui dunu amola afoi dunu, emo gasuga:igi dunu,
amola si dofoi dunu, amo hiougima. 14 Amasea, ilia bu dima dabe imunu
hamedeiba:le, di da hahawane ba:mu. Hou ida:iwane dunu bogoi da bu
wa:legadosea, amo esoha dia da dabe ida:iwane ba:mu.”

Lolo Nasu Bagade Fedege Sia:
(Ma:diu 22:1-10)

15 Dunu afae da Yesu ele gilisili ha:i nana, amo sia: nabaloba amane
sia:i, “Nowa da Gode Ea Hinadafa soge ganodini lolo nasea, e da hahawane
bagade ba:mu.”
16 Be Yesu da Ema amane sia:i, “Dunu afae da lolo Nasu bagade hamoi.
E dunu bagohame amoga misa:ne hiougi. 17 Lolo Nasu esoha doaga:sea,
musa: adoi dunu huluane misa:ne sia:musa:, e da ea hawa: hamosu dunu
asunasi. ‘Misa!’ e sia:i. ‘Ha:i manu huluane da hahamoi diala.’ 18 Be ilia
huluane gilisili abaloi sia:i. Afadafa da amane sia:i, ‘Waiye! Na da soge
bidi lai dagoi. Na da amo ba:musa: masunuba:le, lolo nasu amoga hame
misunu wea! Dia hinama asigiba:iya sia:ma!’ 19 Eno da amane sia:i, ‘Na
da bulamagau biyale bidi lai dagoiba:le, amo ea hou na da ba:la masunu.
Dia hinama asigiba:iya sia:ma.’ 20 Eno da amane sia:i, ‘Na da uda laiba:le,
misunu da hamedei galebe.’
21 Amalalu, adola ahoasu dunu da misini, ea hinama ilia adoi olelei.
Amalalu, hina da mi hanai galu. E da ea adola ahoasu dunuma amane
sia:i, ‘Hedolo! Moilai fi huluane adola masa. Logo fonobahadi amola logo
bagade, amo hogoi helele, hame gagui dunu, afoi dunu, si dofoi dunu,
amola emo gasuga:igi dunu amo huluane guiguda: oule misa!’
22 Ea adoi dagoloba, ea adola ahoasu dunu da ema amane sia:i, ‘Hina!
Dia adoi na hamoi dagoi. Be fisu eno diala!’ 23 Amalalu, hina da ea hawa:
hamosu dunuma amane sia:i, ‘Defea! Logo bagade amola soge amola
ifabi, amoga asili, dunu huluane ilia da misini, na diasu nabama:ne gasa
bagadedafa misa:ne sia:ma! 24 Na da dima sia:sa. Dunu huluane amo na
da musa: hiougi, ilia da na lolo Nasu ha:i manu hamedafa na ba:mu!’ ”

Yesuma Fa:no Bobogesu Hou da Gasa Bagade
(Ma:diu 10:37-38)

25 Dunu bagohame gilisili Yesu amola asili, Yesu da beba:le, ilima amane
sia:i,
26 §“Nowa dunu da ea asigi hou edama amola emema, iduama, ea
manoma, olama, eyama, dalusima, dafawane, hi esalusu amoma, amo
asigi hou da ea asigi hou Nama baligisia, e da Nama fa:no bobogemu
hamedei. 27 **Nowa dunu da ea bulufalegei mae gisawane, Nama hame
fa:no bobogesea, e da Na fa:no bobogesu dunu hamomu hamedei.

---

‡ **14:11:** Ma:diu 23:12; Luge 18:14 § **14:26:** Ma:diu 10:37 ** **14:27:** Ma:diu 10:38, 16:24; Maga 8:34; Luge 9:23

28 Di da diasu gado gagagula heda:i gagumu hanaiba:le, di da hidadea fili
amane dawa:sa, ‘Amo diasu gagumusa:, muni habodayane da ima:bela:.
Na muni da defelela:? 29 Amo hame hamosea, di da diasu gado gagagula
heda:i amo ea bai fa:sea, be gaguli dagomu hamedei ba:sea, eno ba:su
dunu da bagadewane oufesega:mu.
30 Ilia da amane sia:mu, ‘Amo dunu da gagumusa: muni hamoi, be hawa:
hamosu dagomu da hamedei.’
31 Amola hina bagade dunu, e da eno fi hina bagade dunuma gegemusa:
dawa:sea, e da hidadea fili, amane dawa:sa, ‘Nama ha lai dunu dadi gagui
da bagadedafa 20,000 agoane. Na fi dadi gagui da fonobahadi 10,000
fawane. Amaiba:le na ha lai na da hasalimu defele ganabela:?’ 32 E
da amo hasalimu defele hame dawa:sea, ea ha lai hina bagade da mae
misini sedagaga manebe ba:sea, e da adola ahoasu dunu, ema olofole
gousa:musa:, asunasimu. 33 Amo hou defelewane, nowa dunu da ea liligi
amola ea labe huluane hame fisisia, e da Nama fa:no bobogemu hamedei
ba:mu.

Sali Wadela:i Gala
(Ma:diu 5:13; Maga 9:50)

34 Sali da defeawane. Be ea hedai fisisia, amo da habodane bu
hedama:bela:?
35 Agoai sali da osoboga ha:digisia, osobo hame fidisa. Osobo ha:i manu
amoga gilisisia, hame fidisa. Udigili ha:digimu fawane. Dilia ge galea,
nabima.”

15

Sibi Fisi
(Ma:diu 18:12-14)

1 *Eso afaega, ‘su lidisu’ dunu amola wadela:i hou hamosu dunu
bagohame, Yesu Ea sia: nabimusa: misi. 2 Amalalu, Fa:lisi dunu amola
Sema Olelesu dunu ilia da gilisili gadele sia: dasu, “Amo dunu da wadela:i
dunu hahawane ba:sa. E da ilima gilisili ha:i nana.” 3 Amaiba:le, Yesu da
fedege sia: ilima olelei.
4 “Dunu afae da sibi 100 agoane gagui galea, afadafa fisibiba:le, e da
adi hamoma:bela:? E da eno 99 gisi nanebe yolesili, amo sibi fisi bu
lamusa: hogola ahoa. Ba:i dagoiba:le fawane yolesisa. 5 Bu ba:sea, e da
nodone sia:ne, sibi fisi amo gisawane, 6 ea diasuga gaguli ahoa. Amasea,
e da ea na:iyado amola gadenene fi dunu gilisima:ne sia:ne, ilima agoane
sia:sa, ‘Na sibi fisi bu ba:beba:le, na da hahawane bagade. Ninia gilisili
nodonanumu.’ 7 Amo defelewane, wadela:i hou hamosu dunu afae da
Godema sinidigisia, Hebene soge ganodini nodosu hou da 99 dunu (ilia
hou ida:iwane ilisu dawa:beba:le sinidigimu hamedei) iliba:le baligimu.

Muni Fage Fisi

8 “Sia: eno! Uda da silifa muni fage nabuane galu. Afadafa fisiba:le, e da
adi hamoma:bela:? E da gamali wa:le, diasu doa:le, sogebi huluane hogole,
muni fisi ba:beba:le fawane yolesisa. 9 Ba:i dagoiba:le, ea na:iyado amola
gadenene fi dunu e da gilisima:ne sia:ne, e da ilima agoane sia:sa, ‘Na muni
fage fisi na da bu laiba:le, na hahawane bagade. Nini gilisili nodonanumu.’

* **15:1:** Luge 5:29-30

10 Amo defelewane, Na dilima sia:sa. Wadela:i hou hamosu dunu afadafa
da Godema sinidigisia, Gode Ea a:igele dunu da bagadewane nodosa."

Mano Fisi Fedege Sia:

11 Yesu E fedege sia: eno adole i, "Dunu afadafa da dunu mano aduna
esalu.
12 Fa:no lalelegei da edama amane sia:i, 'Ada! Nama hobea imunu nana
liligi wahadafa na lamu galebe.' Ea sia: nababeba:le, eda da ea liligi mogili,
la:idi da magobo mano, la:idi da fa:no lalelegei manogili i. 13 Eso didia
ahoanu, amo mano da ea liligi amola soge bidi lale, muni lai amo soge
sedagaga gaguli asi. Amo sogega doaga:loba, ea muni mae dawa:iwane,
udigili ha:digisu. 14 Ea muni huluane da hedolowane ebelei dagoi ba:i.
Amanoba, amo soge ganodini gibu da hame sa:iba:le, dunu huluane ha:i
nabi. E amola ha:i nababeba:le, se nabi. 15 Amaiba:le, e da amo sogega
esalebe dunu ea hawa: hamomusa: asi. Amo da e gebo ouligisu hawa:
hamoma:ne asunasi. 16 E da ha:beba:le, gebo ea ha:i manuga manusa:
dawa:i galu. Be dunu eno ema hame iasu.
17 Amalalu, ea asigi dawa:suga bu hi yolesia guda: dadawa:lalu, e amane
dawa:i, 'A! Na ada ea diasuga, ea hawa: hamosu dunu ilia bagadewane
sadini diaha. Eno ha:i mae nawane diala. Be na da ha:ga bogomuwane.
18 Defea! Na da wa:legadole, na adama buhagili, na da ema agoane sia:mu,
'Ada! Na Godema amola dima wadela:le bagade hamoi.
19 Na da dia mano agoane bu esalumu, na defele hame gala. Be na dia
hawa: hamosu dunu agoane, dia hamoma.'
20 Sia:nanu, e wa:legadole, ea adama doaga:musa: asi. E logoba:le badil-
iawane manebe ba:beba:le, eda asigiba:le, hehenane, egefema doaga:le,
bagadewane ouga:ne, nonogoi.
21 Egefe ema amane sia:i, 'Ada! Na Godema amola dima wadela:le
hamoi. Na dia gofe agoane bu esalumu, na defele hame galebe.'
22 Be eda ea hawa: hamosu dunuma amane sia:i, 'Hedolo! Abula
ida:idafa ema ga:simusa: gaguli misa. Gasi salasu ida:iwane gala ea
lobo sogoga gasisalima. Ea emoga emo salasu sanasima. 23 Amasea,
bulamagau mano sefena gala gaguli misini, medole legele, gobema. Ninia
da hahawane lolo manu! 24 Bai na mano da musa: bogoiwane dialu, be
waha bu uhibi ba:sa. E da fisi dagoi, be waha bu ba:i.' Amalalu, ilia muni
hahawane lolo mai.
25 Be eda ea magobo mano da ifabi hawa: hamonanu. Misini,
diasu gadenenewane mana, e da hahawane gesami amola gosa:be nabi.
26 Amalalu, e da hawa: hamosu dunu afae misa:ne wele sia:ne, amo hou
ea bai ema adole ba:i. 27 Hawa: hamosu dunu da bu adole i, 'Diaeya da
bu misi. E da hahawane bu doaga:beba:le, dia ada da bulamagau mano
sefena gala medole legei dagoi.'
28 Be magobo mano da mi hanaiba:le, diasu ganodini masunu higa:i galu.
Amalalu, ea ada gadili asili, ema asigiwane, ha:giwane ganodini misa:ne
sia:i. 29 Be e da edama mihanane amane sia:i, 'Na da ode bagohame dia
hawa: hamosu dunu agoane, sia: nabawane hamosu. Be na amola na
na:iyado gilisili hahawane hedesu hamoma:ne, di da nama hamedafa i.
Goudi mano fonobahadi hamedafa i. 30 Be dia mano eno e da hina: da:i
bidi lasu uda bagohame ilima gilisili golabeba:le, dia muni huluane udigili
ha:digi. Be e misini, di da bulamagau mano sefena, ema nodone, medole
legei dagoi!'

31 Be eda da ema bu adole i, ‘Nagofe! Ania da eso huluane gilisili esala.
Na labe huluane ani gagusa. 32 Be diaeya da bogoi agoane be bu uhi agoane
ba:sa. E da fisi, be wali bu ba:i dogoi. Amaiba:le ninia da hahawane
nodone hamomu da defea gala.’ ”

16

Dawa:iwane Muni Ouligisu Dunu

1 Yesu da Ea ado ba:su dunuma amane sia:i, “Muni ouligisu dunu afae
da bagade gagui dunu ea liligi ouligilalu. Amo muni ouligisu da ea hina ea
muni udigili ha:digi, noga:le hame ouligi. Amaiba:le, eno dunu da bagade
gagui hina ema ouligisu ea hou olelei. 2 Amaiba:le, hina dunu da muni
ouligisu ema misa:ne sia:ne, ema amane sia:i, ‘Na da dia houba:le adi
sia: nababala:? Dia muni amola liligi huluane ouligisu hou huluane nama
olelema. Bai di da amo ouligisu hou bu hamomu da hamedei galebe.’
3 Amalalu, muni ouligisu dunu da ea asigi dawa:su ganodini amane
dawa:i, ‘Na da adi hamoma:bela:? Na hawa: hamosu na hina da
hedofamuba:le, na adi hamoma:bela:? Na gasa hameba:le, osobo gasa:mu
hamedei galebe. Na gogosiasa:besa:le, eno dunuma muni udigili edegemu
hamedei. 4 A! Defea! Na hamomu na dawa:. Na hina da na hawa:
hamosu hedofasea, eno dunu ilia nama aowasu hamoma:ne, na da agoane
hamomu.’ 5 Amalalu, dunu eno ilia da ea hina ema dabe imunu galu.
E da amo dunu huluane ema misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i, ‘Na
hinama, di da dabe habodayane imunu ganabela:?’ 6 Afadafa da bu adole
i, ‘Na da olife susuligi gaga 100 agoane imunu gala.’ Ema e amane sia:i,
‘Defea! Dabe imunu meloa lale, hedolowane 50 fawane bu dedema.’ 7 Eno
dunuma e amane sia:i, ‘Di da dabe habodayane imunu ganabela:?’ E bu
adole i, ‘Na da widi daba 1000 agoane imunu gala,’ Muni ouligisu dunu da
ema amane sia:i, ‘Defea! Dabe imunu meloa lale, 800 fawane dedema.’
8 Amalalu, ogogosu muni ouligisu dunu da dawa:iwane hamoiba:le, ea
hina da ema nodone sia:i. Bai osobo bagade dunu ilia muni ouligisu hou
da hadigi lai dunu ilia muni ouligisu hou baligisa.
9 Amaiba:le na dilima sia:sa. Muni da osobo bagade liligi fawane.
Be osobo bagade dunu da dilima asigima:ne, muni ouligisu hou noga:le
hamoma. Agoane hamosea, hobea amo hou da dagoiwane ba:beba:le,
Gode da dilima misa:ne sia:beba:le, dilia da Hebene sogega doaga:sea, ilia
dima hahawane yosia:mu. 10 Nowa da liligi fonobahadi noga:le ouligisia,
e da liligi bagade ouligisu dawa:mu. Be nowa da liligi fonobahadi ogogole-
wane ouligisia, ea da hou bagade amo ganodini ogogomu. 11 Amaiba:le,
di da osobo bagade liligi amola muni ogogole ouligisia, nowa da dilima
liligidafa amola munidafa amo ouligisu hou ima:bela:? Hamedafa imunu!
12 Dilia da dunu eno ea liligi ogogolewane ouligisia, nowa da dilia liligidafa
dilima ima:bela:?
13 *Hawa: hamosu dunu da hina aduna elama hawa: hamomu da
hamedei. Agoane hamosea, hina afadafa e da higamu, enoma e da asigimu.
Hina afadafa ema e da nodone sia:mu, enoma e da hihimu. Gilisili Gode
Ea hawa: hamosu, amola muni labe elama asigi hou hamomu da hamedei
galebe.”

Yesu Ea Olelesu Eno
(Ma:diu 11:12-13; 5:31-32; Maga 10:11-12)

* **16:13:** Ma:diu 6:24

14 Amo sia: nababeba:le, Fa:lisi dunu ilia da muni hanaiba:le, Yesuma
ba:sola:i.
15 Be Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia da eno dunu ilia siga hahawane
ba:ma:ne, ogogole hamosa. Be dilia dogo ganodini asigi dawa:su dialebe,
Gode da ba:lala. Be liligi amoma osobo bagade dunu ilia nodone dawa:sa,
amo liligi Gode da higasa.
16 †Gode Ea Fi dunu da musa: Mousese ea Sema amola Balofede dunu ilia
olelesu amoha esalu. Amalalu, Yone Ba:bodaise da misi. Amola wali dunu
da Gode Ea Hinadafa Hou Sia: Ida:iwane gala olelesa. Lalegagumu hanai
dunu da hanaiba:le, amo hou ganodini golili sa:imusa: gasawane ludusa.
17 ‡Be mu amola osobo bagade da hedolowane mugululi, hamedafa ba:mu.
Be Sema dedei fonobahadi fawane da hamedafa mugulumu.
18 §Nowa dunu da ea uda fisiagale, eno lasea, e da inia uda adole lasu
hou hamosa. Amola nowa dunu da uda egoa fisiagai, amo lasea e da inia
uda adole lasu hou hamosa.

Bagade Gagui Dunu amola La:salase

19 Musa bagade gagui dunu da osobo bagadega esaloba, e da yoi abula
ida:iwane ga:si. E eso huluane sadima:ne, ha:i manu ida:iwane nasu.
20 Hame gagui nabadodafa dunu ea dio amo La:salase esalu. Ea da:i da
aiya fawane dialu. E masunu hamedeiba:le, eno dunu ilia gaguli asili,
bagade gagui dunu ea logo holeiga ligisisu.
21 E da ha:i manu hameba:le, e da bagade gagui ea ha:i manu daladabe
ea fafaiha sa:i lale manusa: dawa:i galu. Wa:me da ea aiya ilia gona:suga
heheloa:su.
22 Amalalu, hame gagui dunu da bogoi. E bogoloba, a:igele dunu da ea
a:silibu amo A:ibalaha:me ea afoguga dafulili fimusa: oule asi. Bagade
gagui dunu amola da bogole, uli dogone sali ba:i.
23 Bagade gagui dunu da Ha:idisi amo ganodini se nabawane esalu. E
da ea si ba:le gadole, A:ibalaha:me sedagawane lelebe ba:i. La:salase da
A:ibalaha:mela dafulili lelebe ba:i. 24 Ba:beba:le, e da A:ibalaha:mema
ha:giwane wele sia:i, ‘Ada! Nama asigima! La:salase da nama misa:ne
sia:ma! Ea lobo sogo hanoga gele, na gona:suga anigagima:ne digilisima:ne
asunasima! Na lalu ganodini esalebeba:le, se bagade naba!’
25 Be A:ibalaha:me da ema bu adole i, ‘Nagofe! Bu dawa:ma! Di da osobo
bagadega esaloba, liligi ida:iwane fawane ba:i galu. La:salase da se fawane
nabi. Wali e da guiguda: hahawane esala, be di da se naba. 26 Eno amola,
ani dogoa amogai da adobo bagadeba:le, ani da afafai dagoi. Gui esala
dunu dima masunu da hamedei ba:mu. Amola dia la:idi esalebe dunu
guiguda: misunu da hamedei ba:mu! 27 Amalalu, musa: bagade gagui
dunu da bu adole i, ‘Amaiba:le, Ada, na dima bagade edegesa. La:salase
da na osobo bagade ada ea diasuga masa:ne sia:ma. 28 Amoga da nolalali
biyale esala. Ilia se nabasu soge goega:i doaga:sa:besa:le, e da ilima sisasu
olelema:ne, di asunasima!’
29 Be A:ibalaha:me da bu adole i, ‘Mousese amola ba:la:lusu dunu ilia sia:
dedei diala. Amo ilia nabimu da defea.’ 30 Amalalu, e da A:ibalaha:mema
bu sia:i, ‘Hamedei ada A:ibalaha:me! Be bogoi dunu wa:legadole ilima
adosea, ilia da wadela:i hou fisili, Godema sinidigimu.’ 31 Be A:ibalaha:me
bu sia:i, ‘Ilia Mousese amola balofede dunu ilia sia: dedei dialebe amo

† **16:16:** Ma:diu 11:12-13 ‡ **16:17:** Ma:diu 5:18 § **16:18:** Ma:diu 5:32; 1 Golidia 7:10-11

dafawaneyale hame dawa:sea, dunu bogoi wa:legadobeba:le amola ilia da dafawaneyale hame dawa:mu.' "

17

Wadela:i Hou (Ma:diu 18:6-7,21-22; Maga 9:42)

1 Yesu da ea ado ba:su dunuma amane sia:i, "Dafama:ne olelesu da dafawane doaga:mu. Be dafama:ne olelesu dunu da se bagade nabimu. 2 Nowa dunu da fonoboi dunu dafama:ne olelesea, ea se dabe iasu da dunu amo ea galogoaga ilia da igi bagadedafa la:gilisili, bogoma:ne hanoga galadigisa, amo se dabe iasu bagadewane baligimu. 3 *Dilia hou dawa:ma! Dia fi dunu wadela:le hamoi galea, ema gagabole sia:ma. E da ea houba:le gogosiabeba:le sinidigisia, defea, ea hou gogolema:ne olofoma. 4 E da eso afae amoga dima fesuale agoane wadela:le hamosea amola fesuale agoane dima gogosiane sinidigili, 'Na da wadela:le hamoiba:le sinidigisa,' amo e da sia:sea, defea, ea hou gogolema:ne olofoma."

Dafawaneyale Dawa:su Hou

5 Asunasi Dunu ilia da Yesuma amane sia:i, "Hina! Ninia dafawaneyale dawa:su hou asigilama:ne, Di hahamoma."

6 Yesu E bu adole i, "Dilia dafawaneyale dawa:su hou da amo masada hawa: fonobahadidafa defelewane ganiaba, dilia da goe ifa bagade amoga, 'Ifa! Disu a:le, di gobele hano wayabo bagadega soagala:ma!' Amane sia:beba:le, ifa da dilia adoi nabawane hamomu.

Hawa: Hamosu Dunu ea Hawa: Hamosudafa

7 Dilia hina dunu afadafa, ea hawa: hamosu dunu da osobo gidinananu amola sibi ouligilalu, diasuga misini, e da ema, 'Hedolo misa! Ha:i manusa: fima,' amo sia: e da sia:ma:bela:? 8 Hame mabu! Be e da ea hawa: hamosu dunuma amane sia:mu, 'Dia da na ha:i manu gobele, abula ga:sili, nama ha:i manu amola hano ima. Di da fa:no ha:i manu amola hano manu.' 9 Be amo hawa: hamosu dunu da ea hawa: hamosudafa fawane hamobeba:le, ea hina da ema nodone sia:ma:bela:? Hame mabu! 10 Dilia da dilima adoi hawa: hamosu huluane hamoi dagoiba:le, agoane sia:ma, 'Ninia da hawa: hamosu dunu noga:i hame galebe. Ninia da eno hawa: hamosu hame hamoi, be hawa: hamosudafa fawane hamoi.' "

Yesu da Dunu Nabuane Gala Uhinisi

11 Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: logoga asili, e da Samelia soge amola Ga:lili soge amo alalo gadenenewane ahoanu. 12 E da diasuga doaga:le, "lebolosi" oloi dunu nabuane Ema doaga:musa: manebe ba:loba, ilia fonobahadi sedagawane oulelu. 13 Ilia da Ema ha:giwane wele sia:nanu, "Yesu! Hina! Ninima asigima!"

14 †Yesu da ili ba:lalu, ilima amane sia:i, "Dilia gobele salasu dunu dilia hou ba:ma:ne, ema masa!" Amoga ahoanoba, ilia oloi uhibi ba:i. 15 Ea oloi uhibi ba:loba, dunu afadafa fawane sinidigili, Godema nodone wele sia:i.

16 E da Yesu Ea emo gadenene gala:la sa:ili, Yesuma nodone sia:i. Amo dunu da Samelia dunu.

17 Amalalu, Yesu E amane sia:i, "Na da dunu nabuane uhi dagoi. Eno dunu sesegeyale amo da habila:?

---

* **17:3:** Ma:diu 18:15 † **17:14:** Gobele Salasu 14:1-32

18 Amo ga fi dunu, hi fawane da nodone sia:musa: bu misibela:? Eno
da abuliba:le hame buhagibela:?" 19 Amalalu, buhagi dunuma E amane
sia:i, "Wa:legadole hahawane masa! Di da dafawaneyale dawa:beba:le,
uhi dagoi."

Gode Ea Hinadafa Hou Misunu Eso
(Ma:diu 24:23-28,37-41)

20 Fa:lisi dunu eno ilia da Gode Ea Hinadafa Hou da habogala
doaga:ma:bela:le, Yesuma adole ba:i. Yesu E bu adole i, "Dunu ilia siga
ba:ma:ne, Gode Ea Hinadafa Hou da hame maha. 21 Dunu ilia da hame
sia:mu, 'Amo hou da guiguda: gala amola amo hou da eno sogega gala.'
Hame mabu! Bai Gode Ea Hinadafa Hou da wahadafa dilia dogo ganodini
diala."
22 Amalalu, E da Ea ado ba:su dunu ilima amane sia:i, "Se nabasu eso
da misunu. Amo esoga dilia da Dunu Egefe Ea bu misunu ba:mu hanai
ganumu, be hamedei.
23 Eno dunu da dilima amane sia:mu, 'Goea ba:ma! Guiguda: ba:ma!'
Be ilima mae fa:no bobogema. 24 Ha:ha:na da gusudili da:gini gala:sa,
guma:dini digagala:be, amo defele Dunu Egefe Ea bu misunu eso da ba:mu.
25 Be E da hidadea se bagade nabimu. Waha esalebe fi, da Dunu Egefe
higale fisimu. 26 ‡Dunu Egefe Ea bu misunu eso da Nowa: ea eso agoai
ba:mu. 27 §Dunu huluane amo esoga da ha:i nanu, adini nanu, uda lasu
hamonanu, Nowa: da dusagai bagadega fila heda:le, hano bagade misini,
dunu huludafa hanoga na dagoi ba:i. 28 **Dunu Egefe Ea eso da Lode ea
esoha agoai ba:mu. Dunu huluane da ha:i nanu, adini nanu, bidi lasu hou
hamosu, ha:i manu bugilalu, diasu gagusu. 29 Be Lode da Sodame moilai
bai bagade fisili, ga asiba:le, lalu amola 'salafa' da muagado gibu agoane
sa:ili, dunu huluane medole legei dagoi. 30 Dunu Egefe da osobo bagadega
bu masea, amo hou defele bu ba:mu.
31 ††Amo esoga, nowa dunu da diasu da:iya gadodili esalebe, e da diasu
ganodini ea liligi lamusa: hamedafa golili sa:ima:mu. Nowa dunu da
odagiaba esalea, ea diasuga bu sinidigili maedafa masa:ma. 32 ‡‡Lode idua
hou bu dawa:ma! 33 §§Nowa dunu ea esalusu gagumusa: hanai galea, ea
esalusu fisimu. Be nowa ea esalusu hi fisiagasea, ea esalusu bu ba:mu.
34 Na dilima sia:sa. Amoha, dunu aduna gasia ela da diaheda:su afadafa
amoga golabe ba:loba, afadafa Gode da lamu, eno E da fisimu. 35 Uda
aduna da gagoma goudaha esalea, afadafa Gode da lamu, eno E da fisimu.
36 Dunu aduna da ifabia hawa: hamonanebe ba:sea, afadafa Gode da lamu,
eno E da fisimu."
37 Ea ado ba:su dunu ilia da Ema adole ba:i, "Hina! Amo hou da habi
ba:ma:bela:?" E fedege sia: bu adole i, "Bogoi da:i hodo da dialebeba:le,
amo sogebiga sia sio da gilisimu."

18

Didalo amola Fofada:su Dunu Fedege Sia:

1 Ea fa:no bobogesu dunu da mae helele, mae da:i dione sia:ne
gadoma:ne, Yesu da fedege sia: ilima olelei. 2 E amane sia:i, "Moilai

‡ **17:26:** Mui 6:5-8 § **17:27:** Mui 7:6-24 ** **17:28:** Mui 18:20 - 19:25 †† **17:31:** Ma:diu 24:17-18; Maga 13:15-16 ‡‡ **17:32:** Mui 19:26 §§ **17:33:** Ma:diu 10:39, 16:25; Maga 8:35; Luge 9:24; Yone 12:25

afae ganodini fofada:su dunu esalebe ba:i. E da Godema hame beda:i, amola eno dunuma hame asigisu. 3 Amo moilai ganodini, didalo afae da mae yolele ema fofada:la misini, amane sia:nanu, 'Na fidima:ne, nama ha lai dunuma fofada:ma!' 4 Fofada:su dunu da ea sia: hidadea hame nabi. Be fa:no, helebeba:le, e da ea dogo ganodini amane sia:i, 'Na da Godema hame beda:i, amola eno dunuma hame asigisa. 5 Be amo didalo da mae helele nama mabeba:le, na da se naba. Amaiba:le na da bagadewane helesa:besa:le, na da e fidima:ne, ema ha lai dunu ilima fofada:mu.'

6 Amalalu, Yesu da bu amane sia:i, "Dilia da wadela:i fofada:su dunu ea sia:i nabimu da defea. 7 Dilia adi dawa:bela:? Gode Ea ilegei fi dunu da Ema gasia amola yoga Ema digini wele sia:beba:le, E da ili fidima:ne fofada:ma:bela:? E da ili fidima:ne, eso bagohame ouesaloma:bela:? 8 Hame mabu! E da hedolowane fidima:ne, fofada:musa: misunu. Be Dunu Egefe da bu misini, doaga:sea, e da osobo bagadega, Gode Ea hou dafawaneyale dawa:su hou ba:ma:bela?"

Fa:lisi Dunu amola Su Lidisu Dunu Fedege Sia:

9 Dunu ilila: hou ilisu ida:iwane dawa:i, amola eno dunu ilia hou da wadela:i ilia dawa:i, amo dunu da noga:le dawa:ma:ne, Yesu da fedege sia: olelei, 10 "Dunu aduna da sia:ne gadomusa: Debolo Diasuga golili sa:i. Afadafa da Fa:lisi dunu, eno da su lidisu dunu.

11 Fa:lisi dunu e da wa:legadole, hina: hou olelema:ne amane sia:ne gadoi, 'Gode! Na da eno dunu agoane hame. Amaiba:le, na Dima nodone sia:sa. Eno dunu huluane da wamolasu amola wadela:i hou hamosu amola inia uda adole lasu hamosa. Be na hame. Na da amo su lidisu dunu agoane hameba:le, na dima nodone sia:sa.

12 Na da hi ganodini eso aduna ha:i hame naha. Na labe huluane nabuane mogili, afadafa Dima iaha.'

13 Be su lidisu dunu, e sedagawane lelu, gogosiabeba:le, ea si da hamedafa ba:le gadole, ea bida:gi hi loboga fane, amane sia:ne gadoi,

'Gode! Na da wadela:i bagade dunu! Dia nama asigiba:le, na wadela:i hou gogolema:ne olofoma!'

14 *Na dilima sia:sa. Amo dunu da ea diasuga bu asili, ea wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi ba:i. Be Fa:lisi dunu da agoane hame hamoi. Nowa dunu da hi hou gaguia gadoma:ne, gasa fi hou hamosea, Gode da amo dunu ea hou fonobomu. Be nowa dunu ea hou hi fonobosea, Gode da amo dunu ea hou bu bagade hahamomu."

Yesu da Mano Fonobahadi Ilima Gode Hahawane Dogolegele Fidima:ne Sia:i

(Ma:diu 19:13-15; Maga 10:13-16)

15 Dunu eno da mano dudubu Yesuma oule misi. Ilia da Yesu amo mano ilia dialuma da:iya Ea lobo ligisima:ne, oule misi. Amo hou ba:beba:le, Yesu Ea ado ba:su dunu da ilima ougili gagabole sia:i. 16 Be Yesu da amo mano misa:ne sia:nu, amane sia:i, "Mano ilia nama misunu logo mae hedofama. Gode Ea Hinadafa Hou da mano wewai ilia:. 17 Dawa:ma! Nowa dunu da mano ilia hou defelewane Gode Ea Hinadafa Hou hame lalegagusia, e da amo ganodini hamedafa masunu."

Bagade Gagui Dunu

(Ma:diu 19:16-30; Maga 10:17-31)

---

* **18:14:** Ma:diu 23:12; Luge 14:11

18 Isala:ili ouligisu dunu afae da Yesuma amane adole ba:i, “Olelesu
ida:iwane gala! Na da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lama:ne,
adi hamoma:bela:?”
19 Yesu E bu adole i, “Di da abuliba:le Nama ida:iwane dio asulila:?
Dunu huluanedafa da ida:iwane hame. Gode E fawane da ida:iwane gala.
20 †Gode Ea sema di dawa:. ‘Inia uda mae adole lama. Mae medole legema.
Mae wamolama. Mae ogogole sia:ma. Dia ada amola dia ame elama
nodone asigima.”
21 Amo dunu da Yesuma bu adole i, “Na da goihadini eso amogainini
amo sema huluane mae giadofale hamoi dagoi.”
22 Amo sia: nababeba:le, Yesu da ema amane sia:i, “Afadafa fawane di da
hamomu gala. Dia liligi huluane bidi lale, liligi hame gagui dunuma ima.
Amasea, di da gobolo ida:iwane liligi Hebene ganodini ba:mu. Amasea,
misini, Nama fa:no bobogema!”
23 Be amo sia: nababeba:le, amo dunu da ea liligi bagade gagui amo
dawa:beba:le, da:i dioi nabi. 24 Ea da:i dioi ba:loba, Yesu da amane sia:i,
“Bagade gagui dunu, ilia Gode Ea Hinadafa Hou amoga heda:su logo da
ga:nasidafa. 25 Ga:mele da nusi ea gelaboga golili masunu da liligisimu. Be
bagade gagui dunu ea Gode Ea Hinadafa Hou amo ganodini golili masunu
logo da ga:mele ea nusi gelaboga golili ahoasu logo amo ea liligisisu
bagadewane baligisa!”
26 Amo sia: nabi dunu ilia amane sia:i. “Amaiba:le, nowa da Gode Ea
gaga:su hou ba:ma:bela:?”
27 Be Yesu da bu adole i, “Osobo bagade dunu ilia hamomu hamedei
liligi, Gode da hamomusa: dawa:!”
28 Amalalu, Bida e amane sia:i “Be Hina! Ninia da ninia diasu amola
liligi fisili, Dima fa:no bobogei dagoi.” 29 Yesu E bu adole i, “Na da
dilima dafawane sia:sa. Nowa dunu da Gode Ea Hinadafa Hou fidimusa:
hanaiba:le, ea diasu amola uda, yolalali, eda, ame, amola mano huluane
fisisia, 30 e da osobo bagadega esalea, amo liligi fisi baligiliwane bu lamu,
amola fa:no fifi misunu amo esoga, e da mae bogole, Eso Huluane Fifi
Ahoanusu lamu.”

Yesu Ea Bogomu Hou bu Olelei
(Ma:diu 20:17-19; Maga 10:32-34)

31 Yesu da Ea ado ba:su dunu fagoyale gala amo la:ididili oule asili, ilima
amane sia:i, “Nabima! Ninia Yelusaleme moilai bai bagadega masunu.
Balofede dunu da musa: Dunu Egefe Ea hou olelemusa: sia dedei. Amo
dedei hou huluane da doaga:i dagoi ba:mu.
32 Amasea, ilia da Dunu Egefe amo Dienadaile dunu (Gode Ea hou
hame dawa:su dunu) ilima imunu. Ilia da Ema oufesega:ne, gadele, defo
adugagala:mu. 33 Ilia da Ea da:i fegasuga fane, medole legemu. Be E da
bogole, eso udiana aligili wa:legadomu.”
34 Be amo sia: ea bai da wamolegeiba:le, ilia da noga:le hame dawa:i.
Ilia da Yesu Ea sia:be bai hamedafa dawa:i.

Yesu da Si Dofoi Udigili Edegesu Dunu Uhinisi
(Ma:diu 20:29-34; Maga 10:46-52)

35 Yesu da Yeligou moilai gadenenewane laloba, si dofoi dunu da logo
bega: fili, muni udigili edegelalebe ba:i. 36 Amo dunu da Yesu amola

† **18:20:** Gadili Asi 20:12-16; Mousese ea Malasu 5:16-20

dunu huluane ilia mabe nababeba:le, amane adole ba:i, “Amo da adi hamosala:?”
37 Eno dunu ilia amane sia:i, “Yesu, Na:salede dunu, da baligili ahoanebe.”
38 Amalalu, e ha:giwane wele sia:i, “Yesu! Da:ibidi Egefe! Nama asigima!”
39 Be bisili ahoasu dunu da ema gagabole sia:i, “Ouiya:ma!” Be amo sia: nabasea, e da bu baligiliwane wele sia:i, “Da:ibidi Egefe!. Nama asigima!”
40 Amasea, Yesu da oulelu, eno dunu ilia da si dofoi dunu ema oule misa:ne sia:i. E da doaga:loba, Yesu da ema amane adole ba:i, 41 “Na di fidima:ne, adi hamoma:bela:?” Si dofoi dunu da bu adole i, “Hina! Na da bu ba:mu hanai gala!”
42 Yesu E amane sia:i, “Dia si fadegama! Di da dafawaneyale dawa:beba:le, uhi dagoi.”
43 Amasea, mae aligili, ea si da fadegale, e Godema nodone sia:nanuwane Yesuma fa:no bobogei. Dunu huluane amo gasa bagade hou ba:beba:le, Godema nodosu.

19

Yesu amola Sa:gease

1 Yesu da Yeligou moilaiga doaga:le, baligimusa: ahoanoba, 2 su lidisu hina dunu, bagade gagui dunu ea dio amo Sa:gease, da Yesu ba:musa: misi. 3 E da Yesu ba:mu hanai galu. Be e da dunu dunumunihadi galu. Amaiba:le, dunu bagohame da Yesu guba:le aligiba:le, e da Yesu ba:mu hamedei ba:i.
4 Amaiba:le, e bisili, hehenane, Yesu Ea misunu logo bega: ifa bagade lelu, amo ifaba:le heda:le, Yesu ba:musa: ouesalu.
5 Yesu da amo ifa ea baiga doaga:loba, E ba:le gadole, Sa:geasema amane sia:i, “Sa:gease! Di hedolo gudu sa:ima. Na da wali ani esalumusa:, dima diasua masunu.”
6 Amalalu, Sa:gease da hedolowane ifaba:le sa:ili, ea diasuga asili, Yesu hahawanedafa yosia:i.
7 Be eno dunu amo hou ba:beba:le, ilia higale gilisili sia: dasu, “E da abuliba:le wadela:i hou hamosu dunu ea diasuga hiougi dunu agoane ahoabela:?”
8 Amalalu, dunu huluane ba:ma:ne, Sa:gease da wa:legadole, Yesuma sia:i, “Hina! Nabima! Na liligi huluane na dogoa mogili, la:idi na da hame gagui dunuma imunu. Nowa dunuma na da ogogole ea muni afae lai galea, na da ema baligili muni biyaduyale dabe bu imunu.”
9 Yesu da ema bu adole i, “Wali eso diasu goega fi, ilima Gode Ea Gaga:su hou da doaga:i dagoi. Bai amo dunu amolawane da A:ibalaha:me egefe agoane esala.
10 *Dunu Egefe da fisi dunu hogole, gaga:musa: misi dagoi.”

Dui Muni Fage Fedege Sia:
(Ma:diu 25:14-30)

11 †Amo sia: ilia nabalaloba, Yesu da eno hou olelemusa:, fedege sia: olelei. E da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:mu gadenei ba:i. Dunu bagohame da Gode Ea Hinadafa Hou da wahawane doaga:mu dawa:i galu.
12 Amaiba:le, E amane sia:i, “Hina dunu da soge sedagaga masunu dawa:i

* **19:10:** Ma:diu 18:11 † **19:11:** Ma:diu 25:14-30

galu. Amogawi, ilia da e hina bagade ilegele, amalalu, e da hi sogega bu misunu dawa:i galu. 13 Amalalu, ea hawa: hamosu dunu nabuane gala ema misa:ne sia:beba:le, ilima afae afae e da gouli gina afae afaea sagole, amane sia:i, 'Amo muni lale, dilia amo muniga bidi lasu hou hamoma.' 14 Be ea soge fi dunu, amo hina dunu ilia higabeba:le, ea asi soge sedagaga adola ahoasu dunu asunasili, ilia amane sia:i, 'Amo dunu da ninima hina bagadewane esalumu nini higa:i gala!'

15 Hina dunu, e da hina bagade ilegei hou lai dagoiba:le, bu misini, ea hawa: hamosu dunu ilia bidi lasu hou hamobeba:le muni eno lai, amo ba:ma:ne, ema misa:ne sia:i.

16 Dunu afadafa da ema bisili misini, amane sia:i, 'Hina! Dia gina i, amoga na da bidi lasu hamobeba:le, na gina nabuane eno lai dagoi.' 17 Hina da ema amane sia:i, 'Defea mabu! Di da hawa: hamosu ida:iwane dunu. Di da fonobahadi liligi noga:le ouligibiba:le, di da moilai bai bagade fi nabuane gala amo ouligima:mu.' 18 Eno da ema misini, amane sia:i, 'Hina! Dia gina amoga na da bidi lasu hamobeba:le, wali gina biyale eno lai dagoi.' 19 Hina da ema bu adole i, 'Di amola da moilai bai bagade fi biyale gala amo ouligima:mu.'

20 Be eno da ema misini, amane sia:i, 'Hina! Dia gina da goea. Amo na da abula ganodini sosone, wamolegei. 21 Na da dima beda:iba:le agoane hamosu. Di da gasa bagade dunu. Inia liligi ligisi di udigili lasa. Inia ha:i manu bugi di da udigili faisa.'

22 Hina bagade dunu da ema amane sia:i, 'Di wadela:i hawa: hamosu dunu. Dia lafidili sia: amoga na da dima fofada:mu. Na da gasa bagade dunu di dawa:i. Na inia liligi ligisi udigili lasa. Na inia ea ha:i manu bugi udigili faisa. Amo di dawa:i.

23 Amaiba:le, di da abuliba:le na gina amo muni salasu diasu ganodini hame salila:? Amane hamoi ganiaba, na da misini, muni eno lai na da lala:loba.'

24 Amalalu, gadenene lelu dunu ilima e amane sia:i, 'Amo ea gina bu samogene, hawa: hamosu dunu da gina nabuane lai, ema amo ea gina ima.' 25 (Be ilia da ema fofogadigili sia:i, 'Hina! E da gina nabuane gagusa.') 26 ‡Be hina bagade da bu adole i, 'Na dilima sia:sa! Nowa dunu da lai galea, Gode da ema eno imunu galebe. Be hame lai dunu, ea liligi huluane E da bu samogemu galebe. 27 Be nama ha lai dunu, na da ilima hina bagade esalumu ilia higabeba:le, ili afugili, nama oule misini, na midadi medole lelegema!' "

Yesu E Hahawane, Hinawane, Yelusaleme moilai bai bagadega Doaga:i (Ma:diu 21:1-11; Maga 11:1-11; Yone 12:12-19)

28 Amo sia:nanu, Yesu da asili, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: asi.

29 Bedefage amola Bedani moilai (Olifede goumi gadenei), amo gadenenewane doaga:le, E da Ea ado ba:su dunu aduna E bisima:ne asunasi. 30 E da elama amane sia:i, "Alia amo moilai ninia midadi dialebe amoga masa. Amo ganodini golili sa:ili, ali da dougi mano dunuga hame fila heda:i, amo bagesi ba:mu. Amo bagesi fadegale, guiguda: oule misa. 31 Be eno dunu alima gagabole, 'Ali da abuli ea la:gi fadegabela:?' ilia sia:sea, alia amane bu adole ima, 'Ania Hina da amo dougiga Ea hawa: hamosu gala.'

‡ **19:26:** Ma:diu 13:12; Maga 4:25; Luge 8:18

32 Amalalu, ela da asili, Yesu Ea adoi huluane defele ba:i. 33 Dougi mano
elea fadegalaloba, dougi ea ouligisu dunu da elama adole ba:i, “Ali da
abuliba:le amo dougi fadegasala:?” 34 Ela bu adole i, “Ania Hina da amo
dougiga Ea hawa: hamosu gala.”
35 Ela da amo dougi Yesuma oule misini, ela abula dougi ea baligiga
figisili, Yesu da amoga fila heda:ma:ne elea fidi. 36 E da fila heda:le
ahoanoba, eno dunu da ilia abula fadegale, ea dougi da amo da:iya ososa:
masa:ne, logoga fa:sisi.
37 E da Yelusaleme moilai bai bagadega gadenene doaga:loba, logo
da Olifede Goumiba:le gudu sa:i. Amogawi, Ea fa:no bobogesu dunu
bagohamedafa, ea gasa bagade hamoi ilia ba:i amo dawa:beba:le, ilia
hahawane bagade ha:giwane Godema nodone wele sia:nanu,
38 §“Mabe dunu, ninia Hinadafa, e da Gode Ea dioba:le maha, Ema
hahawane nodone sia:ma! Hebene ganodini da olofosu dialumu! Gode
da hadigidafa! Amaiba:le, Ema nodone sia:ma!”
39 Dunu gilisisu ganodini, Fa:lisi dunu mogili da Yesuma amane sia:i,
“Olelesu! Dia fa:no bobogesu dunuma ouiya:ma:ne sia:ma!”
40 Be Yesu E bu adole i, “Na dilima sia:sa! Amo dunu da ouiya:le esala
ganiaba, dafawane, igi diala da bagadewane wele sia:na:noba.”

Yesu da Yelusaleme Ba:beba:le, Di

41 E da Yelusaleme gadenenewane doaga:beba:le, asigiba:le dinanu. 42 E
amane fedege sia:i, “Wali eso di da olofosu logo dawa:mu da defea galu.
Be amo da dima wamolegei dagoi. 43 Be eso da doaga:mu galebe. Amo
esoga dima ha lai dunu misini, gegemusa: gagosa heda:le, moilai bai
bagade eale disili, 44 amo mugululi, gugunufinisimu. Ilia da di amola dunu
huluane Yelusaleme moilai bai bagade gagoi ganodini esala, amo medole
legemu. Gode da dilima gaga:musa: doaga:i, amo dilia dafawaneyale hame
dawa:beba:le, dilia moilai bai bagade gagui amo ganodini, igi afadafa da
eno igi da:iya dialebe hamedafa ba:mu.”

Yesu da Debolo Diasu Doga:i
(Ma:diu 21:12-17; Maga 11:15-19; Yone 2:13-22)

45 Amalalu, Yesu da Debolo Diasu ganodini golili sa:ili, bidi lasu dunu
huluane muni sefasilalu. 46 **E da amane sia:i, “Gode Sia: Dedei Buga
ganodini agoane dedei diala, ‘Gode da amane sia:i, Na Debolo Diasu
amoma ilia da sia:ne gadosu diasu dio asulimu,’ Be dilia da amo diasu
wamolasu dunu ilia wamoaligisu diasu agoane hamoi dagoi.”
47 ††Amalalu, e da Debolo Diasu ganodini eso huluane sia: olelelalu.
Gobele salasu dunu amola Sema Olelesu dunu amola dunu fi ilia ouligisu
dunu, ilia da Yesu medole legemu logo hogoi helei. 48 Be dunu huluane
da mae helelewane, Yesu Ea sia:i nababeba:le, ilia da medole legemu logo
hamedei ba:i.

20

Yesu Ea Hina Hou
(Ma:diu 21:23-27; Maga 11:27-33)

1 Eso afaega, Yesu da Debolo Diasu ganodini dunuma olelelaloba, amola
Gode Sia: ida:iwane adolaloba, gobele salasu hina dunu, sia: dedesu dunu

§ **19:38:** Gesami Hea:su 118:26 ** **19:46:** Aisaia 56:7; Yelemaia 7:11 †† **19:47:** Luge 21:37

amola asigilai dunu Ema misini, 2 amane sia:i, “Ninima adoma! Dia hou da
abuliba:le agoane hamonanebela:? Nowa da Di ilegeiba:le, Di da agoane
hamosala:?”
3 Yesu E bu adole i, “Na amola da dilima afadafa adole ba:su gala. Nama
dabe adole ima! 4 Yone Ba:bodaise e da hanoga fane salasu hamoma:ne
nowa ilegebela:? Gode da ilegebela:? o osobo bagade dunu fawane
adobela:?”
5 Amalalu, ilia gilisili bu adole ima:ne sia: dasu agoane, “Ninia da Gode
adoiba:le e hamosu amo sia:sea, E da agoane sia:mu, ‘Dilia abuliba:le Yone
ea sia: dafawaneyale hame dawa:bela?’ 6 Be ninia da osobo bagade dunu
adoiba:le Yone e ba:bodaise hamoi sia:sea, dunu huluane ilia da Yone
da balofede dunudafa dawa:beba:le, ilia da nini igiga medole legemu.”
7 Amaiba:le ilia da Yesuma bu adole i, “Yone Ba:bodaise hanoga fane salasu
hamoma:ne ilegesu dunu ninia hame dawa:.”
8 Yesu da ilima amane sia:i, “Na amola nowa ea ilegebeba:le na gasa
bagade hou hamosa, Na da dilima hame olelemu.”

Waini Bugi Ouligisu Dunu Fedege Sia:
(Ma:diu 21:33-46; Maga 12:1-12)

9 *Amalalu, Yesu da dunu huluane ilima fedege sia: olelei, “Dunu afae
da waini efe bugi hamoi dagoi. Amo waini sagai e da eno ouligisu dunuma
ouligima:ne i. Amalalu, e da eno sogega asi. E da hedolo hame bu misunu
dawa:i. 10 Waini faimu eso doaga:loba, e da ea bidi lamusa: dawa:i galu.
Amaiba:le, e da ea hawa: hamosu dunu ilia amo waini sagai ouligisu dunu
ilima, ea bidi lama:ne asunasi. Be waini sagai ouligisu dunu, amo hawa:
hamosu dunuma bidi mae iawane, ili fane sefasi.
11 Amanoba, waini sagai eda da hawa: hamosu dunu eno asunasi. Be
amo amola ilia wadela:le hamone, fane, bidi mae iawane sefasi. 12 E da eno
hawa: hamosu dunu asunasi. Amo amola ilia fofa:ginisini, gadili ha:digi.
13 Amanoba, waini sagai hina da amane dawa:i, ‘Na da adi hamoma:bela:?
Amabela:? Na da na dogolegei mano asunasimu. Ilia da e hahawane
ba:mu.” 14 Be waini sagai ouligisu dunu, hina egefe manebe ba:beba:le,
gilisili sia: dasu, ‘Amo da hina ea nana lamu dunu. Defea, amo ninia
medole legele, fa:no ninisu da waini sagai lalegagamu!’ 15 Amanoba, ilia da
hina egefe gasawane gagulaligili, gadili ha:digili, medole legei. Waini sagai
hina dunu da amo waini sagai ouligisu dunuma adi hamoma:bela:? 16 E
da bu misini, waini sagai ouligisu dunu huluane medole lelegele, ea waini
sagai eno ouligisu dunuma imunu.” Amo sia: nababeba:le, ilia amane
sia:i, “Hame mabu!” 17 †Be Yesu da ilima ba:lu, amane sia:i, “Amo hou
doaga:mu dilia higabeba:le, Gode Sia: Dedei bai da adila:? Sia: da agoane
dedei diala, ‘Diasu gagusu dunu da golasu igi da hamedei dawa:beba:le,
higa:i. Be wali amo igi da mimogodafa igi hamoi dagoi. Amo igi da:iya,
diasudafa da gagui dagoi.’
18 Nowa da amo igi da:iya dafasea, ea da:i hodo da dadalega:le
fofonobomu. Be nowama amo igi da fana dasea, ea da:i hodo da amo
igiga gagoudai dagoi ba:mu.”

Louma Hinama, Su Ima:bela:?
(Ma:diu 22:15-22; Maga 12:13-17)

19 Sema olelesu dunu amola gobele salasu dunu da amo fedege sia: da
ilia wadela:i hou adoi, dawa:beba:le, ilia da Yesu afugili lamusa: dawa:i

* **20:9:** Aisaia 5:1 † **20:17:** Gesami Hea:su 118:22

galu. Be ilia da dunudafa iliba:le beda:i. Amaiba:le, hame afugili lai.
20 Amaiba:le, Yesu dafama:ne logo ilia hogoi helei. Ilia da desega ahoasu
dunu Yesuma asunasi. Amo ogogosu dunu da moloiwane dunu agoane
hamone, Yesuma sani agoane adole ba:su. E da ilima giadofale bu
adole iasea, ilia Yesu afugili, Louma Gamane ouligisu ema fofada:ma:ne
imunusa: dawa:i galu. 21 Ilia da Ema amane adole ba:i, "Olelesu! Di da
Gode Ea dafawane hou olelesa ninia dawa:. Di da osobo bagade dunu ea
hou mae dawa:le, Gode Ea moloidafa hanai hou fawane olelesa. 22 Ninia
su muni (da:gisi) Louma hina bagade Sisa ema imunu da ninia sema
wadela:sala:?"
23 Be ilia ogogosu hou dawa:beba:le, Yesu da ilima amane sia:i, 24 "Muni
fage Nama olema! Amo fagega dedei diala. Nowa ea odagi amola nowa
ea dio da amoga dedebela:?" Ilia bu adole i, "Sisa!" (Sisa da Louma hina
bagade galu.)
25 Amalalu, E da ilima amane sia:i, "Amaiba:le, dilia Sisa ema hina: dabe
ima. Amola dilia Godema Hina: dabe ima."
26 Ogogosu dunu da dunu huluane ba:ma:ne, Yesu dafama:ne olelesu
bagadewane hogoi helei, be hamedei. Ea adoiba:le, ilia fofogadigili ouiya:i.

Bogoi Uhini wa:legadosu Hou
(Ma:diu 22:23-33; Maga 12:18-27)

27 ‡Amalalu, Sa:diusi dunu da Yesuma misi. Sa:diusi dunu ilia
dafawaneyale dawa:su da bogoi dunu da bu hame wa:legadosa. 28 §Ilia
da Yesuma dafama:ne ado ba:musa: amane sia:i, "Olelesu! Mousese da
ninima olelema:ne agoane dedei. Dunu da mano hame lalelegeiwane
bogosea, ea eya da ea didalo lale, mano hamomu. Amo mano da musa:
bogoi amo buga:i ilia da sia:sa. 29 Ninia fi ganodini, dunu afae ea mano
da fesuale esalu. Magobo mano e da uda lale, mano hamedene bogoi.
30 Amanoba ea eya da amo ea didalo lale, e amola mano hamedene bogoi.
31 Fa:no eya eno da didalo lale, asili, mano fesuale gala huluane amo uda
afadafa lale, mano hamedene bogoi.
32 Fa:no amo uda amola da bogoi dagoi. 33 Amaiba:le, bogoi ilia bu uhini
wa:legadobe esoha, amo uda, dunu fesuale agoanega lai dagoiba:le, e da
nowa ea uda esaloma:bela:?"
34 Yesu E bu adole i, "Waha esala dunu amola uda ilia da uda lasu hou
dawa:. 35 Be nowa dunu amola uda ilia da bogole, bu wa:legadole, Eso
Huluane Mae Bogole Fifi Ahoanusu lamusa:, Gode da defelewane ba:sea,
amo dunu da uda hame lamu, amola amo uda da dunuma hame fimu.
36 Ilia da a:igele agoane ba:mu, amola ilia bogomu hamedafa dawa:mu. Ilia
bogole, bu wa:legadoiba:le, ilia da Gode Ea manowane esalumu. 37 **Be
Mousese da musa: ifa amoga lalu gona:su heda:lebe ba:i, be ifa da nei
hame ba:i. E amane sia:i, "Hina Gode! Di da A:ibalaha:me ea Gode,
Aisage ea Gode, amola Ya:igobe ea Gode!' Amo sia: dedeiba:le, Mousese
da osobo bagade dunu da bogole bu wa:legadomu, amo hou noga:le olelei.
38 Amaiba:le, Gode da amo dunu ilia Gode esalebeba:le, amo dunu da hame
bogoi esala. Gode da bogoi dunu ilia Gode hame, be esala dunu ilia Gode.
E da dunu huluanedafa bogoi hame be esalebe ba:sa."
39 Sema Olelesu dunu mogili ilia da amane sia:i, "Olelesu! Dia da noga:le
sia:i."

---

‡ **20:27:** Asunasi Dunu Ilia Hou 23:8 § **20:28:** Mousese ea Malasu 25:5 ** **20:37:** Gadili Asi 3:6

40 Amanoba, ilia eno adole ba:mu beda:iba:le, ouiya:i.

Mesaia Da Nowa Ea Mano
(Ma:diu 22:41-46; Maga 12:35-37)

41 Yesu da Sema olelesu dunu ilima amane adole ba:i, “Dunu ilia da abuliba:le Mesaia da Da:ibidi ea aowa fawane sia:sala:? 42 ††Gesami Hea:su Buga ganodini dedei, Da:ibidi hisu agoane olelesa, ‘Hina Gode da na Hina Gode Ema amane sia:i, Na lobodafadili fima.
43 Di ouesala, Dia ha lai dunuma Dia emoga osa:le heda:musa:, Na da ili hasalimu.’
44 Da:ibidi da Ema Hina Gode dio asuli dagoi.
Amaiba:le Mesaia E da Da:ibidi egaga misi mano hame.”

Sema Olelesu Ilia Hou Mae Lalegaguma:ne, Yesu E Sisai
(Ma:diu 23:1-36; Maga 12:38-40)

45 Dunu huluane Ea sia: nabalaloba, Yesu Ea ado ba:su dunuma amane sia:i,
46 “Sema olelesu dunu dawa:ma! Ilia abula sedade ida:iwane idinigin-isili, bidiga lama:ne diasuga ahoa. Ilia da eno dunu ilima nodone sia:mu hanai gala. Ilia da sinagoge amola lolo Nasu amoga ahoasea, ilia da fisu baligili ida:iwane hogoi helesa.
47 Ilia da didalo ilia labe amola diasu hedolo wamolasa. Amasea, dunu eno ilia siga ba:ma:ne, ilia ogogole sia:ne gadosu sedawane hiougisa. Amaiba:le, ilia se dabe iasu da eno dunu ilia se dabe iasu bagadewane baligimu.”

21

Didalo ea Godema Iasu
(Maga 12:41-44)

1 Yesu da ba:le gagaloba, bagade gagui dunu ilia Godema imunusa:, muni amo Debolo Diasu muni salasu ganodini salabe ba:i. 2 Amalalu, hame gagui didalo da eme bogoi fage aduna salalebe, E ba:i. 3 Yesu E amane sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa. Amo hame gagui didalo ea iabe da eno dunu huluane ilia iabe amo baligi dagoi. 4 Ilia bagade gaguiba:le, mogili la:idi fawane i. Be e da hame gagui gala. Be e da ea labe huluanedafa i dagoi.”

Yesu da Debolo Ea Mugulumu Eso Olelei
(Ma:diu 24:1-2; Maga 13:1-2)

5 Yesu Ea ado ba:su dunu mogili da Yesuma amane sia:i, “Ba:ma! Debolo Diasu da ida:iwane ba:sa. Igi ida:iwane amoga gaguiba:le, amola liligi ida:iwane gala Godema iasu amoga legeiba:le, hahawane bagade ba:sa.”
6 Be Yesu E bu adole i, “Amo ida:iwane liligi dilia waha ba:lala. Be enohaga dilia ha lai dunu ilia amo diasu mugulumuba:le, igi afae da igi eno da:iya dialebe hamedafa ba:mu.”

Bidi Hamosu amola Se Nabasu Hou da Doaga:mu
(Ma:diu 24:3-14; Maga 13:3-13)

7 Amalalu, ilia da Yesuma amane adole ba:i, “Olelesu! Amo hou da habogala ba:ma:bela”? Amo hou da gadenene doaga:i dawa:ma:ne, ninia adi dawa:digima:ne olelesu ba:ma:bela:?”
8 Yesu E bu adole i, “Dawa:ma! Eno dunu dilima ogogosa:besa:le dawa:ma! Dunu bagohame ilia da Na Dio ogogole lalegaguiwane misini,

†† **20:42:** Gesami Hea:su 110:1

ilia da amane sia:mu, ‘Na da Mesaia!’ amola ‘Eso da doaga:i dagoi!’ ilia da sia:mu. Ilima mae fa:no bobogema!
9 Gegesu hou amola sia:ga gegesu hou nababeba:le, dilia mae beda:ma. Dafawane! Amo hou da hidadea ba:mu, be soge wadela:mu eso da fa:no ba:mu.”
10 Yesu E eno sia:i, “Dunu fi da heda:le, eno dunu fi ilima gegenanumu. Soge fi eno da soge fi enoma gegemu. 11 Bebeda:nima amola ha: amola olo bagade, bagohame ba:mu. Dunu huluane beda:mane, mu amo ganodini gasa bagade dawa:digima:ne olelesu ba:mu. 12 Amo hou bisili, dilia se nabasu eso da doaga:mu. Ilia da dili gasawane gaguli, afugili, famu. Ilia da dili sinagoge diasu ganodini fofada:lalu, se dabe iasu diasu ganodini salimu. Dilia da Na Dio lalegaguiba:le, osobo bagade hina bagade dunu amola ouligisu dunu da dilima fofada:mu. 13 Be amo esoga, dilia Gode Ea Sia: Ida:iwane ilima olelema:ne, logo doasi dagoi ba:mu. Dilia da ilima Gode Ea hou ba:su dunu agoane ba:mu. 14 *Be ilia da dilima fofada:muba:le, dilia hou gaga:ma:ne bu adole iasu hidadea bagadewane mae dawa:ma. 15 Bai Na bu adole iasu hou, amola bagade dawa:su hou dilima baligiliwane imunuba:le, dilima fofada:su dunu dilia sia: nababeba:le, fofogadigili, dilima bu adole imunu gogolemu. 16 Be dilia ada, ame, yolalali, fi dunu amola na:iyado dunu, ilia da dilima ougiba:le, dilima fofada:ma:ne, dili ha lai dunuma imunu. Mogili, dilia da medole legei dagoi ba:mu. 17 Dilia da na hou lalegaguiba:le, dunu huludafa da dili higamu. 18 Be dilia da gaga:iba:le, dilia dialuma hinabo afadafa fawane da hame fisimu. 19 Noga:le leloma! Gasawane lalegaguma! Amasea, dilia da eso huluane Fifi Ahoanusu ba:mu!

Yesu da Yelusaleme Gugunufinisimu Eso Olelei (Ma:diu 24:15-21; Maga 13:14-19)

20 Be Yelusaleme da ha lai gegesu dunuga eale disi dagoi ba:sea, defea, ea gugunufinisimu eso da gadenene doaga:i dawa:ma. 21 Amasea, Yudia esalebe fi dunu da goumiga hobea:ma:mu. Moilai fi dunu da muguluma:mu, amola soge fi dunu huluane da moilaiga hame buhagima:mu. 22 †Amo eso da ‘Se Dabe Iasu Eso’ ba:mu. Amo hou huluane, musa: Gode Sia: Dedei ganodini dedei galu da dafawane ba:mu.
23 Amo esoga, abula agui uda amola uda ilia mano dudubu da dodo maga:me naha, ilia da se bagade nabimu. Osobo bagade fi huluanedafa da se bagade nabimu, amola Isala:ili dunu fi da Gode Ea se dabe iasu ba:mu. 24 Mogili da ha lai dunu ilia gegesu gobiheiga medole legei dagoi ba:mu. Mogili ilia afugili, eno sedaga fifilai amo ilia sogega udigili hawa: hamomusa:, mugululi asi dagoi ba:mu. Dienadaile dunu da Yelusalemega osa:le heda:mu. Dienadaile dunu ilia osa:le heda:su eso ilegei dagosu defei da doaga:i dagoi ba:sea fawane, amo hou da fisi dagoi ba:mu.

Dunu Egefe Ea Bu Misunu Eso (Ma:diu 24:29-31; Maga 13:24-27)

25 ‡Amasea, eso, oubi amola gasumuni ilia hou hisu agoane hamobeba:le, beda:su bagade dawa:digima:ne olelesu ba:mu. Osobo bagadega, hano wayabo bagadewane fugala:beba:le amola heda:beba:le, dunu fifi asi gala

* **21:14:** Luge 12:11-12 † **21:22:** Hosia 9:7 ‡ **21:25:** Aisaia 13:10; Isigiele 32:7; Youele 2:31; Wamolegei Sia: Olelesu 6:12-13

da beda:ga da:i dione hiawini ba:mu. 26 Eso, oubi amola gasumuni, da ugugubiba:le, osobo bagade dunu fi da amo misunu hou ba:sea, beda:ga sidimu. 27 §Amasea, ilia da Dunu Egefe, mu mobi ganodini, gasa bagade amola hadigiwane, osobo bagadega manebe ba:mu. 28 Amo hou degabo agoane ba:sea, dilia Gode Ea hou lalegagui dunu wa:legadole, ba:le gadole amola Godema nodone sia:ma. Bai dilia gaga:su esodafa da gadenene doaga:i dagoi dawa:beba:le."

Figi Ifa ea Olelesu
(Ma:diu 24:32-35; Maga 13:28-31)

29 Amalalu, Yesu da fedege sia: olelei, "Figi ifa amola ifa huluane amo ea hou dawa:ma! 30 Lubi lasea, mugi oubi da gadenesa galebe dawa:ma. 31 Amaiwane, Na adoi liligi ba:beba:le, Gode Ea Hinadafa Hou doaga:mu da gadenesa, amo dawa:ma.

32 Dawa:ma! Waha fi esalebe da mae bogole, amo hou huluane ba:mu. 33 Mu amola osobo bagade da mugululi hamedafa ba:mu. Be Na sia: da hamedafa mugululi dialumu.

Dawa:iwane Ha:esaloma

34 Dawa:ma! Na bu misunu eso da sani agoane dilima doaga:sa:besa:le, ha:i nasu amola adini nasu amola osobo bagade hou fonobahadi, amo bagadewane mae dawa:ma. 35 Amo eso, osobo bagade fifi asi gala huluanedafa da ba:mu. 36 Dawa:ma! Noga:le ba:ma! Dilia da mae dafane, se nabasu eso baligili, Dunu Egefe Ema hahawane doaga:le, E midadi leloma:ne, Godema sia:ne gadoma!" 37 **Amo eso huluane, Yesu da Debolo Diasu ganodini olelesu. Daeya huluane, e da Debolo Diasu fisili, Olife Goumiga ahoasu. 38 Hahabedafa huluane, dunu bagohame da Ea sia: nabimusa:, Debolo Diasuga misini, gilisi.

22

Gobele Salasu Dunu amola Sema Olelesu Dunu da Yesu Fuga:musa: Logo Hogoi
(Ma:diu 26:1-5; Maga 14:1-2; Yone 11:45-53)

1 *Amo esoha Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu eso da gadenei ba:i. Amo Lolo Nasu dio eno da Baligisu Lolo Nasu. 2 Gobele Salasu Hina dunu amola Sema Olelesu dunu da Yesu medole legemusa: logo hogoi helelalu, be ilia da dunu huluane iliba:le beda:ne, wamowane hogosu.

Yudase e Yesu Hohonomu Sia:i
(Ma:diu 26:14-16; Maga 14:10-11)

3 Amanoba, Sa:ida:ne da Yudase Isaga:liode (Yesu Ea ado ba:su dunu fagoyale fi ganodini esalebe dunu) amo ea dogo ganodini aligila sa:i. 4 E da asili, gobele salasu hina dunu amola Debolo Diasu ouligisu hina dunu ilima gilisili, Yesu hohonomu logo hogoi helei. 5 Ilia da hahawane bagade ba:i. Amo hou hamoi ba:loba, ilia da ema muni imunu sia:i. 6 Yudase e da "defea" sia:i. Amalalu, dunu huluane mae ba:ma:ne, wamowane, e Yesu hohonone, gobele salasu amola Debolo Diasu sosodo aligisu dunu ilia ouligisu dunuma ima:ne, logo hogoi helei.

---

§ **21:27:** Da:niele 7:13; Wamolegei Sia: Olelesu 1:7 ** **21:37:** Luge 19:47 * **22:1:** Gadili Asi 12:1-27

Yesu da Baligisu Lolo Manusa:, Logo Hahamoi (Ma:diu 26:17-25; Maga 14:12-21; Yone 13:21-30)

7 Amanoba, Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu eso doaga:i. Amo esoga, Isala:ili fi da Baligisu sibi mano medole legesu. 8 Amaiba:le, Yesu da Bida amola Yone asunasi. E da elama amane sia:i, “Ninia manusa:, ali da Baligisu Lolo manusa: hahamoma!”

9 Ela bu adole ba:i, “Ania da habi hahamoma:bela:?”

10 E bu adole i, “Alia da moilaiga doaga:sea, dunu da hano di gaguli ahoanebe ba:mu. Ema fa:no bobogele, e golili dabe logo amoga alia golili sa:ima. 11 Diasu edama amane sia:ma, ‘Olelesu Dunu da dima agoane sia:siba:. Na amola Na ado ba:su dunu gilisili Baligisu lolo manusa:, diasu olema.’ 12 Amasea, e da gadodili sesei bagade diala amo ganodini liligi bagade dialebe, alima olemu. Amo diasuga alia Lolo manusa: momagema!”

13 Ela da asili, Yesu Ea adoi defelewane ba:i. Amalalu, ela da Baligisu Lolo Manu hahamoi.

Yesu Ea Lolo Nasu (Ma:diu 26:26-30; Maga 14:22-26; 1 Golidia 11:23-25)

14 Lolo Nasu amoha doaga:loba, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da gilisili lolo manusa:, ha:i nasu fafai beba:le fi. 15 Yesu da ilima amane sia:i, “Na da fa:no se nabimuba:le, amo Baligisu Lolo Nasu, Na amola dili gilisili manusa:, Na da bagadewane hanai galu. 16 Bai Na da dilima sia:sa. Amo nanu, Na da guiguda: bu hame manu. Gode Ea Hinadafa Hou da dafawane doaga:sea, dilia da amo Lolo Nasu ea bai noga:le dawa:mu. Amo esoga fawane ninia da gilisili bu manu.” 17 Amalalu, faigelei waini hano di lale, Godema nodone sia:ne gadole, E amane sia:i, “Lale, enoma enoma sagoma. 18 Na da dilima sia:sa. Na da fa:no amo waini hame manu. Gode Ea Hinadafa Hou da dafawane doaga:beba:le fawane, Na da bu manu.”

19 Amalalu, E da agi ga:gi lale, Godema nodone sia:ne gadole, fafa:ga:ne, ilima sagoi. E amane sia:i, “Amo da Na da:i hodo dilima i dagoi. Na hou dawa:ma:ne moma.” 20 †Amo nanu, e da waini hano lale, amane sia:i, “Amo waini hano dili manusa: faigelei ganodini sogasali, da sema gaheabolo Na maga:me da sogadigimuba:le, Na da agoane hamosa.

21 ‡Be Na hohonomu dunu da guiguda:, ani gilisili ha:i naha esala. 22 Gode da amo logo fodoiba:le, Dunu Egefe da bogomu. Be Dunu Egefe Ea hohonosu dunu da se baligili nabimu!”

23 Amalalu, “Nowa da Yesu hohonoma:bela:?” ilia agoane gilisili sia: dasu.

Sia:ga Gegesu - Nowa Dunu ea Hou da Baligili Bagadela:?

24 §Yesu Ea ado ba:su dunu da gilisili sia: dala, ilia da nowa dunu ea hou da baligili bagade amo dawa:beba:le, sia:ga gegei. 25 **Be Yesu da ilima amane sia:i, “Gode Ea hou hame lalegagui dunu, ilia hina bagade dunu da ilima gasa fi bagade hina hou hamosa. Ilia hina bagade da dunu huluane ilima fidisu dunu gala, hina bagade ilisu da amane sia:sa. 26 ††Be amo hou dilia da hamedafa hamomu. Dilima bisili ahoasu dunu da fa:no misunu dunu agoane hamomu da defea. Amola hina dunu da fonobahadi asaboi hawa: hamosu dunu agoane hamomu da defea. 27 ‡‡Nowa dunu

---

† **22:20:** Yelemaia 31:31-34 ‡ **22:21:** Gesami Hea:su 41:9 § **22:24:** Ma:diu 18:1; Maga 9:34; Luge 9:46 ** **22:25:** Ma:diu 20:25-27; Maga 10:42-44 †† **22:26:** Ma:diu 23:11; Maga 9:35 ‡‡ **22:27:** Yone 13:12-15

ea hou da baligili bagadela:? Dunu e da fili ha:i nanebe, amo ea hou da baligili bagadela:? O hawa: hamosu dunu da ema aowasu hamosa - nowa ea hou da baligili bagadela:? Dunu e da fili ha:i nanebe, amo ea hou da baligili bagade. Be Na da hawa: hamosu dunu ea hou agoane dilima hawa: hamonana. 28 Na da se nabawane lalu. Dilia amola da Na hame fisi. 29 Na Ada da Nama ouligisu hou i dagoi. Amo defelewane, Na da dilima ouligisu hou iaha. 30 §§Dilia da Na Hinadafa Hou ganodini, Na Lolo Nasu amoga ha:i manu galebe. Dilia da fisu ida:iwane amoga fili, Isala:ili fi fagoyale ilima ouligisu hou hamomu.

Yesu da Bida ea Hohonomu Ba:la:lu (Ma:diu 26:31-35; Maga 14:27-31; Yone 13:36-38)

31 "Saimone! Saimone! Nabima! Ifabi ouligisu dunu da widi noga:i amo gisiga afafabe defele, Sa:ida:ne da dima dafama:ne olelesu hou dima ado ba:ma:ne, Gode da logo doasi dagoi. 32 Be Saimone! Dia dafawaneyale dawa:su hou da mae dafama:ne, Na da Godema sia:ne gadoi dagoi. Di da Godema bu sinidigisia, dia fi dunu ilima gasa ima:ne, fidima."

33 Bida e bu adole i, "Hina! Di da se dabe iasu diasuga asili bogosea, defea, na amola ani galu masunusa: momagei dagoi!"

34 Be Yesu E amane sia:i, "Bida! Na dima sia:sa! Wali gasia, di da hidadea, 'Yesu na hame dawa:,' udiana agoane sia:sea, fa:no gagala ga:be nabimu."

Muni Salasu, Esa amola Gegesu Gobihei Bagade

35 ***Amalalu, Yesu Ea ado ba:su dunu ilima amane adole ba:i, "Dilia muni salasu, esa amola emo salasu mae gaguiwane Na dili asunasiba:le, dilia da liligi hameba:le, se nabasu ba:bela:?" Ilia bu adole i, "Ninia da se hame nabi."

36 Yesu da ilima sia:i, "Defea! Be wali, nowa da muni salasu galea, amo gaguli masa - esa amola. Nowa da gegesu gobihei hame galea, ea abula bidi lale, muni lai amoga gegesu gobihei bidi lamu da defea. 37 †††Gode Sia: Dedei Buga ganodini, sia: da amane dedei diala, 'E amola wadela:i hou hamosu dunu da gilisili se dabe iasu lai,' amo sia: da Na hou olelebeba:le, dafawane ba:mu."

38 Amalalu, ilia da amane sia:i, "Hina! Ba:ma! Gegesu gobihei bagade aduna gala." Be Yesu E bu adole i, "Eno mae sia:ma! Dagoi!"

Yesu da Olife Goumia Godema Sia:ne Gadoi (Ma:diu 26:36-46; Maga 14:32-42)

39 Amalalu, diasu fisili, Ea hamonanusu hou defele, E da Olife Goumiga asili, Ea ado ba:su dunu amola ili sigi asi. 40 Ea musa dawa:i sogebi amoga doaga:le, E da amane sia:i, "Dilima dafama:ne ado ba:su hou mae ba:ma:ne, Godema sia:ne gadoma."

41 Amalalu, E da Ea ado ba:su dunu fisili, E da igi loboga galagai amo ea defei E asili, muguni bugili, Godema sia:ne gadoi. 42 E amane sia:i, "Ada! Di hanai galea, amo se nabasu faigeleiga di, amo Na mae moma:ne sia:ma! Be Na hanai liligi hame, Dia hanai liligi fawane Na da hamomu." 43 Amalalu, E da a:igele dunu Ea dogo denesima:ne misi, ba:i dagoi. 44 E da se bagade nababeba:le, ha:giwane sia:ne gadoi. Ea finimu da maga:me osoboga dadibi agoai ba:i. 45 Amalalu, sia:ne gadolalu, E wa:legadole, Ea ado ba:su dunu ilima bu asili, ili golai dialebe ba:i. Bai ilia da da:i dioi

§§ **22:30:** Ma:diu 19:28 *** **22:35:** Ma:diu 10:9-10; Maga 6:8-9; Luge 9:3, 10:4 ††† **22:37:** Aisaia 53:12

bagade ba:i. 46 E da ilima amane sia:i, “Dilia da abuliba:le golai dianabela:? wa:legadole, dili dafama:ne olelesu amo ganodini dasa:besa:le, Godema sia:ne gadoma.”

Ilia da Yesu Afugili Lai
(Ma:diu 26:47-56; Maga 14:43-50; Yone 18:3-11)

47 Yesu E sia:nanoba, dunu bagohame da Ema doaga:musa: misi. Yudase (Yesu Ea ado ba:su dunu fagoyale amoga dunu afae) e da bisili misini, Yesu nonogomusa: misi. 48 Be Yesu da ema amane sia:i, “Yudase! Di da Na nonogobega, Dunu Egefe hohonoma:bela:?” 49 Yesu Ea ado ba:su dunu da fa:no misunu hou dawa:beba:le, Yesuma amane sia:i, “Ninia gegesu gobiheiga gegema:bela:?” 50 Amola Eaado ba:su dunu afae da gobele salasu hina dunu ea udigili hawa: hamosu dunu amo ea ge damuni fasi.

51 Be Yesu E amane sia:i, “Yolema! Dagoi!” E da ge damui dunu ea ge digili ba:loba, ea ge da bu madelagilisili bahoi ba:i. 52 Amalalu, gobele salasu hina dunu, Debolo Diasu ouligisu hina dunu, asigilai dunu amola dunu huluane ilia Yesu E gagula misi, ilima Yesu E amane sia:i, “Na da wamolasu dunu dilia dawa:beba:le, dilia gegesu gobihei amola ogoma gaguliwane, Na gagumusa: misibala:? 53 ‡‡‡Na da nini gilisili eso huluane Debolo Diasu ganodini esalu, be dilia da Na hamedafa gagulaligi. Be defea! Wali da dilia ilegei eso. Wali da gasi hina dunu ea gasa lai eso.”

Bida da Yesu Hame Dawa: Sia:i
(Ma:diu 26:57-58,69-75; Maga 14:53-54,66,72; Yone 18:12-18,25-27)

54 Amalalu, ilia da Yesu gaguli, gobele salasu hina dunu ea diasuga hiouginana asi. Bida da fa:nodafa bobogei. 55 Mabe dunu da gobele salasu hina ea diasu gagoi ganodini lalu didili, amo gadenene housa fibiba:le, Bida amola fi galu. 56 Amalalu, hawa: hamosu a:fini da Bida hadigi ganodini esalebe ba:loba, ema ha:giwane sosodolalu, amane sia:i, “Amo dunu amola Yesu, ela gilisili lalu!”

57 Be Bida da amane sia:i, “Uda! Na da amo dunu hame dawa:!” 58 Fonobahadi esalu, eno dunu da Bida ba:beba:le, amane sia:i, “Di amola da Yesu Ea na:iyado dunu!” Be Bida amane sia:i, “Abola! Na da Ea na:iyado hame!”

59 Fa:no, eno dunu da gasawane sia:i, “Amo dunu da dafawane Yesu amola gilisili lalu. Bai E da Ga:lili dunu!”

60 Be Bida da bu adole i, “Dunu! Dia sia:be go da na hame dawa:!” E da sia:nanoba, gagala gawali ga:be nabi. 61 Amalalu, Yesu da beba:le, Bida ba:i. Yesu E musa: sia:i, “Wali gasia, di da hidadea, ‘Yesu na hame dawa:!’ udiana agoane sia:beba:le, fa:no gagala ga:be nabimu,” amo sia: Bida bu dawa:i. 62 Amaiba:le, e da gadili asili, bagadewane dinanu.

Ilia Yesuma Gadele Oufesega:nu Fasu
(Ma:diu 26:67-68; Maga 14:65)

63 Sosodo ouligisu dunu amo da Yesu gagui, ilia da Ema habosesele oufesega:nu fasu. 64 Ea mae ba:ma:ne, ilia abulaga si dofoga:le, Ema gadele amane adole ba:i, “Di nowa fabaiyale ba:la:loma!” 65 Ilia da habosesesu sia: eno bagohame Ema sia:i.

Yesu da Gobele Salasu Fofada:su Dunuma Fofada:i
(Ma:diu 26:59-66; Maga 14:55-64; Yone 18:19-24)

‡‡‡ **22:53:** Luge 19:47, 21:37

66 Hadigibi galu, asigilai dunu, gobele salasu hina dunu amola Sema
Olelesu dunu huluane gilisibiba:le, ilia Gasolo Gilisisu dunu ilima fo-
fada:musa:, Yesu oule misi.
67 Ilia da Ema amane adole ba:i, “Di da Mesaiala:? Ninima adoma!” Be
E da ilima bu adole i, “Na da adole iasea, dilia da dafawaneyale hame
dawa:mu. 68 Na amolawane da dilima adole ba:sea, dilia da hame adole
imunu. 69 Be wahawinini, Dunu Egefe da Gode Gasa Bagadedafa amo Ea
lobodafadili fibi ba:mu.”
70 Amalalu, ilia huluane sia:i, “Amaiba:le, Di da Gode Egefedafala:?” Yesu
E bu adole i, “Na da Gode Egefedafa dilia da dafawane sia:sa!”
71 Ilia amane sia:i, “Ninia ba:su dunu eno hame hogomu. Ninisu ea
lafidili sia: nabi dagoi!”

23

Yesu da Bailademo Fofada:i
(Ma:diu 27:1-2,11-14; Maga 15:1-5; Yone 18:28-38)

1 Amalalu, ilia huluane wa:legadole, Yesu E Bailadema hiouginana asi.
2 Amogawi, ilia da Bailadema Yesu Ea hou amane diwaneya udidi, “Ninia
da amo dunu ninia fi ilima ogogolalebe ba:i. Ilia da Hina Sisama su
mae ima:ne, E da sia:sa! Amola Hi fawane da Mesaia Hina Bagade E da
ogogolewane sia:sa.”
3 Bailade da Yesuma amane adole ba:i, “Di da Yu dunu ilia Hina Bagade
esalabala?” Yesu E bu adole i, “Di sia:i dagoi.”
4 Amalalu, gobele salasu hina dunu amola dunu huluane ilima Bailade
da amane sia:i, “Amo dunu E medoma:ne fofada:su logo na hamedafa
ba:sa.”
5 Be amo sia: nababeba:le, ilia bu ha:giwane sia:i, “E da Yudia
soge huluane amo ganodini sia: olelebeba:le, dunu huluane gegemusa:
dawa:lala. E da degabo Ga:lili sogega Ea hou muni hamonanu, wali
guiguda: misi!”

Bailade da Yesu Helodema Asunasi
6 Amo sia: nababeba:le, Bailade amane adole ba:i, “Amo dunu da Ga:lili
dunula:?”
7 Bailade da Yesu da Ga:lili dunu amo nababeba:le, e da Yesu amo
Helodema asunasi. Amo esoga, Helode da Yelusaleme moilai bai bagadega
misi esalu. 8 Helode da Yesu ba:beba:le, hahawane galu. Bai e da musa:
Yesu Ea hou nababeba:le, E ba:musa: hanaiwane ouesalu. E da Yesu ema
gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hamoma:ne hanai galu. 9 Amaiba:le
e da Yesuma gebewane adole ba:lalu. Be Yesu da dabe hamedafa adole
i. 10 Gobele salasu hina dunu amola Sema Olelesu dunu da gadenene
lelu, Yesuma halale bagadewane diwaneya udidi. 11 Helode amola ea dadi
gagui dunu da Yesuma oufesega:ne, Ema habosesele agoane hamosu. Ilia
da Yesuma abula ida:iwane ga:sili, bu Bailadema asunasi. 12 Amalalu,
amogala, Helode amola Bailade, ela bu gousa:le na:iyado hamoi. Musa
ela da ha lai galu.

Fofada:iba:le, Ilia da Yesu Fuga:ma:ne Sia:i
(Ma:diu 27:15-26; Maga 15:6-15; Yone 18:39—19:16)

13 Bailade ea sia: nababeba:le, gobele salasu hina dunu, eno hina dunu
amola dunu huluane da gilisi. 14 Bailade da ilima amane sia:i, “Amo dunu
dilia nama oule misi. E da dunu huluane ilima ogogoi, dilia sia:i. Be dilia

odagiaba, na da Ea hou huluane hogole ba:i dagoi. Be dilia wadela:i hou hamoi sia:i liligi, na da hamedafa ba:i.
15 Helode amolawane da Ea wadela:i hou hame ba:beba:le, ninima bu asunasi. E da bogoma:ne se dabe iasu lama:ne, hamedafa hamosu. 16 Amaiba:le, amo dunu na da fegasuga fama:ne sia:ne, e halegale masa:ne, logo doasimu." 17 (Baligisu Lolo Nasu ode huluane amoga, Bailade da hou agoane hamosu. Moilai dunu ilia hanaiba:le, e da se dabe iasu hamosu dunu afadafa ea se dabe iasu diasu logo doasisu.) 18 Be dunu huluane da Bailade ea sia: nababeba:le, gilisili halale sia:i, "Amo dunu bogoma:ne medoma! Bala:base masa:ne, ea se dabe iasu logo doasima! Ninia da Bala:base hanai!" 19 (Bala:base da moilai ganodini gegesu hou hamobeba:le amola eno dunu medole legeiba:le, ilia da e se dabe iasu diasu ganodini sali.)
20 Bailade da Yesu udigili masa:ne hanaiba:le, dunu huluanema bu sia:i. 21 Be ilia da mae fisili, halale bagadewane sia:i, "E bulufalegeiga bogoma:ne medoma! Bulufalegeiga medoma!" 22 Bailade da sia: osodayale ilima bu sia:i, "Abuliba:le:? E da adi wadela:i hou hamobela:? Na da Ea hou ganodini bogoma:ne se dabe iasu lamu hou hamedafa ba:i. Na da amo dunu fane, udigili masa:ne sia:mu da defea." 23 Be ilia ha:giwane, Yesu bulufalegeiga medoma:ne bagadewane halale sia:i. Amalalu, Bailade da ilia sia: nabi dagoi. 24 Amaiba:le, Bailade da ilia adole ba:su hamoma:ne sia:i.
25 Ilia sia:beba:le, dunu amo da gegeiba:le amola eno dunu medole legeiba:le se dabe iasu diasu ganodini sali, amo dunu masa:ne, Bailade da se dabe iasu diasu logo doasi. Be ilia hanaiba:le, e da ea dadi gagui dunu ilima Yesu medole legema:ne sia:i

Ilia da Yesu Bulufalegei Damana Medole Legei (Ma:diu 27:32-44; Maga 15:21-32; Yone 19:17-27)

26 Dadi gagui dunu da Yesu medomusa: hiouginana asi. Asili, Sailini soge dunu ea dio amo Saimone, e da Yelusaleme diasuga doaga:musa: logoga ahoanebe ba:i. Louma dadi gagui dunu ilia da amo dunu gasawane gaguli, ea gidagia Yesu Ea bulufalegei gisasili, Yesuma fa:no bobogema:ne sia:i.
27 Dunu bagohame Ea bogobe ba:musa:, fa:no bobogei. Eno uda Ema bagadewane asigiba:le, ilia da Eha digini fa:no bobogei. 28 Be Yesu da beba:le, ilima amane sia:i, "Dilia Yelusaleme uda! Na da bogomuba:le, mae dima! Be dilia amola dilia mano da se bagade nabimuba:le, dima. 29 Bai eso misunu amoga ilia da amane sia:mu, 'Aligime uda da hahawane gala. Ilia hagomo ganodini mano da hame fibiba:le amola dudubu da ilia dodo maga:me hame maiba:le, ilia da hahawane gala! 30 *Amo esoga ilia goumi amoma sia:mu, 'Mugululi, nini banena sa:ima!' Ilia da agologa, 'Nini dedeboma!' sia:mu. 31 Wali Na da esalebeba:le ifa da gahe agoane ba:sa. Amo hou ilia wali Nama hamobeba:le, Na da guiguda: hame esalea, ifa da bioi ba:sea, ilia da adi hamoma:bela:?"
32 Ilia da eno wadela:i hou hamosu se dabe lai dunu aduna, ela amola Yesu gilisili fuga:musa: oule asi. 33 Amalalu, ilia sogebi ea dio amo "Dialuma Gasa," amoga doaga:loba, ilia da Yesu bulufalegeiga dabagala:i. Wadela:i hou hamosu dunu aduna amolawane, ilia gilisili eno bulufalegeiga dabagala:i. Afae da ea lobodafadili, eno da ea lobo fofadidili dabagala:i. 34 †Yesu E amane sia:i, "Ada! Dia ilia hou gogolema:ne

* **23:30:** Hosia 10:8; Wamolegei Sia: Olelesu 6:16 † **23:34:** Gesami Hea:su 22:18

olofoma.! Bai ilia hamobe ilia da mae dawa:iwane hamosa!" Louma dadi gagui dunu, ilia da Yesu Ea abula lamusa:, ululuasu. 35 ‡Dunu huluane da ba:musa: lelu. Be Yu ouligisu dunu ilia Yesuma habosesele oufesega:su. Ilia amane habosesele sia:i, "E da dunu eno mae bogoma:ne gaga:i. E da dafawane Gode Ea ilegei Mesaia esalea, defea, Hina: mae bogoma:ne, Hisu gaga:mu da defea!"

36 §Dadi gagui dunu ili amola Yesuma oufesega:ne, Ema misini, Ea moma:ne, wadela:i waini hano dili i. 37 Ilia amane sia:i, "Di da Yu dunu fi amoga Hina Bagade esalea, defea, Dia mae bogoma:ne Disu gaga:ma."

38 Yesu Ea dialuma dabuagado meloa dedei gosagisi ba:i. Amoga sia: dedei da, "Yu dunu fi ilia Hina Bagade da goea."

39 Wadela:i hou hamosu dunu aduna gilisili eno bulufalegeiga dabagala:i, afadafa da Yesuma lasogole sia:i, "Di da Mesaiala:? Di amola ani Dia gaga:ma!"

40 Be eno wadela:i hou hamosu dunu da ea sama ema gagabole agoane sia:i, "Dia da Godema hame beda:bela:? Ani da bogoma:ne se dabe iasu Yesu defelewane lai dagoi.

41 Be ania se dabe iasu lamu da defea. Ania wadela:i hou hamoiba:le dabe laha. Be amo Dunu da wadela:i hou hamedafa hamosu." 42 Amalalu, e da Yesuma amane sia:i, "Yesu! Dia Hinadafa Hou lai dagoiba:le bu masea, Dia na mae gogolema!"

43 Yesu da ema bu adole i, "Na dima dafawane ilegele sia:sa. Wali eso, ani da gilisili Ba:ladaise soge ganodini ba:mu."

Yesu Ea Bogoi
(Ma:diu 27:45-56; Maga 15:33-41; Yone 19:28-30)

44 Esomogoa, eso ea hadigi fisili, soge huluane amo ganodini gasi bagade ba:i. Baloga (3 p.m.) amogalu bu hadigi ba:i. 45 **Afafasu abula bagade Debolo Diasu ganodini gaga:i dialu, hisu gadelale, fada:ne fasi ba:i. 46 ††Yesu da ha:giwane wele sia:i, "Ada! Na da Na a:silibu Dia lobo da:iya ligisisa!" Amane wele sia:nanu, E da bogoi.

47 Louma dadi gagui hina dunu, amo hou huluane ba:beba:le, Godema nodone sia:i, "Dafawane! Amo dunu da moloidafa dunu esalu!"

48 Dunu bagohame Yesu Ea bogosu ba:musa: misi. Yesu da bogoi dagoi ba:loba, ilia moilaiga se nabawane, ilila: bida:gi lulufigilalu buhagi. 49 ‡‡Yesu Ea na:iyado dunu amola uda huluane (Yesu da Ga:lili soge fisibiba:le, ilia Yesuma fa:no bobogei) amo da fonobahadi sedagawane lelu, Ea bogobe asigiwane ba:i.

Ilia da Yesu Gele Gelabo Dogoiga Sali
(Ma:diu 27:57-61; Maga 15:42-47; Yone 19:38-42)

50 Amo esoha, dunu ida:iwane, moloidafa dunu esalu, ea dio amo Yousefe. E da A:limadia moilai dunu, amola e da Yu ouligisu Gasolo dunu esalu. 51 Amo dunu da Gode Ea Hinadafa Hou doaga:ma:ne, dafawaneyale dawa:iwane ouesalu. Eno Yu ouligisu dunu da Yesu medomusa: ilegebeba:le, e da amo hou higabeba:le hame fuligala:i. 52 E da Bailadema misini, Yesu Ea da:i hodo lamusa: adole ba:i.

53 Amalalu, e da Yesu Ea da:i hodo bulufalegeiga duga:le, gududili ligisili, ahea:iai abula amoga sosone, gele gelabo dogoi (musa: bogoi da hame

---

‡ **23:35:** Gesami Hea:su 22:7 § **23:36:** Gesami Hea:su 69:21 ** **23:45:** Gadili Asi 26:31-33
†† **23:46:** Gesami Hea:su 31:5 ‡‡ **23:49:** Luge 8:2-3

salasu) amo ganodini ligisi. 54 Amo eso da Falaida:i eso. Sa:bade eso da
aya doga:mu gadenei ba:i.
55 Uda amo da Ga:lili soge fisili, Yesuma fa:no bobogei, ilia da Yousefe sigi
asili, gele gelabo dogoi amoga Yesu Ea da:i hodo ligisibi ba:i. 56 §§Amalalu,
ilia da diasuga buhagili, Yesu Ea da:i hodo da:iya legemusa:, gabusiga:
manoma hahamoi. Ilia da Gode Ea Sema dawa:beba:le, Sa:bade eso amoga
helefi.

24

Yesu da Uhini Wa:legadoi
(Ma:diu 28:1-10; Maga 16:1-8; Yone 20:1-10)

1 Hialigi bisisu eso (Sada:i), hahabedafa, amo uda ilia da gabusiga:
manoma ilia hahamoi liligi, amo aguni, gele gelaboga asi. 2 Doaga:le, ilia
da igi logo ga:su bagade da bebesole gale, logo doasi ba:i. 3 Amaiba:le,
ilia da gele gelabo dogoi amo ganodini golili sa:ili, Hina Gode Yesu Ea da:i
hodo dialebe hame ba:i. 4 Ilia fofogadigili lela ba:loba, dunu aduna ahea:iai
hadigi bagade abula amoga idiniginisi lelebe ba:i.
5 Beda:iba:le, uda ilia da osoboga begudui. Amo dunu da ilima amane
sia:i, "Dilia da abuliba:le esala dunu, amo bogoi gele gelabo ganodini
hogosala:? 6 *E da guiguda: hame. E da uhini wa:legadoi dagoi. E da
musa: Ga:lili sogega esaloba, dilima sia:i dagoi. Amo dilia bu dawa:ma!
7 E da musa: amane sia:i, 'Dunu Egefe da hobea wadela:i hou hamosu
dunu ilia lobo ganodini gagulaligi ba:mu. E da bulufalegeiga bogosea, eso
osoda amoga uhini bu wa:legadomu.' " 8 Amalalu, uda da Yesu Ea musa:
sia:i, bu dawa:i. 9 Ilia da bogoi gele gelabo fisili, buhagili, ado ba:su dunu
gidayale gala, amola eno fa:no bobogesu dunu huluane ilima ilia ba:i liligi
olelei. 10 Amo uda ilia dio amo da Meli Ma:gadala, Youa:na, Ya:mese ame
ea dio amo Meli, amola oda galu.
11 Be ado ba:su dunu da amo sia: da udigili sia: dasu dawa:i galu. Ilia
da uda ilia adoi dafawaneyale hame dawa:i.
12 Be Bida da wa:legadole, gele gelaboga hehenai. Beguduli, e ganodini
ba:loba, sosoi abula fawane dialebe ba:beba:le, e da bagadewane fofo-
gadigili dawa:lalu moilaiga buhagi.

Ema:iase Moilaiga Ahoasu
(Maga 16:12-13)

13 Amogalawane, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu aduna, ela da moilai
ea dio amo Ema:iase amoga doaga:musa:, logoga ahoanu. Yelusaleme
fisili, Ema:iase doaga:musa: ahoasu sedaga defei da12 gilomida
agoane. 14 Ahoanoba, ela da hou doaga:i, amo gilisili sia:daha ahoanu.
15 Sia:daloba, Yesu Hi da gadenenewane manoba, E amola ela gilisili
ahoanu. 16 Ela da Yesu ba:i, be E da eno dunuyale dawa:i.
17 Yesu da elama amane sia:i, "Ali da gilisili ahoana, adi sia: daha
ahoanula:?" Amalalu, ela odagi da:i dioiwane, oulelu. 18 Dunu afae ea dio
amo Galioufa:se, da Yesuma bu adole ba:i, "Dunu huluane Yelusalemega
misi ilia da waha doaga:i hou huluane dawa:. Be Dia fawane hame
dawa:bela:?"

---

§§ **23:56:** Gadili Asi 20:10; Mousese ea Malasu 5:14 * **24:6:** Ma:diu 16:21, 17:22-23, 20:18-19; Maga 8:31, 9:31, 10:33-34; Luge 9:22, 18:31-33

19 Yesu E sia:i, “Adi houla:?” Ela bu adole i, “Yesu, Na:salede dunu, amo Ea hou. E da balofede dunu esalu. Ea hou amola Ea sia: amo Gode amola dunu huluane ilia gasa bagade ba:su. 20 Be gobele salasu ouligisu dunu amola ninia fi ouligisu dunu, amo dunu fofada:musa: bulufalegeiga medoma:ne, Louma ouligisu dunuma i.

21 Be amo dunu da nini gaga:le, Isala:ili dunu ilia se dabe iasu logo doasima:ne, ninia da bagadewane dawa:i galu. Amo hou da degabo hamonanu, misini, wali da eso osoda wea! 22 Ninia fi uda oda ilia sia: nababeba:le, ninia fofogadigi. Ilia da hahabedafa gele gelabo amoga asili,

23 Ea da:i hodo hame ba:i. Ilia buhagili, amane sia:i, ‘Ninia dafawane a:igele dunu aduna ba:i. Ela da Yesu da hame bogoi esala sia:i.’ 24 Amalalu, ninia fi dunu gele gelaboga asili, uda ilia sia:i defelewane ba:i. Be Yesu Ea da:i hodo hame ba:i.”

25 Amalalu, Yesu da elama amane sia:i, “Ali da gagaoui agoai dunu. Alia da dogo ganodini gebewanedafa balofede dunu ilia musa: olelei dafawaneyale dawa:be.

26 Gelesu da ea hadigi Hinadafa Hou lama:ne, amo se nabasu nabimu da defea galu.”

27 Amalalu, Yesu da hidadea Mousese, fa:no balofede dunu huluane amo ilia sia:i huluane Yesu Ea hou olelemusa: Gode Sia: Dedei Buga ganodini dedei, amo sia: huluane ela dawa:ma:ne, elama olelei.

28 Amalalu, ilia masunu moilai amoga gadenenewane doaga:loba, Yesu da baligili masusa: ahoanebe ba:i. 29 Be ela da Ea logo ga:musa:, amane sia:i, “Gasimu galebe! Ani ouesaloma!” Amaiba:le, E da ela diasuga ouesalumusa:, golili sa:i. 30 Ilia da ha:i manusa: fili, Yesu da agi ga:gi lale, sia:ne gadole, amo a:le, elama i. 31 Amalalu, ela si bu noga:le ba:beba:le, E da dunu enoyale hame, be Yesuwane ba:i. Be Yesu da alalolesili, Ea ahoabe ela da hamedafa ba:i. 32 Elesu amane sia:sa:i, “Dafawane! Ani da logoga manoba, E da anima sia:beba:le, amola Gode Sia: Dedei bai olelebeba:le, ania dogo ganodini gia:i agoane nabi.” 33 Amalalu, ela wa:legadole, hehenane, Yelusalemega buhagili, Yesu Ea ado ba:su dunu gidayale gala amola eno fa:no bobogesu dunu gilisili esasulubi ba:i. 34 Ilia da elama amane sia:i, “Hina da dafawane uhini wa:legadoi dagoi. E da Saimone ema doaga:i.”

35 Amalalu, ela da logoga manoba elama hamoi hou, ilima olelei. Amola Yesu da elama agi ga:gi a:le iabeba:le, elama doaga:i dunu da Yesuyale dawa:i, amo sia: olelei.

Yesu Ea Ado ba:su Dunu da Ea Da:i Ba:i

(Ma:diu 28:16-20; Maga 16:14-18; Yone 20:19-23; Asunasi Dunu Ilia Hou 1:6-8)

36 Ela da sia:nanoba, Yesu Hisu logo mae doawane, ilia gilisisu amo ganodini leluwane, ilima amane sia:i, “Dilia dogo olofoiwane dialoma!”

37 Be E da bogoi ea a:silibuyale dawa:beba:le, ilia da beda:ga fofogadigi. 38 Be E da ilima amane sia:i, “Dilia da abuliba:le beda:bela:? Abuliba:le dafawaneyale hame dawa:su hou da dilia dogo ganodini mabela:? 39 Na lobo amola Na emo ba:ma! Goe da dafawane Na dawa:ma! Na da:i digili ba:lalu dawa:ma! Na da hu amola gasa galebeba:le, Na da bogoi a:silibuyale mae dawa:ma!”

40 Amo sia:nanu, E da Ea lobo amola Ea emo ilima olei. 41 Ilia da baligili hahawaneba:le, fofogadigili bu dafawaneyale hame dawa:beba:le, E da

ilima amane sia:i, “Dilia da ha:i manu ganabela:?” 42 Ilia da menabo gobei
a:i lale, Ema i. 43 E da amo lale, ilia odagiaba mai dagoi.
44 Amalalu, E da ilima amane sia:i, “Na da amo hou musa:, dili amola
Na gilisili esaloba, dilima olelei da Na hou olelemusa: sia: huluane dedei,
Mousese ea Malasu, balofede ilia dedei, amola Gesami Hea:su buga dedei,
amo huluane da didili hamomusa:, Na da misi dagoi.”
45 Amalalu, E da ilia asigi dawa:suga Gode Sia: dedei noga:le
dawa:ma:ne, doasi.
46 E da ilima amane sia:i, “Sia: da agoane dedei diala. Mesaia da se
nabalu, bogole, eso osodaga uhini wa:legadomu. 47 Degabo Yelusaleme
ganodini, fa:no osobo bagade fifi asi gala amoga dunu ilia olelebeba:le,
huluane da Na Dioba:le Godema sinidigisu hou, amola wadela:i hou
gogolema:ne olofosu nabimu. 48 Dilia da amo hou ba:su dunu esala.
49 †Dawa:ma! Dili fidima:ne, Na da Gode Ea hahawane dogolegele iasu
amo E da musa: imunusa: ilegele sia:i, amo dilima asunasimu. Be diasu
ganodini ouesalu, gasa bagade hou muagado misunu da dilima abula
agoane idiniginisimu.”

Gode da Yesu Hebene Sogega Lale Gadoi
(Maga 16:19-20; Asunasi Dunu Ilia Hou 1:9-11)

50 ‡Amalalu, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunu Bedani moilai gadenene
sogebi amoga oule asi. E da Ea lobo gaguia gadole, Gode da ilima
hahawane ima:ne sia:i.
51 Hahawane sia:nanu, E da ili fisili amola Gode da E muagado lale gadoi.
52 Ilia da Yesuma nonodona, hahawane bagadewane Yelusaleme moilai bai
bagadega buhagi.
53 Eso huluane, mae helefili, ilia Debolo Diasu ganodini, Godema nodone
sia:ne gadolalu.
Sia: Ama Dagoi

† **24:49:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:4 ‡ **24:50:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:9-11

Yone

(Da:i Sia: - John; Modu – Ioane; Bisini – Jon)

Hidadea Sia:

Gode Sia: Ida:iwane Gala, Yesu Ea ado ba:su dunu Yone dedei, da Gode Ea Sia:dafa ninima olelesa. Gode Ea Sia: (Yesu) E da osobo bagade dunu hamone, ninia osobo bagade dunu fi amo ganodini esalu. Musa: balofede dunu da Mesaia (Gode Egefedafa) amo da osobo bagadega misunu olelei. E da osobo bagade dunuma "Gaga:su" dunu esalumu, Ea sia: dafawaneyale dawa:su dunu da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hou lamu, amo Yone da ea dedei idisu dunu huluane, ilia amo sia: dafawaneyale dawa:ma:ne, dedei dagoi. Hidadea sia: da Yesu da Gode Ea Sia:dafa dunu hamoi olelesa. Amalalu, gasa bagade musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu Yesu Ea hamoiba:le, Yesu da musa: olelei Gaga:su, Gode Egefedafa, Yone ea dedei da ninima olelesa. Dunu mogili, ilia Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Ema fa:no bobogei. Be eno da dafawaneyale dawa:mu higa:iba:le, Ema ha laiwane esalu-amo sia: dedei. Sia:alalo 13-17 Yesu Ea afugili lai amo gasi ganodini Ea asigi hou Ea ado ba:su dunu ilima olelesu. Ea bulufalegei damana bogomu gadeneiba:le, E da fidisu sia: amola hobea misunu hou, ilima olelei. Buga fa:no bega:, ninia Yesu Ea Fofada:su, Ea bogosu, Ea wa:legadosu, amola Ea ado ba:su dunu Ea da:i hodo bu ba:su, amo sia: dedei ba:sa. Gode Ea dogolegele hahawane iasu (eso huluane Fifi Ahoanusu Yesu E gaguli misi), Yone buga da bagadewane olelesa. Amo hahawane iasu da dunu e da Yesu Ea A:silibu amoga bu lalelegesea, e da wahadafa mae bogole, Fifi Ahoanusu lai dagoi - asa hame - wahadafa lai. Yesu Hi fawane da Logodafa, Dafawanedafa Hou, amola Fifi Ahoanusudafa. Ninia eso huluane ba:sa liligi amola esalusu liligi amoga Yesu da fedege sia: olelesa. Hano, agi, hadigi, sibi, sibi ouligisu dunu, waini efe amola fage amola eno fedege sia: bagohame amo ganodini dedei diala.

Sia: dedei diala:-

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-18
2 Yone Ba:bodaise ea hou amola Yesu Ea musa: Ado Ba:su Dunu...Sia:alalo 1:19-51
3 Yesu da Dunu Huluane Nabima:ne Ea Sia: Olelei...Sia:alalo 2:1-12:50
4 Yelusaleme Moilai bai bagadega Sia: Olelelalu, Yesu E Bogoi...Sia:alalo 13:1-19:42
5 Yesu uhini Wa:legadole, Ea Fa:no Bobogesu Dunu E Ba:ma:ne ilima Misi...Sia:alalo 20:1-31
6 Fa:nodafa Sia: Ga:lili Sogega bu Misi...Sia:alalo 21:1-25

Yone

Sia:dafa da Dunu Hu Hamosu

1 Degabodafa, osobo bagade da hame hahamoi galu, amo esoha Gode Sia:dafa da esalu. E (Sia:dafa), amola Gode, da gilisili afadafa fawane esalu. Sia:dafa da Gode defele. 2 Degabodafa Sia:dafa amola Gode, Ela da gilisili

esalu. 3 Sia:dafa da liligi huluanedafa hahamoi dagoi. E da hame hamoi ganiaba, liligi huluanedafa da hame ba:la:loba. 4 Sia:dafa da esalusu ea bai galu. Amo esalusu da osobo bagade dunu fifi asi gala ilima hadigi olelei. 5 Amo hadigi da gasi ganodini diga:i diala. Amo hadigi da gasiga dedebomu hamedesa.

6 *Gode da Ea sia: adole iasu dunu ea dio amo Yone, amo asunasi. 7 Dunu huluane ilia Gode Ea adosu nababeba:le, dafawaneyale dawa:ma:ne, Yone da hadigi ilima olelema:ne misi. 8 Yone da Hadigidafa hame galu. E da amo Hadigidafa olelela misi.

9 Amo hadigi da Hadigidafa. Hadigidafa da dunu huluane amo da osobo bagadega maha, ilima hadigi iaha.

10 Sia:dafa da osobo bagade ganodini esalu. Gode da Sia:dafa amoga osobo bagade hahamoi. Be osobo bagade dunu da Sia:dafa hame dawa:i galu. 11 E da Ea fidafa dunu ilima misi, be Ea fidafa da Ea hou lalegagumu higasu. 12 Be mogili ilia da Ea hou hanaiba:le, Ea hou lalegagui. Amalalu, ilia da Gode Ea mano hamoma:ne, E da ilima ilegei dagoi. 13 Osobo bagade hou hamobeba:le hame, ilia bu lalelegele Gode Ea mano hamoi. Osobo bagade dunu ea hamoiba:le, ilia hame lalelegei, be Gode Hi ilegeiba:le ilia da bu lalelegele, Gode Ea mano hamoi dagoi.

14 Sia:dafa da osobo bagade dunu ea hu lale, ninia osobo bagade fi amo ganodini esalu. Ea hou da hahawane dogolegele iasu amola dafawanedafa hou ba:su. Ea hadigi, amo Gode Egefedafa Ea hadigi defele, ninia ba:i dagoi.

15 Yone da Ea hou olelei. E da ha:giwane wele sia:i, “E da na misi amoga fa:no misi, be Ea hou da na hou baligisa! Na hame lalelegei esoga, E da esalu! Amo dunu Ea hou olelemusa: na sia:i!”

16 Ea hahawane dogolegele iasu hou da nabai bagadewane dialebeba:le, E ninima hahawane bagade iasu. Musa: ninia hahawane ba:i, be wali bu baligiliwane hahawane ba:sa. 17 Gode da Mousesema olelebeba:le, Ea Sema ninima iasu. Be Yesu Gelesu da hahawane dogolegele iasu, amola moloidafa hou, ninima olelei dagoi. 18 Osobo bagade dunu huluanedafa, da Gode hamedafa ba:su. Be Hina Gode Yesu, Hisu da Godedafa defele. Amola E da Gode dafulili lelebeba:le, Hi fawane da Gode Ea hou olelei dagoi.

Yone Ba:bodaise ea Olelesu
(Ma:diu 3:1-12; Maga 1:1-8; Luge 3:1-18)

19 Yu fi ouligisu dunu Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, ilia da gobele salasu dunu amola Lifai dunu, amo Yone ea hou abodemusa: asunasi. Ilia da Yonema amane adole ba:i, “Di da nowala:?”

20 Yone da bu adole imunu hame hihi galu. E da moloiwane olelei, “Na da Mesaia hame!”

21 †Ilia bu adole ba:i, “Amaiba:le, di da nowala:? Di da Elaidiala:?.”

Yone bu adole i, “Hame mabu!

“Ilia eno adole ba:i, “Di da Balofede dunudafala:?”

“Hame mabu!” e sia:i.

22 Ilia amane sia:i, “Amaiba:le, di da nowala:, amo ninima adoma. Ninia asunasi dunuma adole iasu gaguli masunu galebe. Dia hou da adi houla:?”

23 ‡Be Yone bu adole ianoba, e da Aisaia ea sia: dedei olelei,

“Na da hafoga:i soge, dunu hame esalebe soge amo ganodini ahoana,

---

* **1:6:** Ma:diu 3:1; Maga 1:4; Luge 3:1-2 † **1:21:** Ma:lagai 4:5; Mousese ea Malasu 18:15,18
‡ **1:23:** Aisaia 40:3

amane wele sia:nana,
`Hina Gode da noga:iwane masa:ne, Ea logo moloiwane fodoma!' "
24 Abodemusa: misi dunu (Fa:lisi fi dunu da ili asunasi), 25 ilia da Yonema amane adole ba:i, "Di da Mesaia o Elaidia o Balofede dunu amo hame esalea, di da abuliba:le dunu hanoga fane salala:?"
26 Yone da bu adole i, "Na da hanoga ba:bodaise hou hamosa. Be dilia gilisisu amo ganodini dunu dilia hame dawa: dunu da lela. 27 E da na misi amoga fa:no maha. Be na da Ea emo salasu efe fadegamu amo defele hame ba:sa.
28 Yone da Bedani soge, (Yodane Hano gusu bega:) amoga hanoga fane salasu hou hamonanoba, amo hou huluane da ba:su.

Gode Ea Sibi Mano

29 Golale hahabe, Yone da Yesu ema manebe ba:i. E amane sia:i, "Dilia ba:ma! Gode Ea Sibi Mano manebe goea. E da osobo bagade wadela:i hou huluane fadegale fasisa. 30 Na musa: sia:i, `E da na misi amoga fa:no misi, be Ea hou da na hou baligisa. Na hame lalelegei esoga, E da esalu.' Na da amo dunu Ea hou olelemusa:, amane sia:i. 31 Na da amo dunu hame dawa:i galu. Be na da amo misunu dunu Ea hou Isala:ili dunuma olelemusa:, hanoga fane salasu hamomusa: misi."
32 Amalalu, Yone da ilima amane sia:i, "Na da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, dafe sio agoane muagado misini, Ea da:i hodo amoga aligila sa:i, ba:i dagoi. 33 Na da amo da Gode Ea ilegei dunu hame dawa:i galu. Be musa: Gode da na hanoga fane salasu hawa: hamoma:ne, asula ahoanoba, E da nama amane olelei, `Di da Gode Ea A:silibu Hadigidafa dunu afadafa amoga aligila dalebe ba:mu. Amo Dunu da Na A:silibu Hadigidafa amoga ba:bodaise hamosa.' 34 Na da amo hou ba:i dagoi. Amola amo dunu da Gode Egefedafa na da dilima sia:sa!"

Yesu Ea Musa: Ado Ba:su Dunu Fi

35 Eso afae aligili, Yone amola ea ado ba:su dunu aduna da gilisili lelu.
36 Lelebeba:le, Yesu da baligili ahoanebe ba:i. Yone e amane sia:i, "Gode Ea Sibi Mano ahoanebe goea."
37 Amo sia: nababeba:le, ea ado ba:su dunu aduna da Yesuma fa:no bobogei.
38 Yesu da delegili, ela da ema fa:no bobogelalebe ba:loba, elama amane adole ba:i, "Ali da adi hogosala:?" Ela bu adole ba:i, "La:bai (olelesu)! Dia golasu da habila:?"
39 E bu adole i, "Ba:la misa!" (Amoha da eso baloga agoane). Amalalu, ela da Yesu E sigi asili, Ea golasu ba:i. Ilia gilisili amo eso ganodini sia: dalu, gasi gadenenewane yolesi.
40 Dunu afadafa ea dio amo A:dalu, e da Saimone Bida eya esalu. E da Yone ea sia: nabalu, Yesuma fa:no bobogei. 41 E da ea ola Saimone hogolala ba:beba:le, ema amane sia:i, "Ani da Mesaia (eno sia: Gelesu) ba:i dagoi." 42 Amalalu, e da Saimone Yesuma oule misi.
Yesu da Saimone ba:beba:le, amane sia:i, "Dia dio da Saimone! Di da Yone egefe! Wali Na da dima Sifa:se dio asula." (Sifa:se dio da Bida dio defele. Amo dawa:loma:ne sia: da `igi'.)

Yesu da Filibe amola Nada:na:iele elama, Ema Fa:no Bobogema:ne Sia:i

43 Golale hahabe, Yesu da Ga:lili sogega masunu dawa:i galu. E da Filibe ba:beba:le, amane sia:i, "Na baligiga aligila misa." 44 (Filibe ea moilai dio amo Bedesa:ida. Amo moilaiga A:dalu amola Bida esalebe ba:i.) 45 Filibe

da hogolala, Nada:na:iele ba:i. E da ema amane sia:i, “Ninia da Dunu amo Ea hou Mousese da Sema buga ganodini dedei, amola balofede dunu, Ea hou dedei, amo dunu ninia ba:i dagoi. E da Yesu, Yousefe egefe. Ea moilai da Na:salede.”

46 Nada:na:iele da amane sia:i, “Liligi ida:iwane gala da Na:salede moilaiga mahabela:? Hame mabu!”

Be Filibe da bu adole i, “Ba:la misa!”

47 Yesu da Nada:na:iele Ema manebe ba:beba:le, ea hou olelemusa: amane sia:i, “Isala:ili dunudafa da manebe goea. Amo dunu da ogogosu hame dawa:.”

48 Nada:na:iele da Ema amane adole ba:i, “Na hou Dia habodane dawa:bela:?”

Yesu E bu adole i, “Filibe da dima hame misa:ne weloba,
Na da di figi ifa ea ougiha esalebe ba:i.”

49 Nada:na:iele fofogadigili sia:i, “Olelesu! Di da Gode Egefedafa. Di da Isala:ili fi ilima Hina Bagadedafa esala.”

50 Yesu E amane sia:i, “Di da figi ifa ea ougiha esalebe Na ba:i, amo fawane Na sia:beba:le di da Na hou dafawaneyale dawa:bela:? Amo hou bagadewane baligisu hou di da ba:mu.” 51 §E da ilima amane sia:i, “Na da dafawane dilima sia:sa! Dilia da Hebene logo doasibi ba:mu, amola Gode Ea a:igele dunu Gode Egefe amo da:iya, ilia gudu dalebe gado heda:lebe ba:mu.”

2

Ga:ina Moilaiga Uda Lasu Lolo Nasu

1 Eso aduna aligili, Ga:ina moilai (Ga:lili sogega) amo ganodini ilia uda lasu hou hamosu. Yesu Ea ame amoga misi esalu. 2 Lolo nasu ouligisu dunu da Yesu, Ea ado ba:su dunu, ilima misa:ne sia:i dagoiba:le, ilia misi esalu. 3 Be waini hano huluane na dagoiba:le, Yesu Ea ame Ema amane sia:i, “Ilia waini huluane da na dagoiba:le ebelei.”

4 Be Yesu da bu adole i, “Na hawa: hamomu dia abuliba:le adosala:? Na ilegei eso da hame doaga:i.” 5 Yesu Ea:me da hawa: hamosu dunuma amane sia:i, “Ea adosea dilia hamoma!”

6 Yu dunu ilia lobo dodofesu hou sema bagade dialu. Amo hou hamoma:ne ofodo da gafeyale gala dialu. Ofodo afae afae da hano100lidase (litres) agoane sogasalasea nabai ba:i. 7 Yesu da hawa: hamosu dunu ilima amane sia:i, “Amo ofodo gafeyale gala amoga hano sogasalawane, nabama!” Amalalu, ilia hano sogasalawane, ofodo da nabaidafa ba:i.

8 Amalalu, Yesu da ilima amane adole i, “Defea! Wali amo ofodoga hano dili, gaguli asili, lolo Nasu aowasu dunuma ima.” Ilia da Ea sia:i defele hamoi.

9 Lolo Nasu ouligisu dunu da hano afadenene, bu waini hano hamoi, amo na ba:i. Waini da habidili misi, aowasu dunu da hame dawa:i (be hawa: hamosu dunu da hano dili iabeba:le dawa:i). Amalalu e da uda lamu dunuma amane wele sia:i, 10 “Dunu huluane da hidadea waini hano ida:iwane sagole, fa:no ilima misi dunu da bagadewane na dagoiba:le, ilia da wadela:i waini hano sagosa. Be dia hou da hisu. Di da fa:nodafa waini baligili ida:iwane gala ninima iaha!”

---

§ **1:51:** Mui 28:12

11 Ga:ina moilai, Ga:lili soge ganodini, amoga Yesu da amo degabo gasa
bagade musa: hame ba:su hou hamoi dagoi. E da Ea hadigi olelebeba:le,
Ea ado ba:su dunu da Ea hou dafawaneyale dawa:i galu.
12 *Amohaga fa:no, Yesu, Ea ame, Ea eya, amola Ea ado ba:su dunu, eso
bagahame oualigimusa:, Gabena:iame moilaiga asi.

Yesu E Debolo Diasu Doga:i
(Ma:diu 21:12-13; Maga 11:15-17; Luge 19:45-46)

13 †Baligisu Lolo Nasu gilisimu da gadeneiba:le, Yesu da Yelusaleme
moilai bai bagadega asi. 14 Debolo Diasu ganodini, E da dunu ilia
bulamagau, sibi, amola musuni bidi lalebe ba:i. Eno dunu ilia fafai amoga
fili, muni afadenene iasu hou hamonanebe ba:i. 15 Amalalu, Yesu da efega
fegasu hamone, ohe fi, bulamagau, amola sibi huluane gadili sefasi. E da
muni bidi lasu dunu ilia fafai delegili fasili, ilia muni fage huluane gugudili
fasi. 16 E da sio bidi lasu dunuma amane sia:i, "Sio huluane gadili gaguli
masa! Na Ada ea diasu bidi lama:ne diasu agoane hamomu da defea hame!
Yolesima!"
17 ‡Amalalu, Ea ado ba:su dunu da Gode Sia: Dedei amo bu dawa:i,
amane, "Gode! Na dogo ganodini, Dia Diasu amoma asigi hou da lalu
agoane nesa."
18 Yu ouligisu dunu da Yesuma amane adole ba:i, "Di da abuliba:le amo
hou hamonanebela:? Amo olelema:ne, di da adi dawa:digima:ne olelesu
ninima olelema:bela:?" 19 §Yesu E bu adole i, "Dilia amo Debolo Diasu
mugulusia, Na da eso udiana amoga bu hiougili dagomu." 20 Ilia da
fofogadigili amane sia:i, "Ola! Musa: dunu ilia ode 46 agoanega amo diasu
gagui galu. Di da habodane eso udiana amoga bu gaguma:bela:?"
21 Be Yesu da Debolo Diasu Ea hou hame olelei. E da Ea da:i hodo
da diasu agoane sia:i. 22 Amaiba:le, fa:nowane, Yesu E bogole, bu
wa:legadoloba, Ea fa:no bobogesu dunu da amo sia: bu dawa:i galu.
Dawa:beba:le, ilia Gode Sia: Dedei bu dawa:le, Yesu Ea sia:i dafawaneyale
dawa:i.

Yesu da Osobo Bagade Dunu Huluane Ilia Asigi Dawa:su Dawa:i

23 Yesu da Baligisu Lolo Nasu amoha Yelusaleme moilai bai bagadega esa-
loba, dunu bagohame Ea gasa bagade dawa:digima:ne olelesu ba:beba:le,
Ea hou dafawaneyale dawa:i. 24 Be Yesu da osobo bagade dunu ilia
hou huluane dawa:beba:le, ilia lalegagui hou dafawaneyale hame dawa:i.
25 Eno dunu da osobo bagade dunu ilia hou Ema olelemu da hamedeidafa.
Bai Hisu, enoga mae oleleiwane, liligi huluane osobo bagade dunu ilia
dogo ganodini dialebe, dawa:i galu.

3

Yesu amola Nigoudimase,

1 Amo esoha, Yu ouligisu dunu afae (Fa:lisi dunu) ea dio amo Nigoudi-
mase, esalebe ba:i. 2 E da gasia, wamowane Yesuma misini, amane sia:i,
"La:bai (Olelesu)! Gode da hame fidi ganiaba, Dia da musa: hame ba:su
dawa:digima:ne olelesu hamonanebe amo hamomu da hamedela:loba.
Amo ninia ba:beba:le, di da Godema asunasi olelesu dunu ninia dawa:."
3 Be Yesu da ema bu adole i, "Na dima dafawane sia:sa! Nowa dunu

* **2:12:** Ma:diu 4:13 † **2:13:** Gadili Asi 12:1-27 ‡ **2:17:** Gesami Hea:su 69:9 § **2:19:** Ma:diu 26:61, 27:40; Maga 14:58, 15:29

da bu hame lalelegesea, e da Gode Ea Hinadafa Hou hamedafa ba:mu.”
4 Nigoudimase fofogadigili bu adole ba:i, “Abolebela:? Asigilai dunu da
habodane bu lalelegema:bela:? E da ame ea hagomo ganodini bu galuli
amo bu lalelegema:bela:?”
5 Yesu E bu adole i, “Na da dima dafawane sia:sa. Dunu e da hanoga
amola A:silibuga bu hame lalelegesea, e da Gode Ea Hinadafa Hou amoga
heda:mu hamedei.
6 Dunu da eda amola eme, amoga ela hamoiba:le lalelegesea, e da da:i
hodo fawane hamosa. Be A:silibu Hadigidafa amoga lalelegesea, e da
a:silibuwane ahoanumu.
7 Dilia huluane da bu lalelegemu da defea, amo Na da sia:beba:le, mae
fofogadigima.
8 Fo da hi hanaiba:le hi logoga ahoa. Fo da habodili misi, amola habodili
masunu, di hame dawa:. Fo ea sia: fawane naba. Dunu ilia da Gode Ea
A:silibu Hadigidafa Gala amoga lalelegebeba:le, ilia hou da amo agoane
ba:sa.”
9 Nigoudimase da bu fofogadigili amane adole ba:i, “Amo hou da
habodane mahabela:?”
10 Yesu da bu adole i, “Defea! Di da mimogo olelesu dunu Isala:ili soge
ganodini. Amaiba:le, di abuliba:le amo hou hame dawa:sala:?” 11 Na
da dafawane sia: dilima olelesa. Na dawa:su liligi, na siga ba:su liligi,
amo fawane na dilima sia:ne iaha. Be dilia huluane amo sia:ne iasu
nabimu higasa. 12 Na da osobo bagade hou dilima olelebeba:le, dilia
da dafawaneyale hame dawa:be. Amaiba:le, Na da Hebene hou dilima
olelesea, dilia da habodane dafawaneyale dawa:ma:bela:? 13 Osobo bagade
dunu da Hebene sogega hamedafa heda:su. Be Dunu Egefe, E da osobo
bagadega gudu sa:i, Hi fawane da Hebene sogega esalebe dunu.
14 *Mousese da hemonega dunu hame esalebe hafoga:i wadela:i soge
ganodini, sania balasiga hamoi amola ifaga gosagisili, gaguia gadole,
bugili, amo hou defele ilia da Dunu Egefe gaguia gadomu. 15 Dunu huluane
amo da Dunu Egefe Ea hou dafawaneyale dawa:sea, eso huluane Fifi
Ahoanusu lama:ne, amo hou da doaga:mu.
16 Bai Gode da osobo bagade fifi asi gala hodole, ilima asigili, Egefe ilima
i. Ea sia: dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, eso huluane mae bogole
Fifi Ahoanumu.
17 Gode da osobo bagade dunu huluane ilima se imunusa: fofada:musa:,
Egefe hame asunasi. Be dunu huluane gaga:musa:, E da Egefe asunasi
dagoi.
18 Nowa dunu da Gode Egefe dafawaneyale dawa:sea, e da se imunusa:
fofada:su hame ba:mu. Be nowa da dafawaneyale hame dawa:sea, e da
Yesu Ea Dio dafawaneyale hame dawa:beba:le, se imunusa: fofada:su
ba:mu. 19 Gode Ea fofada:su da agoane ba:sa. Hadigidafa da osobo
bagadega doaga:i dagoi. Be dunu ilia hou da wadela:iba:le, ilia hadigi
higale, gasi hanai galebe. 20 Nowa dunu da wadela:i hou hamosea, e da
hadigi higabeba:le, hadigi amoga hame maha. Eno dunu da ea wadela:i
hou ba:sa:besa:le, e da hadigiga hame maha. 21 Be ida:iwane, moloiwane
hamosu dunu, ea hadigi da Godema hamoi amo olelemusa:, e da hadigi
amoga maha.”

Yesu amola Yone

* **3:14:** Idisu 21:9

22 Amalalu, Yesu amola Ea ado ba:su dunu, ilia da Yudia sogega asili,
ouesalu, hanoga fane salasu hou hamonanu. 23 Inone sogebi (amo da
Sa:ilaime moilai gadenei) amoga Yone da ba:bodaise hou hamonanu. Bai
amo sogebiga, hano bagohame dialebe ba:i. Dunu bagohame da ema
doaga:beba:le, e da ili hanoga fane salasu. 24 †(Amo esoha, Yone da se
iasu diasu ganodini hame sali.)
25 Yone ea ado ba:su dunu da Yu dunuma sia:ga gegei. Ilia hanoga ulasu
sema amoma dawa:beba:le, sia:ga gegei. 26 Amalalu, ilia Yonema misini,
amane sia:i, "Olelesu! Dunu amo da ali Yodane gusu bega: amoga esalu. Di
da Ea hou ninima olelei. Amo da wali ba:bodaise hou hamonanebeba:le,
dunu huluane da Ema ahoa!"
27 Yone da bu adole i "Gode da osobo bagade dunuma hou hame olelei
ganiaba, e da gasa bagade hou hame dawa:la:loba. 28 ‡Na sia: dilia huluane
nabi dagoi. Na amane sia:i, 'Na da Mesaia hame be E bisili masa:ne, Gode
da na asunasi. 29 Uda da uda lamu dunu amo ea uda. Be uda lamu dunu
ea na:iyado, e da uda lamu dunu ea sia: nababeba:le, hahawane ba:sa.
Amaiba:le, na hahawane hou da nabaiwane diala. 30 Ea mimogo hou da
heda:le, amola na hou da gudu sa:imu da defea."

Hebene amoganini Misi Dunu

31 Gadodafa amoga misi dunu da osobo bagade dunu huluane baligisa.
Osobo bagade dunu da osobo bagadega esalebeba:le, osobo bagade hou
fawane sia: daha. Be Hebene sogega misi dunu da liligi huluane baligisa.
32 E da Ea ba:su amola Ea nabasu liligi olelesa. Be dunu huluane da Ea
sia: hame lalegagusa. 33 Be nowa dunu Ea sia: dafawane lalegagusia,
amo dunu e da Gode Ea hou da dafawanedafa eno dunuma olelesa.
34 Gode Ea asunasi dunu da Gode Ea sia: fawane olelesa. Bai Gode da Ea
A:silibu nabaiwane Ema iaha. 35 §Adadafa da Egefema asigiba:le, Ea gasa
bagade hou huludafa Ema ia dagoi. 36 Nowa da Gode Egefe dafawaneyale
dawa:sea, e da eso huluane Fifi Ahoanusu lai dagoi. Be nowa da Gode Egefe
Ea sia: hame nabawane hame hamosea, e da eso huluane Fifi Ahoanusu
mae lale, Gode Ea ougi se iasu ba:mu agoai galebe!"

4

Yesu amola Samelia Uda

1 Fa:lisi dunu ilia da nabi amo Yesu da fa:no bobogesu dunu hiougi amola
amo hanoga fane salasi, amola ilia idi da Yonema hamoi ilia idi baligi
dagoi. 2 (Be Yesu Hi da dunu hanoga hame fane sanasi. Ea ado ba:su dunu
ilia fawane hamosu).
3 Amaiba:le, eno dunu da Fa:lisi dunu ilia sia: dasu Yesuma olelebeba:le,
E da Yudia soge yolesili, Ga:lili sogega asi. 4 E da Ga:lili sogega doaga:musa:,
Samelia soge golili sa:i.
5 *Samelia soge ganodini ahoana, e da Saiga moilaiga doaga:i. Musa:,
Ya:igobe ea bugili nasu sogebi amo moilai gadenene amo egefe Yousefema
i dagoi. 6 Ya:igobe ea hano nasu uli dou da amo sogega dialu. Yesu da
helebeba:le, uli dou gadenene esalu. Amoha da esomogoa galu.
7 Amalalu, Samelia uda da hano dimusa: misi. Yesu da ema amane sia:
i, "Na manusa:, hano dili ima!" 8 (Yesu Ea ado ba:su dunu da ha:i manu

† **3:24:** Ma:diu 14:3; Maga 6:17; Luge 3:19-20 ‡ **3:28:** Yone 1:20 § **3:35:** Ma:diu 11:27; Luge 10:22 * **4:5:** Mui 33:19; Yosiua 24:32

bidi lamusa:, moilaiga asi dagoi ba:i.) 9 †Samelia uda da Yesuma bu adole i, “Di da Yu dunu be na da Samelia fi esala. Di da abuliba:le nama hano dili ima:ne adobela:?” (Bai Yu dunu ilia Samelia fi dunu ilia faigelei amoga manu da malei galu.)

10 Yesu E bu adole i, “Defea! Di da Gode Ea hahawane iasu hou, dima edegesu dunu Ea hou, amo dawa:loba, di da Ema edegela:loba. Adole ba:su ganiaba, E da dima esalalalusu hano ia:noba!”

11 Uda da Yesuma bu adole i, “Hina! Hano da gelabo gudu sedagawane diala. Di da hano disu hameba:le, habodane esalalalusu hano dima:bela:? 12 Ninia aowalali eda Ya:igobe da amo hano nasu uli dogoi ninima i. E, ea mano amola ea ohe fi huluane amoga dili mai. Di da Ya:igobe ea hou baligibela:?”

13 Yesu E bu adole i, “Nowa da amo hano dili nasea, e da bu hano hanamu.

14 Be nowa da Na hano dili iasu nasea, e da hobea gumiba:le, bu hano hame hanamu. Be hano ea dogo ganodini heda:lebeba:le, nawa:li agoane dalebeba:le, eso huluane mae bogole, Fifi Ahoanusu hou ema imunu.”

15 Amalalu, Samelia uda amane sia:i, “Na da bu hano hame hanama:ne, amola guiguda: hano bu mae dila misa:ne, amo hano nama dili ima.”

16 Yesu E amane sia:i, “Digua guiguda: misa:ne sia:musa: masa. Amalu bu misa!”

17 Uda da amane sia:i, “Nagoa hame!”

Yesu E bu adole i, “Di da dafawane sia:i, di da digua hame.

18 Di da dunu biyale gala amoga lai galu., amola dunu e da waha di ali gilisili golabe, amo da digua hame. Di da dafawane sia:i!”

19 Uda da fofogadigili sia:i, “Hina! Na da wali ba:sa! Di da balofede dunu! 20 Na Samelia aowalali fi dunu da amo goumia Godema nodone sia:ne gadosu. Be Yu dunu fi, ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega fawane sia:ne gadosu hou da defea sia:sa.”

21 Yesu da ema bu adole i, “Na sia: nabima! Eso da misunu amoga dunu ilia amo goumia, amola Yelusaleme moilai bai bagadega Godema hame sia:ne gadomu.

22 Dilia Samelia dunu sia:ne gadosu da dilia hame dawa: liligi amoma sia:ne gadosa. Be Yu dunu fi amoga gaga:su hou da mabeba:le, ninia sia:ne gadosu houdafa dawa:.

23 Be eso da misunu - hame! eso da doaga:i dagoi! Amo esoga dunu ilia da Gode Ea A:silibu amo Ea gasa lai dagoiba:le, amoga ilia Godema nodone sia:ne gadolalumu. Amo sia:ne gadosu hou Gode da hogoi helesa. 24 Gode da a:silibu. Amaiba:le, nowa dunu e Godema nodone sia:ne gadomusa: dawa:sea, e da Gode Ea A:silibu Ea gasaga fawane sia:ne gadomu da defea.”

25 Uda da Yesuma amane sia:i, “Na dawa:. Mesaia da hobea Gode Ea hou huluane ninima olelela misunu.”

26 Yesu E bu adole i, “Amo dunu da dima sia:daha da E. Nawane wea!”

27 Amogaluwane, Yesu Ea ado ba:su dunu da bu misini, amo udama E da sia: dalebe ba:loba, ilia bagadewane fofogadigi. Be udama, “Di adi lama:bela:?”, o Yesuma, “Di abuliba:le ema sia: dalula:?” amo ilia hame sia:i.

28 Amalalu, amo uda da ea hano disu gaga yolesili, moilaiga buhagili, Saiga dunuma amane olelei, 29 “Hadiga! Dunu E da na musa: hamoi

† **4:9:** Esela 4:1-5; Nihemaia 4:1-2

huluane ba:beba:le, adosu. Amo ba:la misa! Ebeda! E da Mesaiala:?”
30 Amalalu, dunu huluane moilai yolesili, Yesuma doaga:musa: asi.
31 Be amoha Yesu Ea ado ba:su dunu da Yesuma sia: amane adolalebe
ba:i, “Olelesu! Ha:i manu moma!”
32 Be Yesu bu adole i, “Na da ha:i manu dilia hame dawa: liligi amo
diala.”
33 Amalalu, Ea ado ba:su dunu da gilisili sia: dasu, “Amabela:? Eno dunu
da Ema ha:i manu gaguli misibela:?”
34 Be Yesu E amane sia:i, “Na ha:i manudafa da Na Asunasisu Dunu Ea
hanai liligi., amo hawa: hamosu E da nama i, amo dagomusa:. Na ha:i
manu da agoane galebe.
35 Dilia da agoane sia:sa, `Oubi biyaduyale aligili, ha:i manu yoiba:le
faimu. Be na agoane sia:sa, `Ha:i manu bugi noga:le ba:ma. Huluane da
wahadafa yoiba:le, wahadafa faimu da defea. 36 Nowa dunu da yoi liligi
faisia, e da bidi lale, ea fai liligi da eso huluane Fifi Ahoanusu ba:mu.
Amaiba:le, bugi dunu amola faisu dunu, da gilisili hahawane ganumu.
37 Musa:, sia: dedei da dafawane, amane, `Dunu afadafa da ha:i manu
bugisa. Eno da ha:i manu faisa. 38 Na da dilia ifabi amo ganodini dilia
hame hamosu amoga ha:i manu faimusa:, asunasi. Amo ifabi ganodini,
eno dunu ilia hawa: hamoi dagoiba:le, dilia da ilia hawa: hamosu ea bidi
lamu.”
39 Saiga moilai esalebe Samelia dunu bagohame, uda ea sia: amo “Dunu
e da na musa: hamoi huluane adosu,” amo sia: nababeba:le, ilia da Yesu Ea
hou dafawaneyale dawa:i. 40 Amaiba:le, Samelia dunu da Yesuma doaga:le,
Yesu da Saiga moilaiga esaloma:ne, edegei. Amaiba:le, E da eso aduna
ouesalu.
41 Amalalu, eno dunu bagohame da Ea sia: nababeba:le, Ea hou
dafawaneyale dawa:i. 42 Ilia da Samelia udama amane sia:i, “Dia
sia:beba:le hame, be Ea sia: ninia gega nababeba:le, wali dafawaneyale
dawa:be. Dafawane! E da osobo bagade fifi asi gala dunu ilima
Gaga:sudafa misi.”

Yesu da Gamane Ouligisu Dunu Egefe Uhinisi

43 Yesu da eso aduna aligili, amo soge yolesili, Ga:lili sogega asi. 44 ‡Yesu
Hi da musa: sia:i galu, “Balofede dunu da ea moilai soge amo ganodini
esalea, ea fi dunu da ea hou higasa.” 45 §Be Ga:lili dunu ilia da musa:
Baligisu Lolo manusa:, Yelusaleme moilai bai bagadega ahoanoba, Ea gasa
bagade hou E da amo esoha amogala hamobe ilia ba:i. Amaiba:le, E da bu
Ga:lili moilaiga doaga:loba, ilia da E hahawane yosia:i.
46 **Amalalu, Ga:ina moilai Ga:lili sogega (amo moilaiga Yesu da hano
afadenene bu waini hano hamoi) amoga Yesu da buhagi. Amo moilaiga
Gamane ouligisu dunu esalu. Egefe da Gabena:iame moilaiga oloi dialu.
47 Yesu da Yudia soge yolesili bu Ga:lili sogega misi, amo sia: nababeba:le,
Gamane ouligisu dunu da Yesuma doaga:le, E da Gabena:iame moilaiga
egefe bogomuwane diala amo uhinisima:ne masa:ne, Yesuma adole ba:i.
48 Yesu da ema amane sia:i, “Dilia huluane da musa: hame ba:su
dawa:digima:ne olelesu hame ba:sea, dilia da hamedafa dafawaneyale
dawa:mu.”
49 Gamane ouligisu da bu adole i, “Hina! Na mano da bogosa:besa:le,
ania da ema gilisili masunu da defea.”

---

‡ **4:44:** Ma:diu 13:57; Maga 6:4; Luge 4:24 § **4:45:** Yone 2:23 ** **4:46:** Yone 2:1-11

50 Yesu da ema amane sia:i, “Masa! Diagofe da mae bogole esalumu!”
Amo dunu da Yesu Ea sia: dafawaneyale dawa:beba:le, asi. 51 Ea diasuga doaga:musa: logoga ahoanoba, ea hawa: hamosu dunu ema doaga:le, amane sia:i, “Diagofe da hame bogoi uhini esala.”
52 Amalalu egefe ea bu uhisu eso ilegei amo e da ilima adole ba:i. Ilia bu adole i, “Aya baloga eso bega:be galu, ea asugi fisi.” 53 Amalalu, amogaluwane Yesu da amane sia:i, “Diagofe da mae bogole esalumu,” amo ea sia:i eda da bu dawa:i. Amalalu, amo dunu ea sosogo fi huluane da Yesu Ea hou lalegagui dagoi.
54 Yesu da Yudia soge yolesili, Ga:lili amoga doaga:le, amo hamoi da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hou ageyaduyale gala Yesu E hamoi galu.

5

Bedeseda Hano Wayabo amoga Uhinisu Hou

1 Fa:no, Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega, Gode Ea fi dunu Lolo Nasu gilisisu amoga ba:la asi. 2 Yelusaleme moilai bai bagadega, Sibi Logo Holei amo gadenene da hano wayabo galu. Sesei biyale gala da wayabo bega: dialu. Amo wayabo dio da Hibulu sia:ga “Bedeseda.” 3 Oloi dunu bagohame da amo sesei ganodini dialu. Mogili da si dofoi, mogili da emo gasuga:igi, eno da afoi. Hano da gafuluma:ne ilia ouesafulu. 4 Amo hano wayabo ea hou ilia agoane sia:su. Eso enoga, a:igele dunu da doaga:le, hano gafulumusa: bibiagosu. Hano bibiagole, nowa oloi dunu da bisili hano ganodini soagala:sea, ea oloi da uhibi ba:mu 5 Dunu afadafa da amo sogebi esalu. Ea oloi da hemonega, ode38agoane mui. 6 Yesu da amo oloi ba:beba:le, amo dunu da ode bagohame agoane dialebe E asigiwane dawa:i galu. E da ema amane sia:i, “Di da bu uhimu hanabela:?”
7 Oloi dunu da bu adole i, “Hina! Hano da bibiagosea, na hano ganodini sa:ima:ne fidisu dunu da hame galebe. Na da hanoa gudu masusa: dawa:sea, eno dunu ilia da bisili daha.”
8 Yesu da ema amane sia:i, “Di wa:legadole, dia debea gaguia gadole, gisa masa.”
9 Amalalu, mae aligili, amo dunu da uhini, ea debea gaguia gadole, gisa asi.
Amo esoha da Sa:bade eso. 10 *Amaiba:le, Yu ouligisu dunu ilia da amo oloi uhi dunuma amane sia:i, “Wali da Sa:bade eso. Dia debea gisa ahoabeba:le, di da ninia Sema wadela:sa.”
11 E bu adole i, “Na oloi uhisu dunu da na debea gisa masa:ne sia:i.”
12 Ilia da ema adole ba:i, “Amo hou olelei dunu da nowa dunula:?”
13 Be amo dunu da ea oloi uhinisisu da Yesuyale hame dawa:i. Dunu bagohame amo sogebi esalebeba:le, Yesu da hedolowane asiba:le, e da hame dawa:i.
14 Be fa:no, Yesu da amo dunu Debolo Diasu ganodini lelebe ba:i. Yesu da ema amane sia:i, “Di da wali uhi dagoi. Be eno wadela:i liligi dia musa: oloi baligiliwane dima doaga:sa:besa:le, wadela:i hou yolesima.”
15 Asili, amo dunu da Yu ouligisu dunuma olelei, “Dunu amo da na uhinisi da Yesu.”
16 Amalalu, Yesu da Sa:bade esoga dunu uhibiba:le, ilia da Yesu se nabima:ne Ema halasu. 17 Yesu da ilima bu adole i, “Na Ada da mae helefili hawa: hamonana. Na amolawane da hawa: hamoma:mu.”

* **5:10:** Nihemaia 13:19; Yelemaia 17:21

18 Amo sia: nababeba:le, Yu ouligisu dunu da Yesu medomusa: logo baligiliwane hogoi helesu. E da Sa:bade eso Sema wadela:lesi. Be amo fawane hame, Gode da Ea Adadafa E da sia:beba:le, E amola Gode, Ela da defele E da sia:i dagoi.

Gode Egefe Ea Hina Hou

19 Amaiba:le, Yesu da ilima bu adole i, `Na dilima dafawane sia:sa. Gode Egefe da hisu hawa: hamomu hamedei. E da Eda Ea hawa: hamonanebe ba:beba:le, amo hawa: E da hamosa. Eda Ea hawa: hamosu defele, Egefe da hamosa. 20 Eda da Egefema dogolegeiba:le, E da Ea hawa: hamosu Egefe Ema olelesa. Eno baligili hawa: hamosu E da Egefema olelemuba:le, dilia da fofogadigimu. 21 Eda da bogoi dunu uhini, ilima esalusu iaha, amo defele Egefe da Ea hanai defele ilima esalusu iaha.

22 Eda da dunuma fofada:su hou hame hamosa. E da fofada:su hou huluane Egefe Ema iaha. 23 Dunu huluane ilia Edadafa Ema nodone sia:sa. Ilia da Egefedafa Ema nodone sia:musa:, Eda da Ema fofada:su hou i dagoi. Nowa da Egefedafa Ema nodone hame dawa:sea, e da Edadafa Ema nodone hame dawa:sa.

24 Na da dilima dafawane sia:sa. Nowa da Na sia: nabasea amola Na Asunasisu Dunu amo Ea hou dafawaneyale dawa:sea, amo dunu da eso huluane Fifi Ahoanusu lai dagoi. E da se imunusa: fofada:su mae hamone, bogosu sogebi yolesili, degele, eso huluane Fifi Ahoanusu sogebi amoga doaga:i dagoi. 25 Na da dilima dafawane sia:sa. Eso da doaga:mu. Hame! Eso da doaga:i dagoi. Amo esoha bogoi dunu da Gode Egefe Ea sia: nababeba:le, ilia bu uhini wa:legadomu. 26 Edadafa da esalusu ea bai agoane diala. Amola Gode da hamobeba:le, Egefe da amo bai defele diala. 27 Gode da Egefedafa amo Dunu Egefe hamoiba:le, Gode da fofada:su hou huluane amo hamoma:ne, Ema i dagoi. 28 Amo hou amoma mae fofogadigima. Bogoi dunu huluane uli dogoi ganodini diala amo da Dunu Egefe ea sia: nabimu. Amo eso da ba:mu. 29 †Ea sia: nababeba:le, ilia bogoi uli dogoi yolesili, wa:legadomu. Noga:le hamosu dunu da wa:legadole Fifi Ahoanumu. Wadela:i hamosu dunu da wa:legadole, se iasu lama:ne, fofada:mu.

Yesu Ea Ba:su Dunu

30 Na da Nisu hamedafa hamosa. Gode Ea adoi defele, amo fofada:su fawane Na hamosa. Na da Na hanai hame be Na Asunasisu Dunu Ea hanai asigi dawa:su liligi fawane Na da hamobeba:le, amo fofada:su hou da moloiwanedafa.

31 Na da Nisu Na hou olelesea, defea, na sia: da dafawane hame agoane ba:mu. 32 Be Na sia: dilia dafawaneyale dawa:ma:ne, eno dunu (Gode) da fofada:sa. Ea sia: da dafawane Na dawa:. 33 ‡Dilia da adola ahoasu dunu Yonema asunasi dagoi. E da Na hou ilima moloiwane olelei. 34 Be na hou osobo bagade ba:su dunu da olelemu, na da hame hanai. Be dilia Fifi Ahoanusu ba:ma:ne, amo sia: Na da sia:i dagoi. 35 Yone da nenanusu gamali agoane galu. Dilia da ea hadigi ganodini fonobahadi hahawane esalu.

36 Be Na olelesu da Yone ea ba:su olelei, amo baligi dagoi. Gode da Na hawa: hamosu Nama olelei dagoi. Amo hawa: hamosu da Na ada da Na asunasi, amo olelesa.

---

† **5:29:** Da:niele 12:2 ‡ **5:33:** Yone 1:19-27; 3:27-30

37 §Na Ada da Na asunasiba:le, E da Na ba:su dunu esala. Dilia da Ea sia:
hamedafa nabasu. Ea odagi dilia da hame ba:su. 38 Dilia da Ea asunasi
Dunu dafawaneyale hame dawa:beba:le, Ea sia: da dilia dogo ganodini
hame sala. 39 Dilia da Fifi Ahoanusu lamusa: Gode Sia: Dedei idilala. Be
amo sia: da Na hou fawane olelesa.
40 Be dilia da eso huluane Fifi Ahoanusu Nama edegemu higasa. 41 Na da
osobo bagade dunu ilia nodosu hame hogosa. 42 Be Na da dilia hou dawa:.
Na dawa:loba, dilia dogo ganodini Godema asigi hou da hamedafa gala.
43 Na da Na Ada Ea adoiba:le misi, be dilia da Na hou dafawaneyale hame
dawa:sa. Be eno dunu hi fawane hanaiba:le masea, amo dilia da hahawane
ba:mu. 44 Dunu eno ilia dilima nodone sia:ma:ne, dilia hanaiwane hamosa.
Be Gode da dilima nodone dawa:ma:ne, dilia da amo logo hame hogosa.
Amaiba:le, dilia da Na hou habodane dafawaneyale dawa:ma:bela:? 45 Na
da dilia wadela:i houba:le, Na da Adama dili diliwaneya udidimu, amo mae
dawa:ma. Dilia da Mousese ea hou dawa:beba:le, hamoma:beyale dawa:sa.
Be Mousese, hi fawane da dilia wadela:i houba:le Godema fofada:mu.
46 Mousese da Na hou olelemusa: dedeiba:le, dilia Mousese ea hou
dafawanedafa dawa:i ganiaba, Na hou dafawaneyale dawa:la:loba. 47 Be
ea dedei dilia da dafawaneyale hame dawa:beba:le, dilia da Na sia:
habodane dafawaneyale dawa:ma:bala?"

6

Yesu da Dunu 5000 agoane ilima Ha:i Manu Sagoi (Ma:diu 14:13-21; Maga 6:30-44; Luge 9:10-17)

1 Amalalu, Yesu da Ga:lili Hano Wayabo bagade (eno sia:sa Daibiliase
Wayabo) dusagaiga degele asi. 2 Dunu bagohame da Ea musa: hame ba:su
oloi uhinisu hou ba:i dagoiba:le, Ema fa:no bobogei. 3 Yesu da agoloba:le
heda:le, E amola Ea ado ba:su dunu, gilisili esalu. 4 Baligisu Lolo Nasu eso
da gadenene misunu galu.
5 Yesu da ba:le gagale, dunu bagohame Ema doaga:musa: manebe ba:i.
E da Filibema amane adole ba:i, "Amo dunu huluane ilima ha:i manu
ima:ne, ninia habodili bidi lama:bela:?" 6 (E da Filibema ado ba:musa:,
amane sia:i. Be Yesu Hi da Ea fa:no hamomu dawa:i galu.)
7 Filibe bu adole i, "Ninia da silifa fage 200 agoane amoga ha:i manu bidi
lasea, dunu gilisi da bagadeba:le, ha:i manu da fonobahadi ba:mu."
8 Yesu Ea ado ba:su dunu eno, amo A:dalu (Saimone Bida eya) e amane
sia:i, 9 "Goi fonobo da guiguda: esala. E da agi ga:gi biyale amola menabo
aduna gagui gala. Be amo dunu huluane moma:ne, amo da defele hame
ba:mu."
10 Yesu da ilima amane sia:i, "Dunu huluane ilima fima:ne sia:ma." (Amo
sogebi gisi bagade dialu.) Amalalu dunu huluane fi galu. Dunu esalu da
5000 agoane. 11 Yesu da agi ga:gi lale, Godema nodone sia:ne gadole, fifili,
dunu huluane fi dialu ilima sagoi. Menabo sagoma:ne E defele hamoi.
Ilia da sadigia:i dagoi. 12 Dunu da sadiba:le, Yesu da Ea ado ba:su dunu
ilima amane sia:i, "Hame mai dialu ha:i manu gilisili lama. Ninia udigili
ha:digimu da defea hame." 13 Amalalu, huluane lale, amo musa: agi ga:gi
biyale gala, dunu huluane ilia sadigia:iba:le, mogili hame mai dialu ha:i
manu da daba fagoyale sali nabai amo lidi dagoi.

§ **5:37:** Ma:diu 3:17; Maga 1:11; Luge 3:22

14 Dunu huluane da amo musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu Yesu
E hamoi ba:beba:le, amane sia:i, “Dafawane! Musa: dunu da balofede
dunu da misunu dedei. Amo da misi dagoi.” 15 Ilia da Yesu gasawane
gagulaligili, E osobo bagade hina bagade dunu hamoma:ne dawa:i galu.
Ilia hanai hou ba:loba, Yesu da yolesili, goumi sogega Hisu esalumusa: asi.

Yesu Mae Magufale, Hano Da:iya Lalu
(Ma:diu 14:22-33; Maga 6:45-52)

16 Daeya doaga:loba, Yesu Ea ado ba:su dunu da wayabo amoga doaga:le,
17 dusagai amoga fila heda:le, Gabena:iame moilaiga doaga:musa:, hano
da:iya bila ahoanu. Yesu da ilima mae misiniwane, soge da gasi.
18 Amalalu, fo gasa bagade mabeba:le, hano da gafulubi ba:i.
19 Ado ba:su dunu da 6gilomida agoane sua:lalu, Yesu da mae magufale,
hano da:iya ahoanu, dusagai gadenenewane manebe ba:i. Ilia bagade-
wane beda:i galu.
20 Yesu E amane sia:i, “Mae beda:ma! Goe da Nase!” 21 Ea sia:
nababeba:le, ilia bu hahawane Ema fila heda:ma:ne sia:i. E fila heda:le,
dusagai da mae aligili ilia musa: doaga:musa: ahoanu sogebi hano bega:
doaga:i.

Dunu Huluane da Yesu Hogoi Helei

22 Golale hahabe, dunu huluane hano la:ididili mae degele esalu, dusagai
afadafa da ilia bega: dialu ilia dawa:i galu. Yesu da mae fila heda:le, Ea ado
ba:su dunu fawane fila heda:le asi, ilia dawa:i. 23 Be eno dunu bagohame,
dusagai eno iliga fila heda:le, Daibiliase soge yolesili, hano bega: misini,
(amo sogebi Yesu da Godema nodone sia:ne gadole, ha:i manu E da dunu
bagohame ilima sadima:ne sagoi) amo sogebi gadenenewane doaga:i.
24 Yesu amola Ea ado ba:su dunu da amo sogebi hame esalebe, amo dunu
huluane ba:loba, ilia amo misi dusagaiga ili fila heda:le, asili, Gabena:iame
moilaiga Yesu hogomusa: asi.

Yesu da Esalalalusu Agidafa

25 Hano bega: doaga:le, dunu huluane da Yesu hogole ba:loba, Ema
amane sia:i, “Olelesu! Di da habogala guiguda: misila:?” 26 Yesu E bu
adole i, “Na dilima dafawane sia:sa. Dilia da Na musa: hame ba:su
dawa:digima:ne olelesu hamoi noga:le dawa:digiba:le Na hame hogosa.
Be dilia da agi sadini mai dagoiba:le Na hogolala.
27 Hedolo wadela:mu ha:i manu amo lama:ne, mae hawa: hamoma. Be
ha:i manu mae dasale, Fifi Ahoanusu imunu liligi, amo lama:ne hawa:
hamoma. Gode, Adadafa, da Dunu Egefe ilegei dagoiba:le:, Dunu Egefe da
amo ha:i manu dilima imunu.”
28 Amaiba:le, ilia da Ema adole ba:i, “Ninia da Gode Ea hanai hawa:
hamomusa:, adi hamoma:bela:?”
29 Yesu E bu adole i, “Gode Ea hawa: hamosu da agoane gala. Ea
Asunasi Dunu amo Ea hou dafawaneyale dawa:ma! Amo da Gode Ea hawa:
hamosu.”
30 Ilia amane sia:i, “Ninia dafawaneyale dawa:ma:ne, Di da adi
musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hamoma:bela:? Di da adi
hamoma:bela:? 31 *Ninia aowalali da wadela:i ha:i manu hamedei soge
amo ganodini ma:na nasu. Gode Sia: Dedei defele, ‘E da muagado misi agi
ilima i!’ ” 32 Yesu E amane sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa. Mousese ea

* **6:31:** Gadili Asi 16:4, 15; Gesami Hea:su 78:24

dilima iasu da agidafa muagado misi hame. Na Ada da agidafa muagado misi dilima iaha. 33 Bai Gode da dilima agidafa i, amola amo agidafa da Dunu. E da muagado misini, osobo bagade fi dunu ilima esalusu iaha."
34 Ilia amane sia:i, "Hina! Amo agi ninima sagolaloma?"
35 Yesu da bu adole i, "Na da Esalalalusu Agidafa. Nowa da Nama doaga:sea, e da ha:su hamedafa dawa:mu. Nowa da Na hou dafawaneyale dawa:sea, e da hano hame hanamu.
36 Be Na da dilima sia:i, 'Dilia da Na hou ba:i dagoi, be dafawaneyale hame dawa:sa.' 37 Dunu huluane amo Na Ada da Nama iaha, ilia da Nama doaga:mu. Nowa da Nama doaga:sea, amo Na da hamedafa sefasimu. 38 Bai Na da Hebene sogega, Na hanai asigi dawa:su hamomusa: hame misi. Be Na asunasisu, Gode, amo Ea hanai asigi dawa:su hamomusa:, Na da misi dagoi. 39 Gode Ea hanai asigi dawa:su da agoane. Dunu huluanedafa E da Nama iabe, amo Na da hamedafa yolesimu. Be soge wadela:mu eso amoga, Na da ili huluane wa:legadolesimu. 40 Bai Na Ada da agoane hanai gala. Nowa dunu da Gode Eagofedafa Ea hou dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, huluane da Fifi Ahoanusu lamu., amola soge wadela:mu eso amoga Na da amo dunu wa:legadolesimu."
41 Yesu da, "Na da agi muagado misi," amo sia:beba:le, Yu dunu huluane da hihini egasu. 42 Ilia amane sia:i, "Amo dunu da nowala:? E da Yousefe ea mano Yesu fawane. Ea ada amola ame, ninia dawa:. E da abuliba:le muagado amoga sa:i sia:bela:?"
43 Yesu da bu adole i. "Dilia gilisili egale mae sia:ma! 44 Nowa dunu Gode da Nama hame hiougili iasea, amo dunu da Nama misunu hamedei ba:mu. Be nowa da Nama masea, Na da soge wadela:mu eso amoga e wa:legadolesimu. 45 †Balofede dunu ilia musa: dedei diala agoane, 'Gode da dunu huluanedafa ilima olelemu.' Dafawane! Nowa da Na Ada Ea sia: noga:le nabasea, e da Nama maha. 46 Bai dunu huluane ilia da Gode Ea odagi hame ba:i. Be Godema misi dunu, Na fawane da Adadafa ba:su.
47 Na da dilima dafawane sia:sa! Nowa da dafawaneyale dawa:sea, e da Fifi Ahoanusu lai dagoi. 48 Na da esalusu agi gala. 49 Dilia aowalali fi dunu da hafoga:i soge amo ganodini ma:na sadini mai. Be ilia huluane da bogoi dagoi. 50 Be muagado misi agi da hisu. Nowa da amo agi nasea, e da hame bogomu.
51 Na da Agi Esalebe agoane muagadonini guiguda: sa:i. Nowa da amo agi nasea, e da mae bogole, eso huluane esalalalumu. Agi Na da ema imunu liligi da Na hu. Amo da osobo bagade fi dunu ilia esaloma:ne, Na da iaha."
52 Amo sia: nababeba:le, dunu huluane ougiliwane sia:ga gegei, "Amo dunu da habodane ninia moma:ne Ea hu ninima ima:bela:?"
53 Yesu da ilima amane sia:i, "Na dilima dafawane sia:sa. Dilia Dunu Egefe Ea hu hame nasea, amola Ea maga:me hame nasea, dilia da Fifi Ahoanusu hamedafa ba:mu.
54 Be nowa da Na hu nasea amola Na maga:me nasea, e da eso huluane Fifi Ahoanusu lai dagoi. Amola Na da soge wadela:mu eso amoga amo dunu esaloma:ne wa:legadolesimu. 55 Bai Na hu da ha:i manudafa. Na maga:me da hano nasudafa.
56 Nowa da Na hu nasea amola Na maga:me nasea, amo dunu da Na ganodini esalumu. Amola Na da ea da:i hodo ganodini esalumu.

† **6:45:** Aisaia 54:13

57 Adadafa esala da Na asunasi dagoi. E da esalebeba:le, Na da esala.
Amo defele, nowa da Na da:i hodo nasea, Na da esalebeba:le, amo dunu
da esalumu. 58 Amaiba:le, noga:le dawa:ma! Na sia:i liligi da agidafa
muagado misi. Dilia aowalali fi dunu da ma:na mai dagoi be huluane
da fa:no bogoi. Nowa da Na sia:i agi agoane nasea, e da mae bogole eso
huluane Fifi Ahoanumu."
59 Yesu da Gabena:iame sinagoge diasu ganodini, amo sia: huluane
olelei.

Fifi Ahoanusu Sia:

60 Yesu Ea fa:no bobogesu dunu, mogili bagohame, amo sia: nababeba:le,
amane sia:i, "Waiye! Amo olelesu da ga:nasi bagade. Nowa da
nabima:bela:?"
61 Be Yesu da ilia wamolegei hihini sia: dasu dawa:i galu. E da
ilima amane sia:i, "Amo sia: nababeba:le, dilia hihibala:? 62 Ebeda!
Dilia da Dunu Egefe Ea musa: esalu sogebi amoga heda:lebe ba:sea, adi
hamoma:bela:? 63 Gode Ea A:silibu Hi fawane da esalusu iaha. Dunu ea
gasa hou da hamedei galebe. Na sia: dilima sia:i, amo da Gode Ea A:silibu
esalusu dilima ima:ne oule maha. 64 Be mogili dilia dafawaneyale hame
dawa:be." (Dafawaneyale hame dawa:mu dunu, amola dunu afadafa da
hobea Ema hohonomu, amo Yesu da musa: dawa:i galu.) 65 Amalalu, E
amane sia:i, "Amaiba:le, Na Ada da logo hame fodosea, dunu da nama
misunu logo hamedafa ba:mu, amo Na da dilima sia:i dagoi."
66 Amo sia: nababeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu bagohame
sinidigili, bu Yesuma hame fa:no bobogei. 67 Amalalu, Yesu da Ea ado
ba:su dunu fagoyale gala ilima amane adole ba:i, "Dilia amola? Dilia, da
Na yolema:bela:?"
68 ‡Saimone Bida da bu adole i, "Hina! Ninia nowa dunuma masa:bela:?
Disu da eso huluane Fifi Ahoanusu Sia: gagui gala. 69 Amola wali ninia da
dafawaneyale dawa:be. Di da Hadigi Ida:iwane Dunu. Amola Gode da Di
ninima asunasi dagoi."
70 Yesu da bu adole i, "Dilia fagoyale gala, dilima Na da ilegei dagoi.
Dafawanela:? Be dilia gilisisu amo ganodini afadafa da Sa:ida:ne dunu."
71 Amo sia:beba:le, E da Yudase (Saimone Isaga:liode ea mano) ea hou
olelei. Yudase da ado ba:su fagoyale ilia gilisisu ganodini esalu. Be e da
Yesu fa:no hohonomu dawa:i.

7

Yesu Ea Eyalali

1 Amalalu, Yesu da Ga:lili soge ganodini lalu. Yu ouligisu dunu da Yesu
medole legemu logo hogoi helebeba:le, E da Yudia soge ganodini lalumu
yolesiagai. 2 *Yu dunu ilia Sogega Fasela Diasuga Lolo Nasu eso da gadenei
ba:i. 3 Amaiba:le, Yesu Ea eyalali da Ema amane sia:i, "Amo soge yolesili,
Yudia sogega masa! Dia fa:no bobogesu dunu Dia gasa bagade hawa:
hamonanebe ba:ma:ne, Di masa! 4 Nowa dunu da ea hou huluane eno
dunuma olelemusa: dawa:sea, e da ea hou hame wamolegesa. Di da amo
hou hamobeba:le, osobo bagade dunu huluane ba:ma:ne olelema." 5 Yesu
Ea eyalali da Ea hou dafawaneyale hame dawa:beba:le, Ema amane sia:i.

---

‡ **6:68:** Ma:diu 16:16; Maga 8:29; Luge 9:20 * **7:2:** Gobele Salasu 23:34; Mousese ea Malasu 16:13

6 Yesu da ilima amane sia:i, “Na ilegei eso da wali hame. Be dilima eso
huluane da defele agoane diala. 7 Osobo bagade fi dunu da dilima higale
hamomu hamedei. Be Na da osobo bagade fi dunu ilima ilia wadela:i hou
olelebeba:le, ilia da Na higasa.
8 Dilia amo Lolo Nasu amoga heda:ma. Na ilegei eso da hame
doaga:beba:le, Na da hame misunu.” 9 Amo sia:nanu, Yesu da Ga:lili sogega
ouesalu.

Yesu da Sogega Fasela Diasuga Lolo Nasu amoga Asi

10 Yesu Ea eyalali da Lolo Nasu amoga asi dagoiba:le, Yesu da fa:no asi.
Be E da wamowane doaga:musa: asi. 11 Yu ouligisu dunu da Lolo Nasu
amoga, Yesu hogolalu. “E da habila:?” ilia amane adole ba:i.
12 Dunu bagohame da amo gilisisu ganodini bagadewane sadoga
sia:dalu. Mogili, “E da dunu ida:iwane gala!” ilia da sia:su. Mogili, “E
da dunu huluanema ogogosa!” ilia da sia:su. 13 Be ilia da Yu ouligisu
dunu ilima beda:iba:le, ha:giwane hame, be udigili sadoga sia:su.
14 Lolo Nasu eso da dogoa mogili hamoi dagoi, mogili dialu, amo esoha
Yesu da Debolo Diasuga doaga:le, Ea olelesu muni hamoi. 15 Ea sia:
nababeba:le, Yu ouligisu dunu huluane da fofogadigi. Ilia amane sia:i,
“Amo dunu da sugulu hame hamoiba:le, E da habodane asigi dawa:su
bagadedafa ganabela:?”
16 Yesu E bu adole i, “Na olelei da Na olelesu hame. Gode da Na
asunasiba:le, olelesu liligi da Gode Ea:. 17 Nowa dunu da Gode Ea hanai
liligi hamomusa: dawa:sea, Na adosu da Na hanai liligi hame be Gode
Ea hanai liligi fawane, amo dunu da dawa:mu. 18 Nowa dunu da hi sia:
fawane olelesea, e da hi logo fawane hahamomusa: dawa:. Be Na da Gode
Ea hadigi hou olelemusa: hanaiba:le, Na hou da moloidafa, ogogosu hame
dawa:. 19 Mousese da dilima Sema huluane i dagoi. Dafawanela:? Be dilia
da amo Sema nabawane hame hamosa. Dilia abuliba:le Na medomu logo
hogoi helebela:?”
20 Dunu bagohame Ema amane sia:i, “Fio liligi da Dia baligiga aligisa.
Nowa da Di medomu logo hogosala:?”
21 Yesu E bu adole i, “Na da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu
afadafa hamoiba:le, dilia huluane da fofogadigi. 22 †Dilia dunu mano
gadofo damuni fasima:ne, Mousese sia:i (be Mousese hame, dilia aowalali
fi dunu da amo hamoma:ne sia:i.). Amaiba:le, dilia Sa:bade esoga, goi ea
gadofo damuni fasisa. 23 ‡Dilia da Mousese ea sema fisa:besa:le, Sa:bade
esoga goi ea gadofo damuni fasisa. Amaiba:le, Na da Sa:bade esoga dunu
dafawane uhibiba:le, dilia abuliba:le Nama ougibela:?
24 Osobo bagade dunu ilia da:i dabuagado ba:su amoga fofada:su yolele,
houdafa amoga fofada:mu da defea.”

Yesu da Mesaiala:?

25 Amoha Yelusaleme dunu mogili da amane sia:i, “Yu ouligisu dunu ilia
da amo dunu medole legemusa: dawa:lala. 26 Be E da hadigi ganodini
dunu huluane nabima:ne sia:nana. Ea logo ilia hame hedofasa. Ebeda!
E da Mesaiadafa ilia da dafawaneyale dawa:bela:? 27 Be hame! Mesaia
da doaga:sea, E da amoganini misi soge ninia da hame dawa:mu. Be amo
dunu Ea misi soge ninia huluane dawa:.”

---

† **7:22:** Gobele Salasu 12:3; Mui 17:10 ‡ **7:23:** Yone 5:9

28 Yesu da Debolo Diasu ganodini olelelaloba, E da ha:giwane wele sia:i,
“Na hou amola Na amoganini misi soge, dilia dafawane dawa:bela:? Na
da Na hanaiba:le hame misi. Na Asunasisu Dunu Gode da dafawanedafa.
Be dilia da Gode hame dawa! 29 Be Na da Gode dawa:. Na da Ema misi.
Amola E da Na asunasi, amo Na dawa:!”
30 Amalalu, Yesu ilia afugili gagumusa: dawa:i galu, be hamedei. Bai
Ea ilegei eso da hame doaga:iba:le, gagulaligimu da hamedei. 31 Be dunu
bagohame amo gilisisu ganodini, ilia da Ea hou dafawaneyale dawa:i galu.
Ilia amane sia:i, “Mesaia da doaga:sea, E da amo dunu Ea musa: hame
ba:su dawa:digima:ne olelesu hamoi amo baligima:bela:?”

Ilia da Debolo Sosodo Aligisu Dunu Yesu Gagulaligima:ne, Asuna Asi

32 Fa:lisi dunu da dunu huluane ilia Yesu Ea hou sadoga sia:dabe nabi
dagoi. Amaiba:le, ilia amola gobele salasu ouligisu dunu, da Debolo sosodo
aligisu dunu, Yesu gagulaligima:ne, asunasi. 33 Yesu E amane sia:i, “Na da
dili gilisili fonobahadi fawane bu ouesalu, amalu asili Na Asunasisu Dunu
Ema buhagimu. 34 Dilia da Na hogoi helele be hame ba:mu. Na masunu
sogega dilia masunu da hamedei.”
35 Yu ouligisu dunu ilia gilisili sia: dasu, “Ninia hogole hame ba:mu E
da sia:beba:le, E da habodili masa:bela:? E da Galigi moilai bai bagade,
amo ganodini ninia fi dunu esala, amoga Galigi dunu olelela masa:bela:?
36 Ninia da hogole ba:loba hamedei E da sia:sa. Ea masunu sogega ninia
masunu da hamedei E sia:sa. Amo sia: da adi baila?”

Esalalalusu Hano Nawa:li

37 §Lolo Nasu dagomusa:, mimogo eso amoga, Yesu da wa:legadole,
ha:giwane wele sia:i, “Nowa da hano hanai galea, Nama hano manusa:
misa! 38 **Gode Sia: Dedei da amane defele ba:mu, ‘Nowa da Na
hou dafawaneyale dawa:sea, ea dogoga esalalalusu hano da nawa:li
agoane a:imasunu!’ ” 39 Yesu da amo sia:, dunu da Ea hou dafawaneyale
dawa:beba:le, Gode Ea A:silibu lamu, amo hou olelemusa: sia:i. Be amo
esoha, Yesu da Ea hadigi bu lama:ne hame wa:legadolisiba:le, Gode da Ea
A:silibu amo osobo bagade dunu ilima hame i.

Dunu da Mogi

40 Dunu gilisi amo ganodini, mogili Ea sia: nababeba:le amane sia:i,
“Amo dunu da Balofededafa.” 41 Eno mogili amane sia:i, “E da Mesaia.”
Be eno ilia amane sia:i, “Mesaia da Ga:lili soge amoganini hame
misunu.
42 ††Gode Sia: da agoane dedei diala. Mesaia da Da:ibidi ea fi
amoga misini, Da:ibidi ea moilai Bedeleheme amo ganodini lalelegemu.”
43 Amaiba:le, Yesu Ea houba:le, dunu gilisisu da mogi dagoi. 44 Mogili Yesu
ilia afugili gagulaligimu dawa:i galu. Be ilia loboga hamedafa gagui.

Yu Fi Ouligisu Dunu Ilia Dafawaneyale Hame Dawa:i

45 Debolo sosodo aligisu dunu, Yesu mae gaguiwane, buhagiba:le, gobele
salasu ouligisu dunu amola Fa:lisi dunu, ilima amane adole ba:i, “Dilia da
abuliba:le amo dunu hame oule misibala:?” 46 Sosodo aligisu dunu da bu
adole i, “Eno dunu da amo dunu Ea sia:i agoane hamedafa sia:su.”
47 Fa:lisi dunu da ougili amane sia:i. “E da dilima amola ogogobela:?
48 Adoma! Yu ouligisu dunu afadafa fawane ma Fa:lisi dunu afadafa

§ **7:37:** Gobele Salasu 23:36 ** **7:38:** Isigiele 47:1; Segalaia 14:8 †† **7:42:** 2 Sa:miuele 7:12; Maiga 5:2

fawane da Ea hou dafawaneyale dawa:bela:? Hame mabu! 49 Be Ea sia:
nabasu dunu huluane ilia da Mousese ea Sema hame dawa:beba:le, Gode
da ilima gagabusu aligima:ne ilegei dagoi!"
50 ‡‡Fa:lisi dunu afae ea dio amo Nigoudimase da goegami esalu. E da
musa: Yesuma asi dunu. E da eno Fa:lisi dunuma amane sia:i, 51 "Ninia
da dunu ema se iasu ima:ne fofada:musa: dawa:sea, ninia hidadea ea sia:
nabalu, ea wadela:i hou hamoi hidadea ba:mu, amo ninia Sema da agoane
sia:sa. Udigili se iasu imunu da hamedei."
52-53 Ilia ougili bu adole i, "Di amola da Ga:lili dunula:? Di da Gode
Sia: Dedei hogoi helele, balofede dunu da Ga:lili soge amoga da misunu
hamedafa ba:mu."

8

Wadela:le Hamosu Uda

1 Amalalu, dunu huluane da ilia diasuga asi. Be Yesu da Olife Goumiga
asi.
2 Hahabedafa, E da bu Debolo Diasuga misi. Dunu huluane Ema gilisila
misini, E da fili, ilima sia: olelelalu. 3 Sema olelesu dunu amola Fa:lisi
dunu, da uda amo da inia dunuma fi, ema fofada:musa: hiouginana misi.
Ilia da amo uda, dunu ilia gilisisu midadi leloma:ne logei. 4 Ilia da Yesuma
amane sia:i, "Olelesu! Ninia da amo uda wadela:i hou hamonanebe ba:i
dagoi. 5 *Ninia Sema amo ganodini Mousese da amane sia:i, 'Dilia agoai
wadela:i hamosu uda igiga medole legema!' Dia da adi dawa:bela:?"
6 Ilia da amo sia: Yesu dafama:ne olelema:ne sia:i. Be E da beguduli, Ea
lobo sogo amoga osoboa dedei.
7 Ilia Ema adole boba:sa lelebe ba:loba, Yesu da molole ilima amane sia:i,
"Defea! Nowa dunu da wadela:i hou hamedafa hamoi galea, amo dunu da
bisili amo uda bogoma:ne igiga gala:ma." 8 Amalalu, E bu beguduli, osoboa
bu dedei. 9 Amo sia: nababeba:le, ilia huluane afae afae, asigilai hidadea,
eno fa:no, amo sogebi yolesili asi. Amalalu, Yesu Hisu amola wadela:i
hamosu uda, ela fawane esalebe ba:i. 10 Yesu da molole, ema amane sia:i,
"Ili da habila:? Dima se imunusa: fofada:su dunu esalabela:?"
11 Uda da bu adole i, "Hina! Dunu da hamedafa."
Yesu E amane sia:i, "Amaiba:le, Na, dima se imunusa: hame fofada:sa.
Hahawane masa! Be wadela:i hou bu mae hamoma!"

Yesu da Osobo Bagadega Hadigi Diala

12 †Yesu da bu Fa:lisi dunu ilima sia:i, "Na da osobo bagade Hadigi
diala. Nowa da Nama fa:no bobogesea, e da gasi ganodini mae asili, Fifi
Ahoanusu Hadigi ba:mu."
13 ‡Fa:lisi dunu da Ema amane sia:i, "Dia hou Disu olelebeba:le, dia sia:
da dafawane hame."
14 Yesu E bu adole i, "Nisu da Na hou olelesa. Be Na amoga misi soge
amola Na masunu soge, Na dawa:beba:le, Na adosu da dafawane. Be dilia
da Na misi soge amola Na masunu soge hamedafa dawa:. 15 Dilia da osobo
bagade dunu defele dunu eno ilia hou abodele fofada:sa. Be Na da dunu
ilia hou hamedafa abodele fofada:sa. 16 Be Na da abodele fofada:sea, Na
abodele fofada:su da dafawane ba:mu. Bai Nisu da hame fofada:mu be
Na Ada, E da Na asunasiba:le, Ani abodele fofada:mu. 17 §Dilia Sema

‡‡ **7:50:** Yone 3:1-2 * **8:5:** Gobele Salasu 20:10; Mousese ea Malasu 22:22-24 † **8:12:** Ma:diu 5:14; Yone 9:5 ‡ **8:13:** Yone 5:31 § **8:17:** Mousese ea Malasu 19:15

da agoane dedei diala, ‘Ba:su dunu aduna da gilisili sia: afadafa fawane olelesea, elea sia: da dafawane dawa:ma.’ 18 Na Nisu da Na sia: da dafawane sia:sa! Amola Na Ada (E da Na asunasi) E da Na sia: da dafawane ilegele sia:sa.”

19 Ilia da Ema amane adole ba:i, “Dia Ada da habila:?”

Yesu E bu adole i, “Dilia da Na amola Na Ada, hamedafa dawa:. Dilia da Na dawa:i ganiaba, dilia da Na Ada amola dawa:la:loba.” 20 Yesu da Debolo Diasuga, muni salasu gagili ligisisu sesei amo ganodini esalu, amo sia: huluane olelelalu. Be Ea ilegei eso da hame doaga:beba:le:, ilia da E hame afugili gagulaligi.

Dilia da Na Masunu Soge amoga Masunu Hamedei

21 Yesu da ilima bu sia:i, “Na da ga masunu. Dilia da Na hogoi helele, be dilia da wadela:i hou hame gogolema:ne olofoiwane bogomu. Dilia da Na masunu sogega masunu hamedei!”

22 Amalalu, Yu ouligisu dunu ilia amane sia:i, “Ea masunu sogega ninia masunu gogolei, E da sia:sa. Amo bai da E da Hi loboga Hi gobele medole legema:bela:?”

23 Yesu E bu adole i, “Dilia da osobo bagade guiguda: dunu. Be Na da muagado misi. Dilia da osobo bagade dunu, be Na da osobo bagade dunu hame. 24 Amaiba:le, dilia wadela:i hou mae gogolema:ne olofolewane bogomu, amo Na da sia:i dagoi. ‘Na da Nisu’ adoi defele, dilia dafawaneyale hame dawa:sea, dilia wadela:i hou mae gogolema:ne olofolewane bogomu!”

25 “Di da nowala:?” ilia da Ema adole ba:i. Yesu E bu adole i, “Na da dilima musa: adoi defele ‘Na da Nisu!’ ” 26 Na da dilima diliwaneya udidimusa:, sia: bagade gala. Be Na Asunasisu Dunu Ea hou da dafawanedafa, amola Na da Ea Nama olelesu fawane, osobo bagade dunuma bu olelesa.

27 Be Yesu da Adadafa Ea hou ilima olelei, amo ilia da hame dawa:i. 28 Amaiba:le, E da ilima amane sia:i, “Dilia Dunu Egefe gaguia gadosea, ‘Na da Nisu’ amo Na adoi defele, amo dilia da dafawaneyale dawa:mu. Na da Na hou hame be Adadafa Ea olelei fawane Na olelesa, amo dilia da dawa:mu. 29 Na Asunasisu Dunu da mae yolele Na fidilala. E da Na hamedafa yolemu. Bai Na da eso huluane E hahawane ba:ma:ne, hamonana.”

30 Dunu bagohame amo Yesu Ea sia: nababeba:le, ilia da Ea hou lalegagui dagoi.

Udigili Hawa: Hamosu Dunu, amola Halegale Ahoanusu Dunu

31 Yesu da Ea hou dafawaneyale dawa:su dunu ilima amane sia:i, “Dilia da Na olelesu nabawane hamosea, dilia da Na fa:no bobogesu dunudafa esalumu. 32 Amasea dilia da dafawane hou dawa:mu., amola dafawane hou da dilia halegale ahoanoma:ne, dili se iasu diasu logo doasimu.”

33 **Ilia bu adole i, “Ninia da A:ibalaha:me ea manoga fifi mana. Ninia se iasu udigili hawa: hamomu hame dawa:. Ninia se iasu diasu logo doasili, udigili hahawane ahoanumu, amo sia: bai da adi baila:?”

34 Yesu da ilima amane sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa! Wadela:i hamosu dunu da wadela:i hou amoma ea udigili hawa: hamosu dunu agoane. 35 Udigili hawa: hamosu dunu da sosogo fi ganodini eso huluane esalumu hamedei. Be amo sosogo fi dunu mano lalelegei, amo da ea

** **8:33:** Ma:diu 3:9; Luge 3:8

fidafa amo ganodini mae fisili, esalumu. 36 Gofedafa da dili halegale masa:ne hamosea, dilia da dafawanedafa halegale ahoanumu. 37 Dilia da A:ibalaha:me ea fi dunu amo Na dawa:. Be dilia da Na olelesu higabeba:le, Na medole legemu logo hogoi helesa. 38 Na da Na Ada Ea olelei dilima olelesa. Be dilia da dilia ada ea olelei hamosa." 39 Ilia da Ema bu adole i, "Ninia ada da A:ibalaha:me!" Be Yesu E amane sia:i, "Dilia da A:ibalaha:me ea mano dafawane esala ganiaba, dilia da A:ibalaha:me ea hou defele hamola:loba. 40 Na da Godema nabi dafawane sia: fawane dilima olelesu. Be dilia da Na medole legemusa: dawa:lala. A:ibalaha:me da agoane hou hamedafa hamosu. 41 Dilia da dilia ada ea hou defele hamosa." Ilia bu adole i, "Gode Hisu fawane da ninia Ada - eno hame. Ninia da dafawane Gode Ea mano esala!"

42 Be Yesu E bu adole i, "Gode da dilia Eda dafawane esala ganiaba, Na da Godema guiguda: misiba:le, dilia da Nama asigila:loba. Na da Ni hanaiba:le hame, be E da asunasiba:le Na da misi dagoi. 43 Dilia abuliba:le Na adosu hame dawa:bela:? Dilia da Na sia: nabimu higabeba:le, hame dawa:. 44 Dili da dilia eda Sa:ida:ne amo ea mano esala. Dilia ada ea hanai asigi dawa:su liligi, amo dilia da hanai gala. E da musa: degabo medole legesu hou dawa:lalu. Ea dogo ganodini, dafawane hou hamedafa dialebeba:le, e da moloidafa hou hamomu gogolesa. E da ogogole sia:sea, e da ea houdafa fawane hamosa. Bai e da ogogosu dunu, amola fedege agoane, ogogosu hou huluane da ea manolali gala.

45 Be Na da dafawane sia: fawane olelebeba:le, dilia da Na sia: dafawaneyale hame dawa:sa. 46 Dilia da Na hou huluane abodesea, wadela:i hou hamedafa ba:mu. Na da dafawane sia: olelebeba:le, dilia abuliba:le dafawaneyale hame dawa:bela:? 47 Nowa da Gode Ea fi ganodini esalea, e da Gode Ea sia: naba. Be dilia da Godema hame madelagiba:le, dilia da Ea sia: hamedafa naba."

Yesu amola A:ibalaha:me

48 Ilia da Yesuma amane adole ba:i, "Di da Samelia dunu, amola Fio liligi da Dia dogo ganodini aligila sa:i dagoi. Amo sia: ninia sia:beba:le, ninia dafawane sia:i! Dafawanela:?"

49 Yesu E bu adole i, "Na da Fio liligi hame. Na da Na Adama nodosa. Be dilia da Nama hame nodosa. 50 Na hadigi hou hidale gaguia gadomusa:, amo Na hame dawa:. Be eno Dunu da Na hadigi hou gaguia gadomusa: logo hogosa. Amo da Gode. E da Na fidima:ne fofoda:sa. 51 Na dilima dafawane sia:sa. Nowa da Na olelesu nabawane hamosea, e da bogosu hamedafa ba:mu."

52 Ilia da Ema amane sia:i, "Defea! Wali ninia hananewane dawa:. Di da Fio liligi gala. A:ibalaha:me da bogoi dagoi, amola balofede dunu huluane, ilia bogoi. Be Di da nowa dunu da Dia olelesu nabasea hame bogomu amo ogogolewane olelesa. 53 Ninia ada A:ibalaha:me da bogoi. Dia hou da A:ibalaha:me ea hou baligila:? Balofede dunu amola ilia bogoi. Di da nowa dunula:? Di da adi dawa:bela:?"

54 Yesu E bu adole i, "Na da Na hou Ni fawane nodosa ganiaba, amo da bai hamedei ba:la:loba. Be Na Ada (amo da dilia Gode, dilia sia:sa) Hi fawane da Na hou nodone gaguia gadosa. 55 Dilia da Gode hamedafa dawa:su. Be Na da E dawa:. Na da Gode hame dawa: sia:noba, Na da dili defele, ogogosu dunu esalala:loba. Be Na E dawa:, amola Ea sia: nabawane hamosa. 56 Dilia eda A:ibalaha:me, e da Na misunu eso ba:mu amo

dawa:beba:le, nodone dawa:i galu. Na misi eso, e da ba:lalu, hahawane bagade ba:i."
57 Ilia da Yesuma amane sia:i, "Dia lalelegele, ode50esalu, amoga hame doaga:i. Di da A:ibalaha:me ba:bela:?"
58 Yesu E bu adole i, "Na da dilima dafawane sia:sa:. A:ibalaha:me da hame lalelegeloba, amo esoga, `Na da Nisu' amo Na adoi defele Na da esalu.' 59 Amalalu, ilia da Yesu medomusa:, igi gaguia gadoi. Be Yesu da wamoaligili, Debolo Diasu yolesili asi.

9

Yesu da Dunu Si Dofoiwane Lalelegei, Amo Uhinisi

1 Yesu da logoga ahoanoba, dunu da musa: si dofoiwane lalelegei lelebe ba:i.
2 Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema amane adole ba:i, "Olelesu! Nowa ea wadela:i hou hamoiba:le, amo dunu da si dofoiwane lalelegebela:? Ea wadela:i houba:le o eda amola eme, ela wadela:i houba:le agoane ba:sala:?"
3 Yesu E bu adole i, "Amo si dofoi bai da ea, o eda amola ame ilia wadela:i hou hamoiba:le hame. Be bai da dunu eno ilia Gode Ea hadigi bagade hou ba:ma:ne, e da si dofoi.
4 Eso da diga:beba:le, Na Asunasisu Dunu Ea hawa: hamosu amo ninia hamomu da defea. Gasi da doaga:muba:le, hobea hawa: hamomu da hamedei ba:mu. 5 *Na da osobo bagadega esalea, Na da osobo bagade ea hadigi dialebe!"
6 Amo sia:nanu, Yesu da osoboga defo aduga:le, amo defo hano amola osobo bibiagone, fafu hamoi. E da amo fafu si dofoi dunu ea siga legei.
7 Yesu da ema amane sia:i, "Dia odagi dodofemusa:, Siloua:me wayaboga masa." (Siloua:me dawa:loma:ne da Asuna Asi). Amalalu, amo dunu da asili, hanoga dodofelalu, ea si fadegaiwane buhagi.
8 Amalalu, ea na:iyado dunu, amola dunu amo da e musa: edegemusa: lelebe ba:i, ilia amane adole ba:i, "Dunu da musa: logo bega: muni edegemusa: fibi, amo dunu da waha misi dunula:?"
9 Mogili ilia amane sia:i, "E da amo dunu!" Be eno ilia amane sia:i, "Amo dunu hame. Be ea ba:su da amo dunu ea ba:su defele." Be musa: si dofoi dunu hisu amane sia:i, "Na da amo dunu."
10 Ilia da ema amane sia:i, "Amaiba:le, di da habodane wali siga ba:sala:?"
11 E bu adole i, "Dunu Ea dio amo Yesu, E da fafu hamone, na siga legele, na da Siloua:me wayabo na odagi dodofemusa: masa:ne sia:i. Na da asili, odagi dodofelalu, na da bu hahawane ba:i."
12 Ilia amane adole ba:i, "Amo dunu da habila:?" E bu adole i, "Na hame dawa:!"

Fa:lisi Dunu da Uhinisu Hou Bai Hogoi

13 Amalalu, ilia da musa: si dofoi dunu amo Fa:lisi dunu ilima oule asi.
14 Yesu da fafu hamone, si dofoi dunu ea si fadegai, amo eso da Sa:bade eso galu. 15 Amo dunu ea bu ba:su hou habodane lai, Fa:lisi dunu da ema bu adole ba:i. E da ilima amane sia:i, "E da na siga fafu legei. Na odagi na dodofelalu, waha hahawane ba:sa."

---

* **9:5:** Ma:diu 5:14; Yone 8:12

16 Fa:lisi dunu mogili da amane sia:i, “Amo hamosu dunu da Godema hame misi. E da Sa:bade eso sema hame hamosu.” Be eno da amane sia:i, “Wadela:i hamosu dunu da musa: hame ba:su ilegei hou ninia waha ba:i, habodane hamoma:bela:?” Amaiba:le ilia asigi dawa:su hisu hisu hamoiba:le, mogi. 17 Amalalu, Fa:lisi dunu da amo dunuma bu adole ba:i, “Amo dunu dia si fadegai di da sia:sa:. Amaiba:le, amo dunu da nowa dunula:?” E bu adole i, “E da balofede dunu.”

18 Be Yu ouligisu dunu, ilia da amo dunu da musa: si dofoi galu dafawaneyale hame dawa:i. Amaiba:le ilia da ea eda, amola ame, ilima misa:ne sia:i. 19 Ilia da elama amane sia:i. “Amo dunu da alia manola:? E da si dofoiwane lalelegei alia da sia:beba:le, e da wali abuliba:le bu ba:sala:?”

20 Ea ada amola ame bu adole i, “E da ania mano ania dawa:. E da si dofoiwane lalelegei, ania dawa:. 21 Be e da habodane uhibala:? Nowa dunu da e uhibela:? amo ania hame dawa:. Ema adole ba:ma! E da asigilaiba:le bu adole imunusa: dawa:.”

22 Ela da Yu ouligisu dunu ilima beda:iba:le amane sia:i. Bai Yu ouligisu dunu ilia musa: amane sia:i dagoi, “Nowa dunu da Yesu da Mesaia dafawaneyale dawa:be sia:sea, amo ninia da sinagoge diasuga fadegale sefasimu.” 23 Amaiba:le ea ada amola ame, amane sia:i, “E da asigilaiba:le, ema adole ba:ma.”

24 Fa:lisi dunu da musa: si dofoi dunu bu eno ilima misa:ne sia:i. Ilia da ema amane sia:i, “Di da Gode Ea Dioba:le, dafawane sia: fawane sia:ma. Dia uhinisu dunu da wadela:i hamosu dunu, amo ninia dawa:!”

25 E bu adole i, “E da wadela:i hamosu dunu o dunu ida:iwane gala amo na hame dawa:. Liligi afadafa fawane na dawa:. Na da musa: hame ba:su be waha ba:lala.”

26 Ilia amane sia:i, “E da dima adi hamobela:? Dia si dofoi E da habodane hahamobela:?”

27 E bu adole i, “Na da dilima olelei dagoi be dilia hamedafa nabi. Abuliba:le bu adoma:bela:? Dilia, Ema fa:no bobogemusa: dawa:bela:?”

28 Ilia da ema lasogole amane sia:i, “Di da amo dunu Ea ado ba:su dunu esala. Be ninia da Mousese ea ado ba:su dunu. 29 Gode da Mousesema sia:i, amo ninia dawa:. Be amo dunu da habodili misi, ninia da hamedafa dawa:.”

30 E bu adole i, “Goe da fofogadigisu liligi! Na si dofoi E hahamoi, be E da habodili misi amo dilia hame dawa:. 31 Gode da wadela:i hamosu dunu hame naba, ninia dawa:. Be Ea sia: nabawane hamosu dunu, amo ea sia:ne gadosu E da naba. 32 Osobo bagade degabo hahamosu esoha amola fa:no, si dofoi dunu ea si bu hahamoi amo hou da hamedafa ba:su. 33 Amo dunu da Godema hame maha ganiaba, E da amo hou hamomu hamedela:loba:.”

34 Ilia bu adole i, “Di da wadela:i hou amo ganodini lalelegele, asigilai dagoi. Di da abuliba:le ninima olelebela:?” Amalalu, ilia da amo musa: si dofoi dunu, sinagoge diasuga fadegale fasi.

A:silibu Si Dofoi Fedege

35 Amo hou nababeba:le, Yesu da amo dunu hogole ba:loba, ema amane adole ba:i, “Di da Dunu Egefe ea hou dafawaneyale dawa:sala:?”

36 Musa: si dofoi dunu da bu adole i, “Hina! Na dafawaneyale dawa:ma:ne, E da nowayale nama olelema!”

37 Yesu da ema amane sia:i, “Amo di da ba:i dagoi. E da wali dima sia: daha.”

38 Amo dunu da Yesuma muguni bugili, amane sia:i, “Hina Gode! Na da dafawaneyale dawa:be!”
39 Yesu E amane sia:i, “Na da osobo bagadega fofada:musa: misi. Si dofoi dunu da bu ba:ma:ne, amola si noga:i dunu da mae ba:ma:ne, Na da misi dagoi.”
40 Mogili Fa:lisi dunu esalu, amo sia: nababeba:le, Ema amane adole ba: i, “Dia da nini si dofoi dunuyale dawa:bela:?”
41 Yesu da bu adole i, “Dilia da si dofoi ganiaba, dilia da hame ba:beba:le, wadela:i hou hame hamoi ba:la:loba. Be dilia da noga:le ba:sa amo dilia da sia:beba:le, dilia wadela:i hou da hame dedeboi, diala.”

10

Sibi Ouligisu Dunu Fedege Sia:

1 Yesu E amane sia:i, “Na da dilima dafawane sia:sa! Dunu da sibi gagoi amoga heda:musa:, logo holeidafa mae golili be udigili eno logoga heda:sa, amo dunu da ougi wamolasu dunu agoane.
2 Be sibi gagoi logo holeidafa amoga golili masunu dunu da sibi Ouligisudafa Dunu. 3 Logo holei ouligisu dunu da Ouligisudafa golili misa:ne, logo ga:su doasisa. E da sibi ilia dio afae afae webeba:le, ilia da Ea sia: naba. E da Ea sibi gadili oule ahoa. 4 Sibi huluane da gadili ahoasea, E da ilima bisili ahoa. Ilia da Ea sia: dawa:beba:le, ilia da Ema fa:no bobogesa. 5 Ilia da eno dunuma hamedafa fa:no bobogemu. Amo dunu ea sia: ilia da hame dawa:beba:le, ilia eba:le hobeale masunu.”
6 Yesu da amo fedege sia: ilima olelei, be ilia da amo ea bai hamedafa dawa:i.

Yesu da Sibi Ouligisu Ida:iwane Gala

7 Amaiba:le, Yesu E bu sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa. Na da sibi ilima Logo Holei gala. 8 Musa: misi dunu huluane da wamolasu dunu esalu, be sibi da ilia sia: hame nabi.
9 Na da Logo Holeidafa. Nowa da Nama golili dasea, e da gaga:su hou ba:mu. E da ganodini misini, gadili asili, gisi ha:i manu ida:iwane ba:mu.
10 Wamolasu dunu da wamolamusa:, medole legemusa:, amola gu- gunufinisimusa: maha. Na da esalusu nabaiwane gala, dilima imunusa: misi.
11 Na da Sibi Ouligisu ida:iwane gala. Na sibi fidimusa:, Na da bogomu hame hihi.
12 Bidi lama:ne hawa: hamosu dunu da sibi ouligisu hame amola sibi da ea sibi hame. E da wufi (gasonasu sigua wa:me) manebe ba:sea, sibi yolesili hobeale ahoa. Amasea, wufi da sibi ilia da:i gadelale, ilia gilisisu afafasa. 13 Bidi lama:ne hawa: hamosu dunu da bidi lama:ne fawane hawa: hamonanebeba:le, amola e da sibima hame asigiba:le, hobeale ahoa.
14 - 15 *Na da Sibi Ouligisu ida:iwane gala. Na Ada da Na dawa: amola Na da Na Ada dawa:. Amo defele Na da Na sibi dawa: amola ilia Na dawa:. Na da ili gaga:musa: bogomu momagele esala.
16 Na sibi eno, ilia da amo gagoi ganodini hame gagili sali. Na da ili oule misunu galebe. Ilia da Na sia: nabimu, amola ilia da sibi gilisisu afadafa hamone, Sibi Ouligisu afadafa Ema fa:no bobogemu.

* **10:15:** Ma:diu 11:27; Luge 10:22

17 Adadafa da Nama dogolegesa. Bai Na esalusu bu lama:ne, fisimu hame
hihi.
18 Dunu eno da Na esalusu hedofamu da hamedei. Be Na hanaiba:le,
Nisu da Na esalusu fisimu. Na esalusu fisimu, Na defele esala, amola Na
esalusu bu samogema:ne Na da defele esala. Amo hou hamoma:ne, Na
Ada da Nama sia:i dagoi."
19 Amo sia: nababeba:le, dunu gilisi da bu mogi. 20 Mogili bagohame
amane sia:i, "E da Fio liligi ea baligiga aligisa. E da doula ahoa. Dilia
abuliba:le Ea sia: nabala:?"
21 Be eno ilia amane sia:i, "Dunu da Fio liligi aligibiba:le, agoane sia:mu
da hamedei. Fio liligi da habodane si dofoi dunu ilia si fadegama:bela:?"

Ilia da Yesu Higa:i

22 Amo esoha, Yelusaleme moilai bai bagadega, ilia Debolo Diasu Modale
Ligiagasu Lolo Nasu (Feast of Dedication) hamonanu. Eso da anegagi
esoha. 23 Yesu da Debolo Diasu ganodini, Soloumane ea fila ahoasu amoga
lalu. 24 Amalalu, dunu bagohame Ema guba:le aligili, Ema amane adole
ba:i, "Di da habogala ninima moloiwane olelema:bela:? Di da Mesaiala:?
Moloiwane ninima olelema."
25 Yesu da bu adole i, "Na da dilima adoi dagoi, be dilia Na adoi
dafawaneyale hame dawa:i. Na Ada Nama adoi liligi Na da hamo-
nanebeba:le, amo hamobe da Na hou olelesa. 26 Be dilia da dafawaneyale
dawa:mu higasa. Bai dilia da Na sibi hame.
27 Na sibi da Na sia: naba. Na da Na sibi dawa:, amola ilia da Nama
fa:no bobogesa.
28 Na da ilima eso huluane Fifi Ahoanusu iabeba:le, ilia da mae bogole
fifi ahoanumu. Ilia da Na lobo ganodini gaguiba:le, enoga bu samogemu
da hamedei galebe. 29 Na Ada da amo sibi Nama i dagoi. Na Ada Ea gasa
da eno gasa huluane baligi dagoi. Na Ada da wali Na sibi ouligibiba:le, Ea
ouligisu hou amoga eno dunu ili fadegamu da hamedei galebe.
30 Na Ada amola Na da afae fawane!" 31 Amalalu, Yu dunu da bu Yesu
medomusa:, igi gaguia gadoi. 32 Yesu da ilima amane sia:i, "Na da Na Ada
Ea musa: hame ba:su hawa: hamosu, dilia ba:ma:ne, bagohame hamosu.
Na da adi ida:iwane liligi hamoiba:le, dilia Na igiga medoma:bela:?"
33 †Ilia bu adole i, "Dia hawa: ida:iwane hamoiba:le hame, be Dia
lasogole sia:beba:le fawane ninia igiga medomusa: dawa:. Di da osobo
bagade dunu fawane, be Di da Gode defele esala, Di da sia:sa."
34 ‡Yesu E bu adole i, "Dilia Sema amo ganodini dedei diala, Gode amane
sia:i, 'Dilia da 'gode' dunu agoane esala.' 35 Gode Sia: Dedei da dafawane
mae afadenene dialumu, ninia dawa:. Gode da dunu amoma E da Ea
sia: iasi, ilima 'gode' dunu agoane dio asuli. 36 Be Adadafa da Nama
ilegele, osobo bagadega asunasi. Amaiba:le, Na da Gode Egefe amo Na
da sia:beba:le, Na da lasogole sia:i dilia abuliba:le sia:bela:? 37 Be Na Ada
Ea adoi liligi Na hame hamonanebe galea, defea, Na hou dafawaneyale
mae dawa:ma! 38 Be dilia da Na sia: dafawaneyale hame dawa:sea, defea,
Na gasa bagade hawa: hamosu amo dafawaneyale dawa:ma! Amasea
Ada da Na ganodini esala, amola Na da Ada ganodini esala, amo dilia
da dawa:mu."
39 Bu eno ilia Yesu gagulaligimusa: dawa:i galu, be E da hobeale asi.

† **10:33:** Gobele Salasu 24:16 ‡ **10:34:** Gesami Hea:su 82:6

40 §Amasea, Yesu da Yodane Hano degele, Yone ea musa: hanoga fane
salasu sogebi amoga buhagili esalu. 41 Dunu bagohame Ema misini, amane
sia:i, “Yone da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hame hamosu.
Be e da amo dunu Ea hou huluane olelei. Amola Yone ea adosu, amo
huluane da dafawane.” 42 Amalalu, amo sogebiga dunu bagohame da Ea
hou dafawaneyale dawa:i dagoi.

11

La:salase Bogoi

1 *Bedani moilai dunu afae ea dio amo La:salase, da oloi dialu. Bedani
moilaiga Meli amola ea aba Mada da esalu. 2 †(Meli da gabusiga: manoma
Yesu Ea emo amoga sogadigili, ea dialuma hinaboga doga:i. Ea ola
La:salase da oloi dialu.) 3 Amo a:fini aduna da Yesuma sia:si, “Hina! Dia
dogolegei na:iyado da oloi diala.”

4 Amo sia: nababeba:le, Yesu E amane sia:i, “Amo oloi da La:salase
dafawane bogoma:ne hame misi. Be dunu huluane Gode Ea hadigi
ida:iwane ba:ma:ne, amola Gode Egefe hadigi lama:ne, amo oloi da mui
dagoi.”

5 Yesu da Mada, Meli amola La:salase, ilima bagadewane asigisu. 6 Be
La:salase da oloi dialu nababeba:le, E da hedolo mae asili, eso aduna eno
ouesalu 7 Amalalu, E da Ea ado ba:su dunuma amane sia:i, “Ninia Yudia
sogega ahoa:di!”

8 Yesu Ea ado ba:su dunu ilia da bu adole i, “Olelesu! Eso enoga,
gasidawane, Yudia soge dunu da Di igiga medole legemusa: dawa:i galu.
Di da abuliba:le buhagimusa: dawa:bela:?”

9 Yesu E amane sia:i, “Esoga da hawa: hamomusa:gini hadigi diala.
Nowa da esomogoa ahoasea, e da osobo bagade hadigi amo ganodini
ahoabeba:le, hame sadenane dafasa.

10 Be e da gasimogoa ahoasea, hadigi hameba:le, hedolowane sadenane
dafasa.”

11 Amo sia: dagoloba, Yesu E bu sia:i “Ninia na:iyado La:salase, e da golai
dialebe ba:i. Be Na da e dididisimusa: masunu.”

12 Yesu Ea ado ba:su dunu da bu adole i, “E da midi fawane dialebeba:le
hedolo uhimu.” 13 La:salase da bogoidafa, Yesu da sia:musa: dawa:i.
Be ilia dawa:loba, Yesu da La:salase golai fawane sia:i. 14 Amaiba:le,
Yesu da moloiwane olelei, “La:salase da bogoidafa. 15 Be dilia da Na
hou dafawaneyale dawa:ma:ne, Na da La:salase ea bogoi sogebi amoga
e fidima:ne hame esalebeba:le, Na da hahawane gala. Ninia da e ba:la
ahoa:di!”

16 Domase (amo dawa:loma:ne da mano aduna ame afae, eso afae amoga
lalelegei) e da eno ado ba:su dunuma amane sia:i, “Defea! Ninia huluane
gilisili bogoma:ne, Olelesu sigi masunu da defea.”

Yesu da Uhini Wa:legadosudafa amola Fifi Ahoanusudafa

17 Yesu da Bedani moilaiga doaga:beba:le, La:salase da eso biyadu
agoane bogoi uli dagoi ganodini dialebe, amo E da nabi dagoi. 18 Bedani
da Yelusaleme moilai bai bagade amoga sedade defei da1 gilomida dialu.
19 Yudia dunu bagohame, Mada amola Meli ela ola bogoiba:le, ela fidimusa:
misi esalu.

---

§ **10:40:** Yone 1:28 * **11:1:** Luge 10:38-39 † **11:2:** Yone 12:3

20 Yesu Ea misi nababeba:le, Mada da logoga E yosia:musa: asi. Be Meli
da diasuga esalu. 21 Mada da Yesuma amane sia:i, “Hina! Di guiguda: esala
ganiaba, naola da hame bogola:loba. 22 Be na dawa:! Di da Godema adole
ba:sea, E da Dia hanai liligi Dima imunu.”

23 Yesu bu adole i, “Diola da uhini bu wa:legadomu.”

24 Mada amane sia:i, “Na dawa:! Soge wadela:mu esoha, dunu huluane
da wa:legadomu.”

25 Yesu E amane sia:i, “Na da Wa:legadosudafa. Na da Fifi Ahoanusudafa.
Nowa da bogoiwane dialebe be Na sia: dafawaneyale dawa:sea, e da bu
esalumu. 26 Nowa esala dunu da Na sia: dafawaneyale dawa:sea, e da mae
bogole esalalalumu. Amo sia: di dafawaneyale dawa:bela:?”

27 Mada da bu adole i, “Ma! Hina! Di da Mesaia, Gode Egefedafa amo
da osobo bagadega misunu galu.”

Yesu da Di

28 Amo sia:nanu, Mada buhagili, ea eya Melima wamowane sia:i,
“Olelesu da doaga:i dagoi. E da Di Ema misa:ne sia:sa!” 29 Amo sia:
nababeba:le, Meli da hedolowane wa:legadole, asili, Yesu yosia:musa: asi.
30 (Yesu da moilaidafa amoga hame doaga:i. E da Mada ea Ema yosia:i
sogebi amogai esalu.) 31 Meli da hedolowane wa:legadole, asili ba:loba,
ea fidisu na:iyado da e da bogoi uli dogoi amoga dimusa: masunu dawa:i
galu. Amaiba:le, ilia da ema fa:no bobogei.

32 Yesu E esalu sogebi doaga:loba, Meli da Ea emo gadenene diasa:ili,
amane sia:i, “Hina! Di da guiguda: esala ganiaba, naola da hame
bogola:loba.”

33 Meli da dinanebe, amola ea fidisu dunu huluane ilia dinanebe, amo
ba:loba, Yesu Ea dogo ganodini dimusa: dawa:i galu. 34 E da ilima amane
sia: i, “Dilia ea da:i hodo habi uli dogone salila:?” Ilia bu adole i, “Hina!
Ba:la misa.”

35 Yesu da di. 36 Dunu huluane da amane sia:i, “Ba:ma! E da ema bagade
asigisa!”

37 Be eno dunu da amane sia: i, “E da si dofoi dunu bu ba:ma:ne, ea si
hahamoi. Ebeda! E da gui esala ganiaba, E da La:salase ea bogomu logo
hedofala:lobala:?”

Yesu da La:salase Uhini Wa:lesi

38 Yesu da ea dogo ganodini se nabawane, La:salase ea uli dogoi amoga
doaga:i. Amo da gele gelabo, ea logo holei igi bagadega bebesole ga:si.
39 Yesu E amane sia:i, “Gele ga:i bebesole fasima!” Be bogoi ea aba Mada
da Yesuma amane sia:i, “Hina! E da eso biyaduyale gala uli dogoi ganodini
salabeba:le, dasai dagoi. Gaha bagade ganumu.” 40 Yesu da bu adole i, “Na
musa: dima sia:i dagoi! Di dafawaneyale dawa:sea, Gode Ea hadigidafa
ba:mu.” 41 Amalalu, ilia da gele logo ga:su besole fasi. Yesu da ba:le gadole,
Godema nodone sia:i, “Ada! Di da Na sia: nababeba:le, Na Dima nodone
sia:sa. 42 Di da eso huluane Na sia: naba! Amo Na dawa:. Be dunu gui
esala ilia da Dia Na asunasi dagoi amo dafawaneyale dawa:ma:ne, Na da
amo sia:sa!” 43 Amo sia:nanu, E da ha:giwane wele sia:i, “La:salase! Di
wa:legadole, misa!” 44 La:salase da wa:legadole, gadili misi. Ea da:i hodo
amola ea odagi da bogoi abula amoga sosoi ba:i. Yesu E amane sia:i, “E
hahawane masa:ne, ea bogoi abula fadegale fasima.”

Ilia da Yesu Medomusa: Dawa:i
(Ma:diu 26:1-5; Maga 14:1-2; Luge 22:1-2)

45 Dunu bagohame Melima fidimusa: misi, amo Yesu Ea hou ba:beba:le, ilia Yesu Ea hou lalegagumusa: dafawaneyale dawa:i dagoi. 46 Be mogili da Fa:lisi dunu ilima buhagili, Yesu Ea hou ilima adole i. 47 Amalalu, Fa:lisi dunu, gobele salasu ouligisu dunu, amola asigilai Gasolo dunu, ilia da gilisili fofada:lalu, amane sia:i, "Ninia adi hamoma:bela:? Amo dunu da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu bagohame hamonana. 48 Ninia da Ea logo hame hedofasea, dunu huluanedafa da ea hou dafawaneyale dawa:mu. Amasea, Louma dadi gagui dunu da wa:legadole, ninia Debolo Diasu amola ninia fi dunu gugunufinisimu."

49 Amo ode, dunu ea dio amo Ga:iafa:se da Gobele salasu Ouligisu dunu esalu. E da ilima amane sia:i, "Dilia da gagaoui dunu. 50 Ninia fi dunu huluane bogosa:besa:le, dunu afadafa fawane da dunu huluane mae bogoma:ne hi fawane bogomu da defea. Dilia da amo hame dawa:bela:?" 51 E da amo sia: hisu fawane hame sia:i. Be e da Gobele salasu Ouligisu dunu hawa: hamobeba:le, Yesu da Yu fi dunu ili wadela:i hou hamoiba:le dabe ima:ne bogomu, amo e da mae dawa:iwane ba:la:lusu. 52 Be Yu fi dunu fidima:ne amo fawane hame. Be Gode Ea fidafa dunu huluane osobo bagadega afafai, amo huluane gilisisu afadafa fawane bu hamoma:ne, e da Yesu da bogomu sia:i.

53 Amogalu, Yu ouligisu dunu mae helefili, Yesu medole legemu logo hogoi helei.

54 Amaiba:le, dunu huluane da ba:sa:besa:le, Yesu da Yudia soge ganodini hame ahoasu. Be E da wamowane diasu ea dio amo Ifala:ime, wadela:i hafoga:i soge amo ganodini dialu, amoga asili, E amola Ea ado ba:su dunu esalu.

55 Baligisu Lolo Nasu da gadeneiba:le, dunu bagohame da ilia soge yolesili, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: asi. Ilia musa: hou hahamomusa:, amola sema dodofesu hou hamomusa:, asi. 56 Ilia da Yesu hogosu. Be Debolo Diasu ganodini ilia gilisisia, ilia amane sia: dasu, "Dilia adi dawa:bela:? E da Lolo Nasu amoma misa:bela:? Ma hame misa:bela:?" 57 Gobele salasu ouligisu dunu amola Fa:lisi dunu, ilia da dunu huluane ilima ilia da Yesu ba:sea, ilima adoma:ne gasa bagadewane sia:i dagoi. Ilia da Yesu afugili gagulaligimusa: dawa:i galu.

12

Uda da Gabusiga: Manoma Yesuma Sogadigi
(Ma:diu 26:6-13; Maga 14:3-9)

1 Eso gafeyale gala aligili, Baligisu Lolo Nasu da ba:mu galu. Amo esoha Yesu da Bedani sogebi, La:salase ea diasuga doaga:i. (La:salase da musa: bogole, Yesu da uhinisi.) 2 Amoga ilia da Yesuma nodomusa: lolo Nasu hamoi. Mada da ha:i manu gobele iasu. La:salase amola eno dunu amola Yesu, ha:i naha esalu. 3 *Meli da gabusiga: manoma, muni bagade liligi ea dio amo "nade", amo lale, Yesu Ea emo amoga sogadigi. Amalalu, e da Yesu Ea emo amo ea dialuma hinaboga doga:i. Amo manoma ea gabusiga: ida:iwane heda:le, diasu da amoga nabai galu. 4 Be Yesu Ea ado ba:su dunu afadafa, ea dio amo Yudase Isaga:liode, (e da fa:no Yesu hohonoi, amo dunu), e amane sia:i, 5 "Amo gabusiga: manoma bidi lale, muni lai

* **12:3:** Luge 7:37-38

hame gagui dunuma imunu da defea galu. Amo da muni bagade liligi, dunu da ode afae hawa: hamone, amo ea bidi lamu defele ba:sa!" 6 Amo sia: e da hame gagui dunuma asigiba:le hame sia:i, be e da wamolasu dunu esalebeba:le sia:i. E da muni salasu gagui galu. Hi liligi lamusa:, e da amoga muni wamolalusu.

7 Be Yesu da bu adole i, "Yolema! E da Na uli dogone salimu dawa:beba:le, amo hou waha hamomu da defea. 8 †Dilia da eso huluane hame gagui dunu ba:mu. Be eso enoga dilia da Na hame ba:mu."

Ilia da La:salase Medomusa: Dawa:i

9 Dunu bagohame da Yesu da Bedani moilaiga misi dagoi nabi. Amaiba:le, ilia Yesu ba:la misi. Be Yesu fawane hame. Yesu da La:salase ea bogoi bu walesiba:le, ilia da La:salase amolawane ba:la misi

10-11 Amaiba:le, La:salase ea hou ba:beba:le, dunu bagohame ilia bu gobele salasu dunu ilia hou yolesili, Yesu Ea hou lalegaguiba:le, gobele salasu ouligisu dunu da La:salase amolawane medole legemusa: logo hogoi helei.

Yesu E Hahawane, Hinawane, Yelusaleme Moilai bai bagadega Doaga:i (Ma:diu 21:1-11; Maga 11:1-11; Luge 19:28-40)

12 Golale hahabe, dunu bagohame da Baligisu Lolo manusa: misi esalebe ba:i. Ilia Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega manebe nabi. 13 ‡Amalalu, ilia fasela agoane amoda lale, Ema yosia:musa: gadili asi. Ilia bagade wele sia:i, "Godema nodone sia:ma! Gode Ea Dioba:le misi Dunu Ema ninia nodomu da defea. Isala:ili fi Hina Bagade Ema nodoma!"

14 Yesu da dougi lale, amoga fila heda:le ahoasu. Gode Sia: Dedei defele da amane ba:i, 15 §"Saione fi dunu! Mae beda:ma!
Dilia Hina Bagade da manebe goea!
E da dougi mano amoga fila heda:le manebe."

16 Amogalu, Yesu Ea ado ba:su dunu da amo hou noga:le hame dawa:i galu. Be fa:no Yesu da Ea hadigi bu lai dagoloba, ilia da Gode Ea Sia: dedei da Yesu Ea hou olelema:ne dedei dagoi, amo bu dawa:i.

17 Yesu da musa: wele sia:beba:le, La:salase uhini wa:legadoi. Amo hou ba:su dunu da amo hou sia:ne iasu dunu enoma olelei. 18 Yesu da amo musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hamoi, amo nababeba:le, dunu bagohame da Yesu yosia:musa: misi. 19 Amalalu, Fa:lisi dunu ilisu gilisili sia: dasu, "Ninia Ea logo hedofamu gogolesa! Ba:ma! Osobo bagade fi dunu huluane da ema fa:no bobogelala."

Galigi Dunu Ilia da Yesu Hogoi

20 Galigi soge fi dunu mogili da Baligisu Lolo Nasu esoga, Godema nodomusa:, Yelusalemega heda:le esalu. 21 Ilia da Filibe (ea moilai da Bedesa:ida, Ga:lili soge amo ganodini) ema misini, amane sia:i, "Hina! Ninia Yesu ba:mu hanai gala."

22 Filibe da asili, A:daluma adoi. Amalalu, ela da Yesuma adola asi. 23 Yesu E elama amane adole i, "Ilegei eso da doaga:i dagoi. Wali, Dunu Egefe da hadigi bagadedafa lamu galebe. 24 Na da dilima dafawane sia:sa. Widi hawa: afadafa, da osoboga hame dasea, hame biosea, e da widi hawa: afadafa fawane dialumu. Be e da biosea, widi hawa: bagohame

† **12:8:** Mousese ea Malasu 15:11 ‡ **12:13:** Gesami Hea:su 118:25-26 § **12:15:** Segalaia 9:9

bu hamosa. 25 **Nowa dunu da ea esalusu gagumusa: hanai galea, e da ea esalusu fisimu. Be nowa dunu ea osobo bagade esalusu amoma hame asigisia, e da ea esalusu bu lale, Fifi Ahoanusu ba:mu. 26 Di da Na hawa: hamomusa: dawa:sea, Nama fa:no bobogema! Amasea, di da Na hawa: hamosu dunu hamoiba:le, Na esalebe amoga esalumu. Nowa dunu da Na hawa: hamosea, Na Ada da ema nodone, gaguia gadomu."

Yesu da Ea Bogomu Olelei

27 "Wali Na dogo ganodini se naba. Na da adi sia:ma:bela:? Na da agoane 'Ada! Amoha hou da Nama mae doaga:ma:ne, Di logo hedofama, amo Na da sia:ma:bela:? Hame mabu! Na da amo se nabimusa:, osobo bagadega misi dagoi. 28 Ada! Dia dio Di hadigiwane hahamoma!" Amalalu, sia: bagade muagado misi, "Na Dio Na da hadigiwane hahamoi dagoi, amola Na da bu agoane hahamomu!"

29 Dunu bagohame amogawi lelefulu, muagadonini misi sia: nababeba:le, mogili amo da gu gelebe ilia sia:i. Mogili amane sia:i, "A:igele dunu da Ema sia:i!"

30 Be Yesu da ilima amane sia:, "Amo sia: da Na fidima:ne hame, be dili fidima:ne misi dagoi. 31 Gode da wali osobo bagade fifi asi gala ilima fofada:mu! Wali Na da osobo bagade ouligisu dunu (Sa:ida:ne) hasalimu. 32 Osobo bagade dunu da Na gaguia gadosea, Na da dunu huluane Nama hiougimu." 33 (Amo sia: E da Ea bogomu logo olelemusa: sia:i.)

34 ††Dunu huluane bu adole i, "Ninia sema ganodini, Mesaia da mae bogole, eso huluane esalalalumu, amo dedei diala. Amaiba:le, osobo bagade dunu ilia Dunu Egefe gaguia gadomu, Di abuliba:le sia: dalula:? Dunu Egefe da nowa dunula:?"

35 Yesu E bu adole i, "Wali, hadigi da fonobahadi dialumu. Be gasi da hedolowane doaga:sa:besa:le, hadigi wali dialebeba:le, dawa:iwane masa. Gasi ganodini ahoasu dunu da logo hamedafa ba:sa. 36 Hadigi da dialebeba:le, dilia amo hadigi dafawaneyale dawa:ma! Amalalu, dilia da hadigi ea dunu fi agoane esalumu." Amo sia:nanu, Yesu da asili, wamoaligi.

Dunu Ilia Dafawaneyale Hame Dawa:su Hou

37 E da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu bagohame, ili ba:ma:ne hamosu. Be ilia da Ea hou dafawaneyale hame dawa:su. 38 ‡‡Amaiba:le, musa: balofede dunu Aisaia ea sia: dafawane didili hamoi ba:i. E musa: amane sia:i,

"Hina Gode! Ninia da Dia sia:ne iasu olelei dagoi.
Be nowa da dafawaneyale dawa:bela:?
Hina Gode da nowama Ea gasa bagade hou olelebela:?"

39 Amaiba:le, ilia dafawaneyale dawa:mu da hamedei ba:i. Bai Aisaia da musa: eno sia: amane sia:i,

40 §§"Gode da ilia si dofoi dagoi.
E da ilia asigi dawa:su logo hedofai dagoi.
Amaiba:le, ilia siga ba:mu da hamedei galu,
amola ilia asigi dawa:su amoga hame dawa:i galu.
Ilia oloi uhima:ne, ilia Nama sinidigimusa: hame dawa:,
Gode amane sia:sa."

** **12:25:** Ma:diu 10:39, 16:25; Maga 8:35; Luge 9:24, 17:33 †† **12:34:** Gesami Hea:su 110:4; Aisaia 9:7; Isigiele 37:25; Da:niele 7:14 ‡‡ **12:38:** Aisaia 53:1 §§ **12:40:** Aisaia 6:10

41 Aisaia da Yesu Ea hadigi ba:la:lebeba:le, Yesu Ea hou olelemusa:, musa:
amane sia:i.
42 Be amomane, Yu ouligisu dunu bagohame da Yesu Ea hou
dafawaneyale dawa: i. Be Fa:lisi dunu da ili sinagoge diasu amoga
fadegale fasisa:besa:le, ilia wamowane sia:da.
43 Ilia da osobo bagade dunu da ilima nodone sia:mu amo hanaiba:le,
ilia dafawaneyale dawa:su hou wamolegei. Ilia da Gode Ea ilima nodomu,
amo hame dawa:i.

Yesu Ea Lafidili Sia:i da Fofada:su Liligi Ba:mu

44 Yesu da ha:giwane sia:i, "Nowa da Na hou dafawaneyale dawa:sea,
e da Na Asunasisu Dunu Ea hou amola dafawaneyale dawa:be. 45 Nowa
da Na ba:sea, e da Na Asunasisu Dunu ba:sa. 46 Na hou dafawaneyale
dawa:su dunu huluane da gasi ganodini mae esaloma:ne, Na da hadigi
agoane osobo bagadega misi dagoi. 47 Nowa da Na sia: nabasea, be hame
hamosea, amo dunuma Na da hame fofada:mu. Na da osobo bagade fi
dunu ilima fofada:musa: hame misi, be gaga:musa: misi dagoi. 48 Be nowa
dunu da Na higasea, Na sia:, hame lalegagusia, amo dunuma fofada:su
liligi da gala. Amo fofada:su liligi da Na Sia:. Soge wadela:mu eso amoga,
Na Sia: da fofada:su liligi ba:mu. 49 Na da Na hanaiba:le hame sia:i. Be
Na Ada da Na amo sia: sia:ma:ne asunasi dagoi. 50 Na Ada Ea sia: da eso
huluane Fifi Ahoanusu iaha, amo Na dawa:. Amaiba:le, Na Ada da musa:
Nama adoi liligi, amo fawane Na da olelesa!"

13

Yesu da Ea Ado Ba:su Dunu Ilia Emo Dodofei

1 Aya da Baligisu Lolo Manu galu. E da osobo bagade yolesili, Godema
bu heda:mu amo da gadenene, Yesu E dawa:i galu. E da osobo bagadega
esaloba, E da Ea hou lalegagui dunu ilima bagadewane asigilalu. E da amo
bagade dogolegei hou ilima hamoi, amo hame fisi.
2 Yesu amola Ea ado ba:su dunu, ilia da gilisili ha:i naha esalu. Sa:ida:ne
da Yudase (Saimone Isaga:liode ea mano) amo ea asigi dawa:su oleleiba:le,
e da Yesu hohonomu dawa:lalu. 3 Yesu da Ea Ada da Ema gasadafa hou
ia dagoi, amo dawa:i galu. E da Godema misi, amola Godema bu masunu,
dawa:i galu. 4 Amalalu, ha:i nanu, E wa:legadole, abula fadegale, doga:su
abula lale, amo idiniginisili, 5 hano dili, gaga ganodini salawane, E da
Ea ado ba:su dunu ilia emo muni dodofelalu amola Ea doga:su abula
idiniginisi amoga doga:i. 6 E da Bidama doaga:le, Bida da Ema amane
sia:i, "Hina! Dia da na emo abulimusa: dodofema:bela:?"
7 Yesu da ema bu adole i, "Na hou di wahadafa hame dawa:. Be di da
hobea dawa:mu."
8 Bida e bu sia:i, "Na emo Di da hamedafa dodofemu."
Be Yesu E bu adole i, "Dia emo Na hame dodofesea, di da Na fi ganodini
esalumu hamedei."
9 Saimone Bida da bu adole i, "Hina! Na emo fawane hame, be na lobo
amola na dialuma, huluane dodofema!"
10 Yesu E amane sia:i, "Nowa da hanoga ulabeba:le, e da fofoloidafa gala.
Ea da:i hodo da bu hame dodofele, ea emo fawane bu dodofemu da defea.
Dilia huluane da fofoloi dagoi. Be dunu afae fawane da fofoloi hame."
11 (Ea hohonomu dunu amo dawa:beba:le, Yesu da amane sia:i, "Huluane
da fofoloi dagoi. Be afadafa fawane da hame fofoloi.")

12 *Ilia emo dodofelalu, E da Ea abula bu idiniginisili, E da Hi fia sogebi
amogai bu fili, amane sia:i, “Na waha hou hamoi dilia dawa:bela:? 13 Dilia
da Nama Olelesu amola Hina dio asula. Amo da defea. Na da dilia
Hina esala. 14 Amaiba:le, Na, dilia Olelesu amola dilia Hina, dilia emo
Na dodofeiba:le, dilia eno dunu eno dunu ilia emo dodofemu da defea.
15 Dilia da Na hou defele hamoma:ne, Na da amo hou dilima olelei. 16 †Na
dilima dafawane sia:sa. Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hou hame
baligisa., amola adola ahoasu dunu da asunasisu dunu ea hou hame
baligisa. 17 Amo hou dilia dawa:. Amaiba:le, dawa:beba:le hamosea, dilia
hahawane bagade ba:mu.
18 ‡Na da dunu huluane ilia hou hame olelesa. Na da Na ilegei dunu ili
dawa:. Be Gode Sia: da agoane dedei diala, `Na gilisili ha:i nasu na:iyado
dunu da bu sinidigili, e da Na higa:i,’ amo sia: da dafawane ba:mu. 19 Amo
hou da hame doaga:i. Be amo hou doaga:sea, dilia da `Na da Nisu’ amo
adoi defele dafawaneyale dawa:ma:ne, Na da hidadea dilima adoi dagoi.
20 §Na dilima dafawane sia:sa. Nowa dunu da na hawa: hamomusa: adola
ahoasu dunu hahawane yosia:sea, e da Na hahawane yosia:sa., amola
nowa da Na hahawane yosia:sea, e da Na Asunasisu Gode hahawane
yosia:sa.

Yesu E da Enoga Hohonomu Sia:i
(Ma:diu 26:20-25; Maga 14:17-21; Luge 22:21-23)

21 Amo sia:nanu, Yesu da se bagade nabi. E mae wamolegele, amane
sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa! Dilia fi dunu afadafa da Na hohonomu.”
22 Ea ado ba:su dunu ilia enoma, enoma ba:lalu, Ea sia: bai hame
dawa:beba:le, bagadewane fofogadigi. 23 Ado ba:su dunu afadafa, amo
da Yesu Ea dogolegei, e da Yesuma dafulili esalu. 24 Saimone Bida da ema
loboga wele, amane sia:i, “Ema adole ba:ma! E da nowa dunu ea hou
sia:sa!” 25 Amalalu, amo ado ba:su dunu da bu gadenenewane Yesuma
asili, Ema adole ba:i, “Amo dunu Dia sia:i da nowala:?”
26 Yesu da bu adole i, “Na da agi hanoga gele, dunu afae ema imunu.
Amo dunu!” Amalalu, E agi lale, hano gele, Yudase (Saimone Isaga:liode
ea mano) ema i dagoi.
27 Yudase da agi lalu, Sa:ida:ne da ea dogo ganodini aligila sa:i. Yesu da
Yudasema amane sia:i “Dia hanai hawa: hamosu hedolo hamoma!” 28 Be
gilisili ha:i nanebe dunu ilia da Yesu Ea Yudasema sia:i amo ea bai hame
dawa:i. 29 Yudase da muni salasu gaguiba:le, Yesu da ha:i manu eno bidi
lama:ne o hame gagui dunuma ima:ne Yesu da sia:i, eno ado ba:su dunu
ilia amane dawa:i galu. 30 Yudase da agi lalu, hedolowane gadili asi. Logo
doasili, gadili gasi bagade ba:i.

Sema Gaheabolo

31 Yudase da yolesili asi dagoloba, Yesu E amane sia:i, “Wali Dunu
Egefe da Ea hadigi lamu galebe. Dunu Egefe da Gode Ea hadigi olelesa.
32 Amaiba:le, Dunu Egefe da Gode Ea Hadigi olelemuba:le, Gode da Dunu
Egefe ea Hadigi wahawane olelemu.
33 **Na manolali! Wali Na da dilima fa:bihadi fawane bu gilisili esalumu.
Dilia da Na hogoi helemu. Be Na Yu ouligisu dunu ilima sia:i defele, amo
dilima bu sia:sa, ‘Na masunu soge amogai dili masunu da hamedei galebe!

---

* **13:12:** Luge 22:27 † **13:16:** Ma:diu 10:24; Luge 6:40; Yone 15:20 ‡ **13:18:** Gesami Hea:su 41:9 § **13:20:** Ma:diu 10:40; Maga 9:37; Luge 9:48, 10:16 ** **13:33:** Yone 7:34

34 ††Wali, Na da sema gaheabolo dilima olelesa. Dilia dunu eno amo dunu eno ilima asigima. Na dogolegei hou dilima amo defele, dilia enoma enoma asigima. 35 Dunu eno da dunu enoma asigidafa hou hamosea, dunu huluane ilia da dili da Na fa:no bobogesu dunudafa, amo noga:le dawa:mu."

Bida da `Yesu Na Hame Dawa:' Sia:mu, Yesu E Sia:i
(Ma:diu 26:31-35; Maga 14:27-31; Luge 22:31-34)

36 Saimone Bida da Ema adole ba:i, "Hina! Di da habidili masa:bela:?"
Yesu E bu adole i, "Na masunu soge amoga di waha fa:no bobogele doaga:mu gogolesa. Be fa:no amo sogega doaga:musa:, di da Nama fa:no bobogemu."
37 Bida e bu adole ba:i, "Hina! Abuliba:le na da wali Dima fa:no bobogemu da hamedebela:? Na da Di fidima:ne, na da bogoma:ne momagele esala."
38 Yesu E bu adole i, "Di da dafawane Na fidima:ne bogoma:ne momagebela:? Na dima dafawane sia:sa. Wali gasia, di da hidadea, 'Na da Yesu hame dawa:,' udiana agoane sia:nanu, fa:no gagala gawali ga:be nabimu."

14

Yesu da Godema Heda:su Logodafa

1 Yesu da ilima amane sia:i, "Dilia mae fofogadigima, mae da:i dioma! Dilia Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Na hou amola dafawaneyale dawa:ma. 2 Na Ada Ea diasu ganodini da sesei bagohame diala. Na da dilia sogebi hahamomusa: masunu. Amo da dafawane hame ganiaba, Na da dilima adola:loba. 3 Amola Na da asili, dilia sogebi hahamoi dagosea, dili da Na esalebe amoga esaloma:ne, Na da dili lidimusa: bu misunu. 4 Na masunusa: esalebe amoga doaga:musa: ahoasu logo, dilia dawa:."
5 Domase da Ema amane sia:i, "Hina! Dia masunu soge ninia hame dawa:. Amaiba:le, amoga doaga:musa: ahoasu ninia da habodane dawa:ma:bela:?" 6 Yesu E bu adole i, "Na da Logodafa. Na da Dafawane Sia:dafa. Na da Esalusudafa. Eno Godema heda:su logo da hamedafa gala, Ni fawane. 7 Dilia da Na dawa:i dagoiba:le, dilia da Na Ada dawa:mu. Dafawane! Dilia da Na Ada dawa:, amola dilia da Na Ada ba:i dagoi. 8 Filibe da Ema amane sia:i, "Hina! Dia Adadafa ninima olelema. Ninia hanai liligi afadafa da amo fawane."
9 Yesu E bu adole i, "Na da eso bagohame nini gilisili esalu. Filibe! Dia da Na hame dawa:bela:? Nowa dunu da Na ba:i dagoiba:le, e da Ada ba:i dagoi. Amaiba:le, abuliba:le Ada ninima olelema:ne sia:sala:? 10 Filibe! Na da Ada ganodini esala, amola Ada da Na ganodini esala, amo di da dafawaneyale hame dawa:bela:?" Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunu huluane ilima amane sia:i, "Na sia: da Nama hame maha. Na Ada da Na ganodini esalebeba:le, Hi da Hi hawa: hamonana. 11 Na da Na Ada ganodini esala, amola Ada da Na ganodini esala, amo dilia dafawaneyale dawa:ma! Be amo dafawaneyale hame dawa:sea, defea, Na hawa: hamoi dilia ba:i dagoiba:le, dafawaneyale dawa:ma! 12 Na da dilima dafawane sia:sa. Nama dafawaneyale dawa:su dunu da Na hawa: hamoi defele hamomu! Ma! Na da Na Ada Ema buhagimuba:le, amo dunu da Na hawa:

†† **13:34:** Yone 15:12, 15:17; 1 Yone 3:23; 2 Yone 1:5

hamoi amo baligimu. 13 Dilia da Na Dioba:le adole ba:sea, Na da Adadafa
Ea hadigi olelema:ne, dilia adole ba:i liligi huludafa hamomu. 14 Adi liligi
Na Dioba:le dilia adole ba:sea, amo Na da hamomu.

Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Imunu Ilegei

15 "Dilia da Nama asigi galea, dilia da Na sema huluane nabawane
hamomu.
16 Na da Edama adole ba:muba:le, E da Fidisu eno Na defele, dilima
imunuyo. E da eso huluane mae yolesili, dili fidilalumu. 17 Amo Fidisu da
A:silibudafa. E da Gode Ea houdafa molole olelesa. Osobo bagade dunu,
amo Fidisu ilia hame ba:beba:le, amola hame dawa:beba:le, ilia amo Fidisu
lamu hamedei. Be E da dili esalebeba:le amola E da dilia dogo ganodini
esalumuba:le, dilia da E dawa:.
18 Na da ahoasea, Na da dili guluba: mano agoane hame yolesimu. Na
da dilima bu misunu. 19 Na da fonobahadi esalumu, amalu osobo bagade
dunu da Na bu hame ba:mu. Be dilia da Na bu ba:mu. Na da esalebeba:le,
dilia da esalalalumu. 20 Amo eso doaga:sea, Na da Na Ada ganodini esala,
amola Na da dili ganodini esala, amo defele dilia da Na ganodini esala, -
dilia da amo huluane dawa:mu.
21 Nowa da Na sema dafawaneyale dawa:beba:le, nabawane hamosea,
amo dunu da Nama asigi dunu. Nowa da Nama asigi galea, amo dunuma
Gode da asigimu. Amola Na da amo dunuma asigimu, amola Na da Na
hou ema olelemu."
22 Yudase (Yudase Isaga:liode hame, eno) amane sia:i, "Hina! Di da
habodane nini ba:ma:ne misa:bela:? Be osobo bagade fi dunu ilia hame
ba:mu. Abolebela:?"
23 Yesu E bu adole i, "Nowa dunu da Nama asigiba:le, e da Na olelesu
nabimu. Amasea, Na Ada da ema asigiba:le, Na Ada, amola Na da amo
dunuma doaga:le, nini gilisili esalumu. 24 Nama hame asigi dunu da Na
olelesu hame naba. Amo olelesu dilia nabi da Na olelesu hame, be Ada
(Na Asunasisu) Ea olelesu.
25 Na nini wali gilisili esalebeba:le, Na da amo sia: olelesu. 26 Ada Gode
da Fidisudafa, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, amo Na Dioba:le asuna
ahoasea, E da liligi huluane dilima olelemu. Na olelei huluane dilia bu
dawa:ma:ne, E da olelemu.
27 Na da olofosu dilima iaha! Na da Na olofosudafa dilima iaha. Amo
olofosu da osobo bagade dunu fi ilia olofosu defele hame - amo da hisu.
Dilia mae fofogadigima, mae da:i dioma, amola m mae beda:ma. 28 Na sia:i,
'Wali Na da dili yolemu, be Na da dilima bu misunu,' amo dilia nabi dagoi.
Dilia da Nama asigi ganiaba, Ada Ea hou da Na hou baligi dagoiba:le, Na
da Ema masunuba:le dilia da hahawane ba:la:loba.
29 Amo hou mae doaga:le, Na da hidadea dilima olelei. Bai amo hou
doaga:i ba:sea, dilia da dafawaneyale dawa:mu. 30 Osobo bagade fi dunu
ilia ouligisu dunu da mabeba:le, Na da bu bagade sia:mu hamedei gala. E
da Nama hina hamedafa esala.
31 Be Na da Ada Ema asigisa, amo osobo bagade dunu ilia dawa:ma:ne,
Na da Ea adoi huluane nabawane hamonana. Hadiga! Amo sogebi ninia
yolesimu."

15

Yesu da Waini Efedafa

1 "Na da waini efedafa. Na Ada Gode da ifabi ouligisu dunu. 2 Na amoda
da fage hame legei ba:loba, E da fadegale fasisa. Amoda da ha:i manu

legebe ba:loba, ha:i manu eno ida:iwane amola ledo hamedei amo baligili legema:ne, E da banuguma amo gobiheiga noga:le dadamusa:. 3 Na da Gode Ea sia: dilima olelebeba:le, dilia da wali ledo hamedei. 4 Dilia da Nama madelagi agoane esalea, Na da dilima madelagi agoane esalumu. Amoda da hisu ha:i manu legemu da hamedei. Amoda da efega bugila ahoabeba:le fawane, ha:i manu legesa. Dilia, Nama hame bugila ahoasea, ha:i manu legemu da hamedei ba:mu.

5 Na da waini efedafa. Dilia da amoda. Nowa dunu da Na ganodini esalea, Na da ea dogo ganodini aligibiba:le, e da fage bagohame legemu. Na hame fidisa galea, dilia fage legemu hamedei ba:mu.

6 Nowa dunu da Na ganodini hame aligisia, Ada da e amoda agoane fadegale fasisa. E da biole, laluga galadigili, nei dagoi ba:mu. 7 Dilia da Na ganodini aligisia, amola Na sia: dilia dogo ganodini galea, dilia adi liligi adole ba:sea, amo Gode da dilima imunu.

8 Dilia ha:i manu bagadewane legesea, osobo bagade dunu da Na Ada Ea Dio amoma nodone sia:mu., amola dilia da Na ado ba:su dunudafa agoane esalumu. 9 Na Ada da Nama bagadewane asigisa. Amo defele, Na da dilima asigisa. Dilia Na asigi hou ganodini esaloma! 10 Na da Na Ada Ea sema nabawane hamonanebeba:le, Na da Ea asigi hou ganodini esala. Amo defele, dilia da Na sema nabawane hamosea, dilia da Na asigi hou amo ganodini esalumu.

11 Na hahawane hou dili ganodini dialoma:ne, amola dilia hahawane hou da nabaiwane ba:ma:ne, Na da amo sia: dilima adosu. 12 *Na sema da amo, ‘Na dilima asigi hou defele, dilia dunu enoma enoma asigima!’ 13 Baligili asigidafa hou da agoane. Dunu da ea na:iyado dunu ea esalusu gaga:ma:ne, e da hi esalusu fisimu.

14 Dilia da Na sema nabawane hamosea, dilia da Na na:iyado esalumu. 15 Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hou hame dawa:beba:le, Na da dilima hawa: hamosu dunu dio bu hame asulimu. Be Na Ada Ea adoi huluane Na da dilima olelebeba:le, wali dilia da Na dogolegei na:iyado Na da sia:sa. 16 Dilia da Na hame ilegei. Be Na da dili ilegei dagoi. Dilia da hame dasamu ha:i manu ida:iwane legema:ne, Na da dili ilegei dagoi. Amaiba:le, dilia da Na Ada Ema Na Dioba:le adole ba:sea, E da dilia hanai liligi dilima imunu.

17 Amaiba:le, Na da dilima amane hamoma:ne sia:sa. Dilia dunu enoma enoma asigima!

Osobo Bagade Higasu Hou

18 Osobo bagade fi dunu, ilia Nama hidadea higabeba:le, ilia dilima higasu hou hamosea, mae fofogadigima. 19 Dilia da osobo bagade dunu ilia hou ganodini defele esala ganiaba, osobo bagade dunu da dilima asigi hou olelela:loba. Be dilia da osobo bagade dunu hame. Dilia da osobo bagade yolesima:ne, Na da dilima ilegei dagoi. Amaiba:le, osobo bagade dunu da dili higasa. 20 †Na musa: sia:i bu dawa:ma. ‘Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hou hame baligisa.’ Ilia da Nama se iabeba:le, ilia da dilima se imunu. Ilia da Na olelesu nabawane hamoi galea, ilia da dilia olelesu amola nabawane hamomu. 21 Be dilia da Na Fi ganodini esalebeba:le, ilia da amo wadela:i hou dilima hamomu. Bai ilia Na Asunasisu Dunu hame dawa:. 22 Na da ilima sia:musa: hame misi ganiaba, ilia wadela:i hou ilia da hame dawa:la:loba. Be wali Na misi dagoiba:le, ilia wadela:i hou

* **15:12:** Yone 13:34, 15:17; 1 Yone 3:23; 2 Yone 1:5 † **15:20:** Ma:diu 10:24; Luge 6:40; Yone 13:16

abalomu logo da hame gala. 23 Nowa da Nama higasea, e da Na Adama higasa. 24 Na da ilia ba:ma:ne, musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu amo hame hamosu ganiaba, ilia giadofasu ilia da hame dawa:la:loba. Be wali hou diala, Na hamoi ilia ba:lalu, ilia da Na amola Na Ada higasa.

25 ‡Be amo hou ilia Sema ganodini dedei sia: dafawane ba:ma:ne misi. Amo sia: dedei amane, 'Bai hame gala, ilia da Nama udigili higasu.'

26 Fidisudafa (A:silibudafa) amo da Gode Ea Houdafa Olelesu Dunu. E da Adadafa amoga misunu. Amo Na da dilima asunasimu. E da Na hou dilima olelemu. 27 Amola dilia da Na hou eno dunuma olelemu. Bai Na amola dilia, ninia da mui eso amogainini wali gilisili esalu.

16

1 Dilia dafawaneyale dawa:su hou fisisa:besa:le, Na da amo sia: dilima olelei dagoi. 2 Osobo bagade dunu da dili sinagoge diasuga gadili sefasimu. Eso da misunu, amoga ilia da dili fane legesea, ilia da Gode Ea hawa: hamonanebe hahawane dawa:mu.

3 Ilia da Na Ada amola Na hame dawa:iba:le, amo hou hamomu. 4 Be amo eso doaga:sea, dilia da Na adoi bu dawa:mu. Bai Na da dilima olelei dagoi.

Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea Hawa: Hamosu

Na da mui esoga, amo liligi dilima hame olelei. Bai Na da nini gilisili esalu. 5 Be wali Na da Na Asunasisu Dunu Ema buhagimuba:le, dilia da Na habi masa:bela:le hame adole ba:sa. 6 Be Na wali adobeba:le, dilia dogo da se bagade amoga nabai gala.

7 Be Na dilima dafawane sia:sa. Na da dilia fidima:ne, dili yolesimu. Bai Na da hame yolesili ahoasea, Fidisudafa da dilima hame doaga:mu. Be Na da yolesili ahoabeba:le, Na da Fidisudafa dilima asunasimu. 8 Amola E da doaga:sea, E da osobo bagade dunu ilia giadofai ilima olelemu. E da ilima wadela:i hou amola afadenei moloidafa hamoi hou, amola Gode Ea fofada:su hou, amo E da osobo bagade dunuma olelemu. 9 Osobo bagade dunu ilia giadofai hou da ilia da Na hou dafawaneyale hame dawa:. 10 Ilia giadofai hou eno da ilia moloidafa hou hame dawa:. Na da Na Ada Ema buhagimuba:le, Fidisudafa (Gode Ea A:silibu Hadigidafa) da osobo bagade dunuma ilia da moloidafa hou hame hamoiba:le, giadofai dagoi, amo E da ilima olelemu.

11 Amola ilia fofada:sudafa hou giadofale dawa:, amo E da ilima olelemu. Bai osobo bagade hina dunu (Sa:ida:ne) ema se imunusa: fofada:su hou da hamoi dagoi. 12 Na da liligi bagohame dilima olelemu galebe. Be dilia amo sia: huluane waha dawa:mu hamedei galebe. 13 Be Sia:dafa A:silibu da doaga:sea, dilia sia:dafa dawa:ma:ne, E da dilia asigi dawa:su ouligimu. E da Hi hanai hamoma:ne sia: hame sia:mu. Be Ea nabi liligi, amola hobea misunu hou, E da dilima olelemu. 14 E da Na sia:i liligi lale, dilima bu olelemu. Amola E da Na hadigi hou gaguia gadomu. 15 Na Ada Ea liligi huluane da gilisili Na liligi. Amaiba:le, A:silibudafa da Na sia: adole iasu lale, E da dilima bu adomu, amo Na da sia:i dagoi.

Da:i Dione bu Hahawane Ba:mu

16 Fonobahadi aligili, dilia da Na bu hame ba:mu. Be fonobahadi bu aligili, dilia da Na bu ba:mu. 17 Ea ado ba:su dunu mogili, amane sia: dasu,

‡ **15:25:** Gesami Hea:su 35:19, 69:4

“Bai da adila:? Fonobahadi aligili, ninia da E hame ba:mu, be fonobahadi bu aligili, ninia da E bu ba:mu, amo E da sia:sa. E da eno sia:sa, ‘Bai Na da Na Adama masunu.’
18 Fonobahadi aligili amo bai da adila:? Ea sia:be bai ninia hamedafa dawa:.”
19 Yesu da ilia Ema adole ba:musa: hanai gala, amo dawa:i galu. Amaiba:le, E da ilima amane sia:i, “ ‘Fonobahadi aligili, dilia da Na hame ba:mu. Be fonobahadi bu aligili, dilia da Na bu ba:mu,’ amo Na sia:i. Amo bai hogomusa: dilia sia: dalula:?
20 Na da dilima dafawane sia:sa. Dilia da se nabawane dinanumu. Be osobo bagade dunu ilia hahawane ba:mu. Dilia da:i dioi nabimu, be amo hou sinidigili dilia bu hahawane ba:mu. 21 Uda da mano lalelegemu gadenene doaga:sea, e da se nababeba:le da:i dioi naba. Be mano da lalelegei dagoiba:le, mano gaheabolo da osobo bagadega lalelegei dagoiba:le, e da hahawaneba:le, se nabasu gogolesa. 22 Dilia da amo hou agoai ba:sa. Wali dilia da:i dioi naba. Be dilia da Na bu ba:sea, dilia dogo ganodini hahawane bagade nabimu. Amo hahawane hou enoga samogemu da hamedei galebe. 23 Amo esoha, dilia da Nama liligi lama:ne hame adole ba:mu. Na dilima dafawane sia:sa. Dilia da Na Dioba:le, Na Ada Ema adole ba:sea, E da dilia adole ba:su defele dilima imunu. 24 Musa: amogainini wali, dilia da Na Dioba:le liligi lamusa: hame adole ba:su. Be wali, dilia hahawane hou nabaiwane ba:ma:ne, dilia hanai liligi lama:ne adole ba:ma.”

Osobo Bagadega Hasalasisu Hou

25 Na da amo hou olelemusa:, fedege sia: olelei. Be eso da misunu amoga Na da fedege sia: mae olelele, Ada Ea hou moloiwane dilima olelemu. 26 Amo esoha, dilia da Na Dioba:le Ema adole ba:mu. Na da dili fidima:ne, Ema alofele hame adole ba:mu.
27 Bai Na Ada Hisu da dilima asigisa. Dilia da Nama asigiba:le amola Na da Godema misi dilia dafawaneyale dawa:beba:le, E da dilima asigisa. 28 Na da Na Ada yolesili, osobo bagadega misi dagoi. Wali na da osobo bagade yolesili, Na Adama buhagimu.”
29 Amalalu, Ea ado ba:su dunu da Ema amane sia:i, “Defea! Wali Di da fedege sia: amoga hame olelesa, be moloiwane ninima sia:sa. 30 Amola Di da liligi huluane dawa:, ninia wali dawa:. Dunu da ea lafidili Dima hame adole ba:lalu, ea adole ba:mu liligi huluane Di dawa:. Amaiba:le, Di da Gode amoga misi, ninia dafawaneyale dawa:be.”
31 Yesu E bu adole i, “Dilia da wali dafawaneyale dawa:bela:? 32 Eso da misunu - misunu hame be doaga:i dagoi. Amoha dilia huluane da afagogole, dilia diasuga asili, Nisu fawane da esalumu. Be Na da Nisu fawane hame. Bai Na Ada da Na Ani lela.
33 Dilia da Nama madelagiba:le, olofosu dawa:mu. Dilia da amo dawa:ma:ne Na da amo sia: dilima olelei dagoi. Osobo bagade dunu da dilima se imunu. Be mae beda:ma. Na da osobo bagade hou osa:le heda:i dagoi.”

17

Yesu da Ea Ado ba:su Dunu Fidima:ne, Sia:ne Gadoi

1 Amo sia: dagoloba, Yesu Ea si muagado ba:le gadole, amane sia:ne gadoi, “Ada! Ilegesu da doaga:i dagoi. Waha Diagofe da Dima hadigi ima:ne, Diagofema hadigi ima. 2 Bai E da fifi asi gala dunu huluane ilima

Hinadafa esaloma:ne, Di da Ema gasa i dagoi. E da dunu huluane amo Di da Ema i, ilima Fifi Ahoanusu ima:ne, amo gasa Ema i. 3 Fifi Ahoanusu ea bai da Disu da Godedafa esala amo dawa:mu, amola Di da Yesu Gelesu asunasi dagoi. 4 Na da osobo bagadega, Dia hadigi olelei dagoi. Na da hawa: hamosu amo Dia Nama olelei liligi, amo huluane hamoi dagoi. 5 Ada! Musa: osobo bagade hame hahamoi galu Ania da hadigidafa gagui galu. Amo hadigi Ania bu gaguma:ne, Dia hahamoma.

6 Na da osobo bagade dunu amo Di da Nama i, Dia hou ilima olelei. Ilia da Dia dunu galu, amola Di da ili Nama i dagoi. Ilia da Dia sia: nabawane hamoi. 7 Amola liligi Di da Nama iasu, amo huluane da Dia loboga maha ilia wali dawa:. 8 Na da Dia sia: Di Nama adoi, amo huluane Na ilima adobeba:le, ilia da lalegagui dagoi. Na da Dimadili misi dagoi, amola Dia da Na asuna asi dagoi, amo ilia dafawaneyale dawa:be.

9 Na da ili fidima:ne sia:ne gadosa. Osobo bagade fi dunu fidima:ne hame, be Dia Nama iabe dunu, ilia da Dia fi ganodini esalebeba:le, amo fidima:ne Na sia:ne gadosa.

10 Na fa:no bobogesu dunu huluane da Dia:. Amola Dia dunu huluane da Na:. Ilia hou amo ganodini, ilia da Na hadigi olelesa. 11 Wali Na da Dima maha. Na da osobo bagadega bu hame esalumu, be ilia da osobo bagadega esalumu. Hadigi Ada! Dia Dio ea gasa amoga ilia mae dafama:ne, Di ili gaguma. Ilia da gilisili fi afadafa fawane esaloma:ne, Ani da afadafa amo defele, Di da Dia Dio Nama asuli dagoi. 12 *Dia dio amo Di da Nama i, amo Dio ea gasaba:le, Na da ili gilisili esalea, ili mae dafama:ne, fidisu. Na da ili gaga:i dagoi. Huluane da hame fisi - be afadafa fawane fisi. Amo da Gode Ea Sia: dedei dafawaneyale ba:musa: fisi dagoi. 13 Na da wahadafa Dima maha. Be Na hahawanedafa hou ilia dogo ganodini nabaiwane dialoma:ne, Na da amo sia: osobo bagadega sia:sa. 14 Na da Dia sia:ne iasu ilima olelei dagoi. Be Na hou da osobo bagade dunu ilia hou hame. Amo defele, ilia da osobo bagade dunu hame. Amaiba:le osobo bagade dunu da ili higasu. 15 Ili osobo bagade fisili masa:ne, Na da Dima hame adole ba:sa. Be Sa:ida:ne da ilia hou wadela:sa:besa:le, Dia ili fidima:ne, Na da Dima adole ba:sa. 16 Na da osobo bagade dunu hame, amo defele ilia, da osobo bagade dunu hame. 17 Di moloidafa sia: amoga ili Dima madelagima:ne momogili gagama! Dia sia: da sia: dafawanedafa. 18 Dia da Na osobo bagadega asunasi. Amo defele Na da ili osobo bagadega asunasi. 19 Amola ili fidima:ne, Na Nisu da Dima madelagima:ne mogili gagasa! Ilia amola da Dima madelagili momogili gagama:ne Na da agoane hamosa.

20 Na da ili fawane fidima:ne, hame sia:ne gadosa. Be fa:no mabe dunu, ilia sia: nabimuba:le Nama fa:no bobogesea, amo dunu fidima:ne Na da sia:ne gadosa. 21 Ilia fi afadafa fawane hamoma:ne, Na da sia:ne gadosa. Ada! Di da Na ganodini esala, amola Na da Di ganodini esala. Na fa:no bobogesu dunu da fi afadafa hamoma:ne, Na sia:ne gadosa. Bai ilia fi afadafa fawane hamosea, osobo bagade dunu da Dia Na asunasi dagoi, amo dafawaneyale dawa:mu. 22 Ilia da afadafa fawane Ani defele gilisima:ne, Na da hadigi Dia Nama iasu defele Na da ilima i dagoi. 23 Ilia afadafa fawane hamoma:ne, Na da ili ganodini, Di da Na ganodini, agoane esalumu da defea. Amo hamonanu, Dia da Na asunasi, amola Dia Nama asigi hou defele Di da ilima asigisa, amo osobo bagade fi dunu da dawa:mu.

* **17:12:** Gesami Hea:su 41:9; Yone 13:18

24 Ada! Amo dunu Di da Nama i dagoi. Ilia da hadigi Di da Nama iasu liligi amo ba:ma:ne, ilia da Na esalebe amoga esaloma:ne, Na da hanai galebe. Bai osobo bagade hame hahamoi esoha, Na da Dia dogolegei esalu. 25 Moloidafa Hamosu Ada! Osobo bagade dunu ilia da Di hame dawa:. Be Na da Di dawa:. Amola Na fi dunu da Dia Na asunasi, amo dawa:. 26 Dia Nama asigidafa hou da ilia dogo ganodini dialoma:ne, amola Na da ilia dogo ganodini esaloma:ne, Na da Dia hou ilima olelei amola mae yolesili, ilima olelelalumu."

18

Ilia da Yesu Afugimusa: Gagui
(Ma:diu 26:47-56; Maga 14:43-50; Luge 22:47-53)

1 Yesu da amo sia:ne gadoi dagoloba, E amola Ea ado ba:su dunu, amo sogebi yolesili, Gidalone Hano degei dagoi. Amo sogebi da ifabi dialu. Amo ganodini, Yesu amola Ea ado ba:su dunu asi. 2 Yudase (hohonosu dunu) da amo sogebi dawa:i galu. Bai Yesu amola Ea ado ba:su dunu da eso bagohame amogawi gilisilalu. 3 Amaiba:le Yudase da amo ifabia doaga:i. Louma dadi gagui dunu amola Debolo sosodo aligisu dunu (gobele salasu dunu amola Fa:lisi dunu da amo asunasi), Yudase ea baligiga aligi. Ilia dadi, gigi, gobihei, gamali amola hanu amo gagaguli misi. 4 Ema misunu hou huluane dawa:beba:le, Yesu da gusuba:iwane aliagusuli, ilima amane adole ba:i, "Dilia da nowa hogosala:?"

5 Ilia bu adole i, "Ninia Yesu, Na:salede dunu, hogosa!" E amane sia:i, "Na wea!" Yudase, hohonosu dunu, da ili gilisili lelu. 6 Yesu da, "Na wea!" amo sia:beba:le, ilia fofogadigili baligiduli ahoanu, osoba diasa:i. 7 Yesu da ilima bu adole ba:i, "Dilia da nowa hogosala:?" Ilia bu amane sia:i, "Yesu, Na:salede dunu!"

8 Yesu E amane sia:i "Na da wea!, amo Na da sia:i dagoi! Na fawane dilia hogole ba:beba:le, amo eno dunu gui esala ilima hahawane masa:ne sia:ma."

9 (Ea musa: sia:i amane, "Ada! Dia Nama iasu dunu huluane, Na da afadafa hame fisi," amo sia: dafawaneyale ba:musa:, E sia:i.)

10 Saimone Bida da gegesu gobihei bagade gaguiba:le, ea gobihei duga:le gadole, gobele salasu Ouligisu dunu ea hawa: hamosu dunu amo ea gedafa, damuni fasi. (Amo hawa: hamosu dunu ea dio amo Ma:lagase.) 11 *Yesu da Bidama amane sia:i, "Dia gegesu gobihei bu salima! Na da se nabasu faigelei amo Na Ada Nama i, amo Na da hame manu di dawa:bela:? Na da manu!"

Yesu da A:nase ema Fofada:i

12 Amalalu, Louma dadi gagui dunu amola ilia ouligisu dunu, amola Yu ouligisu dunu, ilia da Yesu afugili, efega la:gi. 13 Ilia da E A:nasema bisili hiouginana asi. A:nase da gobele salasu Ouligisu dunu Ga:iafa:se ea esoa: esalu. 14 †Ga:iafa:se da musa: Yu ouligisu dunuma amane sia:i dagoi, "Dunu huluane gaga:ma:ne, dunu afadafa fawane bogomu da defea."

Bida da Yesu Na Hame Dawa: Sia:i
(Ma:diu 26:69-70; Maga 14:66-68; Luge 22:55-57)

15 Saimone Bida, eno ado ba:su dunu afadafa, da Yesuma fa:no bobogelalu. Eno ado ba:su dunu, e da gobele salasu Ouligisu dunu

* **18:11:** Ma:diu 26:39; Maga 14:36; Luge 22:42 † **18:14:** Yone 11:49-50

dawa:beba:le, e da Yesu sigi ahoanu, gobele salasu Ouligisu dunu ea diasu gagoi amo ganodini golili sa:i. 16 Be Bida da gadili ouesalu. Be eno ado ba:su dunu da a:fini logo holeiga ouesalu, ema sia:beba:le, e da Bida ganodini oule misi. 17 Logo holei ouligisu a:fini da Bidama amane sia:i, "Di da amo dunu Ea ado ba:su dunula:?" Be Bida bu adole i, "Nnn! Na da hame!"

18 Anegagiba:le, hawa: hamosu dunu amola sosodo aligisu dunu, ilia da nasuba gilisili, lalu didi. Amalalu, ilia lalu amoga sisiga:le housa lelu. Amaiba:le, Bida da amoga asili, ilia gilisili housa lelu.

Gobele salasu Ouligisu dunu da Yesuma Fofada:i (Ma:diu 26:59-66; Maga 14:55-64; Luge 22:66-71)

19 Gobele salasu Ouligisu dunu da Yesu Ea ado ba:su dunu ilia hou, amola Yesu Ea olelesu, amo dawa:ma:ne, Yesuma adole ba:su. 20 Yesu da bu adole, i, "Na da wamowane hame, be dunu huluane ilima moloiwane sia:su. Na da Debolo, sinagoge, amola dunu ilia gilisisu sogebi, amoga fawane sia: olelesu. Na da sadoga sia: hamedafa sia:su. 21 Amaiba:le, di da abuliba:le Nama adole ba:sa? Na sia: nabi dunu ilima adole ba:ma! Na ilima adoi, amo ilima adole ba:ma. Ilia Na adoi dawa:!"

22 Yesu da amo sia:beba:le, Debolo Diasu sosodo aligisu dunu afadafa da Yesu Ea odagia fai. E amane sia:i, "Di da abuliba:le gobele salasu Ouligisu dunu ema agoane sia:bela:?"

23 Yesu E bu adole i, "Na da wadela:i hou hamoi galea, defea, amo hou dunu huluane ilima adoma. Be Na da dafawane sia:i galea, dia da abuliba:le Na fabela:?"

24 Amalalu, A:nase da Yesu E Ga:iafa:se (gobele salasu Ouligisu dunudafa) ema afugili la:gili hiouginana asi.

Bida da Yesu Na Hame Dawa: Bu Sia:i (Ma:diu 26:71-75; Maga 14:69-72; Luge 22:58-62)

25 Bida da lalu gadenei housa lelu. Amalalu, eno dunu ilia da ema adole ba:i, "Di, da amo dunu Ea ado ba:su dunula:?"

Be Bida amane sia:i, "Nnn! Hame mabu!"

26 Gobele salasu Ouligisu dunu ea udigili hawa: hamosu dunu afadafa (amo da dunu Bida ea ge damuni fasi, amo ea fi dunu) e Bidama adole ba:i, "Na da Di amola Yesu, alia gilisili ifabi ganodini esalebe ba:bela:?"

27 Be Bida e bu sia:i, "Hame mabu!" Sia:noba, gagala gawali ga:be nabi.

Yesu da Bailadema Fofada:i (Ma:diu 27:1-2,11-14; Maga 15:1-5; Luge 23:1-5)

28 Hahabedafa, ilia da Ga:iafa:se diasu yolesili, Yesu Gamane hina dunu ea diasuga hiouginana asi. Yu dunu ilia sema da eno dunuma gilisisia, ledo hamobeba:le, Baligisu Lolo manu da hamedei. Yu ouligisu dunu da amo sema dawa:beba:le, Gamane hina diasu ganodini hame golili sa:i. 29 Amaiba:le, Bailade da gadili misini, ilima amane adole ba:i, "E da adi wadela:i hou hamoiba:le, dilia amo dunuma diwaneya udidisala:?"

30 Ilia bu adole i, "E da wadela:i hame hamoi ganiaba, ninia dima hame oule ma:noba."

31 Bailade da ilima amane sia:i, "Defea! Amaiba:le, dilia sema defele, dilisu amo dunuma fofada:ma!" Be ilia bu adole i, "Ninia da dunu fuga:ma:ne fofada:mu, amo Gamane sema bagade gala."

32 ‡(Amo hou da Yesu Ea bogomu hou sia:i, amo sia: dafawaneyale
ba:ma:ne misi. Bai Louma dunu ilia bogoma:ne se iasu da bulufalegeiga
medosu hou.)
33 Bailade da bu ea diasu ganodini sa:ili, Yesu ema misa:ne sia:ne, Ema
amane adole ba:i, “Di da Yu fi dunu ilia Hina Bagadela:?”
34 Yesu da bu adole i, “Amo adole ba:su da di adobela:? Ma eno dunu
ilia adoiba:le di adole ba:sala:?”
35 Bailade bu adole i, “Na da Yu dunu di dawa:bela:? Dia fidafa dunu
amola gobele salasu ouligisu dunu, ilia da Di nama oule misi. Dia adi
hamobela:?”
36 Yesu E amane sia:, “Na Hinadafa Hou da osobo bagade liligi hame.
Na Hinadafa Hou da osobo bagade liligi ganiaba, Yu ouligisu dunu ilia da
Na mae lama:ne, Na fa:no bobogesu dunu da gegena:noba. Be hame! Na
Hinadafa Hou da guiguda: liligi hame!”
37 Amalalu, Bailade da Ema amane adole ba:i, “Amaiba:le, Di da Hina
Bagade esalabela:?” Yesu da bu adole i, “Na da Hina Bagade di da sia:sa!
Di dafawane sia:sa! Bai Na da dafawanedafa hou olelema:ne, amo fawane
Na da lalelegei, amola osobo bagadega misi. Nowa da dafawanedafa hou
dafawaneyale dawa:sea, e da Na sia: naba.”
38 Bailade da adole ba:i, “Dafawanedafa hou da adi houla:?”

Fofada:iba:le, Ilia da Yesu Fuga:ma:ne Ilegei
(Ma:diu 27:15-31; Maga 15:6-20; Luge 23:13-25)

Amalalu, Bailade da bu gadili asili, dunu huluane ilima amane sia:i, “Na
da Ema se imunusa: fofada:su hamedafa ba:sa. 39 Be dilia hou defele,
Baligisu Lolo Nasu amoha ode huluane se iasu diasu hamosu dunu afadafa
ea se iasu diasu logo na doasisa. Na da Yu dunu ilia Hina Bagade Ea se
iasu diasu logo doasimu da defeala:?”
40 Be ilia ha:giwane halasu, “Hame mabu! E hame! Ninia da Bala:ba:se
hanai!” (Bala:base da fasu amola wamolasu dunu.)

19

1 Amalalu, Bailade da Yesu lale, amola ea sia:beba:le dadi gagui dunu
da Yesu fegasuga fananu. 2 Dadi gagui dunu ilia da aya: gaga:nomei
nodomene, habuga hamone, Yesu Ea dialuma da:iya figisi. Ilia da yoi abula
ida:iwane gala Ema idiniginisi. 3 Yesu leloba amogawi misini, ilia amane
sia:i, “Yu Hina Bagade! Mae bogole, esaloma!” Amalalu, ilia da Ea odagi
loboga fai.
4 Bailade da bu gadili asili, dunu huluane ilima amane sia:i, “Dilia! Amo
dunu dili huluane ba:ma:ne, na da guiguda: oule misunu. E bogoma:ne
wadela:i hou hamoi amo na da hamedafa ba:i, amo dilia ba:mu.” 5 Amasea,
Yesu da aya: gaga:nomei habuga Ea dialuma da:iya ligisi, yoi abula
idiniginisi, gadili misi. Bailade da ilima amane sia:i, “Ba:ma:! Dunu da
amo!”
6 Be gobele salasu ouligisu dunu amola Debolo Diasu sosodo aligisu
dunu, ilia da Yesu ba:beba:le, amane halale sia:i, “Bulufalegeiga fuga:ma!
Bulufalegeiga fuga:ma!” Bailade da ilima amane sia:i, “Defea! Dilisu lale,
bulufalegeiga fuga:ma! E medomu bai na da hamedafa ba:sa.”
7 Dunu huluane bu adole i, “E da Gode Egefe amo Ea sia:beba:le, ninia
sema dedei defele E da bogomu da defea.”

‡ **18:32:** Yone 3:14, 12:32

8 Amo sia: nababeba:le, Bailade da bu baligiliwane beda:i. 9 E da bu ea
diasu ganodini golili sa:ili, Yesuma adole ba:i, “Di da habidili misila:?” Be
Yesu da bu hame adole i. 10 Bailade da Ema amane sia:i, “Abuli nama hame
sia:sa? Dia se iasu diasu logo doasima:ne o di bulufalegeiga fuga:ma:ne
amo hamoma:ne na da gasa gala. Amo Di da hame dawa:bela:?”
11 Yesu E bu adole i, “Gode da amo ouligisu hou dima iabeba:le fawane,
di da amo gasa gagusa. Amaiba:le, eno dunu amo da Na medomusa: dawa
i, amo ea wadela:i hou da dia wadela:i hou baligi dagoi.”
12 Amo sia: nababeba:le, Bailade da Yesu Ea se iasu diasu logo
doasima:ne, logo hogoi helei. Be dunu huluane bu bagadewane halale
sia:i, “E masa:ne di da sia:sea, di da Sisa ea na:iyado hame ganumu. Nowa
da e da Hina Bagade sia:sa, e da Sisa ema ha lai.”
13 Amo sia: nababeba:le, Bailade da Yesu gadili oule asili, ea fofada:su
fisuga fi. Amo sogebi dio amo “Igi Fa:i.” (Hibulu sia: da Ga:bada.)
14 Amoha da esomogoa, Baligisu Lolo Nasu esoga. Bailade da dunu huluane
ilima amane sia:i, “Dilia Hina Bagade da goea.”
15 Ilia bu halale sia:i, “E medoma! E medoma! Bulufalegeiga fuga:ma!”
Bailade da ilima adole ba:i,
“Na da dilia Hina Bagade bulufalegeiga fuga:mu da defeala:?”
Gobele salasu ouligisu dunu ilia da bu adole i,
“Ninia hina bagade da afae fawane - Sisa!”
16 Amalalu, Bailade da Yesu bulufalegeiga fuga:musa:, ilima i dagoi.

Ilia da Yesu Bulufalegeiga Fuga:i
(Ma:diu 27:32-44; Maga 15:21-32; Luge 23:26-43)

17 Amaiba:le, ilia da Yesu lale oule asi. E da bulufalegei gisawane asili
sogebi ea dio amo “Dialuma Gasa Sogebi,” amoga doaga:i. (Hibulu sia:
amo sogebi ea dio da Gologoudia). 18 Amoga ilia da Yesu bulufalegeiga
fuga:i. Dunu aduna eno, afae da ea lobodafadili, eno da ea lobo fofadidili,
ili bulufalegeiga fuga:i.
19 Bailade da meloa dedene, ea dadi gagui dunu ilia da bulufalegeiga
gosagisi. E amane dedei “Yesu Na:salede dunu. Yu dunu ilia Hina Bagade!”
20 Yesu Ea bulufalegei sogebi da Yelusaleme gadeneiba:le, dunu bagohame
da amo dedei idi. Dedei da Hibulu sia:, Louma sia: amola Galigi sia:, amoga
dedene legei.
21 Gobele salasu ouligisu dunu ilia Bailadema amane sia:i, “Yu dunu ilia
Hina Bagade mae dedema! Be ‘Amo dunu da ‘Na da Yu dunu ilia Hina
Bagade E sia:i,’ amo fawane dedema!”
22 Be Bailade da bu adole i, “Amo na dedei, na da dedei dagoi!”
23 Ilia da Yesu bulufalegeiga dabagala:i dagoiba:le, dadi gagui dunu da
Ea abula liligi huluane lale, biyaduyale agoane momogili, lai dagoi. Ea
abuladafa, amo da disimusa: hame nodomei, afae fawane amuli. 24 *Dadi
gagui dunu ilia gilisili sia: dasu, “Amo gadelale sagomu da defea hame.
Dunu afae da amo lama:ne, ninia amoga ululuale hedemu.”
Gode Sia: da amane dedei dialu,
“Na idiniginisi liligi huluane ilia afafale sagoi. Na abula lama:ne ilia
da amoga ululuale hedei,” amo sia: da dafawane doaga:i dagoi ba:i.
25 Yesu Ea ame, Ea ame eya Meli (Galiouba:se idua) amola Meli
Ma:gadala, ilia da Yesu Ea bulufalegei bai amo gadenene lelu.

* **19:24:** Gesami Hea:su 22:18

26 Yesu da Ea ame amola Ea dogolegei na:iyado ado ba:su dunu, ela lelebe
ba:loba, Ea amema amane sia:i, “Ame! Diagofe goea!”
27 Amalalu, Ea ado ba:su dunuma E amane sia:i, “Dia ame goea!”
Amalalu, amoganini amo ado ba:su dunu da Yesu Ea ame, amo ea diasuga
ouligisu.

Yesu Ea Bogosu
(Ma:diu 27:45-56; Maga 15:33-41; Luge 23:44-49)

28 †Ea hawa hamosu huluane da dagoi, amo Yesu E dawa:i galu. Gode Sia:
Dedei dafawaneyale hamoma:ne, E amane sia:i, “Na hano hanai galebe!”
29 Ofodo amogawi dialu. Amo da waini hano amoga nabai galu.
Amalalu, ilia da waini nasu amo ganodini abula gele, “hisobe” daguluga
gosagili, Yesu moma:ne, Ea lafiga olelei. 30 Waini hano nanu, Yesu amane
sia:i, “Defea! Amo da dagoi!”
Amalalu, E da Ea dialuma fili sa:ili, bogoi dagoi.

Ilia da Yesu Ea Afo Soi

31 Amo eso da Falaida:i eso, aya da Sa:bade eso (Baligisu Lolo Nasu
Sa:bade eso) galu. Amaiba:le bogoi da:i hodo da bulufalegeiga udigili
dialumu, Yu ouligisu dunu ilia da higa:i galu. Sema ilia da sia:su.
Amaiba:le, bulufalegeiga fuga:i dunu ilia emo gasa fili, bulufalegei amoga
fadegale fasima:ne, amo ilia da Bailadema amane sia:i.
32 Amalalu, dadi gagui dunu da asili, musa: dunu ea emo gasa fili, asili
eno dunu, ea emo gasa fi. Amo dunu ela da Yesu, gilisili bulufalegeiga
fuga:i dagoi ba:i. 33 Be Yesuma doaga:le, E da bogoi dagoi ba:loba, ilia da
Ea emo gasa hame fi. 34 Be dadi gagui dunu afae da Yesu ea afo goge agei
amoga sone, maga:me amola hano ahoanebe ba:i. 35 (Na, amo hou ba:su
dunu, dilia huluane dafawaneyale dawa:ma:ne, amo hou olelesa. Na olelei
da dafawane na dawa:.) 36 ‡Amo hou da Gode Sia: Dedei dafawaneyale
dawa:ma:ne misi. Sia: dedei diala, amane, “Ilia da Ea gasa hamedafa
fimu!” 37 §Gode Ea Sia: eno dedei diala, “Dunu amo da E soi dagoi, ilia E
ba:lalumu.”

Ilia da Yesu Dogoiga Sali
(Ma:diu 27:57-61; Maga 15:42-47; Luge 23:50-56)

38 Amalalu, Yousefe, A:limadia dunu, e da Yesu Ea da:i hodo lamusa:,
Bailadema adole ba:i. (Yousefe da Yesu ea fa:no bobogesu dunu esalu.
Be e da Yu ouligisu dunu ilima beda:iba:le, wamowane fa:no bobogelalu.)
Bailade da Yousefe e da Yesu Ea da:i hodo lamu da defea sia:i. Amaiba:le,
Yousefe da Yesu Ea da:i hodo lale, gaguli asi.
39 **Nigoudimase (e da musa: gasia Yesuma masu dunu), e da30
gilougala:me agoane gabusiga: manoma legesu liligi aguni, Yousefe sigi
asi. 40 Amo dunu aduna, Yesu Ea da:i hodo lale, abulaga sosone, Yu dunu
ilia bogoi ouligisu hou defele, gabusiga: manoma legei. 41 Yesu Ea bogoi
sogebi amogai da ifabi galu. Amo ganodini gaheabolo bogoi gele gelabo
dogoi dialu (amo ganodini bogoi hodo da hamedafa sali).
42 Amo gele gelabo da gadeneiba:le, amola aya da Sa:bade eso amo ilia
dawa:beba:le, ela da amo ganodini Yesu Ea da:i hodo sali.

---

† **19:28:** Gesami Hea:su 69:21, 22:15 ‡ **19:36:** Gadili Asi 12:46; Idisu 9:12; Gesami Hea:su 34:20
§ **19:37:** Segalaia 12:10; Wamolegei Sia: Olelesu 1:7 ** **19:39:** Yone 3:1-2

20

Bogoi Gele Gelabo da Gelabai Ba:i
(Ma:diu 28:1-8; Maga 16:1-8; Luge 24:1-12)

1 Sada:i hahabedafa, hadigibi galu, Meli Ma:gadala da gele gelaboga doaga:le, igi logo ga:su da bebesole fasili, doasi ba:i. 2 E da hehenane, Saimone Bida amola Yesu Ea dogolegei ado ba:su dunu, elama doaga:le, amane sia:i. "Yesu Ea da:i hodo ilia gele gelaboga fadegale gaguli asili, ilia habidili ligisi ninia hame dawa:!"

3 Amalalu Bida amola amo eno ado ba:su dunu, ela da gele gelaboga asi. 4 Ela da hehenane asili, be eno ado ba:su dunu da Bida baligili, e da hidadea gele gelaboga doaga:i. 5 E da beguduli, sosoi abula ba:i dagoi. Be e da ganodini hame golili sa:i.

6 Fa:no, Saimone Bida doaga:le, mae aligili e da gele gelabo ganodini golili sa:i. E da bogoi sosoi abula ba:i. 7 Eno abula, musa: Yesu Ea dialuma amoga sosoi, amo amola e da ba:i. Be amo abula da eno abula amoga mae gilisili, eno sogebi lala:giwane dialebe ba:i. 8 Amalalu, eno ado ba:su dunu (e da hidadea doaga:i amo), e amola golili sa:i. Ba:beba:le, e da dafawaneyale dawa:i dagoi. 9 (Be Gode Sia: amane dedei diala, - Yesu da bogole bu uhini wa:legadomu, amo ilia noga:le hame dawa:i.) 10 Amalalu, ado ba:su dunu ela da diasuga buhagi.

Meli Ma:gadala da Yesu Ea Esalebe Da:i Hodo Ba:i
(Ma:diu 28:9-10; Maga 16:9-11)

11 Meli da gele gelaboga gadili disa lelu. E da dinanawane beguduli, gelabo ganodini ba:i. 12 Ba:loba, e da a:igele dunu aduna, ahea:ya:i abula amoga idiniginisi lelebe ba:i. Ela da Yesu Ea da:i hodo musa: ligisisu amogawi esalu. Afadafa da dialuma eno da emo amo Ea musa: ligisisu amogawi esalu. 13 Ela da Melima amane adole ba:i "Uda! Di abuliba:le disala:?.

E bu adole i, "Ilia da na Hina gaguli asili, ilia habidili ligisi na hame dawa:."

14 Amalalu, e da sinidigili, Yesu lelebe ba:i. Be e da amo lelu dunu da Yesuyale hame dawa:i. 15 Yesu da ema amane adole ba:i, "Uda! Di abuliba:le disa? Di da nowa hogosala:?"

Meli da Yesu da ifabi ouligisu dunu e dawa:beba:le, Ema amane sia:i. "Di da Ea da:i hodo gaguli asi galea, defea, na bu lala masa:ne, Ea ligisi sogebi nama adoma!"

16 Yesu da ema sia: afae sia:i, "Meli!"

Meli da Ema delegili, Hibulu sia:ga amane sia:i, "La:bounai!" (La:bounai ea dawaloma:ne da Olelesu).

17 Yesu da Ema amane sia:i, "Dia Na mae gaguma! Bai Na da wali Na Adama bu hame heda:i! Be naeya ilima asili, Na da Na Ada amola ilia Ada, - Na Gode amola ilia Gode, Ema Na da buhagimusa: ilima olelema!"

18 Amaiba:le Meli Ma:gadala da ado ba:su dunu, ilima asili, Yesu e da ba:i dagoi amola Ea ema adosu amo huluane ilima olelei.

Ea Ado ba:su Dunu da Yesu Ea Wa:legadoi Da:i Hodo Ba:i
(Ma:diu 28:16-20; Maga 16:14-18; Luge 24:36-49)

19 Amo Sada:i daeyadafa, Yesu Ea ado ba:su dunu da Yu ouligisu dunu ilima beda:iba:le, ilia logo ga:sili, gagili salawene diasu ganodini esalu. Amalalu, logo mae doasili, Yesu misini, ilia gilisisu dogoa amoga lelu, amane sia:i, "Olofosu dilima dialoma!" 20 Sia:nanu, Ea lobo amola Ea afo

ilima olelei. Ilia Hina ba:beba:le, hahawane bagade ba:i. 21 Yesu da ilima sia:i, “Olofosu dilima dialoma! Na Ada da Na asunasi amo defele, Na da dili asula ahoa!”
22 E da ilima mi fo fulabole, amane sia:i, “Dilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala lama! 23 *Dilia da dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofosea, ilia hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu. Be dilia ilia wadela:i hou hame gogolema:ne olofosea, ilia wadela:i hou da hame gogolema:ne olofoi dialebe ba:mu.”

Yesu amola Domase

24 Domase, ado ba:su dunu fagoyale gala amo afae, (ea dio dawa:loma:ne da uda afaega mano aduna eso afaega lalelegei) Yesu Ea mabe amoha, e da ilia gilisi amoga hame esalu. 25 Fa:no, eno ado ba:su dunu ilia ema amane sia:i, “Ninia da ninia Hina ba:i dagoi!” Domase da ilima bu adole i, “Na da gafesiga fa:gini bahoi Ea loboga hamoi hame ba:sea, amola amo bahoi na lobo sogoga hame digili ba:sea, amola na lobo ea afo soi amo ganodini hame salasea, na da dafawaneyale hame dawa:mu.”
26 Hi afae aligili, ado ba:su dunu huluane da bu gilisili diasu ganodini esalu. Domase amola ili gilisili esalebe ba:i. Logo da ga:si dagoi, be Yesu da bu misini, ilia gilisisu amo ganodini lelu, amane sia:i, “Olofosu dilima dialoma!” 27 Amalalu, E da Domasema amane sia:i, “Dia lobo sogo amoga, Na lobo baho digili ba:ma. Dia lobo molole, Na afo soi amo ganodini salima. Dia dafama:ne beda:su hou yolele, Na hou dafawaneyale dawa:ma!”
28 Domase da Ema amane sia:i, “Na Hina amola Na Gode!”
29 Yesu da ema amane sia:i, “Di da Na ba:beba:le, dafawaneyale dawa:bela:? Be Na da:i hodo hame ba:su dunu, ilia dafawaneyale dawa:beba:le hahawane bagade ba:mu!”

Yone Buga Dedei da Bai Olelema:ne Dedei

30 Yesu da Ea ado ba:su dunu ilia midadi, musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu bagohame hamoi. Amola mogili bagohame da amo buga ganodini hame dedei diala. 31 Be dilia da Yesu da Mesaia, Gode Egefe, amola dilia Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le Fifi Ahoanusu lamu, amo sia: da dedei diala.

21

Yesu da Ea Ado Ba:su Dunu Fesuale Gala Ilima Misi

1 Amoha fa:no, Daibiliase Hano Wayabo amoga, Yesu da Ea ado ba:su dunu ilima Ea da:i olelei. Hou da agoane ba:i. 2 Saimone Bida, Domase (eno dio da Didimase), Nada:na:iele (Ga:ina moilai, Ga:lili soge dunu), Sebedi ea mano aduna amola eno ado ba:su dunu aduna, ilia gilisili esalu.
3 *Saimone Bida da eno dunuma amane sia:i, “Na da menabo hiougimusa: masunu!”
Ilia bu adole i, “Ninia amola da misunu.” Amalalu ilia da dusagai amoga fila heda:le, asili, gasia menabo gasa:lalu, menabo hamedafa lai. 4 Eso heda:lebe ba:loba, ilia da Yesu hano bega: lelebe ba:i. Be E da eno dunuyale ilia dawa:i galu. 5 E da ilima amane adole ba:i, “Na gofelaili! Dilia menabo hiougibala:?”
Ilia bu adole i, “Hame lai!”

* **20:23:** Ma:diu 16:19, 18:18 * **21:3:** Luge 5:5

6 †E da ilima bu adole i, “Dilia menabo gasa:su esa fadegale, dusagai
lobodafa la:idili amoga bu digili, menabo ba:mu.” Ea sia: nabawane, ilia
menabo gasa:su bu digibiba:le, menabo bagohame ganodini sa:ili ba:loba,
bu hiougimu da hamedeiwane ba:i.
7 Ado ba:su dunu afadafa, amo Yesu Ea dogolegei dunu, e da Bidama
amane sia:i, “Goe da Hina!” Bida da amo dunu da Hina Gode Yesu
nababeba:le, ea abula bu idiniginisili, (e da da:i nabadowane hawa:
hamosu) Yesuma doaga:musa: hanoga soagala:i. 8 Eno ado ba:su dunu
ilia dusagai fonobahadi amo ganodini, menabo gasa:su amo menaboga
nabai amo hiougilala, hano bega: doaga:musa: misi. Hano be da sedaga
hame, 100 mida defei agoane ba:i. 9 Hano bega: doaga:le, osoboga aligila
sa:ili, ilia lalu su da:iya menabo gobelalebe amola agi gobei dialebe ba:i.
10 Amalalu, Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia waha lai menabo mogili gaguli
misa.”
11 Saimone Bida da bu dusagaiga fila heda:le, menabo gasa:su menabo
amoga nabai gala e da bega: hiougi. Menabo153 agoane ganodini salabe
ba:i. Menabo bagohame sali, be gasa:su da hame gadelai. 12 Yesu da ilima
amane sia:i, “Ha:i manusa: misa!” Be ado ba:su dunu ilia Ema “Di da
nowala:?” adole ba:mu amo da defea hame ba:i. Bai E da Hina Gode ilia
dawa:i dagoi. 13 Amalalu, Yesu misini, agi lale, ilima i. Amo defele, E da
menabo ilima i. 14 Amo da osodayale galu, Yesu da Ea bogole wa:legadosu,
amo fa:no Ea ado ba:su dunuma Ea da:i olelei.

Yesu amola Bida

15 Ha:i nanu, Yesu da Saimone Bidama amane sia:i, “Saimone, Yone
egefe! Dia Nama dogolegei hou amo da eno goe dunu ilia Nama asigi
hou baligisala:?”
Bida da bu adole i, “Ma! Hina, na da Dima asigisa. Di dawa:!”
Yesu ema amane sia:i, “Dia Na sibi mano ouligima!” 16 Yesu da bu adole
ba:i, “Saimone, Yone egefe! Dia da Nama dogolegesala:?”
Bida e bu adole i, “Ma! Di dawa:! Na da dima asigisa.”
Yesu ema amane sia:i, “Dia Na sibi ouligima!” 17 Osodayale gala, Yesu
da bu adole ba:i, “Saimone, Yone egefe! Dia Nama asigila:?”
Yesu da udianawane “Di da Nama asigila:?” amo adole ba:beba:le, Bida
da se nabi. E bu adole i, “Hina! Di da liligi huluane dawa:. Na da Dima
asigisa. Di dawa:!”
Yesu ema amane sia:i, “Na sibi ilima ha:i manu ima! 18 Na da dima
dafawane sia:sa. Di da ayeligi esaloba, di fawane dia abula idiniginisili,
dia hanai sogega amoga ahoasu. Be di da da:i hamosea, dia lobo mololе,
eno dunu ilia da di la:gili, di amoga masunu higabe soge amoga hiouginana
masunu.” 19 (Amo sia: sia:beba:le, Yesu da Bida e Godema hadigi ima:ne
bogomu hou olelei.) Amalalu, Yesu da ema amane sia:i, “Nama fa:no
bobogema!”

Yesu amola Ea Eno Ado Ba:su Dunu

20 ‡Bida da sinidigili, eno ado ba:su dunu, Yesu ea dogolegei ado ba:su
dunu, ea baligiga fa:no bobogelalebe ba:i. (Amo dunu da musa: Baligisu
Lolo Nasu amoga Yesuma gadenene misini, Ema adole ba:i, “Hina! Nowa
dunu da Di hohonoma:bela:?”) 21 Amo dunu ba:beba:le, Bida da Yesuma
amane adole ba:i, “Hina! Goe dunu! E da adi hamoma:bela:?”

† **21:6:** Luge 5:6 ‡ **21:20:** Yone 13:25

22 Yesu da bu adole i, “Defea! E da mae bogole, asili, Na bu misunu eso amoga guiguda: esalebe ba:sea, - amo hou Na da hanai galea, amo da dia liligi hame. Dia Nama fa:no bobogema!”
23 Amaiba:le, fa:no, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia giadofale fada:i sia: dasu. Amo ado ba:su dunu da mae bogole, eso huluane osobo bagadega esalalalumu ilia dawa:i. Be e da hame bogomu, amo Yesu da hame sia:i. Ea sia:i liligi da “E mae bogole, Na bu misunu eso amoga e guiguda: esalebe ba:sea, Na hanai galea, defea, amo da dia liligi hame!” amo fawane sia:i.
24 Amo ado ba:su dunu, e da amo liligi huluane olelei, amola e da dedei dagoi. Ea adoi da dafawane ninia dawa:.

Dagosu Sia:

25 Yesu da eno hou bagohame hamosu. Huluane ilia afae afae dedei ganiaba, na agoane dawa:, osobo bagade huluane amo ganodini buga dedei salimu da hamedei ba:la:loba.
Sia: Ama Dagoi

Asunasi Dunu Ilia Hou

(Da:i Sia: - Acts; Modu – Aposetolo Edia Kara; Bisini – Aposel)

Hidadea Sia:

"Asunasi Dunu Ilia Hou" Buga da Luge Buga amoga dedei liligi, fa:no mabe hou olelesa. Amo buga da Yesu Ea fa:no bobogesu dunu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga oule asiba:le, ilia Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala amo "Yelusaleme moilai bai bagade, Yudia soge, Samelia soge amola osobo bagade bega: bega:, amo soge fifi asi gala dunu huluane ilima olelei," amo buga da olelesa. Galisadiane (da:i sia: - Christian, Bisini Sia: - Kristen) hou da Yu fi amo ganodini lalelegele, fa:no osobo bagade fifi asi gala amoga asi, amo buga da olelesa. Gode Ea fa:no bobogesu fi ilia Louma gamane ilima ha lai hame amola Gode Ea fa:no bobogesu fi ea bai amola difi da Yu fi ilia Godema nodone sia:ne gadosu hou amo ganodini dialu, amo buga ea dedesu dunu da olelemu hanai galu. Asunasi Dunu Ilia Hou buga ea dedei mogili, bai udianawane ba:sa:-

1 Yesu da Hebene diasuga heda:le, Ea fa:no bobogesu fi da degabo Yelusaleme moilai bai bagade amoga sese fi hemoi.
2 Asili, ilia Isala:ili soge eno amoga muni hawa: hamosu.
3 Bu asili ilia Medidela:inia Waiyabo Bagade bega: soge amoga asili, Louma sogega doaga:le, Gode Ea fa:no bobogesu fi muni hamoi. Amo buga ganodini dedei, bai bagade da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea hawa: hamosu. E da gasa bagadewane, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu Yelusaleme moilai bai bagade amoga gilisi, Bedigosidi esoga ilima misi. Fa:no E da sese ouligisu dunu fidilalu amola ilima gasa sagosu. Amo buga ganodini, Yesu Ea fa:no bobogesu musa: ouligisu dunu ilia gasawane Gode Ea sia: olelei, ninia ba:sa.

Sia: Dedei Diala:-

1 Yesu Ea Adosu amola Hahawane
Udigili Imunu Sia:...Sia:alalo 1:1-14
2 Yudase ea Sogebi lai Dunu...Sia:alalo 1:15-26
3 Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Olelesu...Sia:alalo 2:1-8:3
4 Yudia amola Samelia Sogega Olelesu...Sia:alalo 8:4-12:25
5 Bolo ea Olelesu...Sia:alalo 13:1-28:31
(a) No 1 (Age) Misini Fadalaga...Sia:alalo 13:1-14:28
(b) Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Fofada:su...Sia:alalo 15:1-35
(c) No 2 (Ageyadu) Misini Fadalaga...Sia:alalo 15:36-18:22
(d) No 3 (Osoda) Misini Fadalaga...Sia:alalo 18:23-21:16
(e) Bolo da Yelusaleme, Sesalia,
amola Louma amo moilai bai bagadega
se iasu diasu ganodini sali ba:i...Sia:alalo 21:17-28:31

Asunasi Dunu Ilia Hou

1 *Diofilase, na na:iyado! Na musa: dedei amo ganodini na Yesu Ea degabo hou amola olelesu dedei. Amo hou hamone, asili, 2 E da Hebene sogega heda:i. Be hidadea, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Ea gasaga, E da Ea ilegei asunasi dunu ilima ilia fa:no hawa: hamomu ilima

* **1:1:** Luge 1:1-4

olelei. 3 Eso 40 amoga E da ilima bagohame mabeba:le, E da dafawane esala amo ilia mae beda:iwane dafawaneyale dawa:i. Ilia da Yesu ba:i amola E amola ilia, Gode Ea Hina Gode Ea Hou gilisili sia: dasu. 4 †Amalalu, ilia gilisibiba:le, E da ilima amane adoi, "Yelusaleme moilai bai bagade mae yolema. Be ouesalu, Na Ada ea hahawane dogolegele iasu, Na musa: dilima olelei liligi, amo dilia ba:mu. 5 ‡Yone da hanoga fane salawane ba:bodaise hamoi. Be eso bagahame aligili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga Na da dili fane salawane ba:bodaise hamomu!"

Gode da Yesu Hebenega Lale Gadoi

6 Asunasi dunu ilia Yesuma gilisisia, Ema adole ba:i, "Hina! Di da wali Gode Ea Hinadafa Hou ouligibi amo Isala:ili dunu fi ilima bu ima:bela:?"

7 Be Yesu da bu adole i, "Eso amola ode huluane, Gode Hi fawane da ilegesa. Ilia mabe da dilia liligi hame. 8 §Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da gasa bagade dilia dogo ganodini aligila dasea, dilia da gasa bagade hou labeba:le, Yelusaleme soge, Yudia soge, Samelia soge amola osobo bagade soge bega: asili bega: doaga:mu, amo ganodini dilia da Na hou olelemu!" 9 **Amo sia:i dagoloba, ilia da ba:laloba, E da muagado heda:le, mu mobi amoga uligiba:le, Ea da:i hodo ilia bu hame ba:i.

10 E asi dagoloba, ilia muagado ba:laloba, dunu aduna ahea:ya:i abula amoga idiniginisi, ela da misini, gadenene lelu.

11 Ela amane sia:i, "Ga:lili dunu! Dilia da abuliba:le udigili mu ba:lalabala? Amo Yesu, wali Gode da dilima fadegale, Hebene diasu amoga lale gadoi. Be E da Hi heda:be hou defele bu osobo bagadega misunu!"

Yudase Ea Sogebi Lasu Dunu

12 Amalalu, Olifede Goumi yolesili, 1gilomida agoane asili, ado ba:su dunu da Yelusaleme moilai bai bagade amoga buhagi. 13 ††Moilai ganodini asili, ilia esalebe diasudafa golili sa:i. Dunu gilisi da Bida, Yone, Ya:mese, A:dalu, Filibe, Domase, Badolemiu, Ma:dui, Ya:mese (A:lafiase egefe), Saimone (Selode - E da Isala:ili soge "idibedese" lamu hanai dunu) amola Yudase (Ya:mese egefe),. 14 Amo dunu amola uda mogili, ili amola Yesu Ea ame amola Yesu Ea eyalali, eso bagohame sia:ne gadomusa: gilisisu.

15 Eso afaega Yesu Ea fa:no bobogesu dunu 120 agoane, sia: sa:imusa: gilisi. Bida da sia:musa: wa:legadoi. 16 E amane sia:i, "Na fi dunu! Gode Sia: musa: dedei da didili hamoi dagoi. Gode Ea A:silibu da Da:ibidi ea lafidili amo Yudase ea hou ba:la:lusu. Yudase da amo ba:la:lusu defele, dunu amo da Yesu gagulaligimusa: dawa:i amo Ema oule misi. 17 Yudase ema da hawa: hamomusa: ilegeiba:le, e da ninia gilisisu amo ganodini esalu. 18 ‡‡(Yudase ea hohonosu hamobeba:le muni lai. Amoga e da soge lale, amo soge ganodini e bogole dafai. Ea hagomo fudagala:le, iga huluane gadili asi.

19 Yelusaleme diabe dunu huluane amo hou nabi dagoi. Amaiba:le, ilia sia:ga amo sogega ilia Aseledama dio asuli. Aseledama dawa:loma:ne da Maga:me Soge.)

20 §§Bai Gesami Hea:su Buga ganodini da agoane dedei diala,
'Dunu da ea diasu fisili,

---

† **1:4:** Luge 24:49 ‡ **1:5:** Ma:diu 3:11; Maga 1:8; Luge 3:16; Yone 1:33 § **1:8:** Ma:diu 28:19; Maga 16:15; Luge 24:47-48 ** **1:9:** Maga 16:19; Luge 24:50-51 †† **1:13:** Ma:diu 10:2-4; Maga 3:16-19; Luge 6:14-16 ‡‡ **1:18:** Ma:diu 27:3-8 §§ **1:20:** Gesami Hea:su 69:25, 109:8

bu amo ganodini hamedafa esalebe ba:mu.'
Eno dedei diala, 'Eno dunu da ea hawa: hamosu sogebi lamu.'

21 - 22 ***Amaiba:le ninia Hina Gode Yesu E uhini wa:legadoi, amo hou ba:su dunu eno ninia gilisisu amoga madelamu da defea. Amo dunu e da ninia amola Hina Gode Yesu gilisili esalebeba:le hou huluane ba:i, agoai dunu ilegemu da defea. Amo Yesu amola ninia gilisili ahoasu, degabo da Yone ea hanoga fane salasu hou olelei, asili, Yesu da nini yolesili, muagado bu heda:i, amo hou huluane ba:su dunu da defea."

23 Amalalu, ilia da dunu aduna lai. Ela dio, afae da Basaba:se (ea dio eno Yasadase), eno da Ma:diase. 24 Amalalu, ilia agoane sia:ne gadoi, "Hina Gode! Di da dunu huluane ilia asigi dawa:su dawa:! Amaiba:le, amo dunu aduna ba:beba:le, Dia ilegei dunu ninima olelema. 25 Yudase da yolesili, hi sogedafa amoga asiba:le, Dia ilegei dunu da ea hawa: hamosu lamu!" 26 Amalalu, ilia ululuale dunu afae ea dio lai. Ilia Ma:daia:se ea dio ba:i. Amaiba:le, Ma:daia:se da eno asunasi dunu gidayale gala amoga gilisi.

2

Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea Mabe

1 *Bedigosidi eso (Ha:i Manu Gamibi Lolo Nasu) da doaga:loba, Yesu Ea hou lalegagui dunu huluane da diasu afadafa amo ganodini gilisili esalebe ba:i.

2 Hedolowane, muagado fo bagade ea sia: agoane gulibagei, isu bagadewane diasu ganodini gulibagesu. 3 Amalalu, dunu huluane ilia da lalu gona:su ea ba:su agoane dunu eno dunu eno amo da:iya wilalebe agoane ba:i. 4 Amalalu, ilia huluane da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga nabai ba:i. A:silibu da ilima gasa iabeba:le, ilia sia: hisu hisu amoga sia:nanebe ba:i.

5 Amo esoha, eno Godema dawa:su Yu dunu, ilia eno osobo bagade soge huluane amoga Yelusaleme moilai bai bagade amoga misi esalu. 6 Amo gulibagesu amola sia: hisu hisu ilia nababeba:le, dunu bagohame gilisi. Ilia huluane ilia sia:dafa amoga Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da sia: dalebe ba:loba, bagadewane fofogadigi.

7 Fofogadigili, ilia amane sia:i, "Amo dunu waha sia: hisu hisu sia: dalebe, ilia da Ga:lili dunu fawane.

8 Amaiba:le, ilia ninia sia:dafa amoga habodane sia: dalula:?

9 Ninia soge da hisu hisu bagohame. Amo da Badia, Midia, Ilame, Mesoubouda:imia, Yudia, Ga:badousia, Bonadase amola A:isia.

10 Falidia, Ba:mafilia, Idibidi, Libia soge (Sailini gadenene soge), amo soge huluane amoga ninia misi. Mogili ninia da Louma sogega esala dunu. 11 Ninia mogili da Yu dunu, mogili da Dienadaile dunu (Gode hame dawa:su dunu) amo sinidigili bu Yu dafawaneyale dawa:su fi amoma gilisi. Mogili ninia da Galidi amola Ala:ibia, amo sogega misi. Be ninia huluane da ninia sia:dafa amoga amo dunu ilia Gode Ea gasa bagade hawa: hamosu amo sia: dalebe naba." 12 Fofogadigili amola gogolewane, ilia gilisili sia: dasu, "Amo mabe hou ea bai da adila:?"

13 Be mogili ilia Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia hou ba:beba:le, oufesega:ne amane sia:i, "Amo dunu da adini ba:iba:le, feloale hamosa."

Bida Ea Adosu

*** **1:22:** Ma:diu 3:16; Maga 1:9, 16:19; Luge 3:21, 24:51 * **2:1:** Gobele Salasu 23:15-21; Mousese ea Malasu 16:9-11

14 Amalalu, Bida amola eno asunasi dunu gidayale, ilia wa:legadole,
amola Bida da ha:giwane amo dunu huluanema amane sia:i, “Yu dunu
amola Yelusalemega esala dunu huluane, nabima! Amo hou dilia waha
ba:sa, amo ea bai na dilima olelemu.
15 Goe dunu, ilia da adini ba:i dilia dawa:sa. Hame mabu! Wali da
hahabe fawane, 9ougologo fawane. 16 Be amo hou dilia waha ba:sa da
musa: balofede dunu Youele da agoane olelei, amane, 17 †‘Gode da amane
sia:sa,
‘Soge wadela:mu eso gadenesea,
Na da Na A:silibu Hadigidafa Gala osobo bagade fi dunu huluane
ilima hano agoane sogadigimu.
Dilia egefe amola didiwi,
ilia da eno dunuma Na Sia: olelemu.
Dilia ayeligi dunu da esala ba:la:lumu,
amola dilia da:i dunu da simasia ba:mu.
18 Dafawane! Na hawa: hamosu dunu amola uda,
ilima Na A:silibu Na da imunuba:le,
ilia da Na sia: olelemu.
19 Na da muagado amo ganodini musa: hame ba:su dawa:digima:ne
olelesu hamomu.
Amola osobo bagadega gasa bagade hawa: hamomu.
Dilia da maga:me, lalu bagade amola lalu mobi ba:mu.
20 Eso da hadigi fisili
amola oubi da haliga:iwane ba:mu,.
Amasea, Hina Gode amo Ea Eso bagadedafa amola hadigidafa
da doaga:i dagoi ba:mu.
21 Amo esoga, nowa da Hina Ea Dioba:le,
E ili gaga:ma:ne wele sia:sea,
ilia da Gode Ea Gaga:su ba:mu!”
22 Dilia Isala:ili dunu huluane, nabima! Yesu, Na:salede dunu, E da
musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu liligi bagohame Gode Ea gasaga
hamobeba:le, E da Hina Gode Ea Hou dilima moloiwane olelei. Dilia amo
hou huluane dawa:. Bai E da guiguda: hamoiba:le, dilia huluane ba:i
dagoi. 23 ‡Amo hou, Gode da hanaiba:le, E da musa: dawa:lalu amola
ilegei dagoi. Udigili hame, be hanaiba:le, Gode da Yesu dilima i. Amalalu,
dilia da Yesu eno wadela:i hamosu dunu ilima i. Dilia sia:beba:le, ilia
Yesu bulufalegeiga medole legei. 24 §Be Gode da Yesu uhini, wa:legadolesi
dagoi. E da bogosu ea gasa bagade hou fisili, E da bogosu ganodini dialumu
hamedei galu.
25 **Da:ibidi da musa:, Yesu Ea hou olelema:ne, amane sia:i,
‘Na da Hina Gode mae yolele, na midadi esalu ba:i.
E da mae yolesili, gadenene esalebeba:le,
na da hame beda:mu.
26 Amaiba:le na da hahawane bagade,
amola na da nodone sia:nana.
Na da osobo bagade dunu fawane,
be na da dafawane hamoma:beyale dawa:beba:le, hame beda:mu.
27 Dia da na a:silibu bogoi sogebi amoga hame yolesimu.
Na da Di mae yolesili hawa: hamosu dunu esala.

---

† **2:17:** Youele 2:28-32 ‡ **2:23:** Ma:diu 27:35; Maga 15:24; Luge 23:33; Yone 19:18 § **2:24:** Ma:diu 28:5-6; Maga 16:6; Luge 24:5 ** **2:25:** Gesami Hea:su 16:8-11

Amaiba:le, Di da na da:i hodo dasama:ne, bogoi uli dogoiga hame
yolesimu
28 Dia da esalusu logo ahoasu huluane nama olelei dogoi.
Na amola Di, ani gilisili esalumuba:le,
na da hahawane bagade ba:mu."
29 Na fi dunu! Na da ninia aowalali ada, hina bagade Da:ibidi, amo ea
hou dilima moloiwane olelemu. E da musa: bogole, uli dogone sali dagoi.
Ea uli dogoi da guiguda: diala. 30 ††E da balofede dunu galu. Amola e
da Gode Ea fa:no hahawane dogolegele imunu hou dawa:i galu. Gode
Ea ilegele sia:i da E da Da:ibidi egaga dunu, Da:ibidi defele, hina bagade
dunu hamomu. 31 Da:ibidi da Gode Ea fa:no hamomu hou ba:beba:le, e da
Mesaia Ea bu uhini wa:legadomu olelei amane,
"Gode da bogosu sogebi amo ganodini amo dunu hame yolesi.
Ea da:i hodo da bogoi uli dogoi ganodini dasai hame ba:i."
32 Defea! Amo Yesu Hi da bogole, Gode da E uhini bu wa:legadolesi dagoi.
Amo hou huluane ninia ba:su. 33 E da wa:legadole, wali Ea ada Gode Ea
lobo dafadili fisa. Gode Ea musa: olelei agoane, E da Gode Ea A:silibu
Hadigidafa Gala lai dagoi. Amo hahawane dogolegele iasu E da ninima
i dagoi, amo hou dilia waha ba:sa. 34 ‡‡Da:ibidi da Yesu defele, Hebene
diasuga hame heda:i. Be Da:ibidi da amane sia:i,
'Hina (Gode) da na Hina Gode Ema amane sia:i,
'Na lobodafadili fili,
35 ouesalu, amoganini Dia ha lai dunu amo Dia emo ligisisu hamoma:ne
na da hasalimu,' amane sia:i.
36 Amaiba:le, Isala:ili dunu huluane, dawa:ma! Yesu, (dilia da bulu-
falegeiga fuga:i amo dunu), Gode da E Hina Gode amola Mesaia, hamoi
dagoi!"
37 Dunu huluane, amo sia: nababeba:le, ilia dogo dadiga gala:i agoane
se bagade nabi. Ilia da Bida amola eno asunasi dunu ilima amane adole
ba:i. "Nola! Ninia adi hamoma:bela:?"
38 Bida da ilima bu adole i, "Dilia afae afae dilia wadela:i hou yolesili,
sinidigili, Godema buhagima. Amasea, Yesu Gelesu Ea Dioba:le, ba:bodaise
hamoma. E da dilia wadela:i hou gogolema:ne olofole, Gode Ea hahawane
dogolegele iasu liligi (Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala) dilima imunu.
39 Amo hahawane iasu, Gode da dilima, dilia mano, amola sedaga esala
dunu, ilima imunusa: E da ilegele sia:i galu. Ninia Hina Gode da nowa
dunuma E da misa:ne sia:sa, E da amo dunuma imunu."
40 Bida da Godema misa:ne sia: bagade ilima olelei. E amane sia:i,
"Se dabe iasu bagade da dilia wadela:i fi dunu ilima doaga:mu. Amo
mae lama:ne, dilia hou afadenema!" 41 Dunu bagohame da ea sia:
dafawaneyale dawa:beba:le, hanoga fane salasu hou hamoi. Amo esoha
dunu 3000 agoane, ilia da Yesu Ea fa:no bobogesu dunu gilisisu ilima
madelai dagoi. 42 Ilia da eso huluane asunasi dunu ilia olelesu nabasu. Ilia
gilisili, Yesu Ea fa:no bobogesu fi hamone, Yesu Ea lolo nawane Godema
sia:ne gadolalu.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Dunu Ilia Hou

43 Asunasi dunu da musa: hame ba:su gasa bagade dawa:digima:ne
olelesu bagohame hamobeba:le, dunu huluane da bagadewane fofogadigi.

---

†† **2:30:** Gesami Hea:su 132:11; 2 Sa:miuele 7:12-13 ‡‡ **2:34:** Gesami Hea:su 110:1

44 §§Dafawaneyale dawa:su dunu huluane gilisili fi afadafa hamone, ilia liligi huluane gilisili gagui. 45 Ilia da soge, diasu amola eno liligi bidi lale, amo muni lai da ilia fi ganodini hame gagui dunu ilima iasu. 46 Eso huluane ilia Debolo Diasu ganodini gilisisu. Amola ilia diasudafa amo ganodini ilia ha:i nanu, ilia hou fonobole, hahawane nasu. 47 Eso huluane ilia Godema nodone sia:su. Dunu huluane da ilima hahawane galu. Amola eso huluane Hina Gode Yesu da ilia gilisisuma madelagima:ne, eno gaga:i dunu hiougi.

3

Bida amola Yone da Gasuga:igi Dunu Uhinisi

1 Eso afadafa, baloga, Bida amola Yone da Debolo Diasuga asi. Baloga (3ougologo agoane), dunu ilia da Godema sia:ne gadomusa: Debolo Diasuga gilisisu.

2 Ela da logo holei (ea dio Logo Holei Ida:iwane Ba:su) amoga, dunu afae e da emo gasuga:igiwane lalelegele asigilai, esalebe ba:i. Eso huluane, eno dunu da amo dunu gisa asili, ligisili, e da eno dunu Debolo diasuga doaga:musa: logoga ahoanebe, ilima muni edegesu. 3 E da Bida amola Yone, Debolo diasuga golili ahoanebe ba:loba, ela da ema ima:ne edegei. 4 Ela da ema ha:giwane hodole, Bida e amane sia:i, “Anima di ba:ma!” 5 E da liligi elama lamusa: dawa:beba:le, elama ba:i. 6 Be Bida da ema amane sia:i, “Na da muni hamedafa gagusa. Be na gagui na dima imunu. Yesu Gelesu, Na:salede dunu, amo Ea Dioba:le wa:legadole laloma!” 7 Amalalu, Bida da ea lobodafa amo lobolele, e fidili wa:legadolesi. Hedolowane, amo dunu ea emo amola ea emo muguni, bu gasa lale, moloi. 8 E da wa:legadole, soagala:le lalalu. Amalalu, hahawane soagala:lewane, Godema nodonana, e Yone amola Bida gilisili Debolo Diasu ganodini golili sa:i.

9 Dunu huluane da ea hahawane Godema nodosu hou amola lalebe hou ba:i.

10 Ba:beba:le, amo dunu da musa: gasuga:igi dunu udigili Logo Holei Ida:iwane Ba:su amoga dunuma edegemusa: fi dialu ilia dawa:i. Amaiba:le, ea gaheabolo hou ba:beba:le, ilia bagadewane fofogadigi.

Bida da Debolo Ganodini Sia: Olelei

11 Soloumane ea Fila Ahoasu ganodini, dunu huluane da amo dunu, Bida amola Yone nonogonanebe ba:beba:le, fofogadigili hehenane, ilima doaga:i. 12 Amo hou ba:beba:le, Bida e amane sia:i, “Na fi dunu! Dilia abuliba:le fofogadigisala:? Abuliba:le anima ba:sala:? Ania gasa bagade hou amola ania hou ida:iwane, amoga ania goe dunu hahamoi dilia dawa:bela:? Hame mabu! 13 *A:ibalaha:me, Aisage, Ya:igobe amola ninia aowalali dunu huluane, ilia Gode da Ea hawa: hamosu dunu Yesu Gelesuma hadigidafa hou i dagoi. Be dilia amo dunu afugili Gamane ouligisu dunu ilima i. Bailade da ea se dabe iasu diasu logo doasimusa: dawa:i galu. Be dilia higa:i.

14 †E da Dunu ida:iwane hadigidafa galu. Be dilia E higale, dilia sia:beba:le, Bailade da medole legesu dunu ea se dabe iasu diasu logo doasi dagoi. 15 Dilia da Fifi Ahoanusu iabe Dunu medole legei dagoi. Be Gode da E bu uhini, wa:legadolesi dagoi. Amo hou huluane ninia ba:i. 16 Yesu Gelesu Ea gasa bagade Dio amoga amo emo gasuga:igi esalu dunu da wali

§§ **2:44:** Asunasi Dunu Ilia Hou 4:32-35 * **3:13:** Gadili Asi 3:15 † **3:14:** Ma:diu 27:15-23; Maga 15:6-14; Luge 23:13-23; Yone 19:12-15

gasawane lala. Ania da Yesu Ea dio dafawaneyale dawa:beba:le, amo hou dilia waha ba:i liligi hamoi

17 Be, defea, na fi dunu! Na dawa:! Dilia amola dilia ouligisu dunu da bai hame dawa:beba:le, Yesu medole legei. 18 Musa: hemonega, Gode olelebeba:le, balofede dunu da Mesaia da se nabimu olelei. Amaiba:le, Gode da Ea sia:i defele agoane hamoi dagoi. 19 Amaiba:le, dilia gogosiane Godema sinidigima. Amasea, Gode da dilia wadela:i hou gogolema:ne olofomu. 20 Dilia da agoane hamosea, Gode da a:silibu gasa hou dilima imunu. E da Yesu Gelesu, Ea ilegei Mesaia dunu, dilima bu asunasimu.

21 Bai E da wali Hebene soge amo ganodini esala! Be balofede dunu da hemonega amo Gode da liligi huluane gaheabolo hamomu sia:i. Amo eso doaga:sea, Yesu Gelesu da bu misunu. 22 ‡Bai Mousese da amane olelei, 'Dilia Hina Gode, E da na asunasi amo defele, Balofede Dunu eno asunasimu. E da dilia fi dunu esalumu. Ea sia: huluane nabawane hamoma! 23 §Nowa dunu da amo Balofede Ea sia: nabawane hame hamosea, Gode da Ea fi ilima fadegale gugunufinisimu!' 24 Balofede dunu huluane, Sa:miuele amola fa:no mabe balofede dunu huluane, ilia da waha mabe hou huluane musa: hemonega olelei. 25 **Gode Ea hahawane ilegele imunu sia:i, amo E da musa: balofede dunu ilima sia:i, amo da dilima maha. Gode da dilia aowalali dunuma Ea fi afadafa gilisimusa: gousa:su hamobeba:le, amo hou dilia amola da lai dagoi. E da A:ibalaha:mema amane sia:i, 'Digaga fi dunu ilia hawa: hamobeba:le, Na da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane hahawane dogolegele fidimu!' 26 Amaiba:le, Gode da Ea Hawa: Hamosu Dunu Ida:iwane gala, E ilegele hidadea dilima asunasi. Dilia da wadela:i hou yolesili Ema sinidigima:ne, amola hahawane ba:ma:ne, E da Yesu asunasi dagoi!"

4

Bida amola Yone, ela da Gasolo dunu ilima Fofada:i

1 Bida amola Yone, ela da dunu huluanema sia:nanoba, gobele salasu dunu, Debolo Diasu sosodo aligisu dunu amola eno Sa:diusi dunu doaga:i. 2 Bida amola Yone, da Yesu da bogole bu uhini wa:legadoi, amo hou olelebeba:le, ilia ougi ba:i. Amo hou da bogoi dunu ilia da hobea bu wa:legadomu olelebeba:le, ilia ougi.

3 Amaiba:le, ilia da Bida amola Yone gagulaligili, se dabe iasu diasu ganodini sali. Eso da dabeba:le, aya esoga fofada:musa:, ilia se dabe iasu diasu ganodini sali. 4 Be dunu bagohame, Bida amola Yone ela sia: nabi dagoiba:le, dafawaneyale dawa:i galu. Lalegagui dunu ilia idi da heda:le, 5000 agoane ba:i.

5 Golale hahabe, Yu ouligisu dunu, asigilai dunu amola Sema olelesu dunu, ilia Yelusaleme moilai bai bagade amoga gagadoi. 6 Ilia da gobele salasu hina dunu (A:nase), Gaiabase, Yone, A:legesa:nede, amola gobele salasu hina dunu ea sosogo fi dunu eno, Bida amola Yone elama fofada:musa: gilisi. 7 Ilia da asunasi dunu elama amane sia:i, "Ninima fofada:musa:, misini leloma." Ilia da elama amane adole ba:i, "Alia da habodane amo hou hamobela:? Adi gasaga hamobela:? Nowa ea Dioba:le alia amo hou hamobela:?"

8 Amalalu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Ea gasa da Bida ea dogo nabaiba:le, e bu adole i, "Dilia! Isala:ili dunu ilia ouligisu amola asigilai

‡ **3:22:** Mousese ea Malasu 18:15,18 § **3:23:** Mousese ea Malasu 18:19 ** **3:25:** Mui 22:18

dunu! 9 Dilia da anima waha amo gasuga:igi dunu ea uhinisisu hou amola
ema hahawane hou hamoi ea bai anima adole ba:sa.
10 Amaiba:le, dilia huluane amola Isala:ili fi dunu huluane, noga:le
dawa:mu da defea. Yesu Gelesu, Na:salede dunu, amo Ea gasa bagade
Dioba:le amo musa: gasuga:igi dunu da wali uhini dagoiwane, hahawane
dilia huluane ba:ma:ne lela. Dilia da Yesu Gelesu bulufalegeiga medole
legei, be Gode da E bu uhini wa:lesi dagoi.
11 *Yesu Gelesu Ea hou olelema:ne, Gode Sia: da agoane dedei diala,
'Diasu gagusu dunu da igi afae higa:i.
Be amo igi da mimogo hamone, igi eno huluane baligi dagoi.'
12 Yesu Gelesu Hi fawane da Gaga:su dunu. Osobo bagade ganodini eno
hame, Hi fawane Gode da ninia Gaga:su dunu ilegei dagoi!"
13 Gasolo dunu da Bida amola Yone, ela gasa bagade mae beda:iwane
hou ba:beba:le, fofogadigi. Ela da sugulu hame hamoi amo dawa:beba:le,
ilia baligiliwane fofogadigi. Ilia da ela hou ba:beba:le, ela da Yesu amola
gilisili lalu dawa:i. 14 Be elama gagabole sia:musa: logo hame ba:i. Bai
musa: emo gasuga:igi dunu da bu uhini hahawane e amola Bida amola
Yone, gilisili lelebe ba:beba:le, ilia bu sia:mu gogolei.
15 Amasea elama Gasolo diasu gadili masa:ne sia:nu, Gasolo dunu ilisu
da gilisili amane sia:dasu,
16 "Amo dunu ilia hawa: hamobeba:le, ninia adi hamoma:bela:? Ela
da musa: hame ba:i gasa bagade hawa: hamoi, amo Yelusaleme fi dunu
huluane da dawa:. Ela da hame hamoi amo ninia sia:mu da hamedei. 17 Be
dunu huluane ilia amo hou baligiliwane nabasa:besa:le, amo dunu ilia eno
dunuma bu Yesu Ea Dioba:le bu mae sia:ma:ne, amo ninia gagabole sia:mu
da defea."
18 Amasea, ilia Yone amola Bida, elama bu misa:ne sia:noba, amane
sia:i, "Defea! Alia Yesu Ea Dioba:le, maedafa bu sia:ma amola Ea hou
maedafa olelema!" 19 Be Bida amola Yone da bu adole i, "Defea! Dilia
fawane dawa:ma? Dilia sia: ani nabawane hamoma:bela:? O Gode Ea
adosu ninia nabawane hamoma:bela:? 20 Ania da hou huluane ania siga
ba:beba:le amola ania gega nababeba:le, ouiya:le esalumu da hamedei
galebe!" 21 Amaiba:le, Gasolo dunu da elama bu baligiliwane gagabole
sia:nanu, elama udigili masa:ne sia:i. Dunu huluane da Gode musa: hame
ba:i hou hamoi, amoma Godema nodone dawa:lalebeba:le, ilia da elama
se dabe iasu imunu beda:i. 22 Musa: gasuga:igi bu uhi dagoi dunu da
lalelegeloba ode 40 baligili esalu.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Dunu da Gode da ilima gasa Bagade Hou Ima:ne Sia:ne Gadoi

23 Bida amola Yone, ela se dabe iasu diasu logo doasibiba:le, ela gilisisu
ilima bu asili, doaga:le, gobele salasu ouligisu dunu amola asigilai dunu
ilia hou elama, amo elea fi ilima olelei. 24 †Yesu Ea fa:no bobogesu dunu
huluane elea sia: nababeba:le, ilia gilisili Godema amane sia:ne gadoi,
"Hina Gode! Hebene, moi bagade, hano bagade amola liligi huluane
Hahamosu Dunu Di! 25 ‡Dia A:silibu Hadigidafa da olelebeba:le, Dia hawa:
hamosu dunu Da:ibidi da amane sia:i,
'Gode Ea fi hame dunu da abuliba:le ougibala:?
Hamedeiba:le, ilia abuliba:le hamedei ilegesu hamosala:?
26 Osobo bagade hina bagade dunu ilia Godema gegemusa: dawa:beba:le

* **4:11:** Gesami Hea:su 118:22 † **4:24:** Gadili Asi 20:11; Nihemaia 9:6; Gesami Hea:su 146:6
‡ **4:25:** Gesami Hea:su 2:1-2

gegesu liligi momagei.
Ilia gilisili, Godema amola Ea Mesaia Ema gegemusa: gilisi dagoi!'
27 §Dafawane! Helode, Bodiase Bailade, Gode Ea fi hame dunu amola
Isala:ili dunu, ilia da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini, Dia hawa:
hamosu Dunu Ida:iwane Dima Mesaia ilegei, amo medomusa: dawa:i galu.
28 Ilia ilisu amo hou hamomusa: dawa:i galu. Be Di da amo hou ilia loboga
hamomusa: musa: hemonega ilegei galu.
29 Be wali Hina Gode! Ilia badugui hou Di ba:ma. Ninia da Dia hawa:
hamosu dunu. Amaiba:le, ninia Dia sia: ida:iwane gasawane olelema:ne,
Di fidima. 30 Dia oloi dunu uhima:ne, Dia lobo moloma. Ninia gasa bagade
musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu Yesu Dia hawa: hamosu Dunu
ida:iwane gala Ea Dioba:le hamoma:ne, nini logo Dia fodoma!" 31 Sia:ne
gadoi dagoloba, diasu amo ganodini ilia gilisi, amo da bebeda:nima
hamobe agoane ugugui. Amalalu, ilia huluane Gode Ea A:silibu Hadigidafa
Gala ea gasaga nabaiba:le, Gode Ea sia: mae beda:iwane gasawane olelesu.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Dunu Ilia Liligi Huluane Gilisili Gagui

32 **Yesu Ea fa:no bobogesu fi da gilisili na:iyado amola asigi dawa:su
afadafa fawane hamoi. Dunu afae ea liligi, "Goe da na:," hamedafa
sia:i. Be ilia liligi huluane yolesili, amo liligi huluane ilia gilisili gagui
galu. 33 Asunasi dunu da Hina Yesu Gelesu Ea bu wa:legadosu hou, amo
gasawane olelesu. Amalalu, Gode da hahawane bagade hou ilima iasu.
34 Ilia gilisisu ganodini, hame gagui agoane dunu da hame ba:i. Osobo
gagui dunu amola diasu gagui dunu, ilia amo liligi bidi lale, muni amo
gaguli misini, 35 asunasi dunuma iasu. Amalalu, ilia da amo muni mogili,
hame gagui dunuma ilia esalusu liligi lama:ne sagosu. 36 Lifai fi dunu
Saibalase sogega lalelegei ea dio amo Yousefe, e da agoane hamoi. Amo
dunuma, asunasi dunu da eno dio asuli amo Banaba:se (dawa:loma:ne da
"asigi fidisu dunu.") 37 Banaba:se da soge ea gagui amo bidi lale, muni
gaguli misini, eno hame gagui dunu fidimusa: amo asunasi dunuma i.

5

A:nanaia:se amola Sa:faila

1 Be dunu eno ea dio amo A:nanaia:se amola ea uda Sa:faila, ela soge
gagui bidi lai dagoi. 2 Be A:nanaia:se da amo muni mogili, la:idi asunasi
dunuma i, la:idi hi wamolegei. Ea uda da amo hou dawa:i galu. 3 Bida
da ema amane adole ba:i, "A:nanaia:se! Sa:ida:ne da dia asigi dawa:su
amoma hinawane esaloma:ne, dia abuli logo fodobela:? Dia soge bidi
lai muni disu mogili la:idi wamolegeiba:le, Gode Ea A:silibu Hadigidafa
Gala Ema ogogoi. 4 Dia soge hame bidi lai amo esoga amo soge da dia
soge fawane galu. Bidi lai dagoiba:le, muni da dia muni fawane galu.
Soge da bidi lai dagoiba:le, muni di fawane gaguiba:le, ea lamu logo di
fawane olelemu galu. Amaiba:le, di da ogogosu hou hamomusa:, dia dogo
ganodini abuliba:le dawa:bela:? Di da osobo bagade dunuma hame ogogoi.
Di da Godema fawane ogogoi!" 5 Amo sia: nababeba:le, A:nanaia:se osoba
gala:lasa:ili bogoi. Amo hou ba:beba:le, dunu huluanedafa da bagadewane
beda:i galu. 6 Amalalu, goi dunu ganodini misini, ea da:i hodo bogoi
abulaga sosone, gaguli asili uli dogone sali.

---

§ **4:27:** Ma:diu 27:1-2; Maga 15:1; Luge 23:1,7-11; Yone 18:28-29 ** **4:32:** Asunasi Dunu Ilia Hou 2:44-45

7 Fonobahadi asili, A:nanaia:se idua, egoa bogoi mae dawa:le Bida ea
esalebe diasu ganodini misi. 8 Bida da ema adole ba:i, “Amo muni gagui
gala, di amola digua, ali soge bidi lai muni. Amo muni da alia lai
huluanedafala:?” Uda da bu adole i, “Ma! Huluanedafa!”
9 Amalalu Bida da ema bu adole ba:i, “Di amola digua, abuliba:le Gode
Ea A:silibuma ado ba:su hou hamobela:? Wali dunu ilia digua uli dogone
sali, ilia da logoga bu doaga:i. Ilia da dia da:i hodo amola gadili gaguli
masunu!”
10 Amogaluwane, amo uda da Bida ea emo gadenene diasa:ili, bogoi
dagoi. Goi dunu da bu ganodini misini, e bogoi dagoi ba:loba, ea da:i
hodo gadili gaguli asili, egoa amola dafulili uli dogone sali.
11 Yesu Ea fa:no bobogesu dunu huluane amola eno dunu bagohame da
amo hou nababeba:le, bagadewane beda:i.

Musa: Hame Ba:i Gasa Bagade Dawa:digima:ne Olelesu

12 Asunasi dunu da dunu ilia gilisisu ganodini, musa: hame ba:i
gasa bagade dawa:digima:ne olelesu bagohame hamosu. Yesu Ea fa:no
bobogesu dunu da Soloumane ea Ahoasu amo ganodini gilisisu. 13 Ilia hou
ba:beba:le, dunu huluane da nodone sia:su. Be beda:iba:le, ilia da ilima
hame gilisi.
14 Be mogili, dunu amola uda, ilia Gode Ea hou dafawaneyale
dawa:beba:le, lalegagusia, ilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilima gilisibiba:le,
ilia idi da heda:su.
15 Asunasi dunu ilia hou nababeba:le, eno dunu da oloi dunu logoga oule
asili, dia heda:su amola debea, amo da:iya ligisi. Bida da logoga baligili
ahoanebe, ea baba da oloi uhima:ne ilima ea babaga dedeboma:ne ilia
agoane hamosu. 16 Yelusaleme gadenene fi dunu bagohame ilia diasu
yolesili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga doaga:i. Ilia da oloi dunu
amola dunu ilia dogo ganodini Fio liligi aligila sa:i, amo asunasi dunuma
oule misini, huluane da uhi dagoi ba:i.

Asunasi Dunu da Se Nabi

17 Amalalu, gobele salasu Hina dunu amola ea Sa:diusi na:iyado huluane,
asunasi dunu ilia hou ba:beba:le, mudale, ilia logo hedofamusa: dawa:i
galu. 18 Ilia da asunasi dunu gagulaligi, se dabe iasu diasu ganodini sali.
19 Be gasia, Gode Ea a:igele dunu misini, se dabe iasu diasu logo doasili,
asunasi dunu gadili oule asili, ilima amane sia:i,
20 “Dilia Debolo Diasuga gaheabolo esalusu sia: eno dunuma olelela
masa!” 21 Ilia da a:igele ea sia: nabawane hamosu. Ilia hahabedafa Gode
Ea diasu ganodini golili sa:ili, sia: olelesu. Amalalu, gobele salasu Ouligisu
dunu amola ea na:iyado dunu, webeba:le, Yu asigilai dunu huluane
ilia da Gasolo sia: sa:imusa: gilisi. Ilia asunasi dunuma fofada:musa:
dawa:beba:le, amo ilima oule misa:ne ilia se dabe iasu diasu ouligisu
dunuma sia:musa:, adole iasu dunu asunasi. 22 Be ilia sia: adole iasu
dunu da se dabe iasu diasuga doaga:loba, ilia asunasi dunu hamedafa ba:i.
Amaiba:le, ilia amo sia: adomusa:, Gasolo gilisisu dunu ilima bu doaga:i.
23 Ilia amane sia:i, “Ninia se dabe iasu diasuga doaga:le, logo da noga:le
ga:sibi ba:i. Sosodo aligisu dunu da logo gadili noga:le oulelu. Be ninia
logo doasili, dunu ganodini esalu hamedafa ba:i.”
24 Gobele salasu hina dunu amola Debolo Diasu sosodo aligisu dunu ilia
ouligisu, da amo sia: nababeba:le, fofogadigili, asunasi dunuma adi hou
da doaga:bela:le dawa:lalu.

25 Amalalu, dunu afae misini, ilima amane sia:i, “Wahadafa amo dunu
dilia se dabe iasu diasu ganodini sali dunu, da Debolo Diasu ganodini dunu
enoma Gode Ea sia: olelelala!” 26 Amalalu, Debolo Diasu sosodo aligisu
hina dunu amola ea fa:no bobogesu dunu da asili, asunasi dunu bu Gasolo
gilisisu ilima oule misi. Be eno dunu huluane da ili igiga medosa:besa:le,
ilia asaboiwane oule misi.
27 Diasu ganodini oule misini, ilia Gasolo dunuma fofada:musa:
leloma:ne sia:i. Amalalu gobele salasu Ouligisu dunu da ilima fofada:i.
28 *E amane sia:i, “Ninia da dili Yesu Ea Dioba:le mae olelema:ne, amo
moloiwane sia:i dagoi. Be dilia da hame nabi. Dilia da Yelusaleme fi
dunu huluane nabima:ne, bu olelei. Amola dilia dunu huluane ninima
ougima:ne, ninisu Yesu Gelesu medole legei sia:sa.”
29 Amalalu, Bida amola eno asunasi dunu da bu adole i, “Ninia osobo
bagade dunu hame be Gode Ea sia: hidadea nabawane hamomu da defea.
30 Dilia da Yesu Gelesu bulufalegeiga gafesiga dabagala:lewane medole
legei dagoi. Be ninia aowalalia Gode da Yesu Gelesu uhini wa:lesi dagoi.
31 Gode da E wa:lesili, gaguia gadole, ea lobodafa amo dafulili fima:ne
sia:beba:le, Yesu E Hina Gode amola Gaga:sudafa hamoi dagoi. Bai dilia
Isala:ili fi dunu huluane, dilia hou dawa:ma:ne, gogosiane sinidigima:ne,
amola dilia wadela:i hou gogolema:ne olofomusa:, Gode da amo hou hamoi
dagoi.
32 Ninia amo hou huluane ba:i dagoi. Ninia amola da Gode Ea A:silibu
Hadigidafa Gala, amo Ea ba:su dunu esala. Gode da Ema nabasu dunu,
ilima Ea A:silibu hahawane dogolegele iaha!”
33 Amo sia: nababeba:le, Gasolo dunu ougi bagade ba:i. Ilia asunasi
dunu Gamanema medole legemusa: imunu dawa:i galu. 34 Be Gasolo
dunu afadafa, Fa:lisi dunu ea dio amo Gama:iliele, e da Sema olelesu dunu.
Dunu huluane da ema asigisu. Amo dunu da wa:legadole, asunasi dunu
gadili oule masa:ne sia:i. 35 Ilia asili, ea da Gasolo dunuma amane sia:i,
“Na fi dunu! Isala:ili dunu! Dawa:ma! Amo dunuma hou dawa:iwane
hamoma! 36 Dilia dawa:! Musa: dunu ea dio amo Diudase da wa:legadole,
ouligisudafa hou hamomusa: dawa:i galu. Dunu 400 da ema gilisi. Be amo
dunu enoga medole legele, ea fa:no bobogesu dunu da afafane, ea hou da
wali hamedafa ba:sa. 37 Fa:no, Gamane ilia dunu huluane dio dedei. Amo
esoga Ga:lili dunu ea dio amo Yudase da wa:legadoi. Dunu bagohame ema
fa:no bobogei, be e amola enoga medole legele, ea fa:no bobogesu dunu
afafane hamedafa ba:i.
38 Amaiba:le, na dilima sia: adole iaha. Waha esalebe dunu ilima mae
dawa:ma, yolema! Ilia hamoi liligi da osobo bagade dunu ilima hamoi
liligi galea, defea, amo da hedolowane hamedafa liligi agoane ba:mu. 39 Be
amo da Gode Ea hamoi liligi galea, ilima hasalimu da hamedei gala. Dilia
Godema gegesa:besa:le, yolema!” Amalalu, Gasolo dunu da Gama:iliele ea
sia: nabi. 40 Ilia sia:beba:le, asunasi dunu bu ganodini misini, Gasolo dunu
ilia fidisu dunu da asunasi dunu fegasuga fai. Ilia ouiya:le, Yesu Ea Dioba:le
bu maedafa sia:ma, asunasi dunuma sia:i. Amalalu, ilia udigili halegale
masa:ne logo doasi. 41 Asunasi dunu da Yesu Ea Dio gaguia gadoiba:le
se amola gogosiasu bagade nabi. Be Gode da amo hou ilima iasu, amo
dawa:beba:le, ilia hahawane Gasolo diasu yolesili asi. 42 Amalalu, eso
huluane Debolo Diasu amola eno dunu ilia diasu amo ganodini mae

* **5:28:** Ma:diu 27:25

yolesili, ilia da Yesu Gelesu, Gode Ea ilegei Dunu amo Ea Sia: Ida:iwane Gala ilia gasa bagade sia:nanu, amola olelelalu.

6

Fidisu Dunu Fesuale Gala

1 Fa:no, asili, Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilia idi da heda:beba:le, Galigi sia: dawa:su Yu dunu amola Yu sia: dawa:su dunu, sia:ga gegei. Galigi sia: dawa:su Yu dunu ilia didalo uda da labe muni eso huluane hame ba:su, ilia da sia:su. 2 Amaiba:le, asunasi dunu fagoyale da Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane gilisima:ne sia:beba:le, ilia gilisi. Ilia da ilima amane sia:i, "Ninia da eso huluane muni hou ouligima:ne, Gode Ea Sia: olelesu hou yolesimu da defea hame galebe. 3 Amaiba:le, ninia fi dunu! Dilia dunu fesuale gala, - bagade dawa:su dunu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga ilia dogo nabai dunu, amo dunu ilegema. Ilia muni amola eno osobo bagade hou ouligima:ne sia:ma! 4 Amasea, ninia da amo hou yolesili, Godema sia:ne gadosu amola Gode Ea sia: olelesu hou, amo fawane hamomu."

5 Amo sia: nababeba:le, dunu huluane da hahawane ba:i. Amaiba:le, ilia dunu fesuale gala ilegei. Amo da Sidibene - (e da dafawaneyale dawa:su hou bagade lalegagui amola ema Gode Ea A:silibu Hadigidafa da hinawane esalu), Filibe, Balogoulase, Naiga:ino, Daimone, Bamina:se, Nigoula:iase. Nigoula:iase da Dienadaile dunu musa: A:dioge moilai bai bagadega esalu. E da sinidigili, Yu fi ganodini misi. 6 Amo dunu da gilisili, asunasi dunu ilima doaga:i. Asunasi dunu da ilia lobo ilia dialuma da:iya ligisili, ilia hou fidima:ne Godema sia:ne gadoi.

7 Amalalu Gode Ea Sia: da hehenai. Yesu Ea fa:no bobogesu fi Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini bagade heda:lalu. Amola gobele salasu dunu bagohame da Yesu Ea hou lalegagui.

Ilia da Sidibene Gagulaligi

8 Gode da Sidibenema hahawane bagade. Sidibene da gasa bagade ba:i amola gasa bagade musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu dunu huluane ba:ma:ne hamoi. 9 Be ema ha lai dunu wa:legadoi. Amo dunu da Yu fi ganodini esalu, ilia fi da Halegai (musa: udigili hawa: hamosu dunu esalu wali halegai). Ilia musa: moilai bai bagade da Sailini amola A:legasa:dalia. Eno Yu dunu, Silisia amola A:isia fi dunu da ilima gilisili, ilia Sidibenema sia:ga gegei. 10 Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Sidibenema bagade dawa:su hou baligili iabeba:le, ilia Sidibene ea sia: hedofamu gogolei galu.

11 Amaiba:le, ilia da ogogosu dunuma muni i dagoi. Amo dunu ilia ogogole amane sia:i, "Ninia nabi da Sidibene da Mousese ea hou wadela:musa: amola Gode Ea hou wadela:musa:, lasogole sia:nana." 12 Dunu huluane, asigilai amola Sema olelesu dunu, amo sia: nababeba:le, ougi bagade ba:i. Ilia Sidibene afugili hiougili, Gasolo dunu ilima fofada:musa: hiouginana asi. 13 Amalalu, ilia da ogogosu dunu, Sidibenema ogogole fofada:ma:ne, oule misi. Ilia amane sia:i, "Eso huluane amo dunu da ninia hadigi Debolo Diasu amola Mousese ea Sema, amo wadela:musa: lasogole sia:sa. 14 Na:salede dunu Yesu da Debolo Diasu mugululi amola hou huluane Mousese da ninima olelei liligi e da huluane afadenemu, amane sia:be ninia nabi."

15 Gasolo dunu huluane ilia Sidibene ea odagi ha:giwane ba:i. Ba:beba:le, ea odagi da hadigi a:igele dunu ea odagi defele ba:i.

7

Sidibene Ea Sia:

1 Gobele salasu hina dunu da Sidibenema adole ba:i, “Amo da dafawanela:?”

2 *Sidibene da bu adole i, “Na fi dunu amola ada huluane nabima! Ninia aowalalia aowa A:ibalaha:me da Ha:ila:ne sogega fila asi. Be hidadea, Hadigidafa Gode da Mesoubouda:imia sogega ema misi. 3 Gode da ema amane sia:i, `Dia fidafa amola dia soge yolesili, na olelemu sogega masa. 4 †Amalalu, ea soge yolesili, e da Ha:ila:ne sogega fimusa: asi. A:ibalaha:me ea eda bogoloba, Gode da sia:beba:le, e da mugululi, dilia waha fibi soge amoga misi. 5 ‡Amo esoga, Gode da amo soge A:ibalaha:mema hame i, E hamedafa i. Be amo soge E da hobea imunusa: sia:i. A:ibalaha:me egaga fi dunu da amo soge lama:ne E sia:i. Amo esoga, Gode da fa:no imunu sia:i amo eso, A:ibalaha:me da mano hamedei esalu. 6 §Gode da A:ibalaha:mema amane sia:i, ‘Digaga fi dunu da soge eno amo ganodini esalumu. Ilia da se dabe iasu udigili hawa: hamosu dunu agoane esalumu. Ilia ouligisu dunu da ilima se bagade imunu. Ilia se nabawane amo soge ode 400 agoanega esalumu.

7 **Be Na da ilima se imunu dunu fi, amoma se dabe iasu imunu. Fa:no amo soge ilia fisili asili, dia waha lelebe soge amo ganodini Nama nodone sia:ne gadomu.’ 8 ††Amalalu, amo gousa:su hou hamoi dagoiba:le, dunu huluane dawa:ma:ne, Gode da A:ibalaha:mema ilegele olelei. Amo ilegei da A:ibalaha:me ea fi dunu huluane ilia gadofo damuma:ne, Gode Ea sia:i. Amaiba:le, fa:no A:ibalaha:me ea mano Aisage lalelegele, hi afae aligili, A:ibalaha:me da Aisage ea gadofo damui. Aisage ea mano Ya:igobe lalelegele, hi afae aligili, Aisage da ea gadofo damui. Amalalu, Ya:igobe ea mano lalelegele, hi afadafa aligili, afae afae ili gadofo damui. Ya:igobe ea mano fagoyale gala da ninia aowalali dunu esalu.

9 ‡‡Be Ya:igobe ea mano ilia eya Yousefe mudale ba:beba:le, e Idibidi soge ganodini se dabe iasu hawa: hamoma:ne, bidi lai dagoi. 10 §§Be Gode da Yousefe mae yolesili, ea se nabasu hou amo ganodini fidisu. Yousefe da Idibidi hina bagade dunu ema doaga:beba:le, ea ba:su amola bagade dawa:su hou Gode fidibiba:le, Idibidi hina bagade da Yousefe hahawane ba:i. Amaiba:le, e da Yousefe da Idibidi soge, amola hina bagade ea diasu amo ouligima:ne sia:i. 11 ***Amalalu, Idibidi soge amola Ga:ina:ne soge, ha:i bagade doaga:beba:le, dunu huluane se bagade nabi. Ninia aowalali dunu da ha:i manu hamedafa ba:su. 12 Ya:igobe da ha:i manu Idibidi soge amo ganodini dialebe nababeba:le, e da ea mano ilia ha:i manu bidiga lala masa:ne asunasi. 13 †††Bu Ga:ina:ne soge amoga misini, amalu ilia bu Idibidi sogega asi. Amo esoga, Yousefe da Ya:igobe ea mano ilia eya esala, amo e da ilima olelei. Amalalu, Idibidi ouligisu dunu da Yousefe ea sosogo fi dawa:i dagoi. 14 ‡‡‡Amalalu, Yousefe da Ya:igobe amola ea fi dunu huluane (dunu huluane da 75), ilia Idibidi sogega fimusa: misa:ne sia:i. 15 §§§Ya:igobe amola ea mano huluane, da Idibidi sogega doaga:i.

---

* **7:2:** Mui 12:1 † **7:4:** Mui 11:31, 12:4 ‡ **7:5:** Mui 12:7, 13:15, 15:18, 17:8 § **7:6:** Mui 15:13-14 ** **7:7:** Gadili Asi 3:12 †† **7:8:** Mui 17:10-14, 21:2-4, 25:26, 29:31-35:18 ‡‡ **7:9:** Mui 37:11,28, 39:2,21 §§ **7:10:** Mui 41:39-41 *** **7:11:** Mui 42:1-2 ††† **7:13:** Mui 45:1,16 ‡‡‡ **7:14:** Mui 45:9-10, 45:17-18, 46:27 §§§ **7:15:** Mui 46:1-7, 49:33

Amo soge ganodini ilia bogoi. 16 *Ilia da:i hodo huluane ilia Siegeme
sogega gaguli asili, uli dogoi musa: A:ibalaha:me da Ha:imo fi ilima muniga
bidilai, amo ganodini sali dagoi.
17 †Asili, Gode Ea musa: A:ibalaha:mema ilegei eso da gadenenewane
doaga:loba, ninia aowalalia Idibidi soge ganodini ilia idi da bagade heda:i
dagoi ba:i.
18 Hina bagade eno, e Yousefe ea hou hame dawa:su dunu da Idibidi
ouligisu hawa: hamosu lai dagoi. 19 ‡E da ninia aowalalima ogogole
amola nimi bagadewane hamoi. E da ninia aowalali ilia mano dudubusa
bogoma:ne, gadili hadigima:ne sia:i. 20 §Amo esoga, Mousese da lalelegei.
E da mano dudubusa ida:iwane ba:i. Oubi udiana amoga, ea ame da amo
mano diasu ganodini ouligisu. 21 **Be amo mano ilia da diasu gadili ligisili,
Idibidi hina bagade ea uda mano a:fini, Mousese ba:beba:le, ea fofoi. E
da Mousese ea manodafa agoane esaloma:ne fofoi. 22 Olelesu dunu da
olelebeba:le, Mousese da Idibidi dunu ilia bagade dawa:su hou huluane
lalegagui dagoi. E da bagade dawa:su amola gasa bagade hawa: hamosu
dunu agoane asigilai.
23 ††Mousese da lalelegele, ode 40 esalu, e da ea Isala:ili fidafa dunu ilia
hou ba:musa: asi. 24 E da Idibidi dunu afae Isala:ili dunu afae bagadewane
fananebe ba:i. Mousese da dabe imunusa: dawa:beba:le, Idibidi dunu
medole legei. 25 (Gode da Mousese ea loboga Isala:ili dunu ilia se dabe
iasu diasu logo doasimu amo Mousese da dawa:i galu. Amola Isala:ili
dunu da amo hou asigiwane dawa:mu, e da dawa:i galu. Be ilia da hame
dawa:i.) 26 Golale, eso enoga, e da Isala:ili dunu aduna ela gegenanebe ba:i.
E da ela olofoma:ne, elama amane sia:i, ‘Alia nabima! Alia da Isala:ili fi
dunu. Amaiba:le, abuliba:le gegesala:?’ 27 Be Isala:ili dunu afadafa, e da
eno dunuma osa:le heda:musa: dawa:beba:le, ougiliwane Mousese fulifasi.
‘E amane adole ba:i, “Di da ninima ouligisu esalabala? Di da ninima
fofada:su dunula:? 28 Di da aya Idibidi dunu medole legei, amo defele dia
na medole legema:bela:?’ 29 ‡‡Amo sia: nababeba:le, Mousese da hobeale,
Idibidi soge fisili, Midia:ne sogega fimusa: asi. Amo soge ganodini, ea dunu
mano aduna lalelegei. 30 §§Ode 40 gidigili, dunu hame esalebe hafoga:i
soge Sainai Goumi gadenene, Mousese da a:igele dunu, ifa dunumunihadi
laluga nenanebe ba:i be hame sui, amo ganodini ba:i.
31 Fofogadigili, noga:le ba:musa:gini gadenene misini, Mousese da Gode
Ea sia: nabi, amane, 32 “Na da dia aowalalia Gode Esala. Na da
A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe, ilima Gode Esala.” Mousese da
beda:iba:le, yagugui. E da beda:iba:le, ba:mu higa:i galu. 33 Hina Gode
da ema amane sia:i, “Dia emo salasu fadegama! Dia waha lela sogebi da
hadigi soge!
34 Na da Na fidafa ilia se nabasu Idibidi soge ganodini ba:lala. Na da ilia
se nabasu dawa:beba:le, ilia se dabe iasu diasu logo doasima:ne doaga:i
dagoi. Misa! Na da di Idibidi sogega asunasimu!”
35 ***Isala:ili dunu fi da musa: Mousese higa:i galu. Ilia amane sia:i,
`Nowa da di ninima ouligisu amola fofada:su dunu hamobela:?’ Be Isala:ili
fi ilia se dabe iasu diasu logo doasima:ne amola ilima ouligisu hamoma:ne,

---

* **7:16:** Mui 23:3-16, 33:19, 50:7-13; Yosiua 24:32 † **7:17:** Gadili Asi 1:7-8 ‡ **7:19:** Gadili Asi 1:10-11, 1:22 § **7:20:** Gadili Asi 2:2 ** **7:21:** Gadili Asi 2:3-10 †† **7:23:** Gadili Asi 2:11-15 ‡‡ **7:29:** Gadili Asi 18:3-4 §§ **7:30:** Gadili Asi 3:1-10 *** **7:35:** Gadili Asi 2:14

Gode da Mousese asunasi dagoi. A:igele amo da ifa dunumuni laluga nenanebe amo ganodini ba:i, e da Mousese fidisu.

36 †††Mousese da ea fi ilima bisili asili, Idibidi soge yolesili, musa: hame ba:su gasa bagade hou Idibidi ganodini amola Maga:me Hano Wayabo ganodini, hamosu. Ode 40 amoga ilia da dunu hame esalebe wadela:i soge ganodini ahoanu, amo hou ba:su.

37 ‡‡‡Mousese da Isala:ili fi ilima amane sia:i, “Gode da na dilima asunasi amo defele E da Balofede dunu eno, dilia fi dunu, amo dilima asunasimu.” 38 §§§Mousese da Isala:ili dunu ilia gilisisu wadela:i soge amo ganodini esalebe ba:i. E amola ninia aowalali, amola a:igele da Sainai Goumia ema sia:i, ilima gilisi. E da Gode Ea esalalalusu sia: ninima bu olelema:ne, lai dagoi.

39 Be ninia aowalali dunu da Mousese ea sia: hamedafa nabi. Ilia da ema hihini, bu Idibidi sogega sinidigimusa: dawa:i galu. 40 *Amaiba:le, ilia da Elanema amane sia:i, ‘Dia ‘gode’ liligi ninima bisili masa:ne hahamoma! Mousese da Idibidi yolesili ninima bisili asi, be e da habila:? Ninia hame dawa:!’ 41 †Amalalu, ilia ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi bulamagau gawali agoaila hamone, ilima gobele salasu hou hamoi. Ilia loboga hamoi liligi ilima nodone sia:ma:ne, lolo nabe bagade hamosu. 42 ‡Amaiba:le, Gode da Ea dunu fi fisili asili, ilia gasumuni ilima sia:ne gadoma:ne, Gode da fisi dagoi. Amo hou da balofede buga amo ganodini dedei diala, amane,

‘Isala:ili fi dunu! Dilia ode 40 amoga wadela:i sogega ahoanu,
ohe fi bagohame medole, gobele salasu hou hamosu.
Be dilia da Nama nodone dawa:ma:ne hame hamoi.

43 Be dilia ogogosu ‘gode’ Moulege ea abula diasu amola ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi ea dio amo Lefa:ne – gasumuni hina dunu - amo aguni asi.

Amo ogogosu ‘gode’ liligi dilia loboga hamone, ilima nodone sia:ne gadoi.

Amaiba:le, dilia soge fisimusa:, Na da dili Ba:bilone moilai bai bagade baligima:ne, soge enoga masa:a:ne, mugululi sefasimu.’

44 §Ninia aowalali da wadela:i hafoga:i sogega ahoanoba, Gode Ea Abula Diasu (Da:bena:gele-amo ganodini Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amola Gode Ea Sema igi da:iya dedei dialebe ba:i) aguni asi. Amo abula diasu, Gode Ea Mousesema adoi, amo defele ilia hamoi dagoi. 45 **Fa:nowane, ninia aowalali da Yosiuama fa:no bobogele, ilia Ga:ina:ne soge huluane lalegagui. Gode da hidadea amo soge fi huluane sefasi. Amo esoga, ilia da Da:bena:gele Abula Diasu aguni asi. Da:bena:gele Diasu da Isala:ili soge amo ganodini dialu, Da:ibidi ea eso doaga:i. 46 ††Gode da Da:ibidima hahawane galu. Da:ibidi da Ya:igobe ea Gododafa amo da diasu ganodini esaloma:ne, diasu gagumusa: Godema adole ba:i. 47 ‡‡Be Soloumane hifawane da Gode Ea diasu gagui dagoi.

48 Be Gode Gadodafa da diasu amo dunu ea loboga hamoi liligi, amo ganodini hame esala. Balofede dunu ea sia: agoane dedei diala:, 49 §§`Hina Gode da amane sia:sa,

---

††† **7:36:** Gadili Asi 7:5, 14:21; Idisu 14:33 ‡‡‡ **7:37:** Mousese ea Malasu 18:15, 18:18 §§§ **7:38:** Gadili Asi 19:1 - 20:17; Mousese ea Malasu 5:1-33 * **7:40:** Gadili Asi 32:1 † **7:41:** Gadili Asi 32:2-6 ‡ **7:42:** A:imose 5:25-27 § **7:44:** Gadili Asi 25:9, 25:40 ** **7:45:** Yosiua 3:14-17 †† **7:46:** Sa:miuele 7:1-16; 1 Hou Olelesu 17:1-14 ‡‡ **7:47:** 1 Hina bagade 6:1-38; 2 Hou Olelesu 3:1-17 §§ **7:49:** Aisaia 66:1-2

Na fisu da Hebene,
Na emo ligisisu da osobo bagade.
Na ganodini esaloma:ne adi diasu gaguma:bela:?
Na da adi sogebi amoga esaloma:bela:?
50 Amo liligi huluane Nisu Na hamoi, amo dilia hame dawa:bela:?' "
51 ***Sidibene bu amane sia:i, 'Dilia dogo da igi agoane hamoi. Dilia dogo da Gode Ea hou hamedafa dawa:. Gode Ea sia: hamedafa naba. Dilia da dilia aowalalia hou defele lalegagui dagoi. Eso huluane dilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ema gegenana.
52 Dilia aowalali da balofede dunu huluanedafa ilima se bagade iasu. Amo dunu da musa: Gode Ea Ida:iwane Hawa: Hamosu Dunu da misunu sia:i, be dilia amo huluane medole legei dagoi. Amola wali, amo misi Dunu Yesu Gelesu dilia hohonone, medole legei dagoi. 53 Gode Ea Sema huluane, a:igele ilia da ninima i liligi, dilia huluane gega naba, be hamedafa hamosa!"

Sidibene Igiga Medole Legei

54 Gasolo dunu da Sidibene ea sia: nababeba:le, ougi bagade ba:i. Ougiba:le, ilia lafi gagamui. 55 Be Sidibene, ea dogo Gode Ea A:silibu amoga nabaiba:le, ea si ba:le gadole, Gode Ea hadigi amola Yesu da Gode Ea afodafa amo dafulili lelebe ba:i.
56 "Ba:ma!" e sia:i. "Na da Hebene doasili, Dunu Egefe, Gode Ea lobodafadi dafulili lelebe ba:sa!" 57 Gasolo dunu da ha:giwane halasu. Ilia ge ilia da loboga ga:si. Amalalu ilia Sidibenema hehenane, gagulaligili, 58 moilai bai bagade gagoi gadili galadigili, igiga medoi. Ba:su dunu ilia abula fadegale, ayeligi dunu ea dio amo Solo, amo ouligima:ne ema i. 59 Ilia da mae yolesili, Sidibene igiga medolaloba, Sidibene da Hina Yesuma amane wele sia:i, "Hina Yesu Gelesu! Dia na a:silibu lama!" 60 E da muguni bugili, ha:giwane wei, "Hina Gode! Amo ilia wadela:i hou wali hamoi, Dia gogolema:ne olofoma!" Amo sia:nu, e da bogoi.

8

1 Solo da Sidibene ea medole legesu hou hahawane ba:i.

Solo da Sese fi amoma Se Iasu

Amo esoga, Yelusaleme sese fi dunu huluane da eno dunu ilia loboga se bagade nabalu. Asunasi dunu hame, be eno lalegagui dunu huluane da beda:iba:le, Yelusaleme yolesili, afafale Yudia amola Samelia, amo sogega fila asi. 2 Gasa bagade lalegagui dunu da Sidibene ea da:i hodo lale, ha:giwane dinanuwane uli dogone sali. 3 *Be Solo da Yesu Ea fa:no bobogesu fi gugunufinisimusa: dawa:i galu. E da moilai eno amola moilai eno, amoga doaga:le, Yesu Ea hou lalegagui dunu amola uda, gasawane hiouginana se dabe iasu diasu ganodini sali.

Samelia Dunu da Sia: Ida:iwane Nabi

4 Dafawaneyale dawa:su dunu huluane da afagogobeba:le, ilia da sogebi huluane amoma Gode Ea sia: olelela asi. 5 Filibe da Samelia sogega asili, amo soge bisili moilai bai bagade amo ganodini, Gode Ea ilegei dunu (Mesaia) da misi dagoi, amo sia: olelei. 6 E da musa: hame ba:su gasa bagade hou hamobeba:le amola sia: moloiwane olelebeba:le, dunu

*** **7:51:** Aisaia 63:10 * **8:3:** Asunasi Dunu Ilia Hou 22:4-5, 26:9-11

bagohame da noga:le nabi. 7 Fio liligi bagohame dunu ilia dogo ganodini esalu da bagadewane welalu fadegai dagoi. Dunu gadoi hamoi amola emo gasuga:igi dunu bagohame, e da Gode Ea gasaga uhinisi. 8 Amaiba:le, amo diasu ganodini dunu huluane da hahawane bagade ba:i.

9 Amo diasu ganodini dunu afadafa esalu ea dio amo Saimone. E da sema nabi dunu galu. Ea gasa hou hamobeba:le, Samelia dunu da fofogadigisu. E da bagade dawa:su dunu, hisu da sia:i galu. 10 Diasu ganodini, dunu huludafa beda:iba:le, ea hou dawa:lalu. Ilia amane sia:i, "Amo dunu da Gode Ea gasa gagui dunu, Baligili Gasa Gagui!" 11 E da eso bagohame gasa bagade nabi hou hamobeba:le, ilia da ema fa:no bobogelalu. 12 Be Filibe da Gode Ea Hinadafa Hou amola Yesu Gelesu Ea Sia: Ida:iwane Gala, amo ilima olelei galu, ilia dafawaneyale dawa:beba:le, dunu amola uda, huluane hanoga fane sali dagoi. 13 Amola Saimone hi da dafawaneyale dawa:i galu. E da hanoga fane sali dagoloba, Filibe ea baligiga aligili, musa: hame ba:su gasa bagade hou ba:beba:le, bagadewane fofogadigi.

14 Asunasi dunu Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini esalu, ilia da Samelia dunu da Gode Ea hou lalegagui amo nababeba:le, amo dunu fidima:ne, Bida amola Yone asunasi.

15 Bida amola Yone da Samelia moilai afadafa amoga doaga:le, ilia da Samelia dunu amo da Gode Ea hou lalegagui, ilia dogo ganodini Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da aligila sa:ima:ne sia:ne gadoi. 16 Amo esoga, Samelia dunu ilia Hina Yesu Gelesu Ea Dioba:le amo fawane ba:bodaise hamoi dagoiba:le, ilia dogo ganodini Gode Ea A:silibu Hadigidafa da hame aligila sa:i. 17 Amalalu, Bida amola Yone, ela lobo ilima ligisili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala ilia dogo ganodini aligila sa:i.

18 Ela da amo lalegagui dunu ilima lobo ligisiba:le, Gode da ilima Ea A:silibu i dagoi, amo hou Saimone ba:i. Amaiba:le, e da Bida amola Yone, elama muni imunusa: sia:i.

19 E amane sia:i, "Na da dunu ilima na lobo ligisili, ilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala lama:ne, amo gasa hou alia nama bidi lama."

20 Be Bida bu adole i, "Di da giadofale Gode Ea hahawane dogolegele iasu muniga bidi lamu dawa:beba:le, di amola dia muni, gilisili Helo sogega sa:imu da defea. 21 Dia dogo da Gode ba:ma:ne noga:i hameba:le, di da ninia hawa: hamosu amoga gilisimu da hamedeidafa. 22 Di gogosiane, dia wadela:i hamomu dawa:su yolesili, di da amo wadela:le dawa:beba:le Gode da gogolema:ne olofoma:ne, Godema sia:ne gadoma.

23 Dia dogo ganodini da gamogai mudasu hou amola wadela:i hou da di gasa bagadewane gagulaligisa." 24 Amalalu, Saimone da Bida amola Yone, elama sia:i, "Amo hou di waha sia:i liligi nama mae doaga:ma:ne, ali da Godema sia:ne gadoma:ne na da ha:giwane edegesa!" 25 Bida amola Yone, da Gode Ea hou elama hamoi amo olelelalu, amola Gode Ea Sia: olelelalu, Yelusaleme moilai bai bagade amoga buhagi. Logoga ahoanoba, ela da Gode Sia: Ida:iwane Gala Samelia moilai gagai bagohame amo ganodini olelei.

Filibe amola Idioubia Gamane Fidisu Dunu

26 Gode Ea a:igele dunu da Filibema amane sia:i, "Dia liligi gilisili, di ga (south) asili, logo da Yelusaleme yolesili Gasa moilai bai bagadega doaga:sa, amo logoga masa. (Dunu da wali eso amo logoga hame ahoa.) 27 - 28 Amalalu, Filibe ea liligi momagele, asi. Amo logoga, Idioubia Gamane eagene dunu (gulusu danai dunu) amo ahoanebe ba:i. Amo dunu da Idioubia ouligisu uda ea muni ouligisu dunu. E da Godema

sia:ne gadomusa:, Yelusaleme moilai bai bagade amoga asili dagole, bu ea sa:liode amo ganodini hi diasuga doaga:musa: ahoanu. E da sa:liode fila heda:le ahoanu, e da Aisaia Gode Sia: Dedei Buga idilalu.

29 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Filibe ea dogo amoma amane olelei, "Di da amo sa:liode gadenenewane aligila masa!"

30 Filibe da hehenane, sa:liode gadenenewane aligila asili, Idioubia dunu da Aisaia Gode Sia: Dedei idilalebe nabi. E da ema amane adole ba:i, "Dia waha idilala bai di noga:le dawa:bela:?"

31 Amalalu, Idioubia dunu da Filibema amane sia:i, "Dunu eno da nama hame olelebeba:le na da habodane dawa:ma:bela:?" E da Filibe amo ema dafulili sa:liode ganodini fila heda:ma:ne sia:i.

32 †Ilia da sibi mano medole legesea o sibi ea hinabo dadamusia,
sibi da hame sia:sa.
Amo defele, ilia Gode Ea Hawa: Hamosu Dunu famusa: oule ahoanoba,
E da ouiya:le esalu.

33 Ilia da E afugili Ema fofada:nanu, E medole legemusa: oule asi.
Amola Ea esalebe eso amoga,
esalebe dunu huluane da Ea bogobe asigiwane hame dawa:i galu.
E da ninia fi dunu ilia wadela:i hou hamoiba:le,
medole legei dagoi ba:i.

34 Idioubia eagene dunu da Filibema adole ba:i, "Nama adoma! Nowa dunu ea hou amo balofede sia: dedei olelesa? Amo da hisu hi hou dedei, o eno dunu ea hou olelemusa: dedebela:?" 35 Amalalu, Filibe da amo sia: dedei ea bai huluane ema olelei. E da Yesu Gelesu Ea sia: Ida:iwane Gala huluane ema olelei. 36 Logoga bu ahoanu, ilia hano sogebi amoga doaga:i. Amalalu Idioubia dunu da amane sia:i, "Defea! Hano dialebeba:le, na da ba:bodaise hamomu da defeala:?" 37 Filibe da amane sia:i, "Di da dia dogoga noga:le dafawaneyale dawa: galea, ba:bodaise hamomu da defea." Idioubia dunu da amane bu adole i, "Na da dafawaneyale dawa:be! Yesu Gelesu da Gode Ea Manodafa amo na da dafawaneyale dawa:be."

38 E da sa:liode genonesisu dunuma ouligima:ne sia:noba, e amola Filibe, da hanoga gudu sa:ili, Filibe da Idioubia dunu hanoga fane sanasi dagoi. 39 Ela bu bega: heda:le, Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Filibe oule asi. Idioubia Gamane dunu da Filibe bu hame ba:i. Be ea dogo ganodini hahawane bagade ba:laluwane logoga bu asi. 40 Filibe da A:silibuga oule asili, A:sadode moilai bai bagadega doaga:i dagoi ba:i. Amalalu, amo moilai yolesili, Sesalia moilaiga doaga:musa: asili, logoga ahoanu, moilai huluane amo ganodini, e da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala olelelalu.

9

Solo da Yesu Ea Hou Lalegagui
(Asunasi Dunu Ilia Hou 22:6-16; 26:12-18)

1 Amogalu, Solo da mae yolesili, Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu dunu medole legemusa:, nimiwane sia:nanu. E da gobele salasu hina dunuma doaga:le, 2 amo da ema meloa dedene imunusa: sia:i. Amo meloa da Yu fi dunu Dama:sagase moilai bai bagade ganodini ilima Solo ea hou olelema:ne, e sia:i. E da amoga asili, Yesu Ea Logoga ahoasu dunu amola uda ba:loba, ili huluane gagulaligili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga bu hiouginana misusa: dawa:i galu.

† **8:32:** Aisaia 53:7-8

3 Solo da Dama:sagase moilai bai bagade gadenenewane doaga:loba:, hadigi bagade muagado ema misini, sogebi huluane ea da:i hodo sisiga:le, bagadewane hadigisu.

4 Solo da osoba dafane, ema sia:be nabi, “Solo! Solo! Di da abuliba:le nama se iahabela:?”

5 Solo da amane sia:i, “Hina! Di da nowala:?” Sia: eno e da nabi, “Na da Yesu! Di da nama se bagade iaha.

6 Be di wa:legadole, Dama:sagase moilai bai bagadega doaga:ma. Amo ganodini, dunu eno da dima dia hawa: hamomu olelemu!”

7 Solo ea sigi ahoasu dunu da ouiya:le ouligi. Ilia da sia: nabi, be dunu ea da:i hodo hamedafa ba:su. 8 Solo da wa:legadole, si fadegale, be e da siga ba:mu gogolei galu. Amalalu, ea fidisu dunu, ea lobolele, Dama:sagase moilaiga oule asi. 9 E da eso udiana liligi mae ba:le, ha:i nasu amola hano mae nawane esalu.

10 Dama:sagase moilai ganodini, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu afae esalu ea dio amo A:nanaia:se. E da esalawane ba:su, amo ganodini, Hina Yesu Gelesu da ea dio “A:nanaia:se!” sia:i e nabi.

E bu adole i, “Hina! Na da wea.”

11 Hina Gode da ema amane sia:i, “Wa:legadole, di da logo ea dio amo Moloi amoga asili, Yudase ea diasuga doaga:le, Dasase moilai bai bagade dunu ea dio amo Solo amo gousa:ma:ne, di adole ba:ma. E da sia:ne gadolala. 12 E da esalebe ba:i. Amo ganodini, dunu ea dio amo A:nanaia:se e da ba:i dagoi. Amo dunu da ea esalebe diasu amo golili misini, ea si da bu ba:ma:ne ema ea lobo ligisi, e da amo hou ba:i,” Hina Gode da amane sia:i.

13 A:nanaia:se da bu adole i, “Hina Gode! Dunu bagohame da amo dunu ea hou nama olelei. E da Dia fi dunu Yelusaleme moilai bai bagade amoga esalebe, ilima se bagadedafa iasu, ilia sia:i. 14 Gobele salasu fi dunu da ema gasa iabeba:le, e da Dima nodone sia:ne gadosu dunu huluane se dabe iasu diasu hawa: hamomusa: gaguma:ne, Dama:sagase moilaiga misi.”

15 Hina Yesu Gelesu da ema amane sia:i, “Di masa! Na da Na Dio Dienadaile hame nabasu dunu, hina bagade dunu amola Isala:ili dunu, amo ilima olelema:ne, amo dunuma ilegei dagoi. 16 E da Na hawa: hamomuba:le, se nabimu. Amo Na Nisu ema olelemu!”

17 Amaiba:le, A:nanaia:se asili, Solo ea esalebe diasu amo ganodini golili sa:ili, ea lobo ema ligisili, amane sia:i, “Naeya! Solo! Hina Gode da na dima asunasi. Di da logoga ahoanebe Yesu Hisu ba:i. E da na asunasi. Di da bu ba:ma:ne, amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da dia dogo nabama:ne, E da na asunasi.” 18 Amalalu, mae aligili, menabo ea aiya agoane liligi da Solo ea si amoga fadegale, Solo da bu ba:i. E wa:legadole, ba:bodaise hou hamoi. 19 Ha:i nanu, e da bu gasa hamone uhi.

Solo da Dama:sagase Moilaiga Gode Ea Sia: Olelei

Solo da eso afae afae Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu amola gilisili Dama:sagase moilai ganodini esalu. 20 E da sinagoge diasuga hedolowane asili, “Yesu da Gode Ea Manodafa,” e da olelei.

21 Dunu huluane ea sia: nababeba:le, bagadewane fofogadigi. Ilia amane sia:i, “Amo dunu da Yelusaleme moilai bai bagade amoga Yesuma sia:ne gadosu dunu amo bagadewane medole legesu. Dafawane! E da agoaiwane dunu la:gili, gobele salasu ouligisu dunuma hiouginana masa:ne, guiguda: misi dagoi!”

22 Be Solo ea olelesu da gasa bagade heda:i. E da Yesu da Gode Ea ilegei
Mesaia gasa bagade amola moloiwane olelebeba:le, Yu dunu Dama:sagase
moilai bai bagade ganodini da ea logo hedofamusa:, bu adole imunu
gogolei.
23 *Eso bagohame asili, Yu dunu da gilisili fofada:ne, ilia da Solo medole
legemusa: ilegei galu. 24 Be eno dunu da ilia hou Soloma olelei. Eso
amola gasi, amoga, Yu dunu da Solo medole legemusa:, moilai logo holei
huluane sosodolalu. 25 Be gasi afadafa amoga, Solo ea fidisu dunu da Solo
daba bagade amo ganodini salawane, efega la:gili, moilai dobea fo misa:ne
agenesi doawane amoga gadili osoboga sanasi.

Solo da Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Esalu

26 Solo da Yelusaleme moilai bai bagade amoga asili, Yesu Ea fa:no
bobogesu fi dunuma gilisimusa: dawa:i galu. Be ilia da ema beda:iba:le, e
da Yesu Ea hou lalegagui dagoi dafawaneyale hame dawa:i. 27 Amalalu,
Banaba:se misini, fidili, e da Solo asunasi dunuma oule asi. Solo da
logoga ahoanoba Hina Yesu Gelesu ba:i amola Hina da ema sia:i, amo hou
Banaba:se da asunasi dunuma olelei. Eno da Solo da Yesu Ea Dioba:le,
Dama:sagase moilaiga Gode Ea sia: gasawane olelesu, amo hou amola
olelei dagoi.
28 Amaiba:le, Solo da ilia gilisisu amo ganodini ouesalu. E da Yelusaleme
moilai bai bagade amo ganodini lalu, amola Gode Ea Sia: ida:iwane Yesu
Ea Dioba:le mae beda:iwane olelesu. 29 E da Galigi sia: dawa:su Yu dunu
ilima sia: olelei amola fofada:nanu. Be ilia Solo medole legemusa: dawa:i
galu. 30 Amo hou nababeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia Solo
Sesalia moilai bai bagadega oule asili, bu Dasase moilai bai bagadega
asunasi.
31 Amalalu, Yesu Ea fa:no bobogesu fi Yudia soge, Ga:lili soge amola
Samelia soge, amo ganodini olofosu ba:i dagoi. Gode Ea A:silibu
Hadigidafa Gala da noga:le fidibiba:le, ilia Yesuma nodone beda:iwane
esalebeba:le, sese da gasa bagade heda:le, dunu eno bagohame ilima gilisi.

Bida da Lida amola Yoba, amo Moilaiga Asi

32 Bida da soge huluane amoma fadalaga ahoasu. Eso afadafa e da
Gode Ea fi dunu Lida moilai amoga esalu, amo ba:musa: asi. 33 Amo
moilaiga e da gadoi dunu ea dio amo Inia:se ba:i. E da ea diaheda:su ode
godoyane amoga mae yolesili dialu. 34 Bida da ema amane sia:i, "Inia:se!
Yesu Gelesu da di uhinisimusa: dawa:. Di wa:legadole, dia diaheda:su
hahamoma!" Amogaluwane, e da wa:legadoi. 35 Dunu huluane Lida
moilai amo ganodini amola Sia:la:ne umi soge amo ganodini, da amo hou
dawa:beba:le, Yesu Gelesu Ea hou lalegagui dagoi.
36 Yoba moilaiga, Yesu Ea hou lalegagui uda afadafa ea dio amo Da:bidia
esalu. Ea dio Galigi sia: amo ganodini da Doga:se, (dawa:loma:ne da
ohe fi "dia"). E da eso huluane hou ida:iwane hamonanu amola hame
gagui dunu fidilalu. 37 Amo esoha e da olole bogoi dagoi. Ilia da ea da:i
hodo hanoga dodofele, diasu gadodili sesei amo ganodini ligisi. 38 Yoba da
Lida moilaiga gadenene galu. Yesu Ea fa:no bobogesu dunu Yoba moilai
ganodini ilia Bida da Lida moilaiga esalebe nababeba:le, ema sia: adole
imunusa:, dunu aduna asunasi. "Hedolo! Ninima misa!" ilia sia:i.
39 Amaiba:le, Bida da wa:legadole, ela sigi asi. Doaga:beba:le, ilia diasu
gadodili amoga Bida oule asi. Didalo huluane da dinanuwane ema gilisili,

* **9:23:** 2 Golidia 11:32-33

Doga:se ea musa: esala nodomei liligi, da:i salasu amola abula, ema olelei. 40 Bida da amo didalo huluane gadili asunasili, muguni bugili, Godema sia:ne gadoi. Amalalu, Doga:se ea da:i hodo amoma sinidigili, "Da:bidia! Wa:legadoma!" e sia:i. Doga:se da ea si fadegale Bida ba:beba:le, wa:legadole fi. 41 Bida da lobolele, e wa:legadoma:ne fidi. Amalalu, Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane, dunu, uda amola didalo, ilima misa:ne webeba:le, Doga:se da uhini dagoi ilima olelei. 42 Yoba dunu huluane da amo hou nababeba:le, dunu bagohame da Hina Gode Ea hou lalegagui dagoi. 43 Eso bagohame, Bida da Yoba moilai ganodini esalu. E da bulamagau gadofo hahamosu dunu, ea dio amo Saimone amo ea diasuga esalu.

10

Bida amola Gonilia:se

1 Sesalia soge amo ganodini, dunu afadafa ea dio amo Gonilia:se esalu. E da Louma dadi gagui wa:i gilisisu afae (amo dio da Idali Gilisisu) ilima Ouligisu dunu esalu. 2 E da Godema dawa:su dunu. E amola ea sosogo fi huluane, da Godema sia:ne gadosu. E da Yu hame gagui dunu bagadewane fidisu, amola eso huluane Godema sia:ne gadosu.

3 Eso afadafa, baloga, e da mae golale esalawane ba:i. Gode Ea a:igele dunu ea diasu amoga golili misini ema "Gonilia:se!" sia:i, e da ba:i dagoi.

4 E da beda:iwane a:igele dunu ha:giwane ba:i. E amane sia:i, "Hina! Di da adi laha?" A:igele dunu da bu adole i, "Gode da dia sia:ne gadosu hou amola eno dunuma fidisu hou, hahawane ba:sa. E da dima hahawane imunusa: dawa:lala. 5 Dunu ea dio amo Saimone Bida, e da Yoba moilaiga esala. Di da amo dunu dima misa:ne sia:musa:, dia fidisu dunu ili asunasima. 6 Amo dunu da bulamagau gadofo hahamosu dunu ea dio amo Saimone, amo ea diasu waiyabo bagade bega: gadenene, amo ganodini esala."

7 Amalalu, a:igele dunu asili, Gonilia:se da ea hawa: hamosu dunu aduna amola dadi gagui dunu afadafa (amo da ea fidisudafa amola e da Godema dawa:su) amo ema misa:ne sia:i. 8 E da hou ema doaga:i amo ilima olelei. E da ili Yoba moilaiga asunasi.

9 Golale hahabe asili, esomogoa, ilia da Yoba moilaiga doaga:musa: logoga ahoanoba, Bida da diasu da:iya Godema sia:ne gadomusa: heda:i. 10 E da ha:iba:le, ha:i manusa: dawa:i galu. Ilia da ha:i manu hamonanebe, e da mae golale esalawane ba:i. 11 Hebene ea logo da doasili, dia heda:su abula agoane liligi la:idi bega: eno gagui, la:idi bega: eno gagui, biyaduyale agoane gagui amo da osobo bagade doaga:musa: dalebe ba:i. 12 Amo abula ganodini da ohe fi huluane, sania huluane liligi amola sio fi huluane, esalebe ba:i.

13 E da sia: nabi amo, "Bida, di wa:legadole amo liligi medole legele moma!"

14 Be Bida da bu adole i, "Hina Gode! Hame mabu! Na da ledo sema ha:i manu liligi hamedafa nasu!"

15 Be e Gode Ea sia: bu nabi amo, "Gode da liligi amo ea ledo sema fadegaiba:le, amo ledo sema bu legema:ne mae sia:ma!" 16 Amo hou da udiana agoane hamoi. Amalalu, abula amola ganodini liligi huluane bu Hebene ganodini hiougili dagole, hame ba:i.

17 Bida da amo esalawane ba:su ea bai hogosa esalea, Gonilia:se ea
asunasi dunu da Saimone ea diasu sogebi hogolalu, ea diasu logo holei
amoga doaga:beba:le lelu.
18 Ilia amane wele sia:i, “Misi dunu ea dio amo Saimone Bida da guiguda:
esalabala?”
19 Bida da esalawane ba:su ea bai hogolaloba, Gode Ea A:silibu da ea
dogoga amane sia:i, “Nabima! Dunu udiana da di ba:musa: doaga:i dagoi.
20 Di wa:legadole gudu sa:ima. Mae beda:iwane, ili sigi masa. Na da
ili dima asunasi dagoi!” 21 Amaiba:le, Bida da gudu sa:ili, amo dunuma
amane sia:i, “Defea! Dilia hogoi dunu da na. Dilia da abuliba:le misibala:?”
22 Ilia bu adole i, “Dadi gagui Ouligisu ea dio amo Gonilia:se da nini
asunasi. E da dunu ida:iwane gala. E da Godema nodone sia:ne gadosa
amola Yu dunu huluane da ema hahawane gala. Gode Ea a:igele dunu
da ema amane sia:i, ‘Di da Bida ea sia: nabimusa:, amo dunu dia diasuga
misa:ne sia:ma!’ ” 23 Bida da Saimone ea diasu ganodini golamusa: misa:ne
sia:beba:le, ilia ganodini golili sa:i. Golale hahabe, Bida da wa:legadole,
e amola ilia logoga asi. Mogili Yoba moilai esalu Yesu Ea fa:no bobogesu
dunu amola sigi asi. 24 Eso afadafa asili, eso enoga Bida da Sesalia moilaiga
doaga:i. Amo diasuga, Gonilia:se amola ea fi dunu amola eno na:iyado
dunu, Bida doaga:ma:ne ouesalebe ba:i. 25 Bida da ganodini golili sa:imusa:
dawa:loba, Gonilia:se da ema beguduli, ea emoga diasa:i. 26 Be Bida da
ema wa:legadoma:ne sia:i. “Na da dunu fawane!” 27 Diasu ganodini
golili daloba, Bida da Gonilia:sema sia:nanu. Ganodini doaga:le, dunu
bagohame gilisibi ba:i. 28 E da ilima amane sia:i, “Yu dunu da sia:ne
gadosu hou lalegaguiba:le, e da Dienadaile (Gode Ea hou hame lalegagui
dunu) ilima gilisimu da sema bagade galebe. Amo dilia dawa:. Be Gode da
nama hou hisu olelei. Dunu huluanedafa da ledo hameba:le, na da ilima
gilisimu da defea, E da nama olelei dagoi. 29 Amaiba:le, dilia da nama
misa:ne sia:musa: dunu nama asunasiba:le, na da mae hihini misi dagoi.
Amaiba:le, dilia abuliba:le nama misa:ne sia:bela:?”
30 Gonilia:se da bu adole i, “Waha amogaluwane defele, gasida, na
da na diasu ganodini baloga, 3ougologo agoane sia:ne gadosa esalu.
Hedolowane, dunu da hadigi abula amo ganodini sali na midadi lelebe ba:i.
31 E amane sia:i, “Gonilia:se! Gode da dia sia:ne gadosu nabi dagoi. E da dia
asigi hou amola fidisu hou ba:lalu. 32 Di da dunu ea dio amo Saimone Bida
amo dima misa:ne sia:musa:, adola ahoasu dunu Yoba moilaiga asunasima.
E da bulamagau gadofo hahamosu dunu ea dio amo Saimone amo ea
diasu ganodini esala. Saimone ea diasu da waiyabo bagade bega: diala.
33 Amo sia: nababeba:le na da mae aligili, dima misa:ne sia:musa:, na
dunu ili asunasi. Amola di da hame hihini misi dagoi. Ninia huluane
Gode ba:ma:ne guiguda: esala. Hina Gode da ninima olelemusa: dima
olelei liligi, amo nabimusa:, ninia da ouesala.”

Bida Ea Sia:

34 *Amalalu Bida e amane sia:i, “Dafawane! Na da wali dawa:. Gode da
dunu huluanedafa defele ba:sa. 35 Nowa dunu, fifi asi gala amo ganodini
esala, e da Godema beda:i galea, amola hou ida:iwane Godema ba:ma:ne
hamonana, Gode da amo dunu da hahawane ba:sa. 36 E da sia: ida:iwane
amo Yesu Gelesu da Olofosudafa hamoi dagole, Hina Gode esala, Isala:ili
dunuma asunasi, amo dilia dawa:. 37 Hou bagadedafa. Yone da ea hanoga
fane salasu sia: Ga:lili soge amo ganodini degabo olelei dagoi. Fa:no

* **10:34:** Mousese ea Malasu 10:17

asili, dunu huluane Isala:ili soge amo ganodini da nabi dagoi. Amo dilia huluane dawa:. 38 Yesu, Na:salede Dunu, amo Ea hou dilia dawa:. Gode da Ea A:silibu Hadigidafa Gala amola gasa bagade hou, Ema i dagoi. E da soge huluane amoga asili, hawa: ida:iwane hamosu. Nowa dunu da Sa:ida:ne amo ea gasaga gagulaligi galea, e da uhinisi dagoi. Gode da fidibiba:le e da agoane hamosu. 39 Ninia da Ea hou huluane Isala:ili soge amola Yelusaleme moilai bai bagade, amo ganodini hamoi, amo ba:i dagoi. Ninia da amoga ba:su dunu esala. Amalalu, wadela:i dunu da Yesu bulufalegeiga gafesiga dabagala:le, medole legei. 40 Be eso udiana amoga, Gode da Yesu wa:lesili, Ea gasaga dunu bu ba:ma:ne wa:legadolesi. 41 Dunu huluanedafa da amo wa:legadoi hame ba:i. Be ba:su dunu ilima Gode da ilegei dagoi amo ilia fawane ba:i. Amo ilegei ba:su dunu ninia amola Yesu, E wa:legadole lalusu, amo esoga gilisili ha:i mai amola hano mai. 42 E da ninima Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala dunu huluanema olelema:ne sia:i. Amola Gode da esala dunu amola bogoi dunu ilima fofada:ma:ne, Yesu Gelesu ilegei dagoi. E da amo sia: olelema:ne ninima sia:i.

43 Musa: balofede dunu huluane da Ea fa:no misunu hou olelesu. Nowa dunu da Yesu Ea hou lalegagusia, e da Yesu Ea Dio amo Ea gasaba:le, ea wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu, ilia da sia:su!”

Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Dienadaile Dunuma Misi

44 Bida da sia: daloba, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ea sia: nabi dunu amo ilia dogo ganodini aligila sa:i. 45 Yu Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia Yoba fisili, Bida amola sigi misi, ilia fofogadigili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, Dienadaile dunu ilima i dagoi ba:i. 46 Dienadaile dunu da sia: hisu hisu amoga Gode Ea gasa bagade hou amoma nodoi, amo ilia ba:beba:le, fofogadigi. 47 Bida e amane sia:i, “Dafawane! Amo dunu, nini defele, da Gode Ea A:silibu Hadigidafa lai dagoi. Amaiba:le, ilia da hanoga fane salawane ba:bodaise hamomu da defea.” 48 Amaiba:le, Bida da amo dunu Yesu Ea Dioba:le, hanoga fane sanasima:ne sia:i. Amalalu, ilia da e ilia diasuga eso didia ouesaloma:ne sia:i.

11

Bida da Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Yelusalemega Esalu ilima Sia:ne Iasu

1 Asunasi dunu amola eno Yesu Ea fa:no bobogesu dunu Yudia soge ganodini, da Dienadaile dunu da Gode Ea sia: lalegagui dagoi, ilia nabi. 2 Amalalu, Bida da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:loba, Yu dunu amo da Dienadaile dunu ilia gadofo damumusa: dawa:i, ilia Bidama gagaboi. 3 Ilia amane sia:i, “Di abuliba:le di da gadofo hame damui Dienadaile dunu amo ea diasuga asili, gilisili ha:i nasula?”

4 Amaiba:le, Bida da hou huluane degabo hamoi amola fa:no mabe huluane ilima olelei.

5 Amane, “Na da Yoba moilaiga sia:ne gadoloba, esalawane agoane ba:i. Liligi gudu sa:ili amo da abula la:idi bega: eno gagui la:idi bega: eno gagui biyaduyale agoane gagui amo, muagado yolesili osoboga doaga:musa: dalebe ba:i. Amo liligi da na gadenene doaga:i. 6 Na da abula ganodini ba:beba:le, ohe fi, sio fi, sema hamoi amola sema hame liligi, gilisili esalebe ba:i. 7 Amanoba, sia: bagade na nabi agoane, ‘Bida! Di wa:legadole, amo liligi medole legele moma!’ 8 Be na bu adole i, ‘Hina Gode! Hame mabu! Na da sema hamoi ha:i manu hamedafa nasu!’ 9 Amanoba, na da sia: eno muagado misi amane nabi, ‘Gode da liligi amo ea ledo sema fadegale

ilegei, amo da ledo gala mae sia:ma!' 10 Amo hou da udianawane ba:i. Amalalu, amo liligi Gode da bu muagado amoga hiougili, bu hame ba:i. 11 Amogaluwane, dunu udiana, ilia da Sesalia moilaiga asunasili, na esalu diasu amoga doaga:i. 12 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da nama mae aligili, ilima sigi masa:ne sia:i. Na na:iyado guiguda: esala gafeyale gala, Yoba Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu, ilia amola sigi asili, Sesalia moilaiga doaga:le, ninia Gonilia:se ea diasua golili sa:i. 13 E da a:igele dunu ea diasu ganodini lelebe ba:i, amo ninima olelei. A:igele ea sia: ema amane olelei, `Di dunu asunasima. Yoba moilaiga dunu ea diodafa da Saimone Bida, amo lala, adola ahoasu dunu asunasima! 14 E da di amola dia sosogo fi huluane, dilima gaga:su logo olelemu!'

15 Amalalu, na da ilima muni sia:nanoba, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala ninia dogo ganodini musa: aligila sa:i, amo defele, ilia dogo ganodini aligila sa:i.

16 *Amalalu, na da Hina Yesu Gelesu Ea sia: bu dawa:i. E musa: amane sia:i, 'Yone da dunu hanoga fane sanasi. Be Na da fa:no Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga dili ba:bodaise hamomu. 17 Amaiba:le, Gode da hahawane dogolegele iasu liligi musa: ninia Hina Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le ninima i liligi defele, E da Dienadaile dunuma i dagoi, ninia noga:le ba:sa. Amaiba:le, na da Gode Ea logo hedofamu hamedei ba:i!"

18 Amo sia: nababeba:le, ilia logo hedofamusa: sia: yolesili, Godema nodoi. Ilia amane sia:i, "Dafawane! Gode da Dienadaile dunu Ema sinidigima:ne amola eso huluane Fifi Ahoanusu lama:ne, logo fodoi dagoi!"

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi A:dioge Moilai bai bagadega Esalu

19 †Yesu Ea fa:no bobogesu dunu mogili, Sidibene medole legei hou amo fa:no mabe se nabasu hou beda:iba:le, afafale, mogili da Finisia, Saibalase amola A:dioge, amoga asili, Gode Ea Sia: olelelalu. Be ilia da Yu dunu ilima fawane olelei. 20 Be eno Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Saibalase amola Sailini yolesili, ilia A:dioge moilai bai bagadega asi. Be ilia Hina Yesu Gelesu Ea sia: Ida:iwane gala, amo Dienadaile dunu amola dunu huluane ilima olelei. 21 Hina Gode Ea gasa da fidibiba:le, ilia sia: nababeba:le, dunu bagohame da dafawaneyale dawa:beba:le, Hina Godema sinidigili, Ea hou lalegagui.

22 Yelusalemega Yesu Ea fi dunu da amo sia: nababeba:le, ilia da Banaba:se amo A:dioge moilai bai bagadega asunasi. 23 Banaba:se da A:dioge moilaiga doaga:i. Gode da A:dioge fi ilima hahawane dogolegele iasu hou i dagoi ba:beba:le, e da hahawane ba:i. E da ilima ilia asigi dawa:su huluane amola dafawaneyale dawa:su hou huluane, hahawane Godema ima:ne sia:i. 24 Banaba:se da dunu ida:iwane esalu. Ea dogo da Gode Ea A:silibu Ea hou amola dafawaneyale dawa:su hou, amoga nabaiwane dialu. Amaiba:le, dunu bagohame da Yesu Ea hou lalegagui.

25 Amalalu Banaba:se da Solo hogomusa:, Dasase moilaiga asi. 26 Hogole ba:lalu, e da Solo A:dioge moilaiga oule asi. Ode afae ganodini mae yolesili, Banaba:se amola Solo da Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilima gilisili, ela dunu bagohame ilima Yesu Ea hou olelei. A:dioge moilaiga, degabo agoane eno dunu ilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilima Galisadiane (Christian) dio asuli.

---

* **11:16:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:5 † **11:19:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:1-4

27 Amo ode ganodini, balofede dunu ilia Yelusaleme moilai bai bagade
yolesili, A:dioge moilaiga doaga:i. 28 ‡Balofede afadafa, ea dio amo
A:gabase da Gode Ea A:silibu amo Ea gasaga, ha: bagade da osobo bagade
soge huluanedafa amoga doaga:mu sia:i. (Amo ha:i bagade da Galodiase
e da Louma fi ilima hina bagade esalebe, amo esoga doaga:i.) 29 Yesu Ea
fa:no bobogesu dunu ilia ilegele, ilia afae afae ilia labe defele, ilia Yesu fi
na:iyado dunu Yudia soge ganodini esalu, amo fidima:ne, muni iasimusa:
dawa:i. 30 Ilia muni gagadole, Banaba:se amola Solo, elama ianu, ela da
bu Yudia sese asigilai dunu ilima ima:ne sia:i.

12

Eno Se Nabasu Doaga:i

1 Amo esoha, Louma gamane hina bagade amo da Isala:ili soge ouligisu,
ea dio amo Helode, e da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu mogili ilima bai
muni se dabe iasu.
2 Ea sia:beba:le, ea dadi gagui dunu da Ya:mese (Yone ea ola) gobihei
bagadega medole legei. 3 Yu dunu da amo hou hahawane ba:i. Ilia da ema
hahawane ba:loba, Helode da Bida afugili se dabe iasu diasu ganodini
salima:ne sia:i. (Amo eso da Yu dunu ilia Yisidi Hame Agi Nasu eso
amoga hamoi.) 4 *Ilia Bida se dabe iasu diasu ganodini sali. Ea se dabe
iasu diasu sosodo aligisu dunu da gilisisu biyaduyale gala amola amo
gilisisu afae afae biyaduyale gala amo ganodini da dadi gagui biyaduyale
gala. Baligisu Lolo Nasu na dagoloba, Helode da dunu huluane ba:ma:ne
Bidama fofada:musa:, dawa:i galu. 5 Amaiba:le, ilia Bida se dabe iasu diasu
ganodini ouligi. Be Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia Godema ha:giwane
sia:ne gadolalu.

Bida ea Se dabe iasu diasu Logo Doasibi Ba:i

6 Bida da aya fofada:mu, amo gasi ganodini, Bida da sosodo aligisu dunu
aduna, Bida dogoa, sosodo aligisu dunu la:ididili esalu. Bida da golai. E da
ea ouligisu dunu ilima sa:inega la:gi. Se dabe iasu diasu logoga eno sosodo
aligisu dunu esalebe ba:i.
7 Hedolowane, Gode Ea A:igele dunu misini lelebe ba:i. Se dabe iasu
diasu ganodini hadigi bagade ba:i. A:igele da Bida ea gidaia gaguli, uguguli,
didilisili, amane sia:i, “Hedolo! Wa:legadoma!” Amalalu, sia:ine Bida
ea loboga la:gi da udigili fadegale fasili, osoboga sa:i. 8 Amalalu, a:igele
dunu da amane sia:i, “Dia bulu fegoma! Dia emo salasu salima!” Bida da
amo hamonoba, a:igele da amane sia:i, “Dia abula idiniginisili, nama fa:no
bobogema!” 9 Bida da se dabe iasu diasuga fisimusa:, ema fa:no bobogei.
Be amo hou da a:igele da dafawane hamobebayale e da hame dawa:i galu.
Amabela:? e da simasia ba:bela:? e agoane dawa:i galu. 10 Ela da se dabe
iasu diasu sosodo aligisu dunu afadafa baligilalu, eno amola baligili, ela da
gasa bagade ouli se dabe iasu diasu logo ga:su, amoga doaga:i. Ela masa:ne,
logo ga:su hisu udigili doasili, ela gadili asi. Ela da logoga ahoanoba, a:igele
da Bida hedolo yolesili, alalolesi.
11 Amalalu, Bida da ema doaga:i hou dawa:i galu. E amane sia:i,
“Dafawane! Amo hou da dafawane. Helode da ea gasaga na wadela:musa:
dawa:i galu amola Yu dunu amo hou ba:musa: dawa:i galu. Be Hina Gode
da Ea a:igele dunu na gaga:ma:ne asunasi dagoi.”

‡ **11:28:** Asunasi Dunu Ilia Hou 21:10 * **12:4:** Gadili Asi 12:1-27

12 E da ea hou noga:le dawa:beba:le, asili, Meli (Yone Maga amo ea ame) amo ea diasuga doaga:i. Amo diasuga dunu bagohame gilisili Godema sia:ne gadolalebe ba:i.
13 Bida da logoga lulufigibiba:le, hawa: hamosu a:fini ea dio amo Louda da logo doasimusa: misi. 14 Be e da Bida ea sia: nababeba:le, hahawane bagade hamone, logo duimu gogolei. E da bu ganodini hehenane, 'Bida da gadili lela' eno dunuma sia:i.
15 Fofogadigili, ilia ema amane sia:i, "Di da dadousa!." Be e da mae yolesili amo da dafawaneyale sia:beba:le, ilia bu amane sia:i, "Amabela:? Ea a:igele da misibala:?"
16 Be Bida da mae yolesili, logoga lulufigisa lelu. Oualigilalu, ilia logo doasili, Bida ba:beba:le, bagadewane fofogadigi. 17 Ilia ouiya:ma:ne, Bida da ea lobo gaguia gadole, amo hou Hina Yesu Gelesu da e gadili masa:ne se dabe iasu diasu logo doasi, amo hou olelei. E amane sia:i, "Dilia amo hou Ya:mese amola eno fa:no bobogesu dunuma, olelema." Amalalu, yolesili, e eno sogega asi.
18 Hahabe doaga:le, se dabe iasu diasu sosodo aligisu dunu da fofogadigiba:le, udigili hehenane lalu. Bida da habi asiyale bagadewane dawa:i galu. 19 Helode ea sia:beba:le, ilia bagadewane hogole ba:loba: hamedei galu. Amaiba:le, Helode ea sia:beba:le, eno dadi gagui dunu da Bida ea sosodo aligisu dunuma bagadewane fofada:nanu, fane legei dagoi. Fa:no, Helode da Yudia soge yolesili, Sesalia sogega fonobahadi fimusa: asi.

Helode Bogoi

20 Helode da Daia amola Saidone, amo dunu fi ilima ougi galu. Amaiba:le, ilia gilisili ema fofada:musa: asi. Ilia hidadea, Helode ea diasu ouligisu dunu ea dio amo Bala:sadase amoma ilima fidima:ne sia:i. Amalalu, Helodema doaga:le, e da ilima olofosu olelema:ne, ilia ha:giwane edegei. Ilia ha:i manu ilia eso huluane Helode ea sogega fawane lasu, amaiba:le olofomusa: dawa:i.
21 Eso afadafa ilegei amoga, Helode da ea hina bagade abula salawane, ea Fisu amoga fila heda:le, dunu huluanema sia:ne iasu i. 22 Ilia da ea sia: nababeba:le, amane wele sia:i, "Amo sia: da dunu ea sia: hame. Amo da 'gode' ea sia: agoane!"
23 Amogaluwane, Gode Ea a:igele dunu da Helode fane legei. Bai Helode da dunuma Godema nodoma:ne hame sia:beba:le, hi gasa fi hou fawane hidale dawa:beba:le, a:igele dunu da e fane legei. Helode da ifidiga na dagoiba:le, bogoi.
24 Be dunu eno bagohame da Gode Ea sia: nababeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilia idi da bu heda:su.
25 Banaba:se amola Solo, ela hawa: hamoi dagoiba:le, Yelusaleme moilai bai bagade yolesili bu A:dioge moilaiga misi. Ela Yone Maga oule asi.

13

Ilia da Banaba:se amola Solo Ilegele, Asunasi

1 A:dioge Yesu Ea fa:no bobogesu fi amo ganodini, balofede amola olelesu dunu esalebe ba:i. Ilia dio amo da Banaba:se, Simione (eno dio da Bunumai), Liusiase (Sailini dunu), Ma:naene (Helode ea fofoi mano) amola Solo,. 2 Amo dunu ilia Hina Yesu Gelesu Ea hawa: hamonoba amola ha:i mae nawane sia:ne gadoloba, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da

ilima amane sia:i, “Dilia Banaba:se amola Solo Nama ilegema! Bai Na da ela Na hawa: hamomusa:gini, ilegei dagoi!”

3 Amalalu, ilia ha:i mae nawane sia:ne gadolalu, elama lobo ligisili, asunasi.

Saibalase Soge Ganodini

4 Gode Ea A:silibu da asunasiba:le, Banaba:se amola Solo, da Siliusia moilaiga asi. Amo moilaiga ilia dusagai foga ahoasu liligi amo ganodini fila heda:le, Saibalase sogega asi. 5 Sa:lamisi moilaiga doaga:le, ela Yu dunu ilia sinagoge diasu ganodini Gode Ea sia: olelei. Yone Maga da misiba:le, e da ela fidisu.

6 Asili, ilia Saibalase oga na:iyadodili bega: doaga:le, Ba:ifose moilaiga doaga:i. Amo moilaiga ilia nabi dunu ea dio amo BaYesu ba:i. E da Yu dunu esalu, amola e da balofede dunu hamoi hisu da sia:i. Be e da ogogoi. 7 E da amo oga ouligisu dunu (e da Gamane dunu ea dio amo Sediase Bolase), bagade dawa:su dunu, ema na:iyado esalu. Sediase Bolase da Gode Ea sia: nabimu hanaiba:le, Banaba:se amola Solo, ema misa:ne sia:i. 8 Be nabi dunu ea dio amo Ilima:se (amo da Ba-Yesu ea dio Galigi sia: amo ganodini) e da Sediase Bolase ea dafawaneyale dawa:su hou hedofamusa: dawa:beba:le, Banaba:se amola Solo elama sia:ga gegei. 9 Amalalu Solo (ea dio eno da Bolo) ea dogo da Gode Ea A:silibu amo ea gasaga nabaiwane hamoiba:le, e da moloiwane amo nabi dunuma ba:le, 10 amane sia:i, “Di da Sa:ida:ne ea mano esala. Di da ida:iwane liligi huluane amoma ha lai. Di da eso huluane wadela:i ogogosu hou hamonana. Eso huluane di da Gode Ea dafawane hou sinidigili bu ogogosu hamomusa: dawa:lala. 11 Wali, di da Gode Ea gasa hou ba:mu! Dia si da wadela:mu! Di da eso ea hadigi mae ba:le, Gode Hi fawane hobea uhisia bu ba:mu.” Amalalu, hedolowane Ilima:se ea si da dofoi ba:i. E da udigili lalu, dunu eno e lobolema:ne hogola ahoasu.

12 Gamane ouligisu dunu da amo hou ba:beba:le, Gode Ea hou lalegagui dagoi. Bai e da Hina Gode Ea olelesu amoma bagadewane fofogadigi.

A:dioge Moilai bai bagade Ganodini

13 Bolo amola ea fidisu dunu, da Ba:ifose moilai fisili, asili, Bega moilai bai bagade Ba:mafilia soge ganodini amoga doaga:i. Amo moilaiga, Yone Maga da yolesili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga buhagi. 14 Amalalu, Bega moilai fisili asili, ilia A:dioge moilai bai bagade Bisidia soge amo ganodini, amoga doaga:i. Sa:bade esoga ilia sinagoge diasu ganodini golili sa:ili, fi. 15 Sinagoge ouligisu dunu da Mousese ea Sema amola Balofede dunu ilia dedei amo idilalu, ilima sia:ma:ne dunu asunasi. Ilia amane sia:i, “Na:iyado! Dilia da ninima fidimusa: sia: galea, dilia da ninima sia:mu ninia hanai gala.” 16 Bolo da wa:legadole, ea lobo gaguia gadole, amane sia:i, “Na fi Isala:ili dunu amola eno Dienadaile dunu dilia guiguda: Godema nodosu dunu! Na sia: nabima! 17 *Isala:ili fi ilia Gode da ninia aowalali ilegele, ili fi bagade hamoi. Ilia ga misi dunu agoane Idibidi soge ganodini esalu. Be Gode da Ea gasa bagade amoga, Isala:ili dunu fi gadili masa:ne, Idibidi soge amoga fadegale fasi.

18 †Ode 40 amoga, Gode da ilia hihi hou wadela:i hafoga:i soge amo ganodini ba:i. Be E da mae yolesili, fidilalu. 19 ‡E da Ga:ina:ne soge ganodini fi bagade fesuale gala wadela:lesili, amola ilia soge Isala:ili dunu

* **13:17:** Gadili Asi 1:7, 12:51 † **13:18:** Idisu 14:34; Mousese ea Malasu 1:31 ‡ **13:19:** Mousese ea Malasu 7:1; Yosiua 14:1

fi ilima i. 20 §Amo hou da ode 450 amoga hamoi. Fa:no, E da fofada:su
dunu ilima i. Asili, fofada:su dunu da fidilalu, amogainini balofede dunu
ea dio amo Sa:miuele da ouligisu. 21 **Ilia da Godema hina bagade dunu
ilima ima:ne adole ba:beba:le, Gode da Solo (Gisia ea mano e da Bediamini
ea fi ganodini esalu) amo ilima i. E da ode 40 amoga ilia hina bagade esalu.
22 ††Amo dunu Gode da fadegale, bu Da:ibidi Isala:ili hina bagade hamoi.
Da:ibidi ea hou olelema:ne, Gode amane sia:i, `Yesi ea mano Da:ibidi amo
ea hou Na da hahawane ba:sa. E da Na hanai liligi hamomusa: dawa:.'
23 Be Gode da Ea musa: ilegele sia:i defele, Yesu Gelesu, Da:ibidi egaga fi
dunu, amo Isala:ili dunuma Gaga:su dunu hamoi dagoi. 24 ‡‡Yesu da Ea
hawa: hamosu hame muni hamone, Yone da Isala:ili dunu huluane ilima
ilia wadela:i hou yolesili, ba:bodaise hou hamoma:ne, olelei dagoi.
25 §§Yone da ea hawa: hamosu gadenei dagoi galu, e da dunu huluanema
amane sia:i, 'Na da nowayale dilia dawa:bela:? Dilia da misunu dunu
misa:ne ouesala. Na da amo dunu hame. Be nabima! E da na mabe amo
fa:no misunu. Ea hou da ida:iwanedafa. Amaiba:le, na da Ea emo salasu
fadegamu defele hame ba:sa!'
26 Na fi Isala:ili dunu, A:ibalaha:me egaga fi dunu! Amola Dienadaile
dunu dilia guiguda: Godema nodone sia:ne gadosu dunu! Gode da amo
gaga:su sia: ida:iwane gala ninima iasi dagoi. 27 Bai Yelusalemega esalebe
dunu fi amola ilia ouligisu dunu da Yesu da Gaga:sudafa hame dawa:i galu.
Ilia da balofede sia: dedei amo Sa:bade eso huluane idisa. Be bai noga:le
hame dawa:i. Be ilia Yesuma medoma:ne fofada:i dagoiba:le, balofede
ilia olelei da dafawane ba:sa. 28 ***Ilia Yesuma medoma:ne fofada:su bai
hamedafa ba:i. Be ilia udigili Bailadema Yesu medole legemusa: sia:i.
29 †††Amalalu, Gode Sia: Dedei olelei defele huluane hamoi dagoiba:le, Ea
da:i hodo ilia bulufalegeiga fadegale, gele gelabo amo ganodini sali. 30 Be
Gode da Ea bogosu fisimusa:, Ea da:i hodo wa:lesili, uhinisi. 31 ‡‡‡Amalalu,
E da eso bagohame lalebeba:le, Ea hou lalegagui dunu ilia musa: gilisili
Ga:lili fisili Yelusalemega doaga:musa: logoga ahoasu, ilia da Yesu Ea da:i
hodo ba:i. Amo dunu ilia da wali Isala:ili dunuma olelemusa:, ba:su dunu
esala. 32 - 33 §§§Ninia da Sia: Ida:iwane Gala dilima olelemusa: misi dagoi.
Gode da musa: ninia aowalali dunu ilima hahawane dogolegele imunusa:
sia:i liligi, E da ilia fa:no mabe mano (nini) ninima olelei dagoi. E da Yesu
Gelesu wa:lesibiba:le, amo hou ninima i. Gode Sia: Dedei Gesami Hea:su
ageyadu amo ganodini dedei diala didili hamoi amane,

'Di da Na Gofedafa.
Na da wali eso dia Ada hamoi.'

34 *Gode da eno sia: olelei. Amo da Yesu da uli dogoi amo ganodini mae
dasama:ne bogosu fisimusa:, Gode da wa:lesi amo amane olelei,

'Na da sema hahawane dogolegesu hou
Na musa: Da:ibidima imunu ilegele sia:i liligi, amo Dima imunu.'

35 †Gode Sia: eno da amane dedei,

'Dia hawa: hamosu dunu Dima dogolegei dawa:su dunu,
amo da udigili uli dogoi amo ganodini dasama:ne,

---

§ **13:20:** Bisisu 2:16; 1 Sa:miuele 3:20 ** **13:21:** 1 Sa:miuele 8:5, 10:21 †† **13:22:** 1 Sa:miuele 13:14, 16:12; Gesami Hea:su 89:20 ‡‡ **13:24:** Maga 1:4; Luge 3:3 §§ **13:25:** Ma:diu 3:11; Maga 1:7; Luge 3:16; Yone 1:20, 1:27 *** **13:28:** Ma:diu 27:22-23; Maga 15:13-14; Luge 23:21-23; Yone 19:15 ††† **13:29:** Ma:diu 27:57-61; Maga 15:42-47; Luge 23:50-56; Yone 19:38-42 ‡‡‡ **13:31:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:3 §§§ **13:33:** Gesami Hea:su 2:7 * **13:34:** Aisaia 55:3 † **13:35:** Gesami Hea:su 16:10

Di da hame yolesimu.’
36 Bai Da:ibidi da osobo bagadega esalea, e da Gode Ea hawa: hamonanu,
amalu bogole, ea aowalali ilia uli dogoi amo ganodini salawane dasai. 37 Be
Gode da Yesu bogosu yolesima:ne wa:lesibiba:le, Yesu Ea da:i hodo da amo
dasasu hame ba:i.
38 Dilia huluane! Na fi Isala:ili dunu noga:le dawa:ma! Yesu Ea hou
hamoiba:le, ninia wali wadela:i hou gogolema:ne olofosu hou dilima
olelesa. 39 Nowa dunu da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:sea, ea wadela:i
hou da musa: se dabe iasu diasu agoane dialebe be wali se dabe iasu
diasu da doasibi ba:sa. Mousese ea Sema huluane nabawane hamomu da
hamedeiba:le, amo se dabe iasu diasu doasimu da hamedei ba:i. Be wali
Yesuma dafawaneyale dawa:beba:le, dunu da halegale hahawane masunu
dawa:.
40 Dawa:ma:i! Balofede ilia musa: olelei dilima doaga:sa:besa:le
dawa:ma:i! 41 ‡Ilia amane sia:i,
‘Hidale gasa fi dunu, nabima!
Bogomuwane fofogadigima!
Na waha hamomu liligi dilia da hamedafa dafawaneyale dawa:mu.
Dunu da amo dilima moloiwane olelemu.
Be dilia dafawaneyale dawa:musa: hamedeiwane ba:mu!’ ”
42 Bolo amola Banaba:se, da sinagoge diasu fisili ahoanoba, dunu
huluane ela amo liligi bu noga:le olelema:ne, Sa:bade eso enoga bu misa:ne
sia:i. 43 Dunu huluane da gilisisu yolesi dagoloba, Yu dunu bagohame
amola Dienadaile dunu (ilia da sinidigili, Yu fi ilia hou lalegagui dunu),
amo bagohame Bolo amola Banaba:se, elama fa:no bobogei. Bolo amola
Banaba:se, ilima asigi sia: sia:i. Ela da ilima Gode Ea hahawane dogolegele
fidisu hou mae yolesili, amo ganodini esaloma:ne sia:i.
44 Sa:bade eso enoga, amo moilai dunu mogili, gadenene huluanedafa
da Yesu Ea sia: naba misi. 45 Be Yu dunu da dunu bagohame gilisibi
ba:beba:le, mudasu bagade ba:i. Ilia Boloma gadele sia:ga gegei. 46 Be
Bolo amola Banaba:se, ela mae beda:ne gasa bagadewane sia:i, “Dilia Yu
dunu da hidadea Gode Ea sia: nabi dagoi. Bai Gode da amo ilegei dagoi.
Be dilia amo sia: hihiba:le, dilia eso huluane Fifi Ahoanusu lamu dilia
defele hame dawa:beba:le, defea, ninia dili fisili asili, Dienadaile dunuma
olelemu. 47 §Hina Gode da amo hamoma:ne sia:i ninima olelei amane,
‘Dilia da Dienadaile dunuma hadigi olelema:ne
amola osobo bagade dunu ilia mae bogole Fifi Ahoanusu lama:ne,
Na da dili Na gamali agoane hamoi dagoi!’ ”
48 Amo sia: nababeba:le, Dienadaile dunu da hahawane bagade
ba:beba:le, Gode Ea Sia: amoma nodoi. Amola nowa dunu da eso huluane
Fifi Ahoanusu lama:ne Gode da ilegei dagoi, amo dunu da Yesu Ea hou
lalegagui.
49 Amo soge ganodini, dunu huluane ilia Hina Gode Ea Sia: nabi
dagoi. 50 Be Yu dunu da ougili sia:beba:le, amo moilai bai bagade
asigilai dunu amola Dienadaile Godema nodone sia:ne gadosu uda da Bolo
amola Banaba:se elama se bagade iasu. Ilia da ela fisili masa:ne sefasi.
51 **Amaiba:le, ili fisimusa: olelema:ne, Bolo amola Banaba:se, da osobo
ilia emo gafega diala amo doga:sili, yolesili asili, Aigouniame moilai bai
bagadega asi. 52 Be Yesu Ea hou lalegagui dunu A:dioge moilai ganodini

‡ **13:41:** Haba:gage 1:5 § **13:47:** Aisaia 42:6, 49:6 ** **13:51:** Ma:diu 10:14; Maga 6:11; Luge 9:5, 10:11

esala da hahawane bagade ba:i. Ilia dogo da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga nabaiwane ba:i.

14

Aigouniame Moilai bai bagade Hou

1 Aigouniame moilaiga Bolo amola Banaba:se, da ela musa: hou defele, sinagoge diasu ganodini Gode Ea Sia olelei. Ela da gasawane olelebeba:le, Yu dunu amola Dienadaile dunu bagohame da Yesu Ea hou lalegagui. 2 Be mogili Yu dunu ilia lalegagumu higa:iba:le, ilia Dienadaile dunu ilima Yesu Ea fa:no bobogesu dunuma ougima:ne sia:i. 3 Be eso bagohame asunasi dunu da amo moilaiga Hina Gode Yesu Gelesu Ea Sia: gasawane olelesa ouesalu. Ela sia: amo Gode Ea hahawane dogolegele iasu olelesu sia: amo eno dunu da dafawaneyale dawa:ma:ne, ela da musa: hame ba:su gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hamomusa:gini, Gode da gasa elama i.

4 Amalalu amo moilai fi dunu da mogi. Mogili ilia Yu dunu ilia la:idi esalu. Mogili ilia asunasi dunu fidimusa: dawa:i.

5 Amalalu, mogili Dienadaile dunu amola Yu dunu ilia ouligisu dunu, ilia da asunasi dunuma se imunusa: dawa:i galu. Ilia da igiga medomusa: dawa:i. 6 Amo sia: nababeba:le, ilia yolesili, hobeale, Lisadala moilai bai bagade amola Debe moilai bai bagade, amo da Liga:iounia soge amo ganodini, amola eno soge amo sisiga:le dialu soge amoga asi. 7 Ela da amo soge ganodini, Gode Ea Sia: Ida:iwane olelei.

Lisadala amola Debe amo Ganodini Olelei

8 Lisadala moilai amo ganodini, dunu afae e da gasuga:igiwane lalelegele, hamedafa wa:le ahoasu esalu. 9 Amo dunu da fili, Bolo ea sia: nabalu. Bolo da amo ea dafawaneyale dawa:su hou da e da uhimu defele ba:beba:le, ema moloiwane ba:lalu,

10 ha:giwane sia:i, “Di wa:legadoma!” Amalalu, amo dunu da hedolowane wa:legadole, lalu. 11 Dunu bagohame gilisibi ba:i. Ilia da Bolo ea hamoi ba:beba:le, ilia sia:dafa (Liga:iounia sia:) amoga bagadewane wele sia:nanu, “ ‘gode’ ilia da dunu agoane bu afadenene, gudu sa:ili ninima doaga:i!” 12 Amo dunu da amane dawa:i : Siuase e da ‘gode’ ilia ouligisu dunu amola Hemisi da ‘gode’ ilia sia: adole iasu dunu. Amaiba:le, ilia Banaba:sema Siuase dio asuli. Amola Bolo da sia: bagade olelebeba:le, ema Hemisi dio asuli.

13 Siuasema gobele salasu dunu, amo ea debolo diasu da moilai bai bagade gadili dialu. E da gawali bulamagau amola ifa sogea liligi, moilai logo holeiga gaguli misi. E amola dunu bagohame gilisi, ilia da asunasi dunuma gobele salasu hou hamomu hanaiba:le, gaguli misi.

14 Be ilia hamomu hanai liligi nababeba:le, Banaba:se amola Bolo, ela da abula gadelale, dunu ilia gilisisu amo ganodini hehenane, bagadewane wele sia:nanu,

15 *“Dilia abuliba:le agoane hamosala:? Ania da dili defele, osobo bagade dunu fawane. Ania Gode Ea Sia: ida:iwane dilima olelela misi. Ania da amo dili waha sia:i hamedei liligi yolesili, Godedafa (E da mu, osobo bagade, hano wayabo bagade amola amo ganodini liligi huluane, hamoi dagoi) Ema sinidigima:ne dilima olelela misi.

16 Musa:, dunu huluane da ilia hanai asigi dawa:su amoma fa:no bobogebeba:le, E da ilia logo hame hedofai. 17 Be osobo bagade dunu

* **14:15:** Gadili Asi 20:11; Gesami Hea:su 146:6

ilia Ea hou dawa:ma:ne, E da eso huluane hou ida:iwane olelesu. E da dilima muagado gibu iaha. Dilia ha:i moma:ne defele, E da dilia bugi fage legema:ne iaha. E da ha:i manu dilima iaha, amola hahawane hou bagade iaha!" 18 Asunasi dunu ela da ilima amo gasa bagade sia: sia:i. Be ilia da elama gobele salasu hamomu bagadewane hanaiba:le, ela da amo logo damumusa: gadenene hamedeiwane ba:i.

19 Be Yu dunu eno da A:dioge moilai amola Aigouniame moilai yolesili, Lisadala moilaiga misi. Ilia sia:beba:le, dunu bagohame da Bolo amola Banaba:se yolesili, ilia la:ididili lelu. Ilia Bolo igiga medole legele, e bogoi dagoi ilia dawa:beba:le, ea da:i hodo hiougili moilai gadili ha:digi. 20 Be Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Bolo ea da:i hodo amoga gadenene gilisibiba:le, Bolo da wa:legadole moilaiga buhagi. Golale, hahabe, e amola Banaba:se da Debe moilaiga asi.

Ela da A:dioge Moilaiga Bu Asi

21 Bolo amola Banaba:se da Debe moilai amo ganodini Gode Ea sia: Ida:iwane olelebeba:le, dunu bagohame da Yesu Ea hou lalegaguli, Ema fa:no bobogei. Amalalu, ela asili Lisadala moilaiga doaga:le, fisili asili, Aigouniame moilaiga doaga:le, fisili asili, A:dioge moilai Bisidia soge ganodini amoga doaga:i. 22 Ela Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia dogo denesima:ne, ilima asigi sia:su. Ilia dafawaneyale dawa:su hou mae fisima:ne, ela da ilima fidisu olelesu. Ela amane olelei, "Ninia da se nabasu bagohame nabalu, hahawane Gode Ea Hinadafa Hou amo ganodini golili sa:imu!"

23 Yesu Ea fa:no bobogesu fi afae afae hamobeba:le, Bolo amola Banaba:se, da sese asigilai Gode Ea hawa: hamomusa:gini ilegei dagoi. Ela da amo asigilai ilia hou defele ba:loba, ela da ha:i mae nawane, Hina Gode da ilegei dunu amo fidima:ne, Ema sia:ne gadosu.

24 Ela da Bisidia soge golili baligili, Ba:mafilia sogega doaga:i. 25 Amo soge ganodini ela da Gode Sia: amo Bega moilai ganodini olelelalu, asili, A:dalaia moilaiga doaga:i. 26 Amo yolesili, ela foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le bu A:dioge moilaiga doaga:i. Amo moilaiga, musa: Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da ela hawa: hamomu amo Gode da Ea hahawane dogolegele iasu hou amoga fidima:ne, ilia da musa: sia:ne gadoi. Amo hawa: hamosu da wali dagoiwane ba:i.

27 Ela da A:dioge moilaiga doaga:loba, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu huluane da ela sia: nababeba:le, gilisi. Ela da Gode da elama hou hamoi amola Dienadaile dunu da dafawaneyale dawa:ma:ne, Gode da logo doasi dagoi, amo sia:ne iasu olelei.

28 Amalalu ela da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilima eso bagohame sigi esalu.

15

Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Fofada:su

1 *Be eno dunu ilia da Yudia soge yolesili, A:dioge moilaiga misini, Yesuma fa:no bobogesu dunuma amane olelei, "Dilia da Mousese ea Sema defele, gadofo damusu hou hame hamosea, Gode Ea gaga:su hou hamedafa ba:mu!" 2 Amo olelebeba:le, Bolo amola Banaba:se da ilima sia:ga gegei. Amalalu, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da fofada:nanu, Bolo, Banaba:se, amola A:dioge dunu mogili ili asunasi. Ilia da Yelusaleme

* **15:1:** Gobele Salasu 12:3

moilai bai bagade amoga asunasi dunu amola asigilai dunu, ilima bai adole ba:musa:gini asunasi.

3 Sese dunu da amo dunu asunasi. Ahoanoba, ilia Finisia amola Samelia, amo soge baligilaloba, dunu fi ilima Dienadaile dunu da sinidigili Godema buhagi amo olelebeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da hahawane bagade ba:i. 4 Ilia Yelusaleme moilai bai bagade amoga doaga:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu huluane, asunasi dunu amola asigilai dunu huluane, ilima hahawane bagade yosia:i. Ilia hou hamoiba:le, Gode da gasa bagade hamoi, amo huluane ilia Yelusaleme fi ilima olelei.

5 Be mogili Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu, ilia da Fa:lisi gilisisu amo ganodini esalu dunu, amo da wa:legadole amane sia:i, “Musa: hame lalegagui Dienadaile dunu ilia Yesu Ea hou lalegagusia, ilia gadofo damuma:mu amola Mousese ea Sema huluane nabawane hamoma:mu!” 6 Amaiba:le, asunasi dunu amola sese asigilai dunu, amo hou fofada:musa: gilisi. 7 †Sedagawane fofada:nanu, Bida da wa:legadole amane sia:i, “Na fi dunu! Dilia dawa:! Musa: ninia fi amo ganodini, Gode da na da Dienadaile dunuma Ea Sia: Ida:iwane Gala olelemusa:, ilegei dagoi. 8 ‡Gode da dunu huluanedafa ilia asigi dawa:su liligi dawa:. E da Dienadaile dunuma hahawane bagade amo olelema:ne, Ea musa: Ea A:silibu Hadigidafa Gala ninima iasu amo defele, E da Dienadaile dunuma i dagoi. 9 E da ilima amola ninima hou hisu hisu hame hamoi. E da defele hamoi dagoi. Ilia da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Ea da ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoi. 10 Amaiba:le, dilia da abuliba:le Godema ougima:ne ado ba:ma:bela:? Ninia amola ninia aowalali dunu da amo musa: sema bagade liligi dioi bagade ba:beba:le, hamomu da hamedeiwane ba:i. Amaiba:le, abuliba:le amo dioi bagade liligi Yesu Ea fa:no bobogesu dunuma olelesala:? 11 Hame mabu! Hina Yesu Gelesu da ninima hahawane dogolegele iabeba:le, ninia Ea hou dafawaneyale dawa:be amola nini Helo logoga ahoasu ga:i dagoi ba:sa. Musa: hame dawa:su dunu da amo hou defele, Yesu Ea gaga:su hou ba:sa!”

12 Banaba:se amola Solo da Gode Ea gasa bagade musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hou ela da Dienadaile dunu fi amo ganodini hamoi, amo ilima olelelaloba, dunu gilisisu da ouiya:le esalu. 13 Ela sia: dagobeba:le, Ya:mese amane sia:i, “Na fi dunu! Nabima! 14 Gode da Dienadaile dunu fi ilima Ea asigi hou olelema:ne, Ema fa:no bobogema:ne dunu fi ilegei dagoi. Saimone da amo hou ninima olelei dagoi. 15 Musa: balofede dunu ilia sia: Gode Sia: Dedei Buga ganodini dedei diala da amo hou defele olelesa, amane, 16 §‘Hina Gode da amane sia:sa;

Hobea, Na da bu misini,
Da:ibidi ea hina bagade hou bu wa:lesimu.
Amo da wadela:lesiba:le dafai, be Na da bu hahamomu.
17 Amasea, eno osobo bagade fifi asi gala dunu da Nama doaga:mu.
Na da Na fi ganodini esaloma:ne,
Dienadaile dunu ilegei dagoi.
Amo dunu huluane da nama misunu.
18 Hina Gode da amo sia:sa. E da musa: hemonega olelei dagoi.’ ”

19 Ya:mese da eno amane sia:i, “Na agoane dawa:! Dienadaile dunu ilia waha Godema sinidigilala, ilima ninia se imunu da defea hame galebe.

---

† **15:7:** Asunasi Dunu Ilia Hou 10:1-43 ‡ **15:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 2:4, 10:44 § **15:16:** A:imose 9:11-12

20 **Be amo hou fisili, ninia ilima meloa dedene imunu da defea. Amane,
‘Ha:i manu da loboga hamoi ogogosu ‘gode’ o wadela:i a:silibu ilima
imunusa: lai dagoiba:le sema hamoi, amo mae moma. Amola wadela:i uda
lasu hou amola sama da ea sama adole lasu hou, amo agoai hou huluane
mae hamoma. Amola maga:me mae moma amola ohe fi amo da galogoa
ga:iba:le medoi amo mae moma!’ 21 Bai Mousese ea Sema da musa: amola
wali, ilia Sa:bade eso huluane sinagoge diasu ganodini idilala. Amola ilia
da moilai huluane amo ganodini, ea sia: olelelala.”

Ilia da Dienadaile Dunuma Meloa Dedene I

22 Amalalu, asunasi dunu, sese asigilai dunu amola Yesu Ea fa:no
bobogesu dunu huluane, fofada:nanu, ilia gilisisu amoga dunu enoma
ilegemusa: dawa:i galu. Amo dunu ilia amola Bolo amola Banaba:se,
A:dioge moilaiga asunasimusa: dawa:i. Ilia da dunu aduna, amo Yudase
(eno dio da Basaba:se,) amola Sailase, ela hou hahawane ba:i. Amaiba:le,
ilia da amo dunu asunasi. 23 Ilia meloa dedene, ili gaguli masa:ne i, amane,

“Ninia asunasi dunu amola sese asigilai dunu - dilia olalali - ninia
da dili Dienadaile dunu A:dioge moilai, Silia soge amola Silisia
soge amo ganodini esala, dilima asigi sia:sa. 24 Ninia gilisisu dunu
mogili da asili, ilia sia:beba:le dilima se bagade iasu, amo ninia
nabi dagoi. Be amo hou hamomusa:, ninia da ilima hamedafa
sia:i. 25 Amaiba:le, ninia gilisili, fofada:nanu, dilima ilegei adole iasu
dunu asunasimusa: dawa:i galu. Ela da ninia dogolegei na:iyado
Banaba:se amola Bolo sigi masunu. 26 Banaba:se amola Bolo da Hina
Gode Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, eno dunu ilia ela medole
legemusa: dawa:i galu. 27 Defea! Ninia Yudase amola Sailase, dilima
asuna ahoa. Ela da lafidili, nini meloa dedei liligi defele dilima
adole imunu. 28 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amola nini, da
asigi dawa:su afadafa hamoi dagoi amane. Dilia dioi bagade liligi
amoma mae dawa:ma. Be hagudu dedei liligi fawane nabawane
hamoma. 29 ‘Ha:i manu da loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ma wadela:i
a:silibu ilima imunusa: lai dagoiba:le sema hamoi, amo mae moma.
Maga:me mae moma. Ohe fi amo da galogoa ga:iba:le medoi amo
mae moma. Amola wadela:i uda lasu hou huluane mae hamoma.
Amo liligi huluane fisili, dilia hou ida:iwane hamosu dunu agoane
ba:mu. Dilima asigisa!’

30 Ilia da sia: adole iasu dunu asunasi. Ilia da A:dioge moilaiga doaga:le,
ilia sia:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu huluane da gilisi dagoi.
Amalalu, ilia da ilima meloa dedei i. 31 Ilia da amo sia: idibiba:le, amola
asigi sia: amo ganodini dedei ba:beba:le, hahawane bagade ba:i. 32 Yudase
amola Sailase, (ela amola da balofede hou dawa:i) ela da ilima mae
beda:iwane, ilia dogo denesima:ne amola gasa ima:ne, sia: sedagawane
olelei. 33 Ela da amo moilaiga esalu, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da
ela olofoiwane ela asunasi dunuma buhagima:ne asunasi. 34 Be Sailase
da amogawi bu esalumusa: dawa:i. 35 Bolo amola Banaba:se ela amola
da A:dioge moilaiga esalu. Ela amola eno dunu bagohame da gilisili Hina
Gode Ea sia: Ida:iwane olelelalu.

Bolo amola Banaba:se da Afafai

36 Fa:no, Bolo da Banaba:sema amane sia:i, “Defea! Ninia buhagili, ninia
musa: moilaiga nini Hina Gode Sia: olelei, ninia fi dunu ilia waha esalebe

** **15:20:** Gadili Asi 34:15-17; Gobele Salasu 17:10-16, 18:6-23

hou ba:musa: masunu da defea!” 37 Banaba:se da Yone Maga sigi masunu
dawa:i galu. 38 ††Be Bolo da amo dunu sigi masunu higa:i galu. Bai Yone
Maga da musa: ea hawa: hamosu mae dagole, Ba:mafilia soge udigili
yolesili, sinidigili buhagi. 39 Bolo amola Banaba:se, da sia:ga gegei. Sia:ga
bagade gegeiba:le, ela da afafai. Banaba:se da Yone Maga oule asili, foga
ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le, Saibalase ogaga doaga:musa:
asi.
40 Be Bolo da fidisu dunu eno amo ea dio Sailase amo ilegele, yolesili asi.
Ahoabeba:le, Gode da ela hahawane dogolegele fidima:ne, Yesu Ea fa:no
bobogesu fi dunu da Godema sia:ne gadoi. 41 Ela da Silia amola Silisia,
amo soge ganodini Gode Ea fa:no bobogesu fi huluane ilima gasa ima:ne
lalu.

16

Dimodi da Bolo amola Sailase elama Gilisi

1 Bolo da asili, Debe moilaiga doaga:le, yolesili asili, Lisadala moilaiga
doaga:i. Amo moilai ganodini Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ea dio amo
Dimodi esalu. Ea ame da Gode Ea hou lalegagui Yu uda esalu, be ea ada da
Galigi dunu. 2 Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu Lisadala amola Aigouniame
moilai amo ganodini esalu, ilia huluane da Dimodi ea hou hahawane ba:i.
3 Bolo da Dimodi sigi masunu dawa:beba:le, ea gadofo damui. Yu dunu
huluane amo soge ganodini ilia Dimodi eda da Galigi dunu dawa:i. Amo
dawa:beba:le, e da Dimodi ea gadofo damui. 4 Ilia moilai enoma enoma
asili, ilia da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunuma, Yelusaleme moilai bai
bagade fi, asunasi dunu amola sese asigilai dunu ilia fofada:su liligi olelei.
Amola amo sema nabawane hamoma:ne sia:i. 5 Amaiba:le, sese fi dunu
ilia dafawaneyale dawa:su hou da asigilalu. Eno dunu da ilima gilisiba:le,
ilia idi da bagade heda:su.

Bolo da Daloua:se Moilai Ganodini Esalawane Ba:i

6 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ilima amo A:isia soge ganodini
Gode Sia: olelemu da logo hame gala, olelei. Amaiba:le, ilia Falidia amola
Gala:isia, amo soge ganodini lalu. 7 Ilia Misia soge alalo amoga doaga:le,
ilia Bidinia soge ganodini masunu dawa:i galu. Be Yesu Gelesu Ea A:silibu
Hadigidafa Gala da logo hame gala olelebeba:le, yolesi. 8 Amaiba:le, ilia
Misia soge baligili, Daloua:se moilai bai bagadega doaga:i.
9 Amo gasiga, Bolo da ea asigi dawa:su ganodini esalawane ba:i. E da
Ma:sidounia dunu lelu ema ha:giwane agoane adole ba:lalebe ba:i, “Nini
fidimusa:, Ma:sidounia sogega misa!” agoane ba:i. 10 Bolo da amo esalu
ba:su ba:beba:le, ninia da Ma:sidounia sogega masa:ne momagei. Bai Gode
da nini amo dunuma Ea Sia: Ida:iwane olelema:ne ninima wei dagoi, ninia
dawa:i.

Filibai Moilai Bai Bagadega, Lidia da Gode Ea Hou Lalegagui

11 Daloua:se moilai bai bagade yolesili, ninia foga ahoasu dusagai amo
ganodini fila heda:le, moloiwane asili, Sa:moudala:isi oga amoga doaga:le,
golale, asili, Nia:boulisi moilai bai bagadega doaga:i. 12 Dusagai fisili,
ninia soge amo golili, Filibai moilaiga doaga:i. Filibai da Ma:sidounia
soge amo ganodini bisili moilai dialu. Louma gamane da amo moilai
ouligisu. Amo ganodini ninia eso bagahame agoane esalu. 13 Sa:bade esoga
ninia moilai yolesili gadili asili, Yu dunu ilia hano bega: Godema sia:ne

†† **15:38:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:13

gadomusa: gilisisu amo ninia dawa:beba:le, amo sogebi hogolalu. Uda da gilisibi ba:loba, ninia amola fili, ilima sia: dasu. 14 Amo uda gilisisu da ninia sia: nabi. Uda afae ea dio amo Lidia. E da Daiadaila esalu uda, amola ea hawa: hamosu da abula ogaiyei bidi lasu. E da Godema nodosu hou hanai galu. Amalalu, Bolo da sia:beba:le, Hina Gode da Lidia ea dogo ganodini olelebeba:le, e Bolo ea sia: hanaiwane nababeba:le, lalegagui. 15 E amola dunu amola uda, huluane ea diasu ganodini esalu, da hanoga fane sanasinanu, e ninima amane sia:i, "Na da Yesu Gelesu Ea hou moloiwane lalegagui dagoi amo dilia dafawaneyale dawa:i galea, na diasuga ouesalumusa: misa." E da ninima ha:giwane adole ba:beba:le, ninia da ea diasuga ouesalumusa: asi.

Filibai Moilaiga Ilia Bolo amola Sailase, Se Dabe Iasu Diasu Ganodini Sali

16 Eso afaega, ninia sia:ne gadosu sogebi doaga:musa: ahoanoba, muniga bidi lai udigili hawa: hamosu a:fini da ninima doaga:i. Ea dogo ganodini Fio mano aligila sa:iba:le, amo ea gasaga e da ba:la:lusu hou hamosu. E da fa:no misunu hou eno dunuma olelebeba:le, ilia da muni bagade amo a:fini ea ouligisu dunuma iasu. 17 E da Bolo amola ninima fa:no bobogele, bagadewane amane wele sia:nanu, "Amo dunu da 'gode' huluanema baligisu Gode, amo Ea hawa: hamosu dunu. Ilia da dilima gaga:su logo olelemu!" 18 Amo hou e da eso bagohame amoga hamobeba:le, Bolo da da:i dioi bagade ba:i. E da sinidigili, wadela:i a:silibu amo a:fini ea dogo ganodini esalu amoma amane sia:i, "Yesu Gelesu Ea Dioba:le, di amo a:fini ea dogoga fadegale fasima!" Amogaluwane, Fio liligi da mugului dagoi.

19 Be amo a:fini ea ouligisu dunu da ilia muni lamu logo damui dagoi ba:beba:le, ilia Bolo amola Sailase gagulaligili, fofada:su dunu amo fofada:su soge bidi lama:ne diasu soge amo ganodini dialu, amoga hiouginana asi. 20 Ilia da Louma fofada:su dunuma doaga:loba, amane sia:i, "Amo dunu da Yu dunu. Ilia sia:ga gegesu ninia moilai ganodini wili gala:sa. 21 Ilia hou ninia sema wadela:musa: olelesa. Ninia da Louma fi dunu esala. Amaiba:le ninia da ili hou hamomu amo da hamedei!" 22 Dunu huluane gilisi da amo dunu fidimusa:, Bolo amola Sailase, elama sia:ga gegei. Amalalu, Louma fofada:su dunu da Bolo amola Sailase, ela abula gadelale fadegale fasili, dadi gagui dunu da ela fegasuga fama:ne sia:i. 23 Ha:giwane fananu, ilia da ela se dabe iasu diasu ganodini ha:digi. Se dabe iasu diasu ouligisu dunuma logo noga:le ga:sima:ne sia:i.

24 Amo sia: nababeba:le, se dabe iasu diasu ouligisu dunu e da Bolo amola Sailase, se dabe iasu diasu ganodinidafa, amo ganodini sali. Ela mae masa:ne, ela emo e da dioi bagade ifa amo ganodini la:gi.

25 Gasimogoa, Bolo amola Sailase, Godema sia:ne gadosa amola Gode Ea gesami hea:lalebe ba:i. Eno se dabe iasu diasu ganodini sali dunu huluane da nabalu.

26 Amalaloba, bebeda:nima bagade misi. Gasa bagadeba:le, se dabe iasu diasu amola se dabe iasu diasu lelu soge, da bagadewane ugugui. Hedolowane, se dabe iasu diasu logo huluane doasili, se dabe iasu diasu dunu huluane ili sia:ine la:gi udigili fadegai dagoi ba:i. 27 Se dabe iasu diasu ouligisu dunu e da nedigili, wa:legadole, logo doasi dagoi ba:beba:le, se dabe iasu diasu sali dunu huluane da hobea:i dagoi, e agoane dawa:i galu. Amaiba:le, ea gobihei bagade duga:le gadole, hi da:i hi gobele medomusa: dawa:i galu.

28 Be Bolo da ema halagala:le amane sia:i, “Dia da:i mae medoma! Ninia huluane guiguda: esala!”
29 Se dabe iasu diasu ouligisu dunu da ea hawa: hamosu dunu amo ema gamali gaguli misa:ne sia:i. E da se dabe iasu diasu ganodini hehenane, beda:iba:le e da Bolo amola Sailase, amo ela emo gadenenewane yaguguli diasa:i. 30 Amalalu, e da ela lobolele gadili oule asili, elama adole ba:i, “Ada! Na gaga:ma:ne adi hamoma:bela:?”
31 Ela bu adole i, “Di da Hina Gode Yesu Gelesu dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, di amola dia sosogo fi da gaga:su ba:mu.” 32 Amalalu ela Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala ema amola dunu huluane amo diasu ganodini esalu, ilima olelei.
33 Amalalu, se dabe iasu diasu ouligisu dunu da ela la:ididili oule asili, ela fa:gi amola fofai dodofei. E amola ea sosogo fi, huluane gilisili hanoga fane sanasi.
34 Amalalu, e da Bolo amola Sailase, bu ea diasuga oule heda:le, elama ha:i manu i. E amola ea sosogo fi, da Gode Ea hou waha dafawaneyale dawa:beba:le, hahawane bagade ba:i.
35 Golale hahabe, Louma Gamane fofada:su dunu da dadi gagui dunu se dabe iasu diasu ouligisu dunuma, Bolo amola Sailase, gadili masa:ne se dabe iasu diasu logo doasima:ne sia:musa: asunasi.
36 Amaiba:le, se dabe iasu diasu ouligisu dunu da Boloma amane sia:i, “Fofada:su dunu da di amola Sailase masa:ne, se dabe iasu diasu logo doasima, amo adomusa:, dunu asunasi dagoi. Amaiba:le, alia wali olofoiwane masunu da defea.”
37 Be Bolo da dadi gagui dunuma amane adole i, “Ilia da ania da wadela:i hou hamoi hamedafa ba:i. Be ilia dunu huluane ba:ma:ne, ani bagade fasu. Ania amola da Louma fi dunu esala. Amalalu, ilia ani se dabe iasu diasu ganodini ha:digi. Be wali ilia ani wamowane gadili asunasimusa: dawa:sa. Hame mabu! Louma fofada:su dunu ilisu misini, asigiwane ani se dabe iasu diasu logo ilisu doasimu da defea!”
38 Dadi gagui dunu da buhagili, Louma fofada:su dunuma amo sia: olelei. Bolo amola Sailase da Louma fi dunu, amo sia: nababeba:le, ilia bagadewane beda:i galu.
39 Amaiba:le, ilia elama asili, elama asigi sia: sia:i. Amalalu, ela ilia lobolele, se dabe iasu diasu fisili, asigiwane eno diasuga masa:ne sia:i. 40 Be Bolo amola Sailase, da se dabe iasu diasu fisili, Lidia ea diasuga asi. Amoga ela Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu yosia:le, ilima fidisu asigi sia: sia:nanu, fisili asi.

17

Bolo amola ea na:iyado da Desalouniga Moilai bai bagadega Se Nabi

1 Bolo amola Sailase, da A:mafiboulisi moilai bai bagade amola A:bolounia moilai baligili, Desalouniga moilai bai bagadega doaga:i. Amo moilai ganodini da sinagoge diasu galu. 2 Ea musa: hamonanu hou defele, Bolo da sinagoge diasuga golili sa:i. Sa:bade eso udianaga, e da dunuma gilisili sia: dasu. 3 E da Gode Sia: Dedei olelei. Musa: dedei da Mesaia (Gode Ea ilegei dunu) da fa:no se nabimu amola bogole, wa:legadomu, e da amo dedei noga:le olelei. Bolo da amane sia:i, “Amo dunu Yesu Gelesu na da dilima olelesa, amo da Mesaia.” 4 Mogili da dafawaneyale dawa:beba:le, Bolo amola Sailase elama madelagi. Mogili ouligisu dunu ilia uda amola

Galigi fi Godema nodone sia:ne gadosu dunu, ilia Bolo amola Sailase elama madelagi.

5 Be Yu dunu da mudabeba:le, ilia da wadela:i hamosu udigili esalebe dunu bagohame gilisi. Amo dunu da sia:ga gegebeba:le, dunu huluane Desalouniga moilai ganodini da wili gala:su. Wadela:i hamosu dunu da Bolo amola Sailase ela da Ya:isane ea diasuga esala, amo dawa:i galu. Ilia da ela dunu gilisisu amoga hiouginana masusa: dawa:i. Amaiba:le ilia Ya:isane ea diasuga gegemusa: doaga:la:i. 6 Be Bolo amola Sailase hame ba:beba:le, ilia da Ya:isane amola eno Yesu Ea hou lalegagui dunu, hiougili, moilai fofada:su dunuma doaga:le, ilima amane halasu, "Amo dunu da soge huluane ganodini wili gala:su. Wali ilia da ninia moilaiga doaga:i dagoi. 7 Ya:isane da amo dunu ea diasu ganodini aowasu. Ilia huluane da ninia Louma Hina ea sema wadela:sa. Hina bagade eno Ea dio amo Yesu da esalebe, ilia da ogogole sia: daha!"

8 Amo sia:beba:le, dunu huluane gilisi amola moilai fofada:su dunu, da gilisili ougili sia:ga gegenana halasu. 9 Amalalu, fofada:su dunu da Ya:isane amola eno fa:no bobogesu dunu ilima ilia se dabe iasu diasu logo doasima:ne dabe lai dagole, ilima fisili masa:ne sia:i.

Bolo amola Sailase da Belia Moilai Bai Bagadega Doaga:i

10 Gasi doaga:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Bolo amola Sailase amo Belia moilaiga asunasi. Amoga doaga:loba, ela da sinagoge diasu ganodini golili sa:i.

11 Amo moilai dunu ilia nabasu hou da Desalouniga dunu ilia hou baligi dagoi. Ilia hanaiwane Yesu Ea sia: nabasu. Eso huluane, Bolo ea sia:i liligi ado ba:ma:ne, ilia Gode Sia: Dedei Buga idili, bai hogolalu. 12 Bagohame da lalegagui dagoi. Bagade gagui Galigi uda bagohame amola Galigi dunu bagohameda lalegagui dagoi. 13 Be Yu dunu Desalouniga moilaiga esalu, amo da Bolo da Belia moilai bai bagadega esalebe amola Gode Ea sia: olelei dagoi, amo nabi. Ilia da misini, Belia dunu Boloma ougima:ne wili gala:su. 14 Amaiba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Bolo hano wayabo bagade bega: doaga:ma:ne asunasi. Be Sailase amola Dimodi da Belia moilaiga esalu.

15 Be Bolo ea ouligisu dunu da Bolo oule asili, A:denese moilai bai bagadega doaga:le, Belia moilai bai bagadega buhagi. Bu doaga:le, ilia Sailase amola Dimodi, elama Bolo ea olelei sia:i amo, Boloma hedolowane bu gilisima:ne sia:i.

Bolo da A:denese Dunuma Sia:i

16 Bolo da A:denese moilai bai bagadega Sailase amola Dimodi, ema bu gilisimusa: ouesalea, e da amo moilai ganodini ogogosu 'gode' loboga hamoi liligi bagohame ba:beba:le, se bagade nabi. 17 Amaiba:le, e da sinagoge diasu ganodini, Yu dunu amola Dienadaile Godema nodone sia:ne gadosu dunu, ilima bagade sia: dasu. Amola e da dunu bidi lama:ne diasu sogebi amo ganodini amola dunu amo da udigili manebeba:le, ilima sia: olelei. 18 Eno olelesu dunu fi ilia dio amo Ebigiulia:ne amola Sidouigi, ili amola Bolo, da gilisili fofada:su. Mogili ilia amane sia:i, "Amo gasa fi dadousa dunu da adi sia: dasula:?" Be eno dunu da bu adole i, "Amabela:? E da 'gode' liligi hisu amo ilia hou olelesala:?" Bolo da Yesu Gelesu Ea hou amola Ea wa:legadosu hou, amo olelebeba:le, ilia agoane sia: dasu. 19 Amaiba:le, ilia da Bolo Gasolo dunu gilisisu ilima oule asi. Gasolo gilisisu ea dio amo Eliobagase. Ilia ema amane adole ba:i, "Ninia da dia gaheabolo

olelesu liligi amo bai nabimu hanai gala. 20 Dia olelesu liligi mogili ninia fofogadigili naba. Ninia da amo bai dawa:mu hanai gala!"
21 (A:denese fi dunu amola ga misi dunu amo moilai ganodini esalu, da eso huluane gaheabolo hou sia: sa:imusa: dawa:lalu. Hou eno hame hamosu - amo fawane.)
22 Bolo da wa:legadole, Gasolo dunu huluane nabima:ne amane sia:i, "Dilia A:denese dunu huluane da a:silibu liligi ilima bagadewane dawa:lala, amo na da ba:sa.
23 Na da dilia moilai ganodini dilia sia:ne gadosu sogebi ba:musa: ahoabeba:le, na da oloda ba:i. Amo da:iya dedei diala amane, " 'gode' amo ninia hame dawa:" amo na ba:beba:le, dili da a:silibu liligi ilima bagadewane dawa:lala, na dawa:i. Amaiba:le, dilia hame dawa:su liligi, dilia ilima udigili sia:ne gadosu liligi, amo na da dilima olelemu.
24 *Godedafa, E da osobo bagade amola amo ganodini liligi huluane, hahamoi dagoi. E da mu amola osobo bagade, amoma Hina Gode esala. E da dunu ili loboga gagui debolo diasu amo ganodini hame esala. 25 Hisu da defele esala. Ninia da hawa: hamobeba:le, Ea hou fidimu da hamedei. Hisu da esalusu, mifo, liligi huluanedafa amola dunu huluanedafa ilima iahabeba:le, ninia da Ea hou afadenemusa: hame dawa:. 26 Gode da dunu afadafa hamoi galu. Amo ea mano da osobo bagade fifi asi gala wali osobo bagade ganodini esala. Gode Hisu da ilia soge ilegei alalo amola ilia esalusu ode, amo ilegei dagoi. 27 Bai E da osobo bagade dunu Gode hogoi helele ba:musa:, amo hanai galu. Be Gode da sogebi sedaga amo ganodini hame esala. E da nini huluanema gadenenewane esala. 28 Musa: dunu da amane sia:i,

'Ninia da Godema madelagiba:le, esalebe amola lalebe, hou hamosu dawa:.' Dilia gesami hea:su dedesu dunu enoda amane dedei,
'Ninia amola da Ea mano esala.'

29 Ninia da Gode Ea mano esalebeba:le, ninia da E da hame esala ogogosu 'gode' gouliga ma silifaga ma igiga amo osobo bagade dunu ea gasaga hamoi, E da amo liligi defele ninia dawa:mu da defea hame galebe.
30 Musa:, dunu da Gode Ea hou hame dawa:beba:le, amo liligi ilia loboga hamonoba, amo hou Gode da gogolema:ne olofoi dagoi. Be wali, E da gasa bagadewane, dunu da ilia wadela:i hou yolesili, Ema sinidigima:ne sia:sa.
31 Bai E da fofada:su eso ilegei dagoi. Amo ganodini E da moloiwane osobo bagade dunu huluanema fofada:mu. Amola E da Fofada:su Dunu ilegei dagoi. E da dunu huluane amo hou noga:le dawa:ma:ne, amo Fofada:su Dunu Ea bogoi wa:lesi dagoi!"
32 Ilia da Bolo ea sia: amo da bogoi dunu Godema wa:lesi amo sia: nababeba:le, mogili da Boloma oufesega:su. Be mogili amane sia:i, "Amo sia: ea bai ninia hobea bu nabimu hanai gala!" 33 Amalalu, Bolo da amo gilisisu yolesili, asi. 34 Dunu mogili ilia Boloma madelagili, Yesu Ea hou lalegagui dagoi. Afae da Gasolo dunu ea dio amo Daionisiase. Eno da uda ea dio amo Da:malisi. Eno dunu amolawane da lalegagui.

18

Bolo da Golidia Moilai Bai Bagadega Doaga:i

1 Bolo da A:denese moilai yolesili asili, Golidia moilai bai bagadega doaga:i.

* **17:24:** 1 Hina bagade 8:27; Aisaia 42:5; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:48

2 Amoga e da Yu dunu ea dio amo A:gowila gousa:i. A:gowila da
Bonadase sogega lalelegei. Louma Hina ea dio amo Galodiase da Yu dunu
huluane Louma soge fisili gadili masa:ne sia:beba:le, A:gowila amola ea
uda e dio amo Balisila, da ayawane Golidia moilaiga misi esalu. Bolo
da elama gousa:musa: asili, 3 ela diasuga esalu. E da ela defele, abula
diasu amunasu hawa: hamosu hamonanebeba:le, elama gilisili hawa:
hamonanu. 4 Bolo da Yu dunu amola Galigi dunu, ili Gode Ea Sia:
dafawaneyale dawa:ma:ne, Sa:bade eso huluane sinagoge diasu ganodini
fofada:nanu.
5 Sailase amola Dimodi da Ma:sidounia yolesili, ema doaga:beba:le,
Bolo da eno hawa: hamosu yolesili, Gode Sia: fawane olelelalu. E da
Yu dunuma Yesu da Mesaiadafa, amo sia: olelei. 6 Be ilia ema sia:ga
gegeiba:le, amola ogogole e da wadela:i dunu ilia udigili sia:beba:le, e
da ilia hou higa:i olelema:ne, ea abula osobo doga:ma:ne duduli, amane
sia:i, "Dilia eso huluane Fifi Ahoanusu da fisi dagoiba:le, dilisu wadela:le
hamoiba:le fisi. Ni hame! Wali na da dili yolesili, Dienadaile dunu ilima
fawane Gode Ea sia: olelemu."
7 Amaiba:le, e da Yu dunu yolesili, Godema nodone sia:ne gadosu
Dienadaile dunu ea dio amo Daidiase Yasadase, amo ea diasu ganodini
esalumusa: asi. Ea diasu da sinagoge diasu dafulili dialu. 8 Sinagoge
ouligisu dunu ea dio amo Galisibase, e amola ea sosogo fi huluane da
Hina Yesu Gelesu Ea hou lalegagui dagoi. Amola Golidia moilai ganodini
esalu dunu eno bagohame, Gode Ea sia: nababeba:le, lalegaguli, hanoga
fane sanasi dagoi ba:i.
9 Gasi afaega, Bolo da mae golale esalawane ba:i. Amo ganodini, Hina
Gode da ema amane sia:i, "Mae beda:ma! Mae yolesili, Gode Ea sia:
olelelaloma! 10 Bai Na da dia Fidisu esala. Amo moilai bai bagade ganodini
Na hou lalegagumu dunu da bagohame esalebeba:le, ha lai dunu da di
wadela:mu hamedei ba:mu!" 11 Amaiba:le, mae yolesili, Bolo da oubi 18
amoga, Gode Ea sia: olelesa esalu.
12 Louma gamane da Aga:ia soge ouligima:ne, Louma dunu ea dio amo
Galiou ilegei. Amalalu, Yu dunu da gilisili, Bolo gagulaligili, fofada:su
diasuga hiouginana asi.
13 Ilia Galiouma amane sia:i, "Amo dunu da eno dunuma ili gamane
sema wadela:ma:ne, Godema sia:ne gadosu hou giadofale olelesa."
14 Bolo da bu adole imunusa: dawa:i galu. Be Galiou da Yu dunuma bu
adole i, "E da wadela:idafa hou hamoi ganiaba, na da dilima asigiwane
nabimu da defea gala:loba.
15 Be amo sia:ga gegesu da sia: amola dunu ea dio amola dilia Yu sema,
amo hou fawane fofada:sa. Amaiba:le, dilisu amo hou hahamomu da defea
galu. Na da amo udigili hou hame fofada:mu!" 16 Amalalu, e da Yu dunu
gadili sefasi. 17 Amalalu, Yu dunu da sinagoge ouligisu dunu ea dio amo
Sosodinisi, amo gagulaligili, fofada:su diasu midadi bagadewane fananu.
Be amo hou ba:beba:le, Galiou da hame sia:i.

Bolo da Golidia Yolesili, A:dioge Moilaiga Doaga:musa: Asi

18 *Bolo da eso bagohame Golidia moilai ganodini, e amola Yesu Ea
fa:no bobogesu fi dunu gilisili esalu. Amalalu, e amola Balisila amola
A:gowila ilia yolesili asili, foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le,
Silia sogega doaga:musa: asi. Senegalia moilaiga fisimusa: dawa:loba, Bolo

* **18:18:** Idisu 6:18

da hidadea ea dialuma hinabo enoga waga:i dagoi. E da musa: amo hou hamomusa:, Godema ilegele sia:beba:le, hamoi.

19 Ilia Efesase moilaiga doaga:i. Bolo da Efesase moilaiga A:gowila amola Balisila, yolei. Hisu da sinagoge diasu amo ganodini golili sa:ili, gilisili Yu dunu ilima fofada:su sia: dalu. 20 Ilia da Boloma e da eso eno Efesase moilaiga ouesaloma:ne sia:i, be Bolo da 'hame mabu' sia:i. 21 Be yolesili asili, ilima amane sia:i, "Gode da hanai galea, na da dili bu ba:la misunu." Amalalu, e da Efesase moilai yolesili, foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le, asi.

22 E da Sesalia moilaiga doaga:le, bu Yelusaleme moilai bai bagade amoga Yesu Ea fa:no bobogesu dunu gousa:musa: asi. Amalalu, yolesili, A:dioge moilaiga asi.

23 A:dioge moilaiga ouesalu, e da yolesili, Gala:isia amola Falidia, amo soge ganodini Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia dogo denesima:ne amola ilima gasa ima:ne lalu.

Abolose da Efesase amola Golidia, amo ganodini Gode Sia: Olelei

24 Amo esoga, Yu dunu ea dio amo Abolose, e da A:legesa:nedelia moilaiga lalelegei, amo da Efesase moilaiga misi. E da Gode Sia: Dedei bagadewane dawa:i galu. E da lafidili olelesu hou bagade dawa:iou. 25 Dunu eno da ema Gode Ea Logo olelebeba:le, e da hahawane mae giadofale, Yesu Ea hou olelesu. Be e da Yone Ba:bodaise amo ea hanoga fane sanasi hou fawane dawa:i galu.

26 E da mae beda:iwane, sinagoge diasu ganodini olelesu hamoi. Be Balisila amola A:gowila da ea sia: nababeba:le, ela da amo dunu ela diasuga oule asi. Ela da Gode Ea Logodafa ema bu noga:le dawa:ma:ne olelei. 27 Amalalu, Abolose da Aga:ia sogega masusa: dawa:i galu. Amaiba:le, Efesase Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Aga:ia fa:no bobogesu dunuma meloa dedene iasi. Ilia da Aga:ia dunuma ilia Abolose hahawane yosia:ma:ne sia:i. Abolose da amo sogega doaga:loba, e da dunu amo ilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu ba:beba:le, Yesu Ea hou lalegagui dagoi, e da amo bagade fidisu. 28 E da Yu dunuma dunu huluane ba:ma:ne gasa bagadewane fofada:nanu. E da ilia sia: ea sia:ga osa:le heda:i dagoi. Gode Sia: Dedei da Yesu Gelesu da Mesaidafa olelesa, amo e da noga:le olelei.

19

Bolo da Efesase Moilai Ganodini Esalu

1 Abolose da Golidia moilai ganodini esalea, Bolo da Gala:isia amola Falidia, amo soge ganodini lalu. E da Efesase moilaiga doaga:loba, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu mogili ba:i. 2 E da ilima amane adole ba:i, "Dilia Gode Ea hou lalegaguiba:le, dilia dogo ganodini Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da aligila sa:ibela:?" Be ilia da bu adole i, "Ninia da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da esalebe hamedafa nabi!"

3 Bolo da bu adole ba:i, "Dilia ba:bodaise hamoi amo ea bai da adi baila:?" Ilia da bu adole i, "Ninia Yone Ba:bodaise ea olelei, amo hanoga fane salasu hou bai hamomusa:gini hamoi!"

4 *Bolo da bu adole i, "Yone da dunu ilia wadela:i hou dawa:beba:le, sinidigima:ne, fane salasu hou hamoi. Be e da Isala:ili dunuma amane

* **19:4:** Ma:diu 3:11; Maga 1:4, 1:7-8; Luge 3:4, 3:16; Yone 1:26-27

olelei, ‘Nama fa:no misunu Dunu ea hou dafawaneyale dawa:ma. Yesu Gelesu Ea hou lalegaguma!’ ” 5 Amo sia: nababeba:le, ilia da Hina Gode Yesu Ea Dioba:le hanoga fane sanasi dagoi.

6 Bolo da ea lobo ili da:iya ligisili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ilia dogo ganodini aligila sa:i. Amalalu, ilia sia: hisu hisu amoga sia:nanu, amola Gode Ea Sia: olelesu.

7 Dunu fagoyale gala agoane hamoi.

8 Amalalu, oubi udiana amoga, Bolo da sinagoge diasu ganodini, dunu huluane Gode Hinadafa Hou noga:le dafawaneyale dawa:ma:ne, e da ilima gilisili sia: dasu. 9 Be mogili ilia odagi igiwane hamoiba:le, dafawaneyale hame dawa:i. Dunu huluane ilia midadi, ilia Hina Gode Ea Logo Ahoasu amoma lasogole sia:i. Amaiba:le, Bolo da ili fisili asili, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu oule asili, eso huluane e amola ili da Daila:nase olelesu diasu amo ganodini sia: dasu. 10 Amo hou da ode aduna amoga hamosu. Amaiba:le, dunu huluane, Yu dunu amola Dienadaile dunu A:isia soge amo ganodini esalu, ilia da Hina Gode Ea Sia: nabi dagoi.

Sifa ea Mano da Fio Liligi Fadegamusa: Dawa:i Galu

11 Gode da Bolo ea loboga musa: hame ba:su gasa bagade hou hamonanu. 12 Eno dunu da Bolo ea finimu doga:su amola hawa: hamosu abula, amo ema lale, gaguli asili, oloi dunu digili ba:ma:ne gaguli asi. Oloi da digili ba:beba:le, ilia oloi da uhi amola eno Fio liligi ilia dogo ganodini sa:i galea da fadegale fasi. 13 Eno Yu dunu ilia da Fio liligi fadegale fasisu dawa: dunu, ilia amola Hina Gode Yesu Ea Dioba:le amo hou hamomusa: dawa:i galu. Ilia Fio a:silibu amoma amane sia:i, “Dilia! Yesu, amo Ea hou Bolo da olelesa, amo Ea Dioba:le fadegale fasima!” 14 Yu gobele salasu Hina dunu ea dio amo Sifa, amo ea dunu mano fesuale gala da agoane hamonanebe ba:i.

15 Be wadela:i a:silibu da ilima bu adole i, “Na da Yesu dawa:! Amola na da Bolo dawa:! Be Dilia! Dilia da nowala:?”

16 Amalalu doulasi dunu (amo ea dogo ganodini Fio liligi aligila sa:i) e da gasa bagade ilima doagala:le, ili huluane fananu, sefasi. Ea da ili da:i fa:gili, ili abula gadelale fadegale, sefasili, ilia diasu fisili, da:i nabadowane hobea:i.

17 Yu dunu amola Dienadaile dunu, Efesase moilai ganodini esalu, amo sia: nababeba:le beda:i bagade ba:i. Ilia Hina Yesu Gelesu amo Ea Dio nodone dawa:i.

18 Yesu Ea hou lalegagui dunu bagohame da misini, dunu huluane ba:ma:ne, ilia wadela:i hou hamoi olelelalu, fofada:i dagoi. 19 Mogili da sema nabi hou amola wamuli dawa:su hou hamobeba:le, ilia amo hou olelesu buga gaguli misini, dunu huluane ba:ma:ne, laluga gobesi dagoi. Amo buga ea bidi lasu ilegei idili, amo da50,000 gina agoane ba:i.

20 Amaiba:le, Gode Ea hou da gasa bagadewane heda:i amola dunu bagohame soge huluane amo ganodini da Gode Ea sia: nabi.

Efesase Dunu da Wili Gala:i

21 Amo hou dagoloba, Bolo da Ma:sidounia soge amola Aga:ia soge, baligili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga masusa: dawa:i galu. E amane sia:i, “Yelusaleme moilai bai bagade ba:lalu, na da Louma moilai bai bagade ba:la masunu.”

22 Amaiba:le, Bolo da ea fidisu dunu aduna amo Dimodi amola Ila:sadase, Ma:sidounia sogega asunasi. E da bu A:isia soge ganodini eno hawa: hamomusa: dawa:i galu.

23 Amo esoga, Efesase moilai ganodini dunu ilia Hina Yesu Gelesu
amo ea Logoga ahoabeba:le, gegesu da doaga:i. 24 Dunu afae ea dio
amo Demidaliase da silifa amoga liligi hamosu. Efesase moilai ganodini,
debolo diasu amo ganodini dunu ilia uda ogogosu ‘gode’ liligi ea dio
amo Adema:se, ema nodone sia:ne gadosu. Amo debolo diasu defele,
Demidaliase da debolo diasu fonobahadi silifaga hamone, dunuma bidi
labeba:le, ea hawa: hamosu dunu da muni bagade lasu.

25 Amaiba:le ea hawa: hamosu dunu amola eno agoaiwane hawa:
hamosu dunu, e sia:beba:le fofada:musa: gilisili, e da ilima amane sia:i,
“Defea! Dilia huluane dawa:. Ninia amo hawa: hamobeba:le muni
bagade laha. 26 Be dilisu da amo dunu Bolo ea wali hawa: hamonanebe
ba:sa. Ninia loboga hamoi liligi da ogogosu ‘gode’ e da sia: daha. Dunu
bagohame Efesase moilaiga amola A:isia soge amo ganodini, amo Bolo ea
sia: nababeba:le, dafawaneyale dawa:sa.

27 Amaiba:le, ninia hawa: hamosu amoma dunu ilia da lasogole
sia:sa:besa:le, na beda:i. Be amo fawane hame. Be ninia uda ‘gode’
Adema:se (A:isia dunu huluane amola osobo bagade fi dunu huluane,
da ema nodone sia:ne gadosa) amo amola ea debolo diasu amola
amoga dunu ilia lasogole sia:beba:le, amo da hamedei dafai liligi agoane
ba:mu!” 28 Dunu bagohame gilisi amo sia: nababeba:le, ougi bagade
ba:i. Ilia ha:giwane ha lale amane wele sia:i, “Efesase ‘gode’ Adema:se
da bagadedafa!”

29 Dunu huluane Efesase moilai ganodini amo sia: nababeba:le, halalalu.
Ha lai gilisi dunu ilia Ma:sidounia dunu amo ela dio amo Ga:iase amola
A:lisadagase, (ela da Bolo amola gilisili ahoasu) amo ilia gasawane
gagulaligili, hehenane, moilai dunu ilia gilisisu diasu amoga hiouginana
asi. 30 Bolo da amo dunu gilisisu ilia midadi fofada:musa: dawa:i galu. Be
Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da ea masunu logo hedofai. 31 Mogili gamane
fofada:su dunu, Boloma asigi dunu, ilia amola Bolo da gilisisu amoga mae
masa:ne ema ha:giwane adole ima:ne, sia: adole iasi. 32 Be dunu gilisisu
amo ganodini wili gala:su agoane ba:i. Mogili da liligi afadafa halasu,
eno da liligi eno bagade wesu. Dunu bagohame da ilia gilisi da abuliba:le
gilisibayale, hame dawa:beba:le, udigili halasu. 33 Yu dunu da gilisisu
midadi, dunu ea dio amo A:legesa:nede amo asunasiba:le, e da amo gegesu
bai hamoyale, mogili ilia dawa:i galu. A:legesa:nede da dunu huluane
ouiya:ma:ne ea loboga welalu, e da hi hou gaga:musa:, sia: sa:imusa:
dawa:i galu. 34 Be A:legesa:nede da Yu dunu amo ilia da ba:beba:le, ilia
huluane gilisili bagadewane welalu amane, “Efesase ‘gode’ Adema:se da
bagadedafa!”

35 Halalalu, amalalu moilai sia: dedesu dunu da sia:beba:le, olofosu
da doaga:i. E amane sia:i, “Na fi Efesase dunu! Ninia Efesase dunu
fi da Adema:se Bagadedafa amo ea debolo amola sema igi da muagado
misini, ninima doaga:i amola amo da ninia ouligisa, dunu huluanedafa
dawa:. 36 Amo sia: da moloidafa. Dunu da ‘Amo sia: da ogogosa’
amo sia:mu da hamedei. Amaiba:le, ougi yolesili, olofoma. Udigili wili
gala:su mae hamoma. 37 Amo dunu dilia waha hiouginana misi da debolo
diasu liligi hame wamolasu. Ilia Adema:sema hame lasogole sia:su. Be
dilia amo udigili gagulaligili hiouginana misi. 38 Demidaliase amola ea
hawa: hamosu dunu, da nowa dunuma fofada:musa: dawa:sea, defea,
ninia da fofada:su dunu gala amola fofada:su eso ilegei dagoi. Ilia da

fofada:su diasuga ilima fofada:mu da defea galu. 39 Be dilia eno liligi fofada:musa: dawa:sea, dilia gamane ea sema defele, moilai fofada:su dunu gilisili hahamoma. 40 Be wali udigili wili gala:beba:le, gamane da ninima sia:sa:besa:le, yolema! Amo gegesu da bai hamedafa gala. Gamane da ninima adole ba:sea, ninia da bai olelemusa: logo hogoi helele, hame ba:mu." 41 Amo sia:nanu, e da dunu gilisi huluane amo muguluma:ne sia:i.

20

Bolo da Ma:sidounia amola Aga:ia, amoga bu Asi

1 Amo wili gala:su da bu gumilalu, Bolo da sia:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da gilisi. E da ilima dogo denesisu sia: sia:nanu, ilima asigibio sia:i. Amalalu, yolesili, asili, Ma:sidounia sogega doaga:i. 2 Amo soge ganodini lalu, e da dunu amo soge ganodini esalu ilima sia: bagohame olelei. Amalalu, e da Aga:ia sogega doaga:i.

3 E da Aga:ia soge ganodini oubi udiana esalu. E da Silia sogega masa:ne momagelaloba, e da Yu dunu ilia e medomusa: dawa:lalu amo sia: nabi. Amaiba:le, e da bu Ma:sidounia sogega masusa: dawa:i. 4 Dunu eno gilisili, ema sigi asi. Amo dunu da Soubada (amo da Bilase, Belia dunu ea mano). Eno da Desalouniga dunu aduna amo A:lisadagase amola Siganadase. Eno da Ga:iase, Debe moilai dunu. Eno da A:isia soge dunu aduna amo Digigase amola Dalofimase,. Dimodi amola da sigi asi. 5 Ilia bisili asili, Daloua:se moilaiga doaga:le, nini da fa:no doaga:ma:ne ouesalu. 6 Ninia Filibai moilaiga Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nabe ba:lu, foga ahoasu dusagai amoga fila heda:le, Filibai moilai yolesili, asili, eso biyale gala ahoanu, Daloua:se moilaiga doaga:le, ili gousa:i. Amo moilai ganodini ninia da hi afae ouesalu.

Bolo da Daloua:se Moilaiga, Yudigase Bogoi amo Wa:legadolisi

7 Sada:i daeya ninia da ha:i manusa: gilisi. Bolo da dunu gilisi ilima sia: olelei. E da aya yolesili masunu dawa:beba:le, e da mae helefili sia:nanu amo gasimogoa doaga:i. 8 Ninia da diasu gadodili sesei amo ganodini gilisibi ba:i, amola gamali bagohame amo ganodini nenanebe ba:i. 9 Goi dunu ea dio amo Yudigase da fo misa:ne agenesi dou da:iya amoga esalu. Bolo da mae helefili, sia:nanebeba:le, Yudigase da helele, golaidafa. Fo misa:ne agenesi amoga gadili dafane, osoboga sa:i. Ilia hedolowane gadili asili, ea da:i gaguia gadole, bogoidafa ba:i. 10 Be Bolo da gududili sa:ili, ea da:i amoga dia heda:le, ouga:ne, amane sia:i, "Defea! Mae beda:ma! E da hame bogoi, esala!" Amalalu goi da uhi. 11 Amalalu, Bolo da bu gadodili heda:le, agi fifili sagole, ha:i mai. E da ilima bu sia:nanu, eso mabeba:le, yolesili asi. 12 Goi dunu ea na:iyado, e da esalebeba:le, ilia amo goi ea diasuga oule asili, ilia dogo denesi dagoi ba:i.

Bolo da Daloua:se Moilai Yolesili, Mailidase Moilai Bai Bagadega Doaga:i

13 Ninia da bisili asili, foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le, A:sose moilaiga doaga:musa: asi. Amo moilaiga, ninia da Bolo dusagaiga fila heda:le yosia:musa: dawa:i galu. Bai e da musa: osobo logo amoga masusa: dawa:beba:le, amo hou ninima olelelalu, emo logoga asi. 14 A:sose moilaiga, ninia Bolo gousa:i. E dusagaiga fila heda:i. Amalalu, ninia da asili, Midilini moilai bai bagadega doaga:i.

15 Amo moilai yolesili, asili, gasi afae golale, Gaiose ogaga doaga:i. Asili, eno golale, Sa:imose ogaga doaga:le, afae eno golale, Mailidase moilai

bai bagadega doaga:i. 16 Bolo da A:isia soge amo ganodini bagadewane esalumu higa:iba:le, e da Efesase baligimusa:, amo logoga dusagai ganodini masusa: dawa:i galu. E da hedolowane Benedigosidi Eso (Ha:i Manu Gamibi Dagosu Lolo Nasu) amo ba:musa:, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: dawa:i galu.

Bolo da Efesase Sese Asigilai Dunu ilima Asigibio Sia:i

17 Bolo da Mailidase moilaiga esalebeba:le, e da Efesase sese asigilai dunu ema misa:ne sia:si. 18 Ilia da ema doaga:loba, e da ilima amane sia:i, "Na da degabo A:isia sogega doaga:i amogainini wali, na da dili amola esalebeba:le, dilia da na hou dawa:!

19 Na da hou fonoboiwane, dinanuwane, Yesu Gelesu Ea hawa: hamonanu. Yu dunu ilia gilisili na medomusa: ilegeiba:le:, na da se bagade nabi, be hame yolesi. 20 Na da dunu huluane nabima:ne amola dilia diasu ganodini, dilima fidisu sia: mae wamolegele, moloiwane olelesu.

21 Na da mae afafane, Yu dunu amola Dienadaile dunu, ilima sisasu sia: olelesu. Na da dili huluane wadela:i hou yolesili, Godema sinidigili, Hina Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:ma:ne, olelei dagoi. 22 Be wali, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Ea adoi nababeba:le, na da Yelusaleme moilai bai bagade amoga masunu. Amo moilaiga, na da nama doaga:mu hou hame dawa:. 23 Liligi afadafa na dawa:. Moilai huluane ganodini, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da nama se dabe iasu diasu hawa: hamosu amola se nabasu, na da ba:mu, amo E da nama olelei. 24 *Be na osobo bagade esalusu hou da nama liligi hamedei agoane gala. Na da hawa: hamosu Hina Gode Yesu da nama ia dagoiba:le, amo dagomusa: dawa:lala. Amo hawa: hamosu da Sia: Ida:iwane Gala, Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou, eno dunuma olelesu.

25 Na da dili huluane nabima:ne, Gode Ea Hinadafa Hou olelesa lalu. Be dilia huluane da na odagi bu hame ba:mu, na dawa:. 26 Amaiba:le, na da gasa bagadewane dilima olelesa. Dilia fi dunu afae da fisi dagoi ba:sea, Bolo da hame oleleiba:le fisi, amo sia:mu da hamedei. 27 Na da Gode Ea hou huluanedafa dilima olelemu hame hihi galu.

28 Amaiba:le, dilia hou dilisu noga:le ouligima. Sibi gilisisu Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala dili ouligima:ne dilima i, amo amola noga:le ouligima. Gode Ea Manodafa da bogoiba:le, E da Ea sese hamoi dagoi. Amola dilia da sese, sibi ouligisu ea ouligibi defele ouligima. 29 Na da dili yolesili, asili, ogogole olelesu dunu gasonasu wa:me agoane da mae asigili, dili gilisisu ganodini gugunufinisimusa: misunu, amo na dawa:. 30 Dilia gilisisu amo ganodini, mogili ilia da eno dunu ilima fa:no bobogema:ne, ogogomu. Amo hou da ba:mu. 31 Amaiba:le, mae gogolema! Ode udianaga, eso amola gasi, mae golale na da bagadewane dinanawane, se nabawane dilima olelesu.

32 Defea! Na da dili Gode ouligima:ne, Godema iaha. Gode Ea hahawane dogolegele iasu sia: da ida:iwane gala. Amo da dilia dogo denesimusa: dawa:. Amo sia: lalegagubiba:le, dilia Gode Ea hahawane iasu E da Ea fi dunu huluane ilima imunusa: dawa: liligi, amo e da dilima imunu.

33 Na da eno dunu ilia abula o muni o silifa o gouli, amo lamusa: hamedafa dawa:i.

34 Dilia huluane dawa:. Na na:iyado amola na, ninia ha:i manu amola abula lama:ne, ninia loboga hawa: hamonanu. 35 Ninia gasa

* **20:24:** 2 Dimodi 4:7

hame dunu amola hame gagui dunu fidimu da defea. Na da amo hou hamonanebeba:le, dilima olelei. Hina Yesu Gelesu Ea musa: sia: dawa:ma, amane, 'Di da dunuma liligi lasea, hahawane ba:mu. Be di da eno dunuma iasea, hahawane baligili ba:mu!' " 36 Bolo da sia:i dagoiba:le, e amola ilia, gilisili muguni bugili, Godema sia:ne gadoi. 37 Ilia da huluane dinanu. Ilia Bolo nonogone, asigibio sia:musa: nonogoi.

38 E da ilima ea odagi ilia da bu hame ba:mu, amo e da ilima sia:i dagoiba:le, ilia baligiliwane se nabi. Amalalu, dusagaiga doaga:musa:, ilia Bolo sigi asi.

21

Bolo da Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Doaga:musa: Asi

1 Ninia da ilima dinanuwane asigibio sia:nanu, yolesili asi. Foga ahoasu dusagai ganodini asili, hano degele, ninia Gose ogaga doaga:i. Golale, eso enoga Loudisi ogaga doaga:i. Yolesili asili ninia Ba:dala moilai bai bagadega doaga:i. 2 Ba:dala moilaiga, ninia foga ahoasu dusagai Finisia sogega masunusa: dialebe ba:i. Amoga fila heda:le, ninia Ba:dala yolesili asi. 3 Ahoanu, ninia Saibalase oga ba:i. Be amoga mae doaga:le, ga (south) bu asili, Silia sogega asi. Daia moilai bai bagadega amoga aligila sa:ili, ilia da liligi ligisisu dusagai ganodini liligi sali, amo fadegai. 4 Daia moilai bai bagadega, ninia Yesu Ea fa:no bobogesu dunu mogili ba:i. Ninia da ilima hi afadafa sigi esalu. Gode Ea A:silibu da ilima Bolo da se nabimu oleleiba:le, ilia gasawane Bolo da Yelusaleme moilai bai bagade amoga mae masa:ne sia:i. 5 Amalalu, ninia ilima sigi ouesalu, dagole, yolesili asi. Ilia huluane, ilia uda amola mano, da sigi asili, moilai gadili asili, hano bagade bega: doaga:le, ninia gilisili muguni bugili, Godema sia:ne gadoi. 6 Amalalu, asigibio sia:nanu, ninia dusagai amoga fila heda:i. Be ilia da moilaiga buhagi.

7 Ninia Daia moilai yolesili asili, Dolema:iese moilaiga doaga:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu gousa:le, eso afadafa ili amola sigi esalu. 8 *Golale hahabe, fisili asili, ninia Sesalia moilaiga doaga:i. Ninia Filibe ea diasuga golai. Filibe da ifa:gelisidi dunu. (Yesuma fa:no bobogemusa: hiougisu dunu). Asunasi Dunu ilia da musa: Yelusaleme moilai bai bagadega, e amola dunu gafeyale eno, fidisu hawa: hamomusa: ilegei. 9 Filibe da uda mano biyaduyale galu. Ili da a:fini dunuga hame lai. Ilia Gode Ea Sia: gasa bagadewane olelesu. 10 †Ninia da amogawi eso bagahame ouesalu, balofede dunu ea dio amo A:gabase da Yudia soge fisili, ninima doaga:i. 11 E da ninima doaga:le, Bolo ea beleda lale, A:gabase hi da hina: emo amola lobo amoga la:gili, amane sia:i, "Yu dunu Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ilia amo beleda gagui dunu agoane la:gili, Dienadaile dunu ilima imunu!"

12 Amo sia: nababeba:le, ninia amola eno dunu goega:i esalu, da Boloma e da Yelusaleme moilai bai bagade amoga mae masa:ne ha:giwane sia:i. 13 Be e da bu adole i, "Dilia da abuliba:le na bagadewane se nabima:ne disala:? Na da Yelusaleme moilai bai bagadega enoga la:gimu amola Hina Yesu Gelesu Ea hou fidima:ne enoga bogoma:ne medole legemu, amo hamomu na da momagele esala!"

---

* **21:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 6:5, 8:5 † **21:10:** Asunasi Dunu Ilia Hou 11:28

14 Ninia da ea masa:ne logo hedofamu hamedei ba:i. Amaiba:le, ninia
sia: yolesili, amane sia:i, “Defea! Gode Ea hanai liligi fawane hamomu da
defea.”
15 Amo moilaiga ouesalu, ninia liligi momagele, yolesili, Yelusaleme
moilai bai bagade amoga doaga:musa: asi. 16 Sesalia soge Yesu Ea Hou
ado ba:su dunu da nini sigi asili, Saibalase soge dunu ea dio amo Na:isone
(e da hemonega Gode Ea hou lalegagui) amo ea diasuga oule asi.

Bolo da Ya:mese Gousa:musa: Asi

17 Ninia Yelusaleme moilai bai bagade amoga doaga:beba:le, Yesu Ea
fa:no bobogesu fi dunu da nini hahawane yosia:i. 18 Golale hahabe, Bolo
amola nini da Ya:mese gousa:musa: asi. Sese asigilai dunu huluane gilisibi
ba:i. 19 Bolo da ilima asigi sia:sa:i. Amalalu, ea hawa: hamobeba:le,
Gode da Dienadaile dunu ilia fifi asi gala amo ganodini hawa: hamosu,
amo sia:ne iasu ilima olelei. 20 Amo sia: nababeba:le, ilia Godema
nodoi. Amalalu, ilia Boloma amane sia:i, “Ninia fi dunu, Bolo! Yu dunu
bagohamedafa da Yesu Gelesu Ea hou lalegagui dagoi, amo di da ba:sa.
Ilia da Mousese ea Sema amoma bagadewane asigisa. 21 Eno dunu da
guiguda: Yu fi dunu ilima olelei amane, `Bolo da Yu fi dunu Dienadaile
soge ganodini esala, ilima ilia Mousese ea Sema yolesili, ilia mano gadofo
mae damuni, Yu dunu ilia hou huluane yolesima:ne olelesa,’ ilia da olelei.
22 Di da guiguda: doaga:i dagoi ilia da nabimu. Ninia da adi hamoma:bela:?
23 ‡Agoane hamomu da defea. Guiguda: da dunu biyaduyale esala. Ilia
gasa bagadewane Godema ilegele sia:su hamoi dagoi. 24 Dia ili sigi asili,
di amola ili gilisili Gode da dili da hadigi hamoi ba:ma:ne, dodofesu sema
hou hamoma. Amo hamoma:ne, ilia dabe imunu dia ima. Amalalu, ilia
dialuma waga:mu ilia defele ba:mu. Agoane hamosea, dunu huluane da di
da Mousese ea Sema wadela:sa, amo sia: da ogogosa ilia ba:mu. Amola di
da Mousese ea Sema mae giadofale hahawane hamosa, ilia ba:mu. 25 §Be
Dienadaile dunu amo da Gode Ea hou lalegagui, ninia da ilima meloa
amane dedei, ‘Nini fofada:nanu dilima agoane sia:musa: dawa:i. Ha:i
manu ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi ilima imunusa: lai, amo mae
moma. Maga:me mae moma, amola ohe fi amo ganodini maga:me bagade
diala amo mae moma. Wadela:i uda lasu agoaiwane hou mae hamoma!’ ”
26 Amaiba:le, Bolo da amo dunu biyaduyale gala oule asili, Gode
noga:iwane ba:ma:ne dodofesu hou gilisili hamoi. Amalalu, e da Debolo
Diasu amo ganodini golili sa:ili, gobele salasu dunu ilima eso fesuale aligili,
amo dunu ilia dodofesu hou hamoi amo da afae afae da gobele salasu
imunu, amo e da olelei.

Ilia da Debolo Diasu Ganodini Bolo Gagulaligi

27 Be amo eso fesuale gala da gadenei dagoloba, eno A:isia sogega esalu
Yu dunu, ilia Bolo Debolo Diasu ganodini esalebe ba:i. Ilia dunu huluane
gilisi amo ougima:ne wili gala:le, Bolo gagulaligi. 28 Ilia ha:giwane halasu,
“Isala:ili dunu! Dilia! Fidima! Amo dunu e da soge huluane lala. E da
dunu huluane ilima Isala:ili dunu fi da wadela:i amola Mousese ea Sema,
gui Debolo Diasu amola da wadela:i sia:sa. Amola wali e da ninia hadigi
Debolo Diasu wadela:musa:, e da Dienadaile dunu amo ganodini oule misi
dagoi!” 29 **(Dalofimase, Efesase dunu, amo amola Bolo, da Yelusaleme
moilai bai bagade amo ganodini gilisili lelebe ilia ba:i dagoiba:le, amola ilia

‡ **21:23:** Idisu 6:13-21 § **21:25:** Asunasi Dunu Ilia Hou 15:29 ** **21:29:** Asunasi Dunu Ilia Hou 20:4

giadofale Bolo da amo dunu Debolo Diasu ganodini oule asi dawa:beba:le, amane sia:i.)
30 Amo halabe nababeba:le, dunu huluane Yelusaleme moilai bai bagade ganodini da fofogadigili, gegemusa: dawa:i galu. Dunu huluane da hehenane, gilisili, Bolo gagulaligili, Debolo Diasu amo gadili hiougili, Debolo Diasu logo ga:su da hedolowane ga:sibi ba:i. 31 Dunu huluane gilisi da Bolo medole legemusa: fananu, eno dunu da Louma dadi gagui ouligisu dunu ilima Yelusaleme dunu huluane da gilisili wili gala:beiya adole iasu. 32 Mae aligili, amo ouligisu da dadi gagui ouligisu dunu eno ili amola dadi gagui dunu mogili oule asili, dunu gilisisu amoga doaga:i. Yu dunu da ouligisu dunu amola dadi gagui dunu ba:beba:le, Boloma fananu yolei.
33 Dadi gagui ouligisu da Boloma doaga:le, sa:ine aduna amoga la:gima:ne sia:i. Amalalu, e amane adole ba:i, "Amo dunu da nowala:? E da adi hou hamobela:?"
34 Dunu gilisisu amo ganodini, dunu eno da sia: afae olelei. Eno da sia: eno olelei. Ilia udigili mae dawa:iwane, sia: bagade dalebeba:le, dadi gagui ouligisu da amo gegesu ea bai dawa:mu hamedeiwane ba:i. Amaiba:le, e da dadi gagui dunu ilia da Bolo gagili sali diasuga oule masa:ne sia:i. 35 Gagili sali diasu fa:gua doaga:loba, dunu gilisi da nimi bagadedafa hamobeba:le, dadi gagui dunu ilia Bolo gaguia gadole gisa asi.
36 Dunu huluane nimi bagade fili, Bolo medoma:ne doagala:musa: dawa:beba:le ema fa:no bobogei. "Medoma! Medoma!" ilia bagadewane halasu.

Bolo da Hi Hou Gaga:musa: Dawa:i

37 Dadi gagui dunu da Bolo gagili sali diasu amo ganodini oule masusa: dawa:lalebeba:le, Bolo da dadi gagui ouligisu dunuma amane sia:i., "Na dima sia:mu da defeala:?" Hina dunu da bu adole i, "Di da Galigi sia: dawa: na ba:sa. 38 Amaiba:le, amo Idibidi dunu e da musa: gegei amola 4,000 nimi bagade dunu, dunu hame esalebe sogega bisili asi, di da amo dunula:?"
39 Bolo da bu adole i, "Na da Yu fi dunu. Na da mimogo moilai bai bagade amo Dasase, Silisia soge ganodini amoga lalelegei. Na da dunu gilisi ilima sia:mu da defeala:?"
40 Dadi gagui ouligisu da 'defea' ea sia:beba:le, Bolo da fa:gu da:iya lelu. Dunu huluane ouiya:ma:ne, Bolo da ea loboga wei. Ouiya:iba:le, Bolo da Hibulu sia:ga ilima sia:i, amane,

22

1 "Na fi dunu amola ada huluane, na da ni hou gaga:musa: dilia nabima!" 2 E da Hibulu sia:ga ilima sia:be amo nababeba:le, ilia da baligiliwane ouiya:i. Bolo da eno amane sia:i:,
3 *"Na da Yu fi dunu. Na da Dasase moilai bai bagade Silisia sogega lalelegele, Yelusaleme moilai bai bagade amoga misini, na da Gama:iliele ea sugulu ganodini sugulu hamosu. E da gasa bagadewane, nini aowalalia sema nama olelei. Na da dili huluane wali eso gilisi amo defele, Gode Ea hou gasawane gagui galu. 4 †Na musa: da Yesu Gelesu Ea Logoga ahoasu dunu se nabima:ne fananu amola bogoma:ne fasu. Na da ilia gagulaligili, se dabe iasu diasu ganodini ha:digi. 5 Gobele salasu Ouligisu dunu amola Gasolo dunu huluane, ilia da na sia: da dafawane dawa:. Ilia na:iyado Yu

* **22:3:** Asunasi Dunu Ilia Hou 5:34-39 † **22:4:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:3, 26:9-11

dunu Dama:sagase moilaiga esalu ilima meloa dedene nama i. Amaiba:le, na da Yesu Ea hou lalegagui dunu amo gagulaligili, sia:inega la:gili, se dabe iasu ima:ne Yelusaleme moilai bai bagade amoga bu hiouginana asi dagoi.

Bolo da Yesu Ea Hou Lalegagui amo Hou Olelei (Asunasi Dunu Ilia Hou 9:1-19; 26:12-18)

6 Na da logoga ahoanoba, Dama:sagase moilai gadenenewane doaga:loba, esomogoa hadigi bagade muagado misini nama sisiga:i ba:i. 7 Na da osoboga diasa:ili, sia: amane nabi, `Solo! Solo! Di da abuliba:le nama se iabela:?' 8 Na da amane adole ba:i, 'Hina! Di da nowala:?' E da nama bu adole i, 'Na da Yesu, Na:salede dunu! Di da nama se iaha!' 9 Dunu eno sigi ahoasu dunu da hadigi ba:i, be sia: ea bai hame dawa:i galu. 10 Na amane adole ba:i, 'Hina! Na da adi hamoma:bela:?' Hina Gode da bu adole i, 'Di wa:legadole, Dama:sagase moilaiga masa! Amo moilaiga, dunu eno da dia hawa: hamosu amo Gode da dima ilegei, amo dima olelemu.' 11 Hadigi bagade da na si wadela:lesiba:le, na da hamedafa ba:i. Amaiba:le, na fidisu dunu da na lobolele, Dama:sagase moilaiga oule asi.

12 Amo moilai ganodini, dunu afae ea dio amo A:nanaia:se esalu. E da Godema bagade dawa:su dunu. E da ninia Sema nabawane hamosu amola Yu dunu huluane da ema nodone dawa:i. 13 E da nama misini, na dafulili lela, amane sia:i, 'Na fi dunu, Solo. Di bu ba:ma.' Amalalu, mae aligili na si bu ba:i. Na A:nanaia:se ba:i. 14 E nama amane sia:i, 'Ninia aowalali dunu ilia Gode da di Ea ida:iwane hawa: hamosu dunu Yesu Gelesu amo ba:ma:ne amola Ea sia: E lafidili sia:i nabima:ne, dima ilegei dagoi.

15 Di da Yesu Ea ba:su dunu amo hawa: hamosu hamomuyo. Di da dunu huluanema dia ba:i liligi amola dia nabi liligi, olelemu. 16 Be wali, udigili mae esaloma! Wa:legadole, hanoga fane salasu hou hamoma! Di Godema sia:ne gadosea, dia wadela:i hou huluane dodofei dagoi ba:mu!'

Gode da Boloma e da Dienadaile Dunuma Sia: Olelemusa: Sia:i

17 Na da Yelusaleme moilai bai bagade amoga buhagi. Na da Debolo Diasu ganodini Godema sia:ne gadosa, esalawane ba:i.

18 Amo ganodini, na Hina Yesu Gelesu ba:i. E da nama amane sia:i, 'Hadi mabu! Yelusaleme moilai bai bagade hedolo yolesima. Di da guiguda: esalebe dunuma dia ba:su liligi amola Na hou olelesea, ilia da hame nabimu.'

19 Na Ema bu adole i, 'Hina! Na da musa: sinagoge diasuga asili, na da Dia hou lalegagui dunu gagulaligili fasu. 20 ‡Ilia da Dia ba:su dunu Sidibene amo medole legeloba, na amola da amoga esalu. Na da ea medosu hahawane ba:i, amola na da ea medosu dunu ilia abula ouligimusa: gagui.' 21 Be Hina Yesu Gelesu da nama sia:i, 'Masa! Na da di sedaga esalebe Dienadaile dunu amo olelema:ne, asunasimu galebe!'

22 Dunu huluane da Bolo ea sia: noga:le nabi. Be e da Dienadaile dunuma masunu sia:beba:le, ilia bu ha:giwane halasu, amane, "Amo dunu bogoma:ne medoma! E da bu esalumu da defea hame galebe!"

23 Ilia da 'a:i' ea gusa:ne, amola ilia abula fadegale fefeloasu, osobo gasa:le gadosu.

24 Louma dadi gagui ouligisu dunu da ea dadi gagui dunuma, ilia Bolo gagili sali diasu amo ganodini oule masa:ne sia:i. E da Yu dunu da

‡ **22:20:** Asunasi Dunu Ilia Hou 7:58

Bolo medoma:ne bagadewane halasu amo ea bai nabima:ne, ilia Bolo bagadewane fama:ne, e sia:i.
25 Be ilia Bolo fama:ne ifaga la:gi dagoiba:le, Bolo da dadi gagui ouligisu dunu afae gadenene lela ema amane sia:i, “Di da Louma dunudafa amo ea wadela:i hou hogoma:ne mae fofada:ne, udigili famu da Louma sema defele ganabela:?”
26 Amo dadi gagui ouligisu da amo sia: nababeba:le, e da ouligisudafa ema asili, ema amane adole ba:i, “Di da adi hamosala:? Amo dunu da Louma dunudafa!”
27 Amalalu, dadi gagui ouligisu da Boloma asili, ema amane adole ba:i, “Adoma! Di da Louma dunudafala:?” Bolo da bu adole i, “Ma!” 28 Dadi gagui ouligisu da bu adole i, “Na da muni bagade Gamanema ia dagoiba:le, Louma dunudafa hamoi galu.” Bolo da bu adole i, “Be na ada da Louma dunuba:le, na da Louma dunudafa esala!”
29 Hedolowane, dadi gagui dunu ilia Boloma adole ba:musa: dawa:i dunu, amo sia: nababeba:le beda:iwane mugului. Dadi gagui ouligisu dunu amola da bagadewane beda:i. Bolo da Louma dunudafa, amola e da amo sa:inega la:gi dagoi, amo dawa:beba:le, e bagadewane beda:i.

Bolo da Gasolo dunu ilima Fofada:i

30 Dadi gagui ouligisu da moloiwane Yu dunu ilia Boloma halasu ea bai dawa:ma:ne dawa:i galu. Amaiba:le, golale hahabe, e da ea dunuma Bolo sia:ine fadegama:ne sia:i. E da Gobele salasu Hina dunu amola Gasolo dunu huluane gilisima:ne sia:i. Amalalu, e da Bolo oule misini, Bolo da huluane ba:ma:ne leloma sia:i.

23

1 Bolo da moloiwane Gasolo dunu ba:i. E amane sia:i, “Na fi dunu! Isala:ili dunu! Na dogo ganodini ni fofada:beba:le, amo na eso huluane esalebe Gode da hahawane ba:ma:ne na hamonanu na dawa:.” 2 Gobele salasu Ouligisu dunu ea dio amo A:nanaia:se da dunu ilia da Bolo gadenene lela, ilima Bolo ea lafi loboga fama:ne sia:i.

3 *Bolo da ema amane sia:, “Gode da di famu! Di da dobea amo dabuagado ahea:ya:i amoga legei agoane. Di da Sema amo defele nama fofada:musa: fisa. Be dia amo dunuma na fama:ne sia:beba:le, dia da Sema wadela:sa!”
4 Dunu amo da Bolo gadenenewane lelu da ema amane sia:i, “Di da Gode Ea gobele salasu Ouligisu dunuma lasogole sia:sa!”
5 †Bolo da bu adole i, “Na fi Isala:ili dunu! E da Gobele salasu Ouligisu dunu amo na da hame dawa:i. Gode Sia: da amane dedei diala, ‘Dilia fi ouligisu dunuma mae lasogole sia:ma!’ ” 6 ‡Bolo da amo dunu gilisi, mogili da Sa:diusi amola mogili da Fa:lisi, amo ba:beba:le, e gilisisu amo ganodini amane wei, “Na fi Isala:ili dunu! Na da Fa:lisi dunu. Na ada amola na ame, da Fa:lisi. Bogoi dunu ilia wa:legadole, Fifi Ahoanusu lamu, amo na dafawaneyale dawa:beba:le, eno dunu da nama guiguda: fofada:nana.” 7 Amo sia:beba:le, Fa:lisi dunu amola Sa:diusi dunu, amo gilisisu ganodini esalu da mogili, sia:ga gegei. 8 §(Sa:diusi da bogoi dunu da hame wa:legadomu amo dafawaneyale dawa:sa. A:igele amola a:silibu da hamedafa ilia dafawaneyale dawa:sa.

---

* **23:3:** Ma:diu 23:27-28 † **23:5:** Gadili Asi 22:28 ‡ **23:6:** Asunasi Dunu Ilia Hou 26:5; Filibai 3:5 § **23:8:** Ma:diu 22:23; Maga 12:18; Luge 20:27

Be Fa:lisi da bogoi wa:legadosu amola a:igele amola a:silibu da esala amo dafawaneyale dawa:sa. Amaiba:le, ela mogili, sia:ga gegei.) 9 Sia:ga halasu da bagadewane heda:i. Amalalu, Fa:lisi Sema olelesu dunu eno da wa:legadole, gasa bagadewane sia:i, "Amo dunu ea wadela:i hamoi ninia hamedafa ba:sa. Amabela:? A:igele o a:silibu da ema dafawane sia:bela:?" 10 Sia:ga gegesu da gasa bagadewane heda:beba:le, dadi gagui ouligisu da beda:i galu. Yu dunu ilia Bolo ea da:i gadelasa:besa:le, e beda:i. Amaiba:le, ea dadi gagui dunu ilia gilisisu amo ganodini asili, Bolo lale, gagili sali diasu amo ganodini oule masa:ne sia:i.

11 Amo gasia, Hina Gode da Boloma dafulili lelu. E da Boloma amane sia:i, "Mae beda:ma! Di da Yelusaleme moilai bai bagade amoga Na hou di ba:su, amo di olelei dagoi. Di da Louma moilai amo ganodini amola amo hou defele hamomu!"

Ilia da Bolo Medole Legemusa: Ilegei

12 Golale hahabe, eno Yu dunu da gilisili, Bolo medomusa: ilegei. Ilia gasa bagade ilia da ha:i amola hano hame manu, ilia Bolo medole legei dagoiba:le fawane bu ha:i manusa: ilegei dagoi. 13 Dunu 40 baligi amo idi da amo hou gilisili hamomusa: dawa:i galu. 14 Ilia gobele salasu Hina dunu amola asigilai dunu, ilima asili, ilima amane sia:i, "Ninia Gode ba:ma:ne gasa bagade ilegele sia:i dagoi. Ninia ha:i hame manu. Ninia Bolo medole legei dagoiba:le fawane, ha:i bu manu. 15 Amaiba:le, wali dilia amola Gasolo dunu, Louma dadi gagui ouligisu dunuma sia: adosima. E da Bolo dilima oule misa:ne sia:ma. Dilia da ema bu adole ba:ma:ne, e oule misa:ne sia:ma. Be ninia wamoaligili, logoga medole legemusa: ouesalumu."

16 Be Bolo ea aba egefe da amo sia: nababeba:le, e da gagili sali diasuga asili, Boloma olelei. 17 Amalalu, Bolo da dadi gagui dunu ouligisu afae ema misa:ne sia:beba:le, ema amane sia:i, "Di amo goi, dadi gagui ouligisudafa dunuma oule masa. E da ema sia:mu galebe." 18 Amalalu, amo ouligisu dunu da goi ouligisudafa dunuma oule asili, ema amane sia:i, "Se dabe iasu diasu sali dunu Bolo da nama misa:ne sia:i. Amo goi da dima sia:mu gala. Amaiba:le, na da amo goi dima oule misi."

19 Dadi gagui ouligisu dunu da goi lobolele, la:ididili oule asili, ema adole ba:i, "Di da nama adi sia:ma:bela:?"

20 Goi da bu adole i, "Yu ouligisu dunu da gilisili fofada:nanu, ilia aya dima di Bolo amo ilia Gasolo dunu fofada:ma:ne oule masa:ne sia:mu. Ilia da Boloma moloi hou adole ba:ma:ne, ogogole agoane sia:mu galebe. 21 Be ilia sia: dia mae nabima. Dunu 40 amo idi baligi, ilia da logoga wamoaligili, Bolo medole legemusa: ouesalumu. Ilia gasa bagadewane ha:i amola hano, mae nawane, Bolo bogoma:ne medoi dagosea fawane bu manusa: ilegei dagoi. Ilia wali amo hou hamoma:ne, dia sia: nabimusa:, ouesala." 22 Dadi gagui ouligisu dunu da amane sia:i, "Di da amo sia: nama olelei, amo eno dunuma mae adoma!" Amalalu, e da goi dunu ea diasuga asunasi.

Ilia da Bolo gamane Ouligisu Dunu ea dio amo Filigisi, ema Asunasi

23 Amalalu, dadi gagui ouligisu dunu da ea fidisu dunu aduna elama misa:ne sia:i. E da elama amane sia:i, "Alia dadi gagui dunu 200 agoane amola hosiga fila heda:su dunu 70 agoane, amo huluane gilisili, Sesalia moilaiga masusa:, wali gasia 9ougologowane masa:ne momagema!. 24 Bolo da hosi amoga fila heda:ma:ne, hosi lama. E da enoga mae fane, hahawane ouligisu Filigisima doaga:ma:ne, alia ouligima!" 25-30 Amalalu, dadi gagui ouligisu da Filigisima meloa amane dedei,

"Na da Galodiase Lisia:se. Na da di, ada Hina Filigisi, dima meloa dedesa. Dima asigisa. Yu dunu da amo dunu gasawane gaguli medole legemusa: dawa:i galu. Na da amo dunu da Louma dunudafa nababeba:le, na da na dadi gagui dunu oule asili, amo dunu gaga:i. Na da Yu dunu ilia ema halasu bai dawa:ma:ne, ilia Gasolo ilima fofada:musa: e oule asi. Be ema se imunusa: fofada:su amola se dabe iasu diasu hawa: hamoma:ne fofada:su bai na da hamedafa ba:i. Ilia ema fofada:su da ilisu ili sema amo ganodini giadofasu gala. Be ili da logoga wamoaligili, Bolo medole legemusa: dawa:i, amo na nababeba:le, na da hedolowane dima asunasimusa: dawa:i. Na da ema ha lasu dunu ilima, ilia dima ea wadela:i hou olelema:ne sia:i."

31 Dadi gagui dunu da ilima adoi liligi huluane hamoi. Ilia Bolo lale, gasia oule asili, A:nadibadalisi moilaiga doaga:i. 32 Golale hahabe, emoga asi dadi gagui dunu da yolesili asili, gagili sali diasuga buhagi. Hosiga fila heda:i dunu ilisu da Bolo oule asi.

33 Ilia Bolo oule asili, Sesalia moilaiga doaga:le, meloa dedei gamane ouligisu dunuma sagole, amola gamane ouligisu ouligima:ne, ilia Bolo ema i. 34 Gamane ouligisu dunu da meloa dedei idili, Boloma amane adole ba:i, "Di da adi soge dunula:?" Bolo da bu adole i, "Na da Silisia soge dunu!" 35 Amalalu, Gamane ouligisu da amane sia:i, "Dima fofada:su dunu da doaga:sea, na da dia sia: nabimu." Amalalu, ea dadi gagui dunuma ilia da Bolo, Helode ea hina bagade diasu amo ganodini ouligima:ne sia:i.

24

Yu Dunu da Bolo Medomusa: Fofada:i

1 Eso biyale gala aligili, gobele salasu Ouligisu dunu ea dio amo A:nanaia:se, eno asigilai dunu amola fofada:su dunu ea dio amo Dedalase, amo da Sesalia moilaiga doaga:i. Ilia gamane ouligisu Filigisima fofada:su olelei. 2 Amalalu, gamane ouligisu da Boloma misa:ne sia:beba:le, e da diasu ganodini golili sa:i. Dedalase da Boloma muni fofada:su hamoi. E Filigisima amane sia:i, "Ada! Di da dawa:iwane ninima ouligisu hawa: hamobeba:le, ninia ode bagohame olofoiwane esalu. Di da gaheabolo hou ninia soge fidimusa: hamosa. 3 Eso huluane amola sogebi huluane amo ganodini, amo hou ninia hahawane ba:sa. Ninia dima nodone dawa:sa. 4 Na da dima udigili sia:mu higasa. Amaiba:le, dia ninima asigima:ne, na ha:giwane adole ba:sa. Dia ninia sia: fonobahadi nabima! 5 Amo dunu Bolo da nimi bagade ougima:ne wili gala:su dunu ninia ba:i. Soge bagade amo ganodini, e da soge huluane amoga Yu fi ganodini wili gala:su bagade muni hamosa. E da Na:salini fi amo ganodini ouligisu dunu esala.

6 E da Debolo Diasu wadela:musa: dawa:beba:le, ninia e gagulaligili, ninia sema defele fofada:musa: dawa:i galu. 7 Be dadi gagui ouligisu Lisaia:se da misini, gasa fi agoane, amo dunu ninia loboga fadegale, 8 amane sia:i, 'Dilia amoma fofada:musa: dawa:sea, Filigisima fofada:ma!' Di da Ema adole ba:sea, dia da Ea lafidili ninia waha olelei liligi huluane nabimu!" 9 Yu dunu esala, ilia da amo diwaneya udidisu sia:ga madelale, Dedalase ea sia: da dafawaneyale sia:i.

Bolo da Filigisi Nabima:ne, Ea Hou Hisu Gaga:i

10 Gamane ouligisu dunu da Boloma sia: sia:musa: loboga wei. Bolo da amane sia:i, "Di da amo dunu fi ilima ode bagohame fofada:su dunu

ida:iwane esalebeba:le, amo na dawa:. Amaiba:le na dima fofada:mu hahawane gala. 11 Di da amo liligi hogosea, noga:le ba:mu. Na Yelusaleme moilai bai bagade Godema nodone sia:ne gadomusa: doaga:i. Amogainini wali da eso fagoyale fawane. 12 Na da Debolo Diasu ganodini sia:ga hame gegei. Na da sinagoge diasu amola diasu sogebi, amo ganodini na da dunu ougima:ne hamedafa wili gala:su. Amo hou huluane, Yu dunu ilia ba:i. 13 Ilia nama fofada:su liligi dafawaneyale olelemusa:, ba:su dunu da oule misunu, hamedeidafa ba:sa. 14 Be amo fawane da dafawane na da dima olelemu, amane, Na da ninia aowalali amo ilia Godema nodomusa:, na da Logodafa (amo da ogogosa ili sia:sa) amoga ahoa. Be na da liligi huluane Mousese ea Sema buga amola balofede ea buga, amo ganodini dedei liligi huluane na dafawaneyale dawa:sa. 15 Na da Gode Ea hou, amo Yu fi dunu ilia dafawaneyale dawa:su defele, na da dafawaneyale dawa:sa. Amo dafawaneyale dawa:su da dunu huluane, hou ida:iwane dunu amola wadela:i hamosu dunu, da bogoi yolesili bu wa:legadomu. 16 Amo dawa:beba:le, na da Gode ba:ma:ne amola dunu huluane ba:ma:ne, eso huluane hou noga:i hamomusa:, logo hogoi helesa.

17 *Na da na moilai Yelusaleme amo ode mogili hame ba:beba:le, na da na fi dunu Yelusaleme moilai bai bagade ganodini fidimusa:, muni ilima ima:ne amola gobele salasu hamoma:ne, buhagi. 18 Amo hou na da hamonanoba, na da sema dodofesu hou hamoi dagoloba, amo dunu ilia da na Debolo Diasu ganodini ba:i. Dunu eno da nama hame gilisi, wili gala:su amola da hamedafa ba:i. 19 Be Yu dunu eno A:isia sogega misini esalebe ba:i. Ilia da nama diwaneya udidimusa: dawa:sea, ili da dima adole imunu da defea. 20 Amola guiguda: esala dunu da na wadela:i hou na da Gasolo dunu ilima fofada:i, amo olelemu da defea. 21 †Na da wadela:i hou afadafa hamoi, amo na da ilima fofada:loba, amane sia:i, 'Na da bogoi dunu da bu wa:legadomu amo dafawaneyale dawa:beba:le, dilia nama fofada:sa!'

22 Amalalu, Filigisi da fofada:su ga:si dagoi. E da Yesu Gelesu Ea Logo amo bai dawa:i galu. E da ilima amane sia:i, "Dadi gagui ouligisu Lisaia:se da doaga:sea, Bolo da wadela:le hamoi o hame hamoi na da sia:mu." 23 E da dadi gagui ouligisu dunu amo da Bolo ouligi, ema Bolo da mae masa:ne noga:le sosodo ouligima:ne sia:i. Be ea se dabe iasu diasu logo mae ga:sili, ea na:iyado ema fidima:ne, logo fodoma:ne sia:i.

Bolo da Filigisi amola Dalusila Elama Yesu Ea Sia: Olelei

24 Eso eno aligili, Filigisi amola ea uda Dalusila (amo da Yu uda), da misi. Filigisi da Boloma misa:ne sia:i. Bolo da Yesu Gelesuma dafawaneyale dawa:su hou olelebeba:le, Filigisi da noga:le nabi. 25 Be Bolo da dafawaneyale dawa:su hou baligili, bu hou ida:iwane gala amola dunu hi hanai hou fane legesu hou amola Godema Fofada:su Misunu Hou, amo olelebeba:le, Filigisi da bagadewane beda:i. E da amane sia:i, "Defea! Di wali masunu da defea. Eso enoga na da bu nabimu logo ba:sea, na dima misa:ne sia:mu." 26 E da muni hanaiba:le, Bolo da ema hano suligi muni imunu dawa:i galu. Amaiba:le e da eso bagohame, Bolo da ema gilisili sia: sa:imusa:, misa:ne sia:su.

27 Ode aduna aligili, Filigisi da ea gamane ouligisu hou yolesi. Bogiase Fesadase da ea ouligisu sogebi lai dagoi. Filigisi da Yu dunu ilia nodosu lama:ne, Bolo ea se dabe iasu diasu logo hame doasi.

---

* **24:17:** Asunasi Dunu Ilia Hou 21:17-28 † **24:21:** Asunasi Dunu Ilia Hou 23:6

25

Bolo da Louma Gamane Hinama Fofada:musa: Adole Ba:i

1 Fesadase da Sesaliaga doaga:le, eso udiana aligili, yolesili asili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga doaga:i. 2 Yelusalemega, gobele salasu ouligisu dunu amola Yu ouligisu dunu da Boloma fofada:su liligi ema olelei. 3 Ilia Fesadasema e da Bolo Yelusaleme moilai bai bagade amoga fofada:musa: oule misa:ne, ha:giwane sia:i. Bai ilia da logoga Bolo medole legemusa: ilegeiba:le, amane sia:i. 4 Be Fesadase da bu adole i, “Bolo da Sesalia se dabe iasu diasu ganodini sali esala. Na da fonobahadi aligili, Sesalia moilaiga buhagimu. 5 Dilia ouligisu dunu da Sesalia moilaiga na sigi asili, Bolo da wadela:i hou hamoi galea, ema fofada:mu da defea.”

6 Fesadase da eso nabuane Yelusaleme moilai bai bagadega ouesalu, Sesalia moilai amoga asi. Golale hahabe, e da fofada:su diasuga golili sa:ili, fili, Bolo ema oule misa:ne sia:i. 7 Bolo da doaga:loba, Yu dunu amo da Yelusalemega misi ilia da Boloma bagadewane diwaneya udidili sia:nanu. Be ba:su dunu hameba:le, Bolo dafamu da hamedei ba:i. 8 Bolo da ea hou gaga:i, amane, “Na da ninia Sema, Yu dunu, Debolo Diasu amola Louma gamane ouligisudafa, amo huluanema wadela:le hamedafa hamoi.”

9 Be Fesadase da Yu dunu na:iyado hamomusa: dawa:beba:le, e da Boloma amane adole ba:i, “Di da Yelusaleme moilai bai bagade amoga amo fofada:su hou nama bu fofada:ma:ne masunu da defeala:?”

10 Bolo da bu adole i, “Na da Louma gamane ouligisudafa amo ea fofada:su diasudafa amo ganodini lela. Amo da defea. Na da Yu dunu wadela:ma:ne, wadela:i hamedafa hamoi. Amo di noga:le dawa:. 11 Na da Sema wadela:lesi ganiaba, o se imunusa: fofada:su amo defele wadela:i hamoi ganiaba, na da se imunusa: fofada:mu da defea gala:loba. Be nama fofada:su da ogogoi ganiaba, na da se imunusa: fofada:mu da defea hame gala:loba. Na da Louma gamane ouligisudafa ema fofada:ma:mu.”

12 Amalalu, Fesadase, ea fada:i adole iasu dunuma gilisili sia:dalu, Boloma bu adole i, “Di da Louma Gamane ouligisudafa ema fofada:musa: adole ba:beba:le, defea, di da ema fofada:musa: masunu!”

Bolo da Agaliba amola Idua Benisi, elama Fofada:i

13 Fa:no, hina bagade Agaliba amola idua Benisi, da Fesadase gousa:musa:, Sesalia moilaiga misi. 14 Eso udianawane esalu, Fesadase da Agalibama Bolo ea hou olelei, amane, “Dunu da guiguda: esala, Filigisi da asiba:le, amo e da se dabe iasu diasu ganodini sali amomane fisi. 15 Na da Yelusaleme moilai bai bagade amoga asili, Yu gobele salasu ouligisu dunu amola asigilai dunu, ilia da e da wadela:le hamoi amo sia:i. Ilia da na ema medoma:ne fofada:musa: sia:i. 16 Be na ilima bu adole i, ‘Ninia Louma dunu hou da agoane gala. Dunu ilia eno dunu da wadela:le hamoi sia:beba:le, ninia da amo dunuma udigili hame fofada:sa. E da ea hou gaga:ma:ne, ema fofada:su dunu hidadea ilia odagi ba:beba:le fawane fofada:mu!’ na amane sia:i. 17 Amaiba:le, ilia guiguda: manoba, golale hahabe na da hedolowane fofada:su diasu amo ganodini fili, na dadi gagui ilima Bolo ganodini oule misa:ne sia:i. 18 Ema ha lai dunu da wa:legadole, ema diwaneya udidi. Na da agoane dawa:i galu. Ilia da e da wadela:idafa hou hamoi sia:mu na dawa:i galu. Be hame. 19 Be ilia ema amane fofada:i. E da ilia Gode Ea sema wadela:lesi, ilia sia:i. Amola e da ogogosu dunu ea dio amo Yesu da bogoi be bu wa:legadole esala, amo ogogole sia:i, ilia

diwaneya udidi. 20 Na da amo hou bai dawa:mu gogolei galu. Amaiba:le, Boloma na amane adole ba:i, 'Di da Yelusaleme moilai bai bagade amoga amo fofada:su hou bu fofada:ma:ne masunu da defeala:?'
21 Be Bolo da Louma gamane ouligisudafa ema fofada:musa: sia:i. E da se dabe iasu diasu sosodo aligisu dunu amoga ouligilalu, Louma gamane ouligisudafa fofada:musa: masunu sia:i. Amaiba:le, na dadi gagui dunuma, na amo hou hamomusa: sia:i. Na da Louma gamane ouligisudafa ema asunasimusa: dawa:i!"
22 Agaliba da Fesadasema amane sia:i, "Amo dunu ea sia: nisu nabimu hanai gala." Fesadase da bu adole i, "Defea! Aya hahabe di da nabimu!" 23 Golale hahabe, Agaliba amola Benisi da misini, dunu bagohame elama nodone hamonanebe ba:i. Dunu gilisisu diasu bagade amo ganodini golili sa:ili, dadi gagui ouligisu dunu huluane amola moilai ouligisu dunu, gilisila misi. Fesadase sia:beba:le, sosodo aligisu dunu da Bolo diasu ganodini oule misi. 24 Fesadase amane sia:i, "Hina Agaliba amola dunu huluane guiguda: gilisi. Amo dunu ba:ma. Ema Yu fi dunu huluane guiguda: esala amola Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esala, amo da ema halale fofada:sa. Ilia ha:giwane, e bogoma:ne medomusa: halasa. 25 Be e da se imunusa: fofada:su amo defele wadela:le hamoi na da hamedafa ba:i. E da hisu Louma ouligisudafa ema fofada:musa: sia:i dagoiba:le, na da Louma gamane ouligisudafa ema asunasimusa: sia:i dagoi. 26 Be na da bai moloidafa Louma gamane ouligisudafa ema meloa dedene imunu gogoleiba:le, na da di ba:ma:ne amo dunu oule misi. Hina bagade Agaliba! Disu noga:le dawa:ma. Bai na da ema fofada:nanu, bai noga:i amo Louma gamane ouligisudafa ema dedemu hanai gala. 27 E wadela:i hou mae ba:le, ema fofada:su noga:le hame dawa:le, udigili asunasimu da defea hame galebe."

26

Bolo da Agaliba Nabima:ne, Ea Hou Hisu Gaga:i

1 Agaliba da Boloma amane sia:i, "Defea! Dia hou gaga:ma:ne sia:mu da defea." Bolo da ea lobo mololе, ea hou amane gaga:i, 2 "Hina Agaliba! Na da dia midadi, na hou Yu dunu ilia nama fofada:su liligi amo hou gaga:muba:le, na da hahawane gala.
3 Di da Yu dunu ilia sema amola ilia sia:ga gegesu liligi, amo noga:le dawa:beba:le, na da hahawane gala. Amaiba:le, dia mae hihiniwane na sia: nabima.
4 Na goihadini eso amogainini asili, wali esalebe, amo hou huluane, Yu fi dunu huluane dawa:. Na eso huluane hamobe, hidadea na sogedafa amola fa:no Yelusaleme moilai bai bagade amoga esalebe, amo ilia hulu dawa:. 5 *Ninia Godema nodosu fi amo ganodini, na da gasa bagade fi amo Fa:lisi fi amo ganodini heda:le, mae fisili esala, amo ilia dawa:. 6 Be wali, na da hahawane dogolegele iasu amo Gode da ninia aowalalima olelei liligi, amo na dafawaneyale dawa:beba:le, ilia da na medoma:ne fofada:musa: dawa:lala. 7 Ninia Isala:ili fi fagoyale gala, ilia da amo hahawane dogolegele iasu liligi lamu hanai gala. Ilia gasi amola eso, amo ganodini Godema nodone sia:ne gadosa. Be hina bagade! Amo hahawane dogolegele iasu na dafawaneyale dawa:beba:le, Yu dunu ilia na medomusa: fofada:nana. 8 Dilia guiguda: esala dunu! Gode da bogoi

* **26:5:** Asunasi Dunu Ilia Hou 23:6; Filibai 3:5

dunu wa:lesimusa: defele esala, amo dilia abuliba:le hamedei agoane dawa:sala:? 9 †Na da musa: Yesu Gelesu, Na:salede dunu amo ea logo wadela:musa:, logo hogoi helesu.
10 Amo hou na Yelusaleme moilai bai bagade amoga hamoi. Gobele salasu ouligisu dunu da sia:beba:le, na Gode Ea fi dunu bagohame se dabe iasu diasu ganodini sali. Gobele salasu dunu da ilima se imunusa: fofada:iba:le, na amola amo fofada:su fidisu.
11 Eso bagohame sinagoge diasu ganodini, na sia:beba:le, eno dunu ilia Yesu Ea hou lalegagui dunu ilima se dabe iasu i. Ninia da ilima amane sia:i, 'Yesuma dafawaneyale dawa:su hou yolesima!' Na da ilima bagadewane ougiba:le, amo dunuma se ima:ne, ga moilai bagohame amoga ahoasu.

Bolo da Yesu Ea Hou Lalegagui, Amo Hou Olelei (Asunasi Dunu Ilia Hou 9:1-19; 22:6-16)

12 Na da amo hou hamoma:ne, Dama:sagase moilaiga asi. Gobele salasu ouligisu dunu da ilia amo hou nama ilegei dagoi olelemusa:, ilia na:iyado dunuma meloa dedene nama i. 13 Hina bagade! Na da esomogoa logoga ahoanoba, hadigi bagade amo da eso ea hadigi baligi, amo da muagado misini, na amola na sigi ahoasu dunu, ninima sisiga:i agoane ba:i. 14 Ninia huluane osoboga diasa:ili, na da dunu ea sia: nabi. E da Hibulu sia:ga nama amane sia:i, 'Solo! Solo! Di da abuliba:le Nama se iahabela:? Di da bulamagau ea ouligisu fasu dagulu amoga emo dugabeba:le se naba, amo defele di da Na hou amoga gegebeba:le se naba!' 15 Na amane adole ba:i, 'Hina! Di da nowala:?' Hina Yesu Gelesu da bu adole i, 'Na da Yesu. Di da Nama se iaha. 16 Be wa:legadoma. Na da dima Na hawa: hamomusa:gini ilegema:ne misi. Dima hobea wali ba:i liligi amola Na hobea dima olelemu liligi, amo eno dunuma olelemu. 17 Na da di Isala:ili dunu amola Dienadaile dunu, ilima asunasimuba:le, ilia dima gegesea Na da gaga:mu.
18 Dia sia:beba:le, ilia si da fadegamu. Ilia gasi fisili, hadigi amoga doaga:mu. Ilia Sa:ida:ne ea gasa fisili, sinidigili, Godema bu doaga:mu. Na hou dafawaneyale dawa:beba:le, ilia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu. Amola ilia Gode Ea ilegei fi amo ganodini, hahawane esalebe ba:mu.'

Bolo da ea Hawa: Hamosu Olelei

19 "Amaiba:le, hina bagade Agaliba, amo Hebene esala ba:su ea bai na da nabawane hamomusa: dawa:i. 20 ‡Degabo Dama:sagase moilai ganodini, amalu Yelusaleme moilai bai bagadega, fa:no Isala:ili soge huluane amo ganodini amola Dienadaile soge amo ganodini, na da Gode Ea sia: olelei. Amo fi dunu ilia wadela:i hou amoma gogosiane, Godema sinidigili, ilia Godema sinidigi dagoi amo olelema:ne, hou ida:iwane hamoma:ne, na olelei. 21 Amo hou na hamobeba:le, na da Debolo Diasu ganodini esaloba, Yu dunu da na gagulaligili, medole legemusa: dawa:i galu. 22 Gode da mae yolesili, na fidibiba:le, na da wali eso, dunu huluane defele bagade amola fonobahadi, ilima na ba:su liligi olelesa lela. Na olelesu da musa: balofede dunu amola Mousese, ilia musa: amo hou da misunu sia:i, amo defele na olelesa. 23 §Sia: da agoane diala, 'Mesaia da hidadea se nabawane bogole, E da Gode Ea hadigi gaga:su hou Yu dunu amola Dienadaile dunu, ilima olelema:ne, E da bogoi dunu huluane bisili, hidadea wa:legadomu!'

† **26:9:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:3, 22:4-5 ‡ **26:20:** Asunasi Dunu Ilia Hou 9:20, 9:28-29
§ **26:23:** 1 Golidia 15:20; Aisaia 42:6, 49:6

24 Bolo da ea hou agoane gaga:loba, Fesadase da ema ha:giwane
wele sia:i, “Bolo! Di da doula asi dagoi. Idisu amola dedesu bagade
hamobeba:le, di da doula ahoa.”
25 Bolo da bu adole i, “Hina bagade! Na da hame doula asi. Na da
dafawane sia:sa.
26 Hina bagade Agaliba! Di da amo hou bagade dawa:! Amaiba:le, na da
mae beda:iwane dima sia:sa. Amo hou da wamowane hame hamoiba:le,
di da amo liligi huluane ba:i dagoi na dawa:. 27 Hina bagade Agaliba! Di
da balofede dunu ilia sia: dafawaneyale dawa:bela:? Na agoane dawa:. Di
dawa:dafa!”
28 Agaliba da Boloma amane sia:i, “Di da hedolowane na hou afadenene,
bu na Yesu Ea hou lalegagui dunu hamoma:bela:?”
29 Bolo da bu adole i, “Hedolowane o gebewane na hame dawa:. Be na
da Godema agoane sia:ne gadosa. Di amola eno dunu huluane ilia wali
eso na sia: naba dunu, dilia huluane afadenene, na hou agoane ba:mu
na hanai gala. Be amo sia:ine, na la:gi liligi, amo fawane dilia lamu na
higasa.”
30 Amalalu, ouligisu Agaliba, Fesadase, Benisi amola dunu huluane,
wa:legadoi.
31 Diasu yolesili, ilia gilisili sia: dasu, amane, “Amo dunu da wadela:le
hame hamoiba:le, e medoma:ne fofada:mu o se dabe iasu diasu ganodini
salimu da defea hame galebe.”
32 Hina bagade Agaliba da Fesadasema amane sia:i, “Amo dunu da
Louma gamane ouligisudafa ema fofada:mu hame sia:noba, ea se dabe
iasu diasu logo doasimu da defea gala:loba.”

27

Bolo da Louma Moilai Bai Bagadega Asi

1 Fesadase da nini huluane Idali sogega foga ahoasu dusagai amo
ganodini asunasimusa: dawa:beba:le, ilia da Bolo amola se dabe iasu
diasu esalebe dunu eno, ili amo Yuliase (Louma dadi gagui gilisisu amo ea
dio amo “Louma ouligisudafa amoea Dadi Gagui Gilisisu,” amo ganodini
ouligisu esala), amo ili ouligima:ne, ema i.
2 Ninia da foga ahoasu dusagai (amo da A:dalamidiame moilai bai
bagadega misi) amo fila heda:le, amo dusagai da A:isia soge bega: moilaiga
masunuba:le, ninia Sesalia moilai yolesili asi. A:lisadagase (Ma:sidounia fi
dunu musa: Desalounia moilai bai bagade esalu) da nini sigi asi. 3 Golale
hahabe, ninia Saidone moilaiga doaga:i. Yuliase da Boloma asigi galu.
Amaiba:le e da Bolo ea na:iyado gousa:musa: masa:ne amola liligi lamusa:,
logo doasi dagoi. 4 Saidone yolesili asili, ninima fo bagade mabeba:le, ninia
Saibalase oga ea la:ididili, amo da fo hame mabe la:idi, amoga asi.
5 Oga be yolesili, hano degele, ninia hano amo ea bega: Silisia amola
Ba:mafilia dialu, amo hanoga asili, Maila moilai Lisia soge ganodini amoga
doaga:i.
6 Amo moilaiga, Yuliase da dusagai eno A:legesa:nadalia moilai bai
bagadega misi, Idali sogega masunu, amo ba:beba:le, e da nini amoga fila
heda:ma:ne oule asi.
7 Ninia gebewane foga ahoanu, logo gasawane ba:i. Amalalu ninia
Naidase moilai bai bagade gadenenewane doaga:i. Be fo bagade da ninia
logo damubiba:le, ninia Galidi oga amo fo hame mabe la:ididili asili,

Sa:lamouni goa baligi. 8 Be gadenene, logo gasa bagade ba:lu, ninia soge ea dio amo Dusagai Gaga:i Sogebi, Lasia moilai (dusagai aligisu sogebi) gadenene, amo sogega fi galu.

9 Eso bagohame ouesalu, Gousa:su Eso da baligi dagoi ba:i. Fo bagade eso da doaga:beba:le, bu masunu da hamedei agoane ba:i. Bolo da Yuliase amola dusagai genonesisu dunu, ilima fada:i sia: amane olelei, 10 "Dilia! Ninia wali bu masunu logo da ga:nasidafa ba:mu, na dawa:! Ninia bu ahoasea, liligi bagohame fisili, amola dunu bagohame bogoi dagoi ba:mu!"

11 Be Yuliase da Bolo ea sia: mae nabawane, dusagai gagui dunu amola dusagai ouligisu dunu, ela sia: fawane nabi. 12 Dusagai Gaga:i Sogebi da dusagai fisu noga:i hame galu. Amogawi, anegagi oubiga dialumu da defea hame ba:i. Amaiba:le, dunu huluane mogili, bagohame ilia amo sogebi fisili, Finigisi sogebi doaga:musa: asili, anegagi oubi amoga Finigisi amoga fimusa: dawa:i galu. Finigisi da dusagai aligisu sogebi Galidi oga ganodini diala. Amo ea midadi da ga (north) amola ga (south) ba:sa.

Fo Bagade Mabeba:le, Hano da Gafului.

13 Fo asaboi gala da ga (south) muni mabeba:le, dusagai ouligisu dunu da ilia hanai amo hamomusa: dawa:i galu. Ilia 'a:go' (dioi liligi efega la:gi, dusagai mae masa:ne hanoga salasu liligi) duga:le, dusagai da foga ahoanu, Galidi oga bega: gadenenewane ahoasu. 14 Be fo bagade heda:le (amo fo da "Fo da Ga (north) Misi" ilia da sia:su) oga amo la:ididili amoga misi. 15 Amo fo da dusagai amoga doaga:le, dusagai da yaguguli, masunu gogolei. Amaiba:le, ninia hanaiga fisili, dusagai da sinidigili, foga udigili ahoasu. 16 Oga ea dio amo Gouda amoga doaga:le, ninia amoea fo hame mabe la:ididili ahoanu, dusagai bagade ea mano (dusagai fonobahadi) amo wadela:sa:besa:le, ninia gasawane hawa: hamobeba:le, la:gi dagoi. 17 Amalalu, hiougili, gaguia gadole, amo dusagai fonobahadi ninia dusagai bagade amo da:iya ligisili, dusagai bagade da hanoga fabeba:le, fudagala:sa:besa:le, ninia efe haguduga ligisili, la:gi dagoi. Dusagai genonesisu dunu dusagai da sa:ibaso bi Libia be gadenene amoga fasa:besa:le, foga ahoasu abula fadegai dagoi. Amalalu, dusagai da hisu foga fabeba:le asi. 18 Isu gibula bobodoi bagade da hame yolei. Amaiba:le, golale hahabe, dusagai da magufasa:besa:le, ilia liligi ganodini sali amo mogili gadili ha:digi.

19 Golale hahabe, ilia da dusagai genonesisu liligi amo mogili gadili ha:digi. Bai amo liligi da dioi bagade ba:i. 20 Eso bagohame amoga ninia eso amola gasumuni hamedafa ba:su. Fo da mae fisili manu. Ninia da dafawane hamoma:beyale dawa:lusu fisili, bogoma:beale dawa:i galu.

21 Dunu huluane da eso bagohame ha:i mae nawane hawa: hamonanu, Bolo da ilia gilisisu amo ganodini lelu, amane sia:i, "Dilia da na sia: nabawane, Galidi soge hame yolesimu da defea galu. Agoane hamoi ganiaba, ninia dusagai wadela:lesi amola liligi huluane fisi dagoi hame ba:la:loba. 22 Be wali na dilima ha:giwane sia:sa. Dilia dogo denesima! Dunu afae da hamedafa bogomu. Be dusagai fawane fisi dagoi ba:mu.

23 Gasi ganodini, Gode (na da Ea mano amola Ema nodone sia:ne gadosa), amo Ea a:igele dunu da nama misini, amane sia:i, 24 'Bolo! Di mae beda:ma! Di da Louma gamane ouligisudafa dunu ba:mu. Gode Ea hou da ida:iwane. E da dunu huluane di amola gilisili dusagai ganodini ahoasu dunu huluane ilia bogomu logo ga:i dagoi.'

25 Amaiba:le, dilia dogo denesima! Na da Gode Ea sia: dafawaneyale
dawa:be! Ninia Ea nama adoi defele ba:mu, na dawa:! 26 Be fo da gasa
bagade mabeba:le, ninia dusagai da oga bega: somu."
27 Fo da degabo heda:le, hi aduna aligili, ninia dusagai da Medidela:inia
Hano Waiyabo Bagade amo ganodini foga fabeba:le lalu. Gasimogoa,
dusagai genonesisu dunu da ninia da bega: doaga:mu gadeneidafa dawa:i
galu. 28 Amaiba:le, hano ea lugudu defei dawa:ma:ne, ilia dioi liligi
efe bidiga la:gili, hanoga galadigili, igi fa:iga doaga:i. Defei da 40 mida
agoane ba:i. Fonobahadi ouesalu, bu hamone, lugudu defei 30 mida ba:i.
29 Dusagai da igiga fasa:besa:le, genonesisu dunu da 'a:go' biyaduyale gala,
dusagai ea baligiga hanoga sali. Hadigi da hedolo misa:ne, ilia sia:ne gadoi.
30 Amalalu, genonesisu dunu ilia da dusagai fisimusa: dawa:i galu. Ilia
dusagai mano hanoga gududili sanasili, ilia ogogole 'a:go' eno dusagai ea
hagomodini amoga ligisimusa: sia:i. 31 Be Bolo da dadi gagui ouligisu
amola dadi gagui dunu, ilima amane sia:i, "Dusagai genonesisu dunu
da dusagai fisisia, dunu huluane da bogogia:mu!" 32 Amaiba:le, dadi
gagui dunu da efe amoga dusagai fonobahadi da dusagaidafaga la:gi, amo
hedofabeba:le, dusagai fonobahadi da udigili fisi.
33 Eso misunu gadenene ba:loba, Bolo da ilima ha:i moma:ne ha:giwane
sia:i, amane, "Dilia da hi aduna ha:i mae nawane ouesalu. 34 Amaiba:le,
dilia mae bogoma:ne, ha:i moma:ne, na da dilima ha:giwane sia:sa. Dilia
da se hamedafa nabimu." 35 Amo sia:nanu, Bolo da agi lale, Godema
nodone sia:ne gadole, fifili, ilima i. 36 Amalalu, ilia dogo denesini, dunu
huluane da ha:i mai. 37 Dunu huluane da 276 amo dusagai ganodini sali.
38 Ilia sadini mai dagoloba, ilia dusagai hagima:ne, widi ha:i manu huluane
ganodini sali, amo hanoga galadigi.

Dusagai da Mugului

39 Hahabe doaga:loba, dusagai da soge be gadenene dialebe ba:i. Be
dusagai genonesisu dunu da amo soge dio hame dawa:i. Be ilia da soge
bega: bosada:i umiwane dialebe ba:beba:le, dusagai genonesili amo bega:
somusa: ilegei galu. 40 Amaiba:le, 'a:go' liligi hanoga fisimusa:, efe damui
dagole, eno efe logo olelesu sua:su amoga bagelesi fadegai. Amalalu,
dusagai da hagomodini masa:ne, ilia dusagai abula dusagai hagomodini
gala gaguia gadole, dusagai da bega: doaga:musa: ahoanu. 41 Be dusagai
da sa:i boso bi fai dagoi. Dusagai hagomodini da bai bagadeba:le, masunu
gogolei. Be dusagai ea baligi da hano gafului amoga fananebeba:le,
mugulumu agoai ba:i.
42 Dadi gagui dunu ilia da se dabe iasu hamosu dunu huluane dasisa:ili,
bega: doaga:le udigili hobea:sa:besa:le, amo logo damumusa: huluane
medole legemusa: ilegei galu.
43 Be dadi gagui ouligisu dunu, e da Bolo gaga:musa: dawa:beba:le, ili
logo hedofai. E sia:beba:le, dasi dasu dawa:su dunu da hidadea dusagai
fisili hanoga soagala:le, bega: dasi sa:i. 44 Eno da fa:no bobogele, ifa
da:fe amola dusagai mugului liligi, amo gaguiwane bega: doaga:musa: asi.
Amaiba:le, ninia huluane hahawane bega: doaga:i.

28

Moloda Oga Amo Ganodini Esalu

1 Ninia bega: hahawane doaga:i. Amalalu, ninia da amo oga ea dio da
Moloda nabi.
2 Amo soge fi dunudafa da ninima asigi hamoi. Gibu da muni dabeba:le,
ninia anegagi nabi. Be ilia lalu didilalu, nini huluane bagadewane
fidisu. 3 Bolo da lalu ifa gilisili, laluga ligisilaloba, medosu sania da gia:i
nababeba:le, amo lalu ifaga gadili misini, Bolo ea lobo gasonaloba besega
gagui.
4 Dunudafa ilia da sania amo Bolo ea loboga gagulalebe ba:beba:le, gilisili
amane sia: dasu, “Amabela:? Amo dunu da fasu dunu. Be e da fo amola
hano gafului, amoga hame bogoi. Be wali Osobo Bagade Ouligisu Hou da
e medole legemusa: dawa:lala!” 5 Be Bolo da ea lobo fofoga:beba:le, sania
da laluma sa:i. Amola Bolo da hame oloi.
6 Ilia da e da hedolowane fofale, dafane, bogomu, amo ba:musa:
ouesalu. Be sedagawane ouesalu, hou hisu da hame doaga:beba:le, ilia
asigi dawa:su afadenene, amane sia:i, “E da ‘gode’ agoane!”
7 Amo sogebi gadenene, oga ouligisu dunu, ea dio amo Babaliase, e da
ifabi gagui galu. E da nini hahawane yosia:le, ninima eso udiana agoane
aowai. 8 Babaliase eda da asugi amola hagomo se oloiba:le, diaheda:su
da:iya esalu. Bolo da ea diasu ganodini golili sa:ili, Godema sia:ne gadole,
ea lobo ema ligisili, e uhinisi dagoi. 9 Amo sia: nababeba:le, oloi dunu
huluane amo oga ganodini esalu da Boloma misini, uhi dagoi ba:i. 10 Ilia
da ninima liligi bagohame i. Ninia amo soge fisimusa: dawa:beba:le,
ninia dusagai ganodini ilia ha:i manu amola liligi huluane, ninia ahoabe
ouligima:ne defele ligisi.

Ninia Moloda Yolesili, Louma Moilai Bai Bagadega Doaga:i

11 Oubi udiana aligili, ninia da dusagai (amo da A:legesa:nadalia moilaiga
misini, anegagi oubi ganodini Moloda oga amoga ouesalu. Dusagai ea dio
amo da “ ‘gode’ Aduna Eso Afadafa Lalelegei.”) amo ganodini fila heda:le,
yolesili asi. 12 Asili, ninia da Silagiusi moilai bai bagadega doaga:le, eso
udiana ouesalu. 13 Yolesili asili, ninia Lidiame moilai bai bagadega doaga:i.
Golale hahabe, fo da ga (south) mabe ba:beba:le, eso adunaga asili, Biudioli
moilaiga doaga:i. 14 Amo moilaiga, ninia da eno Yesu Ea hou lalegagui
dunu ba:i. Ilia da ninima sia:beba:le, nini da ili amola hi afadafa sigi esalu.
Yolesili asili, ninia Louma moilai bai bagadega doaga:i. 15 Louma moilai
bai bagadega, Yesu Ea hou lalegagui dunu da ninia doaga:be nababeba:le,
Louma yolesili, mogili da A:biase Bidi Lama:ne diasu amola Ga Misi Dunu
Diasu Udiana moilaiga nini yosia:la misi. Bolo da amo dunu ba:beba:le,
Godema nodoi. Ea dogo da bagadewane denesi dagoi.

Bolo da Louma Moilai Bai Bagadega Gode Ea Sia: Olelesu

16 Ninia Louma moilaiga doaga:loba, Louma gamane dunu da
sia:beba:le, Bolo da hisu diasu ganodini esalu. Dadi gagui dunu afadafa
fawane da e sosodo aligisu.
17 Eso udiana aligili, Bolo da Yu ouligisu dunu amo soge ganodini esalu,
amo fofada:musa: misa:ne sia:i. Ilia da gilisibiba:le, e da ilima amane
sia:i, “Na fi Isala:ili dunu! Na da ninia sema amo ninia aowalali olelei
liligi, amo na da hamedafa wadela:lesi. Be Yelusaleme Yu fi dunu ilia
hanaiba:le, Louma gamane dunu da na se dabe iasu diasu ganodini sali.
18 Louma gamane dunu ilia da nama fofada:nanu, na hou ganodini se
imunusa: fofada:mu liligi hame ba:beba:le, na se dabe iasu diasu logo

doasimusa: dawa:i galu. 19 *Be Yu dunu da na se dabe iasu diasu logo doasimu higa:iba:le, ougiwane bu fofada:i. Amaiba:le, na da Louma gamane ouligisudafa fofada:mu, amo logo fawane ba:i. Be na da na fi dunu ilima diwaneya udidimu hamedei galebe. 20 Amaiba:le, na da dili ba:mu amola dilima sia: sa:imusa:, dawa:i galu. Na da Dunu amo E hobea misunu Isala:ili dunu ilia da dafawane hamoma:beyale dawa:lusu, amo Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, na da amo sia:inega la:gi dagoi!"

21 Yu ouligisu dunu ilia da Boloma bu adole i, "Yudia soge fi dunu ilia da dia hou olelema:ne, ninima meloa hamedafa dedei. Amola ninia fi dunu da amo sogega misini, di da wadela:le hamoi, amo da hame sia:i. 22 Be dunu huluane da dia gilisisu (Yesu Ea fa:no bobogesu fi) ilima halalewane sia:beba:le, ninia dia hou nabimu hanai gala!"

23 Amaiba:le ilia amola Bolo da fofada:mu eso ilegele, amo esoga dunu bagohame da Bolo ea esalebe diasuga misi. Hahabe muni olelesa asili, amoganini gasi, e da Gode Ea Hinadafa Hou ilima olelei. Ilia da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:ma:ne, e da Mousese ea Sema amola balofede dunu ilia dedei, amo ilima olelei. 24 Mogili da ea sia: nababeba:le, dafawaneyale dawa:i galu. Be eno da higabeba:le, dafawaneyale hame dawa:i. 25 Amaiba:le, ilia fisili asili, mogisu sia: gilisili sia: dasu. Be Bolo da hidadea sia: afadafa fawane sia:i galu, amane, "Dafawane! Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ninia aowalalima Aisaia ea lafidili dafawane sia:i. 26 †E amane sia:i, 'Masa! Amo dunuma agoane sia:ma.

Dilia da gega nabalumu be hamedafa dawa:mu.
Dilia da siga hogoi helelalumu be hame ba:mu.

27 Bai amo dunu ilia asigi dawa:su da igi agoai gala.
Ilia ge ilisu ga:i dagoi.
Ilia si ilisu da dofoi dagoi.
Agoane hame hamoi ganiaba,
ilia si da ba:la:loba,
ilia ge da nabana:noba,
ilia asigi dawa:su da dawa:la:loba,
amola ilia da Nama sinidigili,
Na da ili uhinisila:loba, Gode da sia:sa.'

28 Bolo da sia: dagomusa: amane sia:i, "Dilia noga:le dawa:ma! Gode da Ea Sia: Ida:iwane gala amo osobo bagade dunuma gaga:su sia:, Dienadaile dunuma iasi dagoi. Dienadaile dunu da nabimu!" 29 Bolo da amo sia: sia:beba:le, Yu dunu da gilisili sia:ga gegenanu, yolesili asi.

30 Amalalu, ode aduna amoga Bolo da amo diasu ganodini esalu. Amogawi esaloma:ne, e da bidi i. Amola dunu huluane amo da ema gousa:musa: mabeba:le, e da hahawane yosia:su. 31 E da mae beda:iwane, Gode Ea Hinadafa Hou amola Hina Gode Yesu Gelesu Ea hou gasawane amola halegalewane olelelalu.

Sia: Ama Dagoi

* **28:19:** Asunasi Dunu Ilia Hou 25:11 † **28:26:** Aisaia 6:9-10s

Louma

(Da:i Sia: - Romans; Modu – Roma; Bisini – Rom)

Hidadea Sia:

Bolo da Louma Meloa Dedei. Bolo da fa:no Louma Yesu Ea fa:no bobogesu fi amo ba:la masunu dawa:beba:le, Louma meloa dedene iasi. E da amo fi ganodini hawa: hamonanu, Siba:ini sogega masunu dawa:i galu. Yesu Ea dafawaneyale dawa:su hou amola Gelesu fi dunu ilia hawa: hamosa amo olelema:ne, Bolo da amo meloa dedei. Bolo da hidadea Louma fi dunuma asigi sia: adosisa. Amalu, e da eso huluane ili fidima:ne, Godema sia:ne gadosa olelesa. E da amo meloa ea bai olelesa, "Gode Sia: Ida:iwane da Gode da osobo bagade dunu ili bu moloidafa hamoi dagoi ba:ma:ne, ilia hou afadenesa, amo hou olelesa. Logo afadafa fawane diala. Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:sea, lalegagubiba:le fawane. Logo eno hame, amo fawane."

Bolo da amo hou olelesa. Dunu huluanedafa, Yu dunu amola Gode Ea hou hame dawa:su dunu (Dienadaile dunu) da wadela:i hou amo ea gasaga gaguiba:le, ilia huluane Gode da afadenene, E bu moloidafa hamoi dagoi ba:ma:ne afadenemu da defea. Logo afadafa fawane diala, - amo Yesu Gelesu dafawaneyale dawa:mu. Asili, Bolo da gaheabolo esalusu, ninia Yesuma madelagiba:le laha, amo olelesa. Ninia Gode Ea gaheabolo mano agoane hamoi dagoiba:le, amo hou dawa:. Yesu Ea hou lalegagui dunu da olofosu dawa:le, wadela:i hou amola bogosu da musa: se iasu diasu agoane, wali Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga se iasu diasu logo doasibi ba:sa: amola Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia hahawane halegale lala. Sia:alalo 5 asili Sia:alalo 8, Bolo da Gode Ea Sema amo bai olelesa amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da lalegagui dunu ea dogo ganodini gasa bagade hawa: hamonanebe, amo olelesa. Amalalu, Bolo da Gode Ea asigi dawa:su Yu dunu amola Dienadaile dunu ilima olelesa. Dienadaile dunu da Gode Ea hou musa: hame dawa:su dunu. Yu dunu da Yesu Gelesu higabeba:le, amo hou Bolo da beda:iwane hame ba:sa. Be ilia higabeba:le, Gode da ili yolesili, Dienadaile dunuma olelesu. E da amo hou hamomusa: dawa:i galu. Be Yu dunu ilia hobea Yesu Ea hou lalegaguma:ne, Bolo da dawa:lalu. Sia: dagomusa:, Bolo da esalusu hou amola asigi hou Yesu Ea fa:no bobogesu fi amo ganodini amo olelesa. Ninia Godema hawa: hamosu, gamane sia: nabasu hou, amola eno dunuma hamosu, amo huluane olelesa. Sia: dagosu amo ganodini, e da asigi sia: amola Godema nodosu sia:, dedene legei.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia: amola Dedei ea Bai...Sia:alalo 1:1-17
2 Wadela:i Hou Hamoiba:le, Osobo Bagade
Dunu da Gaga:su Logo Ba:mu Defea...Sia:alalo 1:18-3:20
3 Gode Ea Gaga:su Hou...Sia:alalo 3:21-4:25
4 Gaheabolo Esalusu Hou Yesu Gelesu Ganodini. Sia:alalo 5:1-8:39
5 Gode da Isala:ili Dunu Fi
amo ganodini Hawa: Hamonana...Sia:alalo 9:1-11:36
6 Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi ilia Hou...Sia:alalo 12:1-15:13
7 Sia: Dagosu amola Asigi Sia:...Sia:alalo 15:14-16:27

Louma

1 Na da Bolo, Yesu Gelesu Ea hawa: hamosu dunu! Amola Gode da ilegei
dagoiba:le, na da Ea Sia: Ida:iwane Gala olelema:ne asunasi dunu hamoi.
Na da dili Louma dunuma meloa dedesa.
2 Musa: hemonega, Gode da Ea balofede (Gode Sia: alofesu dunu) amo
dunu ilia dogo ganodini olelebeba:le, amo Sia: Ida:iwane gala E da osobo
bagade dunuma imunu ilegele sia:i. Balofede (Gode Sia: alofesu dunu)
dunu ilia amo sia: Gode Sia: Dedei Meloa amo ganodini dedene legei.
3 Amo sia: da Gode Ea Manodafa Yesu Gelesu, amo ea hou olelesa. E da
osobo bagade dunu agoai lalelegeiba:le, Da:ibidi ea fi ganodini lalelegei. 4 E
da Godedafa hadigi gala, amola Gode Ea Manodafa esalu. Amo olelema:ne,
Yesu Gelesu da bogolalu, Gode da gasa bagadewane E wa:legadolesi.
5 Yesu Gelesu da hamobeba:le, Gode da nama hahawane asunasi
dunu hawa: hamosu imunusa: sia:i. Na da Yesu Gelesu Ea hawa:
hamomusa:gini, osobo bagade fifi asi gala ilima Yesuma dafawaneyale
dawa:sea lalegaguma:ne, Gode da na asunasi dunu ilegei dagoi. 6 Dilia
Louma fi dunu, Yesu Ea hou lalegaguma:ne, Gode da dilima misa:ne wele
sia:i dagoi. Amaiba:le, na da dilima amo hou olelemusa: dawa:lala.
7 Amaiba:le, na da dili huluane Louma soge ganodini esala dunu, Gode
da dilima Ea dogolegei fidafa hamoma:ne wele sia:i dagoi, amo na dilima
dedene iaha.
Ninia Ada Gode amola Hina Yesu Gelesu, da dilima ea hahawane
dogolegele iasu amola olofosu imunusa:, na da Ema adole ba:sa.

Bolo da Godema Nodone Sia:ne Gadosa

8 Dunu huluane da dilia dafawaneyale dawa:su hou nabi dagoi.
Amaiba:le, na da hidadea Yesu Ea Dioba:le, Godema nodone sia:ne gadosa.
9 Na sia: da dafawane amo Gode da dawa:! Amo Gode na da maedafa
hihini, eso huluane Ea hawa: hamonana. Amo hawa: hamosu da
ea Manodafa Ea Sia: Ida:iwane olelesa. 10 Na da eso huluane sia:ne
gadosea, dili hou fidima:ne sia:ne gadosa. Amola na da dili bu ba:mu
hanaiba:le, Gode da na logo fodoma:ne, na da Godema adole ba:sa. 11 Na da
dilia a:silibu hou gasawane asigilama:ne, amo olelema:ne, dilima misunu
bagade hanai gala. 12 Be nisu da udigili hame olelemu. Ninia gilisili, dilia
dafawaneyale dawa:su hou na ba:sea amola na hou dilia ba:sea, ninia da
gilisili asigilamu.
13 *Na fi dunu! Dilia dawa:ma! Na da eso bagohame dilima misunu
dawa:i galu. Be logo ga:i dagoi ba:i. Na da Dienadaile dunu enoma
Gode Sia: olelebeba:le, ilia Godema sinidigi. Amo defele, na da dilia
gilisisu amo ganodini, eno dunu Godema hiougimusa: dawa:lala. 14 Na
da dunu huluane ilima dabe agoane imunusa: dawa:lala. Bagade gagui
dunu, dunudafa, sugulu hamoi dunu amola hame dawa:su dunu, amo
huluanema na da dabe imunu agoai galebe. 15 Amaiba:le, na da Sia:
Ida:iwane Gala dili Louma ganodini esala dunuma olelemu, bagade hanai
gala.

Gode Sia: Ida:iwane Gala da Gasa Bagade

16 †Gode Ea Sia: Ida:iwane da defele na dawa:. Dunu huluane, Yu dunu
hidadea amola Dienadaile dunu fa:no, amo huluane gaga:ma:ne, Gode Ea
sia: gasa da defele diala. 17 ‡Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala da Gode Ea
hou, amoga e da dunu moloidafa ba:ma:ne afadenesa, amo olelesa. Eno
hou hame, dafawaneyale dawa:beba:le fawane afadenesa. Gode Sia: da

* **1:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 19:21 † **1:16:** Maga 8:38 ‡ **1:17:** Haba:gage 2:4

agoane dedei diala, “Nowa dunu da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:sea, Gode da moloidafa ba:ma:ne afadenesea, amo dunu da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanumu.

Dunu Huluanedafa da Wadela:le Hamoi Dagoi

18 Gode da wadela:i hou amola dogo ganodini ledo, amoma E da ougiwane medoma:ne fofada:mu, amo E da olelei dagoi. Eno wadela:i hamosu dunu da moloidafa hou olelemu logo hedofasa. Gode da amo dunuma ougi bagade, amo E da olelei dagoi. 19 Gode Ea hou dawa:mu logo da diala. Gode da amo logo moloiwane olelebeba:le, dunu huluane da amo dawa:mu gala. Be ilia amo logo higabeba:le, Gode da ilima se dabe iasu imunu.

20 Degabo, Gode da osobo bagade hahamoi amola fa:no eso huluane, amo esoga dunu huluane da Gode Ea hou, dunu ilia siga hame ba:su hou, amo huluane dawa:su. Gode Ea hahamoi liligi ba:beba:le, Gode da hadigidafa amola E da eso huluane esalalala, amo ilia dawa:i galu. Amaiba:le, amo dunu ilia hame nabasu hou abalomu da hamedei. 21 §Gode da esala, amo ilia dawa:. Be ilia da Ema hame nodone sia:sa. Be ilia asigi dawa:su da gagaoui agoane hamoi. Ilia dogo ganodini a:silibudafa hou hamedafa dialebeba:le, gasi da ilia dogo ganodini nabaiwane ba:sa. 22 Ilia da bagade dawa:su dunu, ilisu da sia:sa. Be ilia da gagaoui fawane. 23 **Ilia Godema nodone sia:ne gadosu hou yolesili, udigili ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi, sio, ohe fi amola sania, agoai hamoi liligi, amoma nodone sia:ne gadosa.

24 Amaiba:le, ilia Gode yolesiba:le, Gode da ili yolesi dagoi. Ilia ledo bagade hou hanaiba:le, amo hamoma:ne amola wadela:i hou dunu eno ea da:i hodo amoma hamoma:ne, Gode da ili yolesi dagoi. 25 Gode Ea moloidafa hou yolesili, ilia ogogosu hou lalegagusa. Osobo Bagade Hahamoi Dunu Ema nodone sia:ne gadosu hou amola hawa: hamosu hou yolesili, ilia bu Gode Ea hahamoi liligi amoma sia:ne gadosa amola hawa: hamosa,. Be Osobo Bagade Hahamoi Gode Ema mae yolesili eso huluane nodone sia:ne gadolalumu da defea.

Ama.

Osobo Bagade Dunu Ilia Ledo Hou

26 Amo hou ilia hamobeba:le, Gode da amo dunu wadela:idafa hou hamomusa:gini, yolesi dagoi. Uda ea houdafa yolesili, uda eno da ea sama wadela:le hamosa. 27 Amaiwane, dunu da uda lasu houdafa yolesili, lalu agoane ilia eno dunuma hanai bagade. Dunu eno da ea sama adole lasu hou hamobeba:le, ilisu hawa: hamobeba:le ilia wadela:i hou defele se dabe iasu ba:sa.

28 Amo dunu da ilia asigi dawa:su ganodini, Gode Ea houdafa ilia musa: dawa:i, amo lalegagumu ilia higasa. Amaiba:le, amo dunu ilia dogo ganodini ledo fawane dialoma:ne, amola wadela:i hou hamoma:ne, Gode da ili yolesi dagoi. 29 Ilia wadela:i bagade hamosa. Liligi amola muni hanaiba:le, ilia uasu agoane hamosa. Mudasu, dunu fuga:su hou, gegesu, ogogosu amola eno dunuma higasu, ilia bagadewane hamosa.

30 Ilia udigili ogogosu sia: da fo agoane ahoa. Ilia da eno dunu ilia hou wadela:musa: hedolowane baligidu sia:sa. Ilia Godema ha lai. Ilia hedolowane gadele sia:sa. Gasa fi hou ilia bagade dawa:. Ilia da wadela:i

§ **1:21:** Efesase 4:17-18 ** **1:23:** Mousese ea Malasu 4:16-18

hou hamomusa:, logo hogoi helesa. Ilia da eda amola ame ilia sia: hame naba. 31 Wadela:i hou hamobeba:le, ilia da hame gogosiasa. Hawa: hamoma:ne sia:beba:le, ilia da hame hamosa. Ilia da dunu enoma hame asigisa.

32 Gode da amo hou hamosu dunuma fofada:ne, ilima bogosu imunu. Amo E da sia:i dagoi ilia dawa:. Be ilia da amo wadela:i hou mae yolesili hamonana. Amola amo baligili, ilia da eno dunu amo hou hamonanebe ba:sea, hahawane ba:sa.

2

Gode da Dunu Huluanedafa ilima Fofada:mu

1 *Na na:iyado! Di da eno dunu amo ea wadela:i hou dawa:lalu ema fofada:musa: dawa:bala? Di da amo dunu ilia wadela:i hou defele hamobeba:le, ilima fofada:sea, di gobele dima se dabe lama:ne fofada:nana. 2 Gode da wadela:i hamosu dunuma fofada:sea, Ea hou da moloidafa. Amo ninia noga:le dawa:. 3 Di da eno dunuma ilia wadela:i hou hamoiba:le fofada:sa. Be di da ili hou defele hamobeba:le, Godema fofada:su amo yolesima:ne, hobeamu logo hamedafa ba:mu. 4 Di da Gode Ea asigidafa hou, hahawane hou amola hedolo hame se dabe iasu hou amo higabela:? Gode da di Ema sinidigima:ne logo olelesa. Di da amo dawa:bela:? 5 Be dia ge da ga:i dagoi amola dia dogo da ga:nasi hamoi dagoi. Amaiba:le, Gode Ea ougiwane moloidafa fofada:su Esoha, disu gobele dia se dabe iasu baligiliwane hahamoi dagoi ba:mu. 6 †Gode da dunu huluane afae afae ea hawa: hamosu amo defele bidi imunu.

7 Dunu mogili ilia da eso huluane hawa: moloidafa hamonana. Ilia hadigi hou, Godema nodosu hou amola eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hogoi helesa. Gode da ilima eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu imunu. 8 Be eno dunu da ilisu hanai hou hamonana. Ilia hou moloidafa higale, wadela:i hou fawane fa:no bobogesa. Fedege agoane, Gode da Ea ougi se dabe iasu ilima sogadigimu. 9 Wadela:i hamosu dunu, Yu dunu hidadea amola Dienadaile dunu huluane da se bagade nabimu. 10 Be hou moloidafa hamosu dunu, Yu dunu hidadea amola Dienadaile dunu, ilima Gode da Ea hadigi, nodosu amola olofosu imunu. 11 ‡Gode da dunu huluanedafa defele ilima fofada:sa.

12 Dienadaile dunu da Mousese ea Sema hame dawa:. Ilia da Sema giadofaiba:le hame, be wadela:i hou hamobeba:le Godema afafane, yolesi dagoi ba:sa. Be Yu dunu ilia Mousese ea Sema dawa:. Amaiba:le, amo Sema ilegei defele, Gode da ilima fofada:mu. 13 Gode Ea Sema gega nababeba:le, dunu da bu afadenene moloidafa hamoi hame ba:sa. Be dunu da Sema nababeba:le, noga:le defele hamosea, amo dunu Gode da hahawane ba:mu. 14 Dienadaile dunu da Sema hame dawa:. Be ilia asigi dawa:su ganodini hanaiba:le, Sema sia: defele hamosea, ilia hou moloidafa amola hou wadela:iwane, amo da hisu hisu ilia dawa:, amo olelesa. Be Mousese ea Sema dedei ilia hame dawa:. 15 Ilia hou hamobeba:le, Sema da fedege agoane ilia dogo ganodini dedene legei dagoi olelesa. Ilia asigi dawa:su amo ganodini dawa:beba:le, amo hou da dafawane ilia da olelesa. Hou afae hamobeba:le, ilia asigi dawa:su da ilima diwaneya udidisa. Hou eno hamobeba:le, ilia asigi dawa:su da ilima abalomu. 16 Fofada:su Esoga, Gode da Ea Sia: Ida:iwane defele, Yesu

---

* **2:1:** Ma:diu 7:1; Luge 6:37 † **2:6:** Gesami Hea:su 62:12; Malasu 24:12 ‡ **2:11:** Mousese ea Malasu 10:17

Gelesu Ea lafidili dunu huluane ilia asigi dawa:su ilia dogo ganodini wamo sali, amoma fofada:sea, amo hou defele da ba:mu. Na da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala agoane olelesa.

Sema Sia: da Yu Dunu ilia Hou Olelesa

17 Di amola! Di da Yu dunu! Di da amane sia:sa, “Na da Yu dunu”! Di da Sema dafawaneyale dawa:sa. Di hidale Gode noga:le dawa: sia:sa. 18 Di da Gode Ea hanai hamoma:ne liligi dawa:. Di da Gode Ea Sema dawa:beba:le, hou moloidafa ilegemusa: dawa:. 19 Di da si dofoi dunuma logo olelemusa: defele esala, amo dawa:lala. Dia da dunu gasi ganodini esala, ilima hadigi olelemusa: defele esala, amo di dawa:lala.

20 Dia da gagaoui dunu amola hame dawa:su dunu, ilima houdafa olelemusa: defele esala, amo dawa:lala. Dia da Sema amo ganodini da dawa:su hou huluanedafa amola dafawane hou huluanedafa dialebe, amo dawa:lala. 21 Dia da eno dunuma olelebeba:le, abuliba:le dima di gobele hame olelesala:? Dia eno dunuma, “Mae wamolama!” sia:sa. Be dia da wamolasu dawa:bela:? 22 Dia eno dunuma, “Inia uda mae adole lama!” sia:sa. Be dia da inia uda adole lasu hou dawa:bela:?. Dia loboga hamoi ogogosu ‘gode’ higasa. Be dia Debolo Diasu liligi wamolasala:? 23 Dia da hidale Gode Ea Sema lalegagui dagoi sia:sa. Be dia da Gode Ea Sema wadela:beba:le, dia Gode Ea Dio wadela:sa. 24 §Gode Sia: da agoane dedei diala, “Dilia Yu dunu da wadela:i hou hamonanebeba:le, Dienadaile dunu da Godema lasogole sia:sa!” 25 Dia da Sema mae giadofale hamonana ganiaba, dia gadofo damui da bai galebe ba:la:loba. Be dia Sema hame naba ganiaba, dia gadofo hame damumu da defea galula:loba.

26 Adi dawa:bela:? Dienadaile gadofo hame damui dunu da Sema huluane mae giadofale hamosea, Gode da amo dunu gadofo damui dunu defele ba:ma:bela:?

27 Dilia Yu dunu da Sema dedei gala amola dilia gadofo damui gala. Be dilia da Sema giadofabeba:le, Gode da amo mae dawa:le., dilima Sema defele medoma:ne fofada:mu. Be Dienadaile dunu, ilia Sema hame dawa: amola gadofo hame damui. Be ilia hou da dilia hou baligiwane ba:mu. Bai mogili ilia Sema udigili nabawane hamosa.

28 Dunu da ea gadofo damui dagoiba:le, Yudafa dunu hame hamosa. E da gadofo damui dagoiba:le, dabuagado fawane Yu dunu hamoi. 29 **Be Yu dunudafa da ea dogo ganodini Yu dunu hamoi. Fedege agoane, ea dogo gadofo damui dagoiba:le, Yu dunudafa hamosa. Amo da Sema dedei amoga hame hamosa, be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga hamosa. Agoaiwane dunu da dunuma nodosu mae lale, Gode Ea nodosu fawane ba:sa.

3

1 Amaiba:le, Yu fi dunu ilia hou da Dienadaile fi dunu ilia hou baligisala:? Gadofo damusu hou da Yu dunu ilia hou fidisala:? 2 Dafawane! Amo da Yu dunu ilia hou bagade fidisa. Gode da hidadea ea Sia: Ida:iwane Gala eno dunuma olelemusa:, Yu dunu fi ilima hidadea i. 3 Be Yu fi dunu mogili ilia Gode Ea Sia: noga:le hame ouligibiba:le, Gode amola da Ea hou noga:le hame ouligi mae dawa:ma! 4 *Hame mabu! Dunu huluanedafa da ogogole sia:sea, Gode da hamedafa ogogomu. Gode Sia: da agoane dedei diala,

§ **2:24:** Aisaia 52:5 ** **2:29:** Mousese ea Malasu 30:6 * **3:4:** Gesami Hea:su 51:4

“Dia lafidili sia:sea, moloidafa hou fawane ba:mu!
Ilia Dima fofada:sea, Di fawane da hasalimu!”
5 Be ninia da wadela:le hamobeba:le, Gode da hadigi fawane hamosa, amo da bu baligiliwane ba:mu. Amaiba:le, Gode da ninima se dabe iasu iahabeba:le, e da wadela:le hamosa ninia sia:ma:bela:? (Amo da osobo bagade dunu ea hou defele, na udigili adole ba:sa.) 6 Hame mabu! Gode Ea hou da hadigi amola moloidafa. Amola E da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ilima fofada:musa: defele esala.
7 Be na wadela:i hou amola Gode Ea hadigi hou, dunu ilia amo gilisili ba:sea, Gode Ea hou da baligili moloidafa ba:mu. Amaiba:le, na da Gode Ea hou eno dunuga ba:ma:ne fidibiba:le, na da abuliba:le wadela:i hamosu dunu ea dabe lama:bela:?
8 Dunu eno mogili da nama lasogole, Bolo da amane sia:i, ilia da sia:sa, amane, “Hou moloidafa da doaga:ma:ne, wadela:i hou hamomu da defea!” ilia sia:sa. Be amo sia: da ogogosa. Amo adole iasu dunu ilia da se dabe iasu lama:ne, fofada:mu.

Hou Ida:idafa Dunu Afae da Hame Esala

9 Amaiba:le! Dilia adi dawa:bala:? Nini Yu dunu ninia hou, da Dienadaile dunu ilia hou baligibala:? Hame mabu! Na musa: olelei dagoi amane, Yu dunu amola Dienadaile dunu, huluane defele ilia da wadela:i se iasu gasa bagade hou amoga banenesi dagoi. 10 †Gode Sia: da agoane dedei diala,
“Dunu afae da hou moloidafa hame dawa:.
11 Dunu huluane da bagade dawa:su hou hame dawa:.
Ilia da Godema nodone sia:ne gadosu hou hame dawa:.
12 Ilia huluane da Gode Ea hou yolesi dagoi.
Ilia huluane da wadela:i hou hamosu.
Dunu afae da hou moloidafa hamedafa hamosa.
13 ‡Ilia da dunu eno bogoma:ne, ogogole sia:nana.
Ilia lafidili ogogosu sia: bagade sia: daha.
Ougiwane, medoma:ne sia:beba:le,
ilia lafi da medosu sania defo hano agoane nabai gala.
14 §Ilia da lasogole bagade sia:sa.
15 **Ilia da hedolowane se ima:ne gegene, dunu eno medole legesa.
16 Ilia habidili ahoasea, gugunufinisisu fawane ba:sa.
17 Ilia da olofosu hou hamedafa dawa:.
18 ††Ilia da Godema nodone beda:su hou hamedafa dawa:.”
19 Dunu huluane ilia Sema nabawane hamomusa: sia:i, amo dunuma Sema da hou huluane olelesa, amo ninia dawa:. Be Sema da osobo bagade dunu huluane dafawane wadela:i hou hamoi amo olelema:ne, Sema da dedei dagoi. 20 ‡‡Osobo bagade dunu da Sema huluane nabawane hamoi dagoiba:le, Gode Ea siga ba:ma:ne afadenene moloidafa hamoi, da hamedeidafa. Be dunu huluanedafa ilia da wadela:i hou hamoi dagoi dawa:ma:ne, Sema da dedei diala.

Gode da Habodane Dunu Ilia Hou Moloidafa Ba:ma:ne Afadenesala:?

21 Be wali ninia Gode Ea hou amoga E da dunu E bu noga:i ba:ma:ne afadenesa, amo hou ba:sa. Amo hou da Sema amoga hame hamosa. Be

† **3:10:** Gesami Hea:su 14:1-3, 53:1-3 ‡ **3:13:** Gesami Hea:su 5:9, 140:3 § **3:14:** Gesami Hea:su 10:7 ** **3:15:** Aisaia 59:7-8 †† **3:18:** Gesami Hea:su 36:1 ‡‡ **3:20:** Gesami Hea:su 143:2; Gala:isia 2:16

musa: Mousese ea Sema sia: dedei amola balofede (Gode Sia: alofesu dunu) dunu ilia sia: dedei, da amo hobea misunu liligi olelesu. 22 §§Osobo bagade dunu da Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, lalegagubiba:le fawane, Gode da ilia hou bu moloidafa ba:sa. Gode da Yesu Gelesu dafawaneyale dawa:su dunu, ilima amo hou hamosa. 23 Bai hou hisu hisu da hame gala. Dunu huluanedafa defele ilia da wadela:i hamosu dunu. Ilia da huluane defele Gode Ea Hou giadofale hamoi dagoi. 24 Be Gode da ninima hahawane dogolegele iabeba:le, Yesu Gelesu Ea hou hamoiba:le, dunu huluane Godema moloidafa ba:ma:ne da defele esala. Yesu Gelesu da ili halegale masa:ne, ili se iasu diasu logo doasi dagoi. 25 - 26 Gode da Yesu Gelesu gobele salasu agoane ninima i. E da bogoiba:le, nowa da Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:sea da ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi ba:sa. Gode da ea moloidafa hou olelema:ne, amo hou hamoi. Gode da amo hou hamobeba:le, amo e da moloidafa fofada:su dunu amola e da dunu huluane ilia Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le amo E da ili moloidafa hamoi ba:sa, amo olelesa. 27 Amaiba:le, ninia abuliba:le gasa fili hidale hamoma:bela:? Gasa fi hou hamomusa: bai da hamedafa gala. Bai ninia Sema nabawane hamobeba:le hame, be ninia Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le fawane, Gode da nini moloidafa hamoi ba:sa. 28 Ninia dafawaneyale dawa:beba:le fawane, Gode da nini moloidafa hamoi ba:sa. Sema nabawane hamoiba:le hame.

29 Dilia adi dawa:bela:? Gode da Yu dunuma fawane Gode esalabala? Hame mabu!. E da Dienadaile dunu amola ilima Gode esala! 30 ***Gode da afadafa fawane. Yu dunu ilia dafawaneyale dawa:beba:le amola Dienadaile dunu ilia amo defele dafawaneyale dawa:beba:le, amo huluane E da afadenene, moloidafa ba:ma:ne hamosa.

31 Amaiba:le, Yesuma dafawaneyale dawa:su hou da doaga:beba:le, ninia Sema yolesimu da defeala:? Hame mabu! Ninia Sema bu baligiliwane dawa:mu da defea.

4

A:ibalaha:me Ea Hou da Ninima Olelesu Liligi

1 Ninia fi aowa A:ibalaha:me ea hou amola ea hawa: hamosu, amo ninia ba:mu da defea. 2 E da hi hou moloidafa hamoiba:le, Gode da e moloidafa hamoi ganiaba, e da gasa fi hou hamomu da defea gala:loba. Be dunu da gasa fi hamomu, amo Gode da higa:i hodosa. 3 *Gode Sia: da agoane dedei diala, “A:ibalaha:me da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:i. Amaiba:le, Gode da A:ibalaha:me afadenene moloidafa hamoi ba:i.” 4 Hawa: hamosu dunu da hawa: hamobeba:le, bidi laha. Be ea bidi lai da hahawane dogolegele iasu hame. E da hawa: hamobeba:le fawane lasa. 5 Gode da wadela:i hamosu dunu lale, afadenene, dunu moloidafa hamomusa: dawa:. Osobo bagade dunu da hi hawa: hamobe amo mae dawa:le, amo dafawaneyale dawa:sea, Gode da amo dunu ea hou afadenene, bu moloidafa hamoi ba:sa. 6 Amo hou Da:ibidi da amane olelei, nowa dunu da mae hawa: hamone, udigili Gode Ea hanaiba:le afadenei moloidafa ba:sa, amo dunu da hahawane bagade. 7 †“Dunu da ea wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:sa, amo dunu da hahawane bagade.

---

§§ **3:22:** Gala:isia 2:16 *** **3:30:** Mousese ea Malasu 6:4; Gala:isia 3:20 * **4:3:** Mui 15:6; Gala:isia 3:6 † **4:7:** Gesami Hea:su 32:1-2

8 Gode da amo dunu ea wadela:i hou hobea hamedafa bu dawa:mu.
Amaiba:le, e da hahawane bagade!"
9 Amo hahawane hou, gadofo damui dunu fawane da hame dawa:, be
gadofo hame damui dunu amola amo hou dawa:lala. Ninia musa: Gode
Sia: dedei, amane olelei, "A:ibalaha:me da Gode Ea hou dafawaneyale
dawa:i. Amaiba:le, Gode da A:ibalaha:me afadenene, moloidafa hamoi
ba:i." 10 Amo hou da habogala hamobela:? Amo hou da A:ibalaha:me
ea gadofo hame damui esoga degabo ba:i. 11 ‡Gode da A:ibalaha:me
moloidafa ba:i. Fa:no e da gadofo damusu hou hamoi. Ea gadofo
damui da dawa:digima:ne olelesu fawane. Amo dawa:digima:ne olelesu
da e da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da A:ibalaha:me
moloidafa hamoi ba:i. Gadofo damui da fa:no ba:i. Amaiba:le dunu
huluane Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le gadofo damui amola
gadofo hame damui, amo Gode da moloidafa hamoi ba:sa. Amola amo
huluane da A:ibalaha:me ea mano agoane. 12 Gadofo damui dunu amola
ilia A:ibalaha:me ea dafawaneyale dawa:su hou e da ea gadofo hame
damui amo esoga hamosu, amo defele ilia hamobeba:le, ilia amola da
A:ibalaha:me ea mano agoane.

Ninia Dafawaneyale Dawa:beba:le, Gode Ea Hahawane Dogolegele Iasu Ba:mu

13 §Gode da A:ibalaha:mema, e amola egaga fi da hobea osobo bagade
huluane lalegagumu sia:i. A:ibalaha:me da sema huluane mae giado-
fale hamoiba:le, Gode da amo hame sia:i. Be A:ibalaha:me da Gode
dafawaneyale dawa:le, moloidafa hamoiba:le, Gode da ema amane sia:i.
14 **Gode Ea hahawane dogolegele iasu da Sema nabasu dunu ilima
fawane iaha ganiaba, osobo bagade dunu ilia dafawaneyale dawa:su hou
da hamedei liligi agoai ba:la:loba, amola Gode Ea hahawane dogolegele
iasu da hamedei liligi agoai ba:la:loba. 15 Gode Ea Sema da dialebeba:le,
amo wadela:beba:le, dunu ilia Gode Ea ougi se dabe iasu ba:mu. Be Sema
da hame galea, Sema amoma hame nabasu hou amola da hame gala.
16 ††Amaiba:le, hahawane dogolegele iasu hou bai, amo Gode da Ema
dafawaneyale dawa:su hou amoga hamoi. Gode da A:ibalaha:me egaga
fi huluane ilima hahawane dogolegele imunu sia:i. Sema nabasu dunu
ilima fawane hame. Be nowa dunu e da A:ibalaha:me ea hou defele
dafawaneyale dawa:sa, ilima amola. A:ibalaha:me da nini huluanema
a:silibu ada agoane esala. 17 ‡‡Gode Sia: da agoane dedei diala, "Na
da di fifi asi gala bagohame ilima ada hamoi dagoi." Gode da bogoi
uhinisimusa: dawa:. Ea sia:beba:le, musa: hamedafa gala liligi da hamosa.
A:ibalaha:me da amo Gode dafawaneyale dawa:i. Amola Gode da amo
musa: ilegele sia:i hahawane dogolegele iasu liligi hamoi dagoi. 18 §§Osobo
bagade dunu ilia hou ganodini, Gode Ea hahawane dogolegele iasu amo
misa:ne hamoma:beyale da bai hame gala. Be A:ibalaha:me da gasawane
dafawaneyale dawa:beba:le, dunu fi bagohame da ea mano agoane
hamosu. Gode Sia: dedei amo, "Dia fi dunu lalelegemu da gasumuni idi
defele agoane ba:mu." - amo da dafawane ba:sa. 19 ***A:ibalaha:me da
lalelegele, ea esalebe ode idi da gadenene 100 gidigi. Be ea da:i hodo da

---

‡ **4:11:** Mui 17:10 § **4:13:** Mui 17:4-6, 22:17-18; Gala:isia 3:29 ** **4:14:** Gala:isia 3:18
†† **4:16:** Gala:isia 3:7 ‡‡ **4:17:** Mui 17:5 §§ **4:18:** Mui 15:5 *** **4:19:** Mui 17:17

bogomu gadenei, amola ea uda Sela da mano lamu hamedei, amo mae dawa:le, e da ea dafawaneyale dawa:su hou hame yolesi.
20 A:ibalaha:me da Gode Ea hahawane dogolegele imunu sia:i dafawaneyale dawa:i galu. Dafawaneyale dawa:beba:le, e da gasawane hamone, Godema nodoi.
21 A:ibalaha:me da Gode da Ea musa: ilegele sia:i dafawane hamomu, amo dafawaneyale dawa:i. 22 Amaiba:le, A:ibalaha:me da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, "afadenei bu moloidafa hamoi," Gode da e ba:i dagoi. 23 Amo sia:, "afadenei bu moloidafa hamoi," da A:ibalaha:me fawane ea hou olelema:ne hame dedei 24 Be ninia amola ninia hou olelema:ne dedei. Gode da Hina Yesu Gelesu bogoi amo wa:legadolesiba:le, amo ninia dafawaneyale dawa:sea, Gode da nini amola "afadenei bu moloidafa hamoi" ba:mu. 25 †††Ninia wadela:i hou gogolema:ne olofo-musa:, Gode da Yesu Gelesu osobo bagade dunu medole legemusa:, ilima i. Amola Gode da ninia huluane afadenene bu moloidafa hamoi ba:musa:, E da Yesu Gelesu uhini wa:legadolesi.

5

Gode da Nini Afadenei Moloidafa Hamoi Dagoi Ba:sa

1 Ninia Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da nini afadenei bu moloidafa hamoi ba:sa. Amaiba:le, musa: Godema ha lai yolesili, Hina Yesu Gelesu Ea hamobeba:le, ninia Godema olofosu dawa:. 2 Ninia dafawaneyale dawa:su hou da fedege agoane logo holei gala. Amoga golili sa:ili, ninia Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou diasu agoane amo ganodini esala. Amaiba:le, ninia fedege agoane gasa fi hou hamosa. Ninia fa:no Gode Ea hadigidafa hou gilisili lamu, amo ninia dafawaneyale dawa:beba:le, hidale agoane sia:sa. 3 Se nabasu hou da ninima doaga:sea, amo da ninima mae fisili esalusu hou olelesa ninia dawa:beba:le, ninia hahawane ba:sa.
4 Ninia da mae yolesili Ema fa:no bobogesea, Gode da ninima hahawane ba:sa. E da ninima hahawane gala amo dawa:beba:le, ninia da bu dafawane hamoma:beyale dawa:sa. 5 Amo dafawane hamoma:beyale dawa:lusu dawa:beba:le, ninia da hamedafa da:i diomu. Bai Gode da Ea hahawane dogolegele iasu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, amo ninia dogo ganodini sogadigi dagoi. E da amoga Ea dogolegei houdafa ninima baligili i dagoi.
6 Ninia da gasa hameba:le, ninisu nini fidimu da hamedei galu. Amo esoga, Gode Ea ilegei eso, Gelesu da wadela:i dunu gaga:musa: bogoi dagoi. 7 Osobo bagade dunu da moloidafa dunu gaga:musa:, bogomu gasa bagade ba:sa. Amabela:? Dunu afae da noga:idafa dunu gaga:ma:ne bogoma:bela:? 8 Be Gode Ea hou da hisu. E da Ea hahawane dogolegeidafa hou ninima olelei. Bai ninia huluane wadela:i hou hamonanebe esoga, Gelesu da nini gaga:ma:ne bogoi. 9 E bogoiba:le, Gode da nini bu afadenei moloidafa hamoi ba:sa. Amaiba:le, Gelesu E hawa: hamoiba:le, ninia da Gode Ea ougi bagade se dabe imunu, amo hamedafa ba:mu. 10 Ninia da musa: Godema ha laiwane esalu. Be Gode da Ea Mano ninima iabeba:le, E bogoiba:le nini Godema na:iyado hamoi dagoi. Ninia wali da Gode Ea na:iyado esalebeba:le, Yesu Gelesu da bu wa:legadole esalebeba:le, ninia Ea gaga:su hou baligiliwane ba:mu.

††† **4:25:** Aisaia 53:4-5

11 Be amo fawane hame. Wahadafa, Gode da Hina Gode Yesu Gelesu
ninima iba:le, nini gaga:su hou ba:i dagoiba:le, ninia nodosa. Ninia da
Yesu Ea hamoiba:le, wali hame ha lai be Gode Ea na:iyado dunu esafalubi.

A:da:me ea Hou amola Yesu Gelesu Ea Hou

12 *Dunu afadafa da hamobeba:le, wadela:i hou da osobo bagadega
doaga:i. Amo wadela:i hou da doaga:beba:le, bogosu amolawane doaga:i
dagoi ba:i. Amaiba:le, dunu fifi asi gala dunu huluane ilia da wadela:i
hou hamobeba:le, huluane da bogosu dawa:. 13 Musa: hemonega, Gode
Ea Sema hame olelei amo esoga, wadela:i hou da osobo bagade ganodini
dialebe ba:i. Be Sema dedei hame galea, Gode da wadela:i hou hame
dedesa.
14 Be A:da:me ea eso amogainini Mousese ea esoga, dunu huluane da
wadela:i hou hamobeba:le, bogosu dawa:i. Ilia A:da:me ea hou defele
hame hamoi be huluane bogosu dawa:i. A:da:me da hobea misunu dunu
amo ilia fedege agoane esalu. 15 Be e amola hobea misi Dunu, da defele
hame ba:sa. Bai Gode Ea hahawane dogolegele iasu da A:da:me ea wadela:i
hou amoma defele hame. Dunu afadafa da wadela:i hou hamobeba:le,
dunu bagohame da bogoi dagoi, amo dafawane. Be Gode Ea hahawane
hou da amo hou bagadewane baligisa. Amola Ea udigili iasu E da dunu
huluane ilima i, amo Yesu Gelesu. E asigili hahawane hamobeba:le
ninima misi, amo da A:da:me ea hou bagadewane baligisa. 16 Gode Ea
hahawane dogolegele iasu hou amola dunu afadafa ea wadela:i hou, da
hisu hisu. A:da:me da wadela:i hou hamobeba:le, Gode da fofada:nanu
amane sia:i, "Dunu huluane da bogoma:ne wadela:i hou hamoi dagoi."
Be wali, dunu da wadela:i hou osia:idafa hamonanebeba:le, ninima se
imunusa: fofada:mu da defea galu. Be Gode da amane sia:sa, "Na da dunu
medoma:ne hame fofada:mu."
17 Dunu afadafa da wadela:i hou hamobeba:le, bogosu da dunu huluane
ilima ouligisuwane degabo agoane hamosu. Be dunu afadafa Yesu Gelesu,
amo Ea hamobeba:le, hou eno da baligiliwane doaga:i. Dunu huluane
ilia Gode Ea hahawane hou lalegagusia, ilia dabe mae iawane, Gode Ea
moloidafa hamoi dunu ba:mu. Amola Yesu Gelesuma madelagiba:le, ilia
da E gilisili Fifi Ahoanusu ouligimu.
18 Amaiba:le, dunu afadafa da wadela:i hou afadafa hamobeba:le, dunu
huluanedafa da se imunusa: fofada:su agoai ba:su. Amo hou defele, Dunu
afadafa da hou moloidafa afadafa hamobeba:le, E da osobo bagade fifi asi
gala dunu huluane ilia se iasu diasu logo doasili, ilima Fifi Ahoanusu iaha.
19 Amola dunu afadafa da Gode Ea sia: hame nababeba:le, dunu huluane
da wadela:i hamosu dunu fi ba:su. Amo hou defele, Dunu afadafa, Yesu
Gelesu, da Gode Ea sia: nabawane hamobeba:le, dunu huluane da Gode
Ea siga ba:ma:ne, afadenene bu moloidafa hamoi dagoi.
20 Osobo bagade dunu ilia wadela:i hou da bagadedafa dawa:ma:ne,
Gode da Sema ilima i. Be wadela:i hou da bagadedafa, amo ilia bu bagade
dawa:beba:le, ilia da Gode Ea hahawane asigi hou da baligili bagadedafa
dawa:sa. 21 Amaiba:le, musa: bogosu da doaga:beba:le, wadela:i hou
da osobo bagade dunuma ouligisuwane dialu. Amo defele wali hou
moloidafa da doaga:beba:le, Gode Ea hahawane moloidafa asigi hou da
ilima ouligisuwane diala. Ninia amo hou lalegagusia, Hina Gode Yesu
Gelesu da fidibiba:le, ninia da Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu
ba:mu.

* **5:12:** Mui 3:6

6

Yesu Gelesu Ea Hamoiba:le, Ninia da Esalusudafa Dawa:

1 Amaiba:le, dilia adi dawa:bela:? Gode Ea hahawane asigi hou da bu baligiliwane heda:ma:ne, ninia wadela:i hou mae yolesili, hamonanumu da defeala:? 2 Hamedafa mabu! Ninia wadela:i hou hamomusa:gini, fedege agoane bogoi dagoi. Amaiba:le, ninia wadela:i hou bu hamonanumu da defea hamedafa. 3 Dilia huluane dawa:. Ninia Yesu Gelesu amoma madelagimusa: hanoga fane salasu hou hamonoba, ninia da fedege agoane ea bogosu amoma madelagimusa: ba:bodaise hamoi dagoi. 4 *Ninia hanoga fane salabeba:le, ninia Yesuma madelagiba:le, fedege agoane, E amola ninia, gilisili uli dogoi ganodini salawane, Ea bogosu amoma gilisi. Bai Gode da ea hadigi gasa bagade hou amoga Yesu Gelesu bogosu yolesima:ne wa:legadolesi, amo defele ninia amola da gaheabolowane esaloma:ne, E da nini wa:legadolesimu.

5 Ninia da fedege agoane Yesu Gelesu Ea bogoi defele bogoi dagoiba:le, Ema madelagiba:le da:i hodo afadafa hamoi. Amaiba:le, Gode da Yesu bu esaloma:ne wa:legadolesi, amo defele, E da nini Yesu Gelesuma madelagili bu gaheabolo esaloma:ne wa:legadolesimu. 6 Ninia musa: wadela:i hou da fedege agoane, Yesu Gelesu amoma gilisili bulufalegeiga gafesiga dabagala:le medole legei dagoi, amo ninia dawa:. Ninia wadela:i hu ea hou amo gasa bagade hou da ninima bu ouligisuwane hame dialoma:ne, amo hou fane legema:ne, Gode agoane hamosu. 7 Dunu da bogosea, e da wadela:i hou ea gasa bagade ouligisu fisili, halegasa. 8 Amaiba:le, ninia Gelesuma madelagili bogoi dagoiba:le, ninia da Ea esalebe defele E amola gilisili esalumu, amo dafawaneyale dawa:be. 9 Gode da Yesu Gelesu bu mae bogoma:ne, uhini wa:legadolesi, amo ninia dawa:. Bogosu da Ema bu hamedafa ouligisuwane dialumu. 10 E da bogoiba:le, wadela:i hou da Ema ouligisuwane dialumu hamedei. E da wali Gode amola hahawane gilisili esala. 11 Amo defele, dilia da wadela:i hou dilima ouligisuwane mae dialoma:ne dilia da bogoidafa, amo dafawaneyale dawa:ma. Be dilia da Yesu Gelesu amoma madelagiba:le, Gode Ea na:iyado hamoi amola Ema gilisili esala, amo hou amola dafawaneyale dawa:ma.

12 Dilia da da:i hodo ea hanai hou nabawane hamomusa:gini, wadela:i hou da dilima ouligisuwane esalumu da defea hame galebe. 13 Dilia da:i hodo liligi afae wadela:i hou hamomusa:gini, Sa:ida:nema imunu da defea hame galebe. Be amo hou yolesili, dilia da bogosu fisili, bu esalusu dawa:beba:le, dilia da:i hodo liligi, hou moloidafa hamomusa:gini, Godema imunu da defea. 14 Dilia da wali Gode Ea hahawane dogolegele iasu lai dagoiba:le, dilia da Sema ganodini hame esala. Amaiba:le, wadela:i hou da dilima ouligisuwane esalumu da hamedeidafa.

Ninia da Wali Hou Ida:iwane amola Moloidafa Hou amoma Udigili Hawa: Hamosu Dunu

15 Amaiba:le, ninia da adi hamoma:bela:? Ninia da Sema hamosu dunu hame be Gode Ea hahawane asigi hou dawa:. Amaiba:le, ninia wadela:i hou hamomu da defeala:? Hame mabu! 16 Dilia ouligisu dunu ea hawa: hamomusa:gini, ema dilia da:i hodo liligi iasea, dilia da ea sia: nabawane hamobeba:le, ea hawa: hamosu dunu esala. Amaiba:le, wadela:i hou hamosea, dilia da wadela:i hou ea se iasu udigili hawa: hamosu dunu

* **6:4:** Golosia 2:12

esalebeba:le, bogosudafa ba:mu. Be nabasu hou hamosea, dilia nabasu hou ea udigili hawa: hamosu dunu esalebeba:le, Gode da dili afadenei bu moloidafa hamoi ba:mu. 17 Be ninia Godema nodomu da defea! Dilia da musa: wadela:i hou amo ea se iasu udigili hawa: hamosu dunu esalu. Be dilima dafawane olelei liligi huluane, dilia hahawane nabawane hamoi dagoi. 18 Dilia wadela:i hou se iasu diasu logo da doasibiba:le, dilia da wali fedege agoane hou moloidafa gala amo ea udigili hawa: hamosu dunu esala. 19 (Dilia da osobo bagade hou fawane dawa:beba:le, na da osobo bagade fedege sia: fawane olelesa). Musa: dilia da:i hodo liligi huluane wadela:i hou amola ledo hou, amo hamomusa:gini Sa:ida:nema i dagoi. Amo defele, dilia wali sinidigili, hadigi hou hamoma:ne, dilia da:i hodo liligi huluane Godema ima. 20 Dilia musa: wadela:i hou amo ganodini se iasu udigili hawa: hamobeba:le, hou moloidafa da hamedafa dawa:i. 21 Amo musa: hou hamobe dawa:beba:le, dilia da wali gogosiasa. Musa: wadela:i hou hamobeba:le, dilia da bogosudafa bidi lamu galu.

22 Be wali dilia wadela:i hou se iasu diasu logo da doasibiba:le, dilia da Gode Ea udigili hawa: hamosu dunu esala. Dilia bidi waha labe da eso huluane dilia hou afadenene bu asigilasa, amola hobea Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ba:mu.

23 Bai wadela:i hou hamosu ea bidi da bogosu fawane! Be Gode Ea hahawane dogolegele iasu da Hina Gode Yesu Gelesu amoma madelagiba:le, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanumu.

7

Uda Lasu Fedege Sia:

1 Na fi dunu! Dilia huluane da sema hou dawa:beba:le, na waha sia:mu liligi huluane dilia da noga:le dawa:mu. Dunu ilia esalebeba:le fawane, sema da ilia hou ouligisa. Be ilia bogosea, sema da ilia hou ouligimu da hamedei. 2 Agoane gala. Uda da dunuga laiba:le, egoa esalebeba:le, sema gala. E da egoama madelagi agoane gala. Be egoa da bogosea, amo sema da fisiba:le, amo uda da halegale, udigili lalumu.

3 Amaiba:le, egoa esaleawane, amo uda da eno dunuma fisia, e da wadela:i uda, eno dunu ilia da sia:mu. Be egoa bogobeba:le, amo uda da udigili didalo agoane lalebeba:le, e da eno dunuma fisia, e da wadela:le hame hamosa. 4 Na fi dunu! Dilia da sema amoma agoaiwane esala. Dilia da Gelesuma madelagiba:le, Ea da:i hodo liligi hamoi dagoiba:le, dilia da fedege agoane dilia musa: ouligisu (Sema) amoma bogoi dagoi. Be dili huluane Gode Ea hawa: noga:le hamoma:ne, Yesu Gelesu da bogosu fisili, wa:legadoi. Amola wali dilia da Yesu Gelesu Ea fi dunu esala. 5 Ninia musa: wadela:i hu ea hou fawane hamonanuba:le, Sema sia: nababeba:le, amo da ninia wadela:i hanai asigi dawa:su ganodini wili gala:su. Amo wadela:i hanai asigi dawa:su da bagade heda:beba:le, ninia da fedege bogosu ea udigili hawa: hamosu dunu agoane ba:i. 6 Be wali ninia sema se iasu diasu logo da doasi dagoiba:le, ninia da halegai dagoi. Bai ninia da sema amoma bogoidafa. Sema dedei huluane ba:beba:le, ninia da wali Gode Ea hawa: hame hamosa. Be gaheabolo hou da misi dagoi. Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ninia dogo ganodini esalebeba:le, ninia Gode Ea sia: nabawane hawa: hamonana.

Gode Ea Sema amola Dunu Ilia Wadela:i Hou

7 *Amaiba:le, ninia da Sema huluane da wadela:i fawane sia:ma:bela:? Hame mabu! Sema dedei dawa:beba:le, na da wadela:i hou ea bai dawa:. Sema da, “Eno dunu ea liligi hanaiwane lamusa: mae dawa:ma!” Amo sema na da hame dawa:loba, na da amo wadela:i hou hamoi dagoi na da hame dawa:la:loba. 8 Be amo sema na dawa:beba:le, wadela:i hou na dogo ganodini logo fodole, wadela:i hanai hou bagohame na dogo ganodini wili gala:su. Sema hame dedei ganiaba, wadela:i hou da gasa hame ba:laloba. 9 Na da musa: sema hame dawa:loba, wadela:i hou ea bai hame dawa:beba:le, fonobahadi hahawane esalu. Be na da sema huluane dawa:loba, na da na wadela:i hanai hou bagadewane dawa:i galu. 10 Amalalu, na da fedege agoane bogoi. Gode da nama esalusu ima:ne, Sema hamoi dagoi. Be nama sema da se imunusa: fofada:su liligi fawane ba:i. 11 †Amaiba:le, fedege agoane, wadela:i hou da logo fodole, sema medosu liligi gaguli, nama hohonone, na fane legei dagoi.

12 Amaiba:le, Sema da hadigi amola hamoma:ne sia:i da hadigi, moloidafa amola noga:i. 13 Be amo ea bai da liligi noga:idafa da na fane legebela:? Hame mabu! Wadela:i hou da na fane legei dagoi. Wadela:i hou da liligi moloidafa (Sema) amo lale amola amoga na da:i hodo fane legei. Na da wadela:i hou ea houdafa noga:le dawa:ma:ne agoane hamosu. Amaiba:le, sema da wadela:i hou amo da baligili wadela:idafa amo olelesa.

Dunu Ilia Dogo Ganodini Gegesu Hou

14 Gode Ea Sema da a:silibu hou agoane, amo ninia dawa:. Be na da osobo bagade dunu fawane. Na da wadela:i hou amo ea se iasu udigili hawa: hamosu dunu agoane.

15 ‡Na hawa: hamonana bai na da noga:le hame dawa:. Na wali hou moloidafa hamomu hanai be na hanai liligi mae hamone, na higa:i liligi fawane hamosa. 16 Na higa:i liligi na da hamonanebeba:le, na da amane sia:sa, “Ma! Sema da moloidafa,” amo olelesa. 17 Amaiba:le, na higa:i liligi na hamonanebeba:le, amo da nisu na hame hamosa. Be wadela:i hou na dogo ganodini diala, amo fawane da na higa:i hou hamosa.

18 Na osobo bagade hou amo ganodini, hou moloidafa afadafa da hamewane diala, amo na dawa:. Na hou ganodini na da hou moloidafa hamomu hanai be hamomu hamedeiwane ba:sa. 19 Na hou moloidafa hamomu hanai - be hamedei. Na da wadela:i hou hamomu higa:i, be amo fawane hamomusa: logo ba:sa. 20 Na da na higa:i liligi hamonanebeba:le, bai da amo hamosu, na nisu da hame hamosa. Wadela:i hou na dogo ganodini diala, amo fawane da amo hawa: hamosa. 21 Amaiba:le, na hou ganodini na da hou eno hamonanebe ba:sa. Na da hou moloidafa hamomu hanai, be hamedeiba:le, wadela:i hou hamomu logo fawane ba:sa.

22 Na a:silibu amo ganodini, na da Gode Ea Sema amoma nodosa. 23 Be na da sema hisu na da:i hodo ganodini ba:sa. Amo sema da na asigi dawa:su ganodini, Gode Ea Sema (amo na hamomu hanai) amoma gegenana. Amaiba:le, wadela:i hou sema na da:i hodo ganodini hamonanebe da nama se iasu diasu ouligisu dunu agoane gala.

24 Na da bagadewane da:i dioi gala. Na da:i dioi da bogoi ea da:i hodo agoane nama lala:gibiba:le, na da bu hahawane dogolegele laloma:ne, amo la:gi da nowa fadegama:bela:? 25 Na da Godema nodosa! Bai E da Hina Gode Yesu Gelesu Ea hamobeba:le, na se iasu la:gi fadegamu. Amaiba:le,

---

* **7:7:** Gadili Asi 20:17; Mousese ea Malasu 5:21 † **7:11:** Mui 3:13 ‡ **7:15:** Gala:isia 5:17

na hou da agoane diala. Nisu da hawa: hamosea, na da Gode Ea hou na asigi dawa:su amo ganodini fawane hamosa. Be na hu ea hou amo ganodini wadela:i hou sema amoma fawane fa:no bobogesa.

8

Gaheabolo Esalusu Gode Ea A:silibu Ganodini

1 Nowa dunu da Yesu Gelesu amoma madelagi dagoiba:le, e da se imunusa: fofada:su hamedafa ba:mu. 2 Na da musa: wadela:i hou amola bogosu, amo sema ea se iasu diasu agoane amo ganodini esalu. Be A:silibu sema gaheabolo da nowa Yesu Gelesuma madelagisia, e da Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lai dagoi. Amaiba:le, na sema se iasu diasu logo da doasibi ba:sa. 3 Osobo bagade dunu ilia hu ea hou da gasa hameba:le, Sema sia: da defele hame agoane ba:i. Be Gode da gasa bagade. Wadela:i hou osobo bagade dunu ilia hu ea hou amo ganodini diala, amo fane legema:ne fofada:musa:, Gode Ea Manodafa asunasi. E da osobo bagade dunu hu ea hou amo defele lale, misini, wadela:i hou huluane fadegamusa: misi. 4 Ninia hu ea wadela:i olelesu mae nabawane, A:silibu ea hou fawane hamoma:ne, amola ninia da Sema ninima moloidafa olelesu liligi huluane defele hamoma:ne, Gode da agoane hamosu. 5 Nowa dunu da ilia hu ea hou hanai liligi amo fawane hamosea, hu ea hou da ilia asigi dawa:su amoma ouligisuwane esala. Be nowa dunu ilia A:silibu Ea sia: nabawane hamosea, A:silibu da ilia asigi dawa:su amoma ouligisuwane esala. 6 Nowa dunu ilia hu ea hou fawane nabasea, ilia da bogosu ba:mu. Be nowa dunu ilima A:silibu da ouligisuwane esalea, amo dunuma Gode da olofosu amola Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu imunu. 7 Amaiba:le, dunu da hu ea hou amoma fa:no bobogesea, e da Godema ha laiwane hamosa. E da Gode Ea sema nabawane hame hamosa. E nabawane hamomu da ema hamedei. 8 Nowa dunu da hu ea hou amoma fa:no bobogesea, Gode da amo dunu hahawane ba:mu da hamedei.

9 Be dilia da hisu. Dilia hu ea hou nabawane hame hamosa. Dilia dogo ganodini, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da aligila sa:ili esalebeba:le, dilia da A:silibu ea sia: nabawane hamosa. Be Yesu Gelesu Ea A:silibu Hadigidafa Gala da dilia dogo ganodini hame esalea, dilia da Gelesu dunu hame gala. 10 Be Gelesu da dilia dogo ganodini esalebeba:le, dilia da Gode hahawane ba:ma:ne bu afadenene moloidafa hamoi dagoiba:le, Yesu Ea A:silibu Hadigidafa Gala da dilima Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu iaha. Be dilia da:i hodo fawane, wadela:i hou hamobeba:le, da bogomu.

11 *Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Yesu bogoi amo wa:legadolesi dagoi, amo da dilia dogo ganodini esala. Gode da amo defele, Ea A:silibu dilia dogo ganodini esala amo ea gasaga dilia bogoi da:i hodo bu esaloma:ne wa:legadolesimu. 12 Amaiba:le, na fi dunu! Ninima da logo eno hame ilegei. Ninia da hu ea hou hanai liligi amo logoga masunu da hamedei. 13 Dilia da hu ea hou fawane hamosea, bogosu fawane ba:mu. Be dilia A:silibu ea gasa lai dagoiba:le, wadela:i hou fane legesea, dilia da esalusu ba:mu.

14 Nowa dunu da Gode Ea A:silibu amoma fa:no bobogesea, ilia da Gode Ea manolali esafula. 15 †Gode Ea A:silibu E da dilima i, amo da dili bu se iasu udigili hawa: hamosu dunu amola beda:su dunu, hame hamosa.

---

* **8:11:** 1 Golidia 3:16 † **8:15:** Maga 14:36; Gala:isia 4:6; Gala:isia 4:5-7

Be A:silibu da dili Gode Ea mano hamosa. Amola A:silibu Ea gasaga ninia Godema wele sia:sa amane, “Ada! Na Ada!” 16 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ninia a:silibu amoma madelagili, ela da gilisili ninia da Gode Ea mano sia:sa. 17 Ninia da Ea mano hamoiba:le, Gode Ea hahawane imunu liligi E da Ea fi dunuma imunu liligi, amo ninia da lamu. Gode da Gelesuma imunu liligi amo ninia amola Gelesu da gilisili lamu. Ninia gilisili Gelesu Ea se nabasu defele nabasea, ninia amola E gilisili Ea hobea misunu hadigi hou lamu.

Hobea Misunu Hadigi Hou

18 Na agoane dawa:. Ninia da hobea Gelesu Ea hadigi bagade hou ba:mu. Amola amo hou da nini wali se nabasu hou amo bagadewane baligimu. 19 Gode Ea hahamoi liligi huluane da Gode Ea mano huluane hadigi hamoi ba:ma:ne, hanaiwane ouesala.

20 ‡Be Gode Ea hahamoi liligi huluane, ilia hanaiba:le hame, be Gode Ea hanaiba:le fawane, E da hobea bai hamedei liligi agoane hamomusa: dawa:i galu. Be hobea misunu dafawane hamoma:beyaledawa:su dialebe ba:i. 21 Amo da eso enoga, Ea hahamoi liligi ilia se iasu diasu hamosu amola dasasu hou, amo huluane E da fadegale, se iasu diasu logo doasili, amo liligi da gilisili ilia amola Gode Ea mano hamoi, hadigi hou amo ganodini esalumu. 22 Be musa: amola wali, Gode Ea osobo bagade hahamoi liligi da uda da mano lamu gadeneiba:le se nabasea, gaiyasa amo agoaiwane, amo ninia dawa:. 23 §Be Gode Ea osobo bagade hahamoi liligi amo fawane hame. Be ninia da Gode Ea A:silibu, Gode Ea degabo iasu liligi amo lai dunu, ninia amola Gode da nini Ea mano dafawane hamoma:ne amola ninia hou huluanedafa hahawane dogolegele laloma:ne ninia se iasu diasu logo doasimu, amo ninia ouesalebeba:le, gogonomasa.

24 Bai Gode Ea Sia: defele, E da dafawane hamomu ninia dawa:beba:le, ninia Gode Ea gaga:su hou ba:i. Be ninia hanaiwane dawa:i liligi ninia siga ba:sea, amo hou da dafawaneyale dawa:su houdafa hame. Hou da siga ba:i dagoi ganiaba, ninia da hobea hame hanala:loba. 25 Be ninia siga hame ba:su liligi amoga hanaiwane ouesalebeba:le, ninia da gebewane ouesala.

26 Amo defele, ninia da gasa hameba:le, Gode Ea A:silibu da ninia a:silibu hou fidila maha. Ninia Godema sia:ne gadosu hou noga:le hame dawa:beba:le, ninia dunu ea lafidili sia:mu hamedei liligi, amo liligi A:silibu Hi da Godema osoga sia:ne gadosa.

27 Gode da ninia asigi dawa:su eso huluane ba:lala. E da A:silibu ea asigi dawa:su dawa:be. Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Gode Ea fi dunu fidima:ne, Gode Ea hanai defele Godema adole ba:lala.

28 Nowa dunu da Godema asigi galea, Gode da Ea hanai defele ilima ilegei, amo dunu, - Gode da ilima mabe hou huluane amo ganodini ili fidima:ne hawa: hamonana.

29 Amo fi dunuma E da musa: hemonega ilegele, ilia hou afadenene Ea Manodafa amo ea hou defele, ili hamoma:ne dawa:i galu. Amaiba:le, E da Ea Manodafa (Ea Magobo Mano) amola eno osobo bagade dunu Ea Magobo Manodafa bagia, ea mano eno hamomusa: dawa:i galu. 30 Amola Ea ilegei fi dunu ilima E da Ema misa:ne wele sia:i. E da ilima wele sia:beba:le, ilia hou bu afadenene moloidafa hamoi dagoi. Amola ilima Ea hadigidafa ganodini gilisili esaloma:ne hamoi.

---

‡ **8:20:** Mui 3:17-19 § **8:23:** 2 Golidia 5:2-4

Ninia Yesu Gelesuma Madelagiba:le Gode Ea Dogolegei Hou Dawa:digisa

31 Amaiba:le, amo hou huluane dawa:beba:le, ninia da adi sia:ma:bela:? Gode da ninimagaiba:le, nowa da ninima ha lale hasalasima:bela:? 32 Gode da Ea Manodafa mae gaga:le, ninia huluane fidima:ne E gobele salasu hamomusa:, ninima i dagoi. Amaiba:le, E da mae higale, liligi huluane ninima imunu galebe. 33 Gode Hi fawane da Ea fi dunu afadenei bu moloidafa hamoi dagoi sia:beba:le, dunu eno da Gode Ea fi dunuma diwaneya udidimu da hamedei galebe. 34 Yesu Gelesu da Ea fi dunu gaga:ma:ne, bogole, Godema bu wa:legadolesi. Wali E da Gode Ea lobodafadili nini fidima:ne sia:ne gadosa lela. Amaiba:le, eno dunu da Gode Ea fi dunuma medoma:ne diwaneya udidimu da hamedei 35 Amaiba:le, liligi huluanedafa da Yesu Gelesu Ea asigi hou amoga nini afafamu da hamedeidafa. Ninia se nabasea, logo gasa bagade ba:sea, ha:i nabasea, muni hame gagui galea, ninima bogomu gadeneiba:le beda:su amola bogosu doaga:sea, amo da Gelesu Ea asigi hou amoga nini afafamu hamedei.

36 **Gode Sia: da agoane dedei diala,
"Ninia da Dia hou lalegaguiba:le,
eso huluane dunu da nini medole legemusa: sia:nana.
Dunu ilia sibi medole legemusa: oule ahoa,
amo hou defele ilia ninima hamosa!"

37 Be ninia Yesu Gelesu, ninima asigi bagade Dunu, Ema madelagiba:le, baligili osa:le heda:su hou dawa:. 38 Dafawane! Na dawa:! Liligi huluanedafa da Yesu Gelesu Ea ninima asigi hou amoma afafamu da hamedei. Ninia bogosea o ninia esalea, ea asigi hou amoga afafamu da hamedei. A:igele dunu amola Hebene ouligisu dunu, hisi ganodini gasa bagade a:silibu, wali hamobe hou, hobea misunu hou, 39 gadodili liligi, gududili liligi amola Gode Ea hahamoi liligi huluanedafa amo ganodini afaedafa da Gode Ea dogolegei hou amo Hina Gode Yesu Gelesu Ea hamobeba:le ninia dawa: liligi, amoga afafamu da hamedeidafa.

9

Gode amola Ea Musa: Ilegei Fi (Isala:ili Fi)

1 Na da dafawane sia:sa! Na da Gelesu dunu. Amaiba:le, na da ogogosu hame dawa:. Gode Ea A:silibu Hadigidafa da na asigi dawa:su amoma na da hame ogogosa sia:sa. 2 Na da da:i dioi bagade. Na dogo ganodini mae yolesili se naba. 3 Bai na da na osobo bagade fi dunu amo dawa:beba:le, se naba. Amo hou da na fi fidimu ganiaba, na da Godema gagabusu aligi amola Gelesu amoma afafae hame higala:loba. 4 *Ilia da Gode Ea fi dunu esala. E da ili amo Ea mano hamone, Ea hadigi ili ba:ma:ne ilima olelei. E da ilima Ea gousa:su hou olelei amola ilima Sema i dagoi,. Ilia da sia:ne gadosu houdafa dawa:. Gode Ea hahawane dogolegele iasu ilegele sia:i liligi huluane da ilima doaga:i dagoi. 5 Ilia da musa: Hibulu siba fi dunu bagade amo ilia mano esala. Yesu Gelesu da osobo bagade dunu ea da:i hodo lale, ilia fi amo ganodini lalelegei. Gode da liligi huluane amoma ouligisuwane esalebeba:le, Ema eso huluane nodonanumu da defea. Ama.

6 Gode Ea fi dunuma hahawane dogolegele imunu ilegele sia:i, - amo da yolesi dagoi na da hame sia:sa. Isala:ili dunu mogili da Gode Ea fi

** **8:36:** Gesami Hea:su 44:22 * **9:4:** Gadili Asi 9:4

dunu, mogili da Gode Ea fi dunu hame. 7 †Amola A:ibalaha:me ea fi dunu
mogili ilia da Gode Ea mano hame. Gode da A:ibalaha:mema amane sia:i,
“Aisage ea mano lalelegesea, amo fawane da digaga manodafa fi Na da
dima ilegele sia:i defele, esalumu.” 8 Bai agoane diala. Mano da osobo
bagade dunu ilia hou defele lalelegesea da Gode Ea mano hame. Be Gode
Ea hahawane dogolegele ilegele sia:beba:le lalelegei mano, ilia fawane da
Gode Egaga fidafa. 9 ‡Gode da hahawane dogolegele iasu imunusa: amane
ilegele sia:i, “Na eso ilegei amoga Na da bu masea, Sela da dunu mano
lalelegemu.”

10 Be amo fawane hame. Lebega ea dunu mano aduna da eda afadafa
fawane esalu. Elea eda da ninia aowa Aisage esalu. 11 - 12 §Be Gode
da Hi fawane Ea mano ilegesa amo olelema:ne, E da Lebegama amane
olelei, “Magobo mano da fa:no lalelegei mano amoma hawa: hamosu
dunu agoane ba:mu.” Ela da mae lalelegele, wadela:i mae hamone, hou
ida:i mae hamone, Gode da hidadea amo olelebeba:le, dunu ilia hawa:
hamobeba:le hame, be Ea hanaiba:le fawane ilegesa, amo olelei. 13 **Amo
defele Gode Sia: da agoane dedei diala, “Na Ya:igobema asigiba:le ilegei.
Be Na da Iso hame hanaiba:le yolesi dagoi.

14 Amaiba:le Gode Ea hou da defele hame, moloi hame, amo ninia
da sia:ma:bela:? Hame mabu! 15 ††Gode da Mousesema amane sia:i,
“Nowa dunuma Na da gogolema:ne olofomusa: dawa:sea, Na da ea hou
gogolema:ne olofomu. Nowa dunuma Na asigimu dawa:sea, Na da ema
asigimu.” 16 Amaiba:le, hou huluane bai da dunu ilia hanaiba:le o hawa:
hamobeba:le hame, be bai da Gode Ea hanaiba:le gogolema:ne olofosu
hou fawane ba:sa. 17 ‡‡Gode Sia: da agoane dedei diala, “Gode da Idibidi
Ouligisu dunuma amane sia:i, ‘Na gasa olelema:ne amola osobo bagade fifi
asi gala dunu huluane Na hou dawa:ma:ne, Na da di Idibidi ouligisu ilegei
dagoi!’ ” 18 Amaiba:le, Gode da nowa dunuma olofosu imunusa: dawa:sea,
E da amo dunuma olofosu iaha. Amola nowa dunu ea dogo E da igiwane
hamomusa: dawa:sea, E da amo dunu ea dogo igiwane hamosa.

Gode Ea Ougi Hou amola Ea Olofosu Hou

19 Be dunu afae da nama agoane adole ba:mu, “Gode da agoane hamoi
dagoiba:le, e da abuliba:le osobo bagade dunuma fofada:sala:? Gode Ea
hanai hou afadenemu da ninima hamedei galebe.” 20 §§Be agoane sia:mu
galea, na da bu adole imunu, “Na:iyado! Di da Godema bu gagabole
sia:mu da hamedei. Ofodo amo da laga osoboga hamoi, da amo ofodo
hahamosu dunuma bu gagabole amane sia:mu, “Dia da abuliba:le na
agoane hamobela:? amo sia:mu da hamedei!” na amane adole imunu.
21 Ofodo hahamosu dunu, hi fawane da ea hanai defele osobo hamone,
ofodo hisu hisu hamomu da defea. E da ofodo afadafa eso bagade lolo
nabe eso agoane ganodini ha:i manu ligisimusa: hisu hamosa, eno da eso
fonobahadi ganodini ha:i manu ligisimusa: hisu hamomu da defea.

22 Gode Ea hou hamoi da amo defele diala. E da wadela:i hou amoga Ea
ougi hou amola Ea gasa bagade hou, amo olelemusa: dawa:i. Be E da dunu
hobea Ea wadela:ma:ne fofada:su ba:mu dunu, ilima E da hedolo hame
se dabe iasu i. 23 Eno amola E da Ea baligiliwane hadigi hou olelemusa:
dawa:i. Amo hou E da nini (Ea gogolema:ne olofosu lai dagoi dunu, Ea

---

† **9:7:** Mui 21:12 ‡ **9:9:** Mui 18:10 § **9:12:** Mui 25:23 ** **9:13:** Ma:lagai 1:2-3 †† **9:15:** Gadili Asi 33:19 ‡‡ **9:17:** Gadili Asi 9:16 §§ **9:20:** Aisaia 29:16, 45:9

hadigi lama:ne E da hahamoi) ninima Ea hadigi hou E da baligiliwane i dagoi. 24 Gode da Yu dunuma fawane hame wele sia:su, be Dienadaile dunu amola ilima wele sia:i dagoi. Ninia da amo fi diala.

25 ***Gode da Hosia meloa ganodini agoane sia:sa,
"Musa: fi dunu amo da Na fi dunu hame Na sia:i.
Be Na da hobea amo fi dunu da Na fi dunu sia:mu.
Fi dunu da musa: Na da ilima hame asigi,
amo fi dunuma Na da amane sia:mu,
'Dilia da Na dogolegei fi!'
26 †††Amola sogebi amo ganodini Na da musa: ilima sia:i,
'Dilia da Na fi dunu hame!'
amo sogebi ganodini Na da ilima amane sia:mu,
'Dilia da Esalebe Gode Ea mano!'
27 ‡‡‡Gode Sia: eno da agoane dedei diala. Aisaia da Isala:ili dunu ilia hou olelemusa: amane sia:sa, "Isala:ili dunu ilia idi da sa:i amo hano bagade bega: diala, amo ea idi defele gala ba:sa ganiaba, bagahame fawane da Gode Ea gaga:su hou ba:mu. 28 Bai Gode Ea wadela:ma:ne fofada:su da osobo bagadega hedolowane doaga:mu!"

29 §§§Amola Aisaia da Isala:ili fi ilia hou dawa:beba:le, amane sia:i, "Hina Gode Bagadedafa da ninigaga fi ganodini afae afae hame fane legei ganiaba, ninia da Sodame moilai fi amola Goumola moilai fi, agoaiwane ba:la:loba."

Isala:ili Fi Dunu Ilia Dafawaneyale Hame Dawa:su Hou

30 Amaiba:le, ninia agoane dawa:. Dienadaile dunu da Gode ba:ma:ne, ilia hou afadenei moloidafa hamoi, amo ba:ma:ne logo hame hogoi. Be ilia Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, ilia afadenene bu moloidafa hamoi ba:i dagoi 31 Be Gode Ea fidafa dunu da sema hamobeba:le, ilia da Gode da ili hahawane moloidafa hamoi dagoi dawa:i galu. Be amo logo hogoi helele, hame ba:i. 32 Ilia dafawaneyale dawa:su hou mae dawa:le, be ilisu hawa: hamobe amo dawa:beba:le, logo hame ba:i. Amaiba:le fedege agoane, ilia igi amoga emo udagagubiba:le, dafai. 33 *Amo igi ea hou olelema:ne, Gode Sia: da amane dedei diala,
"Ba:ma! Na da dunu ilia emo udagaguli dafama:ne,
Saione moilai amo ganodini igi ligisimu.
Dunu da amo igiga dafamu.
Be nowa dunu da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:sea,
amo da hamedafa gogosiamu."

10

1 Na fi dunu! Na asigi dawa:su huluane na dogo ganodini amoga, na hanai da na fi dunu ilia gaga:su ba:mu. Amo hou ilia dawa:ma:ne, Na da Godema sia:ne gadolala.

2 Na dilima dafawane sia:sa! Ilia da Godema hanaiwane hawa: hamomusa: dawa:lala. Be ilia hanai hou bai da bagade dawa:su hame. 3 Gode Ea hou amoga e da dunu gogolema:ne olofole, bu moloidafa hamoi ba:sa, amo hou ilia hame dawa:. Be ilia amo mae dawa:le, ilisu ilia logo eno fodomusa: dawa:lala. Amaiba:le, Gode Ea houdafa amoga e da dunu afadenene bu moloidafa hamoi ba:sa, amo hou ilia nabawane hame hamoi.

*** **9:25:** Hosia 2:23 ††† **9:26:** Hosia 1:10 ‡‡‡ **9:27:** Aisaia 10:22-23 §§§ **9:29:** Aisaia 1:9 * **9:33:** Aisaia 28:16

4 Yesu Gelesu da hamoiba:le, wali Sema da dagoiwane ba:sa. Amaiba:le, nowa dunu da dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, Gode da amo dunu afadenene moloidafa hamoi ba:sa.

Dunu Huluanedafa da Lalegaguma:ne Defele Esala

5 *Mousese da Sema hou amo huluane hamobeba:le, Gode da dunu moloidafa ba:sa, amo hou dawa:beba:le, amane dedei, "Nowa da Sema sia: huluane nabawane hamosea, e da esalumu." 6 †Be dunu da dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da amo dunu afadenei moloidafa ba:sa, amo olelemusa:, Ea Sia: da amane dedei diala, "Dia dogo ganodini, 'nowa da Hebene sogega heda:bela:?' amane mae adole ba:ma." (Bai ninia Hebene sogega heda:le, Yesu Gelesu ninima bu gudu sa:imusa: misa:ne sia:mu da hamedei.)

7 Eno da amane adole ba:mu da defea hame, "Nowa da bogoi soge amoga gudu sa:ima:bela:?" (Bai Gelesu Ea bu bogole, wa:legadolesimu da hamedei.) 8 Be Gode Sia: da agoane dedei diala, "Gode Ea sia: ida:iwane gala da di gadenene diala. Amo sia: da dia lafi da:iya diala amola dia dogo ganodini diala!" Amola ninia da amo dafawaneyale dawa:su sia: olelesa. 9 Di da dia lafidili, "Yesu da Hina Godedafa!" amo sia:sea, amola dia dogo ganodini Yesu Ea bogoi da:i hodo Gode da wa:legadolesi amo dafawaneyale dawa:sea, di da Gode Ea gaga:su hou ba:mu. 10 Bai ninia dogo ganodini dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da nini afadenei bu moloidafa hamoi ba:sa. Amola amo dafawaneyale dawa:su hou ninia lafidili sia:sea, ninia da Gode Ea gaga:su hou ba:mu. 11 ‡Gode Sia: da amane dedei diala, "Nowa dunu da Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:sea, amo da hame da:i diomu amola hame gogosiamu." 12 Amo sia: da dunu huluane ilia hou olelesa. Bai Gode da Yu dunu amola Dienadaile dunu, hisu hisu hame ba:sa. Huluane da Ea gaga:su hou defele ba:sa. Gode da dunu huluanedafa ilima Hina Godedafa esala. Nowa dunu da Gode e fidima:ne Ema wele sia:sea, E da huluane defele hahawane dogolegele fidisa. 13 §Gode Sia: da agoane dedei diala, "Nowa da Hina Godedafa Ea fidisu lama:ne wele sia:sea, e da Ea gaga:su ba:mu."

14 Be ilia Gode Ea hou dafawaneyale hame dawa:sea, ilia da Ema wele sia:mu hamedeiwane ba:mu. Amola sia: hame nabi galea, ilia dafawaneyale dawa:mu hamedeiwane ba:mu. Amola dunu eno da ilia lafidili sia: hame olelesea, ilia nabimu da hamedeidafa. 15 **Amola Gode da sia: olelesu dunu hame asuna ahoasea, eno dunuma sia: olelemu da hamedeiwane ba:mu. Gode Sia: da agoane dedei diala, "Olelesu dunu ilia sia: moloidafa gaguli maha, amo ili mabe ninia da hahawane ba:sa." 16 ††Be dunu huluanedafa da amo Sia: Ida:iwane Gala nababeba:le, mogili ilia da hame lalegagui. Musa: balofede dunu Aisaia da amane sia: i, "Hina Gode! Nowa da ninia sia:ne iasu dafawaneyale dawa:bela:?" 17 Amaiba:le, dunu ilia Gode Ea sia: nababeba:le, dafawaneyale dawa:sa. Amola dunu eno ilia lafidili Yesu Gelesu Ea hou olelesea, dunu eno da Gode Ea sia: ida:iwane naba.

18 ‡‡Be na da agoane adole ba:sa. Yu dunu ilia dafawanedafa Gode Ea Sia: nabibala:? Dafawane! Ilia da nabi dagoi! Bai Gode Sia: da agoane dedei diala,

---

* **10:5:** Gobele Salasu 18:5 † **10:6:** Mousese ea Malasu 30:12-14 ‡ **10:11:** Aisaia 28:16 § **10:13:** Youele 2:32 ** **10:15:** Aisaia 52:7 †† **10:16:** Aisaia 53:1 ‡‡ **10:18:** Gesami Hea:su 19:4

"Ilia lafidili sia: da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane
ilima asi dagoi.
Ilia sia: da osobo bagade be huluane amoga doaga:i dagoi."

19 §§Na da bu adole ba:sa. Isala:ili dunu da Gode Ea Sia: gega nabi be
noga:le hame dawa:digibela:? Mousese hisu da Gode sia: dedei amane,
"Na da dunu fi hamedei agoane amo ganodini hawa: hamomuba:le,
Na fi dunu mudama:ne hamomu.
Gagaoui fi amo ganodini Na hawa: hamosea,
Na fi da ougiwane ba:mu."

20 ***Be Aisaia, e da baligili gasawane Gode sia: amane olelei,
"Dunu fi amo da Na hame hogoi,
ilia da Na ba:i dagoi.
Ilia da Nama misa:ne Nama hame adole ba:i.
Be Na da ilima doaga:i."

21 †††Be Gode da Isala:ili fi ilia hou olelema:ne, amane sia:i,
"Eso huluane mae yolesili,
Na da hame nabasu dunu amola hihisu dunu,
amo dunu fi yosia:musa:,
Na lobo ilua:su. Be hamedei."

11

Gode da Isala:ili Fi Dunu ilima Asigili Gogolema:ne Olofosu Olelei

1 *Amaiba:le, na da dilima adole ba:sa, "Gode da Ea fidafa dunu Isala:ili
amo yolesila:?" Hame mabu! Na amola na da Isala:ili dunu. Na da
A:ibalaha:me egaga fi dunu amola Bediamini fi amo ganodini esala. 2 Gode
Ea musa: dunu fi amo E hemonega degabo ilegeiba:le, amo E da hame
yolesi. Dilia dawa: - Gode Sia: Dedei amo ganodini, Elaidia da Godema
Isala:ili dunu ilia hou olelema:ne amane fofada:i,
3 †"Hina Gode! Amo fi dunu ilia da dia balofede dunu huluane medole
legei dagoi. Ilia da Dia oloda huluane ougili mugului dagoi. Nisu fawane
da Dia hou hame yolesi. Ilia da na medole legemusa:, logo hogolala."
4 ‡Be Gode da Elaidiama bu adole i, "Nama hawa: hamomusa:gini, Na
da dunu 7000 agoane ilegei dagoi. Disu hame, be ilia huluane da ogogosu
'gode' liligi ea dio amo Ba:ile, ema hame sia:ne gadosu." 5 Wali, amola
agoaiwane hou diala. Isala:ili dunu fi ganodini, wali dunu bagahame ilima
Gode da udigili asigiba:le, E da amo dunu Ea hou lalegagumusa:, ili ilegei
dagoi. 6 Ilia hou moloidafa hamoiba:le hame, be Gode da ilima udigili
hahawane asigiba:le fawane, E da ili ilegei. Be Gode da dunu ilia hou
moloidafa hamoiba:le ilima ilegei ganiaba, Ea hahawane dogolegele asigi
hou da ogogosu udigili asigi hou agoane ba:la:loba.
7 Isala:ili dunu da ilia hogoi helebeba:le, ilia hanai liligidafa hamedafa
ba:i. Be Gode da Isala:ili dunu bagahame fawane, amo ilegei dagoiba:le, E
da ili fawane afadenei bu moloidafa hamoi ba:i. Be eno huluane, ilia ge da
ga:si agoane hamoiba:le, Gode Ea wele sia:su hame nabi. 8 §Gode Sia: da
agoane dedei diala, "Gode da ilia asigi dawa:su amola ilia dogo dioiwane

§§ **10:19:** Mousese ea Malasu 32:21 *** **10:20:** Aisaia 65:1 ††† **10:21:** Aisaia 65:2 * **11:1:** Filibai 3:5 † **11:3:** 1 Hina bagade 19:10, 19:14 ‡ **11:4:** 1 Hina bagade 19:18 § **11:8:** Mousese ea Malasu 29:4; Aisaia 29:10

hamoi. Musa: amola wali, ilia hame ba:sa amola hame naba.” 9 **Gode
Sia: Dedei ganodini, Da:ibidi da amane sia:sa,
“Ilia lolo nabe amoma masea,
ilia sani amo ganodini sa:imu da defea.
Ilia dafane, se dabe iasu bagade lamu da defea.
10 Ilia siga mae ba:ma:ne, Dia ilia si wadela:mu da defea.
Ilia eso huluane se nababeba:le,
dioiwane masunu da defea.”
11 Amaiba:le, na dilima adole ba:sa! Yu dunu ilia sadenane dafabeba:le,
ilia dafawane bu mae wa:legadoma:ne dafabela:? Hame mabu! Ilia
wadela:i hou hamoiba:le, Dienadaile dunu da Gode Ea gaga:su hou ba:i
dagoi. Amaiba:le Yu dunu da wali mudasu hou ba:sa. 12 Yu dunu da
wadela:i hou hamobeba:le, Gode Ea hahawane dogolegele iasu da eno
osobo bagade fifi asi gala dunuma doaga:i dagoi. Yu dunu da a:silibu hou
hame gagui agoane esalebeba:le, Dienadaile dunu da Gode Ea hahawane
hou ba:i. Amaiba:le, Yu dunu huluane ilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi amo
ganodini masea, ninia huluane da Gode Ea hahawane dogolegesu hou
baligiliwane ba:mu.

Dienadaile Dunu da Gode Ea Gaga:su Hou Ba:i

13 Na da wali dili Dienadaile dunuma sia:sa. Gode da na dili Dienadaile
dunuma asunasiba:le, na da na hawa: hamosu asigiwane hidale ba:sa.
14 Na sia:beba:le, amabela:? Na fi Isala:ili dunu ilia mudale, mogili ilia
Gode Ea hou lalegaguma:bela:?
15 Bai Gode da Isala:ili fi yolesiba:le, eno fi dunu huluane musa: Ema
ha lai esalu e da bu yosia:le, Ea na:iyado dunu fi hamoi dagoi. Amaiba:le,
Gode da Isala:ili dunu fi bu yosia:sea, hou da bogoi bu wa:legadosu agoane
ba:mu.
16 Dunu da agi fifili, degabo fonobahadi liligi Godema iasea, agi huluane
da Gode Ea agi dawa:ma. Ifa gagui galea, di da amo ea difi Godema iasea,
amo ifa ea amoda amola da Gode Ea:. 17 Gode da fedege agoane, ea ifabi
ganodini bugi olife ifa amo ea amoda mogili dadamuni, eno olife udigili
iwilaga lelu liligi amo bugi ifaga madelagimusa: sali. Dilia Dienadaile
dunu da amo iwilaga dialu olife ifa agoane. Dilia da wali Yu dunu ilia gasa
bagade a:silibu esalusu gilisili gagusa. 18 Amaiba:le, musa: olife ifadafa ea
amoda, Gode da dadamuni fasi, amo dilia higale mae ba:ma. Dilia gasa fi
hamomu da hamedei. Dilia da amoda fawane. Dilia da difi amoma ha:i
manu hame iaha. Difi da dili alema:ne, dilima ha:i manu iaha.
19 Be dilia da amane sia:mu, “Dafawane! Be Gode da ninima ilia sogebi
ima:ne, musa: amoda dadamuni fasi dagoi.” 20 Amo da dafawane! Ilia
da dafawaneyale hame dawa:beba:le, Gode da ili dadamuni fasi. Dilia
da dafawaneyale dawa:beba:le, wali ifadafa ganodini esala. Be amo
dawa:beba:le, hidale gasa fi hou mae hamoma. Dilia beda:mu da defea.
21 Yu dunu da fedege agoane amodadafa galu. Be amo da dafaiba:le, Gode
da fadegale fasi. Amaiba:le dawa:ma! Dilia amola e da fadegasa:besa:le,
dawa:ma! 22 Ninia da amo hou ganodini, Gode Ea asigi hou amola Gode Ea
ougi fofada:su hou gilisili ba:sa. E da wadela:i hou hamosu dafai dunuma
ougi fofada:su olelesa. Be dilia Ea asigi gogolema:ne olofosu hou dawa:le,
mae yolesili Ema fa:no bobogolalea, e da dilima asigilalumu. Be dilia da
amo hou yolesisia, E da dili amola dadamuni fasimu. 23 Amola Yu dunu

** **11:9:** Gesami Hea:su 69:22-23

ilia bu dafawaneyale dawa:sea, Gode da ilia musa: sogebi amo ganodini bu madelagima:ne salimu. Bai Gode da amo hou hamomusa: defele esala. 24 Dilia Dienadaile dunu da fedege agoane udigili iwilaga dialu olife ifa ea amoda. Gode da dili dadamuni, ifabi bugi olife ifa amoga madelagi dagoi. Be Yu dunu da ifabi amoga bugi olife ifa ea fedege agoane gala. Amaiba:le, amo amoda liligi Godema dadamuni fasi liligi, e da bu ifadafa amoga madelagimusa: dawa:sea, asaboiwane ba:mu. Ilia da hedolowane bu madelagimu.

Gode da Dunu Huluanema Asigisa

25 Na fi dunu! Na da dafawane wamolegei sia: dilima olelemu hanai gala. Amo nabasea, dili bu dilia dawa:su hou da bagadeyale hame dawa:mu. Isala:ili fi dunu ilia dogo da igiwane hamoi, be amo hou da eso huluane hame dialumu. Be Dienadaile dunu ilia gilisisu ilegei idi Gode da ilegei, amo defele ilia Gode Ea hou lalegagui dagoi ba:sea, Isala:ili dunu ilia hihi hou da yolesiwane ba:mu. 26 ††Amalalu, Isala:ili fi dunu huluane ilia Gode Ea gaga:su hou ba:mu. Gode Sia: da amane dedei diala,

“Gaga:su Dunu da Saione amoga misini,
E da Ya:igobe ea mano huluane
ilia wadela:i hou huluane fadegale fasimu.

27 ‡‡Na da ilia wadela:i hou gogolema:ne olofosea,
amo gousa:su ilima hamomu.”

28 Yu dunu da Gode Sia: Ida:iwane Gala higabeba:le, ilia Godema ha laiwane hamoi, be dilia Dienadaile dunu fidima:ne amo hou da doaga:i. Be Gode da ilia siba fi ilima Ea ilegei dagoiba:le, ilia da Ea fi dunu esala. 29 Gode da Ea hanaiga dunu fi ilegesa amola ilima hahawane iaha. Amola E da Ea asigi dawa:su hame afadenesa. 30 Be dilia Dienadaile dunu! Dilia da musa: Gode Ea Sia: hame nabasu. Be Yu dunu ilia hame nabasu hou hamobeba:le, dilia wali Gode Ea gogolema:ne olofosu dawa:. 31 Amo hou defele, dilia da wali gogolema:ne olofosu dawa:beba:le, Yu fi dunu da wali hame nabasu hou hamonana. Bai ilia da hobea Gode Ea gogolema:ne olofosu ba:ma:ne, agoane hamosa. 32 Gode da dunu huluanedafa ilima Ea udigili gogolema:ne olofosu hou olelema:ne, E da dunu huluane hame nabasu se iasu udigili hawa: hamosu dunu agoane hamoi dagoi.

Godema Nodomu da Defea

33 §§Gode Ea gagui hou da bagadedafa. Ea asigi dawa:su amola Ea hamonanebe dawa:su hou da baligiliwane bagade. Ea hou hamoi nowa da dawa:ma:bela:? Ea logoga ahoanebe hou da dawa:mu hamedei. 34 ***Gode Sia: da agoane dedei diala,

“Nowa da Hina Gode Ea asigi dawa:su dawa:sala:?
Nowa da Ema fada:i sia: olelema:bela:?

35 †††Nowa da Godema dabe bu lama:ne liligi iabela:?”

36 ‡‡‡Bai E da liligi huluanedafa hahamoi dagoi.
E hahawane ba:ma:ne, liligi huluanedafa diala.
Ninia Godema mae yolesili nodonanumu da defea. Ama.

---

†† **11:26:** Aisaia 59:20 ‡‡ **11:27:** Yelemaia 31:33-34 §§ **11:33:** Aisaia 55:8 *** **11:34:** Aisaia 40:13 ††† **11:35:** Yoube 41:11 ‡‡‡ **11:36:** 1 Golidia 8:6

12

Gode Ea Hawa: Hamomusa:gini, Ninia Habodane Esaloma:bela:?

1 Amaiba:le, na fi dunu! Gode da dilima udigili gogolema:ne olofosu baligiliwane olelebeba:le, na da dilima ha:giwane sia:sa. Dilia da:i hodo amo Godema gobele salawane esaloma! Dilia da:i hodo amo Gode Hi fawane Ea hawa: hamomusa:gini amola E hahawane ba:ma:ne, Ema ima. Amo da Godema nodone sia:ne gadosu houdafa. 2 Dilia osobo bagade dunu ilia hou defele mae hamoma! Be Gode da dilia asigi dawa:su bu afadenene moloidafa hamomusa: hanaiba:le, amo E hamoma:ne, dilia logo fodoma. Amasea, dilia da Gode Ea hanai asigi dawa:su dawa:mu. Dilia da hou moloidafa amola hou amo Gode da hahawane ba:sa, amo noga:le dawa:mu.

3 Gode da nama hahawane dogolegele iasu ia dagoiba:le, na da dili huluanema amane sia:sa; Dilia dogo ganodini, dilia da gasa hameba:le, dilisu "Na da gasa fi dunu," amo hidale sia:mu da defea hame galebe. Be dilia asigi dawa:su ganodini, dilia hou fonobone, dilia dafawaneyale dawa:su hou Gode da dilima i amo defele, dilisu dilia hou fofada:ma. 4 *Ninia da:i hodo amo ganodini da liligi bagohame diala. Ilia huluane hawa: hamosu hisu hisu hamosa. 5 Amo hou defele, ninia Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu dunu da bagohame esala. Be ninia Yesu Gelesuma madelagiba:le, fedege agoane da:i hodo afadafa hamoi, amola ninia da dunu eno dunu eno ilima da:i hodo ea liligi agoane madelagi. 6 †Amaiba:le, Gode da ninima hawa: hamomusa: a:silibu iasu afae afae ia dagoiba:le, ninia da Ea iasu hisu hisu, Ea ninima asigi hou defele, amoga hawa: hamomu da defea. E da ninima Gode Ea Sia: olelema:ne iasu ia dagoi galea, ninia da dafawaneyale dawa:su hou (amo Hi fawane da ninima i) amo defele olelemu da defea. 7 Gode da ninima dunu eno fidima:ne iasu hou ia dagoi galea, ninia dunu eno fidimu da defea. Dunu enoma olelesu hou iasu lai dagoi galea, ninia eno dunuma olelemu da defea. 8 Ninia dunu enoma ilia dogo denesisu hou iasu lai dagoi galea, amo hou hamomu da defea. Nowa dunu e da eno dunuma ha:i manu o muni imunusa: dawa:sea, e da mae hihini bagadewane imunu da defea. Nowa dunu da eno dunuma ouligisu hawa: hamosea, e amola da gasa bagade ouligisu hawa: hamomu da defea. Eno dunuma asigili fidisu hou olelesea, hahawane mae da:i dioiwane hamoma:mu.

9 Dabua asigi hou yolesili, eno dunuma moloidafa asigi hou fawane asigima. Wadela:i hou dilia higama. Be hou noga:idafa gagulaligima. 10 Dilia da Yesu Gelesu Ea fi afadafa hamoiba:le, dogolegeiwane dunu eno dunu enoma asigimu da defea. Dilia dunu eno mimogo ilima asigi defele eno dunuma asigima. 11 Dilia mae hihini, gasa bagadewane hawa: hamoma. Dilia Hina Godema asigi bagadeba:le, Ema hahawane hawa: hamoma. 12 Dilia da hobea dafawane hamoma:beyale dawa:lusu lai dagoiba:le, eso huluane hahawane esaloma! Se nabasea, mae da:i dione, gebewane esaloma!. Eso huluane Godema sia:ne gadolaloma! 13 Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da hame gagui agoane galea, defea, dilia liligi mogili ilima ima. Degabo ga misi dunu, amo dilia diasu ganodini aowama.

14 ‡Dilima se iasu dunu, amo Gode da ilima hahawane ima:ne, Ema sia:ne gadoma. Dafawane! E da ilima gagabusu mae aligima:ne sia:ne,

---

* **12:4:** 1 Golidia 12:12 † **12:6:** 1 Golidia 12:4-11 ‡ **12:14:** Ma:diu 5:44; Luge 6:28

ilima hahawane ima:ne Ema adole ba:ma! 15 Dunu eno da hahawane ba:sea, dilia amola gilisili hahawane ba:ma. Dunu eno da se nababeba:le disia, dilia amola gilisili dima. 16 §Dunu huluanedafa defele, ilima asigi hou hamoma! Gasa fi hou mae hamone, fonoboi dunu ilima na:iyado hamoma. Amola fonoboi hawa: hamosu hahawane hamoma! Dilia da hidale dawa:su bagade lai dagoi, mae dawa:ma. 17 Dunu da dima wadela:i hou hamoi galea, ema wadela:i hou eno mae dabema. Dunu huluane ilia da hou amo da noga:i dawa:sa, amo hou hamomusa:gini, logo hogoi helema. 18 Dilia amola eno dunu da gilisili olofoiwane esaloma:ne, dilia amo logo hogoi helema. 19 **Na na:iyado! Dunu da dilima wadela:le hamosea, maedafa dabema. Be amo hou yolesili, Gode da dabe ilima ima:ne, ouesaloma! Bai Gode Sia: da agoane dedei diala, “Na fawane da dabemu. Na da dabe imunu, Hina Gode da amane sia:sa.” 20 ††Be dabe hou yolesili, Gode Sia: Dedei defele hamoma. Sia: da amane dedei diala, “Dia ha lai dunu da ha:i galea, ema ha:i manu ima. E da hano hanai galea, ema hano dili moma:ne ima. Di agoane hamosea, ea gogosiasu da laluga diabe agoai ba:mu.”

21 Wadela:i hou da dili hasalasa:besa:le, noga:le leloma! Be dilia hou noga:idafa amoga wadela:i hou hasalasima!

13

Gamane Ouligisu Dunu Ilia Sia: Nabima

1 Gode da gamane ouligisu dunu ilia logo hame ga:iba:le, ilia da gamane hawa: hamosa. Gode da logo fodoiba:le ilia ouligisu hawa: hamosa. Amaiba:le, dunu huluane da gamane ilia sia: nabimu da defea. 2 Nowa da gamane ouligisu dunu ilia sia: mae nabawane ilima gegesea, e da Gode Ea ilegei liligi amoma gegesa. Agoane hamosea, e da se dabe iasu lama:ne, fofada:su ba:mu. 3 Bai hou moloidafa hamosu dunu da ouligisu dunuma hame beda:sa. Be wadela:i hamosu dunu fawane da ouligisuba:le beda:sa. Dilia da ouligisu dunu ilima mae beda:iwane esalumusa: dawa:sea, hou moloidafa fawane hamoma. Amalu, ouligisu dunu da dilima nodomu. 4 Bai e da Gode Ea hawa: hamosu dunu. E da di fidimusa: hawa: hamonana. Be di da wadela:i hou hamosea, beda:mu da defea. E da dima se dabe iasu imunu gasa gala. E da Gode Ea hawa: hamosu dunuba:le, e da Gode Ea se dabe iasu wadela:i hamosu dunuma iaha.

5 Amaiba:le, dilia ouligisu dunu ilia sia: nabawane hamoma. Gode Ea se dabe iasu ba:sa:besa:le fawane hame. Be dilia dogo ganodini, amo nabasu hou da houdafa dawa:beba:le, nabawane hamoma.

6 *Amo bai dawa:beba:le, dilia hahawane gamanema su lidisu muni ima. Bai ouligisu dunu da su lidisu muni lamusa: ahoasea, ilia Gode Ea hawa: hamosu agoane hamosa.

7 Amaiba:le, ilia dima lamu ilegei liligi defele, ilima ima. Soge su lidisu muni amola dunu afae afae iasu su lidisu, ilima ima, amola ilima “ada!” sia:ma.

Dunu da Eno Dunuma Asigimu da Defea

8 Dunu da dilima dabe lama:ne ouesalumu da defea hame. Hedolo ima! Be dilia da dabe imunu bagade gala. Amo dabe da asigidafa

§ **12:16:** Malasu 3:7 ** **12:19:** Mousese ea Malasu 32:35 †† **12:20:** Malasu 25:21-22
* **13:6:** Ma:diu 22:21; Maga 12:17; Luge 20:25

hou. Nowa dunu da asigidafa hou hamosea, e da Sema ea bai huluane hamosa. 9 †Gode Ea Sema agoane dedei diala, amane, “Inia uda mae adole lama! Dunu bogoma:ne mae fama! Mae wamolama! Inia liligi amoma hanaiwane lamusa: mae dawa:ma!” amo sema amola eno sema huluane ilia bai da sema afadafa amo ganodini diala. Amo sema da amane, “Di da dia da:i hodo amoma asigi hou defele, eno dunu ilima asigima!” 10 Di da eno dunuma asigi galea, di da ema wadela:i hou hamedafa hamomu. Amaiba:le, asigidafa hou hamosea, di da Sema huluane nabawane hamosa. 11 Ilegei eso amoga dilia da nedigili wa:legadomu, amo eso da doaga:beba:le, amo sia:i asigi hou hamomu da defea. Ninia musa: dafawaneyale dawa:beba:le, gaga:mu houdafa da hobea misunu ba:i. Be asili amo gaga:mu eso da wali gadenenedafa.

12 Gasi da gadenene dagoi. Eso doaga:mu da gadenesa. Amaiba:le, ninia gasi ganodini hamosu hou yolesili, hadigi ganodini gegemusa:, gegesu liligi momagele gagumu da defea. 13 Ninia da eso hadigi ganodini esalebeba:le, amoga esalebe dunu defele, hou moloidafa hamomu da defea. Wadela:i hedesu, adini bagade ba:su, wadela:i uda lasu hou, gegesu amola mudasu, huluane yolesimu da defea. 14 Be dilia hu ea hou amola dilia hanai liligi, amo yolesili, Hina Gode Yesu Gelesu Ea gegesu liligi gaguia gadomu da defea.

14

Yesu Ea Hou Lalegagui Dunu ilia mogili da Gasa Bagade, mogili Gasa Hame

1 *Dunu da gasa hamewane Gode Ea hou lalegagui gala, amo dunu hahawane yosia:ma. Be ea asigi dawa:su da fonobahadi hisu ba:sea, mae sia:ga gegema. 2 Dunu afae da ea dafawaneyale dawa:su dawa:le, ha:i manu huluane hahawane naha. Be eno ea dafawaneyale dawa:su hou da gasa hameba:le, e da dadami liligi fawane naha. 3 Be dunu da liligi huluane nasu dawa:, ilia da dunu amo da dadami fawane naha, ili higale ba:mu da defea hame. Amola dunu amo da dadami fawane naha, ilia da dunu amo da ha:i manu huluane hahawane naha, ilima higale fofada:mu da defea hame. Bai Gode da amo dunu Ea fa:no bobogesu fi amo ganodini hahawane misa:ne, logo doasi dagoi.

4 Di da eno ouligisu dunu ea hawa: hamosu dunu ema higale fofada:mu da defea hame. Amo ea Hina, Hi fawane da amo hawa: hamosu dunu da didili hamomu o dafamu, Hi fawane da sia:mu. Amola Hina Gode Hi fawane da dunu ilia didili hamosu logo fodosa.

5 Dunu afadafa da eso afadafa da mimogo ba:sa. Dunu eno da eso huluane defele ba:sa. Dunu huluane afae afae ilia asigi dawa:su ganodini, Gode Ea hou dawa:le, ea asigi dawa:su defele hamomu da defea. 6 Be nowa da eso afadafa da baligili bagade dawa:sea, e da Hina Gode nodoma:ne dawa:sa. Nowa da mae dawa:iwane ha:i manu huluane nasea, e da Hina Gode nodoma:ne naha. Bai e da ha:i manusa: hidadea Godema nodone sia:ne gadosa. Nowa da ha:i manu mogili hame nasea, e da Gode nodoma:ne hame naha. Amola e da ha:i manusa:, Godema nodone sia:sa. 7 Ninia huluane da ninia hou fawane dawa:ma:ne hame esala. Amola ninia huluane da ninia hou fawane dawa:ma:ne hame bogosa. 8 Be ninia

† **13:9:** Gadili Asi 20:13-15, 20:17; Mousese ea Malasu 5:17-19, 5:21; Gobele Salasu 19:18 * **14:1:** Golosia 2:16

esalebeba:le, eno dunu ilia Hina Godema nodoma:ne, ninia esala. Amola ninia bogosea, eno dunu ilia Hina Godema nodoma:ne, ninia bogomu da defea. Amaiba:le, ninia da esalea o bogosea, ninia da Hina Gode Ea:. 9 Bai Gelesu da esala dunu amola bogoi dunu ilima Hinawane esaloma:ne bogoi dagoi. 10 †Amaiba:le, dilia dadami fawane naha dunu! Dilia abuliba:le, dilia fi dunuma higale fofada:sala:? Amola dilia ha:i manu huluane udigili naha dunu! Dilia abuli dilia fi dunu higale ba:sala:? Ninia huluanedafa da Gode Ea midadi fofada:musa: lelumu. 11 ‡Gode Sia: da agoane dedei diala,

"Hina Godedafa da amane sia:sa,
'Na da Esalebe Godedafa!
Dunu huluanedafa da Na midadi muguni bugili,
ilia lafidili Na da Godedafa sia:mu.' "

12 Ninia huluane da afae afae, ninia hou hamoi defele, Godema fofada:mu.

Dia Fi Dunuma Dafama:ne Mae Olelema

13 Amaiba:le, dunu eno da dunu eno higale fofada:su yolesimu da defea. Be dia hawa: hamobe, amo da dia fi dunu amo ilia sadenane dafama:ne amola wadela:i hou hamoma:ne olelesu agoai ilia ba:sea, amo yolesima. 14 Na da Hina Yesu Gelesu Ema madelagiba:le, ha:i manu huluanedafa da sema hame na dawa:. Be dunu eno da ha:i manu afae da ledo gala amo dafawaneyale dawa:sea, defea, amo ha:i manu da ema ledo gala. 15 Di da gasawane amola hidale ha:i manu nabeba:le, dia fi dunu da se nabasea, di da ema asigi hou yolesi dagoi olelesa. Amo dunu gaga:ma:ne, Gelesu da bogoi dagoi. Be di da hidale ha:i nabeba:le, di da amo dunu ea hou wadela:sa. Amo da defea hame galebe. 16 Dunu eno da hou moloidafa disu dawa:sa, amo da wadela:i sia:sa:besa:le, dawa:ma! 17 Gode Ea Hinadafa Hou da ha:i nasu hou amola hano nasu hou hame. Be Gode Ea Hinadafa Hou da hou moloidafa hamosu, olofosu hou amola hahawane hou. (amo huluane Gode A:silibu Hadigidafa Gala da ninima iaha.) 18 Nowa dunu da amaiwane Yesu Gelesu Ea hawa: hamosea, Gode da amo dunu hahawane ba:mu amola osobo bagade dunu ilia da ema nodomu. 19 Amaiba:le, olofosu da dialoma:ne amola ninia fi ganodini ninia gilisili gasawane asigilama:ne, ninia amo hou fawane fidima:ne hawa: hamomu da defea. 20 Dilia Gode Ea hawa: hamoi wadela:sa:besa:le, ha:i manu baligili mae dawa:ma! Ha:i manu huluane manu da defea. Be dilia ha:i manu liligi afae manu galea, amola amo nasu hou da dunu enoma dafama:ne olelesu di ba:sea, defea - amo mae moma! 21 Hou moloidafa da agoane diala. Adi hou - hu nasu o waini nasu - adi hou da dia fi dunuma dafama:ne olelesea, amo yolesima. 22 Amaiba:le, amo hou dafawaneyale dawa:be liligi da di amola Gode, ali fawane wamowane gilisili fofada:mu da defea. Nowa dunu, e da ea dawa:i asigi dawa:su amoga hou moloidafa hamobeba:le, hame gogosiasea, e da hahawane bagade. 23 Be ea dogo ganodini amo hou da noga:idafa dafawaneyale hame dawa:sea, e da amo ha:i nasea, Gode da ema se nabima:ne fofada:sa. Bai e da mae dafawaneyale dawa:le udigili nabeba:le. Amola adi hou ea bai da dafawaneyale dawa:su hou hame, amo da wadela:i hou.

15

Ninisu Hou Mae Dawa:le, Eno Dunu Fidimu da Defea

† **14:10:** 2 Golidia 5:10 ‡ **14:11:** Aisaia 45:23

1 Ninia gasawane lalegagui dunu da ninia hanai amo yolesili, gasa hame
lalegagui dunu ilia dioi liligi gisawane fidimu da defea. 2 Ninia hou amo
mae dawa:le, ninia fi dunu ilia dafawaneyale dawa:su hou asigilama:ne,
amola ilia dogo denesiwane esaloma:ne, ili fidimu da defea. 3 *Bai Yesu
Gelesu da hisu Ea hou hahawane fidima:ne hame hamosu. Be Ea hou
olelema:ne, Gode Sia: da agoane dedei diala, "Dunu da dilima gadesu,
amo gadesu da bu Nama doaga:i." 4 Gode Sia: Dedei huluane da ninima
olelemusa: dedei. Ninia amo sia: dedei ba:beba:le, mae da:i dioma:ne hou
amola fidima:ne hou dawa:beba:le, dafawane hamoma:beyale dawa:lusu
hahawane ba:mu. 5 Amola dilia da Yesu Gelesu Ea hou amoma fa:no
bobogebeba:le, Gode (ninima oubenasu hou, amola dogo denesisu hou
amo Bai gala), E da dilima gilisili asigi dawa:su afadafa fawane imunu
da defea. 6 Amasea, dilia huluane da gilisili ninia Hina Gode Yesu Gelesu
amo Ea Ada amola Gode, Ema nodonanumu!

Dienadaile Dunu da Gode Ea Sia: Ida:iwane Naba

7 Amaiba:le, Gode Ea hadigi dawa:beba:le, Yesu Gelesu da dili mae
hihini lalegaguiba:le, dilia dunu eno dunu enoma mae hihini hahawane
yosia:ma. 8 Na da dilima sia:sa! Yesu Gelesu da Yu dunu fidima:ne,
eso huluane E da osobo bagadega esaloba, hawa: hamosu. Amo hou
da Gode Ea hou da dafawane amo olelesa. Amola Gode E da Yu siba fi
ilima hahawane dogolegele imunu ilegele sia:i, amo liligi Yesu da hawa:
hamomusa: misi dagoi. 9 †Amola Dienadaile dunu da Gode Ea gogolema:ne
olofosu ba:beba:le, Ema nodoma:ne, Gelesu da misi dagoi. Gode Sia: da
agoane dedei diala,

"Na da Dienadaile fi amo ganodini Dima nodomu!
Na da Dima nodone gesami hea:mu!"

10 ‡Sia: eno dedei, amane,
"Dienadaile dunu! Dilia amola Gode Ea fi dunu,
gilisili hahawane nodoma!"

11 §Eno dedei amane, "Dienadaile dunu huluane!
Hina Godema hahawane nodoma! Fifi asi gala dunu huluanedafa Ema
nodoma!"

12 **Amola Aisaia da amane sia:sa,
"Yesi egaga fi mano da
Dienadaile dunuma Ouligisuwane esaloma:ne, misunu.
E misunuba:le, Dienadaile dunu da dafawane hamoma:beyale
dawa:lumu."

13 Gode da hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu hou
amo ea bai esala. Dilia da Ea Hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da
dilima baligiliwane hahawane hou amola olofosu hou imunu da defea.
Amasea, dilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo ea gasa lai dagoiba:le,
dilia hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu hou doaga:ma:ne
hahawane ouesalusu hou da asigilalumu.

Bolo da Dienadaile Dunu ilima Olelesu Dunu

14 Na fi dunu! Na da dilia hou dawa:! Dilia hou da noga:idafa amola
dilia dawa:su hou da bagade amola dilia dunu eno dunu enoma olelesu
dawa:, amo huluane na dawa:.

---

* **15:3:** Gesami Hea:su 69:9 † **15:9:** 2 Sa:miuele 22:50; Gesami Hea:su 18:49 ‡ **15:10:** Mousese ea Malasu 32:43 § **15:11:** Gesami Hea:su 117:1 ** **15:12:** Aisaia 11:10

15 Be amo meloa dedei amo ganodini, na da liligi eno dilia bu
dawa:ma:ne, mae beda:iwane olelei. Bai Gode da nama hahawane hawa:
hamosu ia dagoiba:le, na da mae beda:iwane olelei. 16 Gode da na
Dienadaile dunuma Yesu Gelesu Ea hawa: hamosu amo olelemusa: ilegei
dagoi. Dienadaile dunu da afadenene, Godema gobele salasu liligi fedege
agoane hamoi, amo hamoma:ne na da gobele salasu dunu ea hou agoane
ilima Gode Sia: Ida:iwane olelesa. Be Ema gobele salasu Dunudafa da Gode
Ea A:silibu Hadigidafa Gala. 17 Na da Yesu Gelesu Ema madelagiba:le, na
Godema hawa: hamosu na da hidale agoane ba:sa.
18 Yesu Gelesu da na dogo ganodini hamobeba:le, na da mae beda:iwane
Dienadaile fi dunu amo Godema nabasu hou hamoma:ne Ema hiougi, amo
fawane na da sia:mu. E da na loboga sia:, hawa: hamosu amola 19 musa:
hame ba:su dawa:digima:ne olelesu amo E da Ea A:silibu Hadigidafa Gala
Ea gasaga hamoi dagoi. Amaiba:le, na da Yelusaleme moilai bai bagade
yolesili, asili, Ililigame sogega doaga:i. Logoga ahoasea, na da soge huluane
amo ganodini, Yesu Gelesu Ea hou, Sia: Ida:iwane gala, amo olelesu. 20 Na
hanai asigi dawa:su da agoane diala. Soge amo ganodini ilia Yesu Gelesu
Ea Dio hame nabi, agoai soge amo ganodini na da Gode Ea Sia: Ida:iwane
olelemusa: hanai. Bai fedege na da eno dunu ea bai da:iya diasu gagumu
higa:i gala mabu.! 21 ††Gode Sia: da agoane dedei diala.

"Dunu fi amo da sia: adole iasuga hame adoi, ilia da ba:mu.
Dunu fi amo da musa: hame nabi, ilia da dawa:mu."

Bolo da Louma Sogega Misunu Dawa:i

22 ‡‡Be na da dilima misunu logo eso bagohame ga:iwane ba:i. 23 Be
wali amo soge ganodini na hawa: hamosu da dagoiba:le, amola na da
ode bagohame dilima misunu hanaiba:le, 24 na da wali dili ba:la misunu
dawa:lala. Na da Siba:ini sogega doaga:ma:ne, logoga ahoabeba:le, dili
ba:mu. Na da dilia soge ganodini hahawane ouesalu, dilia da na fidilalu,
na da bu ahoanu Siba:ini sogega ahoana doaga:mu. 25 §§Be wahadafa na
da Yelusaleme moilai bai bagadega, Gode Ea fi dunu fidimusa: masunu.
26 Bai Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu Ma:sidounia soge amola Aga:ia
soge amo ganodini ilia udigili hahawane Gode Ea fi dunu Yelusaleme
moilai bai bagade amo ganodini fidimusa:, muni imunusa: dawa:i.
27 ***Ilisu hanaiba:le fidimusa: dawa:i galu. Be ilia da amo dunu fidimu
da ilima dabe imunu agoai gala. Yu dunu da ilia a:silibu hou mae hihini
Dienadaile dunuma iabeba:le, Dienadaile dunu da dabe agoane ilia osobo
bagade labe liligi Yu dunuma bu imunu da defea. 28 Amo hawa: hamomu
dagosea, muni imunu liligi huluane ia dagoiba:le, na da Siba:ini sogega
doaga:musa: logoga ahoasea, dili yosia:mu. 29 Na da dilima doaga:sea, na
da Yesu Gelesu Ea hahawane hou amoga nabaiwane doaga:mu. Amo na
dawa:!
30 Na fi dunu! Na da Hina Gode Yesu Gelesu amola asigi hou Gode Ea
A:silibu Hadigidafa Gala da nama i, amoga dilima ha:giwane adole ba:sa.
Na hou fidima:ne, dilia Godema sia:ne gadoma:ne, nama gilisima! 31 Gode
Ea hou hame lalegagui dunu Yudia soge ganodini, ilia na medosa:besa:le,
Godema sia:ne gadoma. Amola na hawa: hamosu Yelusaleme moilai bai
bagade ganodini, amo Gode Ea fi dunu ilia hahawane ba:ma:ne, Godema
sia:ne gadoma. 32 Amasea, Gode da hanai galea, na da hahawane bagade

†† **15:21:** Aisaia 52:15 ‡‡ **15:22:** Louma 1:13 §§ **15:25:** 1 Golidia 16:1-4 *** **15:27:** 1 Golidia 9:11

dilima misini, dili amola gilisili hele esalumuba:le, hahawane bagade ba:mu.
33 Gode, ninia olofosu ea bai esala, dili gilisili esalumu da defea. Ama.

16

Bolo da Fa:no Bobogesu Dunu Afae Afae ilima Asigi Sia: Sia:sa

1 Ninia fi uda ea dio amo Fibi, e da Senegalia sese fidisu uda, amo ea hou da moloiwane na dilima sia:sa. 2 Gode Ea fi dunu ilia hou defele, dilia Yesu Ea Dioba:le amo uda hahawane yosia:le, ea hanai defele noga:le fidima. Bai e da na amola eno dunu bagohame noga:le fidi.

3 *Balisila amola A:gowila, ela da na gilisili Yesu Gelesu Ea hawa: hamonana. Dilia na asigi sia: elama olelema. 4 Ela da na fidima:ne, bogomu hame hihi galu. Amaiba:le, na da elama nodosa. Na fawane hame, be Dienadaile Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane da elama nodosa. 5 Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilia ela diasuga sia:ne gadomusa: gilisisa. Elama amola na asigi sia: adosima. Na na:iyadodafa ea dio amo Ibinidase ema na asigi sia: olelema. E da A:isia soge amo ganodini, bisili Yesu Ea hou lalegagui. 6 Meli amola, e da dili fidima:ne gasa bagade hawa: hamosu. Na asigi sia: ema adosima. 7 A:dalounaigase amola Yunia:se, na Yu fi dunu ela gilisili na amola se iasu diasu hawa: hamosu. Ela da na bisili hidadea Yesu Ea hou lalegagui. Asunasi dunu ilia ela noga:le dawa:. Elama na asigi sia: adosima.
8 Na na:iyado Hina Gode Ea fi ganodini ea dio amo A:balia:idase, ema na asigi sia: sia:ma. 9 Eba:inase, e amola ninia, Gelesu Ea hawa: hamonana, amola na na:iyadodafa Sada:igisi, elama na asigi sia: adosima. 10 Abelisi da dafawanedafa dogelegele Yesuma fa:no bobogelala. Ema na asigi sia: adosima. Alisidoubiulase ea sosogo fi ilima na asigi sia: sia:ma. 11 Na fi Yu dunu ea dio amo Heloudionema na asigi sia: adosima. Nasisase ea sosogo fi amo ganodini Yesu Ea hou lalegagui dunu ilima na asigi sia: olelema.
12 Dalaifina amola Dalaifousa, amo uda ela Hina Gode Ea hawa: hamonana, elama na asigi sia: adosima. Na na:iyadodafa Besisi da Hina Yesu Gelesu amoma bagade hawa: hamosu. Na asigi sia: ema sia:ma. 13 †Lufase amola da Hina Yesu Gelesu Ea hawa: baligiliwane hamosu. Ea ame da nama asigiba:le, na da ea gofe defele esala. Elama na asigi sia: adosima. 14 Asinigalidase, Felegone, Hemese, Ba:daloubase amola Hema:se, amola Yesu Ea hou lalegagui dunu huluane ilima gilisi, amo huluanema na asigi sia: adosima. 15 Failolougase, Yulia, Niliuase, ea aba Ouliba:se amola Gode Ea fi dunu huluane ilima gilisi, amo huluanema na asigi sia: adosima.
16 Dilia fi amo ganodini dunu eno da dunu enoma ola eya agoane nonogoma. Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane da dilima asigi sia: adosisa.

Bolo da Sia: Dagomusa:, Hamoma:ne Sia:i

17 Na fi dunu! Na dilima ha:giwane sia:sa. Dunu ilia dilia fi amo ganodini afafasu hou olelesa amola eno dunu ilia dafawaneyale dawa:su hou wadela:sa amola dilima musa: olelei liligi amoma halale sia:sa, amo dunu dawa:ma! Ilima mae gilisima!
18 Bai agoai hamosu dunu da ninia Hina Gode Yesu Gelesu fidima:ne hame hamosa. Be ilisu, ilia da:i hodo hanai hou fidima:ne hawa:

* **16:3:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:2 † **16:13:** Maga 15:21

hamosa. Ilia dabuagado sia: ida:iwane sia:beba:le, amola dabua fawane eno dunuma ogogole nodobeba:le, moloidafa dunuma ogogosa. 19 Dunu huluane da dilia Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala amo dilia mae yolesili eso huluane gasawane lalegagui, amo hou nabi dagoi. Amaiba:le, na da dilima nodosa. Na da agoane hanai gala. Dilia da hou moloidafa hamoma:ne, bagade dawa:su dunu agoane ba:mu da defea. Be dilia wadela:i hou mae hamoma:ne, hamedafa dawa:su dunu agoane ba:mu na hanai. 20 Amasea, Gode (ninia olofosu Bai) E da ayawane dilia emoga goudama:ne, Sa:ida:ne dilia emo hagududili ligisimu.

Hina Gode Yesu Gelesu Ea hahawane dogolegele iasu hou da dili fidima:ne, na Godema sia:ne gadosa.

21 ‡Na fidisu dunu Dimodi da dilima ea asigi sia: adosisa. Amola ninia Yu fi dunu, Liusiase, Ya:isane amola Soubada, ilia da asigi sia: dilima adosisa. 22 (Na, Desiase, na da Bolo ea sia: amo meloaga dedei. Na, dilima Yesu Ea Dioba:le asigi sia: adosisa.) 23 §Na aowasu dunu Ga:iase, amo ea diasu ganodini na da esala amola Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da gilisisa, amo da dilima asigi sia: adosisa. Ila:sadase, (Louma moilai bai bagade muni ouligisu dunu) amola ninia fi dunu Gawodase da dilima asigi sia: adosisa. 24 Hina Yesu Gelesu Ea hahawane dogolegele iasu dilima dialoma:ne, na Godema sia:ne gadosa. Ama.

Sia: Dagomusa: Bolo da Nodone Sia:ne Gadosa

25-26 Gode da Hadigidafa! Ninia Ema nodomu da defea! Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala, na da agoane olelesa. Amo da Yesu Gelesu Ea hou dafawanedafa hou musa: ode bagohame wamolegei agoane, be wali ninia ba:sa. Wali, balofede dunu ilia da amo dafawane hou dedeiba:le, sia: da hadigiga misi dagoi. Amola Gode da hamoma:ne sia:beba:le, dunu huluane ilia dafawaneyale dawa:beba:le nabasu hou hamoma:ne, dunu eno da osobo bagade fifi asi gala huluanema olelesa. Amo hou defele, dilia huluane dafawaneyale dawa:su hou amo ganodini gasawane leloma:ne, Gode da defele esala.

27 Gode Hi fawane da Gode Esala. Hi fawane da dawa:su huluane gagusa. Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, ninia eso huluane mae yolesili Godema hadigi ima:ne, nodonanumu da defea. Ama.

Sia: Ama Dagoi

---

‡ **16:21:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:1 § **16:23:** Asunasi Dunu Ilia Hou 19:29; 1 Golidia 1:14; 2 Dimodi 4:20

1 Golidia

(Da:i Sia: - 1 Corinthians; Modu - 1 Korinto; Bisini - 1 Korin)

Hidadea Sia:

Bolo da Golidia dunuma meloa dedene iasi. Bolo da musa: Golidia moilai bai bagadega Gode Ea Hou olelebeba:le, lalegagui dunu da gilisili Yesu Ea fa:no bobogesu fi hamoi. Be Bolo da yolesili, asili, ogogosu hou amola giadofale olelesu hou da ilima doaga:i. Bolo ea meloa dedei, amo esoga Golidia da moilai bai bagade A:isia soge bagade amo ganodini dialu. Louma gamane da ili ouligisu. Golidia amo ganodini ilia bidi lasu hou bagohame hamosu. Ilia hou dawa:beba:le, ilia hahawane galu. Be wadela:i hou bagade galu amola ilia da a:silibu liligi bagohame ilima udigili nodone sia:ne gadosu. Bolo da Golidia sese amo ganodini afafasu hou, wadela:i uda lasu hou, uda lasu hou, Godema sia:ne gadomusa: gilisisu hou, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Ea hahawane dogolegele iasu liligi amola da:i hodo wa:legadosu hou, amo huluane mogili ilia giadofale dawa:i ba:beba:le, hahamomusa: dawa:i galu. Sia:alalo 13 da asigidafa hou ninima noga:le olelesa.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-9
2 Golidia Yesu Fa:no Bobogesu Fi ilia Afafasu Hou. Sia:alalo 1:10-4:21
3 Uda Lasu Hou amola sosogo Fi ilia Hou...Sia:alalo 5:1-7:40
4 Yesu Gelesu Ea Fi Dunu da Eno Hame
Lalegagui Dunu Ba:ma:ne adi hamosala:? ...Sia:alalo 8:1-11:1
5 Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Hou
amola Nodone Sia:ne Gadosu Hou...Sia:alalo 11:2-14:40
6 Yesu Gelesu Ea Wa:legadoi Hou. Ea Fa:no
Bobogesu Dunu ilia Fa:no Wa:legadomu Hou...Sia:alalo 15:1-58
7 Ilia Yesu Ea Fi Dunu Yudia Soge Ganodini
amo Fidima:ne Muni Imunusa: Dawa:i...Sia:alalo 16:1-4
8 Asigi Sia: amola Sia: Dagosu...Sia:alalo 16:5-24

1 Golidia

1 Na da Bolo. Gode da hanaiba:le, E da na Yesu Gelesu Ea asunasi dunu hawa: hamomusa:gini ilegei dagoi. Na amola ninia fi dunu ea dio amo Sosodenese, ani amo meloa dedesa.

2 *Dilia da Gode Ea fi dunu Golidia moilai bai bagade ganodini esala. Dilia da Yesu Gelesuma madelagiba:le, Gode Ea fi dunu esalebeba:le, Gode da dili Ea hadigi fi dunu hahamoma:ne, dilima wei dagoi. Dili amola dunu huluane soge huluane amo ganodini da Hina Gode Yesu Gelesu (ninia Hina Gode amola ilia:) amo Ea hou lalegaguiba:le, Ema nodone sia:ne gadosu dunu esala. Dili huluane dilima ania meloa dedene iasimusa: dawa:.

3 Nini Ada Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu, dilima hahawane dogolegele hou amola olofosu hou ima:ne, na da Godema sia:ne gadosa.

Gode da Golidia Dunu Fidibiba:le, Bolo da Nodosa

4 Gode da dilima udigili hahawane dogolegele hou, Yesu Gelesu Ea hamoi liligi, amo dilima ia dagoiba:le, na da eso huluane Godema nodosa. 5 Dilia da Gelesuma madelagiba:le, bagade gagui dunu agoane ba:sa. Dilia da

* **1:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:1

sia: adole iasu hou amola bagade dawa:su hou bagade gagusa. 6 Dilia
dogo ganodini, Gelesu Ea sia: ida:iwane gala da ifa difi agoane sa:i
dagoiba:le, 7 dilia da Yesu Gelesu Ea dunu huluane ba:ma:ne bu misunu eso
ouesalebeba:le, Ea hahawane dogolegele olelei liligi huluanedafa lai dagoi.
8 Dilia Hina Gode Yesu Gelesu amo Ea bu misunu eso amoga wadela:i
hou amola ledo hamedei ba:ma:ne, Yesu da dili gasawane leloma:ne
fidilaluma:mu. 9 Dilia Gode Eagofe Yesu Gelesu, ninia Hina Gode, Ema
gousa:ma:ne, Gode da dilima misa:ne sia:i. Gode Ea hou da moloidafa.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi (Sese) da Afafasa

10 Na fi dunu! Na da ninia Hina Gode Yesu Gelesu Ea Dioba:le dili
huluanema agoane sia:sa. Mae afafama:ne, sia: hisu hame be afadafa
fawane sia:ma amola asigi dawa:su afadafa hamoma. 11 Be na fi dunu!
Galoui ea sosogo fi dunu da nama moloiwane olelei amane. Dilia fi
amo ganodini sia:ga gegesu da gala ilia sia:i. 12 †Bai agoane na sia:sa.
Dunu afae da hisu, eno da hisu sia: hisu hisu sia:sa. Afae da amane
sia:sa, “Na da Boloma fa:no bobogesa!” Eno da amane sia:sa, “Na da
Abolosema fa:no bobogesa!” Eno da amane sia:sa, “Na da Bidama fa:no
bobogesa!” Eno da amane sia:sa,” Na da Gelesuma fa:no bobogesa:!”
13 Dilia adi dawa:bela:? Gelesu da fifili afafabela:? Bolo da dili gaga:ma:ne,
bulufalegeiga bogobala:? Dilia da Boloma fa:no bobogema:ne, hanoga fane
salibala:? Hame mabu!
14 ‡Na da Galisibase amola Ga:iase, ela fawane hanoga fane sanasi. Be na
da eno ba:bodaise hame hamoiba:le, na da Godema nodosa. 15 Amaiba:le,
dilia da nama fa:no bobogema:ne ba:bodaise hamoi, amo dunu ilia sia:mu
da hamedei gala. 16 §(Dafawane! Na gogolei! Na da Sidifena:se amola ea
sosogo fi hanoga fane sanasi. Be na da eno ba:bodaise hamobela:? Na
gogolei.) 17 Gelesu da na ba:bodaise hawa: hamomusa:, hame asunasi. E
da Gode Sia: Ida:iwane olelema:ne, na asunasi dagoi. Osobo bagade dunu
ilia bagade dawa:su sia: mae dawa:le, be Gelesu Ea bulufalegeiga bogoi
amo hou da gasa bagade, amo olelema:ne E da na asunasi dagoi.

Yesu Gelesu Ea Hou da Gode Ea Bagade Dawa:su amola Gode Ea Gasa Olelesa

18 Yesu Gelesu da bulufalegeiga bogoi, amo sia: Helo soge doaga:musa:
logoga ahoabe dunu da gagaoui sia: agoane naba. Be ninia da dunu amo
da Yesu Ea gaga:lala dunu, amo sia: da Gode Ea gasa ninima olelesa.
19 **Gode Sia: da agoane dedei diala,

“Na da bagade dawa:su dunu ilia dawa:su gugunufinisimu.
Na da sugulu hamoi dunu ilia dawa:digisu la:ididili ligisimu.”

20 ††Amaiba:le, bagade dawa:su dunu, sugulu hamoi dunu amola sia:
fofada:su bagade dawa:su dunu da wali hamedei agoane ba:sa. Gode Ea
hamobeba:le, osobo bagade dunu bagade dawa:su hou da gagaoui hou
agoai ba:sa.
21 Gode da dawa:sudafa gaguiba:le logo hamoi amane. Dunu ilisu asigi
dawa:su amoga Gode Ea hou dawa:mu da hamedei. Ninia sia: da ‘gagaoui
sia:’ dunu ilia dawa:lala. Be amo sia:ga, Gode da dafawaneyale dawa:su
dunu gaga:ma:ne ilegei.

---

† **1:12:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:24 ‡ **1:14:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:8, 19:29; Louma 16:23
§ **1:16:** 1 Golidia 16:15 ** **1:19:** Aisaia 29:14 †† **1:20:** Yoube 12:17; Aisaia 19:12, 33:18, 44:25

22 Yu dunu dafawaneyale dawa:ma:ne, ilia musa: hame ba:su
dawa:digima:ne olelesu liligi hogosa. Galigi dunu dafawaneyale
dawa:ma:ne, bagade dawa:su hou hogosa. 23 Be ninia da hisu. Ninia
da Yesu Gelesu osobo bagade dunu gaga:ma:ne bulufalegeiga bogoi, amo
fawane olelesa. Yu dunu da amo sia: higale naba. Dienadaile dunu da
amo sia: da gagaoui dawa:. 24 Be eno dunu, Yu dunu amola Dienadaile
dunu ilima Gode da misa:ne wele sia:i, ilia da amo sia: da Gelesu Ea hou
olelesa dawa:. Bai E da Gode Ea gasa amola Gode Ea bagade dawa:su
esala. 25 Bai Gode Ea gagaoui agoane ba:su hou da bagade dawa:su hou.
Amo da osobo bagade dunu ilia dawa:su baligisa. Amola Gode Ea gasa
hame agoane ba:su hou da gasa bagade. Amo da osobo bagade dunu ilia
gasa hou bagade baligisa.

26 Na fi dunu! Gode da dilima misa:ne sia:i, dilia amo esoga hou dialu
bu dawa:ma. Dilia da osobo bagade dunu ba:ma:ne, bagahame da bagade
dawa:su amola gasa bagade ouligisu dunu ba:i. 27 Be Gode da hanaiba:le,
E da bagade dawa:su dunu gogosiama:ne, gagaoui agoane dunu Ema
misa:ne sia:i. Amola E da gasa bagade dunu gogosiama:ne, gasa hame
dunu Ema misa:ne sia:i. 28 Gode da dunu amo osobo bagade dunu ilia
da hamedeiwane ba:sa amola higale ba:sa, amo dunu Ema misa:ne sia:i.
Osobo bagade dunu eno amo ilia da dunu ea hou da mimogo dawa:be,
amo wadela:musa:, Gode da agoane hamosu. 29 Amaiba:le, Gode ba:ma:ne,
dunu afae da hidale gasa fi hamomu da hamedei. 30 Be Gode da dili lale,
Yesu Gelesuma madelagi dagoi. Ninia da Yesu Gelesu Ea hou dawa:beba:le,
amo da ninia bagade dawa:su hou. Ea hawa: hamobeba:le, ninia hou
afadenei ida:iwane hamoi dagoi, Gode da ba:sa. Ninia se iasu diasu logo
da doasi dagoiba:le, ninia Gode Ea hadigi fi dunu hamoi dagoi.

31 ‡‡Amaiba:le, Gode Sia: Dedei defele dawa:mu da defea. “Nowa da
hidale gasa fi sia:musa: dawa: galea, e da Hina Gode Yesu Gelesu Ea hawa:
hamoiba:le fawane hidale sia:mu da defea.”

2

Yesu Gelesu Bulufalegeiga Bogoi Olelesu Sia:

1 Na fi dunu! Na da musa: Gode Ea wamolegei dafawane sia: dilima
olelemusa: doaga:loba, na da sia: sedaga amola bagade dawa:su hou
amoga hame olelei.

2 Be na da dilima ouesaloba, na dogo ganodini liligi eno mae dawa:le,
Yesu Gelesu Ea hou amola Ea bulufalegeiga bogoi, amo fawane olelemusa:
dawa:i galu. 3 *Amaiba:le, na da dilima manaba, na da gasa hame amola
beda:iba:le yaguguiwane ba:i. 4 Na olelesu amola na sia: da osobo bagade
dunu ilia bagade dawa:su hou agoane hame ba:su. Be Gode Ea A:silibu
amo ea gasa bagade hou da na sia: ganodini ba:su. 5 Amaiba:le, dilia
dafawaneyale dawa:su hou ea bai da osobo bagade dunu ilia dawa:su
hame. Dilia dafawaneyale dawa:su hou ea bai da Gode Ea gasa bagade
hou.

Gode Ea Bagade Dawa:su

6 Be dunu ilia a:silibu hou da asigilai, ilima na da bagade dawa:su sia:
olelesa. Be amo dawa:su sia: da osobo bagade dunu amola osobo bagade

‡‡ **1:31:** Yelemaia 9:24 * **2:3:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:9

hina dunu amo ilia dawa:su hou defele hame. Amo osobo bagade dawa:su hou da mugululi hame ba:mu.

7 Na olelesu liligi da Gode Ea wamolegei dawa:su liligi. Amo da osobo bagade dunu mae ba:ma:ne wamolegei. Be osobo bagade hame hamoi esoga, Gode da amo dawa:su hou amoga hobea ninia hadigima:ne dawa:i galu. 8 Osobo bagade hina dunu huluane ilia amo dawa:su hou hame dawa:i. Amo dawa:su hou ilia dawa:i ganiaba ilia da hadigi Hina Gode Yesu Gelesu bulufalegeiga hame medole legela:loba. 9 †Be Gode Sia: da agoane dedei diala,

“Dunu afae da hame ba:i liligi, hame nabi liligi
amola dunu afae da amo liligi da ba:mu hamedafa dawa:i galu,
amo liligidafa Gode da Ema asigi dunu
ilima ima:ne hahamoi dagoi.”

10 Be Gode da Ea A:silibu amoga Ea wamolegei liligi ninima olelei. Gode Ea A:silibu da liligi huluane hogosa. E da Gode Ea hanai wamolegei asigi dawa:su bagade hou hogosa. 11 Osobo bagade dunu ea a:silibu hi fawane da amo dunu hi hou dawa:sa. Amo defele, Gode Ea A:silibu, Hi fawane da Gode Ea hou dawa:sa.

12 Osobo bagade a:silibu da ninia dogo ganodini hame aligila sa:i. Be Gode da asunasiba:le, Ea A:silibu da ninia Gode Ea iasu liligi huluane dawa:ma:ne, ninia dogo ganodini aligila sa:i dagoi.

13 Amaiba:le, ninia osobo bagade dunu ilia asigi dawa:su olelebeba:le hame sia:sa. Be Gode Ea A:silibu da ninima olelebeba:le, ninia da sia:sa. Ninia da dunu amo ilia dogo ganodini Gode Ea A:silibu da aligila sa:i, ilima a:silibu hou olelesa. 14 Be nowa da Gode Ea A:silibu hame lai, amo da Gode Ea A:silibu iasu liligi lamu hamedei. E da amo hou hame dawa: amola a:silibu hou da gagaoui hou dawa:sa. Bai Gode Ea A:silibu olelesu liligi da a:silibuga dawa:su liligi fawane. 15 Be nowa da Gode Ea A:silibu ea dogo ganodini esala, amo da liligi huluane eno da defea, eno da wadela:i, e da dawa:lala. Be eno dunu da Gelesu dunu ea hou dawa:mu amola ema fofada:mu da hamedei.

16 ‡Gode Sia: da amane dedei diala,

“Nowa da Gode Ea asigi dawa:su dawa:bela:?
Nowa da Ea hou fidima:ne, Ema sia:mu dawa:bela:?”

Be ninia da Gelesu Ea asigi dawa:su lai dogoi.

3

1 Be na fi dunu! Na da dunu ilia Gode Ea A:silibu lai dagoi ilima sia:mu, amo defele na da dilima sia:mu gogolei. Na da osobo bagade dunu, mano dudubusa Gelesu Ea hou lalegagui dunu ilima sia:sa defele dilima sia:i. 2 *Na da dilima gasa ha:i manu mae iawane, dodo hano fawane iasu. Bai dilia da gasa ha:i manu, manu hamedei. Amola wali, dilia amo manu hamedei. 3 Bai dilia da osobo bagade dunu ilia hou defele hamonana. Dilia da mudasu amola sia:ga gegesu hamonanebeba:le, dilia da osobo bagade dunu defele esala amo olelesa.

4 †Afadafa da amane sia:sa, “Na da Boloma fa:no bobogesa!” Eno da amane sia:sa, “Na da Abolesema fa:no bobogesa!” Agoane hamobeba:le, dilia da osobo bagade hame lalegagui dunu defele hamosa. 5 Abolose da nowala:? Bolo da nowala:? Ania da Gode Ea hawa: hamosu dunu fawane.

† **2:9:** Aisaia 64:4 ‡ **2:16:** Aisaia 40:13 * **3:2:** Hibulu 5:12-13 † **3:4:** 1 Golidia 1:12

Ania da hawa: hamobeba:le, Gode da dilima dafawaneyale dawa:su hou olelei. Ninia da Hina Gode Ea ilegei hawa: hamosu fawane hamonana.
6 ‡Na da hawa: bugi. Abolose da amoma hano soga:su. Be Gode Hi fawane da amo bugi sono heda:ma:ne hamosu.
7 Hawa: bugisu dunu amola hano soga:su dunu da dunu hamedei agoane. Be Gode Hi fawane da bugi heda:ma:ne hamobeba:le, Hi hou da bagadedafa. 8 Hawa: bugisu dunu amola hano soga:su dunu da hisu hisu hame. Gode da dunu huluane ilia hawa: hamoi hisu hisu, amo defele ilima bidi imunu. 9 Ania da gilisili Gode Ea hawa: hamonana. Dilia da fedege agoane Gode Ea sagai gala. Dilia da Gode Ea diasu. 10 Gode da nama dawa:su hou iabeba:le, na da diasu gagusu dunu ida:iwane gala ea hou defele, diasu ifa bugi dagoi. Dunu eno da amo diasu ifa bai da:iya diasu gagusa. Be dunu huluane da dawa:iwane diasu gagumu da defea. 11 Gode da diasu gaguma:ne, diasu ifa baidafa afadafa fawane amo Yesu Gelesu, Gode da bugi dagoi. Gode Ea diasu gaguma:ne, diasu ifa bai eno bugimu hame gala, Yesu Gelesu Hi fawane. 12 Dunu mogili, diasu gaguma:ne, ilia amo diasu bai da:iya gouli, silifa, igi ida:iwane gala amola ouli amo bai da:iya gagusa. Be eno ilia wadela:i ifa, gisi amola me, amoga diasu gagusa.
13 Be Yesu Gelesu Ea bu misunu eso amoga, E da dunu huluane ilia gagusu hou adoba:mu. Bai amo esoga, lalu da dunu huluane ilia hawa: hamoi hou huluane adoba:mu. 14 Nowa dunu da diasu bai da:iya diasu gasa bagade gagui ba:sea, gagusu dunu da bidi ida:iwane lamu. 15 Be nowa da diasu gasa hame gagui ba:sea, ea diasu da laluga nei dagole, hawa: hamoi fisimu. Be Gode da amo dunu gaga:mu. Be e da fedege agoane, abula nene dagole, da:i nabadowane Gode Ea sogega heda:mu.
16 §Dilia da Gode Ea Debolo Diasu gala, amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da dilia da:i hodo ganodini esala. Amo dilia dawa:bela:?
17 Amaiba:le, nowa da Gode Ea Debolo Diasu wadela:sea, Gode da amo dunu wadela:mu. Gode Ea Debolo Diasu da hadigi gala amola dili da Gode Ea Debolo Diasu. 18 Dilia hou dilisu mae ogogoma! Nowa dunu da osobo bagade hou dawa:beba:le, hi da na bagade dawa:su hisu da dawa:sea, defea, amo dunu da ea hou fonobone, gagaoui agoane hamomu da defea. Amasea, e da bagade dawa:sudafa bu ba:mu. 19 **Bai osobo bagade dunu ilia bagade dawa:su ba:su liligi, amo Gode da gagaoui liligi agoane ba:sa. Gode Sia: Dedei defele, “Gode da bagade dawa:su dunu ilia bagade dawa:su hou afadenene bu ilima sani agoane hamosa!” 20 ††Gode Sia: eno da agoane dedei diala, “Hina Gode da bagade dawa:su dunu ilia asigi dawa:su da hamedei liligi dawa:.” 21 Amaiba:le, ninia da osobo bagade dunu ilia hawa: hamobeba:le hidale sia:mu da defea hame. Liligi huluane da dilia liligi gala. 22 Bolo, Abolose, Bida, osobo bagade, esalusu, bogosu, wali eso amola fa:no misunu eso, - liligi huluane da dilia liligi.
23 Amola dili da Yesu Gelesu Ea:. Amola Yesu Gelesu da Gode Ea:.

4

Gelesu Ea Asunasi Dunu

1 Ninia da Gode Ea wamolegei dafawane sia: ouligima:ne, Gode Ea hawa: hamosu dunu esala. Amo dilia dawa:mu da defea. 2 Agoai hawa:

‡ **3:6:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:4-11, 18:24-28 § **3:16:** 1 Golidia 6:19; 2 Golidia 6:16 ** **3:19:** Yoube 5:13 †† **3:20:** Gesami Hea:su 94:11

hamosu dunu da hou afadafa fawane ema ilegei. E da ea hina dunu mae yolesili eso huluane fidimu. 3 Dilia da osobo bagade hou dawa:le, na houba:le fofada:musa: dawa:sea, na da hame da:i diomu. Amola na hou nisu da hame fofada:sa. 4 Na asigi dawa:su ganodini na fofada:beba:le, na da giadofale hamobe hame ba:sa. Be nisu fofada:beba:le, na hou da hadigidafa hame olelesa. Hina Gode Hi fawane da nama fofada:su houdafa dawa:. 5 Amaiba:le, dilia hedolowane Yesu Ea bu misunu eso misa:ne ouesalea, dunu enoma fofada:sudafa hamomu da defea hame galebe. Hina Gode Yesu Gelesu bu masea, Hisu da amo fofada:sudafa hamomu. E da dunu huluane hadigi ganodini ba:ma:ne, wamolegei asigi dawa:su amola hamosu liligi huluane olelemu. Amasea, dunu huluane ilia hawa: hamoi defele, Gode Ea nodosu ba:mu. 6 Na fi dunu! Na da dili fidima:ne, amo hou huluane fedege agoane na amola Abolose, ania hou olelema:ne, dilima olelei. Musa: sia:i liligi amane, “Sema defele hamoma!” amo dilia dawa:ma:ne, na olelei. Dilia dunu afadafa ema nodomu amola enoma higamu, amo da defea hame. 7 Dilia hou da eno dunu ilia hou hame baligisa. Gode da dilia gagui liligi huluane dilima i. Amaiba:le, dilia da dilisu liligi lai dagoi amo dawa:beba:le, gasa fi hamomu da defea hame.

8 Dilia liligi huluane lai dagoiba:le sadi ganabela:? Dilia da bagade gaguila:? Dilia da nini defele hame, hina dunu hamobela:? Defea! Dilia da hina hamoi dagoi na hanai gala. Amai ganiaba, nini amola dili, gilisili hina dunu hamona:noba. 9 Be na da agoane ba:sa. Gode da nini asunasi dunuma fa:nodafa sogebi i dagoi. Ninia da ninima se imunusa: fofada:i dagoi dunu agoane lela. Ninia da dunu ilia bogomu ba:ma:ne, osobo bagade dunu huluane amola a:igele dunu huluane lela, amo dunu defele esala. 10 Ninia Gelesu Ea hou fidimusa:, gagaoui dunu agoane ba:sa. Be dilia da Yesu Gelesu Ema madelagiba:le, bagade dawa:su dunu agoai ba:sa. Ninia da gasa hame be dilia da gasa bagade. Dunu eno da ninima higasa. Be ilia dilima nodosa. 11 Musa: amola wali, ninia ha:i amola hano hanai,. Ninia abula da gadelai, wadela:i. Dunu eno da nini fasu. Ninia udigili soge afae yolesili, soge enoga ahoa. 12 *Bagade hawa: hamobeba:le, ninia da:i hodo ninisu gufia:ne gala:sa. Dunu eno ninima gagabusu aligima:ne sia:sea, ninia dabe ilima nodone sia:sa. Ilia ninima se dabe iasu iasea, ninia mae ougiwane ouesala.

13 Dunu eno ninima sisa:nosea, ninia bu dabe asigi sia: sia:sa. Ninia da osobo bagade isu agoane diala. Ninia musa: amola wali, osobo bagade isu fi dunu agoane esala.

14 Na da amo sia: dilia gogosiama:ne hame dedesa. Be dilia da na dogolegei mano hamoiba:le, dilima olelemusa: dedesa. 15 Amabela:? Dilia da Yesu Gelesu Ea hou bu dawa:ma:ne ouligisu dunu 10,000 agoane esala ganiaba, dilia da ada afadafa fawane ba:la:loba. Amo da na. Na da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala dilima olelebeba:le, dilia Yesu Gelesuma madelagi dagoi. Amaiba:le, na da dilia ada hamoi dagoi.

16 †Amaiba:le, na dilima ha:giwane edegesa. Dilia na hou defele hamoma! 17 Amo hou fidima:ne, na da Dimodi, na dogolegei yolesisu hame dawa: mano Yesu Gelesuma madelagi, dilima asunasimu. E da na hou huluane na Yesuma madelagiba:le hamosa liligi, amo na da Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu fi dunu sogebi huluane ganodini ilima olelesa, dili bu dawa:ma:ne dilima olelemu.

* **4:12:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:3 † **4:16:** 1 Golidia 11:1; Filibai 3:17

18 Dilia mogili, na da dili ba:musa: bu hame misunu dawa:beba:le, gasa
fi hou hamonana. 19 Be Gode da hanaiba:le ilegesea, na da hedolowane
dilima misunu. Na da doaga:sea, amo gasa fi dunu, ilia sia:i liligi mae
dawa:le, na da nisu ilia gasadafa hou ba:mu. 20 Bai Gode Ea Hinadafa Hou
da lafidili sia:i liligi hame, be gasa bagadedafa gala. 21 Amaiba:le, dilia da
adi hanabela:? Na da ougiwane fegasu gaguiwane dilima misa:bela:? O
na da asigiwane amola gebewane dilima doaga:mu da defeala:?

5

Bolo da Yesu Ea Fi Ganodini, Wadela:i Uda Lasu Hou Ba:i

1 *Be wali wadela:i uda lasu hou, amo da hame lalegagui dunu fi ilia hou
baligi agoane, amo hou da dilia fi ganodini diala, eno dunu ilia sia: daha.
Dunu afae e da ea ada idua adole labe na naba. 2 Amaiba:le, dilia abuli
gasa fi hou dawa:sala:? Amo hou yolesili, dilia da gogosiamu da defea galu.
Dunu e da agoane wadela:i hou hamobeba:le, dilia fadegamu da defea. 3 -
4 Na da soge sedagaga esala. Be na a:silibu da dilima gilisisa. Amola na
da dilima gilisi amo defele na da Hina Gode Yesu Gelesu Ea Dioba:le amo
dunu e da wadela:i bagade hamoi amoma se dabe iasu lama:ne fofada:i
dagoi. Dilia da gilisisia amola na da na a:silibuga dilima gilisisia, Hina
Gode Yesu Gelesu da Ea gasaga ninima gilisibiba:le, 5 dilia amo dunu ea
da:i hodo wadela:ma:ne be ea a:silibu da Hina Gode Yesu Gelesu Ea bu
Misunu Eso amoga gaga:i ba:ma:ne, amo dunu Sa:ida:nema ima.
6 †Dilia gasa fi hamomu da defea hame galebe. Musa: sia: dilia
dawa:, amane, "Yisidi fonobahadi fawane da agi huluane heda:ma:ne
hamosa." 7 ‡Amaiba:le, dilia huluane hadigidafa ba:ma:ne, hea yisidi
huluane fadegamu da defea. Amasea dilia da agi gaheabolodafa, yisidi
hame gala agoane ba:mu. Amo da dilia houdafa na dawa:. Yesu Gelesu
ninia Baligisu sibi mano da gobele sali dagoiba:le, ninia Baligisu Lolo
Nasu da hahamoi dagoi. 8 §Amaiba:le fedege agoane, ninia Baligisu
Lolo Nasu nasea, ninia agi musa: wadela:i hou yisidi gilisi amo yolesili,
ninia gaheabolo agi, yisidi hame sali liligi, agi da ledo hamedei amola
dafawanedafa hou, amo agi fawane manu da defea. 9 Na musa: meloa
dedei amo ganodini, dilia wadela:i uda lasu hou, uasu hou, wamolasu
hou, eno loboga hamoi 'gode' liligi amola a:silibu ilima sia:ne gadosu
hou, amo hou hamosu dunu ilima mae gilisima:ne sia:i. 10 Be dilia da
amo hou ilia hamobeba:le, hame lalegagui dunuma mae gilisima:ne na da
hame dawa:i. Amo dunuma hame gilisimu ganiaba, dilia osobo bagade
ganodini esalumu hamedei ba:la:loba. 11 Be na dawa:i liligi da agoane
galu. Nowa dunu e da Yesu Ea fi dunu hi sia:sa, be wadela:i uda lasu hou
ma, uasu hou ma, eno loboga hamoi 'gode' liligi, eno a:silibu ilima sia:ne
gadosu hou ma, eno dunu ea hou wadela:ma:ne baligidu sia: hou ma, adini
feloasu hou ma, wamolasu hou ma, amo hamosea, dilia amo dunuma mae
gilisima. Ha:i manusa:, amo dunuma gilisili mae fima. 12 - 13 **Na da
ga fi dunuma fofada:mu hamedeiwane ba:sa. Gode Hi fawane da amo
dunuma fofada:mu. Be dilia fi amo ganodini, dilia fi dunu ilima fofada:mu
da defea. Gode Sia: Dedei defele amane, "Dilia fi amoga wadela:i hamosu
dunu fadegama!"

---

* **5:1:** Mousese ea Malasu 22:30 † **5:6:** Gala:isia 5:9 ‡ **5:7:** Gadili Asi 12:5 § **5:8:** Gadili Asi 13:7; Mousese ea Malasu 16:3 ** **5:13:** Mousese ea Malasu 13:5, 17:7

6

Yesu Ea Fa:no bobogesu Fi Dunu da Eno Lalegagui Dunu Gamanema Fofada:musa: Oule Masunu Defea Hame Gala

1 Dilia fi dunu afae da eno Yesu Ea hou lalegagui dunuma fofada:mu
galea, e da Gode Ea fi dunu mae dawa:le, amo dunuma fofada:musa:, Gode
Ea hou hame lalegagui fofada:su dunuma hiouginana masunu da defea
hame galebe. 2 Gode Ea fi dunu da hobea osobo bagade fifi asi gala dunu
huluane ilima fofada:mu, amo dilia hame dawa:bela:? Amaiba:le, dilia
da osobo bagade dunu huluane ilima fofada:muba:le, dilia abuliba:le liligi
fonobahadi fofada:mu defele hame ganabela:? 3 Ninia da a:igele dunu
ilima fofada:mu, dilia hame dawa:bela:? Amaiba:le, ninia wali esalebe
liligi amoma baligiliwane fofada:su dawa:mu da defea. 4 Amo fofada:su
hou da doaga:sea, dilia da Yesu Ea hou hame lalegagui dunu, sese fi
ganodini hame esala dunu, ilima fofada:mu da defea hame gala. 5 Dilia
gogosiamu da defea! Dilia gilisisu ganodini, dawa:su dunu afae amo da
fofada:su hou dilia fi ganodini hahamosu dawa: agoai dunu afae hame
esalabala? 6 Be dilia dawa:su dunu mae dawa:le, Yesu Ea hou lalegagui
dunu afae da afae eno fofada:su diasuga Gode Ea hou hame lalegagui dunu
ilima fofada:ma:ne hiouginana ahoa.

7 Dilia fi ganodini fofada:su hou bagade galebeba:le, dilia dafai hou
olelesa. Eno dunu ilia dilima wadela:le hamonoba, dilia dabe hame lamu
da defea galu. Eno dunu da dilia liligi wamolai galea, dilia da hame
dawa:mu da defea galu. 8 Be dilia gilisisu amo ganodini, dunu afae da ea
na:iyadoma wadela:le hamosa, amola dunu eno da ea na:iyado ea liligi
wamolasa. 9 Wadela:i hamosu dunu da Gode Ea Hinadafa Hou hame
lamu, amo dilia dawa:bela:? Dilisu dilima gagaoui agoane mae dawa:ma.
Nowa da wadela:i uda lasu hou o loboga hamoi ‘gode’ liligi o eno a:silibu
ilima sia:ne gadosu hamosu o inia uda adole lasu hou o dunu eno ea
sama adole lasu o 10 wamolasu hou o dunu eno ea dio wadela:musa:
baligidu sia: dasu hou o feloasu uasu hou, nowa dunu da amo hou afae
hamosea, e da Gode Ea Hinadafa Hou hame lamu. 11 Musa: mogili dilia
amo hou defele hamosu. Be dilia wadela:i hou bu mae ba:ma:ne, Yesu Ea
maga:mega dodofei dagoi. Gode Ea hou ganodini esaloma:ne, Gode da dili
lai dagoi. Hina Gode Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le amola ninia Gode
Ea A:silibu Hadigidafa Gala da hawa: hamobeba:le, dilia da Gode Ea siga
ba:ma:ne afadenene bu ida:iwane hamoi dagoi.

Gode Ea Hadigi Olelema:ne, Dilia Da:i Hodo amoga Hawa: Hamoma

12 *Be dunu afadafa da agoane sia:mu gala, amane, “Na da liligi huluane
hamomu da defea. Sema hame!” Dafawane! Be liligi huluane da dia hou
hame fidisa. Na da hou huluane hamomu da defea na da sia:sa, be hou afae
na da hamobeba:le, amo hou da nama hinawane dialumu da defea hame.
13 Dunu eno da amane sia:mu gala, “Ha:i manu da hagomo fidima:ne
diala amola hagomo da ha:i manu manusa: diala.” Dafawane! Be hobea
Gode da ha:i manu amola hagomo gilisili wadela:mu. Dunu ilia da:i hodo
amoga wadela:i uda lasu hou hamomu da defea hame. Be Hina Gode Yesu
Gelesu amo Ea hawa: hamomusa:gini, dunu ilia da:i hodo amoga hamomu
da defea. Hina Gode Yesu Gelesu da ninia da:i hodo fidisa. 14 Gode da

* **6:12:** 1 Golidia 10:23

Yesu Gelesu bogoi fisima:ne wa:legadolesi. Amola E da Ea gasaga, nini wa:legadolesimu.
15 Dilia da:i hodo da Yesu Gelesu Ea da:i hodo liligi defele gala. Amaiba:le, na da Yesu Gelesu Ea da:i hodo liligi lale amola aie heda:i udama madelagima:bela:? Hamedei mabu! 16 †Nowa dunu e da ea da:i hodo aie heda:i udama madelagisia, ea da:i hodo amola aie heda:i uda ea da:i hodo da hu afadafa hamosa. Amo dilia dawa:bela:? Gode Sia: Dedei da moloiwane olelesa, amane, "Aduna da da:i hodo afadafa hamomuyo." 17 Be nowa da Hina Gode Ea hou lalegaguiba:le, Ema madelagisia, ea a:silibu amola Yesu Ea A:silibu da gilisili afadafa hamosa.
18 Wadela:i uda lasu hou higama. Eno wadela:i hou da dunu ea da:i hodo hame wadela:sa. Be nowa da wadela:i uda lasu hou hamosea, e da hi gobele hina: da:i hodo wadela:musa: wadela:le hamosa. 19 ‡Dilia da:i hodo da Gode Ea A:silibu Ea Debolo Diasu gala - amo dilia hame dawa:bela:? Gode da Ea A:silibu dilima iabeba:le, E da dilia da:i hodo amo ganodini esala. Dilia da:i hodo da dilia liligi hame. Amo da Gode Ea:. 20 E da dili bidiga lai dagoi. Amaiba:le, Gode Ea hadigi hou olelema:ne, dilia da:i hodo amoga hamoma.

7

Uda Lasu Hou

1 Wali, dilia nama meloa dedei adole ba:i liligi amo na da adole imunu. Dunu e da uda mae lale goiwane esalumu da defea. 2 Be wadela:i uda lasu hou da bagadewane dialebeba:le, dunu huluane da hina: udadafa amo lamu da defea amola uda huluane da hina: dunudafa ema fimu da defea. 3 Dunu huluane da dunu ea hou ea udama hamomu da defea amola uda da uda ea hou egoa ema hamomu da defea. Ela gilisili hahawane dogolegele fima:ne, enoma enoma mae hihini gilisimu da defea. 4 Uda da hi da:i hodoma hina hame esala. Ea egoa da uda ea da:i hodo amoma hina esala. Amo defele, egoa da hi da:i hodoma hina hame esala. Ea uda da egoa ea da:i hodo amoma hina esala.
5 Dunu o ea uda gilisimusa: dawa:sea, defea, mae hihini gilisimu da defea. Be alia afafane sia:ne gadomusa: fonobahadi mae gilisili esalumusa: dawa:sea fawane, fonobahadi yolemu da defea. Be hedolowane bu gilisimu da defea. Alia da:i hodo amoma hina hou fisili amola Sa:ida:ne ea dafama:ne olelesu nabimu, amo hamosa:besa:le hedolowane dunu da ea udama bu gilisimu da defea.
6 Amo hou da gasa bagade hamoma:ne sia:i na da hame olelesa. Be dilia hahawane dogolegele esaloma:ne, na da olelesa. 7 Dilia huluane na defele esalumu da defea, na da agoane dawa:sa. Be Gode da ninima gasa iasu liligi hisu hisu iaha
8 Be goi amola a:fini amola didalo ilima na da agoane sia:sa. Dilia da na defele dilisu udigili esalumu da defea. 9 Be dilia hanai da bagadewane heda:sea, defea, dunu da uda lamu defea amola uda da dunuma fimu da defea. Dilia udigili dunu o uda hanaiba:le, lalu agoane nemu da defea hameba:le, uda lamu da defea.
10 *Udalai dunu amola dunuma fi uda, ilima na da na sia: hame be Hina Gode Yesu Gelesu Ea hamoma:ne sia:i olelesa. Uda da egoa yolemu da

† **6:16:** Mui 2:24 ‡ **6:19:** 1 Golidia 3:16; 2 Golidia 6:16 * **7:10:** Ma:diu 5:32, 19:9; Maga 10:11-12; Luge 16:18

sema bagade. 11 Be e da egoa yolesili, e da dunu enoma hamedafa fimu. Be fimusa: dawa:sea, e da egoadafa ema bu gousa:le fimu. Dunu amola da ea uda hame yolesimu.

12 Eno dunuma na da na sia: olelesa (amo da Yesu Gelesu Ea hamoma:ne sia:i hame). Yesu Ea hou lalegagui dunu da uda Yesu Ea hou hame lalegagui lai galea amola amo uda da ema hahawane dogolegele gebewane fimusa: dawa:sea, defea, amo uda mae yolesima.

13 Amola Yesu Ea hou lalegagui uda amo egoa da hame lalegagui be egoa da ema hahawane dogolegele gilisili gebewane esalumusa: dawa:sea, defea, e da amo dunu hame yolema:mu.

14 Gode Ea hou hame lalegagui dunu da ea udama madelagiba:le, Gode da amo dunu hahawane dogolegele ba:sa. Amola Gode Ea hou hame lalegagui uda da egoa ema madelagiba:le, Gode da amo uda hahawane dogolegele ba:sa. Agoai hame ganiaba, ilia mano da Gode Ea hou hame dawa:su mano agoane ba:la:loba. Be wali, amo mano Gode da hahawane dogolegele ba:sa. 15 Be hame lalegagui egoa o uda da lalegagui amo yolemusa: dawa:sea, logo mae damuma. Agoane hamosea, lalegagui dunu o uda da hame la:gi agoane, sema hame. Dilia huluane olofoiwane esaloma:ne, Gode da dilima misa:ne sia:i. 16 Di! Yesu Ea hou lalegagui uda! Dia fidibiba:le, digua gaga:i dagoi ba:ma:bela:? O di! Yesu Ea hou lalegagui udalai dunu! Dia fidibiba:le, dia uda gaga:i dagoi ba:ma:bela:?

Gode da Dima Misa:ne Sia:i Eso amoga, amo Hou Defele Esaloma

17 Dunu huluane ilia hou, Gode da ilima misa:ne sia:i amo esoga ilia hou defele, ilia Gode Ea hahawane dogolegele iasu dawa:beba:le, bu hamomu da defea. Amo hamoma:ne sia:i na Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane ilima olelesa. 18 Gadofo damui dunu da Gode Ea misa:ne sia:i nababeba:le, lalegagui dagoi galea, e da gadofo damusu ilegei fisimu da defea hame. Be gadofo hame damui dunu da lalegaguiba:le, ea gadofo damumu da defea hame. 19 Dunu ilia gadofo damui o hame damui da hamedei liligi agoane ba:sa. Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamosu hou, amo fawane da liligi bagadedafa. 20 Dunu huluane ilia Gode Ea misa:ne sia:i nabasea, amo esoga ilia hou defele dialumu da defea. 21 Di da Gode Ea misa:ne sia:i nabasea, udigili muni mae lalewane se iasu diasu hawa: hamosu dunu esalabala? Defea! Mae dawa:ma. Be amo hou fisimusa:, logo doasi dagoi ba:sea, gadili masa. 22 Hina Gode Yesu Gelesu da se iasu diasu hawa: hamosu dunuma misa:ne sia:beba:le, amo dunu e da Yesu Ea udigili lalebe dunu agoane hamosa. Amo defele, Hina da halegale lalebe dunuma misa:ne sia:beba:le, amo dunu e da Yesu Ea se iasu diasu hawa: hamosu dunu defele ba:mu.

23 Gode da dili bidiga lai dagoi. Amaiba:le, dilia eno osobo bagade dunu ilia udigili hawa: hamosu dunu defele ba:mu da hamedei. 24 Na fi dunu! Dilia huluane afae afae Godema madelagili, dilia musa: hou Gode da dilima misa:ne sia:i, amo esoga defele dilia esaloma.

Goi, A:fini amola Didalo ilia Hou

25 Wali na da dilia goi, a:fini amola didalo ilia hou dawa:ma:ne dilia meloa amo ganodini dedei, ilima na da adole imunu. Hina Gode da amo hamoma:ne sia: nama hame olelei. Be na da Hina Gode ea gogolema:ne olofosu dawa:beba:le amola dafawane sia: fawane dawa:beba:le, na da na asigi dawa:su dilima olelemu

26 Wali eso da gegesu eso agoane. Amaiba:le, dunu da ea waha lai hou amo ganodini mae afadenene esalumu da defea. 27 Di da udalai galea, defea, dia uda mae fadegama. Di da uda hame lai galea, defea, uda lamusa: mae hogoma. 28 Be di da uda lasea, di da wadela:i hou hame hamosa. Amola uda da dunuma fisia, e da wadela:i hame hamosa. Be na da dilima asigiba:le, dilia da udalai dunu amola dunuma fi uda ilia se nabasu hame ba:mu na da dawa:lala.

29 Na fi dunu! Na sia: bai da agoane diala. Yesu Ea bu misunu eso da gadenei. Wali amola fa:no, udalai dunu da uda hame lai dunu amo defele esalumu da defea. 30 Dibi dunu da da:i dioi hame dunu amo defele esalumu da defea. Hahawane oufesega:su dunu da hahawane hame dunu amo defele esalumu da defea. Nowa dunu da liligi bidi lasea, ilia amo liligi da ilia liligi hame agoane dawa:iwane esalumu da defea. 31 Nowa da osobo bagade liligi labe hou hamosea, ilia amo liligi da hamedei liligi dawa:iwane esalumu da defea. Osobo bagade waha ba:su hou da hedolowane bu hame ba:mu.

32 Dilia da:i dioi hame ba:mu, amo na da hanai gala. Uda hame lai dunu da Hina Gode hahawane dogolegele ba:ma:ne, Ea hawa: fawane hamomusa: dawa:sa. 33 Be udalai dunu da ea uda hahawane dogolegele fidimusa: dawa:beba:le, osobo bagade hawa: hamosu dawa:lala. 34 Amaiba:le, hou eno la:ididili amola hou eno la:ididili da amo dunu hiouginana. Dunuma hame fi uda o dunuga hame dawa:digi a:fini da ea da:i hodo amola ea a:silibu Hina Godema imunusa: dawa:beba:le, Gode Ea hawa: fawane hamosa. Be dunuga lai uda, da ea egoa hahawane dogolegele ba:ma:ne, osobo bagade hawa: hamosa.

35 Amo sia: na da dili fidima:ne sia:sa. Na dilia hou hedofama:ne, sema bagade legemu higasa. Be dilia hou noga:i hamone amola dilia da:i hodo amola a:silibu, huluanedafa Hina Gode Ea hawa: hamomusa:gini Ema ima:ne, na da amane sia:sa.

36 Dunu amola a:fini da sia:si esala be lamusa: hame dawa:sea, dunu e da amo a:fini ema fonobahadi wadela:le dawa:sea amola e da ema bagade hanai galea, defea, ela da gilisili fimusa:, e da amo uda dafawane lamu da defea. Amo hou da wadela:i hame.

37 Be dunu da eno dunu ilia gasa bagade sia: mae dawa:le, ea asigi dawa:su ganodini (amola ea asigi dawa:su amoma e da hina esala e dawa:be), e da uda hame lamu dawa:sea, defea, e da uda hame lai dunu agoane esalumu da defea. 38 Amaiba:le dunu da uda lasea, e da noga:iwane hamosa. Be dunu da uda hame lasea, e da baligiliwane noga:idafa hamosa.

39 Dunuga lai uda da ea egoa esalea, enoma fimu da sema bagade. Be egoa bogosea, ea logo da doasibiba:le, e da enoma fimu da defea, be Yesu Ea hou lalegagui dunu ema fawane fima. 40 Be na da agoane dawa:. Agoaiwane uda da didalo agoane esalea, e da baligiliwane hahawane ba:mu. Amo da na asigi dawa:suga dawa:i liligi. Amola Gode Ea A:silibu da na dogo ganodini esalebeba:le, amo da Ea asigi dawa:su na fonobahadi dawa:lala.

8

Ha:i Manu Loboga Hamoi ‘gode’ Liligi Ilima Imunusa:

1 Wali, dilia ha:i manu loboga hamoi ‘gode’ liligi ilima imunusa:, dilia meloa dedei adole ba:su liligi, amoma na da adole imunu. Dunu da amane sia:sa, “Ninia huluane da dawa:su gala.” Dafawane! Be amo dawa:su da

gasa fi hou olelesa. Be asigidafa hou da eno dunu ilia hou asigilama:ne fidisa. 2 Nowa dunu da hidale hi hou da bagade dawa:sa, amo da houdafa dawa:su hamedafa dawa:. 3 Be nowa da Godema asigi galea, Gode da amo dunu dawa:.

4 Amaiba:le, ha:i manu loboga hamoi ‘gode’ ilima i liligi, ninia da moma:bela:? Loboga hamoi ‘gode’ liligi da hamedafa esala liligi ea agoaila agoane, amo ninia dawa:. Gode afadafa fawane esala, amo ninia dawa:. 5 Be dunu ilia lafidili ‘gode’ liligi amola ‘hina’ liligi eno, Hebene ganodini amola osobo bagade ganodini esala ilia da sia:sa.

6 Be ninima Gode afadafa fawane da esala. E da Edadafa, liligi huluane hahamoi dagoi. Ea hou olelemusa:, ninia da esala. Amola Hina Gode afadafa fawane, amo Yesu Gelesu esala. Ea hawa: hamobeba:le, liligi huluane hahamoi dagoi ba:i, amola Ea hamobeba:le, ninia da esala.

7 Be mogili ilia amo dafawane sia: hame dawa:. Lalegagui dunu mogili da eso huluane musa: loboga hamoi ‘gode’ liligi amola eno a:silibu ea hou ilima bagadewane dawa:beba:le, amola ilia wali amo ha:i manu nasea, amo ha:i manu da loboga hamoi ‘gode’ amo ea liligi dawa:lala. Ilia asigi dawa:su da gasa hameba:le, ilia amo ha:i manu nasea, ilia hou wadela:mu ilia dawa:sa. 8 Be ha:i manu da ninia Godema a:silibu dawa:su hou hame fidisa. Ninia ha:i manu hame nasea, ninia a:silibu hou hame fisimu. Amo ha:i manuba:le, ninia a:silibu hou da hame asigilamu.

9 Dilia da amo hou ganodini sema hame gala. Be dawa:ma! Dilia sema hame gala hou da gasa hame lalegagui dunu ilima dafasu hou olelesa:besa:le, dawa:ma! 10 Di da ‘dawa:su’ dunu, eno ilia da sia:sa. Be di da loboga hamoi ‘gode’ liligi amo ea debolo diasu ganodini ha:i manu nasea, asigi dawa:su gasa hame dunu da amo hou ba:sea, e da amo ha:i manu beda:i, be dia hou ba:beba:le e da mae dafawaneyale dawa:le manu.

11 Amo gasa hame dunu da dia fi dunu. Amola e gaga:ma:ne Yesu Gelesu da bogoi dagoi. Be amo dunu da dia ‘dawa:su’ hou ba:beba:le, gugunufinisi dagoi ba:mu.

12 Amaiba:le, agoane hamosea, di da dia Yesu Ea hou lalegagui fi dunu, ea asigi dawa:su wadela:lesiba:le, ema wadela:le hamoi dagoi ba:mu. Amola Gelesuma wadela:le hamoi dagoi ba:mu. 13 Amaiba:le ha:i manu da na fi dunu ea wadela:i hou hamosu logo fodosa galea, na fi dunu da wadela:le hamosa:besa:le, na da fedege agoane bu ha:i manu huluane hamedafa manu.

9

Bolo da hina: Asunasi Hou Olelesa

1 Na da hahawane halegale lalebe dunu! Na da asunasi dunu! Na da Hina Gode Yesu Gelesu ba:i dagoi! Na da Hina Gode Yesu Gelesu Ea hawa: hamoiba:le, dilia da Yesu Ea fa:no bobogesu fi esala. 2 Be eno dunu da na da asunasi dunu hame amo sia:sea, dilia da na da asunasi dunu amo dafawaneyale dawa:mu da defea. Dilia da Hina Gode Yesu Gelesu Ema madelagiba:le esala, amo hou da na da asunasi dunudafa amo olelesa.

3 Dunu da nama lasogole sia:sea, na da na hou agoane gaga:sa. 4 Na hawa: hamobeba:le, na hano amola ha:i manu lamu da defeala:? 5 Na da asunasi dunu eno Hina Gode Yesu Gelesu Ea eyalali amola Bida ili defele, Yesu Ea hou lalegagui uda lale amola sigi masunu, amo na hamomu da defeala:? 6 O defea hame galea, na amola Banabase ani fawane da ania wali esaloma:ne lamu liligi lamusa:, loboga hawa: hamomu da defeala:?

7 Dadi gagui dunu da gegesea, eno dunu da ema bidi iaha. Ifabi ouligisu
dunu da ea waini sagai fage naha. Sibi ouligisu da ea sibi dodo maga:me
naha.
8 Be amo osobo bagade fedege sia: fawane na da hame olelesa. Gode
Sia: Dedei Hamoma:ne Sia:i da amo hou defele olelesa. 9 *Mousese ea
Sema amo ganodini ninia amane idisa, "Dilia gagoma ha:i manu lama:ne,
bulamagau amo gagoma osagima:ne asunasisia, bulamagau ea lafi mae
la:gima." 10 Be amo sia: da ninima olelema:ne dedei diala. Nowa dunu da
osobo gidinasea, amola nowa dunu da ha:i manu faisia, ela da ha:i manu
bidi lamusa: dawa:beba:le, hawa: hamosa.
11 †Ania fedege agoane a:silibu liligi hawa: agoane dilia gilisisu amo
ganodini bugi dagoi. Amaiba:le, ania dilima osobo bagade liligi faimu da
defea. 12 Dunu eno da dilima amo liligi bidi agoane labeba:le, amo da defea
ganiaba, anima amo liligi imunu da baligiliwane defea gala:loba. Be amo
mae dawa:le, ania da dilima liligi hame lai. Be dilia Sia: Ida:iwane, Yesu
Gelesu Ea hou olelesu liligi, amo noga:le hame nabasa:besa:le, ania da se
nabimu hame hihi galu.
13 ‡Dilia dawa:! Dunu ilia Debolo Diasu amo ganodini hawa:
hamobeba:le, ilia ha:i manu Debolo ouligisu dunuma i liligi naha. Amola
dunu ilia gobele salasu hou oloda da:iya hawa: hamosa, ilia da gobele
salimusa:, ha:i manu ligisi amo mogili la:idi naha.
14 §Amo hou defele, Hina Gode Yesu Gelesu da logo fodoi amane. Nowa
da Ea Sia: olelesea, ilia hawa: hamosudafa hamobeba:le, bidi lamu.
15 Be na da amo hou mae dawa:le, na labe amo lamu hame dawa:i galu.
Amola amo labe lama:ne, na da wali meloa hame dedesa. Agoai hou na
higabeba:le, na da mae edegele, hidadea bogomu da defea. Na moloidafa
gasa fi hou da udigili liligi amo ba:sa:besa:le, na da na bidi gasawane adole
ba:mu higasa. 16 Na da Gode Ea Sia: Ida:iwane olelebeba:le, gasa fi agoane
sia:mu da defea hame. Na da Yesu Gelesu nama sia:beba:le fawane olelesa.
Na da amo sia: hame olelesea, se bagade nabimu. 17 Na da na hanaiba:le
amo hawa: hamosa ganiaba, na da bidi lamu na da dawa:la:loba. Be
Gode da amo hawa: hamosu nama ilegeiba:le, na da bidi mae dawa:iwane
hamonana. 18 Amaiba:le, na da adi bidi lama:bela:? Na da Gode Ea Sia:
Ida:iwane udigili bidi mae lalewane hahawane olelesa. Amo hahawane
hou da nagili bidi gala.
19 Na da halegale lalabe. Na da dunu eno ilia udigili hawa: hamosu
dunu hame. Be na hou afadenene, na da dunu bagohame Yesu Ea logoga
hiougima:ne, bu na da dunu huluane ilia udigili hawa: hamosu dunu
agoane nisu hamosa. 20 Na da Yu dunu Yesuma hiougima:ne, na da Yu
dunuma gilisili hawa: hamosea, Yu dunu ilia hou defele hamosa. Na da
Mousese ea Sema amoga hame la:gi. Be na da amo Semaga la:gi dunuma
gilisisia, amo dunu Yesuma hiougima:ne, na da Mousese ea Sema defele
hawa: hamosa. 21 Amo hou defele, na da Dienadaile dunu ilima gilisili
hawa: hamosea, na da Yu sema mae dawa:le, Dienadaile dunu Yesuma
hiougima:ne, ilia hou defele hamosa. Amo bai da na Gode Ea Sema hame
naba, mae dawa:ma. Na da Yesu Gelesu Ea sema nabawane hamonana.
22 Be gasa hame dafawaneyale dawa:su dunu ilima na gilisili hawa:
hamosea, amo dunu Yesuma hiougima:ne, na da gasa hame dunu agoane

---

* **9:9:** Mousese ea Malasu 25:4; 1 Dimodi 5:18 † **9:11:** Louma 15:27 ‡ **9:13:** Mousese ea Malasu 18:1 § **9:14:** Ma:diu 10:10; Luge 10:7

ba:sa. Amaiba:le, na da dunu huluane ilia hou defele, na da logo huluane amoga na da ili Yesuma hiougima:ne, ilia hou defele hamosa.
23 Amo hou huluane, na da Gode Sia: Ida:iwane fidima:ne amola na hou amo ganodini hahawane ba:ma:ne, hamosa.

Hehenasu Hou

24 Dilia huluane dawa:! Hehenasu hedesu amo ganodini, dunu bagohame hehenasa. Be dunu afadafa fawane da baligili hehenabeba:le, bidi lasa. Dilia bidi lamusa: dawa:beba:le, baligiliwane hehenama.
25 Hehenasu dunu huluane da habuga bidi lamu hanaiba:le, hi da:i hodo ea hou fane legesa. Amo habuga bidi lasu liligi da dasasu liligi. Be ninia da hame dasamu bidi lama:ne hehenasa.
26 Amaiba:le, na da hehenasu la:di bidiga doaga:musa:, moloiwane hehenasa. Na da loboga gegesu dunu agoane. Na da loboga hisi udigili hame fasa. 27 Na da amo hehenasu hamoma:ne eno dunuma misa:ne sia:sa. Be Gode da na udigili esaloma:ne, na hehenasu logo hedofasa:besa:le, nisu da Na da:i hodo ga:nasima:ne amola na da:i hodo amoma na da ouligisuwane esaloma:ne, na da:i hodo fasa.

10

Loboga Hamoi 'gode' Liligi Dawa:ma:ne Sisasu

1 *Na fi dunu! Ninia aowalali dunu ilia Mousesema fa:no bobogei, amo ilia hou bu dawa:ma. Ilia huluane mu mobi ganumu amoga ouligili, hahawane Maga:me Hano Wayabo degei dagoi. 2 Mu mobi ganumu amola hano wayabo bagade amo ganodini ilia huluane da fedege agoane Mousesema fa:no bobogema:ne, ba:bodaise hamoi dagoi. 3 †Ilia huluane defele a:silibu agi mai dagoi. 4 ‡Ilia huluane defele a:silibu hano mai dagoi. Ilia a:silibu igi amo da ili sigi asi, amoga hano mai. Amo igi da Yesu Gelesu Hisu.
5 §Be Gode da ilia hou hahawane hame ba:i. Ilia bogoi da:i hodo dunu hame esalebe hafoga:i sogega afagogoi dagoi ba:i.
6 **- 7 ††Amo hou da ninima sisasu olelemusa: doaga:i. Ninia da ilia hou defele wadela:i hou amoma hanai hou amola loboga hamoi 'gode' liligi amoma sia:ne gadosu hou, amo ninia mae dawa:ma:ne, ilia hou da ninima sisasu olelesu liligi. Gode Sia: da agoane dedei diala, "Dunu huluane da lolo manusa: fi galu. Be asili, ilia adini bagade mai amola wadela:i uda lasu hou bagade hamoi."
8 ‡‡Ninia da ilia hou defele, wadela:i uda lasu hou hamomu da defea hame. Eso afadafa ganodini, amo dunu 23,000 agoane dafane bogoi.
9 §§Ninia ili mogili defele, Hina Godema adoba:su hou hamomu da defea hame. Agoane hamobeba:le, ilia sania amoga gasomaiba:le, bagohame bogoi.
10 ***Ninia ili mogili defele egane sia:mu da defea hame. Ilia da agoane hamobeba:le, Bogosu A:igele amoga fabeba:le, bogogia:i.
11 Amo liligi huluane da eno dunu dawa:ma:ne, ilima doaga:i dagoi. Nini wali esalebe dunuma sisasu olelema:ne, amo sia: da dedei diala. Bai soge wadela:mu eso da gadenene, ninia dawa:.*

---

* **10:1:** Gadili Asi 13:21-22, 14:22-29 † **10:3:** Gadili Asi 16:35 ‡ **10:4:** Gadili Asi 17:6; Idisu 20:11 § **10:5:** Idisu 14:29-30 ** **10:6:** Idisu 11:4 †† **10:7:** Gadili Asi 32:6 ‡‡ **10:8:** Idisu 25:1-18 §§ **10:9:** Idisu 21:5-6 *** **10:10:** Idisu 16:41-49

12 Nowa dunu da gasawane lela hi dawa:sea, e da dafasa:besa:le bagade
dawa:mu da defea. 13 Dafama:ne: su hou da dilima doaga:sea, mae
beda:ma. Amo hou da dunu huluane ilima defele doaga:sa. Be Gode
Ea hou da dafawane. Dilima adoba:su hou da dilia gasa defele amo
baligimusa:, Gode da logo hame fodomu. Amasea, amo hou dilima mae
osa:la heda:ma:ne, Gode da hobeale ahoasu logo dilima olelemu.
14 Amaiba:le, na fi dunu! Loboga hamoi 'gode' ilima nodone sia:ne
gadosu hou maedafa hamoma! 15 Dilia da dawa:su dunu. Amaiba:le,
na dilima sia:sa. Dilisu na sia: nabalu, dilia dogo ganodini fofada:nanu,
noga:le dawa:digima. 16 †††Ninia da Hina Gode Ea lolo nasea, faigelei
amoga waini nasea ninia Godema nodone sia:sa. Amo waini nasea, ninia
fedege agoane Yesu Gelesuma gilisili Ea maga:me sa:i dawa:sa. Agi ninia
fifili nasea, ninia gilisili Yesu Gelesu Ea da:i hodo ninima fifi dawa:le naha.
17 Agi ga:gi da liligi afadafa fawane. Amaiba:le, ninia da hisu hisu
bagohame, be agi ga:gi afadafa amoga nabeba:le, da:i hodo afadafa
hamosa.
18 ‡‡‡Isala:ili dunu ilia hou dawa:ma. Ilia gobele salasu liligi nabeba:le,
gilisili Godema gobele salasu hou oloda da:iya hamosa. 19 Amaiba:le,
loboga hamoi 'gode' liligi amola ha:i manu liligi ilima i, amo da liligi
bagade na da sia:sala:? 20 §§§Hame mabu! Be na da amane sia:sa, "Adi
liligi hame lalegagui dunu ilia oloda da:iya gobele sala, amo liligi da
Godema mae iawane, Fio liligi ilima gobele sala. Amola dilia da Fio liligi
ilima gilisili hawa: hamomu na higa:i. 21 Dilia da Gode Ea faigelei amola
Fio a:silibu ea faigelei amo elega gilisili manu da hamedei. Dilia gilisili
Gode Ea lolo nasu amola wadela:i a:silibu ilia lolo nasu manu da hamedei.
22 *Dilia da Gode mudama:ne hamomusa: dawa:sala:? Ninia gasa da Gode
Ea gasa baligi dagoi, ninia dawa:sala:?
23 †Dunu da amane sia:sa, 'Ninia liligi huluane hamomu da defea! Sema
hame!' Dafawane! Be liligi eno da noga:i amola eno da noga:i hame. Hou
huluane hamomu da defea. Sema hame! Be hou mogili da ninia hou hame
fidisa. 24 Dunu huluane ilia da ilisu hou fidima:ne mae dawa:le, eno dunu
ilia hou fidimu da defea.
25 Ha:i manu huluane bidi lama:ne diasuga bidi lai liligi, amo huluane
dilia asigi dawa:su ganodini mae adole ba:le, manu da defea. 26 ‡Bai Gode
Sia: amane dedei diala, 'Osobo bagadega, liligi huluane amo ganodini diala
da Gode Ea:.' Amaiba:le, mae dawa:le moma!
27 Gode Ea hou hame lalegagui dunu da dilima lolo manusa: misa:ne
sia:sea, defea, asili, ha:i manu e dilima iabe liligi huluane, dilia asigi
dawa:su dawa:beba:le, ema ha:i manu ea hou mae adole ba:ma. 28 Be
dunu eno da amane sia:sea, "Amo ha:i manu da loboga hamoi 'gode' liligi
ilima i dagoi!" defea, dilima adosu dunu amo ea hou dawa:beba:le amola
dilisu asigi dawa:su dawa:beba:le, amo ha:i manu mae moma.
29 Amo da dilia asigi dawa:su ganodini beda:iba:le hame, be eno dunu
ea asigi dawa:su dawa:beba:le. Be eno dunu da amane sia:mu, "Abuliba:le
eno dunu ea asigi dawa:su da na halegale lalalebe logo hedofama:bela:?
30 Na da ha:i manuba:le Godema nodone sia:ne gadosa. Amaiba:le
abuliba:le na amo ha:i manuba:le, eno dunu da nama lasogole sia:sala:?"

---

††† **10:16:** Ma:diu 26:26-28; Maga 14:22-24; Luge 22:19-20 ‡‡‡ **10:18:** Gobele Salasu 7:6,9
§§§ **10:20:** Mousese ea Malasu 32:17 * **10:22:** Mousese ea Malasu 32:21 † **10:23:** 1 Golidia
6:12 ‡ **10:26:** Gesami Hea:su 24:1

31 Defea! Dilia adi hou hamosea, ha:i manu o hano manu, hou huluane
Gode Ea hahawane dogolegele ba:ma:ne hamoma. 32 Dilia hou hamoiba:le,
Yu dunu, Dienadaile dunu amola Gode Ea fa:no bobogesu fi dunu huluane
ilia da se hame nabimu da defea. Amaiba:le, agoane esaloma! 33 Dilia
na hou defele hamoma! Na da hou huluane dunu huluane hahawane
dogolegele ba:ma:ne hamosa. Na da na hou fidima:ne mae dawa:le, be
dunu huluane ilia gaga:su hou ba:ma:ne amola ilia hou fidima:ne, na da
hawa: hamosa.

11

1 *Na da Yesu Gelesu Ea hou defele hamosa, amo defele dilia na hou
defele hamoma.

Uda da Godema Nodone Sia:ne Gadosea, Dialuma Dedebomu da Defea

2 Dilia eso huluane na hou dawa:le, olelesu liligi na dilima i amo eso
huluane hamobeba:le, na dilima nodosa. 3 Be amo liligi dilia dawa:mu
na hanai gala. Yesu Gelesu da dunuma dialuma esala. Dunu da idua
ema dialuma esala. Amola Gode da Yesu Gelesu Ema dialuma esala.
4 Amaiba:le, Godema nodone sia:ne gadosu gilisisu amo ganodini, dunu
da ea dialuma dedeboiwane Godema sia:ne gadosa o Gode sia: olelesa,
amo dunu da ea Dialuma Ea Dio wadela:sa. 5 Amola uda da Godema
nodone sia:ne gadosu gilisisu amo ganodini, ea dialuma mae dedeboiwane
Godema sia:ne gadosea o Gode sia: olelesea, amo uda da ea dialuma ea
dio wadela:sa. Agoane hamoi ganiaba uda da ea dialuma waga:i dagoi
da defea ba:la:loba. 6 Uda da ea dialuma hame dedebosea, e da ea
dialuma hinabo damumu da defea. Uda da ea dialuma hinabo damumu o
ea dialuma waga:mu amo da gogosiasu bagade. Amaiba:le, ea dialuma
dedebomu da defea. 7 †Dunu da Gode Ea hadigi amo fedege agoane
da:iya ba:su ganodini agoane olelebeba:le, ea dialuma dedebomu da defea
hame. Be uda da dunu ea hadigi olelesa. 8 ‡Gode da uda didifi guli, dunu
hame hamoi. Be E da dunu degabo hamone, ea didifi guli, fa:no uda
hamoi. 9 Amola E da uda fidima:ne dunu hame hamoi. Be E da dunu
fidima:ne, uda hamoi. 10 Amaiba:le, a:igele dunu da osobo bagade hou
ouligibiba:le, uda da egoa ea sia: nabawane hamosa amo olelema:ne ea
dialuma dedebomu da defea. 11 Be uda amola dunu da Yesu Gelesuma
madelagiba:le, uda da hisu esalumu hamedei, amola dunu da hisu esalumu
hamedei. Ela da gilisili fidisa esalumu da defea. 12 Gode da liligi huluane
hahamosu dunu. E da dunu ea da:i hodo amoga uda musa: hahamoi.
Amola wali dunu da uda ea da:i hodo amoga lalelegesa.

13 Uda da udigili ea dialuma mae dedeboiwane sia:ne gadosu diasu
ganodini Godema sia:ne gadomu da defeala:? Dilia dawa:ma! 14 Osobo
bagade hou ba:ma. Amo da dunu ea dialuma hinabo sedaga hamomu da
defea hame, gogosiasu liligi. 15 Be Gode da uda ea dialuma dedeboma:ne
hinabo sedagawane ema i dagoi. Amola ea dialuma hinabo sedade da ema
nina: hamosu liligi. 16 Be eno dunu da amo hou ninia olelebeba:le sia:ga
gegemusa: dawa:sea, defea, ninia eno sema hame gala. Ninia amola Gode
Ea fa:no bobogesu fi huluane, ninia nodone sia:ne gadosu gilisisu ganodini,
amo hou fawane hamosa.

Hina Gode Ea Lolo Nasu
(Ma:diu 26:26-29; Maga 14:22-25; Luge 22:14-20)

---

* **11:1:** 1 Golidia 4:16; Filibai 3:17 † **11:7:** Mui 1:26-27 ‡ **11:8:** Mui 2:18-23

17 Be wali na da dilima gagabole sia:mu. Na dilima hame nodosa. Dilia
Godema sia:ne gadomusa: gilisisia, noga:le hame gilisibiba:le, amo da dilia
hou hame fidisa.
18 Bisili sia: na da nabi da agoane. Dilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu
da gilisisia, afafasu hou hamosa. Na da amo sia: nababeba:le, amo da
fonobahadi dafawane dawa:lala. 19 (Be defea, mogili da noga:le hamosa,
mogili da noga:le hame hamosa. Amaiba:le, Gode da noga:i gilisisu
hahawane dogolegele ba:ma:ne, afafasu hou ba:mu da fonobahadi defea.)
20 Be dilia huluane gilisisia, dilia da Hina Gode Ea Lolo Nasu manusa: hame
gilisisa. 21 Dilia ha:i nasea, dunu afae afae da hanaiba:le, eno dunuma mae
dawa:le, hedolo uasuli naha. Amaiba:le, mogili da ha:i gala amola mogili
da feloasu hamosa. 22 Dilia ha:i moma:ne amola waini hano moma:ne,
dilisu diasu da hame ganabela:? Dilia Gode Ea fa:no bobogesu fi ilima
higasu hou amola ha:i dunu ilima wadela:le hamomu hanabela:? Na da
amo houba:le adi sia:ma:bela:? Na da dilima nodoma:bela:? Hame mabu!
Na da dilima hame nodosa!

Hina Gode Ea Lolo Nasu Hou

23 Be Hina Gode E da nama olelei liligi, na da bu dilima olelei dagoi.
Hina Gode Yesu, Yudase da hohonoiba:le, amo gasi ganodini hidadea Yesu
da agi lale,
24 Godema nodone sia:ne gadole, agi fifili, amane sia:i, “Amo da na da:i
hodo agoane, dili fidima:ne dilima i. Na hou dawa:ma:ne, lale moma!”
25 §Amo hou defele, E da waini hano faigelei ganodini sali lale, amane
sia:i, “Amo waini hano faigelei ganodini sali da Na maga:me agoane.
Amoga da gousa:su gaheabolo hamoi dagoi. Dilia da hobea eso huluane
amoga amo nasea, Na fofagini dawa:ma!”
26 Bai agoane diala. Dilia da Yesu Ea lolo nasea, agi amola waini hano
nasea, dilia Hina Gode Ea bogoi olelesa amogainini E da bu misunu.
27 Amaiba:le, noga:le dawa:ma! Nowa dunu e da mae dawa:iwane
giadofale Hina Gode Ea agi o waini hano Yesu Ea Dio wadela:ma:ne nasea,
amo dunu da Hina Gode Ea da:i hodo amola Ea maga:me amoma wadela:le
hamosa. 28 Amaiba:le, dunu huluane ilisu ilia dogo ganodini hogoi helele,
fofada:nanu, agi amola waini hano manu da defea. 29 Be dunu da Hina
Gode Ea da:i hodo amo ea bai mae dawa:iwane agi amola waini hano
nasea, e da se imunusa: fofada:su hi gobele hamosa. 30 Amaiba:le, wali
dilia gilisisu ganodini, dunu bagohame da gasa hame amola oloi gala.
Mogili ilia da bogoi dagoi. 31 Be ninia hidadea ninisu dogo ganodini hou
fofada:su hamosea, ninia Gode Ea se imunusa: fofada:su hame ba:mu.
32 Be ninia osobo bagade dunu eno amo ili defele Helo masa:ne fofada:su
mae ba:ma:ne, Hina Gode da wali ninima fofada:nanu se dabe iaha.
33 Amaiba:le na fi dunu! Dilia da Hina Gode Ea Lolo manusa:
gilisisia, hahawane fi afadafa hamoiba:le, dunu eno dunu eno fidima:ne
ouesaloma! 34 Dilia gilisisia Gode Ea ougi fofada:su ba:sa:besa:le, dunu da
ha:i galea, hi da hidadea hi diasuga ha:i manu da defea. Be eno Hina Gode
Ea Lolo Nasu olelesu liligi, na dilima doaga:sea olelemu.

12

Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Hahawane dogolegele Fidisu Liligi Iaha

§ **11:25:** Gadili Asi 24:6-8; Yelemaia 30:31-34

1 Na fi dunu! A:silibu hou huluane dilia noga:le dawa:mu da defea.
Dilia meloa dedei amo adole ba:i liligi, amo na dilima bu adole imunu.
2 Dilia dawa:! Dilia Gode Ea hou hame lalegagui esoga, Sa:ida:ne da dili
hame esala loboga hamoi 'gode' liligi ilima sia:ne gadoma:ne oule ahoasu.
3 Dunu da Gode Ea A:silibu amo Ea hou fa:no bobogesea, e da 'Yesuma
gagabusu aligima:ne' sia:mu gogolesa, amo dilia dawa:mu na hanai gala.
Amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ema olelebeba:le fawane, dunu
da "Yesu Gelesu da Hina Godedafa!" amo sia:su dawa:.
4 *A:silibu fidisu iasu liligi da hisu hisu diala, be A:silibu afadafa fawane
da amo fidisu liligi dunuma iaha. 5 Gode Ea hawa: hamosu hou da hisu
hisu diala, be amo hawa: hamosu da Hina Godema fawane hamonana.
6 Hawa: defele hamomusa: dunu hisu hisu da gasa hisu hisu gala. Be amo
gasa hou hisu hisu, Gode afadafa fawane da iaha.
7 Yesu Ea fa:no bobogesu fi fidimusa:, Gode Ea A:silibu dunu huluane
ganodini esala da hisu hisu agoane hamonanebe. 8 Gode Ea A:silibu da
dunu afae ema bagade dawa:iwane olelesu hou iaha. E da dunu enoma
Yesu Ea hou lalegagui fi amo fa:no hawa: hamomusa: moloidafa olelesu
amo gasa iaha. 9 Gode Ea A:silibu da afadafa amola E da dunu afae ema
gasa bagade dafawaneyale dawa:su hou iaha. Enoma E da oloi uhinisu hou
iaha. 10 Gode Ea A:silibu da dunu afae ema musa: hame ba:i gasa bagade
dawa:digima:ne olelesu hou hamomusa:gini gasa defele iaha. Enoma E
da Gode Ea sia: olelemusa: gasa defele iaha. Enoma E da dawa:su hou
iaha. Amo dunu da eno dunu a:silibu hou hamosea, e da Gode Ea A:silibu
amo ea gasaga hamosa o Fio amo ea gasaga hamosa, amo afafane dawa:su
hou e da hamosa. Enoma e da sia: hisu hisu amoga Gode Ea sia: olelesa
hou gasa defele iaha. Enoma E da amo sia: nababeba:le, sia: afadenesu
dawa:su hou gasa amo iaha. 11 Be A:silibudafa afadafa fawane da amo
fidisu liligi huluane iaha. E da fidisu iasu liligi hisu hisu amo dunu hisu
hisu ilima imunu hanaiba:le agoane ilegesa.

Da:i Hodo Afadafa da Liligi Bagohame Gala

12 †Da:i hodo da liligi afadafa fawane agoane, be liligi hisu hisu
bagohame amo ganodini diala. Liligi da bagohame gala be huluane da
da:i hodo afadafa hamosa. Yesu Gelesu da agoaiwane gala. 13 Amowane,
ninia huluane, Isala:ili dunu, Dienadaile dunu, udigili hawa: hamosu dunu
amola halegale lalebe dunu, ninia fedege agoane hanoga fane sanasili,
da:i hodo afadafa hamoi dagoi. Amo da:i hodo ganodini, ninia da Gode
Ea A:silibu afadafa amoga sali dagoi. Ninia fedege Gode Ea A:silibu hano
ida:iwane agoane, mai dagoi.
14 Dunu ea da:i hodo da liligi afadafa fawane hame be liligi bagohame
gilisibiba:le, da:i hodo hamosa. 15 Be emo da udigili, "Na da lobo
hameba:le, na da da:i hodo ea liligi hame," amo da sia:beba:le, emo da
da:i hodo amoga afafamu da hamedei.
16 Amola ge da udigili, "Na da si hameba:le, na da da:i hodo liligi hame,
"amo ge da sia:beba:le, ge da da:i hodo amoga hame afafasa. 17 Da:i hodo
huluane da si fawane galea, da:i hodo da habodane nabima:bela:? Amola
da:i hodo da ge fawane galea, da:i hodo da habodane gaha amola gabusiga:
nabima:bela:? 18 Be wali Gode da Ea hanai defele, da:i hodo liligi huluane
hisu hisu hahawane gilisili dialoma:ne ilegele hahamoi.

* **12:4:** Louma 12:6-8 † **12:12:** Louma 12:4-5

19 Da:i hodo da liligi afadafa fawane galea, da:i hodo da hamewane agoai
ba:mu.?
20 Be wali da da:i hodo liligi bagohame diala, be da:i hodo afadafa fawane
hamoi dagoi. 21 Amaiba:le, si da lobo amoma, “Di na higa:i! Masa!” amo
sia:mu da hamedei. Amola dialuma da emo amoma, “Di na higa:i, masa!”
amo sia:mu da hamedei. 22 Be dawa:ma! Ninia gasa hame agoai ba:su
da:i hodo liligi fadegasea, ninia defele hame esalumu. 23 Amola da:i hodo
liligi amo da fonobahadi hamedei agoane liligi ninia dawa:sa, amo liligi
ninia baligiliwane ouligisa. Amola da:i hodo noga:i hame ba:su liligi ninia
da noga:le ouligili, mae ba:ma:ne dedebosa. 24 Be noga:i ba:su liligi ninia
hame dedebosa. Gode Hisu da ninia gasa hame da:i hodo liligi fidima:ne,
ninia da:i hodo liligi gilisi dagoi. 25 Amaiba:le, da:i hodo liligi hisu hisu da
afafasu hame dawa:. Liligi hisu hisu da gilisili hisu hisu enoma asigiliwane
esala. 26 Da:i hodo liligi afadafa da se nabasea, da:i hodo liligi huluane da
gilisili se naba. Be da:i hodo liligi afadafa amo da nodone sia:be nabasea,
da:i hodo liligi huluanedafa da gilisili hahawane ba:sa.
27 Dilia huluane da da:i hodo liligi afae afae hamoiba:le, Yesu Gelesu
Ea da:i hodo amo ganodini esala. 28 ‡Gode da Ea fa:no bobogesu fi
amo ganodini dunu huluane afae afae ilia sogebiga asunasi. E da age
sogebigaasunasi dunuili ilegei. E da ageyadu sogebiga, balofede (Gode Sia:
Alofesu Dunu) dunu ili asunasi. Amola E da amo bagia, musa: hame ba:i
gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hamosu dunu, oloi uhinisibi dawa:
dunu, hahawane eno dunuma fidisu dawa: dunu, sese ouligisu dawa:
dunu amola sia: hisu hisu dawa: dunu, amo huluane ilegei dagoi. 29 Yesu
Ea fi dunu huluane da asunasi dunula:? Huluane da balofede (Gode Sia:
Alofesu Dunu) dunula:? Huluane da olelesu dunula:? Huluane da musa:
hame ba:su gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hamosu dunula:? Hame
mabu! 30 Huluane da oloi uhisu dawa: dunula:? Huluane da sia: hisu
hisu amoga sia:su dunula:? Huluane da amo sia: hisu hisu sia: afadenesu
dawa: dunula:? Hame mabu! 31 Amaiba:le, dilia noga:i A:silibuga iabe
liligi hogoi helema. Be wali na da baligili bagade hou ida:iwane dilima
olelemu.

13

Asigidafa Hou

1 Na da osobo bagade dunu ilia sia: amola a:igele dunu ilia sia:, amoga
sia:musa: dawa:sea, be na da asigidafa hou hame galea, na sia: da faigelei
o ‘belo’ ga: agoane udigili hamedei sia: agoane nabimu. 2 *Na da Gode Ea
sia: gasa bagade olelemusa: dawa:i galea, na da bagade dawa:su hou lai
dagoi galea, na da wamolegei liligi huluane dawa:i galea, na dafawaneyale
dawa:su hou da goumi bagade fadegale fasimusa: defele galea, na da amo
hou huluane dawa:be be asigidafa hou hame galea, na da hamedei dunu
agoane ba:sa. 3 Na da eno dunuma na liligi huluane iasea, na da:i hodo
enoga lalu didili gala:ma:ne iasea, be asigidafa hou hame galea, amo gasa
hou da na hou hame fidisa.
4 Dunu da asigidafa hou hamosea agoane hamosa. E da hedolo hame
ougisa. E da eno dunuma asigiba:le ili fidisa. E da enoma mudasu hou

‡ **12:28:** Efesase 4:11 * **13:2:** Ma:diu 17:20, 21:21; Maga 11:23

hamedafa hamosa. Hi hou da ida:idafa e da hame dawa:sa. E da gasa fi hou hame hamosa amola hidale hame sia:sa.

5 Dunu da asigidafa hou galea, e da dunu eno se nabima:ne hame hamosa. E da hedolo ougi hou hame hamosa. Dunu eno da wadela:i hou hamosea, e da amo hou hedolo gogolesa. 6 Dunu da asigidafa hou galea, e da wadela:i hou hahawane dogolegele hame ba:sa. Be e da dafawane moloidafa hou hahawane dogolegele ba:sa.

7 E da da:i dioi ba:sea, hou ida:iwane hamosu hame fisisa. Asigidafa hou amo ganodini da dafawaneyale dawa:su hou, hobea misunu liligi dawa:beba:le dafawane hamoma:beyale dawa:lusu amola gebewane mae fisili esalusu. Amo hou da hame dafamu.

8 Asigidafa hou da eso huluane dialalalumu. Dunu eno da balofede (Gode Sia: Alofesu Dunu) hou dawa:. Be amo hou da hobea hame ba:mu. Dunu eno da sia: hisu hisu dawa:. Be amo hou da hobea hame ba:mu. Dunu eno da bagade dawa:su hou gala. Be amo hou da hobea hame ba:mu. 9 Be wali Gode da bagade dawa:su hou amola ba:la:lusu sia: olelesu hou amo la:idi fawane ninima i dagoi. Huluane hame! 10 Be ida:iwanedafa hou da doaga:sea, la:idi fawane dawa:su hou da mugululi, hamedafa ba:mu.

11 Na da musa: mano fonobahadi esaloba, na sia:, na dawa:su amola na asigi dawa:su da mano ea hou agoane dialu. Be wali na da asigilai dagoiba:le, na da musa: manoga hou yolesi dagoi. 12 Be wali ninia dawa: lai liligi da dunu e da daiya ba:su amo ganodini hi odagi noga:le hame ba:sa. Be Yesu Ea bu misunu eso amoga ninia noga:ledafa odagia ba:mu. Na da wali asigi dawa:suga la:idi fawane dawa:. Be amo esoga, Gode da wali na hou huluanedafa dawa:, amo defele na da liligi huluane noga:le dawa:mu.

13 Be wali hou bagadedafa udiana diala. Amo da dafawaneyale dawa:su hou, hobea misunu hou dafawane esaloma:beyale dawa:lusu hou amola asigidafa hou. Be baligili bagade hou da asigidafa hou.

14

Gode Ea A:silibu amo Hahawane dogolegele Fidima:ne Iasu Liligi

1 Amaiba:le, dilia asigidafa hou lalegaguma:ne, hogoi helema. Gode Ea A:silibu amo fidima:ne iabe liligi, amo dawa:ma:ne hogoi helema. Be Gode Ea Sia: dawa:iwane olelesu hou, amo baligiliwane hogoi helema. 2 Nowa dunu da sia: hisu hisu amoga sia:sea, e da dunuma mae sia:ne Godema fawane sia:sa. Bai e da Gode A:silibu Ea gasaga, wamolegei sia: olelesa. 3 Be dunu da Gode Sia:, amo sia:dafa amoga moloiwane olelesea, e da dunu enoma sia:beba:le, ilima gasa ima:ne fidisu amola dogo denesisu olelesa. 4 Nowa da sia: hisu hisu amoga sia:sea, e da hi hou fawane fidisa. Be nowa da Gode Sia: sia:dafa amoga moloiwane olelesea, e da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu huluane fidisa. 5 Defea! Dilia huluane da sia: hisu hisu amoga sia:mu na hanai gala. Be dilia da Gode Sia: sia:dafa amoga olelemu, amo na da baligiliwane hanai gala. Dunu e da Gode Ea Sia: sia:dafa amoga olelesa, amo ea hou da dunu sia: hisu hisu amoga sia:su dunu ea hou baligisa. Be sia: hisu hisu dunu sia:sea, sia: afadenesu dunu Yesu Ea fi dunu huluane fidima:ne, amo esalebeba:le fawane sia:mu da defea.

6 Amaiba:le, na da dilima doaga:le, sia: hisu hisu amoga fawane sia:sea, na da dili hame fidimu. Be Gode da na asigi dawa:su fidibiba:le, na da

Gode olelei liligi amola Ea dawa:su liligi dilima sia:dafaga olelesea, amo hou da dili noga:le fidimu.
7 Dilia gesami liligi dalabede amola ilibu dawa:ma. Ilia da hame esala. Dunu ilia da amo noga:le hame dusia, ga: amola da noga:le hame nabimu. 8 Dunu da gegemusa:gini dalabede noga:le hame dusia, dadi gagui dunu ilia da gegesu liligi noga:le hame momagemu. 9 Amo defele dilia da sia: hisu hisu amoga olelesea, eno dunu da dilia sia: noga:le hame nabimu. Dilia sia: da fo agoane asili, alalolesimu. 10 Osobo bagade ganodini da sia: hisu hisu bagohame diala. Amola amo sia: huluane afae afae da bai gala. 11 Be dunu ilia da sia: hisu - dilia sia:dafa amoga hame sia:sea, amo dunu da dilima ga fi defele esalebe ba:mu, amola dilia da ilima ga fi agoane esalebe ba:mu.
12 Dilia da Gode Ea A:silibu amo Ea hahawane dogolegele fidima:ne iasu liligi lamu hanaiba:le, defea, Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane fidisu liligi, amo baligiliwane hamomusa:, hogoi helema.
13 Amaiba:le, nowa da sia: hisu hisu amoga sia:sea, e da Gode da ema amo sia: ea dawa:loma:ne adole iasu hou ima:ne, sia:ne gadomu da defea. 14 Be na da sia: hisu hisu na hame dawa:be liligi amoga sia:ne gadosea, na da na a:silibuga sia:ne gadosa be na asigi dawa:su amo ganodini amo hou hame dawa:sa. 15 Amaiba:le, na da adi hamoma:bela:? Defea! Na da na a:silibu amola na asigi dawa:su gilisili, amoga sia:ne gadomu da defea. Na gesami hea:sea, na da na a:silibu amola na asigi dawa:su gilisili, amoga gesami hea:mu da defea. 16 Be dilia da dilia a:silibu amoga fawane Godema nodone sia:ne gadosea, dunudafa da dilia gilisisu amo ganodini “ama” sia:mu da ema hamedei. E da dilia sia: dawa:mu logo hame ba:mu. 17 Dilia Godema nodone sia:ne gadosu da noga:i galea, be eno dunu da nabimu hamedeiba:le, amo nodone sia:ne gadosu da ea hou hame fidisa.
18 Na da sia: hisu hisu amoga sia:su dawa:. Na sia: hisu hisu hou da dilia hou baligi dagoiba:le, na da Godema nodosa. 19 Be sia:ne gadosu diasu ganodini, na da sia: biyale gala (fonobahadi) sia:dafa amoga olelesea, amo ea fidisu da sia: osea:idafa sia: hisu hisu amoga olelesu bagadewane baligisa. Amaiba:le na da sia:dafa fonobahadi amoga dilima olelemu hanai gala mabu.
20 Na fi dunu! Dilia asigi dawa:su amo ganodini, mano fonobahadi ilia hou agoane mae hamoma! Dilia wadela:i hou hamomusa:gini mano fonobahadi agoane esalumu da defea. Be dilia asigi dawa:su da asigilamu da defea. 21 *Gode Sia: da agoane dedei diala,” Hina Gode da amane sia:sa,

‘Dunu ilia sia: hisu hisu sia:sa,
amoga Na da Na fi dunuma olelemu!
Ga fi dunu ilia lafidili amoga Na da Na fi dunu olelemu.
Be ilia da hamedafa nabimu!’

22 Amaiba:le, sia: hisu hisu amoga olelesu hou da Gode Ea hou lalegagui dunu ilima dawa:digima:ne olelesu hame. Amo da Gode Ea hou hame lalegagui dunuma dawa:digima:ne olelesu fawane. Be Gode Ea Sia: sia:dafa amoga olelesu hou amo fidima:ne iasu hou da Gode Ea hou hame lalegagui dunuma dawa:digima:ne olelesu hame, be Gode Ea hou lalegagui dunu ilima dawa:digima:ne olelesu.
23 Amaiba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu huluane gilisili, huluane sia: hisu hisu amoga sia:sea, dunudafa o hame lalegagui dunu da ganodini

* **14:21:** Aisaia 28:11-12

golili sa:ili, Yesu Ea fi dunu huluane da doulasi dunu, ilia da sia:mu. 24 Be Yesu Ea fi dunu huluane da Gode Ea Sia: sia:dafa amoga olelesea, dunudafa o hame lalegagui dunu da ganodini golili sa:ili, sia:dafa amoga Gode Ea sia: nabasea, e da wadela:i hou hamoi dagoi e da dawa:mu. E da nababeba:le, Gode Ea sia: da ea dogoga fofada:nanu, dadi agoane gala:mu. 25 E da ea wamolegei asigi dawa:su fofada:nanu, beguduli, Godema sia:ne gadomu. E da amane sia:mu, "Dafawane! Gode da dilia fi amo ganodini esala!"

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi da Nodone Sia:ne Gadomusa: Gilisisia, Asaboi amola Gebewane Hamoma

26 Na fi dunu! Dilia Godema nodone sia:ne gadomusa: gilisisia, dunu afae da gesami hea:sa, eno da sia: olelesa, eno da Gode Ea ema olelei amo olelesa, eno da sia: hisu hisu amoga sia:sa amola eno da amo sia: hisu hisu ea dawa:loma:ne olelesa. Be huluane da Yesu Ea fi dunu ili fidima:ne hamomu da defea. 27 Dunu da sia: hisu hisu amoga sia:musa: dawa:sea, aduna o udiana mae baligili afae hidadea, afae fa:no, agoane sia:mu da defea. Sia: afadenesu dunu da sia: hisu olelesu dunu amo ea sia: dawa:loma:ne hedolo olelema. 28 Be sia: afadenesu dunu hame esalea, sia: hisu hisu dawa:su dunu da ouiya:le, hisu asigi dawa:su ganodini, hi amola Gode ela fawane nabima:ne sia:mu da defea. 29 Gode da balofede (Gode Sia: Alofesu Dunu) dunuma Ea sia: olelesea, balofede (Gode Sia: Alofesu Dunu) aduna o udiana ilia da amo sia: sia:mu da defea. Eno dunu huluane da amo sia: nabasea, amo sia: da dafawane o dafawane hame noga:le dawa:ma. 30 Be dunu afadafa da gilisisu ganodini fibiba:le, Gode Ea olelei ema doaga:sea, defea, sia: olelesu dunu da sia: yolesimu da defea.

31 Dilia huluane - dunu afae amola fa:no eno dunu afae, fi dunu huluane dawa:ma:ne amola fidisu lama:ne, Gode sia: olelemu da defea. 32 Be Gode Ea balofede (Gode Sia: Alofesu Dunu) dunu amo, e da hi gobele ea a:silibu ouligimu dawa:. 33 Amo bai bagade da Gode da wili gala:su bagade higasa. E da ninia asabole olofoiwane esalumu hanai gala. Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane ilia hou defele, 34 dilia gilisisu amo ganodini uda ilia da ouiya:le esalumu da defea. Ilia da hame sia:mu. Yu sema defele, uda da ouligisu hou hame hamomu. 35 Ilia da sia: bai dawa:mu hanai galea, ilia fa:no ilia diasuga egoama adole ba:mu da defea. Be uda da sia:ne gadosu diasu ganodini sia:mu da defea hame.

36 Be dilia Golidia dunu! Dilia fawane da Gode Sia: degabo olelebela:? Gode sia: da dilima fawane doaga:bela:? Hame mabu! 37 Nowa dunu da hisu e da Gode Ea sia: adole iasu dunu o e da Gode Ea fidima:ne iasu lai dagoi dawa:sea, na waha sia: dedei da Hina Gode hamoma:ne sia:beba:le dedei, amo e da dawa:mu da defea. 38 Be amo dunu da na sia: nabimu higa:i galea, defea, ea sia: amola mae nabima.

39 Amaiba:le, na fi dunu! Dilia Gode Sia: olelemusa: hanamu da defea. Be dunu ilia da sia: hisu hisu amoga olelemu dawa:sea, ilia logo mae hedofama. 40 Be udigili hame, be dawa:iwane, gebewane amola olofoiwane hawa: hamosu huluane hamoma:mu.

15

Gode da Yesu Gelesu Ea Da:i Hodo Bu Wa:legadolesi

1 Na fi dunu! Dilia bu dawa:ma:ne, na da wali na musa: olelei liligi, Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala, dilima bu olelemu. Amo dilia nabalu, dilia dogo ganodini esa agoane sali, amola amo sia: da dilia dafawaneyale dawa:su

hou ea bai diala. 2 Amo sia: da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala amola na da
amo dilima olelei. Dilia amo sia: mae yolesili, lalegagusia, Gode Ea Sia:
Ida:iwane Gala da dilia gaga:su liligi ba:mu. Amai hame ganiaba, dilia da
udigili lalegagula:loba.

3 *Amo olelesu liligi da bai bagadedafa. Amola na da lalegagui
dagoiba:le, bu dilima olelei dagoi. Amo Gode Sia: Dedei defele, Yesu Gelesu
da ninia wadela:i hou dabe hamoma:ne, bogoi dagoi. 4 †Amalalu, eno dunu
da Ea da:i hodo uli dogoi ganodini sali. Eso udiana amoga, Gode Sia: Dedei
defele, Gode da Ea da:i hodo wa:legadolesi.

5 ‡Amalalu, Bida hidadea, fa:no Yesu Ea asunasi dunu fagoyale gala
huluane, ilia da Ea uhi da:i hodo ba:i dagoi. 6 Amalalu, Ea fa:no bobogesu
dunu idi 500 baligi da gilisili, Yesu Gelesu ba:i dagoi. Amo bagohame
da wali esala, be mogili bagahame fawane da bogoi. 7 Amalalu, Ya:mese
da Yesu Ea esalebe da:i hodo ba:i, amola fa:no Yesu da Ea asunasi dunu
huluane ilima misi.

8 §Fa:nodafa, Yesu Gelesu da na e ba:ma:ne, nama misi. Be na hou
da hisu, amo mano da ea lalelegesu eso ilegei mae doaga:le hedolowane
lalelegesa agoaiwane ba:sa. 9 **Bai na hou da fonobahadi. Asunasi dunu
huluane ilia hou da na hou baligisa. Na da Yesu Ea fa:no bobogesu fi
ilima se iabeba:le, nama asunasi dunu dio asulimu da defea hame galu.
10 Be Gode da noga:le fidibiba:le, na hou da afadenene, na hou waha ba:sa
agoane diala. Na musa: hou yolesili, na da gasa hawa: hamobeba:le, eno
asunasi dunu ilia hawa: hamosu baligi dagoi. Be amo hawa: hamosu na
da hame hamoi. Gode Ea hahawane iabe na da:i hodo ganodini hawa:
hamobeba:le, amo gasa hawa: hamosu ba:i.

11 Amaiba:le eno sia: hame be amo sia: fawane na amola eno asunasi
dunu, ninia olelesa. Amola dilia dafawaneyale dawa:su hou ea bai da goea.

Gode da Ninia Da:i Wa:legadolesimu

12 Defea! Ninia olelesu da amane. Gode da Yesu Gelesu Ea bogoi da:i
hodo wa:legadolesi dagoi. Amaiba:le, dilia mogili abuliba:le bogoi dunu
wa:legadolesimu hou da hamedei amo amane sia:sala:? 13 Amo sia: da
dafawane ganiaba, Gode da Yesu Gelesu hame wa:legadolesi. 14 Amola
Gode da Yesu hame wa:legadolesiaba, ninia da dilima olelemu bai da
hame gala:loba amola dilia dafawaneyale dawa:su da bai hame gala:loba.
15 Eno amai galea, ninia Gode da Yesu Gelesu bogoi wa:legadolesi
amo olelebeba:le, ninia da ogogosu dunu agoai ba:la:loba. Be bogoi
wa:legadolisisu hou da dafawane hame ganiaba, Gode da Yesu Gelesu
hame wa:legadolesila:loba. 16 Amola bogosu dunu da wa:legadomu
hamedei ganiaba, Yesu Gelesu da hame wa:legadola:loba. 17 Amola Gode
da Yesu Gelesu hame wa:legadolesi ganiaba, dilia dafawaneyale dawa:su
hou da ogogosu agoai gala:loba. Dilia da hame gaga:la:loba.

18 Amai ganiaba, Yesu Ea hou lalegagui dunu bogoi da hame
gaga:la:loba. 19 Ninia Yesu Gelesuma madelagiba:le, hobea misunu
dafawane hamoma:beyale dawa:lusu amo ea bai da osobo bagadega
esalusu hou fawane ganiaba, ninima baligiliwane da:i dione asigimu da
defea gala:loba. 20 Be sia:dafa da agoane. Gode da Yesu Gelesu golai

---

* **15:3:** Aisaia 53:5-12 † **15:4:** Gesami Hea:su 16:8-10; Ma:diu 12:40; Asunasi Dunu Ilia Hou 2:24-32 ‡ **15:5:** Luge 24:34, 24:36; Ma:diu 28:16-17; Maga 16:14; Yone 20:19 § **15:8:** Asunasi Dunu Ilia Hou 9:3-6 ** **15:9:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:3

amo wa:legadolesiba:le, E da eno dunu golaiwane dialebe amo defele wa:legadolesimu. 21 Bai dunu afadafa wadela:le hamobeba:le, bogosu da osobo bagadega doaga:i. Amo defele, Dunu afadafa noga:le hamobeba:le, bogoi yolesima:ne wa:legadolesisu hou da misi dagoi. 22 Dunu huluane da ilia musa: eda A:da:me ema madelagiba:le, bogosu dawa:. Amo defele, ilia Yesu Gelesu Ema madelagiba:le, bu esaloma:ne wa:legadolesisu hou dawa:mu. 23 Be Gode da Ea ilegei defele, dunu huluane afae afae wa:legadolesimu. E da hidadea Yesu Gelesu wa:legadolesili, fa:no Yesu da osobo bagadega bu masea, E da Yesu Ea lalegagui dunu wa:legadolesimu.

24 Amasea, soge wadela:mu eso da doaga:mu. Yesu Gelesu da a:silibu ouligisu dunu amola gasa bagade hou hina, amo huluane hasalasili, E da Gode Ea Hinadafa Hou Ea Adama bu imunu. 25 ††Bai Yesu Gelesu da Hinadafa hou hamonanu, amogainini Gode da Yesu Ea ha lai dunu ilima osa:le heda:ma:ne hasalasimu. 26 Fa:nodafa, eno ha lai huluane fane legei dagoiba:le, E da bogosu hasalasimu. 27 ‡‡Gode Sia: da agoane dedei diala, ‘Gode da Yesu Ea emoga osa:le heda:ma:ne, liligi huluane ligisisa.’ Be ‘liligi huluane’ ea bai da eno liligi huluane be Gode hame. Bai Gode Hi da liligi huluane Yesu Gelesu osa:ma:ne ligisisa. 28 Be Yesu Gelesu da liligi huluane amoma Hinawane esalea, Gode da Ea Hinadafa hamoiba:le, Yesu da bu Gode da Hinadafa sia:mu. Amasea, Gode da dafawane liligi huluane amoma Hinadafa esalumu.

29 Be dunu eno ilia bogoi dunu fidima:ne, abuliba:le ba:bodaise hamosala:? Mogili ilia sia:i defele, Gode da bogoi dunu hame wa:legadolesisa ganiaba, ilia fidima:ne ba:bodaise hamomu da hamedei liligi gala:loba. 30 Ninia amola! Wa:legadosu hou da dafawane hame galea, ninia abuliba:le eso huluane bogosa:besa:le dawa:sala:?

Bolo da Se Nabasu be Hahawane Gala

31 Na fi dunu! Eso huluane, bogosu da nama gadenene doaga:sa. Ninia da gilisili Hina Gode Yesu Gelesu Ema madelagi dagoi, na da fedege agoane hahawaneba:le dilima hidale agoane sia:sa 32 §§Na da osobo bagade dunu ilia hou fawane dawa:beba:le, gasonasu nimi bagade ohe fi agoane Efesase moilaiga gegei ganiaba, na da hamedei agoane hamonana:noba. Be bogoi dunu ilima bu wa:legadolesisu da hamedei ganiaba, defea, musa: sia:, “Ninia ayawane bogomuba:le, wali eso mae dawa:le ha:i amola adini bagade manu da defea.” amo sia: da defea gala:loba.

33 Be dunu eno dili giadofale oule masa:besa:le, ilima mae fa:no bobogema! Sia: agoane diala, “Dilia wadela:i dunuma gilisisia, dilia hou da wadela:lesi dagoi ba:mu.”

34 Dilia! Wadela:i hou yolesili, bu hou ida:iwane hamoma:ne sinidigima. Dilia gogosiamu da defea. Mogili dilia Gode hamedafa dawa:, na da sia:sa.

Wa:legadolesi Da:i Hodo ea Hou

35 Be dunu afae da amane adole ba:mu, “Gode da habodane bogoi dunu wa:legadolesima:bela:? Ilia wa:legadoi da:i hodo da adi agoane ba:ma:bela:?” 36 Di da gagaoui dunu! Di da ha:i manu hawa: osoboga bugisia, amo da hidadea biolalu, bu sono heda:mu. 37 Be hawa: bugi da oso fawane. Amabela:? Widi o na:si o eno oso. Be sono da heda:sea, e da da:i hodo agoane ba:sa. 38 Gode Hi da Ea hanai defele hawa: amoma hodo

---

†† **15:25:** Gesami Hea:su 110:1 ‡‡ **15:27:** Gesami Hea:su 8:6 §§ **15:32:** Aisaia 22:13

iaha. 39 Esalebe fi huluane ilia da hu hisu hisu gala. Dunu fi da hu afae gala. Ohe fi ilia hu da hisu, sio fi da hu eno amola menabo fi da hu eno,.
40 Amola mu amo ganodini hodo eno diala. Amola osobo bagade amoga hodo eno gala. Mu amo ganodini hodo ida:iwane ba:su hou da hisu, osobo bagade amo ganodini hodo ida:iwane ba:su hou da hisu. 41 Eso ea ida:iwane ba:su hou da hisu, oubi ea ida:iwane ba:su hou da hisu, gasumuni ilia ida:iwane ba:su hou da hisu. Amola gasumuni fi amo ganodini gasumuni afae afae ilia ida:iwane ba:su da hisu hisu.
42 Gode da bogoi dunu wa:legadolesisia, agoaiwane hou ba:mu. Dunu da bogoi da:i hodo uli dogosea, amo da bogosu liligi agoai ba:sa. Be Gode da amo wa:legadolesisia, amo da eso huluane esalalalumu liligi agoane ba:mu. 43 Dunu da bogoi da:i hodo uli dogone salasea, amo da noga:i hame ba:su gasa hame liligi agoane ba:sa. Be Gode da bogoi ea da:i hodo bu wa:legadolesisia, da:i hodo da bu noga:idafa amola gasa bagade ba:mu.
44 Dunu da osobo bagadega osobo bagade dunu ea da:i hodo gala, amalu bogole uli dogone sali dagoi ba:mu. Be Gode da amo da:i hodo wa:legadolesisia, e da a:silibu ea da:i hodo agoane ba:mu. Osobo bagade da:i hodo da galebeba:le, a:silibu da:i hodo amola da gala.
45 ***Gode Sia: Dedei Buga sia: defele, “Gode da musa: dunu A:da:me, osobo bagade dunu agoane esaloma:ne hahamoi. Be fa:nodafa misi Dunu da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu iabe A:silibu Dunu.” 46 A:silibu da:i hodo da hidadea hame maha. Hidadea osobo bagade da:i hodo hamone, fa:no a:silibu hou da doaga:sa. 47 Gode da bisi dunu amo A:da:me, osoboga hahamoi. Be e bagia misi A:da:me da Hebene amoga misi dagoi. 48 Osobo bagade dunu ilia da dunu osoboga hamoi defele esala. Be Hebene amoma heda:mu dunu da Hebene amoga misi Dunu amo defele esala. 49 Ninia waha da dunu osoboga hahamoi amo defele ba:sa. Amo defele, fa:no ninia Dunu amo da muagado misi amo defele ba:mu.
50 Na fi dunu! Bai da agoane diala! Hu amola maga:me, amoga hamoi dunu da hame afadenesea, Gode Ea Hinadafa Hou hame ba:mu. Dasamu liligi da Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hou hame dawa:mu.
51 †††- 52 Be wamolegei dafawane sia: nabima! Ninia da huluanedafa hame bogomu. Be soge wadela:mu dalabede fulabosu nabasea, ninia sisisigi defele hedolowane afadenei dagoi ba:mu. Dalabade dubi nabasea, Gode da bogoi dunu bu mae bogoma:ne wa:legadolesimu. E da ninia huluane afadenemu. 53 Bogomu liligi afadenene, E da bu eso huluane esalalalumu liligi hahamomu. Bogomu liligi bu afadenene, E da bogomu hamedei liligi bu hahamomu. 54 ‡‡‡Amasea, bogomu liligi afadenene, bu hame bogomu liligi hahamoi dagoi ba:sea, ninia Gode Sia: dedei diala dafawane ba:mu, amane,

“Bogosu da gugunufinisi dagoi!
Gode da huluane hasalasi dagoi!”

55 §§§Bogosu! Dia hasalasisu da habila:?
Bogosu! Dia ninima se imunu da hamedei galebe.”

56 Wadela:i hou da dialebeba:le, bogosu da ninima se imunusa: gasa gala. Amola ninia sema dedei dawa:beba:le, wadela:i hou da ninima gasa gala. 57 Be ninia Hina Gode Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le, Gode da ninima hasalasisu hou ia dagoi. Amaiba:le ninia Godema nodone sia:mu da defea.

*** **15:45:** Mui 2:7 ††† **15:51:** 1 Desalounia 4:15-17 ‡‡‡ **15:54:** Aisaia 25:8 §§§ **15:55:** Hosia 13:14

58 Amaiba:le, na dogolegei fi dunu! Dilia gasawane leloma! Dilia Hina Gode
Yesu Gelesu amo Ea hawa: hamonanebeba:le, mae yolesili noga:le hawa:
hamoma. Dilia da Hina Gode Ea hawa: hamonanebeba:le, hawa: hamosu
huluanedafa da bai gala.

16

Eno Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Dunu Ilima Muni Iasu

1 *Dilia Gode Ea fi dunu Yudia soge amo ganodini fidima:ne muni
gagadomusa:, amo sia: dilia dedei na da waha sia:mu. Na Gala:isia sese
dunuma olelei, amo defele dilia hamoma. 2 Sada:i eso huluane, dilia muni
lai liligi amo ilegei defele mogili la:ididili ligisima. Amasea, dilia amo muni
gagadosea, na bu masea muni huluane gagadoi dagoi ba:mu. Amasea
muni eno hame lamu.
3 Dilia amo muni Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli masa:ne,
ouligisu dunu ilegema. Amasea, na doaga:sea, Yelusaleme fi dunu da
ili hahawane yosia:ma:ne, na da dilima ilegei dunu, ilima meloa dedene
imunu. Amasea, amo dunu asunasimu. 4 Na amola masusa: dawa:sea, na
da ili sigi masunu.

Bolo ea Fa:no Hamomu Ilegei

5 †Na da hidadea Ma:sidounia sogega asili, baligili, fa:no dilima
doaga:mu. Be hidadea Ma:sidounia ba:mu. 6 Na da eso eno dilima gilisili
esalumu. Amabela? Anegagi oubi huluane amoga dili sigi esalumu.
Amasea, na masunu hanai soge amoga masa:ne, dilia na fidimu da defea.
7 Be na da eso afae fawane esalumu higasa. Hina Gode da na logo fodosea,
na da eso bagohame dilima sigi esalumu hanai gala mabu.
8 ‡Na da guiguda: Efesase moilai amoga ouesalu, Bedigosidi Lolo Nasu
eso doaga:beba:le fawane fisimu. 9 Gode da na guiguda: bagadewane
hawa: hamomusa:gini, nama logo doasi dagoi. Be ha lai dunu amola logo
damusu liligi bagohame diala.
10 §Dimodi da dilima doaga:sea, dilia amo dunu hahawane yosia:ma. Bai
e da na hou defele, Hina Gode Ea hawa: hamonana. 11 Ea hou mae higama.
Be e da olofoiwane asili, nama bu hahawane doaga:ma:ne, dilia fidima. E
amola na fi dunu eno da nama bu doaga:mu, na da dawa:lala.
12 Wali, naeya Abolose ea hou na dilima olelemu. E da dilima
gousa:musa: masa:ne, na da eso bagohame ema sia:nanu. Be e da
wahadafa o fa:no masa:bela:? E da fada:ne hame dawa:. Be e da logo
ba:sea dilima masunu.

Sia: Dagosu Sia:

13 Defea, dilia mae golale, gasawane, mae beda:iwane, dilia
dafawaneyale dawa:su hou amo ganodini moloiwane leloma. 14 Dilia
hawa: hamosu huluane asigiwane hamoma. 15 **Dilia da Sidefana:se ea
sosogo fi dawa:. Ilia Aga:ia soge ganodini degabo Yesu Ea hou lalegagui.
Ilia wali Gode Ea fi dunu bagadewane fidisa.
16 Na fi dunu! Na dilima ha:giwane sia:sa. Dilia agoai dunu amola ilia
fidisu dunu ilia hou ba:sea, ilima fa:no bobogema.

---

* **16:1:** Louma 15:25-26 † **16:5:** Asunasi Dunu Ilia Hou 19:21 ‡ **16:8:** Gobele Salasu 23:15-21; Mousese ea Malasu 16:9-11; Asunasi Dunu Ilia Hou 19:8-10 § **16:10:** 1 Golidia 4:17 ** **16:15:** 1 Golidia 1:16

17 Sidefana:se, Fodiuna:idase amola Aga:igase, ilia da misiba:le na
hahawane gala.
18 Dilia odagi na hame ba:beba:le, na da dilima fofagi galu. Be ilia
musa: dilia dogo denesi, amo defele ilia nama misiba:le, na dogo denesi.
Agoaiwane dunu ilia hou noga:le ba:ma.
19 ††Yesu Ea fa:no bobogesu fi A:isia soge ganodini fi dunu da dilima
asigi sia: sia:sa. A:gowila, Balisila, amola Yesu Ea fa:no bobogesu fi amo
da ela diasuga gilisisa, ilia hahawane dogolegele asigi sia: dilima adosisa.
20 Ninia fi dunu huluane guiguda: esala da dilima asigi sia: olelesa.
Dilia da eno dunu eno dunuma hahawane eya ola agoane nonogoma.
21 Na da na loboga amo sia: dedesa. Na, Bolo, da dilima asigi sia: adosisa.
22 Nowa dunu da Hina Godema asigidafa hame dawa:sea, amo dunuma
gagabusu aligimu da defea.
Hina Gode Yesu Gelesu da bu misunu.
Ninia Hina Gode! Di misa!
23 Hina Gode Yesu Ea hahawane dogolegele iabe hou da dilima
dialoma:mu.
24 Ninia gilisili Yesu Gelesuma madelagiba:le, na asigidafa sia: dilima
adosisa.
Sia: Ama Dagoi

†† **16:19:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:2

2 Golidia

(Da:i Sia: - 2 Corinthians; Modu - 2 Korinto; Bisini - 2 Korin)

Hidadea Sia:.

Bolo da Golidia Yesu Ea Fa:no: Bobogesu Fi dunu ilima eno meloa dedene i. Amo esoga, ilia da Boloma hahawane hame galu. Golidia fi dunu mogili ilia Boloma sia:ga gegesu. Be e da ilima bu gousa:musa: dawa:lalu. Bu gousa:beba:le, e da hahawane bagade galu. Meloa dedei amo ganodini, Bolo da musa: ilima gagabole sia:i amo ea bai ilima olelei. Musa: meloa ganodini e da ilima gasa bagade sia:beba:le, ilia gogosiane, ilia hou fonobone, ema bu gousa:i. Amo dawa:beba:le, Bolo da 2 Golidia meloa ganodini hahawane sia:i. Amalalu, hame gagui Yesu Ea fa:no bobogesu dunu Yudia soge ganodini, amo Golidia dunu ilia noga:le fidima:ne muni ima:ne, e da ilima sia:i. Meloa fa:no bega: Bolo da asunasi dunudafa e da sia:sa. Eno dunu Golidia fi ganodini, ilisu da asunasi dunudafa amola Bolo da ogogosu ilia sia:beba:le, Bolo da ea hou gaga:i.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-11
2 Bolo da ea Hou Golidia Dunuma Olelei...Sia:alalo 1:12-7:16
3 Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Dunu Yudia
Soge Ganodini Ilima Iasu Hou...Sia:alalo 8:1-9:15
4 Bolo da ea Asunasi Dunudafa Hou Gaga:i...Sia:alalo 10:1-13:10
5 Dagosu Sia:...Sia:alalo 13:11-14

2 Golidia

1 *Na, Bolo, da Gode Ea ilegeiba:le, Yesu Gelesu Ea asunasi dunu hamoi dagoi. Na amola ninia fi dunu Dimodi, ania da dili, Gode Ea fa:no bobogesu fi dunu Golidia moilai bai bagade ganodini amola Gode Ea fi dunu Aga:ia soge ganodini, dilima meloa dedesa.

2 Dilia da ninia Ada Gode amola Hina Yesu Gelesu, amo Ea hahawane dogolegele iasu amola olofosu dawa:ma:ne, na da Godema sia:ne gadosa.

Bolo da Godema Nodone Sia:ne Gadosu

3 Gode da ninia gogolema:ne olofosu Ada esala. Ninia fidisu huluane da Ema maha. E da ninia Hina Gode Yesu Gelesu amo Ea Ada. Ninia Ema hahawane dogolegele nodone sia:ne gadomu da defea. 4 Ninia se nabasea, E da ninia fidisu dunu esala. Amaiba:le, E da ninima dogo denesisu hou olelebeba:le, amo dogo denesisu ninia lalegaguli, eno dunu ilia se nabasea, ilima dogo denesisu hou imunusa: dawa:.

5 Ninia Yesu Gelesu Ea se nabasu bagohame, amo gilisili se naba. Amo defele, ninia Yesu Gelesuma madelagiba:le, Gode Ea fidisu amola ba:lala. 6 Ninia se nabasea, bai da dili fidima:ne amola dili gaga:ma:ne, se naba. Amasea, Gode da ninima fidisu iasea, amo da dili fidima:ne amola dilia da ninia defele se nabasea mae dafama:ne, Gode da amo fidisu ninima iaha. 7 Amaiba:le, dilia dafasa:besa:le ninia da hame beda:sa. Ninia se nabasu defele dilia naba, amo ninia dawa:. Be ninia fidisu defele, amo Gode da dili fidisa, amo amola ninia dawa:.

---

* **1:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:1

8 †Be ninia fi dunu! Ninia A:isia soge ganodini se bagade nabasu,
amo dilia bu dawa:ma:ne na da sia:sa. Ninia da:i dioi baligiliwane
ba:beba:le, bogomusa: dawa:i galu. 9 Ninia da Gode da ninima ninia da:i
hodo bogoma:ne fofada:i dagoi dawa:i galu. Be amo hou da ninia hou
adoba:musa: ninima doaga:i. Ninia gasa mae dawa:le, be Gode amo Ea
bogoi wa:legadolesisu hou dawa:su, amo Ea gasa fawane dawa:ma:ne, amo
hou da ninima doaga:i. 10 - 11 Be ninia mae bogoma:ne, Gode da gaga:i
amola E da bu gaga:mu. Amola dilia da nini fidima:ne Godema sia:ne
gadolalea, ninia dafawane hamoma:beyale dawa:lusu bai da Gode amo
ganodini dialumu. Amasea, sia:ne gadosu bagohame nabasea, Gode da bu
adole imunu amola E da ninima hahawane olelemu. Amasea, E da nini
fidibiba:le, dunu bagohame da Ema ha:giwane nodone sia:ne gadomu.

Bolo da ea Fa:no Hawa: Hamomu Dawa:i Liligi amo Afadenei

12 Ninia da wali osobo bagadega esalebeba:le, hou noga:iwane hamosa.
Amo da dafawane ninisu ninia asigi dawa:su da ninima olelebeba:le, ninia
hahawane gala. Ninia dilima na:iyado hou hamosa amo da Gode da
osobo bagade dunu ea hou mae dawa:le, be gasawane amola asigiwane
olelebeba:le, ninia da dilima moloiwane amola mae ogogolewane hamosu.
13 - 14 Ninia dilia idisu amola dawa:su, amo defele dilia dawa:ma:ne ninia
dilima dedesa. Be wali dilia da ninia hou la:idi fawane dawa:sa. Be ninia
hou huluane dilia dawa:mu da defea. Amasea, Hina Gode Yesu Ea bu
misunu eso amoga, dilia da ninia dilima hahawane hou amo defele, dilia
da ninima hahawane ganumu.

15 Amo huluane na dafawaneyale dawa:beba:le, na da adunawane dil-
ima misusa: dawa:i galu. 16 ‡Na da Ma:sidounia moilai bai bagade amoga
doaga:musa: ahoana, dili ba:musa: dawa:i galu. Amalu, Ma:sidounia
yolesili, ahoanu, na da dili bu ba:musa: dawa:i. Amalalu, ba:lalu, dilia
da na Yudia sogega asunasimu na da dawa:i galu.

17 Agoane hamomusa: dawa:beba:le, na da ogogole hamoi dilia
dawa:bela:? Na da gilisili “Ma” amola “Hame”, sia:sala:? Hame mabu.
18 Gode da dafawane sia:sa. Amo defele, na sia: da dafawane. Na gilisili
“Ma” amola “Hame”, amo dilima hame sia:i. 19 §Be Sailase, Dimodi amola
na, ninia da Yesu Gelesu, Gode Ea Manodafa amo Ea hou dilima olelei.
Yesu da ogogolewane “Ma” amola “Hame”, gilisili hame sia:sa. Be E da
Gode Ea gasa bagade “Ma” sia:su Dunu. 20 E da Gode Ea hahawane ilegele
imunu sia:i amoma “Ma” sia:su Dunu. Amaiba:le, ninia Gode Ea hadigi
ba:lalu, Yesu Gelesu Ea Dioba:le, Godema “Ama” sia:sa. 21 Gode Hi fawane
da dili amola nini, gilisili Yesu Gelesuma madelagiba:le, ninia eso huluane
mae bogole Fifi Ahoanusu lai dagoi dafawaneyale dawa:sa. 22 Gode Hi da
Ea na:iyado fi hamomusa:, nini eno dunuma afafane, ilegei dagoi. Ninima
hobea misunu liligi, Gode Ea imunu liligi amo noga:le dawa:ma:ne, Gode
da Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo ilegesu defele, ninia dogo ganodini sali
dagoi.

23 Gode da na ba:su dunu. E da na dogo ganodini asigi dawa:su
dawa:lala. Be na da dilima ougili gagabole sia:sa:besa:le, Golidia moilai
bai bagade amoga hame misi.

24 Ninia dilima gasa bagadewane ouligisuwane sia:mu higasa. Dilia Gode
Ea hou noga:le lalegagui ninia dawa:. Be dilia bu hahawane esaloma:ne,
ninia da dili gilisili hawa: hamonana.

---

† **1:8:** 1 Golidia 15:32 ‡ **1:16:** Asunasi Dunu Ilia Hou 19:21 § **1:19:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:5

2

1 Amaiba:le, dilia da:i dioi nabasa:besa:le, na da dilima hame misunu dawa:i galu.

2 Bai na da dilima se nabima:ne sia:sea, nowa da na dogo denisima:bela:? Na da dilima se nabima:ne sia:i ganiaba dilia da na dogo bu denisimu hamedeiwane ba:la:loba. 3 Na da dilima doaga:le, se nabimu higa:i galu. Amaiba:le, na da dilima hame misi. Na da meloa fawane dedene i. Na da hahawane galea, dilia huluane amola da hahawane gala, amo na dawa:. 4 Na dogo ganodini se bagade nabawane, na da dinanuwane dilima meloa dedene i. Na da dili da:i dioi nabima:ne hame dedei. Be dilia huluane na dilima asigidafa hou, amo dili dawa:ma:ne, na amo meloa dedene i.

Wadela:i Hamosu Dunu ilima Gogolema:ne Olofosu Olelema

5 Be nowa dunu da nama da:i dioma:ne hamoi, e da amo defele dilima da:i dioma:ne hamoi. (Na da amo dunuma gasa bagade hamomu higa:iba:le, amane sia:sa.)

6 Be amo dunu da dilia mogili bagohame amo dilia loboga se dabe iasu lai dagoiba:le, wali se dabe iasu yolesima. 7 Wali, e da Gode Ea hou lalegagui hou amo huluane yolesisa:besa:le, amo dunu ea hou dilia gogolema:ne olofole, bu fidima. 8 Na dilima ha:giwane edegesa! Wali asigidafa hou ema olelema! 9 Na musa: meloa dedei, na da dilia habodane lela, amola dilia na hamoma:ne sia:i amoma nabasu hou adoba:ma:ne dedei. 10 Be dilia da eno dunu ea wadela:i hou gogolema:ne olofosea, na amola da dilima asigiba:le, Yesu Gelesu ba:ma:ne, amo defele gogolema:ne olofosa. 11 Amo da Sa:ida:ne da ninima osa:le heda:sa:besa:le, ninia hamosa. Bai ninia da ea ilegesu hou dawa:.

Bolo da Daloua:se Moilai Bai Bagadega Beda:i

12 *Na da Daloua:se moilai bai bagade amoga Gode Ea Sia: Ida:iwane, Gelesu Ea hou olelesu sia:, amo olelemusa: doaga:loba, na da Hina Gode da hawa: hamosu logo fodoi dagoi ba:i. 13 Be na da ninia fi dunu Daidase amo hogole ba:loba hamedeiba:le, bagadewane beda:i. Amaiba:le, na da amo fi dunuma asigibio sia:nanu, Ma:sidounia moilai bai bagadega asi.

Yesu da Hasalasu Hou Olelesa

14 Be Godema nodoma! Ninia Yesu Gelesuma madelagiba:le, fedege agoane ninia da eso huluane, dunu huluane ba:ma:ne, ninia da Yesu Ea hasalasu fi amo ganodini se iasu hamosu dunu agoane Gode ea mogodigisu ganodini ahoa. Gode da ninima gasa iabeba:le, ninia Ea hawa: hamosu hamobeba:le, Yesu Gelesu Ea hou heda:beba:le, dunu huluane amo hou gabusiga: agoane naba. 15 Be ninia da:i hodo da gabusiga: agoane. Yesu Gelesu da nini oloda da:iya Godema ima:ne ligisisa. Gode Ea hou lalegagui dunu amola Gode Ea hou hame lalegagui dunu, ilia gilisili amo gabusiga: naba. 16 Be hame gaga:i dunu da amo hou bogoma:ne gaha agoane naba. Be gaga:lalebe dunu da amo eso huluane mae bogole Fifi Ahoanoma:ne gabusiga: agoane naba. Amaiba:le, Gode Sia: Ida:iwane olelema:ne, nowa dunu da defele esalabala?

17 Mogili ilia Gode Ea Sia: Ida:iwane da udigili osobo bagade liligi dawa:beba:le, mae dawa:iwane olelesa. Be ninia da agoane hame hamosa. Be Gode da nini asunasiba:le, ninia da Yesu Gelesu Ea hawa: hamosu dunudafa hamoiba:le, E ba:ma:ne moloiwane hawa: hamosa.

---

* **2:12:** Asunasi Dunu Ilia Hou 20:1

3

Gaheabolo Gousa:su Hawa: Hamosu Dunu

1 Amo sia: ninia sia:beba:le, dilia da nini gasa fi agoane ba:sala:? O dunu eno agoane, dilia da ninima gousa:musa:, ninia da eno dunuma ninia hou olelema:ne meloa dedei lama:bela:? 2 Be dilisu da ninia hou olelemusa:, meloa dedei agoane. Amo meloa dunu huluane ba:ma:ne da ninia dogo amo da:iya dedei diala. 3 *Yesu Gelesu Hi fawane da amo meloa dedene, ninia loboga dilima iasi. Amo meloa da nusiga dedei hame, be Gode Ea A:silibu amoga dedei. Amo da igi bianoi da:iya hame dedei, be osobo bagade dunu ilia dogo da:iya dedei dagoi.

4 Ninia Gode Ea gasa amo Yesu Gelesu Ea hamoi liligi, amo ninia dafawaneyale dawa:beba:le, amane sia:sa. 5 Ninisu da Gode Ea hawa: hamomu defele hame galebe. Gode Hi fawane da ninima gasa iabeba:le ninia da amo hawa: hamoma:ne gasa gala.

6 †Gaheabolo gousa:su da sema dedei liligi hame, be A:silibuga hamoi liligi. Amo hawa: hamomusa:gini Gode Hi fawane da ninia hou bu afadenei. Be sema dedei fawane dawa:sea, dunu ilia bogosu fawane ba:mu. Be A:silibu Ea hou dawa:sea, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ba:mu.

7 ‡Gode da Ea Sema nabuane gala, igi bianoi da:iya dedei. Isala:ili dunu ilia amo lale, Gode Ea hadigi ba:i. Mousese ea odagi da hadigi hamoi be amo hadigi da haba:domu agoane ba:i. Be Isala:ili dunu da ea odagi hadigi hamoiba:le, ba:mu gogolei galu. Gode Ea sema da bogosu fawane olelesa. Be amo da hadigi agoane ba:beba:le, 8 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea hamosu liligi (Gode Ea Gousa:su Gaheabolo) da bagade baligiliwane hadigi agoane ba:sa. 9 Sema hou da osobo bagade dunuma se imunusa: fofada:su olelei, amo liligi da hadigi agoane ba:i. Amaiba:le, hou ninima gaga:su olelesu liligi, amo da bagade baligiliwane hadigi agoane ba:sa.

10 Wali baligiliwane hadigi hou da doaga:beba:le, musa: hadigi da mugululi asi dagoi, amo ninia da sia:sa. 11 Musa: hadigi hou da fa:no mugulumusa:, fonobahadi fawane dialu. Be wali misi hadigi da eso huluane mae mugululi dialalalumu. Amaiba:le, amo ea hadigi da baligiliwane ba:sa.

12 Ninia da amo hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu liligi lalegaguiba:le, ninia da hame beda:iwane esala. 13 §Isala:ili dunu da hadigi Mousese ea odagiga dialu amo mugulumu ba:sa:besa:le, Mousese da ea odagi abulaga dedeboi. Be ninia agoaiwane hame hamosa.

14 Ilia dogo da igi agoane hamoi galu. Amola asili wali esoga, ilia musa: sema dedei idisia, ilia asigi dawa:su da fedege agoane abula amoga dedeboi dagoi. Dunu da Yesu Gelesuma madelagi dagoiba:le, fawane, amo dedebosu abula fadegai dagoi ba:sa. 15 Wali eso amolawane, Isala:ili dunu da Mousese ea Sema dedei buga idisia, ilia asigi dawa:su da abulaga dedeboi agoane ba:sa.

16 **Be amo dedebosu abula fadegamu logo da gala. Gode Sia: Dedei da Mousese ea hou amane olelesa, "E da Hina Godema sinidigiba:le, ea dedebosu abula fadegai dagoi ba:i." 17 Amo sia ganodini, "Hina Gode" dedei da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala. Amola Gode Ea A:silibu

---

* **3:3:** Gadili Asi 24:12; Yelemaia 31:33; Isigiele 11:19, 36:26 † **3:6:** Yelemaia 31:31 ‡ **3:7:** Gadili Asi 34:29 § **3:13:** Gadili Asi 34:33 ** **3:16:** Gadili Asi 34:34

Hadigidafa Gala da esalebeba:le, osobo bagade dunu da halegale, udigili lalebe hou dawa:sa.
18 Amaiba:le, ninia huluane ninia odagi dedebosu liligi fadegaiba:le, ninia odagi da Hina Gode Ea hadigi olelesa. Amo hadigi da Hina Gode Ea A:silibu amoga mahabeba:le, amo hadigi da mae fisili heda:sa. Amola Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, E da nini bu Yesu Gelesu agoane ba:ma:ne, ninia hou afadenenana.

4

A:silibu Hadigidafa Hou da Osoboga Hamoi Ofodo amo Ganodini Diala

1 Gode da ninima asigiba:le, Ea hawa: hamosu ninima olelei. Amaiba:le, ninia da hame da:i dioi. 2 Wamolegei gogosiasu hawa: hamosu huluane ninia yolesi dagoi. Ogogosu ninia hame dawa:. Ninia Gode Ea Sia: ogogole hame olelesa. Ninia dawa:iwane logo hogole, Gode ba:ma:ne hou huluane hamosa. Moloidafa dunu da ninima nodoma:ne, ninia da hamosa.
3 Be Gode Sia: Ida:iwane Gala amo ninia olelesu da dunu mogili ilima wamolegei gala. Be amo sia: da dunu ilia Helo sogega doaga:musa: ahoa, ilima fawane wamolegei. 4 Wadela:i osobo bagade 'gode' (Sa:ida:ne) da ilia asigi dawa:su gasi agoane hamoiba:le, ilia dafawaneyale hame dawa:be. Hadigi ilima mabe, amo hadigi da Gode Sia: Ida:iwane gala. Gode Sia: da Yesu Gelesu E da Gode defele esala amo olelesa. Be wadela:i osobo bagade 'gode' da amo hadigi logo damusa:.
5 Ninisu ninia hou hame olelesa. Ninia da Yesu Gelesu da Hina Godedafa, amola ninia Yesuma asigiba:le, dilima hawa: hamosu dunu agoane esalumu hanai, amo fawane ninia olelesa. 6 *Gode da musa: sia:i, "Hadigi da gasi ganodini hadigimu!" Amo Gode da ninia dogo ganodini, Ea hadigidafa Yesu Gelesu Ea odagi amo ganodini diala amo noga:le dawa:ma:ne, E da ninia dogo ganodini hadigi hamoi.
7 Ninia da amo A:silibu Hadigidafa hou lalegagui dagoi. Be ninia da fedege agoane, laga osoboga hamoi ofodo agoane diala. Bai ninia hame, be Gode Hi fawane da gasadafa gagusa, amola Ea gasa da nini osoboga hamoi ofodo (ninia da:i hodo) amo ganodini gala. 8 Eso bagohame ninia se naba. Be amo se nabasu da ninia hou hame banenesisa. Eso enoga ninia da beda:i, be ninia da hame hasalasi. 9 Ninima ha lai dunu bagohame esalebe ba:sa. Be ninia na:iyado dunu amolawane, ninia da eso huluane ba:sa. Ninia se naba, be ninia da:i hodo gugunufinisi hame ba:sa. 10 Ninia da:i hodo amo ganodini ninia Yesu Gelesu Ea esalusu olelema:ne, Ea bogosu dawa:digima:ne olelesu agoane gaguli ahoa. 11 Yesu Gelesu Ea esalusu olelema:ne, ninia da eso huluane gadenenewane bogomusa: agoane esala.
12 Ninia da:i hodo amo ganodini bogosu da hawa: hamonana. Be esalusu da dilia da:i hodo ganodini hawa: hamonana.
13 †Gode Sia: da amane dedei diala, "Na da dafawaneyale dawa:beba:le sia:i dagoi." Amo defele, ninia dafawaneyale dawa:beba:le sia:sa. 14 Gode da Hina Yesu Gelesu bu esaloma:ne wa:legadolesi. Amo defele, E da nini amola dili, gilisili Yesu Gelesu Ea midadi esaloma:ne, wa:legadolesimu.
15 Gode da dili fidima:ne, amo hou huluane hamoi. Amola Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou da dunu eno bagohame ilima doaga:sea, ilia da Gode Ea hadigi amoma nodoma:ne, sia:ne gadolalumu.

Dafawaneyale Dawa:su Esalusu Hou

* **4:6:** Mui 1:3 † **4:13:** Gesami Hea:su 116:10

16 Amaiba:le, ninia da:i dioi hou hamedafa dawa:. Eso huluane ninia da:i hodo da bogoma:ne da:i hamonana. Be ninia a:silibu da eso huluane bu gaheabolo agoane asigilala. 17 Ninia waha se nabasu da fonobahadi amola waha fawane. Hobea amo houba:le, ninia bidi amo waha hou bagadewane baligi, eso huluane hame dasasu liligi lamu. 18 Bai ninia da ba:su liligi mae dawa:le, hame ba:su liligi dawa:beba:le, bidi lamu. Siga ba:su liligi da eso bagahame ba:lalu, fisimu. Be hame ba:su liligi da eso huluane mae fisili dialalalumu.

5

1 Fedege agoane, ninia da:i hodo da ninia osobo bagade diasu gala. Gode da amo mugulusia, e da Hebene soge amo ganodini eso huluane dialalalumu diasu, Hi fawane hamoi liligi ninima imunu, amo ninia dawa:. 2 Be wali, ninia Hebene diasu amo Gode da ninima abula agoane idiniginisima:ne, ninia da hanaiba:le, dadawa:la. 3 Ninia amo diasu lai dagosea, ninia da da:i nabado hame ba:mu. 4 Ninia wali osobo bagade diasu amo ganodini esalebeba:le, da:i dioba:le, eganana. Bai ninia da osobo bagade da:i hodo fadegamu hame hanai. Be ninia bogomu liligi fadegale bu esalalalusu liligi lamu hanaiba:le, ninia gogonomosa. 5 Gode da amo afadenesu hou ninima ima:ne hamoi dagoi. Amola ninia da Ea hobea imunu liligi huluane dafawaneyale dawa:ma:ne, E da Ea A:silibu ninima i dagoi.

6 Amaiba:le, ninia da eso huluane mae beda:iwane esala. Ninia da ninia da:i hodo diasu agoane amo ganodini esalebeba:le, ninia Hina Gode Ea diasu amo ganodini hame esala, amo ninia dawa:. 7 Ninia esalusu hou da siga ba:su liligi hame, be asigi dawa:su ganodini dafawaneyale dawa:su hou fawane. 8 Ninia da beda:su hou hame dawa:. Ninia da ninia da:i hodo diasu yolesili, heda:le, Gode Ea diasu ganodini esalumu baligiliwane hanai gala. 9 Be ninia da:i hodo ganodini esalea o Gode Ea diasu ganodini esalea, ninia baligiliwane hanai liligi da Gode hahawane ba:ma:ne hou ida:iwane hamomu galebe. 10 *Bai ninia huluane da Yesu Gelesu Ea Fofada:su Fisu amoma doaga:mu. Amaiba:le, ninia Gode hahawane ba:ma:ne hawa: hamomu hanai. Yesu da nini huluanema, ninia osobo bagadega hawa: hamoi ida:iwane o wadela:iwane amo defele, bidi imunu.

Ninia Yesu Gelesuma Madelagiba:le, Godema Na:iyadodafa Hamoi

11 Ninia Godema beda:su hou dawa:. Amaiba:le, ninia eno dunuma olelemusa: dawa:lala. Ninia asigi dawa:su huluane Gode da ba:lala. Dilia dogo ganodini, dilia na hou amola dawa:mu, amo na da hanai gala. 12 Dilia da ninima asigima:ne, ninia da ninia hou bu hame olelesa. Be eno dunu da asigi dawa:sudafa mae dawa:le udigili dabua liligi ba:sa. Amaiba:le, dilia amo dunuma moloiwane olelema:ne, ninia houdafa da noga:i amo ninia dilima olelesa. 13 Ninia da dafawane dadousala:? Ninia Gode Ea hou fidima:ne dadousu agoai hamosa. Nini da dadousa hame? Ninia dili fidima:ne, agoane hamosa. 14 Ninia Yesu Gelesu Ea asigidafa hou lalegaguiba:le, amoga fawane hawa: hamosa. Dunu huluane gaga:ma:ne, Dunu afadafa da bogoiba:le, dunu huluane da Ea bogosu bidi agoane lai dagoi amo ninia dawa:. 15 E da dunu huluane gaga:ma:ne bogoi. E da hame bogoi dunu huluane ilia musa: hanai hou yolesili bu amo musa:

* **5:10:** Louma 14:10

bogoi Dunu (Gode da ili fidima:ne wa:legadolesi), Ea hanai hamoma:ne, Yesu da bogoi dagoi.
16 Amaiba:le, musa: hou yolesili, ninia eno dunu ea hou amo osobo bagadedunu ea hou defele hame abodesa. Musa: ninia da Yesu Gelesu Ea hou osobo bagade dunu ea hou defei amo defele ba:i. Be wali agoane hame hamosa. 17 Nowa dunu da Yesu Gelesuma madelagi galea, e da afadenene gaheabolo dunu hamoi dagoi. Hea liligi huluane da mugululi, fisi dagoi. Gaheabolo da doaga:i dagoi. 18 Gode Hifawane amo hawa: hamoi dagoi. Ninia musa: Ema ha lai esalu. Be Yesu Gelesu da hamobeba:le, Gode da ninia hou afadenene, nini bu Ema na:iyado hamoi. Amalalu E da eno dunu Ema na:iyado hamoma:ne, amo hawa: hamosu ninima i dagoi. 19 Ninia olelesu da agoane diala. Gode da Yesu Gelesu Ea hamobeba:le, osobo bagade fifi asi gala dunu huluane gousa:musa: dawa:lala. E da ilia musa: wadela:i hou mae dawa:le, ilima bu gousa:le na:iyado hamomusa:, amo olelesu ninia ilima sia:ma:ne, E da ninima sia:i.
20 Ninia da Yesu Gelesu Ea Sia: adole iasu dunu. Fedege agoane, Gode da ninia lafidili dilima sia:sa. Yesu Gelesu Ea dioba:le, ninia dilima ha:giwane adole ba:sa. Gode da dilia hou afadenene, dilia ha lai hou yolesili, bu Ea na:iyado hamoma:ne, dilia logo fodoma. 21 Yesu Gelesu da ledo hou amola wadela:i hou hamedafa galu. Be Gode da nini fidima:ne, ninia da hobea Ema madelagiba:le Ea Hadigidafa hou gilisili gaguma:ne, E da ninia wadela:i hou lale, Yesu gisima:ne, Ea da:iga ligisi.

6

1 Ninia da Gode amola gilisili hawa: hamonanebeba:le, ninia dilima ha:giwane adole ba:sa. Dilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu lai dagoiba:le, amo hou udigili mae lalegaguma. 2 *Gode Ea Sia: da agoane dedei diala,

“Na da dilima hahawane hou imunusa: ilegei eso da doaga:beba:le,
Na da dilia sia: nabi dagoi.
Na dilima gaga:su imunusa: ilegei da doaga:beba:le,
Na da dili fidi.”
Nabima! Wahadafa Gode Ea hahawane hou lalegaguma!
Wali eso, Gode Ea gaga:su lalegaguma!

3 Dunu eno da ninia hawa: hamosu da wadela:i amo ba:sa:besa:le, ninia da dafama:ne olelesu hame olelesa. 4 Be ninia da mae hihini, se nabasu amola gasa bagade hou mae dawa:le, hahawane mae yolesili hawa: hamonanebeba:le, ninia da Gode Ea hawa: hamosu dunudafa, amo eno dunu ilia ba:sa. 5 †Eno dunu da nini fai. Eno dunu da nini se iasu diasu ganodini sali. Eno dunu da ninima gegesu. Ninia gasa bagade mae helefili hawa: hamosu. Ninia mae golale amola ha:i mae nawane, se nabawane esalu.
6 - 7 Ninia hou da ledo hamedei. Ninia dawa:su hou lai dagoi. Gode Ea A:silibu da ninima olelebeba:le, ninia da hedolo hame ougi, eso huluane asigidafa hou hamosa. Amo hou da olelesu liligi. Ninia da amo hou, asigidafa amola dafawane sia: olelesa, amola Gode Ea gasa amoga hawa: hamonanebeba:le, dunu huluane da ninia da Gode Ea hawa: hamosu dunudafa ba:sa. Ninia gegesu liligi da moloidafa hou. Amoga ninia da doagala:sa amola amoga ninia hou gaga:sa. 8 Eso enoga dunu da ninima nodosa. Eso enoga ilia ninima lasogole sia:sa. Ninia da sia:dafa fawane

* **6:2:** Aisaia 49:8 † **6:5:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:23

sia:sa. Be eno dunu ilia da nini da ogogosa sia:sa. 9 Dunu eno da nini
hamedeidafa dunu agoane ba:sa. Be dunu huluane da ninia hou dawa:.
Dunu eno da ninia hou higabeba:le, ninia da bogoi dunu agoai ilia ba:sa,
be ninia da esala. Ninia se iasu laha be enoga hame medole legei.
10 Ninia da:i dioi naba, be eso huluane hahawane esala. Ninia da hame
gagui dunu agoane ba:sa. Be ninia sia: nababeba:le, dunu bagohame da
bagade gagui dunu agoane ba:sa. Ninia da hame gagui dunu agoane ba:sa,
be ninia da liligi huluane lalegagusa.
11 Ninia na:iyado dunu Golidia moilai bai bagade amoga esala! Ninia
dilima moloiwane sia:i dagoi. Ninia asigi dawa:su ninia dogo ganodini
diala huluane dilima olelei dagoi. 12 Ninia da dili hame higasu. Be dilia
fawane da nini higa:i. 13 Dilia da na manolali agoane esalebeba:le, na
dilima sia:sa. Ninia asigidafa hou dilima amo defele dilia dabe agoane
ninima bu asigimu da defea. Dilia ninima asigima!

Eno Wadela:i A:silibu amoma Dawa:su Dunu Ilima Mae Gilisima

14 Dilia amola Gode Ea hou hame lalegagui dunu da defele gilisili hawa:
hamomusa: mae dawa:ma! Bai amo da hamedei. Hou hadigidafa dunu
amola wadela:i hamosu dunu, da habodane gilisili hawa: hamoma:bela:?
Hamedei! Hadigi amola gasi, da habodane gilisili dialoma:bela:? Hamedei!
15 Yesu Gelesu amola Sa:ida:ne da hou afadafa defele hamomu da hamedei.
Yesu Ea hou lalegagui dunu amola Yesu Ea hou hame lalegagui dunu, elea
hou da defele hame. 16 ‡Gode Ea Debolo Diasu amola wadela:i loboga
hamoi ‘gode’ da gilisili gousa:mu hamedei! Bai ninia da Esalebe Gode
amo Ea Debolo Diasu diala. Gode Hisu da amane sia:i,

“Na da Na fi dunu ilia gilisisu ganodini esalumu.
Na da ilima Gode esalumu
amola ilia da Nama Na fi dunu esalumu.”

17 §Amaiba:le, Hina Gode da amane sia:sa,

“Wadela:i dunu yolesima!
Ilima afafama!
Dilia da ledo liligi amola ledo hou amoma maedafa gilisima.
Amasea, Na da dili lalegagumu.

18 **Na da dilima Eda esalumu!
Amola dilia da Nagofe amola Nadiwi esalumu!”
Hina Gode Bagadedafa da amane sia:sa

7

1 Na fi dunu! Amo hahawane dogolegele iasu Gode da ninima imunu
ilegele sia:i dagoi. Amaiba:le, wadela:i ledo amo da ninia da:i hodo amola
ninia a:silibu wadela:sa, amo dodofele, ninia hadigiwane esaloma:ne,
Godema beda:iwane hahamonanumu da defea.

Bolo da Hahawane Gala

2 Dilia ninima dogolegema! Ninia dunu afae amoma wadela:i hamedafa
hamoi. Dunu afae enoma ea hou wadela:ma:ne, ninia hame banenesi.
3 Na da amane sia:beba:le, dilima mae se ima:ne fofada:sa. Be na musa:
sia:i defele na da bu sia:sa. Ninia dilima bagadewane asigiba:le, ninia
amola dilia da eso huluane ninia esalea, o bogosea, gilisili fi afadafa hamoi
dagoi esala. 4 Dilia hou na dafawaneyale dawa:sa. Dilia houba:le na da

---

‡ **6:16:** 1 Golidia 3:16, 6:19; Gobele Salasu 26:12; Isigiele 37:27 § **6:17:** Aisaia 52:11 ** **6:18:** 2 Sa:miuele 7:14; 1 Hou Olelesu 17:13; Aisaia 43:6; Yelemaia 31:9

nodosa. Na da se bagade naba, be na da mae beda:iwane esala. Na da baligiliwane hahawane gala. 5 *Ninia da Ma:sidounia sogega doaga:loba, olofosu hame ba:i. Se nabasu, sia:ga gegesu, amola ninia dogo ganodini beda:su hou, amo fawane ba:i. 6 Be Gode da da:i dioi dunuma Fidisudafa esala. Daidase da ninima doaga:beba:le, Gode da ninia dogo denesi. 7 E da misi, be amoba:le fawane hame ninia dogo denesi. Be dilia da e fidi, amo e da ninima sia:ne iabeba:le, ninia hahawane ba:i. Dilia da na ba:musa: bagade hanai, amola dilia musa: houba:le gogosia:i, amola dilia na hou gaga:musa: dawa:i, amo e da ninima olelebeba:le, na da wali baligiliwane hahawane gala. 8 Na da dilima meloa dedene iabeba:le, dilia da:i dioi nabi. Na sia:beba:le dilia da:i dioi nababeba:le, na da gogosiamusa: dawa:i galu be hame gogosia:i. 9 Be wali na da hahawane gala. Dilia da:i dioi nababeba:le, na da hahawane hame galu. Be dilia da:i dioi nababeba:le, dilia hou da sinidigi dagoi ba:i. Amaiba:le na hahawane gala. Amo da:i dioi ganodini Gode da hawa: hamobeba:le, ninia da dilia hou hame wadela:lesi. 10 Gode da da:i dioi hou amo ganodini hawa: hamosea, E da dunu ilia hou sinidigili gaga:su hou ba:ma:ne hamosa. Amaiba:le, ilia eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu labeba:le, bu hame da:i diosa. Be osobo bagade dunu ilia da:i dioi hou da bogosu fawane olelesa. 11 Be dilia ba:ma! Gode da dilia da:i dioi amo ganodini agoane hamoi. Dilia da hou ida:iwane hamomusa: bu hanai. Dilia da wadela:i hame hamoi amo ha:giwane olelei. Dilia da beda:iwane fofogadigi. Dilia asigidafa hou olelei. Dilia wadela:i hamosu dunuma se dabe iasu imunusa: dawa:i. Dilia hou da moloidafa, amo dilia da noga:le olelei.

12 Amaiba:le, na meloa dedene i, bai wadela:i hamoi dunu amo ea houba:le hame, amola dunu da ea wadela:i houba:le se nabi, amo fidimusa: hame. Be dilia da Gode ba:ma:ne ninima asigidafa gala, amo dilia noga:le dawa:ma:ne na da meloa dedene i.

13 Amaiba:le, ninia dogo da denesi dagoi ba:i. Be amo fawane hame. Dilia da Daidase noga:le fidibiba:le, e da hahawane ba:i. Ninia da amo nababeba:le, hahawane bagade ba:i. 14 Na musa: ema amane sia:i, “Golidia dunu ilia hou da noga:iwane!” Amola dilia da noga:le hamobeba:le, amo sia: da ogogole hame olelei dagoi. Ninia da eso huluane dilima moloiwane sia:sa. Amola ninia sia: Daidase ema sia:i da hame ogogosa, ninia wali ba:sa. 15 Amaiba:le, ea asigi hou dilima da asigilala. Dilia da ea sia: nabawane hamobeba:le, amola dilia da ema beda:iwane yosia:i, amo dawa:beba:le e da dilima asigisa. 16 Be na da dilia hou da asigilai dagoi dafawaneyale dawa:beba:le, hahawane bagade gala.

8

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Godema Iasu Hou

1 *Ninia fi dunu! Gode da hahawane dogolegele iasu hou Ma:sidounia sese fi amo ganodini hamobeba:le, ilia da noga:le hamoi. Ninia amo hou dilima olelemu. 2 Ilia se bagade nababeba:le, adoba:su hou bagade ba:i. Be ilia dogo ganodini hahawane hou bagade ba:i. Ilia da hame gaguidafa dunu. Be ilia Gode Ea hawa: hamosu fidimusa:, muni bagade i. 3 Na da dilima dafawane sia:sa. Ilia hanaiba:le mae hihini ilia gagui defele iasu, amola eno bu baligiliwane i. 4 Ilia hanaiba:le, ilia Gode Ea fi dunu Yudia soge amo ganodini fidimusa: dawa:beba:le, ilia ninima ha:giwane adole

* **7:5:** 2 Golidia 2:13 * **8:1:** Louma 15:26

ba:i. Ilia da amo fidisu hou da ilima hahawane bagade liligi dawa:i galu.
5 Ilia da Godema imunu amo ninia hanai galu. Be ilia hahawane iasu
hou da ninia hanai amo baligi dagoi. Ilia hidadea ilia da:i hodo Godema i
dagoi. Amanoba, ilia Gode Ea hanai dawa:beba:le, nini fidimusa:, fedege
agoane ilia da:i hodo ninima i. 6 Daidase da amo iasu hou degabo olelei.
Amaiba:le ninia Daidase ema, e da amo hawa: hamosu mae yolesili, dilia
da amo asigidafa hou fidima:ne, dilima sia:ma:ne ema sia:i. 7 Dilia da
bagade gagui dunu agoane ba:sa. Dilia da dafawaneyale dawa:su hou,
bagade dawa:su hou, sia: olelesu hou, ninima fidisu hou amola ninima
asigi hou, huluane dilia da bagade gaguiba:le, bagade gagui dunu agoane
ba:sa. Amaiba:le, dilia Godema muni imunu hou, amo da bagadewane
ninia ba:mu hanai gala.

8 Na da sema hame ilegemu. Be na da dilia asigidafa hou amo da
dafawane o dafawane hame na da hogosa. Amaiba:le na da eno dunu ilia
hahawane iasu hou dilima olelesa. 9 Dilia da Hina Gode Yesu Ea hahawane
dogolegele iasu hou dawa:. E da bagade gagui galu. Be dilima asigiba:le,
E da dili afadenene bu bagade gagui dunu hamomusa: dawa:i galu. Yesu
Gelesu da ea gagui liligi yolesili, bu hame gagui dunu agoane ba:su. 10 Na
agoane dawa:. Dilia aya ode amoga muni imunusa: dawa:i galu. Amo
hou wahadafa dagomu da defea. Dilia da hanaiba:le, eno dunuma bisili,
amo hou hamomusa: dawa:i galu. 11 Amaiba:le, mae yolesili, amo hawa:
hamosu didili dagoma. Dilia da hanaiwane amo hou hamomusa: dawa:i
galu. Amo defele dilia waha gagui liligi amoga muni iasu hou dagoma.

12 Dilia Godema imunu hanai galea, amola dilia gagui defele Godema
iasea, Gode da hahawane ba:mu. Gode Ea hanai da bagade gagui da
bagade imunu amola fonobahadi gagui da ea gagui defele imunu.

13 - 14 Dunu eno ilia logo asaboma:ne, na da dilima dioiwane olelemu
higa:i. Be dilia wahadafa bagade gaguiba:le, eno hame gagui dunu fidimu
da defea. Amasea, hobea ilia bagade gagusia amola dilia da hobea hame
gaguiwane ba:sea, ilia da dili fidimu. Agoane hamosea, dunu huluane ilia
esaloma:ne lamu liligi da defele ba:mu. 15 †Gode Sia: da agoane dedei
diala, “Dunu da ‘ma:na’ bagade gilisibiba:le, baligili hame mai dialebe da
hame ba:i. Be dunu da ma:na fonobahadi gilisibiba:le, e da hame ha:i.”

Daidase amola Ea Sigi Masunu Dunu

16 Ninia da dili fidimusa: hanai. Daidase da amo defele dili fidimusa:
hanaiba:le, ninia Godema nodosa. 17 Ninia da dilima masa:ne ema
sia:noba, e da hahawane ba:i. Be amo hou baligili, e da dili fidimu
hanaiba:le, dilima masusa: hanaiwane dawa:i galu.

18 Ninia fi dunu eno amola, e da Gode Ea sia: noga:le olelebeba:le, sese
fi huluane da ema nodosa. Ninia da amo dunu amo Daidase sigi masa:ne,
dilima asunasimu.

19 Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da amo dunu nini sigi masa:ne, ilegei
dagoi. Amaiba:le, ninia gilisili Hina Gode Ea hadigi hou fidima:ne amola
ninia dili fidimusa: hanai amo olelema:ne, ninia da amo asigi hou hamosa.

20 Eno dunu ilia ninia Gode Ea muni enoga hahawane i amo noga:le
hame ouligisa dawa:sa:besa:le, amola egasa:besa:le, ninia da noga:le
ouligisa. 21 ‡Ninia Hina Gode ba:ma:ne amo fawane hame, be dunu eno
amola ba:ma:ne, hou ida:iwane hamomusa: dawa:lala.

† **8:15:** Gadili Asi 16:18 ‡ **8:21:** Malasu 3:4

22 Amaiba:le, ninia da ninia fi dunu eno asunasimu. Amo dunuma ninia bagadewane adoba:i. Be e da eso huluane fidimu hanai gala ninia ba:i. Amola wali e da dilia hou da moloidafa dawa:beba:le, e da dilima baligiliwane fidimusa: dawa:lala. 23 Daidase da na na:iyado amola na fidisu dunu esala. E amola na, gilisili dili fidimusa: hawa: hamonana. Be sese fi dunu ilia da ninia fi dunu eno, Daidase sigi masa:ne, ili ilegei dagoi. Ilia hamonanebeba:le, Gelesu Ea hadigi hou fidisa. 24 Dilia ilima asigima. Amasea, sese fi huluane da dilia asigi hou dafawaneyale dawa:mu. Amola ninia da dili hou nodone olelei, amo da dafawane ilia da ba:mu.

9

Eno Yesu Ea Hou Lalegagui Dunu ilima Fidisu Hou

1 Be na da eno dunu amo da Gode Ea fi dunu Yudia soge ganodini, ilima muni fidisu iasimu, dilima meloa dedemu da hamedei liligi. 2 Bai dilia da fidimu hanai gala, amo na dawa:. Ma:sidounia moilai bai bagade fi dunuma na da dilia hou nodone olelei. Na da ilima amane sia:i, "Ninia fi dunu Aga:ia soge amo ganodini, ilia aya ode amoga dili fidimusa: momagele esala!" Dilia da Yelusaleme fi fidimu hanai amo nababeba:le, ilia amola da fidimu hanai. 3 Be ninia dilia hou nodoi, amo da udigili nodosa:besa:le, na da amo ninia fi dunu dilima asunasimu. Be na dawa:. Ilia da na sia: defele, dilia fidisu muni imunusa: momagei dagoi ba:mu. 4 Be Ma:sidounia dunu amo da na sigi masea, ilia da dilima doaga:le, dilia sia:i muni amo hame momagei ba:sa ganiaba, ninia da gogosiala:loba, amola dilia da gogosiala:loba. Bai ninia musa: dilia moloidafa hou dafawaneyale dawa:beba:le. 5 Amaiba:le, amo ninia fi dunu ilia nama bisili, dilia muni iasu musa: sia:i liligi amo momagemusa: fidima:ne, na da ili asunasimusa: dawa:i. Amasea, na doaga:sea, dilia muni imunu momagei dagoi na da ba:mu. Amasea dilia da hihini hame be hanaiba:le iaha, amo hou olelemu.

6 Dawa:ma! Dunu da hawa: bagahame bugisia, ha:i manu bagahame fawane faimu. Be dunu da hawa: bagade bugisia, ha:i manu bagade faimu. 7 Amaiba:le, dunu afae afae da ea dawa:i liligi imunu da defea. E da hihini o sema dawa:beba:le hame, be hanaiba:le imunu da defea. Gode E da hahawane iasu dunu ilima bagadewane asigisa.

8 Gode da dilia esaloma:ne liligi lamu amo defele dilima baligiliwane imunusa: dawa:. Amasea, dilia gagui da dilia esaloma:ne lamu liligi amo baligili, dilia eno hame gagui dunuma fidimusa:, E da dilima eno baligili imunu. 9 *Gode Sia: da amane dedei diala,

"E da hame gagui dunu ilima baligili iaha.
Ea asigidafa hou da eso huluane dialalalumu."

10 †Gode da hawa: bugimu amola agi ha:i manu, ninima iaha. E da fedege agoane, dilia wali esaloma:ne liligi lamu defele, hawa: dilima iawane, Ea hamobeba:le sono da heda:le, dilia da Ema hahawane iabeba:le, E da amoga ha:i manu bagade imunu. 11 E da dilima imunuba:le, dilia da bagade gagui dunu agoane ba:mu. Amasea, dilia da eno dunuma baligiliwane imunuba:le, amo iasu ilia da ninia loboga lamuba:le, ilia Godema nodomu. 12 Bai dilia hawa: hamosu da Gode Ea fi dunu bagadewane fidisa. Be amo fawane hame. Dilia da amo hou hamobeba:le, dunu eno ilia Godema bagadewane nodosa. 13 Dilia da amo muni iabeba:le,

* **9:9:** Gesami Hea:su 112:9 † **9:10:** Aisaia 55:10

dilia da Yesu Gelesu Ea Sia: Ida:iwane Gala dilia lalegagui ilima dilia asigisa amola dilia eno dunu huluane ilima imunusa: dawa:lala, dunu eno ilia da amo hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode Ea Hadigi amoma nodone sia:mu. 14 Amaiba:le, ilia da dilima asigiba:le amola Gode da dilima hahawane dogolegele iasu olelei amo dawa:beba:le, ilia dili fidima:ne Godema sia:ne gadomu. 15 Gode Ea Mano da bidi huluane baligi dagoi. Gode da amo Mano ninima iabeba:le, ninia Godema nodomu da defea.

10

Bolo da ea Hawa: Hamosu Hi Gaga:i

1 Na, Bolo, na da Yesu Gelesu Ea hou da asaboi amola asigiwane, amo dawa:beba:le na da dilima ha:giwane adole ba:sa. Mogili ilia giadofale amane sia:sa, “Bolo da ninima gilisisia, ninia odagia sia:sea, e da fonoboi amola asaboi hamosa. Be eno sogega esalea, e da ninima gasa bagade amola ougiwane hamosa.” Be na da Gelesu Ea asaboi amola gebewane hou amoba:le dilima edegesa. 2 Na dilima doaga:sea, dilima ougiwane sia:ga gegemusa:, dili na mae logema! Bai na da dunu amo da ninima nini da osobo bagade liligi hanaiba:le hamosa, amo ilia sia:sa, na da ilima ougiwane sia:ga gegesu dawa:. 3 Dafawane! Ninia da osobo bagade ganodini esala. Be osobo bagade hou dawa:beba:le, ninia da hame gegesa. 4 Ninia gegesea, ninia gegesu liligi da osobo bagade gegesu liligi hame. Ninia gegesu liligi da Gode Ea gasa bagade gegesu liligi gala. Amoga ninia gasa bagade gagili sali diasu mugulumusa: dawa:. Dunu ilia ogogole sia:ga gegesea, ninia da ilia logo amo gegesu liligiga hedofamusa: dawa:.

5 Dunu eno da hanaiba:le, Godema dawa:su hou hogoi helesa. Eno dunu da ilia logo hedofamusa: dafama:ne olelesa. Be ninia amo dafama:ne olelesu, Gode Ea gegesu liligiga hedofamusa: dawa:. Gegebeba:le, ninia fedege agoane asigi dawa:su huluane gagulaligili, Yesu Gelesuma fa:no bobogema:ne hiouginana ahoa.

6 Amola dilia da mae yolesili, Yesu Gelesuma fuligala:musa: ahoabe hou olelesea, ninia fa:no hame fuligala:su hou ba:sea, se dabe iasu imunu.

7 Dilia da dabua liligi fawane ba:sa. Dunu afae da Yesu Gelesuma madelagi dagoi dawa:sea, defea, ninia da amo defele Yesu Gelesuma madelagi dagoi. 8 Na da hame gogosiabe! Amabela:? Hina Gode Yesu Gelesu da ninima ouligisu hou iabeba:le, na da fonobahadi gasa fi agoane hamobela:? Be na da hame gogosiabe. E da amo ouligisu hou dili mae wadela:ma:ne, be fidima:ne, ninima i dagoi. 9 Na meloa dedene iasi da dili beda:ma:ne dedei, amo dilia dawa:mu na higa:i gala mabu. 10 Dunu afae da amane sia:mu, “Bolo da gasa bagade amola ougi bagade, meloa dedene iasisa. Be e da ninima doaga:sea, e da gasa hame ba:sa amola ea sia: da hamedei agoane ba:sa.” 11 Ninia dilima hame gilisibiba:le, meloa ganodini dedene iasisa amola ninia da dilia odagiga sia:mu hou da hisu hisu hame be hou afadafa fawane, amo dunu da dawa:mu da defea.

12 Be agoai dunu, ilisu da ilia hou da gasa bagade ilia dawa:beba:le, ninia hou da ilia hou defele ninia da hame sia:mu. Ilia da gagaoui. Ilisu ilia hou dawa:ma:ne, ilia da ilegesa. 13 Be ninia hidale gasa fi hou sia:musa: dawa:sea, ninia Gode Ea hawa: hamosu E da ninima ilegei, amo fawane gasawane sia:mu. Gode da dili fidimusa: amola eno dunu fidimusa:, amo hawa: hamosu ninima ilegei. 14 Gode da dilia Golidia dunu fidima:ne hawa: hamosu ninima olelebeba:le, ninia da sia: Ida:iwane Yesu Gelesu

Ea hou olelesu liligi amo dilima olelebeba:le, ninia hawa: hamosu ilegei hame baligi.
15 Amaiba:le, eno dunu ilia Gode Ea ninima ilegei hawa: hamosu mae dawa:le, baligili hawa: hamobeba:le, ninia da hidale hame sia:sa. Be dilia dafawaneyale dawa:su hou da bu asigilamu amola ninia da dilia fi amo ganodini Gode Ea olelei defele eno hawa: hamomu, amo ninia da hanai. Be Gode Ea ninima ilegei hawa: hamosu fawane.
16 Amasea, dilima olelelalu, ninia baligili eno sogega, Gode Sia: Ida:iwane olelesu logo ba:mu. Amaiba:le, ninia gaheabolo soge ganodini olelebeba:le, ninia da eno dunu ea olelei soge amo ganodini hame hawa: hamobeba:le, udigili hame hidale nodomu.
17 *Be Gode Sia: da amane dedei diala, “Nowa da hidale sia:musa: dawa:sea, e da Hina Gode Hi fawane da amo hawa: hamoi sia:mu da defea.” 18 Dunu da hi hou da ida:iwane hisu dawa:beba:le, Hina Gode da hahawane hame ba:sa. Be Hina Gode da dunu ea hou ida:iwane dawa:sea, E da amo dunu hahawane ba:sa.

11

Bolo da Ogogosu Asunasi Dunu Ilia Hou Olelesa

1 Be na da fonobahadi gagaoui agoane hamosea, dilia na hou mae dawa:ma!
2 Gode da dili gaguma:ne mudasu agoane, amo defele na da mudasa. Dilia da ledo hamedei uda dunuga hame dawa:digi agoane. Na da fedege agoane, dili Dunu afadafa amo Yesu Gelesu, Ema sia:simusa: ilegei.
3 *Be dilia asigi dawa:su da bu wadela:le, dilia Gelesu Ema asigidafa hou yolesisa:besa:le, na da beda:i. Amo hou defele, sania da musa: hemonega dawa:iwane ogogoiba:le, e da Ibi ea hou wadela:lesi. 4 Dunu eno da dilima doaga:le, hou eno dilima olelesea, dilia da amo sia: hedolowane hahawane naba amola Yesu Ea hou amo ninia dilima olelei liligi, yolesisa. Dilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa hou amola Sia: ida:iwane, amo ninia dilima olelei, amo yolesili, eno a:silibu hou amola eno sia:, hedolowane naba.
5 Dilima ogogosu ‘asunasi dunu’ dunu, ilia hou da na hou hamedafa baligi.
6 Amabela:! Na da sia: olelesu hou fonobahadi fawane dawa:. Be na dawa:su da bagadedafa. Amo ninia da eso huluane dilima moloiwane olelei.
7 Na da dilima Gode Ea Sia: Ida:iwane olelebeba:le, dilima bidi hamedafa edegesu. Dilia hou gaguia gadoma:ne, na hou nisu fonoboi. Na da agoane hamobeba:le, giadofabela:? 8 Na da dilia gilisisu amo ganodini hawa: hamobeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi eno da nama bidi iasu. Fedege agoane, na da dili fidimusa:, ilia liligi wamolai. 9 †Na da dilia fi amo ganodini hawa: hamobeba:le, na esaloma:ne hanai defele liligi lamusa:, dilima muni lamusa: hame adole ba:i. Ninia fi dunu da Ma:sidounia yolesili, Golidia moilai bai bagade amoga doaga:i, ili fawane da na esaloma:ne lamu liligi defele gaguli misi. Na da musa: dilima hame edegei. Amola na da fa:no hame edegemu. 10 Na da Yesu Gelesu Ea dafawane hou lalegaguiba:le, na da dafawane sia:sa. Na waha gasa bagade esaloma:ne defele lamu liligi hamedafa edegemu sia: Aga:ia soge ganodini, na da hame yolesimu. 11 Dilia adi dawa:bela:? Na da dilima hame asigiba:le

* **10:17:** Yelemaia 9:24 * **11:3:** Mui 3:1-5,3:13 † **11:9:** Filibai 4:15-18

agoane sia:sala:? Hame mabu! Na da dilima bagadewane asigisa, amo Gode dawa:.
12 Be amo ogogosu ‘asunasi dunu’ dunu ilia gasa fi hou amola ilia ogogole ninia hawa: hamosu defele hamosa sia:sa, amo hedofamusa: na da waha hawa: hamosa defele bu hamonanumu. 13 Amo dunu ilia da asunasi dunudafa hame. Ilia da ogogosu ‘asunasi dunu’. Ilia hou ilia ogogole afadenene, bu Yesu Gelesu Ea asunasi dunudafa agoai ba:ma:ne, ogogole hamosa. 14 Amo hou ba:beba:le, mae fofogadigima! Bai Sa:ida:ne hi da ea hou afadenene, bu hadigi a:igele dunu agoane ba:musa: dawa:.
15 Amaiba:le, Sa:ida:ne ea hawa: hamosu dunu da ilia hou afadenene, bu moloidafa hawa: hamosu dunu agoai ba:sea, mae fofogadigima. Fa:no ilia hawa: hamoi defele, se dabe iasu bidi lamu.

Bolo da Asunasi Dunu Hawa: Hamobeba:le, Se Nabi

16 Na da bu sia:sa. Na da gagaoui dunuyale mae dawa:ma. Be na da gagaoui dilia dawa:sea, defea, na da gagaoui gasa fi sia: fonobahadi dilima sia:mu. 17 Na da wali Hina Gode Ea hanai defele hame sia:mu. Na da wali osobo bagade gasa fi sia: defele sia:muba:le, gagaoui agoane hamomu. 18 Be dunu bagohame da osobo bagade dunu ilia gasa fi hou defele sia:nanebeba:le, na da amo defele sia:mu. 19 Dilia da bagade dawa:su dunu! Amaiba:le, dilia gagaoui dunu hame hihisa. 20 Nowa dunu da dilima gasa fi ouligisu hou hamosea o dilima ogogosea o dilima dafama:ne olelesea o dilia da fonobahadi, e da bagade amo dawa:sea, o dilia odagi e fasea, amo dunu dilia da hahawane ba:sa. 21 Ninia da amo hou dilima hamomu beda:iba:le, hame hamoiba:le na da gogosiasa. Be na da wali gagaoui agoane sia:sa. Eno dunu ilia gasa fili, hidale sia:musa: dawa:sea, mae beda:ne sia:sa. Amaiba:le, na amola da mae beda:ne sia:mu.
22 Eno gasa fi dunu da Hibulu fi dunula:? Defea! Na amola da Hibulu fi dunu. Ilia da Isala:ili soge fi dunula:? Defea! Na amola da Isala:ili fi dunu. Ilia da A:ibalaha:me egaga fila:? Defea! Na amola da A:ibalaha:me egaga fi dunu. 23 ‡Ilia da Yesu Gelesu Ea hawa: hamosu dunula:? Na da gagaoui agoane sia:sa! Be na da ilia hawa: hamosu baligi dagoi. Na hawa: hamosu amola se iasu diasu ganodini sali, eno dunuga fasu amola na da gadenei bogosu, amo na se nabasu hou huluane da ilia se nabasu baligi dagoi. 24 §Yu dunu da eso biyale amoga ilia na fegasuga 39 agoane fai.
25 **Louma dunu ilia da eso udiana agoane na fegasuga fasu. Eso afaiga eno dunu ilia na igiga medoi. Dusagai ganodini na da ahoabeba:le, eso udiana amoga dusagai da mugululi hano hagudu magufale sa:i. Eso afae na da eso amola gasi, hano wayabo bagade ganodini dasi lalu.
26 ††Na da eso bagohame fadalagaga ahoabeba:le, bogomu gadenei agoane ba:i. Hano bagade nedeiba:le, wamolasu dunu da na liligi wamolaiba:le, na fi Isala:ili dunu amola Dienadaile dunu, nama ha laiba:le, na da se bagade nabi. Na da diasu ganodini, dunu hame esalebe wadela:i hafoga:i soge ganodini amola dusagai ganodini hano wayabo da:iya ahoanoba, bogomuwane se nabi. Dunu eno da nama ogogole na:iyado hamone, hohonobeba:le, na da se bagade nabi.
27 Na da mae helefili, hawa: hamosu bagade ba:i. Na da gasi bagohame amoga hame midi. Na da ha:i amola hano bagade hanai galu. Eso

‡ **11:23:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:23 § **11:24:** Mousese ea Malasu 25:3 ** **11:25:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:22, 14:19 †† **11:26:** Asunasi Dunu Ilia Hou 9:23, 14:5

bagohame na da ha:i manu, golamu diasu amola abula hame ba:i. 28 Na da eno se nabasu bagohame nabi. Eno da eso huluane, Yesu Ea fa:no bobogesu fi da dafasa:besa:le, amo dawa:beba:le na da se naba. 29 Dunu eno da gasa hameba:le, na amola da gasa hame ba:sa. Dunu eno da dafane, wadela:i hou hamosea, na da se bagade naba.

30 Be na da hidale gasa fi sia:musa: dawa:sea, na da gasa hamedafa amo fawane da na hidale gasa fi sia:su. 31 Na da Hina Gode Yesu amo Ea Ada Gode (Ea Dioba:le eso huluane hahawane dogolegele nodonanumu da defea) Ema hame ogogosa, amo E dawa:. 32 ‡‡Na da Dama:sagase moilai bai bagade amo ganodini esalea, hina bagade A:ilida:se amo ea eagene dunu da sosodo aligisu dunuma ilia na gagulaligimusa:, moilai logo holei noga:le ouligima:ne sia:i. 33 Be eno dunu da na daba amo ganodini salawane, fo misa:ne agenesi amo doasili, efega amo daba osoboga sanasini, na da udigili hobea:i.

12

Bolo da Esalawane Ba:i amola Yesu da ema Sia:i

1 Hidale gasa fi sia: da udigili hamedei sia:. Be na da bu hidale gasa fi sia: sia:mu. Na da wali esalawane ba:i amola Hina Gode nama dawa:loma:ne sia:i liligi dilima olelemu.

2 Yesu Ea hou lalegagui dunu afadafa na dawa:. Gode da amo dunu lale, Hebene diasu gadodafa amoga oule heda:i. (Amo da dafawane hamobela:? o esalawane ba:bela:? Na hame dawa:.) Amo hou hamonanu, amogainini asili, ode 14 da wali gidigi dagoi. 3 - 4 Na da bu sia:sa. Gode da amo dunu Ba:ladaise sogega gaguia gadoi. (eno, dafawane hamobela:? o esalawane ba:bela:? Gode Hi fawane dawa:!). Ba:ladaise soge amo ganodini e da sia: mabe nabi. Amo sia: da sia:mu hamedei galebe. Osobo bagade dunu ea lafidili amo sia: sia:mu da sema bagade! 5 Amaiba:le, amo dunu ea houba:le na da hidale gasa fi sia: sia:mu. Be na hou dawa:beba:le, na da gasa fi sia: hame sia:mu. Na da na gogaya:i hou fawane hahawane olelemu. 6 Na da gasa fi sia: sia:musa: dawa:loba, na da sia:dafa fawane sia:muba:le, gagaoui agoane hame ba:la:loba. Be eno dunu da na hou da ilia ba:i amola nabi amo baligi bagade dawa:sa:besa:le, na da gasa fi sia: hame sia:mu.

7 Be na da musa: hame ba:su gasa bagade liligi ba:beba:le, na gasa fi bagade hamosa:besa:le, Gode da nama se nabasu liligi aya: gaga:nomei agoane na hu soma:ne nama i. Amo da na fama:ne amola na gasa fi hamomu logo hedofama:ne, Sa:ida:ne ea adole iasu dunu agoane nama maha. 8 Na da amo se nabasu liligi fadegama:ne, udiana agoane Godema sia:ne gadoi. 9 Be Gode da bu adole i, “Na hahawane dogolegele iasu da dia hou fidimu defele diala. Bai di da gasa hame esalebeba:le, Na gasadafa hou da baligiliwane ba:sa.” Amaiba:le, na da gasa hameba:le, na da hahawane gala. Yesu Gelesu Ea gasa hou da na gaga:sa. Na da amo dawa:beba:le, hahawane gala.

10 Gogaya:i hou, dunu eno da nama lasogole sia:su hou, se nabasu amola dunu enoga se iasu hou, amo huluane na da Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le nama doaga:sea, na da hame hihisa. Bai na da gasa hame galea, gasa bagade ba:sa.

Golidia Dunu da Dafasa:besa:le, Bolo da Beda:i

‡‡ **11:32:** Asunasi Dunu Ilia Hou 9:23-25

11 Na da gagaoui agoane hamosa. Be dilia houba:le, na da agoane
hamosa. Dilia da nama hahawane gala, amo dilia olelemu da defea galu.
Na hou da fonobahadi. Be dilia ogogosu ‘asunasi dunu’ dunu da na hou
hamedafa baligisa. 12 Na da mae helele, dilia gilisisu amo ganodini musa:
hame ba:su gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hou hamosu. Amo da na
da asunasi dunudafa noga:le olelesa. 13 Na da Yesu Ea fa:no bobogesu fi
eno ilima hamoi, amo defele dilima hamoi. Be na da hou afae fawane
hisu dilima hamoi. Na da dilima muni fidisu hame edegei. Na da amo
wadela:i hou dilima hamoiba:le, na hou gogolema:ne olofoma. 14 Na
musa: adunawane dilima ba:la asi galu. Wali na da dilima bu masunusa:
momagele esala. Na da dilima edegemusa: hame sia:mu. Na da dilima
muni lamusa: hame hanai. Na da dilia asigi hou fawane edegemusa:
dawa:. Mano ilia da eda amola ame, elama ha:i manu amola liligi imunu
da defea hame. Be eda amola ame, ela da mano ilima esaloma:ne lamu
liligi defele imunu da defea. 15 Na da dili fidima:ne, na liligi huluane amola
na da:i hodo dilima imunu hame hihi. Na da dilima baligiliwane asigiba:le,
dilia da nama hame asigima:bela:?
16 Na da dilima hame edegei, amo da dafawane dilia da sia:mu. Be dunu
afae da agoane sia:mu, “Bolo da ogogolewane, nini dafama:ne olelei.”
17 Habodane? Na da sia: adole iasu dunu dilima asunasiba:le, dilima
ogogobela:? Hame mabu! 18 Na da Daidase dilima masa:ne ha:giwane sia:i.
Na da e amola ninia Yesu fi dunu afae eno asunasi. Dilia da Daidase dilima
ogogoi dawa:bela:? Hame mabu! E amola na, ania da mae ogogolewane
defele hamosa.
19 Ninia da eso huluane dilia ba:ma:ne, ninia hou dodofesala:? Amo
dilia dawa:bela:? Hame mabu! Yesu Gelesu Ea hanai da ninia Gode Ea
midadi sia:be defele sia:mu. Amaiba:le, ninia agoane sia:sa. Na dogolegei
na:iyado dunu! Ninia hawa: hamosu da dili fidima:ne hamosa. 20 Dilia
hou da ida:iwane hamoi, amo na da ba:mu hanai gala. Be na dilima
doaga:sea, dilia hou da hisu agoane ba:sa:besa:le, na da beda:i. Amola na
hou da hisuba:le, dilia da na hou higale ba:ma:bela:? Na da sia:ga gegesu,
mudasu hou, ougi hou, hi hanai hou, lasogole sia:su, dunu wadela:ma:ne
baligidu sia:su, gasa fi hou amola hame nabasu hou, amo ba:sa:besa:le na
da beda:i. 21 Na da agoane beda:i galebe. Na da dilima doaga:sea, Gode
da dili huluane ba:ma:ne, na hou fonobomu. Amasea, dunu bagohame da
wadela:i hou, gasa fi hou amola wadela:i uda lasu hou hamone, Godema
bu hame sinidigi, amo na da ba:sea, na da dinanosa:besa:le beda:i.

13

Sia: Dagomusa:, Bolo da Sisasu amola Asigi Sia: Olelesa

1 *Na da musa: adunawane dilima ba:la asi. Wali na da bu misunu
dawa:lala. Gode Sia: da agoane dedei diala, “Dunu da eno dunuma
fofada:musa: dawa:sea, fofada:su dunu da ba:su dunu aduna o amo idi
baligi amo ilia sia: nabimu, amo fawane da defea,” amo dilia dawa:ma.
2 Na da dilia musa: wadela:i hamoi dunu, amola dunu huluane dilima
sia:sa. Na da dilima misi amola fa:no bu misi, amo esoga sia:i amola wali
bu sia:sa. Na bu masea dilia se dabe iasu ba:mu amola dunu afae da
hobeamu logo hame ba:mu. 3 Dilia da na gasa bagade hou ba:sea, Yesu
Gelesu da na lafidili sia:sa amo dilia da dawa:mu. Yesu Gelesu da dilia fi

* **13:1:** Mousese ea Malasu 17:6, 19:15

amo ganodini hawa: hamosea, E da gogaya:i hame be gasa bagadewane hamosa. 4 Yesu Gelesu da gasa hame osobo bagade hou lai dagoi. Gasa hameba:le E da bulufalegeiga bogoi. Be Gode da gasa bagade hamobeba:le, Yesu Gelesu da wali esalalala. Ninia da Yesu Gelesuma madelagiba:le, gasa hame agoane ba:sa. Be ninia dilia fi amo ganodini hawa: hamosea, ninia Gode Ea gasa hou Yesu Ea esalebe amo ganodini diala, dilima olelemu.

5 Dilia hou dili gobele abodema! Dilia da dafawaneyale dawa:su hou amo ganodini esalabala? Yesu Gelesu da dilia dogo ganodini esala. Amai hame ganiaba, dilia da dafai dagola:loba. 6 Ninia da hame dafai, amo dilia dawa:mu da defea. 7 Dilia mae dafane, ida:iwane esaloma:ne, ninia Godema sia:ne gadosa. Amo da ninia noga:le hamoi olelema:ne hame, be dilia moloidafa hamoi, amo olelema:ne. Be ninia da dafai dunu agoane ba:sea, mae dawa:ma. 8 Bai ninia da dafawane hou amoma gegemu da hamedei. Ninia dafawane hou fidimusa: fawane dawa:lala. 9 Ninia da gasa hame ba:sea be dilia da gasawane ba:sea, ninia da hahawane gala. Be dilia bu asigilale, ida:idafa hou amoga doaga:ma:ne, ninia Godema sia:ne gadosa.

10 Amaiba:le, na da dilima mae doaga:le, hidadea amo meloa dedesa. Na da dilima doaga:sea, Gode da nama ouligisu hou iabeba:le, na dilima gasawane hamosa:besa:le, na da meloa fawane dedesa. Hina Gode da dilia hou mae muguluma:ne, be bu gaguia gadoma:ne fawane, nama ouligisu hou ilegei dagoi.

11 Wali, na fi dunu, na da dilima asigibio sia:sa. Dilia ida:idafa hou hamoma:ne, gasawane hamoma. Na sia: nabima! Mae mogima! Olofoiwane esaloma! Amasea, Gode, Asigidafa amola Olofosudafa Iasu, E da dilia fi ganodini esalumu.

12 Dilia dunu eno dunu eno hahawane fi dunu agoane nonogoma. Gode Ea fi dunu huluane da dilima asigi sia: iasisa.

13-14 Hina Gode Yesu Gelesu Ea hahawane dogolegele iasu, Gode Ea asigidafa hou amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Ea hahawane na:iyado gilisisu hou, amo da dilia fi amo ganodini dialumu da defea.

Sia: Ama Dagoi

Gala:isia

(Da:i Sia:- Galatians; Modu - Galatia; Bisini - Galesia)

Hidadea Sia:

Dedesu Dunu Bolo

Isala:ili dunu (Yu dunu) ilia degabo Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala nabi. Be fa:no Gode Ea hou hame dawa:su dunu (Dienadaile dunu) ilia nabi. Ilia amane dawa:i, "Amabela:? Yu fi hame dunu, ilia Yesu Gelesuma fa:no bobogesea, ilia Mousese ea Sema dedei huluane nabawane hamoma:bela:?" agoane dawa:i galu. Bolo e da musa: agoane olelei, "Sema dedei huluane bagadewane mae dawa:ma! Yesu Gelesu Ea fi ganodini esalusu ea baidafa da dafawaneyale dawa:beba:le lalegagusu hou fawane." Be Bolo ea ha lai dunu ilia da Yesu Ea fa:no bobogesu fi Gala:isia sogega esalu ilima misini, sia: hisu olelei. Ilia amane giadofale olelei, 'Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le fawane hame, be Mousese ea Sema huluane nabawane hamobeba:le, Gode da osobo bagade dunu afadenei moloidafa hamoi ba:mu.' Gala:isia dunu da giadofale ogogosu sia: lalegaguiba:le, Bolo da Gala:isia meloa dedei dagoi. Bolo da ilia bu sinidigili, Yesuma dafawaneyale dawa:su hou fawane bu lalegaguma:ne, Gala:isia meloa dedene iasi. Amo meloa ganodini, Bolo da asunasi dunudafa e da sia:su. Osobo bagade dunu hame be Gode Hi fawane ema wele sia:beba:le, e da asunasi dunu hamoi. Ea hawa: hamosudafa da Yu fi hame be Dienadaile dunu ilima Gode Ea sia: olelemusa: ilegei. Amo meloa ganodini, dunu da mae hawa: hamone, Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le fawane, Gode da afadenei moloidafa ba:sa, Bolo da gasawane olelesa. Sia: dagomu gadenene, Gelesu dunu da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Ema asigiba:le ilia hou afadenene bu moloidafa hawa: hamosa, amo hou Bolo da olelesa.

Sia: dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-10
2 Bolo da Asunasi Dunudafa...Sia:alalo 1:11-2:21
3 Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala da
Hahawane dogolegele Iasu liligi...Sia:alalo 3:1-4:31
4 Yesuma Fa:no Bobogesu Dunu da Halegale Lala.
Be ilia da Hawa: hamosu Gala...Sia:alalo 5:1-6:10
5 Sia: Dagosu...Sia:alalo 6:11-18

Gala:isia

1 Na, Bolo, amo meloa dedesa. Na da asunasi dunu. Be amo hawa: hamomusa:, osobo bagade dunu da hame sia:i, amola hame fidi. Be Yesu Gelesu amola Ea bogoi wa:lesili uhinisisu Dunu Gode, da nama wele sia:beba:le, na da asunasi dunu hawa: hamosa. 2 Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu huluane guiguda: esala, ilia amola na da gilisili dilia Gala:isia Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane dilima asigi sia: adosisa.

3 Ninia Ada Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu, da hahawane dogolegele iasu amola olofosu hou dilima imunu da defea.

4 Yesu Gelesu da osobo bagade dunu ilia wali hou hamobe, amo ninia yolesima:ne, Ea esalusu yolesi dagoi. E da ninia wadela:i hou gogolema:ne olofomusa:, ninia Ada Gode Ea sia: nabawane, bogoi dagoi. 5 Gode da eso

huluane hadigiwane, mae dagole esalalalumu. Amo dawa:ma:ne, ninia Godema nodone sia:mu da defea. Ama.

Gode Sia:dafa da Afadafa Gala

6 Na da dilia hou ba:beba:le, bagadewane fofogadigisa. Dilia da Yesu Gelesu Ea hahawane dogolegele iasu ilegele sia:i liligi lalegaguma:ne, na da Ea sia: moloidafa olelei. Be dilia hedolowane yolesili, sia: hisu eno amoma dawa:lala. 7 Be Sia:dafa eno hame. Afadafa fawane diala. Be eno dunu da dilia hou wadela:ma:ne, Yesu Gelesu Ea Sia: Ida:iwane Gala afadenemusa: dawa:lala. Amaiba:le, na dilima sia:sa. 8 Be ninia o Hebenega esalebe a:igele dunu da ogogole sia: dilia musa: nabi liligi amoga hisu agoane liligi amo olelesea, amo olelesu dunu da fofada:lalu, ema gagabusu eso huluane mae fisili aligimu da defea. 9 Ninia musa: adoi na da wali bu adosa. Nowa da dilia musa: lalegagui Sia: Ida:iwane Gala mae dawa:le, sia: eno hisu olelesea, amo da fofada:lalu, gagabusu eso huluane mae fisili aligimu da defea.

10 Na da osobo bagade dunu ilia nodosu sia: lama:ne, gasa agoane sia:sala:? Hame mabu! Gode Hifawane da nama nodomusa:, amo fawane na da hanai galebe. Na da osobo bagade dunu ilima na:iyado hamomusa: na da agoane hamosala:? Hame mabu! Amane hamonanebe ganiaba, na da Yesu Gelesu Ea hawa: hamosu dunu hame esalala:loba.

Bolo da Habodane Asunasi Dunu Hou Lalegagubala:?

11 Na fi dunu! Na da dafawane sia:sa! Sia: na dilima olelesu liligi da osobo bagade fi dunu olelesu hame. 12 Osobo bagade dunu da amo sia: nama hame olelei. Yesu Gelesu Hi fawane da musa: wamolegei liligi nama olelei dagoi. 13 *Dilia da na musa: hou nabi dagoi. Na da Yu Gode Ea fi dunu ilia hou lalegagui. Na Gode Ea fa:no bobogesu fi medomusa:, ilima mae asigili, se bagade iasu. 14 †Na da Yu Gode Ea fi dunu ilia hou gasawane hamobeba:le, Yu dunu eno amola na amo da ode afadafa galu lalelegei dunu, na hou da ilia hou baligi dagoi. Na da ninia aowalali ilia hou nabawane hamonanu.

15 ‡Be Gode da nama asigiba:le, na da na:me ea hagomo ganodini esaloba, E da Ea hawa: hamomusa:gini, na ilegei dagoi. 16 Asili, Gode da Ea Manodafa nama olelei dagoi. Na da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala amo Dienadaile dunuma olelemusa:, Gode da amo hou nama ilegei Amo esoga, na da fada:i sia: adole ba:musa:, eno dunuma hame doaga:i. 17 Na da musa: hamoi asunasi dunu adole ba:musa:, Yelusaleme moilai bai bagadega hame asi. Be na da hedolowane Ala:ibia sogega asili, esalu, Dama:sagase moilai bai bagadega buhagi. 18 §Ode udiana gidigili, na da Bidama hou adole ba:musa:, Yelusaleme moilai bai bagadega asi. Na da hi aduna ea diasuga esalu. 19 Na da Hina Gode ea eya Ya:mese, amola ba:i dagoi. Be na da eno asunasi dunu hame ba:i.

20 Amo sia: da dafawane. Na da hame ogogosa, amo Gode da dawa:.

21 Fa:no na da Silia soge amola Silisia sogega asi. 22 Amo esoga, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu Yudia soge ganodini esalu, ilia da na odagi hame dawa:i galu. 23 Eno dunu ilia sia: dasu amane, “Dunu da musa: ninima se bagade iasu amola Yesuma dafawaneyale dawa:su hou wadela:musa:

---

* **1:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:3, 22:4-5, 26:9-11 † **1:14:** Asunasi Dunu Ilia Hou 22:3 ‡ **1:15:** Asunasi Dunu Ilia Hou 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18 § **1:18:** Asunasi Dunu Ilia Hou 9:26-30

dawa:su, amo dunu da sinidigili, bu Yesuma dafawaneyale dawa:su hou olelelala." Ilia da amo sia:dasu fawane dawa:i galu.
24 Amaiba:le, ilia da na gaheabolo hou ba:beba:le, Godema nodone sia:su.

2

Bolo amola Eno Asunasi Dunu

1 *Ode14 agoane gidigi galu, na amola Banabase, ani Yelusaleme moilai bai bagadega bu asi. Na Daidase amogawi oule asi. 2 Gode da amo logo olelebeba:le, na asi dagoi. Na Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu dunu fawane gilisili, ilima Gode Ea Sia: Ida:iwane gala amo na da Dienadaile dunu ilima olelei liligi, na ilima olelei. Na hawa: hamosu da musa: amola hobea, wadela:le hamoi ba:sa:besa:le, na da na olelei huluane ili abodemusa:, ilima adoi. 3 Na na:iyado Daidase da Galigi dunu esalu. Be ilia da ea gadofo damumusa: hame logei. 4 Be eno ogogosu dunu da ea gadofo damumusa: hanai galu. Ilia da ninia hahawane dogolegele halegale lalebe hou Yesu Ea fi ganodini, amo ba:musa: hanaiba:le, ilia ninia gilisisu ganodini wamowane desega masusa: misi. Ilia da ninima bu udigili hawa: hamosu imunusa: dawa:i galu.
5 Be dilia dawa:ma:ne amola Gode Ea sia: da dafawane amo ouligima:ne, ninia da ilia sia: hamedafa nabi.
6 †Be Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu fi 'ouligisu agoane' esalu dunu da nama gaheabolo olelesu liligi hame olelei. Ilia da 'ouligisu agoane' na sia:sa. Bai na da ouligisu amola fa:no bobogesu dunu hame mogisa. Gode da dabua hou amo hame ba:sa. 7 Be Gode da nama Dienadaile dunuma Ea Sia: Ida:iwane olelemusa: hawa: hamosu ilegei dagoi. Amo 'ouligisu dunu' da amo ba:i dagoi. Gode da Bidama Yu dunuma olelemusa: hawa: hamosu i dagoi, amo defele e da amo hawa: hamosu nama i dagoi, ilia ba:i. 8 Gode Ea gasa i dagoiba:le, Bida da Yu dunuma asunasi dunu hamoi dagoi. Amo defele, Gode da Dienadaile dunuma olelema:ne, na asunasi dunu ilegei dagoi.
9 Ya:mese, Bida amola Yone da ouligisu dunu agoane ba:i. Ilia ba:loba, Gode da amo hawa: hamosu nama i dagoi ba:i. Amaiba:le, ili amola ania da gilisili Gode Ea hawa: hamosu dunu esala amo eno dunuma olelemusa:, ilia Banabase amola na, anima gousa:i. Ninia fofada:lalu, agoane sia:i. Na amola Banabase, ania da Gode Ea Sia: amo Dienadaile dunu ilima olelemu amola ilia da Yu fi dunuma olelemu. 10 Ilia liligi afadafa fawane adole ba:i. Ninia da hame gagui dunu ilia gilisisu ganodini esala amo fidima:ne adole ba:i. Na amola ili fidima:ne bagadewane dawa:i galu.

Bolo da A:dioge Moilai Bai Bagade Ganodini, Bidama Gagabole Sia:i

11 Be Bida da A:dioge moilai bai bagadega doaga:loba, e da giadofale hamoi. Amo na da noga:le ba:beba:le, na da dunu huluane ba:ma:ne, ema gagabole sia:i.
12 Bida da musa: e amola Dienadaile Gode Ea hou lalegagui dunu, ilia gilisili ha:i nasu. Be Ya:mese da Bida fidima:ne, ema Yu dunu asunasi. Amo dunu ilia doaga:loba, Bida da gadofo damusu dunu ilima beda:iba:le, bu Dienadaile dunuma gilisili ha:i manusa: hihiba:le yolesi. 13 Eno Yu dunu, Yesu Ea hou lalegagui dunu, ilia Bida ea ogogosu hou ba:beba:le, beda:i galu. Na na:iyado Banabase amola beda:iba:le, agoane hamosu. 14 Ilia da

* **2:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 11:30, 15:2 † **2:6:** Mousese ea Malasu 10:17

Gode Ea sia: ida:iwane gala amo ea logo defele hame, gugaloiwane lalebe na ba:beba:le, na da ili huluane nabima:ne, Bidama amane sia:i, “Di da Yu dunu! Be di da Yu dunu ilia hou yolesili, bu Dienadaile dunu ilia hou defele agoane hamosu. Amo da defea. Be di da wali Gode Ea hou hame dawa:su dunuma ilia hou afadenene, bu Yu dunu ilia hou agoane hamomusa:, gasa bagade sia:mu da defea hame galu!”

Yu Dunu amola Gode Ea Hou Hame Dawa:su Dunu, Yesu Ea Hou Dafawaneyale Dawa:beba:le fawane Eso huluane Mae Bogole Fifi Ahoanusu Ba:mu

15 Dafawane! Na amola eno Yu dunu, ninia Yu dunu fi ganodini lalelegeiba:le, Yu dunu esala. Ninia da Dienadaile ‘wadela:i hamosu dunu’ hame. 16 ‡Be ninia dawa:, Gode da osobo bagade dunu afadenei moloidafa hamoi ba:ma:ne, logo afadafa fawane diala. Dunu da Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:sea, lalegagubiba:le fawane, Gode da amo dunu moloidafa hamoi dagoi ba:sa. Dunu da Gode Ea sema fawane nabawane hamobeba:le, amo dunu afadenei moloidafa hamoi, Gode da hame ba:sa. Ninia amola da Gode da ninia afadenei bu moloidafa hamoi ba:ma:ne, Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, lalegagui dagoi. Sema hamobeba:le hame. Dunu huluane, Gode da ilia afadenei bu moloidafa hamoi ba:ma:ne, ilia Sema nabawane hamoiba:le, amo logo ba:mu da hamedei. 17 Be ninia Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le, Gode noga:iwane ba:musa: ninia hanai galea, ninia Yu dunu amola Dienadaile dunu, gilisili wadela:i hamosu dunu agoai ba:sa. Amaiba:le, Yesu Gelesu da wadela:i hou amoma ouligisu dunula:? Hame mabu! 18 Na da Sema ninima ouligisu hou mugulubiba:le, amo na da bu hahamosea, na da Sema wadela:su dunu agoane ba:mu. 19 Na da Sema amoga fedege agoane bogoi dagoi. Sema amoga fane legeiba:le, na da Gode Ea hou amo ganodini esaloma:ne bogoi dagoi ba:sa. 20 Fedege sia:, na amola Yesu Gelesu ani da gilisili bulufalegeiga medole legei dagoi ba:i. Amaiba:le, na da hame esala. Be Yesu Gelesu Hi da na da:i hodo ganodini esala. Gode Ea mano, nama asigiba:le bogoi dagoi. Amo hou dafawaneyale dawa:beba:le, na da waha esala amola lala. 21 Na da Gode Ea ninima hahawane dogolegele iasu hamedafa hihimu. Be dunu da Gode Ea Sema nabawane hamobeba:le, Gode da amo dunu afadenei moloidafa hamoi ba:sa ganiaba, Yesu Gelesu da udigili bogola:loba.

3

Gode Ea Sema amola Yesu Gelesuma Dafawaneyale Dawa:su Hou

1 Dilia Gala:isia dunu! Gagaoui dunu! Nowa da dilia hou wadela:bela:? Dilia huluane noga:le dawa:ma:ne, ninia Yesu Gelesu Ea bulufalegeiga bogoi hou amo noga:le olelei. 2 Liligi afadafa nama adoma. Dilia da Gode Ea Sema nabawane hamobeba:le, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala dilia dogo ganodini labala? O dilia Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala nabalu dafawaneyale dawa:beba:le, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala labala? 3 Dilia abuliba:le gagaouila:? Gode Ea A:silibu da dilia lalegagui hou amo muni hamoi. Abuliba:le dilisu gasaga amo hawa: hamosu dagomusa: dawa:lalabala? 4 Dilia lalegaguli amola hamonanu, amo da udigili hamobela:? Na agoane dawa:! Dilia udigili hame hamosu. 5 Gode da dilima Ea A:silibu Ida:iwane Gala i dagoi. E da dilia gilisisu amo

‡ **2:16:** Gesami Hea:su 143:2; Louma 3:20, 3:22

ganodini musa: hame ba:su gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hamosa. E da dilia Gode Ea Sema nabawane hamobeba:le, agoane hamosala:? O E da dilia Yesu Gelesu Ea Sia: nabalu, dafawaneyale dawa:beba:le, agoane hamosala:?

6 *Ninia aowalali dunu A:ibalaha:me ea hou amo dilia dawa:ma. Gode Sia: da agoane dedei diala, "A:ibalaha:me da Gode Ea hou dafawaneyale dawa:i galu. Amaiba:le, Gode da amo dunu ea hou ba:beba:le, e da afadenei moloidafa hamoi dunu ba:beba:le, A:ibalaha:me lalegagui dagoi." 7 †Dilia dawa:ma! A:ibalaha:me egaga fidafa da Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:be dunu. 8 ‡Gode Sia: da agoane dedei diala, Musa:, Gode da Dienadaile dunu bu afadenene moloidafa hamoma:ne sia:i. Ilia da Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, E da agoane hamoma:ne sia:i. Amaiba:le, amo sia: ida:iwane A:ibelaha:mema olelemusa:, Gode Sia: da agoane dedei diala, "A:ibalaha:me! Dia hawa: hamobeba:le, osobo bagade dunu fi huluanedafa da hahawane dogolegesu hou ba:mu." 9 A:ibalaha:me da amo sia: dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da ema hahawane bagade i. Wali, amola Gode da nowa da Ea Sia: Ida:iwane Gala dafawaneyale dawa:sea, ema hahawane dogolegele bagade iaha.

10 §Nowa da Gode Ea Sema nabawane hamobeba:le fawane, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lamusa: dawa:sea, amo da Gode Ea gagabusu aligima:ne ba:mu agoai galebe. Gode Sia: da agoane dedei diala, "Nowa da Sema dedei afadafa fawane wadela:sea, e da Gode Ea gagabusu haguduga esalebe ba:mu." 11 **Wali, ninia noga:le ba:sa! Dunu da Gode Ea Sema nabawane hamobeba:le, Gode Ea siga ba:ma:ne afadenene moloidafa hamoi, da hamedeidafa. Bai Gode Sia: da agoane dedei diala "Nowa dunu da dafawaneyale dawa:beba:le lalegagusia, Gode da amo dunu fawane afadenene moloidafa hamoi ba:sa." 12 ††Be Gode Ea Sema da dafawaneyale dawa:su hou ea bai hame. Be Gode Sia: da agoane dedei diala, "Nowa dunu da Gode Ea Sema huluanedafa, mae giadofale, noga:le hamosea e da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanumu." Amola ninia da mae giadofale huluanedafa hamomu da hamedei.

13 ‡‡Be ninia huluane Gode Ea gagabusu aligimu mae ba:ma:ne, Yesu Gelesu da nini gaga:ma:ne, Gode Ea gagabusu aligima:ne amo Hi lai dagoi. Gode Sia: da agoane dedei diala, "Nowa da ifaga bogoma:ne hegoa:nesi galea, e da gagabusu aligima:ne lai dagoi." 14 Gode Ea musa: hahawane dogolegele A:ibalaha:mema imunu sia:i liligi (Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala) amo Dienadaile dunuma ima:ne, Yesu Gelesu da bulufalegeiga bogoi. Ninia da Yesu Gelesu dafawaneyale dawa:sea, Gode Ea imunu ilegele sia:i liligi (Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala) amo lamu.

Gode Ea Sema amola Gode Ea Hahawane Dogolegele Iasu

15 Na fi dunu! Na da a:silibu hou liligi olelemusa:, osobo bagade fedege sia: olelemu. Dunu aduna ela da su gaguiba:le, bu gousa:i dagoi, amo gousa:su hou enoga wadela:mu da hamedei. Amola amo gousa:su amoga liligi eno gilisimu da hamedei.

16 §§Gode da musa: Ea hahawane dogolegele iasu A:ibalaha:me amola ea fa:no lalelegemu mano elama ima:ne ilegele sia:i. E da mano bagohame ilima imunu hame sia:i, be mano afae fawane Ema ima:ne sia:i. Amo mano

---

* **3:6:** Mui 15:6; Louma 4:3 † **3:7:** Louma 4:16 ‡ **3:8:** Mui 12:3 § **3:10:** Mousese ea Malasu 27:26 ** **3:11:** Haba:gage 2:4 †† **3:12:** Gobele Salasu 18:5 ‡‡ **3:13:** Mousese ea Malasu 21:23 §§ **3:16:** Mui 12:7

afae da Yesu Gelesu. 17 ***Na sia: bai da agoane diala. Gode da musa: hemonega, A:ibalaha:mema asigiba:le, ema gousa:su ilegei. E da dafawane ilegele sia:beba:le, enoga wadela:mu da hamedei. Ode430agoane gidigili, Gode da Ea Sema amo Isala:ili dunuma i. Be amo Sema da musa: gousa:su amo mugululi, Gode Ea ilegele sia:i wadela:mu da hamedei galebe. 18 †††Gode da A:ibalaha:mema hahawane dogolegele imunu sia:beba:le, E da gousa:su hamoi dagoi. Be ninia da hahawane dogolegele imunu liligi amo Sema hamobeba:le lamu ganiaba, ninia da Gode Ea ilegele sia:ga hamoi liligi amo hame lala:loba.

19 Amaiba:le, Gode Ea Sema da abuliba:le ganabela:? Bai da adi baila:? Musa: fi dunu da wadela:i hou hamobeba:le, Gode da amo hou da noga:i hame amo osobo bagade dunuma olelemusa:, Ea Sema ilima i. Gode da amo Sema wadela:i hou olelemusa: dialoma:ne dawa:i, amogainini A:ibalaha:me egaga fi Dunu (Gode da musa: Ema hahawane dogolegele imunusa: sia:i galu) da gousa:sudafa hamomusa: misi. A:igele dunu da Gode Ea Sema sia: alofele iasu dunu (Mousese) ema olelei. Amalalu, e da bu osobo bagade dunuma olelei. 20 Be Gode da osobo bagade dunu ilia hamobe mae dawa:le, Hi fawane Gousa:su Gaheabolo hamoiba:le, E da osobo bagade sia: alofele iasu dunu hame lai. Bai Gode da afadafa fawane.

Sema ea Bai

21 Amaiba:le, dilia adi dawa:bela:? Gode Ea Sema da Gode Ea hahawane dogolegele iasu amoma gegesala:? Hame mabu! Be Gode da osobo bagade fi dunuma eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu imunu Sema i dagoi ganiaba, dunu huluane ili Gode Ea moloidafa hamoi ba:ma:ne, Sema nababeba:le, ilisu ilia hou hahamona:noba.

22 Be osobo bagade fi dunu huluanedafa da wadela:i hou hamobeba:le, wadela:i hou ea gasaga gagulaligi agoane diala. Amaiba:le, Gode Ea hahawane dogolegele iasu E da nowa dunu Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:sea, lalegagusa, amo dunuma iaha.

23 Be Yesuma dafawaneyale dawa:su hou da mae doaga:le, amo esoha ninia da Gode Ea Sema se iasu diasu agoane amo ganodini udigili hawa: hamosu dunu agoane esalu.

24 Amaiba:le, Sema da ninia gasa bagade ouligisu agoane dialu, amogainini ninia huluane dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da nini afadenei bu moloidafa hamoi ba:ma:ne, Yesu Gelesu misi. 25 Wali, dafawaneyale dawa:su eso da doaga:i dagoiba:le, Sema da wali ninia ouligisu hame gala.

26 Dilia dafawaneyale dawa:beba:le, dilia huluane da Gode Ea mano Yesu Gelesuma madelagi dagoi, amo ba:sa. 27 Dilia da Yesu Gelesuma madelagimusa: ba:bodaise hamoiba:le, dilia da Gelesu Ea eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu abula agoane sali dagoi. 28 Amaiba:le, noga:le dawa:ma! Yu fi dunu amola Dienadaile dunu da hisu hame. Udigili hawa: hamosu dunu amola hahawane halegale lalusu dunu da hisu hame. Dunu amola uda da hisu hame. Dilia huluane Yesu Gelesuma madelagiba:le, fi afadafa fawane hamoi dagoi. 29 ‡‡‡Dilia Yesu Gelesu Ea fi dunu hamoi galea, dilia da A:ibalaha:me egaga fi dunu gala. Amola Gode da Ea hahawane dogolegele imunu ilegele sia:i liligi, amo dilima imunu.

*** **3:17:** Gadili Asi 12:40 ††† **3:18:** Louma 4:14 ‡‡‡ **3:29:** Louma 4:13

4

1 Eno fedege sia: nabima. Osobo bagade dunu egefe da hobea ea adama
nana liligi lamu. Be e goihadinia, hame gagui udigili hawa: hamosu
dunu agoane ba:sa. 2 E goihadinia, eno ouligisu dunu da ea hou amola
ea esaloma:ne defele hanai liligi ouligili, asili, e asigilaiba:le fawane,
ea ada nana liligi lamu. 3 Amo defele, musa: ninia a:silibu da hame
asigilaiba:le, ninia da osobo bagade a:silibu ouligisu bagohame ilia udigili
hawa: hamosu dunu agoane ba:i. 4 Be Gode Ea ilegei eso doaga:loba, Ea
Mano asunasi. E da osobo bagade udaga lalelegele, Yu fi dunu ilia Sema
nabawane hamosu.
5 *E da Sema amoha udigili hawa: hamosu dunu bu bidi lamusa:, amola
nini huluane Gode Ea mano hamomusa: misi dagoi.
6 Gode da dili da Gode Ea mano bu lalelegei dagoi amo olelemusa:, Egefe
Ea A:silibu Hadigidafa Gala dilia dogo ganodini aligila sa:ima:ne asunasi
dagoi. Ea A:silibu da dilia dogo ganodini agoane wele sia:sa, "Ada! Na
ada!" 7 Amaiba:le, dilia da wali udigili hawa: hamosu dunu hame. Dilia
da halegale, Gode Ea mano esala. Amaiba:le, Gode Ea mano ilima imunu
liligi huluane, E da dilima imunu.

Gala:isia Dunu Dafasa:besa:le, Bolo da Da:i Dione Dadawa:sa

8 Musa: dilia Gode Ea hou hame dawa:beba:le, dilia da eno 'gode'
hamedei liligi ilia udigili hawa: hamosu dunu agoane ba:i. 9 Be wali
dilia da Gode dawa:. Hame! Gode da dili dawa:. Amaiba:le dilia da
abuliba:le amo gasa hame hamedei wadela:i a:silibu ilima bu sinidigimusa:
dawa:lalabala? Dilia abuliba:le ilima bu hawa: hamomusa: hanabela:?
10 Dilia da eso afadafa da sema bagade dawa:lala. Dilia da oubi amola
ode amola eno liligi da sema bagade, eno da fonobahadi, dilia beda:iwane
dawa:lala. 11 Na da dilia hou ba:beba:le, da:i dione dadawa:sa. Amabela:?
Na dili fidima:ne hawa: hamoi, na da udigili hamobela:?

12 Na fi dunu! Na dilima ha:giwane adole ba:sa. Na hou defele hamoma.
Na da dili defele esala. Dilia da na hou hame wadela:lesi. 13 Dilia dawa:!
Na da musa: oloiba:le, degabo Gode Ea Sia: Ida:iwane gala dilima olelei.
14 Na da oloiba:le, dilia da da:i dioi galu. Be dilia na hame hihisu. Be fedege
agoane, a:igele dunu Hebene sogega misi ganiaba, dilia da hahawane
yosia:la:loba. Amo defele, dilia nama hahawane yosia:i. Yesu Gelesu Hisu
dilima misi ganiaba, dilia da baligiliwane hahawane yosia:la:loba. Amo
defele, dilia nama hahawane yosia:i. 15 Dilia da musa: hahawane bagade
esalu. Adi hou da wali doaga:bela:? Musa:, dilia nama asigiba:le, logo
ba:i ganiaba, dilia da dilisu si fadegale, nama ia:noba. 16 Be wali, na da
sia: dafawane dilima olelebeba:le, dilia adi dawa:bela:? Na da dilima ha
labala?

17 Eno ogogosu dunu da dilima bagade asigisa. Be dilia hou
wadela:musa:, ilia da ogogole dilima asigisa. Dilia da nini yolesili, ilia
la:ididili gia:iwane hawa: hamoma:ne, ilia da dilima asigisa. 18 Defea!
Hou moloidafa hamoma:ne gia:iwane hawa: hamomu da defea. Na da
dilima gilisibiba:le fawane hame, be eso huluane mae yolesili gia:iwane
hawa: hamomu da defea. 19 Na dogolegei mano! Uda e da mano lamusa:
se nabasu defele, na amola dilia dogo ganodini Yesu Gelesu Ea hou da
asigilama:ne na hanaiba:le, bu se naba. 20 Na da dili amola gilisimusa:

* **4:5:** Louma 8:15-17

bagade hanai gala. Na dilima eno asigi dawa:su lama:ne, dilima gilisimusa: dawa:lala. Bai na da dilia hou ba:beba:le, da:i dione dadawa:sa.

Ha:iga amola Sela. Fedege Sia:

21 Dilia mogili da Sema amoha hawa: hamomusa: dawa:. Na da dilima adole ba:sa. Sema sia: da adi sia:sala:? 22 †Agoane dedei diala. A:ibalaha:me da dunu mano aduna esalu. Afadafa da ea udigili hawa: hamosu uda (Ha:iga) ema lalelegei. Eno da ea hahawane halegale lalebe uda (Sela) ema lalelegei. 23 A:ibalaha:me ea mano udigili hawa: hamosu udama lalelegei da osobo bagade dunu fi ea hou agoane lalelegei. Be ea udadafa ea mano da hisuwane lalelegei. Gode da hahawane dogolegele iasu amo imunu ilegele sia:beba:le, e da lalelegei. 24 Amo mano lalelegei da fedege agoane diala. Uda aduna da fedege agoane gousa:su aduna diala. Afadafa Ha:iga, e da bidi mae lale udigili hawa: hamonanebe mano lalelegei da Sema gousa:su amo Sainai Goumia hamoi ea fedege agoane diala. 25 Ha:iga da Sainai Goumi, Ala:ibia soge ganodini, Sema iasu soge ea fedege dialebeba:le, e da wali Yelusaleme fi dunu fedege agoane diala. Ilia da udigili bidi mae lawane, Sema ea udigili hawa: hamonana. 26 Be A:silibuga lalelegei Hebene Yelusaleme fi dunu da udigili hame hawa: hamosa. Hahawane udadafa da ninia halegai ame fedege agoane diala.
27 ‡Gode Sia: da agoane dedei diala,

> “Aligime uda! Hahawane ba:ma!
> Di da mano lalelegema:ne, se hame nababeba:le, hahawane ba:ma!
> Hahawaneba:le, wele sia:ma amola dima!
> Uda da egoa amoga yolesi esalebe,
> amo ea mano lalelegemu idi da egoa amoga hame yolesi uda
> ea mano lalelegemu idi bagadewane baligimu.”

28 Na fi dunu! Gode da Aisage ema hahawane dogolegele imunu ilegele sia:beba:le, Aisage da Gode Ea mano esalu. Dilia amola da Aisage defele, Gode Ea mano esala.
29 §Amo esoga, osobo bagade ea hou agoane lalelegei mano da Gode Ea A:silibuga lalelegei mano ema se iasu. Wali amola amo hou defele diala.
30 **Be Gode Sia: da adi sia:sala:? Agoane dedei diala, “Hawa: hamosu uda amola ea mano, gadili sefasima. Hahawane halegale lalebe udadafa ea mano, hi fawane da ea eda liligi lamu. Be udigili hawa: hamosu uda ea mano da hamedafa lamu.” 31 Amaiba:le, na fi dunu, dawa:ma! Ninia fedege agoane udigili hawa: hamosu uda ea mano hame, be ninia da hahawane halegale lalebe udadafa ea mano esala.

5

Dilia Hahawane Halegale Lalebe Hou Noga:le Ouligima

1 Yesu Gelesu da ninia se iasu diasu logo doasi dagoiba:le, ninia hahawane halegale lala. Amaiba:le, hahawane halegale lalebe dunu agoane noga:le leloma. Dilia da bu udigili hawa: hamosu dunu agoane hamomu da defea hame.
2 Nabima! Na, Bolo, da dilima sia:sa! Dilia sia:beba:le, eno dunu dilia gadofo damusia, Yesu Gelesu da dilima hame fidisu dunu agoane ba:mu. 3 Dawa:ma! Dilia hanaiba:le, enoga dili gadofo damusia, dilia da Sema huluanedafa mae giadofale hamomu galebe. 4 Be dilia Sema

† **4:22:** Mui 16:15, 21:2 ‡ **4:27:** Aisaia 54:1 § **4:29:** Mui 21:9 ** **4:30:** Mui 21:10

fawane hamobeba:le, Gode Ea dili bu afadenei moloidafa hamoi ba:mu, dilia dawa:i galea, hamedei! Amane hamoi ganiaba, dilia da Yesu Gelesu amoga afafai dagola:loba. Dilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu gagoi amoga gadili esala ba:la:loba. 5 Be ninia dafawaneyale dawa:su da agoane. Gode Hi fawane da ninia hou bu afadenene hamomuba:le, E da nini moloidafa hamoi ba:mu. Amo hou, Gode da Ea A:silibu Ida:iwane Gala amo Ea gasaga hamomu ninia dafawaneyale dawa:beba:le, ninia hahawane ouesala. 6 Ninia da Yesu Gelesuma madelagiba:le, gadofo da damui o hame damui, amo da liligi hamedeidafa. Dafawaneyale dawa:su hou amo da asigidafa hou amoga hamosa, amo fawane da liligi bai bagade gala.

7 Dilia da musa: noga:iwane hamosu! Nowa da dili dafawane hou yolesima:ne olelebela:? E da habodane dilia hou afadenebela:? 8 Gode da dilima wele sia:nanebeba:le, Gode da amo hou hame hamoi. 9 *Ilia da amane sia:sa, “Yisidi fonobahadi fawane agi ga:gi ganodini salasea, agi ga:gi huluane da heda:sa.” 10 Be na da dili bu sinidigima:ne, dafawane hamoma:beyale dawa:lusu hame fisi. Dilia amola na da gilisili Yesu Gelesuma madelagiba:le, dilia dafawane logo yolesili, eno ogogosu logoga masa:ne, na hame dawa:. Be dunu da dilia logo wadela:su dunu, amo dunu na hame dawa:. Be e da Gode Ea se dabe iasu ba:mu.

11 Be na fi dunu! Dilia gadofo damuma, amo sia: na da hamedafa olelesa. Amo sia: na olelesa ganiaba, eno dunu ilia da nama se hame ia:noba. Na da amo sia: olelesa ganiaba, na Yesu Gelesu da bulufalegeiga bogoi olelesea, dunu da nababeba:le hame fofogadigila:loba. 12 Dilia hou wadela:su dunu da se bagade nabimu da defea. Ilia gadofo damunanebeba:le, defea, mae yolele ilisu ilia gobele gobiheiga dafawane gulusu danamu da defea.

13 Be na fi dunu! Dilia hahawane halegale esaloma:ne, Gode da dilima wele sia:i dagoi. Be dilia se iasu diasu logo da doasibiba:le, dilia da:i hodo hou da dilima ouligisuwane dialumu da defea hame galebe. Be dilia dogolegei hou lalegaguiba:le, eno dunuma fidisu hou bagadewane dawa:ma. 14 †Gode Ea Sema huluane gilisili, ilia bai huluane da sema afadafa amo ganodini diala. Amo sema da, “Dia da:i hodo amoma asigi hou, amo defele dia na:iyadoma asigima!” 15 Be dilia da gasonasu nimi bagade sigua agoane, dilia gilisisu ganodini enoma enoma se bagade iasea, dawa:ma! Dilia enoma enoma dilisu gobele gugunufinisisa:besa:le, dawa:ma!

A:silibu Ea Hou amola Da:i Hodo ea Hou

16 Na da dilima sia:sa! Gode Ea A:silibu da dilia esalusu amoma ouligisuwane esaloma:ne, Ea logo fodoma. Amane hamosea, dilia da da:i hodo ea hanai liligi hame hamomu. 17 ‡Ninia da:i hodo hanai liligi da hisu. Amola A:silibu Ea hanai liligi da hisu. Amo hou aduna da hisu hisuba:le, ela da gegenana. Ela da ha lai hamoiba:le, dia hanai hou hahawane hamomu da hamedei galebe. 18 Di da A:silibuma fa:no bobogesea, di da Gode Ea Sema amoma udigili hawa: hamosu dunu agoane hame.

19 Osobo bagade dunu da:i hodo hawa: hamosa, ninia moloiwane ba:sa. Amo hou da wadela:i uda lasu hou, ledo agoane hou amola hi hanaiba:le dunu da wadela:i hou baligili hamosa,

---

* **5:9:** 1 Golidia 5:6 † **5:14:** Gobele Salasu 19:18 ‡ **5:17:** Louma 7:15-23

20 loboga hamoi ‘gode’ liligi ilima nodone sia:ne gadosu hou, wamuni
dawa:su hou amola yagono hou, dunu ilia da ha lai hamobeba:le,
gegenana, mudasu hou, nimi bagade hou amola liligi lamusa: hanai hou.
Ilia hame asigiba:le, fi eno hamone, afafasa.
21 Eno dunuma ilia bagadewane mudasa. Ilia adini bagade ba:sa.
Gilisibiba:le, ilia hahawane wadela:i hou bagade hamosa amola wadela:i
hedesu bagade hamosa. Na da musa: sisane sia:i dagoi amola na da bu
sisane sia:sa. Amane hamosu dunu da Gode Ea Hinadafa Hou hamedafa
ba:mu.
22 Be Gode A:silibu da fage hisu agoane legesa. E da dunu ea dogo
ganodini dogolegei hou, hahawane hou, olofosu hou, hedolo hame da:i
dioi dawa:su hou, eno dunuma asigi hou, hou noga:iwane amola fi dunu
hame fisisu hou, 23 hi hou fonobosu hou amola hi hou amoma ouligisu
hamosu hou, amo hou huluane fage agoane legesa. Amo hou huluane
mae hamoma:ne, Sema dedei da hame. 24 Yesu Gelesuma madelagi dunu,
ilia da:i hodo hou amola ilisu hanai hou huluane, ilia da fane legei dagoi.
25 A:silibudafa da ninima eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ia dagoi.
Amaiba:le, E da ninia esalusu amoma ouligisuwane esalumu da defea.
26 Ninia hidale gasa fi hou, ougima:ne hou, mudasu hou, amo huluane
mae hamoma:mu.

6

Dunu Eno Ilia Da:i Dioi Gisima

1 Na fi dunu! Dilia dunu afadafa da wadela:i hou hamonanebe ba:sea,
defea, dilia a:silibuma dawa:su dunu amo dunu ea hou sinidigima:ne, ema
gagabole sia:ma. Be gebewane sia:ma. Amola sia:beba:le, dilia dafama:ne
olelesu nababeba:le dafasa:besa:le, dilisu hou noga:le ouligima. 2 Yesu
Gelesu Ea sema noga:le hamoma:ne, eno dunu ilia da:i dioi amola se
nabasu liligi, dilia amo da:i dioi lale gilisili gisima. 3 Dunu da hi hou
da bagadeyale dawa:sea, ea hou da fonobahadi fawaneba:le, e da ea
asigi dawa:suga hi ogogosa. 4 Dunu afae afae da hi hou fawane amo
noga:le ba:mu da defea. E da hou ida:iwane hamobeba:le, e da olofoiwane
dawa:mu da defea. Be e da gasawane hi hou da eno dunu ilia hou
baligiyale dawa:mu da defea hame. 5 Bai dunu huluane da hi hawa:
hamoiba:le fawane, Godema fofada:mu.
6 Nowa da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala eno dunu ea lafidili nabasea,
e da ea noga:i gagui liligi mogili amo olelesu dunuma imunu da defea.
7 Giadofale mae dawa:ma. Gode da gagaoui dunu hame. Dunu da ea
bugi defele ha:i manu faimu. 8 E da hi hanai hou ha:i manu hawa:
agoane bugisia, e da fa:no bogosu fage agoane faimu. Be e da A:silibu
hou dawa:beba:le, amo hou ha:i manu agoane bugisia, e da eso huluane
mae bogole Fifi Ahoanusu fage agoane faimu. 9 Amaiba:le, ninia hawa:
moloidafa hamomusa:gini hame helemu da defea. Ninia amo hamosu mae
yolesili, asili, ninia ha:i manu bidi ida:iwane faimu. 10 Amaiba:le, ninia eno
dunuma fidisu logo ba:sea, ilima hou moloidafa hamomu da defea. Ninia
dunu huluane fidimu, be Yesu Gelesu Ea dafawaneyale dawa:su fi dunu
huluane baligiliwane fidimu da defea.

Sia: Dagomusa:, Bolo da Sisasu amola Asigi Sia: Olelesa

11 Dilia ba:ma! Dedei bagade ni loboga hamoi liligi na dilima dedesa.

12 Dunu ilia dili gadofo damumu hanai dunu, ilia hidale gasa fi hamomusa: hanai gala. Dabua liligi da bagadedafa ilia dawa:lala. Be Yesu Gelesu da bulufalegeiga bogoi amo ilia dawa:beba:le, ilia dunu enoga se nabasa:besa:le, amo gasa fi hou hamosa.
13 Gadofo damusu dunu amola ilia Sema huluane nabawane hame hamosa. Dilia da ilia sia: nabawane hamoi dagoi, amo ilia bu gasa fi sia: sia:musa: hanaiba:le, ilia dili gadofo damumusa: dawa:lala. 14 Be na da hisu. Na hidale gasa fi sia: da 'Hina Gode Yesu Gelesu E bulufalegeiga bogoi dagoi', amo fawane. Amo hou na dawa:beba:le, na da osobo bagade hou da bogoiwane liligi ba:sa. Amola na da amo hou amoma fedege agoane bogoi dagoi. 15 Dunu da ea gadofo damui o hame damui, amo da hamedei liligi. Be dunu ea esalusu da gaheabolo hamoi dagoi, amo fawane da bai bagade.
16 Nowa dunu da gaheabolo hou lalegaguiba:le, e da olofosu amola Gode Ea gogolema:ne olofosu ba:mu. Gode Ea fi dunu huluane da amo hou ba:mu da defea.
17 Defea! Sia: dagomu galebe! Be dunu da na se nabima:ne, nama bu sia:mu na higa:i gala mabu. Bai na da:iga baho hamoi liligi, da na da Yesu Gelesu Ea udigili hawa: hamosu dunu esalebe, amo olelesa.
18 Na fi dunu! Hina Gode Yesu Gelesu da dilima Ea hahawane dogolegele iasu olelema:ne, na hanai galebe. Ama.
Sia: Ama Dagoi

Efesase

(Da:i Sia:-Ephesians; Modu-Efeso; Bisini-Efesus)

Hidadea Sia:

Dedesu Dunu Bolo

Gode Ea hou, amo Ea hahamoi liligi huluane E da gilisili, Ea Hinadafa Hou hamone, amoma Yesu Gelesu da Dialuma amola Hinadafa E da hamomu, amo sia: huluane olelemusa:, Bolo da Efesase meloa dedei. Hobea fawane hame, be wahadafa Gode Ea fi dunu da mae mogili, ilia Yesu Gelesuma madelagiba:le, gilisili fi afadafa fawane hamomusa:, e gasawane olelesa. Amo mae mogili gilisisu hou, E da amo meloa ganodini agoane olelesa:-

1 Ninia Ada Gode da Ea fi dunu ilegei dagoi.

2 Ea mano Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, Ea fi dunu ilia wadela:i hou amola ledo da wali gogolema:ne olofoi dagoiwane ba:sa. Ilia wadela:i hou se iasu diasu da wali fedege agoane doasibi ba:sa.

3 Gode Ea hahawane dogolegele iasu Ea fi ilima dafawane i dagoi, amo Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da dafawaneyale olelesa.

4 Amaiba:le, amo hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode Ea fi dunu da mae mogili, gilisili hahawane hodo afadafa fawane hamoiwane esaloma:ne, E da olelesa. Gode Ea fa:no bobogesu fi da Yesu Gelesuma madelagiba:le, fi afadafa fawane diala, amo olelema:ne, Bolo da fedege olelesa.

1 Sese (Yesu Ea fa:no bobogesu fi) da da:i hodo. Yesu da Dialuma.

2 Sese da diasu agoane. Golasu ifadafa da Yesu Gelesu.

3 Sese da uda agoane. Yesu Gelesu da amo uda ea egoa. Bolo da Gode Ea hahawane dogolegele iasu Yesu ganodini amo dawa:beba:le, nodone bagade sia:sa.

Sia: dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-2
2 Yesu amola Sese...Sia:alalo 1:3-3:21
3 Gaheabolo Esalusu Yesu ganodini...Sia:alalo 4:1-6:20
4 Dagosu Sia:...Sia:alalo 6:21-24

Efesase

1 *Amo meloa dedei, na Bolo dedesa. Gode hamobeba:le, na da Yesu Gelesu Ea asunasi dunu esala. Dilia, Gode Ea fi dunu Efesase soge ganodini esalebe, dilia fisisu hame dawa: Yesu Gelesuma madelagi fi dunu, dilima na meloa dedesa.

2 Ninia Ada Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu, da hahawane iasu amola olofosu, dilima imunusa: na da dawa:lala.

Gelesu da Hahawane Dogolegele A:silibu Hou Ninima I

3 Ninia Hina Yesu Gelesu Ea Gode amola Ada, Ema nodone dawa:mu da defea. E da hahawane a:silibu hou, Hebene soge ganodini diala houdafa, amo ninima i dagoi.

4 Musa:dafa, osobo bagade hame hahamoi eso amoga, ninia da hobea Ea fi dunu Yesuma madelagi dagoi hamoma:ne, Gode da ninima ilegei

* **1:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:19-21, 19:1

dagoi. Ninia hou afadenene hadigiwane amola ledo hamedei, Ea soge ganodini esalumusa:, amo hamoma:ne E da nini ilegei dagoi. 5 E da ninima asigiba:le, musa:dafa nini dawa:i galu. E da Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, nini da Ea mano agoane esaloma:ne, E da amo hamoma:ne dawa:i galu. E da hahawane amola hanaiba:le, amo hamoma:ne dawa:i galu. 6 Amaiba:le Eagofe hawa: hamobeba:le amola Gode da ninima hahawane dogolegele iasu ida:iwane iabeba:le, ninia Godema nodone sia:mu da defea. 7 †Ninia da Yesu Gelesu Ea maga:mega bidi lai dagoi. Amola Gode da Ea bagade gagui liligi bagohame ninima ia dagoiba:le, ninia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi.

8 Gode Ea dawa:su hou da bagadeba:le, Ea ninima hahawane dogolegele iasu liligi da bagadedafa. E da mae hihini, bagadedafa ninima iasu. 9 E da bagadewane dawa:beba:le, amola wamolegei liligi huluane dawa:beba:le, Ea hanai liligi huluane hamosu. E da Yesu Gelesu Ea loboga, Ea hawa: hamosu huluane dagomusa: dawa:i galu. Be amo wamolegei ilegesu, E da ninia dawa:ma:ne, ninima olelei. 10 Ea ilegei eso doaga:sea, E da amo ilegesu hawa: hamone dagomu. Ea ilegesu bai da agoane diala. Gode Ea hahamoi liligi huluane, Hebene ganodini liligi amola osobo bagade ganodini liligi, E da gilisili amoga Yesu Gelesu da Hinadafa afadafa fawane esaloma:ne hamomu.

11 Gode da hou amola liligi huluanedafa, Ea hanai defele hamosa. E da musa:dafa dawa:beba:le amola hanaiba:le, ninia da fa:no Ea fidafa, Gelesuma madelagi dagoi amo hamoma:ne, nini ilegei. 12 Ninia da degabo Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, dafawane hamoma:beyale dawa:lusu lai dagoi. Amaiba:le, ninia da Gode Ea hadigi hou amoma nodonanumu da defea.

13 Dilia amola da sia:dafa, sia: Ida:iwane Gala amo da gaga:su hou dilima olelei, amo nababeba:le, Gode Ea fi ganodini misi. Dilia da Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da dili lai dagoi amo olelema:ne, Ea musa: hahawane dogolegele imunu ilegele sia:i defele, dawa:digima:ne olelesu ilegesu dilima i. Amo da Ea A:silibu Hadigidafa Gala. 14 Gode da Ea hahawane dogolegele iasu huluane amola Ea hamobeba:le, ninia da halegale masunu, amo olelema:ne, E da Ea A:silibu Hadigidafa Gala ninima i dagoi. Ninia Ea hadigi hou dawa:beba:le, Ema nodone sia:mu da defea.

Bolo da Sia:ne Gadosu

15 Amaiba:le, na da musa: dilia Yesu Gelesuma dafawaneyale dawa:su hou amola dilia Gode Ea fi dunuma asigi bagade hou, amo nababeba:le, 16 na da mae yolesili, dilia hou dawa:beba:le, Godema nodone sia:ne gadolalu. Na da na sia:ne gadosu ganodini, dili dawa:lala. 17 Dilia da Gode Ea hou baligiliwane dawa:ma:ne, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea bagade dawa:su hou amola Gode Ea olelesu hou, amo E da dilima ima:ne na da Gode, Yesu Gelesu Ea Gode, ninia hadigi Adadafa Ema edegenana. 18 Na agoane adole ba:sa; Gode da dili Ea hadigi noga:le ba:ma:ne, dilia asigi dawa:su doasima:mu. Amola dafawane hamoma:beyale dawa:lusu E dilima ima:ne dili misa:ne sia:i, amo dilima olelema:ne, na da sia:ne gadosa. Amola hahawane hou E dilima ima:ne ilegele sia:i, amo dili noga:le dawa:ma:ne, na da sia:ne gadosa.

† **1:7:** Golosia 1:14

19 - 20 ‡Ea gasa da nini (Ea hou lalegagui dunu) ninia dogo ganodini gasa bagadedafa hawa: hamonanebe, amo dilia dawa:ma:ne, na da Ema sia:ne gadosa. Amo gasa bagade hou da Gode da Ea gasaga, Yesu Gelesu bogole, wa:legadolesili, oule asili, Hebene soge ganodini Ea lobodafadili fima:ne sia:i, amo defele gala. 21 Gelesu da wali Hebene ouligisu dunu huluane, gasa bagade ouligisu dunu amola hina dunu huluanedafa, ilima Ouligisudafa esala. Wali Yesu Gelesu Ea Dio da osobo bagade ganodini ouligisu dio asuli dunu amola fa:no misunu osobo gaheabolo ganodini ouligisu dio asulimu dunu, amo ouligisu dunu huluane ilia dio bagadewane baligisa. 22 §Gode da Yesu Gelesu liligi huluanedafa amoma osa:le heda:ma:ne, Ea emo haguduga ligisi. E da liligi huluanedafa amoma Hinadafa esaloma:ne, Gode da Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu fi ilima i dagoi.

23 Yesu Ea fa:no bobogesu fi da Ea da:i hodo esala. Gode Ea hou huluanedafa da Yesu Gelesu ganodini nabaiwane diala. Amola sese da Yesu Gelesu Ea hou amoga nabaiwane diala.

2

Bogosu Fisili, Eso Huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Lai Dagoi

1 *Musa:, dilia da hame nabasu amola wadela:i hou hamobeba:le, dilia a:silibu da bogoiwane dialu. 2 Amo esoga, dilia osobo bagade wadela:i hou amoma fa:no bobogei. Dilia wadela:i a:silibu hina dunu amo wali e da Gode sia: hame nabasu dunuma hina hamonana, amola hisi amo ganodini wadela:i a:silibuma hina hamonana, dilia ema fa:no bobogei. 3 Ninia huluane da amo hame nabasu dunu defelewane, hame nabasu hou hamosu. Ninia hanaiga hou fawane hamosu. Ninia da ninia da:i hodo amola asigi dawa:su hanaiga, udigili ninisu hou hamosu. Ninia musa: hou hamobeba:le, ninia eno dunu huluane defele, Gode Ea ougi se imunusa: fofada:su ba:mu agoai galu.

4 Be Gode Ea gogolema:ne olofosu hou da bagadedafa amola E da ninima bagadewane asigisa. 5 Amaiba:le, ninia hame nabasu hou hamonanu amola ninia a:silibu da bogoiwane dialu, amo esoga, E da nini Yesu Gelesu gilisili uhini, wa:legadolesili, gaheabolo esalusu ninima i. Gode da ninima hahawane dogolegele asigiwane iabeba:le, ninia se imunusa: fofada:mu logo ga:i dagoi. 6 Ninia da Yesu Gelesuma madelagiba:le, Gode da nini wa:lesili, oule asili, Hebene soge ganodini E da nini ouligisu dunu hamosu. 7 E da ninima bagadewane asigiba:le, Yesu Gelesu ninima i dagoi. E da fa:no misunu dunu huluanedafa ilia Ea hahawane dogolegele iasu hou noga:le ba:ma:ne, amo hou hamosu. 8 - 9 Dilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou dafawaneyale dawa:beba:le fawane, mae bogoma:ne gaga:su dawa:. Dilia hawa: hamobeba:le hame, be Gode Ea udigili hahawane iasu lai dagoiba:le, hidale gasa fi agoane sia:mu da hamedei. 10 Gode Hi fawane da ninia wali hou hamoi dagoi. Ninia da hawa: ida:iwane hamoma:ne, E da musa: amo logo momagei. Amo hamoma:ne, E da nini gaheabolo afadenene Yesu Gelesuma madelagi dagoi.

Yesu Gelesu Ea hou Ganodini Ninia da Fi Afadafa Hamoi

‡ **1:20:** Gesami Hea:su 110:1 § **1:22:** Gesami Hea:su 8:6; Golosia 1:18 * **2:1:** Golosia 2:13

11 Dilia Dienadaile dunu! Yu dunu da dilima ‘gadofo hame damui dunu’
dio asula. Ilia da ilisu ilima ‘gadofo damui dunu’ dio asula. (Ilia da
gadofo damusu hou, amo ilia da:i hodoma hamosa.) Dilia musa: hou bu
dawa:ma! 12 Musa: dilia Yesu Gelesuma afafai. Dilia Gode Ea ilegei fi amo
ganodini hame esalu, ga fi dunu agoai ba:su. Dilia Gode Ea Gousa:su,
Ea hahawane dogolegele iasu Ea fidafa dunu imunu ilegele sia:i, amo
mae dawa:le, udigili osobo bagadega esalu. Dilia da fa:no misunu hou
dafawane hamoma:beyale dawa:lusu mae dawa:le, Gode Ea hou hame
dawa:su dunu esalu.
13 Dilia da Godema sedaga esalebe ba:i. Be wali dilia da Yesu Gelesuma
gadenene misi dagoi. Bai Gelesu da Ea maga:mega dili gaga:i dagoi. 14 Yesu
Gelesu da Yu dunu amola Dienadaile dunu, gilisili, dunu fi afadafa fawane
hamoi dagoiba:le, E da ninima olofosu gaguli misi dagoi. Ea da:i hodo
ninima ia dagoiba:le, E da fedege agoane dobea dogoa dialebe agoane amo
da Yu amola Dienadaile afafasu, amo mugului dagoi.
15 †Dunu fi aduna fisili bu fi afadafa Ema madelagi hamoma:ne, amola
olofosu ninima ima:ne, Yesu da Yu Sema amola gasa bagade hamoma:ne
sia:su, fadegai dagoi. 16 ‡E da amo fi aduna ela ha lai hou bu olofole hamoi.
E bulufalegeiga bogoiba:le, amo fi aduna Ema madelagili, bu fi afadafa
fawane hamoi. E da ela Godema bu gousa:musa: oule misi. 17 §Yesu
Gelesu da dilia Dienadaile dunu, Godema sedagawane afafai dunu, amola
Yu dunu, Godema gadenene lelu dunu, alima Gode Sia: Ida:iwane (Olofosu
Olelesu Sia:) olelei. 18 Yesu Gelesu Ea hamobeba:le fawane, ninia Yu dunu
amola Dienadaile dunu, da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala lai dagoiba:le,
Godema doaga:mu defele esala.
19 Amaiba:le, dilia Dienadaile dunu da wali ga fi dunu hame. Dilia da
Gode hame dawa:su dunu hame. Dilia da wali Yu dunu defele esala. Dilia
da Gode Ea fidafa dunu.
20 Gode Ea fa:no bobogesu fi da igi diasu agoane. Musa: diasu
gagusu dunu bai da asunasi dunu amola balofede dunu. Dilia da amo
diasu bai da:iya gagui gala. Diasu Mimogo Igidafa da Yesu Gelesu.
21 Diasu gaguma:ne, Yesu Hi da igi huluane gilisili gaguli, Debolo Diasu
ida:iwane gala Godema imunusa:gini gagulala. 22 Amaiba:le dilia da
Yesuma madelagiba:le, dilia amola eno dunu huluane, amoga Gode da
diasu hamonana. Gode da Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga amo diasu
ganodini esalebe ba:sa.

3

Bolo da Dienadaile Dunu Fidima:ne, Hawa: Hamosu

1 Amaiba:le, na, Bolo, Yesu Gelesu Ea udigili hawa: hamosu dunu, dili
Dienadaile dunu fidima:ne, Godema sia:ne gadosa. 2 Gode da hahawane
amola asigiba:le, amo dili fidima:ne hawa: hamosu nama i, amo dilia
hame nabibala:? 3 Gode da Ea musa: wamolegei hou amo ea dedebosu
fadegale, huluane nama olelei dagoi. (amo na da musa: fonobahadi
dedei dagoi. 4 *Dilia amo idisia, Yesu Gelesu Ea musa: wamolegei hou
na dawa:be liligi, amo dawa:mu.) 5 Gode da musa: amo wamolegei hou
osobo bagade dunuma hame olelei. Be wali E da Ea A:silibu amoga, Ea

† **2:15:** Golosia 2:14 ‡ **2:16:** Golosia 1:20 § **2:17:** Aisaia 57:19 * **3:4:** Golosia 1:26-27

hadigi hamoi asunasi dunu amola balofede dunu ilima, amo sia: olelei dagoi. 6 Amo musa: wamolegei liligi da agoane diala. Gode Ea Sia: Ida:iwane nababeba:le, Gode Ea hahawane iasu hou wali Dienadaile amola Yu dunu, ilia gilisili dawa:lala. Ilia da:i hodo afadafa Ea liligi diala amola ilia Gode Ea hahawane dogolegele imunusa: ilegele sia:i liligi, Yesu Gelesu Ea hamobeba:le ninima i, amo Dienadaile amola Yu, ilia gilisili gagusa.

7 Gode da na dogo ganodini gasa bagade hamobeba:le, E da nama hahawane dogolegele iasu i dagoi. E da na Ea Sia: Ida:iwane olelemusa: masa:ne, na ilegei dagoi.

8 Na hou da fonobahadidafa. Gode Ea fi dunu fonobahadidafa, amo ea hou da na hou baligisa. Be Gode da nama hahawaneba:le, E da nama Dienadaile dunuma Sia: Ida:iwane Gala, Yesu Ea bagade gagui hou, amo olelemusa:, na ilegei. 9 Dunu huluane ilia Gode Ea musa: wamolegei ilegesu da wali osobo bagadega hawa: hamomu, amo ilia dawa:ma:ne, Gode, liligi huluane Hahamosu Dunu, da musa: ode huluane amoga amo hou wamolegei. 10 Abuliba:le? Bai wali esoga, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilia hou ba:beba:le, a:igele ouligisu dunu, ouligisu dunu huluane Hebene soge ganodini amola a:silibu huluane, ilia Gode Ea bagade dawa:su hou hisu hisu noga:le dawa:ma:ne, E musa: wamolegei. 11 Gode da musa: amo hou hamomusa: ilegei dagoi. Amola E da Hina Gode Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, hamoi dagoi. 12 Ninia Yesu Gelesuma madelagiba:le amola Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, ninia mae beda:iwane Gode midadi misunusa: dawa:. 13 Amaiba:le, na da dilima ha:giwane sia:sa. Na da se nababeba:le, mae da:i dioma. Bai na da dili fidima:ne, se naba.

Yesu Gelesu Ea Asigidafa Hou

14 Amaiba:le, na da ninia Ada Ea midadi muguni bugili gala:la daha. 15 Gode Hi da osobo bagade fi huluanedafa, amola Hebene fi huluane, ilia diodafa ilima asula.

16 Gode da Ea hadigi baligiliwane gagubiba:le, E da dilia dogo ganodini gasa hou dawa:ma:ne amola E da Ea A:silibu amoga gasa dilima ima:ne, na da Ema adole ba:sa.

17 Na da dili dafawaneyale dawa:beba:le, Yesu Gelesu da dilia dogo ganodini Ea golasu hamoma:ne, na da Godema sia:ne gadosa. Dilia hou difi agoane amola golasu ifa agoane magufale asigi houdafa osobo ida:iwane agoai amoga gudu sa:ima:ne, na da sia:ne gadosa. 18 Amane hamosea, dilia amola Gode Ea fi dunu huluane, da Yesu Gelesu Ea asigi hou da sedadedafa, ba:dedafa, gadodafa amola gududafa, amo huluane dawa:ma:ne, gasa lamu. 19 Dafawane! Ea asigidafa hou dilia huluane dawa:mu da defea. Be amo da baligili bagadeba:le, huluane dawa:mu da hamedei. Be dilia amo dawa:sea, Gode da Ea hou amoga dilia dogo dafawane nabama:ne, na da sia:ne gadosa.

20 Gode da ninia dogo ganodini gasa bagadewane hawa: hamonanebeba:le, E da ninia adole ba:su liligi amola ninia asigi dawa:su liligi, amo bagadewane baligili ninima imunusa: dawa:. 21 Amaiba:le Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu fi amo ganodini amola Yesu Gelesu Ea hou amo ganodini, Gode Ea hadigidafa hou eso huluane mae dagole dialalaloma:ne, ninia sia:ne gadomu da defea. Ama.

4

Da:i Hodo Afadafa Hamoma:ne, Noga:le Ouligima

1 Amaiba:le, na Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, se iasu diasu
ganodini esalebe ba:sa, na da dilima ha:giwane adosa. Gode da Ema
misa:ne dilima wele sia:beba:le, E da dilia hou hamomusa: ilegei
dagoi. Dilia amo ilegei defele hamoma. 2 *Dilia eso huluane hou
fonoboiwane, asigiwane amola hedolo hame ougiwane esaloma. Dilia
asigi hou olelema:ne, eno dunuma hedolo mae ougima. 3 Gode Ea A:silibu
Hadigidafa Gala da olofosu olelebeba:le, E da dilia fi gilisibiba:le, afadafa
hamoi. Dilia amo fi mae afafama:ne, gilisili madelagi hou noga:le ouligima.
4 Da:i hodo da afadafa fawane amola A:silibu da afadafa fawane. Amo
defele, Gode da dili dafawane hamoma:beyale dawa:lusu afadafa fawane
lalegaguma:ne, dilima misa:ne wele sia:i. 5 Hina Gode da afadafa fawane.
Dafawaneyale dawa:su hou da afadafa fawane. Hanoga fane salasu hou
da afadafa fawane. 6 Gode afadafa fawane esala. E da osobo bagade fifi asi
gala amo huluanema Hina Bagade esala. E da Hina Godedafa amola dunu
fifi asi gala huluane amo ganodini hawa: hamonana. Hisu da Baidafa.
7 Yesu Gelesu da ninima afae afae hahawane dogolegele iasu hisu hisu i
dagoi.
8 †Gode Sia: da agoane dedei diala,
“E da gadodili heda:beba:le,
Ea se iasu diasu hawa: hamosu dunu oule asi.
Be E da osobo bagade fi dunuma hahawane dogolegele iasu liligi i.”
9 “E da gadodili heda:i,” amo dawa:loma:ne da adila:? Bai E hidadea
osobo bagadega gududafa sa:i dagoi. 10 Amaiba:le, E da gudu sa:ili,
bu Hebene sogega heda:le baligili, E da Hebene amola osobo bagade
huluanedafa nabalesi. 11 Hisu da osobo bagade fi dunuma hahawane
dogolegele iasu i. E da osobo bagade dunu mogili, ilima hawa: hamo-
musa:gini ilegei dagoi. Mogili da asunasi dunu, eno da balofede, eno da
ifa:galesidi (Godema hiougisu dunu) eno da basa amola eno da olelesu
dunu amo hawa: hamomusa:gini ilegei dagoi. 12 Yesu Gelesu Ea da:i hodo
amoma gasa ima:ne amola Ea fa:no bobogesu fi dunu huluane ilima Gode
Ea hawa: hamosu ilia noga:le hamoma:ne, E da agoane ilegei. 13 Amasea,
ninia huluane gilisili dafawaneyale dawa:su hou afadafa lale, huluane
defele Gode Ea Manodafa Ea hou dawa:mu amola Gelesu Ea asigilai defele,
asigilamu. 14 Amasea, ninia mano fonobahadi hou yolesili, mano ilia
yagugusu hou hano gafului foga fabeba:le yagugusa agoane yolesimu.
Ogogosu dunu ilia asigi dawa:su ogogole olelesea, ninia da hame dafamu.
15 Be amo yolesili, ninia sia: moloidafa asigiliwane sia:beba:le, ninia
asigilale, Gelesu ninia Dialuma amo Ea asigilai amoga defemu. 16 ‡E da
ouligibiba:le, Ea da:i hodo liligi da huluane gilisili noga:le hamosa. Muguni
huluane da da:i hodo liligi madelagisa. Amasea, liligi afae afae da gilisili
noga:le hamosea, da:i hodo da asigi hou hamobeba:le, noga:le asigilasa.

Esalusu Gaheabolo Gelesu Ganodini

17 Amaiba:le, Yesu Gelesu Ea Dioba:le, na da sisasu sia: dilima olelesa.
Dilia! Hame lalegagui dunu, ilia gasi ganodini esalebeba:le amola asigi
dawa:su wadela:i amola hamedei fawane dawa:beba:le, ili hou defelewane
mae hamoma. 18 Ilia da gasi ganodini esalebe. Ilia hame dawa:beba:le
amola gasa fi hou hamobeba:le, Gode Ea Eso huluane mae bogole Fifi
Ahoanusu iasu liligi hamedafa dawa:. 19 Ilia gogosiasu hou hame dawa:.

* **4:2:** Golosia 3:12-13 † **4:8:** Gesami Hea:su 68:18 ‡ **4:16:** Golosia 2:19

Ilia hanaiba:le, wadela:i hou hamonana. Sia:mu hamedei liligi, ilia da:i hodo amoma ouligisu hou hamedafa hamosa.
20 Be Yesu Gelesu da amo hou dilima hame olelei! 21 Dilia da Ea hou nabi dagoi. Dilia da Ema fa:no bobogebeba:le, Yesu Ea dafawane hou huluane nabi dagoi.
22 §Amaiba:le dilisu musa: da:i hodo hou yolesima! Amo musa: da:i hodo hou da hi hanai hamobeba:le, dilia a:silibu hou wadela:lesilalu. 23 Be dilia dogo amola asigi dawa:su da gaheabolodafa hamomu da defea. 24 **Dilia gaheabolo hou abula agoane salima. Amo gaheabolo hou da Gode Ea hou defele ba:sa. Gode Ea hou amo dilia salimu liligi da moloidafa amola hadigidafa.
25 ††Amaiba:le, ogogosu hou yolesima! Ninia huluane gilisili Gelesu Ea da:i hodo liligi hamoi dagoiba:le, eno Yesu Ea lalegagui dunuma, sia: moloidafa fawane olelemu da defea. 26 ‡‡Dilia ougi hou heda:sea, wadela:le hamomusa:gini mae ougima! Amola dilia ougi hou da bagadewane mae dialoma:mu. Eso amoga ougi da heda:i, hedolodafa yolesima! Amasea, eso dabe ba:mu.
27 Sa:ida:ne da dilia hou wadela:sa:besa:le, ea logo mae fodoma. 28 Musa: wamolasu dunu, e da amo hou yolesili, ea labe huluane ba:ma:ne amola hame gagui dunu fidima:ne, e da bu hawa: hamosudafa hamomu da defea. 29 Eno dunu ilia hou wadela:ma:ne, lasogole mae sia:ma. Be fidima:ne sia: amola dunu eno ilia hou gaguia gadoma:ne amola ilia labe hahawane fidima:ne, amo sia: fawane sia:ma. 30 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da:i dioma:ne, Ema se mae ima. Gode Ea A:silibu da dilia dogo ganodini esalebeba:le, amo da dilima Gode Ea ilegei dawa:digima:ne olelesu agoane. Gode Ea A:silibu da wali dilima dawa:digima:ne ilegesu agoane gala. Dilia huluane da osobo bagade hou amoga lala:gi gala, be hobea amo yolesili, dafawane halegale ahoanumu, amo dawa:digima:ne olelesa. 31 Ougi hou, mi hanai hou amola da:i hodo ea hanai hou, amo huluane yolesima. Lasogole sia: mae wili gala:ma amola eno dunuma hihi asigi dawa:su yolesima. 32 §§Be dilia fi ganodini eno dunu da eno dunuma asigiliwane amola dogo asaboiwane hou dawa:mu da defea. Gode da Yesu Gelesu Ea hamoiba:le, dili gogolema:ne olofoi dagoiba:le, amo defele, dilia amola eno dunu ilia hou gogolema:ne olofoma.

5

Hadigi Ganodini Esaloma

1 Dilia da Gode Ea manolali hamoi dagoiba:le, dilia da Ea hou defele hamomusa:gini logo hogoi helemu da defea. 2 *Yesu Gelesu Ea hou dawa:ma. E da ninima asigiba:le, Ea esalusu fisi dagoi. Amo hou da Godema gabusiga: gobele salasu hou agoane hamoiba:le, Gode da hahawane ba:i. Amo defelewane, asigi hou da dilima ouligisuwane dialoma:mu.
3 Dilia gilisisu ganodini, wadela:i uda lasu sia:, uda fofosu sia:, uasu amola mudasu hou huluane da hamedafa ba:ma:mu. Bai dilia da Gode Ea hadigi fi. 4 Be wadela:i sia: amola uda fofosu sia: amola udigili wadela:i oufesega:su sia: sa:imu da dilima hamedei. Amo yolesili, Godema fawane

§ **4:22:** Golosia 3:9 ** **4:24:** Golosia 3:10; Mui 1:26 †† **4:25:** Segalaia 8:16 ‡‡ **4:26:** Gesami Hea:su 4:4 §§ **4:32:** Golosia 3:13 * **5:2:** Gadili Asi 29:18; Gesami Hea:su 40:6

nodone sia:ma. 5 Noga:le dawa:ma! Wadela:i uda lasu dunu, hou noga:i
hame olelesu dunu, uasu amola mudasu dunu, (uasu dunu Ea hou da
loboga hamoi 'gode' liligi ilima sia:ne gadosu hou defele gala), amo dunu
huluane ilia Yesu Gelesu amola Gode Ea Hinadafa Hou hamedafa ba:mu.
6 Eno dunu ilia ogogole gagaoui sia: dilima olelesea, ilia hou mae
lalegaguma. Amo hou hamobeba:le, hame nabasu dunu da Gode Ea ougi
hou ba:mu. 7 Amaiba:le, amo dunuma fi hamoma:ne mae gilisima! 8 Dilia
amola da musa: gasi dunasi ganodini esalu. Be Hina Gode Ea fi ilima
heda:beba:le, dilia gasi yolesili, hadigi ganodini misi. Amaiba:le, dilia hou
da hadigi ganodini esalebe dunu, ilia hou defele ba:mu da defea.
9 Hadigi hou da ida:iwane liligi, noga:i hou, dafawane hou amola
wadela:i hame gala hou, fage agoane legesa. 10 Hina Gode Ea ha-
hawane ba:ma:ne hou dilia dawa:musa:, hogoi helema. 11 Be noga:i
hame liligi, wadela:i dunu ilia gasi ganodini hamosu hou, amo higale,
maedafa ba:ma. Be dunu da amo hou yolesima:ne, hadigi amo ganodini
olelema. 12 (Wadela:i dunu ilia wamolegei hou hamobe amoma ninia
gogosiabeba:le, sia:mu hamedei liligi agoane ba:sa.) 13 Be liligi huluane da
hadigiga olelemusa: gaguli masea, ilia houdafa ninia noga:le ba:sa. 14 Bai
liligi huluane amo da noga:le ba:sea, afadenene, hadigi agoane hamosa.
Amaiba:le, sia: da agoane dedei diala,

"Golai dunu!
Di nedigima!
Dia bogoi yolesili, wa:legadobeba:le,
Gelesu da dima hadigimu."

15 Amaiba:le, dawa:iwane esaloma! Gagaoui dunu agoane mae esaloma!
Be bagade dawa:su dunu defele esaloma! 16 †Wali esoga wadela:i dunu
ilia da wadela:i bagadewane hamonanebeba:le, dilia da hou ida:iwane
hamomusa:gini logo ba:sea, hamoma. 17 Gagaoui agoane mae hamoma!
Be Gode Ea hanai liligi, amo hogoi helele, noga:le dawa:ma.

Gode Ea A:silibu amoga Nabai Hou

18 Adini bagade mae ba:ma. Dilia wadela:mu logo da goea. Be amo
yolesili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala dilia dogo nabama:ne, logo
fodoma. 19 ‡Gode Ea sia: dedei dilia amola eno dunu, gilisili sia: sa:ima.
Gode Ea gesami amola hadigi gesami, hea:ma. Dilia dogo ganodini Hina
Godema nodone dawa:beba:le, Gode Ea gesami hahawane hea:ma. 20 Liligi
huluane amola hou huluane, dilima doaga:beba:le, Hina Gode Yesu Gelesu
Ea Dioba:le, Ada Godema nodone sia:ne gadoma. 21 Dilia Yesu Gelesuma
nodone dawa:beba:le, dilia dunu enoma dunu enoma dilia hou fonobone,
eno ea sia: nabawane hamoma.

Uda amola Egoa

22 §Dilia uda! Dilia Hina Gode Ea sia: nabawane hamobeba:le, dilia
egoa ilia sia: nabawane hamoma. 23 Bai Yesu Gelesu da Ea fa:no bobogesu
fi ilima Hina esala. Amo defele egoa da ea udama hina esala. Amola
Yesu Gelesu da Ea fa:no bobogesu fi (Ea da:i hodo) ilima Gaga:su dunu
esala. 24 Amaiba:le, sese fi dunu da Yesu Gelesu Ea sia: mae hihiniwane
naba, amo defelewane dilia uda, dili egoa sia: mae hihiniwane nabawane
hamoma.

---

† **5:16:** Golosia 4:5 ‡ **5:19:** Golosia 3:16-17 § **5:22:** Golosia 3:18; 1 Bida 3:1

25 **Udalai dunu! Yesu Gelesu da Ea fa:no bobogesu fi dunu ilima asigiba:le, ili gaga:ma:ne Ea esalusu fisi, amo hou defele dilia uda ilima asigima. 26 Yesu Gelesu Ea esalusu fisi amo ea bai da agoane diala. E da Ea fa:no bobogesu fi dunu ilia hou afadenene, Gode Ea sia: hano agoane amoga dodofele, Gode Ea hawa: fawane hamomusa:gini, Godema ima:ne, Ea esalusu fisi. 27 Amasea, sese da bu ida:iwane, wadela:i hame gala, ledo hamedei, amo ida:iwane hamoi fi E da eso huluane gagumusa: lama:ne, Ea esalusu fisi dagoi. 28 Dunu da ilisu da:i hodo amoma asigi hou defelewane, ilia uda amoma asigimu da defea. Dunu da ea udama asigi galea, e da ea da:i hodo amoma asigisa. 29 (Dunu da hi da:i hodo hame higasa. Be ea da:i hodo amoma ha:i manu iaha amola ouligisa. Amo defele Yesu Gelesu da sese fi ouligisa.
30 Bai ninia da Yesu Gelesu Ea da:i hodo liligi gala.) 31 ††Gode Sia: da agoane dedei diala, "Amaiba:le, dunu da ea ada amola eme yolesili, ea udama madelagimu. Amasea, aduna da hu afadafa hamoi dagoi ba:mu." 32 Amo Gode Sia: ganodini da wamolegei sia: dedei diala. Be na dawa:loba, amo sia: da Gelesu amola sese fi, ilia hou olelesa.
33 Be amo sia: da dilima amola olelesa. Dunu huluane ilia da:i hodo amoma asigi hou defelewane, ilia udama asigimu da defea. Amola uda huluane ilia egoa ilima dawa:iwane amola asigiwane nabimu da defea.

6

Mano amola Eda amola Ame

1 *Mano! Hina Gode da dilia Hina! Amaiba:le, dilia eda amola ame, ela sia: nabawane hamoma! Bai amo da moloidafa hou. 2 †Gode Ea sema da agoane dedei diala, "Dia eda amola ame, elama nodone asigima! Ela sia: noga:le nabima." Bai amo Sema dedei amo noga:le hamoi galea, Gode da hahawane dogolegele imunu ilegele amane sia:i, 3 "Dia amo noga:le hamosea, hahawane amola hedolo mae bogole, ode bagohame soge Na dilima i amo ganodini esalumu." Amo da hahawane dogolegele imunu hamoma:ne sia:i bisili dedei.
4 ‡Dilia eda amola ame! Dilia mano ougima:ne, ilima se dabe iasu udigili mae ima! Be Yesu Ea hou dawa:le, Ea hou defele ilima olelema!

Bidi Hame Labe Udigili Hawa: Hamosu Dunu amola ilia Hina Dunu

5 §Bidi hame labe udigili hawa: hamosu dunu! Dilia osobo bagade ouligisu dunu ilia sia: beda:iwane nabima. Dilia da Yesu Gelesuma nabasu hou hamobe. Amo defele, dilia ouligisu dunu ilia sia: nabima. 6 Ilia siga ba:beba:le nodosu sia: lama:ne, amo fawane hame. Be Gode Ea hanai hou dawa:beba:le amola dilia da eso huluane Yesu Gelesu Ea hawa: hamobe, amo dawa:beba:le, noga:le hamoma. 7 Dilia da osobo bagade dunu ea udigili hawa: hamosu hamobeba:le mae dawa:le, be dilia da Gode Ea hawa: hamosu dunu esala, amo dawa:beba:le hahawane hawa: hamoma. 8 Mae gogolema! Gode da udigili hawa: hamosu dunu amola halegale lalebe dunu, ilima ilia hawa: hamoi ida:iwane defele, bidi imunu galebe.

9 **Dilia ouligisu dunu! Dilia udigili hawa: hamosu dunu ilima asigi hou amola gebewane hou amo defele hamoma! Mae gogolema! Dilia amola

** **5:25:** Golosia 3:19; 1 Bida 3:7 †† **5:31:** Mui 2:24 * **6:1:** Golosia 3:20 † **6:2:** Gadili Asi 20:12; Mousese ea Malasu 5:16 ‡ **6:4:** Golosia 3:21 § **6:5:** Golosia 3:22-25 ** **6:9:** Mousese ea Malasu 10:17; Golosia 3:25, 4:1

dilia udigili hawa: hamosu dunu, dilia Hinadafa da afadafa Hebene soge ganodini esala. E da dunu huluane ilima defe afadafa amoga fofada:sa.

Gode Ea Gaga:su Liligi

10 Sia: dagomusa: na da sia:sa. Dilia Yesuma madelagi hou, Gode Ea gasaga asigilama:ne noga:le hamoma. 11 Dilia gasawane leloma:ne amola Sa:ida:ne ea ogogosu hou amoma gegema:ne, Gode Ea gaga:su da:igene ga:su huludafa idiniginisima. 12 Bai ninia da hu amola maga:mega hamoi osobo bagade dunu ilima hame gegesa. Be wadela:i a:silibu hisi amo ganodini esala amola gasi ea hina dunu amola wadela:i gasa bagade hou ouligisu a:silibu muagado ganodini, ilima gegenana.

13 Amaiba:le, Gode Ea da:igene ga:su huluane wahadafa idiniginisima. Amasea, dafama:ne adoba:su dilima doaga:sea, dilia da Sa:ida:ne ea doagala:su bu hasalasimusa: dawa:mu. Amasea, bu gegenanu mae yolesili, noga:le lelebe agoane ba:mu.

14 ††Amaiba:le, ha:esaloma. Dafawane moloidafa hou beleda agoane dilia hagomoga idiniginisima. Dilia bidegi mae soma:ne, hou ida:idafa buluma.

15 ‡‡Gode Ea olofosu Sia: Ida:iwane gala olelema:ne momagemusa:, Ea Sia: emo salasu agoane salima. 16 Dilia da:i hodo Sa:ida:ne ea bodome sosuga mae soma:ne, dafawaneyale dawa:su hou da:igene ga:su gagusu agoane noga:le gaguma. 17 §§Yesu Gelesu Ea gaga:su hou, amo dafawaneyale dawa:beba:le, habuga agoane salima. Gode Ea sia: da gegesu gobihei agoane Gode Ea A:silibu da dilima i dagoiba:le, amo noga:le gaguma. 18 Amo hou huluane hamonanea, gilisili Godema sia:ne gadoma! Eso huluane, Gode Ea A:silibu da olelebeba:le, Gode Ea di fidima:ne sia:ne gadoma! Amola mae golale, mae yolesili, sia:ne gadolaloma! Gode Ea fi dunu huluane fidima:ne, Ema sia:ne gadoma!

19 Amola Gode da na fidima:ne, sia:ne gadoma! Na da sia:musa: dawa:sea, na da Gode Ea Sia: wamolegei liligi mae beda:iwane olelema:ne, amola Gode da na fidima:ne, dilia Godema sia:ne gadoma! 20 Amo sia: ida:iwane gala olelemusa:, na da sia: alofesu dunu agoane. Be wali na da se iasu diasu ganodini sia:inega la:gi. Na da mae beda:iwane, Gode sia: ida:iwane olelemusa:, Gode da na fidima:ne sia:ne gadoma! Bai na da mae beda:iwane olelemu da defea!

Dagomusa: Asigi Sia:

21 ***Ninia na:iyado, Gode Ea noga:i hawa: hamosu dunu, Digigase, dilia da na esalebe hou dawa:ma:ne, e da hobea na hou dilima olelemu. 22 Ninia hou dilima olelema:ne, amola dilia dogo denesima:ne, na da e dilima asula ahoa.

23 Ada Gode amola HinaYesu Gelesu da dilia Gelesu fi dunu huluanema olofosu amola asigi houdafa amola dafawaneyale dawa:su hou, amo dilima imunu da defea.

24 Hina Gode Yesu Gelesu Ema hame fisili madelagi dunu huluane ilia Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou ba:lalumu da defea.

Sia: Ama Dagoi

---

†† **6:14:** Aisaia 11:5,59:17 ‡‡ **6:15:** Aisaia 52:7 §§ **6:17:** Aisaia 59:17 *** **6:21:** Asunasi Dunu Ilia Hou 20:4; 2 Dimodi 4:12; Golosia 4:7-8

Filibai
Hidadea Sia:

Bolo da amo meloa Filibai moilai bai bagadega esalebe dunuma dedei. Filibai dunu da Ma:sidounia sogebi, Louma soge bagade ganodini esalu. Bolo da Iuloube soge bagade ganodini degabo hawa: hamonanu, e da Filibai Yesu Ea fa:no bobogesu fi, amo sese bugi dagoi. E da se iasu diasu ganodini esaloba, Filibai meloa dedei. Eno Gode Ea hawa: hamosu dunu da ema sia:ga gegeiba:le amola eno dunu ilia ogogole olelebeba:le, e da meloa dedei. Be Bolo da Yesu Gelesu Ea hou noga:le lalegaguiba:le, e da hahawane amola olofoiwane amo meloa dedei. Filibai Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da ema dafawane esaloma:ne hanai fidisu liligi iasiba:le, amo meloa dedei baidafa da ilima nodomusa: sia:sa. Ilia se nabasea, ilia dogo denesima:ne amola hahawane olofosu hou dawa:ma:ne, Bolo da amo sia: dedei. Ilia da gasa fi hou amola liligi lamu hanai hou yolesili, Yesu Ea fonoboi hou lama:ne, e da ilima sia:i. Ilia da Yesuma madelagi dagoi. Amo hou da Yu Sema nababeba:le hame, be Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le fawane. Filibai meloa dedei da hahawane dogolegele hou, dafawaneyale dawa:su hou, mae mogili gilisisu hou amola Yesu Ea hou mae yolesili, hamonanusu hou bagadewane olelesa. Ninia amo meloa idisia, Bolo da Filibai Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilima bagadewane asigisa, amo dawa:sa.

Sia: Dedei
1 Hidadea Sia:...*Sia:alalo 1:1-11*
2 Hou amo da Boloma Doaga:i...*Sia:alalo 1:12-26*
3 Esalusu Bai Yesu Gelesu...*Sia:alalo 1:27—2:18*
4 Dimodi amola Iba:faloudaida:se...*Sia:alalo 2:19-30*
5 Ha lai Dunu amola
Wadela:i Hou Dawa:ma:ne Sisasu...*Sia:alalo 3:1—4:9*
6 Bolo amola ea Filibai Dogolegei Dunu...*Sia:alalo 4:10-20*
7 Dagomu Sia:...*Sia:alalo 4:21-23*

Filibai

1 ✡Bolo amola Dimodi, Yesu Gelesu Ea hawa: hamosu dunu, ania amo meloa dilima dedesa.

Dilia huluane Yesu Gelesuma madelagi dunu, amola Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu dunu amola fidisu dunu, dilima imunusa: ania dedene iaha. 2 Ninia Ada Gode amola Hina Yesu Gelesu Ea hahawane dogolegele iasu amola olofosu hou, dilima ima:ne na dawa:lala.

Filibai Dunu Fidima:ne Bolo da Sia:ne Gadosu

3 Eso huluane na da dilia hou dawa:loba, na da Godema nodone sia:sa. 4-5 Musa: degabo na da Gode Ea Sia: ida:iwane gala dilima olelei. Musa:ganini misini wali esoga, na da Gode Sia: olelebeba:le, dilia da mae yolesili, na noga:le fidi. Amaiba:le, na da dili fidima:ne Godema sia:ne gadosea, hahawane sia:ne gadolala. 6 Dilia noga:le fidibiba:le, Gode Ea hahawane dogolegele hawa: dilia dogo ganodini degabo hemoi, da mae yolesili hamonanumu, na dawa:. Yesu Gelesu Ea bu misunu eso amoga, Gode da amo hawa: hamosu dagomu, na dafawaneyale dawa:be. 7 Dilia da

✡ **1:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:12

na dogolegei dunu. Amaiba:le, na da dilima asigimu da defea. Musa: na da udigili lalu amo esoga, Gode da fidibiba:le, dunu huluane ilia amo sia: gasawane lalegaguma:ne, na da gasawane, moloidafa olelei. Wali na da se iasu diasu ganodini esalebeba:le, na da mae yolesili, amo hou olelelala. Amo olelemusa:, musa: dilia huluane gilisili fidisu, amola wali fidilala. Amaiba:le, na da dilima bagade asigisa. 8 Gode da na ba:su dunu esala! Na da dilima dafawane sia:sa! Na fofagi hou dili huluanema da Yesu Gelesu Ea dogoga maha.

9 Dilia eno dunuma asigi hou, bagade dawa:su hou amola asigi dawa:suga fofada:su hou, amo da gilisili asigilama:ne, na da Godema sia:ne gadosa. 10 Amane hamosea, dilia da logo ida:iwanedafa amoga masa:ne ilegemusa: dawa:mu. Amasea, Yesu Gelesu Ea bu misunu esoga, dilia dogo ledo hamedei agoane ba:mu, amola dunu huluane da dilima diliwaneya udidimu hamedei ba:mu. 11 Amasea, Yesu Gelesu da hamobeba:le, dilia esalusu da hou ida:iwanedafa amoga nabai ba:mu. Amola amo houba:le, Gode da hadigi amola nodosu lamu.

Esalusu ea Bai da Yesu Gelesu

12 Se nabasu hou da nama doaga:beba:le, eno dunu bagohame ilia Gode Ea sia: nabi dagoi. Dilia amo dawa:mu da defea. 13 ✡Louma hina bagade ea diasu sosodo aligisu fi dunu amola eno dunu huluane, ilia na da Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, se iasu diasu ganodini sali, amo dawa:. 14 Amola Yesu Ea fa:no bobogesu dunu bagohame da na se iasu diasu ganodini sali ba:beba:le, Hina Gode Ea hou baligiliwane lalegagusa. Amalalu, ilia mae beda:iwane Gode Ea Sia: olelelala.

15 Mogili da sia:ga gegesu amola mudasu hanaiba:le, olelesa. Be mogili da hou ida:iwane dawa:le olelesa. 16 Ilia da nama asigiba:le noga:le olelesa. Bai ilia dawa:, Gode da nama Ea Sia: ida:iwane gaga:musa:, amo hawa: hamosu nama ilegei dagoi.

17 Be eno, musa: adoi mudasu dunu da ogogolewane, ilisu hou fawane gaguia gadomusa:, Yesu Gelesu Ea hou olelesa. Na da se iasu diasu ganodini esalebeba:le, iliada nama se eno baligiliwane ima:ne dawa:lala. 18 Be mae dawa:ma! Na da hahawane! Mogili da hahawane Yesu Ea hou olelesa. Mogili, ilisu hou fidima:ne ougili olelesa. Be dunu bagohame da Yesu Gelesu Ea hou nababeba:le, na da hame sia:mu. Amola na hahawane hou hame fisimu. 19 Dilia da sia:ne gadolalebeba:le amola Yesu Gelesu Ea A:silibu Hadigidafa Gala da fidilalebeba:le, na da se iasu diasu logo doasibi ba:mu. Na amo dawa:beba:le, mae yolele hahawane ba:mu. 20 Na da mae dafane, wali amola eso huluane, mae beda:iwane, hawa: hamomu bagadewane hanai gala. Na da bogoma:bela:? Na da esaloma:bela:? Mae dawa:ma! Dunu huluane da Yesu Gelesuma nodone dawa:ma:ne, na da hou huluanedafa noga:le hamomu hanai galebe.

21 Na esalusu bai da Yesu Gelesu fawane. Amaiba:le, Na bogosea, na da baligiliwane lamu. 22 Be na da:i da mae bogole esalea, ebeda, na da eno hawa: noga:iwane hamoma:bela:? Amaiba:le, na da adi logoga ahoa:dula:? 23 Na da logo aduna ba:sa! Na da adi logoga ahoa:dula:? Logo afae da na bogole amola Yesu Gelesuma doaga:mu. Na da amo logoga masunu hanai galebe. Bai Yesuma gilisili esalumu da osobo bagadega esalumu bagadewane baligisa. 24 Be na bogosea, dili bu fidimu hamedei ba:mu. Amola dilia na fidisu eno ba:mu da defea. 25 Amaiba:le, na dawa:loba, na da wahadafa hame bogomu. Dilia dafawaneyale dawa:su hou amola

✡ **1:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 28:30

hahawane hou da asigilamusa:, na da fidima:ne bu ouesalumu. 26 Amasea, na da dilima bu gousa:musa: masea, dilia da Yesu Gelesuma madelagiba:le amola na fidisu dawa:beba:le, dilia da Yesu Gelesuma baligiliwane nodone dawa:mu.

27 Amaiba:le, liligi bagade dawa:ma! Yesu Gelesu Ea Sia: ida:iwane olelesu liligi, amo defele dilia hou ba:mu da defea. Amane hamosea, na da dilima masea o hame masea, dila hou da gilisili, mae mogili, asigi dawa:su afadafa hamoiwane ba:mu. Na dilia hou gasa gala lelawane, gilisili Gode Ea sia: ida:iwane gala fidima:ne gegenanebe, na da nabimu. 28 Dilima ha lai dunu ilima mae beda:ma. Dilia dogo denesima amola gasawane hamoma. Amo hou ba:sea, dilima ha lai dunu da dili hasalasimu hamedei ba:mu. Bai Gode da dilima hasalasisu hou iaha. 29 Gode da dilima hahawaneba:le, dilia Yesu Gelesuma hawa: hamoma:ne ilegei dagoi. Be amo fawane hame. Be dilia hawa: hamosu eno da Ea hou fidimusa:, se nabalumu. 30 ✡Wali, na da Gode Ea Sia: Ida:iwane gaga:musa:, gegesea, dili amola gilisili gegenanumu dawa:. Dilia da na musa: gegenanebe ba:i dagoi. Amola na wali mae yolesili gegenana, dilia da nabi.

2

Yesu Gelesu Ea Fonoboi Hou amola Ea Gasa Bagade Hou

1 Dilia da Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le, gasa bagade hamonana. Ea asigidafa hou da dilia dogo denesilala. Dilia amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, da asigiwane gilisili esala. Dilia da enoma enoma asigilala. Dunu afadafa se nabasea, dilia huluane se naba. 2 Na da amo hou hahawane ba:sa. Amaiba:le, na da baligiliwane hahawane dawa:musa:, dilia asigi dawa:su afadafa fawane amola dogolegei hou afadafa, dilia hou huluane mae mogili afadafa fawane hamoma. 3 Gasa fi hamomusa: amola dilia hanai hou hamomusa:, mae dawa:ma! Be eno dunu fidima:ne, dilia hou fonoboma. Eno dunu ilia hou da dilia hou baligi dagoi, dilia amo asigi dawa:su lama.

4 Dilia hanai liligi fawane mae dawa:ma. Be eno dunu fidima:ne, ilia liligi dawa:ma amola noga:le ouligima. 5 Dilia Yesu Gelesu Ea asigi dawa:su hou amo defele lalegaguma.

6 E da mae afadenene,
eso huluane Gode Ea hou defele esalebe ba:i.
Be E da hidale gasa fi hamone, Gode defele ba:mu,
amo hame dawa:i galu.

7 Be Hi hanaiba:le, Ea bagade gagui huluane yolesili,
hawa: hamosu dunu ea hou agoane lalegaguli,
E da osobo bagade dunu ea da:i hodo lai dagoiba:le,
osobo bagade dunu agoane ba:i.

8 E da Ea hou fonobone, nabasu logo amoga asili,
mae yolele, bulufalegeiga bogoi dagoi.

9 Amaiba:le, Gode da Yesu lale gadole,
gadodafa sogebi amoga oule misini,
Ema Hinadafa Dio asuli.

10 ✡Amaiba:le, Yesu Ea Dio amoma nodoma:ne,
dunu huluane Hebene ganodini, osobo bagade ganodini
amola osobo hagudu sogebi ganodini,

✡ **1:30:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:19-40 ✡ **2:10:** Aisaia 45:23

amo huluane da diasa:ili, muguni bugili,
11 dunu huluane nabima:ne,
“Yesu Gelesu E da Hina Godedafa!” ilia da sia:mu.
Amane sia:beba:le, ilia Ada Godema hadigi imunu.

Gamali agoane Hadigima

12 Amaiba:le, na fi dunu! Na amola dilia gilisili esalu, amo eso huluane ganodini dilia na sia: nabi dagoi. Wali na da eno sogega esalebeba:le, na sia: baligiliwane nabawane hamoma! Dilia Gode Ea dilima gaga:i hou amo noga:le dagomusa:, beda:iwane amola yaguguiwane hawa: hamoma! 13 Bai Gode da mae helefili dilia dogo ganodini, dilia hanai liligi afadenene, hi hanai defele hamomusa: hawa: hamonana. Amasea, dilia da Ea ilegele hanai hou nabawane homonanumu.
14 Dilia hou huluane mae egane, mae sia:ga gegene, hamoma! 15 ✡Amane hamosea, dilia da Gode Ea ida:iwane manolali, ledo hamedei, wadela:i hou hame gala, osobo bagade wadela:i fi amo ganodini esalebe ba:mu. Gasumuni da muagado hadigi iaha. Dilia da eso huluane esalalalusu sia: osobo bagade dunuma olelesea, amo gasumuni ea hou agoane, ili gilisisu ganodini hadigima! 16 Amane hamosea, na dilima fidisu hou da udigili hame ha:digi na ba:muba:le, Yesu Gelesu Ea Bu Misunu Eso amoga na da dilia hou hamoiba:le nodomu.
17 Ebeda! Na da bogomuba:le, na maga:me da dilia dafawaneyale dawa:su hou dilia Godema gobele salasu agoane hamoi, amoga fedege agoane na maga:me da sogadigili Godema ima:bela:? Be na da bogosea na da amo hou hahawane ba:sa, amola amo hahawane hou dilima olelesa. 18 Amaiwane, dilia amola hahawane ba:ma! Amola amo hahawane hou nama olelemu da defea.

Dimodi amola Iba:faloudaida:se,

19 Hina Gode da logo fodosea, na da ayawane Dimodi dilima asunasimu. Bai na dogo denesima:ne, na da dilia hou huluane dawa:mu hanai galebe. 20 Dimodi hi fawane da na asigi dawa:su defele, dilima bagadewane asigisa. 21 Be eno dunu huluane, ilia da Yesu Gelesu Ea hawa: hamosu mae dawa:le, ilila: liligi fawane dawa:lala. 22 Be dilia da Dimodi ea hou dawa:. E da mae dafane noga:le lela. Ania da gilisili, eda amola egefe agoane, dunu bagohame Gode Ea sia: ida:iwane nabima:ne, gasawane hawa: hamonanu. 23 Amaiba:le, na da nama doaga:mu hou ba:sea, na Dimodi dilima hedolowane asunasimusa: dawa:lala. 24 Amola Hina Gode da nadilima misa:ne logo hedolo doasimu, na dafawaneyale dawa:sa.
25 Be wali na Iba:faloudaida:se, ninia fi dunu, dilima asunasimu dawa:lala. E da na hawa: hamosu amola na Gode Ea sia: olelemusa: gegesu, amo fidisu. Dilia da ema olelebeba:le, e da na wali esaloma:ne lamu hanai liligi fidisu. 26 E da dili ba:mu bagade hanai gala. Dilia da ea oloi nabi dagoi. Amola e da amo nababeba:le, da:i dio gala.
27 Dafawane! E da oloiba:le gadenenewane bogomu galu. Be Gode da ema amola nama asigiba:le, amola na da baligiliwane se nabasa:besa:le, Gode da ea bogomu logo hedofai. 28 Amaiba:le, na da e dilima asunasimusa: baligiliwane hanai galebe. Amasea, dilia amo dunu hahawane ba:muba:le, na da:i dioi amola da fisimu.
29 Amaiba:le, e da Yesu Gelesu Ea fi ganodini dilia sama agoane esalebeba:le, dilia amo dunu hahawane yosia:ma. Amola e agoai dunu

✡ **2:15:** Mousese Ea Malasu 32:5

huluane, mimogo dunu yosia:be amo defele ilima yosia:ma. 30 Bai e da ea esalusu mae dawa:le, e Yesu Gelesu Ea hawa: fawane dawa:i. Amanoba, e da gadenenewane bogoi dagoi. Dilia da nama fidimu hamedeiba:le, e da amo hawa: hamoi.

3

Hou Ida:iwanedafa

1 Sia: dagomusa:, na fi dunu, dilia Hina Godema madelagiba:le, hahawane esaloma. Na musa: sia:i na da bu sia:mu hame hihisa. Dilia noga:le gaga:iwane esaloma:ne, na dilima bu sia:mu da defea. 2 Wadela:i hamosu dunu, wadela:i wa:me agoane dunu amo da gadofo damusu hou sema agoane hamosa, dilia hou wadela:sa:besa:le dawa:ma. 3 Ilia hame, be ninia fawane da gadofo damusu houdafa lai dagoi. Bai ninia da Yesu Gelesuma madelagiba:le hahawane gala. Ninia dogo ganodini Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da esalebeba:le, Godema moloiwane nodone sia:ne gadosa. Amaiba:le ninia dabua hawa: hamosu mae dawa:le, dogo ganodini liligi amo fawane dawa:lala. Amo da fedege, a:silibu gadofo damusu houdafa.

4 Be dabua liligi amoma dawa:mu hou da defea ganiaba, na da amo liligima dawa:mu da baligiliwane defea gala:loba. 5 ✡Na da lalelegele, hi afadafa aligili, ilia da na gadofo damui dagoi. Na da Isala:ili dunu fi ganodini lalelegei. Na sosogo fi da Bediamini fi. Na aowalali dunu huluane da Hibulu dunu fawane. Na Yu fi dunu sema hamomusa:, Fa:lisi fi ganodini fisu. 6 Na da giadofale Gode Ea hou hamomusa: bagade hanaiba:le, musa: Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunuma se imunusa: dawa:i galu. Osobo bagade dunu da Gode Ea Sema nabawane hamobeba:le, Gode da amo dunu ida:iwane hamoi ba:sa ganiaba, na ledo hamedei dunu ba:la:loba.* 7 Be wali, na Yesu Gelesu Ea houdafa dawa:mu hanaiba:le, na musa: hou da hamedei liligi agoane ba:sa. 8 Na amo liligi da hamedafa liligi agoane ba:sa. Be amo fawane hame. Na da liligi amola hou eno huluanedafa da hamedei liligi agoane ba:sa. Bai na da hou eno amo da baligili ida:iwane dawa:sa. Amo da Yesu Gelesu da Hina Gode hamoi dagoi, amola na da ema “Na Hina Gode sia:sa!” Na Ea hawa: hamomu hanaiba:le, musa: hou huluane ha:digi dagoi. Na Ea fi ganodini esaloma:ne amola Ema noga:le madelagima:ne, amo musa: liligi wali da isu agoane ba:sa. 9 Wali, na Sema nabawane hamobeba:le, na hou da ida:iwane hamoi Gode da ba:sa, amo na da hamedafa sia:sa. Be wali, na Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le, Gode da na hou afadenene dunu moloidafa hamoi ba:sa. Amola amo moloidafa hou ea bai da dafawaneyale dawa:su hou fawane. 10 Na liligi afadafa dawa:mu hanai galebe. Na da Yesu Gelesu fawane baligili dawa:mu hanai galebe. Na da Yesu Gelesu Ea gasa bagadewane wa:legadosu hou amo dawa:mu hanai. Na da Ea se nabi defele hamomu amola Ea bogoi defele ba:mu hanai galebe. 11 Amane hamosea, na dafawane esaloma:beyale dawa:lusu da Gode da na Yesu defele, na bogosu wa:legadolesimu.

Baligili Hehenasu Hou

12 Na da wali dunu moloidafa hamoi dagoi amola logo bidiga doaga:i dagoi, amo na da hame sia:sa. Be nama bidi ida:iwane ima:ne, Yesu Gelesu da na hiougili lalegagui dagoi. Amo bidi lama:ne, na da gasawane

---

✡ **3:5:** Asunasi Dunu Ilia Hou 23:6; 26:5; Louma 11:1 * **3:6:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:3, 22:4, 26:9-11

hawa: hamosa. 13 Na fi dunu! Na amo bidi ida:iwane lai dagoi hame
dawa:sa. Be na eno musa: hamoi liligi yolesili, liligi afadafa fawane
dawa:sa. Na da musa: hamoi hou mae dawa:le, hagomodini ba:su liligi
amoga doaga:musa: ahoa. 14 Amaiba:le, na bidi lama:ne, moloiwane
bidiga doaga:musa: hehenasa. Bidi lamu da gaheabolo esalusu. Amo bidi
bai da Yesu Gelesu Ea houba:le, Gode da nama wele sia:nana.
15 Ninia fi ganodini, nowa ea a:silibu hou da asigilai galea, e da
agoane hehenamu da defea. Be mogili, dilia hou hisu agoane ba:sea,
bu noga:le dawa:ma:ne, Gode da fidimu. 16 Be mae dawa:ma! Ninia
nabawane hamobeba:le mae yolesili, mae beba:le, hamoma:ne sia:i defele,
hagomodini masunu da defea.
17 ✡Na fi dunu! Dilia na hou defele hamonanoma. Ninia hou ida:iwane
dilima olelei dagoi. Nowa da amo olelei hou defele hamonanebe ba:sea,
amo dunuma fa:no bobogema. 18 Na waha sia:mu liligi eso bagohame
dilima olelei dagoi. Be wali na bu digini olelesa. Dunu bagohame da
wadela:le hamonanebeba:le, Yesu Gelesu E bulufalegeiga bogoi amo hou
ea bai wadela:sa. 19 Ilia da:i hodo hanai liligi amo fawane dawa:beba:le,
Helo sogega doaga:mu. Ilia hawa: hamobeba:le, hahawane gasa fi agoane
hamosa. Be ilia amo hawa: hamobeba:le, da:i dioiwane gogosiamu da
defea galu. Ilia osobo bagade liligi fawane dawa:lala. 20 Be ninia hou da
hisu. Ninia sogedafa da Hebene. Ninia Gaga:su Dunu, Hina Yesu Gelesu,
da Hebene sogega esalu bu misunuba:le, ninia da hanaiwane ouesala.
21 Misini, E da nini gasa hame osobo bagade da:i hodo liligi huluane
afadenene, bu Ea da:i hodo ida:iwane defele hamomu. E liligi huluanema
Hina esaloma:ne defele esala. Amo gasaga e da ninia da:i afadenemu.

4

Nabi Liligi Noga:le Hamoma

1 Amaiba:le, na fi dunu! Dilia da na dogolegeidafa! Na dilima bagade
fofagisa! Na dilia houba:le hahawane bagade amola na da dilia hou hidale
nodone dawa:sa. Dilia na sia:i liligi huluane dawa:beba:le, gasawane Hina
Gode Ea hou ganodini lelumu da defea.
2 Yuoudia amola Sinidisi! Alia da Hina Gode Ea fi ganodini ninia aba eya
agoane esala. Amaiba:le, alia asigi dawa:su afadafa bu hamoma:ne, na da
alima ha:giwane edegesa. 3 Na noga:iwane gilisili hawa: hamosu dunu!
Dia amo uda aduna asigi dawa:su afadafa hamoma:ne fidima. Bai ela da
dunu huluane da Gode Sia: Ida:iwane nabima:ne, Galemenede amola na
fidisu dunu huluanema gilisili, mae helelewane na fidi. Ilia dio da Gode
Ea Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu buga ganodini dedei diala.
4 Dilia da Hina Godema madelagiba:le, hahawane esaloma! Na bu sia:sa!
Hahawane nodoma!
5 Dilia eno dunuma gebewane amola asigiwane hamoma. Bai Hina
Gode Ea bu misunu da gadenei. 6 Liligi huluane dawa:beba:le, mae da:i
dione dawa:ma!. Be eso huluane Godema sia:ne gadosea, dilia dafawane
wali esaloma:ne liligi defele lamusa:, Ema adole ba:ma. Amasea, E da
dilima imunu amo dawa:beba:le, Ema nodone sia:mu da defea. 7 Amasea,
Gode Ea hahawane dogolegele olofosu hou (amo ninia osobo bagade dunu
dawa:mu da hamedei) da dilia dogo amola asigi dawa:su, Yesu Gelesuma

✡ **3:17:** 1 Golidia 4:16; 11:1

madelagi dagoi amola Gode Ea olofosu hou ganodini gagili sali dagoi ba:mu.

Asigi Dawa:su Noga:ma

8 Sia: dagomusa:, na fi dunu, dilia liligi noga:iwane, liligi amoma dunu da nodone dawa:sa liligi, moloidafa liligi, liligi amoma dunu amola Gode da hahawane ba:sa, ledo hamedei liligi amola gega noga:i nabasu liligi, amo liligi fawane amoga dilia asigi dawa:su nabalesima! 9 Na da sia:ga amola na hou hamoi amoga olelebeba:le, dilia na olelei liligi lalegaguiba:le, noga:le hamoma. Amasea, Gode, ninia dogo amoma olofosu imunu dunu, E amola dilia da gilisili esalumu.

Filibai Dunu da Boloma Fidisu Iabeba:le, Bolo da Nodone Sia:sa

10 Dilia da nama asigi hou bu olelebeba:le, na, Yesu Gelesuma madelagiba:le, hahawane bagade ba:i. Dilia da fidisu liligi nama hedolo hame i, be dilia asigi hou hame yolesi, na dawa:. Logo hame ba:beba:le fawane, hame iasu. 11 Na da liligi hame gaguiba:le, da:i dioi hame sia:sa. Na da hame da:i dioi. Be na da liligi bagahamedafa fawane gagui galea, mae da:i dione hahawane esalumusa: dawa:sa. 12 Na da hame gagui hou amola baligili bagade gagui hou, huluane dawa:. Be na da wamolegei hou dawa:. Amo da eso huluane hahawane hou. Bai na adi sogebiga esalea amola adi hou nama doaga:sea, na da hahawane gala. Be na da ha:i galea, o baligili sadi galea, na da mae yolesili eso huluane hahawane gala. 13 Yesu Gelesu da Ea gasa nama iabeba:le, na da nama doaga:mu hou huluane hamoma:ne defele esala.

14 Be na se nabaloba, dilia na asigili fidi. Amo hou da noga:idafa. 15 ✡Dilia Filibai dunu, dilia dawa:. Na da musa: Gode Sia: ida:iwane gala degabo olelesu eso amoga, na da Ma:sidounia soge amo yolesili, eno sogega masusa: dawa:beba:le, sese fi huluane da na hame fidi. Dilia fawane da na fidi. 16 ✡Na da Desalounia moilai bai bagade amo ganodini esaloba, dilia da eso bagohame na wali esaloma:ne liligi defele lama:ne nama iasu.

17 Be na da dilia iasu liligi lama:ne hame hanai galebe. Be dilia da Gode ba:ma:ne, baligili hou ida:iwane hamobe, na da amo ba:musa: hanai galebe. 18 ✡Iba:faloudaida:se da dilia iasu liligi huluane nama gaguli misi dagoiba:le, na da sadi dagoi. Amo lai dagoiba:le, na bidi huluane lai dagoi. Na dilima lai liligi da defei baligi dagoi ba:sa. Gode da amo liligi Ema hahawane gabusiga: gobele salasu agoane ba:sa. 19 Amola Gode Ea hadigi liligi bagadedafa da amo huluane Yesu Gelesuma ia dagoiba:le, E da dilia dafawane wali esaloma:ne liligi defele, amo huluane dilima imunu. 20 Ninia Ada Godema eso huluane mae dagole nodonanumu da defea. Ama.

Dagosu Asigi Sia:

21 Dilia Gode Ea fi dunu huluane, Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu fi dunu! Na amola ninia fi dunu guiguda: esala, ninia asigi sia: dilima adosisa. 22 Louma hina bagade ea hawa: hamosu dunu amola mogili ea sosogo fi amo da Yesu Ea hou lalegagui, amola Gode Ea fi dunu huluane, da asigi sia: dilima adosisa. 23 Hina Gode Yesu Gelesu Ea hahawane dogolegele iasu asigidafa hou dili huluanema dialumu da defea.

(1) Sia: Ama Dagoi

✡ **4:15:** 2 Golidia 11:9 ✡ **4:16:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:1 ✡ **4:18:** Gadili Asi 29:18

Golosia

(Da:i Sia: - Colossians; Modu – Kolose; Bisini – Kolosi)

Hidadea Sia:

Dedesu Dunu Bolo

Golosia meloa dedei, amo Bolo da Golosia Yesu Ea fa:no bobogesu fi (sese) dunuma dedei. Hemone, Golosia da moilai bai bagade A:isia soge ganodini galu. Golosia da Efesase moilai bai bagade amoga gusu dialu. Bolo da Golosia Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi amo hame bugi, be e da ilima bagadewane asigisu. Bolo da Efesase moilai bai bagadega esalu, amoga Golosia dunu fidima:ne, hawa: hamosu dunu asunasi. Bolo da nabaloba, ogogole olelesu dunu da Golosia Yesu Ea fa:no bobogesu fi (sese) amo ganodini esalebe ba:i. Ilia da Gode Ea Gaga:su hou ba:ma:ne, eno a:silibu ouligisu dunu ilima sia:ne gadoma:ne, ogogolewane olelesu. Ilia eno olelei, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da gadofo damuma:ne amola ha:i manu sema bagade hamoma:ne, olelesu. Bolo da amo ogogosu sia: hedofama:ne amola Yesu Ea moloidafa hou olelema:ne, Golosia meloa dedei dagoi. E da agoane dedei:- Yesu da ninima gaga:su houdafa imunusa: defele esala. Gasa bagade udigili sema da Yesuma doaga:mu logo hame olelesa. Amo liligi da Yesuma doaga:mu logo wadela:sa. Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, Gode da osobo bagade hahamoi dagoi. Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, Gode da Ea dafai fi dunu huluane bu hiouginana. Osobo bagade fi dunu da Yesu Gelesuma madelagiba:le, Helo amoga logo ga:iwane ba:sa. Amaiba:le, Yesuma madelagi dunu da hou hisu hamoma:ne, Bolo da amo gaheabolo hou olelesa. Digigase da Bolo ea meloa dedei Golosia dunuma gaguli asi. Udigili hawa: hamosu dunu ea dio amo Ounisimase, e Digigase fidimusa: sigi asi. Bolo da Ounisimase fidima:ne, Failimone meloa dedei.

Sia: Dedei Diala

1 Hidadea Sia...Sia:alalo 1:1-8
2 Yesu Ea Hou amola ea Hawa: Hamosu...Sia:alalo 1:9-2:19
3 Gaheabolo Hou (Yesu Ea A:silibuga
bu lalelegeiba:le) ...Sia:alalo 2:20-4:6
4 Dagomu Sia...Sia:alalo 4:7-18

Golosia

1 Na da Bolo. Gode da hanaiba:le, E da na Yesu Gelesu Ea asunasi dunu hamoi dagoi. Na amola ninia sama Dimodi, ania da dilima meloa dedesa.

2 Amo meloa da Gode Ea fi dunu Golosia moilai bai bagade ganodini amola ninia Gode Ea hou mae yolesili hahawane na:iyado dunu Yesuma madelagi dagoi, dilima dedene iaha.

Ninia Ada Gode Ea hahawane dogolegele iasu amola olofosu dilima ima:ne, ania da dawa:lala.

Nodone Sia:ne Gadosu

3 Ninia dili fidima:ne Godema sia:ne gadosea, Hina Yesu Gelesu Ea Ada Godema ninia eso huluane nodone sia:ne gadosa. 4 Dilia Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale dawa:be, amola Gode Ea fi dunu ilima asigi bagade, amo ninia nababeba:le nodone sia:ne gadosa 5 Dafawanedafa sia:, Gode Ea Sia: Ida:iwane da degabowane dilima doaga:loba, dilia dafawane

hamoma:beyale dawa:lusu nabi dagoi. Amaiba:le, dilia asigi hou amola dafawaneyale dawa:su hou bai da agoane diala. Dilia eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hou da mae dagole eso huluane Hebene soge ganodini gaga:i diala. 6 Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala da eso huluane hahawane hou ninima olelesa. Amola amo Sia: da osobo bagade fifi asi gala huluane nabima:ne ahoa. Dilia Gode Ea hahawane dogolegele iasu degabo nabalu amola lalegaguiba:le, bu baligiwane dawa:lalu, Gode Ea Sia: da bagadewane heda:su. 7 *Ninia dogolegei gilisili hawa: hamosu dunu amola Yesu Gelesu Ea ida:iwane fidisu dunu ea dio amo Eba:falase, amo ninia asunasiba:le, ea lafidili Gode Ea hahawane dogolegele asigi iasu hou dilima olelei. 8 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da dilima asigi hou bagade i dagoi. Eba:falase da amo hou ninima olelei dagoi.

9 Amaiba:le, ninia degabo dilia hou nababeba:le, amogainini Gode da dili fidima:ne sia:ne gadolala. Ninia da Gode Ea hanai liligi dawa:su hou, bagade dawa:su hou amola Ea A:silibu dawa:su hou, amo hou dilia dogo Gode da nabama:ne, sia:ne gadolala.

10 Amane hamosea, dilia eso huluane Hina Gode Ea hanai liligi fawane hamomu. Eso huluane dilia Ea hahawane ba:su liligi fawane hamomu. Dilia da hou ida:iwane hamomu amola Gode Ea hou bu baligiliwane dawa:mu. 11 - 12 Gode da Ea hadigi gasa amoga gasa bagade hou dilima ima:ne, na da dawa:lala. Amasea, se nabasu liligi dilima doaga:sea, dilia mae da:i dione, mae dafane esalumu. Gode da dili ea Hadigi Hinadafa Hou amo ganodini esaloma:ne, dilia hou afadenei dagoiba:le, dilia da hahawane mae fisili Ada Godema nodone sia:mu. 13 Ninia da musa: gasi ganodini esalu. Be E da nini oule asili, Ea dogolegei Manodafa amo Ea Hinadafa Hou ganodini esaloma:ne, gaga:i dagoi. 14 †Yesu Ea hawa: hamobeba:le, ninia se iasu diasu logo da doasi dagoi. Bai ninia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi.

Yesu Ea Hou amola Ea Hawa: Hamosu

15 Gode da a:silibu. Amaiba:le Ea da:i hodo ninia hame ba:sa. Be Yesu Gelesu da Gode amola Ea da:i hodo amola hou da ba:su liligi. E da Gode Ea magobo mano. Yesu da Gode Ea hahamoi liligi huluane baligisa. 16 Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, Gode da liligi huluane Hebene ganodini amola osobo bagade ganodini, hahamoi dagoi. Ba:su liligi, hame ba:su liligi, a:silibu ouligisu dunu, gasa liligi amola gamane ouligisu dunu, huluane Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le amola amo liligi huluane Ea ouligima:ne, Gode hahamoi dagoi. 17 Yesu da liligi huluane hame hahamoi eso amoga esalu. E da liligi huluane mae muguluma:ne gagusa. 18 ‡Yesu da Ea fa:no bobogesu fi (sese fi) ilima dialuma esala. Ilia esalusu da Yesuma fawane maha. E da liligi huluane amoma Hinawane esaloma:ne, E da bogole, wa:legadoiba:le, bogoi dunu ilima magobo mano lalelegei agoane hamoi dagoi. 19 Gode da hanaiba:le, Yesu Gelesu da Gode Ea hou huluanedafa gagusa. E da Gode defele esala. 20 §Gode Ea ilegesu da agoane gala. E da Ea Mano Ea hawa: hamobeba:le, osobo bagade liligi amola muagado liligi, huluane Ema bu hiougima:ne dawa:i galu. Ea Manodafa da bulufalegeiga bogobeba:le, Gode da osobo bagade fi dunu huluanema olofosu hou olelei. Amalalu, E da liligi huluane Hebene ganodini amola osobo bagade ganodini, Ema bu madelagima:ne hiougi dagoi.

---

* **1:7:** Golosia 4:12; Failimone 1: 23 † **1:14:** Efesase 1:7 ‡ **1:18:** Efesase 1:22-23 § **1:20:** Efesase 2:16

21 Dilia da musa: Godema sedagawane esalu. Dilia wadela:i hou
dawa:beba:le amola hamobeba:le, Godema ha lai esalu. 22 Be wali, Ea
Manodafa Ea da:i hodo bogobeba:le, Gode da dili Ea na:iyado dunu
bu hamoi dagoi. E da dilia hou bu afadenei, hadigi, ledo hamedei
amola wadela:i hou hame gala, dilia agoane afadenene eso huluane
esaloma:ne amola Ema doaga:musa:, Ea hamoi dagoi. 23 Be dilia mae
fisili mae beda:iwane, dilia Gode Sia: Ida:iwane nababeba:le, dafawane
hamoma:beyale dawa:lusu lalegagui hou mae yolesima. Yesu Gelesu Ea
hou gasa bagade diasu bai agoane, amo da:iya noga:le leloma. Na, Bolo,
da amo sia: ida:iwane olelemusa:, hawa: hamosu lai dagoi. Olelesu dunu
ilia da amo Sia: Ida:iwane, osobo bagade dunu huluanema olelei dagoi.

Bolo da Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Fidimusa:, Hawa: Hamosu

24 Be wali na da dili fidima:ne se nababeba:le, hahawane gala. Yesu
Gelesu da Ea fa:no bobogesu dunu gaga:ma:ne, se bagade nabi. Amola na
da Yesu agoai se naba.

25 Gode da dilia hou bu ida:iwane heda:ma:ne, E da na Yesu Ea fa:no
bobogesu fi (sese) fidisu hawa: hamosu dunu ilegei dagoi. Na hawa:
hamosu da Gode Ea Sia: Ida:iwane eno dunuma olelesa.

26 Amo hou musa: hemone, dunu huluane mae ba:ma:ne, Gode da
wamolegei. Be wali E da Ea fi dunuma amo wamolegei hou olelei dagoi.
27 Gode da Ea wamolegei hou, hou ida:iwane dunu huluanema misunu
hou, amo Ea fi dunuma mae dedebole olelemusa: ilegesa. Amo wamolegei
liligi bai da agoane diala. Yesu Gelesu da dilia dogo ganodini esalebeba:le,
dilia da gilisili Gode Ea hadigi lalegagumu. 28 Amaiba:le, ninia da Yesu
Gelesu Ea hou dunu huluanema olelesa. Dunu huluane ilia asigilale,
Yesu Gelesuma madelagi dagoi Godema doaga:ma:ne oule masusa:, ninia
dawa:iwane sisasu sia:nana. 29 Na da amo hawa: hamosu dagomusa:, na
da Gelesu Ea gasa na dogo ganodini hawa: hamonanebe liligi, amoga gasa
bagade hawa: hamonana amola gegenana.

2

1 Na da dili, La:ioudisia dunu amola dunu amo ilia odagi na hame ba:su,
amo huluane fidima:ne, na gasa bagade hawa: hamoi, amo na dilima
adomusa: dawa:sa.

2 Ilia dogo denesima:ne amola ilia fi da asigi hou amo ganodini gilisili
madelagima:ne, bagade dawa:su lai dagoiba:le, ilia mae beda:iwane
Hebene sogega dafawane doaga:mu dawa:ma:ne, na da ili fidima:ne hawa:
hamonana. Amasea, ilia Yesu Gelesu noga:le dawa:mu. Bai Yesu Gelesu
Hi fawane da Gode Ea musa: wamolegei liligi amo bai gala. 3 Yesu
Gelesu da fedege agoane logo doasu. Logo doasibiba:le, ninia Gode Ea
musa: wamolegei bagade dawa:su hou gobolo ida:iwane ganodini sali liligi
agoane ba:sa.

4 Amaiba:le, na da dilima sia:sa! Dunu eno ilia da dilia hou sinidigima:ne
ogogolewane sia:sea, mae nabima. Ilia sia: da dafawane sia: agoaiwane
nabimu, be mae lalegaguma. 5 Bai na da:i hodo da dilia fi amoma hame
gilisi, be na da eso huluane dili fidimusa: dawa:lala. Na da dili hahawane,
mae mugululi, Yesu Gelesu Ea dafawaneyale dawa:su hou ganodini lelebe
ba:sea, na da hahawane ba:sa.

Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusudafa Yesu Gelesu Ganodini

6 Dilia Yesu Gelesu dilia Hina Gode esaloma:ne lalegaguiba:le, Ema
madelagiwane esaloma! 7 Ifa difi da osobo haguduga daha agoane, Ea
hou gasawane gaguma. Dilia esalusu da diasu bai da:iya gagui agoane
diala. Amaiba:le, Yesu Gelesu, E da:iya gaguma. Musa: olelesu dilima misi
defele, dilia dafawaneyale dawa:su hou da bu asigilamu da defea. Amola
eso huluane mae yolele nodone bagade dawa:ma.
8 Dawa:ma! Osobo bagade dunu ilia da osobo bagade dawa:su dilima
olelebeba:le, dilia se iasu diasu logo bu ga:simu da defea hame. Mae
nabima! Amo osobo bagade olelesu da Yesu Gelesuma mae misini, osobo
bagade dunu amola wadela:i a:silibu ouligisu dunu ilia fawane da olelesa.
9 Be Gode Ea hou huluanedafa da Yesu Gelesu (osobo bagade dunu hamoi)
amo ganodini esalebe ninia ba:sa. 10 Dilia Ema madelagiba:le, eso huluane
mae bogole Fifi Ahoanusudafa dawa:. Yesu Gelesu Ea Hina hou da a:silibu
hina huluane ilia hou baligi dagoi.
11 Dilia da Yesu Gelesuma madelagiba:le, fedege agoane 'gadofo damui'
dunu agoane hamosu. Amo gadofo damusu hou da dunuga hamoi liligi
hame be Yesu Gelesu hamoi dagoi. Bai ninia da:i hodo hou da ninima se
iasu diasu ouligisu agoane. Be Yesu Gelesu da ninia dogo ganodini gadofo
damuiba:le, ninia se iasu diasu logo doasibi ba:sa. 12 *Dilia hanoga fane
salasu hou da fedege agoane, dilia amola Yesu Gelesu, da gilisili bogole uli
dogoi ganodini sali. Amalalu, fedege agoane Gode da dilia hanoga fane
salasu hou amo ganodini dili amola Yesu Gelesu gilisili wa:lesi dagoi. Dilia
da Gode Ea gasa bagade hou dafawaneyale dawa:beba:le, dilia amola Yesu
Gelesu da gilisili wa:legadoi. 13 †Dilia da musa: Dienadaile fi ganodini
Gode Ea Sema hame dawa:beba:le, amola wadela:i hou hamobeba:le, dilia
a:silibu da bogoiwane dialu. Be Gode da dili amola Yesu Gelesu gilisili
wa:lesi dagoi. Gode da ninia wadela:i hou huluane gogolema:ne olofoi
dagoi. 14 ‡Ninia musa: Ema dabe imunu agoai galu. Be amo dabe imunu
hou amola sema bagade hou, amo hou bogoma:ne, fedege agoane E da amo
huluane bulufalegeiga dabagala:i dagoi. 15 Yesu Gelesu da bulufalegeiga
bogobeba:le, E da wadela:i ouligisu a:silibu ilia gasa wadela:lesi dagoi.
Dunu huluane ba:ma:ne, E da amo wadela:i ouligisu a:silibu huluane
afugili, Ea hasalasu mogodigisu amo ganodini hiouginana asi.
16 §Amaiba:le, dunu eno da dilima ha:i manusa:, hano manusa:, eso hisu
hisu, oubi gaheabolo gosa:su amola Sa:bade eso, amoma gasa bagade sema
hamomu da hamedei galebe. Amo sema maedafa hamoma:ne sia:ma.
17 Amo musa: sema liligi da hododafa hame, be fedege agoane daya
fawane, amo da hobea misunu liligi olelesa. Hododafa da Yesu Gelesu.
18 Nowa dunu e da simasia ba:beba:le gasa fi hamosea amola dilima
ougiwane fofada:sea, amo dunu dima diwaneya udidimu da hamedei.
Agoai dunu da ea hou da fonoboi, amola e da a:igele dunuma nodone
sia:beba:le, dilia hou baligisa ogogole olelesa. Be ilia hou da dilia hou
baligiyale mae dawa:ma.
19 **Agoai dunu e da ninia da:i hodo dialuma Yesu Gelesu yolesi dagoi.
Yesu Gelesu da Ea da:i hodo amoma Hina esalea, E da da:i hodo amoma
ha:i manu ida:iwane iaha. Amalalu, da:i hodo muguni amola momoge,
da gilisili hodo liligi madelagiba:le, da:i hodo da Gode Ea hanai defele
asigilasa.

---

* **2:12:** Louma 6:4 † **2:13:** Efesase 2:1-5 ‡ **2:14:** Efesase 2:15 § **2:16:** Louma 14:1-6
** **2:19:** Efesase 4:16

Yesu Gelesu Defele Bogosu amola Esalusu

20 Musa: dilia da osobo bagade wadela:i a:silibu ouligisu dunu ilia se
iasu diasu ganodini esalu. Be fedege agoane Yesu bogoloba, dilia amola
gilisili bogoi dagoi, amola wadela:i a:silibu mae dawa:le, halegale ahoa.
Amaiba:le, dilia hou da abuliba:le osobo bagade dunu fi ilia hou defele
ba:sala:? Abuliba:le, sema bagade liligi nababeba:le, hamosala:? 21 Sema
bagade agoane, “Agoane mae hamoma!” Amo ha:i manu mae naba:ma!”
“Amo liligi mae digili ba:ma!” 22 Amo sema da hedolo dasamu liligi ilia hou
olelesa. Amo sema da osobo bagade dunu ilia fawane hamoma:ne sia:i,
amola ilia fawane olelesa. 23 Goe sema huluane da a:igele ilima nodone
olelebeba:le amola da:i hodo amoma se iasu iabeba:le, bagade dawa:su
sema agoai ba:sa. Be amo sema da dunu ilia da:i hodo wadela:i hanai hou
amoma ouligisu esaloma:ne, gasa hamedafa ba:sa.

3

1 *Gode da dili bu gaheabolo esalusu lama:ne, Yesu Gelesu defele
wa:lesili uhinisi. Amaiba:le Yesu Gelesu da Ea Fisuga Gode Ea lobodafadili
fibiba:le, dilia Hebene diasuga doaga:musa:, mae beba:le, dilia dogo
ganodini Hebene liligi fawane dawa:musa: ilegema! 2 Dilia asigi dawa:su
ganodini, osobo bagade liligi mae dawa:le, Hebene ganodini hou fawane
dawa:musa: ilegema!. 3 Bai dilia da fedege agoane bogoi dagoi. Gode
da dilia esalusu ouligima:ne, gilisili Yesu Gelesu amola wamolegei dagoi.
4 Dilia esalusudafa ea bai da Yesu Gelesu. E da Ea hadigi lai dagoiwane bu
masea, dilia amola da Ea hadigi lai dagoiwane, E gilisili ba:mu.

Hea Esalusu amola Gaheabolo Esalusu

5 Amaiba:le, dilia da:i hodo hanai osobo bagade hou wali dilia dogo
ganodini hawa: hamonanebe, amo bogoma:ne fane legema. Amo osobo
bagade hou da wadela:i uda lasu hou, hou eno dunu ilia ba:beba:le
gogosiasu hou, inia uda amola muni liligi amoma gasawane hanai hou
amola uasu hou, (uasu mudasu da loboga hamoi ‘gode’ liligi ilima
hanaiwane sia:ne gadosu hou defele gala). 6 Hame nabasu dunu da amo
hou hamonanebeba:le, Gode Ea ougi gia:i bagade agoane ba:mu. 7 Musa:,
amo liligi da dilima ouligisuwane esalebeba:le, dilia amo hou hamosu.
8 Be wali amo hou huluane (ougi hou, uda eno lamu hanai hou amola
eno dunuma higasu hou) dilia fadegale fasima. Dilia lafidili, eno dunu
wadela:ma:ne mae sia:ma. Wadela:i sia: amola uda fofosu sia: maedafa
sia:ma. 9 †Dilia musa: hou gadofo agoane dilia alalo houga:i dagoiba:le,
enoma enoma mae ogogoma. 10 ‡Dilia gaheabolo hou da dilia gaheabolo
gadofo fedege agoane ba:sa. Amo hou da gaheabolo dunu agoane. Gode
da amo gaheabolo dunu hahamoi dagoi. Amola Gode da eso huluane,
gaheabolo dunu da Ea hou huluane noga:le dawa:ma:ne, gaheabolo hou
ea dogo ganodini hamonana.
11 Amaiba:le, wali Dienadaile amola Yu dunu da hame afafai. Gadofo
damui amola hame damui da hame afafai. Iwilaga esalu dunudafa, udigili
hawa: hamosu dunu amola halegale lalebe dunu, da hame afafai. Yesu
Gelesu da Baidafa amola E da dunu huluane amo ganodini esala.
12 §Dilia da Gode Ea fidafa esala. Gode da dili ba:beba:le amola dilima
asigiba:le, Ea fi ganodini esaloma:ne, dili ilegei. Amaiba:le, asigi hou,

* **3:1:** Gesami Hea:su 110:1 † **3:9:** Efesase 4:22 ‡ **3:10:** Efesase 4:24; Mui 1:26 § **3:12:** Efesase 4:2

enoma fidisu hou, fonoboi hou amola gebewane hamosu hou abula agoane idiniginisima. 13 **Eno dunu ea giadofai amoma hedolo mae ougima. Eno dunu da dima wadela:le hamosea, hedolowane gogolema:ne olofoma. Hina Gode da dilia hou gogolema:ne olofoi, amo defele dilia eno dunu ilia hou gogolema:ne olofoma. 14 Asigi hou da liligi huluane afadafa olofole hamomusa: gilisisa. Amaiba:le eno hou ida:iwane huluane amoma asigi hou gilisima.

15 Yesu Gelesu da dilima olofosu iaha. Gode da amo olofosu olelemusa:, dilima wele sia:nanu, dili huluane fi afadafa hamoi. Ea hawa: hamobeba:le, nodone dawa:ma.

16 ††Yesu Gelesu Ea Sia: Ida:iwane gala dilia dogo ganodini dialumu da defea. Dilia dawa:iwane enoma enoma olelema. Gesami Hea:su dedei amola Gode gesami hea:ma. Dilia dogo ganodini nodone dawa:beba:le, Godema nodone gesami hea:ma.

17 Dilia Yesu Gelesu Ea Dioba:le, Ada Godema nodone sia:sea, dilia hawa: hamosu amola dilia sia: huluane, Hina Gode Yesu Gelesu Ea Dioba:le hamoma.

Eno Dunuma Hou Hamosu

18 ‡‡Uda! Diligua ilia sia: nabawane hamoma! Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le, amo hou hamomu da defea.

19 §§Dunu! Dilia uda ili se nabasa:besa:le, ilima mae ougima. Ilima asigima!

20 ***Mano dilia! Dilia Yesuma fa:no bobogebeba:le, dilia ada amola ame, ela sia: nabawane hamoma. Bai Gode da amo hou hahawane ba:sa.

21 †††Ame amola ada! Dilia mano da baligiliwane da:i diosa:besa:le, ilima udigili ougili mae sia:ma.

22 ‡‡‡Udigili hawa: hamosu dunu dilia! Dilia osobo bagade ouligisu dunu ilia sia: nabawane hamoma. Ilia siga hahawane ba:ma:ne fawane hame, be dilia dogo ganodini dilia da moloiwane Godema nodonanebeba:le, noga:le hamoma. 23 Dilia dogoga hanaiwane hawa: hamoma. Dilia osobo bagade dunu ba:ma:ne hame, be dilia Hina Gode Ea hawa: hamosu hamonanebeba:le, amo defele noga:le hawa: hamoma. 24 Mae gogolema! Hina Gode da Ea fi dunuma ima:ne, bidi ida:iwane ilegei. Amo E da dilima imunuyo. Dilia hawa: hamosu Hinadafa da Yesu Gelesu. 25 §§§Be wadela:i hou hamosu dunu da ea wadela:i hou defele bidi lamu. Gode da dunu huluanedafa defele ba:lalu fofada:sa.

4

1 *Dilia ouligisu dunu! Dilia hawa: hamosu dunu ilima asigiwane hamoma. Mae gogolema! Dilia amola da Hina esala. E da Hebene ganodini esala.

Eno Hawa: Hamosu

2 Mae fisili, Godema sia:ne gadoma. Sia:ne gadosea, mae golale Godema nodone sia:ma. 3 Dilia sia:ne gadosea, nini fidima:ne, Godema sia:ne gadoma. Gode Ea Sia:da Yesu Gelesu Ea wamolegei hou olelesa. Gode da nini amo sia: olelemusa: ninima logo doasima:ne, Godema sia:ne gadoma. Bai na da Gode Ea Sia: olelebeba:le, wali se iasu diasu ganodini esala.

** **3:13:** Efesase 4:32 †† **3:16:** Efesase 5:19-20 ‡‡ **3:18:** Efesase 5:22; 1 Bida 3:1 §§ **3:19:** Efesase 5:25; 1 Bida 3:7 *** **3:20:** Efesase 6:1 ††† **3:21:** Efesase 6:4 ‡‡‡ **3:22:** Efesase 6:5-8 §§§ **3:25:** Mousese ea Malasu 10:17; Efesase 6:9 * **4:1:** Efesase 6:9

4 Amaiba:le, dunu eno noga:le nabima:ne amola na da moloiwane Gode
Sia: olelema:ne, amo Gode fidima:ne Ema sia:ne gadoma.
5 †Hame lalegagui dunu da dilia hou ba:lalebeba:le, dawa:iwane
hamoma. Olelemu logo ba:sea, defea, eso huluane olelema. 6 Dilia sia:
da eso huluane hahawane amola noga:iwane nabimu da defea. Amola
dunu da dilima adole ba:sea, dilia da ilima bu adole ima:ne eso huluane
defele esalumu da defea.

Dagomu Asigi Sia:

7 ‡Ninia sama Digigase, e da mae yolesili, ida:iwane hawa: hamosu dunu.
Ania gilisili Hina Gode Ea hawa: hamonana. Digigase da na hou huluane
dilima olelemu.
8 Dilia da ninia hou nabasea, dogo denesini hahawane ba:mu. Amaiba:le
na da e dilima asula ahoa. 9 §Ounisimase da dilia fi dunu amola
na dogolegei hahawane hawa: hamosa sama. E amola da Digigase
sigi masunu. Ela da gui hamonana hou huluane dilima olelemu.
10 **A:lisadagase, ani gilisili se iasu diasu ganodini esala, dilima asigi sia:
olelesa. Maga (Banaba:se gawiya) e da dilima asigi sia: adosisa. (Na musa:
olelei agoane, Maga da dilima doaga:sea, hahawane yosia:ma.) 11 Yosiua
(eno dio Yasadase), ea asigi sia: dilima olelesa. Amo dunu udiana ilia
fawane da Yu fi ilia dafawaneyale dawa:su yolesili, Yesu Gelesu Ea hou
lalegaguli, na gilisili Gode Ea Hinadafa Hou misa:ne hamonana. Ilia da na
noga:le fidisu. 12 ††Dilia fi dunu eno ea dio amo Eba:fala:se, Yesu Gelesu Ea
hawa: hamosu dunu, da dilima asigi sia: olelesa. Dilia da Gode fidibiba:le
noga:le leloma:ne amola dafawaneyale dawa:beba:le asigilaiwane Gode
Ea hanai hou eso huluane hamonanoma:ne, e da eso huluane ha:giwane
sia:ne gadolala. 13 Na da dafawane sia:sa. E da dili amola La:ioudisia dunu
amola Haila:bolisi dunu fidima:ne, gasa bagade hawa: hamosa. 14 ‡‡Luge,
ninia dogolegei manoma legesu dunu amola Dima:se, ela asigi sia: dilima
adosisa.
15 Ninia fi dunu huluane La:ioudisia moilai bai bagade ganodini esala,
ilima ninia asigi sia: adosima. Uda ea dio amo Nimifa:, (Gode Ea fa:no
bobogesu dunu ilia ea diasuga sia:ne gadomusa: gilisisa), ema ninia asigi
sia: olelema. 16 Wali meloa dedei dilia idi dagoiba:le, La:ioudisia Yesu
Ea fa:no bobogesu fi dunu idima:ne iasima. Amola dilia meloa dedei
amo ninia La:ioudisia fi dunuma i, amo ilia da dilima iasisia, idima.
17 §§Agiba:sema olelema, “Dia hawa: hamosu amo Gode da dima olelei
liligi, amo mae yolesili dagolesima!”
18 Amo meloa na loboga nisu dedesa. Na, Bolo, dilima asigi sia: adosisa.
Na se iasu diasu ganodini sia:inega lala:gi esala, mae gogolema. Gode Ea
hahawane dogolegele iasu dilima dialumu da defea.
Sia: Ama Dagoi

---

† **4:5:** Efesase 5:16 ‡ **4:7:** Asunasi Dunu Ilia Hou 20:4; 2 Dimodi 4:12; Efesase 6:21-22 § **4:9:** Failimone 1:10-12 ** **4:10:** Asunasi Dunu Ilia Hou 19:29, 27:2; Failimone 1:24; Asunasi Dunu Ilia Hou 12:12, 12: 25, 13:13, 15:37-39 †† **4:12:** Golosia 1:7; Failimone 1:23 ‡‡ **4:14:** 2 Dimodi 4:10-11; Failimone 1:24 §§ **4:17:** Failimone 1:2

1 Desalounia

(Da:i Sia:-1 Thessalonians; Modu-1 Tesalonika; Bisini-1 Tesalonaika)

Hidadea Sia:

Bolo da Desalounia Dunuma Meloa Dedene I

Desalounaiga da moilai bai bagade Ma:sidounia soge amo ganodini galu. Louma Gamane dunu da amo soge ouligisu. Desalounaiga esalebe dunu ilia da 'Desalounia' dunu. Bolo da Filibai moilai yolesili, Desalounaiga moilai bai bagadega asili, Yesu Ea fa:no bobogesu fi (sese) bugi dagoi. Dienadaile dunu amo da Yu dunuma gilisimusa: dawa:i dunu, ilia da Bolo ea sia: hanaiwane nababeba:le, Yu dunu da mudasu ba:i. Ilia ha labeba:le, Bolo da Desalounaiga yolesili, Belia moilai bai bagadega asi. Belia moilai bai bagade yolesili, asili, e da Golidia moilai bai bagadega doaga:i. Dimodi da ema misini, Desalounia Yesu Ea hou lalegagui fi dunu amo ilia hou Boloma olelei. Desalounia Yesu Ea hou lalegagui fi dunu fidima:ne amola dogo denesima:ne, Bolo da 1 Desalounia meloa dedene i. Ilia da dafawaneyale dawa:be amola asigidafa hou hamobe, amo nababeba:le, Bolo da Godema nodoi. E da musa: ilia gilisisu amo ganodini esalebeba:le, ea hou hamoi ilima bu olelei. Amalalu, e da Yesu Gelesu Ea bu misunu eso hou ilima olelei. Ilia da ema bagadewane adole ba:beba:le, e da ilima olelei. Ilia da mae fisili, Yesu Gelesu Ea hawa: hamoma:ne, Ea bu misunu eso hahawane ouesaloma:ne, e da ilima fada:ne sia:i.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1
2 Godema Nodosu ...Sia:alalo 1:2-3:13
3 Bolo da Ilima Yesu Ea Hou Hamoma:ne Sia:i ...Sia:alalo 4: 1-12
4 Yesu Gelesu Ea Bu Misunu Eso ...Sia:alalo 4:13-5:11
5 Sia: Dagomusa: Ilima Hawa: Hamoma:ne Sia:i ...Sia:alalo 5: 12-22
6 Dagosu Sia:...Sia:alalo 5:23-28

1 Desalounia

1 *Bolo, Sailase amola Dimodi, ninia da dilia Desalounia Yesu Ea fa:no bobogesu fi (sese) dunu, Ada Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu, amo Ea fi dunu dilima meloa dedene iaha. Hahawane dogolegele iasu amola olofosu dili dawa:ma:ne, ninia dawa:lala.

Desalounia Dunu Ilia Esalusu amola Dafawaneyale Dawa:su Hou

2 Ninia eso huluane Godema sia:ne gadosea, dilia hou dawa:beba:le, Godema nodosa. Amola Gode da dili fidima:ne, ninia Godema sia:ne gadosa. 3 Dilia da dafawaneyale dawa:beba:le hawa: hamoi, amola asigidafa hou lalegaguiba:le, baligiliwane hawa: hamoi amola dilia Hina Gode Yesu Gelesu amo dafawane esaloma:beyale dawa:lusu hou hame yolesi, amo huluane dawa:beba:le ninia da ninia Ada Godema nodone sia:ne gadosa. 4 Ninia fi dunu! Gode da dilima asigisa amola dilia da Ea fi dunu esaloma:ne, E da dili ilegei dagoi, amo ninia dawa:. 5 Ninia da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala sia:ga fawane hame olelei. Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da gasa bagadewane gilisili olelebeba:le, amo sia: da dafawane dilia dawa:i galu. Ninia da dilia gilisisu amo ganodini

* **1:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:1

esalea, dilia da nini hou ba:i. Ninia dili fidima:ne hawa: hamosu.
6 †Dilia da nini hou amola Hina Gode Ea hou amo defele hamosu. Dilia
da se bagade nabasu. Be amo mae dawa:le, dilia da hahawane amo
Gode Ea A:silibu hahawane dogolegele iasu liligi amoga hahawane Gode
Ea sia: nabi dagoi. 7 Dili noga:le hamobeba:le, Yesu Ea hou lalegagui
dunu huluane Ma:sidounia soge amola Aga:ia soge amo ganodini da dilia
hou amoma fa:no bobogei. 8 Dilia da Hina Gode Yesu Gelesu Ea sia:
Ma:sidounia dunu amola Aga:ia dunu, ilima olelei. Be ili fawane hame.
Dilia Godema dafawaneyale dawa:su hou amo dunu huluanedafa ilia
nabi dagoi. Amaiba:le, ninia da dilima bu hame sia:mu galebe. 9 Amo
dunu huluane da amane sia:sa. Ninia da dilima misini, dilia da ninia
hahawane dogolegele yosia:ne, loboga hamoi 'gode' liligi ilima sia:ne
gadosu hou yolesili, Godema sinidigili, amola Esalebe Gode Ea hawa:
hamosu. 10 Amola dilia da Gode Ea Mano amo Hebene yolesili, osobo
bagadega bu misa:ne ouesalusu. Amo Gode da Ea Mano Yesu Ea bogoi
wa:legadolesi. Gode Ea ougi fofada:su hou da misunu galebe. Be Yesu
Gelesu da nini amo ougi hou mae ba:ma:ne, ninia Gaga:su dunu esala.

2

Bolo da Desalounaiga Moilai Bai Bagadega Hawa: Hamoi

1 Ninia fi dunu! Dilia dawa:! Ninia dilima misini, udigili hame hawa:
hamosu.
2 *Ninia da Desalounaiga moilai bai bagadega hame doaga:le, Filibai
moilai bai bagade amo ganodini dunu eno da ninima se bagade iasu amola
ninima lasogole sia:su, amo dilia dawa:. Amola Desalounaiga moilai bai
bagade ganodini, dunu eno da ninima bagadewane gegesu. Be Gode da
nini fidibiba:le, ninia da mae beda:iwane Gode Sia: Ida:iwane Gala, Gode
olelesu liligi, amo dilima olelei. 3 Ninia da moloi hame sia: o dilia hou
wadela:ma:ne sia: o ogogosu sia:, amo dilima olelemusa: hame dawa:i.
4 Ninia da osobo bagade dunu ilia ge noga:ma:ne hame olelesa. Be Gode
da ninia hou abodesa. Amaiba:le, ninia da Gode Ea hanai liligi fawane eso
huluane olelesa. Bai Gode da ninia Ea Sia: Ida:iwane olelema:ne, ninia
hou defele dawa:beba:le, ninima ilegei.
5 Gode da ninima ba:su Dunu esala. Dilia dawa:loba, nini da dabua
hahayafuli hame sia:na misi. Amola ninia uasu hou dedeboma:ne sia:ga
fawane hame olelei. 6 Ninia da dili amola eno dunu, ninima nodoma:ne
sia:musa: hame olelei. 7 Be ninia da Gelesu Ea asunasi dunu hamoiba:le,
dilima bidi lamu da defea galu. Be ame da ea manoma asigi gebewane
hou hamosa, amo defele ninia da dilima gilisisia, dilima asigi gebewane
hou hamosu. 8 Ninia da dilima bagadewane asigiba:le, ninia da Gode Ea
Sia: Ida:iwane gala dilima olelei. Be amo baligili, ninia da ninia esalusu
amola dili gilisili lama:ne, dilima imunusa: dawa:i galu. Dafawane, ninia
da dilima bagadewane asigi galu.
9 Ninia mae helefili bagadewane hawa: hamonanu, amo dilia dawa:be
na da dawa:lala. Ninia da eso amola gasi ganodini mae yolesili, dilima
wali esaloma:ne liligi mae lale hamosu. Ninia da Gode Ea Sia: Ida:iwane
dilima olelesu.
10 Dilia amola Gode, da ninia ba:su dunu agoane. Ninia dilima hou
hamoi da ledo hamedei, ida:iwane amola wadela:i hame ba:su. 11 Ninia
da ada da ea mano amoma hou hamosa, amo defele dili afae afae amoma

† **1:6:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:5-9 * **2:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:19-24, 17:1-9

hamoi dagoi. 12 Ninia dili dogo denesima:ne fidisu. Gode da dilima Ea
Hinadafa Hou amola Hadigidafa Hou gilisili lama:ne, Ema misa:ne sia:i
dagoi. Amaiba:le, ninia da Gode dili hahawane dogolegele ba:ma:ne, dili
noga:le esaloma:ne dilima ha:giwane sia:nanu.
13 Be ninia Godema nodosu da bai eno gala. Ninia da Gode Sia: dilima
olelebeba:le, dilia da amo sia: da osobo bagade dunu ilia sia: mae
dawa:le, amo da Gode Ea Sia:dafa (dafawane amo da Gode Ea Sia:) dilia
dafawaneyale dawa:beba:le, lalegagui dagoi. Gode da dilia dogo ganodini
hawa: hamonanebeba:le, dilia da lalegagui. 14 †Ninia fi dunu! Musa:, Yu fi
dunu Yudia soge ganodini esalu mogili da Yesu Gelesu Ea hou lalegaguli,
Yesu Ea fa:no bobogesu fi hamoi. Yu dunu da Yudia soge Gode fi dunuma
se bagade iasu. Amo hou ilima doaga:i defele, dilima doaga:i. Dilia fi dunu
amolawane da Yu dunu defele, dilima se bagade iasu. 15 ‡Yu dunu da
Hina Gode Yesu amola musa: balofede dunu medole legei dagoi. Amola
ilia ninima se bagade iasu. Gode da amo dunu hahawane hame ba:sa.
Ilia da dunu huluanema ha laiwane esala. 16 Gode Ea Sia: da Dienadaile
dunu ilima gaga:su gaguli maha. Be Yu dunu da ha labeba:le, ninia da amo
sia: Dienadaile dunuma olelemusa: dawa:loba, ilia ninia logo hedofamusa:
dawa:i galu. Amo hamobeba:le, ilia da eso huluane wadela:le hamonanu
amola waha ilia wadela:i hou da nabaidafa ba:sa. Amola Gode Ea ougi
fofada:su hou da musa: hedolo hame, be waha ilima doaga:i dagoi.

Bolo da Desalounia Fi Dunuma bu Misusa: Dawa:i Galu

17 Ninia fi dunu! Ninia da dilima fonobahadi afafaiba:le (ania da:i da
afafai be ania asigi dawa:su da gilisi ba:i.) ninia da dilima bagadewane
fofagiba:le, dilia odagi bu ba:musa: logo hogoi helei. 18 Ninia dilima bu
masusa: dawa:i galu. Na nisu eso bagohame dilima bu masusa: logo hogoi
helei, be Sa:ida:ne da na logo damui. 19 Dilia da noga:le hamoiba:le, ninia
da dilima hahawane bagade gala. Yesu Gelesu da bu masea, ninia da dilia
hou hidale agoane amola hahawane Ema adole imunusa: dawa:lala. Eno
dunu ilia hou da dili hou hame baligisa. 20 Dafawane! Ninia da dilia hou
dawa:sea, hidale amola nodone dawa:lala.

3

1 *Amalalu, dilima bagadewane fofagiba:le, ninia dilima masusa: logo
momagemusa: dawa:i galu. Ninia amane hamoi. Ninia da A:denese
moilai bai bagadega ouesalu, 2 ninia da ninia fi dunu Dimodi (e amola
ninia, gilisili Gode Ea hawa: hamosa, amo Yesu Gelesu Ea Sia: Ida:iwane
olelesa), amo dunu dilia dogo denesima:ne amola dilia dafawaneyale
dawa:su houma gasa ima:ne, asunasimusa: dawa:i galu. 3 Dilia da se
nababeba:le, bu Yesu Ea logo yolesisa:besa:le, ninia amo dunu dilima
asunasi. Dilisu dawa:! Amo se nabasu hou da ninima Gode Ea olelesu
liligi gala. Amaiba:le, E da se nabasu logo hame damusa. 4 Ninia da musa:
dilima sigi esalu, amo esoga ninia da se nabimu amo dilima olelei. Amola,
amo se nabasu da ninima doaga:i dagoi. 5 Amaiba:le, na da Dimodi dilima
asunasi dagoi. Na da dilia hou hame dawa:beba:le amola se nababeba:le,
na da Dimodi dili dafawaneyale dawa:su hou ba:ma:ne asunasi. Sa:ida:ne
da dilima dafama:ne olelelalu dilia dafabeba:le, ninia da udigili hamoi,
amasa:besa:le na da Dimodi dili hou ba:ma:ne asunasi.

† **2:14:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:5 ‡ **2:15:** Asunasi Dunu Ilia Hou 9:23, 9:29, 13:45 13:50, 14:2, 14:5, 14:19, 17:5, 17:13, 18:12 * **3:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:15

6 †Wali Dimodi da ninima bu misi. E da dili dafawaneyale dawa:su hou
amola asigidafa hou, amo ninima olelebeba:le, ninia hahawane bagade
ba:i. Dilia da ninima asigisa amola ninia dili ba:mu hanai gala, amo
defele dilia nini ba:mu hanai, amo e da ninima olelei. 7 Amaiba:le,
ninia fi dunu! Ninia se bagade nabasu amo ganodini, dilia dafawaneyale
dawa:su hou dawa:beba:le, dogo denesi ba:i. 8 Dilia da gasawane Hina
Godema madelagiwane lelebeba:le, ninia amola da hahawane esalebe
ba:mu. 9 Amola wali ninia da dilia hou dawa:beba:le, Gode Ea hou
ganodini hahawane bagade ba:beba:le, Godema nodosa. 10 Eso amola
gasi, Gode da ninia dili ba:ma:ne amola ninia dili dafawane dawa:su hou
fidima:ne, Gode da amo hamomusa: logo fodoma:ne, ninia Ema sia:ne
gadosa.
11 Ninia Ada Gode amola Hina Gode Yesu da ninia dilima misusa: logo
fodoma:ne ninia sia:ne gadosa. 12 Hina Gode da dilia fi ganodini eno
dunu eno dunuma amo asigidafa hou bagade heda:ma:ne hamomusa:,
ninia sia:ne gadosa. Dilia asigidafa hou da asigilale, nini dilima asigidafa
hou defele ba:mu, na da sia:ne gadosa. 13 Amai hamomu galea, dilia da
gasa bagade ba:mu. Amasea, Hina Gode Yesu amola Ea fi dunu huluane
osobo bagadega dili lala masea, dili da ninia Ada Godema fofada:musa:
lelebeba:le, ledo hamedei gala amola ida:iwane ba:mu.

4

Gode Hahawane Ba:ma:ne Esaloma

1 Sia: dagomusa:, ninia fi dunu, ninia da hou amo da Gode da hahawane
ba:su, dilima olelei. Dilia da musa: amola wali agoaiwane esala. Be wali
dilia da amo hou baligimusa:, ninia Hina Gode Yesu Ea Dioba:le dilima
ha:giwane adole ba:sa. 2 Hina Gode Yesu da ninima sia:beba:le, ninia
dilima sia:i dagoi. Amo huluane dilia dawa:.
3 Gode Ea hanai da dilia da hadigiwane, wadela:i uda lasu hou hame
hamosa esaloma:ne hanasa. 4 Dilia da dilia da:i hodo amoma molole amola
hadigi hinawane esalumu da defea. 5 Be dilia da Gode hame dawa: dunu
defele, uda hanai hou bagade dawa:mu da defea hame. 6 Uda lasu hou amo
ganodini, dunu afae da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu enoma wadela:le
hamomu da defea hame. E da ea na:iyado amoma osa:le heda:mu da defea
hame. Ninia musa: dilima gasa bagade sia:i. Nowa dunu da inia uda
adole lasu hou hamosea, e da Hina Gode Ea se dabe iasu ba:mu. 7 Ninia
da wadela:i hou amo ganodini esaloma:ne, Gode da ninima misa:ne hame
wei. Be ninia hadigi amo ganodini esaloma:ne, Gode da ninima wei dagoi.
8 Amaiba:le, nowa da amo olelesu higasea, e da osobo bagade dunu hame
higasa. Be e da Gode amo da dilima Ea A:silibu Hadigidafa Gala iaha, Ema
higasa.
9 Na da dilima dilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi enoma asigima, amo hame
dedemu. Bai Gode Hi da amo asigidafa hou dilima olelei dagoi. 10 Dilia
da ninia fi dunu huluane Ma:sidounia soge amo ganodini, ilima asigidafa
hou hamosu. Amaiba:le, ninia fi dunu! Dilia amo hou bu baligiliwane
hamoma:ne, ninia dilima ha:giwane adole ba:sa.
11 Dilia olofoiwane esaloma:ne amola eno dunu ilia hou mudale mae
dawa:le, dilia hou fawane dawa:ma:ne, ninia musa: sia:i defele dilia

† **3:6:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:5

loboga hawa: hamobeba:le fawane dilia wali esaloma:ne liligi fawane lama:ne, amo logo hogoi helema.
12 Agoane hamosea, hame lalegagui dunu da dilima nodomu. Amola dilia dafawane esaloma:ne liligi lama:ne, eno dunuma edegemu hame dawa:mu.

Hina Gode Yesu Gelesu da Bu Misunu

13 Ninia fi dunu! Hame lalegagui dunu ilia hobea misunu hou dafawane hamoma:beyale dawa:lusu hame dawa:beba:le, ilia fi dunu bogosea, da:i dioi bagade naba. Be dilia da defele da:i diosa:besa:le, dilia musa: bogoi dunu ilia hou dawa:mu ninia hanai gala. 14 Yesu da bogole bu wa:legadoi, amo ninia dafawaneyale dawa:be. Amaiba:le, nowa dunu da Yesu Ea hou lalegaguiwane bogoi, amo da Yesu bu masea, ili amola Yesu bu sigi misa:ne Gode da asunasimu, amo amola ninia dafawaneyale dawa:be. 15 *Ninia wali da Hina Gode Ea olelesu dilima olelesa. Hina Gode Yesu Gelesu da osobo bagadega bu doaga:sea, ninia da hame bogoi esalebe ba:sea, ninia da musa: bogoi dunu ilima bisili hame heda:mu. 16 Be a:igele ouligisu dunu ea misa:ne wele sia:be amo da nabimu. Gode dalabede ha:giwane dubi amola nabimu. Amasea, Hina Gode Hisu da Hebene yolesili, osobo bagadega manebe ba:mu. Dunu huluane ilia Gelesu Ea hou lalegaguiwane bogoi dunu, amo da bisili esaloma:ne wa:legadomu.
17 Amasea, ninia amo esoga hame bogoi esala dunu, amo Gode da lale gadole, ninia amola musa: dunu bogoi, gilisili mu mobi ganodini, hisi ganodini Hina Gode yosia:mu. Amasea, ninia da eso huluane Hina Gode sigi esalalalumu. 18 Amaiba:le, amo sia: enoma enoma sia:muba:le, dilia dogo denesima:ma.

5

Hina Gode Bu Misa:ne Momagema

1 Na fi dunu! Na da dilima Yesu da habogala bu misa:bela:, amo dedene imunu hamedei liligi agoane gala. 2 *Bai dilisu da noga:le dawa: amo Hina Gode Ea bu misunu Eso da wamolasu dunu da gasi ganodini mabeba:le dunu ilia fofogadigisa, amo defele ba:mu. 3 Osobo bagade dunu da agoane sia:mu, “Defea! Olofosu ida:iwane da diala. Ninia hame beda:i!” Amasea, hedolowane se bagadedafa da ilima doaga:mu. Uda da mano lalelegemu galea, se nabasu da ema doaga:sa, amo defele ilia se bagade hedolo nabimu. Ilia da hobeamu logo hamedafa ba:mu. 4 Be dilia! Ninia fi dunu! Dilia gasi ganodini hame esala. Amaiba:le, eso da hedolo hadigisia, dili da diasu eda da wamolasu dunu ba:sea fofogadigisa, amo defele dilia da hame fofogadigimu. 5 Dilia huluane da hadigi ganodini amola esoga ahoasu dunu. Ninia gasi ganodini ahoanusu hame dawa:. 6 Amaiba:le, ninia eno dunu defele, udigili golamu da defea hame. Ninia nedigili, ninia hou amoma hinawane ouesalumu da defea. 7 Dunu da gasi ganodini golasa. Ilia da gasi ganodini adini bagade nabeba:le feloasa. 8 †Be ninia da esoga ahoabeba:le, mae feloale esalumu da defea. Ninia da dafawaneyale dawa:su hou amola asigidafa hou, da:igene gaga:su liligi defele gagumu da defea. Ninia dialuma mae goudama:ne, hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu habuga agoane figisimu da defea. 9 - 10 Gode

* **4:15:** 1 Golidia 15:51-52 * **5:2:** Ma:diu 24:43; Luge 12:39; 2 Bida 3:10 † **5:8:** Aisaia 59:17; Efesase 6:13-17

da ninima ougili fofada:musa: amo hame ilegei. Be ninia Hina Gode Yesu Gelesu da Ea bu misunu eso amoga, ninia bogoi galea o esalea, ninia amola E, gilisili esalalaloma:ne amola ninia Yesu Ea gaga:su ba:ma:ne, Gode da ninima ilegei dagoi. 11 Amaiba:le, dilia waha hamonanebe hou amo defele mae yolesili, dunu eno da dunu enoma dogo denesima:ne fidilalumu da defea.

Sia: Dagosu amola Asigi Sia:

12 Ninia fi dunu! Dilia fi amo ganodini, ouligisu dunu ilia hawa: hamosa amola dilima bisili Yesu Ea fa:no bobogesu hou olelesa, ilima nodone nabima! 13 Ilia da bagade hawa: hamobeba:le, ilima baligili asigidafa hou amola nodosu hou olelema. Dilia fi ganodini olofosu ba:mu da defea.

14 Ninia fi dunu! Ninia da dilima ha:giwane adosa. Dilia higale hawa: hamosu dunuma gasawane sisane sia:ma. Beda:i dunuma ili dogo denesima:ne sia:ma. Dilia dunu gogaya:i ili fidima. Dilia dunu huluane ilima hedolo mae ougili, asaboiwane hamoma. 15 Dunu afae da eno dunuma wadela:le hamosea, amo dunu da se nababeba:le bu wadela:i dabe imunu da defea hame. Mae hamoma. Be dilia da dili fi dunu amola dunu huluane ilima hou ida:iwane hamomusa:, logo hogoi helema.

16 Eso huluane hahawane esaloma. 17 Eso huluane mae yolesili, Godema sia:ne gadolaloma. 18 Hou huluane, noga:i amola wadela:i amo da dima doaga:sea, mae da:i dione Godema nodonanoma. Dilia da Yesu Gelesuma madelagili esalebeba:le, dilia da amo hou hamoma:ne Gode da hanai gala. 19 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, amo ea logo mae hedofama! 20 Gode Ea A:silibu Hadigidafa da dunu ea dogoga sia: olelesea, amo sia: mae higama! 21 Be amo sia: huluane da dafawane o dafawane hame amo dawa:ma:ne, abodema. Noga:iwane liligi amoma fawane fa:no bobogema. 22 Be adi hou da fonobahadi fawane wadela:i hou agoai ba:sea, amo higama.

23 Gode da ninima olofosu iaha! E da dili afadenene bu dilia a:silibu, asigi dawa:su amola da:i hodo, amo liligi huluane E da Hina Gode Yesu Gelesu amo Ea bu misunu esoga, dilia ledo hamedei gala amola hadigi hamoi ba:ma:ne, na da Godema sia:ne gadosa. 24 Gode da dilima misa:ne sia:i dagoi. Ea hou da dafawaneba:le, amo afadenesu hawa: hamosu e da mae yolesili dagomu.

25 Ninia fi dunu! Gode da nini fidima:ne, Godema sia:ne gadoma.

26 Dilia fi ganodini, dunu huluane da dunu enoma ola eya agoane nonogoma!

27 Na da Hina Gode Ea Dioba:le, dilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu huluane nabima:ne, amo meloa idima:ne sia:sa.

28 Hina Gode Yesu Gelesu da Ea hahawane dogolegele iasu dilima ima:ne, na dawa:lala.

2 Desalounia

(Da:i Sia:-2 Thessalonians; Modu-2 Tesalonika; Bisini-2 Tesalonaika)

Bolo da Desalounia Fi Dunu ilima Meloa Eno Dedene Iasi

Desalounia Yesu Ea fa:no bobogesu fi (sese) amo ganodini, dunu da Yesu Gelesu Ea bu misunu eso hou gogoleiba:le, fofogadigilalu. Mogili, ilia Yesu Gelesu da bu misi dagoi giadofale dawa:i. Amaiba:le, amo giadofai sia: hedofamusa:, Bolo da meloa dedene i. Bolo da amane olelei. Yesu da bu misunu, be hidadea osobo bagadega wadela:i hou da bagade heda:le, wadela:i ouligisu dunu e da Yesuma ha lai, amo da ouligisu hou hamonanu, Yesu da bu misunu. Amo wadela:i dunu da dio "Wadela:idafa Dunu," gala. Bolo da Desalounia dunuma, ilia se nabasea, dafawaneyale dawa:su hou mae yolesili, gasawane leloma:ne sia:i. Ilia da Bolo amola ea fidisu dunu, amo defele ilia wali esaloma:ne liligi defele lamusa:, hawa: hamoma:ne amola hou ida:iwane mae yolesili hamonanoma:ne, Bolo da ilima sia:i.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-2
2 Bolo da Ilia Hou Dawa:beba:le Nodoi...Sia:alalo 1:3-12
3 Yesu Ea Bu Misunu Hou...Sia:alalo 2:1-17
4 Yesu Ea Hou Noga:le Hamoma:ne Sia:i...Sia:alalo 3:1-15
5 Dagomu Sia:...Sia:alalo 3:16-18

2 Desalounia

1 *Ninia amo Bolo, Sailase amola Dimodi, da dili Desalounia ninia Ada Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu amo Ea hou lalegagui dunu, dilima meloa dedesa.

2 Ninia da Ada Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu,
dilima hahawane dogolegele iasu amola olofosu ima:ne,
Godema sia:ne gadosa.

Yesu Gelesu Bu Masea, Fofada:su Ba:mu

3 Ninia fi dunu! Dilia noga:le hamobe amo dawa:beba:le, ninia eso huluane Godema nodosa. Dilia dafawaneyale dawa:su hou da bagadewane asigilalebeba:le, amola dilia da enoma enoma asigi noga:i hou hamonanebeba:le, ninia Godema nodonanumu da defea. 4 Dilia hou da asigilalebeba:le, ninia da Gode Ea fi eno ilima dili hou hidale amola nodonewane olelesa. Dilia da dilima se nabasu hou bagade amola da:i dioi amo mae dawa:le, dafawaneyale dawa:su hou mae yolesili, eso huluane hawa: hamonanebeba:le, ninia dilia hou eno dunuma nodonewane olelesa.

5 Dilia hou da Gode Ea fofada:su da moloidafa amo olelesa. Amaiba:le, dilia da Gode Ea Hinadafa Hou amo dafawaneyale dawa:beba:le wali se naba, amo Hinadafa Hou ganodini eso huluane esalalaloma:ne, Gode da dili defele ba:mu. 6 Gode da hou moloidafa hamomu dawa:. Gode E da dunu amo da dilima se iaha, ilima se bagade dabe imunu. 7 - 8 Amola Gode da dilia amola ninia, amo ania se nabasu logo hedofamu. Hina Gode Yesu amola Ea gasa bagade a:igele dunu ili sigi misa:ne, e da Hebene yolesili, lalu bagadewane dabe gaguiwane, amo dunu ilia Gode higasa amola Hina Gode Yesu Gelesu Ea Sia: Ida:iwane hame nabasu dunu, amo dunuma dabe

* **1:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 17:1

ima:ne Yesu da masea, E da ninia se nabasu logo hedofamu. 9 †Be dilima se iasu dunu, amo ilia se dabe iasu ba:mu. Ilia se dabe iasu da ilia eso huluane gugunufinisi dagoi ba:mu, amola eso huluane ilia da Hina Gode amola ea gasa bagade hadigi hou amoma afafai dagoi ba:mu.

10 Amo esoga, Hina Gode Yesu da Ea fi dunu amo da Ea hou dafawaneyale dawa:sa, ilima nodosu amola hadigi lala misunu. Dilia da Yesu Ea fi dunuma gilisi dagoi ba:mu. Bai dilia da sia: amo nini dilima olelei liligi, amo dafawaneyale dawa:i dagoi.

11 Amaiba:le, Gode da dili fidima:ne, ninia eso huluane Godema sia:ne gadosa. Dilia hou gaheabolo amo ganodini esaloma:ne, Gode da dilima misa:ne wele sia:i. Amo hamomusa: dilia defele ba:ma:ne, ninia Godema sia:ne gadosa. Dilia da hou ida:iwane hanaiba:le, Gode da ea gasaga dili hou ida:iwane hamomusa: logo fodoma:ne amola dilia dafawaneyale dawa:su logo bidiga doaga:ma:ne, amo ninia Godema sia:ne gadosa. 12 Dilia amo hou hamosea, eno dunu da Hina Gode Yesu Ema nodonanumu. Ninia Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu da dilima asigiba:le, dilima amola nodonanumu.

2

Wadela:idafa Dunu

1 *Hina Gode Yesu Gelesu Ea bu misunu eso amola ninia Ea eso huluane gilisili esaloma:ne gilisimu hou, amo na da dilima olelemu. 2 Na fi dunu! Dunu eno da Yesu Ea Bu Misunu Eso da doaga:i dagoi olelebeba:le, dilia hedolowane gagoududalumu amola se nabimu, na higa:i. Agoane mae hamoma:ne, na dilima ha:giwane adole ba:sa. Amabela:! Amo giadofai sia: ninia da Gode sia: olelesea sia:i o ba:la:lebeba:le sia:i, o meloa ganodini dedene i, amo dunu mogili ilia giadofale dawa:sala:? 3 Be dunu ilia dilima hamedafa ogogoma:ne, ogogosu logo damuma. Dafawane! Yesu da bu misunu. Be hidadea, hamedafa nabasu hou da doaga:mu amola Wadela:idafa Dunu amo da Helo soge doaga:mu dunu, e da misini ba:mu. Amasea, Yesu Gelesu Ea bu misunu eso ba:mu. 4 †Wadela:idafa Dunu da ouligisu dunu huluane amola eno liligi amoma osobo bagade dunu da sia:ne gadosa, amoma e da halale osa:le heda:mu. E da baligili, Gode Ea Debolo Diasu amo ganodini golili sa:ili, fili, e da Godedafa hisu da sia:mu.

5 Be dawa:ma! Na da musa: dilima gilisili esala, amo sia: dilima olelei. 6 Be wali amo misunu hou da hame doaga:i. Amo hou hedolo hame doaga:ma:ne, Dunu amo dilia dawa: Dunu da logo ga:su agoane esala. Gode da eso ilegei dagoi. Amola amo esoga fawane, Wadela:idafa Dunu da ba:mu. 7 Be wamolegei wadela:i hou da wali hamonanebe diala. Be na musa: sia:i hou doaga:mu amo da mae doaga:le, Gode da amo misunu hou logo ga:su Dunu bu samogei dagoiba:le fawane, amo hou da doaga:mu.

8 ‡Amasea Wadela:idafa Dunu da ba:mu. Be Hina Gode Yesu da bu masea, E da Wadela:idafa Dunu amo Ea lafi fo amola Ea si nenemigi hou amoga gugunufinisimu.

9 §Wadela:idafa Dunu da Sa:ida:ne ea gasa laiwane masea, e da ogogosu gasa bagade musa: hame ba:su hou amola dawa:digima:ne olelesu agoane hou bagohame hamomu.

---

† **1:9:** Aisaia 2:10 * **2:1:** 1 Desalounia 4:15-17 † **2:4:** Da:niele 11:36; Isigiele 28:2 ‡ **2:8:** Aisaia 11:4 § **2:9:** Ma:diu 24:24

10 Dunu amo ilia da Helo doaga:mu logoga ahoabe, ilima e da
bagadewane ogogomu. Be amo dunu ilia da dafawane hou amoma
hame asigiba:le, ili gaga:su ba:ma:ne hame lalegagui. Amaiba:le, ilia
da bogomu. 11 Amo hou da doaga:muba:le, Gode da ilia ogogosu
dafawaneyale dawa:ma:ne, ilia asigi dawa:su E da wadela:lesisa.
12 Amaiba:le, dunu huluane amo da dafawane sia: hame dafawaneyale
dawa:le, wadela:i hou hahawane hamobeba:le, amo huluane se imunusa:
fofada:musa:, Gode da agoane hamoi dagoi.

Gode da Dili Gaga:ma:ne, Dilima Ilegei Dagoi.

13 Be ninia fi dunu! Ninia da dilia hou ba:beba:le, Godema nodosa. Bai
Gode da dilima asigisa. Dilia da Gode Ea A:silibu amo Ea gasaga amola dilia
dafawaneyale dawa:su amoga, dili da Ea hadigi fidafa hamoma:ne, Gode
da dili bisili ilegele gaga:i dagoi. 14 Ninia lafidili Gode Ea Sia: Ida:iwane
Gala dilima olelebeba:le, Gode da ea fidafa hamoma:ne, dili Ema misa:ne
wele sia:i dagoi. Dilia da ninia Hina Gode Yesu Gelesu amo ea hadigi hou
hahawane gilisili lama:ne, Gode da dili Ema misa:ne wei.
15 Amaiba:le, ninia fi dunu! Dilia gasawane leloma! Dilia dafawane sia:
amo ninia lafidili amola meloa dedei amo ganodini olelei, amo gasawane
lalegaguli, mae yolesima.
16 Ninia Hina Gode Yesu Gelesu amola ninia Ada Gode, amo da ninima
asigi galu amola ninima hahawane dogolegele iasu iabeba:le, ninia da mae
beda:iwane hobea dafawane hamoma:beyale dawa:lusu lai dagoi. 17 E da
dili dogo denesima:ne amola dilia eso huluane hou ida:iwane sia:musa:
amola hawa: noga:i hamomusa:, dilima gasa ima:ne, na da Godema sia:ne
gadosa.

3

Gode da Nini Fidima:ne Sia:ne Gadoma

1 Sia: dagomusa:, na fi dunu! Ninia lafidili ninia da Gode sia: eno soge
dunuma hedolowane olelema:ne, Gode da nini fidima:ne sia:ne gadoma.
Dunu eno ilia hahawane amo dilia hou defele Gode Ea Sia: nabima:ne,
Godema sia:ne gadoma.
2 Wadela:i dunu ilia da nini fasa:besa:le, Gode nini gaga:ma:ne, amo
amola Godema sia:ne gadoma. Bai dunu mogili da Gode Ea Sia:
dafawaneyale hame dawa:sa.
3 Be Gode Ea hou da fisisu hame dawa:. E da dilima gasa iawane,
Sa:ida:ne da dilima gegesea, Gode da gaga:mu. 4 Amola Hina Gode Yesu
Gelesu da nini amola dili ouligibiba:le, dilia da hahawane esalumu ninia
dawa:. Ninia olelei defele dilia hamosa amola bu hamomu, amo ninia
dafawaneyale dawa:be.
5 Hina Gode Yesu Gelesu da dilia Gode Ea asigidafa hou dawa:su amola
dilia hame fisisu hou amo Gelesu Ea iasu liligi, amo asigilama:ne Hina
Gode da fidima:ne, na da Godema sia:ne gadosa.

Dunu Huluane da Hawa: Hamomu Galebe

6 Ninia fi dunu! Ninia Yesu Gelesu Ea Dioba:le dilima gasa bagadewane
sia:sa. Nowa dunu ninia fi amo ganodini da ninia sia: mae nabawane,
hawa: hamosu higasea, ilima mae gilisima. 7 Dilia huluane dawa:. Dilia
da ninia hou hamoi amo defele dilia hamomu da defea. Ninia da dili sigi
esalea, hawa: hamosu hame higasu. 8 Ninia da eno dunu ilia fidisu udigili

hame lale, ninia lai defele bidi i dagoi. Be ninia gasa bagadewane hawa: hamoi. Ninia dilima edegemusa: higa:iba:le, eso amola gasi amoga mae yolesili hawa: hamonanu. 9 Ninia dilima bidi edegemu da defea galu. Be dilia da ninia hou defele hamomu ninia hanaiba:le, hawa: hamoi fawane. 10 Ninia da dili sigi esalebeba:le, dilima amane sia:su, “Nowa dunu da hawa: hamomu higasea, e da ha:i hame manu da defea!” 11 Ninia da dilia fi amo ganodini mogili ilia da hawa: hamosu higasa, mogili ilia hou mae dawa:le, eno dunu ilia hamobe fawane udigili baligidu sia: daha, amo dunu esalebe ninia nababeba:le, agoane sia:sa. 12 Ninia da Yesu Gelesu Ea Dioba:le, amo dunuma amane hamoma:ne sia:sa, “Dilia hahawane asaboiwane esaloma! Amola dilia esaloma:ne liligi defele lama:ne, hawa: hamoma!”

13 Be ninia fi dunu! Eso huluane, mae helefili, hou ida:iwane hamonanoma!

14 Amabela:? Dunu afae da ninia sia: amo meloa ganodini dedei, hame nabima:bela:? Amai galea, amo dunu ilegele, amola e gogosiama:ne, ema mae gilisima. 15 Be e da dilima ha lai dunu hamoi defele, ema mae hamoma. E da ninia fi dunu. Amaiba:le, ema sisane sia:ma!

Dagosu Sia:

16 Hina Gode Hisu da ninia olofosu bai esala. E da eso huluane, hou huluane amo ganodini dilima olofosu ima:ne, na Godema sia:ne gadosa. E da dili huluanema sigi esaloma:ne, na sia:ne gadosa.

17 Ni loboga nisu da amo meloa dedesa amane, “Bolo da asigibio dilima adosisa!” Na da meloa huluane agoane dedene, na dio agoane dedesa.

18 Hina Gode Yesu Gelesu Ea hahawane dogolegele iasu amo dili fidimusa: dialoma:ne, na Godema sia:ne gadosa.

Sia: Ama Dagoi

1 Dimodi

(Da:i Sia:-1 Timothy; Modu-1 Timoteo; Bisini-1 Timoti)

Hidadea Sia:

Bolo da Dimodima Meloa Dedene I

Dimodi da A:isia Maino amo soge ganodini Yesu Ea fa:no bobogesu dunu esalu. Ea ame da Yu uda. Ea ada da Galigi dunu. Bolo da Gode Ea Sia: olelesu hawa: hamobeba:le, Dimodi da fidimusa: madelai. Bolo da liligi udianawane fidimusa: meloa dedene i.

No. 1 Ogogosu olelesu dunu da Yesu Ea fa:no bobogesu fi amo ganodini olelebeba:le, Bolo da ilia logo hedofamusa: dawa:i galu. Amo ogogosu olelesu dunu da agoane olelei. Osobo bagade liligi huluane da wadela:i, ilia da olelesu. Dunu da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lamusa: dawa:sea, ilia da wamolegei dawa:su dawa:beba:le, sema ha:i manu hame nahabeba:le amola uda hame labeba:le, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ba:mu, ilia da ogogole olelei.

No. 2 Yesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu hou amola Yesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu dunu ilia hou, Bolo da olelei.

No. 3 Dimodi da habodane Yesu Ea hou noga:le hamomu, amo Bolo da olelei.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-2
2 Yesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu Hou amola Ouligisu Dunu Ilia Hou...Sia:alalo 1:3-3:16
3 Dimodi da Habodane Hawa: Hamomu...Sia:alalo 4:1-6:21

1 Dimodi

1 Na Bolo, da Gode ninia Gaga:su amola Yesu Gelesu ninia hobea misunu dafawane esaloma:beyale dawa:lusu hou Fidisu, amoma Yesu Gelesu Ea asunasi dunu ilegei.

2 *Na da di Dimodi, Yesu Gelesu Ea hou ganodini nagofe hamoi, dima meloa dedene iaha. Ninia Ada Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu, dima hahawane dogolegele iasu hou, gogolema:ne olofosu hou amola olofosudafa dima ima:ne na da Godema sia:ne gadosa.

Bolo da Ogogosu Olelesu Dunu Ilia Logo Hedofama:ne Sisane Sia:i

3 Na da Ma:sidounia sogega doaga:musa: ahoanebe sia:i, amo defele na dima bu sia:sa. Di Efesase moilai bai bagade ganodini esaloma! Amoga mogili ilia Gode Sia: ogogole olelebeba:le, ilia logo dia hedofama. 4 Ilia musa: ogogosu sia: amola aowalali ilia hou olelesu, amo yolesima:ne ilima sia:ma. Amo ogogole sia:beba:le, sia:ga gegesu da bagade heda:sa. Gode Ea hamomu hou, ninia Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le fawane dawa:mu. Be amo ogogosu hou da Gode Ea hou hame fidisa.

5 Dunu da ilia dogo da ledo hameba:le, asigi dawa:su da dodofei dagoiba:le amola Yesu Ea hou dafawane lalegagui dagoiba:le, ilia asigidafa hou da asigilamu. Amo hou fidimusa: na da dima sia:sa. 6 Be dunu mogili ilia amo hou yolesili, ilia udigili sia: dabeba:le, logo enoga ahoa. 7 Ilia Gode Ea Sema eno dunuma olelemusa: dawa:lala. Be ilia sia: ilisu da

* **1:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:1

hame dawa:. Ilia gasa fi sia:sa, be bai hamedafa dawa:. 8 Ninia Gode Ea
Sema noga:le olelesea, amo da ninia fidisu liligi ba:mu. 9-10 Be dawa:ma!
Sema da dunu moloidafa fidimusa:, Gode hame hamoi. Be sema wadela:su
dunu, wadela:i dunu, Godema higa:i dunu, a:silibu hou higa:i dunu, eda
amola ame amo medole legesu dunu, fasu dunu, wadela:i uda lasu dunu,
wamolasu dunu, ogogosu dunu amola Gode Ea sia:dafa hame nabasu
dunu, amo huluanema ilia wadela:i hou olelema:ne, Gode da Sema hamoi
dagoi. 11 Amo olelesu hou da Gode Ea Sia: Ida:iwane amo ganodini diala.
Ninia hadigi Gode da amo sia: ida:iwane olelei. E da amo Sia: eno dunuma
olelema:ne, nama ilegei.

Gode Ea Gogolema:ne Olofosu Dawa:beba:le, Bolo da Godema Nodoi

12 Ninia Hina Yesu Gelesu da na hawa: hamomusa:gini gasa defele
nama iabeba:le, na da Ema nodosa. E da na hou da defele dawa:beba:le,
amola nama hawa: hamomusa:gini ilegeiba:le, na da Ema nodosa. 13 †Na
da musa: Ema lasogole sia:i amola E se nabima:ne hamoi, amo mae
dawa:le E da nama ilegei. Be na da dafawaneyale dawa:su hou hame
dawa:beba:le, amola amo hou gagaoui agoane hamobeba:le, Gode da
nama gogolema:ne olofosu ilegei. 14 Ninia Hina Gode da Ea hahawane
dogolegele iasu liligi nama baligili i. Ninia Yesu Gelesuma madelagiba:le,
dafawaneyale dawa:su hou amola asigidafa hou, Gode da amo dawa:su
liligi fedege agoane nama baligili sogadigi. 15 Na da wali dafawane sia:
dima olelemu. Dunu huluanedafa da amo sia: lalegagumu da defea. Yesu
Gelesu da wadela:i hamosu dunu gaga:musa:, osobo bagadega misi. Na
da dunu huluane baligili, wadela:idafa hamosu dunu. 16 Be Yesu Gelesu
da wadela:i dunu fidima:ne, Ea asigidafa hou amo eno dunu ilia fa:no
Ea hou lalegaguli eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu dawa:mu, E da
dawa:i galu. Amo dunu ilia da na gaga:i dagoi ba:ma:ne, Gode da nama
gogolema:ne olofosu hou olelei. 17 Amaiba:le, eso huluane Esalalala Hina
Bagadedafa, E da bogosu hame dawa:, dunu ea siga hame ba:sa, Hi fawane
da Godedafa, Ema hadigi ima:ne ninia eso huluane nodonanumu da defea.
Ama.

18 Dimodi! Na mano! Musa: dunu da dia hou hamomu olelema:ne,
ba:la:lusu. Amo defele na da dima sia:sa. Amo sia: di lale, gegesu
liligi agoane gaguli, gegema. 19 Dia dafawaneyale dawa:su hou amola
asigi dawa:su dodofei dagoi, mae yolesima. Be dunu eno mogili ilia ilisu
asigi dawa:su hame nababeba:le, ilia dafawaneyale dawa:su da wadela:lesi
dagoi ba:sa. 20 Afae da Haiminiase amola eno da A:legesa:nede. Elama se
dabe iasu ima:ne, na da ela Sa:ida:nema i dagoi. Ela da Gode Sia: amoma
ogogosu sia: yolesima:ne, na da agoane hamoi.

2

Sia:ne Gadosu Hou

1 Amaiba:le, na da degabo ha:giwane sia:sa. Dilia sia:ne gadosea, dunu
huluane Gode da fidima:ne sia:ne gadoma, Godema adole ba:ma amola
Godema nodone sia:ma.

2 Hina bagade dunu, gamane ouligisu dunu amola eno ouligisu dunu,
amo Gode fidima:ne Godema sia:ne gadoma. Ninia da gebewane,
olofoiwane, Godema beda:iwane amola nodoiwane esaloma:ne, agoane
sia:ne gadoma. 3 Amo hou da noga:iwane amola Gode ninia Gaga:sudafa

† **1:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:3, 9:4-5

da amo hou hahawane ba:sa. 4 Gode da dunu huluane gaga:musa: dawa:lala. Ea hanai da dunu huluane da dafawane hou dawa:mu. 5 Gode afadafa fawane esala. Amola sia: alofesu Dunu afadafa, E da Gode amola osobo bagade dunu gousa:musa: logo hamoi dagoi, esala. Amo Dunu da Yesu Gelesu. 6 Yesu Gelesu da osobo bagade dunu huluane bu bidi lama:ne, Ea da:i hodo i dagoi. Amo hou da Gode da dunu huluane gaga:musa: dawa:lala, amo olelesa. 7 *Gode da amo hou hamoiba:le, E da nama asunasi dunu amola olelesu dunu ilegei dagoi. E da na amo Dienadaile dunu ilima dafawaneyale dawa:su hou amola sia:dafa olelemusa: asunasi. Na da hamedafa ogogosa! Na sia: da dafawane! 8 Na da agoane hanai galebe. Sia:ne gadosu diasu ganodini, dunu ilia Gode Ea hou lalegaguiba:le, sia:ga gegesu amola ougi hou hame dawa: dunu, ilia lobo gaguia gadole Godema sia:ne gadomu na hanai. 9 †Uda amola da gaya noga:i ga:le, gebewane amola asaboiwane ba:mu da defea. Gifalo, sulu ga:le amola sua: ulabeba:le, amo da ilia hou ida:iwane hame olelesa. Amo da dabua liligi fawane. 10 Be ilia hou ida:iwane amola eno dunuma fidisu hou, amo dogo ganodini hou amo ilia da fedege agoane abula noga:iwane salimu da defea. Gode Ea hou lalegagui uda da agoane hamomu da defea. 11 Uda ilia hou fonoboiwane hamoi, ouiya:lewane Gode Ea sia: nabimu da defea. 12 Be ilia udigili dunu ilima olelemu o dunuma hinawane hamomu na higa:i gala mabu. Ilia ouiya:le esalumu da defea. 13 ‡Bai Gode da hidadea A:da:me hamoi, fa:no E da Ibi hamoi. 14 §Sa:ida:ne da A:da:me ema hame ogogoi. Be Ibi da Sa:ida:ne ea ogogosu sia: nababeba:le, Gode Ea sema wadela:lesi. 15 Be uda da Gode Ea hou dafawane lalegaguli eso huluane mae yolesili asigili, hadigiwane, asaboiwane esalebeba:le, ilia da mano lalelegemuba:le, Gode Ea fidisu ba:mu.

3

Yesu Ea Fi Ouligisu Dunu Ilia Hou

1 Na da dafawane sia: dilima sia:sa. Dunu da Yesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu hawa: hamomusa: dawa:sea, defea, amo hawa: hamosu da ida:iwane hawa: hamosu.

2 *Be Yesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu dunu da ledo hamedei dunu ba:ma:mu. Ea hou da agoane ba:mu. E da uda afadafa lai dunu. E da gebewane, olofosu hamosu dunu. E da ea hou amoma hinawane esala. E da sia:ga gegesu hame dawa: dunu. E da ea diasuga ga misi dunuma aowasu dawa:. E da sia: olelesu dawa: dunu. 3 E da adini hame ba:su dunu. E da ougi hou hame dawa:be, olofosu amola gebewane hou, dawa:. E da muni hame hanai dunu. 4 E da ea uda amola ea mano, ilima ouligisuwane esala.

5 Be dunu da ea uda amola mano, ilima ouligisuwane hame esalea, e da habodane Gode Ea fi dunu noga:le ouligima:bela:? 6 Gaheabolo lalegagui dunu hame, be dunu amo ea dafawaneyale dawa:su hou da asigilai dagoi, agoaiwane dunu fawane lama:ne sia:ma. E da gasa fi heda:le, Sa:ida:ne ea hou defele e da se dabe iasu lama:ne fofada:mu, amasa:besa:le, ea dafawaneyale dawa:su hou da asigilai ba:mu da defea.

---

* **2:7:** 2 Dimodi 1:11 † **2:9:** 1 Bida 3:3 ‡ **2:13:** Mui 2:7, 2:21-22 § **2:14:** Mui 3:1-6
* **3:2:** Daidase 1:6-9

7 E da dafane Sa:ida:ne amo ea sani amo ganodini dafasa:besa:le, Yesu
Ea fa:no bobogesu fi ouligisu dunu da hou ida:iwane hamonanebeba:le,
hame lalegagui dunu ilia da ea hou hahawane ba:mu da defea.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Fidisu Dunu (Digone)

8 Yesu Ea fa:no bobogesu fi fidisu dunu (digone) amola, ilia hou da
moloidafa amola hadigi ba:mu da defea. Ilia amola adini bagade manu
da hamedei. Ilia amola muni hanamu da hamedei. 9 Ilia asigi dawa:su
da dodofei dagoiba:le, ilia moloidafa dafawaneyale dawa:su hou lalegagui
dagoi ba:mu da defea. 10 Dilia amo dunu Yesu Ea fa:no bobogesu fi
hawa: hamoma:ne ilegemusa: dawa:sea, hidadea ili hou abodema. Dilia
adoba:lalu, noga:i ba:sea, hawa: hamoma:ne ilegema. 11 Ilia uda amola da
uda ida:iwane ba:mu da defea. Ilia udigili amola baligidu sia: mae sia:ne,
ilia moloidafa amola gebewane olofosu hou fawane hamoma:mu. 12 Yesu
Ea fa:no bobogesu fi fidisu dunu da uda afadafa fawane lai dunu. E da
ea uda amola mano ilima noga:le ouligisu dunu fawane. 13 Yesu Ea fa:no
bobogesu fi fidisu dunu da ilia hawa: hamosu noga:le hamosea, ilia da
Yesu Gelesu Ea hou lalegagui amo eno dunuma mae beda:iwane olelemu
dawa:mu. Amasea, dunu eno da ilima nodomu.

Wamolegei Sia:

14 Na da wali dima meloa dedesa. Be na da hedolo dima ba:la masunu
hanai gala.
15 Be na da hedolo hame doaga:sea, amo meloa dedei da ninia Gode Ea fi
dunu ninia hou Yesu Ea fa:no bobogesu fi amo ganodini hamonana olelesa.
Amo Gode Ea fi da ninia Gode Esala Ea Yesu Ea fa:no bobogesu fi. Gode Ea
Yesu Ea fa:no bobogesu fi da moloidafa hou amo ea bai diala. 16 Dunu eno
da ninia dafawaneyale dawa:su hou da ogogosu, amo sia:mu da hamedei.
Ninia Godema dawa:su hou da wamolegei liligi agoane.

"E da osobo bagade dunu ilia da:i lale, osobo bagadega misi.
Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Ea hou da dafawane olelei.
A:igele dunu amola da amo Dunu ba:i.
Eno dunu ilia da Ea hou amo dunu fifi asi gala ilima olelei.
Osobo bagade ganodini, dunu bagohame Ea hou dafawaneyale dawa:i.
Amola Gode da amo Dunu Hebene sogega oule gadoi."

4

Ogogole Olelesu Dunu

1 Gode Ea A:silibu da amane molole olelesa, "Soge wadela:mu eso
gadenesea, dunu mogili ilia Yesuma dafawaneyale dawa:su hou yolesimu.
Ilia da ogogosu a:silibu amo ilia sia: nabimu. Ilia Fio liligi amo olelesu
amoma fa:no bobogemu." 2 Amo olelesu liligi, wadela:idafa ogogosu dunu
da olelesa. Ilia asigi dawa:su da fedege agoane laluga nei dagoiba:le,
sia:dafa sia:mu da hamedei. 3 Amo ogogosu dunu da uda lamu da sema
bagade olelesa. Eno da ha:i manu liligi afae afae da sema bagade olelesa.
Be amo ha:i manu da sema hame. Gode da amo ha:i manu dunuga
moma:ne hahamoi dagoi. Amaiba:le Gode Ea fi dunu, ilia dafawane hou
dawa:beba:le, Godema nodone sia:ne gadolalu, huluane manu da defea.
4 Gode Ea hahamoi liligi huluane da noga:i. Ha:i manu afae hihimu da
defea hame. Be Godema nodone sia:ne gadolalu, huluane manu da defea.
5 Gode da Ea Sia: amo ganodini defele olelebeba:le, amola amo ha:i manu

moma:ne Godema nodone sia:i dagoiba:le, Gode da ha:i manu huluane manu hahawane ba:sa.

Yesu Gelesu Ea Hawa: Hamosu Dunu Ida:iwane Gala

6 Amo sia: huluane di da ninia fi dunu ilima olelesea, di da Yesu Gelesu Ea ida:iwane hawa: hamosu dunu ba:mu. Agoane hamosea, di amola da gilisili dafawaneyale dawa:su sia: amola olelesudafa ha:i manu agoane manu. 7 Be Gode Ea hou hame lalegagui dunu ilia udigili siba sia: da hamedei liligi. Amaiba:le, amo sia: amoma mae gilisima. Hou ida:iwane hamomusa:gini, eso huluane sugulu agoane hamoma. 8 Dia da:i hodo amoga hawa: hamosea o hedesea, amo da dia da:i hodo liligi fonobahadi fidisa. Be dia a:silibu da dia asigi dawa:su amo ganodini hawa: hamosea, amo da dima wali amola hobea eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu iabeba:le, dia hou baligiliwane fidisa. 9 Amo sia: da dafawane! Dili huluane nabalu, lalegagumu da defea 10 Gode Ea hou ninia lalegaguiba:le, ninia da ludulala amola gasa bagade hawa: hamonana. Bai ninia dafawane esaloma:beyale dawa:lusu da Esalebe Gode da dunu huluane ilia Gaga:su dunu, be Ea hou lalegagui dunu baligili gaga:sa, amo ninia da dafawaneyale dawa:sa. 11 Na sia:i liligi huluane ninia fi dunuma olelema! 12 Di da ayeligi dunu. Be eno dunu da dia hou da fonobahadi fawane sia:sea, ilia logo hedofama. Be dia sia:, dia hou, dia asigidafa hou, dia dafawaneyale dawa:su hou amola dia ledo hame hou, amo huluane da ida:iwane hamoiba:le, dunu eno da dima fa:no bobogemu da defea. 13 Na da fa:no dima misunu. Be amogainini, gasa bagade hamoma. Dunu huluane nabima:ne, di Gode sia: idima amola ilima Gode sia: olelema. 14 Balofede dunu da sia:beba:le, amola Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai dunu da ilia lobo di da:iya ligisili, Godema sia:ne gadoiba:le, Gode da hahawane a:silibu fidisu hou dima i dagoi. Dia amo hou fisisa:besa:le, noga:le ouligima! 15 Amo hou noga:le hamoma! Dia hou amo dunu huluane ba:ma:ne asigilamu da defea. 16 Dia hou amola dia olelesu, noga:le ouligima. Amo hou eso huluane mae yolesili hawa: hamonanumuba:le, di da gaga:su hou ba:mu. Amola eno dia sia: naba dunu da gaga:su ba:mu.

5

Yesu Gelesu Lalegagui Dunu Ilima Fidisu Hou

1 Da:i hamoi dunu amola asigilai dunu, ilima ougili gagabole mae sia:ma. Be ilima dia “ada” agoane sia:ma. Ayeligi dunu ilima “naeya” agoane sia:ma. 2 Asigilai uda, ilima “ame” agoane sia:ma. A:fini ilima “aeya” agoane sia:ma, amola ilima wadela:lewane mae dawa:ma. 3 Didalo da ilisu esalebeba:le, ilima asigiwane hamoma. 4 Be didalo ea mano o ea ya:ya esalea, defea, amo mano ilia ame noga:le fidimu da defea. Ada ame amola aowa aya: amola musa: ilia mano noga:le fidibiba:le, mano ilia dabe bu noga:le fidisia, Gode da hahawane ba:mu. 5 Didalo da hisu esalebebe, ema hobea misunu hou dafawane hamoma:beyale dawa:lusu e da Gode Ea lobo ganodini ligisili, eso amola gasi, huluane ea hou Gode fidima:ne sia:ne gadosa, amo da hahawane esalumu. 6 Be didalo da udigili osobo bagade hedesu hou hamosea, e da esala be a:silibu bogoiwane ba:sa. 7 Dunu eno ilia didalo mae higale ba:ma:ne, didaloma amo sia: olelema. 8 Be nowa dunu da ea fi dunu amola baligili ea sosogo fi dunu, amo noga:le hame ouligisia, e da Yesu Gelesu Ea hou yolesi dagoi agoane ba:sa. Ea wadela:i hou da Yesu Ea hou hame lalegagui dunu amo ea wadela:i hou baligi dagoi.

9 Be Yesu Ea fa:no bobogesu fi da didalo amo ilia lalelegei ode 60 amo
baligi dagoiba:le amola e da dunu afadafa amoma fi dagoiba:le, amo didalo
fidima. 10 Amola noga:iwane hamosu didalo, e da musa: ea mano noga:le
ouligisu amola e da ea diasuga ga fi misi dunu noga:le aowasu, eno Gode
Ea hou lalegagui dunu fidisu amola dunu da se nabasea fidisu. Didalo
da agoaiwane hamonanebe ba:sea, ili fawane fidima. 11 Be amo sia: da
hame asigilai didalo ilima hame sia:sa. Ilia da dunuma fimu hanaiba:le,
hedolowane Yesu Ea hou yolesisa. 12 Amasea, ilia Yesuma fa:no bobogemu
ilegele sia:i, amo wadela:sa. 13 Amo didalo ilia udigili diasu eno diasu
enoga asili, udigili sia: dalebeba:le, eso udigili ha:digisa. Ilia hedolowane
dunu o uda eno wadela:ma:ne baligidu sia: daha amola wadela:i sia:daha.
14 Amaiba:le, hame asigilai didalo ilia dunuma fili, mano lalelegele, diasu
noga:le ouligisia, ninima ha lai dunu da ninima wadela:ma:ne sia:mu logo
hame ba:mu, amo na da hanai gala. 15 Bai didalo mogili ilia da Yesu Ea
hou yolesili, Sa:ida:nema fa:no bobogesa. 16 Be Yesu Ea hou lalegagui uda
ea sosogo fi amo ganodini didalo esala galea, e da amo didalo noga:le
ouligimu da defea. Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da didalo amo hisu
esalebe, amo ilia da noga:le ouligimu da defea. 17 Yesu Ea fa:no bobogesu
fi asigilai dunu da noga:le hawa: hamosea, ilima bidi adunawane imunu
da defele ba:mu. Nowa da eso huluane gasa bagadewane Gode Ea sia:
olelesea, e da baligiliwane lamu da defea.

18 *Bai Gode Sia: da agoane dedei diala, “Bulamagau da gagoma oso
fadegama:ne, gagoma fai amoga osa:la ahoasea, amo ea lafi mae la:gima!”
Eno dedei da, “Hawa: hamosu dunu amo ea hamoi defele bidi lamu da
defea!” 19 †Dunu da asigilai dunu amoma fofada:musa: dawa:sea, e da
ba:su dunu aduna o aduna baligi amo oule masea fawane fofada:ma.

20 Nowa dunu da wadela:le hamosea, dunu huluanedafa ba:ma:ne, amo
dunuma gagabole sia:ma. Eno dunu beda:ma:ne agoane hamoma. 21 Gode,
Yesu Gelesu amola hadigi a:igele dunu amo ilia midadi, na da dima amane
hamoma:ne sia:sa! Na sia: huluane noga:le nabawane hamoma! Dunu
enoma higale, enoma hahawane, amo mae hamoma! Be huluane ilima
defele dia hou huluane hamoma.

22 Dunu da Hina Gode Ea hawa: hamomusa: dawa:sea, e da hawa:
hamoma:ne ilegemusa:, dia lobo e da:iya hedolo mae ligisima. Dunu eno
ilia wadela:i hou amoma mae gilisima. Dia hou da ledo hamedei ba:mu
da defea. 23 Hano fawane mae moma. Be Dimodi, di da eso bagohame
hagomo oloiba:le, waini hano fonobahadi manu da defea. 24 Dunu mogili
ilia wadela:i hou da hedolo ba:beba:le, ilia hobea fofada:mu hou ninia
dawa:. Be eno ilia wadela:i hou da hobea fawane ba:mu. 25 Amo
defele, hawa: hamosu ida:iwane ninia hedolo ba:sa. Amola mogili hawa:
ida:iwane hamosa, da fonobahadi wamolegei be wamolegemudafa da
hamedei gala.

6

1 Udigili hawa: hamosu dunu da ilia ouligisu dunuma nodone hahawane
ba:mu da defea. Eno dunu da ninia olelesu amola Gode Ea Dio amoma
lasogole sia:sa:besa:le, agoane hamomu da defea. 2 Be udigili hawa:
hamosu dunu ilia ouligisu da Yesu Ea hou lalegagui dunu esalea, ilia da

* **5:18:** Mousese ea Malasu 25:4; Ma:diu 10:10; Luge 10:7 † **5:19:** Mousese ea Malasu 17:6, 19:15

amo ouligisu dunu da ilia fi dunu amo dawa:beba:le, ema mae hihini baligiliwane fidima:ne hawa: hamomu da defea. Agoai ouligisu dunu da ilia fi dunuba:le, ilia da ema asigi. Amaiba:le, ilia hawa: hamoi da e fidimuba:le, baligiliwane hahawane hawa: hamomu da defea.

Ogogosu Olelesu Liligi amola Gaguidafa Hou

Amo hou huluane di sia:ma amola olelema. 3 Be nowa da Hina Gode Yesu Gelesu Ea sia:dafa amola ninia dafawaneyale dawa:su hou, amo yolesili sia: hisu olelesa,
4 amo dunu da gasa fi lai dagoiba:le, gagaoui dunu agoane ba:sa. E da sia:ga gegemu hanaiba:le, oloi agoane ba:sa. Amasea, mudasu, sia:ga gegesu, gadei sia: amola dunu eno da wadela:i hou hamoi e da hedolo udigili dawa:sa, amo ba:sa. 5 Dunu da moloidafa hou yolesisia, ilia asigi dawa:su amoga noga:le hame dawa:beba:le, mae yolesili sia:ga gegenana. Ilia da Gode Ea hou lalegaguiba:le, ilia muni bagade lamu, amo giadofale dawa:lala. 6 Defea! Gode Ea hou lalegagui dunu, e da ea a:silibu gagui liligi amoma hahawane dawa:sea, e da bagade gagui dunu esalebe ba:sa. 7 Ninia osobo bagadega lalelegeloba, liligi hamedafa gaguli misi. Amola nini bogosea, liligi gadili gaguli masunu hamedei ba:mu.
8 Amaiba:le, ninia abula salasu amola ha:i manu defele gagui galea, abuliba:le eno liligi lama:ne hanabela:?
9 Be nowa da muni bagade hanai galea, e da adoba:su bagade ba:mu. Ilia muni hanai hou da ilima gagaoui amola wadela:su sani agoane. Ilia amo hanai houba:le dafawane dafane, gugunufinisi dagoi ba:mu. 10 Muni hanai hou da wadela:i hou huluane ea bai diala. Mogili ilia da muni hanaiba:le, ilia dafawaneyale dawa:su hou yolesili, ilia dogo ganodini se bagade naba.

Bolo da Dimodi ea Hou Fidima:ne ema Olelei

11 Be di, Gode Ea fi dunu, di amo hou mae ba:ma! Di da hou ida:iwane, Gode Ea houdafa, dafawaneyale dawa:su hou, asigidafa hou, hedolo hame yolesisu hou, gebewane hou, amoma fa:no bobogema. 12 Dafawaneyale dawa:su hehenasu amo ganodini di eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lama:ne baligiliwane hehenama! Di da Yesu Gelesu Ea hou lalegagui dagoi, amo dunu bagohame ba:ma:ne di da ilegele sia:i dagoiba:le, Gode da di eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lama:ne, dima wele sia:i dagoi.
13 *Gode da liligi huluane amoma esalusu iaha. Yesu Gelesu da Bodiase Bailedema fofada:loba, E da Godema dafawaneyale dawa:su hou mae beda:iwane olelei. Ea midadi na dima amane hamoma:ne sia:sa. 14 Dima sia:i liligi mae yolesili nabawane hamoma! Nabawane hamonana, Hina Gode Yesu Gelesu Ea bu misunu Esoga ouesaloma! 15 Gode da Ea eso ilegei amoga Yesu Gelesu bu asunasimu. Gode da Hinadafa Ida:iwane gala. E da hina bagade huluane amola hina dunu huluane bagadewane baligisa. 16 Hisu da esalalalusu Dunu. E da Hadigi (osobo bagade dunu da amo gadenenewane doaga:mu hamedei ba:sa) amo ganodini esala. Dunu afae da Gode hame ba:su amola ba:mu gogolei. Godema eso huluane nodonanumu da defea. E da eso huluane Hinawane esalalalumu da defea. Ama. 17 Dia bagade gagui dunu, ilima ilia hidale gasa fi mae hamoma:ne sia:ma! Be ilia hedolo dasasu liligima dawa:su hou yolesili, bu Gode (E da nini hahawane ba:ma:ne liligi huluane ninima iaha) amo Ea hou gasawane lalegaguma:ne sia:ma. 18 Dia ilima hawa: ida:iwane hamoma:ne, eno dunu fidima:ne amola ilia bagade gagui amo hame gagui

* **6:13:** Yone 18:37

dunu gilisili gaguma:ne, ilima ima:ne sia:ma. 19 Ilia da agoane hamosea, ilia liligi ida:iwane ilia hobea misunu dafawane esaloma:beyale dawa:lusu bai agoane ba:mu. Amasea, noga:le hehenabeba:le, ilia da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu bidi agoane ba:mu.

20 Dimodi! Na dima sia:i liligi noga:le ouligima! Dunu mogili ilia udigili sia: amola gagaoui sia:ga gegesu, amo da bagade dawa:su ilia da sia:sa. Be amo da ogogosu. Di amo sia: amoma mae gilisima. 21 Mogili ilia amo ogogosu bagade dawa:su lai dagoi ilia sia:beba:le, ilia dafawaneyale dawa:su hou yolesi dagoi. Dilia huluane Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou dawa:mu da defea.

Sia: Ama Dagoi

2 DIMODI

(Da:i Sia:-2Timothy; Modu-2Timoteo; Bisini-2Timoti)

Hidadea Sia:

Bolo da Dimodima Eno Meloa Dedene I

Bolo da Dimodi ea hou fidimusa: meloa eno dedene i. Dimodi ayeligia e da Bolo ea fidisu dunu esalu. Bolo da Dimodima Yesu Ea hou mae yolesili, mae da:i dione, hawa: hamonanuma:ne sia:i. Se nabasu mae dawa:le, dunu ilia ema sia:ga gegesu mae dawa:le, Dimodi da musa: Sema sia: amola gaheabolo sema sia:, amo noga:le lalegaguli, Yesu Gelesu Ea hou noga:le olelema:ne, Bolo da sia:i dagoi. Dunu da gagaoui amola hame dawa:su sia:ga gegesu hou da Gode Ea hou mae fidili, udigili Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu wadela:lala. Amo hou ganodini, Dimodi da dafasa:besa:le, ea da amo sia:ga gegesu yolesima:ne, Bolo da Dimodima sia:i. Bolo da hi hou bu olelei. E da dafawaneyale dawa:beba:le, hame yolesisu hou, asigidafa hou amola dunu eno ema gegeiba:le se nabasu hou, amo huluane olelei. Ea hou defele hamoma:ne, e da Dimodima sia:i.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-2
2 Nodosu Sia: amola Fada:i sia:...Sia:alalo1:3-2:13
3 Dimodi ea Hou bu Hahamoma:ne sia:i...Sia:alalo2:14-4:5
4 Bolo ea Hou Hi Olelesu...Sia:alalo 4:6-18
5 Dagomu Sia:...Sia:alalo 4:19-22

2 DIMODI

1 Gode da hanaiba:le, na, Bolo, Yesu Gelesu Ea asunasi dunu ilegei dagoi. Ninia da Yesu Gelesuma madelagiba:le eso huluane esalalalusu lamu. Gode da amo sia:i liligi olelema:ne, na asunasi.

2 *Na da di, Dimodi, na dogolegei mano, dima meloa dedesa. Ada Gode amola ninia Hina Gode Yesu Gelesu, da dima hahawane dogolegele iasu, gogolema:ne olofosu amola olofosudafa ima:ne, na da Godema sia:ne gadosa.

Bolo da Dimodi ea Hou Dawa:beba:le Nodosa amola ea Dogo Denesima:ne Sia:sa

3 Na da na aowalali ilia hou defele Gode Ea Hawa: hamonana. Na da eso huluane gasi amola eso, amoga Godema sia:ne gadolala. E da di fidibiba:le, na da Ema nodone sia:ne gadosa. 4 Di da nama asigiba:le disa, amo na dawa:lala. Na dima fofagiba:le, na bu hahawane ba:ma:ne di bu ba:mu hanai gala.

5 †Dia moloidafa dafawaneyale dawa:su hou, na dawa:. Amo hou musa: dia aya: ea dio amo Louisi amola dia ame Iunisi, lalegagui galu. Di amola amo hou lalegagui dagoi, na dawa:. 6 Amaiba:le, na dima bu sia:sa. Na da na lobo di da:iya ligisili, Gode da hahawane dogolegele iasu dima i. Dia amo asigilama:ne, hawa: hamoma. 7 Bai Gode Ea A:silibu E da ninima i, amo da ninima beda:su hou hame ilegesa. Be Gode Ea A:silibu da gasa bagade hou, asigidafa hou amola ninia nina: hou amoma ouligisu hou, amo ninima iaha. 8 Amaiba:le, dia Hina Gode ba:su hou olelemusa:, mae

* **1:2:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:1 † **1:5:** Asunasi Dunu Ilia Hou 16:1

gogosiama. Na amola da Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, se iasu diasu ganodini sali dawa:beba:le, mae gogosiama. Be gogosiasu yolesili, Gode da dima gasa iahabeba:le, di amola na defele, Gode Ea Sia: Ida:iwane olelebeba:le, se nabimu da defea. 9 Ninia hawa: hamobeba:le hame, be E da hahawane dogolegele imunu hanaiba:le, Gode da nini gaga:le, Ea fidafa hamoi dagoi. Osobo bagade hame hahamoi eso amoga E da amo hahawane dogolegele iasu imunusa: dawa:i galu. E da Yesu Gelesu amo Ea hawa: hamomuba:le, amo ninima ilegemusa: dawa:i galu. 10 Be Yesu Gelesu, ninia Gaga:su Dunu da osobo bagadega misi dagoiba:le, amo hou ninia ba:sa. E da bogosu ea gasa hou hasalasili, Gode Ea sia: Ida:iwane olelebeba:le, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusudafa ninima olelei dagoi. 11 ‡Gode da Ea Sia: Ida:iwane Gala olelema:ne, na ilegei dagoi. 12 Amaiba:le, na da wali se naba. Be na da Yesu Gelesu dafawaneyale dawa:beba:le amola Yesu da na mae dafane Ea bu misunu eso hahawane doaga:ma:ne oule masusa: dawa:, amo na dawa:beba:le, mae beda:iwane esala. 13 Dia na sia: musa: dima olelei liligi amo gasawane lalegaguma. Ninia Yesu Gelesuma madelagiba:le, dafawaneyale dawa:su hou amola asigidafa hou dawa:beba:le, amo hou ganodini di mae dafane esaloma. 14 Di da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala ninia dogo ganodini esala, amo Ea gasa lai dagoiba:le, a:silibu hou E musa: dima i liligi noga:le ouligima.

Dunu Huluane da Bolo Yolesi

15 Dunu huluane A:isia soge ganodini da na yolesi dagoi. Figelase amola Hemoginisi, ela da na yolesili, hobea:i dagoi. 16 Be Onesifoulase ea sosogo fi da eso bagohame na dogo denesiba:le, Hina Gode da ilima olofosu ima:ne na da sia:ne gadosa. Na da se iasu diasu ganodini saliba:le, e da hame gogosia:i. 17 Be e da Louma moilai bai bagadega doaga:le, na ba:musa: hedolo hogolalu, ba:i dagoi. 18 E da Hina Gode Yesu Gelesu Ea bu misunu eso amoga, Yesu Ea gogolema:ne olofosu ba:mu da defea. E da Efesase moilai bai bagadega na bagadewane fidisu, amo di dawa:.

2

Yesu Gelesu Ea Dadi Gagui Dunu Ida:iwane Gala

1 Be di, nagofe! Di da Yesu Gelesuma madelagiba:le, Ea hahawane dogolegele iasu hou lai dagoiba:le, gasawane hamoma! 2 Na da dunu bagohame nabima:ne sia: olelei liligi, amo di nabi. Dia amo olelesu lale, bu hohonosu hame dawa: dunu eno ilima olelema. Amasea, ilia da eno dunuma olelemusa: dawa:mu. 3 Di da Yesu Gelesu Ea dadi gagui ida:iwane fidisu dunu hamoiba:le, se nabimu mae hihima. 4 Dadi gagui dunu da gegemusa: dawa:sea, e da bisilua amoma asigiba:le, ema hahawane ba:ma:ne hamosa. E da osobo bagade hou gilisimusa: hame dawa:sa. 5 Hehenasu dunu da hehenasu sema huluane nabawane hamobeba:le fawane, baligili hehenamusa: dawa:sa.

6 Ha:i manu sagasu dunu da bagadewane hawa: hamobeba:le, ha:i manu gamisia, hi hidadea manu. 7 Na sia: noga:le nabima. Bai Hina Gode da di amo noga:le dawa:ma:ne, dia asigi dawa:su fidimu.

Yesu Gelesu Bu Dawa:ma

8 Yesu Gelesu bu dawa:ma. E bogole, Gode da E bu wa:legadolesi. Na da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala olelesa. Amola amo ganodini dedei defele,

‡ **1:11:** 1 Dimodi 2:7

Yesu da Da:ibidi egaga fi Dunu. 9 Na da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala
olelebeba:le, se naba. Na da wadela:i dunu defele sia:inega la:gibi ba:sa.
Be Gode Ea Sia: da sia:inega hame la:gi.
10 Amaiba:le, Gode Ea ilegei fi, ilia da Yesu Gelesu Ea gaga:su hou amola
eso huluane esalalalusu hadigi lama:ne, amo hou fidimusa:, na da se
nabimu hame hihisa.
11 Sia: haguduga dedei da dafawane.
"Ninia da E defele bogoi galea, ninia amola E da gilisili esalumu.
12 *Ninia mae yolesili Ea hou hamonanea,
ninia amola E gilisili hinawane esalumu.
Ninia E yolesisia, Ea da nini yolesimu.
13 Ninia da dafasea, E da dafasu hame dawa:.
Bai E da Ea hou amoma Hi da ogogomu hame dawa:."

Hahawane Ba:su Hawa: Hamosu Dunu

14 Dia fi dunuma bu sia:ma! Dia Gode ba:ma:ne, ilima gasa bagade
sisasu olelema! Ilima mae sia:ga gegema:ne sia:ma. Amo hou da dunu
mae fidili, be nabasu dunu ilia hou gugunufinisisa. 15 Gode Ea ida:iwane
hawa: hamosu dunu da Gode Ea sia: mae giadofale olelebeba:le, e da hame
gogosiasa. Amo hawa: hamomusa:gini, Gode da hahawane ba:ma:ne, dia
noga:le hamoma. 16 Udigili gagaoui sia: da dunu ilia Godema afafama:ne
sefasisa. Amaiba:le, dia amo udigili sia: dasu amoma mae gilisima. 17 Amo
olelesu hou da fedege agoane aiya amo dunu ea hu bagade naha amo
agoane. Dunu aduna ela dio da Haiminiase amola Failidase, ela da agoane
olelesa.
18 Ela da dafawane logo yolesili, ninia huluane wa:legadosu hou da
hamoi dagoi ela ogogole olelebeba:le, ela da lalegagui dunu mogili ilia
dafawaneyale dawa:su hou wadela:sa. 19 †Be Gode da Hi diasu gaguma:ne,
gasa bagade bai fa:iba:le, mugulumu da hamedei. Gode Sia da amane
dedei diala, "Hina Gode da Ea fi dunu Hi dawa:!" Eno dedei, "Nowa
dunu da Hina Godema madelagi dagoi hi sia:sea, e da wadela:i hou
yolesima:mu."
20 Diasu bagade amo ganodini ofodo bagohame da ba:sa. Eno da silifa,
eno da gouli, eno da ifa, eno da laga osoboga hamoi. Mogili da eso bagade
mimogo Lolo Nasu amoga ha:i manu salimusa: hamoi. Mogili da eso
huluane udigili ha:i manu salimusa: hamoi. 21 Be dunu da wadela:i hou
huluane yolesili, ea hou da dodofei dagoi ba:sea, e da fedege agoane ofodo
ida:iwane ba:mu. E da ea Hina Ea hou fawane dawa:sea, ea Hina da ema
hawa: hamosu noga:idafa amola bagadedafa olelemu.

Wadela:i Hou Huluane Yolesima

22 Dia ayeligi dunu ilia wadela:i hu hanai hou amoma mae gilisima.
Be dunu ilia dogo da ledo hame, amo dunu da Godema fidimusa: wele
sia:sa, di amo dunuma gilisili, ida:iwane hou amola dafawaneyale dawa:su
hou, asigidafa hou amola olofosu hou hogoi helema. 23 Be gagaoui amola
hame dawa:su sia:ga gegesu hou, amoma mae gilisima. Amo hou ea fage
da gegesudafa. 24 Be Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu sia:ga gegemu
da defea hame. E da dunu huluanema asigimu da defea. E da noga:i
hedolo hame fisisu olelesu dunu agoane ba:ma:mu. 25 E da asaboiwane
ema gegesu dunuma gagabole sia:mu da defea. Amabela:? Gode da ilia

* **2:12:** Ma:diu 10:33; Luge 12:9 † **2:19:** Idisu 16:5

dafawane hou dawa:ma:ne, ilima sinidigisu lalegagusu logo olelema:bela:?
26 Amai galea, ilia bu gagaoui hou yolesimu. Ilia da musa: Sa:ida:ne ea
sia: nabawane hamobeba:le, ea sani amo ganodini ba:i. Be amo asigi sia:
nabasea, ilia amo sani yolesili hobeamu.

3

Soge Wadela:mu Eso Gadenesea, Se Nabasu Ba:mu

1 Bu dawa:ma! Soge wadela:mu eso gadenesea, se nabasu hou bagade
ba:mu.
2 Dunu da ilia hanai hou hamomu. Ilia uasu amola hidale gasa fi
hamomu. Ilia gadei sia: bagade sia:mu. Ilia eda amola ame, ela sia:
hame nabimu. Ilia asigi hou ba:sea, hame nodomu. Ilia Gode Ea hou
higamu. 3 Ilia asigi hou amola gogolema:ne olofosu hou yolesimu. Ilia
dunu wadela:ma:ne udigili baligidu sia: sia:mu. Ilia da nimi bagadewane
ba:mu. Gegesu bagade ba:mu. Ilia hou ida:iwane bagade higamu. 4 Ilia
da bagadewane hohonomu. Ilia esalusu mae dawa:le, gasa fili hidale
hamomu. Ilia Gode Ea hou yolesili, hedesu fawane hanamu. 5 Ilia
dabuagado Gode Ea hou lalegaguiwane ba:mu. Be ilia Gode Ea gasa
bagade hou higamu. Amo dunuma mae gilisima. 6 Mogili ilia diasu
eno diasu eno amoga asili, ilia gasa hame uda ilima fa:no bobogema:ne
sia:beba:le, wadela:le lamu. Amo uda ilia wadela:i hou hamoi dagoiba:le
eso huluane gogosiane, ilia hanai hou da ilima sefasisu liligi agoane ba:sa.
7 Ilia dawa:su logo hogolala, be dafawane hou hamedafa ba:sa. 8 *Ya:nisi
amola Ya:mabalisi, da musa: hemonega Mousesema ha lai. Amo defele,
na waha sia:i dunu da dafawane hou amoma ha laiwane esala. Ilia asigi
dawa:su da noga:le hame hamobeba:le, ilia dafawaneyale dawa:su hou
da dafai dagoi. 9 Be eno dunu huluane da ilia gagaoui hou dawa:digimu.
Amaiba:le, ilia logo da hedolo hedofai dagoi ba:mu. Amo hou da Ya:nisi
amola Ya:mabalisi, elama doaga:i.

Bolo da Dimodima Hawa: Hamosu Olelei

10 Be di da na olelesu, na hou amola na hanai hamomu, amoma fa:no
bobogei dagoi. Dia da na dafawaneyale dawa:su hou, na hedolo hame
yolesisu hou, na asigidafa hou, 11 †na se nabasu hou amola na da:i dioi hou
amo huluane di da ba:i dagoi. A:dioge moilai bai bagade amo ganodini
na se baligili nabi, amo di dawa:. Be na esaloma:ne, Hina Gode da na
gaga:i. 12 Nowa dunu da Yesu Gelesuma madelagili hou ida:iwane ganodini
esalumusa: dawa:sea, e da se iasu nabimu. 13 Amola wadela:i hamosu
dunu amola dabua fawane moloi ogogosu dunu, ilia hou da bu heda:le
baligili wadela:iwane ba:mu. Ilia eno dunuma ogogomu amola ilisu ilia
dogoga ogogomu. 14 Be di mae yolesili, sia: musa: dima olelei liligi
gasawane lalegaguma. Dia olelesu dunu di dawa:.
15 Amola dia mano fonobahadi eso amogainini, di da Gode Ea Sia: hadigi
gala dawa:i. Amo sia: da Yesu Gelesu Ea hou lalegagubiba:le, gaga:su
ba:mu, amo dawa:su Gode Ea sia: da dima olelesa. 16 Gode Hi fawane
da Gode Sia: Dedei huluanedafa olelei dagoi. Amo Gode Sia: Dedei da
dafawane hou amola dunu ilia wadela:i hou hamobeba:le ilima gagabole
sia:, wadela:i hou hahamosu hou amola hou ida:iwane hamomusa:gini
olelesu hou, amo hou huluane olelemusa: defele diala. 17 Amo sia:

* **3:8:** Gadili Asi 7:11 † **3:11:** Asunasi Dunu Ilia Hou 13:14-52; 14:1-7; 14:8-20

dawa:beba:le, Gode Ea hawa: hamosu dunu da hou ida:iwane huluane hamomusa: noga:le dawa:mu.

4

1 Dawa:ma! Yesu Gelesu da esala amola bogoi dunu huluanema fofada:ma:ne amola Hina Bagadewane esaloma:ne misunu. Na da E amola Gode Ea midadi dima ha:giwane sia:sa! 2 Gode Ea sia: olelema! Dunu da nabimu hanai galea o nabimu hame hanai galea, eso huluane gasawane olelema! Dunu da dafawaneyale dawa:ma:ne, ilima gagabole sia:ma:ne amola ilia dogo denesima:ne, mae yolesili Gode Ea sia: olelema! 3 Bai eso da misunu amoga dunu ilia sia:dafa hame nabimu. Be ilia ilisu hanai hou amoma fa:no bobogele, ilia da olelesu dunu amo da ilia hanai nabimu liligi bu ilima olelema:ne, amo lamu. 4 Ilia sia:dafa mae nabawane, sinidigili, musa: ogogosu sia: nabimu. 5 Be di eso huluane dia hou amoma ouligisuwane esaloma. Se nabasu mae hihima. Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala noga:le olelema. Dia Gode Ea hawa: hamosu dunu amo ea hou agoane hamoma. 6 Be na ilegei eso amoga na da na esalusu gobele salasu agoane imunu, amo da doaga:i dagoi. Na da osobo bagade esalusu yolesimu eso ilegei amoga doaga:i dagoi. 7 Na da baligili hehenai dagoi. Na da logo dibiga doaga:i. Na da dafawaneyale dawa:su hame yolesi. 8 Wali, na da moloidafa esaluba:le, na da hasalasisu hamoi bidi ba:mu galebe. Hina Gode, moloidafa Fofada:su dunu, E da Ea bu Misunu Eso amoga amo bidi nama imunu. Be nama fawane hame - eno dunu huluane ilia asigiwane Ea bu misunu eso ba:ma:ne ouesalebeba:le, amo huluanema E da bidi imunu.

Bolo da Eno Dunu Ilia Hou Abodele Olelei

9 Di nama hedolo misunusa: logo hogoi helema.

10 *Dimase da osobo bagade hou amoma asigiba:le, e da na yolesili, Desalouniga moilai bai bagadega asi. Galesenes da Gala:isia sogega asi. Daidase da Da:lama:idia sogega asi. 11 †Luge hi fawane da na sigi esala. Dia Maga lale, nama oule misa. Bai e da na hawa: hamosu fidimusa: dawa:. 12 ‡Na da Digigase amo Efesase moilaiga asunasi.

13 §Na musa: na abula Gabase ouligima:ne, Dalouase moilai bai bagadega ligisi. Di nama masea, na abula gaguli misa. Buga huluane amola bioi hamoi meloa gaguli misa.

14 **Gula hahamosu dunu ea dio amo A:legesa:nede da na hou bagadewane wadela:lesi. Hina Gode da ema ea hawa: hamoi defele bidi imunu. 15 E da dia hou wadela:sa:besa:le, dawa:ma! Bai e da ninia sia: olelesu amoma nimi fili gegemusa: halasu. 16 Na nisu da Gamane fofada:su amo ganodini na hou gaga:i. Be dunu eno huluane ilia na hame fidi. Huluane da hobea:i dagoi. 17 Be Hina Gode da mae yolesili na fidili, gasa nama i. Amaiba:le na da sia:dafa huluane Dienadaile dunu huluane nabima:ne olelemusa: dawa:i. Amola Gamane da nama fofada:nanu, bogoma:ne hame sia:i. 18 Wadela:mu liligi huluane nama doaga:sea, Hina Gode da na gaga:mu. E da na mae dafane Ea Hebene amo ganodini Hinadafa Hou

---

* **4:10:** Golosia 4:14; Failimone 1:24; 2 Golidia 8:23; Gala:isia 2:3; Daidase 1:4 † **4:11:** Golosia 4:14; Failimone 1:24; Asunasi Dunu Ilia Hou 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39; Golosia 4:10 ‡ **4:12:** Asunasi Dunu Ilia Hou 20:4; Efesase 6:21-22; Golosia 4:7-8 § **4:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 20:6
** **4:14:** 1 Dimodi 1:20; Gesami Hea:su 62:12; Louma 2:6

amoga na oule masunu. Ninia da Ema eso huluane nodonanumu da defea. Ama.

Dagosu Asigi Sia:

19 ††Na da Balisila, A:gowila amola Onesifoulase ea sosogo fi, ilima na asigi sia: adosisa. 20 ‡‡Ila:sadase da Golidia moilai bai bagadega esalu. Dalofimase da oloiba:le, na da e Mailidase moilai bai bagadega ouesaloma:ne yolesi. 21 Anegagi eso da doaga:muba:le, di hidadea nama misunu logo hogoi helema. Iubiulase, Biudenese, Lainase, Galodia amola ninia Yesu Ea fi dunu huluane, ninia dilima asigi sia: adosisa.

22 Hina Gode da dia a:silibu sigi esalumu da defea. Gode da Ea hahawane dogolegele iasu dilia huluanema ima:ne, na da dawa:lala.

Sia: Ama Dagoi

†† **4:19:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:2; 2 Dimodi 1:16-17 ‡‡ **4:20:** Asunasi Dunu Ilia Hou 19:22, 20:4, 21:29; Louma 16:23

Daidase

(Da:i Sia:-Titus; Modu-Tito; Bisini-Taitus)

Hidadea Sia:

Bolo da Daidasema Meloa Dedene I

Daidase da Dienadaile dunu esalu. E da sinidigili Yesu Ea hou lalegaguli, Bolo ea 'misini' (missionary) hawa: hamosu fidisu. Bolo da Daidase e da Yesu Ea fi ouligimusa:, Galidi sogega yolesi. Amoga, Bolo da Daidase fidima:ne meloa dedene i. Amo meloa dedei da bai udiana gala:-

1 Galidi dunu bagohame da wadela:i dunu. Amaiba:le, Bolo da Yesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu ilia hou bu Daidasema olelei.
2 Dunu hisu hisu, amo asigilai dunu, asigilai uda, ayeligi dunu amola udigili se iasu diasu hawa: hamosu dunu, ilima ili hou hamoma:ne, Bolo da olelei.
3 Bolo da Daidasema Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi dunu ea hou olelei. E da olofosu hou amola asigi hou lalegaguli, ha lai hou, sia:ga gegesu amola afafasu hou, amo yolesima:ne sia:i.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-4
2 Yesu Ea fa:no bobogesu fi Ouligisu Dunu...Sia:alalo 1:5-16
3 Yesu Ea fa:no bobogesu fi gilisisu
ganodini, ilia Hawa: Hamosu...Sia:alalo2:1-15
4 Gasawane Hawa: Hamoma:ne Sia:i...Sia:alalo 3:1-11
5 Dagomu Sia:...Sia:alalo 3:12-15

Daidase

1 Na Bolo, na da Gode Ea hawa: hamosu dunu amola Yesu Gelesu Ea asunasi dunu esala. Gode ilegei fi ilia dafawaneyale dawa:su hou fidima:ne amola dafawane hou amo da ninia olelesu bai gala amoma hiougimusa:, Gode da na ilegei. 2 Ninia dafawaneyale dawa:su ea bai da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu. Ninia osobo bagade da hame dialeawane, hidadea Gode da amo eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ninima imunu ilegele sia:i. Gode da ogogosu hame dawa:. 3 Gode Ea ilegei eso da doaga:beba:le, E da amo ilegei hou osobo bagade dunuma olelei dagoi. Gode, ninia Gaga:su dunu, da amo sia: olelemusa:, nama ilegei dagoi. 4 *Daidase, na mano! Ani da gilisili Yesu Ea dafawaneyale dawa:su hou amo ganodini esala. Na dima meloa dedene iaha. Ada Gode amola Yesu Gelesu ninia Gaga:su dunu, dima hahawane dogolegele iasu amola olofosu dima ima:ne na dawa:lala.

Daidase da Galidi ganodini Hawa: Hamosu

5 Di da hawa: eno hame hamoi, amo hamomusa:gini amola diasu huluane amo ganodini Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai dunu ilegemusa:, na da di Galidi ogaga esaloma:ne yolesi. Na hamoma:ne sia:i liligi mae gogolema! 6 †Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai dunu ea hou da ida:iwane fawane ba:mu da defea. E da uda afadafa fawane lai dunu. Ea mano da

* **1:4:** 2 Golidia 8:23; Gala:isia 2:3; 2 Dimodi 4:10 † **1:6:** 1 Dimodi 3:2-7

Yesu Ea hou lalegagui mano da defea. Dunu eno da ea mano nimi bagade amola hame nabasu mano agoane ba:mu da defea hame.

7 Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai da Gode Ea hawa: hamosu ouligisa. Amaiba:le, wadela:i hou hamedafa hamosu dunu fawane ilegema! Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai dunu da nimi bagade amola hedolo ougi hou hamedafa dawa:mu. E da feloamusa: adini nasu amola muni hanasu hou hamedafa dawa:beba:le fawane ilegema! 8 E da aowasu hou amola hou ida:iwane hamomusa: bagadewane hanai da defea. E da ea hou amoma ouligisuwane esalumu da defea. E da moloidafa amola hadigidafa hou hamomu da defea. 9 E da Gode Ea sia: moloidafa sia: amo gasa bagadewane lalegaguli, hamedafa yolesimu da defea. Amai galea, e da sia:dafa olelesea eno dunu ilia dogo denesimu. Amola eno dunu ilia ogogolewane olelesea, e da ili logo hedofamusa: defele esalebe ba:mu. Agoai dunu fawane ilegema! 10 Bai dunu bagohame amo da Yu hou yolesili, Yesu Ea hou lalegagui, amo bagohame ilia odoga:le, gagaoui sia: olelebeba:le, eno Gode Ea fi dunuma ogogosa. 11 Moloidafa Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai dunu ilia da agoai dunu ilia ogogosu olelesu hedofama:ne defele esala, amo dunu fawane ilegema. Bai ogogosu dunu da muni hanaiba:le, ilia sosogo fi afae afae amoma sema olelesa, amola ilia hou gugunufinisisa.

12 - 13 Galidi ba:la:lusu dawa:su dunu afae, amo ea lafidili hisu sia:i amo, “Galidi dunu huluane da ogogosu dunu esala. Ilia da wadela:i ohe fi agoane. Ilia da higale hamosu udigili ha:i manu uasu dunu agoane.” Amaiba:le, ilia bu noga:iwane dafawaneyale dawa:musa:, ilima ha:giwane gagabole sia:ma! 14 Ili da Yu ogogosu sia: amola osobo bagade Godema higa:i dunu ilia sema hamoi, amo huluane yolesima:ne, dia ilima ha:giwane gagabole sia:ma. 15 Nowa dunu da ledo hamedei gala, amo da liligi huluane ledo hame liligi ba:sa. Be ledo gala amola dafawaneyale hame dawa:su dunu, da liligi huluane ledo hamoi dagoi ba:sa. Bai ilia asigi dawa:su da wadela:lesi dagoiba:le, agoane gala. 16 Amo dunu ilia da Gode dawa:, ilisu sia:sa. Be wadela:i hou hamobeba:le, ilia Gode hame dawa:, amo ninia ba:sa. Ilia da noga:i hou higasa amola hame nabasu hou hamonana. Ilia hou ida:iwane hamomu defele hame ba:sa.

2

1 Be di da sia:dafa amo defele olelema. 2 Dia asigilai dunu da adini mae nawane, hahawane, ilia hou amoma ouligisuwane esaloma:ne sia:ma. Ilia da dafawaneyale dawa:su hou, asigidafa hou amola mae yolesili hahawane esalumu hou, amo hou ilia gasawane gaguma:ne olelema. 3 Dia amo defele asigilai uda ilima olelema. Ilia da hou ida:iwane hamoma:ne sia:ma. Ilia eno dunu wadela:ma:ne baligidu sia:mu amola adini bagade manu, da defea hame, amo sia:ma. Ilia hou ida:iwane eno udama olelemu da defea. 4 Ilia da gaheabolo lai uda ilima ilia egoa amola mano, amo asigima:ne olelema:ne sia:ma. 5 Ilia da ili hou amoma ouligisuwane esalumu, wadela:i hou hamedafa hamomu, ilia diasu noga:le ouligimu amola ilia egoa sia: nabawane hamoma:mu. Amasea, eno dunu da Gode Sia: amoma lasogole sia:mu logo hame ba:mu. 6 Amo hou defele, di ayeligi dunuma ilia da ilisu hou amola da:i hodo amoma ouligisuwane esaloma:ne sia:ma. 7 Di amola, dunu huluane ba:ma:ne, dia hou huluane ida:iwane fawane hamoma. Sia: olelesea, moloidafa, gebewane amola dawa:iwane olelema.

8 Sia: moloidafa amoga olelema! Amasea, dia ha lai dunu, ilia da
dia hou sia:ga wadela:mu hamedei agoane ba:lalu, gogosiamu. 9 Udigili
hawa: hamosu dunu ilima ilia ouligisu dunu hahawane ba:ma:ne, noga:le
hamoma:ne sia:ma! 10 Ilia ouligisu dunuma higale bu adole imunu ma ilia
liligi wamolamu da defea hame. Agoane mae hamoma:ne sia:ma. Be Gode
ninia Gaga:su, Ea olelesu amo dunu huluane da hahawane ba:ma:ne, ilia
da eso huluane hou ida:iwane hame yolesima:ne sia:ma.
11 Bai Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou, fifi asi gala dunu
huluanedafa Ea gaga:su dawa:ma:ne, ilima olelei dagoi. 12 Amo hou
da ninia wadela:i esalusu hou amola osobo bagade wadela:i hanai hou,
amo yolesili, bu ninia hou amoma ouligisuwane esalusu hou, moloidafa
hou amola Godema dawa:su hou, amo huluane hamoma:ne, Gode Ea
hahawane dogolegele iasu amola gaga:su hou da ninima olelesa.
13 Amo hou hamonana, eso amoga ninia Gode amola Gaga:su Yesu
Gelesu Ea hadigi ba:mu, amo da doaga:mu. Ninia wali amo hobea misunu
dafawane esaloma:beyale dawa:lusu hou dafawaneyale dawa:beba:le,
ouesala. 14 *E da wadela:i hou ninia mae lalegaguma:ne, bogoi dagoi. E da
nini afadenene, bu ledo hame ea fidafa dunu hou ida:iwane hamoma:ne
hanai fi dunu, amo hamomusa:, ninima bogoi. 15 Di da ouligisu ilegeiba:le,
amo liligi huluane olelema. Di da nabasu dunuma fidisu sia: amola
gagabosu sia: olelema. Amola ilia di mae higama:ne, di sia:ma!

3

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Dunu Ilia Hou

1 Dia fi dunu da ouligisu dunu amola gamane ouligisu dunu, amo noga:le
nabima:ne sia:ma. Ilia da eso huluane hou ida:iwane fawane hamomusa:
momagele ouesaloma:ne sia:ma. 2 Ilia da eno dunu ilia hou baligidu
mae sia:ne, olofosu hou, na:iyado hou amola dunu enoma gebewane hou
hamoma:ne, ilima sia:ma. 3 Bai ninia amola da musa: gagaoui agoane,
hame nabasu amola wadela:i hou hamosu. Ninia da musa: ninia hanai
hou amola wadela:i hedesu hou hamosu. Eso huluane ninia da eno
dunuma higasu amola mudasu hamosu. Ninia da eno dunuma ha lai
amola ilia bu dabe ninima ha lai. 4 Be Gode ninia Gaga:su amo ea asigidafa
hou ninima olelebeba:le, 5 E da nini gaga:i dagoi. Ninia da hou ida:iwane
hamoiba:le hame. Be E da gogolema:ne olofosu dawa:beba:le, nini gaga:i
dagoi. E da Ea A:silibu Hadigidafa Gala (amo da ninia dogo dodofele,
ninima gaheabolo lalelegesu amola gaheabolo esalusu iaha) amoga Gode
nini gaga:i. 6 Yesu Gelesu ninia Gaga:su da hamobeba:le, Gode da Ea
A:silibu Hadigidafa Gala ninia dogo ganodini aligila sa:ima:ne, ninima i.
7 Gode da nini afadenei bu ida:iwane hamoi amola ninia hanai liligi, amo
da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu amola Ea hahawane iasu, amo
huluane dawa:ma:ne, Gode da Ea A:silibu ninima i dagoi. 8 Amo sia: da
dafawane sia:! Amola di amo sia: noga:le dawa:digili olelema! Bai Gode
Ea hou lalegagui dunu ilia eso huluane hou ida:iwane, dunu huluanema
fidisu hou hamomu da defea. 9 Be udigili gagaoui sia:ga gegesu, aowalali
ilia dio amoma hogosu hou amola sema sia: dawa:beba:le gegesu hou, amo
huluane yolema. Amo hou da houdafa hame fidisa. 10 Dunu da afafasu hou
hamosea, di ema afadafa fawane hame be aduna o aduna baligili gagabole

* **2:14:** Gesami Hea:su 130:8; Gadili Asi 19:5; Mousese ea Malasu 4:20, 7:6, 14:2;1 Bida 2:9

sia:ma. Amasea, e da afafasu hou hame yolesisia, amo dunuma bu mae gilisima. 11 Agoaiwane dunu da wadela:idafa di dawa:. Ea wadela:i hawa: hamosu da ea wadela:i hou olelesa.

Dagomu Olelesu Sia:

12 *Na da Adimase amola Digigase, dima asunasimu. Ela dima doaga:sea, na da Naigobolise moilaiga anegagi oubi huluane amoga esalumusa: dawa:i dagoiba:le, di da amo moilaiga misa:ne, logo hogoi helema. 13 †Fofada:su ouligisu dunu ea dio amo Sinase amola Abolose, ela da soge enoga masusa: dawa:beba:le, dia ela fidima. Ilia esaloma:ne liligi defele lama:ne, di fidima.

14 Ninia fi dunu da udigili hamedei liligi yolesili, dunu eno ilia dafawane esaloma:ne liligi defele amo lama:ne, eso huluane fidisu hawa: ida:iwane hamomu da defea. Ilia udigili esalumu da defea hame. 15 Na na:iyado dunu huluane guiguda: gilisi da dima asigi sia: adosisa. Dia nini na:iyado dunu Yesu Ea dafawaneyale dawa:su hou amo ganodini esala dunu, amo huluanema ninia asigi sia: adosima. Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou dili huluanema dialoma:ne ninia dawa:lala.

Sia: Ama Dagoi

* **3:12:** Asunasi Dunu Ilia Hou 20:4; Efesase 6:21-22; Golosia 4:7-8; 2 Dimodi 4:12 † **3:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 18:24; 1 Golidia 16:12

Failimone

(Da:i Sia:-Philemon; Modu-Filemona; Bisini-Filemon)

Hidadea Sia:

Bolo da Failimonema Meloa Dedene I

Failimone da Yesu Ea hou lalegagui dunu esalu. Ninia fada:ne hame dawa:, be e da Golosia Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu nini dawa:lala. E da udigili hawa: hamosu dunu ea dio amo Ounisimase bidi lale, ouligi galu. Ounisimase da ea ouligisu dunu yolesili, hobea:i. Amasea, Bolo da se iasu diasu ganodini esalebeba:le, Ounisimase da Bolo ba:i. Bolo da ema Gode Ea sia: olelebeba:le, Ounisimase da Yesu Ea hou lalegagui. Bolo da Ounisimase amo Failimonema bu asunasi. E da Failimone amoma waha hagudu dedei meloa dedene i. Amo meloa ganodini, e da Failimone ema e da ea udigili hamosu dunu Ounisimase amo bu gogolema:ne olofoma:ne sia:i. Ounisimase ea hou da afadenei dagoiba:le, e da bu Failimone ea fidafa dunu hamoiba:le, Failimone da baligiliwane ema bu hahawane yosia:ma:ne, Bolo da sia:i dagoi.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-3
2 Bolo da Failimone ea Hou Nodosa...Sia:alalo1:4-7
3 Bolo da Failimone amo Ounisimase
bu yosia:ma:ne Sia:i...Sia:alalo 1:8-22
4 Dagosu Sia:...Sia:alalo 1:23-25

Failimone

1 Na, Bolo, na da Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le se iasu diasu ganodini sali amola ninia fi dunu Dimodi, ania da amo meloa di Failimone ania na:iyado amola fidisu dunu, dima dedesa. 2 *Amola Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilia dia diasuga gilisisa, amola Yesu Ea fi uda ea dio amo A:fia amola ania gegesu fidisu dunu Agibase, ilima ania dedesa. 3 Ninia Ada Gode amola Hina Yesu Gelesu dilima hahawane dogolegele iasu amola olofosu ima:ne, ania dawa:lala.

Failimone ea Asigidafa Hou amola ea Dafawaneyale Dawa:su Hou

4-5 Na fi dunu Failimone! Na da dia Gode Ea fi dunu huluane ilima asigidafa hou amola dia Hina Gode Yesuma bagadewane dafawaneyale dawa:su hou, amo na da nababeba:le, na da na sia:ne gadosu huluane amo ganodini dia dio sia:ne, dia houba:le Godema nodone sia:ne gadosa. 6 Ninia amola di, da Yesu Ea hou lalegaguiba:le, madelagi dagoi. Amo Yesuma madelagiba:le esalusu hou ninia gilisili bu baligiliwane dawa:ma:ne, na da Godema sia:ne gadolala. 7 Na fi dunu! Di da nama asigiba:le, na da hahawane gala amola na dogo da denesi. Di da Gode Ea fi dunu huluane ilia dogo hahawane denesi dagoi.

Bolo da Failimonema e Ounisimase bu Yosia:ma:ne Sia:i

8 Amaiba:le, na da mae beda:iwane, dima Yesu Gelesu ganodini ola hamoiba:le, dima hamoma:ne sia:sa. 9 Be na da dima asigiba:le, na da hamoma:ne mae sia:ne, dima asigiwane adole ba:mu fawane. Na da Bolo, Yesu Gelesu Ea adole iasu dunu, wali Ea hawa: hamobeba:le, se iasu diasu

* **1:2:** Golosia 4:17

ganodini sali. Be na da gasawane hamoma:ne mae sia:ne, asigiwane dima
adole ba:sa. 10 †Ounisimase da Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le, nagofe
agoane hamoi. Na da se iasu diasu ganodini esala, ea eda agoane hamoi.
Na da dima adole ba:sa. Di Ounisimase fidimu da defeala:? 11 Musa: amo
dunu da di hame fidisu. Be wali e da di amola na fidimusa: dawa:lala.
12 Na da Ounisimase dima bu asunasimu. Na da ema bagadewane
asigiba:le, fedege agoane e ahoasea, na dogo da e sigi masunu. 13 Di da
guiguda: hame esalebeba:le, na fidimu da hamedei ba:sa. Na da Gode Ea
sia: olelebeba:le, se iasu diasu ganodini esala. Amaiba:le, Ounisimase amo
na fidima:ne, na da gagulaligimusa: dawa:lala. 14 Be na da gasawane dia
fidisu hou logemu higa:i gala mabu. Dia hanaiba:le fawane na fidimu da
defea. Amaiba:le, dia sia:beba:le fawane na dia fidisu lamu. 15 Amabela:?
Ounisimase da fa:no eso huluane dia fidisu dunu esaloma:ne, musa: dia
hawa: hamosu yolesili, ga sogega fonobahadi esalumusa: hobea:i. 16 Be
wali e da dia udigili hawa: hamosu dunu fawane hame, be e da amo
hou baligi dagoi. E da wali ninia fi dunu Yesu Gelesu ganodini esala. E
da nama bagadewane dogolegei hamoi dagoi. Amaiba:le, e da dia udigili
hawa: hamosu dunu amola gilisili dia fi dunu Hina Gode Ea fi ganodini
hamoiba:le, e da dima baligiliwane dogolegele hamomu. 17 Amaiba:le, di
amola na, ania da gilisili na:iyadowane Yesu Gelesu Ea hawa: hamosa, amo
di dawa: galea, e bu masea, di da nama yosia:mu defele, ema hahawane
yosia:ma. 18 E da dima wadela:le hamoi galea o dima dabe imunu galea,
defea, nisu da dima amo dabe ima:ne di nama sia:ma. 19 Na da nisu na
loboga dedemu amane, “Na, Bolo, na da dima amo dabe imunu.” (Be na
da di Yesuma oule asiba:le, dia da nama dabe imunu agoai galebe.)
20 Amaiba:le, na fi dunu! Hina Gode Ea hou dawa:beba:le, dia amo fidisu
hou nama hamoma. Di da na fi dunu Yesu Gelesu ganodini. Amaiba:le
na dogo denesima. 21 Na da amo meloa dedene iabeba:le, amo na adole
ba:i liligi di da hamomu na dawa:. Hame! Di da na adole ba:i baligili,
eno bagadewane hamomu amo na dawa:. 22 Amola, amo adole ba:su
amoma na da eno adole ba:su gilisimusa: dawa:sa. Dia na golama:ne sesei
hahamoma. Na hanai da Gode da dilia huluane sia:ne gadobeba:le, dilima
dili hanai liligi imunu, amola E da na dilima bu asunasimu.

Sia: Dagomusa: Asigi Sia:

23 ‡Eba:fala:se amo da na gilisili Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba:le, se
iasu diasu ganodini sali, amo da dilima asigi sia: adosisa. 24 §Nama gilisili
hawa: hamosu dunu amo Maga, Alisidagase, Dimase amola Luge, ilia da
dilima asigi sia: adosisa. 25 Hina Gode Yesu Gelesu amo ea hahawane
dogolegele iasu dilima dialoma:ne, na Godema sia:ne gadosa.
Sia: Ama Dagoi

† **1:10:** Golosia 4:9 ‡ **1:23:** Golosia 1:7, 4:12 § **1:24:** Asunasi Dunu Ilia Hou 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39, 19:29, 27:2; Golosia 4:10, 4:14; 2 Dimodi 4:10-11

Hibulu

(Da:i Sia:-Hebrews; Modu-Heberu; Bisini-Hibru)

Hidadea Sia:

Hibulu Dunu ilima Meloa Dedene i.

Hibulu da Isala:ili o Yu dunu ilia dio eno. Hibulu Yesu Ea hou lalegagui dunu mogili da se bagade nababeba:le, ilia dafawaneyale dawa:su hou yolesimusa: gadenei ba:i. Amo dunu fidima:ne, Hibulu meloa dedene i. Nowa da dedebela:? Mogili da Bolo dedei agoane dawa:sa. Be Bolo da ea dio hame dedeiba:le, eno dunu da dedebela:? Mogili da Banabase dedei agoane dawa:sa amola eno da Abolese dedei agoane dawa:sa. Be liligi afadafa ninia dawa:. Hibulu buga da Gode Ea Sia: amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa da amo Sia: dedesu dunuma olelei.

Dedesu dunu da dafawane sia: udianawane olelesa:-

1 Yesu da Gode Egefedafa. E da eso huluane esalu amola esala amola esalalalumu. E da se nababeba:le, Godema nabasu hou huluane dawa:. Ea hou da balofede dunu, a:igele dunu amola Mousese, amo huluane ilia hou baligi dagoi.

2 Yesu da eso huluane esalalalumu Gobele Salasu Ouligisu Dunu, Gode da sia:i dagoi. E da Musa: Gousa:su Buga gobele salasu dunu amo ili hou baligi.

3 Yesu Ea hou lalegagui dunu da Yesuma madelagiba:le, e da wali wadela:i hou, beda:su hou amola bogosu hou, amoga gaga:i dagoi. Yesu da ninia Gobele Salasu Ouligisudafa Dunu amo hamoiba:le, Ea gobele salasu hou da ninima gaga:sudafa olelesa. Musa: Isala:ili dunu fi amo ganodini, ilia hou amola ohe fi gobele salasu, amo da fedege fawane Yesu Ea hobea hamomu olelemusa: hamoi. Hibulu buga dedesu dunu da Isala:ili aowalali dunu ilia dafawaneyale dawa:su hou olelelalu, waha fi esala dunu ilia amo defele lalegaguma:ne, e da olelesa. Ea da ili mae beba:le, Yesu fawane ba:le, se nabasu mae dawa:le, hahawane logo dibiga doaga:ma:ne olelesa.

Sia Dedei

1 Hidadea Sia:. Yesu da Gode Ea Hou Olelela Misi...Sia:alalo 1:1-3
2 Gelesu da A:igele Dunu Baligi...Sia:alalo 1:4-2:18
3 Gelesu da Mousese amola Yosiua Baligi...Sia:alalo 3:1-4:13
4 Gelesu da musa: Gobele salasu dunu ilia hou Baligi...Sia:alalo 4:14-7:28
5 Gelesu Sema Gaheabolo da Musa: Sema Baligi...Sia:alalo 8:1-9:22
6 Gelesu Gobele Iasu Hou da Musa: Gobele Iasu Baligi...Sia:alalo 9:23-10:39
7 Dafawaneyale Dawa:su Hou da Bisisa...Sia:alalo 11:1-12:29
8 Dagomu Sia: amola Fada:i Sia:...Sia:alalo 13:22-25

Hibulu

Gode da Eagofe Asunasiba:le, Ea Sia: Olelei

1 Musa: hemonega Gode da eso bagohame amola hou bagohame, amoga Ea balofede dunu ilia lafidili Ea Sia: olelesu. 2 Be wali, soge wadela:mu eso da gadeneiba:le, E da Eagofe asunasili, Ea Sia:dafa ninima olelei dagoi. Gode da Eagofe Ea loboga osobo bagade, mu amola liligi huluane hahamoi. Gode da Eagofe amo soge wadela:mu eso doaga:sea,

liligi huluane gaguma:ne, Ema ilegei dagoi. 3 Yesu Gelesu da Gode Ea
hadigi defele hadigi gala. E da Gode defele esala. E da Ea sia:ga, osobo
bagade, mu amola liligi huluane, amo mae muguluma:ne gagulaligisa. Ea
hawa: hamobeba:le, osobo bagade dunuma ima:ne gogolema:ne olofosu
lai dagoiba:le, E da Hebene ganodini Gode, Hina Gasa Bagadedafa, amo Ea
afodafa dafulili fi dagoi.

Gode Eagofe da Gasa Bagade

4 Gode da Eagofe Ema Dio amo da a:igele dunu huluane ilia dio baligi,
asuli. Amo defele, Gode Eagofe Ea hou da a:igele dunu ilia hou baligisa.
5 *Gode da a:igele dunu ilima amane hame sia:i,
"Di da Nagofe.
Na da wali eso Dia Ada hamoi."
Amola a:igele dunu Ea hou olelema:ne, Gode da amane hame sia:i,
"Na da Ea Ada esalumu.
E da Nagofe esalumu."
6 †Be Gode da Ea magobo Manodafa osobo bagadega asunasimusa:
dawa:loba, E amane sia:i,
"Gode Ea a:igele dunu huluane da Nagofe Ema nodone sia:ne
gadoma:mu!"
7 ‡Gode da a:igele dunu ilia hou olelema:ne, amane sia:i,
"Gode da Ea a:igele dunu fo agoane hamosa.
E da Ea hawa: hamosu dunu ili lalu gona:su agoane hamosa."
8 §Be Gode da Egefedafa, amo Ea hou olelema:ne, amane sia:i,
"Gode! Dia Hinadafa Hou da eso huluane dialalalumu.
Di da moloidafa Dia fi dunu ouligilalumu.
9 Di da moloidafa hou amoma asigisa, amola wadela:i hou higasa.
Amaiba:le, Gode, amo Dia Gode, da Di ilegele,
Dia na:iyado dunu ili baligimusa:,
Dima hahawane baligili bagade sogebi ia dagoi."
10 **Gode da eno amane sia:i.
"Hina Gode! Di da bisi eso amoga osobo bagade hahamoi.
Disu Dia loboga mu hahamoi.
11 Osobo bagade amola mu da mugululi hamedafa ba:mu.
Be Di da eso huluane esalalalumu.
Ilia da hea abula agoane nuini abubula masunu.
12 Dia da ili abula agoane selefamu.
Ilia da abula agoane hea fadegale, gaheabolo sali dagoi ba:mu.
Be Di da afadenemu hame dawa:.
Di da eso huluane mae bogole, esalalalumu."
13 ††Gode da a:igele dunuma amane hamedafa sia:i,
"Dia Na afodafa dafulili fima, amogainini Na da Di osa:le heda:musa:,
Dia ha lai dunu Dia emo haguduga ligisimu."
14 Amaiba:le, a:igele dunu ilia hou da adi houla:? Ilia da Gode Ea fidisu
hawa: hamosu a:silibu. Gode da Ea gaga:su lamu dunu amo fidima:ne,
a:igele dunu asuna ahoa.

---

* **1:5:** Gesami Hea:su 2:7; 2 Sa:miuele 7:14; 1 Hou Olelesu 17:13 † **1:6:** Mousese ea Malasu 32:43 ‡ **1:7:** Gesami Hea:su 104:4 § **1:8:** Gesami Hea:su 45:6-7 ** **1:10:** Gesami Hea:su 102:25-27 †† **1:13:** Gesami Hea:su 110:1

2

Gaga:su Bagadedafa

1 Amaiba:le, ninia mae muguluma:ne, ninia da dafawane sia: amo ninia
nabi, amo baligiliwane lalegagumu da defea. 2 Gode da ninia aowalali
dunuma olelemusa: a:igele dunu asunasi. Ilia da amo sia: da dafawane
ba:i. Nowa dunu da amo sia: nabawane hame hamonoba, e da ea hawa:
hamoi amo defele se dabe iasu ba:i.
3 Amaiba:le, ninia da amo gaga:su bagadedafa da hamedeiwane liligi
dawa:sea, ninia hobeale masunu logo hamedafa ba:mu. Hina Gode Hisu
da hidadea amo gaga:su sia: olelei. Ema ba:su dunu da lalegaguiba:le,
amo sia: da dafawane, ninia ba:sa. 4 Gode da amo ba:su dunu ilia olelei
da dafawane olelemusa:, E da musa: hame ba:i gasa bagade hou bagohame
hamosu. E da Ea hanai defele, Ea A:silibu Hadigidafa Gala hahawane fidisu
iasu liligi osobo bagade dunu ilima i.

Yesu Gelesu da Ea Eya Defele Osobo Bagade Da:i Hodo Lai

5 Gode da hobea misunu gaheabolo osobo bagade (amo ninia da olelesa),
amo ouligima:ne a:igele dunu hame ilegei. 6 *Be Gode Sia: da agoane dedei
diala,
"Gode! Osobo bagade dunu ilia da hamedei liligi fawane.
Amaiba:le, Di da abuliba:le ilima asigiliwane dadawa:sala?
7 Di da osobo bagade dunu ili fonobahadi ouesaloma:ne, a:igele dunu
ilima haguduga ligisi. Be osobo bagade dunu ilima hadigi amola mimogo
hou
habuga agoane ilima figisi,
amola ili liligi huluane ouligima:ne ilegei."
8 Gode Sia: da agoane dedei,
"Gode da osobo bagade dunu ilia liligi huluane
amoma ouligima:ne ouligisu hamoi." Amo da "liligi huluane" sia:sa.
Be wali, osobo bagade dunu ilia liligi huluanema ouligisu hame esala,
amo ninia ba:sa. 9 Be Yesu, E da fonobahadi ouesaloma:ne, a:igele dunu
ilima hagudu ligisi, ninia da ba:sa. E da Gode Ea hahawane dogolegele iasu
dawa:beba:le, dunu huluane ilia bogosu E da lai dagoi. E da se nabawane
bogobeba:le, Gode da Ema hadigi gasa bagade Hina hou i dagoi. 10 Gode da
liligi huluane hahamosa amola liligi huluane mae muguluma:ne gagusa.
E da Ea mano bagohame Yesu Ea hadigi gilisili lama:ne hamomusa:, Yesu
Gelesuma se bagade iasu. Yesu da Ea lalegagui fi dunu gaga:sudafa amoga
oule masa:ne, E da amo hou hamoi amola amo hou ninia defeawane ba:sa.
11 E da dunu ilia wadela:i hou dodofemusa: dawa:. E amola Ea fofoloi
hamoi dunu, da Ada afadafa esala. Amaiba:le, Yesu da ilima "eya" dio
mae gogosiane asula. 12 †E da Godema amane sia:sa,
"Na da Naeya ilima Dia hawa: hamoi olelemu.
Ilia gilisisu amo ganodini Na da Dima nodomu!"
13 ‡E da Godema eno amane sia:sa,
"Gode! Na Dima dafawaneyale dawa:mu."
E eno amane sia:i, "Na amola mano amo Gode da Nama i, da goea."
14 Amo Ea mano (amo dio Yesu da asuli) ilia da hu amola maga:me,
amoga hamoiba:le, Yesu da hu amola maga:me lale, Ea osobo bagade mano
defele esalusu. Sa:ida:ne da dunu bogoma:ne gasa lai dagoi. Be Yesu da
Sa:ida:ne gugunufinisima:ne, bogoi dagoi. 15 E da agoane hamobeba:le,

* **2:6:** Gesami Hea:su 8:4-6 † **2:12:** Gesami Hea:su 22:22 ‡ **2:13:** Aisaia 8:17-18

osobo bagade dunu amo da bogomuba:le beda:i, eso huluane se iasu diasuga esalebe dunu agoai ba:su, amo ilia halegale masa:ne, ilia se iasu diasu logo doasi dagoi. 16 §E da a:igele dunu hame fidisa, amo ninia noga:le ba:sa. Be Gode Sia: da agoane dedei diala, “E da A:ibalaha:me egaga mano fidisa.”

17 Bai Yesu da osobo bagade dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofoi ba:ma:ne, E da ilima mae yolesili, asigiwane Gobele Salasu Ouligisudafa Dunu Godema hawa: hamonana esaloma:ne, E da eya amo defele hu amola maga:me lai dagoi. 18 Amola wali E da dunu amo da adoba:su amola se nabasu dawa:, ili fidimusa: dawa:. Bai E da ilima doaga:be hou defele, Hisu adoba:su amola se nabasu ba:i dagoi.

3

Yesu da Mousese ea hou Baligisa

1 Na fi dunu! Gode da dilima amolawane misa:ne sia:i! Na da dilima sia:sa! Dilia Yesu, amo ninia lalegagui hou amoma Gobele Salasu Ouligisu Dunu esaloma:ne, Gode da asunasi, Yesuma baligili dawa:ma. 2 *Mousese da Gode Ea fi amo ganodini mae yolesili hou ida:iwane hamosu, amo defele Yesu Gelesu da Godema mae yolesili, hou ida:iwane hamosu. Gode da amo hawa: hamomusa:, Yesu Gelesu ilegei dagoi. 3 Dunu ilia da diasu gagui amoma nodosa. Be ilia amo diasu gagusu dunu ema baligiliwane nodosa. Amo defele, dunu ilia da Mousesema nodomu da defea. Be ilia Yesuma baligiliwane nodomu da defea. 4 Diasu huluane gagui da gagusu dunu gala. Be Gode Hi da liligi huluane gagui dagoi.

5 Mousese da Gode Ea diasu ganodini hawa: hamosu dunu agoane mae yolesili noga:le hawa: hamonanu. E da Gode hobea sia:mu liligi ba:la:lusu.

6 Be Gelesu da hisu. E da hawa: hamosu dunu hame be Gode Egefedafa, mae yolesili noga:le hinawane Gode Ea diasu ouligisa. Ninia da mae beda:iwane hobea misunu esaloma:beyale dafawaneyale dawa:su hou hame yolesisia, ninia da Gode Ea diasu agoane ba:sa.

Gode Ea Fi Dunu da Helefisu Ba:mu

7 †Amaiba:le, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, amo Ea sia: nabima,
“Dilia wali eso Gode Ea sia: nabasea,
8 dilia aowalali dunu ilia Godema gegei
amola dunu hame esalebe hafoga:i soge
amo ganodini ilia da Godema adoba:su,
ili hou defele dilia Godema mae hihima.”
9 Gode da amane sia:i,
“Ilia da Na hou ode 40 amoga ba:lalu.
Be ilia da amo sogega, Na hou abodele ba:musa:,
Nama adoba:su.
10 Amaiba:le, Na da ilima ougi galu.
Na amane sia:i, ‘Ilia da eso huluane odaga:sa.
Ilia da Na hamoma:ne sia:i nabawane hame hamosa!’
11 Na da ougi ba:i amola dafawane ilegele hamomusa: sia:i,
‘Na da Ga:ina:ne soge amo ganodini helefisu ilima imunusa: dawa:i.
Be ilia da amo soge ganodini helefimusa: hamedafa golili sa:imu!’ ”

§ **2:16:** Aisaia 41:8-9 * **3:2:** Idisu 12:7 † **3:7:** Gesami Hea:su 95:7-11

12 Na fi dunu! Dunu afae dilia gilisisu amo ganodini amo ea dogo
da wadela:i amola dafawaneyale hame dawa:beba:le ga:nasi hamoi, amo
dunu da Gode Esala amo Ea hou yolesisa:besa:le, dawa:ma! 13 Be dilia
da wadela:i hou amoga ogogobeba:le, dilia dogo da igi agoane hamoi,
amasa:besa:le dilia da wali eso, (“wali eso” da Gode Sia: Dedei ganodini
dedebeba:le ninima sia:sa), wali eso dunu eno da dunu eno noga:le fidimu
da defea. 14 Bai ninia mae yolesili, ninia musa: lalegagui dafawaneyale
dawa:su hou noga:le lalegaguli, Yesu Ea bu misunu eso doaga:sea, ninia
da Yesu Gelesu Ea gilisili hawa: hamosu dunu agoai ba:mu.
15 ‡Gode Sia: da agoane dedei diala,
“Dilia wali eso Gode Ea sia: nabasea,
dilia aowalali dunu ilia Godema odoga:i,
amo hou defele Godema mae hihima!”
16 §Dunu ilia Gode Ea Sia: nabalu, hihiba:le odoga:i, amo dunu da nowa
dunula:? Amo da dunu huluane, Mousese da Idibidi yolesili gadili oule asi.
17 Ode 40 amoga Gode da Ea fi dunuma ougi. Amo dunu fi da nowala:?
Amo da Isala:ili dunu ilia wadela:i hou hamobeba:le, dunu hame esalebe
hafoga:i sogega dafane bogogia:i.
18 Gode da dafawane ilegele sia:i, “Na da Ga:ina:ne soge amo ganodini
ilima helefisu imunusa: dawa:i. Be ilia amo soge ganodini hamedafa
masunu.” Amo sia: E da nowa ea hou olelemusa: sia:bela:? Amo da dunu
ilia da Ea sia: nabimu higa:iba:le, odoga:i. 19 Amaiba:le, ilia dafawaneyale
hame dawa:beba:le, Ga:ina:ne soge ganodini masunu hamedeiwane ba:i,
amo ninia ba:sa.

4

1 Defea! Gode da Ea musa: ilegele sia:i helefisu ninima imunusa:
dawa:lala. Be amo imunu sia:i helefisu dilia afae afae hame lasa:besa:le,
dawa:ma! 2 Bai ninia da ili defele Gode Sia: Ida:iwane nabi dagoi. Ilia
da sia: nabi dagoi, be dafawaneyale hame dawa:beba:le, amo da ilia hou
hame fidisu.
3 *Be ninia da amo sia: dafawaneyale dawa:beba:le, Gode Ea ilegele
imunu sia:i liligi lalegagusa. Hou da Gode musa: sia:i amo defele ba:sa,
amo,
“Na da ougi ba:i amola Na ilegele hamomusa: sia:i,
‘Na da Ga:ina:ne soge amo ganodini helefisu ilima imunusa: dawa:i.
Be ilia da amo soge ganodini helefimusa: hamedafa golili sa:imu!’ ”
Gode da osobo bagade hahamonanu, Ea hawa: hamosu da dagoiwane
ba:i. Be E da amo sia: sia:i dagoi. 4 †Gode Sia: Dedei ganodini, eso fesuale
hou olelema:ne, agoane dedei diala, “Eso fesuale (Sa:bade eso) amoga,
Gode da Ea hawa: hamosu yolesili, helefi.” 5 ‡Eno dedei diala, “Ilia da
Na helefisu amo ganodini hamedafa misunu.”
6 Dunu ilia musa: bisili Gode Sia: Ida:iwane nabi, ilia da dafawaneyale
hame dawa:beba:le, amo helefisu soge ganodini masunu hamedei ba:i.
Amaiba:le, Gode da eno fa:no mabe dunu ilima amo helefisu imunusa:
dawa:lala. 7 §Gode da eso eno amoga ilegei dagoi, amoga e da “wali eso”
sia:sa. Ode bagohame gidigili, Gode da amo hou Da:ibidima olelei. Amo
da Gode Sia: Dedei Buga ganodini dedei, ninia musa: sia:i, amane, “Dilia
‘wali eso’ Gode Ea sia: nabasea, mae higama!”

---

‡ **3:15:** Gesami Hea:su 95:7-8 § **3:16:** Idisu 14:1-35 * **4:3:** Gesami Hea:su 95:11 † **4:4:** Mui 2:2 ‡ **4:5:** Gesami Hea:su 95:11 § **4:7:** Gesami Hea:su 95:7-8

8 **Be Yosiua da Isala:ili dunuma Gode Ea imunu sia:i helefisu ia dagoi
ganiaba, Gode da eso enoga helefisu imunu hame sia:na:noba. 9 Be hou
da wali agoane ba:sa. Gode da Ea fi dunuma helefisu eno (amo Gode da
musa: Sa:bade eso amoga helefi amo defele), ilima imunusa: dawa:lala.
10 ††Gode da Ea hawa: hamosu yolesili helefi, amo defele, nowa da amo
helefisu lalegagusia, e da hi hawa: hamosu yolesili, helefimu.
11 Amaiba:le, ninia afae afae Isala:ili dunu defele dafawaneyale hame
dawa:beba:le dafasa:besa:le, amo helefisu lama:ne logo hogoi helemu da
defea.
12 Gode Ea Sia: da esala agoane amola hawa: hamosu dawa:. Gode
Ea Sia: da gegesu gobihei fe aduna la:ididili noga:le debele mei agoane,
amo ea damusu hou baligisa. Gode Ea Sia: da gegesu gobihei agoane
dunu sone, asigi dawa:su, a:silibu, muguni amola nenogo gilisisu sogebi
amoga doaga:sea, afafasu dawa:. Gode Ea Sia: da dunu ilia asigi dawa:su
amola ilia hanai hou, amoma fofada:su dawa:. 13 Godema liligi afadafa
wamolegemu da hamedei. E da Ea hahamoi liligi amo ganodini, liligi
huluanedafa noga:le ba:lala. Ninia huluane da Ema fawane fofada:mu.

Yesu Ninia Gobele Salasu Ouligisu Dunu Bagade

14 Ninia da Yesu Ea hou lalegagui dagoi sia:beba:le, ninia noga:le
gasawane lelumu da defea. Bai ninia da Gobele Salasu Ouligisu Dunu
Bagade, amo Yesu, Gode Eagofe, amo da nini fidima:ne, Gode gadenene
esaloma:ne asi dagoi. 15 Ninia Gobele Salasu Ouligisu Dunu da ninia gasa
hame hou ba:sea, ninima asigisa. Ninia Gobele Salasu Ouligisu Dunu
da ninima adoba:su hou huluanedafa amo defele adoba:su hou ba:i, be
hame dafai. 16 Amaiba:le, ninia mae beda:iwane Gode Ea Hinadafa Fisu
amo gadenenewane doaga:mu da defea. Amogawi ninia da hahawane
dogolegele iasu, gogolema:ne olofosu amola noga:i fidisu ninia dafawane
esaloma:ne liligi defele ba:mu.

5

1 Osobo bagade dunu da gobele salasu Ouligisu dunu ilegemusa:
dawa:sea, ilia dunu afadafa amo ea fi dunuma afafane, ilegesa. Ilia da
e ili fidima:ne, ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomusa:, Godema gobele
salasu hou hamoma:ne ilegesa.
2 Amo gobele salasu Ouligisu dunu da hi gasa hame hou dawa:beba:le,
e da dunu ilia hame dawa:beba:le giadofale hamosa, ilima asigiliwane
fidimusa: dawa:. 3 *Amo osobo bagade gobele salasu Ouligisu dunu da
gasa hameba:le, e da ea fi dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofomusa:,
Godema gobele salasu hamosa, be amo fawane hame. E da hi wadela:i
hou gogolema:ne olofomusa: amolawane Godema gobele salasu hamosa.
4 †Dunu afae da hi hanaiba:le, gobele salasu Ouligisu hawa: hamomu
da hamedei. Be Gode da ema ilegei dagoiba:le fawane, Elane ea hou amo
defele, e da gobele salasu Ouligisu dunu hamosa. 5 ‡Amo defele, Gelesu da
Hi hanaiba:le, Gobele Salasu Ouligisu dunu hawa: hamosu bagade hame
lai. Be Gode da E ilegeiba:le fawane hamoi. Gode Ea Sia: da agoane dedei
diala,
“Gode da amane sia:i, ‘Di da Nagofe.

** **4:8:** Mousese ea Malasu 31:7; Yosiua 22:4 †† **4:10:** Mui 2:2 * **5:3:** Gobele Salasu 9:7
† **5:4:** Gadili Asi 28:1 ‡ **5:5:** Gesami Hea:su 2:7

Wali eso Na da Dia Ada hamoi.' "
6 §E eno amane sia:i,
"Di da eso huluane hawa: hamonanoma:ne,
Na da Di Gobele Salasu Dunu,
Melegisedege ea fi gobele salasu dunu agoane ilegei dagoi."

7 **Yesu Gelesu da osobo bagadega esaloba, Gode da E mae bogoma:ne gaga:musa: defele esala, amo Yesu da dawa:beba:le, E da dinanawane amola sihanonawane, Godema wele sia:ne gadosu amola adole ba:su. Gode da Ea sia:ne gadosu nabi. Bai Yesu Ea hou da fonoboi amola nabawane hamosu dawa:i. 8 Yesu da Gode Egefedafa, be Hi da se nababeba:le, nabasu hou dawa:i. 9 Yesu Ea hou noga:idafa hamoi ba:loba, Gode da E eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Gaga:su, (Ema nabasu dunu ilia lamu liligi) amo ea Bai hamoi. 10 Gode da Yesu amo Melegisedege gobele salasu Ouligisu dunu hou defele hawa: hamomusa:gini, Yesuma ilegei dagoi.

Dafawaneyale Dawa:su Hou Mae Yolesima

11 Amo hou olelemu sia: bagade diala. Be dilia da hedolo hame dawa:beba:le, amo dilima olelemu logo da ga:nasi gala. 12 ††Dilia da ode bagohame amo sia: nababeba:le, dilia eno dunuma olelesu dunu agoane ba:mu da defea galu. Be dilia hame dawa:beba:le, dunu eno da dilima Gode Ea Sia: bisili olelesu liligi, amo bu olelemu da defea. Dilia da gasa bagade ha:i manu gogolei, dodo maga:me fawane manusa: dawa:.

13 Nowa da dodo maga:me fawane manusa: dawa:sea, e da mano fonobahadi agoane esala. Asigi hame laiba:le, e da hou ida:iwane amola wadela:i hou, amo afafamusa: hame dawa:. 14 Be asigilai dunu da gasa ha:i manu manusa: dawa:. Ilia da logo hogoi helebeba:le, ida:iwane hou amola wadela:i hou afafamusa: dawa:.

6

1-2 Amaiba:le, ninia asigilai olelesu liligi dawa:ma:ne, bisili olelesu liligi yolesili, mae beba:le hagomodini masunu da defea. Musa: olelesu bai da ninia hamedei hawa: hamobeba:le Gode Ea hou hame dawa:mu, be Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le fawane gaga:su ba:mu. Eno da hanoga fane salasu hou, dunu ilegema:ne ea da:i hodo da:iya lobo ligisisu, bogoi bu wa:legadosu amola eso huluane se imunusa: fofada:su. Amo musa: olelesu bai fawane ninia bu baligiliwane dawa:mu da defea hame.
3 Ninia asigilama:ne gusuba:le masunu da defea. Amola Gode da ninima logo fodosea, ninia da agoane hamomu.

4 Be dunu ilia Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le lalegagui dagoi amo yolesiagai gala, ilia bu sinidigimusa: logo habodane ba:ma:bela:? Ilia da musa: Gode Ea hadigi amo ganodini esalu. Ilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Ea hou dawa:i galu. 5 Ilia da lalegaguiba:le, Gode Ea Sia: da ida:iwane ilia da dawa:i galu. Ilia da Gode Ea Hinadafa Hou dafawane doaga:sea, gasa bagade ba:mu, amo dawa:i galu. 6 Be ilia da dafawaneyale dawa:su hou yolesiagai dagoi. Ilia da fedege agoane, dunu huluane gademusa: ba:ma:ne, Gode Egefe bu bulufalegeiga medole legesa. Amaiba:le, ilia da bu Godema sinidigimusa: oule masunu logo da hamedei agoane ba:sa.

§ **5:6:** Gesami Hea:su 110:4 ** **5:7:** Ma:diu 26:36-46; Maga 14:32-42; Luge 22:39-46 †† **5:12:** 1 Golidia 3:2

7 Gibu da eso bagohame osoboga dabeba:le, osobo da amo hano nawane
amoga ha:i manu amola sagai ouligisu dunu fidisu liligi bagohame heda:sa.
Amaiba:le, Gode da amo osobo hahawane ba:sa. 8 *Be amo osoboga
gaga:nomei amola gagalobo, amo fawane heda:be ba:i galea, osobo da
hamedeiwane liligi agoane ba:sa. Gode da amo osoboga hahawane hame
ba:beba:le, gagabusu aligima:ne hamomusa: amola laluga ulagimusa:
dawa:lala.
9 Be ninia dogolegei na:iyado dunu! Ninia da gasa bagade sia:sa. Be
dilia hou da noga:i ninia da dawa:lala. Dilia gaga:su lalegagui amo defele
hahawane hou dawa:sa, amo ninia dawa:lala. 10 Bai Gode Ea hou da
moloidafa. E da dunu udigili hame wadela:sa. Dilia da noga:le hawa:
hamoi amola Yesu Ea hou lalegagui fi dunu fidisu amola fidilala, amo
hamonanebeba:le, dilia da Ema asigi amo olelei. Gode da amo hou hame
gogolemu. 11 Be ninia bagade hanai da agoane gala. Dilia dafawane
hamoma:beyale dawa:lusu liligi, amo huluane dafawane doaga:ma:ne,
dilia wali amogainini soge wadela:mu eso doaga:sea, ha:giwane amola
hanaiwane Gode Ea hawa: hamonanumu da defea. 12 Dilia hou da
gudu sa:ili, higale hamomu ninia higa:i hodosa. Be ninia hanai da dilia
da dafawaneyale dawa:su dunu amo ilia hou hame yolesibiba:le, Gode
Ea ilegele imunu sia:i liligi huluane laha, amo dunu defele dilia da
hamoma:mu.

Gode Ea Dafawane Imunu Ilegele Sia:i Liligi

13 Gode da A:ibalaha:mema imunu sia:noba, E da dafawane imunusa:
ilegele sia:i. Dunu eno da Gode Ea hou hamedafa baligiba:le, Gode da
Hi Dioba:le dafawane imunusa: ilegele sia:i. 14 †E amane sia:i, “Na dima
ilegele sia:sa! Dia fi da hahawane ba:mu amola dia mano lalelegemu
da bagohamedafa ba:mu. Amo hou Na da dima dafawane imunu!”
15 A:ibalaha:me da hahawane gebewane ouesalebeba:le, Gode Ea imunu
ilegele sia:i liligi lai dagoi. 16 Osobo bagade dunu da dafawane hamomusa:
sia:sea, e da mimogo dunu bagade amo ea hou da hi hou baligisa, amo
ea dioba:le sia:sa. Amasea, dunu eno ilia da ea sia:i liligi amoma sia:ga
gegemu hamedei ba:sa. 17 Gode da Ea ilegele imunu sia:i liligi hamedafa
afadenemusa: dawa:i. E da amo imunu sia:i liligi dafawanedafa imunu
noga:le olelemu dawa:i galu. Amaiba:le, E da Hi Dioba:le, Ea fi dunuma
imunu ilegele sia:i. 18 Amaiba:le, Gode da musa: ilegele imunu sia:i amola
Hi Dioba:le dafawane hamomu sia:i, amo liligi aduna da afadenemu hame
dawa:. Amo ganodini Gode da ogogosu hame dawa:. Amaiba:le, ninia
da Ema madelagiba:le, ninia da hobea misunu dafawane esaloma:beyale
dawa:lusu hou (Gode Ea ninima i liligi), amo dafawaneyale dawa:beba:le
ninia dogo denesisu dawa:.
19 ‡Amo hobea misunu dafawaneesaloma:beyale dawa:lusu da fedege
agoane ninima a:go (dusagai mae masa:ne dioi bagade liligi dusagaiga
la:gi) amo agoane diala. Amo mae muguluma:ne liligi da fedege agoane,
gaga:su abula Debolo Diasu ganodini sone golili sa:ili, Hadigidafa Momei
Sesei amo ganodini la:gi diala. 20 §Yesu Gelesu da ninima bisili Hadigidafa
Momei Sesei amo ganodini golili sa:i dagoi. E da Gobele Salasu Ouligisu
dunu amo Melegisedege ea fi agoane hamoi dagoi.

---

* **6:8:** Mui 3:17-18 † **6:14:** Mui 22:16-17 ‡ **6:19:** Gobele Salasu 16:2 § **6:20:** Gesami Hea:su 110:4

7

Gobele salasu dunu ea dio amo Melegisedege

1 *Amo Melegisedege da Saleme (wali dio da Yelusaleme) moilai bai bagade hina bagade dunu esalu. E da Gode Bagadedafa amo Ea gobele salasu dunu esalu. A:ibalaha:me da hina bagade dunu fi biyaduyale gala fane legele, buhagili manoba, Melegisedege da e yosia:i. E da Gode da A:ibalaha:mema hahawane ima:ne sia:i.
2 Amanoba, A:ibalaha:me ea gegenana liligi lai huluane mogili, nabuane hamone, afadafa Melegisedegema i. (Melegisedege ea dio dawa:loma:ne da "Ida:iwane Ouligisu." Amola e da Saleme moilai bai bagadega ouligisu esalebeba:le, ea dio dawa:loma:ne eno da "Olofosu hina bagade.")
3 Melegisedege ea ame, ea ada amola ea siba fi, bai huluane hame dedeiba:le ninia hame dawa:. E da habogala lalelegei amola habogala bogoi, ninia hame dawa:. E da Gode Eagofe amo ea fedege agoane diala. Ea gobele salasu dunu hawa: hamosu da mae dagole, eso huluane dialalalumu.
4 Amaiba:le, dawa:ma! Melegisedege da mimogo dunu bagade ba:sa. Ninia aowalali eda bagade, A:ibalaha:me, e da gegebeba:le liligi lai amo mogili, nabuane agoane fifili, la:idi afadafa ema i. 5 †Isala:ili fi ganodini, Sema agoane dedei diala. Musa: gobele salasu dunu ea dio amo Lifai amo egaga fi, ilia da ilia fi dunu (amo amola ilia da A:ibalaha:me ea manolali) amoma liligi mogili nabuane agoane fifili, afadafa lamu.
6 Melegisedege da Lifai ea mano hame. Be e da A:ibalaha:me (ema Gode da hahawane dogolegele iasu imunu ilegele sia:i) ema ea liligi mogili, nabuane agoane fifili, afadafa (daide 1/10) lai. 7 Dunu afae da eno dunuma Gode da hahawane ima:ne sia:musa: gasa defele galea, e da mimogo dunu esala. Amola nowa dunu e da ilima iaha, amo dunu da ea hou baligisa, amo ninia noga:le dawa:. 8 Isala:ili fi dunu ilia da gobele salasu dunu (hobea bogomu dunu) ilima liligi mogili, nabuane fifili, la:idi afadafa iaha. Be Gode Sia: Dedei defele, Melegisedege ea hou da fedege agoane, eso huluane esalalalumu dunu da "daide" laha. 9 Amola fedege agoane, A:ibalaha:me da Melegisedegema "daide" iabeba:le, Lifai (amo ea mano da wali "daide" laha) da amo "daide" Melegisedegema i dagoi. 10 Lifai da amo esoga hame lalelegeiba:le, e da fedege agoane, ea aowalali ada A:ibalaha:me amo ea da:i hodo ganodini dialu. Amanoba, A:ibalaha:me da Melegisedege gousa:lalu, "daide" ema i.
11 Gode da Lifai ea mano da gobele salasu dunu hawa: hamomusa: ilegeiba:le, amo baiga E da Sema amo Isala:ili fi ilima i. Be Lifai gobele salasu dunu ilia hawa: hamosu da ida:idafa ba:loba, eno gobele salasu dunu amo da Elane ea mano hame be Melegisedege ea fi dunu agoane ba:su Dunu, amo eno misunu da bai hamedeidafa agoai ba:la:loba. 12 Bai Gode da gobele salasu dunu fi afadenesea, E da Sema amola afadenemu. 13 Amo liligi huluane dedei da ninia Hina Gode Yesu Gelesu Ea hou olelesa. Amola E da fi hisu amo ganodini lalelegei. Ea fi amo ganodini, dunu afae da gobele salasu dunu hawa: hamosu hamedafa hamoi. 14 Yesu Gelesu da Yuda fi amo ganodini lalelegei. Mousese da gobele salasu dunu ilia hou olelelobaa, e da Yuda fi hamedafa sia:i.

Gobele Salasu Dunu Eno, Melegisedege Agoane

* **7:1:** Mui 14:17-20 † **7:5:** Idisu 18:21

15 Amaiba:le ninia wali noga:le ba:sa. Gobele salasu dunu Hisu, Melegisedege agoane, da misi dagoi. 16 Gode da osobo bagade Sema mae dawa:le, be eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu amo ea gasaga, Yesu Gelesu Gobele Salasu dunu ilegei dagoi.
17 ‡Bai Gode Sia: da agoane dedei diala, “Na da Di Gobele Salasu Dunu eso huluane esalalaloma:ne, ilegei dagoi. Di da Melegisedege ea fi gobele salasu dunu agoane ba:mu.” 18 Amaiba:le, musa: Sema da gasa hameba:le amola hamedei agoane ba:beba:le, Gode da amo Sema fadegai dagoi.
19 Bai Mousese ea Sema da liligi afadenene bu ida:iwane hamomusa: hame dawa:i. Be Gode da gaheabolo logo amoga ninia Godema gadenene misunusa: dawa:, amo hahamoi dagoi. 20 Amola Gode da amo gaheabolo Sema, amo Ea Dioba:le dafawane ilegele hamomu sia:i. Osobo bagade dunu ilia da gobele salasu dunu hamomusa:gini, Gode Ea Dioba:le dafawane ilegele hamomu hame sia:i. 21 §Be Gode da Yesu Gobele Salasu Dunu ilegele, E da Hi Dioba:le dafawane hamomu sia:i, amane,

“Hina Gode da Hi Dioba:le dafawane hamomu sia:beba:le,
E da Ea asigi dawa:su hamedafa afadenemu.
Di da Gobele Salasu Dunu eso huluane esalalaloma:ne hamoi dagoi.”

22 Yesu Ea hou da hisuba:le, E da Sema gaheabolo amoma ouligibiba:le, gaheabolo Sema da musa: Sema amo baligisa ninia dawa:.
23 Eno liligi amola da hisu ba:sa. Musa: gobele salasu dunu da bogosu dawa:beba:le, eso huluane hawa: hamonanumu hamedei agoane ba:i. Amaiba:le, gobele salasu dunu bagohame da hawa: hamosu. 24 Be Yesu da mae bogole, eso huluane esalalalusu dawa:. Amaiba:le, E da hame bogomuba:le, Ea Gobele Salasu hawa: hamosu da hamedafa dagomu. 25 Amaiba:le, E da Ea fi dunu fidimusa:, Godema sia:ne gadolalawane eso huluane mae bogole esalalalebeba:le, E da wali amola eso huluane, dunu ilia Ema madelagiba:le Godema mabe dunu, amo dafawane gaga:musa: dawa:.
26 Amaiba:le, ninia fidisu huluanedafa amo hamomusa:, Yesu da Gobele Salasu Ouligisu Dunu defele esala. E da hadigi. Ea hou amo ganodini, ledo o wadela:i hou hamedafa ba:sa. Gode da Yesu wadela:i hou dunu amoga afafane, mu amo baligimusa: lale gadoi dagoi. 27 **E da gobele salasu dunu eno agoane hame. E da musa: gobele salasu dunu defele eso huluane musa: ea wadela:i hou amo gogolema:ne olofosu amola fa:no ea fi dunu ilia wadela:i hou amo gogolema:ne olofosu, amo hamoma:ne gobele salasu hamomusa: da Ema hamedei. Bai E da wadela:i hou hamedafa dawa:. Be E da gobele salasu afadafa fawane, bu eno mae hamoma:ne, Ea da:i hodo gobele salasu agoane i dagoi. 28 Mousese ea Sema dawa:le, osobo bagade dunu (dafasu dawa: dunu) ilia da gobele salasu Ouligisu dunu ilegesa. Be Gode Ea hahawane imunu ilegele sia:i liligi (amo E da Ea Dioba:le dafawane hamomu sia:i), amo da Sema amoga fa:no misi. Amo dawa:le, Gode da Egefedafa amo da ida:iwane logo dibi amoga doaga:i dagoi Dunu, Ema Gobele Salasu Ouligisudafa ilegei dagoi.

8

Yesu - Ninia Gobele Salasu Ouligisudafa

1 *Ninia sia:su bai da agoane diala. Ninia Gobele Salasu Ouligisu Dunu da

‡ **7:17:** Gesami Hea:su 110:4 § **7:21:** Gesami Hea:su 110:4 ** **7:27:** Gobele Salasu 9:7
* **8:1:** Gesami Hea:su 110:1

esala. E da Hadigi Hinadafa Hebene diasu ganodini esala, amo Ea lobodafa
la:ididili fi esala.
2 E da Hadigidafa Momei Sesei, amo da abula diasudafa, dunuga hame
gagui be Hina Gode Hi gagui, amo ganodini E da Gobele Salasu Ouligisu
Dunu hawa: hamonana.
3 Osobo bagade dunu ilia da gobele salasu Ouligisu dunu, ohe fi gobele
salasu Godema imunusa: ilegesa. Amola ninia Gobele Salasu Ouligisu
Dunu da Godema liligi imunu defea. 4 Yesu da osobo bagadega esala
ganiaba, eno gobele salasu dunu da Yu Sema defele gobele salasu ha-
monanebeba:le, Yesu da gobele salasu dunu hamosu hame hamona:noba.
5 †Osobo bagade gobele salasu dunu ilia hawa: hamosu da fedege agoane
Gobele Salasu Dunu hawa: hamosudafa Hebene ganodini hamonanebe
olelesa. Mousese ea hou defele. E da Abula Diasu gagumusa: dawa:laloba,
Gode da amane sia:i "Dawa:ma! Liligi huluane amo Na da goumiba:le
dima olelei, amo mae giadofale defele hamoma!" 6 Be wali, Sema amo
Yesu da Gode amola Ea fi, amo gousa:musa: hamoi amo da siba gousa:su
baligi dagoi. Amo defele, Gobele Salasu Dunu hawa: hamosu amo Gode da
Yesuma i, amo amola da musa: gobele salasu dunu hawa: hamosu baligi
dagoi.
7 Musa: gousa:su Sema da ida:idafa ba:loba, Gode da eno gaheabolo
imunu hamedeiwane ba:la:loba. 8 ‡Be Gode da Ea fi dunu ilia giadofai
hamonanebe ba:i. E da amane sia:i, "Hinadafa da amane sia:sa,
'Eso da misunu, amoga Na da gousa:su Sema eno,
Isala:ili fi dunu amola Yuda fi dunu, Nama gousa:musa: hamomu.
9 Amo gaheabolo gousa:su Sema da musa: Sema
Na da ilia aowalalima hamoi liligi agoai hame ba:mu.
Na da amo esoga, ilia aowalali Idibidi soge yolesimusa: gadili oule asi.
Be musa: gousa:su Sema ilia yolesibiba:le, ili da Na amola yolesi.
10 Be Na da hobea gousa:su Sema gaheabolo
Isala:ili dunu fi ilima imunu amane.
Na Sema Na da ilia asigi dawa:su amo ganodini salimu.
Na da Na Sema ilia dogo da:iya dedemu.
Amasea, Na da ilia Gode esalumu.
Amola ilia da Na fi dunu esalumu.
11 Ilia huluane, dunu fonobahadi amola dunu bagade, da Na dawa:mu.
Amaiba:le, ilia na:iyado amola ilia fi dunu, ilima,
'Hinadafa Ea hou dawa:ma!'
amo sia:mu da bai hamedei ilia agoane ba:mu.
12 Ilia ledo hou Na da gogolema:ne olofomu
amola ilia wadela:i hou Na da gogolemu!' "
13 Gode da Sema gaheabolo imunu sia:beba:le, E da musa: i liligi da hea:i
dagoi olelesa. Hea:i hamoi liligi da gufia:ne gala:iba:le, hedolo mugululi
hamedafa ba:mu.

9

Nodone Sia:ne Gadosu Hou - Osobo Bagadega amola Hebene Ganodini

1 Musa: gousa:su Sema dialebeba:le, Gode Ea fi dunu da nodone sia:ne
gadosu Sema amola dunuga hamoi diasu amo ganodini Godema nodone
sia:ne gadosu. 2 *Ilia Abula diasu amo ea dio Da:bena:gele gagui. Amo

† **8:5:** Gadili Asi 25:40 ‡ **8:8:** Yelemaia 31:31-34 * **9:2:** Gadili Asi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30

Abula diasu da ganodini gaga:iba:le aduna hamoi. La:idi bagade da Hadigi Malei Sesei. Amo ganodini, gamali amola fafai amo da:iya Godema imunu agi ga:gi da ligisi ba:i. 3 †Abula amoga Abula diasu da gaga:i, amo baligili, Hadigidafa Momei Sesei ba:i. 4 ‡Hadigi Momei Sesei midadi, oloda gouliga hamoi amoga ilia gabusiga: liligi, Gode nabima:ne gobesisu, amo ba:i. Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ba:i. Amo da gouliga dedeboi. Amo ganodini, gouli faigelei (amo ganodini ma:na dialebe ba:i), Elane ea dagulu amoga lubi legesu amola igi aduna amoga Sema dedei, huluane dialebe ba:i. 5 §Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ea ga:lu da "Gogolema:ne Olofosu Fisu." Amo da:iya da "selubimi" ilia ougia molole lelu. Amo da Gode da esalebe olelesu. Be wali liligi huluane olelemu da hamedei.

6 **Hou da agoane hamosu ba:i. Gobele salasu dunu ilia da eso huluane Hadigi Malei Sesei amo ganodini hawa: hamomusa: ahoa. 7 ††Be gobele salasu Ouligisu dunu hi fawane da Hadigidafa Momei Sesei ganodini, ode amoga eso afadafa fawane golili daha. E da amo ganodini maga:me gaguli ahoa. Amo e da hi wadela:i hou amola ea fi dunu ilia wadela:i hou ili hame dawa:beba:le hamoi, amo Gode da gogolema:ne olofoma:ne, Godema dabe agoane iaha.

8 Gode Ea A:silibu da amo hou ganodini, ninima fedege agoane olelesa. Hadigi Malei Sesei da lelebeba:le, ninia da Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini golili sa:imu da hamedeiwane ba:sa. 9 Amo da wali eso hou fedege olelesa. Bai gobele salasu liligi amola ohe fi medole gobele iasu, amo Godema i, amo da nodone sia:ne gadosu dunu ea dogo moloidafa hahamomu hamedei ba:sa. 10 Bai amo gobele salasu hou da ha:i manu, hano amola dodofesu hou, amo fawane olelesa. Ilia da dabua Sema fawane. Gode Ea gaheabolo gousa:su Sema olelebeba:le, amo hea dabuagado liligi da Gode Ea hou olelelalu amogainini E da gaheabolo hou ilegesa. 11 Be Gelesu da Gobele Salasu Ouligisu Dunu amo waha noga:i ba:su liligi ouligimusa: misi dagoi. Abula diasu amo ganodini E da hawa: hamonana, amo da musa: abula diasu baligi dagoi. Amo da dunuga hamoi liligi amola osobo bagade liligi hame. 12 Gelesu da abula diasu golili sa:ili, Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini asili, E goudi amola bulamagau, amo ilia maga:me gobele salimusa: hame gaguli asi. Be Hi maga:me ganodini gaguli asili, ninima eso huluane esalalalumusa:, gaga:su hamoi dagoi. 13 ‡‡Dunu da goudi amola bulamagau, amo ilia maga:me amola bulamagau mano laluga nei amo ea nasubu, ledo hamoi dunuma fogaga:gala:sa. Amo hou da ilia ledo dodofesa fedege agoane olelesa. 14 Amo hou da dafawaneba:le, Gelesu Ea maga:me da baligiliwane ledo dodofesa, amo ninia dawa:. E da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu A:silibu amo Ea gasaga, Hi da:i hodo gobele salasu ida:iwanedafa, Godema i dagoi. Ninia Esalalala Godema hawa: hamoma:ne, Yesu Gelesu Ea maga:me da ninia asigi dawa:su noga:le dodofemusa: dawa:. Amaiba:le, ninia hamedei osobo bagade dodofesu hou bu hame dawa:mu.

15 Amaiba:le, dunu amo Gode da ilima misa:ne sia:i, ilia Gode Ea esalalalumu hahawane imunu sia:i liligi lama:ne, Gelesu da Gaheabolo Gousa:su Sema amoma Ouligisu Dunu esala. Dunu afae da bogoiba:le,

---

† **9:3:** Gadili Asi 26:31-33 ‡ **9:4:** Gadili Asi 30:1-6, 25:10-16,25:16 16:33; Idisu 17:8-10; Mousese ea Malasu 10:3-5 § **9:5:** Gadili Asi 25:18-22 (Baibo Buga Olelesu No. 69) ** **9:6:** Idisu 18:2-6 †† **9:7:** Gobele Salasu 16:2-34 ‡‡ **9:13:** Gobele Salasu 16:15-16; Idisu 19:9, 17-19

dunu eno ilia musa: Sema amoga ouligibiba:le wadela:le hamoi, amo hou gogolema:ne olofoi dagoi ba:sa.
16 Be osobo bagade dunu da bogosea, ea fi dunu da ea liligi amola muni lamusa: dawa:sea, ilia fofada:nanu, “A! Amo dunu da dafawane bogoidafa!” 17 Amalalu, nana liligi lamu. Be dunu da esalea, e bogosea ea nana liligi lamu dunu da ilegei, be lamu da hamedei. E da bogobeba:le fawane, ilia amo liligi lamu. 18 Amaiba:le, musa: gousa:su Sema da maga:me asiba:le fawane, defele ba:i. 19 §§Mousese da hidadea dunu huluane nabima:ne, Sema huluane Sema Buga ganodini dedei, amo olelei. Amalalu, e da goudi amola bulamagau, amo ilia maga:me lale, amoma hano gilisili, e da “hisobe” ifa lubi amola yoi wulo, amoga Sema buga amola ea fi dunu huluane, ilima maga:me fogaga:gala:su. 20 E amane sia:i, “Amo maga:me da gousa:su Sema amo Gode da dilima nabawane hamoma:ne sia:i liligi, amo da dafawane olelema:ne ilegei hamosa!”
21 ***Amo hou defele, Mousese da Abula diasu amola amo ganodini liligi huluane, amo da:iya maga:me fogaga:gala:su. 22 †††Sema ganodini, ledo liligi huluane da maga:mega dodofeiba:le, ledo hame ba:sa. Maga:me da sogadigiba:le fawane, Gode da wadela:i hou gogolema:ne olofosa.

Gelesu da Bogoiba:le, Wadela:i Hou Fadegai Dagoi

23 Amo liligi da Hebene ganodini liligi amo fedege agoane diala. Amo liligi da ohe fi ilia maga:mega dodofei ba:i. Be Hebene ganodini gobele salasu hamoma:ne, Gode da amo hou baligi hou ba:musa: dawa:i. 24 Gelesu da dunu loboga hamoi Hadigi Malei Sesei amo da Hebene liligi fedege agoane, amo ganodini hame golili sa:i. E da Hebenedafa amo ganodini golili sa:i. Amo ganodini E da nini fidima:ne Godema sia:ne gadosa lela. 25 Ode huluane amoga, Yu gobele salasu Ouligisu dunu da Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini bulamagau o sibi amo ea maga:me gaguli ahoa. Be Yesu Gelesu da Ea da:i hodo imunusa:, ode bagohame amoga hame asi. 26 Amane hamoi ganiaba, E da osobo bagade hahamoi eso hemone, amogainini wali, amo ode huluane E da se nabasu eso bagohame amoga nabala:loba. Be wali, soge wadela:mu eso gadeneiba:le, E afadafa fawane, Ea da:i hodo gobele salasu agoane wadela:i hou fadegamusa:, misi dagoi. 27 Dunu huluane afae afae da afae bogole, Gode Ea midadi fofada:musa: lelumu. 28 ‡‡‡Amo defele, Gode da Gelesu afadafa fawane gobele salasu agoane, dunu bagohame ilia wadela:i hou fadegamusa: asunasi. Gelesu da bu misunu galebe. Wadela:i hou fadegamusa: hame. Be Ea da dunu amo da E bu misunu ouesalebe, ilima gaga:sudafa ima:ne bu misunu.

10

1 Yu Sema da dafawane noga:i liligi hobea misunu liligi, amo fedege agoane gala. Be amo fedege da misunu noga:i liligi fonobahadi fawane olelesa. Yu Sema amo ganodini, ilia mae helefili, ode huluane amoga gobele salasu defele hamonana. Amaiba:le, Sema gobele salasu hou da Godema mabe dunu ilia hou hahamomudafa hamedei agoane ba:sa.
2 Musa:, Godema sia:ne gadosu dunu da ilia wadela:i hou dafawane dodofei dagoi ba:loba, ilia da hame gogosia:iba:le, gobele salasu hou yolesila:loba.

---

§§ **9:19:** Gadili Asi 24:6-8 *** **9:21:** Gobele Salasu 8:15 ††† **9:22:** Gobele Salasu 17:11
‡‡‡ **9:28:** Aisaia 53:12

3 Be gobele salasu hou da ode huluane hamobeba:le, dunu ilia da wadela:i
hou hamonana amo olelesa.
4 Bulamagau amola goudi, amo ilia maga:me da wadela:i hou fadega-
musa: hamedeiwane ba:sa. 5 *Amaiba:le, Yesu Gelesu da osobo bagadega
misusa: momogele esaloba, E da Godema amane sia:i,
"Di da gobele salasu hou amola gobele salasu liligi ba:mu hame
hanasa.
Be Di da da:i hodo momagele, Nama i.
6 Be Di da bulamagau amola sibi
wadela:i hou fadegama:ne oloda da:iya susugabo gobei,
amo hahawane hame ba:sa.
7 Amalalu, Na amane sia:i,
'Sema Buga ganodini Na hou olelemusa: dedei,
amo defele, Gode, Na da Dia hanai hamomusa:, Na da wea!' "
8 E degabo amane sia:i, "Di da gobele salasu liligi amola ohe fi oloda
da:iya wadela:i hou fadegamusa: gobei amo hame hanai amola hahawane
hame ba:sa!" Amo gobele salasu liligi da Sema defele hamosa, be Gode da
amo higasa, Gelesu da sia:i dagoi.
9 Amalalu, E amane sia:i, "Gode! Na da Dia hanai hamomusa:, Na da
misi goea!" Amaiba:le, Gode da musa: gobele salasu hou huluane yolesili,
Gelesu Ea gobele salasu hou fawane ba:sa. 10 Yesu Gelesu da Gode Ea hanai
hou hamobeba:le, E da Ea da:i hodo gobele salasu agoane afadafa fawane
bu mae hamoma:ne i. Amaiba:le, ninia huluane wadela:i hou dodofei
dagoi ba:sa. 11 †Yu gobele salasu dunu huluane da eso huluane hawa:
hamonana. Gobele salasu hou afadafa ilia da eso bagohame mae yolesili
hamonana. Be amo gobele salasu hou da wadela:i hou fadegamusa: hame
dawa:. 12 ‡Be Gelesu da gobele salasu afadafa, amo da wadela:i hou bu
hamedafa ba:ma:ne, hamonanu, Gode Ea afodafa fi. 13 E da wali, Gode Ea
ha lai dunu huluane Ea emo haguduga ligisimusa: ouesala. 14 Amaiba:le, E
da gobele salasu afadafa fawane hamobeba:le, Ema dafawaneyale dawa:su
dunu huluane ilia wadela:i hou Ea maga:mega dodofei dagoi. Amo dunu
da eso huluane esalalaloma:ne, E da ili afadenene, moloidafa hamoi dagoi.
15 Gode Ea A:silibu Hadigidafa da ninima Ba:su Dunu agoane.
16 §E da degabo amane sia:sa, "Hina Gode da amane sia:sa,
'Gaheabolo Gousa:su amo Na da Na Isala:ili fi ilima hamomu
da agoane ba:mu.
Na da Na sema ilia da:i hodo ganodini salimu,
amola Na Sema ilia dogo da:iya dedemu.' "
17 **Amalalu Gode Ea A:silibu da bu amane sia:sa, "Na da ilia ledo amola
wadela:i hou hamoi, amo Na da bu hame dawa:mu!"
18 Amaiba:le, Gode da wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoiba:le,
wadela:i hou fadegama:ne gobele salasu hou bu hamomu da bai hame
gala.

Ninia Godema Gadenena Misunu da Defea

19 Amaiba:le, na fi dunu! Wali Yesu Ea maga:me da asiba:le, ninia
Hadigidafa Momei Sesei logo da doasi dagoi. Amaiba:le, ninia halegale-
wane ganodini golili sa:imu da defea. 20 Gelesu da Gode gadenene misa:ne,

---

* **10:5:** Gesami Hea:su 40:6-8 † **10:11:** Gadili Asi 29:38 ‡ **10:12:** Gesami Hea:su 110:1
§ **10:16:** Yelemaia 31:33 ** **10:17:** Yelemaia 31:34

ninima logo gaheabolo doasi dagoi. Ninia ga:su abula baligili, Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini masusa: dawa:. Ga:su abula da fedege agoane Yesu Ea da:i hodo.
21 Ninia Gobele Salasu Ouligisu Dunu bagade amo da Gode Ea Diasu ouligisa. Amo da Yesu Gelesu.
22 ††Amaiba:le, ninia mae ogogole, Yesu Ea hou moloiwane lalegaguli, ninia asigi dawa:su dodofei dagole, ninia dogo bu hadigi hamone, nini da:i hodo hano ida:iwane amoga dodofei dagole, Godema gadenena misunu da defea. 23 Gode da Ea imunu sia:i dafawane hamomu, amo ninia dafawaneyale dawa:beba:le, ninia hobea misunu esaloma:beyale dawa:lusu hou gasawane gagumu da defea. 24 Ninia dunu eno dunu enoma asigiba:le, hou ida:iwane hamomusa:gini, dunu eno dunu enoma fidimu da defea. 25 Mogili ilia gilisisu hou yolesi dagoi. Be ninia agoane hamomu da defea hame. Be Hina Gode Yesu Gelesu Ea bu misunu eso da gadenene manebeba:le, ninia baligiliwane dunu eno dunu eno dogo denesimu da defea.
26 Be ninia dafawane sia: nabalu, bu mae dawa:le udigili wadela:i hou hamonanea, ninia eno wadela:i hou fadegamusa: gobele salasu ba:mu da hamedei. 27 ‡‡Be amai hamonanea, dunu ilia beda:iwane Gode Ea fofada:mu amola lalu bagade dabe amo Godema ha lai dunu ilia ba:sa, amo fawane ouesalumusa: dawa:. 28 §§Dunu afae da Mousese ea Sema hame nabaloba, ilia da ema fofada:su. Ba:su dunu aduna o udiana ilia sia: nababeba:le, ilia amo dunu mae gogolema:ne olofole medole legesu.
29 ***Amaiba:le, dunu da Gode Egefedafa higasea amola e da maga:me amoga Gode Ea gousa:su Sema hamone, wadela:i hou dodofei, amo da hamedei liligi e dawa:sea, e da Gode Ea A:silibu (amo da Gode Ea hahawane dogolegele iasu) Ema gadesa, amo dunu da se dabe iasu baligiliwane ba:mu. 30 †††Gode da amane sia:i, “Nisu da dabemu, Na da dabe imunu!” E da eno amane sia:i, “Hinadafa da Ea fi dunuma fofada:mu!”
31 Esalalala Gode da se dabe iasu ima:ne, osobo bagade dunu Ea lobo ganodini gagusia, amo da baligiliwane beda:su liligi.
32 Dilia musa: Gode Ea hou lalegagui eso bu dawa:ma. Amo esoga, dilia Gode Ea hadigi ba:i dagoiba:le, dilia se bagade nabaloba hame dafai.
33 Dunu eno ba:ma:ne, eno dunu ilia dili fasu amola dilima gadesu. Eso enoga, ilia da dili fi dunuma agoane hamonoba, dilia da dili fi dunu fidima:ne ilima gilisimusa: amola gaga:musa: dawa:i. 34 Dilia da se iasu diasu hawa: hamosu dunu ilia se nabasu, gilisili se nabasu. Eno dunu da dili liligi gasawane fedele gagulaligiloba, dilia da mae dawa:le hahawane ba:i. Dilia da liligi ida:iwane galu amo eso huluane dialalalumu liligi gagui dagoi, amo dawa:beba:le, hahawane ba:i. 35 Amaiba:le, dilia da hobea bidi ida:iwane lamuba:le, dogo denisisu hou mae yolesiagama. 36 Dilia Gode Ea hanai hamoma:ne amola Ea hahawane imunu ilegele sia:i liligi lama:ne, mae ougili hahawane mae yolesili ouesaloma. 37 ‡‡‡Gode Sia: da agoane dedei diala,

“Fonobahadi ouesalu,
misunu Dunu da misunu.

---

†† **10:22:** Gobele Salasu 8:30; Isigiele 36:25 ‡‡ **10:27:** Aisaia 26:11 §§ **10:28:** Mousese ea Malasu 17:6, 19:15 *** **10:29:** Gadili Asi 24:8 ††† **10:30:** Mousese ea Malasu 32:35-36 ‡‡‡ **10:37:** Haba:gage 2:3-4

E masea, hedolowane doaga:mu.
38 Be Na moloidafa hamoi fi dunu da dafawaneyale dawa:beba:le,
esalalalumu.
Be afae afae da sinidigili, Na hou yolesisia,
Na da ilima hahawane hame ganumu!”
39 Be ninia da bu sinidigili gaga:su yolesimu hame dawa:. Be ninia da
dafawaneyale dawa:beba:le, Gode Ea gaga:su lai dagoi.

11

Dafawaneyale Dawa:be Lalegagusu Hou

1 Dafawaneyale dawa:su hou da agoaiwane gala. Ninia da hobea
misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu da dafawane misunu ninia
dafawaneyale dawa:be amola siga hame ba:su liligi ninia dafawaneyale
dawa:be. 2 Siba fi dunu mogili da amo dafawaneyale dawa:su hou
lalegaguiba:le, Gode da ilima hahawane galu. 3 *Gode da Ea Sia: (amo
da hame ba:su liligi) amoga E da osobo bagade, mu amola liligi huluane
(amo da siga ba:su liligi), amo hahamoi. Ninia da dafawaneyale dawa:su
hou lalegaguiba:le amo dawa:.

Ga:ine amola A:ibele

4 †A:ibele da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, gobele salasu
liligi amo da Ga:ine ea iasu baligi, Godema i. Ea dafawaneyale dawa:su hou
ba:beba:le, Gode da ea iasu hahawane ba:beba:le, E da A:ibele, moloidafa
hamoi dunu ba:i. A:ibele da hemonega bogoi dagoi, be ea dafawaneyale
dawa:su hou da wali eso ninima olelesu liligi gala.

Inoge

5 ‡Inoge da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, e da mae bogole,
dunu mae ba:ma:ne, Gode da e muagado lale gadoi. Gode Sia: da agoane
dedei diala, “Gode da Inoge ea hou hahawane ba:lalu, Hebene sogega
lale gadoi.” 6 Gode da dunu amo da dafawaneyale dawa:su hou hame
lalegagusia, hahawane ba:mu hamedei ba:sa. Nowa dunu da Godema
misusa: dawa:sea, e da Gode da esala amola nowa da Gode Ea hou hogoi
helesea, Gode E da ema bidi imunu, amo dafawaneyale dawa:beba:le
fawane Godema doaga:mu logo ba:mu.

Nowa:

7 §Nowa: da dafawaneyale dawa:beba:le, e da Gode Ea sisasu amo hobea
misunu siga hame ba:su hou, amo nabi. E da Gode sia: nababeba:le,
dusagai hamone, e amola ea sosogo fi gaga:i dagoi ba:i. Amaiba:le, osobo
bagade fi dunu huluane ilia fofada:nanu, bogosu dabe iasu lai. Be Gode
da Nowa: ea dafawaneyale dawa:su hou ba:beba:le, amo dunu afadenene
bu moloidafa hamoi ba:i.

A:ibalaha:me

8 **A:ibalaha:me da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, soge
amo da Gode da ema imunu ilegele sia:i amola amoga doaga:musa:
gadili masa:ne sia:i, e da Gode Ea sia: nabawane hamoi. E da ea
soge yolesili, soge amo e da hame dawa:i soge, amoga doaga:musa: asi.
9 ††E dafawaneyale dawa:beba:le, ga fi dunu agoane, soge amo Gode da
ema hobea imunu ilegele sia:i, amo ganodini esalu. E da abula diasu

---

* **11:3:** Mui 1:1; Gesami Hea:su 33:6, 33:9; Yone 1:3 † **11:4:** Mui 4:3-10 ‡ **11:5:** Mui 5:21-24
§ **11:7:** Mui 6:13-22 ** **11:8:** Mui 12:1-5 †† **11:9:** Mui 35:27

ganodini esalu. Ea mano, Aisage amola Ya:igobe, da Gode Ea hahawane
dogolegele iasu lai dagoi. Ela amolawane da abula diasu ganodini esalu.
10 A:ibalaha:me da moilai bai bagade amo Gode da hahamoi, hamedafa
mugulumu moilai, amo ganodini esalumusa: e da ouesalebeba:le, gadili
asili, abula diasu ganodini esalu.
11 ‡‡A:ibalaha:me da mano hamomu hamedene da:i hamoi amola Sela da
da:i hamoiba:le, mano lalelegemu hamedei ba:i. Be A:ibalaha:me da Gode
da ema imunu ilegele sia:i dafawaneyale dawa:beba:le, e da mano hamoi
dagoi. 12 §§A:ibalaha:me ea bogomu da gadenene ba:i. Be amo dunu egaga
fi misi dunu ilia da gasumuni idi defele amola wayabo bagade bega: sa:i
idi (idimu hame gala), defele ba:sa.
13 ***Amo dunu huluane da dafawaneyale dawa:su lalegaguiwane bogoi.
Ilia da Gode Ea imunu ilegele sia:i liligi hame ba:i. Be fedege agoane, ilia
amo liligi sedagaga manebe ba:i. Ba:beba:le, ilia hahawane ba:i. Ilia da
ga fi dunu agoane, osobo bagadega ahoanebe, dunu huluane nabima:ne
sia:su.
14 Agoaiwane sia:su dunu da ilia sogedafa amoga fimusa: hogosa, amo
noga:le olelesa. 15 Ilia yolesi soge amoga bu sinidigimu logo hanaiwane
ba:sa:besa:le, ilia soge yolesi amo bu hame dawa:lalu. 16 Be ilia da
baligili noga:i soge hogosu, amo Hebene soge. Amaiba:le, Gode da ilima
esaloma:ne moilai bai bagade hahamoi dagoiba:le, ilia da Ema “Ninia
Gode” dio asuliba:le, Gode da hame gogosiasa.

Gode Ea Fidafa Dunu da Adoba:su Ba:beba:le Hame Dafai.

Bai ilia hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu
dafawaneyale dawa:i.
17 †††A:ibalaha:me da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, Gode
da ema adoba:su oleleloba, e da eagofe Aisage gobele salasu Godema
imunusa: dawa:i galu. Gode da A:ibalaha:mema fawane hobea imunu
ilegele sia:i, be e da mae hihini ea mano Godema imunusa: dawa:i galu.
18 ‡‡‡Gode da musa: ema sia:i galu, “Aisage ea mano lalelegemuba:le,
digaga fi amo Na dima imunu ilegele sia:i defele da bagade ba:mu.” 19 Gode
da Aisage ea bogoi bu wa:legadolesimusa: defele esala, amo A:ibalaha:me
da dafawaneyale dawa:i. Amaiba:le, e da fedege agoane, Aisage bogole,
bu ea mano esaloma:ne wa:legadoi, amo ba:i.
20 §§§Aisage da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, e da Ya:igobe
amola Iso elama Gode da hobea elama hahawane imunu ilegele sia:i.
21 *Ya:igobe da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, ea bogomu
gadenenoba, e da Yousefe ea mano elama, ela da Gode Ea hahawane
imunu hou ba:mu sia:i. E da ea daguluga ili, Godema nodone sia:ne gadoi.
22 †Yousefe da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, ea bogomu
gadenenoba, e da Isala:ili dunu da Idibidi yolesili ga masunu sia:i amola
ea gasa gaguli masa:ne sia:i.
23 ‡Mousese ea ame amola ada, da dafawaneyale dawa:beba:le, Mousese
da lalelegeloba, ela da oubi udiana amoga e wamolegei. E da mano
noga:idafa ela ba:beba:le, ela mae beda:iwane Felou ea sema hame nabi.

---

‡‡ **11:11:** Mui 18:11-14, 21:2 §§ **11:12:** Mui 15:5, 22:17, 32:12 *** **11:13:** Mui 23:4; 1 Hou Olelesu 29:15; Gesami Hea:su 39:12 ††† **11:17:** Mui 22:1-14 ‡‡‡ **11:18:** Mui 21:12 §§§ **11:20:** Mui 27:27-29, 39-40 * **11:21:** Mui 47:31-48:20 † **11:22:** Mui 50:24-25; Gadili Asi 13:19 ‡ **11:23:** Gadili Asi 2:2, 1:22

24 §Mousese da dafawaneyale dawa:beba:le, e da asigilabeba:le, e da Felou idiwi amo ea fofoi mano esalumu higa:i. 25 E da eso bagahame wadela:i hou amo ganodini esalumu higa:iba:le, Gode Ea fi dunu defele gilisili se nabimu hanai galu. 26 E da Gode Ea hobea imunu bidi dawa:beba:le, e da Idibidi muni amola liligi ida:iwane mae dawa:le, Gelesu Ea hawa: hamomuba:le se nabasu da baligili hou ida:iwane dawa:i galu.
27 **Mousese da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, e da Idibidi hina bagade ea ougi hou amoba:le mae beda:ne, Idibidi soge yolesili asi. E da fedege agoane, siga hame ba:su Gode amo ba:beba:le, hame beba:i.
28 ††E da dafawaneyale dawa:beba:le, Baligisu Lolo Nasu hemoi. Ea sia:beba:le, Bogosu A:igele da Isala:ili magobo dunu mano mae medole legema:ne, Isala:ili dunu da ilia logoga sibi maga:me fogaga:la:i.
29 ‡‡Isala:ili dunu da dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da Maga:me Hano ganodini hafoga:iba:le, degesu logo hamoi. Amoga, ilia da hahawane degei dagoi. Be Idibidi dunu da degemusa: dawa:beba:le, huluane hanoga na dagoi ba:i.
30 §§Isala:ili dunu da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, ili da Yeligou moilai bai bagade eso fesuale sisiga:le mogodigili, Yeligou gagoi da mugululi sa:i dagoi.
31 ***Aie heda:i uda La:ihabe da dafawaneyale dawa:beba:le, Isala:ili desega misi dunu aowale, wamolegei. Amaiba:le, Gode Ea hou hame nabasu dunu da bogogia:loba, e da hame bogoi.
32 †††Be bu sia:mu da hamedei. Olelemu da hamedeiba:le, na da Gidione, Bala:ge, Sa:masane, Yefeda, Da:ibidi, Sa:miuele amola balofede dunu, amo ilia hou hame olelemu. 33 ‡‡‡Be ilia da dafawaneyale dawa:beba:le, soge fi bagade amoga gegenanu, hasalasu. Ilia hou ida:iwane hamobeba:le, Gode Ea imunu ilegele sia:i liligi afae afae lai. Ilia gasonasu laione wa:me ilia lafi ga:si. 34 §§§Ilia lalu bagade haba:dosu. Dunu da ili gobiheiga medomusa: dawa:loba, ilia hobea:i. Ilia da gasa hame ba:i, be bu afadenene gasa bagade hamoi. Ilia gegesu ganodini gasa bagade ba:su. Ilia ga fi dunu ilia gegesu dunu fane legei.
35 *Dafawaneyale dawa:beba:le, uda da ilia fi dunu bogoi amo uhini wa:legadoi ba:i. Eno, ilia da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusudafa lamu hanaiba:le, ilia se iasu diasu logo doasi ba:loba hame hobea:i. Be dunu ilima se iawane medole legei, amo ilia hame higa:i. 36 †Mogili, eno dunu da ilima gadesu amola fasu. Dunu eno da mogili sia:inega la:gili, se iasu diasu ganodini sali.
37 ‡Mogili, dunu eno da igiga medoi. Mogili ilia soga mogoa hedofasu. Mogili ilia gobihei bagade amoga medole legei. Ilia da:i nabadowane, sibi o goudi amo ea gadofo houga:i amo fawane salawane, hame gaguiwane, se nabawane, enoga fasawane, udigili ahoanu. 38 Ilia da noga:le hamobeba:le, osobo bagade da ilia amo ganodini esaloma:ne defele hame ba:sa. Ilia ga fi

---

§ **11:24:** Gadili Asi 2:10-12 ** **11:27:** Gadili Asi 2:15 †† **11:28:** Gadili Asi 12:21-30 ‡‡ **11:29:** Gadili Asi 14:21-31 §§ **11:30:** Yosiua 6:12-21 *** **11:31:** Yosiua 6:22-25, 2:1-21 ††† **11:32:** Bisisu 6:11-8:32, 4:6-5:31, 13:2-16:31, 11:1-12:7; 1 Sa:miuele 16:1-1 Hina bagade 2:11; 1 Sa:miuele 1:1-25:1 ‡‡‡ **11:33:** Da:niele 6:1-27 §§§ **11:34:** Da:niele 3:1-30 * **11:35:** 1 Hina bagade 17:17-24; 2 Hina bagade 4:25-37 † **11:36:** 1 Hina bagade 22:26-27; 2 Hou Olelesu 18:25-26; Yelemaia 20:2, 37:15, 38:6 ‡ **11:37:** 2 Hou Olelesu 24:21

dunu agoane, udigili gele gelabo amola uli dogoi amo ganodini golaiwane udigili ahoanu.

39 Ilia da dafawaneyale dawa:su hou lalegaguiba:le, mae dafane, ilia hou da ida:iwane ba:su. Be ilia da Gode Ea dafawane imunu ilegele sia:i liligi hame lai. 40 Bai Gode da baligiliwane ninima imunusa:, amola ilia amola ninia, gilisili moloidafa E da hamomusa: dawa:beba:le, ilia da amo imunu ilegele sia:i liligi hame ba:i.

12

Ninia Ada Gode

1 Be amo dunu bagohame da ninima Gode Ea hou ba:su dunu esala. Amaiba:le, ninia da ilia hou defele, logo ga:su liligi huluane amola wadela:i hou amo da hedolowane nini bu la:gisa, amo huluane fadegamu da defea. Ninia hehenasu amo Gode da ninima olelei, amo mae yolesili ha:giwane hehenamu da defea. 2 Ninia mae beba:le, Yesu (ninia dafawaneyale dawa:su hou muni hemosu amola dagosu Ouligisu Dunu) amo fawane ba:mu da defea. E da bulufalegeiga bogomu dawa:beba:le, Ea hou hame yolesi. Be E da hahawane hou amoga doaga:musa: dawa:beba:le, bulufalegeiga bogomuba:le gogosiasu hou mae dawa:le, E da wali Gode Ea Hinadafa Fisu afodafa la:ididili fisa. 3 Ea se nabasu dawa:ma! Wadela:i hamosu dunu da Ema nimiwane ha lai. Amaiba:le, dilia da da:i dioiba:le, dafawaneyale dawa:su hou yolesimu da defea hame. 4 Dilia da wadela:i hou amoma gegenana. Be amoga dilia da hame medole legei ba:sa. 5 *Gode da ninima dogo denesima:ne “Na mano!” sia:sa. Dilia da amo sia: gogoleila:?

E da amane sia:sa,
“Na mano! Hina Gode da dima dia hou hahamoma:ne sia:sea,
Ea sia: nabima! E da dima gagabole sia:sea, mae da:i dioma!

6 Bai Hina Gode da Ea dogolegei mano huluanema ilia hou hahamoma:ne sia:sa.

Nowama E da ‘Na mano’ sia:sa,
E da dawa:digima:ne se dabe iasu iaha!”

7 Dilia da se iasu nabasea, amo da ada ea hou agoane dilima maha dawa:beba:le, mae da:i dioma. Bai amo se nabasu da Gode da dili da Ea mano dawa:beba:le, agoane hamosa. Osobo bagade ada huluane da ilia manoma dawa:digima:ne se iasu iaha. 8 Be dilia Gode Ea mano huluane amo defele ilia dawa:digima:ne se iasu laha hame ba:sea, amo dilia da manodafa hame be fa mano fawane esala olelesa. 9 Ninia osobo bagade ada da ninima se iasu iabeba:le, ninia bu beda:iwane ilima nodoi. Amaiba:le, ninia A:silibu Adadafa, Ema baligiliwane nabasu hou hamone, esalalalumu da defea.

10 Ninia osobo bagade ada, ilia hanaiba:le, eso bagahame amoga ninima se iasu. Be Gode da nini fidima:ne, nini Ea hadigi gilisili lama:ne, dawa:digima:ne se iasu iaha.

11 Ninia Gode Ea se iasu labeba:le, amo esoga hahawane hame gala, se naba. Be fa:no, amo se dabe iasu amoga ninia hou bu hahamoiba:le, hou ida:iwane bu lai dagoiba:le, ninia moloidafa olofosu hou bu fage agoane legelalu, Gode Ea se iasu bidi noga:i ba:mu.

Fada:i Sia: amola Sisasu Sia:,

* **12:5:** Yoube 5:17; Malasu 3:11-12

12 †Amaiba:le, dilia lobo gaguia gadoma:ne amola dilia muguni yagugui gasa lama:ne, dogo denesima! 13 ‡Fedege agoane, emo gasuga:igi dunu da mae dafane hahawane uhinisima:ne, logo moloidafa amoga fawane masa.

14 Dunu huluanema olofosu hamoma:ne hogoi helema. Hadigi hame hamoi dunu da Hina Gode hamedafa ba:mu, amo dawa:beba:le, eso huluane hadigi hou hogoma.

15 §Dilia Gode Ea hahawane dogolegele iasu yolesili, beba:sa:besa:le, dawa:ma! Dunu afae da gamogai gisi agoane heda:le, bagadewane wili gala:le, dunu eno ilia hou wadela:mu da defea hame galebe. 16 **Dunu afae da wadela:i uda lasu hou o Iso agoane, a:silibu hou mae dawa:le, ha:i manu afadafa fawane hanaiba:le ea ada hobea magobo manoma nana imunu liligi huluane bidi lai dagoi, agoaiwane maedafa hamoma! 17 ††Iso da fa:no ea ada magobo manoma imunu nana liligi bu lamusa: dawa:i galu. E da dinanu, amo logo hogoi helele, be ea hou bu sinidigimusa: hamedei ba:beba:le, logo ga:si dagoi ba:i. 18 ‡‡Dilia da Isala:ili fi dunu defele, liligi gaguli ba:su dawa: liligi, amo Sainai Goumi laluga bagade nenanu, gasi bagade amola gulu bagebe alaloyo ganodini hamonanu, amo goumiga hame doaga:i. 19 Ilia da dalabede sia: amola sia:dafa nabi. Ilia amo sia: nabaloba, beda:iba:le bu mae nabima:ne ha:giwane edegei. 20 §§Bai ilia da sia: amo, “Dunu o ohe fi o eno liligi da goumi digili ba:sea fawane, ilia igiga medole legei dagoi ba:mu!” Ilia da amo sia:iba:le beda:ne, nabimu higa:i galu. 21 ***Ba:su liligi da bogomuwane beda:ma:ne agoai galebe. Amaiba:le, Mousese da hi beda:iba:le amane sia:i, “Na da bagadewane beda:iba:le, yagugusa!”

22 Be dilia da Saione Goumi amola Esalebe Gode Ea Moilai Bai Bagade amo Hebene ganodini gagui Yelusaleme (amo ganodini a:igele dunu osea:idafa esalebe ba:sa), amoga doaga:i dagoi. 23 Dilia da Gode Ea degabo lalelegei mano amo ilia dio da Hebene ganodini dedei, amo ilia hahawane gilisisuma doaga:i dagoi. Dilia da Gode, amo da fifi asi gala dunu huluanema Fofada:su gala, amola noga:i dunu amo ilia a:silibu Gode da afadenene moloidafa hamoi dagoi, ilima doaga:i dagoi. 24 †††Dilia da Yesu, amo da gaheabolo Gousa:su Sema hahamoi dagoi, amola maga:me fogaga:gala:i, amo Ea imunu liligi da A:ibele ea maga:me amo imunu hou baligisa, amoma doaga:i dagoi.

25 ‡‡‡Amaiba:le, dawa:ma! Sia:su dunu Ea sia: nabima:ne mae higama. Nowa da sisasu dunu e da osobo bagadega Gode sia:i liligi olelei, amo hame nabaloba, e da hobeale masunu logo hame ba:i. Amaiba:le, ninia Sisasu Dunu amo da Hebene amoga sia:sea, amo hame nabasea, hobeale masunu logo hamedafa ba:mu. 26 §§§Sisasu Dunu da musa: Ea sia:ga osobo bagade fawane ugugui. Be E da hobea hamoma:ne, amane sia:i, “Na da bu afadafa fawane eno, osobo bagade amola mu ugugumu!” 27 E da “afadafa eno” sia:beba:le, amo hahamoi liligi da uguguli, mugululi, hamedafa ba:mu, amo ninia noga:le dawa:. Be hame mugulumu dialumu liligi da amaiwane dialumu.

---

† **12:12:** Aisaia 35:3 ‡ **12:13:** Malasu 4:26 § **12:15:** Mousese ea Malasu 29:18 ** **12:16:** Mui 25:29-34 †† **12:17:** Mui 27:30-40 ‡‡ **12:18:** Gadili Asi 19:16-22, 20:18-21; Mousese ea Malasu 4:11-12, 5:22-27 §§ **12:20:** Gadili Asi 19:12-13 *** **12:21:** Mousese ea Malasu 9:19 ††† **12:24:** Mui 4:10 ‡‡‡ **12:25:** Gadili Asi 20:22 §§§ **12:26:** Ha:ga:iai 2:6

28 Amaiba:le, ninia da hobea Hinadafa Hou amo da mugulumu hamedei
liligi, amo ba:musa: dawa:beba:le, ninia da Godema hahawaneba:le, E da
nini hahawane ba:ma:ne, Ema beda:iwane nodomu da defea. 29 *Bai ninia
Gode da gugunufinisimusa: lalu agoane gala.

13

Gode Hahawane Ba:ma:ne Ninia Habodane Hamoma:bela:?

1 Dilia da Yesu Ea fa:no bobogesu fi afadafa hamoi dagoiba:le, dilia
enoma enoma asigiwane hamonanoma! 2 *Dilia da ga fi dunu dilia
diasuga aowamusa: mae gogolema! Bai mogili agoane hamobeba:le, mae
dawa:iwane a:igele dunu aowai dagoi. 3 Dilia se iasu diasu ganodini sali
dunu dawa:sea, fedege agoane dilia se iasu diasu ganodini sali amo defele
ilima asigima. Dunu da se nababeba:le, dilia ili se nabasu gilisili lai dagoi
amo defele ilima asigima.

4 Dunu huluane da uda lasu houdafa amoma nodomu da defea. Dunu
da ea uda fawane lamu amola uda da egoa ema fawane fima:mu. Be Gode
da wadela:i uda lasu hamosu dunu amola inia uda adole lasu dunu, ilima
se dabe iasu ima:ne fofada:mu.

5 †Muni hanai hou maedafa dawa:ma. Dilia lai liligi lai dagoiba:le,
hahawane ba:ma. Eno lamusa: mae dawa:ma. Bai Gode da amane sia:i,
“Na da di hamedafa yolesimu. Na da di hame yolemu!” 6 ‡Amaiba:le, ninia
da mae beda:iwane amane sia:mu da defea, amane,

“Hina Gode da na fidisu esala.
Na da hamedafa beda:mu.
Dunu eno da na gugunufinisimu hamedei!”

7 Dilia musa: Yesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu dunu, amo ilia Gode Ea
Sia: dilima olelei, amo bu dawa:ma. Ilia esalusu hou amola ilia bogosu
hou, amo bu dawa:le, ilia dafawaneyale dawa:su hou defele hamoma.
8 Yesu Gelesu da aya, wali amola eso huluane, mae afadenene amaiwane
musa: esalu amola wali esala amola hobea esalalalumu. 9 Dilia da ogogosu
hisu sia: nababeba:le, logodafa yolesisa:besa:le, dawa:ma. Dilia da ha:i
manu Sema mae dawa:le, Gode Ea hahawane dogolegele iasu dawa:beba:le
fawane, gasawane a:silibu hou hamomu da defea. Mogili da amo ha:i
manu sema bagade nabawane hamosa. Be amo sema da ilia hou hame
fidisa. 10 Yu Gobele salasu dunu da Yu sia:ne gadosu diasu amo ganodini
hawa: hamosa, amo fedege agoane ninia gobele salasu liligi oloda da:iya
ligisi, amo manusa: da ilima sema bagade.

11 §Yu gobele salasu Ouligisu dunu da ohe fi ilia maga:me Hadigidafa
Momei Sesei amo ganodini gobele salasu agoane, Gode da wadela:i hou
gogolema:ne olofomusa:, gaguli maha. Be ilia ohe fi da:i hodo, moilai
gagoi amo gadili gobesisa. 12 Amo defele, Yesu da dunu ilia wadela:i hou
nigima: agoane Ea maga:mega doga:ma:ne, moilai bai bagade gadili bogoi
dagoi. 13 Amaiba:le, ninia fedege agoane, moilai yolesili, gadili asili, gilisili
Ea gogosiasu dadawa:mu da defea. 14 Bai osobo bagade guiguda: ninia
amo ganodini esaloma:ne, eso huluane dialalalumu moilai bai bagade
hame ba:sa. Ninia da moilai bai bagade hobea misunu liligi hogolala.
15 Amaiba:le, ninia Yesu Ea Dioba:le Godema nodone gobele salasu hou

* **12:29:** Mousese ea Malasu 4:24 * **13:2:** Mui 18:1-8, 19:1-3 † **13:5:** Mousese ea Malasu 31:6, 31:8; Yosiua 1:5 ‡ **13:6:** Gesami Hea:su 118:6 § **13:11:** Gobele Salasu 16:27

hamomu da defea. Amo gobele salasu hou da ninia lafidili Gelesu da Hina Godedafa sia:sa, amola Godema nodosa. 16 Mae gogolema! Hou ida:iwane hamoma amola dunu eno dunu eno fidilaloma. Bai amo da fedege agoane, gobele salasu hou. Amola Gode da amo gobele salasu hou hahawane ba:sa.
17 Dilia ouligisu dunu ilia sia: nabawane hamoma. Ilia da Godema ilia hawa: hamoi amo fofada:muba:le, ilia mae helefili dilia a:silibu hou ouligisa. Dilia da ilia sia: nabasea, ilia da hahawane hamomu. Be dilia da ilia sia: hame nabasea, ilia da:i dioiwane hawa: hamomuba:le, dilia hou hame fidimu. 18 Dilia nini fidima:ne, Godema sia:ne gadolaloma! Ninia da eso huluane hou ida:iwane hamomu hanaiba:le, ninia asigi dawa:su da ledo hamedei amo dawa:.
19 Amola Gode da na dilima bu asunasima:ne, dilia baligiliwane sia:ne gadoma:ne, na dilima ha:giwane edegesa.

Dagomusa: Sia:ne Gadosu

20-21 Hina Gode Yesu da gobele salasu hamoma:ne bogobeba:le, eso huluane dialalalumu gousa:su Sema dafawane hamoi dagoi. Yesu da amo gobele salasu hou hamobeba:le, ninia Sibi Ouligisu Bagade hamoi dagoi. Gode da Yesu Ea bogoi wa:legadolesi. Gode, ninia Olofosu Iasu, E da dilima, Ea hawa: hamomusa: defele, dilima liligi huluane imunu amola ninia Yesu Gelesuma madelagiba:le, Ea hanai hou huluane ninia dogo ganodini hamomu, da defea. Yesu Gelesu da eso huluane hadigiwane esalumu. Amaiba:le Ema nodonanumu da defea. Ama.

Sia: Dagosu

22 Na fi dunu! Na dilima ha:giwane edegesa. Amo dogo denesisu sia: mae yolesili, gebewane nabima! Amo meloa na dilima dedene i da sedagadafa hame.
23 Louma gamane da ninia fi dunu, Dimodi, amo ea se iasu diasu logo doasi dagoi. E da hedolowane nama doaga:sea, na dili ba:la masea, e dili ba:ma:ne sigi misunu.
24 Dilia da ouligisu dunu amola Gode Ea fi dunu huluanema ninia asigi sia: adosima. Ninia fi dunu Idali soge ganodini da dilima asigi sia: adosisa.
25 Gode da Ea hahawane dogolegele iasu dilima ima:ne na dawa:lala.
Sia: Ama Dagoi

Ya:mese

(Da:i Sia:-James; Modu-James; Bisini-Jems)

Hidadea Sia:

Dedesu Dunu Ya:mese

Ya:mese meloa dedei amo ganodini da "Gode Ea fa:no bobogesu fi ilia osobo bagade bega: bega: esala" ilima hou olelesa. Ya:mese meloa da hou hisu hisu olelesa. Bagade gagui dunu, hame gagui dunu, adoba:su hou, sia:ga gegesu, eno dunuma fofada:su hou, gasa fi hou, moloidafa sia:ne gadosu hou amola hou hisu hisu bagadewane olelesa. Bai bagade amo meloa ganodini dedei da dunu da Yesu Ea hou lalegagui galea, e da ea asigi dawa:su ganodini dafawaneyale dawa:su hou amo fawane hame, be e da hou ida:iwane Yesu Gelesu Ea hou agoane gilisili hamosea, e da Yesu Ea hou dafawane lalegagui dagoi olelesa.

Sia: Dedei.

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1
2 Dafawaneyale Dawa:su Hou
amola Bagade Dawa:su Hou...Sia:alalo 1:2-8
3 Bagade Gagui amola Hame Gagui ...Sia:alalo 1:9-11
4 Adoba:su Hou ...Sia:alalo 1:12-18
5 Nabima amola Hamoma ...Sia:alalo 1:19-27
6 Gode da Dunu Huluane Defele Ba:sa ...Sia:alalo 2:1-13
7 Dafawaneyale Dawa:beba:le Hawa: Hamoma ...Sia:alalo 2:14-26
8 Yesu Ea Fa:no Bobogesu Dunu Gona:su Hou ...Sia:alalo 3:1-18
9 Yesu Ea Fa:no Bobogesu Dunu
amola OsoboBagade Hou...Sia:alalo 4:1-5:6
10 Eno Olelesu ...Sia:alalo 5:7-20

Ya:mese

1 *Na da Ya:mese, Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu, Ea hawa: hamosu dunu esala. Na da dilia Gode Ea fi dunu osobo bagade fifi asi gala amo ganodini esala, dilima asigi sia: dedesa.

Dafawaneyale Dawa:su Hou amola Bagade Dawa:su Hou

2-3 Na fi dunu! Adoba:su hou hisu hisu da dilima doaga:sea, mae da:i dione, hahawane ba:ma! Bai Gode da dilima adoba:su hou amo logo hame hedofasea, dilia da mae dafane lelebeba:le, bu gasawane leloma:ne dawa:mu. 4 Be Gode da dilia hou afadenene ida:idafa hamomusa: dawa:lalebeba:le, dilia amo hou ida:iwanedafa amoga doaga:ma:ne, mae dafane gebewane hahawane masa. 5 Be nowa dunu da bagade dawa:su hou hame galea, defea, e da amo lama:ne Godema sia:ne gadomu da defea. Gode da dunu huluane ilima mae hihini hahawane dogolegele imunusa: dawa:beba:le, E da amo hou imunu. 6 Be dilia Godema sia:ne gadosea, dilia logo osea:i hame, be afae fawane asili, dafawaneyale dawa:iwane sia:ne gadomu da defea. Be nowa da dafawaneyale hame dawa:sea, e da hano gafului foga sefasisa agoane ba:sa. 7 - 8 Agoai dunu, e da la:ididili la:ididili logo aduna masusa: dawa:beba:le, e da Hinadafa da ema ea hanai liligi imunusa: hamedei agoane ba:mu.

---

* **1:1:** Ma:diu 13:55; Maga 6:3; Asunasi Dunu Ilia Hou 15:13; Gala:isia 1:19

Bagade Gagui amola Hame Gagui

9 Yesu Ea fa:no bobogesu dunu liligi hame gagui dunu, amo Gode da
gaguia gadosea, e da hahawane ba:mu da defea. 10 †Be Gode da liligi
bagade gagui dunu ea hou fonobosea, e amola hahawane ba:mu da defea.
Bai bagade gagui dunu ilia da hedolo biomu gisi amo ea sogea defele
hedolo mugulumu. 11 Eso ma:sea, gia:i bagadeba:le, amo gisi da hedolo
biole, gugunufinisi dagoi ba:sa. Amo defele, bagade gagui dunu da bidi
lasu hawa: hamonanea, e da hedolowane gugunufinisi dagoi ba:mu.

Adoba:su Hou

12 Nowa dunu da adoba:su hou amo ganodini ea hou hame yolesisia, e
da hahawane gala. Bai e da mae yolesili, amo adoba:su hou baligisia, Gode
da Ema asigi dunu ilima imunu ilegele sia:i liligi amo esalusudafa habuga,
bidi agoane ema imunu.
13 Be adoba:su hou da ema dafama:ne olelemusa: doaga:sea, "Gode
da nama dafama:ne olelesa!" amo sia:mu da defea hame. Bai wadela:i
dafama:ne adoba:su hou da Godema doaga:mu da hamedei. Amola E da
dunu afae ema dafama:ne hamedafa adoba:sa. 14 Be adoba:su hou da
dunu hiougisia, e da fedege agoane hisu wadela:i hanai asigi dawa:suga
saniga:i dagoi ba:sa. 15 Amasea, ea wadela:i hanai hou da ea dogo ganodini
wadela:i hou mano agoane hamone, amo da lalelegesea wadela:i houdafa
ba:sa. Amasea, wadela:i hou da asigilasea, amo da mano eno hamosa, amo
da bogosu.
16 Na dogolegei fi dunu! Na da Sa:ida:ne ea dilima ogogomu higa:i gala
mabu.
17 Ida:iwane iasu liligi huluanedafa da Hebene sogega maha. Gode, amo
da muagado gamali huluane hahamoi dunu, E da afadenemu mae dawa:le,
gasi hamomusa: sinidigimu hame dawa:. E da iasu liligi ida:iwane gala
huluane iaha. 18 Gode da hanaiba:le, Ea Sia: dafawane amoga nini
hahamoi dagoi. Ea da nini Ea hahamoi liligi amoma bisilua esaloma:ne,
nini hahamoi dagoi.

Nabima amola Hamoma

19 Na dogolegei fi dunu! Dawa:ma! Dunu huluane ilia ha:giwane nabimu
da defea. Be hedolowane bu mae adole ima amola hedolo mae ougima.
20 Osobo bagade dunu ilia ougi hou da Gode Ea ida:iwane hawa: hamosu
hame fidisa. 21 Amaiba:le, wadela:i hou amola nigima: hou huluane
yolesima. Godema nabasu hou hamoma. Gode Ea sia: amo da dilima
gaga:su liligi, E da dilia dogo ganodini hawa: agoane bugimusa: dawa:.
Dilia amo sia: lalegaguma.
22 Dilia ogogole Gode Ea sia: gega fawane mae nabima. Be Gode Ea
sia: nabawane hamoma. 23 Nowa dunu da Gode Ea sia: gega nabalu be
nabawane hame hamosea, amo da dunu e da ea odagi ba:ma:ne daya ba:su
ganodini ba:sa agoane. 24 Amo dunu da ea odagi ea ba:su ba:lalu, asili, e
da hedolowane ea odagi ba:su hou bu gogolesa.
25 Be nowa da sema ida:iwanedafa (amo da osobo bagade dunu
halegalewane masa:ne hamosa), amo e da ha:giwane mae yolesili ba:sea
amola nabawane mae gogolele hamonanea, amo dunu da osobo bagadega
esalea, Gode Ea hahawane dogolegele iasu ba:mu.
26 Nowa dunu da Gode Ea hou lalegagui dagoi hi dawa:sea, defea, e da
ea gona:su amoma ouligisuwane esalumu da defea. Nowa dunu da ea

† **1:10:** Aisaia 40:6-7

gona:su amoma ouligisawane hame esalea, e da Gode hame dawa: amola hi da hima ogogosa.

Godema Fa:no Bobogesu Houdafa

27 Ada Gode da Ema fa:no bobogesu houdafa amo fawane hahawane dogolegele ba:sa. Gode da Ema fa:no bobogesu houdafa agoane ba:sa:- Amo da guluba: mano ouligisu hou, didalo se nababeba:le ouligisu hou, amola wadela:i osobo bagade hou amoga afafasu hou.

2

Gode da Dunu Huluane Defele Ba:sa

1 Na fi dunu! Dilia da Hina Gode Yesu Gelesu, hadigi Hinadafa, amo Ea hou lalegaguiba:le, dilia dunu eno ilia dabua ba:su dawa:beba:le, ilima hisu hisu agoane hamomu da dilima hamedei. 2 Agoane dawa:ma! Dilia gilisisu amoga bagade gagui dunu gouli lobo sogoga salasu, abula ida:iwane ga:i amola hame gagui dunu abula wadela:i ga:i, ela gilisili masea, 3 *- 4 dilia bagade gagui dunu ema amane sia:sea, “Fisu ida:iwane guiguda: fima!” be hame gagui dunuma amane sia:sea, “Di ga leloma o na emo gadenene fima!” dilia amane sia:sea, dilia dunu hisu hisu agoane ba:sa amola dilia asigi dawa:su ganodini wadela:le fofada:beba:le, dunu da hisu hisu ba:sa amo olelesa.

5 Na dogolegei fi dunu! Nabima! Gode da hame gagui dunu ilia baligiliwane dafawaneyale dawa:su hou amola Ea Hinadafa Hou E da Ema asigi dunuma imunusa: ilegele sia:i liligi, amo ilia gaguma:ne, Gode da ilima ilegei. 6 Be dilia da hame gagui dunuma gadesa. Be nowa dunu ilia da dilia hou wadela:sa, amola dilia hou wadela:musa: dili fofada:su dunuma fofada:musa: hiouginanala:? Bagade gagui dunu ili fawane! 7 Bagade gagui dunu ilia da dio ida:iwane gala Gode da dilima asuli dagoi, amo wadela:musa: lasogole sia:sa.

8 †Gode Ea Hinadafa Hou sema da Gode Sia: amo ganodini agoane dedei diala, “Disu da:i hodo amoma asigi hou defele, eno dunuma asigima!” Amo nabawane hamosea, dilia da hou ida:iwane hamosu dunu agoane ba:mu. 9 Be dilia da dunu ilia dabua ba:su hou amo dawa:beba:le, ilima hisu hisu agoane hamosea, dilia da wadela:i hamosa. Dilia da agoane hamosea, Gode Ea sema da dilima diliwaneya udidisa. 10 Nowa dunu da Gode Ea sema afadafa fawane wadela:sea, e da sema huluanedafa wadela:lesi dagoi.

11 ‡Gode da amane hamoma:ne sia:i, “Inia uda mae adole lama!” E da eno amane sia:i, “Dunu eno bogoma:ne mae medoma!” Amaiba:le, di da inia uda mae adole lale, dunu eno fane legesea, di da sema wadela:su dunu. 12 Gode da hobea, sema da ninima hahawane halegale lalusu iabe amo dawa:le, ninima fofada:mu. Amo dawa:beba:le, dilia sia: noga:iwane amola hou ida:iwane hamoma. 13 Bai Gode da dunu amo da eno dunu ea hou hame gogolema:ne olofosa, ema gogolema:ne olofosu hame imunu. Be asigiwane gogolema:ne olofosu hou da se imunusa: fofada:su hou baligisa.

Dafawaneyale Dawa:beba:le Hawa: Hamoma

14 Na fi dunu! Dunu afae da ea lafidili fawane, “Na da Gode dawa:” sia:sea, be hou ida:iwane hame hamosea, amo hou da dunu ea hou hame

* **2:3:** Luge 14:7-14 † **2:8:** Gobele Salasu 19:18 ‡ **2:11:** Gadili Asi 20:13-14; Mousese ea Malasu 5:17-18

fidisa. Agoane dafawaneyale dawa:su hou da amo dunu gaga:ma:bela:? Hame mabu! 15 Dilia fi amo ganodini, dilia fi dunu o uda da abula hame amola ha:i manu hame, agoaiwane esalebe ba:sea, 16 be dilia lafidili fawane ilima, "Na da di Gode fidima:ne sia:ne gadosa. Lalu houma amola ha:i manu hahawane moma!" amo fawane sia:sea, be ea da:i hodo hame fidisia, amo da hou noga:idafa? Hame mabu! 17 Dafawaneyale dawa:su hou da amaiwane diala. Di da dia asigi dawa:su ganodini fawane dafawaneyale dawa:su hou lalegagui, be dunu eno ilima fidima:ne hame hawa: hamosea, dia dafawaneyale dawa:su hou da bogosu liligi agoai galebe.

18 Be dunu afadafa da amane sia:mu, "Dunu afae da dafawaneyale dawa:su hou lalegagui. Dunu eno da fidisu hawa: hamosa," amane sia:mu. Na da bu adole imunu, amane, "Fidisu hou mae hamone, dafawaneyale dawa:su hou da hamedei liligi agoane. Dunu da fidisu hawa: hamosea fawane, e da dafawaneyale dawa:su hou lalegagui dagoi olelesa." 19 Gode afadafa esala, amo dilia dafawaneyale dawa:bela:? Defea! Be Fio a:silibu huluane, ilia amo defele dafawaneyale dawa:beba:le, beda:iba:le yagugusa.

20 Gagaoui di! Udigili mae hawa: hamone, dafawaneyale dawa:su hou lafidili sia:sa, amo da hamedei liligi.

A:ibalaha:me ea Dafawaneyale Dawa:su Hou

21 §Gode da ninia aowalali ada A:ibalaha:me habodane afadenene bu moloidafa hamoi ba:bela:? A:ibalaha:me da Aisage oloda da:iya ligisi, amo hawa: hamobeba:le, Gode da A:ibalaha:me afadenene bu moloidafa hamoi dagoi ba:i. 22 Dilia hame ba:sala:? A:ibalaha:me ea dafawaneyale dawa:su hou amola ea hawa: hamosu, da gilisili ea houdafa olelesu. Ea hawa: hamobeba:le, ea dafawaneyale dawa:le lalegagusu hou da dafawane olelei.

23 **Amaiba:le, Gode Sia: Dedei da dafawane ba:i, amane, "A:ibalaha:me da Gode dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da A:ibalaha:me afadenene bu moloidafa hamoi dagoi ba:i." Amanoba, Gode da A:ibalaha:mema "Na na:iyado" dio asuli. 24 Amaiba:le, noga:le dawa:ma! Dunu da gilisili hawa: hamobeba:le amola dafawaneyale dawa:beba:le, Gode da amo dunu moloidafa hamoi ba:sa.

25 ††Musa: wadela:i uda ea dio amo La:ihabe, ea hou agoaiwane ba:su. E da Isala:ili desega misi dunu ilima aowalalu, ilima hobeale masunu logo olelei. Amo hawa: hamobeba:le, Gode da La:iha:be moloidafa hamoi dagoi ba:i.

26 Dunu da:i hodo da a:silibu hame galea, amo da bogoi. Amo defele, dafawaneyale dawa:su hou da hawa: hamosu hame galea, amo amolawane da bogoi agoai ba:sa.

3

Dunu ilia Gona:su Hou

1 Na fi dunu! Dilia fi ganodini dunu bagahame fawane olelesu hou lamu da defea. Gode da nini olelesu dunu ninima fofada:su hou da eno dunuma fofada:su hou baligimu, amo dilia dawa:.

---

§ **2:21:** Mui 22:1-14 ** **2:23:** Mui 15:6; 2 Hou Olelesu 20:7; Aisaia 41:8 †† **2:25:** Yosiua 2:1-21

2 Ninia huluane da giadofasu hou eso bagohame hamosa. Be nowa da giadofasu hame hamosa, amo dunu da moloidafa hamoi amola e da hi da:i hodo liligi huluane amoma ouligisu esala, amo ba:sa.
3 Ninia da hosi ema nabasu hou olelema:ne amola logo eno logo eno amoga hiougima:ne, hosi ea lafi amo ganodini ouli genonesisu liligi sala 4 Dusagai bagade dawa:ma! Amo da liligi bagade. E da fo bagade amoga fabeba:le ahoa. Be "lada" fonobahadi amoga genonesisu dunu da dusagai logo eno logo eno amoga hiougisa. 5 Dunu ilia gona:su da agoaiwane diala. Gona:su da fonobahadi, be e da gasa fi bagade sia:musa: dawa:.
Lalu fonobahadi da nene heda:le, iwila bagade da nene dagosu dawa:. 6 Gona:su da lalu agoane. Amo da wadela:i liligi ninia da:i hodo ganodini. Wadela:i sia: sia:beba:le, ninia da:i hodo liligi huluanedafa da wadela:sa. Helo lalu da gona:su amoga dunu ilia esalusu huluane gia:iwane nenana. 7 Osobo bagade dunu da fi liligi huluane fofomusa: dawa:. Ilia da ohe fi, sio fi, sania fi amola menabo fi, huluane fofomusa: dawa:. 8 Be dunu da gona:su ea hou fofomusa: hame dawa:. Gona:su da wadela:idafa, nabasu hou hame dawa: amola saya:be ea bogosu defo hano agoane nabai gala. 9 *Ninia gona:su afadafa amoga ninia gilisili ninia Hina Gode amola Ada, amoma nodone sia:sa amola ninia na:iyado dunu amo Gode da hi ba:su amo defele hamoi, ilima ninia da gagabusu aligima:ne sia:sa. 10 Nodosu sia: amola wadela:ma:ne gagabusu sia: da gilisili lafi afadafa amoga maha. Na fi dunu! Amo da noga:i hame. 11 Hano nasu afadafa amoga hano ida:iwane amola hano gamogaiwane, gilisili dimu da hamedei. 12 Figi ifa da olife fage hame legesa. Waini efe da figi fage hame legesa. Gamogai hano nasu amoga hano ida:iwane dimu da hamedei galebe.

Bagade Dawa:su Hou amo da Hebeneganini Misi

13 Dunu afae da dilia gilisisu amo ganodini bagade dawa:su hou amola asigi hou lalegagui esalabela:? Defea! E da ea fonoboiwane amola dawa:iwane hou amoga ea hou da moloidafa olelemu da defea. 14 Be dia dogo ganodini mudasu hou, ougi hou amola uasu hou, amo galea, di da dafawane hou amoma ogogosa:besa:le, di da hidale amola ogogole bagade dawa:su hou lai dagoi maedafa sia:ma! 15 Agoaiwane bagade dawa:su hou da Hebene amogainini hame maha. Amo dawa:su hou da A:silibuga hame olelei, osobo bagade hou fawane. Amo hou da Fio a:silibu fawane olelesa. 16 Be dunu ilia hou amo ganodini mudasu hou amola uasu hou ba:sea, wadela:i hou amola wili gala:su hou da gilisili ba:mu. 17 Be bagade dawa:su hou amo Hebenega mabe hou da ledo hame ba:sa. Amo hou da olofosu hou, gebewane hou, na:iyado hou amola asigidafa hou, agoaiwane ba:sa. Amo bagade dawa:su hou dialebeba:le, dunu ilia fidisu hou bagade hamonanebe ba:sa. Bagade dawa:su dunu da eno dunu hame higale ba:sa amola ilia hou da bagadedafa ilisu da hidale hame olelesa. 18 Fedege agoane, olofosu dunu da olofosu hawa: agoane bugibiba:le, hou ida:iwane ha:i manu agoane faisa.

4

Osobo Bagade Hou amoma Na:iyado Hou

1 Gegesu amola sia:ga gegesu, amo huluane da abuliba:le heda:sala:? Dilia da osobo bagade hahawane hou hanaiba:le, amo hi hanai hou da

* **3:9:** Mui 1:26

dilia da:i hodo ganodini wili gala:lebeba:le, gegesu hou da heda:sa. 2 Dilia da liligi lamu bagade hanai. Be lamu logo hamedeiba:le, dilia da eno dunu fane legemusa: dawa:lala. Dilia da liligi hanai, be hamedeiba:le, dilia sia:ga gegesu amola gegesudafa hamosa. Dilia da Godema hame adole ba:beba:le, dilia hanai liligi hame ba:sa. 3 Be dilia Godema adole ba:sea, dilia adole ba:su ea bai da giadofaiba:le, Gode da dilima hame iaha. Dilia da dilia wadela:i hanai hahawane hou amo fidima:ne fawane adole ba:beba:le, Gode da dilima hame iaha. 4 Dilia da Gode Ea hou hedolo yolesisu dunu! Nowa dunu da osobo bagade hou amoma na:iyado galea, e da Godema ha lai, amo dilia hame dawa:bela:? Nowa da osobo bagade hou hanaiba:le, amo hou lalegagusia, amo dunu da Godema ha lai hamosa. 5 Gode Sia: da agoane dedei diala, "A:silibu amo Gode da ninia dogo ganodini esaloma:ne ninima i, E da ninia ida:iwane hamoma:ne bagadewane hanai galebe." Amo sia: da udigili hame dedei. 6 *Be Gode nini fidima:ne hahawane dogolegele iasu ninima baligili iaha. Gode Sia: eno da agoane dedei diala, "Gode da gasa fi dunu ili higasa, be E da fonoboi dunu ilima hahawane dogolegele fidisu iaha!"

7 Amaiba:le, Godema nabasu hou hamoma! Sa:ida:nema gegema! Amasea, e da hobeale masunu. 8 Dilia Godema gadenene masea, E da dilima gadenena misunu.

Dilia wadela:i hamosu dunu! Fedege agoane dilia lobo dodofema! Dilia ogogole lalegagui dunu, dilia dogo dodofema!

9 Da:i dioiwane dinanoma! Oufesega:su yolesili, dinanoma! Hahawane hou yolesili, da:i dioiwane esaloma! 10 Dilia Hina Gode Ea midadi, hou fonoboma! Amasea, E da dili bu gaguia gadomu.

Sisasu. Dilia Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Dunu ema Mae Lasogoma

11 Na fi dunu! Dilia eno dunu eno dunuma ilia hou da noga:i hame udigili mae sia:ma. Nowa da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu amoma ea hou fofada:ne, noga:i hame udigili sia:sea, amo da Sema amoma fofada:ne, Sema da noga:i hame sia:sa. Dilia da Sema amoma fofada:ne, noga:i hame sia:sea, dilia da Sema amoma mae nabawane fofada:su dunu esalebe ba:sa. 12 Gode Hi fawane da Sema olelesu Dunudafa amola Hi fawane da fofada:su dawa:. Gode Hi fawane da gaga:su hou amola gugunufinisisu hou dawa:. Amaiba:le, di da dia fi dunuma abuliba:le fofada:sala:?

Hidale Gasa Fi Hou Mae Hamoma:ne Sisasu

13 †Mogili dilia amane sia:sa, "Ninia da wali o aya moilai bai bagadega ahoasea, amo ganodini ode afadafa bidi lasu hawa: hamomusa:gini ouesalea, muni bagade lamu." Amane sia:be dunu, na sia: nabima! 14 Dilia esalebe hou aya da habodane ba:ma:bela:, amo dilia hame dawa:. Dilia da lalu mobi agoane hedolo heda:le fonobahadi fawane aligilalu, bu hamedafa ba:sa. 15 Dilia da amane sia:mu da defea galu, "Hina Gode da na logo fodosea, na da esalumu amola amo hou hamomu!" 16 Be wali dilia gasa fi hamobeba:le, gasa fi hidale sia: sia:sa. Agoaiwane gasa fi hou da wadela:i.

17 Amaiba:le, nowa dunu da hawa: ida:iwane hamomusa: dawa:, be amo hawa: higa:iba:le hame hamosa, amo da ema wadela:i hou.

---

* **4:6:** Malasu 3:34 † **4:13:** Malasu 27:1

5

Bagade Gagui Dunuma Sisasu Sia:

1 Wali dilia bagade gagui dunu, na sia: nabima! Dilia da se bagade nabimuba:le, dilia dimu amola didiga:mu da defea. 2 *Dilia bagade gagui liligi da dasai dagoi. Dilia abula da danuba:ga na dagoi. 3 Dilia gouli amola silifa, amo da nui amoga dedeboi dagoi. Amo nui dasasu liligi da dilia wadela:i hou olelesa amola dilia hu lalu agoane na dagomu. Dilia da soge wadela:mu eso gadenesea, udigili muni bagade gagadoi.

4 †Dilia da dilia ifabi hawa: hamosu dunu ilima bidi hame i. Ilia egasu sia: nabima! Gode, Hina Gode Bagadedafa da dilia ha:i manu faisu dunu ilia se nabasu wele sia:be nabi dagoi. 5 Dilia da osobo bagadega esaloba, bagade gagui hou amola hahawane hedesu, amo fawane ba:i. Be amo hou da fedege agoane dilia da eso ilegei amoga medole legei dagoi ba:mu. Amola amo esoga momagemusa:, dilila: sefe fima:ne ha:i manu naha. 6 Dilia da wadela:i hame hamosu dunu ilima fofada:nanu, fane legesu. Ilia da dilima bu dabe hame gegei.

Sia:ne Gadoiwane Gebewane Ouesaloma

7 Amaiba:le, na fi dunu! Hina Gode Ea bu misunu eso dawa:beba:le, dilia mae yolesili gebewane ouesaloma. Ifabi ouligisu dunu da ea ifabi amoma ha:i manu ida:iwane heda:le faimusa:, noga:le gebewane ouesala. E da mae hihini anegagi oubi la:ididili amola la:ididili, gibu sa:ima:ne gebewane ouesala. 8 Dilia amolawane noga:lewane ouesalumu da defea. Hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu mae fisima! Bai Hina Gode Ea bu misunu eso da gadenei.

9 Na fi dunu! Dilia fi dunu eno enoma mae egama! Gode da dilima egale fofada:sa:besa:le, agoane mae hamoma. Fofada:sudafa dunu da dunu huluane ba:ma:ne misunu. E da gadenene lela. 10 Na fi dunu! Balofede dunu ilia Hina Gode Ea Dioba:le ba:la:lusu, amo bu dawa:ma. Ilia se nabi, be mae yolesili Gode Ea hawa: gebewane hamonanu. Ilia olelesu noga:le nabawane hamoma! 11 ‡Ilia da gebewane mae yolesili hawa: hamonanuba:le, ilia da hahawane gala ninia da sia:sa. Dilia da Yoube ea gebewane hame yolesisu hou nabi dagoi. Fa:no, Hina Gode da ema baligili i, amo dilia nabi. Bai Hina Gode da gogolema:ne olofosu amola asigisudafa dawa:.

12 §Na da baligiliwane eno sia: olelesa amane. Dilia da hou hamomusa: sia:sea, dilia da Hebene o osobo bagade o eno liligi huluane amo ilia dioba:le mae ilegele sia:ma! Be dawa:iwane “ma!” dawa:sea, “ma!” fawane sia:ma., “hame!” dawa:sea, “hame!” fawane sia:ma. Amasea, dilia Gode Ea se dabe iasu ima:ne fofada:su hame ba:mu.

13 Dunu afae dilia gilisisu ganodini da se nabawane esalabela:? E Godema sia:ne gadomu da defea. Dunu afae da hahawane esalabela:? E da Godema nodone gesami hea:mu da defea. 14 **Dunu afae da oloiwane esalabela:? E da Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai dunu ema misa:ne sia:ne, ilia da e fidima:ne Godema sia:ne gadolalebe, Hina Gode Ea Dioba:le ema olife susuligi legemu da defea. 15 Amo dilia dafawaneyale dawa:iwane

---

* **5:2:** Ma:diu 6:19 † **5:4:** Mousese ea Malasu 24:14-15 ‡ **5:11:** Yoube 1:21-22, 2:10; Gesami Hea:su 103:8 § **5:12:** Ma:diu 5:34-37 ** **5:14:** Maga 6:13

sia:ne gadosea, oloi dunu da uhimu. Hina Gode Yesu Gelesu da amo dunu uhini, ea wadela:i hou hamoi galea amo gogolema:ne olofomu.

16 Amaiba:le, dilia wadela:i hou eno dunu eno dunuma fofada:nanu, dilia uhinisisu hou ba:ma:ne, dunu eno dunu eno fidima:ne, Godema sia:ne gadomu da defea. Hou moloidafa hamoi dunu da sia:ne gadosea, ea sia:ne gadosu da gasa bagadewane ba:sa.

17 ††Elaidia da dunu amo nini defele esalu. E da ha:giwane Gode da gibu logo ga:sima:ne sia:ne gadoiba:le, ode udiana amola oubi eno gafeyale amoga, gibu da hamedafa sa:i. 18 ‡‡E da bu sia:ne gadoiba:le, mu da doasili, gibu sa:ili, ha:i manu bu noga:le heda:i.

19 - 20 §§Na fi dunu! Noga:le dawa:ma! Dunu afae da dafawane hou yolesibiba:le, eno dunu da e Godema sinidigimusa: bu hiougisia, nowa dunu da wadela:i hamosu dunu Ema sinidigima:ne logo olelesea, e da amo wadela:i hamosu dunu ea a:silibu mae bogoma:ne gaga:mu amola wadela:i hou bagohame da dedeboi dagoi ba:mu.

Sia: Ama Dagoi

†† **5:17:** 1 Hina bagade 17:1, 18:1 ‡‡ **5:18:** 1 Hina bagade 18:42-45 §§ **5:20:** Malasu 10:12; 1 Bida 4:8

1 Bida

(Da:i Sia:-1 Peter; Modu-1 Petero; Bisini-1 Pita)

Hidadea Sia:

Bida da Meloa Dedene I

Bida da 1 Bida Meloa Dedei, amo “Gode Ea ilegei fi” A:isia Maino soge ganodini afogogole esalu, ilima dedei. Gode Ea hou lalegagui dunu da se bagade nababeba:le, Bida da amo meloa ilia dogo denesima:ne dedene i. E da Sia: Ida:iwane Gala Yesu Gelesu Ea hou olelesu liligi ilima bu olelei. Yesu Ea bogosu, Ea wa:legadosu amola Ea bu misunu eso, amo ilia dogo denesima:ne ilima bu olelei. Amo dawa:beba:le, e da ilia mae dafane, hahawane ouesaloma:ne, sia:i. E da ilima se nabasu mabe hou da ilima adoba:su ili hou fidima:ne amola se nababeba:le ilia da Yesu Ea bu misunu eso amoga bidi ida:iwane lamu, amo dawa:beba:le ilima mae yolesili hahawane ouesaloma:ne sia:i.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-2
2 Gode Ea Gaga:su Hou ...Sia:alalo 1:3-12
3 Hadigiwane Esaloma ...Sia:alalo 1:13-2:10
4 Yesu Ea Fi Dunu da se nabasea,
adi Hamoma:bela:? ...Sia:alalo 2:11-4:19
5 Yesu Fa:no Bobogesu Fi ilia Fonoboi Hou
amola Hawa: Hamosu...Sia:alalo 5:1-11
6 Dagosu Sia:...Sia:alalo 5:12-14

1 Bida

1 Na, Bida, Yesu Gelesu Ea asunasi dunu da dili amo Gode Ea ilegei fi dunu afogogole Bonadase, Gala:isia, Ga:badousia, A:isia amola Bidinia, amo soge huluane amo ganodini esala, dilima meloa dedene iaha. 2 Ada Gode da hanaiba:le dilima ilegei dagoi. Gode Ea A:silibu Hadigidafa da hamobeba:le, E da dilia eno dunuma afafane hadigi fi hamoi. Dilia Yesu Gelesu Ea sia: nabimusa: amola Ea maga:me amoga dodofemusa:, Gode da dilima agoane hamoi. Dilia Gode Ea hahawane dogolegele iasu amola olofosu, amo nabaiwane dawa:ma:ne na dawa:lala.

Hobea Misunu Dafawane Hamoma:beyale Dawa:lusu

3 Ninia Hina Gode Yesu Gelesu amo Ea Ada Godema nodomu da defea. E da ninima bagadewane asigiba:le, ninima gaheabolo esalusu ima:ne, Yesu Gelesu Ea bogoi da:i hodo wa:legadolesi. Amaiba:le, ninia da hobea misunu dafawane hamoma:beyale dawa:lusu misa:ne hahawane ouesala. 4 Gode da Ea fi dunu ilima ima:ne, hahawane bagade hou ouligisa. Amo hobea lamusa:, ninia da hahawane ouesala. Amo hahawane bidi da mae dasama:ne amola mae muguluma:ne, Gode da amo Hebene soge ganodini ouligisa. 5 Dilia da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode Ea gasaga gaga:i dagoi. Gaga:sudafa amo da soge wadela:mu eso amoga ba:mu. Amo esoga, Gode da musa: ilegele sia:i bidi amo dilima imunu.

6 Amo dawa:le, hahawane bagade ba:ma! Wali, adoba:su hou da dilima doaga:beba:le, dilia da se naba. Be amo se nabasu da eso bagahame fawane dialumu.

7 Amo adoba:su hou da dilia lalegagui hou amo adoba:musa: maha.
Gouli da wadela:mu liligi, be amo ea hou ba:ma:ne, dunu da laluga
adoba:sa. Be dilia dafawaneyale dawa:su hou da gouli ea bidi lamu
defei bagadewane baligi dagoi. Amaiba:le, dilia dafawaneyale dawa:su
amo mae dafama:ne, Gode da dilima adoba:su hou olelesa. Amasea,
dilia dafawaneyale dawa:su hou da bu baligiliwane ida:iwane hamoi
dagoiba:le, Yesu Gelesu da dunu huluane ba:ma:ne bu masea, E da dilima
nodomu. 8 Dilia da Yesu Gelesu hame ba:i, be dilia da Ema asigisa. Dilia da
E wali hame ba:sa, be dilia da Ea hou dafawaneyale dawa:be. Amaiba:le,
dilia da hahawane bagadedafa. Amo hahawane hou da sia:ga olelemu
hamedei. 9 Dilia a:silibu gaga:musa:, Gode Ea hou lalegagui dagoi. Amola
Gode da dilia a:silibu gaga:lala. Amaiba:le, dilia da amo hahawane bagade
hou dawa:
10 Amo gaga:su hou ea bai dawa:musa:, balofede dunu da musa:
bagadewane hogoi helei. Ilia da amo Gode dilima imunu liligi da hobea
ba:mu, amo ilia ba:la:lusu. 11 Ilia amo imunu liligi da habogala misa:bela:?
amola amo liligi ea misunu hou, hogoi helei. Yesu Gelesu Ea A:silibu da
ili dogo ganodini esalebeba:le, Ea misunu hou olelei. Amola Gelesu da se
bagade nabalu bu Ea hadigi lalegagumu, amo huluane ilia da ba:la:lusu.
12 Amo balofede dunu ilia hawa: hamosu da ili mae fidima:ne be dili
fidima:ne hamosu, Gode da ilima olelei. Dilia waha nabi Sia: Ida:iwane
Gala (amo asunasi dunu ilia wali olelei) da Gode Ea A:silibu Hadigidafa
Hebene amoga misi, amo ea gasaga olelei, amo musa: balofede dunu ilia
sia: dasu. A:igele dunu amolawane da amo liligi dawa:mu hanai gala.

Hou Hadigiwane Hamosa Esaloma

13 Amaiba:le, hawa: hamomusa:gini ouesaloma! Mae golale, hahawane
bidi amo Yesu Gelesu da bu masea dilima imunu, amo fawane dawa:ma.
14 Gode Ea sia: nabawane hamoma. Dilia Gode Ea hou hame dawa:i esoga,
dilia hanaiga fawane hamosu. Be amo hou yolesima! 15 Gode (E da dilima
misa:ne sia:i) amo Ea hou da hadigidafa. Amaiba:le, dilia hou huluane
ganodini hadigi hou hogoi helema. 16 *Gode Sia: da agoane dedei diala,
“Na da hadigiba:le, amo defele dilia hadigiwane esaloma!”
17 Gode da dunu huluane defele ba:sa. E da dunu afae afae, amo ea
hawa: hamoi ba:sea, amo defele ema fofada:sa. Dilia da Godema sia:ne
gadosea, Ema “Ada!” sia:sa. Amaiba:le, dilia da osobo bagadega esalea,
Ema beda:iwane esalumu da defea. 18 Bai dilia aowalali ilia musa: hou
dilima olelei da hamedei wadela:i hou fawane. Amo dilia yolesima:ne,
Yesu Gelesu da dabe i dagoi, amo dilia dawa:. Amo dabe da dasamu
liligi amo gouli amola silifa, agoaiwane liligi hame. 19 Be amo dabe da
Yesu Ea maga:me ida:iwane gala. E da fedege agoane, ledo hamedei sibi
mano gobele salimusa: medole legele, ninia wadela:i hou dabe hamoi ba:i.
20 Amo hamomusa:, Gode da osobo bagade hame hahamoi eso amoga Yesu
ilegei dagoi. E da dili fidima:ne, osobo bagade wadela:mu eso gadeneiba:le,
E da dunu ilia ba:ma:ne, osobo bagadega misi.
21 Gode da Yesu Gelesu Ea bogoi wa:legadolesi. Dilia da Yesu Gelesuma
madelagiba:le, Gode Ea hou dafawaneyale dawa:le, dilia dafawane es-
loma:beyale amola hamoma:beyale dawa:lusu hou ea bai da Gode fawane.
22 Wali, dilia da dafawane hou lalegagui dagoiba:le, dilia da ledo huluane
dilia dogoga dialu dodofei dagoi amola dilia da dilia fi dunu ilima asigidafa

* **1:16:** Gobele Salasu 11:44-45, 19:2

hou dawa:. Amaiba:le, dilia dogo huluane amoga eno dunu eno dunuma asigima. 23 Bai Gode Ea Sia: ida:iwane da esalawane amola eso huluane dialalalumu. Amo nababeba:le, dilia da bu lalelegele, Gode Ea mano hamoi. Dilia Ada da bogomu dunu hame. E da eso huluane mae bogole esalalalumu. 24 †Gode Ea Sia: da agoane dedei diala,

"Dunu huluane da gisi agoane.
Ilia hadigi hou da gisi sogea agoane.
Gisi da biosa amola sogea da osoboga daha.

25 Be Hina Gode Ea Sia: da eso huluane esalalalumu." Amo sia: da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala, amo ninia da dilima olelesu.

2

Igi Esala amola Hadigi Dunu Fi

1 Amaiba:le, wadela:i hou huluane yolesima! Ogogosu hou, dabua fawane dafawaneyale dawa:su hou, mudasu hou amola gadesu sia:, amo huluane yolesima.

2 Dilia da gaheabolo lalelegei mano dududu amo defele, a:silibu dodo maga:me hanaiba:le, amo nahabeba:le dilia da asigilale, gaga:sudafa hou ba:mu. 3 *Gode Sia: da agoane dedei, "Dilia dilisu da Gode Ea asigidafa hou hogobeba:le ba:i dagoi."

4 Hina Gode da fedege agoane igi esala. Osobo bagade dunu ilia da amo igi da hamedei liligi dawa:beba:le, higa:i. Be Gode da amo igi noga:i ba:beba:le, Ema ilegei. Ema misa! 5 Gode da igi esala amoga fedege agoane a:silibu diasu gagulala. Dilia igi esala agoane, misa! Gode da ea diasu gagumusa: dili lale, dilia da Yesu Gelesuma madelagiba:le, hadigi gobele salasu dunu agoane, a:silibu gobele salasu Godema imunu. Amo Gode da hahawane ba:mu. 6 †Gode Sia: da agoane dedei diala,

"Na da Igi ida:iwane gala ilegei.
Amo Na da diasu baidafa agoane Saione moilai bai bagadega bugimu galebe.
Nowa dunu da Ea hou lalegagusia, e da hame gogosiamu."

7 ‡Dilia da amo Igi dafawaneyale dawa:beba:le, hahawane bagade ba:mu. Be nowa da dafawaneyale hame dawa:sea, Gode Sia: da agoane dedei diala,

"Diasu gagusu dunu da amo Igi da hamedei liligi dawa:beba:le,
fadegai dagoi.
Be Gode da amo Igi baligili mimogodafa hamoi."

8 §Gode Sia: eno da agoane dedei,

"Dunu ilia da amo Igiga emo udagaguli dafamu!"
Gode da amo hou hamomusa: dawa:beba:le,
ilia Gode Ea sia: dafawaneyale hame dawa:beba:le, udagaguli dafai.

9 **Be dilia da Gode Ea ilegei fi. Dilia da Hina Bagade Ea gobele salasu dunu. Dilia da Gode Hi fi dunu, hadigi fi hamoi. Gode da dili gasi yolesili, Ea hadigi ida:iwane amo ganodini esaloma:ne, dilima ilegei dagoi. E da Ea hou ida:iwane amo eno dunuma olelema:ne, dili asunasi. 10 ††Musa: dilia da Gode Ea fi dunu hame galu. Be wali dilia da Gode Ea fi dunu. Musa:

---

† **1:24:** Aisaia 40:6-8 * **2:3:** Gesami Hea:su 34:8 † **2:6:** Aisaia 28:16 ‡ **2:7:** Gesami Hea:su 118:22 § **2:8:** Aisaia 8:14-15 ** **2:9:** Gadili Asi 19:5-6; Aisaia 43:20-21; Mousese ea Malasu 4:20, 7:6, 14:2; Daidase 2:14; Aisaia 9:2 †† **2:10:** Hosia 2:23

dilia da Gode Ea gogolema:ne olofosu hame dawa:i galu. Be wali, E da iabeba:le, dilia da Gode Ea gogolema:ne olofosu lalegagui dagoi.

Gode Ea Udigili Hawa: Hamosu Dunu

11 Na fi dunu! Dilia da ga fi dunu agoane osobo bagadega esalebeba:le, na dilima ha:giwane edegesa. Dilia hu ea hanai hou amo da eso huluane dilia a:silibu amoma gegenana. Be dilia hu ea hou hasalima:ne, amo gegesu mae yolesima!

12 Gode Ea hou hame lalegagui dunu amo ilia gilisisu ganodini dilia hou da ida:iwane ba:mu da defea. Ilia da dili da wadela:i hamosu dunu ogogole sia:sa. Be dilia da noga:iwane hamobeba:le, amo ilia dawa:beba:le, Gode Ea bu misunu Esoga, ilia da dilima nodomu fawane.

13 Dilia Hina Gode Ea hou lalegagui amo dawa:beba:le, osobo bagade ouligisu dunu ilia sia: nabawane hamoma. Louma hina bagade da osobo bagade hou amo ganodini hinadafa. Amaiba:le, dilia ea sia: nabima. 14 Amola eha eagene ouligisu dunu ilia wadela:i hamosu dunuma se dabe iasu ima:ne amola hou ida:iwane dunuma nodoma:ne, e da ili ilegei dagoi. Amaiba:le, dilia ilia sia: amolawane nabima. 15 Bai Gode da agoane hanai galebe. Dilia hou ida:iwane hamobeba:le, gagaoui dunu ilia udigili sia: dasu logo da hedofai dagoi ba:mu. 16 Dilia udigili halegale lalebe dunu agoane esaloma! Be udigili halegale lalebeba:le, wadela:i hou dedeboma:ne mae hamoma. Be dilia Gode Ea udigili hawa: hamosu dunu defele esaloma!

17 Esega! Dunu huluanema asigima! Dilia Yesu Ea fi dunuma asigima! Godema beda:ma amola hina bagade dunu ilima nodoma!

Yesu Ea Se Nabasu amo Ganodini Hamoi amo Defele Hamomu da Defea

18 Dilia hawa: hamosu dunu! Dilia ouligisu dunu ilia sia: nabawane hamoma amola ilima nodoma. Asigi ouligisu dunu amo fawane hame, be nimi bagade ouligisu dunu amola amo ea sia: nabawane hamoma. 19 Dilia da Gode Ea hanai hou dawa:beba:le, hou ida:iwane hamobeba:le mae hihini se nabasea, Gode da dilima hahawane dogolegesu hou olelemu. 20 Be dilia wadela:i hou hamoiba:le se dabe iasu lasea, amo da dilima bidi imunu liligi hame. Be dilia hou ida:iwane hamobeba:le se iasu lasea mae hihini esalea, Gode da dilima hahawane dogolegele imunu.

21 Yesu Gelesu da dili fidima:ne se bagade nabi. Dilia da amo hou fa:no bobogema:ne, E da se nabi. Amo Yesu Ea se nabasu defele dili hamoma:ne, Gode da dilima ilegei dagoi. 22 ‡‡Yesu Gelesu da wadela:i hou hamedafa hamosu. Dunu afae da Ea lafidili ogogole sia:su hamedafa nabi. 23 §§Dunu eno da Ema gadele sia:noba, E da bu dabe hame gadei. E da se nabaloba, E da dabemu mae sia:ne, be Gode (Moloidafa Fofada:su Dunu) amo da E fidimu E dawa:beba:le, E da dafawaneyale hamoma:beyale dawa:i.

24 ***Yesu Gelesu da ninia wadela:i hou huluane Ea da:iga lalegaguli, ifa bulufalegeiga bogoi. Ninia da wadela:i hou amoma bogole, bu hou moloidafa hamomusa: esaloma:ne, Yesu da bogoi dagoi. Yesu Ea fofa:gi amoga ninia da uhi dagoi. 25 †††Dilia da sibi fisi agoane ba:su. Be Sibi Ouligisu da dili bu oule misi dagoi. Sibi Ouligisu amo da dilia a:silibu ouligisa. Dilia da Ema fa:no bobogema:ne, E da dili bu oule misi.

---

‡‡ **2:22:** Aisaia 53:9 §§ **2:23:** Aisaia 53:7 *** **2:24:** Aisaia 53:5 ††† **2:25:** Aisaia 53:6

3

Uda amola Egoa

1 *Dilia uda! Yesuma fa:no bobogesu hou defele, dilia egoa ilia
sia nabawane hamoma. Amasea, egoa mogili ilia da Gode Ea sia:
dafawaneyale hame dawa:sea, ilia da dili hou ida:iwane ba:sea, Godema
sinidigili, Ea sia: amola dafawaneyale dawa:mu.
2 Dilia da mae sia:ne, dilia hou da fonoboiwane amola ledo hamedei, amo
fawane ilia ba:sea, ilia da sinidigimu. 3 †Dilia da:i da noga:iwane ba:ma:ne,
dabua liligi amo sua: ulasu amola abula ida:iwane, nina: hamosu liligi
mae dawa:ma. 4 Be dilia odagi amola da:i hahawane ba:su hou da dilia
dogo ganodini olofoiwane hamoi amoga maha. Amo ganodini hahawane
ba:su hou, Gode da ba:mu hanasa. 5 Bai aowalali fi amo ganodini Godema
dawa:su uda ilia da egoa amoma nabasu hou hamobeba:le, ilia odagi
amola da:i da ba:su ida:iwane ba:i. 6 ‡Sela da amo hou dawa:i galu. E
da A:ibalaha:me ea sia: nabasu amola ema “Hina!” sia:i. Amaiba:le,
dilia da mae beda:iwane hou ida:iwane hamosea, dilia da wali Sela idiwi
defele esala. 7 §Amo hou defele, dilia udalai dunu, dilia uda da:i hodo da
fonobahadi gasa hame dawa:beba:le, ilima dawa:iwane gilisili esaloma.
Ili amola dili defele Gode Ea hahawane dogolegele iasu (eso huluane
mae bogole Fifi Ahoanusu) lamu, amo dawa:beba:le, ilima dawa:iwane,
asigiwane esaloma. Agoane hamosea, dilia sia:ne gadosu logo hame
hedofai agoane ba:mu.

Hou Ida:iwane Hamobeba:le Se Nabasu Hou

8 Sia: dagomusa:, dilia huluane asigi dawa:su afadafa amola hou afadafa
lalegaguma. Dilia da fi afadafa hamoiba:le, fi dunu eno da fi dunu eno
ilima asigimu da defea. Gebewane amola asigiwane, dunu eno enoma
hamoma. 9 Dunu da dilima wadela:le hamosea o gagabusu aligima:ne
sia:sea, bu dabe wadela:i hou o gagabusu ilima aligima:ne mae sia:ma.
Be Gode da dilima wele sia:noba, dilima hahawane hou imunusa: sia:i
dagoiba:le, dilia dabe agoane ilima hahawane hou olelema. 10 **Gode Sia:
da agoane dedei diala,
“Nowa dunu e da hahawane esalumusa: dawa:sea, e da wadela:i sia:
yolesili
amola ogogosu sia: yolesimu da defea.
11 E da wadela:i hou yolesili,
hou ida:iwane hamomu da defea.
E da bagadewane olofosu hou hogoi helemu da defea.
12 Bai Hina Gode da moloidafa hamoi dunu ouligisa.
E da ilia sia:ne gadosu naba.
Be E da wadela:i hamosu dunu ilimagai hame.”
13 Dilia da hou ida:iwane hamomusa: hanai galea, nowa da di
wadela:ma:bela:?
14 ††Be dilia hou ida:iwane hamobeba:le, se nabasea, defea, dilia da
hahawane gala. Dunu enoma mae beda:ma amola mae da:i dioma. 15 Be
dilia dogo ganodini Yesu Gelesuma fawane beda:ma amola E da dilima
Hina Gode esalebeba:le, Ema nodoma. Eso huluane, dunu ilia dilima
hobea misunu dafawane esaloma:beyale amola hamoma:beyale dawa:lusu

---

* **3:1:** Efesase 5:22; Golosia 3:18 † **3:3:** 1 Dimodi 2:9 ‡ **3:6:** Mui 18:12 § **3:7:** Efesase 5:25; Golosia 3:19 ** **3:10:** Gesami Hea:su 34:12-16 †† **3:14:** Ma:diu 5:10; Aisaia 8:12-13

di lale gagusa, amo ea bai dilima adole ba:sea, ilima bu adole imunusa: momagele ouesaloma. 16 Be bu adole iasea, gebewane amola asigiwane bu adole ima. Dilia asigi dawa:su amo ganodini dilia da wadela:i hou hame hamosa amo dawa:lalumu da defea. Amasea, dunu ilia da dili Yesuma fa:no bobogebeba:le hou ida:iwane hamobe, amoma lasogole sia:beba:le, ilia da hobea gogosiamu. 17 Dilia da hou ida:iwane hamobeba:le, Gode da logo hame hedofasea, dilia mae hihini se nabimu da defea. Be dilia wadela:i hou hamobeba:le, se naba, amo da dilia hou hame fidisa.

Yesu Gelesu Bogosu ea Bai

18 Bai Gelesu (Dunu ida:iwane) da dili Godema oule masa:ne, wadela:i hou hamosu dunu gaga:ma:ne bogoi dagoi. Dunu eno da Yesu Ea da:i hodo medole legei. Be Gode da Gelesu Ea A:silibu bu esaloma:ne uhinisi. 19 Amasea, E da asili, bogoi dunu ilia a:silibu se iasu diasu amo ganodini esalebe, ilima Gode Sia: Ida:iwane olelei.

20 ‡‡Amo bogoi dunu ilia musa: Nowa: amo ea eso amoga e da dusagai hamonanebeba:le, Gode da se dabe iasu hedolo mae iawane ouesalu. Ilia da amo hou mae dawa:le hame nabasu hou hamoi. Dunu bagahame, godoane fawane, da dusagai ga fila heda:beba:le, hame bogoi. Fedege agoane, ilia da hanoga gaga:i dagoi. 21 Amo hou da fedege agoane, hanoga fane salasu hou amo da ninia gaga:su ilegei hou olelesa. Da:i ledo dodofeiba:le da nini hame gaga:sa. Be ninia da ninia asigi dawa:su ganodini wadela:i hou yolesi dagoi dafawaneyale dawa:beba:le, Godema ilegele sia:sea, gaga:su ba:sa. Hanoga fane salasu amo da Yesu Gelesu da wa:legadoi dagoiba:le, nini da gaga:i dagoi olelesa.

22 Yesu da wali Hebene diasuga heda:le, Gode Ea lobodafa amoga esala. E da wali a:igele dunu, Hebene ouligisu dunu amola gasa hou huluane ouligilala.

4

Dunu Gaheabolo Hamoi

1 Amaiba:le, Yesu Gelesu da nini fidima:ne, Ea da:i hodo da se nababeba:le, dili amolawane gasawane hamoma:ne, Ea asigi dawa:su defele lamu da defea. Bai nowa da ea da:i hodo ganodini se nabasea, e da bu wadela:le hamomu higasa. 2 Amaiba:le, dilia da wali amogainini, mae yolesili eso huluane dilia da:i hodo hanai hou mae dawa:le, Gode Ea hanai hou hamomusa: hogoi helemu da defea. 3 Dilia da musa: Gode Ea hou hame lalegagui dunu defele wadela:le hamobeba:le, eso bagohame udigili fisi. Dilia da udigili wadela:i hou, uda hanai hou, adini ba:su hou, loboga hamoi ogogosu ‘gode’ amola eno a:silibu ilima wadela:i sia:ne gadosu hou, huluane bagade hamosu. 4 Wali, dilia da Gode Ea hou hame lalegagui dunu ilima wadela:i nimi hou hamomusa:gini hame gilisibiba:le, ilia da fofogadigisa. Amaiba:le, ilia da dilima gadesa. 5 Be ilisu da ilia hou Godema fofada:mu. E da esala dunu amola bogoi dunu, ilima fofada:musa: momagele ouesala. 6 Amaiba:le, Yesu da bogoi dunu ilia a:silibu ilima Gode Ea Sia: Ida:iwane olelei. Ilia da esaleawane, dunu huluane defele bogosu fofada:su ba:i dagoi. Be wali ilia a:silibu esalebeba:le, ilia Gode Ea esalusu ba:ma:ne Gode Sia: Ida:iwane nabi.

Gode Ea Fidili Iasu Liligi Noga:le Ouligima

‡‡ **3:20:** Mui 6:1 - 7:24

7 Soge wadela:mu eso da gadenesa. Dilia da mae golale, dilia hou amoma
hinawane, sia:ne gadoiwane esaloma. 8 *Baligiliwane, dilia asigidafa
hou hamoma. Amo asigidafa hou da wadela:i hou bagohame dedebosa.
9 Mae hihini, dunu eno da dunu enoma ilia diasuga aowamu da defea.
10 Dunu afae afae, ilia Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou amo noga:le
ouligima:ma. Amola ilia amo dogolegele iasuga, dunu eno fidima:ne
hamomu da defea.
11 Nowa dunu da sia: olelesa, e da Gode Ea olelei fawane olelema:ne
sia:ma. Nowa da fidisu hou hamosea, e da gasa amo Gode da ema i amoga
hawa: hamomu da defea. Amasea, hou huluane ganodini, dunu da Yesu
Gelesuma madelagiba:le, Godema nodonanumu. Gode da hadigi amola
gasadafa, eso huluane mae fisili esalalaloma:mu.
Ama.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Dunu da Se Naba

12 Na dogolegei na:iyado dunu! Dilia da waha adoba:musa: se bagade
nababeba:le, mae fofogadigima. Amo da hou hisudafa hame. 13 Be da:i
dioi yolesili, dilia da gilisili Gelesu Ea se nabasu defele se nababeba:le,
hahawane ba:ma. Amasea, Gelesu da hadigi hamoiwane bu masea, dilia
hahawane hou da nabaiwane ba:mu.
14 Dilia da Yesuma fa:no bobogebeba:le, eno dunu da dilima lasogole
sia:sea, hahawane ba:ma. Ilia dilima gadesu hou da Gode Ea Hadigi
A:silibu Hadigidafa Gala da dilia dogo ganodini aligila sa:i dagoi, amo
olelesa. 15 Be dilia se nabasea, dilia da medole legesu o wamolasu
o wadela:i hou eno o dunu ilisu hou amoma sia: lalabosu hou, amo
hamobeba:le dilia se nabimu da defea hame. Agoaiwane hou mae
hamoma.
16 Be dilia Yesu Ea hou lalegaguiba:le se nabasea, defea, mae gogosiama.
Be udigili, dilia Yesu Ea Dio lai dagoiba:le se nabasea, Godema nodone
sia:ne gadoma.
17 Fofada:su eso da wali doaga:i dagoi. Gode Ea fi dunu da bisili fofada:su
ba:mu. Amaiba:le, ninia da bisili fofada:su ba:muba:le, fa:no Gode Ea Sia:
hame nabasu dunu fofada:sea, ilia da adi hamoma:bela:? 18 †Gode Sia: da
agoane dedei diala, “Dunu ida:iwane ilia gaga:mu logo da gasa bagade gala.
Be Gode Ea hou hame lalegagui wadela:i hamosu dunu da gaga:ma:ne logo
baligili ga:nasidafa ba:sa!”
19 Amaiba:le, Gode da ili fidima:ne hanaiba:le, dunu da se nabasea, ilia
da ilia Hahamoi Dunu amo dafawaneyale dawa:be amo olelema:ne, hou
ida:iwane hamomu da defea. Bai E da Ea imunu ilegele sia:i mae yolesili
huluane hamomusa: dawa:.

5

Gode Ea Sibi Fi

1 Na amola da Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai dunu. Na da dilia gilisisu
ganodini Yesu Ea fa:no bobogesu fi asigilai dunu ilima ha:giwane sia:sa.
Na da Yesu Gelesu Ea se nabasu hou ba:i dagoi, amola na da gilisili Ea
hadigi hobea ba:mu liligi, amo na da ba:mu. 2 *Dilia da sibi ouligisu
defele, sibi gilisisu amo Gode dilima i, amo noga:le ouligima:ne na da
sia:sa. Gode da hanaiba:le, mae hihini, hahawane ouligima. Dilia muni
lamu dawa:beba:le hame, be fidimusa: hanaiba:le, hawa: hamoma. 3 Dilia

* **4:8:** Malasu 10:12 † **4:18:** Malasu 11:31 * **5:2:** Yone 21:15-17

sibi fi ilima gasa bagade hina hou mae hamoma. Be dilia hou ida:iwane hamone, amo hou ilia bu defele hamoma:ne, asigiwane ouligima.
4 Amasea, Sibi Ouligisudafa da bu misini, E da habuga hadigi hamoi bu gasimu hamedei gala, amo dilima imunu.
5 †Dilia goi dunu amola ayeligi dunu! Da:i hamoi dunu ilia sia: noga:le nabima! Dilia huluane fonoboi hou, eno dunu fidima:ne, abula agoane salima. Gode Sia: da agoane dedei diala, “Gode da hidale gasa fi dunu ilima gegesa, be E da fonoboi hamoi fi dunu fidisa.” 6 ‡Amaiba:le, dilia Gode da Ea gasa bagade lobo haguduga esaloma:ne, dilia hou fofonoboma. E da hobea Ea ilegei eso doaga:sea, dili bu gaguia gadomu. 7 Dilia se nabasu amola da:i diosu huluane, Gode Ea gisima:ne, Ema ima. Bai E da dilima asigisa.
8 Mae golale, si dadagaia esaloma! Bai dilima ha lai, amo Sa:ida:ne, e da nimi bagade laione wa:me bagadewane, dunu manusa: hogola ahoa. 9 Gode Ea hou lalegagui fi dunu osobo bagade fifi asi gala amo ganodini, ili huluane da se nabasu dilia se nababe defele naba, amo dawa:beba:le, dilia dafawaneyale dawa:su hou mae yolesili, Sa:ida:nema gegema. 10 Be dilia da fonobahadi se nabawane ouesalu, Gode da hahawane dogolegele iasu huluane iaha, amo dawa:ma. E da dili Gelesuma madelagiba:le, Ea eso huluane dialalalumu hadigi hou gilisili lama:ne dilima misa:ne sia:i. Amo Gode Hi da dilia hou asigilama:ne hamomu amola dilima gasa hou amola dafawaneyale dawa:su baidafa dilima imunu. 11 Gode da eso huluane gasadafa gaguiwane esalalaloma:mu! Ama.

Dagosu Asigi Sia:

12 §Na da amo meloa fonobahadi dedesa. Sailase, amo da Gelesu Ea hou noga:le lalegagui dunu, da na fidisa. Na da dilia dogo denesima:ne amola Gode Ea hahawane dogolegele iasu nama i, amo olelema:ne dilima dedei. Dilia amo hou ganodini gasawane leloma. 13 **Yesu Ea fa:no bobogesu fi, dilia fi agoane Ba:bilone moilai bai bagade ganodini, (amo fi amola da Gode Ea ilegei fi), amo fi dunu huluane da dilima asigi sia: adosisa. Nagofe Maga amola da dilima asigi sia: adosisa. 14 Dilia dunu eno dunu enoma Yesu Ea asigidafa hou olelema:ne hahawane nonogoma.
Dilia Yesu Gelesuma madelagi dunu huluane olofosu dawa:ma:ne, na da Godema sia:ne gadosa.

† **5:5:** Malasu 3:34 ‡ **5:6:** Ma:diu 23:12; Luge 14:11, 18:14 § **5:12:** Asunasi Dunu Ilia Hou 15:22, 15:40 ** **5:13:** Asunasi Dunu Ilia Hou 12:12, 12:25, 13:13, 15:37-39; Golosia 4:10; Failimone 1:24

2 Bida

(Da:i Sia:-2 Peter; Modu-2 Petero; Bisini-2 Pita)

Hidadea Sia:

Bida da Eno Meloa Dedene I

Bida da amo meloa (2 Bida) Yesu Ea musa: fa:no bobogesu fi dunuma dedene i. Ogogosu olelesu dunu da ogogole olelebeba:le, wadela:i hou da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu gilisisu ganodini ba:i. Bida da amo ogogosu olelesu dunu ilia logo hedofamusa:, amo meloa dedene i. E da Gelesu dunu ilima ilia Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu, amo dafawaneyale dawa:su hou ilia gasawane lalegaguma:ne sia:i. Yesu ba:su dunu amola ea sia: olelesu nabasu dunu, da amo sia: musa: olelei. Amo noga:le lalegaguiba:le, Yesu Ea fi dunu da ogogosu olelesu dunu ilia logo hedofai dagoi ba:mu. Ogogosu dunu mogili, ilia da Yesu bu hame misunu ogogole olelesu. Meloa dedesu dunu da amane olelesa, (2 Bida 3:9) “E da dilima asigiba:le, E da dunu afadafa wadela:mu higai gala. E da dunu huluanedafa ilia wadela:i hou yolesima:ne hanaiba:le, dabe hedolo hame iaha.” Gode da dunu afae wadela:mu higai, be dunu huluane ilia wadela:i hou yolesimu E da hanaiba:le, Yesu Gelesu da bu hedolo hame misi.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-2
2 Gode da Ea Fi Dunuma Misa:ne Wele Sia:...Sia:alalo 1:3-21
3 Ogogosu Olelesu Dunu...Sia:alalo 2:1-22
4 Yesu Ea Bu Misunu...Sia:alalo 3:1-18

2 Bida

1 Na, Saimone Bida, na da Yesu Gelesu amo ea hawa: hamosu dunu amola asunasi dunu hamoi. Ninia Gode amola Gaga:su Yesu Gelesu Ea moloidafa hou hamobeba:le, Gode da ida:iwanedafa dafawaneyale dawa:su hou ninia lai defele, dilima i dagoi. Na da dilima meloa dedene iaha.

2 Dilia da ninia Gode amola Hina Gode Yesu Gelesu, amo dawa:beba:le, dilia da hahawane dogolegele iasu amola olofosu, baligiliwane ba:ma:ne, na dawa:lala.

Gode Hi da Ema Misa:ne Ilegesa

3 Gode Ea gasa amoga E da ninia Godema dawa:le ida:iwane esaloma:ne, ninima gasa defele ia dagoi. Gode da nini gilisili ea hadigi amola hou ida:iwane, amo lama:ne ninima misa:ne sia:i. 4 Agoane hamobeba:le, Gode da Ea musa: imunu sia:i iasu bagade amola ida:iwane, ninima i dagoi. Ninia da amo iasu lai dagoiba:le, ninia da wadela:i hi hanai hou osobo bagade ganodini diala, amo yolesili, Gode Ea hou amo defele hamomu. 5 Amaiba:le, amo dawa:le, dilia dafawaneyale dawa:su hou amoma hou ida:iwane gilisima:ne, hogoi helema. Dilia hou ida:iwane amoma dawa:su hou gilisima. 6 Dilia dawa:su hou amoma dia da:i hodo ouligisuwane esalusu hou gilisima. Amo hou amoma dilia Godema dawa:su hou gilisima. 7 Dilia Godema dawa:su hou amoma dilia fi dunu amoma asigi hou gilisima. Dilia fi dunuma asigi hou amoma asigidafa hou gilisima. 8 Amo hou huluane dilia lamu da defea. Amo hou baligiliwane lalegagusia, dilia da ninia Hina Gode Yesu Gelesu amo baligiliwane dawa:beba:le,

gasawane hawa: hamomu. 9 Be nowa da amo hou hame lalegagusia, e da si desemehadi dofoi agoane ba:sa. E da ea musa: wadela:i hou da dodofei dagoi, amo gogolei.

10 Amaiba:le, na fi dunu! Gode da dilima Ema misa:ne ilegeiba:le, amo dilia mae fisimusa: gasawane lalegaguma:ne, logo hogoi helema. Amasea, dilia da dafasu hamedafa ba:mu. 11 Agoane hamosea, dilia ninia Hina Gode amola Gaga:su Yesu Gelesu amo ea eso huluane dialalalumu Hinadafa Hou amo ganodini golili sa:ima:ne, Gode da dilima logo hahawane doasimu.

12 Dilia da amo dafawane sia: musa: dilima olelei liligi, amo noga:le lalegagui dagoi. Be na da amo hou dilima bu olelemu. 13 Na da esalebeba:le, dili da gogolesa:besa:le, na da dili bu dawa:ma:ne amo hou dilima olelelalumu da defea. 14 Na da:i hodo da bogomu liligi. Amo na da abula agoane Hina Gode Yesu Gelesu amo Ea moloiwane nama sia:i defele, na da:i hodo fadegamu da gadenesa na dawa:. 15 Amaiba:le, na bogole, dilia fa:no amo hou bu dawa:musa:, na da logo hogoi helemu.

Yesu Gelesu Ea Hadigi Ba:su Dunu

16 Ninia da Hina Gode Yesu Gelesu Ea gasawane bu misunu hou dilima olelema:ne, ogogosu sia: amoga hame olelei. Ninia da Ea gasa bagade hou ninia siga ba:i dagoi. 17 *Ada Gode da Yesu Gelesu da hadigi bagade amola Hina bagade olelei. Sia: da Baligi Hadigi amoga misini, amane sia:i, “Amo da Na dogolegei Manodafa. Na da Ema hahawane gala.” Amo hou ninia ba:i dagoi. 18 Ninisu da Yesu Gelesuma goumi da:iya sigi esalebeba:le, amo sia: muagado manebe nabi dagoi.

19 Amaiba:le, ninia balofede dunu ili sia:i olelei, amo baligiliwane dafawaneyale dawa:be. Amo sia: da gamali gasi sogebi ganodini nenanebe agoane ba:sa. Amo gamali da nenanu, Esodafa da hadigisia, gusubia gasumuni da dilia dogo ganodini hadigimu. Amaiba:le, amo sia: dilia ha:giwane dawa:mu da defea. 20 Be hou afadafa baligiliwane dawa:ma! Amo da osobo bagade dunu da hi gasaga amo Gode Ea Sia: ba:la:lusu sia: bai hame dawa:mu. 21 Bai Gode Ea olelei ba:la:lusu sia: da osobo bagade dunu hanaiba:le hame misi. Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da dunuma ouligisuwane esalebeba:le, amo dunu da Gode Ea olelei fawane ba:la:lusu sia:i. Amaiba:le, osobo bagade dunu hisu amo sia: dawa:mu da hamedei.

2

Ogogosu Olelesu Dunu

1 Musa: fi amo ganodini ogogosu olelesu dunu ba:i. Amo defele, dilia fi amo ganodini ogogosu olelesu dunu ba:mu. Hina Gode da ili mae bogoma:ne, ilia wadela:i dabe huluane hamoi dagoi. Be ilia da amo mae dawa:le, Yesu hohonoiba:le, se dabe iasu bagade hedolo ba:mu. 2 Be amo mae dawa:le, dunu mogili bagohame da ilia wadela:i hou amoma fa:no bobogemu. Ilia wadela:le hamobeba:le, eno dunu da amo ba:beba:le, moloidafa hou da wadela:i ilia da sia:mu. 3 Ogogosu olelesu dunu da muni hanaiba:le, ilia ogogosu sia: olelebeba:le, muni lamu. Musa: amola wali, ilima Fofada:su dunu da ouesalu. Ilima Gugunufinisisu dunu da mae golale esala.

---

* **1:17:** Ma:diu 17:1-5; Maga 9:2-7; Luge 9:28-35

4 Gode da a:igele dunu dafai ilima mae asigili, Helo sogega galadigi. Amogawi, ilia gasi ganodini sia:inega la:gi, Fofada:su Eso amo doaga:ma:ne ouesala. 5 *Gode da musa: hemonega osobo bagade fi ili wadela:i hou amo ganodini udigili laloma:ne hame yolesi. E da hano bagade iabeba:le, Gode Ea hou hame lalegagui dunu huluane hanoga na dagoi ba:i. Gode da Nowa:, amo da hou moloidafa olelesu dunu, amo amola eno dunu fesuale gala fawane gaga:i. 6 †Gode da Sodame amola Goumola, amo dunu fi ilima se imunusa: fofada:i dagoiba:le, lalu dabe i. E da fa:no misunu Gode Ea hou hame lalegagui dunu ilima sisasu olelema:ne, agoane hamoi.

7 ‡Gode da Lode fawane gaga:i. Lode, hi fawane da noga:i hou dawa:beba:le, eno dunu ilia wadela:i hou hihini ba:i. 8 E da Sodame fi amo ganodini esalebeba:le, eso huluane ilia wadela:i hou ba:beba:le, se bagade nabasu. 9 Amaiba:le, Hina Gode da Ea hou lalegagui dunu ilia adoba:su bu mae ba:ma:ne, ili gaga:musa: dawa:. Amola E da wadela:i hamosu dunu ilima Fofada:su Eso amoga se dabe iasu ima:ne ouligimusa: dawa:. 10 Gode da gasa fi dunu amo ilia da ledo hu ea hanai hou hamosa amola Gode Ea Hina Hou hame naba, ilima E da se dabe iasu baligili ima:ne ouesala.

Amo ogogosu olelesu dunu da gasa fi bagade hamosa. Ilia muagado esalebe ouligisu dunu ilima mae beda:ne, udigili ilima gadesa. 11 Be a:igele dunu, amo ilia gasa hou da ogogosu olelesu dunu ilia hou bagade baligisa, ilia da Hina Gode Ea midadi amo muagado esala ouligisu dunu ilima diliwaneya udidili hame gadesa. 12 Be ogogosu olelesu dunu da udigili nimi bagade ohe fi ilia hou agoane hamosa. Hou ilia hame dawa: liligi, amoma ilia gadele gegesa. Ilia da nimi ohe fi amo defele, gugunufinisi dagoi ba:mu. 13 Ilia da eno dunuma se bagade iabeba:le, ilia dabe se bagade nabimu. Ilia da eso amoga ilia hu ea hanai liligi hamobeba:le, hahawane bagade ba:sa. Ilia da gilisili dili amola ha:i nasea, ilia ogogosu hou hamonanebeba:le, amo hou da gogosiasu liligi ba:sa. 14 Ilia da wadela:i uda fawane ba:mu hanai gala. Ilia da wadela:i hou bagade hanai be sadi hame ba:sa. Ilia gasa hame dunu sani ganodini dafama:ne oule ahoa. Ilia da uasu bagade dawa:. Ilia da Gode Ea gagabui aligisu amo ganodini esala.

15 §Ilia da moloi logo yolesibiba:le, udigili ahoa. Beo ea mano ea dio amo Ba:ila:me da muni hanaiba:le wadela:i hou hamomusa: dawa:i.

16 Gode da ema gagabole sia:i. Ea dougi da osobo bagade dunu ea sia: lale, Ba:ila:me ea gagaoui logo hedofai.

17 Amo ogogosu olelesu dunu ilia da hano nasu hai dagoi agoane ba:sa. Ilia da mu mobi foga sefasilala agoane ba:sa. Gode da gasidafa sogebi amo ganodini ili esaloma:ne ilegei dagoi.

18 Ilia gagaoui gasa fili hidale sia:sa. Dunu ilia wadela:i da:i hodo hanai hou amo yolesimusa: dawa:, ilima ilia amo hou bu hamomusa: dafama:ne olelesa. 19 Ilia da amo dunuma hahawane halegale lalalumu hou ima:ne ilegele sia:sa. Be fedege agoane, ilisu da amo wadela:i hou haguduga udigili hawa: hamosu dunu esala. Dilia dawa:! Adi hou da dunuma osa:la heda:sea, amo dunu da amo hou ea udigili hawa: hamosu dunu esala. 20 Be nowa da ninia Hina Gode amola Gaga:su Yesu Gelesu, amo dawa:beba:le, osobo bagade wadela:i hou yolesilalu, amalu bu wadela:i hou hamobeba:le udigili se iasu diasu hawa: bu hamosa, amo dunu ilia hou da musa: hou baligili wadela:i bagade ba:mu. 21 Ilia da hou ida:iwane ba:i dagoi. Be Gode Ea sia: ilima sia:i amo bu higale yolesi. Amaiba:le, ilia da musa: Gode Ea

* **2:5:** Mui 6:1 - 7:24 † **2:6:** Mui 19:24 ‡ **2:7:** Mui 19:1-16 § **2:15:** Idisu 22:4-35

moloidafa hou hamedafa ba:mu da defea galu. Bai ilia da se baligiliwane nabimu.
22 **Ilima doaga:i hou da musa: sia:i liligi da dafawane amo olelesa, amane, “Wa:me da isosea, e da bu sinidigili ea isoi liligi naha!” amola “Gebo da dodofei dagole, e da bu sinidigili, fafu amo ganodini gufini ula!”

3

Yesu da Ea Ilegele Sia:i Defele Bu Misunu

1 Na dogolegei na:iyado dunu! Amo meloa da meloa ageyadu gala na dilima dedei. Amo meloa aduna amo ganodini, na da hou olelebeba:le, dilia dogo ganodini hou ida:iwane dawa:ma:ne na da dawa:lala. 2 Balofede dunu da musa: hemonega hadigi hou sia: olelei. Amola dilima asunasi dunu da ilia lafidili amo Hinadafa Gaga:su Yesu Gelesu Ea sia: dilima olelei. Amo sia: huluane dilia bu dawa:mu na da hanai gala.

3 *Noga:le dawa:ma! Soge wadela:mu eso da gadeneiba:le, dunu ilia da hi hanaiga hou musu hamonanebe, amo ninia da ba:mu. 4 Ilia da dilima oufesega:le, habosesele, amane adole ba:mu, “Yesu Gelesu da bu misunu ilegele sia:bela:? Amaiba:le E da wali habila:? Ninia ada huluane da bogoi dagoi, be osobo bagade hahamoi eso amogainini, liligi huluane da mae afadenene amaiwane diala!” 5 †Gode da musa: hemonega ea sia:ga mu amola osobo bagade hahamoi, amo wadela:i hamosu dunu da dawa:mu higa:iba:le gogolesa. Gode da sia:beba:le, osobo da hano fisili bi hamone, fedege agoane hano amoga hamoi dagoi ba:i. 6 ‡Fa:no, hano bagade heda:le, hea osobo bagade liligi huluane gugunufinisi dagoi. 7 Amo defele, Gode da sia:beba:le, waha dialebe mu amola osobo bagade, da hobea laluga gugunufinisima:ne diala. Amola Gode da Ea hou hame lalegagui dunu ilima fofada:nanu gugunufinisimu. Amaiba:le, Gode da waha diala mu amola osobo bagade, amo Fofada:su eso amoga muguluma:ne ouligisa.

Soge da Wadela:mu. Amaiba:le Hou Ida:iwane Hamoma

8 §Be na dogolegei na:iyado dunu! Liligi afadafa mae gogolema. Hinadafa da eso afadafa amola ode 1000, hisu hisu hame ba:sa. Ea siga ba:ma:ne, ela da defele ba:sa.
9 Dunu mogili, ilia Hina Gode da Ea hamomu ilegele sia:i liligi hedolo hame hamosa, ilia dawa:sa. Be E da hedolo hamomusa: dawa:. Be E da dilima asigiba:le, E da dunu afadafa wadela:mu higai gala. E da dunu huluanedafa ilia wadela:i hou yolesima:ne hanaiba:le, dabe hedolo hame iaha. 10 **Be Hina Gode Ea bu misunu ilegei Eso da wamolasu dunu ea wamo mabe agoane ba:mu. Amo eso amoga wele sia:be bagade nabalu, mu da mugululi hamedafa ba:mu.
11 Amaiba:le, amo liligi huluane da mugululi hamedafa ba:muba:le, dilia da hou hadigiwane, eno dunuma afafane, Godema madelagili, Yesu Gelesu Ea bu misunu eso doaga:ma:ne, hahawane ouesalumu da defea. 12 Yesu Ea bu misunu eso hedolo doaga:mu amo fidima:ne, dilia hou ida:iwane hamomu da defea. Amo Esoga, mu da laluga neiba:le gugunufinisi dagoi ba:mu. Gasumuni, eso amola oubi, da gia:beba:le, daiyamu. 13 ††Be Gode da mu gaheabolo amola osobo bagade gaheabolo, amo ganodini

** **2:22:** Malasu 26:11 * **3:3:** Yude 1:18 † **3:5:** Mui 1:6-9 ‡ **3:6:** Mui 7:11 § **3:8:** Gesami Hea:su 90:4 ** **3:10:** Ma:diu 24:43; Luge 12:39; 1 Desalounia 5:2; Wamolegei Sia: Olelesu 16:15 †† **3:13:** Aisaia 65:17, 66:22; Wamolegei Sia: Olelesu 21:1

hou ida:iwane fawane ba:mu, Gode da amo imunu sia:beba:le, ninia da hahawane ouesala.

14 Amaiba:le, na na:iyado dunu, dilia da amo Eso doaga:ma:ne ouesalebeba:le, Gode Ea siga ba:ma:ne, dilia ledo hamedei ida:idafa Godema olofoiwane esaloma:ne, amo logo hogoi helema. 15 Gode da dilima asigiba:le gaga:musa: logo hedolo hame hedofasa, amo dilia dawa:mu da defea. Ninia dogolegei fi dunu, Bolo, Gode da ea asigi dawa:suga olelebeba:le, amo defele dilima meloa dedene i. 16 E da eso huluane meloa dedene iasea, amaiwane olelesa. Bolo ea meloa dedei amo ganodini dedei liligi mogili da hedolo hame dawa:mu liligi. Eno gagaoui noga:le hame lalegagui dunu, ilia amo sia: amola sia: eno Gode Ea Sia: ganodini dedei, amo lalegaguli ogogole olelesa. Amaiba:le, ilisu hamobeba:le, gugunufinisisu se dabe iasu ba:mu.

17 Be na na:iyado dunu! Dilia amo hou dawa: dagoi. Amaiba:le, dilia wadela:le hamosu hame nabasu dunu ilia giadofasu sia: nabasea, dilia gaga:su yolesili dafasa:besa:le, mae golale ouesaloma. 18 Be ninia Hina Gode amola Gaga:su Yesu Gelesu amo Ea hahawane dogolegele iasu amola bagade dawa:su, da dilia dogo ganodini asigilaluma:mu. Ema eso huluane wali amola hobea, mae yolesili nodonanumu da defea. Ama.

Sia: Ama Dagoi

1 Yone

(Da:i Sia:-I John; Modu-1 Ioane; Bisini-1 Jon)

Hidadea Sia:

Yone da Meloa Dedei
1 Yone Meloa Dedei da liligi aduna olelesa

1 Yone meloa dedei idisu dunu, ilia gilisili na:iyado hamone, Gode amola Egefedafa Yesu Gelesu amo gadenene esaloma:ne, amo olelesa.

2 Ogogosu olelesu dunu ilia da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilia hou wadela:musa: dawa:beba:le, ilia ogogosu dunu ilima mae fa:no bobogema:ne, Yone da olelei. Ogogosu dunu ilia da ogogole amane olelei, "Dunu ilia da wadela:i osobo bagade liligi amo digili ba:beba:le amola osobo bagade ganodini esalebeba:le, ilia da wadela:idafa. Amaiba:le, Yesu, Gode Egefe, da osobo bagade dunu defele ba:mu da hamedei, ilia ogogole amane olelesu. Amo ogogosu dunu da eno ogogole olelesu, amane:- dunu da osobo bagade liligi amola osobo bagade hou, huluane mae dawa:beba:le fawane, gaga:su ba:mu. Dunu da Godema gaga:i dagoiba:le, e da hou moloidafa hamomu amola eno dunuma asigimu, amo da hamedeiwane hou ilia ogogole olelesu. Be Yone da amo olelesu ha:giwane hedofai dagoi. 1 Yone meloa amo ganodini e da gasawane Yesu Gelesu da osobo bagade Dunudafa hamoi olelesa. Nowa dunu ili da Yesu Ea hou lalegaguiba:le Godema asigi galea, ilia dunu eno dunu enoma asigima:ne hamomu, e da gasawane olelesa.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-4
2 Hadigi amola Gasi ...Sia:alalo 1:5-2:29
3 Gode Ea mano amola Sa:ida:ne mano...Sia:alalo 3:1-24
4 Dafawane Hou amola Ogogosu Hou ...Sia:alalo 4:1-6
5 Asigidafa Hou...Sia:alalo 4:7-21
6 Dafawaneyale Dawa:su hasalasisu Hou... ...Sia:alalo 5:1-21

1 Yone

Esalusu Sia:

1 *Ninia da dilima eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Sia:dafa amo da eso huluane eno liligi hame galu eso amoga dialusu, amo olelemusa: dilima dedesa. Amo Sia:dafa E da osobo bagade dunu hamoiba:le, amo ninia gega nabi amola siga ba:i. Dafawane! Amo ninia ba:i dagoi amola ninia loboga digili ba:i dagoi. 2 †Amo eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Sia:dafa da dunu ba:ma:ne da:i hodo lai, amo ninia ba:i dagoi. Amaiba:le, ninia amo hou olelesa. Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu da musa: Gode amola gilisili esalu. Ada Gode da ninima olelebeba:le, ninia da bu dilima olelesa. 3 Ninia amola Ada Gode amola Egefedafa Yesu Gelesu, da gilisili fi hamoi dagoi. Dilia dogo da ninia fi ninima gilisima:ne, ninia ba:i liligi amola nabi liligi dilima olelesa. 4 Dilia hahawane hou da nabaiwane ba:ma:ne, ninia da amo hou dilima dedesa.

Gode da Hadigidafa

---

* **1:1:** Yone 1:1 † **1:2:** Yone 1:14

5 Amo sia: Gode Egefedafa ninima olelei, ninia da dunu enoma bu olelesa
amane, “Gode da Hadigidafa. Ea hou amo ganodini, gasi da hamedafa
gala.” 6 Amaiba:le, ninia da Godema na:iyado gala ninia da lafidili
sia:sea, be gasi ganodini ahoanebe ba:sea, ninia da lafidili amola ninia
hou hamonanebe, amoga ogogosa. 7 Be ninia Gode defele hadigi ganodini
ahoasea, ninia amola ninia fi dunu, na:iyado fi hamosa. Amola Gode
Egefedafa, amo Yesu, E da ninia wadela:i hou huluanedafa Ea maga:mega
dodofesa.
8 Be ninia da wadela:i hou hame dawa:, amo sia:sea, ninisu ninima
ogogosa. Amai galea, ninia dafawane hou hame dawa:. 9 Be ninia wadela:i
hou hamoi Godema fofada:sea, ninia da Ea moloidafa sia:i liligi ba:mu.
E da ninia wadela:i hou bu gogolema:ne olofole, amo wadela:i hou bu
mae ba:ma:ne dodofemu. 10 Be ninia wadela:i hou hamedafa hamoi amo
sia:sea, ninia da Gode da ogogosu dunu giadofale olelesa. Amai galea,
Gode Ea Sia: da ninia dogo ganodini hame gala.

2

Ninia Fidisu da Yesu Gelesu

1 Na mano! Dilia da wadela:i hou mae hamoma:ne, na da dilima dedesa.
Be dunu da wadela:i hou hamoi galea, Alofesu Fidisu dunu da esala.
Amo da Yesu Gelesu, Dunu Moloidafa. E da nini fidima:ne, Godema
edegelala. 2 Amola Gelesu Hisu da hamobeba:le, ninia da nini wadela:i
hou gogolema:ne olofoi dagoi ba:sa. Ninia fawane hame, be osobo bagade
dunu huluane da Gelesu hamobeba:le, gogolema:ne olofosu dawa:.
3 Ninia da Gode Ea sia: nabawane hamosa galea, ninia da Gode dawa:
dagoi, amo dawa:be. 4 Be nowa dunu da Gode dawa: amo hi fawane
sia:sa, be Gode Ea sia: nabawane hame hamosa, amo dunu da ogogosu
dunu. E da dafawane hou hamedafa dawa:. 5 Be nowa da Gode Ea sia:
nabawane hamosa, amo dunu ea dogo ganodini Gode Ea asigidafa hou da
nabaiwane gala ba:sa. Ninia da Godema madelagi dagoi amo habodane
dawa:ma:bela:? 6 Defea! Nowa dunu e da Godema madelagi dagoi sia:sea,
e da Yesu Gelesu Ea hou amo defele ahoanumu da defea.

Hamoma:ne Sia: Gaheabolo

7 *Na fi dunu! Na da wali dilima hamoma:ne sia:i dedesa. Amo
hamoma:ne sia:i da gaheabolodafa hame. Be dilia Gode Ea hou lalegagui
amo esoga musa: hamoma:ne sia:i nabalu, wali eso amo hamoma:ne
sia:i da amaiwane diala. 8 Be amo hamoma:ne sia:i na da wali dilima
dedebe da gaheabolo agoane ba:sa. Yesu Gelesu da moloiwane hamoiba:le
amola dilia da wali moloiwane hamonanebeba:le, amo hamoma:ne sia:i
da dafawane ba:sa. Gasi da mugululalebe amola Hadigidafa da nenanebe,
amoba:le amo hamoma:ne sia:i da gaheabolo agoane ba:sa.
9 Nowa dunu e da Hadigi ganodini esalebe sia:sa, be ea fi dunuma ha
lai esala galea, amo dunu da gasi mae yolesili waha amo ganodini esala.
10 Nowa dunu da ea fi dunu ilima asigidafa galea, amo da Hadigi ganodini
esala. Amaiba:le, ea hou ganodini, eno dunuma dafama:ne olelesu da
hame ba:sa. 11 Be nowa dunu da ea fi dunuma ha lai esalea, e da
gasi ganodini esala. Gasi da ea si wadela:lesiba:le, e da gasi ganodini
ahoanebeba:le, ea mabe hou hamedafa dawa:.

* **2:7:** Yone 13:34

12 Na mano fonobahadi! Na dilima meloa dedesu bai da agoane diala. Yesu Gelesu da hawa: hamobeba:le, Gode da dilia wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi. 13 Ada dili huluane! Degabodafa esalu Dunu, amo dilia dawa:beba:le, na da dilima meloa dedesa. Ayeligi dunu! Dilia Sa:ida:ne hasali dagoiba:le, na da dilima meloa dedesa.

14 Na mano! Dilia Adadafa dawa:beba:le, na dilima meloa dedesa. Ada dili huluane! Degabodafa esalu Dunu, amo dilia da dawa:beba:le, na da dilima meloa dedesa. Ayeligi dunu! Dilia da gasa bagadeba:le, na da dilima meloa dedesa. Gode Ea Sia: da dilia dogo ganodini esala. Dilia da Sa:ida:ne hasali dagoi.

15 Dilia osobo bagade amola amo ganodini liligi, amoma mae asigima. Dilia da osobo bagade liligi amoma asigi galea, dilia da Adadafa Ema hame asigisa. 16 Hi hanai hou, dunu ilia liligi siga ba:beba:le hanasa amo hou amola liligi huluane ba:beba:le gasa fi hamosa, amo hou huluane da osobo bagade hou fawane. Amo hou Adadafa da hame olelesa. 17 Osobo bagade amola amo ganodini liligi huluane amoma dunu ilia da hanai, amo da bu mae ba:ma:ne mugululala. Be nowa dunu da Gode Ea hanai hou hamosa, e da eso huluane esalalalumu.

Gelesuma Ha Lai Dunu

18 Na mano! Soge wadela:mu eso da gadenesa. Gelesuma ha lai dunu da misunu, amo olelesu dilia da nabi dagoi. Wali, Gelesuma ha lai dunu bagohame da misi dagoiba:le, soge wadela:mu eso da gadenesa, amo ninia dawa:. 19 Amo Gelesuma ha lai dunu da ninia fi amo ganodini esalu. Be ilia da ninia fidafa dunu hameba:le, yolesili asi. Ilia da ninia fidafa dunu esala ganiaba, ilia da ninia fi ganodini mae yolesili esalala:loba. Be ilia yolesili asiba:le, dunu huluane da amo dunu da ninia fi dunu hame amo noga:le dawa:.

20 Be Gelesu da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala dilia dogo ganodini aligila sa:ima:ne, dilima i dagoi. Amaiba:le, dilia huluane da dafawane sia: dawa:.

21 Amaiba:le, dilia dafawane hou hame dawa:beba:le, na da dilima hame dedesa. Be dilia dafawane sia: dawa:beba:le amola ogogosu sia: da dafawane hou amo ganodini dialumu da hamedeiba:le, na da dilima meloa dedesa.

22 Amaiba:le, ogogosu dunu da nowala:? Nowa dunu da Yesu da Gode Ea ilegei Mesaia hame, amo sia:sea, amo dunu da ogogosa. Agoaiwane dunu da Gelesuma ha lai dunu. E da Adadafa amola Gode Egefe higasa. 23 Nowa dunu da Gode Egefe higasea, e da Ada amola higasa. Be nowa dunu da Gode Egefe Ea hou lalegagusia, e da Gode Ea hou amola lalegagusa.

24 Amaiba:le, dawa:ma! Dilia sia: amo dilia lalegagui eso amoga nabi, amo dilia dogo ganodini noga:le salali ouligima. Amo noga:le ouligisia, dilia da eso huluane Gode Egefe amola Adadafa, amoma madelagili esalalalumu. 25 Amo hou da Gelesu ninima imunu sia:i liligi, amo eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu. 26 Dilima ogogomusa: dawa:be dunu amo ilia hou dilima olelema:ne, na da amo meloa dilima dedesa. 27 Be Gelesu da Ea A:silibu dilima i. Ea A:silibu da dilia dogo ganodini esalebeba:le, dunu eno da dilima olelemu hamedei agoane ba:sa. A:silibu Hisu da liligi huluane dilima olelesa. A:silibu Ea olelesu da dafawane, E da ogogosu hame dawa:. Amaiba:le, A:silibu Ea olelesu nabima. Dilia Yesu Gelesuma madelagiwane esaloma.

28 Dafawane! Na mano! Gelesuma madelagiwane ouesaloma. Amalalu,
E da bu masea ninia da mae beda:iwane amola hame gogosiabeba:le mae
wamoaligiliwane, Ema hahawane yosia:mu. 29 Gelesu da moloidafa, amo
dilia dawa:. Amaiba:le, nowa da hou moloidafa hamosea da Gode Ea mano
hamoi, amo dilia dawa:mu da defea.

3

Gode Ea Mano Hamoi

1 *Dawa:ma! Adadafa da ninima bagade asigisa. E da ninima “Na mano”
dio asuliba:le amola E da nini Ea mano hamoi dagoiba:le, ninia da Ea asigi
hou da bagadedafa ba:sa. Ninia da Gode Ea mano hamoi dagoiba:le, osobo
bagade dunu da Gode Ea hou hame dawa:beba:le, ilia ninia hou amola
hame dawa:. 2 Na dogolegei na:iyado dunu! Ninia da wali Gode Ea mano
esala. Ninia hobea afadenene hisu agoane ba:mu, amo hou ninia noga:le
hame dawa:. Be amo fawane ninia dawa:. Gelesu da bu masea, ninia
da Ea houdafa noga:le ba:muba:le, ninia afadenene, Yesu Gelesu defele
hamoi dagoi ba:mu, amo ninia dawa:. 3 Nowa dunu da amo dafawane
hamoma:beyale dawa:sa, e da ea hou ledo hame amo Gelesu Ea ledo hame
hou defele, amo ba:ma:ne ouligisa.

4 Wadela:i hou da Gode Ea hamoma:ne sia:i wadela:sa. Amaiba:le, nowa
dunu da wadela:i hamosea, e da Gode Ea hamoma:ne sia:i wadela:sa.
5 †Yesu Gelesu da wadela:i hou huluane fadegama:ne osobo bagadega
misi, amola Yesu Ea hou amo ganodini da wadela:i hamedafa gala, amo
dilia dawa:. 6 Amaiba:le, nowa da Yesu Gelesuma madelagi esalea, e da
wadela:i hou hamonanumu hamedafa dawa:. Be nowa da wadela:i hou
hamonanea, amo dunu da Yesu Ea hou hame ba:i amola hame dawa:, amo
ninia dawa:.

7 Dunu eno da dilima ogogosa:besa:le, dawa:ma! Nowa dunu da hou
moloidafa hamonanea, e da Gelesu agoane dunu moloidafa gala. 8 Be
nowa dunu da wadela:i hou hamonanea, e da Sa:ida:ne ea fi amo ganodini
esala. Sa:ida:ne da musa:dafa mae yolesili wadela:i hou hamonanusu.
Gode Egefedafa da Sa:ida:ne ea hawa: hamosu gugunufinisimusa:, osobo
bagadega misi.

9 Nowa da Gode Ea mano hamoi galea, Gode Ea hou da ea dogo ganodini
esalebeba:le, e da wadela:i hou hamonanumu hame dawa:. Gode da ea
Ada hamoiba:le, bu wadela:i hou hamonanumu da ema hamedei. 10 Gode
Ea mano hamoi amola Sa:ida:ne ea mano, amo da hisu hisudafa. Bai nowa
dunu da hou moloidafa hame hamosa o ea fi dunuma hame asigisa, amo
dunu da Gode Ea mano hame.

Enoma Enoma Asigima

11 ‡Dilia da Gode Ea hou degabo nabi amogainini wali sia: nabi dagoi.
Amo sia: da dilia dunu eno dunu enoma asigidafa hou hamoma:ne sia:sa.
12 §Ninia da Ga:ine ea hou agoane hamomu da defea hame. Ga:ine da
eya medole legei dagoiba:le, e da Sa:ida:ne ea fi amo ganodini esalu ninia
dawa:. Ga:ine da abuliga eya fane legebela:? Bai e da wadela:le hamoi be
eya da hou moloidafa hamoi.

13 Amaiba:le, na fi dunu, osobo bagade dunu da dilima ha lasea, mae
fofogadigima.

---

* **3:1:** Yone 1:12 † **3:5:** Yone 1:29 ‡ **3:11:** Yone 13:34 § **3:12:** Mui 4:8

14 **Ninia da ninia fi dunuma asigidafa hou hamonana galea, ninia
da bogosu fisili, esalalalusu amo ganodini esala, ninia dawa:. Be nowa
da ea fi dunu ilima asigidafa hame galea, e da bogosu amo ea gasaga
gagulaligi gala. 15 Nowa da ea fi dunu ilima ha lai galea, amo da fane legesu
dunu. Amola fane legesu dunu da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu
hamedafa dawa:, amo dilia dawa:. 16 Yesu Gelesu da nini fidima:ne bogoi
dagoiba:le, ninia da asigidafa hou ea bai dawa:. Amaiba:le, ninia da ninia
fi dunu fidima:ne, ninia esalusu fisimu da defea. 17 Bagade gagui dunu da
ea fi dunu hame gagui ba:sa be hame fidisa, amo dunu da "Na Godema
asigisa" sia:sea, e da ogogosa.
18 Na mano! Ninia asigidafa hou da lafidili sia: fawane sia:mu da defea
hame galebe. Ninia da asigidafa hou lalegagui dagoi galea, ninia eno dunu
fidima:ne hawa: hamomu da defea.

Godema Mae Beda:iwane Esalebe Hou

19 Ninia sia:ga amola hawa: hamobe, amoga asigidafa hou lalegagui
dagoi olelebeba:le, ninia da dafawane hou amo ganodini esala dawa:.
Amasea, ninia Godema gadenene masea, mae beda:iwane esalumu. 20 Be
ninia asigi dawa:su da ninia da wadela:i hou hamoi amo ninima olelesea,
defea, Gode Ea gasa da ninia asigi dawa:su amo ea gasa baligi dagoi,
amo ninia dawa:. E da liligi huluane dawa:. 21 Amaiba:le, na dogolegei
na:iyado dunu! Ninia asigi dawa:su da ninia wadela:i hamosa amo ninima
hame olelesea, ninia mae beda:iwane Godema gadenenewane esalumusa:
dawa:.
22 Ninia da Gode Ea sia: nabawane hamonanebeba:le amola Ea hanai
liligi fawane hamonanebeba:le, E da ninia adole ba:su liligi huluane
ninima imunusa: dawa:.
23 ††Gode da ninima amane hamoma:ne sia:sa:- Ninia da Egefe Yesu
Gelesu Ea hamoma:ne sia:i defele E dafawaneyale dawa:ma:mu amola
dunu eno dunu enoma asigidafa hou hamoma:mu. 24 Nowa dunu da Gode
Ea sia: nabawane hamosea, e da Godema madelagi esalebe amola Gode da
ema madelagi esala ba:sa. Amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala ninima
i, amo da ninia dogo ganodini esalebeba:le, ninia da Godema madelagi
esala dawa:.

4

A:silibu Dafawane Ea Hou amola Ogogosu A:silibu ea Hou

1 Na dogolegei na:iyado dunu! Dunu huluane ilia dogo ganodini Gode
Ea A:silibu Hadigidafa Gala da aligila sa:i ilisu sia:sea, mae dafawaneyale
dawa:ma. Be ilia dogo ganodini aligila sa:i liligi, amo da Godema misibala:?
o Fio amoma misibala:? Dilia amo dawa:musa: ilia hou adoba:ma. Bai
ogogosu balofede dunu da soge bagade bega: bega: asi dagoi. 2 Ilia hou
adoba:sea, dunu da ea dogo ganodini a:silibu aligila sa:i amo da Gode Ea
A:silibu Hadigidafa Gala, dilia da amane dawa:mu. Nowa dunu da Yesu
Gelesu da osobo bagade dunu ea da:i hodo lale, osobo bagadega misi dagoi,
amo dafawaneyale dawa:beba:le sia:sa, amo dunu ea dogo ganodini aligila
sa:i a:silibu da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala dawa:ma. 3 Be nowa da
Yesu da osobo bagade da:i lale, osobo bagadega misi, amo dafawaneyale
hame sia:sea, ea dogo ganodini Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da hame
aligila sa:i. Liligi da ea dogo ganodini aligila sa:i da Gelesuma ha lai amo

** **3:14:** Yone 5:24 †† **3:23:** Yone 13:34, 15:12, 15:17

ea iasu, Fio liligi. Bai Gelesuma ha lai a:silibu da hobea misunu, dilia nabi dagoi. Be wahadafa amo hou da doaga:i dagoi. 4 Be dilia, na mano! Dilia da Gode Ea:! Dilia da ogogosu balofede dunu ilia hou hasali dagoi. Bai Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala dilia dogo ganodini esala, amo ea gasa da a:silibu osobo bagade dunu ilia dogo ganodini esala amo bagadewane baligisa.

5 Amo ogogosu balofede dunu da osobo bagade hou fawane olelesa. Ilia da osobo bagade hou amoga gagulaligiba:le, eno osobo bagade dunu da ilia sia: naba. 6 Be ninia da Gode Ea fi dunu esala. Nowa dunu da Godema lalegagui galea, amo da ninia sia: naba. Be nowa da Godema hame lalegagui galea, amo da ninia sia: hame naba. Amaiba:le, amo dawa:le, ninia Gode Ea A:silibu amola ogogosu a:silibu ela hou afafamusa: dawa:.

Gode da Asigidafa

7 Na dogolegei na:iyado dunu! Gode da asigidafa hou olelebeba:le, ninia eno dunu eno dunuma asigidafa hou hamomu da defea. Nowa dunu da asigidafa hou hamosea, amo dunu da Gode Ea mano esala amola e Gode Ea hou dawa:. 8 Nowa dunu da asigidafa hou hame hamosea, e da Gode hame dawa:. Bai Gode da asigidafa hou amo ea Bai esala. 9 Gode da ea asigidafa hou ninima olelema:ne, E da Egefedafa (ninia Ea hou lalegagusia, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lama:ne), osobo bagadega asunasi.

10 Asigidafa hou da agoane diala. Amo da ninia Godema asigi hame. Be asigidafa hou bai da Gode da ninima asigidafa. Amaiba:le, E da ninia wadela:i hou gogolema:ne olofomusa:, Egefe osobo bagadega asunasi dagoi.

11 Na dogolegei na:iyado! Gode da ninima amo asigidafa hou olelebeba:le, ninia da dunu eno dunu enoma asigimu da defea. 12 *Dunu afae da Gode Ea hodo hame ba:su. Be ninia da dunu eno dunu enoma asigi galea, Gode amola ninia gilisili madelagi dagoi ba:sa. Amola Gode Ea asigidafa hou da ninia fi ganodini asigilai dagoiwane ba:sa.

13 Gode da Ea A:silibu ninima i. Amo da ninia dogo ganodini esalebeba:le, ninia da Godema madelagi esala amola Gode da ninima madelagi esala, amo dafawaneyale dawa:be. 14 Amola Adadafa da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane gaga:ma:ne, Egefedafa asunasi, amo ninia dafawaneyale dawa:beba:le eno dunuma olelesa.

15 Nowa dunu da ea lafidili Yesu da Gode Egefedafa amo olelesa, amo dunu da Godema madelagi esala amola Gode da ema madelagi esala. 16 Amola ninia da Gode Ea ninima asigidafa hou dawa: amola dafawaneyale dawa:be. Gode da asigidafa hou ea Bai. Nowa dunu da asigidafa hou amo ganodini esalea, e da Godema madelagi esala amola Gode da ema madelagi esala. 17 Ninia da Fofada:su Eso amoga mae beda:iwane esaloma:ne, Gode da ninia hou amo ganodini asigidafa hou asigilaloma:ne hamonana. Amola ninia da osobo bagadega esalea, Yesu Gelesu Ea hou defele hamonanebeba:le, ninia asigidafa hou asigilai dagoi ba:mu. 18 Asigidafa hou amo ganodini, dunu da beda:su hou hame ba:sa. Bai asigidafa hou da beda:su hou huluane sefasisa. Dunu da se dabe iasu lamu, amo dawa:beba:le beda:sa. Amaiba:le, nowa dunu da beda:su hou dawa:sea, amo dunu ea dogo ganodini asigidafa hou da hame asigilai.

* **4:12:** Yone 1:18

19 Ninia asigidafa hou dawa:. Bai Gode da hidadea asigidafa hou ninima
olelei dagoi.
20 Be nowa dunu da ea lafidili, “Na Godema asigisa!” amo sia:sa, be ea
fi dunu enoma e da ha lai galea, amo dunu da ogogosu dunu. E da ea fi
dunu eso huluane ba:sa, ilima asigi hame galea, e da Gode amo hamedafa
ba:sa. Amola Ema asigimu hamedeiba:le, e da ogogosu dunu. 21 Gelesu da
ninima amo hamoma:ne sia:i dagoi. Nowa da Godema asigi galea, e da ea
fi dunu ilima asigima:mu.

5

Ninia da Osobo Bagade Hou Hasalasi Dagoi

1 Nowa da Yesu Gelesu da Gode Ea ilegei Mesaia amo dafawaneyale
dawa:sea, amo da Gode Ea mano hamoi esala. Nowa da ada amoma
asigi galea, e da amo ada ea mano amola amoma asigi gala. 2 Ninia da
Godema asigi galea amola Gode Ea sia: nabawane hamonanebeba:le, ninia
da Gode Ea mano ilima asigisu dawa:. 3 *Bai ninia Godema asigiba:le, Ea
sia: nabawane hamosa. Amola Ea gasa bagade hamoma:ne sia:i ninima
olelei da ninia hamomu gasa hame baligisa. 4 Bai Gode Ea mano huluane
ilia osobo bagade hou hasalasimusa: dawa:. Amola ninia da dafawaneyale
dawa:su hou amoga osobo bagade hou hasalasimusa: dawa:. 5 Nowa da
osobo bagade hou hasalasimu dawa:bela:? Dunu amo da Yesu Gelesu da
Gode Egefedafa amo dafawaneyale dawa:sa, amo dunu fawane da osobo
bagade hou hasalasisu dawa:!

Dunu ilia Yesu Gelesu Ea Hou Ba:su

6 Yesu Gelesu Hisu osobo bagadega misini, hanoga fane sanasi amola Ea
maga:me huluane asiba:le bogoi. E da hano fane sanasu dawa:digima:ne
olelesu fawane hame hamoi. Be E da gilisili hano dawa:digima:ne olelesu
amola maga:me dawa:digima:ne olelesu hamoi dagoi. Gode Ea A:silibu
Hadigidafa Gala da dafawane hou ea Bai esalebeba:le, E da amo hou da
dafawane ninima olelesa. 7 Ba:su liligi udiana da amo hou da dafawane
ninima olelesa. 8 Amo udiana da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, hano
dawa:digima:ne olelesu amola maga:me dawa:digima:ne olelesu. Amo
udiana da ba:i liligi afadafa fawane olelesa. 9 Osobo bagade ba:su dunu
amo ea sia: ninia dafawaneyale dawa:sa. Be Gode Ea ba:su hou da osobo
bagade dunu ea ba:su hou bagadewane baligisa. Amola Gode Ea ba:su hou
da Yesu Gelesu da Egefedafa olelesa.
10 Amaiba:le, nowa dunu da Gode Egefedafa dafawaneyale dawa:sea,
amo dunu da Gode Ea ba:su hou ea dogo ganodini sali diala. Be nowa dunu
da Gode dafawaneyale hame dawa:sa, e da Gode Egefedafa hou olelema:ne
sia:i amo dafawaneyale hame dawa:beba:le, e da Gode da ogogosu dunu
sia:sa. 11 †Gode Ea ba:su hou da agoane diala; Gode da ninima eso huluane
mae bogole Fifi Ahoanusu i dagoi. Amola eso huluane mae bogole Fifi
Ahoanusu ea Bai da Gode Egefedafa. 12 Nowa da Gode Egefedafa Ema
madelagi galea, e da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lai dagoi. Be
nowa da Gode Egefedafa amoma hame madelagi galea, e da eso huluane
mae bogole Fifi Ahoanusu hame dawa:.

Eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu

---

* **5:3:** Yone 14:15 † **5:11:** Yone 3:36

13 Dilia Gode Egefedafa amo ea hou dafawaneyale dawa:be dunu, dilia da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu lai dagoi amo dafawaneyale dawa:ma:ne, na da dilima amo meloa dedesa. 14 Ninia da Gode Ea hanai amo defele Ema adole ba:sea, E da nini adole ba:su naba amo dawa:beba:le, ninia mae beda:iwane Godema gadenenewane misunusa: dawa:. 15 Ninia da Ema adole ba:sea, E da nini adole ba:su naba. Ninia amo da dafawane dawa:beba:le, E da ninia adole ba:i liligi ninima imunu, amo amola dafawaneyale dawa:be.

16 Dilia da Gelesu dunu eno e da wadela:i hou (amo da hame se imunusa: fofada:mu liligi) amo hamoi ba:sea, Godema sia:ne gadomu da defea. Amasea, Gode da amo dunuma esalusu bu imunu. Dunu da wadela:i hou hamosea, be amo da se imunusa: fofada:musa: liligi hame ba:sea, amane hamoma. Be wadela:i hou afadafa da se imunusa: fofada:su liligi. Amo ba:sea, dilia da Godema gogolema:ne olofomusa: sia:ne gadoma:ne, na da hame sia:sa. 17 Wadela:i hou huluanedafa da wadela:i houdafa. Be wadela:i hou mogili da se imunusa: fofada:su liligi hame.

18 Godema bu lalelegei mano da wadela:i hou hamonanumu da hamedei, amo ninia dawa:. Bai Gode Egefe da amo mano noga:le gaga:sa. Amaiba:le, Sa:ida:ne da amo dunu wadela:mu hamedei ba:sa.

19 Sa:ida:ne da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ilima ouligisu esala. Be ninia da ema afafane, Godema madelagi dagoi, amo dawa:.

20 Gode Egefe da misi dagoi. Amola ninia da Gode Egefedafa amo noga:le dawa:ma:ne, E da dawa:su hou ninima i, amo dawa:. Ninia da Godedafa - Egefe Yesu Gelesu, Ema madelagi esala. Ninia Gode da Godedafa amola amo hou da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu.

21 Na mano! Dilia ogogosu ‘gode’ liligi mae dawa:ma.

Sia: Ama Dagoi

2Yone

(Da:i Sia:-2 John; Modu-2 Ioane; Bisini-2 Jon)

Hidadea Sia:

Yone da 2 Yone meloa dedene i. Amo ganodini e da 'Asigilai Dunu' hima dio asuli. E da 'dogolegei Uda amola ea mano,' amoma meloa dedene i. Ninia fada:ne hame dawa:, be amo dio e da Yesu Ea fa:no bobogesu fi afadafa amoma Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu afae dio asuli. Amo meloa ganodini, Yone e da amo Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilima ilia enoma enoma asigidafa hou hamoma:ne ha:giwane sia:i. E da ogogosu dunu ilia olelesu amoma mae fa:no bobogema:ne sia:i.

Sia: Dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-3
2 Asigidafa Hou da Baligisa ...Sia:alalo 1:4-6
3 Ogogosu Olelesu Dawa:ma...Sia:alalo 1:7-11
4 Dagosu Sia:...Sia:alalo 1:12-13

2 Yone

1 Na da Asigilai Dunu. Na da dogolegei Uda amola ea manolali, dilima meloa dedene iaha. Na dilima bagadewane asigisa, be na fawane hame. Dunu huluane amo da dafawane hou lalegagui, ili amola da dilima bagadewane asigisa. 2 Bai dafawanedafa hou da ninia dogo ganodini diala amola mae fisili eso huluane dialumu.

3 Ada Gode amola Ada Egefe amo Yesu Gelesu da hahawane dogolegele iasu, gogolema:ne olofosu amola olofosudafa ninima imunu da defea. Amo hou da dafawane hou amola asigi hou amo ganodini ninia dogo ganodini aligila sa:i dagoi ba:mu da defea.

Dafawane Hou amola Asigidafa Hou

4 Na da dilia fi mogili da dafawane hou (Adadafa ninia hamoma:ne sia:i dagoi liligi amo defele), amo ganodini esala nababeba:le, hahawane ba:i. 5 Amaiba:le, dogolegei Uda, na dima edegesa. Ninia gilisili enoma enoma asigimu da defea. Amo sia: na dima dedesa da gaheabolo hamoma:ne sia:i hame. Ninia da amo hamoma:ne sia:i degabo nabi eso amogainini wali nabala. 6 Na waha asigili sia:sa hou bai da agoane diala. Asigidafa hou lalegaguiba:le, ninia Gode Ea hamoma:ne sia:i huluane nabawane hamomu da defea. Gode Ea hamoma:ne sia:i liligi amo dilia lalegagui eso amoga nabi da amane. E da dili huluane asigidafa hou amo ganodini esaloma:ne sia:i.

7 Ogogosu dunu bagohame da osobo bagade bega: bega: ogogole olelemusa: asi. Ilia da Yesu Gelesu osobo bagade dunu da:i hodo laiwane osobo bagadega misi da dafawane hame ogogole sia:sa. Agoaiwane dunu da ogogosu. E da Gelesuma ha lai.

8 Amaiba:le, dilia da hawa: hamobeba:le bidi huluane lamu amo fisisa:besa:le, dawa:ma!

9 Nowa dunu da Yesu Gelesu Ea olelei amo mae dawa:le, amo olelesu baligisia, e da Godema hame madelagi. Be nowa da Yesu Gelesu Ea olelesu amo defele olelesa, amo dunu da Adadafa amola Egefedafa, Ema madelagi dagoi. 10 Amaiba:le, dunu eno da sia: eno olelemusa: masea, defea,

dilia amo dunu dilia diasuga mae yosia:ma! Amola ema ‘Olofosu dima dialoma!’ mae sia:ma. 11 Bai nowa dunu da ogogosu dunuma ‘Olofosu dialoma!’ sia:sa, e da amo dunu ea wadela:i hamobe amoma gilisisa.

Dagosu Sia:

12 Na da dilima adomu bagade gala. Be amo meloa ganodini dedemu hamedei agoane ba:sa. Be na da dilima misini dilia odagia sia:musa: dawa:lala. Amasea, ninia gilisili hahawane ba:mu.

13 Dilia dogolegei Dalusi ea mano da dilima asigi sia: adosisa
Sia: Ama Dagoi

3Yone

(Da:i Sia:-3 John; Modu-3 Ioane; Bisini-3 Jon)

Hidadea Sia:

Yone da 3 Yone meloa dedene i. Amo meloa ganodini, Asigilai Dunu (Yone) da Yesu Ea fa:no bobogesu fi ouligisu dunu ea dio amo Ga:iyase amoma dedei. Ga:iyase da eno Gode Ea fi dunu fidiba:le, Asigilai Dunu da ema nodoi. Dunu eno ea dio amo Daiodalifisi da gasa fi hou hamobeba:le, e da Ga:iyasema sisasu sia:i.

Sia dedei

1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-4
2 Ga:iyasema Nodoi...Sia:alalo 1:5-8
3 Daiodalifisi Dawa:ma...Sia:alalo 1:9-10
4 Dimidaliase ea Hou...Sia:alalo 1:11-12
5 Dagosu Sia:...Sia:alalo 1:13-15

3 Yone

1 *Na, Asigilai Dunu da di, Ga:iyase, na dogolegei na:iyado, dima meloa dedesa.
2 Na dogolegei na:iyado! Dia a:silibu hou da hahawane amola gasa bagade, amo na dawa:. Dia da:i hodo da amo defele esaloma:ne amola di da hahawane esaloma:ne, na Godema sia:ne gadosa. 3 Di da dafawane hou amo ganodini eso huluane esalalala. Ninia Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu eno da dia dafawane hou eso huluane mae yolesili hamonana, amo nama adomusa: misiba:le, na da hahawane bagade ba:i. 4 Na da na mano ilia dafawane dawa:su hou amo ganodini lala, amo nababeba:le, baligili hahawane naba.

Yone da Ga:iyasema Nodosa

5 Na dogolegei na:iyado! Dia da dia Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ili mae yolesili fidilalebeba:le, na da nodosa. Dia musa: hame ba:i Gelesu dunu amola bagade fidisu. 6 Amo dunu da dia asigi hou amo nini Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu guiguda: esala, ilima olelei. Amo dunu ilia bu logoga ahoasea, ilia da Gode hahawane ba:ma:ne masunu da defea. Amaiba:le, dia ili bu fidima:ne na da dima edegesa. 7 Bai ilia Gelesu Ea hawa: hamomusa:gini asi. Ilia Gode Ea hou hame lalegagui dunu ilia fidisu hame lai. 8 Amaiba:le, ninia Yesu Ea hou lalegagui dunu da amo dunu ilia dafawane sia: olelebe hawa: hamosu fidimu amola gilisili hamomu da defea.

Daiodalifisi amola Dimidaliase

9 Na da dia Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilima meloa fonobahadi dedene i. Be Daiodalifisi da hi hanaiba:le hina hou hamomusa: dawa:lalebeba:le, e da na sia: nabimu higasa. 10 Na da dilima masea, na da hi hou hamoi amo dilima olelemu. Ea da ninia hou wadela:sa amola nini hou olelesea bagadewane ogogosa. Be amo hou baligili, e da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dilima manebeba:le, ilima hame yosia:sa. Amola nowa dunu da ilima

* **1:1:** Asunasi Dunu Ilia Hou 19:29; Louma 16:23; 1 Golidia 1:14

yosia:musa: dawa:sea, Daiodalifisi da amo dunu ilia fidisu logo hedofasa amola ilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi amoga gadili sefasimusa: dawa:lala.

11 Na dogolegei na:iyado! Wadela:i hou amoma mae fa:no bobogele, dia hou moloidafa amoma fa:no bobogema. Nowa da hou moloidafa hamosea da Godema madelagi dagoi. Be nowa da wadela:i hou hamosa da Gode hame dawa:.

12 Dunu huluane da Dimidaliase ea hou dawa:beba:le, nodosa. E da dafawane hou hamonanebeba:le, hou moloidafa hamosu dunu ba:sa. Ninia amola, ea hou dawa:beba:le nodosa. Ninia sia: da dafawane, di dawa:.

Dagosu Asigi Sia:

13 Na da dima sia:mu bagade gala, be na da amo sia: meloaga dedemu higasa.

14 Na da dima hedolowane misini, dia odagia sia:mu hanai gala.

15 Na da olofosu dima dialoma:ne dawa:lala. Dia na:iyado dunu huluane da ilia asigi sia: dima adosisa. Dia ninia na:iyado huluane amoma ninia asigidafa sia: adosima.

Sia: Ama Dagoi

Yude

(Da:i Sia:-Jude; Modu-Iuda; Bisini-Jut)
Hidadea Sia:
Amo meloa, Yude da dedene i. Amo ganodini e da Yesu Ea fi dunu amoma ilia da ogogosu olelesu dunu Yesu Ea hou ogogole lalegagui, amo mae nabima:ne sia:i.

Sia: Dedei
1 Hidadea Sia:... Sia:alalo 1:1-2
2 Ogogosu Olelesu Dunu Ilia Hou...Sia:alalo 1:3-16
3 Dafawaneyale Dawa:su Hou Mae Yolesima...Sia:alalo 1:17-23
4 Dagosu Sia:...Sia:alalo 1:24-25

Yude
1 *Na, Yude, da Yesu Ea hawa: hamosu dunu. Na da Ya:mese amo eya esala. Gode da dilima Ema misa:ne wele sia:i dagoiba:le, dilia da Ada Gode Ea asigidafa hou amola Yesu Gelesu Ea gaga:su hou amo ganodini esala. Na dilima meloa dedesa.
2 Dilia gogolema:ne olofosu, olofosudafa amola asigidafa, baligili lama:ne na dawa:lala.

Ogogole Olelesu Dunu
3 Na dogolegei na:iyado dunu! Na da ninia Gode Ea gaga:su hou nini gilisili gagui, amo bu olelema:ne meloa dedemusa: dawa:i galu. Be bu baligiliwane dawa:beba:le, na da hedolowane dilia dogo denesima:ne, dilia dafawaneyale dawa:su hou amo dialalaloma:ne Gode da Ea fi dunuma i, amo fidima:ne dili gegema:ne, na meloa dedemusa: dawa:i. 4 Bai eno hame lalegagui dunu da wamowane ninia fi amo ganodini misiba:le, na meloa dedemusa: dawa:i. Amo dunu ilia wadela:i hou dodofemusa:, ilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou giadofale olelesa. Ilia Yesu Gelesu amo ninia Hina Gode higasa. Gode da ilima se imunusa: fofada:su hamoi dagoi, amo balofede (Gode Sia: alofesu dunu) ilia da hemonega Gode Sia: ganodini dedei.
5 †Amo sia: huluane dilia dawa:, be na da bu olelemu. Hina Gode da musa: Isala:ili fi dunu huluane gaga:musa:, ili Idibidi soge fisili masa:ne asunasi. Be fa:no, Isala:ili dunu mogili da Gode Ea hou dafawaneyale hame dawa:beba:le, Gode da ili gugunufinisi dagoi. 6 Amola a:igele dunu mogili, ilia ouligisu hou alalo mae dawa:le, hame nabasu hou hamone, ilia sogebi yolesi, amo bu dawa:ma. Ilia da wali sia:ine hame fadegamu liligi amoga la:gili, hagudu gasi sogebi amo ganodini esala. Gode da ilima se imunusa: fofada:mu eso ilegei, amo doaga:ma:ne, ilia oualigisa. 7 ‡Dilia Sodame, Goumola amola eno gadenene moilai ilia hou bu dawa:ma. Amo fi dunu da waha sia:i dafai a:igele defele, wadela:i uda lasu hou amola inia uda adole lasu hou hamonanusu. Dunu huluane sisasu noga:le ba:ma:ne, amo dunu da lalu hame haba:dosu liligi amoga se nabalebe.
8 Wali sia:i ogogosu olelesu dunu amo defele ilia esalawane ba:su ba:lalebeba:le, ilisu ilia da:i hodo wadela:ma:ne, wadela:i hou hamosa. Gode da ilima Hinawane esalumu, amo ilia higasa. Ilia da a:igele

* **1:1:** Ma:diu 13:55; Maga 6:3 † **1:5:** Gadili Asi 12:51; Idisu 14:29-30 ‡ **1:7:** Mui 19:1-24

dunu hadigi hamoi muagado esala, ilima gadesa. 9 §Be a:igele bisilua
ouligisu dunu ea dio amo Maigele, hi da Sa:ida:nema diwaneya udidimu
hamedeiwane ba:i. E da Mousese ea da:i hodo lama:ne, Sa:ida:nema sia:ga
gegeloba, e da Sa:ida:nema gadele diwaneya udidili sia:mu beda:i galu.
Amaiba:le, e amane sia:i, "Hina Gode Hi da dima gagabole sia:mu da
defea!"
10 Be ogogosu olelesu dunu da hou ilia hame dawa:, amoma gadele sia:ga
gegesa. Ilia da nimi sigua ohe fi defele, liligi amo ilia hame dawa: amo
doagala:sa. Be amo liligi da ili gugunufinisimu. 11 **Ilia da se bagade
nabimu. Ilia da Ga:ine ea logoga ahoana dagoi. Ilia muni hanaiba:le,
Ba:ila:me ea giadofai hou lalegagui dagoi. Ilia da musa: Isala:ili dunu ea
dio amo Goula, amo defele, hame nabasu hou hamobeba:le, ilia e defele
gugunufinisi dagoi ba:mu. 12 Ilia udigili wadela:i hedebeba:le, dilia fi Lolo
Nasu amo ganodini ledo daginisi agoane ba:sa. Ilisu hou fawane fidima:ne,
hi hanai hou hamosa. Ilia da mu mobi amo da foga sefasisa, be gibu
hame gaguli maha, agoane ba:sa. Ilia da fage hame legesa ifa amo da
difi a:le fasibale, bioidafa agoane ba:sa. 13 Ilia da waiyabo bagade hano
gafului nimi bagade hamoi agoane ba:sa. Ilia wadela:i hou da amo ea
dubu agoane ba:sa. Ilia da udigili lalebe gasumuni agoane ba:sa. Ilia eso
huluane gasidafa amo ganodini esaloma:ne, Gode da ilima sogebi ilegei
dagoi.
14 ††- 15 Musa: hemonega, Inage, amo da A:da:me ea aowa lalelegele asili
gafeyale gala amo Inage lalelegei, e da ogogosu dunu ilia hou amane olelei,
"Hinadafa amola Ea hadigi a:igele dunu osea:i, da ilima fofada:musa:
misunu. E da ili wadela:i hou amola Ema lasogole sia:i huluane amoma se
dabe imunusa: misunu!"
16 Amo ogogosu dunu da eso huluane higale egasa. Wadela:i ba:sea, "Na
hame, hi fawane wadela:le hamoi!" ilia da bai sia:sa. Ilia da ilisu wadela:i
hanai hou amoma fawane fa:no bobogesa. Ilia gasa fi hamosa hidale sia:sa,
amola ilia hanai liligi lama:ne, eno dunu ilia ge noga:ma:ne nodosa.

Sisasu Sia: amola Olelesu Sia:

17 Be na na:iyado dunu! Hina Gode Yesu Gelesu Ea asunasi dunu musa:
dilima olelei liligi, amo bu dawa:ma. 18 ‡‡Ilia musa: amane olelei, "Soge
wadela:mu eso gadenesea, dilia da dunu amo ilia dilima oufesegale, gadele
sia:mu amola ilia wadela:i hanai hou amoma fa:no bobogemu, amo dunu
ba:mu galebe." 19 Agoai dunu da afafasu hou bagade olelesa. Gode Ea
A:silibu Hadigidafa Gala da ilia dogo ganodini hame aligila sa:iba:le, ilisu
ilia hi hanai hou amoma fa:no bobogesa. 20 Be dilia, na na:iyado dunu!
Dilia hadigi dafawaneyale dawa:su hou asigilama:ne hawa: hamonanoma!
Dilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Ea gasaga sia:ne gadoma.
21 Hina Gode Yesu Gelesu amo dilima asigiba:le eso huluane mae bogole
Fifi Ahoanusu imunusa: ouesalebeba:le, dilia Gode Ea asigidafa hou amo
ganodini esaloma.
22 Nowa dunu ea dafawaneyale dawa:su hou da gasa hame gala, dilia
agoai dunuma fidima:ne asigima. 23 Eno dunu ilia da fedege agoane lalu
ganodini dafai dagoi, dilia ili gaga:musa:, ili gaguli gadili hiouginana masa.
Dilia eno dunuma gilisili asigidafa hou amola beda:su hou olelema. Be ilia

§ **1:9:** Da:niele 10:13, 10:21, 12:1; Wamolegei Sia: Olelesu 12:7; Mousese ea Malasu 34:6; Segalaia 3:2 ** **1:11:** Mui 4:3-8; Idisu 22:1-35, 16:1-35 †† **1:14:** Mui 5:18, 5:21-24 ‡‡ **1:18:** 2 Bida 3:3

wadela:i hanai hou da fedege agoane ilia abula amoga ledo bagade agoane gala, dilia amo wadela:i abula higama.

Nodone Sia:ne Gadosu

24 Yesu Gelesu da dilia mae dafane, bu moloidafa amola hahawanedafa hamoi, Ema Ea Hadigi ganodini gilisili esaloma:ne oule masusa: dawa:. 25 Amaiba:le, ninia Gode, ninia Gaga:sudafa, Ema, ninia Hina Gode Yesu Gelesu da hamobeba:le, hadigi, gasa bagade Hina hou amola Hinadafa Hou, amo musa: hemonega hamonanu, wali hamosa amola hobea mae yolesili hamonanumu, amo E da eso huluane amaiwane esalomu. Amo dawa:le, ninia da mae fisili, Ema nodonanumu da defea!

Ama!

Sia: Ama Dagoi

Wamolegei Sia: Olelesu

(Da:i Sia: - Revelation; Modu - Apokalupo; Bisini - Kamapim Tok Hait)
Yesu Gelesu da Ea Hou amola Hobea Misunu Hou Yonema Olelei

Hidadea Sia:

Yone da Wamolegei Sia: Olelesu Buga dedei. Amo esoga, Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu dunu da Yesu da Hina Godedafa sia:beba:le, se bagade nabasu. Bai eno dunu da ogogosu 'gode' dafawaneyale dawa:i galu. Amaiba:le, Yone da ea sia: dedei idisu dunu ilia dogo denesima:ne amola se nababeba:le, dafawaneyale dawa:su hou mae yolesima:ne, amo meloa dedei. Yone da amo meloa ganodini ea esala ba:i liligi amola fedege sia: bagohame olelesa. Mogili ninia fada:ne hame dawa:. Be sia: bai bagade dedei diala amo da:- Gelesu da Hina Godedafa. Gelesu da hamobeba:le, Gode da Sa:ida:ne amola Yesuma ha lai huluane dafawanedafa hasalasimu. E da huluane hasali dagosea, E da Ea fi dunuma, bidi agoane mu gaheabolo amola osobo bagade gaheabolo amola imunu. Amo ganodini E da Hinadafa esalalalumu.

Sia: Dedei

1 Hidadea Asigi Sia:...Sia:alalo 1:1-5
2 Yesu bu Misunu...Sia:alalo 1:7,8
3 Yesu Da Yesuma Fa:no Bobogesu Fi amo ganodini lalu...Sia:alalo 1:9-20
4 Yesuma Fa:no Bobogesu Fi 7 ilima dedei...Sia:alalo 2,3
(a) Efesase...2:1-7
(b) Samena...2:8-11
(c) Begamame...2:12-17
(d) Daiadaila...2:18-29
(e) Sadise...3:1-6
(f) Filadelefia...3:7-13
(g) La:ioudisia...3:14-22
5 Gode Ea Fisu, Meloa Bioi Gobele Ga:su
amoga ga:i amola Sibi Mano...Sia:alalo 4,5
(a) Gode Ea Fisu Hebene Ganodini...Sia:alalo 4
(b) Meloa Bioi Gobele Ga:su 7 amoga ga:i...5:1-5
(c) Sibi Mano Medole Legei...5:6-14
6 Gobele Ga:su 7...Sia:alalo 6:1-8:1
(a) No 1 Gobele Ga:su - Ahea:ya:i Hosi...6:1,2
(b) No 2 Gobele Ga:su - Yoi Hosi...6:3,4
(c) No 3 Gobele Ga:su - Bunumai Hosi...6:5,6
(d) No 4 Gobele Ga:su - Haliga:i Hosi...6:7,8
(e) No 5 Gobele Ga:su - Oloda Hagudu Dunu...6:9-11
(f) No 6 Gobele Ga:su - Bebeda:nima Bagade...6:12-17
(g) 144,000 Yu Dunu Ilegei...7:1-8
(h) Dunu osea:idafa...7:9-17
(i) No 7 Gobele Ga:su -
Hebene Ganodini Ouiya:i...8:1
7 Dalabede 7...Sia:alalo 8:2-11:19
(a) Hidadea Sia:...8:2-5
(b) No 1 Dalabede, Mugene, Lalu amola Maga:me...8:7
(c) No 2 Dalabede Goumi da Hano Wayabo
bagadega Ha:digi Ba:i...8:8-9

(d) No 3 Dalabede-Gamogasu Gasumuni...8:10,11
(e) No 4 Dalabede 1/3 Eso, Oubi amola
Gasumuni, da wadela:lesi...8:12,13
(f) No 5 Dalabede danuba: Gagabusu misi...9:1-11
(g) No 6 Dalabede A:igele 4 da
Gegesu Bagade Logo Doasi...9:13-19
(h) A:igele amola Meloa Bioi
Hedai amola Gamogai...10:1-11
(i) Ba:su Dunu Aduna...11:1-14
(j) No 7 Dalabede Fofada:su amola Bidi...11:15-19
8 Ohe Fi Liligi amola Misunu Hou...Sia:alalo 12-14
(a) Uda amola Hanome...12:1-18
(b) Ohe Fi Liligi Aduna...13:1-18
(c) Sibi Mano amola No 2. 144,000...14:1-5
(d) A:igele Udiana Hagili Ahoanebe...14:6-13
(e) Osobo Bagade Ha:i Manu Faisu...14:14-20
9 Ofodo Fesuale Gala...Sia:alalo 15-16
(a) Mousese Gesami amola A:igele Fesuale da
Gagabusu Fesuale Gagui Gala...15:1-8
(b) Ofodo Age. Dului amola Aiya Bagade...16:1,2
(c) Ofodo Ageyadu. Hano Wayabo Bagade
Afadenene Maga:me Hamosu...16:3
(d) Ofodo Osoda. Hano Nasu da
Maga:me Hamosu...16:4-7
(e) Ofodo Biyadu. Eso Gia:su da Dunu Gia:sa...16:8,9
(f) Ofodo Bi. Gasi Bagade...16:10,11
(g) Ofodo Gafe. Gegesu Doasima:ne
Iufala:idisi Hano da Hasa...16:12-16
(h) Ofodo Godo. Bebeda:nima Bagade...16:17-21
10 Ba:bilone - Wadela:i Uda Bagade...Sia:alalo 17:1-19:5
(a) Ba:bilone ea Hou...17:1-18
(b) Ba:bilone ea Dafai...18:1-24
(c) Ba:bilone Dafaiba:le Nodosu...19:1-5

Wamolegei Sia: Olelesu

1 Amo buga ganodini, Yesu Gelesu da hobea misunu liligi olelesa. Gode
da Ea hawa: hamosu dunu ilima hobea misunu hou olelei. Amalalu,
Gelesu da Ea hawa: hamosu dunu Yone, ema olelemusa:, Ea a:igele dunu
ema asunasi. 2 Yone e da ea ba:i liligi huluane olelei dagoi. Amo meloa
ganodini e da Gode Ea sia:i liligi, amo huluane Yesu Gelesu olelei, amo
sia:ne iaha. 3 Nowa dunu da amo buga idisia, e da hahawane bagade
ba:mu. Amola nowa da amo hobea misunu hou amo sia: nabasea amola
meloa ganodini sia: dedei amo nabawane hamosea, e da hahawane ba:mu.
Amo ganodini dedei liligi da gadenenewane doaga:i dagoiba:le, noga:le
nabimu da defea.

Yone da Yesu Ea Fi Fesuale Gala ilima Asigi Sia: Dedesa

4 Na, Yone, da Yesu Ea fa:no bobogesu fi fesuale gala A:isia soge amo
ganodini, dilima sia:sa. Gode da esala, esalusu amola misini esalumu,
a:silibu fesuale gala amo da Gode Ea Fisu midadi lela amola Yesu Gelesu,
ilia da hahawane dogolegele iasu amola olofosu, dilima ima:ne dawa:lala.
5 Gode da degabo Yesu Gelesu wa:legadolesi. Gelesu da osobo bagade
ouligisu dunu huluane ilima Hina esala. E da ninima asigisa. Ea da

bogobeba:le, nini wadela:i hou fadegai dagoi. 6 Yesu da nini Ea Ada Gode amo Ea hawa: hamomusa:gini, E da ninia osobo bagade hou fadegale, bu nini gobele salasu dunu ouligisu fi hamoi. Yesu Gelesu da hadigiwane, gasawane eso huluane esalalalumu. Ema nodonanumu da defea. Ama.

Yesu da bu Misunu

7 Dawa:ma! E da mu mobi da:iya misunu galebe. Dunu ilia da Ea afo soi amola eno dunu huluanedafa da Yesu ba:mu. Osobo bagade fifi asi gala dunu huluane da Ea mabe ba:beba:le, beda:ga dimu. Ama. 8 Hinadafa Gode Bagadedafa amo da esala, esalu amola esalalalumu, E da amane sia:sa, "Na da Musu amola Na da Dagosu!"

Yone da Esala Ba:su amo Ganodini Yesu Ba:i

9 Na da dilia fi dunu Yone. Na da Yesuma fa:no bobogebeba:le, na da dili defele mae yolesili, se nabasu amo da dunu ea Hinadafa Hou amo ganodini esalebe dunu naba liligi defele, na da naba. Na da Gode Ea sia: olelebeba:le amola Yesu Ea dafawane hou E ninima olelei, amo olelebeba:le, eno dunu ilia da na Ba:damose oga amoga mugululi hiougi. 10 Hinadafa Ea esoga (Sada:i), na da Gode Ea A:silibu amo ganodini esalebe ba:i. Amasea, na da sia: bagade, amo da dalabede agoane na baligidi manebe nabi.

11 Amane nabi, "Dia ba:mu liligi dedenanu, amo meloa dedei Yesu Ea fa:no bobogesu fi moilai bai bagade fesuale gala amo ganodini diala, ilima iasima. Moilai bai bagade dio da Efesase, Samena, Begamame, Daiadaila, Sadise, Filadelefia amola La:ioudisia." 12 Na da sia: adole iasu dunu ba:musa: beba:le, gouliga hamoi gamali bai fesuale gala ba:i. 13 Amo gamali bai gilisisu ganodini, dunu agoai, E da abula amo da Ea emoga doaga:i amola Ea bida:igiga gouli bulu ga:i, amo lelebe ba:i. 14 Ea dialuma hinabo da ahea:ya:idafa amola Ea si da lalu agoane ba:i. 15 Ea emo da balase doga:i agoai ba:i. Ea sia: da hano nawa:li bagade ea gobe agoane nabi. 16 E da Ea lobodafa amo ganodini gasumuni fesuale gala gagui. Ea lafidili amoga gegesu gobihei la:idili la:idili fe aduna hamoi, amo dialebe ba:i. Ea odagi da esomogoa esoga si gasenei agoai ba:i. 17 Na da amo dunu ba:beba:le, bogoi dunu agoane Ea emo gadenene diasa:i. E da Ea lobodafa na da:i amoga ligisili, amane sia:i, "Mae beda:ma! Na da Musu amola Na da Dagosu!

18 Na da esalalalusu Dunu! Na da bogoi, be wali Na da eso huluane esalalalumusa: esala. Na da bogosu amola bogosu soge, amoma Hina esala. 19 Amaiba:le, dia ba:be liligi dedema. Waha ba:sa liligi amola hobea misunu hou, huluane dedema. 20 Amo gasumuni fesuale gala di da Na lobodafaga gagui ba:sa amola gouli gamali bai fesuale gala, amo ilia wamolegei dawa:loma:ne Na da dima olelemu. Gasumuni fesuale gala da a:igele dunu ilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi fesuale gala ouligisa. Amola gamali bai fesuale gala da Yesu Ea fa:no bobogesu fi fesuale gala."

2

Yesu da Efesase Yesuma Fa:no Bobogesu Fi Ilima Sia:i

1 "Di da Efesase moilai bai bagade fa:no bobogesu fi ouligisu a:igele dunu ema amane dedema.

'Dunu amo da gasumuni fesuale gala Ea lobodafa amoga gagusa amola E da gouli gamali bai fesuale gala amo ganodini lalebe, amo da dilima amane sia:sa, 2 'Na da dilia hawa: hamoi ba:i dagoi. Dilia gasawane mae yolesili

hawa: hamosu, amo Na dawa:. Dilia da wadela:i hamosu dunu higasa amola dunu ilia da asunasi dunu ilisu sia:sa, ilima dilia da abodelalu, ilia da ogogosu ba:i, amo Na dawa:.

3 Dilia da se nabasu. Be dilia mae ougili, mae yolesili, gebewane Nama madelagili esalebe ba:i. 4 Be Na da dilima fonobahadi sia:mu galebe. Dilia degabowane Na hou lalegaguiba:le Nama asigisu, amo defele dilia da wali Nama hame asigisa.

5 Dilia da bagade dafaiba:le, dawa:ma! Dilia wadela:i hou yolesili, dilia musa: lalegagui hou amo defele bu hamoma. Dilia wadela:i hou hame yolesisia, Na da dilima misini, dilia gamali bai amo fadegamu. 6 Be liligi afadafa dilia noga:le hamosa. Dilia da Na hou defele, Nigoula:ida:nese dunu higasa.

7 Dilia ge galea, A:silibu Ea sia: E da Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima sia:sa amo nabima!" E da amane sia:sa, 'Na da nowa dunu da osobo bagade hou hasalasisia, ema e da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ifa Gode Ea Ifabi amo ganodini sagai, amo ea fage moma:ne, Na da sia:mu.' "

Samena Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima Sia:i

8 "Dia Samena Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ouligisu a:igele ema amane dedema,

'Dunu amo da Hemosu amola Dagosu, E da bogoi amola wali bu esala, amo da dilima amane sia:sa, 9 'Na da dilia se nabasu dawa:. Dilia da hame gaguiwane esala. Be dilia liligidafa, amo bagade gagui agoai ba:sa. Dunu ilia Yu dunu sia:sa be ilia da Yu dunu hame, ilia da Sa:ida:ne fi dunu, amo ilia da dilima lasogole sia:sa, Na dawa:. 10 Dilia da se nabimuba:le, mae beda:ma. Nabima! Sa:ida:ne da dilia hou adoba:ma:ne, dilia mogili da se iasu diasu ganodini sali ba:mu. Dilia da eso nabuane gala fawane se nabimu. Be dilia se nabasea o bogosea, Na hou mae yolesima. Amasea, dilia osobo bagade hou hasali dagoiba:le, Na da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu habuga bidi dilima imunu. 11 Dilia ge galea, A:silibu Ea sia: E da Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima sia:sa amo nabima." E amane sia:sa,

'Nowa da osobo bagade hou hasalasisa,
ea da:i hodo bogosea, e da bogosu ageyadu gala, amo hame ba:mu.'

Begamame Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima Sia:i

12 "Dia Begamame Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ouligisu a:igele dunuma amane dedema, 'Dunu E da gegesu gobihei la:di la:di noga:le debei gagusa, amo da dilima amane sia:sa, 13 'Dilia esalebe soge, Na dawa:. Amoga Sa:ida:ne da hinawane esala. Dilia da Na hou hame yolesi. Amo sogega, (Sa:ida:ne ea fisu da amo ganodini gala), hame lalegagui dunu ilia da Na hame yolesisu ba:su dunu amo A:nadibase medole legei. Be amo ba:beba:le, dilia da Na hou hame yolesi. 14 Be liligi afae afae Na da dilima sia:mu galebe. Dilia gilisisu amo ganodini, mogili ilia Ba:ilame amo ea olelesu fa:no bobogesa. Ba:ila:me da olelebeba:le, Ba:la:ge da Isala:ili dunuma wadela:i hou olelei, amo ilia ha:i manu loboga hamoi ogogole 'gode' ilima ima:ne gobei, amo ilia nasu amola ilia wadela:i uda lasu hou hamoi. 15 Amo defele, dilia gilisisu ganodini mogili ilia Nigoula:ida:nese dunu ilia olelesu fa:no bobogesa. 16 Dilia wadela:i hou yolesima! Agoane hame hamosea, Na da dilima hedolo misini, amo wadela:i hamosu dunuma Na da gegesu gobihei Na lafiga gagui amoga Na da amo dunu ilima gegemu

17 “Dilia ge galea, A:silibu Ea sia: Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima sia:sa
nabima!
‘Nowa da osobo bagade hou hasalasisia,
Na da wamolegei ‘ma:na’ ema imunu.
Amola ilima afae afae Na da ahea:ya:i igi
amo da:iya dio gaheabolo dedei amo ilima imunu.
Dunu huluane ilia da amo dio hame dawa:mu.
Be igi lamu dunu fawane da dawa:mu.’
Daiadaila Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima Sia:i
18 “Dia Na Daiadaila fa:no bobogesu fi a:igele ouligisu dunuma amane
dedema,
‘Gode Egefedafa amo Ea si da lalu agoane ba:sa amola Ea emo da
balasiga doga:i agoane ba:sa, amo da dilima sia:sa, amane, 19 ‘Dilia hawa:
hamobe na dawa:. Dilia da asigiwane, mae yolesili, Na hawa: hamonana.
Dilia waha hamobe da dilia musa: hamoi baligisa. 20 Be Na da dilima
sia:mu afadafa gala. Di da wadela:i uda ea dio amo Yesebele, amo hi da
Gode sia: adole iasu dunu hi da sia:sa, amo dilia hame higasa. Yesebele da
olelebeba:le, Na hawa: hamosu dunu da hou ida:iwane yolesili, wadela:i
uda lasu hou hamosa amola ha:i manu loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima
i liligi, naha.
21 Ea wadela:i hou yolesima:ne, Na da hedolo hame se dabe iasu i. Be
ea wadela:i dunu enoma fisu hou yolesimu higasa. 22 Amaiba:le, e da olo
bagade madelale, e amola eno dunu ema gilisili wadela:le hamoi dunu, da
oloiba:le se bagade nabimu. Ilia da ema gilisili wadela:le hamosu amoba:le
hame gogosiane Godema hame sinidigisia, Na da waliwane ilima se dabe
iasu imunu. 23 Amola Na da Yesebelema fa:no bobogesu dunu, amo medole
legemu. Amasea, Na fa:no bobogesu fi huluane, ilia da Na dunu huluane
ilia asigi dawa:su amola hanai asigi dawa:su, Na da huluane dawa:, ilia
da noga:le dawa:mu. Na da dili huluanema, dili hou hamoi defele bidi
imunu.
24 Be mogili dilia Daiadaila fi da amo wadela:i olelesu hame lalegagui.
Dilia da eno dunu ilia sia:i liligi amo, ‘Sa:ida:ne ea wamolegei bagade hou,’
amo hame dawa:. Na da dilima amane sia:sa, Na da da:i dioi eno dilima
hame imunu. 25 Be dilia lalegagui hou amo gasawane gaguiwane, Na bu
misunu eso doaga:ma:ne momagele ouesaloma.
26-28 Nowa dunu da osobo bagade hou hasalasisia, Na hanai hou amo
mae yolesili Na bu misunu eso amoga doaga:sea, Na da ilima ouligisu hou,
amo hou Na Ada Nama i defele, ilima imunu. Ilia dunu fifi asi gala ilima
ouligisu hou hamomu. Ilia da gasa bagade ouligisu hawa: hamomuba:le,
ilia dunu fi ofodo laga osoboga hamoi defele goudane wadela:mu. Na
da gusubia gasumuni ilima imunu.’ ” 29 “Dilia ge galea, A:silibu Ea sia:
Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima sia:sa amo nabima.”

3

Sadise Yesuma Fa:no Bobogesu Fi Ilima Sia:i

1 “Dia Na fa:no bobogesu fi Sadise moilai bai bagadega amo ilia a:igele
ouligisu dunuma meloa dedene ima, amane, ‘Dunu da A:silibu fesuale gala,
amo Gode Ea hawa: hamosu A:silibu amola gasumuni fesuale gala, amo
Gagusu Dunu da amane sia:sa. Na da dilia hou hamobe dawa:. Dunu da
dilia da esala ilia da sia:sa, be dilia da bogoi dagoi.
2 Amaiba:le, nedigima! Dilia waha lalegagui da dafawane bogosa:besa:le,
amo liligi bu wa:legadoma:ne hawa: hamoma. Dilia hou hamoi da Gode

ba:ma:ne, moloidafa hame gala. 3 Amaiba:le, dilima olelei liligi amola dilia
gega nabi liligi bu dawa:ma! Amo nabawane hamoma! Dilia wadela:i
hou yolesima! Dilia da hame nedigisia, Na da dilia hame dawa: gasi
amoga wamolasu dunu ea mabe defele dilima doaga:mu. 4 Be mogili
afae afae Sadise fi amo ganodini da fedege agoane abula mae nigima:ne
noga:le ouligisa. Dilia da ahea:ya:i abula salawene, Na amola gilisili
ahoanumu. Bai Na da dilia hou da defele ba:sa. 5 Nowa da osobo bagade
hou hasalasisia, ilia da amaiwane ahea:ya:i abula salawane ba:mu. Na da
ilia dio eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Buga ganodini dedei hame
fadegamu. Na da ili oule asili, Na Ada amola Ea hadigi a:igele dunu, ilima
doaga:le amane sia:mu, 'Amo dunu da Na:!' "

6 "Dilia ge galea, A:silibu Ea sia: Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima sia:sa
amo nabima."

Filadelefia Yesuma Fa:no Bobogesu Fi Ilima Sia:i

7 "Dia Na fa:no bobogesu fi Filadelefia moilai bai bagadega, amo ilia
a:igele ouligisu dunuma meloa dedene ima, amane, 'Dunu amo da Hadigi
amola Dafawane, da dilima amane sia:sa. E da gi musa: Da:ibidi gagui
liligi, amo gagusa. E da logo ga:su doasea, dunu eno bu ga:simu da
hamedei. Amola E da logo ga:sisia, dunu eno da bu doasimu hamedei.
8 Dilia hou na dawa:. Dilia da gasa hame. Be dilia da Nama asigiba:le, Na
olelesu mae yolesili fa:no bobogelalu. Na da dilia midadi logo doasi dagoi.
Dunu eno da amo bu ga:simu da hamedei. 9 Nabima! Amo ogogosu gilisisu
dunu, ilia da Yu dunu ilisu da sia:sa, be ilia da ogogosa. Ilia da Sa:ida:ne ea
fi dunu. Na da ili dilia emo gadenene beguduma:ne sefasimu. Amola ilia
da Na da dilima bagadewane asigisa dawa:mu. 10 Se nabasu eso bagade
da osobo bagade dunu fifi asi gala huluane adoba:musa: misunu. Be dilia
da Na mae yolesili gebewane esaloma:ne sia: nabawane hamobeba:le, Na
da dili amo se nabasu eso amoga gaga:mu.

11 Na misunu da gadenei. Dilia da osobo bagade hou hasalasisu habuga
bidi agoane lamu. Amo habuga bidi enoga wamolasa:besa:le, dilia hou
gagui gasawane gaguma.

12 Nowa dunu da osobo bagade hou hasalasisia, Na da amo dunu fedege
agoane, gele mogomogoi Gode Ea Debolo Diasu ganodini hamomu. E da
Gode Ea diasu hame yolemu. Na da Gode Ea Dio amola Gode Ea gaheabolo
moilai bai bagade (amo da Yelusaleme - hobea Gode da Hebene sogeganini
iasimu) amo ea dio amola Na Dio gaheabolo amo dunu da:iya dedemu.' "

13 "Dilia ge galea, A:silibu Ea sia: Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima sia:sa
amo nabima!"

La:ioudisia Yesuma Fa:no Bobogesu Fi Ilima Sia:i

14 "Na fa:no bobogesu fi La:ioudisia moilai bai bagadega, amo ilia a:igele
ouligisu dunuma meloa dedene ima, amane, 'Dunu E da liligi huluanema
Ama gala, E da Dafawane Asigidafa Ba:su dunu amola Gode Ea hahamoi
liligi huluane amoma Bai esala, E da amane sia:sa. 15 'Na da dilia hamobe
dawa:! Dilia da anegagi hame be gia:i hame, amo Na dawa:. Dilia da
gia:idafa o amo hame galea, anegagidafa, amo ba:mu Na da hanai gala.
16 Be dili da anegagi hame amola gia:i hame, be dili da gugumiba:le, Na da
dilia houba:le isomu galebe. 17 Dilia amane sia:sa, 'Na da bagade gagusa.
Na da sadi dagoi.' Be dilia da hame gagui amola se nabawane, amo
dilia hame dawa:. Dilia da hame gaguiwane, da:i nabadowane amola si
dofoiwane esala. 18 Amaiba:le, dilia da bu bagade gagui ba:ma:ne, Nama

gouli ida:iwane bidi lamu da defea. Dilia gogosia:iwane da:i nabado amo dedeboma:ne, Nama ahea:ya:i abula bidi lamu da defea. Dilia bu noga:le ba:ma:ne, dilia siga legema:ne manoma bidi lamu da defea.

19 Na da nowa dunuma asigi galea, Na da amo dunuma se dabe iaha. Amaiba:le, hogoi helele, dilia wadela:i hou yolesili, sinidigima. 20 Nabima! Na da logoga lulufigisa lela. Nowa da Na sia: nababeba:le, logo doasea, Na da amo dunu ea diasu ganodini golili sa:ili, ema gilisili ha:i manu amola e da Nama gilisili ha:i manu.

21 Nowa da osobo bagade hou hasalasisia, Na da osobo bagade hou hasaliba:le Na Ada dafulili Ea Fisu amo da:iya fibi, amo defele Na da osobo bagade hou hasalasisu dunu, ilia Nama Na dafulili Na Fisu da:iya fima:ne, ilima ilegemu.' "

22 "Dilia ge galea, A:silibu Ea sia: Yesuma Fa:no Bobogesu Fi ilima sia:sa amo nabima!"

4

Nodone Sia:ne Gadosu Hou Hebene Ganodini

1 Amalalu, na da esala ba:su eno ba:i. Na da muagado logo doasibi ba:i. Sia: amo da dalabede dubi agoane nabi amo da musa: nama sia:i na da bu nabi, amane, "Gogudunini guda: misa! Na da hobea misunu hou dima olelemu!" 2 Hedolole, na da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga nabaiwane ba:i. Na da Hebene ganodini Fisu amoga Dunu fibi ba:i. 3 Ea odagi da igi ida:iwane amo ya:sabe amola ganiliane ba:i. Amo Fisu sisiga:i agoane sona:ni amo ea ba:su da igi ela:mei agoane ba:i. 4 Fisu sisiga:i agoane, eno Fisu 24 ba:i. Amo da:iya, asigilai dunu 24 ahea:ya:i abula salawane amo fisu da:iya fibi ba:i. Ilia dialuma da:iya, gouli habuga figisi ba:i. 5 Fisu amoga ha:ha:na amola gu gelebe misi. Fisu ea midadi, hanu fesuale gala nenanebe ba:i. Amo da Gode Ea fidisu a:silibu fesuale gala amo ilia fedege gala. 6 Fisu ea midadi, hano wayabo daiya ba:su agoane ledo hamedei agoane dialebe ba:i.

Fisu sisiga:i agoane la:ididili la:ididili amo esalebe liligi biyaduyale amo da si bagohame hagomodini amola baligiga dedeboi, amo esalebe ba:i. 7 Esalebe Liligi age da laione wa:me bagadewane ba:i. Eno ageyadu da bulamagau gawali agoane ba:i. Eno osoda ea odagi da dunu ea odagi agoane ba:i. Eno biyadu da buhiba amo da hagili ahoanebe agoane ba:i. 8 Amo esalebe liligi biyaduyale gala afae afae da ougia gafeyale gala, ganodini amola gadili, ilia da si bagohame amoga dedeboi dagoi. Eso ganodini amola gasi ganodini, ilia mae yolesili gesami hea:lala, amane,

"Hina Gode Bagadedafa da Hadigi, Hadigi, Hadigi!
E da esalu, esala amola E da hobea bu misunu."

9 Esalebe liligi biyaduyale gala ilia da Fisu da:iya fibi Dunu, amo da eso huluane Esalalala Dunu Ema ilia nodone gesami hea:lala. 10 Ilia agoane hamonanea, asigilai dunu 24 da Fisu da:iya fibi Dunu, amo da eso huluane esalalala, amo Ea midadi beguduli, Ema nodone sia:ne gadosa. Ilia gouli habuga Fisu midadi sanasili, amane sia:sa,

11 "Ninia Hina Gode!
Di da dunu huluane ilia gasa bagade nodonanusu lamu defele gala.
Bai Di da liligi huluane hahamoi
amola Dia hanaiba:le, ilima esalusu i dagoi."

5

Bioi Meloa Amola Sibi Mano

1 Na da Gode (E da Fisu da:iya fibi) amo Ea lobodafa ganodini, bioi
meloa gagui dialebe ba:i. Amo da la:ididili la:ididili dedei, amola mae
fadegama:ne, gobele ga:su liligi fesuale amoga ga:i dagoi ba:i.
2 Na da gasa bagade a:igele dunu ba:i. E ha:giwane wele sia:i, amane,
"Nowa da amo gobele ga:su liligi fima:bela:? Meloa bioi fadegamusa:,
nowa da defele esalabala:?" 3 Be Hebene ganodini, osobo bagade
ganodini amola hagudu bogoi soge amo ganodini, amo bioi meloa ganodini
ba:musa: gobele ga:su fadegama:ne, dunu da amo defele hamomusa:
hamedafa ba:i.
4 Dunu da amo bioi meloa fadegale, ganodini ba:mu amo defele
hamoma:ne dunu da hogoi helele hame ba:beba:le, na da bagadewane
di. 5 Amalalu, asigilai dunu afadafa da nama amane sia:i, "Mae dima!
Ba:ma! Yuda fi Laione, amo da Da:ibidi ea gasa bagade mano, E da osobo
bagade hou hasaliba:le, E da gobele ga:su liligi fesuale gala fili, meloa bioi
fadegamusa: dawa:."
6 Amalalu na da Sibi Mano Fisu dogoa amoga lelebe ba:i. Ema sisiga:le,
esalebe liligi biyaduyale gala amola asigilai dunu, lelebe ba:i. Sibi Mano
da medole legei agoane ba:i. E da bese (hono) fesuale galu amola si fesuale
galu. Amo da fedege agoane, Gode Ea a:silibu fidisu fesuale gala Gode da
osobo bagadega lalaloma:ne, ili asunasi. 7 Sibi Mano da asili, bioi meloa
Gode (E da Fisu da:iya fibi) Ea lobodafa ganodini gagui, amo lai. 8 E agoane
hamonanebe, esalebe liligi biyaduyale gala amola asigilai dunu 24, da
Sibi Mano Ema beguduli diasa:i. Ilia afae afae sani baidama amola ofodo
gabusiga: manoma amoga nabai, gagui dialebe ba:i. Gabusiga: manoma
da fedege agoane, Gode Ea fi dunu ilia sia:ne gadosu. 9 Ilia da gaheabolo
gesami hea:su amane hea:i,

"Di da amo meloa bioi lale,
gobele ga:su liligi fadegamu amo Di da defele esala.
Bai Di da eno dunuga medole legei.
Di bogobeba:le, Di da fifi asi gala,
sia: hisu, fi hisu amola ouligisu hisu huluanedafa,
dunu mogili Godema oule misa:ne bidi lai dagoi.

10 Di da amo dunu gobele salasu ouligisu fi Gode ea hawa: hamo-
musa:gini hamoi dagoi.
Ilia da osobo bagadega ouligisu hawa: hamomu!"
11 Na da bu ba:beba:le, a:igele dunu osea:idafa, idimu hamedei amo nabi
dagoi. Ilia da Fisu, esalebe liligi biyaduyale gala amola asigilai dunu, amo
sisiga:le leluwane,
12 amane gesami hea:i,
"Sibi Mano medole legei,
Ema dunu huluane da Ea Hinadafa Hou, gasa bagade hou, bagade
gagui hou amola bagade dawa:su hou amo dawa:le, Ema eso huluane
nodonanumu da defea!"
13 Amola liligi huluane Hebene ganodini, osobo bagadega, hagudu soge
amoga esala liligi huluanedafa gesami hea:lalebe na da amane nabi,

"Dunu huluane da Fisu da:iya fibi Gode
amola Sibi Mano amoma mae yolesili,
nodonanumu da defea!"

14 Esalebe liligi biyaduyale gala da “Ama” sia:i. Asigilai dunu da gudu diasa:ili, nodone sia:ne gadoi.

6

Meloa Bioi Gobele Ga:su

1 Amalalu, Sibi Mano da meloa bioi gobele ga:su liligi fesuale gala, amo afadafa fi. Amalalu, esalebe liligi biyaduyale gala amo ganodini afadafa da sia: gu gelebe agoane amane sia:i, “Misa!” 2 Na da ba:loba, ahea:ya:i hosi ba:i. Dunu da ema fila heda:i da dadi gagui. Gode da ema habuga i. E da asili, gegesu bagade ouligisu dunu agoane asi.

3 Amalalu Sibi Mano da meloa bioi ga:su ageyadu fili, esalebe liligi ageyadu ea sia: na da nabi amane, “Misa!” 4 Hosi eno da misini, e da yoi hosi ba:i. Gode da amo hosi fila heda:i dunu ema osobo bagadega gegesu bagade hamomusa: dunu eno da dunu eno medole legema:ne, ema gasa i. E da ema gegesu gobihei bagade i.

5 Amalalu Sibi Mano da meloa bioi gobele ga:su osoda fili, esalebe liligi osoda ea sia: na da amane nabi, “Misa!” Na ba:loba, bunumai hosi da misi. Ema fila heda:i dunu da ea lobo ganodini dioi defei ba:su liligi, amo gagui.

6 Esalebe liligi biyaduyale gala, amo ilia gilisisu ganodini na da sia: agoane nabi, “Dilia da eso afae hawa: hamobeba:le, widi ha:i manu fonobahadi fawane lamu, amola eso afae hawa: hamobeba:le, bali ha:i manu fonobahadi fawane lamu. Ha:i manu ifa amola waini sagai, mae wadela:ma!”

7 Amalalu, Sibi Mano da meloa bioi gobele ga:su liligi biyadu fili, esalebe liligi biyadu amo ea sia: na da amane nabi, “Misa!” 8 Na ba:loba, haliga:i hosi da misi. Ema fila heda:i dunu ea dio amo Bogosu ba:i. Bogosu Soge da gadenenewane fa:no bobogelalebe ba:i. Gode da elama gasa bagade hou iasu, amo ela da osobo bagade biyaduyale mogili, la:ididili afadafa amo sogega gegesu, ha:i bagade, olosu amola nimi ohe fi, amoga ela da amo la:idi dunu medomusa: dawa:i.

9 Amalalu, Sibi Mano da meloa bioi gobele ga:su liligi bi amo fi dagoi. Amalalu, oloda fafai amo hagudu, na da dunu ilia da Gode Ea Sia: olelebeba:le amola ilia ba:su hou mae yolesili olelebeba:le, eno dunuga medole legei, amo ilia a:silibu na ba:i.

10 Ilia da ha:giwane wele sia:i, amane, “Hina Bagadedafa! Di da Hadigi amola Dafawanedafa. Di da dunu amo nini fane legei, habogala ilima se dabe iasu ima:ne fofada:ma:bela:?” 11 Gode da ilima ahea:ya:i abula idiniginisima:ne i. Gode da ilima amane sia:i, “Fonobahadi bu helefima! Dilia sosogo amola fi hawa: hamosu dunu medole legei ilia idi da Na ilegei idi doaga:sea, se dabe iasu eso ba:mu.”

12 Amalalu, Sibi Mano da meloa bioi gobele ga:su gafe fi, amo na ba:i. Bebeda:nima bagade misini, eso da bunumai esa abula goudi hinabo amoga hamoi agoane ba:i, amola oubi da yoi maga:me defele ba:i. 13 Gasumuni da mugululi osoboga sa:i. Ilia daha da gahe figi fage, amo figi ifa da fo bagade amoga fabeba:le agoane hamosu. 14 Mu da mugululi, meloa bioi defele bione, hamedafa ba:i. Goumi huluane amola oga huluane, da ilia sogebi yolesili, eno sogebi amoga asi dagoi ba:i. 15 Amalalu, osobo bagade ouligisu dunu, gamane ouligisu dunu, dadi gagui ouligisu dunu, bagade gagui dunu amola gasa bagade dunu,

udigili hawa: hamosu dunu amola halegale lalebe dunu, ilia da gele gelabo ganodini amola gele amo goumia diala, amo haguduga wamoaligimusa: dawa:i galu. 16 Ilia da goumi amola igi amoma amane wele sia:i, “Nini dedeboma:ne, ninima sa:ima! Dunu E da Fisu da:iya fibi amo Ea siga E da nini mae ba:ma:ne, amola Sibi Mano Ea ougi bagade ninima mae doaga:ma:ne, ninima sa:ima!

17 Ela se dabe iasu imunu eso ilegei da doaga:i dagoi. Nowa da Elama bu gegemu da defelela:?”

7

Isala:ili Dunu 144,000 Gala

1 Amalalu, na da a:igele dunu biyaduyale gala, osobo bagade hegomai biyaduyale gala amoga lelebe ba:i. Ilia da fo biyaduyale gala, amo da osobo bagade, hano wayabo amola ifa huluane, amoga mae misa:ne, gagulaligi. 2 Amalalu, na da a:igele dunu amo da Gode Esalalalebe Ea dawa:digima:ne gobele ilegesu lai, gusu amoga manebe ba:i. E da a:igele dunu biyaduyale gala, ilima Gode da soge amola hano wadela:musa: gasa i dagoi, ilima amane wele sia:i, 3 “Dilia! Osobo, hano amola ifa, amo wadela:musa: oualigima! Ninia da Gode fi dunu amo ilia odagiga dawa:digima:ne ilegesu dedei dagoiba:le fawane, amo liligi wadela:ma!” 4 Amalalu na da Gode Ea fi dunu amo ilia odagiga Gode Ea dawa:digima:ne ilegesu dedei ba:i, amo ilia idi nabi. Amo idi da 144,000. Ilia da Isala:ili fi fagoyale gala, amo huluane amoga mogili ilegei dagoi.

5-8 Isala:ili fi afae afae da ilegei dunu 12,000 agoane ba:i, amo Yuda, Liubene, Ga:ide, A:sie, Na:fadalai, Ma:na:se, Simiane, Lifai, Isaga, Sebiulane, Yousefe amola Bediamini.

Dunu Osea:idafa Gilisi

9 Amalalu, na da ba:loba, dunu osea:idafa, amo idimu da hamedeidafa gilisibi ba:i. Ilia da osobo bagade fifi asi gala huluanedafa sia: hisu amola ouligisu hisu, amoga misi. Ilia da ahea:ya:i abula salawane, gumudi lubi gaguli, Fisu amola Sibi Mano amo midadi lelebe ba:i. 10 Ilia da ha:giwane wele sia:i, amane, “Gaga:su hou da ninia Gode amo da Fisu amoga fisa amola Sibi Mano amoga maha!” 11 A:igele dunu, asigilai dunu amola esalebe liligi biyaduyale gala, da Fisu sisiga:le lelebe ba:i. Amalalu, ilia odagi osoboga doaga:musa:, ilia Fisu midadi diasa:ili, Godema amane nodone sia:ne gadoi,

12 “Ama! Ninia Gode da hadigi, bagade dawa:su, asigidafa amola gasa bagade. Amaiba:le Ema eso huluane mae yolesili nodonanumu da defea. Ama!”

13 Asigilai dunu afadafa da nama amane adole ba:i, “Amo dunu ilia da ahea:ya:i abula amoga salawane lela, amo da nowala:? Ilia da habidili misibala:?”

14 Na bu adole i, “Ada! Na da hame dawa:! Be di dawa:!” E nama amane sia:i, “Amo dunu ilia da se nabasu bagadedafa amo baligili misi. Ilia abula ilia Sibi Mano amo ea maga:mega dodofei dagoiba:le, bu ahea:ya:i hamoi. 15 Amaiba:le, ilia Gode Ea Fisu amo midadi Ea Debolo Diasu ganodini Ema hawa: hamosa lela. Gode da Fisu da:iya fibi amola E da ili noga:le ouligisa. 16 Ilia da ha:su o hano hanasu bu hame ba:mu. Eso amola gia:i bagade liligi da ili bu hame gia:mu. 17 Bai Sibi Mano amo da Fisu dogoa lela, amo da ilia sibi Ouligisu esalumuba:le, E da ili eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu

hano dima:ne, hano nasu amoma oule masunu. Amola, Gode da dibi si hano huluane ilia siga doga:mu."

8

Meloa Bioi Ga:su Liligi Fesuale

1 Sibi Mano da meloa bioi gobele ga:su fesuale fibiba:le, Hebene ganodini liligi huluane da aua dogoa fili afae ouiya:le esalu. 2 Amalalu, na ba:loba, a:igele dunu fesuale gala amo da Gode Ea midadi lela, ilima ilia dalabede fesuale i.

3 A:igele dunu eno, e da gouli gabusiga: manoma gobesisu ofodo gagui gala, amo da oloda gadenenewane misini, lelu. E da gabusiga: manoma bagohame lai. Amo e da Gode Ea fi sia:ne gadosu hou amoma gilisili, oloda da:iya gobele salasu. 4 Amalalu, gabusiga: manoma amo ea gobei mobi da Gode Ea fi dunu ilia sia:ne gadosu liligi amoma gilisi. Amalalu, amo gilisi mobi da a:igele e da Gode Ea midadi lela, amo ea loboga heda:i. 5 Amalalu, a:igele dunu da gabusiga: manoma gobesisu ofodo amo lale, oloda da:iya lalu lale, ganodini salawane, osobo bagadega sanasi. Amalalu, gu gelebe nabi, ha:ha:na ba:i amola bebeda:nima ba:i.

Dalabede

6 Amalalu, a:igele dunu fesuale gala amo dalabede fesuale gala gagui, ilia dalabede dumusa: momagei. 7 A:igele age da dalabede fulaboi. Anegagi hano mugene, lalu amola maga:me gilisili muagado misini osoboga sa:i. Osobo bagade udiana mogili, afae (1/3) da laluga nei dagoi ba:i. Amo (1/3) sogebi ganodini ifa da laluga nei dagoi ba:i amola gisi huluane da laluga nei dagoi ba:i.

8 Amalalu, a:igele ageyadu da dalabede fulaboi. Liligi amo da goumi bagade laluga nenanebe agoai ba:i, amo da mugululi, hano wayabo bagadega sanasi dagoi ba:i. Hano wayabo bagade udiana agoane mogili, afadafa (1/3) da maga:me hamoi. 9 Menabo fi wayabo ganodini esala udiana agoane mogili, afae (1/3) da bogoi. Dusagai huluane udiana agoane mogili, afae (1/3) da wadela:lesi dagoi ba:i.

10 Amalalu, a:igele osoda da dalabede fulaboi. Gasumuni bagade afae da muagadodi mugululi, hano amola hano nasu udiana agoane mogili, afae (1/3) amoma gudu sa:i.

11 (Amo gasumuni ea dio da "Gamogasu.") Hano huluane da udiana agoane mogili, afae (1/3) da gamogai hamoi. Dunu ilia amo gamogai hano maiba:le, bagohame da bogogia:i dagoi.

12 Amalalu, a:igele dunu biyadu da dalabede fulaboi. Amalalu, e da eso, oubi amola gasumuni, mogili fifili udiana agoane hamoi. Amalalu, e da eso la:idi afae (1/3) wadela:lesi, oubi la:idi afae (1/3) wadela:lesi amola gasumuni la:idi afae (1/3) wadela:lesi. Eso hadigi e da udiana agoane fifili, la:idi afae (1/3) wadela:lesi amola hadigi gasi ganodini amo defele agoane hamoi.

13 Amalu na da ba:lalu, buhiba muagado hagili ahoanebe ba:i. E da ha:giwane sia:nanu amane, "Ameia:! Ameia:! Eno a:igele dunu udiana da dalabede dusia, osobo bagade dunu da se bagade nabimu!"

9

1 Amalalu, a:igele dunu bi da dalabede fulaboi. Na ba:loba, gasumuni afae da osoboga sa:i. Gode da gi ema i. Amo gi da Gelabo Nosonodafa

(A:bisi), amo doasimu gi e da lai dagoi. 2 Gasumuni da amo uli dogoi doasili, mobi amo lalu bagade mobi defele heda:beba:le, eso hadigi uligiba:le, gasi bagade ba:i. 3 Amalalu, danuba: bagohame da amo mobi ganodini esalu yolesili, osobo bagadega sa:i. Ilia da gasa amo gamaloa defele lai dagoi. 4 Gode da ilima amane sia:i, "Dilia gisi amola ifa huluane mae wadela:ma! Be nowa dunu ilia Gode Ea dawa:digima:ne ilegesu dedesu odagiga hame dedei galea, amo fawane wadela:ma. 5 Dilia ili mae medole legema, be udigili oubi biyale gala amoga ilima se bagade ima!" Amo se iasu da se amo gamaloa ea gasonasu defele ba:i. 6 Amo oubi biyale gala ganodini, dunu huluane ilia da bogomu logo hogoi helele hame ba:mu. Dafawane, ilia da bogomusa: bagade hanamu, be bogosu da ilima hobeamu.

7 Amo danuba: ilia ba:su da gegesu hosi amo defele ba:i. Ilia dialuma da:iya gouli habuga agoane ba:i amola ilia odagi da dunu ilia odagi agoane ba:i. 8 Ilia dialuma hinabo da uda dialuma hinabo agoane sedadedafa ba:i, amola ilia bese da laione wa:me amo ilia bese agoane ba:i. 9 Ilia bida:igia da:igene ga:su liligi sali ba:i. Ilia ougia da sia: amo hosi ilia sa:liode hiougili gegemusa: ahoa amo ea genena:genena:be defele nabi.

10 Ilia la:go amola gasonasu guisu da gamaloa ea liligi agoane ba:i. Ilia da la:go amoga gasonabeba:le, dunu da oubi biyale gala amoga, se bagade nabalumu. 11 Ilia ouligisu da a:igele dunu amo da Gelabo Nosonodafa (A:bisi) gala amoma ouligisu esala. Ea dio da Hibulu sia:ga "Aba:dane." Galigi sia:ga, ea dio da Abolione (dawa:loma:ne da "Gugunufinisisu Dunu").

12 Defea! Se nabasu afadafa da dagoi. Be se nabasu aduna eno da misunu galebe.

13 Amalalu, a:igele dunu gafe da dalabede fulaboi. Na nabaloba, sia: da gouliga hamoi oloda amo Gode Ea midadi gala, amo hegomai biyaduyale gala amoga misi.

14 Sia: da a:igele dunu gafe ema amane sia:i, "A:igele dunu biyaduyale gala ilia da Iufala:idisi Hano amo gadenene lala:gili esala. Ilia halegale masa:ne, dia ilia lala:gi fadegama!" 15 Amalalu, e da a:igele biyaduyale gala ilia lala:gi fadegai. Bai Gode da ilia amo aua, amo eso, amo oubi, amo ode, amoga ilia osobo bagade dunu fi udiana agoane mogili afafane, afadafa (1/3) medole legemusa:, momagele ilegei. 16 Na nabaloba, dadi gagui dunu amo da hosi da:iya fila heda:i ilia idi da 200,000,000. 17 Na esala ba:su amo ganodini, na da hosi amola amoga fila heda:i dunu ba:i. Ilia bida:igiga da:igene ga:su liligi yoi, ela:me amola bua:iya:i ba:i. Hosi ilia dialuma da laione wa:me amo ilia dialuma agoane ba:i. Ilia lafidili, lalu, mobi amola salafa manebe ba:i.

18 Amalalu, osobo bagade fi dunu da mogili udiana agoane hamone, idi afae (1/3) da huluane lalu, mobi amola salafa, hosi ilia lafidili manebe ba:i, amoga medole legei dagoi ba:i. 19 Hosi ilia gasa da ilia lafi amola ilia la:go, amo ganodini diala. Ilia la:go da sania agoane dialuma gala, amo da dunu gasomanusa: dawa:. 20 Dunu fifi asi gala eno, ilia amo medosu liligi amoga hame medole legei. Be ilia wadela:i loboga hamoi 'gode' liligi ilima sia:ne gadosu hou hame yolesi. Ilia da Fio liligi amola loboga hamoi 'gode' liligi amo gouli, silifa, balasi, igi amola ifa amoga hamoi liligi, (ba:su, nabasu, ahoasu amola hame dawa: liligi), amo dawa:beba:le ilia Godema sinidigimusa: hame dawa:i. 21 Amola ilia da dunu fasu hou, wamuni

dawa:su hou, wadela:i uda lasu hou amola wamolasu hou amoba:le hame gogosia:i amola hame yolesi.

10

A:igele Dunu amola Meloa Bioi Fonobahadi,

1 Amalalu, na da gasa bagade a:igele dunu muagadodi manebe ba:i. E da mu mobi abula agoane sali amola ea dialuma da:iya sona:ni agoane ba:i. Ea odagi da eso agoane ba:su amola ea emo da laluga hamoi ganumu agoane ba:i. 2 Bioi meloa fonobahadi da ea lobo ganodini ba:i. E da ea emodafa wayabo bagade amoga osa:i amola ea emo fofadi osobo bagade amoga osa:i. 3 E da laione wa:me amo ea gesenebe defele, ha:giwane wele sia:i. E da wele sia:beba:le, gu gelebe fesuale gala nabi. 4 Na da gu gelebe fesuale gala nababeba:le, amo sia:i dedemusa: dawa:i galu. Be sia: muagadodi misini, amane sia:i, "Amo sia: gu gelebe fesuale sia:i liligi wamolegema! Mae dedema!" 5 A:igele amo na da wayabo bagade amola osobo bagade, amo da:iya lelebe ba:i, e da ea lobo gaguia gadole muga moloi. 6 E da Gode, amo da Hebene amola osobo bagade amola amo ganodini liligi huluane hahamoi, amo Ea Dioba:le amane sia:i, "Gode da bu hame oualigimu! 7 Be a:igele fesuale da dalabede fulabolalu, Gode Ea wamolegei ilegesu amo E da musa: Ea hawa: hamosu balofede dunuma sia:i dagoi, E da hamone dagomu."

8 Sia: amo na da muagadodi nabi, bu nama amane sia:i, "Masa! Amo doasi meloa bioi, a:igele e da hano wayabo bagade amola osobo bagadega lela, amo ea lobo ganodini gagui gala, amo lama!" 9 Amalalu, na da a:igele dunuma doaga:le, bioi meloa fonobahadi lama:ne edegei. E nama amane sia:i, "Defea! Lale moma! Dia hagomo ganodini e da gamogai agoane hamomu. Be dia lafidili e da hani agoane hedai ba:mu." 10 Amalalu, na meloa bioi fonobahadi ea loboga lale, mai dagoi. Na lafi ganodini amo da hani agoane hedai ba:i. Be da:gibiba:le, ea hou da afadenene, na hagomo ganodini bu gamogai agoane hamoi.

11 Amalalu, e nama amane sia:i, "Di da bu Gode Ea sia:ne iasu liligi amo dunu fifi asi gala, fi hisu, sia: hisu amola ouligisu hisu, ilima olelema!"

11

Ba:su Dunu Aduna Gala

1 Amalalu, e da nama dagulu, amo da defei ba:su dagulu agoane ba:i, nama i. E nama amane sia:i, "Gode Ea Debolo Diasu amola oloda, amo defei ba:la masa. Amola dunu ilia Gode diasu ganodini Godema nodone sia:ne gadosa lela, amo idima. 2 Be gadili gagoi amo defei mae ba:ma. Bai Gode da amo gagoi, Gode Ea hou hame dawa: dunu (Dienadaile dunu) ilima ia dagoiba:le, ilia Hadigi Moilai bai bagade oubi 42 amoga osa:le heda:mu. 3 Na da na ba:su dunu aduna, wadela:i eboboi abula amoga idiniginisi, amo eso 1260 ganodini Gode Ea sia: olelemusa:, asunasimu!"

4 Amo ba:su dunu aduna da fedege agoane, olife ifa aduna amola gamali aduna, amo da osobo bagade Hina Gode Ea midadi lela. 5 Dunu eno da ela wadela:musa: dawa:sea, ela lafidili lalu bagade manebeba:le, elama ha lai dunu da wadela:lesili, medole legei dagoi ba:mu. 6 Ela da Gode Ea sia: olelesea, amo eso ganodini gibu hame sa:ima:ne, ela da mu logo ga:simusa: gasa gala. Ela da hano nasu afadenene bu maga:me hamomusa: gasa gala. Ela da hanai galea, osobo bagadega olo bagade misa:ne sia:mu

gasa gala. 7 Ela Gode Ea sia: olelei dagoiba:le, ohe fi liligi bagade amo
da Gelabo Nosonodafa (A:bisi) gala amoga manebe liligi, amo da elama
gegemu. E da ela fane legemu. 8 Amasea, ela da:i hodo da moilai bai
bagade, (amo ganodini ilia Hina Gode bulufalegeiga medole legei), amo
ea logoga ela bogoi da:i hodo dialebe ba:mu. Amo moilai bai bagade
fedege agoane ea dio da Sodame o Idibidi. 9 Dunu fifi asi gala amo
huluane fi hisu, sia: hisu amola soge fi hisu, amo dunu da ba:su dunu
aduna ela bogoi da:i hodo uli dogomu logo ga:le, eso udiana amola eno
eso dogoa hedofale, ela bogoi da:i hodo ba:mu. 10 Ela da bogobeba:le,
osobo bagade dunu da hahawane ba:mu. Amo ba:su dunu aduna da
osobo bagade fi dunu huluanema se bagade iabeba:le, ela da bogoi dagoi
ilia ba:sea hahawane hedemu amola enoma enoma liligi noga:i imunu.
11 Amo eso udiana amola eso eno dogoa hedofai da dagobeba:le, Gode
da ela esaloma:ne mifo elama ianu ela da wa:legadoi. Dunu huluane da
amo hou ba:beba:le, bogomuwane beda:i. 12 Amalalu ba:su dunu aduna
da sia: bagade muagadodi manebe nabi amane, "Goegado misa!" Elama
ha lai dunu ba:lalea, ela da mu mobi ganodini muagado heda:i. 13 Ela
heda:laloba, bebeda:nima bagade ba:i. Moilai bai bagade la:idi mogili
nabuane agoane fili, la:idi afae (1/10) wadela:lesi dagoi ba:i. Dunu 7000
da bogogia:i. Eno dunu huluane da bagade beda:iba:le, ilia Gode Hebene
ganodini esala, Ema nodoi. 14 Se nabasu bagade ageyadu da dagoi. Be se
nabasu bagade osoda da hedolowane manebe ba:mu.

Dalabede Fesu

15 Amalalu, a:igele fesu da dalabede fulaboi. Sia: bagade muagadodi
manebe nabi, amane, "Ninia Hina Gode amola Ea ilegei Mesaia, da osobo
bagadega Hinawane esaloma:ne gasa lai dagoi. E da eso huluane mae
yolesili ouligilalumu." 16 Amalalu, asigilai dunu 24 amo da ilia fisu da:iya
Gode Ea midadi fisa, ilia da midadili dafane mi gududili gala:la sa:ili,
Godema amane nodoi, 17 "Hina Gode Bagadedafa, Di da esala amola musa:
esalu.

Di da Dia gasa lale, Hinadafa hou wali musu hamonanebeba:le,
ninia Dima nodosa.
18 Dia ougi eso da doaga:iba:le
amola bogoi dunuma fofada:su eso da doaga:i dagoiba:le,
Gode Ea hou hame lalegagui dunu da ougi bagade ba:sa.

Dia hawa: hamosu dunu, balofede dunu, dunu bagade amola fonoba-
hadi,
huluane Dia fi dunu ilia Dima nodosa,
amo huluanema hahawane bidi imunu eso da doaga:i dagoi.

Be osobo bagade gugunufinisisu dunu,
ilima dabe imunu fofada:su eso da doaga:i dagoi!"

19 Amalalu, Gode Ea Debolo Diasu Hebene ganodini doasibi ba:i. Amo
ganodini Gode Ea Gousa:su Sema Gagili ba:i. Amalalu, ha:ha:na, gu gelebe,
bebeda:nima amola mugene ba:i.

12

Uda amola Hanome Agoai Liligi

1-2 Amalalu, liligi bagade musa: wamolegei, muagado ba:i. Uda, amo ea
gaya da eso amola ea emo amoga e da oubi osa:i, ea dialuma da:iya habuga
amo gasumuni fagoyale gala amoga hamoi ba:i. E da mano lalelegemu

gadenei ba:beba:le, se nababeba:le, “a:i” ea gusa:su. 3 Eno wamolegei liligi muagado ganodini esalebe ba:i. Amo da hanome agoane, e da yoi gala, e da dialuma fesuale gala, amola hono nabuane gala. Ea dialuma nabuane gala, amo afae afae da:iya habuga dialebe ba:i. 4 Ea la:go amoga e da gasumuni fi udiana agoane mogili, idi afae (1/3) hiougili, osobo bagadega sanasi. E da uda ea midadi, amo ea mano lalelegelalu, amo mano manusa: ouesalu.

5 Amalalu, uda da dunu mano lalelegei. Amo mano da dunu fifi asi gala, ilima gasa bagade ouligisuwane esalumu. Be Gode da amo mano lale hiougili, E amola Ea Fisu, amoma doaga:ma:ne, lale gadoi. 6 Uda da dunu hame esala soge amo e esaloma:ne Gode da hahamoi, amoga hobea:i. Amoga, eso 1260 amoga a:igele da e ouligimu.

7 Amasea, Hebene ganodini gegesu bagade mui. A:igele Maigele amola ea fidisu dunu da hanome agoane liligi amoma gegei. Hanome amola e fidisu a:igele da bu gegei.

8 Be Maigele da hanome hasali dagoi. Hanome amola ea a:igele dunu bu Hebene soge amo ganodini esalumu da hamedei. 9 Amaiba:le, hanome bagadedafa, amo da musa: sania, ea dio amo da Debele o dio eno da Sa:ida:ne, amo osobo bagade dunu huluane ilima ogogosa, e amola ea a:igele dunu huluane, ilia ha:digili, osobo bagadega sanasi dagoi ba:i.

10 Amalalu, muagado amo ganodini sia: bagade nabi, amane, “Gode Ea gaga:su hou da doaga:i dagoi. Gode da Ea Hinadafa gasa olelei dagoi. Ea ilegei Mesaia da Ea gasa bagade hou amo olelei dagoi. Bai dunu amo da Gode Ea midadi, ninia fi dunu wadela:ma:ne eso amola gasi, ganodini Godema diwaneya udidilalu, amo da Hebene gadili galadigi dagoi. 11 Ninia fi dunu da Sibi Mano Ea maga:me amola sia:dafa ilia sia:sa, amo liligiga ilia Sa:ida:ne hasalasi dagoi. Amola ilia da bogomu hame hihi.

12 Amaiba:le, Hebene amola amo ganodini esalebe dunu huluane, dilia hahawane ba:mu da defea! Be osobo bagade amola hano wayabo, amo ganodini fi liligi da se bagade nabimu. Bai Sa:ida:ne da gududili sa:ili, dilima doaga:i dagoi. E da eso bagahame fawane bu wadela:le hamomu, amo dawa:beba:le, e da ougi bagade gala!”

13 Hanome da osobo bagadega galadigi dagoi amo dawa:beba:le, e da uda amoma dunu mano lalelegei, amo fane legemusa: se bobogei. 14 Gode da buhiba ougia aduna amoga uda da dunu hame esalebe soge Gode da ema i soge, amoma masa:ne ema i. Amo sogega, hanome da e mae wadela:ma:ne, Gode da ode udiana amola oubi gafeyale gala, e ouligimu. 15 Amalalu, hanome da ea lafidili hano bagade amo uda mini masa:ne, musa:i. 16 Be osobo bagade da uda fidi. Osobo bagade da ea lafi doasili, hano amo hanome ea lafidili musa:i, amo huluane da:gi dagoi. 17 Hanome da uda amoma ougi bagade ba:i. E da asili, amo uda ea mano fi huluane amo ilia da Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamosa, amola Yesu Ea dafawane olelei lalegagusa, ilima gegemusa: asi. 18 Amola hanome da hano wayabo bagade bega: lelu.

13

Ohe Fi Liligi Aduna

1 Amalalu, na da ohe fi liligi wayabo hano hagududili manebe ba:i. Amo ohe fi da hono nabuane gala amola dialuma fesuale gala. Ea hono afae afae amo da:iya habuga ba:i amola ea dialuma afae afae, dio amo da Godema

gadesu dio amo dedei ba:i. 2 Amo ohe fi da lebade agoai ba:i. Ea emo da bea ohe ea emo agoane ba:i amola ea lafi da laione wa:me amo ea lafi agoane ba:i. Hanome da amo ohe fi liligima, hi gasa amola hi ouligisu hou amola hi fisu ema i. 3 Ohe fi liligi amo ea dialuma afadafa da fa:gi agoai ba:i, be amo da bahoi dagoi ba:i. Osobo bagade fifi asi gala dunu huluane da fofogadigiba:le, ohe fi liligi amoma fa:no bobogei. 4 Hanome da ea ouligisu hou ohe fi liligi ema ia dagoiba:le, dunu huluane da hanome amoma nodone sia:ne gadosu. Ilia da ohe fi liligi, ema nodone sia:ne gadole, amane sia:i, "Ohe fi liligi da eno huluane ilia hou baligi dagoi. Nowa da ema gegemu defelela:?"

5 Amo ohe fi liligi oubi 42 amoga osobo bagadega ouligisuwane esalumusa:, Gode da ea logo hame hedofai. E da gasa fi hou hamone, Godema gadesu. 6 Ohe fi liligi da Gode amola Ea dio, Ea esalebe soge amola dunu huluane Hebene ganodini esala, amo huluanema gadesu. 7 Ohe fi liligi da Gode Ea fi ilima gegene, fane legei. E da fifi asi gala, fi hisu amola sia: hisu, huluane ilima ouligisu esaloma:ne, Gode da amo logo hame hedofai. 8 Dunu huluane osobo bagade ganodini da ema nodone sia:ne gadomu. Be dunu, amo Gode da osobo bagade hame hahamoi eso amoga ilia dio Esalusu Buga amo Sibi Mano medole legei Ea buga, amo ganodini dedei dunu ilia da ohe fi liligi amoma hame sia:ne gadoi.

9 'Defea! Ge galea, nabima!' 10 Nowa da udigili hawa: hamomusa: gagulaligili ilegei galea, e da gagulaligi dagoi ba:mu. Nowa da enoga gegesu gobiheiga medole legemusa: ilegei galea, e da gobiheiga medole legei dagoi ba:mu. Amaiba:le, Gode Ea fi dunu ilia mae yolesili, dafawaneyale dawa:iwane esalumu da defea."

11 Amalalu, na da ohe fi liligi eno osobo hagududili heda:lebe ba:i. E da hono aduna amo sibi mano ea hono defele gala. Ea sia: da hanome agoane liligi ea sia: defele nabi.

12 E da musa: ohe fi liligi amo ea ouligisu hou lai dagoi. E da dunu huluane osobo bagadega esalebe, amo huluane musa: ohe fi (amo da ea fa:gi bahoi ba:i) ema sia:ne gadoma:ne, gasawane logei. 13 Amo ohe fi liligi ageyadu da musa: hame ba:su gasa bagade hou hamosu. E da dunu huluane ba:ma:ne, lalu bagade muagadodi misa:ne, osobo bagadega doaga:ma:ne, ea sia:ga hamoi dagoi. 14 Gode da ea logo hame hedofaiba:le, e da musa: ohe fi liligi ba:ma:ne, musa: hame ba:i gasa bagade hou hamonanu. Amaiba:le, e da osobo bagade dunu huluanedafa ilima ogogoi. E da ilima amane sia:i, "Dilia ohe fi liligi amo da gegesu gobiheiga fa:gi be uhi, ema sia:ne gadoma:ne, ea ba:su agoaila defele loboga hamoma!" 15 Gode da logo hame hedofaiba:le, ohe fi liligi ageyadu da amo musa: ohe fi agoaila loboga hamoi liligi amoma mifo i. Amalalu, amo loboga hamoi liligi da uhini sia: baoui. Amola nowa da loboga hamoi agoaila liligi ema hame nodone sia:ne gadoloba, e da amo dunu medole legesu. 16 Ohe fi liligi da dunu huluane amo fonobahadi, bagade, hame gagui, bagade gagui, udigili hawa: hamosu dunu amola halegale lalebe dunu, amo huluane da dawa:digima:ne ilegei dedesu ilia lobodafa o ilia odagiga ilegele dedema:ne logei.

17 Amo dedei da ohe fi liligi ea dio o idi amo ea dio olelesu. Amai dawa:digima:ne dedesu hame dedei ba:loba, dunu da liligi bidi lamu da ema sema bagade gala.

18 Amo bagade dawa:ma. Nowa dunu da bagade dawa:su galea e da ohe
fi liligi idi amo ea dawa:loma:ne dawa:mu. Amo idi da dunu ea dio olelesa.
Idi da 666.

14

Sibi Mano amola Ea Fi

1 Amalalu, na da Sibi Mano Saione Goumi da:iya lelebe ba:i. E sigi
lelebe, dunu l44,000 gala amo Ea Dio amola Ea Ada Dio, ilia odagiga dedei
ba:i. 2 Amalalu, na nabaloba, sia: muagadodi misi, amo da gasa bagade
hano nawa:li amola gasa bagade gu gelebe, amaiwane gala. Sia: da sani
baidama dusa dunu ilia sani baidama dulalawane agoane nabi. 3 Dunu
l44,000 ilia da Fisu, esalebe liligi amola asigilai dunu, amo ilia midadi
gesami hea:sa lelu. Amo gesami da gaheabolo gesami amola hea:be dunu
fawane da amo gesami dawa:. Gode da dunu huluane afafane, amo dunu
144,000 ilegele, bidi lai dagoi. 4 Amo dunu da uda hame lai. Ilia da uda
gilisili hamedafa golai. Ilia Sibi Mano da habidili ahoa Ema fa:no bobogesa.
Gode da amo dunu Hima amola Sibi Manoma imunusa:, eno osobo bagade
dunu ilima afafane ilegei dagoi. 5 Ilia da ogogosu hamedafa dawa:i. Ilia
da ida:iwanedafa hamoi dagoi.

A:igele Udiana Gala

6 Amalalu, na da a:igele dunu eno muagado gadodilidafa hagili ahoanebe
ba:i. E da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala amo dunu fifi asi gala, sia: hisu, fi
hisu amola ouligisu hisu, amo huluanema olelela ahoa. 7 E da ha:giwane
wele sia:i, "Godema beda:ma amola E da ida:iwaneba:le, Ema nodoma!
Bai dunu fifi asi gala dunu Ema fofada:su eso da doaga:i dagoi. Gode da
Hebene, osobo bagade, hano wayabo bagade amola hano nasu huluane
hamoi. Ema nodone sia:ne gadoma!"

8 Eno a:igele da amo a:igele fa:no bobogele, amane ha:giwane wele sia:i,
"Uda da dafai dagoi. Ba:bilone Bagade uda da dafai dagoi. E da sia:beba:le,
dunu huluane da ea gasa bagade adini mai dagoi. Amo da fedege agoane,
ilia wadela:i uda lasu hou hamosu!"

9 A:igele osoda da eno aduna bisili asi, elama fa:no bobogelalebe ba:i. E
ha:giwane amane wele sia:i, "Nowa da ohe fi liligi amo amola ea loboga
hamoi agoaila liligi, elama nodone sia:ne gadole amola ea dawa:digima:ne
dedesu amo ea odagi o lobo amoga dedei ba:sea, 10 amo dunu ilia da
fedege agoane Gode Ea waini hano manu. Amo waini hano da Gode Ea
se dabe iasu ougi hou. E da amo gasa bagade waini hano Ea ougi faigelei
ganodini sogasali. Dunu huluane amo ilia Gode Ea ougi waini hano nasea,
ilia lalu salafa hamoi amo ganodini, hadigi a:igele dunu amola Sibi Mano
ilia midadi, se dabe iasu bagade ba:mu. 11 Ilima se dabe iasu ima:ne lalu,
amo ea mobi da mae yolesili eso huluane heda:lala. Nowa da ohe fi liligi
amola ea loboga hamoi agoaila liligi, amoma nodone sia:ne gadosa amola
e dawa:digima:ne dedesu ilia lai dagoi, ilia da mae helefili se nabalumu."
12 Amaiba:le, Gode Ea fi dunu amo ilia Gode Ea hamoma:ne sia:i fa:no
bobogesa amola Yesu Ea hou lalegagusa, ilia mae yolesili Gode Ea hawa:
hamonanumu da defea.

13 Amalalu, sia: muagadodi misi, na da amane nabi, "Agoane dedema!
'Dunu ilia da wali amola fa:no, Hina Gode Ea hawa: hamobeba:le bogosea,
hahawane bagade ba:mu!' " Gode Ea A:silibu da bu adole i,

"Dafawane! Ilia hawa: hamobeba:le bidi lamu.

Ilia da gasa bagade hawa: hamosu yolesili, helefisu ba:mu.”

Osobo Bagade Wadela:i Hamosu Dunu Ha:i Manu agoane Gamisu

14 Amalalu, na da ahea:ya:i mu mobi amo da:iya, dunu agoai ba:su liligi
fila heda:lebe ba:i. Ea dialuma da:iya gouli habuga dialebe amola ea lobo
ganodini wagebi gobihei ba:i. 15 Amalalu, a:igele dunu eno amo Debolo
Diasu ganodini gadili manebe ba:i. E da dunu amo da mu mobi fila heda:i,
amoma amane ha:giwane wele sia:i, “Defea! Eso da doaga:beba:le, dia
wagebi gobiheiga ha:i manu gamima! Osobo bagade ha:i manu da yoi
dagoi.”
16 Amalalu, dunu da mu mobiga fila heda:i, amo da ea gobiheiga yoi ha:i
manu osobo bagadega fai.
17 Amalalu, a:igele dunu eno, e amola da wagebi gobihei gagui, da Debolo
Diasu Hebene ganodini, amoga misi.
18 Amalalu, a:igele dunu eno amo da lalu ouligisu dunu, e da oloda
yolesili, misini, e da a:igele wagebi gobihei gagui amoma ha:giwane
wele sia:i, “Waini fage da yoiba:le, dia gobiheiga waini sagaiga waini
fage gamima!” 19 Amaiba:le, a:igele da ea gobiheiga fananu, waini fage
fadegale, Gode Ea ougi bagade waini hano emo osa:gisu amo ganodini
sanasi. 20 Amalalu, Gode da amo waini fage Ea waini hano emo osa:gisu
amo ganodini osa:gilalu, maga:me bagade amo ea seda defei da 300
gilomida amola ea lugudu defei da gadenene 2 mida, Gode Ea waini
osa:gisu amoga misi.

15

A:igele Dunu Fesuale Gala da Dagosu Se Nabasu Gagui

1 Amalalu, na da muagado ganodini, gasa bagade musa: wamolegei liligi
hisu ba:i. Na da a:igele dunu fesuale gala amo da dagosu se nabasu fesuale
gala gagui ba:i. Amo da Gode Ea ougi se dabe iasu amo dagomusa: gala.
2 Amalalu, na da hano wayabo bagade, daiya ba:su agoane ba:i. Amoga
lalu agoane gilisili ba:i. Na da dunu amo ilia da ohe fi liligi, ea loboga
hamoi agoaila liligi amola dunu amo ea dio da fedege agoane 666, amo
huluane hasali dagoi, na da amo dunu ba:i. Ilia da hano wayabo daiya
ba:su agoane, amo ea bega: sani baidama (amo Gode da ilima i), amo
gaguiwane lelu. 3 Ilia gilisili Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese amola
Sibi Mano, ela gesami hea:lalu amane,

“Hina Gode Bagadedafa! Di da gasa bagade ida:iwane hou hamosa.
Di da fifi asi gala huluanema Hina esala.
Dia hou da noga:idafa amola dafawanedafa.
4 Hina Gode! Nowa da Dima hame beda:ma:bela:?
Dunu huluane Dia gasa bagade hou olelemu da defea.
Di fawane da hadigi gala.
Dunu huluane da Dia defele fofada:su hou ba:beba:le,
dunu fifi asi gala huluane da misini, Dima nodone sia:ne gadomu.”

5 Amalalu, na da Debolo Diasu Hebene ganodini gagui amo doasibi ba:i.
Amola Gode Ea Abula Diasu (amo ganodini Gode da esala) amo Debolo
ganodini dialebe ba:i.
6 A:igele dunu fesuale gala amo da se nabasu fesuale gala gagui, amo da
Debolo Diasu fisili gadili manebe ba:i. Ilia da ahea:ya:i abula sali amola
ilia bida:igiga gouli bulu idiniginisi ba:i.

7 Amalalu, esalebe liligi biyaduyale gala, amo afadafa da gouliga hamoi
ofodo fesuale gala amo a:igele dunu lobofaseleyale gala ilima i. Amo ofodo
ganodini, eso huluane Esalalala Gode amo Ea ougi hou nabaiwane ba:i.
8 Gode Ea gasa amola hadigi, amoga mobi heda:beba:le, Debolo Diasu da
nabaiwane ba:i. Debolo Diasu ganodini masunu da hamedeiwane ba:i. Se
nabasu fesuale gala amo a:igele fesuale gala gaguli misi liligi huluane da
dagobeba:le fawane, bu ganodini masunu ba:mu galebe.

16

Gode Ea Ougi Hou Ofodo Ganodini Sali

1 Amalalu, na da sia: bagade Debolo Diasuga misini nabi. Sia: da a:igele
dunuma amane olelei, “Masa! Gode Ea ougi hou ofodo fesuale ganodini
sali, amo osobo bagadega sogasanasima!” 2 A:igele age da asili, ougi amo
ea ofodo ganodini sali, osobo bagadega sogasanasi. Nowa dunu da ilima
ohe fi liligi ea dawa:digima:ne dedesu dialebe ba:i amola ea loboga hamoi
agoaila liligi amoma nodone sia:ne gadoi, ilia da se bagade aiya bagohame
madelai.

3 Amalalu, a:igele ageyadu da ea ofodo ganodini sali liligi hano wayabo
bagade amoga sogasanasi. Amalalu, hano da afadenene bu bogoi dunu ea
maga:me agoane hamoi. Menabo fi amola hano wayabo ganodini esalebe
fi liligi huluane da bogogia:i dagoi.

4 Amalalu, a:igele osoda da ea ofodo ganodini sali liligi amo hano amola
hano nasu amoga sogasanasi. Amalalu, hano huluane da maga:me hamoi.
5 Na da a:igele amo da hano huluane ouligisa, amo ea sia: nabi, “Hadigi
Gode! Di da esala amola esalu. Dia fofada:i amo da moloidafa. 6 Amo
osobo bagade dunu ilia Gode Ea fi dunu amola balofede dunu, amo ilia
maga:me sogadigi. Amaiba:le, Dia da ilia moma:ne, ilima maga:me iaha.
Ilia da ilia hou hamoi defele laha!” 7 Amalalu, sia: amo da oloda amoga
misi, na amane nabi, “Hina Gode Bagadedafa! Dia fofada:su da dafawane
amola moloidafa!”

8 Amalalu, a:igele biyadu da ea ofodo ganodini sali liligi esoga sogadigi.
Gode da dunu ilia esoga gia:ma:ne, logo hamoi. 9 Gia:i bagadeba:le,
ilia da nenana, Gode da amo se nabasu amoma ouligisu esala, amo ilia
dawa:beba:le, Ema lasogoi. Be ilia da wadela:i hou hame yolesi, amola
Gode Ea gasa bagade hou amoma hame nodoi.

10 Amalalu, a:igele bi da ohe fi liligi amo ea fisuga ea ofodo ganodini
sali liligi sogasanasi. Ohe fi liligi amo ea fi huluane da gasi bagade
ba:i. Ilia se bagade nababeba:le, ilisu gona:su gasonasu. 11 Ilia da
se bagade nababeba:le amola aiya bagohame madelabeba:le, ilia Gode
Hebene ganodini esala Ema gagabui. Be ilia wadela:i hou hame yolesi.

12 Amalalu, a:igele gafe da ea ofodo ganodini sali liligi amo hano bagade
ea dio amo Iufala:idisi amoma sogasanasi. Gusugoe fi dunu ilia hina
bagade ili amo hano degema:ne, hano da hedolowane hai dagoi ba:i.
13 Amalalu, na da nigima: a:silibu udiana amo da guama agoane ba:i. Ilia
da hanome, ohe fi liligi amola ogogosu balofede dunu, amo ilia lafidili
manebe ba:i. 14 Amo a:silibu da Fio liligi ilia musa: hame ba:su gasa
bagade hamosu dawa:. Amo a:silibu udiana da asili, osobo bagade ouligisu
dunu huluane, Gode Bagadedafa amo Ea ilegei esoga gegemusa: oule
maha.

15 Yesu da amane sia:sa, “Nabima! Na da wamolasu dunu ea mabe
agoane misunu. Nowa dunu da mae golale ea abula noga:le ouligisia, e
da da:i nabadowane gogosiane hame ahoanumuba:le, hahawane ba:mu!”
16 Amalalu, a:silibu udiana da osobo bagade hina bagade dunu huluane,
soge ea dio Hibulu sia:ga da Amagedone amoma gilisimusa: oule misi.
17 Amalalu, a:igele dunu fesu da ea ofodo ganodini sali liligi hisi amoga
sogadigi. Sia: bagade da Fisu Debolo Diasu ganodini diala, amoga amane
misi, “Dagoi galebe!”
18 Ha:ha:na yogi, gugelebe amola bebeda:nima bagade ba:i. Amo
bebeda:nima da bebeda:nima musa: masu huluane baligi dagoi.
Bebeda:nima bagadedafa. 19 Moilai bai bagade da fili, mogili, udiana
agoane hamoi. Moilai bai bagade huluane soge huluane amo ganodini da
mugului dagoi. Ba:bilone fi dunu ilia hou bu dawa:le, Gode da waini hano,
amo Ea ougi bagade hou, amo Ea faigeleiga manusa:, Ba:bilone fi dunu
ilima i. 20 Oga huluane da mugululi hamedafa ba:i. Goumi amola huluane
da mugululi hamedafa ba:i. 21 Mugene bagadedafa, amo ea dioi defei da
50 gilogala:me agoane da muagadodi misini, dunu medosu. Se nabasu
bagadedafa da doaga:beba:le, osobo bagade dunu da Godema gagabuli
lasogoi.

17

Wadela:i Bagade Hina: Da:iga Bidi Lasu Uda

1 Amalalu, a:igele dunu fesuale gala amo da ofodo gagui, afadafa da
nama misini, amane sia:i, “Misa! Moilai bai bagade hano bagohame
gadenene gagui, amo da fedege agoane wadela:i aheda:i uda. Gode da
se dabe iasu ema imunu. Amo na da dima olelemu. 2 Osobo bagade
hina bagade dunu da e amola gilisili wadela:i uda lasu hou hamosu. Amo
wadela:i hou e da hamobeba:le, osobo bagade dunu huluane da ema fa:no
bobogebeba:le, fedege agoane adini nabeba:le feloasu.”
3 Na da Gode Ea A:silibu amoga nabaiwane ba:i. A:igele da na dunu
hame esalebe hafoga:i sogega oule asi. Amogawi na da uda amo da ohe fi
liligi yoi gala amo da:iya fila heda:lebe ba:i. Ohe fi liligi da dio bagohame,
Godema gadesu dio, ohe fi liligi da:iya dedei ba:i. E da dialuma fesuale
gala amola hono nabuane gala. 4 Uda da oga:iyei amola yoi abula sali
ba:i. E da gouli gifalo, igi ida:iwane amola su amoga dedeboi. E da ea
lobo ganodini faigelei amo ganodini ledo nigima: liligi bagohame dialebe
ba:i. Amo da fedege agoane, ea wadela:i hamosu bidi gala. 5 Ea odagiga
wamolegei dawa:loma:ne dio dedei ba:i, amo, “Ba:bilone Bagade, wadela:i
uda amola sama ea sama adole lasu dunu, amo huluane osobo bagade
ganodini esalebe ilia ame.”
6 Amo uda da Gode Ea fi dunu amola dunu ilia Yesu Ea hou hame
yolesibiba:le, medole legei amola amo ilia maga:me mai dagoiba:le, feloabe
ba:i. Na da amo uda ba:beba:le, bagadewane fofogadigi. 7 A:igele da nama
amane adole ba:i, “Di da abuliba:le fofogadigila:? Na da amo uda amola
ohe fi liligi amo da dialuma fesuale gala amola hono nabuane gala, amola
amo uda gaguli ahoa, amo ea wamolegei bai na da dima olelemu. 8 Amo
ohe fi liligi da musa: esalu, be wali hame esala. E da Gelabo Nosonodafa
(A:bisi) amoga gadodili heda:musa: dawa:lala. Amasea, Gode da amo
wadela:mu. Osobo bagade dunu, amo ilia dio da osobo bagade hahamoi
eso amo bisili eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Buga amo ganodini

hame dedei galea, amo dunu ilia ohe fi liligi ba:beba:le, fofogadigimu. Bai amo ohe fi liligi da musa: esalu, be wali hame esala. Be e da bu esalebe ba:mu. 9 Amo da dawa:iwane nabimu liligi. Dialuma fesuale gala da agolo fesuale gala, amo da:iya uda da fisa. Amo dialuma fesuale gala da bai eno gala. Ilia da osobo bagade ouligisu dunu fesuale gala. 10 Biyale da dafai dagoi, afae da wali ouligisu hawa: hamonana. Eno da hobea misunu. E masea, fonobahadi fawane ouligisu hawa: hamomu. 11 Ohe fi liligi da musa: esalu, be wali hame esala, amo da ouligisu dunu godo. E da osobo bagade ouligisu dunu lobofaseleyale gala amo ilia idi afadafa gala. Gode da amo ouligisu dunu gugunufinisimu.

12 Hono nabuane gala dia ba:i, amo da hina bagade dunu nabuane gala. Ilia da waha hame be hobea ouligisu hawa: hamomu. Ilia amola ohe fi liligi fonobahadi fawane gilisili ouligima:ne, ouligisu hou da ilima i dagoi ba:mu. 13 Amo ouligisu dunu nabuane gala da asigi dawa:su afadafa lale, ilia ouligisu hou amo ohe fi liligi ema imunu. 14 Ilia da Sibi Mano amoma gegemu. Be Sibi Mano amola Ea Ema misa:ne sia:i ilegei moloidafa fa:no bobogesu dunu, ilia da amo hina bagade dunu ili hasalasimu. Bai Sibi Mano, E da Hina Gode amola E da hina amola hina bagade huluane baligisa.

15 A:igele da nama eno amane sia:i, “Hano amo da:iya wadela:i uda da fibi dia ba:i, amo da fifi asi gala fi, fi hisu, sia: hisu amola ouligisu hisu dunu huluane. 16 Hono nabuane gala dia ba:i amola ohe fi liligi, da wadela:i uda higamu. Ilia da ea liligi huluane lale, e da da:i nabadowane ba:mu. Ilia da ea hu manu, amola e laluga gugunufinisimu. 17 Bai Gode da ilia dogo ganodini Ea hanai hawa: hamobeba:le, amo hina bagade nabuane gala, ilia da gilisili hamonanu, ohe fi liligi amoma ilia gasa hou imunu. Be Gode Ea Sia: huluane hamoi dagoi ba:sea, ohe fi liligi ea gasa da bu hame ba:mu. 18 Uda di ba:i amo da moilai bai bagade, amo da osobo bagade hina bagade dunu huluane ilima ouligilala!”

18

Ba:bilone Moilai Bai Bagade Dafai

1 Amalalu, na da a:igele dunu Hebene soge yolesili, osoboga manebe ba:i. E da hina bagade agoane ba:i. Ea hadigi da osobo bagade huluane hadigi hamoi. 2 E da ha:giwane wele sia:i, “Uda da dafai dagoi. Ba:bilone Bagade da dafai dagoi. Fio liligi amola nigima: a:silibu, amo fawane amo moilai bai bagade ganodini esala. Wadela:i ledo bagade sio fi hisu hisu da amo moilai bai bagade ganodini esala. 3 Bai dunu fifi asi gala huluane da fedege agoane amo ea wadela:i hanai hou gasa bagade waini hano mai dagoi. Osobo bagade ouligisu dunu da ema wadela:i uda lasu hou hamosu amola osobo bagade bidi lasu dunu da e gasa bagade wadela:i hou hanaiwane hamobeba:le, muni bagade lai.” 4 Amalalu, na da sia: eno muagadodi misi amane nabi,

“Na fi dunu! Ba:bilone moilai bai bagade yolesili, misa!
Dilia da ea wadela:i hou gilisili mae hamoma!
Dilia da ea se dabe iasu gilisili ba:mu da defea hame.
5 Bai ea wadela:i hou da gilisibiba:le,
afae da afae da:iya ligisiba:le, Hebene sogega doaga:i.
Gode da ea wadela:i hou hame gogolei.
6 Ema dabema amola ea afadafa wadela:i hou hamoi galea,

ema se dabe iasu amo defele aduna ima.
E da se nabasu bagade iabeba:le,
ema gasa bagadedafa baligiliwane dabe ima.
7 E da hadigi amola liligi ida:iwane hi hanai liligi labeba:le,
ema se nabasu amola da:i dioi, amo defele imunu da defea.
Bai e da wali udigili amane sia:sa,
“Na da didalo hame! Na da hina bagade uda agoane fi esala.
Na da se nabasu hamedafa ba:mu!”
8 Amaiba:le, eso afadafa ganodini e da se bagade nabimu.
Olosu, da:i dioi amola ha:su da ema doaga:mu.
E da laluga nemu.

Bai Hina Gode da ema fofada:mu, amola E da Bagadedafa.”

9 Osobo bagade hina bagade dunu amo da e amola gilisili wadela:le hamosu, ilia da amo moilai bai bagade laluga nenanebe ba:sea, bagadewane dimu. 10 Ilia da gilisili e se nabasu lasa:besa:le, sedagawane ba:lalawane lelumu. Ilia da amane sia:mu, “Ameia:! Ameia:! Ba:bilone bagade, moilai bai bagade ida:iwane galu. Eso afadafa ganodini di da se dabe iasu lai dagoiba:le dafai!”

11 Osobo bagade bidi lasu dunu amola da e dawa:le, dimu amola didiga:mu. Bai wali eno dunu da ilia liligi bu hame bidi laha. 12 Liligi huluane amo gouli, silifa, igi ida:iwane, su amola abula ida:iwane, liligi ida:iwane ifa, igi, ouli amola balase, amoga hamoi liligi,

13 sinamone, hedama:ne fodole nasu liligi, gabusiga: manoma, fala:gisenese, waini hano, falaua, widi, bulamagau, sibi, hosi, sa:liode amola udigili hawa: hamosu dunu, amo huluane dunu eno da bu hame bidi lamuba:le, ilia da disa. 14 Bidi lasu dunu da Ba:bilone amoma amane sia:sa, “Liligi ida:iwane gala di da lalegagumu hanai galu, amo da mugululi asi. Dia gagui amola ida:iwane ba:su da asi dagoi. Di da amo bu hamedafa ba:mu!” 15 Bidi lasu dunu, (amo da amo moilai bai bagadega bidi lasu hawa: hamobeba:le bagade gagui), ilia da ea se nabasu gilisili ba:sa:besa:le, sedagawane lelumu. Ilia da dimu amola didiga:mu. 16 Ilia da amane sia:mu, “Ameia:! Ameia:! Moilai bai bagade da se bagade nabi. E da musa: abula ida:iwane amo yoi, oga:iyei amola gouli liligi amo lasu amola gifalo amoga sali. 17 Be hedolodafa (aua afae agoane) e da amo liligi huluane yolesi dagoi. Dusagai ouligisu dunu, genonesisu dunu, dunu ilia amo ganodini ahoa amola dunu huluane ilia hano wayabo bagade amoga hawa: hamonanebeba:le esaloma:ne liligi laha, amo da sedagawane lelu,

18 Ba:bilone nenanebeba:le lalu amola mobi, heda:lebe ba:loba, ilia amane wele sia:i, “Moilai bai bagade eno amo moilai bai bagade agoane da hamedafa ba:su.”

19 Ilia da osobo gasa:le, ilisu dialuma da:iya ligisili, amane wele sia:i, “Ameia:! Ba:bilone da se bagade nabi. Amo moilai bai bagade ganodini, dusagai hawa: hamosu dunu da muni bagade ba:i. Be hedolodafa (aua afae amoga) e da ea gagui huluane fisi dagoi!”

20 Hebene ganodini fi! E da gugunufinisi dagoiba:le, hahawane nodoma! Gode Ea fi dunu, asunasi dunu amola balofede dunu! Dilia nodoma! Bai Ba:bilone da dilima wadela:le hamobeba:le, Gode da ema dabe i dagoi. 21 Amalalu, a:igele gasa bagade amo da igi bagade gaguia gadole, hano wayabo bagade amoga sanasi. E amane sia:i, “Ba:bilone da amaiwane sanasili, bu hamedafa ba:mu. 22 Amo moilai bai bagade ganodini, sani

baidama dubi, dunu ilia gesami, faludi amola dalabede fulaboi, amo da bu hamedafa nabimu. Hawa: hamosu dunu da di ganodini bidi lasu hawa: bu hame hamomu. Widi goudasu igi da udigili dialebeba:le, bu hame nabimu galebe. 23 Di ganodini gamali nenanebe bu hame ba:mu. Udalai dunu amola uda, ela gilisili sia: dabe bu hame nabimu. Dia bidi lasu hawa: hamosu dunu ilia da gasa bagadeba:le, eno osobo bagade bidi lasu hawa: hamosu dunu ili baligi dagoi. Dia ogogosu sema nabi hou amoga di da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ogogoi. 24 Gode da Ea fi dunu amola balofede dunu, amo ilia maga:me Ba:bilone moilai bai bagade ganodini dialebe ba:beba:le, Ba:bilone da se dabe iasu lai. Dafawane! Dunu huluane osobo bagadega enoga medole legei, amo ilia maga:me da Ba:bilone moilai bai bagade ganodini dialebe ba:i."

19

1 Amalalu, na da sia: bagade amo da dunu osea:i Hebene ganodini gilisili agoane wele sia:nanebe nabi. Ilia amane sia:i, "Godema nodoma! Gode Hi fawane da gaga:su hou, hadigi hou amola gasa bagadedafa hou gagusa. 2 Ea fofada:su da dafawane amola moloidafa. Gode da wadela:i aheda:i uda amo da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ledo hamoi, E da amoma se imunusa: fofada:i dagoi. Amo uda da Gode Ea hawa: hamosu dunu fane legei dagoiba:le, E da ema se dabe i." 3 Ilia da bu eno wele sia:i, "Godema nodoma! Lalu da moilai bai bagade nenana, amo ea mobi da mae yolesili heda:lalumu!" 4 Asigilai dunu 24 gala amola esalebe liligi biyaduyale gala, da beguduli diasa:ili, Gode amo da Fisu da:iya fibi, Ema nodone sia:ne gadoi. Ilia amane sia:i, "Ama! Godema nodoma!"

Sibi Mano Ea Uda Lasu Lolo Nasu

5 Amalalu, na da Fisu amoga sia: amane nabi, "Godema nodoma! Ema hawa: hamosu dunu, dunu huluane bagade amola fonobahadi, Ema beda:i dunu huluane Godema nodoma!" 6 Amalalu, na da dunu osea:idafa ilia sia: agoane nabi. Amo sia: da nawa:li bagade amola gu gelebe bagade agoane nabi. Ilia amane wele sia:i, "Godema nodoma! Bai Hina Gode, ninia Gode Bagadedafa da Hina Bagadedafa esala. 7 Ninia hahawane nodomu da defea. Ea bagade hou amoma ninia nodomu da defea. Sibi Mano Ea uda lamu eso da doaga:i dagoi. Ea uda da Ema fimusa:, ea liligi momagei dagoi.

8 Gode da ahea:ya:i abula amo salimusa: ema i dagoi." (Amo abula da fedege agoane Gode Ea fi dunu ilia hawa: hamosu ida:iwane gala.) 9 Amalalu, a:igele da amane sia:i, "Amo dedema! Nowa da Sibi Mano Ea uda lasu Lolo Nasu, amoma Gode da misa:ne sia:i, amo dunu da hahawane bagade gala." E eno amane sia:i, "Amo sia:i da Gode Ea dafawane sia:."

10 Na da a:igele ea emo gadenene, ema nodone sia:ne gadomusa: diasa:i. Be e da nama amane sia:i, "Agoane mae hamoma! Na da di amola dia fi dunu, amo huluane Yesu Ea dafawane olelei lalegagui dunu, ilima na:iyado hawa: hamosu dunu fawane. Godema fawane nodone sia:ne gadoma! Bai Yesu Ea dafawane sia:i olelei amo da musa: balofede ilia a:silibu olelei dagoi."

Dunu da Ahea:ya:i Hosi Fila Heda:lebe Ba:i

11 Amalalu, na da Hebene doasili, ahea:ya:i hosi ba:i. Amoga fila heda:lebe dunu Ea Dio amo Fisisu Hame Dawa: amola Dafawane ba:i. E da moloidafa fofada:su amola gegemusa: dawa:. 12 Amo Dunu Ea si da

lalu agoane ba:i amola Ea dialuma da:iya habuga bagohame ba:i. Ea da:i hodo da:iya dio dedei ba:i, be amo dio Hi fawane dawa:.

13 Ea abula sali amo da maga:mega dedeboi. Ea dio da "Gode Ea Sia:." 14 Hebene dadi gagui gegesu dunu ilia da ahea:ya:i abula salawane, ahea:ya:i hosi ilima fila heda:le, Ema fa:no bobogei. 15 E da gegesu gobihei bagade debei meidafa amo Ea lafidili gagui ba:i. Amoga E da fifi asi gala hasalasimu. E da ilima gasa bagade Hina hou hamomu. E da fedege agoane waini fage Gode Bagadedafa amo Ea ougi bagade waini hano osa:gisu diasu amo ganodini osa:gimu. 16 Dio amo da Ea abula da:iya amola Ea masele da:iya dedei da, "Hina Bagade amo da eno hina bagade huluane baligi, amola Hina Gode amo da eno ouligisu dunu huluane baligi!"

17 Amalalu, na da a:igele dunu eso da:iya lelebe ba:i. E da sio fi hagili ahoanebe ilima bagade wele sia:i, "Misa! Gode Ea lolo Nasu bagade amoma misa! 18 Misa! Dilia hina bagade dunu, dadi gagui ouligisu dunu, dadi gagui dunu, hosi, amoga fila heda:i dunu, dunu huluane amo udigili hawa: hamosu dunu, halegale ahoanebe dunu, bagade amola fonobahadi, amo huluane ilia hu manusa: misa!"

19 Amalalu, na ohe fi liligi amola osobo bagade ouligisu dunu, gilisili amo Dunu hosiga fila heda:i amola ea fidisu dunu, ilima gegemusa: manebe ba:i. 20 Hosiga fila heda:i dunu da ohe fi liligi amola ogogosu balofede dunu afugili, se iasu diasu ganodini sali. (Ogogosu balofede dunu da ohe fi liligi ba:ma:ne, gasa bagade musa: hame ba:su hou hamosu. Amoga e da dunu amo ilia ohe fi liligi ea dawa:digima:ne dedesu lai amola ea loboga hamoi agoaila liligi amoma nodone sia:ne gadosu, amoma e da ogogoi.) Ilia da ohe fi liligi amola ogogosu balofede dunu, ili esaleawane lalu wayabo amo da salafaga nenana, amoga ha:digi. 21 Dunu da hosi amoga fila heda:i amo da gegesu gobihei ea lafidili gagui amoga ohe fi liligi amola osobo bagade Hina dunu, amo ilia gegesu dunu huluane fane legei dagoi. Sio huluane da ilia hu sadini mai dagoi.

20

Ode 1000

1 Amalalu, na da Hebene amoga a:igele dunu dalebe ba:i. E da ea lobo ganodini Gelabo Nosonodafa (A:bisi) amo gi gagui amola gasa bagade sia:ine gagui. 2 E da hanome amo da musa: hemonega sania hamoi, ea dio amo Debele o eno Sa:ida:ne - amo gagulaligili, se iasu diasu ganodini ode 1000 esaloma:ne, sia:inega la:gi dagoi.

3 A:igele da hanome Gelabo Nosonodafa (A:bisi) amo ganodini sanasili, amo ea logo ga:si dagoi. E da fifi asi gala dunu amo ode 1000 amoga bu ogogomu hamedei agoane ba:i. Be ode 1000 gidigili, ea se iasu diasu logo doasimuba:le, fonobahadi bu lalumu.

4 Amalalu, na da fisu ba:i dagoi. Amo da:iya fibi dunu ilia da fofada:musa: gasa lai dagoi. Amola na da dunu amo ilia da Yesu Ea dafawane olelei amola Gode Ea sia:, amo olelebeba:le dunu enoga medole legei, amo dunu ilia a:silibu ba:i. Ilia da ohe fi liligi amola ea loboga hamoi agoaila liligi, amoma hame nodone sia:ne gadosu. Amola ohe fi liligi ea dawa:digima:ne dedesu ilia odagiga o loboga hame lai. Ilia da bu wa:legadole, ouligisuwane ilia amola Gelesu, gilisili ode 1000 amoga hina bagade esalu. 5 (Eno bogoi dunu da hame wa:legadole, ode 1000 gidigiba:le fawane bu wa:legadoi.) Amo da Gode Ea Age (No. 1) bogoi

wa:legadolesisu olelesa. 6 Dunu ilia da amo Age wa:legadolesisu amo ganodini bu wa:legadosa, ilia da hahawane bagade. Bogosu Ageyadu (No. 2) da ilima gasa hame gala. Ilia da Gode amola Gelesu, amoma gobele salasu dunu fi hamoiba:le, ilia amola Gelesu, da ode 1000 amoga ouligisa esalumu.

Sa:ida:ne Fane Legei Dagoi

7 Ode 1000 da gidigi dagoiba:le, Gode da Sa:ida:ne ea se iasu diasu logo e fonobahadi masa:ne doasimu. 8 E da ahoabeba:le, fifi asi gala ilima ogogomu. E da Goge fi amola Magoge fi, ilima ogogomu. Sa:ida:ne da amo dunu gegemusa:gini momagele gilisimu. Ilia da sa:i amo hano wayabo bagade bega: diala amo ea idi defele ba:mu. 9 Ilia da osobo bagade dedeboi dagoi. Ilia da Gode Ea fi dunu ilia esalebe soge amola moilai bai bagade amoma Gode da asigi, amo ilia sisiga:i dagoi. Be lalu da Hebene amoga misini, Sa:ida:ne ea fi huluane wadela:lesi dagoi. 10 Amalalu, Debele, (e da amo dunu ilima ogogoi), e da lalu wayabo amo da salafaga nenanebe amoga ha:digi dagoi ba:i. Amoga musa: ohe fi liligi amola ogogosu balofede dunu ha:digi dagoi ba:i. Ilia da eso huluane mae dagole, eso amola gasi, amoga se nabalumu.

Dagosu Fofada:su Ahea:ya:i Fofada:su Fisu

11 Amalalu, na da ahea:ya:i Fisu bagade amo da:iya Gode fibi ba:i. Osobo bagade amola mu da Ema beda:iba:le, mugululi bu hamedafa ba:i. 12 Amola bogoi dunu huluane, bagade amola fonobahadi, da wa:legadole, Fisu amo ea midadi lelu. Buga da houga:i ba:i. Buga afae amo eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Buga ilia houga:i. Bogoi dunu ilia esalu hawa: hamoi amo buga ganodini dedei, amo defele Godema fofada:i. 13 Amalalu, bogoi dunu musa: hanoga gela sa:ili bogoi amola bogoi amo bogoi sogebi amo ganodini dialu, amo da fofada:musa: wa:legadoi. Huluane da ilia hawa: hamoi defele fofada:su ba:i. 14 Amalalu, Gode da bogosu hou amola bogosu sogebi, lalu wayabo amoga ha:digi. (Amo lalu wayabo da Bogosu Ageyadu) 15 Nowa dunu da ea dio eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Buga ganodini hame dedei dialebe ba:loba, e da lalu wayabo amo ganodini ha:digi dagoi ba:i.

21

Hebene Gaheabolo amola Osobo Bagade Gaheabolo

1 Amalalu, na da Hebene gaheabolo amola osobo bagade gaheabolo ba:i. Musa: mu amola osobo bagade amola hano wayabo bagade, da mugululi hamedafa ba:i.

2 Amalalu, na da Hadigi Moilai bai bagade, amo da Gaheabolo Yelusaleme moilai bai bagade Hebene amoga misini, gudu manebe ba:i. Gode da Yelusaleme amo osobo bagade gaheabolo amoma iasi. Yelusaleme da uda amo egoa amoma fimusa: ahoanebe liligi ida:iwane ga:ne ahoa, amo agoaiwane ba:i. 3 Na da Fisu amoga sia: bagade manebe amane nabi, “Wali Gode Ea esalebe diasu da osobo bagade dunu fi amo ganodini diala. E amola ili da gilisili esalumu. Ilia da Gode Ea fidafa esalumu. Gode da ili sigi esalumu. E da ilima Gode esalumu. 4 E da ilia siga dibi hano doga:mu. Bogosu amola da:i diosu, disu amola se nabasu, amo da bu hamedafa ba:mu. Hea liligi da muguluiba:le, bu hame ba:mu.”

5 Amalalu, Gode (E da Fisu da:iya fisa), E amane sia:i, “Na da wali liligi
huluane gaheabolo afadenesa!” E da eno nama amane sia:i, “Amo sia:i da
dafawaneba:le, dedema!” 6 E da eno amane sia:i, “Dagoi! Na da degabo
Musu amola fa:no Dagosu esala. Nowa dunu da hano hanai galea, e da
bidi mae iawane eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hano nasu amoga
hano manusa:, Na da ema logo fodomu. 7 Nowa da osobo bagade hou
hasalasisia, Na da ema amo hou imunu. Na da ea Gode esalumu amola e
da Na mano esalumu. 8 Be beda:i dunu, hohonosu dunu, wadela:i uda lasu
hamosu dunu, wamuni dawa:su o yagono dawa:su, loboga hamoi ‘gode’
liligi ilima sia:ne gadosu dunu amola ogogosu dunu, amo huluane ilia ilegei
soge da wayabo amo da lalu amola salafa amoga nenanebe ba:sa. Amo da
Bogosu Ageyadu gala!”

Yelusaleme Moilai Bai Bagade Gaheabolo

9 A:igele dunu fesuale gala ilia se nabasu ofodo fesuale gala gagui, amoga
a:igele afadafa nama misini, amane sia:i, “Misa! Na da Sibi Mano Ea uda
amo dima olelemu!”
10 Gode Ea A:silibu Hadigidafa da nama ouligibi ba:i. A:igele da na goumi
sedade amo da:iya aligimusa: gaguli asi. E da Yelusaleme, Hadigi Moilai
bai bagade, amo Hebene yolesili, Gode da iasibiba:le, gududili manebe
olelei. 11 Moilai bai bagade da Gode Ea hadigi amoga hadigilalu. Ea hadigi
da igi ida:iwane gala, ya:sabe amo daiya ba:su agoane ba:i. 12 Moilai bai
bagade sisiga:le gagoi sedagawane ba:i. Amo gagoiga logo ga:su fagoyale
ba:i amola a:igele dunu fagoyale gala da amo logo sosodo aligisu. Isala:ili
fi fagoyale gala ilia dio da logo ga:suga dedei dialebe ba:i. 13 Logo ga:su da
agoane dialebe ba:i. Gusu la:idi udiana galu. Ga (south) la:idi udiana galu.
Ga (north) la:idi udiana galu. Guma: la:idi udiana dialebe ba:i. 14 Amo
gagoi da igi bai fagoyale gala, amo da:iya gagui. Amo igi bai da:iya, Sibi
Mano Ea asunasi dunu fagoyale gala ilia dio dedei dialebe ba:i. 15 A:igele
amo da nama sia:i dunu, da gouli defei dagulu amo moilai bai bagade
amola logo ga:su amola gagoi defei ba:ma:ne gagui dialebe ba:i.
16 Moilai bai bagade da ea la:idi amola la:idi, huluane defei afadafa
defele ba:i. A:igele da ea defei dagulu amoga moilai bai bagade ea defei
ba:i. Ea sedade defei da 2,400 gilomida agoane ba:i. Amola amo defei
defele ba:de defei amola gado defei ba:i.
17 A:igele da gagoi ea gado defei amola ba:i. Amo da 60 mida agoane
ba:i. 18 Gagoi da ya:sabe igi ida:iwane gala amoga hamoi. Moilai bai
bagadedafa da gouli amo da ledo hamedei agoane, amoga hamoi dagoi.
19 Moilai bai bagade ea igi bai amo da:iya igi ida:iwane gala bagohame
ba:i. Age igi bai da ya:sabe, ageyadu da sa:faia, osoda da a:ga:ide, biyadu
da emelalede, 20 Bi da onigise, gafe da ganiliane, fesu da haliga:i gawodase,
godo da belole, sesege da douba:se, nabu da ga:lesedoni, gida da degoise,
fago da a:medisidi. 21 Logo ga:su afae afae da su afadafa amoga hamoi.
Moilai bai bagade ea logo da gouliga hamoi. Amo da galasi agoane, hahaloi
ba:i.
22 Na da moilai bai bagade ganodini Debolo Diasu hame ba:i. Bai Hina
Gode Bagadedafa amola Sibi Mano da moilai bai bagade ea Debolo gala.
23 Eso ea hadigi amola oubi ea hadigi, da amo moilai bai bagadega
hamedeiwane liligi. Bai Gode Ea hadigi da hadigibiba:le, amola Sibi Mano
da moilai bai bagadega gamali gala. 24 Dunu fifi asi gala da amo moilai
bai bagade ea hadigiga olelebeba:le, hahawane ahoanumu. Osobo bagade

ouligisu dunu da amo moilai bai bagadega ilia bagade gagui liligi gaguli misunu. 25 Moilai bai bagade ea logo ga:su da mae ga:sili, eso huluane doasiwane dialumu. Gasi da hamedafa ba:muba:le, ilia da doasiwane dialumu.

26 Fifi asi gala huluane ilia mimogo hou amola liligi gagui huluane da Gaheabolo Yelusaleme Moilai bai bagade ganodini gaguli misi dagoi dialebe ba:mu.

27 Be ledo amola nigima: liligi da amo moilai bai bagade golili sa:imu hamedei ba:mu. Nowa dunu da wadela:i hou hamosa o ogogosu hou hamosa esalea, da amo moilai bai bagade ganodini masunu hamedei ba:mu. Be nowa dunu ilia dio Sibi Mano ea eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Buga amo ganodini ba:sea, amo dunu fawane da Yelusaleme Gaheabolo moilai bai bagade amo ganodini golili sa:imusa: dawa:.

22

1 A:igele da eno liligi nama olelei. Amo da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hano, fofoloi nawa:li agoane hamoi, Gode amola Sibi Mano, amo ela Fisu amoga yogodalu, 2 moilai bai bagade logo dogoa ahoanebe ba:i. Amo hano bega: bega: eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Ifa ba:i. Amo da ode huluane amoga oubi fagoyale huluanega fage legesesa. Amola ea lubi da fifi asi gala amo uhinimusa: dawa:. 3 Liligi huluanedafa amoma Gode Ea gagabusu aligisu da galea, amo huluane da moilai bai bagade ganodini hamedafa ba:mu. Gode amola Sibi Mano Ea fisu da amo moilai bai bagade ganodini ba:mu. Gode Ea hawa: hamosu dunu da Ema nodonanumu. 4 Ilia da Gode Ea odagi ba:mu. Gode Ea Dio da ilia odagi da:iya dedei ba:mu. 5 Gasi da bu hame ba:mu. Hina Gode da ilia Hadigi esalumuba:le, ilia da gamali amola eso hadigi hamedei liligi ba:mu. Ilia da hina bagade agoane eso huluane ouligilalumu.

Yesu Ea Bu Misunu

6 Amalalu, a:igele da nama amane sia:i, “Amo sia: da dafawane, hame ogogosa. Hina Gode, amo da balofede dunuma Ea A:silibu iaha, E da Ea hawa: hamosu dunu ilima gadenene misunu hou olelema:ne, Ea a:igele dunu asunasi dagoi.

7 Yesu da amane sia:sa, “Nabima! Na da hedolo misunu. Nowa da ba:la:lusu sia: amo buga ganodini dedei noga:le nabasea, e da hahawane ba:mu!”

8 Na, Yone, da amo liligi huluane ba:i amola nabi. Amo huluane nabi amola ba:i dagobeba:le, na da a:igele amo nama liligi olelesu, amo ea emo gadenene ema nodone sia:ne gadomusa: diasa:i. 9 Be e da nama amane sia:i, “Agoane mae hamoma! Na da di amola balofede dunu amola dunu huluane ilia sia: amo buga ganodini dedei naba dunu, amo huluane defele na da Gode Ea hawa: hamosu dunu fawane. Godema fawane nodone sia:ne gadoma!” 10 E da eno nama amane sia:i, “Amo buga ba:la:lusu sia: dedei mae wamolegema! Amo sia:i hou misunu da gadeneiba:le, mae wamolegema!

11 Nowa da wadela:i hamoi, e da bu wadela:le hamomusa: dawa:. Nowa da ledo hamoi da amaiwane dialumu. Nowa da hou ida:iwane hamosa esalea, e da bu houida:iwane hamonanoma:mu. Nowa da hadigi hamoi galea, e da bu hadigiwane esalalaloma:mu.”

12 Yesu da amane sia:sa, “Nabima! Na da hedolo misunu. Na da bidi gaguli misunu. Na da dunu huluane afae afae amo ea hawa: hamoi defele,

ema bidi imunuyo. 13 Na da Musu amola Dagosu. Na da Degabo defei amola Sinado dibi defei!”

14 Nowa dunu da ilia abula dodofei dagoiba:le, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ifa ea fage manusa: amola Yelusaleme Gaheabolo ea logo ga:su ganodini golili masunusa:, amo defele ba:sa, amo dunu da hahawane bagade. 15 Be moilai bai bagade gadili da wa:me ba:mu. Amo da wadela:i uda lasu hamosu dunu, wamuni dawa:su dunu, wadela:i hamosu dunu, medole legesu dunu, loboga hamoi ‘gode’ liligi ilima sia:ne gadosu dunu, dunu ilia sia:ga amola hawa: hamobega ogogosu dunu, amo huluane da gadili esalumu.

16 Na, Yesu, da dima amo liligi huluane olelemusa:, a:igele dunu asunasi dagoi. Na da Da:ibidi egaga fi ganodini lalelegei. Na da hadigi Gusubia Gasumuni esala!”

17 Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amola Yesu Ea uda, da amane sia:sa, “Misa!”

Nowa da amo sia: nabasea, e amola da eno dunuma “Misa!” sia:ma:ma!

Nowa da hano hanai galea, Misa! Nowa da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hano hanai galea, moma!

Amo da hahawane dogolegele iasu liligi.

Sia: Dagosu

18 Na, Yone, da nowa dunu e da amo ba:la:lusu sia: nabasea, ilima sisasu sia:sa. Nowa dunu da olelesu eno amo olelesuma gilisisia, Gode da se nabasu amo buga ganodini dedei ema imunu. 19 Nowa da ba:la:lusu sia: buga ganodini dedei amo mogili afafane, eno fadegasea, Gode amola da amo dunu eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ifa fage manusa: amola Hadigi moilai bai bagade ganodini esalumusa:, amo buga ganodini olelei, Gode da ema amo logo ga:mu. 20 Dunu da amo sia: huluane dedei, amo da dafawane E da sia:sa. E da amane sia:sa, “Ma! Dafawane! Na da hedolowane misunu.” Ama!

Hina Gode Yesu! Misa! 21 Gode Ea fi dunu huluane da Hina Gode Yesu Ea hahawane dogolegele iasu hou noga:le dawa:ma:ne, na dawa:lala.

Sia: Ama Dagoi